IOANNIS AB IMOLA

IN PRIMVM DECRETALIVM Commentaria,

QVAMPLVRIVM IVRISCONSVLTORVM, QVI probè aliquid his præclariſſimis ac penè diuinis commentarijs hactenus addidiſſe apparuerunt, adnotationibus illuſtrata.

HAC NOVISSIMA VERO OMNIVM EDITIONE AB ERRORIBVS *innumerabilibus, quibus ubiq; deprauata, & paſsim mutila ſummi viri deprehendiſſe conquerebantur, habita ad vetuſtiſsimos Ioannis de Anania codices fide ſuo candori vindicata, atque integritati reſtituta.*

ACCESSERVNT ETIAM HVIC NOSTRÆ EDITIONI commentaria eiuſdem Auctoris in xiiij. cap. ſub tit. de Renunciatione, nempe à cap. in præſentia. vſque ad finem, quæ in alijs deſiderantur codicibus, habita ex bibliotheca eiuſdem Ioannis de Anania.

REPERTORIVM DEMVM EA DILIGENTIA INSTAVRATVM *reperies, vt numerorum ratione fideliſsime ſubducta, atque omni etiam prorſus labe ſublata, nuſquam aut falli, aut decipi poſsis.*

VENETIIS, M D LXXV.

Apud Dominicum Nicolinum.

SERIES RVBRICARVM ET CAPITVLORVM

Quæ in hoc continentur Libro.

IOAN. AB IMOLA
IN DECRETALIVM LIBROS
Præfatio, seu præludium.

IN NOMINE SANCTAE ET INDIVIDVAE TRINITATIS, Patris & Filij, & Spiritussancti: nec non & gloriosissimę semper Virginis Mariæ, & eiusdem ordinis Diui Alberti, Siculi, Amen.

SVMMARIVM.

1 *Periti in rebus militaribus, præponi debent rebus bellicis.*
2 *Diffidere nõ debemus de insufficiẽtia, sed de omnipotẽtia dei confidere.*
3 *Commentatores decretalium, qui fuerint.*
4 *Procedendi modus Ioan. de Imo. in hoc opere.*
Innocẽtius Papa. IIII. scilicet dominus Symbaldus de Flisco de Ianua.
5 *Decretales corruptæ, quæ emendatæ fuerunt.*
6 *Hostiensis fuis de Secusio, & apparatum post summam composuit.*
7 *Scire, est rem per causas cognoscere.*
8 *Causæ libri Decretalium, quæ sunt.*
9 *Causa finalis est prior alijs causis causalitate, & est causa aliarũ causarum ex intentione agentis.*
10 *Causa finalis capitur propriè & impropriè.*
11 *Et quæ sit causa efficiens huius libri, & quæ causa materialis.*
12 *Materia accipitur dupliciter.*
13 *Subiectum scientiæ Decretalium quod est, et quæ materia.*
14 *Ius est ars boni, & æqui.*
15 *Iustitia quomodo diffinitur.*
16 *Subiectum scientiæ canonicæ quod sit.*
17 *Scientia canonica cui parti Philosophiæ supponitur, & quomodo diuiditur scientia.*

REipublicę cõsulere quantũ possumus, eamq; omni nostra diligẽtia conseruare, atq; augere nos admonet omnis diuina & humana lex, & ipsa etiã quæ nobiscum nascitur, & oẽm humanam legem antecedit, ratio naturalis. Constat autẽ multa & penè infinita officia, quibus vacare oportet eos, qui curas huiusmodi suscipiunt: quæ veluti longè diuersa diuersis opus est cõmittere: præficiendo vnumquemq; illi
2 operi, cui maximè sit idoneus. † Hinc præficimus rebus bellicis peritos rei militaris: causis in foro tractandis, legum, & canonum sapientiam consecutos: consilijs & deliberationibus rerum pro salute rei publicæ gerẽdarum, maturos & graues viros, prudentia & experientia cõmẽdatos: & singulis quibuscunq; alijs eos, qui nouerint ea diligenter & prudenter administrare. Quæ sæpe mecum recogitãs, in hanc tandem sententiam deductus sum: vt quoniam in canonica sapientia diu multumq; versatus eram, omne meum studium cõuerterem ad hanc ipsam, non omnino clarè vsq; ad hæc tempora traditã, summopere literis & cõmentariorũ voluminibus declarandam, dilatandam, atq; illustrandam: & præcipuè mouebar vt cõmentarer hoc Decretaliũ amplissimũ volumen, tanq̃ quod inter huius sapientię volumina meritò, & existimatione obtinet principatum. Multum enim adiumenti ad rempublicam hinc afferri posse credebam, si operã dedissem vt abundaret viris doctis, in hoc præsertim sapientię genere plurimũ necessario: neq; aliud aliquid videbam, in quo pariter confidere possem, me tantundẽ commodum allaturum. Deterrebant autẽ me q̃plurima. Primũ quia arduum hoc opus censebã indigere non tam meo exiguo, q̃ acutissimo quodã, & penè diuino ingenio. Tum ipsius operis magnitudo, cui humana ætas vix videbatur posse sufficere. Tum implicatio & occupatio multorũ officiorũ, quæ subire me oportebat partim in tradendo auditoribus sæpe bis in die hanc ipsam sapientiam, partim in administratione rerum publicarũ & priuatarũ: & hæc sine nota mihi fas non erat omittere, neq: intermittere. Hęrebam ergo non secus ac nauta, qui periculorum maris non inscius, littore sedens agitat secum satis ne infirma sit nauis, quam gubernaturus est, ad superandos vndarum fluctus & concussiones ventorũ perferendas. Maximè me distrahebant mœror & dolor, de quibus minimum ex ipsa expectatiõe perturbabar, si eueniret vt post inchoatum opus victus nimia ipsius magnitudine tãquã impar oneri desisterem. Itaq; inter has humanas cogitationes hinc atque inde iactatu: mens fluctabit donec lux diuini succurrit eloquij Hieremiæ prophetæ, Apostolo-
2 rum afferens exemplum. † Primus namq; cum audisset a domino se prophetam in gentibus datum, suã excusabat imperitiã, se puerũ. i. indoctũ affirmans, & dñs ad eũ, Noli, inquit, dicere, quia puer sum: q̃m ad omnia, ad quæ mittã te, ibis: & quæcunq; mandauero loqueris. Apostolos vero Saluator ad prædicandũ mittens, Nolite, ait, cogitare quõ, aut q̃d loquamini: dabitur enim vobis. Ia Spiritusancto quid loquamini, neq; aũt his solis, sed exemplo ipsorũ omnibus, qui vacant bonis operibus, dictũ intelligitur, vt non diffidant de sua insufficientia, sed de ipsius Dei omnipotentia confidant: ei nãq; nihil omnino impossibile, nec deserit vnq̃ de se sperantes. Hac ergo erectus fiducia gloriosissimũ eius nomẽ deuotè inuocãs, redemptorisq; nostri suffragiũ suppliciter exposcens, ac Spiritussancti directionẽ nõ meo merito, sed propter eloquium diuinum, de quo præmissum est, indubitanter sperans, & præsidio me committens patronæ meæ pijssimæ Mariæ Virginis, totiusque amplissimæ cęlestis curiæ, orsus sum opus hoc permaximum.

INgredientibus iter sibi aliàs insolitũ, magna est anxietatis alleuiatio, si nouerint alios viam illam ingressos fęliciter terminũ cõtigisse. nam ex hoc cõfidunt & ipsi, si quæ fuerint difficultates eas posse superare, cũ sentiunt hoc antea ab alijs gestum esse. Iuuat etiam valde, cum intelligunt eos, qui laborẽ illum subierunt, gloriosos haberi. Sic cernimus aliquos magno desiderio diuersa regna, variasq; gentes longa peregrinatione lustrasse, quia viderant alios, qui talia tentauerant honori tanq̃ qui existimantur cæteris expertiores. Ad leuamen ergo meũ, qui scribẽdo super hoc Decretaliũ volumine cõmẽtarios ingressus sum: laboriosissimũ, difficillimũ, & diuturnum opus, & ad posteriorũ, qui hoc lecturi sunt exci-

tationẽ pmaximè vř accõmodũ: in ipso initio cõmemorare illustres viros, qui super eodẽ volumine, aliqui ex toto, aliqui ex parte conscripserunt; vt eorũ exẽplo incitemur auidius in eo opere ad exercendũ, in quo perspeximus alta ingenia laborasse, atq; ex hmõi laboribus apud Deum, & merito credibile est salutẽ æternã, & in hoc seculo clari noĩs famã, & perpetuam inter hoĩes gloriã fuisse pmeritos. ¶ At qa voluminis huius cõpilationẽ præcesserunt cõpilationes aliæ, vt infra super procœmio dicã. Non solũ eos, qui hanc suis scriptis, sed illos etiã, qui illas illustrarunt, referimus: vt rem hanc pernoscamus vsque ad sua cunabula: & quod philosophi dicere solent,
3 vsque ad elemẽta. ¶ † Antiquarũ ergo cõpilationum cõmentatores fuerunt Bernardus Papien. Ioannes Galeñ. Vulteranus, Bernardus compostellanus, qui dř antiquus propter nouũ, de quo submittitur Rufinus Siluester Richardus Rodoicus, Petrus Hispanus, Bartrandus Damascus Alanus, Laurentius, Vincentins, Ioánes Theutonicus, Tancredus, Guilielmus Nasó, & Iacobus de Albenga: & eorũ scripra & fortè aliorũ, quorum ignoranť nomina, Bernardus colligens cõpilauit apparatũ, seu glossas, quæ textui huius cõpilationis sunt appositæ. Hoc etiam fermè rempore, quo ipse Bernardus scripsit; scripserunt & alij super hac ipsa cõpilatione: veluti Vincentius, quẽ proximè cõmemoraui, Goffredus Philippus, Innocentius, Hostiensis, Petrus de Sansona, Abbas, Bernardus cõpostellanus, qui tñ scripsit super certa parte libri primi. Scripsit insuper Egidius Bononiensis, Bonaguida, Aretinus, Franciscus Vercelleñ. Boatinus de Mantua, Guido, postea Archidiaconus Bononieñ. & Iacobus canonicus sancti Ioannis in monte, qui tñ ad hoc solũ institit, vt solueret contraria glossatũ non soluta. Emanauit etiã opus, cuius autor est ignotus, quod dř Suffragium monachorum: plenũ vt dixit Ioãnes An. de quo statim subijciã in superfluitatibus, defectibus, & falsitatibus. Subindè scripsit idẽ Ioannes Andreæ, cuius laudes scripsi in proœmio clementinarũ. Habẽtur præterea reportationes sub præceptore meo Ioãne de Lignano, & sub alijs pluribus. Sed & qdam modernis tẽporibus super certis huius cõpilationis libris conscripserũt, quorũ oĩum opera habere curaui, vt ex ipsis possem elicere, atq; referre qcquid vtile per eos fuisset adinuentum. Meus vero liber qd cõmodi sit allaturus, iudicare nõ est meũ. Sed quod affirmare planè possum summo studio curaui, vt in ambiguis certitudo, claritas ĩ obscuris faciliter p ipm habeať: & vt ĩ pcessu pspicies, multa p priores indiscussa hic aperiunť, & nihil indeterminatũ relinqtur, qđ dico de reg. iu. c. fi. q. ij.

Qui doctores scripserint sup volumine decretalium.

GRatoribus Et scriptoribus, seu cõmẽtatoribus mos esse cõsueuit, vt ad exhortãdum auditores ad attẽte audiendũ in auspicijs indicent de quo, & quo ordine dicturi sint, vel scripturi. Qm̃ igitur iã diximus qd nã sit id, de quo in se-
4 quẽtibus est agendũ, † restat vt de pcedẽdi ordine [a] adij-
a ciamus: hic tñ ipse ordo facile parer intuenti, nam in singulis titulis seu rubricis, pter primã de summa Trinitate, fit rubricę continuatio ad pcedẽtes. Ipsa vero prima continuationẽ non recipit, vt super ea dicetur, & post continuationẽ alleganť ɔcordantiæ decretorũ. Ponit etiã Ioã. An. decretales, quæ pñt titulo adaptari. qđ scienter omisi propter id qđ dico, j. de reg. iur. super rubrica. Itẽ qñque etiã super rubrica q̃dã dicunť pro ipsius intellectu. Subinde descendẽdo ad nigrũ. s. ad tex. & gl. singulorũ capitulorũ seu paragraphorũ & versiculorũ. & in principio ponitur summarius breuis, qui ɔtinet principalẽ effectũ capituli, paragraphi seu versiculi. Et qñq; etiã ponuntur diuersi summarij, prout lecturæ sunt diuersæ. Et de vtilitate huiusmodi dico in d. c. fi. j. de reg. iur. q. iij. & facit quia magni artificis est totum apprehẽdere sub exiguo. Seneca epistola. 54. ad fi. Secundo ponitur diuisio, de cuius vtilitate dico in d. q. 3. & vt ait Cicero in Rhetorica partitio perspicuã & illustrẽ totã orationẽ facit. Seneca epistola 88. facilius per partes in cognitionẽ totius adducimur. & vt not. in proęmio Institutionũ, §. ergo, partitio aĩum incitat, mentem prępatat, & memoriã artificiosè reformat. Tertio poniť casus in terminis, seu in facti ɔtingẽria. Quare legiť litera. & hunc, qa facile qsque intelligẽs p se ponere nouit, nõ scribo, nisi cũ litera vř obscura. Quartò legitur litera additis qñq; apostillis aliqbus, q̃ facere videntur ad expositionẽ literæ. Quintò colliguť notabilia, & de his rebus dic, vt in d. q. 3. Sextò expediť materia per cõtraria, & qõnes: & cũ eis expediunť etiã glossæ. nõ attẽto ipsarũ ordine, propter cãm, de qua dico in d. q. 3. q. tñ ordo glossarũ ĩ docẽdo in scholis obseruať, vt ibi dico. Quare aũt obseruauerim modũ p̃missum & p ɔ̃ria & qõnes, & nõ p apostillas, vt Ioã. An. & nõnulli alij, dico, de testi. fraternitatis. q. 15. & in d. q. 3. & q̃ facile sit hũc scribẽdi ordinẽ adaptare ad ordinẽ docẽdi, dico in d. c. fi. q. 5. vbi etiã q. 2. & sequentib. posui tractatũ de ordine docẽdi & discẽdi, qui etiam ɔpetenter fuisset hic poni, vt dico in d. q. 2.

a ¶ Procedendi ordine. Not. q ex ordine scribendi, aut docendi facilius percipitur doctrina, & retineť, vt no. in §. sed cũ nos. in pœmio ff. in l. 2. circa prin. & p totũ discursum illius l. scire enim qd facias, & nescire quo ordine facias, nõ est pfectæ cognitiõis, teste Amb.

ET quia Inĩctio mihi est aliorũ dicta q̃to cõpletius fieri poterit referre, de ipsorũ etiã proęmijs non est silendũ. Eorũ aũt qui super hac cõpilatione scripserunt, licet nõ oẽs, tñ aliqui procœmia fecerunt inter quos Vincentius nomẽ suum apponens, & super imperfectione operis veniam postulans ad hoc principaliter tenebat, quomodo post ius naturale, q processit ab exordio rõnalis creaturæ, & post ius prophetticũ, euangelicum, & apostolicũ emanauerunt iura positiua a concilijs tradita & a Romanis Pontificibus, super quorũ iurium resecatiõe, additione, & declaratione Gregorius Papa nonus per cãs expressas in textu laborãs de ipsis vnã cõpilationẽ fieri mãdauit, in qua suas constitutiones inseruit. Philippus & Goffredus suã noĩa non inscribentes, simili sermone vsi fuerunt, vltra id opus istud diuidens, vt dicitur in prima gl. ¶ Innocẽtius Papa quartus, s. dñs Simbaldus de Fisco de Ianua sic procemiat. Legitur in Ezechiele, c. 3. Venter tuus comedet, & viscera rua replebuntur volumine isto, quod ego do tibi per ventrem, qui escas recipit, mens intelligitur, quæ rerũ ac scripturarum notitias recipit, & coquit, & digerit meditatione solita & frequenti. Viscera aũt implentur cum desiderium, voluntas, & intentio intimo sapore scripturarũ satiantur. Sunt enim qui multa legunt, sed vacui recedunt, qui mente quidem intellectu percipiunt, sed in cordis desiderio seruanda nõ ponunt, similes illis, qui vt dicit Hieremias, c. 13. venerunt ad hauriendum aquã, sed vasa sua vacua reportauerunt: & ideo confusi sunt pariter & afflicti. Vos igitur harum scripturarũ, & sacrarum institutionum lectores earum intellectum in ventre mẽtis vestræ percipite, coquite, & frequenti meditatione digerite, & mentis desiderium intra mentis viscera seruanda reponite: non ad vanã gloriã, nec ad thesauros congregandos, sed vt recte causas tractetis, & recto libramine terminetis, quas vt facilius intelligere possitis, quasdã glossas apposuimus, sicut ex diffinitionibus quotidie & continue apud sedem apostolicam emergentibus, ac etiam ex veritate textus quarundã decretalium corruptarũ in registro eiusdẽ sedis vigilanti studio inquisita plenius colligi potuerunt: cuius textus corruptio, & veritas ad eiusdem stili tex. loci transmittuntur per ordinẽ ad notata: nec miremini si alicubi sunt difficiles ad hoc intelligendum, quia hoc facit intricatio negotiorum, & casuum varietas, quæ in eis vt melius potuimus extricãtur. Igitur tam doctor, q̃ auditor dum in scholis legit, multa de prædictis glossis potuerunt omittere, & studio camerę pro discussionibus ex diffinitionibus causarũ pro tpe reseruare, vt sic comestum volumẽ istud diuisum efficiatur in ore ipsorũ facile & delectabile, sicut mel dulce. Solicitè attendentes, q in hoc volumine multi casus, & articuli vtiles & necessarij tam in consilijs aĩarũ, & pœnitentiali foro, q̃ in regendis & dispo-

& diſponendis eccleſijs,& tebus eccleſiaſticis a p̄latis,&
enā qualiter circa perſonā ſuam & ſubditorū ipſi prælati
ſe habere debeāt aduerſitatis tp̄e ſunt expreſſi,quos gloſ
5 ſatores alij omiſerūt. ¶† Decretales aūt,q̄ corruptę erāt,
& ſunt ſm̄ veram literam regiſtri emendatæ ſunt iſtę. Pri
ma de elec.bone.i.ſecūda.e.ti.auditio. tertia de offi. ordi.
quāto,quarta de re iudi.cū inter.q̄nta eo.ti.cū.i.& a.ſex-
ta.de ap.cū ſpeciali.ſeptima.e.ti.cōſtituris. octaua de p̄b.
pro illorū.Et qualiter corrigant̄ proſequit̄ Inno.hic,quo
6 ad aliquas ipſarū,& de alijs ad eas remittit. ¶† Et dic ge
neraliter quo ad omnes,vt in eis dico. Hoſt.vero,ſ.domi-
nus Henricus,qui fuit de Secuſio,vt no. de reſcrip.ſuper
literis.& de re.eccle.non alie.c.pe.in prin.& audiui q̄ lo-
cus prędictus eſt in Pedemontiū circa Lōbardiā,fuit etiā
archieꝑs Ebredimenſis,& demū eꝑs Hoſt. ipſe ergo ſine
ſui nōis inſcriptione prooemiat,narrando quō prius ſum
mam ꝯpoſuerit,quam & meritò multipliciter cōmenda
uit.¶ Et ſcias q̄ Goſ.econtra poſt apparatum ſummā cō-
poſuit,ſubinde dicit Hoſt. ſe quaſdā huius voluminis de
cretales plenè cōmentatū eſſe. quod cū ad quorundā rei
publicæ zelatorū notitiā perueniſſet,rogarūt vt pari ſtilo
ꝓſequeret̄ ſingulas ipſius voluminis decretales,quorum
p̄cibus nolens ſuum laborē ipſorū vtilitatibus ſubtrahe-
re ꝯdeſcendētes,monens lectorē, q̄ ſi in ſuo apparatu &
in ſumma p̄dicta inuenerit aliqua inuicē ꝯtrariari, q̄ con
cordiā ꝑ diſtinctionē caſuū,locorū,vel tēporū, conſuetu
dinū,rigoris,& ęq̄tatis,vel aliter nullo mō reciperent,de
beret ſuis opinionibus apparatus,velut poſteriorib.adhę
rere,excuſans ſe inducendo poetæ,

Opere in longo fas eſt obrepere ſomnum.

Monet etiā eos q̄ perſpicacioris eſſent ingenij, vel quos
minus impediret occupatio, q̄ inuidia & detractione ceſ
ſantibus,fraterna charitate,quæ minus bene dixit,emen
dent.¶ Bernardus aūt cōpoſ. nomē inſcribens loquēdo:
nam Seneca dicit ſe prius,q̄ ſcriberet,ſuā ignorātiā igno
raſſe,ſed ſcribēdo dixit ſe cognouiſſę defectū ſuum,& ſe
ſpontaneū reprehenſioni ſubmitterē, nā ſcriptura q̄ ipſe
dixerit retinens & diuulgans,ſi lapſus fuerit,contra ipm
teſtis & accuſator exiſtet. Submittit etiā qūo miſericor-
dia Dei conſortatus opus ſuum aggreditur, in quo dicit
ſe principaliter inſerturū de mādato dn̄i Innocentij. iiij.
notabiles q̄ōnes de ipſius apparatu,& ſolutiones ipſarū ī
cauſarū deciſionibus approbatas aliquibus vtilibus,quæ
ex ſapientū dictis ex exercitio cauſarū collegerat, anne-
ctendis.Petrus de Sanſo. & Abbas ſine aliqua præſatiōe
deſcenderūt ad text.Bonaguida nomen inſcribens dicit,
q̄ cū legeret decretales cōpoſuit quaſdā glo.in q̄bus mul
ta erant vtilia,q̄ collegerat aduocatus exiſtēs in curia tē-
pore Inno.iiij.q̄bus lectis petit nō ponderari autorē, vel
arborē, ſed autoris meritū & fructus effectum.Frāciſcus
Egidius Guido & Boatinus nō prooemiant. Suffragium
etiam caret ꝓoemio. Iacobus canonicus ꝓoemiū & no-
men inſcribens dixit ſe id ſolum facturū, quod prædixi.
Io.And.prooemiat ſic,Hieronymus hortatur in ꝓlogo li
bri Regū vnſiquēq; in Dei tabernaculo offerre,quod p̄t.
¶ Eſt aūt tabernaculum etiā in eccleſia militāte, de quo
Apo.21.Ecce tabernaculum Dei cum hoībus,& habita-
bit cum eis.Vobis ergo Reuerēdo in Chriſto patri & do
mino,dn̄o meo Bertrando eꝑo Hoſt. qui in huius taber-
naculi regimine penes Chriſti vicariū primus eſtis, ego
Ioan. And.familiaris veſter nouellā hanc,ſ.lecturā ſuam
p̄deceſſoris veſtri ac alijs antiquis & nouis ornatā florib⁹
offero.Subinde ſupplicat,vt ipſe,cuius laudes multas ex
plicat,hæc ſcriptura ſua examinanda & reformāda ſuſci-
piat.Deinde dixit,quas vocauit nouellam,ſcilicet in me
moriā ſuę matris,& filiæ ſic vocatarum:poſtea ſubiungit
ſe propter ꝓſequendi laborē deſinendi timorē & doctri-
na verbalis occupationē difficulter aggreſſum hoc opus
inuitatum ſe dixit ex cōfidentia illius,qui dixit ad Moy-
ſem.Exo.iiij. Ero in ore tuo,& docebo te quid loquatis.

Item ne eſſet ſimilis ſeruo, qui dn̄i talem tū abſcondit,
Mat.25.Item ꝓpter inſtātem requiſitionē,& futuram ſo-
ciorum vtilitatem,quo zelo vincebatur,vt nō ſolum lin-
gua,ſed & calamo doceat hoc volumine detrahentiū ter
rore depoſito,qui ſm̄ Hieronymū in ꝓlogo Paralip. Sæ-
pe rodentes ore canino in publico detrahunt ei, quod le
gunt in angulis.Dicit etiā q̄ hæc cōpilatio & ſuum opus
ex intentione cōueniunt, cū intendat ad cōem vtilitatē
reſecatis ſuperfluis diuerſos apparatus in vnum colligere
additis ſummationibus,& diuiſionibus, & opinionū ap-
probationibus,vel reprobationibus, quod tn̄ vltimū nō
ſæpe fecit.Additis etiā remiſſionibus,ꝑ quas cōprehendi
tur q̄ q̄d in apparatu decretorū vtile eſt, & alijs neceſſa-
rijs & vtilibus,iuxta nouorū iniutiū exigentiā,inter ſer-
tis etiā q̄buſdam moralibus,vt ſic deinceps nō ſit neceſſe
ſtudenti numeroſitatē librorū euoluere,cui breuitas hic
collecta offerret ſine grandi labore, quod q̄ret ad inſtar
Valerij,qui dixit ſe illud opus cōpoſuiſſe, vt documenta
ſumere volentibus longè inq̄ſitionis labor abeſſet.Dein
de numerat eos,qui ſcripſerunt ſuꝑ antiquis cōpilationi
bus,& ſuper iſta,de q̄bus ſupra dictū ē. Quorum ſcripta,
vt dicit,aſcendebāt pluſq̄ ad mille pecias,q̄ prolixitas,vt
dicit,fuit reſecanda.Et q̄a,vt ex prędictis patet,aliqui ſua
nōia inſcripſerunt,aliqui nō.Ideo ſi quærit̄ an ſint inſcri
benda,vt no.Io.An.de reg.iur.lib.vj.in nouella,in fine.

QVoniam aūt hic eſt poſita gloſ.in prin.
q̄ non eſt ſignata ſuꝑ textu,iō
anteq̄ deſcēdamus ad literā expediamus ip-
ſam,imitātes vetuſtū morē legentiū & ſcribē
tium,q̄ ꝯſueuerūt ipſam ſic expedire,vt accedat de trāſla.
q̄to,cū ibi no.Quærit aūt hæc glo.de ſex: vltimū tn̄ non
ꝓſeq̄mur.Et pro intelligētia pleniori huius principij,re-
ducamus nos ad principiū principiorꝫ,p̄mittēdo q̄ oīum
entium vnū eſt ſummū & primū,q̄d eſt cā cauſans,& nō
cauſatū,vt Deus q̄ facit,& non fit. Eſt.n.æternus a nullo
dependēs,nec ꝓcedēs,j.de tri.c.j.in prin. Reliqua oīa ci-
tra Deū ſunt cauſata & depēdentia a Deo,qui eſt creator
oīum viſibiliū rerū &c.d.c.j.poſt princ.q̄d ꝓſequit̄ Aug.
lib.v.de ciuit.Dei.c.ix.Horū verò oīum citra Deū q̄dam
ſunt cauſata nō ꝓprię cauſę,ſicut cauſæ corporales, quæ
magis fiunt q̄ faciunt:q̄dā cauſata,& cauſæ, & creati ſpi-
ritus,& maximè rōnales,q̄ ſunt cauſę,q̄ fiunt & faciunt,
quod proſeq̄tur Aug.vbi ſupra.Item ſciendū q̄ horū cau
ſatorū cum volumus plenam hr̄e notitiā,inq̄rimus cām
7 ſcire.† Scire enim eſt res per cauſas cognoſcere.j.phyſi-
8 corū.& j.poſteriorū.j̄.de ver.ſig.intelligētia.¶† De cauſis
ergo huius cōpilationis,& huius ſciæ.So.quatuor cōiter
aſſignant̄ cāæ:vbi aduerte,q̄ de quolibet ꝓducto duplex
hr̄ conſideratio.Prima quatenus producitur,ſecūda qua
tenus eſt productū. Secundū primum modum habemus
duas cās,ſ.efficientē & finalem. facit ad has duas 23.q.v.
de occidendis,& c.nō fruſtra. Et q̄rere hic de cā efficien-
ti,eſt etiā q̄rere q̄s ſit libri titulus,de quo in glo. Quære-
re de finali,eſt q̄rere qua ſit intētio & vtilitas,de quo etiā
in gl.Iuxta ſm̄ modū quatenus res eſt ꝓducta q̄rimus de
cā materiali & formali. Et ad has duas cauſas facit 32.q.
2.quod verò, de conſe.di.2.q̄a corpus. & c.panis.& diſ.4.
in ſynodo. Et quo ad cauſam materialem habes q̄ōnē, q̄
eſt materia.Itē & aliam,cui parti Philoſophiæ ſupponat̄.
& de his in gl.Item & aliam, nā etiā ſolet q̄ri q̄d ſit ſubie
ctum huius ſcientiæ,quod dico,j̄.q.4.Quo ad cauſam for
malē habes illā q̄ōnē, quis ſit modus agendi,de qua etiā
9 in glo.† Quia vero inter oēs cauſas finis eſt,cuius cā agit̄,
& quod prius,& quod conſequenter.2.Phy.Cauſa enim
finalis,vt dicit Auic. in ſua Methaphyſica, eſt prior alijs
cauſis cauſalitate & cū apprehenſione,& ſic eſt cauſa alia
rum cauſarū ex intētione agentis:q̄a ex cauſa finali,pro-
pter quam agimus, denominamus operationes. de ſent.
excō.cum voluntate.in princ. Ideo de cauſa finali primò
videamus,& de hoc in ſequenti. Secūdo quæro de cauſa

finali huius scientiæ & huius voluminis. Glos. soluit di-
10 cens quæ sit intẽtio & quæ vtilitas. † Dic melius q finalis dr̃ aliqñ impropriè, & hanc vocamus impulsiuã, qua cessante nõ cessat effectus. ff. de post. l. j. §. sexũ. de renun. post trãslationẽ. & de iureiu. & si Christus. & vtrobiq; gl. Dicit alio mõ ꝓpriè, qua cessante cessat effectus. vt j. de app. cum cessante. De prima. s. impulsiua, dicunt aliqui q fuit, qa decre. corã, de elec. fuit allegata corã Greg. 9. quæ nõ inueniebat in aliqua cõpilatione: & ad euitandũ errorem fecit hoc volumẽ: hoc nõ ꝓcedit qa decre. corã, erat prima eo. tit. in quarta cõpilatione. Et de his cõpilationibus dico j. e. ꝓœmio. §. sane. q. j. Sed cã impulsiua põt esse multiplex, prout multiplex est cã impulsiua, quare hoĩes student. qdam vt ditent, quorum finis est auaritia. alij vt sciãt &c. qd̃ ꝓsequit Host. in prin. summæ. Relicta hac cã de finali ꝓpriè sumpta videamus. Et ista duplex: vna propinqua, alia remota. Propinqua est ea, quã tangit gl. in eo q quærit, q̃ sit vtilitas huius sciẽtiæ. Et est vt sciamus discernere inter æquum & iniquum &c. vt in gl. Remota ẽ fœlicitas, q̃ est uera cã, ꝓpter quã debem' discere hãc sciẽtiam. s. vt ꝯsequamur fœlicitatẽ, quã oẽs appetũt, Ethy. j. ad hoc in ꝓœmio ffor. §. discipuli, in omni loco quoque fœlices ra. q. 2. cũ deuotissimã. & hoc quatenus quærimus de cã fi. q̃ mouere dẽt proficientes in hac scientia. Sed si quærimus de cã fi. q̃ mouit cõpilatorẽ, istam ponit glo. & dic eodem mõ: qa alia est propinqua, & hanc ponit gl. cũ dicit quæ dñi Gregorij sit intentio. i. diuersas constitutiones & decretales &c. in hoc volumine redigere remota fuit, vt faceret hoĩes bonos. Et hoc est propriũ legislato-
11 ris facere bonos subditos Ethy. j. ¶ † Tertio quæro quæ fit causa efficiens. & in hac vt dixi. s. q. j. habeamus, quid sit libri titulus. Respondeo q duplex fuit causa efficiẽs. vna principalis, alia instrumẽtalis. Principalis est duplex. vna remota, & hæc est Deus, a quo omnia bona effluunt, qui per Romanos Põtifices, & Imperatores iura promulgat. 8. di. quo iure. 16. q. 5. c. fi. 16. di. septuaginta. 1. dist. si quis diaconus. & c. si ille. 25. q. j. violatores. j. de tri. c. j. de renũ. c. j. C. de præscr. lon. temp. l. fi. Alia propinqua. & hæc fuit Grego. 9. Ex hoc habes quis sit libri titulus, qui est talis: Incipit compilatio dñi Gregor. Papæ. ix. Dicitur autem compilatio, quia Grego. non fuit autor omnium iurium in hac contentorum, sed compilauit etiam ex alijs, vt j. §. sanè. vbi dico in j. q. Causa instrumentalis fuit Raymundus, de quo in d. §. sanè. ¶ Quarto quæro de causa materiali. Dic quod est duplex, nam generaliter cuiuslibet rei materialis est duplex materia: quædam cõis, quædã propria. Cõis dr̃ causa, quæ tenet rõnem generis, sicut aqua dr̃ materia omniũ liquefactibilium, seu liquidorum. Propria est quæ consideratur ſm speciem specialissimam, sicut statua fit ex ære tanquam ex materia. Primo mõ põt dici vnam esse materiam omnium rerum materialiũ. & hanc philosophi dicũt materiam primam, de qua primo Physicorum. & hæc est ipsa res prout consideratur absq; forma: & hoc mõ materia nõ est hoc aliquid, i. aliqua res per se subsistens, sed per formã fit hoc aliqd ipsa ergo res prout est in potentia ad suscipiẽdã formã dr̃ materia prima, & hoc modo non quærit in ꝓposito de cã materiali.
12 ¶ † Scd̃o mõ capiendo materiam prout dr̃ propria, & specialis alicuius rei, non põt vna esse materia omniũ rerũ. nã vt dicit Philosophus, 8. Metaphysicæ, ex ligno aut ex lana non fit serra. Et ibi hr̃ de hoc dupliei modo accipiẽdi materiam: & hoc vltimo modo dicimus, q ferrum est materia cultelli. Et ſm hunc modum quæritur de cã materiali. ¶ Dicitur autem materia, quasi mater rei, i. principium, ex quo aliquid fit seu constat. Et ſm vltimum modum præmissum ꝓcedit hæc quæstio. Et hoc mõ accipiẽdo materiam dicit gl. q materia sunt ipse constitutiones & decretales sub singulis titulis collocatæ. & facit j. in procemio. §. sane. C. de ve. iur. enu. l. ij. §. j. & quod not. in prin. ff. super prima rubrica. Opp. ad hoc, quia ſm hæc se-
quereretur, q idem esset materia sui. quia hæc compilatio non est aliud, q̃ decretales sub singulis titulis collocatæ. Sol. per hanc rõnem gl. in procemio. vj. reprobat gl. istam. Sed saluari põt ſm Io. An. quia hæc gl. habuit respectum ad decretales sine ordine consideratas, & non quatenus sunt collatæ sub singulis titulis. & hoc etiam videtur sensisse Host. qui dicit q materia est q̃stiones, & solutiones sanctorum, & apostolorum. ¶ Sed vt habeas plenam notitiam aduerte, quia aliud est quærere quæ sit materia hui' voluminis, & ſm hoc ꝓcedit gl. saluata, vt nũc dixi. Aliud est quærere quæ sit materia huius canonicæ scientiæ. Et in hoc vestigare debemus quid sit subiectũ huius sciẽtiæ, & ſm hoc nõ procedit gl. & pro nunc dico mistim de materia, & subiecto. Sed an differant, & in quo, dico j. ea. q. ¶ Quo ergo ad primũ modũ permistum, sciendum est, q sic se hẽt subiectum ad scientiã, sicut obiectum ad potentiam, vel habitũ. Assignatur aũt obiectum alicuius potentiæ, vel habitus illud. sub cuius rõne oĩa referuntur ad habitum, vel ad potẽtiã, sicut hõ; & lapis referunt ad visum, inquantũ sunt colorata: vnde coloratũ est obiectũ visus: sic & in scientia dr̃ obiectũ illud, ad q oĩa referunt, vel q̃ in illa tractant. Hoc præsupposito, cuius q̃rit qd̃ sit subiectũ huius scientiæ, seu q̃ sit materia, fuerunt variæ opinio-
13 nes. ¶ † Quidam dixerunt quod extrauagantes sunt materia huius libri, quæ omnino saluari potest, vt fuit saluata. gloss. s. eod. q. loquendo de materia huius voluminis: sed loquendo de materia scientiæ non procedit. Alij dicunt aliter, vt Azo in summa, & Hostien. in summa, in principijs. Sed quia eorum opiniones possunt in eis videri, & quia cõiter non tenentur, iõ non refero. ¶ Alij dñt, q iustitia est subiectũ iuris. vbi aduerte, q iustitia est virtus, p
14 quã facit hõ qd̃ iustũ est. Ius est ars boni & æqui. ff. de iust. & iur. l. j. & in minus se hẽt, q̃ iustitia, vt ibi colligitur. Nã p ius colimus iustitiã, vt ibi dr̃. Et tunc dicimus, iusti quasi ius tuentes. Id aũt qd̃ per ius & iustitiã fit, dr̃ iustũ: & sic iustũ est effectus iuris, & iustitiæ, ipsa vero operatio
15 iustitiæ, & iuris dr̃ iustificatio, quasi iusta factio. † Itẽ iustitia diuidit: aliqñ. n. attendit, prout hõ ordinat in cõi. i. in cõe bonum quodlibet. & hæc vocatur a iustitia legalis, q̃ dirigit oẽs virtutes v. Ethicorũ. hæc describit a Iurisconsulto. ff. de iust. & iur. l. iustitia. vbi dicit, q est cõstans, & perpetua voluntas: debes exponere. i. habitus ꝑpetuæ, & cõstantis voluntatis &c. Alio modo dirigitur hõ in particulari respectu alicuius boni singulariter cõsiderati. Et hoc dupl̃r. Aliqñ in bonis cõibus seu publicis; & tunc habemus iustitiã distributiuam, vt honores, & bona publica distribuantur proportionabiliter. Alio modo respectu bonorum priuatorum, & tũc habemus iustitiã comitatiuã, quæ versat in ꝯctibus. Modo de iustitia primo mõ sumpta põt dici, q sit subiectũ, qa de subiecto præsupponitur qd est primo posteriorum. Sed hoc. s. quid sit iustitia, in hac scientia inuestigamus. Itẽ per hoc non distingueretur subiectum huius scientiæ a subiecto iuris ciuilis, in quo etiã iure ciuili tractatur de iustitia: cum tamen cuiuslibet sciẽtiæ debeat esse vnicum subiectum, & propriũ subiectũ, q scientiæ distinguunt per subiecta. ¶ Alij q bonũ, & æquũ est subiectũ, seu q bonũ cõe, q materia est, & subiectũ in Ethica est materia huius libri pro quib. facit ſm Io. An. ff. de iust. & iur. l. j. ibi, Ius est ars boni & æqui. Si ergo ars est de bono, & æquo, ergo bonum, & æquum est subiectum, & materia artis, & huius scientiæ. Sed non procedit, qa subiectum debet esse vnicum. Itẽ quia idem esset subiectũ huius scientiæ, & legalis: Posset tñ hæc opi. saluari ad bonũ sensum, q bonum, & æquũ, prout ex eis resultat bonũ humanũ, sunt subiectũ: quia ipsum bonũ humanũ est subiectũ, vt in sequenti opinione. Alij dicunt, vt Io. Mo. in procemio vj. q. ad inuestigandũ subiectũ huius sciẽtiæ moralis. Sicut. n. hæc sciẽtia est supposita morali scientiæ, ita eius subiectũ subiecto moralis sciẽtiæ. Cõcludit, ergo Ioan. Mo. q cum bonũ humanum sit subiectum moralis

scientiæ

ſcientiæ,ſubiectum huius ſcientiæ eſt bonū humanum. Sed reſtrictum quatenus eſt eccleſiaſticū. Subiectū aūt ciuilis ſcientiæ eſt bonū humanum ciuile. ¶Alij dicūt ꝙ moralis ſcientiæ,non eſt ſubiectū bonum bumanum,qa non p̄ſupponiṫ qd ſit,ſed inqriṫ de ipſa in morali Philoſophia.& iſti dñt ꝙ hō ſęlicitabilis ꝑ moralē philoſopbiā eſt ſubiectū moralis ſcientiæ , qđ vṙ tenere Buridanus in primo Ethicorū.q.iij. Sed opi.p̄cedens cōior eſt , & non multū diſcrepat ab iſta.Et dic ꝙ de bono humano p̄ſupponiṫ quid ſit in ꝯfuſo:qa eſt id qđ hō appetit tanq̄ finē vltimū.Sed inquiriṫ in ꝑticulari,in quo ꝯſiſtat. Et ſic defendi pōt opinio Io.Mo.in eo,qđ dicit bonū humanū eſſe ſubiectū,& fuit Alberti primo Ethicorū, & ſic bonum humanū eccleſiaſticū eſt ſubiectū canonicæ ſcientiæ in ea tñ,qđ dixi.s̄.eo.q. qđ hæc ſciētia & eius ſubiectū ſupponiṫ morali:dic ꝙ nō,per oia ergo aliquo reſpectu ſe habet in plus q̄ ſcientia moralis,vt j.eo.q.Ex hoc habenṫ q̄ ſit materia huius ſciētię,accipiēdo materiā & ſubiectū ꝑ eodē: ſed vt dixi.s̄.e.q.materia de quo ſciētia tractat particulariter,& ſic opatiōes humanæ eccleſiæ.i.quāto debēt dirigi ꝑ cōſtōnes eccleſiaſticas ſunt mā huius ſcientiæ.
16 †Subiectū aūt eſt id,circa qđ inueſtigandū verſaṫ illa ſciētia,de cuius ſubiecto q̄riṫ, & ad qđ oia referunṫ , q̄ in illa ſcientia tractanṫ.vt ēt dixi.s̄.e.q. & ſic ſubiectū canonicę ſcientiæ eſt bonū humanū eccleſiaſticū.de hoc.n.prçſupponimus qd eſt.& particulariter inueſtigamus ī quo cōſiſtat qđ intēdit hæc ſciētia. Et hāc opinionē vṫ ēt tenere Io.Cal.in quodā principio ſuꝑ hoc procemio. Cōiter tñ accipiunṫ mā & ſubiectum pro eodē.Ex p̄dictis ſoluiṫ qō cui parti philoſophiæ ſupponaṫ hic liber & hæc ſcientia.
17 ad quod gl.dicit ꝙ Ethicæ.†Sed dic ꝑfectius,& vt habeaṫ ordo ſcientiarum eſt ſciendū,ꝙ reperimus ſcientiā, ſapiētiā,& artē.itē & virtutes.Itē phyſicā , & multa alia vocabula de noīantia habitus.q ſunt in intellectu:ſed oia pñt poni ſub hoc termino philoſophia. Eſt enī Philoſophia ſtudium ſapientiæ : capiendo ſapientiā pro oī ſcibili , & hoc reſpectu Philoſophia ſeu ſcientia gñaliter ſumpta diuidiṫ in principalem & miniſterialē.Miniſterialis dṙ,q̄ ordinat hoīes ad aliā ſcientiā ſub hac eſt Grammatica,Dialetica,& Rhetorica.ſciētia aūt principaliter diciṫ illa,quā ꝑꝑ ſe diffinimus.Et hæc diuidiṫ in ſpeculatiuā & practicā.Speculatiuæ finis eſt veri inqſitio. Practicę finis opus. Speculatiua ſubdiuiditur , quia alia eſt de diuinis , & habemus Metaphyſicā & Theologiam.Alia de humanis,& tunc habes duas ſcientias.ſ.Philoſophiā naturalē diſtinctam in plures libros.Itē Mathematicā, ſub qua ꝯtinenṫ quatuor liberales artes,ſcilicet Arithmetica,Geometria, Muſica,& Aſtrologia.Scientia vero practica diuiditur in actiuā & factiuam.Diſtinguiṫ aūt actio & factio:qa actio dicit in operatione manente in ſuo agente, ſicut eſt currere,legere,ſolatiari,vel qd ſimile,qbus actis nullū opus ad extra remanet: factio diciṫ qñ opatio tendiṫ in opus exterius,vt domificatio:qa poſt opus cōpletū aliqd exteri⁹ remanet.ſ.ipſa domus,ad hoc ꝙ dicit philoſopus.iiij.Methaphy.& vj.Ethi. ſub factiua cōprehēdunṫ artes mechanicæ,q ſ̄m aliquos dñt mechanicæ, quaſi adulterinæ reſpectu artiū liberalium.Vel dic melius ꝙ dñt a mecanica quæ eſt ſcientia humanorū operū , q̄ dñr manualia vt fabrorū & ſimiliū,quæ dñr ingenia ſeu machinę: & gñaliter oīum operū manualium. Et ſunt ſeptē.ſ.lanificium , armatura,nauigatio, agricultura , venatio,medicina , & theatrica.Sub qua continenṫ artes ludorū, qa fiebant ludi in theatro.de vi.& bon.cle.cum decorē. Sub actiua cōtineṫ ethica ſeu monaſtica,economica,& politica. Diciṫ aūt Ethica ab ethos Grecè.i.mos Latinè. Et hæc ēt diciṫ monaſtica a monos qđ eſt vnū.qa tractat de moribus reſpectu ad hoīem ſingulariter.Economic⁹,ca.cū,pe.cor.i. diſpenſatiuus:inde dṙ economica.i.ſcia , qua inſtruimur de regimine familiæ.Politica diciṫ a polis , quod eſt ciuitas,quia eſt ſcientia de regimine ciuitatis,caſtri,& villæ, ſeu regni , vel orbis. Et ſ̄m ordinem p̄dictum debet fieri aſcenſus: eſſet enim abſurdū , ꝙ carens monaſtica ꝑmoueaṫ ad economicā.de ęte.& qua. indecorum. vide Hier. ſuper parabo.Bernar.vel ꝙ carens economica ad politicā 47.diſ.§.neceſſe 48.di.per totū. Valerius lib. a.c.j.adduci nō poſſum ut credā vrbi vtilem,quē domi ſçeleſtū cerno. facit de verb.ſig.ſorus.in fi.Modo qñ gl.dicit ꝙ ſupponiṫ ethicę minus bene dicit.Et iō gl.exponit.i.morali ſciētię qa oēm moralē hæc ſciētia,& hic liber ꝯprehendit: nam hæc ſciētia nō ſolū tractat de partibus ethicæ,ſed ēt economicæ,& politicæ.Et dic gñaliter ꝙ ſciētia iuris ꝑfectè cōprehēdit oēm ſcientiā moralē & cōpletior & ꝑfectior eſt.q̄ ſciētia moralis,de qua in lib.ethicoꝝ,& politicorū, & economicarū. Illa.n.tradiṫ in gñe,& in confuſo,ſcientia iuris in ſpecie & in particulari.Sed notitia,qua cognoſco te eſſe Ioannē,eſt perfectior q̄ notitia,qua cognoſco te eſſe hoīem primo phyſicoꝝ. Per hoc aūt ꝙ hic ſciētia ſupponaṫ morali philoſophiæ inducit gl.C. de ſecū.nup. l.j.Dicit Imperator,legibus nr̄is mores corrigere intēdimus,& facit 6.di.§.his aūt.19.di.c.j.in prin.& in ꝓœmio 6.li.§.a.ibi, morū correctionē.& ibi,moribus diſciplinā, cum ꝯcor.Et in ꝓœmio cle.in fi.exordij.Dic tamē ꝙ hæc ſciētia nō in totū ſupponiṫ morali ſciētiæ, nā multa etiā tractat de Deo,& in hoc ſe hēt in plus q̄ moralis, Philoſophia:qa illa ꝯſiderat de bono humano nō tm̄ ī hac vita,ſed etiā in cœleſti.at.de p̄ſcri.vigilanti. & c.fi.de teſta. filius,unde etiam hęc ſciētia dṙ diuina.3.q.v.qa ſuſpecti. de iura.ca.c.j.de iniur.nimis.de cēſi,ꝑuenit.cū ſimilibus: nō tñ ꝑ hoc eſt hæc ſciētia eadē cum Theologia,qa vt dicit Ioā.Cal.Theologia tractat de Deo principaliter,& de hoīe inq̄tū reparaṫ & glorificaṫ a Deo.Hęc aūt tractat dę hoīe opatiuo,vt bene viuēdo ꝯſequaṫ vitā æternā.j̄.tit.j. c.j.in fi.& hoc reſpectu ſupponiṫ Theologiæ. ar.de accu. qualiter,el 2.in prin.Et dic ꝙ pōt dici hæc ſcientia, quaſi quoddā miſtū,ex ſcientia morali & diuina:& ſ̄m hoc nō eſt ſcientia ſimpl̄r practica,ſed partim ꝑtica partim ſpeculatiua.Et quod hæc canonica ſapientia ſit vera ſciētia, dico de cōſan.nō dēt.in iij.notabili,& de nobilitate ſciētiæ iuris dico.de iura.calū.ceterum,notabili.j. Quinto q̄ro de cā formali.Sol.vt in gl.ibi,modus agēdi , vſq; ad fi. Et dic ſormalius ꝙ hæc eſt duplex. Eſt enim forma tractatus.& forma tractādi:forma tractatus eſt diuiſio libri , & hanc ponit gl. Diuidiṫ enim iſte liber in qnque libros ad ſimilitudinē quinque ſenſuū corporis, quos vt dicit gl.q libet q iudicat habere dēt,aliās non eſt idoneus iudex.& facit.q.7.§.tria.ff.de iudi.cū p̄tor.§.nō aūt.& cætus.de poſtu.l.j.§.caſum.de hoc.de reſcr.ſciſcitatus. de off.deleg.c, cum viceſimum. Et de iſtis quinque libris daṫ verſus, *iudex,iudicium,clerus,ſponſalia crimen.* Et inducit gl. Simile de culpa cōiugali,q̄ reſtricta eſt ad quartum gradum ad ſimilitudinem quatuor humorum corporis. Et de his humoribus de cele.miſ.in quadā. Et de hac ſiītudine qnq; librorum huius cōpilationis qdā,vt refert Frāciſcus,dicūt hoc eſſe ad ſimilitudinē quinq; librorū Moyſi,quos continet Pentateucum. de deci.c.j. vel ad ſiītudinē qnq; virginū prudentiū,de quibus Matth.25.Et ꝑ talibus ſiītudinibus facit.16.di.ſeptuaginta.in fi.xiij.q.ij. qa alij. de conſe.diſ. 4.de trina.ſed vt dicit Io.And.iſte ſimilitudines non ſunt vrgentes,quod dico.de ꝯſan.nō dēt.in xij. notabili.cū tñ rō,quæ reddiṫ,debeat eſſe ſufficiēs. j.tit.j.ſi qñ.vbi dico in qnto notabili:ideo nō oportet īſtari in alijs ſiītudinib⁹. Forma verò tractādi eſt modus procedēdi in hoc volumine,& iſte ē multiplex.ſ.ſtatutiu⁹,p̄ceptiu⁹,diſpoſitiu⁹ &c. vt patebit.j.quod dic vt in procemio.vj.per Ioan.Mo.

SVMMARIVM.

1 *Gregorius nonus prius vocabatur Hugolinus de Anania,& fuit Campanicus.*
2 *Proœmium quare in libris apponatur.*
3 *Nomen Papæ quare mutatur.*
Papa an debeat ſe præmittere in ſalutatione.

Episcopatus est maior ordo in ecclesia.
Seruus est inhabilis ad ordines.
4 *Seruus acquirit domino, etiam si sit fugitiuus.*
Seruus triplex reperitur.
5 *Scholarium appellatione ueniunt doctores, sicut appellatione monachorum uenit abbas.*
6 *Capituli appellatione, an ueniat Episcopus.*
7 *Doctorum appellatione, an ueniant scholares, & econuerso.*
8 *Studium generale surgit a priuilegio principis.*
9 *Salutatio Papa delet uenialia, si mortale non subest: & an per talem salutationem absoluatur excommunicatus, & utrum per talem salutationem approbetur qualitas adiecta, ut si Papa scribendo alicui, uocat eum doctorem, vel prelatum.*
10 *Salutatio apostolica nõ operatur in rem inanimatã, ut est uniuersitas.*

GRegorius Episcopus seruus. Primò
diuido librũ. In primo.n.
ponit̃ procemiũ vsque ad rubricã de sum.
tri. In secũdo ponit̃ tractatus vsq; ad ti. de
reg. iu. In tertio & vlt. ponitur conclusio.
Procemiũ aũt diuidit̃, q̃a primò salutatio,
secundò exordium: ibi, rex. tertiò narratio: ibi, sanè. Quar
to cõclusio: ibi, volentes, vel potest diuidi in salutationẽ
& epistolam, tenendo q̃d salutatio nõ sit pars epistolæ. se
cunda ibi, rex. Et illa in tres, vt prius. Alij aliter diuidunt,
in quo nõ est instandũ: in summa dicit totum procemiũ.
Salutantur doctores & scholares, ponitur cã promulgan-
di iuris g̃naliter, & etiã in specie huius voluminis, & p̃ci-
pitur, hanc cõpilationẽ præcipi in iudicijs & in scholis.
1 Et nullã aliã fieri sine autoritate Papæ. ¶ †Gregorius pri⁹
vocatus Hugo, vel Hugolinus de Anania. & fuit Cãpanl
cus: sicut Innoc. tertius d̃r Gregorius quasi gregẽ tegens,
vel ligans doctrina & moribus. Et s̃m Pe. & Ab. appellat̃
siue interpretat̃ vigilans, q̃a bene vigilauit hoc opus fa-
ciens, vel fieri procurans. & dicit Vincen. q̃ iste Gregori⁹
fuit perspicacissimi ingenij, & eminentissimæ scientiæ in
vtroq; iure. Phi. dicit q̃ non sedit excellentioris ingenij,
vel eminẽtioris sciẽtiæ in cathedra piscatoris. ¶ Quod ẽt
de Bonifacio 8. dicit Archi. in p̃œmio 6. li. apostolicã. i. q̃
data fuit apostolis, vel q̃a dat̃ ab apostolico. & dicit Gof.
q̃ Papa ad instar iurisconsulti p̃fationẽ posuit. ff. de orig.
2 iur. l. j. si eer. pe. l. j. †Not. pro p̃œmio faciẽdo in prin. ope-
ris seu actus, & cõiter p̃œmiũ habemus in exordio libro
rum iuris Egi. Ratio aũt faciẽdi p̃œmiũ est, q̃a cũ debea-
mus curare, vt sit auditor beniuolus docilis, & attẽtus, vt
ait Cicero in Rhetorica, hæc agimus in p̃œmio. Dicitur
aũt docilis, vt dicit ibi, is q̃ vult attentè audire. Ad q̃ pro-
uocat exordiũ, p q̃d auditor instruit̃, de quo docturus est
autor. Item in p̃œmio exprimit̃ cã finalis motiua dispo-
nentis. ff. de here. inst. l. fi. Et facit ad statuta, vt cõsideretur
exordiũ, per q̃d limitat̃ ipsorũ expositio. In quo aũt diffe
rat hoc p̃œmiũ seu exordiũ ab eo, de quo j. e. li. 6. i prin.
& ab eo, de quo in p̃œmio clc. no. in eodẽ procemio cle.
in gl. 2. Op. in prin. cũ dicit Gregorius. nam ante Papatũ
vocabatur Hugo, vel Hugolinus, vt p̃dixi. Est aũt pœna
falsi mutãti sibi nomẽ. ff. de fal. l. falsi. ar. de spõ. c. tua nos.
de sen. excõ. p̃pendimus. So. pœna est mutanti in fraudẽ
alterius, sed mutanti sine fraude ex cã non, vt in cõtrario.
3 ¶ †Causa aũt quare mutat̃ nomẽ Papæ ponitur p glos. in
procemio 6. li. & aufert̃, q̃ de more curiæ est q̃ creatus Pa
pa assumit sibi nomẽ, q̃d vult. ¶ Secũdo op. in eo q̃ Papa
se præmittit in salutatione de c. dilectissimis. 12. dis. j. vbi
se submittit. Sol. Mos antiquus scribentiũ fuit, vt se præ-
mitterent. ff. de ver. sig. l. nepos Proculo. de dona. l. Luci⁹.
C. de sum. tri. l. inter claras. 97. di. victor. vñ etiã plenius in
princ. libri naturalis historiæ se Vespesiano præmisit. Ho-
die secus, & de hoc dico de cri. fal. q̃ graui. q. j. Maximè ãt
Papa oĩbus se p̃mittit, q̃a pastor oĩum. de maio. & obe. so
lite. ¶ Ad cõtrariũ dic q̃ respicit statũ primitiuę ecclesiæ.
vel sic fecit Papa ibi ex humilitate. Sicut aũt nomẽ Im-
peratoris prę ponitur in instrumẽto, vt in auten. vt no. im
pe. p̃po. in prin. col. 5. Sic etiã nomẽ Papę præponi debet
eadẽ rõne in terris ecclesiæ, & sic seruatur etiam alicubi
in alijs terris q̃ ecclesię. ¶ Tertiò op. in eo q̃ vocat se ep̃m,
cum sint aliæ maiores dignitates in ecclesia, ut archiep̃s,
& honor Cardinalatus. j. de off. dele. c. j. & 2. li. 6. Solue. vt
no. p gl. in p̃œmio 6. quod hic attendit̃ ordo, & nullus ẽ
in ecclesia maior ordo ep̃atu. ¶ Quartò opi. in eo q̃d vo-
cat se seruum, q̃a seruus est inhabilis ad ordines 54. di. p
totũ. de ser. nõ ordi. p totũ. Item Papa ẽ Vicarius Christi,
de transl. p̃la. q̃to. Et Imperator est eius filius 96. di. si Im-
perator. C. de sum. tri. inter x. di. iudex. So. vt gl. quia dicit̃
seruus per illud vnũ dictũ, qui maior est uestrũ, &c. Mat.
23. Marc. 21. q. 3. nullus. 93. di. diaconi vltimo. Sic & Apo
stolus dicit se seruum oĩum primæ ad Corinth. 9. 28. q. j.
4 iam nunc. vel aliter s̃m gl. d̃r seruus, † q̃a sicut p seruum
acquirit̃ dño, etiã si sit fugitiuus. ff. de acq. poss. l. j. §. seruũ.
& hoc si p aliũ nõ possidetur, vt ibi no. & in eo quod dixi
per Papã acq̃ri oĩbus ecclesijs, dicit gl, q̃ etiã per Impera
torẽ acquirit̃ hoĩbus pro hoc, q̃a per quẽlibet officialem
acquirit reipublicæ. no. gl. ff. de in ius vocan. l. eum. & di-
cit gl. ff. de vsuris. l. Caius, q̃ acq̃rit̃ reipublicæ vtilis actio:
vel dic ad contrariũ vt in p̃œmio, vj. in 4. glo. Vincen. di-
cit q̃d magna est potestas Papæ, sed debet eum cõforma-
re publicę vtilitati. de so. cõpe. c. fi. vel dic q̃ non dicit se
seruum simpliciter, sed seruus seruorũ Dei. de se. exc. rela
tum, i fi. q̃a seruit catholicis, nõ alienis à fide: q̃a nihil ad
nos, &c. 2. q̃õ. j. multi de diuor. gaudemus. vel seruit Apo
stolis, Petro & Paulo eorũ vices gerẽdo: vel dic melius q̃
reperit̃ triplex seruus. Primus s̃m naturã, secundus s̃m le
gem, tertius secundũ denominationẽ extrinsecã. Primus
dicit̃ seruus q̃libet hõ, qui non viget magno ingenio: ta-
les enim deseruire debent ingenti bus intellectu. Sicut. n.
aĩa dñatur corpori, & hõ dñatus brutis, & vir mulieri. Ita
sapiens minus sapienti. Per hoc infero q̃d qui prudẽtior
est in orbe, est dñs totius orbis, s̃m directionẽ naturalem:
& si de facto nõ est, minus benigna est. Secundus seruus
s̃m legẽ dicitur. i. legis dispositione, vt sunt hi, qui carent
libertate, puta capti in bello iusto. ff. de cap. l. hostes. Et di
cuntur serui à seruando, q̃a non interficiunt̃. l. 4. ff. de sta.
ho. & de his loquunt̃ cõtraria. Tertius seruus d̃r per deno-
minationem extrinsecã q̃libet, qui alteri seruit, seu mini
strat. & sic largo vocabulo familiares liberi dicuntur ser-
ui. Item Papa, & Imperator, & q̃libet harũ solutionũ põt
teneri. Et in hac glo. ibi. l. j. circa prin. ibi, quo sermõe, aut
q̃bus operibus dignas deo gratias agere valeamus, quod
per me vltimũ seruum suum ecclesiæ suæ iniurias vindi-
cate dignatus est ibi. §. illud quoq; est. q̃m oẽ bonũ q̃ siue
a Deo acquirit̃ hoĩbus, siue ab Imperio sequente Deũ de
cet esse mansuetum ibi in prin. collo. & in p̃œmio vj. li.
§. j. & in fine hodie. li. 6. ¶ Quinto op. in eo, q̃ vocat scho-
lares, dilectos filios: debet enim moueri per rationẽ, & nõ
per dilectionẽ, de p̃ben. grauc. ut ecc. benefi. c. vno. So. in
tellige dilectos dilectione spirituali, nõ carnali, de qua lo
quuntur cõtraria. ¶ Sextò opp. in eo, q̃ dicit filius: filius. n.
d̃r qui a patre generatur. de fil. presby. in rubro & nigro.
So. dicunt̃ & alij filij, s. in Christo nõ i carne s̃m Egi. hoc
nomẽ in Christo nõ ponit̃ in salutatione Papæ de stilo,
nisi cum scribitur abbatissis sororibus, regibus, vel regi-
5 nis vt no. Spe. de rescri. p̃nta. §. rõne formæ. in prin. ¶ †Se-
primò. op. q̃ sit superfluitas ibi, doctoribus & scholarib⁹:
in ver. sanè sufficiebat enim dicere scholaribus, q̃a noĩe
scholarium veniunt doctores. de p̃cur. q̃a in causis. sicut
noĩe monachorũ abbas. de simo. c. fi. & noĩe populi sena-
tores. Insti. de iure naturali. §. plebs. & appellatione fami-
liæ dñs familię. ff. de verb. sig. pronunciatio. §. familiæ. So.
quidam vt Egi. stant cõtrario, cũ hic ponat̃ nomẽ schola
ribus, q̃d est cõe, non speciale. arg. de rescri. edoceri. & d̃r
quod ponitur doctoribus, q̃a causa maioris expressionis.
Sed cõtra hęc inducit idẽ Egi. de cõces. p̃ben. post electio-
nem, vbi appellatione capituli nõ includit̃ decanus. Rñ-
det

det qđ illud est allegatio, alias includit. de ꝯcess. pben. qa
cunctis. §. j. li. vj. Et qñque stabitur decano & capitulo. de
postu. c. j. de elec. cum nobis. Qñq; tñ capitulo. de postu.
c. fi. de elec. Massana. Ioan. And. dicit quod quo ad thema
huius procemij superflua est dubitatio, vt patet ex tertia
glo. vult dicere quod cum oẽs teneant ad obseruantiam
huius cõpilationis, vt in eadẽ gl. superfluum fuit exptime
re doctores vel scholares. Sed quo ad alios casus tenet, qđ
de proprietate significati in odiosis noĩe scholariũ nõ ve
niunt doctores, per regulam odia. li. vj. facit de rescri. se-
des. de loca. c. j. & quod no. in regula, cum qđ. li. vj. 3. q. &
hoc nisi ipsi doctores alias sint scholares. Et hoc tenendo
6 dic † ꝙ nomine capituli cõprehẽditur prælatus [a] non ex
a propria significatione, sed ex quadã larga acceptione, vt
dicit gl. notabilis, in clem. vt hi qui. de ęta. & qua. in ver-
bo in eisdẽ, & idem Pau. in cle. vt pfessores, de regula. in
verbo nihilum. & ibi etiã de hoc, p glo. de quo dixi in d.
c. cle. vt hi qui. §. illi verò. q. 4. vbi respõdi ad iura supra in
7 ducta. Purò etiã † ꝙ ſm largam acceptionẽ nomine do-
b ctorum [b] nõ veniunt scholares, nec ecõuerso, nisi fiat ma-
gna impropriatio, qa doctores & scholares non faciunt
vnũ collegiũ: imo sunt vniuersitates distinctæ, & de vni-
uersitate doctorũ, j. de ꝯsti. ex literis. de vniuersitate scho
larium ibi dicã. & hr̃ in d. c. qa in causis. & dicit vna l. de
vniuersitate doctorũ, qđ caueant ne faciant monopoliũ:
puta ne vnus recipiat scholarẽ alterius, quod nõ licet. C.
de monopolijs. l. j. no. de ap. significãte, nõ tñ q̃libet mul-
titudo est vniuersitas, vel põt hr̃e sigillum. de excess. plat.
dilecta. vbi de hoc Vincen. ex his dic ꝙ doctor & discipu
lus, seu scholaris, quod est idem q̃tum ad hanc literam,
sunt termini correlatiui, quorũ vnus nõ est alter, nec ca-
dunt in eodẽ respectu. j. de insti. c. fi. Item factus doctor de
finit esse discipulus. ad hoc de magis. c. fi. de hæreti. cũ ex
iniuncto. secus in abbate, qa abbas non desinit esse mo-
nachus. d. c. fi. de simo. Et per hoc dicit Ioan. An. ꝙ appel-
latione scholarium cõprehendunt rectores ipsorũ, quia
non desinunt esse scholares. Et ex his ad contrarium pri-
mum dic, qđ propriè iacet litera, & qđ noĩe scholarium
nunq̃ venit doctor, nisi per impropriationẽ. & hoc pbat
singulariter ex ista litera, etiã in materia fauorabili, sicut
hic loqtur, ad alia inducta in ꝯtrariũ patet solutio ex præ
dictis. ¶ Octauò op. in eo, quod dicit Bononiæ cõmoran-
tibus: qa etiam alios ligat hæc cõpilatio. de consti. c. j. So.
vt in gl. & ita, vel dic qđ reperit diuersa litera, put ad di-
uersa studia capitulo missa fuit, vt dicit Io. An. vnde ĩ ali-
qbus inuenimus Paduæ cõmorantibus, in aliquibus Pa-
risius cõmorantibus, sed cõiter est Bononiæ, qa gl. est su-
per hoc verbo, & eam no. in princ. in eo, quod dicit quod
hoc priuilegio nõ gaudent studẽtes in Castris & sic vult
gl. quod hac salutatione gaudent solũ hi, qui cã studij mo
8 rant in studio generali. † Et dic qđ surgit generale studiũ
a priuilegio principis, vel a consuetudine, cuius in ꝯtra-
rium non sit memoria, vt dicit Ia. de Are. in pœmio ſtorũ,
de studio Paduano, ꝙ de ipso non est in contrariũ memo
ria. Et quod surgat gñale studium tñ modis prædictis, est
glo. singularis de sepul. in cle. dudum, super verbo, in stu
dijs, & in verbo gñalibus. Dicit aũt hic de cõmorãtibus,
& non dicit studentibus ad cõprehendendũ etiam malè
studentes, ac si denotet quod non oẽs bene student: imo
aliqui parum aut nihil, quos tñ etiã salutat. Intelligo aũt
ꝯmorantes oẽs, qui tunc erant pñtes, vel si etiã erant ab-
sentes aĩo redeundi, vt in hoc fiat interpretatio: nã tales
gaudent priuilegio studij. tñ si sint absentes per qnquen
nium, quo casu perdunt oĩa priuilegia studij pro hoc. C.
de pmicerio, l. fi. li. 12. & p illã l. tenet Bar. ff. de mili. test. l.
ex eo, ꝙ no. Et scholares per incolatum decennij fiunt ci
ues & acceperũt domiciliũ. C. de in col. l. 2. lib. x. & dic vt
ibi no. quia hoc pcedit in dubio, ſm Vincen. vt ex trans-
cursu decẽnij psumant ꝯstituisse domiciliũ. arg. ff. de vsu
ris l. cum de in rem verso. Sed si certũ esset quod starẽt cã
studendi, & aĩo redeũdi domũ, tunc nunq̃ cõstituunt do
micilium. ff. de leg. 3. l. q̃situm. in princ. ꝙ tenet Dy. ff. de
iniur. l. Cornelia. §. domus. & ibi idem tenet Car. & in d.
l. 2. quod est verũ, qa ad constituendum domiciliũ requi-
ritur animi destinatio de stando in loco, nõ diuertẽdo ad
alium locum, ꝙ dico j. de fo. cõpe. ex parte b. & in hac gl.
ibi tuę fraternitatis. hodie curia Romana hẽt priuilegia
9 studij. de priuile. c. 2. li. 6. in gl. fi. & j. de const. c. 2. ¶ † Quę
ro qđ prodest hæc salutatio. solu. vt not. in proœmio vj. qa
delentur venialia, si non subest mortale: secus si subest,
qa veniale opponit fauori charitatis, mortale charitati:
sed extincto principali nõ põt induci accessoriũ. ¶ Secũ-
c dò quęro [c] an Papa vtatur semp simili salutatione, cũ scri
bit alicui. Dic qđ nõ, nec ęque oẽs vocat filios, sed alios
vocat fratres j. de cri. fal. q̃ graui. itẽ nec semp salutat ſm
Host. & Boa. & cũ scribit schismaticis, vel alijs qbus sub-
tracta est gr̃a. 33. q. 2. admonere. in prin. Sed tũc dicit spiri
tum concilij sanioris, vel ea pati q̃ agere meditat. Et dicit
Boa. qđ in salutatione fatetur verbũ principale ex vsu vel
præ nimio effectu. Et loquit Papa in tertia persona, quasi
sumat vicem, vel personã nuntij. ¶ Tertiò quæro, an per
istam salutationẽ absoluant excõicati. Glo. p talẽ soluit
quod nõ. & in ea. in fi. & in clem. si sumus. de sen. excom.
¶ Quartò quæro an p salutationẽ pbetur qualitas adie-
cta, vt si Papa scribendo alicui vocat eũ doctorẽ, vel plarũ
alicuius beneficij, qõ est indubia simplr loquendo, p cle.
si sumus. Sed dubium est rescriptu scribentis, an in suum
præiudicium stetur. & põ accidere sæpe hæc q̃stio respe-
ctu literarũ. quas aliqs scribit alteri, in quarũ subscriptio
ne vocat illum pręlatum talis beneficij, vel qđ simile. Et
dic quod etiã in piudiciũ scribẽtis nõ statur tali subscri-
ptioni, vt dico qui filij sint legi. p tuas, in 4. ꝯtrario, & q.
2. pro hoc. ff. de libe. agno. l. j. §. iulianus. & ibi p Bar. C. de
proba. l. non epistolis, & l. nõ nudis. & ibi p Cy. ff. de pac.
l. epistola. in prin. vbi est casus, & plenè dic de hac mate-
ria vt in l. ex hac scriptura. ff. de dona. p Bar. & C. de test.
mili. l. ex his. & ibi per Bal. ¶ Sed ꝯtra pdicta est j. de his
quæ fiunt a maio. parte ca. ex ore. Sol. vt dico in d. q. 2. &
10 de hoc etiã dico de elec. bonæ. j. ꝯtrario primo. ¶ † Quin-
tò q̃ro an vniuersitas scholariũ gaudeat, seu gauisa fuerit
hac salutatione. Rñ. qđ non, qa salutatio apostolica qua-
tenus pdest ad delendum venialia, non põt operari in rẽ
inanimatam. de sen. excõ. Romana. §. in vniuersitatẽ li. 6.
¶ Sed contra est verbum vniuersis. solue, ꝙ aliqñ vniuer-
sitas accipit in abstracto, & pcedit contrariũ: aliqñ in cõ-
creto, & tunc secus. Dicit aũt ꝯcretum illud, qđ creat, &
adiectiuat a qualitate, vt albus, ab albedine. Modo hic dr̃
vniuersis, & nõ vniuersitati: & exponi dẽt vniuersis, idest
vniuersitatẽ faciẽtibus, vel. i. oĩbus ita exponit. de excess.
pla. nimis. de sen. excõ. si sentẽtia. §. fi. li. 6. qđ etiam tenet
Io. Cal. vñ dicamus quod prelatus iurat ĩ aĩam ꝯuẽtus. i.
singulorũ de ꝯuentu j. de testi. c. 2. eo. lib. ¶ Sextò quæro,
qđ si vnus tñ est in vniuersitate, dic qđ gaudebit saluta-
tione: qa in eo ꝯtinet vniuersitas. j. de postula. c. 2. & sic
verũ est dicere ipsum fore de vniuersitate, qđ tenet Gui.
de Monte Lau. in proœmio cle. ¶ Septimò q̃ro a quo tpe
profuerit salutatio, & qbus, & an debeat attendi data an
psentatio. Gui. de Mõte Lau. in pœmio cle. format & nõ
soluit. dñs meus do. Io. de Lignano dicit, qđ à die platio-
nis verborum p c. cum desideres. de sen. excõ. qđ nõ pro-
bat hic dic qđ solum a tpe pñtationis & innotescentię p
c. qa cunctis. §. ex parte. de ꝯcess. li. 6. vbi priuilegium pro-
dest priuilegiato à tpe notitiæ. Item cũ salutatio ista de-
leat venialia, quę deleri nõ possunt, nisi in volẽte, oportet
ꝙ sciat. psuit aũt, vel q erãt in studijs, ad quę missa fuit cõ
pilatio, vel ẽt si erant absentes a studio, aĩum tñ redeundi
ad studium habentes, vt s. in contrario octauo.

1 *Dictio quotidie, quid significet.*
2 *Defendere ius suum potest quilibet autoritate propria.*
3 *Repudium & diuortium quomodo differant.*

a ¶ Cõprehendi plat[o]. vide Car. in clem. 2. de ęta. & qual. & ibi in. §. j. x. q. & in cle. i. op. 4. đ re. & in q. fi. ĩ fin. j. iunge tex. l. c. post elec. de cõcess. pben.

b Noĩe doctorum, an ueniãt scolares, de hoc post oẽs. vide hic do. Fel. in. 1. colũ. ver. in tex. ibi doctoribus.

c ¶ Vide hic do. Fel. in 4. colũ. ver. & adde, & ibi etiã an per salutationem remitę tatur iniuria, vide p Arch. in c. olim j. de iniur.

4 *Lex quomodo diffiniatur.*
5 *Clericus percutiens seipsum, an sit excommunicatus.*
6 *Prædestinatio quid sit, & quo differant prædestinatio & præscientia.*
7 *Castitas est generalior virtus, quàm pudicitia.*
8 *Castitas quædam est mentis, quædam corporis.*
9 *Pudicitiam sola nouit cōsciētia, de cęteris aūt virtutibus iudicari pōt.*
10 *Temperantia quid sit.*
11 *Lex animata melior est lege inanimata.*
12 *Lex an fuerit necessaria ad cohibendum appetitum, et ad inducendum, quòd homines honestè viuant.*
13 *Lex positiua distincta est à naturali.*
14 *Boni efficiuntur homines per legem.*
15 *Benefacere nemo per legem cogitur, & nu 11.*
16 *Lex positiua, an obliget in foro conscientia.*

REx pacificus. Sūma vt s̄.in prin.
super verbo, paci-
ficos, qualis ipse est. Et modestus vt s̄.in
verbo, modestos. & si tales essent, nō fuis-
set opus iure positiuo. si enim nulla esset,
ad qđ indigerem⁹ tit.de lib.obl.de lit.ꝯte.
& similibus, & tunc bene cōtinuatur quod sequitur ibi.
Sed effrenata, æmula in malum.i.odiens. Egi. vnde aua-
rus, vel dn̄ationis cupidus, vel ob id elatus nō desiderat
habere consortē. 23.q.7.§.qđ aūt. Host. implicitas.i.im-
plicatas.indeterminatas, & occultas humani fœderis, id
est cōpositum ad seruandū humanum fœdus. Host. abu-
sus, q̄a varijs pœnis punitur, vt dicit̄ de pœnis calū. Phy.
& erat abusus ſm Host. puersè & malè allegantium. de
rescrip.dispēdia.de deci.ad audientiā. dato ipsi cōcordiæ.
exularet.i.in exilium poneret̄.Host. ꝓditur.i.de nouo ꝓ-
mulgatur, vel.i.aperit & manifestat̄.Host. ¶ Not.ꝙ Deus
dr̄ rex.de hoc in glos.j.& in ea.in fine. & est rex regū, &
oium prātum.8.di.quæ ꝯtra, in fine. Malachiæ.j. Rex ma-
gnus sum ego, dicit dn̄s. & Apo.j.ipsi gloria & imperiū.
¶ Secundò not.ꝙ Deus dr̄ Rex pacificus, de hoc in glos.
2.& in ea ibi doceret, vt dr̄ pacificus.s.Christus. Phy. vel
quasi pacē faciēs: & nihilominus iustitiā, qđ est ꝓprium
legis 23.q.5.regū. Gos. ¶ Tertiò not.ꝙ cupiditas dicit̄ ef-
fręnata.de hoc in gl. q̄ est. Et intellige hanc gl. de cupidi-
tate sumpta gn̄aliter, qđ dico j.cōtrario 8.& dic ꝙ dicitur
effręnata ad similitudinē equi effræni.de homi.dilectus.
Circuit enim & occupat cuiuslibet ꝓfessionis viros. Pet.
& Abb. Sic in simili gl.j.q.j.etiā corde dicit de Gratiano,
quod ipse ꝓcedit ibi fracto fræno: sicut & alibi cōcupiscē
tia dr̄ effusa. Aut.q̄bus mo.na.effi.sui.§.si verò.col.7.& in
hac glo.q̄ est ibi cogitatio ꝑ ꝑ hoc ibi præcipit̄ iudicibus
qđ mūdas teneant manus, abstinētes ab omni acceptio-
1 ne, his ꝯtenti quę dant̄ à fisco. ¶ † Quartò not.de ver.quo
a tidie,[a] & dic quotidie.i.assiduè, nō tn̄ semper, & valet ad
testes, q̄ dicunt aliquid semꝑ vel quotidie factū: nā & cā
stillicidij dr̄ perpetua, licet nō semper cadat. ff. de ser.vrb.
præd.foramē.de cleri.nō resi. ex parte vestra. Vincē.& de
ꝑben.significatū. Vincen. Pe. Abb.& Egi. bene facit ff.si
cer.pet.certi ꝯditio.§.si oēs Io.Cal. ¶ Quintò no.ꝙ ex cu
piditate ꝓcedūt litigia.de hoc in gl. hoc ideo.& in ea ibi.
sed q̄a diuinæ.& in ꝓœmio sexti.& in collatione 6.& ea
dē colla.de ꝯsangui.& vteri.fratribus, in prin. Seneca 6.
naturaliū q̄onum. Quotidie aliquid subtilius, aliq̄d ele-
gātius excogitat luxuriæ furor, vsitata ꝯtēnens, ibi.§.ex
causa, hanc & se.vide in prin.c.cęterū notabili. ¶ Sextò
no.ꝙ iustitia sua virtute reprimit conatus cupiditatis. &
dic conatus.i.vires, ſm Egid.& est accusatiui casus. Abb.
& in eo qđ dicit sua virtute, arguit Vinc.ꝙ autoritate iu-
2 ris pōt quis per se obuiare † pro defensione iuris sui, & de
hoc.C.de Iudęis, nullus. ff.de inst.& iure.vt vim. de resti.
3 spo.olim.j. ¶ † Septimò no.de libello repudij.de hoc ī gl.
in hoc ver.& dicit hic de hoc libello metaphoricè.i.simi
litudinariè.dr̄ aūt repudium inter sponsas, diuortium in
ter coniuges.i.consumato matrimonio.ff.de verb.sig.in-
ter stuprum.§.diuortiū. Phy.tn̄ etiam inter coniuges dat̄

a ¶ Quotidie. de hoc verbo. uid̄ hic ꝑ do. Abb. & Fely. in j.col. uers. 2.no.

b ¶ Castitas, secundum Aug. i lib. de diffinitionib. est ꝑ edomitas vitiorum furias mūda, & honesta totius corporis habitudo.

repudiū, vt ibi. ¶ Octauò not.de causa ꝓpter quā lex pro
dita est.de hoc in gl. vt humana. & dic qđ lex diuinas &
humanas res bene disponit, & oēm iniq̄tatem expellit.
4 C.de ve.iure enu.l.j.in prin.& dicit Phi. † quod lex est cō
stitutio scripta, iusta pręcipiens, & contraria prohibens.j.
dis.lex est 23.q.4.si etiam. Et dicitur lex, quia ligat, vel le-
gitime agit obseruatores remunerādo, & transgressores
puniendo 3.dist.oīs lex.ff.de iust. & iu.l.j. ¶ Nonò not.ꝙ
appetitus noxius iuris regula, & dr̄ noxius quasi nesciēs
abstinere a vetitis &c.de ꝯces.ꝑbē.c.2.in prin. li.6. Et ex
ponit Pet. appetitus noxius, idest nocēdi voluntas: meli⁹
exponit̄ per dictum c.2. Quid aūt sit regula, dr̄ 3.dist.re-
gula.& no.de reg.iur.lib.6.super rubrica. ¶ Decimò not.
qđ præcipua iuris ꝑcepta sunt, vt q̄s honestè viuat, alterū
nō lędat &c. Et quod dicit alterū, dic nec seipsum.de sen.
5 excom.ꝯtingit.j.vbi not. † de clerico seipsum percutiēte,
an sit excōicatus. ¶ Oppo.in eo qđ Deus dr̄ Rex, q̄a imò
diabolus dr̄ princeps mundi 32.q.2.c.j.de pœni.dist.2.si
enim. Solutio vt not.in eo.c.j.in glo.4. quæ soluit multi-
pliciter, & inter cætera dicit qđ dr̄ princeps mūdi.i.mun-
danorū seu maloꝝ per hoc, q̄a & alibi dr̄ princeps oīum
vitioꝝ.de pęn.di.2.princeps. ¶ Secundò op.in eo qđ di-
cit qđ Deus disposuit sibi subditos fore pudicos, &c. Ex
hoc enim vr̄ homo peccare non posse, ne contingat Dei
iudicium, fallit ꝯtra id.de sen.excom.a nobis el 2.de ꝯse.
dist.2.panem. Et sic infertur hoīem carere libero arbitrio
contra id 23.q.4. Nabuchodonosor.ver.vasis iræ, qđ alias
est capitulū. Glos.3.soluit quod Deus hoc disposuit per
ꝓuidentiā & ꝑdestinationē, & de hoc in eo.c. Nabucho-
donosor.& c.sequētibus.& de pœ.di.4.si ex bono.j̄.tit.j.
c.j.ver.diabolus. ¶ Et qđ dixi de vasis iræ, hæc vasa dicun
tur peccatores.l.dist.illud quoq;. in fi.sicut dicimus vasa
vini, vel olei. Peccatoribus aūt non inferret Deus pœnā,
si ex necessitate peccassent.d.c.vasis. Et per hoc ꝙ Deus
disposuerit hoīes esse bonos, q̄a Deus cuncta cœlestia &
terrestria recti censura iudicij disponit. de reliqui.& ve-
nera.sanc.c.vno, lib.6. In eo aūt qđ dixi ſm glo.de ꝓuidē
tia & prædestinatione, vr̄ gl. hęc accipere pro eodē, & vel
le ꝙ oēs hoīes dicuntur prædestinati, qđ nō procedit: q̄a
imo soli saluandi sunt prædestinati.23.q.4.prædestinatio
nē, dānandi autē dicunt̄ ꝑsciti.vt eo.tit. Nam vt dicit ma-
6 gister sententiaꝝ in primo dist.38.ante finē. † prædestina
tio est gratiæ præparatio, qua Deus elegit quos voluit an
te mūdi constitutionē. Et econtra reprobatio est pręscien
tia iniquitatis maloꝝ & ꝑparatio dānationis eorū. Dicit
ergo ꝙ gl. accipit hic ꝑdestinationē largè, habito respectu
ꝙ oēs ab initio natura sunt boni, dicto ver.diabolus. Sed
accipiendo prędestinationē ꝓpriè, verius dicitur ꝙ Deus
disposuit hoīes esse bonos ꝑ prouidentiā, q̄ per ꝑdestina
tionem: quia sic creauit, vt possent esse boni. Nam pro-
uidentia est ratio ordinandorum in finē, vt dicit Tho.2.
2.q.22.ar.j. Sed non ꝑparauit oībus gratiam, vt saluent̄,
& de ꝓuidentia, ꝑdestinatione, ꝑscientia, dispositione, &
scientia Dei tractant in primo sn̄iarum, di.35. Et per hoc
etiā expeditur glo. in ver.subditos. & in ea ibi corā dn̄o,
quasi statim pœnitēdo non videat̄ diuertisse.de pœ.dis.j.
diuortiū. ¶ Tertiò op.in eo ꝙ dicit, ꝙ Deus disposuit ho-
mines esse pudicos. nā pudicitia est virtus particularis, di
citur enim a pudore, in quo verecundia significat̄. Et dic
versatur pudicitia circa illa, de q̄bus hoīes verecundant̄,
vt dicit Tho.2.2.q.151.articulo 4. non ergo loq̄tur hæc
litera ꝓpriè respectu eius, quod intendit autor, qui ꝑ hęc
verba vult, quod hoīes ex Dei dispositione sint virtuosi
generaliter, quo ad omnes virtutes. Solutio. fortè memi
7 huius cōtrarij.glo.in vers.pudicos exponit, i.castos. † Ca-
b stitas[b] enim est generalior virtus q̄ pudicitia. quod dic ꝑ
secundū Tho. vbi statim allegauit. & pōt accipi pro omni
virtute, cū castitatis sit ꝓprium reprimere ꝯcupiscētiam,
quæ generaliter dicitur cā cuiuslibet vitij.j̄.de consti. nā
concupiscentiam. quod etiam dicit hic in gl. quæ est per
hoc ꝙ

hoc ꝙ dixi ſupra in quinto notabili. Et de hac generali ca
ſtitate videt̃ loqui de pœ.diſt.a. Si enim vbi dicitur, ꝙ ne-
mo poteſt gloriari ſe caſtum habere cor. & de hac proce-
dit quod dicit gloſ. quod caſtitas ſola eſt, quæ cum fidu-
cia poteſt Deo animas repręſentare. Aut. de lenonibus.
§. ſancimus. Ille tamen §. loquitur de caſtitate ſpecialiter
ſumpta, prout eſt abſtinere a venereis: & hoc modo acci-
piendo, nõ procedit autoritas præmiſſa. Sed nec ponitur
ibi ſub hac forma, ſed dicitur ibi ꝙ caſtitas etiam ſola poſ
ſibilis eſt Deo animas præſentare: vt ſit ſenſus, ꝙ per hoc
non excludantur aliæ virtutes, ſed exprimatur virtus ca-
ſtitatis, quę per ſe ẽt ſine alijs virtutibus põt Deo animas
præſentare: & hoc contingit maximè propter cõnexitatẽ
8 virtutum, de qua j. de renun. niſi. ver. porrò. ¶ † Eſt autem
caſtitas duplex: quędam mentis, quędam corporis. 32. q.
5. qui ſitit. & de ſecunda procedit, quod dicit hæc gl. quod
ſuaderi poteſt, imperari non poteſt. & melius diceret nõ
debet, vt in. c. integritas. alleg. in glo. Caſtitas verò men-
tis imperatur, quia ſine hac ſaluari non poſſumus. 33. q.
5. ſi finis. Et quo ad id quod dixi de caſtitate & pudicitia,
dicit Tho. vbi ſupra. quod pudicitia propriè verſatur cir-
ca venerea. ſ. reprimendo, & precipuè circa ſigna vene-
reorum, ſicut ſunt aſpectus impudici, oſcula, & tactus. &
ſic exteriora ſigna. Caſtitas autem magis reſpicit ipſam
veneream commiſtionem: & ideo pudicitia ad caſtitatẽ
ordinatur, non quaſi virtus ab ipſa diſtincta, ſed ſicut ex-
primens caſtitatis circunſtantiam quandam. Interdum
tamen vna ponitur pro alia, vt in hac gloſſ. in fine. & 23.
diſt. §. his igitur. ibi, non vagi oculis. Hug. de Spoleto. pu
dicus oculus ianitor eſt cordis, vt excludit quicquid inde
cens nouerit: impudicus quęrit, quod placet, per omnia
diſcurrit, volentes intrare patitur, nolentes hortatur. In-
de oculi prima tela ſunt adulteræ. Seneca de remedijs.
Oculi te citamenta ſunt vitiorum, & duces ſcelerum. Hie
ronymus ad ſuriam. c. ſpeculum mentis eſt facies, & taci
tè oculi mentis fatentur archana. Vnde in epiſtola ad Fa
9 biolam fatetur, ꝙ † de cæteris virtutibus poſſunt alii iudi
care, pudicitiam ſola nouit conſcientia. vnde in die iudi
cij &c. Et inde contra Eluidium. C. maxime autem mu-
lieribus conuenit. vnde Hieron. contra Iouinianum. g.
multa ſunt, quæ per ſe clara ingenia & viros illuſtrant,
mulieris propria virtus eſt pudicitia. ¶ Quarto op. quod
videtur hic ſuperfluitas, ibi pacificos & modeſtos, & ſic
obſtat infra ver. ſane. Solutio metu contrarij glo. in ver-
bo, pacificos. exponit. i. pacem cuſtodiẽtes, vt in verbo,
modeſtos exponit. i. temperatos. Pet. autẽ exponit paci-
10 ficos. i. non litigioſos, quod in idem redundat. ¶ † Quid
a autem ſit temperantia, [a] dic vt in gloſſ. ver. modeſtos, &
dic ꝙ eſt diuinum donum rationis contra libidinem, &
alios motus importunos: vnde requiritur in cibis & veſti
bus. 41. diſt. c. j. 21. q. 4. per totum, & in hac glo. in ver. pa-
cificos, ibi dicitur Math. 5. ¶ Quinto opp. ꝙ litera videtur
ſibi contradicere: litera primo innuit, ꝙ homines natura
liter ſint boni, ſecundo innuit quod naturaliter ſint cu-
pidi, & ſic vitioſi. Soluit Ioan. Cal. ꝙ principium loquitur
ex parte creatoris, qui creat homines pudicos &c. ſed
quod ſequitur ibi, ſed effrænata, loquitur ex parte crea-
turæ humanæ, quæ poſt peccatum primorum parentum
libero arbitrio vtitur tam ad malum, quam ad bonum:
ſed plus ad malum. nam oĩs ætas ab adoleſcentia, prona
eſt ad malum 12. q. j. c. j. Et humana natura labitur ad deli
cta. quod dic vt in gl. quia non ſolum. & pro hoc Eccleſ.
7. fecit Deus homine rectum, & ipſe ſe immiſcuit multis
quæſtionibus. ¶ Sexto op. adhuc, nam ex hoc videtur qđ
hõ debeat præſumi cupidus & malus, contra id, de ſcruti
nio. c. vno. Solue vt ibi dicam. & dic ꝙ præſumitur bonus,
quia naturaliter creatus bonus, vt in proximo contrario.
¶ Septimo opp. quia vr̃ ꝯdictio in litera, etiam ex alio, in
b eo quod dicit ꝙ cupiditas [b] eſt prodigia. hęc enim cõtra-
ria de cõſuetudine. c. pen. & quod ibi no. gloſ. 2. Glo. quia
non ſolum. ſoluit dupliciter. primo in princ. ꝙ cupiditas
dicitur prodiga, quia nõ ſolũ rerũ, ſed ẽt famę dicir̃ quis
ꝓdigus &c. vt in glo. 1. vult glo. dicere ꝙ cupidus eſt ꝓdi-
gus ſuæ famę. & pro hac ſo. inducit Ioan. An. quia litera
non dicit quòd cupiditas ſit prodiga, ſed quòd eſt ſui
prodiga. Secundo ſoluit gloſſ. in fine, quòd cupiditas re-
fertur ad retentionem temporalium, prodigalitas ad
euacuationem virtutis. Et hæc ſolutio in idem recidit cũ
pręcedenti. Ioan. Cal. dicit ꝙ cupiditas hic ſumitur in ge
nere, prout eſt radix omnium malorũ, quod ẽt dixi ſ. in
quinto notabili, & in tertio cõtrario. & de hoc j. de cõſti.
nam concupiſcentiam. & quod ibi dico contrario ſecun-
do, non autem hic ſumitur in ſpecie pro auaritia, quæ eſt
cõtraria prodigalitati. Et hæc ſolutio formalior eſt, q̃ præ
cedentes: tñ ẽt præcedentes veræ ſunt. & in hac gloſſ. ibi
procliuis. & in procemio cle. poſt prin. ibi Claudianus in
maiori. lib. 3. Et in fine. & eſt ſimile a 8. diſt. de his. vbi di-
uerſo reſpectu via ſalutis dicitur arctiſſima & leuiſſima.
¶ Octauo op. quia vr̃ ſuperfluitas ibi litium. & ibi iurgio
rum, cum idem important, de re iudicata. iurgantium. &
ſic eſt contra j. ver. ſane. So. cõiter, & exponitur. quod di-
cit litium. ſcilicet extraiudicialium: iurgiorum iudicia-
lium. de ver. ſign. forus. Phy. tamen nomen litium intel-
ligit etiam de iudicialibus. Dicens ꝙ cupiditas eſt mater
criminum, vnde lites oriuntur. C. de iudi. properandum.
Dicit etiam ꝙ lites tanq̃ odioſæ, per legem reſtringun-
tur, de reſcriptis. nonnulli. Dic quod iurgiũ eſt pars li-
tis, quia vt dicitur in dicto. c. forus. hi qui litigant, iure
diſceptant. Poſſunt tñ hæc accipi pro miſticæ, & non eſt
in hoc vis, dummodo habeatur mens literæ, quę hoc in-
tendit, ꝙ ex cupiditate oriuntur lites, in quibus verſan-
tur iurgia. Dicuntur tamen & iurgia etiam aliter pro con
uitijs. Dicitur enim iurgari, altercari: & de cupiditate
& litibus dantur verſus.

Nobilitas faſtum, faſtus litem parit, armat
Lis odium: capiunt hæc tria mortis iter

11 ¶ † Nono op. ꝙ ſuperflue fuerit lex ꝓdita: melior. n. eſt iu-
ſtitia animata quã inanimata, ar. 12. q. j. p̃cipimus. Melius
ergo fuiſſet relinqui executionem iuſtitiæ arbitrio ſapiẽ-
tum, quã legem condere: nã nec lex prouidet, nec proui-
dere poteſt circa ſingulos actus humanos, vt in proęmio
clementinarum, circa quos tñ prouident ſapientes. So.
Io. Cal. ꝙ quamuis hõ naturaliter ſit aptus ad virtutẽ, tñ
neceſſe eſt eũ iuuari per aliquam diſciplinam, eum prom
ptitudo naturæ ſit ad malum. vt hic & ſ. in ver. contrario.
¶ Ad contraria rñdet. ad primum ꝙ verũ eſt, ꝙ iuſtitia ani
mata melior eſt inanimata: ſed perfectius iudicat ſapiens
l. prenia, quã ſi lex nõ eſſet. nã ſępe moueretur ex affectio
ne ſpeciali. 11. q. 3. quatuor. Ad illud cũ dr̃ ꝙ lex nõ ꝓuidet
circa ſingula. rñdet ꝙ hæc rõ non ꝯcludit, niſi in caſibus,
in quibus non eſt ius expreſſum, de offi. dele. de cauſis. de
tranſac. c. vl. Dic ꝙ ẽt rñdetur ad hoc per rñſionem præce
dentẽ. quãuis. n. lex non poſſit de oĩbus diſponere ꝑꝑ va-
rietatẽ caſuum quotidie contingentiũ, tñ per ſcientiam
legum ſapiens inſtruitur, vt determinare ſciatur ẽt caſus
nõ expſſos in longe procedendo de ſimilibus ad ſimilia,
vel per identitatem rationis, vel per ſimilia argumẽta. ff.
de legi. non poſſunt. de conſti. tranſlato. ¶ Decimo op. in
eo, ꝙ hic dicitur, ꝙ lex ꝓditur: lex. n. eſt æterna, 23. q. 5. lex
æterna. ergo non eſt ex tempore prodita. j. tit. j. c. j. So. Io.
Cal. ꝙ lex prout eſt in Deo ꝓmulgatur ab hoĩe ſm diuer-
ſitatẽ temporũ, de conſangui. non debet. vel ſm eũ ꝯtriũ
loquitur de lege diuina, hic de humana. 4. diſt. §. leges. &
hæc ſolutio verior: tamen etiam pręcedens vera eſt ad bo
num ſenſum, quia licet lex poſitiua promulgetur a prin-
cipe tẽporali, quo reſpũ dr̃ temporalis, tñ ipſe deus ꝑ ora
principũ dr̃ promulgare. C. de pręſcriptio. long. tẽp. l. fi. l.
diſt. ſi quis diaconus. ¶ Vndecimo oppo. ad idem, quia
etiam ſine legis promulgatione arctantur homines ad
ea, quę legis ſunt. j. di. ius naturale. 19. q. 2. duę. So. Ioan.
Cal.

a Tẽperantia ẽ ratio nis i libidinem atque alios nõ rectos impetus aĩ ſumma, & moderata dominatio. ſecũdũ Cicero. li. Rhethoricorũ.

b Cupiditas. ſm apoſtolũ j. ad Thymoth. c. 6. eſt radix omniũ malorum, quam quidam appetentes errauerunt a fide: & inſeruerunt ſe doloribus multis.

Cal.q contraria de lege naturali loquuntur, hic de posi-
tiua. ¶ Duodecimo op.ad idẽ, nam superflua vr̃ ꝓmulga
tio legis, cum promulgatio fiat præsentibus, non futuris,
qui ma.accu.pos. ca.si.lex aũt etiã futuros hoĩes & actus
ligat.j.tit.2.c.vlt.Sol.Io.Cal. qđ legis promulgatio, quæ
fit præsentibus etiam futuros amplectitur, cum præsuma
tur in eorũ notitiã ꝑuenire: & per hoc dicit cessare ꝯriũ,
vult dicere q ibi non cõprehenduntur nisi præsentes, qa
alij præsumuntur ignorare. Dic q in d.c.si. non loquitur
de lege, sed de bãnis, seu edictis, quæ non simpliciter ha
bent vim legis.de sen.exc.a nobis el a.& quod ibi no.in
glo.pe.ad finẽ.talia edicta nunq̃ sunt perpetua, vt dicit il
la glo.secus aũt in lege, quæ est perpetua, de off.dele.c.si.
Item edicta, de quibus in d.c.si.emanarunt a iudice parti
culari, lex aũt cõis emanat a principe, cui oẽs subijciunt.
de constit.ca.j.& pariter cõprehendit futuros, vt præsen-
tes, quia viridi obseruantia durat lex in perpetuum, & sic
semper intelligit promulgari.C.de hæret. Arriani. ¶ De-
cimotertiò opp.ad idem, q nõ debuerit lex promulgari:
lex enim ꝓcipit & prohibet.3.dis.omnis.& sic vr̃ tolli li-
berum arbitriũ a Deo datum homini.de pe.di.a.si enim.
ver.liberi.so.Io.Cal.quod lex non impedit libertatem ar
bitrij.45.dist.de Iudæis.Sed si eo vtitur quis ad bonũ præ
miatur, si ad malum punitur, d.c.omnis. & sic non simpli
citer urget ad bonũ uel ad malum. Per legẽ enim nemo
benefacere cogit, sed malefacere prohibetur a 3.q.5.ad si
dem. Et intellige quod ꝓhibetur malè agere.s.indirectè
per pœnam, quæ imponit, & de hoc etiam j.q.j. ¶ Deci-
moquartò opp.ad idem, qđ superflua fuerit legis ꝓmulga
tio.sufficiebat.n.lex diuina, q̃ est perfectissima, qa Deus
opus imperfectionis nõ nouit, de baptis.maiores ver.sed
adhuc.Sol.Ioan.An.q hanc obiectionẽ vult soluere hæc
litera, quæ hic vult, q si hõ inniteret legi diuinæ, nõ fuis-
set necessaria lex positiua. ¶ Decimoquintò oppo.in eo,
quod dicit q per legẽ regulatur noxius appetitus, obstat
enim 32.q.5.si Paulus. in eo q dixit Apostolus se videre
aliam legem in mẽbris suis repugnantẽ legi mentis suæ.
So. Ioan.Cal.q ibi loquit de lege sensualitatis, quæ dicit
lex, qa ligat, i.inclinat: sed non de lege, quæ recta rõne li
gat, vt hic. ¶ Decimosextò opp. qa vr̃ superfluitas & nu-
gatio ibi, honestè viuat, alterum nõ lædat, ius suum vni-
cuiq; tribuens.Sol.ut in tribus glosis, quæ sunt super his
verbis, quia ꝑ verba denotatur triplex status, seu modus
viuendi, qa honestè viuere consideratur quantũ ad se, &
in his quæ agimus nobiscum.i.quæ sunt a nobis, & ma-
nent in nobis: de hoc toto super Psal. 14. alterum nõ læ-
dere quo ad ea, quæ cũ alijs agimus: ius suum vnicuique
tribuere quantum ad iudicẽ, qui debet seruare iustitiam.
vel s̃m Io.An.hæc multiplicatio verborũ fit hic, qa quæ
specialem notam desiderant, nisi exprimant, neglecta vi
deantur.ff.de iniur.l.item apud.§.ait prætor. de offi.vica.
causa in generali.li.6.Et hæc solutio põt cõiungi cũ præ-
cedenti, vt sit sensus q quamq̃ vnum de istis verbis in ef
fectu comprehendat oĩa tria, non tñ omnino propriè. Et
in eo quod dixi de iustitia de ipsius laude, dic vt in glos.
siue sit.Item Cicero officiorũ secundo. Iustitiæ tanta vis
est, vt ne illi qdem, qui maleficio & scelere pascunt, pos-
sint sine vlla particula iustitiæ viuere. Nam & princeps la
tronum, nisi æqualiter prædã dispertiat, aut interficietur
a socijs, aut relinquet. August.4.de ciuitate Dei, Remo-
12 ta iustitia quid sunt regna, nisi latrocinia. ¶ † Decimose-
ptimò oppo. quod non fuerit necessaria lex ad cohiben-
dum appetitum, nec ad inducendum, q hoĩes honestè vi
nant &c. Ad hoc.n. sufficit ratio naturalis, q̃ hoc dictat.
Sol.licèt hoc dictet ratio naturalis, cum hoĩes propter cu
piditatẽ illud non obseruant, ideo fuit necessaria lex, quę
per pęnę impositionem arceat a delictis.Item vt dicit Io.
Cald.lex humana applicatur ad casus singulares: non sic
ratio naturalis, licet lex humana censeat a naturali rõne,
alias non posset dici lex, si non esset rationalis.4.dist.erit

a ¶ Lex positiua. An obliget in foro conscientiæ, vide Bal. i l. cũ quis.C. de iur. & fac. igno. & ibi poteris dirigi ad alias cõcordãt. vide late per d.Abb. j.c. 1.de cõsti.

autem.Et in glos.in vers. honestè viuat.ibi, semper con-
uentionibus non solum qd liceat ꝯsiderãdum est, sed &
quid honestũ sit. ibi.§.pe.inquiret magistratũ in datione
13 tutorũ de ipsorũ moribus. ¶ † Decimooctauò opp.ad hoc,
quia lex positiua est distincta a lege naturali.j.dist.ius na
turale & c.se.ergo nõ deriuat a lege naturali, arg. de offi.
or.dilectus.de præben.cum in illis, lib.6.Solu.Io.Cal.di-
cens q multæ sunt leges positiuæ, quę deriuant a lege na
turali, vt quod qs nõ verberet alium: nam s̃m legem na-
turæ nulli faciendũ est malum, & tales leges nõ sunt pro
priè positiuè, sed naturales. Quædã non sunt leges positi
uæ, quæ nõ sunt de iure naturali specificè, licet in cõmu-
ni.i.in cõfuso causent a rõne naturali, vt q homicida pu-
niat tali pœna. Et in hoc instat Io.Cal. Dic q lex positiua
causat a naturali.i.a dictamine rectæ rõnis: qđ dictamen
non est aliud, q̃ ipsa recta rõ.i.rectitudo, q̃ est in mente le
gislatoris. Et ex hac progreditur ad statuendas leges sup
casibus particularibus per hoc, quod dico de præben.de
14 multa.ver.circa.in primo contrario. ¶ † Quęro circa hoc,
maxime in eo quod dici, s̃.ꝯrio 13.q per leges non cogi-
tur quis bene facere. An per legem positiuam hoĩes effi-
ciantur boni, & vr̃ q non, per ea quæ dixi in dicto cõtra-
rio 13.qa per leges nemo bene facere cogitur. 23.q.v.ad
finem. Item nõ efficitur qs bonus, nisi per virtutẽ, de poe.
di.j. Item vt Christus ait, & di.2.charitas est, ergo nõ ꝑ le
gem. Item si hõ timore legis benefacit, non dr̃ beneface-
re.de reg.iu.quæ ex timore. Item lex ꝯsistit circa bonũ cõ
mune, non circa proprium singulorũ, de ꝯsti.c.j. In cõtra
rium est hæc litera in eo, qđ dicit q per legẽ humanũ ge-
nus honestè viuit &c.So.Io. Cal.quod per legẽ efficiunt
hoĩes boni, qa inducuntur ad actus virtuosos.4.dist.factę
15 sunt. ¶ Ad ꝯtraria rñdet.ad primũ d.c.ad finẽ.dic q † abso
lutè lex non cõpellit ad bonũ, sed inducit. Item qñq; cõ-
pellit, vt quod diues det pauperi eleemosynã, & q subdi-
tus obediat superiori, & similia s̃m Io.Cal.dic qđ eoipso
q quis facit ꝯpulsus, non dr̃ benefacere, vt s̃.e.q.per pall.
c.ex timore. ¶ Ad id q dr̃ de virtute, dic q licet per virtu-
tem ducat hõ ad bonũ, nõ tollit qn & ꝑ legẽ. Ad .c.q ex
timore, dic q non semꝑ quis obedit lege ex timore, imo
qñq; voluntariè. Item illud qđ fit ex timore filiali meri-
torium est, licet secus de timore seruili. de hoc de ꝑben.
cum qui, in gl.antepe.li.6. Ad illud cum dr̃ q lex respicit
bonũ cõe.dicit Ioan.Cal.q etiã respicit bonũ singulariũ
personarum. nam qui in proprijs negotijs non bene facit
lędit bonũ cõe. expedit enim reipublicę, ne quis abutat
16 re sua, Insti.de his qui sunt sui vel alie.iur.§.pen. ¶ † Secũ
a do quæro, an lex positiua [a] obliget in foro cõscientiæ: vr̃
q sic, maxime respectu legis canonicę ꝓpter illud, quod-
cunq; ligaueris &c.24.qõ.j.qudcũq;.de ma.& obe.solitę.
In contrariũ, qa iudiciũ ꝯsciẽtiæ & iudiciũ Dei, de simo.
per tuas.ij.lex aũt inferioris non ligat superiorẽ a t.dist.
inferiori.de ma.& obe.cũ inferiori.de elec.cle.ij. Itẽ mul
tæ leges ciuiles sunt ꝯtra legẽ diuinã, vt illæ quæ permit-
tunt vsuras, cõcubinatũ, vel ꝓscriptionẽ cũ mala fide.sol.
Io.Cal.quod vbi lex distinguit vt iudiciũ contentiosum
a pœnitentiali, qõ nõ est dubia, vt de spon. tua nos.de eo
qui cog.consan.vxo.suæ ex literis.& c.seq.& qđ not.ibi ĩ
glo.tunc tñ non est ꝯtrarietas inter hæc. Nam diuersitas
fori, ex cã diuersificat iudiciũ. Sed vbi per legẽ nõ fit ta-
lis distinctio, nec subest cã quare fieri debeat: si lex nõ in
ducit peccatum, nec nutrit, sed ordinat ad bonũ cõe, obli
gat etiã in foro conscientiæ. tum enim deriuatur a lege
æterna, iuxta illud, per me reges regnant, & legum con-
ditores iusta decernũt, Prouer.8.C.de summa tri.episto-
la inter claras.tales.n.leges Deus per Imperatores & re-
ges tribuit humano generi. 8.dist.quo iure.pro hoc s̃.cõ-
trario x.& dicit Tho.prima secundæ.q.96.art.4.q lex hu-
mana dr̃ iusta ex fine, vt qa ordinat ad bonũ cõe: & ex au
tore, qa nõ excedit ptãtẽ ꝯdentis: & ex forma, qñ s̃m qua
litatẽ ꝓportionis ꝓponit subditis onera in ordine ad bo
num

num cōmune.cū.n.quilibet homo fit pars multitudinis,
hoc ipsum quod est & quod habet,est multitudinis:sicut
etiam quælibet pars in eo quod est totius.vnde & natura
infert aliquod detrimentū parti,vt saluet totum.sic & lex
humana inferens onera proportionabiliter ꝓpter bonū
cōe, iusta est & obligat in foro conscientiæ. Iniustæ autē
leges dupliciter.vno modo per contrarietatē ad bonū hu
manum,& hoc euenit ꝑ tres modos ꝯtrarios ꝑmissis : vel
ex fine, qn̄ imponit̄ onus subditis nō propter vtilitatem
cōem,sed forte ꝓpter gloriam vel cupiditatē imponētis,
vel ex autore,quia vltra potestatē facit:vel ex forma,quia
inæqualiter subditis onera imponuntur, licet alias ad bo
num cōe ordinent̄,& tales non sunt leges,sed potius vio
lentiæ.facit 4.dist.erit autē. & tunc non obligant in foro
conscientiæ,nisi forte propter vitandū scandalum,ꝓpter
quod hō etiam iuri suo credere dēt, Matth.5. Et qcunq;
angariauerit te mille passus,vade cū eo & alia duo,& qui
abstulerit tibi tunicam,da ei, & pallium 14.q.j.in prin.&
pro scandalo vitando facit, de renun.nisi.§.pro graui.de
pscri.nihil.¶ Secūdo mō possunt esse iniustæ propter cō-
trarietatē ad bonū diuinum, sicut cum inducunt ad ido-
latriā,vel aliud,qđ sit contra legē diuinam:& tales nullo
modo debēt obseruari. oportet.n.Deo magis obedire q̄
hominibus, Actuum 4.de sent.exc.relatū.xj.q.3. Iulian⁹.
& c.quisquis motu. & c.Imperatores. ¶ Ad contraria,ad
primum cum dicitur quod lex inferioris, &c. dic quòd
lex positiua quando est iusta, dicitur lex diuina per di-
ctum c.quo iure. ¶ Ad aliud cum dicitur de legibus,quæ
sunt contra legem diuinam, dic q nō possunt dici leges,
de reb.eccle. non alie.c.fi.

SVMMARIVM.

1 *Decretales dicuntur epistolę,& quare.*
2 *Similatio nimia inducit confusionem.*
3 *Simile vnum infertur per aliud.*
4 *Contrarietas non debet in iure reperiri, & nu.11.*
5 *Vagari non debent iura extra volumina.*
6 *Vigilantibus iura subueniunt.*
7 *Nomina autorum debent in libris inseri.*
8 *Actio ex promisso non datur in Cathalonia.*
9 *Superfluitas vitari debet.& nu.11.*
10 *Decretales antiquę,quæ in hoc volumine non sunt redactæ, allegari non debent:& eas allegans tenetur de falso.*
12 *Rubricę an sint de textu.*
13 *Ius naturale consistit in dictamine rectæ rationis, & surrepsit quando humanum genus incępit multiplicari.*
14 *Ius positiuum promulgatum est ad punienda delicta.*
15 *Ius ciuile a quibus proditum sit.*

Sane. Summa vt supra, in princ. & hic ponitur nar-
ratio, vt ibi dixi, per quam commendat hoc
opus principaliter propter duo. Primo propter dispendiū
antiquarū constitutionum,secundo propter vtilitatē no-
uarum:ibi.adijcientes dispendium vero antiquarum cō-
sistebat in quinq;.Primo in diuersitate voluminum,secū
do in nimia similatione,tertio in contrarietate,quarto in
prolixitate:ex quibus quatuor inducebatur ꝯfusio, quin
to in incertitudine:& oīa hæc explicant̄ in litera. Et dicit
Io. An.q ex curialitate omittit̄ hic textū.de inutilitate.
1 ¶†No.qđ decretales dicunt̄ epistolæ,qđ euenit, qa ema
narūt ꝑ modū epistolarū ad diuersas ꝯsultatiões,vt patet
j.i toto volumine.habēt aūt ipsę decretales epistolæ vim
constitutionum & canonū 19.dist.c.j.& de varijs noībus
ꝯstitutionū no.3.di.in sum.& per Host.in proœ.summę,
§.quo nomine.Et dicunt̄ decretales a decerno, nis.vnde
etiam dr̄ decretū. Et de diuersis modis qbus dr̄ decretū
2 no.Spec.de primo & secūdo decreto.in prin. ¶†Secūdo
not.q ex nimia similatione inducit̄ ꝯfusio.de hoc in glo.
idē dicit.Et intellige q est confusio ex eo,qa qn̄ aliqđ est
decisum per vnū ius cōfusio est: & superfluitas quod fiat
aliquod ius oīno simile.Et dicit Phy.quod ideo hic dr̄ de
nimia similatione:nam qnq; similitudo nō est superflua,
vel inutilis:vt si diuisione iuris aliqua iuuetur, vel ꝓpter
euitandā difficilem separationē:ne si clausula aliqua sepa
retur ab alijs,qbus est cōmissa,totus fundatur intellect⁹.
C.de nouo Co.cōpo.l.j.& de vete.iur.enu.l.2.§.si qs aūt.
Host. dicit q adhuc remanserunt aliqua,sine qbus pote-
rat cena duci:quod vltimū est verbū Horatij in poetica.
Sed offert Host.oīa contraria se soluturū.Dic q qnq; po-
nuntur similia:imo etiā præcise idē reperit̄ in diuersis ti-
tulis ad diuersos effectus,de h.ob.significantibus.de app.
significantibus.& vtrobiq; de hoc.Et in hac glo.idem di
cit in tertia constitutione. alias est titulus per se de emē.
3 Iusti. Codicis. ¶†Tertio not.ex hoc q per vnū simile in-
sertur ad aliud:alias ꝓpter similitudinē non induceretur
superfluitas,de qua iu ꝓximo notabili:tunc aūt bēt locū
at.a simili,qn̄ non pōt notari dissimilitudo, de consti.trā-
slatio.vbi dico in 3.ꝯtrario.& q.3.de hoc etiam, de appe.
vna 27.q.j.nuptiarū.ff.ad l.Aquil.illud. Aut.de instr. cau.
in prin.vbi dr̄ quod calami & atramēti mutatio similitu-
4 dinis aufert per oīa puritatē.¶†Quarto no.q in iure nul-
la debet esse contrarietas.de hoc in glos. qa nulla. & j.in
primo contrario. Et in eo quod gl.dicit qđ in hac cōpila
tione nullum ꝯtrariū debet inueniri.Host.redarguit glo.
qa alibi dicit q c.vt debitus.corrigit multa iura præcedē-
tia.& idē dicit de c.de multa.de ꝑben. Sed dic quod licet
in hac cōpilatione ponant̄ aliqua iura, q̄ quo ad aliquid
sunt correcta:tn̄ nō superflue ponunt̄,vt in eis not. Item
ius corrigens & correctū nō sunt contraria:qa tener secū
dum,& non primū.de const.c.j.li.6.¶ Quinto no.q vitā-
da est confusio. de relig. do.c.vlt.& c.j.li.6.facit de rescri.
5 cū in multis.e.lib. ¶†Sexto no.ibi vagabant̄:q iura non
debent vagari extra volumina quæ autē iura ante hāc cō
pilationem vagarent̄,explicat glo.in ver. vagabant̄ de ali
quibus.& in ea.in fi.de pu.ca.c.fi. cū si.Host. ¶Septimo
no.ex hoc qđ qn̄ iura vagantur,extra volumina, dicūtur
vacillare. Et s̄m Pet. Abb.vacillare est non se firmare in
altero ꝯtrariorū.Aliud aūt est variare,quod dico de testi.
cogen.preterea.¶Octauo no.ibi,cōem,quod laborandū
est pro communi vtilitate.de post.præla.bonæ.j. ¶ Nono
not.de dictione,maxime. & de hoc dico j.tit.j.dānamus.
6 19.no.¶†Decimo no.ibi,studentium.quod princeps la-
borat ad vtilitatē studentiū, quāq̄ autē in salutatione lo-
quatur generaliter omnibus in studio commorantibus:
hic tamen dicit de studentibus.i.studio inuigilātibus:ta-
libus enim iura sunt prodita.ff. de his quæ in frau. credi.
pupillus. in fi. Et dat Host.versus.

Si quis forte cupit Iurisconsultus haberi,
Continuet studium, velit a quocunque doceri:
Inuigilet, nec vincat eum tortura laboris.
Fortior insurgat, cunctisq́; recentior horis.

Nam vt ait Verg.

Labor omnia vincit Improbus.

7 id est,acer,seu magnus. ¶†Vndecimo not.ibi Raymun-
dum:q noīa auctorū debent in libris inseri. de hoc ꝑ Io.
8 An.super data vj.libri,in qōne. † & Vinc. dicit quod iste
Raymundus fuit vir religiosus & valde literatus,& oriun
dus de Cathalonia,vbi non dat̄ actio ex promisso. Dicit
tn̄ Vin.q Cathalanus,qui varijs ꝓmissionibus & inutili-
bus inuitationibus detinet viatorē, teneri debet saltem
de dolo ff.si quis cautionibus.l.sed actio.j.q.j,duces.in fi.
9 ¶† Duodecimo no. de superfluitate vitanda: & quod in
hac cōpilatione nihil debet esse superfluum. & de hoc j.
secundo & tertio contrario. Et dicit Bonaguida quod in
antiquis cōpilationibus erant ęquæ fnię inter iniquas,si-
cut liliū inter spinas & tribulos, & herbas pestiferas, q̄
hodie sunt resecate. ¶ Decimotertio not. q iura debent
redigi in volumine, sicut hic redactæ sunt decretales, &
dicit gl.in verbo,redigendas,q debent redigi recte & or-
dinate:primis in primo loco,posterioribus in secūdo po-
nendis,vt in hac cōpilatione.Et facit hæc glo.ad id,quod
dr̄ q rubrica debet cōtinuari ad ꝓxima, non ad remota.

ad idem

ad idem de sum.tri.li.6.in gl.rubricæ.Item qa sicut debet
esse ordo inter decretales,ita & fortius inter rubricas, &
de ipsis decretalibus in ordine ponendis ĩ. in quarto con
10 trario.Ex hoc arguit Phy.ꝙ † decretales antiquæ non in-
sertæ in hoc volumine,non debent allegari in iudicijs,&
ꝙ allegans teneť de falso.C.de no.Co.ꝯpo.l.2.§.hunc igi
tur.& iudex etiã q audientiã accõmodat. C.de vete. iur.
enu.l.2.§.hoc igitur.de hoc ĩ.ver.seq.q.2. ¶ Decimoquar
to not.ibi,declarať. ꝙ ꝯstitutiones priores declarantur ꝑ
posteriores.an aũt sententia lata ſm priorẽ intellectũ re-
uocetur ex sequenti constitutione, dico ĩ.de cõsti.c. si.q.
3.& dicit Vin.ꝙ qñq; declarare põt, qui iudicare nõ põt.
de offi.lega.studuisti.de appell.solicitudinem.¶ Oppo.in
11 eo quod † dixi in quarto notabili, quod ĩ iure nulla debet
esse contrarietas:nam adhuc sunt multa cõtraria, vt ĩ.de
rescri.c.j.& c.ex parte ĩ.de off. dele.cum si.cũ etiã vt dicit
Host.decre. vt debitus, corrigere videatur multa iura de
prioritate rescriptorum tractantia de pluralitate benefi-
ciorũ.Sol.nulla debet esse ꝯtrarietas insolubilis:apparẽs
aũt contrarietas alicubi reperitur.Et de varijs modis sol-
uendi contraria no.Spe.de dispu.& alle.§.post hęc.ver.&
gñaliter.& ver.in summa.Et dicit Ioan.An.ꝙ ꝑ ibi nota-
ta non expedit prosequi id,qđ aliq prosequunť.hř de de-
cẽ ꝓdicamentis,de qbus no.Azo in prin.summæ,& Lau.
& Archi.l.di.ferrũ.& laudẽ.de ele.cle.qđ circa.vbi de hoc
dixi.q.15.¶ Secundo opp.in eo quod dixi in xij.no.quod
in hac compilatione nihil debet esse superfluum : nã vñr
esse aliqua superflua.de libel.ob.significantib.de ap.signi
cantib.vbi idem reperiť.Sol.illud fit ad diuersos effectus,
vt no.in d.c.significantib.de libel.ob. & s̃.in ij.no. ¶ Ter-
tio opp.de principijs decretalium,q̃ sæpè vñr superflua.ĩ.
tit.j.c.ij.& c.cum oẽs.& c.seq.Sol.vt dico de iurepa.nobis
in prin.contrario primo. ¶ Quarto opp.in eo qđ dixi in
tertio notabili,qđ priores decretales debẽt prius poni:nã
ſm hoc decretales autoris debuissent poni ĩ fin.libri.Sol.
intelligo quod debent poni ordinate in eodẽ tit. mõ aũt
in uolumine,p hoc ꝙ not.gl.C.de no.Co.cõpo. in prima
constitutione.Item etiã in eo.tit.attẽdiť ordo solum,quã
tum ad decretales diuersorũ autorum,nõ aũt eiusdem,vt
de off.or.ad hæc.& c.vt nostrũ.& no.in eo.c.ad hæc.in gl.
credo.& per hoc q filium sint legi.cãm.el j.& 2. ¶ Ex his
no.qđ ponderatur titulus,& sic tituli sunt pars libri. hoc
dicit glos.sing. in ꝓœmio 6.in ver.& tandẽ,in ver.titulis
a qđ rubricæ a sunt † tex.ita quod q promisit scribere text.
12 tenetur scribere rubricas.Põderatur etiã titulus ad aliud.
b nam lex debet intelligi ſm materiã tituli:b & intelligitur
loqui de actione, de qua loqtur titulus.ff.de in diẽ adiec.
imperator.in fi.not.glo.ff.de ꝯdict.inde.l.fi.& ex hoc no:
argu.a titulo per hoc,quod not.de elec.cum monasteriũ.
in gl.2.de confirma.vti.bonæ memoriæ.in gl.fi.¶ Quęro
in eo,quod dicit quod erant diuersa volumina cõstitutio
num apostolicarũ ante hanc cõpilationem, quæ fuerint
illa.Sol.vt habeatur origo & ordo, non tñ huius cõpila-
tionis & aliarũ præcedentium , sed etiam totius iuris ca-
nonici,& etiã totius iuris tam positiui,quã iurisgentium
seu naturalis. Dic quod cum incępit multiplicari genus
13 humanum,surrexit † ius naturale,quod consistit in dicta
mine rectę rõnis.i.pront cuiq; dictat ratio non deprauа-
ta : & consistit in paucis præceptis , de quibus supra,ver.
proxi.vt genus humanum honeste viuat &c.Postea facta
distinctione dominorum orta sunt bella & captiuitates,
& alia plura.ff.de iusti.& iu.ex hoc iure.j.dist.ius gentiũ.
nam prius oĩa erant cõmunia.j.dist.ius naturale. & hinc
ortum est ius gentium,quod est idem cum iure naturali,
sed restrictum per plura præcepta. nam post diuisionem
dñiorum locum habet regula, quod quis non dicetur cũ
14 aliena iactura locupletari.lib.vj.† Sed quia præcepta talia
non sufficiebant varijs discordijs,quæ quotidie oriebanť.
Nec ad puniẽda delicta promulgatum est ius positiuum,
& in diuersis regnis diuersa iura promulgata sunt.¶ Et ꝑ

a ¶ Rubricæ sunt de text. Et qñ rubricæ possint allegari pro text.tu vide ꝑ Host. in summa, d sacra. ite ran. uel nõ Arch.9.di. c.quis nesciat.

b ¶ Materiã tituli. sed qd si rubrica ẽ ꝯria nigro,cui potius fit stãdũ? Alb.de Ros. ff. si cer. pet.l.i. decidit stã dũ nigro, tãq posteriori, & vltima prioribus derogante vt l. pacta nouissima.C. d: pact. & idẽ tenet ipse Albe.ĩ suo dictionario.& an fit arguendũ ex verbis rubricę & ordine earũ, tenet Bar.ꝙ sic ĩ d. l. i.in 2. not. & facit decisio mar. simul quem sæpe cõmendat & seqẽ bar. & ꝓcipue ĩ rubri. ff.de ... ꝑ quem ...c.ẽ.& i l. ij.no.ff.de ...cu.& i l. ff. de con ...tut. & i ...C.eo.

Moysen inter Hæbreos,per Foraneum inter Græcos,per
Numam Pompilium inter Romanos , & per alios inter
alias gentes.7.dist. Moyses. Quo ad ipsos aũt Romanos
populus postea creauit decem viros,qui leges scriberent:
& hi ex legibus Solonis in Latinum trãslatis duodecim
tabulas ediderunt.ff.de orig.iur.l.2.§.exactis.& d.c. Moy
ses.& e.dist.scilicet 7.c. fuerunt.¶ Ex his habetur duplex
lex positiua.s.diuina & humana:nam lex data per Moy-
sen,dicitur diuina:reliquæ humanæ,ex quo ad legem hu
manam vltra legem 12.tabularũ prodiderũt senatuscon
sulta.i.sanctiones,quas faciebat senatus vrbis. Item ple-
biscita.i.sanctiones , quas promulgabat plebs per tribu-
nos.Item responsa prudentum.i.Iurisconsultorum:dein
de translata potestate in principem,in ipsum etiã transla
ta est condendarum legum.eo.l.2.de orig. iur. & ab ipsis
15 principibus multæ leges latæ sunt , & ex his † prodijt ius
ciuile.Quo ad legem autem diuinam cum aduenit pleni
tudo temporis,seu tempus gratiæ per aduẽtum Christi,
translata sunt in eum lex,& sacerdotium.ĩ.de cõsti.trãsla
to.& per eum in Petrum & successores,vt ibi no.& habe
tur de ma.& obe.solitæ.& hinc habetur duplex lex diui-
na noui testamenti.s.euangelica & apostolica: quæ tamẽ
in effectu sunt eadem lex. Postea per summos põtifices,
& alios patres in concilijs,& extra concilia per summos
pontifices promulgatæ sunt cõstitutiones , seu canones,
ex quibus fuerunt facta varia volumina: tandem Gratia-
nus fecit volumen decretorum. Sed adhuc promulgatæ
sunt constitutiones alię & decretales epistolæ,ex quibus
facta sunt diuersa volumina,de quibus hic fit mentio: &
ante hanc compilationem fuerunt quinq; cõpilationes
approbatæ. Nam Bernar.Papien. præpositus postea Epi-
scopus,facit primam cõpilationem, quædam antiqua iu
ra interserendo.Post illam aliæ decretales ab alijs aposto
licis emanauerunt,de qbus Gilibertus fecit aliã.Alanus
aliam.Deinde post ipsos Ioannes Galensis fecit vnã,quę
olim dicebať secunda,& dicebatur prima compilatio li-
ber primus:secunda liber secũdus, deinde Bernardus ar-
chidiaconus Cõpostolanus moram trahens in curia de
registro Inno.tertij,extrahens quędam decret.de ipsis fe-
cit vnam compilationem,quæ Romana compilatio voca
batur:in qua erant q̃dã inserta, quæ Ro.curia nõ appro-
babat. Deinde magister Petrus Beneuentanus de man-
dato ipsius Inn. fecit aliã,quæ tertia dicebatur,& hoc de
decretalibus eiusdem Inno.vsq; ad annum sui pontifica-
tus duodecimum.Demum ipse Inno.in concilio genera
li fecit septuaginta vnam constitutiones : de quarum or-
dine no. de accu.sicut.& de his facta est quarta compila-
tio. Deinde Honorius fecit quintam compilationem ,
quam magistro Tancredo antiquo doctori,& archidiaco
no Bononiensi direxit.Et ex his Gregorius fecit hanc,&
de prædictis etiam dico ĩ.ti.j.c.j.in prin.q.3.

SVMMARIVM.

1 Dictio tantum , includit negatiuam .
2 Rubricæ decretalium sunt autenticæ.
3 Indefinita æquipollet vniuersali.
4 Lex quibus modis dicatur generalis .

1 Volentes. Nota de † dictione tantũ,& dic ꝙ astruit
negatiuã de cã pos.cum ecclesia. Et est
sensus huius literæ,ꝙ debemus vti hac cõpilatione tan-
tum,& sic non alia : quod intellige de præcedentibus,de
qbus dixi s̃.ver.proxi.q.j.& pro hoc ĩ.q.4.¶ Secũdo not.
ex hoc ſm Vincen.ꝙ edictũ de cõpilationibus est prohi-
bitorium pro hoc quod no.de spon.cum apud. ¶ Tertio
no.ex prædictis,& ex litera in eo quod dicit, ꝙ debemus
2 vti hac cõpilatione,ꝙ † rubricę sunt autenticę,sic colligit
Vincen.& melius colligitur s̃.ver.proxi.vbi dixit in 4.cõ
trario.& de hoc in ꝓœmio 6.§.sane,& in Spec.de dispu.
& alle.in fi.debet autem esse ordo inter rubricas,sicut in
ter decretales in eis positas:qa vltimum dixi s̃.ver.proxi.
in 4.contrario.ideo fit continuatio rubricarum ad proxi.

ar.ff.

3 ar.ff.de sta.ho.l.ij.¶†Quarto no.ꝙ decretalibus oīb⁹
a vti possum⁹ ī iudicijs,qa idefinita ª ęq pollet vniuersa
li vt dicit gl.sic ergo, & ꝓ hoc ꝗ ele.vt circa.li.vj. & ꝗ
hoc ī sequēti ꝯrio.Pro hoc ēt qa istę ꝗstōnes sunt gñā
4 les.ꝫ.ti.j.c.j.& c.fi.Et qb⁹†modis dicaꝛ lex gñalis, ꝓ
sequunt Pe.& Abb.ꝙ dic vt no.ī d.c.vt circa. ī gl.in
verbo,ꝑpetua. Et ī hac gl.fi.si cui ꝯcessa ē via ꝑ fun-
dū,ꝑ quālibet ei⁹ partē ꝯcessa vꝛ,ciuili tñ mō , vt nō
ꝑ villā necꝑ vineas ire agere finēdus sit,cū id ęq cō-
modè ꝑ alterā ꝑtē facere possit minore serētis fundi
detrimēto.¶Opp.ad hoc,qa multę decretales ꝯtinēt
indulgētiā.de elec.qa diligētia.& c.qꝺ sicut. ꝺ ꝯcess.
ꝑbē.cōstitutus.& hæc nō dñt trahi ad ꝯñiā.vij. q.j.
petisti.& sic alij vti oō pñt Gl.soluit dupł̄r.Prīo ꝙ ꝓ
pter vnā decretalē aut duas,nec plus nec minus, qa
modicū qd nō nocet:& de hoc vltimo ī sequēti ꝯrio
& ꝓ hac solone īducit Host.qa alibi dꝛ, ꝙ oēs suffra
ganei ꝯuenerūt,& tñ qnq; ecclesieñ.non ꝯuenit. de
post. ꝑla.bonę. ij. ibi tñ hoc oō bñ colligiꝛ.Ad idē 7.
q.j.deniq;. post prin.ibi oī semini Israel:& tñ non in-
cludit tribus Iuda & Beniamin. Scꝺo soluit gloss.ibi
vel dicas,ꝙ id quod dicit hic in scholis,ꝯcernit decre
tales,q̄ ꝯtinēt indulgentiā.Quod aūt dicit in iudicis
concernit eas,q̄ cōtinet ius cōe,& vtraq; solutio su-
stioeri potest.Et dicit ꝙ etiā decretales ꝯtinentes in-
dulgentiā,seo dispositionem, vel priuilegiū , sicut de
qbus in ꝓximo ꝯrio,& ꝫ.de rescri.cū ordinē.de deci.
dilecti.cū duobus se . & pluribus alijs similibus non
frustra ponunꝛ in hac compilatione , vt sciatur ex q-
bus causis possint cōcedi priuilegia . vñ etiam ꝓpter
scire interpretari priuilegia ponit titulus ꝫ.de priui-
le.q repetiꝛ in vj.& cle. Itē vt dicit Phy.ponōtur de-
cretales cōtinētes dispēsationem , vt sciat aliud esse
de iure cōi : vel vt sciaꝛ in qbus casibus possint epi
dispēsare, qꝺ regulariter est eis prohibitum . de hoc
vltimo ꝫ.de temp.ord.dilectus.Et io hac gloss.ibi qꝺ
oēs illi a 20.annis supra nomeri 14.ibi noo nocet:&
tñ interdum prodest.ff.de verbo.sign.l.iij.vbi ꝓ vno
militari,ꝙ supest,daꝛ vna dies ibi & si qōnes. ꝙ intel
lige,vt ibi no.¶Scꝺo op.ad id qꝺ dixi in ꝓximo cō-
trario in prīa solone,ꝙ de modico nō curatur, quod
imo curetur.14.q.vl.c.vl.Glo.ibi arg. cōtra. soluit ꝙ
affectus & intentio cōsideraꝛ in talibus . ꝓ hoc 14.q.
v.si qd inuenisti.de hoc qñ de modico cureꝛ,not.de
rescrip.si proponēte. & facit qꝺ dico de postu.bonæ.
ij.ver.intelleximus , in ij.contrario . Et dic ꝙ in re-
medijs ordinarijs de modico curatur vt in iuribus al
le.hic io gl.ibi arg.ꝯtra vsq; ibi,effectus : in remedijs
aūt extraordinarijs secus,vt in restitutione, q̄ nō daꝛ
ꝓ modico dāno.de io inte.resti.c.j.de hoc de dā. in-
tec.si ꝓprietarius.ꝑ Bar.& dꝛ oē remediū extraordi-
nariū,qū inducit restitutionē ꝯtra ius cōe:vt dicit ibi
Bar.pōt ēt dici qꝺ regulariter de modico curaꝛ.ꝫ. de
ap.c.de appellationibus.fallit in casibus a iure exꝑs-
sis,& in illis rō reddiꝛ.¶Quero si post hāc cōpilatio-
nē inueniꝛ aliqua decretalis nō posita in hac cōpila-
tione.Gl. ibi.Si verò, dicit tenendum ꝙ de fide instr.
pastoralis . Io.An.dicit ꝙ respectu illarū,q̄ emanarūt
post hāc compilationē añ cōpilationē vj.libri, potius
tenēdum est, quod hꝛ in proęmio sexti.i.in fi.ex hoc
dic hanc gl.ꝓcedere de decretalibus añ hanc cōpila
tionē cōditis. ¶Scꝺo q̄ro,q d si aliq vtātur priori cō
pilatione in iudicijs, vel in scholis . Glo. eadē dicit ꝙ
sunt excōicādi,qa faciūt cōtra cōnceptum principis,
ꝙ no.vel fm Io.An.poterit īponi pęna arbitraria . de
offi.dele.de causis . dic ꝙ vtraq; solutio cōiungi pōt :
& dicit ꝙ imponereꝛ pęna,q̄ magis timeaꝛ.ar. vt lite
nō conte.qm . in fi.¶Tertio q̄ro,si decretales positæ
in hac cōpilatione reperianꝛ corruptę habito respe-
ctu ad registrū,vbi originaliter habētur. Dic ꝙ corri-
gi debēt fm illas,q̄ sunt in registro: sicut ēt instrm,ꝙ
reperiꝛ variū a protocollo corrigit:& statur protocol
lo,vt no.glo.in Auth.de tabel.§.pe.col.4.qꝺ dico de
fi.instr.inter dilectos.prosequiꝛ aūt hic Inn.de vj.de-
cre.corrup.quas corrigit ex registro. Prīa est de elec.
bonę.j.scꝺa.e.ti.auditis.tertia de offi.or.quāto. quar
ta de appel.cū spāll.qnta de cle.nō resi.ex tuę . sexta
de ꝑbē.ꝓ illorū. Host.addit duas de re iudica. cū in-
ter.de ꝑbē.sup inordinata. Io.An.addit alias duas de
re iudi.cū i.& a.de appel.ꝯstitutis:ij. & qualiter cor-
riganꝛ diceꝛ in eis.¶Quarto q̄ro an ꝑ hāc lr̄am subla
tę sint cōpilatiōes factę ꝺ statutis factis ī ꝯcilijs. Vin-
cē.ꝙ nō,qa hic solū intēdit tollere compilationes fa-
ctas de diuersis apostolicis rescriptis , vel epistolis in
vnū:nō ergo tolliꝛ cōpilatio,q̄ ꝯtineat acta vnius ꝯci
lii tm̄. Dicit ꝯ,qa hic tollit oēm cōpilationē,q̄ ꝑcesse
rit istā,& q̄ cōtineat constitutiōes Papales, vt dixi in
primo notabili,& ꝑcipuè habuit respectū ad qnq; cō
pilationes de qbus.ꝭ.ver.ꝓxi.q.1. & ꝑ hoc,qa vt di
xi ī d.q.1.quarta cōpilatio aotiqua nō ꝯtinebat,nisi
ꝯstōnes ꝯcilii gñalis, & tñ sublata est ꝑ istā . Dicit ēt
Vin.ꝙ hic nō intēdit tollere nisi ordinē scripturarum
practicarū, & pluralitatē corporū in vnum corpus re
ducere singulas partes, vel capitula locis ꝯgruis inse
rendo.16.dist.septuaginta.¶Quinto q̄ro si dubitaꝛ ꝺ
decretali hic cōtēta qualiter debeat intelligi,ao pos-
sit induci pars resecata.Vinc.ꝙ sic ꝑ.c.7.dist.fuerunt.
qꝺ dicit Io.An .verū si sit remota tanq̄ superflua, vel
prolixa nō qa iuri ꝯria ꝓ hoc qꝺ not. de pur.ca.c.r.
¶Op. ad hoc ꝙ indistinctè nō possit allegari antiqua
cōpilatio ꝑ hāc lr̄am.Dicit Gof.& Egi. ꝙ hic ꝓhibeꝛ
factio nō allegatio.Host.ꝯ q a si oō pōt fieri,qūo pōt
allegari.Dicit Io.An.& bñ ꝙ Gof.habuit respectū ad
antiquas ꝯpilatiōes. & dic ꝙ vult ꝙ hic ꝓhibeꝛ factio
oouæ cōpilationis. Itē vsus gñalis antiquarū, nō aūt
allegatio ipsarū ꝓ vsu ipsi⁹ , & sic sępe fit.vt ꝫ:de ꝯsin.
vti.c.bonę.vbi dico ēt in sūb⁹. ¶Sextò q̄ro in eo,qꝺ
olim allegabanꝛ decretales ꝑponēdo , ver.ex.an hoc
hodie seruari debeat.Pe.& Abb.ꝙ sic, qa sunt ex vo
lumē decretorū:dñt tñ ꝙ licèt olim alie cōpilationes
dicerenꝛ extrauagātiū,qa vagabanꝛ.ꝭ. ver.proxi. nō
sic dēt dici hoc ꝓ hoc vltimo,qa nō vaganꝛ amplius,
cū sint in hoc volumine authentico.Item quò ad pri
mum dic ꝙ cum hæc compilatio sit distincta à volu-
mine decretorū,& sit volumē aothēticū de ꝑ se , de-
berent hodie allegari decretales in ea contentę, oon
præmittēdo extra:& sic allegant periti Canonistæ.

a Indefinita.Indefinita non ęq pollet vniuersali in testibus. & rō est qa ꝯ dicta eorū debēt concludere de necessitate. vt per d.Albe.in c.auditis de ꝑscrip.in 4.col.verfi.si vero. vbi vide.

¶De summa Trinitate & fide catholica. Rub.

S V M M A R I V M.

1 *Rubricę decretaliū inuicē cōtinuātur,ꝑter rubricā de summa trinitate*
2 *Summa trinitas,qua est deus,est principium vniue rsorum.*
3 *Fides est fundamentum omnium bonorum spiritualium.*
4 *Fides dicitur eo, quia fiat id quod dictum est , & promissum est inter deum & hominem: & quot modis dicatur fides.*
5 *Fides quomodo diffinitur.*
6 *Fidei quot sunt species.*
7 *Demones an habeant fidem.*
8 *Osanna quomodo interpretetur.*
9 *Articulus fidei quid est, & quot sunt: & ea quibus fuerunt cōpositi.*
10 *Credere quid primo debeamus.*
11 *Articulos fidei scire tenentur clerici explicite , laici vero implicite.*
12 *De fide quid tenentur credere clerici, vel laici.*
13 *Articulos fidei ignorantes,si habent curam animarum, an possint dispensatione tolerari.*

¶Rubricæ (vt dixi ꝭ.in ꝓęmio.ver.volētes. in tertio
notabili)dēnt īter se hr̄e ordinē:iō īuicē ꝯtinuanꝛ.Cū
1 aūt † hæc sit prīa , nō ꝑt ad aliā priorē ꝯtinoari.Cā
tñ quare hic sita sit io prin.reddi pōt.& ꝓ pte reddiꝛ
2 hic in gl. quæ est super rubrica, io prin. † Et dic ple-
nius

a ¶Deus. Deus propriè diffiniri non pōt: tū, qa De⁹ non est sub genere, sed ē super omne genus: tū, quia nō est cōposit⁹ ex genere, & dria, nec ex aliquo alio: sed est purus act⁹, & simplex simplex.

a nius q̄ gl. ꝙ quia summa trinitas, q̄ est deus a, est principiū vniuersorū. ī. c. i. Et præcipuè respectu iuris, ꝙ Deus per ora principū ꝓmulgat, vt dixi s. in procemio. in prin. q. iij. Ideo ipsius Dei vicari⁹ summus pōtifex, de transla. c. j. de ma. & obe. c. ij. & 3. de ma. & obe. solitæ. de iure tractaturus, ne inchoaret sine fundamento. de presbytero nō bap. c. iij. ab ipsa summa trinitate sumpsit exordiū: & per hoc habetur cā situationis, quo ad primā partē rubricę. ¶Quo ad scd̄am vero partē, cum subijcitur de fide catholica, dic ꝙ qa de ipsa summa trinitate tractamus in respectu ad salutē nostrā: & qa vt dicit hęc gl. rubricę, omne qd̄ nō est ex fide, peccatū est: & ordo nostræ reparationis a fide sumpsit exordiū. Et ꝓ hoc qa sine fide impossibile est placere Deo: ad Hębre. xj. & prima sal⁹ est certę fidei regulā custodire. xxv. q. j. prima sal⁹: ideo subiecit de fide catholica. Vel s̄m beatū Thomā in cōmento huius tituli, potest reddi causa situationis huius rubricæ hoc mō: qa saluator discipulos suos ad p̄dicādū mittens, tria eis iniunxit. Primo vt docerent fidem, secundo vt credentes imbuerent sacris, tertio vt credentes sacris imbutos ad obseruandum diuina mandata inducerent. dr̄ enim Mar. vlti. Eūtes docere omnes gentes. Quantum ad primū, baptizātes omnes in nomine patris, & filij, & spiritussancti. Quātum ad s̄m, docentes seruare omnia mandata, quæcunq; mandaui vobis. Quantū ad tertiū, inter q̄ tria
3 decenter fidei doctrina ꝑmittit. Est enim † fides omnis bonorū spūaliū fundamētū, s̄m illud apostoli ad Hæbr. xj. fides est substantia. i. fundamētū sperādarū rerū &c. vt hic in gl. & 3. q. vj. Est etiā fides, ꝑ ꝗ anima viuificaṫ ꝑ grām, s̄m illud apostoli ad Gal. ij. ꝙ aūt nunc viuo in carne, in fide viuo filij dei. Et Abacuch. ij. Iustus autem ex fide sua viuit, ꝙ verum est in hac gl. rubricæ de quo. j. q. quinta. Est etiam fides per quam anima ornatur iustitia, ad Roman. 3. iustitia autem dei est ꝑ fidē Iesu Christi. ipsa ēt fides est, per q̄ anima deo desponsatur. Osee. ij. Sponsabo te mihi in fide: ꝑ quā etiā fidē hoīes in filios dei adoptanṫ. Ioā. j. dedit eis potestatē filios dei fieri his qui credunt in nomine eius. per quam etiam fidem ad dñm acceditṫ ad Hębr. xj. Accedentē ad deū oportet credere. & ꝑ ipsam fidē oēs ęternę vitæ brauium cōsequūtur, Io. 3. hęc est voluntas patris mei: vt oīs qui videt filiū, & credit in eū, habeat vitā ęternā. ¶Conuenienter igiṫ Christi vicarius propositurus mandatū qbus ēt per apostolorum prædicationem pacifice gubernatur, titulum de fide premittit. Sed quāq̄ multi sint articuli fidei, quorū quidam vīr ad ipsam deitatē ꝑtinere: q̄dam vero ad humanitatē, quam filius dei sumpsit in vnitatem ꝑsonæ. Alij verò ad diuinitatis effectus. Fūdamentū ipsius fidei est ipsa prima veritas deitatis, cum oīa alia ea ratione contineanṫ in fide, inquantū ad Deū aliqualiter referunṫ: vñ dñs discipulis suis dixit, Ioānis 14. Creditis in deū, & in me credite. ꝑ qd̄ daṫ intelligi, qd̄ in ipsum crediderunt, inq̄tū est deus, quasi fide de Deo principaṙ existēte inter illa vero q̄ de Deo fide tenem⁹. hoc est singulare fidei christianę, vt trinitatē ꝑsonarū in vnitate diuinæ essentię fateamur. sub hac. n. ꝓfessione Christo ꝑ baptismū sum⁹ assignati, vt pater ꝑ id qd̄ ꝑximè idūctū est baptizātes eos ī noīe p̄ris, & filij, & spūssancti. Alia vero q̄ de Deo asserimus, nobis & alijs cōia inueniunṫ, vt ꝙ Deus ē vn⁹, & oīpotēs. Et si qua alia de Deo fide teneuṫ, q̄ ēt Iudęi & Saraceni n̄ diffitenṫ. vñ ad designādū ꝓpriū & singulare dogma fidei christianę, nō intitulauit hic de Deo, sed de trinitate. & addidit summa: qa diuina trinitas arcē q̄dā. i. p̄incipatū tenet inter plurimas trinitates ab ea deriuatas. Ab ipsa nāq;
deriuaṫ diuina q̄dā trinitas ī aīa nostra, s̄m q̄ ad īmaginē dei facti sumus s̄m memoriā, intelligētiā, & voluntatē. Deriuanṫ ēt ab ipsa aliæ trinitates in singulares creaturas, ꝑut modū quēdā, vel specię, & ordinē habēt, s̄m q̄ in eis diuinę trinitatis, quasi quoddā vestigiū inuenit, vt dicit Augustinus in libro de trinitate. Ad discretionē ergo aliorū trinitatū, q̄ a diuina descēdūt, hic dr̄ de sum. trinitate. Sed de hac trinitate diuina diuersi hętici diuersa errātes senserūt: quorū Sabellius abstulit ꝑsonarū distinctionē, dicēs p̄rēs & filij spūssancti esse vnā essentiā, & vnam ꝑsonā, sed solū differre noīb⁹. Arrius vero posuit triū ꝑsonarū esse diuersas substātias & drias, q̄ oīa & sīna fides catholica dānat. q.a igiṫ de summa trinitate, & alijs ad fidē ꝑtinētib⁹ hic tradere intēdit, qd̄ fides catholica tenet, iō addiṫ de fide catholica. Et quare dicatur catholica, dico j. q. 4. hęc s̄m Thomā. Et qb⁹ colligiṫ rō situationis huius rubricæ, quo ad vtranq; ꝑtē. Et q̄q̄ hęc vera videanṫ differre ab alia cā situationis ꝑmissa, tñ in effectū nō discrepāt. Ad māra rubricæ faciṫ 23. dist. q̄ Eps. de ꝯse. di. 3. c. fi. & distinctiōe vltima. c. pe. & vl. ¶Quæro circa rubricā de pluribus. Et primo quare dr̄ summa trinitas. Solō vt ꝑximè dixi. & dicit Isidorus. x. etymologiarū, ꝙ dr̄ sūma, quasi supre ma: qa supeminet. dic etiā ꝙ dr̄ sūma, qa drīam aliarū, q̄ si nō sunt sūme, vt trinitas in cādela, q.a ī ea est ignis, splēdor, & calor. & idē in sīlib⁹, & de hoc Hos. in sūma huius ti. ī pri. ¶Scdō q̄ro quare dr̄ trinitas. Solō vt patet ex ꝑmissis: dr̄ eīn trinitas eo, quòd sunt tres ꝑsonę in vna essentia ꝙ ꝓseqṫ Isidorus 7. etymologiarū, sicut ēt memoria intelligētia, & volūtas sunt tria, & cū sunt vna mens, seu aīa humana: sic & p̄r & filius, & spūssanctus sunt trinitas, & vnitas: quia sunt vnū & tria. ꝓ hoc qd̄ notaṫ. j. e. j. in glos. not. ꝙ multiplex. & de hoc etiā dico. j. xxviij. notabili. ¶Tertio
4 q̄ro, in eo, qd̄ dicit de fide, q̄d est fides. Solutio vt j. q. vj. Sed prius videdū de origine vocabuli. & dic s̄m Tulliū officiorū p̄io, ꝙ dicitur fides, qa fit qd̄ dictū est. Et idem Isidorus viij. Etymologiarū dicens dictā fidē, q.a fiat id qd̄ dictū est, & ꝑmissum est inter Deū & hominē. ¶Quarto q̄ro ī eo, qd̄ dicit de fide catholica, quare sic dr̄. Dicit Boetius ī libro de trinitate, vt beatus Tho. in cōmēto huius tituli, qd̄ dr̄ catholica. i. vniuersalis & generalis. Greci eīn vniuersale, catholicū dicunt. ¶Quinto q̄ro, quot modis dr̄ fides. Sol. vt in gl. rubricę, quā diuide, qa p̄io teddit cām quare ista rubrica fuit hic situata, qd̄ dixi. s. in prin. huius rubricæ, & ibi videndū, tractat de fide ꝑ modū summę, quærens de quinq;, quorū scd̄m prius ꝓsequiṫ. s. quot modis dicit fides. scd̄ō ꝓseqnṫ primū. s. cū sit fides, ibi vero, vbi fides. describit fidē vno mō & opponit, & star ꝯrio dans aliā diffinitionē, tertio prosequiṫ de tertio quot sunt spēs fidei. ibi spēs. quarto, de quarto. s. articulis fidei ibi: principales. quinto de quinto. s. de pmio credentiū, & pęna non credentium. ibi: pmium. Quo ad quæsitum autem præmissum, scilicet quot modis dicatur fides. gloss. ponit aliquos modos quibus dicitur fides: & aliqui ex his modis notantur xxij. q. j. Et vltra modos, de quibus in glo. sunt alij. dicitur enim fides legalitas cōtraia dolo. de depo. c. ii. Item probabilis credulitas. ff. de verb. sig. l. bonę fidei emptor. Itē bona simplicitas, vt iste est bonæ fidei. i. simplex. ñ duplex. 22. q. 4. inocēs. & & his modis, & & his ēt quos ponit gl. danṫ ver. ꝑ Hos. j. d̄ ref. spo. lfas.

Baptismus, castus, securus, conscius, aquus.
Fides, legalis, simplex, collectio, credens.
Sic quòd probabilitas fidei sub voce tenetur.

Et in hac gl. ibi: ante baptismū. ibi adultis, loqṫ vt ibi patet. ibi ꝯiuges. xxviij. q. fi. ibi. §. illud. aliās ver. ibi. §. venditæ

venditę. & de spon. duo. c. j. ibi articulorū vnde symbolū dicit̄ fides. de vita & honestate clericorū. vt quisque. vbi not. in gl. fi. ibi stricti iuris. de his no. de excep. cum venerabilis. ¶ †Sexto quæro quid est fides: ᵃ& hoc accipiendo
5 pro fide catholica, vt hic gloss. ibi. fides vero describitur secundum apostolum ad Hebr. xj. ꝙ est substantia sperādarum rerum, argumentum non apparentiū. & de hoc 3. senten. distn. 24. Et declarat gl. quare dicitur sperādarum rerum, quia sperare debemus futurum esse quod dictum est per prophetas. dicitur autem secundum glo. argumētum non apparentium. idest eorum, quæ non apparent. s. de futuris complendis, vt de die iudicij, & de fin. mundi. ¶ Opp. ad hāc diffinitionē, quia vera diffinitio debet esse conuertibilis cū suo diffinito. argu. ff. de dolo. l. j. 27. q. ij. in princi. Sed diffinitio præmissa nō cōuertit cū fide, imo conuenit etiā spei, q̄a etiā spes est substantia sperandarū rerum. Item fides est præsentibus, præteritis, & futuris. quod dic vt glo. Diffinitio autem præmissa loquitur tantum de futuris. Glo. stat contrarijs dicens, ꝙ hęc non est vera diffinitio, sed quędam notificatio. Ipsa vero gloss. aliter diffinit, ꝙ fides est voluntaria certitudo absentium infra scientiā, & supra opinionē constituta aliam etiā diffinitionem tangit gl. ibi & apostolus ita diffinit. hæc est fides. &c. sed illa est solum quædam declaratio fidei formatæ de qua. j. q. sequenti. Quo ad præmissam autem impugnationē dic f̄m. a. & alios defendēdo diffinitionem apostoli, ꝙ fides est substantia. i. virtus, q̄ est substantia in fundamentū substans, seu forma subsistens, sperandarum rerum. i. eorum quæ Christiani debent sperare. argumentū non apparētiū, hoc expone vt s. e. q. Item f̄m Io. An. quia si volumus probare, dicimus, sic dicit Chūs, sic dicit hoc Abraam: tamen expositio vī valde remota a mente apostoli. & dic nō apparētiū siue sit de præterito, siue de præsenti, siue de futuro. & per hæc tollitur obiectio prima cū dicitur ꝙ diffinitio præmissa cōuenit etiam spei: nā spes est tantum de futuris. tollitur etiam obiectio secunda, q̄a vt nunc dixi, rerum non apparentium concernit præterita, præsentia, & futura. sed in eo quod in hac diffinitione dr̄ sperandarum rerum, vī hoc conuenire tantum futuris, & sic conueniri spei. ad quod dic quod hoc dictū est, quia vt nunc dixi fides sperandis substat, tanq̄ fundamētum eorum, quæ speranda sunt, & sic fides est virtus, per quā credimus ea, quæ sperare debemus: & in hoc substat fides spei, quia super ea, tanq̄ super fundamento, constituitur spes, non autem econuerso. Nā potest credi aliqd, quod non speratur: nihil autem potest sperari quod non credatur. Spes enim est virtus, qua spiritualia, & æterna bona sperātur. i. cum fiducia expectātur, vt dicitur primo sententiarum. dist. 26. Ex his dic, ꝙ fides est de præsenti, & cum hoc est sperandarū rerum: quia facit, vel faciet in nobis subsistere res sperandas in præsenti per spem in futuro per rem. Alia vero diffinitio præmissa, in qua dicitur ꝙ fides est voluntaria certitudo &c. minus generalis est quàm diffinitio apostoli, vt dico in freqnēti questione. & in hac glo. ibi, de futuris complendis. dic vt dixi s. ead. q. quod verbum non apparentium potest etiā præterita, & præsentia comprehendere, & non tantum futura: ꝑ fidē enim credimus verum esse quod Christus & prophetę dixerunt ibi. habet cognitionem, opinio dubitationem. vnde dixit Marc⁹ Varro, ꝙ fides est media opinionis & sciē-
6 tiæ neutrum attingens. ¶ †Septimo quęro, quot sunt species fidei. Glo. dicit quod duæ formata & informis. primā
7 habent boni & sancti, secūdam mali & dæmones. ¶ †Oppo. ad hoc quod dæmones non habeant fidem, quia non voluntariè credunt. & sic in eis non habet locum diffinitio, de qua s. q. proxi. cum dicit̄ ꝙ fides est voluntaria &c. Sol. Iac. de Alberi. stat contrario dicens firmē credūt f̄m magistrum sententiarū & alios theologos, ꝙ dæmon non habet fidem informem. fides enim informis in peccatore habilitare potest eum ad bonum, quod non est in dæmone. Item fides informis inquantum fides sapiat naturam fidei firmatæ, quæ est volūtaria certitudo &c. vt nūc dixi. & hanc habet Christianus, etiam malus, quia voluntarie credit: dæmon autem, vt prædixi, non credit, sed cōtremiscit. nam per flagella & diuinam seueritatē hoc extorquetur ab eis: sed libero velle nec vellent Deum, nec articulos fidei esse. dic quod immo dæmones habēt fidē informem, nec magister sententiarum contradicit, imo hoc tenet tertio sententiarum dist. 23. sed de fide non omnino informi procedunt rationes præmissæ: nam in tali fide requiritur assensus, vt dicit Aug. in libro de prædestinatione sanctorum. Credere Deū nihil aliud est, q̄ cum assensione credere, vel etiam cogitare, quod ponit idem magister in dicta distin. 23. Et in hoc duo tanguntur, vnum materiale ipsius fidei, scilicet cogitare, seu credere: aliud formale, vt credens assentiat, seu inclinetur ad assentiendum. & hoc non habent dæmones, ideo fides dæmonum non est formata, sed informis, vt di. gloss. Et dic quod est informis omnino, quia sine inclinatione ad assentiendum, quamuis autem quis habeat fidem cum inclinatione ad assentiendum, nō per hoc dicitur plenè formata, si est sine charitate. nam vt ait Augustinus in lib. de fide & operibus. Fides sine dilectione est inanis, & ideo dicitur informis, sed nō omnino. & de his per magistrum sentē. dicta distin. 24. & duabus seq. Ex his infertur, ꝙ diffinitio apostoli, de qua s. q. proxim. cum dicitur, quod fides est substantia sperandarum rerum, &c. est generalior, quàm diffinitio glo. cum dicitur quòd est voluntaria certitudo: nam hæc diffinitio non conuenit dæmonibus, qui credunt sine inclinatione ad assentiendum. & in hac glo. ibi: formata. i. informata charitate, & dilectione ibi, informis, id est, sine forma, quia sine gratia gratum faciēte. Ibi caret forma, de electa a suis. in eo quod dicitur. ibi de his qui sinceram fidem non habent: ibi baptizantur quousque incidant mortale: ibi dicitur informata. i. fixa: ibi apostolus ad Gala. 5. ibi. §. item. alias versic. sub. c. charitas est. ibi contremiscunt. Iacob. ij. ibi Abachu. a. cap. ad Roman. j. & de hoc supra, in continuatione rubricæ in Euangel. Matthe. 21. Ibi præcedebant Patriarcharum, & Prophetarum: ibi sequebantur apostolorum, martyrum, doctorum, & aliorum sanctorum. ibi osanna, f̄m Augu. est vox obsecrantis magis affectum significans, q̄ rem aliquam exprimens: sicut apud Remigium. heu apud latinos est vox dolentis. Et f̄m Ioānem vah interiectio exultantis, papè admirantis. Item cum silētium volumus imperare strictis dentibus coartamus spiritum: & hęc scribi
8 non possunt. & ideo secundum Hiero. & Augu. † osanna Hæbraicum in alia lingua transferri non potuit. Ioannes os aureum super hoc loco euangelij dicit, quod quidam interpretantur osanna, id est, glotiam. alij redemptionē. Alij saluifica vel saluum fac: quæ, scilicet gloria, salutis & redemptio bene conueniunt ei qui effusione sui sanguinis nos redemit. Quidam dicunt osanna interpetrari, domine saluum me fac. obsecro. Osi enim idem est, qđ salui fica: anna interiectio obsecrantis. deberet ergo dici osian na, sed elisa vocali dicitur osanna. Et de hoc Hier. scripsit tractatum ad Damasum. Isido. etiam de hoc 8. Ethi. c. vlt. ibi distant. dicit Iacob. in hoc gloss. est contraria ei, quod proximo dixerat vnam esse fidem numero, quod etiam patet ad Ephe. iiij. & eo. tit. cle. vna. §. ad hęc. debuit ergo glo. dicere in singulari, quod differentia est: nam inter nostram fidem, & aliquorum potest notari differentia, non in fide cum sit vna tm̄, sed in mō credendi in eo, quod dr̄ in glo. dic ꝙ etiā gl. habuit hunc sensum. Non. n. dicit ꝙ antiqui distent a nobis in fide, licet in credēdi qualitate.
9 ¶ †Octauo quæro, quot sunt articuli fidei. s. principales. Soluit, sed ante solutionē pręmittendum est quid sit articulus. Et f̄m Ricardum de sancto Victore. Dic ꝙ est indiuidualis veritas de Deo supra rationē nos arctans ad credēdū: & de hoc de heręti. cum Christus. hoc pręmisso dicit

a ¶ Quid sit fides Fides potest sic magistraliter diffiniri, fides est virtus, qua ea q̄ ad fundamentum religionis, pertinent, rectè firmiterque creduntur.

cit gl.ꝙ principales articuli,sunt septē,quos quilibet christianus tenetᷣ scire. Clericus explicite, laici implicite. Et inducit glo.simile,q̃a etiã sunt septē dona spũssancti. Pro hoc vltimo.30.q.j.ad finē.Et hæc dona sunt fortitudo, sapientia,intellectus,ↄsiliũ,scientia,timor,'& pietas. Et de his Esa.j.Sic etiã septē sunt petitiones in oratione dñica. Et de hoc numero septenatio nota de cele.mis.c.j.qui aũt sunt septē præmissi articuli,'gl.explicat:& vr̄ ponere incarnationē & natiuitatē ꝓ vno articulo, cũ sint duo vt patet ex verbis angeli dicẽtis,Ecce concipies, & paries &c.Itē in eo ꝙ gl.ponit baptismũ ꝓ articulo. dic ꝙ nõ est articulus,sed sacr̄m.Et hoc ſm Iac. siue intelligat̄ de baptismo Ioannis, quo baptizatus est Chr̄s,siue de vero baptismo post resurrectionē per Chr̄m instituto.& de hoc ēt j.c.j.§. vna vero.vbi dico in septimo notabili. Dicit ēt gl.secũdũ quosdã Theologos ꝙ articuli sunt 12.ꝑꝑ duodecim apostolos,qui cõposuerũt symbolũ, ꝓ hoc ꝙ no.15.dist.c.j.& hęc opinio vera.Si recipimus articulos ex parte causę efficientis.i.ipsorũ apostolorum.¶ Dixit.n. Petrus,Credo in Deum patrē omnipetentem creatorē cœli & terræ.¶ Andreas,Et in Iesum Chr̄m,filiũ eius'vnicũ dominũ nostrũ. ¶ Iacobus Zebedei,Qui conceptus est de spũsancto,'nat⁹ ex Maria virgine.¶ Ioãnes,'Passus sub Pontio Pilato,crucifixus,mortuus,& sepultus.¶ Thomas,Descendit ad inferos,tertia die resurrexit a mortuis. ¶ Iacobus Alphei, Ascendit in cęlũ,sedet ad dexteram dei patris oĩpotẽtis. ¶ Philippus,Inde vẽturus est iudicare viuos,& mortuos. ¶ Bartholomęus,Credo in spũsanctũ.¶ Mattheus, Sanctã ecclesiã catholicam.¶ Simõ,Sanctorum cõionem,& remissionē peccatorũ.¶ Iudas Iacobi,alias Thadęus.Carnis resurrectionē.Et vocatur Iudas Lucę 6.Thadęus Mathæi,x.& Marci.iij.¶ Mathias,Et vitam æternam. ¶ Alij aliter attribuunt prędicta per hos versus,

Vnus esse Dei patris,& potentis rerum.
Conditio datur Petro,de prole Ioannes.
Tradidit conceptum Iacobus subnectit,& ortus.
Maior & Andreas potum necis inserit acris.
Descensum domini ponit Philippus ad ima.
Sed vitam Thomas,ascensum Bartholomæus.
Iudicis aduentus Matthæi promitur ore.
Flaminis a Iacobo reserantur hypostasis almo.
Ecclesię sancta communio Simone claret,
Asseritur Iuda Iacobi peccata remitti.
Cælestem sortem tu sortis nata Matthia.
Inuius vt carnis pereat mors,mensq; fertur.

Sed cõiter theologi notãtes octo articulos ex parte causæ materialis,dñt quod sunt.14.septē respicientes diuinitatem,& septem humanitatē.Hinc Io.17.Hæc est vita æterna,vt cognoscãt te solũ deũ,& quē misisti Iesum Chr̄m. per quod patet in articulis credibilib.hæc duo subesse.s. sepultum,& natiuitatē Christi.De articulis aũt concernētibus humanitatē exēplifica,vt in gl.in eo,quod dicit septē esse articulos:& declara eum gl.per id qđ dixi.s̄.ea.q. de septē autē non concernentib.diuinitatē, primus respicit diuinã essentiam,cum dr̄.Credo in deũ. Ideo dr̄ in singulari.tres respiciũt ꝑsonas cum dr̄,Credo in patrem: & in Iesum,& in spũmsanctum.Reliqui tres respiciunt operationē diuinæ essentiæ. Quatũ vna est in collatione naturæ quæ est creatio.& de hac ibi, Credo in creatorem cęli & terræ.alia in collatione gratiæ quę est santificatio, vt ibi.sanctã catholicã,sanctorũ cõionē, pecatorũ remissionē.Alia in collatione gratiæ: & est gloriosa resuscitatio, vt ibi,Carnis resurrectionem,vitam æternam amen.Alij dicunt quod sunt tantum duodecim: sex pertinentes ad diuinitatem, & sex ad humanitatem:& quo ad id quod proxime dixi de trib.ꝑsonis in trinitate,dñt esse vnũ articulũ,cũ eadē sit cognitio triũ personarum. Et articulum glorificationis diuidũt in duos,s.in carnis resurrectionē, & gloriã aĩæ. Articulum vero conceptionis & natiuitatis coniungunt. Sed melius est ꝙ sint duo vt dixi s̄.eo.q. Nã cõceptio, seu incarnatio, difficultatē hẽt in hoc,q̃a deus factus est hõ sine humano semine natiuitatis in hoc, q̃a virgo peperit. Sunt ergo duo articuli vos arctantes supra rationē:sed ponere Chr̄m mortuũ,& sepultũ non habet distinctas difficultates:possunt ergo poni sub vno.Alij ēt aliter dñt de hoc per Host.in sum.huius tituli.§.quoties. & per magistrum sen.li.4.dist.23.& 24.& 56. Et in hac diuersitate vr̄ sufficere catholicis stare symbolo, ꝓut iacet: & sic ponere tãtũ.12.articulos declarando tñ, vt.s̄.e.q.Et de his articulis tã de concernentib. diuinitatē q̃ humanitatem hr̄ j.c.j.& in hac gl.ibi,implicite.vt sciant exēplicare,distinguere,& defendere articulos.ibi implicite. de cõse.dist.3.prolatã. Et credere implicite est credere q̃cquid credit ecclesia,qđ plen⁹ dico.j.q.x.ibi morsellus. Vel ſm Diony.dr̄ a sym.qđ est con:& bole,quod est sñia,vel cõuenientia:q̃a de omniũ apostolorũ conscientia stabilitũ. Sed ideo qđ dicit gl.etiã ad idē tēdit ibi, symbolũ maius, Credo in vnũ deũ.ibi e.vl.& pe.de hoc eo.tit.c.vno.li.vj. ibi:articuli veri respiciẽtes humanitatē chr̄i,vt dixi.s̄.e.q.
10 ¶ †Nono q̃ro quid sit primũ credendũ, & quæ pęna non credentiũ.Sol.vt in gl.ibi,pręmiũ.& in ea.in fi.Io.de cęte
11 ris circa hæc dicendis ꝑ Host.in summa eo.ti.¶ †Decimo q̃ro in eo,quod dixi s̄.q.8.in prin.ꝙ articulos fidei clerici tenenī scire explicite,laici implicite.Quid operatur fides implicita.Inn.j.c.j.refert quosdã dicere quòd intãtum valet,ꝙ si aliquis eam habet,quis credit quicquid credit ecclesia,si falsa opinatur:motus rõe naturali ꝙ pater sit maior vel prior filio,vel qđ tres personę sunt tres res a se inuicē distantes,nõ est hęreticus,nec peccat, dummõ suũ errorē nõ defendat: sed vt prædixi hoc credat, quia credit sic credere ecclesiã,& suã opinionē fidei ecclesiæ supponit:licet.n.male opinetur,tñ illa non est eius fides,sed fides ecclesię,arg.j.c.ij.circa fi.Pro hoc qđ dico.j.c.ij.in 22. nota.dicit Host.ꝙ est casus,in quo remediũ istud non admitteretī,vt si in ore dicit se credere, & operib.negat.11.q.3.æstimãr. Et qñ ꝑꝑ contemptum ecclesiasticæ cēsuræ aliquis etiam laicus,velut hęreticus dãnatur. de hęre.excõicamus.el ij.§.qui autem. Dic quod hoc non contradicit dicto Inn.& intãtum vr̄ procedere dictum Inn.ꝙ talis etiã male credens,dum tñ nõ sit in culpa,meretur: vt q̃a credit tres personas esse tres res distinctas,quia sic prædicat ep̄s,vel aliud hñs ad hoc officium pro hoc, quia ope
12 ra iudicanī ex intentione.de sen.exc.cũ volũtate.¶ †Vndecimo q̃ro generaliter,quid tenētur de fide credere clerici vel laici. Soluit Inn.dicens quod est q̃dam mēsura fidei,ad quã quilibet tenetur:& q̃ sufficit simplicib.& forte omnib.laicis. Quilibet enim adultus credere dēt ꝙ deus est:& qđ est remunerator omniũ bonorũ. Oportet etiam quod credat alios articulos implicite.i.ꝙ credat verũ esse, quicquid credit ecclesia catholica. Hanc autem mensurã debent excedere prælati,qui curam habent animarũ: nã debent scire articulos fidei explicite, & distincte: & hoc quo ad articulos,qui continentur in symbolo, Credo in vnum deum. Et quicunq; vult saluus esse.38.dist.c.j.& ij. & c.seq.Episcopus vero plus scire dēt, q̃a de articulis dēt scire omni poscenti reddere rationem.36.dist.§. ecce.38. dist.omnes.Dicit tamen Inno.quod non tenetur incontinenti de omnibus respondere,sed præhabita deliberatione: & etiam si oportuerit cum aliorum concilio. De clericis vero inferiorib.dicit Inn.satis videri, quod si sunt pauperes,quod non possunt intendere studio, q̃a nõ habēt magistros vel expensas, & oportet eos proprijs manibus victũ q̃rere: sufficit eis scire sicut simplicib.laicis, aliquantulum tñ plus: sicut in sacr̄o altaris, quia oportet eos credere,ꝙ in sacr̄o altaris conficiaī verũ corpus Christi:& hoc est,quia circa hoc cõtinue versanī plus quam laici.Inno.ar.de elec.postq̃. & de præsum.quosdam. & c. quãto.ff.de ori.iur.l.ij.§.seruius.Si vero habēt magistros, & expensas ad studendum: tunc ſm Innoc.peccant: nisi plus proficiãt in cognitione fidei distincta.quam laici.de

hoc

hoc per Hiero. super Cantica. & debet ab eo, qui imponit eis pœnitentiã, inquiri diligenter de ignorãtia, vel negligentia sciendi, ut attendant quare non proficiũt: uel propter duriciẽ ingenij, vel quia oportuit eos circa alia opera charitatis intendere, puta circa exhibenda necessaria fratribus, vel pauperibus, vel hospitibus. Et idem de aliis bonis operibus: quamquam enim teneantur ad explicitam cognitionem articulorum, tamen licet eis explicite cognitioni præponere alias scientias, vt si velint addiscere scientiam iuris, vt pauperes in iudicio defendant, ne opprimantur, non peccant. secundum Innoc. qui tamen credit ꝙ non debent ita præponere aliam scientiã cognitioni fidei, quod in fide proficiant. Et dicit Innoc. videri quod semper plus deberent intendere circa cognitionẽ fidei q̃ iuris, ex quo habent expensas ab ecclesia: nisi in contrarium eos iusta causa moueat. De laicis autem, quibus Deus dedit talentum ingenii subtilis, dicit Inno. videri quod melius faciunt si suum ingenium impendant in cognitionẽ fidei, quamuis non peccent, si hoc non faciunt: videtur. n. eis sufficere quod talenta sibi credita nõ abscondant in terra. i. in terrenis, sed bonis operibus insistant: & in hoc vltimo idem Compost. dicens, ꝙ licet laici literati ex debito rationis teneantur hoc scire, non tamen mortaliter peccant, si ignorant, vel non sint soliciti
13 de his sciendis, cũ eorũ professio non sit ad hoc. ¶ † Duodecimo quæro in eo, ꝙ dixi in proxima quæstione, quod habentes curam animarum debent scire articulos fidei explicite. An in hoc ignorantes possunt dispensatiue tolerari. Inno. quod sic, dicens non se negare, quin Papa, & alii superiores prælati possint ex certis causis etiam minus literatos, & minus industriosos in temporalibus sustinere. de renun. nisi. §. pro defectu.

SVMMARIVM.

1 *Firmiter credere debemus ea, quæ sunt fidei catholicæ, & quid sit firmitas.*
2 *Credulitas, quam habemus de fide, debet esse sine dubio.*
3 *Scripta in testamento, quæ non intelliguntur, perinde habentur ac si non essent scripta.*
4 *Deus est æternus, immensus, incommutabilis, omnipotens, incomprehẽsibilis, & ineffabilis.*
5 *Error Macedonij damnatur, qui dicebat spiritumsanctũ non esse Deũ, sed seruum patris.*
6 *Pater, & filius, & spiritussanctus sunt vna simplex natura.*
7 *Deus pater a nullo est: filius a patre solo: spiritussanctus ab vtroque.*
8 *Creatura spiritualis & corporalis simul a Deo creatæ sunt ab initio.*
9 *Creauit Deus tempus, angelos, & creaturam mundanam simul ab initio temporis, idest simul cum tempore, cum tempus adhuc non esset.*
10 *Creatura humana cum post angelos sit nobilissima, quare post bruta creata fuerit.*
11 *Creatura humana est communis respectu spiritualis, & corporalis creaturæ.*
12 *Diaboli & alij dæmones natura creati sunt boni. & nu. 25.*
13 *Persuadens, siue solicitans seruum ad fugam, furtum, vel aliud simile, tenetur serui corrupti, etiam si alias illud facturus fuisset. & numero 29.*
14 *Doctor, qui promisit legere, an possit alium substituere, scolaribus inuitis.*
15 *Dei filius incarnatus fuit a tota trinitate: & quare fuit incarnatus illo tempore, & non ante, vel post: & quare de Maria virgine, & non ex alia muliere.*
16 *Christus est uerus homo ex anima rationali, & carne compositus.*
17 *In Christo est una persona in duabus naturis. & n. 33.*
18 *Christus secundum diuinitatem est impassibilis, & passibilis secundum humanitatem.*
19 *Resurgent mortui omnes cum suis corporibus.*
20 *Pœnam perpetuam recipient mali in iudicio, boni autem gloriam sempiternam.*
21 *Sententiam mutat Deus absque eo, quòd mutetur.*
22 *Peccare non est aliquid posse, & ex hoc non arguitur omnipotentia Dei, cum peccare non possit.*
23 *Virginem suscitare non potest Deus post ruinam: potest tamen eam integram reddere.*
24 *Coæterni dictio, quando ponitur adiectiue, designat personas: & quando capitur substantiue, designat substantiam.*
26 *Charitatem habere non potuit diabolus.*
27 *Liberum arbitrium habent angelus, homo, & diabolus.*
28 *Persuasione, siue suggestione an quis excusetur.*
30 *Pater, & filius, & spiritussanctus sunt una substantia omnino simplex.*
32 *Leges tres habuimus ante legem Mosaicam, scilicet legem naturalem communem, naturalem rationalem, & legem iurisgentium.*

FIrmiter. Non potest congrue summari propter multitudinem dictorũ, nec etiam expedit: quia quo ad literam clara est. Et primo tractat de summa trinitate, & de operibus ipsius trinitatis, & de fide catholica, & de articulis fidei. Secũdo tractat de sacramentis in. §. vna vero pariter. alias com
1 muniter. & hæc cõmunior. ¶ No. ꝙ † firmiter credere debemus ea, quæ sunt fidei catholicæ. de hoc in glo. j. & di
a cit Isidorus ꝙ firmitas [a] est animi constantiam, qua quis rei ita tenaciter inhæret, ꝙ ab ea aliquo impulsu euelli, vel separari non potest. Et de credulitate in Hiero. 3. c. b. nihil est ꝙ in hac vita haberi possit, nisi credulitas ante præcesserit. vide ibi exempla. Et in hac glos. ibi probari: quia probatio fit per certius: nil autem certius fide, quia de re certissima est. s. de Deo: bene tamen fiunt ostensiones seu declarationes, quod dico j. c. proxi. in. 8. not. ¶ Se
2 cundo no. ex hoc ꝙ † credulitas, quam habemus de fide, debet esse sine dubio. de hoc in glo. 2. & in ea. ibi: omne quod. vnde ad hoc genus mendacii nulla cõditione quis debet adduci. 22. q. 2. primum. Vincen. sed nec ad aliud. de hoc per Hostien. in sum. de pœni. §. quæ interrogationes. sub §. dixisti. ¶ Tertio no. ꝙ debemus simpliciter confiteri ea, quæ sunt fidei. Et dic simpliciter. i. sine plica, seu
3 inuolutione. de hoc in glo. Et in ea. ibi. l. 2. dicitur ꝙ † scripta in testamento, quę nõ intelligũtur, habẽtur perinde ac si scripta nõ essent. reliqua ꝗ se valẽt ibi: nihil negare, tacere, vel obscure respõdere: & ĩ fine ꝙ si fiat, dic vt not. de spõ. ex literis. j. & regula, cõtra eũ. lib. 6. ¶ Quarto not. ꝙ vnus solus est verus deus. Et de hoc qđ dicit vnus, dic vt no. e. ti. cle. vna. §. ad hęc. in. 3. gl. & ĩ Hier. c. 3. Et est vnus ne dĩa ꝯtrarietatẽ, ꝯtrarietas pugnã, pugna vero corruptionẽ inducẽt. Et est ẽt trinus vt j. e. c. Et hoc ne solitudo vel singularitas eũ vel minus potẽtẽ, vel minus bonũ, vel minus felicem ostendat. Est & alia ratione vnus, quia oĩs numerus ab vnitate, vnitas a nullo, sic et deus est a se, & non ab alio. Dicitur ẽt vnus alia ratione, de qua in glo. 4. in eo antẽ ꝙ dicitur deus verus, hoc dictum est. vt dicit gloss. 5. ad differẽtiã fictorum deorũ. & dicit beatus Tho. hic in commento, ꝙ dicitur verus deus: quia essentialiter & naturaliter est deus. Aliqui autem dicuntur dij nõ veri, sed per adoptionem, vel participationem diuinitatis, siue per nuncupationẽ, vt in Psal. 81. Ego dixi, dij estis. Dicuntur etiam aliqui dij ꝭm opinionem errantium. Psal. 85. Omnes dij gentiũ demonia. Et vtroque modo potest intelligi glo. præmissa in eo, quod dicitur ꝙ dicitur verus
4 ad differentiã fictorũ. ¶ † Quinto no. ꝙ deus est æternus, de hoc in gloss. 6. & ꝭm Boetium 5. de cõsolatione. Aeternitas est interminabilis vitæ possessio tota simul. & dicit beatus Tho. ꝙ dicitur æternus, q̃a caret principio & fine. Et quia eius esse non variatur per pręteritum vel futurũ: nihil enĩ ei subtrahitur, nec aliquid ei de nouo aduenire potest. vnde de se dicit. Exo. 3. Ego sum, qui sũ: quia eius esse sẽper præsentialiter habet esse, & non nouit præteritum vel futurũ. ¶ Sexto no. ꝙ deus est immensus. qđ dic vt in glos. in hoc quinto. & dicit Ansel. quòd immensitas est res, quę pro sui excellentia & magnitudine inexcogitabili mensurari vel attingi non potest. Thom. etiam dicit quòd dicitur immensus, quia id quod mensurari potest, mensuratur per aliud, sicut binarius mẽsurat senariũ: quia ter duo faciũt sex: deus aũt excedit omnẽ creaturã in infinitum. Et sic ad ipsũ nulla põt fieri commen-

[a] Firmitas. Secũdum Tho 3. sẽ. dist. 33. q. 3. art. 3 sic diffinitur. Firmitas ẽ virtus faciens permanentiã in opere, constantia vero in opposito.

ſura per aliud. vnde in Pſal. 17. dicitur. Magnus dominus
& laudabilis nimis, & magnitudinis eius non eſt finis. &
Baruch. iij. Magnus eſt Deus non habẽs finem, & immẽ-
ſus. & in hac gloſſ. in fi. infra omnia non depreſſus. & fa-
cit ad hoc de reli. & ve. ſan. c. j. in prin. li. 6. vnde in Hiero.
c. 5. vbique ſuper omnia eſt regendo atq; imperando ſub
tus omnia ſuſtinẽdo atque portando non pondere labo-
ris, ſed infatigabili virtute. ¶ Septimo nn. quod deus eſt 6
incõmutabilis. de hoc in glo. in hoc verbo. & j. in primo
contrario. & dicit Tho. quod dicitur incõmutabilis, quia
nulla apud ipſum variatio. Iaco. j. apud quem non eſt trãſ
mutatio, nec viciſſitudinis obumbratio. Et dicitur incõ-
mutabile ſm naturales id, ꝙ idẽ & ĩ eodẽ ſp manet. & in
hac glo. ibi. Boe. iij. de conſolatione ibi: vt ibi dicitur, dic
vt ibi no. ¶ Octauo no. quod deus eſt omnipotẽs. de hoc
in gl. quia omnia. & j. in tertio contrario. ¶ Nono not. qđ
deus eſt incomprehenſibilis. de hoc in glo. vnde. & dicit
Tho. ꝙ dicitur incõprehenſibilis, quia illa cõprehendere
dicimur, quæ perfecte cognoſcimus, inquantum cogno-
ſcibilia ſunt nulla. ergo creatura tantum poteſt deũ co-
gnoſcere quantũ cognoſcibilis eſt. Et ideo nulla creatu- 7
ra poteſt eum comprehendere. vnde dicitur Iaco. xj. for
ſitan veſtigia dei comprehendes, & omnipotentem vſq;
ad perfectũ reperies. q. d. non: & Hiere. 33. dñs exercituũ
magnus conſilio, & incomprehenſibilis cogitatu. Et in
hac glo. ibi, veteri potuit ſumi. Exo. xix. vt iubebatur dila
pidari etiam iumentum tangẽs montem. & habetur ad
Hæbr. 12. c. ibi, beſtia. i. homo qui dicitur beſtia, cum pec
cat, ibi tetigerit peccando ibi montẽ. i. Chriſtum. vel dic
tetigerit. i. tangere voluerit. i. indagare, cũ ad hoc non ſuf
ficiat intellectus humanus, vt nunc dixi. Eccle. 3. Altiora
te ne quæſieris, & fortiora te ne ſcruteris. Aug. ad Voluſia
num. demus Deo aliquid poſſe, ꝙ fateamur nos inueſti-
gare non poſſe. Hiero. cõtra Pelagium. Voluntas dei nõ
diſcutiẽda, ſed cum gratiarum actione patienda eſt. Gre-
go. ſuper Ioan. ix. c. Facta dei debemus venerari, quia in-
iuſta eſſe non poſſunt non diſcutere qa rationẽ, cõſilij ſui
quærere contra illum eſt ſuperbire. vide Hiero. ſuper Pa-
rabol. in fi. Item dicitur quod illud ingenium confuſionẽ
recipiet, ꝙ verſatur circa hæc quatuor. Quid fuit in alto.
Quid in imo. Quid fuit primo. Quid erit vltimo, & in fi-
ne ad Rom. 11. de pen. diſt. iiij. ſi ex bono. in glo. 2. in fi. de
conſecra. diſtin. 2. in Chriſto pater. Decimo no. quod de⁹
eſt ineffabilis, quia nullus poteſt ſufficienter effari laudẽ
ipſius. Eccl. 53. Exaltate illum. ſ. deum quantum poteſtis
maior eſt enim omniũ laude. ¶ Vndecimo no. de tribus
perſonis in diuinitate, quæ ſunt pater, & filius, & ſpiritus
ſanctus. Et de filio dicitur eo. tit. cle. vna. in prin. qđ æter-
naliter cũ patre ſubſiſtit in his omnibus, in quibus deus
5 pater exiſtit. In eo autem quod hic dicitur† de ſpiritu ſan
cto damnatur error Macedonij, qui dicebat ſpiritumſan-
ctum non eſſe Deum, ſed ſeruum patris. 15. di. c. j. & j. q.
j. eos. ſm Hoſt. & dicit Tho. ꝙ in hoc, ꝙ dicit de tribus per-
ſonis, aliqui diuerſimode errauerunt. Sabellius enim di-
xit, ꝙ pater, & filius ſolis nominib. diſtinguuntur, dicens
eandem eſſe per ſubſtantiam, quæ quandoque dicitur pa
ter, qñque filius, quandoq; ſpiritusſanctus propter diuer
ſas rationes. & de hoc. 24. q. iij. quidam verſi. Sabelliani.
Et ad hoc excludendum dicitur hic, ꝙ tres ſunt perſonæ.
Arrius vero dixit quod pater. & filius ſunt diuerſa nomi-
na, ita & diuerſæ ſubſtantiæ. & de hoc in eo. c. quidã. ver.
Arriani. Et ad hoc excludẽdum dicit. hic, ꝙ ſunt vna ſub-
ſtantia. de hoc. eo. tit. clem. vna. in gl. 6. dicit etiam Tho. ꝙ
adiecit illa verba, ſeu natura: quia ſubſtantia ſecundum
vſum vocabuli aliter ſumitur apud nos, aliter apud Græ-
cos, nam apud Græcos hypoſtaſis. i. ſubſtantia accipitur,
ſicut, apud nos perſona pro re aliqua ſubſiſtente, quã di-
cimus ſuppoſitum, vel res naturæ. Apud nos vero ſecun-
dum communem vſum loquendi, ſubſtantia dicitur eſ-
ſentia vel natura rei: ſicut humanitas dicitur natura ho-
minis. Vult ergo litera dicere, ꝙ in diuinitate tres ſunt p-
ſonæ ſubſiſtentes. ſ. pater, & filius, & ſpiritusſanctus. Sed
vna numero ſimpliciter natura eſt, in qua ſubſiſtunt, ꝙ in
creaturis non poteſt contingere. Petrus enim Paulus &
Ioãnes licet ſint tres ſubſiſtentes in humana natura, nõ
tamen in vna natura: ſunt enim tres homines, non vnus
homo. Sed pater, & filius, & ſpiritusſanctus ſunt nõ tres
Dij, ſed vnus Deus, vt ſ. eod. c. ¶ †Decimoſecundo no.
qđ pr̃, & filius, & ſpiritusſanctus, ſunt vna ſimplex natu-
ra. de hoc eod. titu. c. vno. libr. 6. Et dicit Tho. hoc dici, ne
poſſit aliquis prauè intelligere vnam eſſentiam triũ per-
ſonarum ita eſſe, vt vna pars illius naturæ ſit in patre, alia
in filio, alia in ſpiritusancto: ſicut ſi tres riuuli defluãt ab
vno fonte: tunc enim vna pars aquæ eſt in vno riuo, alia
in alio, tertia in tertio. Non ſic autem eſt in diuina natu-
ra: quia tũc ſequeret̃, ꝙ eſſet cõpoſita ex trib. partib. ſicut
ex tribus riuulis fiat vnus fluuius. Dr̃ ergo diuina natura
ſimplex omnino. i. nullã cõpoſitionẽ habẽs, nã omne cõ-
poſitũ poſteri⁹ eſt his, ex qb. ꝯponitur, & ſic ſi diuina na-
tura eſſet cõpoſita aliquis eſſet prius Deo ꝙ eſt impoſſibi-
le. & de hoc etiam. j. q. j. ¶ †Decimotertio not. ꝙ deus pa-
ter a nullo eſt filius a patre ſolo ſpiritusſanctus pariter ab
vtroq;. Et dicit Tho. ꝙ per hoc rñdetur ad id, qđ q̃ri poſ-
ſet. Nam poſſet aliqs dicere, ſi diuina natura eſt ſimplex:
vnde ergo diſtinguuntur tres perſonæ. Ad quod reſpon-
det̃, ꝙ diſtinguunt̃, qa pr̃ a nullo &c. vbi ꝯſiderandum, ꝙ
quicquid in diuinis abſolute dr̃, cõe eſt, & vnũ in tribus
pſonis: ſicut qđ dr̃ deus bonus, ſapiẽs &c. & omnia hmõi
vbi vero inuenitur diſtinctio, tũc illud non dr̃ abſolute,
ſed pertinet ad relationẽ: ſicut dr̃ pr̃ per relationẽ origi-
nis, quia pr̃ a nullo eſt, vt proxime dixi. & ſecũdum hoc
dr̃ innaſcibilis, filius vero a patre eſt per generationem
ſm idẽ Pſal. ij. Ego hodie genui te. Et ſm hoc pr̃i attribui
tur pr̃nitas, & filio filiatio ſpũi aũt ſancto attribuit̃ pceſ-
ſio: qa procedit ab vtroq;, ſed patri & filio attribuit̃ cõis
ſpiratio, qua cõiter ſpirant ſpũſctm̃. Sunt igitur quinque
notiones. i. notificationes, quæ notificant pſonas in diui-
nis: & alias dicunt̃ relationes. Et de his. j. ſen. di. x. q. xvj. &
j. c. ij. in gl. no. ad intelligẽtiam. vbi dico. q. j. Et iſtę notio-
nes ſunt hæ paternitas, per quã oſtendit̃, ꝙ a patre eſt fili⁹
filiatio p quã oñdit̃ ꝙ fili⁹ eſt a pr̃e; pceſſio, p quã oñdit̃,
ꝙ ſpũſſanctus eſt a patre & filio. Innaſcibilitas p quã oſtẽ
dit̃ ꝙ pater & filius cõiter ſpirãt ſpũſctm̃: & hoc vltimũ
eſt ꝯ Græcos, q dixerũt ſpũſctm̃ pcedere a ſolo patre. de
hoc, j. c. j. lib. vj. in gl. ꝯfundit̃. ¶ Decimoquarto no. ꝙ fili⁹
eſt a patre, & ſpũſſctũs a patre & filio ab æterno & in ęter
nũ ſic erit, quod vult litera ibi, abſq; initio ſp, & fine. Et
dicit Tho. ad hoc dictum ad excludendam falſam cogita
tionem q̃ ſurgere põt ex reb. humanis: quia filius non ſp
a patre generat̃, ſed aliqñ eius gñatio finitur: ſic ergo po-
terit videri ꝙ filius in diuinis nõ ſp generaret̃, nec ſpũſ-
ſctũs ſemp a patre & filio pcederet, qđ excludit̃ per hãc
lr̃am: & põt exẽplificari de radio ſolis, q ſtatim fuit cum
fuit ſol: & erit q̃diu erit ſol: hoc tñ exẽplũ non eſt omni
ſufficiẽs, qa ſol nõ ſp fuit, & ſic nec radius eius: deus aũt
pater ſp genuit deũ filiũ, & a patre, & filio ſemp pceſſit
ſpũſſctus. Ponit̃ ẽt aliud exẽplũ i anima humana, in qua
verbũ internus ꝯceptum a memoria pcedit, & ab vtroq;
i. a verbo ꝯcepto, & memoria procedit amor. Et ita ẽt a
patre pcedit filius, ſicut verbũ eſt, & ſpiritusſanctus pro-
cedit ab vtroq; ſicut amor cõis vtriuſq: hoc tñ exẽplũ de-
ficit in duob. Primo qa intelľs humanus non ſp fuit. Se-
cundo, qa nõ ſemp verbũ in corde ſuo actualiter ꝯcipit:
ſed intellectus diuinus ſemper fuit, & ſp abſq; intermiſ-
ſione intelligit: vnde ſemper in eo orit̃ verbũ, ꝙ eſt filius,
& pcedit amor, q eſt ſpũſſanctus. ¶ Decimoquinto not.
ꝙ pater, & filius, & ſpiritusſanctus ſunt cõſubſtantiales,
coæquales, cooĩpotentes. dic vt in gl. in ſymbolo: ꝙ autẽ
dicit coæterni, & ſunt vnum principiũ vniuerſorũ. Et qđ
dicit coomnipotens. dic vt in glo. in ſymbolo, Quod aũt
dicit

dicit coæterni. dic vt no, cle. vnica. eo. tit. in prin. in gl. Arriani. & j. contrario quarto. Et qđ dicit vnū vniuersorum principiū est contra Marchionistas, qui ponunt duo principia. 24. q. 3. quidā. ver. Marchionistæ. Et dic principium principians, non principatū. Et pro hoc q sic dare vnum principium increatū est, quia alias iretur in infinitū: vbi enim ponitur aliquid creatū, ponitur, & creator. Si autē creatores poneremus aliū creatorē, & sic ascendendo iretur in infinitū. Itē si Deus incepisset esse, oportuisset q exierit de potentia essendi ad actum essendi: & ad hoc nō potuisset seipsum educere: q a tunc ipse præcessisset suū esse, vel seipsum, qđ non est intelligibile. Qđ aūt sit verū principiū, & non plura ꝓbaē ſm Egidiū, quia si essent plura aut contraria, & alterum destrueret reliquum, aut concordantia, & aut inæqualia, & tunc illud qđ esset minus nō esset perfectū: & sic ex eo ꝓuenientia essent īperfecta. contra id Gen. j. Et erant oīa valde bona. aut ęqualia, & aut oīpotentia, & alterum esset superfluū: aut non omnipotentia, & non possent esse principiū. ¶ Decimosexto no. q ex eisdem verbis ex eo, qđ dicit q pater, & filius sunt consubstantiales &c. q ex hoc ꝯcluditur error Arrij, de quo s. in xj. notabili. vbi dicit Tho. considerādū q Arriani præponebāt filio patrē. primo quantū ad essentiā, dicentes q essentia patris est dignior, q̄ essentia filij: & ad hoc excludendū dicit consubstantiales: quia essentia patris, & filij vna est, & in nullo differunt. ¶ Secundo præponebant quantū ad magnitudinē: nō qđ in Deo sit magnitudo molis, sed virtutis, qui est perfectio bonitatis suæ. Dicebant. n. patrem maiorem filio, ēt ſm diuinitatē: & ad hoc excludendū dicit coæqualis. Sed ſm humanitatem verum est patrem esse maiorē filio. Io. 14. pater maior me est. ¶ Tertio quantum ad potestatem, dicentes filium non esse omnipotentem, ad quod excludendū dicit coomnipotentes. ¶ Quarto quantum ad durationem, dicentes filium non semper fuisse, ad quod excludendum dicit coæterni. ¶ Quinto quantum ad operationem, dicētes q pater operatur per filium, sicut per ministrū, ad qđ excludendum dicit vnū vniuersorū principium: pater. n. & filius sunt vnum principium. Et qđ dictū est de filio, intelligendū est etiā de spiritusancto, vt vult hæc litera. ¶ Decimoseptimo no. q Deus est creator oīum visibiliū, & inuisibiliū: spūaliū & corporaliū. & dicit Egi. q ꝓpter hoc principaliter emanauit hoc consiliū contra quosdā hæreticos, qui negant visibilia, & corporalia a Deo creata. Et dic, q hæc litera ibi spiritualium, & corporaliū exponit, q procedit, vt pro visibilib. intelligant corporalia, pro inuisibilib. spiritualia. ¶ Decimooctauo not. q Deus sua omnipotenti virtute creauit omnia. Et dicit Tho. q dicit sua virtute, ad excludendum errorem ponētium, q Deus non immediate creauit mundum, sed mediantib. angelis: & hic fuit error Menandrinorum. de quo. 24. q.

8 3. quidam. ver. Menandriani. ¶ Decimonono nota q † Deus simul creauit spiritualem, & corporalem creaturam. Et per hoc excluditur error Origenis ponentis, quod Deus a principio creauit solum spirituales creaturas, & postea quibusdam ex eis peccātibus creauit corpora quib. quasi quibusdam vinculis illę spirituales alligarentur. d. c. quidam. versi. Origeniani. & de hoc in gloss. vnde Salomon. in glo. quia prima. & in d. glo. vnde Salomon Eccle. 17. quidam tamen dicunt q Salomon non fecit illum librū, sed alius. Et in fine idem no. 35. dist. 6. dic. in glo. j. & dicit Ab. quod creauit simul omnia in materia informi, vt hic: & cum distinctione dierum deduxit in formā. d. c. sexto

9 dic. & in d. gl. quia prima. ibi: hominem. Gen. j. ¶ † Vigesimo no. q Deus ab initio temporis creauit spiritualem, & corporalem creaturam de nihilo: & in eo q dicit ab initio temporis excluditur error Arist. & Philosophorū, dicentium mundū fuisse ab ęterno. In eo autem quòd dicit de nihilo, excludit errorem Anaxagorę, dicētis mundū factum ex aliquo principio temporis, sed tamen naturā mundi ab ęterno extitisse. ¶ Vigesimoprimo no. ex eadē litera ibi. ab initio temporis &c. q hęc tria simul cęperūt, tempus angeli & creatura mundana. Et expone literam ibi, simul ab initio temporis &c. i. simul cum tempore, cū

10 tps ante non esset. ¶ Vigesimosecundo not. q † Deus post creaturam spiritualē, & corporalem creauit humanam. de hoc in glo. quia prima. Et si quæratur, cur homo, qui post angelos est creatura nobilissima, creatus fuit post bruta & reptilia. Respondetur ſm Augu. hoc factū ꝓpter humiliationem, ne superbiæ causam sumeret ex ordine primogenituræ: creatus enim fuit ad imaginem dei, quātum ad naturalia animæ: & ad similitudinem, quantum ad gratuita. i. virtutes, quibus vigere poterat superbiendi occasio. & hac de causa primus homo in agro Damasceno formatus ex limo terræ in paradisum translatus est, vt sciret q esse paradisi non esset naturæ, sed gratiæ. Item cū alijs creaturis præferri deberet. æquū fuit illas prius creari. Item secundum Ioan. And. alia causa hic colligitur, &

11 in hac gloss. ibi. Gen. j. Vigesimotertio not. quòd † creatura humana est, quasi communis respectu spiritualis & corporalis creaturæ. de hoc in glo. j. mediam. Et in ea ibi sentimus: habet etiam esse cum lapidibus, viuere cum plantis: & sic homo est armonia omnis creaturę. Est autē armonia plurimorum cātieum. Et in fine sic & clerici seculares se habent ad religiosos, & ad laicos: sic & scientia canonica ad theologiam & ciuilem: sic & emphyteusis ad venditionem & ad locationem C. de iure emphy. l. j. Host. ¶ Vigesimoquarto no. quod homo constat ex spiritu. & anima, & corpore: & per hoc tollitur error Tertulliani, ponētis animā humanam esse corporeā. de quo. 24. q. 3. quidam. ver. Tertullianistę. ¶ Vigesimoquinto not.

12 quod † diaboli, & alij dæmones natura creati sunt boni. Et dr̄ diabolus a dia, quod est duo &c. vt in glo. diabolus vel melius diabolus, Gręcè, Latinè criminator: dęmon aūt interpetratur sciens, vt in glo. dęmon. vel dr̄ diabol', quasi deorsum ruens, quia corruit. Item quia quos decipit merè suadet. vnde Matthe. iiij. Si filius dei es, mitte te deorsum. Pro hoc quod dicitur hic in glo. & ideo & dicit Tho. quod per hoc quod hic dicitur dęmones creatos bonos, tollitur error Manichęorum, ponentium duo principia; etiā respectu inuisibilium: vnum respectu creaturarum bonarum, aliud respectu malarum. d. c. quidam. vers. Manichęi. quod non procedit, quia omnes creaturę natura sunt bonę, vt hic & in hac glo. diabolus. in fi. hoc non placet Io. dic vt proximè dictum est. & in prædicta glo. &

13 ideo ibi. §. q. igitur. ff. de ædil. edic. qui persuasu. † vbi non excusatur seruus. si alterius persuasu fugit Goff. dic ergo quod aut exhortatio vel consilium datur circa contractū vel quasi, aut circa maleficium vel quasi: quod dic, vt no. in reg. nullus ex consilio. li. 6. & in d. §. qui igitur. dicitur quod tenetur serui corrupti, sollicitans seruum ad fugā, furtum, vel aliud simile, etiam si alias facturus fuisset. Ibi. l. ii. in fi. Ponit exemplum de illo, qui ꝯsuluit pecuniā potius locandā in emptione ꝑdiorū, q̄ fęnerādā vel ecōtra: peritiores, ex quo illorum copia poterat fieri, vt in legibus sequentib. ibi, in bonorū. vide de magis. c. fi. in princ. not. j. ¶ Vigesimosexto no. ibi, per Moysen & Prophetas, qđ vetus testm̄ ꝓcedit a Deo: & per hoc tollitē error Manichęorū, qui respuunt vetus testm̄ d. c. quidā. versi. Manichæi. ¶ Vigesimoseptimo no. qđ Deus iuxta ordinatissimā dispōnē tribuit humano generi doctrinam salutarē. Et dic salutarē. i. ducentē ad salutē: nō autē ad mortiferā vt dicebant Manichęi. Et quod dicit ordinatissimam dispositionem, expone vt in gl. hęc fuit. & de hoc j. q. iij. Et ex eo. quod hic dicitur quod Deus hanc doctrinā tribuit per Moysen & Prophetas, colligitur quē posse per aliū docere. Dicit Goff. quòd non sic discere, & reprehendit nobiles & delicatos, quod repetitorem mittunt ad scholas, & dormiunt. Sunt enim quędam quæ requirunt operam personalem. ff. de sol. inter artifices, de offic. delega.

c.vlti,per quæ intra & per alia quæ allegantur in d.c.vlt.in
gloss.3.& per l.vnicam.§.si vero.C.de caduc.toll.tenuit
Bar.Brix.in dominicali.de qna in reg.qui facit li.vj.ꝙ do
14 ctor,† qui promisit legere,non posset scholaribus inuitis
alium substituere.etiã æque bonũ : quod ꝓcedit,nisi hoc
habeat consuetudo,vel sit impeditus eo casu:vel propter
ægritudinem, quod plene dic,vt per Bar.ff.de duo.reis.l.
15 nemo.¶†Vigesimooctauo no.ꝙ Dei filius a tota Trinita
te fuit incarnatus : quare autẽ illo tẽpore, & non prius,
vel post:& quare ex Maria Virgine, non ex alia muliere,
no.eo.ti.cle.vna.in glo.ꝙ tẽpus, & gl. seq.& qũo natura,
vlus,& ratio in hac incarnatione deficiunt. vide pulchre
in Hiero. ad Paulam & Eustochiũ. Et in eo qđ dicit filiũ
incarnatum,excludit̃ error Sabellianorũ,dicentiũ vnam
esse ꝑsonã patris,& filij, & spiritussancti : & sic ſm eos &
pater,& spussanctus fuissent incarnati. & de hoc ĩ.in xj.
notabili.Et in eo quod dicit glos.in ver.incarnatus,ꝙ hic
explicat̃ primus articulus fidei.hoc intellige quo ad arti-
culos cõcernẽtes humanitatẽ.de hoc in gl.rubricę,& di-
xi sup ea.rubri.q.8.¶Vigesimonono no.ꝙ Maria semper
fuit virgo,& ex hoc tollitur error,de quo,de verb.sig.c.4.
16 & 5.¶†Trigesimo no.ꝙ Christus est verus hõ ex aĩa rõna
li,& carne cõpositus. Et dic quòd anima rõnalis vere &
essentialiter informat humanũ corpus,e.ti.cle.j.in prin.
& ibi in §.porro.Iudicatur hæretica opinio, quæ habet ꝙ
anima intellectiua per se & esse naturaliter nõ sit forma
corporis humani.& de hoc ibi in glo.4.vbi no.quomodo
hoc est ꝯtra fidem incarnationis,& ꝯtra fidem nostræ re-
surrectionis.de qua j.eo.c.Et ꝙ Christus fuerit verus hõ,
cõpositus ex aĩa & carne,no.in ea.cle.in prin.in glo.con-
cordat.Et per hoc tollit̃ error Nestorij, qui dixit ꝙ Chri-
stus non erat vnus,& idem Deus,& hõ:sed separatim ali-
ter filius Dei,aliter hoĩs.d.c.quidam.ver.Nestoriani.Tol
litur etiã error,de quo in eo.c.ver. Euticiani.Item alij er-
17 rores,de qbus ibi sequitur.¶†Trigesimoprimo no.quòd
in Christo est vna persona in duabus naturis. Et ex hoc
infertur,quòd Christus ſm quòd hõ,nõ est persona:nam
ſm Vinc.q̃ cito aĩa fuit coniuncta,statim fuit vnitus ille
hõ filio Dei:Deus.n.& homo simul vnitus.fecit Christũ.
Et dic ꝙ q̃ cito fuit hõ,humanitas fuit supposita per per-
sonã ipsius filij : & sic in vna persona ipsius filij sunt duæ
naturæ,diuina & humana.Et de hoc in glo.hęc fuit,q̃ di-
cit hoc de coniunctione duarũ naturarũ fuisse figuratũ ĩ
arca Noe.quod dic,vt j.q.4.¶Trigesimosecũdo no.quòd
Christus via vitæ manifestius demonstrauit, & dic mani-
festius q̃ Moyses,& alij prophetæ,de qbus s.eo.c.de hoc.
18 de baptis. maiores.ver.cautę. ¶†Trigesimotertio not.ꝙ
Christus secundum diuinitatẽ est impassibilis. de hoc in
gloss.in ver.impassibilis,& in ea.in fine.& Gen.12.& ver.
de quibus in glos. declarantur in canonibus allegatis in
glo.figurando per Isaac deitatem, per arietem humani-
tatem.¶Trigesimoquarto not.quòd Christus secundum
humanitatem est passibilis, & quomodo dicatur passibi-
lis,no.eo.tit.cle.vna in principio,in gl.in tantum. ¶Tri-
gesimoquinto no.quòd Christus pro salute nostra passus
& mortuus est,fuit etiam post mortem lãcea perforatus.
d.clem.vna eo.tit. ¶Trigesimosexto not.quòd Christus
ad inferos descendit in aĩa tantum. & dicit Pet.quòd cu-
iusdam electio fuit cassata, quia in hoc articulo male re-
spondit. ¶Trigesimoseptimo not. ꝙ resurrexit in carne:
& dic ĩ carne,scilicet glorificata.quod dicit,vt infra, q.v.
¶Trigesimooctauo no. quòd Christus iudicaturus est vi
uos & mortuos: & dic viuos respectu illorũ,qui reperiẽ-
tur viuere in aduentu iudicis : non tamẽ debet intelligi,
ꝙ tunc viuant.nam & ipsi morientur & resurgent. Mor-
tuos autem dic,quo ad illos, qui prius erunt mortui ſm
Thom.qui etiam aliter exponit,vt intelligamus viuos &
mortuos.i.iustos & peccatores.prima expositio commu-
nior. ¶Trigesimonono not.quòd Christus in die iudicij
reddet singulis secundum merita: quod est cõtra aliquos
ponẽtes, ꝙ in finali iudicio aliqui saluabuntur precibus
19 aliquorũ sanctorum. ¶†Quadragesimo not.ꝙ oẽs resur-
gent cum suis corporibus.& est arg.quòd tunc linguę lo
quentur.ad idem d.l.siquis diaconus.vbi de hoc. Et hoc
est contra quosdam dicentes,quòd resurgent sine corpo-
ribus,quæ nunc habent: sed habebunt corpora de cœlis
allata,quod est contra Apostolum j.ad Corint.15. Opor-
tet corruptibile hoc induere incorruptionem.Et hoc vl-
20 timũ tangit̃ in gl.vnde Apostolus.¶†Quadragesimopri-
mo no. ꝙ in iudicio mali recipient pœnã perpetuam , &
boni gloriã sempiternã:quod est contra Origenẽ, qui di-
xit ꝙ pœna dãnatorũ non erit perpetua:& similiter quòd
gloria beatorũ nõ erit perpetua.Et vide pulchre in Hier.
21 ad Heliodorũ.d.& ad Pãma.& Occea.2.b. ¶†Opp.in eo
quod dicit,ꝙ Deus est incõmutabilis. nã sæpe mutat sen
tentiam 22.q.4.incõmutabilis,& c.vnusquisq;. in fi.glo.
in ver.incõmutabilis.hoc tangit,& nõ soluit:tñ ex ea po
test colligi solutio,quòd Deus mutat sententiam : nõ qa
ipse mutetur,sed mutatur quod ad nos : qa prout sumus
boni vel mali,premiat vel punit.& dic plenius,vt dico de
re.ecc.non alie.siquis,in 3.contrario. ¶Sed opp.ad idem
de dicto c.si quis.Sol.vt ibi,no.in gl. 3.in dicto tertio con
22 trario. ¶†Tertio opp. in eo quòd dicit Deum esse omni-
potentem,cum tamen peccare non possit.de pœni.dis.2.
§.charitas.Item Deus non potest currere , vel quid simi-
le.gl.quia omnia,soluit quod Deus potest omnia,quę de
cet eius potentiã,& quem posse aliquid posse. Et ex hoc
ad primũ contrariũ dicit glo.quòd Deus peccare nõ po-
test,qa peccare non est aliquid posse.Et sic ꝙ imo est ali-
quid non posse.vt dicitur in eo.§.charitas. ¶Ad aliud qđ
dixi Deum nõ posse currere,dicit Vincen.ꝙ ex hoc quod
21 sit omnipotens,nõ sequitur quòd possit curꝛere.sed dice-
re debes,ergo potest cursum facere. quia huiusmodi cur
rere,& sedere non cadunt in Deum. Et de hoc j.sen.dist.
42.vbi dicitur,quòd licet huiusmodi actiones Deus in se
habere nõ possit,eas tamen in creaturis potest operari.fa
cit enim vt homo ambulet,& loquatur,& huiusmodi.Et
sic dicit̃ hæc posse facere. Et generaliter dic , ꝙ Deus est
omnipotẽs.nam res etiam impossibiles & desperatas do-
nare potest.C.de vete. iur.enuclean.l.j.ad fi.col.j.vide in
Hiero.3.c.d.& ad Occea.j.b. Et appaiet eius omnipoten
tia principaliter in duobus:quia nec aliquid ad patiendũ
corruptionem ei potest inferre , nec ad faciendum quod
vult impedimentum afferre.de hoc dic,vt in d.42.distin.
23 dicitur tamen Deum non† posse suscitare virginem post
ruinam,quia hoc implicat contradictionem. Nam quod
præteritum est,non potest facere non fuisse.ff.de captu.&
postli. reuer. in bello.§.factæ 32.q.v.si Paulus potest ta-
men eam integram reddere. & de hoc in d.c. si Paulus.
Host.vel aliter,vt ibi.vide in Hieron.parte 3.versi.in dia-
logo. Et in hac glo.ibi August. qui quod Deus non po-
test facere iniuste , quia ipse est summa iustitia : & non
posse mentiri , magna est Dei potentia. ¶Quarto oppo.
in eo quod dicit,quòd pater , & filius , & spiritussanctus
sunt coæterni : in symbolo namque dicitur ꝙ non sunt
tres æterni:sed vnus æternus. glo.sed contra,soluit quod
24 verbum coęterni hic ponitur† adiectiue, & designat per
sonas : in symbolo autem substantiue, & designat essen-
tiam . Et hæc plenius declarantur in c. proxi.in glo.not.
ad intelligentiam, & ibi dico,q.j. Et de hoc etiam supra.
25 in 15.q.notabili.¶†Quinto oppo.in eo.quod dicit,quòd
demones creati sunt natura boni : ex hoc enim sequere-
tur quòd ex bono procedat malum.glo.demon,tangit:&
non formaliter soluit.Sed satis soluitur in litera, quia de
mones per seipsos,idest sine alterius suggestione pecca-
uerunt:nec processit hoc peccatum ex bono , sed ex ma-
26 lo,idest eorum praua intentione.¶ † Sexto opp.ad idem
quòd imo demones non sunt creati boni, 16.q.2.cap.j.de
pœnil.dist.2.principium.vbi dicitur, quòd diabolus cha-
ritatem habere nequit. Solu.hoc verum est de charitate,
quæ

quæ deseri vel amitti non potest, aliam aũt bene habuit, vt hic Gof. & Host. Et dicit Vinc. ꝙ demones creati sunt in statu innocentiæ: sed ex libero arbitrio facti sunt ma-
27 li. vnde dicit Gof. & glo. 23. dist. in. qui Episcopus. ꝙ tange lus, diabolus, & homo habent liberum arbitrium. Angelus vritur semper ad bonum, & meretur: diabolus econtra: homo ad vtrunq;. Valerius lib. vj. c. 2. in princ. Libertas animi inter virtutem vtrumque posita, si salubri modo se temperauerit laudem: si quo non debuit profunditur, reprehensionem meretur. vide in Hiero. cap. 2. & ad
28 Thesiphontē cap. 2. dicente. ¶ † Septimo opp. in eo quod dicit, ꝙ homo diaboli suggestione peccauit: ꝑ hoc enim deberet excusari, quia deceptus, arg. j. de rerum permu. c. cum vniuersorum. Sol. vt in glos. Et ideo & in ea. ibi. §.
29 qui igitur. † vbi tenetur serui corrupti: sollicitans seruum ad fugam, furtum, vel aliud simile, etiam si aliàs acturus fuisset. ibi. l. 2. in fi. & ff. de ædil. edic. bouem. §. qui persuasu. vbi non excusatur seruus, si alterius suasu fugit. Ibi peritiores: ex quo illorum copiam habere potest. Et in fine
30 de hoc no. in reg. nullus ex consilio. lib. vj. ¶ † Quæro in eo quod dicit, quod pater, & filius, & spiritussanctus sunt vna essentia omnino simplex. Quare dicit omnino: dic ꝙ ad excludendã oẽm cõpositionẽ, quæ multiplex est, vt dicit glo. not. ꝙ multiplex. Et ex hoc dic ꝙ substantia diuina non est composita ex verbo & carne, vt dicit Euthices. 15. dist. c. j. ver. 4. & dicunt Gof. & Host. infra c. proxi. ꝙ est simplicitas contraria dolo. 2. q. 7. sancta. & de hac dicitur, Habeto simplicitatem columbæ &c. 16. q. j. §. si cupis. Alia, quæ prouenit ex ignorantia, & hęc reprobatur 39. dist. Petrus. ibi enim fuit cassata electio, quia electus erat simplex & inscius: & hodie remouetur etiã iam promotus. de ætate & quali. c. fina. olim dabatur coadiutor. 7. q. j. petisti. & c. q̃a frater. & de multiplici simplicitate etiã dico, de rescriptis. super literis. in primo contrario. Deus autem nulla istarum simplicitatum dicitur simplex: sed quia in eo, nec diuersitas partium consistit, nec pluralitas realis proprietatum, & vt dicit Hostin. hic, & in summa eo. §. cur dicatur ipsum principium, quod est Deus, non est contentum sub genere, neq; sub diffinitione, neque sub demonstratione: & expers etiam est qualitatis, quantitatis, quotitatis. vbi quando est motus, nec est aliquid sibi simile, nec cõmunicans, nec contrariũ. Dicitur etiã in lib. de causis, ꝙ prima causa superior est narratione, & non deficiunt linguæ a narratione, nisi propter narrationem causæ ipsius: quoniam ipsa est superior super oẽm causam, & non narratur, nisi per causas proprias, quæ illuminantur a lumine primæ causę, quod est: quoniã prima causa non cessat illuminare suum causatum, & ipsa illuminat a lumine suo: quoniã ipsa est lumen supra quod non est lumen. & de hoc. Ioan. j. Erat lux vera, quæ illuminat oẽm hominem venientẽ in hunc mundum. & in hac glo. ibi, in anima. Item accidentis ad subiectum, vt albedinis ad parietem: ibi, compositionis, nam si esset quid cõpositum, esset dare aliquid prius Deo. s. partẽ eius, quod non est intelligibile. & de hoc & supra. in 12. no. ibi, spiritui sancto. Alij dicunt, quòd memoria patri, intelligentia filio, voluntas spiritui sancto. Alij quod intellectus patri, voluntas filio, memoria spiritui sancto. de hoc per Hosti. in sum. eo. §. j. & in his non expedit insistere, quia vt dixi supra. in 14. nota. ista exempla nõ sunt omnino propria.
31 ¶ † Secundo quæro in eo quod dicit, quòd demones creati sunt boni: an idem de homine. Glo. nunquid, arguit ꝙ non: contrarium tamen tenet, & verius. & in hac glos. ibi Apostolus ad Ephe. 2. sed Guido vt refert Ioan. An. dicit qu d Apostolus loquitur de natura corruptionis, non de natura creationis. Et iste Guido fuit archidiaconus, q scripsit super vi. & super Decreto. Ibi, & immortalis. i. potens non mori. vt no. in c. placuit. non autem immortalis. i. nõ potens mori. vt no. in c. placuit. infra, alleg. in glo. & in fi. de hoc, de pœni. dist. 3. ille text. in gl. siquidem. ¶ Tertio quæro in eo quòd dicit, Deus iuxta ordinatissimam dispositionem &c. quæ fuit hęc dispositio. Sol. vt in glo. hæc fuit, quæ distinguit tria tempora, tempus ante legẽ, tẽpus sub lege, & tempus gratiæ. Host. vero latius prosequitur, ponendo etiam aliqua, quę dixi s. in procemio. ver. sane. q. j. Dicit ergo quòd fundamẽtum huius dispositionis sumendum est a principio humani generis: nam formato homine ad imaginẽ Dei 33. q. v. hæc imago. de pœni. dis. 3. Romanos. & Eua formata de eius latere, 33. q. v. mulierem. dixit ei dominus, Crescite, & multiplicamini. Er ex his omnes descẽdimus fm carnalem ꝯcupiscentiã, excepto Iesu. de quo j. i litera. Adã ergo sine hoīe, & fœmina Eua de hoīe, sine fœmina creati sunt. Iesus de fœmina sine hoīe natus est. hinc beatus Bern. Magnũ est, ꝙ Iesus sine viro de virgine natus est. Sed magnũ fuit, & contra naturã, ꝙ Eua de homine sine fœmina furmaretur: infinitæ vero potentiæ fuit, ꝙ Adam sine fœmina crearetur, cęteri autẽ oẽs de homine & fœmina descenderunt. Et isti naturali & cõmuni lege vixerunt. Omnia enim erant eis cõmunia, quæ etiã hominum gratia facta sunt. ff. de vsuris. in l. pecudũ. Ex hoc ius naturale potest dici rationale, quia cępit ab exordio rationalis creaturæ. v. distin. ca. j. Est & alia lex naturalis cõmunis oĩbus animãtibus. Inst. de iust. & iu. §. j. & de his j. dist. ius naturale. Ius aũt naturale rationale, de quo ꝓxime dixi, consistebat: in illis præceptis, ꝙ tibi non vis &c. de hoc s. in pœmio, in princ. & quod ibi not. in glo. hæc sunt. Et hoc iure vixerunt hoīes, etiã post deiectionem a paradiso. de pen. dist. 2. princeps. vnde quamcũq; terrã calcabit pes tuus, tua erit. & sic con cedebant iam occupanti: Insti. de re. diui. §. ferè. Multiplicato vero genere humano prodijt ius gentiũ. Et ex hoc regiones distinctæ sunt, bella exorta, seruitutes secutæ, obligationes inductę. Insti. de iure natu. §. ius aũt gentiũ.
32 & sic ante † legẽ Mosaycã habuimus tres leges, naturalẽ. cõem, naturalem rõnalem, & legem iurisgẽtiũ. Sed multiplicatis hoĩum delictis, necesse fuit populo legem dari, per quam regeretur: & data fuit lex Mosayca, & demum prophetica: de quibus hic per Moysen, & prophetas, & in prin. Decre. Feroneus vero Rex leges ciuiles constituit: & post eũ alij, de quibus 7. dist. Moyses. & c. seq. ff. de orig. iuris l. 2. Instit. de iure natura. & C. de vete. iur. enu. nouæ autem leges a Constantino & successoribus factæ sunt, de q̃bus facti fuerunt duo Codices, Gregorianus, & Hermogenianus. deinde Theodosius fecit suum. Et de his tribus Iustinianus Codex factus est, qui & postea fuit emẽdatus propter legum decisiones, & eo nunc vtimur. pro hoc C. de nouo Codi. compo. & 7. dist. fuerunt. Et consistit legalis sapiẽtia in quinquaginta libris Pandectarum, seu digestorũ, quatuor Institutionum. 12. Codicis, 9. Collationum Lombarda. & Constitutionibus feudorũ: de q̃bus vltimis, an habeant vim legum, dico de feudis, c. 2. Et hæc legalis sapientia non permittit hoĩem in paupertate viuere, nec in anxietate mori, vt in Aut. de hered. & fal. in fi. coll. j. & pretio nummario dehonestari nõ debet. ff. de varijs, & extraord. cog. l. j. versi. et in iis. Ex his habetur de triplici lege Mosayca, prophetica, & ciuili. Ie su autẽ nato aduenit plenitudo gratiæ: & data est lex euãgelica, & etiam apostolica, & dicta sanctorum patrum, in quibus nouum testamentum consistit. Et ex duobus testamentis, scilicet veteri, & nouo consistit Theologia, quæ nutrit animam, & regit religiosos in contemplatione viuentes: ciuili vero reguntur aduocati fideles, & iusti iudices seculares, ducentes vitam actiuam. Seculares vero clerici indigebant scietia, qua spiritualia & temporalia regerentur. Et sic ex prædictis duabus, scilicet diuina, & ciuili canonica lex composita fuit. Habemus ergo tempore gratiæ legẽ euangelicam, apostolicam, & canonicã. Et ex his habemus nouem leges, & tria tẽpora. Host. & prò prædictis est quod not. de transla. prælat. c. 2. per hæc plenius declaratur, quod hic dĩ in prænissa glo.

hæc fuit. Et in ea in fine facit quod no. de conse. dist. j. no-
3 cte sancta. & de cele. mis. psulusti. ¶ † Quarto quæro in eo quod dicit, q Christus est vna psona in duabus naturis: an de hoc possit dari aliqua similitudo, & quæ. gl. hoc fuit figuratum. inducit figurā. i. similitudinem de arca Noe. vbi fuit sanctorū redemptio per duas naturas, quo ad opinionem & veritatem. Et quid velit glos. non bene apparet. Sed in eo quod dicit de duabus naturis: dic, scilicet ligni & aquę. Item inclusio in arca, per quā tunc saluatum fuit humanum genus, figurauit inclusionē diuinitatis in humanitate, per quā erat saluandū. Quidā aūt, vt refert Io. An. non intelligendo hanc glo. signant eam in §. vna. in prin. dicentes vnicam ecclesiā designatam per vnicam arcā, extra quā &c. vt sequitur in dicto §. Archi. vero exponit duas naturas. s. masculinā, & fœmininam, de quoli bet genere aīalium. quod dicit Io. An. sibi nō placere, qa ibi est duplicitas sexus, non naturæ. Bonaguida dicit anti quos dicere, q hi q fuerunt iu arca Noe, habuerunt duas naturas: vnā ante diluuium, aliam post. Alij dicunt secūdum eum, q etiā animalia fera tunc fuerunt humanata: & sic babuerunt duplicē naturā, feritatis & humanitatis, quod vltimū non est ad propositum, qa hæc gl. loqtur de redēptione non brutorū, sed hoīum. Io. An. refert dominum suum dixisse, q Bern. quæsitus qd vellet hæc glo. respondit se ignorare, & se posuisse gl. antiquā, vt inueneràt. Sed ex prædictis declarata est exponēdo, qđ dicit glo. de duabus naturis, vt dixi s. ea. q. p natura ligni, & aquæ. Et in hac glo. arca Noe, Gen. 7. ibi quod ad opinionē Petri, Ambrosij, & aliorū sanctorum, qui vere opinati sunt arcam coniunctā aquæ, significat prędicta ibi veritatē: qa ex veritate, quæ secuta est in Christo, Deo & hoīe, seu p ipsum de salute nostra consummanda, patet verā esse figurā. ¶ Quinto quæro in eo, quod dixi in 37. notabili, q Christus surrexit in carne glorificata: in quo consistit hęc glorificatio. dicit Petrus, q in quatuor dotibus aīæ, quę sunt subtilitas, agilitas, claritas, & impassibilitas. Et in eo quod hic dicitur Christum habuisse carnē, dicunt Vinc. & Gof. q vnio animæ ad carnē fecit ipsum hoīem. Et in hoc videntur colligi tres vniones vna diuinitatis ad animam, alia diuinitatis ad carnē, alia animæ ad carnē, alia diuinitatis ad animā & carnem. Et in hoc qualiter dicatur non multum refert. Et dicit Host. q q cito verbum caro factum fuit, statim anima corpori fuit vnita, & perfectus fuit vir. Hiere. 31. Quia creauit dominus nouum super terram, fœmina circundabit virum: & sic fuit in momento verus Deus & homo. de hæret. cum Christus.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia vniuersalis est vnica extra quam nemo saluatur, cuius sacerdos & sacrificium est Christus.*
2 *Sacrificium corporis & sanguinis Christi, veraciter continetur sub speciebus panis & vini, & nu. 15.*
3 *Sacramentum corporis & sanguinis Christi conficitur solum a sacerdote rite ordinato, quod est contra hæresim pauperum de Lugduno, dicentium quemlibet conficere posse.*
4 *Presbyter non rite ordinatur istis verbis, sis presbyter; sed forma ecclesiæ seruari debet, sicut in baptismo.*
5 *Claues ecclesiæ multiplices sunt, & eas concessit Christus Apostolis, & eorum successoribus, non soli Petro: nec solis Episcopis, sed etiam sacerdotibus.*
6 *In baptismo fit inuocatio Trinitatis.*
7 *Baptismus confertur paruulis & adultis, et proficit ad salutem a quocunque rite collatus. & nu. 11.*
8 *Reparari potest semper quis per pœnitentiam.*
9 *Virginitas cæteris paribus habet excellentiam.*
10 *Coniugati per fidem rectam, & operationem bonam possunt mereri æternam beatitudinem. & nu. 14.*
12 *Contritio an sufficiat loco baptismi.*
13 *Baptismus potest in necessitate ab hæretico recipi: sed non Eucharistia, & quare.*

Vna vero. Hic vt dixi s. in prin. e. tractauit, de sacramentis. Primo de eucharistia, & interserit de ordine. Secundo de baptismo. ibi, sacramētū. Tertio de pœnitentia. ibi, & si post. Quarto de coniugio. ibi, non solum potestate. quia cedit natura miraculo. de celeb. missa. cum Marthæ. Sacerdos scimus q sine sacerdote Pascha celebrari non pōt. Hiero. ad Eugu. C. ¶ No.
1 q † ecclesia vniuersalis est vnica. Et dicit Goff. q dicit de vniuersali, quia plures sunt particulares, sicut ab arbore plures ramasculi, a fonte plures riuuli, a sole plures radij. Et Tho. q vnitas ecclesiæ pręcipue consistit propter fidei vnitatē. Nam ecclesia nihil est aliud, q fidelium congregatio 34. q. 1. a recta. vbi no. in gl. j. & pro hoc de conse. dist. j. ecclesia. & hoc modo sumitur hic. Sumitur autē, & alijs modis, de quibus de verbo. sig. cum clerici. in glo. a. ¶ Secundo no. q extra ecclesiā nemo saluatur, rationem reddit glo. in mortali, quæ videtur dicere q existēs extra ecclesiā, & in mortali. Pro hoc quod dixi in proxi. no. qa etiā dicitur vna propter vnitatem fidei, & sic qui est extra ecclesiā, non est in vnitate fidei: non potest ergo saluari, quia sine fide impossibile est placere Deo. ad Hæb. 11. qđ dixi s. in rubr. in prin. ¶ Tertio not. q Christus in ecclesia est sacerdos, & sacrificium. de hoc in gl. in ver. sacrificiū. Et in ea ibi Moyses: vbi notātur versus, de qbus hic ibi, duodena. f. Apostolorū. quibus in die cœnæ tradidit cor-
2 pus suum ibi: de quo dicitur 2. Reg. 6. ¶ † Quarto no. q sacrificiū corporis & sanguinis Christi veraciter continetur sub speciebus panis & vini. Et dicit veraciter, ad excludendum errores dicentium, q in hoc sacramento simul continetur substantia panis, & substantia corporis Christi: quod est contra verbum dn̄i dicentis, Hoc est corpus meum. vt ergo ostendatur, q in sacramēto non remanet substantia panis, & vini, sed solum species, idest accidentia siue subiecto, dicit sub speciebus panis & vini. de hoc
3 de cele. mis. cum Marthæ. §. quæsiuisti. ¶ † Quinto not q sacramentum corporis & sanguinis Christi nō conficit, nisi sacerdos rite ordinatus: quod est contra hęresim pauperum de Lugduno, dicentium quemlibet conficere posse. Et quod dicit rite, denotat solennitatem: recte vero de notat causam. vt not. ff. de inoff. testa. l. a. de bon. poss. contra tab. non putauit. §. non quæuis. & dicit Ioan. Cal. q rite denotat hic solennitatem substantialem, facit j. eod. §. ibi a quocunque rite. & de elec. nihil. & dic q de solennitate ordinis sacerdotalis est, vt sit ordinatus secūdum cla
4 ues ecclesiæ, vt hic. Ex quo infertur, q † non sufficit dicere, sis præsbyter, pro hoc quod not. de sacra. non ite. c. si. sed oportet, q seruetur forma ecclesiæ, sicut & in baptismo, vt hic. & de bapt. ca. j. de hoc infra contrario primo.
5 Sexto not. q ex eo quod dixi in proxi. notabi. de † clauibus ecclesiæ, q plures sunt. nam litera dicit in plurali, & claues: pro hoc in regula pluralis. lib. vj. Et sunt duæ. s. potestatis & scientiæ 20. dist. §. j. vbi de hoc, & 21. di. §. j. Qui dam dicūt vnam tm̄ esse clauem. s. potestatis: ad cuius iustum exercitium necessaria est scientia. Pro vtraque opinione infra. de exces. pręla. tanta. Alij dicūt, q vna est clauis fori iudicialis contentiosi, alia fori pœnitentialis voluntarij. de hoc per Hostien. in summa. de remiss. §. j. in princ. Et de diffinitione clauis ponit cōstitutio. Ioan. 22. quia quorundam primo quidem. ¶ Septimo nota, q claues præmissas Christus concessit Apostolis, & eorum successoribus. Et ex eo quod dicit de Apostolis, infertur q non soli Petro. de hoc de pœni. & remiss. noua quædam. Quod autem dicit successoribus, large sumitur, vt cōprehendat non solum Episcopos, qui sunt loco Apostolorū, sed etiā alios sacerdotes. 12. q. j. videtes. vbi de hoc in gl. Episcopi. ¶ Octauo no. de sacramēto baptismi. de hoc in glos. hic est. Et tractat hic Bonagui. de septem sacramentis. quod dico infra, de sacra. non ite. super rubrica. & in hac glo. ibi, articulus, non est verum q sit articulus, vt di-
6 xi super rubri. q. 8. ¶ † Nono nota. quòd in sacramento

baptismi

baptismi fit inuocatio trinitatis.& dic ꝙ fit explicite: qa
explicantur personæ, vt sequitur de conse.distin.4. in sy-
7 nodo. Vincen.¶ † Decimo no.ꝙ baptismus a confertur
a paruulis,& adultis:& proficit ad salutem. Et ex hoc, vt di
cit Tho. excluditur error pelagianorum, qui dicunt par-
uulos non habere peccatum: propter quod oporteat eos
absolui per baptismum.¶ Vndecimo not.ꝙ baptismus a
quocunque rite collatus proficit ad salutem. de hoc in
8 glo. a quocunque.& j. in tertio cõtrario.¶ † Duodecimo
not.ꝙ per pœnitentiam potest quis semper reparari. de
pœni.dist.j. multiplex.& c.tres sunt. & dic semper etiam
tempore generalis interdicti. quod dic, vt de sen.excom.
c.vlt.in princ.lib.vj. Et dicitur pœnitentia, secunda post
naufragium tabula. de pęni.dist.j.scđa. Et ex eo qđ dixi,
ꝙ per pęnitentiã quis reparat: dic ꝙ post pęnitentiã non
debet inspici, qđ fuit. l.dist. ferrũ. Et ex his, vt dicit Tho.
excluditur error Nouatianorũ, qui dicebãt peccãtes post
9 baptismũ non posse per pęnitentiã reparari.¶ † Decimo-
tertio nota de tribus ordinibus ecclesiæ: in ea.n. sunt vir
gines, continentes, & coniugati. de hoc in glo.vlt. Et de
his ordinibus loquẽdo dicit Hiero. ꝙ discolores equi vo-
luntate concordes vnum aurigæ iugum trahunt. & h.d.
propter Paulam continentem Eustochium virginem,&
Paulinam coniugatam. vide ad Pãmachium, secunda b.
Et de virginib. hic præmittitur, qa virginitas cæteris pa-
ribus tribuit excellentiam. Hiero. ad Paulã & Eustochiũ
dicit, ꝙ esse Angelũ fęlicitatis est, sed esset virginem vir-
tutis est, cum hoc obtinere nititur ex gratia, quod habet
Angelus ex natura.& ad principia secunda C. Scias vir
ginitatem pudicitiæ gladium semper habere, per quem
truncat opa carnis. Et superat voluntates Gẽtium quoq;
errores, ideo Deus virginẽ finxit armatã. Si dicas peribit
genus humanum, si omnes sint virgines. vide Hiero. con
tra Iouĩ.d. Et in eo quod gl. dicit, ꝙ non expedit homini
ad regna cœlorum tendenti accipere vxorem, dic vt j. cõ
trario 4. Et in hac gl. ibi, virgines cęteris paribus. ibi, im-
10 peratum. vide Hiero. super Philemonem, C.¶ † Decimo-
quarto no. ꝙ etiam coniugati per fidem rectã,& operatio
nem bonã possunt mereri æternã beatitudinem. 30. dist.
siquis propter Deum.& c.seq.& c.si quis. 13. di. verum. in
fi. 12. di. duo sunt. in fi. Ex hoc quod dixi de operatione,
infertur quod nõ sufficit: nã fides sine operib. mortua est.
de sacra vnc.c.vno. Ex his etiam, vt dicit Tho. excluditur
error Manichæorum, qui nuptias damnabant.¶ Opp. in
eo quod dixi in vnico notabili, ꝙ oportet, ꝙ sacerdos sit
rite ordinatus: vr̃.n. ꝙ etiam si nõ rite, tñ teneat collatio:
vt si plures sacri ordines eidem vna die conferunt, qđ tñ
fieri non debet. de tempo.ordi.literas. Soluit Compo. ꝙ
non est de substantia, vel forma, ꝙ plures ordines confe-
rantur vna die, vel non. Dic ergo, ꝙ hoc intelligitur de ri
te ordinato, quo ad id quod est de forma ecclesiæ: & sic li
cet Iudæi permittantur in suis ritibus. 45. dist. qui since-
ra. de Iudæis, sicut ordinatus. tñ ſm illos titus non recipit
caracterem. quia non præcessit baptismus, qui est ianua
sacrorum. de presby. non bap.c.j.& fi. Vin. & Pe. qui hoc
11 notat j. eo. tit. in c. translato.¶ † Scđo opp. in eo quod dixi
in x. notabili, ꝙ baptismus a quocunq; collatus, proficit
ad salutem, quod immo non proficiat. de cõse.di.4. quos
a paganis.:cũ plurib. sol. aut rite cõfertur. i. in forma eccle
siæ,& proficit, vt hic: aut non rite:& tunc secus, vt in con
12 trario.& ibi de hoc in gl.j.¶ † Tertio opp. ad idem, qa cõ-
tritio sufficit loco baptismi. de conse.di.4. baptismi Nice
ni. melius est abstinere, q̃ baptismum recipere a quocun
que, puta hæretico. Sol. vt no. 32. di.§. verũ. alias e. ad hoc.
13 in gl. pe. † Quare autem in necessitate possit ab hæretico
recipi,& non eucharistia, plene no. 24. q.j.§. sed istud. ces-
sante autem necessitate peccat, nõ sacerdos qui baptizat.
j.q.j. ꝙ quidam. de cleri. non ord. mini. c.j.& per sacerdotẽ
postea supplebuntur solitæ vnctiones, de quibus de sacra
vnc.c.vno. j.q.j.§. ecce qñ. i fi. Et ſm hęc intellige, qđ dicit
hic in gl. a quocũq;.& in ea. ibi, quod quidã.& c. dedit ba
14 ptismum Iudas.¶ † Quarto op. in eo qđ dixi in 13. nota. ꝙ
non expedit homini ad regna cœlorum tendenti accipe
re vxorem, ꝙ immo expediat, 28. q.j. sic enim. 32. q.v. si
Paulus. dic ꝙ non expedit propter onera matrimonij. Itẽ
quatenus cupit habere excellentem gloriam in cęlo: qa
vt dixi in dicto. 13. notabili. virginitas cæteris paribus tri
buit excellentiam, sed expedit vxorem accipere alijs re-
spectibus. puta propter fornicationem vitãdam,& sic lo-
quitur dictũ c. sic. n.& facit dictum c. si Paulus.& propter
varios respectus. Socrates consultus ab adolescente; an
vxorem duceret, vel non. Respondit eum pœnitentiam
acturum quodcunque illorum faceret, rationes reddens,
15 quas ponit Valerius lib. 7. c. ij.¶ † Quæro in eo quod di-
cit, ꝙ corpus,& sanguis Christi in sacramento altaris sub
speciebus panis,& vini continentur: quare ordinatũ est,
quod hoc modo, & non sub specie carnis, & sanguinis.
glo. hoc ex causa, soluit ꝙ hoc propter honorem. sunt &
aliæ rationes, de quibus de consecr. dist. ij. fortè. vbi etiam
no. quare potius sub his, quàm alijs speciebus.

a ¶Baptismus. Baptismus est ablutio corporis exterior facta sub forma præscripta verborum, ſm magistrum senten. in iiij. dist. iij.

SVMMARIVM.

1 *Libelli, siue codices fidem concernentes, debent a Papa approbari, vel reprobari.*
2 *Libellus, ex quo est reprobatus, non debet allegari: & idem in libellis famosis.*
3 *Abbas Ioachim habuit donum intelligentiæ, & spiritum prophetiæ.*
4 *Veritas, & proprium quandoque capiuntur pro eodem, & quid sit veritas, & quid proprium.*
5 *Rationes magis vrgentes debent vsque ad finem seruari.*
6 *Dictio sicut, non semper dicit omnimodam similitudinem.*
7 *Opinionem hæreticam defendentes, hæretici censendi sunt.*
8 *Disputare publicè de fide non licet.*
9 *Delictum prælati non nocet ecclesiæ.*
10 *Dictio maximè, quid denotet.*
11 *Abbas Ioachim subiecit scripta sua correctioni sedis apostolicæ. & numero. 14.*
15 *Opuscula damnati de hæresi, quæ in se sunt bona non reprobantur.*
13 *Sacramenta ab hæretico collata non carent effectu, sed valent propter fidem, & authoritatem clauium.*
14 *Hæreticus non censetur, nisi qui pertinaciter hęresim defendit: & quis dicatur pertinaciter defendere.*
15 *Scripturę alicuius quando stetur in eius commodum, & quando non.*
16 *Procurator admittitur cum literis domini, qui eum constituit.*
17 *Dictio ergo, est illatiua: ponitur tamen quandoque initiatiuè.*
18 *Damnare, & reprobare differunt.*
19 *Nomina conuenientia personis diuinis.*

Damnamus. Pater, & filius, & spiri-
tussanctus vera vnione,
non similitudinaria, vel collectiua sunt vna
substantia, essentia seu natura: quę substan-
tia non est generans, nec genita, nec procedens: quia il-
li actus attribuuntur non essentię, sed personis: nec
per hoc in trinitate dicitur esse quaternitas, contra sen-
tientes hæretici sunt, nisi parati sint se corrigere. Pri-
mo damnat doctrinam Abbatis Ioachim. Secundo ibi,
reprobamus damnat doctrinam Almatici. Prima sub-
diuiditur, quia primo reprobat Ioachim,& ponit motiua
eius. Secundo ibi, nos autem. approbat opinionem ma-
gistri Petri Lombardi, quam improbat Ioachim. Tertio
ibi, eum ergo. respõdet auctoritati, qua principaliter mo-
uebatur Ioachim. Quarto ibi: siquis damnat tenẽtes opi-
nio. Ioachim. Quinto ibi, in nullo, protestatur pro matri-
monio, cui præfuit Ioachim libellũ diminutiue, vel de-
spectiue dictum: vel quasi litis bellum. Prima melior, &
est consuetus modus loquendi. Sententijs. lib. j. di. j. v.&
26.& in alijs plurib. locis eiusdẽ libri. iuxta illud Actuũ
4. 12. q.j. c. ij. qui adhæret. j. ad Corin. 6. in fi. rigat. expone
vt gl. baptizando.& in ea ibi, Corin. j. 3. c. cum Christo. j.
ad Corint. 12. ad Ephe. iij. Reg. lib. iij. c. 22. euange. Ioan.
7. Non enim. hic respondet concilium, vt dicit gloss. hic
respondet: quod tamen non est verum, vt dicunt Petrus
& Abb.

& Abb. q respōdet ibi, nos autem. Io. And. dicit & bene,
quod respondet ibi, cum ergo. & q hic fuit magna glo. &
forte fuit error scriptoris. Epistola j. Io. vlt. codicibus. hoc
dicit, quia in translatione Hiero. non habetur, sed septua
ginta interpretū. ab æterno nō in tempore, vel ad tēpus.
testatur Io. 10. simplex. & sic nihil potest diuidi vel deci-
di. orat. expone vt in glo. in euang. & in ea ibi Io. 16. veri-
1 tas apud Matth. 6. ¶ † No. q ad sedem apostolicā spectat
approbare vel reprobare libellos, seu tractatus concernē
tes fidē: maxime tñ hoc pertinet ad generale concilium,
ī quo præcit Papa, vt hic, & 17. dis. multis. 84. q. j. quoties.
& dicit Vinc. q in eo quod dānatur hic libellus Ioachim
est, ac si Papa eū prohibuisset recipi, Sicut remouetur tu
tor, & desinit esse tutor, cum per sententiā prohibetur ge
2 rere. ff. de suspe. tuto. hæc. n. §. si prętor. dicit & Vin. q † hic
libellus, ex quo reprobatus est, nō debet allegari. C. de ve
te. iur. enu. l. a. §. hęc igitur omnia. imo comburendus est,
vbicunq; inueniatur. C. de hære. quicunq;. Item in libel-
lis famosis. 5. q. j. siquis famosum. Et idē in omnibus, quæ
abominalem inducunt facti memoriam. 15. q. j. mulier.
¶ Secundo no. ex hoc, & ex litera, q non est standū opin.
Ioachim in eo, quod dixit de vnitate, seu essentia trinita
tis, sed opinioni magistri Petri, de qua hic. & dic q error
Ioachim erat duplex. Primo in eo quod reprehendebat
Petrum, qui dixerat q quædam summa res erat &c. dicēs
q Petrus astruebat quaternitatem, quod non procedit, vt
j. 8. notabili. Secundus error fuit in vnitate substantiæ di
uinæ quo ad personas trinitatis: quā vnitatē dicebat non
veram, sed similitudinariam, vt j. in 5. not. & de hoc Ioa-
3 chim dr † q diuinitus habuit donum intelligentiæ, & spi
ritum prophetiæ, de quo in Spe. hystoriali, li. 3. c. 40. & su
per Danielem in 6. visione prophetauit ordines prædica-
4 torum, & minorum. ¶ † Tertio no. ibi, non veram & pro-
priam. quod verum & proprium accipiūtur pro eodē: qd
tñ non semper procedit. Aliud enim est veritas, aliud pro
prium: nam veritas [a] est perpetuæ existentiæ rei tanta so
liditas, vt cęteris deficientibus ipsa in suo esse remaneat
inconcussa: imo concussionibus, si dici fas sit, amplius ro
borata. proprium vero fm Arist. & Porphyrium, est q cō-
uersim prædicatur de re, & ei naturaliter inest, vt risibile
de hoīe, & in diuinis essentia de persona. ¶ Quarto nor.
ibi collectiuam, & similitudinariam. q id quod collectiue
est vnum, non est proprie vnum, sed per similitudinem:
dr autem collectio vnius speciei, siue diuersarum congre
gatio ad eundem effectum. Similitudo vero est compara
tio rerum similium, & multiplici ratione prosequit Ber.
ī li. de trino & vno. sic alle. Io. An. sed vt dicit Io. Cal. hoc
ponit Ber. q est vnitas collectiua, vt cum multi lapides
vnum aceruum faciunt. constitutiua, cū multa mēbra
vnū corpus: vel multæ partes vnū totū: coniugatiua, qua
vir & mulier vna caro: natura, qua aīa, & caro vnus nasci
tur hō: potestatiua, qua hō virtutis, non instabilis, nō dis-
similis: sed vnus sibimet nititur inueniri. cōsentanea per
charitatem multorū hoīum est cor vnum, & aīa vna: voti
ua, cum hō votis oībus Deo adhærens vnus spiritus est
cum eo: dignatiua, qua noster li. iuris a Dei verbo in vnā
5 est assumptus personā. ¶ † Quinto no. ibi, illud potissimū
ordinem allegandi: vt id quod fortius vrget, ad extremū
seruetur. sic. n. fecit hic Papa. Consistit aūt ratio Ioachim
in hoc, nam ad ostēdendū q vnio trinitatis esset nō vera,
sed collectiua inducebat autoritatem, de qua hic, volo pa
ter &c. Si. n. Christus pro fidelibus orat, vt sint vnum in
patre, & filio, sicut ipse Christus est vnum cū patre: aut di
cimus q Christus est vnum cum patre in substātia: ergo
& fideles, pro quibus Christus orauit, sunt vnum in sub-
stantia, quod est falsum. Aut sunt unū collectiue: ergo pa
ter, & filius sunt vnum collectiue, & idem de spūsancto.
Sed huic rationi rñdetur j. ver. cum ergo. Et est simile de
cōse. dis. 2. in Christo patri. vbi Arrianus rñdit, Hylarius,
quia in hac vnione errabāt. & de hoc ibi in gl. j. & in glo.

Sedes apostolica hēt approbar, uel reprobare tractatus, uel libellos.

a Veritas, de ueritate dicit Beat' Greg. li. x. mora. bonorū mēs quo durio ra pro ueritate tolerat eo æternitatis præmia certi' sperat.

gradatim. ¶ Sexto no. q fideles cum Deo sunt vna eccle
sia propter vnionem indissolubilem charitatis: quod in
tellige de charitate quę est inter Deum, & ecclesiam. vñ
Christus in euang. Vobiscum ero vsq; ad consummatio
nem seculi. Item ecclesia non pōt esse nulla. 24. q. j. puden
da. Io. ¶ Septimo no. quòd pater, filius, & spiritussanctus,
dant testimoniū in cœlo de diuinitate. de hoc in gl. pater.
& in ea. ibi, transfiguratus. de hac trasfiguratione. Matth.
7. & j. q. j. ex his verbis. ver. quòd vt plane. in tex. & glo. Et
in fine hæc glo. habetur etiam de celebra. mis. in quadā.
¶ Octauo no. quòd licèt pater, filius, & spiritussāctus. sint
vna essentia, non per hoc ponitur quaternitas in diuinis.
Simile quia licèt Petrus, Martinus, & Ioānes sint substā-
tia, quæ substantia in eis pōt dici vnica: quia in hoc nō dif
ferunt, per hoc tñ non constituunt quartā substantiā: di-
cunt tñ Theologi, q hęc non est propria similitudo, vt ha
betur j. sen. dis. 19. c. is quoq;. Dicunt ēt q exemplū vnius
essentiæ in trinitate, nullū in creatura satis expressum in
uenitur. ob hoc tñ maxime in igne Deus apparuisse legi
tur: quia in igne tria. s. ignis, splendor, & calor simul cōsi-
stunt, & vnū lumē sunt: & licèt hæc tria inseparabiliter
operentur, tñ igni attribuitur vstio, splēdori illuminatio,
calori calefactio. & de hoc ēt dixi s. in rubrica, qō. a. ¶ No
no no. q essentia diuina nō est generans, nec genita, nec
procedens. de hoc in gl. no. & j. q. j. & dicit Gof. q non est
generans, quia sequeretur q solus pater esset essentia di-
uina, cū ipse solus sit generans: nec est genita, quia sic se-
queretur, q solus filius esset essentia diuina. Et in hac gl.
no. ibi sigillatim. & etiam simul, s. c. proxi. in prin. ¶ Deci
mo no. differentiā inter alius, & aliud. de hoc in gl. distin
ctiua, & j. q. ij. ¶ Vndecimo no. ibi, idem oīno. q pater, &
filius, & spiritussanctus sunt idem oīno fm fidem ortho-
doxam. Et expone orthodoxam, vt in glos. in hoc verbo.
vel fm Host. orthodoxa: quia recte gl. & vtraq; expositio
vera. Et de identitate trinitatis dicit Bern. 5. de considera
tione. vbi de trino, & vno, trinitatem in vnitate, & vnitatē
ī trinitate scrutari temeritas est, credere pietas: nosce vita
ęterna. Aug. li. j. de trinitate. c. 5. Nec periculosius alicubi
erratur, nec laboriosius aliquid quæritur, nec fructuosius
aliquid inuenitur. de hoc lib. j. sen. di. a. c. j. Cicero parētē
huius vniuersitatis. s. mundi inuenire difficile est: & ex
quo quis inuenerit, vulgo exponere nephas. ¶ Duodeci
mo no. ibi partem suæ substantiæ. tres modos gñationis:
quorū duo ī naturalibus, tertius in diuinis. In primo pars
substantiæ datur, & pars retinetur, vt in generatione car-
nali. In secūdo per modum refusionis totum datur, & nil
retinetur, vt in aqua & glacie. versus.

Mater me genuit, mox illa gignitur ex me.

In tertio totum datur, & totum retinetur. Et de hoc vlti-
mo ponit Abb. exemplū in docente, qui qñq; plene trās
fert in alium quod scit, & tñ scire non desinit. Ponitur ēt
exemplum in lumine, de quo aliud lumen accēditur. sic
& Papa vocādo inferiores plátos in partem solicitudinis,
non abdicat a se plenitudinē potestatis. 2. q. 7. qui se scit.
idē in prætore, cum delegat inferioribus iurisditionem in
causa dāni insec. ff. de dam. insec. l. j. Gof. & dicit Host. q
istud est pessimū simile, si nimium prosequamini, quia de
superioribus, & inferioribus ad coęquales, & consubstan
tiales: sed potest sustineri quo ad translationem, non quo
ad personas. Vult dicere q est similitudo aliqualis respe-
ctu modi transferendi, quia sicut Deus pater dat totā suā
substantiam in filio, & totā retinet: sic & docens trāsfert
id quod scit in discipulū, & nihilominus totum retinet,
vt s. e. notabili. Sed docens, & discipulus non sunt vna es
sentia, sicut Deus pater, & filius: datur etiam exemplum
in cedente actionem, qui etiam sibi retinet. C. de noua. l.
3. de hoc per Host. in sum. de schisma. §. si. ver. mirum tñ.
6 & seq. ¶ † Decimotertio no. in ver. cū ergo. q dictio sicut,
aliqñ non est no. omoimodæ similitudinis. simile de iud.
quia Gu. & c. nouit. post prin. de præsump. c. j. vbi dico no

tabili

tabili j. de accusat. inquisitionis. j. respon. ff. re. amota. l. contra nurum. §. si post diuortium. de pignor. act. si eum venderet. §. si. de vsufru. l. 3. in fi. ¶ Decimoquarto no. q perfectio humana est non naturæ, sed gratiæ, nam & in humanis nihil pfectum. C. de vet. iur. enu. l. 2. §. sed quia. Et solus Deus opus imperfectionis non nouit. de baptis. maiores. Gof. ¶ Decimoquinto no. q inter creatorē & creaturam nō pōt tanta similitudo notari, quin maior sit dissimilitudo: distāt enim in infinitū. Excipit tū Host. Christum qui licet quo ad humanitatē sit creatura, tū quo ad diuinitatem creator est non similis, sed idē oīno cū Deo. Est. n. verus Deus, & verus homo. de here. cum Christus. Dic q exceptio non est bona, quia etiā Christus in quantum creatura est magis Deo dissimilis q similis. Dicit aūt aliqua esse similitudo inter creatorē & creaturā, iuxta illud. Sapiē. 13. A magnitudine speciei, & creaturæ cognoscibiliter poterit horū creator videri. Sed vt hic colligit nulla est essentialis identitas inter eos. nam vt dicit Host. Cum creator sit vnū vniuersorū principiū & oīa creauit s. c. j. necesse est q aliud sit creator, aliud creatura: & sic q sint distincta per essentiam: sicut aliās inter instituentem

7 & institutum est differentia. de insti. c. fi. ¶ † Decimosexto nota. in ver. siquis igitur, q defendens opinionem hæreticā, censetur hæreticus 24. q. 3. qui aliorū. Et hoc procedit in eo, qui defendit opinionē in ea parte, in qua est hæretica, vt in litera ibi, in hac parte. secus si in ea parte, ī qua nō est hæretica. de hoc j. notabili. 20. & plus dicit Innoc.

8 q † etiā de fide nō licet publice coadunatis turbis disputare causa tumultus, vel suæ perfidiæ defendendæ. C. de sum. trin. l. pen. Sed aūt ad ↄfusionem hæreticorū. vel ad veritatem clarificandā, non credit malum esse: sicut fecit Sanctus Siluester. Inn. de hoc in legenda ipsius beati Siluestri. Sic etiā fecit Fabianus. de epis. & cler. c. qūa venerabilis. & ibi de hoc in gl. Et pro hoc de pur. ca. inter. ver. præcipias, de hæret. c. 2. §. j. li. 6. Et dic, vt ibi no. i gl. forte.

¶ Decimoseptimo no. in ver. in nullo. de præstatione. &

9 de hoc j. tit. j. cū. M. de elec. Cumana. ¶ † Decimooctauo no. q delictū prælati nō nocet ecclesiæ 16. q. 6. si Episcopum, & regula, delictū, li. 6. & facit hæc litera ex eo, quod licet reprobet opinio Ioachim, per hoc tū nō præiudicat eius monasterio. Est tū in hoc & alia ratio, quæ colligit

10 in seq. notab. ¶ † Decimonono not. de dictione maxime, quæ denotat idem in casu ↄtrario. ff. de dona. inter vir. & vxo. si quis pro vxore. de fil. presby. ad abolendā. de spō. de muliere. de elec. cū Vintonien. & c. auditis. de testi. cū olim. de accus. olim. & in oībus de hoc. Quandoq; ponit pro tm xj. q. 3. si quis Episcopus dānatur. d. c. auditis. ī gl. hic vř, sed hoc improprie, vt ibi not. in glo. improprie. & c. officij. vbi dico in 7. notabili. qñq; abundat. Aut. de iudicibus. in pnn. & ibi glo. & de hoc de sen. excom. sacro. in gl. quasi dicat. & plene per Iac. de Bel. in Aut. de instr. cautela & fide. §. oportet, col. 6. Et sm hoc est sensus literæ. q

11 nō præiudicatur monasterio Florensi. maxime qa † Ioachim subiecit scripta sua correctioni sedis Apo. Et sic ppter dictionē maxime, infert q etiā si hoc nō fecisset, sed pertinaciter mansisset in hæresi, tū adhuc ex hoc nō deberet piudicari huic monasterio, in quo vt hic dr, erat regularis institutio. & hoc vltimū facit ad id, quod dico in

12 sequenti notabili. ¶ † Vigesimo no. q licet aliqs dānet de hæresi, nō per hoc improbanē eius opera, quæ in se sunt bona, & hoc colligitur ex eo, quod dixi in pximo notabili: intelligendo q Ioachim fuerit auctor institutionis regularis, quæ erat in Florensi monasterio. quæ enim hic, qa etiā si Ioachim fuisset dānatus de hæresi tū ex hoc nō præiudicatur tali institutioni, & pro hoc j. q. j. nōne, & c.

13 diuinis, † declarauit vbi sacramēta collata ab hæretico nō carēt effectu, sed valent propter fidē & autoritatē clauiū, secus si ab eo tm depēderent: tunc & nō staret eis reprobato autore. de hæreti. fraternitatis. & quod ibi not. & sm hoc intellige glo. pen. Et dicunt Gof. & Host. q si aliquis

nō est hæreticus, pōt stari dictis eius: vbi bene dixit. pro hoc ista litera in versi. si qs igit. ibi, in hac parte. & s. not. 16. & 37. dist. si qd veri. 19. dist. c. j. in prin. Sed dictum hæretici, etiam si sit bonū, reprobatur qūum ad hoc, ne staret ei, quasi in se contineat autoritatē. Si tū est verum, statur tanq vero. Et sm hoc dicit intelligēda iura, q in hoc vidētur ↄtraria. ¶ Vigesimoprimo no. q si reprobat opinio alicuius, tanq hæretica intelligitur: & ipse dānatus de hæresi, nisi aliud exprimat. hic. n. reseruat fama Ioachim, qd

14 infra nō fit de Almarico. ¶ † Vigesimosecūdo no. q nō censetur hæreticus, nisi qui ptinaciter defendit heresim: hic enim excusatur Ioachim, quia subiecit se correctioni, p hoc quod dixi s. super rubri. q. x. Et ex hoc dic quod dr pertinaciter defendere, q ad mādatum superioris nō est paratus corrigi, vt hic a cōtrario. & pro hoc iura alleg. in glo. vlt. & facit optime. ff. de suspec. tu. l. 3. §. tutores. & eo. tī. cle. vna. §. porro. vbi gl. in ver. pertinaciter. exponit hoc verbū. & de vsur. cle. vna. §. sane. vbi dixi, in primo notabi

15 li. & hæc singulariter not. ¶ † Vigesimotertio no. q statur scripturæ in cōmodū scribentis. hic. n. statur epistolę Ioachim, cui ipse subscripsit: & idem si nō subscripsisset, dūmodo ↄstaret suā esse, vel eius mādato scriptam. Et hoc ē qa hic querit de conscientia scribētis: quo casu statur iuramento alicuius in facto suo. de testi. psentiū. vbi glo. de sen. exco. si vero, qd intellige in foro pœnitentiali, vt dicit gl. no. de pœnis clem. si qs suadēte. ī ver. ↄmode. & sic secus de iudiciali. quod dic pcedere, qū est aliter probabile, q per iuramentum: secus si nō potest aliter pbari: tūc enim statur iuramēto. Et ita hic statur scripturę Ioachim, qa non poterat aliter constare de eius intentione. Regulariter autē nō statur scripturæ in cōmodū scribentis, sed in præiudicium sic. ff. de depo. l. Publia. in fi. C. de non num. pecu. gnaliter. j. q. 6. 7. saluberrimū. eo aūt casu, quo quis

16 subscribit facto alieno, qd iuris. not. de transac. ex literis. de rebus ecc. non alie. si quis. ¶ † Vigesimoquarto not. ex eo quod dixi in pxi. no. q admittitur pcur. cū literis dñi, qui eum ↄstituit. Sic colligit Abb. ex eo. quod hic creditē scripturę Ioachim. dicit tū Abb. quod hic alteri non fiebat præiudicium. Et ex hoc dicit quod admittiē pcurator cū literis dñi, saltem in his, quę dño præiudicant. Quid āt si in literis, non est dies, neq; locus, not. de fi. instru. inter.

¶ Vigesimoquinto no. in §. reprobamus. q reprobat dogma Almarici: tū dicit qualis foret. Sed dic, vt j. eo notabili. Et dic dogma. i. doctrina. sed sine g. est angulus, vt not. 96. di. satis euidenter. in gl. optime. Et dr angulus. i. flexura superioris tecti, quę est in culmine domus: & alias dogma dicitur tectū. Fuit autem hic Almaricus Carnoteñ. vt legitur in chronica Martiniana, super tēporibus Innoc. tertij: & ibi exprimunt eius errores. Et ibi etiā dicitur q cōbustus fuit Parisius. Quidā dicunt, q tenuit heresim Sabellianorum, de qua 24. q. 3. c. pe. ver. Sabelliani. Dicebat enim vnā personā patris, & filij, & spiritussancti, q omnia sint Deus, & quod non pōt facile negari creatorē, & creaturam idem esse. Secundus q primordiales causæ, quę vocanē ydeæ. i. forma & exemplar, creant & creantur in mēte diuina, cū tamen sm Aug. nihil nisi æternum & incōmutabile sit in mente diuina. Tertius quod post ↄsummationē sęculi erit coadunatio sexuum. Et dicit Host. q propter reuerentiā aliquorum discipulorū istius Almarici, q erant in concilio, hic tacentur eius errores. vel dic q tacētur, qa talia melius est nescire, cum aliquādo dent cām mali 38. dist. quis. sicut Adæ nocuit scire q esset lignum scientiæ boni & mali. xj. q. 3. quid ergo. vel tacentur, ne Almarico fieret aliqua fama suarū opinionum, & quælibet harum cārum sufficit. ¶ Vigesimosexto no. q hæretici dicunē excæcati per patrē mendacij. i. diaboli. Et dicit pater mendacij, quasi patrator & inuētor, cum dixit, Nequaq moriemini, sed eritis sicut dij &c. Gene. 3. Alibi dr antiquus hostis. 2. q. v. habet hoc. ne cle. vel mo. c. 3. Alibi versutus hostis. 16. q. 2. cap. j. Alibi inimicus hominis, de elec. licet

elec.licet. Alibi lupus rapax.de elec.ne ꝑ defectu. ī prin.
vbi dico,in a.not. Alibi simpliciter diabolus,vt s̄.c.ꝑxi.
3.qō.j.nulli.vide in Hiero.ad Damasum.6.Diabolus ha-
bet mille modos nocēdi homini cōminatur a principio
ruinæ suæ vnitatem ecclesiæ rescindere, charitatem vul-
nerare &c.16.q.a.c.visis literis.post princ.vide Archi.de
pe.di.a.sicut tribus.Et diaboli cōditiones,vide per Arch.
3.q.j.nulli dubium.Diabolus est dictus hō ab euentu,qa
deuicit hoīem:sicut Imperator Africanus dicitur ab euē
tu,qa Africanos deuicit.de elec.licet.§.statuimus. in §.j.
¶ Vigesimoseptimo no.ꝙ licite in disputatione conuitia
mur hæreticis:Papa enim hic vocat doctrinā insanā.con
cor.de hære.cle.ad nostrum.a.q.7.sicuti sunt. hoc tñ fieri
debet cum modestia & zelo fidei,nō ex superbia,vel ira-
cundia:qa prætextu boni mala facienda nō sunt.ne cle.
17 vel mo.nō magno.¶ †Oppo.ꝙ inepte ponat̄ hic dictio er
go: est enim illatiua.ff.de fideicō.liber.l.ergo.de serui.ru.
ꝑdi.l.ergo,& tñ hic nihil ꝑcessit,ex quo inferatur. So.ſm
Pe.hęc illatio infertur ex c.ꝑce.cū ibi dictū sit ꝙ Deus est
simplex oīno:libellus aūt Ioachim ꝯtradicit.vel qa c.prę
ce.dictū est ꝙ pr̄,& filius sunt vna essentia, substātia,seu
natura.Ioachim ꝯ̄dicit,vel ponit̄ cā ornatus. vnde dicūt
q.dā,vt refert Bonaguida,ꝙ ponitur initiatiue,nō illatiuè
sic 23.q.j.sic.n.post principiū.ſm Egi. Simile de dictione
igitur.ff.de iust.& iu.ius ciuile.§.hoc igitur.& ibi in gl.j.
18 tñ solutio verior.¶ †Secundo opp. quia hic vr̄ superflui-
tas in eo,quod dicit,dānamus & reprobamus sufficiebat
enim alterum.& sic ob.s̄.in ꝑe.§.sane.Sol.ſm Iac.hoc di
cit ad maiorē exaggerationē. Itē quia hæc sunt diuersa:
nam dānare est rem perpetuo sine spe subleuādi tormē-
tis & ignominio sententialiter deputare:reprobare est rē
euidentibus rōnibus improbare, seu falsam ꝯmittere.vñ
dicūt q.dam ꝙ hic dānat opinionē,& reprobat rōnes,dic
tñ ꝙ accipiuntur ꝑmiscue:ideo verior vr̄ prima solutio.
¶ Tertio opp.in eo quod dicit, ꝙ essentia diuina non est
generans:nam essentia diuina est pater,qui generat j.eo.
ca.Sol.vt in glo.j.quā declara per id,quod dicitur in glo.
19 no.& de hoc in sequen.qō.¶ † Quæro in eo quod dicit,ꝙ
essentia diuina non est generās,& tñ est persona, quæ ge
nerat:quæ sint noīa, quę conuenienter dicant̄ de perso-
nis diuinis,& non de essentia.Gl.vero hoc ꝑsequitur,di-
stinguens triplicia noīa essentialia,ꝑsonalia, & notiona-
lia.q̄ verba declaro j.ea.q.Isido. aūt 7.Ethimol. ponit tm̄
duplicia.s.ꝑpria,& appellatiua.Propria dicit essentialia,
vt Deus,dn̄s,oīpotēs imutabilis. & sunt ꝑpria ſm eū,qa
ipsam substantiam significant in eo, quod tres personæ
vnum sunt.Appellatiua dicunt̄ eadē,q̄ & relatiua:qa a se
inuicem referuntur.pater enim non ad seipsum,sed ad fi
lium relatiue dicitur,qa est pater filij,& filius relatiue ad
patrē,qa est patris filius & spiritussanctus:qa est patris,&
filij.& sub his appellatiuis cōprehendit Isido.et notiona
lia,quod saluari potest ſm theologos., qui notionalia di-
cunt ea,quæ notant relationem ad intra,vt dicit Sco.j.q.
sui quolibet.Et de hoc j.sen.di.aa.hoc autem latius pro-
sequendo distinguit Io.Cald.præmittendo id,quod dicit
glo.quòd horum nominum q̄dam sunt essentialia, q̄dā
personalia,quædam notionalia. Essentialia sunt quæ es-
sentiam significant.Et horum quædam adiectiua, quædā
substantiua.Adiectiuorum quædam ꝯnotāt effectum po
sitiue,quædam respectiue positiuorum, quædam ꝯnotāt
in habitu,vt iustus,& misericors.Quædam in actu,vt iu-
stificans,& miserator,& similia.& hęc prędicant̄ de Deo
ex tempore: vnde hæc est vera, Deus incipit esse misera
tor,qñ incipit misereri.Respectiuorum aūt quædā cōno-
tant respectū creaturarum,vt Deus est refugium, & hu-
iusmodi.Quædam respectum personę ad personā,vt simi
lis & æqualis. Similis enim principaliter significat diui-
nam essentiam:vnde hæc nomina,licet significent essen
tiam,tñ ratione cōnotationis de personis simul sumptis
pluraliter,& non singulariter prędicantur, dicitur enim

Quæ nomina conuenienter dicuntur de personis diuinis.

pater,filius,& spiritussanctus sunt similes, nō similis. Itē
adiectiuorū quædā sunt partitiua,vt alter,alius, & huius-
modi:quædam numeralia:vt vnus,duo,tres. Et omnium
istorū cōis est doctrina: nam in masculino & fœminino
significant personas, & prædicantur singulariter de sin-
gulis,& pluraliter de omnibus, vel de duabus, vt pater ē
vnus:& pater & filius sunt duo in masculino plurali: sed
in neutro significant essentiā. vnde pater est alius a filio,
non aliud.i.alia res,vt litera ibi: licet igitur,& in gl.distin
ctiua. Et cū sumūtur adiectiue sequuntur naturam suo-
rum substantiuorū: vnde si substantiua sunt essentialia,
similiter & ipsa adiectiua.Sed si ꝑsonalia, sic & ipsa adie-
ctiua.vnde hæc ē falsa.pater,filius,& spiritussanctus sunt
vnus.Sed hæc est vera,sunt vnus Deus. Substantiuorum
quædam abstracta,quędā concreta,q̄dam media.Abstra-
cta absolute significant essentiā: vt essentiā deitas,boni-
tas.& hæc non possunt per aliquod coniunctum trahi ad
supponendū pro persona: vnde talia nomina coniuncta
cum verbis,vel participijs personalibus & notionalibus
reddunt propositiones falsas.vnde hæc falsa, essentia gē-
nerat,vel generatur. Prædicant̄ tñ de qualibet persona ꝑ
se,& de omnibus simul singulariter,& non pluraliter:vt
pater est deitas,filius est deitas, spiritussanctus est deitas.
Concreta dicūtur,q̄ significant quasi formā in subiecto,
vt album in cigno:sicut creator,& similia, quæ generali-
ter significant essentiam licet qñq; supponant pro perso
nis:media sunt,quæ habent modū & formam abstracto-
rum,sed officium & vsum concretorum,vt lumen,sapiē-
tia,principiū,& huiusmodi,hæc enim prædicant̄ de qua-
libet persona per se,& de omnibus simul singulariter, &
nō pluraliter. Itē supponūt ꝑ ꝑsonis sicut cōcreta:cū dr̄
lumen de lumine,sapientia de sapiā,principium de prin
cipio. Personaliū vero nominum quædā dicūtur de vna
persona tm̄,vt pater,& filius,& spiritussanctus: quædā de
duobus tm̄:ita ꝙ etiā de vtraq;,vt pater,& filius sunt prin
cipium spiritussancti.Quædā de duabus, ita ꝙ de neutra:
vt pater,& filius sunt duo:si ly duo sit masculini generis,
non neutri,quædam de singulis ꝑsonis,ita ꝙ non de om
nibus,vt hypostasis vel ꝑsona,& hoc in singulari: sed in
plurali sic. pater enim, filius, & spiritussanctus sunt tres
hypostases,non vna,dr̄ hypostasis Græce idem,quod sub
stantia indiuidua.& hęc Latine dicimus personā. Notio-
nalia dicuntur,quæ personas notificant per aliquā ꝑprie
tatem: & hæc etiam dicūtur distinctiua,qa ꝑsonas distin
guunt,& appellatiua: qa personas adinuicē referunt,&
proprietates,quia personis proprie insunt. Et dic,ꝙ nul-
la notio ꝑprie inest diuinæ essentiæ, sed tm̄ personæ:qa
essentia nō distinguit,nec distinguit̄,& dicit Ioan. An.ꝙ
sunt qnq; notiones:paternitas,filiatio,processio, innasci
bilitas,& cōis spiratio. de q̄bus tres insunt personę pr̄is:
innascibilitas,paternitas,cōis spiratio. duo filio: filiatio,
cōis spiratio.vna spirituisancto.s.ꝑcessio.Et cōis spiratio
nō dicitur ꝑprietas respectu patris & filij adinuicem: sed
solum respectu spiritussancti.Et dicit Io.Cal.ꝙ istorū no-
tionalium q̄dam sunt abstracta & substantiua, vt paterni
tas,innascibilitas: & hæc ꝑ̄dicant̄ de essentia: vnde hæc
est vera essentia & paternitas:& econuerso,quędam sunt
cōcreta & adiectiua,vt innascibilis,generans, & similia.
Et hæc non prædicantur de essentia: nam essentia nō est
generās,neq; genita,vt hic in litera.& de hoc etiā in seq.
qōne.¶ Secūdo quæro in eo quod dicit,alius pater,alius
filius,alius &c. nō tamē aliud, in quo cōsistit diuersitas.
Sol.vt in glo.distinctiua. Et dic ꝙ hæc litera,& hæc gl.re-
spectum habent ad regulam Grāmaticorū,ſm quā adie-
ctiuum in neutro genere substātiuat̄,& resoluit̄ in suum
fœmininū:vnde si pater esset aliud,q̄ filius,sequeretur ꝙ
esset alia res: & sic essent plures essentiæ:quod est falsum
ſm Io.& Phy.sicut plumbum est aliud ab auro:sed ex tri
bus aureis, licet vnus sit alius ab alio:non tamen aliud,
& hæc plenius declara, vt in proxima q.

¶ De

¶De constitutionibus. Rubrica.

SVMMARIVM

5 *Adam fuit creatus in ætate virili.*
2 *Ius naturale cœpit ab exordio creaturæ rationalis.*
3 *Constitutio est ius scriptum.*
4 *Et an constitutionis vel legis sit necessaria scriptura.*
5 *Consuetudo quomodo differat a iure scripto.*
6 *Constitutio vnde dicatur, & quæ sint eius virtutes.*
7 *Iuris quot sint species.*

HAec rubrica cõtinuari potest dupliciter. Vno modo
secũdũ Goff. Alio mõ, & breuius ſm Host.
Primo mõ ↄtinuatur sic. A principio creauit Deus hoīem ad imaginẽ & similitudinem suam, vt habetur Gen. j. c. & 33. q. v. in c. hæc imago.
1 Et in † ętate virili, de pœni. di. 2. §. Romanos. & cum ipso
2 humano genere prodijt, seu inductum fuit ius † naturale quod cœpit ab exordio rõnalis creaturæ. v. di. in princ.
Deinũ postea post peccatũ successiue fuit data lex vetus per Moysen & ꝓphetas. Demũ vlterius adueniẽte Christo translatum fuit sacerdotiũ in Christũ, & ↄsequenter lex: & successit lex noua, videlicet euãgelica. j. eo. translato. Verũ qa hoīum crescente malitia effręnata cupiditas, quæ noua quotidie litigia generabat, vt patet s. in proœ. sancti patres, & summi põtifices decreta & cõstitutiones ediderũt, vt sic hoīes sub iuris regulam coartati discerẽt honeste viuere, alterũ non lædere, & ius suum vnicuique tribuere: in qbus p̃ceptis ↄsistit iustitia. ff. de iust. & iu. l. iustitia. §. iuris p̃cepta. ideo post tractatum de sum. trin. & fide cath. incipit tractare de cõstitutionibus. Secũdo mõ breuius põt continuare ſm Host. & sic visum, & tractatũ est in tit. præce. de sum. trin. & fide cath. quę est oīum fundamẽtũ, cũ oẽ quod nõ est ex fide, sit peccatum j. de p̃scr. in c. fi. & no. s. in rub. p̃ce. Ideo posuit de fundamẽto fidei in tit. p̃ce. ↄueniens erat, vt iuris ædificium subijceret: verum qa omne ius consistit ex scripto, & non scripto. Inst. de iure natu. gen. & ciui. §. ex non scripto. & j. di. in c. mos est longa. & §. cum itaq;. Ius autẽ scriptũ est certius: & qa illud consistit in constitutionibus, ideo fuit præmittẽdũ. Et ꝓ tanto hic posuit rubricã de ↄstit. sub qua oẽ ius scriptum includitur per id, quod j. dicetur. Et de materia rubricæ hr̃ in decre. j. dis. vsq; ad septimã inclusiue, & di. 9. 10. 11. 12. 19. 30. & 38. & j. qõ. 7. §. nisi rigor. vsq; ad §. breuiter. & repetit̃ in vj.
3 ¶ † Circa hanc rubricã põt quæri de aliquibus. Primo quid est constitutio. Dic quòd constitu-
a tio[a] est ius scriptũ. vt habetur j. di. §. cum itaq;, & per hoc patet, q istud nomẽ ↄstitutio, est nomen generale ad oẽs constitutiones iuris canonici. Item ad oẽs cõstitutiones iuris ciuilis. Quod aũt sint species constitutionis canonicæ, notatur per glo. 3. dist. in sum. nam q̃dam appellat̃ canon, quędã decretum, quædam decretalis epistola, q̃dam dogma, quædã mandatum, quædam interdictum, & quædam sanxio. Et de oībus istis qd proprie sint, no. glo. pal. & dixi in c. j. j̃. eo. vbi etiam dixi q dogma proprie est cõstitutio canonica, quæ tractat de doctrina morũ. De alijs dixi in d. c. j. Quæ autem sint species cõstitutionum iuris ciuilis, hr̃ in l. ius aũt ciuile. ff. de iusti. & iur. nam quædã appellatur lex, quædam senatusconsultum, quædã plebiscitum, quædã appellantur responsa prudẽtum, quædam decreta & constitutiones principum, quædam ędicta prętorum. Et etiam de oībus istis, quid sint, hr̃ in Insti. de iu. nat. gen. & ciui. in §. lex est, cum seq; & dixi etiã in d. c. j.
4 ¶ † Iuxta prædicta põt secundo quæri, an de esse, seu sub-
b stantia ↄstitutionis, vel legis sit scriptura necessaria.[b] Aliqui voluerunt dicere quòd sic, qa per hoc vr̃ differre cõstitutio, & sic ius scriptum a consuetudine, quæ introducitur sine scriptura. vt d. §. ex non scripto. & d. c. mos. Cõmuniter tenet̃ cõtrarium, vt plene no. p Ioan. An. in reg. nemo põt. in mercu. de reg. iu. lib. 6. p id, quod hr̃ in c. institutionis 25. q. 2. & in c. j. in fi. j. rñ. de iureiu. li. 6. Et facit etiam quod no. Io. An. in c. fi. in materia consuetudinis, j. de consuetu. Nec est verum, q rõne præscripturæ princi-
5 paliter † differat consuetudo a iure scripto, sed principaliter differt per tacitũ & expressum: nam ↄstitutio inducitur p consensum expressum illam facientis. Sed consuetudo inducitur ex tacito consensu præsumpto ex frequẽtia actuum, cum transcursu tẽporis. l. de qbus. ff. de legi. & no. in d. c. fi. per Io. An. in materia cõsuetudinis. Et tangitur etiam p Cy. in l. humanũ. C. de legi. vbi tangit opi. Petri, qui tenuit scripturã esse de substãtia per d. l. humanum. Sed certe illa lex hoc non probat: qa nõ dicit q sit necesse seruare formã ibi traditam in l. seu ↄstõne condẽda: sed q humanũ est illã seruare. dicit tñ Io. An. super dicta regu. nemo põt, q sibi placeret statui p habentẽ potestatẽ, q in ↄstõnibus inferiorũ a Papa, vel a Principe necessario reqreret̃ scriptura potissime ꝓp statuta antiqua, quæ de facili nõ possunt probare ꝑ testes: & de materia p dños de Rota in conclu. 267. & per Arch. j. di. in c. lex est. ibi tñ Arch. vr̃ exigere scripturã ad esse legis, sed allegan-
6 do id dicit ſm do. Anto. de But. ¶ † Vlterius iuxta p̃missa potest quæri, vnde dicat̃ ↄstitutio. Dicit q dr̃ quasi simul statuitio, a cõ quod est simul, & statuo, statuis. facit qd̃ hr̃ in c. pudenda. 23. q. j. ibi, cõsecrare. i. simul sacrare. Et per prædicta vr̃, q proprie constitutio dicat̃ ius, qd̃ fit ab vniuersitate, cũ etiã ius, quod statuitur per Principẽ, late dr̃ constitutio, vt patet in c. ↄstitutio. 2. di. Et põt etiã hoc casu dici simul statuitio, qa simul plurium ↄsilio fit humanum. C. de legibus. vel qa fit ꝓp plures simul ligandos: & per hoc patet, q eadẽ rõne laus põt appellari constitutio ius, quod statuitur a Papa. Et de diuersis noībus ↄstitutionis canonicæ, & iuris ciuilis superius dixi. & facit qd̃ hr̃ in c. si quis dogmata. 25. qõ. 2. ¶ De virtutibus aũt ipsius ↄstõnis hr̃ in c. oīs. 3. di. nam aut permittit, aut vetat, aut punit, aut præcipit, vt ibi patet, & etiam interdũ cõsulit. 14. q. j. q præcipitur. & l. is q destinauit. ff. de rei vẽdi. Qñ aũt cognosci possit, an lex sit consilij vel p̃cepti. tãgit do. Anto. de Bu. j̃. co, nã concupiscentiã. & ibi plene dixi, ali-
7 qd etiã tangit Arch. in §. hoc si legibus. 4. di. ¶ † Vlterius etiã circa prædicta põt quæri, qa ius est nomẽ generale. j. dist. ius generale; quot sunt species iuris. potes dicere, vt hic tangit do. Ant. de But. q principaliter sint duæ. Nam quoddã est ius diuinũ, quoddã est ius humanũ. facit qd̃ habetur j. dist. in prin. Decretorũ. Iuris aũt diuini, quatenus determinatur ad hoīem, seu ad humanũ genus secũdum partẽ rationalem, plures fuerunt species. Nam prima fuit inducta ex præcepto negatiuo, dato Adæ p Deũ, Gene. 2. c. In q̃tum Deus præcepit ei, ne comederet de ligno sciẽtiæ boni & mali. Et hęc lex data fuit, vt p bonũ obediẽtię recognosceret suũ creatorẽ, & ↄsequẽter mereretur p talem obedientiam. facit qd̃ hr̃. xj. qõ. 3. in c. quid ergo. & tempore istius legis nondum ratio humana erat subiecta ↄcupiscentiæ, sed erat in sui libertate: & poterat in libertate spũs viuere: & sic duci lege priuata. De quo hr̃ in c. duo sunt, inquit. 19. q. 2. & j. de regula. in c. licet. vbi dicitur, qui spiritu eius ducitur, non est sub lege. de quo inferius tangam. Secunda vero species iuris diuini fuit post peccatum: & ista habuit ortũ ab illis traditionibus generalibus, videlicet vt qs non faciat alteri, qd̃ fieri sibi nõ vellet, de qbus habetur in prin. Decre. in c. j. & 2. q. j. in c. primo semper. Et isto iure ex diuina & naturali inspiratione inducto humanũ genus vsum fuit post peccatum, quousq; postea superuenit, alia species iuris diuini, quæ fuit tertia, videlicet lex Mosayca & ꝓphetica, quę fuit inducta ex eo: qa ꝓpter peccatũ humana natura intantum erat subiecta vitio concupiscentiæ, q valde læsa erat libertas arbitrij in bono eligendo: & ideo vt hõ dirigeretur in bonũ, & illud præeligeret, fuit data lex Mosayca & prophetica, habens sub se certa pręcepta, & certa tradi-

a ¶ Cõstitutio. Quid sit cõstitutio, vid̃ hic p D. Fel. 2. q. 2. post oẽs scr bẽtes, q nihil intactũ reliquit.

b ¶ Scriptura necessaria. De qõne ista, vid̃ hic D. Fel. in 2. col. p pe fin. ver. tangunt ẽt hic, q abũdanter ad hoc alleg. docto. extimos. & in q̃bus casib. scriptura sit necessaria, vide j̃. de censi. in 2. gl. lib. 1.

traditiones. Verūtamē qa adhuc erat tantus impetus cōcupiscentiæ, ꝙ non bene seruabat̄ lex, & sic magis quodā modo peccauerunt post legē, q̄ aute ex eo: qa vt dicebat Apostolus ad Rom. v. lex meruit, vt abūdaret pctm̄, hoc intellige ꝯsecutiue & accessorie, quia sic est ꝯsecutum. facit quod habetur in simili in l. si manumissori. C. de obse. liber. nō aūt intelligas ꝙ principaliter lex salli meruerit: & facta fuerit, vt abūdaret pctm̄. Et ad prędicta facit quod habetur j. eo. nam concupiscentiā vbi vr̄ ꝙ peccatum nō sit, saltē imputabat̄ qn̄ nun erat lex, iuxta illud Apostoli, Peccatum nō cognoui, nisi per legem: vt dr̄ in d. c. nam concupiscentiam, & ideo fuit necesse ꝙ subueniret alia noua species legis, q̄ fuit quarta. s. euāgelica. q̄ emanauit post aduentū gratiæ Saluatoris tm̄, in qua continent̄ aliqua, quæ sunt præcepta: aliqua, quæ sunt concilij: & renouata sunt moralia p̄cepta, & declarat, vt patet in illo præcepto, Dilige dn̄m Deum &c. & etiā aliqua sunt consilij, vt patet ibi, Si vis esse perfectus, vade & da omnia pauperibus &c. Et quia p gratiā baptismi illuminata & fortificata est rō humana contra legē concupiscentiæ, ideo ēt potissime post tēpus huius quartæ legis diuinę pōt hō duci lege priuata. Dicitur aūt lex priuata, quæ scripta est instinctu spiritussancti in corde: de qua dicebat Apostolus, ꝙ aliqui sunt habētes legē Dei scriptam in cordibus eorum, vt hr̄ 19. q. 2. duę sunt, inquit, leges. & isti sunt q ducuntur ſm libertatem spūs, & de qbus dicitur, qui spiritu eius ducitur, nō est sub lege. j. de reg. licet. Intellige tamē hoc sane, qa non est aliquis adeo perfectæ vitæ, quod nō sit sub lege superiorū, seu a superioribus tradita, quin teneatur illis obedire. Sed dicit̄ nō esse sub lege. s. peccati. Et ab illa dicitur esse liber q̄tum ad aīam, q̄diu ſm spiritum ambulat in lege Dei, vt voluit gl. in clem. vt nostrū. in ver. 3. de hæreti. Potest etiā dici ꝙ non est sub lege q̄tū ad exercitium, quia nō expedit ꝙ exerceat̄ lex in talem, ex quo virtuose & secundū legem viuit, & sic potest intelligi quod no. Inn. de offi. ord. pastoralis, sed q̄tum ad habitum potest dici subiectus legi, quia ligatus est præceptis Ecclesiæ, & tenetur illa obseruare. & hoc de speciebus legis diuinæ, quæ vt dixi, fuerunt quatuor, vt patet ex p̄dictis. ¶ Nunc restat videre de speciebus iuris humani. Dic. ergo quòd tres fuerunt, & sunt principales species iuris humani: nam quoddā est ius naturale, quoddā ius gentium, quoddā ius ciuile. Prima species iuris naturalis habuit ortum ab illis traditionibus generalibus, quod tibi non vis fieri &c. nam licet hæc possit etiam appellari species iuris diuini, quia ex inspiratione diuina fuit inductū tale ius, vt superius dixi, tamen etiā ius naturale appellari pōt: qa ex naturali ratione etiā est inductū. facit quod hr̄ j. di. humanū genus. & ſm istud ius oēs hoīes liberi & legitimi nascebant̄. & oīa erant cōia. j. dis. ius naturale. & in Aut. qui. mo. natu. effi. legi. & quibus modis efficiunt̄ sui. col. vj. & col. 7. circa princ. dictorū Aut. & in §. j. demū postea aucto humano genere inductū fuit ius gētium, & sic secūda species. Et ſm istud ius fuerunt distincta dominia, bella inducta, & consequenter captiuitates & seruitutes l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iu. & ferè etiā oēs ꝯtractus & obligationes fuerunt inducti & inductę ex isto iure, vt patet in d. l. ex hoc iure. & j. di. ius gentiū. & pauci cōtractus inducti fuerunt de iure ciuili. Et aduerte ꝙ istud ius gentium appellat̄ etiam qn̄q; ius naturale, qa naturali ratione inductū. Insti. de re. diui. § singulorū. & etiā ex text. cum gl. in l. Sticbum. §. naturalis. ff. de sol. & in l. cum amplius. §. j. ff. de reg. iu. Et ideo qn̄q; dicimus, ꝙ est dare ius naturale primæuum secūdum quod oēs liberi nascebantur: & ſm istud etiam dicimus ꝙ illo inspecto seruus naturaliter obligatur l. naturaliter, & quod ibi not. per Bart. ff. de condi. inde. Item dicimus quod est reperire ius naturale secundarium, & istud ꝓprie est ius gentium, secundum quod inducta fuit seruitus & status seruitutis annihilatus, tn̄ vt dixi inspecto iure naturali primæuo adhuc remansit quod dicimus seruum naturaliter obligari per ea, q̄ habētur in d. l. naturaliter. ¶ Tertia species fuit ius ciuile: & aduerte, qa dicitur esse ius ciuile, qn̄ aliquid additur vel detrahit̄ iuri gentiū. l. ius ciuile. ff. de iust. & iu. Et attende qa late sumpto vocabulo omne ius, qđ non est ius naturale vel gētiū, pōt dici ius ciuile, & sic oē ius positiuum, & p ꝯn̄s etiam ius canonicū hoc respectu pōt dici ius ciuile. & ita dicit glo. no. in c. ius naturale. j. di. Species aūt huius iuris ciuilis in gn̄e sumpti, prout cōprehēdit omne ius positiuū, & sic etiā ius canonicū, sunt duæ: qa quoddam est scriptū, & quoddam non scriptū ex moribus & consuetudine introductū. Quoddam aūt est scriptum ex constitutionibus introductū, sumendo constitutionem late, vt superius dixi. facit quod habetur in §. nō scripta. Insti. de iure natu. & j. dis. in c. mos est. Stricte aūt sumpto vocabulo differt ius ciuile a iure canonico. Nam ius ciuile principaliter tendit ad finē boni publici, & conseruandæ societatis humanæ: ius aūt canonicū intendit principaliter ad finem fœlicitatis ęternæ. facit quod consueuit dici super gl. ꝓœmij huius libri, & super rubrica. ff. de iust. & iu. ¶ Quæ aūt sint species constitutionis iuris scripti canonici, & quæ sint sp̄es iuris ciuilis scripti, dictū est superius: & ideo nō insisto. Et pōt appellari ius ciuile, qa inductū ex ciuili, seu politico modo viuendi. Et qn̄ habuit originē ius ciuile Romanorū, habet̄ in l. 2. §. post ea. & ff de orig. iur. vbi gl. ponit hystoriā, qūo Romani in principio miserūt ad Gręcos pro legibus habēdis, & qualiter voluerūt ꝓbare an Romani essent digni. Ius aūt positiuū habuit ortū a dictis sanctorū, & ex statutis eorum post legem euangelicā. facit quod hr̄ j. de accu. in c. qualiter & qn̄. & hi fuerunt sapientes: & hi fuerūt missi a Romanis pro legibus habendis, vt habet̄ in c. fuerunt 7. dis. Et aduertendū etiam, ꝙ duo dicuntur genera hominum. Vnū quod est deditū contemplationi, & sunt clerici & religiosi: aliud deditum vitæ actiuę: vt sunt laici. 12. q. j. duo sunt gn̄a. & nedū post tempus Christi fuit duplex genus prædictū, sed etiam ante aduentū Christi. nā aliqui fuerunt leuitæ & sacerdotes, & isti erant dediti contemplationi: alij vero vitæ actiuæ. Ius aūt positiuum aliquid statuit circa insistentes vitæ contemplatiuæ, & etiam circa insistentes vitæ actiuæ, vt patet ex his quæ habētur. C. de episc. & cler. per totū. & C. de sac. san. eccl. Et in alijs partibus iuris patet de ꝯcernentibus vitā actiuam: Papa ēt, & sancti patres aliqua. s. statuerūt circa insistētes vitæ cōtemplatiuæ, & aliqua circa insistentes vitæ actiuæ, vt patet in ti. de offi. deleg. in c. si qn̄. & de relig. & in alijs ti. de illis loquentibus. ¶ Item est aduertendum ꝙ pōt ius considerari interdū a mō illud inducendi: & hoc modo diuiditur in ius scriptū, & in ius moribus & cōsuetudine inductum. Qn̄q; pōt ꝯsiderari a materia, de qua ipsum ius disponit: & tūc dicimus, ꝙ quoddā est ius publicū, quoddam priuatū. l. j. §. huius studij. ff. de iust. & iu. Et dicit̄ ius publicū quod consistit in spectantibus ad statum vel vtilitatem publicam: puta ecclesiarū ciuitatis Romanæ, aut alterius. Priuatū vero quod tractat de iuribus priuatarū personarum. j. di. ius publicum. Et dicitur etiam ius publicum consistere in sacris sacerdotibus in l. j. §. ius publicum. ff. de iustitia & iure. Item aduerte, quia ius priuatum, quod tractat de iuribus singulorum, quandoq; est omnino singulare, vt quia nō conuenit oībus singulis et priuatis, sed solū certis personis: et istud appellat̄ ius singulare, et priuilegiatū, de quo. 3. di. in c. priuilegia. et l. ius singulare. ff. de legibus. quandoq; vero non restringit̄ ad prærogatiuam certæ personæ, vel certarū personarū, sed remanet simpliciter in suo nomine iure priuati. Qūo aūt possit cognosci, an lex vel constitutio sit generalis, et habeat locū in omnibus, habet̄ per gl. in c. vt circa. de elec. lib. vj. et in l. 3. ff. de legi. ¶ Item etiam attende, qa pōt diuidi ius respectu accidentis loci, in quo a principio magis fuit frequentatum, et secūdum hoc dicimus ꝙ aliud

est ius

est ius Lombardorũ,aliud ius Romanorũ. Item dicimus ꝙ quædã sunt leges Rhodiæ. de qbus a.dis.in c.Rhodiæ. qa lex Rhodia de iactu propter frequentiam mercationũ maritimarum,quæ potissime frequẽtabãt in insula Rhodi,facta fuit lex Rhodia. Quandoq; etiam distinguuntur iura a nominibus condentium proprijs,vel appellatiuis: & ideo dicimus, ꝙ quoddam appellaẽ plebiscitum, quia a plebe statutum.Item lex Falcidia,quia a Falcidio autore ędita, secũdum vnum intellectũ,vt habetur 2.di.in c. quædã,ſm alium tñ intellectum dr̃ Falcidia non ab autore, sed ex eo quia resecat legata, prout falx resecat alia, ſm ea,quæ no.ff.ad l.Falci.in rub.& Inst.de lege Falci.

SVMMARIVM.

1 *Canon proprie dicitur,qui editur in concilio vniuersali.*
2 *Canones sunt ab omnibus seruandi, & sunt seruandi in negotijs ecclesiasticis.*
3 *Clausula ista,facias tuo sensu,videtur importare liberam potestatem.*
4 *Allegari an possit aliquo casu constitutio,siue lex abrogata.*
5 *Imperator an subijciatur statutis canonum.*
6 *Papa & Imperator non subijciuntur suis legibus positiuis,ligantur tamen lege diuina,& naturali.& nu.8.*
7 *Papa & Imperator ligantur ex suo contractu, & astringuntur suo voto & iuramento: nec potest papa seipsum absoluere.*
8 *Absoluere a voto non debet papa aliquem sine causa,& si sine cã eum absoluat,non erit absolutus in foro conscientiæ.*
9 *Laici an teneantur ad obseruantiam canonum.*
10 *Clerici an in bonis patrimonialibus ligentur lege ciuili.*
11 *Statuta laicorum, si de re ecclesiastica agatur, an aliquo casu seruanda sint.*
12 *Verba generalia,an recipiant restrictionem.*
13 *Constitutiones imperiales, an ligent omnes.*
14 *Solemnitas iuris canonici seruari debet,siue tractetur de causa ciuili, siue canonica,siue de actu iudicis, siue partis, siue de libello, siue de probationibus,siue de sententijs.*
15 *Arbiter si pronuntiet contra ius,non expresso errore, & nec per dolum,nec per pecuniam,an faciat litem suam ita,ꝙ conueniri possit ad interesse partis.*
16 *Iudicare suo sensu,an possit iudex.*
17 *Ab arbitro qualiter potest recedi,quando aliquid committitur ad arbitrium iudicis,& si male arbitretur,potest ab eo appellari.*
18 *Iudex in non determinatis a iure,habet sequi rationẽ naturalem.*
19 *Verba importantia liberum arbitrium,quæ sint.*
20 *Arbiter an possit suo sensu vti.*
21 *Testator si dixit,quòd vult testamentum suum dictari ad consilium sapientis, quid iuris.*
22 *Pęna transgredientis canonem,quæ sit.*

CAnonum. Cõstitutiones canonũ ab oĩbus sunt seruãdæ. h.d.ſm Io.And.vel sic. Statuta iuris canonici oẽs ligant,& eorũ ritu iudicia in decidẽdo & pronũtiando sunt regulanda.h.d. secundũ Do. An.de Bu. Et licet Io. An.& ipse non diuidant,tñ potest diuidi in duas partes.Nã primo ponit dictum in genere.Secundo id articulat in specie.Secunda ibi,& nemo. Vel potest dici ꝙ primo loqtur extra iudicium,secundo in iudicio:in verbo, actionibus vel accusationibus.¶Nota primo vnum nomẽ constitutionis canonicę,qđ appellatur canon:& istud stricte sumptum differt ab alijs constitutionibus, de qbus per gl.3. di.in sum.Hic autẽ late sumitur pro qualibet constitutione canonica,quia in qualibet earũ verificatur hæc litera. Sunt aũt diuersa nomina prædictarum ꝯstitutionũ, nam aliquando appellatur canon: & istud strictè sumptum,aliquãdo decretalis epistola,aliquãdo decretum,aliquando dogma,aliquando mandatum, aliquando interdictũ,aliquando sanxio. facit quod habetur in c.siquis dogmata.
1 a t.q.a.¶†Canon [a] proprie dr̃ qui editur in vniuersali cõ
a cilio. Decretum id quod statuit Papa de concilio Cardinalium ad nullius consultationem.Epistola decretalis dicitur, quam Papa statuit solus,vel cum Cardinalibus ad consultationẽ alterius. Dogma, quod consistit in doctrinis fidei Christianę. Mandatum quod consistit in doctrina morũ.Interdictũ vero quãdo fit prohibitio nulla pœna adiecta.Sanxio quando pœna adijcitur.facit quod habetur in §.a.Insti.de rer.diui. Et ex prædictis iuncto rub. patet ꝙ istud nomẽ constitutio se habet vt genus ad p̃dictas species: & est verbũ generale valde,nã comprehendit oẽm speciem iuris scripti:vt ꝯstitutio in genere sumpta dicaẽ ius scriptũ.j.di.§.cum itaq;. Et nota. do.Ant.de But.super rubrica. & sic aptum est sub se cõprehendere nedum constõnes canonicas, sed etiã constitutiones iuris ciuilis. Et quæ sunt species ꝯstitutionum iuris ciuilis scripti,habetur in l.ius aũt ciuile.ff.de iust.& iur. Quædã appellatur lex, quæ fuit inducta a populo Romano. facit quod habetur in l.j.ff.de legi. Quædam appellatur senatusconsultũ,quia edita a senatoribus. Quædã plebescitũ appellaẽ, quæ edita fuit a plebe Romana absq; nobilib⁹, quæ tñ fuit confirmata per totum populum. Quædã appellatur constitutio principis,quia edita a principe,& ab Imperatoribus,vt 2.dis.constitutio. & facit quod habeẽ ff.de consti.prin.in rub.Quędam vero constitutio iuris ciuilis scripti, appellatur responsa prudentum: qa inducta ex responsis prudentum,qbus data erat potestas iuris cõdendi.Quædam edictũ prætoris,quia edita a prætoribus, qui habebant potestatem iuris condendi. facit quod habetur Insti.de iure natu.gen.& ciuil.§.res est.& §.prætorum edicta.nam licet stricte sumptum ius prætorium differat ab alijs partibus & speciebus iuris ciuilis, de qbus s̃.est dictum,tñ late sumpto vocabulo cõprehendi potest sub speciebus iuris ciuilis: qa & ipsum ius prætorium dicitur viua vox iuris ciuilis.vt l.nam & ipsum ff.de iust.& iu.& facit quod habeẽ in d.§.prætorũ edicta. Potest dici constitutio,quasi simul statuitio,a con quod est simul,& statuo,statuis.facit quod habetur 24.q.2.pudenda.ibi cõsecrarunt.i.simul sacrarunt. & sic potest dici constitutio, quasi simul statuitio:quod proprie videtur congruere statuto facto ab vniuersalitate,licet etiam late comprehendat statuta principis & alia statuta.vt d.c.constitutum.2. dis.Nam & potest dici statutum principis constitutio, & simultaneũ statutũ:qa cum alio statuitur,seu de alterius concilio l.humanũ.C.de legi. vel statuitur per plures si-
2 mul per ipsum ligandos. ¶ † Not. canones ab omnibus fore seruandos.intellige secũdum eorũ mentẽ j.de verb. sig.intelligentia.& c.in his. Et si dubitetur de intellectu ipsius canonis,recurrendum erit ad interpretationem factam per consuetudinem,si de illa appareat,de consuetudine,cũ dilectus.& in l.minime.ff.de legi. Si autem appareat de illa,recurrendũ erit ad promulgatorẽ ipsius canonis,si potest haberi copia: qa eius est interpretari, cuius est condere j.de sen.excõ.inter alia.& facit j.eo.c.si.Si autem eius copia haberi non potest, recurrendũ erit ad no. per glo.in l.cum de nouo.C.de legi. quia accipienda erit benigniot interpretatio.vt l.in ambigua.ff.de legi. Vel si de illa non appareat, procedendũ erit de similibus ad similia.l.non possunt.ff.de legi.¶Nota ꝙ canones sunt seruandi in negotijs ecclesiasticis.Et no.bene, qa litera loquiẽ indistincte. Et sic videtur procedere,etiam si coram iudice seculari ageretur de re ecclesiastica. & hoc etiam tendit hic Guil.& Ioan.An.facit quod habetur in c.j.in-
3 fra de no.ope.nunc.cum notatis per Ioan.And.¶†No.ꝙ ista verba, facias tuo sensu, videntur importare liberam potestatem.De multis autem verbis,de quibus imputatur an importent liberam voluntatem, an arbitriũ boni viri,no.in l.si sic. per Bart.ff.de leg.j.& per eũdem in extrauag.ad reprimendũ.& per do.Anto.de But. hic, circa fi.huius c.in glo.j.ad finem. Vel potest etiam intelligi de localibus, si forte sint ipsa statuta extensa generaliter ad alias, per id quod not. in ca.cum inhibitio. de cland. despon. Qualiter autem cognoscatur, an lex sit generalis vel particularis, recurre ad gloss. in cap. vt circa. de electio.lib.sexto,vbi glo.ponit aliquos modos, per quos cognoscitur an lex sit generalis,qui ponũtur & colligun tur

a ¶Canon. Canon in una sigñatione dr̃ ꝙ in consilio gñali statuiẽ. ꝓprie tñ dr̃ canõ ꝓmulgat⁹ a Papa, licet qñque dicanẽ statuta ꝓuincialia, vt hr̃ p Card. in clem.j. 26. qõ. de priuile. in alia aũt significatione v̇: oẽ id qđ ab emphyteuta soluiẽ,ut p D. Azo. in sum. C. de iur. emph. vers. u. ex hoc autẽ.

Nota diuersa noĩa constitutionum.

a ¶ Constitutio abrogata. An possit aliquo casu allegari. de hac quõne, vide p Fel. l 4.col. vbi ponit regulam, & casus exceptos. vide Pau. d Ca. C. de leg. l. leges. nu. 12 fol. 22. in impressione Lugdu.

4 tur ex l. 3. C. de legi. ¶ † In gl. 2. i c. vlt. an autẽ aliquo ca
a su possit lex vel cõstitutio abrogata allegari, [a] & i aliquo
casu seruari debeat, tangit hic do. Ant. de But. & aliq̃d ẽt
Archi. in c. fi. de off. lega. lib. 6. Aliq̃d etiã tangitur per gl.
in c. nouit. de iudi. & 11. q. j. quęcunq;. Arch. ẽt per gl. &
Bar. in l. j. ff. de coniũg. cũ eman. liber. & per eundẽ in l.
fi. ff. ad le. Corne. de falsis & per gl. & Iac. de Belu. in 2. cõ
stitu. C. §. hũc igitur. & §. facit. & ibi ẽt Iac. de Belui. facit
ẽt qđ habetur in l. cũ dedi Titii. C. de lati. lib. tol. Potes
cõcludere clarius, q̃ hic loquatur per do. Anto. de But. in
d. §. q̃ aut quæritur, an constitutio vel lex abrogata possit
allegari per habentẽ potestatem iuris condendi: & dicen
dũ q̃ sic p ea, quæ habentur ẽt in d. c. nouit. & d. c. quicũ-
que, & in c. autoritate Martini. de conces. pręb. in 6. Aut
quæritur an possit allegari p inferiorem nõ habentẽ po-
testatẽ iuris cõdẽdi: & tunc dicendũ, q̃ aut illa lex vel cõ
stitutio trãsiuit in priuilegiũ, vel contractũ nõ subiectũ,
& illa potest allegari: quia non potuit tolli in p̃iudiciũ iu
ris alterius quæsiti, vt not. in d. c. innotuit. j. de iniur. & fa
cit quod no. per Bar. in l. quod semel. ff. de decre. ab ord. fa
ci. & per eundem in l. oẽs populi. ff. de iusti. & iur. Si autẽ
transiuisset in cõtractum vel in priuilegiũ subditi, recur
rendum est ad not. per Inn. in d. c. innotuit. j. de iniur. Idẽ
viderit dicendum, si illa abrogata sunt canonizata, p id
quod no. gl. not. 2. q. j. in primis. in ver. lex. quod ĩtellige,
si est canonizata ab habente p̃tãtem canonizandi: puta
per Papam. hoc dico quia Gratianus, qui cõposuit librũ
Decretorum, non habuit potestatem canonizandi leges:
licet multas inseruerit in volumine decreti, vt no. p doc.
& maxime per Io. An. in c. 2. j. de rescri. & ibi dicet. Extra
casus aũt prædictos est considerandũ, q̃ aut allegatur lex
correcta, & nõ inserta in corpore iuris, & nõ p̃ot allegari
p id, quod hẽ ĩ §. falsi. supradicto. & no. per Bar. in d. l. licet
do. Ant. de But. hic aliter videatur sentire, & non bene p
prædicta. Si autẽ est inserta in corpore iuris, tũc aut alle-
gatur ad decisionẽ causarũ, aut allegatur in argumẽtum.
Si ad decisionẽ cãrũ, & tunc aut allegaẽ ad decisionẽ cau
sę de præterito motę tempore quo lex nõ erat abrogata,
& tunc potest allegari ad decisionem talis causæ per id,
quod habetur in Aut. vt cũ de appella. cog. col. 8. N. i lex
noua superueniẽs respicit futura facta, & futuras causas,
nisi aliud exprimaẽ: & sic in dubio non respicit præterita,
vt in eo. c. fin. & l. leges. C. de legi. Ad decisionem aũt cau
sæ de futuro allegari nõ potest, imo incurrit tunc q s ĩ pę
nam falsi per ea, q̃ habentur in dicto §. falsi. & in d. l. fin. ff.
de falsis. Si aũt quæritur an possit allegari in argumẽtũ:
dicendũ q̃ sic, ex quo reperitur ĩserta in corpore iuris. &
sic intelligitur glos. l. j. ff. de coniũgen. cũ eman. libe. eius.
& quod ibi etiam no. per Bar. & quod dixi s̃. legem corre
ctam simpliciter possẽ allegari per habẽtem potestatem
iuris condendi, procedit pręcipue, vt possit ostẽdi qualis
fuerit affectio illã condentis, iuxta no. per glo. in dicto c.
quicũq;, & pręalle. c. nouit & interdum etiam allegatur,
vt id quod tollitur & reformatur, nõ sit incognitum, vt l.
j. §. j. C. de cadu. tol. Et ex pręd ictis etiã patet, q̃ ratio legis
correctę interdum p̃ot allegari, scilicet q̃n inserta est lex
in corpore iuris: quod ĩtellige, nisi expresse ipsa ratio es-
set correcta aliter, licet lex ipa tollatur: nõ semper tñ tol-
litur ratio per id, quod habetur in l. eos. ff. de cap. dimi. Et
ex prędictis etiã p̃ot inferri, an decretales decisæ (subau-
di & id quod ɔtinetur sub decretalibus decisis, pro vt sũt
multæ in hoc volumine, quæ habent decisos, vt patet ex
verbo &c. posito in eis) possint allegari. de quo ẽt tetigit
Archia. in præallega. c. fin. & Io. An. s̃. in proæ. circa fi. Nã
si sunt decisę tãq̃ superfluę, tũc p̃nt allegari, maxime pro
declaratiõe decre. put etiã sæpe faciũt doct. & idem si p p
plixitatẽ fuerit facta decisio. Si vero fuissent decisę, tanq̃
correctæ in meo quod deciditur, an tunc licitum sit tales
decisas allegare, recurrẽdũ est ad ea, quæ supradixi de iu
ribus, aut legibus abrogatis: siue allegenẽ pro decisione

b ¶ Papa & Imper. vid p D. Abb. c. 1. de pba. in princ. & Cy. in l. digna vox. C. de legi. Bal. in c. 1. de pb. Bal. in l. fi. in fi. C. de transac. Fely. in d. c. 1. de p bat in ver. modo adverte.

causatum, in argumentũ allegẽtur. Aduertẽ tñ q̃ Arch.
in d. c. fin. dixit in quatuor casibus posse allegari legem,
seu constitutionem abrogatam. Primo q̃n concordat
iuri nouo. quia tunc potest allegari ad commẽdationem
iuris noui. & sic etiam dicit d. Anto. de Burr. Sed certe nõ
video quomodo possit concordari iuri nouo, si erat corre
cta: nisi dicas quod primo fuit correcta, postea in effectu
fuit renouata. Secũdo dicit quod nõ debet allegari ad co-
adiuuandũ, si quis alias habeat plenum ius, & possit vin-
cere. Tertio dicit q̃ licet nõ posset allegari, tamẽ potest in
p̃mulgatione inseri per c. autoritate Martini. de conces.
præben. in 6. & etiam in scholis legi, ne quid antiquitatis
ignoreẽ l. j. §. & cũ triplici. C. de cadu. tol. & Insti. de testa.
§. j. Quarto dicit q̃ potest allegari quo ad instructionẽ, vt
no. Host. in summa de offi. dele. §. & in quo. Sed certe per
p̃dicta melius, vt s̃. dixi. ¶ In ea. gl. in fi. intellige gl. verã,
nisi q s se obliget ex voto, seu professione ad id, qđ est de
concilio: q a tunc ratione voti, vel professionis tenentur
per id, quod habeẽ in c. vnico. de voto. lib. 6. c. & si Chri-
5 stus. j. de iureiur. ¶ † In glo. ab omnibus. ibi, nam Papa &
etiam Imperator. Inno. videtur in effectu reprehendere
gl. & vẽ, q̃ Imperator non sit subiectus statutis canonum
quod non videtur verum, cũm oĩs creatura, & per conse-
quens ipse etiã Imperator videatur subiecta vicario Chri
sti: & per consequens Papæ, & consequẽter eius statutũ.
facit quod habetur qui filij sint legi. per venerabilem, &
in c. 2. de maio. & obe. Sed aduerte, quia vt hic tangit do.
Anto. de Bu. gl. potest saluari referendo singula singulis.
vt sic intelligatur gl. voluisse q̃ Papa non est subiectus ca
nonibus, seu ligatus: quia nõ potest sibiipsi legem impo-
nere, a qua non liceat discedere, per id quod habetur. ff.
de leg. 3. in l. si quis in principio testamenti. nec similiter
prædecessor potest ligare successorem, cum pari potesta-
te fungatur: par autem in parẽ non habet imperium j. de
elec. innotuit. & l. nam magistratus. ff. de arbi. facit etiam
quod habetur in c. fi. de rescrip. lib. 6. & similiter Impera-
tor non astringitur sua lege, vel prædecessoris eadem ra-
tione: verum est tñ q̃ in spiritualibus & etiam via pecca-
ti est subiectus Papę ipse Imperator sicut quilibet alius
Christianus, per ea quæ habẽtur in d. c. per venerabilem.
& qđ no. in c. nouit. j. de iudi. & in d. c. 2. de maio. & obe.
In temporalibus autẽ non est subiectus Papæ: quia Papa
non habet se intromittere de temporalį iurisditione im-
perij, per ea quæ habentur in c. causam quæ. j. qui filij sint
legi. & præalleg. c. nouit, nisi in casibus, in q bus in c. li-
cet. & c. cum sit generale. j. de foro compe. ¶ Item aduer-
6 te: quia licẽt † Papa & Imperator non ligentur suis legi-
bus positiuis: facit quod habetur in c. non dubium j. de
sent. excom. & in l. Princeps. ff. de legi. tamẽ ligantur le-
ge diuina & naturali: alias si in illis contrauenirent, pec-
carent: & grauius alijs, cum sint in maiori dignitate, per
id quod habetur in c. cum quidã j. de re iudi. & facit etiã
quod no. per Io. An. in c. magnæ, post prin. de voto. Et iõ
in æterno iudicio plus cęteris punientur. vnde dicit glo.
in c. præsul. 2. q. 4. q̃ sicut Papa super oẽs eminet sine com
paratione, ita si male se habuit sine comparatione tanq̃
diabolus damnabitur. facit quod habetur de pœni. dist. j.
7 post princ. ¶ † Et per prædicta patet, q̃ Papa & Impera-
b tor [b] etiam suo contractu ligantur: quia etiam iure natu-
rali id procedit. facit quod habetur in c. j. j. de proba. & in
l. Cæsar. ff. de publica. & in l. digna vox. C. de legi. & ibi
Cy. Et similiter Papa & Imperator astringũtur suo voto
& iuramento: nec potest Papa seipsum absoluere, per id
quod no. 16. q. vj. autoritate. & j. de insti. c. fi. & illud est in
argumentum: quia inter absoluentem & absolutum de-
bet esse distinctio personarum, siue personalis. & facit ẽt
quod no. gl. in c. sane j. de offic. deleg. & in c. nõ est. de vo
8 to. vbi etiam gl. dicit q̃ † Papa non potest quem absolue-
re a voto sine causa: & si eum absq; causa absoluat, non
erit absolutus in foro conscientiæ: & ante, & etiam con-

sequen-

sequenter quo ad Deum.& idem voluit Inn.in c.cum in-
ter P.j.de renun.facit etiã quod no.p glo.& quod ibi ẽt
dixi.in c.quanto.j.de iureiur. Et aduerte ẽt qđ dixi, ꝙ se-
ipsum absoluere non põt a peccato.facit quod no.j.in c.
oĩs.de pęni.& remis. Et tãgit ẽt hic do.Ant.de Bu.& plus
vr̃ sentire Io.An.ſm eum in c.significasti.j.de foro cõpe.
quod licet non astringatur Papa iuri positiuo:astringitur
tñ menti legis positiuę determinãtis aliqd circa peccatũ
ex mente legis diuinæ:vnde ſm eũ vr̃ ꝙ astringat̃ deter-
minatione c.oĩs vtriusque sexus preallegati.de pęni. &
remis.Sed tñ posset dici qđ licet nıale faciat non seruãda
in sua persona id, quod dr̃ in c.oĩs.tñ non habebit locũ
pœna ibi posita,quæ alios astringit,cum illi nõ videatur
subiectus,ex quo est pœna iuris positiui,quod tene mẽ-
ti: & per hoc habes an Papa vel imperator ligent̃ legib⁹
vel canonibus.Certum est aũt ꝙ Papa legibus non ligat̃
sed an liget̃ canonibus, superius est dictũ.& finaliter an
Imperator subijciat̃ legibus vel canonibus.Io.p hoc di-
xit gl.hic de subiectis, vr̃ ꝙ statuta prædecessorum nõ li-
gent successores·qa nõ cẽsent̃ subiecti,sed pares vt dixi:
par in parẽ non hẽt imperiũ & per hoc patet ꝙ successor
nõ ligat̃ statuto prædecessoris, per quod infert̃ excõica-
tio contra facientẽ.& facit quod no.per Archid.in c.Ro-
mana ecclesia.j.de sen.excõi.in 6.An aũt statuens liget̃
ꝓprio statuto, no.in c.ij.de cõsti.li.6.& cõcludit ibi, quo
ad spiritualia nõ ligat̃·qa sunt extra ecclesiã. & de his q̃
foris sunt,nihil ad nos, quo ad ipsa spiritualia: vt j.de di-
uor.gaudemus.& ij.q.j.c.multi.In temporalibus aũt con
clude,ꝙ si sunt infideles,subiecti sunt imperio & leg.Ro
manæ.l.nemo.& l.Iudæi.C.de iudæis.facit quod habet̃
in c.Iudæi.j.de testi.Si aũt sunt in terris ecclesiæ:tũc sunt
subiecti Papæ quo ad tẽporalia,sicut laici & Christicolę
facit quod hr̃ j.de appella.si duobus.Si autẽ non habitẽt
in terris ecclesiæ:tunc vt dixi,nõ sunt subiecti Papæ quo
ad tẽporalia: quod intellige verũ nisi in casibus, in qbus
laici Christicolæ sunt subiecti ecclesiæ,de quibus in c. li
9 cet.& c.cum quia.j.de foro comp.¶ † Et ex prędictis etiã
potest inferri, an laici teneantur ad obseruantiam cano-
a num [a] de clericis aũt non est dubium,cum illi sunt subie
cti potestati episcopali. Potes cõcludere ꝙ in spiritualib.
& materia peccati sunt subiecti Papæ & canonibus.facit
quod hr̃ in c.tuam.j.de ordi.cogni. & in c.fi.j.de præscri.
& quod notat̃ per gl.in regula,possessor.de reg.iur.li.6.&
per Io.An.& Io.Cal.in c.j.j.de noui ope.nũ. In tꝑalib.au
tem idem dicas,si sunt de tẽporali iurisdictione ecclesiæ,
quia de terris subiectis ecclesiæ quo ad temporalem iuris
dictionem,per id quod hr̃ in c.si duobus.j. de appella. Et
quæ sint terræ subiectæ ecclesię quo ad temporalem iuris
dictionem,plene dixi in c.si diligenti.j.de præscr. & facit
ad prædicta quod no.glo.notabilis.in c.ij.de arbi.lib.6.Si
aũt non subest laicus in temporali iurisdictione ecclesię,
10 tunc quo ad tẽporalia non ligatur lege canonica.¶ † An
autem clericus in bonis patrimonialib.ligetur lege ciui-
li,& imperiali,dicet̃ in c.ecclesia.j.eod.de quo etiam ali-
quid in c.cum sit.& in c.si clericus. & c.quod clericis.vbi
bona glo.j.de foro compe.& plenè per do.Ioan. Cald.in
sua disputatione,quæ incipit,statuto ciuitatis cauet̃.& te
11 tigit in d.c.si clericus.¶ † An aũt si agatur de re ecclesiasti
ca seruanda, sint aliquo casu statuta laicorum tangitur ꝑ
Bar.in l.cunctos populos.C.de summa trinit.& tangetur
in c.ecclesia.j.eo.& vt tetigi in notabilibus, vr̃ posse dici
per hunc text.ꝙ constitutio canonica liget res ecclesiasti
cas, vt ſm canonem terminari debeat causa super re ec-
clesiastica etiam in foro seculari.quod intelligit d.Ant.de
Bu.hic ꝓcedere in decisorijs:qa quo ad illa seruandi sunt
canones,& nõ statuta laicorũ.& sic intelligatur iste text.
In præparatorijs autem vr̃,ꝙ seruari debeat statutum, &
ordo fori ciuilis,si illa causa agitetur. Et in procedẽdi mo
do seruabitur statutum,licet nõ quo ad decisionem. facit
quod no.gl.in d.c.quod clericis.& quod ibi dixi. & quod
notauit Io. Cal.in p̃dicta quæstione.& ẽt Io.An.in addi.
Spec.in ti.de consti.§.a. Item aduerte inquantum dixi in
decisorijs, seruari debere ius canonicũ si agat̃ de re eccle
siastica:qa illud est verum ſm Host.vt hic tangit do.Ant.
de Bu.qñ agitur de re iam facta ecclesiæ:secus si ageretur
actione personali pro consequendo rem ad vtilitatẽ ec-
clesiæ:nam adhuc non erat ecclesiæ, quia tunc seruabit̃
ius ciuile, prout vr̃ velle Host.in summa de consuetudi-
ne.§.fi.ver.sed quid si clericus.de quo dicetur.j.eo.in c.ec
clesia.Et ad materiam facit quod notatur per Ioan.An.&
Io.Cal.in c.2.j.de noui oper.nun. Et ex prædictis, & etiã
ex tex.iuncta glo.colligi potest, ꝙ verbum generale reci-
pit restrictionem ſm naturam subiectæ materię. qñ lite-
ra hic dicit,ab omnibus obseruentur:debet intelligi.s.su
12 biectis:vt intelligit gl.¶ † Et circa hoc an verba genera-
lia recipiant restrictionem aliquam,tetigit hic do.An.de
Bu.quæ fuerunt de mente Bar.in l.j.§.nuntiatio.ff.de no.
oper.nuntia. & etiã ibi Iac.de Arer. Potes concludere,vt
hic in effectu tangit dom.Anto.de Bu.ꝙ aut verba gene-
ralia enuntiant aliquid de præsenti,vel de p̃terito:& tunc
recipiunt restrictionem ſm ꝙ patet in l.quod oẽs.ff.qui sa
tisda.cogan.nam dum ibi dicitur inter oẽs conuenit, in-
telligitur.s.qui interfuerunt.& de hac re interrogati fue-
runt similiter in l.scientia.§.qui cũ aliter.ff.ad legẽ Aqui.
dũ dr̃ ibi,vt vim vi repellere licet,oĩa iura clamant.intel-
ligit̃.s.quo ad iura de ipsa tali materia loquentia : qa oĩa
alia iura non de hoc loquuntur. facit ad prædicta de ele.
c.Osius. & de pact.c.j.Interdum vero vniuersalis oratio
profertur dispositiue: & tunc recipit restrictionem de ha-
bilitate: aut si referatur ad habiles si aliquid noui conce-
dat,seu disponit,per id quod hẽtur in l.j.C. de sacrosanc.
eccl. dum dicitur ibi habeat vnusquisque licentiam &c.
nam intelligitur scilicet, habilis. Idem dicit do.Anto.de
Butrig.si disponat aliquid ad excitationem iuris antiqui,
vel ad eius executionem:quia restringitur ad capaces ma
teriæ ipsius iuris antiqui.facit quod hr̃ in c. licet in corri-
gendis. & in c.graue.j.de offi.ordi. Si vero lex vniuersali
verbo loquens, concedat exceptionem actus antiqui : &
tunc ſm Bart.& Iaco.de Are.non restringitur per ea,quæ
habentur in dicta l.j.§.nuntiatio.vbi patet,quod licet pos
set nuntiari nouum opus,quo postea conceditur, ꝙ om-
nibus diebus possit nuntiari:intelligetur,& feriatis. Do-
minus tamen Anton.de Butrig.hic dicit, quòd hoc casu
restringetur, & ampliabitur factum secundum naturam
meram,prout minus sequeretur absurditas: & ideo dicit
quòd si intelligendo extensiue sequeretur aliqua absur-
ditas, recipiat restrictionem per id, quod habetur in l.ij.
C.de sacrosanct.eccle.alias secus. sed iuxta prædicta po-
test quæri,quia hic loquitur de statutis canonicis, an li-
13 gent omnes. ¶ † Quid de constitutionibus imperiali-
bus,an ligent omnes. Quidam dicunt, quod ligant so-
lum illud, quod est subiectum imperio, per id quod ha-
betur in l.2.C.de sum.trin. & fi.ca.& ibi vr̃ tenere Cy.ꝑ
quo allegat quod habetur in l.ij.C.de eunuchis. & l.mer
catores.C.de commer.facit quod hr̃ in §.his omnibus.in
Auth.de here.& falc.col.j.& per hoc etiã alleg.quia non
obedientes de facto imperio,nõ videntur dicti legum sy-
nodali subiecti.facit quod habetur in l.quæ adulteriũ.C.
de adul.& facit quod no.gl.in l.ij.§.postea.ff.de ori.iu.vbi
ponit quõ Græci fuerunt experti Romanos, anteq̃ illis
traderent leges,an forẽt digni dicit Bar. in d.l.C.de sum.
trini. contrarium ex eo, quia imperator dicitur esse dñs
totius mundi.l.de precario.ff.ad le.Rhodiam. de iactu.&
facit quod habetur vij.q.ij.in c.a tribus.& in c.cum ad ve
rum.96.di.per hoc allegat etiam,quia alias sequeretur. ꝙ
Florentini,& Veneti,& alij q non obediunt imperio,nõ
obligarentur.Dñs Ant.de But. hic dicit, ꝙ aut loquimur
de lege priuilegiata, & tunc ista non extenditur ad non

a ¶ Canonum. Vide per Inn.in c.inquisitioni. de sent. excõic. vbi dicit,quòd laicus, qui non est de temporali iurisdictione Papæ, non tenet̃ ei ad obedientiã,nisi in cõcernentib. animam. hoc dictum tenet Abb.in c.2.de vot. vide Fel.in ca. accepimus de fid. inst.in ver. & addit hic do.Abb.

¶ Nemo debet suo sensu duci, sed seruari det solemnitatem iuris canonici.

subditos de facto & rebelles, p ea quæ habent in l.amissione.§.qui deficiunt. & qđ ibi no.ff.de cap.dimi.& facit ět quod no.j.de sen.excõi.a nobis. Si aũt est lex nõ priuilegians,sed aliud disponens:& tunc concludit, q aut illi qui non obediunt ex causa sunt exempti a potestate imperij,vt subiecti ecclesiæ:vel alij,qui ex causa fuerãt exẽpti.facit quod no.Bar.de Venetis in l.hostes.ff.de capti. & tunc dicit q non ligant statutis imperij cũ causa: tunc excludit q si tanto tpe steterunt in libertate q imperator visus sit negligens quasi possessionem iurisdictionis: tunc & si sint in mala fide nõ obligant statutis imperij,fm do. Ant.de Bu.q si nõ est in quasi possessione iurisdõis a qua dr pẽdẽs ptãs iurisdõnalis:& pñr ptãs statuẽdi cũ fructus quasi possessionis iurisdõis,cessat eẽ exercitiũ istius iurisdõis iuxta no.p Inn.i c.in lris.j.de rest.spo.& i c.pfultatio nib.de iurep.fatetur tñ q nõ possent præscribere ius exẽptionis, vt sic essent acæphali & nulli subditi, qa id fieri non põt per id, quod legi & no.in c.cum non deceat.j. de pscri.30.an.& quod no.Inn.in c.bene.ij.de postu.pla. & facit ět quod no.p gl.in c.per venerabilẽ.j.qui filij sint legi.vbi ẽt dicit ,Hosti.vt refert hic dom.Anto.de Bu.q non possunt reges Franciæ & similes contra imperatorẽ oĩmodam exemptionem præscribere, nisi forte noĩe Romanę ecclesiæ id facere valẽt. facit ad prædicta quod no. in c.in apibus.vij.q.j.fatetur tñ q dici põt q non peraut in non obediẽdo imperatori,sicut in simili dici cõsueuit de decimis, qñ non petunt,iuxta no.j.de deci.cum sint hoies & c.a nobis.& prædicta fm do.Ant.maximè procedunt,qa fm eum in dubio non præsumit statuentẽ velle statuere,quo ad non cognoscentes de facto ipsos statuẽtes in superiores.alleg.l.fi.C.de infan.expo.& quod no. Archi.xij.q.ii.cum deuotissima.sup gl.in verbo,componat. & sic dicit posse intelligi l.ij.C.de eunuc. & l.mercatores.C.de cõmer. Sed certè hæc ratio vr concludere ẽt in casu sequenti, qñ.s.non esset trãsactũ tps,de quo s. iõ non vr bona.Si vero non steterunt tanto tpe in libertate,q visus sit esse negligens in quasi possessione subiectionis recuperando:vel aperte apparet, q aliquos actus fecit,p quos patet q non intendit præstare patientiã:tũc dicit q bene ligarent de iure,ex quo nondũ perdidisset possessionẽ,licet de facto nõ seruarẽt ipsam legẽ: & subdit q ẽt patiẽtia lõgi tpis videret induci quædã oblimo ipsius quasi possessionis,& p hoc perderet illã p ea, quæ habentur in l.furtũ.§.ij.ff.de vsucap.cũ ibi no.& ad mãteriã facit quod no.per Inn.j.de ele.querelã.& j.de rest. spo.olim.el ij.¶ Sed aduerte , qa inquantũ dixi post do. An.de Bu.q si Imperator tãto tpe fuit negligẽs,q videat quasi pdere iurisdictionem possessionis, q habet in quolibet subiecto iperio:licet aliqui qñq; nõ obediãt, q si sciãt legẽ,nõ ligabit talis lex talẽ populũ.Et si sit in possessione,& mala fide:nã istud nõ vr esse verũ, qa talis populus nõ põt dici possidere seipsum, seu iurisdictionẽ superioritatis in seipso.l.liber homo. ff.de ac.re.do.& per pñs vr ipsum Imperatorẽ tanq̃ pprietariũ habere pprietatẽ ex quo,illã alius nõ habet:sequat fructus quasi possessionis iurisdictionis,vt voluit Inn.in c.Cumana.j.de elect. secus qñ alius esset in quasi possessione , licet mala fide, iuxta ea quæ no.per Inno.in c.in literis.j.de resti.spo.ad materiã ẽt facit quod hr xij.q.ij.cũ deuotissima.& quod ibi.not.Archi.¶ In gl.super verbo,iudicijs.in fi.Vel potes dicere q verbum actionibus respiciat actorem q ibi dicit iudicijs respiciat iudicẽ fm Phy. excludat arbitrũ, qui suo sensu regit,si inique pnũtiat,de quo tãgẽt in gl. fi.Vel põt dici q quatenus dicit actionibus, intelligat.s. extra iudicium.Nam actio interdum ponit p actu, vt hr in auth.hoc ius porrectũ.C.de sacrosan.ecc.canonizata

a ¶ Suo sensu. Vide d. Ab. in c.pastoralis. §. quia verò. de off.dele. in versi. in gl tenetur. vide Bal. in prælu.ij. decret. fm Tho. 1.2.q. 97.artic.2. d.Fel. in d. c. pastoralis.

14 x.q.ij.ibi dum dicit,actio pia cõsthtuit. ¶ † Et aduerte fm d.Ant.de Bu.q cõiuctã gl. & ex dictis doc.siue tractet de cã ciuili,siue canonica,siue de actu iudicis,siue ptis,siue etiam de libello,siue de probationibus,siue de sentẽtijs, seruari debet solennitas iuris canonici, & id quod canon iubet:& in eis nec reus,nec actor, nec alia persona , quæ versatur in iudicio:de quibus j.de verbo.sign. in c.forus. debens suo sensu duci, sed scđm canonum autoritatem. facit quod dicetur in gl.seq.¶ In glo.fi.ibi, lege qualem. Sed certè ibi non loquit in iudicib.sed in arbitro, & simi liter in l.diem proferre.§.stari.eo.tit. Et aduerte q lecũdũ hoc vr esse de mente gl.& etiam voluit Phy.super gl.præcedenti,vt voluit Ioan.And.vbi etiã tetigit,q arbiter potest iudicare suo sensu malo, sed informato scđm leges. & iura, vt vr velle gl.p id,quod ẽt sequitur iuncto eo, qđ dicit in princ.Sed aduerte,qa licet docto.simplicitet trãseant residendo,q aliter potest index suo sensu iudicare: tñ id non est indistincte verum nã. si iudicat expresso iuris errore in snia , non valeret sentẽtia nec etiã induceret petitionẽ pœnæ alicuius,per id qđ etiã no.in l.apud Celsum.§.item quæritur.ff.de doli excep.Si autẽ iudicat non expresso iuris errore in snia:tunc licitẽ pnunciauerit cõtra ius,stari deberet sniæ meni pœnę per l.diem proferre. §.stari.C.de arbi.& imputetur sibi parti,qui talem elegerat.ar.l.q mandato.ff.de mino.Si tñ suisset pecunia corruptus , vel aliter per dolum tulisset sniam:licẽt contraueniens sniæ de more ,& rigore incurreret.tñ contra petitionẽ pœnę posset se tueri exceptione doli: & in hoc differt snia arbitri a snia iudicis lata per pecuniã,q ipso iure est nulla,& nullum parit effectum.l.venales.C.qñ prou. non est nece.secus in sententia arbitri corrupti pecunia: quia vt dixi illa saltem tenet,quo ad effectum,vt ipso iure incidat in pęnam volens venire contra.¶ † An autem 15
si arbiter pnunciet contra ius non expresso errore:& nec per dolum,vel per pecuniã faciat litẽ suã,ita q possit con uenri ad interesse partis,vt in l.pe.C.de pac.& in l.fin.ff. de varijs & extraordi.cogni.per Bar.in quib.vr cõcludi,q sic per ea,quæ hñr in d.l.penu ¶ † An autem iudex possit 16
a iudicare suo sensu [a] tetigit etiam hic Inno. nam vr,q sic per id quod hr in §.iusiurandum. in Auth.de desen.ciuil. col.3.vbi videtur dici, quod dictũ est seruare æquitatem scđm,q sibi visum fuerit.& Inno.dicit posse dici,quod illud debet intelligi extra iudicium , vt in officijs dandis. Vel secundo põt dici scđm eũ,quòd ille text. etiã põt intelligi in iudicialibus,in his quæ pẽdent ab eius arbitrio, prout contingit in dãdis iudicijs,seu dilationib. facit qđ no.in c.j.& ij.j.de dila.& in l.j.C.de dila.Itẽ etiã in dispensationib.intellige , si illam velit facere causa subsistente. nam aliter non vr posse inferior a Papa:quia tunc diceret potius dissipatio,q̃ dispẽsatio.facit quod no.in c.de multa.j.de præben. & quod ibi etiam plene dixi . & quod hr j.q.vij.§.nisi rigor.Itẽ etiam procedit in pœnis ordinarijs temperãdis:& intellige ex causa, & ante sniam scđm ea, quæ leguntur in l.quid ergo.§. qui nos.ff.de his q no.infa.Post sniam aũt,vel etiã ante,sine causa non posset temperare pœnas ordinarias per ea, quæ hñt in iuribus prællt.In pęnis autem extraordinarijs,in quibus non est determinata pœna, satis potest dici , quòd posset iudicare scđm suum sensum per ea,quæ hñr in c.de causis.j.de off.deleg.& facit etiam quod no.Inn.j.de eo,qui fur.or.suscepit.ea.gl.& quod hr in l.j.§.fi.ff.de iur.dot. dicit tñ hic d.Ant.de Bu. q si in extraordinarijs criminibus consuetum esset certã pęnam imponi , quòd si index aliam maiorem imponeret censeretur lædere partem, & posset appellari per id,quod hr in l.hodie.cum ibi nota.ff.de pęn.& in l.si qua pœna.ff.de verb.sig. Dicit etiam hic do.Anto.de But. quòd in his,quę committũtur facultati iudicis,potest vti suo sensu exemplũ potẽst poni per ea,quæ notant in cle. dispẽdiosam.de iud.circa fi.vbi patet quòd in certis casib. ibi põsitis datur facultas iudici,si vult procedere sine strepitu,& figura iudicij:& sic poterit aliter procedere, si sibi placuerit poterit ordinatiẽ procedere . etiam potest poni exemplum

exemplum per ea, quæ hñr in c.consuluit.j.de offi.deleg. vbi patet, ꝙ in facultate iudicis est differre peremptoriũ ad aliam diem sequentem. faciunt ad prædicta quæ notauit Io.And.in addi.Spe.in tit.de cita.§.sequitur.versi.sed nũquid.ad finem additionis. Item potest poni exemplũ per ea, quæ habentur in c.exceptionem.j. de except. vbi dicitur, ꝙ in facultate iudicis est, etiam ꝙ parte non excipiente posset, ex officio suo repellere excommunicatum facit quod habetur in c.pia. de excep.lib.vj. Posset etiam poni exemplum, quando dubium est de reuocatione literatum per ea, quæ habentur j.de rescrip.pastoralis. vnde in istis casibus poterit procedere suo sensu. nam satis dicitur facere id quod ius ex quo relinquitur in eius facultate, quid faciat: vbi autem sumus in his, quæ non reperiuntur commissa facultati iudicis, & dubitatur nunquid iudex possit vti suo sensu, & non sumus in arbitrarijs: ergo videntur variè loqui. nam glo.hic videtur velle, ꝙ potest iudex suo sensu regulato ad limites iuris communis vti. Alibi dicit gl. quod debet pronuntiari secundum suum sensum informatũ prius collocutione sapientum.j.de app. vt debitus.in gl.in verbo rationabili. Alibi dicit ꝙ non dẽt iudicare ſm suum sensum, sed ſm suã opinionẽ, vt in c.iudicet.30.qõ.7. potest dici, vt hic dicit do. Ant.de But. ꝙ si uult iudicare scd̃m suum sensum, prout opponitur formæ mandati: & tunc si taliter iudicat, nõ valet, quod agit, vt j.de iudi.cum dilecta.& in c.Pisanus.de restit.spoliat.& facit quod habetur etiam in l.diligenter. ff.mandati. Aut vult iudicare scd̃m sensum, prout opponitur iuri: & tunc non opponitur iuri certo, aut iuri dubio, sup quo sunt opiniones. Si iudicat suo sensu ↄtra ius certo expresso iuris errore in sententia, tunc nihil agit: quia nõ valet qđ agit, vt ij.q.6.§.diffinitiua.& etiã de sententia excõicationis. per tuas.& l.ij.C.qñ prouo. non est neces. Si autẽ nõ exprimitur error in sentẽtia, tũc potest iudicare ſm suũ sensum respectu valoris sententię: qa sñia de mero iure tenebit, nisi lata esset per pecuniam. nam non potuit retractari per viam appellationis, vel alio remedio cõpetenti per ea, quę habentur in l.j.ff. de appella.& j.de re iudi.cum inter vos.& de constitu.c. suborta. & in l. ij. C.si aduer. rem iudi. & ſm prædicta debuit intelligi ſm quod notauit gl.in dicto c.vt debitus. Si autem vult iudicare suo sensu, prout opponitur iuri dubio, sup quo sunt opiniones probabiles, nõ tñ est aliqua opinio cõis: & tũc poterit iudicare ſm suum sensum. s. opinionẽ. Nam põt dici ꝙ ſm suum sensum nõ potest iudicare, qñ per hęc discederet a tramite iuris cõis, sed bene potest ſm opinionẽ suã, qñ ius est dubium, super quo sunt opiniones. Dicit tamen do.Ant.de Butri. ꝙ a tali sñia poterit appellari per regulã generalẽ.c.de maioribus.j.de appel.& l.j.ff. de appel. & qa forte iudex appellationis posset habere aliã opinionẽ. Si vero licet ius sit dubiũ, tñ super illud erat vna opinio, quæ erat cõis: tũc nõ debet iudicare ſm suũ sensum, prout opponitur iuri cõi ex eo, qa ꝓut dixit hic Io.An.cõis opi.est sequẽda, nisi notorie esset falsa, vel rationabiliter conuinceretur, quod habebit æstimare bonꝰ iudex & acutissimi ingenij.ar. c. capellanus. j. de ferijs & facit quod no.Bar.in l.fi.C.de pęna iudi. Est tñ aduertendum, vt tangit do. Ant. de Bu. ꝙ vbi ꝓnuntiat contra ius dubium, vbi sunt opi.& pronuntiat contra cõmunẽ opi. illius errore expresso, ꝙ tunc nõ reddetur nulla ipso iure: licet secus sit qñ pronuntiat cõtra ius certũ expresso iuris errore in sñia.vt s̃.dixi.& idem voluit Bart.in l.cũ prolatis.ff.de re iudi.& potest dici etiã esse ius dubium, nedum qñ super casu legis vel capituli sunt opiniones. sed etiã qñ nõ apparet tex.expressus, sed venit decidendus ꝑ argumenta, vel rationes, vel similitudines. facit quod no. Inno.in c.cum speciali.j.de appel. & quod no. etiam per Cy.in l.j.C de erro.adu. ¶ Et ex dictis patet ꝙ interdũ aliqua cõmittuntur facultati & potestati iudicis, Interdum aliqua cõmittuntur ad arbitrium iudicis simpliciter, vel tãquã ad arbitrium boni viri, quod in dubio videtur semper sic debere intelligi, qñ aliquid committitur ad arbitriũ iudicis, cum iudex censeatur esse bonus vir, vt in l. vir bonus.ff.iudi.solui.& l.cõtinuus.§.cum ita. ff. de ver. oblig. Et de exemplis qñ aliqua committuntur ad facultatem iudicis.s̃.fuit dictum. Quãdo aliqua committuntur ad arbitrium iudicis, patet exemplum in dilationibus arbitrarijs, vt habetur in c.j.& ij.j̃. de dila. & patet etiam in pęnis non determinatis a iure per ea, quæ dixi s̃. & quæ leguntur & notantur.j.de offi.deleg. de causis. Quędam autẽ committuntur ad arbitrium iudicis cum causa, vt patet in pęnis ordinarijs mitigandis, vel ampliandis de quibus etiã dixi s̃.vt habetur in §.notandum.ij.q.j.& in l.qd ergo.§.pęna grauior.ff.de his qui no. infa. & in dispensationibus faciendis per inferiorem a Papa, vt etiam superius tetigi. Papa autem quia super ius est, vt j.de conces. prębẽ.in c.cum nostris.ſm do.Ant.de Bu. potest ẽt absq; causa dispensare: quia ex quo super ius est, in ipso ꝓ rõne voluntas. facit quod habetur insti.de iure natu.gen.& ciuili.§.sed quod principi. Tu vero intellige ſm hoc dictũ, qñ vult dispensare circa ea, quæ sunt iuris positiui: secus, si vellet dispensare circa ea, quæ sunt iuris naturalis: puta cõtra votum, vel iuramentum, qa tũc nõ posset sine causa, vt est gl.ordinaria. & notabilis in c.non est.j.de voto. & no.Inn.in c.cũ inter.j.de renun. Quædam aũt cõmittũtur discretioni iudicis, & tunc bene dicit Lap.& Abb.in c.2.de iura.cal.li.vj.ꝙ intelligitur facta cõmissio tãquam ad arbitriũ boni viri. Et idẽ si dicatᷣ, ꝙ faciat prout sibi visum fuerit expedire, prout satis colligi põt ex his, q̃ hñr in tex.& gl.j.de corpo.vitia.in c.ij.& hoc sequitur Lap.& Abb.in d.c.ij.licet Io.An.in nouella, aliter videatur sentire, & non bene, vt hic tãgit d.Ant.de But. facit quod hr̃ in l.si fideicommissaria.ff.de fideicom.liber.& quod not. Bar.in extrauaganti ad reprimendum, in verbo. videbitᷣ. vbi etiam hoc vr̃ esse de mente ipsius. Quædã aũt cõmittuntur ad iudicis consciam. & tunc dicit gl.in c.statutũ. §.assessorem, j. de rescrip.in vj. quæ cõsueuit reputari notabilis, quod poterit sequi id, quod voluerit, nec poterit appellari. Contrarium tñ vr̃ sentire gl.in cle.j.de iure pat. Potes tñ concordare, qa verum est quod nõ potest appellari, quo ad hoc vt iudex teneatᷣ deferre appellationi, tamen bene potest appellari ad finẽ, vt negotium deuoluatᷣ ad superiorem, vt sic superior possit deliberare, an id, qđ gestum est, debeat reuocari.arg.c.pastoralis.§.præterea.j. de offi.dele.& quod legitᷣ, & notatur in c.pastoralis.j.de appell. ¶ Interdum aliqua cõmittuntur ad liberum arbitrium iudicis. tunc Io.An.in addi.Spe.de citatione.§.sequitur.versi.nunquid creditur. vr̃ dicere ꝙ poterit facere id, quod voluerit do.Ant.de Bu.hic dicit, ꝙ istud factum potest procedere, qñ illa quæ committuntur ad liberum arbitriũ iudicis, sunt leuis pręiudicij: secus in his, q̃ sunt grauis.& pro hoc etiam allegat no.per Bar.in extrauagãti ad reprimendam.in ver.vester.vbi concludit, ꝙ licet ꝓpter dicta verba intelligatur iudex esse liber a regulis iuris positiui, per ea quæ hñr in l.ex eo.ff.de testa.mil.& ibi etiam aliquid de materia per Bar. tñ non erit liber a regulis iuris, & æquitatis naturalis, seu iuris gentium: imo debebit illa sequi, facit quod hr̃ in cle.pastoralis.de re iudic. & in l.si quando.ff.de inoffi.testam. Et idem si potestati daretur liberum arbitrium in aliqua cã, nõ poterit per hoc de iure lædere partem aliquam contra iustitiam, & contra æquitatem naturalem, sed bene poterit omittere solẽnitates iuris ciuilis. & ita voluit gl.notabilis, in cle.sæpe. de verbo.signific.in versi.defensiones.vbi concluditur, ꝙ per dicta verba non intelligitur sublata iustitia, sed solũ solennitates, & figuræ iudicij: & sic videtur, ꝙ circa respicientiam condemnatoria iudicij poterit præiudicare parti, sed nõ circa decisoria. facit quod habetur in l.si ꝓcura-

thr.ff.de cōdi.indebi.& quod habeṫ in d.l.si qn̄.de inoffi.
test. & istud ēt fuit de mēte Bar.in præalleg.extrauag.in
quātum dixit ꝙ solēnitates iuris positiui videnṫ remissę,
sed non intelligiṫ ꝙ esset remissę solennitas iuris natura-
lis, seu gentium. licèt do.Ant.de Bu.videaṫ aliter hic ip-
sum recitare.& idē dicit Bar.dicendum in præalleg.loco,
si data fuerit potestas iudici in aliqua causa, vt procedat
in illa causa, ꝓut arbitratus fuerit & voluerit: idē si dictū
fuerit ꝙ possit procedere de facto, qa intelligiṫ in manu
regia cōmissa forma iuris positiui & naturalis, seu gētiū.
facit quod habetur in l.ij.circa prin.ff.de orig.iur.& plus
dicit Bar.in loco præallega.ꝙ q̃tuncunq; verba sint latis-
sima, nihilominus habebit locū; quod est dictū eo præ-
cipuè, qa non pōt quis esse supra leges magis q̃ impera-
tor vel Papa q̃tūcūq; sint subiecti iuri naturali, per ea
quæ notanṫ per Inn.in c.quæ in ecclesiarū.j.eo.¶ Et per
prædicta dicit etiam Bar.in dicto casu, ꝙ non poterit iu-
dex reijcere exceptionē ꝑscriptionis quæsitæ ex disposi-
tione iuris ciuilis, qa ex quo per illā ius est quæsitū par-
ti, tollere tale ius & dare, esset cōtra naturalem æquitatē.
facit quod no.in l.bona fides.ff.depositi.& quod no.Inn.in
d.c.q̃ in ecclesiarū.& Cy.post Gui.de Suza.in l.fi.C.si cō-
tra ius vel vti.pub.Nec ob. si dicatur ꝙ verba importan-
tia liberū arbitriū tollūt oīa, & includunt voluntatem et
ratione nō regulatam, dummodo excludaṫ dolus, per ea
quæ habenṫ in l.creditor.§.Lucius. ff.manda.qa illud est
verū, vbi nō tangit præiudicium tertij, sed concedentis
potestatē; per id quod habeṫ.de offi.deleg.super eo.& in
c.pastoralis.eo.ti.quod diligenter tene mēti ꝓ declaratio
17 ne & limitatione dicti §.Lucius. ¶ †Sed iuxta prædicta
potest dubitari: qn̄ aliquid committitur ad arbitriū iudi-
cis, si male arbitreṫ qua via poterit recedi ab ipso, eo ꝙ ip
se fuerit arbitratus.Gl.in c.super his.j.de accus. dat duas
vias: vna est via appellationis, & hanc etiam videtur se-
qui Ioan.And.in præallc.§.In additionibus. & Barto.in l.
eius.ff.de appel.recitat etiam gl.in d.c.aliquā viam vide-
licet, qua poterit peti reduci ad arbitrium boni viri, quod
esset valde notandum, si esset verum, tñ d.Ant.de Bu.ibi,
vbi etiam tetigi, dicit illud posse procedere in his quæ ex
traiudicialiter fierent, quæ non transeunt in rem iudica-
tā.facit qđ not.Inn.in c.j.de his quæ fi.a ma.par.ca. secus
in actibus iudiciarijs, qui transeunt in rem iudicatā, vt j.
de re iudi.cum inter vos.¶ Et aduerte qa ſm prædictam
gl.Io.An.& do.Ant.de Bu.& Bar.videtur velle, ꝙ licèt ali
quid committatur arbitrio iudicis, si male arbitreṫ, posse
appellari.& per hoc vř esse tex.in l.si qua pœna ff.de ver.
signi.contrariū tameṫ voluit Inn.in extrauag.præsenti, q̃
olim erat in tit.de rescrip. inter constitutiones Innocen-
tiales.& idem vř sentire in c.fi.de ferijs, & Bar.in aliquib.
lecturis in l.j.ad fi.ff.de lega.ij.vbi etiam hoc tetigi. ¶ Et
per hoc ēt vř ꝙ si a sententia arbitratoria, sit reclamatum,
& petitur reduci ad arbitrium boni viri, per Bart.in l.si so
cietatem.§.arbitrorum. ff. pro socio. ꝙ si feratur sñiā per
iudicē pro tali causa, ꝙ non poterit appellari. & hoc etiā
vř tenere Io.An.in addi.Spec.in tit.de appel.& vidi consi
lia pro & cōtra.sed per ea, quæ dixi superius videtur con
trarium fore dicendum.& ita etiam tenui in d.l.j.ff.de le-
ga.ij.& in c.Quintauallis.de iuterā.de quo ibi plenè dixi.
18 ¶ Item aduerte, quia dixit do.Ant. de But. ꝙ † in non de-
terminatis a iure habet iudex sequi rationē naturalē, quę
tunc est pro lege, per ea quæ habentur in l.in summa.§.
idē Varrus.ff.de aqua plu.arcē.& facit j.de præbē.c.ratio.
& habetur in c.lex est.j.di.¶ Item aduerte, inquantum di
xi ꝙ si in arbitrarijs pœnis ponit aliam, quàm consuetā, ꝙ
vř grauare partem, quia id est verum, qn̄ facit sine causa,
secus si cum causa fiat: qa cum illa etiam potest ordina-
rius alleuiare.facit quod habetur.j.de appel.inquisitionis.
19 ¶ †Item aduerte, qa quædam sunt verba importantia li-
berum arbitrium, vt est verbum volo, libet, vel libuerit:

¶ Qua via poterit venire qs cōtra arbitriū quando cōmittiṫ ad eius arbitrium, si malè arbitretur.

a ¶ Cōmuniter dicitur. De ista q. habetur per Bal. in l. cap. 1 to rias C. de test.mil. & in l.humanitatis. in 4 op. C.de imp. & per Imo. in repet. l.1.§. si ex fundo. ff.de hære. instit.

verbum de facto, verbum liberum arbitrium: & idem in
verbo iudicio, vt si aliquid committatur iudicio iudicis,
ſm gl.in l.thais.§.lucius.ff.de fideicom.liber. Bar.tamen
in hoc vltimo tenuit contrarium in extrauagāti ad repri
mendum.& vř sequi do.Ant.de Bu. secus in verbo place
20 bit, & in verbo videbitur. Et qa dictum superius, ꝙ † arbi-
ter possit suo sensu vti: certum est ꝙ nō pōt vti sensu suo,
sed ſm sensum boni viri, quod no.Bart.in l.si filius.ff.de
dona.& l.j.ff.de testa.mil.¶ Quid autem si fuerit conuen
tum per partē, vt trahaṫ nil ſm ad sensum sapientis: quid
poterit tunc sapiens facere, & quid in tali includatur po-
testate.tangiṫ per Bar. & gl.in l.si mandauero tibi.ff.man
da.& in l.illa institutio.ff. de hęred.instit.vbi etiam ponit
21 Bar.quid iuris quando † testator dicit. ꝙ vult testm̄ suum
a dictate ad sensum sapientis.& cōiter dř a ꝙ poterit sapiens
facere apponi illa, quæ sunt de consuetudine per ea quæ
habentur in l.ꝙ si nolit.§.quia assidua.ff.de ædil.edic.& il
la, quę sint ſm naturam contractus, per ea quę habentur.
in l.si mandata.§.si superius dicta.C.de testa.recurrendū
est ad d.l.constitutio. Vltimo tangit hic do.Car.Flor.quæ
22 sit † pęna transgredientis canonem de quo se remittit ad
no.in glo.c.generali.de elec.lib.vj.Gl.dicit ꝙ est pęna de-
positionis.Io.de Lig.hic ponit dubium, & limitat: dicit
hoc verū si præcesserit monitio, per ea quæ habētur in c.
cum non ab hoīe.& c.at si clerici.j.de iud.Item dicit hoc
verum, qn̄ ex contemptu quis transgreditur, per notata
per Archi.post Tho.de Aquino. in c.quicunq;.lxxxj.dist.
¶ Et hęc scđa limitatio vř satis rōnalis, sed prima vř ma-
gis dubia, tum quia c.cum non ab hoīe. & c. at si clerici.
non probant id, quod dicit glo. Ioan.de Lign. vt patet in
eis, tum qa qn̄ venit pœna committenda ex facto affir-
matiuo, non vř necessaria monitio, per not.per Innoc.&
Ioan.And.j.de præben.in c.extirpandæ.tum qa canones
debent ab oībus sciri, vt in hoc c.& sic vř contrafacientes
esse in supina ignorantia. facit quod habeṫ.j.e.c.ij.lib.vj.
& propter hoc videtur, ꝙ non procedit dicta limitatio: tñ
si vis saluare, potes dicere quod contraria procedunt, vbi
agetur de pœna mitiori imponenda: sed d.Io. de Lig.pro
cedit, qn̄ agitur de pœna graui imponenda, vt est deposi-
tio.Non tñ est absq; dubitatione hæc limitatio.

SVMMARIVM.

1 *Res, quæ caret culpa, non debet affici damno.*
2 *Constitutio non ligat ignorantes.*
3 *Dictio quoties, quid importet.*
4 *Constitutio noua, an trahatur ad præterita.*
5 *Constitutio iuris communis ligat post duos menses a tempore publicationis.*
6 *Decretum Papæ, an afficiat ignorantes, quo ad pœnā nullitatis actus.*
7 *Publicatio constitutionem etiam Papalium, an debeat fieri in qualibet prouincia.*
8 *Statuta particularia a quo tempore ligent: & an præsumetur eorum scientia.*
9 *Statuta prouincialia, vel aliquam prouinciam respicientia, quando ligent, & quando præsumatur eorum scientia: & si statutum damnat factum alias damnatum a iure, & imponat pœnam nouam, an liget.*
10 *Pœna noua si addatur iuri antiquo, non punitur ignorans, quo ad additionem pœnæ.*
11 *Ignorantia supina præsumitur, quando factum est communiter damnatum per loca propinqua, sicut est portare bladum ad aliud territorium, vel etiam portare arma.*
12 *Statuta an ligent forenses.*
13 *Testamentum an fieri debeat secundum consuetudinem loci: & si consuetudo exorbitat a iure communi, an valeat testamentum.*
14 *Ignorans non ligatur post duos menses, si probetur ignorantia.*
15 *Ignorantia an possit probari per iuramentum eam allegantis.*
16 *Ignorantia qualiter probetur.*
17 *Ignorantia an excuset.*
18 *Ignorantia iuris ciuilis, si de illa constat, excusat a dolo in casibus in quibus lex requirit dolum: & qualiter probari possit ignorantia*

iuris

iuris communis.

19 *Ignorare ius cõmune, est lata culpa: quia lata culpa est ignorare quod omnes scire debent, vt sunt iura communia: & quid in statutis.*

20 *Scientia iuris ciuilis non præsumitur in mulieribus, & rusticis, & an excusentur propter errorem iuris.*

21 *Incipiens extrahere bladum, volens portare extra territorium, postea casu desistit, si interim fiat statutum, imponens pœnam extrahenti, nõ extenditur ad istum.*

COgnoscentes. Constitutio noua respicit futura, & non preterita. h.d. & diuiditur in quatuor. Primo ponit decisam facti narrationẽ, ex qua surgit quæstio. secũdo ponit regulam, ex qua inferẽ solo. In tertia ponitur decretalis solutio. In quarta solutionis ratio scd'a ibi, rẽ tertia ibi quoties. quarta ibi, non detrimentum. & posset poni exemplum per c.j. de sen. excõi. li. 6. Querendo an si iudex excõmunicauerit, non seruata forma illius capituli, anteq̃ emanasset hoc c. an talis excõicãs incurreret pœnã ibi positam. do. Anto. de Bu. etiam hic ponit exemplum, quia potest queri si imponebatur pena per statutum non existenti in sacris, ingerenti se electioni, an ligetur pœna statuti, si ante ipsum edictũ ingessit se electioni. ¶ In tex. ibi: non potest exponi pro igitur, attenta diuisione quam dedi nec est obscænum q̃ vna dictio exponatur pro alia, qñ subest ratio subiectę materię, vt est gl. in l. eas causas.
1 ff. de condi. & demon. ¶ † No. j. regulam vulgatã q̃ res quę caret culpa, non debet afficit damno, de quo in regula, sine culpa. de reg. iur. lib. 6. A contrario no. q̃ si erat culpa, debet substinere pœnam. facit quod hr̃. 37. dist. c. quia. & j. de senten. excõi. vt famæ. ¶ No. q̃ constitutio noua in dubio respicit futura, & non præterita, de quo etiam in c.
2 fi. eo. titu. ¶ † No. q̃ constitutio nou ligat ignorantes intelligẽ probabiliter: nam secus si ignorantia sit crassa & supina, vt. j. eo. c. ij. lib. 6. Scienter autem contra faciens, sibi debet imputari per id, quod hr̃ in regula dãnũ. de reg. iur. in vj. & l. ij. §. bestias. de postu. ¶ No. ſm do. Card. Flo. q̃ qñ vnum ɔtrium verificatur de vno, aliud de alio, siue de opposito: vnde sicut facientes ɔ̃ constitutione ante prohibitionem non puniuntur, ita per contrarium facientes post puniuntur. Nam sicut propositum in proposito, ita oppositum in opposito ſm eum. & pro hoc etiam facit quod habetur in c. hospitiolum. 32. di. vbi dicitur, q̃ contrariorum eadem est disciplina. nam vno cognito, cognoscitur & reliquum. & qñ vnũ dicitur de vno, oppositum dr̃ de opposito, vt hic patet facit licèt non alleget, quod
3 habetur in l. j. ff. de his, q̃ sunt sui vel alie. iur. ¶ † Vltimo no. ſm eum de ista dictione quoties, q̃ vr̃ importare idẽ, quod semper, ſm eum. Alibi aliter accipitur ſm eum: vñ in hoc dicit attendendum id, cui addijcitur: quia ſm naturam dispositionis, cui addijcitur, debeat intelligi: sicut etiã videm⁹, q̃ oĩs clausula regulaẽ a pręcedẽtib⁹, & sequẽtibus ſm subiectã materiã, ſm ea quæ habentur in c. secũdo requiris. j. de app. ¶ In gl. j. in prima rubrica, ideo sic dicit gl. quia talis fuit mos antiquorũ ista gñalia appellare rubricas. Nã cõsueuerũt facere rubricas de gñalibus, & sub illis ponere iura, q̃ primo faciũt ꝓ & cõtra: & demũ cõsueuerũt ponere solutiones, vt patet in brocardis Azo. vñ etiã ista generalia aliqñ appellãtur brocarda. ¶ In gl.
4 ij. in fi. an autẽ † cõstitutio noua trahaẽ ad præterita ꝓ viã cãæ principalis vel appõnis tetigit hic canõ. de ele. li. vj. & de hoc etiam tetigit hic Cõpo. sed de hoc dicendũ in c. fi. j. eo. ¶ In gl. dispendijs. in fi. & sic vr̃ velle gl. q̃ cõstitutio noua nõ habet retractare præterita: & sic vr̃ q̃ non indicat nullitatẽ præteritorũ gestorum. & vr̃ sentire, quod censeretur esse pęna, si annullaret gesta præterita: Ex hoc
a vr̃ q̃ cõstitutio annullans actum censeaẽ pęnalis, ᵃ cuius cõtrarium vr̃ velle Io. And. in c. fi. super gl. lib. vj. Sed do. Car. Flo. hic dicit posse dicta hęc ɔcordari, q̃a qñ retractatin fit nõ in odiũ partis, seu annullatio actus, seu propter formam non seruatã: tũc procedãt dicta per Io. An. in d. c. secus ſm eũ, si fieret annullatio in hodiũ non seruantis. & idẽ vr̃ sensisse hic d. Ant. de But. Et ponebat exẽplũ, si statutũ imponeret pęnã nullitatis in odiũ nõ soluẽtis gabellam, vel aliquid agereretur forte ɔ̃ statutum, quod tenemẽti, de quo aliquid tangeẽ super gl. fi. In glo. pe. in fi. vel expone. i. subijciat ſm Io. An. ¶ In gl. fi. in fi. No. bñ gl. q̃
5 ɔstõ iuris cõis ligat post duos mẽses ᵇ a tpe publicationis
b ¶ Et not. scd'o limitationẽ, q̃a istud est verũ, nisi verisimiliter probet ignorantiã, ꝓbando absentiã in ꝓuincia, vel aliud legitimum impedimentum, puta fauorẽ vel infantiã. Cum primo dicto concordat gl. in prima compilatione huius cõstitutionis, & etiã super data li. vj. & facit etiã q̃ no. gl. in c. j. j. de posthu. præla. & in c. proposuisti. alle. in gloss. Potest cõcludi, vt hic. tenet d. Ant. de Bu. q̃ interdum constitutio est antiqui iuris declaratoria: & tũc statim ligat, vt voluit sentire glo. in procemio cle. in verbo, de cætero. & etiã super data sexti libri, quod intelligit Pau. de Leaza. esse verum. quando est antiqui iuris declaratoria, nullo addito: secus si declaratio fieret per modificationẽ legis veteris aliqd de nouo addendo. Nã tunc de ipso addito iudicandũ, erit idẽ, quod de constitutione noui iuris editoria. facit quod habeẽ in l. leges. C. de legi. & in eo. c. fi. idẽ dicit d. An. de Bu. in extra. reductis ad corpus iuris, q̃a illa statimq; ligabũt: vt voluit glo. & Pau. in ꝓęmio cle. i verbo de cętero. Si aũt ɔstõ iuris cõis est noui iuris editoria seu ꝓmulgatoria: tũc dicit q̃ aut exprimiẽ in ipsa qñ alia ligarei, & tũc illud dẽbit seruari, ꝓ id qđ hr̃ in c. cũ singula. de præben. li. vj. & notauit glo. in data vj. li. in glo. fi. Si vero nõ disponit qñ habeat ligare, tũc dicũt aliqui q̃ si detur scĩa ipsius cõstitutionis, ligabit statim habẽtes illius sciẽtiã, ꝓ id qđ habeẽ in l. fi. ff. de decr. ab ordi. faci. Si vero nõ appareat de sciẽtia, tũc ligabit post duos mẽses a tpe publicationis. & istã opi. vr̃ tenere glo. in c. hac ɔsultissima. §. penul. in verbo, alteri⁹. de re. eccle. non alie. li. vj. & hãc ẽt opinio. seqtur Bar. in l. oẽs populi. ff. de iusti. & iur. in v. q. principali. hãc ẽt opi. seqtur hic do. Io. de Ligna. Paulus vero in ꝓęmio clẽ. in verbo, de cætero. tenet q̃ ẽt sciẽtes nõ ligat añ lapsum duorũ mẽsium, ꝓ id quod hr̃ in auth. vt factæ nouæ cõstitutiones. alle. in glo. & istam partem tenuit hic do. Ant. de Bu. per illum tex. licèt dicat Pau in loco præallegato tenere contrarium, sed re vera non tenet contrarium: imo tenet id, quod dixi, vt patet ex dictis eius in loco præallegato. ¶ Et aduerte, q̃a cõiter legistæ sequuntur opi. Bar. quã etiã sequitur Io. de Lig. & gl. superius allegata. & illa videẽ rationabilior ex eo. quia duo menses uidẽtur dari ad præsumendũ sciam, & qui aũt certus est, certiorari nõ dẽt. vt j. de reg. iur. cũ q̃ certũ. lib. vj. Et q̃a i incertis nõ certis locus est cõiecturis, l. cõtinuus. §. cũ ita. ff. de ver. ob. multũ tñ facit text. ꝓ hoc pro opi. Pau. & d. Ant. de Bu. in d. Auth. vt factæ nouæ cõstõnes, q̃a vr̃ multũ indistinctè loqui, & simplr̃ dicere, q̃ demũ post duos menses valeat ɔstõ. Sed potes dicere sustinendo opinionẽ aliã, qđ illud dẽat intelligi, nisi aliter dareẽ scientia per ea, q̃ hñr in l. fi. ff. de decre. ab ordi. fac. ¶ Posses tñ, si velles, sustinere Paulum, q̃ ille nõ loqẽ in ɔstõne iuris cõis: sed in ɔstõne iuris municipalis, q̃ facili⁹ vr̃ ligare. facit qñ notauit Hosti. in summa huius tit. §. qñ ɔstõ. ver. quid de constõnis. Tũ quo ad hoc non vr̃ certè dare bonam rationẽ diuersitatis: iõ rationabilis vr̃ prima opi. licèt probabiliter posset scd'a defensari. ¶ Aduerte tamen quia contra secũdam fortiter facit tex. in c. j. de concess. præben. in verbo posses dicere si uelles illã tenere, q̃, ibi loqtur allegãdo, put ibi patet ex tex. & sic talis allegatio nõ vr̃ ponere ius, cũ sit allegatio ꝑtis, vt ibi patet, tñ q̃a allegatio illa nõ reprobaẽ ibi ꝑ Papã, sed potius vr̃ approbari ex quo nõ reprobaẽ, vr̃ q̃ ille tex. multũ facit cõtra scd'am opi. & ideo melior vr̃ eẽ prima opi. ꝑ illũ tex. & ꝑ

a ¶ Censetur pœnalis. Vide de hoc hic ꝑ do Fely. in i. col. versi. in gloss. in ver. dispendijs.

b ¶ Duos menses. De hac q. s. a quo tempore ligat lex, vide omnino ꝑ Alexan. de Imol. in l. omnes populi. a. q. ff. de iusti. & iure. & hic per do. Fely. in a. co. in fi. versi. circa secũdam, vide regulã cũ sex limitationib. pulchris.

ea quæ habentur. in l. fi. ff. de decre. ab or. facien. & illa ẽt
rationabilior vr̃ vt s̃. dixi. Et ad prædicta vides quõ posset
responderi ad d. c. tenendo opi. Pau. d. Ant. de Bu. ¶ Item
aduerte inquantum dixi constitutionem iuris cõis noui
iuris promulgatoria ligare post duos menses: fallit qñ es-
set constitutio priuilegians, quia tunc statim imprimeret
vires, & acquireretur ius etiã ignorantib. quia tale ius vr̃
assumere naturam priuilegij, q̃ imprimit ius in ignoran-
te a tempore dato, iuxta id quod habetur in c. j. de conce.
præben. lib. 6. & facit quod habetur in simili de legato, q̃
quæritur etiam ignoranti, vt l. cum patre. §. surdo. ff. de le-
ga. 2. & istud voluit gl. in proœmio cle. in loco præalleg. &
etiam Pau. ibidem, nisi aliud dicatur in priuilegijs cõces-
sis aliter q̃ per viam iuris, vt etiam tangit gl. in loco præ-
alleg. Sed Bar. præcisè tenet, quod est dictum videlicet, q̃
idem sit in iure cõi priuilegiantis, q̃ dicimus aliter in pri
uilegio alicui concesso per viã rescripti, vt ipse no. in l. di
uæ memoriæ. C. de decur. lib. x. & in præalle. l. oẽs popu-
li. in v. principali quæstione. ¶ Fallit secundo s̃m do. An.
de Butr. in statutis seu constitutionib. de quib. surgit nul
litas actus. alleg. l. fi. ff. de decre. ab ordi. facien. Sed certè
ibi hoc non dicitur, sed potius facit contra alleg. etiam
gl. in data vj. lib. Sed certè etiam gloss. ibi hoc non dicit,
sed Pau. in proœmio cle. in verbo de cætero. bene hoc di-
cit. gl. tamen ibi videtur sentire contra, dum videtur pa-
rificare constitutiones pœnales, & constitutiones haben
tes decretum Lap. Abb. vt tangit Host. & do. Ant. de But.
in clem. j. de elec. dicunt dictam pœnã procedere, qñ con
stitutio habet decretum, aliter non, alle. q̃ quod habetur
in Auth. vt factæ nouæ consti. Et pro ista parte facit quia
6 † decretum Papæ videtur afficere ignorantes, quo ad pœ-
nam nullitatis actus, s̃m ea quę notantur per gl. in c. si eo
tempore. de elec. lib. 6. Sed vbi non esset adiectum decre-
tũ, licet esset ius prohibitũ, tunc non ligaret ignorantes,
quo ad nullitatẽ, nisi post duos mẽses, vel nisi sciẽter cõ-
tra fieret, vt voluit gl. in d. c. si eo tempore. ¶ Et secũdum
prædicta vr̃ limitandum id', quod dr̃ q̃ factum cõtra legẽ
redditur nullum, de quo x. dist. non vides. & in l. non du-
bium. C. de legi. Dicebat etiam hic do. Ant. de But. prout
habetur in aliquibus lecturis, q̃ prædicta procedunt quã-
do nullitas non venit in pœnam, vel negligentiam facien
tis: aliter secus pro hoc c. puta. si statutum imponeret pœ-
nam in odium contra transeuntes, non soluentes gabel-
lam, vel aliud facientes contra statutum. facit quod dixi
post do. Card. Flo. super gl. in verbo, dispẽdijs. ¶ Hæc ta-
men limitatio, quam dr̃ etiam velle do. Car. Flor. non vi-
detur esse absque dubitatione, quia si est constitutio Pa-
palis, habet decretum annexum. & sic videtur indistinctè
q̃ liget etiam ignorantes per ea, quæ notantur per glo. in
7 d. c. si eo tempore. ¶ † Item aduerte, quia glo. hic videtur
velle, q̃ publicatio cõstitutionum etiam Papaliũ debeat
fieri in qualibet prouincia, sicut dicitur etiam de consti-
tutionibus imperialibus in d. Auth. vt factæ nouæ consti.
Hosti. no. in regula, in generali. de regu. iu. lib. 6. vt refert
Ioan. And. in nouel. super glo. fin. libr. 6. posuit super hoc
opinio. nam aliqui dixerunt hoc verum, qñ vnica consti
tutio est edita, quia illa vt liget debebit publicari in pro-
uincijs, & ligabit ignorantes demum post duos menses
a tempore publicationis. Alij dixerunt, q̃ aliud est in con
stitutionibus Papalibus, & aliud in constitutionib. Impe
rialibus: quia in Papalibus sufficit q̃ fiat publicatio gene
ralis in curia. & istam partem sequitur Paul. vt refert do.
Anto. de Bu. & ratio esse potest, quia qñ fit publicatio in
curia, videtur q̃ verisimiliter possit transire ad alios in no
titiã post duos menses ex eo, q̃a in curia quasi consueue-
runt esse homines de oĩb. partib. mundi. Et sic verisimili-
ter poterit infra dictum tp̃s haberi notitia in omnibus lo-
cis, quod intelligit esse verũ, nisi quis sit in tam remoto
loco, q̃ non potuisset verisimiliter transiuisse ad notitiã,

a ¶ Iuxta prædicta. Vide hic p do. Fely. in a. col. ver. tertia conclusio.

vt puta propter Saracenos s̃m Pau. in loco præallega: Et
hoc dicit d. Ant. de Bu. seruari de facto videlicet, q̃ in con
stitutione Papali dantur duo menses a tp̃e publicationis
factæ ĩ curia. fatetur tñ q̃ tex. in d. Auth. vt factæ nouæ cõ
sti. videtur velle tempus cõputari a die publicationis par
ticularis factæ in prouincia. Sed potes dicere, q̃ ibi loqui-
tur in constitutione Imperiali: tamen quia non hẽmus
expressum contrarium in cõstitutione Papali, possemus
dicere, q̃ idem esset dicendum in cõstitutione Papali de
iure. per ea quæ legunt̃, & notantur in d. c. j. j̃. de no. ope.
nun. facit quod in si. not. gl. de tempore duorum mensiũ
super data 6. libri. tum quia consuetudo, vt dixi post do.
Ant. de Butr. videtur esse q̃ sufficiat publicationem fieri
in curia de ipsis constitutionib. Papalibus. standũ est con
suetudini, vt j̃. de consuetu. in c. cum dilectus. & prædicta
8 procedunt in constitutione iuris cõis. ¶ † In statutis autẽ
particularib. a quo tp̃e ligent, & eorum præsumetur sciẽ-
tia. concludit d. Ant. de But. q̃ in præsentib. a tp̃e publica
tionis ligant statim, quia post publicationẽ præsumitur
scientia, vt in c. quod dictis. 16. dist. in absentib. autem à
tp̃e publicationis dicit post Hosti. q̃ erit tempus arbitra-
rium, cum certum super hoc non reperiatur statutum. Et
sic erit in arbitrio iudicis arbitrari infra quantum tẽpus
absens verisimiliter potuit habere notitiam statuti: & ita
voluit Host. in summa huius tituli. §. qñ constitutio. vers.
quid de constitutionibus. & tangit etiam Io. And. in no-
uel. super gl. fi. lib. vj. & Bar. in d. l. omnes populi. in v. q. &
9 hoc in statutis particularibus certi loci. ¶ † In statutis au-
tem prouincialibus, vel respiciẽtibus certam prouinciã,
videtur q̃ ligent post sex menses, & consequenter post il
los præsumatur scientia, vt gl. voluit in c. proposuisti. alle
ga. hic in gl. & vr̃ probari in c. decernimus. 28. distin. Sed
certè dici põt, q̃ non loquitur de tp̃e, quo ligentur subdi
ti per constitutionem prouincialem, sed de tp̃e, infra q̃d
debet fieri publicatio statutorum in concilio prouincia-
li. facit quod no. Pau. in proœmio cle. in præalleg. loco. Et
s̃m hoc videretur idem dicendũ in statutis prouincialib.
q̃d in alijs prouincialib. alicuius loci. licet d. Ant. de But.
in hoc simpliciter videatur transire cum gl. d. c. proposui-
a sti. in statutis prouincialib. ¶ Iuxta prædicta a potest dubi
tari, an liget statutum, si damnat factum alias dãnatũ a iu
re, & imponat nouã pœnã, licèt probabiliter ignorantes:
nam tex. vr̃ esse cum gl. q̃ non, in c. 2. j̃. eo. lib. 6. Cõtrariũ
vr̃ sentire gl. s̃m do. Ant. de Bu. in c. a nobis. j̃. de sen. exco
mu. Nam vr̃ q̃ ligetur statuto, ex quo quis dat operã rei
illicitæ: secus qñ non esset factum a iure cõi damnatũ. &
istam opi. tenent cõiter legistæ, maximè Cyn. & Bar. in l.
j. C. de sum. trini. & fi. cath. & per l. vulgaris. §. si quis ob.
ff. de fur. vbi patet. q̃ non attenditur ignorantia illius, qui
attentat factum: nam ibi putabat se furasse massam æris,
quæ erat argentea, & tñ punitur pro massa argentea. Ioã.
An. in c. ij. de consti. li. 6. per illum text. tenet primã opin.
& reprehendit legistas per præalle. c. ij. Posset dici etiam,
vt tangit hic do. Ant. de Bu. opi. Io. An. procedere in spiri
tualib. ar. eorum quæ hñr. j̃. de sen. excom. in c. si vero. &
per id, quod no. gl. in l. si ignorans. ff. loca. secus in alijs pœ
nis, q̃a tunc procedit opi. legistarum. & istud vr̃ voluisse
sentire Bar. in l. diuus. ff. de sica. ¶ Sed certè ista opi. vide-
tur contra materiam d. c. 2. vbi tex. fundat se ex probabi-
li ignorantia, & non ex qualitate pœnæ. Ratio autem le-
gis est illa, quæ regulat d. l. cum mulier. ff. sol. mat. & in l.
adijcere. §. quamuis. ff. de iurepatro. j̃. de appell. cum ces-
sante. vnde secundo posset dici, q̃ in foro seculari seruet̃
opi. legistarũ, & in foro ecclesiastico opi. Io. And. per ea q̃
no. gl. in c. ij. de arb. lib. 6. tñ quia nõ habemus tex. expres
sum super hoc de iure ciuili, & habemus tex. exp̃ssum de
iure canonico, videtur q̃ etiam in foro ciuili stari debeat
decisioni iuris canonici, per id quod not. docto. in c. licèt.
j̃. de foro compe. & j̃. de testam. in c. Raynutius. & j̃. q. fil.
sint leg.

sint legi.c.per venerabilem.d.Ant.de Bu.hic indistincte tenet opi.Io.An.videlicet, q non veniet qs puniendus pœna statuti, sed solum pœna iuris communis ad hoc
10 adducit quod no.Pau.in proœmio cle.vbi dicit q si iuri antiquo addatur noua pœna non punitur ignorans. quo ad aditionẽ nouę pęnę nisi post tps,in quo ligant̃ & ignorãtes. & p hoc & alleg.qa delictũ hoc casu cõmittit circa diuersa iurisditionis autoritatis, videlicet circa autoritatem iuris communis,& sic Papę vel imperij,& contra autoritatem statuentis particulariter. ¶ In delictis autem circa diuersas res,aut personam non debet fieri extensio vltra propositum ad diuersam rem, vel personam.Leũ q.§.penul.ff.de iniur.vbi patet q si quis iniuriat̃ alicui, quẽ ignorat esse filiumfa.& petat esse sui iuris,orit̃ solũ actio iniuriarũ ipsi filio,nõ autẽ patri: & sic videt̃ idẽ dicẽdum in pposito. Nã potest dici q principaliter offenditur princeps,qñ factũ est dãnatum a iure cõi, & in consequentiã iudex delicti seu superior,qui facit statutũ: & ideo nõ videtur teneri de eo,quod venit in consequẽtiam. Nam & fm eũ principalis potest dici esse ille,qui est maior.de officio delega.c.pastoralis.§ si vero. & c.sane.j.de offic. leg. studuisti.& facit quod habet̃ in fi.c.qđ in dubijs.j.de conse.eccl.vel alta.nec obst.quod habet̃ in l. scientiam.§.qui cũ aliter.ff.ad leg.aquil. per quam quis punitur ratione culpæ.hæc qñ quis venit puniendus ratione doli. & hæc opinio est æquior fm eũ,vt sic pœna restringatur ad limites cõtentos: aliter nõ respondet ad §.si quis ob. ¶ Potes respondere q ibi probabiliter ignorans non ligatur ad diuersam speciem pœnę,sed potius ad eandẽ speciẽ pęnę, licet in plus, q̃ putauerit, in similibus tamen facilior est transitus,vt l.in rem actio.§.item quæcunq;.ff.de rei ven. sed præallegatũ.c.loqtur qñ agitur de obligando probabiliter ignorantem ad diuersam speciẽ pœnę.Io.tamẽ de Lig. videtur hic quodãmodo cõcordare opi. nam dicit q si pœna venit inferenda ipso iure,pcedit quod dicitur in d.c.ij.qa non ligatur probabiliter ignorans.Si autẽ venit inferenda per iudicem,tunc etiam poterit inferre illã statuti,si sibi videbitur esse iusta causa,vt possit illam imponere,ex quo delinquens attentauit factũ damnatũ: licet de dicto Io.de Lig.do.Anto.de Bu. hic nõ faciat mentionem.Dicit tñ do. Ant.de Bu. q licet non veniret quis puniendus pœna statuti, tamen ratione culpæ aliter debet puniri.facit quod notatur per glo. & Bart.in l.j.ff.de legi. ¶ Item aduerte fm eum, q si tantam moram qs traxit in loco q verisimiliter possit informari de conditione statuti,tunc esset in supina ignorantia.Et idem si esset de loco propinquo,& assidue ibi conuersaretur,quia quis præsumitur scire mores eorũ, cum quibus ꝯuersatur.j.de elec. postquam.& de præsum.in c.quosdam.& in c.quãto. Idẽ
11 dicit Bar.videlicet † q præsumitur scientia,uel saltem dicetetur esse in supina ignorantia,qñ factum est communiter damnum per loca propinqua, sicut est portare bladum ad aliud territorium,& portare arma.nam ista communiter in Italia consueuerũt esse prohibita per statuta, iõ quia tunc censetur in supina ignorãtia. facit quod no. Bar.in l.j.C.de sum.trini.& fide catho.& Io.An.in addit. Spec.super tit.de constitu. & fm prædicta debet intelligi gl.in c.quæ contra.x.dist. vbi dicit peregrinos non ligari statutis ciuitatis, sed bene stantes ibi ad tempus. Et hoc
12 concedunt in pęnis delictorum:nunquid autem† statuta ligent forenses,quo ad contractus.Inno.super rubrica de consue.dicit, q sic per id quod habetur in l.si fundum.ff. de euictio. vbi patet in contrahendo seruari debet statutum loci contractus.& pro hoc facit, quia quis contrahẽdo subijcitur iurisdictioni iudicis, vt habetur in c.si.de foro compet.ergo subijcitur statuto.Dicit tamen notabiliter Inn.q si forensis propter tale statutum enormiter esset læsus,posset in integrum restitui per l.illam.ad fi.ff.ex quibus causis maio.quod intelligit do.Anto.de Butr.hic procedere quando subesset legitima ignorantia,vt quia fecisset moram in loco,nec esset conuicinus ibidem cõuersatus:& talis cõsuetudo est peregrina in loco illo, qa non consueuisset esse in locis circumuicinis cõsuetudo prædicta,sed tale statutum: ideo tũc clausula generali dẽ quia in d.l.j.in fin. posset peti restitutio in integr.ex quo
13 subesset iusta ignorantia.¶ †Quid autẽ si fiat testamentũ an fieri debeat fm consuetudinem loci, & an valeat si cõsuetudo exorbitat a iure cõi:cõmuniter tenetur q sic per l.2.C.quemadmo.test.aperian.& per Bar.in l.j.C.de summa trini.& fi.ca.& in Spe.de instru.edi.§. compendiose.
14 versi.quid si de consuetudine.¶ † Circa fm. inquantum
a gl.vult q nõ ligatur ignorans per duos menses, si probet̃ ignorantia & vult satis probari ignorantia si probatur absentia a prouincia. Pau.in proœmio cle.videtur in effectu velle in verbo,de cetero, q hoc nõ procedat in constitutionibus generalibus, seu iuris communis, quia illæ ligant oẽs cuiuscunq; prouinciæ, vt s.e.proxi.& ideo non videtur in eis adhibenda distinctio absentiæ a prouincia, nisi forte,vt dicit Pau.esset absentia remotissima, vt puta quia esset forte inter infideles tempore publicationis, & etiam infra duos menses: nam tunc verisimiliter ad tales non transiuisset notitia cõstitutionis. & etiã forte voluit Inn.hic dicere, q quia propter publicationem surgit præsumptio scientiæ aggrauatur in probanda clarissime ipsam ignorantiam.arg.eius, quod habetur in c.quia nõ est verisimile.j.de præsump.& in l.nõ est verisimile.ff.qđ
15 metus causa.¶ † Et p hoc posset inferri,an ignorãtia possit probari per iuramentum allegantis ignorãtiam: nam videtur q sic,cum habeatur de scientia ipsius, qui vult iurate per id,quod notatur in c.significasti.de homici.& in c.si vero.de sen.excommuni.& istud videtur etiã tenuisse Io.gl decretorum.in c.proposuisti.82.di. & videtur sequi hic Hosti.vt tangit do. Ant.de Bu.sed in cõtrarium facit, quia demum videtur standum iuramento super ignorantia,quando non subest grauis præsumptio scientiæ allegata ignorantia,per ea quæ habentur in d.l. non est verisimile.& in d.c.quia non est verisimile.& istud hr̃ sentire Bar.Brix.in d.c.proposuisti.in addi. ad quam ibi ponit gl. tamen regula præsumitur.j.de reg.iur.lib.6. & j.de elect. innotuit.ad si videtur transire cum opinione Ioan. And. in d.c.proposuisti.sed Pau.hic. & Innoc.videntur sentire contrarium,vt patere potest ex superius dictis.& hãc op. sequitur hic do. Ant.de Bu.per ea, quæ habentur in d.c. quia non est verisimile. & in d.l.nõ est verisimile.fatetur do.Ant.de But.q hic quod dicit gl.de absentia, potest habere locum in statutis particularibus,licet nõ habeat locũ in constitutionibus generalibus iuris cõis.¶ Aduerte fm eum,q glo.hic exigit absentiam a prouincia tex.nor. in c.cum in tua.j.qui ma.accu.pos.videtur velle q sufficit absentia a diocesi.gloss.vero in c.proposuisti.dicit de absentia loci nititur concordare prædicta: quia si factum,super quo emanat constitutio particularis, respicit prouinciam,procedit quod hic dicit gloss.de absentia a prouincia.Si vero tangit dioecesim, sufficit absentia dioecesis: Si vero tangeret castrum,sufficeret absentia ab illo loco.facit quod habetur in c.humilis.j.de maior.& obed.Posses dicere,quod sufficit a dioecesi loci, in quo fit publicatio: nam etiam constitutiones respicientes totam prouinciam,debent publicari a dioecesi prouinciæ, vt patet in c. decernimus.18.dist. & sic licet essent publicatæ in loco concilij prouincialis,vel in aliqua dioecesi, sufficeret quẽ fuisse absentem a talibus locis.¶ Item aduerte,quia glo. dicit probari etiam ignorantiam per impedimentum, q potest declarari ex text.d.cap.cum in tua. puta si tempore publicationis erat furiosus, vel infans, nam tunc non præsumetur in tali scientia:quod intellige verum fm do. Anto.de But.nisi post furorem,vel propter superuenientẽ habilitatem tanto tempore steterit in loco, quod potuerit verisimiliter informari, per ea quæ habentur in c.quæ contra mores. cum ibi notatis per gloss.viij.distin. Di-

a ¶ Circa secũdum. De hoc vide hic per do.Fely.in v.col. ver. circa quartum.Et ad de gl.in l. si cui.§.is. ff.de accu. vbi tractatur an hęc ignorantia possit probari per iuramentũ. vide Lan. in cle.i.de consang.& affi.& secũdum Car. ibi q.8.

cit etiam hic do. Ant. de But. q etiã probata absentia, vel
legitimo impedimento secundũ superius dicta. Ad cau-
telam non esset malum etiam exigere iuramẽtum, quia
etiam absens potuisset scire statutũ per literas sibi trans-
missas: & sic licèt sit præsumptio, siue præsumptiua pro-
16 batio absentiæ, non tñ omnino est necessaria. ¶ † Et ex
prædictis potes elicere practicam probandi ignorantiam
bãni, qa satis videt̃ probare q tẽpore bãni bannitus erat
extra ciuitatem. l. fi. ff. de decre. ab ordin. fac. & quod not.
Archid. in c. quod dictis. 12. dist. vbi etiam notabiliter di-
cit, quòd ad hoc vt bannum astringat & prẹsumatur eius
scientia, requiritur q fuerit missum per totam ciuitatem,
vel potest intelligere in locis principalibus ciuitatis, qđ
17 tene menti. ¶ † Extra glo. posset opponi, q ignorantia nõ
excuset, per id quod habetur in l. tria. cum ibi notatis. ff.
de iuris & facti igno. & in l. 3. C. de in ius vocan. 12. q. j. si
cupis 3. q. j. in princ. & facit quod no. in §. sed notandum.
j. q. 3. ¶ Cõcludit hic do. An. de But. q interdum loquitur
de delictis requirẽtibus dolum expresse vel tacite: & tũc
ignorantia iuris, q̃ excludit ipsum dolum expressum, vel
præsumptum illa habet prodesse, & ita intelligatur. hic
autem dicitur expresse requirere dolum, quando hoc ex-
primitur in ipsa constitutione vel statuto tacite: non aũt
requirit dolum, quando loquitur per vocabula iuris, re-
quirentia dolum, vt si loquitur de facto vel de falso. l. j. ff.
de fur. & l. exemplum. C. de fal. ¶ Item videtur requirere
dolum quando punit factum, qui principaliter infertur
in personam l. 2. ff. de iniur. & not. Barto. in l. j. §. non aũt.
ff. si quis testa. lib. esse iussus fue. Idem si imponat pœnã
afflictiuam personæ per ea, quæ habentur in l. lege Cor-
nelia. ff. de sica. & per no. per glos. in l. in actionibus. ff. de
in litem iuran. & in istis casibus lata culpa æquiparatur
dolo, vt voluit glo. in d. l. in actionibus. & Bart. in l. quod
Nerua. ff. depo. & licèt do. Pet. de Ancha. hic velit, q lata
culpa, quæ includit dolum præsumptum, ęquiparetur do
lo in casibus prædictis. Contrarium tenuit. Bart. in d. l. qđ
Nerua, ex eo, quia in talibus debent esse probationes lu
ce clariores. l. fi. C. de proba. & ideo nõ sufficeret præsum
ptio doli, vbi esset expressa, aut probata, per l. qui adulte-
rium. ff. de adulte. ¶ Et aduerte etiã quod do. Pet. de An-
cha. appellat latissimam culpam illam, quam Bart. appel-
lat latiorem, vt patet ex nota. per eum in d. l. quod Nerua.
vbi latissimam culpam appellat dolum verum, latiorem
dolum prẹsumptũ. de quo plene dixi in c. vno. j. de cõmo.
& in c. 2. de depo. Dixi etiam q vbi lex non requirit dolũ
expressum, vel præsumptum, vt quia sumus extra casus,
de quibus superius dixi nam lata culpa æquiparabit̃ do-
lo, per ea quæ habentur in d. l. j. ff. si mensor fal. mo. dixe.
§. pe. & plus dixit q in pœnis pecuniarijs, etiam si lex re-
quirat dolum, lata culpa æquiparabitur dolo, per ea quæ
habent̃ in d. l. j. ff. si mẽsor falsũ mod. in §. pen. & in l. a. ff.
de incen. sed certe hoc nõ videtur verũ, per ea quæ habẽ
tur in l. a. §. hac actione. ff. vi bo. rap. vbi etiam si in pœna
pecuniaria requiritur dolus ex dispositione legis, nõ suf-
ficit lata culpa. facit quod habetur in §. sed quia tñ. Insti.
vi bo. rap. Et tangit etiam nunquid ex leuissima culpa qs
possit ciuiliter puniri, seu ad pœnam applicandam fisco.
& tenetur q sic, post Bar. in l. respiciendum. §. delinquunt.
ff. de pœnis. coniuncta gl. licèt Cy. teneat contrarium, &
non bene in l. si quis non dicam. C. de epis. & cle. ¶ Item
18 aduerte, qa concludit q † ignorantia iuris ciuilis, si de il-
la cõstat, q excusat a dolo in casibus, in quibus lex requi-
rit dolum: licèt non excuset a culpa per id, quod habetur
in l. late. ff. de verb. sig. Et qualiter possit probari ignoran-
tia iuris cõmunis [a] not. Bar. in l. 2. ff. de confes. vt quia qs
erat imperitus: & cum intellexit a sapientibus ius cõmu
ne sic velle, statim se correxit. Similiter etiam ignorãtia
iuris naturalis aliquem secundum eum excusat a pœna
imponenda ratione doli, si de ipsa constet, licet non excu
set a pœna imponenda rõne culpæ, vt voluit Iac. de But.
in l. 2. C. de in ius vocã. & facit quod habetur in l. plagij.
C. ad l. Flauiã de plagiis. & in l. igitur. ff. de lib. cau. Quali-
ter autem possit probari ignorantia talis iuris, potest col
gi ex his, quæ habentur in l. si adulterium cum incestu.
§. idem. Pollioni. ff. de adulte. puta quãdo quis publice fe-
19 cit actum & desistit, cũ postea sibi fit notitia. ¶ † Item qa
dictũ est q ignorare ius commune, est lata culpa, cũ lata
culpa est ignorare q omnes scire debent, vt sunt iura cõ-
munia, vt s. c. proxi. & l. leges. C. de legi. & pbatur in l. la
te. ff. de ver. sig. limitat do. An. nisi esset aliqua dispositio
discrepans a regulis cõmunibus ex aliqua occulta ratio-
ne, quia tunc dicit q nõ videret̃ in culpa lata talem dispo
sitionem ignorans, per id quod ht̃ in l. regula. §. pen. ff. de
iu. & fac. igno. Si aũt lex esset dubia in suo intellectu, tũc
dicit q interdũ ignorantia talis iuris caderet in latam cul
pam: interdum leuem: interdum in leuissimã. secũdum
qualitatem dubietatis, iuxta no. per Bar. in d. l. quod Ner
ua. & per glos. in institutis. de obli. quæ ex quasi delic. in
prin. vnde dicit do. Ant. q si super dubietate esset cõmu-
nis opi. & esset quis in loco, vbi esset copia peritorũ cen-
setur esse in lata culpa. & idem dicit si esset in locis circũ
stantibus & propinquis, quorum homines conuersarent̃
in ciuitatibus & locis propinquis, in quibus esset copia
peritorũ. & sic videtur velle q si est in longinquis a locis
vbi est copia peritorũ, tunc nõ dicatur existens in tali lo-
co esse in lata culpa, si ignoret ipsum ius cõe. & sic potest
intelligi qđ no. Bar. in l. iuris ignorantia. C. qui admit. ad
bo. pos. Si autẽ super dubietate non esset cõmunis opin,
tunc posset cadere in leuem, vel leuissimã culpã secundũ
quantitatẽ dubietatis, prout s. dixi. ¶ Quid aũt in statutis,
seu iure municipali, an sit lata culpa talia ignorare. Dicit
idem dicendum q in iure cõmuni, quo ad homines eius-
dem municipij: homines aũt alterius municipij possunt
probabiliter ignorare j. eod. c. j. lib. 6. ideo prẹsumeretur
ignorantia, nisi de aliquibus circunstantijs verisimiliter
posset prẹsumi oppositum, vt quia factum esset cõmuni-
ter damnatum in locis circunstantibus. facit quod s. dixi,
20 ¶ † Quid aũt in mulieribus & rusticis, dic quòd in dubio
non præsumitur in eis iuris scientia, per id quod habetur
in l. j. in fi. ff. de eden. & l. a. §. fi. ff. de iure fisci. ¶ An autem
excusetur propter errorẽ iuris. Concludit do. Ant. de Bu.
q in casibus, in quibus masculi nõ rustici excusarentur,
multofortius excusabuntur fœminæ & rustici. In alijs au
tem dicit q excusabũtur in casibus a iure expressis, & ali-
ter non, per id quod habet̃ in l. fi. C. de iur. & fac. ignoran.
21 ¶ Vltimo inducitur [b] decre. ad quæstionẽ. Si aliquis in-
b cœpit extrahere bladum, volens portare extra territoriũ,
postea casu desistit, q si interim fiat statutũ imponens pœ
nam extrahenti, non extẽdetur ad istum: ex quo prius in
cœperat ad quod facit l. Cæsar. ff. de publi. & quod habe-
tur infra, de foro compe. c. proposuisti. & de offi. dele. gra
tum, & sic transit do. Anto. de But. ¶ Sed aduerte, quia vi
detur posse hoc limitari, quando casu fortuito quis desi-
stit, vt fuit in d. l. Cæsar. secus videtur si sponte distulerat,
quia ex quo statutum imponit pœnam extrahenti, vide-
tur quod comprehendat talem, qui extrahit & nondum
portauit, extra territorium, per id quod notatur in simi-
li, in clem. vt hi qui, in gloss. quæ incipit, quòd de poste-
ris. de æta. & quali. & in clem. j. de testa. vnde plus dicunt
aliqui quòd ita demum quis euadit pœnam, si portaue-
rat extra territorium: sed casu fortuito reductus est inter
territoriũ, forte quia portabat per aquam. & sic intelligũt
illam l. Cæsar. tamen doct. hic videntur simpliciter transi
re, q indistincte excusetur ille, qui primo incœperat ex-
trahere, vt etiã videtur velle Io. An. hic post Pe. q videtur
posse procedere, si forte damnum pateretur ille, qui cœ-
pit extrahere, si nõ extrahat. nã tunc vr̃ q tractus sequẽs
habeat consequentiã necessariam ad principium, & ideo
tũc ipune possit perficere extrahere, p id qđ no. glo. in d.
clem. j. de testa. & facit quod ht̃ in l. 3. §. scio. ff. de mino. &
in l. cũ

a Ignorãtia iuris cõis, qualiter pbet. vide Bald. in l. mẽ, in s. co C. de rei vendi. & Bal. in l. vẽditionẽ, C. pemp. & i l. 2. C. si qs rem min. igno. sine decre. & vid Cy. in l. fi C. de his, qui se ascri.

b Vltimo inducitur. vide hic p do. Hosti. An. de Bu. Io. and. & do. Fely.

in l.eum actum.ff.de neg.gest. ¶ Item potes addere superius dictis, quod licet in delictis, quae imponunt penam sub ratione doli veri, vel praesumpti, lata culpa non equiparatur dolo: tamen secus est in contractibus, in quibus regulariter lata culpa aequiparatur dolo, per id quod habetur in l.quod Nerua.ff. deposi. & quod ibi plene nota. per Bart. & vt tangit etiam hic do. Ant.de Bu. facit quod habetur in l.j.§.penul.ff. si mensor. fal.mo. dixe. eum concordantijs ibi positis.

S V M M A R I V M.

1 *Legem condere, & ipsam immutare potest Papa, & nu. 4.*
2 *Sacerdotio in Christum translato, necesse fuit legem transferri. & nu. 5.*
3 *Connexorum idem est iudicium.*
5 *Obligatio ad interesse quomodo, succedit in obligationibus facti ex iuris intellectu.*
6 *Clauium potestas non fuit data Petro per ista verba, quae dixit Christus ante passionem, Tu es Petrus &c. sed fuit promissa.*
7 *Sponsio quandoque sumitur pro promissione, licet stricte sumpto vocabulo sponsio dicatur solius offerentis.*
8 *Sacerdotij appellatione quid contineatur.*
9 *Sacramentum ordinis non est apud Iudaeos, vel non baptizatos.*
10 *Argumentum a simili est licitum.*
11 *Legem generalem, an possit facere populus Romanus, cum transtulerit potestatem in Imperatorem, & an possit facere legem particularem.*
12 *Imperium fuit penes populum Romanum, & consequetur penes Imperatorem, & an Romani iuste acquisiuerint Imperium.*
13 *Legem condere an possit senatus, aut coetus cardinalium, vacante sede, aut populus Romanus, vacante Imperio.*

1 TRanslato. Potestas† legis condendae, & ipsam immutandi hodie est penes vicarium Iesu christi: & quod in vno connexorum statuitur, ad alterum extenditur. h.d. Et licet gl. videatur ponere casum, tamen vt tangit do. Ant. de Bu. aliter potest poni, vt melius apretur ad titulum, videlicet simulando quaesitum fuisse a Papa, penes quem dicatur esse potestas legis seu constitutionis condendae: ex quo summus in titu. de constitu. & in effectu mens Papae fuit ostendere, quod potestas condendae legis & immutandi ritus antiquos, fuit penes Christum & in eum translata, & de ipso in Petrum eius vicarium: & sic etiam in successores Petri. & quod hoc sit verum, ostendit ex dicto apostoli ad Hebr. 7. de quo hic ponitur in litera cum declaratione Augustini. Nam dum quidam hebraei licet facti essent Christiani, vt hic tangit glo. j. volebant seruare sabbatum & circuncisionem, quod fieri non debebat: propter quod alias in esse ctu per hoc, quod dic dicitur in litera, reprehendit eos, vt tangit gl. Et quia apostolus non declarat rationem consequentiae dicti sui, Ideo hic ponitur declaratio Augustini declarantis dictum apostoli, & eius consequentiam: & per hoc habetur casus literalis. Et primo ponit dictum seu verba apostoli. Secundo verba Augustini declarantis conse-
2 quentiam dicti apostoli. secunda ibi, quia enim. ¶ † No. j. ex isto tex. quod translato sacerdotio in Christum, fuit necessarium etiam legem transferri. Et nota rationem quare, quia ista duo, vt sacerdotium & lex, censentur connexa. & sic quod de vno statuitur, intelligitur de alio statutum. ¶ Et no. tria, quae ostendunt connexitatem legis & sacerdotij. Primum est simultanea origo, quia simul eodem tempore data fuerunt. Scdm est simultaneum principium causae efficientis, quia ab eodem ambo processerunt, videlicet ab omnipotenti deo. Tertium simultanea formalitas dispositionis, quia sub eadem sponsione data fuerunt. i. sub eadem promissione, vt tangit gl. pen. Et licet olim sponsio diceretur promissio, quae fiebat inter sponsos: tamen late sumpto vocabulo quaelibet promissio dr sponsio. l. sponsi. ff. de ver. sig. Et dicit hic do. Ant. de But. quod sponsio verbum spondeo, videtur importare pollicitationem, quae est solius offerentis spo sio. l. j. & ij. ff. de pollici. tn comprehendit et promissionem,
3 in qua interuenit consensus vtriusque partis. ¶ † No. illud vulgatum, quod connexorum idem est iudicium: & consequenter, quod licitum est arguere a connexis. facit j. de iud. quanto.

¶ Et per hoc etiam not. licitum esse arguere a simili facit quod habetur in c. ij. j. de transl. & quod dicetur super gl. fi. ¶ Et per praedicta no. vnam regulam in materia extensionis, quod quando dico extrema separata, sunt inuicem connexa ex aliquo accidenti, tunc statutum in vno ad aliud extenditur. Et de materia extensionis tangitur per d. Ant. de Bu. in c. fi. j. de consue. & in c. ej. j. de ele. & plene dixi
4 in l. si vero. §. de viro. ff. sol. ma. ¶ † No. quod potestas legis canonicae condendae & olim & hodie fuit penes sacerdotes. Et aduerte, quia loquitur hic indefinite de lege: & sic videtur quod potestas legis etiam in laicos originaliter fuerit penes sacerdotes. facit quod habetur xj. questio. j. relatum. vbi videtur probari, quod tempore primitiuae ecclesiae etiam causae laicorum deferebantur ad ecclesiam. ad idem facit ij. q. v. si quis presbyter. & 95. dist. ecclesiae. & quod hr. j. q. fi. sint legiti. per venerabilem. Et per hoc dicit do. Ant. quod licet Imperator ante aduentum Christi receperit potestatem a populo. l. j. §. deinde. ff. de orig. iur. illa potestas fuit de facto, & abusiua: & ideo secundum eum fuit expediens, quod per ecclesiam, & Romanum Pontificem, penes quem est habitus iurisdictionis etiam in temporalibus, iuxta not. in c. nouit, j. de iudi. & praealleg. e. per venerabilem. quo ad exercitium confirmaretur in laicos facit quod no. Inn. in c. licet, j. de fo. compe. & quod habetur in c. eum ad verum. 96. dist. ¶ No. quod quando duo extrema separata ex aliquo accidenti connectuntur adinuicem, tunc dispositum in vno extenditur ad reliquum: & per hoc limitatur quod dicitur in c. nonne. j. de praesum. & in l. eum praetor. ff. de iudi. & C. de procu. l. maritus. in quibus dr quod dictum in vno intelligitur in alio prohibitum nam istud non habet locum in connexis. ¶ Et no. quod licet statutum in vno connexorum comprehendat reliquum intellectualiter, non tamen intelligitur comprehendere expresse. & istud facit secundum do. Ant. de Bu. quod si statutum disponit, quod instrumentum guarentigie in contentis in eo habeat executionem paratam, non tamen habeat executionem in eo, quod continetur, sed sub intelligitur intellectualiter. & sic facit quod si in instrumento comprehenditur factum quod fieri debeat, licet posset peti executio, vt ipsum fiat: tamen non potest peti vt fiat executio in interesse, quia id non continetur in ipso instrumento, sed ex iuris dispositione subintelligitur intellectualiter. facit quod habetur in l. j. §. sed & si legi. ff. de his quae in testamen. delen. & idem in simili, quod tene
5 menti. ¶ † Quomodo autem in obligationibus facti ex iuris intellectu succedit obligatio ad interesse, habetur in l. stipulationes. ff. de ver. obl. Et per praedicta etiam potest inferri, vt tangit hic do. Ant. de Bu. quod si in sententia exprimitur aliquid, per quod datur in alio necessaria conclusio consecutiua contra ius dummodo ipsa scientia de se non sit contra ius, non erit nulla, vt voluit Inn. in c. p. & g. j. de offi. dele. ¶ In gl. ij. ibi: in Petrum. Dic secundum Ioan. Andr. hoc verum ex post facto, sed a principio fuit translatum de Aaron, qui fuit de tribu Leui in Christum, qui fuit de tribu Iuda secundum Physi. & hoc est notabile secundum do. Ant. de Bu. pro concordantia testium. nam si duo testes dicunt quod confessio potestatis fuit tradita super aliquo negotio Titio, alij dicunt quod fuit tradita Martino, non poterant saluari per diuersitatem temporis successiue. facit quod habetur j. de testi. cum tu. & per Bar. in l. 2. §. fin.
6 ff. si cert. pe. & l. insulam. ff. sol. ma. ¶ † In ca. gl. ibi, proprie. Compost. hic dicit quod per illa verba dicta per Christum ante passionem Petro, dum dixit, Tu es Petrus, & super hanc Petram edificabo ecclesiam meam, & tibi dabo claues regni caelorum, non fuit data potestas Petro, sed promissa: post passionem vero fuit data potestas Petro tanquam capiti, & alijs tanquam membris, dum dixit, Accipite spiritumsanctum: quorum remiseritis peccata &c. Et ad designandum Petrum debere esse principalem, dixit ei, Pasce oues meas: postea vero in ascensione dum dixit, Ite, & praedicate euangelium omni creaturae dedit eis executionem

citiũ potestatis clauiũ. facit quod habetur in c. proprie: alleg. in gl. In die vero Pentecostes, quod prius dederat,
7 per spiritumsanctum confirmauit. ¶ † In gl. penul. ibi, dixit eis. facit quod habetur Deut. 3. & Exo. 24. & notatur extra glo. vt tetigi in notabilibus. q verbũ sponsio & sumi dēt pro promissione, licēt strictè sumpto vocabulo dr̄ sponsio solius offerentis. l. 3. ff. de pollicita. & facit eo. ti. l. j. & ij. ¶ In gl. fi. in fi. & per hoc non ob. q rubrica, quæ ponũtur sub titulo vel rubrica, debēt facere ad materiam tituli vel rubricæ. l. 2. ff. de statu ho. & s. in procemio huius co
8 pilationis. ¶ † Quæritur quid continetur appellatione sacerdotij. dicit Io. An. posse dici q comprehenditur omne sacramentum, vel sacrum, ex quo confertur gratia: & per q̃s continetur ordo & alia sacramenta: vel per hoc vide
9 tur q † sacramentum ordinis nõ fit apud Iudæos, vel nõ baptizatos. facit j. de presby. non baptiſ. c. j. & fi. & p hoc q si aliquis Iudæus, vel nõ baptizatus ordinēt ad aliquē ordinem, non recipiet characterem ordinis, q̄q̄ aliàs iudæi in suis solēnitatibus tolerentur, vt j. de Iudæ. c. sicut. Et per prædicta Io. And. q et si Aaron viueret, non posset conferre sacerdotiũ, vt in illa forma, s̄m quã conferebat: nec per illa verba, quia illa verba non habent illam vim, quam olim habebant: & quia hodie apud eos non est sacerdotiũ, vt hic patet, sed apud Christianos. Idem dicunt aliqui de forma baptismi, q erat olim, q̃n baptizabatur in nomine Christi: quia vr̄ q solum quis debeat baptizari, In nomine patris, & filij, & spiritussancti: & nõ s̄m prædictam formam, de quo in c. j. j. de bapti. ¶ Item aduerte in
10 quantum gl. dicit q † argũ a simili [a] est licitum. nam dicit Abbas hoc verum, nisi in aliquo sit dissimilitudo: q a tũc euanescit argũ. c. nuptiarum. 27. q. j. & facit quod hr̄ j. q. j. c. sicut Vrgeri. & s. qui fi. sint legi. e. per venerabile. intelligo hoc sane, q̃n dissimilitudo est in eo, de quo q̃ritur: nam aliàs semper est aliqua dissimilitudo, cum nullũ simile sit idem, vt notatur p glo. in l. qd̄ Nerua. ff. deposi. & in decreta. c. sanctæ crucis. j. de rescrip. & hoc et voluit Io. An. in c. nõ potest. super gl. de præben. in 6. vbi alleg. dictum Boetij super Topica, li. 4. inquiētis, q similitudo est rerũ singularium, vel differentium comparatio: vnde in illa non requiritur, q ex toto res sit tota rei similis: sed in eo, de quo quæritur. facit quod habetur in præalle. c. p venerabilem. ver. verum. & quod habetur: in c. cum dilecta. j. de confir. vti. vel inuti. ¶ Posset etiam dici, vt tangit hic Io. An. & Host. in c. a. j. de transac. q standum est similitudini. nisi dissimilitudinis ratio reddat̄. ar. c. si q̃n. j. de resceri. & ideo neganti aliquid esse simile, vr̄ incumbere onus probandi. Nam hęc non est vera negatiua, sed prægnans includens affirmatiuam. s. q sit dissimile: ideo probari dēt. j. de renunc. super hoc. & l. 2. ff. de proba. & facit quod no. in Spe. de dispu. & allega. s. j. in ver. vltimus. vbi dicit præsertim procedere id, quod dictum est, q̃n saltem colorate apparet esse simile. facit quod habet̄ j. de resceri. inter cæteras. & quod no. Arch. in c. si quis per vetus. 12.
11 q. 2. ¶ † Itē aduerte, quia inducitur iste tex. ad quæstionē, an hodie populus Romanus possit facere legem generalem. & vr̄ q non, ex quo trãstulit potestatem suam in Imperatorē. ar. l. 2. s. deinde. ff. de orig. iur. & sic vr̄ q pœnes ipsum non sit potestas l. condendæ. ar. huius text. & licēt de hoc sint opi. de quibus in l. fi. C. de legi. tñ vt dicit Bat. ibi hoc hodie clarum est, q non habet potestatem prædictam, quia hodie Imperator non recipit potestatem a populo Romano, nec populus illũ habet eligere: sed fit electio p certos principes, de quibus in c. ad apostolicę, per gl. notabilem, & singularem, de re iudi. li. 6. in verbo, illi autem. Et electio facta per eos haber confirmari a Papa. j. de ele. c. per venerabilem. & ideo vr̄ q populus Romanus non censeatur habere potestatem cõdendi leges generales. Idem tenet hic Io. de Ligna. per aliam rationē dicens, q potestas populi Romani, & s̄r potestas legis condendę, fuit translata ad Imperatorem, vt patet per legem s. hoc latam, vt in d. s. deinde. quæ transiuit in sc̄dũ: & sic non vr̄ posse reuocari per l. quod semel. ff. de decre. ab ordin. faci. & quod no. Innocen. in c. nouit. infra de iudi. ¶ Aduerte tamen, quia istud dictum Ioan. de Lign. videtur procedere viuente illo, in quem translata fuit potestas. & sic non videtur generaliter concludere respectu successorum, nisi forte diceretur, q fuit trãslata in primũ electũ recipientē nomine suo, & successorum: melior tñ vr̄ ratio, quam s. tetigi post Bar. ¶ An autē populus Romanus possit facere legem particularem, nam. s. tetigi de generali, tãgit hic do. Ant. de Bu. & finaliter cõcludit, q sic in spectantib' ad administrationē populi in alijs nõ sine autoritate superioris, sicut nec alij populi. de quo p Bar. in l. oēs populi. ff. de iusti. & iu. in. j. q. principali. vbi
12 plene tangit qui possint facere instituta. ¶ † Itē aduerte, quia dicit hic d. Ant. de Bu. q de facto fuit imperium pęnes populum Romanum: & consequenter pœnes Imperatorem, quia erant pœnes sacerdotes: vt hic videtur in nui. fatetur tamen quod post fuit approbatum per ecclesiam. facit quod dixi in not. & de hoc an Romani iuste ac quisiuerint imperiũ. tãgit Inn. i c. quod sup. j. de voto. & And. de Isernia in j. constitu. feu. & Dantes sua in monarchia: vbi nititur ōndere q iuste fuit imperium pœnes Romanos, & successiue pęnes imperatores, q a ad bonũ regimen vniuersale sit eoē expediens est esse vnũ principē. vt hr̄ 12. Metaphysicæ. & bene facit quod hr̄ in c. in apibus. vij. q. j. & ɔuenicns fuit esse pœnes illos, q magis merentur: & ideo ex permissione diuina vr̄, q fuit pęnes Romanos. nã vt tex. dixit 28. di. s. ex his. Romani suis virtutibus pmeruerunt imperium. Inn. etiam dicit in d. c. quod super. q præsumendum erat, q iuste fuerunt adepti. facit quod hr̄ in l. cũ de in rem. ff. de vsur. & quod hr̄ in c. peruenit. j. de cēsi. facit ad materiam quod dixi sup rubri. ff.
13 de v. ob. ¶ † An autē senatus hodie habet potestatē legis cõdendę. concludit do. Ant. de Bu. q licēt olim haberet, vt in l. nõ ambigitur. ff. de legi. tñ hodie est secus, quia solus Imperator potest facere legem generalem. l. fin. C. de leg. ¶ An aũt senator vrbis, vel alii ptātes terrarũ possint aliquo casu facere statuta recurre ad no. p Bar. in. d. l. omnes populi. in. j. conclusione. tangit etiam hic d. Ant. de But. An cetus cardinalium vacāte sede possit facere legē vniuersalem. & ɔcludit q non. per ea quæ habētur in cle. j. ne romani. de ele. et de schis. c. vno. li. 6. & multo fortius non poterit illa non vacante. ¶ An aũt possit vacāte imperio populus Romanus facere legē gñalem. cõclude q nõ: quia vacante imperio in ptāte imperiali nõ succedit populus Romanus, sed Papa. j. de fo. com. in c. licet.

SVMMARIVM.

1 *Contrauenieus legi an peccet. & nu. 8.*
2 *Ex auaritia oriuntur omnia mala.*
3 *Lex interdum prohibet seu vetat, interdum præcipit, interdum permittit, interdum consulit.*
4 *Positio falsa in parte ratione alicuius quantitatis, vel qualitatis falsa in ea iuncta, potest in totum negari.*
5 *Notitiam habere de aliquo quando quis dicatur.*
6 *Futurum quandoq; ponitur pro præsenti.*
7 *Legem iniustam facere non debet imperator: aliàs non valeret.*
8 *Lex q sit præcepti vel consilij siue permissoria aut cõsultoria.*
9 *Verbum monemus an importet consilium.*
10 *Verba imperatiui modi, an in materia indifferenti habeant importare consilium uel præceptum.*

Nam concupiscentiã. Cõstitutio certũ quid prohibēs, oīa nititur prohibere, quę ex illo sequunt. h. d. Et primo verba apostoli q̃ habent in epistola ad Rom. 7. c. Secundo ponitur expositio Augustini. secunda ibi: hoc em̄. Et potes figurare casum, vt hic tangit do. Ant. de Bu. quia hic sumus in tractatu de legi. & constitu. dubitari poterat de ef
1 fectu legis, præcipue quo ad animam. Nunquid † videli-

Quid cõtinetur nomine sacerdotii.

[a] Argumētũ a simili. Vide hic p d. Fel. in 4. co. ver. i gl. fi. & q d sit simile vide p do. Alex. i l. qd̄ nerua. ff. de positi.

tet contrauenieus legi eoipso ꝙ ꝯuenit, peccet, & de hoc
fuit quæsitum a Papa. Papa rñdet, ꝙ si lex loquitur prohi
bitiue, tũc id quod ꝓlibet est peccatũ, & omne quod se
quitur ex illo, & per consequens faciens ꝯ prohibitionẽ
ipsius legis peccat: & quod hoc sit verum ꝓbat per dictũ
Apostoli in epistola ad Romauos, cõiuncta declaratione
Augustini, qui declarat quare apostolus & lex fuerũt lo-
cuti plus de concupiscentia q̃ de alijs peccatis, vt colligi
tur ex litera in text. ibi. & j. deciditur, quod tangit̃ in gl. j.
2 in tex. ibi, hoc sup. peccatum concupiscentiæ. ¶ † No. j,
ꝙ ex vitio cõcupiscentiæ, & sic ex vitio auaritiæ, omnia
mala oriuntur, facit bene de pœ. di. 2. c. quia radix. & in
Aut. vt iudices sine quoquo suffr. §. cogitatio. alias, opor
tet quoque. & f̃m hoc sumit̃ concupiscentia ꝓ quolibet
appetitu inordinato. facit quod hr̃ s̃. in proœmio, ver. sed
effrenata cupiditas. & tunc litera est plana. & sic dicebat
Io. de Lig. literam intelligendã. & sequitur etiam hic d.
Ant. de Bu. ¶ Item no. ꝙ vbi prohibetur aliquid intelli-
guntur oĩa esse prohibita, q̃ sequuntur ex illo. facit l. nõ
dubiũ. C. de legib. de quo j. de reg. iur. cũ quid. li. 6. ¶ Itẽ
not. ꝙ a quocũque remouetur genus, remouetur & quæ
libet eius species. facit l. j. in fi. ff. de suis & legiti. & l. si q̃d
3 earum. §. interemptum. ff. de leg. 3. ¶ † Item uo. vnam vir
tutem legis, ꝙ interdum prohibet seu vetat. de alijs vir-
tutibus habetur in c. oĩs. 3. dis. vbi dicitur ꝙ interdum ẽt
præcipit interdum punit, interdum permittit. Addit etiã
quòd interdum consulit. l. is qui destinauit. ff. de rei ven.
& facit quod habetur in c. quod præcipit̃. 14. q. j. quomo-
do autẽ cognoscatur, an lex sit præcipiti vel consilij: & q̃
verba importẽt præceptum vel consilium. tangit hic do.
Ant. de Bu. de quo inferius dicetur. ¶ Item not. ar. quòd
condens legem debeat eligere vocabula, ex quibus mul
torum sequatur decisio. & sic facit etiam ꝙ doctor de-
beat conari tradere theoricas, ex quibus multa possint
decidi. ¶ Item no. bonũ repugnare malo, & tanq̃ contra
rium non pñt esse in eodem subiecto. 32. q. 2. in c. cum
renũtiatio. ¶ Vltimo potes notare f̃m d. Ant. de But. ꝙ ꝑ
cognitionem causæ transit̃ in cognitionem causati, & in
eius effectus. ¶ In gl. hoc. n. ibi, i. peccatum, supple concu
piscẽtia: & ista expositio est magna de mente literę. ¶ In
ea. glos. ibi dixit supple in epistola ad Romanos. 8. c. ¶ In
ea gl. in fi. & sic vr̃ tenuisse gl. per id quod tangit in fio. &
in prin. ꝙ Paulus bene habuit cognitionem concupiscẽ-
tiæ carnalis: sed non cognouit ipsam non esse reiiciendã,
nisi per legem, vel non cognouit ipsam esse peccatũ. Et
ex ista expositione potest colligi, ꝙ licite põt negari co-
4 gnitio subiecti ratione partis incognitæ: & sic facit ꝙ † po
sitio falsa in parte ratione alicuius quantitatis, vel quali-
tatis falsæ in ea iuncta, potest in totum negari, de qua per
Bar. in l. j. §. si quis simpliciter. ff. de verb. ob. glo. ordinaria
in c. j. & ij. de confes. in 6. videtur tenere quod dixi. Cõtra
riũ vr̃ velle Io. And. in c. præsentium. de testi. lib. 6. in no-
uella. Potes concordare per no. per Bar. in d. §. si quis sim-
pliciter. quia uerum est ꝙ ratione partis falsæ potest totã
positio negari, qñ est falsitas in qualitate: secus si ratione
maioris uel minoris summæ per id, quod hr̃ i l. pupillus,
§. fi. ff. de ver. sig. Et notauit Bar. in d. §. si quis simpliciter,
vel redeundo ad glo. potes dicere ꝙ Paulus bene sciebat
concupiscentiam per experientiam facti, sed non cogno
scebat illam, quo ad eius proprietatem & effectum: & sic
proprie illius scientiam non habebat: facit quod habetur
5 22. q. 4. c. innocens. f̃m Goff. Et ex hoc. no. ꝙ † proprie q̃s
dr̃ habere notitiam de aliquo, qñ habet notitiam ipsius,
& etiam effectus proprietatis illius, quod est notandũ f̃m
do. Ant. de Bu. cõtra testes, quia si deponunt de fama, de-
bent scire proprietates famæ & eius effectus, & quid illa
sit, plene no. in c. cum oporteat. per Inno. j. de accu. & in
c. qualiter & qñ. & per Bar. in l. de minore. ff. de quęstioni
bus. ¶ In gl. penul. ibi, genera singulorum. Expone. i. ge-
nera omnium malorum, non autem singula generum. i.
non quælibet vitia singulariter sumpta, quę sint singula
generum. i. sub generibus contenta. Et sic est sensus ꝙ in
quolibet genere peccati potest dici, ꝙ interdum oritur ex
concupiscentia, sed nõ propter quodlibet peccatum, seu
quælibet & species peccati surgit ex concupiscentia: q̃a
interdum homicidium vel periurium non fit ex concupi
scentia, sed potius propter odium. & procedit oppositio
glo. sumendo concupiscentiam pro appetitu inordinato
non regulato ratione, de quo in proœmio, in versi. sed ef
frenata: bene potest dici ꝙ etiam singula genera peccato-
rum oriuntur ex tali concupiscentia, potest intelligi vt te
6 tigi in notabilibus: & sic litera erit plana. ¶ † In ea. glos.
ibi, verbum erit. facit l. nulli. C. de epis. & cle. & quod ibi
no. Interdum autem contingit, ꝙ futurum ponitur ꝓ prę
senti. de conse. dist. 2. c. in Christo patri. & ibi glo. in ver-
bo, erimus. Tñ quia hæc secunda solutio licèt in se sit bo-
na, vr̃ tñ literam violare: melius est tenere quod superius
dixi, videlicet ꝙ hic loquatur de concupiscẽtia, prout hic
sumitur pro appetitu. & pro inordinato non regulato ra-
7 tione. ¶ † Extra glo. tangit hic do. Ant. de Bu. ꝙ si Impera
tor faceret legem iniustam, an valeret. Et cõcludit ꝙ nõ:
quia lex debet esse iusta & sancta. l. 3. ff. de legibus. & 4.
dist. in. c. erit autem. Dicit autem Cyn. in l. rescripta. C. de
diuer. rescri. & in l. fi. C. si contra ius, ꝙ si posset ex aliqua
causa iustificari: in dubio debet præsumi facta ex causa il
la, & seruãda esset, q̃q̃ rigorosa. l. prospexit. ff. qui & a qui-
bus. sed vbi nullo modo subesset aliqua causa iusta, nõ va
leret iuxta. no. per Inno. j. eo. quæ in ecclesiarum, & quod
habetur in c. fi. j. de præscrip. & quod no. Bar. in constitu-
tione ffiorum. & de multis qualitatibus, quæ requirũtur,
vt lex sit iusta, tangit hic do. Ant. de But. per id quod ha-
betur 4. dist. erit autem. Et pręcipue q̃uo debet esse facta
ad cõem vtilitatem, & nõ pro priuato cõmodo, vt ibi pa-
tet: & hæc æqualitas examinatur, j. e. cum oẽs. Et per hoc
ẽt põt esse dubium, an valeat statutum, a quo aliquid sta-
tuitur in priuatã personam, & non vniuersaliter contra
omnes, de quo tangetur aliquid j. eo. tit. c. cum omnis. ẽt
tangit Bar. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iur. & facit q̃d
no. Inno. in c. vestra. de coha. cle. & mu. quod notatur in
8 l. j. ff. de doli except. ¶ † Vltimo tangit hic d. Ant. de But.
q̃uo cognoscetur an lex sit præcepti, an uero sit consilij,
seu permissoria, seu consultoria. Potes cõcludere clarius,
q̃ ipse dicat: nam interdum constat materiam, de qua agi
tur, & in qua verba proferuntur, esse pręcepti, interdum
constat illam esse materiam consilij: interdum vero dubi
tatur. Primo casu conclude, ꝙ ꝑ quæcunq; verba loquat̃,
a importat præceptũ, & ꝯueniens incurrit peccatum: & si
reperiatur in illo positum verbum rogo, vel moneo: ex-
ponitur in effectu, i. præcipitur, vt potest colligi ex his, q̃
habentur ex tex. iuncta glo. in c. rogo. 11. q. 3. & c. reuerti-
mini. iuncto dicto Archi. 16. q. j. & facit quod habetur in
cle. ex ijui. ver. item quia præterea. de verbo. signi. Secun
dò casu dic, ꝙ per quæcunque verba loquatur, erit consi-
lij: & tunc si appositum fuerit uerbum, præcipimus, ex-
poni debet. i. monemus, vel consulimus: & ideo tũc non
illaqueat a peccato. vt colligi potest ex his, quę habẽtur
in text. & glo. in c. dilectissimis. in verbo, pręcipimus. 12.
q. j. & 19. q. 2. si quis ingenuus. coniuncta glo. & in c. hac
ratione. 31. q. j. & bene facit etiam, quod not. glo. in c. nõ
solum. 28. q. j. & sic etiam tũc verba imperatiui modi nõ
importabunt præceptum, sed potius consiliũ per ea, quæ
habentur in præalle. c. non solum. & in iuribus præalle.
facit quod habetur in l. cũ pater. §. mando. coniuncta
gloss. ff. de leg. 2. & d. ver. Item quia prætera. Tertio ca-
su, quando materia est indifferens, & non est sui natura
certum, an sit materia pręcepti vel consilij, sed potest se
habere ad vtrunque: tunc videtur velle hic dom. Anton.
de But. ꝙ aut in ista ponuntur verba importantia pręce-
ptum,

a Incurrit peccatum. De hac q. vide hic late per do. Abba. in i. col. uer. circa hoc. & ꝑ d. Fel. Et add. tex. 2. q. 6. qui de sistæ. & c. 2. in fin. de maio. & obe. & 14. q. 1. c. fi. & ꝑ Abba. in c. onus. de pœn. & remis.

ptum,vt est verbum,præcipimus,vel mandamus, vel iubemus,vel prohibemus, vel similia : quia tunc similiter censebitur esse materia præcepti, attẽtis verbis in ea probatis: secus si essent apposita verba cõsultoria vel hortatoria:puta verbum, hortamur,vel verbum,consulimus: quia tunc censeretur esse materia cõsilij facit quod habetur in c.quod præcipitur.14.q.j.Et idem dicit do.Ant.de But. si verba essent simplicia : puta statuimus, vel volumus,& similia:quia tunc similiter censebitur esse consilij. Sed certe istud nõ videtur esse verum,imo videtur ꝙ talia important præceptum per id,quod habetur in text. iũcto dicto Archi.in §.hæc & si legibus.4. dist.vbi apperte innuit verbum statuimus , importare præceptũ.& idẽ videtur velle in verbo,volumus,prolato in superiori per id,quod habetur in §.sed quod principi.Insti.de iure na-
9 tu.gen. & ciuili. † Posset tñ dubitari de verbo, monemus,an importat consilium:& videtur tex.esse cũ glo. ꝙ sic in præalle.c.dilectissimis.verbum tñ decernimus, videtur importare præceptũ. vt videtur esse text.iuncto dicto Arch. in d.§.& si legibus.& istud ẽt tenuit do.Ant.de But.de verbo.decernimus , per quod videtur dicẽdũ idẽ de verbo,statuimus,cum eadẽ videatur esse ratio, & per consequens idem ius s.e.proxi.Et satis etiam videtur ꝓbare ex d. §. hæc & si legibus.iuncto dicto Archi. Et pro eo quod dixi ꝙ verba simplicia,vt verbum,statuimus, & verbum, volumus,important in dubio præceptum.licèt do. Anto.de But.teneat contrarium,vt prædixi : & bene facit quod no.archi.in præall.§.hęc & si legibus.vbi ↄclu dit quod in dubio lex & constitutio intelligitur esse præcepti, nisi ratio subiectæ materiæ vel alia ratio vrgeat ad
10 contrarium. ¶ † Iuxta prædicta põt dubitari,quid de verbis imperatiui modi:an in materia in differenti habeant importare consilium vel præceptum.Conclude,ꝙ aut cõsuetudo est interpretata aliquid super hoc:& tunc illi cõsuetudini est standũ.j.de consue.in c.cũ dilectus.& bene probatur in cle.exiui.§.item quia præterea.de verb.sign. interdum vero consuetudo nihil est interpretata : & tũc aut materia in se est grauis & ponderosa,& sic verisimiliter ponderata disponẽte:& tũc verba imperatiui modi importabunt præceptũ,vt bene ꝓbatur in d.§.item quia præterea.vbi dicit ꝙ licèt oĩa , quę reperiuntur in regula beati Francisci ꝑ verba imperatiui modi non vrgeãt ad præceptum tamen fallit qñ cõsuetudo in aliquib' aliter esset interpretata.Itẽ qñ ratio subiectæ materiæ hoc suaderet, quia nõ esset de se leuis,vt colligi põt exẽplis,quæ ibi ponuntur. Itẽ qñ rõne adiũcti importaret præceptũ, puta quia cũ verbo imperatiui modi adijceretur verbũ importãs præceptum.Exemplum,vt si dicatur,faciat vel teneatur,vt colligi potest ex his,quę habentur in d.§. itẽ quia preterea. ¶ Si autẽ materia sit de se leuis,& cessent prędicti casus, videtur ꝙ importent tũc potius cõsilium, & pręsertim qñ id , quod continetur sub verbo imperatiui modi, concernit fauorẽ ipsius,ad quem verba dirigũtur.facit quod hr̃ in d.§.itẽ quia prętcrea.& in l. si pater. §.mando.cõiuncta glo.ff.de leg.a.secus vr̃ si non concernerent fauorẽ eius , prout vr̃ voluisse Bar.in l.si quis pro eo.ff.de fideiuſ. illud tñ vr̃ limitandũ,nisi essemus in materia leui,& parui præiudicii,per ea quę habẽtur in d. §. itẽ quia prętcrea . Et ad prędicta etiam facit quod habetur in text.& glo.in c. non solum.27.q.j. An aũt verbum oportet, in dubio importet pręceptum.d.Ant.de Bu. hic dicit ꝙ sic allegat no.per gl.in c.a dño sancto.l.di.Sed certe ibi hoc nõ videtur notari,& melius probatur in l. fin. C.de captiuis. & facit quod notatur in l. cum non oporteat.C.de bonis,quæ lib.& in l.j.in prin.ff.de iust. & iur. In quibus ẽt patet ꝙ verbum oportet,rõne subiectę materię interdũ exponitur ꝓ decet. An aũt omnia verba regulæ habeant illaqueare ex contrauentione ad peccatũ, quo ad fratres minores:hoc satis declaratur in preall.cle. exiui,quo ad alias aũt regulas posuit Archi. post Tho.in c.j.27.q.j.vbi concludit ꝙ quædam sunt , quæ tendunt in finalem effectum regulæ,vt sunt actus virtutum:& in illis ea,quæ cõsueuerunt communiter esse sub præcepto, obligant contrauenientem ad mortale. Finale obligans solum ad veniale , nisi contraueniretur ex contemptu. Quædam autem sunt,quæ tendunt ad exercitium regulæ,vt sunt illa,quę consistũt in tribus principalibus,quæ vouentur, scilicet in paupertate,castitate , & obedictia. & tunc si principaliter in istis quis veniat contra , tunc obligatur ad mortalem: in aliis solum obligatur contrauenicndo ad veniale, nisi ex contemptu cõtrauenіatur : de quo dicetur latius,vt ibi habetur.

SVMMARIVM.

1 *Opinionem propriam non debet quis præponere constitutionibus Decretorum.*
2 *Sententia lata,quando super iure scripto sunt opiniones,non est nulla , si super illo sententia feratur.*
3 *Verba ista,committo prudentiæ tuæ,an important liberum arbitrium. Et quid de istis uerbis,facias sensu tuo.*
4 *Opinionibus,siue dictis sanctorum stari debet.*
5 *Corpus beatæ Mariæ Virginis fuit assumptum in cœlum.*
6 *Salomon an egerit pœnitentiam.*
7 *Dissensio,& differentia quando est inter sanctos patres,si tamẽ aliqua opinio communiter sit approbata illa tenenda est.*

NE innitaris. Istud c.potest sic summari. Constitutiones decretorũ sunt singularium opinionib' pręferendę. h.d. Et licèt gloss.hic videatur velle ponere casum in gloss.j. tamen melius potes ponere ad intentum tituli, vt hic voluit d.Ant.de Bu. quia potes fingere quæsitũ fuisse a Papa,si occurrit casus decidẽdi in iudicio,de quo appareat casus expressus decretalis, an si iudex sit capitosus,& suæ opinionis , & velit determinare contra decretalem,dicens ꝙ qui edidit nesciuerit quid dixerit , & etiã quod iustũ statuit,an licite hoc probat ex dicto Salomonis in parabolis 3.c. cõiuncta,declaratione Hiero. Et primo ponunt verba Salomonis . secũdo verba Hyeronimi
1 illa declarãtis. secunda ibi,prudentię. ¶ † No.j.ꝙ quis nõ debet prępon ere opinionem suam constitutionibus decretorum.Et idem dicit Io. An.de consiliis sapientum re-
2 cta suadentium,per id quod no.in c.j.84.di. ¶ † Aduerte tamen,quia hoc casu non redderetur sententia nulla ; qñ super iure scripto sunt opiniones: sentẽtia super istud lata etiã expressa . nõ erit nulla ipso iure per id, quod not. Inn.j.de app.cum specialiter.& Bar. in l. eum perlatis. ff. de re iud.secus quando esset ius certum,& expresse sententia esset lata contra illud,per id quod habetur in c.j.j. de re iudi.& in l.ij.C.quando prouo.non est neces.& facit quod dixi s.e.c.j.¶ No.quod quis nõ debet inniti prudentiæ suæ,seu suæ opinioni,sed potius authẽticis dictis aliorum,quod facit contra capitosos qui volunt omnes
3 suas opiniones aliis præualere.¶ † Item not.ꝙ si aliquid committitur prudẽtiæ alicuius, vr̃ importare liberum arbitrium . Et vr̃ simpliciter tenere hic d. Ant. de But. Sed certè potest dici ꝙ istud contingit hic ex mente loquentis.Nam alias de se non videtur, ꝙ importat liberũ arbitrium,sicut nec verbum putauerit, uel destinauerit, quæ important arbitrium boni viri,vt habetur in l.si sit.& ibi notatur per Bar.ff.de leg.j.& bene facit lex fideicommissaria libertas.ff.de fideicõ.li.quod no.per Bart.in extrau. ad reprimendum,in ver.vr̃. ¶ In gl.prudentiæ ibi,in maior. & sic non obstat si dicatur ꝙ hic videatur prohibere potestatem impetrandi , quæ tñ a iure permittitur iuxta ea,quæ habentur in l.j.C.de legi.& in c.j.j.de postu. prę- la.Illa.n.qñ rationabiliter fit,permittitur, vt patet in iuribus præalle. Potes ẽt dicere,ꝙ non debet quis inniti prudentiæ suæ etiam interpretando , qñ verba cõstitutionis sunt omnino clara,& non ambigua:nam tunc non egẽt interpretatione.

interpretatione.l.ille, aut ille.§.cum in verbis.ff.de leg.3.
4 & sunt hoc ēt de mente do.Car.Flo.¶ † In gl.fi.in fi.Ex p
prędicta dicit hic Inn.q̄ stari dēt dictis sanctorū & aliorū
receptorū ab ecclesia, adeo q̄ dicēs illa, q̄ ipsi dñt non pōc
de temeritate redargui, nisi forte essent dicta retractata,
sicut patet in dictis Augustini, quorū ipse multa retracta
uit: vel nisi essent dicta per ecclesiam correcta, per ea quæ
habentur in c.j. & 2.26. di.& in c.j.22.di.& hoc qñ sancti
patres sunt in concordia. Nam tūc etiam ad vnum iotā.a.
ex toto, & per omnia seruari debent. 15.di.in c.j. Nam di
cit Arch.19. di noli.q̄ dicta Augustini sunt vsque ad vnū
iota seruāda: fatet tñ Innoc. & Compo.q̄ anteq̄ opuscu-
la sanctorū essent approbata ab ecclesia, erat tunc lici-
tum tenere, vel non tenere ad libitum.9. di.in c.noli. ho
die secus postq̄ fuerunt ab ecclesia approbata. d. c.j. 15.
dist. Si vero inter sāctos patres essent opiniones, vt est de
Salomone, an sit dānatus: & de corpe beatę virginis glo
riosæ, an fuerit in cœlū assumptum, tunc ſm Inn. & Cō-
po. licitum est vnicuique dicere, & tenere quod vult ra-
tione ꝓbabilis dubitationis: facit quod notatur in simili
per glo.in §.quibus.C.de nouo Codi. compo. & in l.dos
a patre.C. solu.matri. Hosti.vero hic dicit q̄ hodie cōmu
5 nis est opinio, & merito approbata, q̄ † corpus dñe no-
stræ beatæ Mariæ sit, & fuerit assumptū in cœlum: & hoc
aperte tenuit Augu. vt ipse dicit, & videtur ēt velle Hie-
rony.in sermone de assumptione ad Paulā & Eustochiū.
6 De † Salomone tetigit glo. in c.Salamon.32.q.4. vbi di-
cit, q̄ ſm aliquos egit pœnitentiam, & sic esset saluus. Ar
chi. ibi dicit, q̄ bene dicit ſm quosdam, quia hoc non re-
peritur in aliqua scriptura authentica, licèt reperiatur in
aliquibus scripturis apocriphis, id est nō approbatis per
ecclesiam.¶ De ipso etiam Salomone habetur de pœni.
distin.2.in c.si enim. inquit in versi.Salomō. Dicit tñ Ar
chi.in d.c.Salomon, q̄ nec ibi, nec in d.ver.Salomon dici
tur, q̄ egerit pœnitētiam, sed solum q̄ peccauit. ¶ Et no.
7 ēt ex prędictis Hosti.velle q̄ † qñ est dissensio, & dīa inter
sāctos patres: si tñ cōiter aliqua opinio sit approbata, seu
si aliqua opinio sit cōis, illa erit seruanda, facit quod dixi
post Ioan.And.de cōi opinione seruanda, si de ista appa-
reat, in c.j.§.eo.Do.Io.de Imo.

SVMMARIVM.

1 *Canonici an possint facere statuta in ecclesia, & an possint statuere su per residentia, vel non residentia.*
2 *Statutum & consuetudo, quòd canonici recipiant fructus in absentia an valeat.*
3 *Allegare leges in foro canonico licitum est, & etiam autoritates poetarum allegari possunt.*
4 *Canonici an possint statuere in præiudicium successorum.*
5 *Fructus non residentium de iure cōmuni, non subsistente statuto, debent conuerti in vtilitatem ecclesiæ.*
6 *Dissensum quando est inter plures patronos, licèt eis competat ius patronatus, vt singulis, statur tamen maiori parti.*
7 *Communem rem habentes, vt singuli, non possunt super illa disponere, nisi omnes consentiant.*
8 *Absentes in actibus capitularibus, an semper sint vocandi.*
9 *Canonici in actibus capitularibus debent tanquam collegium congregari, & collegialiter consentire, nec sufficit eos sigillatim, & separatim consentire. & nu.10.*
11 *Canonici an debeāt esse pares in beneficijs, siue in fructibus beneficiorū.*
12 *Absens an & quando possit licite percipere fructus beneficii, & sine peccato.*
13 *Canonici an possint facere statuta.*
14 *Statuta facere, an possint collegia ecclesiarum inferiorum a cathedrali cum consensu sui prælati sine autoritate episcopi. & nu 15.*
16 *Statuta facere an possit episcopus cum capitulo in præiudicium ecclesiarum inferiorum.*
17 *Statutum facere non potest vniuersitas, habens rectorem sine illo.*
18 *Et quid de populo, an possit facere statuta sine potestate, vel capitaneo.*
19 *Statutum si sint in præiudiciū alterius, vel alias sit iniquum, an sit nullum: an verò valeat, sed veniat emendandum.*
20 *Statutum a populo factum in præiudicium alterius, an valeat.*
21 *Vniuersitas, si velit statuere contra ius, an requiratur cōsensus omniū, an vero sufficiat consensus maioris partis.*
22 *Statuentes possunt se obligare sub pœna ad obseruantiam statuti.*

CVm omnes. Constitutio capituli, quæ non est cōis omnibus, & per quā antiqua tollitur con
suetudo, non valet. h.d. ſm intellectū gl.
vel ſm eundem intellectum potest sic sū
mari, ſm do. Cardinalem Florentinum.
Constitutio ecclesię difformiter, & modo cōtrario dispo-
nens de personis eiusdem collegij, nō valet. h.d. potest ēt
aliter summari ſm lec. quam tenuit Inno. hic. & sic consti
tutio capituli, super his quæ pertinent etiam ad Epm, fa-
cta siue Epo, seu eius consensu, non tenet. h.d. Et vtraque
lect. est vera in se, tñ secunda non bene vr̄ conuenire lite
ræ, quæ non vr̄ fundari ex defectu consensus Epi, sed ex
alia ratione. Et diuiditur in duas partes principales. Nam
primò recitat duo statuta successiuè facta, secūdo illa cor
rigi mandat, exprimens causam. secunda ibi, cum igitur.
¶ In tex. ibi, constitutum. ideo sic dicit, quia a pluribus si
mul statuitur: nam dictio cō, idem importat quod simul.
24.q.j.pudenda.& dixi.§.c.c.j.¶ Itē ibi vel de cætero non
est hæc alternatiua verborū cōstitutionis, q̄a inepta fuis-
set locutio, vt de se patet, sed fuit alternatiua Papæ confe
rentis in effectu mētem cōstitutionis. Nā mens fuit, q̄ in
quolibet alternatiuorum haberet locū constitutio facta
per eos. Et prima pars poterat habere effectū ꝓpter illos,
qui fuerāt iam recepti post constitutionem a tēpore quę-
relæ delatæ a Papa.¶ In tex. ibi pares, supp. quia oēs perci
piebant redditus in absentia, vt ēt sentit hic glo. fi. & ista
expositio est cōis, licèt do. Anto.de But. ponit aliam con-
trariā. s. q̄ erunt pares oēs, quia nullus percipiebat in ab-
1 sentia, sed præcedens, vt dixi cōiter, & clarior est.¶ † No.
2 j. q̄ canonici videntur facere posse statuta [a] in ecclesia, dū
modo sint licita, & alias secus, vt vr̄ intelligi: de quo hic
per Inn.& j.eo.cum accessissent.& per gl.in c.ij. de verb.
sig.in glo. quę incipit, ex hoc. vbi est glo. valde notabilis,
ad quam semper fit remissio.¶ Et nota q̄ etiam videntur
posse statuere super residentia, vel nō residentia: quod ta-
men an procedat, nō interueniente consensu Epi, no. per
glo. præallc.& facit ad materiam per Bar. in l. omnes po-
2 puli.in.j.principali questione.¶ Item no. q̄ vr̄ valere † sta
tutum & consuetudo q̄ canonici recipiunt fructus in ab-
sentia, licèt secus sit de iure cōi. vt hic tangitur in gloss.fi.
& ibi dicetur super ea. Et aduerte, q̄ licèt residentibus de
iure cōi debeant fructus, tñ non debentur distributiones
quotidianę, nisi etiam intersint in diuinis.j.de cle.nō resi.
c.vno.lib.6. ¶ Item not. q̄ præbendis pñt annectj vineæ:
nec mirum, quia interdum annectūtur præbendis eccle-
siæ, vt habetur in c.extirpādæ.& c.proposuisti.j. de præb.
& eo.tit.c.super eo.lib.6. Item not. illud vulgare, q̄ quisq;
iuris &c.de quo in l.j.& per totum.ff.quod quisque iuris.
3 † Et ex hoc no. q̄ ēt in foro canonico licitum est, allegare
leges. de quo in d.c.j.j.de ope.no.nun.¶ Item no. autori-
tatem Catonis, Patere legem &c. Et ex hoc nota q̄ licitū
est allegare autoritates poetarum: de quo etiam per Bart.
in l.j.ff.si cer.pet.¶ Item no. q̄ statutum capituli inducens
inæqualitatem in canonicos antiquos & nouos cōtra an
tiquam consuetudinem, non vr̄ valere: & pro hoc facit q̄
lex siue constitutio debet esse cōis, vt in c.erit autē.4.dist.
de quo ēt tangitur in glo.¶ Itē no. q̄ omnes canonici de-
bent esse pares in beneficiis: de quo, & an indistinctè pro
cedat, tangitur hic per Io.An. post Inno.& hic in glos.pe.
4 & etiam per Inn.in c.statuimus.j.de ma.& obe.¶ † Item
no. q̄ canonici non videntur posse statuere ad præiudiciū
successorum, quod intelligit hic do. Ant. de But. ēt si con-
sentiunt postea successores: quia non præiudicabit, nisi
consentientibus, & non aliis: si autoritas Epi non interuenit

[a] Canonici an possint facere statuta. An tamen talia statuta requirant confirmationē superioris, vide Bal. in l. fin. C. de iurisd. om. iud. Et add. Bar. in l. fi. C. de colle. illici. & vide Bal. in l. humanū. C. de leg.

uenit,fuit præiudicium reale:& sic quo ad oẽs nõ põt fie
ri sine auroritate superioris per id, quod hr̃ j.de translar.
veniens.& c.statuimus.& facit ẽt ad prædicta, quod not.
Inno.in c.vestra.j.de locato.vbi tangit, an Eṗs possit sta-
tuere ad pręiudiciũ inferiorum ecclesiarũ,de quo aliquid
inferius tangetur.¶ Item no.ꝙ canonicus dr̃ habere suc-
cessorẽ saltem certo respũ.An aũt simpliciter & indistin-
ctè censetur hr̃e successnrem,tetigit gl.in c.quod sicut in
verhn consentire,ad fi.j.de elect. ¶ Item no.ſm vnum in
tellectum.ꝙ ꝯstitutũ illicitum vr̃ valere,licèt posset reuo
cari de quo tangetur inferius. & facit quod notauit Cyn.
in l.rescripta.C.de diuer.rescr. ¶ In gl.j.ibi,l.vlt.sed potes
dicere ꝙ ibi licèt mulier mittatur in possessionẽ noĩe ven
tris,tñ quia ignoratur,an nascetur,& quod nascentur: iõ
interim non fit collatio,sed hñ fiet eis natis,vt ibi hr̃.Pre
terea,vt tangit hic do.Car. Floren.istud contingit ex eo,
quia edictum de collatione fienda habebat locum,qñ tra
ctabatur de illa fiẽda,de his qui fuerãt in potestate desun
cti,quod non contingebat in posthumo:ẽt licèt haberet
pro nato,ex quo erat cõceptus viuo testatore.l.qui in vte
ro.ff.de statu ho.tñ quia verè nõ erat natus,nõ fuit in po-
testate parentis:ideo interim non fit:fit tñ postea cum na
scitur,quia bene fuisset natus eo viuo. ¶ Et not.bene ex
glo.sex rationes , ꝑꝑ quas dicit statutum hic nõ valuisse,
a quæ rationes [a] cessant in cõtrariis , & in iuribus allegatis
in contrarium per gl.¶ Prima ratio est,quia fiebat in præ
iudicium aliorum.¶ Secunda, quia malozelo , supple &
causa auaritiæ ad bursas replendas, & vt antiqui plus ha-
berent,q̃ noui.¶ Tertia est,quia fuit contra antiquam cõ
suetudinem.¶ Quarta est,quia non erat generale,nec cõ
mune omnibus tale statutũ. ¶ Quinta,quia capitulũ non
debet duplici iure censeri,facit quod habetur vltra alleg.
gloss.in l.eum qui ædes. ff. de vsucap. ¶ Sexta , quia mi-
nus non debent habere successores , quàm prædecesso-
res.¶ Septimam addit hic do.Io. An. quia cõstitutio erat
iniqua ex eo,quia plus tenebantur antiqui canonici de-
seruire ecclesiæ,q̃ noui,quia plus perceperant q̃ nouitii.
ar.in c.cum in officiis.j.de testa.cuius contrarium in effe
ctu volebat hæc ꝯstitutio vel statutum.¶ Octauam ponit
hic Host.s.quia non interuenit consensus Eṗi:& per hoc
infert,ꝙ si interuenisset consensus Eṗi , valuisset statutũ:
excepto eo quod dr̃ de vineis , quia non est iniquum ſm
eum,ꝙ antiquis canonicis remanentibus in suis consue
tudinibus noui ligentur noua lege:cum constitutio præ
terita sui natura respiciat futura.j.e.c.fi.fateť tñ ꝙ æquius
esset oẽs ligari,nisi scandalum impediret:quia si illud ti-
meret Eṗs,bene faceret eos non comprehendere in con
stitutione,seu per constitutionẽ,puta ſm eum,si vellet fa
cere statutũ,ꝙ non comederẽt carnes:vel ꝙ portarent ve
stes nigras,ꝑꝑ quod verisimiliter surgeret scandalum:nã
tunc non dẽr facere constitutionem ẽt oẽs ligantem . Et
ex prędictis patet,ꝙ intellectus Inno.vr̃ contradicere in-
tellectui glos. nam glos. videtur velle atrẽtis rationibus
quas allegat,quod etiam si interuenisset consensus Eṗi,
non valeat statutũ:quia ẽt in dicto casu concludunt ratio
nes glo. Sed Inno.vt dixi,voluit contrarium, videlicet ꝙ
valuisset hic statutum,si interuenisset consensus Eṗi. Et
pro intellectu Inno.facit quia non vr̃ esse iniquum, ꝙ sta
tutum non liget receptos:& ꝙ liget solos recipiendos vr̃
potius iuri cõi consonare:quia vult constitutio respicere
futura,& non præterita.j.e.c.fi.& pro hoc etiam facit,qa
vt dicebat Io.An.in antiqua lec.in qua scripsit per modũ
additionũ satis breuiter,vt tangit hic do.An.de Bu.qa vi
demus in simili,ꝙ si statutum vniuersitatis disponeret ꝙ
scholares deinceps intrantes matriculam soluerẽt vigin
ti,non esset iniustũ,licet fortè ante recepti minus soluis
sent. ¶ Item pro prædicto intellectu facit, quia inquantũ
statutũ disponebat redditus nõ percipere in absentia,cõ-
tinebat,id quod ius cõe. facit quod habetur j.de præb.cũ

[a] ¶ Rõnes. quare sta-tutũ factũ per istos ca nonicos nõ ualuit. Et an possit fieri statu tũ in præiu dicium ter tii,vide hic p do. Abb. & post eũ d. Fel. in i. col.ver.per istum text. ubi ponit conclusio-nes, & eo rum limita tiones.

ſm a contrario sensu Hosti.Ioan.de Lig.& domi.Ant.de
Bu.hic vidẽtur tenere intellectum Innoc. si Eṗs cum ca-
pitulo debuisset redditus non residentium ad fabricã Ec
clesiæ,vel ad aliam vtilitatem Ecclesiæ,vel ad aliquẽ piũ
vsum.argu.c.fi.j.de his quę fi.a ma.par.c. Sed hic statue-
runt redditus diuidendo inter eos:& sic videbantur auto
rari in facto proprio , ideo nõ valuit statutum.facit quod
habetur in cle. si vna.de rebus Eccle. non alie. Sed certe
ista opinio & sequaciũ , iquãtũ voluit, ꝙ hic valuisset sta
tutũ,si fuisset facta ꝑ capitulũ & cõsensũ capituli & red-
ditus nõ residentiũ deputati ad fabricã vel ad aliã vtilita
tẽ Ecclesiæ, vel ad piũ vsum,non videtur , procedere per
istũ tex. qui loquitur indistinctè : & sic indistinctè debet
intelligi 19.di.in c.si romanorum. & j.de priuile. quia cir
ca. ¶ Itẽ quia etiam in dicto casu vñr habere locũ rõnes
hic positæ in tex.& per ꝯñs habere debet locũ dispositio,
quia vbi hẽt locũ ratio legis , dẽt ẽt habere locũ disposi-
tio:cũ illa sit quę habet regularem dispositionẽ.l. cũ mu-
lier.ff.sol.mat.& j.de app.cũ cessante.& l.adigere. §.q̃uis.
ff.de iurepat.Itẽ quia tex. non ponderat defectũ consen-
5 sus Eṗi,nec etiã rationem Host. ¶ †Item quia fructus nõ
residentiũ ẽt de iure cõi non subsistente statuto debẽt cõ
uerti in vtilitatem ecclesiæ.s.in faciendo deseruiri per vi-
cariũ , & residuum conuertere in vtilitatẽ ecclesiæ , in c.
pe.j.de cleri.non resi.& ideo vr̃ ꝙ ẽt si expresè per statu-
tũ hoc disponatur,nõ per hoc magis validaretur statutũ:
quia expressio eorũ,quæ tacitè insunt,nihil operatur.l.3.
ff.de lega.1.& notatur in cle.j.de offi.dele.& sic vr̃ ꝙ si sim
pliciter fecissent canonici statutũ,ꝙ recipiendi non perci
perent fructus in absentia,& non dixissent fructus debe-
re diuidi inter eos,non valuisset statutũ attentis rationi-
bus in litera positis. Ita eadem ratione vr̃ ꝙ nõ valuisset,
ẽt si non fuisset expressum redditus absentiũ debere con
uerti in fabricam ecclesiæ: fateor tñ ꝙ euidentior est ini-
quitas,qñ expresè disponeretur ꝙ redditus absentiũ de-
berent diuidi inter pręsentes,sicut factũ fuit de vineis,in
quibus hoc fuit expresè statutum, ꝙ redditus earum di-
uiderentur inter singulos, sed de redditibus aliis benefi-
ciorũ fuit simpliciter statutum, ꝙ non reciperentur in ab
sentia per ipsos nouos.vnde vr̃,ꝙ tunc quo ad illos succe
debat iuris dispositio. ꝙ deberent conuerti in vtilitatẽ ec
clesiæ per id,quod hr̃ in d.c.pe.de cleri.non resi. Et ꝑ præ
dicta põt patere ratio,quare Inn.diuersificauit statutũ de
vineis a statuto de non recipien.fructibus in absentia per
ipsos nouos,qa statutũ de vineis expresè nutriebat aua-
ritiã. Non sic aũt erat in statuto de redditibus, vt patet ex
prædictis.Et qa vt dixi,statutũ de redditibus fuisse simpli
citer factũ:& sic vr̃ ꝙ debebat intelligi sed̃m ea,q̃ haben
tur in d.c.pen.de cle.nõ resi.bene potest inferri,ꝙ intelle
ctus Hostien.& sequacium,qui volunt ꝙ voluisset statu-
tum,si fuisset factum cum cõsensu Eṗi,& expressatũ.red
ditus absentiũ debere conuerti in vtilitatem Ecclesiæ:
quia vt supra dixi, licet hoc non fuisset hic expressum,ta
citè succedebat iuris dispositio , ꝙ deberent conuerti in
vtilitatem Ecclesiæ per dictũ c.pe.& tñ hic litera vult sta
tutum non valere ergo eodem mõ vr̃ esse de mente lite-
ræ.ꝙ statutũ non valuisset, etiam si fuisset expressum , ꝙ
tacitè inerat. & ꝓpter prædicta magis placet intellectus
gl.q̃ intellectus Inn.Host.& sequaciũ . Et aduerte , quia
prima & secunda ratio gl.videntur in se esse bonæ ꝑ id ,
quod hr̃ in c.erit aũt.4.di.nam vt ibi patet,ꝙ debet con-
stitutio fieri pro cõi vtilitate,& non pro priuato commo
do ad pręiudicium alterius,& ꝙ debet etiam esse iusta,&
sic non fieri malo zelo, & cã auaritiæ . facit ẽt quod hr̃
in l.ij.& 3. ff. de legi.Tertia non vr̃ oĩno perfecta per id ,
quod hr̃ in c.consuetudinis.j.de consue.vbi Eṗs cum ca
pitulo põt statuere cõtra antiquam cõsuetudinem. & fa-
cit ẽt quod notať in c. cũ M.j.eo. & hr̃ ẽt hoc hic voluis
se Hosti.Quarta aũt ratio & quinta , quæ satis videntur
tangere

taogere ad idem, satis pñt sustineri per id, quod hr̃ in d.c. erit aũt. Sexta nõ vr̃ simpliciter & indistincte procedere, quia interdũ successor inuenitur minus habere, q̃ prædecessor, vt si forte legatũ aliquid sit Titio, qui fuit grauatus de restituendo sub aliqua conditione, q̃ extitit post mortẽ ipsius Titii: nã reperiretur minus hr̃e successor Titij, q̃ habuerit ipse Titius. facit quod hr̃ in l. reperitur. ff. ad l. Falc. vbi hr̃ ꝙ non est absonum interdũ minus habere successorẽ, q̃ prædecessorem. Septima verò ratio non vr̃ ẽt ex toto esse perfecta, nec indistincte vera per id, qđ habet̃ in c. fi. de consue. in vj. vbi patet qđ antiquioribus canonicis interdũ magis fauetur q̃ nouis, quia præferunt̃ antiq. nouis in eligendis præbendis vacantibus, qñ hoc habet consuetudo ecclesiæ, vt ibi patet. Et licet nõ oẽs rationes glo. perfecte concludant, sed aliquæ sint suasoriæ, tñ sufficit ꝙ aliquæ sint, q̃ perfecte concludant p id, quod hr̃ in l. liberorũ. §. notatur. coniuncta gl. ff. de his qui not. infa. & Institu. de nup. §. affinitatis. In quibus patet, ꝙ vbi plures rationes pñt allegari pro aliqua dispositione, sufficit ꝙ vna rõ inferat ad ipsam dispositionẽ. licèt aliæ cessarent. Et ex p̃dictis patet gl. voluisse, ꝙ non valerit hic statutum per rationes superius alle. Et ad allegata in contrariũ voluit respondere, ꝙ loquuntur in aliis casibus: & in eis cessant rationes, de quibus in glo. Et ad l. rescriptum. alleg. in gl. ẽt posset dici, vt hic tetigit do. Car. Flo. ꝙ dẽt intelligi de talibus absentibus, qui si fuissent pñtes, & cõtradixissent, factum impedirent, vt quia forte erant creditores in minori quantitate, debentes habere, seu debentes habere minorẽ quantitatem, q̃ deberent habere præsentes. ¶ Sed aduerte, ꝙ cõtra lec. glo. & contra tex. intelligẽdo ipsũ s̃m lec. glo. fortiter videtur facere, quia huic lec. non videntur etiam conuenire rationes assignatæ in litera, dum dicit ꝙ quisque iuris &c. & patere legem &c. quia p illas rationes debuisset cõcludi, quod staretur statuto etiã quo ad statuentes, vt sic nec ipsi pciperent fructus in absentia, nec etiam haberent vineas: non aũt debuisset concludi statutum non valere, prout litera hic vr̃ velle. Potest dici, vt hic etiam sentit Inno. ꝙ statuẽtes nõ fuerunt vsi hoc statuto. In edicto autẽ, quod quisque iuris, verba sunt accipienda cũ effectu. l. j. §. hęc verba sũt. ff. qđ quisq; iuris. & de pęn. di. j. §. hæc aũt verba. facit j. de cle. nõ resi. relatũ. quasi velit Inno. ꝙ nõ sufficit statui, vel impetrari ius iniquũ, vt ipse cogat̃ sibi stare, nisi ipse illo fuerit vsus. Sed certe hęc solutio est expresse ꝯ l. si q̃s iniquũ. in prin. ff. quod quisque iuris. vbi aperte dr̃ ꝙ sufficit statui, vel impetrari ius iniquum, etiam si quis illo non vtatur. Nec videtur esse locus pœnitentiæ, vt ibi voluit gloss. licèt regulariter dixerit ibi Roserius glossator antiquus. sed non bene s̃m communem opinionem. Ideo secundo potest dici, vt etiam sentit Inno. ꝙ illud edictum, quod quisq; iuris, habet locum, vbi lex seu dispositio tenet, licet sit iniqua, secus si nõ teneret per id, quod habetur in d. l. j. §. hæc verba. & ita potest intelligi hic s̃m eum ex eo, quia canonici non potuerunt statuere sine episcopo s̃m ea, quæ habentur in d. c. cum consuetudinis. j. de consue. & licet ista limitatio sit in se bona, dicit tamen Bar. in l. j. ff. quod quisque iuris, ꝙ licet constitutio iniqua impetrata nõ valeret, si tñ de facto illa esset vsus, & ꝙ factum habuisset effectum, tunc haberet locum edictum, quod quisque iuris. tñ quia in litera non fit mentio de defectu consensus epi, non videtur hæc solutio literæ conuenire, licèt sit verum in se, quod capitulum sine episcopo non potest statuere, nisi in leuibus. s̃m no. per glo. in c. a. de verb. sig. lib. 6. Ideo aliter voluit respondere Inno. ꝙ hic non fuit petitum, ꝙ constitutio seruaretur etiã, quo ad antiquos, & propter hoc Papa hic nõ mandauit fieri. arg. c. innotuit. ad fi. j. de elec. & l. 4. §. hoc autẽ. ff. de dam. infec. Sed Host. non placet hæc responsio per c. cum venissent. ad fi. j. de insti. per quod c. videt̃, quod Papa licet
nõ fuisset petitum, debuit tñ hoc facere ex officio. Sed vt dicit d. Card. Floren. posset responderi ad dictum c. ꝙ ibi illud fuit factum, ne prȩiudicaretur ecclesiȩ: quȩ ratio hic cessat, quia ꝙ staretur cõstitutioni, nõ per hoc præiudicabatur ecclesiæ. Item etiam ꝙ seruaretur antiqua consuetudo, si habebat ꝙ reciperetur fructus etiam in absentia, potest dici ꝙ non p̃iudicabatur ecclesiæ, cum consuetudo habeat̃ pro lege. j. de cõsue. cũ dilectus. finaliter põt dici & melius, vt voluit do. Ant. de Bu. similiter do. Card. Flor. videlicet ꝙ rationes hic positæ in litera, non ponũtur nisi ad inferendũ & constituendũ improbitatẽ statuẽtium, & ad inferendum ꝙ non debuit stari constitutioni in forma, in qua erat, & per consequens non tenuit: & iõ ipsa constitutione tanquam inualida sublata mãdauit Papa, ꝙ staretur antiquȩ consuetudini, vel rationabili institutioni de nouo fiẽdæ: & dicebat hic d. Car. Floren. ꝙ potest intelligi Papam voluisse, ꝙ stetur cõsuetudini, si de illa appareat. Sed inquãtũ nõ appareat, tunc debebunt antiqui canonici æquari nouitiis. & ista erat rationabilior institutio, quæ fieri potuit, & sic potuit fieri, quòd nullus percipiat fructus in absentia. ¶ Et per p̃dicta patet declaratam esse lec. gloss. & etiam quare Papa hic non mandauit seruari constitutionẽ factã per canonicos. Et per præ-
6 dicta satis parere põt verus intellectus literæ. ¶ † In ea.
glo. ibi, io c. postulasti illud. c. modicum facit ad propositũ, sed & melius facit quod habetur in c. 3. eo. tit. vbi patet, ꝙ quando est dissentio inter plures patronos, licèt cõpetat eis ius patronatus vt singulis, tñ statut maiori parti. & videtur illud inductum fuisse ob faciliorẽ prouisionem ecclesiarũ. d. Car. Floren. hic dicit ꝙ istud capitulũ facit pro dicto glo. ex eo, quia ibi rector ecclesiæ repræsẽtat clericũ ad titulum ecclesiæ patrono, & sic videtur ibi speciale, ꝙ in iure competẽti pluribus vel singulis vnus possit sine alio, sed vt dicit idem Cardi. Floren. intelligendo istud c. vt ibi notatur, nõ bene facit, quia institutio ibi facta sine patrono nõ prȩiudicat patrono, licet p̃sentatus in vita rectoris possit dici quodãmodo haberet titulũ ec-
7 clesiȩ. de quo dicendum vt ibi. ¶ † Et no. bene ex glos. re
gulam, ꝙ regulariter quando aliquid est commune pluri
a bus [a] vt singulis, non põt etiã maior pars præiudicare mi
nori, fallit quando quis vellet vti ad vsum destinatum, vt tetigit gl. & habetur etiam in l. si ędes. ff. communi diuidũdo. & per gloss. & Dy. in regula, in re cõmuni. de reg. iur. lib. 6. fallit etiam in aliis casibus notatis p Barto. in l. cum maior. ff. ad municipales. Nam fallit fauore liberationis, vel amittendæ possessionis bonorum. l. maiorẽ. ff. de pac. & l. fi. C. qui bonis cedere possunt. Item fallit ratione administrationis bonorum minorũ 25. annis. vel debitoris fugientis, vel absentis. l. 4. in fi. ff. de administr. tuto. & l. j. & ij. ff. de curato. bo. dando. & l. fin. de bonis autoritate iudicis possiden. Item fallit fauore litium dirimẽdarũ. ideo si sint dati tres iudices, stabitũ maiori parti eorũ. l. duo ex tribus. ff. de re iudi. & l. item si vnus. §. fi. ff. de arbi. ¶ In ea. gl. ibi ex necessitate. Idem dic secũdm Inn. & Io. An. si ex vtilitate ecclesiæ, quia verificatur necessitas, & vtilitas ecclesiæ. 12. q. 2. sine exceptione. & facit quod habetur in c. j. & fi. j. de his quæ fi. a ma. par. c. Item aduerte q̃a inquantum gl. dicit ꝙ hoc casu statur maiori parti, limitat Bar. hoc verũ in præalleg. l. cum maior. quãdo aliquid statuitur ad præiudicium vniuersitatis, secus si præiudicium singulorũ, quia tunc non nocet, nisi consentiẽtibus p id, quod hr̃ in l. j. ff. de magistratibus ꝯueniẽdis.
8 ¶ † In ea. gloss. ibi absentes. Nota bene gloss. ꝙ tenet indistincte, ꝙ in actibus capitularibus absentes sunt vocandi aliter dicit glo. quæ reputatur singularis, in c. præsentium, de testibus in 6. vbi dicit ꝙ solum in tribus casibus vocati debent absentes, videlicet in cessationibus a diuinis, & in receptionibus canonicorum, & collationibus præbendarum. facit quod habetur j. de elec. quod sicut.

[a] Habentes rẽ cõem, vt singuli, nõ possunt super illa disponere, nisi oẽs consentiãt, ẽt si mille essent contra unũ dissentiẽtẽ. Et uide hic do. Fel. in vii. col. uers. in ea. glo. ubi ponit regulã cũ septẽ fallentiis.

cut.& j.de offi.ordi.quamuis:& de præben.cum in eccle
siis lib.vj.Inn.verò in c.a:j.de ope.no.nun.vr̃ tenere,ꝙ in
arduis debent vocari absentes, in aliis verò Bart.in l.oẽs
populi,in ij.principali quæstione,tenet ꝙ absentes volū-
tariè non sunt vocãdi nec simpliciter illi,qui sunt absen-
tes ex ratione non iusta: secus si sint absentes ex cã iusta
do.Ant.de But.hic dicit sibi placere doctrinam Inn. in d.
c.a.sanè intelligendo,ꝙ in arduis debet fieri vocatio, nisi
reperiatur contrarium expressum: in leuibus verò nõ de
bebit fieri vocatio,nisi reperiatur aliud dispositũ, vel nisi
aliud haberet consuetudo. cõis opinio doctorũ est cũ gl.
in d.c.præsentiũ.& pro illa facit,quia constat ꝙ satis dici-
tur agi de re ardua,qñ agitur de alienãda re ecclesię. facit
quod hr̃ 12.q.2.sine exceptione.& tñ ibi non requiritur
vocatio absentiũ,vt est tex.iuncta glo.x.q.ij.hoc ius ergo
eadem ratione idem dicendũ esse in aliis negotiis, licèt
arduis:& sic melior vr̃ doctrina & theorica gl.in d.c.præ-
sentiũ,ad quam semper quotidie fit remissio. & cum ista
transit hic do.Car.Flo.Si tñ velles cõcordare opin.posses
dicere ꝙ in tribus casibus,de quibus per gl.in d.c. præsen
tiũ,fieri debet vocatio.In aliis potest dici quotiescunque
sint absentes voluntariè,vel ex causa non iusta, tunc nõ
vocentur,vt voluit Bar.Si vero sunt absentes ex iusta cau
sa,tũc posset dici,ꝙ in arduis debeant vocari,nisi consue-
tudo aliud haberet in leuibus:secus nisi similiter aliud se
haberet consuetudo,& modo possent concordari opi.tñ
in foro canonico puto obseruari glo.superius alle.& præ
cipuè ꝑꝑ illud, qđ dixi de alienatione, quę in se satis est
ardua:& tñ nõ requiritur vocatio absentiũ. de materia ẽt
9 plenius dixi in c.j.j.de his,quæ fi.a ma.par.ca.¶ † In eadẽ
glo.ibi,non tanq̃ singuli no. bene ex gl. ꝙ generaliter in
actibus capitularibus seu collegiatis non sufficit canoni-
cis sigillatim & separatim consentire, sed oportet ꝙ sint
tanq̃ collegium cõgregati,& collegialiter consentiant. [a]
Aliqui tñ dixerũt,ꝙ hoc est speciale in electionibus,aliàs
sufficiat consensus singularis,saltem qñ tractatus præces
sit,vt voluit glo.valde notabilis in c.j.de rebus eccle.non
alie.in vj.Sed certe illa gl. non tenetur cõiter per Moder-
nos.vnde illam hic non tenet Ioan.Cald.nec do. Ant. de
But.nec do.Card.Flor.& mouentur prędicti per c.in Ge-
nesi,j.de elec.in ratione sui, quæ ratio cum sit generalis,
ampliat dictũ ẽt ad alios casus,in quibus viget eadem rõ
per id,quod habetur in tex.& glo.in l.fi.ff.de offi.procur.
Cæsaris.vbi est bo.glo.& istud etiam tenuit Bart. in l.oẽs
populi.in ij.principali quęstione.ff.de iust.& iu.¶ In eadẽ
glo.in fi.potes dicere. Aduerte,quia dicit hic Hosti.per.c.
fi.de his quæ fi.a ma.par.ca.ꝙ si isti canonici statuissent,ꝙ
præbẽda absentis daretur fabricæ,valuisset statutum.Sed
de hoc superius dixi, quia non vr̃ procedere dicit ẽt idẽ
Host.ꝙ quo ad eã̃dem vtilitatẽ possit facere maior pars,ni
si esset consuetudo contraria,quæ tueretur priuatam vtili
tatẽ:quia tunc minor posset contradicere,arg.huius text.
In fi.primi responsi.& l.præses.C.de seruitu.& 32.dist. in
c.placuit.& ff.cõia prædiorum.in l.venditor.§.si constat.
vbi patet fm̃ eum,ꝙ si consuetudo est, ꝙ licitum sit mihi
de fundo tuo lapidicinas cædere,& accipere certo pretio
tibi dato,& tibi lapides sunt necessarii, illos tollere non
potero te inuito per id,quod habetur in d.l.præses. & sic
secũm eum debet intelligi d.§.si constat. fatetur tamen ꝙ
contra consuetudinem nutrientem priuatam vtilitatem
poterit fieri statutum propter vtilitatem ecclesiæ cum su
perioris autoritate allegat quod habetur in ca.quoniam.
j.de vi.& hone.cleri.& quod habetur j. e. ex parte.Et per
prædicta põt ẽt inferri ad quæstionem, de qua consueuit
quæri.An clerico eunti ad scholas,intelligendo non mis
so a capitulo ꝑ ea quę habentur j.de magistris,in c.fi.vel
consimili causa, ꝙ si maior pars,contradicẽte vno vel mi
nore parte, possit aliquid dare. Cõpost.hic dicebat ꝙ est
quæstio consistens in facto,quia si ibi verterẽ vtilitas,ec 11
clesiæ non nocebit cõtradictio,alias secus vel fm̃ eũ põt
dici,ꝙ cum res vniuersitatis non sunt singulorũ,tamẽ ip
sa vniuersitas põt de ipsis disponere ĩ piis operibus,& in
pauperibus alendis.12.q.2.in.c.aurũ. Et similiter in ho-
spitale seruãda:& sic videt̃ ꝙ debeat stari maiori parti vo
lenti aliquid dare pauperi clerico,eũti ad scholas, vel ad
studium,nõ obstante cõtraditione minoris partis,per ea
quæ habentur in c.j.& c.vlti.j.de his,quæ fi.a ma.par.ca.
& istud ẽt tenuit hic do. Ant.de But.dicens ꝙ interdũ ali
qua fiunt ad vtilitatẽ,vel necessitatem ecclesiæ, vel colle
gii. Interdum vero aliquid agitur non ad vtilitatem col-
legii,sed alterius pij actus, vt est videre in casu prædicto,
& similibus,& videtur Io.An.fm̃ do.Ant.de But.hic vel
le hoc procedere, qñ de bonis communibus capituli vo
lunt aliquid deputare ad pium vsum,secus si vellẽ de bo
nis particularibus alicuius ꝑbendę:quia tunc sine cõsen
su illius,cui præiudicaretur, fieri nõ posset,ex quo nõ ap
plicaretur ad vtilitatem ecclesię,sed alteri extrinsece.hoc
tamèn vltimũ limita Io.An.in lec. antiqua,in addi. quas
fecit ĩ illa, nisi ageretur de bonis ꝑbendę superfluis.quia
tũc cõcederet alia in pium vsum posse concedere,& ex-
tendere ad suum naturalem vsum, per id quod habetur
in c.aurũ.12.q.2 facit quod habetur in c.cum M.j.eo. In
eo,quod ibi dicitur de fructibus superexcrescentibus.In
ea.gloss.in fi.& per glos.facit quia id, quod maior pars fa
cit.oẽs ex iuris interpretatione censentur facere. l. quod
maior.ff.ad municipa.Et intellige gl.procedere,qñ cõsti
tuit̃ procurator in actu tẽdente ad necessitatẽ,vel vtilita-
tem ecclesiæ, secus si constitueret̃ in actu voluntarie ad-
hærẽdo,quia tunc requireretur consensus omnium, per
10 ea quæ superius dicit glo. ¶ † Item aduerte inquantũ di-
xit glo.ꝙ in agendis a capitulo debet consensus collegia
liter interuenire, & non sufficit separatim quemlibet cõ
sentire.illud nocebit in actibus iuris, secus in actibus cõ
sistentibus,in mero facto,puta si Papa mandat illum,cui
contulit canonicatũ,recipi in canonicũ per capitulũ: nã
tunc, cum talis receptio in solo facto cõsistat, ex quo ius
collatũ fuit per Papam, sufficiet quẽlibet singulariter ta
lem recipere, & cõsentire in ipso recipiẽdo,vt voluit Io.
An. post Inn. j. de rescrip.eam te. Et ex prædictis ẽt põt
decidi,ꝙ quando Papa aliquid mandat per maiorem par
tem capituli expediri, sufficiat maiorẽ partem cõsentire
sigillatim,de quo tetigit Hostien.in summa huius tit.j.§.
qñ.ver.quid si Papa.vbi cõcludit,vt hic refert do.Ant.de
But.ꝙ attendi debet,an Papa mandat aliquid fieri, si ma
ior pars capituli consenserit:& tunc exigatur,ꝙ capitula
riter consentiant:an vero dicat si maior pars canonicorũ
consenserit:quia tunc sufficiet ꝙ singulariter consentiẽt.
Et ratio diuersitatis est,quia primo casu Papa videtur sẽ-
tire de collegio, ideo tunc requiritur ꝙ collegialiter con
sentiãt:quę ratio cessat in secundo casu,in quo non vide
tur habere respectum ad collegiũ, sed potius ad canoni-
cos.Aliud est autem collegium,seu capitulum, aliud sin
gulares canonici,fm̃ iuris intellectum 12.q.2.qui manu
mittitur.Quandoq; vero mandat aliquid fieri, non obstã
te contradictione minoris partis: & isto casu nõ videtur
decidere quid iuris.sed dici põt fm̃ do.Ant.de But. ꝙ attẽ
di debet qualitas eius,qđ mãdat: quia si mandat̃ aliquid
spectans ad capitulum vt capitulum, censebitur mandas
se capitulo tanq̃ capitulo:alias censebitur mãdasse singu
laribus canonicis, quia verba debent intelligi fm̃ subie-
ctã materiam.l.si vno.ff.de loca.& j.de maio.& obe. soli-
tæ.facit qđ notatur per Inn.& Io.An.in d.c.eam te. & sic
residet do.Ant.de But. Vr̃ tñ licèt ipse nõ dicat,ꝙ primus
casus debeat limitari,qñ actus cõsisteret in iure,nã si con
sisteret in facto,licet facta sit mentio de maiori parte capi
tuli,vr̃ ꝙ satisfaceret cõsensum maioris partis esse singu-
lariter præstitum,per ea quæ hñt in d.c. eã te. per Inn. &
ꝑ ea quæ statim ipse tetigit. ¶ † In gloss.pen.in fin.Con-
clude,

[a] Collegialiter consẽtiãt.Et tũc id qđ fac.t maior ps, tenet, ut hic p Imo. & Abba. & d. Sa.Quid ãt si maior pars collegii cedat, & remanet minor. dic ꝙ repsẽtat collegium. & põt vti signo collegii consueto, ut per Bal. in l. fi. C. ꝑ socio. & vide latè hic per do. Fel. in vii. col.ver. in ea.glo. ubi ponit regulã cũ multis fallentiis.

elude, vt hic voluit Io. An. post Inno. Tancre. & Phi. & si
super hoc vigeat ꝯsnetudo præscripta in ecclesia illa erit
seruanda. facit quod habetur j. de consue. cū dilectus. Si
vero non apparet de consuetudine, vt quia qñque bene-
ficia fuerūt paria, qñque imparia: vel ecclesia est de nouo
constructa, tunc cōclude q de his, quę proueniūt ex cōi
cællario pro victu quotidiano tm̄ habebit vnus, quantū
alter. & tm̄ clericus, quantū presbyter. & hoc forte, quia
alias posset esse scandalum, quod debet euitari. per id qđ
dixi superius super glo. j. Et quia ēt vt dicit hic do. Ant.
de But. interdum comedit tm̄ minor, quantū maior: qui-
nimo interdum plus, & ideo quantum ad victum oēs de
bent esse pares: quo ad alia verò quæ dantur pro indumē
tis, dicit Io. An. q tūc iuxta meritum personarum & ordi
nem, seu qualitatē earum plus debet dari vni, q̄ alteri. fa
cit dictum c. statuimus. nec obst. in c. j. 16. q. 7. vbi dr̄ nil
esse dandū vni, propter qđ alter scrupulosum cor habeat.
q exponi debet. i. ꝓpter quod rationabiliter moueri de-
beat. Itē nō ob. iste tex. dū dicit coequetis. q̄a dēt intelli
gi, & sic loquit in habēdo vel nō habēdo, in habēdo fru
ctus præbendarū, nō aūt loquitur de quātitate beneficio
rum, cuius autē fuerit electio alternatiue, de qua hic io
si. dr̄. dicit Io. And. post Boa. q electio erat canonicorum,
& nō iudicum, de quibus in suprascriptione. vr̄ tn̄ posse
dici, q cū verba dirigantur ad ipsos iudices, q potius ele-
ctio spectabat ad eos, per id quod notatur per glo. & Bar.
to l. Lucio. ff. de le. 2. & quod extra notatur in l. j. §. expila-
12 tores. ff. de rapto. & in. l. si soror. C. de colla. ¶ † In gl. fi. in
fi. facit j. de appella. peruenit. & de cleri. nō resi. inter qua
tuor, & quod habetur j. de elec. dudum. el a. in gl. pe. vbi
idem notatur, quod dicit Io. And. post Hosti. posse susti-
neri, si absens teneat vicariū vel alium, qui deseruiat ec-
clesiæ. alias consuetudo esset onerosa ſm eum, & sic non
valeret. j. de consue. in c. j. Et cū isto dicto videtur ēt hic
transire d. Ant. de But. addens ēt quod videtur requiri ēt
causa, puta quia præbendæ sunt modici valoris, ita q nō
possit bene ibi residere. & etiam videtur requirere, q ta-
lis debeat esse clericus, qui expediat ecclesiæ in consiliis
& actibus. facit qđ notauit Io. And. in c. extirpādæ. §. qui
verò. j. de præben. & j. de conces. præben. in c. ex parte. fa
tetur tamen q in quotidianis distributionibus percipien
dis in absentia non valet statutū vel consuetudo, vt pro-
batur in c. vno. j. de clerie. non resi. in vj. & sic residet do.
Ant. de But. d. Car. Flor. hic dicebat q ex generali cōsue-
tudine vr̄ inducere, q beneficia simplicia non requirant
residentiā. allegat qđ hr̄ de rescrip. gratia. in vj. & cle. gr̄ę,
e. ti. & p hoc vr̄ voluisse sentire, q teneat ꝯsuetudo in be-
neficij simplicibus, vt percipiant fructus in absentia, ēt si
non deseruiant p vicariū. In curatis aūt dicit post Ioā. de
Lig. nō valere cōsuetudinē sup recipiēdis redditibus in
absētia p c. licet canō, de elec. in vj. licèt certo casu possit
dispēsari in curato, vt in absētia quis percipiat fructus de
seruiēdo per vicariū: puta qn̄ vellet esse absens cā studii.
de elec. cū ex eo. li. vj. potes dicere q si quis sit absens iu-
sta cā: & beneficiū sit simplex, & ecclesia non patiat defe
ctū in ministris, teneat cōsuetudo, ēt si nō deseruiat p vi-
carium, saltē qn̄ præbēdæ essēt tenues, per istū tex. cū gl.
& per id qđ notauit Io. An. post Goff. in d. c. ex parte. & in
d. c extirpandæ. §. qui verò. secus si ecclesia pateret defe-
ctū in ministris, q̄a tūc deberet p vicariū deseruire. Itē se
cus vr̄ si ex voluntaria cā esset absens. & idē vr̄ si esset re-
ctor ecclesiæ, licet non curatus, quia tunc vr̄ q non vale
ret ꝯsuetudo, nisi deseruiret p vicariū. & hoc vr̄ satis fuis
13 se hic de mente Ioan. de Lig. ¶ † Extra gl. [a] potest dubita
a ri an canonici possint facere statuta. nam iste tex. pōt alle
gari pro. & ꝯtra. Nam vr̄ q nō p hūc tex inquantū dr̄ hic
statutū fuisse inualidū. in ꝯtrium facit, inquantū hic innui
tur, q si statutū fuisset iustū & nō iniquū, qđ valuisset. Io.
An. remittit ad no. in c. 2. j. de verb. signifi. in vj. per gloss.

Ibi glo concludit quod si sunt statuta quę tangunt gene
ralem statum ecclesiæ, vel quæ tangunt ep̄m, vel eius iu-
ra, non poterit super illis capitulū facere statutū sine epi-
scopo. & sic intelligatur quod hr̄ in c. cum cōsuetudinis.
j. de consuetu. & j. de his quæ fi. a præla. in c. nouit. qđ di-
cit ꝓcedere, ēt si vellet facere statutū cū Archidiacono,
vel pręposito suo, vel cū alio qui præest capitulo, per iu-
ra prææalle. Si vero capitulū vellet statuere super his, quæ
non tangunt episcopum, nec statum generalem eccle-
siæ, sed tangunt singularia negotia: puta quod certis mo-
dis distribuantur quotidianæ obuētiones, vel q certo mo
do & certis temporibus ēt non vocati conueniant ad ca
pitulū, vel his similia: vt quia vellent statuere super admi
nistratione bonorū spectantiū ad capitulū, in quibus ca-
pitulum haberet diuisim administrationem ab episcopo.
Nam tunc super prædictis potest capitulum facere statu-
tum etiam sine Episcopo, dūmodo alias statutum sit lici-
tum, per istū tex. a sensu contrario. & facit quod habet j.
c. ex literis. & ff. quod cuiusque vniuer. l. j. §. ij. & per prædi
cta pōt inferri, an capitulū possit statuere super non resi-
dentia. Nam vr̄ q non p prædicta, quia id videtur ꝯcerne
re statū ecclesię. & quia etiam residentia clericorum vide
tur esse de officio episcopali, cum sine licētia episcopi cle
rici non debeant peregrinari. de consecra. dist. v. in c. non
oportet. & de hoc etiam est casus ſm intellectum Innoc.
nec obstat prædictis. c. cū dilectus. j. de cle. non resi. vbi vi
detur capitulum fecisse statutum super residentia. vt ibi
colligi potest ex tex. iuncta suprascriptione, quia respon-
deri potest ſm Com post. q debet intelligi illud ibi fuisse
factū de autoritate episcopi, vel potest dici, q ibi nō fuit,
qui illud impugnaret. Nam re vera si nō interuenit auto-
ritas episcopi non valeret statutū super residentia, nisi Pa
pa ex certa scientia confirmaret. Et secundū præmissa po
test intelligi, quod habetur j. c. cum accessissent. & c. cū
M. nec obst. etiam supradictis, quod habetur in c. licet ca
non. in gloss. penul. s̄. alleg. vbi videtur inferiori ab Epi-
scopo permitti, q statuat super residentia vel non residen
tia, quia potest dicere, q hic loquimur, quando capitulū
vult facere statutum. sed ibi loquitur quando prælatus in
ferior ab Ep̄o vult dispensare cum aliquo in casu huius
capituli, quia tunc seruari debet quod ibi dicit: quia po-
terit dispensare si sit prelatus, qui habeat potestatem desti
tuendi vel priuandi alias secus, vt ibi dicitur. Et per prędi
cta videretur, q non posset prælatus inferior facere statu-
tum generale in ecclesia super non residentia sine cōsen
su Episcopi, licèt possit interdū dispensare cum certa per
14 sona, vt superius dixi. ¶ † Quid autē de collegiis inferio-
rū ecclesiarum a cathedrali, an poterunt facere statuta cū
consensu eius prælati, sine autoritate Episcopi? Conclu-
dit do. Ant. de Bu. q non, si velint facere statuta, per quæ
cōtingat alienatio iuris vel bonorum ecclesię, vel p quæ
aliquod ius perpetuę concederetur, quia talia sine Episco
po fieri non possunt. j. de transla. in c. veniens. & c. statui-
mus. & c. de cętero. Idem videretur, licet ipse non dicat, si
velint statuere super non residentia, quia non vident pos
se sine Episcopo, per id quod superius dixi. Si autem vel-
lent statuere, super quibus habent administrationem eo
modo, quo dixi capitulum cathe. ecclesiæ posse statuere,
poterunt etiam isti inferiores cum prælato in his, in qui-
bus simul habent administrationem cū eo, & sine eo in
his, in quibus administrationē separatam sine prælato. &
Inn. in c. cum accessissent. j. e. satis vr̄ concordare cum su-
pradictis, inquantum dicit q capitulum ecclesię inferio
ris a cathedrali n̄ posset facere statutū sine Ep̄o in arduis,
licet in minimis sic. facit qđ notat in gl. i p̄all. c. 2. de ver.
15 sig. in 6. An † aūt ep̄s cū capitulo possit facere statutū ad
p̄iudiciū inferiorū ecclesiarū, tetigit Inn. in c. a. j. de loca.
vbi ꝯcludit q n̄, si nō ꝯsentiūt exp̄ssè vł tacitè, de quo ibi
plene dixi. & itellige ēt hoc verū nisi ex cā vellet auferre

a Extra gl. Vide Inn. i c. accedentibus. in. i. col. de pri. vide Fedr. de Se. i cōl. 16. per do. Fel. hic. in 2. col i ver. Secūdus intellect[9]. Pe. de Anch i repe. c. j. de cōsti. li. vj. 28. colu. in ver. in 6. q. Old. in cō 181. incip. c te de autoritate.

de iure vnius ecclesię & dare alteri, quia tunc posset, per
id quod habetur in c.constitutus.coniuncta gl. j. de reli.
do.& in c.j.de re.eccl.nō alie.in vj.vbi est bona gl. super
verbo, tenues. Et pp pdicta tāgit ēt hic Inn.& Cōpo. qd
16 de aliis vniuersitatibus secularibus, an † possint facere sta
tuta:& vr̄ concludere q si vniuersitas habet rectorem nō
pōt aliqd statuere sine illo.arg.l.si curatorē.C.de resti.in
inte.qd vr̄ d.Ant.de Bu.hic limitare in spectantibus ad
iurisdictionē, secus si agerēt de spectantibus ad admini-
strationē: puta qualiter sit exponenda pecunia cōitatis.
allegat no.p gl.in simili in d.c.ij.de verb.sig.in vj. Et in l.
ambitiosa.ff.de decretis ab or.fa.& p Bar. in l. oēs popu-
li.ff.de iust.& iu.An tñ intrū.dicit aūt Inn.hoc verum, q
vniuersitas nō pt facere statutū sine rectore, q ēt mortuo
rectore vniuersitatis non poterit statuere: qa vniuersitas
nō vr̄ succedere in iurisdictione rectoris, nec ɔsequēter
in potentia statuēdi, cū potestas statuēdi depēdeat a iuris
dictione, in c.a.§.j.j.e.in 6.Nec ob.qd hr̄ j.de ma.& obe.
in c.cū olim.vbi capitulū vr̄ succedere plato eo mortuo,
qa illud procedit in vniuersitate ecclesiastica, secus vr̄ in
vniuersitate seculari fm eū, quasi nō cēseat̄ esse tāta cōio
inter vniuersitates seculares & eorū capita, q̄ta est inter
platū & capitulū. Hos.hic tenet ɔtriū videlicet, q idē sit di
cēdū in vniuersitate seculari, cū nō reperiat̄ aliud expres
se dispositū:& iō vr̄ idē in illis dicēdū.ar.c.j.j.de ope. no.
nun.fatet̄ tñ, q qa vniuersitates seculares ɔsueuerunt es-
se maiores q̄ ecclesiasticæ difficulter poterūt iurisdictio-
nē p se exercere. l. ij. §. qa difficile.ff.de orig.iur.& cum
Host.ɔcordēt ēt Cōpo. p l.j.& l.itē eorū.§.j.ff.qd cuiusq;
vniuersitatis no.& vr̄ do.Ant.de Bu.intelligere Cōp. qñ
vniuersitas ñ hēt rectorē habitu nec actu.sed certe Cōp.
simplr̄ loquit̄ qñ non hēt rectorē.& qñ facit ī at.in palle.
l.curatorē, quā ipse alle.& qa ēt non video q habitu non
possit habere, cū possit ibi eligere, si velit.l.si.C.de iurisd.
om.iud. Et finaliter.do.Ant.de But. hic dicit tutiorē esse
opinionē Host.& sic vr̄ in effectu tenere q ēt vniuersitas
secularis mortuo rectore succedit in eius potestatē. An
aūt possit vniuersitas facere statuta pęnalia. Concludo vt
ēt fuit hic de mēte Inn.q sup his, in qbus hēt iurisdictio
nē, poterit.faciat l.j.ff.si qs ius dicēti nō obtē.In aliis aūt
nō poterit facere.facit c.ij.§.j.j.eo.in 6.& l.cū vnus.§.j.ff.
de bonis autoritate iudicis possid. Et ex pdictis pōt infer
17 ri, an † populus possit facere statutū sine potestate vel ca
pitaneo. Nā p pdicta vr̄, q nō.facit qd hr̄ in c.nouerint.j.
de sent.excō.& qa fm Inn.populus vr̄ trāstulisse iurisdi-
ctionē in Epm rectorē. Ideo vr̄ q sine illo non possit face
re statutū. Et istud ēt vr̄ hic tenere do.Ant.de Bu. alterna
tiuè tñ nā dicit q populus non poterit facere statutū sine
ipso potestate vel capitaneo, vel saltē fm eū debebit po-
pulus ɔgregatus autoritate ipsius potestatis vł capitanei.
allegat le.2.C.de cura.lib.10.Et qd notauit Bart. in l.oēs
populi.ff.de iust.& iure.ibi vr̄ Bar.velle in secunda prin-
cipali quęstione, q sufficiat populū esse congregatū auto
ritate ipsius potestatis, per ea quæ habetur in d.l.2.& di-
cit sufficere cōuocatos esse illos, qui sunt de concilio po-
puli.& habent repręsentare ipm populū, vt est glo.nota-
bilis in rubrica, C.quæ sit lon. consue. vbi gl.vult q con-
ciliū generale populi habeat repræsentare ipsum popu-
lum & dixit etiam Bart.in d.l.oēs populi, in j. quæstione,
q quidam est populus, qui nullam habet iurisdictionē, vt
sunt villæ & castra, quę immediatè subiacent ciuitati. fa-
cit quod notauit idē Bar.in l.j.ff.de dam.infec. & tunc ta-
lis populus, quo ad decisionē causarū, nō pōt facere statu
tum sine licentia superioris. facit pro hoc istud c. fm in-
tellectū Inn.secus in his, quæ spectant ad administratio-
nem rerū suarum, quia pñt tunc facere sine licentia supe
rioris, dummodo non faciant ambitiose p l.ambitiosa.ff.
de decre.ab ordine facien. qdam vero est populus habēs
omnē iurisdictionem ex concessione principis, vel ex cō
suetudine prescripta, fm notata per glo.in auth. de defen
sio. ciuitatū.in §.iusiurandū & §.interim. & iste potest fa
cere sine licentia superioris, qd vr̄ intelligendū dūmodo
fuerit vocatus autoritate sui rectoris, si illum habeat, per
ea quæ habentur in d.l. ij. Et fm prædicta potest intelligi
18 dictum Inn.& Compo.hic.† Quidā verò est populus ha-
bens iurisdictionē limitatam fortè in ciuilibus tm̄: & in
his solū pōt facere statutū eodē mō, quo posset populus
conuocari de autoritate antiquioris de populo, vel conci
lio, vel de autoritate illius & per statutū vel per consuetu
dinem esset dispositum, per id quod hr̄ in simili, in c.j.cū
ibi notatis per Inno.j.de ma.& obe. Et per prędicta ēt pa
tere posset an possit facere statuta in spectātibus ad admi
nistrationem suam sine rectore.nam vr̄ q sic, per id quod
dixi s̄.in simili de capitulo ecclesię cathedralis, & de aliis
19 capitulis.¶ † Vltimo potest quæri, [a] an quando fit statu-
a tum tendens ad præiudiciū alterius, vel si alias sit iniquū,
an sit nullū an vero valeat, sed veniat reuocandum. Vin.
hic, & Io.An.post eū dixit, q tale statutum de mero iure
tenet, sed venit reuocandum: non tamen erit necesse ap-
pellare, sed sufficiat contradicere allegat qd hr̄ 54.dist.in
c.quis autem.& c.si seruus.& j.de his quæ fi. a præla. sine
cō.cap.in c.continebatur.& l.vlti.C.de arb. secus dicit in
diffinitiua quia nō sufficit contradicere, nisi appelletur.
ij.q.vj.§.diffinitiua. Et in hoc est differentia scd̄m eū inter
statutū & diffinitiuam. Est etiā alia scd̄m eū, quia diffini
tiua non dēt ferri sub conditione, sed lata teneat.ij.q.6.bi
duū.secus in statuto vel decreto, qd bene potest fieri sub
conditione.facit quod habetur in c.ij.§.j.j.eo.in 6.& j.de
appel.in c.præterea. Et sic vr̄ residere Io.And.vnde vr̄ vel
le sentire post Vin.q in casu huius c.statutum tenebat, li
cèt veniret reuocandū.contrariū hic vr̄ voluisse gl.& In-
no.& Comp. & facit ēt quod notatur in c.a.§.j.j.de loca.
d.Anto.de Bu.hic vr̄ trāsire cū dicto Vin. dicens posse di
cere cōcordando opinionem, q aut statutū ex sui forma
non est cōe, & tendit ad præiudicium tertij:& tunc nō va
let, quia deficit solēnitas requisita ad esse legis & cōstitu-
tionis.4.distin.in c.erit aūt. Aut statutum ex sui forma est
cōe, sed re vera solum factū est ad præiudicādū tertio, &
tunc isto casu potest procedere opin.Vin.q de mero iure
tenebit & non veniet reuocandum, p id quod hr̄ in l.j.in
fi.vbi bonus rex.ff.de doli excep.& cōtra tale statutū ini-
quū duplex potest esse remedium, vt hic tangit d. Anto.
de Bu.vnum est, quia poterit appellari ab iniquitate illius
statuti, per id qd hr̄ in d.l.j.§. fi. & per id qd notauit Bart.
in l.fi.ff.de appel.recipi.& in l.oēs populi.in quinta qōne
principali, circa fin.& facit quod hr̄ in l.si qua pœna.s̄.de
verb.sig.poterit etiam alii remedium intentari, vt voluit
Inn.quia poterit adiri superior: & implorari eius officiū
pro reuocatione statuti, per id qd dixi superius post Vin.
20 Et per prædicta etiam potest inferri, an † valeat statutū fa
ctum a populo ad præiudiciū alicuius. Nam cōcludit hic
do.Ant.de Bu.q si vniuersitas ipsa, quę facit tale statutū,
seu ipse populus non vendicat sibi iura imperii, seu rega
lia, non poterit statuere ad præiudicium tertii. mouetur,
quia tollere ius alterius, videtur spectare ad solum princi
pem, per ea quæ habentur in l.si priuatus.ff. qui & a qui-
bus.& j.c. quæ in ecclesiarum.& in l.Antiochensium.ff.
de priuile.credi.& in l.quoties.ff.de pollic. Et notauit Io.
An.in c.fin.in nouella.de immu.eccle.in 6.& Spec.in ti.
2.§.nunc ostendendum ver.57. Si autem sit populus ven
dicans iura imperii vel regalia: tunc (quia fm eū pōt extē
dere manū ad ea, quæ sunt reseruata principi, facit quod
notat̄ j.de fi.instr.cū p.;& q. fi.sint leg. per venerabilem)
dicit q poterit tale statutum facere, dummodo ex iusta
causa moueatur.facit quod habetur in l.vēditor.§. sic cō
stat.ff.cōia prædi. Et quod notat Barto.in d.l. Antiochen
sium.& in d.l.quoties. Secus si propter odium vel cōmo
dum priuatū fieret statutum ab ipso populo vel vniuersi
tate

a Vlterius. De hic qōne, vid. hic per do Fel. in pri. ver. sed pro declaratione cum suis limitationibus.

tate, quia tunc ſm eum nō valeret ſtatutū, per iſtū text. Caue, quia vř ſibi contradicere: nam ſuperius voluit ſtatutū ad præiudicium tertii valere, ſed veniret reuocādū: ſed non ſimpliciter dixit valere, ſ. quantū ad effectū, quia veniet reuocandū, alias ſibimet contradixiſſet. Adde tñ prædictis ꝙ qñ ſtatutū fit ex iuſta cauſa, vř ꝙ etiam populus non habens regalia, poſſit illud facere, per ea quæ habentur in d. l. venditor. §. ſi cōſtat. Et quia videmus, ꝙ eps cū capitulo poteſt ex iuſta cauſa alteri præiudicare, vt eſt gl. notabilis, in c. conſtitutus. j. de reli. domi. & in c. j. de re. ecc. nō alie. in 6. ī gl. ſup verbo, tenues. Potes ēt addere in quantū Inn. dixit, ꝙ vniuerſitas mortuo rectore nō poterit facere ſtatutum. Nam illud poteſt ſaluari ſm Ioā. de Lig. qñ vniuerſitas non daret iuriſdictionem rectori, ſed illam habuit ab alio. ſed vbi habuit ipſam iuriſdictionem ab vniuerſitate, tunc procedat quod dixi poſt Hoſt.

21 & Compoſt. ¶ † Ex prædictis etiam vltimo poteſt inferri, an vbi vniuerſitas ſtatuit contra iura, ſeu ꝯ ius requiratur conſenſus omnium. an vero ſufficiat conſenſus maioris partis. Aduerte, vt dicat ꝙ queſtio non procedit in vniuerſitate eccleſiaſtica, quia inferior a Papa nō poteſt contra ius ſtatuere, vt in c. a. cū ibi notatis. j. de offi. Archipreſ. & in clemen. ne romani. de elec. vñ qō procedit in vniuerſitate ſeculari, quæ bene habet poteſtatem ſtatuēdi contra ius, vt patet ex his, quæ habētur in l. oēs populi. ff. de iuſti. & iu. hoc ſuppoſito in quæſtione concludit do. Ant. de But. ſi ꝙ aliqd ſtatuitur ad præiudiciū vniuerſitatis, non valebit ſtatutum, niſi oēs conſentiant etiā ſi vnus ſolus contradiceret. Exemplū, ſi vellent ſtatuere de remittendo banno, vel aliqua pœna: nam non poterunt per theoricam, quam habuiſtis in glo. j. ſ. co. Si aūt vellēt ſtatuere contra ius, nō tangendo præiudiciū bonorū vel iuriū vniuerſitatis, tunc ſm eum ſufficiet maiorem partem populi conſentire, licet ſm eum aliqui, quos ſequiē Cy. in l. 2. C. quæ ſit lon. cōſue. teneat contrarium, per id quod habetur in §. fi. in Auth. de defen. ciui. Sed certè, vt dicit Bart. in l. omnes populi, in 2. quæſtione principali, ibi eſt ſpeciale in caſu illo. vñ vř velle Bar. ſimpliciter ꝙ etiam ſi ſtatutū fiat contra ius ꝑ populum habentē poteſtatem ſtatuēdi cōtra ius, ꝙ vt valeat ſtatutū ſufficiet maiorem partē cōſentire, nec diſtinguitur ibi an tangat præiudicium bonorum vniuerſitatis, vel nō. vñ melius pōt dici ꝙ ſi ſtatutū fiat ſuadente neceſſitate, vel vtilitate vniuerſitatis, licèt fiat cōtra ius, & licet tangat præiudiciū bonorum vniuerſitatis, cōſentire ſufficiat maiorem partē, per theoricam & doctrinam gl. j. Sed vbi fieret volūtariè tunc ſiue tangat bona, ſiue nō vř ꝙ nō valeret niſi oēs cōſentiant, ꝑ theoricam gl. primæ, cū qua tranſeunt doc. & ibi vř rationabilior opi. licet Cy. aliter dixerit. Et d. Ant.

22 de Bu. vt ſupra dixi. ¶ † Item potes addere, ꝙ ſtatuentes pñt ſe obligare ad certam pœnam pro obſeruantia ſtatuti, vt eſt tex. cum gl. in c. cū aliquibus. de reſcrip. lib. 6. quę glo. poteſt intelligi, qñ promittunt ſuperiori obſeruare ſtatutum ſub certa pœna applicanda ipſi inquantum nō ſeruēt. facit qđ hř in l. ſtipulatio iſta. §. alteri. ff. de verbo. obli. ¶ Item potes addere ꝙ hic vř caſus ſm vnum intellectū, ꝙ inferiores eccleſiaſtici poſſunt ſtatuere ꝯ ius, vt hic pōt colligi, intelligendo ꝙ conſuetudo antiqua erat, ꝙ nullus reciperet redditus in abſentia, ſed ꝑ ſtatutū fuit diſpoſitum ꝙ antiqui reciderent in abſentia, & non noui quem intellectū ēt tetigit hic do. Ant. de But. circa principiū Decretalis. Et ſm intellectū Inn. ſi interueniſſet cōſenſus Epi valuiſſet ſtatutū. Et iſtud etiam vř voluiſſe gl. in c. fi. de reſcrip. li. vj. vbi vř concludere ꝙ valeat conſuetudo, & ēt conſtitutio, & ſic ſtatutum ſuper non reſidentia. Et tñ tale ſtatutum eſſet contra ius cōe: vt dicit gloſſ. fi. De hac etiam dicam in c. fi. j. de offi. Archypresb. nam per prædicta vř ꝙ indiſtinctè non procedat id, quod conſueuit dici, ꝙ per inferiores eccleſiaſticos a Papa nō poſſit fieri ſtatutū contra ius. declarabitur plenius in d. c. fin. j. de offi. Archipræsb. qualiter & quando illud procedat, & ibi poteris videre.

SVMMARIVM.

1 *Preces per quem porrigantur principi, non refert.*
2 *Paupertas non eſt iuſta cauſa auferendi aliena.*
3 *Pauper quis dicatur.*
4 *Populus ciuitatis, an poſſit facere ſtatutum.*
5 *Alienatio rei eccleſiaſticæ, facta ſine legitimo conſenſu perſonarum eccleſiaſticarum, non valet: & quando dicatur adeſſe conſenſus.*
6 *Statutum laici ſuper rebus eccleſiæ non valet.*
7 *Vaſallus non poteſt feudum alienare ſine conſenſu domini.*
8 *Verba iſta, habeas liberam facultatem, an excludāt ſolennitatē iuris.*
9 *Reuocato ſtatuto non reuocantur prius geſta per illud.*
10 *Alienare feudum eccleſiæ, an poſſit quis propter egeſtatem.*
11 *Statutum, per quod præiudicatur iuri tertii, an valeat.*
12 *Imperator poteſt tollere ius ciuile, competens tertio.*
13 *Alienans feudū, cadit a feudo: & dominus illud alii concedere poteſt dummodo non fiat fraus, & dummodo nō detur perſonæ prohibitæ. & inter perſonas prohibitas eſt eccleſia, vt ī illā nō trāſferatur feudū.*
14 *Feudum an poſſit relinqui pro anima.*
15 *Res emphyteutica an poſſit in dotem dari.*
16 *Feudum non poteſt dari alteri perſonæ, per quam fiat deterior conditio domini.*
17 *Feudo renuntiare an poſſit vaſallus inuito domino.*
18 *Statutum an poſſit fieri contra ius naturale uel gentium & etiam an poſſit fieri contra ius ciuile.*
19 *Reſcriptum Papæ, uel Principis contra ius diuinum an poſſit valere.*
10 *Statutum an poſſit fieri circa ius naturale uel gentium.*
21 *Statutum an poſſit fieri contra ius ciuile.*
- *Papa an poſſit tollere ius canonicum quod eſt ius poſitiuum.*
- *Imperator an poſſit tollere ius ciuile.*
22 *Ex pacto nudo non oritur actio de iure ciuili, obligatio tamen naturalis ſurgens ex tali pacto debet habere executionem.*
23 *Clauſula non obſtante quando exigitur in reſcripto an ſufficiat ſimpliciter dicere non obſtante aliqua lege, vel non obſtante aliquo canone.*
24 *Statuere contra ius an poſſint inferiores a Principe.*
25 *Contra ſtatutum ſuum an poſſit Epiſcopus diſponere.*
26 *Statuere an poſſit Epiſcopus cum capitulo in præiudicium inferiorum Eccleſiarum.*
27 *Dominia an ſint de inregeatium.*

QVę in eccleſiarum. Conſtitutio laici ſuper reb' eccleſiæ facta non tenet. h. d. Et in primo ponit ꝯſtitutionis tenorē, & deciſeid quod ex illa eſt ſecutū. Secūdo annullat conſtitutionem: & quod ſecutū eſt ex illa in eccleſiarum præiudicium, decreuit etiam nō valere. ſecunda ibi, volentes. Et dicit hic d. Car. Flo. ꝙ conſtitutio Teruiſina, de qua in litera permittētes alienari feuda, poterit intelligi de alienatione, quo ad dñium vtile; quod habet vaſallus, quod no. glo. in c. j. §. præterea. de le. Conradi. in vſi. feu. Item poteſt ſecundo intelligi quo ad dominiū directum, & ſm vtrūq; poteſt ſic ſecundo ſummari ſm eū. Cōſtitutio laicorum nō pōt tribuere poteſtatē vaſalla alienandi feudū, quod tenet ab eccleſia. In tex. ibi, liberam facultatem. & ſic etiam ſine conſenſu eccleſiæ vel alterius domini feudi. facit quod habeē in c. licet eps. j. de pręben. li. 6. Item ibi & j. deciditur, ꝙ poſt conſtitutionem prædictam multæ vēditiones factæ fuerunt feudorum eccleſiaſticorū, & ideo Papa prouidit &c.

1 ¶ † Nota ex litera cū dicit, peruenit ad audientiam: & non dicit per quem, & ſic vř ꝙ non refert per quem preces Principi porrigantur. qñq; tamē refert vt j. de hæret. quicūq;. li. vj. & ibi patet rō. pōt tñ dici ſm do. Car. Floren. ꝙ ad hoc, vt prouideatur vtilitati publicæ, ſeu eccleſiarū, non refert per quem preces porrigantur. Idem tñ vř dicendū, etiam ſi non agatur de publica vtilitate, dū tñ perſona, per quā fit impetratio, non ſit omnino inhabilis, vt quia quando non eſt excōicata nec hæretica, per id qđ hř in l. vniuerſis. C. de preci. Imp. off. ſecus ſi eſſet excōicata, vel hære-

2 tica vt in d.c.quicunq;.¶ † No.ꝙ inopia non vr̃ esse iusta
3 cã auferendi aliena, de quo aliquid tangeť in gl. secũda.
a ¶ † Quis aũt dicatur inops. [a] dicit Io.An. ꝙ ille, qui non
habet quinquaginta aureos.l. nulli.ff.de accusa. Melius
põt dici, vt hic voluit sentire d.Car.Flo.ꝙ ille dr̃ inops,
qui fit cõiter.facit quod not.in glo.in c.præterea.C.vnde
vir.&vxor.& Bart. in.l. si constante.ff.solu.matri.not. ꝙ
4 † populus ciuitatis vr̃ posse facere statutum.dum tñ alias
sit licitum. de quo in l. omnes populi.ff.de iusti. & iure.
hic plene per Bart. & aliquid dictũ fuit in c. præcedenti.
¶ Et no.ꝙ non censetur est licitum qñ sit super rebus ec
clesiarũ, quod est clarum qñ expressè seu specificè fit su-
per illis, licet etiã alios coniungat. Sed vbi generaliter di
sponeret, an tunc se extendet ad ecclesias, tetigit Bar.in
l.cunctos populos.C.de sum. trini.& aliquid dom. Ant.
de Bu.& aliquid j.e.in c.ecclesia sanctę Mariæ,& ibi dice
tur. ¶ Nota prouidendum esse indẽnitati ecclesiarũ. fa-
cit de elect.ne ꝓ defectu.& c.indẽnitatibus. de elec. lib.
5 6.¶ Nota,ꝙ † alienatio rei ecclesiasticæ facta sine legiti-
mo cõsensu personarum ecclesiasticarum non valet. Et
dicitur adesse legitimus cõsensus, qñ omnis solemnitas,
quę requiriť in alienatione rei ecclesiasticę, interuenit.fa
cit quod no.in c.fin.j.de re.eccle.non alie.& eo.tit.ij. per
6 Archi.lib.vj.¶ † No.ꝙ statutũ laici super rebus ecclesiæ
non valet, & ad hoc sæpe allegať. imo vr̃ ꝙ excõicati sũt
statuentes, nisi talia statuta j. duos mẽses faciant deleri.j.
7 de sen.ex.in c.nouerint. ¶ Nota ꝙ † vasallus non põt feu
8 dũ alienare sine ꝯsensu dñi. ¶ Nota quid significent † ista
verba, habeas liberam facultatem: qa vñr excludere solẽ
nitates iuris.& vñr intelligenda de facultate, ẽt nõ de iu-
9 re regulata.¶ Nota vltimo s̃m d.Car.Flo.ꝙ † reuocato sta
tuto, nõ reuocantur prius gesta per illud, nisi hoc expri-
mať ex quo decerniť statutũ non valere, satis in ꝯsequen
tiã vr̃ decerni nõ valere quod est ex illo statutũ ẽt si aliter
non exprimatur.per id quod habeť in l.non dubiũ.C.de
legi.& in c.vides.x.di.¶ In glo.prima.ibi, q̃ iure poli.hęc
verba exponunť ꝑ gl.17.q.4.in c.quicunque. & facit etiã
qđ consueuit dici in c.filius.j.de testa.nam pñt intelligi
tam de iure fori, q̃ de iure poli.hoc est tam de iure ciuili,
qđ præcipuè versať in foro causarũ. facit qđ hr̃ j.de.verb.
sign.forus.q̃ de iure poli.i.cœli seu diuino, seu ex æquita
te naturali,& ex iure gentiũ: qđ ẽt ius naturale appellať.
Insti.de re.diui.§.singulorũ,& tale ius etiam naturale ex
naturali rõne inductũ appellatur qñq; ius diuinũ. j.di. in
c. humanũ genus.& facit qđ diceť super rubrica huius ti
tu.¶ In ea. glo.in fi.& sic vr̃ glo.in effectu voluisse ꝙ con
stitutio nõ valebat quo ad pręiudiciũ ecclesiarũ, sed quo
ad præiudiciũ laicorũ sic.Inn. hic dicit ꝙ non valuit etiã
quo ad laicos, quia per constitutionẽ, de qua in litera, læ-
debať ius alterius: & tale ius erat qđ spectabat ad aliquẽ
ex iure naturali, prout sunt dñia vel obligatione, q̃ fue-
rũt inducta à iure gẽtiũ.l.ex hoc iure.ff.de ius.& iur.Et ta
le ius etiam diciť ius naturale, quia naturali ratione indu
ctũ.Insti.de rerũ diuisi.§.singulorũ facit l.Stichũ.§.natu-
rali.ff.de solut.& l.cũ amplius.§.j.ff.de regu. iur. secus in
actionibus, quę non dicunť esse de iure naturali vel gen-
tium, quia ab illu non fuerunt, sed a iure ciuili.l.2.§.dein
de.§.ex actis.ff.de ori.iur.facit qđ notať in l.ex hoc iure.
ff.de iusti.& iur.& ideo, quia statutũ prædictũ tunc rende
bat ad tollẽdũ dominiũ, qđ est de iure gentiũ,& sic de iu-
re nãli.d.l.ex hoc iure.non vr̃ valuisse ẽt quo ad laicos.fa
cit qđ hr̃ in l.fi.C.si ꝯtra ius, vel vtili. publicã. vbi patet
ꝙ rescriptum, vel pragmatica sanctio principis concessa
in præiudiciũ talis iuris, non valet, & sic eadem ratione
non debet valere statutũ.facit etiam qđ hr̃ in §.pe.Insti.
de iure naturali gen, & ciuili. vbi patet ꝙ iura naturalia
non de facili tolluntur. Et s̃m hoc glos. hic etiam quo ad
laicos non bene dixisset. Sed posset saluari non referẽdo
ipsam ad tex. sed quo ad alios Perusini possunt facere sta

tura, quæ aliàs de se essent licita. Do.Card.Flor. hic dic
ꝙ statutum ad pręiudiciũ iuris alterius, quo ad ipsos la-
cos, potuit valere ex cã: sine cã aũt nõ.& n c gl. posset sal
uari, qñ ex cã esset factũ. Quod qñ posset contingere tan
10 getur in gl.sequenti & super ea.¶ † In glo.ij.ad fi.qu:
velit glo. ꝙ si sine culpa incidit in necessitatem, ꝙ tũc ti
bi esset subueniendũ. Et per hoc vr̃ ꝙ si statutũ permisis
set, qñ sine culpa incidissent in egestatem, ꝙ tũc valuisse
quo ad laicos, licèt non quo ad ecclesiam.& sic potest in
telligi gl.præcedens. Sed quia indistinctè statutũ permit
tebat alienare, si incidisset in egestatem. non distinguen
do an ex culpa sua, vel sine culpa, nõ valuit tanq̃ non fa
ctũ ex causa rationabili. & istud tenuit hic do.Car.Flo.
Aduerte tñ ꝙ iura alle.ꝑ glo.non probant dictũ do. Car.
Flo.sed volunt in genere, ꝙ sit subueniendũ egestati. I
sic posse intelligi respectu eleemosynæ, vel alterius sub
uentionis.facit qđ hr̃ in c.quiescamus. 42.di. per qđ c. &
Ioan.An.vr̃ hic velle, ꝙ etiam quo ad eleemosynam sub
ueniendũ, sit ne fame pereat illo, qui etiam ex culpa su
incidit in egestatem, quod vr̃ intelligendum, quando a
ter non posset sibi subueniri.alias vr̃ sibi imputandũ, ex
quo sua culpa incidisset.dictũ tamen do.Car. Flor. vide
satis esse æquũ, vt tũc sustineatur statutum in casu prædi
cto, qñ sine culpa incidit in egestatẽ. quia non vr̃ dñs pa-
ti magnũ pręiudiciũ dicto casu, ex quo, quia ille in quem
alienabitur, debebit cognoscere in dñm illũ, cuius erat
11 feudũ. Et per prædicta vr̃, ꝙ † etiam per statutũ ciuitatis
possit ex causa præiudicari iuri tertii. ad quod bene facit
l.vẽditio.§.si ꝯstat.ff.cõia prędiorũ.& quod no.Bar.in pri-
ma constitutione fforũ.Do.tñ Anto.de But.hic pręcipuè
circa fi.vr̃ velle ꝙ statuere, vel rescribere contra ius tertii
sit solius principis.sed dictum suũ potest saluari, qñ sine
causa vellet ius tertii tollere inferior a Principe vel a Pa-
pa.secus si cũ causa, per id quod proximè dixi, & qđ nota
tur per glo.in c.constitutus.j.de religio.domi.Et facit qđ
12 etiam dixi s̃.c.proxi.vnde licèt † Imperator possit tollere
ius ciuile competens tertio, puta actionem quæ introdu
cta fuit a iure ciuili, vt supra dixi, & posset tollere etiam si
ne cã, ex quo per ius ciuile fuit data: tamen secus esset in
inferiore.& isto modo posset saluari dictũ do. Ant.de Bu.
vr̃ tamen hic velle Inno. & Compost. ꝙ licèt Imperator
possit tollere actionem sine causa, non tamen debebit de
negare iustitiã si petať, sicut olim ante introductas actio-
nes manu regia fiebat iustitia & expediebať.l.ij.ff.de ori-
gi.iur.circa princ.qđ tene menti.¶ In glo.pen.ibi si clien
13 tulus supple.in tit.de alienatione feudi.¶ † In ea.glo.ibi
in feudũ dare potest. intellige hoc verum, dũmodo non
fiat fraus,& dũmodo non detur personæ prohibitæ, vt hr̃
in libro feudorũ in c.j.§.præterea.de lege cõradi. vbi bo.
gl.Et inter personas prohibitas intelligitur esse ecclesia:
qa non potest vasallus feudũ illius infeudare, vt est text.
in præalle.c.si clientulus.¶ In ea.gl.ibi, in dotem.intelli-
ge hoc verũ, vt perpetuo sit penes illũ, cui datur.sed benè
põt dari quousq; vixerit dans, vt patet in c.Impe.alleg.in
14 glo.† An aũt possit feudũ pro anima relinqui. [b] Host. in
b summa de imu.ecc.§.inquãtũ sub.§. nec ista immunitas.
cõcludit ꝙ si est temporale feudũ, vel etiam perpetuũ re-
quirens personale seruitiũ, non potest pro anima relinq:
secus si sit perpetuũ.& tale, cui per aliũ possit deseruiri.fa
cit qđ not.per Io.An.in c.in præsentia.j.de probat. Et ad
materiam etiam facit, qđ habetur in Specu.de loca. in §.
15 nũc aliqua, ver.109.vbi tangitur, an res † emphyteutica
possit dari in dotem.& in Specu.de feudis.§.qm̃.ver. 19.
vbi tangitur an feudũ possit alteri dari in feudũ. Et quod
dixi post Inn.posse feudũ relinqui pro aĩa certo casu, vi-
detur intelligendũ, qñ nõ relinqueretur ecclesiæ, seu for
te alicui personæ pauperi. cũ etiam censeatur esse de per
sonis prohibitis, ne in illam transferatur feudum, vt pa-
tet in d.c.si cliẽtulus.de alie.feudi.& facit etiam ad prædi
cta,

a Dicatur inops. Siue pauper, ui de d. Abb. in c.i.de ac cu.i 3.col. in ver. ult, scias, ꝙ ille dr̃ pauper qui nõ hẽt quinquagita aureos, sicut hic dr̃ 11.q.i.c. ꝓhibẽtur. Sed postea ibi dicit, ꝙ si ius exponit qs dicať pauper, ꝙ stãdũ est iuri. vt in d.c. ꝓhibenť. sed qñ sit mentio de paupertate, statur uulgi opinioi, & hoc i his, quæ sũt leuis præiudicii, i rel.° magni ꝓiudicii hoc e rit arbitrarium, quia bonus iudex scd̃m qualitatẽ personarũ & causæ arbitrabitur.

b Feudum an possit relinqui ꝓ aĩa. vid hic ꝑ Fel.ver.si ea. glo ibi, nec in feudũ col. 24.

cta,quod hr̃ in c.2.§.pe.& fi.in ti.de lege conradi.vbi di-
16 citur,q̃ † feudũ non põt dari alteri personę,per quã fiat de
terior conditio dñi.¶ In ea. gl. in fi.huic contrario stant
doc.tñ illa lex interdũ parum facit,nã ibi dicitur,q̃ ope-
ra quæ debentur patrono per libertũ vel libertã,aliquan
do recipiunt diminutionem , vt si libertus infirmetur ad
aliquod tẽpus: aliqñ per datione dotalẽ,vt si libertus qui
debeat operas deuenit ad talem statum , q̃ non est decẽs
vt illas præstet patrono. Et istud,vltimũ membrũ aliqua-
liter facit,tñ non probat indistinctè q̃ possit libertas exi-
mere a præscriptione operarũ,& consequenter non vide
17 tur probari per illam l.q̃ † sanus simpliciter possit renun
tiare feudum domino inuito. Sed melius facit quod ha-
betur in c.j.de vasallo.qui contra constitutionem Lotha
rij Regis feudum alienauit.vbi videtur expressum, q̃ re-
futare possit vasallus feudum dño inuito.quod intelligit
Hostien.esse verum.dũmodo nõ nimis intempestiuè re-
nuntiet,vel alias non intersit domino,per ea,quæ habẽ-
tur in l.sed & socius.ff.pro socio.in §. fi. Et intelligit etiã
prædicta vera , si in manibus dñi refutat.alias si in mani-
bus alterius,non nocebit dño,sed sibi alleg. l. si seruitu-
tes.§. pe.ff.de seruit.& qđ hr̃ j. de renũ,qđ in dubiis dicit
ẽt q̃ post renuntiationẽ,licet nõ teneaĩ,seruire dño tñ in
memoriã pristini dñij nõ debebit eũ offendere.ar.in l.ser
uos.C.de quęstionibus.& facit quod hr̃ in summa,de feu
dis.§.quibus modis.p Hos.Glo.vero in c.fi.de capitaneo,
qui curiam vẽdidit,in vsibus feudorum,dicit quòd si feu-
dum est datum simpliciter, & non ad certum & determi
natũ seruitiũ, tũc potest vasallus renuntiare inuito dño:
secus si fuerit datũ ad certum & determinatum seruitiũ,
quia tunc videtur magis imputandum recipienti tale feu
dum.Et istam opinionem tenuit Dyn. & Bal.in l. is cum
qua.ff.de aqua plu.arcen. Dom.Cardin.Floren. hic aliter
concludit:quia aut concessum est feudum per contractũ
nominatum , quod videtur intelligendum quando in-
teruenit stipulatio, quæ est contractus nominatus. l.iu-
risgentium. §. quinimo. cum ibi notatis. ff.de pact. tunc
non poterit renuntiare . Si vero fuit contractus innomi-
natus intelligo:quia nõ interuenit stipulatio . nam alias
de se ɔ̃ctus feudi vr̃ esse ɔ̃ctus noĩatus,sicut ɔ̃ctus emphy
teuticus:super qđ tñ fuerũt opi.de quo p Bar: in l.j.C..de
iure emph.& tetigi in simili in c.j.j.de pcariis.Et tũc cõ-
cludit,q̃ si est datum ad certum seruitiũ, non poterit va-
sallus renuntiare inuito dño : secus si ad seruitium inde-
terminatum,quia tunc poterit , cum sentiatur tunc esse
onus rei:ideo si renuntietur ipsi rei feudali,cessare debet
onus.& tene menti distinctionem prędictã.tex.tñ in d.c.
j. de vasallo qui contra cõstitutionẽ Lotharij feudũ alie-
nauit . vr̃ indistinctè pmittere vasallũ renuntiare feudũ.
& forte de mente illius tex.fuit, q̃ ẽm legem feudorũ de
natura contractus feudalis sit, q̃ possit feudũ renuntiare
inuito dño : licet in pratica seruaretur saltem gl. in d.c.
fi.de capitaneo,q curiã vẽdidit . Et adde q̃ cõiter hodie ĩ
quolibet ɔtracta cõsueuit apponi stipło,si opinio d. Car.
Flo.esset vera in eo,quòd dicit de stipulatiõe,quam vr̃ ẽt
sensisse Io.de Lign.hodie quasi nunq̃ haberet locum re-
nuntiatio feudi inulto domino.ideo videreĩ melior esse
opin.gloss.positæ in d.c.fin.In gloss. fin.in fin. Et sic vult
glos.quòd vbi alienatio rei ecclesiæ fit,non seruata debi
ta forma , sit nulla : & sic videtur velle, quòd in casu isto
non valuisset , non interueniente sollennitate requisitã
in alienatione, de qua in c.sine exceptione. alle. in glos.
licèt demum de ecclesia consensus interuenisset. docto.
communiter dicunt gloss.non procedere ex eo, quia feu
dum ecclesiasticum de consensu ecclesiæ , de qua tene-
tur, videtur posse vendi.per ea quæ habentur in simili.
j. de loca.in c. potuit. Nec dicitur tunc alienari ad præiu
dicium ecclesiæ, cum directum dominium remaneat pę
nes ecclesiam.j.de feud.c.ij. Et secũndum hoc gloss.pos-
set procedere , quando agetur de transferendo dominio
directo in emptorem; & istud communiter videntur se-
qui doct.sed per gloss. posset alleg.ibi, quòd licet vasallus
possit alij in feudum dare, tamen non potest aliter alie-
nare.& vult gloss.præcedens,& ideo si aliter videtur alie
nare,cum agatur de præiudicando etiam in iure suo,qđ
habet contra vasallum, videtur quòd non possit præiudi
care sibi,nisi interueniat solennitas canonica.ad hoc fa-
cit quod notatur in auth. qui rem.& in auth. si quas. C.
de sacros.eccle.per Bar.& Bal.vbi volunt, q̃ si res est con
sueta dari in secundam generationem,vel alio certo mo-
do,non poterit aliter dari non interueniente solennitate
canonica . Dictum tamen docto.posset saluari,si consue
tudo haberet quòd posset alienari quo ad vtile dominiũ
cum cõsensu personarum ecclesiasticarum ,licèt alia so-
lennitas non interueniret. videretur etiam posse dici, q̃
sicut emphyteuta potest meliorationes vendere cum cõ
sensu ecclesiæ , aliã solemnitate.j.de locato.potuit quòd
eodem modo debet posse feudum alienare quo ad vti-
le dominium cum consensu ecclesię , cum eadem ratio
vr̃,& per consequens idem ius.arg.in c.translato.§.eo. Et
aduerte quia interdũ fit alienatio rei ecclesiæ in casu cõ-
cesso,vel non concesso debita forma non seruata.& tunc
de iure est nulla.& hoc etiam satis videĩ voluisse hic glo.
interdum autem in casu nõ concesso alias debita forma
seruata.& tunc fuerunt opinio.quia gloss.in c. sine exce-
ptione.12.q.3.& etiam in fine summæ,tenuit q̃ valet.sed
dari poterit restitutio,si ecclesia lęsa esset. Doc.tamen hic
tenent contra videlicet q̃ isto casu etiam non valeat, per
istũ tex.& c.fi.j.de reb.eccl.non alien.de quo consueui di
cere in c.j.j.de resti. in integr. & per Archi.in c.i. de reb.
eccl.non alie.in vj.dixi in d.c.j. & in c.cũ apostolica.j.de
18 his,quæ fi.a præla.¶ † Extra glo.potes dicere q̃ do. Anto.
de But.tetigit post Inno.& Compo.an possit fieri statutũ
vel rescriptũ contra ius naturale vel gentium.& similiter
an possit fieri contra ius ciuile,de quo etiam tetigit Bar.
in l.omnes populi. in tertia principali quæstione. ff.de
iusti.& iure.& domi. Anton. de Butr. hoc plene ibi tan-
git.primò an possit fieri statutum vel lex contra ius diui
num.secundò an contra ius naturale vel gentium.tertiò
an contra ius ciuile,de quibus etiam tangitur per gl.in l.
fi.C.si contra ius vel vtili.pub.Et ibi ẽt per Cy.potes bre-
uiter concludere,q̃ per legem aut statutũ non põt lex di-
uina in totũ abrogari ex defectu potestatis, cum inferior
non possit tollere legem superioris.j.de ma.& obed.in c.
cũ inferior.cũ similibus.an aũt possit distingui vel in ali
quo detrahi.conclude,q̃ si id ,contra qđ statuitur,reperiĩ
aliqñ fuisse permissum,tunc poterit statui. Exemplũ pa-
tet in illo pręcepto , Non occides. in quo reperitur aliqñ
permissum homicidiũ,dum dictũ fuit per saluatorem no
strum Petro,cõuerte gladiũ in vaginam; quia qui gladio
ferit,gladio peribit. Et ideo si ex causa permittatur homi
cidiũ per l.ciuilem,valebit lex.l.j.C. quãdo liceat se sine iu-
dice vindicari.& ff.de sica.l.3.ad fi. & intellige , qñ inte-
uenit causa iusta,sufficiens vt quis mereaĩ mortem: alias
non valeret statutum. Et ideo si statutũ disponeret, quod
bãnitus in pecunia posset impunè occidi, quia ista nõ est
iusta cã,non valeret,ut voluit Hos.j.de ɔsue.in c.fi.secus
quod esset bannitus in persona propter maleficium . Ex
quo posset imponi pœna mortis. facit quod hr̃ in l. ambi
tione.§.j.ff.de capitis diminutione.& qđ no. Ioan. An.in
addi.Spe.super hoc tit.vbi ẽt vr̃ velle, q̃ si statutũ permit
teret aliquem offendi sub ratione vindictæ.& non sub ra
tione boni publici,qđ tunc non valeret.facit qđ hr̃ 11.q.
3.§.si ergo.23.q.5.nõ est crudelis.& c.minister. Et p hoc
dr̃ dom.Ant.de Bu.dixisse de facto,q̃ non valent statuta,
quæ permittunt offensionẽ consortibus ratione vindictæ
ɔtra illũ qui offendit ɔsortẽ,licèt talia statuta vigeãt in ci
uitate Florẽtiæ , qđ tene menti. Si vero ius diuinũ reperiĩ

distinctū vel aliud ius, tunc si p statutū excluditur pecca tū,sit ex causa, vt peccatū excludaē, pôt per rale statutū limitari ius diuinū, vt ē videre exēplū i illo dicto de iure diuino,in quo dicit, qđ in ore duorum,vel triū stat omne verbum.j.de testi. in c.j. in oi.Nam valet lex & statutum factū, vt requiranē plures in certis casibus proptet falsitatē euitandam. & sic valet lex & statutū contra ius diuinū,q̄ ut in testamento dicta de causa requirit septē. l.si.ff.de lege cōmis.& l.iubemus.ad si.C.qui testa. facere pñt.secus vbi non excluderet peccatū, vt patet in c.si. cū ibi no.j.de pscrip.& de iureiur.in c.cū cōtingat.Si aūt esset dubiū an subesset causa vel non, tunc si aliqua posset subesse iusta,in dubio illa præsumeret, vt voluit Cy. in d.l.si.C.si ꝯ ius vel vti. pub. secus si verisimiliter nulla cā posset subesse,habens excludere peccatū,quia tūc nō valeret lex vel statutum contra ius diuinum. Et pro prædictis facit, quia lex seu ꝯstitutio vel statutum debet esse iusta & honesta,& sic non nutrire peccatū.l.3.ff. de legibus.4.di.in c.erit aūt.facit qđ j. dicetur in sequenti membro.Et pro eo qđ dixi s.non valere statutum, q̄ bannitus per pecuniā possit occidi,bene facit glo.no.4.q.j.in sum-
19 ma.vbi glo.apertē hoc videtur velle.¶† Et ex pdictis patere pôt, an possit valere rescriptū Papæ vel principis cōtra ius diuinū,cū potestas statuendi & potestas rescribendi pcedat a pari potētia . facit quod notatur per legistas, & maxime Bar.in l.fi.C.si contra ius vel vti.publi.& hoc de primo casu principali. ¶Circa s̄m, an statutum possit fieri circa ius naturale vel gentium.Conclude, q̄ aut tale
20 statutum noo fit ad præiudicium tertij. † Primo casu dic q̄ non posset per statutum in totum tolli ius naturale vel gentium , quia talia iura hoc respectu vñt immutabilia . instit.de iure naturali,gen.& ci.in §.si.& v.di. per totum. & in §.sed naturalia.Instit.de iure naturali. ex causa autē distinguendo & limitando benē potest fieri statutum cōtra ius naturale vel gentium . vnde ex causa fuit inducta captiuitas, licet ab initio s̄m ius nat irale primæuum oēs liberi nascerentur.in Aut.quib. modis naturales effi. sui. in prin.col.vij.Nam causa inducendę captiuitatis vel ser uitutis ex captura,quæ fieret in bello, fuit nealias dareē materia occidendi captos.facit quod haberur in l.ex quo iure.ff.de iusti.& iure.& Insti.de iure personā.§.j.& ij.Interdum verò quæritur,an statutum possit fieri ad præiudi cium tertij contra ius naturale gentium . Iacob. de Butr. in l.fin.C.si contra ius vel vtilit. publi. dicit quod sic.vnde dicit quod Imperator in terris sibi subditis posset subiecto auferre dñium rei suæ:fateēt tñ q̄ p viā rescripti hoc non posset p ea,q̄ hñr in d.l.fi.Bar.in d.l.fi.tenet q̄ et statuēdo non possit id facere sine causa,qa tale statutū esset iniquū & inhonestū.& sic ꝯ substātiā legis,quæ dēt esse iusta & honesta.l.3.ff.de legi.4.di.in c.erit aūt. Et iō non vř valere tale statutū,vel talis lex.& hoc ēt ipse tenuit in prima ꝯstitutione fforū.& idem Archi.j.dist.in c. ius ciui le.Et facit qđ no.p eūdem 9.q.3. per principale. Et istud & sequitur hic do.Ant.de But.vñ potes concludere, q̄ si cā Imperator vult auferre illa , quæ sunt de iure natura. vel gentium, pôt alias secus.Et istud et sequitur Inn. Et dicetur iusta causa subesse,q̄n in hoc vertereē vtilitas pu blica.Litem si verberatū.§.fi.ff.de rei vendic.& C.& ff.de bonis dāna. per totū.Et idem ēt contingit q̄n vellet ven dere rem, cum haberet cōmodū cōe cum priuato.l. j.C. de venditione rerū fiscaliū coniun.cū priuatis. Nam ratione cōionis videtur esse iusta causa,vt possit illam vendere,etiā non requisito ipso priuato,vt sic illam melius vē dat,vēdendo totā.facit quod extra notaē in l.j.& 2.C.cōi diuidundo . tñ debebit pretiū partis priuati sibi dari . ex causa ēt toleraē illud quod habetur in l. fi. C. de quadriē nij præscrip.p ea quæ ibi hñr.Sed vbi nulla subesset causa.& hoc constaret,non posset auferre rem alicui, quo ad forū pœnitentiale:quinimo nec quo ad ꝯtētiosum, vt vř velle Inn.in c.qa plerisq;.j.de immu.eccl.& sic de iure ēt in foro ꝯtentioso non deberet obediri,licet de facto obe direē q̄nq;. Si aūt esset dubiū an subsistit iusta cā vel nō, tūc in dubio præsumereē ex cā fecisse.& ideo quo ad obseruantiam erit sibi obediendū:tamen peccabit si re vera cā non subesset,vt voluit Cy.in l.rescripta.C.de preci.im pera. offe.& in l.fi.C.si ꝯtra ius vel vti.pub.vñ tūc in foro ꝯscientię non teneret q̄s obedire , q̄n verè cā non subesset.facit qđ hř in c.inquisitioni.j.de senten.excō.licèt in foro contentioso tunc esset obediendū,ex quo dubiū eēt ao ex cā id fecisset:qa sumptio est q̄ ex cā fecerit,nec admitteē probatio in ꝯtrariū s̄m Cy. in locis præalleg.quod tene mēti.Quid aūt si statutum vel lex fuerit factū vel facta cū cā ꝯtra ius gentiū,& cā forte non duret, seu nō ha beat locū in casu,de quo q̄ritur.an tūc talis lex erit seruāda,an verò poterit non saluari saltem in foro animæ.exē plū patet per no.Inn.in d.c.qa plerisq;. Nam lex ex cā tol lit actionē mutuanti pecuniam filiofamilias, q̄ est in potestate patris:qa ex hoc inducebanē filii interdum ad occiden dos patres,vt possent satisfacere creditoribus.l.j.ff. ad Macedonianū.vnde pôt esse dubiū,quid si occurrit ca sus q̄ mutuū fiat ipsi filio ex sola charitate,& nō vt inducarur ad occasionē patris vel aliud malū:an tunc tenebiē filius saltē in foro ꝯscientiæ soluere creditori. Nam videreē q̄ sic,ex quo cessaret cā legis tollentis actionē ipsi mu tuanti,de quo dicetur j.not.per Inno.in d.c.qa plerisq;.dicit ēt do.Ant.de Bu.hic prædicta procedere q̄n sine causa vellet q̄s pet statutū alterū lędere enormiter.Secus si mo dicē.facit licet nō allegeē,qđ hř in l.quoties. C. de preci. imper.offeren.& q̄ dicet in sequenti mēbro . Et ex prædictis ēt patere pôt , an possit rescribi ꝯtra ius naturale,vel gentiū,cū vt dixi a pari potentia procedat potestas statuē
21 di, & rescribendi.& hoc de secūdo casu.¶†Tertio & vlti mo casu,q̄n q̄ritur an possit fieri statutū cōtra ius ciuile, & sic an possit Papa tollere ius canonicū, quod est ius po sitiuū,& non est ius naturale vel gentiū. Et hoc potest la tè sumpto vocabulo appellare ius ciuile,vt notat glo. no tabilis,j.dist.c.ius naturale. ¶ Et similiter potest quęri dē Imperatore,an possit tollere ius ciuile. Potes cōcludere, quod aut Papa vel Imperaror vult tollere aliquam constitutionem,faciendo etiam illi contrariam, aut vult facere statutū vel constitutionē ad præiudiciū alterius.primo ca su clarū,q̄ potest,adeo q̄ faciendo s̄m ꝯstitutiooem vel le gem contrariam primæ tollitur prima,vt in c.j.j. eo.in.6. Et hoc si præcedens constitutio oon haberet clausulam derogatoriam. Si aūt haberet,tunc dicunt aliqui, q̄ si talis clausula est derogatoria est solēnitatis,puta quia dicit in illa,q̄ si fiat alia constitutio illi contraria,non valeat,nisi certa solēnitas interueniat,& tūc valebit secūda illi cōtraria,etiam non facta mentione de prima, nec de ipsius clausula per id,quod habetur in l.humanū. cum ibi nota tis.C.de legibus.secus si esset clausula derogatoria volūtatis,vt quia in ista diceretur, q̄ si fiat contraria constitutio.non valeat nam tunc non valeret secunda illi contra ria,nisi facta mētione de prima & ipsius clausula, vel nisi constaret de certa scientia illius principis, q̄ illam omnino tollere vellet.de hoc tangit Io.An.in c.j. in nouel.j.e. in vj.Et sic transit hic dom. Anto.de Bu.s̄m Bart. in l.oēs populi. in 3. principali q̄stione. & reprobat distinctionē supradictā dicens q̄ ēt q̄n est clausula derogatoria solēni tatis.debet fieri mentio de ipsa clausula:qa eadem est rō, q̄ est q̄n derogatoria voluntatis.ideo vtrobiq; idē dicēdū per l.si q̄s,in prin.test.ff.de leg.3.nec ob.l.humanū. qa vt dicit Bar.ibi non ponitur propriè clausula derogatoria,sed declaraē qđ ex humanitate esset fiēdū.Et an isto casu erit necesse specifice facere mentionē de clā derogatoria.j.tā geē.Si vero Papa,vel Imperator velit rescribere, vel facere statutū,tollēdo ea , q̄ sūt de iure ciuili inuēta , ad præiudiciū priuatū,vt quia vult tollere actionē alicui cōpetē tem,

tē;& tūc glo.in d.l.fi.C.si ɔ̃ ius.& Inno.hic videt̄ velle, ꝙ
sic arg. regulæ primæ j.de reg.iur.Nā ex quo fuerunt in-
ductæ de iure ciuili,l.a.§.j. & 2.& §.deinde.& §.ex acti.ff.
de orig. iur.& no.in l. ex hoc iure.ff.de iusti. & iure.vide
tur ꝙ per ius ciuile ,i& sic per principem , qui pręest ipsi
iure naturali.l.pricceps.ff.de legibus. & j.de cōces. prębē.
in c.proposuit.possint tolli d. Ant. de But.hic cōcludit,ꝙ
si lex ex qua quæsita esset actio, trāsiuisset in cōtractū vel
priuilegiū nō subiecti,nō posset princeps ius ex illa quę-
situ tollere,vt voluit Inn.in c.nouit.de iud.Si aūt id non
esset,tūc aut cōstat ꝙ ex causa legitima vult tollere,& tūc
hoc posset,vt patet,qn̄ confiscantur bona & iura ex deli-
cto:vel tolluntur ex præscriptione , qn̄ præscriptio nō est
de mala fide.l.j.per to.ff.de bonis dāna.& l.j.ff.de vsucap.
aut vult tollere sine cā,& constat cām non subesse: & tūc
vr̄ aliqui velle,maximè glo.& Inn.ꝙ possit tollere, quia
Imperator,& similiter Papa sūt supra ius positiuū.Guid.
de Suza.vt hic tangit do.Ant.de Bur.& Cy.in præalle.re-
scrip.tenuit contrarium,quia licèt actiones fuerint crea-
tæ,& inductæ a iure ciuili , tn̄ dominiū,& obligationes,
ex quibus quæruntur sunt de iure gentiū.d.l. ex hoc iu-
re,præalle. Et sic vr̄ ꝙ non debeant posse tolli sine causa,
sicut nec dominiū vel obligatio.vel s̄m eum dato,ꝙ dice
remus posse tolli ipsam actionem,tn̄ remanebit ius natu-
rale & gentiū, qđ erat olim anteq̄ producerentur actio-
nes:& sic remanebit ille,cui auferet̄ actio in iure primæ-
uo,qđ erat anteq̄ introductæ essent actiones. & ideo de-
bebit sibi iustitiā ministrare, si illam petat sibi fieri , sicut
olim ministrabatur manu regia, anteq̄ inducerent̄ actio-
nes.l.ij.ff.de ori.iur.circa principiū . Et istud ēt voluit hic
Inno.& Comp.qui dicūt ꝙ licèt sustineatur , ꝙ princeps
sine causa tollit actionem , non tn̄ pōt sustineri,quin de-
22 beat iustitiam ministrare, si petatur . † Et per hoc infert
hic do.Ant.de Bu.ꝙ licet ex pacto nudo nō oriatur actio
de iure ciuili,l.iurisgentium.§.j.ff.de pactis.tn̄ vr̄ ꝙ natu-
ralis obligatio surgens ex pacto debebit habere execu-
tionem,sicut olim ante introductas actiones ministraba-
tur iustitia pro tali obligatione,quod diligenter tene mē
ti. Et vr̄ id esse de mente Inno.& Compo.per id,quod su
perius dixi ante in practica videtur quod non fieret exe-
cutio in foro ciuili ipsius pacti nudi,ex quo ius ciuile di-
sponit,ꝙ non habeat effectū executionis,& sic magistra-
tus non tenerentur ipsam obligationem exequi , quo ad
effectum actionis:licet ipsum pactū nudum sit sufficiens
quo ad executionem.secundo no.in d.l.iurisgentium.§.j.
Si tn̄ adiretur ipse Imperator pro executione obligatio-
nis naturalis,videretur ꝙ peccaret, si non faceret illā exe
qui,per id,qđ dicit Inno.& Cōpo.per viam aūt denuntia
tionis euangelicę non est dubium,ꝙ posset peti executio
obligationis naturalis descēdentis ex pacto in foro eccle
siastico,per no.per Inn.in c.nouit.j.de iudi.& per Bar. in
extraua.ad reprimendū.in ver. ad denūtiationem.& hoc
intellige in terris imperii,in terris aūt ecclesię clarū esset
factum debere seruari,quia de iure canonico ponit actio
nem,vel saltem officiū iudicis.j.de pact.c.j.Prædicta pro-
cedunt quo ad illa,quę sunt grauis pręiudicij.Quo ad ista
quæ sunt leuis,vt quo ad dilatorias & modum proceden
di.& ēt quo ad tollendas appellationes bene pōt rescribi
& statui ad præiudiciū priuatī.j.de app.pastoralis.& c.vt
debitus.Et prædicta procedunt, quando constat de mēte
Papæ vel principis,an velint præiudicare alteri circa ius
positiuū per suum rescriptum.Si verò esset dubium,tunc
conclude,ꝙ si scribit concedendo dilatoriam videtur vel
le præiudicare,& valet rescriptum , & fortius statutum.l.
quoties.C.de preci.Imper.offe.Si verò vult rescribere tol
lendo ius alterius totaliter,tunc non est verisimile, ꝙ idē
velit facere,nisi in rescripto apponatur clausula.non ob-
stante tali lege.vel nisi emanauerit secunda iussio,per ea
quæ habentur in authen. hoc inter liberos,C.de testa.&
quæ notantur in d.l.rescripta.& in d.l.fi.maximè per Cy.
& Bar.dicit tamen hic dom. Anto.de But.ꝙ quo ad Papā
prædicta procedunt,quando rescribit in his, quibus non
habet liberam administrationem . Si autem rescriberet
in his , in quibus haberet liberam administrationem , vt
in beneficialibus,vt in c.ij.de preben.in vj. & in cle. j. ad
fi.vt line pen. tunc dicit quod valebit rescriptum absque
clausula non obstante:fatetur tamen ꝙ non intelligetur
in dubio velle derogare iuri tertij,de quo non fiat men-
tio i rescripto,per id quod habetur in c.super e.j. de offi.
23 dele. † An autem quando exigitur in rescripto clausula,
non obstante , sufficiat simpliciter dicere , non obstante
aliqua lege,vel non obstante aliquo canone.dom.Anto.
de But.hic concludit post Barto.in d.l.fin.C.si contra ius.
quod si specificè nominatur lex, non canon,ex qua , vel
quo surgit clausula derogatoria, clarum quod id sufficit.
Si verò non nominatur specificè, sed generaliter , puta
quia dicitur, non obstante aliqua lege , vel non obstan-
te aliquo canone,& tunc non sufficit taliter fieri mentio
nem.argu.l.j.& ij.Et.ff.de lib. & posthu. secus si dicatur,
non obstante aliquo canone in cōtrariū faciēte: quia ista
talis mētio videt̄ satis esse expressa , licet singulariter &
indiuiduè nō fiat mentio de lege vel canone,quod limi-
tat do.Ant.de But.procedere , nisi lex vel canon habeat
specificatā clausulā derogatoriā, vt qa dicat̄ ꝙ nō valeat
rescriptū emanans cōtra ipsam legē,nisi fiat mētio de ip
sa lege. Nā tunc debebit fieri singularis mentio & speci-
fica de ipsius lege : & similiter de ipso canone,qn̄ talem
clausulā haberet,per id quod habet̄ j.de rescrip.nōnulli.
& in præalleg.l.si quis ī prin. testa. Et de ista materia per
Io.An.in c.j.de exces.præla.in 6.dicā aliquid in d.c.non-
nulli.& dixi ēt in c.j.de excel.prę la.secus qn̄ lex vel canō
simpliciter annullat factū ɔ̃.quia tūc ꝓcedit,quod dixi su
pra post Bar.vt sufficiat dicere nō obstāte aliqua lege i ɔ̃-
24 riū faciēte,vt voluit hic do.Ant.de Bu.¶† An aūt inferio
res ab Imperatore possint statuere ɔ̃ ius,conclude ꝙ si es-
set populus habēs iurisdictionē meri & mixti imperii,po
terit per ea, quæ habent̄ in l.oēs populi. nisi vellet statue
re circa reseruata principi,qa tūc nō posset.l.j.§.de qua.ff.
de postu.nisi fortè esset ꝓplus liber,s̄m no. ꝑ Bar.in l.ho-
stes.ff.de captiuis. Et itellige quatenꝰ dixi posse fieri ꝑ in
feriores a pricipe statutū ɔ̃ ius,qn̄ fit ɔ̃ ius positiuū : ɔ̃ ius
aūt nāle vel gētiū nō posset, nisi ex cā, ꝑ ea quę superius
dixi.vr̄ ēt ꝙ inferior habēs ptātē legis cōdendæ, si nō est
ppl̄s nō possit statuere ɔ̃ ius ꝑ l.normā.C.de offi.ꝑfec.ꝑt.
oriētis. Tn̄ dn̄i terrarum de facto volunt seruari eorū sta-
tuta,ēt si sint ɔ̃ ius: vniuersitas aūt ecclesiastica nō vr̄ pos
se ɔ̃ ius statuere per id,quod hr̄ in c.fi.j.de offi.archipræs-
by.nec ēt alius inferior a Papa, per id quod ibi habet̄, &
in c.vlti.de hęre.in 6.vbi est gl.notabilis,quæ vult ꝙ ēt le
gatus de latere nō possit cōmittere cām cognoscendā si-
ne strepitu & figura iudicij eo casu, in quo de iure nō ha
25 beret taliter cognosci,quod tene menti. † Et de mate-
ria dicā in d.c.fin. An aūt ɔ̃ statutū suū possit Ep̄s dispo-
nere. Inn.in c.dilectus.j.de tēp.or. tenuit ꝙ nō:quod in-
tellige s̄m do. Ant. de Bu. ꝓcedere qn̄ trāsiuisset in ɔ̃ciū ,
vel priuilegium non subiecti , per no. in c.nouit.de iudi.
aliàs bn̄ posset ɔ̃ suū statutum disponere,& per aliud sta-
tutum tollere, ꝑ ea quæ habētur in c.j.j.de re.iur.& in c.
26 j.j.eo.in.6.† An aūt possit statuere Ep̄s cum capitulo ad
ꝑiudiciū īferiorū eccl̄iarū,dic ꝙ nō,nisi ɔsētiāt,iuxta ea ,
q no.Inn.j.de locato,in c.vestra.& tetigit in c.ꝑce.qđ in-
tellige,nisi ex cā vellet de iure vniꝰ dari alteri,ꝑ no.ī c.cō
stitutus.de reli.do.Et adde ēt qđ no.Inn.ī c.in nr̄a.j.de in-
iurijs.vltimo Io.de Lig.hic singl̄r vr̄ limitare c.a.j.de feu
dis.vt nō hēat locū,qn̄ ecclesia eēt adepta corporalē pos-
sessionem feudi recaduti ad ecclesiā: nam tunc s̄m eum,
nō pōt infeudari sine sollēnitate canonis , & sine execu-
tiōe.12.q.2.qđ est valde notādū,si esset verū quia illud c.

procederet,qñ ecclesia nõ esset adepta possessionẽ ipsius
feudi recaduri.sed rectè hoc non vr̃ bene iure probari. &
vr̃ ẽt ꝯ̃ mentẽ dicti capituli,qđ indistinctè loquitur,ið nõ
vr̃ esse verũ,per id qđ hr̃ C.in l.illã.§.j.de colla.& in ea.z.
de trãsla. de quo aliquid tetigit in c.vt sup.de reb.ecc. nõ
alie.& dicã ẽt in d.c.ij.¶ In fi.c.quæ in ecclesiatum . Item
27 potes addere , quia ꝯ̃ id ꝙ dixi † q̃ dominia sunt de iure-
gentium,vr̃ tex.in ꝯ̃rium in c.quo iure.8.dis.vbi vr̃.ꝙ per
principes seculares fuerint inducta,& sic vr̃ ꝙ possint tol
li sicut actiones.soluit Inn.ꝙ erant inducta de iure gẽtiũ,
vt patet in l.ex hoc iure.ff.de iust.& iure.sed modi acq̃rẽ-
di dñia fuerunt inducti & distincti per ius ciuile, vt patet
per to.ti.ff.de acq.re.dñio.& facit quod no.in l.j.eiusdem
tit.& facit ẽt Insti.de rerũ diu.per torum.Nec mirũ,quia
ius ciuile addit & detrahit iuri naturali,& idem ẽt distin-
guit.ff.de iusti.& iure.l.ius ciuile.& l.ius aũt ciuile. quinĩ
mò ẽt distinguit ius diuinũ, quia licet fm̃ doctrinam euã
gelicam,& sic diuinum , in ore duorum vel trium stat oẽ
verbũ.j.de testi.in omni. tñ in multis casibus per ius ciui
le,& per ius positiuũ requiruntur plures , vt patet ex his
quæ hñr j. de testi.in c.licèt.Et facit qđ no. per Hostiẽ.in
summa,de rescri.in §. quas vires.ver. põt. & qđ hr̃ in l.j.ff.
de consti.principum . facit ẽt ad materiam quod habetur
in cle.pastoralis.§ penul.de sent.& re iudi.

S V M M A R I V M.

1 *Nomen proprium & cognomen apponi debet in literis Papa.*
2 *Collatio beneficij dicitur donatio.*
3 *Beneficiũ quandoq; non vacat per mortẽ,licèt beneficiatus sit mortuus.*
4 *Augere uel minuere numerum præbẽdarum uel dignitatum, an possit capitulum cum consensu episcopi.*
5 *Priuilegium si impetratur ad agẽdum, agi poterit infra tempus, infra quod natura actionis requirit & non ultra: sed si competit ad excipiendum,si nullus agit,durat perpetuò: quia temporalia ad agendũ, sunt perpetua ad excipiendum.*
6 *Priuilegium concessum, vt fieri possint nundinæ,tollitur per non vsum spatio decem annorum,idem dicas de priuilegio studij.*
7 *Priuilegiũ regulariter nõ perditur unico actu,sed solum legitimo tpr.*
8 *Priuilegium qualiter perdatur.*
9 *Priuilegium an perdatur ex sola contrauentione.*
10 *Priuilegium an unico actu perdatur, & quomodo intelligitur.*

CVm accessissent. Dignitas su
blata de Ec
clesia p statutũ capituli postea confirma-
tum p Papam nõ censet̃ vltra vacare,nisi
postea illud statutũ fuerit p factũ contra-
tiũ reuocatum.h.d.¶ Et tres sunt partes.
Nam in prima ponitur allegatio ꝓ primicerio . In secun
da allegatio contra eũ pro capitulo . In tertia ponitur cõ
missionis diffinitio.Secunda ibi,fuit insuper. Tertia pars
ibi,quo circa.In tex.ibi, Tulanẽ. canonici sup. q̃ dã quia
totũ capitulũ hoc non fecit,imo postea cõtradicit,vt pa-
tet ex litera.Et no. ꝙ põt itelligi ꝙ primicerlatus fuit col
latus Arch.p Papã ex falsa relatione ipsorũ canonicorũ.
Et ob hoc acessit ad curiã:q̃a fortè non admittebat̃ ꝓ pri
micerio p capitulũ : vel secundũ alios fuit primiceriatus
collatus nepoti. Arch.q̃ nõ recipiebat̃ p capitulũ:& ideo
ipse Archidiacon⁹ ꝓ nepote accessit ad curiam occasio-
ne dictæ collatiõis.& istud põt decidi sub primo & quod
5 j.sequit̃.¶ † No.ex hac Decre. ꝙ in literis Papę vr̃ suffice
re exprimere primã lecturã nois ꝓpril, vt patet hic dũ di
cit & G. hoc tñ hodie nõ seruat̃, quia de cõsuetudine cu
riç apponit̃ nomẽ propriũ & cognomẽ. Ad euitãdã falla
ciã ęquiuocationis de hoc i c.fi.j.tit.j.facit l.a. circa prin:
vlti.col.C.de veteri iure enu.vbi patet ꝙ in legib⁹ scribẽ-
dis crimẽ falsi incurrit, q̃ nomina prudentũ signis,& nõ
per consequentiã literarũ scribit. ¶ Itẽ no.primiceriatũ
appellari dignitatẽ. Item personatum.Item ẽt officiũ , vt
patet ex litera. & sic videt̃ ꝙ ista nomina dignitas,perso-
natus,& officium sint synonyma,seu idẽ importantia,&
pro eodem supponentia: quod tñ nõ est verũ stricto sũm
pto vocabulo,vt plene no.per eũdẽ Io.An.post Arch. in
c.j.de cõsue.lib.6.& j.de pręben.de multa.& ibi plenè di
xi. ¶ Itẽ no. ꝙ vbi canonici faciunt contra propriũ priui
legiũ,videtur illud tollere:& sic facit tex.iste,ꝙ priuilegiũ
perdatur vnico actu: de quo tangit hic glo. pe.& ibi etiã
dicet̃ super eo,& aliquid p Cy.in l.voluntaria.C.de execu.
a tut.¶ † Item no.ꝙ colatio beneficii dicit̃ donatio. & hoc
ideo,quia in potestate cõferentis est,cui cõferat.j.de præ
ben.relatum.dum tñ idoneum eligat.j.de elec. cũm quæ
non tñ est in potestate ipsius an ꝯferat. j.vt eccl.bene.in
rub.& nigro.¶ Itẽ no.ꝙ ex negligentia inferiorũ deuol-
uit̃ potestas conferẽdi beneficiũ ad Papã, & tunc dr̃ con
ferri ex proprio & speciali mãdato sibi cõpetẽte, nã alias
ẽt sine negligentia spectat ad ipsũ ptãs conferendi bene
ficium ex generali potestate,quam latissimã habet in be
neficijs j.de pręben.in c.ij.in vj.& in cle.j.in fi.vt lit.pen.
3 ¶ † Vltimò no.ꝙ dignitas sublata de ecclesia non censetur
vacare,& ex hoc no.casum, in quo non dr̃ vacare benefi
ciũ,licèt mortuus sit beneficiatus. Alius est casus quãdo
præbendæ nõ sunt distinctæ, nec numerus canonicorũ
j.de præben. dilecto. Tertia est qñ beneficium de mensa
prælati,q̃a dr̃ ꝯsolidari mensæ ipsius prælati mortuo cle-
rico ad instar vsusfructus , qui consolidatur cum proprie-
tate mortuo vsufructuario.j.de pig:in c:cũ cõstet.& quæ
beneficia dñt esse de mensa,recurre ad glosi.quæ est sin-
gularis,in cle.frequens.in gl.quæ incipit no.Inno.de ex-
ces.prela.& per Inn.in c.vt super.j.de reb.eccle.nõ alien.
& ibi ẽt plenè dixi.Vltimò potes notare fm̃ do.Car.ibi
ex tex.dũ dicit cõi consensu, & dũ dicit cõiter statuisse ꝙ
actus capitulares,seu collegiati debent fieri in cõi , & sic
congregato capitulo,vel collegio , & per hoc videt̃ ꝙ nõ
sufficiant singulares consensus collegialiter nõ pręstiti,
quod ẽt tenuit glo.circa fi.§.in c.cum omnes. & ibi ẽt di
xi.¶ In glo.j.ibi,nisi infra illud tempus , melius dixisset
fm̃ docto. licet currat ex quo fuerint in mora postulandi
licentiam eligendi , vt patet ex cap. vltim. hic allegato :
4 ¶ † In gloss. 2. ibi directo a contrario : & sic patet ꝙ tres
fuerunt opin.in hac materia.vna Io. ꝙ posset capitulum
cũ cõsensu Epi ex cã augere,& diminuere dignitates, &
numerũ præbendarum in ecclesia,ẽt sine licentia Papæ,
Secunda fuit opi.ex toto opposita,ꝙ capitulũ nullo mo-
do possit prædicta vel aliqua prædictorũ sine licentia Pa
pæ. Tertia fuit,vt distinguatur inter dignitates & pręben
das,vt sic in dignitatibus non possit capitulũ illas auge-
re vel diminuere sine licẽtia Papę , & sic in eis remaneat
secunda opi.Sed in præbendis habeat locum prima opi-
nio,vt possit capitulũ cũ ꝯsensu Epi ex cã augere vel di-
minuere numerũ p̃bendarũ , ẽt sine licentia Papę:saluo
nisi numerus esset iuratus,& per sedẽ apostolicã ꝯfirma-
tus cũ clausula decreti, de qua in gl. Potes dicere fm̃ Io.
Cal.ꝙ aut quærit̃ de dignitatibus,aut de p̃bendis augmẽ
tandis,aut de ipsis diminuẽdis. Primo casu cũ quærit̃ de
dignitatibus,aut de p̃bẽdis augmentandis,ꝯclude ꝙ aut
capitulũ, cũ ꝯsensu Epi vult creare nouã dignitatẽ in ec
clesia, q̃ alias non reperitur instituta per ecclesiã Rom.&
tunc non posset sine licentia Papæ . & sic intelligitur qđ
hr̃ in c.j.22.dist.aut vult creare dignitatem alias institu-
tã per ecclesiam Rom. & tunc aut talis dignitas non fuit
instituta cõiter pro qualibet ecclesia , sed solummodo ꝓ
ecclesia Ro. aut est dignitas Cardinalatus , & tunc idem
dicendũ ꝙ non poterit creari talis dignitas in ecclesia si-
ne licentia Papæ cũ licentia aũt eius,& ex priuilegio pos
set institui,vt contingit & factum fuit in ecclesia Rauẽna
te,& in ecclesia Cõpostellana,in quibus sũt aliqui cano-
nici,qui appellantur Canonici Cardinales.facit qđ hr̃ in
pręalle.c.j.22.di. Aut q̃ritur de alia dignitate instituta cõ-
muniter per ecclesiam Rom.pro qualibet ecclesia.& tũc
ẽt sine licẽtia Papę poterit capitulũ cũ ꝯsensu epi creare
in

in ecclesia talem dignitatem, per id quod hr in c.j.a r.di. & in c.præcipimus.xvj.q.j.& j. de exces.prælat.in c.sicut. Nec ob.quod habetur j.de consue.cum olim.vbi videtur q in creatione nouæ dignitatis in ecclesia requirat autoritas Papę, quia potes dicere quod ibi ad cautelam non de necessitate fuit petita licentia a Papa, vel forte ibi non interuenerat consensus capituli, sed Episcopus solus volebat inducere nouam dignitatem in ecclesia: ideo fuit necessaria autoritas Papę. Et per prædicta videtur, q si capitulum cum consensu Episcopi potest nouam dignitatem creare in ecclesia, multo fortius poterit antiqua resuscitari, per id quod tangitur hic in gl.fi. Si vero quæritur, an capitulum possit augere numerum prębendarum cum consensu Episcopi, & subsistente causa. Dic q sic, si numerus non est iuratus, nec confirmatus per sedē apostolicam. idem si sit cōfirmatus tn̄, si nō fuit adiecta clausula decreti, secus si fuisset adiecta, quia tunc non posset numerum augere per id quod habetur in c.dilecto. Infra de præben.alleg.in gl. & idem multo fortius si numerus fuit iuratus, & confirmatus per sedem apostolicam adiecta clausula decreti.& hoc intellige, nisi super excreuissent facultates: quia licèt tunc numerus fuerit iuratus, & etiam confirmatus adiecta clausula decreti, nihilominus poterit augere. per id quod habetur in d.c.dilecto. Nam in clausula decreti tacite videtur subintelligi conditio, nisi excreuerint ecclesiæ facultates, vt probatur in c.seq. Si autem super numero tn̄ interuenerit iuramentum, tunc dicit hic Io.Cald. q stante statuto iurato super certo numero, non poterit augmentari numerus: & sic non valebit receptio vltra numerum, quia actus spiritualis non vr̄ valere, si fiat ꝯ iuramentum. vt voluit Inno. in c.dilecto. prealle. licet secus videatur si actus temporalis fiat ꝯ iuramentum, quia videtur q tunc actus teneat, licet faciens ꝯ iuramentum sit periurus. & cum isto dicto transit hic d. Ant.de But. secus videtur si statutum tolleretur, quia in consequentia videretur tolli iuramentum præstitum super obseruantia statuti; quia iuramentum tale videtur ligare solum q̄diu durat statutum, facit quod no. Io. An. in c.j.infra, de his quæ fi.a ma.par.ca. & ibi plene dixi de hoc, & etiam in c.dilecto.de præben. do. Car. Flor. hic dicit, quod qn̄q; iuratur tantum ipsum statutum, editum super numero, qn̄q; nedum iuratur statutum, sed et iuratur id, quod continetur in statuto nō habita relatione ad statutum. Primo casu dicit, q si canonici collegialiter recipiunt aliquem vltra numerū, intelliguntur sustulisse statutum de numero, & consequenter tollitur iuramentum: Quod vt dixi, vr̄ ligare q̄diu durat statutum: & ideo secundum eum teneret receptio, nec essent periuri recipientes. Secundo casu vr̄ quod recipientes vltra numerum sunt periuri, & tunc est quæstio an teneat receptio facta contra iuramentum. Inn. voluit q non in d.c.dilecto. Io. And. ibi tenuit contrarium, videlicet q teneat receptio, licet contrafaciētes sint periuri, per c.sicut ex literis. j.de sponsa. limitat tn̄ hoc verum, nisi receptus procurasset se eligi, quia tunc receptio esset nulla, & sic possit procedere dictum Inno. De hoc quæ opinio sit verior, plene dixi in d.c.dilecto & in d.c.j.j.de his quæ fiunt a maio. par.ca. ideo ad præsens non insisto. Et plene etiam tetigi in d.c.j. quid iuris, quando simpliciter iuratur seruare statutum, & qn̄ iuratur seruare statutum, etiam iuratur seruare, quę continetur in statuto, de quo dicēdū, vt ibi plene dixi. Et per prædicta pōt patere. quid iuris si numerus fuerit iuratus, & per sedem apostolicam confirmatus. non adiecta clausula decreti. quia vt dicit hic do. Car. Floren. ista duo simul iuncta non plus operabuntur, q̄ alterum eorum de per se operaretur: quia hoc non reperitur iure expressum. facit, licet nō alleget, quod no. in l.spadonem. §. qui iura. ff. de excu.tuto. & hoc de primo casu principali, qn̄ agitur de dignitatibus, vel præbendis augendis. ¶ Secundo casu principali, quando agitur de eis diminuendis cō cludit Io.Cal. q aut dignitas fuit creata autoritate Papę, vel numerus ipse fuit statutus authoritate Papę ab ipso princ. & tunc sine licentia Papę non potest supprimi dignitas, nec diminui numerus, per id quod hr̄.j.de ma.& obe.cum inferior. & j.de reg.iur.in c.j. Aut a prin. fuit sine autoritate Papæ, dignitas inducta in ecclesia, & similiter numerus: & tūc aut dignitas ipsa fuit dotata ab alio, q̄ ab Episcopo, & beneficium seu præbenda, de quo, vel de qua supprimenda agitur: & tunc non poterit supprimi sine licentia donantis, per id quod hr̄ in c. monasterium.& c.rationis. 16.q.7.& idem videtur si ad alium spectaret collatio ipsius bñficij, vel dignitatis, quàm ad Episcopum, vel capitulum, vt voluit hic Inn. nam eadem ratione videtur, q sine eius licentia non poterit supprimi. facit quod habetur de re.iur. quod omnes.lib.vj. per hoc dicebat hic recolendæ memorię d.Gas.de Cal. q non poterat Episcopus etiam cū capitulo alterare statutū beneficij inuito patrono. facit qđ hr̄ in cle. q̄a ꝯtingit. de reli. domi. Et p hoc vr̄ s̄m eū, q non poterit Eps etiam cū in capitulo dispensare, vt beneficium dari possit non existēti in ordine requisito ad beneficium s̄m statutum factum tempore fundationis beneficij per patronum cum consensu Episcopi. Nec similiter quòd habeat illud habens aliud beneficiū, si repugnat institutio facta ab ipso principio eadem ratione. Et sic etiam licet patronus propter suam negligentiam perdiderit potestatem præsentandi, tamen videtur, q nōn poterit aliter conferri, q̄ se habeat institutio beneficij, quod tene menti. Interdum vero cōstat beneficium fuisset dotatum ab alio, quàm ab Episcopo, & capitulo: & tunc aut sine causa volunt supprimere dignitatem, vel diminuere numerum, Episcopus & capitulum, & non possunt, vt j.eo. ex parte. Aut volunt cum causa id facere, puta propter diminutas facultates: & tūc aut bona sunt cōia, vel non. Si sunt diuisa poterit capitulum sine autoritate Episcopi diminuere numerum, vel supprimere dignitatem, per ea quæ habentur in c.præcipimus. 16.q.j.& infra.de vi.& ho.cle.c.quoniam. & infra de exces.præla.sicut. quod intellige nisi obstaret iuramentum, vel confirmatio Papę cum decreto, vt supra in simili superius dixi. Et intellige quod dixi de iuramento s̄m illa, quæ superius in simili dixi. dicit tamen hic do. Card. Flor. q si vellent supprimere dignitatem applicando beneficium, seu res, vel redditus beneficij mensæ capituli non sufficeret authoritas Episcopi, per id quod habetur in clem. si vna. de re. ecc. non alie. secus si deputaret ad fabricam, vel ad aliquem pium vsum: quia tunc bene videtur q possint supprimere canonici cum capitulo. facit qđ no. Io. And. in c.si propter. de rescript. in vj. & illud etiam sentit hic do. Ioan. de Lig. & do. Ant. de Bu. & facit quod nō. Io. An. in addi. Spec. in tit. de his, quæ fi. a præla. sine consensu capituli. & sic videtur q alias, si deberet applicatio fieri ipsis canonicis, non teneret suppressio dignitatis. vel dimiuutio numeri. In contrarium fortiter facit quod habetur in c.seq. vbi ad vtilitatem canonicorum fiebat numeri diminutio: & tn̄ videtur valuisse statutum. Potes dicere, quòd illud fuit propter confirmationem sedis apostolicæ, quæ ibi interuenit. de hoc tn̄, an aliquo casu possit Episcopus cum capitulo applicare aliquid ipsis canonicis, vel sibi, dic vt plene dixi in c.j.ad fi.j. vt eccl. benefi. vbi tex. videtur facere, quòd sic, sed dic, vt ibi plene dixi. Si vero bona Episcopi, & capituli sunt communia, non sufficiat autoritas Episcopi: quia videntur autorizare in facto proprio contra id, quod habetur in clem. vna. de reb. eccl. non alie. ideo tunc erit recurrendum ad Archiepiscopum, vel ad Papam per ea, quæ habentur infra, de iure patr. nullus. & quod not. in d.clem. vna, sed s̄m Io. Cal. videtur sentire, quando bona capituli sunt discreta, & separata a bonis Episcopi, q quia Episcopus tunc nō videtur

autori·

autorizare in facto proprio, si bona dignitatis quę supprimuntur applicantur canonicis, tunc possit id fieri ꝙ supprimatur dignitas cum eius consensu sed certe licet Episcopus tunc non videatur autorare in facto proprio, tñ capitulum videtur in proprio facto autorare, & iō videt̃, ꝙ id fieri non possit per dictam clem. si vna. quando bona applicanda venirent ipsis canonicis, nisi id fieret de licentia Papæ, vt vr̃ hic fuisse factum, quæ ratio cessat quando non debebat applicatio fieri de licentia Papę, vt videtur hic fuisse statutum. quæ ratio cessat quando non deberet fieri applicatio capitulo, vel canonicis, sed deberet cōuerti in fabricam ecclesiæ, vel in alium pium vsum, vt superius tetigi, vel potes dicere, ꝙ licèt Episcopus cum capitulo, vel capitulum cum consensu Episcopi nō possit aliquid applicare mensæ Episcopi, vel mensæ capituli, non potest applicare vni præbendæ, quia aliud bona communia capituli, aliud præbenda singularis canonici. & eadē ratione vr̃ ꝙ possit applicare singulis præbendis, quia nō censetur capitulum autorizare in facto proprio, ex quo non venit aliquid applicandum ipsi capitulo, sed singularibus canonicis. nam aliud est capitulum, aliud est singulares canonici. 12. q. 2. c. qui manumittit̃. & hoc modo potest saluari litera hic posita, dum dicit, inter canonicos ipsos &c. facit quod habetur in clem. si vna. in verb. præbendæ. in tex. & gl. in c. Episcopi. de re. ecc. non ali. secus autem quando vellet capitulum cum Episcopo aliquid applicare mensæ ipsius Episcopi, vel capituli, quia id fieri non posset, nisi interueniente cōsensu Archiepiscopi, vel Papę, vt dixi in glo. tamen in d. clem. si vna. dicit non sufficere autoritatem Archiepiscopi. cum iste casus non reperiatur inter casus positos, j. de offi. ar. pastoralis. quod tene menti. & tene etiam diligenter menti. sol. prædictā, quæ vr̃ satis huic literæ conformari: etiam si ſm illam nō fuisset necessaria confirmatio Papæ. Item aduerte, quia licèt Episcopus cum capitulo ex causa possit diminuere præbendas, & augere, tñ capitulum solum vel Episcopus solus hoc non potest. j. de his, quæ fiunt a præla. sine con. capit. nouit. & c. quanto. sed Episcopus cum capitulo ex causa bene pōt, ꝑ ea quæ superius sunt dicta. nec ob. j. de verb. sig. ex parte. vbi videtur ꝙ in diminutione præbendarum requiratur autoritas Papæ: quia illud debet intelligi ſm doct. qñ capitulum sine Episcopo, vel econtra diminuissent: secus qñ Episcopus, & capitulum simul dimīnuunt, quia tunc non requiritur autoritas Papæ, nisi ad quandam cautelam, ita etiam potest intelligi ille tex. Itē etiam aduerte, prout dicit do. Ant. de But. ꝙ videretur capitulum posse beneficium creare sine Episcopo per id, quod habetur j. c. proxi. ad fin. & j. de pręben. pro illorum vbi tenet receptio facta a canonicis vltra numerum; sed respondet post Feder. de Senis. quod illud procedit quando ex consuetudine legitimè præscripta, vel ex priuilegio spectabat ad solum capitulum receptio canonicorū, secus si spectaret ad Episcopum, & capitulum: quia tunc non fieret præiudicium Episcopo, si nō interueniret eius consensus, saluo nisi illud faceret sede vacante; quo casu succedit in potestate Episcopi, quando ad vtrunque spectabat. j. ne sede vacan. c. j. lib. vj. alleg. nota. per Fede. suo consilio. 257. & hoc tenete mēti, rogo vos propter Deū, quia sunt vtilia ad multa. ¶ In ea. glo. ibi postea directe, quasi indirecte bene posset cognosci. puta si fortè post cōfirmationem dicatur commisisse maleficium, propter qđ veniat priuandus: nam de hoc poterit cognosci sine licentia Papę, vt extra legitur & no. in c. ij. de confir. vti. vel inutil. ¶ In ea. glo. in fi. aduerte, quia quędam cōfirmatio Papę, quę fit certa scientia: & de hac loquitur glo. vsque ad ver. si vero. Quædam vero fit in forma communi, & non certa scientia: & de ista loquitur glo. in ver. si vero. facit ad materiam quod habetur j. de confir. vti. vel inutil. in c. pe. vbi tangit gl. qñ dicatur fieri ex certa scientia, etiam si id

a ¶ Si quæritur. Vide Bar. in l. filius. C. de decu. lib. x. & per do. Fel. hic in uer Septimo limita. colū. 13. & uide d. Abba. in c. p illorū. de præb. in ii. col. in uer. ultimo nota.

non exprimatur in rescripto. ¶ In gl. pe. ibi, contra agentem perditur priuilegiū. supple in ea, de quo agitur: sed quo ad alias res, vel alias personas non, per id quod habetur in l. generaliter. & in auth. præsbyteros. C. de episc. & cler. Et facit etiam quod no. in l. voluntarię. C. de exc. tut. ¶ In ea. gloss. ibi, qui impetrauit priuilegium directe obuiat &c. hic ponitur ij. opi. tñ non videtur bona per c. accedentibus. & c. si de terra. de priuileg. vbi directe obuiatur priuilegio de non soluendis decimis soluendo illas: & tamen non tollitur per vnicum actum. ideo forte fuit data tertia solutio. in ver. alij distinguunt. & potest poni exemplum, qñ priuilegium est onerosum, per l. ij. C. de iure dominij impetram. creditor impetrauit, vt sibi adiudicaretur res debitoris, & postea recipit vsuras: quia tamen ipsa tertia solutio non videtur plenè declarare iura alle. in contrarium, Glo. decidit quartam in versi. melius, quæ quarta solut. non videtur etiam bene declarari. ideo etiam alij posuerunt alias op. de quibus hic per Io. And. potes concludere ſm eum coniungendo opiniones. Si
a queritur · an priuilegium competit ad agendum, aut cir-
5 ca factum. † Primo casu, aut competit ad agendum, aut
ad excipiendum. Si ad agendum: & tunc agi poterat infra tempus, quod natura actionis requiritur, & non vltra, ff. si quis cauti. l. si eum. §. iniuriarum. facit de elec. si electio. lib. vj. cum ibi notatis. & quod no. infra. de electio. cū ecclesia. el ij. vbi patet, quod nō est verisimile principem, qui iura tuetur, illa omnino velle tollere. Si vero priuilegium competit ad excipiendum, tunc si nullus agit, durat perpetuo: quia quæ temporalia, sunt ad agendū, sunt perpetua ad excipiendum, vt dicit gl. facit l. curę. §. fin. ff. de doli exceptio. quod intellige, nisi aliquid posset imputari excipienti. infra. c. j. si autem. & c. plerumque. vel nisi limitatum sit tempus ipsius exceptionis, puta ne teneatur creditoribus respondere vsque ad quinquennium l. quoties. C. de preci. imperat. offeren. Si vero aliquis agat contra illum, qui est priuilegiatus ad excipiendū: & tunc si non excipiat, fit sibi pręiudicium, quo ad illum actum tantum, & respectum personæ agentis tantum. l. generaliter. & auth. presbyteros. C. de episco. & cler. ¶ Secundo casu principali, quando priuilegium competit circa factum: & tunc aut datur ad faciendum, & tollitur spatio
6 x. ann. l. j. ff. de nundinis. vbi patet † quod priuilegium cō-
cessum, vt fieri possint nundinæ, tollitur per non vsum spatio x. anno. & per illam legem arguit ibi Bart. vt etiam hic refert dom. Cardi. Florent. quod si alicui ciuitati concessum esset priuilegium studij, vt non vteretur per decennium, quod perderet illud. Et dicit Ioan. An. quod d. l. j. de nundinis. videtur procedere in priuatis: sed in ecclesijs videretur. Secus secundum eum fortè voluit, quod in ecclesijs requiratur præscriptio. xl. anno. si tale priuilegiū esset eis concessum. facit, licet non alleget, j. de pręscriptio. de quarta: aut priuilegium fuit datum ad non faciendum. & tunc aut Papa sibi, vel alteri aliquid reseruat. & non potest quis renūtiare in pręiudicium superioris, sed solum quo ad suum præiudicium. j. de arbitris. cum tempore. & infra. de institutio. cum venisset: aut nihil reseruauit: & tunc aut erat datum in fauorem personarum, & tollitur vnico actu contrario, vt hic patet. & infra, de prębē. pro illorum. cum similibus. aut fauore ecclesiarum, vel ordinum, seu religiosorum. & tunc vnico actu non perditur, quia delictum personę non debet nocere ecclesię. de reg. iu. delictum. lib. vj. Nocebit tamen negligentia, si interueniat præscriptio, quæ legitimè sit completa infra. de priuileg. accedentibus. & c. de terra. eod. titu. Et de materia per Hostien. in summa huius titu. §. quomodo constitutio. versic. cum priuilegium. & de materia præscriptionis quomodo variæ sunt, & varia habent tempora propter id, quod tetigit glo. in vltima solutione, remittit Io. And. ad summam Hostien. in ti. de præscriptio rerum immobilium.

mobilium.§.2.vbi enumerat præscriptionem vnius horę vsque ad centenarium præscriptionem,de quibus etiam posuerat Azo.i brocardis suis,in vltima charta.& de materia gloss.quomodo perdatur priuilegium, tangetur aliquid per Cy.in l.falso.C. de diuersis præscriptio. per quā
7 legem dicebat hic Compo.† quod regulariter priuilegiū non perditur vnico actu, sed solum legitimo tempore: contraria vero dicit esse specialia, & specialitatis ratio erat odium,vel fauor.de odiū ponit exemplum in l.ij.C. de iure dominij impetran. vbi vnico actu perdit in odiū vsurarij. de fauore ponit exemplum per id quod hic habetur,& j.de præbendis.pro illorum.Nam hic vertitur fauor ampliationis numeri seruitorum,& odium illorum, qui legem volebant imponere Papæ, quam ipsi non teseruabant.& dic fm eum fauor,vel odium, vel alia causa inducit specialitatem contra regulam.sed Ioan. And. tenet,quod superius dixi post eum.Item aduerte circa intellectum c.si de terra.& c.accedentibus. nam videntur adinuicem contrariari, quia primam videtur velle, ꝙ sufficiat præscriptio.30.anno. fm Vin.c.accedentibus. videtur velle,ꝙ requiratur spatium.xl.anno. Et aduerte quia mirādum videtur,ꝙ in c.si de terra.dicatur de 30.annis cum illud.c.fuerit Alexandri tertij,qui alibi. in c.de quarta.j. de præscrip.statuit,ꝙ in præscriptionib. rerum ecclesiæ requiratur spatium.xl.annor.multæ solutiones tanguntur per gl.& Io. An.in d.c. accedentibus. & etiam tangit gl. in c.vltimo.16.q.4.vbi glo.dicit, quòd vbi agitur de præscribendo contra priuilegium,tunc sufficit tempus xl.anno.secus qn̄ agitur de præscribendo contra ius cōe competens ecclesiæ,& sic loquatur c.de quarta.Et ratio diuersitatis potest esse, quia facilius tollitur priuilegium, quā ius commune.l.eius militis.§.militia missus.ff. de milit. testa.& in §.quia verisimile.in Auhē. de non alienan.aut permutan.col.2.& no.glo.in cle.causam. de elec. Et ista solutio potest esse bona respectu contrarij c.de quarta. Sed per illam non tollitur contrarium c.accedētibus.vbi litera omnino vr̄ velle,ꝙ requiratur spatium xl.anno.& ideo cōiter tenetur, ꝙ illud c.si de terra. loquitur fm antiqua tempora, fm quæ etiam sufficiebat præscriptio minor.xl.annis.j.de præscrip.in c.sanctorum.¶ Item aduerte,quia inquantum in dictis c.si de terra. & c.accedentibus.dicitur,ꝙ non tollitur priuilegium vnico actu, & sic vr̄ obstare huic c.dicebat Innoc.ibi, ꝙ ideo ibi ex vnico actu non fiebat præiudicium, quia forte non fuit facta solutio voluntarie per priuilegiatum:Sed forte ex eo, quia excerabatur.i.odio habebat lites.facit l.3.ff.de alien.iudicij.vel quia non habebat priuilegium.paratum, arg.c.plerunque.2.q.vij.vel secūdo potest dici fm eum,ꝙ ibi conuētus non fecit contra priuilegium, sed vnus tantum, vel duo de ipso conuentu. Vel tertio fm eum potest dici, ꝙ cum in hac materia innitatur præsumptioni, non sic de facili inducitur renuntiatio super decimis,quia illa nullā recipit compensationem,hic secus: quia licet redditus tātorum minuentur,tamen dignitas augetur, ideo facilius præsumitur hic renunciatio. ista est sententia in effectu Inno.potestis dicere hic ꝙ dom. Anto.de But.voluit dare aliam doctrinam circa istū articulū,qualiter perdatur pri
8 uilegium.Et concludit † ꝙ tria sunt,quæ habent inducere,vt priuilegium perdatur. Primum est finis vitæ priuilegij,vt qua fuit ad tempus concessum,vel sub conditio ne resolutiua.Secundum est præscriptio.Tertium est valida renuntiatio per illum, qui habet potestatem renun
9 tiandi.Concludit ergo, † ꝙ si per vnicam contrauentionem priuilegij purificatur conditio resolutiua priuilegij, vel labitur tempus limitatum ipsi priuilegio, tunc perditur priuilegium. Si non ex contrauentione priuilegij nō purificatur conditio resolutiua, nec finitur vita priuilegij, tunc si actus contrauentionis concludit validam renuntiationem,tollitur priuilegium. facit quod no.hic &

j.de præben.pro illorum.aliàs non tollitur priuilegium, nisi legitimè præscribatur,per c.si de terra.& c.accedentibus.Sed iuxta prædicta surgit dubium, qui actus dicantur concludere renuntiationem,& qui non concludit, ꝙ si priuilegium concernit rem spectantem ad ecclesiam, ex qua aliquod ius dñij est quæsitum ecclesiæ: & tunc isto casu tali iuri non potest renuntiari, etiam per totum capitulum,vel collegium, nisi cū eius debita solēnitate, & cum causa legitima xxij.q.ij.fine exceptione. & sic loquitur c.si de terra.& c.accedentibus. Nam loquitur de priuilegiū concesso super decimis non soluendis fauore religionis, & ipsius ecclesiæ, ex quo quærebatur ius dñij decimarū ipsi ecclesiæ. & ideo per actum,qui fiat per tale priuilegium, non inducitur valida renuntiatio.Idē dicebat Inno.in d.c.accedentibus. quando priuilegium continet aliquid,quod est vtile ipsi ecclesiæ, vel honorabile ipsi ecclesiæ.Si autem sit priuilegium,quod non concernit fauorem ecclesiæ,sed fauorem renuntiantium, vel tale quid,quod est vtile renuntiare,vel indifferens,tunc cōcludit do. Ant.de But. quod si factum est omnino contrarium priuilegio, perditur priuilegiū, & inducitur ipsius renuntiatio,vt hic, & j.de præben.pro illorum, & est ratio diuersitatis inter casum istum, & præcedentem de se patens, quia in præcedenti tractatur de perdendo dominio quæsito ecclesiæ,ꝙ non sic de facili fit. facit quod habetur in l.denique.ff.ex quib.cau.mai. Si vero non venitur directe contra priuilegium,tunc dicit ꝙ nō potest dari certa doctrina,sed recurrendum erit ad arbitrium iudicis qui habet arbitrari,an ex qualitate fit.¶ An ex tali cōuentione cōcludatur voluntas renuntiandi, seu reconuētio vel non in dubio tamen dicit,ꝙ citius præsumetur voluntas renuntiandi in actu sonante in factum, quā in actu sonante in ius:& citius in actu odioso,q̄ in fauorabili allegat.de reg.iur.odia.lib.vj.Et potest poni exemplum licet ipse non dicat,de actu sonante in factum,puta quādo agitur de priuilegio concesso super nundinis faciendis:nam illud perditur spatio x.anno.l.j.ff. de nundinis, illud vero quod sonat in ius, vt est priuilegium super iure decimarum,non perderetur tam breui spatio, vt patet ex supradictis.Et patet,ꝙ vbi non inducitur renuntiatio, requiritur ꝙ interueniat præscriptio legitima ad tollendum priuilegium.¶ Item patet ex prædictis, ꝙ vbi Papa reseruauit aliqnid iuris sibi,quando concessit priuilegiū, non potest fieri præiudicium iuri Papę ex contrauentione illius, cui priuilegium est concessum.j.de arbitr. nisi tempore.¶ Item aduerte,quia vt voluit Inno.notabiliter in d.c.accedentibus.& tangit hic do. Anto.de But. priuilegium quandoque continet mistum fauorem ecclesiæ, & etiam fauorem priuatum,puta si factum est priuilegiū in quo determinatur numerus præbendarum, vel statutum potest id esse vtile ecclesiæ,ne propter tenuitatē præbendarum ex diuisione inter plures non reperirentur canonici residentes, vel non reperirentur idonei: potest et continere priuatam vtilitatem, quia ex receptione plurium diminuentur redditus. & vbi pauciores recipiuntur,non fit diminutio.& isto casu quatenus concernit fauorem, vel præiudicium priuatum, ex vnica contrauentione,perditur priuilegium,& rumpitur statutū. Et ideo non posset allegari nomine proprio, sed bene posset allegari nomine ecclesiæ, si ecclesia ex hoc læderetur, vt voluit Inno.notabiliter in d.c.accedentibus. quod diligenter no.pro limitatione huius c.& c.seq.nā hic, & ibi inpressio potest esse in fauorem propriū, & in fauorē eccle-
10 siæ.¶ †Item etiam aduerte,quia Inno.in loco præallegat. quatenus dixit vnico actu perdi priuilegium.intellige id verum,quando ex momentaneo actu quæsitum est priuilegiū,puta statuto,vel priuil.secus si esset quæsitū ex consuetudine.quia tunc non tolleretur vnico actu, etiam si nō esset quęsitū ius dominij ex priuilegio: sed esset quædam

dam concessio cuiusdam facultatis.exemplũ,si consuetudo esset q nulli reciperentur in canonicos,nisi essent in sacris, nam si aliqui recipiantur, non existentes in sacris,nõ ppter hoc vr renunciatũ consuetudini, in qua diu perseuerauerũt: qa fm eũ nõ vr esse licitũ restringere cõsuetudinem.11.di.in his.& ex hoc sequit do. Ant.de Bu. sed non credo de iure verũ,quia pluralitas actuũ, & diuturnitas temporis non vr venire ad fortificandũ ius, sed ad faciendũ tacitũ consensum,vt plene notat in materia consuetudinis in l.de quibus.ff.de legi.& in c.fi.j.de cõsuetu.Nec videtur differre consue.a statuto, nisi per tacitũ & expressum, vt in dictis iuribus.Tene tamen menti dictum Inno.¶Item limita superius dicta fm do.Anto. de Bu.in priuilegijs simplicibus: sed si priuilegiũ posset deferri ad diuersas personas, vt est priuilegiũ excusationis a tutela & a cura, tunc ex contrauentione facta p acceptilationem vnius tutelę vel curæ respectu vnius personę non perditur quo ad alias.C.de excusatio.tuto.in l. voluntarię.& ibi etiam dicit Cy.q interdum per contrauentionem in actu verisimili fit prẹiudiciũ,etiã per vnicum actum,quo ad alios actus.l.j.& ibi notatur.C.de his qui spõ.munera publica subeũt.lib.x.vbi si quis patitur se eligi in decuriorem: quia ille est actus aperiens viam alijs actibus,intelligitur sibi præiudicare, etiam in alijs. ¶Vltimo potes addere quod si statutus esset numerus in ecclesia per Episcopum cũ consensu capituli, videtur q restringat vel ampliet nõ subsistẽte causa:quod licet id non facere debeat.& forte tunc vnus solus posset contradicere,per no.in c.cũm omnes.j.de his, quæ fi.a ma.par. ca.tamen videtur,q si omnes consentiant, quod tenebit mutatio facta, ex quo per eorum statutum statutus fuerat numerus. ar.regulę j.j.de re.iu. & l.nihil tã naturale.ff. de re.iur.& licet male videat facere faciendo fine causa.

SVMMARIVM.

1 *Actor, & reus licet sint eiusdem fori, reus tamen potest trahi extra diœcesim.*
2 *Canonicus,an possit recipi non facta assignatione prabenda.*
3 *Canonici debeat esse pares in prabendis, & eorum receptio spectat ad capitulum.*
4 *Agere pro tali, & agere nomine talis aquipollent.*
5 *Canonici in prabendis,an habeant usumfructum,vel solum usum.*
6 *Dictio suum,quid importet, & an genitiuus sui importet dominium.*
7 *Statutum transiens in contractum,an possit reuocari.*
8 *Canonici an possint facere statuta.*
9 *Fructus superexcrescentes in ecclesia,cui debeant deputari.*
10 *Receptio plurium ad unam prabendam potest valere, item valet receptio ad uacaturas.*
11 *Recepti ultra numerum non admittuntur ad antiquas prabendas, etiã redditibus superexcrescentibus.*
12 *Protestatio contraria facto,non iuuat protestantem. & nu.19.& 21.*
13 *Consors litis agere non potest pro consorte fine mandato, si vult agere ante lit.contesta.sed post litem contestã.agere potest, dummodò caueat de rato.*
14 *Exceptio dilatoria superueniens post litem contestatam, potest deinde obijci usque ad primum actum, qui cum parte postea agitabitur.& nu.15.*
15 *Canonicus an ratione confraternitatis, quam habet cum alio canonico eiusdem ecclesia,possit agere sine mandato.*
16 *Exceptio, tu non habes mandatum, an possit quandocunque opponi, etiam post litem contesta.*
17 *Duo quandoque recipiuntur simpliciter,una prabenda uacante, & tenet receptio: & tunc prabenda debetur primo recepto, & si de prioritate non appareat,erit in optione capituli,cui primo det.*
18 *Filiusfa.in potestate patris,si vocatur ad munera, & pater protestatur,quòd non consentit,non tenebitur pro filio.*
19 *Protestatio quando non est contraria facto,valet:secus si est contraria.*
20 *Protestatio quando dicatur contraria facto.*
21 *Protestatio contraria facto,an vitiet actum.*
22 *Prabenda, & canonica differunt.*
23 *Prabẽdã obtinere nõ possunt in matrimonio laici, nec clerici seculares.*
24 *Maior septennio, & minor xiiij. annorum, an possit esse canonicus.*
25 *Vocẽ in capitulo non habet,qui non est in sacris: & quid de locis conuersis in aliqua religione,an habeant vocem.*
26 *Promissio prabenda vacatura,an aliquo casu possit valere.*
27 *Vocem in electione pralati,an habere debeant recepti ultra numerum prabendarum.*
28 *Canonicus supernumerarius, an debeat habere distributiones quotidianas.*
29 *Sententia debet esse conformis libello.*
30 *Per receptionem canonicorum ultra numerum,rumpitur numerus canonicorum:non tamen rumpatur numerus prabendarum.*
31 *Numerus prabendarum, an rumpatur ipso iure propter excrescentiam fructuũ, & receptionem factam ultra numerum prebendarum.*
32 *Et quid iuris si post excrescentiam redditum uacauit una de prabendis antiquis per mortem unius antiqui canonici, an debeat alius in eius locum subrogari.& nu.33.*
34 *Lite pendente,an possit quis uti possessione sua.*
35 *Vitium litigiosi,quando agitur personali,non inducitur per solam citationem,per quam solum inducitur,quando agitur reali.*
36 *Receptus in canonicum per capitulum; si petit a capitulo prabendam uacantem coram iudice competenti, & facta litis contestat capitulum confert illam alteri,an collatio sit irritanda.*
37 *Duo iudices,si pronuntient diuersas sententias, quid iuris.*
38 *Lite pendente,an indistinctè fieri debeat reuocatio attentatorum.*
39 *Canonici,an possint facere statuta sine consensu Episcopi.*
40 *Protestatio,ad hoc,ut ualeat,an sufficiat aduersarium tacere, & nõ contradicere,an uero requiratur expressus consensus aduersarij.*
41 *Protestatio, uel pactum contra substantiam actus, an ualeat:an uero uitietur protestatio,uel pactum.*
42 *Protestatio ad quos actus dirigitur.*
43 *Citatus comparens coram iudice ordinario, si non uult consentire in eum,si dicit simpliciter, quòd protestatione pramissa non intendit in eum aliquo modo consentire,potest a iudice, ut contumax reputari, & contra eum tanquam contumacem procedere: sed protestari debet,quod non intendit consentire in eum, nisi & quatenus de iure tenetur.*

CVm M.Ferrarien. Si capitulum contra suam constitutionem de certo numero aliquos recepit vltra numerum de super excrescentibus redditibus illis prouidere tenet.h.d.Et diuiditur in tres partes principales. nã in j.ponitur allegatio pro Martino & socijs. In secunda allegatio canonicorum in contrarium. In 3.diffinitionis cõmissio.scda ibi,uerũ.tertia ibi. mandamus.Et quilibet dictarũ partium potest subdiuidi in tres.Nã prima põt subdiuidi.qa primo Martinus pro se & socijs allegat statutũ capituli & eius causam: secunda ipsorum receptionem cõtra id factam.tertia prouisionis denegationem.secunda ibi,post modum. tertia ibi licet ¶Secunda principalis similiter in tres.Nã primo canonici seu procurator eorum fatentur statutum capituli, sed addunt de confirmationem Papalem.in scda fatentur receptionem, sed exprimunt ipsius formam.in tertia fatẽtur denegatam prouisionem, sed exprimunt causam quare. scda ibi,cum vna.tertia ibi, cumque.¶Tertia principalis similiter facit tria.Nam primo mandat prouisionem petitam fieri. secundo mandatum declarat.tertio mandat decerni irrita illa, quæ fuerunt acceptata. secũda ibi, itaque.tertia ibi,reuocatis.¶ In tex.ibi, & j.deciditur, q quæstio erat inter Martinum & socios ex vna parte,& capitulum ex alia.& mota fuit coràm Ferrariensi Episcopo & dicta lite pendente aliqua fuerunt innouata,tam circa prębendas,q circa possessiones:Et q tandẽ causa fuit delata ad Papam per viam appellationis vel alio modo,coram.quo finaliter partes allegauerũt. & primo Martinus pro se & socijs.prout sequitur in litera.Item ibi inter plures,supple q a in xviij.fm Egi.quia cõsueuerant esse ibi, xviij.canonici.& xviij.præbendæ.Itẽ ibi, prouidere.sup. q videbatur iniustum:& ideo petebat saltem ex illis prouideri,& attentata reuocari.Item ibi, & quædam alium. supple, & adhuc quædam alium secundum Hostien. & sic erant tres, cum Martinus, vltra duos, de quibus dixit. Item ibi, minus sufficiens fuerat supple, vt eis videbatur

debetur

debat.Item ibi, & j.decidit.q propter supradicta conclu
debat procurator capituli, q dictus Marti.& socij sui fe-
rebant iniustitiam. inquietando capitulum. & ideo pe-
tebat capitulum absolui ab impetitione prædictorum.
Item ibi, quatuor. ideo forte dixit de quatuor, quamuis
supra dixerit de quinque, quia licet quinque fuissent re-
cepti.tñ vna prębenda vacauit, vt dictũ fuit in dicto ver.
verũ.& sic in effectu quatuor tñ põt dici vltra numerũ
recepti: vel forte vnius ex illis quinq; mortuus fuit, vel
renũtiauit iuri suo. Prima tñ expositio melior vr.¶ Item
ibi, post motam quæstionem potes id, qd sequit, cõstrue-
re cum hoc verbo motam, & facere punctũ post verbum
Ferrarien. & tunc loquit de lite mota corã Episcopo Fer
rarien. coram quo a principio fuit mota qõ per Marti.&
socios cõtra capitulũ. Potest etiam intelligi quod ista ver
ba coram Ferrarię. Episcopo construant cũ verbo, inno-
uata: & tũc debet fieri pũctus post verbũ motam quęstio-
nem, & qlibet intellectus in se bonus: tñ cõiter primus
tenet, sm quem innouata fuerũt aliqua post motam litẽ
coram Ferrarieñ. Epo. sed sm intellectũ innouata fuerũt
pendente lite corã Papa. & istam videbat seq hic Inno. di
cens q ex quo de istis præbendis, vel possessionib. agebat
coram Papa, vel delegato, illud negotium ad se reuocas-
se vr. & ideo alij inferiores non deberent se intromittere
1 j. de offi.leg.c.licet.& 3.q.6.in c.quis.¶ †No.j.ex capitu-
lo, iũcta suprascriptione. quod licet actor, & reus sint eius
dem fori, tamen potest reus trahi extra diœce. nec mirum
quia olim etiam videbat posse trahi extra prouinciã.j.de
iniurijs olim, sed hodie regulariter secus per c.statutum.
§.cum vero. de rescrip. in vj. fallit tamen, qñ impetrat con
tra capitulum ecclesiæ cathedralis, vt hic fiebat: quo casu
etiam hodie potest fieri impetratio extra diœce. commu-
nem, dũmodo fiat infra vnam dietam, vt patet in d.§.cum
vero.j.¶ Item no. q interdum in ecclesia vltra præbendas
est mensa communis. facit quod hr j. de conces. præben.
c.fin.lib.vj. ¶ Item no. quod canonici vident posse dimi-
nuere numerũ prębendatũ, etiam si diminutio tendat ad
commodũ ipsorũ canonicorũ: in contrariũ tñ potest alle
gari, per id quod hr in ver. verum. vbi ponit de confirma-
tione apostolica, quasi aliàs sine illa non potuissent. de
2 quo die vt plene dixi in c.præced. super gl.a.¶ † Item no.
quod videt receptio tenere in canonicũ, nulla facta assi-
gnatione præbendæ de qua j.de præbend. dilectus filius.
¶ Item not. q canonicus carens præbenda potest petere
illam sibi assignari. facit.j.de præben.relatum.¶ Item no.
q in statuto de certo numero canonicorũ, etiam si sit con
firmatus per Papam, subintelligitur clausula, nisi eccle-
3 siæ excreuerint facultates.¶ †Item no.arg. q canonici de
bent esse pares in præbendis, de quo.s.eo.cum omnes.in
glo.penul.& j.de maio.& obe.statuimus.¶ Item no.q ca
nonicorum receptio vr spectare ad capitulum, de quo j.
de elect.in c.cum ecclesia Vulterana.& per gl.not. in.c.si
4 pro te.de rescrip.in vj.¶ †Item potes [a] notare sm do.An.
a de Bu.q æquipollere videntur, talis agit pro tali, vel agit
nomine talis. Pro hoc bene facit in l.fideicommissa.§.in-
terdũ.ff.de leg.3.& j.de appel.sua nobis.& quod habet in
l.j.§.item denuntiatio.ff.de oper.no.nuntiatio.& ibi per
Bar. Et aduerte, quia vr q intelligat tanq procurator face
re, qñ facit actum iudicialem: vel tanq consors litis, si ra-
tio subiectę materię. hoc suadet, per id quod hr in tex. hic
cum glo.j. alias si extra iudicium aliquid faceret nomine
alterius posset facere tanq gestor negotiorum, vt patet
in l.j.& per totum.ff.de nego.gest.& sic debet attẽdi qua-
litas materię. facit quod habet in l. post mortem.ff.qñ ex
5 facto tuto.& in c.dilecti.j.de foro compe.¶ † Item no.ex
tex.ibi, in vsus quod canonici in præbendis vident habe
re solum vsum, & non vsumfructũ. facit quod no.gl.in c.
fi.j.de pign. sed gl.in c.ex literis.j.de probat.& j.de pecu-
lio clerico.c.fi. vident velle, quod habeant vsumfructum.

sed gl.in c.præsenti.de offic.ordin.in 6.dicit quod in vita
possunt dici fructuarij & in morte vsuarij. & sic per illam
possunt concordari opiniones de quo dicet in c.fin.j.de
pecu.cle. Aduerte, tñ qa tex. hic dũ dicit in vsus suos, &c.
vr velle, quod redditus sint sui quo ad dominium: sed po
tes dicere quod improprie loquit, sicut etiam qñ clericus
dicit ecclesiam esse suam, quæ est sibi intitulata. facit qd
habetur in l.a.& quod ibi notatur per glo.ff.de orig. iur.
vbi interdũ coloni, & rustici dicũt possessiones esse suas,
quas colunt. facit quod habetur in c.proposuit.j.de cleri-
co.excõi.mi.& de hoc verbo, suum, & de ipsius significa-
to habetur per glossam, & doctores j.de præben.pro illo-
rum.& in c.j.de postu.præla.& de genitiuo etiam, an im-
portet dominium, habetur per Bart. plene in rubrica.ff.
de ope.no.nuntia.& in tex.& in l.ij.§.in locũ.ff.de religio
sis.¶ Item no. diligenter, quod statutũ capituli valet con
tra antiquam consuetudinem. licet gloss. videat aliter sen
sisse in c.cum omnes.s.eod.& ibi etiam dixi. & hoc dicit
do. Ant.de Butrio procedere, etiam si non fiat in statuto
mentio de consuetudine, per id quod hr in c.j.de consti-
tutionibus.in vj.in ratione sui. ¶ Item etiam aduerte se-
cundum eum, quia verum est quod possint facere statutũ
restrictiuũ numeri ex causa. ad præiudicium futurorum
canonicorum: sed ad præiudicium non posset fieri statu-
tũ, quia talis consuetudo, quo ad receptos, tanq concer-
nens eorũ commodũ, videtur transisse in contractum: &
ideo non videt posse reuocari, nisi omnes consentiant,
per id quod notat per glo.in c.cũ omnes.s.eo.& quod ha
betur per legistas. maxime Bart.in l. quod semel.ff.de de-
cre.ab ordine faciendis. ¶ Aduertendũ tamẽ vt dicit hic
do. Ant.de Bu. licet cõiter dicat, q statutũ transiens in cõ
tractũ, non potest reuocari: istud procedit sm eũ, qñ tran
siuit in contractũ non subiecti. & idem dicit de priuile
gio, per no. per Inno.j.de iudi.nouit. Nam tunc non po-
test reuocari secundum eum sine illius consensu: secus
dicit qñ transiuit in contractũ subiecti, qa tũc poterit re-
uocari etiam in illo modo contradicente, cũ tñ subsisten
te: qa cum causa potest quis priuari iure suo, vt dictũ fuit
s.eo.quæ in ecclesiarũ.& facit qd no.j.de reli.do. consti-
tutens per glo.& quod no.Inn.in c.in nostra.j.de iniurijs.
Et sm prædicta etiam dicit intelligendũ, qd no.Inn.in c.
dilectus.j.de temp.ordi. vbi dicit q contra ꝓpriũ statutũ
non põt dispensare, qa illud debet intelligi, qñ trãsiuisset
in contractum, & debet limitari sm superius dicta. & sic
residet do. Ant.de Bu. Vr tamen q etiam qñ transit in cõ
tractum vel priuilegium, non subditi, si causa subsit, pos-
sit reuocari, forte si ingratitudinem committeret ille, cui
priuilegium esset concessum per ea, quę habentur in c.fi.
j.de dona.qd videret etiã ꝓcedere in priuilegio, per prin
cipem laicum concesso ecclesię collegiatę, si collegiũ in-
gratitudinem commiserat sm not.in c.2.de ordi.cognit.
8 ¶ †Item potes notare, q canonici possunt facere statuta,
de quo & qualiter debeat intelligi, not.gl.notabilis, in c.
pe.de verb.sign.in 6.& dictum fuit s.eo.cũ omnes.& tan ; a ¶ Item potes. Vide hic per Felyn.in primo nota.
git etiam ibi, an sit necesse q interueniat consensus Epi-
scopi, qui tñ non est necessarius, qñ interuenit confirma
tio Papę ex certa scientia, quia Papa potest supplere de-
fectũ autoritatis Epi eo casu, quo requireret: facit qd no.
in c.præce.in glo.ij.circa finem.¶ Et no.etiam, q possunt
facere statutum contra antiquam consuetudinem: contra
ius aũt cõe non vr q possint statuere, per id quod habet
in c.quod super his.de ma.& obedien.& in c.ñ.de offi.ar
chipresby.de quo ibi latius dicetur.¶ Aduerte tñ, quia li
cet vniuersitas ecclesiastica non videat posse statuere cõ-
tra ius tñ, secus vr in vniuersitate seculari, vt patet in po
pulo ciuitatis habente merũ & mistũ imperiũ, vt no. in l.
omnes populi.ff.de iusti.& iure. & ratio diuersitatis est,
quia populus Romanus a prin. non habuit potestatem le
gis condendæ a principe, imo potius princeps ab eo.l.2.
§.deinde.

§.deinde.ff.de ori.iur.ideo facilius potest statuere popu-
lus contra ius cõmune. sed inferiores ecclesiastici habẽt
ptãtẽ a Papa, ideo contra illius constitutionem non pos-
sunt statuere.facit qđ hr̃ in cle.ne Romani.de elec.& qđ
hr̃ in tex. & gl.in c.j.j.de transla.pręla.¶ Item no.q volũ-
taria conuentio contra numerum,seu statutum numeri,
rumpit ipsum numerum, & consequenter statutum de
numero.facit j.de præben.pro illorum.secus ergo a con-
trario sensu.qñ ex auctoritate capitulum recipit aliquem
vltra numerum, puta ex mandato Papæ : quia tunc talis
receptio non frangit numerum.& no.in d.c.pro illorum
& ibi etiam tangitur,quid si fiat receptio ex mandato le-
gati.de quo dicendum, vt ibi.¶ Item potes notare ex li-
tera ibi,ad instantiam.quod idem est dicere ad instantiã
alicuius,quo ad petitionem,vel preces,quod est notadũ,
quia sępe in actis & instrumentis dr̃ talis ad instantiam
talis promisit,vel fecit tale quid.Item no.q vbi aliqui re-
cipiuntur ad vnam præbendam videntur posse agere , vt
cuilibet ipsorum integre prouideatur de pręebenda.quod
qualiter debeat intelligi,recurrendũ est ad ea,q̃ hñr j.de
præbẽd.in c.vacante, & c.cũ causam.& aliquid etiam eo.
9 tit.dilecto.& tãgetur j.super gl.in ver.ad eã.¶ † Item no.
quid sit faciendum de fructibus super excrescentibus in
ecclesia, quia videntur deputandi cõi mensæ supple,vel
conuertendi in aliam vtilitatem ecclesiæ.j.de verb.sig.c.
fin.quod intellige qñ nõ sunt ibi aliqui vltra numerum
recepti, alias eis de talibus super excrescentibus esset p-
uidendum,vt hic probatur. ¶ Item potes notare praticã
libelli super petitione fienda per receptos vltra numerũ,
quia possunt petere super excrescentes redditus sibi in
beneficium assignari,vt hic aperte colligitur.¶ Item po-
tes notare q clausula consueta s̃m stilũ curiæ apponi in
literis apostolicis,& si non fuit apposita,tacite tñ sub in-
telligitur.facit quod legir̃,& not.j.in c.ij.de rescrip.¶ Itẽ
no.q statutum tollit consuetudinem, iuxta limites causę
ipsius statuti,vt sic intelligatur conditio resolutiua ipsius
statuti deficiente causa ipsius statuti. facit quod hr̃ j.de
renun.post translationẽ.vbi patet generaliter q cessante
causa, cessare debet,& effectus. Nam hic statutum fue-
rat factum propter penuriam reddituum, propter quam
restrinxit numerũ. ideo superueniente augmento,cessã-
re vr̃ causa statuti.¶ Item potes notare , quod canonicus
10 põt agere pro canonico in iudicio,de quo in gl.j.¶ † Item
potes notare , quod vr̃ valere receptio plurium ad vnam
præbendam vacantem, de quo tangetur cum gl. in ver-
bo,ad eam.¶ Item potes notare, quod valere videtur re-
ceptio ad vacaturas , vt hic videt̃ colligi, in versi.manda-
mus.iuncto versic.idem canonici. posset tñ dici quod ibi
non notatur forma receptionis, sed potius intentio reci-
11 pientium.¶ † Item no.quod etiã redditibus excrescenti-
bus recepti vltra numerum non admittũtur ad antiquas
præbendas.& ex hoc vr̃ posse inferri,quod receptio vltra
numerum,etiam existente fructuum superexcrescentia,
licet rumpat numerum canonicorum, non tamen videt̃
rumpere numerum,& determinationẽ antiquarum pre-
bendarum.de quo j.de præben.pro illorum . vbi etiam p
12 glo.& tangetur j.cum glo.in verbo,integritate. ¶ † Item
no.q protestatio contraria facto non iuuat protestantem
& ad hoc cõiter allegatur istud c.quod vr̃ probare notabi
le,ex quo quia receptio facta cõtra numerum facta prote
statione de numero,vr̃ obuiare facto : & tñ nõ iuuat ipsa
protestatio. Potest etiam aliter colligi notabile, videlicet
qđ protestatio detrahens facto cõsecutiuo ex iuris dispo
sitione non iuuat protestãtẽ , de quo aliquid tangetur cũ
glo.in verbo sine præiudicio.¶ Item no.q vr̃ valere rece-
ptio cum pacto,q receptus nihil recipiat . donec alij fue-
rint pręebendã assecuti:de quo in gl.in verbo perciperẽt.
¶ Item not.quod augmentatio reddituum non cedit ad
commodum augmentãtium:de quo in glo.in verbo, in-

a ¶ In gl.j. De hac materia cõsortium litis. vide hic latè per Fel. in 4. colũ. ver.gl.i.ibi cum essent consortes. & per do. Abba. in 3. co.ver gl.i.

dustria.¶ Vltio no.q attentata , facto partis vel iudicis li
te pendente coram superiore veniunt retractanda . facit
quod habetur,vt lit.pen.per totum. de quo in gl.penu.&
fi.¶ Anteq̃ descendam ad gl.est sciendum quod do. An.
de Bu.posuit hic duo euidentialia , & secundum satis est
in se clarum,& non expedit in illo stari: sed in primo ali-
qualiter obscurè,& non clare fuit locutus. ideo potes cla
rius dicere,quia in ecclesijs collegiatis qñque non est de-
terminatus numerus canonicorum,nec præbendarum ,
& tunc ius creatur cum receptione canonici,& extingui
tur cum illo, vt hr̃ in c.dilecto.j.de præbend.qñque vero
certus est numerus præbendarum, sed non est certus nu
merus canonicorum:& tunc etiam isto casu non est pro-
prie dare vacationem in canonicatib.sed nascitur cũ per-
sona receptoris, & extinguitur per mortem . In præben-
dis vero bene est dare vacationem , ex quo numerus est
taxatus:& si recipientur vltra numerum præbendarũ, de-
bent habere de alijs bonis cõib.& de redditibus superex
crescentibus,per id quod hic habetur, & in c.dilectus fi-
lius.T. de præben. Qñq; vero in ecclesia est statutus cer
tus numerus canonicorum,& etiam certus numerus pre
bendarum,& præbendę sunt realiter distinctæ, quia quę-
libet præbenda habet certas possessiones assignatas , vel
certos redditus ipsi præbendæ assignatos. Et in tali eccle
sia clarum est , q est dare vacationem respectu canonica-
tus.& etiam præbendarum.Qñque vero in ecclesia taxa-
tus est numerus canonicorum , sed non est ibi distinctio
præbendarum,quod esse potest, vt colligit̃ in c.fi.de con
cess.præben.lib.6.Et isto casu considera,q interdum licet
non sint præbendæ realiter distinctæ, tamen possunt esse
taxatæ,quia possunt esse certæ portiones priuilegiatæ, ta
xatæ iuxta numerũ canonicorum . puta si bona oĩa sunt
communia ipsius capituli,& taxatum sit per statutum , q
per officialem deputatum ad administrãdum talia bona
fiat distributio.verbi gratia sunt xij.portiones , qñ taxat'
est numerus canonicorum ad xij. Nam hoc casu,vt de se
patet , non est in tali ecclesia realis distinctio præbenda-
rum , sed potius quædam taxatio.& propriè appellantur
portiones priuilegiatæ, vt voluit Inn.in c.dilectus filius.
T.j.de præben. Quandoque vero non sunt taxatæ portio
nes,sed distribuũtur ipsi redditus inter canonicos,qui re
periuntur tempore , quo fit distributio: & hoc casu dici-
tur esse solum taxatus numerus canonicorum,ex quo il-
le est taxatus,& non sunt ibi distinctæ præbendæ, nec &
portiones priuilegiatæ, ex quo nulla facta est taxatio por
tionum.& isto casu non est proprie dare vacationem re-
spectu præbendarum,sed in præcedenti casu,quãdo sunt
portiones priuilegiatæ, bene est dare vacationem , quia
idem est iudicandum,quod de pręebendis distinctis,vt vo
luit Innoc.in d.c.dilectus. & late sumpto vocabulo tales
portiones priuilegiatæ possunt dici præbendæ, per id qđ
8 habetur j.de concess.præben.cum super . Item etiam põt
esse q taxatus est numerus canonicorum in ecclesia , &
dñium omnium bonorum capituli est penes capitulum,
tamen certæ portiones assignantur cuilibet canonico, vt
illis administret , & redditus recipiet,cum hoc tñ , quod
quilibet teneatur reponere in manibus capituli dictas
possessiones,quando sibi placuerit. & isto casu nõ est pro
prie realis distinctio præbendarum , ex quo dominium
possessionis remanet apud capitulum , sed non est penes
ipsam præbendam,sed habentem ipsam præbendam . tñ
censetur esse quædam taxatio pręebendarum.& in ista est
dicendum id , quod dixi de possessionibus priuilegiatis,
& sic etiã hoc casu esset dare vacationem in talibus pręe-
bendis sic taxatis . & ista fuerunt de mente do.de Rot.in
conclusione.434.s̃m vnam quotam.Alij habent in con-
clusione 458.& plenius dixi in c.dilectus filius.j. de præ-
ben.& per hoc habẽs clarius , & euidentius quod dom.
a Ant.de But.dicit hic.¶ In glo.j. a ibi sine alijs . sentit gl.q
non

non sit dare consortem litis, nisi circa rem indiuiduam:
sed istud non est verum, quia sufficit, q̄ lis sit communis
pluribus circa eandem rem, licet diuisibilem, vt patet in
pluribus agentibus actione cõi diuidũdo, vel fami.ercis.
Nam tales habentes rem cõmunẽ, vel hæreditatẽ cõem
dicuntur cõsortes in ipsa re vel hæreditate.l.j.& ij.C. de
consor.eiusdem litis.sed forte glo.voluit dicere, quod q̄-
libet prætendebat titulum per se esse separatum a cano-
nia, & similiter præbendã distinctã sibi assignari, & hoc
respectu non erant consortes: sed alio respectu videlicet
inquantum cõiter intendebãt infringere statutum de nu
mero, ſm domi.Car.Floren.vel ſm d.Ant.de Bu.inquan
tum prætendebant cõionem in fructibus superexcrescẽ
13 tibus.& hoc respectu poterant dici consortes.† Aduerte
tñ, q̄ consors litis non potest agere pro consorte sine mã
dato, si vult agere ante lit.contest.sed si vult post lit.con-
a test.[a] agere pro consorte, bene potest, dũmodo caueat de
rato per l.ij.hic allegatam, & dũmodo expresse non pro-
hibetur, per id quod habetur in l.si pretor. ff.de iudi.& in
l.Pomponius.§.fi.ff.de procur.& intellige ſm do.Ant.de
Bu.hoc verum, quando simul ipsi consortes litis agebãt,
& sic simul fuerunt litem contestati cum aduersario: se-
cus secundum eum, si quilibet de per se dedit suam peti-
tionem, & inchoauit illam instantiam de per se: quia tũc
non viderentur habere consortem in eadem lite, ex quo
quilibet prosequeretur diuersam instantiam videtur ta-
men, q̄ id facere non possint inuito reo, ne super eadem
re in diuersis instantijs fatigetur, per id quod habetur in
l.in hoc iudicio.ff.fam.ercis.Item aduerte, quod licet lis
sit contestata per ipsos simul in eadem instantia, tamen si
vnus eorum vult pro alio agere sine mandato, debebit
cauere de rato, vt est dictum. Nam quando exceptio dila-
toria superuenit post lit.contest.illa debet posse opponi,
arg.infra, de exce.pastoralis. & ideo potest reus objicere
exceptionem dilatoriam, q̄ non audiatur, nisi caueat de
rato.secus autem quando potuisset objici ante lit.conte-
sta.ipsa dilatoria.quia non potest postea opponi, si añ nõ
fuit opposita.l.si Pomponius.§.rata.ff.de procura.& not.
infra, de exce.in c.exceptionem. & in l.exceptionem.C.
de prob. Et per prędicta patet qualiter debeat intelligi li
tera, si Martinus volebat agere pro consortibus sine mã-
dato ratione consortij litis.Et patet etiã q̄ ante lit.cõtest.
non poterat agere etiam si voluisset præstare cautionem
de rato, nisi fuisset dubium de mãdato, ſm ea quæ habẽ-
tur in l.j.C. de procura.& j.de procu.in c.j.ideo tunc de-
buisset habere mandatum.& propter hoc solutio vltima
14 gl.vr melior.¶†Item aduerte, q̄ voluit Io.An.q̄ quan-
do post litem contesta.oritur exceptio dilatoria, quod de
mum poterit objici vsque ad primum actum, qui agitabi
tur postea cum parte circa merita: quia talis actus habe-
bitur loco cuiusdam contestationis.facit quod no.gl.val
de no.in c.j.de elec.in 6.& cum hoc dicto trãsit do.Ant.
de Bu.& fuit dictum Vltramõtanorum, quod sequit Cy.
in l.nullam.C.de procu.ſm Bart.in l.nihil.C.de procu.
tenet oppositum dicens, q̄ hoc non reperitur iure cautũ
& quia ex quo semel facta est contestatio litis non potest
amplius multiplicari in eadem lite.arg.l.res proprias.C.
de lega.fatetur tñ, q̄ in casibus, in quibus non fieret litis
cõtestatio, vt in casu in quibus proceditur summarie &
sine figura iudicij, vt in cle.sæpe.de ver.sign.tunc primus
actus qui agitaret inter partes in causa circa merita causę
bene haberet vim contestationis litis.& sic intelligitur
l.procuratoribus.& l.nullã.C.de procura.& hæc opinio
vr melior, licet canonistæ cõiter trãseãt cũ opinione Ioã.
And.Et pro opinione Bar.facit, quod hr in c.j.de procu.
in vj.vbi patet, q̄ licet procurator, qui litẽ est contestatus
possit alium substituere, tñ secus est si fuerit substitutus
post lit.contest.vt ibi patet, cuius contrarium deberet di
ci, si vera esset opi.Ioan.An.quod licet interueniat post li
tem contest.tñ actus, qui postea fieret ſm eum, deberet
haberi pro contestatione,& sic haberet postea posse sub-
15 stituere, quod tñ non est verum.¶†Item aduerte, quia in
quantũ dicimus, q̄ exceptio superueniens post lit.cõtest.
potest opponi.vr Inno.hoc limitare in c.ij.j.de ord.cogn.
hoc verum esse, nisi volenti excipere superesset via agẽ
di, vt contingeret in exceptione spoliationis obueniẽte
post lit.conte.quia tunc ſm eum non poterit objici, cum
ipsi volenti excipere remaneat saluum ius agendi de spo
liatione. facit qđ habetur in d.c.2.& in c.fi.j.eo.tit.Tamẽ
vt dicit do.Ant.de But.istud dictum Inn.non bene videt
probare.& ideo non videtur esse tutum. Dicit etiam hic
d.Ant.de But.q̄ licet qñ superuenit notitia dilatoriæ post
lit.conte.illa possit objici, per ea quæ habentur j.de exce.
pastoralis.tñ secus est, si fuerit datus terminus ad propo-
nendas peremptorias: quia ſm eum licet in dilatorijs, si
superueniat notitia exceptionis, illa posset objici post ter
minum: tñ secus erit in peremptorijs, per id quod no.Cõ
post.j.de elec.quod sicut. nã ſm eum lapsus terminus in
peremptorijs videtur trãsiuisse in rem iudicatam. & ideo
nõ vr posse objici, nisi per viam restitutionis in integrũ.
Sed certè eadem ratio vr in dilatorijs, quia si assignata est
dilatio per iudicem ad proponẽdas dilatorias, vr q̄ lapsus
termini transeat in rem iud.j.de elec.cum dilecti, ad fi.&
tñ põt proponi dilatoria, si superuenit eius notitia, ergo
multo fortius debet posse proponi peremptoria, cum de
maiori præiudicio tunc agatur,& sic tutius sit agẽdum.
de elec.vbi periculum libr.vj.& ideo non vr vera opinio
do.Ant.de But.nec Comp.de quo etiam dixi in præalle.
c.pastoralis.j.de excep.Et ista opinio etiam vr rationabi-
lior per rationẽ superius tactã. Item etiã tãgit hic d. Ant.
16 de Bu.nunquid ratione confraternitatis, quam habet †ca
nonicus cum alio canonico eiusdem ecclesiæ, possit age-
re sine mandato.Concludit q̄ non, quia talis spiritualis
coniunctio non sufficit. sed requiritur carnalis coniun-
ctio, per l.sed hæ.ff.de procur. fatetur tñ q̄ si habeat man
datum, poterit pro ipso postulare, seu aduocare, & etiam
pro ipso agere: quia talis fraternitas surgens ratione so-
cietatis, quæ habetur in eadem ecclesia, non supplet effe
ctum mãdati, sed bene tollit inhabilitatem: quia vbi cle-
ricus non posset pro extraneo in foro seculari agere po-
terit pro canonico, dum tamen habeat mandatum, & sic
potest intelligi secũdum eum glo.c.fin.j.de postulando.
non aũt poterit agere pro ipso canonico sine mandatu, li
cet coniunctus pro alio coniuncto per sanguinem possit
agere sine mandato.Item etiam aduerte, quia tetigit etiã
17 hic dom. Ant.de But. de illa exceptione †tu non habes
mandatum, an possit opponi quandocunq; etiam post li-
tem conte.de qua.materia etiam tetigit gl. valde notabi-
lis in c.j.in verbo abundãtia.de ele. in vj. & ibi etiam per
Inn.& per idem Inn.in c.qñ contra.j.de proba.& in c.ij.
j.de eo qui or.fur.recepit.Et licet do.Ant.de But.hic satis
instat, tñ cõclusio est q̄ aut ista exceptio opponitur ante
lit.conte.& tũc repellitur quis, nisi ostendat mandatum
vel nisi caueat de rato, si sit dubium de mandato.l.j.C.de
procu.& ibi tangitur, qñ dicatur esse dubium. & an ex so
la negatione fiat res dubia, an vero requiratur, q̄ aliquid
verisimile appareat propter quod possit supplicari de mã
dato, de quo etiam tangitur in c.j.j.de procu.& facit etiã
quod no.in c.coram, j.de offi.dele.Aut opponit post lit.
contest.vel postq̄ est habita pro contestata,& tunc atten
di debet forma opponendi: quia aut pars dicit mãdatum
non habes, ideo non debeas audiri, nisi caueas de rato.
& tunc nõ admitteretur talis exceptio per l.Pomponius.
§.rata.ff.de procu.nisi esset consors, qui vellet agere pro
consorte, per id quod hr in l.ij.C.de consor.eiusdem litis
& etiam tetigit hic glo.Aut simpliciter opponitur exce-
ptio, q̄ non habet mandatum & tunc si objicens offert se
paratum id probare, vt quia vult probare mandatum esse
reuo-

a ¶ Litẽ cõtestatã. Ad d: Car. in cle.i.§.q.& plenius in cle.j.11 q. de procur.

reuocatum , & tunc debet audiri ſm oẽs , vt in l.licet. &
ibi no.C.de procu. Aut non offert ſe paratum probare &
tunc do. Anto.de Bu.hic ſequendo glo.in c.j.in verſi.ab-
ſentia.præalle.de elec.in vj.cõcludit, ſi iſta exceptio op
ponitur ad finem annullandi,iam geſta,.non audietur:ſe
cus ſi ad finem,vt impediantur futuri actus, quia tunc ex
æquitate debebit repelli , & poterit etiã ex officio iudex
repellere , ne eius iudiciũ ſit eluſoriũ.arg.l.ſi prætor.ff.de
iudic.Potes tñ dicere, ita demum debet repelli in futu-
rum,niſi prius fuiſſet admiſſus cum cautione de rato.per
id quod hẽ in l.inter quos.§.ſi.ff.de dam.infec. & qđ not.
Cy.in l.j.C.de procu. licet Ia.Bu.in l.licet.C.de procur.&
do.Ant.de Bu.hic poſt eum videantur velle, licet legi-
timata fuerit perſona per cautionem de rato , tñ poterit
opponi ad merita,vt circa illa non audiatur,niſi oſtendat
mãdatum.ſed certè iſta opinio eſt contra caſum in d.l.in-
ter quos.§.ſi.ſm vnum intellectum,vbi vẽ probari, ſuffi
cit ſemel legitimatam eſſe perſonam per cautionẽ de ra-
to, vt poſſet proſequi etiam vſque ad ſnĩam incluſiue . &
iſtud ẽt vẽ ſequi Bar.in d.l.licet.Idem dicas ſm Inn.ſi fuiſ
ſet productum inſtrm mãdati. & nihil oppoſitum,vt ipſe
no.j.de proba.qñ contra.quia tunc etiam poterit repelli
a proſecutione,niſi probaretur de falſitate inſtrumẽti mã
dati,vel de reuocatione mandati.Idem dicit Bar.in d.l.li-
cet,ſi fuiſſent legitimata,vt mandata, quia iudex pronun
tiaſſet mandatum eſſe legitimum & nõ fuiſſe appellatũ ,
quia talis pronuntiatio præiudicabit,vt non poſſit repel-
li a proſecutione per aduerſarium, licet talis pronũtiatio
non habeat prçiudicare dño abſenti ſm no.in d.l.licet. p
Bar.vbi etiam tangit quid de exceptione.Tu nõ potes eſ-
ſe procura.ſiue id dicatur contingere ratione inhabilita-
tis pſonç conſtituentis procuratorem,ſiue ratione ipſius
pcuratoris , ſiue rõne cauſç in qua quis conſtituiẽ procu
rator,de quib.dicendũ , vt ibi per eum,& in l.Põponius.
§.tacta. Qño,& qñ proceditur contra abſentem præcludi
tur via dilatorijs,ſi proceditur lite non cõteſt.in caſu quo
id fieri poſſit,ſi deuentum ſit ad actũ , qui non conſueuit
fieri , niſi poſt lit.cõte.puta receptionẽ teſtiũ ſuper meri-
tis cauſç no.in capitulo,præterea.j.de dila.& facit etiam ,
quod not.in d.c.j.de elec.in vj.do.Io.de Imo.¶ In glo.ad
eam.ibi,vel dic.ibi colligitur tertia ſolu.ex qua habes,
in litera tunc non ponetur formalis receptio, ſed potius
intentio q̃dam , quæ videbaẽ quodammodo fuiſſe ipſo-
rum canonicorum de capitulo , ſeu ipſius capituli . & ſic
ſm iſtã fuiſſent ſimpliciter iſti duo recepti in canonicos ,
vel põt dici,quod intelligatur ad eam.ſ.eccleſiã. & ſic nõ
erit relatio ſpecifica,ſicut alibi in ſimili,mulier ſaluauit,
quç damnauit, &c.facit quod hẽ in l.dñm.C. de iniurijs.
Potes cõclodere ſm glo. quod interdum duo vna præbẽ
da vacante ſimpliciter recipiuntur.& tunc clarum eſt,qđ
tenet receptio : & tunc præbenda debeẽ primo recepto ,
ſi de prioritate non appareat in optione capituli,cui pri-
mo dent,per id quod hẽ in c.duob. de reſcrip.in vj.quan-
doq; vero duo recipiuntur in canonicos,& eis aſſignatur
ipſa præbenda, quæ vacauit : & tunc valeret receptio , &
vitiatur aſſignatio præbendæ,quia vẽ facta contra conci-
lium Turonen.ex quo fit ſimul duobus,ideo non valet aſ
ſignatio:valebit tñ receptio canonicorum, quia vtile per
inutile non vitiatur.de reg.iur.in c.vtile.lib.vj.qñq; vero
recipiuntur duo in canonicos ad vnam præbendam , &
ſic ſuo vnica oratione fit receptio, & aſſignatio : & tunc
aut conſtat de mente, quod volunt ipſi recipientes rece-
ptos ſtatim eſſe canonicos , & quod etiam quilibet eorũ
habeat præbendam, quia interdum facere de vna duas, &
tunc poteſt valere receptio, & etiã aſſignatio per id quod
habetur in c.vacante.j. de præbend. dummodo concur-
rant illa, quæ ibi conſueuerunt notari,quando canonici,
& capitulum volunt facere de vna duas.Si aũt conſtat,
volunt vnam præbendam diuidere inter duos , tunc vi-

a ¶ Pater an teneaẽ pro filio uocato ad munera. Adde an pater teneaẽ filio p mala adminiſtratione, quã fecit in bonis filij ſui uide Pa.de Caſt.C de bo. quç li. l.cũ oportet. §. ſub hac tamẽ, n.9. & 10. fol. 106.in impreſſione Lugdunẽſi. Et de hoc quod hic dicit , uide eũdẽ Paul.ff. de neg geſt.l. mandaſti , num. 3.fo. 101.

tiatur ipſa receptio:ex quo ſuper eodem conſtructio fit. &
etiam ex quo mens eſt vitioſa, per id quod habetur in c.
tuæ.j.de prçben. In dubio autem ex quo ſub vna oratio-
ne duo recipiuntur ad vnam præbendam , videntur reci-
pi contra concilium Turon.ideo nõ valet receptio , vt in
d.c.tuç.licet do.Ant.hic dubitauerit. ¶ In glo.thalium, in
fi.vel potes dicere, iſtud contingit, quia illa vacans po-
terit vnicuique ex illis aſſignari , vt dicit hic Goſ.& Egi.
vel alios forte iſte quintus erat mortuus,ſed non vẽ bene
de mente literæ : vnde poſſet etiam ſuppleri ſecundum
Hoſtien.litera,vt dixi ſuper tex.dum dixi quendam aliũ,
vt addatur & etiam adhuc quendam alium tñ propter id
quod infra in litera,in verſi.mandamus, ſolum dẽ de qua
tuor,plus placet expoſitio Goſ.¶ In glo.ſine præiudicio.
ibi,pluſquam appellatio . Et ratio diuerſitatis eſt in caſu
18 illo , quia vbi † filiusfamilias exiſtens in poteſtatç patris
vocatur ad munera: ſi pater proteſtatur, non cõſentit ,
a non tenetur pro filio, a quia nullum præſtat tunc conſen
ſum noĩationi,ſeu electioni factç de filio ad munera pu-
blica:ſecus ſi ipſe appellaret a tali nominatione,ſeu ele-
ctione,quia tunc vẽ ſentire, poſſit eligi,ſed dicit electio
nem eſſe iniuſtam , ideo tunc facit ſibi prçiudicium per
talem appellationem,ſicut & dñs appellãs in ſnĩa lata cõ
tra eũ cum falſo procura.l.iij.§.falſus.ff.rem ratam habe.
¶ In eadẽ glo.in fi.& ſic glo.voluit dare duas ſolutiones
19 ad contraria.Prima. † proteſtatio valet, qñ non eſt con-
traria facto,vt in ꝯtrijs.ſecus qñ eſt cõtraria facto, & ita lo
qtur hic:nam recipiendo aliquem in canonicũ vẽ conſe-
quenter capitulum velle, tali debeat prouideri , ne ha-
beat inane nomen canonici.j.de prçbẽ.relatum . Et ideo
ſi proteſtaẽ, nõ debeat illi prouideri, & nihil pcipiat ,
vẽ proteſtatio quo ad effectum ꝯria facto: quia vẽ capitu-
lũ velle,qđ recepto in ꝯñtiã prouideatur propter proteſta
tionem.Secunda ſol.fuit in ver.poſſet dici, hęc proteſta
tio profuit quo ad hoc,vt antiqui perciperent ſuas præbẽ
das integras:ſed certe etiam ſine illa ꝓteſtatione debuiſ-
ſent habere integras , quia receptio canonicorum vltra
numerum:licet corrumpat,non tñ rumpit numerũ præ-
bendarũ,vt no.j.de prçb.pro illorum.& j.gl.in verbo,in-
tegritatẽ.Et hinc ſumpta occaſione Doc.hic tractãt ma-
teriam proteſtationis.nã illã tetigit hic Io.And.poſt Ho-
ſti.& Bar.in l.non ſolum.§.morte.ff.de oper.no.nunc. re-
ducit materiam ad quatuor membra principalia.Quia q̃-
dam eſt proteſtatio declaratoria voluntatis . Quçdam in-
hibitoria.i.quç fit,vt aliquid non fiat. Quædam certifica-
toria.i.quæ fit ad certificandum alium de aliquo . Quædã
incitatoria.i.quç fit ad incitandum aliquem,vt aliquid fa
ciat:puta venditorem , vt veniat ad ſuſcipiendum litem
pro emptore, de quibus plene proſequitur in d.§.morte.
& Io.de Lign.ponendo verba Bart.in c.Cumana.de elec.
d.Ant.de Bu.hic reducit materiam ad tria principalia mẽ
bra.Et qñque proteſtatio fit ſimul cum actu.Quandoque
præcedit ipſum actum.Quandoque ſequitur:& in quoli-
bet iſtorum trium proſequitur caſus.Nã quandoque pro
teſtatio venit ad obuiandum ſenſui facti , prout in facto
conſiſtit . Qñque venit ad obuiandum intellectui iuris,
qui reſultat ex facto.Qñque ad detrahẽdum partem ſub-
ſtantialem facti.Qñq; ad detrahendum aliquod ius con-
ſecutiuum ex facto . Qñq; ad detrahendum partem ſen-
ſus facti multipliciter intelligibilis : de quibus hic plenè
per eum.Et pro mõ nõ proſequor , ſed alias declarabo &
tractabo,an perfectè dixerit:& ſimiliter declarabo an do.
Card.Flo.hic in diſtinctione ſua, quam hic poſuit in hac
materia,perfecte dixerit.ſed pro modo pro aliquali inſti-
tutione potes concludere,vt voluit hic Io.And.poſt Ho-
ſti.qui etiam declarat,qñ dicatur proteſtatio contraria fa-
20 cto.† Nam ſm eum tunc dicitur eſſe contraria facto , qñ
proteſtatio,& factum ſimul ſe non compatiuntur , vt qñ
dupliciter aliquid poteſt intelligi.Exemplum in reſpon-
tione

sione rei facta narratione, seu petitione actoris; negando narrata prout narrantur; & petita fieri debere. Nam talis responsio potest fieri animo non contestandi, sed animo tm̄ instruendi iudicem. facit quod hr̄ in l. qui iurasse. ff. de iureiuran. Ideo bene iuuaret hoc casu protestatio, si reus respondet protestando q̄ non respondet animo litē contestandi: & sic quotidie praticat̄. licet in dubio si non fieret ꝓtestatio induceret̄ contestatio per id quod hr̄ in l. j. C. de lit. contesta. & quod notat̄ in c. j. ĵ. de lit. contestat. Et pro declaratione materiȩ concludit Io. And. q̄ aut ꝓtestatio fit contra substātiam negotij, aut nō. Primo casu non valet, vt patet in recepto in canonicum sub protestatione, ne habeat præbendam: vt probatur hic, & ĵ. de prȩben. dilectus. & facit j. q. iij. si quis obiecerit. Et idē in eo, qui profitetur cum protestatione, vt aliquid proprium retineat: quia non vr̄ valere protestatio. j. de statu. monа. cū ad monasterium. & idem in eo, qui contrahit matrimonium cū aliqua, & protestatur de prole vitāda. ĵ. de cōdi. appo. c. fi. dicit tn̄ aduertendum, q̄ licet qn̄q; protestatio vitietur, vt patet dic: tn̄ qn̄q; ipsa protestatio, quȩ fit cōtra substantiam negotij vitiat id quod agitur. vt patet ex his, quæ hn̄r in d. c. fi. & aliter non declarat, qn̄ vitiat actum, vel qn̄ ipsa vitiet̄: sed ĵ. dicā. Secundo casu, qn̄ nō est cōtra substātiā negotij: & tūc aut fit ī iudicio, aut extra iudiciū. Si in iudicio, & ista tollitur per contrarium factum: licet valeat donec contrarium factum non interueniat. Exēplum, si ꝓtestor q̄ non intendo litem contestari: nam si postea ex interuallo respondeam petitioni actoris, nō repetita protestatione, per id erit lis contestata, de quo ĵ. de lit. contest. c. vno. & facit quod not. Inn. ĵ. de elec. Cumana. vbi tangit de ꝓtestatione, qn̄ quis ꝓtestatur, q̄ non intendit in iudicem consentire: nā vr̄ q̄ si ex interuallo postea faciat actum coram iudice non repetita protestatione, videatur recessum a protestatione per superius dicta. & dicit ibi notabiliter Inn. quod si simplr̄ protestor, q̄ nō intendo in iudicem consentire, videor esse contumax; & tanq̄ contra contumacem posse procedi. & ideo de cautela est, q̄ fiat protestatio, q̄ non intendit in iudicem consentire, nisi quatenus id sit de iure, & sic quotidie practicatur. Si vero fit protestatio extra iudicium: & tūc aut tangit ius protestantis tātum, aut ius protestātis, & alterius. Si tangit ius protestantis tantum: & tunc iuuat protestatio, quia potest quis debere & ꝓstari hoc casu id, q̄ vult ex quo ad alium non lȩdit. vij. q. j. pontifices. & j. de postula. bonæ. el ij. & l. qui in aliena. §. Celsus. & l. pro hærede. ff. de acq. hære. Et pro hoc, q̄a suæ rei quis debet esse moderator, & arbiter. l. in re mandata. C. mandati. Si vero tāgit protestatio ius protestātis, & alterius & tunc aut subest iusta causa, quæ corroboret protestationem aut non. Primo casu valet protestatio, pręcipue vbi protestans certat de damno. j. de off. c. ordin. pastoralis. 26. q. 3. §. potest. versi. his autem. & l. vt perfectius. C. de annali exce. & in c. j. quod metus causa. & ĵ. de appell. c. fi. Secundo casu qn̄ non subest iusta causa: & tunc aut protestatio est nuda, & tollitur per actum contrarium. vt hic patet. & facit ĵ. de elec. in Genesi. Aut est vestitā, & tunc valet, & dr̄ esse vestita, sm̄ Ioā. And. post Host. si protestatio est conuentionalis: vt quia pars aduersa consentit, & sic debet intelligi sm̄ eum quod hr̄ in c. Cumana. j. de elect. Et sic vestitur hoc casu per pactum. Nec mirum, quia pacta licita sunt seruanda. j. de pac. c. j. & l. iurisgēnium. §. prætor. ff. de pac. Item vestitur cohærentia contractus, vt si protestor: q̄ res mihi obligata alienetur saluo iure pignoris, quod habeo in illa l. si debitor. §. fin. ff. qui. mo. pig. vel hypot. soluitur. Item & tertio vestitur secundum dominum Ioan. An. ex cohærentia expensarum factarum ex causa humanitatis. l. ac si quis. §. plerūq;. ff. de religi. & facit ēt quod habetur ex no. in l. Nesennius. ff. de nego. gest. & sic residet do. Io. An. post Host. qui etiam de materia posuit in summa huius titu. §. qn̄ constitutio. versi. & quia de protestatione. & de materia etiam per glo. in c. j. 27. dis. & per Ioan. Mona. in regula, in generali. de re. iur. in vj. vbi per modum summæ tractauit etiam hanc materiam. & Bar. etiam successiuè in d. l. non solum. §. morte. de ope. noui nun. & dom. Anto. de Bur. etiam hic, vt superius tetigi. sed aduerte inquantum dixi s̄. circa primum membrum, qn̄ protestatio est ꝯtrāria facto: q̄ valet actus, & eius protestatio: sed tn̄ qn̄q; vitiatur actus. & aliter non declarat Io. An. potes declarare per ea, quæ hic tetigit dom. Ant. de But. & quȩ leguntur & not. in c. fin. de condi. apposi. quia si protestatio fit cum illo, cum quo principalr̄ actus geritur: si ille consentit, vitiatur actus. & sic loquitur c. vlti. ĵ. de cond. appo. vbi vitiatur matrimonium, qn̄ contrahitur sub protestatione prolis euitandæ, si ille cui fit protestatio, consentit protestationi: secus si taceret, vt ibi voluit Host. nam valeret tunc matrimonium, non obstante protestatione, ex quo esset cōtra substantiam matrimonij ipsa protestatio, & pars expresse non cōsentiret. Si autem fiat protestatio cum eo, cum quo simpliciter actus nō gerit̄, vt qn̄ fit professio in manibus abbatis cum protestatione de retinendo, aliquid proprium. & tunc valet actus, & vitiatur protestatio, etiam si expresse cōsentiret abbas, qui recipit ad professionē: q̄a licet ipse abbas id consentiat, non cōsentit Deus, cui principaliter fit professio. & abbati, vt eius ministro. vt etiam voluit Ioā. And. in d. c. fi. Et attende, q̄a an & qn̄ requiratur expressus consensus illius, cui fit protestatio: an vero sufficiat tacitus, nō est omnino bene declaratum per Doct. aliq̄d tangit in l. si §. item si prædixerit. ff. nautȩ caupo. stabu. & aliquid etiam per Bartol. in §. morte. aliq̄d etiam hic per do. Ant. de But. aliquid etiam tetigit hic do. Card. Floren. sed meo iudicio non perfecte declarant. ideo hoc alias latius declarabo. ¶ Item aduerte, quia contra primum membrum fortiter vr̄ obstare l. cum precatio. ff. de preca. vbi protestatio fit contra substātiam negotij, & vr̄ vitiari protestatio, & valere cōtractus precarij: & tamen fiebat cum illo, cum quo principaliter contrahatur. istud contrarium non tetigit hic dom. Ant. de Butr. & posset dici ad c. fin. de condi. appo. q̄ ibi vitietur matrimonium in odium ipsorum contrahētium, qui conditionem in honestam contra substantiam matrimonij posuerunt, & sic illud capitulum non faceret contra d. l. cum precario. tamē hoc alijs latius declarabo. ¶ Item adde, q̄ istud videtur esse verum in actibus extraiudicialibus, quod superius est dictum. sed in iudicio videtur, q̄ protestatio contraria facto non vitiat actum, sed faciat protestantem repelli tanquam contrarium. & ita videtur casus secundum vnum intellectum in c. solicitudinē. ad fin. j. de appel. Item inquantum dixi post Ioan. And. q̄ si protestatio respicit ius protestantis tātum, q̄ illi statur, nec ab ea receditur: adde q̄ istud verum, qn̄ actus sequens protestationem non expediretur cum tertio, vt qn̄ q̄s ꝓtestatur, q̄ non intendit adire hæreditatem sibi delatam, & postea reperitur in domo hæreditaria. nam tunc iuuat protestatio pręambula. secus si fieret actus cum alio, vbi venderet rem hæreditariam. nam videretur tunc recessum a protestatione, vt voluit Bart. in d. §. morte. ¶ Circa primum membrum principale. & hæc pro modo sufficiant

22 de ista materia, de qua alias plenius dicetur. ¶ † In gloss. receperunt scilicet ex receptione in fratrem. sup. & est ius spirituale, & in spiritualitate consistens. sed præbenda consistit in rebus temporalibus, & sic habet temporalitatem annexām. facit quod hr̄ in q. 3. §. si quis obiecerit. & quod not. Host. in summa de prȩb. §. quid sit præbenda. & Inno. in c. maioribus. j. de præben. & per hoc bene potest sequi id quod ĵ. dicit glo. in verb. vnde videlicet q̄ licet laicus non possit esse canonicus, quia non est capax spiritualium. j. de instit. c. j. & ij. de elec. in c. quisquis. tamen bene potest habere prębēdam: quia illa in tempo-

¶ Differentia est inter canoniam, & præbendam.

ralitate consistit, vt prædixi: vn 'e in partibus Franciæ in
aliquibus ecclesijs sunt præbendæ deputatę pro laicis no
bilibus infirmis,& pauperibus.¶ Item aduerte, qa licet
gl.j.vellet ꝙ licet quis habeat præbendam, nõ per hoc se
quitur qđ intelligatur hr̃e ius canoniæ. Istud limitat Io.
An.post Compo.procedere nisi esset præbenda,quę esset
deputata pro canonico, & consueta tñ ꝯferri canonicis.
Nam tunc si talis præbenda vacans conferretur alicui ha
bili ad canonicatum, ex hoc intelligatur etiã canonicat'
esse collatus cum tali præbenda, ex quo talis præbẽda cõ
nexitatem habeat ad ipsum canonicatum: quia ꝓꝓ offi-
cium canoniæ est instituta, vt dicit glo. & ideo per colla-
tionem talis præbendæ intelligetur esse collatus canoni-
catus. ar.c.translato.s̃.eod.Cautius tñ est,& decentius,ꝙ
fiat collatio præbẽdę cum plenitudine iuris canonici,seu
iuris canonicalis.j.de conces.præbend.in c.proposuit. &
idem voluit Arch.de præbẽ.in c.si clericus.in vj. & idem
do.de Rota in sua vltima conclusione & Mode. maxime
23 Guil.& Zenzel.in cle.si iusta.de prębe.¶ † An autem in
matrimonijs laici, vel clerici seculares possint hr̃e præ-
bendas.vr̃ dicendum ꝙ non per ea, quæ hñr in c.ea quæ.
24 S.pe.j.de sta.reg.In ea.gl.in fi.An † autem maior septen-
nio & minor 14.an possit esse canonicus. gl.vr̃ hic velle,
ꝙ sic licet non habeat interim vocem in capitulo.de quo
etiam per gl.in c.si eo tpe.& c.statutum.de rescript.in vj.
25 Et adde etiam ꝙ hodie † non existens in sacris, non hẽat
vocem in electione, vt hr̃ in cle.vt hi qui.de æta. & quali.
De laicis autem conuersis in aliqua religione, an habeãt
vocem in ecclesia ipsa, hr̃.in c.ex eo.de elect. in 6. vbi dr̃
ꝙ non nisi aliud haberet cõsuetudo:de quo dicendum vt
ibi in d.cle.vt hi qui.Nec ob.prædictis,si diceretur ꝙ non
vr̃ valere consuetudo,ꝙ laici conuersi habeãt vocem: cũ
illi non sint in sacris, per id quod hr̃ in d.cle.vt hi qui.qa
potest rñderi dupliciter. Primo ꝙ hodie sit correctum.qđ
dixi de laicis conuersis:verum quia correctio debet euita
ri.de elec.cum expediat.lib.vj.Potes dicere secundo,ꝙ il
la cle.vt hi qui. loquitur in illis q sunt deputati ad deser-
uiendum diuinis officijs, vt ibi patet, in prin.quia in illis
non valet consuetudo, ꝙ nõ existens in sacris habeat vo-
cẽ,secus in laicis ꝯuersis,qa illi non sunt deputati in diui
nis officijs, vt illa celebrent: qa in illis non reprobat̃ ibi
ꝯsuetudo,vt cũ eis nõ loquatur.hoc tene menti pro limi
tatione d.cle.¶ In gl.pciperẽt ibi,& canonici.hinc colli-
gi potest scđa so.gl.tñ contra illã facit:qa ista receptio vr̃
facta esse sub mõ,& sic non simplr̃: ideo vr̃ non valuisse,
per id quod hr̃ j.vt ecc.beneficia.in c.vt nostrũ.Ex prima
autem solutione potes notare, ꝙ qñ deducit̃ in pactum il
lud quod est de iure cõi,ꝙ isto casu valet pactũ,& nõ pro
hoc induci͂t simonia.facit quod not.j.de elec.significasti.
& 7.q.j.pastoralis.& j.de pbẽ.significatum. & c.relatũ.&
8.q.3.in summa.do.Ant.de Bu.hic finalr̃ cõcludit, ꝙ si in
pactum deducitur id,quod est debitũ de iure cõi,tunc nõ
vitiabit̃ tale pactum,per ea quæ hñr in iurib.præalleg. &
idem dicit si deducat̃ in pactũ debitũ ex statuto, vel alio
iure spãli,si tale debitum debet applicari in aliquã vtilita
tẽ spiritualẽ,per id quod hr̃ j.de preben.significatũ.secus
si dẽret applicari vtilitati priuatæ. Nam tunc si fiat cõces-
sio iuris spũalis cum pacto,vel sub commemoratione sta
tuti,induceret̃ simonia,per id quod hr̃ j.de simo.Iacobus
& c.veniens.& c.sicut ꝓ certo.secus si fieret collatio iuris
spũalis; vel reciperet̃ qs ad ius spũale sine pacto,& sine cõ
memoratiõe statuti:licet expostfacto aliqd peteret̃ virtu-
te statuti,qa tunc receptio & collatio valeret, ex quo sim
plr̃ facta esset·licet alias statutũ forte de se nõ esset æquũ,
vt hic & tetigit d.Ant.de But.& voluit Inn. & facit quod
hr̃ in d.c.Iacobus.& c.veniẽs.vnde dicebat Inn. hic ꝙ ca-
nonici faciendo statutũ, siue fuerit bonũ, siue malũ, non
per hoc cõmiserunt simoniam:licet aĩs peccẽt,qñ est ma
lum, nec sitr̃ committit̃ simonia, qñ receptio simplr̃ fue-
rit facta nõ facta cõmemoratione statuti. & ita potest in-
telligi id,quod dixi supius secus dicit Inn.si post electio-
nẽ,vel receptionẽ in canonicũ canonici nuntiauerũt sta
tutum ipsi recepto,seu electo:& ipse illud tunc ꝓmisit ser
uare,qa tunc bñ esset simonia.j.q.ij.q̃ Pio.8.q.6.Artald'
nec ſm Host.excusarentur tunc ex eo,quia sup illo facta
fuisset constitutio seu statutum, sicut nec excusaret ꝯsue
tudo.j.de simo.c.veniens.& c.sicut pro certo.& hoc ideo
quia illicita,& ꝓ priuato commodo & temporali inducta
secus si fuisset inducta pro publica vtilitate & spũali,& ꝓ
diuino cultu.j.de præben.significatũ, & facit quod notat̃
in c.Iacobus.j.de simo. Si aũt nõ promitteret̃ seruari sta-
tutum,licet receptus illud seruaret,non esset simonia: ex
quo non obligasset se cũ licitũ est vnicuiq; iuri suo renũ
tiare.j.de dona.apostolicę.& C.de pac.in l.pen.¶ Sed ad-
uerte,quia vt hic tangit do.Anto.de Bu.si litera hic pon-
deret̃,vr̃ ꝙ receptio facta fuerit sub commemoratione sta
tuti,si in tex.ponat̃ forma receptionis, prout vr̃ poni. iõ
dicit posse dici, ꝙ si hẽmus respectũ ad receptionem pri-
morum duorum,qa illa fuit facta sine præiudicio consti-
tutionis,& ꝓstatio non valuit tanq̃ contraria facto, &
receptio fuit valida. Non habet quo ad talẽ receptionem
obstare ꝯrium formatũ in glo.Si vero habemus respectũ
ad receptionem aliorum vltimo receptorum, qui vident̃
fuisse recepti sub certo modo:vt patet ibi,ita ꝙ ipsi &c.&
tunc dicit ꝙ talis modus etiam si fuisset deductus in con
uentionem valuit,quia consonabat iuri.facit quod no.in
c.significasti.j.de elec.& quod etiam dixi superius. Nam
de iure est ꝙ aliquo recepto,si aliq postea recipiant̃, non
debent postea recepti aliqd habere,etiam de superexere
scentibus ſm eum anteq̃, primus sit prębendæ bñficium
integre assecutus.& iõ non erat contra ius, ꝙ isti vltimo
recepti non deberẽt aliquid recipere, anteq̃ primi essent
integre assecuti præbendas.& istud tenebat Ioan.An.ſm
eum in sua antiqua lectu.quam ego vidi.& fecit satis bre
ue anteq̃ faceret nouellas.vel ſm eum potest dici, ꝙ hic
non fuit statutum commemoratum animo obligandi
receptos ad statutum:sed potius ad excludendum præiu-
dicium statuti.¶ In gl.industriam. in fi.Ioã.And.hic post
Host.dicit deberi attendi an præbendæ distinctę augmẽ-
tent̃:& tunc illud bene habet ꝓdesse illis, qui fecerũt in-
dustriam,per iura allegata in gl. Interdum vero possessio
nes cões augmentantur ex industria: & tunc illa bñ ha-
bent prodesse,quia ex quo possessiones sunt communes
capitulo,debet augmentatio omnibus prodesse de capi-
tulo:& sic etiam receptis in canonicos vltra numerum.
& ita intelligatur iste tex. & sic etiam transit do.Anto.de
Butri. Sed certe verius vr̃ ꝙ etiam si præbendæ distinctæ
fuissent augmentatæ,quòd de superexcrescentibus debe
bit prouideri per istum tex.qui loqtur indistincte. Et sic
etiam videtur fuisse de mente glo.Et sic ratio, quia impu
tandum videtur istis,qui aliquos receperunt ultra nume
rum.nam ex hoc fuerunt obligati ad prouidẽdum eis eo
modo,quo fieri poterat,ne inane nomen canonici habe-
rent.infra,de prębend.in c.relatum.Et per hoc potest re-
sponderi ad l.iij.C.de aluuio. quia ibi non erat quid im-
putandam ei,qui per industriam augmẽtauit redditum.
Gl.tamen in d.l.iij.dat multas solu.ad l.ij.eiusdem tituli,
quæ vr̃ illi contradicere,sed nõ est necesse instare ꝓꝓ prę
dicta.Inn.etiam hic dicebat ꝙ istud cõtingebat hic fauo-
re ecclæ,& fauore ampliandi cultus diuini.facit quod ha
betur infra eo.ex parte. & facit etiam quod tãgetur infra
in gl.super verbo, integritate.¶ In glo. ad prębendas ibi.
Inno.quartus.sed certe Innoc.hoc non dicit simpliciter,
sed alternatiue ponendo etiam id,quod sequitur in glos.
videlicet,ꝙ isti non fuerunt recepti ad uacaturas, sed sim
pliciter. Et secũdum hoc id quod hic dicitur in litera de
uacaturis,non notat formam receptionis: quia non fue-
rũt recepti ad vacaturas simpliciter: sed potius notat in-

tentionem,

tentionem, quia habuerunt intẽtionem, vt prouideretur
de vacaturis. Et hęc solu. bona est. pro cuius declaratione
26 bona tangit hic do. Ant. de But. † An promissio vacaturę ᵃ
a aliquo modo possit valere. vnde cõcludit, ꝙ interdũ quis
simpliciter recipitur in canonicũ: & clarum ꝙ tenet rece-
ptio, & ei debebit ꝓuideri de vacatura, vel cum facultas
se obtulerit: puta per superexcrescẽnam facultatum. ĵ. de
conces. præben. accedens. Interdum quis recipitur in ca-
nonicum, & ex interuallo ꝓmittitur sibi prouideri de va
catura. & tunc isto casu fuerunt opi. Nã aliqui voluerunt
dicere, ꝙ tenuit promissio: qui habet secum concursum
iuris cũ tali debeat prouideri, vt est dictum: vt patet in c.
relatum. ĵ. de præben. vbi de hoc per gl. quæ vr̃ istam opi.
ponere. Alij vero tenuerunt contrarium per c. dilectus fi-
lius T. ĵ. de præben. Et istam tenuit do. Anto. de But. per il
lum tex. nec obst. ꝙ habet concursum iuris: quia hoc ca-
su istud non sufficit ne detur materia occasione talis pro
missionis captandi mortem alterius: sicut in simili vide-
mus, ꝙ licitè quis ex dispositione iuris potest expectare
hęreditatẽ propinqui sui attinentis ab intestato: & tamẽ
non potest pacisci de illa. l. fi. C. de pac. Odium ergo vaca
turarum operatur ꝙ talis promissio non valet. facit quod
habetur ĵ. de conces. pręben. in c. ij. Interdum vero eodẽ
tempore quis recipitur in canonicũ, & promittitur sibi
præbenda vacatura: & tunc vitiatur promissio vacaturæ,
& tenet receptio, quia vtile per inutile nõ vitiat̃, de reg.
jur. li. 6. & notatur in c. dilectus filius T. ĵ. de prębẽ. & hoc
intellige in casu dis. vij. secus si constaret de mente quod
voluissent etiam receptionem in canonicum differre in
tempus vacaturæ præbẽ. quia tunc vitiaretur vtrunq; at-
tenta mente corrupta, & vnitate temporis, licet interue-
niat diuersa conceptio verborum, vt voluit Inn. in d. c. di
lectus. & idem multofortius, qñ vnica esset cõceptio ver-
borum, puta quia quis reciperet̃ ad vacaturã prębẽdam.
nam tũc multofortius ꝑꝑ vnitatem orationis vitiabitur
vtrunq;, si constet ꝙ vtrunq;, videlicet receptionẽ in ca-
nonicũ, & prouisionem prębendæ voluerũt differre in tẽ
pus futuræ vacationis. Si autem constaret, quod vellent
receptionem statim valere, vt prouisionem præbendæ de
bere habere effectum in tempus vacationis futuræ: tunc
licet Inno. videatur fuisse varius tamen in d. c. dilectus. vr̃
remanere, ꝙ licet vnica fuerit verborum conceptio, quia
fuerit quis receptus ad vacaturam, tenebit receptio. & vi
tiabitur prouisio vacaturæ attenta mente potius q̃ vnita-
te verborum. In dubio tamẽ si aliter non appareat de mẽ
te, qñ vnica est oratio: vt quia recipitur quis ad vacaturã;
non valet receptio, qa vr̃ vtrunq; conferre in tempus va-
cationis futuræ. ĵ. de præben. in pręalleg. c. dilectus. & ibi
hoc voluit glos. secus qñ in diuersis orationibus fit rece-
ptio, & promissio vacaturæ, puta recipitur quis in canoni
cum, & promittitur sibi vacatura: quia tunc in dubio vr̃
esse mens, ꝙ receptio statim teneat. ideo illa valebit, licet
nõ valeat promissio vacaturæ. & & plene dixi in d. c. dile-
ctus filius T. vbi & gl. tãgit. ¶ In gl. vltra numerum. in fi.
27 aduerte qa dicit hic Inn. ꝙ † interdum recipitur aliqs in
canonicũ vltra numerum, & ibi in ecclesia non est cõsue
tudo de installando canonicos: & tunc dicit ꝙ talis habe-
bit vocem vt oĩa iura canoniæ per id, quod hr̃ ĵ. de ꝑben.
dilectus filius T. & ĵ. de præben. ꝓ illorum. quod dic esse
verum nisi aliud haberet cõsuetudo, quæ in hoc esset ob-
seruanda s̃m eum. licet Host. dicat nõ valere talem cõsue
tudinẽ, sed non bñ ꝓbat: de quo per eũ in summa de cõ-
suetu. §. fi. ver. q d si qs de mandato Papæ. facit quod hr̃ in
c. in ecclesijs. de institu. vbi vr̃ notari, ꝙ vox dependet a ca-
nonia. Interdum vero recipit̃ aliqs vltra numerũ, & in ec
clesia est consuetudo de installando: & tũc talis hẽbit vo
cem s̃m naturam loci assignati per installationẽ. vñ si sibi
sit assignatus locus in capło, intererit alienationibus, &
electionibus, & alijs actibus capitularibus: & in illis vocẽ
habebit. Si autem assignatur sibi locus in choro, habebit
vocẽ in cantando, & legendo, & in faciendo alia, quę spe
ctant ad chorum. ar. quod notat̃ de clauibus domus ven-
ditæ vel donatę traditis, seu donatis emptori, vel donata-
rio, & de instrumento debiti reddito debitori. ĵ. de cõsue-
tu. in c. ij. & in l. postq̃. ff. de pac. & in l. j. C. de don. & ff. de
contrahen. empt. in l. clauibus. & hæc dicit Compo. vera.
& & Inno. nisi esset contraria consuetudo, prout dicit es-
se in vrbe, vbi est consuetudo, ꝙ nullus habet vocem in
ecclesia, nisi habeat pręhendam: licet Hosti. videat̃ velle
consuetudinem non valere. Sed certe non vr̃ absonũ, ꝙ
nouitij certo tempore seruiant ecclesiæ, licet nõ habeant
vocem, si illud habet cõsuetudo. Et per prædicta vr̃, quod
ibi esset consuetudo de installando receptum in canoni-
cum, & sic non haberet receptus vocem, si nõ esset instal
latus, vt vr̃ sentire Inn. Interdum vero cõtingit quod ali-
quis est receptus in canonicum, & collata est sibi pręben
da in absentia: & tunc est dubium anteq̃ habeat possessio
nem pręhendę, an habeat vocem: & si non vocetur, an va
leat electio. Compo. dicit quod vocandus erit ad electio-
nem: aliàs poterit electio cassari propter contemptũ. Mo
uetur, qa dñium præbendæ ex solo titulo collationis quę
ritur ipsi canonico absq; alia traditione, vel apprehensio-
ne: quia in istis spiritualibus transfertur dñium sine tradi
tione ex solo titulo ĵ. de præbẽ. si tibi absenti. cum ibi no.
in vj. licet regulariter aliud sit in rebus tpalib. in quibus
dñium sine traditione regulariter non quærit̃, vt in l. tra-
ditionibus. cum ibi not. C. de pac. q̃uis fallit in aliquibus
casibus ibi nota. & ideo nimirum si collata est præbenda:
licet non fuisset apprehensa, possessio procedit, ꝙ debeat
vocari ad ipsam electionem. & plus videtur uelle hic Cõ
post. quod siue sit receptus in canonicum installatus, si-
ue non: & siue hoc habeat consuetudo, siue non, ꝙ debe-
bit: ex quo est receptus in canonicum vocari ad electio-
nem: & multofortius si fuerit collata præbenda. Archid.
vero in c. eum qui. de pręben. in vj. tenet simpliciter ꝙ re-
ceptus in canonicum non installatus non debeat vocari
ad electionem, vel ad alios actus capitulares cum non ha
beat ante installationem possessionem, seu quasi possessio
nem iuris sibi collati: quæ possessio non datur ex sola in-
uestitura, & sic ex solo titulo iuxta no. Insti. de auto. tuto.
vbi de hoc. eligere aũt est fructus possessionis. & sic vr̃ qđ
demum percipi possit habita possessione, iuxta no. ꝑ Inn.
de restitu. spol. in literis. & de elec. in c. Cumana. Sed do.
Anto. de But. nititur saluare opin. Inn. & Compost. quia
illud quod dr̃, ꝙ proprietarius non habet uocem: & sic
non debet percipere fructum iuris eligẽdi, procedit quã-
do alius est in quasi possessione bonæfidei: sed vbi posses-
sio est uacans, tunc ad illum spectat ius vocis, qui habet
ius proprietatis: vt uoluit Inno. in d. c. Cumana. & sic ui-
detur. quod non procedat dictum Archi. nisi secundum
dom. Anto. de But. diceremus, quod ex quo moritur ca-
nonicus, quasi possessio iuris eligẽdi extinguatur, & qua-
si possessio restringatur ad alios canonicos tantum, ut sic
illi dicantur esse soli in quasi possessione iuris eligẽdi cõ-
tra proprietarium, per id quod habetur ĵ. de testam. rela-
tum. Sed certe uerius est præcedens dictum, quia respe-
ctu iuris ipsius canonici videtur possessio uacare: & ideo
quod ad ipsum tanq̃ ad proprietarium spectet ius eligen
di, satis tamen uidetur procedere opi. Archi. qñ esset con
suetudo de installãdo, & nõ eẽt installatus, ut uoluit hic
28 sentire Inno. licet Compost. aliter senserit. ¶ † An autem
b canonicus supernumerarius ᵇ debeat habere distributio
nes quotidianas, Innocen. & Composte. uidentur uelle,
quod sic, allegant quod habetur infra, de præbend. pro il
lorum. & in d. c. dilectus filius T. & sic s̃m eos nedum ha-
bebit uocem in actibus capitularibus, sed etiam debe-
bit habere distributiones quotidianas Gl. tamen hic ui-
detur uoluisse contrarium in utroq;. Ioan. And. concor-

a ¶ Promissio præbendæ vacaturæ, An aliquo casu possit valere. Vide ĵ. de conces. præbẽ. c. 1. & ibi ꝑscribentes.

b ¶ Canonicus supnumerarius, An debeat hẽre distributiones quotidianas. A. de Bal. in 1 fi. in fin. C. de allu. & hoc per Inn. & Bal. in marg. a canonicus. uer. secũdo q fi. & per Inn. i c. dilect°. infra, de ꝑbend.

dat opin.quia si quis est receptus vltra numerum sponte autoritate capituli, tunc debebit habere distributiones quotidianas, & ēt vocem: secus si ex necessitate recipiaẽ ex mandato Papæ, q̄a tunc non habebit vocē, nec distributiones quotidianas. Et pro ratione diuersitatis adducit quod notaẽ extra io c.arbitrium.de offi.dele.in vj.vbi magis succurritur facienti actum ex necessitate, q̄ volūtate, & iō magis succurraẽ capitulo, q̄n ex necessitate recipit aliquem vltra numerum, q̄ q̄n sponte recipit. Ioan. Cald. tenet hic indistinctè, quod de iure, siue q̄s recipiatur autoritate capituli, siue autoritate Papę, ex quo canonicus est, debet hr̄e iura canonicalia, & consequenter debet habere vocem tanq̄ canonicus, & sir̄ distributiones quotidianas sicut alij: nam talia iura videntur esse consecutiua ad canonicatum. facit q̄ hr̄ j.de præben.dilecto. & de elec. c.in Genesi. Item ēt quia magis afficit receptio facta autoritate Papæ, q̄ facta autoritate capituli. j.de præbē.bi qui.lib.vj.& facit etiam quod hr̄ in c.si is cui.ad fi.de præben. in vj.per quam decret.dicimus q̄ canonic⁹ receptus vltra numerum, ēt anteq̄ hēat præbendam pōt dari delegatus Papæ: de quo ī̄n c.statutū.de rescript.in vj. & ista p̄cedūt de iure. Tamē do.de Rota in sua conclusione.434.tenent quod tales supernumeratij ex consuetudine approbata per curiam Romanam, non habent vocem in capitulo, nec percipiunt distributiones quotidianas: nec ēt fructus superexcrescentes, & vocantur canonici in herbis: quia sicut ex herbis speratur nasci fructus sic isti expectant, & habent spē, vt sibi prouideatur in futurum, si contingat aliquam præbendā vacare. & si postea talis præbenda sibi cōfertur, quę fuerat canonici numerarij, extinguitur ipse canonicatus supernumerarius, & per Papā creatus consequiẽ canonicatū annexū p̄bendæ vacanti, vt voluit gl. in c.dilectus filius T.j.de præben.do. Ant.de But. hic dicebat, quod si Papa mandabat, vt si quis recipiaẽ in canonicum, & assigneẽ ei locus in choro, & stallum in capitulo cum plenitudine iuris canonicalis, tunc vr̄ esse mens Papæ, q̄ ipse habeat interesse diuinis, & quod babeat vocē in capitulo, & p̄n̄r ēt quod babeat distributiones, si intersit in diuinis. facit quod hr̄ j.de præben. p̄ illorum. & de concesſ.p̄ęben.in c.proposuit. Sed vbi Papa simpl̄r mādaret recipi vltra numerū, tūc an debeat hr̄e vocem, vel distributiones quotidianas, habent locum: de quib. superi⁹ est dictum. De iure mihi placet opi. Ioan. Cald. de rōnes suas. Si tñ consuetudo curiæ habet oppositum, quia illa facit ius. j.de cri.fal.q̄ graui. vr̄ quod tunc propter consuetudinem nō hr̄et vocem, nec distributiones quotidianas. Et si consuetudo esset tam respectu receptorum autoritate Papę, q̄ autoritate capituli, quod nullus eorum habeat vocem in capl̄o, nec recipiat distributiones, in vtrisque erit seruanda: & sic videntur voluisse do.de Rota. Si autē esset solum io receptis autoritate Papæ, tunc in receptis autoritate capituli seruanda esset opi. Io. An.& Io. Cal. tñ ipsi d̄ñi.de Rota vīr dicere in vtrisq; cōsuetudinem curię Romanæ fuisse, quod neuter eorum babeat vocem, neq; quotidianas distributiones, & pro eo quod dixi superius post Inn.& Compost. licet canonicus, seu ille, cui facta fuit collatio canonicatus, debeat vocari ad electionem, licet non fuerit installatus, bñ facit, quia collatio canonicatus hēt vim electionis & confirmationis, vt voluit gl. io c.j.de elec.io vj.& ideo vr̄ quod sicut electus confirmatus habet potestatē administrandi, licet non fuerit installatus j.de elect.trāsmissam. Item vr̄ quod ille, cui facta est collatio canonicatus, habet potestatem administrādi ea, quæ spectant ad ius canonicæ, & p̄n̄r videtur quod possit dare vocem, cum illud sit de iure canonicæ. j.de ele. io Genesi. & c.q̄ sicut. licet non fuerit iostallatus. nec ob. quod habetur j.de offi.arch.vt nostrum. vbi vr̄ quod installatio debeat fieri in beneficijs: quia illud verū, vbi hoc habet consuetudo: vt voluit Inn. io d.c.transmissa. nec ob. etiā prędictis quod habetur in c.eum qui.de præben. in vj.qa ibi loquitur, q̄n quis violenter intraret possessionem beneficij, q̄d nō est licitum: vt ibi ēt tangit Io. An.& sic per illum tex. non p̄hibetur, quo minus electus cōfirmatus possit possessionem beneficij vacantē accipere. Nā illud vr̄ esse permissum per ea, quæ hñr in d.c.transmissam. nō violando literam. Nec ob. etiam prædictis quod hr̄ in c. relatum. el ij.j.de testa.q̄a alio casu loquiẽ. Nam ibi loquitur q̄n canonicus decedit sine hærede, quo casu bona sua spectant ad capl̄m, quod ei succedit: non aūt ad successorem eligendum. Nec ibi tractaẽ, an si successor postea eligatur, & confirmetur in canonicum, an sit uocandus ad electionem. Et sic per prædicta videtur posse defensari opin. Inn.& Compost. videlicet quod vbi non viget consuetudo de installando, receptus in canonicum sit vocandus ad electionem, ēt si non fuerit installatus. Do. tñ Pe. de Ancona in d.c.eum. qui transibat cum opi. Archi. Sed vt dixi satis videtur posse defensari opin. Innoc.s̄.relata.

29 ¶ † In glo. integratę. ibi, nisi quatenus petitum est sup.q̄a sententia debet esse conformis petitioni. j.de sinio. licet Heli. & l.ut fundus. ff. cōi diui. hæc tamen solu. non videtur omnino tuta, q̄a ex quo fuisset ruptus numer⁹ et præbendarum, vr̄ q̄ Papa ex officio debuisset mandare antiq̄s canonicis, vt præbendas suas communicarent nouis, vel saltem non debuisset mandare, vt antiqui remanerēt in integritate suarum præbendarum, si id de iure fieri nō debebat, cuius tñ contrarium hic fecit. Ideo forte gl. hic dedit secundam solu. quæ est valde notabilis, videlicet q̄d

30 licet per † receptionem canonicorum vltra numerum rūpatur numerus canonicorum, nō tñ rumpitur numerus præbendarum: & idem voluit gl. in c.p̄ illorum. j.de præben. & ratio diuersitatis potest intelligi ex bis, quæ nota. Inn.& Ioan. An. in c.maioribus. j.de præben. nam numerus canonicorū consistit in iure canonicali. Numerus autem præbendarum, & ipsa præbenda consistit in facto, & in temporalitate, & in ea constituenda requiriẽ factū, vt constituatur ex certis possessionibus vel redditib. & ideo facilius rumpitur numerus canonicorū, q̄ numerus p̄bēdarum cū facilius tollaẽ ius, q̄ factum l.in bello. §. factæ. alias facti. ff. de cap. & postli. reuer. & facit q̄d no. per Ioā. And.& Inn. in præalleg. c.maiorib. Et ista sc̄da sol. cōiter teneẽ. Alij tñ dixerunt, & tertio, quod antiquæ p̄bendæ fuerunt conseruatæ canonicis antiquis ex vi protestationis, vt tetigit gl. in verbo sine præiudicio. Sed certē etiam sine protestatione p̄cedit litera, per id quod dixi in p̄cedēti solutione. ¶ Sed iuxta prædicta insurgit dubiū, quia si verum est, q̄ isti canonici non intelliguntur venisse contra numerum præbendarū: quare non fuerunt ipsis antiquis redditus superexcrescentes cōiter assignati. Respondet Inno. q̄ illud fuit ex virtute conditionis tacite subintellectę videlicet nisi intantum excresceret facultates ecclesiæ &c. de qua in litera. & idem etiam sequitur hic Hosti. Et no. bene quia vidētur prædicti sentire, quod hic loquatur etiam de superexcrescentib. redditib. ex antiquis præbendis, & sic facit ad id, quod dixi in gl. super verbo industria. videlicet vt iste tex. intelligatur indistinctè quaſcunq; redditus superexcreuerint. & pro hoc etiam facit, quia iuxta facultates ecclesiæ debent poni seruitores in ecclesia. j.de insti. c.j. ergo multo fortius canonicis receptis debebit prouideri de ipsis superexcrescentib. ex q̄no de illis potest prouideri. ¶ Item aduerte, quia si numerus præbendarum non est ruptus, vr̄ quod Papa non debuerit mandare fructus superexcrescentes assignari canonicis nouiter receptis in præbendas: nam s̄m hoc non stabit numerus antiquorum, immo etiam erūt aliæ, & tamē hic contrarium mandatum fuit per Papā. Quid igitur dicendū? vt tangit hic do. Ant. de Bu. dubium vr̄ in hoc, an

31 † p̄p excrescentiā reddituum & receptionē factam vltra numerū rūpaẽ etiam numerus præbendarum ipso iure; an vero

an vero non rumpatur numerus præbẽdarum ipso iure, sed sit in facultate rumpendi. Inno. hic posuit vtranque opin. Nã primo dicit non rumpi numerũ pbendarũ ipso iure, sed etiam in facultate rumpendi. quia ex ipsis redditibus superexcrescentibus poterunt nouæ præbẽdę creari vltra numerum antiquarum. Secunda fuit opin. quod ipso iure rumpatur numerus præbendarum & hoc quia vr̃ existere conditio resolutiua numeri ipsarum præbendarũ, quæ tacite subintelligebatur, videlicet nisi intantũ excrescerẽt facultates &c. facit quod hr̃ in l. ij. ff. de in diẽ adiect. & in l. Titius. ff. de excu. tut. in quibus conditio resolutiua vr̃ resoluere ipso iure. & propterea hoc dicit hic Inn. & idem Compo. quod si in tali ecclesia, in qua super excreuerunt facultates, fiat impetratio etiã vltra numerũ, licet nõ sit facta mẽtio de numero, quod nihilominus tenebit impetratio: quia vt dixi post excrescentiam facultatum intelligitur numerum esse factum. Et videntur vel le prædicti quod intelligat̃ esse fractus numerus canonicorũ, & præbendarum. facit etiam ꝙ no. ipse Inn. in c. dilectus filius T. j. de præben. vbi idem vr̃ voluisse. Sed ꝯ istã opi. facit si ruptus intellr̃ numerus præbendarum, & quod antiquę pbendæ redactæ fuerint ad cõionẽ. facit quod habet in c. si. de ꝯce. preb. in vj. & quod ẽt dixi in euidentiali. & th̃ ꝯrium hic dr̃. d. Ant. de But. hic satis dubitauit de isto articulo. Et finaliter tenet, qđ nõ est ruptus numerus præbendarum ipso iure, sed est in facultate rũpendi augmentatiue per id quod hr̃ in c. dilecto. j. de præb. ibi dum dicit augmentare valeant numerũ prębendarũ, & quodã ius spirituale de nouo creando: & sic non rumpet̃ numerus ad finẽ, vt antiquæ prębendę deãnt reduci ad cõionem oĩum: sed rumpet̃ ad finẽ, vt remanentibus antiquis præbendis in suo statu augeat̃ numerus pbẽdarum vsq; ad numerum qui poterit fieri ex superexcrescentib. verbi gratia. Si tot sunt superexcrescentes redditus, ꝙ ex eis possent fieri quatuor præbendæ, tunc debuissent ex illis creari quatuor præbendæ, & cuilibet eorum vna assignari: & sic reductus esset numerus præbendarum & canonicorum ad numerum antiquũ ipsius ecclesiæ Ferrarien. in qua olim erat numerus 18. canonicorũ & 18. præbendarum: vt dicebat Egi. & tetigi super text. Et istud procedit qñ in ecclesia olim erat numerus statutus maior, q̃ esset de præsenti, vt erat in casu capłi, quia restrictus fuerat numerus ad 14. canonicos. 14. præbendas, licet olim fuisset numerus 18. canonicorum & 18. prębendarum. Sed vbi antiquitus non fuerat alius numerus statutus, sed solum vnus numerus erat statutus, qui reperiebatur esse tempore quo superexcrescebant redditus. tunc dicit do. Ant. de But. quod isto casu præbendæ, quæ creabũtur ex ipsis superexcrescentib. orient̃ cũ recepto ad illas & extinguent̃ ipso mortuo, per id quod hr̃ in simili, j. de præben. in c. dilecto. Sed ista opi. mihi non placet: immo vr̃ qđ etiam si non reperiatur alium numerũ antiquitus fuisse in ecclesia, tñ rumpat̃ numerus præbẽdarum augmentatiue vsq; ad numerum qui fieri poterit ad numerum superexcrescentib. Si forte sufficiant pro quatuor censebit̃ deinceps quod sit numerus prębendarũ 18. si in ecclesia fuisset numerus 14. & si redditus sufficerent ꝓ trib. tñ: tunc fiant tres ex supexcrescentib. & sic esset numerus 17. pbendarũ, & canonicorũ. & si solum duę ex illis superexcrescentib. fieri possent: tunc si fiant esset numerus 16. præbendarũ & canonicorũ. & idẽ erit iudiciũ hoc casu de istis prębẽdis nouiter creatis, qđ iudicabit̃ de antiquis. Et sic non expedit dicere quod ius talium præbendarũ nouiter creatarũ oriatur cum recepto ad illas, & extinguat̃ cũ illo extincto: immo vt dixi erit iudicandum de qualibet illarũ nouiter creatarũ, qđ iudicabit̃ de ipsis antiqs, & ista vr̃ esse mens literæ rectę, & diligenter cõsiderando eam. Et per pdićta põt inferri, nunqđ stante certo numero in ecclesia, si superexcrescant redditus, & fiat impetratio in tali ecclesia vltra numerum: quia forte nulla de antiquis pbendis vacat, an tenebit impetratio. Et clarum est quod si fieret impetratio postq̃ creatę essent nouæ prębendæ ex superexcrescentib. ꝙ teneret impetratio, dũmodo nõ fieret vltra nunerum ipsarũ nouiter creatarũ ex supexcrescentib. Si autem redditus superexcreuissent, sed nõdum creatæ essent aliquę prębendæ ex illis, an tenebit tũc impetratio, est magis dubium. Inn. & Compo. tenuerũt qđ sic, vt superius dixi do. Ant. de But. hic vr̃ velle ꝯrium ex eo, quia si forte Papa sciuisset numerum in ecclesia, licet sciuisset de supexcrescentia reddituũ forte mãdasset redditus superexcrescentes applicari vtilitati ecclesiæ, vt fecit in c. fi. j. de ver. sig. Et ideo ex quo non est facta mẽtio de numero literæ, videntur surreptitię. facit c. cõstitutus. j. tit. j. & ita tenebat hic recolendæ memorię do. Gasp. de Cal. per preallę. c. ꝯstitutus. Et hoc dicebat d. Ant. de But. procedere qñ nullus fuerat receptus sponte in canonicũ per capłm vltra numerũ. Si aũt aliqs fuisset receptus spõte per capłm vltra numerũ: tunc q̃a fuisset corruptus numerus canonicorum, j. de prębend. pro illorum. licet non rumpatur s̃m eum numerus præbẽdarũ, vt etiã superius est tactũ. Dicit quod nõ est necesse facere mentionem de numero: quia sufficit numerũ canonicorũ esse fractũ, vt non sit necesse in impetratione facere mẽtionẽ de numero: licet remãsent numerus præbendarũ, per ea quę hñr in d. c. pro illorũ. Sed certe vr̃ posse dici, quod etiã si nullus fuerit sponte receptus per capłm vltra numerum: tñ teneat impetratio facta a Papa, etiam non facta mentione de numero: licet aliqua antiqua præbẽda nõ vacet, ex quo superexcreuerunt facultates: ꝓut voluit Inn. & Cõpo. valeat ipsa impetratio: quia satis est verisimile, ꝙ si Papa sciuisset superexcrescentiam fructuum, mãdasset istũ recipi, & sibi ꝓuideri de superexcrescentibus cum tot poni debeant seruitores in ecclesia, pro quot sufficiũt facultates. j. de institut. c. j. nec ob. prædictis. c. fi. de ver. sig. quia ibi non loquitur qñ Papa scribebat pro aliquo recipiẽdo in canonicum: sed quo ad alium effectũ: nã ibi ad instãtiam capłi, quod dicebat diminutas facultates: Papa dederat prãtem aliquib. moderandi numerum, quia non erat verum diminutas esse facultates, sed potius supexcreuisent declarat. quod quib. dedit potestatem moderandi poterunt confirmare numerum, & facere cõuerti in vtilitatem ecclesię redditus superexcrescentes: & sic no facit ad propositum. quia ibi non erat qui impetrasset a Papa se recipi in canonicũ. Sed in ꝓposito facta fuit impetratio: ideo debet tenere, etiam non facta mẽtione de numero, vt voluit Inn. ex quo potest prouidere superexcrescentibus, nam vt dixi satis est verisimile quod si Papa sciuisset superexcrescẽtiam, ex qua potest prouideri, dedisset literas: licet non fuisset facta mentio de numero. ar. d. c. j. j. de instit. nec ob. etiam prædictis præalle. c. constitutus. quia debet intelligi, qñ redditus non superexcreuissent. & per prædicta potest inferri, quid iuris si redditus supexcreuissent solũ essent sufficiẽtes pro vna præbenda? & forte sunt quatuor, vel duo, aut tres vltra numerũ recepti ꝑ capłm quid fiet hoc casu. Io. And. hic dicit ꝙ debebit̃ primo recepto, si appareat quis primo sit receptus. & si non appareat electio erit capituli, vt de illis fiat vna prębẽda, & detur illi quem elegerit capitulum. arg. j. de iure patr. cum autem. & de rescript. duobus. in vj. Innocẽ. vero hic dicit, quod cum omnibus supernumerarijs prouideatur, quando hoc fieri potest, ita quod quilibet habeat suam præbẽdam: multofortius s̃m eum debebit ei prouideri, qñ redditus non sufficiunt oibus: & sic debẽt redditus tunc omnibus supernumerarijs cõicari. Et istam opinio. videntur finaliter tenere do. Io. And. & do. Ant. de But. quando nõ apparet quis primo fuerit receptus. Mihi videtur quod rationabilius sit, quod si redditus sit pro vna præbenda, qđ de illis fiat vna, & seruet̃ qđ der̃ primo recepto: vel si nõ appa-

plu.arcen.licet Barto.in d.l.ij.C.de litigio.per d.§.Iulianus,dixerit indistincte quod per contestationem litis in personali fit actio litigiosa,sed non res per.d.§.Iulianus. Sed certe ille §.hoc non probat vt dicit: & ipse idem aliter dicit in l.fin.ff. de litigio. dictum tamen præfactum, quod quando agitur personali etiam per contestationem non fit res litigiosa,sed solum actio, tenuit hoc Inno.& Compost.& Io.An.& do.Anto.de Bu.& etiam ipse idē Io.And.j.vt lit.pen.in c.fi.super glo.sed ista opi.non est vera,vt prædixi per d.l.ij.C.de litigio.& satis miror quod do.Anto.de But.transtuerit cum illo, considerato φ optimus Legista fuit, & considerato etiam quod repetierit istud capitulum: & sic mirandū est quomodo transtuerit cum opi.pdicta tenendo autem opinionem veram quā dixi,planus erit intellectus literæ,quia per contestationē litis fuit inductum vitium litigiosi nedum super actione, sed et sup re,licet ageret actione personali:quis Innocē. Cōpo.& cōiter doc.hic dixerint contrarium,vt s.dixi,qđ tene menti,quia ista est veritas, licet Bar.aliqualiter variauerit.Et per prędicta etiam non obstabit, si dicatur φ canonici non debent priuari sua possessione lite pendēte. j.vt lit.pen.c.j.in fi.& per totum.& sic vř,quod cum ante litem motam canonici essent in quasi possessione confetendi pbēdas,qđ illas et potuerint pferre post litē motā: & sic vř, quod collatio præbendę facta per eos alteri deberet tenere,cuius contrarium hic dr:nam potest respōderi, quod possessor potest vti sua possessione lite pendēte:dummodo illa licite vtatur, & non contra iuris dispositionem,prout contingeret hic,q́n conferrent præbenda, quæ est affecta vitio litigiosi, si alteri cōferatur quam illi cui debeatur. & iuxta id quod hř in l.ij.& fin. C.de litig.

36 ¶†Et per prædicta et pōt inferri ad id, qđ tetigit hic Cōpo.qui q́rebat,quid si receptus in canonicum per capłm petit a capitulo præbendam vacantem coram competenti iudice,& facta litis contest.capłm illam confert alteri. Vel si aliquis petit confirmationē electionis ad canonicatū,vel archidiaconatum,& lite contestata capłm confert canonicatum,vel archidiaconatū alteri:an collatio eo ipso sit irritanda,etiam anteq̄ cōstet de iure actoris:videretur dicendum quod sic,per id quod hř.j.de arbit.ex parte. & de iure patro. ex literis.& j.vt lite pen.per totum. In ɔ̄riū facit,quod hř de restu.in integ.cum venissent.Itē quia vitium litigiosi non vř habere locum,nisi vbi de dn̄io mouetur lis.C.de litigio.auth.litigiosa.sed iura non vnř esse in bonis nostris. ff.de vsufr.lega.l.j.ergo de illorum dn̄io lis non vř esse posse.Compo.hic sequendo Innoc. dicit, quod quoties quis aliquam rem corporalem dicit sibi datam,non aūt dicit suam esse ille, a quo petitur potest sine vitio litigiosi illam alienare.Et item dicit, si petatur confirmatio electionis,etiam si ante electionem fuerit appellatum ad Papam: quia licet appellatio deuoluat cām ad Papam,non tñ deuoluit potestatem conferendi,& si diceretur φ cassandum est id,quod fit post appellationem.Respondet quod verum est de his,quę spectant ad iudicem, vel causæ processum: & si reciperentur testes,vel ferretur sñia. Nam talia bene cassarentur probata appellatione legitima: applō vero non pertinet ad processum, ex eo q̄a causa pendente,maxime appellationis, possessio non debet parti auferri,cum illud censeatur esse de processu, vt possessor in sua possessione nō molestetur.j.de appe.cum teneamur. & facit quod hř j.de præben.licet Eps.libr.vj. Et sic intelligit hic Compo.id,quod hic dicit de præiudicio partiū,quo ad possessionem: vt si vna pars reliquā possessione priuasset. Nec obst.prædictis c.ex parte. j.de arbit. quia ibi lis mota non impediuit electionem vltimo facta à capłō,sed præcedens electio nō cassata. facit quod legitur,& notatur j.de elec.auditis. super hoc tamen bodie dicendum,prout hř in c.j.& ij.j.vt lit.pen. li.vj. ¶ Itē non obst.prædictis c.ex lris.j.de iur.patro. Nam dum ibi dicitur tanq̄ cōtrouersia esset, subaudiri debet maxime, fm Compo.¶ Item non ob.fm eum,quod lite pendente nihil est innouandum:quia vt dictum est s.illud habet locum,cum lis pendet de dn̄io, quasi motio litis personalis non facit rem litigiosam fm eum,cum per ipsam nō contendatur de dn̄io, per id quod habetur in d.auth.litigiosa.C.de litig.& per prædicta etiam dixit Compo.φ si Eps agit contra aliquem, vt remoueatur ab ecclesia & lit. pē. ipsam ecclesiam conferat alicui lis mota non impediet collationem Epi: intellige si vere vacabat ecclesia de iure.Nam alias non posset conferri,anteq̄ esset priuatus tenens illam.Si autem esset quæstio de dn̄io,tunc si aliquis dicat præbendam esse suam:tunc si ille a quo tenetur ipsa præbenda ipsam alienaret, bene incideret in vitium litigiosi.Nec ob.qđ dictum est iura non esse in bonis nostris: quia respōdetur quod saltem sunt in quasi bonis. sicut & quasi possidētur.ff.de acq.rer.do.l.seruus.§.incorporales. Aduerte tñ fm Compost.quod si præbenda vel res,de cuius dn̄io vertitur quæstio,alienetur a tertia persona,quod id fieri potest sine vitio litigiosi:si tñ,phibitio fiat litigantibus tātum actori videlicet & reo.l.ij.& l.fi.C.de litigio. & l.ij.ff.de litigio.Itē et aduerte,φ licet prohibeatur voluntaria alienatio rei litigiosæ,non tamen prohibetur necessaria.ff.de rei ven.l. his a quo.& l.seq.facit quod no.Ioā. And.de elec.dudum.el ij.in verbo, irritum.& sic residet hic Ioan. And.ante glo.Et sic in effectu vř sequi opi.Inn. & Compost.quod lis mota super actione personali etiam lite contestata non inducat vitium litigiosi. Sed contrarium vř verius per id,quod habetur in l.a.C.de litigio.& per id quod superius dixi.¶ Vlterius potest opponi contra tex.in eo,quod dicit circa finem. Iā vř quod Papa debuerit mādare,quod omnia innouata post litem motam debuerint reuocari:non autem illa tantum, quæ coram Ferrarien.Episcopo fuerunt innouata, per id φ hř j.vt lite penden.per totum.¶ Pro cuius contrarij solutione est sciēdum,φ litera in fine,dum dicit post motam q̄onem, potest dupliciter punctari: vno modo quod hoc verbum coram Episcopo,coniugatur cum verbo innouata,quod est in fine:& dum dicit & post motam quæstionem, intelligatur scilicet coram Papa.¶ Alio modo quod non coniungatur cum d.verbo innouata.sed eum verbo,motam. & ista regula est magis cōis.Nam fm veritatem corā Episcopo Ferrariē. primò petierunt sibi fructus assignari fm Host.& Pe.Et fm istam punctationem non obst. contrarium,quia omnia innouata post motam litem fm hoc reuocabuntur.Sed Innoc.hic in vltima sua gl.sequitur primā punctatione, dicens quod ex quo de his præbendis, vel possessionib.agebatur corā Papa, vel eius delegato, illud negotium videtur Papa ad se reuocasse: & ideo alij inferiores non debent se intromittere per id, φ habetur j.de offi.deleg.licet.& ij.q.vj.c.quis. & propter hoc dixit de innouatione coram Episcopu Ferrarien. non autem ex eo, quia omnia innouata lite pendente non debeant reuocari: & sic non obstabit contrarium etiam secd'm istā punctuationem.Si autem essent indices pares, qui eodē tempore de aliqua de re cognoscerent: tunc dicit Innoc. φ licet vnus eorum aliqua re cognoscat, nihilominus tenebit, φ fiet ab alio super illa: & sic vtriusq; processus valebit.Fatetur tamen, φ pars tunc posset recusare laborem litigandi super eadem re coram diuersis iudicibus. Nam posset petere,q́n molestaretur coram secundo, ad primum remitti: φ si non fieret, licitē posset appellari.ff. quibus reb.ad eundem iud.ea.l.j.& l.si pariter.ff. de libe. cauf. & sic dicit Compost.factum fuisse in quadam causa Mediolanensi: vbi super vna præbenda octo litigabant coram diuersis iudicibus. Nam Papa mandauit, quòd omnes irent ad vnum,aliàs si non peteret pars legitimus esset processus coram vtroque habitus.argum.l.pen.ff.de petit.hæredit.& ff.de rei vendic. in l.is a quo. saluo semper

37 per eo.quod habetur de rescrip.dispendia.libr.vj.¶ † Sed tunc iuxta prædicta surgit dubiũ, quid si separatim vnus
a pronuntiet * pro, alter contra: quæ sententia valebit: Dicit Inno.& Compo.quod valebit prima sententia, si non appellatum ab ea, & nõ scḋa: qa non esset cõtra res prius iudicatas: & sic non debet valere ꝑ id qđ hr̃ ij.q.vj.diffinitiua.& in l.j.C.qñ ꝓun.nõ est nec.qđ intelligit do.An. procedere, nisi fuit notificata scḋo iudici, & coram eo ꝓducta: qa tunc vr̃ scḋa lata contra notoriũ & sic nõ valet per id quod hr̃ de appel.in c.inter cęteras.secus si nõ fuisset notificata secundo iudici per id, quod hr̃ de re iudi.c. inter monasterium.vbi plene de materia, an & qñ sententia contra sententiam valeat, & per legistas in d.l.j.C.qñ prouo.non est neces.Si aũt fuisset appellatum ab ipsa prima sententia, tunc appellans in causa appellationis, tuare poterit se per scḋam sententiam, si ab illa non sit appellatum, cum ex eo oriatur exceptio peremptoria, quæ in causa appellationis potest opponi, vt legitima, vt not. j.de testi.fraternitatis.& C.de tempo.appellatio.in l.per hanc.Si autẽ simul appellassent, quis prius ꝓnuntiasset. tunc quæ sententia debeat præualere: recurre ad c.fi.j.de re iudi.qa illa, quæ reperietur lata pro actore in casibus specialibus ibi positis: alias præualebit sententia lata pro reo.Item aduerte, inquantum dixi s̃.quod Papa cognoscendo causam illam ad se intelligitur reuocare. Inno. vr̃ hoc limitare. Nam intelligit illud verum quo ad alios tantum, qui litigant coram ipso secus credit quo ad alios qui non litigant coram ipso.& ideo ſm Inn.& Cõpo.valeret iudicium super illa re habitum coram inferiore inter vnum ex litigantibus, & quendam tertium.facit qđ habetur j.de appellati.c.Romana.§.in alium libro.vj.Et ſm prædicta debet intelligi dictum c.licet.de offi.lega.& dictum c.q̃uis.iij.q.vj.& litr finis istius c.ſm Inno.qui et dicit, ꝙ aliud est Papam ad se negotium ex certa scientia reuocare, quo casu videtur reuocare quo ad oẽs: & aliud
40 tantummodo de causa cognoscere.quia tunc solum quo ad litigantes vr̃ negotium ad se reuocare per c. vt nostrũ.
b j.de appel.& j.lite penden.ecclesia.ij.Sed certe opi. Host. vr̃ intelligenda ſm opi. Inn.quia limitata causa limitatũ debet parere effectum, per id quod legitur & not.in l.ita autem.in prin.ff.de adm. tut.& in l.in agris.ff.de acq.rer. do.& hanc opi.etiam tenuit hic do. Anto.dicens, ꝙ processus inferioris nõ valebit, si Papa proprio motu, vel ex certa scientia manu apposuit: secus si ad petitionem partis, nisi hoc sciuerit iudex inferior, per id quod hr̃ j.de appel.si duobus.Circa hoc tamẽ, qñ Papa proprio motu reuocat, adde quod dicerut j.de rescri.cęterum. & eo.tit.cũ
38 contingat.quod etiam ibi nota.per do.Inn.¶ † Iuxta prædicta etiam potest quæri pro intellectu text. in fi.an indistincte debeat fieri reuocatio innouatorum lite pendente.dicit Io.An.post Inn.in c.Episcopi. de rebus eccle.nõ alie.ꝙ non: imo prius debebit præcedere causæ cognitio, an fuerit innouata, & an fuerit innouata ꝯtra ius: nę alias lite pendente quis priuetur cõmodo suæ possessionis cõtra id, qđ hr̃ xvj.q.iiij.in c.volumus. & de iure patro.in c. consultationib.ſm Inn.& Compo.& idem Guil.in Spe. in tit.de app.§.j.ver.quæro.& facit quod not.Io.And.post Inn.in c.epi.de reb.eccle.non alie.¶ Sed aduerte, quia dictum est de causæ cognitione præmittenda, vr̃ facere in contrarium l.ædiles.§.Item sciendum.ff.de edil.edic. vbi dr̃ ꝙ ea, quæ contingunt post lit.contestatam, spectant ad iudicis officium.Et si diceres quod illud habet locum, qñ idem est iudex, qui reuocat: & quo cognoscente, aliqua sunt innouata, non videtur bene dictum: quia eodem modo debet procedere successor, quo primus succedere debebat.l.mortuo.ff.de iudi.ideo aliter respondet Innoc.& dicit, quod illa lex ædiles. non dicit summatim non esse cognoscẽdum de his, quę post litem conte.occurrunt, & non ea quæ ante, nisi expresse petantur facit quod no.In.

39 no.de exces.præla. in c.tanta.¶ † Vltimò possunt formari tres, vel quatuor oppositiones. Prima est, qa videt̃ quod canonici nõ possunt facere statuta sine consensu Episcopi, per id quod legitur & not.de verb.sig.c.ij.in vj.& quod dictum fuit s̃.eo.cum oẽs.Solutio.potes intelligere quod hic fecerit statutum de consensu Episcopi, licet hic non dicatur: vel dic quod hic confirmatũ fuit statutũ per sedẽ apostolicã ex certa scientia, vt innuit̃ in ver. verum ideo tenuit statutum, licet ꝯsensus Episcopi non intercesserit, alias non tenuisset, vt in contrarijs. ¶ Scḋo põt opponi, quod ad vnã præbendã non possint duo recipi, per id qđ hr̃ j.de præbẽ.maiorib.Solutio.dic, ꝙ cum litera dicit ad eam, debet exponi.i.ea vacante.& sic non ponitur forma receptionis, vt etiam voluit gl.hic in verbo, ad eam. Vel scḋo dic ad eam.s.ecclesiam. & sic facit relationẽ simplicem, & non in spẽ.facit l.diuum.cum ibi not.C.de iniurijs.Sic in simili, cum dr̃ mulier damnauit, quæ saluauit. ¶ Tertio põt opponi, quód ad præces vel instantiam alterius non debeat cõcedi beneficium, qa etiam præces inducunt simoniam, j.de æta.& quali.in c.tuã Solue, quod hic debet intelligi de precibus spiritualibus: secus si non essent spirituales, sed carnales: de quo in d.c.tuã.¶ Quarto põt opponi, quod ad vacaturas præbendas non posse fieri receptio. de conces.præbend.c.ij.cuius contrarium hic innuitur in ver.mandamus.Solutio.quod ibi ponitur intentio canonicorum, qui de vacaturis, & non de superexcrescentibus volebant prouidere: non autem ponitur forma receptionis.& sic non obst.contrarium ſm Innoc. Hosti.& Petrum.& hęc sufficiant de istis oppositionibus. ¶ Vltimo est aduertendum propter id quod, s̃. dixi circa materiam protestationis.inquantum dixi ꝙ aliqua, sunt de materia protestationis, dubia in dicta materia, quæ nõ sunt bene per Doc.declarata. Nam duo potissime vident̃ esse dubia in materia prædicta, quę non videntur esse ple
40 ne declarata. Primum est, † quando fit ꝓtestatio ad hoc, vt protestatio ꝑiudicet, sufficiat aduersarium tacere, & nõ
b contradicere: an vero requiratur consensus aduersarij.
Secundum est an protestatio, vel pactum contra substantiam actus vitiet actum: an vero vitiet̃ ꝓtestatio vel pactum.¶ Circa primum est aduertendum, quod in hoc videntur esse opi. Nam gl.iuris ciuilis vr̃ velle, qđ sufficiat taciturnitas.in l.si fideiussore.in princ.qui satisda.cog. & idem vr̃ velle gl.in l.fi.§.itẽ si prædixerit.ff. nau.cau.sta. Item voluit gl.iuris canonici in c.j.ſm Dy. glo.vero in c. Cumana.de elec.in tertia gl.videtur tenere ꝯtrium.videlicet quod requiratur expressus cõsensus.& idem ibi tenet expresse Inno.& Hosti.& idem Archi.in d.c.j.do. Flo.hic vr̃ velle, quod requirat̃ similiter consensus expressus per id, quod legitur & not.in d.c.Cumana.in iij.glo.do. Ant. de But.vr̃ hic circa primum articulum protestationis, & circa secundum casum dicti arti.ver.si vero factum, & cõsensus facti tenet, ꝙ sufficit non ꝯdicere.& idẽ tenet circa quartum casum dicti articuli in ver.si vero factum dependet.contrarium vr̃ in scḋo articulo materiæ protestationis.¶ Circa secundum casum dicti articuli in ver.si factum est ibi tenet, & idem tenet circa tertiũ casum dicti articuli.Bar.in l.non solum.§.morte.ff.de oper.no.nunc. ¶ Circa primam speciem protestationis, videlicet circa protestationẽ declaratoriam voluntatis in versi.sed quarto.concludere vr̃ ꝙ si fit protestatio ad tollendam obligationem iã ꝯtractam, vel ad impediendã obligationẽ, in quã ille qui protestat̃ incidit ex necessitate actus præambuli, vel ad impediendam obligationẽ futurã, reqrit̃ partis cõsensus per l.fi.§.item si prædixerit.ff.nau.cau.sta.& l.cum in plures.§.locatio horrei.ff.loc.secus vbi fit super aliquo actu, ex quo nõ inducit̃ prima obligatio, sed aliquod præiudicium generatur: qa tunc non requiratur consensus per l.collationis.§.j.ff.de leg.2.Et per prædicta potest inferri ad intellectũ d.§.item si ꝑdixerit.nã ſm Bart. in d.§. morte.

a Duo iudices si ꝑ nunciet diuersas sententias, quę præualet? Adde qđ iudices plures, nullo sunt discordes, qlibet eorum det sniam ferre, prout sibi videtur: ne incidat in penã statuti, disponentis, ꝙ eam ita decidant, ꝙ amplius de ea non dubitetur, sub pena. Ang. in Auth.vt iud non ex pe.sa.iuf.in prin.col.9.

b Ad hoc vt protestatio valeat, an sufficiat aduersariũ tacere, & non cõtradicere: an vero requiratur expressus consensus aduersarij. Vide Pa.de Ca. in l.si fideiussor. hic alle.in pri. vbi videt̃ distinguere. & vide hic latẽ per d. Fel.in omnibus suis cõclu.quas fecit de ꝓtestatione cum solennibus limitationibus ad omnes exclusiones quia null' magis ordinate fer ꝑ fi in dicta materia ꝓtestationis.

morte.ibi vr agi de impedimẽto obligationis, quæ ex ne cessitate vr contrahi cum nauta:quia ex quo solus tale officiũ suscepit, tenetur recipere volens intrare nauẽ cũ rebus suis,per no.in l.j.ff.sur.aduer.nau.& ideo ibi ita demum nocet protestatio facta per executorem nauis,si intrantes nauem consentiant. & hunc intellectũ sequitur Bar.in d.§.morte.& fuit originaliter Pet.de Bellaperti. vt tangitur per Cyn.in fi.in l.pacta nouissima.C.de pact. & tangitur ẽt ibi de materia Bar.¶ Sed aduerte,quia glo. in d.§.item si prædixerit,sentit ɔ̃rium.Nam subaudit ibi,maximè:sed Bar.in d. §. morte.si bene ponderentur eius dicta,vr in effectu voluisse improbare illã glo.sed in d.§. nititur illam saluare,& dicit glo.illã procedere qñ protestatio fieret anteq̃ intretur nauim.Sed si postea fieret, tunc procedit opi.Pe.Nã sc͂dm eũ magis vr imputandũ intrantibus:ex quo intrant post protestationem,& nihil dicunt q̃ eo casu,in quo iam sunt in naui. Quis autem prædictorum intellectuum sit verior, patebit ex j.dicendis.Et not.. bene,quia vr Bart.velle ꝙ in casibus , in quibus dixi post eũ requiri consensum.Pro huius articuli declaratione potes concludere , quod aut protestatio fit ad conseruãdum ius protestantis:aut ad declarandum factũ ipsius protestãtis, ꝙ poterit multipliciter intelligi : aut fit ad præiudiciũ iuris aduersarij ipsi aduersario:aut fit ad tollendũ vel limitandũ obligationem quandam eum aduersario cõtractã: aut fit ad impediendam obligationem, in quã protestans incidit ex facto circa eum per superiorem gerẽdo. Primo casu non exigitur consẽsus aduersarij,vt l.collationis.§. j.ff.de lega.ij.& l.si debitor.§.j.ff.quibus mo. pig. vel hyp. sol.et not.Bar.in d.§.morte.in loco præalleg. Primo casu non exigitur.Secundo casu,qñ fit ad declarandum factũ protestantis,dic idem:quia tũc fit super eo, quod pendet a potestate protestantis.ideo non requiritur cõsensus aduersarij per id,quod legitur & notatur in l.si quis.ff. de iudi.Exemplũ,quando quis protestatur quod respondet negando narrata,prout narrantur,non tamen animo litem contestandi.& quod hoc casu non requiratur consensus aduersarij,no.Bar.in l.j.C.de lit.contest.& do. Ant. hic in materia protestationis, in secundo articulo circa quartũ aut quintũ casum dicti articuli.Tertio casu,qñ fit ad præiudicandũ iure competenti aduersario ratione prælij fori: & tunc vr quod sufficiat aduersarium tacere, & non ɔ̃dicere,vt est gl.ordinaria & notabilis,cum qua cõiter transeunt Doct.in l.si fideiussor.in princ.ff.qui satisda. cogan. Quarto casu qñ fit ad præiudicandum alteri iuri ɔ̃petẽti aduersario.& tunc videẽ velle glo.in c.in Genesi. de elec. & Io.Mo. in regula, in generali.in vlti.charta. in ver. sed nunquid perficio.alias protestatio possessor tollit. de reg. iur.lib.vj.qđ si protestãs innitat iuri cõi, non requiritur expressus ɔ̃sensus aduersarij.& sic vr intelligere c.Cumana.de elec.secus si protestans nõ innitit iuri cõi: q̃a tunc requirit ɔ̃sensus expressus aduersarij . & sic vr intelligere c.in Genesi.de elec.& idem vr tenere d.Anto.de Bur.hic circa fi.sc͂di articuli.Sed glo.Inno.& Host.in d.c. Cumana.& Hos.de arb.in d.c.j.tenẽt similiter hoc,quo casu qñ fit protestatio ad præiudicandum iuri aduersarij, requiratur expressus consensus,nec sufficiat taciturnitas,& pro hoc ẽt alleg.quia licet protestãs crederetur contra se,nõ tamẽ crederetur pro se per id,qđ legitur & no. in l.de ætate.§.j. ff.de interrog. act.& in c.fi.de confes.& pro hoc ẽt facit,quod vbi agitur de præiudicio,tacens non habetur pro consitente.l.filiusfamilias.§.in iure. ff. de procura.& in l.vitiũ.ff.de seruitu.rusti.prædi.facit quod no.per Inn. & Compost. in d. c.in Genesi.& per glo.de regu.iur.qui tacet. lib. vj . Item quia lite pendente non tollit commodũ possessionis.j.vt lit.pen. c.j.& per totũ. ergo nec protestatio,vt tangit Io.Mona. in loco præalleg. In cõtrariũ facit , quia aduersarius cõtradicendo dictæ protestationi potest impedire effectum dictę protestationis: ergo si nõ contradicit, videtur tacitè consentire.ar.l.sępe.ff.de re iudi.facit qđ not.per gl.in l.Caius.ff.de app.& in c.nonne. de ꝓsum.& ideo de iure vr verior opi.glo.quæ hr in d.c.j. proqua ẽt bene facit, quod no.gloss.in d.l.si fideiussor. in prin.ff.qui satisd.cog.& in d.l.fi.§.itẽ si prædixerit.ff.nau. cau.sta.& pro hac parte ẽt facit, videlicet quod sufficiat taciturnitas:quod legitur & no.in l.filiusfamilias.ff.ad Macedo.Nam qñ iungitur patientia,seu taciturnitas cũ aliquo actu præambulo, videtur inducere tacitum consensum ẽt in actu præiudiciali . Nam si pater intellexit filiũ velle recipere certã pecuniam mutuo per literas ipsius filij,& non contradicit,videtur consentire.& idem vr si recepisset ambasiatam per nunciũ,cũ paria sint aliquid nũciare per nunciũ,vel per literas.l.qui autẽ.§.fi.cũ sequenti. ff. de constitu.pecu.& facit quod habetur in l.j.in fi.ff. de contrah. empt.& l. consensu.de act.& obl.& ideo in proposito,ex quo in præsentia partis facta est protestatio sibi,& non contradicit,vr sibi fieri præiudiciũ. & per hoc nõ ob.ratio. Inno.& Hosti.qui dicũt,quod non debet alicui credi pro se,sed contra se per d.l.de ætate.§.j. quia illud procedit in confessione: sed hic non loquimur in protestatione declaratoria volũtatis,quæ fit parti,ideo imputet sibi pars si non ɔ̃dixit,arg.d.l.filius.& illud fortè voluit gloss.in d.§.item si prædixerit.dũ subaudit maximè, quasi voluerit,quod non sit necesse, quod expressè consentiat , sed quod sufficiat tacite consentire non contradicendo:secus autem si expressè cõtradiceret,quia tunc protestatio nõ iuuaret protestantem,per no. in d.l.si fideiussor.in prin.& hęc opi.vr de iure verior.& satis vr de iure defendi per superius dicta tamen pp autoritatem Inn. & Host.& Archi.in d.c.Cumana.quorum opin.etiam vr sequi ibi Io.An.durũ esset in practica obtinere cõtra opi. prædictorũ,& maximè qñ protestãtis interest de iure cõi: & hęc sufficiant pro quarto casu . Quinto casu , qñ fit ad tollendam vel limitãdã obligationẽ iam contractam:& tunc requiritur expressus ɔ̃sensus aduersarij, arg.l. sicur. C.de act.& obl.& l.in ɔ̃modato.§.sicut.ff.ɔ̃mo.& no.Bar. in loco superius allegato.& probatur ẽt in d.l.fi.§.item si prædixerit.ſm intellectum,quem ibi ponit Bar. Sexto casu,quando fit ad impediendam obligationem, in quã protestans incurrebat ex necessitate actus præambuli: & tũc requiritur expressus consensus aduersarij, vt est casus in d.§.itẽ si prædixerit.non violando tex.ſm vnũ intellectũ, quẽ posuit,& sequitur Bar.in d.§.morte. in loco prælle. Aut fit protestatio ad impediẽdã protestationem , quam sponte erat incursurus protestans:& ſm Bar.in d.§. morte.in loco præallega.similiter requiritur expressus cõsensus aduersarij , alias per actum sequentem vr recessum a protestatione, ꝑ id quod legitur & no. in l. cum plures.§. locator horrei.ff. locati.Sed certè ex quo aduersarius non contradixit protestationi,vr ꝙ illi videatur consentire,ex quo illum effectum potest impedire ɔ̃dicendo, & id non facit,ar. notatorum per glo.in d.l.si fideiussor.in prin.ff.q satisd.cog.& eorũ,quæ habentur in d.l.sępe.ff.de re iud. ¶ Non ob.§.locator horrei.q̃a potest rñderi ꝙ ẽt propositum in mente retentum ſm vnum intellectũ, quẽ sequitur Pet.vt refert Cy. in l. pacta nouissima.C.de pac.& tangit ẽt Bar.in d.§.morte.vel ſm Iac.Bu. dici potest ꝙ ibi ex interuallo fuit factum secutũ,& protestatio fuerit simplex, & non respiciens expressè futurum. ideo vr fuisse recessum a protestatione per id,quod legitur & not.in l.per retẽtionem.C. de vsur. & iste intellectus vr verior de iure: quem etiam vr sequi ipse Bart. in d.l.pacta nouissima. tenere tamen menti intellectum Bar.quem posuit in §. morte.Nec obst.si dicatur ꝙ intellectus Bar. positus in §. morte.videatur verior ex eo,q̃a vt ipse tangit protestatio non iuuaret sc͂dm intellectũ Iaco.de But.ex eo,quia protestatio se non extendebat ad actum ex non interuallo factũ: nõ aũt,quia videretur recessum a protestatione, prout litera

tera ibi dicere videtur:quia responderi potest, quod etiã
satis vr̃ a protestatione recedi, qñ actus nõ fit incontinẽ-
ti,sed ex interuallo.Nam protestans,qui scit protestatio-
nem non extendi ad actum fiendũ ex interuallo , sed so-
lum ad fiendum incõtinenti,satis videtur dicere velle re
cedere a protestatione eo ipso,ꝙ non facit actum inconti
nenti,sed ex interuallo.nam per hoc satis patet,quia non
intendit verisimiliter insistere protestationi: & ideo satis
põt dici ab illa velle recedere eoipso,qđ dicit factũ face
re ex interuallo,& nõ incõtinẽti:& de multiplici intelle
ctu §.locator borrei.plenè dixi in d.§.morte . Septimo &
vltimo casu,qñ fit ad impediẽdã obligationẽ,in quã ꝓte
stãs incidit ex facto circa eũ ꝑ superiorẽ gerẽdo,iuxta di-
ctũ But.qđ sufficiat superiorẽ nõ ꝯdicere,vt est tex.cũ gl.
in d.c.j.& ĩ c.diaconi.26.di.Arch.tñ in d.§.morte vr̃ velle
ꝯtriũ ꝑ notata ꝑ Inn.& Hos.ĩ d.c.Cumana. Sed oppositio
gl.satis vr̃ probari ꝑ dicta iura,& maximè per c. diaconi.
pal.cũ ibi notatis ꝑ Lau.& Hug. Et intellige ꝙ sufficit ta
citus consensus in casu dictorũ iurium,quo ad hoc,vt nõ
deiiciatr̃ ab officio & beneficio:non tñ quo ad hoc,vt pos
sit vti matrimonio contracto post susceptionẽ sacri ordi-
nis:licet interuenerit protestatio,qđ ipse recipiẽs ordinẽ
nolebat teneri ad continentiam: qa Eps expresse non po
tuisset dare licentiã,vt post susceptionẽ sacri ordinis con
traheret matrimoniũ,vt not.Archi.in præalle.c. diaconi.
& sic multominus,quo ad hoc, sufficiet tacitus cõsensus:
4 & hæc sufficiant de isto passu & articulo.¶ † Circa scđm
articulũ,videlicet an protestatio,vel pactũ contra substã-
tiam actus valeat,an verò vitietur protestatio . Cõclude,
quod aut protestatio fit contra substantiã actus, seu ꝯtra-
ctus:aut fit ꝯ substãtiã rei in dispositione deductæ: aut fit
contra accidẽtalia, sine quibus tñ res in dispositione de-
ducta esset inutilis:aut fit ꝯ naturalia ipsius actus contra-
ctus:aut fit ꝯtra ipsius actus ꝯsecutiua ex iuris dispositio-
ne,in quibus protestans non habet potestatem prẹiudicã
di.Primo casu quando fit ꝯtra substantiam actus,seu cõ-
tractus:& tunc aut in protestationem,vel pactoapposito
contra substantiam actus,seu contractus non versatur de
lictum:& tũc protestatio vitiatur,& non actus, vt probatr̃
in l.cũ precario.ff.de precari.Nam ibi patet,si conceditur
aliqua res precario , & fit pactum qđ non possit reuocari
precariũ,in tali pacto non versatur delictũ : tum quia est
cõtra substantiam actus precarii , cũ ex quo precario con
cedi debeat posse reuocari vitiatur pactũ, & non contra-
ctus,vt ibi patet.& hoc procedit,quando nõ potest cõmo
dè transire propter contractũ,vt probatur in l. vbi ita do-
natur.ff.de dona.causa mor.vbi patet,quod si dono causa
mortis rem aliquam cũ pacto,qđ non possit reuocari,erit
donatio inter viuos,quæ habebit effectũ post mortẽ do-
nantis:& sic illa verba causa mortis non erunt nomen cõ
tractus,sed significabũt causam cõtractus,hoc est qa hac
de causa mouetur donans . vnde quia hoc casu potest in-
telligi,vt protestatio seu pactũ aliquo modo compatiatur
cũ actu:& ideo nõ vitiatur protestatio,seu pactũ,vt patet
in d.l.vbi ita donatur.& ibi ẽt per Bar.& tenet ẽt do. Car.
Flo.& do.Fran.de Ramponibus de Bononia in repetitio
ne.l.fi.ff.de condi.ob causam.Item aduerte inquantũ di-
ctũ est protestationem contra substantiam actus non va-
lere:quia illud ꝓcedit qñ actus fit extra iudicium, vbi nõ
fieret in iudicio: tunc facit protestationem velut sibi con
trarium repelli per id,qđ hr̃ in c.solicitudinem.de appel.
ad fi.licet gl.ibi aliter videatur dicere. & hoc etiam videtr̃
tenere Bar.circa quartum casum primi articuli,ad finem
ipsius quarti casus. ¶ Quandoq; verò in pacto vel prote-
statione contra substantiam actus versatur delictũ, vt cõ-
tingit in casu c.fi.de condi. appo. quãdo pactũ apponitur
contra substantiam matrimonii : & tunc in odiũ consen-
tientium tali pacto vitiatur contractus matrimonii , nul-
lus alteri obligatur,vt ibi patet.Sed si vnus contrahentiũ

faceret protestationẽ contra matrimonium , & alter non
consentiret expresse,sed contradiceret, vel taceret : quia
tunc vitiaretur protestatio,& non matrimoniũ,vt not. in
d.c.fi.de condi.appo.per Io.And.& quod dixi vitiari ma-
trimoniũ,quando vterq; consentit protestationi, vel pa-
cto cõtra substantiam matrimonii,procedit in matrimo-
nio carnali,nõ in mr̃imonio spirituali:qa licèt vterq; cõ-
sentiat,videlicet ꝓfitens,seu ingrediens religionẽ.& reci
piens ad religionem,non tñ vitiatur professio, seu ingres
sus:& sic nõ vitiatr̃ matrimoniũ spũale,licèt in ingressu vl
professione ꝑ profitẽtẽ vel ingrediẽtẽ appositũ sit pactũ
ꝯ substantiã professionis,seu ingressus,ut qa profitetr̃ reli
gionẽ retentis sibi certis bonis:tñ istud est ꝯ substantiam
religionis,vt de sta.mona.c.cum ad monasteriũ.ad fin.&
reiicitr̃ pactũ p̃dictũ,& valet ꝓfessio & ingressus.vt no.gl.
in auth.ingressi.C.de sacrosanc. eccl.& in c.solet.32.q.2.
& Io.And.in c.fi.de ꝯdi.apposi.licèt alii ꝯtriũ,& nõ bene.
& hęc est cõis opi.vt patet ex no.per Io.And.in c.fi.Et est
rõ diuersitatis inter matrimoniũ spirituale & carnale: qa
in carnali consentit pacto illi,cui principaliter quærenda
erat obligatio:Sed in spirituali secus , quia in illo princi-
paliter non quæritur obligatio de eo, & in consequentiã
recipienti ad professionẽ.ideo licèt recipiẽs ad professio-
nẽ cõsentiat pacto apposito,profitẽti nõ noceat:quia non
cõsentit deus,cui principaliter quæritr̃ obligatio:ideo vi-
tiatur pactũ & non professio.Et hoc procedit siue pactũ a
principio in ipso actu ꝓfession.s apponatr̃, siue ex post fa
cto.quod vtrobiq; est eadẽ ratio, licèt gl.aliter dicat in l.
per seruum.§.j.ff.de vsu & habi.& hoc etiam tenuit Frã.
de Rampo.in repetitione d. l. fina.ff. de condi.ob cau.in
quęstione,& duabus sequentibus. & etiam do. Anto. de
Bu.hic circa prin.quando fit protestatio, vel pactum con
tra substãtiã rei in dispositione deductæ: & tũc ꝓpriè ha
bet locũ d.l.per seruum.§.j.ff.de vsu & habita.& no. Cy.
per Pe.C.de iure emphy. ĩ l.2.vnde tũc debet distingui ,
an in ipso actu apponatur ꝓtestatio cõtraria : an vero ex
post facto,vt primo casu vitietr̃ actus,secũdo verò casu vi
tietur protestatio, vt ibi patet.vnde si lego fructum dedu
cto vsu: vnde quia fructus sine vsu nõ potest vitiare lega
tũ, secus si legato fructu adimatur vsus,quia tũc vitiatur
adẽptio,vt ibi patet.Tertio casu,qñ fit ꝓtestatio ꝯ accidẽ
talia,sine quibus tamẽ res in dispositione deducta esse in
utilis. Conclude ꝙ in distinctione tũc vitiatr̃ protestatio,
siue fiat in ipso actu,siue postea,vt probatur in l.j.§.j.ff.si
vsusfru.petatr̃.Vnde si legas vsũfructũ fundi , ita ꝙ heres
non teneatr̃ præstare iter,valet legatum,& reficitr̃ dicta cõ
ditio,seu protestatio:& idem si post legatum vsusfructus
fundi adimitur iter , vt ibi probatur:& sic patet ꝙ minus
operatur ꝓtestatio,qñ fit ꝯ accidentalia,q̃ qñ fit ꝯ substã
tialia rei deductę in dispositione. Nã in primo casu indi-
stinctè vitiatur protestatio:sed ĩ secũdo casu demũ,qñ fit
post actũ.Quarto casu,qñ fit cõtra naturalia ipsius actus,
cõclude ꝙ valet protestatio & pactũ per id, quod no. per
glo.& Doc.in l.2.C.de iu.emphy. vbi patet ꝙ licèt de na
tura ꝯctus emphyteutici sit,ꝙ emphyteuta possit expelli
ipso non soluente debitũ canonẽ inter bienniũ,si est em
phyteusis ecclesiæ,& si priuati inter triẽnium, vt probatr̃
in c.potuit.de loca.& in d.l.ij.de iure empy. tamen vale-
bit pactũ si fuerit appositum, ꝙ nõ possit expelli emphy-
teuta,vt no.ꝑ gl.& Doct.ĩ d.l.ij.& bene facit,qđ no.ꝑ gl.
in l.pacta.ff.de ꝯhen.empt.Quinto & vltimo casu fit ꝯ cõ
secutiua ipsius actus,quæ consecutiua surgũt ex iuris di-
spositione, in quibus potestas nõ habet potestatẽ iudicã
di:vr̃ breuiter dicendũ,ꝙ protestatio vitiatr̃ per id,qđ legi
tur & notatur in hoc c.& in c.diaconi.28.dis.& in c.qui-
dam.5.q.j.Nam vt hic patet, protestatio ꝙ receptus in ca
nonicum nihil recipiat de canonica ad certum tempus
nõ valet,qa eo ipso ꝙ quis recipitr̃ ĩ canonicũ:tũc ex iuris
dispositione nõ debet habere inane nomen canonici.de
præben.

prębẽn.c.relatum.& sic debet aliquid habere, si fieri pōt:
similiter eo ipso q̃ q̃s ordinatͬ ad superiores incōtinenti
obligatur ex iuris dispōne ad castitatem : ideo si protesta
tur recipiens ordinem sacrum, q̃ non intendit seruare cō
tinentiam, vitiatur protestatio prędicta, & non ordinis re
ceptio. ſm Io. And. in d.c.fi.de ꝯdi.appo. quia talis prote-
statio non est contra substantiam impressionis characte-
ris, sed contra executionem sui consecutiuū ex ipso cha
ractere. Nam ibi protestatio non est contra substātiā cō
secrationis ecclesiæ, sed contra regimen & administratio
nem bonorum ecclesiæ. & hoc certè, quod non fit in gu-
bernatione episcopi, vitiatur protestatio. Adde, quod ēt
dici pōt, quod eo ipso quod datur res ecclesiæ, surgit di-
spositio iuris, quod talis res fit in potestate episcopi: & sic
talis protestatio est consecutiuum ex iuris dispositione
tatione actus præambuli: ideo vitiatur protestatio, vt lo-
quitur & no. in d.c. quidā. & bñ facit tex. iste, & quod etiā
not. do. Ant. de But. & ad prædicta etiam bene facit, quod
no. gl. in cle. gratiæ. de rescrip. Item adde prædictis, quod
nisi protestatio præcedit actū: & fit separatim ab actu ꝑ
actum contrarium ex interuallo sequentem, ab eo rece-
ditur, nisi reiteretur quod nō intendit consentire in iudi
cio: & postea ex interaullo comparauit non repetita pro
testatione, nō intelligitur ab ea recessisse, ſm do. Car. Flo.
qui allegat quo no. j. de spon. c. tua. & bene facit ēt quod
not. Inn. in c. Cumana. de elec. & Archi. in c. diaconi. 28.
di. hoc tñ videtur intelligēdum, qñ protestatio esset sim
plex: quia tūc non contrahitur ad actum, qui postea fiet
ex interuallu per id, quod legitur & not. in l. per retentio
nem. C. de vsur. & ꝑ Bat. in l. nouissima. C. de pac. secus si
cōcerneret oēm actum per not. in locis prællega. nisi di
catur esse in iudiciis, vt indistinctè per actum factum ex
interuallo videatur recessum a protestatione, nisi repe-
tat. & hoc forte voluit do. Car. Flo. hic, & Archi. ī d.c. dia
cont. 28. dis. Sed certe ex quo protestatio est declaratoria
voluntatis protestantis, & actus agentiū non operantur
vltra intentionem eorum, vt legitur & not. in l. nō oīs. ff.
si cert. pet. & in l. obligationum substātia. §. fin. ff. de act.
& obli. nō ideo quare aliud sit dictū in iudiciis, q̃ in actio
nibus extraiudicialibus. tene tamē menti dictū do. Car.
Flo. vbi vò protestatio sequeretur actum, videtur qđ nil
prosit quia actus iā perfectus ex hoc non alteratur, argu
mēto l. j. C. de act. & ob. & eius qđ no. ī c. ꝑterea. de testi.
cog. vbi testi. ex interuallo nō licet dictū suum corrigere.
ſm do. Car. Flo. facit etiam quod legitͬ, & no. in l. pe. ff. de
42 vsue. pro emp. ¶ † Item aduerte inquantū dixi qđ ꝑtesta
tio simplr facta nō porrigitͬ, nisi ad actū, illū, q̃ tūc fit vel
postea incontinenti: non aūt ad eum, qui ex interuallo
per ea, quæ habentur in d. l. per retentionē. cum ibi not.
C. de vsur. & bene facit quod habetur in l. nam ad ea. ff.
de cōdi. & demon. Nam cōtra hoc dictū facere vr̄, quod
hr̄ in l. si ita scriptum. ff. de leg. j. per quam l. vr̄ quod pro-
testatio simplex porrigatur etiam ad ea, quæ fiunt ex in-
teruallo: vñ si testator dixerit, si cui bis legauero, semel
deberi volo: vr̄, q̃ talis legatio operetur etiam quo ad le-
gata, quæ ex interuallo fiunt & per hoc Bal. in d. l. nouissi
ma. Sed potes sustinere opi. Bart. nam illud idem sequi-
tur do. Ant. & refert Bart. in d. §. morte, & bene facit l. per
retētionem d. l. ad ea quæ. nec ob. d. l. si ita scriptum quia
potest responderi, q̃ tunc non fiębat actus ex interuallo,
quod patet, quia fiebat in eadem vltima voluntate, quæ
debet fieri vno ꝯtextu. l. hæredes palam. ff. de test. Et qđ
hoc sit verum, patere potest ex eo, quod ibi dicit, q̃ nō cē
setur datum illud, quod est adēptū. Sed qñ in diuersa vo-
lūtate esset, tūc propriè nō caderet dicta fictio, vt ibi not.
in d. l. hæredes palā. §. si quidem. & l. ad testm̄. §. si signa. e.
ti. ¶ Item adde quod voluit Bart. in d. §. morte. q̃ vbi pro-
testatio ꝯtraria facto fit cū temperantia cū in ipso facto,
tunc actus vitietur ꝑꝑ repugnantiam, arg. l. vbi repugnā
tia. ff. de regu. iur. Nam vr̄ q̃ bene dicat ex eo, quia vider̄
potius debere dici protestationem debere reijci, & actū
naturalem, per id quod legitur, & not. in l. cum precario.
ff. de preca. & in c. isto. vbi not. q̃ protestatio contraria fa
cto renuet actus validos resecta protestatione, ad idē qđ
dr̄ in c. solicitudinem, ſm vnū intellectum. de appel. & in
cle. gratiæ. de rescrip. Aduerte tamen, quia vr̄ facere pro
Bar. c. solicitudinem ſm intellectum, quem sequitur ibi
Io. & Vincen. s. q̃ ibi protestatio non reijciatur. Nam ibi
loquitur in eo, qui appellauit, & post appellationem liti-
gauit coram iudice a quo, vel coram Metropolitano, cū
protestatione q̃ non intendebat recedere ab appellatio-
ne. Nam ibi dr̄ ſm prædictū intellectū. q̃ protestatio va-
let: sed tanq̃ ꝯtra ius nō est audiēdus. tñ vr̄ q̃ ex quo pro-
testatio est ſm formam, seu contra substantiam ipsius fa
cti, deberet reiici per hoc c. cū M. Sed potes dicere, q̃ vbi
protestatio fit in iudicio, tunc procedit c. solicitudinem.
quia tunc satis est q̃ ꝑꝑ ꝯtrarietatē protestationis cū ip-
so actu denegetur audientia protestandi in ipso iudicio:
secus in extraiudicalibus, in quibus protestatio quo ad
dictum effectum non debet operari: ideo tunc reiicitur
protestatio, ex quo est contra substantiam actus per ea, q̄
hr̄ in d. l. cū precario. & ēt in hoc. c. sic in hoc casu non
procedit d. Bar. nec vr̄ bene dixisse. nec ob. d. l. ubi repu-
gnantia. quia intelligitur vbi aliter resultaret ꝯtrarietas,
quam ex vi protestationis, quæ fuit ꝯtra ipsum actū, arg.
d. l. cum præcario. & huius. c. Posset etiam d. l. ex intellig.
in casu d. c. solicitudinem. Sed præcedens solutio magis
mihi placet. & facit quod dixi circa prin. huius arti. ¶ Itē
adde prædictis quod no. Inn. in c. Cumana. de elec. vbi di
cit q̃ qñ aliquis ꝯparet coram alio iudice ordinario, uel
delegato, † & non vult consentire, non debet dicere sim 43
pliciter, q̃ comparet protestatione præmissa, q̃ non intē-
dit in eum mō aliquo consentire: nā si hoc simpliciter fa
ciat, posset iudex reputare eum ꝯtumacem, & procedere
ꝯ eum, & tanq̃ ꝯ contumacem ad pœnā excōicationis,
si est substitutus iudex, vel ad aliam pęnam, quæ ꝯsueuit
imponi ꝯ contumacem. de qua in l. ij. ff. si quis in ius vo.
non ie. & in l. j. ff. si quis ius dicen. non ob. facit qđ hr̄ in
c. certum. 11. q. 3. & quod legitur & not. in c. j. de iudi. vbi
dicit q̃ cautela est, q̃ protestetur, q̃ non intendit ꝯsenti-
re in eum, nisi & quatenus de iure tenetur: quod singula
riter & diligenter tene menti pro pratica, quia sæpe de fa
cto potest ꝯtingere. ¶ Itē potes dicere q̃ Bar. in d. §. mor-
te. circa protestationē citatoriam ꝯcludit, qñ emptor de-
nuntiat venditori q̃ non sufficiat denuntiare litem sibi
motam, nisi etiam denuntietur q̃ veniat ad defendendū
ipsum emptorem, per l. si parentes. & l. empti actio. C. de
eui. nec sufficit esse talis denuntiatio, nisi etiam in publi
ca forma ostendatur esse porrectus libellus ꝯ eum & cita
tio. Et hæc sufficiant de secundo artic. & de aliquibus ad
ditur, in materia protestationis, de qua hic per Io. An. &
But. & d. Car. Flo. & Io. Mo. post eū in reg. in generali. de
reg. iur. lib. 6. & per glo. & Arch. in c. j. 33. di. & in d. c. dia
coni. 18. & aliquid etiam per glo. Cyn. & alios in l. pacta
nouissima. C. de pac. & ꝑ Bar. in d. l. nō solum. §. morte. ff.
de no. ope. nū. & ibi ēt dixi. de materia etiam tangitur ꝑ
glo. & Io. An. in c. Cumana. de ele. Bar. vò (meo iudicio)
præ cæteris in d. §. morte dictam materiam clarius & ple
nius fuit prosecutus, vt ex dictis suis, & ex his quę dixi ſ.
in d. §. morte satis patere potest veritas huius materiæ ꝑ-
testationis: ideo non expedit vlterius dicere.

SVMMARIVM.

1 *Religiosus dici potest, qui religiosè, seu catholicè viuit.*
2 *Electioni prælati non debent admitti laici conuersi.*
3 *Statutum laicorum super rebus ecclesiæ non tenet, etiam si sit fauorabilis ecclesiis, nisi fuerit approbatum per Papam.*
4 *Laicus an possit excōicare, si Papa concederet sibi illam potestatem.*

5 Pradium

5 *Prædium rusticum ab vrbano discernitur non ex loco, sed ex qualitate ipsius prædij.*
6 *Contumax verus nõ dicitur, nisi habuerit notitiam peremptorii edicti, seu citationis peremptoria.*
7 *Sententia an valeat, si peremptorium non venit ad notitiam absentis.*
8 *Sententia lata sine mediis, hoc est sine probationibus, an valeat.*
9 *Lex a laico data, uel consuetudo, uel statutum an habeat aliquo casu ligare ecclesias, vel clericos, aut res ecclesiarum, aut clericorum.*
10 *Statuto si caueatur, q instrumentum publicum debeat mandari executioni sine libello, ligabit ecclesiam, etiam si causa agitetur in foro ecclesiastico. Et si statuto caueatur, q testamentum non valeat, nisi fuerit insinuatũ testamẽtũ clerici, si non insinuetur, non ualebit. & n. 12.*
11 *Statutum excludens fœminam a successione ab intestato extante masculo, an habeat locum in clerico. & nu. 13.*
14 *Papa an posit se subiicere in iudicio secularis iudicis.*
15 *Iudex superior an posit se subiicere inferiori.*

ECclesia sanctæ Mariæ. Causę ecclesiarũ per constitutiones laicorũ diffiniri
debẽt.h.d. Et diuiditur in duas partes prin
cipales. Nam in prima ponit diffinitionis
motiuũ. In scd'a diffinit, seu diffinitionẽ po
nit. Scd'a ibi, q a senatore. Mouẽ aũt ad diffiniendũ dua-
bus rõnibus: quarũ secundã exemplo corroborat secun
da ratio ibi, a quibus. Exemplũ eius ibi, vñ statutũ. Et col
lige casũ ex his, quæ no. glo. in c. ecclesia. vt lit. pend. cu-
ius ista est pars. ¶ In text. ibi, & j. Sub isto. j, deciditur qđ
hr̃ j. vt lit. pend. ecclesia. el j. in tex. & glo. Nã ecclesia san-
ctæ Mariæ Inutolatã mouit quæstionẽ ɔtra quendam Io.
de Atheya, super quibusdam possessionibus, quas lit. pẽ.
ipse Io. alienauit in monasteriũ sancti Siluestri, pp quod
institit ecclesia sanctæ Mariæ, seu eius procurator, quod
dictæ possessiones assignarent sibi occasione cuiusdã sta-
tuti, qđ vigebat in vrbe, in quo cauebatur qđ si li. pen. fie
ret alienatio rei petitæ in aliũ, deberet res ipsa auferre, in
quẽ esset alienata, & assignari petitori illi, & fortè ad in-
stantiam procuratoris sanctæ Mariæ senator, coram quo
erat quæstio, inter locutus fuit dictas possessiones auferẽ
das esse a monasterio, & assignandas esse ipsi agẽti, a qua
interlocutoria appellauit Io. de Atheya. non obstante ap
pellatione monasterium sancti Siluestri fuit de facto spo
liatũ, & possessiones assignatæ fuerunt ecclesiæ sanctæ
Marię: pp quod monasterium sancti Siluestri sentiens se
grauatũ habuit recursum ad Papã, petens de opportuno
remedio sibi prouideri, & possessiones prædictas sibi re-
stitui: propter hoc Papa considerãs illa, quę dñr in litera,
sententiauit pro ipso monasterio, vt in litera patet. ¶ Et
per prædicta clarius habes casum, quẽ posuit glos. in d. c.
ecclesia. vbi non fecit mentionẽ de appellatione, de qua
dixi. ¶ Not. primò, q laici etiam religiosi, nullã habẽt po
testatem super ecclesiis, vel personis ecclesiasticis. ¶ Et
1 ex hoc not. † q interdum laici pñt appellari religiosi, de
quo, ẽt per glo. in c. ex multa. j. de voto. Nam latè potest
dici religiosus, qui religiosè, seu catholicè viuit. Abbas
aũt istud verbũ religiosis exponit. i. catholicis vel hone-
stis. facit quod hr̃ in c. iusta. 16. q. j. Dicitur ẽt religiosus,
qui voluit aliquam religionẽ, sicut ẽt interdũ faciunt lai
ci, qui efficiuntur conuersi alicuius religionis. facit quod
habetur j. de sen. excom. non dubiũ. & j. de æta. & qua. in
c. tuam. vbi patet, q ẽt laicus põt esse religiosus, hoc est
professus alicuius religionis. facit ẽt quod hr̃ in c. ex eod.
§. j. de elec. in 6. Et de talibus posset ẽt hic loqui. cũ indi-
2 stinctè loquatur. Et ex his potes colligere argu. † q laici
conuersi non debeãt admitti ad lectionẽ prælati spiritua
lis: de quo dicendum, vt hr̃ in d. c. ex eo. §. j. lib. 6. ¶ Item
nota, q laici habent obtemperare personis ecclesiasticis,
non aũt habent potestatem imperandi, seu præcipiendi
eis: & sic facit ɔ operarios merè laicos, q interdum super
clericos constituuntur, quibus habẽt clerici obedire, vt
contingit in operatio ecclesię Senen. licet quandoque id

a Laic' an posit excõicare. Si Papa ei cõmittit. Vide per do. Fel. in c. ex parte decani. đ rescr. in prin. nu. 1. fol. 146. in impressione Lug.

inducatur pp malũ regimen clericorũ. Sed id de iure fię
ri nõ deberet, sed aliter prouideri. ¶ Item no. quod pote-
stas statuendi dependet a iurisditione & imperio statuen
tis. facit quod habetur in c. 2. j. eo. in vj. Et ideo exigitur,
quòd statuens habeat imperiũ & iurisditionem in eum,
3 in quem statuit, vt ibi patet. & ẽt hic colligitur. ¶ † Item
no. q statutum laicorum super rebus ecclesiarum non te
net, etiam si sit fauorabile ecclesiis, nisi fuerit ab eccle-
sia Romana, & sic per Papam approbatum. Et sic pa-
tet q inferior a Papa non posset tale statutum approbare
sine speciali mandato Papæ. Et ex hoc habes vnum de re
seruatis Papæ, de quo non fecit mentionem glo. in c. qđ
translationem. j. de offic. leg. & in c. sicut vnire. de excess.
præla. vbi glo. posuit alios casus Papæ reseruatos. ¶ Item
not. quod ex statutis laicorũ maxime iniquis non est iu-
dicandũ super re ecclesiastica, ẽt quatenus principaliter
quæstio pẽdet in foro seculari: facit quod dictum fuit in
c. j. s̃. eod. ¶ Item not. qđ iudex laicus ẽt incidenter cõtin
gentibus lit. penden. non potest extendere suum officiũ
ad clericos: & sic facit pro opi. quæ habet, q reconuentio
non possit fieri de clerico coram iudice seculari, de quo
plene in c. at si clerici. j. de iudi. ¶ Itẽ nota, q motus pro-
prius non supplet defectũ, nec iudiciũ potestatis, licèt vi
tium surreptionis sit de præben. si motu pprio. li. vj. ¶ Itẽ
no. q bona ecclesiarũ rustica vel vrbana, & similiter mini
steria vel ornamẽta ecclesiastica non possunt alienari ex
statuto laicorũ, sed dẽt in alienatione seruari solẽnitas ca
nonica, de qua in c. siue exceptione. 12. q. 2. Et not. q p̃-
diorũ quædam vrbana, de quo in glos. ¶ Item not. quod
non valet sententia lata ɔ conuentũ, nec ɔuictũ. nec con
fessum. & vr̃ q sententia lata absq; causæ cognitione nõ
valeat, de quo in gl. fi. ¶ Item no. q datur possessorio re-
cuperãdæ priuato, seu spoliato possessione ex vi sentẽtiæ
nullæ. ¶ Vltimo no. q statuta laicorũ, quæ fiunt ad præiu-
dicium ecclesię, non valent: quia si non valent, quando
fiunt ad fauorem ecclesiæ, vt hic patet, multominus de-
bent valere, qñ fiunt ad præiudicium ecclesię. ad hoc se-
pe allegatur decre. Et ad id quod dixit de spoliato vi sen-
tentiæ nullæ, bene facit quod hr̃ in c. ɔquerente. j. de te-
sti. spoli. & qđ no. 3. q. j. in summa. ¶ In glos. j. in fi. No. ex
gl. aliqua, quæ sunt prohibita laicis. de aliquibus aliis ẽt
4 tetigit hic Io. An. † Et quia facilia sunt, non est necesse in
illis instare: sed sufficit remittere ad ea quæ ipse dicit. An
a tñ laicus possit excõicare,[a] si Papa sibi potestatẽ illã con
cederet, not. glo. in c. bene quidem. 96. di. in verbo prętet
Romanũ. quã gl. aliqui libri non habent, quia fuit addi-
tio: & vbi glo. hr̃ incorporata, est signum q decretum est
ad modum nobilissimũ, & quod in illo sunt additiones,
quæ cõiter sunt in gl. ¶ In glo. 2. in fi. Et quod dr̃ hic, est
argũ. quia hic æquiparantur ecclesiæ & personæ eccle-
siasticæ: & quare bona clericorum censeãtur habere pri-
5 uilegiũ, notauit gl. j. de pigno. ex literis. ¶ † In glo. vrba-
nis. in fin. & sic vult q prædium rusticũ ab vrbano discer-
nitur non ex loco, licet ex qualitate ipsius prędii. Et ideo
si in ciuitate esset domũcula ad custodiẽdũ animalia, pos
set appellari prædiũ rusticũ: sicut si in villa sit domus ad
habitãdũ pro patrefamilias: secus si ibi est domus pro ip
sis rusticis & colonis, quia censentur tunc esse prædium
rusticũ nedũ ipse fundus, ex quo ædificata esset talis do-
mus, sed etiam ipsa domus. Est etiam reperire prædiũ, q
appellatur prædiũ suburbanum, ut ortus in ciuitate, nisi
forte multum abundaret in redditibus: quia tunc appel
latur prędiũ rusticum, vt hic voluit Io. An. facit quod hr̃
in l. si prædium. C. de prædiis mino. & in l. vrbana. ff. de
verb. sig. Quo aũt quædam sunt seruitutes vrbanorũ præ
diorum, quædam rusticorum, hr̃ in Instu. de serui. & tãgit
etiam hic Io. And. sed sufficit remissio ad locũ præalleg.
6 ¶ † In glo. pe. ibi, non venit in absentis notitiam. hoc in-
tellige verum, quo ad inducendũ contumaciam: quia alt

ter non dicitur quis verus contumax, niſi habuerit noti-
tiam peremptorii edicti, ſeu peremptorie citationis. l. ex
conſenſu. §. fi. ff. de appel. ſed bene valet ſententia, ſi quis
fuit peremptorie citatus ad domũ, licet nõ habuerit noti
tiã citationis: quia cẽſetur eſſe fictus cõtumax. l. j. C. qũo
& qñ iudex. & bene no. in cle. ſi ante diffinitiuam, per gl.
7 de do. & cõtu. & ſic glo. † non bene dicit, inq̃tum dicit,
ꝙ nõ valet ſentẽtia, ſi perẽptorium non venit in notitiã
abſentis: ſed bene eſt verũ, ꝙ tunc non cenſetur verus cõ
tumax, vt prædixi. & notatur etiam in §. item ex eo edi-
cto. alleg. in gloſ. ¶ Item etiam adde, ꝙ interdum termi-
nus ſtatutus a iudice ĩ cauſa appellationis habet vim pe-
rẽptorii, vt hẽ in c. ſæpe. j. de appel. ¶ In ea gloſ. in fi. qua-
ſi voluerit dicere glo. ꝙ contraria locũ habent, quãdo eſt
quæſtio inter appellantem & appellatum: hic verò mona
ſterium non erat appellatũ, ſeu appellãs, ſm Abba. potes
etiam dicere ſi monaſterium fuiſſet appellãs, vel appella
tũ, non valeret ſententia lata per iudicem laicum, qui eſt
incompetens contra clericum, monaſterium, vel eccle-
ſiam: & ideo dũ litera hic dicit, nõ conuẽti, vel ɔfeſſi, &c.
potes ſupplere, maxime quia ẽt ſi monaſterium fuiſſet
conuentum, non potuiſſet contra eum procedi per iudi-
8 cem laicũ. ¶ † In gl. fin. ibi, nos in quemq̃. no. bene ex gl.
quã dicunt aliqui non eſſe alibi, ſm Car. Flo. ꝙ ſententia
a lata ſine mediis, hoc eſt ſine probationibus, eſt nulla: [a] fa
cit ſm illud, quod habeẽ a. q. j. in. c. j. ſemper. & quod not.
gloſ. ea. q. in ſumma. & C. de ſen. l. prolatã. & l. ſtipulatio
ne. & de ſenten. ex periculo recitan. l. j. & a. & j. de in in-
teg. reſt. in c. cũ ex literis. Io. An. ſi hic dicit glo. intelligẽ
da ſane, & plus non dicit, nec aliter declarat: forte voluit
glo. debere intelligi, quando eſſet lata non pręcedente le
gitima citatione, vel deficiente aliquo de ſubſtãtialibus
ordinis iudiciarij, de q̃bus ꝑ glo. in c. de cauſis. de offi. de
leg. & j. de libel. obla. c. j. & a. q. j. in ſumma: & ꝑ gl. ẽt in l.
prolatã. C. de ſent. & interlocut. vel qñ eſſet lata expreſſo
errore iuris, vt in illa l. ij. C. quãdo prouo. non eſt neceſ. j.
de re iudica. c. j. vel quando non præcedente cauſæ cogni
tione eſſet lata, ꝙ patere poſſet ex breuitate temporis, in
ter litis ɔteſtationẽ & ſniam, ſm Bar. in d. l. prolatã. Et fa
cit qđ hẽ in ꝑal. c. cũ ex literis. j. de integ. reſt. gl. tñ ſimplr
vẽ velle, qđ ſi ſnia ferẽ nõ præcedente ꝓbatione ſit nulla:
ꝓ qua facit, qđ hẽ. ij. q. j. c. nos in quemq̃. & c. primates. &
c. j. ſemꝑ. In q̃bus vẽ probari, ꝙ nõ dẽt ſnia ferri ɔ aliquẽ:
niſi ɔuictũ aut ɔfeſſum, alias videreẽ eſſe irrita, & ſic nul
la: vt aperte vẽ dici, ĩ d. c. primates. d. Ant. de But. hic vẽ te
nere, ꝙ ſi ferẽ ſnia ꝑ iudicẽ nõ viſis actis, ꝙ tũc nõ tenet ꝑ
c. cũ Bertoldus j. de re iud. & idẽ ſi expreſſe fuerit denega
ta offenſio, ꝑ id qđ hẽ in d. l. primates. & qđ notauit Inn.
J. de choa. cle. in c. tua. in gl. magna. in verſi. itẽ dicimus.
Idẽ vẽ hic primo loco dixiſſe, ſi reiiciaẽ exceptio perẽpto
ria, nõ ſubſiſtẽte præſumptione ɔ opponentẽ, vel ſi ſubſi
ſtat, offeratur probatio incontinenti, per notata per Inn.
in c. poſt electionẽ. j. de conceſ. præb. ſed certe hoc ibi nõ
dicit Inn. vnde in hoc vltimo videẽ, ſe hic correxiſſe po-
ſtea & tenere ɔrium, videlicet ꝙ nõ reddatur ex hoc ſnia
nulla, ex eo quia ſi iudex tẽporalis exceptionẽ perempto
riã, non ſubſiſtente præſumptione ɔ opponentẽ, non ad-
mittat, vel ẽt ſi ſubſiſtat fuerit oblata probatio incontinẽ
ti, & imputet ſibi pars q̃ nõ appellat: quia ex hoc nõ red-
detur ſnia nulla. Et pro hoc ẽt facit: quia probatio non vẽ
de ſubſtãtialibus iudicij: vñ actore nõ probante põt ferri
diffinitiua pro reo. C. de edẽdo. l. qui accuſare. Et facit qđ
no. in c. cauſam. & c. prout. de do. & ɔtu. & ſic vẽ, ꝙ proba
tio non ſit de ſubſtantialibus iudicii. & per conſequẽs vẽ
valere ſnia, dũmodo ſit lata non expreſſo iuris errore ĩ ea
& parte citata: vel ɔtumaciter abſente, l. ea quę. C. quo. &
qñ iu. & l. ẽt. §. j. ff. de mino. & facit qđ no. Spe. in tit. de ꝑ-
parato. iudicii, in prin. vbi inter ſubſtantialia iudicii. non
numerat probationem: licet gl. aliter ſentiat in prælle. l.

prolatam. & ij. q. j. in ſũma. vnde dixit Bar. in d. l. prolatã.
ꝙ valet ſententia ſi ſit lata parte pręſente, vel legitimè ci-
tata. Nam tunc ſatis dẽ lata cauſa cognita, per text. in d. l.
ẽt. §. j. ff. de minori. niſi ex breuitate temporis, inter lit. cõ
teſta. & ſententiam appareret veriſimiliter proceſſum eſ-
ſe ad ſententiam, abſq; cauſæ cognitione. argum. præall.
c. cũ ex literis. in ver. perſpeximus. j. de reſtitu. in integ. &
ſic vẽ aliter dicere, q̃ dicat hæc glo. & do. Anto. de But. &
vẽ velle, ꝙ non ſit neceſſe probationem, vel cõfeſſionem
interuenire, facit quod not. Inn. in c. qm̃ contra. j. de pro-
batio. Et ad c. cum Bertoldus. poſſet reſponderi, quod ibi
non dicitur ſentẽtiam eſſe nullam, ſed irritandam. Et ad
c. primates. poſſet dici, ꝙ ibi dicitur ſententiam eſſe iniu-
ſtam: & inquantum dicit irritam, debet intelligi: id eſt, ir-
ritandam, per id quod habetur in d. c. cum Bertold. & pro
hoc etiam, quia interdum iudex poteſt denegare audien-
tiã parti, ſi ſibi viſum fuerit. l. ſed & ſi per prętorem. §. ſed
ſi cum decreto. ff. ex quibus cauſis maio. & ideo non vide
tur. ꝙ ex illo reddatur ſententia nulla: ſed potius videtur
imputandum parti, quare non appellauit. ſatis tñ videtur
dici poſſe, ꝙ ſi expreſſè appareret, eum non viſis actis pro
nuntiaſſe: quia tunc poteſt dici, quòd ex abrupto, & nõ
præcedente debita deliberatione, prout fieri debuit iu-
xta. l. j. & ij. C. de ſenten. ex periculo recitan. ꝙ tunc ſatis
apparet, ſententiam latam abſque cauſæ cognitione per
ea, quæ habentur in d. l. j. & ij. tex. tamen in d. c. primates.
multum facit pro gloſſ. inquantum dicit ſententiam eſſe
irritam & iniuſtam, ſi feratur contra non conuictum nec
confeſſum. Sed illud c. poſſet intelligi, quãdo ex abrupto
appareret illam eſſe latã per ea, quæ habentur in dicta l.
j. & ij. aliàs in dubio, ex quo pars fuiſſet citata, vel eſſet ꝑ-
ſens, & non eſſet breuitas temporis inter conteſtatiõnẽ,
& ſententiam: ſatis videtur quod valeret ſententia, licet
iniuſta, vt voluit Bart. in d. l. prolatam. vel potes etiam di-
cere, ꝙ ſi ex tenore proceſſus appareat, ſententiam latã
contra non conuictum, vel confeſſum: quòd ex hoc red-
detur nulla, per præallega. c. primates. vbi videtur eſſe ca
ſus non violando literam, & ſic videretur quod dictum
Bart. non procederet, quando ex proceſſu appareret, quẽ
eſſe condemnatum ipſo non exiſtente confeſſo, vel con-
uicto: intellige, quia non appareret aliquam probationẽ
productam, nec apparet de cõfeſſione: ſecus ſi appareret
aliquam productam contra condemnatum: puta inſtru-
menta vel teſtes: licet forte per illa non probaretur con-
tra ipſum condemnatum. Nam tunc non poteſt dici ſen
tentiam latam eſſe, non factis aliquibus probationibus:
licet illa, quæ inducta ſunt ad probandum, non probent:
ideo tunc videtur, ꝙ ſententia valeat, licet ſit iniuſta, & ſe
cundum prædicta videtur intelligi gloſſ. in d. l. prolatam.
ij. q. j. in ſumma. Et hæc ſecunda opinio videtur commu-
nior, q̃ opinio Bart. per tex. in d. c. primates. Nã licet pars
fuerit præſens vel citata, nõ per hoc ſequitur, ꝙ debet va
lere ſententia, ſi ex proceſſu appareret nullam confeſſio-
nem interueniſſe, nec penitus aliquam probationem. Et
ſecundum prędicta dẽt intelligi dictum Specu. inquantũ
vẽ voluiſſe ꝙ probatio nõ ſit de ſubſtãtialib' iudicii: nã
vẽ ꝙ debeat intelligi, quando aliqua fuerũt ĩducta ad pro
bãdũ: puta inſtrumentũ vel teſtes: tñ reuera nõ probãt: ſe
cus qñ nulla penitus fuiſſet probatio. Et ſic intelligaẽ gl.
in dicta l. prolatam. & ij. q. j. in ſumma. per id quod habe-
tur in c. primates. & ſic forte voluit intelligere do. Card.
Floren. dum dicit gloſſ. velle, quòd ſententia lata ſine me
diis cauſæ, hoc eſt non factis aliquibus confeſſionibus
vel probationibus nõ valet, quãdo fertur contra aliquẽ.
¶ Fateor tamen, quòd pro reo poteſt ferri abſolutoria, ſi
actor non probat intentionem. l. qui accuſare. C. de eden
do. & j. de probationibus. in c. ex literis. Et dixi reum ab-
ſolui actore non probante: intellige verum. etiam ſi ipſe
reus nihil probauerit ꝑ id, qđ habetur in l. qui accuſare.
C. de

a Glo. ſi gu. ꝙ ſententia lata ſine probationibus eſt nulla. Et an ſententia lata non viſis actis, ſit ipſo iure nulla. Vide hic late per do. Fely. per v. col. incip. [illegible] col. v. [illegible] fi. in ver. [illegible] gl. fi. et hic ẽt per do. Abb.

C.de edendo. non debebit tamē iudex procedere ad dif
finitiuā pro ipso reo, ipsum absoluēdo, nisi prius dato ter
mino actori ad probandum, & illo elapso: nam ante non
potest dici iudici liquere de causa, per id quod hr̄ & not.
in l.si de meis. §. fi. in l.seq. cum ibi not. per Bar. ff. de arbi
tris. & in l. properandū. §. j. C. de iudicijs. per eundē. ¶ Itē
aduerte, q̄a p̄t dici q̄ in c. cū Bertol. iudex vidit ,ptestatio
nes vnius partis, licèt nō viderit attestationes alterius: &
ideo ibi non redditur sentētia ipso iure nulla, ex quo pro
cessit ad sententiam visis aliquibus probationibus secus
vr̄, vt superius dixi qn̄ ex processu appareret nullas peni
tus probationes factas, & nihilominus reū ɔdenatū: quia
tunc vr̄, quod sententia sit nulla, vt voluit hic glo. & facit
quod hr̄ in d. c. primates. ¶ Item ēt aduerte, quia vbi alle
gaui s̄. l. ēt. §. j. ff. de minoribus. debui allegare l. in causā.
§. causa cognita. ff. de minoribus. Et licèt ille §. multū vr̄
facere pro opini. Barto. inquantū vult q̄ dicatur causa co
gnita esse factū id, qd̄ fit per iudicem ad instantiam maie
statis altera parte præsente, vel per cōtumatiam absente:
tn̄ illud pōt intelligi, qn̄ aliquid fit non faciendo sentētiā
diffinitiuā: vel si intelligatur qn̄ fertur diffinitiua, dēt in-
telligi, q̄ illud oīno est necessarium qd̄ ibi dr̄, vt dicat̄ cau
sa cognita sententiā esse latā. Sed non dēt intelligi, quod
illud solū sufficiat, quia imo etiā alia requiruntur, vt d. c.
primates. Et per prædicta ēt patere pōt, quid iuris si op-
ponitur exceptio, sed iudex non vult admittere probatio
nem super illam: nā vr̄ q̄ non per hoc vitietur processus,
dūmodo alia solēnia interueniant: licet pars posset appel
lare rōne grauaminis s̄m ea, q̄ hn̄r j̄. de appel. ex parte. &
in c. dilecto. An autem in notoriis possit valere sententia
sine probatione, Inn. posuit in c. tua. in gl. magna. in ver.
item dicimus. j̄. de coha. cler. & mu. & ibi concludit q̄ sic,
dūmodò appareat esse notoriū id, de quo quæritur. In nō
notoriis aūt an possit valere sentētia sine probatione, po-
suit ibi duas opiniones contrarias. Vna est quod non: alia
est q̄ sic. & scd̄am vr̄ tenere ibi Calderinus, & do. An. de
Bu. hic, per no. in Spec. de præparato. iudicii. in princ. vbi
Spec. non numerat probationē inter substātialia iudicii.
9 Sed tu potes dicer̄ melius, vt plenè dixi s̄. ¶ † Extra gl. tā
git hic d. Ant. de But. nūqd lex data a laico vl̄ ɔsuetudo,
a vel statutū laicorū [a] habeat ligare aliquo casu ecclesias,
vel clericos, aut res ecclesiarum, vel clericorum. Conclu-
de, q̄ aut quæritur de lege imperiali, aut quæritur de con
suetudine, aut de statuto. Primo casu Host. in c. fi. j̄. de so-
lu. Ioan. An. ibi post eum, & Arch. in c. lege. x. dist. sequē-
do Host. in loco præallega. dr̄. qd̄ si lex imperialis est præ-
iudicialis ecclesiæ, illa non valet, nisi expresè reperiatur
approbata per Papā. Si verò sit fauorabilis ecclesię vel sal
tem dānosa: & tunc in dubio intelligitur approbata, nisi
expresè reperiat̄ reprobata, per id qd̄ hr̄ in ca. j. j̄. de ope.
no. nun. Si aūt quæritur de ɔsuetudine an liget ecclesias
vel clericos. Hos. in loco præalle. & ēt Archi. vñr velle q̄
sic, quia illa vr̄ habere vim legis. i i. dist. c. in his. & quia
ēt plura vñr requiri ad inducendū consuetudinē, q̄ requi
rantur ad inducendum statutū. facit qd̄ no. Io. An. in c. cū
p. j̄. de fi. instr. & istud vr̄ sequi d. Ant. de But. s̄. c. c. quæ in
ecclesiarum. vbi ēt posuit, qd̄ supra dixi de lege imperia-
li. Sed hic vr̄ melius intelligere istud verū, qn̄ esset cōsue
tudo honesta: & sic rationabilis, & esset consuetudo mi-
sta laicorū & clericorū, ita q̄ fuit mista non seruata tam p
laicos q̄ per clericos. Nam tunc non mirandum si clerici
tunc ligantur, quia simplr̄ ligantur ex vi cōsuetudinis lai
corū: sed potius ex vi consuetudinis ipsorū clericorū, ex
quo per eos ēt pariter fuisset lata. facit quod no. Inno. j̄. de
ɔsue. c. cū dilectus. & idem ēt voluit Io. de Lig. respondē
do ad c. cū venissent. j̄. de eo qui mit. in pos. cau. rei seruā.
dicens, q̄ ibi fuit cōsuetudo mista clericorum, & laicorū:
& ideo ēt ligabat clericos. ¶ Aut quæritur de statuto infe
rioris a principe: & tunc cōiter consueuit dici, q̄ statuta

[a] Lex laicorū aut statutū, an aliquo casu possit ligare clericos, aut eorum bona. De hac materia vide āplissime p do. Fel. hic per multas col & conclusiones, & limit. in cap. in i i. col. in ver. extra gl. & hoc sit tibi pro multis addit, quia ibi sufficiē- tissimè tractatū inuenies, adde ēt Paul. de Ca. cō. 199 incip. ad primum quæsitum.

laicorum non ligant clericos, vel ecclesias. & hoc tenuit
Cy. in l. ij. circa fi. C. quæ sit lon. consu. & Inn. & Comp. j̄.
de ɔsuetu. Et per hoc ēt allegatur, quia laici nullam peni
tus habent potestatem super clericos vel ecclesias, vt hic
patet. Et sic vr̄ q̄ talia statuta non debeant ipsas ecclesias
vel clericos ligare p̄p defectum potestatis. Item quia cle
rici vñr esse superiores ipsis laicis, cum laici habeant eis
obedire, vt hic dr̄. Ergo tanq̄ inferiores non vñr ipsi laici
posse ligare clericos. pro hoc ēt quod hr̄ in d. §. plebiscita.
Insti. de iure nat. gen. & ciui. vbi statuta a plebe non liga
bant nobiles, seu populum Romanum tanq̄ superiores.
Et ideo oportuit illa plebiscita per totum populū appro
bari, vt ibi patet per Bar. in l. j. C. de sum. tri. aliter dicit in
in v. q. principali. Nā ibi dicit quod si statutum laicorū ex
presè fiat super ecclesiis, vel p̄sonis ecclesiasticis, vel re-
bus clericorum, non valebit: cū fiat super re nō subiecta
statuenti, vt hic patet. interdū vero statutū fit gn̄aliter, &
nulla fit mētio expressa de clericis, vel ecclesiis: & tūc cō
cludit qd̄ si tale statutū disponat aliquid ɔ̄ ea, quæ sint cō
cessa in priuilegiū ecclesiis, vel clericis, de quibus p Inn.
j̄. de sentent. excommu. in c. nouerint. & per legistas in l.
priuilegia. C. de sacros. eccle. & in auth. cassa. C. de episc.
& clericis. & tunc non valebit statutum, quia censet̄ tūc
esse ɔ̄ libertates ecclesię: & sic nō valet p ea, quę habētur
in dicto c. nouerint. & in dicta auth. cassa. Si aūt nihil di-
sponat contra ɔcessa in priuilegio ecclesijs, vel personis
ecclesiasticis, tunc dici q̄ si statutū de se sit honestū & ra
tionabile, q̄ ligabit etiā clericos, vel ecclesias. per tex. in
c. cum venissent. j̄. de eo qui mit. in pos. & per id quod ha
betur in l. cū causa. de re iudi. a contrario sensu. vbi vr̄ re
probari consuetudo laicorum, quia erat vana: & sic a con
trario vr̄, qd̄ si fuisset honesta & rationabilis, debuisset ēt
inter clericos seruari. ¶ Et istā opinio. videtur sequi Io.
An. in quadā ratione, quā ponit in addi. Spec. super ti. de
consti. & istā opi. vr̄ ēt voluisse do. Ant. de But. s̄. co. in c.
10 quæ in ecclesiarū. ¶ † Et per prædicta videretur dicendū,
q̄ si ex forma statuti instrumentū publicū debeat manda
ri executioni sine libello, qd̄ tunc ligabit ecclesiā, ēt vbi
causa agatur in foro ecclesiastico. & istud sequitur Bart.
in d. l. j. C. de summa trini. contrariū tn̄, vt ipse ēt tenuit
Hosti. in summa de consue. §. de veritate, vers. sed pone q̄
inter laicos. & ver. sed quid si clericus. in quo sit dicēdū,
vt j̄. dicā. Per prędicta ēt vr̄ q̄ si statuto caueat̄, qd̄ non va
leat testm̄ nisi fuerit insinuatū: quia vr̄ honestū statutū &
rationabile, vt falsitates euitētur in testamento. facit qd̄
habetur in l. iubemus. ad fi. C. de testa. & in l. fi. C. de fi-
deicom. vr̄ q̄ si testamentum fiat per clericū & non insi-
nuetur, qd̄ nō valebit, licèt vt ipse ēt refert, Hosti. tenue-
rit contrariū in summa, de testamē. §. qualiter. ver. an igr̄
in facto, quæ aūt opinio sit verior, patebit ex j̄. dicendis.
Per prædicta vr̄ ēt do. Ant. de Bu. s̄. eo. i c. quæ in ecclesia
11 rū. decidere quod si statutū excludēs † feminā a successio
ne ab intestato extāte masculo, habeat locū etiam in cle
rico. Et sic dicit aliàs fuisse de facto seruatum. Et pro præ
dicta decisione ēt allegat, qd̄ hr̄ in c. dilecti. j̄. de foro cō-
pe. vbi priuilegium concessum anglicis ēt habet prodes
se clericis. ad idē ēt alleg. quod no. Io. And. in c. fi. de offi.
dele. in 6. vbi dicit q̄ pacta inita inter aliquos dn̄os p suis
districtibus proderūt ēt clericis. Et p prędicta ēt videret̄,
qd̄ ɔsuetudo laicorū qn̄ est rationabilis & honesta, habe
ret ligare etiā clericos & ecclesias, ex quo specificè nō di
sponeret sup illis do. An. de Bu. hic dicit qd̄ dictū, & opi.
Bar. cōmuniter damnatur per canonistas, & istā damna-
bat Ioan. de Lig. per hāc decreta. ex eo quia causa annul
landi statutū vel consuetudinem ipsorū laicorū, quo ad
ecclesias & p̄sonas ecclesiasticas, vr̄ surgere a defectu po
testatis, vt hic patet. sicut ergo expresè nō possunt laici
per sua statuta ligare clericos, vel ecclesias, ita eadē ratio
ne videtur, quod non possint ligare generaliter, vel taci-

tè disponẽdo : quia tacitum & expressum æquiparantur.
l.cum quis.ff. si certũ peta. Et ideo vr̃, q sicut non possent
laici per sua statuta expresse ligarę ecclesiam non cleri-
cos, ita nec ẽt tacite faciendo generale statutũ. Item vr̃,
qđ si non valet statutũ laicorum, quando fit cõtra cõces-
sa in priuilegium, multo fortius non debeat valere, quã-
do fit statutum contra concessa de iure cõmuni: quia for
tius est ius cõe q̃ priuilegiũ. vt in §. quia vero verisimile.
in Auth. de nõ alien. col. 2. & l. eius militis. in quibus pa-
tet q facilius tollitur priuilegium, quam ius cõmune. &
ista pars vr̃ de iure verior per rationes prædictas. nec ob-
stat qđ hr̃ in dicto c. cũ venissent. quia vt dicit Io. de Lig.
ibi loquitur de consuetudine mista laicorum: ideo nimi
rum si ligat personas ecclesiasticas. ¶ Item non obst. c. cũ
causa. quia non debet ibi sumi arg. a contrario sensu, nę
resultet: iuris contrarii intellectus, vt not. per gl. in c. j. de
ętã. & quali. in 6. An tñ aliquo casu possit saluari opi. Bar.
potes dicere, vt hic tetigit do. Ant. de Bu. q aut quærit̃ de
bonis ecclesiarũ, aut de bonis clericorum primo casu, si
causa est tractãda in foro ecclesiastico: tunc seruari deber̃
canones & non statuta laicorum. s̃. e. c. j. & ibi fuit dictũ.
Aut causa tractatur in foro seculari, & tũc aut statutũ vel
cõsuetudo laicorũ concernit præparatoria iudicii: & tũc
debebit seruari statutũ uel ɔ̃suetudo laicorũ gñaliter lo
quens, quo ad processum fiendũ in ipso foro seculari. Et
pro hoc, quia ex quo canones cõsentiunt, qđ possit ɔ̃ lai-
cũ agi in foro seculari de re. eccle. videntur ɔ̃sequenter
cõsentire, q seruetur modus procedẽdi illius fori. & pro
hoc bene facit quod no. glo. in c. quod clericis. j. de fo. cõ
pe. Et per hoc videtur q si in foro ecclesiastico peteretur
instrumentũ publicũ mandari executione ɔ̃ clericũ vir-
tute statuti laicorũ disponentis instrumentũ publicũ de-
bere mandari executioni sine libello, non seruabitur ta-
le statutũ: quia in preparatoriis seruari debet locus fori iu
dicii. facit quod not. in l. j. C. de sum. tri. gloss. & docto. In
decisoriis aũt sub rebus ecclesiæ, ẽt si causa agitet̃ i foro
seculari, debebunt seruari canones & non statuta vel cõ
suetudines laicorum per ea, quæ habentur & not. s̃. e. c. j.
& quæ notantur etiam in d. c. quod clericis. Et fm̃ præ-
dicta etiam debet intelligi, quod not. gloss. in cle. dispen
dio sam. de iudi. & Io. An. in addi. Spe. in d. ti. de consti. Si
aũt loquimur de rebus patrimonialibus clerici, cõclude
qđ quo ad p̃paratoria seruari debet cõsuetudo, & statutũ
fori iudicii loci per ea, quę habẽtur per gl. in d. c. qđ cleri
cis. ¶ Si aũt quęritur quo ad decisoria: tunc conclude, qđ
aut statutum iniecit vinculũ ante clericatum, & tunc li-
gat clericum & in foro ecclesiastico, vt not. Io. And. in re
gu. sine culpa in iniuria. de reg. iur. lib. 6. vbi dicit q si fiat
statutum, q primogenitus succedit in hæreditate: si ante
statutũ secundo genitus iam sit clericus, non ligabit̃ sta-
tuto: secus si post statutũ secundo genitus factus sit cleri-
cus. Si aũt statutum nõ iniecit vinculũ ante clericatum:
tunc dicit do. Ant. de But. q aut factum, de quo agit̃, non
habuit originem a facto clerici: & tunc in decisoriis iudi
cabitur ẽt in foro seculari fm̃ canones. facit quod not. in
d. c. quod clericis. de fo. cõp. & s̃. e. c. j. Secus dicit si habuit
originem a facto clerici, & de illo principaliter agatur co
ram iudice seculari: quia tunc dicit, q ẽt in decisoriis ser-
uabitur statutũ & consuetudo fori secularis. arg. l. si fun-
dus. ff. de euic. & l. j. cum ibi notatis. C. de emanci. libero-
rũ. & est ratio fm̃ eum, quia ẽt fm̃ canones clericus ɔ̃hen
do in loco, sortitur forũ in loco. j. de fo. ɔ̃pe. dilecti. & c. fi.
& sic vr̃, q subiiciatur statutis & ɔ̃suetudinibus illius lo-
ci: secus tñ dicit, qñ non ageret̃ principaliter de ipso actu
originato, sed incidenter ratione reconuentionis, tenen-
do opinionem q clericus possit reconueniri coram laico
iudice. Nam tunc licet reconueniatur de re, quæ habeat
ortum a facto suo, tñ in decisoriis seruabuntur canones.
Sed certè istud dictum do. Ant. de Bu. non vr̃ procedere,
inquantum vult q vbi agitur principaliter de facto origi
nato ab ipso clerico in foro seculari, quod tũc debeãt ser-
uari statuta illius loci, & in decisoriis. Nã fm̃ hoc seque-
retur, qđ si statutũ esset in loco, qđ ɔ̃ctus non potest pro-
bari, nisi per quatuor testes: si clericus in tali loco contra
heret cum laico, & postea ageret in foro seculari ɔ̃ laicũ,
non posset obtinere nisi probaret contractũ per quatuor
testes fm̃ opi. do. Ant. de But. cuius ɔ̃triũ tenuit Io. Cal.
in q. sua, quæ incipit, statuto ciuitatis : vbi dicit quòd in
dicto casu clericus debebit admitti ad probandum per
duos testes idoneos, quia probatio respicit decisoria, & ĩ
decisoriis causis ecclesiarum & clericorum debent serua
ri canones, & nõ statuta, vel consuetudines laicorum. vt
s̃. eo. c. j. cum ibi notatis: licet quo ad pręparatoria seruan
da sit consuetudo, & similiter statuto, vbi proceditur per
id, quod habetur in d. c. quod clericis. de foro competen.
¶ Et sic ex prædictis vr̃ stare ɔ̃clusio, quod quo ad deciso
ria statuta laicorũ nõ ligant ecclesias, nec clericos: saluo
nisi statutũ iniecisset vinculum ante clericatũ, quia tunc
ligabit clericũ in patrimonialibus, vt superius dixi. In
præparatoriis autem, si causa agitetur in foro ecclesiasti-
co, non ligat statutũ & consuetudo laicorum, vt voluit
Hostien. licèt Barto. voluit contrarium in dicta l. j. C. de
summa tri. Sed si tractetur causa clerici, vel ecclesiæ in fo
ro seculari, bene quo ad præparatoria debebit seruari sta-
12 tutum, vel consuetudo illius fori. ¶ † Et per prædicta pa-
tere potest, q si testm̃ fuerit factum a clerico, valebit. licèt
non fuerit insinuatũ, vt voluit Host. q̃uis statutũ laicorũ
habebat generaliter, q non valeant testamenta, nisi fue-
rint insinuata: quia tale statutum non vr̃ ligare clericum
sub tali generalitate, cum ẽt expresse hoc non posuit. li-
cet Bar. voluerit oppositum vt superius dixi, fateor tñ qđ
si fieret testm̃ per laicum: licèt aliquid relinqueretur cle-
rico qđ non valeret, nisi fuerit insinuatum: quia tũc prin-
cipaliter fit a laico, qui est subiectus statuto. quod intelli-
ge verũ, nisi relinqueretur aliquid clerico pro anima : qa
tunc quo ad tale relictum valeret testm̃, licèt non fuerit
insinuatũ, per id quod hr̃ in c. cum ibi, de testa. & etiã vr̃
13 voluisse Bart. in d. l. j. C. de sum. tri. ¶ † Item aduerte, quia
per prędicta potest inferri, an si statutum excludat fœmi-
nam in successione ab intestato extante masculo, an cle-
ricus poterit vti tali statuto. do. Ant. de But. s̃. eod. c. quæ
in ecclesiarum. voluit q sic, vt. s̃. tetigi. sed ɔ̃ istud facit, qa
statutum laicũ non vr̃ comprehendere personã ecclesia-
sticam, ẽt dato qđ sit ei fauorabile per istum text. & p id,
quod superius dixi. nec obstat quod hr̃ in c. dilecti. j. de fo
ro cõp. quia ibi loquitur, qñ priuilegiũ fuisset concessum
a Papa: ideo nimirum si ibi comprehendit ẽt clericos : &
eodem modo vr̃ intelligendum, quod not. per Io. And. in
c. fi. de offi. deleg. in vj. qñ videlicet per superiorem eccle-
siasticum aliqua conuenientia fierent pro districtu, vt tũc
continerentur ẽt clerici. Io. An. tñ ibi vr̃ sentire idem, etiã
si fiat per superiores laicos : sed istud dictum non videret̃
procedere per istum tex. qui apertè vult, quod statutũ lai
ci, ẽt si sit fauorabile clericis, quo ad ipsos non valeat, nisi
diceres, q hic loquit̃ qñ expressè fit mentio de clericis se
cus qñ in genere. ¶ Sed certè vt supra dixi, eadem ratio
videtur, quando dispositio fit in genere. Nã clericos sem
per subest defectus potestatis. Et sic videtur idem etiam
tunc dicendũ. Tene tñ menti dictum Io. An. ¶ Item ad-
uerte, quia ad l. si fundus. alle. per d. Ant. de Bu. qñ id, de
quo agitur habet originẽ a facto clerici: & dicit tũc debe
re inspici statuta loci contractus. Nã põt rñderi qđ bene
sortit̃ forũ ĩ loco ɔ̃ctus, vt in illo possit ɔ̃ueniri, vel in illo
loco possit agere. j. de fo. cõmp. dilecti. Sed non sequit̃ per
hoc, qđ causa debet decidi fm̃ statuta laicorum, vt apertè
voluit etiam Io. Cald. in præalleg. q. quæ incipit, statuto.
vt patet ex his, quæ superius dixi. ¶ Itẽ adde supradictis,
q vbi statutum generaliter loquitur, & potest verisimili-
ter

ter dubitari, ne inferat præiudicium clericis, vel ecclesiasticis personis, quod potest implorari officiũ superiorũ, vt declaretur tale statutũ nõ extendi ad clericos, vt voluit Io. An. in c. fi. de immu. ec. li. 6. Et bene facit quod no. in c. statuto. de hære. eo. li. & patet exẽplũ ex no. in d. c. fi. per Io. An. qñ dictat statutũ, q̃ non põt res aliqua alienari in nõ subiectũ. Nã tale statutũ ex sui gñalitate posset inferre præiudiciũ clericis: & ideo possit peti, vt declaret non posse extendi ad eos. De iure tñ vr̃, q̃ ẽt illos non comprehẽdat, quia laici non possunt statuere ad præiudiciũ clericorũ, vel ecclesiarũ, vt hic patet. ¶ † Vltimo Io. And. hic tetigit, nunquid Papa possit se subijcere iudicio iudicis secularis,[a] vr̃ quod sic per id, quod habetur 2. q. 7. nos incompetenter. & ff. de iuri. l. om. iudi. l. est receptũ. tenet ꝯtrium quo ad iurisdictionẽ contentiosam, quæ non potest haberi in superiorẽ. j. de ma. & obe. cũ inferior. nec obst. q̃ hr̃ in c. nos incõpetenter. qa quod ibi dr̃, qđ põt se subiicere iudicio laici, exponi debet. i. discretioni: nõ aũt quod possit dare iurisdictionẽ contentiosam ꝯtra se, per ea quę habentur in d. c. cũ inferior. voluntarie aũt põt stari eius iudicio, seu discretioni: & sic etiã potest intelligi, qđ hr̃ in d. l. est receptum. ¶ † Sed aduerte quia d. l. est receptũ. vr̃ fortiter facere ꝯ proximè dicta. Nam ibi videtur, q̃ superior iudex possit subiicere se inferiori, et quo ad ꝯtentiosam iurisditionem: sed potes dicere, qñ iudex laicus superior subiicit se inferiori in aliqua causa, quod tunc potest in illum prorogare ipsius iurisditionem: & ita intelligatur illa lex, sed secus est qñ superior ecclesiasticus vult se subiicere iudici laico: quia tunc non potest. nam clericus nullo modo põt prorogare iurisditionem in iudicẽ laicum. j. de fo. ꝯpe. si diligenti. & c. ti. significasti. & ideo nimirum si Papa non põt se subiicere iudici laico: & ista est melior ratio, quam illa quæ colligitur ex c. cum inferior. Nam illa non videtur indistincte concludere per ea, quæ hñt in d. l. est receptum. vbi patet quod si superior laicus se subijcit iudici inferiori in aliqua causa, prorogat iurisditio in illũ inferiorem: & ratione prorogationis censetur esse superior in causa illa, & prorogans inferior. Ideo potest tũc iudex, in quem facta est prorogatio, in dicta causa exercere iurisditionẽ contra superiorem: quia vt dixi non censetur superior quo ad illam causam. Item adde, quia per ea quæ superius dixi, vr̃ quod si vigeat statutũ, vel consuetudo, quod nõ valet cõtractus, nisi fiat in pręsentia quatuor testiũ: tale statutum, vel talis consuetudo non ligabit clericũ, per ea quæ dixi s. & per ea quę nn. Ioan. Cald. in d. q. quæ incipit statuto. Sed contra hoc fortiter facit, quia qñ statutũ vel consuetudo disponit circa solẽnitatem actus celebrandi in loco, vr̃ ligare forenses ꝯhẽntes in tali loco: licet alias non sint subditi statuentiũ per ea, quæ legũtur & notant in d. l. j. C. de sum. trini. & in l. j. C. de emãci. liberorum. & sic vr̃ q̃ ligẽtur ẽt clerici, licet non sint subditi statuenti. Sed potes dicere, quod aliud in forensibus, aliud in clericis: quia non possunt aliquo modo prorogare iurisditionem in laicũ. d. c. significasti. & c. si diligenti. & ideo nimirũ si clerici tali statuto vel consuetudine nõ ligantur, sed sortiantur forum in ipso loco, quia poterunt ibi conueniri coram suo iudice ecclesiastico. j. de fo. cõp. dilecti. & c. fina.

[a] Papa an possit se subiicere iudicio iudicis secularis. Vide hic per do. Abb. & per do Fel. l. j. in co. 2. uer. sed cõtrariã opi.

SVMMARIVM.

1 *Vniuersitas potest statuere super illis, quæ spectant ad ipsam vniuersitatem.*
2 *Pœna doctoris contemnentis parere ordinationi suæ, quæ sit.*
3 *Doctor priuari potest per collegium doctorum ab eorum communione.*
4 *Statutum vniuersitatis ecclesiasticæ debet interpretari secundum ius canonicum, & non secundum ius ciuile.*
5 *Collegium habet iurisditionem in singulos de collegio.*
6 *Citatio iudicialis, an debeat habere solennitatem trium citationum, vel saltem q̃ fiat vna pro tribus.*
7 *Monitio una quando sufficiat.*
8 *Pœna si committatur ad arbitrium iudicis, iudex non potest arbitrari perpetuam, sed temporalem.*
9 *Vniuersitas scholarium, an possit facere statutum in præiudicium collegii doctorum.*
10 *Priuatus per iudicem secularẽ, puta marchionem uel comitem absque cognitione ab officio prouocationis, uel procurationis, an intelligatur perpetuo priuatus.*

EX literis. Pœna priuationis a cõione, quæ pp ꝯtumaciam, vel p cõstitutionẽ infertur, intelligitur tẽporalis. h. d. Et diuiditur in duas partes principales. Nam in prima ponit statutũ, & facti contingentiã: ex quibus insurgebat dubitatio. In scđa dubitatione soluit, tres rationes inducens. secunda ibi, quia tñ: et ibi, prima ratio. Scđa rõ ibi, tã iuris canonici. tertia ibi, q̃ nr̃i. ¶ Nota primo, q̃ vniuersitas doctorũ potest facere statuta, & sic vr̃ q̃ doct. faciant vniuersitatem approbatam, vt hic vr̃ satis colligi sm̃ Ioan. And. & s. in proœ. huius operis, & in proœmio 6. ¶ Quid aũt de scholaribus circunscripta consuetudine, an de iure per se faciant vniuersitatem, an vero cum doctoribus. no. per glo. & docto. in l. fi. C. de iur. om. iudi. & c. quia in causis. j. de proc. Et de materia an vniuersitas possit facere statuta, dictum fuit s. c.
1 c. cũ oẽs. Et not. † q̃ satis vr̃r posse statuere illi de vniuersitate super spectãtibus ad ipsam vniuersitatem. facit qđ hr̃ in l. ij. ad fi. C. de cõsti. pecunia. & quod dictum fuit in d. c. cum oẽs. ¶ Not. q̃ interdũ. fit statutũ fide præstitã: & sic firmatur fidei pręstatione, quæ æquiparatur iuro. j. qđ
2 metus cau. ad aures. & ibi de hoc. ¶ † No. pœnã. quã potest imponere vniuersitas vel collegiũ doctorũ, doctori cõtẽnenti parere suæ ordinationi: quia potest cum priuare a beneficio societatis eorũ, & sic ab eorũ cõione & magistralibus. Et intellige qñ ordinatio est licita & honesta: nam sic debet restringi generalitas per id, qđ hr̃ in c. j. j. de iureiu. lib. vj. In quo aũt possit cõsistere ista ordinatio, dic sm̃ Io. Andr. circa vestes, disputationes, lectiones, & alios actus consuetos. in quo autem ꝯsistant magistralia, dicit q̃ ꝯsistunt in consiliis, & in examinationibus, & cõuentibus, & in lectura, & in aliis similibus. Et ex prædictis patet, q̃ licet doctor renuntiaret officio docendi: tñ posset esse sibi pœna non vocari ad magistralia. ¶ Et no. etiam ex littera, q̃ esse de collegio doctorum censetur esse beneficium, vt patet ibi ex tunc beneficio &c. sm̃ do. Car. Flo. ¶ Item ex prædictis etiam not. q̃ vniuersitas habet potestatẽ imponendi pœnã, quod est verum in his, in quibus habet iurisditionem. de quo dictũ fuit post Inno. s. c. cum oẽs. ¶ No. q̃ interdum datur dilatio triũ dierum. ad idem. j. de regula. ad nostram. & in c. ꝯstitutionẽ.
3 in fi. de regula. in vj. ¶ Not. q̃ † doctor potest priuari per collegium docto. a cõione doctorũ: & hæc late potest dici excõicatio: quia extra cõionem ipsorum doctorum ponit: & hoc casu fit in temporalibus. Sed excõicatio stricte sumpta priuat a cõione omnium. j. de excepti. pia. lib. 6. sed hic priuat solum a cõione certarũ personarũ. ¶ Not. q̃ vbi non adiicitur in statuto vel lege, q̃ pœna sit perpetua censenda, videtur temporalis: quod vr̃ intelligẽdum quando imposita per contumaciã, vt tetigit gl. ¶ No. qđ vbi pp contumaciã quis priuatur cõione, debet restitui in pristinum statum præstita prius congrua satisfatione: & quæ dicatur proprie satisfactio, colligitur ex c. ex parte. & c. cum olim. de ver. sig. & in c. venerabilibus. de sen. excõ. li. 6. ¶ Not. seruandum esse morem & stilum curiæ Romanæ. de quo per gl. in c. j. j. de tempo. ordi. & aliquid j. de cri. fal. q̃ graui. ¶ No. q̃ statutum in materia iuris vel consuetudinis recipit easdem interpretationes, quas recipit ipsum ius, vel ipsa cõsuetudo: & sic recipit interpretationem a iure cõi, de quo plene per Bat. in l. oẽ. populi. ff. de iusti. & iur. & l. non dubium. C. de legibus. ¶ † Item
4 no. q̃ statutum vniuersitatis ecclesiastici debet interpre-

tari ſm ius canonicū:nō aūt ſm ius ciuile, per hunc tex. & dr̄ vniuerſitas eccleſiaſtica ēt ſi in ea ſūt aliqui laici miſti. Nam licet in vniuerſitate ſint clerici & etiam laici, tñ propter miſturam laicorū cenſetur eſſe vniuerſitas eccleſiaſtica: quia magis dignū trahit ad ſe minus dignum. j. de conſe. eccle. c. quod in dubiis. & voluit etiam hic d. Io. de Lig. & Bar. in l. fi. ff. de colleg. illicitis. ¶ † Itē potes notare ꝙ collegium habet iuriſditionē in ſingulos de collegio. nec mirū, quia aliud vniuerſitas ſeu collegium: aliud ſinguli de ipſa vniuerſitate vel collegio. 12. q. 2. qui manumittitur. & facit qđ hr̄ j. de off. ord. in c. irrefragabili. §. j. & per hoc ceſſat ɔriū. Si dicatur ꝙ quis nō poteſt hēre imperiū contra ſeipſum, & ſic non pōt ſibiipſi imperare vel præcipere. facit quod habetur. in l. penul. ff. de arbi. Nā vt dixi aliud eſt vniuerſitas, aliud ſinguli: ideo ſi vniuerſitas habeat imperiū, & præcipere poſſit ſingulis de vniuerſitate, non per hoc dr̄ vniuerſitas ipſa in ſeipſa habere imperiū: ſed in ſingulos de vniuerſitate vt dixi. ¶ Item not. ꝙ cōſuetudo vr̄ addere vinculū ad ius. Et ſic facit ad no.

6 in c. j. §. e. ti. in vj. Et ad id qđ tangetur in c. j. j. tit. j. ¶ † In glo. j. in fi. Aduerte ſm dn. Anto. de But. quia interdū agi

a tur de citatione iudiciali: ª & iſta ſcđm ēt regulariter dēt habere ſolennitatem triū citationū, vel ſaltē ꝙ fiat vna ꝓ omnibus tribus. l. tres denūtiationes. C. quomodo & qñ iudex. & in c. de illicita. alleg. in gl. & ff. de iudiciis. in l. peremptoriū. Iſtud tñ vr̄ eſſe verum in principio litis, & in fi. circa actum ſententiæ. In intermediis autem vr̄ ꝙ ſufficiat vnica citatio, vt no. Bar. in l. conſentaneū. & in aut. qui ſemel. C. quō & quando iudex. Et facit et quod ɔſuetū dici in c. conſuluit. j. de offi. deleg. Interdum vero agit̄ de requiſitione iudiciali, hoc eſt de iudice requirendo: & tunc dicit idem, per id quod habetur in c. ſacro. j. de ſent. excō. Ibi tamen reuera hoc nō probatur, quod tūc requiratur trina requiſitio: ſed pro hoc dicto bene facit, quod infra dicam de requiſitione extraiudiciali. quę fit de ſuperiore, quæ debet eſſe trina, vt j. dicetur. ¶ † Interdum vero agit̄ de monitione quaſi iudiciali, vt eſt monitio quā vnus facit ad alterū requirēdo eū, vt velit ſecū adeſſe: & adhuc idem videtur dicēdum, quia debet eſſe trina, vt eſt glo. notabilis. j. de off. de leg. in c. cū pro cauſa. ¶ Quędā vero eſt monitio extraiudicialis mera: & tunc ſi fiat requirendo ſuperiorem, dēt eſſe trina. infra. de ſuppel. ne pla. c.

7 (at "riore, quæ debet eſſe trina")

b j. alias ſufficit, ꝙ fit vnica monitio vel interpellatio, ᵇ vt eſt glo. notabilis. 18. diſtin. in c. ſi epiſcopus. Et notau't Inn. in c. cū nobis olim. infra. de elec. & ēt ex glo. in l. qui Romæ. §. cohæredes. ff. de verb. oblig. & in l. mora. ff. de vſur. ¶ Item aduerte tñ quia per prællega. c. ſi epſ. coniuncta glo. videtur probare, ꝙ ſufficit metropolitanū ſemel vocare epos ſibi ſubiectos ad cōcilium prouinciale: & ſic facit cōtra glo. in prealle. c. cum pro cauſa. & ideo forte illa gl. de iure non procedit, quia non vr̄ bene iure probari: licet do. Ant. de But. hic, & ibi, pertranſeat cum illa. Et ad materiam facit quod no. de iureiur. breui. & de immu. eccle. non minus. ¶ In glo. a. in fi. potes dicere, ꝙ hic non fuit oppoſitum de breuitate termini: ideo non obſtant cōtraria. Item poteſt dici, ꝙ nō erat breuis: quia dabatur ſolum ad pœnitendum & ſe corrigendum, ꝙ pēdebat a mera poteſtate ipſius, qui fuerat inobediēs: tō ſubiiciebāt terminus triū dierū. Secus eſt in termino ad appellādum, quia in appellatione requiritur maior dilatio: quia requirunt̄ conſilia procuratorū & aduocatorū. Ideo ſuit inductū ꝙ eſſet x. dierum. ſcđm Car. Flo. in glo. in perpetuum. in fi. & ſic vult glo. in effectu ꝙ diſtinguatur, an imponatur pęna pro contumacia, an pro crimine: vt primo caſu cenſeatur temporalis, ſecundo uero caſu cenſeatur perpetua: & eſt cōis concluſio. Intelligēdo tñ ſcđm caſum, quando ſuper crimine ꝓfertur cū cauſæ cognitione, alias cenſetur eſſe temporalis. per l. fi. ff. de pœnis. & de materia etiam ꝑ Inn. infra de ęta. & qua. cum bonę. & aliquid in c. fi. de offi. deleg. & per do. Car. Flo. & do. Anto. de Bu. hic. Poteſ cōcludere, ꝙ aut diſpoſitione exprimit̄, ꝙ pœna ſit perpetua: & hoc clarū, ꝙ ubi uerba ſunt clara, nō eſt opus interpretatione. l. ille aut ille. §. in verbis. ff. de leg. 3. Aut exprimitur ꝙ ſit temporalis, hoc caſu dic, qđ aut determinatur tpš ipſius pœnæ: & tūc durabit vſque ad illud tēpus, & non vltra. l. & puto. §. j. ff. de poſtulā. aut ſimpliciter exprimitur, ꝙ ſit temporalis: ſed nō adiicitur determinatū, aut certum tpš: & tunc intelligitur ꝙ duret per decēniū, vt eſt caſus in l. ſine præfinitione. ff. de pœnis. aut non exprimit aliquid, an ſit temporalis vel perpetua: & tūc dic, ꝙ aut pœna eſt momētanea: puta cōdēnatur quis ad certā quātitatē pecuniæ, vel ad aliud ſimile: & tūc intelligetur perpetua, quia expedit ꝙ fiat executio: & illa facta nō recuperabit aliquo tempore, & ſic cēſebitur perpetuo durare. Aut igitur de pœna habēte cauſam ſucceſſiuam, vt qñ aliquis ſuſpenditur ab aliquo officio: & tūc aut imponitur talis pœna pro contumacia. Et in dubio cenſebitur eſſe temporalis in menſuras ipſius cōtumaciæ, vt hic patet. Nam cauſatum debet regulari a menſuris cauſę, vt dicebat do. Ant. de But. Et ideo hoc caſu intelligeretur tēporalis, donec durat contumacia. Aut imponitur pro crimine: & tunc aut imponitur diffinitiue pronunciando cū plena cauſæ cognitione: & tunc intelligitur eſſe ꝑpetua. Et ita intelligat̄ glo. hic. & facit ēt qđ hr̄ in c. j. 50. diſ. & in l. ſeruus. C. de pœnis. Aut imponitur interloquēdo abſq; plena cauſæ cognitione: & tūc intelligetur eſſe temporalis: et duratur ſolū per tēpus iuriſditionis iudicis imponētis: ſi ille ſit iudex tēporalis. d. l. fi. ff. de pęnis. Inu. tñ in d. c. cum bonæ. dicit ꝙ in ſuſpenſione ab officio vel beneficio eccleſiaſtico, qñ eſt facta interloquēdo, intelligitur donec ſatiſfaciat. Vbi aūt ſit dubiū, an pena imponat̄ pro contumacia vel crimine, dicunt aliqui Inno. velle in d. c. cū bonæ. ꝙ intelligat̄ impoſita pro crimine: ſed certe ibi hoc non dicit: & contrarium videtur dicendū de iure, q a in pœnis, vbi eſt dubiū, benignior interpretatio eſt adhibenda, vt in regula, in pœnis. de reg. iur. in. 6. & in l. ſi pœſes. ff. de pœnis. & hoc ēt ſatis voluit hic Gof. qui dicebat, ꝙ qñ pęna imponitur ex crimine cōſiderandum erat, an crimen exigat pœnā perpetuā: & tunc cēſeatur eſſe perpetua. An vero exigat pœnā temporalē, & tunc cenſebitur eſſe temporalis. In dubio vero dicit quod debet pręſumi mitigari ipſam eſſe tēporalē. alleg. qđ no. in l. hæ. n. ff. de ſuſpec. tut. & facit qđ hr̄ in dicta regula, in pœnis. Et ꝑ d. Gof. ēt facit, qđ dicit gl. i verſ. ſed circa talia. vñ ſm dictū Gof. qñ pęna venit ipōnēda ex criē, & ipōnit̄ cā cognita, poſſet limitari ſupius dicta: cōuet doct. tranſeūt cū eo, qđ

8 §. dixi. ¶ † Itē aduerte, ꝙ dicit hic do. Car. Flo. valde nota

c biliter, ꝙ vbi pœna ɔmittit̄ ad arbitriū iudicis, ᶜ non pōt iudex arbitrari perpetuā: ſed tēporalē, ꝑ l. j. ff. de ſuribus balneariis. quę tex. dicit eſſe ſingulatē, & nō eſſe alibi ſm Alberic. de Roſa. Sed certe illud dictū nō vr̄ eſſe verū: q a vbi pœna eſt arbitraria, vel cōmittit̄ arbitrio iudicis, pōt iudex arbitrari ēt pœnā mortis, ſi ſibi videatur, vt eſt gloſ. q̄ reputat̄ ſingula. in §. in ſumma. inſti. de iniuriis. & ſic multofortius poterit imponere aliā pœnā perpetuā, arg. regulæ, cuilibet. de reg. iuris. in vj. nec obſtat dicta l. j. q a ibi arbitriū nō fuit ſimpliciter ɔceſſum, ſed limitatē in caſu illo: iō nō pōt excedere limites ſtatutos. argu. e. c. cū dilecta. j. ti. j. & l. diligēter. ff. mādati. & ſic nō probat ille text. aliquid, qñ ſimpl̄r ɔceditur arbitriū: aut ergo ɔcedit̄ arbitriū ēt vſq; ad pœnā mortis, vel perpetuā: & hoc clarū ꝙ poterit illa arbitrari. Aut ɔcedit̄ arbitriū vſq; ad certā pęnā: & nō dēt illā excedere, vt d. l. j. Aut ſimpliciter conceditur arbitrij poteſtas vel iudici circa pœnæ impoſitionē: tūc vr̄ ꝙ attendi debeat circūſtantiæ. Nā ſi ſuadeāt pęnā mortis vel perpetuā debere imponi, illam poterit arbitrari, per no. in d. §. i ſum. Si aūt ſuadeat mitiorē, ſeu minorem: pœnam: tūc nō debet arbitrari pœnā mortis, vel per-

a Iudicia-
lᵉ citatio
q alis dēt
eſſe. Vide
hic per d.
Fely. in 4
col. uer. in
glo. j.

b Vel ſīt
pellatio.
Qñ unica
interpella
tio ſufficiat. Vide A
lex. in l. de
pupillo. §.
ſi quis ipſi.
ff. de oper.
noui. & 1
cōn. 3. 4.
p. ii. col.
19 j parte.

c Pœna
cōmittit̄ i
arbitriū iu
dicis, an
poſſit arbi
trari pꝑe-
tuā, uel tē
poralē. Vi
de hoc per
d. Abba. &
d. Fely. qui
reaſſumit
oēa dicta
doc. ſuper
hac gl. qñ
pœna dēt
eſſe perpe
tua, uel tē
poralis in
d. c. qđ. Fel.
in col. 6. in
gl. ſup ver
bo, perpe-
tua. d. Ab.
in 4. col. in
uer. i gl. j.

perpetuam:quia ex quo cõmititur ad eius arbitrium, videtur tanq̃ bono viro cõmissum.l.continuus.§.cũ ita. de verbo.obliga.& l.si qua pœna,cũ ibi not.ff.de verbo.sign. Si tamen arbitraretur tũc pœnã mortis vel perpetuam,videtur q̃ teneat sentẽtia,ex quo habeat arbitriũ:licet male faciat: & pp hoc posset appellari, vt probatur per ea, quæ habentur in d.l.si qua pœna.cũ ibi no.per glo.& Bar. ff.de verb.signi.¶ In gl.si. in fi. Nec ob.si dicatur q̃ tẽpus datæ rescripti inspicitur, forte quo ad vires rescripti. vt j. tit.j.eã te.quia imo potius facit pro,videlicet vt rescriptũ non extendatur ad ea, quæ postea sunt orta. facit qđ hr in c. fi.j. ti. j. & in hoc est contraria natura constitutionũ naturæ rescriptorũ, quia natura constitutionũ est respicere futura.j.e.l. fi. Sed natura rescriptorũ est respicere orta post datũ,seu post rescriptũ,vt j.ti.j.c.fi. ꝯueniunt tamen in alio:quia vtriusq; autoritate iudicatur.§.eod.c.j.& j.de

9 rescript.cũ dilecta.¶ † Vltimo adde,quia tangit hic d. Io.

a de Lign. an vniuersitas [a] scholarium possit facere statutũ i ꝓiudiciũ collegii doctorũ: & cõcludit q̃ nõ,q̃a doctores non sunt de corpore vniuersitatis scholariũ: licet quo ad quædam propter iuramẽtũ subiiciãtur statutis vniuersitatis:potest tamẽ vniuersitas statuere aliquid circa examinandũ sine præiudicio doctorum: puta q̃ examinãdus primo præsentetur rectori vniuersitatis anteq̃ intret examen:& idem in similibus,quæ statuerentur sine præiudicio doctorũ.Et incidenter etiam tangit Ioan.de Lign. an Archidiac.vel Cancella. studii possit approbare reprobatos per doct.collegii:& concludit q̃ nõ, quia doctores iure testiũ funguntur. nã attestant de sufficiẽtia,vel insufficiẽtia examinati.facit l. nulli.C.de adno. diuer.iudi. sed ipse Archidiaconus vel Cancellarius est loco iudicis:sicut igitur iudex debet iudicare ẽm probata.l.illicitas.§. veritas. ff.de offi.pręsi.& j.de offi.delega.e.pastoralis.§. quia vero: ita Archid.vel Cancellarius. hoc limitat ipse verũ,nisi cõstaret sibi de fraude:vt quia ex odio vel alia causa iniusta reprobarent sufficientẽ. Nam tunc poterit approbare,nõ obstante reprobatione doctorũ: nam etiam iudex quãdo deprehendit malitiam in testibus, nõ tenetur sequi dictã eorũ.l.4.§.j.ibi,tu magis scire potes,quanta sit fides testibus adhibenda &c.ff.de testibus.facit quod no. Inn.in c. qm̃ contra.j.de proba.quod tene mẽti.Et aduerte q̃a opinionem illam,qñ dubitatur.an sententia fuit lata pro cõtumacia,an pro crimine,vr̃ tenuisse hic Io.de Lig.sed nõ vr̃ bene dixisse p ea,quę superius dixi.¶ Itẽ aduerte,quia ꝯ id quod dictũ est,q̃ quando pœna imponitur pro contumacia, quod in dubio intelligitur esse temporalis vsq; ad limites cõtumaciæ.Et sic donec durat contumacia videtur fortiter facere in cõtrariũ, quod hr̃ in c. ex tuę.j.de cleri.non resi.Sed do. Ant. de But.respondet, q̃ ibi contumacia transiuit in aliud specifiẽ delictũ:forte voluit dicere q̃ ibi non est simplex cõtumacia in nõ obediendo, sed etiam est delictũ in nõ residendo:vel potest dici secũdũ eũ,q̃ ibi pœna erat momentanea.Sed certe istud non est verum,q̃a ibi agitur de pœna priuationis a beneficio, quæ vr̃ habere causam successiuam:cũ possit quis priuari ad tempus,& ppetuo:ideo melior videtur prima solutio vel põt dici,q̃ ibi nõ constabat de mente proferentis: qđ intelligebatur de priuatione perpetua ex eo,quia mãdat

10 de beneficio alteri prouideri.vt ibi patet.¶ † Vltimo põt esse dubiũ,quid si iudex secularis perpetuus:vt puta Marchio vel Comes priuaret aliquẽ absq; causę cognitione officio prouocationis vr̃ procurationis, an intelligeẽ esse priuatus perpetuo vr̃. Dicendũ q̃ si esset iudex temporalis,vt quia eius iurisditio duraret ad certum tẽpus, vt cõmuniter contingit in potestatibus terrarũ: tunc intelligeretur solum priuatus quousq; duraret officiũ ipsius iudicis,ẽm ea quæ habentur in l.si.ff.de pœnis.Sed in casu ꝑdicto ex quo iudex est perpetuus, videret q̃ duraret vsq; ad vitam ipsius priuantis: sicut durat vsque ad tempus iurisditionis iudicis temporalis,vel posset dici, q̃ quia tunc quodammodo videretur esse pœna perpetua,arg.eorum quæ habentur in cle.j.de re.eccl.non alie.& in l.j.& ij. ff. pro socio.& de mẽte iuris videatur,q̃ talis priuatio intelligatur temporalis, ex quo non est facta causa cognita ꝑ ea,quæ habentur in d.l.fi.videtur quod intelligatur q̃ debeat durare vsque ad x.annos: sicut quãdo quis priuatur ad tempus,non determinato certo tempore. l.fine præfinitione.ff.de pœnis.& dixi superius.

a An vniuersitas. Add in ar vniuersi-tas possit constituere procuratorem ad cõtrahendũ cõparemi ratẽ. Vide per Pa. de Cast.ff. de lib. & pos. l. Gallus. §.forsitan. nu.41.

SVMMARIVM.

1 *Numerus prabendarum an possit diminui sine consensu Papæ.*

2 *Et si per capitulum cum cõsensu episcopi restringitur numerus sine causa,an de mero rigore valeat statutum.*

3 *Executor, cui mandatur ut conferat,cum consensu episcopi, si inuenit episcopum mortuum,an debeat expectare, donec creetur episcopus nouus.*

4 *Et quid si nomen prædecessoris non fuit expressum,an eo mortuo expirasset mandatum.*

5 *Verba ista, q̃ fiat cum consilio alterius,uel cum consensu, uel arbitratu alterius,quid importent.*

6 *Numero canonicorum, sine causa diminuto,ecclesia reducit ad antiquũ numerum.*

EX parte episcopi. Nõ valet statutũ, per qđ cultus diuinus sine causa diminuitur, & si in forma cõmuni a Papa fuerit cõfirmatũ. h.d.Et in prima ponit factum corrigendũ. In secũda corrigit.ibi,nolentes. In tex.ibi, inhiãtes sonat hoc in vitiũ ẽm Gof. quasi iniuste intẽdentes vel praue affectãtes.ẽm Hosti.¶ Item ibi,& j.hic decidtur q̃ post restrictũ numerum præbendæ aliquæ vacarunt,quæ non fuerunt collatæ.¶ No.primo qđ numerus præbendarũ vr̃ non posse diminui nõ diminutis redditibus ecclesię:de quo plene dictũ fuit §.eo.cum accessissẽt. ¶ Itẽ no.q̃ diminus cultus non debet diminui, sed potius augeri.nec obstat.j.de religio.do.c. vlti. quia etiam illud fit ad honorẽ Dei,vt euitetur confusio,vt ibi patet.¶ Itẽ no. quod restricto numero sine causa debet reduci ẽt ad numerũ antiquũ.quare autẽ econtra eo augmẽtato non præcipit Papa seruari antiquũ in c.cũ M.§.eo.nam tangit hic Io.An.& inferius tangetur. Nam potest dici quod ibi causa augmenti interuenerat propter super excrescẽtiã fructuum:ideo iuxta limites ipsius causæ prouidetur:hic aũt causa diminutionis non interuenit.¶ Item no. quod interdũ mandatur executori, vt conferat beneficium cũ consensu alterius.facit quod hr̃ j. in c. ne pro defe-

1 ctu.& c.cũ in veteri.& in c. vno.j.ne se. vac.lib. vj.¶ † In glo.ij.in fi.ibi vr̃ probare quod non possit diminui numerus aliquo casu,nisi interueniat confirmatio Papæ:vel impetretur illud a Papa:sed dic,quod ibi factũ narratur, q̃a si de facto contingit,quod confirmatio vel impetratio facta fuit a Papa,nõ aũt vis ponitur,videlicet quod id fit necessarium:imo sufficit quod capitulũ id faciat cũ autoritate episcopi causa subsistẽte,vel pleue fuit dictum in c. cũ accessissent.facit de fil.præsby.literas.¶ Sed aduerte,quia

2 potest esse dubiũ,an † quando restringitur numerus per c.cum cõsensu episcopi sine causa,an de mero rigore valeat statutũ.Ioã. And. hic in summario sentit qđ non: sed litera ista non bene hoc probat. & cõtra hoc etiam facit, quia sicut capitulum cũ consensu episcopi potuit statuere antiquum, ita videtur quod possit restringere, argu.c.j. j.de regu.iu.fateor tamen qđ male faciunt episcopi,& capitulum sine causa id faciendo: & ideo debetet reuerti ꝑ superiorem,vt hic patet. Et ẽm prædicta cessaret quæstio, an Papa hic habuerit potestatem conferendi præbendas vacantes ex propria potestate,an vero ex plenitudine potestatis.de quo hic aliqui dubitauerunt, vt hic tetigit Ioan. And. Nam potest dici quod si statutum mero iure tenuit,non vacassent de mero rigore iuris. Si autem ipso iure

iure non tenuisset, tunc bene vacassent de rigore: & debuisset tunc inspici, an tanto tempore vacassent, qđ ptãs fuisset deuoluta ad Papam. Nam tunc ex propria potestate poterat eas conferre: aliàs solum ex plenitudine potestatis, quam habet in beneficijs: conferendis. j. de prębẽ. c. 2. in vi. & in clemen. j. ad finem. vt lite penden. ¶ In gl. penult. in fine. Sed aduerte, quia potest esse dubium, qđ si in casu isto facta fuerit collatio indigẽti. an teneret collatio. Vincentius dixit quod sic: fatetur tñ quod posset reuocari. Mouetur quia mandatum, de quo hic, non censetur esse ꝯditionale ex eo, quia expressa fuit conditio, quæ tacite inerat, seu intelligebatur. arg. l. cõditiones, quæ extrinsecus. ff. de condit. & demonst. & l. muto. §. j. ff. de tutelis. Et prędicta dicit procedere, qñ non specificatur certa idoneitas: quia non dicitur ꝙ conferatur theologo, vel existẽti tantæ ætatis, vel talis ordinis, vel similia: quia tũc si fuisset expressa certa idoneitas, collatio facta alteri non teneret, tanq̃ non seruata forma mandati per id, quod habetur j. de officio delega. venẽtabili. & sic voluit Vincentius, quòd aliud sit quando exprimitur conditio, q̃ tacite inerat. Aliud qñ exprimitur conditio, quæ tacite non inerat: quia prima non reddit mandatũ conditionale, secũda sic: de quo plene per Innocen. in c. dudũ. j. de præsum. & s̃. plenissime dixi, & ꝑ gl. ĩ clem. j. de offi. deleg. ¶ In gl. fina. in fi. Vincen. hic dicit qđ si sine episcopi consilio facta foret collatio, non valebit: quia tũc nõ est seruata forma mandati: & ideo non valebit. j. de electio. cum in veteri. & facit j. de rescrip. cum dilecta. ¶ Et pro hoc, qa ista conditio non subintelligebatur tacite: ideo reddit mandatũ conditionale per id, quod dixi super glos. præceden.

3 ¶ † Sed iuxta prędicta quæritur, quid si executor, cui mãdatur vt conferat, cũ consensu episcopi, inueniat episcopum mortuum, cum cuius consilio debebat conferre. dicit Vinc. hic, & Comp. ꝙ executor debebit expectare, donec creetur nouus eps̃, vel saltem habeatur electus. Confirmatur per id quod habetur j. de transl. in c. inter. & j. de elec. transmissam. In ꝯriũ tñ alleg. l. turpia. §. j. ff. de lega. j. vbi legatum, factũ mulieri si nubat arbitratu Seij, debet: licet Seius sit mortuus. Sed põt responderi. vt no. gl. in d. l. turpia. ꝙ cõtrariũ non ob. per ea, quæ hñt in l. cũ tale. §. si arbitratu. ff. de cond. & demon. videlicet illa conditio si nupserit arbitratu Seij erat inutilis, & reijciebatur a iure fauore nuptiarũ: ne aliquo modo impedirẽtur. Et ideo ẽt viuente Seio debebat habere legatũ, etiam si nupsisset

4 sine eius arbitratu. ¶ † Item aduerte, quia dictũ est de successore expectando: hoc hẽt locũ si nomen prædecessoris non fuerat expressum. j. de offi. delega. qm̃ Abbas. Si aũt fuisset expressum nomẽ proprium prædecessoris: tunc eo mortuo expirasset mandatum, vel expectaretur secunda iussio, ſm Vincen. alleg. quod hr̃ j. ti. j. si qñ. & idem quod dixi de episcopo mortuo, vt expectari debeat successor. Dicit esse dicendum de episcopo absente, videlicet ꝙ debebit expectari, saluo nisi requisitus non vellet accedere: vel si prius esset requisitus, vt consulat & non vellet cõsulere. Nam tũc poterit cõferre executor per id, quod hr̃ j. de rescrip. sciscitatus. & de offi. deleg. prudentiam. & j. de elec. cũ in veteri. nã vr̃ ꝙ sufficiat requirere ipsum ep̃m. licet ipse nolit dare consilium: quod tñ est intelligẽdum si congruo tempore fuerit expectatũ responsum. per id qđ hr̃ in d. c. cum in veteri. Et ad materiã facit quod no. Ioã. An. in c. cum olim. j. de arbi. Et de materia consilii posuit Io. An. in c. cum nullus ex cõsilio. de reg. iur. in. 6. in mercurialibus. & Bar. in l. j. §. si plures. ff. de exercitoria. Itẽ aduerte, quia in quantũ dixi episcopo mortuo expectandũ successorem: vel eo absente expectari eius responsionem, videtur hic non procedere: imo videtur ꝙ tũc statim possit executor procedere ad conferendum beneficium, per id quod habetur in c. vnico. j. ne sede va. li. 6. Sed potes dicere ꝙ ibi loquitur quando consiliũ est quærendũ ex forma cõsuetudinis vel statuti, quo casu seruari debet quod ibi dicitur: sed superius dicta locum habent in consilio, qđ debuit q̃ri ex forma mandati hoĩs, quæ est diligenter obseruanda. j. de præben. cui de non. lib. vi. Et ideo impedit eius effectus, si eius forma non possit seruari: nisi hoc contingeret ex culpa consiliarii. per id quod habetur in prealle. c. cum in veteri. & tunc in hoc passu dicit Io. An. fore dubiũ, an videlicet per d. c. sit immutatũ quod dixi, quando consiliũ requiritur ex forma mãdati hominis: & dicit hic se velle in illo doceri. ¶ Sed aduerte: licet hic dubitauerit, tamen firmauit differẽtiam, quam supra feci in c. vnico. in ver. statuto. Item aduerte, quia inquantum dixi ꝙ non valet quod fit per executorẽ, non requisito consilio, quod debuit requirere. videtur cõtra id facere, quod habetur in cle. j. de iure patro. iuncta gl. vbi videtur ꝙ teneat actus, licet fiat non seruata forma tradita. Sed potest dici ꝙ ibi dabatur certã forma ei, qui aliàs habebat potestatẽ super eo, de quo fiebat mandatũ: ideo tunc facilius sustentatur actus, licet forma non fuerit seruata: quia tũc mandatũ videtur venire ad excitandũ iurisdictionem potius quam ad expediẽdum. j. de offi. ordi. licet. & ideo tũc non vitiatur actus, nisi hoc exprimeretur: secus quando datur potestas aliàs non habenti, vt fuit in casu isto: quia tunc debet seruari forma mandati, vt superius est dictũ.

5 ¶ † Item aduerte, quia superius dicta procedunt quando mandatur aliquid fieri cum cõsilio alterius: nam sufficit illud requirere, & responsum congruo tempore expectare. nam tunc si non fuerit actũ, poterit fieri executio mãdati, vt superius dixi: secus quando aliquid deberet fieri cum consensu, vel arbitratu alterius, quia non potest tũc actus celebrari non interueniente cõsensu: licet quis fuerit requisitus vt est glo. ordi. in c. si pro te. de rescrip. in vj. Et idem si ille, cuius arbitratu aliquid fieri debet non arbitratur: licet fuerit requisitus, per id quod habetur in l. si

6 quis arbitratu. ff. de verb. oblig. ¶ † Vltimo tangebat hic Vincẽ. Papa, hic restricto numero canonicorum sine causa reducit ecclesiam ad antiquũ numerum: quare ecõtra augmentato numero sine causa similiter non reducit ecclesiam ad antiquum numerũ. s̃. eod. cum M. dicit Vincẽ. ꝙ si in c. cum M. non excreuissent facultates ecclesiæ, debuissent reduci ad numerũ antiquum eadẽ ratione, qua hic. Sed quia ibi excreuerunt facultates, ideo ibi non statur in numero antiquo. Et subdit etiam Vincen. ꝙ quando omnes in concordia augmentãt numerum, præsumẽdũ est facultates excreuisse: quasi in dubio nullus præsumitur sua iactare. ff. de proba. l. cum de indebito. secus si appareret expresse cum non sufficeret, quia tunc sine prę iudicio receptorum poterit reparari numerus antiquus. Et si post ea exciperetur contra eos, ꝙ numerum superũt, poterunt replicare de ipsius reparatione; sicut & in simili, mulier cõtra exceptionem adulterii replicat recõciliationẽ infra. de iure iuran. quemadmodũ. & de diuortiis. in c. ex literis. facit l. si quis repetere. ff. ad Turpilianum.

SVMMARIVM.

1 *Constitutio sedis apostolicæ astringit omnes, quando continet preceptũ uel prohibitionem generalem.*

2 *Cõstitutio, uel lex non debet continere aliquid obscurum, uel ambiguũ.*

3 *Constitutio noua in dubio respicit futura, & non præterita: nisi in illa expresse de præterito caueatur. & nu. 7.*

4 *Interpretatio priuilegiorum Apo. se. spectat ad Papã, & non ad aliũ.*

5 *Sententia si fuerit lata secundum intellectum alicuius constitutionis, quæ postmodum secundum alium intellectum fuit declarata, an reuocabitur sententia data ante constitutionem declaratoriam.*

6 *Matrimonium si fuit declaratum secundum intellectum postea declaratum falsum, an debebit separari.*

Sacramentum si fuerit collatum secundum priorem intellectum postea declaratum falsum, an debebit iterari sacramentum.

Veritate comperta, illi standum est.

7 *Constitutio noua trahitur ad futura, & non ad præterita, qualiter hoc intelligatur.*

8 *Cōstitutio noua non trahitur ad præterita: sed quid dependentibus.*
9 *Vsuræ sunt prohibitæ de iure canonico & diuino.*
10 *Constitutio noua, an trahatur ad præterita.*
11 *Statutum loquens per uerba præteriti temporis, an trahatur etiam ad futura.*
12 *Statutum uel constitutio si procedit declarando, in dubio trahitur ad præterita: & quid iuris si constitutio sit partim declaratoria, & partim edictoria.*
13 *Statutum si procedit annullando, & causa annullationis inducitur per statutum, tunc in dubio non comprehendit præterita, secus si ante statutum suberat cā annullationis: sed si statutum procedit confirmādo, trahitur ad præterita.*
14 *Et quid si procedit aliquid de edendo.*

a Quonia. Super materia huius c. uide plenissime Alex. de Imo. in l. oēs populi, ď iust. & iu. 8. co. & i l. illicitas in prin. de off. psi. & i l. cum lex. de leg. & in cōs. suo. 79. 4. parte, & Pa. de Cas. psi. 87.

b Et similiter. Vide hic p do. Feli. in 7. co. ver. ista sententia.

a QVoniam, constitutio. Constitutio noua respicit futura, & nō preterita. nisi de pteritis caueat̄ ī ea. h.d. Et tria facit Nā primo ponit in genere causam declarandę cōstitutionis. Scđo ponit declatationē. Tertio declatationis rationē. Secūda ibi: declaramus. Tertia ibi: cum leges. Et præmitte pro euidentia, q decretalis statuimus. j. de maio. & obe. licet sit posterior ista in ordine, tñ fuit prior in cōpositione. Et si dicas quare ista prius ponitur q̃ illa. Dic q ista adaptatur ad titulū de ɔstitutionibus, qui pręcedit titulū de maio. & obe. ad quā illa adaptatur. facit quod no. Io. An. s. in proęmio. ¶ In tex. ibi: maioribus. i. prius receptis vel ordinatis. 17. dist. §. vlti. vel melius pōt exponi s̄m Pet. maioribus. s. in ordine. Et ista expositio videt̄ melior, per id q hr̄ in c. statuimus. de quo fit
1 hic mentio. ¶ † No. primo q constitutio sedis Apostolicę astringit oēs. quod est verū qn̄ continet præceptū, vel prohibitionem generalem, de quo plene s. eo. c. j. secus si cōtineret consiliū, vt ibi ēt dictū fuit: & plenius de materia qn̄ est constitutio vel lex consilii in c. nam ɔcupiscentiā.
2 s. c. ¶ † Item no. q cōstitutio vel lex nō debet aliqnid obscurum vel ambiguū continere. vn̄ dicit Imperator q nihil tam proprium legū q̃ claritas, in Auth. de testa. imperfectis. §. nos igr̄. col. 8. & est arg. ɔ̄ facientes statuta obscura: & ne sit inculcatio, ītellige obscurū, s. quo ad literā. & ambiguū, scilicet quo ad mentem. & dicit Ioan. An. post Hier. q tribus modis nascitur obscuritas: quia aut ex rerū difficultate, vt qa materia de se est difficilis: aut ex magr̄i imperitia, vt qa nescit bñ declarare: aut ex discipuli tarditate, vbi tardū habet ingeniū ad intelligendū. ¶ Itē not. q faciens cōstōnem illā pōt declarare: nec mirū, qa eius est interpretari, cuius est cōdere. j. de sent. excō. inter alia. & 11. q. 1. §. ex his. ¶ Item no. q maiores debent præferri minoribus in perceptione portionis: & ab illis recipere seruitia ɔsueta. de quo plene in c. statuimus. j. de ma. & obe. & intellige maioribus, s. prius receptis seu ordinatis. s̄m Inn. vel melius s̄m Pe. intellige maioribus, s. in ordine. vt
3 dixi in litera. ¶ † Vltimo not. q ɔstitutio noua in dubio respicit futura & non præterita: nisi expresse in illa de præterito caueatur. Et ad materiam decre. facit qđ no. gl. in c. licet canon. de elec. in 6. & in cle. vt hi qui. ī gl. q de posteris. de æt. & qual. in cle. j. de testa. & q hr̄ ēt in cle. j. de elec. & in cle. j. de vsur. in verb. de cætero. & in c. j. de postul. li. vj. & facit ēt q hr̄ in c. vlt. j. de spon. duorū. ¶ In gl. 3. in fi. Sed aduerte, quia ɔ̄ istud q hic dr̄, q ɔstō nihil dēt obscurū vel ambiguū ɔtinere: & sic innuit ɔstōnem posse fieri adeo clarā, q nulla ambiguitas relinquatur. facit ɔ̄, qa in rebus humanis nihil est perfectū. facit l. ij. §. sed quia. C. de vete. iu. enu. Sol. q ɔstitutio nihil dēt obscurū aut ambiguū ɔtinere respectu mentis ɔdentis illā: qa debet coronare illam, & edere taliter clarā, q nō reddat̄ ambigua: non tñ semper ɔtingit q tanta sit claritas, q nil dubiū relinquatur: quod per se patet maxime qa in ɔstitutionib. repetitur qnq; generalitas, quæ interdum generat obscuritatem. l. ita fidei. ff. de iure fisci. & j. de ɔfir. vti c. venerabilis. facit etiā quod hr̄ in procemio Cle. vel forte voluit dicere s̄m Io. An. q a conditione poterit haberi declaratio, ita q nil remaneret ambiguum. in l. fi. C. de legi. sic ēt ratione testamenti recurritur ad testatorem si viuit. l. 3. ff. de alimen. lega. Et pro declaratione seu compilatione instrumenti recurritur ad tabellionē, qui illud fecit si viuit. in Aut. de fide instr. & cautela. §. si vero. Et de his declarationibus, & materia ipsarū tangitur in gl. j. de regu. iur. in
4 c. ɔ̄ eum. li. vj. ¶ † In glo. declarauimus. ibi, nullus alius. hoc intellige verū, quo ad hoc vt interpretatio sit generalis & necessaria 1. sed ad alias bene pōt iudex corā quo causa vertitur, interpretari, prout sibi videtur quo ad causam illā: licet eius interpretatio non sit necessario in aliis causis seruanda, vt no. extra in l. fi. C. de leg. & j. de postu. in c. j. & ibi ēt tangitur de multiplici specie interpretationis. & ī d. l. j. C. de legi. & in §. ex his. 11. q. 1. Et qđ dixi de interpretatione iudicis, potissime procedit qn̄ nō potest haberi copia condētis constitutionem, s̄m no. per glo. in l. cum de nouo. C. de legi. & s̄m prædicta etiam intellige
5 q j. dicit glo. de priuil. ¶ † Sed iuxta prædicta potest quæri, quia Papa hic declarat intellectū suæ constitutionis: & sic patet q ēt ante hanc cōstitutionem sic debuit intelligi ɔstitutio, de qua hic fit mentio: ex quo ista est constitutio declaratoria. Quid igitur si sententia fuerit lata s̄m alium intellectum, qui forte habebatur circa dictam constitutionē ante superuenientiam cōstitutionis declaratoriæ: nunquid debebit reuocari sententia data ante cōsti-
6 tutionē declaratoriam. ¶ † Et similiter [b] potest quæri qd
b si matrimoniū fuerit ɔ̄ctū s̄m intellectum postea declaratū falsum, an debebit separari. Et similiter quid si sacramentū fuerit collatū s̄m priorē intellectū postea declaratum falsum: nunquid debebit reiterari sacramentum. videretur q sic, per id, quod habetur in c. veritate. 8. dist. vbi cōperta veritate illi vr̄ esse standum. facit quod habetur j. de offi. dele. super quæstionum. ɔ̄rium hic tenuit Vin. in j. articu. & similiter in secūdo. vnde dicit, q sententiata non eunt reuocanda. ar. l. Barbarius. ff. de offi. præt. facit etiam qđ no. per Inn. j. de elec. nihil est. Et pro hoc etiam alleg. Vincē. quia iudex iurat iudicare s̄m leges scriptas, & etiam non scriptas. in Auth. de iudi. §. oēs. col. vj. Et facit etiam qđ hr̄ in Authen. de desen. ciu. col. 3. Et ideo satis est q iudex iudicauerit s̄m intellectū, qui tunc seruabatur. Et hæc dicit esse vera, nisi esset appellatum a sententia & declaratio fieret, seu superueniret noua ɔstitutio declaratoria in causa appellationis. ar. c. cū causa. j. de re iudi. qđ est notandū. Nam licet aliàs consueuerit dici, q constitutio noui iuris editoria, seu promulgatoria nō trahatur ad causas pendentes per appellationem, vt probat̄ in Aut. vt cum de appel. cog. circa prin. col. 8. & inferius tangetur: tñ secus est in constitutione declaratoria, quia illa seruari debebit ēt in causis pendentibus per appellationem, vt hic voluit Vinc. & Ioā. An. post eum, quod tene menti. Et similiter circa secundum articulū dicit matrimonia contra s̄m priorem intellectū non esse separanda, si diu est quod ita fuerunt ɔtracta, per id quod hr̄. in c. obiciuntur. 32. q. 4. quamuis constitutio modo declarat id, quod aliàs erat abiguū. facit quod habetur in c. quod scripsi. 35. q. 3. Et pro hoc etiam allegat, quia ex quo matrimoniū fuit contractum s̄m intellectum, qui seruabatur, non videntur contrahentes fuisse in dolo: & sic non debet nocere per id, quod habetur 34. q. 1. c. in lectum. & quia etiam in simili videmus, q non censetur esse fornicatio in illa, quæ nupsit dato libello repudii scđm legem Moysi, q̃q̃ hodie id fieri nō possit. j. de diuor. gaudemus. Et pro ista parte etiam bene facit, quod hr̄ j. de spō. duo. c. fi. & de frigi in c. fraternitatis. Et cum isto dicto transit hic Ioan. And. & domin. Anton. de But. Sed certe videretur dicendum oppositum: videlicet q ex quo superuenit cōstitutio declaratoria, declarans matrimonium esse nullum,

nullum, ꝙ matrimoniũ de iure deberet separari, ex quo
reperitur de iure esse inualidũ, per ea quæ habentur in l.
si adulteriũ.§.idem Pollioni.ff.de adul. vbi patet ꝙ quam
primũ apparet matrimonium de iure non subsistere, de-
bent coniuges separari: fateor tamẽ ꝙ esset iusta causa di
spensandi, quando iandiu sic fuissent contracta: & potissi-
me ex quo fuerunt contracta ſm intellectum, qui tũc ser
uabatur per ea, quæ habentur in l.qua in prouincia.§. di-
uus Marcus.ff.de ritu nup.& ille tex.etiam satis bene fa-
cit, ꝙ de rigore iuris deberet matrimonium separari, nisi
interueniat dispensatio, quam tũc satis est æquum fieri ꝑ
superiorem, hoc est Papam habentem super hoc potesta
tem: cũ supra ius sit.j.de conces.præbend.in c. proposuit.
Et bene facit quod habetur in d.c.fi.de spõsa duorũ. imo
potius facit pro, sane intelligendo. Nam ibi interuenit ta
cite dispensatio Papæ ex eo, quia voluit constitutionem
illam propter verbum de cætero, solum habere locum. in
futuris matrimoniis & non in præteritis, vt ibi etiam sen
sit glos. In sacramentis vero dicit Vincen. propter pericu
lũ animæ illa esse reiteranda. allegat quod habetur in c.
7 veniens.j.de præsbyt.nõ bapti.& in c.ij.de baptis.¶ † Iu-
xta prædicta etiam potest quæri pro declaratione istius te
xtus, qualiter intelligi debet id, quod hic dicit: videlicet
ꝙ constitutio, de qua hic fit mentio, trahitur ad futura,
& non ad præterita. dicit Io.An.ꝙ debet intelligi hoc mo
do: quia illi qui prius ante constitutionem, de qua hic fit
mentio, habuerunt maiora beneficia: licet sint in minori
bus ordinibus constituti, non amouebũtur ab illis virtu-
te dictę constitutionis, quæ tales non respicit, sed ex alio
capite possunt amoueri: puta, si nollent promoueri serua-
ta forma decretalis, quæris.j.de æta.& qualita. Item si ali
quis tempore dictæ constitutionis reperitur in choro ha-
buisse sedem eminentem seu superiorem, licet non sit in
ordine pręsbyterii, non tamen cedet illam sedem præsby
tero, licet præsbiter sit maior eo in ordine: quia dicta con
stitutio extenditur ad futura, & sic ad illos qui post consti
tutionem illam fuerunt recepti in minoribus ordinibus
tempore dictæ constitutionis: quia si vacauerint præben-
dæ postea, vel excreuerint facultates, præferentur præsby
teris in perceptione portionis, ex quo erant prius recepti
tempore constitutionis: & sic constitutio nõ trahetur ad
tales, sed ad illos qui post constitutionem recipiebantur.
Host. tamen in preall. decre. statuimus. de qua hic fit men
tio.j.de maio.& obed. in hoc vltimo tenuit contrarium,
dicens, ꝙ si tempore constitutionis prædictę minor in or-
dine erat consecutus præbendã, in qua ſm formam cõsti
tutionis prædictæ præferendus erat maior in ordine, pro-
pter superuenientem prædicta constitutionem non debe
bit auferri vel diminui dicta præbenda: secus dicit si illa
non erat assecutus tempore constitutionis prędictę, quia
tunc non debebit sibi assignari exclusis maioribus in or-
dine. Et sic intelligit præalleg.c.statuimus. Io. And.& sic
residet. Nam primo vr̃ sequi opinio. quam primo loco di-
xi: licet postea recitet opi. Hosti. Et aliter non declarat, d.
Ant. de Bu. hic expresse videtur approbare opi. Hostiẽ. vt
sic in præbenda, quæ non reperitur collata tempore con
stitutionis, de qua hic, non præferatur prius receptus: sed
ille, qui maior est ordine. Inno. in præalle.c.statuimus. vr̃
velle, ꝙ si prius receptus fuit receptus autoritate Papæ:
quia per hoc fuit sibi quæsitum ius ad præbendam vaca-
turam.j.de præbẽ.c.bi qui.li.6.tũc præferatur & præferri
debuerit prius receptus, licet in minori ordine: & postpo
natur postea receptus, q̃uis in maioribus ordinibus. Et sic
posset intelligi prima opinio, quam vr̃ Io. And. hic fuisse
amplexũ. Si vero fuisset receptus solum autoritate capi-
tuli: tunc quia per talem receptionem non fuit ius quæsi
tũ ad vacaturam, quia per capitulũ non potest dari ius ad
vacaturam: j.de conces.præb.in c.ij. Et facit quod not. in
c.relatum.& c.dilectæ.j.de præben.& de conces.præben.
fi soli.lib.6.cũ ibi notatis in glo.& tunc potest procedere
opin. Host. vt tunc debuerit præferri maior in ordine: ex
quo prius receptus non habuit ius firmiter, quęsitum ad
præbendam vacaturam. Et isto modo possunt concorda-
ri opinio licet Ioan. And. non declarat nec etiam do. An.
8 de Bu.¶ † Vlterius etiam posset quæri, quia hic dr̃, ꝙ con-
stitutio noua non trahitur ad pręterita: in dubio quid de-
pendentibus, an ad illa trahetur. Io. An. hic primo dicit,
ꝙ non trahetur similiter ad ipsa pendentia, nisi de pendẽ-
tibus fiat mentio in illa, ꝑ id quod hr̃ in c.pe.j.de offi.leg.
li.vj. Et facit ẽt, qđ hr̃ in cle. dispendiosam. de iudi. cũ con
cor. ibi positis in vltima gl. vbi fit mentio expressa de pę-
dentibus: sic ẽt de præteritis fit expressa mentio in c.lite-
ris.ad fi.de proba.in cle. de quo fi. Io. An. remittit ad nota
ta per gloss. in c.licet canon. de elec.li.vj. Et ad id quod te
9 tigi s. eo.c.ij.de quo plenius dicetur super glo. vlt.¶ † In
gl.fi. ibi, iuris naturalis.i.diuini: vt contingit in iure pro-
hibente vsuras: quia sunt prohibitæ nedum de iure cano
nico: sed ẽt de iure diuino. Et appellatur ius diuinũ, quã-
doq; ius naturale. vt j.dist. humanum genus. in prin. Pos-
set ẽt dici, ꝙ vsuræ sunt prohibitę de iure naturali, vt ple-
ne not. Io. An. in rubrica de vsur. Et forte voluit gl. ꝙ qñ
constitutio noua emanat super materia prohibita de iu-
re naturali, ꝙ illa in dubio respiciat ẽt præterita per id qđ
hr̃ in d. c. cũ tu. iuncto c. quia in oĩbus.j.de vsuris. Posset
tñ dici, ꝙ ibi non respicit prętéritos vsurarios, quia verba
constitutionis ad illos adaptabantur, quia dicebatur, ꝙ il
li qui receperant vsuras: debebant & poterant cogi ad re
stituendum per pœnas positas in d.c. quia in oĩbus. Quę
verba adaptabantur etiam ad illos, qui receperant vsuras
ante d.c. quia in oĩbus. Ideo nimirum si tales compręhẽ-
dit: q̃uis in prętéritum ante constitutionem illam vsuras
10 extorsisset, vt declaratur in d.c. cũ tu. ¶ † In ea. glo. ibi ad
ꝓterita trahatur. & tũc an indistincte trahi debeat ad prę-
terita est dubium. Ideo dicendum, vt inferius patebit. Si
11 igitur quęritur nunquid constitutio noua trahatur ad prę
a terita.[a] aduerte, quia Doc. vario modo loquuntur. Nã ali
ter loquitur Compo. s. e. in c.ij. Et aliter glo. in c.licet ca-
non. de elec. in 6. aliter do. Car. Flo. hic, & aliter d. Ant. de
Bu. aliter ẽt loquitur Bar. in l.oẽs populi. ff. de iust.& iure.
quem sequitur hic Io. de Lig. licet de eo non faciat men-
tionem. Tu potes sequi Bar. in membris principalibus, il
lis coniungendo dicta aliorum: vnde conclude, ꝙ aut in
cõstitutione noua dr̃, ꝙ trahatur ad prętérita: aut nihil de
hoc dr̃, sed simpliciter disponit. Primo casu potes cõside-
rare, ꝙ aut expresse dr̃, ꝙ solũ habeat locũ in prętéritis: &
tunc hoc casu videtur, ꝙ nõ habeat proprie vim ꝯstitutio
nis: quia lex semper dẽt esse in viridi obseruantia. l. Arria
ni. C. de hære. & sic potius videtur habere instar senten-
tiæ ſm do. Car. Flo. allegat quod hr̃ in c. ad Apostolicę. de
re iud. li. vj.¶ Aduerte tñ, licet ipse nõ dicat, ꝙ tũc posset
esse dubiũ, an videatur velle comprehẽdere prętérita, nõ
decisa vel finita. Et certe satis vr̃, quòd in dubio ad talia
prętérita noluerit extendi cõstitutionem, per id qđ hr̃ in
l. causas. C. de transact.& per id, quod inferius dicetur: vñ
satis videretur dicẽdũ isto casu, quod dicetur in sequẽti.
Aut cõstat cõstitutionem velle dare formã futuris nego-
tiis, seu circa illã dispositionẽ: & nihilominus ĩ eadẽ addi
citur, ꝙ trahatur ad prętérita. Et tũc conclude, ꝙ aut sunt
prętérita decisa per sententiam, quæ trãsiuit in rẽ iud. vel
per transactionẽ sunt finita, vel solutionem, vel alio mo-
do: puta per pręstationem, vel iuramentũ. facit quod hr̃
in l. transacta. ff. de ver. sig. & quod ẽt plene no. per Bar. in
l. cũ quęrebatur. ff. iudicatũ solui. & tũc clarũ, ꝙ nõ trahit
ad talia præterita sic decisa, vel finita, per id quod habet
in l. causas. C. de transac. Aut talia prętérita non sunt de-
cisa vel finita, sed sunt pendentia. & tunc conclude, ꝙ aut
pendent per litigiũ, aut extraiudicialiter: quia nõdũ sunt
sortita effectum suum. Primo casu, qñ pendẽt per litigiũ

[a] Cõst. noua an trahatur ad pterita. Vide ẽt d. Car. ĩ cle. j. de reg. iu. v. no. & per d. Abb. hic, ĩ ii. col. uer. & in materia.

causæ appellationis: & tunc ſm oẽs ad talia præterita ſic pendentia non trahitur noua ꝯſtitutio, licet in illa fuerit dictū, ꝙ trahaẽ ad præterita: qa non intelligeẽ de pteritis pendentibus per appellationem. vt eſt tex. in Auth. vt cū de appel. cog. in princ. colla. 8. Et ſic debet limitari quod hic dr̃, & quod habetur in l. leges. C. de legi. Aut per litigiū cauſæ principalis: tūc vt Hoſt. ſ. eo. c. ij. & refert ꝙ gl. in d. c. licet canon. tenuit ſimpliciter, ꝙ ꝯſtitutio noua ad talia prætenta pendẽtia per litigiū cauſæ principalis trahatur. Goſ. vero in d. c. ij. & refert glo. in d. c. licet canõ. tenere contrariū, videlicet ꝙ etiam ad talia pendentia non trahitur conſtitutio noua. ſicutꝗ nec ad pendentia per appellationem, p id quod habeẽ in Aut. in medio lit. ſacras iul. non fieri. coll. 8. & idem glo. Accur. in l. leges. C. de legi. Compo. vero in d. c. 2. vbi etiam refert Ioan. An. ſuper glo. concludit, ꝙ aut conſtitutio noua emanauit ad impetrationem alterius: & tunc non trahatur ad talia pendentia, per id quod habetur in d. Auth. in medio lit. §. ſi vero, dum cauſa. & §. eā aūt. & §. illud. Si vero emanat proprio motu condentis: tunc dicit idem ſi emanat poſt latā ſententiam. & idem dicit ſi ante fuerit ꝯcluſum in cauſa, & relatio facta ſuperiori per id, quod habeẽ in d. Authẽ. vt cū de appel. cog. in prin. Et idem videtur hic velle do. Card. Flor. ſi ſolum fuiſſet in cauſa concluſum: tamen re vera hoc non probatur in dicta Auth. vt cum de appella. cog. vbi videtur requirere copulatiue quod ſi ſit in cauſa concluſum, & relatio facta ſuperiori, & ſic vr̃ innuere quod non ſufficiat ſola concluſio, & ſic etiam vr̃ ſentire Cõpo. in d. c. j. Si autẽ non ſit facta concluſio in cauſa. nec ſubſequenter relatio: tunc vult Compoſt. quod ad talia pendentia bene trahatur, per ea quæ habentur in dicta. Aut. vt cum de appella. cog. a contrario ſenſu: ſed in cõmunibus ſupradictis non trahatur conſtitutio noua ad pendẽtia preterita modis prædictis. & ſi in conſtitutione noua fuerit dictum, quod trahatur ad præterita: quia illa verba intelligẽtur ad præterita pendentia, aliter q̃ modis ſuperius dictis. ¶ Gl. vero in d. c. licet canon. dicit ꝙ aut conſtitutio noua concernit ordinationem negotii, vel cõtractus: & tunc nõ reſpiciet præterita. aut concernit proceſſum iudicii: & tūc concernet prætenta pendẽtia, quo ad proceſſum futurū: dūmodo non tangaẽ proceſſus in pteritū factus: qa ille remanebit. facit quod habeẽ in, l. ij. C. de iure iuran. an. pp calum. Car. Flo. vr̃ tranſire cum dicto Compoſt. Bar. in d. l. oẽs populi. videẽ velle in effectu, quod dictum Comp. procederet, qn̄ conſtitutio noua ſuperueniens eſſet conſtitutio iuris cõmunis: ſed vbi eſſet conſtitutio, ſeu ſtatutū loci, & ſic localis cõſtitutio. dicit ꝙ tale ſtatutū nõ valebit quo ad pendentia per litigiū ẽt cauſæ principalis. Mouetur quia ſi Imperator nõ vult valere ſua reſcripta, quæ fiūt lite pen. vt patet in d. Auth. in medio litis. multo maius ſm eum non debet valere ſtatutū, quo ad talia pendentia, cū ſæpe fiant malo zelo. ¶ Sed aduerte quia Cõpoſt. videtur ſenſiſſe in ꝯtrariū, quando motu proprio emanat ſtatutū: & illa op. vr̃ verior, quia tale ſtatutum habet vim legis in loco ſuo, & ſeruari debet tanq̃ lex. l. oẽs populi. ff. de iuſti. iur. & ideo videẽ, ꝙ ſicut lex cõis emanans motu proprio põt trahi ad talia pendẽtia, ita etiam vẽ quod tale ſtatutum motu proprio ſtatuẽtium factum: ſecus ſi ad inſtantiā alterius emanaret, vel qn̄ eſſet particulare reſcriptum ſpecialiter reſpiciens tale negotium pendens per litigium. & ſic poteſt intelligi quod hr̃ in dicta Auth. in medio lit. ¶ Et aduerte, qa opi. Compo. põt coniungi cum opi. gl. de qua in d. c. licet canon. Nam glo. ibi omiſit tertium mẽbrū, qn̄ ſcilicet res, vel ſtatutum reſpicit deciſionem negotii: & hoc caſu poteſt procedere opi. Comp. Et ſic ex prædictis patet, ꝙ ad præterita pendentia per appellationem non trahitur conſtitutio noua, nec etiam pendentia per litigiū cauſę principalis, ſi ſuperueniat poſt ſententiam, vel etiā ante, poſt concluſionem in cauſa, & relationem factam ſuperiori: alias bene trahetur ad præterita pendẽtia per litigiū cauſæ principalis, ſi cõſtitutio vel ſtatutū fiat motu proprio: ſecus ſi ad impetrationem alterius. An autem gloſſ. in d. c. licet canon. perfecte dixerit, quo ad duo membra, quæ ibi poſuit, parebit ex. j. dicendis. & hoc de primo caſu. ¶ Secundo caſu, qn̄ factū de preterito pendet extraiudicialiter quo ad executionem: & tūc tale factū bene cõprehẽditur, & multo fortius, q̃ ſi pendet iudicialiter, per viā cauſæ principalis extra caſus ſupra poſitos, argu. aut. multo magis. C. de ſacroſ. eccl. & eius, quod no. j. de elec. cū in cunctis. in prin. & per hoc determinat Barto. in d. l. oẽs populi. in. 5. q. principali: vbi tāgit de materia, ꝙ ſi fiat ſtatutū, ꝙ maſculus præferatur fœminæ ĩ ſucceſſione ab inteſtato, ſi adiiciatur in tali ſtatuto, quod trahatur ad preterita, comprehendet caſum, & ſi aliquis fuerit mortuus ante ſtatutū, relicto maſculo & fœmina non condito teſtamẽto: ſi fœmina nondū habuit tempore cogniti teſtamenti portionẽ ſuā, nec ſuper illā tranſegit, nec pendeat lis per modos, de quibus. ſ. dixi: Et ſic ẽt in dicto caſu præferetur maſculus fœminæ: ſecus ſi in ſtatuto non fuiſſet adiectū, qđ traheretur ad præterita: qa tūc non pferreẽ maſculus, ex quo mors interuenerat ante ſtatutū, & ſic quæſitū fuerat fœminæ ius pariter ſuccedendi cum maſculo per l. fi. C. de libe. præte. dicit tñ Bar. in loco pal. ꝙ vbi ſtatutū loqueretur per verba præteriti tẽporis, videretur ſatis eſſe de mẽte ſtatuti, qđ trahatur ad præterita, per id quod hr̃ in l. decernimus. C. de ſacroſan. eccl. & in l. bene a Zenone. C. de quadrien. præſcri. Aduerte tñ, qđ vbi ponitur in ſtatuto verbū, quod põt ſe habere ad præteritū & futurū, in dubio potius dẽt intelligi in futurū, vt ſic ĩ dubio intelligaẽ ſm nām ꝯſtitutionis, de cuius na-
10 tura eſt reſpicere futura & nõ præterita, ſi aliud non dicitur: vt hic patet. gl. no. in c. ij. §. j. j. eo. lib. vj. & facit etiā quod habetur in c. vnico. ad fi. de cle. non reſiden. eo. lib.
11 ¶ † An aūt, qn̄ ſtatutū loquitur per verba præteriti tẽporis, trahatur etiam ad futura tangiẽ in l. cū lex. & ibi per Bart. ff. de legi. & per eundẽ in d. l. oẽs populi. in. 6. q. principali. circa fi. vbi concludit, ꝙ aut tale ſtatutum loquens per verba preteriti temporis, inducit liberationem a delictis, vel indulgentiam circa illa: puta, quia emanauit ſtatutū, ꝙ bāniti ex bānantur hoc eſt, cancellentur de banno ſoluendo cẽtum, an tunc ſtatutū habebit locum, nedū in bannitis tempore ſtatuto: ſed etiam in bānitis poſt ſtatutū: Et cõiter teneẽ, quod ſolū habet locum in bannitis ante ſtatutū, ex quo inducit indulgentiam: ſiue remiſſionẽ delicti per d. l. cū lex. Et tangit ẽt hic d. Ant. de But. Non autem comprehendit bannitos poſt ſtatutū, & hoc ne aliàs detur materia delinquendi, ſi banniti poſt ſtatutū poſſint tali modo ſe eximere a bāno: Præſcindenda eſt aūt materia delinquendi l. conuenire. ff. de pact. dotali. & facit qđ hr̃. j. de diuor. q̃to. & ff. de rei ven. l. in fundo. & quod no. per Cy. in l. leges. C. de legi. Aut ſtatutum loquens per verba præteriti temporis aliud diſponit, q̃ circa remiſſionem pęnæ delicti: puta, quia dictat ſtatutū, ꝙ quicunq; fuit, vel eſt obligatus per inſtrumentum guarentigiæ, poſſit capi & detineri pro debito, tūc dicit Bart. in d. l. oẽs populi. circa fi. vj. q. principalis, ꝙ nedū habebit locū in obligatis ante ſtatutū: ſed ẽt in his, qui obligabūtur poſt ſtatutū qa ſtatutū ſemp eſt in viridi obſeruātia, & ſic cenſetur quotidie loqui. l. Arriani. C. de hæreti. Et ideo comprehendet etiā obligatos poſt ſtatutum: facit quod habetur in l. i. ff. de condi. ex lege. Et hæc ſufficiant de primo principali caſu, qn̄ cauetur in ſtatuto vel conſtitutione, ꝙ trahaẽ ad pterita. ¶ Scđo caſu principali, qn̄ caueẽ ꝙ trahatur ad futura: & tūc clarū ꝙ reſpicit futura, & non præterita. Nam & etiam illud eſt ſm propriam naturam conſtitutionis, vt hic patet, & C. de legi. in l. leges. Et hæc de ſcđo principali caſu. ¶ Tertio pro caſu princi-

pali,qñ statutũ simpliciter loquitur, nec exprimit an tra-
hatur ad præterira vel ad furura:tunc conclude, ꝙ in casi-
bus,in quibus dixi supra circa primũ casum,quod cõsti-
tutio vel statutũ non trahat̃ ad præterita,etiam si hoc ca-
ueatur in statuto,multofortius ad talia præterita non tra
het̃ statutũ vel constitutio,similiter loquens. In aliis aũt
12 conclude, † ꝙ aut constitutio vel statutum procedit de-
clarando:aut procedit annullando:aut confirmando:aut
aliquid de nouo inducendo. Primo casu, quando proce-
dit declarando:tunc concludit Barto.ꝙ in dubio trahetur
etiam ad præterita per id,quod habetur in Authen. de fi-
liis ante dota.instru.nat.coll.3.facit etiam,qđ habet̃ in c.
fi.j.de præscript.& de vsur.in c. cũ tu. ſm vnũ intellectũ:
Et ideo dicebat Vincen.qđ statura vel cõstitutiones,quæ
declarãt statuta contra libertatem Ecclesiæ non valere:
concernũt etiam statuta, facta cõtra libertatem Ecclesiæ
ante constitutionẽ declaratoriam : qa nunq̃ licuit laicis
talia statura facere j.de sentẽ. exeõ.in c.nouerint.& C.de
episc.& cleri. auth. cassa. Et cũ cõclusione prædicta sim-
pliciter transit Bar.in loco prȩalleg.ſm do.Ant.de But.li-
mitantem dupliciter in effectu dictũ Bart. ¶ Nam primo
dicit verũ esse,quod est dictũ:nisi in constitutione noui-
ter edita aliqua verba sint apposita, per quæ appareat mẽ
tem autoris fuisse non reprehendere præterita: exemplũ
patet in c.fin.j.de spon.duo.& in c.j.de postu.præla.in vj.
in quibus est verbum de cætero: facit etiam, qđ hr̃ in c.
aqua.j.de conse.eccle.vel alta.& in c.vnico.ad fi.de cleri.
non resi.in.vj.& in cle.j.de vsur.in verbo de cætero:& ista
exceptio est satis clara.Secundo limitat, qñ ꝯstitutio de-
claratoria habebat intellectũ cõem in oppositum:qa tũe
non traberur ad præterita per tex.cum glo.in d.c.j.de po-
stu.præla.in.6.quod dicit procedere ẽr, si constitutio de-
claratoria declararet irrationabilitatẽ præcedentis intel-
lectus,per id quod babetur in cle. j.de elec,coniũcta glo.
Nam etiam tunc,nõ trahetur ad prȩterita,nisi præteritus
intellectus nutriret peccatum:quia tunc secus, per id qđ
hr̃ j.de præscrip.in c.fi.facit ad prædicta,quod hr̃ in præal
leg.c.j.Sed certe licet do.Ant.de Bu.sic teneat: tñ si bene
ponderetur d.c.j.de postu.prȩla.in vj.& d.cle.j.de elec.po
tius videntur probare oppositum ex eo: quia ibi ideo nõ
vident̃ comprehendi præterita,propter verbum de cȩte-
ro.in eis positum:vnde a contrario sensu,si illud verbum
non fuisset adiectũ videt̃,qđ ꝯprehẽdisset præterita, atq.
c.cũ Apostolica.j.de his,quæ fiunt a prælat.& l.j.§. huius
rei.ff.de offi.eius,cui manda.est iurisdi.Et hoc etiam satis
vr̃ velle Io.An.in c.abbates.de priuile.in 6.in nouella, ꝑ
id qđ ibi dicit.Fateor tñ,ꝙ iusta causa fuit monendi auto
rem ad statuendum, ꝙ futura legarentur & non prȩteri-
ta.Istud qđ ibi dicit glo.valet:quia cõmuniter contrarius
intellectus reputabatur verus.¶ Item aduerte,quia iuxta
prædicta potest dubitari, qd si constitutio existat partim
declaratoria:& partim editoria nouitatis, quid erit tũc di
cendũ:dic, ꝙ quatenus est declaratoria,dicendũ est, vt su
perius est dictũ:Quatenus aũt est editoria noui iuris, tũc
dicendũ idem, quod dicetur, quando solũ noui iuris est
editoria:Et per prædicta dicit do.Anto.de But.quod si ad
factũ dãnatum a iure constitutio noua inducit pœná no-
uam,ꝙ non comprehendet factũ præteritũ,respectu pœ-
ne.alleg.tex.cũ gl.in cle.j.in verbo de cȩtero.de vsur.Sed
aduerte,quia põt dici hoc verũ,qñ pœna imponit̃ ipso iu
re,vt sit ibi in dicta cle.j.Sed si veniret per iudicẽ,tunc vr̃
ꝙ posset illam iudex imponere, etiam ꝑꝑ factũ præteritũ
ante constitutionem,si nondũ esset finitũ, per id quod di
xi post Ioan. de Lig.per c.a.ñ.eo. Et sic posset intelligi c.
13 cũ tu.j.de vsuris.& facit ꝙ dixi super gl.¶ † Secũdo casu,
qñ procedit annullando,tunc cõcludit Bar.ꝙ si causa an-
nullationis inducitur per statutũ : tũc nõ comprehendet
præterita in dubio, secus ẽt si ante statutũ suberat causa
annullationis,per id quod hr̃ in l.penul.& fi.C. de inces.
nupt.¶ Tertio casu,qñ procedit confirmando,tũc Iac. de
Bel.vt refert Bar.in d.l.omnes populi. simpliciter dixit, ꝙ
trahitur ad præterita.facit quod hr̃ in c.præterea.j.de trã-
sac.& facit quod hr̃ in d.l.bene a Zenone. C. de quadriẽ.
præscrip.ibi vr̃ dicere, qñ in constitutione, & vult ẽt qđ
respiciat futura:sed Bar.in loco præal.videtur velle, ꝙ re-
spiciat præterita,si in cõstitutione apposita sint verba re-
spicientia ad prȩteritũ:aliàs secus:vnde dicit,ꝙ lex noua,
quæ confirmat donationem factam nudo pacto, nõ intel
ligetur confirmare donationem,quæ esset facta ante con
stitutionẽ.l.si quis argentũ.C. de dona. Vel forte voluit,
ꝙ qñ lex simpliciter dicit,ꝙ cõfirmat donationem, si fiat
pacto nudo,ꝙ tunc non comprehendit donationes ante
factas:secus si diceret,ꝙ confirmat donationes factas pa-
cto nudo:quia tunc videtur apponere verba præteriti tẽ-
poris:ideo comprehenderet donationes factas ante con-
stitutionem. Aduerte tamen,quia si diligenter ponderet̃.
l.si quis argentũ.§. sed si quis. C. de donat. q̃ ꝯfirmat do-
nationẽ,quæ fit pacto nudo:Et iõ vr̃,ꝙ non ꝯprehẽderet
donationes nudo pacto factas añ illã legẽ:qa istud est qđ
voluit Bar.in d.l.oẽs populi.in d.v.q.principali. ¶ Potes
etiam dicere,ꝙ vbi cõfirmat donationem,si fiat pactũ nu
dum ꝙ tunc quia inducit ꝯdõnẽ ex l.vt patet in l.quis ar
gẽtũ.C.de don.intrinsece.talis ꝯstõ hẽt annexã inductio
nẽ noui iuris. Et ideo tunc talis ꝯfirmatio non ꝯprehen-
14 deret præteritas donationes.¶ † Quarto casu,quando lex
noua seu constitutio,vel statutũ procedit aliquid inducẽ
do:tunc conclude,ꝙ aut disponit circa præparatoria: seu
ordinatoria:iudicii:& tunc respicit præterita.l.ij.C.de iu-
ra.calũ.Et ista est communis opinio,tangit Bar.in d.l.oẽs
populi.Et facit qđ habetur in d.l.ij.in prin.&.§.penult.&
quod no.Cy.in l.leges.C.de legi:hoc tñ videtur limitan-
dũ,vt voluit glo.in c.licet canon.de elc.in 6. quia verum
est, quod trahitur hoc casu etiam ad præterita:& sic ad li
tes etiam inchoatas:dum tamen non tangatur processus
præcisus:sed remaneat validus:& sic respectu futuri, ser-
uari debebit ipsa constitutio vel statutum.Disponens cir
ca ordinatoria iudicii,& vt dixi,hæc est cõmunis opinio:
Tamen posset dici,ꝙ si lites inchoantur,etiam ex præteri
tis factis post constitutionem nouam,disponentem circa
ordinatoria iudicii, bene traheretur constitutio ad tales
lites:quia illa tunc sunt futura,post illam constitutionem
facit,qđ hr̃ in cle.vt hi qui.de ȩta.& quali.& in cle.j. de te
sta.secus videretur,si esset lis inchoata ante illam consti-
tutionem,& penderet per appellationem. Nam videtur,
ꝙ illa non respiceret constitutio noua, per id quod habe
tur in Auth.vt cum de ap.cog.in prin. vbi aperte videtur
velle, ꝙ nedum talis causa debet determinari ſm legem
antiquam: sed etiam examinari : & idem videtur ibi vel-
le,si fuisset conclusum in causa principali,& relatio facta
superiori.Aliàs autem non,ꝙ possit procedere opin.com
munis cum limitatione gloss. in d. c. licet. Communiter
tamen doct.transeunt cum dicta glo. imo plus videretur
posse attentari,ꝙ vbi causa est inchoata ante constitutio-
nem,quòd indistincte deberet obseruari antiqua lex per
hunc text.cum similibus:nisi expresse caueatur,ꝙ etiam
ad lites pendentes trahatur, & sic posset intelligi d. l. ij.
C.de iutamen.calum.Et disputatiue satis posset sustine-
ri,quod est dictum : tamen vt prædixi communis opi. est
cum gloss.d.c.licet canon. Si vero constitutio noua respi
cit decisoria:& tunc aut emanat in delictis:aut in contra
ctibus & aliis dispositionibus. Si in delictis : & tunc aut
constitutio noua facit esse delictum, quod prius nõ erat,
& tunc non trahitur ad præterita,per id quod habetur in
l.iubemus.ad fi.C.de testa.Aut disponit circa id,qđ aliàs
est delictum,& tunc aut disponit nouam pœnam impo-
nendo:aut illam mitigando. Si disponit imponendo: &
tunc aut prius erat pœna conueniens delicto:& tunc cõ-
stitutio noua superueniens, imponens aliam pœná non

menta, quod debeant reddere rationem diœcesanis, quod tunc non comprehendisset exemptos, deputatos ad executionem testamenti ante dictam cle. sed solum deputandos post illam, per hũc text. & d. l. leges. Et hęc faciunt ad no. per Fede. de Senis in suo consil. 244. alias est 243. vbi tãgit an Guardianus fratrum Minorum, qui fuerat deputatus executor testamenti ante cle. exiui. de ver. sign. quæ in §. cupientes. ver. conq;. interdicit executionem testamentorum fratribus Minoribus, comprehẽderunt. Et cõcludit executionem fiendam per dictum Guardianum, eum mortuus est testator ante dictam cle. nondum. tamẽ esset facta executio tempore dictæ cle. nam ẽm opinionẽ do. Ant. de Butr. ex quo executio erat de futuro post cle. j. comprehenderetur sub illa cle. sed tenendo quod dixi superius cõtrarium esset dicendum. Et istam partem tenuit Fede. in loco. præallega. videlicet, quod non comprehenderet talem executionem ex eo, quia non videtur conueniens, ꝙ testator qui fuit confisus de ipso Guardiano remaneat illusus: eum forte voluisset Episcopum exequi, quæ forte habebat suspectum aliqua de causa: & si sciuisset Guardianum non posse esse executorem, de alio prouidisset. Et per hoc etiam facit, quia vt dixi in d. cle. j. de testa. fuerunt apposita verba respicientia præteritum: & sic secus videtur, vbi in constitutione noua non apponãtur verba respicientia præterita. Contra istam tñ partem facit, quia dicta cle. in loco præalleg. videtur procedere declarando, & non inducendo de nouo, vt ibi patere videt, & ideo videtur ꝙ trahatur etiam ad præterita per ea, quæ dixi superius, & quæ etiam hic tetigit glo. Sed respondet Fed. ꝙ hoc casu non debet comprehendere præterita, quia communiter seruabatur, quod Guardianus poterat esse executor. allegat no. de postu. præla. c. j. in vj. Tamen ad illud c. posset responderi, vt superius tetigi, ꝙ ibi fuit appositum verbum de cætero, & sic alias videretur esse secus. Et ex hoc capite, si dicamus illam cle. esse declaratoriam, videtur quod comprehendisset dictum casum, ex quo ibi non ponitur verbum de cætero. Aduerte tñ quia dicit ibi Federi. & sequitur hic do. Ant. de Bu. ꝙ licet frater Minor non posset esse executor: si tñ de facto fuerit executus, nõ contradicente Episcopo, nec alio: tenebit executio. facit quod hr̃ in l. filiusfamilias. §. veterani. ff. de procurato. vbi licet miles posset repelli a procurando: si tñ non fuit repulsus, tenebit indicium. ad idem allegat do. Ant. de But. quod no. in c. sicut. ne cle. vel mo. vbi licet existens in sacris, quanuis sit tabellio, non debeat conficere instrumẽta super rebus laicorum, tamen si conficiat tenet. dicit etiam hic do. Anto. de Bu. in hac materia posse considerari, quod aut constitutio noua inducit indulgentiam: puta quia dicit statutum, ꝙ banniti redimantur soluendo certam quantitatem: & tunc trahetur ad bannitos de præterito. allegat legem cum lex. ff. de legib. & non respiciet futuros. & ex hoc infert, ꝙ vbi statutum transit in priuilegium, quod tale statutum habet vim priuilegij, & non legis. Contrarium tamen videtur voluisse glo. in proœmio cle. in verbo, de cætero. Nec ob. quod habetur in d. l. cum lex. quia potest dici, ꝙ illud ideo procedit, vt non trahatur ad futura, ne detur materia delinquẽdi, vt superius dixi. Aut aliud inducit constitutio noua. & tunc si per illam detrahitur iuri alterius, tunc non trahetur ad præterita. facit quod habetur in c. statuimus. cum ibi no. per Inno. de maio. & obed. secus si non attrahatur allegat. not. sæpius in præalleg. clemen. dic vt ibi, sed certe si bene ponderetur ibi, detrahitur iuri illius, qui habebat vocem ante illam cle. licet non essent in factis: hoc tamen ibi cõtingit propter verba præteriti temporis ibi posita. ¶ Vltimo dicit etiam posse considerari, an constitutio noua respiciat principium: vt quia dicat, ꝙ lites inchoandæ debeant sub certa forma tractari, & tunc clarum quod non traheretur ad illas inchoatas: an vero respiciat finẽ. Exemplum ẽm eum, si constitutio dicit, ꝙ si quis extraxerit frumentum extra territorium puniatur in certa quantitate: nam vt quod comprehendat illum, qui nondum traxerit tempore constitutionis: quod dicit esse verum, nisi prius traxisset: sed casu coactus fuisset inter territorium reducere per l. Cæsar. ff. de publicanis. vel nisi ex contractu inito cum superiore incœpisset ipsum trahere: quia tunc cum actus sequens fit consecutiuus ad præcedentem, non trahetur constitutio ad illum actum. & sic sensit secus esse, si cum priuato contraxisset. Sed certe idem vt dicendum per id, quod dictum fuit post Ioan. And. in c. ij. §. eo. ex quo emeret frumentum ante statutum animo trahendi extra territorium. & licet defecit: ideo ne remaneat in damno, videtur quod nõ trahatur statutum ad talem casum, prout etiam videtur voluisse Ioan. Andr. in d. c. ij. de quo etiam ibi dixi. Et hæc sufficiant de materia huius capituli loco repetitionis.

De rescriptis. Rubrica.

¶ Continuatur ad præcedentia hoc modo. Visum est in tit. præceden. de consti. verum quia rescripta quo ad illos, quibus, & inter quos conceduntur, habent vim constitutionum: ideo post rubricam præcedentem ponitur ista, vel potes continuare aliter, Visum est supra de cõsti. quia parum esset iura esse condita, nisi essent qui illa executioni mandarent. l. 2. §. deinde. ff. de origi. iur. ideo vidẽdum erat de ministris, qui haberent illa exequi: verum quia tales, vt plurimum, sunt delegati, qui dantur per rescripta: ideo hic ponit rubricam de rescriptis. De materia in decre. 25. q. j. & q. ij. per totum. & repetitur in vj. & cle.

SVMMARIVM.

1 *Clausula, appellatione remota: vel sublato appellationis remedio, quid operetur, & an Papa, vel princeps possit tollere appellationem.*

2 *Rescriptum cum clausula priuilegiata contra ius valet, licet princeps non apponat clausulam, non obstante tali lege.*

3 *Priuilegio aliquando conceditur, quod est de iure communi concessum.*

4 *Generi per speciem derogatur.*

5 *Priuilegium quando continet idem, quod ius commune, non est necesse in rescripto facere mentionem de tali priuilegio, sicut nec de iure communi.*

6 *Statutum continens idem, quod ius commune, censetur esse ius cõmune.*

7 *Priuilegium, vt quis possit appellare, aliquando indulgetur: & quid operetur illa indulgentia.*

8 *Tempus præsentationis non inspicitur in literis ad beneficia, sed tempus datæ.*

9 *Impedimentum allegare non sufficit, nisi protestatio facta fuerit.*

10 *Rescriptum secundum ius commune impetratum contra priuilegium non valet, si non fit de illo priuilegio mentio.*

11 *Testator, si generaliter relinquat alicui omnes seruos, & postmodum facit alteri speciale legatum de certo seruo, derogat illi generali in specie expressa.*

12 *Statutum disponens idem, quod ius commune, an censeatur esse ius commune: & an aliquid addat iuri cõmuni præsertim ratione vinculi.*

13 *Statutum regulatum secundum ius commune, an iure communi sublato sit sublatum statutum.*

SIcut Romana. Priuilegio gñali ẽm ius commune obtẽto obstat rescriptum speciale, etiam de illo mentionẽ non faciens. h. d. Et duæ sunt partes principales. Nam in prima ponitur consultatio. In secunda responsio. secunda ibi, inquisitioni. Prima continet quatuor: formam commissionis, formam indulgentiæ, appellationem, & consultationem: vt patet ex litera. secunda potest diuidi. Primo ponitur responsio. Scdõ responsionis ratio. secunda
1 ibi, quia. ¶ † No. ex text. primo ꝙ interdum committitur causa

causa cum clausula, appellatione remota, vel sublato ap-
a pellationis remedio. & intellige per Papam: a quia alius
inferior non posset cum dicta clausula committere. j. de
offi.dele.super quæstionum. post prin.facit l.fin.cum ibi
no.C.de sen.& inter.om.iudi. Quę autem sit virtus huius
clausulæ appellatione remota, hr̃ in c.Pastoralis.& c.cum
debitus.j.de appel. Et vnus effectus vr̃ esse: quia videtur
tollere facultatem appellandi, & iudici a quo necessitatẽ
deferendi appellationi. licet si vellet, posset illam admitte-
re. de quo plene in d.c.Pastoralis. & facit etiam, quod hr̃
j.de offi.deleg.pastoralis.§.pręterea. ¶ Et ex prędictis etiã
no. q considerato, q appellatio est quædam defensio. facit
quod hr̃ in l.j.ff.de appellat. potest princeps rescribendo
tollere defensionem respectu formulæ inductæ a iure po
sitiuo: licet ex toto non possit tolli defensio, cum sit de iu-
re naturali per id, quod habetur in cle.Pastoralis.de re iu-
2 dica.& l.vt vim.ff.de iusti.& iur. ¶ † Item etiam ex prędi-
ctis not. q rescriptum cũ clausula priuilegiata contra ius
valet: licet princeps non apponat clausulam non obstan-
te tali lege, de quo aliquid tangitur hic per Io.An. & per
do.Ant.de But.& tangetur j.eod.nonnulli. ¶ Item not. q
interdũ per literas Papæ indulgetur alicui, vt libere pos-
sit appellare.& quid tunc operetur dicta indulgentia, tan
gitur in glo. facit quod habetur in l.si quando.C.de inoff.
3 testa. Et ex hoc etiam potes notare, † q interdum conces-
sum de iure cõi conceditur a priuilegijs, & sic non repu-
tatur interdum superfluum per priuilegium impetrare
id, quod a iure communi conceditur: licet regulariter cõ
sueuerit dici oppositum per id, quod habetur in l.j.ad fi.
ff.ad municipa. ¶ Item no. illud vulgatum, q mandatum
4 speciale derogat generali: & fit generale. ¶ † Potest nota-
ri quod specialis dispositio derogat generali. & consequẽ
ter regulam illam, generi per speciem derogatur. de quo
de reg.iur.generi per speciem.in vj.& in l.vxorem.§.feli-
cissima.ff.de le.iij. ¶ Et no. bene, q vt species deroget ge-
neri in sua specie, non est necesse quod in ipsa specie fiat
mentio de genere. de quo in præallega. regula, generi per
speciem.& in c.Pastoralis.j.eo.ti. ¶ In glo.j.ibi.puta pro-
pter contumaciam. melius dixisset, nisi propter contuma
ciam vel delictum: quia non est verisimile, quod hoc ca-
su si expresse fuisset petitum istud, concessisset. facit j.de
reg.iur.in generali.lib.vj.& ff.de pig.in l.obligatione ge-
nerali.& sic etiam tenebat Ala.in sua gl. vt etiam hic tan
git do.Car.Floren. In alijs ergo casibus in quibus prohi-
betur appellatio possit procedere glo. ¶ In ea.glo.ibi, fuit
contra ius commune. supple secundum opinionem prę-
dictorum. & sic fuit priuilegium. Nam priuilegium est
lex priuata, priuans ius cõe.iij.dist.priuilegia. & per hoc
habes clarum intellectum eorum, quę sequuntur in glo.
Nam vult dicere quod ex quo ista indulgentia s̃m istam
opinionem est priuilegium, non debet tolli per secũdum
rescriptum, per quod causa fuit commissa appellatione
remota: siue dicatur tale rescriptum esse ius cõe, siue pri-
uilegium: ex quo non facit mentionem, vt in c.cum or-
dinem.alleg.in gloss. ¶ Et similiter s̃m priuilegium non
vr̃ tollere primum, si de illo non facit mentionem.j.de
pręscript.veniens. Et sic videtur quod non posset saluare
opinionem, seu intellectum prędictorum, vt hic dicit gl.
¶ Aduerte tñ, quia tangendo opinionem. Hostiẽ. quam
posuit hic Ioan.And.& tetigi post glo. intellectus potest
saluari: quia potest dici, quod secundum rescriptum, de
quo in litera censeatur priuilegium propter clausulã pri-
uilegiatam in eo insertam: & quia est speciale in certa cã
deroget indulgentia speciali, quæ habebat locum in om
ni causa: licet de illa non faciat mentionem, quia secun-
dum opinionem Hostien. speciale priuilegium derogat
generali in sua specie, etiam dato quod de generali non
faciat mentionem, per istum tex. & per id quod habetur
5 in regula generi per speciem. ¶ † In ca.glo.ibi, potest er-

a Per Papã. An autem princeps possit tollere appellationem, vide hic do. Fel. in pri. & per Bar. in l.fi. in j. coll. de feu. & test. in l. j. §. iterdũ. & ibi Bar i j. & 3. opp. ff. qui. app. nõ licet. & no. plenè p do. Soci. in consil. suo. 295. incip. ẽie, circa primũ consultationis articulum. in princ. in a. perte.

go dici hæc regula in se vera: ex quo habes quod vbi pri-
uilegium continet idem, quod ius cõe: non est necesse in
rescripto facere mentionem de tali priuilegio, sicut nec
de iure cõi.& ad hoc sępe allegatur. Et intellige hoc ve-
rum, qñ priuilegium ex toto cõtineret ius cõe: sed si par-
tim contineret ius cõe, partim priuilegium: non valeret
scd̃m simpliciter impetratum, non faciens mentionẽ de
primo, si aliud contineat, q̃ priuilegium, vt voluit nota-
biliter Inn.in c.veniens.j.de pręscri. Nam verisimile est,
quia si Papa sciuisset, priuilegium temperasset, & limitas-
set secundum eũdem modũ, vt voluit Inno.in loco præ-
allegato, sequens etiam lectio in ver. vel potest dici in se
vera. Et per prædicta vr̃, quod si rector ecclesiæ parochia-
lis impetret priuilegium super decimis suæ parochiæ p-
cip endis. quia hic sibi a iure cõi conceditur. de restit. spo.
ad decimas.lib.vj. si aliquis impetret exemptionem a prę
statione decimarum, non esset necesse, q in tali exem-
ptione fieret mentio de ipsa indulgentia, sicut nec de iu-
re communi. Et idem si episcopus impetrasset priuilegiũ
super quarta decimarum in sua diœcesi quæ spectat ad
eum de iure communi.j.de præscri.de quarta.& offi.ord.
conquerente. Si aliquis impetraret exemptionem a præ-
statione dictæ quartę non esset necesse facere mentionẽ
de indulgẽtia cõcessa episcopo seu de priuilegio super di
cta quarta eadem ratione. Et ex predictis vr̃, q in rescri-
ptis contra ius non sit necesse facere mentionem de iu-
re, nec consequenter, quod sit necessaria clausula nõ ob-
stante, in ipso rescripto, de quo hic per Ioan.And. & do.
6 Anto.de But.dicam j.eo.nonnulli. ¶ † Item facit, q statu-
tum continens idem, quod ius cõe, censeatur esse ius cõ
mune, de quo per gl.in c.j.de constit.in vj. & per Ioan.de
Lig.& dom.Anto.de But.hic tangam post gl. Et s̃m prę-
dicta exponit hic Innoc.literam, q speciale mandatum.i.
rescriptum, vel priuilegium, vel indulgẽtia: quod vel quę
contra, vel præter ius aliquid continet, derogat generali
mandato, vel priuilegio, vel rescripto, quod tantum con-
tinet ius commune. dom.vero Anton.de Butr.hic dicit q
in casu c.triplex potuit esse ratio. Prima quia species de-
rogat generi. Et hoc posuit text. Secunda quia rescriptũ
cum clausula, de qua in litera, obuiabat priuilegio, quod
solum comprehendebat ius commune: & ideo illud tol-
lebat, quamuis de eo nõ faceret mẽtionem. Tertia potuit
esse, quam tetigit hic Innocen.& Ioan.Andr.post eum,
videlicet quia primum priuilegium si comprehendit tan
tum casus comprehensos in iure, referebatur ad causas,
quæ tractabantur de iure communi: & ad illas tantum
restringebatur. & ideo rescriptum secundum, de quo in
litera, quod volebat tractare causam aliter, quam de iure
communi, velut super diuersa emanatum, & non tangẽs
primum priuilegium valuit, licet non fecerit mẽtionem
7 de ipso priuilegio. ¶ † In ea.gl.ibi, si etiam non grauare-
tur. hoc intelligit dom.Cardi.Florent. & videtur q bene,
quando hoc esset expressum in ipsa indulgentia, quod li-
citum sit appellare, etiam si non grauetur. aliàs in dubio
non est præsumendum de mente Papæ fuisse, q voluerit
concedere potestatem appellandi, si non grauaretur. fa-
cit j.de reg.iur.in generali, libr.vj.& quod not.Io.An.hic
in distinctione Hosti.in tertio casu. facit etiam quod ha-
betur.j.ea.causa.& si dicatur quid ergo operabitur tunc
indulgentia? potest responderi q operabitur, ex quo con
ceditur, q libere possit appellare: quod non erit necesse
exprimi causa in appellatione, nec etiam erit necesse
appellare in script. licet aliàs esset secus, quando a grauã
mine appellaretur infra.de appell.c.j.libro.vj. ¶ Item ope
rabitur secundum Hostien. quòd tertio poterit appellari.
Sed contrarium tenuit hic Vincen. & videtur quod me-
lius, quia non est verisimile, quòd Papa voluerit conce-
dere tertio appellari, cum satis sufficiunt duæ appellatio-
nes, & quia talis indulgentia debet potius restringi,
q̃ am-

ꝙ ampliari: dũmodo aliquid operaretur, ex quo est cõtra ius per id, quod habetur j. de consue. cum dilectus. & j. de reg. iur. quæ a iure. lib. vj. ¶ Item operabitur ſm Hostien. quod poterit ex interuallo a diffinitiua viua voce appellari: licet aliàs esset secus, ſm ea quæ notantur in d. c. j. de appel. lib. 6. & in l. ex illo. C. de app. & in l. j. ff. de app. ¶ In gl. ij. hæc gl. plura facit. nam post allegatas duas concordantias, primo tractat de literis contentiosis ad lites: secundo de priuilegijs: tertio de literis ad beneficia impetratis: quarto soluit duo contraria. secunda pars ibi, super priuilegijs. tertia ibi, in beneficijs. quarta ibi, illa decretalis. Item primum casum subdiuidit in duos. Nam primò tractat de rescrip. ad lites contentiosas in causa principali. In secunda de literis contentiosis ad lites in causa appellationis. secunda ibi, in literis quæ impetrantur. ¶ In ea gl. ibi, expressam facit mẽtionem de primo. Et sic vult quod non sufficiat facere mentionem generalem: & hoc bene probabitur in c. ij. j. de dol. & cõtu. & in c. ex literis. de offi. de lega. Item intellige, ꝙ debet fieri mentio etiã, quod præbendæ de consensu partium fuerunt impetratæ, si ita fuit: aliàs non valerent secundæ non impetratæ de consensu partium, per id quod hř j. eo. cæterum. & no. gl. j. in versi. si autem primo rescriptum. qui versus vt dicit Ioan. And. deberet iungi hic ante versum. & hoc intellige, quia j. sequitur in gl ¶ Item intellige, quod etiam fieri debet mẽtio de processu, si per primas sit processum j. de re iud. cum ad monasterium. aliàs non dicerentur secundæ facere mentionem sufficientem de primis. Et aduerte ſm do. Ant. de Bur. vt rescriptum dicatur generale, oportet ꝙ generaliter aut indefinite, vel sub aliquo signo collectiuo vel vniuersali plura comprehendat. Si autem comprehenderet plura specificè distributa seu enumerata, per hoc non diceretur generale: quia quot essent enumerata, tot censerentur esse rescripta. & consequenter non diceretur esse generale. allegat quod hř j. eo. cum dilecta. & quod ibi dicetur. Et aduerte etiam, quia glo. omittit quartum casum, quando videlicet vtrunq; est generale: tñ idem est dicendum, ꝙ dictum est: quando vtrunque est speciale: quia eadem est ratio, & per consequens idem ius. s. tit. j. translato. ¶ In ea. gl. ibi, in negotijs iam cęptis id est, qñ inchoatum est iudicium, saltem per citationem per illas literas, quas superius dictum est pręualere. ¶ In ea. gl. ibi, si vero nec primum, nec secundum &c. Aduerte quia quando primum rescriptum erat generale, & secundum erat speciale de iure antiquo ante decre. vt debitus. valebat primum rescriptum generale fallebat in duobus casibus. ¶ Primus erat quando in secundo fiebat expressa, & sufficiens mentio de primo. j. eod. cæterum. ¶ Secundus erat, quando primus impetrans non vtebatur primo rescripto dolo vel negligentia: nam tunc valebat secundum rescriptum post annum, licet non faceret mentionem de primo j. eo. si autem. & c. plerunq;. An autem istud secundum sit innouatum per c. vt debitus. glo. ponit hic duas opin. Vna fuit, quam ponit j. in verb. satis. posset dici ꝙ hodie dicta iura. c. si autem. & plerunque. indistinctè sunt correcta, vt sic non attendatur tempus datæ, sed tempus præsentationis: & voluerunt aliqui, ꝙ illa pręualeant, quę prius fuerint præsentatę per decretalem,
8 capitulum. j. eo. ¶ † Sed certe ibi loquitur in literis ad beneficia: nec ètiam est verum, ꝙ in eis inspiciatur tempus præsentationis, sed potius tempus datę, vt ibi probatur ſm verum intellectum. & tangetur inferius circa literas beneficiales. vnde alij dixerunt, ꝙ illę debent præualere, quæ prius fuerunt præsentatæ. & per quas prius fuit facta citatio, & sic sola citatio non attenditur: & istud tenuit gloss. in d. capitu. vt debitus. videlicet ꝙ sola præsentatio non attendatur, sed potius per quas prius fuerit citatus, quia tamen hæc opinio, quæ vult ꝙ indistinctè c. si autẽ. & c. plerunque. sint correcta, non videtur bona, quia iurium correctio est euitanda, de elec. cum expediat. lib. vj. Ideo glos. hic posuit aliam opinionem, videlicet ꝙ dicta capitula non sint ex toto correcta, sed limitentur: quia si primus impetrans infra annum vti literis primis, poterit etiam infra annum impetrans secundas ipsum præuenire, faciendo eum citari per secundas, quæ tunc valebunt, licet non fiat mentio de primis. Si autem infra annum sit impeditus primus persequi primas literas: tunc infra annum non poterit præueniri per secundum impetrãtem. Et hoc casu remaneant incorrecta d. c. si autem. & c. plerunque. dum tamen fuit protestatus de impedimẽto, post annum verò, licet olim non posset præueniri: qñ propter impedimentum non fuerat vsus literis: tñ hodie indistinctè post lapsum anni poterit pręueniri. Et si fuerit præuẽtus ꝑ citationem certam vigore secundarum valebunt secundæ, licet non faciant mentionem de primis. ¶ Et ista est sententia gl. in effectu, & cum gl. cõiter transeũt doct. tamen Hosti. dicebat ꝙ decre. vt debitus, nihil corrigebat de iure antiquo, quando concurrit secũm rescriptum cum primo: quia ſm eum non loquitur hoc casu. Sed quando præuenitur quis coram ordinario: vel quando verbaliter & non realiter fiebat citatio; non proderat per illam decre. ſm eum do. Ant. de But. hic dicebat posse dici de iure attendi debere modũ opponendi; quia si ille qui primas literas impetrauit citatur per secundas: & comparet corã iudicibus datis per illas, & opponit tantum de primis literis, nec ipsas præsentat primis iudicibus, vt procedant: & tunc reijcietur eius receptio: & sic potest intelligi d. c. vt debitus ſm eum. Si vero citatus per secundas statim præsentabat literas suas primis iudicibus: & demum cõpareat coram secundis seu impetratis per ſm rescriptum & opponat de primis dicens se illa præsentasse suis iudicib⁹, & ꝙ paratus est per illas ꝑcedere. tunc dicit ꝙ de iure debebit audiri: & remanent tunc iura antiqua incorrecta. Sed vt dixi, cõiter tenetur opi. gl. de qua dixi superius. ¶ In ea. gl. ibi. opi. Papæ. Inn. 4. in c. cæterum. j. eod.
9 ¶ In ea. gl. ibi, non fuerit ꝓtestatus. Not. diligenter † ꝙ non sufficit quem esse impeditum, nisi protestatus fuerit de impedimento concord. j. eod. plerunq;. & j. de elec. cũ piẽtes. in vj. Egidius tamen tenuit contrarium, vt dicetur j. eo. c. si autem. Sed tutius est protestari propter opi. euitandas. ¶ In ea. gl. ibi, vel satis posset dici. quasi velit glos. ꝙ indistinctè etiam j. annum siue subsit impedimentum siue non, locus sit præuentioni. ¶ Sed istud cõiter non tenetur, quia euitanda est iurium correctio, quatenus fieri potest j. de elec. cum expediat. lib. vj. ¶ Ideo saltem remaneant iura incorrecta infra annum qñ subest impedimẽtum. imo plus dicit Host. vt. s. tetigi, ꝙ decretalis vt debitus. in nullo corriget hæc iura: quia loquitur qñ coram ordinario sit præuentio, vel qñ literę præsentantur verbaliter, sed non actualiter. Tamen cõiter tenetur cum gl. ꝙ locus est præuentioni hodie, nisi infra annum subsit impedimentum. ¶ In ea. gl. ibi properandum. in prin. Aduerte, quia gl. locuta est qñ literæ impetrantur a diuersis ad diuersos iudice: vel etiam ab eijsdẽ: sed sub diuersa data, & diuersa forma. Sed vbi impetrarẽtur ab eodem sub eadem data sed forma diuersa: tunc recurre ad c. sane. infra, de offi. dele. Et istud no. j. eo. tit. ex tenore. Itẽm si literæ diuersę impetrentur ab eodem super eodem negotio, nõ tangit gl. sed tangitur in tex. & gl. j. eo. ex tenore. ¶ In ea. gl. ibi, super appellationibus, conclude, ꝙ si impetrantur non factã mentione de appellatione, non valent. infra. eo. ex parte. s. & hoc clarum, si impetrantur ab appellante. idem si ab appellato, per no. in d. c. ex parte. licet Innoc. in c. seq. tenuerit contrarium, & non bene. & melius dicit in c. dilecti. de ma. & obed. Si vero fit mentio de appellatione, tunc si terminus sit præfixus appellationi, nõ licet impetrare añ terminũ: intellige non facta mẽtione de termino. infra. de appell. sæpe. Si vero terminus non

fuerit

fuerit præfixus, tunc si supplantetur appellans per appel-
latum præcurrendo, non valebunt literæ per ipsum ap-
pellatum impetratæ. j.de app.oblatę. Si autem sit facta de
appellatione, & terminus non sit pręfixus appellationi a
iudice, vel ab homine ſm decre.sępe alleg. nec appellatus
suplantauerit appellantem: tunc possimus dicere, ꝙ idem
sit in literis impetratis super causa appellationis: quod di
ctum est de literis causæ principalis: quia valebunt pri-
mæ, nisi secundæ faciant mentionem expressam de pri-
mis. j.de consit.vti.vel inut.c.bonę. Et tunc etiam vr̃ ꝙ lo
cus erit præuentioni, prout dictum fuit in simili de impe
tratis in causa principali. ¶ Quid autem si in secundis li-
teris apponatur clausula, nullis literis iustitiæ aut verita-
ti præiudicãtibus: quid tunc operaretur dicta clausula:
tunc recurrendum est ad d.c.bonæ. vbi de hoc in text. &
gloss.per doc. ¶ Aduerte tamen, quia posset dici ꝙ in d.c.
bonæ. primę literę non fuerunt impetratę super confir-
matione sententiæ: scdę vero fuerunt impetratę super ap
pellatione: & ĩ illis fuit adiecta clausula, nullis literis, &c.
vnde potest dici, ꝙ superius dicta procedant, qñ tam ab
appellante, quàm ab appellato literæ fuerunt impetratæ
super appellatione. & ita intellexit hic do. Anto.de But.
¶ In ea.gl.ibi, hoc planum est. & sic tenet glo. indistincte
ꝙ si secundum priuilegium non facit mentionem de pri-
mo priuilegio, non valet. sed Hostiẽ. dicit hoc verum, qñ
vtrũq; est speciale: secus si primum sit generale, & scd̃m
speciale: quia tunc valebit secundum in sua specie: licet
non faciat mentionem de primo generali. arg. huius tex.
Nam hic scd̃m rescriptum poterat dici priuilegium in-
quantum habebat clausulam priuilegiatam. & tñ præiu-
dicat primo. licet de illo non sit facta mentio. facit j.de
reg.iur. generi per speciem. lib.vi. Et hoc intelligit verũ,
nisi ipsum speciale nimis læderet priuilegium generale:
quia tunc non valeret ipsum secundum speciale: non tã
ex illa ratione, quia non facit mentionem de generali,
quàm ex præsumpta mente principis, qui in dubio non
præsumitur velle eneruare vires primi generalis. at.c. sug
gestum. j.de decimis. & l.ij.§.merito.& §.si quis a princi-
pe.ff.ne quid in loco publi.& multofortius valebit priui-
legium speciale, si post illud sequatur generale, non fa-
ciens mentionem de primo. Si autem vtrunq; esset gene
rale: tunc procedit gl. quia idem est, ꝙ qñ vtrũque est spe-
ciale. ideo non tollitur primum per ſm, si non fit mentio
de primo: qñq; vtrunq; est speciale: vel vtrunq; generale.
secus qñ alterum est speciale, & aliud generale: quia spe-
ciale in sua specie derogat generali, vt est dictum. & hęc
vera, qñ neutrum priuilegium est clausum in corpore iu
ris. Si autem vtrunque esset clausum: tunc posterius de-
rogat priori, vt j.in c.j.de constit.in vj. quamuis in poste-
riori non fiat mentio de primo, vt ibi in simili dicitur. ꝙ
videtur procedere, qñ vtrunque est speciale, vel vtrunq;
generale. secus videtur, si alterum sit generale, & aliud
speciale: quia tunc siue speciale præcedat, siue sequatur
in sua specie, derogat generali. arg.d.c. generi per speciẽ.
si autem alterius tantum sit in corpore iuris clausum: tũc
ſm Hostien. illi præiudicabitur per non clausum: & hoc
planum, quando clausum præcedit non clausum: quia
non est necesse de inserto in corpore iuris facere mentio
nem: sicut nec de alio iure, vt dictum est s̃. in gloss. j. Item
econtra si non clausum procedat: quia non præiudicabi-
tur illi per clausum in corpore iuris, si de illo non fit men
tio per id, quod habetur in c.j.de cõsti.in vj. ¶ Item quod
dixi non clausum derogare clauso præcedenti: intellige
verum nisi clausum in corpore iuris habeat clausulã de-
rogatoriam ad priuilegia impetranda, quia tunc non va-
lebit non clausum postea impetratum, si non facit men-
tionem de clauso, per id quod habetur j̃.de capel. mona-
cho.ex parte. & in c.eam tę.de æta.& quali.& nisi nõ clau
sum sit contra iuris ordinem, vel manifestam contineret

iniquitatem. arg.c.seq. Compostel. tamen tenuit cum gl.
ꝙ etiam speciale priuilegium non derogat generali. Si sic
tale priuilegium, ꝙ contineat omnia sub generalitate cõ
tenta simul, & vniuersaliter, vt si Papa det priuilegium re
ligiosis aliquibus super decimis villæ, vel castri per eos
percipiendis, cum ad illos de iure non spectarent: Nam
tunc ſm eum si alius super parte dictarum decimarum
impetrat priuilegium, non valebit, si non facit mentionẽ
de priuilegio præambulo generali concesso religiosis: sę-
cus dicit quando primum est generale: sed non continet
coniunctim simul omnia comprehẽsa sub generalitate.
Exemplum ponit, si Papa mandat de dignitate vel præbẽ
da alicui prouideri in regno vel prouincia: vel quando ap
ponitur clausula, quidam alij: vel clausula, & rebus alijs.
de quo j.eod. sedes. Nam tunc ſm speciale derogabit pri-
mo generali in sua specie: licèt de illa non faciat mentio
nem j̃.eo.pastoralis.in fi. sed vt dixi Host. tenuit contra-
rium: & eius opinio videtur verior per istum text. & per
regulam, generi per speciem. immo plus vr̃., ꝙ qñ Papa
mandat prouideri alicui de dignitate vel præbenda in re-
gno, vel prouincia: quod istud tale mandatum potius di-
catur esse incertum, q̃ generale: quia in vnico beneficio
effectualiter habet verificari, vt de se patet. facit quod di-
cetur. j̃.circa contrarium c.ex parte.de offi.dele. Nec ob-
stat quod habetur in c.dudum.de præben.libr.vj. q̃a gra-
tia ibi facta non continebat vnum beneficium tantum:
imo omnia, de quibus fiebat renuntiatio, vt ibi patet. Itẽ
aduerte, quia superius dicta procedunt, quando primum
& secũdum proprie est priuilegiatum. Si autem alterum
contineret ius cõe, alterum ius speciale: præualeret com-
prehendens ius speciale, etiã si non fiat mentio de alio,
Siue comprehendens ius speciale sit primum, siue sit se-
cundum. Si autem alterum comprehenderet in partem
ius cõe, & in partem ius speciale: non valeret secundum,
nisi faciat mentionem de primo, vt voluit Inno. in c.ve-
niens. j̃.de præscri. Et per ibi not. patet exemplum, puta si
Papa concederet alicui Abbati, ꝙ diœcesano negligente
possit recipere sacramenta, a quo malit. Episcopo vero
non negligente. debeat petere ab ipso episcopo. Si impe
traretur postea priuilegium, ꝙ simpliciter posset recipere
sacramenta a quo malit episcopo: non valebit secundum
priuilegium, non faciens mentionem de primo. Et per
prædicta videtur, ꝙ si quis fuerit priuilegiatus super om-
nibus decimis vnius parochiæ percipiẽdis, quæ aliàs nõ
spectabant ad eum, valebit priuilegium secundum, per
quod impetrata sit exemptio a decimis alicuius terræ ip-
sius parochię: licet non faciat mentionem de priuilegio.
facit in arg. quod habetur j̃.de deci.a nobis. Similiter vi-
detur, ꝙ si vnus est priuilegiatus super interdicto eccle-
siæ seruando, valebit priuilegium ab alio impetratum: vt
ei semel aperiatur ecclesia in anno, per id quod hr̃ j̃.de
priuile. vt priuilegia. & facit quod hr̃ j̃.de verb.signifi.ex
10 parte. ¶† In ea.gl.ibi, cum ordinem. & sic tenet glo. sim-
pliciter, ꝙ rescriptum secundum ius cõe impetratum con-
tra priuilegium non valet, si non fit de illo mentio. &
istud etiam videtur sequi Host. per c.constitutus. j̃.eo. &
j̃.de clem.non resi.c.cum dilectus & c.penul. Limitat ta-
men hoc verum, nisi ipsum rescriptum habeat annexam
aliquam clausulam priuilegiatam: cuius virtute posset di
ci habere instar priuilegij, quia tunc tale rescriptum dero
gabit priuilegio generali: etiam si de ipso non fiat men-
tio, saltem si ipsum priuilegium generale sui natura sit
odiosum. Exemplum ponit in hoc capitulo. Nam hic re-
scriptum habebat clausulam priuilegiatam, scilicet ap-
pellatione remota. Item priuilegium generale præambu
lum erat odiosum, quia per ipsum extendebantur lites:
ex quo dabatur indifferenter potestas appellandi. Idem
dicit si esset in se abominabile, vt est in casu c. ex tua. j̃
de fi.præsby. Nam tunc generale restringitur per specia-

ie.¶ ite:

le. ¶ Item dicit hoc verum, nisi præambulum priuilegij esset in corpore iuris clausum, quia tunc non esset necesse de illo facere mentionem: sicut nec de iure. de quo tamen an instincte procedat: videlicet an sufficiat rescriptum emanare contra ius ex certa scientia: an verò requiratur clausula, non obstante, dicetur j. eo. in c. non nulli. licet Hosti. hic simpliciter teneat, q sufficiat ex certa sciẽtia principis emanasse, dummodo de hoc constet. Nam alias fatetur præsumendum fore rescriptum suspectum, quando est contra ius concessum cum princeps hoc facere non consueuerit. j. de offic. deleg. ex parte. ij. Et ideo ante processum dicit principem fore consulendum, an illud concesserit: & sic expectabitur secunda iussio in Authen. vt nulli iudicum. §. & hæc vero iubemus. colla. 9. Et istud etiam videtur sequi. hic do. Anto. de Butr. ¶ Sed de hoc dicetur in d. c. vnico. de excess. prela. in vj. & ibi etiam plenè dixi. Sed certe ista opinio Hostien. inquãtum vult cum gl. quòd secundum rescriptum secundum ius commune non valeat, si non faciat mentionem de priuilegio generali vel speciali præambulo, nõ videtur vera per ea, quæ not. per Innoc. in c. ex parte. j. de priuile. Et quod ibi no. per Io. An. super glo. vnde Io. An. remittit ad no. in c. cum ordinem. j. eo. do. Anto. de Butr. hic concludit, q interdum præcedit priuilegium, & sequitur rescriptum. Interdum vero econtra præcedit rescriptum, & sequitur priuilegium. Primo casu quando priuilegium præcedit rescriptum: & tunc si priuilegium est in corpore iuris clausum, regulariter valet rescriptum non facta mentione de priuilegio: quia sicut non est necesse, q fiat mentio de iure, ita non est necesse, q fiat mentio de priuilegio clauso in corpore iuris. Fallit in duobus casibus. Primus est, qñ priuilegium habet specificam clausulam derogatoriam ad rescripta: quia tunc non valet, nisi fiat sufficiens mentio de clausula. c. nonnulli. j. eod. Fallit secundo quando priuilegium in corpore iuris clausum dat formam certam singularibus rescriptis: quia tunc non valet rescriptum, nisi forma sit seruata data a priuilegio. j. eod. cum ordinem. Si vero priuilegium nõ est in corpore iuris clausum: tunc si rescriptum, quod conceditur ad lites contra priuilegium, habet clausulam priuilegiatam: de illa dicẽdum est, vt de priuilegio concurrente cũ priuilegio, de quo s. dixi. & hic etiam patet. Si uero non habet clausulam: & tunc aut quęritur de validitate rescripti, quo ad detrahendum priuilegio. & tunc dic, q non detrahet priuilegio, ex quo non est facta mẽtio de illo. ¶ Si autem quęritur de validitate rescripti, quo ad dandam iurisdictionem, & potestatem procedendi. & tunc dicit do. Ant. de But. q si priuilegium dat ius dilatoriæ, taciturnitas priuilegij vitiaret rescriptum quo ad processum, si obuiatur de priuilegio, seu de surreptione priuilegij. ¶ Si autẽ priuilegium daret ius peremptoriæ: tunc non vitiaret rescriptum quo ad processum, etiam si non opponatur de priuilegio: quia exceptio peremptoria non impedit processum nisi sit exceptio litis finitæ, vt in c. j. de lit. contesta. in vj. & no. q Barto. in l. cum quærebatur. ff. iudic. sol. & in l. eleganter. §. si possunt. ff. de condi. indebi. ¶ Et sic intelligit dictum Innocen. in c. ex parte. de priuile. Sed aduerte, quia quod dixi, qñ priuilegium causat ius dilatorię: quod ex hoc redditur rescriptum subreptitium, si non fit de illo mentio. Io. An. vr̃ sentire contrarium in c. super literis. j. eo. & ibi dicetur. ¶ Secundo casu, qñ priuilegium sequitur rescriptum, & sic impetratur post rescriptum impetratum: & tunc si lis erat cœpta virtute rescripti non valet priuilegiũ, nisi faciat mentionem de lit. j. vt lit. pẽd. per totum. ¶ Si vero non erat lis cœpta, valet priuilegium secũdum doct. & sufficeret illud in prima citatione allegari. & infra competentem terminum. argu. c. cum olim essemus. j. de priuilegijs. ¶ Et hoc verum secundum eos, nisi priuilegium quis impetrasset in fraudem postquàm sciuisset impetratum rescriptum, vt in c. suggestum. & c. meminimus. j. de appell. Et sic transit Io. And. dom. Anto. de But. & communiter Doct. Sed aduerte pro gl. in clę. ij. vt lit. pen. vbi gl. in verbo, citatio. videtur tenere, q sufficiat procedere commissionem ipsius rescripti: licet citatio nõ præcesserit, per c. crimen. q. 2. de testa. vbi est casus non cauillando literam. Nec obst. prædictis inquantum dictum est ibi rescriptum contra priuilegium non insertum in corpore iuris interdum valere. c. constitutus. & alia quæ allegauit Hosti. quæ videntur velle, quod rescriptum contra priuilegium, vel statutum, seu ius speciale non clausum in corpore iuris, non valet indistincte: cuius contrarium videtur superius dictum, quia loquuntur in literis ad beneficia, non in literis de iustitia, facit quod not. in d. c. constitutus. & j. eo. in c. super literis. Et pro prædictis facit quod no. Ioan. And. post Ioan. Mo. in c. j. de fi. presby. in vj. vbi concludit, q in literis beneficialibus, quia sunt strictissime interpretandæ, vt habetur de præbendis. in c. quamuis. libr. vj. non valebunt literæ emanatę, vt alicui prouideatur in ecclesia aliqua, vbi sit statutum comprehendens idem, quod ius si tales literæ sint contra statutum, & non faciant specificam mentionem de statuto. Exemplum ponit, si in ecclesia sit statutum, q non legitimus non admittatur ad beneficia: nam si cum aliquo dispensetur super illegitimitate per Papam, & mandetur postea recipi in tali ecclesia, vbi est dictum tale statutum, q non debent recipi illegitimi quod non recipietur per literas Papæ, nisi fiat mentio de statuto. Et hoc etiam tenuit hic do. Ant. de Bu. ¶ In ea. gl. ibi, si autem primo rescriptum. iste versus melius fuisset positus s. in glo. circa princ. ante versum, & hoc intellige, vnde ibi debet iungi vt s. dixi circa prin. gl. ¶ In ea. gl. ibi, & altera pars. secus si vtraque pars de communi consensu impetraret secundũ rescriptum: quia tunc valeret etiam non facta mentione de primo impetrato de cõi consensu, vt satis voluit glo. a contrario sensu. & etiam tenuit hic do. Ant. de But. ¶ In ea. gl. ibi, alij vero dicunt contra. volunt isti q inspiciatur tempus datæ & non tẽpus pręsentationis. & ista est vera opi. quæ hodie est approbata in c. tibi qui. j. eo. in vj. & in c. eum qui. de pręben. eo. lib. quod est verum, nisi primo impetranti dolus vel notabilis negligentia possit imputari, vt in d. c. tibi qui. Et de materia huius membri literarum beneficialium, recurre ad gl. plenissimè, & magistram in c. si soli. de conces. præben. lib. vj. Aduerte tamẽ, q quando duo impetrant literas in eadem ecclesia, & cõtra eundem collatorem, seu ad eundem collatorem, non vr̃ esse in dubio intentio, Papæ velle grauare ecclesiã pro duobus, nisi aliud appareat. j. eo. mandatum. & ibi dicetur. vbi autem appareat q voluit grauare pro duob. tunc quis sit præferendus. dic vt prædixi, quia ille qui est prior in data, nisi negligentia notabilis, vel dolus habeat sibi obstare. Si autem essent pares in data, tunc recurrendum esset ad id, quod habetur in c. penult. infra, eo. in 6. ¶ Item hæc procedunt, quando ambæ literæ sunt speciales: sed si vnus habeat literas generales, alius speciales: præfertur habens speiales, per ea quæ habentur in c. dudum. & c. quamuis. el ij. j. de præbend. in vj. quod intellige verum, nisi per generales fuisset descẽsum ad aliquam speciem, quia tunc in illa non præferetur habens speciales. Nam præferretur habens generales. arg. infra, in c. Pastoralis. ad fi. & j. de fil. præsby. c. ex tua. Nec ob. prædictis quod hr̃ in c. ex parte. j. de offic. deleg. quia ibi fuerunt ambæ literæ speciales, vt tangit. gl. infra in ver. illa. Non autem ibi fuit vna generalis, alia specialis, vt voluit gl. in d. ver. & ibi dicetur. Et hæc procedunt, quando a diuersis literæ beneficiales impetrantur, & non fit mentio de primis in secundis: alìas vt sequitur in gl. seruari deberet forma literarum. Quando vero ab eodem impetrantur literæ pro pluribus beneficijs, tangit glo. in versi. si vero aliquis. &

est materia

est materia c.in nfa.j.eo.¶ In ea.gl.ibi, si iā receptus &c. idē dicit d. Ant. de Bu. si non faciat mentionē de primis literis: allegat ele.gratiam.de rescrip.Sed certe illa nihil facit, vt ibi patet:sed melius facit quod dicetur.j.eodē.in nostra.vbi declarabit, an hoc dictū indistinctè procedat. ¶ In ea.gl.ibi, dispensationem factam &c. Et sic virtute literarum generalium descensum erat ad speciem.ideo in illa specie tanquam de specialibus iudicatur.facit qd hr j.eo. Pastoralis.§.j.cum ibi notatis,& quod etiam dixi supra glo.circa prin. ¶ In ea.gl.ibi, vtrūque fuit speciale. supple licet alterū fuerit sup specie incerta, alterū super certa:& sic differunt ibi per certum & incertum, nec per genus & speciem.ideo ibi in secundis literis necesse est facere mentionem de primis,aliàs nō valent:sicut & quā do ambę emanauerūt super certa specie beneficij. Et pro hac solutione bene facit quod habent in simili legistę in
11 l.si domino Stichus.ff.de leg.j.†vbi aliud est generaliter omnes seruos alicui relinquere : quo casu sequens legatum speciale factum alteri de certo seruo derogat ipsi generali in specie expressa.aliud est quando non est generale, sed incertum:vt quia legatur alicui vnus de seruis testatoris,quē elegerit.nā si postea alteri legetur Stichus nō impediretur ille cui legata est electio eligere Stichū, & si eligat concurret cum legatario Stichi,vt ibi patet. & sic bene apparet, q est differentia,an aliquid differat per certum vel incertū.an vero per genus, & species.Et hæc prima solutio cōiter tenetur: sequens autē in ver.vel qa de beneficijs: communiter non tenetur per id, quod dixi superius, & per id quod habetur hodie in c.tibi qui.
12 de rescriptis.in vj. ¶ † Extra gloss.tetigit hic dom.Anto. de Bu.super prima gl. An statutum [a]disponens idē, quod ius cōe,censeatur esse ius cōe. Et an aliqd addat iuri cōi, præsertim ratione vinculi.¶ Et ibi si reuocetur vel corrigatur ius cōe intelligatur reuocatum: seu correctum statutum,de quo per gl.in c.j.de cōsti.in vj.Et per Io.de Lig. hic.Et aliquid etiam Bar.in l.j.ff.ad l.Fal.& in l.si mulier. §.j.ff.de leg.iij.concludit hic do.Ant.de Bu.q si statutum emanat super iure seu lege multipliciter intelligibili,tūc operatur: quia declarat intellectum ipsius iuris vel legis, arg.l.minime.ff.de legi.& facit quod hr in tex.gl.in cle.j. de elec.Si vero emanat super l.vniformiter intelligibili, & disponit idem quod ipsa lex:& tunc aut statutū habet diuersam rationem statuendi ab illa, quæ est de iure cōi, quod esse potest: quia ex varietate locorum diuersa vice, dum surgit vtilitas & ratio statuendi.facit quod habetur in l.præcia rerum.ff.ad l. Falci.& tunc clarum, q statutū adijcit vinculum vltra vinculum iuris cōis.Si autem statutū regulatur ab eodem ratione,qua ipsum ius cōe : tūc concludit,q si disponit super materia apta pducere actionem, tale statutum inducet nouam actionem, videlicet constitutionem ex ipso statuto, per id quod habetur in l.. j.ff.de condi.ex lege. & in l.quoties.ff.de act.& oblig.& sic voluit Bar.in locis pręalle. Si vero materia nō sit apta producere actionem,tunc saltem operatur:q confirmat & sic adijcit vinculum confirmatorium.allegat quod habetur in l.ius ciuile.ff.de iust.& iure. Et per hoc patet, an in dubio debeat intelligi, an in dubio aliquid addat iuri communi.Nam videt q sic,per prædicta.quod præsertim procedit, qñ staturum emanaret per modū priuilegij s'm eum: vnde eius natura sit q aliquid operetur.facit quod habetur in l.j.ff.ad municipales.Interdum etiam multū operatur , licet contineat idem quod ius cōe in literis ad beneficia,per id quod dixi superius.& no.Io.An.post Io. Mo.in c.j.de fil.presby.in vj.Et subdit etiam do.Anto.de But.qđ vbi ex generalitate statuti alteri præiudicaretur, recipiat restrictionem secundum ius commune, per l.ij.
13 secundum ibi not.C.de noxali.¶†Circa secundum aūt, an sublato iure communi intelligatur sublatum statutū idem disponens,si non fiat mentio de statuto.Concludit q si statutum habeat aliam rationē subsistendi, q habeat ius commune. non tolletur statutum sublato iure idem disponente:quia durat adhuc causa statuti & etiam autoritas statuentis.Et sic propter duplex vinculū difficilius tollitur.j.de treu. & pace, c.j.Si vero regulatur ab eadem ratione, qua ius quod in dubio dicit præsumendum , si aliud non appareat:& tunc dicit,q si constitutio tollit ius commune,etiam damnet rationem , quia tunc cum statutum redditur irrationabile tolletur statutum , & sic intelligit quod habetur & no.in d.c.j.de consti. in vj.Si autem constitutio reuocat ius commune, vel disponat super ratione:tunc videtur remanere,q adhuc statutū non reuocetur,si de eo non sit mentio: quia habet uinculum separatum,& autoritatem separatam a iure communi:& per consequens videtur,q non tollatur, licet tollatur ius commune,arg.d.c.j.j.de treu.& pa.j.de priuileg. Pastoralis.Nec ob.q priuilegium cōtinens idem,quod ius commune,tollitur per secundum:licet non fiat mētio de eo , sicut tollitur etiam ius commune: quia secundum eum aliud in priuilegio , quod nullam habet aliā causam subsistendi,nisi ab ipso iure,seu ab eodem autore:& aliud in statuto,quod habet aliam autoritatem, propter quā possit subsistere. Et idem dicit esse in priuilegio,si hēret aliā causam subsistendi.& sic transit hic. Sed alijs aliter dicit in c.j.pręalle.de consti.in vj.vbi dicit,q in hoc casu,quando statutum præcise regulatur ab eadem ratione, qua regulatur ius,q tunc sublato iure communi intelligitur statutum esse sublatum:& sic dicebat glo.intelligendum.in d.c.j.de consti.in vj.¶ Secūda opin.videtur tutior pro salutione gl.licet disputatiue posset teneri pręcedēs,quam tenuit etiam Io.de Ligna.

[a] An statutum, Vide Bart.in l.j. in 1. col.ff. ad l. falci. Bel.in c pastoralis.de fi instr. in prin.nu.1, fol. 94. in impressio ne Lugd.

SVMMARIVM.

1 *Periurus an sit priuandus beneficio.*
Beneficium eius,qui admouendus est a beneficio, non debet adiudicari aduersario:nisi illud impetrasset,vel ostenderet de iure suo.
2 *Clausula, si preces veritate nitantur, tacitè subintelligitur in rescripto Apostolico,licèt non apponatur.*
3 *Rescriptum vetans causæ cognitionem , est suspectum de falsitate . & vbi rescriptum est suspectum de falsitate, debet illud impetrans mitti ad curiam.& nu.7.*
4 *Cumulans plura in libello copulatiuè, quorum quodlibet per se sufficit:sufficit alterum probare.*
5 *Copulatiua si ponatur in libello dispositiue,vel rescripto:an sufficiat alteram de copulatiuè positis probare.*
Narrans plura in rescripto,an debeat omnia probare.
6 *Gratianus non habuit potestatem legis condendæ . & licet compilatio decreti sit approbata quo ad ipsam compilationem,non tamen quo ad dicta Gratiani.*

EX parte. In rescripto intelligitur clausula.si est ita.& si causæ cognitionem vetat. & est de falsitate suspectū.h.d. Et duæ sunt partes principales.In prima ponitur primi iudicis querela . In secunda prouisio.secunda ibi, verum.¶ In tex.ibi inter g.supple agentem.& f.supple.conuētum.¶ Item ibi,adiudicasset,id est, per sententiam ab illo eandem in alium iudicasset. facit quod habetur infra.eo.inter cæteras.¶ † No. primo q per. 1 iurus priuandus est beneficio . Et similiter ille,qui beneficio renuntiauit.facit quod habetur j.de iureiuran. quærelam.& vij.quęst.j.quàm sit periculosum. Aduerte tamen, quod licet constet,quem admouendum a beneficio non per hoc debet adiudicari aduersario. nisi illud impetrasset,vel ostēderet de iure suo vt j.eo.in c.olim.¶ Item no. q nō sufficit aliquid allegare,nisi probetur . facit quod hr in tex.& in gl.in l.j.in prin.ff.si quadrupes, pauperiem fecisse dicatur.¶ † Item no.q in rescripto apostolico semper 2 intelligitur clausula, si preces veritate nitantur , id est, si

verum dixerit impetrator.& sic valet rescriptum,etiam si
dicta clausula non sit apposita: quia tacite subintelligitur
vt dixi.& hoc de iure canonico: sed de iure ciuili ipso iu-
re vitiatur rescriptū, si dicta clausula nō sit inserta.l.fina.
C.de diuersis rescri.& in hoc æquius, & melius disposuit
ius canonicum ſm Io.And.q̃ ius ciuile: quia vt dixi,non
vitiatur rescriptū de iure canonico, si dicta clausula non
sit inserta.secus de iure ciuili.dicit tamen do.Car. Florē.
hic,ꝙ in foro ciuili seruabitur d.l.fi. in foro canonico ser-
3 uabitur,quod hic dicitur.¶† Itē no.ꝙ rescriptum vetans
causæ cognitionem, est suspectū de falsitate. & ad hoc &
ad præcedens dictum in notabili præcedenti sæpe allega
tur decretalis.¶ Item no.quod vbi rescriptū est suspectū
de falsitate,debet habens illud remitti ad curiam cum ip
so. Et sic vr̄ ꝙ posset capi, vt sic postea posset remitti, vt
hic tetigit Ioan.An.super glo.fin.facit quod habetur j.de
verb.signi.in c.nouimus. ¶ Item not.etiam ꝙ secundum
rescriptum non faciens mentionem de primo,illi nō præ
iudicat.de quo j.eod.cęterum. & plene dictum fuit in c.
præced.¶ Item potes notare ſm do.Ant. de But.ꝙ de ge-
stis coram delegato non creditur soli delegato,quādo est
vnus tantum:secus si sunt plures,vt no.j.de elect.cum di
lecti.& de testibus.cū a nobis.& de pur.ca.cum dilectus.
¶ Item no.ꝙ id dicitur fieri precise, quod fit absque cau-
sæ cognitione.¶ Et not.quod quis potest appellare viua
voce,quod intellige verum,q̄n incontinenti appellatur,
& a diffinitiua.alias secus,vt legitur & no.j.de appel.cor-
di:lib.vj.¶ Item no.quod licet iudex nō sit necessario vo
candus ad defendendum processum suum; q̄n processit
ad instantiam partis,vt no.Inno.j.de transac.in c.de cæte
ro.& j.de procura.in nostra.Tamen si vult sponte se offer
4 re ad informandum superiorem,debet admitti. ¶ † Item
no.quod vbi plura accumulantur libello , vel rescripto,
etiam copulatiue , quorum quodlibet per se sufficit alte-
rum probare:& sic copulatiua resoluitur in disiunctiuā,
5 de quo tangitur hic in glo.j.¶ † In gl.j.in fi.potes conclu-
dere , si quæritur an sufficiat alteram de copulatiue posi-
a tis in dispositione,rescripto,vel libello probare, a vel etiā
in articulo aliquo alicuius causæ. Nam aut copula poni-
tur inter incompassibilia , & tunc stabit pro disiuncta: vt
si dicatur in testamento, ꝙ valeat iure testamenti & codi-
cillorum.l.fin.C.de codicillis. & facit quod habetur in l.
si Titio fundus.ff.de vsufru.legat.aut ponitur inter com-
passibilia : & tunc aut ponitur inter non diuersa: & tunc
exponit, &, pro idest.& tunc expositio impropria debet
cadere inter diuersa,vt voluit gl.in rubrica.ff.de iuris , &
facti ignor.Aut ponitur copula inter orationes : & tunc
aut copulat plura principaliter, & non oportet ꝙ oīa veri
ficentur.l.j.ff.de his,qui nō.infa.& ibi no.per Bar. & ple-
nius de materia copulatiuæ per eundem.in l.si is qui du-
centa.§.vtrum.ff.de reb.dub. aut copulantur plura non
principaliter,sed in respectu ad aliud,vt fuit hic:quia mā
dabatur hunc priuari,si constaret de periurio,& de renū-
tiatione.Et hoc casu conclude , ꝙ aut copulantur plura,
seu mandantur plura copulatiue ad diuersos effectus: &
tunc non sufficit alterum probare,vt oēs effectus quis cō
sequatur.j.eo.olim.Aut mandantur plura ad eundem ef-
fectum:& tunc aut quodlibet illorum de per se non suffi-
cit,& tunc vtrunque debet probare.facit l. si hæredi plu-
res.ff.de condi.institu.& quod hr̄ j.eo.inter cæteras . Aut
quodlibet de per se sufficiebat:& tunc aut constat, ꝙ non
astrinxit se ad probandum, & non sufficit alterum proba
re,vt hic.& satis dicitur constare,quādo est apposita clau
sula vulgaris , non astringens se ad non necessaria. Aut
constat ꝙ adstrinxit se ad vtrunque probandum : & tunc
vtrūq; debet probare,alias succumbet. vt infra,de prob.
licet cām &c. ff. de re iudi.in l.diuus.iudex tn̄ ex officio in
beneficialibus,& in alijs respicientibus publicam vtilita
tem potest supplere, vt voluit gl.in d.c.licet causam . ad
instantiam partis non tenebitur, vt ibi dicitur.¶ Interdū
dubitatur an se astrinxerit. & tunc aut plura apponuntur
in eadem oratione qualificate. tunc videtur se astringere
l.diuus.ff.de re iudic.& d.c.licet causam . vbi si aliquis di-
cat, ꝙ testes corrupti pecunia falsum dixerunt : demum
debet obtinere si probatur corruptela & falsitas,vt ibi pa
tet.nec sufficeret tunc probare alterum eorum tantum,
licet aliàs de se quolibet eorum sufficiat ad reprobādum
testes.l.j.ff.ad l.Corne.de falsis. sufficiat ad prædicta l.Ful
cinius.§.2.ff.quibus ex causis in pos.ea.Aut plura ponun
tur in eadem oratione,sed non qualificate : puta quia di-
cit pars testes corruptos,& falsum dixisse. & tunc Archi.
in c.præsentium.de testib.in vj.vbi videtur se astringere:
sed contrarium tenuit Bart.in l.diuus. ex quo vnum non
venit ad qualificandum aliud,argum.d.l.diuus.& d.l.Ful
cinius.§.2.a contrario sensu : & multominus videtur se
astringere,q̄n in diuersis orationibus plura ponuntur,vt
voluit Bar.in l.diuus.Et per prædicta patet, quod vtile est
apponere clausulam vulgatam,non astringens se ad non
necessaria probanda:quia in casu,in quo dixi quod in du
bio videtur se astringere propter dictam clausulam. Ad
oppositum.nec obstat prędictis,quod hr̄ in l.scio.ff.de ap
pellatio.vbi appellans a diffinitiua ex vna causa, non vi-
detur se ad illam restringere : quia ibi est speciale in casu
illo,videlicet in causa appellationis.quia aliàs periret to-
tum ius partis si non posset aliam causam prosequi. Ideo
in alijs causis secus , vt ibi expresse dixit Bartol.Hinc est
quod agens rei vendicatione ex certa causa expressa , vi-
detur ad illam se astringere:licet si aliqua non exprimit ,
posset se etiam ex multis adiuuare,vt in c.Abbate. & ibi
no.de re iudi. in vj.& in l.si inte.§.j.ff.de excep.rei iudica.
Et potes addere prædictis,ꝙ interdum si plura proponun
tur vno non probato , repellitur quis a probatione alio-
rum,vt est videre in casu c.si forte.de elect. in vj. & ibi ē
datur cautela.ꝙ quando sunt plura,quorum in quodlibet
sufficit.ꝙ tunc incboetur a probatione illius, quod faci-
lius potest probari:de quo dicendum est, vt ibi.& prædi-
cta etiam intellige vera, nisi ius daret formā in proponē-
do & probādo vt est tex.coniūcta glo.penulti.in c.is qui.
de elec.in vj.¶ Item potes addere ꝙ opinio gl.cōiter tene
tur,licet primam opinionem positam in gl. teneret Lau.
& Gof.ex eo,quia si in disiuncte narratis sufficit alterum
probari,ergo in coniuncte narratis vtrunque debebit ꝓ-
bari:sed certe,vt dixit glo. illud verum , q̄n alterum tan-
tum per se non sufficeret : quia tunc non videtur esse de
mente disponentis,ꝙ vtrumq; necessario probetur : mēs
autem disponentis & rescribentis est consideranda:nam
& in testamentis,& in contractibus similiter inspicimus
voluntatem testantium, & contrahentium , ex quorum
mente sermo recipit interpretationem. facit quod habe-
tur in l.cum virum.C.de fideicommiss. Et ideo secūdum
iura etiam debemus interpretari rescriptum ex mente re
scribentis.facit quod hr̄ j.& c.causam. & in Auth.de iudi
cibus.§.omnes.colla.vj. ¶ In gl.ij.in fi.dicebat Inno.ꝙ in
literis directis archiepiscopo Cantuarien.nō putabat ex-
pressum fuisse, ꝙ præcise absque causæ cognitione resti-
tueretur:sed solum mandabat ipsum restitui,quia narra-
bat se spoliatum absq; ordine iuris,vt dicit gl. Hosti.vero
dicit ꝙ,imo dicta clausula si absq; causę cognitione. ex-
presse fuerat in rescripto:ideo rescriptum fuit suspectum.
Et propter hoc Papa mandat ipsum ad eum remitti cum
literis.¶ In gl.iij.in fi. Et per hoc non obst.si dicat,ꝙ secū
dę literæ fuissent impetratę tacita veritate ; tamen saltem
secundum formam iuris debuit procedere delegatus.j.
eo.super literis.quia istud nō procedit in casu isto,in quo
potest dici,ꝙ dolose fuit veritas tacita,ideo tunc non pro
cedit contrarium.Item erat talis veritas tacita, quę si fuis
set expressa, non habuisset literas : quo casu etiam non
procedit contrarium , vt d.c.super literis. Nam hic fuit
tacita

a An sufficiat,& narrata rescri pto, vel li bello probare, vide hic per do. Fely. in 7. col. ver. copula. Iom. Soz consi. 451. incipiēte, quoniā in præ senti cōsul tatione.

tacita appellatio,vt dicit glo.quæ si fuisset expressa,Papa
literas non dedisset.facit quod habetur.j.eo.ex parte. &
dicit hic Innoc.q literæ impetratæ ab appellante non va-
lent,si in eis non fiat mentio de appellatione.secus si im-
petrentur ab appellato.j.de app.oblatæ. cum ibi notatis.
Sed certe cõiter tenetur cõtrariũ, videlicet q non valent
literæ impetratę etiam ab appellato non facta mentione
de appellatione per ea,quę habentur.j.eo.ex parte. & di
xi etiam in notabilibus.& etiam voluit Inno.j.de maio.
& obe.dilectu.dicit etiam Innoc.q hic forte appellatio
erat deserta: & ideo sententia transiuerat in rem iudi.&
per consequens merito Papa potuit mandare illam con-
firmari.dicebat tamen hic Pe.& Io.An.post eum, q iste
Archiepiscopus cui scribitur, habebit confirmare sentẽ
tiam autoritate huius secundi mandati,non vi primi, cũ
fuerit subreptitium. Et intellige etiam secundum Inno.
& Compost.hanc sententiam esse confirmandam. facit
quod no.Io.An.infra.de cõfit.vti.vel inuti.c.j.ad fi.& q a
ad confirmationem sententiæ non sufficit annullatio li-
terarum,nisi appareat aliter de iure illam esse confirman
dam.¶ In gl.penul.in fi.Sed quare non seruatur lex, cũ
sit canonizata.Nam lex.vniuersa.C.de diuer.rescr.est ca-
nonizata, quia posita in compilatione decretorum.in cã
25.q.ij. vt voluit glo. sic allegando illam sub dicta cau-
6 sa.† Dic quod illa lex ibi fuit posita solũmodo per Gratia
num,qui compilauit decretum, & qui non habuit pote-
statem legis condendæ : & ideo non potuit præiudicare
canonibus canonizando illam l. Nec ob.si dicatur,q cõ-
pilatio decretorum seu decreti est approbata,quia respõ-
deri, potest sm Io.An.q de hoc non bene constat,tñ sup
posito,est approbata quod dicatẽ approbata quo ad ipsam
compilationem:non autem quo ad dicta Gratiani, quæ
quãdoq; reprobantur, vt patet 2.q.j.in §.hinc colligitur.
vbi gl.dicit,hic fateor plane mẽtitum te Gratiane. ¶ Ad
idem etiam quod habetur 32.q.7.§.quamuis. Et simile
notatur de libro sententiarum.in c.debitum.j.de biga.p
Ioan.An.Similiter dicta sanctorum patrum constat esse
approbata, q̃ sunt inserta in libro decreti.Sed dicta Gra-
tiani non sunt approbata,nisi tanquam magistralia,& in
quantum sint rationabilia,& iuri consona.vbi autem lex
est canonizata,ex eo quia illa esset inserta per Papam in
corpore alicuius canonis : tunc illo casu bene est standũ
illi leg. & videtur tunc esse approbata per canones,vt est
tex.cum gl.in c.in primis.ij.q.j.versi.de persona Ianuarij.
& ibi notatur in gl.ii.& de multis legibus canonizatis p
Gratianum,quibus contrariantur canones posuit hic Io.
An.Et præcipue patet per id,quod habetur ij.q.vj.§.diffi-
nitiua.versi.de possessione.iuncto eo,quod habetur j. de
restit.spol.cum ad sedem.Item patet de l.ex eo.ff.de test.
canonizata 15.q.3.ex eo.iuncto.eo, quod hr̃ j. de verbo.
fin.forus.ad fin.& 4.quæstio.3.§.item in criminali.versi.
item l.iulia.& versic.item inuiti iunctis his, quæ haben-
tur.infra.de testi.si qui testium.in 1.glo.& c.super eo.Nã
in dictis casibus statur canonibus, licet leges eis contra-
riæ reperiantur canonizatę per Gratianum in locis præ-
dictis.¶ An autem liber vsus feudorum sit approbatus,
7 notauit Ioan.An.in c.ii.infra.de feu.¶ †In glo.fi.in fi.Et
secundum Io.An.etiam tales capi possunt & detineri, p
id,quod habetur infrà.de verbo.significa. nouimus. & p
hoc dicit dom.Cardi.Floren. quod cum tales mittuntur
ad Papam deberent mitti ligati,seu cum bona custodia:
quod sentit ista litera,dum dicit, compellas.ne cõpulsio
sit frustatoria. & si hoc etiam bene seruaretur multi secũ-
dum etiam cauerẽt ab impetrando rescripta subreptitia,q
non cauent.¶ Aduerte tamen licet ipse non dicat, quod
hic loquitur quando rescriptũ est suspectum de falsitate.
vnde in alijs.casibus,licet sit subreptitium,non haberet
locum,quod hic dicitur,& quod habetur infra.eo.super
literis. Vltimo quia litera dicit inspectis literis &c.potest
quæri,quid si inspici nõ possent,vel quia essent deperditæ.
dicit Guil.quod iudex non procedet allegat 25. quæstio-
ne.2.sancimus.& j.e.ex insinuatione.Egi. vero dicit tũc
Papam fore consulendũ,per id quod hr̃ j.de offic.delega.
sane.Et facit ẽt quod no.in c.j.in gl.fi.j.de fide instru.

SVMMARIVM.

1 *Continue fieri dicitur illud,quod fit absque interuallo,& statim.*
2 *Rescriptum legitimum perditur ad tempus per excommunicationem.*
3 *Literæ secundæ debent facere mentionem de primis,sed qualis mentio,*
& an qualibet sufficiat.
4 *Literæ secundæ,quæ non faciunt mentionem de primis,nullius roboris*
obtineat firmitatem,sed an erunt nullæ,& ipso iure,an vero require
tur exceptio.& nu.6.
5 *Lite pendente coram primis iudicibus,an per secundas literas sint re-*
uocatæ primæ.
7 *Rescriptum secundum,non faciens mentionem de primo,an sit ipso iure*
nullum.
8 *Literæ secundæ,si faciunt mentionem de primis, an primæ literæ sint*
ipso iure nullæ,an ope exceptionis:& an processus,qui fit per primas
valeat uel non.
9 *Surreptio an tollatur per consensum partium.*
10 *Partibus existentibus in curia, & eis non concordantibus de iudice:*
quo casu qualibet pars eligit vnum,& tertius datur ex officio curię.
an commissio dicatur esse facta de consensu partium.

CAeterum. Si in secundo rescripto de
primo rescripto aduersa-
rij causæ non fit mentio,valet primum: alias
valet sm.Et si primum cõi assensu fuit obtẽ-
tum,non valet secũdum hoc tacito impetra-
tum.h.d. Et sunt tres partes principales, quæ patent ex
summario. secunda ibi, si vero.tertia ibi,verum.In text.
ibi,cæterum.Incipit ab aduersatiua, & forte habuit respe
ctum ad decisam,vbi aliquid fortè pręcedebat, cui aduer
sabatur ista dictio cæterum.sm Boe.& facit quod habetur
in simili j.de iura.cal.in c.cęterum. & de iud. & si clerici.
vel potes exponere cæterum pro certe:quia non est abso
num,q vbicunque expedit,vna dictio exponatur p alia,
vt est gl.notabilis in l.eas causas.ff.de condi. & demonst.
¶ Item ibi,de commissione priori.supp. & de modo com
missionis,vt tangitur in gl.¶ No.tria,quæ patent ex sum
1 mario.¶ †Item no.q istud dr̃ fieri continue,quod fit abs-
que interuallo seu statim. Illud vero dr̃ fieri pcessu tpis,
qñ interuallum interuenit,& non fit statim.¶ Item no.q
interdum impetratur commissio causæ de consensu par-
tium.quid autem,si per vnum tantum impetretur. Dic q
non,per hoc vitiatur impetratio:dũmodo alias non impe
trẽtur surreptitię per id,quod legitur & not.in c.cũ olim.
per gl.& Io.An.j.de re iudi.& hoc clarum, qñ altera pars
tãtum est in curia.Si autem vtraq; pars esset in curia, an
vna possit impetrare,alia non requisita,notatur per gl.&
Io.An.in d.c.cũ olim.¶ Itẽ no.q ille, q cogit aduersariũ
litigare,virtute rescripti inualidi,debet condẽnari in ex-
pensis.¶ Et a contrario no.q si nõ vexauit aduersarium,
licet impetrauerit rescriptũ,cessabit pœna:ad idem cle.j.
in ver.si quis.& ibi notatur.eo.tit.per quem autem debet
fieri ista condemnatio expensarum, no.in c.fi.j.eo.in gl.
vlt.quia per illum, coram quo quis est indebite vexatus.
de quo etiam in d.cle.j.¶ Item no.ex tex.ibi,nec secũdo.
Item dum dicit alicuius roboris firmitatem, q in literis
contentiosis surreptio vitiet ipso iure.Sed contrarium cõ
muniter tenetur,videlicet q solum vitiet ope exceptio-
nis:licet secus sit in literis gratię seu beneficialibus, de
quo plene dicetur j.eo.ad audientiam.el 2.¶ Item not.q
ex litera,ibi,est exempta &c. q vbi secundæ literæ faciũt
expressam mentionem de primis, videtur q tunc primæ
ipso iure tollantur.de quo infra,dicetur.¶ Item no.q vbi
delegatur causa de partium consensu, secundę literæ nõ
valent,nisi de primis faciant mentionem:supple, & de cõ
sensu habito in primis, vt voluit gl.& hoc verũ siue im-
petrentur

petrentur ab actore, siue a reo. ¶ Item no. ꝙ qñq; literę im petrantur de partium cōsensu. & sic vī ꝙ regulariter par tium consensus non exigitur in impetratione literarum: de quo in præallega. capit. cum olim. de re iudi. & facit quod habetur in l. obseruandum. ff. de iudi. ¶ In gl. j. ibi, vel in iudicijs iam cœptis. supple per primas literas: aliàs melius dixisset, in nō cœptis, vt hic voluit Io. An. Et qđ hic dixit gl. j. ꝙ requiritur citatio, idem etiam voluit glo. sequens. ¶ In glo. priores. in fi. supple, sub eadē data, sed forma diuersa: quo casu dicendum est, vt ibi habetur. vñ potest etiam dici, ꝙ hic constat, quæ essent primæ: ibi vero non constabat, quæ forent primæ: ideo ibi consulitur
2 Papa. ¶ † In gl. iudicio. ibi, perditur ad tempus. hoc verū, quando excommunicatio superuenit post impetrationem. Si autem tempore datæ impetrans fuisset excommunicatus. tunc rescriptum esset penitus nullum. j. eod. c. j. in vj. Et potes addere secundum Hosti. ꝙ perditur & rescriptum per relationem factam superiori, vt j. de offic. dele. iudex. lib. vj. Item per recusa. vt j. in d. c. iudex. lib. vj. de quo dicendum, vt ibi. ¶ Item morte impetrantis, vel eius contra quem impetratum est rescriptum. infra. eod. significauit de quo dicendum. vt ibi dicetur. Item morte delegati, dum tamen fuissent simpliciter dati. j. de offic. delega. c. vno delegatorum. An tamen hoc casu necessaria sit exceptio, notatur in c. cum venissent. j. de testi. in gl. ij. ¶ In glo. penul. ibi allegaret supple, ne reputaretur contumax, & consequenter ne alias muraretur per id, quod habetur in iuribus hic allegatis. ¶ In ca. gloss. in fi. Hostien. dicebat, ꝙ melius est dicere, ꝙ de communi consensu a principio iuerant ad curiam, & rescriptum impetrarunt, & expensas soluerunt de communi. Et in bis potest dici, ꝙ coegit eū laborare. sed hæc lect. nō placet Ioā. And. quia ex quo valent primæ literæ ipsarum expensæ, non sunt perditæ: ideo de talibus expensis nō debet hic
3 intelligi. ¶ † Extra gloss. potes dicere, quia hic dicitur ꝙ
a in secundis literis debet fieri mentio de primis, qualis mentio fieri debeat, an quælibet mentio sufficiat. Dic ꝙ non, quia non sufficit mentio generalis: sed debet fieri mentio expressa. j. de do. & contu. in c. ex literis. & j. de offi. delega. in c. ex literis. vnde debet etiam fieri mentio ꝙ de communi consensu primę fuerunt impetratę, si ita fuit, vt hic etiam voluit gl. antepe. ¶ Item fm do. Ant. de Bu. si aliqua clausula notabilis erat in primis, puta appellatione remota, debebit fieri mentio de illa. facit quod no. j. de rest. spo. ex conquestione. ¶ Item debebit fieri mentio de processu, si per illas fuerit processum. j. de re iudica. inter monasterium. non tamen erit necesse, ꝙ fiat ad literam mentio totius tenoris primarum. sed sufficiat substantialiter facere mentionem de substantiali tenore & de personis iudicum, & aduersarij, & de principalibus partibus ipsarum literarum, vt voluit hic do. Ant. de Bu.
4 ¶ † Secundo, quia hic dicitur ꝙ secundæ literæ non faciētes mentionem de primis non obtinent alicuius roboris firmitatem. potest quæri an erunt nullæ ipso iure, an vero requireretur exceptio. Tanc. hic tenuit, ꝙ ipso iure secundæ literæ non facientes mentionem de primis, non valent. Sed Goff. Inno. & Host. & communiter doc. tenent contrarium per id, quod habetur j. eo. si autem & c. plerumque. vbi patet, ꝙ secundæ non facientes mentionem de primis valent post annum, de quo fuit negligēs primus impetrans: & per cōsequens non sunt nullæ. alias nunq̄ conualescerent ex postfacto de reg. iur. non firmač lib. vj. ff. de reg. iu. l. quod ab initio. & secundum hoc dū dicitur hic, ꝙ non habent firmitatem, debet intelligi quātum ad effectum. Et per prædicta videtur, quod necessaria erit exceptio, si procedatur per primas literas, & si nō admittatur debebit appellari: alias excipiens non videtur bene tutus. vnde dicebat Innocen. & Compost. ꝙ si primus impetrator coram secundis iudicibus excipit pri

mas præualere: & si de hoc dubitetur petit arbitros eligi secundum decre. Pastoralis. j. eo. licet prima facie videač omissus. ij. q. vj. §. item sententia. & facit j. eo. cum dilecta. imo quod plus est, non videatur necesse ꝙ petatur procedi secundum illam formam. cum satis videatur esse, ꝙ sit ambiguum de reuocatione literarum, ex quo opposita est exceptio: quia nec illa decret. Pastoralis, dicit hoc debere peti. tamen secundum Innocen. & Cōpost. securius & iustius est dicere, ꝙ necesse sit appellare, si non admittitur exceptio: quia licet contra tales literas posset excipi, tamen iudices per illas habent iurisdictionem, vt superius est dictum. Nec obstat, quod dictum est de ordine omisso, qui habet viriare id, quod agitur: quia respondet Compost. ꝙ illud locum habet quando omittitur in substantialibus, vt est litis contestatio: & ꝙ sententia feratur in scriptis, & similia, de quibus, j. de offi. dele. de causis, p
5 glo. & C. de sentē. in l. prolatam. ¶ † Sed iuxta prædicta potest quæri, quid si pendente lite coram primis, an per se-
b cundas primæ sint reuocatæ, vel non: * vel etiā illa non pendente partes coram secundis iudicibus procedunt super principali: an tenebit processus. Dicit Innocen. & Compost. ꝙ sic: quia tūc primus impetrans videtur renūtiasse literis suis, & quæstioni de reuocatione literarum per id, quod habetur infra. de offi. dele. in c. & gratū. & j. de test. cum venissent. Idem secundum Compost. econtra si pendente, vel non pendente quęstione coram secundis partes procederent in principali coram primis, nec secūdus impetrās contra primas literas aliquid opponit corā primis iudicibus, non valebit processus primorum, etiā si secundæ erant tales, quę reuocarent primas. Et pro hoc faciat, quia talis reuocatio facta fuit in fauorem partis illam impetrantis, quæ potuit suo fauori renuntiare. j. de reg. in c. ad Apostolicā. & l. quod fauore. C. de legi. Et no. bene hoc dictum. quia per hoc videtur velle Inno. Compost. ꝙ licet secundæ literæ faciant expressam mentionē de primis, ꝙ primæ non sint ipso iure nullæ, aliàs partiū consensus velut priuatorum non videntur posse facere processum validum, ne dare iurisdictionem. l. priuatorū. C. de iurisdi. om. iudi. & infra. de offic. dele. significantibus. de quo an indistinctè procedat. infertius dicet. ¶ Sed aduerte inquantum dictum est, ꝙ si iudices secundi procedūt, & excipiač de primis lris, de qbus nō est facta mētio in secundis: quia tenebit processus si non appelletur: quod sequitur Inno. & Compost. & communiter do. Ioā. de Lig. hic tenuit contrarium: & mouetur quia virtus exceptionis est elidere. l. j. ff. de excep. Sed isto casu non elideret, si necessaria essent appellatio, quia tunc potius esset appellatio, quæ impediret quàm ipsa exceptio, et-
6 go &c. ¶ † Item quia ipsa exceptio videtur præiudicialis processui. ideo debet impedire illum. facit j. de ord. cogn. tuam. ¶ Item tertio, quia iura videntur dicere, ꝙ exceptio dilatoria possit opponi ad processum, nec videntur requirere appellationem. Item pro prædictis allegat. quia sicut ordo traditus a iure sine ministerio hominis vitiat, si non seruetur. ij. quæstione. vj. §. diffinitiua. versicul. perlatam. ita quando datur ordo lite cœpta ministerio hominis intercedēte si non seruetur ordo. si illud ministerium hominis intercedit, debebit vitiare: & sic cum dictum c. Pastoralis. infra. eod. ordinem, qui debet teneri, opposita exceptione contra literas videtur ꝙ non si non seruetur vitietur processus. dicit tamen Ioan. de Lign. ꝙ multi clamabant contra istā suā opi. & d. Card. Floren. hic dicebat, ꝙ ipse fuit vnus de illis, qui clamauit in scholis cōtra prædictam opi. vnde veriorem puto opi. Innoc. & cōem. Nam si opponitur exceptio dilatoria, & iudex procedit ad vlteriora, videtur illam reijcere, & tenet processus si non appellatur j. de appel. ex parte M. & j. de elec. cum dilecti. Et sic vī ꝙ eodē modo in casu, de quo. §. teneat proces sus, si non appellač. Nec obstat ꝙ virtus exceptionis est

a ¶ Mentio qualis fieri debeat de primis literis in secundis. vide hic per d. Fel. propè princip. ver. de primo. vbi plene tractat de quibus fieri debeat mentio in secundo rescripto.

b ¶ Literæ primæ, an sint reuocatæ per secundas, si pendeat lis coram primis. hanc quæstionē determinat Fel. hic in 8. col. ver. Quartum correlariū vbi vide.

elidere:quia dico ꝙ bene elidit.nam inducitur grauamẽ,
si iudex non admittit illam.& ideo apparet iustam cām
appellandi.& sic non obstat prima ratio.Io.de Lig.¶ Itẽ
non ob.secunda fundata ex.c.tuam.quia ibi iudex redde
batur incompetens occasione exceptionis spiritualis cũ
esset iudex secularis: hic secus.¶ Item nõ obstat tertia ra
tio,quia reprobatur per dictum c.ex parte , & pręall.c.cũ
dilecti.¶ Non obstat etiam quarta,per id quod dixi supra
post Compost.respondendo ad id , quod dictum fuit de
ordine omisso . & vt dixi, opi.Inn.& Cõpo.communiter
a 7 teneri.¶ Et habes [a] etiam ex prædictis, ꝙ vbi secundæ li
teræ non faciunt mẽtionem de primis,secundæ nõ sunt
ipso iure nullæ, & hæc etiam est communis opinio.An
autem quando secundæ faciant expressam mentionem
de primis indistincte ipso iure tollantur primæ: an vero
ope exceptionis fuerunt opiniones. Nã Goff.hic tenuit
quòd ipso iure reuocentur primæ per secundas , facien-
tes mentionem de primis,adeo ꝙ secundum eum proces
sus primorum iudicum non valebit:licet non excipiatur
de secundis contra primas,dummodo qualitercunq; ha-
buerunt notitiam de secundis,seu notificetur de eis mo-
uetur per id,quod habetur j.de offic.deleg.ex literis.vbi
videtur expressum,dum dicit primas nullam penitus ha-
bere iurisdictionem si constiterit primas per secundas le
gitime reuocatas.¶ An idem etiam facit tex.iste dũ dicit
ꝙ causa est exempta a priori iudicio.Ad hoc etiam bene
facit j.de testi.spo.audita.vbi dicitur ꝙ illud,quod fit post
notitiam secundarum literarum facientium mentio-
nem de primis,non valet. Et istæ sunt meliores text.qui
habeantur in hac materia.Et prędicta intelligit Gof.pro
cedere,dummodo in secundis fiat sufficiens & expressa
mentio de primis,per id quod habetur j.de dolo & cõtu.
ex literis.& idem sequebatur Bonaguida Aretinus,dicẽs
ꝙ ratio prædictorum esse potest: quia tunc patet talẽ esse
intentionem Principis seu Papæ. facit etiam ad prædicta
quod habetur j.de appel.si duob. Et sic residet Io.And.&
aliter non declarat:Inn.& Compost.hic videntur voluis-
se cõtrarium,vt superius tetigit. Nam videtur velle, ꝙ so
lum tollantur primæ ope exceptionis per id, quod supe-
rius dixi. Et secundum istam opi.iste tex.deberet intelli-
gi ꝙ exẽpta est causa a iudicio primorum,si hoc excipia-
tur . & similiter deberet intelligi c.ex literis.& c.audita.
Et istam opinionem videtur sequi hic d.Car.Flo.conclu
dens,ꝙ si factus est processus per primũ iudicẽ, antequã
sit pręsentatum secundum rescriptum,tenebit processus
per pręallegatum.c.audita.si vero præsentatum est secun
dum rescriptum,& tunc dicit,ꝙ aut secunuds impetrans
excepit contra primos iudices , & contra primas literas,
& instans non excepit:vel si excepit , non institit.Primo
casu non tenebit processus primi iudicis si primum re-
scriptum reuocabatur per secundum, per pręall.c.ex lite
ris.ad fi.de offi.dele.Et dicitur instituisse, ſm eũ,ille, qui
excipit. Ita demũ si appellauit a reiectione exceptionis,
alias non allegat quod habetur j.de elec.cum dilecti.dũ
dicit non multum diu institerit &c. Secundo casu, quã-
do non excepit de secundis: vel licet exceperit non insti
tit eo modo:quod tunc tenebit processus factus per pri-
mum,quia secundum intelligitur reuocare primum, ita
demum si secundus impetrans fuerit vsus secundo rescri
pto cum effectu , potest autem non vti , cũ sit cõcessum
eius fauore.arg.j.de reg.iu. quod ob gratiam.li.vj.Et in-
telligitur renuntiare non appellando per id quod s.dixi.
facit ſm eũ quod habetur j.de off.dele.in c.gratũ.& j.de
testi.cum venissent.& de appel.in c.solicitudinem.vbi ap
lans intelligitur renuntiare appellationi iam interpositæ
comparendo coram iudice a quo iurisdictio iam erat trã-
slata ad iudicem ad quem . fortius ergo hoc casu, in quo
nondum erat translata iurisdictio ad secundos iudices ,
intelligetur renuntiare.non enim, secundum eũ, per se-
cundum rescriptum faciens mentionem de primo reuo
catur iurisdictio primi iudicis ipso iure: sed per vsum se-
cundi rescripti cum effectu modo prædicto.& prędicta di
cit procedere,quando rescripta impetrantur in causis cõ-
cernentibus fauorem publicum:tũc inspicienda erit for-
ma rescripti,quæ poterit esse talis.ꝙ a die datæ reuocabi-
tur primum rescriptum.Nam soluitur iudicium vetante
eo , qui habet iudicare.ff.de iudi.l.iudicium.& j.de offic.
deleg.Pastoralis.§.quia vero. & subdit, ꝙ in his quæ sunt
de iure positiuo , potest princeps seu Papa reuocare ter-
tio gesta,vt est tex.cum glo. notabili in verbo , pro infe-
ctis.de immun.eccle.in cle.Melius videtur in cle.vna,de
consangui.& affinit.Et per prædicta dicit multa iura pos-
se reduci ad concordiam . Inno.in hoc articulo varie fuit
locutus:nam aliter loquitur hic : cuius tamen dicto satis
concordat , quod ipse dicit j.eo.Pastoralis . aliter videtur
loqui ibi in c.in literis.j.de offi.delega.vbi videtur facere
differentiam inter extraneos, & partes , vt sic quo ad ex-
traneos intelligatur facta reuocatio ipso iure per illum
tex.secus quo ad partes , quæ sunt de iurisdictione ipso-
rum iudicum antequam appareat , quæ literæ præua-
leant.Aliter videtur loqui j.eod.cum contingat.vbi con-
cludit,quod interdum in secundis fit reuocatio indirecte
primarum. Interdum vero fit directa reuocatio:& appel-
lat indirectam, quando in secundis apponitur clausula ,
Non obstantibus primis.tamen quia est indirecta solum
tolluntur primæ ope exceptionis : quia talia verba non
important necessario , quòd ipso iure tollantur primæ :
sed bene vult Papa , ꝙ non habeant obstare,quod fit etiã
ope exceptionis.facit quod habetur in l.j.ff.de except. &
ideo ex vi verborum,vt dicit Innoc.non videntur primæ
tunc ipso iure nullæ.¶ Si vero est directa reuocatio:puta
quia dicit non obstantibus primis literis , quas reuoca-
mus.tunc dicit Innoc.in d.c.cum contingat. ꝙ si reuoca-
tio facta fuit ad impetrationem partis,tunc videtur ꝙ ge-
sta per primos iudices ante præsentationem secundarũ:
& multo fortius ante notitiam earum valebunt per id ,
quod habetur in c.audita.de testi.spolia.& plus etiam di
cit,quod etiam si primi iudices procedant post scientiam
literarum secundarum.si habens secundas non præsen-
tet,nec excipiat de illis,tenebit processus: quia intelligi-
tur Papam voluisse reuocare primas,si impetrans secun-
das velit illis vti.& ideo si non vtitur , imputabitur sibi .
Nam videtur tacite illis renuntiare. Si autem motu pro-
prio sit facta reuocatio directa , tunc concludit Innocen.
quod si post habitam notitiam literarum secundarum
fiat:quòd processus non valebit per præallegat.c.audita .
Si autem fiat ante notitiam secundarum literarum, licet
reuocauerit : finaliter residet , quod non tenebit proces-
sus , ex quo directa est reuocatio. facit infra de appellat.
vt nostrum. contrarium tamen videtur tenuisse in c.pri-
mo,infra,de concessio.præben.in vj.in gloss.quæ incipit,
hoc intelligunt quidam , in versi.& idem videtur in lite-
ris iurisdictionalibus , vbi tangit de materia per duas co-
lumnas . Et aduerte etiam , quòd in d.c.j.non videtur fa-
cere differentiam,an reuocatio sit indirecta, an vero dire
cta : sed concludit quando secundæ literæ reuocant pri-
mas,quòd si sit processus ante notitiam secundarum, vel
etiam postea antequàm sint pręsentatę , & de his excep-
tum,quòd tenebit processus,qui fit contra præsentem,
& sic contra ipsum præsentem habentem literas secun-
das, & non opponentem de illis : sed si fieret ipso absen-
te , an si postea peruenit ad eius notitiam , sit necesse
quòd appellet : ponit ibi opiniones.vna fit quòd sic : alia
quòd non est necessaria appellatio , sed sufficit, quòd de-
claret se velle vti literis secundis , vt ibi plenius prose-
quitur.dom.Anto.de But. hic recitat dictum Innocen.in
dicto capitu.cum contingat . tamen videtur recitare ali-
ter , quam dixerit ipse Innocen. Nam in effectu dicit
Inno,

a ¶ Et hẽs. Secũdum rescriptũ ñ faciẽs mẽtionem de primo , an sit ipso iure nullum, vel annullãdum, vide hic per d.Fel. in v. co.i er.no. est nullũ . & per do. Abba.in 2. co, ad finẽ, versic.Ego aliter.

Innocen.velle, quòd aut sit reuocatio motu proprio, aut
ad iostantiam. Et si ad instantiam, aut est directa reuoca-
tio, aut iodirecta: & sic quando fit motu proprio non fa-
cit differentiam, an sit directa, vel indirecta. Innoc. tamen
si ponderetur, videtur solum in directa reuocatione face-
re differentiam, an fiat motu proprio, vel non in dicto c.
cum contingat. & ibi etiam dicit, quod quando est contentio
de reuocatione literarum, non tenet processus, si proce-
datur contra extraneos: secus si contra partes. taodem d.
Anto. de Bu. hic concludit, quod aut quæritur de virtute pri-
marum literarum: & tunc quo ad extraoeos rebelles, sta-
tim facta reuocatione quomodocunq; ablata est potestas
a primis iudicibus quo ad illos. allegat tex. in d. c. ex lite-
ris. de offic. deleg. iuncta gl. Inn. ibi. Si vero quæritur quo
ad partes: tunc dicit quod vtroque casu. & sic siue sit dire-
cta reuocatio, siue indirecta, reuocatur iurisdictio ipso iu-
re non facta differentia, an ad impetrationem, an vero
motu proprio sint concessæ literæ secundæ. sed in hoc tā-
tum erit differentia, an proprio motu fiat reuocatio, vel
non: qnia vbi proprio motu fit, non valebit processus ha
bitus post qualemeunque notitiam secundarum litera-
rum, & reuocationis p ipsos factę per d. c. audita. sed vbi
ad instantiam partis facta est reuocatio, tunc oportet, quod
ootificatio fiat per partem. & si ostendit se velle secundis
literis vti, aliàs non appareret an esset reuocata iurisdi-
ctio: qnia ex quo ad impetrationem facta est reuocatio,
& sic in eius fauorem, censetur Papa reuocare condioo-
naliter, si impetrans velit vti literis, vt dicit Innoc. in d. c.
cum contingat. & etiam in d. c. j. de concess. præben. in vj.
Io. de Lign. hic dicebat quod quando indirecta est reuo-
catio, tunc non tolluntur primæ ipso iure: secus quando
fit directa reuocatio. nam tunc secundum eum, ex quo
expressa est reuocata iurisdictio primorum, cēsentur pri-
uati: & sic non valebit processus. C. de iurisdi. om. iudi. l.
priuatorum. & j. de off. delega. significantibus. ¶ Iste arti-
culus est satis dubius propter varietatem opinionum, ta-
men pro eius declaratione duo possunt considerari, quā-
do duæ literæ faciunt menoionem de primis, an primæ li
teræ sint ipso iure nullæ, an vero ope exceptionis secun-
8 do, an processus, qui fit per primas valeat, vel nō. ¶ † Cir-
ca primum videtur, quod satis sit rationabilis opin. Ioan. de
Lign. quæ originaliter fuit Inno. j. eo. cum contingat: vt
vidlicet fiat reuocatio solum ope exceptionis, quādo est
reuocatio indirecta, secus quando directa. Et quæ dica-
tur directa, & quæ indirecta reuocatio, dixi supra. Et ra-
tionem etiam diuersitatis superius assignaui: quia ex vi
verborum per indirectam reuocationem non videtur se-
qui necessario, quod fiat reuocatio ipso iure, vt superius de-
claraui. secus quando directe reuocat per id, quod habe-
tur infra, de appell. vt nostrum. ¶ Circa secundum est ad-
uertendum, quia aut proceditur eo casu quo indirecta
est reuocatio: & tunc videtur tenere processus, si non op
ponitur exceptio. & si successiue non appellatur in casu,
in quo non admittatur per ea, quæ habentur infra, de ele.
in c. cum dilecti. & per id etiam, quod dixi superius post
Inno. & Compost. & etiam per id, quod dixi quando pro-
ceditur per secundas, quæ non reuocant primas. Si verò
reuocatio est directa: tunc hic est maius dubium. tamen
potes concludere, quod aut proceditur ante notitiam reuo-
cationis literarum, aut proceditur post habitam notitiam
literarum secundarum: & sic post notitiam reuocationis
primarum. Si proceditur ante habitam notitiam: & tunc
si reuocatio est facta a motu proprio, Inno. variauit. Nam
in c. j. j. de conces. præben. in vj. tenuit quod valet processus.
Contrarium videtur tenere j. eo. c. cum contingat. Et pro
ista parte facit, quia ipso iure secundum veram opi. mor-
te delegantis reuocatur iurisdictio delegati, etiam aote
habitam notitiam ipsius mortis, vt legitur, & no. j. de te-
sti. cum venissent. & per glo. in l. eius, qui in prouincia. ff.
si cet. pet. & in l. quia. ff. de iurisd. om. iudi. ergo multo for-
tius per reuocationem expressam factam motu proprio,
ipso iure tolletur iurisdictio, etiam ante habitam notitiā
reuocationis faciat l. iudicium. soluitur. ff. de iud. & quod
habetur in præalle. c. vt nostrum. j. de appel. & pro hoc ēt
facit, quia sicut decretum Papæ afficit ignorātem, de prę-
ben. si Apostolicæ. cum ibi notatis in vj. & in d. c. j. de con
cess. prębend. eo. lib. ita vr quod afficiat ista reuocatio, ex quo
funditus priuat iurisdictione, directe illam reuocando. Si
autem ad impetrationem partis literæ sint concessæ, tūc
tenebit processus. & sic intelligatur d. c. audita. quia tunc
non videtur esse de mente Papæ afficere ignorantem, vt
ibi patet. Si autem fiat processus post habitam notitiam
primarum literarum: tunc arguitur, quod si iudex primus ci-
tauerit partes, & cognouerit, an sua sit iurisdictio, & pro-
nunciet se competentem: quod tenebit sententia, si non
appelletur: quia in hoc incidenti, an sit iudex, vel non,
erat competens, ideo tenuit sententia, si pronunciauit se
competentem per id, quod habetur j. eo. super literis. cū
ibi no. per Inn. & facit etiam quod ipse notat in c. j. de of-
fic. deleg. in vj. Si autem non pronuntiet super competen
tia: tunc si partes procedant coram ipsis primis in causa
principali, tenebit processus: vt hic voluit Inno. & Com
post. ex eo, quia in fauorem ipsius impetrantis secundas
ipse secundæ fuerunt concessæ. & sic tacitè videtur inesse
conditio reuocationi primarum, si impetrans velit vti se
cundis. & ideo si non vtitur, sed litigat coram primis, te-
nebit processus. & hoc etiam tenuit in d. c. j. de concess.
præben. in vj. in gl. prę al. Et si dicas quomodo possunt par
tes dare iurisdictionem: ex quo ipso iure primæ non sunt
nullæ, potest dici, quod primæ de ęquitate validantur: ex quo
fauore partium erant nullæ, argu. eius quod dicitur in si-
mili de testamento, in quo filius in potestate est præteri-
tus: quia potest de æquitate reconualescere filio approb. j
te: licet esset nullum. l. filio præterito. cum ibi notatis. ff.
de iniusto testa. Vel potest dici, quod ita demum primæ intel
ligantur esse nullæ, si hoc voluerit impetrans secundas:
vt voluit Inno. hic fenore, & in d. c. j. & ideo si non vtitur
secundis, videtur eis renunciare, & in consequētiam vel-
le, quod remaneant primæ: ideo tunc tenet processus. Si au-
tem impetrans secundas citatus per primas cōmpareat,
& excipiat de secundis, & illas præsentet: & tunc si appel
let primis iudicibus non admittentibus exceptionem,
planum est, quod non tenebit processus. Si autem solus exci
peret, & literas ostenderet: & deinde recederet, & iudices
nihilominus procedant: tunc est dubium, an processus te
neat: ex quo non est appellatum. & hoc casu processus
erit nullus, ex quo iudices habuerunt notitiam reuoca-
tionis. facit quod habetur in d. c. audita. & ff. de re iudicat. in
l. quæsitum. & hoc si directa erat reuocatio. secus si fuisset
indirecta, per ea quæ superius dixi. Et hoc modo possunt
opi. reduci ad concordiam. Et per hoc sit expeditus iste
articulus. ¶ Aduerte tamen, quia licet satis videatur es-
se rationabilis differentia inter reuocationem indire-
ctā, & directam: de qua supra dixi. tamen re vera non vi-
detur bene probari per tex. iuris canonici, qui non viden
tur facere differentiam prædictam, sed ponderant, an se-
cundæ literæ faciant mentionem de primis expressam,
vel non, vt patet hic iuncto c. ex literis. a princi. infra, de
offic. delegati. & iofra. de dolo & contuma. cap. a. Item
etiam ponderant quandoque, an secundæ expresse reuo-
cent primas, vel non d. c. ex literis. de offi. delega. ad fi. &
iofra, eod. cum contingat. Ideo fortè magis de mente iu-
ris est, quòd dicta differentia non fiat ioter directam re-
uocationem, & indirectam. Nec illam fecit Innocen. in
c. j. de concessio. præbend. in vj. nec etiam domi. Anton.
de Butrio hic, vt supra dixi post eum. Prima autem
inter extraneos, & partes satis videtur rationabilis:
quia in potestate extraneorum non est præsentare lite-

ras ab alijs impetratas, ſed bene eſt in poteſtate ipſarum partium. Ideo ſatis vr̄ rationabilis diſtinctio prędicta, quā poſuit Inno. in dicto c. ex literis. de offi. dele. & j. eo. cum contingat. & do. Ant. de Bu. hic. Quo ad ipſas vero partes ſatis videtur ꝙ procedat differentia, an reuocatio primarum fuit facta motu proprio, an vero ad impetrationem, ſeu ad inſtantiam partis. & quando fit motu proprio videretur dicendum prout dixi, quando reuocatio eſt directa facta motu proprio: & ſimiliter quando fit ad impetrationem, videretur dicendum idem, quod dixi qn̄ reuocatio fit directe ad partis impetrationem. Tāgebat vlterius hic do. Ant. de Bu. nunquid exigat̄ ꝯſenſus vtriuſq; partis in impetratione literarum & dicendum ꝙ non quādo altera pars tantum eſt in curia. Si aūt vtraque pars ſit in curia, non debet vna pars impetrare aliquid alteri p̄iudiciale, niſi prius illa vocata, & non ſufficiat tunc eum vocari in audientia ex ꝓdictarum, ſed habebit reuocari ad hoſpitium vt voluit Inn. j̄. de re iudi. cum olim aliàs non videntur literæ valere, vt ibi vr̄ velle Inno. & tangit etiam in glo. licet videatur variare. Tangit etiam Innocen. aliquid j̄. eo.

9 cum dilecta. ¶ † Item iuxta hoc tangit, an conſenſus partium excuſſet, ſeu tollat ſurreptionem. Et concludit ꝙ ſi illud a quo ſurgit ſurreptio dependet a poteſtate partium & illi pn̄t renuntiare: tunc conſenſus tollit ſurreptionē. Et per hoc dicit, ꝙ cum pendeat a poteſtate partium renūtiare primis literis, ſi conſenſerint in impetratione ſecūdarum, valent ſecundæ: licet non faciant mentionem de primis. facit quod notatur in d. c. cum olim ſecus ſi non pendet a poteſtate partium renuntiare illi iuri, ex quo ſurgit ſubreptio: quia tūc cōſenſus partium non tollit vitium ſubreptionis, vt voluit Inn. in d. c. cum olim. vnde ſi Papa det ſecundas literas, nec faciat mentionem de reſeruatione, quam fecit motu proprio, non valent ſecundæ etiam de conſenſu partium impetratæ, quia tollere reſeruationem Papæ non pendet a poteſtate partium. Nunquid autem conſenſus partis, vel procuratoris firmet literas contra vitium excōmunicationis impetratas: Dic ꝙ non: quia non pendet a poteſtate partis illum habilitare: & literæ tunc ſunt ipſo iure nullæ, quando impetrantur per excommunicatum. infra. eo. c. j. in vj. Et ſic etiam tenet Ioan. Andr. in tit. de reſcrip. præſentatione. §. ratione autem impetrantis, verſicu. Item excipitur ꝙ impetrauit. in addi. Spe. item etiam concludit hic do. Anto. de Butr. ꝙ per conſenſum ex poſt facto in iudicem impetratum, licet tollatur facultas recuſandi, non tamen tollitur ſurreptio. Ideo de illa poteſt adhuc opponi, vt notatur in pręalle. tit. de reſcri. præſen. §. ratione quoque defectus. ad ſi. Et facit etiā quod notatur de cā. poſſeſ. cum olim. in gl. ij.

10 & ſuper ea & j̄. eo. ſuper literis. ¶ † Vltimo tangit, an qn̄ partibus exiſtentibus in curia, & non concordantibus de iudice, quo caſu quælibet pars eligit vnum, & tertius datur ex officio curiæ, an tunc dicatur eſſe facta commiſſio de conſenſu partium, vt tunc habeat locum quod hic dicitur de impetratione facta de communi conſenſu. ¶ Et concludit quòd non, quia ſaltem ex parte rei poteſt dici ꝙ fuit coactus ſeruare ſtilum curiæ: & ſic non videtur commiſſio de eius conſenſu facta. facit quod habetur in l. in tribus. ff. de iudi. Et hoc etiam videtur tenere Ioan. Andre. in addi. Spe. in titul. de reſcrip. præſentatione. §. ratione quoque. verſicul. item quod non fit mentio. Et ſic text. iſte habebit locum, quando de communi conſenſu eſt datus vnus iudex, vel duo: quod tene menti pro limitatione & declaratione huius text. Et per iſtum text. coniuncta glo. dicit d. Card. Floren. ꝙ poſt commiſſionē factam de communi conſenſu, nō eſt licitum alteri parti ad alium iudicem accedere. & ſi accedat, debebit cōdēnari in expenſis: quod dicit ſe conſuluiſſe de facto, ꝙ ſi dato delegato communi conſenſu altera pars mouet litem coram ordinario, poterit per exceptionem repelli: & debebit in expenſis condemnari per iſtum tex. facit quod habetur j. de offi. leg. in c. ſtuduiſti.

SVMMARIVM.

1 *Remoueri debet ab eccleſia filius ſacerdotis in ſacerdotio genitus.*
2 *Argumentum a ſimili eſt licitum in iure.*
3 *Ioan. And. fuit filius ſacerdotis, non tamen fuit in ſacerdotio genitus.*
4 *Debitor, qui ad duo tenebatur alternatiue: ſi ex errore vtrunque ſoluit, repetet quod eorum voluerit.*
5 *Alternatiuè duo promittens, vel legans, cuius erit optio: vel legantis vel legatarij?*
6 *Et an vtrumque alternatiuorum erit in obligatione. ibi. nu. 6.*
7 *Ad veritatem alternatiua, an ſufficiat alterum eſſe verum, an vero requiratur vtrumque.*

INter cæteras. Ex diſiunctis narratis in reſcripto ſufficit impetranti alteram probare. h. d. Et duæ ſunt partes. In j. conſultatio. In ij. rūſio. ſcdā ibi: huic ergo. ¶ In tex. ibi eandē. ſupple, adiudicet̄ ei eccleſia, & alij conferatur. ¶ Item ibi adiudicari. i. per ſententiā auferri, ſm̄ Pe. vel ab eo in alium iudicari facit: quod habetur s̄. e. ex parte, ſm̄ Hoſt. ¶ Not. ex litera illud vulgatum, ꝙ ad veritatem diſiunctiuæ ſufficit alteram partem eſſe ueram. fa-

1 cit quod habetur de reg. iur. in alternatiuis, li. vj. ¶ † Item no. duo, pro quorum quolibet quis debet ab eccleſia remoueri. vnum eſt, qn̄ quis eſt filius ſacerdotis, & in ſacerdotio genitus. Nam tunc debet remoueri, maximè qn̄ pater illius de proximo in eccleſia miniſtrauit: quia ſucceſſio immediata et in legitimo reprobatur. j̄. de fil. presby. ex tranſmiſſa. & ſic ſufficit, ꝙ quis ſit in ſacerdotio genitus, vel ꝙ pater illius de proximo in eccleſia miniſtrauerit. Aliud eſt & ſm̄, qn̄ quis occupauit eccleſiam illicite, forte, quia indignus. j. de elec. per inquiſitionem. vel quia propria autoritate ſe ingeſſit. j. de pręben. cum iam dudū. & de occupantibus beneficia dicendum, vt hodie hr̄ in

2 c. eum qui. de præben. in vj. ¶ † Item no. illud vulgatum, ꝙ de ſimilib. idem debet eſſe iudicium. Et ſic argumentū a ſimili eſt licitum in iure. Et ad hoc ſæpe allegatur, de quo dicendum, vt dictum fuit ſupra in c. tranſlato. ¶ Itē not. ꝙ falſitas diſiunctiue narrata, non vitiat reſcriptum. ¶ Item ꝙ vtile per inutile non vitiatur, de quo in regula vtile. de reg. iu. in vj. ¶ Et ex prædictis potes colligere rationem dubitandi & rationem decidendi. ¶ Item no. ſm̄ Abb. ꝙ ſuperflua redderetur cautela aduocatorum, qui pluribus (quorum quodlibet per ſe ſufficit) in intentione ſeu libello, vel in capitulis narratis proteſtantur, ꝙ non aſtringunt ſe ad omnia probanda, ſed ea, quæ ſibi ſufficiant pro victoria: quia ſecundum eum talis cautela non vr̄ neceſſaria per hunc tex. Sed certe hic loquitur, qn̄ diſiunctiue aliqua narrantur: quo caſu pōt procedere dictū ſuum. Sed vbi copulatiue aliqua narrantur, vel qualificate: tunc tutum eſt dictam cautelam facere, & apponere, propter tollendas dubitationes, de quibus dixi in c. ij. s̄. e. & quæ tanguntur in c. licet cauſam. j. de proba. & ff. de re iud. in l. diuus. cum ibi notatis per Bar. Item no. ꝙ non ſequitur quis eſt filius ſacerdotis, ergo eſt in ſacerdotio genitus: quia poſſibile eſt ꝙ fuit genitus ante in ſacerdotiū

3 ſuſceptum: & ſic dicit Io. An. † ꝙ licet ipſe fuerit filius ſacerdotis, non tn̄ fuit in ſacerdotio genitus: vt ipſe recitat in addi. Spec. ſuper rubr. de fil. presbyt. ¶ Ibi tamen non clare dicit, an fuerit natus ex legitimo matrimonio.

4 ¶ † Quid aūt ſi aliquis eſt debitor ad duo alternatiue, & vtrunq; ex errore ſoluere: cuius erit electio in repetēdo. Dic ꝙ debitoris per l. de C. de condi. indebi. licet olim aliter diceretur iuxta ea, quæ habentur in l. ſi non ſortem. §. pen. ff. de condit. indebit. nec obſt. l. plane. eod. tit. quia ibi erant

ibi erant duo rei debēdi. Et ideo pōt se p concursum impedire, creditori datur electio, vt ibi patet. ¶ In gl. pe. ibi, vera est, supple regulariter, vt notatur in regula, in alternatiuis. de reg. iur. lib. vj. ¶ In ea gl. in fin. ad idem facit. de consue. c. fi. in vj. & de præben. si pluribus. in fi. eo. li. ¶ Itē adde, q fallit in alternatiuis, in qbus verisimiliter ex mente disponentis seruari debet ordo scripturæ. j. de præben. mandatum, in fi. lib. vj. & facit quod habetur in c. metropolitano. cum ibi notatis. 63. dist. & in l. cum pater. §. a te peto. ff. de leg. ij. Et aduerte, q §. si generaliter, alle. in glo. non proprie loquitur in dispositione alternatiua, sed in legato facto in genere: puta si legatur per testatorem alicui vnus seruus in genere, nam electio est legatarij. de quo dicendum, vt plenè not. in l. legato generaliter. ff. de leg. j. per gl. & Bart. & per gl. in prællleg. §. si generaliter.
5 vbi autem † alternatiue duæ res promittuntur, vel leguntur: cuius sit electio. d. Card. Flo. sic vr concludere, q si de mente appareat ipsius legantis, vel etiam ipsorum contrahentium: cuius velint esse electionem, illius erit. facit de reg. iur. contractus. lib. vj. & quod hr in l. cum virum. C. de fideicommiss. Si autem non appareat de expressa mente: tunc licet do. Card. Flor. simpliciter dicat, q electio est debitoris, per l. plerunq̄. §. si. ff. de iure dotium. & per notata, in regula, in alternatiuis, tamen tu melius pores recurrere ad gl. valde notabilem, quæ est in l. Lucio. ff. de lega. 2. Et est melior de corpore iuris, vbi glo. vult q debeat considerari ad quem dirigantur verba, an ad debitorem, an vero ad creditorem: quia primo casu spectabit electio ad debitorem, secundo ad creditorem. In dubio vero si verba sint dubia: nec apparet ad quem dirigantur, vt quia simpliciter eligantur duo alternatiue, vel promittuntur duo alternatiue. tunc in legatis eorum fauore electio est legatarij, vt ibi habetur. & facit l. in testamentis. ff. de reg. iur. Sed in contractibus electio est debitoris. d. l. plerunque ad fi. ¶ An autem vtrūque alternatiuorum sit in obligatione, recurrendum est ad l. si duo rei. & ad ibi nor. per Bar. ff. de vet. obli. cuius dicta posuit hic Ioan. de Lig. In pœnis aūt alternatiuis, quæ de iure cōi, vel statuto imponuntur, cuius sit electio. Dic q iudicis, per id quod habetur in l. si fugitiui, cum ibi notatis. C. de seruis fugit. &
6 in l. j. §. expilatores. vbi bonus text. ff. de effrac. ¶ † An aūt ad veritatem alternatiuæ sufficiat alterum esse verum: an vero requiratur vtrunque. Dic q aut loquimur in alternatiua legis aliquid disponente in imponendo pœnam: tunc verificatur in vtraq; parte alternatiue, ne aliàs lex sit incerta, vt voluit Cyn. in l. cum quidam. C. de verb. signi. & Bart. plene in l. si qui ducenta. §. vtrum. ff. de rebus dub. facit quod habetur in c. j. §. nt. j. ibi, in actionibus, vel iudicijs &c. Aut loquimur in alternatiua hominis: & tūc conclude: aut loquimur in alternatiua impropriè, quæ appellatur subdisiunctiua, vt dictio seu, vel siue. facit quod habetur in l. ad protegendam. C. de litem dando tuto. & in l. si quis ita. ff. de auro. & argen. legato. & tunc requiritur vtrunq;. Exemplum patet in d. l. si quis ita. si testator dicit, lego Titio vinum, quod habeo Romæ, seu Bononiæ. Nam legatarius habebit tam vinum, quod erit Romæ, quàm etiam vinum, quod erit Bononiæ, vt patet in d. l. si quis ita. Aduerte tamen, licèt do. An. de Bu. hic non dicat, nec etiam do. Cardi. Flor. istud vr habere locum in legatis, in quibus sit plenior interpretatio, quàm in contractibus l. in testamentis. ff. de reg. iu. secus in contractibus sm Bar. in prædicta l. si quis ita. facit quod habetur in l. veteribus. ff. de pact. & de reg. iur. contra eum. lib. vj. Et aduerte etiam, quia do. Cardi. Flor. hic vr velle, q idem sit in dictione, seu, vel siue. sed certe hoc non repetitur bene iure cautum, nec l. quintus, allega. per eum, de aur. & arg. legato. hoc probat. Si vero est alternatiua propria, quę ponitur in dispositione hominis: tunc aut ponitur in dispositione accessoria ad aliam, & tūc regulatur secundū naturam principalis dicto. §. vtrum. & de reg. iur. accessorium. in vj. Si vero ponitur principaliter in dispositione: tunc dicit dom. Anto. de But. q si ponitur affirmatiue, regulariter sufficit alterum, per istum tex. si negatiue, requiritur vtrunque, per l. si quis ita. ff. de verb. oblig. Sed certe ista differentia de iure non procedit, quia siue dispositio sit affirmatiua, siue negatiua, siue verificatur altera pars alternatiue, locum habet dispositio l. si ita quis stipuletur. ff. de verb. oblig. Sed bene est verum, quod si dico, si Stichum aut Pamphilum non dederis, dabis decem: q vt non committatur pœna in decem, expedit vtrunque dari. & sic proprie loquitur l. si is qui ducenta. §. vtrum. ff. de reb. dub. sed vt pœna committatur sufficit alteram partem alternatiue verificari, vt ibi etiā patet. distinguebat etiam hic do. Card. Flor. an alternatiua ponatur inter genus & speciem. An vero inter species, vel genera. de quo etiam tangebat hic Io. de Lig. sed tu dic plenius, vt no. Bart. in d. §. vtrum. & facit etiam quod habetur eo. tit. de reb. dub. in l. j.

SVMMARIVM.

1 *Testis interrogatus de causa dicti sui, si illam non assignat, vel minus sufficientem, non probat.*
2 *Ratio, an & quando sit reddenda.*
3 *Mandato Papæ, vel Principis non semper est obediendum.*

SI quando aliqua. Is, ad quē rescriptum Papæ dirigitur, debet illi parere: aut iustam causam ostendere, quare nō paret. h. d. Et ponit dictum, quod alternatiuæ declarat, & scdæ partis alternatiue causam reddit: partes patebunt in litera. ¶ Not. j. q ex asperitate verborum prolatorum per superiorem non debet quis turbari. facit quod habetur v. q. v. non omnis. ¶ Item nota pro intellectu rescripti considerandam esse materiam, seu qualitatem materiæ, super qua scribitur. ¶ Item nota, q vbi ille, cui mandatum Papæ dirigitur, putat illud non fore exequendum ex aliqua rationabili causa, non delinquit, si illud statim non exequitur. debet tñ scribi Pape causa, propter quam distulit, & sic est ar. vt alibi dicit Accur. cōtra miseros prælatos, qui indistinctè literas Papę exequūtur, nec audent modo aliquo supersedere, etiam si rationabilis causa id suadeat, vt ipse no. in Authen. de mandatis principum. §. deinde competens est. in versi. nuntians colla. 3. ¶ Item not. q non dicitur venire contra mandatū ille, qui iusta causa motus non obedit illi. ¶ Item not. argu. de singulis fore rationem reddendam. & ad hoc sœpe allegatur, de quo dicetur cum gloss. & quia hic tangitur de asperitate verborum, tangit Io. An. an ex prolatione verborum asperorum facta per superiorem cōtra subditum irrogetur infamia. Dicit quòd sic, si in causa cognita id fiat: aliàs secus, per ea quæ habentur in l. si præses. ff. de pœnis. & j. de appel. cum cessante. & dicit etiam, q ex prolatione dictorum verborum asperorū non potest iudex recusari, q sit suspectus per id, quod habetur in d. c. cum cessante. vt ibi dicetur. ¶ In glo. super verbo rationa
1 bilem. ibi, valere non videtur, hoc verum, si † testis fuit interrogatus de causa dicti sui, quia tunc si illam non assignat, vel minus sufficientem, non probat: vt est glo. notabilis in c. cum causam. in iiij. glo. j. de testib. & in versi. Item sola alleg. in glo. aliàs si non sit interrogatus de causa sui dicti, bene valebit: quia non debet esse verbosus per ea, quę habentur in iuribus prællega. & facit etiam quod habetur in l. solam. cum ibi notatis per Bartol. C.
2 de testib. ¶ † In ea. glo. in fin. die plenius sm dom. Cardi. Florent. si quęritur, an & quando sit reddenda ratio, aut
a enim sunt talia, in quibus non potest reddi ratio: a aut enim sunt talia, in quibus potest reddi. Primo ca-

a ¶ Ratio an, & quādo sit reddenda. Ratio autem quādo possit allegari deficiente lege. vide gl. in c. cōsuetudo. 1. dist. & ibi. do. Abb. in c. fin. quod me. cau. & in c. rō nul la. de præ.

ſu non tenetur quis reddere rationem, quia impoſſibiliũ. nulla eſt obligatio.de reg.iur.impoſſibilium.lib.vj.Et poteſt poni exemplum in his, quæ ſunt de ſecretis diuini iudicij, de quibus loquitur.c.Nabuchodonoſor.& c.de Tyris.quæ alleganturin gl.¶ Item in his, quæ pendẽt a principum voluntate, vt eſt videre in determinatione temporis præſcriptionis, vel vſucapionis. vñ ſi quæritur quare magis fuit ſtatutum tempus triennij pro vſucapione rei mobilis, q̃ quadriennij: nõ poteſt reddi alia ratio, niſi quia ſic placuit principi.facit quod habet̃ in.§.ſed quod principi.inſti.de iure naturali.& in iſtis ſuccedit illud, qđ dicitur in d.l.non omnium.vbi dicitur ꝙ non omnium quæ a maioribus dicta ſunt, ratio reddi poteſt & ſimiliter ſi quæritur, quare tempus decem annorum potius q̃ xij. fuerit ſtatutũ pro præſcriptione rei imobilis inter pñtes de qua in l.fi.C.de præſcri.lon.tem. non poteſt reddi ratio, niſi quia ſic placuit principi.& ſic ratus.i.arbitratus fuit illud ſufficere.facit l.j.§.j.& §.pueritiam.ff.de poſtulando.Si autẽ quæreretur, quare vſucapio.& præſcripto fuerit inducta.vnde poteſt reddi ratio, videlicet ne dominia rerum ſint incerta.l.j.ff.de vſucapio.Secundo caſu,& tunc aut non interrogatur de ratione, aut interrogatur. Si non interrogatur, tunc ſi vult euitare aliquid quod ei præcipitur, tenetur reddere rationem, vt hic patet: alias non tenetur, quia non tenetur ſe ingerere.ar.c.auaritiæ. de elec.in vj.& j.de hæreti.cum ex iniuncto.& ff.de procur.in l.quæ omnia.ſi vero interrogatur:& tunc ſi ex officio, tenetur redderre, vt contingit in teſte, q dẽt illã reddere, aliàs ſi interrogatus non reddat, non valebit eius dictũ, vt ſuperius dixi in tex.& idem vr̃ in Epiſcopo per id, quod dicit gl.Si vero non tenetur reddere rationẽ officij: & tunc ex pręcepto iuris non tenetur reddere, ex charitate tamen tenetur inſtruere peritum & petentẽ, ſicut tenet̃ ad alia opera charitatis.arg.c.inter opera.j̃.de ſpõſ. ¶ In gl.fi.ibi per conſuetudinẽ.iſtud cõtingit, qa iſta cõſultatio nõ eſt inſerta in corpore iuris aliàs eſſet ſecus.facit quod habetur in c.Paſtoralis.j.de fid.inſtr. Hoſt.tamẽ dicebat ꝙ l.demum.hic allegata loquebatur in ꝯſultatione aliorum iudicum.q̃ principis:& forte hoc dicit propter id, quod hr̃ in c.in cauſis.de re iudi.vbi alij debent iudicare ſicut Papa iudicat.Sed poteſt dici, ꝙ illud intelligatur, qñ ſentẽtia reperitur inſerta in corpore iuris: vel forte mitius voluit imperator ſe habere eo caſu quo eius reſponſio non eſt inſerta in corpore iuris.¶ In ea.gl.ibi,
3 nam & Vrbanus.voluit gl.dicere, ꝙ † non eſt ſemper obe
a diendum mandato Papæ, vel principis. quia q̃nq; fallit̃, ſicut contingit in Vrbano, de quo in gl.& vr̃ ſentire. Et vult glo.Papa non ſolum poteſt falli in facto, ſed etiã in iure.ſed certe iuris præſumptio nõ præſumitur falli in iure.j̃.de appel.ſępe.& de conſtit.c.j.in vj.licet in facto poſſet decipi, vt habetur in iuribus prælle.& ad illud, quod dicit gl.de Vrbano poteſt reſponderi per id, quod j̃.dicit glo.Et ad materiam facit quod hr̃ in c.fi.de cogna.ſpirituali.in vj.¶ In ea.gl.ibi quandoq; etiam &c.Dic hoc intelligendum, quando conſtatet de præciſa voluntate Papæ.Nam tunc mandatum, licet durum, ſeruandum eſt vt habetur in c.in memoriam.hic alle.alias ſi non conſtat oĩno de mẽte Papæ procedit quod hic dicitur.Et per hũc tex.& prædicta dicit do.Car.Floren.ſe alias dixiſſe de facto dum Vrbanus vj. ſcripſiſſet Epiſcopo Florentino, vt certos proceſſus per ipſum vrbanum factos contra Carolum, tunc regem Hieruſalem & Siciliæ publicaret:& pręcipiebat hoc ſub grauiſſimis pœnis, quia dubitabat̃ de ſcandalo pupuli Florentini ſi hoc fieret licet ex aduerſo dubitaretur de pœnis, quæ ipſo facto inferebantur non parenti.Et propter hoc multi periti dubitarunt, q̃d faciendum:conſuluit, ſeu dicit ſe conſuluiſſe, ꝙ poterat differri publicatio & ſcribi Vrbano & expectari ſecunda iuſſio per hanc literam, & per id quod habetur in §.& hæc vero iubemus.in auth.vt nulli iudicum.colla.vj. quod dicit diligenter eſſe notandum: quia per hoc interdum poterunt euitari multa inconuenientia, quæ acciderent indiſtincte parendo, ad quæ euitanda emanauit hoc decretum:ideo tenendum eſt hoc menti, ſm̃ Car.

a ¶ An ſemper ſit obediendum mãdato papæ vel pricipis. Vide in h c materia. l. ſi vindicari. C.de pe.& ibi per do. legũ ciuilium.

SVMMARIVM.

1 *In reſcripto an ſit neceſſe facere mentionem ordinis.*
2 *In literis ad priuilegia, ſi taceatur priuilegium, vel ius ſpeciale eccleſiæ, in qua ſit impetratio: propter talem ſurreptionem vitiantur literæ.*
3 *Hoſpitalarij, & templarij habent ſimile priuilegium ſuper decimis, ſicut Ciſtercien.*
4 *Reſcriptum impetratum ſuper decimis dandis ſacerdoti parochiali per ipſum ſacerdotem contra religioſos, dicitur ſecundum ius commune.*
5 *Priuilegium ſecundum an deroget primo, ſi non faciat mentionem de primo.*
6 *Priuilegiatus ſi citatur, an teneatur venire allegaturus priuilegium ſuum: & ſi non ueniat, an teneat ſententia, uel an ſit ipſo iure nulla.*

CVm ordinem. Hoc intẽdit in ſumma. Ciſtercienſes per reſcriptum, in quo non ſit mentio de ordine ſuo, non poſſunt conueniri.h.d.ſm̃ Io.An.¶ Sed ſecundum Ioan.Cal.& gl.& ſequitur etiam hic d.Car.Flo.debet addi, ſi conueniẽtur ſuꝑ his, ſuper quibus ſunt priuilegiati:de quo inferius tangetur.Et pręmitte ſecundum do.Cardi.Floren.ꝙ Ciſterciẽſes primo olim habuerunt priuilegium ſuꝑ decimis nõ ſoluendis,& ſuper quibuſdam alijs. demum ſecundo loco poſtea habuerunt priuilegium, cum ſuper rebus, ſuꝑ quibus erant priuilegiati, non poſſent conueniri per literas apoſtolicas, in quibus non eſſet facta mentio de ipſorum ordine.¶ Et de iſto priuilegio ſecũdo proprie loquitur hæc decretalis.tertio habuerunt priuilegium plenius & pinguius videlicet ꝙ ſuper nulla re poſſent conueniri per literas Apoſtolicas, niſi facta mentione de ipſorum ordine.¶ Et de iſto tertio & vltimo ſit mẽtio hic in gl.j.in verſ. præter hoc. & non recipit commodam diuiſionem: & ideo aliter non diuido.¶ No.j.ꝙ dictum eſt in ſummario.¶ Item nota ꝙ iſtud videtur procedere, quando conueniuntur ſuper his, quæ ſpecialiter ex indulgentia vel priuilegio ſunt conceſſa ipſi ordini Ciſtercien.& ſic ſecus videtur a contrario, ſi ſuper alijs, quæ de iure cõi competunt, conueniantur qualiter autem hoc ſic intelligendum, tangitur in gl.j.& dicetur ſuper illã.¶ Item no.
2 † ꝙ exigitur, ꝙ fiat mentio ordinis, & nihil dicit de priuilegijs. & ſic videtur, quòd non ſit neceſſe fieri mentionem de ipſis priuilegijs, cum iſtud hic non dicatur, argu. c.nonne.infra, de præſump.¶ Item no.per locum, ꝙ regulariter non videtur eſſe neceſſaria, ꝙ fiat mentio ordinis, vbi reſcriptum ſit contra monachos:dum tamen aliàs apparet, contra quos fiat impetratio. & ſic dummodo alias ſint certificati. Dicit tamen domi.Ant.de But.ꝙ ſi in impetratione fieret mentio de ordine, & in illo erraretur: quia eſſent alterius ordinis, non valeret impetratio per id, quod habetur infra.eod.Rodulphus.¶ Item not.quod vbi priuilegium quantuncunque generale, dat formam diſtributiue ſingularibus reſcriptis, non valent reſcripta, niſi forma a priuilegio data ſeruetur.¶ Item no.ꝙ per iſta verba per eas minime teneamini reſpondere, cauſatur ius dilatoriæ exceptionis opponendæ. ¶ In gloſſ.prima, ibi; in qua non ſunt priuilegiati. Hoſtien.hic tenuit contrarium: & ideo dicit ſupplendum ad literam, maximè ſuper verbo, indulſit. Et ſic videtur tranſire Ioan.Andr. Sed certè, vt dicit Card.Floren.hoc etiam fuit de mente Ioan.Calde.ſtandum eſt glo.habito reſpectu ad tempus huius c.quia tunc non habebat priuilegiũ. de quo infra.

in glo.

in gl.in versi.præter hoc.sed solum illud , de quo dicitur
in litera.Dictum autem Hosti.potest procedere habito
respectu ad tempus post concessionem tertij priuilegij,
de quo dixi in euidentiali.de quo etiam dicitur j.in glo.
in ver.præter hoc.¶ Aduerte,q̃a gl.videtur velle,ꝙ aliud
sit priuilegium , de quo loquitur text.aliud de quo dicit
glo.in versi.præter hoc.Sed Ioan.Andr.hic dicit , ꝙ imo
non est aliud priuilegium: imo idem cum eo, de quo lo-
quitur tex.sed Io.Cal.& d.Car.Flor. post eum tenet gl.&
melius:quia priuilegium, de quo in litera solũ habet lo-
cum,qñ Cistercienses conueniuntur super his,super qui
bus specialiter sunt priuilegiati. & sic quo ad alia non ha
bebat locum,cum tenor priuilegiorum sit seruãdus.j.de
priuile.porro.& c.recepimus.Est stricta fienda est interp̃-
tatio in eis, vt notaẽ per Io.An.j.de verb. signi.in c.olim.
sed priuilegiũ , de quo loqtur gl.habet locum etiã, qñ fit
impetratio contra eos,super quacunq; re . & sic ẽt si sup
illa non sint specialiter priuilegiati.¶ In glo.ij.ibi,j.eo.
sedes.quasi velit dicere gl.vt hic tangit do.Car.Flo.ꝙ nõ
æquè faciliter consideretur resciptum contra Cistercië-
ses , sicut contra alios.sed certe hoc operatur priuilegiũ
eis concessum,ne possint conueniri tacito de ordine eo-
rum in literis Apostolicis,per quas conueniuntur:alias si
non hñent dictum priuilegium,bñ valeret rescriptũ, etiã
non facta mentione de ordine eorum . facit quod dixi in
notabilibus.nec obstat quod hẽ in pręall.c.aures.& c.se-
des.quę allegantur in gl.q̃a dicit d.Car.Flo.ꝙ loquuntur
2 in alijs casibus.quam hic,vt in eis patet.† Dicebat etiam
Inn.hic,ꝙ in literis ad beneficia si taceatur priuilegium ;
vel ius speciale ecclesiæ,in qua fit impetratio , ꝙ tunc vi-
tiantur literæ propter talem surreptionem.j.eo.constitu-
tus.Et est ratio,q̃a in illis creatur ius de nouo. Ideo facili
ter inualidant,vt notauit glo.in c.j.de litis contest. lib.vj.
In rescriptis autem ad lites , q̃a per illa non creaẽ ius de
nouo parti,sed sola inducitur iurisdictio iudici, non sem
ꝑ taciturnitas priuilegij vitiat rescriptum , vt patebit ex
inferius dicendis.Et facit quod notauit Inn.j.de priuil.in
c.ex parte.¶ In ea.gloss.ibi,de decimis.ex parte. Aduerte
3 quia ibi vẽ dici persona† templarij & hospitalarij, qui ha
bent simile priuilegium suꝑ decimis,ꝓut habent Cister
ciensesnon tamen ibi dicitur, ꝙ habeant simile priuile-
gium,quo ad tertium priuilegium , quod habent Cister-
cienses.& ideo vt gl.procedat,intellige ipsam quod idem
in omnibus alijs religiosis, qui habent simile priuilegiũ
tertio priuilegio,de quo dixi in euidentialibus,videlicet
ꝙ non possint conueniri non facta mentione de ipsorum
ordine:non autem intelligas,ꝙ sufficiat hẽre simile priui-
legium super decimis , prout habent ipsi Cistercienses ,
quia non sufficeret ẽm do.Cardin.Floren.& domi.Anto.
de Bu.¶ In eadem gl.ibi,per istas speciales,puta impetra
tas contra fratres certi loci,& super certa re.¶ In ea.glo.
ibi,de dandis decimis . supple impetrata per sacerdotem
parochialem,in cuius parochia erat res,cuius decima pe
tebatur: & super qua danda impetratum erat rescriptum
per ipsum rectorem parochialem.¶ In ea.glo.ibi obten-
tæ contra priuilegium & sic vult gl ꝙ ideo literæ hic nõ
valuerunt,q̃a fuerunt obtentæ super dandis decimis cõ-
tra priuilegium ipsorum Cisterciensium, ꝑ quod non te
nebantur soluere decimas, & non erat facta mentio in li
teris de tali priuilegio . Sed certe iste intellectus non vẽ
bonus,quia ex tali priuilegio concesso super decimis so-
lum orit exceptio peremptoria ipsis religiosis:& ideo vẽ,
ꝙ sicut taciturnitas peremptoriæ, si non est litis finitæ nõ
habet vitiare rescriptum , quominus saltem ẽm formam
iuris procedatur ẽm ea,quæ habentur j.eo. super literis.
cum ibi notatis,& in c.j.de litis contest.in vj.cum ibi no-
tatis per gl.ita vẽ ꝙ eodem modo taciturnitas talis priui-
legij non habuerit vitiare rescriptum, quominus potue-
rit,& debuerit procedi ẽm formam iuris, & præcipuè cũ
in rescripto semper subintelligatur clausula,si preces ve-
ritate nitantur,vt s.eo.c.ij.& sic si verum est , ꝙ debeatur
id,quod petitur, vt tunc debeat fieri condemnatio ẽm pe
tita:aliàs debeat reus absolui.Et ideo hæc sol.glo. non vẽ
bona.& pro tanto dic melius,ꝙ hic priuilegium genera-
le habebat clausulam derogatoriam ad rescripta,& dabat
certam formam rescriptis:qua non seruata non valerent.
Nam hic erat priuilegium , ꝙ non tenerentur respondo-
re,nisi fiat mentio de ipsorum ordine.Et ideo quodcunq;
esset rescriptum , si non fiebat mentio de ordine ipsorũ ;
non valebat : nam aliàs si rescriptum speciale contra fra-
tres certi loci super certa re valeret non facta mentione
de ordine,redderetur tale priuilegiũ inutile:quia eadem
ratione valeret aliàs speciale rescriptum impetratum su-
per alia re,& contra fratres alterius loci eiusdem ordinis,
& sic de singulis . sed vbi priuilegium non habet clausu-
lam derogatoriam ad rescripta,nec illis dat formam:tũc
vẽ ꝙ valeat rescriptum,licet non faciat mẽtionem de pri-
uilegio,vt hic est casus diligenter considerando:inquan-
tum hic vult ꝙ si fiat mentio de ordine, licet non fiat mẽ
tio de priuilegio,ꝙ tenebit rescriptum. Aduerte tñ,ꝙ tũc
in effectu non tollitur priuilegium: quia licet de illo non
possit opponi in vim dilatoriæ contra rescriptum , pote-
rit tñ opponi in vim peremptoriæ . Nam subintelligitur
clausula in rescripto,si p̃ces veritate nitantur , vt dixi su-
pra.& ideo sicut taciturnitas peremptoriæ non vitiat re-
scriptum,& tñ non tollitur quin possit opponi ad merita
causæ de litis contest.c.j.in vj.cum ibi notatis. & j.eo.su-
per literis,ita etiam erit in opposito.facit quod no.Inn.j.
de priui.ex parte. Et si dicatur cum priuilegium decima-
rum insertum in corpore iuris.j.de deci.ex parte.vẽ ꝙ re-
scriptum suꝑ decimis dandis,seu soluendis impetratum
per rectorem parochialem contra istos Cistercienses de-
bet illi derogare,per ea quæ dixj.s.eo.c.j.& quæ ibi notã-
tur per doc.Potes dicere ꝙ ex forma rescripti non appare
bat,ꝙ ipsum rescriptum esset contra priuilegium inser-
tum in iure:quia ex tenore rescripti nõ apparebit,an pos
sessiones , quatum decimæ petebantur , fuissent quæsitæ
ante concilium generale , an vero postea . & ideo postea
4 hoc venit discutiendum in meritis causæ.¶ Ex no.bene
ex prædictis,ꝙ rescriptum impetratum super decimis dã
dis sacerdoti parochiali per ipsum sacerdotem cõtra reli-
giosos,dẽ esse ẽm ius cõe,vt sentit gl.quia per tale rescri-
ptum petit sibi fieri iustitiam de iure,ꝙ asserit sibi debitũ.
facit quod habetur de resti.spo. ad decimas.li.vj.Compo.
tñ hic dicebat,ꝙ qñq; impetrabatur rescriptum super re-
bus priuilegiatis,non tamen contra priuilegium : puta si
decimæ certi loci erant concessæ istis religiosis, quas per
priuilegium poterunt petere per laicos ipsius loci: si ali-
quis illorum dicebat,se indebite soluisse ex eo , quia sol-
uerat:& sic sc̃da vice dicebat se indebite soluisse decimas
certe valebat tale rescriptum: quia licet esset super rebus
priuileg.non tamen erat contra priuilegium . Interdum
vero impetratur rescriptum contra priuilegium, vt si for
te aliquis de laicis religiosi impetrarent exemptionem :
& tunc non valebat, si non fiebat mentio de priuilegio ,
& sic vult Compost.ꝙ etiam priuilegium speciale nõ de-
roget aliquo modo generali,si non faciat mentionem de
illo . Et istud etiam voluit glo.in c.j.s.eod. vbi concludi-
tur indistincte, ꝙ priuilegium contra priuilegium non
valet si non fit mentio de primo . & idem etiam dicit , si
rescriptum emanat contra priuilegium , per istum text.
Sed in hoc vltimo dic melius , vt superius dixi : quia aut
priuilegium habet clausulam derogatoriam ad rescripta,
5 vel dat formam,aut non. ¶ † Inquantum vero gl.dicit ꝙ
indistincte secundum priuilegium non derogat primo ,
si non faciat mentionem de illo:etiam si secundũ sit spe-
ciale , & primum generale concord.glo.in c.generi per
speciem. de regul.iur. in vj. & 25.q.ij. in summa . Et di-

eunt gl.prædictæ ꝙ licet in rescriptis distinguatur, an secundum rescriptum sit speciale, & primum generale, an vero vtrunque speciale: tñ secus in priuilegijs & assignat rõnem, quia priuilegium statim in omnib. tribuit plenũ ius, licet sit generale: secus in rescripto gñali, q̃a non statim tribuit plenum ius, vt patet j.eo.pastoralis.§.j. Et ista vr̃ esse cõis op.q̃ cõiter vñr sequi doc.excepto Host.vnde forte seruaretur in pratica opi.gl.ex quo est cõis per ea, q̃ dixi in c.j.& c.ne innitaris.s.ti.j.Et hanc opinio.vr̃ etiam sequi do.Car.Flo.limitat tñ gl.prædictas.Et vr̃ fuisse de mente Compost.in c.j.s̃.eo.qñ priuilegium generale cõtinet omnia particularia in habitu,& in actu certitudinaliter,vt contingit in casu istius capituli:secus in confuso, & in habitu tantum,non in actu:puta si Cistercienses haberent priuilegium, ꝙ de quatuor possessionibus quæsitis post concilium generale nominandis per eas non teneantur soluere pro eis.Nam si ante nominationem impetretur rescriptum,vt soluat de certa possessione, vel alteri per priuilegium concederentur decimæ illius possessionis, non poterunt postea illam possessionem nominare per id, quod habetur infra.eodem.Pastoralis.§.j.& sic hoc speciale derogabit generali, etiam in priuilegijs.& in casu non procedent,seu non habebũt locum glo.præalleg.¶ Et adde omnino hoc dictum his, quæ dixi in c.j. s̃.eo. Nec ob. dictum c.j.superius dictis,quia potest intelligi quando rescriptum emanat cõtra priuilegium con-
6 tinens idem,quod ius,vt ibi plene dictum fuit.¶†In ea. glo.in fin.Hostien. tenuit contrarium dicens, ꝙ non va-
a lebit, snĩa si fuerint citati.& non veniãt, & in rescripto non fuerit facta mentio de ordine ipsorum: mouetur per c.vlti.j.de præben.Sed do.Car.Flo. hic tenet gloss.quam sequitur Inn.& respondet.ad c.vlti.ꝙ illud fuit propter omissam formam mandati.do.Ant.de But.hic dicebat, ꝙ aut iudex pronuntiat se iudicem competentem, & valebit processus per no.per Inno.j̃.de dila. præterea. & j̃.de officio delegati.c.j.in vj.Si vero non pronuntiat sup̃ cõpetentia,non valebit processus principalis, nec accessus secundum eum ex eo, quia certum est iudicem nullam habere iurisdictionem,quod intelligit verum si iudex certificatus est eos esse Cistersienses,& eos habere tale priuilegium: cuius tamen notitiam satis præsumitur habere,cum sit hoc insertum in iure,& sic sit notorium, aliàs propter dubium valeret processus,nisi comparerent allegaturi factum,ex quo non constatet de priuilegio notorio.& sic potest dici, quod cum hodie istud priuilegium sit notorium,cum sit insertum in corpore iuris, procedat dictum Hostien.quando citãtur inserto tenore rescripti, in quo nõ fit mẽtio de ordine:sed qñ priuilegiũ non esset clausum in corpore iuris,vel iudex nõ poneret tenorem rescripti in citatione,sed simpliciter diceret cãm sibi cõmissam contra eos,tunc posset procedere opinio gl.quia tunc possent dubitare, an in rescripto sit facta mentio de ipsorum ordine.& ideo in dubio debent cõparere.facit quod notauit gloss.iij.qõ.j.si Episcopus.& j.de accusã. veniens.& Innoc.in c.ex parte.infra.de verborum significatione.& Ioan.And.in regula,scienti.de regulis iuris. in vj.Et quod dixi glo.posse saluari, quando priuilegium non est clausum in corpore iuris & non inserit tenor rescripti in citatione,videtur intelligendum, nisi iudex sciret ipsos conuentos esse Cistercienses, per id quod legitur,& notatur in simli.in l.quæsitum.ff.de re iudi.¶ Item aduerte, quia dicit hic Ioãnes.Cald. quod opi.Hostien. potest procedere, quo ad priuilegium, de quo loquitur decretalis:quia cum istud sit hic insertum in corpore iuris,censetur esse notoriũ.facit j̃.de præscri.c.j.in vj.& qđ plene notatur in c.vestra.de cohab.cler.Ideo s̃m eũ licet tunc citati non veniant, & consequenter non allegant priuilegium:non tamen tenebit sententia excommunicationis in eos lata, ex quo notorium erat eorum priuilegiũ allegat quod no.per Inno.j.de verbo.signi.ex parte.sed quo ad priuilegium non clausum in corpore iuris, & non notorium,dicit,ꝙ potest procedere op.gl.& sic vr̃ velle,ꝙ possit procedere.ꝙ priuilegium tertium, de quo dixi in euidentiali, & quod dicit gl.in ver.præter hoc.q̃a illud non reperitur insertum in corpore iuris.¶ Sed aduerte,quia recolendæ memoriæ do. Gaspar.de Cal.hic in quibusdam conclusionibus, quas posuit super hoc capi. videtur indistincte tenere glo. nam dicit, ꝙ si non proponitur exceptio competens ex priuilegio,siue sit dilatoria,seu declinatoria iudicij, siue sit exceptio perẽptoria, procedit iudicium,& valebit snĩa etiam lata contra priuilegium,nisi aliud in priuilegio caueatur: quamuis aliud sit in literis ad bñficia impetratis.facit j.eo.constitutus. licet non alleget.& ex hac conclusione infert aliam conclusionem, videlicet ꝙ Cistercienses conuenti per rescriptum super his,super quibus sunt priuilegiati, si priuilegio huius decretalis non vtãtur, tenentur respondere:& si non rñdeant excõicationis snĩa in eos lata tenebit. Et pro ista opinione facit:quia litera hic,vt dixi in notabilibus,dũ dicit per eas teneamini minime respõdere,vr̃ inducere exceptionem dilatoriam,vel declinatoriam:& iõ si illã non opponant, vr̃ eis imputandũ.& pro hoc bñ facit quod notat gl.in cle.ij.in versi.competente, vt lite pẽ. vbi vult, ꝙ licet iurisdictio iudicis possit per exceptionẽ elidi,tñ si nõ obijcitur exceptio, tenet processus. Lap.tñ ibi vr̃ limitare illam gl.qñ exceptio non est notoria,aliàs vr̃ velle,ꝙ citatio non artet.allegat quod legitur, & no.in c.ex parte.de ap.& in cle.Pastoralis.ver.Pisana. de re iud. ¶ Et si ista opinio esset vera, tũc melior videretur opinio Io.Cal.tñ opi.Lap.vr̃ esse dubia:quia licet qñ locus notorie non est tutus,citatus ad talem locum non teneatur venire, & sic citatio non artet illum,tñ in alijs exceptionibus vr̃ secus, nisi proponantur: vñ non sufficit exceptionem suspicionis esse notoriam,nisi proponatur, vt voluit Io. An.in c.accedens.super glo.j.vt lite nõ cõtest.vñ an opi. Lapi procedat indistincte dicam.j̃.eo.ad audientiã.el.ij. iste articulus vr̃ mihi esse dubius, & declarabo in d.c.ad audientiã.do.Io.de Imo.¶ Vltimo aduerte, quia per ea, quæ supra dixi satis patet,quare rescriptum hic, licet sit speciale non valet contra priuilegium generale, quia vt dixi istud est:quia priuilegium dat formam rescripti: dñs tñ Cardi.Flo.dicebat,ꝙ ratio erat, quia hic generale priuilegium habebat vim specialis, seu pluriũ specialium. Nam statim comprehendebat oẽs spẽs contentas sub genere,vñ p̃inde erat ac si Cistercienses habuissent tot priuilegia:quot erant res vel causæ, super quibus erant priuilegiati,& ideo in effectu tale priuilegiũ potest dici speciale.Ideo nimirum si non oritur per rescriptum speciale secus secundum eum, quando priuilegium cõceditur in genere & in cõfuso,seu in habitu tantũ,& non actu: exẽplum patet per ea,quæ supra dixi, quia tunc præferretur rescriptum speciale, concessum antequam deuentũ eẽt ad aliquam specificationem per generale,per id quod habetur.in c.Pastoralis.§.j.j̃.e.Sed certe prima ratio clarior videtur.¶ Item potest addere,ꝙ de stilo curiæ est, ꝙ quãdo impetratur iudex contra exemptos, debeat fieri mentio de exemptione: quia aliàs alium iudicem quãdoque daret contra non exemptum, quàm si esset exemptus: vnde diæcesanus nunquam consueuit dare iura cõtra non exemptum:ideo si non fiat mentio de exemptione,videtur,ꝙ non valeat rescriptum,cum stilus curiæ debeat attẽdi.j̃.de crim.fal.q̃ graui.Et istud tenuit Host.vt refert Io. An.in c.ex parte.j̃.de priuile.super gl.& videtur etiã hoc tenere.d,Gas.de Cal.qui etiam videtur velle, ꝙ Cistercienses sint exẽpti:sed certe, licet in multis sint priuilegiati, non tñ reperitur in iure,ꝙ sint exempti: imo potius contrarium per c.ne dei ecclesiam.j̃.de simo.

a Priuilegiatus si citatur venire allegaturus priuilegium suum,& si nõ veniat, an teneat snĩa, vel an sit ipso iure nulla. Et uid hic d. Fely. in co.6.circa prin.versi. ad allegandum.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus non debet quis appellari ante consecrationem: licet sit electus & confirmatus.*
2 *Vicegerens implere mandatum non potest, domino principali superueniente.*
3 *Data literarum est attendenda.*
4 *Dignitatem, canoniam, & prabendam potest quis habere in eadem ecclesia.*
5 *Electus & cõfirmatus an possit conferre beneficia ante consecrationẽ.*
6 *Suspensus ab officio, an intelligatur suspensus a potestate conferendi beneficia.*
7 *Capitulum an succedat episcopo, in mandato facto episcopo, ipso episcopo mortuo.*
8 *Tempus data literarũ an debeat inspici: an tempus præsentationis.*
9 *Rescriptum beneficiale sumit uires a die data literarum: ideo debet edi dies.*
10 *Scire præsumuntur illi de capitulo ea, quæ facta sunt in capitulo.*
11 *Prabenda an uideatur collata ex sola receptione in canonicum.*
12 *Mandatum factum alicui tãquam executori, ut prouideat, an illud mandatum obliget illum ad quem spectat collatio.*
13 *Mãdatũ factũ capitulo, intelligitur factũ ut singularibus de capitulo.*
14 *Delegatus contra uicegerentem, an intelligatur habere potestatẽ contra dominum.*
15 *Rescriptum datum contra prædecessorẽ, an trãseat contra successorẽ.*
16 *Successor uniuersalis censetur eadem persona cum prædecessore.*

IAm te. Si vacante sede, Papa scribit
capitulo, vt conferat præbẽ-
dam, episcopus ibi creatus mãdatũ adim-
plere tenetur. h. d. Et primo ponit manda
tũ Papæ: scd'o excusationem capituli: ter-
tio cauillationẽ episcopi: quarto reprehen
sionem ipsius cauillationis: quinto ponit antiphorã seu
tollit quoddam obiectũ. scd'a ibi: ipsi vero. tertia ibi: cum
itaque. quarta ibi: ꝙ nullatenus. quinta ibi: pro eo vero.
in tex. ibi commissa supple nũc: sed nõ erat sibi commis-
sa tempore datę. Item ibi & Ecclesiæ: aliàs est & capitulo
1 Ecclesiæ, sed cõis litera est & ecclesię. ¶ † No. j. ex tex. ibi
ante promotionẽ iuncto fine. in ver. nec esses. quòd ante
consecrationem non dicitur quis promotus in episco-
pum, licet sit electus & cõfirmatus. nam ante confirma-
tionem non debet appellari episcopus, sed electus dum-
sit ꝯfirmatus facit, quod habetur. 40. di. in c. sicut. & quod
habetur & notatur. in c. j. infra. de religio. domi. Et sic
ex consecratione assumit nomẽ episcopi, & ideo ante. nõ
vacãt priora beneficia, ante lapsum temporis de cõsecrã
dis, vt hr̃ j. de elec. cũ in cunctis. A quo aũt tempore, ele-
ctus in archiepiscopum assumat nomẽ archiepiscopi, re
curre ad ea, quæ habentur. j. de autoritate & vsupal. in c.
nisi. ¶ Itẽ no. ꝙ nomen Eccesiæ. interdũ ponitur pro ca-
pitulo & ecclesia: de multis aliis significationibus habeẽ
j. ne p̃ręla. vices. c. fi. & de verb. sig. cũ clerici. ¶ Item no.
ꝙ interdũ de curia emanant primæ literæ monitoriæ, po
stea præceptoriæ facit. j. c. constitutus. & quod habetur j.
eod. capitul. sanctè. Interdum etiam dabantur executo-
riæ, tertio loco facit qd' habetur. j. eod. ex insinuatione, &
sic olim tria paria literarum super eodem beneficio ema
nabant, vt patet ex dictis iuribus: hodie vero cõiter solũ
emanat vnum par literarum, videlicet executoriarum, &
quandoque datur executor ad prouidendum, qñque ad
compellendũ: ꝯmuniter tñ datur ad prouidendũ, de quo
in c. si soli. & c. si capitulo. de conces. præbend. in vj. & in
cle. vnica. de conces. præben. ¶ Item not. mandatum po-
ni hic. pro monitione, & no. ẽt differẽtiam esse inter mã-
datum & præceptum, de quo per gl. & Arehid. in c. quod
præcipitur. 14. q. j. & tangitur etiam in c. qm̃ abbas. j. de
offi. deleg. ¶ Item no. ꝙ interdum collatio præbẽdarum
spectat ad episcopũ tm̃. Interdum vero spectat ad capitu
lum tantum. interdũ ad vtrũque. Et de iure cõi ad quem
spectet legitur & notatur in c. cũ ecclesia Vulterana. j. de
elect. ¶ Et facit quod habetur in. c. vno. ne se. va. in vj. &
in c. fi. de regulari. eo. li. ¶ Itẽ no. ꝙ decanus interdũ prę-
esse vr̃ capitulo, de quo. j. de maio. & obe. c. j. & j. de ꝯces.
præben. c. post electionem. & facit etiam quod notat gl.
2 in cle. vt hi qui. de ęta. & quali. ¶ † Item no. ꝙ mandatum
factũ vicegerenti, non potest per illũ adimpleri superue-
niente principali domino. Et no. ꝙ tale mandatum ligat
ipsum dñm principalẽ. Et ad hoc sępe alleg. iste tex. ¶ Itẽ
no. ꝙ ille, ad quem literæ Papæ non dirigũtur, per illas re
gulariter non astringitur facit. j. de offic. delega. p. & g. &
quod hr̃ in c. mandatũ. & c. cũ in illis. §. penult. de præbẽ.
3 in 6. ¶ † Item no. attendendam esse datam literarum, de
quo hic in gl. pe. & per Io. de Lig. in cle. literas. de rescri.
aliquid ẽt tangitur. j. de pręben. dilectus. ¶ Et per hoc ar-
guit hic Host. contra iudices, qui non apponũt datam in
citatione, allegat ẽt. j. de dila. preterea. ¶ Item etiam facit
tex. iste, in argumentum s̃m eã, q̃ delegatus fortiatur iu-
risdictionẽ a tempore datæ, licet illam nõ exerceat ante
receptionem, facit quod habetur, j. de appel. super eo. &
j. eo. pastoralis. §. j. ¶ Item no. ꝙ mandatum directum ca-
pitulo, videtur astringere quemlibet de capitulo, qui tẽ-
pore datę est de capitulo, vt illud adimpleat si p̃t, de quo,
& an simpliciter procedat tangitur in gloss. 4. & super ca,
4 dicetur. ¶ † Item no. ꝙ quis potest esse Archidiaconus &
canonicus, & sic põt habere dignitatẽ, & canoniam, ac
præbendam in eadem ecclesia, ad idem c. j. de consue. li.
vj. & quod notatur in c. tua. per Io. An. infra. de his quæ fi.
a præla. vbi tangit super gl. ꝙ interdum de consuetudine
ecclesiæ, non potest quis eligi in diaconum, nisi sit cano
nicus ipsius ecclesiæ. ¶ Item no. ꝙ immutatio status non
liberat aliquem ab eo, ad quod tenebatur, de quo per Io.
An. in c. vno. in ver. ratiocinijs. j. de obliga. ad ratiocinia.
& per legistas in l. j. & ij. ff. de capitis diminutione, & in l.
j. & per totum. ff. quod cum eo, qui in alie. po. est. ¶ Item
no. ꝙ licet quis aliàs fuerit Iudæus, non ex hoc est reiiciẽ
dus nec dedignandus: imo vt dicit Io. And. super glo. fi.
potius dignus est fauore allegat. 23. q. 7. quod autẽ. & c.
quemadmodũ. & q. 4. ipsa pietas. De differentia aũt, inter
dedignari, & indignari hr̃ in tex. & glo. 45. dist. in c. vera
iustitia. vbi gl. dicit, ꝙ boni proprie indignãtur illis, qui
male agunt quia habent odio eorũ mala gesta & nõ eos,
& sic bono zelo mouentur: sed mali dicuntur dedignari
talibus male agentibus: quia eos ẽt odio habent, nedum
mala gesta eorum, quod facere non deberent. ¶ Item po
tes notare, ꝙ sub nomine capituli non videtur cõpre-
hendi caput capituli, vt hic videtur colligi, dum dicitur
decano & ecclesiæ, de quo per gl. in præall. cle. vt hi qui,
& tangitur etiam in præalle. c. post electionem. ¶ Itẽ not.
ꝙ collatio pręben darũ appellatur donatio, & hoc ideo,
quia in electione est conferentis cui conferat, dũmodo
5 conferat idoneo, de quo. j. de præben. relatum. An† autẽ
electus confirmatus possit conferre beneficia ante cõse-
crationem, do. Ant. de But. hic tetigit. sed veritas est, ꝙ sic
vt habetur in c. transmissam. infra. de elec. & sic non dici
6 tur, omnino pẽdere ab ordine consecrationis. ¶ An † ta
men suspensus ab officio, intelligatur suspensus a pote-
state conferendi beneficia, habetur, infra. de consuetudi.
cum dilectus. ¶ Item nota, quod in ponderanda humili-
tate in promouendo non attẽditur qualitas originis: sed
qualitas, in qua est s̃m tempus promotionis. ¶ In glos. ij.
ibi bene allegabant. Et pro ista parte quod allegatio capi
tuli fuerit bona facit: quia Papa illam non reprehendit,
sed bene reprehendit illam episcopi ergo. &c. arg. c. nõ-
ne. j. de præsump. Alia fuit opinio Host. ꝙ allegatio capi-
tuli non fuit bona ex eo: quia intelligebatur scriptum ca
nonicis tanquam executoribus, cũ non posset dici scri-
ptum fuisse eis, vt ordinariis collatoribus, cum nõ essent
ex quo collatio spectabat ad episcopũ tm̃, nec poterat ẽt
dici fuisse eis scriptũ tanquam succedentibus in potesta-
tem episcopi, vt non succederent ex quo collatio specta-
bat

a In ea. gl. Vide sup hac parte per d. Fel. in 9. colu. vers. actus cōsistens.

bat ad episcopum tantum, vt patet in c. illa.j.ne sede va. & eo. tit. c.vno.in vj. Et ideo ſm eū, necessario intelligebatur scriptū eis, vt executoribus: & ideo potuerunt conferre, si voluissent, per id quod habetur.j.de offic.deleg. sane.& c.pastoralis. §. quia vero.& e.tit.si super gratia.li. 6. Et ad istū tex. dum dicit non potuerūt. respondet ꝙ debet intelligi, ꝙ nō potuerūt, scilicet prout videbatur eis, vel quia sic allegabant: sed tamē re vera potuerūt, ſcd̄m eum. Sed certe iste intellectus Hostiē. non videt̄ bonus: quia Papa nō impugnat hic allegationem canonicorū: Ideo melior videtur intellectus gl. Et ad rationem Hosti. potes dicere, ꝙ ipse arguit ab insufficienti partiū enumeratione. Nam solū considerat tres casus. s. qñ scribit̄ canonicis tanq̄ ordinariis collatoribus, vel tanq̄ succedētib' in potestate epi, vel tanq̄ executoribus, cum tamen sit reperire quartum casum: quia pōt intelligi, ꝙ Papa scripsit huic capitulo, vacante sede, tanq̄ vices gerenti ipsius episcopi: quia non erat ad quē cōmodius loco episcopi scribi posset, & præcipue propter magnam cōmunionē, quā habet episcopus cum capitulo: quia ipse caput, & ipsi mēbra, & sic censentur vnum corpus j.de his quæ fi. a prę̄la. c.nouit. & quia capitulū succedit in potestate iurisdictionali.j.de ma.& obe.cum olim. licet non succedat in potestate conferendi beneficia, spectantia ad episcopū tantū, vt superius est dictum. Item quia capitulum habet recipere illos, qui per episcopum creantur canonici. Item succedit in gn̄ali administratione ipsius episcopi j.de supplen. neg. prælа.c.pen.& fi.lib.vj.& ideo ſm istū intellectū, ſm quem intelligitur scripsisse capitulo, uacante sede, tanq̄ vices gerenti ipsius episcopi, potuerunt vacante sede recipere istum, & conferre præbendam: sed nō potuerunt hoc facere, creato episcopo, vel electo & cōfirmato, cum tunc possit electus in episcopum & confirmatus conferre beneficia. infra. de elect. transmissa. & quia potestas vices gerentis debet cessare superueniente ipso principali, & iste est cōis intellectus, ſm quem allegatio canonicorū fuit bona creato episcopo, sed non ante per ea, quæ superius dixi. Tu potes tertio attentare, ꝙ etiam fuit bona allegatio capituli vacāte sede, per id quod dixit hic Boa. & Io. de Sancto Ge. in c. cum aliquibus. de rescri. in 6. q̄a qñ scribitur alicui, vt ordinario collatorii, qui non est. nō videtur Papa velle dare nouam potestatem: sed excitare tantūmodo antiquā, vt est casus ſm istū intellectū. nā cū de iure cōi, ad episcopum cū capitulo spectet cōfirmare prę̄bendas j.de ele.cum ecclesia Vulterana, & si aliud contingat, illud est ex statuto, vel consuetudine ecclesię, vel priuilegio, quæ sunt facti & in facto consistūt, & ideo Papa præsumitur ignorare. de consti.c.j.lib.vj. Et pro tanto in dubio scribendo capitulo, vacante sede, videtur scribere, vt ordinario collatori: quia capitulū de iure cōi, quādo ad ipsum & epm̄ spectat collatio, vacante sede, succedit in potestate conferendi, j. ne se. va. c. vno. in vj. Et ideo si non reperiatur capitulū habere tunc ordinariam collationem, vacante sede propter speciale statutū, vel specialem consuetudinem ecclesiæ, ſm quod vel quam solū ad episcopum spectat collatio, & sic vacante sede non succedit capitulū: Ideo tunc non pōt cōferre ipsum capitulū, cui vt dixi in dubio videbatur scriptum, vt ordinario collatori, attenta dispositione iuris cōis, ſm quā ad epm̄, & capitulum simul spectat collatio, & sic ad capitulum vacante sede. ¶ Et ideo etiā hoc respectu vr̄, ꝙ fuerit bona allegatio capituli etiam vacāte sede. ¶ Et ex prędictis habes duos intellectus principales: vnus est, ꝙ allegatio canonicorum non fuerit bona, & hunc tenuit Host. vt §. dixi. & dū litera dicit non potuerunt, dēt intelligi ſm eū. s. prout videbatur eis, vel quia sic allegabant: tamen cōtrariū erat verū. Alius est ītellectus, ꝙ allegatio capituli fuit bona, & iste subdiuiditur: quia vna est, quod fuit bona creato episcopo: sed non vacante sede. Alius quod fuit bona

a etiam vacante sede. ¶ In ea glo.[a] ibi tunc bene valent literę: ratio est, quia tunc receptio consistit in facto, ex quo præcedit collatio iuris: ideo tunc per quemlibet de capitulo pōt fieri receptio, & sic adimpleri mādatum ex quo in facto consistit id, de quo mādatur: secus qñ consistit in iure, vt est qñ non præcedit collatio. Nā tūc receptio hēt tribuere ius: & ideo dēt fieri collegialiter, ex quo scribit̄ capitulo, alias non diceretur facta a capitulo j.de elect. in Genesi, & facit qd̄ dicetur super gl. 4. & quod notat Inn. in c. bonæ. el ij. j. de postu. p̄l. & j. de sen. ex. Romana. §. in vniuersitatem. li. 6. in quibus locis tangit dr̄iam, qñ mandatur aliquid capitulo, an id consistit in facto an vero in iure. ¶ Et per prædicta reprehendit hic Cōp. executores, qui compellunt canonicos, quos in curia inueniūt ad recipiendū illū in canonicū, cui Papa non consulit canonicatū, ſd mādat illū conferri per capitulū: quia hoc facere non p̄nt, sed debent cogere ipsum capitulum, vt patet ex prædictis. Si aūt illi de capitulo nollent ꝯuenire ad capitulū, & si nollent collegialiter congregari, tunc recurrendū est ad no ꝑ gl. in c. si capitulo. j. de conces. præben. li. 6. ¶ In gl. 3. ibi de honestate. istū intellectū etiā posuit hic Inno. vū ēt dicebat, ꝙ forte decretalis loquebat̄ de gratia, & ꝙ Papa ponderauerat datā, vt notas et causas motiuas non necessarias: quare deberet cogere epm̄ ad ꝯferendū ipsi Petro, de quo in litera p̄bendā. Sed certe iste intellectus videtur esse ꝯtra mentē tex. qui vr̄ velle, ꝙ episcopus de necessitate debebat conferre præbēdam ipsi Petro, de quo in litera: & ideo sequens intellectus, qui ponit̄ in gl. vel hic cōiter tenet̄, & pro hoc ēt: quia vt dicebat do. Car. Flo. in antiqua circa fi. huius decretalis mandabatur epō, vt reciperet istū in canonicū, & ei prę̄bendam conferret. ¶ Aduerte tn̄, quia ꝑ dicta in gl. non colligitur: quare ep̄s tenetur, licet inferant ꝙ mādatū Papę deberet seruari: nō enim inferunt, ꝙ ep̄s deberet adimplere ex quo ei nō scribebatur. Ideo dici potest, ꝙ pro tāto episcopus tenebatur adimplere, quia scriptū fuerat capitulo tanq̄ vices gerenti ipsius ep̄i vacante sede. Ideo ipso creato ipse est qui debet adimplere, vt tetigi super glo. 2. vel ſm alium intellectum, quē. §. dixi post Boa. Ideo tenebatur adimplere mādatum: quia scriptū erat capitulo, tanq̄ ordinario collatori, succedenti in potestate ep̄i vacante sede: & ideo creato ipso episcopo, ipse debet conferre ex quo pōt, facit quod inferius dicetur. Tertia ratio sumitur ex his, quæ tangunt̄ in gl. sequenti, quæ est quarta gl. videlicet ꝙ mandatū datum capitulo, intelligitur datum singulis de capitulo, & consequenter etiam ei qui est caput capituli, & sic ēt ipsi episcopo facit. infra. de his quæ fi. a p̄la. in c. nouit. & ideo nimirum si comprehēditur ipse episcopus, præsertim qñ erat vnus de capitulo: & ideo debet adimplere cū primū potest. ¶ Sed aduerte, quia contra istam rationem facit c. qui manumittitur. 12. q. ij. vt tangit eadem gl. sequens gl. non respondit ad hoc contrarium, vnde forte voluit stari contrario, & reprobare istam rationem: tamen Hosti. saluat illā, & dicitur ad contrariū, ꝙ loquitur in proprietate rerū: quia res quę est capituli, non est singulorū de capitulo: sed hic loquitur in mandato, in quo propter bonū obedientiæ fit larga interpretatio. 8. q. j. sciendū. 11. q. 3. quid ergo. Et istud etiam tenebat hic do. Card. Flo. in istis literis monitoriis, & præceptoriis: quia erant fauorabiles, cū non derogarēt ordinariæ potestati, & per eas apparebat, ꝙ Papa non volebat illi derogare, vnde secus esset ſcd̄m eum, si primo loco solū executoriæ emanarent ad prouidendum, vt cōiter hodie fit: quia cum ꝑ tales literas derogetur ordinariæ potestati, illæ censeantur odiosæ, & sic restringendę, j. de p̄ben. quāuis li. vj. & facit quod notatur ꝑ gl. in c. j. de rescri. in vj. ¶ Sed certe Inno. omnino videtur reprobare istum intellectum: quia vult, ꝙ vbi mandatur capitulo, vt faciat aliquid, quod consistit in iure, non intelligitur tunc mandatum factum singulis de capitu-

lo, vt dictũ fuit super gl. 2. & ita erat hic: quia receptio fiē
da ad mandatũ Papæ consistebat in iure, cũ non esset col
latus canonicatus per Papam. ¶ Et pro ista parte ēt facit:
quia ēt per tales monitorias & pceptorias, videbatur prę
judicari ordinariæ potestati, saltē quia sibi tollebatur fa-
cultas eligendi personam. ¶ Item ēt cōtra intellectũ pre
a dictũ facit: quia aliud est prælatus, aliud est capitulũ [a] in-
stricta significatione, vt est glo. notabilis in cle. vt hi qui.
de eta. & quali. vnde tene alias duas rationes superius da
tas, per quas vř, ꝙ ēt hodie procederet hæc decretalis, si
solũ vnũ par literarũ emanaret, per quas Papa mandaret
capitulo, ꝙ reciperet aliquem in canonicum vacante se-
de, & ꝙ illi prouideret de præbenda secus tñ forte esset, si
constaret ꝙ Papa sciret consuetudine ecclesiæ, per quam
ad solum episcopum spectabat conferre canonicatũ, &
præbendam: quia tunc forte scribendo capitulo, vacante
sede, videretur scribere vt executori: non autem vt ordi-
nario collatori, vł potes dicere ꝙ ēt tũc procedet decreta
lis: quia videretur tunc scribere capitulo, vt vices gerēti
episcopi, vacante sede, & in eius defectu. vnde dicebat
Inno. Compost. & Abb. ꝙ ex quo scribebat in defectum
episcopi ipsi capitulo, merito creato episcopo cessabit po
testas capituli, & redibit ad episcopũ, vt hic vř expressũ,
& dicũt ēt prædicti, ꝙ hoc locũ haberet ēt, si de alia eccle
sia episcopus eligatur, quinimo plus refert Inno. quosdã
dicere idem fore dicendũ, si extraneo in defectũ episco-
pi vacante sede scriberetur: quia cessaret mandatũ crea-
to episcopo, & rediret potestas ad epm. Nam in istis mã-
datis debet subintelligi, si res in eodem statu permanse-
rit vsque ad collationem ar. l. pe. ff. si ex noxali causa aga-
tur. & p hoc dicebat. Abb. ꝙ si præpositus Magolonēsis,
vacante sacristia Magolonensi, quam ipse tenet de cōsue
tudine, qñ vacat reciperet mandatũ Papæ super aliqua re
sacristie, quod spectaret ad sacristam, si ante executionē
fuerit creatus illud exequi, & non ad ipsum prepositum,
& ſm prædicta patet ꝙ etiã episcopus hic tenebatur post
suam creationem exequi mandatũ, sit videatur in illo suc
cedere, & facit quod habetur in Aut. vt nulli iudicum. §.
& hoc quoque. & sequenti coll. 9. & in. l. annua. §. a Titia.
ff. de annuis lega. & j. de conces. prēben. in c. quoniam.
¶ Sed aduerte, quia cōtra prædicta facit, quod habetur j.
de aliena. iudicii. vbi dicitur, ꝙ si ille, contra quem literæ
impetrantur, possessionem super quam si impetrans vo-
lebat eum conuenire transferat in aliũ, ille non conueni
tur, nisi malitia eius interuenerit, & sic eodem modo vř,
ꝙ episcopus directis literis capitulo nō debeat ipsum cō-
uenire, cum in malitia non fuerat, & pro hoc cum rescri
ptũ non videtur extēdi ad alios. j. de off. deleg. p. & g. nec
ad multos. j. eo. cum in multis. li. vj. Respon. Inn. Comp.
& Abb. ꝙ aliud in iurisdictione delegata, vt in cōtrario:
aliud in alio mandato, vt hic. vnde dicunt, ꝙ iurisditio da
ta contra vices gerentem, non est extendenda tunc con-
tra dñm, cum sit restringenda, vt prędixi: ideo ſm eos de-
legatus datus contra vices gerentem, non procedet ɔtra
episcopũ vel suo nomine, nisi forte iam lis fuisset conte-
stata, per ea quę habentur in præalleg. c. j. de alienatione
iudicii. dicũt tamen prędicti, ꝙ secus est in mãdato alio,
quia mandatum factum vice gerenti, bene artat ipsum
dñm, vt hic patet: & est ratio diuersitatis inter iurisditio-
nē delegatam & aliud mandatũ, quia iurisdictio delega-
ta restringitur d. c. p. & g. & j. e. c. fi. mandatum autem nō
restringitur: imo quantũcunque potest subditus, dēt obe
dire: quia non debet restringi obedientia, sed potius am-
pliari. 8. q. j. sciendũ. & 11. q. 3. si dñs & c. qui resistit. Et fa-
cit ad prædicta quod habetur in Auth. de iureiuran. a mo
riente præstito. ¶ Item aduerte, quia cōtra literam facit,
inquantum dicit ꝙ episcopus non debuit infecto nego-
tio istum dimittere: nam aut Papa contulerat isti canoni
catũ & prębendam, aut non. Si contulit, male fecit Papa

redarguere episcopum, & ex eo quia episcopus, ad quem
pertinebat collatio, bene facit si de nouo non confert: nã
sufficit collatio Papæ: imo illi videntur facere iniuriam,
si iterato conferret, sicut & qñ reiteratur sacramentũ fit
iniuria sacramēto. j. de sacra. nō ite. in rubrica, & c. j. Sed
capitulum bene tunc esset redarguendũ, si non recepis-
set etiam sine alio mandato episcopi. si vero Papa nō cō-
tulit, adhuc iniuste vř redarguit episcopus: quia literæ nō
videbantur valere, quibus mandabatur recipi in canoni-
cũ ille, qui non erat canonicus, & qui a canonicis nō po
terat recipi, cum ad eos nō spectaret collatio. Sed hic ſm
Inn. ꝙ per literas non fuit ius quęsitum ipsi Petro in be-
neficio: sed canonici autoritate literarũ potuerunt illi cō
ferre ius, scilicet antequam esset creatus episcopus, per
id quod superius dixi. Nam intentio Papę erat, & est ꝙ p
tales formas nō solum illa, quæ sunt facti: sed ēt illa, quæ
sunt iuris conferantur. Et sic dicitur per Papam quotidie
factum, non tñ credidit Innocen. ꝙ si Papa scriberet pe-
nitus extraneo, ꝙ aliquem reciperet in canonicum alicu
ius ecclesiæ, in qua ius recipiendi non haberet: ꝙ valeãt
tales literæ, nisi Papa sciret, & id expresse appareret, ꝙ ex
certa scientia scriberet sicut extraneo. facit quod habe-
tur j. eo. cum aliquibus. in vj. quod qualiter sit intelligen
dum, statim patebit. Et si dicas quare canonici creato epi
scopo istum non receperunt: dic quia cum fuerit scriptũ
capitulo tanq̃ vice gerenti ipsius episcopi superuenien-
te ipso episcopo, cessare dēt potestas capituli. ¶ Et iō di-
cebat Innoc. ꝙ si eo tempore, quando scribitur capitulo,
ibi esset episcopus: tunc non plus teneretur episcopus p
illas literas adimplere mandatum, q̃ si dirigerētur extra-
neo. & similiter econtra, si scriberetur episcopo, & more
retur ante pręsentationem literarũ. capitulũ per illas nō
deberet illum recipere ſm Inn. secus ſm Compos. si post
præsentationem moreretur episcopus, quia tunc cum ca
pitulum sit successor episcopi, prosequetur factũ inchoa
tũ per episcopum. alleg. j. eo. literis & sic residet Io. And.
¶ Sed do. An. de But. vř reprobare hoc dictũ, quia ſm cũ
non succedet capitulum, ēt post præsentationem factam
episcopo in tali potestate: nam si erat mãdatũ episcopo,
vt executori: talis potestas erat extraordinaria, in qua nō
cedet capitulũ, vt notatur j. de foro compe. in c. verum.
& idem dicit, si erat mandatum, vt ordinario collatori, &
ad ipsum solum episcopũ spectabat collatio. quia tũc nō
deuoluitur potestas ad capitulũ sede vacante. infra. ne se.
va. c. ij. nec aliud reperitur scriptũ ipsi capitulo. Et pro de
claratione huius decreta. cōcludere potes ſcd'm d. Ant.
de Bu. ꝙ quandoque scribitur alicui tanquam collatori,
ei qui est collator: & tunc non est dubiũ, ꝙ mandatũ ipsũ
obligat, & tenetur adimplere, nisi aliud repetiatur obsta
re. infra. e. c. sanctæ. & de pręben. pro illoris. & c. dilectus.
quandoque mandatũ dirigitur non collatori tanq̃ colla-
tori, cum re vera non sit, vt quia mandatur alicui vt pro-
uideat Titio de tali beneficio spectante ad eius collatio-
nem: & tunc non valet mandatũ, ex quo nō habet pote-
statem conferendi beneficiũ, nec ipse nec verus collator
tenetur. infra. de pręben. c. fi. & c. cum in illis. §. pe. eo. tit.
lib. vj. quandoq; scribitur collatori, non vt executori: &
tunc potest cōferre vi potestatis in eũ collatæ. facit. infra.
de rescriptis. cum aliquibus. li. vj. & de offi. deleg. si super
gratia. eo. lib. qñque scribitur non collatori. i. ei, qui non
est collator, vel vice gerenti. & hoc constat: & tunc valet
mandatũ deficiente mandato, vel cessante ipsius collato
ris ipse cui scribitur possit cōferre: sed surrogato collato-
re prouidebit ipse collator, & cessabit potestas ipsius, cui
est scriptum tanq̃ vice gerenti, vt hic patet ſm intellectũ
Inno. Qñque vero scribitur collatori simpliciter: quia nō
apparet, an tanq̃ executori, an vero tanq̃ collatori, nec
tanq̃ vice gerenti: & tunc dic ꝙ aut ille, cui scribitur, ge-
rit in aliquo vices illius, cui scribitur: & tũc videtur scri-
psisse,

[a] Prælat: s & capitulum, an & qualiter differant. An autē capitulũ succedat episcopo, i mãdato facto epo, ipso mortuo, vide per do. Fel. hic in 15. col. uer si. in mandato.

psisse,vt viee gerenti, etiam si specie conferendi non ge-
teret vices,dũmodo non deficiet collator,vt hic est casus
ſm intellectũ Inn.quia scribebatur.c. vacante sede,ꝙ ge-
rat vices epi quo ad iurisdictionem, & quo ad administra
tionem rerum episcopatus,& iuriũ vacante sede.j.de ma
io.& obe.cum olim.& de supplẽ.negl.p̃la.e.pe.& fi. in 6.
licet nõ gerat vices epi in potestate conferendi beneficia
spectantia ad collationem epi.vt j.c.ij.j. ne sede vacante.
tamen quia cõmodius vacante sede alteri scribi non po
test,vr̃ tunc scribi capitulo, qñ scribitur vacante sede in
defectum ipsius epi,& tanq̃ vices gerenti ipsius epi:& sic
videtur dari iterum,donec creetur eps,potestas conferen
di ipsi capitulo virtute literarum Papæ, quæ cessat surro-
gato ipso epo,vt hic patet.¶ Et idem dicit do.An. de Bu.
si sit ꝓpinquus subrogationi,vt q̃a sit surrogatio iam cæ-
pta.hoc forte dicit,quia sufficit ꝙ sit confirmatus,licet nõ
sit consecratus:tamen quia confirmatus licet non sit cõ-
secratus,potest conferre beneficia.j.de electio.transmis-
sam.satis vr̃ pfecta surrogatio,quo ad potestatem ꝯferen
di beneficiũ:licet nõ sit cõsecratus, quicquid dixerit do.
Ant. de Bu. Quandoq; scribitur alteri non gerenti vices
in aliquo,puta extraneo : & tunc si verba literarũ ordinẽ
tur ad suscitandũ alicuius potestatem , vt contingit in li-
teris facultatis.Exemplũ,vt in c.cũ aliquibus.j.e.in vj. &
tunc p illas imprimitur potestas,vt ibi patet . interdũ ve-
ro scribitur per verba præsupponentia quodãmodo pote-
statẽ:puta quia mandatur alicui,vt recipiat Titium in ca-
nonicum.Nam videtur Papa p̃supponere potestatem es-
se in illo,cui scribit.tunc si Papa ex certa scientia hoc fa-
cit,sciens ipsum nõ habere potestatẽ, vr̃ illam sibi tribue
re,vt voluit hic Inn. & supius dixi:& sic valebit mãdatũ.
Si aũt ignorat,præsumitur ꝙ crediderit habere potestatẽ,
& sic non valebit mandatũ,quasi videatur scriptum tanq̃
collatori ei,qui non erat.facit j.de p̃ben.mandatum.li.vj.
¶Si vero verba sunt simplicia , puta quia mandaẽ alicui,
vt conferat p̃bendam,& canonicatũ Titio: quæ verba pos
sent adaptari habenti & non habenti potestatem confe-
rendi , & tunc in dubio vt res potius valeat q̃ pereat.arg.
j.de verb.sign. Abbate pręsupponendũ ꝙ scriptum est,vt
executori:& sic valebit quod agit.in glo.4.ibi,solus face-
re debet.& istud facit ſm Host. ꝙ qñ aliquid mandaẽ vni
familiari,omnes alii debẽt adimplere,si possunt:qđ dicit
esse contra Prouinciales.An tamẽ istud sit verum , quod
dicebat glo.dixi super glo.p̃ced.¶In ea.gl.ibi,diuersis fal
laciis.solue,vt ibi no.per glo.¶ In ea.glo.ibi,qm̃ Abbas.
Dic vt ibi notatur,quia non transit ad successorem,qñ de
legatio est facta sub nomine proprio:secus si sub noie di-
gnitatis.¶In ea glo.in fi.forte gl.non soluendo voluit sta
ti contrario.& sic videtur pro hoc reprobare,quod supe-
8 rius dixi.de quo plene dixi super glo.p̃ceden.¶ † In glo.
a pe.[a] ibi,dilectus potes dicere ꝙ aut quæritur quo ad pon-
derandum mentem scribentis:& tunc inspicitur tempus
datæ.& ita loquitur hic:aut quo ad vim comprehẽsiuã re
scripti,& idem vt in cle.literas.eo. ti.aut ad ponderãdum
vitium surreptionis:& idem vt j.e.si eo tempore.in vj.aut
quo ad conuincendũ quem de negligentia: & tunc inspi
citur tempus pręsentationis,quia ante nõ potest dici ne-
gligentia.sic loquitur c.dilectus.j.de p̃ben. Aut quæritur
quo ad effectũ p̃lationis: tũc in literis contentiosis inspi
citur quis prius p̃sentauerit & citauerit.vt j.de appella. vt
debitus.In beneficialibus inspicitur tempus datæ,nisi do
lus vel notabilis negligentia possit imputari.j.e.tibi qui.
lib.vj.& de materia per gl.in.d.c.dilectus.& p Io. de Lig.
& ibi ẽt dixi in cle.j.co.ti. ¶In ea.gl.ibi,sunt cões supple
eoipso ꝙ vtitur impetrans ipsis literis. hoc tamen non vr̃
p̃cedere ſm Car.Flo.inquantũ glo.facit differentiam in-
ter literas Papæ,& alia instr̃a:quia etiam alia instrumen-
ta,quę facta sunt cõia per vsum ipsorum in iudicio , non
eduntur cũ dic & consule,sed sinę:vt patet in iuribus al-

a In gl.pe. hic tractat an tp̃s datæ debeat inspici. Vide hic p d. Fel. in 16. col.ver. tẽpus datæ, vbi ponit regulã cũ suis fall.& p d. Abba. i c. dilect[o]. infra.de p̃ben.

b Itẽ etiã. Vide sup hoc d. Fel. hic co. 12. uersi. scriptum fuerat hic.

9 leg.in gl.ideo dic melius ſm eũ,† quia rescriptũ beneficia
le sumit vires a die datę,ideo debet ẽẽ dies:quia alias nõ
posset aduersarius plene deliberare:& hoc fit etiã in aliis
instr̃is,quia reus non potest aliter deliberare , ſm ea quæ
leguntur & notãtur in l.j.§. rationes. & §. editiones.ff.de
eden.& facit etiam qđ notaẽ in c.j.ne ꝓba.& in c. g. ꝑpe-
10 tuus.de fide instr.¶† Extra glo.aduerte,quia do.Anto.de
But.hic in notabilibus per hunc tex.colligit, ꝙ illa q̃ fiũt
in capitulo,vel in vniuersitate p̃sumunẽ scire ipsi de capi
tulo,vel vniuersitate.facit quod habetur j.de testibus.ve-
niens.ad fi.el ij.& de ꝓb.in c.tertio loco.& in l. consensu.
11 §.super plagiis.C.de repudiis. ¶ † Item etiam scđo hunc
tex.inducit , ꝙ ex sola receptione in canonicũ non videẽ
collata p̃benda.cum hic mandauerit recipi in canonicũ,
& vltra hoc præbendam conferri.& sic videtur eadem ra
tione ecõtra,ꝙ per collationem p̃bendę non intelligatur
collatus canonicatus.Compo.tñ s.de consti. cum m. te-
net,ꝙ si præbenda,quæ vacabat, erat deputata pro cano-
nico: & p canonicatu. vacante, quod tunc ex collatione
p̃bendæ p̃dictę intelligitur collatus canonicatus,vt ibi ẽt
tetigit:quod vr̃ esse contra hunc tex.Sed do.Ant.de But.
hic dicit,ꝙ si constare potest de mente,illa erit seruanda.
In dubio vero si collatio fit ex necessitate,puta ad manda
tũ Papę,ista videtur restringenda : & sic ad collationẽ ca-
nonicatus non intelligetur collata prębenda,nec ecõtra.
Si vero fiet,vt contrariæ fiet volũtati per ipsum capitulũ,
tunc possit procedere dictum Comp. vt si sit collata præ-
benda,intelligatur etiam collatus canonicatus:& simili-
ter ecõtra videtur eadem ratione, ꝙ si collatus sit canoni
catus,intelligatur collata p̃benda deputata p ipso cano-
nicatu:quod videtur etiã tenuisse dñs Gas.de Cal. in d.c.
cum M.d.tñ.Pe.de Anch.aliter videtur dixisse in c. si cle
ricus de p̃ben.in vj.vbi ẽt per Archi.de quo dicam in d.c.
cum M.post gl.vbi tangam quæ opinio verior sit de iure.
12 ¶ †Item etiam tertio dicit hic do.An.de Bu.in euidentia
libus,ꝙ si scribiẽ alicui tanq̃ executori,vt ꝓuideat: quod
tñ mandatũ obligat ẽt illũ,ad quem spectat collatio:quia
ſm eũ videtur istud mandatum factũ in subsidiũ,si ille ad
quẽ spectet,non conferat.Sed certe aliud vr̃ esse,quando
daẽ mandatũ ordinario collatori , vt prouideat,& in eius
negligentiam datur executor:quo casu dicendũ, vt habe
tur in c.si capitulo,de conces.p̃ben.in vj.Aliud qñ primo
loco mãdatur alicui , tãq̃ executori,vt prouideat:quia vi
detur factũ etiam non negligente ordinario. ¶ Potest tñ
ordinarius conferre ipsum beneficiũ, saluo nisi ipse exe-
cutos insinuauerit ipsi ordinario suam potestatẽ , vel nisi
inhibuerit conferre,vel reseruauerit suæ collationi,vt hr̃
13 j.e.tibi,qui.li.vj.& facit quod hr̃ in d.c.si capitulo. ¶ †Itẽ
etiam quarto dicit,qđ qñ mandatur fit de capitulo,intel-
ligiẽ facti vt singularibus de capitulo:& vt q̃libet debeat
obedire non solum sub ratione,quia fit capitulo: sed etiã
sub quacunque alia ratione,vt sic res potius valeat q̃ pe-
reat.& sic vr̃ intelligendum scđm vnũ intellectũ.sed for-
te istud dictũ non procedit p ea,quæ superius dici: q̃a qñ
mandatur capitulo id,quod consistit in iure: videtur mã-
datũ factum capitulo,vt capitulũ non vt singularis.vt di-
14 xi super glo.ij.¶† Item etiam [b] aduerte inquantum dixi,
b ꝙ delegatus contra vices gerẽtem non intelligitur habe-
re potestatem contra dñm,videtur obstare qđ legiẽ & no
15 tatur in c.significauit.j.eo.vbi notatur ꝙ † rescriptum cõ-
cessum contra prædecessorem transit cõtra successorem
vniuersalem.Sed potest dici,vt hic voluit do.Ant.de Bu.
ꝙ non est tanta vnitas inter vices gerẽtem & dñm,quan-
ta est inter prædecessorem & successorem vniuersalem :
16 † q̃a successor vniuersalis censeẽ eadẽ persona cũ p̃decef
sore.in Auth.de iurei.§.j.colla.5.& l.fi.C.de hæred.instit.
& iura quæ habet vniuersalis successor,habet a prędeces-
sore.l.hæreditas.ff.de regu. iur. ¶ Sed hic eps habet iura
sua non a capitulo,sed alias ex dispositione iuris: iõ non
dicitu

dicitur proprie ipsius successor. ¶ Vltimo inquantũ dixi post Boa. ꝙ si scribitur capitulo vacãte sede, eo casu quo ad epm̃ tantũ spectat collatio beneficii: creato epõ tenebitur eps̃ cõferre, licet capitulũ nõ possit cõferre sede vacante. ſm intellectũ Boa. vt hic est casus, & dixi super gl. ij. vr̃ obstare capitulũ fi. de præbẽ. in vj. vbi si Papa mandat alicui, ꝙ prouideat de beneficio spectante ad collationem epi & capituli, non poterit conferre beneficiũ, qđ spectet ad alterũ eorũ tm̃: & sic videretur ꝙ eũ scđm intellectum Boa. quando scribitur vacãte sede capitulo voluerit Papa grauare verisimiliter potestatem epi, & capituli simul, ꝙ non debeat dici grauatus eps̃ solus, si postea fuit creatus per tale mandatũ factum capitulo vacante sede. Sed potes dicere, ꝙ aliud est qñ Papa tertio dat potestatem conferendi beneficiũ spectãs ad collationem epi & capituli: quo casu pcedit dictũ c. ij. aliud qñ immediate vult grauare vtramq; potestatem capituli, & epi. quia tunc ille, qui potest debet adimplere, & ita erit hic casus notabi. secundum intellectum Boati.

S V M M A R I V M.

1 *Dignitas, & personatus sunt idem.*
2 *Impetratio beneficii non valet, si taceatur dignitas impetrãtis. et n. 4.*
3 *Literæ ad beneficia pro alio impetratæ valent, etiam si fuerint impetratæ sine speciali mandato: secus in literis ad lites.*
5 *Nobilitas vel diuitiæ impetrantis, an debeant exprimi in literis ad beneficia.*
6 *Dignitatem habens tempore datæ, non tempore præsentationis, an valebit impetratio & quid econtra, si tempore datæ non hẽt, sed postea.*

AD aures nostras. Non valet rescriptũ ad beneficia impetratum, in quo tacetur dignitas impetrãtis. h. d. Vel ſm d. Car. Flo. Non valet rescriptum ad beneficium exiguum impetratũ, quod impetrat cõstitutus in dignitate tacito de dignitate. h. d. & est cõis diuisio. secũda ibi, inquisitioni. ¶ In tex. ibi, minoribus. supple maxime. quia multofortius si super superioribus, ſm Io. An. & cõmuniter oẽs. sed ſm d. Car. Flo. non debet suppleri maxime, vt inferius dicetur. Itẽ ibi, pauperes clericos. id est ecclesias, in quibus sunt pauperes clerici instituti, vel instituendi. ¶ Item ibi, autor. i. imperator. ¶ No. & primo ꝙ decanatus, Archidiaconatus, & pꝑpositura sunt dignitates, &
1 pñt dici et psonatus, vt hic patet. & sic facit iste tex. ꝙ † dignitas, & personatus sint idem. de quo per Ioan. An. post Arch. ſ. c. j. de consue. in vj. & per eũdem j. de præben. de multa. & ibi plene dixi. ¶ Item no. attendendam intẽtionem præscribentis. ad idem j. de pben. c. fi. ¶ Item not. ꝙ non est intentionis Papæ, ꝙ personæ pluribus beneficiis abundantes inquietent pauperes clericos, seu ecclesias, in quibus pauperes clerici sunt instituti, vel instituendi, etiam si tales velint inquietare per literas Apostolicas.
2 ¶ † Item no. ꝙ nõ valet impetratio facta ad beneficium, si taceatur dignitas impetrantis. ¶ Item si taceatur, quantumcunque modicum beneficium. vt j. e. si proponente. & de prębend. si motu proprio. lib. vj. ¶ Item no. ꝙ appellatione minorum beneficiorũ comprehẽdere beneficiũ simplex non sonans in nomẽ dignitatis. facit j. de preb. & in e. fi. ¶ Item no. ꝙ literę ad beneficia videntur ipso iure non valere, si sunt surreptitiæ. de quo j. eo. ad audiẽtiam, el ij. ¶ No. etiam, ꝙ ista verba nullas vires &c. videntur denotare nullitatẽ ipso iure, quod satis potest concedi: nisi ratio subiectæ materię aliud suaderet. facit quod dicetur
3 in d. c. ad audientiam. el ij. ¶ † In glo. j. in fi. Not. bene gl. quæ vult, ꝙ literæ impetratę pro alio ad beneficia valeãt, ẽt si fuerint impetratæ sine speciali mãdato: licet sit secus in literis ad lites. Et idem etiam voluit gl. in c. nonnulli. in gl. penul. j. e. ¶ In glo. ij. in fi. & dicit canõ, ꝙ melius est neutrũ iuuare, q̃ alterũ lędere. 14. q. 5. in c. deniq;. ¶ Extra glo. videtur, ꝙ istud qđ hic dicitur de minoribus beneficiis, multofortius habeat locum in maioribus: quia in illis maior est fraus. facit. j. de elec. c. 2. Ioan. And. post Inno. & alii Doc. stant contrario. Et ideo subaudi dictionẽ maxime ad literam: dum dicit de minoribus beneficiis.
4 ¶ † Sed do. Car. Flo. dicit, ꝙ istud est violare literam, quæ non sine ministerio videtur dixisse super minoribus beneficiis: & ideo dicit ꝙ intelligit tex. prout dixi in secundo summario, videlicet ꝙ si cõstitutus in dignitate ecclesiastica impetrat beneficiũ exiguum, tacito de dignitate nõ valent literæ: nec sufficit exprimat se habere aliud beneficium, nisi exprimat qualitatem, vt quia dicat ꝙ est in tali dignitate: & hoc operatur intentio Papæ ſm eũ, quia non pręsumitur scienter fuisse tale cõcessurus beneficiũ exiguũ, cum talia debeant relinqui clericis pauperibus, vt in litera dicitur. facit quod no. glo. in c. si pauper. in gl. j. de pręben. in vj. vbi dicit. ꝙ qñ mandatur prouideri pauperi clerico, literæ dicuntur esse de iustitia, vel quasi. Et ꝑ prædicta dicit hic esse casum singularem, in quo non sufficit, ꝙ impetrans exprimat se beneficium habere, nisi ẽt exprimat qualitatem: qđ tñ alias non requiritur, vt ex gl. singu. in cle. j. in glo. quæ incipit, si intelligas. de præben. ¶ Sed aduerte, quia do. Car. Flo. non vr̃ bene dixisse: nam videtur velle, ꝙ regulariter sufficiat habere mentionem, ꝙ ipse impetrãs habet aliud beneficium, licet non exprimat qualitatem: quod non est verum: quia non sufficit in genere facere mentionem, ꝙ ipse impetrans habet aliud beneficium: sed oportet ꝙ fiat specialis mẽtio de ipso beneficio, vt est tex. cum glo. in cle. ij. de offi. ord. & notauit Archi. in c. fi. de offic. lega. in vj. Non est tñ necesse, ꝙ fiat mentio an beneficiũ sit curatum, vel an illi sit ordo annexus. & sic loquitur gl. in d. cle. j. quia vult, ꝙ regulariter de tali qualitate, an videlicet sit beneficiũ curatum, vel ordo ei annexus, vel quanti redditus sit, non debet fieri mẽtio de iure cõi, quo ad beneficium, quod quis habet tempore impetrationis. & sic quantum ad tex. melior videtur esse
5 se intellectus Doc. ¶ † Vlterius tangit hic do. Ioan. And. quid si in literis ad beneficia, taceatur nobilitas vl' diuitiæ impetrantis, an vitietur rescriptũ. Hosti. tenuit ꝙ sic p c. significantibus. de offi. deleg. contrariũ tenet hic Io. An. quia hoc non reperitur iure cantũ. nec ob. c. significantibus. quia loquitur ĩ impetratione literarũ ad lites, vbi interdũ taciturnitas diuitiarum inducit surreptionẽ, vt ibi patet. dicit tñ do. An. de Bu. ꝙ dictum Host. posset saluari in casu c. si clericus. de pręben. in vj. qñ impetratio fit in forma pauperum: & exprimit se esse pauperem clericũ, cum sit diues. nam videtur ꝙ tũc vitietur rescriptũ per id quod habetur j. e. si proponente. ¶ Item tangit secundo, an taciturnitas decanatus, scilicet si forte qs impetret literas ad lites: forte super vsuris, an propter taciturnitatẽ prędictam literæ vitientur: tenet ꝙ non, post Goffre. quia
5 hoc non reperitur iure cautũ. ¶ † Item tangit tertio quid si habet quis dignitatem tempore datæ, non tempore pꝛæsentationis, an valebit impetratio. dicit ꝙ non, quia inspicitur tempus datæ, quo ad vitium surreptionis. j. eo. si eo tempore. lib. vj. quod intellige verum, si sciebat: secus si ignorabat. de rescriptis. gratia. in 6. ¶ Quid autem ecõtra si tẽpore datæ non habet dignitatem, sed postea: dic ꝙ si literę fuerunt ꝯcessæ in forma iustitiæ ſm formam c. cum secũdum. j. de præben. & c. si pauper clericus. e. tit. in vj. tunc literæ excluduntur per executionem dignitatis. Si vero fuerunt literę gratiæ: tunc recurrẽdum est ad clemen. gratiæ. hoc eod. titu. quasi beneficium, quod est adeptus post datam literarum, est incompassibile cum beneficio contento in literis: videtur renuntiatum literis, alias secus. & de materia in Specu. de rescrip. repræsentatione. §. ratione autem impetrantis. versicu. quid si impetrator. & duobus sequentibus. & per Host. in summa e. tit. §. quę obiici possunt. versi. 98.

SVMMARIVM.

1 *Restriptum secundum, si non facit mentionem de primo, praeualet primum.*
2 *Praesumptio, & probatio, quando aequaliter concludit ad duo, quorum alterum sufficit ad intentum: probatio dubia inter illa duo alterum certitudinaliter non concludens, non vitiat probationem.*
3 *Restriptum durat perpetuo, si non fuerit limitatum tempore.*
4 *Annale ad agendum, an sit perpetuum ad excipiendum.*
5 *Actio de dolo durat vsque ad biennium, sed exceptio de dolo est perpetua.*
6 *Excipi an possit antequam agatur.*

SI autem aliquis. Excipere pōt reus cōtra secundum rescriptū, quod de suo primo mētionem non facit: nisi dolo, vel negligentia illo nō fuerit vsus. h.d. Et tria facit, quia primo ponit factū, ꝙ secundo negligentia
non excusat: sed tertio excusat impotentia. partes patent
in litera. ¶ No. ꝙ interdū decretalis incipit ab aduersati-
ua: & simile habetur s̄. eo. cæterū. Nam hoc potest esse re
spectu antiquæ decisæ. posset etiā exponi autem pro cer-
te, per id quod no. gl. in l. eas causas. ff. de condi. & demō.
cum vna dictio posse exponi pro alia, quando expedit, vt
1 dixi in dicto c. cæterū. & in d. l. eas causas. ¶ †Item no. vbi
rescriptū s̄m non facit mētionem de primo, prǣualet pri-
mū: nisi dolus, vel negligentia posset imputari primo im
petranti, illo non vtenti. facit j. c. plerumque. ¶ Item not.
solum hic considerari impedimentum ad excusandū nō
vtentem: & sic videtur ꝙ non sit necessaria protestatio: &
hoc tenuit hic Egi. licet glo. notauerit contrarium in e. j.
s̄. eo. & de elec. cupientes. §. ꝙ si per viginti. lib. vj. & j̄. eod.
plerunque. ¶ Item not. casū, in quo dolus, & negligentia
2 æquiparantur. ¶ †Item no. ꝙ vbi prǣsumptio. & probatio
ǣqualiter concludit ad duo, quorū alterum sufficit ad in-
tentum: probatio dubia inter illa duo alterū certitudina
liter non concludens, non vitiat probationem facit j̄. de
foro cōpe. c. ex parte. l. & de dila. in c. literæ. & quod habe-
tur j. de in integ. resti. constitutus. & ff. de lib. & posthu. l.
Gallus. §. si eius. ¶ In gl. j. ibi, dolus præsumitur. conclu-
de ꝙ alternatiue loquendo verum est dicere, ꝙ per lapsū
anni præsumitur dolus, vel negligentia in non vtendo.
¶ Sed si quæritur de dolo, an præsumatur. dic ꝙ non præ-
sumetur etiam ex lapsu anni, nisi ex aliis indiciis probetˋ.
l. dolum. C. de dolo. Et indicia possunt colligi ex his, quǣ
habentur in simili per glo. in d. l. dolum. & l. Fulcinius. §.
quid si latitare. ff. ex quibus can. in pos. eatur. & per gl. &
Dy. in regula, pro possessore. de reg. iur. in vj. ¶ In ea. glo.
ibi, viuente mandatore: hoc dicit gl. quia expiraret māda
a tum [a] morte mandantis re integra: secus si non esset inte
gra, vt j. de offi. deleg. gratum. & c. relatum. Et no. bene, ꝙ
qn̄ s̄m rescriptum concurrit cum primo, tunc primū erit
temporale, quia limitatur a iure ipsius in dicto casu, si ꝑ
negligentiam quis non vtatur illo infra annum. Et sic nō
3 obstat etiam contrarium: nam ibi etiam dicitur, †ꝙ rescri
4 ptum durat perpetuo, nisi fuerit tempore limitatū. ¶ †In
glo. 2. ibi, pastoralis. in fine. licet varii varie loquantur, vt
hic tangit Io. And. tamen satis potest transire solutio gl.
Et aduerte, quia tangit hic Io. Cald. & do. Ant. de But. an
id, quod est annale ad agendū, sit perpetuum ad excipien
dum. de quo ēt terigit Cyn. in l. licet. C. de exceptio. Et ēt
do. Car. Flor. hic conclude ergo tu, ꝙ aut quæritur, an id
quod est annale ad agendum, sit perpetuū ad replicandū.
Et dic ꝙ non, quia actio & replicatio sunt eiusdem vitæ,
& naturæ: & quod replicatio tendat ad iuuamē actionis,
ideo si actio est temporalis replicatio etiam erit tempora
lis, per id quod legitur & notatur in l. quǣsitum. in fi. ff. de
peculio. & facit quod notauit Io. An. in c. a nobis. j. de ex-
cep. & quod habetur in l. si quando. C. de dila. Interdum
vero quæritur, an id quod est annale ad agendum, sit per-
petuū ad excipiendū? & tunc dic ꝙ aut exceptio com-
petit ex eo, quia competit actio. exemplū patet in c. 2. &
c. fi. j. de ordi. cog. & in l. Papinianus. §. si filius. ff. de inoffi.
testa. & in l. necnō. §. exēplo. ff. ex qui. causis maio. & tūc
exceptio durat solum eo tempore, quo durat actio, vt le-
gitur & notatur in iuribus prǣalleg. Aut exceptio cōpe-
tit ex eo, quia competit actio: ex eo, quia alias æquum est
exceptionem dari: & tūc exceptio competit perpetuo re
gulariter. l. pure. in fine. ff. de doli exceptione. nisi reperi-
retur tēpore limitata, per id quod hr̄ in l. si ex cautione.
l. in contractibus. C. de nō nume. pec. Et per prǣdicta pa-
5 tere pōt s̄m do. Car. Flo. ꝙ † licet actio de dolo sit tempo-
ralis, quia durat vsque ad bienniū. l. fi. C. de dolo. tū exce
ptio de dolo, quǣ non competat ex eo, quia cōpetat actio
de dolo: sed ex alia æquitate erit perpetua, per ea quæ ha
bētur in d. l. pure. in fin. & potest esse ratio diuersitatis se-
cundum eum, quia actio de dolo non simpliciter causatˋ
ab ǣquitate: sed etiā a rigore, vt videlicet puniatur dolo-
sus, ne consequatur commodū ex suo dolo, sed exceptio
doli surgit ab æquitate, vt cōseruetur indēnis ille, qui do
lum est passus. ¶ Et per prædicta etiam dicit posse inferri
ad intellectum decretalis, an hic exceptio competens ex
primo rescripto contra secundum solū competat ex eo,
quia ex primo competit actio, seu exercitiū agēdi. Ideo
tollitur eo tēpore, quo ipsa actio. & adducit simile de ap-
pellatione, quia dum pendet appellatio, parit exceptionē
contra executionem sententiæ, vel contra processum, si
iudex inferior procederet. j. de appella. si duobus. & eod.
tit. c. Romana. & c. non solum. lib. 6. & talis exceptio nō
durat, nisi donec durat tempus prosequendi appellatio-
nem: quia non competit talis exceptio, nisi ex ipsa appel
latione: & sic extincta facultate prosequendæ, extinguē-
tur etiam exceptio. facit j̄. de appel. sæpe. per Inno. ¶ Ad-
uerte etiam, quia licet etiam do. Car. Fl. dicat vt s̄. tetigi,
ꝙ ex rescripto competit actio. seu exercitium agendi, nō
est verum proprie loquendo, quia non datˋ actio nec exer
citium agendi: sed datur iurisdictio iudici delegato, corā
quo actio. quæ competebat ante rescriptū; potest intenta
ri & exerceri. Et ideo vt dicebat hic do. Ant. de Bu. ꝙ ter-
minus decretalis non proprie hic esset tractādus. An an-
nua ad agendum, sint perpetua ad excipiendum: in quo
tamen est dicendū, vt superius est dictum. ¶ Aduerte tn̄,
ꝙ potest per simile tractari: nam sicut qn̄ exceptio compe
tit ex eo, quia actio tollitur exceptio illo tēpore quo tol-
litur actio. ita hic, quia exceptio competit contra secūdū
rescriptum occasione primi rescripti. Ideo primum rescri
ptum tollitur lapsu anni: eadem ratione debet tolli exce
ptio cōpetens illius occasione. Tangit etiam hic do. Ant.
6 de But. an possit excipi anteq̄ agatur. glos. † hic videtˋ vel
le ꝙ non: ipse vero dicit, ꝙ quǣdā est exceptio improprie
dicta, & quæ habet quo ad quid naturam actionis, vt est
exceptio, quæ cōpetit volenti excipere contra electū pro
publico interesse. Nam illa competit, etiam si non fuerit
prouocatus ad iudicium: & licet non agatur per electū,
vt voluit Inn. in c. dilecti. in ver. referari. j. de elec. & facit
etiam quod notatur per eum, eo. ti. super eod. & j. de app.
super his. Quædam vero est exceptio proprie dicta. & in
illa procedit gl. fatetur tamen, ꝙ si pars timeret periculū,
ne forte periret probatio, super illa poterit implorare
officium iudicis, & petere per ipsum declarari exceptio-
nem sibi competere, & silentium imponi parti aduersæ,
vt voluit glo. valde notabilis in l. contendat. & ibi ꝑ Bar.
ff. de fideius. & in l. Aurelius. §. centum. ff. de liberatione
lega. & facit etiam quod notat ipse Bar. in l. si finita. §. ele
ganter. ff. de dam. infec. ¶ In ea. glo. in fi. potes conclude-
re, ꝙ aut interuenit impedimentum infra annum, & tūc
clarum, ꝙ non potest præueniri habens primas literas ꝑ
illū, qui impetrauit secūdas, vt hic in fi. Aut durauit im-
pedimentum, per annum, & vltra: & tunc s̄m glo. in c. 1j.

§. ct. d.

[a] Expiraret mandatum. Vide Bar. in l. beneficiū. ff. de constit. prin.

§.eod.ne lites sint immortales, poterit præueniri per ha-
bentem secundas. & plus videtur voluisse glos.ꝙ per la-
psum anni valeant secūdæ, & non primę licet secūdæ nō
faciant mentionem de primis. Sed certe contrariū vide-
tur, verius, quia decretalis plerunque. quæ loquitur de la-
psu anni, loquitur quando fuit negligentia infra annum,
vt ibi patet. & sic vbi non fuit in negligētia, erit secus: &
per cōsequens stabitur huic decretali, in vlti. respon. Pro
hoc quia euitāda est correctio. de electio. cum expediat.
in vj. satis tamen videtur, ꝙ quando longa mora interue-
nit in impedimento, siue sit iusta causa adeūdi superiorē,
vt prouideat, per l. vltimā. ff. de vaca. mu. Aut nō interue-
nit impedimentū, & sic est in negligentia: & tunc si est la-
psus annus, valent secūdæ: & sic post annum non erit lo-
cus pręuentioni, seu valebunt secundæ, vt in c. plerunq;.
& isto casu videtur fundata intentio allegantis negligen
tiam per lapsum anni, nisi ex aduerso probet impedimē-
tum per lapsum anni. Si vero nondum sit lapsus anni: tūc
si habens primas literas præuenit in præsentando & eui-
tando, illæ pręualebunt per c. vt debitus. j. de appell. secus
si habens literas præuenit: quia tunc præuenitur per tūc
tex. j. respon. iuncto d. c. vt debitus. quod videtur intelligē
dum, dummodo ipse secundus probet, ꝙ habens primas
literas fuerit in negligentia, vel dolo: non vtendo, q̃a hoc
casu non est fundata eius intētio de iure, ex quo non est
lapsus annus. Ideo si excipiatur, ꝙ primæ debent præuale
re, impetrans secundas ex diuerso potest replicare, ꝙ do-
lo vel negligentia vti postposuit: & hoc probet nō si cau-
sa suæ intentionis. & sic intelligatur text. iste. facit quod
habetur in l. ij. C. de prob. Et sm prædicta videtur intelli-
gendum pręalleg. c. vt debitus. j. de appel.

SVMMARIVM.

1 *Rescriptum, per quod eneruatur iurisdictio ordinaria, nō debet tolerari.*
2 *Literæ vitiantur, quando datur iudex, & quando omnia negotia vnius committuntur per rescriptum. & nu. 4.*
3 *Rescriptum ad lites non vitiatur ipso iure per surreptionem, sed cassatur per sententiam.*
5 *Mādatū generale datū procuratori, an intelligatur datū quo ad futura.*

AD hæc sumus. Non valet rescri
ptum, per quod
incerti iudices dantur, vel per quod futu
ra negotia committūtur. Et sunt duæ par
tes. secunda ibi, nos igitur. ¶ Nota primo
cautelam, quando quis recusat factū alte
rius, quod non vult confiteri, vt adiiciat, prout asseritur,
vel prout dicitur: & hoc bene practicant cauti procurato-
res. ¶ Item no. ꝙ vbi literę sunt inhonestę, vel irrationa-
les, vel contra iura, præsumentur falsæ, & non emanasse
1 de Cancellaria. ¶ † Item no. ꝙ rescriptū, per quod eneruа
tur iurisdictio ordinaria, non debet tolerari. facit quod hē
in c. peruenit. t t. q. j. & j. de ma. & obe. c. ꝑ tuas. & de offi.
le. c. ij. Et ex no. causam, quare literæ ad lites restringunē:
quia causa est ex eo, quia per illas detrahiē ordinariæ po-
2 testati. ¶ † Item nota duo vitia, quæ habent literas vitia-
re. Vnum est, quando datur iudex incertus. Aliud est, qñ
omnia negotia vnius cōmittuntur per rescriptum. & no.
ꝙ tunc videtur esse commissa etiam ad futura negotia, vt
videtur sensisse. Io. And. in summatio. de quo tangitur cū
glo. ¶ Item no. ꝙ non debet dari iudex, qui sit magis ami
cus vni parti, q̃ alteri: vel qui sit alteri suspectus. facit j. vt
lite non ꝯtesta. accedens. ij. & de off. del. suspicionis. ¶ Itē
no. ꝙ morbis, & sic infirmatibus debet celeriter adhiberi
medicina, & remediū. & hoc potes notare versus vulga-
3 tos, de quibus in gl. fi. ¶ † Vltimo no. sm do. Card. Flo. ex
litera ibi, decernens ꝙ rescriptū ad lites non vitiatur ipso
iure per surreptionem, sed cassatur per sentētiam. de quo
remittit ad c. ad audiētiam. j. eo. Sed certe hic nō proprie
loquitur, quando rescriptum est surreptitium: sed quādo
per eū datur iudex incertus, vel committuntur omnia ne
gotia. Et videtur dicere do. Ant. de But. hic in vlt. notabi-
li, ꝙ tunc literę sint ipso iure nullę. Et pro hoc facit, quia
litera dicit Decernas. i. Declares, nō dicit ꝙ illas cassaret.
¶ In glo. j. in fi. dic ꝙ nimia generalitas reprobatur in ap
pellatione, vt in c. ij. j. de appel. similiter in rescrip. vt hic.
¶ Item in libellis. j. de libelli obla. c. ij. fallit istud vltimū,
qñ non est quid imputandum parti, si non perit quid cer-
tum, vt contingit in iuribus hic in contrarium allega. Nā
in eis permittitur legatarium petere illā partem, quæ de-
betur ex legato, quando est incertum inquātum pars, de
bet detrahere propter falcidiam, vt ibi patet. ¶ In glos. ij.
ibi, & sic intelligit Vincen. & Lauren. intellige gl. bene,
quia forte Tancre. finaliter sic intellexit. tñ posuit etiam
opinio. Vincen. vt s. voluit gl. in prin. Et aduerte, licet gl.
videatur opprobare opinio. Lauren. tñ per, id qđ dicit in
ver. & commisso fuit. videtur etiam approbasse primam
opinionem, & sic vtraque opinio videtur posse procede-
re, prout etiam voluit hic do. Cardi. Flo. sed tunc fortiter
obstat, quod dixit glo. in versi. tamen vniuersitas, & quod
habetur in l. solet prætor. ff. de iurisd. om. iudi. & in l. j. §. j.
4 ff. quis, & a quo appella. Potes dicere. ꝙ † aut dantur iudi
ces incerti: & tunc non valet rescriptū, vt hic sm intelle-
ctum: aut dantur certi, & tunc aut dantur ad vniuersitatē
causarum certi loci vel personarum certi loci: & tunc va-
let, dicta l. solet. & d. l. j. §. j. alleg. in glo. & j. de offi. leg. c. ij.
in vj. aut alias fit cōmissio omnium negotiorum vnius. &
tunc aut fit commissio omniū negotiorū pręsentium &
& futurorum, aut præsentiū tm, aut simpliciter fit omniū
negotiorū. Primo casu non valet, vt hic sm primam lect.
& etiam expresse voluit hic Hostien. ¶ Secūdo casu vale
bit rescriptū sm Host. sed contrarium censet gl. in j. lect.
& etiam in ij. in versi. & commisso. & istud videtur verius
ꝑ hunc tex. non obstat c. dispendia. j. eod. in vj. per quod
mouebatur Hosti. quia loquitur quando quis vult spe-
cifice plures actiones contra aliquem intentare. Nam
tunc debet super omnibus illis eundem iudicem impe-
trare: vt ibi dicitur. hic vero loquitur, quando simplici-
ter impetrat iudicem super omnibus suis negotiis, quod
non videtur cōmissum: cū talis forma videatur a iure re-
ꝓbari, vt hic patet. ¶ Tertio casu videtur ꝙ literæ non va
leant, quia si intelligatur ꝙ ēt comprehēdant futura: huc
clarum per dicta in primo casu. Si vero intelligantur cō
prehendere præsentia tm: tūc idem, quod in secundo ca-
su. Io. tñ And. videtur velle summando: & ēt Host. referē-
do dictū suum, quod ponit hic Io. And. super hac gl. circa
princi. ad tex. ꝙ comprehendat etiam futura. Sed certe si
teneremus opi. Host. ꝙ posset fieri cōmissio super omni-
bus pręsentibus, videretur esse dicendum, ꝙ in dubio de-
beat intelligi de ꝑsentibus, vt res potius valeat, q̃ pereat:
arg. j. de verb. sign. Abbate. & ff. de rebus dubiis. quoties.
5 † An autē generale mandatum datum procuratori, intel
ligatur etiam datum quo ad futura, tangit gl. in l. omniū.
ff. de procur. & Bat. in l. dāni. §. si is qui vicinas. ff. de dam.
infecto. Et prædicta intellige vera, nisi literæ fuissent im-
petratę ex certa scientia Papæ, vel in forma priuilegii, vel
gratiæ: quia tunc valerent, licet essent super omnibus ne
gotiis vnius per id, quod habetur in c. j. versi. & idipsum.
coniuncta glo. j. de priui. in vj. non tñ comprehenderētur
tunc futura sm Comp. nisi aliud exprimeretur per c. fi. j.
eo. sed forte posset dici illud verum, qñ literæ impetranē
ad agendum: sed vbi ad defendendi vř ꝙ comprehende-
rent futura, licet nō exprimatur: quia fauorabiliores sūt,
vt vř voluisse Io. An. post Hosti. super gl. dicti c. Et prædi-
cta puto vera, licet d. Ant. de Bu. aliter hic vř loqui, & vi-
deatur facere dřiam, an ꝯmittantur omnia negotia vnius
vel plurium: quia non video bonam rōnem diuersitatis,
nisi forte intellexerit, qñ fit ꝯmissio vniuersitatis causarū
personarū certi loci. vř ēt tenere opi. Host. in scđo casu ꝑ
c. dispendia. Sed ad illud pōt responderi, vt superius dixi.

SVMMARIVM.

1 *Peccatum quandoque sumitur pro vitio.*
2 *Falsa latinitas in literis Papæ reprobatur.*

AD audientiam. Falsa, seu mala latinitas vitiat rescriptũ Papæ. h.d. Et primo ponit dubitationẽ. scd'o diffinitionẽ. scd'a ibi,
1 quibus. ¶ † No. q istud nomen peccatũ interdũ sumitur pro vitio vel defectu: licet alias cõsueuerit importare, qñ quis peccet in deum. de quo j.de reg.iur.in 6.¶ Itẽ no.q non valent literæ Papæ, si contineant manifestum defectum in cõstructione Grãmaticali. A cõtrario vero secus, si vitium esset dubitabile: quia tunc fiat interpretatio, pro rescripto. j.de fide in
2 stru.ex parte.& c.inter dilectos. ¶ † Item no. q reprobetur mala latinitas in literis Papę: sic etiam reprobatur episcopus, qui non audiuit donatum. j. de æta. & quali. c. fi. ¶ In gl.j.ibi, sed verius videtur.& sic vult glo.q contraria loquuntur in aliis instrumentis, q̃ in priuilegiis, & literis Romanæ curiæ. Nam in illis est speciale, qđ vitiatur propter malã latinitatem: de qua admittitur probatio de voluntate Papæ: quia est p̃sumptio iuris & de iure, cõ quã nõ admittitur probatio, q nõ emanauerint de cancellaria. facit qđ hr̃ j.de spon.is qui.& in l.fi. C. arbi. tu. & est ratio specialitatis, q̃a literę Papæ habent transire p multas manus: quia per 6.vel 7.manus, vt hic declarat Io.An. super glo. Et sic non est verisimile, q saltem aliquis prędictorũ non perpẽdisset de mala latinitate. Et per hoc dicebatur hic d.Ant.de Bu.q forte secus est in literis Papæ, quę trãseunt per cameram: quia scđm eũ vr̃ q cum illę non transeant per tot manus, sicut illæ, quæ transeunt per cancellariam, vr̃ q valeant si constat illas de curia emanasse: sed tutius puto idem dicendum etiam in illis per istum text. qui loquitur indistincte. Et quia verisimile est q etiã sint periti illi, qui deputantur super factis cameræ: & ideo nõ videtur in dubio recedẽdũ ab hac litera, arg.c. quia circa. infra.de priuileg.¶ In ead.glo.§.j.solue, q ibi loquitur in aliis literis, seu instrumentis, in quibus statur veritati, vt ibi dicitur in ea.glo.in fine. Nec ob.c.si nõ sanctificatur. quia non loquitur in literis Papæ, sed in sacramentis. in quibus vt ibi dicitur, nõ est conueniens, q verba cœlestis ministerũ subiiciantur regulis Donati. Nõ obstat etiam lex, qui habebat. quia loquitur in testamentis.

SVMMARIVM.

1 *Agere an possit maior prælatus pro ecclesia sibi subiecta.*
2 *Appellatus potest appellationem prosequi, licet appellans non prosequatur.*
3 *Positio, uel articulus potest formari sub alternatione, siue disiunctiue, uel alternatiue.*
4 *Literæ, in quibus non fit mentio de appellatione, non valent. & nu. 12.*
5 *Tempus appellationis prosequendæ currit a tempore appellationis interpositæ.*
6 *Appellans, qui non prosequitur appellationem, debet in expensis condemnari.*
7 *Narratio proprietatis non uitiat libellum.*
8 *Appellante per renuntiationem tacitam, uel expressam exclusa potest appellatus prosequi appellationem.*
9 *Attentata an confirmentur per desertionem appellationis. & nu. 16.*
10 *Appellatus, qui dicit non fuisse appellatum, an audiatur, si uult appellationem prosequi.*
11 *Remedium extraordinarium officii iudicis, debet cessare per ordinariũ remedium per interdictum recuperandæ.*
12 *Appellans et appellatus in impetratione rescripti, debent facere mentionem de appellatione. & n. 4.*
13 *Appellans, an possit renuntiare appellationi inuito appellato.*
14 *Appellationem prosequi, an possit appellatus ante tempus statutum.*
15 *Post sententiam diffinitiuam, an prosequi possit ad condemnationem expensarum. & nu. 6.*
16 *Condẽnatio expensarũ, an possit fieri post sentẽtiam, uel in media litis.*

EX parte. Non potest cõtra scm̃ rescriptum opponi taciturnitas primi, qđ impetrauit appellãs de sua appellatione mentione nõ facta. h. d. scm̃ Io. An. Vel sic scm̃ do. Anto. de Bu. valet scm̃ rescriptum contra primum ab appellante impetratum, in qua non appellationem tacuit, vel in quo vel postposuit lapsũ anni, vel cuius vires sunt finitę ex desertione instantiæ, vel ex tacita renuntiatione. h. đ. secundũ eum. vel aliter scm̃ do. Cat. Flo. Contra rescriptum impetratum ab appellante super appellatione, non potest opponi taciturnitas primi, quod impetrauit appellans, qui suæ appellationi non detulit. h.d. scđm eum. & tres sunt partes scđm Io. An. Nam in prima tangit quęstionem, appellationem, & impetrationem. In secunda vnius partis persecutionem, & alterius negligentiam. In tertia ponit finalem determinationem. Secũda ibi, cumq;. Tertia ibi, ideo. Sed do. Cat. Flo. diuidebat in duas principales partes, quia primo ponitur factum: secundo decisio. secunda ibi, ideoq;. Et primã & etiã scđam subdiuidebat: sed nõ est necesse instare. ¶ In tex. ibi, quã spoliationẽ, scm̃ vnũ intellectũ: vel appellationẽ scm̃ aliũ. ¶ Itẽ ibi videbatur hic dr̃e iungi ver. cũ bienniũ. q̃ est j. ¶ Itẽ ibi si ita esset. s. q appellationẽ nõ fuerit prosecutus, vel qđ post appellationẽ ppriã ad spoliationẽ pcessit. & hæc scđa expõ melior scm̃ Inn. & bene scm̃ d. Car. Fl. q̃a alius mandasset idẽ bis probari: si teneremus primã expositionem cũ infra mãdat inquiri, an nõ fuerit ipse prosecutus appellationẽ: & iõ melior est scđa expositio. ¶ No. primo q rector, vel prælatus ecclesię interdũ appellaẽ persona ecclesię scm̃ vulgare lo-
1 ci: & ita ɔtingit ĩ Anglia. ¶ † Itẽ no. q superior p̃latus põt agere, si inferior sibi subiectus spolietur. & de hoc an maior p̃latus agere possit pro ecclesia sibi subiecta, remittit Abbas ad c. audiris. j. de p̃scrip. vbi de hoc in gl. ij. Sed melius hr̃ p Inn. in c. cũ deputati. j. de iudi. & j. de testit. spol. olim cã. & j. de religi. d. c. cũ venerabilis. & aliqđ j. de ma. & ob. inter quatuor. & tãgiẽ et per gl. & doc. in cle. j. de rescriptis. posset tñ dici, vt hic tangit Gofr. q illa ecclesia de Tarento possidebat capellã, de qua in litera per eius capellanũ, q̃ eius noie põssidebat. j. de testi. spo. cũ venissent. & nõ possidebat ipse capellanus capellã, licet illũ detineret: & iõ nõ agit ipse capellanus, sicut nec agit colonus possessorio recuperãdæ, licet deiiciaẽ: q̃a ñ possidet sibi, sđ dño. l. j. C. cõia de vsuca. & l. j. §. deiicit. & l. vltima. ff. de vi & vi
2 arma. & l. si duo. §. inquilinus. ff. vti possid. ¶ † Itẽ no. q licet appellãs nõ prosequaẽ appellationẽ: tñ appellatus põt illã psequi, & sup illã impetrare: de quo j. de appel. oblatæ. & c. ex rõne. & C. de tẽpo. appella. auth. itẽ si appellatione. ¶ Et no. bene, q impetrando sup appellatione dĩ prosequi appellationẽ. & sic facit scm̃ d. An. de Bu. q eo ipso qđ quis p̃sentet processum iudici appellationis, dicaẽ cępisse pcedere, seu psequi: qđ est notandũ pp statuta, q̃ exigũt quoq; psecutionẽ fieri infra certũ tẽpus. facit qđ hr̃ j. c. dilectus filius. ¶ Itẽ no. q valet scm̃ rescriptũ, si primũ põt per exceptionẽ repelli: & si impetrans in scđo de primo non faciet mẽtionẽ. de quo et notaẽ p gl. j. eo. ex tenore. & j. de ɔces.
3 p̃ben. cũ nostris. & facit de reg. iur. nõ præster. li. vj. ¶ † Itẽ no. ex litera ibi, dolo vel negligentia. arg. q positio, uel articulus põt formari sub alternatione, seu disiũctione, siue alternatiue. ad idẽ j. de restit. in integ. ɔstitutus. & facit qđ hr̃ j. de præscri. auditis. qđ est verũ scđm Inn. qñ fit ex aliquo facto, ubi est probabilis ignorantia. l. 2. ff. de iur. & fac. ign. & l. fi. ff. p suo. & j. c. ab excõicato. cũ ibi notatis. ¶ Itẽ no. q qñ vtraq; pars alternatiue concludit ad intentũ articulantis, vel ponẽtis: tũc admittiẽ articulus alternatiuus, vel positio alternatiua. facit in l. qđ si dubiter. ff. de acqui r. hęre. & l. Gallus. §. si eius. ff. de libe. & posth. ¶ Itẽ no. q vbi quis non vtiẽ rescripto ex dolo vel negligentia, perdit effectum vel cõmodũ rescripti: de quo s. e. & j. eo. plerũque.

¶ † Item no

4 ¶ †Itẽ no.ꝙ vbi in literis non fit mentio de appellatione,
non valent: de quo ẽt tangit hic gl. & j.de appel. oblatæ.
& procedit hoc ſiue ab appellante, ſiue ab appellato fiat
impetratio, vt voluit hic gloſſ.& etiam Inno.in c.dilecti.
j. de ma. & obe. & facit etiam quod ipſe notat in c. dile-
cto.j.de his, quæ fi.a ma. par. ca.licet ipſe Inno. aliter di-
xerit in c.ij.ſ.e.vbi voluit, ꝙ valeat impetratio, ſi fiat ꝑ ap
pellatum, non facta mẽtione de appellatione: ſed cõiter
5 illud nõ tenetur, vt ibi ẽt dixi. ¶ † Item no. ꝙ tempus ap
pellationis proſequẽdę currit a tempore appellationis in
terpoſitæ, de quo dic vt hr̃ in cle.ſicut appellationẽ. cum
ibi notatis per gl.de ap. ¶ Itẽ no.ꝙ attẽtata per appellãtẽ
poſt appellationẽ ꝑ eũ interpoſitã veniũt retractanda.fa-
6 cit j.de ap.in c.an ſit. ¶ † Item no.ꝙ appellans, qui non
eſt proſecutus appellationem, debet in expenſis ꝯdẽna-
ri.Intellige taxatione & iuramento præmiſſis. j. de do. &
contu.ſinẽ litibus.cũ ibi notatis. ¶ Item no.ex ordine li
teræ.circa fi.ꝙ poſt diffinitiuã ſentẽtiã vr̃ poſſe agi ad cõ-
demnationẽ expenſarũ: de quo j.tangetur. ¶ Itẽ no. ꝙ li-
cet prælatus agat in cã eccleſiæ, tñ tráſformari põt ſentẽ-
tia in perſonã eccleſię.facit qđ notatur in c.querelã.ꝑ gl.
& doct.j.de elec. ¶ Item potes notare ex hoc capitulo, ꝙ
7 † narratio proprietatis non vitiat libellum in poſſeſſo-
rio, vt colligi poſſit hic, circa princ.& ratio eſt.quia atten
di debet in libello mediũ concludendi potius quam me-
diũ narrandi.facit quod habetur j. de ſo. compe.ex parte
b.& de probat. licet cauſam. ¶ Item not.ꝙ appellatione
matricis eccleſiæ cõprehẽditur etiã eccleſia inferior a ca-
thedrali, quę hẽt.aliam ſubſe. facit j.de præſcrip.ex tranſ-
miſſa. In dubio tamẽ appellatione matricis eccleſię vr̃ cõ
prehendi cahedralis.j.de verbo.ſigni.in c.venerabili.ſm
8 Egi. ¶ † Item no. ꝙ excluſo appellante per renuntiatio-
nem tacitã, vel expreſſam, appellatus poteſt proſequi ap-
pellationem, vt hic ſatis probatur: nam appellans hic
per atentata, per appellationem videbatur renuntiare
appellationi.j. de appella.an ſit. Et tamen appellatus po-
teſt proſequi: & ſic intelligitur renũtiaſſe quo ad ſuũ præ
iudicium, non quo ad iudicium appellati. Et ſic videtur
intelligendũ quod legit̃, & notatur in c.interpoſita.j.de
appel.de hoc tamẽ, an poſſit appellans renuntiare appel-
lationi, no.in d.c.interpoſita.& j. de elec. quamuis. li. vj.
vbi gl. ¶ Itẽ no.ꝙ videtur ſufficere ꝓponere factum iudi-
ci, ex quo colligit̃ exceptio: licet formaliter exceptio nõ
opponatur, vt hic vr̃ in tex.in ver. cũque.de quo per Bar.
in l.j.ff.de exceptio. ¶ Itẽ no. hic quatuor cauſas, ꝑ quas
literæ impetratæ ꝑ Odoardũ, de quo in litera nõ valebãt.
Prima, quia renũtiatũ erat appellationi tacitę. Secunda,
quia literæ fuerunt occultatę & ſuppreſſæ a ter citato.do.
tamẽ Ant.de Bu.hic dicit ꝙ hæc cauſa non videtur ſuffi-
ciens, niſi fuiſſet ſtatutus terminus ad literas producen-
das, & non produxiſſet. Tertia cauſa fuit, quia non erat
vſus literis impetratis dolo, vel negligentia. Quarta fuit,
quia non fuit facta mentio de appellatione per ipſum ap
pellantem. Quinta põt addi ſm eum, quandoq; ſunt impe
tratę iã lapſo termino appellationis ꝓſequendę, & ſic ap
pellatione deſerta. ¶ Aduerte tamen, quia circa ſecun-
dam cauſam Hoſtien. videtur aliter hic ſentire: nam in-
quantum litera dicit, quòd ſuppreſſit vſque ad tertiam ci-
tationem ſubaudit maxime: quia a idem ſi vſque ad pri-
mam ſecundum eum, argu. l. ſi quis ex aliena.& l.ſi quis
poſtea.ff.de iudi.quaſi velit, ꝙ ſatis ſit ꝙ fuerit contumax
in non comparendo, & in allegando in prima citatione,
argum.legum prędictarum. & dicebat ẽt Hoſtien. ꝙ iſte
non potuit ignorãtia allegare in facto proprio, ex quo li-
teras habebat.j.e.ab excommunicato.& ideo non pręſu-
mitur hoc tacuiſſe, niſi in grauamẽ patris. facit j.de frigi.
c.j.Et ſic doloſæ.nam dolus p̃ſumitur ex perſpicuis indi-
ciis.C.de dolo, in l.dolũ.& j.de dolo.c.a.in. vj.& cum di-
cto Hoſti.tranſit hic Io.An.licet do. Anto. de But. de illa
nõ facit mentionem. & ſic videtur tutius eſſe dictum Ho
9 ſtien. ¶ † Item no. ꝙ deſertio appellationis, ſiue tacita re
nũtiatio, vel etiam lapſus fatalium non confirmat atten-
a tata ad pręiudiciũ appellati, [a] ſi velit proſequi retractionẽ
eorũ, vt hic patet. & per hoc limitari põt quod habetur
in l.ſi ex cauſa.C.de appella.& in c.non ſolum.de appel.
in vj. in quibus videtur ꝙ per deſertionem appellationis
confirmentur attentata: quia illud procedit, quando ſi cõ
firmarentur attentata, tenderet ad fauorem appellati: ſe-
cus quando tenderet ad pręiudicium eius, vt hic patet in
gl.j.ibi, habita fuit. Intellige ibi ab ordinario. vt ſenſit gl.
ſequens, & vult gl.ꝙ fuit diffinitiua, vt patet ex diuerſita
te lecturarum ſequẽtiũ. & iſta lectu.bona eſt in ſe, & ſm
illam ceſſat vnũ cõtrariũ: ſi dicatur ꝙ nõ debuit Papa hic
mandare fieri reuocationem attentatorum antequã con
ſtaret de veritate iuſtitiæ appellationis, per id quod habe
tur in c.non ſolum.j.de appella.in vj.Nam contrariũ pro
cedit, quando appellatur ab interlocutoria, vel grauami-
ne: ſecus ſi a diffinitiua, vt patet ex tex. dicti c. nõ ſolum.
ſed tenendo alteram lectu. de duabus ſequentibus in gl.
bene obſtat contrariũ.ſed ſolue ꝙ ꝯrium procedit, qñ ali
quid eſſet attentatum per aliũ q̃ ꝑ appellantẽ: ſecus quã-
do per ipſum appellantem, vt dictũ fuit: quia tũc nõ opor
tet aliter verificare illam appellationem, cum nec illam
poſſet impugnare ipſe appellans. quia allegaretur turpi-
tudo, ꝑ ea quæ notã.j. de conceſ.pręben. tũ ſuper.& hoc
intellige ſm do. Car. Flo.ſi appellatus conſenſit appella-
tioni, alias ſecus per regu.ex eo.j.de regu.iuris.in vj. & ꝑ
id, quod not.in Specu.de appella.§. nũc breuiter. circa fi.
10 verſi.ſed pone appellatus. vbi dicit obtentũ fuiſſe, ꝙ † ap
pellatus qui negauit appellatum fuiſſe & nõ auditur pro
ſequens appellationem, qđ eſt notandum. facit quod no-
tatur j. de appella. Nicolao militi. & per hoc dicit d. Car.
Floren.ꝙ litera hic ponderauit, ꝙ appellatus fuerat proſe
cutus appellationẽ, & ſic illam approbauerat: & per hoc
dat cautelam, ꝙ appellatus quando petit reuocari atten-
tata per appellantẽ, vt approbet appellationẽ quatenus ꝓ
ipſo faciat. Et hęc ꝓcedũt ſm eũ, qñ appellãs nõ ꝓſequi-
tur: ſed eo ꝓſequẽte, ẽt ſi appellatus nõ approbat appella
tionem, tñ poteſt ſe defendere, & iura ſua allegare. facit
quod legitur & notatur infra.de iureiuran. mulieri. & j.
de cẽſi.cum olim.ſatis tamẽ vr̃ poſſe dici, ꝙ ẽt ſi a princi-
pio appellatus nunq̃ conſenſit appellationi, ex quo tamẽ
appellans non detulit ſuæ appellationi ſpoliando aduer-
ſariũ, poſſet ipſe appellatus petere attẽtata ſi voluerit. Nã
per hoc ſatis videbitur ſi hoc petat corã iudice appellatio
nis, & videbitur recedere a prima cõtradictione: quod vi-
debitur fieri poſſe ꝑ ea, q̃ notauit in ſimili Bar.in l.poſt le
gatum.ff. de his quibus, vt indignis. tamen tutius eſt ſer-
uare cautelam do.Cardi.Flo.in glo. proſecutus.ibi, ſuper
reſtitutione eccleſiæ.intellige fienda per interdictũ, vnde
vi, vt voluit gl.j.antepe.& ſm hoc nõ impetrauit Stepha-
nus ſuꝑ appel.ſed ſuꝑ interdicto vnde vi. & iſte eſt vnus
intellectus in Decre.quem gl.poſuit propter contrarium
poſitum in dicta glo.antepenul.ſ.quia non videtur ꝙ po-
tuerit proſequi appellationẽ iſte Stephanus, ex quo Odo
ardus renuntiauerat illi tacite, non referendo ei, vt dicit
glo.ij. & ex quo erat deſerta per lapſum biennii.& ſic vi-
debat̃ nõ poſſe fieri ꝓſecutionẽ ſuꝑ illa, per clemen.ſi ap
pellationẽ.de appel.ſed certe iſta lectu.non vr̃ conforma
ri literæ, dũ dicit, quam cũ eſſet, &c.nam ſm iſtã lectu.de
beret intelligi, quã.ſ.ſpoliationẽ: qđ non vr̃ eſſe de men-
te literę, q̃ potius videtur intellexiſſe, quã.ſ.appellationẽ.
de qua ſ.proxime fecerat mentionem. Ideo ſecũdus intel
lectus fuit Inno. ꝙ Stephanus impetrauerit literas ſuper
reſtitutione fienda officio iudicis per viam attentati pen
dente appellatione: ſed iſti intellectui obſtat cõtrarium,
11 de quo ſ.ſed ſolue vt infra.dicetur. ¶ † Item obſtat ꝙ re-
mediũ extraordinariũ officii iudicis debet ceſſare pendi

a Renũtiatio appell. tacita deſertio appellatiõis, uel lapſus fatalium nõ cõfirmat attẽtata ad pręiudiciũ appellati. Vide hic per do.Fely. in ij.col. uerſ. clemẽtina, ſi appellationem.

nariū remediū, ꝑ interdictū recuperandę.l.in causis.el ij. ff.de minoribus.¶ Sed solue,ꝙ illud verum fit,nisi extraordinarium pinguius subueniat, vt ibi notatur, & in l.fi. C.si aduer.rem iudi.& plene ꝑ Dy. & Bar. in l.ꝓuinciali. ff.de ope.no.nun. Et facit qđ not.Inno.j.de ꝓscri.ex transmissa.sed hic via attentati pinguius & plenius subuenit, quia in ea nō est necesse ꝓbare spoliationem, sed sufficit ꝓbare fuisse penes appellatum tpe appellationis, & modo esse penes appellantem. Item in hac via non requiritur libelli oblatio, nec cōtestatio:secus in interdicto.j.de offi.lega. in c.consultationibus.& notaē ꝑ Bar. in l. naturali.§.nihil cōmune.ff.de acqu. pos. facit etiam quod no. Inn.& Ioan.An.in c.bone.j.de appell.& de ma. & obedi. dilecti.Item summarie ꝓceditur in vim attentati,non sic in interdicto.facit qđ notatur in cle.ij.vt lite penden. vel secundo pōt dici,ꝙ remediū extraordinariū pōt cōcurrere cū ordinario,qñ est de iure cōi,& venit ad adiuuandū ius cōmune:secus qñ est ꝯ ius cōe,quia tūc non cōcurrit nisi plenius ꝓuideat,vt est glo.valde no.in l.j.§.ꝑ hanc.ff. de rei ven.& no.bene ex tex.vt tetigi ēt in notabilibus,ꝙ ille dr̄ ꝓsequi appellationem, qui literas impetrat sup

12 illam,& ad hoc quandoq; allegatur decretalis.¶ † In gl. nulla mentio.in fi.No.bene ex gl.ꝙ uedum appellās, sed ēt appellatus dēt facere mentionē de appellatione in impetratione:de quo dixi in notabilibus.¶ In glo. antepe. fi.sed certe ista vltima ratio gl.non vr̄ bona,quia concluderet indifferenter,ꝙ appellatus posset semꝑ ēt post bienniū ꝓsequi appellationē:qđ non est verū, vt patet in cle. si appellationē.de appel.¶ Item aduerte, quia gl. hic fuit ꝓsecuta intellectum,ꝙ Stephanus impetrauit sup interdicto vnde vi,& nō sup appellatione;sed certe iste intellectus,vt dixi sup glo.in ver.ꝓsecutus.videtur esse ꝯ mentē literæ,quæ vr̄ velle,qđ impetrauerit sup appellatione. & tenendo hunc intellectū,tūc remaner difficultas ꝯrii formati in glo.nam videtur ꝙ non potuerit appellatus ꝓseq appellationē,ex quo erat deserta, tunc ꝑ tacitam renūtiationē appellantis in nō deferendo suæ appellationi, tum ēt ꝑ lapsum fatalium datorū ad ꝓsequendā appellationē. de qbus j.de ap.ex ratione.& in aut.ei qui.C. de tempo. appell.dicūt qdam ꝙ hic impetratio fuit facta infra annū ꝑ ipsum impetratū:& ideo potuit ēt post bieniū ꝓsequi ꝑ impedimentū,sicut ēt posset ipse appellās si fuisset impeditus.Sed certe hæc opinio non vr̄ ꝓcedere, quia post bienniū nō potest appellās ꝓsequi appellationē,nisi mediante beneficio restitutionis in integrū. vt no.j.de ap.ex ratione.&.C.de tempo.appel.in Aut.ei qui.vnde alii dixerūt ꝙ sufficit literas impetratas fuisse infra annū,vt appellatus possit ꝓsequi ēt vltra bienniū. Sed certe ista opi. est ꝯ dicta cle.si appellationē. de ap. q̄ indistincte ꝓhibet ēt appellato a ꝓsecutione appellationis post lapsum fataliū.do.Car.Fl. hic dicit, ꝙ si est dubiū de desertione rōne dubij,ꝑt iudex appłonis cognoscere ēt post bieniū: & ita intelligaē hic,secus si fuisset notoriū appłonē fore desertā.ita loquaē dicta cle.facit qđ notaē in simili,j. eo sup literis. vbi qñ est dubiū de iurisdictione iudex pōt cognoscere rōne dubij:secus si esset notoriū,cū nō hēret iurisdictionē.facit qđ notaē j.de ap.Romana.li.vj.& qđ no.Inn. j.de verb.sig.in c.ex parte.¶ Sed aduerte, qa pt dici ꝙ illa cle.nihil hēt cōe cū ista decretali: quia ibi ꝓhibet ꝓsecutionē sup eo,sup quo appellatū: sed nō ꝓhibet quin possit ꝓnuntiari ad instātiā appellati appellationē esse desertā,& reuocare attētata,vr̄ ēt cōdēnare appellātē in expēsis:iō recurrendū est ad istū tex. & istud satis vr̄ fuisse de mēte do.de Rota in sua cōcl. 97. Et ꝑ hoc videreē ꝙ licet notoriū esset lapsum esse bieniū, & ꝯsequenter appłonē desertā : tñ si appellatus ad cautelā vult petere ꝓnuntiari appellationē desertā,& reuocari attētata, vel ēt primū solū,ꝙ possit ꝑ hunc tex.vr̄ ēt ꝑ pdicta,ꝙ possit ipetrari sup atticulo desertionis ēt post bieniū,licet d. Ant.de But.aliter videaē hic sensisse, & videaē voluisse, ꝙ sit expediens impetrationē fieri infra annum,ad hoc vt possit postea ēt post bienniū sup ipsa desertione ꝓcedi: sed verius vr̄ esse

13 id qđ s.dixi ¶ † Et attende ēt,qa Inno.hic dicit, ꝙ nō vr̄ appellātē posse renūtiare appłoni inuito appellato,si appellatus ꝯsentit, vel si res non sit integra , vt quia interesset ipsius appellati nō renūtiari,vt hic:qa intererat appellari non posse reuocare appłonē ad eius ꝑiudiciū,vt sic posset hēre viā attentati,ꝙ fauorabilior est q̄ via ordinaria interdicti,vt superius est dictū. Et de hoc an & qñ appellās possit renūtiare appellationi,notaē in c. quis.j.de elec. in vj. & j.de ap.interposita.& l.si qs libellos.per legistas. ¶ Itē aduerte,qa dicit hic do.Car.Fl.ꝙ si appellatus vult ꝓseq appellationē post lapsum fataliū petēdo ꝓnūtiari appellationē esse desertā, & ēt ꝙ appellās ꝯdenetur in expēsis: hoc potest facere, si tpe quo incipit sic ꝓseq erat dubiū de desertione:secus si fuisset certū & liquidū appłonē eē desertā anteq̄ appellatus inciperet ꝓsequi : quia tunc,cū esset finita istātia appellationis cessaret officiū iudicis illi deseruiēs.facit qđ hr̄ in l.4.C.depositi.& in l.terminato.C.de fructibus & lit.expē.& in c.ij.j.de offi.iudi.lō nō posset tunc appellatus ꝓsequi implorādo officiū iudicis sub desertione, per ea quæ hñr in cle.si ꝑ appellationem. de ap.quæ dēt intelligi fm prædicta.fm cū fateē tñ , ꝙ bñ posset agi via ordinaria de nullitate attētatorū pēdēte appellatione ēt finita appellatione. ꝑ id qđ hr̄ in c. licet de sen.excō.in vj.vbi fsris hoc vr̄ expssum. An rñ ꝓcedat dt dñ do.Car.Flo.inq̄ru vult ꝙ si liquido ꝯstaret instāriā appellationis eē desertā,nō possit implorari officiū iudicis, vt ꝓnuntiet illā esse desertā.dixi superius,quia in hoc nō vr̄ bene dicere ꝑ istū tex.q loquiē indistincte,& ꝑ id , qđ no.do.de Rota in ꝯclu.pal.& idē ēt vr̄ voluisse Bart. in l. eos.C.de app. vbi ꝯcludit ꝙ licet deserta appellatione ꝑ lapsum fataliū nō possit ꝓnūtiari sup cā principali. & sic intelligi gl.ibi posita tñ bene poterit iudex appellationis pronūtiare appellationē desertā ꝑ tex.i l.si præses.C. quo & qñ iudex.lac.tñ But.in d.l.eos. vr̄ tenere idē qđ hic tener do.Card.Flo.videlicet ꝙ si erit dubium an appellatio sit deserta, licet nō possit pronūtiare sup cā principali: tñ poterit ꝓnuntiare sup dubio desertionis rōne dubitationis,argu.l.si quis ex aliena.ff.de iudi.& eius , qđ notaē j. e.sup literis.vbi super dubio surreptionis rescripti iudex pōt cognoscere & ꝓnuntiare.Sed certe vt ꝑdixi,vr̄ ꝙ ēt si ꝯstet appellationē desertā,nihilominus possit pars appellata implorare officiū iudicis,vt ꝓnūtiet appellationē desertā:qa quo ad hoc non vr̄ extinctū iudicis officiū, ꝑ ea quæ hñr i d.l.si pses.& voluit Bar.in dicta l.eos. Imo plus videreē,ꝙ si esset dubiū an sit deserta, & iudex pronuntiaret illā non esse desertā, & nō appellaret a tali snia, ꝙ posset tunc ꝓcedi ēt in cā principali:qa talis snia faceret ꝑiudiciū partibus,ꝑ id qđ hr̄ j.de elec.cū dilecti.& hoc vr̄ ēt fuisse de mente do. Ant.de Bu.in c.ex rōne.j.de appell. &

14 in cle.si appellationē.de appel.¶ † In gl.fi.ibi ante tp̄s statutū.supple ab homine.nam de hoc proprie loquitur c.sępe. Sed ante tp̄s statutū a iure circa finē ipsius bene pōt appellatus ꝓsequi appellationē,in Auth. item si appellatione.C.de tēpo.appell.& notatur in c.ex ratione.j. de ap.¶ In ea.gl.ibi,iudex non ꝓcessit.intelligit glos.se non intellexisse de iudice principalis causæ. vr̄ intelligere gl. j.fm vnam lectā. ¶ Et vr̄ etiam intelligere, ꝙ Stephanus impetrauerit super interdictū vnde vi,vt dicit glo. in verbo,ꝓsecutus.& etiam in gloss.antepenul.in verbo , dicas. & sic videtur velle ꝙ litera hic loquatur de sententia lata in ipso possessorio recuperandæ: & quod per iudices super illa datos fiat etiam condemnatio expensarum . & vult glo. ꝙ etiam habeatur ratio expensarum , quas fecit Stephanus in causa principali coram ordinario mota, in qua non fuit processum propter appellationem ipsius Odoardi,& propter ipsius dolum & malitiam.sed certe iste intellectus

tellectus non videtur conformari literę, quæ videtur vel
le, ꝙ Srephanus fuerit prosecutus appellationē interposi
tam ab Odoardo, impetrando iudiees super illa, prout ēt
superius tetigi. Nā videtur litera velle, ꝙ poruit ipse Sre-
phanus appellatus virture talis impetrationis petere re-
uocari attentata, & consequētet capellam seu ecclesiam
sibi restitui: & etiam ipsum Odoardum in expensis con-
demnati, factis occasiooe ipsius appellationis, forte in cō
sulendo aduocatos, & in eundo vel mittendo ad curiam,
& in aliis expensis factis occasione dictæ appellationis.
Nec obstat contrarium glo. inquantum gl. dicit ꝙ ex quo
appellatio erat deserta, non videtur iudicem appellatio-
nis potuisse se intromittere: quia responderi potest, vt su-
pra dixi super gloss. antepenulti. ꝙ licet post desertam ap
pellationem non possit illam prosequi appellatus, vt sup
illa procedatur: & pronuntietur super causa principali, vt
in clemeo. super appellationem. de appellatio. tamen be-
ne potest petere vt reuocentur attentata, & pronūtietur
appellationem esse desertam: & condemnetur etiam ad-
uersarius in expensis, vt hic est casus non violando lite-
15 ram. ¶ † Sed aduerte, quia contra id, quod hic dicitur de
condemnatione expensarū, cum videatur illam permit-
tere post sententiam diffinitiuam, seu habentem vim dif
finitiuæ. facit qđ ootatur per gl. in clem. vlti. de appellat.
possetfieri dicta condemnatio: nam hoc videtur esse con
tra textum, & in l. terminato. C. de fruct. & liti. expensis.
¶ Solut. dici Goffre. ꝙ illud procedit, quando peterentur
a expensæ [a] officio iudicis. facit quod habetur in l. 4. C. de-
positi. vbi patet, ꝙ exprimat officiū iudicis lata sententia:
sed hic quando petuntur condictione ex canone, quia cō
dictione ex c. reprehensibilis. j. de appella. Nam tunc pe-
tuntur iure actionis, quę durat ēt post sentētiam. facit qđ
notat Bar. in l. iij. ff. de leg. 3. seu in l. si mulier. §. j. c. cū isto
dicto transit hic Io. Aod. & do. Ant. de But. sed non placet
do. Car. Flo. per dictam l. terminato. quę videtur indistin-
ctę prohibere post sententiam tractari de expensis. facit
quod habetur in c. cum appellationibus. de appel. in vj. &
quod: plene not. in c. finem. de dolo, & contu. & per legi-
stas in l. sācimus. C. de iudiciis. Ad cap. reprehensibilis, re
spondet ꝙ non probat dictum Goffre. quia ibi aliud non
dicitur, nisi quod oon prosequens appellationem con-
dēnatur appellato prosequenti in expensis. Potes dicere
ꝙ si verum esset competere cōdictionem ex illo canone
reprehensibilis, satis posset sustineri opinio Goffre. quia
durarer talis actio etiam post sententiam, vt etiam voluit
Barto. in simili, in dicta l. si mulier. tamen re vera illud ca
pitulum non videtur hoc probare, vt voluit do. Car. Flo.
tene menti dictum Goffre. quia vt dixi cum illo trāsit hic
Ioan. And. & do. Ant. de But. Supposito autem ꝙ non cō-
petat condictio ex canone, sed officio iudicis debeat ha-
beri ratio expensarū, potes dicere ꝙ coodemnatio expen
sarum potest fieri post sententiam ex ordine, si fiat succes
siue iocōtinenti in eadem sententia. Et ita potest intelli-
gi hic ex interuallo autem post latam sentētiam nō pos-
set fieri cōdemnatio in expensis, nisi fieret eadem die, vt
est tex. in l. Paulus. ff. de re iudica. & facit quod notatur in
c. cum appellationibus. in vj. do. tamen Anto. de But. hic
dicebat posse etiam dici, ꝙ hic principalis causa non erat
decisa per sentētiam, sed solum causa attentatorum: ideo
non expirauerat officium iudicis, quo minus non posset
implorari super condēnatione expensarum: sed plus pla-
cet pręcedens solutio, cum causa appellatioois hic esset
deserta: & sic per iudicem appellationis non restabat de-
cidere ipsam appellationem. ¶ Item aduerte pro declara
tione decretalis, ꝙ decretalis ista habet quatuor cōtraria,
propter quæ redditur difficilis. ¶ Primū est quia deberet
stari literis impetratis per appellantem, & non per appel-
latum. j. de appel. oblatæ. sed ad istud respondetur, ꝙ illud
verum quando valent, literæ ab appellāte impetratæ: sed
hic erat secus, tum quia tacite videbatur renūtiasse appel
lationi attentando contra illam, vt dicit gloss. ij. tum quia
non fuit facta mentio de illa appellatione, vt dicit glos. in
ver. literas. & in verbo nulla mentio. Secūdum contrariū
est, quia videbatur ꝙ Papa non debuisset mandare reuo-
cari attentata, nisi prius constitisset de veritate appellatio
nis, per ea quæ habentur in c. non solum de appell. in vj.
Sed ad hoc responde, vt dixi super prima glo. ¶ Tertium
est, quia videbatur post biennium lapsum, & sic post de-
sertam appellationem per lapsum fatalium non posse ap
pellatum prosequi appellationem, per clem. si appellatio
nem. de appellatio ¶ Sed ad istud responde, vt dixi super
glo. antepenult. & fina. ¶ Aduerte tamen, quia aliqui vo-
luerunt dicere, vt supra tetigi super glo. antepenul. ꝙ suf-
ficit appellatum infra annum impetrasse, vt possit proseq
etiam post biēnium. & mouētur per duas decisiones Ro-
tę. vna est in decisione 213. alia est in decisione. 62. & fa-
cit etiam quod notatur in decisione 96. Sed certe neutra
dictarū decisionum probat dictam opinionem. Nam pri-
ma dicit, ꝙ si in causa beneficiali fuerit appellatum ad cu
riam, & fuerit legitime intimata aduersario, iuxta clemē.
causam. de electio. quod licet deseratur dicta appellatio,
nihilominus causa censebitur esse in curia: sm vnam opi
nionem: ex quo semel fuerit ad curiā deuoluta, & sic po-
terit impetrari vt quia commissio extra curiam sm aliam
opinionem non censebitur esse in curia, ex quo appella-
tio fuit deserta: & poterit impetrari, vt quia ꝯmissio extra
curiam: non tamen dicit etiam prima opioio quod possit
fieri prosecutio appellationis in curia, ex quo lapsa sunt
fatalia. imo dicit oppositū, quia dicit ꝙ oportebit per viā
querelæ impetrari causam cōmitti alicui auditori. & sic
dicta decisio non facit pro opinione prædictorū: imo po-
tius contra. ¶ Secunda decisio etiam non facit pro eis, ꝙ a
illa ꝯcludit ꝙ si statutus fuit ab homine terminus ad pro
sequendum appellationem ipsi appellanti, ꝙ si appellans
non impetrauit infra terminum: si tamen appellatus im-
petrauit infra terminū & prosequatur virtute talis impetra
tionis, intelligo infra terminum statutum a iure ad appel
lationem fiēdam, poterit ipse appellās se iuuare ex rescri
pto impetrato per ipsum appellatum: quia factum est cō-
mune, ex quo illo vtitur appellatus, per nota. de resti. spo
liato. ex cōquestione. & j. de mutuis peti. c. j. & ij. Non au
tem dicūt domi. de Rota, ꝙ in dicto casu posset fieri pro-
secutio appellationis post lapsum fatalium datorum a iu
re communi ad confirmandū appellationem. sed soluē-
do in effectu ꝙ negligentia impetrantis in non impetran
do infra terminum non nocebit sibi in dicto casu, quan-
do appellatus fuit diligens in impetrando infra terminū.
& sic negligentia appellati sibi proderit hoc casu. facit l.
petendæ. C. de tempo. restitu. in integrum. sed bene no-
ceret sibi negligētia, si etiam appellatus fuisset negligēs
in impetrando: quia tunc censeretur appellatio deserta per
ea, quæ habentur infra. de appel. sæpe. & sic prædictorum
opinio non videtur bona: licet illi videatur applaudere d.
6 Anto. de But. per dictas conclusiones. ¶ † Quartum & vl
timum contrarium est quia videbatur quòd attentata nō
venirent retractanda propter desertam appellationem, p
id quod habetur in l. cum ex causa. ff. de appellatio. & per
no. in dicto c. non solum. de appel. in vj. Sed certe contra-
rium procedit, quando attentata tendunt ad iuuamen ip
sius appellati, vt patet in dictis iuribus: secus quando in
eius præiudicium sunt attentata, quia cum desertio ope-
retur in fauorem appellati, nō debet ad eius præiudiciū
confirmare attentata, arg. eius, quod habetur in regu. qđ
ob gratiam. de regu. iur. in vj. vnde dicebat hic do. Ant. de
But. ꝙ quædam sunt attentata cōsecutiua ad id, quod est
confirmatum ex lapsu fatalium: & talia confirmantur, &
non retractantur, vt in dictis iuribus. Quędam sunt atten
tata opposita ei, quod confirmatur ex lapsu fataliū: & isti

a An cōdē natio expē sarū possit fieri post sententiā, uel in medio litis. Vide p Inno. i c. inē libus. in j. col. in gl. fin. in uer. ad soluendas. & Bal. in margarita. uer. condemnatio, uer. 4.

non confirmantur, quia sic lapsus fatalium operaretur cõtra illud, in cuius fauorem est inductũ: & ita loquitur hic. Quædam sunt attentata, quæ non sunt opposita nec consecutiua eius, quod confirmantur ex lapsu fataliũ, sed sũt separata: & ista non confirmãtur, vt legitur. & notatur in c.licet. de sen. excom. in vj. & de appella. in c. sæpe. ¶ Vltimo inquantũ dixi super glo. in ver. nulla mentio. ꝙ ebi sit impetratio super causa, in qua est appellatum, sine per appellatum, si non fit mentio de appellatione. Nam fallit si impetrat appellatus super executione sententiæ, si appellatio sit manifesta & friuola: quia non artatur ad faciendũ mentionem de appellatione, ex quo erat manifesta, & friuola, vt hic voluit Io. An. secus quando non esset manifesta & friuola. dicit etiam Io. Mo. in rubrica de rescri. in vj. ꝙ quando impetratur super confirmatione sententiæ post appellationem desertam, non est necesse facere mentionem de appellatione. Dicunt etiam do. de Rota sua conclu. 2 1 1. ꝙ si pendente appell. extraiudiciali interposita a possessore beneficii contra illum, qui prætendebat habere gratiam in beneficio: cum tamẽ nullum ius haberet, nec valeret gratia: ipse possessor facit nouam impetrationem, non facta mentione de appellatione, ꝙ illa valebit: quia tunc taliter impetrando non prosequitur appellationem: nec vitiatur etiam ex via attentati lite pendente, quia nõ potest dici aliquid attentatum ad præiudiciũ iuris aduersarii, cum ius non haberet. facit quod not. Inno. & Ioann. And. in c. 4. vt lite penden. & quod notatur etiam in c. causam. el. ij. de testibus.

SVMMARIVM.

1 *Clausula, ꝙ si non omnes, &c. quando ponitur in rescripto, in quo rescribitur pluribus, debet intelligi de impotentia iuris & facti, & nu. 4.*
2 *Delegatus quilibet potest dici executor.*
3 *Plures iudices quando dantur cum clausula, ꝙ si non omnes si unus impeditur impedimento facti, dẽt collegis suis illud canonice intimare.*
4 *Sub clausula impotentia non includitur casus voluntatis.*
5 *Clausula, si omnes interesse non poteritis, quæ ponitur in literis Apostolicis, uerificatur siue detur impotentia iuris, siue facti, quo ad hoc, ut penes alios non impeditos remaneat solida potestas.*
6 *Verba apposita in rescriptis, quando possunt intelligi de iure & de facto, de utroque debent intelligi.*
7 *Infamia an repellat arbitrum, uel procuratorem.*
8 *Clausula est triplex: & quid unaquæque comprehendat.*
9 *Impotentiæ quot sint species.*
10 *Clausula, quatenus facere potest, quomodo intelligatur.*
11 *Patria potestas impedit filium agere contra patrem in adæentitiis.*
12 *Exercitium iudicis impeditur per publicam excommunicationem.*
13 *Sententia lata an ualebit, si postea iudex delegatur infamis.*
14 *Inhabilitas detecta post sententiam, an reddat sententiam nullam.*
15 *Sententia iudicis occulte excommunicati, an ualeat.*
16 *Excommunicatus quando dicatur intolerabiliter ignorari.*
17 *Illiteratus an possit esse iudex.*
18 *Impedimento inhabilitantia aliquem ad iudicandum. & n. 23.*
19 *Crimen an repellat aliquem a iudicanda.*
20 *Iudex si sit infamis infamia iuris, & nullus contra eũ opponit de dicta infamia, an poterit se excusare a iudicando prætextu dicta infamia.*
22 *Processum si fuerit coram muliere delegata in iudicem, & non fuerit appositum, an tenebit processus.*
23 *Inhabilitates iuris an repellant nedum ordinarium, sed etiam delegatum.*
24 *Tolerantia an aliquid operetur in delegato.*
25 *Tolerantia an aliquid operetur, quo ad validitatem gestorum; si nihil opponitur: & quid si actualiter opponitur.*

a Infamia an repellat arbitrium uel procuratorẽ. de infa. Vide Spec. de arbi. §. 4. uer. infamis.

1 SCiscitatus es. † Rescriptũ, in quo scribitur pluribus cũ clausula, ꝙ si non oẽs, &c. de impotentia iuris & facti dẽt intelligi. Et est cõis diuisio: s. cõsultatio & responsio. Secunda ibi, nos vero. Scd'a diuidit in tres: qa prima distinguit duplicem impotentiam. Secundo limitat suã rñsionem. Tertio tractat de volũtate, soluẽdo tacitã qõnẽ. Scd'a ibi, dũmodo. Tertia ibi, nec. n. In tex. ibi, vnus. hoc referas ad id, qđ dixi si duo. Itẽ ibi, plures. hoc referas ad id, qđ dixi tres: vt sit sensus, ꝙ tunc qñ dantur tres, duo ex eis alio impedito: qa sũt plures ex illis tribus, hoc est maior pars illorũ triũ tũc exequantur. ¶ Not. primo petitoriũ intẽdũ poni pro scriptura continente petitionẽ seu supplicationẽ. ad idẽ c. præcepta. 55. dist. nõ aũt ponit̃ p eo, quod est ĩtũ possessorio iudicio, & put nõ recipit possessionẽ sed proprietatẽ: de quo in c. Pastoralis. ĵ. de cã pos. ¶ Item no. ꝙ iterdũ fit ɔmissio de pluribus cũ clã, ꝙ si oẽs interesse nequiuerint, vnus aut duo ex eis nihilominus exequatur. de quo et ĵ. de offi. del. prudentiã. Interdũ fit cõmissio cũ clausula, vos vel alter vestrũ: de quo in c. cũ plures. de
2 offi. del. in vj. ¶ † Itẽ no. ꝙ late quilibet delegatus põt dici executor, quia exequit̃ mandatũ Apostolicũ. facit qđ hẽ ĵ. de so. ope. si quis ɔ clericũ: tñ stricte sumpto vocabulo aliud est iudex, aliud est executor. l. executorẽ. C. de execu. rei iudi. & facit litera hic ibi, alii vindices vel executores. de quo in c. pastoralis. §. quia vero. ĵ. de offi. dele. & per
3 Bar. in l. a diuo Pio. in prin. ff. de re iudi. ¶ † Itẽ no. ꝙ qñ plures danẽ iudices cũ clã, ꝙ si non oẽs, sed vnus impediẽ impedimẽto facti, debet collegis suis canonice illud intimare: hoc est p suas literas, vel per certũ nũtium. facit qđ hẽ in d. c. prudentiã. & sic vr̃ ꝙ collegæ non possint procedere. Et no. ꝙ debẽt se certificare ab ipso ĩpedito. Et not. ẽr ꝙ hic loquit̃ de impedimẽto impotẽtię facti, dũ dicit ꝙ dẽt intimare collegæ. Et sic a cõtrario secus videat̃ in im
4 potẽtia iuris: de quo dicet in d. c. prudentiã. ¶ † Itẽ no. ꝙ sub clã impotentię non includit̃ casus volũtatis: qđ intelligẽd sanẽ, vt licite posset se excusare non ĩpeditus: tñ si se excusat, licet male faciet se excusando, nõ impeditur collega ɔcedere: sic quo ad hũc effectũ bñ ɔprehendit̃. d. c. prudentiã. §. addicimus. f̃m cõem intellectũ: & ideo dñ li tera hic dicit valeat aliquarenus excusari: intellige. s. a redargutione: non aũt quominus alii possint ɔcedere, vt d. §. addicimus. Et sic si in clã adiiciat̃ casus ẽt volũtatis, excusabit tunc a peccato inobedientię. f̃m Guil. & Vincẽ. Et aduerte, ꝙ f̃m aliquos hæc clã, ꝙ si non oẽs interfuerint, vr̃ ɔprehendere oẽs casus. Sed Io. An. post Hostiẽ. dicit, ꝙ non vr̃r bene dicere: quia bene posset esse, ꝙ posset aliqs eorũ interesse: & tñ nolle, aut nõ posse procedere. Potes dicere dictũ Io. An. procedere de stricto significato: sed de iuris interpretatione vr̃ vera opinio ɔdictorũ: quia intelligẽt si nõ interfuerint, s. quia nolint, vel quia nõ pñt. facit qđ dicũt Legistę in simili de vulgari substitutione, q̃ fit p verba, si hæres non erit institutus: qa intelligit̃: siue quia noluerit: siue qa nõ potuit. l. cũ pponas. C. de heredi. insti.
5 & no. plene p Bar. in l. j. ff. de vulg. & pupi. ¶ † Item no. ꝙ hæc conditio si omnes interesse non poteritis, q̃ apponit̃ in literis apostolicis, verificatur siue det̃ impotẽtia iuris, siue facti quo ad hoc, vt penes alios non impeditos remaneat solida potestas. ¶ † Ex prædictis etiam no. ꝙ vbi ver
6 ba, q̃ apponunt̃ in rescriptis, pñt intelligi de iure & de facto: de vtroq; intelligantẽ. facit quod hẽ in simili in cle. ꝙ circa. de elec. ¶ Itẽ no. hic aliquas causas causantes inhabilitatẽ de iure respũ potentię iudicãdi, vt est infamia & seruitus. ¶ Idẽ de aliis impedimentis iuris de quibus in l.
7 cũ prætor. §. non aũt. ff. de iudi. & 3. q. 7. §. tria. ¶ † An aũt
a infamia repellat arbitrũ a: dic ꝙ non. l. Pedius. ff. de arbi. & facit quod hẽ in d. §. tria. An aũt repellat ɔcuratorẽ de iure canonico: vr̃ ꝙ sic, f̃m no. in c. cũ deputati. ĵ. de iudi. & ĵ. de iura. calu. c. Imperator. secus de iure ciuili. Insti. de. excep. §. fin. cũ ibi nota. repellit tñ aduocatũ, vt ibi notat̃. ¶ Item no. ꝙ ita demũ impotentia facti vr̃ excusare delegatũ, qñ est ineuitabilis: alias vr̃ secus a contrario sensu. Et de necessitate ineuitabili habẽtur exẽpla. ff. si qs cautionibus. in l. ij. & ẽt hic puta quando esset grauis infirmitas, vel quando esset carceratus, vel qñ p p inũdationem
8 aquarum venire non posset: & idem in similibus. ¶ † Vltimo

timo no.ꝙ triplex est clausula. Nam quædam est clausu-
la,si simplex est indefinita implicite comprehẽdens clau
sulam voluntatis & impotẽtię: vt est ista,si nõ omnes in-
terfuerint:vel quia non velint,vel quia non possint, vt su
perius tetigi. Et in hanc clã quo ad solidandã potestatem
ꝯiudicum,& ẽt quo ad excusandum parere non volẽtem
sufficit non velle vel nõ posse. Quædã vero est clã expli-
te in se continens conditionem voluntatis & impotẽtię,
vt est ista,si voluerint aut potuerint interesse: & in hac di
cendũ idem,qđ in præcedenti,& multofortius. Quædam
vero est clã solũ ꝯprehendens in verbis ꝯditionẽ volun-
tatis:vt est ista,si voluerint interesse:& hæc clausula com
prehẽdit ẽt clausulã impotentiæ, quia & ꝯ̃ clã impotẽtiæ
comprehendit clausulã voluntatis, vt hic patet: & sic ea-
dem ratione clausula voluntatis debet comprehendere
clausulã impotentię,arg. c.ij.j.de transla.& s̃.de constitu.
translato. Hec tñ clausula voluntatis purificatur volunta
te,quo ad solidandam potestatẽ cõiudicũ,& quo ad excu
sandũ nolentem parere: secus qñ est clausula solum com
prehendens in verbis conditionẽ impotentię,vt est si nõ
potuerint:quia tũc licet includat ẽt casum volũtatis,quo
ad purificandam & solidandã potestatem coniudicũ : tñ
nõ includit quo ad excusandũ a redargutione parere no-
lentem. ¶ Ad prædicta facit qđ notatur in simili per Le-
gistas de substitutione vulgari in l.cũ proponis.C.de hę-
red.inst.& in l.j.ff. de vulg.& pupi. ¶ Et ex p̃dictis patet,
ꝙ nedũ triplex reperitur clã in hac materia:sed ẽt quadru
plex,si consideremus clausulam uolũtatis tm̃ per se:& si-
9 militer clausulã impotentiæ tm̃ per se. ¶ † In glo.j.in fi.
dicit d.Car.Flo.ꝙ licet multæ sint species potentiæ & im
potẽtiæ,de qbus in glo.tñ p̃nt reduci ad duas species, de
quibus hic.& ideo litera nõ curauit alias species ponere.
Host.vero addebat vltra gl.seu vltra dicta in gl. de tribus
aliis speciebus.s.de potẽtia honestatis. Nã id demũ dici-
mur posse,qđ honeste possimus.l.non aliter. ff. de vsu &
habi.sicut ẽt alias dicimus,ꝙ id demũ dicimur posse, qđ
demũ possimus.vt in c.faciat hõ.alleg.in gl.& in l. filius.
10 ff.de condi. insti. ¶ † Itẽ secũdo addebat de potentia cõ-
moditatis. Nã maritus,qui põt ꝯueniri soluto matrimo-
nio pro dote,quatenus facere potest:intelligitur demum
posse facere, quatenus cõmode facere potest deducto ne
11 egeat.l.nepos Proculo.ff.de verbo. signi. ¶ † Item tertio
addit de potentia patriæ potestatis:nam propter illam im
peditur filius agere contra partem in aduentitijs. l. cum
oportet.§.non autem. C. de bon. quæ liber. de potestate
etiam legati , quo ad legatarium , habetur in c. studuisti.
infra.de offic.leg. sed ista potentia cadit sub potestate of-
ficii,de qua in glo.¶ In gloss.ij.ibi.l.penul.& sic vult glo.
per superius dicta , ꝙ inhabilitate iuris superueniente ex
postfacto non inhabilitetur ipso iure,ita ꝙ tollat habitũ
iurisdictionis:sed solum impedit exercitiũ.& ideo cessan
te impedimento reuiuiscet potestas, & potest iudex reas
sumere iurisdictionẽ,si alteri non fuerit data: qđ tene mẽ
ti. An aũt interim ipso iure tollatur exercitium q̃diu du-
rat,dic ꝙ non regulariter ex quo sunt impedimenta posi
tiua:& iõ solum ope exceptionis impediũt exercitiũ:fal-
12 lit in excõicatione publica, † quæ ipso iure inficit exerci
tiũ ipsius iudicis,vt est tex.in c.ad probãdũ.j. de re iudic.
13 ¶ † In ea.gl.ibi.C.de testa.l.j.cũ gl.transeunt cõiter doc.
sed Goff.tenuit oppositũ,si reus ignorauit iudicẽ esse in-
famẽ:quia tunc dicit ꝙ non valebit sententia lata, qñ de-
a tegitur postea iudicẽ fuisse infamẽ. *allega.l.ij.§.j.ff.de iu
di.& C.si a nõ competẽ.iudi.l.ij.& sic vult Goffr.ꝙ §.tria.
debeat intelligi,qñ reus sciuit iudicẽ infamem. ¶ Sed cer
te licet Io. An.sic pertranseat,nõ reprobando aliter dictã
opinionem Goffre.tamen illa cõmuniter non tenetur,vt
ẽt hic tangit do.Cardi.Flo. nam videtur esse contra text.
in d.§. tria. non cauillando literam.& in l.si arbiter.C.de
sent.& interlocu. vbi indistincte dicitur sententiam vale
re,licet detegatur post sententiam ipsum impedimentũ
infamiæ vel seruitutis. Nec obstat iura allega.per Goffre.
quę loquũtur qñ sententia est lata a iudice incompeten-
ti,& de quo cõstabat:hic autem secus, quia tempore sen
tentiæ reputabatur habilis ipse iudex cõmuni opinione.
14 Ideo valuit sententia. Et ex hac gloss. habes, † an detecta
inhabilitate post sententiã sentẽtia reddatur nulla. Nam
glo.hic dicit ꝙ non:qđ intellige quando erat impedimen
tũ iuris positiui,puta iuris ciuilis , vel etiam iuris gentiũ:
vt est defectus seruitutis,qui non est de iure naturali:sed
de iure gentium.l.ex hoc iure.ff. de iustit. & iure.vel si sit
defectus ratione infamiæ,vel etiam si sit mulier. nam ta-
lia impedimenta a iure positiuo sunt inducta.l.cum pre-
tor.§.non autem.ff.de iudiciis.& dicto §.tria.secus si esset
impedimentum naturę:quia tunc bene vitiaret quod est
actum per id , quod habetur in c.si celebrat. cum ibi no-
tatis per Innocen.de cleric.excommun.mino.& infra. de
consuetu.c.cum dilectus.& in l.cum furiosus. ff. de iudi.
Et ratio diuersitatis est , quia impedimenta naturalia ista
impediunt organa,deputata in finem cognoscendi,& di
scernendi:ideo tũc inhabilitant ipso iure & ex toto: quia
nemo potest bene iudicare, quæ non cognoscit:secus in
impedimentis iuris positiui, quia illa non priuant orga-
nis ordinatis in finem cognoscendi,& iudicandi. Et ideo
propter talia ex postfacto detecta non vitiatur sententia:
imo videtur quod si non opponitur tale impedimentum
ante litis contestationem repellatur volens postea oppo
nere,per id quod legitur & notatur in c. cum inter mona
sterium.infra.de senten. & re iudica. & de exceptio.in c.
exceptionem. Et hęc procedunt si est tale impedimen-
tum,quod non tollit ipso iure exercitium. Si autem esset
tale,ꝙ ipso iure tolleret exercitium, vt est excommunica
tio:tunc est magis dubium, an si post sententiam derega
tur iudicem excommunicatum valeat sententia. Ioan. te-
nuit ꝙ non ij.quæst.vij.§.tria. Communiter tenetur con
trarium,quando erat occulte excommunicatus:nam tũc
valet sententia lata per eum, vt voluit Innoc.j. de excep.
exceptionem.& facit quod not.infra.de præbend.c. dile-
15 ctus. satis est enim,ꝙ non fuit repulsus:† ideo non valuit
sententia,si erat occultus excommunicatus:secus si fuis-
set publicus,vt j. sequitur in gl.quia tunc nõ valeret sen-
tentia,vt in c.ad probandum.j.de re iudi. Vnde ex prædi
ctis potes concludere, ꝙ quando suberat impedimẽtum
excommunicationis. Aut tempore iudicij non solũ quo
ad partes,sed etiam quo ad alios ignorabatur excommu
nicatus:aut ignorabatur quo ad alios,sed partes sciebant
eum esse excommunicatum:aut ignorabatur quo ad par
tes,sed non quo ad alios. Primo casu si ignorantia erat to
lerabilis,valebunt gesta:si autem non erat tolerabilis : vt
quia publice, erat excõmunicatus , cum tunc non cadat
probabilis ignorantia.j.de postu.prælat.§.j.non valebunt
gesta,vt probatur in præalleg.c.ad probandũ.j.de re iud.
16 ¶ † Dicitur autem tolerabiliter ignorari , quando fuerat
occulte excõmunicatus:vel quãdo fuerat in alio loco ex-
communicatus, non in illo in quo tulit sententiam , vbi
habebatur communiter pro non excommunicato. Nam
tunc idem dicendum quod de occulte excommunicato,
quo ad gesta in tali loco.& sic dicit dom. Anton. de But.
hic,Paul. de Liaza. dixisse. Ioan. An. dixisse de facto.fa-
cit quod not. gloss. in clem. eos. de sepul. Idem dicebat
domi. Anton.de But.si sententia erat lata ex longinquo
tempore , ita quod recesserat a memoria : vt tunc idem
dicatur quod de occulte excommunicato : & sic valeant
interim gesta : nec inualidentur detecta inhabilitate ex
postfacto. fallit in sententia excommunicationis, quam
etiam excommunicatus tolleratus seu occultus profer-
re non potest, vt not. gloss. 24. quæst. prima. in summa.
& facit quod not. in c.ij. infra. de ordin.ab episcop. ¶ Si
vero quo ad partes ignorabatur ipsa excommunicatio:

a Iudex si ignoretur eẽ infamis, an teneat eius sñia. Vidẽ hic d. Fel.i j.col. ver.crimi. & in 3.co. versi.ualet processus.

No.triplicẽ esse clausulam.

sed nõ quo ad alios: vt quia erat publice lata: & tũc igno-
rantia partium nõ facit exercitium validũ, cũ requiratur
communis error. l. Barbarius. ff. de offi. præt. & ideo dete
cta excõicatione non valebit sententia. Si vero tempore,
quo tolerabatur ab alijs personis, sciebant ipsum excõ-
municatum: licet non fuisset publice excõicatus, non va
lebit sentẽtia, sm Io. Cal. hoc detecto. Vel si valebit reuo
cabitur in odium illius, ad cuius cõmodum erit lata, qui
scienter cõmunicauit excõicato; vt ipse Io. Cal. not. in d.
c. ad probandum. Nec ob. dictũ Pau. de quo s. dixi in c. in-
quisitioni. j. de sen. excõ. cum ibi nota. p Io. An. post Inn.
vbi vr ꝙ sufficiat quem in vno loco fuisse excõicatũ. & fa
cit qđ hr. 4. q. 5. c. quisquis. & quod no. glo. in l. ex eo. ff. de
postu. quia illud verũ, quo ad hoc vt euitari debeat i quo
libet loco, quo sciatur eum esse excõmunicatum: sed nõ
per hoc sequitur ꝙ si in alio loco ignoretur, & cõiter fuit
reputatus pro non excõicato, ꝙ tunc non valent interim
17 gesta. ¶ † In gl. impedimento ibi, siue peritiam iudicandi
sup. & per consequens naturalem discretionem, quæ est
mater omniũ virtutũ. j. de offi. custo. c. j. qualiter aũt tunc
ferret sententiam, ex quo est illiteratus, tangitur in Spec.
de snĩa. §. sequitur. circa princ. vbi dicit Spec. ꝙ poterit il
la verba per alium facere legi, & per seipsum proferre ver
bum condemno, vel verbũ absoluo, prout suadebat natu
ra causę. facit ad prędicta quod no. in Spec. titu. j. §. excipi.
versi. item ꝙ est illiteratus. & qđ notatur in l. ij. C. de sen.
18 ex peri. reci. & in l. secus. ff. de iudi. ¶ † In ea. glo. in fi. No
ta bene ex gl. iuncta cum text. quomodo quædã sunt im-
pedimenta, quæ habent inhabilitare iudicem, seu quem
ad iudicãdum, inter quę pręcipue est infamia & seruitus,
vt hic patet. Item excõmunicatio vt tetigit glo. & patet j.
de re iudic. ad probãdum. Item furiositas. l. cum furiosus.
ff. de iud. Item si sit mulier vel impubes, qui censetur care
re discretione. l. cũ prætor §. non aũt. ff. de indi. ¶ Itẽ mu-
titas & surditas, vt hic voluit gl. & videtur ẽt, ꝙ quicũque
careat vno ex quinque sensibus corporeis nõ possit esse
iudex, vt voluit glo. super salutatione. in prin. huius libri
quod tamen videtur intelligendum quando impedimen
tum subest anteq̃ quis fiet iudex: secus si ex postfacto su-
perueniat, postq̃ quis datus est iudex: quia tunc carentia
alicuius sensus corporei non semper impedit, quominus
possit iudicare, vt patet in eo, qui postq̃ fuit datus iudex:
postea fuit factus cæcus. l. cęcus. & quod ibi nota. per glo.
ff. de iud. & de materia in Spe. in præallegato. §. excipi. vbi
prosequitur multa impedimenta, quæ possunt obijci con
tra iudicem. & facit etiam quod hr in d. l. cũ prætor. §. non

a Iudex si fit infamis infamia iuris, & nullus opponit contra eum, &c. Vide p d. Fel. hic in ij. col. uer. ualet processus.

19 autem. & 3. q. 7. §. tria. ¶ † Sed iuxta pdicta potest dubita
ri, quid de criminoso: an videlicet crimen repellat quem
a iudicando: videtur ꝙ sic, quia repellit a testificando, vt j.
de test. testimonium. & hoc sequitur Io. 3. q. 7. in summa.
Contrarium tenuit Inno. vt refert Io. And. j. eo. super lite
ris. post glo. ad fin. in versi. quærit demũ. & j. de offi. deleg.
cum super. in quibus locis concludit, ꝙ etiam homicidiũ
vel aliud crimen non repellit a iudicando etiam delega-
tum. Nec obst. qđ habetur 3. q. 7. qui sine. cum consequẽ-
tibus. vbi dr, ꝙ criminosus non iudicat alios: quia exponi
debet, id est non debet de alijs iudicare, male loquendo:
ex quo ipse est infectus eodem morbo: vel potest exponi,
non iudicat. i. iudicare non debet, si sequatur rectũ ordi-
nem: quia debet incipere a se corrigendo seipsum: sed ta-
men de iure non repellitur a iudicando. licet sit crimino-
sus. facit quod habetur j. de cleri. excom. mini. si celebrat.
vbi videlicet idem tenuit, & assignat differẽtiam inter te-
stem & iudicem: quia testis plus præiudicat, cum ab eius
dicto non appelletur, secus a dicto iudicio: ideo facilius
repellitur testis q̃ iudex. facit quod habetur 3. q. 7. §. fina.
do. Anto. de But. concordat hic opi. dicens ꝙ dictum Ioã.
potest procedere quando ex crimine ipso iure irrogatur
infamia, dictum autem Innocen. quando non ipso iure,

sed per sententiam, secũdum quod cõmuniter euenit de iu-
re ciuili. l. j. ff. de his q notan. infa. Et ratio diuersitatis est:
quia primo casu potius est infamia, quæ ipsũ repellit me-
diante crimine, q̃ ipsum crimen: & ideo cautus debet es-
se opponẽs, vt opponat non solũ crimen: sed ẽt infamiã:
quia si solum crimen sine infamia opponeret, non proce
deret de iure eius exceptio: & intellige hoc verum in de-
legato, quia ordinarios non repelleretur, etiam si oppona
tur crimen cum infamia: vt infra. dicetur. Et per prædicta
concludit domi. Ant. ꝙ infamia iuris repellit delegatum
a iudicando, non autem infamia facti: licet secus sit in te-
ste, vt habetur in c. testimonium. j. de testibus. Spec. vero
in præallegato. §. excipi. versi. item ꝙ ꝯmisit. tenet, ꝙ si cri
men dignũ est nota, repellit a iudicando: alias nõ. allegat
c. Catinẽsis ecclesiæ. 61. dist. & 63. di. c. noxalis. Sed certe
illa capitula nõ probant dictam differentiam. Ideo tenen
dum videtur dictum Inn. & quod supra dixi, quod sequi-
tur Io. And. in præallegato. c. cum super. & in addit. Spec.
in pallegato. §. excipi. ver. itẽ ꝙ est criminosus. Nec obst.
prædictis, si dicatur ꝙ facilius repellitur iudex q̃ testis, cũ
difficilius inueniãtur testes q̃ iudices. facit quod notatur
in c. insinuante j. de offi. delega. quia responderi potest, ꝙ
illud verum, vt facilius repellatur iudex, quo ad causas in
ducentes suspicionem. non aũt quo ad causas alias inha-
bilitantes iudicem vel testem: quia maior exigitur inha-
bilitas ad repellendũ iudicem q̃ testem, vt patere potest
ex supradictis iũcto eo, quod habetur in d. c. testimoniũ.
& sic residet domi. Ant. de But. Sed certe inquantum vo-
luit, ꝙ infamia facti non repellet a iudicando, nõ videtur
bene dicere per id, quod habetur in l. ij. C. de dignita. lib.
12. Nam licet iudicare sit onus. l. munerum. §. iudicãdi. ff.
de mune. & hono. tamen etiam est honor, vt ibi tãgitur:
ad quos honores non admittuntur infames etiã de facto,
vt d. l. ij. Et sic dictum Inno. inquantum dicit, ꝙ exceptio
homicidij vel alterius criminis non potest obijci contra
delegatum, videtur intelligendum quando ex tali crimi-
ne non resultauit infamia iuris, vel facti apud bonos &
graues: alias secus per ea, quæ habentur in d. l. ij. in fin.
velit dicere ꝙ infamia facti possit opponi, ne quis fiat iu-
dex: & sic intelligatur dicta l. ij. sed postq̃ factus sit iudex,
non possit opponi: & sic loquatur dictum Inno. per quod
20 limitaretur secundum hoc dicta l. ij. ¶ † Quid autem si
iudex sit infamis etiam infamia iuris, & aliquis non op-
a ponit contra eum [a] de dicta infamia: an poterit se excusa
re a iudicando prætextu dictæ infamiæ. Dicit Ioan. And.
post Innocen. ꝙ non, per l. infamia. & l. nec infames. C. de
decur. lib. 10. & quia non potest turpitudinem suam alle-
gare, vt infra. de conces. præbend. cum super. ¶ In gloss.
destinate. ibi, literatorie destinatum. gloss. habuit respe-
ctum ad antiquam literam, in qua vbi hic dicitur canoni
ce dicebatur literatoriè: sed illud fuit cassatum, & hoc lo
co eius positum, ne excluderetur nuntius. Non sufficit
nuntius etiam sine literis missus ad notificandum impe-
dimentum, dummodo constet illum esse nuntium mit-
tentis: & sic patet ꝙ creditur nuntio: de quo j. de appella.
cum parati. & de probat. c. quoniam. & de dolo & contu.
cum dilecti. cum similibus. ¶ In gloss. fin. in fin. Sed certe
iurium correctio est euitanda. de elect. cum expediat. lib.
vj. Ideo melius dic, vt forte etiam voluit gloss. superius, ꝙ
ex simplici voluntate nõ excusatur a redargutione. & ita
intelligatur hic: sed bene purificatur, & solidatur pote-
stas collegarum, seu aliorum cõiudicũ, quo ad hoc vt pos
sint procedere. & ita intelligatur §. addicimus. Extra glos.
dom. Ant. de But. hic reducit materiam decr. ad quinque
21 membra: quorum tria expediui cum gloss. ¶ † Primum
est, quæ sint impedimenta habentia inhabilitare de iure
iudices ad iudicandum, vel quo minus sint iudices. ¶ Se
cundo an talia impedimenta habeãt funditus, & ipso iu-
re inhabilitare, ita ꝙ tollant habitum iurisdictionis: an
vero

vero tollāt solū exercitium, si opponātur. ¶ Tertio an talia impedimenta pariter habeant inhabilitare iudicē ordinarium & iudicem delegatum: & sic an pariter contra vtrunq; possint opponi. Quarto an post inhabilitates iuris post datam iurisdictionem superuenientes tollant habitum iurisdictionis, an vero solum exercitiū. ¶ Quinto nunquid tertio impedimento, & inhabilitate post sniam habeat sniam vitiare. Primū expediui cū gl. ex īpedimēto. Quartum & quintum expediui in glo. ij. & super eā.
¶ Nunc restat expedire secundum & tertiū. ¶ Circa secūdum, an talia impedimenta inhabilitent ipso iure, an vero ita demum si opponantur. Inn. concludit ꝙ si est impedimentū naturale: puta quia furiosus vel pupillus, qui cēsēt carere discretione, vel similia, ista ipso iure impediūt ēt habitu iurisdictionis, cum iura naturalia sunt immutabilia. v. dist. in prin. & facit quod no. in Spe. de excep. §. ij. ver. sed quæro de his. & idem dicit hic do. Ant. de But. de muto & surdo. Et per prędicta dicit Cōpo. ꝙ poterit exceptio talis impedimenti, seu tale impedimentū qñcunque opponi: quia per tale impedimentum detegitur iudiciū fuisse retro nullum. facit quod habetur in l. licet. C. de ꝓcura. & j. de procu. c. in vestra. Et pro hoc quia talia impedimenta priuant quem organis ordinariis in finē cognoscendi & discernendi ac iudicandi: ideo inficiunt ipso iure, quia vt s. dixi: nemo bene potest iudicarē quæ non cognoscit: nec pōt bene cognoscere, vt ēt Philosophus dicit j. Eth. ¶ Si autem impedimenta sint inducta lege positiua, vt est impedimentū infamiæ, vel seruitutis: vel quia mulieri tunc non inficitur iurisdictio ipso iure: sed ita demum si opponatur, quia ex tali impedimento oritur exceptio dilatoria, quę debet opponi ante litem contestatā. l. penul. & fi. C. de excep. ¶ Et facit quod not. Archi. in §.
22 exceptio aūt. 3. q. 6. Et per prædicta videtur, ꝙ † si processum fuit coram muliere delegata in iudice, & nō fuit oppositum, ꝙ tenebit processus. Cōpo. tamen dicit se vidisse iudicari ꝯtrarium, sed dicit non bene iudicatū per prædicta. & sic transit do. Ant. de But. concludens ꝙ talia impedimēta iuris positiui non inficiunt ipso iure, nisi aliud reperiatur cautū in iure, vt contingit in publico excōicato per id quod hr̄ j. de re iud. ad probandū. Sed certe licet Io. An. post Inn. & Compo. & similiter do. Anto. de But. videantur velle, ꝙ exceptio seruitutis non posset opponi post lit. contest. tamen ꝯtrium vr̄ dicēdum, quia seruus in iudicio esse non potest regulariter pro se, nec pro alio. l. seruus. C. de iudi. secus in muliere per id quod hr̄ in l. ita demū. C. de procu. & ideo videtur, ꝙ etiā post lit. contest. posset opponi per d. l. seruus. Fateor tamen, ꝙ ante gesta si fuit tolleratus ex cōi op. reputabat̄ liber, valebūt, arg. l. si arbiter. C. de sent. & interl. om. iud. & per id, quod dicit gloss. ij. in vers. secus si lata. & hæc sufficiunt de secundo.
23 ¶ † Circa tertiū, an inhabilitates iuris repellant nedum ordinarium, sed etiam delegatum. Concludit do. Ant. de Bu. ꝙ si sint inhabilitates notoriæ, & manifestæ, & sic nō toleratæ, repellent vtrūque. Si vero sint occultę, tunc contra delegatum admittuntur: sed non cōtra odinarium, ex quo est toleratus in officio, vt voluit Innoc. in c. cū super de offi. dele. & ideo si opponatur infamia vel seruitus cōtra episcopum, non repelletur a iudicando ex quo est ordinarius & tolleratus: & sic nō est remot⁹ ab officio a suo superiore per id, quod habetur in l. Barbarius. ff. de offic. præto. & 7. q. 4. nonne. Et ratio diuersitatis potest esse triplex, fm do. Ant. de But. Prima est, quia absurdum viderēt esse, ꝙ esset & remaneret in officio, & non posset exercere cōsecutiua ad officium: ideo oportet ꝙ prius agatur, vt remoueatur a dignitate, vt sic repellatur a cōsecutiuis ad officium: delegatus vero in vna causa si ab illa repellitur, nullum surgit absurdum. Sed certe si esset delegatus ad plures causas, & in vno obiiceretur impedimentum, videretur remanere quo ad alias causas. ratio quæ est in ordinario, eidem forte scd̄a ratio datur: quia ordinarius hēt officiū de publico, in quo tā operari potest q̄ in ipso tolerari: sed delegatus hēt potius certum ministeriū. facit quod no. Inn. j. eo. cū dilecta. & de ele. c. nihil est. Tertia ratio est: quia iste exceptiones iuris videtur impedire, ne quis fiat iudex: non autem factū iudicē, vt nō possit iudicare per id quod habet̄ in pręall. §. cum tria. & in d. l. cum prætor, sed delegatus nō est iudex factus ante lit. contest. cū eius iurisdictio possit elidi ante contestationem, & sic efficitur demū firmus ꝑ ꝯtestationē: itellige respū partiū hæc duo: quia ēt post litis contestationē pōt superior ab eo remouere iurisdictionē. l. iudicium soluitur. ff. de iud. Sed ordinarius recipit officiū firmum a confirmatore, iō in eo secus. Hęc tñ ratio posset cauillari: quia si detegeretur infamia ēt post lit. ꝯtest. quæ nō fuisset nota partibus, videretur ꝙ posset obiici ꝑ ea, quæ habentur j. de excep. Pastoralis. ideo secunda ratio vr̄ melior. ¶ Et ꝑ prædicta videtur ꝙ tollerantia nihil operaretur in delegato. & sic vr̄ quod l. Barbarius. superius allega. non habeat locū in delegato. quod videtur velle Innoc. infra. e. cum dilecta. ¶ Sed certe hoc vr̄ ꝯ tex. ī l. si arbiter. C. de sen. & interl. om. iud. & infra. de re iud. ad probandum. & in §. tria. ꝑal. ¶ Guil. de Cu. ī d. l. Barbarius. tenet ꝙ in delegato ad vniuersitatē causarū procedet l. Barbarius. quia obtinet vicē ordinarii: secus in delegato ad vnā causam. Sed certe eius opi. vr̄ contra iura proxime alleg. vnde concludo, si quæ-
24 ritur † an aliquid operet̄ tolerantia in delegato: quia aut quæritur, an aliquid operetur, quo ad potentiā imprimendi iurisdictionem a principio: & dicendum ꝙ sic, quia valebit allegatio si est inhabilis: & reputatur cōi opin. habilis per ea, quæ habentur in d. l. si arbiter. & in d. c. ad pro-
25 bandum. ¶ † Si vero quęritur, an operet̄ tolerantia quo ad validitatē gestorū, si nihil opponitur: & dicendum ꝙ sic, vt patet in iuribus ꝑal. ēt sit inhabilitas inficiens ipso iure, vt ꝓbatur in iuribus ꝑalleg. & maxime in d. c. ad probandum. ¶ Si vero quęritur an tolerantia operetur, vbi actualiter contra ipsum opponitur de inhabilitate, & dicendū ꝙ non: licet operetur in ordinario, vt cōtra ipsum non possit opponi impedimentū iuris positiui, donec toleratur in officio, vt s̄. dixi. qđ intellige verum pręterq̄ in exceptione excōicationis: quia in illa tolerantia nō operatur, quominus etiam ꝯtra ordinariū possit obijci ꝑꝑ periculū cōionis, vt voluit Inn. in d. c. cū super. in d. c. nihil. & hoc clarū, si est publica excōicatio. Idem si sit occulta, quā vult obiiciēs pate facere: quia debebat admitti ꝑ ea, quæ habentur in c. pia. de excep. in vj. & sequitur etiā hic do. Ant. de But. & hæc sufficiunt de tertio. Et consequenter materia decre. quia alia membra expediui cum gl. Et ad materiam facit. qđ no. Spe. in tit. j. §. excipi. ver. sed nūquid. & quod no. do. Ant. de But. plene in repetitione c. consultationibus. de iure patro. vbi plene examinat, an & quando tolerantia cōmunis, seu cōis opi. vel cōmunis error, aut cōis reputatio aliquid operetur: de quo etiam per Legistas in l. Barbarius. superius alleg. & in l. j. C. de testa. & per Ia. de Bu. in. l. Zenodorus. C. ad Macedo.

SVMMARIVM.

1 *De reuocatione literarum quando est quæstio, quis de hoc cognoscere debeat.*
2 *Contentio si fuerit inter episcopum & clericum sibi subditum, eligi debet arbiter.*
3 *Iudices, de quorum iurisdictione contingit dubitari, possunt cognoscere, an sint iudices ex validitate vel inualiditate literarum, per quas dantur iudices.*
4 *Iurisdictio duorum iudicum quando tangitur, non debent separatim cognoscere.*
5 *Delegatus an possit iudicare, an sua sit iurisdictio.*
6 *Iudex potest iudicare de iurisdictione alterius, an sit iudex vel non, quādo alter sibi desert.*
7 *De reuocatione literarum, an sit dubitandum.*
8 *Iudices an possint sibi inuicem deferre.*

9 Deferre an & quando possit unus iudex alteri sine consensu partium.
10 Maiori parti non semper statur.
11 Quinquennalibus inducijs debitoris, an & quando stetur maiori parti creditorum.
12 Maiori parti statur, quando exercitium actus spectat ad unum corpus, uel ad plura confusa in unum, ita q non remanent integra corpora.
13 Delegatus si pronuntiat se iudicem, pars qua non appellauit non audietur, si velit opponere defectum iurisdictionis.
14 Reuocatio in dubium de uiribus literarum, a quibus exigatur.
15 Reuocatione in dubium literarum facta, qua potestate delegati habeat cognoscere de ipso dubio reuocationis. & n. 17.
16 Et qualis erit eorum processus, & an recurrendũ erit ad arbitros, si iudices discordent in sententia lata siue ferenda, & a quo eligantur arbitri, & an tales possint esse laici, & quid si arbitri non poterunt concordare in unam sententiam. & n. 18. & 19.
20 Iurisdictio an dicatur preuenta per solam citationem.
21 Dubio de uiribus literarum coram primis iudicibus pẽdente, si partes in negotio principali coram secundis procederent, renuntiare uiderentur tacite quaestioni mota coram primis.

a Quando non statur maiori parti. Vid. hic. d. Fel. in v. col. ver. vbi duo corpora.

PAstoralis. In quæstione reuocationis rescriptorum recurrit
ad arbitros, si iudices sibi non deferant: nec
sibi inuicem non cõcordant. h. d. Et est cõis
diuisio, consultatio, & respõsio. secũda ibi,
ad quod. ¶ Et no. q hæc decr. emanauit ad consultationẽ
Heli. episcopi: sicut & aliæ multę hoc volumine, exceptis
duabus, quarum vna hr̃ j. de sacra. nõ ite. pastoralis. & de
causa posses. pastoralis. ¶ In tex. ibi, & j. decidit exordiũ,
q forte erat tale, quale hr̃ in cle. Pastoralis. de re iud. & in
c. Pastoralis. de cle. ægro. in vj. ¶ Itẽ ibi, & vtrum exponi
põt, & per idem: & ita habent aliqui hic glo. vt tangit hic
do. Car. Flo. Et potest iungi iste versus, & vtrum post ver
bũ ambigitur s. positum: nã in effectu declarat quod ibi
2 dicitur. ¶ †No. j. q qñ reuocatur in dubium de reuocatio
ne rescriptorum an. s. primũ rescriptum reuocatum sit p
ſm, vel nõ: quis debeat de hoc cognoscere, quia primi iu
dices, si in hoc eis deferant scdi: & similiter scdi si eis de-
ferant primi: alias si neuter alteri vult deferre, debebunt
ambo cognoscere: & si non pñt concordare debent eligi
arbitri, etiã si plures sint ex vna parte q̃ ex alia. Et sic not.
q non statur hoc casu iudicio maioris partis: & est ratio,
quia oẽs iudices primi rescripti habentur loco vnius: & si
militer iudices secundi rescripti, vt tangitur in gl. Et no.
a quibus debent eligi arbitri hoc casu, quia a partibus, vt
2 in litera paret. ¶ †Et ex hoc no. vnũ casũ, in quo recurrit
ad arbitros: aliũ habes j. de offi. dele. suspicionis. j. Tertius
est, qñ iter epm & clericũ sibi subditũ est ɔtẽtio. 11. q. j. si
clericus aduersus. ad quẽ aũt debeat appellari p talem ar
bitrum electum ex iuris dispositione, hr̃ in c. ab arbitris.
de offi. deleg. in 6. vbi dr̃ q ad Papã debet appellari. ¶ Itẽ
3 no. regulam, q † iudices de quorũ iurisditione contingit
dubitari, possũt cognoscere an sint iudices de validitate
4 vel inualiditate literarũ, per quas dantur iudices. ¶ †Et
no. bene, q quando tangitur iurisditio duorũ iudicũ, q se
paratim non debent cognoscere: imo debet in simul con
uenire ſm practicã huius decretalis: & hoc ne contingat
ferri sentẽtias ɔtrarias, si forte separatim cognoscãt. ¶ Et
aduerte, q decretalis loquit in duobus delegatis. In duo-
bus autẽ ordinariis inter eos cõtingat dubitari de iuris-
dictione, dicit Inn. j. eo. super literis. q æquum esset, q ser
uarent hanc decretalem: sed tñ de iure ſm eũ non astrin-
guntur, quia in eis non loquitur: sed in delegatis, quãdo
reuocatur in dubium de viribus literarũ: & an secundæ
reuocent primas, vel primę derogẽt secũdis. ¶ Item no.
practicam procedendi, quando emanarunt primę literę,
& secundæ ad diuersos iudices: quia ante omnia debent
iudices sibi deferri. & no. q nil dicitur in litera, q hoc fiat
consensu partiũ. Et ex hoc no. casum, in quo pendet po-
testas iu habẽre iurisdictionem etiam sine consensu par-
tium alterius iurisditioni subditarum, itaq solus proce-
dete possit. Si autem voluit sibi deferri, tũc quid fiendũ
tangitur in litera: & etiam dixi superius in primo notabi
li. ¶ Itẽ not. q vbi duo corpora simul iungũtur, tanq̃ cor
pora separata ad vnum actum exercẽdum, nõ statur ma-
a iori parti * pro numero psonarũ: sed maiori parti vtriusq;
corporis * & sic dicta duo corpora non habent voces pro
numero personarum, sed pro numero corporis: & sic cũ
sint duo corpora erunt solum duæ voces: quarum quæli-
bet habebit vnum corpus: alium alterum, q̃uis excedat
in numero personarum. facit quod ɔsuenit dici j. de elec.
scriptum. Nec ob. quod habetur in c. j. j. de paro. quia ibi
non erant omnino diuersa corpora, imo erat idem popu
lus: licet pars semper remãsisset catholica, alia vero pars
fuisset lapsa in hæresim: sed postea erat reuersa ad fidem,
5 & sic non obst. ¶ † Item potes notare ſm do. Car. Flor. q
delegatus potest iudicare, an sua sit iurisditio. facit j. e. su
per literis. & ff. de iudi. in l. si quis ex aliena. & in l. ij. ff. si
quis in ius voca. nõ ierit. q procedit ſm eum, nisi esset su-
spectus: vt quia sit aliq̃d lucraturus, si erit iudex puta de-
cimam partem litis, vel aliud simile cõmodum: quia tũc
non poterit cognoscere, vt est gloss. valde notabi. in l. de
iure. ff. ad munic. & facit quod no. Bar. in d. l. ij. ff. si quis in
ius vocatus. Ibi tamen videtur dicere, q alicubi iudicant
etiam si sint percepturi cõmodũ, & quod tũc standũ erit
consuetudini. facit quod hr̃ j. de foro compe. cũ ɔtingat.
prohibetur etiam iudex iudicare ſm eũ, an sua sit iurisdi-
tio, qñ exceptio opposita sugillat, i. minuit famã iudicis,
arg. l. absente. C. de accus. de quo p Bar. in l. quidã cõsule-
bat. ff. de re iudi. & per Inn. j. de offi. deleg. cum super. vbi
6 videtur tenere contrarium, de quo ibi dicetur. ¶ † Item
no. q iudex potest iudicare de iurisditione alterius: an sit
iudex, vel non, quando alter sibi defert. & sic fit de cõsen
su illius. & per consequens satis per eum fieri videtur, vt
in regula, qui per alium. de reg. iur. lib. vj. ¶ Et si dicatur
q ex hoc iudicabit delegatus super non sibi cõmisso con
tra id, quod habetur j. de offi. dele. cum olim. & c. P. & G.
dic q satis dicitur esse commissum in vim cuiusdam con
sequentiæ. facit c. j. j. de offic. delega. ¶ Item potest dici, q
hanc potestatem habet a iure. facit quod habetur e. tit. in
c. super literis. ¶ Vltimo no. q magis inter est partis, q iu
risditio remaneat penes iudicẽ per se impetratũ, q̃ ipsius
iudicis: quod patet, quia non eliguntur hic arbitri per iu
dices, sed per partes. ¶ In glo. j. in princ. diuide hanc gl. in
octo partes: quia primo opponit & soluit. Secũdo format
duo cõtraria simul in ver. item qualiter. Tertio ponit tres
solutiones, quas reprobat in vers. propter hoc. Quarto po
nit vnam aliam solutionem in versi. dici potest. Quinto
dictę solutioni opponit in ver. sed huic. Sexto ponit aliã
solutionem in versi. vnde potest. Septimo sentit aliud cõ
trariũ ibi, & hoc. Octauo aliud circa fi. ibi, sed dubitatio.
Et cũ ista vltima particula gl. deberet iungi ſm eũ, in ver.
iudiciis. qui est circa prin. glo. pnst responsionem. ¶ Item
ver. illa decre. vt debitus. qui est post ver. alii etiam dicũt
vsq; ibi: sed certe. Et vt dixi hæc diuisio do. Car. Flor. satis
fuit de mente Io. And. sed do. Ant. de Bu. hic reducit glos.
ad quatuor principalia membra, & sic ad quatuor princi-
pales partes. Nam primo ſm eum est videndũ, an sit pos-
sibile subesse dubium circa reuocationem literarũ: & sic
an sint possibiles termini, super quibus fundatur decisio,
& practica decr. & de isto primo tractat gl. Secundo data
dubietate virium literarum est videndum. an iudices pos
sint sibi inuicẽ deferri. & hoc tangit gl. scdo loco. in vers.
item qualiter possunt primi iudices. Tertio est videndũ,
qualiter possunt primi iudices, vel secũdi iudices citari p
partes, cũ nesciant an sint iudices ipsi primi vel secũdi. &
de hoc tertio tractat glo. in versic. itẽ qualiter pñt primi.
Quarto est videndũ, quid si iudices ɔueniũt inuicẽ, & nõ
sibi deferunt, an debeãt & possint ambo sil cognoscere.
& de hoc ſm cũ tractat glo. quarto loco, in versi. dici põt.

¶ † Circa

7 ¶ †Circa primum aduertendum, ꝙ licèt gl. videatur quęrere: tamen in effectu vult opponere contra decretalem, ꝙ practica decretalis non possit procedere: tamen coniūgendo aliquas particulas gl. potest plenius formari oppositio quam glo. format. vt hic voluit do. Ant. de Bu. Nam videtur ꝙ practica decretalis non sit possibilis, quia non videtur posse esse dubium de viribus literarum: cuius cōtrarium videtur præsupponere hic text. Nam aut literæ sunt impetratæ in causa principali: aut in causa appellationis. Primo casu non videtur posse esse dubium de validitate literarum de iure antiquo, nec de iure nouo. Nā de iure antiquo si secundę faciunt mētionem de primis, tollunt illas: si autem non faciunt, tunc valent primæ. ¶ Et hoc est certum, vt s. eo. cæterum. & sic videtur, ꝙ nō possit dubitari de reuocatione literarum s̃m ius antiquū: similiter nec s̃m ius nouum, quia s̃m illud attenditur tēpus præsentationis & citationis: & sic locus est præuentioni, siue sint primæ literę, siue secundæ. j. de app. vt debitus. & sic in literis causæ principalis nō videtur posse procedere dubium de viribus literarum de iure antiquo, nec nouo. Non videtur etiam procedere in causa appellationis, quia distinctio c. sæpe. & c. oblatæ, videntur determinare quæ literę alijs præualeant: quia si statutus est terminus ab homine, valeant literæ impetratæ infra terminum ab appellante non ab appellato non facta mentione de termino. d. c. sæpe. ad fi. Si vero non est statutus terminus ab homine, tunc si appellatus præuenit supplantando appellantem, præualent secundæ: si non supplantauit, valent primæ, nisi secundæ reuocent illas. Si autem appellationis solum facta est impetratio ab vno, illæ valent non obstantibus primis impetratis in causa principali: quia diuersæ sunt instantiæ. j. eo. c. dilectus. Ad contraria prædicta patebit responsio ex his, quæ tangit glo. & quæ dicentur super illa. ¶ In ea. glo. ibi, perpetua est. i. nō est semper vera. In ea. glo. ibi. & c. oblatæ. melius facit c. inter monasterium. j. de re iudi. vbi secundę non valent: licèt faciant mentionem de primis, si non faciunt mentionem de processu. & similiter c. sæpe. ad fin. alleg. in gl. dicit, ꝙ non sunt veræ secundæ, licèt faciant mentionem de primis, quando sunt impetratæ ante terminum præfixum ab homine illo tacito. ¶ In ea. gloss. ibi, plerunque. vbi valent secundæ licet non faciant mentionem de primis: quia primæ factæ erant inualidæ propter negligentiam annalem in non vtendo illis: & similiter possunt valere secundæ, licèt non faciant mentionem de primis, si primæ erant inualidæ. s. eod. ex partes. Et not. bene, quia gloss. voluit in hac responsione cadere dubitationem de viribus literarum, an. s. sub regula c. cęterum, an verò sub fallentijs, de quibus est dictum: tamen quia ista solutio non bene videtur plenariè satisfacere: quia si dicatur aliquem esse casum fallentię habemus ius certum in illa fallentia: & sic videtur ꝙ non possit dici esse dubium de viribus literarum: quia vt dixi, si apparebit de fallentia, standum erit iuri loquenti de illa. Si non apparebit, standum erit regulæ c. cęterum. propter hoc forte gl. j. in versi. propter hoc. dedit aliam solutionem, videlicet ꝙ de facto potest dubitari, sed non de iure: vt si forte literæ non exhibentur, saltem quæ dicuntur secundæ, quia potest tunc apparere quæ sint priores, ex quo nō exhibentur. vel etiā s̃m glo. poterit dubitari de facto, an annus sit elapsus. sed gl. reprobat istam responsionem: quia ad quæstionem facti Papa verisimiliter non daret responsionem iuris. j. de spons. c. de muliere. Sed communiter doct. dicunt ꝙ licet Papa super facto dubio non possit certum dare responsum, determinando aliquid certum, vt d. c. de muliere. tamen bene potest declarare de iure, quis illud dubium facti habeat certificare, & per suam sententiam declarare: & ita potest intelligi hic saluando istam secundam solutionem. ¶ Aduerte tamen inquantum dicit glo. ꝙ poterit esse quæstio facti, an annus sit elapsus: non videtur bene dicere: quia hoc poterit perpēdi ex data literarum, si curreret ab impetratione, vt voluit glo. ¶ Sed potes dicere, ꝙ non currit ab impetratione, seu a die impetrationis: sed a die, quo poterit habere copiam iudicis. de hoc j. eo. plerunque. Et de hoc potest de facto dubitari, quādo habuerit iudicis copiam: & sic super hoc potest esse quæstio de facto. Item etiam si literæ exhibeantur, potest esse quæstio de facto: si forte dicatur secundas esse surreptitias, vt j. etiam tangitur cum glo. in ver. alij etiam dicunt. posuit tertiam solutionem, vt in ea patet. quam glo. reprobat: & similiter in illa patet in ver. sed certe. Sed tu potes saluare secundum doct. ꝙ licet eadem sit data in vtrisque literis: tamen possibile est, ꝙ alteræ earum pręcesserunt, aliàs per horam, vel per aliud spatium temporis, quod poterit probari per testes secundum ea, quæ notantur j. eo. c. pe. in vj. & sic poterit in facto esse dubitatio, quæ præcesserint: licet data sit eadem, vt prædixi: quia quamuis eadem die ambæ fuerunt datæ, tamen possibile est, ꝙ per horam vel aliud spatium alteræ pręcesserunt aliàs: & sic hæc solutio potest saluari. Quartam tamen solutionem in ver. tertij dicunt. quam gl. etiam reprobat per c. ex literis. j. de dolo, & contum. quasi velit glos. ꝙ si ex tenore literarum apparebit, ꝙ secundę faciant expressam mentionem de primis, tunc tollent primas: aliàs secus per dictam decre. ex literis. & sic videtur, ꝙ non possit dubitari: an de iure secundæ reuocent primas vel non. Sed certè licèt glo. reprobet istam solutionem, quę ponitur in ver. tertij. tamē poterit saluari per ea, quę inferius dicentur. glo. tamen in ver. dici potest, iuxta fin. in ver. & expone. videtur voluisse dare aliam expositionem, videlicet ꝙ hic non dicitur, q. possit dubitari de iure, an secundę reuocent primas. Ideo tunc potest procedere practica decreta. contra istud tamen glo. oppo. in versic. sed huic dec. non contingat. j. eo. vbi iudices nō conueniūt ad cognoscendū: sed executor habet videre literas, & inspicere quę alijs præualeant. sed licet gl. non soluat, tamē potes soluere, ꝙ quādoq; a principio antequam cognoscatur de principali negotio, reuocatur in dubiū de viribus literarum: & tunc procedendū est secundum formam huius decr. ¶ Quandoque vero principio quilibet per se cognoscit, & demum dant mandata contraria: & tunc procedit c. cū contingat. quia tunc executor non vt iudex, sed extraiudicialiter de plano se informat de viribus literarum: & sic perpendit, quę alijs pręualeant, illas pręfert: & mandatum factum vigore illarum exequitur. nō autem iudicialiter cognoscit, vel pronuntiat. ¶ Si autem sit dubium probabile circa literas: tunc supersedebit, & remittet partes ad iudices, vt cognoscant, & decidant de dubio secundum practicam huius decre. Pręterea vt dicit Io. And. ibi erat executor, qui habet se instruere, & non pronuntiare. ¶ Hic autem nō erat executor, sed erat dubiū de viribus literarum, super quo iudices habent potestatem cognoscendi, & pronuntiandi secundum formam decretalis. Et sic patet, ꝙ solutio superius data etiam potest sustineri, vt etiam clarius patebit ex his, quæ statim dicentur. Glo. tamen in versi. vnde potest. dedit aliam solutionem, vt in ea patet: per quam in effectu voluit, ꝙ si nihil extrinsecus allegatur, tunc procedant contraria: quia tunc semper certum erit, quę alijs pręualent: secus quando allegatur extrinsecus aliquod vitium, puta quia dicuntur secundę literæ surreptitiæ, & per hoc inualidæ: nam potest esse dubitatio, an ipsę secundæ sint surreptitiæ vel non, ideo tunc procedet practica huius decretalis. Et iste est verus intellectus secundum gl. quam etiam sequebantur Ioan. & Goffr. dicentes, ꝙ q. aliter intelligunt, carent sensu. ¶ Sed certe doc. cōiter dicunt, ꝙ practica decretalis potest procedere quandocūq; sit dubium de viribus literarum. siue sit dubium facti, siue iuris, & siue dubium, sit probabile, siue non, vt statim patebit.

patebit. Et si dicatur, non vr̃ posse esse dubiũ de iure, q̃a ius in se est certum. potes dicere vt hic voluit do. Ant. de Bu. ꝙ hoc est verũ considerando ius in abstracto. Sed considerando ius prout applicatur ad mentem iudicis habentis iustitiam ministrare penes eum potest esse dubium illud quod est certum in se de iure, vt quotidie de facto videmus. vnde iudex potest dubitare, vel ꝓpter dubitationem facti. quia non plene est certificatus de facto, vel propter dubium iuris. Et si sit probabile dubium procedit decretalis. Idem si sit dubium non probabile in quo sapientes non dubitarent, licet aliqui dubitarent, nam adhuc de hoc dubio possunt cognoscere iudices ne procedant in incerto. Et sic patet ꝙ procedit decretalis siue interueniat dubium facti, siue dubium iuris. & siue illud dubium sit probabile siue non probabile. ex quo inter partes reuocatur in dubium de viribus ipsarum literarum. ¶ Et ex p̃dictis no. ſm do. Ant. de Bu. ꝙ licet dubium non probabile de iurisdictione non artet partes ad comparẽdum, quæ videntur artari solum quando subest dubium probabile ſm notata. j. eo. super literis, & j. de actu. c. vemens. & de ap. Romana. lib. vj. Si tamen partes compareant dubitãtibus iudicibus, quamuis improbabiliter poterunt super hoc cognoscere ne procedant in incerto, & valebit processus ex vi saltem cuiusdam tacite prorogationis. facit quod habetur in c. cum speciali. j. de appel. Et per prædicta etiam videtur ꝙ si aliquis fuerit citatus. & sit dubium an teneatur comparere. & super tali dubio cadant opiniones, ꝙ tunc tenebitur comparere per id quod habetur in l. si quis ex aliena. ff. de iudi. Et quod no. per Bar. in l. cum prolatis. ff. de re iudi. & per Inn. in c. cum speciali. j. de appel. ¶ Item aduerte, quia vt hic dicit gl. circa fi. in ver. sed hæc dubitatio. non videtur habere locum, id quod hic dicitur quando reuocatur in dubium de reuocatione literarum si concurrant literæ impetratæ in causa appellationis cum impetratis in causa principali. quia tunc standũ est litteris impetratis in causa appellationis, vt dicit gl. cũ in diuersa instantia sint impetratæ. ¶ Nam alia est instantia causæ principalis alia est instantia causæ appellationis nam de iure ciuili ad finiendum causam principalem datur triennium. l. properandum. C. de iudi. sed ad finiendũ causam appellationis datur annus. & ex causa biẽnium. In autem cum qui. C. de temp. app. de iure vero canonico non est præfixum tempus instantiæ causæ principalis vt legitur, & notatur. j. de offi. dele. venerabili. Sed in causa appellationis sic, vt patet. j. de appel. ex ratione. & ideo cũ literæ non sint impetratæ in eadem instãtia statur literis, quæ vltimo sunt impetratæ in cã appellationis. Sed vbi in eadem instantia causæ appellationis diuersæ literæ a diuersis partibus impetrarentur. tunc vt voluit Inn. & Io. And. posset habere locum practica huius decretalis. sicut etiam habet locum quando plures literæ impetrantur. in causa principali a diuersis partibus: quia eadem est ratio. & per consequens idem ius. de consti. c. translato. & j. de transla. c. ij. Item aduertendum, vt hic dicit gl. in fi. ꝙ hæc dubitatio nõ videtur habere locum hodie re integra per c. vt debitus. j. de appel. Sed melius dixisset ſm Io. And. re non integra. facit, quod dixi supra eod. cæterum, quia q̃n res non est integra. & sic facta est præuentio respectu præsentationis, & citationis stari debebit tali præuentioni. & sic literis quarum vigore facta erit talis pręuentio per c. vt debitus. alle. in glo. do. Anto. de Bu. tamen hic dicit ꝙ nõ credit decretalem, vt debitus corrigere ista iura q̃ secundæ literæ facerent mẽtionem de primis. quia dato ſm eũ ꝙ primæ essent prius præsentatę, & per eas facta citatio illa decre. non negat quin de secundis reuocantib. primas possit opponi. & sic videtur ꝙ tunc etiam hodie posset ꝓcedere decretalis. Sed tu potes saluare gl. quando habens secundas fuisset in negligentia illas præsentandi. Nã tũc videtur, ꝙ potuit præueniri per habentem primas per id,

quod hr̃ in simili in c. si autem. s̃. eo. & j. eod. plerunq;. Et per hæc est expedita prima pars principalis quam voluit tangere gl. ſm diuisionem do. Ant. de Bu. de qua dixi circa principium glossę. ¶ Et ẽt expedita glo. excepto versiculo. Item qualiter el. j. & ij. vsq; ad ver. propter hoc. excepto ver. dici potest. vsq; ad versum. sed expone. Respõdeo ergo ad primum versiculum. Item qualiter. vbi glo. tãgit scd̃am partem, & in effectu opponit licet videatur quærere, ꝙ iudices non possunt sibi inuicem deferre. Nam hoc non vr̃ posse fieri: quia aut in veritate primi sunt iudices, & habent iurisdictionem. aut scd̃i. quod est q̃n in secundis fit mentio sufficiens de primis. s̃. eo. cæterum. & sic vr̃ ꝙ non possent sibi inuicem deferre. Nam si illi qui non habent iurisdictionem deferant, habentibus illam delatio nihil videtur operari. ex quo sine delatione habebant iurisdictionem illi quibus defertur. aut habentes iurisdictionem deferunt non habentib. & sic permittunt, & cõsentiunt ꝙ non habentes cognoscant. & tunc videtur, ꝙ hoc fieri non possit, quia id quod fiat per tales non habẽtes iurisdictionem tanquam factum a iudice incompetẽti non valebit. j. de offi. vica. sua. & l. fi. C. si a non competenti iudice. ¶ Addebat etiam rationem do. Ant. de Bu. ꝙ habens iurisdictionem hoc casu dare non potest non habenti: quia nõ est illius superior immo ambo sunt pares. Sed certe hæc ratio non vr̃ perfecta: quia collega põt collegæ committere vices suas. licet sint pares. j. de offi. dele. sane el. j. ideo rationes præcedentes videntur magis vrgere: Glo. soluit contrarium: sed potes soluere ꝙ isti iudices possunt sibi inuicem deferre auctoritate huius decretalis quæ facit illum iudicem cui defertur etiam si aliàs nõ esset, & eius iurisdictionem. confirmat si aliàs habebat, & hoc propter dubium emergens de reuocatione literarũ. ¶ Item põt dici ꝙ nõ exigitur delatio quo ad dandam iurisdictionem: quia quilibet ipsorum illam habebat super hoc dubio incidenti an esset iudex. sed ideo exigitur delatio vt sic permittat alium procedere. & ipse deferẽs desistat a procedendo. ne aliàs si ambo procederent separatim se inuicem intricarent. sic forte contingeret eos ferre sententias cõtrarias. Nec ob. si dicatur, vt ẽt voluit hic glo. ꝙ alter ipsorum necessario nõ est iudex, quia illud verum est in negotio principali. sed super incidenti bene q̃libet est iudex: quia potest cognoscere, an sua sit iurisdictio vt j. eod. super literis. Et per hoc patet solutum contrarium gl. & est expedita secunda pars gl. ſm diuisionem do. Ant. de Butr. vnde venio ad gl. in versũ. Item qualiter possunt primi, vel secundi citare partes. vbi glo. licet videatur quærere in effectu opponit, quòd isti delegati nõ possint citare partes: quia quilibet est dubius de sua citatione. & sic neuter vr̃ posse citare sicut in simili dr̃ de duobus tutorib. cum neuter eorũ est tutor si dubitatur quis eorum datus fuerit per testatorem, vel iudicẽ. l. duo sunt Titij. alle. in gl. Glo. non soluit hoc contrarium. potes dicere ꝙ licet sit dubium quis eorum sit iudex in principali negocio. tamen certum est ꝙ ratione dubij quilibet ipsorum est iudex in cognitione dubij incidentis præambuli ad cognitionẽ negocij principalis: quia ratione dubij quilibet ipsorum potest cognoscere an ipse sit iudex. l. si quis ex aliena. ff. de iudi. & j. eo. super literis. Ideo cũ sint certi se hr̃e iurisdictionem super hoc incidenti. merito. citare possunt. Nam sicut in l. duo sunt Titij admitteretur volens probare de quo consenserit testator ita hic admittuntur isti ad discutiendum de quo consenserit Papa. Præterea oppositio vr̃ non procedere quia si secundę non reuocant primas. primi, & secundi sunt iudices nisi opponatur cum surreptio non vitiet ipso iure in literis contentiosis ad lites, vt dixi. s̃. eod. cæterum. & notatur. j. eod. ad audientiam. Et per hoc sit expedita tertia pars gl. ¶ Restat expedire quartam quæ ponitur, infra. in versu dici potest. Pro cuius expeditione potest opponi. Nam

videtur

videt̃ quòd quilibet singulariter debeat, & possit cognoscere, an sua sit iurisdictio. infra. eo. super literis. non autẽ debeant simul ambo cognoscere: cuius contrarium hic dr̃. glo. in præallega. ver. dicit ꝙ ista fuit causa dubitandi in decretali. Nam videbatur, ꝙ quilibet deberet cognoscere separatim, an sua sit iurisdictio: tamen contrarium deciditur: quia si procederent sic separatim, possent deuenire ad contrarias sententias, ex quibus surrexisset quædam intrincatio processus. Ideo Papa prouidit, vt procederetur scd̃m formam huius decre. & hoc etiam factum fuit, vt tangit gl. ne pro eodem negotio ad diuersos iudices quis traheretur, contra hoc quod habetur in l. j. & ij. ff. de quibus re. ad eundem iudi. eatur. Inno. tamen hic dicebat, ꝙ contrarium procedit, qñ vnus tantum est iudex: hic verò loquitur, quando sunt plures: quo casu licèt de iuris rigore quilibet potest cognoscere, an sua sit iurisdictio: tamen de æquitate, ne sequatur intricatio, & contrarietas in processibus, seruatur id quod hic dicitur, & procedit decretalis, qñ opponitur de viribus literarum corã vtrisq; iudicibus: sed si coram alteris tm̃ opponeretur, illi solum possunt cognoscere: & sic etiam possit procedere contrarium. & per hoc est expedita quarta pars glos. quæ durat vsq, ad ver. sed expone: & per hoc etiam est expedita tota hęc gl. potest tamen in fi. dum dicit re integra addi, ꝙ melius vr̃ dixisse non integra, vt dixi superius post Io. And. Sed do. Card. Flo. hic dicit ꝙ glo. potest sustineri: quia donec res est integra, locus est præuentioni nisi in casu c. si autem. & c. plerunq;. Nam tunc non est locus in dictis casibus quæstioni super reuocatione literarum, qñ videlicet locus esset præuentioni: sed in alijs bene potest locum habere. ¶ In gl. in verbo. delerendum. hæc glo. scd̃m ordinem literæ tex. deberet esse secunda: licèt aliqui habeant eam pro tertia. ¶ Et adde in fi. ꝙ cum gl. concordat Inn. sed Tancre. & Gof. tenuerunt contrarium, cõiter tenetur opi. gl. & Inno. nec ob. quod hr̃ in §. nos autem, qa ibi loquitur, quo ad hoc, vt tollatur potestas recusandi:
9 aliàs autem bene † potest dari iudex etiam sine consensu partium: & ꝙ isto casu possit vnus iudex deferre alteri, et
a sine consensu partis, [a] bene facit text. iste, qui simpliciter præmittit hãc delationem fieri per iudices, nec exigit aliquem consensum partium interuenire: & ideo hoc casu non requiritur de necessitate partium consensus. Quidã tamen dicere voluerunt, ꝙ si agitur de delatione irreuocabili, exigitur consensus partium: secus si de reuocabili, qa si pars quæ non cõsensit, poterit recusare illud, cui fiat delatio. Sed ista opi. non placet Inn. quia ex quo ius vult, ꝙ iudices habeant hanc potestatem, vt deferant sibi inuicem, non poterit pars propter hoc appellare, vel talem recusare: & per hoc etiam, quia non vr̃ interesse partis quis sit iudex. Nam verisimile est, ꝙ quilibet iurisdictionẽ ministrabit. Host. reprobat hãc vltimam rationẽ, quia multum interest habere iudicem propitium saltem in arbitrarijs, vt j. de offi. dele. consuluit. Et sic ista ratio non vr̃ omnino procedere: tñ sufficit alia, quia videlicet auctoritate huius iuris hoc faciunt. ¶ Aduerte tamen, quia dicit hic Inn. ꝙ si primi deferant secundis, vel econtra, pars contra quam pronuntiabitur nõ poterit appellare, etiam si sine cõsensu partium facta fuerit delatio: quia nullum fit sibi præiudicium in principali negotio, quod patet, quia seruari debet iustitia: siue procedant primi, siue secundi: & si id faciant non poterit in effectu appellari. Sed Host. tenuit contrarium ex eo, quia prodest habere iudicem amicabilem saltẽ in arbitrarijs, vt superius tetigi. & ideo scd̃m eum satis dicitur fieri præiudicium, vt possit appellari. ¶ Sed do. Io. de Lig. & do. Card. Flo. dicunt esse subtilius. & scd̃m illud consuluisse Sali. contra Inn. tamen facit c. de appellationibus. j. de appel. vbi patet, ꝙ pro quolibet grauamine etiam minimo appellatur: sed ipse respondet, ꝙ licèt prosit habere iudicem fauorabilem, tamen istud nõ est interesse æstimabile, ita ꝙ pars posset dici grauata, cũ nihil sit diminutum de iure suo: secus qñ diminueretur & sic loquatur c. de appellationibus. Sed certè verior videtur opi. Host. per id, quod tangit hic in gl. in verbo, sopiatur, quæ videtur velle, ꝙ a sentẽtia arbitrorum lata in casu huius c. super articulo reuocationis literarum, potest appellari: & tamen attenta ratione Inn. videretur dicendum oppositum. Nam illa ratio videtur etiam cõcludere in sententia lata per arbitros, quia non videtur interesse, an sententia sit lata pro primis iudicibus, an verò ꝓ secundis cum vtriq; habeant iustitiam ministrare. tamen gl. præalleg. vult posse appellari, si fortè dicatur eos aliter sententiasse, q̃ sit de iure: & ideo tutior videtur esse tenere opi. Host. Nam in dubio non est recedendum ab opin. gl. saltem in iudicando & consulendo, vt dicit Iac. de Bu. in l. j. C. qui pro sua iurisd. ¶ Item aduerte, quia dicit Inn. ꝙ si partib. placuerit, poterunt prolongare iurisdictionẽ, vt de principali iudices ambo simul possunt cognoscere: quia vterque habent iurisdictionem, licet iurisdictio alterorum ex eis possit per exceptionem elidi. Hostiẽ. tenuit contrarium per c. cum super. j. de offi. dele. & c. P. & G. e. ti. sed Io. de Lig. & do. Car. Flo. tenent opi. Inn. per id, qđ habetur in l. j. ff. de iudi. & j. de iudi. c. j. nec obst. c. P. & G. quia ibi fiebat extensio ad personas non comprehẽsas in rescripto hic secus. Item non ob. c. cum super. quia ibi ille, qui erat iudex associabat alium nõ iudicem, hic secus: & per hoc etiã patet, quare ambo iudices possint hic conuenire in cognitione dubij reuocationis literarum. d. tñ Anto. de Bu. hic vr̃ limitare dictum Inno. qñ secundæ literæ non reuocabant primas. vel si reuocabant, non fuerunt præsentatæ: vel si fuerunt pręsentatę, fuerunt concessæ ad impetrationem partis, quæ potest renuntiare suo fauori. j. de regula. ad Apostolicam. secus scd̃m eum, si secũdæ reuocantes primas fuissent concessę motu proprio, & fuissent ostensæ: quia tunc cum deficiat funditus iurisdictio, non potest prorogari: quia esset dare de nouo, ꝙ non potest fieri per pactum priuatorum. j. de offi. deleg. significantibus. & l. priuatorum. C. de iurisd. om. iudi. ¶ In glo.
b plures. [b] ibi, de iure patro. qñ. Sed certe ibi statur † iudici-
10 cio maioris partis: licet sufficiat, ꝙ sit maior pars comparatione minoris; sed bene est verum, ꝙ non requiritur, ꝙ ibi interueniat maior pars omnium. ¶ In eadem glo. ibi, in causa episcopi. de quo etiam j. de re iudi. in c. non potest. ¶ In ea. gl. ibi, l. vltim. ibi loquitur quando reperitur
11 † creditor, qui est creditor in maiori summa quam aliquis alius: quo casu statur eius iudicio in dandis induciis quinquennalibus debitoris, vt ibi dicitur. Si autem debitores essent pares in cumulo debiti, tunc staretur iudicio maioris partis creditorum: & sic debet intelligi id, quod j. dicit gl. in ver. licet secus. ¶ In ea. gl. ibi, sed quædam specialia, &c. de hoc an stari debeat iudicio maioris partis recurrendum est ad no. per doc. in c. cum omnes. s̃. titu. j. & per Bar. in l. cum maior. ff. ad munic. & plene dixi in d. c. cum omnes. ¶ In eadem gl. ibi, suspecti essent. Et hæc ratio tollitur, quando procedunt autoritate huius decret. per id, quod habetur a 3. q. v. si non licet versi. quasdam. & q. inj. qui peccat. & C. ad leg. Iulia. de adulte. in l. Gracchus. Sequens etiam ratio tollitur, quia non pręsumitur, ꝙ velint delinquere. j. de præsump. c. si. delictum autem esset abdicate iurisdictionem a se sine causa. Vlterius dic, qñ auctoritate huius c. procedit, vr̃ cessare hæc ratio per iura superius allega. & per id, quod proximè dixi. ¶ In ea. glo. in fi. tene contrarium scd̃m doct. quia vt dixit Compost. si iudices vtriusque rescripti omnes concordant, vel maior pars vtriusq; rescripti: tunc non itur ad arbitros. facit qđ habetur in l. si ex tribus. ff. de re iudi. & j. de re iudi. c. vlti. sed si sumus extra casus prædictos, semper ibitur tunc ad arbitros: & ideo si sunt quatuor in secundo rescripto, & in primo sint tres: si omnes qui sunt in secundo rescripto sunt

a ¶ Iudex vn⁹ an possit alteri deferre sine cõsensu partium. Et vide hic do. Abb. in v. col. versi. j. in gl. super verbo, deferendum.

b ¶ In glo. plures. Pro seq̃re hanc etiam scd̃m Abb. hic vsque ad §. quoniã autem.

quis habeat probare reuocationem literarum, dic ꝙ ille qui hoc alleg. q̄a illa eſt tūc ſua intentio. ar. l. ij. ff. de ꝓba. & hæc de tertio. ¶ Circa quartū Pet. & Abb. dicunt poſſe c. procedere, quando iudices diſcordant in ſententia proferenda, ſecus q̄n diſcordant in iam lata: tūc recurrēdum eſt ad delegantem, vt approbet quam ſententiam velit, per id quod habetur in c. vlt. de re iudic. Sed Ioan. Andr. tenet, ꝙ vtroq; caſu procedit iſtud c. cum loquatur indiſtincte, & ſic indiſtincte debet intelligi. ȷ̄. de priuile. vt circa. cum ſim. Nec obſt. contrarium, quia loquitur quando ambo ſunt iudices, & diſcordant in diffinitiua ſententia: hic autem loquitur quando in principali cauſa ambo nō ſunt iudices: & diſcordant ſuper hoc incidenti, an ſint iudices. Nam tunc ſiue diſcordent in ſententia ferenda ſuper dicto incidenti, ſiue in lata ſuper ipſo incidēti, habet locum quod hic dicitur. & hęc de quarto. ¶ Circa quintum dic, ꝙ a tempore quo diſcordant in ſententia ferēda ſuper ipſo incidenti: vel ex quo diutius expectati non expediunt cauſam, debet recurri ad arbitros. facit quod habetur ȷ̄. de officio deleg. prudentiam. §. vj. & de foro compe. ex tranſmiſſa. & in l. longius. ff. de iudi. Minori etiam tempore eſſent expectandi, ſi eſſet cauſa celeritatem deſiderans. & eius quod habetur in l. de pupillo. §. ſi quis riuos. ff. de no. oper. nunc. & in l. j. §. excipiuntur. ff. de ferijs. An autem tales arbitri poſſint eſſe laici, remittit Io. And. ad no. in c. legitima. ȷ̄. de appel. in vj. in gl. iij. vbi gl. dicit ꝙ debent eſſe clerici & non laici: quia habentes compellere teſtes, qui poterunt interdum eſſe clerici: & quia ſpiritualis iuriſdictio non cadit in laicum. ȷ̄. de iudic. decernimus. Franc. Vercel. dicit, ꝙ ſi cauſa eſt ſpiritualis, quæ eſt allegata, debent arbitrari eſſe clerici: ſi vero eſſet temporalis, poſſunt eſſe laici. Et hæc videt̃ rationabilis opinio, ex qua habes ꝙ deciſio incidens iuriſdictionis annectitur ad naturam iuriſdictionis cauſę principalis & ſic ſi illa eſt ſpiritualis, iſta etiam cenſetur ſpiritualis: aliàs ſecus. & hæc de quinto. ¶ Circa vltimum videlicet fiendum, quando arbitri non poſſunt concordari, dicunt aliqui, ꝙ iudex qui primo citauit poterit cogere partes ad eligendos arbitros, & pòſtea poterit cogere illos duos arbitros ad eligendum tertium, ſtatuendo eis terminum ad finiendum cauſam: qua non finita poterit ipſe iudex procedere per id, quod habetur. ȷ̄. de appel. legitima. lib. vj. & facit quod habetur in l. litem & ſi vnus. §. penul. & fi. ff. de arbi. Hoſti. verò dicit, ꝙ ſi arbitri non diffiniunt, vel concordant, ꝙ tunc eligens erit conſulendus: & ſic dicit poſſe intelligi, quod habetur. ȷ̄. de offi. deleg. ſanè. nec ob. c. legitima. ſ̃m eum, quia alio caſu loquitur vt ibi. patet ſecundum eum. Sed Franciſ. Vercel. dicit, quod ſi altera pars non vult arbitros eligere, vel delegati alterius partis nolunt arbitros cōpellere, remanebit iuriſdictio penes delegatos alterius partis, qui velint procedere & compellere, vt ſic ſit finis litium. facit quod habetur. ȷ̄. eo. cum contingat. Potes cōcordare opi. quia ſi Papa ſeu delegans commode poteſt adiri vt conſultat, ipſe tunc erit adeundus, & conſulendus: & ſic intelligatur opi. Hoſt. Si autem nō poſſet commode adire: tunc ſi omnes iudices vtriuſq; partis nolunt concurrere ad compellendos arbitros, vt tertium eligãt, hoc facere poterunt, prout videtur etiam voluiſſe Inn. & Compoſt. Si autem iudices alterius partis nollent conuenire cum alijs ad cōpellendos arbitros: tunc poterit procedere opinio Franc. Vercellen. Et hoc modo poſſunt cō-

19 cordari opiniones. & hæc de ſexto, & vltimo. ¶ † Redeo nunc ad primum principale, videlicet a quibus exigatur, & reuocetur in dubium de viribus literarum. Et concludit hic do. Ant. de But. poſt Inn. in gl. in verbo a partibus. ꝙ exigitur, & reuocetur in dubium per partes: quia ipſarum intereſt, vt ſic poſſit cauſa expediri: non autem per iudices, quorum non videtur intereſſe, cum ad eum non ſpectet iuriſdictio ratione dignitatis: & etiam ne videantur ingerere operas: vt ſic facerēt eos ſuſpectos per l. quæ omnia. ff. de procu. Item exigere, ꝙ ſit oppoſitum, ꝙ alteræ literæ non valeant: & ꝙ coram vtriſq; iudicibus ſit exceptum. Item ꝙ ſit oppoſitum, ꝙ ſeparate non poſſint procedere & cognoſcere, an ſint iudices, ſed debent conuenire ſ̃m formam huius decre. & vltra hoc etiam, ꝙ ſit exceptum, ꝙ non poſſint procedere ſuper cauſa principali. Nam prædictis concurrentibus locus erit practicæ huius decretalis. & ſic videtur velle domi. Anto. de Bu. ꝙ ſit neceſſe, ꝙ coram vtriſq; iudicibus ſit exceptum contra literas. Aliàs non habet locum decret. & idem voluit in ver. ex his tertio deciditur. Sed certe hoc non v̓r verum per iſtum tex. qui ſimpliciter loquitur, & indiſtincte: & ſic videtur habere locum etiam ſi coram alteris tantum ſit exceptum contra literas, dummodo petitum ſit coram illis, ꝙ procedebatur ſ̃m formam huius capituli. & etiam voluit hic do. Car. Flo. vt dixi ſuper glo. in verbo, ſopiatur. Et ſatis etiam videtur ſenſiſſe Inno. in glo. in verbo, partibus. in ver. ſed ſi proponant hoc ſuppoſito pro declaratione materiæ: licet doc. confuſe loquantur & intrincatè. & etiam do. Ant. de But. hic videtur, ꝙ hæc materia ſit reducenda ad tres caſus principales. Nam aut proceditur tantum coram primis iudicibus: aut proceditur tantum coram ſecundis: aut proceditur coram vtriſq;. Primo caſu aut proceditur in negotio principali coram ipſis primis, & nihil opponitur: & tūc tenebit proceſſus & conſequēter ſententia. Et hoc v̓r clatum, q̄ſi ſecundæ literæ non reuocabant primas. quia tunc primi erant iudices, & conſequenter potuerunt procedere in cauſa principali. ȷ̄. eodem. cæterum. Si vero ſecundæ reuocabant primas: tunc adhuc videtur idem, ex quo nihil fuit oppoſitum: quia tenet proceſſus factus per primos ante notitiam reuocationis literarum. ȷ̄. de reſti. ſpol. c. audita. Et ideo ſi reuocatio ſeu literæ reuocatoriæ non fuerunt oſtēſæ, nec de eis oppoſitum, tenuit proceſſus, & ſententia: imo plus videtur, ꝙ eo ipſo ꝙ habens ſecundas literas reuocantes primas, litem eſt conteſtatus in cauſa principali coram primis: & nihil oppoſuit de ipſis literis ſecundis. quod videatur illis renuntiaſſe. Nam intelliguntur fuiſſe conceſſæ, ſi eis vti vellet, vt dicit Inn. ȷ̄. eo. cum contingat. de conceſ. præbendæ. c. j. libr. vj. & ideo ſi illis non eſt vſus, ſi conſenſit conteſtari litem coram primis iudicib. videtur illis renunciaſſe, cum videatur conſenſiſſe, & prorogaſſe iuriſdictionem primorum iudicum. l. j. ff. de iudi. Et ideo poſt litem conteſtatam non videtur poſſe opponere de ipſis literis, cum declinatoriæ exceptiones debeant opponi ante lit. conteſta. ſ̃m ea, quæ hn̄r in l. fi. ff. de excep. & ȷ̄. de re iudi. cum inter monaſterium. & ȷ̄. de excep. exceptionem Do. tamen Anto. de Bu. hic ſuper gl. j. in verſi. per hoc tertio inſertur. videtur de hoc dubitaſſe. Nam primo videtur dicere, ꝙ quando ſecundæ reuocant primas poterit de illis opponi, etiam ſi poſt litem conteſtatam vſque ad concluſionem in cauſa, ex eo quia videtur ꝙ per illas detegatur primos non habuiſſe iuriſdictionem, licet ex æquitate geſta ante notificationem illarum maneant valida: poſtea dicit verius eſſe ꝙ non audiatur opponens poſt litem conteſtatam: quia poteſt ſibi imputari, quare ante lit. conteſt. non oppoſuit. & quia valuit lite conteſtata: ex quo nihil oppoſuit dicto. c. audita. Et hoc quando iſte, qui habebat ſecundas literas reuocantes primas, habuit illas ante cōteſtationem factam coram primis: ſed vbi poſt. lit. conteſtatam illas impetraſſet, faciendo mentionem de proceſſu: tunc quia ius opponendi ſuperueniret poſt litem conteſtatam, bene poſſet de illis opponi. arg. ȷ̄. de officio delega. inſinuante. & iſta pars videtur eſſe vera: licet videatur de hoc dubitaſſe. ¶ Nam ſubdit ꝙ poſſit teneri prima opinio ex eo, quia hic non eſt neceſſaria oppoſitio: ſed ſolum detectio literarum: & ſic erit mirabile ſ̃m eum, q̄d licet dilatoria non poſſet opponi poſt litem conteſtatã, tamen

tamen hæc detectio bene admittetur. Sed istud oõ puto verum: quia vt dixi, intelligitur tacite renunciatum literis secundis: ex quo sponte contestatur post litem tempore, quo illas habebat: & quia secundæ ita demum videntur reuocare primas, si imperrans ipsas secundas voluerit vti illis, vt dicit Inno. in d.c. cum contingat. & in d.c. j. superius alleg. & facit quod notatur in simili per legistas, in l. filio præterito. ff. de iniusto testam: & in l. is, qui in potestate. ff. de legaris præstan. Et ideo bene potuit procedi coram primis iudicibus ad contestatiouem litis: ex quo impetrans secundas non est illis vsus. Et hoc satis videtur procedere, quando secundæ essent concessæ ad impetrationem partis: sed vbi proprio motu essent concessæ: tunc an idem esset dicendum, pendet ex his, quæ dixi s̃. in c. cæterum. j̃. eod. & quod dixit Inn. j. eod. cum contingat. Si autem ante litem contestatam coram primis obijciatur de secundis literis: tunc si non obstante exceptione procederetur ad cõtestationem, teneret processus per ea, quæ dixi superius. & imputet sibi habens secundas, quare contestatur litem. Si autem litem nõ contestatur: tunc si primi iudices pronuntiarent se iudices competentes, & non appellaretur, transiret sententia in rem iudicatam per id, quod habetur j. de elect. tum dilecti. & quod no. Inno. j̃. de offi. deleg. c. j. lib. vj. ¶ Et hoc clarum, quando solum esset oppositum de literis secundis, & non fuissent ostensæ: quia poterit cognoscere, an sua esset iurisdictio, vt j̃. eod. super literis. Nam & potuisset esse, ꝙ secundæ fuissent surreptitiæ. facit quod hic notat gl. j. & ideo teoult latius sententia lata super competentia. Si autem literæ ipsæ secundæ fuissent ostensæ, & postea habens illas non comparuisset coram illis primis: & nihilominus ipsi primi processissent ad aliquam mulctam contra habentem secundas, ex eo quia non comparebat ad eorum mandatum, vel admissionem in possessionem, non tenebit processus, si ipsæ secundæ reuocabant primas, ex quo fuerunt ostensæ ipsis iudicibus primis, per id quod habetur in prçalleg. c. audita. & quod habetur de offi. deleg. ex literis. Et idem videtur, si processerint in negotio principali. & hoc casu, quo aliàs procedi potuisset lite non contestata. quia similiter non valebit per id, quod habetur in dicto. c audita. & c. ex literis. Si autem quando obiectum esset de ipsis literis scd̃is, & primi iudices velint cognoscere & pronuntiare, an essent iudices habentes secũdas diceret ꝙ ad ipsos solos non spectat: sed quod debent cõuenire cum datis in secundis, & quod vult, ꝙ si procedatᷣ ſm formam huius c. tunc seruari deberet practica huius c. Si tamen non obstante petitione prædicta nollent coouenire cum datis, in secundis, sed procederent ad pronũtiandum super competentia, teneret processus seu ipsa sententia: & præiudicaret, nisi appellaretur, per ea quæ dixi post Inno. & Compo. in c. cçterum. s̃. eo. & per id, quod etiam inferius tangetur. Nam iste ordo, de quo in decretali, non est omnino de substantia, seu forma substantiali, sed potius de iustitia. & sic parat causam appellandi, si non seruetur: quia iudices videntur habere iurisdictionem cognoscendi, an sua sit iurisdictio: & sic oisi opponatur, quod procedatur ſm formam huius capituli: & inquantum hoc non fiat non appelletur, præiudicabit parti per id, quod dixi in d.c. cæterum. Et per hoc patere potest quid dicendum de primo casu, quando proceditur solum coram primis iudicibus: & ex hoc etiam faciliter potest deprehendi quid dicendum de secundo casu, quando proceditur solum coram secundis. Nam si secundæ reuocabant primas: clarum, ꝙ tenebit processus ipsorum, etiã si fiat principali cã. ¶ Si verò non reuocabãt primas: tunc aduertendum, quia licèt essent surreptitiæ, quia nõ facerent mentionem de primis, tamen non sunt nullæ ipso iure: sed solũ ope exceptionis infringi possunt, vt plene dictum fuit in c. cæterum. s̃. eod. Et ideo si coram eis precederetur ad contestandam litem in principali, tenebit processus: nec amplius poterit opponi de primis, cum declinatoria non possit obijci post litem contestatam, vt superius est dictum. ¶ Si autem alteri opponatur ante litem contestatam de primis literis coram ipsis primis iudicibus: tunc si non obstante oppositione partes contestarentur litem in principali negotio, valeret contestatio: & videretur tacite renuntiatum primis literis, & exceptioni descẽdenti ex illis per ea, quæ dixi in præcedenti casu. ¶ Si vero coram secundis iudicibus oppositum est de primis literis, & post exceptionem non est processum contestationem super negotio principali, seu iudices secundi processerunt ad pronuntiandum super competentia, & sic sunt facti iudices competentes: & tunc tenebit dicta pronunciatio, si non fuerit appellatum per id, quod dicit glo. in verbo, sopiatur. & etiam quod dixi superius circa primum casum. & hoc clarum, quando secundæ faciebant mentionem de primis, cum secundæ tunc valerent s̃. eo. cæterum. ¶ Idem tamen dicendum, si etiam secundæ non faciebant mentionem de primis: cum secundæ tunc non sint nullæ ipso iure, sed solum possunt elidi per exceptionem, vt dictum fuit in præalleg. c. cæterum. Et ideo tenebit dicta sententia lata super competentia, si non fuit appellatum: & hoc videtur satis procedere, quãdo solum fuit oppositum de primis literis: sed non fuerunt ostensæ. Idem tamen si etiam fuerunt ostensæ: quia potuerunt secundi iudices cognoscere, & pronuociare, an sua sit iurisdictio, vt j̃. eod. super literis. Si autem non processerunt ad pronuntiandum se competentes, sed forte ad mulctandum habentes primas literas, & non comparentem coram eis: tunc si secundę reuocabant primas, clarum, ꝙ potuerunt procedere, cum haberent iurisdictionem, vt s̃. eod. cæterum. ¶ Si autem non reuocabant primas, idem videtur si primæ non fuerunt ostensæ: quia in dubio debuit pars comparere ad ostendendum de iure suo, & sic ad ostendendas literas suas, per id quod habetur in l. si quis ex aliena. ff. de iudi. & j̃. eo. super literis. Si autem fuissent ostensæ, & eis oppositum coram secuodis, & secundæ non reuocabant illas: tunc an secuodi iudices potuerunt mulctare habentem primas literas, & non comparentem, ex quo fuerunt allegatæ, & ostensæ coram ipsis secundis iudicibus, vel per quorum literas ipsæ primæ non reuocabantur: an talis mulcta potuerit imponi, pendet ex dubio, illo an quando constat iudici citatum esse tutum exceptione, vt oon teneatur coram citante respondere, tenet processus si fiat contra illum non comparentem: de quo tangitur in clemen. a. vt lite pendente. per glo. & Lapum. & terigi in c. cum ordinem. s̃. eodem. & dicam j̃. eo. ad audientiam. ¶ Si autem coram secundis iudicibus opponatur de primis literis, & velint cognoscere an sua sit iurisdictio: sed habens primas dicat, quod etiam ad datos per primas spectat cognoscere de reuocatione literarum, & competit quod simul debeant conuenire secundum practicam huius decretalis, cum iudices primi etiam ad hoc sint parati: & tuoc debebit procedi prout hic dicitur: & si secundi soli procederent ad pronuntiandum super competentia, poterit appellari, vt dixi circa primum. Et hoc de secundo casu principali. ¶ Circa tertium, quando coram vtrisque proceditur; conclude, ꝙ aut proceditur simul coram vtrisque in negotio principali, aut separatim. Primo casu licèt fuerunt opiniones, an hoc fieri possit, de quibus hic tetigit Innoc. & etiam dixi super glo. in verbo, deferendum. tamen Inno. & communiter doctores videotur velle, quòd teneat processus, cum vterque haberet iurisdictionem saltem in cognoscendo, an sua sit iurisdictio, vt j̃. eodem, super literis. Et ideo saltem partibus conseotientibus, & sic consequenter iurisdictionem prorogantibus. l. j. ff. de iudicijs. videbitur, ꝙ tenebit processus: licet Hostien. alter

ter

ter dixerit, vt dixi super dictam glossam, in verbo, deserendum. Secundo casu, quando separatim iudices primi rescripti, & similiter iudices secundi procedunt in negotio principali: tunc aut partes nihil opponunt coram primis, nec coram secundis: aut aliquid opponunt. Si nihil opponunt dico ꝙ Inno. & etiam doctores videntur circa hoc varie loqui. Nam in vna parte refert d. Ant. de Bu. hic ante glo. in versi. ex his deciditur. Quinto ante ver. venio ad secundum refert Inno. dicere ꝙ tunc valebit processus illorum, qui primo cœperunt per c. vt debitus. j. de appel. quare videtur esse locus præoccupationi per d. c. recitatũ. etiam alios dicere: & in hoc videtur residere, ꝙ validitas processus pendebit ex euentu literarum per ea, quæ habentur j. eo. cum contingat. & j. de offic. delega. ex literis. non tamen videtur hoc præcise firmare: quia dicit quod c. ex literis. potest aliter intelligi. Do. An. dicit in præallegata parte, quod credit valere sententiam vltimo iudicãtis, si alterius sententia non fuit sibi ostensa per id, quod legitur, & not. j. de re iudi. cũ inter monasterium. ¶ Nec obstat sm eum c. cum contingat. j. eo. vbi dicitur, ꝙ expectari debet euentus literarum, hoc est vt inspiciatur quæ literæ præualeant: quia respondet ꝙ ibi loquitur de validitate processus incidenter facti propter contumaciam, sed hoc quod dictũ est s. procedit in processu principalis causæ. Item ibi loquitur in mandatis, quæ non transeunt in rem iudi. ideo ibi attenditur euentus literarũ: in alia parte, in versi. ex his deciditur post notabilia. aliter videtur dicere do. Ant. de Bu. Nam refert Inno. dicere s. eo. cæterũ. quosdam dicere, ꝙ in dicto casu tenet processus primorũ qui primo processerunt etiam si constat primas literas p secundas reuocatas: & si ipsi primi iudices excommunicent secundas, tanquam turbatores iudiciorum illorũ, qui primo incœperunt procedere, tenebit excommunicatio: cum habuerint iurisdictionem, quam cœperunt exercere. & sic videtur ꝙ illam cõtra conturbatores potuerint exercere, vt j. de offi. delega. c. j. nam cõtradicentes & turbantes debent ostendere causas quare cõtradicũt, & maxime literas. j. de offi. deleg. cum in iure. & facit etiã pro prædictis, quia melior videtur esse conditio occupantis. j. de ap. vt debitus. Refert demum, ꝙ alij dicunt: ꝙ neutri iudices possunt in alterum iurisdictionem exercere, cum rescriptum non det iurisdictionem in alios iudices, nec ius commune: quod vult ad arbitros iri, vt hic patet. Tandem videtur dicere, ꝙ prima opinio potest procedere, qñ secundi procedunt. Et opponitur ꝙ non debent procedere, quia prima iurisdictio coram primis est certa: & sic præuenta & secundi procedentes non recurrunt ad remediũ huius decretalis. ¶ Secunda opi. habet locum, quando recurrunt ad remedium huius decre. & illius formã seruãt quia nõ põt tũc dici rebelles sm Compo. Si autẽ iudices primi, qui cœperũt cognoscere iurisdictionẽ exerceant in partes, cum de iurisdictione non contendatur, sed quilibet suas literas suis iudicibus ostendit, & iudices procedunt ad contrarias sententias: inspicietur quæ literæ alijs præualeant, & illorum pronunciabitur processum tenere, & aliorum irritabitur per c. ex literis. de offic. delega. Finaliter ipse do. Ant. de Bu. dicit ꝙ si iudicio cœpto corã alijs nihil opponitur, nec literæ ostenduntur, & ambo procedunt ad mandata contraria, ꝙ tũc satis putat, ꝙ nõ seruabitur practica huius decre. & ꝙ vtriusq; processus valebit nã valebit processus primorũ in data, etiã dato quod secundæ reuocent primas quia non sunt, nec fuerunt primis iudicibus notificatæ. de restitu. spol. audita. non valebit etiam processus coram secundis, licet non facerent mentionem de primis, ex quo non esset cœptum. s. eo. cæterum. & sic processus habitus in partes tenebit: in cõiudices aut non quia neuter procedendo videtur iurisdictionem alterius perturbare, ex quo nihil opponitur coram eis: & quia sunt pares, quia par ad in parem non habet imperium. de ele. innotuit. & sic videtur in hinc residere satis inuolute, vt patet ex prædictis. Sed tu potes clare dicere, ꝙ ex quo separatim processerunt, & nihil est oppositum coram primis, nec coram secundis, si processerunt super negotio principali: quia partes coram vtrisque comparuerunt & processerunt, videtur velle Inno. ꝙ sententia prolata, quę transiuit in rem iudicatam, valebit: secunda autẽ postea lata non valebit, cum sententia contra sententiam non videatur valere. l. j. C. quando prouo. non est necess. & facit etiam quod no. ipse Inn. & Compo. s. de consti. cum M. & sic vr velle Inn. ꝙ sentẽtia contra sententiã, si ferãt in diuersis instantijs, non valeat quando prima trãsiuerit in rem iudicatam. & idẽ voluit in d. c. cũ M. Bar. tamen tenuit contrarium in l. duobus. ff. de exce. rei iudi. domi. Anto. de Bu. hic videtur voluisse concordare opi. prout ipse etiam tangit in c. inter monasterium. j. de re iudi. vbi plene tangitur de ista materia, an sententia contra sententiam valeat: & ibi etiam plene dixi. Nam dicit ꝙ opi. Innocen. potest procedere, quando prima sententia, quæ transiuerat in rem iudicat. fuit ostensa ferenti sententiã contrariam, quia tunc videtur secunda lata contra notorium, & per consequens non valere. j. de re iudi. inter cæteras. secus si non fuisset ostensa, quia tunc potest procedere opi. Bar. & per hoc habes quid tenendum, quando proceditur separatim coram primis iudicibus & coram secundis super negotio principali, & nihil opponitur de literis: quia valebit processus vtrorumque iudicum. Nã valebit processus primorum in data etiam dato ꝙ secundæ reuocarent primas, ex quo non fuerunt notificatæ ipsis primis iudicibus per dictum c. audita & similiter valebit processus coram secundis, licet non facerent mẽtionem de primis: ex quo non est exceptum, vt s. eo. cæterum. & sic processus habitus in parte, seu contra partes tenebit. de sententijs autem si fuerint latæ cõtrariæ, quæ præualebit, dixi s. Processus autem factus contra cõiudices hoc casu non valeret, quia neuter procedendo in dicto casu videtur turbare iurisdictionem alterius, ex quo nihil opponitur: & quia sunt pares, & par in parem non habet imperium, vt etiam s. dixi post do. Anto. de Bu. Si aũt opponatur de ipsis literis, tunc aduerte, quia aut dati in primis literis cœperunt procedere in negotio principali, & lis fuit cõtestata coram eis, sed postea habens secundas literas illas præsentat secundis iudicibus, & petit per illas procedi: sed habens primas se opponit, & dicit ꝙ non debet procedi coram ipsis secundis, quia præoccupata est iurisdictio per primas, coram quibus est processum vsque ad contestationem inclusiue: tunc videtur habens primas literas bene excipere ex eo, quia habens secundas contestando litem coram primis, videtur illis tacite renunciasse: cum per illas potuisset declinare iurisdictionẽ primorum, si voluisset eo casu, quo reuocassent primas & ideo si non fecit, est sibi imputandum, & præclusa est sibi via per contestationem de cætero opponendi declinatoriam virtute dictarum literarum. & sic videtur, ꝙ si excipiens secundum formam prędictam faciat fidem de dicta contestatione coram secundis, ꝙ tunc non debent secundi procedere. imo videtur. ꝙ si procedant, dicant turbare iurisdictionẽ primorum. & sic videtur ꝙ possint excõicare per primos. arg. dicti c. j. de officio dele. nõ enim possunt censeri hoc casu pares primis: ex quo censetur renunciatum ipsis secundis literis. Si autem non excommunicarentur, & procederent ipsi secundi ad aliquam mulctam contentam in primis literis, quia non compareret coram eis: tunc si alias comparuisset & opposuisset de præoccupatione facta per primos, & de contestatione facta, & de illa etiam ostendisset: tunc an valeret processus pẽdet ex dubio, de quo superius dixi: an quando constat iudici si tantum esset tutum exceptione, vt non teneatur coram ipsis respõdere, si procedat ad ipsum mulctandum, an re-

neat processus: de quo dicetur in d.c.ad audientiam. Si autem non opposuisset coram secundis de præuentione, vel si opposuisset non fecit fidem de contestatione, tunc bene teneret impositio mulctę, quia debuit comparere ad allegandum,& ostendendum de iure suo, vt in d. l.si quis ex aliena.& d.c.super literis.Et prædicta pcedūt quando secundæ literæ non reuocabant primas.Si autē secundæ reuocabant primas,tunc est magis dubium propter id,quod dixi circa primum casum:sed tamen tene id quod dixi per ea, quæ etiam dixi circa ipsum primum casum: licet do.Anto.de Bu.videatur velle, q qn secundæ reuocant primas,nō possit fieri præoccupatio per primas & q hoc casu non habeat locum c.vt debitus,sed econtra,quando præoccupatio fit per secundas, licet non faciant mentionem de primis. Sed certè ista opi.d.Ant.de But.est contra mentem gl.& doct.qui videntur velle, q possit fieri præoccupatio per primas, sicut per secundas, & vtrobique videtur esse eadem ratio,& sic idē ius,arg.c. translato.de consti.intelligo tamē q possit præueniri habens secundas,facientes mentionem de primis,quando fuit negligentia præsentandi ipsas secundas, alias videretur esse secus: sicut etiam dicimus in primis literis s̄.eo.§ autem.& j.eod.plerūq;.¶.Nec obst.si dicatur, q ex quo secundæ literæ reuocant primas ipso iure, non videtur q primi iudices habeant aliquam iurisdictionem.j.de offi. delega.ex literis.Et sic videtur, q non possint citare, nec consequenter præuenire secūdos in præoccupatione iurisdictionis.iuxta c.cum debitus.de app.quia respondere potest,q licet secundæ reuocent primas: tamen valet qđ fit per illas anteq̄ ipsis primis iudicibus sint secundæ literæ notificatę,vt patet in d.c.audita.de resti.spo.vt dictum est superius,saluo nisi secundæ reuocantes primas essent concessæ motu proprio: quia tunc an esset idem dicendū pendet ex his, quæ dixi s̄.eo.cæterum.& ex his,quæ not. Inn.j.eo.cum contingat.Si autem coram primis iudicibus non est processum ad contestationem, & obijcitur de secundis literis: & habens secundas præsentat etiam illas suis iudicibus, coram quibus etiā comparet habens primas,& opponit de suis:& dicit q primi habent cognoscere,an sua sit iurisdictio:quia prius cæperunt procedere. An tunc bene dicat, fuerunt opi.quia quidā dixerunt q sic:& tunc non habebit locum practica Decre. Alij dixerunt contrarium.& hoc placet Inno.& Ioan. And.qa poterit habens secundas dicere, q primi non debent soli cognoscere, sed debēt secundi simul conueniri cum eis, s̄m practicam huius Decretalis quia semper re integra.i. antequam sit conclusum super causa incompetentiæ,seu competentiæ,vel diffinitū admitti debent iudices aliarū literarum,si nolunt conuenire s̄m practicam Decretalis: & sic potest intelligi istud principium.Et hoc casu videt, q non possint iudices, qui cæperunt procedere excōmunicare alios, ex quo non dicitur cum effectu præoccupata iurisdictio per sententiam ante litem contestatam latam,cum possint tales velle conuenire cum eis, si hoc allegent antequam sit conclusum,seu diffinitum super causa compententiæ: & hoc maxime si offerens separatos procedere secundum formam huius Decretalis.Idem tñ videtur & si hic non offerant ex quo cum effectu non dicitur præoccupata iurisdictio antequàm sit conclusum, 20 vel diffinitum super causa competentiæ.¶†Sed aduerte, quia contra prædicta fortiter facit,quia videtur, q per solam citationē a fit præuenta iurisdictio.j.de ap.vt debitus sed potest dici, q prædicta procedunt quando illa pars q̄ quam agebatur & faceret præoccupationem non fuit in negligentia vtendi suis literis, quia tunc per solam citationem non fit præoccupatio s̄m ea, quæ notantur.s̄.eo. si autem vbi patet q pars habens secundas literas non facientes mentionem de primis non potest præoccupare contra habentem prim.s. si habens primas non erat

a ¶Præuentio an fiat per solam citationē. Et de præuētione iurisdictiōis vid p Bar. in l. si plures.ff.de le. j.per Alex. in l.si citi de ver.obl. & in d.l.si plur.ab. de le.j. & omnino per Alex. in l. sepulchri. de sepulc. viol. Adde in c.capitulum sanctę crucis. j.e. & in c.si duo.de procu.in vi.

in negligentia.& idem videtur dicendum econtra. si habens primas vult præoccupare contra habentem secundas:quia non videtur posse nisi habens secūdas sit in negligentia vtendi ipsis secundis:quia tunc potest,vt videntur velle gl.& doc.licet dn.Anto.de Bu.aliter hic dixerit vt superius dixi.Si autem coram primis iudicibus exciperet de secundis literis: & coram secundis exciperet de primis,& aliud non peteretur,quia nulla partium peteret pcedi s̄m practicā huius decretalis:tūc quilibet posset agnoscere, an sua sit iurisdictio per c.super literis.j.e. & si ferrent sententias contrarias super cōpetentia: tunc s̄n Inn.valeret sententia prima lata, quæ transiuisset in rem iudicatam. sed de hoc dicendum,vt dixi s̄.in simili, quando ferunt sententias contrarias super causa principali:nam videtur q secunda valeat, si non fuisset ostensa prima,aliàs secus.Et per prædicta etiam potest patere,qđ iuris si partes opponant contra literas coram vtrisq; iudicibus,& non obstantibus obiectis pceduut ad sententiā super competentia vel incompetentia,an valebit processus,& sentētia.Et quid si sint contrariæ sententiæ. Si aūt esset oppositum de literis,& etiam essent ostensæ:tunc si secundæ reuocarent primas, videtur q si primi procederent non valeret processus per c.audita.Sed certe illud est verum,si procederēt super principali, forte eo casu,q non esset necessaria contestatio.Nam aliàs nō pñt pcedere inuita altera parte, sine qua contestatio fieri non posset.Si autem non obst.q facta esset ostensio literarum secundarum procederent primi ad pronuntiandum super competentia,teneret pronuntiatio:quia potuerūt cognoscere,an sua sit iurisdictio per ea, quæ dixi circa primum casum.posset tamen tunc appellari,ex quo secūdæ reuocarent primas.Et pdicta procedunt, qn primo inchoatū est procedi coram primis iudicib. & postea corā secūdis fuit inchoatum procedi: & processum fuit vsque ad contestationem inclusiue,vel etiam si non fuit processum ad contestationem,& postea etiam primi volunt procedere. & opponitur coram secundis de primis literis, & coram primis de secundis: siue secundæ faciant mentionem de primis,siue non:quid dicendum, patere potest ex his, q̄ dixi circa s̄m casum:& ex his quæ dixi s̄. in simili,quādo primo fuit coram dnmis inchoatum procedi, & demum coram secundis, siue processum fuerit ad pronuntiandū super competentia, siue ad mulctam imponendam parti siue ad excommunicandum primos iudices,tanquā turbatores & quia ex supra dictis patere potest decisio, ideo non insisto vlterius. ¶Interdum aūt coram vtrisque est oppositum de literis, & petitum,vt procedant s̄m formā huius.c.tunc si iudices aliter procedunt, an tenebit processus.Inn.tetigit s̄.eo.cæterum. vbi refert aliquos tenere,q non valebit processus,vt ibi etiam dixi,cum videantur tunc procedere contra formam hic datam & sic videtur q non valeat processus per id, quod habetur.ij.q.vj. diffinitiua. & plus etiam dicunt aliqui, etiam si non esset oppositum de hac decre.& eius forma seruanda: tamē ex eo q reuocatum est in dubium de viribus literarum, & iudices sunt certificati de tali dubio, q processus erit nullus:sed communis opinio est in contrarium.vnde dicit Inno.& Ioan.An.post eum & Compostel.q securius est dicere processum valere,nisi apponatur & appelletur qa ista forma non est substantialis,sed de iustitia,& sic parat iustam causam appellādi,si non seruetur:quia iudices hñt iurisdictionē in dubio,nisi opponaē: & quia pcessus pcessus causæ ad cām non hēt vitiate, iuxta notata in l. ij.C.cō.diui.& in l.j.C.de app.Et p hoc habes expeditū casum tertium, quando coram vtrisque est processum. 21 ¶Adde tamen prædictis,q si dēdente dubio de viribus literarum, coram primis partes procederent coram secūdis in negotio principali, viderentur tacite renuntiare quæstioni motæ, coram primis.arg.j.de offi.dele.c.gratū.

Et simili

Et similiter econtra si coram secundis penderet dubium
de iurisdictione,& ipso pendēte procederetur coram pri-
mis super negotio principali, q videretur tacite renūcia-
tum quæstioni super iurisdictione motæ coram secūdis.
Et per hoc sit expedita materia huius principij, quæ tan-
gitur hic & s.eo.cæterum.licet d.Ant.de But. satis ɔfuse
in illa processit, vt patet ex his, q tetigi post notabilia,&
et super gl.j.in ver.ex hoc,& ex primo dubio. seq̄ §.qm.

SVMMARIVM.

1 *Clausula,& quosdā alios, et clausula,et quibusdā alijs quid operētur.*
2 *Literæ speciales derogant primis generalibus,quo ad contenta in specialibus.*
3 *Per literas generales, seu clausulas generales contentas in literis Apostolicis videtur attributa iurisdictio delegato.*
4 *Vices suas alteri committere in præsentando non potest patronus, antequam vacet ecclesia.*
5 *Proconsul, cui commissa est prouincia regenda, non habet iurisdictionem,antequam ingrediatur eam,& an possit committere alij.*
6 *Libellus generalis quando admittatur.*
Vices suas cōmittere alteri, an possit delegatus cū clausula generali.
7 *Citatio facta contra vnum ex correis, & sic interruptio præscriptionis facta per citationem cōtra vnum correum valet etiam cōtra alios correos,qui non fuerint expressi in citatione.*
8 *Cautionem de iudicato soluendo si præstiterit dominus pro procuratore sciente & non contradicente,si moritur ante lit.contest.non finitur mandatum datum procuratori.*
9 *Iurisdictio delegati,an finiatur per mortem delegantis.*
10 *Citatio an requiratur ad perpetuandam iurisdictionem.*
11 *Literæ generalis,an possint habere effectum simul cum specialibus.*
12 *Impetratio si est facta contra plures, vel super pluribus rebus cum clausula generali, an poterit separatum agi prius contra vnum, & postea contra alium.*
13 *Impetratio ad alium iudicem facta lite pendente non valet.*
14 *Impetratio super vna re specificè contra Titium & quosdam alios, & sic solum quo ad personas interuenit clausula generalis,an si vnus de contentis in clausula impetret super eadem re,valebit impetratio.*

Quoniam autem. Hoc intendit. Per generalem clausulā positā in
rescripto. Delegatus ante expressionem personarum,vel
rerum,in eas iurisdictionem nō exercet: valet etiam spe-
ciale rescriptum,quod ante expressionem prædictam cō-
ueniēdus per clausulam eo tacito impetrauit.h.d.Et pri-
mo ponitur duplex qō.secundò ad illas rn̄det secūda ibi,
nos igitur.Et primo ad secundā,deinde ad primam: ibi,
& si merito.¶In tex.ibi,eundem vigorem: supple quem
habebant generales. Vel dic eundem rigorem,quem sic
haberent,si non præcederent generales. ¶Item ibi,ener
uatur: & sic innuit q per generalem iurisdictionē habe-
bant super postea specialiter expressis, vt priuatio p̄sup-
ponit habitum.j.de despon.impu.ad dissoluēdum. Item
ibi,superflua.i.soluta. ¶Item ibi, & si merito supple cla-
rius loquendo.Item ibi,exprimendis.i.qui exprimi pos-
sunt virtute clausulæ generalis, vel dic exprimendis.i.vt
possit exprimere delegatus: & sic denotabit quod habet
iurisdictionem delegatus super actu expressionis rerum
vel personarum,& quo ad illud habet iurisdictionem ha
bitu & actu: sed vt procedatur contra personas nō expres
sas, vel super rebus non expressis non habet iurisdictio-
nem in actu, vt j.sequitur, sed bene habet in habitu per
1 id,quod colligit ex verbo eneruat supraposito. ¶†Not.j.
qd̄ interdum in rescripto adijcitur clausula, & quosdam
alios.interdum clausula, & quibusdam alijs rebus: & de
effectu dictarū clausularum hr̄ hic,& j.eo. sedes.& j.e.cū
in multis.lib.vj.interdum ēt ponitur simul vtraq; clausu
2 la,vt hic patet.¶†Item no. quod per literas speciales de-
rogatur primis generalibus,quo ad contenta in speciali-
bus,etiam si de illis nō fiat mentio:& sic no. illud vulga-
rum,quod generi per speciem derogatur.de quo s.eo.c.j.
3 & in regula,generi per speciem.de reg.iur.in vj. ¶†Item
no.ex verbo eneruatur,per literas generales, seu clausu-
las generales contentas in literis apostolicis videtur attri
buta iurisdictio delegato: nam alias non posset eneruari
seu tolli, cum priuato præsupponat habitum.s.ti.j.cū ac-
cessissent.& j.de despon.impu.ad dissoluēdum.& in l.de-
cem.ff.de verb.obl.in l.manumissiones.ff.de iusti.& iure.
¶Item not.ordinem soluendi dubia, vbi plures quæstio-
nes proponuntur: quia ex solutione vnius sequitur solu-
tio alterius inchoandum est a solutione illius, licet talis
quæstio fuerit posterior in propositione. facit quod habe
tur j.de verb.signi.cum olim.& no.quod licèt dubia sint
proposita tanquam distincta,tamen si habent coniūctio-
nem seu connexionē, debet simul responderi, vt hic pa-
tet.j.eod.edocceri.j.de sacra. non ite.c.j.& ij. ¶ Item nota
quod delegatus per clausulā,quidam alij, vel rebus alijs,
habet iurisdictionem super contentis in clausula etiam
ante personarum vel rerum expressionem, licet illam an
te expressionem non possit exercere. Et sic not.casum,in
quo quis habet iurisdictionem in habitu sine exercitio.
4 & sic facit secundum Io.An. quod † patronus antequam
vacet ecclesia, non possit vices suas committere alteri in
præsentando. Gl.tamen fi. hic aliqualiter facit in contra-
rium:sed de hoc dicendum, vt cōsueui dicere in c.si.j.de
concess.præben.& ibi etiam dixi. ¶ Item not.secundum
do.Car.Flo.quod potentius est id,quod est in actu,quam
id quod est in habitu,vt colligitur hic secūdum eum, in-
quantum secundū speciale derogat primo generali.¶Vl-
timo no.secundum eum ex verbo solicitè,pro commen-
datione quærentis. & hoc secundum eum obseruent in
simili causarum patroni,seu aduocati, qui resumendo ra
tiones aduocati alterius partis,illas commendant, dicen
do ipsas esse subtiles & coloratas tamen in effectu nō ha
bere obstare.Et ex prædictis etiam not.commendandam
esse solertiam quærentis declarari de dubijs occurrenti-
bus: nā quærendo & disputando veritas inuenitur.ff.de
mu.& hon.l.munerum.§.mixta. facit quod habetur in c.
vnico.j.de primicerio.¶ In gl.ij.in fi.vel dic secundum d.
Ant.de Bu.q in c.ad ordinem, vitiatur secundum rescri-
ptum ex eo, quia non fuit seruata forma in impetrando,
quæ debebat seruari, attēta forma priuilegij gn̄alis habē
tis clausulam derogatoriam cū rescripto,nisi seruaret cer
ta forma.hic aūt dicit, q ex vitio surreptionis nō vitiatur
fm scriptum spāle,licet non faciat mentionem de primo
gn̄ali.¶In gl.iij.in fi.hoc dicit gl.quia aliqui illam mate-
riam hic tractabant:sed certè melius & competentius tra
ctatur in c.ij.alle.in gl. quia hic non tractatur qualiter pe
titio,seu libellus cōcipitur,sed de virtute clausulæ gene-
ralis rerum vel personarum.¶In gl. in verbo,eneruatur,
in fin.facit quod hr̄ in c.vt debitus.j.de app.& sic vr̄ velle
gl.q si per generales facta esset expressio & citatio,anteq̄
facta esset per spāles,q tunc p̄ualerent generales ipsis spe
cialibus:& idē videtur hic tenere d.Cardi.Flo.qui dicit q
illud,qd̄ hic dicit gl.facta citatione per speciales:& sic vr̄
velle q secus si esset facta per generales: procederet hoc
fm eum etiam ante citationem,si impetrans speciale de-
sijsset dolo,vel negligentia ipso vti j.terminū per c.si aūt.
s.e.& j.e.in c.plerunq;. nā fm eum speciale habebitur p
primo,ex quo non erat facta expressio per primum: & sic
habebit locum,qd̄ dr̄ in dictis c.Sed do.Ant. de Butr.hic
tenet contra gl.dicens qd̄ stante impetratione specialis;
species eximitur a genere:& sic postea nō possit dari p̄oc
cupatio,quia paria sunt nō habere iurisdictionem,vel ha
bere & non comprehēdere casum,de quo quærit̄,seu ca-
sum specialiter exemptum.j.de offi.dele.cū olim. & ff.de
legi.tu.l.in testō.& ita tenuit Io.Mon.vt ipse refert super
regula de rescrip.lib.vj.Et ista opinio forte verior de iure
per rationem præallegatam: tn̄ propter autoritatem glo.

fortè difficile esset contra ipsam obtinere,præcipuè,quia
Io. An.& cõitet alij Doct.transeũt cum gl.¶ In gl.super-
flua.in fi. Potes clarius dicere qđ ex solutione secũdæ qõ
nis redditur prima quæstio superflua.i.soluta. nam ex eo,
ꝙ dictũ est supra in soluendo qõnem , qđ per mandatum
spãle eneruatur iurisdictio attributa per literas gñales ,
quo ad ipsam cãm spãlem, sup qua specialis facta est im-
petratio,concludit,& infert ꝙ per gñales habebaĩ iurisdi
ctio:alias enim non possit eneruari iurisdictio,q̃ nõ esset:
eum priuatio p̃supponat habitũ , vt dixi in notabilibus .
tñ quia non est perfectè declarata prima qõ , per id quod
dictũ sit eneruari iurisdictionẽ: ideo magis specificè sol-
5 uit & declarat in ver.& si meritò.¶ †In gl.fin.ibi §.vlt.ibi
dr̃ ꝙ proconsul,cui cõmissa est prouincia regẽda, anteq̃
ingrediaĩ prouinciam iurisdictionẽ non hẽt:& iõ illã nõ
committit.gl.tñ infra tenet,ꝙ in casu isto põt cõmittere.
in versi.põt ergo cõmittere:sed ad istũ §.non r̃ndet. Dic ꝙ
ibi est casus diuersus·nam ideo ibi prohibeĩ committere
ante ingressum,ne faciat moram in eundo ad prouinciã:
sed si non posset accedere,bene põt committere alteri iu
risdictionem,vt ibi patet in l.seq.q̃ incipit aliqñ.& hodie
ẽt indistinctè committit,ẽt anteq̃ ingrediaĩ;licet non sit
impeditus per id,qđ hr̃ in Auth.de collatorib⁹.§.ad hæc.
col.ix.& no.in d.l.aliqñ.& facit ẽt qđ not.j.de offi.leg.in
c.nouit.¶ In ea.gl.ibi,q.ij.c.vlti.ibi dr̃,ꝙ non vocatur q̃s
ad concilium priusq̃ sibi significetur quid opponatur,vt
veniat paratus ad r̃ndendum:& dicit Host.ꝙ illud c.vlti-
mum . non loquitur in ciuilibus , sed in criminalibus,in
quibus specificari oportet in citatorio ea, q̃ obijciuntur.
Dicit etiam Host.ꝙ in casu huius §. facta est expressio ꝑ-
sonarũ,licet non sit facta expressio rerũ : poterit tñ citare
personam expressatã,sed citatus non tenebit r̃ndere an-
te expressionẽ rerũ: quia non posset tunc bene delibera-
re quod haberet r̃ndere, ex quo nõ apparebat sup qua re
haberet r̃ndere.¶ In ea.gl.ibi,c.significantibus.istud c.fa
cit pro dictã gl.ꝙ possit committere,ex eo, quia ibi citat⁹
per libellum generalem, in quo non erat res specificata,
comparuit & fecit specificari.¶ In ea.glo.ibi §.curare.iste
§.etiam facit ex eo, quia licet de incerta quantitate pecu
niæ sit actum,vt quia petebatur interesse,iudex debet co
nari vt fiat expressio. & sic vr̃ quod valeat petitio , seu li-
bellus generalis, licet peti possit per aduersarium , ꝙ fiat
specificatio.Et de hoc hñt legistæ text.cũ glo.in l.fi.C.de
anna.exce.vbi patet, qđ libellus gñalis procedit, si non
6 objicitur.¶ †In ea.gl.ibi pertinẽtijs suis.& facit ꝙ admit-
a titur libellus gñalis : [a] & per ɔñs eodem modo vr̃ qđ de-
legatus cum clausula generali possit alteri cõmittere vi-
ces suas & istud ẽt vr̃ finaliter gl.tenere,vt patet ex sequẽ
tibus:& hoc etiam tenuit hic Host.Nec obstat ꝙ non ha
bet exercitiũ iurisdictionis ante res vel personas expres-
sas:quia verum est,vt possit procedere:sed bene hẽt exer
citium super ipsis personis vel rebus exprimendis,vt etiã
tetigi , super text. vbi hoc probatur.ij.c.vnam expositio-
nem,quam ibi tetigi & eoipso ꝙ delegat alteri exercet iu
risdictionem,quam habet:& si derogat in genere , vr̃ cõ-
mittere exercitium,qđ habet super exprimẽdis rebus &
personis,seu vt fiat expressio personarum & rerum,ideo
nimirũ si potest delegare & alteri committere vices suas
non poterit tñ subdelegatus procedere ante expressionẽ
rerum & personarũ,sicut nec poterat ipse delegat⁹ . ¶ Et
per prædicta patet,an in casu huius §.delegatus possit al-
teri committere vices suas ante factam expressionem re
rum vel personarum:& similiter an possit citare , de quo
superius tetigi.¶ In eadem gl.ibi,non intẽdit hoc est fal-
sum , quia imo intendit in specie expressata priuare pri-
mos iudices per speciale rescriptum , cum per specialem
commissionem derogetur generali.s.eo.c.j. & j.de regu.
tur.generi per speciem.lib.vj.¶ In ea.gl.ibi,quantum ad
non expressas personas. supple qñ citatio fuit facta de ꝑ-

[a] Libellus generalis , an & quando admittatur, vide per Inn. post gl. in l.j.ff. de eden. in l.n.C. de anna. exce.in c. Abbate. de re iudi.

sonis expressatis in rescripto , alias quæstio non haberet
dubium: quia si nulla p̃cessisset citatio per mortẽ delegã
tis reintegra,ex toto expiraret iurisdictio per ea, quæ ha-
bentur in c.licet.& c.gratum.j.de offi.dele.¶ In ea.gl.ibi
7 l.vlti.vbi dicitur,ꝙ † citatio facta cõtra vnum ex correis :
& sic interruptio præscriptionis facta per citationem fa-
ctam contra vnum correum valet,ẽt cõtra alios correos,
8 qui non fuerunt expressi in citatione. ¶ †In ea.glo.ibi,si
defunctus.ibi dicitur ꝙ si dominus , qui præstitit cautio-
nem de iudicato soluendo pro procuratore sciente,& nõ
contradicente,mortuus est ante litem contesta.non fini
tur mandatum datum procuratori:imo cogitur prosequi
iudicium:tamen si dñs viueret,posset ante litem cõtesta-
tam liberè reuocare procuratorem.l.ante litem.ff.de pro'
cu.cum ibi notatis.& sic vr̃ ꝙ fortior sit reuocatio expres
9 sa q̃ tacita,& per consequens facit ꝙ † non reuocetur iu-
risdictio delegati per mortem delegantis,etiam quo non
expresso:tamen contrarium tenet gl.per c.gratum.& c.li
cet.de offi.del,quę c.faciunt pro gl.hoc modo:quia rescri
ptum habens clausulam generalem videtur habere vim
plurium rescriptorum:allegat d.Car.Flo.argu.l.scire de-
bemus.ff.de ver.obli.Sed certum est,quod si super expri-
mendis & contentis sub clausula essent impetrata specia
lia rescripta,extinguerentur morte mandantis reintegra:
vt in dictis iuribus:ergo idem dicendum, quando impe-
tratio facta est cum clausula generali.nec obstat quod ha
betur in d.l.fi. de duobus reis.quia ibi est speciale in cor-
reis debendi,vt citatio facta contra vnum intelligatur fa-
cta contra alium.¶ Glo.autem hic debet intelligi in his ,
qui non sunt correi. Item non obstat l.si defunctus.quia
alio casu loquitur,vt ibi patet:& pro gl.bene facit c.signi
ficantit.j.eo.vbi patet quod ante expressionem non vide-
tur iurisdictio radicata,seu fixa in delegato:& ideo si con
ueniendus per clausulam moritur re integra,eius succes
sor per illud rescriptum contrauenire non poterit, vt hic
voluit gl.& cum gl.concor.ẽt gl.in præall.c.licet . & cum
gl.concor.Vincen.& Goffre.videlicet ꝙ reuocetur iuris-
dictio quantum ad non expressa,etiam si super expressis
sit perpetuata iurisdictio:& idem etiam voluit Host.licet
secundum eum sit arg.contra,quod habetur in l.antepe.
ff.de officio assesso.vbi dicitur, quod mortuo legato Cæ-
saris , seu principis salarium residui tẽporis detur asseso-
ribus,quia non stat per eos.Sed certe ille casus est diuer-
sus non aduersus,vt patere potest ex supradictis.Innocẽ.
vero videtur hic tenere contrarium,videlicet ꝙ durat iu-
risdictio super non expressis,dummodo ceperit vti iuris-
dictione super expressis per decreta.gratum.de offi.dele.
remittit tamen ad decretalem,licet. eo.ti.vbi tenuit con-
trarium.& sic videtur ibi tenere cũm gl.& ista videtur es-
se communis opinio , vt patere potest ex supradictis do.
Anto.de But.hic videtur concordare opiniones: nam di
cit ꝙ si personæ vel res contentæ sub clausula habent cõ-
nexitatem cum personis vel rebus expressis: tunc potest
procedere opi.quam hic posuit Inn. per l.vlti.C.de duo-
bus reis. & quia connexorum idem est iudicium.s.titu.j.
trãslato.secus si non habent connexitatem,sed sunt om-
nino separatæ:quia tunc tot videntur esse iurisdictiones,
quot sunt personę & res.l.scire debemus.ff.de verborum
obligatio. ideo tunc si facta est perpetuatio in personis ,
uel rebus expressis:quia super illis facta sit citatio,nõ in-
telligeĩ facta perpetuatio quo ad res vel personas contẽ-
tas sub clausula. Si aũt esset facta perpetuatio in persona
aliqua vel re cõprehẽsa sub clausula,quia super illis facta
sit citatio:tunc vr̃ esse magis dubium,an intelligaĩ esse fa
cta perpetuatio quo ad res alias vel personas cõtẽtas sub
clausula etiam separatas ꝓpter d.l.scire debemus. q̃ vult,
quando vnica est conceptio stipulationis continens sub
se plures res etiam separatas,censetur vnica stipulatio:pu-
ta si q̃s promittat omnes seruos suos : licet secus sit quã-
do res

do res exprimuntur in ſtipulatione, quia tunc tot videntẽ
ſtipulationes, quot res vt ibi paret. & ſic videretur, ꝙ ex
quo plures res vel perſonæ comprehenduntur ſub vnica
conceptione, vt in clauſula generali, ꝙ ꝑꝑ vnicam conce
ptionẽ cenſeatur vnica delegatio quo ad ipſas res vel ꝑſo
nas contẽtas ſub illa clauſula: & ſic videretur ꝙ perpetua
iuriſdictione per citationẽ in vna re vel perſona contẽta
in clauſula, intelligatur ẽt facta perpetuatio in alijs con-
tentis ſub clauſula. gl. tñ & Doc. videntur hic tenere con
trarium, ſed non rñdent ad l. ſcire debemus. potes dicere,
ꝙ licet qñ vnica eſt ſtipulatio comprehendens ſub ſe plu
res res ꝑꝑ vnam conceptionem, cenſeatur vnica quo ad
effectum, de quo ibi dicit Bar. quia res contenta in tali ſti
pulatione, nõ intelligetur eſſe ſpecialiter promiſſa, nec
propriè poſſit peti tanꝗ promiſſa, ſed tanꝗ incluſa in ipſa
ſtipulatione: tñ cla gñalis, de qua hic licet ſit ſub vnica
conceptione, comprehendens plures res & plures perſo
nas: ex quo ſunt ſeparatæ perpetuatio facta in vna, nõ ꝓ-
derit in alia, per ea, quæ habẽtur j. e. ſignificauit vbi ſatis
vr̃ expreſſum: Et ideo quo ad materiam noſtram, non ha
10 bet locum cõſideratio d. l. ſcire debemus. ¶ † Item aduer-
te, quia dicit hic d. Ant. de Butr. ꝙ prædicta procedunt te-
nendo, ꝙ ad perpetuandũ iuriſdictionẽ requiratẽ citatio,
prout vr̃ eſſe cõis opinio, de qua in c. licet. j. de offi. del. ſe
cus ſi teneremus, ꝙ per actum aliũ citeriorẽ conteſtatio-
ne, & ſic ẽt ante citationem poſſet fieri perpetuatio, ꝓut
tenuit Hoſt. in d. c. licet. & gl. valde notabilis in c. ne ali-
qui. de hære. in vj. Nã tũc ſm eũ, præſentatio reſcripti co
ram delegato, & acceptatio illius vel ẽt electio notarij, oc
caſionẽ reſcripti inducet perpetuationẽ, quo ad oĩa: quia
tales actus ſunt cões, ẽt quo ad contẽta ſub clauſula. Nec
ob. ſm eum, ꝙ in perſonis & rebus non vr̃ habere exerci
tiũ ante expreſſionẽ, vt hic vr̃ dici, quia illud verũ ſuper
principali, ſed ſuper præambulis bene hẽt, vnde hẽt ẽt iu
riſdictionẽ ad faciendũ exprimi res vel perſonas, vt etiã
ſuperius tetigi. ¶ Sed aduerte, q̃a ẽt tenendo, ꝙ per actũ
citeriorẽ cõteſtatione poſſet fieri ꝑpetuatio: tñ non vr̃, ꝙ
per ſolam p̃ſentationem reſcripti & acceptationẽ, indu-
catur perpetuatio: q̃a ꝑ hoc nullũ actũ exercet, circa ſibi
cõmiſſa: ſed per electionem notarij, vigore reſcripti bene
poſſet dici, ſatis exercuiſſe aliquẽ actum iuriſdictionalẽ.
Ideo tunc poſſet procedere, ꝙ inducatur perpetuatio, vt
ipſe dixit. Et p̃dicta faciunt ad q̃onem de executione, cui
fuit data poteſtas prouidendi alicui de beneficio, vacatu-
ro in certa prouincia, ſi contingat, ꝙ fecerit inhibitionẽ
in duabus eccleſijs, & poſtea moriatur delegans, an pote
rit tunc prouidere in alia eccleſia, vbi non fuit facta inhi
bitio. Concludit Compo. qđ ſi inhibitio fuit generalis, li
cet ſolũ fuerit publicata in duabus eccleſijs, intelligetur
perpetuata poteſtas, ẽt quo ad alias eccleſias: ſecus ſi ſolũ
fuiſſet facta in vna vel duabus eccleſijs: quia tunc, quo ad
alias non eſſet perpetuata: de quo Io. An. poſt Compo. in
decretali c. ſanctæ crucis. j. eo. Sed de hoc dicendũ, vt ho-
die hr̃ in c. executor. de conceſ. præb. in vj. vbi patet, an ta
lis inhibitio generalis poſſit fieri. Ideo de hoc dicendum
vt ibi. ¶ Sed cõtra gl. põt opponi, qđ ſi ante expreſſionẽ,
factam de contentis ſub clauſula generali, impetretur re
ſcriptũ ſpãle, nihilominꝰ poſſit poſtea fieri expreſſio, &
illa facta vr̃, ꝙ reſcriptum generale p̃ferẽdum ſit ſpeciali.
Nam qñ fiat expreſſio, trahetur retro ad diem datæ: quia
reſcriptũ habẽs clauſulam gñalem, vr̃ conceſſum ſub cõ
ditione, quo ad contenta in clauſula, ſi fiat expreſſio. Cõ
ditio autẽ, poſtꝗ euenit, trahitur retro ad tp̃s, in quo fuit
appoſita. l. potior. ij. rñſo. ff. qui pot. in pign. habeantur. &
facit qđ no. j. eo. ſi pro te. li. vj. do. Car. Flor. hic dicit, ꝙ iſta
potuit eſſe ratio dubitandi in hoc text. ſed ratio decidẽdi
fuit, quia licet ſit verũ, qđ conditio trahatur retro tñ tra-
hitur ſine præiudicio diſpoſitionis, factę medio tp̃e, vt in
d. c. ſi pro te, & ideo hic non trahitur retro in p̃iudicium

illius, qui impetrauerat reſcriptum ſpãle. ¶ Scđo põt op
11 poni, ꝙ † literæ generales nõ poſſint habere effectum ſi-
mul cum ſpecialibus: quia ſi habẽs gñales, conueniat ha
bẽtẽ reſcriptũ ſpeciale, ſuper alia re, ꝗ expreſſata in ſpãli
durante eodẽ iudicio, non poterit reus reconuenire acto
rem corã alio iudice, etiam ſuꝑ alia cauſa per c. diſpẽdia.
§. reus quoque. de reſcrip. lib. vj. & ſic nõ poterit ipſe reus
conuentus, tunc vti ſuo ſpeciali reſcripto. ¶ Itẽ conuer-
ſo, ſi habens reſcriptum ſpãle, conueniat habentẽ reſcri-
ptum cũ clauſula generali: quia non poterit ipſe conuen
tus, etiam ſuꝑ alia re, interim reconuenire ipſum haben-
tẽ ſpeciale reſcriptũ, & ſic vr̃, ꝙ in caſu huius §. generales
literæ nõ poſſint habere effectum ſine ſpecialibus, per ra-
tionẽ præallegatam, & ꝑ ea quæ habẽtur in d. c. diſpẽdia.
propter hoc dixerunt quidam, quod iſte §. eſt correctus.
per d. c. diſpendia. quia, vt dixi, ſiue cęperit agere habens
generales, ſiue ille, qui habet ſpeciales nõ poſſunt ſimul
habere effectum, per d. c. diſpendia. hæc ſolutio nõ eſt bo
na, cum iurium correctio ſit euitanda de elec. cum expe-
diat, li. vj. Ideo ſcđo põt dici, ꝙ id, quod hic dr̃ habebit lo
cum re integra: quia poterit habẽs generales, p̃uenire in
conueniendo habentem ſpeciale reſcriptum ſuꝑ alia re.
Et ſimiliter ecõtra, poterit præuenire habens ſpeciale re-
ſcriptum habentem reſcriptum generalẽ. ¶ Vel tertio po
teſt dici, ꝙ habens generales, ſi cõueniat habentem ſpã-
les: licet non poſſit reconueniri durante iudicio: tñ ſaltẽ
lite finita, poterit habens ſpeciales literas, ipſum haben-
tem generales conuenire, ſuper re cõtenta ſuo reſcripto
ſpeciali, ſeu literis ſpecialibus, Io. And. dicit, quod etiam
plane põt procedere, qđ hic dicitur, etiam hodie, qñ im-
petrans ſpeciales non erat expreſſus in generalibus, nec
aliam cãm habuit cum ipſo, qui impetrauit generales, ni
ſi illam, ſuper qua ſunt impetratæ literæ ſpeciales, & ſic
non poterit conueniri virtute generalium, ſed ſolum vir
12 tute ſpãlium agi poterit. ¶ † Vlterius q̃rit hic Inn. quid ſi
facta eſt impetratio contra plures, vel ſuper pluribus re-
bus, cum clauſula generali, an poterit ſeparatim agi, priꝰ
contra vnum, poſtea cõtra alium: vel prius pro vna re, po
ſtea ſecundo pro alia, & concludit ꝙ ſic: nec ob. c. in lite-
ris. j. de offi. dele. quia ibi loquitur, quando iudex eſt fun-
ctus officio ſuo, quo caſu non poteſt vlterius ſe intromit-
tere, ſed hic per pronuntiationem factam contra vnã per
ſonam, vel ſuper vna re, non poteſt dici, ꝙ ſit functus offi
cio ſuo, ex quo ſuper omnibus non pronuciauit, facit qđ
legitur & no. ff. de arbi. in l. quid tñ. Nec ob. etiam prædi-
ctis ſ. eo. ad hæc. quia ibi patet ſolutio, & etiam tangetur
13 in c. ſeq. & de materia no. per gl. in c. ij. j. eod. in vj. ¶ † Se-
cundo quærit Inno. quid ſi aliquis pendente cauſa, ſuper
qua fuit citatus, impetrat literas ſuper alia re ad alium iu
dicem, licet non poſſit reconuenire agentem coram alio
iudice, per decretalem, diſpendia §. j. j. eo. in vj. An ſaltem
finita cauſa conuentionis, poterit agere contra illum, cõ
tra quem impetrauit lite pendente. Si enim ante lit. pen-
dentiam impetraſſet, procederet tũc quod dicitur in hoc
§. & quod ſuperius etiam dixi in ſecunda oppoſitione, al-
legat Inno. quòd finita dicta cauſa, qua pendente impe-
trauit, poſſit conuenire ipſum contra quem impetrauit li
te pendente, quod habetur in c. prudentiam. §. ſexta. j. de
offi. deleg. & inſti. qui. mo. teſta. infir. §. non tamen. & l. po
ſthumius. ff. de iniuſto teſtam. vbi ab initio inutile valida
tur ceſſante impedimento: contrarium tenet Inn. quia tẽ
pus datæ eſt inſpiciendum ſ. eo. eam te. & facit quod no-
tatur j. eo. ſuper literis. ¶ Et ad contraria reſpondet, quòd
procedunt, quando tempore teſtamenti & mortis proceſ
ſus poterat dici legitimus, ſed in caſu noſtro erat illegiti-
mus tempore impetrationis. Compoſtel. vero tenet con-
tra Innocen. dicens, quòd licite potuit impetrare reſcri-
ptum, etiam lite pendente ad finem, vt vteretur illo ip-
ſe impetrans conuentione finita, & non prius, nec

aliquo iure vt prohiberi impetratio pendente lite, sed cõuentio, seu contractio ad alium iudicem. Et hoc etiam tenuit Spe. in ti. de reconuentio. §. j. versi. quid si ipse. Idem etiam videtur hic tenuisse Io. An. & do. Cardi. Flor. sed vt dicit hic do. Ant. de Butr. videtur quòd opinio Innocen. sit verior per c. dispendia. §. j. vbi satis videtur expresse, quod non valeat impetratio facta lite pendente ad alium iudi-
14 cem. ¶ † Tertio quærit hic Innocen. quid si super vna re specifice, puta super iure patronatus impetretur, contra Titium & quosdam alios, & sic solum interueniat clausula generalis, quo ad personas: an si vnus de contentis sub clausula, impetret super eadem re, valebit impetratio. Innocen. hic in effectu videtur concludere, quòd aut fit impetratio per contentum sub clausula, super ipsa re specificata, iam illo, qui sub clausula continebatur, specificato, & expresso, ac citato: & tunc non valebit impetratio, ex quo iam ipse fuerat citatus & specificatus, non ex viribus huius capituli. si tantum, sed etiam ex viribus Authenticæ, & consequenter in l. cum Papinianus. C. de senten. & interlo. om. iu. & infra eo. c. fi. & de rescrip. dispendia. lib. vj. Quandoque vero ante expressionem personæ, factam virtute clausulæ generalis, fuit facta impetratio, per vnum ex cõtentis in dicta clausula, super eadem re, super qua facta fuerat impetratio, cum clausula generali, & persona, & tunc dicit Innocen. quod si talis persona, sic impetrãs, haberet aliquam communitatem in re, super qua fit impetratio, cum illo, qui impetrauerat cum clausula generali personarum, & tunc, quia ratione talis iuris, poterat suum ius reducere coram iudicibus impetratis, per illum, qui impetrauit cum clausula generali personarũ, & sic iudices poterant dici communes, ex quo ius, super quo vult agere secundus impetrans, erat connexum vni contento sub primo rescripto, tunc non valebit impetratio coram alijs iudicibus: quia propter cõitatem iurium, primùm rescriptum se extẽdebat ad eum, & sic sm eum esset surreptitium: ideo non valeret, & de communione iuris, seu actionis, potest poni exemplum in actione pro socio familiæ erciscundæ, vel communi diuidundo, per quas plures possunt habere ius commune, vt de se patet, vel etiam secundum Inn. posset poni exemplum in actione tutelæ, intelligo directæ & contrariæ. Nam per illã, potest tutor habere actionem, cõtra illum, qui fuit suus pupillus, & similiter econtra, qui fuit pupillus cõtra tutorẽ. Idem dicebat in restitutione in integrũ, per id, quod habetur in Auth. si omnis. C. si vt se ab hære. abstineat. ¶ Et idem secundum eum, quando negotium est commune, ratione indiuidui, & vbi esset idem negotiũ ad causæ defensionem j. de app. c. si vna. Et idem dicit si fuisset impetratum super confirmatione electionis, cum tũc possint se plures opponere, facit quod no. in c. super eo. j. de elec. Si aũt impetrans secundo impetraret, super alia re, & super iure separato a specificato in primo rescripto impetrato, cum clausula generalium, tũc dicit, quod licet aliquibus videatur quod non valet impetratio: tamen verius videtur, quod valebit impetratio, ex quo primorũ iurisdictio nullo modo se extendebat ad id, super quo impetrauit secundus, comprehensus sub clausula, seu qui comprehendi poterunt sub clausula generalium personarum, alias sequeretur absurdum, videlicet quod ipse secundus frustraretur potestate agendi, pro iure suo consequendo: quia secũdum prædictorum opinionem non possit impetrare, & hac de causa non posset agere de illa alia re coram ordinario, ex quo comprehendi poterat sub clausula generali personarum, quod non est dicendum: Et ideo concludit, quod poterit impetrare sub alia re ad eosdem iudices, primo impetratos, vel etiam quo ad alios, & etiam coram iudice ordinario agere, & si prius inceperit agere coram ordinario, vel etiam coram iudicibus, per ipsum impetratis, quod citetur per literas generales, valebunt literæ & etiam processus, qui fiat coram eis, etiã dato, quod primus, qui impetrauit cũ clausula generali personarum, non postposuerit in ipsis literis de dolo vel negligentia: quia de hoc non est curandi sm Inn. ex quo facta est notificatio super alia re, quam specificata in primis. ¶ Vltimo dicit hic Compost. per hanc Decr. quod tantum valet expressio facta coram iudice, etiam absente aduersario, quãtum valeret si in literis essent expressæ res & personæ: sola tñ expressio sine citatione non æquiparatur citationi, per quam iurisdictio perpetuatur j. de offi. dele. c. gratum. & c. licet. quod est verum tenendo, quod exigatur citatio ad perpetuandum iurisdictionem, alias si ille actus expressionis, factus corã iudice ipso autorante, haberet inclusum exercitiũ iurisdictionis, & sic induceret perpetuationem: licet aũt nõ induceret perpetuatio, saltẽ valet quo ad hoc expressio: quia sup expressis non poterit fieri impetratio, nisi fiat mentio de prioribus literis & clausula generali, saluo eo, quod dr in c. plerunq;. j. eod. & dicit et Compo. quod ista expressio personarũ & rerum, poterit fieri sine citatione: vt si iudex mittat ad aliquem, qui potest cõprehendi sub clausula, & dicat, scias quod talis per tales literas te conuenire intẽdit super tali re, facit quod no. in c. ij. j. eod. in vj. & quod legit & no. j. in c. seq. & hæc sufficiant de isto §. in quo dicta do. Ant. de Bu. satis corruptæ habentur: sed per superius dicta, satis patere possit, quid dicere voluit, & quid sit tenendum.

SVMMARIVM.

1 *Liberalitas commendatur in principe,*
2 *In clausula generali personarum, non intelliguntur includi maiores expressis: sed in generali clausula rerum, maiores res expressis bene videntur includi. sed agens super eis, non debet audiri, & nu. 4.*
3 *Multitudo effrenata vitanda est.*
5 *Surreptio, an ipso iure habeat vitiare rescriptum.*
6 *Genus restringitur ex iuris interpretatione, secundum qualitatem specierum præcedentium enumeratarum.*
7 *Excommunicatus, cui subtracta est gratia sedis apostolicæ, non potest impetrare.*
8 *Dictio in, in compositione ponitur quandoque pro non, & quandoque pro valde.*
9 *Maiores personæ, quæ dicantur, & quæ minores.*
10 *Grauiora negotia, quæ dicantur.*
11 *Expresso prædio, an possit per clausulam generalem agi super decimis. Expresso episcopo cum clausula generali, & quidam alij, an poterit alter episcopus conueniri.*
12 *Sub clausula generali personarum, cum dicitur & quidam alij, an cõprehendantur maiores personæ expressis.*
13 *Testator si legat uina, & omnia dulcia, comprehenduntur omnia vina dulciora expressis: licet non comprehendantur alia dulcia, quæ sunt separatæ naturæ, seu qualitatis.*
14 *Concessa villa cum omnibus iuribus suis, non intelliguntur concessa spiritualia, ut sunt decimæ, & similia.*
15 *Expresso clerico per clausulam generalem, & quibusdam alijs, an poterit conueniri laicus uel etiam monachus.*
16 *Expresso de corporali, an ueniet incorporale in clausula generali.*
17 *Concessa præbenda, & omnibus iuribus in certo loco, an comprehendantur spiritualia.*
Expressa certa quantitate pecuniæ, an per clausulam generalem poteris agi super castro, & expressione facta de mercenario, an poterit conueniri dominus, & an expressa actione reali, poteris per clausulã agi personali.
18 *Per clausulam generalem non comprehenduntur personæ, uel res diuersæ qualitatis in rescriptis.*
9 *Dictio alius, in rescriptis ad lites, contra laicos & quosdam alios, an includat clericos.*
0 *Allegans fraudem uel dolum probare debet.*

a Sedes. De multiplici sede vid. p. d. Fely remissiue tamen.

2 SEdes. [a] apostolica. h. d. Per clausulam, quidã alij vel res aliæ, appositam in rescriptis, nõ cõuenitur multitudo, nec personæ, vel res minores expressis: pares vero, vel minores sic, nisi ma-

nisi malitiose fieret expressio, & duo facit. nam primo p-
mittit constitutionis causam. In secūda submittit ipsam
constitutionem: secunda ibi: nos igitur. In qua scd'a, circa
quatuor prouidet. Primo circa personas. Scd'o circa mul
titudinem. Tertio circa res. Quarto circa fraudulentā ex-
pressionem: secunda secūdæ ibi: sed nec tertia ibi: nec su-
1 per. quarta ibi: si quis vero. ¶ †No. j. ꝙ decet principē esse
liberalem, sic etiam decet eius beneficium esse mansurū
de reg. iu. in c. indultum. lib. vj. ¶ No. ꝙ sedes Apostolica
consueuit esse liberalis, perētibus aliquid ab illa: dicebat
tñ Egi. ꝙ magna videbatur liberalitas, dare plumbum ꝓ
auro vel argento, facit quod dicetur cum gl. j. ¶ No. ꝙ nō
debet abuti quis literis Apostolicis, facit quod habetur
j. c. proxi. ¶ Not. ꝙ malitijs est obuiādum, facit j. de diuor.
a quanto. Et qđ habetur in l. in fundo. ff. de rei ven. ¶ †No.
ꝙ expressis minoribus & vilioribus personis in rescripto,
non veniunt maiores & digniores sub clausula generali
personarum, & no. bene vt hic tangit d. Ant. de But. ꝙ in
clausula generali personarum, non intelliguntur inclu-
di maiores expressis, & sic videtur, ꝙ quo ad illos ipso iu-
re non tribuatur iurisdictio, sed in clausula rerum ge-
nerali maiores res expressis bene videntur includi, sed
agens super eis, non debet audiri, vt hic dr in ver. nec su
per: & sic videtur, ꝙ quo ad ipsos maiores, tribuatur iuris-
dictio de mero iure, licet possit impetrās repelli exceptio
ne, & sic facit ad id, quod no. in c. Rodulphus. infra eo. Et
ad id, quod etiam hic tangit Inn. videlicet quid si omissa
exceptione, de maioritate personarum vel rerum litiget,
cum maiore vel super re maiori, an tenebit processus &
sententia. Nam Inn. bic tenuit ꝙ sic, propter tantam pro-
rogationem. Sed Bernardus tenuit cōtrarium, in d. c. Ro-
dulphus. de quo remittit Iō. An. ad ibi no. Nam videtur,
ꝙ in maioritate personarum procedat opinio Ber. sed in
3 maioritate rerum opi. Inn. per id quod s. dixi. ¶ †No. cui
tandam esse multitudinem effrenatam. i. absq; freno seu
certo numero, facit infra de testi. cū causam. Et quod tan
gitur hic in gl. in verbo effrenatā. & quod habetur in c.
cum in multis. infra eo. in vj. vbi hodie ista multitudo re-
4 stringitur ad quatuor, quo ad personas vbi paret. ¶ †No.
ꝙ sub generali clausula, concernente res, non veniūt gra
uiora vel maiora rebus seu negotijs expressis, facit quod
hr in Cle. non potest de procur. ¶ No. ꝙ sub clausula ge-
nerali, veniunt res vel personæ pares vel minores expres
sis, saluo nisi facta fuerit fraus. ¶ Item no. illud vulgatū, ꝙ
5 †mendax peccator carere debet pęnitus impetratis, & sic
per verbum penitus, videretur, ꝙ surreptio habeat vitia-
re ipso iure rescriptum, sed certe hoc non procedit, in li-
teris contentiosis ad lites, vt dictum fuit. s. eod. cæterū. &
6 no. infra eo. ad audientiam. & ibi dicetur. ¶ † Vltimo no.
quod genus vr restringi, ex iuris interpretatione, secūdū
qualitatem specierū præcedentium enumeratarum, facit
quod habet in l. fin. §. cui dulcia. ff. de vino tritico legato.
¶ In gl. j. ibi, iustè iudicare, &c. facit qđ hr in c. nouit. in-
7 fra. de iud. ¶ †In ea gl. in fi. vel dic ſm Ho. ꝙ dr gratia ex
eo, quia excōicatus, cui subtracta est gratia sedis Aposto
lice non pōt impetrare infra eo. c. j. in vj. vel dic planius, ꝙ
est gratia in concedendo rescriptū ipsi impetranti ex eo:
quia posset nolentem impetrare, remittere ad ordinariū,
sicut facit princeps seu imperator l. imperatores. ff. de ap
pel. & in Auth. de man. prin. §. fit tibi. col. iij. & hoc in re-
scriptis ad lites. In rescriptis autem ad beneficia, pōt dici
gratia saltē in cui dādo, iuxta id, quod legitur & notatur
in c. relatū. infra. de præb. ¶ In glo. ij. ibi, ineleganter pōt
expone. i. non eleganter, hoc fit. s. ꝙ expressis minoribus
veniatur ad maiores, vel potes exponere ſm d. Car. Flor.
ineleganter. i. valde eleganter, hoc fit. s. ꝙ nominatis mi-
8 noribus, non veniant maiores, & sic † dictio in exponet
pro valde, vt in l. Gallus. §. ille casus indifficilis. ff. de li. &
posth. & vtraq; expositio bona. Sed prima vr conuenien-
tior, & ſm vtranq; bene continuatur, qđ sequitur in gl.
¶ In ea gl. in fi. pro prædictis etiam allegat Io. An. dictum
Hiero. in epistola ad Oceanum prima, vel dicit quale est
principium, talis censetur esse regula, facit qđ habetur j.
de bap. in c. maiores. ¶ In gl. iij. ibi denique, & ibi etiā de
hoc per glo. & in c. quia nonnulli. infra. de cleri. non resi.
¶ In ea gl. ibi habere dignitatem. i. meliorem statū, & sic
a impropriè accipitur dignitas [a] ibi: quia serui non pñt ha
bere dignitatem l. generali. C. de tabu. lib. x. & dr habere
meliorem statum, & sic quodammodo dignitatem seru'
scriptor, respectu serui deputati ad opera rustica. ¶ In ea
9 gl. j. xl. dist. multi. ibi dr, ꝙ ille est maior, qui est iustior, fa
cit quod hr viij. q. j. verior. in vlti. gl. ¶ In ea gl. ibi contra
ibi dicitur maior, qui est nobilis in dignitate. ¶ In ea glo.
ibi lex est, ibi dicitur maior ille, q est maior natu, hoc est,
scientia vel ætate. vt ibi colligitur iuncta gl. ¶ In ea glos.
ibi, criminationes. ibi, clerici dicuntur maiores, respectu
laicorū. ¶ Itē ibi §. parentes. ibi, post tritauum ascenden-
tes appellantur maiores. ¶ Item ibi l. maiorem. ibi appel
latur maior, cui maior summa debetur. ¶ Item ibi præsu-
mitur contra aliquem, si forte dicat si ibi violentiam ab
alio illatam: quia id nō præsumitur ex quo erat magnus,
& sic potens. ¶ In ea gl. ibi, si hoc etiam intuebitur, & sic
videtur velle gl. ꝙ relinquatur arbitrio iudicis, quæ dican
tur personæ maiores, vel minores, & quæ negotia dici de
beant minora vel maiora: quia non bene potest dari cer-
ta doctrina, vt dicit glo. Et hæc est etiam communis opi-
nio, de qua etiam in Spe. de rescrip. præsentata. §. ratione
causæ. in prima & secunda col. Innocen. tamen hic dicit,
ꝙ personæ minores & viliores, dici possunt illæ; de qui-
10 bus hr in l. humilē. C. de incest. nup. ¶ †Quæ aūt dicātur
grauiora negotia dicit, qđ causæ spirituales criminales,
vel deliberatæ, vel aliæ q scandalum grauius faciunt. Sed
vt dixi cōiter tenetur, ꝙ relinquatur arbitrio iudicis, quæ
dicantur personæ minores & viliores. & quæ causæ dicā-
tur grauiores. tñ fateor, quod poterit arbitrium suum in
formare ſm ea, quæ dicit Inno. & dicebat hic Per. obten-
11 tum fuisse, ꝙ † expresso prædio non possit per clausulam
generalem agi super decima, arg. j. de rest. spo. c. frequēs.
ad fi. li. vj. dicit etiam quod expresso epo cum clausula ge
nerali quidam alij, alter eps poterit conueniri: secus si in
clausula addatur, talis eps, & quidam alij clerici iniurian
tur super tali re &c. quia tunc non comprehenditur alius
eps, & sic non poterit per dictam clausulam cōueniri: qa
id tunc non videtur fuisse de mente scribentis, ex quo di
12 xit, & quidam alij clerici, ſm Pe. & Compo. ¶ †In ea. glo.
ibi, alij enim. pro recitatione huius versiculi posset expo
ni, ꝙ sub clausula generali personarum, cum dr & quidā
alij, cōprehendunt ēt maiores personæ: quia noie populi
continenē etiā senatores, vt hic dicitur in gl. & qa etiā di
ctio alij, non semper facit positionem. i. nō semper impli-
cat similia, & vt patet in iuribus alle. in gl. Io. ix. vbi dr, su
spēsi sunt duo alij latrones neq cum eo. Et pro pdictis ēt
pōt allegari, quia clausula generalis & indefinita vr ꝙ in-
distincte sit intelligenda, ar. j. de priui. quia circa gl. voluit
rñdere ꝙ tex. iste ꝓcedit in rescriptis, sed contraria loquū
tur in alijs casibus: & pōt esse ratio ſm glo. quare secus in
rescriptis: quia aliter proceditur contra maiores: aliter cō
tra minores, vt hic tangitur in gl. in ver. & est ratio. Et cū
gl. vr in effectu concor. Inn. videlicet ꝙ in rescriptis pro-
cedat, ꝙ fiat restrictio vt clausula non cōprehendat pso-
nas, vel res maiores vel grauiores expressis: sed potius ta
lis clausula generalis subiecta post enumerationē specie
rū restringatur, & sic in alijs causis erit secus: vnde secus
est in procuratoribus ſm Inn. & Host. Nā licet ibi noienē
psonæ minores, vel res tñ ɔtra maiores: & sup grauiori-
bus virtute clausulę generalis poterit agi. Sed contra eas
fortiter facit cle. non potest. de procu. & loquitur in ma-
teria procurationis: & tñ dicit non comprehendi maiora

[a] Dignitas est administratio rerum ecclesiasticarū, cum iurisdictione secundū Archid. in c. j. de consuet. lib. vj.

fula generali monachus, vel econtra : & similiter expres-
so episcopo vel archiepiscopo, non poterit per clausulam
generalem conueniri Dux, vel Baro, aut Imperator alle-
gat not. in Spe. de rescriptis, præsentata. §. ratione autem
causæ. in prima, & secunda col. Refert tamen Io. An. dice
re in addi. Spec. super d. §. ratione autem, ꝙ stilus curię ha
bet, ꝙ enumeratis clericis seu significatis per clausulam
generalẽm comprehẽdatur religiosus: quia licet sint qua
litates diuersæ, non tamen multum differunt, qa compre
henduntur sub eodem genere. xij. q. j. c. duo sunt genera.
vbi dicit quod duo sunt genera personarum, s. clericorũ
& laicorum, & sub verbo clericorum ibi videtur compre
hẽdere monachos. ¶ Quarto & vltimo casu, quãdo inter
expressa & illa, quæ aguntur comprehendi, non est diuer
sitas in totali qualitate, sed pticipant in parte eadem qua
litate, & in parte non, & tunc concludit quod in materia
larga talia comprehendentur sub clausula generali. Exẽ-
17 plum ponit, quando alicui conceditur prębenda, & † om
nia iura in certo loco, non comprehẽdentur ſm eum spi
ritualia ex eo, quia præbenda saltem in parte habet quid
spiritualitatis, licet habeat etiam tẽporalia. j. q. iij. si quis
obiecerit allegat not. per Inno. in d. c. ex literis. in prima
gl. & per ea quæ dixi in primo casu: etiam dicit quod ex-
pressa certa quãtitate pecunię non poterit ex vi clausulæ
generalis agi sup castro, quia videtur esse diuersum qua-
litatis, & quantitatis. Et idem dicit, ꝙ facta expressione de
mercennario, non poterit conueniri dominus vel alius,
qui illi præest eadem ratione, qa videntur differre in qua
litate, & quantitate. Item dicit, qđ expressa actione reali,
nõ poterit per clausulã agi actione psonali. Et sic vr̃ vel-
le Inn. in c. cum olim. j. de offi. delega. vbi per Ioã. An. in
nouel. in glo. quæ incipit, vnde iudices. & in gl. quæ inci-
pit, speciali: in nouella ante glos. An autem includantur
etiam criminales sub clausula generali. Inno. in loco p̃al
le. dicit, quod non, etiam si expresse sint ciuiles actiones
descendentes ex crimine, quia in dubio nõ includuntur
in rescripto causæ criminales, vt ibi voluit Inno. & facit,
quod no. de rescriptis, stipendia. li. vj. & sic transit hic do.
An. de But. qui in effectu, vt patet ex prædictis, vult quod
18 † per clausulam generalem non comprehendantur per-
sonæ vel res diuersæ qualitatis in rescriptis. & ideo exp̃s-
so clerico, vt prædixi, sub clausula generali, non compre-
hendetur laicus, nec econtra. Nec expresso prędio, venit
casttum nec econtra: nec expresso prędio, veniunt deci-
mæ nec econtra. Et similiter expresso episcopo, non pote
rit per clausulam cõueniri Rex, vel Baro. ¶ Sed aduerte,
quia si ponderetur litera ista huius c. non videretur pon-
derare diuersitatem in qualitate, sed an sint res, vel per-
sonę maiores expressis. Et ideo videtur quod expresso cle
rico, per clausulam generalem possit conueniri laicus, &
hoc expresse tenuit Vin. hic, & Specul. post eum in titu.
de rescri. præsentata. §. ratione causæ. Et hoc ideo, quia lai
cus est minor clerico, vt voluit gl. ideo per clausulam ge-
neralem an poterit conueniri laicus facta expressione de
clerico ante clausulam: licet secus econtra, quamuis Ab-
bas hic tenuerit contrarium propter diuersam qualitatẽ
professionis, vt superius dixi. Et pro prædictis etiam facit,
quia vt voluit etiam Vin. & refert Specu. in loco prealle-
ga. licet expresso episcopo non possit conueniri Rex pro
pter excellentiam dignitatis. j. de ma. & obe. solitæ. tamẽ
poterit cõueniri Comes: & sic aperte vult, qđ ẽt sub clau
sula generali contineantur illa quæ sunt diuersæ qualita-
tis. & ista opi. videtur de iure verior per istum text. qui nõ
põderat diuersitatem in qualitate, sed solum an sint ma-
iora, vel grauiora expressis: & pro hoc quia absonum vi-
detur dicere, quod expresso castro non possit quis conue
niri per clausulam generalem super prædio. Nam, & etiã
verisimiliter mens concedentis rescriptum videtur satis
fuisse, quod super prædio possit conueniri, ex quo est res
minor re expressa. Et per prædictum etiam videtur, qđ ẽt
expressa decima poterit per clausulam generalem quis
conueniri super prædio, vel super aliqua pecuniæ quanti
tate, licet secus & econtra: quia decimæ tanquam res spi-
ritualis censetur maior. j. de ma. & obe. in c. solitę. dicit ta
men Ioan. And. in addi. Spec. quod expressa decima non
poterit quis conueniri super ecclesia, cum illa censeatur
res maior. ¶ Item ibi etiam dicit, quod expressa certa re
per clausulam generalem, non poterit quis conueniri su
per actione iniuriarum: quia illa censetur esse magna cã
ex eo, quia qui est condemnatus in actione iniuriarum,
efficitur infamis. j. de re iudi. cum te. cum ibi notatis: nec
ob. prædictis inquantum dicit nõ debere simpliciter attẽ
di diuersitatem qualitatis, quod habetur in l. fin. §. cui dul
cia. ff. de vino tritico, & oleo legato. vbi genus etiam in
materia lata, prout est in materia legatorum, videtur re-
stringi ad similia in qualitate speciei enumeratæ, quia re
sponderi potest, qđ vt dicit Bart. loquitur, quando genus
ponitur in adiectiuo indeterminato, nam ibi testator re-
linquit vinum, ꝙ erat in amphoris contentum : & dulcia
omnia: & dicitur ibi, qđ veniunt illa, quæ sunt dulcia, &
sunt loco potionis, & non alia dulcia, & sic non facit cõ-
tra, quatenus hic loquitur de clausula rerum, quia ibi est
genus habens substantiuum, & non simpliciter adiecti-
uum: sed tunc videretur obstare ei illud. quod hic dicitur
de clausula personarum. sed potes dicere ꝙ ibi loquitur
in materia legatorum, in qua mens testantis esse videtur,
prout ibi dicitur: sed hic loquimur in materia rescripto-
rum, in qua debet attendi mens propriè rescribentis, quę
videtur esse vt non ponderetur qualitas: sed an sint maio
res, vel digniores personæ expressis, & in rebus seu ne-
gotijs an sint maiora vel grauiora expressis, ideo illa solũ
attenduntur: & hæc responsio potest adaptari etiã ad clau
sulam rerum. Et pro prædictis etiam facit, quod no. Ioan.
An. in d. c. cum olim. Abbas. vbi videtur velle, qđ expres-
sa actione reali veniat etiam sub clausula actio persona-
lis, nisi ex circunstantijs aliud appareret. & sic videtur in-
telligere d. Inno. ibi. Et hæc opinio videtur verior de iu-
re. Et sic videretur seruanda nisi de stilo curię aliud appa-
reret: quia tunc ille esset seruandus. j. de cri. fal. in c. quam
graui. Et ex prædictis videtur, quod do. Ant. in hanc ma-
teria non videtur ex toto omnino benè dixisse per ea quę
19 dixi superius. ¶ † An autem dictio alius, a habeat implica
a re tangit etiam hic d. Ant. de Bu. & concludit, quod si po-
nitur inter ea, quæ sunt oppositę rationis, non habet im-
plicare per id, qđ hr̃ xj. dist. in c. quis nesciat, & per illud,
qđ posuit hic glos. dum dicit, suspensi sunt duo alij latro-
nes &c. Idem dicit si ponitur inter ea, quæ sunt diuersę ra
tionis, licet non oppositæ, quia tunc etiam non implicat,
sed diuersitatem uot. vt si dicatur titius est alius a Marti-
no facit, quod hr̃ in c. cum voluntate. j. de sen. ex. & in c.
officij. de pœni. & remis. quandoque ponit̃ inter species,
quę sunt paris rationis: & tunc facit positionem, & sic im
plicat per id, quod habetur in auth. hoc inter liberos. C.
de test. quandoque vero ponitur inter genus, & spẽs, &
tunc qñq; ampliat genus ſm eum, vt in c. quid ad agen-
dum. & de procu. in vj. qñq; restringit genus ad spẽs pa-
ris qualitatis ſm distinctionem superius recitatam post
eũ, sed tu potes dicere melius & breuius, quod ex suo si-
gnificato proprio, & ex sua natura dictio alius, implicat
similia: facit qđ legit̃. & not. in l. si fugitiui. C. de ser. fu. fal
lit, si ratio subiectæ materię aliud inducat, vt in exemplo
glo. & aliqd per gl. in proœ. ff. orũ circa fi. & in auth. vt de-
fun. seu funera defun. in prin. col. v. & ibi ẽt per Ia. de Bel.
aliqd ẽt p Cy. in auth. sed ne curial̃e. C. de epi. & cle. & p
gl. in auth. q semel in glo. q̃ incipit, sic loqt̃. C. qũo, & qñ
iu. & iõ in rescriptis, qa in eis fieri dẽt stricta interptatio,
& nõ recedi a pprio significato, vt j. e. Rodulph⁹ facit po-
sitionẽ & sic iplicat silia, & p ɔñs stat ppriè, vt hic patet.

a Dictio alius, in rescripto ad lites cõtra laicos, & quosdã alios includit clericos. Rota in dec. lxxiiij. si clericus. in nouis.

¶In gl.effrænatã.in fi.Et aduerte,quia istud c. cũ in mul-
tis.hodie est c.2.j.e.in 6.& vt ibi dr̃ noĩa ipsorũ quatuor,
q̃ põt ꝯprehendi sub clausula psonarũ,debebũt exprimi
in primo citatorio:siue primo fiat citatio de expressis, si-
ue primo fiat de contentis sub clausula.Et cautum est, q̃
in ipsa citatione fiat expressio, vt ibi dicitur: tñ sufficit si
fiat in actis tempore huius primæ citationis:licet non ex
primantur ipsa nomina in primo citatorio, vt voluit glo.
in d.c.cũ ĩ multis. ¶Et no.etiã q̃ restrictio illa,q̃ fit p qua
tuor,pcedit in cla psonarũ,sed in cla rerũ nulla fit ibi re-
strictio, quia ibi hoc non dr̃: & sic videtur standum huic
c.dummodo non fiat extensio ad lites exortas post datas
rescripti.j.eod.c.fi.¶ Quid aũt si concessum fuerit rescri-
ptum cõtra oẽs,quos impetrans nominauerit: dicit Inn.
in d.c.cum in multis.q̃ restringit̃ ad quatuor, per d.c.Io.
An.ibi tenet contrarium,quia tũc est omnino vl̃is,& nõ
indefinita:de qua indefinita loquitur d.c.cum in multis.
& etiam istud:sed fortè opi.Inn.verior.quia non vr̃,q̃ te-
neat commissio generalis, per quam omnia negotia im-
petrantis cõmittuntur,vt s̃.eo.ad hæc.in prima lectione:
& ideo vr̃,q̃ si cõmittit̃ iurisdictio cõtra omnes,quos no-
minauerit,& super oib.reb.nominãdis videtur,quod de-
beamus tenere d.Inn.vt fiat restrictio,vel dicere dẽamus,
quod non valet talis commissio per ea, quæ habentur in
d.c.ad hæc.s̃.eo.¶In gl.pe.in fi.& hic de intellectu ipsius
c.ad hæc.vt ibi plene dictum fuit.¶In gl.fi.ibi, ipsum re-
pellendũ.& cum hoc concordant etiam Host.& Goff.di-
centes,q̃ in odiũ dolosi violenti præsumitur.q̃ ad grauа-
men alterius sic impetrauit facit quod hr̃ j.eo. nonnulli.
Pe.de Sanso.tenet vltimam opi.gl.hic positam per ratio-
nem positam in prin.gl.videlicet, quia ille qui dolũ alle-
20 gat,vel fraudem,† id debet probare [a] & istud etiam vr̃ te-
a nere glo.in c.cum in multis.j.eo.lib.vj.in gl.quæ incipit,
i.illorum,in ver.& si quæratur. vbi dicit quod non potest
de expressis,sed contentis sub clausula cõuenire aliquẽ,
priusq̃ cõueniat expressum, nisi forte in fraudem,expres
sisset,per hũc tex.& sic dicebat Bar.Brix.tenere in sua Ve
nereali,de qua ibi p gl.in quo autẽ poterit hoc tenẽdo cõ
stare, de hoc dicit hic Vincen. quod poterat de hoc con-
stare si probetur,q̃ Imperator hoc dixit. facit quod nota-
tur per Dy.in regula,pro possessore.de regu.iur.libr.vj.&
per Cy.in l.Fulcinius.§.quid sit latitare.ff.ex quibus cau-
sis in poss.eatur. vel ex alijs circunstantijs per ea,quæ ha-
bentur in dicto c.ij.de remis.libr.vj.¶ Vltimo potest op-
poni de c.fi.de simonia,vbi mandatum datum de dispen-
sando cum monachis, comprehendit etiam Abbatem;
sed illud ideo,quia nemini fiebat præiudicium,& erat be
neficium principis ideo ibi lata fit interpretatio,per id,q̃
habetur in l.fin.C.de constit.princi. hic verò in rescriptis
ad lites,quæ sunt restringenda,vt j.eo.c.fi.

a Dẽt probare. An autẽ,& qñ dolus cum dolo compensei, vide per do. Dy.& Im. ff.sol. mat. l.de viro.

b Tollitur p sc̃dam. An aũt lex gñalis se quẽs tollat statutũ ciuitatis præcedẽs, dic quod non, vt habetur per doc. in c.1. de const.lib.6 & ibi per Io. An. Bartol. tamen contra.in l de quibus ii. oc.ff.de le. adde Bart. in l.si quis id,quod de iur.om.iu. & in l.in fi e tando. §. ijsis.de fu.

SVMMARIVM.

1 *Lex generalis sequens,an tollat statutum ciuitatis præcedens.*
2 *Actor ante libellum porrectum, desistere potest ab agendo post impetrationem literarum,& etiam post citationem.*
3 *Renuntiare liti an videatur quis,per ista verba,nolo litigare.*
4 *Pluribus literis ab eodem super eodem negotio ad diuersos iudices impetratis vtens,perdit commodum literarum.*
5 *Literæ plures ad diuersos iudices impetratæ super eodem negotio, an valeant.*
6 *Rescriptum primum,vbi est inualidum,etiam ope exceptionis, valet secundum,licet de primo non faciat mentionem.*
7 *Trahens reum ad diuersos iudices super eadem causa, perdit causam.*

EX tenore literarum. Nõ valẽt rescripta
ad diuersos iudices super eodem negotio ab
eodem impetrata, si vtroque fuit vsus impe-
trator.h.d.Et est communis diuisio. secunda

ibi,nos igitur.¶In tex.ibi ad alios iudices,isti fuerunt iu
dices primo loco impetrati per ipsum R. Item ibi noluit
litigare,supple forte ex eo,quia nõ citatus fuisset Abbas
per ipsos primos iudices,& comparuisset:ipsum honora-
uerunt,prout erat decens ratione dignitatis suę Abbatia
lis: de quo presbyter dedignatus coram eis amplius no-
luit litigare.¶Item ibi,& j.deciditur q̃ postea impetrauit
literas ad illos,de quib. in suprascriptione: vel etiã prius
impetrauerat,& modo illis est vsus: non faciebant tamẽ
1 istæ secundæ mẽtionem de primis,vt etiã j.patet.¶†No.
ex tex.primo, q̃ fm rescriptum non faciens mentionem
de primo,non tollit illud:secus tñ est in legibus,seu con
b stitutionib.quia prima tollitur per secundam [b] illi contra
riam,licet de prima non fiat mentio in c.j.de constitu.in
vj.& quæ sit ratio diuersitatis,ibi tangitur per glo.nam ra
tio,est quia prima constitutio est inserta in corpore iuris.
& sic illius verisimiliter habetur notitia: sed nũ sic de pri
mo rescripto verisimiliter hr̃ notitia. Item cũ maiori ma-
turitate fit constitutio q̃ rescriptum, & ideo secus in con
stitutionib.q̃ in rescriptis.¶No.illud vulgatum,q̃ fraus,
& dolus nemini debet prodesse.facit quod hr̃ in c.præce.
¶No.q̃ qui cõtra vnum super eodem negotio impetrat
ad diuersos iudices diuersa rescripta,& eis vtitur,pdit cõ
2 modum illorum.¶†No.q̃ post impetrationẽ literarũ, &
& etiam post citationem, videtur actor posse desistere ab
agendo ante libellũ porrectum:secus si postea, per q̃ hr̃
in auth.qui semel.C.quõ & qñ iudex.& in c.causam quę.
j.de dolo,& contu.Et no.etiam ex prædictis, q̃ actor po-
test renuntiare rescripto a se impetrato & post præsenta-
tionem: an autem hoc facere possit inuito reo, recurren-
dum est ad notata per Io.An.post Inn.& Hosti.j.de resti.
3 spo.in c.ex conquæstione.¶†Not. q̃ per hæc verba,nolo
litigare,vr̃ quis renuntiare liti.Et no.bene, q̃ per renun-
tiationẽ litigij,lite nondum incœpta,& libello nondum
porrecto, licet interuenerit citatio, quis non vr̃ perdere
substantiam actionis.nec perdere ius deductũ in iudicio.
& sic dicit do.Ant.de But.limitare posse l.postq̃ liti.C.de
pac.de quo ibi dicendum, vt per legistas.& per Inn.in c.
veniens.j.de renun. ¶ No.practicam opponendi dilato-
riã contra iudicẽ,quia potest excipi, q̃ non debet proce-
4 dere in causa.¶† Vltimo no.q̃ ex vsu plurium literarum
impetratarum ab eodem ad diuersos iudices super eodẽ
negotio,perdit impetrans cõmodũ literarum:& sic vide-
tur,q̃ non sunt nullæ literæ ipso iure,sed solũ priuet cõ-
modo & vtilitate earum,quod vr̃ intelligendũ si oppona
tur fm do.Ant.de Bu.¶In gl.j.pro recitatione gl. põt op-
poni,q̃ debeat valere primum rescriptum,si fm non facit
mentionẽ de primo,vt patet.s̃.eo.cæterum huius timore
facta est gl.in hac materia,& gl.quæ est iuncta in c.j.s̃.eo.
satis plene tractat materia rescriptorum. & prosequitur
hic gl.qñ plures literæ super eodem negotio impetratur:
quo casu considerat duos casus principales. Nam aut est
impetrans ab eodem, aut a diuersis: & in quolibet dicto-
5 rum mca suum subdistinguit,vt in ea patet.¶†In ea.gl.ibi,
vt dixi valent.& sic vult gl. q̃ qñ impetrantur super eodẽ
negotio plures literæ ad diuersos iudices, si impetrantur
ad cautelã, valent.Et qñ dicantur fieri ad cautelam, glos.
etiam exemplificauit,vt in ea paret,& cum gl. concordat
Vin.Tancre.Goff.& Inn.& etiam Guil.in Spec.in tit. de
rescrip.præsentata.§.ratione formæ.ver.Item excipitur q̃
duo sed Host.hic tenuit contrarium per hanc literã, quæ
vr̃ ponderare impetrationem,& non vsum,in versic. nos
igitur.ibi,super eodem negotio impetrantis. Nec obstat
quod dicit glo.de morte,quia poterit impetrans sibi pro-
uidere, faciendo ibi committi dignitati, vel faciendo de
primo mentionem in secũdo,vel impetrando cum clau-
sula, q̃ si omnes &c. ¶ Et pro hoc etiam allegabat mẽtẽ
delegantis, a quo talia rescripta videntur surreptitiæ re-
tenta,ex quo sunt diuersa rescripta, & diuersi iudices.sa-

cit ff.iudi.solui.l.cum apud: quasi velit, ꝙ non videatur
esse mens delegantis velle valere secundum, velut furre
ptitiũ impetratum, si non faciet mentionem de primo.
Io.An.placet opi.glo.quæ est rationis, vt patet ex supradi
ctis: mouetur, quia non videt aliquid interesse rei, ex quo
actor altero illorum solo vtitur: & præcipue qñ vtitur pri
mo, in cuius impetratione certũ est, ꝙ non fuit vitiũ. Si
aũt vteref secundo, tũc dicit ꝙ possunt hr̃e locũ rationes
Host.& ideo ſm Io.An.sit cautus impetrans, vt vtaĩ pri-
mo rescripto, & non secundo. d. Ant.de Bu.hic dicit, ꝙ si
constat ꝙ fraudulenter sint secundæ impetratę, tunc non
valent: & sic procedat opi.Hos. Si vero cõstat, quo ad cau
telam, tunc valebunt. In dubio aũt si de hoc dubitatur: di
cit ꝙ si incæpit vti primis, videtur impetrasse, quo ad cau
telam, cũ in illis non fuerit vitiũ, vt dicit Io. An. secus si
incæpit vti secundis. Gl.tamen non videtur hic facere dif
ferentiam, an incipiat vti primis vel secũdis, dũmodo nõ
vtatur vtrisque: & cũ hoc etiã videtur sentire d. Car. Fl.
nec ob.litera.in ver.nos igitur.dum dicit impetrantis, &
non dicit vtentis, quia debet intelligi de impetratione ef
fectuali.ar.de pę.di.j.§.hęc aũt verba. & sic de impetratio
ne cũ vsu, prout hic fecit: quia vtrisque fuit vsus, vt patet
ex litera. Tutius tñ videtur esse, quod vtatur primis, si su-
peruiuant iudices ipsarũ primarum ꝑ id, quod dicit Ioã.
An. ¶ In ea.gl.ibi, & discordant in data supple. Sed con-
cordant in forma, vt bene adaptetur ratio gl.quę j.sequi-
tur. Tñ aduerte, vt dicit Host.ꝙ cũ glos.j.dicit, ꝙ nihil tũc
videtur interesse, quę valeãt: nõ vr̃ bene dicere, quia imo
etiam posset tunc interesse pp lites exortas post datã pri
mi rescripti, & añ datam secundi, ad quas extenderetur
ſm rescriptũ, si valeret. & non primũ: & ideo propter hoc
in secundo vr̃, quod sit necesse mentionem fieri de pri-
mo: ratio aut glo.non videtur probare eius dictum, quia
si nihil interest, quæ valeant: ergo ita debent valere secũ-
dæ, sicut primæ cũ tñ glo.dicat de primis tantũ, nisi dica-
tur quod gl.voluit dicere quod alterę tantum debent va
lere, ex quo non interest, quæ valeant iustius sit quod pri
mæ potius valeant, ar.offi.de iudi.in.l.qui prior.lib.vj. Et
hæc ꝓcedunt, quando discordãt in data: nec in forma ha
bet locum, quod sequitur in versi.si vero. ¶ In ea.glo.ibi,
cum non ignoretis.ibi, super eodẽ negotio quis habet le
gatum in iudicem, & etiam ordinarium loci: & sic nõ est
absonum, ꝙ quis super eodem negotio habeat plures iu
dices. ¶ In ea.glo.ibi.si vero sint diuersæ, vt quia data est
diuersa, & etiam forma: vel saltem forma est diuersa, aut
aduersa, seu contraria. ¶ In ea.glo.ibi, si autem literæ im-
petrantur. hoc pp secundum casum principalem, quãdo
diuersæ literæ impetranĩ a diuersis ꝑsonis. ¶ In ea.gl.ibi
mutuo se impediunt: vel ſm Host.consult debebit supe-
rior per ea, quæ habentur in c.sane.el ij.j.de offi.dele. qđ
dicit procedere, etiam si forma esse eadẽ cum causa, pro-
cessus posset intricari: quia possent iudices vnus rescri-
pti condemnare alii absoluere. facit quod dictum fuit s̄.
eo.cæterum & c.Pastoralis. & quia gl. tetigit quando an-
nus est lapsus a tempore primarum. tangit Io. An.quid si
non sit lapsus. Concludit ꝙ si secundæ faciunt expressam
mentionem de primis, valent secundæ. Si autem nullam
faciunt mentionem, valẽt primæ s̄.eo cęterum. Et si esset
dubium an facerent sufficienter mentionem de primis:
tunc recurrendum est ad practicam c.pastoralis.s̄.e. ¶ In
ea.glo.ibi, vt debitus.de hoc dic vt plene dictum fuit, s̄.e.
6 c.j.& c.si aũt. ¶ † In glo.in fi.Not.bene ex glo.ꝙ vbi pri-
mum rescriptum est inualidum, etiam ope exceptionis:
a valet secundum,[a] licet non faciat mentionem de primo.
Idem voluit glo.in c.cum nostris.j.de conces.præbẽ.& j.
e.in nostra.in j.glo. Et istud ẽt communiter tenetur: pro
quo bene facit quod habetur s̄.e.ex parte.s.& quod habe
tur in regula, non præstat.de reg.iur.in.vj. Goff.tamen te
nuit contrarium, vt notatur ꝑ glo.in dicta regula, nõ præ
stat. pro quo facit, quia non valet secunda electio post pri
mam, licet prima esset cassanda.j. de elec. consideramus.
sed ibi ideo, quia secunda electio reperitur facta ad eccle
siam nõ plene vacantem, ex quo electio de mero iure te-
nebat. facit quod notatur in c.inter.j.de exces.pla.in glo.
pe.& sup ea.& j.e.auditis. quæ ratio cessat in casu ꝓposi-
to. Et no. quod glo.ꝓsecuta est materiam, quando literæ
impetrantur sup eodem negotio. Si autem impetrarẽtur
plures literæ ab eadem sup diuersis negotijs, tunc recur-
rendum est ad c.dispendia.j.eo.in vj. Item quando cõtra
diuersos fieret impetratio per aliquem, & plures literæ
impetrarentur, valerent primę & secundæ, nisi forte ne-
gotiũ esset cõnexum: quia tunc coram eodem iudice de-
beret tractari, vt in l.j.& ij.ff.de quibus rebus ad eundem
iudicem eatur. & facit quod notatur in c.cum in multis.
7 & c.dispendia.j.eo.in vj.& s̄.e.Pastoralis.§.j. ¶ † In gloss.
fina.in fi.no.diligenter glo.pro intellectu l.j.§.fi.C.de as-
sertione tollenda. inquantum ibi videtur dici, quod tra-
hens reum ad diuersos iudices sup eadem causa, perdit
causam. Nam illud est speciale in casu illo fauore liberta
tis, vt hic dicit gloss.sequitur etiam Innocen. alias autem
non ꝑdit causam, licet possit condemnari in expensis, vt
hic dicit gl.& etiam Inno.Pet. tamen & Cy. post eum in
l.nulli.C.de iudic.dicunt nullam esse specialitatem in d.
§.fina. ¶ Et idem videtur voluisse glos.in c. cum dilectis.
ad fi.de purga.cano.vbi etiam dicit ꝙ si impetrato delega
to impetrans adit ad ordinarium, ꝑ hoc videtur quod de
beat ꝑdere cõmodum rescripti delegationis, & quod de-
legatus nõ teneatur ipsum audire. facit quod notatur in
Spec.de deleg.§.restat.versi.Item finitur.circa finem. sed
quo ad intellectum dictæ l.j.§.vlti.verior videtur esse op.
ipsius glos.& Inno.arg.regulæ, in pęnis.de reg.iur. in vj.
& §.fi.institu.de do. ¶ Item aduerte in eo, quod dicit gl.
ꝙ condemnabitur in expẽsis ipse impetrans, qui vsus est
vtroque rescripto. Guil. Naso tenebat contrarium, dicẽs
ꝙ sufficere debet, ꝙ priuetur cõmodo vtriusq; rescripti,
ne alias puniatur duplici pęna. Sed. Io. An.tenet glo.quæ
etiam cõmuniter tenetur, dicens ꝙ condemnabitur etiã
in expensis pp interesse ipsius rei. facit quod habetur in
c.fin.j.eo.& in cle.j.de rescriptis.quasi velit dicere ſm d.
Car.Flo.ꝙ ꝓprie condemnatio expensarum non est pœ-
na, cum fiat pp interesse ipsius rei. facit quod legitur, &
notatur in simili in l.item si mella.§.si plures.ff.ad.l.Aql.
Item etiam aduerte, ꝙ ex quo Abbas conuentus solum
excipiebat contra secundas, & non cõtra primas literas,
videtur, ꝙ Papa non debuerit pronuntiare, ꝙ impetrans
careret commodo ambarum literarum, quia id non fuit
petitum: & iuxta formam petitionis dictanda est senten-
tia.j.de ord.cog.c.ij.& de sim.licet Heli. Sed dicit ꝙ istud
facit Papa ex officio, quia ex actis constabat sibi impetrã
tem male fuisse versatum in vtroq; rescripto: iudex enim
ex suo officio de his, de quibus sibi cõstat ex actis, potest
punire.l.nullum.C.de testi. Et per hoc, quia id quod con
stat ex actis, dicitur esse notoriũ: facit quod notauit Inn. a Valet secundum. Vide hic ꝑ d.Fel.in 2. col. uer. de rescripto.
j.de appell.ex insinuatione & de testi.in c.ꝑ tuas.& quod
habetur infra.de verb.sig.in c.cum olim. & iõ etiam non
seruato ex toto ordine iuris, potest iudex ex officio sup-
plere, etiam ad commodum partis, vt hic facit Papa. facit
quod notatur j.de consue.in c.cũ venerabilis. & hoc cõ-
muniter tenetur insti. tamen dicit ꝙ ratione connexita-
tis hoc factum fuit. allegat quod habetur s̄.c.cæterum.

SVMMARIVM.

1 *Clericum se nominare debet quis in impetratione ad beneficium, quia non clericus, inhabilis est ad impetrandũ beneficium ecclesiasticum.*
2 *Nomen sanctæ ecclesiæ, in qua quis erat intitulatus, an debeat exprimi in rescripto.*
3 *Impetrans beneficium sub nomine scholaris, an valeat rescriptum.*

CVm adeo scripta. Non valet rescriptum
impetratum ad beneficium obtinẽdum,
de beneficio impetrato non faciens men-
tionem.h.d. communis diuisio. secunda
ibi,cum simi. ¶In text.ibi,fuerunt impe-
tratæ,supple & veritate tacita.& sic nõ valebant. ¶No.j.
rescripta sedis Apostolice fieri cum magno moderami-
ne: nam habent trãsire per multas manus, vt notauit Io.
An.s.e.ad audientiam.super gl.¶ Not.attendendam esse
mentem & formam literarum,ad idem s.eo.ad aures. &
j.e.cum dilecta. ¶ Nota, q non sufficit facere mentionẽ
de præbenda.nisi etiã fiat de canonicatu: & similiter ecõ
tra. ¶ No.q non clericus vr inhabilis ad impetrãdum be
neficium ecclesiasticum. facit j.de transac.ex literis. & j.
1 de insti.c.ij.cum ibi notatis. ¶ † No.q in impetratione ad
beneficium debet quis se clericum nominare, & sic etiã
seruatur stilus curiæ.¶Quid autem cum non dicat se cleri-
cum, cum esset: videt̃ q non valeat impetratio per hunc
tex.quod credit do.Ant.de But.procedere, quando alius
esset beneficiatus:quasi voluerit, q si non est alias benefi
ciatus ex hoc,non vitietur impetratio: quod tene menti.
tñ attento stilo curiæ, vt similiter non darentur literæ, si
non fit mentio q sit clericus.¶ No.quod non dr idoneus
ad obtinẽdum ille, qui habet aliud beneficiũ sufficiens.
facit de præbẽ.c.is cui. lib.vj.per quam decre.reprobatur
quædã opinio Compost. hic posita, de qua ibi in prima,
& quarta gl.& facit etiam ad prędicta quod habetur in c.
ordinarij.in fi.de offi.ord.lib.vj. ¶ No.hæc clausula,si di-
gnus est impetrans.nam tacite vr etiam subintelligi j.de
2 ele.causa in quæ.& de præsum.c.fi.¶ † No. secundum do.
Car.Flo. ex litera,dum dicit In ecclesia Modicensi, q nõ
exprimetur hic nomen sancti ecclesiæ, in qua quis erat
intitulatus:& hoc seruatur de stilo curię in ecclesia cathe
drali.de præben.quamuis.el j.in vj.& ibi notatur in glos.
pen.hæc tñ ecclesia Modicensis non est cathedralis,& ta
men in ea idem seruatur fortè ex eo, quia est ecclesia ma
tris ipsius loci.facit quod no.in d.c.item.quia hic dicitur,
quod debet fieri mentio de præbenda. tangit si quis hẽat
præbendam non in titulum,sed tanq̃ bene meritus, for-
tè ꝓpter aliqua seruitia facta ecclesiæ. facit quod notatur
per glos.s.de consti.cum M. An si tunc impetrat aliquod
beneficium sibi conferri in titulum necesse mentionem
fieri de dicta præbenda.dic q non, ex quo nõ habetur in
titulũ per no.in d.c.cum M. & sic demum debet fieri mẽ
tio de illa, quando habetur in titulum beneficij.j.eod.ad
audientiam.¶ In gl.j.ibi,oblitus fuit Vrbanus. quia non
videtur fuisse memor, an vir & vxor simul possint tenere
aliquem in baptismo, quod tamen satis videbatur expe-
ditum per c.non plures. de consc.di.iiij.& quæ habentur
in c.ij.de cogn.spiritua.in vj.Sed certe potest dici, q licet
ibi dicatur, q plures non debent tenere eundẽ in baptis-
mo, non tamẽ expresse aliquid ibi dicitur de viro & vxo
re.facit quod notat.in c.de consti. in vj.& s.eo.l.si quãdo.
¶ Et not.secundum do.Cardi.Flo.q gl.videtur sentire,q
non semper conceduntur rescripta cum maturitate, sed
ipse dicit q imò conceduntur cum maturitate in his,quę
concernunt ius per not.s.eo.ad audientiam. super gl.per
Io. An.in his autem,quæ concernunt factum,subintelli-
gitur clausula,si preces veritate nitãtur.s.eo.c.ij. ¶In gl.
in fi.licet gl.in se bene dicant, tamen dic q si quis habet
beneficium etiam minus sufficiens, non valet impetra-
tio,si de illo non faciat mentionem.j.eo.si proponẽte. &
de præben.si motu proprio.lib.vj.Et nota.etiam in gl.se-
quenti.¶ In gl.tertia ibi,si proponente.& si taceatur, non
valet etiam impetratio per id,quod habetur in c.si motu
proprio.de præben.in vj.¶ In eadem gl.ibi,cum ecclesia-
sticæ,quod est intelligendum, vt ibi plenè notatur. ¶In
eadem glo.ibi,aliter se habentibus.& ibi apponitur, vel
subintelligitur clausula, si preces veritate nitantur.s.eo.
c.ij.¶ In gl.pen.in fi.Compost.dicebat hoc verum, q ille
qui non est clericus, non reputatur idoneus ad impetran
dum,nisi fortè incederet tonsuratus, vt clericus: nam va-
lerent tunc literæ ad beneficium per eum impetratæ, in
quibus se dixit clericum secundum eum. & hoc ideo q.a
iam cum destinatione videtur esse clericus. Item quia lar
gè clericus dicitur in sortem domini assumptus.j. de præ
ben.cum secundum. Item quia quis sine beneficio non
debet ordinari d.c. cum secundum. & sic si aliud dicere-
tur,sequeretur absurdum, quia semper beneficium & or
do concurrerent in vna persona,& sic non esset reperire,
cum esset clericus sine beneficio.& ideo non possit impe
trare,ex quo esset beneficiatus.& ideo videtur, q ex quo
est habilis ad ordines, censendus sit capax beneficij, ex
quo incedit tõsuratus,vt clericus. sed communis opinio
est in contrarium, videlicet quod tunc non valeant lite-
ræ,quando est laicus,licèt incedat tõsuratus, vt clericus
per id,quod notatur in c.ij.j.de insti.& per Ioan.An.in c.
ex literis.j.de transa. nec est verum quod dicit Compost.
quod nõ possit quis ordinari sine beneficio,quia imò po-
test.quando ordinatur ad minores.licèt secus sit quando
ordinatur ad sacros: quia tunc bene debet ordinari ad ti-
tulum beneficij,dicto c.cum secundum. & c.non liceat.
cum ibi notatis.j.de præben.eo.ti.si episcopus. lib.vj.di-
ctum tamen Compost.posset procedere,quando tempo-
re impetrationis haberet primam tonsuram canonicè si-
bi collatam secundum formam ecclesiæ, quia tunc satis
potest dici clericus.xxj.dis.clericos. & facit quod notatur
in procemio vj. vbi etiam tangitur, an prima tonsura sit
ordo.Item posset saluari,si in literis diceretur,facias reci-
pi talem in tali ecclesia,qui cupit militię clericali ascribi.
hoc tamẽ casu non tenetur rescriptum facere recipi, nisi
saltem ante recipiat primam tonsuram per ea, quæ habẽ
tur in c.j.de insti.sed bene valebunt literæ isto casu, quia
Papa videtur tunc ex certa scientia scribi pro non cleri-
co.facit quod notatur in dicto c. ex literis. de transactio.
3 ¶ † Quid autem si aliquis impetrat sub nomine schola-
ris,an valebit rescriptum,licèt sit clericus,si non est scho
laris.videtur dicendum quod non, & notatur in c.fin.de
præsum.& in Spe. de rescripti præsentat.§.ratione impe-
trantis.ver.sed vbi scribitur. & de actione & petitione.§.
quando super actionibus.vers.sed nũquid scholaris.¶ In
glo.fi.in fi.quid autem si Papa scribit pro indigno, dicas
quod prima facie rescriptum est surreptitium. de æta.&
qualita.eam te.cum ibi notatis in gl. ¶ Sed vbi constaret
ex certa scientia,tunc nihil opponeretur.l.vtilitatem.§.j.
ff.de confirmando tuto.& xij.q.j.§.qui autem. & xix.dist.
c.in memoriam.quod est verum, nisi esset tanta indigni-
tas, q salua conscientia prouideri non posset: quia tunc
non esset parendum.j.de temp.ord.ad aures.cum ibi no-
tatis.& de sent.excom.in c.inquisitioni.cum ibi notatis.

SVMMARIVM.

1 *Contumax dicitur quis, non comparendo, item non obediendo.*
2 *Decisio causæ & cognitio causæ, quomodo differant.*
3 *Processus legitimè factus per literas malè intellectas valet.*
4 *Processus nullus potest parte absente pronunciari nullus.*
5 *Interpretationem recipiunt rescripta a iure communi.*
6 *Præposteratio clausulæ non intelligitur alterare intentionem proponentis eam.*
7 *Clausula, quę consueuit apponi in literis, quamuis non apponatur, subintelligitur apposita.*
8 *Clausula, quantum de iure poterimus procedemus, posita in citatione, an habeat vim peremptoriæ.*
9 *Clausula, quantum de iure &c. siue apponatur in principio, siue in medio, siue in fine, refertur ad omnia, quando est eadem ratio.*
10 *Interpretatio in priuilegijs non fit secundum ius.*
11 *Statutum disponẽs idem, quod ius, an debeat intelligi taliter, quod addat ad*

dat ad ipsum ius.
12 *Dicta testium an debeant interpretari.*
13 *Clausula, non obstante collatione alteri facta, posita in rescripto, quid operetur.*
Clausula, vt alijs praeferatur, quomodo intelligatur.

CAusam quæ inter. Ordo rescripti interpretatio-
oem recipit a iure cōmuni h.d. Et in prima
ponitur excisa iudicum consultatio, vel par-
tis conquæstio. In secunda ponitur respōsio,
& iudicum instructio. secunda ibi, quia. ¶ In tex. ibi, ver-
titur & j. deciditur iudicum consultatio, quæ colligi po-
test ex bis, quæ j. sequuntur. vel partis conquęstio, q̃a for
tè iudices volebant procedere ad receptionem testium li
te non contesta. ¶ In tex. ibi, traderetis sub appellatione
remota per id, quod j. dicitur in fine. Item, ibi præcedat. i.
præcedere intelligatur. ¶ Item ibi, ibidē. id est ante clau-
sulam receptionis probationū. ¶ Nota primo ex litera,
quod rescriptum reducitur ad interpretationem iuris cō
munis per reuolutionem clausulatum, vt sic ius commo
oe, vel alterius non lædat. ¶ No. q̃ ordo rescripti nō sem-
per est attendendus, quia non debet attendi quando fie-
ret contra ius: imo potius tunc debet rescriptum reduci
1 ad intellectum iuris. ¶ † No. q̃ duplex est cōtumacia, vna
in non comparendo: alia in non obediendo. prima tamē
videtur maior, quia tollit beneficium appellādi, quod nō
videtur tollere secunda per ea, quæ legūtur & no. in l. cre
ditor. §. iussus. ff. de ap. & in cle. si ante. de do. & contum.
2 ¶ † No. q̃ aliud est cognitio causæ, aliud decisio. & sic fa-
cit quod ille, cui committitur cognitio causæ, non hēat
potestatem illam decidendi, oisi aliter sibi detur, de quo
per gl. in l. qui procuratorem dat. ff. de procur. & per Bar.
so l. a diuo Pio. in prin. ff. de iudi. Et per modernos in cle.
auditor. de rescriptis. vbi etiam per do. Ant. de But. & ibi
etiam dixi. ¶ No. quod super incidentibus, vel emergen-
tibus ꝓceditur appellatione remota, & sic videtur quod
tempore isto in emergentibus non appellabatur etiā an-
te decretalem. vt debitus j. de ap. & istud videtur voluisse
etiam Io. And. s. eo. c. j. super prima gl. Sed certe istud nō
probatur hic, quia istud in casu isto contingit virtute mā
dati Papæ, per quod mandauit tam in principali, q̃ in in-
3 cidētib' ꝓcedi appellatione remota, vt hic patet. ¶ † No.
quod processus legitimè factus per literas malè intelle-
ctas valet, oec retractatur. facit quod habetur in c. ex par
te. j. de cōces. præben. & in c. dilectus. Secus si factus fuis-
set contra ius, seu contra formam iuris, quia tunc non va
4 leret. ij. q. vj. prolatam. ¶ † Not. secundum Abb. q̃ proces-
a sus nullus potest etiam parte absente [a] pronunciari nul-
lus. allegat quod habetur ij. q. vj. prolatam. præalle. quod
est valde notandū scdm do. Ant. de But. qui tn̄ dicit q̃ oo
tabile videtur non per omnia esse verum, & plus non di
cit. potes dicere dictum Abb. procedere, quando notoriè
pateret de nullitate, quia tunc non videtur ioteresse par-
tis, si non sit præsens. contra istud tamen dictum facit, q̃a
in notorijs saltem videtur requiri citatio, vt not. per gl. in
c. ad nostram. el iij. j. de iureiuran. & ij. q. j. c. scelus. & c. q̃
lotharius. vnde potes intelligere dictum Abb. parte ab-
sente, legitimè tamen citata. ¶ Et si notoriè esset nulla, vi
detur quod sufficeret vnica citatio: licèt non peremto-
ria, per ea quæ no. in d. c. ad nostram. & j. de appel. cum sit
5 Romana. ¶ † No. quod rescripta recipiunt interpretatio-
nem a iure communi. & propter hoc Compo. hic & Inn.
& Io. An. post eos tractant aliqua de materia interpreta-
tionis, de quo ēt aliquid per gl. in ij. regula contra eum.
6 de reg. iur. in vj. & j. de resti. spo. cum ad sedem. ¶ † No. q̃d
præposteratio clausulæ non intelligitur alterare iotentio
nem clausulam apponentis, saltem quando aliàs venire-
7 tur contra dispositionem iuris. ¶ † No. quod sicut clausu-
la, quæ cōsueuit apponi in literis, quamuis non appona-
tur, intelligitur apposita. s. eo. c. ij. & s. ti. j. cum M. Ira clau
sula, quæ in certo loco consueuit apponi in literis, in illo
loco intelligitur apposita, licet alibi apponatur. ¶ Vltimò
oot. quod qualitas posita in vna oratiooe copulata cum
alia, qualificat etiam orationem procedentem, vbi nisi il
lud fieret, læderetur ius commune. ¶ In gl. j. ibi, quod es-
se non debet suppre. & sic in casu c. quia clausula. quan-
tum de iure possetis, licèt sit apposita post receptionem
probationum seu articulo receptionis probationum, ta-
men ex iuris intellectu intelligitur illum præcedere, vt
hic dicitur. ¶ In gl. ij. ibi peremptorium edictum. idest pe
remptoriam citationem, quæ etiam quādoque fit per edi
cta, in cle. j. de iudi. & ibi pleoè dixi, quando sufficiat cita
tio per edicta. in cle. j. de iud. & ibi plene dixi, qō sufficiat
citatio p edicta, facit etiā quod habetur in extrauagā. ad
reprimendum, in ver. per edictum. vbi etiam per Barto. &
quod habetur in aut. qui semel. C. quomodo & quando
8 iudex. ¶ † In ea. gl. in fi. & per id, quod dicit gl. q̃ ista clau-
sula quantum de iure potetimus procedemus, debet ap-
poni in peremptorio dicit Inn. quod est clausula quantū
de iure poterimus procedimus, apposita in citatione, nō
habet vim peremptoriam, si aliud non exprimitur. & te-
nuit Spe. in ti. de citatione. §. viso. ver. sed queritur. & hoc
etiam tenuit Bar. in l. si finita. §. Iulianus. ff. de dam. insec.
Secus secundum Bar. si ducatur alioquin procedemus ad
seotentiam tua contumacia non obstante: quia tunc be-
ne babet talis clausula vim peremptoriam, secundū Bar.
in loco præall. facit quod habetur in l. peremptorio. ff. de
iudi. & quod no. per Inno. j. de accu. ad petitionem. ¶ In
gl. iij. ibi inquisitioni. Gl. non soluit istud cōtrarium, sed
b potes dicere quod vbi clausula, si respiciat præcedentia [b]
consona iuri, tūc clausula respicit etiam præcedentia, &
ita intelligatur hic. Si autem vbi clausula respiceret præ-
cedentia, detraheretur iuri: tuoc non respicit præcedētia,
& sic loquatur c. inquisitioni. vnde potest etiam dici, q̃d
hic eadem est ratio referendi clausulam ad omnia. ideo
9 ad omnia refertur, ibi secus. † Et potes cōcludere, q̃d siue
clausula apponatur in principio, siue in medio, siue in fi-
ne, refertur ad omnia, quando eadem est ratio per l. j. C.
de liberis piętę. & ff. de leg. j. l. talis scriptura. cum ibi no.
per Bat. alias secus. & sic debet intelligi, quod tangit glo.
¶ Et de materia etiam aliquid per glo. & doc. in d. c. cum
inquisitioni. & eo. ti. in c. ij. requiris. Potest etiam dici se-
cundum do. Car. Flo. quod in c. inquisitioni, loquitur de
alia clausula, scilicet appellatione remota, hic autem de
clausula, quantum de iure fieri potest, quæ intelligitur ēt
præcedentia respicere, vt rescriptum reguletur secundū
ordinem iuris. ¶ In gl. pen. ibi cum dilecti, in fine. dic q̃d
clausula quandoque respicit præcedentia tantùm, quan
doque sequentia, quandoque omnia, prout ratio suadet
subiectæ materiæ, per id, quod dixi super gl. præcedenti.
¶ In ea. gl. ibi, nec ordo scripturæ &c. Nec ob. quod habe
tur j. eo. cum dilecta. quia ibi loquitur in ordine respiciē-
te factum, hic in ordine respiciente ius. de quo tameo ibi
10 latius dicetur. ¶ † In ea. gl. io fi. & sic vult gl. q̃ in priuile
gijs non fiat interpretatio secundum ius: nec mirum, q̃a
illa contra ius conceduntur, cum priuilegium dicatur,
quasi priuans legem, seu ius commune. iij. dist. in c. priui
legia. ¶ Aduertendum tamen secundum Ioan. And. post
Compo. q̃ aut agitur de interpretatione rescriptorum: &
tunc reducenda sunt ad ius commune, vt hic patet. & fa
cit quod habetur j. de offi. delega. super eo. Aut agitur de
interpretatione statutorum: & tunc idem, quia recipiunt
etiam interpretationem a iure. j. de cōsue. cum dilectus.
& s. de consti. ex literis. & C. de noxalibus. in l. ij. & plenè
per Bar. in l. omnes populi. in vj. quæstione principali. ff.
11 de iusti. & iure. ¶ † Nunquid autem statutum disponens
idem, quod ius, debeat intelligi taliter, vt aliqoid addat
ad ip-

a Parte absente. An nullitas ꝓcessus possit declarari parte absente, vide ēt hic per d. Fel. in j. col. in impŝsiōe Lugdunen. ve fi. & est gl. valde in terminis.

b Respiciat ꝓcedentia. clausula an respiciat omnia præcedentia, vid̄ hic valde notabiliter ĩ 3. col. versic. clausula refertur. vbi ponit regulā cū octo limitationib.

ad ipsum ius,not.per do. Anto. de But.§.eo.c.j. & ibi dixi
post glo.interdum autem agitur de interpretatione priui
a legiorum, a & tunc vt dicit glo. videtur intelligenda con
tra ius.aduertendũ tñ, quia restringi debet ad limites iu-
ris,vt quanto minus fieri potest lędant ius commune,dũ
tamen taliter intelligantur,quod aliquid operentur . Nã
sufficit quod aliquid operentur,licet modicum per ea, q̃
leguntur & no.in c.olim.j.de verbo.signi.cum ibi not. p
Io.An.super glo.& facit etiam,quod habetur in c. in his.
j.de priui.¶ Et prædicta procedunt, quando agitur tã de
interpretatione ipsorum contra alium quam contra con
cedentem . Nam contra ipsum latè debet fieri interpre-
tatio,siue sint statuta,siue sint priuilegia per id,quod ha-
betur j.de consue.cum dilectus.Nam quo ad conceden-
tem censentur esse beneficia,quæ late sunt interpretãda,
quando agitur de præiudicio solius cõcedentis secundũ
nota.in c.si.j.de transla.præla.& in d.c.olim.de verbo.si-
gni.Sed vbi tangitur præiudicium alterius, stricta dẽt fie
ri interpretatio.j.de priuile.Pastoralis.& facit quod habe
tur in c.quamuis.de præben.libro.vj. vbi etiam in lr̃is ad
beneficia fit stricta interpretatio:quia per eas detrahit̃ po
12 testati ordinarij collatoris.¶ †Quid autem de dictis testiũ,
dicunt aliqui,quod debent interpretari secundum quod
nulli sunt captiosa,vel minus capitosa.j.de test.c.cum tu.
sed Hostien. dicit & melius , quod contra producentem
regulariter interpretantur,si necessario non probent.j.de
probatio.in præsentia.& ad materiam facit, quod not.gl.
j.de testitu.spolia.cum ad sedem.& de reg.iu. in c.cũ sint
partium.& c.contra eum. lib.vj.vbi etiam glo.tangit de
interpretationibus sententiarum,testamentorum,& cõ-
tractuum,de quo etiam in l.veteribus. ff. de pactis . facit
etiam quod notatur in c.ex literis.de spon.In dispensatio
nibus autem dic,quòd strictè sunt interpretanda, dũmo-
do aliquid operetur per id,quod habetur j.de consangui.
& affini.in c.quod dilectio.qđ intelligit.Hostien.de odio
sis & præcipuè de pluralitate beneficiorum. facit qđ ha-
betur j.de præben.non potest.li.vj. secus videtur in dispẽ
satione non odiosa per id,quod habetur in c.fina.j. de si-
13 mo.† Et per hunc tex.& supradicta dicit hic Compo. no
tabiliter,quod si per Papam confertur alicui beneficium,
non obstante collatione alteri facta , quod dicta clausula
intelligitur de collatione inualida,ne alteri præiudicetur
facit quod habetur j.de offi.delega.c. super eo. quod dili-
genter tene menti . Et si dicatur , quid operabitur dicta
clausula : potest dici quod literę non censebuntur surre-
ptitiæ,licet aliter non sit facta mentio de colorata posses-
sione alterius,vbi alias esset secus,si nullo modo facta es-
set mentio de colorata possessione, nec apposita esset di-
cta clausula per ea, quę leguntur & notantur in c. cũ no-
stris.infra.de concess.præben. ¶ Et per prædicta etiam di-
cit,quod si alicui conceditur gratia per Papam cum clau-
sula,vt alijs præferatur, intelligitur dicta clausula,nisi il-
lis alijs sit ius quæsitum,quod est bene notãdum.dicit ta-
men quod plures seruant in curia , quod tales præferan-
tur prioribus,quibus solum est ius quæsitum ad rẽ, & nõ
in re,vt quia illis alijs non est adhuc factã collatio. & pro
hoc bene facit quod habetur j.de præben.c.penul.& vlti.
lib.vj.& de concess.præben.c.si.eo.lib. & sic residet Ioan.
An.& do.Anto.de But.quod tamen tene menti. ¶ In gl.
si.in si.& sic videtur velle, quod hodie clausula , appella-
tione remota,sit superflua,quod non est verum, vt plenè
not.in c.vt debitus,huc alle.& in c.pastoralis.eodem titu.

a ¶ Interpretatione priuilegiorum. super quo nullũ alium doc. quære post do.Ioã. de Imo. ꝑterquã do.Fe. hic in vij. col.ver.interpretatio priuilegij. vbi more suo hoc elegantissimè tractat.

S V M M A R I V M.

1 *Mandatum,per quod mandatur prouideri de uacatura,an ualeat.*
2 *Litera ad beneficia impetrata in ecclesia numerata,non facta mentio ne de numero,non valens.& nu.15.*
3 *Allegans surreptionem, probare debet.*
4 *Statutum facere possunt decanus,& capitulum in ecclesia. & nu.16.*
5 *Numerus canonicorum statutus in ecclesia,quandoq; firmatur iuramẽto,& tunc non sufficit mentionem fieri de numero,nisi fiat etiam de iuramento.& nu.17.*
6 *Processus factus per literas surreptitias in beneficialibus, est ipso iure nullus.*
Processus vitiatur,si iudex associet sibi non iudicem.
7 *Actus,qui fit tutore putatiuo autore,an æqualiter valeat, ac si fieret vero tutore autore.*
8 *Causa si est commissa duobus cum clausula,appellatione remota,si alter illorum committat collegæ vices suas,nõ poterit procedere appellatione remota.*
Falsitas admista dicto testis,vitiat dictum testis.
9 *Factum vnius quando nocet,uel prosit alteri.*
10 *Autoritas Papæ intelligitur excepta in quolibet iuramento.*
11 *Beneficium si ex dispositione statuti sit annale,vt Papa reseruet illud, & conferat vt perpetuum,non facta mentione de statuto,an tenebit.*
12 *Canonica non potest esse sine præbenda re,& spe.*
13 *Determinatio numeri facta post monitorias , & præceptorias,an tollat vim illarum.& nu.3.*
14 *Processus quamuis sit iniustus,& contra ius partis,valet si non appellatur.*
15 *Sententia iniusta in causa beneficiali non transit in rem iudicatam , & potest quandocunque retractari.*
18 *Exceptio de taciturnitate numeri præbendarum contra rescriptum,an sit peremptoria.*
19 *Rescriptum Papæ,vt in ecclesia numerata prouideatur Titio de præbenda & canonicatu,non facta mẽtione de numero, an si tempore datæ vacet præbẽda & canonicatus, debebit ipsi impetranti prouideri.*
20 *Rescriptum Papæ, vt prouideantur de vacatura, an poterit prouideri de vacante,& sic de illa,quæ vacabat tempore datæ.*

C Onstitutus. Non valet rescriptũ executorium sup canonicatu & prębenda ecclesię vltra numerum impetratum,non facta mentione de numero prius iurato . hoc dicit. Et primo ponit impetrationem. Secundo exceptionem contra ipsam. Tertio ponit distinctionis commissionem.secunda ibi, verum.tertia ibi discretioni.¶ In text. ibi deputatis. & j.deciditur , quod decanus & capitulum adhuc noluerunt obedire literis apostolicis,& ꝑpter hoc executores ipsius.p. fecerunt processum cõtra decanum & capitulum,a quo processu fuit appellatum ꝑ parte capituli & decani.ad Innocen. surrogatum Cęlestino , qui literas concesserat,& coram ipso Innocen. comparuit p. defendens processum executorum suorum,& etiam pro cura.capituli & decani, qui impugnabat processum executorum per id,quod sequitur in vet. verum.Item ibi,impetrasse,& j.deciditur quod replicabatur per q. dictũ numerum fuisse statutum , post literas per eum impetratas per decanum & capitulum inclusionem ipsarum literarum & mandati Apostolici econtra duplicabatur, ꝙ saltẽ fuerat statutus numerus ante literas executorias , & sic non debebat valere processus executorum. & quia Papę pro tunc non potuit constare de veritate facti , commisit iudicibus,de quibus in suprascriptione,vt se informarẽt, & procederent prout sequitur in versi.discretioni.Et no. quod si habes in suprascriptione, Archiepiscopo.Senens. debes subaudire,& coniudicibus:quia Papa vni soli consueuit loqui in plurali.j.de cri.falsi.in c.quã graui.¶ No. j.stilum curię, qui vigebat secundum tempora istarũ decretalium,quando scribebatur pro aliquo beneficiando: quia tunc super eodem emanabant tria paria literarum , videlicet monitorię,præceptorię,& executoriæ.& sic s̃m ista tempora multum curialiter se habebant Romani Põtifices erga ordinarios collatores.facit quod habetur j.e. tit.in c.capitulum sanctę crucis. & c. ex insinuatione. & c.literis.¶ Et no.quod quandoque in præceptorijs deputabantur etiam executores,& sic quandoque simul dabãtur præceptoriæ & executoriæ,vt hic patet.Quandoq; vero literæ executoriæ per se dabantur, vt in dicta decretali capitulum.& c.literis.¶ Not.ꝙ interdum mãdat̃ aliquem

tecipi

recipi in canonicum & in fratrem, & ei prouideri de præ
1 bēda, si vacat aliàs de proxime vacatura. ¶ †Et sic not. qđ
valet mandatum, per quod mandatur prouideri de vaca-
tura, ꝙ est verum si fiat ab eo, qui potest dare ius ad vaca-
turam, vt est Papa. j. de conces. præben. c. proposuit. & c.
constituto. & de pręben. c. a. li. vj. secus in inferiore a Pa-
2 pa. j. de conces. pręben. c. a. ¶ †Not. quod non valent lite-
rę ad beneficia impetratę in ecclesia numerata, non facta
mentione de numero. Et sic not. quod surreptio dependēs
etiam a facto alieno de præsenti, quod tolerabiliter igno
ratur vitiat literas ad beneficia ꝙ videtur esse cōtra c. gra-
tia. j. eo. li. vj. ¶ Sed certe ibi stante validitate rescripti po-
terat reduci rescriptū ad terminos iuris, hic secus, vt ple-
ne dicetur j. eod. super literis. ¶ No. quod ad concluden-
das literas nullas ex taciturnitate numeri, oportet quod
probetur determinationem numeri præcessisse impetra-
3 tionem. ¶ †No. quod alleganti surreptionem videtur in-
cumbere onus probādi illā, de quo per Io. An. in c. j. j. de
lit. contest. in vj. ¶ Not. ꝙ ad concludendam nullitatem
gratiæ, sufficere videtur concludere surreptionem fuisse
secundum tp̄s datæ literarum executoriarum, licet nō af-
fuerit secundum tempus datæ literarum, a quibus gratia
principiabatur, de quo in gl. pe. & super ea. ¶ Et ex prædi
ctis etiam no. quod determinatio numeri subsequens li-
teras monitorias, videtur excludere vim illarum, & hoc
ideo, quia adhuc non est firmum ius acquisitum per illas
ſm vnum intellectum, de quo tangetur super glo. penul.
¶ No. quod determinatio numeri sequens post executo-
rias non tollit vim illarum, quando non pręcessit aliquis
actus efficiens beneficium: differt tamen vim earum, qa
oportet quod impetrans expectet vacaturam. ¶ Not. qđ
per mandatum de vacante, vel vacatura prouideri dēt in
ecclesia, licet illa non sit numerata ſcđm tempus datæ,
sed postea numeret, & determinetur numerus, sup quo
vide gl. notabilem, in c. fi. de conces. præben. lib. vj. vbi ēt
tangit, quid si nullo modo determinetur numerus. & ibi
cōcludit idem, videlicet quod etiam tunc in tali ecclesia
4 debet prouideri, de quo etiam inferius tangetur. ¶ †No.
at. decanū, & capitulū posse facere statuta in ecclesia, de
quo per glo. in c. a. de verbo. signi. lib. vj. & per docto. s̄. ti.
j. in c. cum omnes. quia tamen hic videtur statutum respi
cere statum ecclesiæ, videtur quod nō potest fieri sine cō-
sensu episcopi per notata in gl. præalle. Et sic videtur qđ
hic debeat intelligi ↄsensum episcopi interuenisse, aliàs
statutum non valuisset, nisi dicas quod fuerit per Papam
ex certa scientia confirmatum: nam etiam in litera videt̄
fieri mentio de ipsa confirmatione. Dicit tamen do. Ant.
de But. quod licet statutum fuisset nullum, si tamen fuis-
set iuratum, iuramentum obligasset ipsos canonicos, cū
possent illud seruare sine interitu salutis æternæ. facit qđ
habetur j. de iureiuran. c. cum contingat. & ideo de iura-
mento deberet fieri hic mentio, aliàs literæ essent surre-
5 ptitiæ, vt hic dicitur. ¶ † No. quod interdum numerus sta
tutus in ecclesia firmatur iuramento: vnde tunc non suf-
ficit mentionem fieri de numero, nisi etiam fiat de iura-
mento. quinimo si etiam sit confirmatus per sedem Apo
stolicam, non sufficiat fieri mentionem de numero & iu
ramento, nisi fieret etiam mentio de confirmatione Apo
stolica, vt hic voluit gl in verbo, & de hoc. & facit ꝙ legit̄
& notatur in c. quia sæpe. & in c. cum aliquibus. j. eo. lib.
6 vj. & in cle. dudum. ad fi. de sepul. ¶ † Vltimo no. qđ pro-
cessus factus per literas surreptitias in beneficialibus, est
nullus ipso iure. et sic surreptio in beneficialibus ipso iu
re vitiat gratiam, & executoris processum. de quo per gl.
& Io. An. j. eo. ad audientiam. & tangitur etiam hic in gl.
fi. ¶ In gl. j. ibi, cum super Abbatia. ibi, vitiatur processus,
si iudex associet sibi non iudicem. & sic videtur eodē mo
do hic in simili, ex quo simul ista duo mandata fuerūt fa-
cta, si vnum non potest impleri, etiā aliud non debeat im
7 pleri. ¶ †In ea. gl. ibi, l. j. §. j. ille §. facit potius contra, quia
ibi dicitur quod si actus, qui fit per pupillum autoretur a
vero tutore, & etiam ab illo, qui non est verus, sed putati
uus, quod valet actus æqualiter. Iste §. qui videtur contra-
riari c. cum super Abbatia. saluatur quo ad illud c. vt ibi
tangitur, & notatur. l. etiam. §. de qua. s̄. in glo. non multū
8 facit. ¶ †In ea. glo. ibi, in §. si vero. ibi dicitur si duobus est
commissa causa cum clausula, appellatione remota, si al-
ter illorū committat collegæ vices suas, vulneratur eius
iurisdictio, vt non possit procedere appellatione remota.
de quo dicendum vt ibi. & sic videtur, quod cū hic simul
ista mandata fuerint data, vitium in vno vitiat aliud. &
eodem modo potest induci c. cura. de quo sequitur in gl.
vbi dicitur, quod falsitas admista dicto testis, vitiat dictū
9 eius. ¶ †In ea. glo. ibi, quasi a contrario. nam dicit̄ in ver.
quandoque plures. allegato in gl. quod quando sunt plu-
res, quibus simul competit eadem causa defensionis, fa-
ctum vnius prodest alteri. & sic a contrario. econtra factū
vnius videtur alteri nocere, & per consequens eodē mo-
do hic, ex quo simul data sunt mandata, vitium in vno vi-
detur etiam in alio nocere. & eodem modo potest indu-
ci lex, si commune. & l. etiam. quæ j. allegantur. ¶ In ead.
gl. ibi, erit vnum mandatum. Contra solutio nō videtur
bona, cum rē vera sint duo mandata, vt de se patet. Ideo
gl. j. in ver. duo in veritate, dedit aliam solutionem, vide-
licet quod duo in veritate erant mandata, videlicet vt re
ciperent eum in canonicum, & vt eo recepto prouideret
sibi de præbenda si vacaret: tamen quia, vt reciperent eū
in canonicum, ex quo in literis non erat facta mentio de
numero iurato. erat contra sacramentum, ideo literæ tan
quam surreptitiæ non valebant, & sic non poterat adim-
pleri, quod reciperetur in canonicum, quia sic venissent
contra iuramentum, & fuissent periuri. et ideo nimirum
si etiam eum non tenebantur recipere in canonicum. Po
tes tamen concludere, quando duo mandantur si quærit̄
an alterum sit adimplendum, si potest quod quia qn̄q; vi
tium surreptionis respicit vtrunque, & tunc vitiat, & sic
neutrum poterit adimpleri: quandoque concernit alterū
tantum, & tunc aut illud est connexum alteri, & tunc vi-
tiatur vtrunque: quia tunc ratione connexitatis rescriptū
in parte surreptitium, censetur esse surreptitium in toto,
vt hic voluit sentire gloss. Nam hic erat surreptitium re-
spectu canonicatus, censetur etiam esse surreptitium re-
spectu præbendæ, cum prębenda habet connexitatem cū
canonia. j. q. 3. si quis obiecerit. & not. etiam s̄. tit. j. in c. cū
M. si vero sunt mandata separata, & non connexa, & tūc
surreptitium rescriptum in parte, illud solum vitiat. facit
s̄. eo. inter cæteras. Et per prędicta infert hic do. Anto. de
But. quod si in hospitali de pęnitentia, vbi morantur fra-
tres tertij ordinis sancti Francisci, mandatur vt quis reci-
piatur ad professionem, & etiā mandatur, vt de bonis ho
spitalis sibi tanquam vni ex fratribus prouideatur, quod
si in bonis nihil reperiatur habere hospitale, rescriptum
censebitur surreptitium, quo ad secundam partem, & nō
quo ad primam: quia recipi poterit, & sic ad professionē,
vt admittatur ad congregationem ipsorum fratrum: sed
vel debet viuere de proprio, sicut multi alij fratres de illo
ordine faciunt. ¶ In ea. gl. ibi de numero est facta mentio
istud videtur esse quędam diuinatio, quia non videtur be
ne apparere ex litera. sed Ioā. And. dicit, quod tacitè fuit
facta mentio, inquantum fuit mandatum prouideri de p̄-
benda, si qua vacabat aliàs de proximo vacatura, cum in
ecclesia non numerata non sit propriè dare vacationem.
j. de præben. c. dilecto. & j. de conces. præben. in c. ex par-
te. & ideo ex quo fecit mentionem de vacatione, tacitè vi
detur fecisse mentionem de numero præbendarum: non
tamen videtur, quod per hoc sit facta mentio de numero
canonicorum, quia potest ecclesia esse numerata quo ad
vtrunque, scilicet quo ad numerum canonicorum, & quo
ad nu-

ad numerum prębendarum.Item potest esse,quod est numerata quo ad numerum præbendarum, sed non quo ad numerum canonicorum. & similiter econtra potest esse nnmerata quo ad numerum canonicorum , sed non quo ad præbendam.facit quod dixi.s.ti.j. in c.cum M.& quod no.in c.si.de conces.pręben.in vj.& j.de præbendis.c.dilectus filius g.& ideo videtur, quod ecclesia hic erat numerata,quo ad numerum canonicorum, & quo ad numerũ præbendarum,licèt tacite sit facta mentio de numero pbendarum, ex quo facta est mentio in rescripto de vacatione præbendæ,quę non habet locũ in ecclesia,vbi non sunt præbendę numeratæ,vt est dictum. Tamẽ non videtur , quod per hoc sit facta mentio de numero canonicorum.& idem videtur quod necessario debet intelligi alio modo factam fuisse mentionem de numero canonicorũ, ex quo ecclesia erat vtroque modo numerata,puta si Papa mandasset istum recipi in canonicum,certo canonicorum numero non obstante,& mandasseretiam præbendam sibi conferri,si qua vacabat,alias proximo vacaturã: nam tunc facta esset satis mentio de numero prębendarum,& etiam de numero canonicotum, sed non de iuramento.Si autem non fuisse ecclesia numerata quo ad numerum canonicotum,sed præbendarum tamen tunc nõ posset procedere litera,vt hic etiam voluit Ant.de Bu.q̃a tunc mandatum factum de recipiendo istum in canonicum tenuisset,licet aliter non esser facta mẽtió de numero canonicorum,ex quo ibi non erat certus numerus canonicorum statutus. & similiter tenuisset mandatum de præbenda:quia satis facta erat mentio de numero præbẽdarum,ex quo erat facta mentio de vacatione.secus secũdum eum quando vtroque modo est numerara, & nõ est facta mẽtio de numero canonicorum:licet sit facta de numero prębendarum,quia tunc literæ non valent in canonicatu,quod est principale, nec consequenter in præbenda,quę est illi accessoria,& sic intelligitur iste tex. ſm do. Anto.de But.¶Sed do.Car.Floren.hic videtur velle , qđ licer ecclesia non esset numerata quo ad numerum canonicorum,tamen non tenebant literę: quia licet tacite facta esser mentio de numero prębendarum, nõ erat ramẽ facta mentio de iuramento:& ideo non sufficiebat, & sic intelligit istum tex.& in hoc videtur cõtradicere do: An. de But.Sed certe dictum do.Anto.de Bu. videtur verius : quia ex quo mandatur prouideri de prębenda si vacat,& si non vacat de proximo vacatura,nullo mõ per tale mãdatum venitur contra numerum præbendarum vel iuramentum,ex quo solum debet prouideri de vacãte,vel de vacatura.& ideo deberet tunc tenere rescriptum,& deberent literæ valere,si etiam non esset numerata,quo ad numerum canonicorum,sed solum præbendarum, licet talis numerus etiam esset iuratus.& ideo verius videtur esse dicendum quod tex.debet intelligi quando vtroq; modo ecclesia erat numerata.¶ Nam tunc bene fiebat contra numerum & iuramentum,inquantum Papa mandauit simpl'r istum recipi in canonicum & sic statim. nã per hoc veniebat contra nnmerum. & iuramentum canonicorum.& ideo non valuerunt literæ.secus dicit do.Anto. de Bu.post Ioan. Cal.si Papa mandasset isti conferri canonicatum, cum vacabit vel de vacãte:alias de proximo vacaturo.& similiter mandauerit de præbenda iuxta formã literæ: quia tunc obseruando mandatum non fieret contra numerum vel iuramentum.ideo tunc valerent literæ sed vt dixi,hic fuit mandatum simpliciter istum recipi in canonicũ,& sic statim non facta mentione de numero iurato.ideo literę non valuerũt.¶ Aduerte tamen, quia inquantum dixi q̃ oportet intelligi, quod hic facta fuit mẽtio de numero canonicorũ,licet non de iuramento:quia hoc non videtur bene in litera confirmari ; cũ ex ea non appareat aliquo modo facta mẽtio de numero canonicorum. Posser dici quod inquantum hic litera ponderat iuramentum,debet suppleri maxime: quia idem si non est facta mentio de numero canonicorum , licet non iurato. vel potest dici,quod vbi ecclesia est vtroque modo numerata:facta mentione de numero præbendarum, videt̃ & tacite facta mentio de numero canonicorum ratione cõnexitatis,quam habet canonia ad prębendam & ecõrra. facit quod no.Ioan.And.post Inn.& Compo. in c. cũ M. s.tit.j.& eo.ti.in c.translato.& tunc bene stabit glo.& dictum Io.An.inquantum volunt , quod hic satis fuit facta mentio de numero præbendarum & canonicorum.& iõ litera solum ponderauit iuramentum, de quo non fuit facta mentio.Nam per boc non valent literæ super canonicatu,cum mandaretur simpliciter, & sic statim recipi : & non erat facta mẽtio de iuramento,licet tacite videtur facta mentio de numero præbendarum,& etiam canonicorum per id,quod dixi s.Et ex prædictis patet,quare hic licet fuerint duo mandata,non impletur alterum eorũ, scilicet de canonicatu,licet non possit implere in præbẽda , quia non vacat adhuc.nam ratio est,quia literæ sunt nullę in principali,scilicet in canonicatu.ratione surreptionis:quia non est facta mentio de iuramento, & consequẽter non valent etiam in accessorijs prębendæ, sed vbi literę,valuissent,tunc procederent allegata in contrarium p gloss.¶ In gloss.super verbo,iuramento ibi, verius videtur. a istam opi.tenent aliqui,& maxime Io.de Lig. dicentes, quod tacite inest ista condictio propter rationem gl. condictiones autem,quę tacite insunt, non reddunt rem condictionalem,vt l.ↄditiones,quę extrinsecus.ff.de cõdi.& demon. & facit gl.in cle.j.de offi. deleg.sed certe licet condictio tacita non impediat transmissionem,vt d.l. condictiones. tamen videtur suspendere actum sicut expressa,vt notabiliter dicit glos.in l.item quia.ff.de pactis. vnde potes dicere,quod ista condictio non inest per modum suspensiuum, sed potius per modum resolutiuum , quia si Papa vult vti sua potestate, non obstauit iuramentum,nec illi erunt periuri , si adimpleant tunc mandatũ Papę:sed si Papa non vult vti sua potestate,tũc illi remaneut ligati suo iuramento.In dubio autem non videt̃ Papa velle vti sua potestate in tollendo iuramentum , licet mandet eis quod recipiant aliquem in canonicum,nisi faciant mentionem de numero & de iuramento,vt hic patet.& etiam videtur velle hic gl.& ideo si tunc reciperẽt , stante statuto de numero & iuramento,essent periuri.Et an tunc teneret receptio,pendet ex his, quę habentur in c.dilecto.j.de præben.& aliquid terigi s.ti.j.c. cum accessissent. Et ex prędictis patet,quod canonici dicto casu tenentur excipere contra impetrantem , si non volunt incurrere periurium.Interdum tamen quis non potest excipere propter iuramentum , licet non impediatur agere, vt habetur in c.debitores.j.de iureiuran. Aduerte tamẽ, quia si canonici scientes se non teneri , reciperent istum impetrantem,viderentur tunc tollere statutum, & consequenter iuramentum:cum id facere possint, vt patere potest ex his,quę inferius dicẽtur . Et sic in dubio etiam dẽre pręsumi,ne alias incurrãt periurium.ar.l.merito.ff.pro socio.& extra. de verb.sig.abbate.& l.3.ff.de testa.mili.facit quod not.Ioan.And.in c.j.j.de his,quę fi.a ma.par.ca. vbi aperte decidit,quod licet statutum de numero sit iuratum,tamen potest tolli statutum, & in consequentiam potest tolli iuramentum illi accessorium. Nam si iuratur statutum,intelligitur iurari, quandiu durat illud statutũ, & sic rebus in eodem statu manentibus.facit j.de iureiu. quẽmadmodum.& in l.q̃ si seruus.ff.de cõdi.ob causam. & idem etiam hic dicit Io.de Lig. si iurassent seruare statutum,& contenta in statuto; quia tunc se referunt ad statutum,& sic videtur q̃ solũmodo iuramentum liget, quã diu durat statutum.facit quod no.Inno.in c.cum venerabilis.j.de excep.in gl.sua.quæ incipit, non est verum. Et plus etiam dicit,quod si iurassent seruare statutũ,&.contenta in

a ¶ Verius videtur. vide hic per do Feyl. in iiij.co.vers.autorit: a Papę.& vide Pau. de Ca. & Ro. in l.fin.ff q satisd.cog. & ibi Gui. de Cu. Fede.de Senis in suo consilio cxcj.q̃stio talis ẽ. Inno. in c. cum cõtingat. de iureiuran. in vlti.co. adde d.Abba. in c.veniẽtes.de iure iuran. in j. colum.

tenta in statuto, & nullum recipere vltra numerum :ᵉsi
incōtinenti vltimo dictum adijciatur, adhuc erit idem se
cundū eū: quia ex quo incontinenti illud adijciatur post
talia, q̄ referūt se ad statutum similiter , & etiam illud dēt
referri ad ipsum statutum : quia quæ incontinenti fiunt,
videntur inesse.j.de elect.c.officij. & l.legitima.versi.dice
bam.ff.si cer.pet.secus dicit, si ex interuallo iurassent nul
lum recipere vltra numerum,non facta mentione de sta-
tuto:quia tunc licet tollatur statutū , remanet tamen tūc
vltimum iuramentum ſm eum,sed Ioā. An.in d.c.de his
quæ fi.a ma.par.cap.aliter dicit. Nam ibi dicit,quod si iu-
ratur statutum,& contenta in statuto: quod licet tollatur
statutum, remanebit iuramentum : ex quo iurarunt etiā
seruare contenta in statuto.secus si simpliciter iurassent
seruare statutum: quia tunc sublato statuto tollitur iura-
mentum,tanq̄ illius accessorium.argu.j.de reg. iu.acces-
sorium.li.vj. & in l.cū principalis.ff.de re.iur. & hæc opi.
videtur de iure verior, quia licet referant se ad statutum ,
quando iurant statutum,& etiam contenta in statuto:ta-
men ne secundum iuramentum sit superfluum, videt̄ in-
telligendum quod aliquid operaretur vltra primum.arg.
de priuile.si Papa lib.vj.& l.si quando.ff.de le.j.& ideo cū
primum iuramentum,per qđ iurant seruare statutum,li-
get solum q̄diu durat statutum.sc̄dm iuramentū,in quo
iurant seruare contēta in statuto : vt aliquid operetur dēt
ligare etiam sublato statuto, & multo fortius ligabit ter-
tium iuramentum,si adijciatur etiam incontinēti , quod
nullum recipient vltra numerum.potest tamē. saluare di
ctum Ioan.de Lig.quando solum modo iurarent seruare
contenta in statuto,non præcedente alio iuramento : qa
tunc non ligabit iuramentū,nisi durante statuto, ex quo
se referunt ad statutum,argu.notatorum in simili per In-
no.in d.c.cum venerabilis . sed secus, vt dixi, quando p̄-
cedit iuramentum de seruando statutum. & de materia
plene dixi in d.c.i.j.de his,quæ fi.a ma.par.ca.¶ In ea. gl.
ibi,& nō collatum dominium.Not.bene ſm do.Car.Flo.
gl.quæ vult,quod dominium rerum ecclesiæ cēseatur es-
se penes Papā,sed penes alios clericos & prælatos, & in-
telligatur esse administratio. de quo per Inno.& Io.And.
in c.cum super.j.de causa pos.& in c.præsenti.per glos.de
offi.ordi.in vj.vbi glo. tangit quale ius censeantur habe-
re clerici,& prælati in beneficijs.¶ In ea.gl.ibi, mētio nō
fiebat.& sic vult gl.quod licet in statuto & iuramento in-
ferioris a Papa,intelligatur excepta autoritas Papę,tamē
in dubio statutum & iuramentū ligat:quia Papa non in-
telligitur velle vti autoritate excepta, nisi faciant mētio-
nem de statuto vel iuramento.† An aūt in quolibet iura-
a mento intelligatur excepta autoritas Papę,ᵃ dicit do.An.
de But.quod sic,si fiat super respectante ad Papam,vt cō-
tingit in casu proposito,prout dicit glo.secus si esset præ-
stitum super re propria iurantis:quia tunc non intelligit̄
excepta,nisi esset præstitum super materia, in qua Papa
posset dispensare.facit quod legitur & no. in c. non est.j.
de voto.& per Inno.j. de renun.in c. cum inter. Et per p̄-
dicta dicit hic Vin.quod si Papa mandaret capitulo,facta
mentione de numero & iuramento , vt reciperent Titiū
in canonicum, & præbendam conferrent non obstāte iu
b ramento,vel darent sibi centum:ᵇ quod tunc si recipiunt
ipsum in canonicum,ex quo facta est mentio de iuramē-
to:non erunt periuri,licet habuerint potestatem dādo cē
tum seruare iuramentum. Nam autoritate Papæ vidētur
facere quodcunque alternatiuorum fecerint propter da-
tam electionem,factam de iuramento. secus dicit si nō fa
cta mentione de iuramento mandasset , quod reciperent
ipsum in canonicum,aut soluerent centum:quia tunc ex
quo non est facta mentio de iuramento,rescriptum surre
ptitium in altero alternatiuorum redditur surreptitium
in totum,& sic etiam non tenebuntur ad solutionem de
centum per id,quod habetur in l.quæ sub conditione. §.
si quis sub iurisiurandi conditione.ff.de condi.insti.per p̄
dicta etiam potest inferri ad id,quod tangit Fede.in con-
si.cxcj.vbi tangit,quod si clericus vel scholaris filiusfami
lias iurauerit de non discedendo de studio absque licētia
creditoris,an si reuocetur per episcopum ipse clericus, vel
filius per patrē erit periurus,si recedat petita licentia,sed
non obtenta.Nam concludit quod non, quia nondū ius
intelligitur exceptum a iuramento,sed etiam ius alterius
superioris,per id,quod habetur j.de iureiuran.venientes
& c.veniens.Nec ob.quod not.in c.significauit.j. de cēsi.
vbi si ille,qui iurauit soluere Titio, inhibeatur pendente
accusatione per iudicem,ne ipse iurans soluat:nihilomi-
nus tenetur soluere,aliàs est periurus: quia ibi ideo illud
præceptum erat iniustum,& sic imputandum est non ap-
pellanti quod autem dictum est supra,procedit quādo p̄-
11 ceptum esset iustum. † Per prædicta etiā potest inferri ad
id,quod no,Lap.de Cast.in sua ix.allegatione, vbi tangit
quid si beneficiū sit annale ex dispositione statuti, & Pa-
pa reseruet illud,& conferat vt perpetuum non facta mē
tione de statuto,an tenebit.Nam ibi dicit quod sic ; quia
illud statutum non videtur ligasse Papam ,cum eius auto
ritas intelligatur excepta.¶ Sed certe istud dictū nō pro-
cedit,vt tangit hic do.Anto.de But.quia Papa non intel-
ligitur vti potestate excepta, ex quo non fecit mentionē
de statuto per ea,quę superius sunt dicta.quod intelligit
procedere, nisi proprio motu faceret prædicta per id , qđ
habetur de præbē.si motu proprio.li.vj. Sed certe istud di
ctum do.Anto.de But.non videtur procedere , quia licet
motus proprius tollat defectum surreptionis , non vr̄ ta-
men tollere defectum intentionis, quæ in dubio non vi-
detur esse in derogando statuto , si hoc non exprimat.fa-
cit quod no.idem Lap.in sua allegatione.xiiij.¶ In ea.gl.
ibi,post datam, supple literarum executoriarum. nam de
illis videtur loqui gl.relata ad tex.¶ In ea.glo.ibi, si quis
obiecerit.ibi,dicitur quod spiritualia non possunt esse si-
12 ne corporalibus.¶ †In ea.gl.ibi,percipiuntur. dic clarius
quod canonia non potest esse sine pręb enda , scilicet re
& spe:licet quandoque re ipsa sit sine præbenda:tamē nō
est sine spe ipsam consequendi. facit j. de pręben.te latū.
& similiter etiam potest dici,quod canonia potest esse si-
ne rebus corporalibus,non tamen sine cura:ex quo per-
cipi possunt corporalia tunc,vel saltem in futurum. facit
quod no.in c.Ioannes.j.de regulari.¶ In gloss.penul.ibi,
tempus datæ,scilicet literarū executoriarum , vt patet ex
litera.¶ In ea.gl.ibi. item nō dixit.pro recitatione huius
versiculi possit opponi: nam Papa hic videtur ad nullita-
tem literarum vel gratiæ velle, quod sufficiat determina-
tionem numeri pręcessisse literas executorias tantum: &
13 sic videtur velle , † quod determinatio numeri facta post
monitorias & præceptorias tollat vim illarum. sed hoc vi
detur esse falsum,quia ex quo determinatio numeri prę-
cedit solas executorias, illas tantum videtur reddere sur-
reptitias,non autem monitorias & pręceptorias: quia nō
artabatur quis ad faciendum mentionem in eis de nume
ro,qui nondum erat.& sic videtur, quod non deberēt vi-
tiare monitorię, ex quo in illis non fuit surreptio , & per
consequens gratia non deberet ex toto vitiari,si determi
natio numeri facta est ante solas executorias,& post mo-
nitorias:cuius contrarium litera hic videtur innuere. gl.
hic voluit soluere,quod istud ideo est, qa per literas mo-
nitorias nullum ius quæritur:& ideo cū superueniat sta-
tutum nullo iure adhuc quęsito,tollit vim & effectum ip
satum literarum,quas reperit in fieri,vt erant ipsæ moni-
toriæ.& ex quo non præcessit aliqua affectio, non erāt li
gatę manus illorum de capitulo ad determinandum nu-
merum in pręiudicium gratię impetrantis.quinimo plus
videtur ſm do.Ant. de But. quod neque etiam per datio-
nem executorię erant ligatæ manus, nisi forte in eis fuis-
set decretum : vel nisi dicatur sc̄dm eum,quod eo ipso q̄
datus

a ¶ Autoritas Papę. vide in apostilla superiori, q̄ melius hic situata esset.

b ¶ Sibi centum. de hoc vide hic per do. Fe.in v.ro. ver amplia expliciter.

datus est executor,cẽseantͤ ligatæ manus ordinarij ad ali
quod agendum,per quod gratia ex toto perimeretur: sed
non quo ad hoc,vt differatur per id, quod habeẽ in c.tibi
qui.de rescrip.lib.vj. secus qñ non est adhuc datus execu
tor.Sed tu quantum ad hoc, an & quando per dationem
executoris ligentur manus, recurre ad notata plene in
decretali,si capitulo. & in c.si soli.& ibi plenius de ꝯces.
præben.lib.vj.& cum gl.inquantum vult,quod per moni
torias non quęritur ius.concordat hic Inn.Nec ob.secun
dum eum,si dicatur ꝙ negotiũ videẽ esse ꝯptum per mo
nitorias.j.eo.literis.quia illud est verum de honestate ſm
eum,& sic de honestate debeat profici, non quo ad iuris
necessitatem.Sed certe ista solutio glo.& Inno.non videẽ
bona:quia per monitorias videtur aliquod ius quæri, vi-
delicet officium iudicis,vt no.in c.veniens.alleg. in glos.
& ĵ.de cõces.pręben.c.j.lib.vj.& sic videtur quod tale ius
quæsitum per monitorias debeat remanere, ex quo non
fuerunt surreptitiæ, licet ante executorias fuerit taxatus
numerus.propter hoc Petr.de Saxo.hic dicit,quod Papa
grauauit hunc impetrantem in vno,videlicet vt si añ exe
cutorias & post monitorias iuratus esset numerus, nõ va
lerent literæ, quod ſm eum fuit grauamen, cum de iure
debuerit inspici tempus præsentationis literarum.ĵ.de p̃-
bendis.dilectus.ij. & sic tempus præsentationis monito-
riarũ in alia alleuiauit,scilicet qđ si certus numerus fuis-
set statutus,& confirmatus sine iuramento, quod valent
literæ tacentes talem numerum.hęc solutio non videtur
bona,quia non est verisimile,quod Papa grauat quem cõ
tra dispositionem iuris,argu.c.super eod.j.de offi.delega.
& c.ex parte.vnde Hostiẽ. aliter dicit,videlicet qđ iste p.
se obligauit ad probãdum, quod post executorias fuerat
numerus determinatus:alias autem idem fuisset dicẽdũ,
si post monitorias in elusionem mandati Apostolici fuis-
set factum statutum.ĵ.de appell.meminimus.& c.sugge-
stum.vel subaudiri potest idem esse,si post monitorias fa
ctum sit statutum,ne alias fiat illusio literis Apostolicis.
vel ſm Io.An.ideo litera hic dicit de executorijs, quia de
ipsarum processu quærebatur.& ideo tempus datæ ipsa-
rum debuit ponderari,quasi velit,quod monitorię rema-
neant valide, si ante eas nõ fuit determinatus numerus,
licet fuerit determinatus ante executorias:sed tunc exe-
cutoriæ non valebunt.& sic vbi terminatio præcedit mo-
nitorias,habet nocere monitorijs:sed vbi non p̃cedit mo
nitorias,sed executorias.tunc executorię non valebunt,
sed monitorię sic.& ista videtur esse mens Hostien.& Io.
And.& idem etiam videtur voluisse do.Cardi.Floren.sed
certe,vt dicit do.Anto.de But.iste intellectus videtur cõ-
tra mentem literæ,quæ videtur voluisse, quod istæ literæ
ex toto repellanẽ,si ante executorias numerus fuisset sta-
tutus:& sic videẽ velle quod tunc etiam non valeant mo
nitoriæ.vnde ipse dicit,quod verum est etiam illas nõ te-
nere:sed non est vitium surreptionis, quia nulla fuit sur-
reptio in monitorijs,sed ex eo, qa gratia expirauit re in-
tegra per mortem Celestini, per id quod habetur in c. si
cui.an fi.de præbendis.lib.vj.& quod legitur,& no. in c.si
super gratia.de offi.deleg. eodem lib.Non enim desijt es-
se res integra per processum executorum:quia processus
ipsorum fuit nullus,ex quo literæ fuerũt surreptitię,pro-
cessus autem nullus: sicut nec citatio,quæ est nulla, non
facit rem desinere esse integram,vt notat gl.in c.cum plu
res.de officio delega.in vj.& facit quod legitur & notatur
4 in l.si pater.C.de statu defunctorum.¶ † In gl.finali,in fi-
ne.Sed contra hoc facit,quia processus,quãuis in iustus,
& contra ius partis,valet si non appellatur.ĵ.de re iudica.
in c.cum inter vos.& c.j.soluit Innocen.hic,& s̃.eo.ad au
res,quod speciale est in causa beneficiali,vt sentẽtia in iu
sta non transeat in rem iudicatam,& sic posset quãdoque
retractari:sicut dicitur in matrimonio carnali j.de re iudi
ca.in c.tenor. & c.lator.& c.consanguinei. & sic idem in
matrimonio spirituali,secundum eum,argu.c.ij.ĵ.de trãs-
la.Et ratio esse potest, qa in beneficijs omnis puritas dẽt
adesse.j.q.j.c.si quis.& idem voluit Inno.in c.cum Bertol
dus.j.de re iu.& c.cum olim.ĵ.de causa poss.In contrariũ
tamen videẽ esse casus in c.cum dilectus.ĵ.de elec.vbi in
causa beneficiali sententia videtur transire in rem iudica
tam.potes dicere,quod si executores procedant vt execu
tores,& non iudicialiter:tunc procedit,quod hic dicitur:
quia si literę sunt surreptitiæ,sunt nullæ ipso iure,& con-
sequenter ex potestate processus erit nullus.Si autẽ pro-
cedant,vt iudices,quod facere possunt ſm not.in cle.j.de
offi.delega.& ĵ.de præsump.c.fin. tunc sententia in causa
beneficiali,si non appellatur transit in rem iudicatã, quo
ad partem,sed non quo ad iudicem,ſm no.superius in iu
ribus præalleg.& in c.j.ĵ.de concess.pręben. de quo plene
15 dicetur ĵ.eo.ad audientiam.¶ † Secundo potest opponi,
quod nõ vitietur rescriptum ex taciturnitate numeri:qa
non vitiatur rescriptum speciale per generale,s̃.e.c.j. sed
solue,vt ibi dictum fuit quia ibi loquitur in rescriptis ad
lites,quando rescriptum speciale concurrit cum genera-
li,sed hic loquitur in literis ad beneficia, quæ redduntur
surreptitiæ, si concurrunt cum statuto vel iuramento, si
18 de illo non fiat mẽtio in literis,vt hic patet.¶ † Tertio ẽt
potest opponi, quod non fuerit necesse facere mentionẽ
de statuto:quia videtur,quod non valuerit,cum non ap-
pareat factum de ꝯsensu episcopi,ſm no.in c.ij.ĵ.de verb.
signi.per glo.sed potest dici,quod hic debet intelligi con
sensus episcopi interuenisse,vel fuit valida, tum per cõfir
mationem sedis Apostolice,vel dato, quod non valuerit
ex quo interuenerit iuramentum, debuit fieri mentio de
iuramento:quia non est verisimile,quod Papa vellet, qđ
veniant contra iuramentum arg.quod habetur in c.cum
contingat.j.de iureiuran.Et adde, quod habetur in c.ij. j.
de institu. vbi tangitur an prælatus Ecclesiæ inferioris a
cathedrali,cum consensu capituli absque autoritate epi,
17 possit facere statutum.¶ † Vlterius etiam potest opponi:
quia videtur,quod hæc exceptio ex taciturnitate numeri
censeatur peremptoria,& sic videtur,quod non possit op
poni ad processum,nec vitiet impetrationem, per id, qđ
habetur in c.j.de lit.contest.in vj.soluit Inno.& Io. And.
quod contrarium loquiẽ in literis ad lites, in quibus taci-
turnitas exceptionis peremptoriæ non vitiat literas, nisi
in casibus ibi positis,sed hic loquimur in literis ad bene-
cia,in quibus est secus. Et ratio diuersitatis est:quia in li-
teris ad beneficia,eodem instanti creatur ius,& dãtur iu-
dices seu executores,& tribuiẽ iurisdictio sup iure, quod
competebat ante literas:& ideo non faciliter sic vitiãtur,
facit quod no.gl.& Inno.in d.c.j.de lit.contesta.in vj.Et p
prædicta concludi potest,ꝙ qñq; tacetur exceptio perem
ptoria, & sic ius peremptorium quandoq; tacetur ius di-
latorium:primo casu procedit,ꝙ superius est dictum : qa
distingui dẽt inter literas ad lites, & literas ad beneficia.
Scđo casu,qñ taceẽ ius dilatoriũ; exemplũ si ꝓmisisti nõ
impetrare literas, vel iurasti nõ impetrare literas, & tunc
hæc exceptio dẽt ante lit.cõt.opponi.l.fi.C.de exce. Qñ-
que vero ius dilatorium nõ recipit processum,sed effectũ
actionis,vt differatur:puta,vt quia promisisti me non cõ-
uenire vsque ad pasca,& tunc habet locum,quod legitur
& no.in c.j.ĵ. de plus peti. Quandoq; potest exceptio re-
spicere processum & merita causæ: exemplũ in exceptio
ne,quæ oritur ex pacto,ne me conuenias inito tecũ, vel
ne uegas contra me,& tunc videtur velle Inn. quod hæc
exceptio non solum poterit opponi ad processum,imo ẽt
ad merita:sed contrarium videtur voluisse c.j.de lit. con-
testa.in vj.sed do.Anto.hic dicit quod opinio Inn.de qua
hic potest procedere,in pacto de non conueniendo : qa
respicit processum,allegat, quod habetur in c.si diligẽti.
ĵ.de so.compe.Sed opinio de qua in d.c.j. videtur ꝓcede-
re in pacto de non agendo: quia non dẽ quis agere añ lit.
conte.

conte.sed agere velle l.amplius.ff.rem ratam habe.ideo, secundum eum videtur respicere processum, & actionẽ seu substantiam actionis: ideo poterit opponi ad processum & ad merita, secus in exceptione pacti de non petendo: quia illa solum ad merita causæ poterit opponi. Et sic residet do. Anto. de But. sed certè videtur, quod potius eõ dicere debuisset do. Anto. de Butr. videlicet quod opinio Inno. videtur procedere in pacto de nõ agendo, licet opinio Inno. in d. c. j. de lit. contesta. in vj. videatur procedere in pacto de iuramento de non conueniendo aliquem. Tu potes dicere, quod Inno. sic voluit, quod si iuro nõ cõuenire aliquem, quod exceptio resultans ex hoc iuramẽto, poterit opponi ad processum, & etiam in vim peremptoriç, post lit. contest. sed contrarium ipse sentit in d. c. j. de lit. cõtest. in vj. vbi videtur velle, quod solum possit opponi ad processum, nisi dicas, quod ibi loquitur, quando quis iurauit non agere, hic quando iurauit non conueni te aliũ. Sed certe ista non videbitur bona differentia: qa multo magis iuramentum respicit processum, quãdo qs iurat non conuenire alium, q̃ quando iurat non agere cõtra illum. Nam quando iurat non agere, proprie dicit̃ cõuenire, quado agit contestando litem: qa ante litem contest. non dicitur, quis agere, sed agere velle l. amplius. ff. rẽ ra. habe. & ibi not. p Bar. sed si quis iurat non conuenire alium, fit contrauentio per citationem, vt probatur in l. quamuis. ff. de in ius voc. & no. per Barto. in d. l. amplius. & sic magis videtur, respicere processum iuramẽtum de non conueniendo alium, quam iuramentum de nõ agẽdo: ideo videtur, quod si exceptio resultans ex iuramento de non agendo, debet opponi ante lit. contesta. multo fortius exceptio resultans ex iuramento de non cõueniẽ
18 do alium. ¶ Item aduerte, quia voluit Inn. in d. c. j. quod si quis iurat, non petere a Titio 10. vel aliam rem: licet istud iuramentum videatur respicere merita causæ: tamen propter veritatem iuramẽti. poterit obijci exceptio ad processum, quod tene menti, secus dicit, vbi esset simplex pactum de non petendo sine iuramento: quia istud non potest obijci, nisi in vim peremptoriæ post lit. cõtest. secus tamen dicit, si sit pactum de non agendo, licet sine iuramento sit factum: quia tũc poterit opponi ad processum. Et sic ad impediendam contestationem, & istud ẽt sequitur Bar. in l. si vnus. §. pactus. ff. de pactis. Et idem videtur dicendum, si fiat pactum de non conueniendo. Nõ autem poterit opponi post lit. contest. quia videtur inducere exceptionem dilatoriam, per ea, quç supra dixi, licet Inno. videatur aliter hic sentire. ¶ Item aduerte, quia videtur, quod ex quo ista gratia, de qua in literą ante mortẽ Celestini non fuit sortita effectum intelligatur fuisse reuocata per reuocationes, quæ consueuerunt fieri per Romanos Pontifices post mortem prædecessorum suorum, vt patet in c. penul. de præben. lib. vj. Potes dicere, quod secundum tempora harum decretalium, non emanabãt tales reuocatoriæ, sed cçperunt emanare tempore Bonifacij vij. qui fecit sextum. vt patet ex his, quæ habẽtur in d. c. penul. de prçben. in vj. ¶ Vltimo potest opponi contra decretalem: quia videtur, quod non procedat. Nã aut tenemus opinionem, quod per mandatum, vt prouideatur de præbenda vacante, si non vacat, alias de vacatura non possit prouideri, in Ecclesia nõ numerata, in qua nõ est dare vacationem. vt j. de præben. dilecto. quod tenuit hic Compost. & tunc videtur, quod ex quo ista ecclesia, de qua litera non erat numerata, secundum tempus harum literarum: licet ex postfacto fuerit numerata, nõ videtur quod virtute dictarum literarum, possit in dicta ecclesia prouideri, cum attendendum videatur tempus datæ s. eo. c. eam te. & facit, quod habetur in regula, non firmatur. de reg. iur. lib. vj. Aut tenemus, quod rescriptum super vacante præbenda, extendatur ad ecclesiam, in qua scribitur: licet non sit numerata, vt sic illius virtute possit & debeat prouidere, quod tenuit Host. & Ioan. And. post eum in c. ij. de concess. præben lib. vj. in gl. magna. Et tũc videtur, ꝙ non debuerit hic expectari, ꝙ præbenda vacet, imo videtur, qđ statim debuerit ꝓuideri, licet ecclesia nõ esset numerata tempore datæ. Cuius contrarium hic dici videtur. Sol. dicit hic do. Anto. de Butr. ꝙ possumus tenere opinionem Host. & Io. An. qui voluerunt, ꝙ per mãdatum de vacante prouideri debeat, etiam in ipsa ecclesia: licet non fuerit numerata. Et ad hunc tex. poterit responderi, quod iste tex. limitat opi. prædictam. Nam aut contingit, ꝙ pendẽte gratia non determinatur numerus in ecclesia, & tunc debebit statim prouideri, nec expectabitur alia vacatio, & sic intelligatur, quod notatur in d. c. si. Aut contingit, quod ante executionem mandati, determinatur numerus in ecclesia, & tunc vt satisfiat formæ mandati, quatenus fieri possit prouidebitur sibi de vacãte, si vacabit, alias expectabit proximè vacaturã, & sic intelligatur tex. iste, facit quod notauit Lap. in sua alle. xiij. vbi etiam videtur sequi opi. Hostien. & si diceretur, quod ideo hic Papa mandauit prouideri isti: quia ecclesia fuit postea numerata, & sic si fuisset non numerata, videt̃, qđ non debuisset prouideri, nec etiam text. expresse hoc dicit, quod tunc debebit prouideri, non videtur hoc bñ dictum: quia vt dixi, videtur attẽdẽdum tempus datç: & iõ, ex quo tempore data non erat numerata: & tamen Papa vult, quod prouideatur, si postea numeretur. Idem videtur dicendum, etiam si non fuisset numerata, cũ talis numeratio, superueniens post datam, non videtur omnino attendenda, nisi quo ad id, quod dixi, videlicet vt inquantum fieri possit satisfiat formæ mãdati, & istam partem tenuit hic in versi. alio quin demũ circa si. c. videtur tenuisse contrariũ, videlicet quod si ecclesia non fuisset hic numerata ex post facto, non debuisset prouideri isti impetranti, cui mandatum fuerat prouideri, tanquam in ecclesia numerata, quo ad præbendas, & ponderat, quod Papa hic non mandauit prouideri, si numerus non fuisset determinatus ex post facto: & ideo de rigore iuris, secundũ eum videtur, quod tunc sit vera opinio Compost. & tenẽdo istam opi. potest responderi secundum eũ, ad id, quod dicitur, quod debet inspici tempus datæ, quod illud procedit, vbi a principio literæ non valerent ex defectu surreptionis: quia tunc ex postfacto nõ validantur, de rescri. si eo tempore. lib. vj. & de reg. iur. non firmatur. e. li. secus vbi literç non habẽt effectum ex defectu intentionis, eo quia non adest qualitas, verisimiliter contemplata seu cõsiderata per rescribentem, attentis verbis rescripti: quæ tamen non est inductiua mentis rescripti, ad concedendũ, rescriptum: quia tunc rescriptum non est nullum, sed recipit pendẽtiam, donec in ecclesia reperiatur qualitas verisimiliter considerata, vt contingit in casu proposito s̃m eum: quia istud mandatum de vacante factum, vt prouideatur in ecclesia non numerata, nõ deficit ex surreptione, secundum eum, ex eo, quia Papa etiam alias esset cõcessurus, etiam in ecclesia non numerata, subsistentibus ibi competentibus redditibus: & ideo istud mandatũ nõ videtur deficere ex surreptione, sed ex sola intẽtione: qa Papa non videtur velle comprehendere ecclesiam nõ numeratam, ex quo facit mentionem de vacatione. Talis autem intentio secundum eum recipit intellectum, ꝙ prouideatur de præsenti si vacat alias prouideatur, cum vacabit, & sic si casus accidat, quod in ecclesia determinetur numerus, ita quod possit ibi cadere vacatio: & ideo tunc poterit prouideri per talem mandatum, secus secundum eum, si nullo modo determinatur numerus in ipsa ecclesia, & sic secundum eum, iste text. potius faceret contra opi. Host. & Io. And. Sed certe, si litera ponderet̃ hæc opi. d. Ant. de Bu. nõ vr̃ esse de mẽte lr̃ę. nã nõ vr̃ Papa, iõ mãdare ꝓuideri: qa numer' fuerit determinat' post ipsas executorias, & sic, quia possit tũc dari vacatio, sed potius

ex eo:quia dicta determinatio numeri post executorias,
videtur facta in elusionem literarũ Apostolicarum, & iõ
non deberent nocere,sicut noceret, si non esset facta, &
sic videtur esse mens Papę, quod etiam si nõ fuisset facta
post executorias,debuisset nihilominus prouideri impe-
tranti,& sic erit ille casus pro opi.Host.& Io.And. fateor
tamen, quod si reperiatur determinata post ipsas execu-
torias,antequam gratia sit executioni mandata,quod tũc
vt satisfiat formæ mãdati,prouideri sibi debebit si vacat,
alias de vacatura,vt superius dixi primo loco post do.An
19 to.de Butr.¶†Quid autem,si scribitur in ecclesia nume-
rata,vt prouideatur Titio de canonicatu & præbenda, nõ
facta mentione de numero,an si tempore datæ vacet prę-
benda & canonicatus,debebit ipsi impetranti prouideri,
Compo.tenuit, quod nõ ex quo ecclesia est numerata,&
non est facta mentio de numero,sed Ioan.And.dicit hoc
verum, si tempore datæ non vacabant canonicatus & p̃-
benda:quia tunc literæ sunt surreptitiæ,cum per illas mã
detur recipi,non facta mentione de numero, secus si va-
cabant canonicatus & præbenda tempore datæ: quia tũc
non frangitur numerus nec iuramentum, si seruatur mã
datum:ideo debebit prouideri, licet non sit facta mentio
de numero expresse,nec tacite,do. Anto.de But. dicit, ꝙ
dubium in casu isto pendet in hoc, a quo surgat effectus
intentionis scribendi in ecclesia numerata, quando non
fit mẽtio de numero.Nam si surgit a derogatione nume-
ri,procedit opi.Ioan.Andr.quia demum infringetur gra-
tia,in qua non fit mentio de numero,si numero detraha-
tur,& sic non infringetur, quando non detrahitur.Si au-
tem surgatur defectus intentionis ex eo : quia dicatur, ꝙ
priuilegium sit ecclesię numeratæ, vt non includatur in
literis Apostolicis, nisi fiat mẽtio de numero,siue illi de-
rogetur,siue non,tunc procederet opi.Compo. Sed vt di
cit do. Anto.de Butr.prius dictum videtur verius, videli-
cet quod potius surgat defectus intentionis a derogatio-
ne numeri,& sic videtur verior opi.Ioan.An.Nã ex quo,
secundum tempus datæ vacat vtrunque, nulla fit nume-
ri violentia vel iuramenti,si tali prouideatur,& præsumẽ
dum est verisimiliter,mentem Papę fuisse,quod in tali ca
su possit prouideri,ex quo,per eius mandatum non fit cõ
tra numerum vel iuramentum, & sic videtur verior opi.
Ioan.And.licet Compo.& Io.de Lig.hic aliter dixerunt.
20 ¶†Hĩc aduerte,quia potes addere quid iuris, si Papa man
dat prouideri de vacatura, an poterit etiam prouideri de
vacante,& sic de illa,quę vacabat tempore datæ.Nam gl.
ordinaria,quæ notabilis est dicit,quod sic quæ est in Cle.
vnica,de conces.præben.quam intelligit Ioan. de Ligna.
si Papa ignorauit vacationem,secus ſm eum, si sciuisset:
quia tunc videretur secus,ex quo non mandauit illam cõ
ferri,quę tunc vacauit,sed certe de mẽte gl. in dicta Cle.
videtur fuisse,quod indistincte prouideatur de ipsa vacã-
te,attenta ratione glo,quæ colligitur ex l. verbum erit.ff.
de verbo.significa.Nam illud quod de præsenti vacat, po
test etiam dici vacaturum,respectu futuri,antequam con
feratur,per ea,quæ habẽtur in d.l.verbum erit.¶ Vltimo
potest quæri:quia hic mandatur assignari præbẽda, si qua
vacat,quid si non vacaret.dicit Host.quod expectabit, &
interim viuet de cõmunibus reddibitus j.de præben.dile
ctus.el ij.Sed certe,vt dicit Ioan.An.illa decretalis loqui-
tur,quando capitulum contempsit conferri præbendam,
de qua mandabatur,hic secus,& sic non facit multum ad
propositum: dicebat tamẽ Io.de Lig.hic,quod si iste fuit
receptus in canonicum, licet nondum haberet præben-
dam:quia poterat interesse diuinis,per ea, quæ habentur
supra.titu.j.cum.M.debebit habere distributiones quoti
dianas,de quo ibi dictum fuit:potes tamen dicere, quod
ibi tangebatur numerus per rescriptum Papæ,faciẽs mẽ-
tionem de numero, sed hic erat secus, & videtur casus
diuersus.

SVMMARIVM.

1 *Decisio opinionum spectat ad Papam,etiam inter legistas, & eius decisioni debet stari,etiam in foro ciuili.*
2 *Opiniones sunt ad concordiam per distinctionem reducendæ.*
3 *Rigor quandoque capitur pro ordine iuris.*
4 *Ignorantia & simplicitas quomodo differant.*
5 *Dolum committens,impetrando tacita veritate vel expressa falsitate, non debet aliquod commodum reportare ex rescripto.*
Allegans dolum in impetrando commissum, probare debet. & nu. 8.
6 *Tacere verum, & dicere falsum paria sunt, & si ex simplicitate vel ignorantia taceatur veritas,vel exprimitur falsitas, quam tacita vel expressa,nihilominus delegans dedisset literas,saltem in forma communi rescriptum,non est prorsus nullum.*
7 *Testamentum,in quo filius in potestate est præteritus, est nullum filio hoc volente.*
9 *Possessionem an perdere debeat,qui aduersarium venientem cum multis & expulsionem minãtem aufugit, & an & quo interdicto sibi succurretur.*
10 *Homicida, an possit esse iudex.*
11 *Exceptio peremptoria si obijciatur,& offerat se quis incontinenti probaturum,an impediet contestationem.*
12 *Processus iudicis nullam iurisdictionem habentis(si illud sit certum iudici)non valet,sed si sit dubium iudici & partibus vel saltem iudici poterit cogi cõscere an sua sit iurisdictio.*
13 *Iurisdictionem habens,sed exceptione elidibilem potest cognoscere an sua sit iurisdictio & si procedit etiam in principali valebit processus si non appelletur.*
14 *Iudex licet nullam iurisdictionem habeat:potest tamen in dubio cognoscere an sit iudex quando hoc procedat.*
15 *Instrumentum procurationis coram iudice productum si obijciatur esse falsum & iudex pronunciet esse verum, an prę iudicabit domino absenti.*
16 *Appellasse si quis se dixerit & non appellauit vel dicit se appellasse infra tempus debitum & appellauit post si fiat commissio & delegatus uirtute talis commissionis procedat valebit processus in dubio si hoc non constitit iudici.*
17 *De iurisdictione cognoscere potest iudex inter duos quorum unus dicit se promisisse decem in tali castro quod dicit esse de iurisdictione huius ciuitatis & alter negat, & dicit se esse de iurisdictione alterius nec fiet prę iudicium alteri iudici in proprietate.*
18 *Excipiens de surreptione an probare debeat an agens.*
19 *Exceptio litis finitę si obijciatur excipiens debet hoc probare.*
20 *Exceptio quæ obijcitur contra rescriptum posito quod attingat merita causæ qualiter debebit probari,an plene,an semiplena probatio sufficiat.*

SVper literis. Qui p̃ malitiã tacet verũ vel falsum exprimit in rescripto caret impetratis. Idem in eo qui ex ignorãtia, vel simplicitate id fecit.Si vero qđ tacuit exp̃sso vel falso ꝙ exp̃ssit tacito literas non habuisset:si nihilominus saltem in forma communi literas habuisset tunc secundum formam iuris iudex procedet.hoc dicit. Et sunt tres p̃tes principales.Nã in prima parte ponit casum super quo erant opinio. contrariæ quas recitat.secundo illas per distinctionem bimẽbrem.In secundo casu subdistinguendo concordat tertio excipit & dat regularem doctrinam, seu regulam doctrinalem.secunda ibi nos agitur.tertia ibi nisi forsan.Potest etiam aliter summari ſm do.Ant.de Bu.& sic.Dolosa surreptio rescripti vitiat indistinctè. Temeraria vero vel ex Ignorantia procedens si est substantiæ rescripti inductiua totaliter rescriptum vitiat.Si vero solius formę specificæ rescripti sit inductiua illam solum tollit,sed non rescripti substantiam quo ad formam cõmunem.hoc dicit ſm eũ. ¶ No.j. quod vbi impetrabantur literæ tacita veritate vel exp̃ssa falsitate circa earũ validitatẽ vel inualiditatẽ olim erant opi.Nã quidã dicebant ꝙ cũ mendax p̃cator debebat oĩno carere impetratis. Alij qđ solũ forma rescripti: nõ aũt q̃n iudex datus possit p̃cedere ſm dispositionẽ iuris & prima opinio fuit Placẽtini & sequacium.scđa fuit Io. & Azo. & aliorũ sequaciũ de quibus plene p̃ gl.& legistas

gistas in l.præscriptione.C. si contra ius vel vtili. publicá
canonizata. 25.q.ij. & ibi etiam aliquid de hoc per gloss.
¶ No.illud vulgatum quod ad diuersitatem corporum se
quitur diuersitas animorum. facit.j̄.de concess. præben.qa
1 diuersitatem.¶ † No.quod ad papam spectat decidere opi
niones etiam inter legistas,& eius decisioni stari dēt etiá
in foro ciuili ex quo imperator non determinauit cōtra-
rium per ea quæ habētur in c.Raynutius.j̄.de testa.& j̄.de
fo.compe.& in c.licet.& j̄.qui fi.sint leg.per venerabilem
2 in §.rationibus.¶ † Not.quod opiniones per distinctionē
sunt reducendę ad concordiam.facit.l.si finita.§. illud q̄-
ritur.ff.de dam.infec.Et no.quod distinctio debet esse di-
3 screta.& sic rationabilis.¶ † No.rigorem interdum acci-
pi pro ordine iuris licet alias ꝯsueuit assumi pro iure ri-
goroso prout differt ab ęquitate.l.placuit.C. de iudi. & l.
prospexit.ff.qui & a quibus.& facit quod no.per gloss. &
4 doc.in c.fi.j̄.de transac.¶ † No.differentiam inter simpli-
citatem & ignorantiam. Nam simplicitas proprie respi-
cit ius ignorantia factum.j̄.de sen.excom.cum illorū.ſm
Io.An.d.Car.Flo.hic dicit quod hic simplicitas,& igno-
rantia pro eodem accipiuntur ex eo,qa in principio.c.di
cit tantum de ignorantia & eadem ratione dicit hic frau-
dem & malitiam idem importare,quia in principio.c.di-
cit solum de malitia.¶ No.magis fore puniendum dolo-
sum quam peccantem ex simplicitate,vel ignorātia: nec
mirū,qa dolus pręponderat culpæ.ff.ad l.aquiliam.l.itē si
5 obstetrix.in fine.¶ † No.qđ cōmittens dolum in impetrā
do tacita veritate,vel expressa falsitate non dēt aliqđ cō-
modum ex rescripto reportare.& ideo delegatus non dēt
aliquo modo per tales literas procedere facta sibi fide de
dolo.¶ Et nota,quod hoc ꝑcedit indistincte ſm Innocē.
quia illa distinctio,an alias esset obtenturus rescriptū,vel
non: non habet locum in doloso, sed solum in impetran
te per ignorantiam, vel simplicitatem,vt hic satis colligi
potest.Et ex hoc no. ꝙ dolus siue malitia tollit effectū re-
scripti etiam si non fuerit causa ipsum obtinēdi,quod vi-
detur mirum ſm do.Car.Floren.sed hoc contingit in pę-
nam doli,seu malitiæ.¶ Not.quod allegans dolum com-
missum in impetrando,illum debet probare.facit l.quo-
6 ties.§.qui dolo.ff.de probatio.¶ † Not.quod paria esse vi-
dentur,dicere falsum,vel tacere verum.& sic facit ſm Ia-
cob.de Butr.in d.l.præscriptione, quod testis incurrat pę-
nam falsi,si scienter tacet veritatem. facit quod habetur
in c.j.j̄.de crimi.falsi.sed do.Anto.de Bu. hic dicit hoc es-
se verum,quando testis iurauit plenam,& meram dicere
veritatem:secus si iurasset solum ad interrogata respon-
dere,per tex.quem dicit in hoc valde notabilem in c. cū
dilecti.j̄.de accu.sed certe ille text.loquitur in inquisito,
nos autem loquimur in teste, qui debet dicere veritatem
pro vtraque parte per ea,quæ habentur j̄.de testi.fraterni
tatis.ideo videtur,quod si dolose tacet veritatē, indistin
cte incurrit pęnam falsi per ea, quæ habentur in d. c.a. j̄.
a de fals.¶ No.quod vbi ex simplicitate,[a] vel ignorātia ex-
primitur falsitas,vel tacetur veritas in impetrando : si est
talis quod etiam ea tacita , vel expressa delegans nihilo-
minus dedisset literas saltem in forma communi, tūc re-
scriptum non est prorsus nullum: sed solum quo ad for-
mam specificam rescripti,quia poterit procedere delega-
tus in causa ſm iuris ordinem , non seruata forma rescri-
pti.secus si delegatus omnino denegasset literas, si de ve
ritate fuisset informatus: quia tunc rescriptū omnino est
inualidum respectu processus causæ principalis:quia de-
legatus de iure non poterit in illa procedere, intellige ap
posita exceptione ſm Egi.quasi velit , quod ipso iure nō
sit rescriptum nullum,sed posset reijci per exceptionem,
de quo.j̄.eo.ad audientiam.poterit tamen de qualitate ꝑ-
cēi cognoscere.Et sic not.quod iudex in dubio potest co-
gnoscere,an sua sit iurisdictio. Et ad hæc sæpe allegatur.
facit l.a.ff.si quis in ius vo.non ierit. & ff. de iudi.l.si quis

ex aliena.¶ No.quod obijciens aliquid contra rescriptū, debet illud ꝓbare coram iudice impetrato per rescriptū. ¶ Not.quod eadem ratio mouere debet delegatum, quæ moueret delegantem.Et not.quod vbi delegans denegaret literas,si fuisset de veritate informatus, debet in eadē causa delegatus suam audiētiam denegare,& nullatenus in causa procedere.Et no.bene ex hoc,iuncto dicto Egidij,de quo s̄.quod licet lex vel statutum in certo casu dicat denegandam esse audientiam,non ex hoc videtur,qđ ipso iure processus sit nullus,de quo ēt tetigit hic do. Anto.de But.& aliquid etiam tangit per Bart.in l.j.§.j. ff. ad Trebel.& ibi etiam,de quo dixi,& etiam in l.quidam cōsulebat.ff.de re iudi.¶ Not.duas qualitates surreptionis: quia vna est dolosa,alia non dolosa.¶ Not. duas qualitates surreptionis. nam vna est inductiua substantię rescripti,& ideo ipsum ex toto vitiat. Alia est inductiua solius formulæ rescripti.& ideo ipsam solum vitiat. Et sic nota. ſm do.Anto.qđ quatenus vitium ingreditur actū,& interim resecatur,in illo eatenus operat̄ effectū. & ideo si respicit substantiam,illam vitiat,& consequenter rescriptū secus si illā non respiciat,sed solum formulā.¶ Not.modū soluendi quæstiones,in quibus sunt variæ opiniones: qa primo referri dēnt opiniones, postea poni decisio. facit qđ habet̄ j̄.de offi.leg.super quæstionū.¶ Not.ꝙ qn̄q; delegatus procedit non seruata forma,& nihilominus tenet,qđ agitur, vt hic est casus notabilis ſm do. Car. Flo. & ratio est,quia hoc casu forma reijcitur a iure , iō nō tenet̄ illam seruare: aľs si non reijceretur,ꝑcessus esset nullus.j̄.de offi.dele.venerabili. ¶ Not.ꝙ cā secunda regulat̄ a prima.nā delegatus cēset̄ hic esse causa scđa rescriptū delegantis:cum quo tamen quātum ad illam causam cōmissam censetur esse eadem ꝑsona,vt j̄.de offi.lega.c.studuisti.¶ Pro declaratione decretalis est sciendum. ꝙ do. Anto.de But.reduxit materiam ad duo principalia membra.Primum est circa examinationem triū regularum, de quibus in summario , & in tex.Secundū est circa examinationem regulæ doctinalis positæ circa finem tex.Et primum subdiuidit in quatuor. Nā primo examinat rationabilitatem regularū,& ipsarum limitationem.Secūdo in quibus literis locum hēat. Tertio nititur exemplificare regulas.Quarto tractat cuius iuris taciturnitas inducat surreptionē.Prima tria examinat Ioan.And. ante gl. cuius dictis adde primo, quia non posuit exempla aliqua in beneficialibus. In tertia regula videtur velle illam regulam non habere locum in beneficialibus. & expresse etiam dicit secundam non habere locum, quādo ex probabili ignorantia surgit surreptio per c.gratia. de rescrip. lib.vj.secus si ex simplicitate vel ignorantia non probabili,quia tunc bene habet locum secunda regula in ordine summarij,etiam in beneficialibus. ¶ Sed aduerte, quia circa hoc variauit. nā aliter fuit locutus in c. si motu proprio.de præben. in vj. vbi simpliciter videtur velle, quod hæc decre.nō habeat locum in literis beneficialibus:aliter fuit locutus in c.gratia.quia ibi dicit,quod excepto illo casu hæc decretalis habet locū in beneficialibus. Do. Anto.de Butr.hic primo concludit, quod hoc c.etiam in secunda & tertia regula potest habere locum in beneficialibus, quando interuenit probabilis ignorantia : quia si surreptio fuit inductiua substantię rescripti,vitiatur rescriptum.supra.eodem.constitutus. secus si non sit inductiua substantię rescripti.Exemplum ſm eum in c.gratia. qa Papa si sciuisset illū habere aliud beneficium , & vellet illud renuntiare,qn̄ esset incompatibile cum impetrādo concessisset literas,licet non pręcisè: qa concessisset,si vellet renuntiare.& ideo si vult renuntiare, tenebit rescriptū & gratia. & sic habebit locū tertia regula summarij. Et eodē modo si fuissent beneficia compassibilia , ſm eū concessisset rescriptū, etiā si sciuisset impetrantē talia bn̄ficia hēre,& velle tenere.Sed certè ista non vn̄t bn̄ dicta,

[a] ¶ Et simplicitate. Vide ꝑ dominū Soc. consi. 173. incipiē. in pręsenti cōsultatione, ver. postremo.dico ꝙ in ij. parte. & cōs. 164. incipiē. visa bulla Bonifacij,vers. primum fundamentum.ibi,ex quibus infero.in v. ꝑte & consilio 169.incipiē. circa primū consultationis articulum. in princ.in 8.parte. Et adde hoc, qđ hic dicitur,procedere in literis gratiosis vel bn̄ficialibus, vt ꝑ doc. hic: secus in priuilegiis,qa surreptio , etiam non dolosa, vitiat īdistincte priuilegium, vt ꝑ doc.hic. & ꝑ legistas in l.pręscriptione. C. si cōtra ius vel vtili. pu.& tenet do.Bar.Soci. in cons. suo incipi. cōsultatione, in qua multas.

qa imo verisimile est, q Papa non concessisset beneficiũ, si sciuisset impettantem aliud habere per id, qd habetur in c. postulasti. & in c. si proponente. j. eo. Ideo hæc opin. non videtur vera & pro hoc facit, quia in priuilegijs fm Inn. & etiam fm eũ tertia regula summarij non habet locũ, qa in priuilegijs conclusio est præcisa quo ad mentem generalem & specificam concedentis: quia præcisè intẽdit priuilegium non concedere, sicut est etiã in litera beneficiali, q a præcisè intendit concedere ipsum beneficiũ: sed in literis contentiosis conclusio mentalis in genere, vt iustitia ministretur, licet interdum alia specialis cõcessio exprimatur. & ideo licet propter surreptionem cõcessio specialis formæ non sit seruanda, saltem seruabit conclusio mentalis. & ideo aliter potes dicere, vt ipse etiam vr finaliter sentire, videlicet q si stante validitate rescripti & pportione verborum rescriptum pôt reduci ad terminos iuris sine alterius præiudicio, & tunc pter pbabilẽ ignorantiam sustinetur rescriptũ in beneficialibus. & sic non habet tunc locum secunda regula. & sic loquit c. gratia. secus si stante validitate rescripti nõ posset reduci ad terminũ iuris sine præiudicio iuris tertij: qa tunc inualidat rescriptũ. & sic loquit c. constitutus. s. eo. Nam ibi nõ potest valere rescriptum, quin præiudicetur iuri, & statuto canonicorum. ideo non valet. ¶ Item secus si non potest reduci ad terminos iuris, stante proportione verborũ rescripti. Exemplum in c. susceptum. de rescript. in vj. Si fortè ex probabili ignorãtia narrata fuit vacatio per mortem, quæ putabatur falso rumore prolato, cum tamen ex alia causa vacasset. Nam licèt Papa concessisset eodẽ modo, si sciuisset aliam vacationem: tamen quia nõ possunt proportionari verba rescripti, non valebit rescriptum. Et ex his conclude, quod in literis contentiosis ad lites habent locum tres regulæ hic positæ in literis priuilegij. habet locum prima regula & secunda, non tertia: quia ad tales literas non bene potest adaptari propter mentem cõcedentis, quæ in illis est præcisa. In literis vero ad beneficia conclude, quod prima regula habet locum. Item secũda, quando ex simplicitate fit surreptio vel ex ignorantia non probabili: secus si ignorantia sit iusta, quia tunc non habet locum si stante validitate rescripti & proportione verborum rescriptum potest reduci ad terminos iuris cõmunis sine præiudicio iuris tertij. alias habebit locum dicta regula, etiam si ignorantia sit probabilis. Tertia vero regula in ordine summarij nõ habet locum in beneficialibus. & ratio est superius tacta: quia in illis conclusio cõcedentis est præcisa sicut in priuilegijs. ¶ Item adde dictis Ioã. And. circa rationabilitate regularũ. Nam communiter legistę excepto Barto. tenent, quod non sit differẽtia, an per dolum an per simplicitatẽ fiat impetratio, & vtrobique distinguatur, an aliàs esset princeps literas concessurus, an non. & istam opi. dicit do. Anto. de But. esse rationabiliorem: quia dolus eatenus debet inficere actum, quatenus ingreditur illum. & sic si ingreditur illum respectu substantiæ, ipsum in totum debet vitiare. secus si respectu formæ: quia tunc solam formã vitiabit allegat qđ habetur in l. eleganter. in princi. ff. de dolo. & in c. eum di lecti. & c. pe. j. de emptio. & vendi. Nam si dolus dat cãm contractui bonæ fidei, ipsum vitiat ex toto: sed si non dat causam, sed alias incidit in contractum, tunc nõ vitiat cõtractum, sed vitiat ipsum incidens. ideo facit, quod potest agi, vt tollatur deceptio in pretio, & sic in proposito deberet esse: quia si dolus det causam rescripto, illud vitiet. secus si ei non det causam, sed formæ eius, quia tunc illã solam debet vitiare. Io. de Lig. tenet distinctionem text. esse rõnabilem magis quã opi. legistarum. Mouetur, quia dolus præponderat culpæ. l. item si obstetrix. ff. ad l. Aquiliam. & ideo si vbi interuenit culpa propter simplicitatẽ seruat distinctio legistarum: ergo, vbi interuenit dolus nõ debebit seruari, quia aliàs dolus non præponderaret culpæ, nec magis punietur: non tamen respondet ad rationẽ do. Anto. quia illam nõ format, nec allegat etiam d. l. eleganter. Sed tu potes respondere, quod in l. eleganter. qñ dolus incidit in contractum, ideo non vitiat contractũ, sed solum incidens: qa si interuenisset culpa, vel simplicitas illa, non punitetur: quia licitum est cõtrahẽtibus inuicem seipsa se decipere in pretio, non interueniẽte dolo. l. in causę. §. Pomponius. ff. de minoribus. Et facit q nõ tarut in c. in ciuitate. j. de vsur. dummodo deceptio nõ sit vltra dimidiam iusti ptij: quia tunc secus. l. a. C. de rescin. vendi. & ideo tunc satis operatur dolus, ex quo culpa nõ puniretur vel simplicitas. Sed secus est in casu proposito, vbi surreptio culposa punietur secundum distinctionem huius c. & sic illa l. non videtur facere contra. Aduerte tamen, quia si deceptio esset vltra dimidiã iusti pretij, si dicamus tunc contractum tenere, licet dolus incidat in cõtractum: quia tunc etiam absque dolo punietur talis deceptio culposa: tunc fortiter faceret pro opi. do. Anto. de But. sed potes dicere, quod Papa hic voluit dolosum omnino carere impetraris, & satis est rationabile vt dolus aliquid operetur vltra culpam. & sic etiam potuisset lex rationabiliter disponere, quod vbi interuenisset deceptio vltra dimidiam, dolo interueniente, quod tunc contractus fuisset nullus, vt aliquid operetur dolus: tamen quia non reperitur hoc expressum in casu illo, statemus dispositioni dictæ legis, eleganter. vt distinguatur, an dolus det causam contractui, an vero incidat in contractum. Recitant etiam hic Io. de Lig. & do. Anto. de But. opinionem domini Richardi, qui voluit concordare opinionem canonistarum, & opinionem legistarum. sed quia non bene dixit, vt dicunt prædicti, & declarant nõ insisto. & hæc sufficiant circa tria, quæ tangit Ioan. And. & do. Anto. de Bu. circa tres regulas hic positas. ¶ De quarta autem, videlicet cuius iuris taciturnitas habeat rescriptum inducere surreptitium. j. dicetur. ¶ In gloss. simplicitatem, a in

a si. supple, quia sunt casus speciales a regula in iure naturali, vel quasi vt d. l. a. & in falsa moneta. facit quod no. gl. in l. j. ff. de iuris & fac. ignoran. ¶ In glo. discretionem, in fi. Nam vt dicit hic Ioã. An. aliqui dicebant tunc demum procedi per rescriptum surreptitium, cum consentiebat ille, contra quem fuerat impetratum: alias non ad qd inducebant id, quod habetur in l. filio præterito. ff. de iniu-

7 sto testa. vbi videtur, † quod testamẽtum, in quo filius in potestate est præteritus, sit nullum, filio hoc volente: alias non, vt ibi no. facit de præben. cum in ecclesijs. lib. vj. alij distinguebãt inter priuilegia & rescripta. Tertij distinguebant, vt hic habetur in principali membro distinctionis. Quarti distinguebant, vt hic habetur in subdistinctione hic posita. Et has duas coniungit hic Papa. Quinti distinguebant, an mandatum respiciat processum, puta litis pẽdentiam: & tunc nõ valeat rescriptum, an principale negotium, & tunc valeat. de testi. causam quę. & de litis cõtesta. c. j. in vj. & hęc in se est bona pdicta iura, & satis cõ-

8 prehenditur in subdistinctione hic posita. ¶ † In gl. priori modo, in fine cum glos. concordat Innoc. & Abb. qualiter autem probabitur hęc fraus, dicit quod per coniecturas. de renun. c. a. li. vj. & dicebat Accur. in l. a. sed quia de iura. calũ. Hostie. vero hic dicebat, quod hoc casu probabitur fraus per probationẽ scientię, per l. verius. ff. de probatio. & C. de dolo. l. dolum. saluo, nisi esset rescriptũ cõmunis formę, seu impetratum in forma cõmuni per c. accedens, de crimine falsi. vel secundum eum distinguẽdũ erit, an impetrans sit homo curiosus, an vero simplex, vt sic primo casu ex scientia præsumatur fraus: secus autem in secundo. hanc tamen distinctionem non approbat, nisi per aliquas coniecturas releuaretur ipse simplex, quod arbitrio boni iudicis committit, nec aliter exprimit personæ viam militijs aperiat. facit j. eo. nonnulli. & vt eccle. benefi. c. vno. potest dici opi. gl. veram, istã opi. Host. q a allegans

a In gloss. simplicitatem. d. Ab. cõmendat hãc gl. inquantũ dicit, quod exprimens falsum, vel tacens verum in impetratione non præsumitur hoc facere dolo, sed ex simplicitate.

allegās fraudē debet probare:tamen satis dicetur probare,si proberur scienter falsum expressum vel scienter verū tacitum & hoc satis videtur velle litera in principio c.vel potes dicere,quod sola sciētia non sufficit,ppter id,quod dicitur in ver.nos igitur.ibi,per simplicitatem vel ignorātiam &c.Et ideo tutius est tenere gl.quod dnlum allegās debebit probare,& quod probari poterit per coniecturas

9 per c.ij.de renun.in vj.¶ † In glo.posteriori,in fi.Intellige primum exemplum,si ex forma rescripti potest percipi possessorium,& petitorium fore commissum.quod quādo sit,collige ex notatis in c.j.de seque.pos.& adde inq̄tum Inn.An.hic ponit exemplum de eo,qui fugit de turri videns inimicum venientem cum multis,qui sæpe fuerat sibi comminatus expulsionem,& demū impetrauit & narrauit primo turbationem possessionis,& postea expulsionem,& habuit conclusionem generalem partibus conuocatis,&c.Et dicit,q hoc casu pcedet iudex fm formam iuris super interdicto vti possidetis,& nō scdm formam rescripti super interdicto recuperandæ.Nā imo vr,q talis omnino perdiderit possessionem,siue illi veniebāt ad eū expellendum,siue non:etiam si possessio non est occupata.j.de pba.licet.& Insti.de interdic.§.retinendæ.& sic non videtur solū posse agere interdicto vti possidetis.qd requirit quem possidere tempore lit.conte.Institu.de interdi.§.retinendæ.¶ Si autem illi veniebant,& occupent possessionem:tunc competit interdictū recuperādæ.l.iij.§.si quis autem visis.cum ibi notatis.ff.de vi & vi ar.& facit quod no.Inno.in c.querelam.de elec.& in c.cō ad sedem.de testi.Ipo.¶ Item aduerte,quia id quod dicit gl.de taciturnitate,est verum in se,sed non est bene congruū exemplum tex.qui loquitur quando nō pceditur fm formam rescripti:sed fm formā iuris.In exemplo aūt gl.proceditur fm formam rescripti.& idē dicas de exemplo gl. seq.& ideo Io.An.ante gl.posuit meliora exempla,in quibus non insisto,quia clare loquitur.¶ In glo.dedissemus

11 in fi.Et de materia per Hostien.in summa huius tit.§.pe. in iij.col.vbi ponit certos versus,comprehendētes casus predictos.Sed aduerte,quia vt dixi do.Ant.de Bu.hic istū articulum tractat,declarando cuius iuris taciturnitas inducat surreptionem. Et circa istum articulum cōsiderat,q quandoque tale ius concernit personam iudicis,quandoque personam partis,quandoque merita negotij tantum,quandoque rescriptum & merita simul,quandoque concernit actionis exercitium.Circa primum concludit,q si tale ius inducit nullitatē rescripti,vt forte quod dicitur,q iudex est publice excommunicatus,& tunc potest opponi:sed si non inducit nullitatē rescripti,tunc in vim surreptionis non potest opponi,sed in vim declinatoriæ sic.Et istud etiam voluit Innoc.ideo fm eum non pōt iudici surreptio opponi,scilicet q iudex sit infamis homicida,vel criminosus:sed bene potest opponi declinatio cōtra iudicē.Et rō scdm do.Anto.de But.quia si Papæ fuisset dictū,q ille q dabat,erat infamis,saltē dedisset eum,vt super hoc dubio cognosceret.arg.huius decretalis,& sic non ex toto literas denegasset:sed hoc nō credo verū imo si verisimiliter sciuisset,nullatenus dedisset eū iudicē p id,qd habet s.eo.in c.sciscitatus.Et qa ēt non videt qd ipe de sua infamia debeat cognoscere,cum super hoc esset suspectus,prout tenuit Bar.in l.quidam cōsulebant.ff.de re iudi.licet Innoc.aliter loquatur in c.cum super.j.de offi.delega.ideo alia ratio melior videtur:quia licet Papa non denegasset literas,tamen non dedisset hunc iudicem.Ideoque iste iudex procedet secundum formam iuris,qa verisimiliter Papa eum non dedisset.iō nō possunt habere locum tria exempla summarij.Et pro tāto sumus nunc extra regulam decretalis. Et tunc deueniemus ad decretalem sciscitatus.s.eo.& quis debeat cognoscere de dicta excommunicatione,dicetur in d.c.cum super.j.de

10 offi.deleg.¶ † Not.tamen ex dicto Inno.quia hic videtur sentire,quod homicida non possit esse iudex:sed cōtrarium sensit in c.cum super.j.de offic.deleg.& Ioan.And.in c.sciscitatus.s.eo.Sed potes concordare opi.per ea,q ibi dixi.Circa secundum,qn concernit ius partis,cōcludit q si inducitur nullitas rescripti,pōt obijci.j.eod.c.j.in v.aliās nō per viam surreptionis.imo videtur plus,q nec etiam in vim declinatoriæ,licet Inn.& d.Anto.de Bu.aliter sentiant,ex eo quia prosequenti ius suum non obstat exceptio infamiæ.4.q.vj.in c.omnibus.Circa tertium,qn concernit merita causæ,vt quia est exceptio peremptoria:tunc si est exceptio etiam litis finitæ,de qua in c.j.de lit.contest.in vj.illa poterit obijci etiam contra rescriptū,vt io d.c.j.Sed si est mere peremptoria,tunc non pōt opponi contra rescriptum taciturnitas eius:& hæc vera,nisi sit peremptoria,quæ habeat secum annexam incompetentiam iudicis,vt si forte aliquis conueniatur ex eo,quia hic contraxit.Nam si hoc negetur,ista exceptio poterit opponi ad processum,& ad impediendam litis contestationem.vnde tunc summariæ de hoc discutietur añ lit.contesta.& postea plenariē,vt voluit Inn.in c.Romana.§.ɔhentes.de fo.compe.libro.vj.& Bar.& Bu.in d.l.pscriptione.& hoc verum,nisi sit peremptoria & notoria:qa illa ēt potest opponi ad impediendam contestationē,vt voluit Spec.in titu.de excep.§.dicto versi.sed nunquid reus.alias sed an reus.& per hoc etiam facit qd no.Ioan.And.in d.c.j.de lit.contest.in vj.vbi dicit quod si peremptoria fuit opposita ad processum,& de illa constet,impeditur contestatio.Item hoc verum,nisi sit peremptoria,quæ perimat gratiam & literas,vt not.glos.in d.c.j.de lit.contest.in vj.vbi dicit quod si peremptoria fuit opposita ad processum,& de illa constet:impeditur cōtestatio.Itē hoc verum,nisi sit peremptoria,quę perimat gratiam & literas,vt no.glo.in d.c.j.circa fi.de lit.conte.lib.vj.& Inno.s.eo.constitutus.¶ † Item dicunt quidam,si obijciatē peremptoria,& offerat quis se probaturum incontinenti.l.3.§.ibidem.ff.ad exhibēdum.& hoc tenuit Guido de Suza.vt hoc etiam tangit hic do.Anto.de But.de quo ēt in Spe.de lit.contest.§.j.ver.sed an reus.sed istud communiter non tenetur per dictum c.j.nec ob.dictus §.ibidem.quia non probat,si bene ponderetur,quod ibi opponatē ad impediendam contestationem,sed contra actionē ad exhibendum,in qua etiam contestatur lis.l.tigni.§.fi.ad exhibendum.¶ Item potest dici,quod loquatur in exceptione,quæ est litis finitæ,& q ibi dicitur de exceptione rati,debet intelligi,scilicet iurati,vel scilicet trāsactionis per ea,quę habentur in tex.& per Inno.c.j.de lit.contest.in vj.¶ Aduerte tamen,quia glo.in d.c.j.& Inno.hic,& etiam do.Anto.de Bu.videntur præsupponere peremptorium,quæ non est litis finitæ posse opponi ad processum.Nam dicunt,quod illa vtilius est opponere ad merita,q̄ ad processum.& econtra dicunt in peremptoria litis finitę,quod vtilius est illā opponere ad processum,& sic innuunt,quod vtraque possit opponi ad processum:quod non videtur verum,nisi in casibus de quibus s.dixi.¶ Si autem taciturnitas iuris respiciat rescriptum,vt quia forte iurauit,vel promisit non impetrare:clarum quod pōt obiici contra rescriptum.Idem si dicatur aliud rescriptū præcedere,de quo non est facta mentio.Idem si non sit facta mentio processu.s.eo.cęterum.& j.de re iudi.inter monasterium.Item si respiciat ius,literas,& negotium principale,vt si iurauit non agere per not.per Innocē.in d.c.1.Et idem dicit do.Anto.de But.si iurauit non cōtrauenire.Nam ista duo patificatur secūdum eum.¶ Sed certe contrarium sentit Innocen.in c.constitutus.supra.eodem.& ideo de hoc dic,vt ibi dixi.Si autem ius respiciat exercitium,vt quia est dilatoria absolutionis,tunc nō pōt opponi in vi surreptionis,si pcedit iudex seruata efficacia ipsius exceptionis,cōdēnādo eū ad soluēdū post tps,vt voluit hic Inno.& facit qd habet in d.c.j.j.de plus

peti.¶ In glo. nisi forsan. ibi, affirmatiue ponitur. facit qđ notat gl. in l. si duo. ff. de arb. vbi dicit quod sub dubio sor te respondent sæpe periti. facit etiam quod notat gloss. in cle. j. de appella.¶ In ea. glos. ibi si. & de materia etiam gl. habetur in c. veniens. j. de accus. & j. de appel. Romana. in §. si autem. in vj. & per Inno. in c. præterea. j. de dila. & per Barto. in l. j. ff. si quis in ius vo. non ierit. Et conclude, q̃

12 † interdum iudex nullam habet iurisdictionem, interdũ habet: sed exceptione elidibilẽ. Primo casu si est certum de hoc iudici tantum, non valet processus. j. de app. & j. si duobus. vbi bonus tex. & j. de offic. deleg. cum causam. Si autẽ est dubium iudici & partibus, vel saltem iudici: tũc potest cognoscere an sua sit iurisdictio per istum text. & ſm hoc debet limitari dictum Inno. hic inquãtum videtur velle, q̃ si nullam habet iurisditionem, non possit in aliquo procedere, quia verum est quando hoc est sibi notum. Et ita limitat do. Ant. de But. secus si sit dubium, vt expresse voluit Lap. in c. j. infra. e. in vj. vbi patet quod rescriptum erat ipso iure nullum. & tamen ſm Lap. potest ibi, si sit dubium cognoscere. facit quod habetur j. eo. ex parte decani. dic tamen quod hoc casu si procedatur sup principali non facta pronuntiatione super competentia processus, erit nullus per dictum c. j. etiam si opposita nõ fuerit exceptio: quia ex quo funditus caret iurisdictione, ex processu ad vlteriora nõ potest surgere tacita reiectio exceptionis: secus quando alias haberet iurisdictionem, licet exceptione elidibilem. j. de appel. ex parte. el ij. dicit tamen do. Anto. de But. quod si pronuntiasset procedendum ad vlteriora non obstantibus obiectis, & non esset appellatum, quod tunc tenebit processus, qui fiet in principali per ea, quæ not. Lap. in dicto c. j. Et hæc sunt vera, quando lex, vel canon non dat iurisdictionem tantũmodo in casu manifesto, seu notorio: nam si in dicto casu tãtum daret iurisdictionem, videtur quod si dubium sit an sit notorium vel non, quod non possit cognoscere ꝑ not. per glo. in c. accusatus. §. sanè. de hæreti. li. vj. Sed contraria glo. est in c. j. de offi. delega. in vj. Concorda eas ſm dominum Anto. de But. quia prima habet locum, quando est dubium de facto. Secunda, quando certum esset de facto, sed non de qualitate facti: quia certum est factum es-

¶ Nota. hic op. d. Ant. de Bu.

13 se, sed non an fuerit notorium. Secundo casu, † quando habet iurisdictionem, sed exceptione elidibilẽ, clarum q̃ potest cognoscere an sua sit iurisdictio. & si procedit etiã in principali, & non appelletur, tenebit processus per ea, quæ habent̃ in c. ex parte. ij. j. de appel. Dicit tñ hic do. Anto. de But. quod si exceptio est notoria, non tenebitur comparere citatus propter notorium defectum iurisditionis per ea, quæ habentur in cle. pastoralis. de re iudi. Sed hoc dictum non videtur verum, quia notorium non releuat ab onere proponendi: licet releuet ab onere probandi, vt notatur in cle. appellanti. de appel. & procedit hoc, etiam si concernat exceptio iurisdictionem iudicis, vt est casus in c. accedens. el j. j. vt lit. non contest. vbi nõ sufficit suspitionem esse notoriam, nisi proponatur. non obstat præalleg. cle. pastoralis. quia ibi releuatur ab onere proponendi ex eo, quia non poterat sine periculo proponi, quia citabatur quis ad locum notoriè nõ tutum: secus quãdo sine periculo posset proponi, vt in dicto c. accedes.

a ¶ An sit iudex. adde quod ẽt delegatus, potest cognoscere, an sua sit iurisdictio, vt hic p d. Fely. in ix. col. in fin. ver. an sua. vbi vide regulam, & ampliationes cum limitationibus suis.

14 ¶ † Item aduerte, quia quod dixi s. q̃ licet iudex nullã habeat iurisdictionem, potest tamen cognoscere in dubio, a an sit iudex, procedit quando saltem suberat veritas rescripti, licet illud forte esset nullum, vt in casu dicti c. j. secus si rescriptũ esset oĩno falsum: qa tũc non potuisset fabricator falsi rescripti, cũ sit priuata persona ipsum facere aliquo modo iudicem, etiam super hoc incidenti. C. de iurisdi. om. iudi. l. priuatorum consensus. Et ideo etiam si pronuntiat se competentem, licet non appelletur quandocunque constabit rescriptum fuisse falsum, omnia declarabuntur retro nulla. & hoc tenet hic Inno. facit qđ

¶ Quis debeat probare, an excipiẽs de surreptione, an agens.

no. j. de excep. cũ venerabilis. & de ꝓba. licet cãm ipse tñ Inn. tenuit ꝯrium in c. ij. j. de dila. & illud tenuit Barto. & cõiter Legistæ in dicta l. præscriptione. & etiã dictus Car. Flo. hic. nam tunc propter dubium dicitur habere iurisdictionem a lege. ar. l. Barbarius. ff. de offi. ꝓto. & facit qđ habet̃ in l. item fiet. ff. de testa. tutela. & quia ſm Barto. vt propter dubiũ esse in quasi possessione iurisditionis. sed do. Anto. de Bu. tenet primam opi. ex quo rescriptum est funditus falsum, & caret primordio veritatis ꝓpter rationem superius datam. Nec ob. l. Barbarius. quia ibi habebat primordium veritatis, quia fuerat electus: licet esset seruus occultus. Item non obst. l. item fiet. quia ibi licet testamentum esset falsum m̃tamen iudex confirmãs habebat iurisdictionem. facit qđ notauit in simili Inn. in c. q̃nimo. j. de confir. vti. vel inuti. vbi dicit quod si coram superiorem fuerit disputatum de ꝓcessu facto per literas falsas, & ille confirmet, q̃ quia ille est iudex, qui confirmat tenebit sñia & in consequentiam confirmabitur primus processus: q̃a sententia confirmatoria tenet, si ab ea non appelletur, & claudet os volenti de cætero dicere de falsitate. facit l. fi. C. de fi. instru.¶ Item non obst. quod censetur esse in quasi possessione, quia vt dicit do. Anto. de Bu. delegatus nõ vtitur iure proprio, sed delegantis: vt in l. j. §. qui mandatam. ff. de offic. eius cui manda. est iurisdi. & sic censetur tanquam colonus simplicem detentionẽ ha-

15 bere. l. j. C. commu. de vsuc.¶ † Quid autem si coram iudice obijciatur instrumẽtum procurationis productũ esse falsum, & iudex pronuntiet esse verum: an præiudicabit domino absenti. tangit hic Inno. & do. Io. And. & cõcludunt quod non, quia non est in potestate iudicis dare procuratorem: secus si pronuntiasset tutorem esse, q nõ est: cum in potestate iudicis sit dare tutorem. l. j. §. idem Pomponius. ff. quod cũ falso tuto. autore. de quo etiam per Cyn. & Legistas in l. licet. C. de procurato.¶ Itẽ adde

16 dictis Compo. & Inn. inquantum dicunt, q̃ † si qs dixerit se appellasse, & non appellauit, vel dicit se appellasse infra tempus debitũ, & appellauit: post qđ si fiat cõmissio, & delegatus virtute talis cõmissionis ꝓcedat, q̃ tenebit ꝓcessus in dubio si hoc non constitit iudici. Nã do. Ant. de But. dicit hoc verum, si ꝓnuntiauit se iudicẽ competẽtẽ. aĩs ex quo funditus non habebat iurisdictionẽ, ex quo nõ erat appellatũ vel appellatũ post tp̃s debitũ, nõ tenebit ꝓcessus p id, qđ habet̃ in cle. si appellationẽ. de appel.¶ Et ꝑ prædicta etiam limitant dictam cle. ꝓcedere, nisi fuisset in dubiũ reuocatum, an appellatio esset deserta: & ꝓnũtiatũ esset illam nõ fore desertã. Nã tũc si postea procedat̃ in principali, tenebit ꝓcessus ſm eũ, arg. corũ, quæ hic notant Inno. & Compo. Et ſm prædicta etiam debet intelligi quod notauit Inn. in c. si duobus. j. de app. vbi videtur notasse cõtrarium eius, qđ hic notat. Item tene mẽti, quia Inno. hic aperte vult, q̃ vbi fit accusatio, cessat inquisitio, tanquam remedium extraordinarium. de quo ꝑ Bar. in l. ij. §. si publico. ff. de adult.¶ Item adde prædictis, quia do. Anto. de But. hic vult, quod si impetrauit contra te rescriptum ad decem ex causa mutui, vel depositi, q̃ licet non possis obijcere, quod nil debes in vi surreptionis, tamen potes obijcere cõtra rescriptum, quod sit vitiosum: & quod non debet per illud procedi per id, qđ habetur in c. vlt. j. eo. Inquantum dicit de vitio, per qđ dicitur q̃ nil habet quæstionis reus cum actore, sed tamen cõtrarium voluit Bart. in d. l. ꝑscriptione. & etiã Io. de Lig. hic. & istud puto verum, quia istud concernit merita causæ: & princeps omnino esset rescriptum concessurus saltem in forma communi, licet ei dictum fuisset, quod impetrans falsum narrabat. Nec ob. d. c. fi. quia procedit quando rescriptum cõtinet in se æquiuocationem: vt qa Titio fuisset ꝯcessum ꝯ Seiũ, & diceret Titiũ alteri Titio d'disse rescriptum, qui nil habet quæstionis cum Seio, vel intellige illud quando notorium esset agentem carere actione

per id,

per id,quod habetur in l.vbi factum.C.de transac.vel vbi
obijceretur exceptio litis finitæ, vt etiam sensit Io.An.in
17 d.c.si.¶ Item adde inquantum Inno.tangit,† q si dico me
promisisse decem in aliquo castro,.q dico esse de iurisdi-
ctione huius ciuitatis,& tu negas & dicis te esse de iuris-
dictione alterius,quod iudex huius ciuitatis, coram quo
hoc obijcitur,poterit cognoscere,nec fiet præiudiciū alte
ri iudici in proprietate iurisdictionis dicti loci, vel etiam
in quasi possessione:qa res inter alios acta &c.Nā q dicit
de quasi possessione est clarū, si alter ignorauit: sed si sci-
uit,tunc esset magis dubium. Nam Inn. hic primo videt
velle,q tunc præiudicet. & idem videtur velle in d.l.præ-
scriptione. Sed postea finaliter sentit oppositum. & istud
videtur verius, quia licet iudex iste cognoscat de isto,&
forte pronunciet in fauorem sui:tamē si alius iudex q for
te vere est in possessione,quo ad alia vtitur sua quasi pos-
sessione,non per hoc priuatur illa.facit quod no. Inn. in
c.olim.el 3.j.de resti.spol.vnde potius tunc dr̄ turbari in
sua quasi possessione.secus forte si illa non vteret,quo ad
alia,nec ꝯdiceret q̃tū in ea esset: qa tūc forte ꝑcederet il
la opi.per ea,quę hn̄r in d.c.olim.& j.de cap.mo.in c.dile
ctus.& in l.j.& ij.C.de fer.sug. Quando autem ad iudicē
spectat commodum sportularum, an impediatur ꝑpter
hoc in dubio cognoscere,an sua sit iurisdictio.gl. & Bar.
teneot quod sic,in l.de iure.ff.ad munici. Alij tamen cō-
tra.allegant enim in simili,quod habetur de legatario, q
non prohibetur esse testis in causa testamenti: vt l.dictā-
tibus.C.de test.& istud forte de iure posset defensari,put
tetigi in l.quidam consulebant. ff.de re iudi.& saltem es-
set temperandum:prout sentit hic do.An. de Bu.qa mul
tum deberet considerari quantitas sportularum, an esset
valde magna,an vero valde parua.& etiam qualitas iudi-
cis,an esset talis persona,quæ verisimiliter non mouere-
18 tur propter tale commodum.¶ † Vltimo circa materiam
huius decre.quando obijcitur exceptio contra rescriptū,
duo sunt dubia:vnum est,an excipiēs de surreptione,vel
aliter contra rescriptum, vel iurisdictionem iudicis dēat
probare,an vero agens. Secūdum est,supposito quod ex-
ceptio,quæ obijcitur contra rescriptum attingat & meri-
ta causę,qualiter debebit probari:an plene,an vero suffi-
cia semiplene.¶ Circa primum fuerunt opin. quas tāgit
Io.An.in c.j.de li.contesta.in vj.ante gl.nam vna fuit opi.
quod indistinctè excipiens debeat probare, quia fundat
intentionem suam exceptione: quia reus in exceptione
dicitur actor,vt l.in exceptionibus. ff.de probat. Et hanc
tenuit Bar.& Gui.de Cu.dicētes, quod si nō poterit pro-
bare exceptionem, vt quia per exceptionē reus ponit ne-
gatiuam non coartatam,quod tunc non admittetur exce
ptio rei.Et ideo sm eos si reus conueniatur,quia hic con
traxit,& ipse excipiat quod hic non contraxit, non audi-
tur negans ad impediēdam iurisdictionē: quia licet pro-
bet se alibi contraxisse,non tamen sequitur,quod hic nō
contraxerit.& licet etiam fuerit absens,tamen potuit de-
stinate solutionem ad istum locum: & sic censeretur hic
contraxisse: vt in c.fi.j.de foro compe. & l.contraxisse. ff.
de actio.& oblig.& sic non potest probare, nisi per cōfes-
sionem aduersarij,quod non est verisimile,cum aduersa-
rius asserat oppositum.¶ Secunda fuit opi.quod indistin-
ctè agens probet id, super quo debet fundare rescriptū
& iurisdictionem,sicut in simili asserens pecuniā nume-
rasse,debet id probare,vt in l.si ex cautione.C.de nō nu-
me.pecu.& infra.de solutio.in c.fina.¶ Tertia fuit distin-
guentium,an inserta fuit clausula, si preces veritate nitā
tur,& tunc probat actor:an non, & tunc reus. ¶ Quarta
fuit,vt distinguamus,an dicatur expressum mendacium,
& tunc probet actor:an dicatur tacitum verum, & tunc
reus.¶ Quinta,an dicatur esse mendacium in narratione
facti,& tunc probet actor:an in iurisdictione,& tūc reus.
Tu conclude, prout non.fuisset de mente Io.An. in d.c.j.
quod si exceptio quæ obijcitur, non respicit merita cau-
sæ, tūc excipiens debet probare per regulam vulgatam
quod reus in sua exceptione est actor. Ideo si excipiat de
primo rescripto,de quo non est facta mentio,debet pro-
bare ipsum primum rescriptum: verum est tamen quod
ex inspectione secundi satis patebit, an sit facta mentio,
vel non.Si autem exceptio etiam concernat merita cau-
sæ,tunc licet vltramōtani dixerint, quod ne bis idem ve-
niat probandum,tunc reseruari debeat in meritis causæ:
tamen tene oppositum, quod debebit probare etiā ad ef-
fectum excludendi processum:sed an tūc sufficiat proba
19 tio semiplena j.tangetur.¶ † Et sic patet,quod si obijcia-
tur exceptio litis finitæ ad processum,illam probabit ex-
cipiens.& hoc quia actor circa illā non se fundat: sed vbi
contra processum obijceretur exceptio concernens etiā
merita causę,ex qua etiam actor se fundaret:tunc videtur
quod ipsi actori incumberet onus probandi per regulam
illam vulgatam,affirmanti & non negāti incumbit onus
probandi per l.2.ff. de proba. & quod plene notatur in c.
bonæ.el j.j.de ele.& ideo si aliquis cōueniatur, quia hic
contraxit, & ipse declinando iurisdictionem excipiat se
non contraxisse,debebit actor hoc probare licet sufficiat
semiplene,vt j.dicetur, & tenet hoc Inno. in c. Romana,
contrahentes.de foro compe.in vj.& Bu.in l.prę̄scriptio-
ne.licet Barto.ibi contra.& etiam Guil.de Cu. sed nō be
ne per rationem præalle.quia ex quo assertio actionis, &
denegatio rei circa idem versetur,debet actori affirman-
ti incumbere onus probandi:& hoc in cōtentiosis.In be
neficialibus idem videtur dicendum,vt excipiens ad gra
tiam inualidādam de surreptione debeat probare:saluo
nisi ipse impetrās asseruisset in rescripto illud, quod reus
negat,vt quia dixisset se legitimum vel legitimæ ætatis,
& reus diceret hoc esse falsum. Nam tunc cum assertio
impetrātis,& negatio rei versentur circa idem,incumbet
onus ipsi affirmanti:& si etiam alius velit probare,audiē-
dus erit.l.circa.ff.de proba. & j. de probat. in c.licet cām.
alias si non expressisset,incumbit unus excipienti,si vult
pro se iudicari in exceptione, alias succumbet & condē-
nabitur in expensis:tamen impetrans non obtinebit be-
neficium,nisi doceat se habilem, cum in beneficialibus
exuberet officium iudicis,vt no.Ioā.An. in mercu. super
regula,infamibus.de regu.iur.lib.vj.Et adde etiam prædi
ctis quia Barto.in l.a.ff.si quis in ius voc.non ierit.voluit,
quod semper sit p̄sumptio pro iudice,seu pro iurisdictio-
ne iudicis in eo, quod allegatur in libello ad concluden-
dum eius iurisditionem,arg.l.penul. ff. de iurisdi.om.iu-
di.vbi in dubio præsumitur pro iurisdictione iudicis.Sed
certe dicta opin. non videtur vera per ea,quæ notauit In-
no.in d.§.contrahentes.nec illam tenet hic do. Anto. de
But.nec obstat dicta l.penul. quia ibi siue esset verum, si-
ue falsum,quod petebatur,claudebatur intra iurisdictio-
nem iudicis:qa in quantitate petita poterat iudex cogno
scere,siue esset verum illam deberi,siue non. secus quan
do quantitas inserta in libello non spectat ad iurisdictio-
nem iudicis,si est falsa,vt in exemplo, quando conuenio
te,quia hic contraxisti:quia si verum est,quod non cōtra-
xisti,non est iudex:alias sic.& hæc sufficiant de primo, in
quo patet Barto.aliqualiter variasse:nam aliter fuit locu-
tus in d.l.2.ff.si quis in ius vo.non ierit.& aliter in d.l. ex
20 præscriptione.vt patet ex supradictis.¶ † Circa secundū
dicit Barto.in d.l.prę̄scriptione.quod quando venit idem
bis probandum ab eadem parte,tūc primo loco sufficiat
probare summariè, & postea debebit probare plenariè,
vt patet in actione ad exhibendum, & rei vendicatione.
Nam intentans actionem ad exhibendum pro aliqua re,
quam dicit suam,probabit dominium semiplene. postea
quando habet rei vendicationem, pro eadem re proba-
bit plene. facit l. 3.§. ibidem. ff.ad exhiben. secus dicit,
q̄n idem venit bis probādum a diuersis partibus:qa tunc

vtroque casu probabitur plenè.Ideo ſm eum,ſi Titius cõ
ueniatur hic ex eo,quia ꝯtraxit,quia ſibi incumbat onus
probandi,debebit id plenè probare.qđ qualiter fieri poſ-
ſit,dictum eſt ſ. Et ſi non poterit probare, nõ audietur in
dicta exceptione,vt etiam ſuperius tetigi.¶ Sed aduerte,
quia Inn.tenuit contrarium in d.c.Romana.§.contrahen
tes.de foro compe.in vj.& etiam But. in l. præſcriptione.
Nam dicunt prædicti quod hoc caſu non incumbit reo
onus probandi,etiam quo ad hunc articulum iuriſdictio-
nis,ſed incumbet onus actori,qui fundat etiam intentio-
nem ſuam,quo ad articulũ iuriſdictionis ratione contra-
ctus initi in loco:ideo debet illum probare. Et pro hoc fa
cit,quia aſſertio actoris,& negatio rei verſantur circa idẽ:
ideo incumbere debet probatio actori per id,quod habeť
in l.2.ff.de probatio.& quod no.Io.Cal.in ſuis diſtinctio-
nibus,in c.bonæ.el 2.j.de ele.& ſufficiet probari ſumma-
riè,quo ad fundandam iuriſdictionem,vt voluit Inno. in
dicto §.contrahentes.& etiam But.in loco pręalleg.& ſa-
tis etiam eſt de mente Bar. attenta theorica,ex quo venit
idem bis probandum ab eadem parte.& iſtud etiam ſeqť
do.Anto.de But.vbi autem exceptio litis finitæ oppone-
retur contra reſcriptum, tunc bene verum eſt, quod illa
debet probari per eum: quia ex illa non fundat actor ſuã
intentionem:ideo tunc poſſet procedere opin.Barto.¶ In
gl.penul.in fi.& ſm hunc text.intelligẽdum videtur, qđ
habetur in l.nec exemplum.C.de fal.vbi dicitur, ꝙ ſi do-
lus interuenit,moderabitur cognitio iudicis: nam id ve-
rum eſt ſuper principali, quia prius cognoſcetur de dolo,
vt hic dicitur ſm Vin.& Ioã.And.& hęc ſufficiant de hac
decretali,&c.

a Conſtituunt ſyndicum. Vide Bald.in l.ſi ita.C.de ſi.r.reip.ma.

S V M M A R I V M.

1 *Clauſula,appellatione remota, non tollit facultatem appellandi ex cã rationabili.*

2 *Abbas ex officio ſibi iniuncto tenetur negotia ſui conuentus procurare, niſi bona Abbatis ſint omnino diſcreta a bonis conuentus.*

Et quando dicantur omnino diſcreta,nu. 6.& 8.

3 *Procurator in negotijs conſtitui debet per prælatum & capitulum,vbi ſunt bona communia:ſed ſi bona ſint diſtincta,ſecus eſt.*

4 *Agere poteſt prælatus ſine conſenſu capituli in bonis ſpectantibus ad eum,& econtra:niſi negotia eſſent ardua.*

5 *Cauſa ardua,quæ dicatur.*

7 *Bona,quando ſunt communia,an & quando adminiſtratio pertineat ad prælatum:& an prælatus poſſit ante litem conteſtatam procuratorem conſtituere.*

8 *Agere poteſt prælatus tanquam coniuncta perſona pro bonis eccleſiæ: licèt ſint omnino diſcreta,& cauere debet de rato.*

Vacante ſede,nihil eſt innouandum,niſi capitulum vellet agere pro cõmunibus negotijs.

9 *Alienare rem eccleſiæ non poteſt prælatus ſine conſenſu capituli, nec econtra.*

10 *Lis,ſi inter prelatum & capitulum oriatur, debet adiri ſuperior, qui collegio dabit curatorem ad litẽ, ſi ageretur nomine eccleſiæ:ſecus ſi nomine proprio.*

11 *Procuratorem conſtituere an poſſint eccleſiæ inferiores a cathedrali collegiata,uel non collegiata,ſeu rectores earum ſine epiſcopo.*

Doceri poſtulaſtis. In eã monaſterij ꝯuenitur per reſcriptũ Abbas, in quo nulla fit mẽ-
tio de conuentu: nec per hoc appellari pote-
rit,niſi bona conuẽtus eſſent omnino diſcre-
ta.hoc dicit.¶ Et primo ponitur conſultatio,in qua ponũ
tur duæ quæſtiones.Secundo ponitur reſponſio.ſecunda
ibi,ſuper quo.Illa ſcđa duo facit, quia primo ſoluit duas
quæſtiones & cauſam reddit. ſecundo excipiendo decla-
1 rat ſolutionem.ſecunda ibi,niſi fortè.¶ †No.j.ꝙ clauſula
appellatione remota,non tollit facultatem appellandi ex
cauſa rationabili, ſed ſolum tollit appellationem friuolã
ſeu fruſtratoriam:de quo plenè in c.paſtoralis.j.de appel.

2 ¶†No.ꝙ Abbas ex officio ſibi iniuncto tenetur negotia
ſui conuentus procurare & eadem ratione & quilibet p̄-
latus negotia ſuæ congregationis,niſi bona Abbatis, ſi-
ue prælati ſint omnino diſcreta a bonis conuentus, vel
congregationis. Et intelliguntur eſſe omnino diſcreta,
qñ omnino ſunt diſcreta ſeu diuiſa, etiam quo ad admi-
niſtrationem,vt inferius tangetur.Et ex hoc etiam not. ꝙ
ad quædam tenentur prælati,& ſimiliter clerici, vt patet
hic,& j.de cle.non reſi.quia nonnulli. & c. conquerente.
quædam verò eis licent,vt j.de dona. cæterum. & de teſt.
relatum.quædam eis prohibentur.j.ne cle. vel mo.per to
tum.& de vita & honeſta.per totum.¶ Not.quod dictum
eſt in ſummario.Ex quo etiam not. ꝙ ſufficit in reſcripto
nominari illum,ad quem ſpectat adminiſtratio eius, ſuꝑ
quo cauſa vertitur.¶ Item no. ꝙ ad illum ſpectat poteſtas
agendi & defendendi, ad quem ſpectat adminiſtratio. &
ſimiliter ꝙ ſufficit illum talem citari.¶ No.ꝙ ad p̄latum
ſpectat adminiſtratio,vbi bona non ſunt omnino diſtin-
cta. Nam videtur in illis hr̃e adminiſtrationem liberã &
generalem per ea, quæ habentur in c. cum nobis olim.j.
3 de elec.& in c.is cui.eo.tit.lib.vj.¶ †In glo.j.ibi,prælatus
de conſenſu capituli.melius dixiſſet ſm Ioan.An. ꝙ præ-
a latus & capitulum tunc conſtituunt ſyndicum, quando
bona ſunt communia,vt ſic differat a caſu, quando præ-
latus vult conſtituere procuratorem,vel ſyndicum in bo
nis ſpectantibus tantummodo ad eũ.Tamen aduerte, ꝙ
gl.non videtur bene dixiſſe,inquantũ voluit quod in bo-
nis ſpectantibus ad prælatum tãtum non poſſit prælatus
agere ſine conſenſu conuentus,ſeu capituli:nec ſimiliter
conuentus,ſeu capitulum poteſt agere in ſpectãtibus ad
ipſum tantum ſine conſenſu prælati. Nam iſta videntur
eſſe contra text.in fi.Item etiam non videtur gl.bene di-
xiſſe,inquantum vult quod ſint bona communia, & non
ſint omnino diſcreta,quod prælatus nõ poſſit agere ſine
cõſenſu capituli,vt videtur eſſe hic caſus,videlicet quod
tunc etiam ſine conſenſu conuentus poſſit agere.Iõ po-
tes concludere,prout litera voluiſſet, quod aut bona præ
lati & capituli,ſeu conuentus ſunt omnino diſcreta: aut
4 non ſunt omnino diſcreta.Si ſunt omnino † diſcreta, tũc
poterit prælatus agere ſine conſenſu conuentus, vel capi
tuli in bonis ſpectantibus ad eum:& ſimiliter conuẽtus,
vel capitulum poterit agere in bonis ſpectantibus ad eũ
ſine cõſenſu prælati,qđ intellige verum, niſi eſſent nego
tia ardua:quia tunc non poſſet in illis prælatus agere ſi-
ne conſenſu capituli vel conuentus:& ſic poteſt intelligi
5 ſm vnum intellectum c.j.j.de procur. ¶ † Et dicetur eſſe
cauſa ardua,quando concerneret ſubiectionem eccleſiæ,
vel diminutionem honoris eccleſiæ.& ẽt q̃ dicanť ardua,
relinquẽdũ erit arbitrio iudicis.facit qđ dictũ fuit in ſimi-
li ſ.eo.c.ſedes.fallit etiam ſi conſuetudo, vel conſtitutio
eccleſiæ aliud haberet.ar.eorum,quę habentur j.de his q̃
fi.a præla.in c.ea noſcitur.& j. de fideiuſſo.c. qđ q̃buſdã. &
idẽ dicẽdũ erit de ſpectãtibus ad capitulũ, vt capitulũ ſi-
ne p̄lato poſſit agere, niſi in arduis, vel niſi ꝯſuetudo,vel
cõſtitutio eccleſiæ aliud habeat:vbi autem bona nõ ſunt
oĩno diſcreta,tũc p̄latus iuris diſpoſitione intelligiť hr̃e
adminiſtrationẽ,vt hic ẽt innuit lra,& cũ hr̃at gñalem &
liberam,vt tetigi in notabilibus, dẽt poſſe agere & cõue-
nire ẽt ſine ꝯſenſu capituli vel ꝯuẽtus: ſicut ẽt videmus,
ꝙ tutor põt agere in cã pupilli,& ẽt põt in cã filij.l.j.C.de
bonis mř.& facit qđ habetur in l.neq;.C.de procu.& p̄ci
pue cũ liberiorẽ adminiſtrationẽ hr̃at p̄latus q̃ tutor, vt
voluit Inn.in c.licet Heli.j.de ſimo. Nã põt vti fructibus
ad ſuũ cõmodum,qđ non cõtingit in tutore.facit qđ no.
gl.in c.p̄ſenti.de offi.ordi.in vj.& ꝓ pręd ctis facit,vt quia
dicit Inn.q̃cunque perſona habet adminiſtrationẽ, vř qđ
talis poſſit agere,& cõueniri ſine conſenſu alterius. alle-
gat qđ habeť in l.fi.ff.quod cuiuſq; vniuer.& j.de iudi.cũ
deputati. & iõ ex quo p̄latus a iure hr̃t adminiſtrationẽ,
quando

quando bona non sunt omnino distincta, seu discreta, meritò debet posse agere sine consensu cõuentus vel capituli:licet gl.aliter hic dixerit. Nec ob. iura alleg. in glo. Nam primo non obst.l.omnes.§. hoc nihilominus. quia imo potius concordat secundum Inno.quia ibi non dicit requirendum esse alicuius consensum,quando agit economus:sed bene dicit ꝙ in constituendo economum interuenire debet consensus prælati & capituli. Item non obst.c.j.j.de procu.quia ibi presbyteri & diaconi adhibētur in testes,non autem ex eo, vt requiratur eorum consensus.imo secundum Inno.d.c.potius facit pro:quia ibi episcopus fecit procuratorem, vt ibi patet, vel posset dici,vt tetigi superius,ꝙ ibi loquitur quando causa erat ardua:quo casu debet interuenire consensus capituli,vt ṗ. dixi.Item non obst.quod habetur in c.causam.j.de re iu. ibi non dicit requirendū esse consensum episcopi ex eo, quia non possit capitulum constituere procuratorem in his,in quibus habet administrationem: sed ex eo dicit requiri consensum episcopi, quia alias id quod contra ipsum episcopum fieret,non valeret.j.de maio.& obe.c.inter quatuor.& de iudi.eum super.non ob.etiam quod habetur in l.ait prætor.§.j.ff.de iure deli.quæ inferius allegatur in glo.quia illa lex loquitur in casu speciali, videlicet in hærede,qui deliberat,an velit adire hæreditatem: quo casu sicut interim non potest alienari res hæreditarias, ita nec etiam potest actiones hæreditarias in iudiciū deducere.vnde in alijs casibus est secus, vt patet in tutore,procuratore,& syndico,qui agere possunt, & rē in iudicium deducere: & tamen nō possunt alienare.l.j.& per totum.ff.de reb.eorum. & ff.de procura.l.procurator,cui libera.& l.procurator totorum.Et per prædicta dicit verū Inn.quando ille qui habet administrationem vult agere, vel facere procuratorem in his,in quibus habet administrationem:quia quo ad illa potest,alias secus. vnde dicit ꝙ si episcopus vel prælatus vellet facere generalem,& ṗpetuum procuratorem,qui omnia negotia ecclesiæ communiter gereret, siue in causis, siue in alijs arduis negotijs hoc facere debebit cum consensu capituli.alle.de his quæ fi.a prela.in c.quanto. Et pro hoc quia inter ardua videtur deputari.lxxxix.distin.indicatum est.

6 ¶†Sed iuxta præmissa potest esse dubium, quando dicentur bona esse omnino discreta.die quando nedum bona sunt discreta, quo ad proprietatem,sed etiam quādo sunt discreta, seu diuisa,quo ad administrationē.vnde sentit Goffr.quod si aliqua bona erant deputata pro vestibus monachorum, vel pro piscibus pro conuentu, cum forte Abbas comederet in camera,dicētur esse bona discreta omnino,si diuisa est etiam administratio:puta si est ibi prior, qui talia administrat,& non Abbas. Nam tunc talia dicentur omnino esse discreta,ex quo sunt diuersa, etiam quo ad administrationem:alias esset secus.vnde nō sufficiet aliqua bona esse deputata pro vestibus monachorū, vel pro piscibus pro conuentu,nisi etiam sit deputatus administrator alius ab Abbate.Et dicit hic Ioā.And. ꝙ coniunctio, vel diuisio bonorum potest fieri a principio consentiente patrono,vt voluit etiam Fran.Vercel. allegat quod habetur j.de consuet. cum dilectus.& de censi.quanto.post consecrationem vero deberet id fieri cum consensu episcopi,seu per ipsum episcopum.j.de vita & hon.in c.quoniam.& infra.de excel.præla.sicut vnire. & de reli.domi. c.ij.¶Et per prædicta dicit do.Ant.de But.posse considerari,ꝙ quādoque inter prælatum & capitulum bona sunt communia,& nullatenus diuisa: quandoque vero sunt diuisa,quo ad rem,seu proprietatem, vel vtilitatem, sed non quo ad administrationē:quandoque vero bona sunt diuisa quo ad rem,& quo ad administrationem,sicut omnino sunt discreta & diuisa. Quādoq; vero vniuersaliter bona sunt diuisa quo ad rem,& quo ad administrationē; sunt tamen aliqua particularia, quæ sunt communia. Primo casu & secundo dicit, ꝙ prælatus sine consensu capituli poterit agere,& conueniri, non autem poterit capitulum agere: ex quo bona non sunt omnino diuisa quo ad administrationē, nisi forte vellet agere pro rebus male alienatis per id, quod habetur in c.si quis presbyteri. de rebus eccle.non alienan. Tertiò casu prælatus poterit agere in spectantibus ad eum sine consensu capituli, vt s.dixi: nisi in arduis, & nisi consuetudo vel statutum ecclesiæ aliud habeat. & similiter capitulum poterit agere in spectantibus ad eum,nisi in arduis, & nisi consuetudo vel statutum ecclesię aliud habeat. Quarto casu,quando bona sunt diuisa omnino vniuersaliter: sed aliqua reperiuntur communia,dicebat Boati.ꝙ seruabitur generalis diuisio,etiam quo ad illam rem communem. & ideo nō tenebitur respondere prælatus super causam molendini, ꝙ remansisset indiuisum inter se, & capitulum pro parte ipsius capituli,sed solum pro sua. ¶ Sed Fran. Vercel.tenuit oppositū, videlicet ꝙ sicut qn̄ omnia sunt cōmunia tenetur prælatus respondere,vt hic patet, ita etiam tenebitur respondere super molendino ipso, quod remansit commune: & istud videtur esse verius, & sequitur etiam hic do. Anto.de Butr. Sed aduerte, quia per prædicta non habes declaratum casum, qn̄ essent bona, in quibus administratio esset communis: vt quia communiter spectaret ad prælatum & capitulum,& quilibet deputaret administratorem pro se,& sic posset esse quod capitulum constitueret administratorem, qui haberet administrare cum prælato, vel qui deputaretur a prælato. hoc casu videtur dicendum, ꝙ ex quo bona essent communia quo ad administrationem,vterque deberet conueniri, & similiter vterque deberet simul agere, ex quo simul ad vtrunque spectaret administratio. Nam vt voluit hic Inno. potestas agendi sequitur potestatem administrandi, & sic ad illū spectat agere,ad quem spectat administratio. ¶ Intellige tamen prædicta procedere, nisi forte prælatus solus administraret, ex eo quia capitulum nullum deputasset administratorem pro se,licet posset si vellet deputare: qa tūc, ex quo capitulum patitur, ꝙ solus prælatus administrat, videtur ꝙ tunc tacita in consequentiam videatur consentire,ꝙ solus prælatus possit agere, nisi expresse contradicat.facit quod habetur in l.Pomponius.§.fi.ff.de procur.

7 ¶†Et per hoc patet ꝙ licet do.Anto.de Butr. hic videatur simpliciter velle, ꝙ quando bona sunt communia, tunc spectet administratio ad prælatum, non videtur illud simpliciter procedere: sed demum, quādo sunt communia solum quo ad proprietatem, seu vtilitatem. secus quando essent communia, etiam quo ad administrationem: quia vterque administraret per se,vel per alium: quia tūc vnus non posset agere sine alio. fateor tamen,ꝙ vbi non apparet bona esse omnino distincta, etiam quo ad administrationem, ꝙ tunc semper spectat administratio ad solum prælatum.& ideo solus tunc agere poterit,nisi in arduis, & nisi statutum,vel consuetudo ecclesiæ repugnaret.

a ¶ An autem prælatus [a] possit ante lit.contest. procuratorem constituere eo casu,quo agere poterit, communiter tenetur ꝙ sic:licet in tutore.l.neque.C. de procu.& hoc ideo, quia non est nudus administrator, cum percipiat fructus: & ideo ad instar patris poterit etiam ante litem contest.procuratorem constituere, sicut potest pater. l.j.C.de bo.mat. & plus etiam dixit Spe. in ti.de procu.§. ratione eius.versi.nunquid canonicus, ꝙ canonicus qui agit pro reuocatione rei malè alienatæ, potest constituere procuratorem etiam ante litem contesta. & hoc etiam tenuit Pau.in cle.j.de rescrip. quod est notandum. Non est tamen sine dubitatione, propter illa, quæ habentur in

8 d.l.neque. ¶†Item aduerte, in quātum dixi prælatum nō posse agere pro bonis conuentus, quando sunt omnino discreta, est verum nisi vellet venire tanquam coniuncta persona,& cauere de rato per ea, quę no. per gl.in c.j.j.de procu.

[a] Prælatus an possit cōstituere procuratorē ante litē cont. eo casu quo agere pōt, vid. hic p d. Fe. in 4. colū. versi. solus prælat[a]. & adde Bar. l.neque.C. de proc. in j.col. versi. vltert[a] opponitur.

procu.Et idem dicendũ ecõtra in capitulo, si vellet age
re tanquam cõiuncta persona, & cauere de rato cum ca-
dem sit ratio ratione connexionis, quæ est inter prælatũ,
& capitulum, cum ipse sit caput, & capitulum membra.
facit quod habetur in c.nouit.j.de his, quæ fiunt a præla.
& quod notauit gl.in c.j.in gl.pe.vltra medium.j.de pro-
cura.& etiam Spec.in tit.de actione.in vltima charta, vbi
plene tangit de materia huius c. ¶ Et per prædicta pate-
re potest, ad quem spectat potestas agendi:& similiter ꝓ-
curatorem constituendi. Item etiam ad quem spectat po
testas impetrandi, & contra quem etiam debet fieri im-
petratio:quia fieri debet contra illum, qui potest conue-
niri,& non contra alium. Dicit tamen Ioã. Andr.in addi.
in ti.de procura.§.ratione contra quem. ver. item oppo-
nitur. ꝙ licèt vbi administratio non est omnino diuisa,
conuentus non possit agere:tamen poterit impetrare ra-
tione communionis, quam habet cum prælato.arg.l.j.C.
de diuer.rescrip.¶ In ea.gl.ibi, nihil est innouandum.di-
cit Io.An.ꝙ istud est intelligendum secundum Host. nisi
capitulum pro negotijs communibus vellet agere, cum
vacante sede capitulum succedat in potestate administrã
di.j.de ma.& obe.cum olim.pro discretis dicit, ꝙ tanquã
coniuncta persona præstita cautione de rata poterit age-
re, vt j.de procu.c.j.Compo.etiam dicit, ꝙ quædam sunt,
quæ tractantur melius sede vacante, quam quando insti-
tuta, vt est quæstio iuris eligendi.& ista poterit etiam tra-
ctari sede vacante, vt no.j.de cõsue.cum dilectus. In alijs
dicit, ꝙ si non possunt differri absque periculo, poterit ca
pitulum agere, tanquam coniuncta persona cum cautio
nibus debitis per id, quod habetur in d.c.j.j.de procurat.
¶ In ea.gl.ibi, cura pastoralis. nec obst.§.tutor. alle.in gl.
quia loquitur in autoritate, quæ ex interuallo non potest
interponi:secus in consensu, vt voluit Inno.in c.j.de reb.
eccl.non alie.in vj.& nota.etiam per Bar.in l.si quis mihi
9 bona.§.iussum.ff.de acqui.hære.¶ †In ea.glo.ibi, ait præ-
tor. & sic videtur ꝙ sicut prælatus sine consensu capituli
non potest alienare rem ecclesiæ, nec capitulum sine pre
lato.xij.q.ij.sine exceprione, ita nec etiam videtur quod
vnus non possit agere sine alio, sed contrarium est verũ,
quando bona sunt omnino discreta, vt superius est dictũ,
& etiam quando non sunt discreta solus prælatus agit si-
ne capitulo: quia tũc solus habet administrationem. nec
ob.l.ait prætor.quia loquitur in casu speciali, videlicet he
rede deliberante de adeũdo hæreditatem, vt superius di-
10 xi.¶ †In ea.gl.in fi. [a] Idem notatur v.q.iij.c.vlti.& hoc di
a cit Inno.verum, quando ageretur nomine ecclesiæ: secus
si ageretur nomine proprio, vt quia vtraque pars peteret
suam electionem confirmari, seu suum electum:qa tunc
non est necessarius curator. Hosti.vero & Compo.dicũt,
ꝙ licet non negent fieri posse, quod dixit gl.tamen etiam
sine tali curatione capitulum poterit agere, & defende-
re, & procuratorem constituere in causa, quam haberet
contra prælatum:quia quo ad illam, censetur habere legi
timam administrationem.allegat quod habetur j.de cau
sa pos.& proprie.cum ecclesia.& c.cum olim.& j.de insti.
in c.cum venissent.& de materia in Spe.de syndico.versi.
quid si causa.¶ In gl.pe.ibi, requisisti.& quæ sit ratio, ibi
paret. Nam ratio est, quia ibi non fiebat mentio de præla
to ratione contemplationis ecclesiæ, sed ratione consan-
guinitatis. ¶ In gl.vlti.in fi.hoc quod gl.hic in fine dicit
posse ꝓcedere in arduis, alias si bona sint omnino discre
ta, potest prælatus in spectantibus ad eum sine consensu
capituli agere: & similiter econtra capitulum sine præla-
to in spectantibus ad eum, vt dictum fuit s.super gloss.j.
Nec ob.his quæ dicta fuerunt super dicta gl.j.quod habe
tur in c.non licet.xij.di.vbi dicitur, ꝙ non decet, seu non
licet membra a capite discedere: quia illud est verũ quo
ad id, de quo ibi dicitur, videlicet quo ad modum celebrã
di diuina officia: quia in illis ecclesiæ inferiores a cathe-
drali, quæ censentur esse membra ecclesiæ cathedralis.j.
de resta.requisisti. debet tenere eundem modum, quem
tenet ecclesia cathedralis: non autem ibi tractatur de po-
testate administrandi bona ecclesiæ. Nam quo ad illa ser
uari debet, quod habetur in hoc c. ¶ Extra gl.potest quæ
b ri.quia hic loquitur in Abbate, quid in alio prælato [b] ha-
bente capitulum vel conuentum. dic ꝙ idem, quia eadẽ
est ratio,& per consequens idem ius esse debet.s.ri.j.in c.
translato.nec ob.hæc litera, quæ loquitur de Abbate: qa
illud ideo fuit, quia ita de facto in personam Abbatis oc-
currit dubitatio. tamen idem dicendum in alio prælato,
cum eadem sit ratio, vt est dictum. vel ideo dixit de Ab-
bate, quia Abbas non habet proprium.l.iiij.dist. Abbati.
ideo de ipso plus videbatur dubitandum secundum Frã.
Vercel.secundum quem idem etiam dicendũ est de prio
re alicuius monasterij. Idem etiam dicit fore dicendum
non solum de episcopo, sed etiam de quolibet inferiore
prælato, cui tamen principaliter competat administratio
ecclesiæ collegiatæ. Si autem esset capella, nõ habẽs col-
legium, sed tantum vnicum sacerdotem: tunc satis erit il
lum exprimere: tum quia tali dicitur ecclesia commissa.
xxxij.di.c.presbyter.tum etiam quia ecclesia dicetur esse
ipsius.j.de præbend. cum ignores. & facit quod habetur
infra.de pœnis.c.ij.& pro hoc gl.valde notabilis in c.po-
tuit.infra.de locato. Idem dicit Io.And. de gubernatore,
vel de commendatario.facit quod habetur de cle. quere-
lam.& infra.de iudi.in c.cum deputati, vbi etiam de ma-
teria per Innocen.& infra.de resti.spo.in c.olim causam.
¶ Quid autem si duo sacerdotes regant ecclesiam. tunc
dicit Io.An.ꝙ si alter est principalior, sufficiat de illo fie-
ri mentionem: alias oportet vtrunque allegari. argu.re-
gulæ, ꝙ omnes.infra.de reg.iur.in vj.¶ Quid autem si mo
nacho commissa sit administratio alicuius obedientiæ:
dic ꝙ pro illo agere & defendere poterit per id, quod ha-
betur in d.c.cum deputati. secus si sit commissa admini-
stratio villę, vel possessionis: tunc pro illa non poterit age
re, vel defendere, saluo nisi esset pro illa constiturus pro-
curator, vel syndicus: alias non posset agere nomine pro-
prio, nec nomine prębendæ: secus in clerico seculari, qui
pro præbenda sua agens, posset dicere in libello, peto no
mine meo secundum Innoc. tutius tamen est secundum
Host.ꝙ petat nomine præbendæ. facit quod notauit Ioã.
An.in c.ex literis, infra.de proba. ¶ Vltimo potest quæri,
11 nunquid † inferiores ecclesiæ a cathedrali collegiatæ, vel
non collegiatæ, seu rectores illarum possint constituere
procuratorem sine episcopo. Inn.hic, vt tangit do.Anto.
de But.in c.requisistis.infra.de rest. videtur dicere, ꝙ non:
sed illud secundum eum potest procedere in arduis, vel
quando vellent constituere syndicum generalem quo ad
potestatem alienandi, arg.eorum quæ habentur infra.de
iura.calum.c. Imperatorum. secus si vellent constituere
syndicum ad vnam causam tantum: tunc videtur, quod
non requiratur consensus episcopi, cum hoc non reperia
c tur bene iure cautum. Nam videtur, ꝙ sufficiat prælatum
vel rectorem, qui habet administrationem ecclesiæ, pro-
curatorem constituere per ea, quæ superius sunt dicta.

a In ea.gl. in fi. Hanc gl.d. Abb. diuidit in octo quæstiones, quas hic vide per eũ in a.co. ver.j.in gl.j. in fi. per quę habebis plenũ intellectũ, cum glo.j.

b Alio prælato. Vide hic per do. Fely.in pe. col.ver.Et in alijs prælatis.

S V M M A R I V M.

1 *Dictio in Christo, quando debeat exprimi in literis.*
2 *Monialis potest facere procuratorem in causa electionis.*
3 *Literæ quando dicantur surreptitiæ.*
4 *Ordo scripturæ, an in literis sit attendendus,*
5 *Ordinis peruersio possessorij ad petitorium, non reddit processum nullũ.*
6 *Monachus non potest habere proprium.*
Monachus an & quando agere possit nomine proprio.
7 *Moniales, præsertim canonicæ seculares, possunt agere pro administratoribus sibi commissis, & rebus ipsarum.*
8 *Monachus an possit agere contra Abbatem pro alimentis in præteritum subtractis.*

9 Soluere

9 *Soluere tenentur debita collegij singulares de collegio, quando non reperiuntur bona communia collegij, ex quibus posset satisfieri.*
10 *Litera surreptitia, & obreptitia quomodo differant inter se.*
11 *Sententia lata contra absentem dolo præsentis, an tenebit: & si sit iniusta, & transiuit in rem iudicatam, an possit retractari.*

CVm dilecta. Processus factus per literas sureptitias irritatur: factus vero contra formam rescripti, irritus nuntiatur. h.d. Et primo decisa tangit factum & quæstionem. Secũdo cassat processum secundorum iudicum. Tertio irritum decernit processum primorum. Quarto committit causam, & mandat restitui spoliatos. secunda ibi, deprehẽdimus. tertia ibi, insuper. quarta ibi, ideoque mãdamus. ¶ In text. ibi, & infra deciditur facti narratio, quæ colligitur ex sequentibus. ¶ Item ibi, & suos coniudices. isti fuerunt secundi iudices, vt colligitur ex sequentibus. ¶ Item ibi, cognitio dicunt quidam, q Papæ cõstabat de subtractis, & sic patet literas esse surreptitias, per quas ipsorum committebatur cognitio. ¶ Itẽ ibi, insertus supple specialiter, non generaliter. nec ob. s. eo. pastoralis. §. fina. ¶ Item ibi, mandati nostri. sup. directi ad scholasticum,
1 & coniudices. ¶ † No. primo, q quando Papa scribit moniali, appellat eam dilectam in Christo filiam: & quando hoc nomẽ in Christo debeat exprimi in literis Papæ, nota. Io. And. s. in procemio, circa salutationem, & etiam in procemio vj. in salutatione. ¶ No. q appellatione ecclesiæ continetur monasterium, de quo in c. grãdi. infra. de sup.
2 neg. præla. ¶ † Not. q monialis potest facere procuratorẽ in causa electionis. idem secũdum Inn. si de crimine agatur. & sic causa, in qua procurator possit interuenire. de quo per Inno. de sent. & re iudi. in c. cum I. & A. & c. cum olim. de priuil. hodie nedum potest facere procuratorem in causa electionis: imo etiam tenetur, nec debet personaliter comparere infra. de elec. indemnitatibus. §. sed cum eas. libro vj. & facit quod habetur in c. ij. de iudi. eod. lib.
3 ¶ † Nota, q literæ dicuntur surreptitiæ, quando in eis præter conscientiam Papæ committitur cognitio articuli, quã Papa habebat pro certo: & in dubio videtur præsumendum, q tunc contra conscientiam Papæ talis articulus sit insertus, prout videtur esse mens huius literæ. ¶ No. q literæ dicuntur surreptitiæ, quando non faciunt mentionem de primis. Et no. q nedum de literis primis, sed etiã de principali articulo fienda est mentio, vt etiam hic voluit Inno. facit infra. de re iudi. c. inter monasteriũ. ¶ No. q factum per literas surreptitias venit irritandum, & sic non videtur ipso iure nullũ, quod fit per eas, quando sunt literæ ad lites, & super beneficijs. Host. tamen tenebat cõtrarium. & ideo exprimebat irritandum. i. irritum nũciãdum. Sed certe hæc expositio violat literam, ideo cõmuniter non tenetur opin. Host. de quo infra eo. c. ad audientiam. ¶ Not. vlterius, q vbi ordo contentorum in rescripto respicit factum, non est licitum illum trãsponere, vel peruertere: alias non valet, quod agitur forma non seruata. secus quando respicit ius, quia tunc debet attẽdi ordo iuris, & non rescripti, vt s. eod. causam. ¶ No. illud vulgatum, quod ordo est seruãdus, & quod forma mandati est exacta diligentia obseruanda: & factum ea non seruata, est nullum ipso iure. facit infra. de officio delega. c. vene-
4 rabili. & ff. manda. l. diligenter. ¶ † Et de materia, an ordo sit seruandus, tangitur hic in gl. & per Io. An. super ea. & per Dy. in l. nec enim. ff. de sol. & plenius per Bar. in l. ij. §. prius. ff. de vulga. & pupil. ¶ No. q monialis potest petere se restitui, de quo in gl. fi. & super ea. ¶ No. q literæ secundæ, quãquam speciales, in quibus vnus articulus cõmittitur de cõprehensis in primis literis, non valent non facta mentione de primis, quando in primis plures articuli specificè enumerantur & non vniuersaliter, seu sub signo vniuersali. quod no. pro limitatione eorum, quæ habentur s. eod. c. j. & c. pastoralis. §. j. ¶ Nota, quod vbi plures articuli cõtinentur in rescripto, sed vnus per prius cõmittitur, & principaliter ponderatur, tunc atendi debet ordo scripturæ, alias ordinis peruersio, vel transpositio vitiat processum. ¶ Vltimo not. q peruersio ordinis causæ ad causam vitiat processum, quando talis ordo est transfusus in forma mandati hominis. de quo tangetur super gl. in ver. iuris ordinem. ¶ In gl. j. ibi, cãcellarij. & sic vult
a gl. q sufficiat scientia cancellarij. [a] facit quod notauit glo. in c. statutum. in ver. literarum. infra. de rescr. in vj. Et hoc intellige verum, quo ad hoc, ne impetrans dicatur falsarius. & idem etiam quo ad valorem literarum, si sunt de simplici iustitia, quæ necessario non sunt Papæ legendæ. secus in alijs de gratia, quæ sunt Papæ legendæ: quia tũc vt valeant, requiritur Papæ scientia, de qua poterit apparere per signaturam supplicationis. facit quod no. in c. cũ olim. infra. de re iudi. & ibi etiam tractatur, quid si literæ emanauerunt de curia præter conscientiam aduersarij, q erat in curia, & non fuit requisitus. & concludit ibi glo. q literæ valebunt. & idem etiam Inn. hic, quamuis si erant præiudiciales debebat citari pars aduersa, quæ erat in curia. de quo dicendum, vt in d. c. cum olim. & dictum fuit in c. cæterum. s. eo. ¶ In gl. ij. ibi, non valuerunt intellige quo ad effectum, quia de mero iure valẽt, licet obstet exceptio, vt dictum fuit in c. cæterum. s. eo. ¶ In gl. personaliter. in fi. & de materia in c. fi. j. de offi. dele. & facit, quod habetur in c. is cui. de offi. dele. in vj. ¶ In gl. transponen-
b tes. ibi, venerabilis. circa hoc an ordo scripturæ [b] debeat attendi, variæ loquuntur doc. Nam Ioan. An. hic aliquas alias opi. posuit vltra gl. do. Ant. de But. etiam hic posuit breuem conclusionem, modico addito ad gl. d. Car. Flor. etiam aliter loquitur. vnde potest concludere, q aut quæritur an ex ordine aliquid præsumatur, vt sicut præsumamus quem potius disponens voluerit admitti, cum vnus ex pluribus veniat admittendus, & non constat: de quo & dicendum est q sic, vt probatur in c. pen. de elec. in vj. & in c. mandato. de præben. eod. libr. & in l. quoties. ff. de vsufru. & in l. potest. §. pe. ff. de leg. ij. & l. hæredes. in fi. ff. ad Treb. Nam primo nominatus videtur magis dilectus, vt in dictis iuribus. Aut quæritur nunquid si ordo nõ seruetur vitietur actus. & tunc aut constat de mente disponentis, q vult ordinem seruari: & tũc vitiatur actus, si nõ seruetur. l. prolatam. C. de senten. Aut constat q solũ consulit ordinem seruari: & tunc cum ordo non sit voluntarius, eius omissio vel peruersio non vitiat. Instit. de leg. §. ante hæredes. & j. de spons. in c. commissum. & j. de iura. calum. c. j. in vj. Aut sumus in dubio, & tunc si ex omissione resultat leue præiudicium, censetur esse potius de cõsilio: alias autem censebitur potius esse de substantia per id, quod habetur in l. j. §. pen. & fi. ff. de ven. inspi. & notat Bar. in d. l. ij. ff. de vulga. & pupil. & hæc in alijs mandatis, quam in exequendis. In illis autem potes dicere, q si seruando ordinem mandati resultaret contrarietas iuri, nõ censetur tunc ordo de substantia, vt s. eo. c. causam. Si autem non resultaret contrarietas iuri, tunc tene solutionẽ gl. quia aut vnum mandatur principaliter aliud accessoriè. & tũc debet ordo seruari, vt hic patet. Aut plura principaliter, aut copulatiuè mandantur: & tunc non est necesse ordinem seruare. s. eo. inter cæteras. & hoc quando mandatum datur alicui alias nõ habenti potestatem: vbi autem daretur alias habenti potestatem, recurrẽdum est ad gl. quæ habetur in cle. j. de iure patro. & ad ea, quæ ibi consueuerunt dici. ¶ In glo. iuris ordinem. in fi. hæc glo. licet multa verba sparserit, in effectu vult, q duobus modis potest intelligi, quod hic dicitur de ordine iuris. vno modo, q intelligatur de ordine, qui habet q quæstio spoliationis prius cognoscatur, quã cognoscatur de proprietate. Alio modo, q loquatur de alio ordine iudiciario: puta si proce-

a An in impetrãdis literis sufficiat sciẽtia cãcellarij. Et dĩt Abb. quod stilus hodiernus facit, quod non est recurrẽdum ad Papam pro literis iustitiæ sed ad vicecãcellarium, qui tamen scribit nomine Papæ & in hoc debet seruandũ esse stilum curiæ.

b ¶ Ordo scripturæ. An ordo scripturæ, sit seruandus, vide hic & per do. Fel. hic in 3 colũ. versi. ordo scripturæ.

si proceditur lite nõ conte.& quæ sint de ordine substan-
tiali iudicij, notatur per gloss.j.q.j.in summa. & de offic.
deleg.in c.in causis.& in l.prolatam.C.de sen. Et secun-
dum hoc habes, q secundum ista tempora in causa ele-
ctionis fiebat litis conte.hodie videtur secus per ea, quæ
habentur in cle.ij.de iud.iuncta clemen.sæpe. de ver.sig.
5 ¶† Sed aduerte, quia contra primum intellectum facit:
quia peruersio ordinis possessorij ad petitorium, cum sit
causæ ad causam,& non eiusdem: causa in seipsa non red
dit processum nullum, sed iniustum.l.j.C.de app. ideo se
cundus intellectus videtur verior, vel dic substinẽdo pri-
mum, q illud verum, nisi talis ordo sit transfusus in for-
mam mandati hominis: nam tũc vitiat processum,& ita
loquitur hic.nec obst.si dicatur, q expressio eius, q tacite
inerat, nil debet operari.l.iij.ff.de lega.j.quia illud est ve-
rum, quando eodem modo exprimitur: alias secus, vt in
l.iij.§.j.ff.de lib.& posth.cum ibi notatis,& ita fuit hic.nã
prius inerat solum respectu iustitiæ: sed modo ꝓpter ex-
pressionem inest respectu formæ attentata forma manda
ti:ideo aliquid operatur, vt hic voluit do.Anto. de Butri.
6 ¶†In glo.si.ibi,petere restitutionem.sup.cum monacha,
vel monachus nõ habeant, nec habere possunt propriũ.
j.de statu mo.cum monasterium.circa fin.& xij.q.j.nolo,
& c.non dicatis.¶In ea.gl.ibi,non habebãt Abbatissam.
hæc solutio non videtur bona, quia licet nõ habeant Ab
batissam.neciion per hoc tollitur contrarium, ex quo nõ
habent proprium, vel habere possunt. ideo gl.in vers.vel
quia dedit aliam solutionem, videlicet q non petebat re
stitui tanquam monacha, sed tanquam de corpore mona
sterij.i.nomine ecclesiæ. & hæc in se potest esse bona: vt
j.patebit.vnde conclude, q si monachus vult agere nomi
ne proprio, non potest per id, quod dictum est superius.
fallit in causa criminis, quando accusaret Abbatem.j.de
accu.ex parte. Item fallit secũdo in causa suæ electionis,
vt hic patet, q intellige quando eligitur in prælatum mo
nasterij, cuius est monachus: alias si eligeretur in prælatũ
alterius monasterij, non possit agere sine licentia sui præ
lati, vt in c.nullus.j.de elec.& c.si religiosus. libr.vj.fallit
tertio si petit restitutionem ad claustrum, & consequen-
ter, vt alimenta sibi præstentur.xvj.q.j.placuit. alias non
posset nomine proprio agere, etiam si spolietur cappa: cũ
illam nõ possideat, sed potius detineat nomine monaste-
rij, vt nota.xij.q.j.nolo.& c.non dicatis. Si vero vult age-
re nomine ecclesiæ, potest si habet administrationem.j.
de iud.cum deputati. & idem si non habet administratio
nem, si Abbas sit absens taliter, quod commode eius licẽ
tia haberi non possit per id, quod dicit glo.& idem etiam
dixit hic do.Car.Flo.si forte nõ sit Abbas, quia vacet mo-
nasteriũ, ex quo vult agere nomine monasterij: alias au-
tem agere non posset, nisi habeat mãdatum ab Abbate:
satis tamen videtur habere mandatum, si de licẽtia eius
esset in studio per ea, quæ leguntur, & notantur in d.l.si
longius.§.si filiusfami. Et ad prædicta bene facit, qđ no-
tant domini de Rota in sua conclusione ccxvj. alias est
7 ccxxij.vbi concludunt, q etiam † moniales præsertim ca
nonicæ seculares, possunt agere pro administrationibus
sibi commissis,& rebus ipsarum.allegant no. per Gui.de
Montelau.in cle.j.de rescri.& per Inno.s.eod.edoceri. &
8 per Arch.de iud.c.ij.li.vj.† Monachus tamen contra Ab
batem non videtur posse agere pro alimentis in præteri-
tum subtractis, quia ei obstaret exceptio, dolo facis, quia
petis q restituturus es, cum possis habere proprium.ff.de
doli except.l.dolo. pro alimentis autem in futuris præ-
standis, non potest agere per id, quod legitur, & notatur
j.de accu.ex parte.& notant do.de Rota in sua conclusio
ne cccvj.alias est cccj. & facit quod notauit Io.Mon.in c.
cordi.de app.in vj.super verbo, in expensis. dicunt tamẽ
doc.& potissimè Inn.& Io.An.post eum.s.eo.edoceri. &
Ibi etiam dixi, q si cõcedatur administratio monacho ali-

a Lex Barbarius. de quo vide hic per d. Fel.in j.co. ver.lex barbarius. ad de, an sententia lata ab excommunicato, qui non reputabat ex communicat[us], valeat gl.summę. xiiij.q.j. dicit, quod valeat donec detegatur. quod sit excommunicatus vide tex.in c.ad probãdum. de re iudi.

cuius villæ, vel possessionis, non poterit agere ꝓ illis, nisi
sit constitutus procurator vel syndicus: quia non nomi-
ne Abbatis, quia mandatum per hoc non habet agendi
in iudicio: nec proprio, quia proprium nõ habet. videtur
tamen vt hic dicit do. Ant.de Bu. q agere posset possesso
rio nomine monasterij, saltẽ in absentia Abbatis per id,
quod habetur in d.l.si longius. & in l.j.C.si per vim, vel
alio modo.de quo etiam in Spe. de actore.§.item excipi-
tur.in vlti.charta.¶In ea.gl.ibi,& petit monachus partẽ
intellige, non vt sibi habeat: cum non possit habere pro-
prium, sed vt acquiratur alteri ecclesiæ, vel monasterio,
ad quam vel quod transibit, vbi licitè recessit a primo mo
nasterio per id, quod legitur & notatur j.de cle.coniu.in
9 c.quod a te.& ad id, quod dicit gl. q † singulares de colle
gio tenentur soluere debita collegij, quãdo non reperiũ-
tur bona communia collegij, ex quibus possit satisfieri.
bene facit quod habetur in l.j.§.quibus.ff.quod cuiusq;
vniuer.no. Et de materia etiam in Spe. de censi.§.ij.versi.
quid si aliqua vniuersitas.& seq.vbi etiam tangitur, quid
de non originario, qui habet prædium in loco: puta si Re
ginus habeat prædium in territorio Parmensi: an tene-
bitur conferre ad onera in ciuitate Parmæ. vbi concludi
tur, q sic, si sunt onera realia: secus si sunt personalia. de
quo dicendum, vt ibi,& ibi etiam tangitur de illo, q post
debita contracta ingressus est collegium. An collegium
teneatur pro debitis illius: & quid si postea egrediatur.de
quo dicendum, vt ibi habetur. & facit etiã quod notatur.
j.de iniur.in nostra.& j.de statu mona.recolentes. ¶Ex-
tra gl.potest opponi, quia non videtur procedere litera,
inquantum dicit processum secundorum iudicũ esse cas-
sandum: quia si non fuit oppositum de surreptione, vel si
fuit oppositum, sed non appellatum, videtur processus te
nere,& non debere cassari per no.per Inn.& Io.An.s.eo.
cæterum.si autem fuit oppositum,& appellatum: tunc vi
detur q processus sit irritus,& sic nullus.j.de iu.exhibita.
& de app.non solum.libr.vj.propter hoc dicit hic d. Ant.
de Bu.q iste tex.debet intelligi, quando fuit appellatum,
& exponi debet litera, dum dicit irritandũ.i.irritum nun
ciandum. ¶Sed certe hęc expositio violat literam. vnde
posses dicere, vt etiam hic sensit Io.de Lig.q processus fa
ctus post,& cõtra appellationem, erit nullus, vt j.de elec.
cum nobis olim.sed factus ante, veniret cassandus. Sed
certe, vt etiam sensit ipse Io. de Ligna. cum ista exceptio
sit dilatoria, debuit in initio litis opponi.j.de excep.in c.
exceptionem.cum ibi nota.& l.fin.C.de excep. & j.de re
iudi.inter monasterium. & sic videtur q ante nihil fuerit
agitatum, nisi ipsa oppositio exceptionis,& reiectio taci-
ta,& expressa, quæ suspenditur, & annullatur per appella
tionem.l.j.§.j.ff.ad Turpil.& sic videtur q iste tex.non be
ne possit defendi a contrario formato, non violando lite-
ram: quia non reperio hoc bene declaratum per doc. Po-
tes tamen dicere q exceptio fuit opposita, & reiecta ex-
presse vel tacite, & non fuit tunc appellatum: nam licèt
transeat tunc reiectio ipsa, seu interlocutoria super reie-
ctione in rem iudicatam ad præiudicium partis.j. de ele.
cum dilecti.ad finem. non tamen transit ad præiudicium
superioris, vt plenè notatur in c.cum cessante.j.de appel.
& in l.quod iussit.ff. de re iudi. & ideo Papa potuit ꝓces-
sum istum, quamuis de rigore validum, tanquam iniustũ
cassare, quia factus fuit per literas surreptitias, & hoc mo
do potest hæc litera sustineri. ¶Vlterius aduerte, quia In
nocen.videtur hic facere differentiam, an vnica causa tã-
tum committatur delegato, an vero multæ, vt in primo
casu, non validantur gesta propter communem errorem.
a & sic non habeat locum.l. Barbarius. [a] ff. de offic.præto.
mouetur, quia possibile est q isti iudices dati per secun-
dum rescriptum ignorarunt surreptionem ipsius secun-
di rescripti,& tamen hic cassatur processus factus per se-
cundum rescriptum.sed certe opi.Inno.est contra casum
in l.ij.

in l.ij.C.de sent.& interlo om.iudi. vbi erat delegatus in
vna causa tantum : & tamen propter communem errorē
sustinentur ibi gesta per eum , vt ibi patet.facit etiam qđ
habetur iij.q.vij.in §.tria.Potes dicere,ꝙ vbi est surreptio
respectu qualitatis personæ iudicis:puta quia erat seruus
qui putabatur liber communi opinione,tunc proprie ha
bet locum d.l.Barbarius.& d.l.ij.quia tūc tolerantur ge-
sta propter communem errorem.Si vero surreptio fit re-
spectu impetrati,vel circa alia concernentia causam: tūc
propriè habet locum quod hic dicitur.¶ Item aduerte in
quantum Inn.hic & do.Anto.de But.post eum,videntur
10 facere † differentiam inter literas obreptitias , & literas
surreptitias : quia obreptitiæ dicuntur , quando efficiunt
plenam & deliberatam scientiam Papæ : quia ex eo quia
propter nimiam inuolutionem verborum Papa fuit de-
ceptus,& non plene intellexit.Sed surreptitiæ dicuntur,
quando plene totum intellexit tenorem , sed narratū est
falsum vel tacitum verum. Et dicunt prædicti processum
factum per literas obreptitias esse nullum , sed factum ꝑ
surreptitias esse cassandum. Nam certe licet possit tolera
ri dicta differentia inter obreptitium, & subreptitium eo
modo,quo dixi:tamen vtrobique videtur,ꝙ processus de
mero iure valeat.Primo per istum tex.qui secundum In-
no.videtur loqui in literis obreptitijs, & tamē litera dicit
processum esse cassandum,& nō dicit ipsum irritum . Itē
quia non plus debet operari Papam non intellexisse ple-
nè factum propter nimiam inuolutionem verborum , q̄
si illud omnino fuisset tacitum : & pſertim cum etiam si
dolus interueniat in literis cōtentiosis ad lites , rescriptū
non est ipso iure nullum,vt dictum fuit s̄.eo.super literis
& sic quo ad effectum iuris non videtur differentia inter
literas obreptitias & surreptitias . & istud etiam videtur
11 voluisse do.Car.Flo.in dicto c.super literis. ¶ †Vltimo tā
git hic Inn.de sententia obreptitia,seu obreptitiæ,vel sur
reptitiæ obtenta , quod latius etiam hic prosequitur do.
Ant.de Bu.Potes cōcludere, ꝙ si obreptio fuit in omissio
ne ordinis substantialis, ipso iure non valet sententia.l.si
quis obrepserit.ff.de fal.& C.de sen.in l.prolatam . Idem
si error esset expressus , vt in illa l.ij.C.quando prouo.nō
est necesse. Idem si est lata contra minorem per obreptio
nem ex falsis allegationibus,vt in l.j.& ij.C.si ex falsis al-
lega.Idem si sit lata contra maiorem,si est lata contra ab-
sentem dolo præsentis.l.si prætor.§.Marcellus.ff.de iudi.
secundum vnum intellectum.& facit quod no.gl.& Bar.
in l.si is ad quem.ff.de acq.hæred.alias autem regulariter
tenebit sententia, licet sit iniusta . & hoc casu si transiuit
in rem iudicatam,an possit retractari.conclude ꝙ si reuo-
catum fuit in dubium,an sit aliqua vel non. & sic de viri
bus ipsius sententiæ,tūc tenebit sententia etiamsi in ef-
fectu retractetur prima per id , quod habetur in l.j.§.j.ff.
quæ sententiæ sine app.rescind.Si vero solum tractaretur
de iustitia vel iniustitia sententiæ:tunc potes cōcludere ,
ꝙ si feratur sententia contraria primæ sine noua instan-
tia,non valebit,vt in l.j.C.quando prouoc.non est neces-
se.Idem si feratur per iudicem appellationis,si appellatio
est deserta,per cle.si appellationem.de ap.saluo nisi prius
esset pronuntiatum appellationem non esse desertam.fa
cit s̄.e.super literis.Si autem coram iudice ordinario no-
na instantia sit inchoata, & in processu causæ circa meri-
ta objiciatur de sentētia, & replicetur illam iniustam , &
econtra duplicetur:illam iustam:tunc si cōstaret de iniu-
stitia per confessionem partis,valebit sententia cōtraria :
quia cōtra præsumptionem iuris & de iure,quæ surgit ex
sententia,admittitur probatio per confessionem partis ꝑ
id,quod legitur & notatur in auth. sed iam necesse,& in
corpore vnde sumitur.C.de dona.ante nup.Idem si con-
stet notorie ex actis de ipsa iniustitia per ea,quæ habētur
in c.cum Bertoldus.de re iudi. Si vero non constet de in-
iustitia modis prædictis,sed per probationem nouiter fa-
ctam,adhuc videbitur idem : vt si forte modo sit probata
exceptio pacti de non petendo,quæ prius non fuit proba
ta. nam licet sententia inducat notorium j̄. de coha.cle.
c.fin.est notorium præsumptionis: ideo succumbere de-
bet notorio probationis. & ideo valebit sententia cōtra-
ria,vt videtur hic voluisse Inno.& facit quod ipse notauit
in c.fraternitatis.j.de frig. & in c.quoniam.j.de immune.
eccle.Imputet enim sibi pars,quæ passa est discuti de in-
iustitia sententiæ: nam poterit objicere exceptionem rei
judicatæ ad processum , vt j.de lit.conte.c.j.in vj.alias ex-
tra casus prædictos contraria sententia contra sententiā,
quæ transiuit in rem iudicatam , non valet etiam si fera-
tur in diuersis instantijs, licet Bart.aliter dixerit in l.duo-
bus.ff.de excep.rei iudic. sed præcedens dictum sequitur
do.Ant.de But.quando prima sententia fuit ostensa,quia
tunc secunda non valebit , velut lata contra notorium,j.
de re iudi.inter cæteros.secus si non fuit ostensa,quia tūc
valebit secunda per id,quod habetur j̄.de re iudica. inter
monasterium.vbi de hac materia plene.& hoc casu pos-
sit procedere dictum Barto.de materia etiam per legistas
in l.j.C.quando prouo.non est necesse.facit ad materiam
quod notauit Inn.infra.de proba.quoniam contra. vbi vi
detur velle , ꝙ etiam si de iniustitia sententiæ constat ex
actis,non teneat secunda contraria. Sed cōtrarium vide-
tur sensisse in c.cum Bertoldus.infra.de re iudi.& illud vi
detur esse verius per ea,quæ superius dixi.

SVMMARIVM.

1 *Tempus longum quod dicatur.*
2 *Negligentia quandoque æquiparatur dolo.*
3 *Rescriptum secundum , non faciens mentionem de primo , non est nullum ipso iure.*
4 *Lapsus anni non vitiat literas, licèt impetratæ sint secundæ: sed solum operatur, ꝙ de primis non possit opponi contra secundas, & nu.7.*
5 *Literas impetrans, si infra annum ex dolo , vel negligentia eis uti noluerit, imputatur ei, & post annum conueniri potest: & an iste annus erit vtilis, nu.8.*
6 *Impedimentum non excusat , quando actus est expediendus cum iudice, nisi fuerit facta protestatio.*
9 *Literas primas habens , si fuerit negligens uti infra annum suis literis: & similiter habens secundas , & ambo simul vadant ad suos iudices ita, quod non apparet quis præuenerit : quid agendum, & quæ litera præualebunt.*
10 *Excipiens de negligentia annali , an repellatur per replicationem doli, si scienter tacuit primum rescriptum in secundo.*
11 *Præscriptio an interrumpatur per litis conte. si non prosequatur.*
12 *Literis ab vtraque parte communiter obtentis, si vtraque pars postposuit vti per annum, & postea altera pars tacito de primis literis impetrat alias, an valebunt.*
13 *Lapsus anni an indistinctè expectari debeat, quo ad validandas secundas literas.*

PLerunque contingit. Valet secū-
dum rescriptum , licet non faciat mentio-
nem de primo , quo vti noluit imperrans
infra annum.h.d.Et primo narrat impetrā
tis malitiam.Secundo prouidet.secunda ibi,cum igitur.
¶ No.j.ꝙ multum tempus dicitur tempus anni: longum
vero tempus,vel diu , vel diutinum dicitur decem anno-
rum.l.sed fideicommissum.§.Aristo.ff.qui & a quibus. &
C.de præscrip.long.temp.in rub.& C.quæ sit longa con-
sue.in rubri.cum ibi notatis.¶ No.illud vulgatum,ꝙ ma
litijs hominum non est indulgendum . concordat in l.in
fundo.ff.de rei ven.& facit quod habetur infra. de diuor.
1 quanto.¶ †No.æquipatari dolum & negligētiam . ad idē
s̄.eod.si autem. quod est verum quo ad id,quod hic dicit:
sed quo ad alia differūt. Nam magis punitur dolus suus ,
quam negligens vel culposus.infra.de elec. in c.nihil . &
2 ff.ad leg.Cor.de Sic.in l.Cornelia. ¶ † No.ꝙ post lapsum
anni

anni potest quis conueniri per secundas literas, licet nō faciant mētionem de primis.& hoc clarum, si præueniat habens secundas per c.vt debitus.j.de ap. Idem videtur, si non præuenerit per hunc tex. qui loquitur indistinctè. facit quod dicitur super gl.ij.& quod dictum fuit in dicto c.si autem.s.eo.¶ Not.casum,in quo valet secundum rescriptum: licet non faciat mentionem de primo. ¶ Et
3 nota etiam bene, q † secundum rescriptum non faciens mentionem de primo,non est nullum ipso iure,talias per lapsum anni non posset confirmari.j.de reg. iur. non firmatur.lib.vj.de quo etiam dictum fuit s.eodē. cæterum. ¶ Not.q verbum postponere,non arguit necessario contumaciam,sed verificatur et in actu negligentiæ.¶ †No.
4 q solus lapsus anni non vitiat literas:licet impetratæ sint secundæ: sed solum operatur, q de primis non possit opponi contra secundas. Et sic videtur, q si secundus non vtatur suis literis, non possit repellere primas ex solo lapsu annali ¶ In glo.ij.ibi,q primo.dicitur,verum est scilicet,q incipit currere cum incipit habere copiam agendi, & sic cum incipit habere copiam iudicis.Et illa vera iuncta tertia:quia incipit currere a dicto tempore, elapso tamen tempore,quo potuit componere suas sarcinulas,& quærere aduocatum:vt dicitur in tertia opinione.¶ Secūda autem opinio non tenetur, quia sic esset in potestate partis,quando inciperet currere:ex quo curreret solum a tempore præsentationis literarum,quod non est dicēdū. Nec obstat quod habetur j.de app. super eo. quia ibi loquitur de termino dato parti ad vtendū rescripto.¶ Quarta etiam opi.non est bona, quia ex tempore datæ non potest dici esse in negligentia. & quia etiam illa est contra hunc tex. Alia etiam fuit opi.Gof.videlicet,q incipit currere a tempore secundi rescripti. sed certe secūdum hoc posset interdum post decennium incipere.Ideo hæc opi. non est bona.¶ In ea.gl.ibi,locum non habet.& sic vult
5 gl.q hæc decre.& c.si autem.s.eo.† hodie indistinctè sint correcta.sed contrarium sensit gl.sequens. vnde potes dicere, q si post annum conueniatur quis vigore primarū literarum,non sit locus præuentioni per istum tex.& per id,quod dixi in notabilibus. Nam post annum solæ secūdæ habeant efficaciam, vt hic satis videtur dici. sed infra annum bene locus est præuentioni,nisi probetur iustum impedimentum per illum, qui impetrauit primas. & sic loquitur c.si autem.licet quidam videantur velle supplere illud c.per illud,vt sic,q ibi dicitur de negligentia, intelligatur si sit annalis. Alias dolus,seu negligētia in nō omittendo,non noceat primo impetranti.& hoc videtur sensisse hic Io.And.ante gl. circa finem.¶ Sed verius esse videtur, quod prius dixi cum in d.c.si autem. nihil dicatur de anno.& quod dicitur in hac decretali,intelligitur quo ad hoc, quia probabitur negligentia ex solo lapsu anni, vt notauit gl.sequens.sed infra annum opus est alleganti negligentiam illam probare. & sic intelligitur text.in d. c.si autem.& bene facit, quod ibi etiam dixi. Do.autem Ant.de But.hic tangit opi.quam posuit gl. in c.j.s.eo.circa intellectum istius c.& c.si autem respectu.c. vt debit⁹. & ponit etiam opinionem suam, quam ibi recitaui post eum.ideo hic non insisto.¶ In gl.fin.ibi,de luc.& condu. potuit Inn.vero dicebat, q iudex ex varijs cōiecturis existimabit diligentiam vel negligentiam: & his consideratis existimabit cui parti incumbat probatio. Compo.vero placet opin.gl.ex eo maxime,quia interdū forsan plus posset instari in probationibus huius articuli, quam negotij principalis.Et ideo videtur melior opin.glo.Do.tamen Anto.de But.dicit considerandum esse,qualiter fiat oppositio.Nam si aliquis opponat solum negligentiam, sufficiat docere de transcursu anni.Si autem opponat dolum,debebit illum probare, & probabitur ex perspicuis indicijs.C.de proh.l.dolum.Si autem opponatur,seu deducatur alternatiue dolus,vel negligentia: quod videtur fieri posse, ex quo alterum prædictorum sufficiat per id, quod habetur s.eod.ex partes.tunc dicit q sufficit docere de transcursu anni,quia talis trāscursus concludit alterū prædictorum.nec obstat q probatio dubia non releuat.j. de proba.in præsentia.quia illud est verum, quando non concludit.secus quādo concludit duo, licet alternatiuè: quorum quodlibet sufficit ad intentum, quia tunc bene habet releuare.facit qđ dixi s.eo.si autem. ¶ In ea.gl.ibi,
6 publice protestatus.Not.bene ex gl.q † vbi actus est expediendus, cum iudice, non sufficit adesse impedimentum,vt quis excusetur,nisi etiam fuerit protestatus.¶ Et idem notauit gl. in c.j.s.eo. & in c.cupientes.§.quod si per viginti.s.de electio.in vj.¶ Egid.tamen tenuit contrariū in c.si autem.s.eo.vnde potes saluari vtranque opi. Nam opi.gl.potest locum habere, quando post lapsum termini,intra quem actus debeat fieri,quis vult se excusare:quia tunc est necesse, q infra terminum facta fuit protestatio, vt satis videtur probari in c.fi.j.de appella. sed vbi se vult excusare infra terminum, tunc sufficit impedimentum interuenisse,licet non appareat de protestatione. & sic loquatur dictum Egidi. per dictum c.si autem.vnde si infra annum conueniretur per secundum rescriptum, ille qui impetrauit primum, & non esset facta mentio de primo in secundo, si conuentus dicat se fuisse impeditum agere,& suum rescriptum præualere, nec potuisse præueniri,audietur probando impedimentum, licet non probetur protestatio per ea,quæ habentur in d.c.si autem. ¶ Et ad materiam facit quod not. Bart.in l.de pupillo.§.si quis ipsi prætori.ff.de ope.noui nuncia.& quod consueuit dici in c.fi.j.de appella.& quod notatur in c.j.j.quod metus causa.Et no.etiam gl.in d.§.quod si viginti.quæ vult q de cautela sit infra tempus pluries protestari,& pluries requirere præsentiam iudicis.Nam vt ibi dicit glo.licet semel non habuerit copiam, potuit esse q alio tempore potuit
7 habere.¶ Extra gl.potest opponi.q† lapsu anni non tollatur rescriptum per l.j.ff.de nundi. & l.pure.§.fi.ff. de doli excep.Solu.q hic fuit impetratum rescriptum ad agendum,in contrarijs ad faciendum,vel excipiendū. de quo in c.cum accessissent.s.de const. ¶ Vlterius quæri potest,
8 †an iste annus,de quo hic dicitur,sit vtilis an vero continuus.dic q erit vtilis in principio, & continuus in pgressu secundum Trancre.& Inno.& communiter doc.& intellige ipsum continuum in progressu,quo ad computādos dies feriatos,& non feriatos:non autem vt currat tēpore iusti impedimenti. facit quod notatur in simili in l. fi.C.de resti.in integ.& in cle.j.de resti.in integ.facit etiā quod notatur per gl.& doc.in rubr.ff.de diuer.& tempo. præscri.¶ Item etiam aduerte, quia ad annullationem rescripti non sufficit lapsus anni,nisi etiam secūdum rescriptum fuerit impetratum,vt no.in c.si autem.s.eo.& pro-
9 batur in l.falso.C.de diuer.rescrip. ¶ †Sed iuxta præmissa secundo potest quæri, quid si vterque, scilicet habens primas literas & secundas,neglexerit vti suis literis infra annum,& ambo simul vadant ad suos iudices ita, q non apparet quis præuenerit,quid erit hoc casu.Inno.dicit q non audet propter concursum ferre sententiam,nisi q valeant primæ.Goff.vero & Host.dicunt,q valebunt secundæ ex quo post illas non fuit aliud rescriptum impetratū,
10 sed bene post primas per l.falso.superius alleg. ¶ † Tertio quæri potest, an ille qui excipit de negligentia annali,repelletur per replicationem doli, si scienter tacuit primū rescriptum in secundo,dicit Inno. q sic: quia dolus præponderat culpę.s.eo.super literis.& de cri.falsi.c.ad falsariorum.& hoc verum secundum Hostiē.quando primus fuit tantum negligēs. Si autem dolosè proposuit vti,tūc est magis dubium.tamen adhuc dicit Host.primum valere,quia data primi,quæ inspici debet s.eo.constitutus.& c.eam te.non fuit vitiosa,sed data secundi sic, qui etiam decipit Papam,quod non fecit primus. & ideo secundus

frustra

fruſtra Papæ auxilium inuocat.infra.de vſu. quia fruſtra.
1 ¶ †Quarto quæri poteſt, quid ſi primus impetrans vtitur
primo reſcripto ſolum, vt ſupplãtet aduerſario: & poſtea
ſuperſede, an hoc ſibi proderit.dicit Vincẽ. ꝙ non ad in-
ſtar eius, qui conteſtatur litem, vt impediat præſcriptio-
nem: & poſtea non proſequitur cauſam.C. de præſc.xxx.
anno.l.fi.ſecundum Vincen.& ſic reſidet Ioan.An.& do.
Ant.de But. per quod videntur velle ſequi opin. Alderici
poſitam in d.l.fin.ſed communiter glo.ibi,& doc.tenent
ſufficere litem conteſtari ad interrumpẽdam præſcriptio
2 nem, licet quis non rumpat poſtea. ¶ †Quinto quæri po-
teſt, quid ſi literis communiter obtentis ab vtraque par-
te, vtraque pars poſtpoſuit vti per annum, & poſtea alte-
ra pars tacito de primis literis impetrat: alias nõ valebũt.
Vinc.tenuit ꝙ non, quia culpa, cum culpa compẽſatur.l.
ſi ambo.ff.de compenſa. & ideo non valebat ſecundum,
non faciens mentionem de primo impetrato de commu
ni conſenſu.ſ.eo.cæterum. ¶ Sexto poteſt quæri, nunq̃d
contra lapſum anni, de quo hic, poterit etiam peti ſe reſti
tui. Vincen.videtur hic variaſſe. tamen finaliter videtur
velle, ꝙ cum ius eccleſiæ non deficiat, coram quocunque
iudice litiget, non videtur ꝙ debeat dici læſa, ſaltem tali-
ter ꝙ debeat dari reſtitutio, quæ pro modica non datur.
l.ſcio.ff.de reſti.in inte.Et de materia in Spe.de reſcr.præ
ſenta.§.ratione autem impetrantis.verſ.item excipitur ꝙ
3 impetrans.& verſic.ſeq. ¶ †Vltimo quæri poteſt, an indi-
ſtinctè expectari debeat lapſus anni, quo ad validandas
ſecundas literas.dicit Hoſtiẽ.ꝙ non: imo debet diſtingui.
nam ſi dolo quis poſtpoſuit vti, tunc etiam ante lapſum
anni valebunt ſecũdæ, & ſtabit; infra pro inter. Si autem
ex negligentia, tunc expectabitur integer lapſus anni, &
tunc ſtabit propriè, vt ſic poſt annum detur negligentia,
& ſic eadem dictio relata ad diuerſa ſtabit proprie & im-
proprie.facit quod legitur, & notatur in l.obſeruare.§.fi.
ff.de offic.procon.& legati.& ĩ.eod.decre.capitulum. Et
hoc not. quia facit pro concordia teſtium facienda. facit
quod notauit Bar.in l.ij.§.fi.ff.ſi cer.peta.hæc tamen opi.
Hoſt.non placet Ioan.And.quia hic ſimpliciter parifican
tur dolus, & negligentia, & in vtroque ſecundum eum
exigitur perſeuerantia annalis. & ſic reſidet do. Anto.de
Butr. ¶ Sed certe, vt dixi ſuper gl.ij.non videtur, ꝙ ſit ne-
ceſſaria negligentia per totum annum, ſi ante de illa ap-
pareat per id, quod habetur ſ.eod.ſi autẽ.fateor tamen, ꝙ
licet de illa aliter non appareat, ſatis probabitur ex tranſ
curſu anni, vt hic voluit glo.fi.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ordinarius, ſi a pluribus delegatis recipit mandata contraria, quid agere debet.*
2 *Delegatus Papæ maior eſt quolibet ordinario.*
3 *Contraria ſimul ſtare non poſſunt.*
4 *Euidens & manifeſtum videntur pro eodem ſupponere.*
5 *Negatiua, ſi eſt coartata ad certã ſcripturã, poteſt manifeſtè probari.*
6 *Proceſſus habitus a non iudice, quando valeat.*
7 *Partes iudicis aſſumere non dicitur quis propterea, quia ſuper aliquo facto notoriè ſe informat.*
8 *Executor, an & quando poſſit admittere exceptiones contra id, quod eſt exequendum propter defectum poteſtatis.*
9 *Scire an dicamur, quod ab alijs audiuimus.*
Executor an debeat parere delegato, ſi ab aliquo leuis opinionis audiuit ſuam iuriſditionem eſſe reuocatam.
10 *Executionem ſuſpendere, an debeat executor, ſi poſtquam factum eſt ei mandatum, vt denunciet quem excommunicatum per primos iudices, & ſi compareat pars, de qua mandatum eſt, & dicat ſe habere literas reuocatorias primarum, quas infra breuem terminum oſtendere ſe offert paratum.*
11 *Executores quando in literis beneficialibus dantur a Papa poſſunt aſſumere partes iudicis, & etiam poſſunt non aſſumere, & eligere viam executoris.*
12 *Sententia excommunicationis retractari poteſt, quando pars purgat contumaciam iurando de obediendo mandato iudicis.*
13 *Duo ordinarij an poſſint ſimul conuenire ad decidendum dubium iuriſditionis inter reos, quando dubitaretur quis eſſet eorum iudex.*
14 *Executor, cui fuit mandatum per delegatos, ſi dicit ſe dubitare de reuocatione literarum eo caſu, quo non erat dubitandum, quomodo puniatur: & ſi illo caſu excommunicet, an tenebit excommunicatio.*
15 *Literæ ſecundæ ſi directè reuocent primas, non eſt neceſſaria exceptio: & an tali reuocationi partes poſſint renunciare.*
16 *Litera ſecunda ſi reuocant primas indirectè, neceſſaria eſt exceptio.*

CVm contingat. Inſtruit ordina
rium quid face
re debeat, cum a diuerſis delegatis recipit
mandata cõtraria.& hoc ſit loco ſummæ,
quia propter pluralitatem dictorũ non po
teſt breuiter ſummari. ¶ Et diuiditur prin-
cipaliter in tres partes. Nam primo ponit dubitationem.
Secundo ſolutionis ipſius diſtinctionem. Tertio ordina-
rij duplicem inſtructionem.ſecunda ibi, ſuper quo. tertia
ibi, cæterum. Et ſecunda inſtructio ibi, licet autem. Et vt
dicit Io. An. raro practicatur hæc decretalis in executori-
bus cauſarum, ſed in executoribus gratiarum Apoſtolica
1 tum ſæpiſſimè practicatur. ¶ No.j.quid† facere debeat or
dinarius, quãdo a diuerſis iudicibus delegatis recipit mã
2 data contraria.nã ſatis clare exprimitur in litera. ¶ †No.
ij.ꝙ delegatus Papæ maior eſt quolibet ordinario inferio
re a Papa.facit ĩ.de offi.deleg.ſanè.& quod habetur in c.j.
xciiij.diſt.& ex hoc inſurgit, ꝙ ordinarius debet manda-
tum ipſius delegati Papæ exequi.de quo in c.ſignificaſti.
& c.ſi quando.ĩ.de offi.deleg. & eo.ti.paſtoralis.§.quia ve
3 ro. ¶ †Nota ꝙ duo contraria ſimul ſtare non poſſunt. de
4 quo ĩ.de bap.maiores.verſi.ſed adhuc. ¶ †No.ꝙ euidens,
& manifeſtum videntur ſupponere pro eodem facit ĩ. de
5 accu.in c.euidentia. ¶ †Not.ꝙ negatiua, ſi eſt coartata ad
certam ſcripturã, poteſt manifeſte probari. & ſic facit, ꝙ
negatiua interdum poſſit tranſire in notorium. de quo ꝑ
do. Ant.de But.in c.veſtra.ĩ.de coha.cler.facit etiam ꝙ cõ
ſuetudo poſſit eſſe de negatiua.de quo per Ioan.An.in c.
Ioannes.ĩ.de cleri.coniug. ¶ No.ꝙ non debet quis aſſere
re dubium, vbi non eſt dubitãdum: nec dicere ſe dubiũ,
vbi eſt certus. ¶ Nota, ꝙ quis debet habere conſcientiam
prouidam, puram, & diſcretam, præcipue iudex, & execu
tor.facit quod habetur in c. ſtatutum.§.aſſeſſorem.ĩ.eod.
titu.in vj.& intellige puram, ſcilicet a corruptela ratione
pecuniæ, fauoris, vel odij.facit quod habetur xj.q.iij.in c.
quatuor.& ĩ.de ſent.& re iudi.cum æterni. lib.vj. ¶ Not.
ꝙ executor per hanc decretalem nullam recipit poteſta-
tem ſuper iuriſditione inter delegatos aut partes, ſed ſo-
6 lum quandam inſtructionem. ¶ †Nota ſecundum Abb.
caſum, in quo cognoſcit qui non iudicat, & qui iuriſdi-
ctionem non habet.& ꝙ valet proceſſus habitus non a iu
dice, quod videtur eſſe contra l.de qua re.ff.de iudi. & cõ
tra id, quod habetur ĩ.de offic.deleg.in c.ſignificantibus.
Sed certe potes dicere, ꝙ cognoſcit extraiudicialiter ſe
informando: & ſimiliter proceſſus eſt extraiudicialis per
modum informationis, ideo nimirum ſi valet: alias non
valeret proceſſus factus coram non iudice per ea, quæ ha
bentur in c.ſua.de offi.vicarij.& in l.fi.C. ſi a non compe
ten.iudice. ¶ Nota, ꝙ illud dicitur euidenter conſtare, qđ
conſtat ex inſpectione inſtrumenti aut literarum, ſuper
quibus nulla cadit dubitatio: alias eſſet ſecus. & ex hoc
poteſt inferri, quomodo cognoſcatur, an ſentẽtia habeat
in ſe euidentem errorem, quia ex inſpectione ſententiæ
nulla cadit dubitatio, alias ſecus. facit quod notauit Inn.
in c.P.et G.ĩ.de offi.dele.& quod notat do.Anto. de But.
7 infra eo.ab excommunicato.& in præal.c.veſtra. ¶ †No-
ta, ꝙ quis poteſt ſuper aliquo facto notoriè ſe informare,
& prout veritatem reperit exequi, vel non exequi: non ꝑ
hoc dicitur quis partes iudicis aſſumere.facit quod notat
glo.infra.de iudi.cum veniſſent. & ſic reſidet domi. Ant.
de But.

de But.Sed certe hic loquitur in executore, qui non habet iurisdictonẽ in casu isto,vt hic dicitur. Sed iudex bene potest super facto notorio iudicialiter se informare seruando ordinem,qui requirit notorium : licet non seruet solennem ordinem iudiciorum,vt j.de iureiur.ad no
8 stram.el ij.¶†Vltimo nota hunc text.qui declarat, an & quando executor possit admittere exceptiones cõtra id, quod est exequendum propter defectũ potestatis. de alijs autem exceptionibus,an & quando possit admittere,plene notatur in c.pastoralis.§.quia vero.de officio deleg. & j.de re iudi.in c.de cætero.& aliquid etiam tangitur in c. quo ad consultationem.eo.ti.& per Bart. in l.a diuo Pio.
a in prin.ff.de re iudi.¶In gl. [a] j.in fi.primam opi. simpliciter tenet hic domi.Car.Flo.& secundam dicit intelligendam esse secundum primam: quia qualiscunque notificatio sufficiet, vt dicitur in secunda opin.scilicet si sit talis, cui verisimiliter debeat credi per c.cum in tuo. infra qui ma.ac.pos.& per id, quod dicitur in prima opi. nec obst. secundum eum litera,dum dicit, nihil omnino sciuisti :
9 quia secundum eum nihil dicitur † scire ille, qui audiuit ab homine leuis opinionis,cui non debeat credi: cum tales sæpe dicant varia,& non vera. Do.Ant.de But.hic facit differentiam,ꝙ aut executor solum audiuit a parte volente impedire executionem,& tunc nõ sufficiat:aut audiuit per famam,vel etiam ab vno teste: & tunc hoc sufficit, vt possit supersedere, vt non excommunicetur. & si contra eum procedatur ad excommunicationem,ad hoc vt non ligetur,debebit aut exequi mandatum,aut dicere ꝙ est paratus procedere secundum formam huius decre. vt sic petat præsentari literas. & si aliter obediat ostendẽdo literas,& altera pars non ostẽdat.poterit obedire mãdato iudicis,cuius literæ ostenduntur:nec poterit excommunicari, quandiu paratus est procedere secundum formam huius c.& si excommunicetur,non valebit excommunicatio,cum tunc non sit contumax. Sed certe litera ista non videtur distinguere,a quo audiuerit:& simpliciter etiam dicit,nihil omnino sciuisti: & ideo videtur sufficere a quocũque audiuit, ad hoc vt possit vti practica decretalis.nam non generatur ex hoc alicui magnum præiudicium.cum de facili infra breue tempus possit executor se informare secundũ formam huius c. quid agere debeat. & ideo de facili erit remedium contra fictiones. & intellige, ꝙ poterit petere sibi exhiberi copiam ambarũ literarum, quando intellexit quæstionem suscitatam super iurisdictione: licet vnicum mandatum tantum receperit. secus si intellexit tantummodo secundum rescriptum esse impetratum,etiam si intellexerit per ambos iudices fore processum,vel per alterum eorum. Si tamẽ nõ intellexisset quæstionem adhuc suscitatam super iurisditione: nam solum in duobus casibus videtur recipere potestatem petendi copiam ambarum literarum.s.quãdo recipit mandata contraria. Item quando recipit vnum mãdatum tantum, sed intellexit quæstionem suscitatam super iurisditione.& hoc etiam tenuit hic dom.Car.Flo.& do.Anto.de Bur.videlicet ꝙ solum in dictis duobus casibus potest petere copiam ambarum literarum: licet semper possit petere literas iudicis dantis sibi mandatum per c.cum in iure.j.de offi.deleg.dicit tamen Io.An.ꝙ eo casu,quo audiuit ab homine leuis opinionis, posset illi nõ credere:& potius exequi mandatum,quam permittere se excommunicari.dicit tamen, ꝙ de iure non possit excõmunicari quandiu paratus esset procedere secundum formam huius c.& subdit etiam, ꝙ si infra terminum ab ipso statutum neutra partium ostendit rescriptum, neutra obediet: si altera tantum illa obediet. Et si vtraque tunc informabit se ex tenore literarum quid agere debeat, vt
10 hic dicitur in litera. ¶†Et per prædicta potest inferri,ꝙd si postquam est factum mandatũ executori,vt denunciet quem excommunicatum per primos iudices, ꝙ si comparet pars,de qua mandatum est,vt denuncietur excommunicata coram executore, & dicat se habere literas, ꝙ expresse reuocant primas,quas ipse infra breuem terminum offert se paratum ostendere:an tunc ipse ordinarius cui factum est mandatum,ꝙ denuntiet ipsam partem excommunicatam,debebit suspẽdere executionem. Nam do.Ant.de Bu.hic in hoc variè fuit locutus. Primo enim dixit ꝙ licet forte ex æquitate possit suspẽdere executionem considerata qualitate personæ & considerato ꝙ non debuit diuinare,nec venire cum sacco paratus.ff.de sol.l. quod dicimus. tamen de iure non debebit supersedere: quia ista decretalis põderat,vt possit supersedere, ꝙ inter iudices sit contentio super literis, seu iurisditione suscitata,vt etiam videtur hic sentire Compo.Demum alternatiuè loquendo dixit, ꝙ supersedere debet etiam de iure,non ex viribus huius c.sed ex eo, quia allegatur defectus potestatis,& non exigitur alia discursio,quam ex inspectione literarum.& ideo debet ipsam admittere secũdum eum per id,quod habetur in c.cum in iure. de offic. del.Et sic residet in prima quæstione hic posita per eum. ¶Demum in versi.circa secundum.in ver. ego credo.dicit ꝙ licet non compellatur supersedere si non vult,tamẽ potest si vult,& iuste facit admittere secundum impetrãtem volentem secundas literas ostendere, per quas primæ reuocentur: quia secundum eum ante executionem potest discutere & extraiudicialiter: quare est de potestate mandantis.& si de illa sibi non constat, vel de eius defectu,non tenebitur exequi per c. cum in iure. Sed certe videtur, ꝙ non debeat audire ipsam partem, ex quo non recepit mandata contraria,nec audiuit quæstionem suscitatam super iurisdictione. & ideo videtur, quod debeat exequi mandatum primorum iudicum.Nec habet obstare prædictis c.cum in iure. quia loquitur de literis ipsius mandantis,quæ bene debent exhiberi: alias non tenetur exequi literas,ut secundus non potest facere exhiberi,nisi in casibus hic positis:nec videtur etiam, ꝙ illas debeat admittere,nisi in duobus casibus, de quibus superius est dictum. & qui in litera hic ponuntur. ¶Et per prædicta etiam potest decidi, quid si facta executione mandati facti per primas literas pars, quæ fuit denunciata excõmunicata,compareat coram ipso ordinario,qui denuntiauit illam excommunicatam ad mandatum primorum iudicum, & dicat se habere secundas literas reuocantes expresse primas,& per hoc petat,ꝙ reuocet ipsam denũtiationem,& denunciet ipsam absolutionem:an debebit talis ordinarius audire ipsam partem, si aliter non recipit mandatum contrarium.Nam certe videtur dicendum,ꝙ non per prædicta.¶In gl.iij.ibi, per decretales prædictas licet hoc possit allegari,quod dicit gl. quo ad casum c.pastoralis.§.eo.tamen quo ad istum tex. non bene procedit secundum Host.quia hic solum se habet informare ex inspectione literarum,vt patet ex litera. & sic non habet se intromittere de exceptione surreptionis,quanquam opponat pars contra secundum rescriptum:& ideo propter illam non debebit supersedere, si ex inspectione literarũ non appareat, ꝙ expresse secundæ non reuocant primas. Si autem pateret ex literarum inspectione, ꝙ non reuocarent primas expresse, tunc exequi deberet mandatum factum per primas literas. si autem remaneat dubius facta inspectione literarũ,debebit supersedere donec quæstio fuerit sopita secundum formam c. pastoralis.§.eodẽ.
11 ¶†Et ex prædictis potest inferri, quid iuris quando dantur executores a Papa in literis beneficialibus, qui licet possint assumere partes iudicis, possunt tamen si nolunt etiam non assumere,& eligere viam executoris, vt patet per no.per Innoc.in c.fi.j.de præsump.& in cle.j.de offic. delega.Nam si eligunt viam executoris, & partes opponunt aliquid,per quod dicunt non debere fieri executionem:nunquid executores debeant audire partes,an vero poterunt

a In gl.sup hac materia,vide hic per Felyn. a prin.huius c.vsq: quasi ad fin. & per Ab.hic in versi. in gl.j. in fin.
Executor quãdo possit admittere exceptiones.

poterunt parte in audita procedere. Nam videtur ꝙ si allegarur aliquid euidens, ꝙ pateat ex literis sufficiens ad expediendam executionem, impedietur executio: secus si alia dubitatio extrinseca occurrat, quæ non possit ex literis patere: qa tunc videtur, ꝙ illa nō obtenta debeat fieri executio. Sed do. Anto. de But. hic concludit, ꝙ debebit etiā partes audite, & se extraiudicialiter informare: aliàs dicetur grauare partes. Nec ob. iste tex. ſm eum, quia hic loquitur in executoribus, quibus ius nullam dat potestatem, nisi super cognitione notoria, & ex euidenti inspectione literarum. Aliud est in executoribus datis in literis beneficialibus, in quibus semp saltē tacite inest clausula, si preces veritate nitantur. Et ideo vedeſ, ꝙ licet executor non assumat partem iudicis, tñ non excluditut ab eo extraiudicialis informatio: & ideo debebit se a partibus super dubio occurrente informare, & admittere exceptionem: licet ſm eum sit dubium de illis exceptionibus, quæ opponuntur in persona, an debeant admittere, vt voluit Inn. in c. proposuit. de cōcel. pręben. de quo plene dixi in c. fi. j. de præsum. Et successiue etiam concludit ꝙ si ex informatione extraiudiciali redditur certus pro literis, debebit illas exequi. Si autem redditur certus contra literas, nō debebit exequi. Si autem remanet dubius, & tunc habebit duplicem viam: vel quod supersedeat, & intimet superiori, vel ꝙ iudicis partes in hoc assumat: dicit tamen quod hodie practicatur communiter & male, quod leuato velo procedunt ad executionem, nec vllatenus se informant: & propter hoc partes appellant, & deuoluitur causa ad curiam. Dicit etiam, quod si executor datus in literis beneficialibus se informauerit, quod valebit processus, quando clausula posita in literis sonat in monitionem, licet contra veritatem clausulæ processerit: poterit tamen tunc tanquam surreptitiæ retractari, vt dicit gloss. in c. j. infra. de offic. dele. Instruit etiam executorem do. Anto. de But. quod desistat a pronunciatione: vnde si super aliquo, qđ dubitabile fuerit, aliquid declaret pronuntiādo, videretur assumere partes iudicis: ideo non valent, ꝙ faceret parte non audita. facit quod habeť j. de cau. pos. in c. j. posses tamen ſm eū dicere, dico ꝙ mihi euidenter constat talem esse dignū, & sic rescriptū pro digno habeo: sed non dicat, pronuntio rescriptum esse dignum, quia per hoc assumeret partes iudicis. Idē sit dicendum in eis, quod hic dicitur in executoribus, de q̃bus in litera: & sic videtur velle, ꝙ differentia, quam facit do. Ant. de But. non procedat: de executoribus tamen ad beneficia dic, vt plene no. in d. c. fi. de præsump. & ibi etiā plenarie dixi. ¶ In ea. gl. in fi. no. bene, ꝙ regula legis Arrianus, alleg. in gl. habet locum quando fundata iurisditione surgit dubietas sup meritis causę, & eius probationibus: non autem habet locum, quando non est fundata iurisdictio: & maxime in casu isto, in quo executor nō habet condemnare vel absoluere: sed solum exequi, vel nō exequi. dicta autem regula habet locum in illo, ad quem spectat absoluere vel condemnare. facit quod not. per gl. in c. cum ad sedem. j. de restit. spolia. ¶ In gl. in versi. præcipimus. in fi. aduerte, quia gl. j. videtur sibijpsi contraria. Nam primo vult, ꝙ executor possit præfigere terminum partibus ad præsentandas literas, & tamen postea dicit ꝙ non habet iurisditionem inter partes. Nam terminus cū causæ cognitione dari consueuit. in q. 8. §. spatium. & sic videtur, ꝙ ex quo potest illum dare, dicatur iurisditionē habere. Soluit Innocen. ꝙ contrarium procedit in termino, qui datur pro testibus producendis, & ad instructionē causæ: secus in alijs terminis, qui dantur, vt quis possit se informare: & ita loquitur hic, quia statuebat terminum ad exhibendas literas, vt ex illis posset se informare. dicit tamen Hostien. ꝙ licet executor in casu huius decre. possit precipue exhiberi per literas: & propter hoc ille, q̃ non exhibet, sit censendus in obediens, tamen hoc casu ratione talis inobidientiæ iurisditionē non habebit. ¶ In glo. in ver. hæsitandum. ibi, contraria mandata supple. vel nisi intellexerit suscitatam electionem inter iudices sup iurisdictione. ¶ In ea. gl. in fi. & sic videtur velle gl. per ea, quæ notantur in gl. præce. circa fi. & quæ habēťur in c. cū in iure. j. de off. deleg. qđ etiam dato, ꝙ non sint contraria mādata præsentata, sed vnum tm̃: ꝙ petatur exequi, ꝙ poterit ille cui mandatur, vt exequatur, petere copiam literarum vtriusque rescripti. licet quidam voluerint quod tunc demum possit artare partes ad pręsentandas literas, quando susceepit mandata contraria: vel quando intellexit suscitatam esse quęstionem inter iudices super iurisdictione quam opinio. videtur hic tenuisse Compo. sed ſm do. Anto. de But. melius videtur dixisse gl. dicit tamen ꝙ non compellet personas ad exhibendas literas extra casus prędictos per hanc decret. de quo per pręalle. decre. & iura: & tunc præsentatis literis, aut certum erit de iurisditione mandantis exequi, & tunc debebit exequi: aut certum erit, ꝙ non habet iurisdictionem & tunc non tenebitur exequi. Si vero erit dubium, tūc in dubio debebit parere. facit qđ etiam no. j. de tempo. ordi. in c. ad aures. saluo, nisi quando mandata ꝯtraria reciperet: quia tunc debebit supersedere, si erit dubius, donec quæstio diffiniatur de iurisdictione ſm formam c. pastoralis. s̃. e. & sic resi det do. Anto. de But. ¶ Sed do. Cardi. Flo. hic dicit ꝙ c. cū in iure. de offi. delega. solum probat, ꝙ ille qui recipit mādatum de exequendo, potest petere sibi exhiberi copiam rescripti ab illo delegato, qui mandat aliquid exequi: nō autem dicit, ꝙ possit petere literas alias sibi exhiberi & iō tenet ꝙ nō potuit peti copia secūdi rescripti, nisi in duobus casibus hic positis: videlicet quando iudex secūdi rescripti mandauit contrariū eius, quod mandauit primus: vel nisi ei constat inter primum & secundm iudicem esse ortam contentionē de iurisdictione: alias debebit exequi primum mandatum, nec poterit petere sibi exhiberi secundas literas per istum text. & ſm p̃dicta dicit esse intelligendum id, quod dicit gl. præced. & ista opinio videtur verior de iure. facit quod dixi super glo. iij. ¶ In glo. ij.

a loco. in fi. Sed certe ª ſm Ioan. And. glo. in effectu nō soluit contrarium, sed potius illud repetit. Ideo Ioā. An. post Hostiē. dicit, ꝙ istud quod fit autoritate putatiui rescripti & reuocari, hoc cognito bene reuocatur: & ita loquitur hic. facit habetur C. plus valere, ꝙ agiť in rubro & nigro. & præcipue in l. j. sed illud quod fit autoritate veri rescripti non debet reuocari, vt in contrarijs, sed certe hic dicit do. Ant. de But. ista solutio videtur esse contra tex. d. c. audita. quia etiam ibi primū rescriptū erat reuocatum, & tamen factū p iudices ante notitiā reuocationis non reuocaſ pp hoc sotte Vincen. hic dixit, ꝙ † hic loquitur in sententia excommunicationis, quæ potest retractari, quādo pars purgat contumaciam, iurando de obediendo mandatis iudicis. facit quod habetur j. de verb. sig. ex parte. & quia, vt dicebat etiam Phi. potest esse, ꝙ quis tūc vere debuit excommunicari, quando fuit excommunicatus, & nunc vere absolui contrarium autem loquatur in sententia diffinitiua: & idē vř dicendū in alia sententia interlocutoria, q̄ habet transire in rem iudicatā: & sic habet esse suū absolutum. vt dicebat hic do. Cardi. Floren. & iō tūc illud quod legitimè est factum, ex facto subsecuto nō reuocatur. facit de reg. iu. factum legitime. li. vj. & idem voluit hic do. Ant. dicens, ꝙ excōmunicatio non habet esse perpetuum, qa purgata cōtumacia debet tolli. d. c. ex parte. j. de verb. sig. & ideo secus in sentētia diffinitiua, & in alijs quæ transeunt in rem iudicatam, & sic habent esse perpetuum. ¶ Et dicebat etiam hic domi. Cardi. Floren. quod per absolutionem nō reuocatur excommunicatio ex tunc, imo interim tenuit: sed tollitur ex nunc, quia cēsetur temporalis, donec satisfiat. s̃. c. j. & c. super literis. Et hoc etiam videtur esse mens gl. ſm eum. Sed aduerte,

a Sed certe. Eadem fere verba ponit hic d. Abb. vide eū hic, in iij. colū. ver. in glo. in versi. secūdo loco.

12 (beside: car pp hoc sotte Vincen.)

Absolutio reuocat excommunicationē ex nunc, non ex tunc.

quia istud dictum potest procedere, quando propriè quis
denuntiatur absolutus ratione absolutionis factæ ab ex.
communicatione:sed vbi denuntiatur absolutus.i.nõ li-
gatus,prout videtur esse mens literæ hic,tunc retro dete-
gitur etiam non ligatus & detegitur excommunicationē
fuisse nullam,ex quo literæ secundæ reuocabant primas:
& nõ valuit excommunicatio lata per iudicem primi re-
scripti, ex quo erat eius iurisdictio reuocata, licet hoc
ignorasset, vt hic satis videtur probari: licet secus videa-
tur in alijs actibus iudicialibus factis per primum iudicē
ante notitiam reuocationis literarum per ea, quæ haben
tur in d.c.audita.Si autem ipse primus iudex sciuisset iu
risdictionem suam esse reuocatam, licet executor ignora
ret,attenderetur scientia ipsius iudicis, & non ignorãtia
executoris,cum factum executoris accessoriæ veniat ad
processum ipsius iudicis:& sic debet factũ executoris es-
se nullum,sicut & factum iudicis,arg.regulæ, accessoriũ.
de regu.iu.libro vj.¶ Extra gl.potest quæri,an hæc decre-
ta.locum habeat in duobus ordinarijs eiusdem personæ,
puta si quis habeat ecclesiam in vtriusque diœcesi : forte
ex dispensatione per sedm,vt no.de rescrip.gratia.li.vj.di
cit Inn. ꝙ non. & ideo si vnus eorum mandat illum denũ
tiare excommunicatum,alter qui est sibi par non poterit
iubere illum denuntiari absolutũ, vel nõ ligatum: quod
est intelligendum,quãdo sunt duo ordinarij, quorũ vnus
non est maior altero:secus si alter sit maior, puta si vnus
est diœcesanus,alter est legatus: quia tunc parebitur illi,
qui est maior, & sic legato : facit quod habetur in c.j. &
c.studuisti.j.de offi.dele.& in c.ij.de off.leg.in vj.Et sic pa
tet ꝙ hæc decre.non habet locum in duobus ordinarijs,
sed in duobus legatis,quando est quæstio super literis. &
de hoc casu locum habet decre.pastoralis.s̄.eo. ſm Inno.
13 ¶ † Do.tñ Ant.de But.in c.super literis.s̄.e.in vlti.charta,
in j.co.videtur velle,ꝙ interdum duo ordinarii possint si-
mul conuenire pro decidendo dubium iurisdictionis in-
ter reos,quando dubitaretur quis eorum esset iudex per
id,quod not.Io.An.in regula,in obscuris.ad fi.in Mercu-
rialibus.de regu.iu.in vj.& in c.j.de priui. in nouel. & fa-
cit.quod notat Ioan.An.in c.sane.j̄.de fo.compe.¶ Quid
autem si solum vnice literæ sint impetratæ, & dicatur il-
las impetratas per dolum,vel falsi suggestionem:an nihi-
lominus tunc debebit executor parere mandatis iudicis.
dicit Inno. ꝙ sic per id,quod habetur in c.si quando. & c.
sane.& c.ex literis.j.de offi.dele.quod intellige,vt hic tã-
git do.Anto.de Bu.dummodo appareat ipsi executori de
potestate ipsius mandantis saltem prima facie: vt quia li-
teræ,ostendũtur absq; aliquo vitio extrinseco facit quod
habetur in c.cum in iure.j.de offi.deleg.Nam si in literis
est certus taliter de iurisdictione,debet parere:& etiam si
esset dubium, in dubio debet parere per ea,quæ haben-
tur in iuribus pręalleg.& j̄.de temp.or.ad aures. ¶ Vlte-
rius quęri potest,quid si ille,cui fit mandatum per delega
14 tos,† dicit se dubitare super reuocatione lr̄arum eo casu,
quo non est dubitandum, an aliqua pœna possit puniri:
dic ꝙ ſm leges debet puniri xxx.librarum auri.l.ij.ad fin.
C.de legi.quia non debet malitiose declinari mandatum
principis,vt ibi patet.& facit quod habetur j̄.de of.deleg.
pastoralis.Sed tunc quæritur,quid in casu prædicto,qñ di
cit se dubitare eo casu non est dubitandum,& ꝓpter hoc
excõmunicetur:an tenebit excommunicatio.dicit Inno.
& Compo.quod si dubitatio,q̄ allegabat ordinarius, est
nimis crassa vel supina,tenebit excommunicatio per id,
quod habetur in d.c.pastoralis.Si vero dubitatio esset ex-
cusabilis,tunc nõ tenet:licet dubitet, vbi sapiens non du
bitaret:quia tunc non resistit per cõtumaciam, vel iuris-
dictionem perturbat,in quibus casibus tantum potest in
illũ animaduertere,vt in d.c.pastoralis.de offi.dele.& eo.
ti.c.j.& idem si dicat se certum vbi est dubitandũ,& exe-
quit:& propter hoc ab alio delegato iudice excõiecē. Nã

Differẽtia, est an secũdæ lrę reuocent directe an indirecte primas.

tenebit sententia,si dubium est probabile.nam turbat il-
lius iurisditionem,cum in tali iurisdictione dēat su ꝑse de
re,vt hic patet. Et propter hoc etiam dicunt quidam ſm
Inno.ꝙ ligabit sententia, etiam si postea appareat iurisdi
ctionem excommunicatorum reuocatam:quia constat il
lum in dubio habuisse iurisdictionē, quam ille turbabat
ſm Inno.¶ Vlterius,quia litera hic dicit circa fin.quod ꝑ
id,ꝙ hic dicitur nulla tribuitur iurisdictio executori : pōt
quæri,quis sit intellectus literę : dic quod intentus literæ
est dicere,quod ad executorem nõ spectet inquirere vel
audire aliquas exceptiones,quæ tangant iurisditionem :
quia illas dimittat partibus proponendas coram iudici-
bus,& per ipsos iudices sicut de iure fuerit finiendas : nã
executor ex sola inspectione literarum motum sui animi
habebit informare,vt patet hic in litera:dicebat tamē Io.
gl.quod nulla attribuatur potestas executori super iuris-
ditione eo excepto,ꝙ de falsitate inquirere poterit a par-
tibus:sed certe hæc opin.est contra tex.vt hic dicit Hosti.
¶ Vltimo est sciendum,ꝙ Inno.hic,vt tetigit Ioan.And.
super glo.3. facit dr̄iam,an sec̄dę literæ directè † reuocent 15
primas:an vero indirecte. Nam primo casu nõ est neces-
saria exceptio:exemplum si dicit Papa, reuoco commis-
sionem tali iudici factam:siue dicat hoc motu proprio,&
non in fauorem partis, & ad eius petitionem: & tunc qđ
postea ille facit non tenet: quia non est iudex. facit quod
habetur j̄.de offi.vic.§.penul.& ff.de iud.l.iudicium solui
tur.¶ Refert tamen Inno.aliquos dicere,ꝙ etiam huic di-
rectæ reuocationi partes renuntiare possunt tacite & ex-
presse,etiam postq̄ iudices hoc sciunt, quando scilicet in
fauorem partium hoc est factum, & sic ab impetratione.
secus si proprio motu esset facta reuocatio, & sic non fa-
uore partis,quia tunc non possent partes renuntiare:fate
tur tamen ꝙ etiam tunc teneret,ꝙ ante scientiam reuoca
tionis esset factum per id,quod habetur in l.si forte.ff. de
offi.præsi.& j̄.de ꝓcur.in c.mandato.finaliter tamen Inn.
plus videtur placere,ꝙ quando directa est reuocatio facta
motu proprio sine vlla expressione & absque aliqua sciē-
tia fiat reuocatio.facit quod habet̄ j̄.de appella.vt nostrũ.
& quod no.Innocen.in c.j.j̄.de conces.præbendę.lib.6.&
quod ibi notat Io.And.in nouel.in gl.dicit Inno.in versi.
sed quid de literis.vbi Innocen. videtur tenere opinio. ꝙ
teneat factum ante sciētiam reuocationis : & quando re-
uocatio sit motu proprio,& quæ opinio sit verior, dixi in
16 c.cæterum.s̄.eod.¶ † Secundo casu quando reuocatio est
indirecta:exemplum si in secundis literis dicatur,nõ ob-
stantibus alijs literis super hac causa impetratis ad tales
iudices:& tunc dicit ꝙ necessaria est exceptio:& si nõ ex-
cipiatur, tenebit quod factum fuit ab ipsis primis iudici-
bus,quia de mero iure remanent iudices,si non opponi
tur:& hanc differentiam inter directam reuocationem,
& indirectã satis sonare videtur diuersitas verborum. An
autem de iure ꝓcedat,Io.An.hic nihil declarãt,sed trãsit
simpliciter cũ Inn. dic vt plene dixi in d.c.cæterum. s̄.eo.

SVMMARIVM.

1 *Narrans in rescripto plura operantia diuersos effectus, non sufficit ad consequendum vtrunque effectum probare alterum, & nu. 15.*
2 *Credendum an sit relationi iudicum delegatorum.*
3 *Dictio iterum, quandoque notat binam iterationem: quandoque verificatur, quoties opus fuerit.*
4 *Collatio beneficii potest fieri alicui recipienti nomine alterius.*
5 *Citatio, ad hoc vt habeat vim peremptorij, debet esse trina.*
6 *Citatus an possit cogi comparere personaliter.*
7 *Contumax potest excommunicari, & fructus beneficij sui possunt interim sequestrari. & nu. 17.*
8 *Excommunicatus propter contumaciam debet absolui prestita cautione de parendo mandato iudicis.*
9 *Iuramentum an debeat prestari de parendo mandato iudicis, an sufficiat sola promissio.*

10 *Absolui*

10 *Absolui an possit excommunicatus parte non citata.*
11 *Falsanti literas delegatorum imponendum est perpetuum silentium super petitis. & nu. 13.*
12 *Clausula in dubio debet referri ad omnia superiora, si illud commodè fieri potest. & nu. 16.*
14 *Confessio facta duobus vel tribus delegatis, non uidetur praiudicare confitenti. & nu. 18*
19 *Credi an debeat iudicibus de actis coram se.*
20 *Confessio in criminibus non ualet, nisi perseueret quando fit metu tormentorum.*
21 *Confessio, quæ fit calore iracundiæ, potest incontinenti reuocari.*
22 *Confessio extra iudicium facta, in criminibus non plenè probat: facit tamen indicium ad torturam.*
23 *Confessio licet facta sit coram iudice, si non fiat in loco iudicij, dicitur tamen extraiudicialis.*

1 OLim ex literis. † Cum in rescri-
pto plura narran-
tur operantia diuersos effectus, ad vtrun-
que effectum consequendum: alterū pro-
bare non sufficit. hoc dicit. Et in prima po
nitur consultatio: secundo responsio. secū
da ibi, nos igitur. Prima subdiuiditur in tres. nam primo
ponit relationem primorum iudicum. secundo commis-
sionem factam secundis. tertio dubitationem emergētē.
2 secunda ibi, nos igitur. tertia ibi, verum. ¶ † Not. primo ꝙ
relationi iudicum delegatorum non videtur credendum
etiam si sint plures: nam referebant partem fuisse cōfes-
sam de rasura, & tamen Papa mādat postea de illa inqui-
ri: & sic non creditur literis testimonialibus eorum. facit
j. de probatio. quoniam contra. de quo aliquid infra. de
purg. ca. cū dilectus. & infra. de testibus. cum a nobis. &
infra. de probatio. post cessionem. ¶ Nota, quod interdū
post primum mandatum emanat secundū, forte quia ne-
gligitur mandari executioni ipsum primum. facit quod
habetur s. eod. in c. constitutus. & infra. eod. capitulum. &
3 xviij. q. ij. c. dudum. ¶ † Et nota etiam hic de dictione ite-
rum, quæ videtur denotare binam iterationem. Interdū
autem verificatur, quoties opus fuerit per id, quod habe-
4 tur in l. veluti. ff. de edendo. ¶ † Nota, quod collatio bñfi-
cij potest fieri alicui recipienti nomine alterius. de quo
infra. de præben. accedens. & eodem. ti. si tibi absenti. lib.
5 vj. ¶ † Not. ꝙ citatio debet esse trina: quod intellige verū,
ad hoc vt habeat vim peremptorij. l. tres denuntiationes.
C. quomodo & quando iudex. & infra. de sen. excō. in c.
sacro. & an aliquo casu sufficiat vnica citatio, tangitur p
Inno. in c. ad petitionem. infra. de accu. & per Barto. in l. si
finita. §. Iulianus. ff. de dam. infecto. & l. consentaneum. &
6 auth. qui semel. C. quomodo & quando iudex. ¶ † Not. ꝙ
citatus debet per se vel per alium idoneum comparere.
An autem possit cogi personaliter comparere, dic ꝙ non
regulariter. fallit in casibus, qui habētur in c. j. infra. de iu
dicijs. in vj. & facit etiam quod habetur in c. ij. in eo. titu.
7 & li. ¶ † Nota, quod contumax potest excommunicari, &
ꝙ fructus beneficij sui possunt interim sequestrari. facit
quod habetur infra. de appel. pastoralis. & quod habetur
in c. j. infra. de eo, qui mit. in posses. cau. rei seruā. læ. in sex
to. vbi patet, quod quando agit̄ de beneficio ratione con
tumaciæ, non debet fieri missio in possessionem: ideo tūc
8 pars ↄtumax potest excommunicari, vt hic patet. ¶ † No.
ꝙ excōmunicatus ꝓpter contumaciam debet absolui p̄-
stita cautione de parendo mandato iudicis. de quo infra.
9 de ver. sig. ex parte. ¶ † Et no. ꝙ non videtur necessarium
præstari iuramentum de parendo mandato iudicis, si suf-
ficere videtur promissio. de quo in c. cum desideres. infra.
10 de sen. excom. ¶ † Nota etiam argumētum, excōmuni
catum posse absolui parte non citata. de quo an indistin-
cte procedat, dic vt notatur per Ioan. And. in c. qua fron-
11 te. infra. de appellatio. ¶ † Nota. quod falsanti literas dele-
gatorum imponendū est perpetuum silentiū sup petitis
& sic perdere debet cām, tanq̄ falsificans acta causæ. facit
l. in fraudem. §. neque. & quod ibi notatur. ff. de iure fisci.
¶ Nota, ꝙ illi qui obtinent in beneficio, assignari debent
12 fructus. facit qđ habet̄. j. de elec. quia sæpe. li. vj. ¶ † Nota,
quod clausula in dubio debeat referri ad omnia superio-
ra, si id ↄmode fieri potest. de quo in l. talis scriptura. ff. de
13 leg. j. & in c. inquisitioni. j. de ap. ¶ † Not. quod licet vitiū
falsitatis sufficiat, ad hoc vt silentium perpetuum debeat
imponi super eo, de quo agitur, falsitatem committendi:
nō tamen sufficit, vt per hoc aduersario debeat illud adiu
dicari, nisi aliter de suo iure docuerit. & hoc clarū in be-
neficialibus, quæ sine titulo canonico haberi nō possunt
j. de regu. iur. c. j. lib. vj. In ꝓbandis aūt, si actor ꝓderet cau
14 sam, reus debet absolui. l. qui accusare. C. de eden. ¶ † Vl-
timo potes notare, ꝙ cōfessio facta duobus vel tribus de-
legatis, non videtur præiudicare confitenti. facit quod ha
betur j. de offi. deleg. causam matrimonij. de quo j. aliqd
tangetur post gl. ¶ No. ꝙ de iure superueniente cōtra reū
lite pendente, potest opponi contra reum, licet non hēat
cām vetustiorem ipso iudicio. facit qđ habetur in c. Ab-
bate. de re iudi. in vj. & qđ not. Bar. in l. j. ff. de excep. ¶ In
gl. a. in fi. sed certe, vt hic dicit Io. An. hic non disputatur
a de viribus sequestrationis a, nec etiā in c. ex literis hic al-
le. vnde an sequestratio tenuerit, recurrendum est ad ea,
quæ notantur per Io. And. in d. c. ex literis. & dicebat hic
Abbas quod hic iudices multipliciter peccauerūt ex eo,
quia duplicem pœnam imposuerunt. Tum quia fructus
sequestrari fecerunt, tum quia non fecerunt satisfieri de
expensis. Item etiam, quia absoluerunt, aduersario nō vo
cato. & sic residet Io. An. Sed do. Anto. de But. hic dicit,
dici posse ꝙ isti non peccauerunt fructus sequestrando,
cum & illis priuetur excommunicatus ratione excōmu-
nicationis. infra. de app. pastoralis. §. j. Sed dictū Abbatis
posset procedere, quando non ꝓcessisset excōmunicatio.
de quo tamen dicendum, vt notatur in dicto c. ex literis.
15 ¶ † In gl. 3. ibi, dic vt dixit glo. in c. ex parte. hic alle. dicit,
ꝙ prima pars est vera, si astrinxit se ad probandum vtrun
que. facit quod habetur. j. de proba. licet alias procedit se
cunda pars: & hoc quando plura præponuntur ad eundē
effectum, quorum quodlibet per se sufficit. Si vero ꝓpo-
nantur ad diuersos effectus, vt erat hic: & tūc debet vtrū-
que probari, ad hoc vt quis vtrunq; effectum exequat̄ &
ita loquit̄ hic, de quo plene dictum fuit in dicto c. ex par-
16 te. ¶ † In ea. gl. in fine. dic, ꝙ clausula quandoque refertur
ad præcedentia: quandoq; ad sequentia, prout natura q̄-
stionis & facti, seu subiectæ materiæ reqrit, s̄m Compost.
17 de quo in præalleg. c. inquisitioni. infra. de appel. ¶ † Extra
gl. potest opponi, quia videtur, ꝙ fructus debuissent resti-
tui excommunicato, quando fuit absolutus, cum fuerint
sequestrati propter contumaciam per id, quod habet̄ in
c. quoniam. §. in alijs. infra. vt li. non contest. ¶ Sol. potest
dici, ꝙ iudices id facere debuerūt, sed si non fecerunt, de-
buit pars appellare: non autem literas radere, & sic falsita
tem in literis committere: vel potest dici secundo, ꝙ non
debuerunt restitui propter præcedentem excommunica
tionem iniustam, quæ illum priuauit redditibus. infra. de
18 appel. pastoralis. §. j. ¶ † Secundo potest b opponi, quia vi-
b detur, ꝙ ex quo iste p. semel fuerat confessus de rasura &
falsitate, non debuerit Papa mandare amplius inquiri de
illa, argu. infra. de regu. iur. eum qui. lib. vj. Nam confessio
satis videbatur probare contra eū, vt infra. de confes. c. fi.
19 † Sol. potest dici primo, ꝙ iudicibus nō creditur de gestis
coram se, nisi quatenus constat per acta. infra. de ꝓba. qm̄
contra. hic autem de cōfessione solum constabat per rela
tione iudicū: quibus non debuit credi, vt dixi. Nec ob. si
dicatur, ꝙ erant plures: & sic videtur eis fuisse credendū
per id, quod habetur infra. de test. cū a nobis & de electio
cum dilecti. quia illud habet locum, quando ꝓducunt̄ in
testes de his, q̄ fuerunt corā eis agitata, qđ fieri pōt. infra.

a ¶ Sequestrationis. tamen do. Fel. hic tractat materiam sequestrationis j. col. quem vide. & vide hic do. Abb. in 1. co. versi. in glo. in verbo, sequestrari.

b ¶ Secūdo potest. Super hoc cōtrario ponit do. Abba. sex sol. quas post eū examinat hic do. Fely. in ij col. ver. circa sex solutiones.

de exceſ.p̄la.inter dilectos.ſm Abba.& ſic erant hic ſimplices relatores,non autem producebantur vt teſtes, qui
20 ꝯſueuerunt citari,& iurare.j.de teſti.fraternitatis.¶†Vel poteſt dici ſecundo ſm Phi. ꝙ ideo hic iterato mandauit inquiri,quia confeſſio non nocet in criminibus,niſi quis perſeueret.l.j.§.ſi quis vltro. ff. de quæſtionibus.ſed certe illud habet locum,quando confeſſio fit metu tormentorum:ſed vbi fit ſponte,non exigitur perſeuerantia,vt notatur in d.§.ſi quis vltro.& in l.ij.C.de cuſtodia reorũ. & in l.ſi cõfeſſus.ff. de cuſto.reo. dicit tñ hic do.Ant.de Bu,
21 ꝙ † vbi confeſſio fit ſub calore iracundiæ, poteſt incontinẽti reuocari per id,quod no.gl.in c.ex literis.j̄. de diuor. & ſimiliter etiam ex interuallo poteſt reuocari,ſi probaretur error per id,quod habetur in l.error.C. de iur.& facti igno.& j̄.de confeſ.c.ſi. ¶ Tertio poteſt dici, quod ex abundantia hoc factum fuit,& circa cautelam facit quod habetur in ſimili in c.bonæ.el j.j̄.de electio.¶Quarto dici poteſt,ꝙ confeſſio hic facta fuit extra iudiciũ : & ſic nõ probabat per id,quod legitur & notatur in c.ſi.j̄. de confeſ.& hoc etiam qđ habetur in l.capite quinto.ff.de adul:
22 vbi patet,† ꝙ confeſſio extra iudiciũ facta, in criminibus nõ plene probat:licet faciat iudicium ad torturam. Et dicit do.Anto.de Bu.hic notabiliter,ꝙ quando ciuiliter agitur de crimine, non videtur præiudicare confeſſio extra iudicium facta ipſi confitenti, vt cogatur in illa perſeuerate:ſecus quando agitur criminaliter per id, quod nota. Inno.in c.per inquiſitionem.j.de elec.& ſic debet limitari dictum ſuum per hunc text.ſm eũ.& eſt diligenter no-
23 tandum.†Et nota etiam,quod licet confeſſio ſit facta co-
a ram iudice,ᵃ ſi non ſit facta in loco iudicij,dicitur eſſe extraiudicialis.facit quod no.glo.in d.c.ſi. & quod habetur in l.iubemus.& l.interrogatio.C. de liberali cauſa. & qđ not.do.Anto.de But.in c.noſtra.de coha.cleri. ¶ Quinta ſolutio poteſt eſſe,quod confeſſio fuit facta abſente parte,& ideo non præiudicabat.l. certum. §. ſi quis abſente. ff.de confeſ.¶ Sexto dici poteſt,ꝙ confeſſio fuit facta coram iudicibus,ex tribus datis ſine clauſula: ideo non valuit tanquam iudicialis, cum iuriſdictio ſolum per ipſos tres poſſit tunc exerceri.j̄.de offi.dele.in c. cauſam matrimonij.¶ Vltimo poteſt opponi,quod hic non fuerit ſcrupulum falſitatis:imo aperta falſitas, ex quo iſte abraſit,& propria autoritate ſubſcripſit facit quod habetur in l.j.ff. ad leg.Corn.de fal.dic ſm Abba.quod ideo ſic dicit,quia potuiſſet hoc feciſſe de mandato iudicum : & ſic nõ fuiſſet falſitas.Melius dici poſſet,vt hic tetigit do.Cardi.Flo. quod ideo vſus fuit hic dictis verbis, quia videbatur hoc nõ eſſe præiudiciale aduerſatio. ſed de iure communi ſequeſtratio non valuiſſet.& dato quod valuiſſet, tamen cũ fuiſſet facta propter cõtumaciam, debebat ceſſare ceſſante contumacia per l.quoniam.§.in alijs. vt lite non cont. dato tamen quod ſic eſſet, ſibi non fuit licitum falſificare literas,ſed potius debuiſſet appellare, ſi iudices ipſum grauabant Goffre.tamen hic dicebat, quod quãdoque vitium reſcripti eſt viſibile,vt quando acuto ingenio, & p̄ſpicaci oculo poteſt perpendi.& de talibus habet̃ j̄.de cri. falſi.licet.Quædam vero ſunt inuiſibilia , vt eſt ſuggeſtio falſa;priora inficiunt ipſo iure reſcriptum, poſteriora vero non,niſi opponantur ſm eum:ſed certe licet hoc dictũ ſit in ſe verum , non tamen multum facit ad declarandũ textum.

a ¶ Confeſſio facta coram iudice, extra tamen locum iudicij, dicitur extraiudicialis.no. hæc dicta, & vide hic per do.Fely.de iſta confeſſione extraiudiciali co.ij. verſiculo. ſed omiſſa

SVMMARIVM.

1 *Defendere poteſt iudex ſententiam ſuam. & nu.7.*
2 *Diœceſis nomine,non continetur ciuitas.*
3 *Remoueri ab eccleſia poteſt quis propter graues exceſſus , & manifeſtos.*
4 *Literæ ſunt ſurreptitiæ,ſi cauſa eſt talis, qua expreſſa non cõcederent.*
5 *Excommunicatus quando poſſit literas impetrare ſuper eo,ſuper quo ſaltem eſt excommunicatus.*
6 *Viſitator an poſſit aliquem remouere a beneficio. & nu.2.*
7 *Iudex,qui tulit ſententiam,an debeat citari ad defendẽdam illam,ſeu ſuum proceſſum.*

DIlectus filius. Reſcriptum impetratum ſuper reſtitutione beneficij non valet,ſi de cauſa excommunicationis & amotionis ipſius impetrantis mentionem non facit. h.d. Et in primo facti narratio.in ſecunda iudicis inſtructio.ſecũda ibi,nos igi-
1 tur.¶† Not.primo arg.ꝙ iudex ſit admittendus ad defendendum ſuam ſententiam: intereſt enim eius, qui venit condemnandus in veram æſtimationẽ litis, ſi iniquo animo,ſeu doloſe pronuntiauit: & ſi per imperitiam pronũtiauit,tunc venit condemnandus inquantum viſum fuerit iudicanti.C.de pœna iudicis,qui male iudi.l.j.& 2.inſti.de ob.quæ ex quaſi delic.naſcun.in prin. & facit quod habetur j̄.de ſen.excom.venerabilibus.lib.vj.& c.j. de re iud.eod.li.& ij.q.vj.c.hoc etiam.poteſt tamen dici ſm Cõpo.ꝙ hic non defendebat proceſſum, ſed intimauit Papæ illud,quod fecerat:de iſta materia per Innoc.j̄.de tranſla. in c.de cætero.& j̄.de proc.in noſtra.¶Nota.ꝙ interdum Papa committit officium viſitationis alicui prælato generaliter in ciuitate aliqua & eius diœceſi. Quale autem debeat eſſe officium viſitatoris , colligi poteſt ex c.placuit.
2 x.q.j.& de cenſi.Romana. li.vj. ¶ † Nota.ꝙ appellatione diœceſis non continetur ciuitas.de quo J.c. Rodulphus. No.ꝙ viſitator datus a Papa poteſt quem remouere a beneficio,de quo hic per Ioan. And.& per eundem j̄.de ſta.
3 mo.in ſingulis.¶†No.quod ſolum propter graues & manifeſtos exceſſus quis debet ab eccleſia remoueri , ſecus ſi eſſent leues.68.diſtin.c.j.vbi de hoc.xv.q̃.viij.in ſumma.& j̄.de tempo.ordi.ex tenore.& per do.Anto.de Butr. J.de iudicijs.cum non ab homine.¶ Item ſecus , ſi eſſent exceſſus occulti per id,quod habetur.j. de tempo.ordi.c. vlti.nam ſuper illis non fit inquiſitio,iuxta id quod habetur j̄.de accuſatio. inquiſitionis. ¶Nota , ꝙ dictum eſt in ſummario, ex quo nota duas cauſas inficientes reſcriptũ ad lites, ſcilicet quãdo excommunicatus impetrat tacita excommunicatione: & quãdo impetrat ſuper reſtitutione beneficij tacita ſententia amotionis præcedente.¶ Et not.etiam duas exceptiones,quæ admittuntur cõtra agẽtem poſſeſſorio recuperandæ.infra.de excep.exceptionẽ. & exceptio deſcendens ex ſententia, qua priuatus eſt facit quod notatur per glo.infra:de procu.ex inſinuatione.
4 ¶†In gl.j.in fi.dic,quod ſi cauſa eſt talis, qua expreſſa p̄ſumendum eſſet,ꝙ literæ non fuiſſent conceſſæ,tunc redduntur literæ ſurreptitiæ: & ſic debet intelligi quod dicit glo.ſm Inno.de cauſa.In eo autem, quod dicit de modo, dicit Inno.ꝙ illud eſt verum,quando modus eſt cauſa dãdi vel denegandi literas:nã aliter ſcribit Papa,ſi eſſet proceſſum in modum inquiſitionis , aliter ſi alio modo.infra.de accuſatio.qualiter.el ij.de ſimo. licet Heli. & facit quod habetur ij.q.j.in primis.¶In glo.ij.ibi non ſit priuilegiata , ſupple quominus illam intentans non poſſit repelli exceptione excommunicationis: licet alias ſit priuilegiata in aliis.infra de reſtitu. ſpolia. in literis. & c.item cum quis.& hoc etiam tenuit gl.in c. ex inſinuatione. in gl.penul.infra.de procura. vbi gl. vult quod petenti reſtitutionem obſtet exceptio excommunicationis.facit etiã quod notauit glo. in c.in nomine domini.in princi.di.Et de materia eius, qđ tetigit gl.ſ.tangetur etiam in gl.ſeq. ¶ In ea.glo.ibi,quæ incipit,ſed mirum.vult glo.allegare glo.ipſiuſmet Bar. qui gloſſauit etiam decretales Innoc. iiij.inter quas erat decre.pia,quæ hodie eſt in titu. de exceptio.lib.vj.& eſt gloſſata per Ioan. And. aliter quam p̄ Bernar. ideo in gloſſ.vj. non reperietur hæc gloſſ. & facit quod dicetur in gloſſ. ſequen. ¶ In gloſſ.fina.ibi , & ita

duabus

duabus de cauſis ſupple, quia fuit tacita ſentẽtia amotio
5 nis, a qua fuit appellatum.¶ †In ea.glo.in fi.ibi, tali caſu,
quaſi velit glo. facere differentiam an impetrentur literæ
per excommunicatum ſuper eo, ſup quo ſaltem occaſio-
naliter eſt excommunicatus, vt tunc non valeant literæ,
ſi taceatur excommunicatio. & ita loquitur hic. An vero
impetrentur ſuper alio omnino diuerſo, puta ad agendũ
mutui vel depoſiti, vt tunc valeant, licet taceatur excom
municatio: ſed poſſet impetrans exceptione repelli, quã-
diu ſit excommunicatus, ſed non eo abſoluto, ſed quic-
quid dicat glo. tene, quod ſi impetrans erat excommuni-
catus tempore impetrationis, etiam in ſecundo caſu, de
quo ſ̄. reſcriptum erit ipſo iure nullum, vt eſt tex. in c.j.j.
eod. in vj. vbi patet, ꝙ excommunicatus non poteſt impe
trare, niſi in duobus caſibus ibi poſitis: & ideo non recõ-
ualeſcent eo abſoluto per id, quod habetur in regula, nõ
firmatur. de regu.iu.libr.vj. ſecus quando tempore impe-
trationis nõ fuiſſet excommunicatus, ſed poſtea, vel quã
do ꝓceſſus fieret corã ordinario. & hoc vltimo caſu pro-
prie loquitur c.pia, de quo plene ꝑ glo.in d.c.j.¶ Et nota,
ꝙ extra duos caſus ibi poſitos non poteſt impetrare excõ
municatus, vt dixi fallit quando quis eſſet occulte excõ-
municatus a ſuo epiſcopo: & hoc ignorans impetraret li-
teras in cauſa accuſationis contra eum, vt nota. in Spe. in
titu. de reſcrip. præſenta. §. ratione autem impetrãtis. ver.
ſed pone. Item fallit, quãdo impetrat in cauſa reuocatio-
nis ſententiæ, quæ non trãſit in rem iudicatam, vt voluit
glo. j. in c. ſignificauit. j. de offic. ordi.¶ An autem aduer-
ſarius inuito excommunicato poſſit vti reſcripto per eũ
impetrato, tangitur per Ioan. And. in c. j. præallega. & per
Inno. in c. prudentiam. §. x. extra de offi. delega. & nota. ꝙ
reſcriptum redditur ipſo iure nullum in caſu huius c. ꝑ
excommunicationem tacitam: ſed non redditur ipſo iu-
re nullum ex eo, quia fuerit tacita ſententia amotionis,
quæ tranſiuerat in rem iudicatam: quia per hoc non red-
debatur ipſo iure nullum, ſed annullãdum ope exceptio
nis: quia exceptio rei iudicatæ poteſt opponi cõtra reſcri-
ptum, & contra proceſſum, licet non poſſit obijci in vim
peremptoriæ & merita. j. de lit. conie. c. j. in vj.¶ Extra gl.
poteſt opponi, ꝙ literę non debuerint iudicari falſæ, cum
fuerint impetratæ in forma communi per id, quod habe-
tur in c. penul. j. de cri. fal. Sed dicit, quod prima facie non
iudicantur falſæ, nec præſumuntur quo ad ſcripturam, ex
quo ſunt impetratæ in forma communi: quia forte aſſe-
ruerunt ſe iniuſtè ſpoliatos, ſed bene iudicantur ſurrepti
tiæ, quo ad cauſam & tenorem, vt hic patet: nam vbi ali-
quis dicit ſimpliciter ſe amotum, in dubio intelligitur ſi-
ne cauſa & ideo ſi cauſa ſubſiſtenre fuit amotus, vitiatur
reſcriptum tanquam ſurreptitium, & multoſortius ſi ex-
6 preſſe dicit ſe ſpoliatum iniuſte.¶ †Secundo poteſt oppo
a ni, quia videtur ꝙ viſitator [a] non poſſit quem remouere a
beneficio per id, quod habetur j. de ſta. mo. in c. in ſingu-
lis. Soluit Io. An. ꝙ generales viſitatores nõ poſſunt amo
uere a beneficio per d. c. in ſingulis. vbi etiam de hoc per
Ioan. An. niſi eſſent delegati per Papam per id, qood ha-
betur j. de re iudi. cum i. & a. & j. de accu. qualiter. el j. & c.
ſeq. & ſic vr̃ velle, ꝙ aliud ſit in generali inquiſitore, aliud
in ſpeciali. Pe. vero & Abb. hic dixerũt, ꝙ viſitator datus
a Papa poteſt a beneficio remouere: alij non per præalle.
c. in ſingulis. ideo autem remouere poteſt viſitator datus
a Papa, qa cũ ſit datus ad corrigendum, & forte nõ poteſt
aliter corrigere, niſi remoueat a beneficio: ideo poterit re-
mouere per id, qđ habet̃ in d. c. cum i. & a. & j. de accu. ad
petitionem. & j. de exceſ. præla. c. ex literis. & ad id, quod
dicit de generali viſitatione, facit qđ habet̃ in c. licet. de
offi. vic. in vj. & ſic reſidet hic Io. An. Sed ipſe Io. An. in d.
c. in ſingulis aliter dicit. nam dicit, ꝙ ſiue ſit viſitator gñа-
lis, ſiue ſpecialis, nõ poteſt remouere, niſi etiam datus ſit
judex: & iſtud videtur hic ſequi do. Anto. de Butr. qui di-
cit, quod in c. in ſingulis. fuit viſitator gñalis, & nõ datus
a Papa, & non fuit datus iudex, ideo non potuit remoue-
re a beneficio: ſecus quando eſt datus viſitator, & iudex
delegatus per id, quod habetur in d. c. qualiter. el j. & facit
ẽt, quod habetur j. de elec. per inquiſitionem. Subdit tñ,
ꝙ in dubio viſitator datus a Papa poterit remouere, quia
habet mandatum ad corrigendum: & forte nõ poſſit cor-
rigere, niſi remaneret: & ſic videtur reſidere in opinione
Petri. allegat iura ſuperius alleg. ſed do. Cardi. Flo. hic di
cit, ꝙ Paul. de Liaza. & Io. de Lig. poſt eum dicunt ponde
randam eſſe formam cõmiſſionis, & plus non dicunt. Tu
potes dicere, ꝙ aut in forma commiſſionis exprimitur, ꝙ
non poſſit a beneficio amouere, & tunc nõ poterit. & ita
proprie loquit̃ c. in ſingulis. aut exprimitur ꝙ poſſit amo-
uere: & tunc poterit propter formam mandati. ſ̄. eod. c. cũ
dilecta.¶ Et nota bñ, ꝙ in c. in ſingulis. habet viſitare au-
toritate Apoſtolica, vt ibi expreſſe dicit litera: & ſic ſatis
videtur datus a Papa, quod non videntur ponderaſſe do-
ctores. Aut nihil exprimit̃ in cõmiſſione, an poſſit amo-
uere vel non: & tunc datur ad iudicandum, & corrigẽdũ:
& tunc poterit a bñficio remoueri, ſi aliter forte non poſ-
ſet bene corrigere, niſi remoueat eũ, propter qualitatem
exceſſus ſeu delicti. nam tunc in conſequẽtiam venit, ſal
tẽ poteſtas remouẽdi, arg. c. præterea. & c. ex literis. infra.
de offi. dele. & facit, qđ habet̃ in c. ex literis, de exceſ. p̃la.
& infra. de re iud. cũ i. & a. & de accu. ad petitionem. Aut
ſimplr̃ datur ad viſitandũ, & tunc iſtud eſt magis dubiũ:
tñ ſatis vr̃, ꝙ ſi eſt datus ab habente poteſtatem remouẽ-
di, ꝙ veniat ẽt poteſtas corrigẽdi per id, qđ hr̃ in c. Roma-
na. §. ſanè. de cẽſi. li. vj. vbi archiepo competit poteſtas vi-
ſitãdi in diœceſi ſui ſuffraganei: & poteſt punire notorios
exceſſus, qa in illis deprehendit̃ negligentia ſuffraganei
licet alios exceſſus non notorios nõ poſſet punire ex eo,
quia in diœceſi ſuffraganei nõ habet liberam, ſeu plenã
iuriſdictionẽ, vt de offic. ordi. c. paſtoralis. & ſic a cõtrario
ſecus ſi haberet plenam iuriſdirionem, & per cõſequens
videt̃, ꝙ quando datur viſitator ab habente plenã poteſta
tem in remouẽdo, poſſit viſitator remouere. arg. infra. de
appel. cum ceſſante. & l. quod dictum. ff. de pac. Tene tñ
menti dictũ Io. An. in d. c. in ſingulis. quia magna eſt au-
toritas eius in practica. An aũt viſitator, qui priuauit ali-
quẽ beneficio eo caſu, quo poteſt poſſit illud alteri cõfer-
re: dic ꝙ nõ, niſi hoc habuerit in mãdatis: qa in gñali mã-
dato non venit poteſtas cõferendi beneficia. de off. vica.
c. fi. li. vj. Quid autem ſi aliquis fuerit datus viſitator eccle
ſiæ vacanti, an poterit ꝯferre beneficia tunc vacantia ſpe-
ctantia ad collatione p̃lati: dic ꝙ ſic, ſi datus fuerit a Papa:
alias ſecus, vt habetur in c. ſi. de ſup. negli. p̃la. in vj.¶ Vl-
terius põt opponi, ꝙ non debuerit hic facere mẽtionẽ de
cauſa amotionis ex eo, quia ipſe impetrans dicebat nul-
lam ſubeſſe: dic, qđ licet ipſe non p̃tenderet, tñ debet fa-
cere mentionẽ de cauſa, quã iudex p̃tendit in amotione
ipſius per id, qđ habet̃ infra. de coha. cle. ſuper eo. Et ſi di-
cat̃ quare litera hic non dicit fieri debere mentionem de
ſententia amotionis. dicit Inno. ꝙ nedũ de cauſa, ſed etiã
de ſnĩa fieri debuit mẽtio: & ſic dũ litera dicit de amotio-
nis cã, dẽt exponi. i. de ſnĩa, ꝓpter quã ſunt amoti, ex qua
apparebit cauſa amotionis: & ſic in effectu de ſnĩa, & cã
amotionis fieri debet mentio: & hoc ſatis fuit hic de mẽ-
b te gl. fi. in ver. & alia ẽt de cauſa.¶ Vltimo tangit [b] hic do.
7 Anto. de Bu.† an iudex, qui tulit ſnĩam, habeat citari ad
defendendũ illam, ſeu ſuum ꝓceſſum: concludit ꝙ ſic, ſi
ex officio proceſſit per id, qđ habetur j. de ſen. excom. ve
nerabilibus. li. vj. facit etiam, quod not. gl. infra. de app. cũ
ſpeciali. Si autem ꝓceſſit ad partis inſtantiam, tũc neceſ-
ſario non eſt citãdus, vt voluit Inn. in c. de cætero. de trã-
ſac. licet ꝯtrium vr̃ velle in c. q̃uis j. de re iudi. ſed illud dẽt
intelligi, qñ ex officio ꝓceſſit. Interdũ vero q̃rit̃, an ſi ſpõ
te veniat ad defendendum ꝓceſſum, ſeu ſnĩam, licet non

a ¶ Quod viſitator. de iſta poteſtate viſitatoris ſcribit hic do. Ab. & poſt eum d. Fel. in j co. ver ſi. inquãtũ pulchrẽ quos vide, & adde ꝙ ſint viſitatores, & intereeſſores Spec. ti. de leg. §. j. ver ſi. quis aũt dicatur viſitator.

b ¶ Vltimo tangit de hoc vide hic per d. Fel. in 3. col. ver. ſecunda declaratio.

fuerit citatus,debeat ad mitti:& tunc dicendum quod sic quia sua videtur interesse:quia saltem præsumptiuè sibi præiudicatur,cum veniat condemnandus,si male pronũtiauit,vel in veram æstimationem litis, si sciẽter id fecit: vel inquãtum æqnum iudici videtur, si per imperitiã male pronuntiauerit,vt dixi in not.Debet etiam secundum Compo.admitti,si velit venire ad interpretandum id,qđ fecerat per id,quod dicitur in l.ab executore.ff.de appel. de quo dicendum,vt ibi.

SVMMARIVM.

1 *Patrimonium sufficiens habenti, vel vicariam perpetuam,non tenetur episcopus prouidere.*
2 *Vicaria perpetua si taceatur in literis impetratis non valent literæ, & quid de temporali.*
3 *Vicariam perpetuam habens,non dicitur carere beneficio.*
4 *In rescripto ad beneficia,debet fieri mentio de his,quæ possent mouere Papam ad denegandum, & etiam de his, quæ redderent eum difficiliorem ad concedendum.*
5 *Motu proprio si Papa scribit pro habente aliàs beneficium non facta mentione de beneficio,an valebunt literæ.*
6 *De patrimonio,siue de hæreditate, an debeat impetrans literas ad beneficia facere mentionem.& nu. 15.*
7 *Literæ ad beneficia sunt duplices,s.de iustitia, & ex gratia, & an,& in quibus dẽat fieri mentio de hæreditate,siue de patrimonio,vel non.*
8 *Patrimonium sufficiens,vel hæreditatem,habens,an licite,& cum bona conscientia posset beneficium impetrare.*
9 *Renuntiare si voluerit impetrans beneficio,quod tacuit, non per hoc reconualescent literæ.*
10 *Beneficium impetrans,si aliquam habuerit possessionem ab ecclesia,an de illa mentionem facere debuerit.*
11 *Argumentum a maiori ad minus affirmatiuè fallit in priuilegijs, & dispensationibus.*
12 *Argumentum a maiori ad minus potest habere locum in gratijs fauorabilibus,non in odiosis.*
13 *Beneficium malè,& illicitè retinens,si postea impetrat, quod possit licitè retinere non facta mẽtione de fructibus pceptis, an valebũt lrę.*
14 *Dispensatum cum aliquo,vt possit promoueri ad archidiaconatum non obstante illegitimitate videtur cum eo dispensatum, vt ad ordines inferiores promoueatur.*

POstulasti. Non valet rescriptũ ad bñficium impetratum,in quo impetrans tacuit perpetuam vicariam,quam habebat. hoc dicit. vel sic.Per formam cap.
1 ſm Apostolum,non tenetur episcopus† ꝓuidere habenti perpetuam vicariam,vel sufficiens patrimonium.hoc dicit.In prima q. secundo respon.secunda ibi,
2 ad qđ.¶†Nota primo ꝙ si tacetur ꝑpetua vicaria lr̃is impetratis,non valent literæ:a ꝯtrario ergo secus,si esset vicaria temporalis.de qua in c. ꝓuenit.j.de appel.& de ele. non resi.c.pe.& de elec.cum ex eo.lib.vj.& de reg.beneficium.eod.lib. & in cõstitutione Io.xxij.quæ incipit, execrabilis.circa fi. de perpetua autem vicaria habetur in c. extirpandæ.§.qui vero.j̃.de præben.& eod.tit.super eo.in vj.¶ Not.ij.ꝙ per literas concessas in forma c.cũ ſm Apostolum.prouidetur necessitati pauperum clericorum,qui nullum beneficium ecclesiasticum sunt assecuti: & sic videntur,quod ad hoc vt forma prædicta habeat locum debeant duo interuenire.s.paupertas.itẽ ꝙ non habeat bñficiũ ecclesiasticũ:& sic facit ad ea, quæ tanguntur in gl.
3 ¶†No.ꝙ habens vicariã perpetuam a non dr̃ carere bñficio:& sic satis pôt dici intitulatus facit cle.ij.de offic.vica.
4 & j.de fi.instru.§.perpetuus.¶†No.ꝙ in rescripto ad beneficia nedũ debet fieri mẽtio de his,quæ possent mouere Papã ad denegandũ rescriptum, sed ẽt dẽt fieri mẽtio de his,quæ possent reddere eum difficiliorẽ in cõcedẽdo, qđ est diligenter notandũ.Do.tñ Flo.hic colligit, ꝙ si aliqd,qđ sit cã impulsiua,taceatur vitiaẽ rescriptum in odiũ impetrantis:licet aliter non consueuerit causa impulsiua attendi iuxta not.in c.post translationẽ.j̃.de tenũ. ¶ Not. a cõtrario sensu ꝙ per formam c.cũ ſm Apostolũ. prouideri pôt habenti beneficiũ,si de illo sit facta mentio, sed certe,vt dicit hic Io.Cal.& successiue do.Car.Flo. & etiã do.Ant.de But.censebitur tunc potius ꝓuisum per viam gratiæ,q̃ ꝑ viam iustitiæ,seu per dictam formam c.cũ ſm quia per illam solũ cõsueuit ꝓuideri pauperibus clericis, qui non habent aliud bñficium:& ꝑp hoc ẽt dicebat Io. Cal.ꝙ hic non debebat sumi argumentũ a contrario sensu:quia non est verisimile,ꝙ si fiat mentio de beneficio,ꝙ tunc Papa ꝓuideat ꝑ formam c. cum ſm Apostolũ. licet possit ꝓuidere ꝑ viam gratiæ. Aduerte, ꝙ si motu ꝓprio
5 scribit Papa ꝓ habente †alias beneficiũ, nõ facta mẽtione de beneficio,valent literæ.de quo j̃.de pręben.si motu ꝓprio. libr. 6.nõ tñ poterit retinere primũ beneficiũ,nisi
6 fuerit secũ dispensatũ,vt ibi no.& eo.ti.nõ pôt.li.6.¶†In gl.fi. ibi principaliter quęrereẽ, sed certè hoc non vr̃ verũ,quia per copulatiuam,seu per dictionem:q; q̃ exponitur pro &:& sic per copulatiuam, quærebaẽ de vtrisque, & sic æque principaliter cum copula & habeat principaliter copulare.l.t.2.& 3.cum ibi notatis.ff.de pecu.lega. & ideo non videbitur bona responsio glo. Vnde licet gl. videatur inclinare in hanc secundam partem, tñ Innoc. & Comp.tenent primam partem per rationem primo loco alleg.in gl.Io.An.hic recitat opi.& finaliter concludit
7 distinguendum esse,†an literę,q̃ impetrantur ad bñficia, sint quasi literæ de iustitia,an uero sint literę gratiæ. Exẽplum ponit de primis,qñ impetrantur per formam c. cũ ſm Apostolum.contra illum,qui ordinauit,vt prouideat de necessarijs ipsi ordinato:nam tales literę quodammodo ex iustitia conceduntẽ, ne quis cogatur mendicare in opprobrium cleri.facit qđ habetur infra.in c.si pau.ꝑ clericus.de preben.in 6.cum ibi nota. vnde in istis dicit, ꝙ bene obstabit impetranti, si non fecit mentionẽ de paterna hęreditate:secus in secundis,& sic in literis gr̃ę: & qđ dixi primis literis obstare,si non facit mentionem de paterna hæreditate,intellige in vim peremptorię ſm Io. An.quasi velit,ꝙ tunc valebunt literę ipso iure, nec poterit obiici dicta exceptio contra literas vel ꝓcessum, sed solũ contra merita causę ad finẽ obtinendi absolutoriam cõtra impetrantẽ:sicut ẽt dicimus in literis de iustitia ad lites,qñ taceẽ peremptoria,q̃ non est de noĩatis in c.2. de li.cõtest.in 6.& sic est reperire casum,in quo taciturnitas peremptorię nõ vitiat literas ad beneficiũ ipso iure.s.qñ sunt tales literę,q̃ censentur esse de iustitia:alias regulariter taciturnitas peremptorię vitiat literas ad beneficiũ ipso iure,vt voluit Inn.in c.constitutus, & in c.ad aures. & c.super literis.s̃.eo.& gl.in c.j.ad si.de lit. contest.in 6. nec obst.iste tex.dum dicit, ꝙ non debet reportare commodum de hmõi literis: quia debet intelligi.s. de exceptione opposita ſm Io.Cal. qui dicit ẽt hoc procedere in literis de iustitia in tacẽtẽ perpetuam vicariam, vel aliud beneficiũ:quia idem est dicendum,qđ dictum est,qñ tenetur patrimonium paternum.Do.Gas.tñ de Cal,tenuit contrarium,videlicet ꝙ nedum in literis gratię, sed ẽt in literis iustitię taciturnitas beneficij vitiet literas ipso iure:vt sic possit opponi exceptio, ẽt in vi dilatorię ad processum:nedum in vi peremptorię ad merita.per c.constitutus. s̃.eod.¶ Sed certe,vt hic tangit do. Anton.de But. verior videtur opi.Ioan.An.& Ioan.Cald.ex eo,quia per literas de iustitia nullum ius de nouo datur, sed solũ antiqua obligatio,ad quam ordinarius tenebatur: & citatur ſm formam c.cum secundũ.de p̃ben.& c.eps.eo. ti. & sic eadem rõ est in literis ad lites,vt patet ex nota.in c j.p̃al-leg.de li.conte.in 6.Et no.bene hoc dictum Io.An.& Io. Cald. ex quo habes,ꝙ in literis beneficialibus de iustitia taciturnitas iuris peremptoriæ non vitiat literas ipso iure,licet secus sit in lr̃is bñficialibus de gratia. ¶ Item aduerte,inquantum dixi fieri debere mentionẽ de hr̃ditate paterna

a ¶ Vicariã perpetuã.de hac vicaria tractat hic d. Abb. & Fely.remissiue tamẽ ꝑ parte.

paterna in literis de iustitia: illud procedit etiam si nō fuerat ordinatus ad titulum patrimonij, cum eadem sit ratio ex quo non habet necessitatem, vt sibi prouideatur & sic cessat causa cōcedendi dictas lr̃as vtrobiq;, siue fuerit ordinatus ad titulum p̃rimonij, siue non: & per ꝯñs eadem debet esse iuris dispositio. arg. c. translato. s̄. tit. j. & hoc ēt satis videtur fuisse hic de mente Ioā. An. qui in hoc non distinxit: & similiter puto qñ impetrantur sir̃ lr̃æ de gratia, ꝙ non sit necesse facere mentionem de hæreditate paterna, siue fuerit impetrans intitulatus ad illam, siue nō: ex quo aliud non habet beneficium ecclesiasticum: quia non est conueniens, ꝙ quis suis sumptibus militar. facit j. de pręscrip. cū ex officij. & hoc satis videtur fuisse de mēte Io. An. qui etiā hoc casu non distinxit, sed simpl̃r dixit, ꝙ non est necesse facere mentionem tunc de hæreditate paterna: & tñ plus recirauerat opl. Gof. & sequa. q. distinguebāt, an qs eēt intitulatus ad titulū p̃rimonij, vel non: & pro hoc ēt faciat, quia si esset intitulatus ad propriū patrimonium & solū viderur prodesse ordinanti ad sacros, ne posset ordinatus rescriptum inquietare, vt j. de p̃ben. in c. tuis. Et pro hac opi. etiam bene facit, quia vt dicit Io. Cal. nusquam est repertū, ꝙ de stilo curiæ in literis ad beneficia fuerit apposita clausula, non obstante, ꝙ impetrās sit intitulatus ad proprium patrimonium: vel non obstāte, ꝙ habeat hęreditatem paternam, & satis est verisimile, ꝙ si haberet obstare stilus curiæ inuenisset dictam clausulam, per no. in simili j. eod. mandatum. & hanc opi. etiam sequitur hic Io. Cal. & etiam do. Anto. de Butr. & satis vi-
8 detur esse rationabile per prædicta. ¶ † Et aduerte, quia p̃dicta procedunt, si quæritur an in literis ad beneficia sit
a necesse facere mentionem de hæreditate paterna ᵃ. an autem habens hæreditatem paternam, vel patrimoniū sufficiens possit licite impetrare beneficium cū bona cōsciētia: videretur ꝙ non ꝑ id, qđ hic dicit gl. tamen Inn. & Cōpost. tenuerunt cōtrarium: videlicet ꝙ licite possit impetrare, dūmō bene dispensasset redditus beneficij. allegat qđ habetur in c. eps̄. j. de p̃ben. & idem etiam tenuit Hosti. dūmō impetret nō vt superbiat, vel vtatur redditibus in malos vsus: vel vt ditet parentes, & aliàs deseruiat bñficio debite & honestè, & expendat redditus in debitos vsus. arg. d. c. cum ex officij. aliàs non licitè impetraret, &. succedunt iura alleg. in gl. & dicit Hosti. ꝙ dato ꝙ iura deficerent, tamen propria conscientia, & ratio naturalis illos deberet mordere, quando aliter haberent, q̃ superius
9 sit dictum. ¶ † In ea. glo. in fi. & hodie est expressum j. de pręben. si motu proprio. li. vj. & idem etiam dicit hic Inn. qui etiā dicit, ꝙ dato ꝙ impetrans velit renuntiare beneficio, ꝙ tacuit: non per hoc reconualescent literæ: qa tempus datæ est inspiciendum, vt s̄. eod. c. eam te. contrarium tamen videtur notari j. eo. in nostra. sed non bene. de quo ibi dicetur, & cum dicto Innocen. hic concordat Spec. in c. ij. §. videndum. versi. sed nunquid nocet. ¶ Extra gl. pro declaratione literæ potest quæri, quia hic dicit, quod debet fieri mētio de perpetua vicaria: quid in temporali. dic
10 in illa secus, vt dixi in notabilibus. ¶ † Secundo potest q̃ri quid si impetrans habebat aliquam possessionem ab ecclesia: an de illa debuit facere mentionem Inno. ꝙ sic per c. possessiones. xvj. q. j. & idem dicit si redditum per pēsionem percipiebat ab ecclesia, per id quod habetur j. eo. ad audientiam. Sed Goffre. dicit & bene, hoc verum, si prædicta haberet in titulum: secus si in stipendium tanquam laicus, vel sicut laicus: quia tunc non tenetur facere mentionem. facit quod no. Spec. in præallega. §. videndum. & in ver. sed nunquid nocet. vbi dixit, ꝙ in rescriptis ad bñficia, & in dispensationibus obtinendis fienda est mētio de beneficijs q̃rūcūque simplicibus. & ibi etiā refert Clemens iiij. cassauit electionem cuiusdā archidiaconi quasi inhabilis ex eo, quod in dispensatione sua de quibusdā præstimonijs, quę tenebat tempore dispensationis non fecerat mentionem nec ob. quod a quibusdam dicebatur videlicet quod pręstimoniæ non erant censendę nomine ecclesiasticorum beneficiorum, cum in sola temporalitate consistant, quia respōdetur quod licèt illud sit verum, quod consistant in sola temporalitate: tamen alius quam prælatus illa non potest conferre, nec illa etiam alteri cōferre potest, quam canonico vel clerico: nec posset illa sibi retinere & ideo nō potest negari, quin talia sint beneficia ecclesiastica, & quod committeret simoniam prælatus, qui illas vendere faceret. j. q. iij. saluator. & j̄. de simo. c. cōsulere. & quod habetur in rubro, & nigro j̄. ne eccle. benefi. & multo fortius hoc procederet, si tales pręstimonię consisterent in decimis, vel alijs spiritualibus dicitur autem præstimonia, quasi præstans munium, & auxiliū, vel doniū. Refert etiam Spe. in loco præalleg. quod quantumcunque impetrās sit habilis: si in literis tacuit aliq̃d, quod monere potuit principem ad gratiam denegandā, quod litera iudicabitur surreptitia: & per hoc dicit, quod si habēs præposituram impetrat, quod licitum sit sibi habere alium personatum, & cum prępositura licitè retinere, quod si tacuit curam animarum, quā habebat prępositura, ꝙ non valebit dispensatio: quia in personatu, seu in dicta præpositura cum cura sunt duo impedimēta. s. personatus, & cura facit j̄. de præben. de multa. & ideo sublato vno impedimento, s. personatus, remanet aliud, s. curę. arg. c. pastoralis. j. de priuil. & Inst. de nup. §. affinitatis. & hoc ēt voluit gl. in cle. j. de præben. in glo. j. & etiam in gl. q̃ incipit, hoc tenebat. Sed aduerte, quia prædictis obstare videtur: nā ex quo fit concessio de ꝑsonatu, quod est maius. j. de p̃ben. extirpandę. §. qui vero. etiam id, qđ est minus, videlicet de cura, videtur concessisse, arg. c. ex parte. j. de decimis. Sed potest dici s̄m Io. An. ꝙ licet sit verū, ꝙ personatus sit maior cura. d. §. qui vero. tamen certum est, ꝙ cura est ꝑiculosior ꝑ tāto, quāto oīa est p̃uosint. xij. q. j. c. præcipimus. & pro hoc facit, q̃a tali daret princeps seu Papa sine cura, cui non concederet minus beneficiū cum cura. facit j. de præben. cū in illis, lib. vj. & de æta. & qua. c. vno. eo. li. Præterea dici potest, ꝙ argumentum de maiori ad minus fallit in priuilegijs & dispensationibus, quia dispēsatio, vel priuilegium, vel quod conceditur in maiori, non extenditur ad simile, vel minus. j. de priuil. sanè. Salua nisi illud minus sub maiori includatur, vt si cōcedat̃ illegitimo, vt promoueatur in ep̄m: intelligitur ēt de reliquis sacris ordinibus cōcessum ꝑ id, quod habet̃ j.
11 de exces. p̃lat. c. ex literis. ¶ † Vel potest etiam dici, ꝙ hic argumentum de maiori ad minus, potest habere locū in gratijs fauorabilibus, nō in odiosis & ambitiosis, sicut cēsentur esse gratię ad beneficium. j. de præben. q̃uis. lib. vj. Et no. bene de isto argumento de maiori ad minus. Nā licet regulariter videatur ꝓcedere per id, qđ legitur & no. in c. cū in cunctis. in prin. j. de elec. tñ fallit in casibus supradictis. ¶ Et no. ēt, an sit fienda mentio de qualitate beneficij, qđ quis obtinet, quando quis impetret dispensa-
12 tionem, de quo in d. cle. j. de prębē. ¶ † Quid autem de eo, qui male & illicite tenuit aliqua beneficia, & postea impetrauit, quod ea possit licitè retinere non facta mentione de fructibus ꝑceptis, remittit Io. An. ad no. j. de elec. c. dudum. §. pe. vbi videtur velle, ꝙ non valeat. & per p̃dicta potest inferri ad id, qđ not. Io. An. in Spe. ti. ij. §. fi. super 3. vel 4. ver. vbi dicit, ꝙ si est dispensatum cū aliquo, ꝙ possit promoueri ad archidiaconatum non obstante illegiti-
13 mitatę, ꝙ † videtur cōsequenter dispensatū, vt possit promoueri ad ordines inferiores, q̃a sine illis non posset promoueri ad archidiaconatum: & sic satis videretur includi in dispensatione super diaconatu, per id quod habetur in simili j. de exces. prælat. in c. in literis. Dixit etiam Spe. in d. §. fi. versicu. quid si dispensatum quod dispensatus, vt possit ad ordines promoueri, intelligitur dispensatus, vt possit ꝓmoueri ad beneficiū simplex, & non curatū ꝑ id.

a ¶ An in literis grę ad bñficia obtinenda sit necesse facere mētionem de hereditate paterna. vide hic per Abb. & per do. Feli. co. vij. ver. circa finem tacendam mentionem.

14 quod habetur j.de fil.psb.c.j.in vj.¶ † Vltimo potest op-
poni contra text. quia Papa hic non videtur respondere
ei,quod dixit de habente patrimonium paternum : & sic
videtur dimittere nos sub incerto contra id, quod habe-
tur in proœmio huius lib.& in §.quibus.C.de nouo Codi
ce componendo. Soluit Host.quod Papa hic rñdet ad q̄-
situm de habente patrimonium paternum in ver. & pro
habente & sic vult q ibi mutetur casus , & respondeat ad
quæstionem factam de habente patrimonium. Sed hæc
sol.non placet Io.Cal.quia attento eo, quod dicitur in di
cto ver.sequeretur,quod si facta esset mētio de beneficio,
quod valerent literæ impetratæ in forma iustitiæ,qđ non
videtur esse verum:quia ille demum dātur, q̄n quis caret
beneficio.Ideo dixit Io.Cal.quod potest dici,q in versicu
lo perpetuus,mutetur casus,vt sic ab inde supra loquatur
de literis iustitiæ,& postea loquatur de literis gratię:aliàs
non posset procedere in literis iustitię inquantum hic di
citur literas valere facta mentione de beneficio,nec repe
ritur q in literis iustitiæ apponatur,vel consueuerit oppo
ni non obstante q alias beneficiatus existet & f̄m istū in-
tellectum dum litera dicit duxerit succurrendum, debet
subaudiri,non debet sibi prouideri,vt sic perficiatur ora-
tio:vel f̄m eum potest dici,quod in casu isto non debet su
mi ar.a cōtrario sensu , qa resultaret absonus intellectus
per ea,quæ dixi s̄.vel si sumatur debet intelligi in literis
gratiæ,& sic dum dicit non reportat commodum, seu nō
debet reportare,nisi fecerit mentionem de vicaria:debe-
bit intelligi,q tunc reportabit commodum, non ex viri-
bus literarum iustitiæ,sed gratiæ: & sic verbum huiusmo
di facit relationem non in specie, sed in genere. Et persp-
icta videtur,q cum litera dicit,nisi de vicaria fecerit mē
tionem,debet suppleri & de bonis ipsis paternis,cum ra-
tio posita in versu,quod cum per formam , vtroque casu
locum habeat per ea,quæ dixi in notabilibus,& etiam su
per glo.

S V M M A R I V M.

1 *Trahi non debet quis per literas Apostolicas extra suam diœcesim ul tra duas dietas,& si actor & reus sunt eiusdem diœcesis, non potest reus trahi extra diœcesim communem.*
2 *Rescriptum,quod emanat contra ius,non ualet,nisi apponatur clausula,non obstante.& nu.6.*
3 *Testator si legat alicui partem domus,quam habitabat,intelligitur legasse totam,si totam habitabat.*
4 *Dieta,de quibus in rescripto , quod quis non possit ultra duas dietas &c.an intelligatur de uulgaribus,uel legalibus.*
5 *Constitutionem tollere an uideatur Papa in dubio.*
6 *Rescriptum contra ius,quod habet clausulam derogatoriam ad rescripta,non ualet,nisi de illo fiat expressa mentio. & qualis clausula requiratur.*
7 *Impetrans literas ad iudices remotos,an debeat aliqua pœna puniri.*
8 *Inquisitor datus per literas Apostolicas,an possit extra diœcesim aliquem trahere ultra duas dietas.*
9 *Trahi non debet reus extra diœcesim ultra duas dietas,intelligitur tamen de reo originali,& de qua diœcesi intelligatur.*
Et quid si quis trahatur infra duas dietas per literas Apostolicas, trahitur tamen extra diœcesim,an debeat comparere ibi.nu.11.
10 *Renuntiare rescripto an possit actor inuito reo.*
12 *Domicilium habitationis si quis habuerit in duabus diœcesibus, quod inspici debeat.*
13 *Locus contractus quando inspici debeat.*
14 *Citatus ultra duas dietas,an teneatur comparere.*

NOnnulli. Per literas Apostolicas huius
constitutionis mentionē nō
facientes,vltra duas dietas quis inuitus trahi
extra suam diœcesim non debet.h.d. Et pri-
mo ponit abusum impetrantium iudices re-
motos:secundo prouidet:tertio excipit.secunda ibi,cum
autem.tertia ibi,nisi.¶ Nota,quod interdum quis abuti-
titur gratia Apostolica.facit quod habetur s̄. eo.sedes. Et
nota,quod abusus fit impetrādo iudices delegatos remo
tos,vt sic reus fatigetur laboribus & expensis. quandoq;
fit aliter,vt in c.sedes.& hic in §.sunt & alij.¶ Nota quod
interdum prop ter euitandos labores & expēsas quis cau
satiue cogitur cedere liti.¶ Nota quod per iudicium, cū
sit deputatum pro iustitia administranda,non debet ape-
riri via iniurijs.facit l.meminerint. C. vnde vi.Et ex hoc
nota,quod inducta ad vnum effectum,non debent opera
1 ri contraria.facit l.legata inutiliter.ff.de le.primo.¶ † No
ta,quod per literas Apostolicas quis non potest trahi ex-
tra suam diœcesim vltra duas dietas , nisi in duobus casi-
bus in litera expressis:& hoc secūdum ista iura:hodie ve
ro,si actor & reus sunt eiusdem diœcesis,non potest reus
trahi extra diœcesim communem.j.eod.statutum.§.j.lib.
vj.nisi in casibus ibi positis : & tunc solum vsque ad vnā
dietam trahi potest.vt ibi patet si vero reus esset diuersæ
diœcesis cum autore,non potest trahi extra suam diœce-
sim vltra vnam dietam.d.c.statutum.§.ij.¶ Et nota,quod
secundū ista tempora ponderabatur locus tractus, & nō
locus commissionis:hodie secus, vt patet ex his,quæ ha-
2 bentur in dicto capitulo,statutum.§.in nullo.¶ † Nota ex
secunda exceptione hic posita,quod vbi rescriptum ema
nat contra ius,non valet,nisi apponatur clausula nō ob-
stante facit j.de æta.& qua.eam te.& j.de capel. mo.c.pe-
nul.de quo plene per Ioan. Ând.in c.vnico.de excef.prę-
lat.in vj.Et aliquid per glo.in c.j.de constit.eo.li.& p Ioā.
And.& Hostien.in c.j.s̄.eod. & ibi etiam per do.Anto.de
3 But.¶ † In glo.super verbo,dietas.ibi , vxori in principio.
ibi dicitur,quod si testator legat alicui eā partem domus
quam habitabat,intelligitur legasse totam, si totam habi
4 tabat.¶ † In ea.glo.ibi, de vulgaribus dietis.& ista opinio
probatur per id , quod habetur in c.præsenti. §.loca.vero
de præben.in vj.dicit tamen Io. An. q quia f̄m diuersita-
tem locorum diuersæ sunt dietæ vulgares,q̄n reperiantur
alię maiores alijs , & standum erit consuetudini loci, seu
regionis,vt dicebat Phi.per id,quod habetur in l.cum de
lanionis.§.asinam.ff.de fun.instructo.¶ Quid autem si in
loco non appareat de dietis vulgaribus: tunc dicit Host.
q hoc erit ad arbitrium iudicis, quia aliter potest arbitra-
ri dietas in hyeme q̄ in ęstate,de quo per eum in summa.
eo.ti.§.pe.ver.centesimo.& seq.¶ Sed do.Anto.de Bu. vi
detur melius,q tunc recurrendum erit ad legales , vt etiā
videtur velle glo.de elec.cupientes.circa princ. in verbo,
commode.li.6.¶ Quid autem si aliter sint dietę vulgares
per terram,& aliter per aquam,quæ debebunt inspici re-
mittit Io.An.ad no.j.de excep.in c.olim vbi concludit at
tendendam esse viam magis vsitatam:& in dubio dicit,q
consueuit esse magis vsitata per terram propter pericula,
quæ consueuerunt magis occurrere saltem in mari quā
per terram: & quia etiam melius,& commodius possunt
limitari per terram quam per aquam.¶ In ea.glo.in fine.
dic,quod gl.procedit f̄m ista tempora , f̄m quæ pondera-
batur locus tractus,& non locus commissionis.hodie in-
spicitur locus commissionis.j.eo.statutum.§. in nullo. &
ibi notatur: & ideo videtur,q literę non valeant, nisi sint
impetrati iudices distantes vltra duas dietas, vel vltra vnā
hodie secundum illa,quæ habentur in d.c.statutum.iun-
5 cto §.si.eodem.t.tu.¶ † In glo.mentionem.in fi. & sic nō
debet præsumi in dubio,quod velit tollere hāc constitu-
tionem per id,quod habetur in c.j.j. de consti.lib.vj.¶ Et
pro glo.etiam facit,quia ista constitutio habet clausulam
derogatoriam contra singularia rescripta:ideo videtur, q
non debet valere rescriptum , nisi de illa fiat mentio per
id,quod dictum fuit in simili supra.eodem.cum ordinem
& quod ibi notatur per Ioan. And.super gloss.fina. ¶ Et
sic vult Ioan. And.quod licet hæc constitutio sit genera-
lis, tamen comprehendit omnia contenta sub genere
simul & vniuersaliter:& ideo non tollit p speciale rescri-
ptum

ptum per id, qđ dictum fuit in d.c.cum ordinem.& quod
no.Compo co.c.j.dicit tñ Io. And.ꝙ cõiter non exprimit
nomen istius constitutionis: sed dr non obstante cõstitu-
tione de duabus dictis edita in concilio generali.¶ Goff.
a vero hic dicit, ꝙ si Papa a sciens locorum distantiam con
cedit rescriptum, ꝙ tunc tollitur ista cõstitutio, licet in re
scripto non fiat mentio de ipsa. Vin.tñ tenuit contrariũ:
& hoc tenuit Io.An.nisi appareret, ꝙ Papa ex tenore re-
scripti haberet certam scientiam distantiæ ipsius loci: qa
tunc illud sufficeret, licet non fiat mentio de hac cõstitu
tione allegat quod hr de præbẽ.si motu proprio.& de ma
teria per gl.in c.j.de consti.in vj.& plene per ipsum Ioan.
And.in c.vno.de excess.præla.in vj.vbi plene tangit, an &
qñ valeat rescriptum contra ius, & an requiratur clausula
non obstante, an vero sufficiat, ꝙ rescribat ex certa scien-
tia, & ibi etiam plene dixi do. Ant.de But. hic tenet sim-
pliciter opi.Vin.videlicet, ꝙ non sufficiat ex certa sciẽtia
rescribere contra hanc constitutionẽ, nisi de illa appareat
ex tenore rescripti ex eo, quia cum hic ista cõstitutio det
formam particularibus rescriptis, vt non valeant, nisi in
eis fiat expressa mentio de hac constitutione, videt ꝙ nõ
sufficiat rescribere ex certa scientia. Sed tu potes saluare
opi.Io.An.quia vbi requiritur clausula specialis ꝑꝑ præ-
sumptam ignorantiam: tũc vr sufficere, ꝙ Papa rescribat
ex certa scientia, si de illa apparet ex tenore literarum per
id, qđ not.gl.in c.statutum.in verbo, literarum.j.eo.li.vj.
Hic autem vr clausulam specialem requiri ꝑꝑ præsum-
ptam ignorantiam Papæ circa locorum distãtiam, vt hic
voluit glo. in fin.& ideo vr, ꝙ sufficiat rescribere ex certa
scientia, si de illa apparet ex tenore rescripti, vt hic voluit
Io. An. In alijs autem casibus, qñ clausula specialis requi
ritur alia de causa q̃ ꝑꝑ præsumptam ignorãtiam, posset
b procedere dictum. Vin.& do. Ant.de Bu. ¶ †Et de mate-
ria, an rescriptum contra ius valeat, tetigit d. Ant.de But.
s.eo.c.j.vbi concludit, ꝙ aut Papa rescribit super facto du
bio, quia potest esse, ꝙ sm vnum intellectum rescribit cõ
tra ius, & sm alium non: & tunc in dubio debet intelligi,
ꝙ non intelligatur rescripsisse contra ius, argu.c.ecclesia.
el ij.j.de elec.& l.si qñ.C.de inoffi.testa. aut certum est, ꝙ
rescribit contra ius, & tunc aut ius, contra quod rescribi-
tur, habet clausulam derogatoriam ad rescripta, vt patet
hic, & in c.eam te.j.de æta & qua.& de capel.mo.ex par-
te.& tunc non valet, nisi de illo iure fiat expressa mẽtio,
& qualis clausula requiratur j.tangetur. Si vero ius non
habet clausulam specialem contra rescripta: sic si rescri-
bitur contra tale ius ex certa scientia, & constat ꝙ emana
uerit de cãcellaria, valebit facit l.itẽ Vlpianus.ff. de execu.
tut.Si vero non constat, ꝙ de cancellaria emanauerit, tũc
præsumitur falsum: ex quo est contra ius, nisi apposita fit
clausula non obstante, vel nisi sequatur secunda iussio p
id, quod hr in §.hæc vero iubemus.in Auth.vt nulli iudi.
col.ix.& sic sm eum clausula non obstante, non exigitur
hoc casu ad tollendum defectum voluntatis, sed ad tollẽ-
dam præsumptionem sanitatis, & quo ad illud sufficit sm
cõem opinionẽ, licet aliqui dixerint, ꝙ illa non sufficiat,
quia si quis fallasset rescriptum, potuisset etiam falso ap-
ponere clausulam non obstante: sed sm eum hæc opi. cõ
muniter non tenetur, de quo per Cyn.in l.rescripta.C.de
preci.impe.offe.& in l.fi.C.si contra ius. Qualis aũt clau-
sula requiratur eo casu, quo ius contra quod rescribitur,
habet clausulam specialem derogatoriã ad rescripta, dic
ꝙ requiritur ꝙ sit specialis, ex quo ius illud exigit: suffice
ret tñ sm eum si dicatur non obstante aliqua constitutio
ne, etiam in contrarium faciente, etiam si de illa sit neces
satio mentio specialis: Si autem ius, contra quod rescribi
tur, non daret formam clausulæ: tunc isto casu sufficeret
apponere clausulam non obstante aliqua constitutione
in contrarium faciente, vt voluit Bar.in d.l.fi.C.si contra
ius.non sufficeret tamen simpliciter dicere non obstante
aliqua lege vel constitutione, vt voluit Bar.in loco præal.
ex quo ius habet clausulam derogatoriam ad rescripta.
¶ Aduerte tamen, quia Io.Mo. in c.j.de rescri.in vj.dicit,
ꝙ licet vbi condens legem vel constitu. habentem clau-
sulam derogatoriam ad rescripta, rescribat contra illam,
non valeat rescriptum, non apposita clausula non obstã-
te: tñ secus est in successore, qui non potuit ligari per p̃-
decessorem, vt j.de elect.innotuit. & sic valebit rescriptũ
successoris sine clausula sm eum.¶ Sed ista opi. cõiter re
probatur, quia sm hoc sequeretur, ꝙ nõ esset necesse, qñ
rescribitur contra hanc cõstitutionem, apponere aliquã
clausulam, cum non viuat ille, qui condidit eam: & ita te
nuit do. Ant.de But.in d.c.j.¶ Verum quia d. Ant. de Bu.
non videtur perfecte dixisse in hac materia, potes aliter
concludere, & sic: quia aut rescriptum contra ius habet
clausulam specialem, aut habet clausulam generalẽ, vel
nullam. Primo casu valet, vt hic satis colligitur: sed tunc
est dubium, qñ dr habere clausulam specialem. Bar.in d.
l.fi.C.si contra ius.dicit ꝙ satis dr specialis, si dicatur non
obstante aliqua constitutione in cõtrarium faciente. Nõ
autem est necesse, ꝙ dicatur non obstante tali cõstitutio-
ne.quia illud esset non solum specialiter loqui, sed etiam
singulariter & indiuidue. Si autem diceretur non obstan
te aliqua constitutione vel lege, tunc dicit, ꝙ ista est clau-
sula generalis non specialis: & ideo non sufficeret. Bal. in
d.l.fi.dicit opi. Bar.veram, qñ non est aliqua specialis con
stitutio derogãs rescriptis, sed solum generalis: de qua in
l.nec dãnosa.& in l.vniuersa. & l.rescripta.C.si ꝯtra ius,
vel vtili.publi.canonizata xxv.q.ij.Sed vbi esset specialis
constitutio derogans rescriptis, tunc debet dici non ob-
stante tali constitutione, & pro ipsa videt facere iste text.
Sed tu potes dicere, ꝙ si constitutio illa specialis simplici
ter derogat rescripto, seu impetrationi rescriptorum, ad-
huc procedat opinio Barto. per id, quod hr in l.si quis in
principio testamenti.ff. de leg.iij. si vero constitutio spe-
cialis nedum impugnat rescripta, sed etiam dat formam
clausulæ, vt quia dicit, ꝙ non valeat rescriptum, nisi fiat
mentio expressa de ipsa constitutione: & tunc procedat
opi.Bal.quia debet dici non obstante tali constitutione,
vel per verba æquipollentia: puta in casu isto non obstan
te constitutione de duobus diebus. Interdum vero appo-
nitur clausula generalis, & non specialis: & tunc videtur
ꝙ sit perinde, ac si nõ esset apposita clausula, ar.d.l.si quis,
in prin.test.si ergo non sit apposita clausula aliquã, vel so
lum generalis, de qua superius dixi: tunc conclude, ꝙ si
sumus in casibus, in quibus reperitur constitutio specia-
lis derogans rescripto, non valet rescriptum, vt hic patet.
Si vero non reperitur specialis constitutio derogãs rescri
pto: & tunc aut quærimus de iure ciuili, & stãdum videt
opi.Bar.videlicet, vt non valeat rescriptum, licet dicatur
ex certa scientia emanatum per d.l.si quis, in prin.test.vt
voluit Bar.in d.l.fi.& in extraua.ad reprimendum.in ver.
non obstantibus. de iure vero canonico vr standum opi.
Io. An. quam ponit in d.c.vno.de excess.præla, vbi conclu
dit, ꝙ si conceditur rescriptum in forma priuilegij, valet
absque aliqua clausula, quia tunc videtur esse mens con-
cedentis priuare ius cõe, ve iij.dist.priuilegia. Idem scđm
eum, si concedatur ex certa scientia, vel motu proprio de
quibus appareat ex tenore literarum per id, quod hr in c.
si motu proprio.de præben.in vj.& per id, quod no.gl.in
c.statutum, in versi. literarum.j.eo.in vj.& j.c.j.de consti.
eo.li.& facit quod dixi super glo. alias autem rescriptum
concessum in forma rescripti sine clausula, si non apparet
de certa scientia, nec de motu proprio, ex quo est contra
ius, non valebit, vt voluit Io.An.in præal.c.vno.de excess.
præla.in vj.¶ Sed aduerte, quia si dicamus, ꝙ etiam de iu
re canonico rescripta contra ius habeant generalem ꝓhi
bitionem contra rescripta, videretur verior esse opin.Bar.
per ea, quæ habentur in d.l.si quis.in prin.test.Sed poti s
dicere,

a Papa an i dubio videatur tollere constitutionẽ de ista mẽtione faciẽda i rescripto de cõstitutione, vide hic latissime per do. Fr. in iij. col. ver regula prima. & per Ale. de Imo. in consil. ciij. iiij. parte. & vid tex. in l. si non spãli C. de test.& in l. 1.C. de na. lib.

vltra vnam ſcd'm formam c.ſtatutum.§.cum vero. ¶ Sed forte de rigore iuris verior eſt opinio Hoſtiē.quia ex quo erat prohibitio,ne quis trahatur vltra duas dietas: & hodie non trahatur vltra vnam, iuxta formam dicti c. ſtatutum.§.cum vero.videtur, ꝙ vtraque ꝓhibitio debeat habere effectū per id, quod habetur in c. paſtoralis.j.de pri., nec ob.c.fi.infra.de iudi.quia poteſt dici, ꝙ ibi apparebat de certa ſcientia Papæ.tñ tene menti dictum Compo. & Io. An. quod etiam videtur ſequi Archi. in loco præalle. ¶ Vlterius,quia hic dicitur,niſi de conſenſu partium fuerint literæ impetratæ:poteſt dubitari,an ſufficiat ꝙ partes conſentiant in iudices. Dicunt quidam,ꝙ non, niſi conſentiant ſe etiam trahi vltra duas dietas:quod ſecundum eos poterit conſtare per confeſſionem partiū,vel alio modo,etiam ſi in literis non contineatur clauſula non obſtāte conſtitutione,de duabus dietis. Inn.no.hic dicit,ꝙ iſtorum opi.poteſt procedere,ſi partes ignorabant iudices diſtare vltra duas dietas,ſecus ſi ſciuiſſent:quia tunc ſi conſentiunt ſcienter in tales iudices, q̄ diſtāt vltra duas dietas,illi poterunt etiam vltra duas dietas citare partes,dūmodo citent eos ad loca vbi larem habent & cōiter habitant& ſi in diuerſis locis ipſi iudices habitarent,poterūt citari partes in loco vbi quis eorum habitat:quia hoc caſu videntur tacite ſic conſenſiſſe,cum æquitas ſuadeat,ꝙ partes vadant ad iudices,& non iudices ad partes, vt in l. ij.§.ſi præſes.ff.quis ordo in bon.poſſ.ſeruetur. Et facit ad prædicta,quod no.infra eo.ſtatutum.§.cum vero. in vj.& in Spe.de citatione.§.j.verſic.quæritur. Et idem tenet hic Hoſt.dicit tñ,ꝙ de ſtilo,& practica curiæ eſt,qñ partes cōueniunt de iudicibus,ꝙ conueniant etiam de loco,vt euitetur perplexitas:vnus iudex interdum diſtat ab vno litigantium per duas dietas, & alter iudex ab altero per totidem: & hoc caſu,quando facta eſt conuentio de loco, & de iudicibus, vterque tenebitur ſuis expenſis nominatū a ſe ducere ad locum conuentum:& ſi tertius eſſet datus tanq̄ medius,ex officio curiæ debebit duci ad locum prædictum cōmunibus expenſis per id, quod hr̄ iij.q.iij.venturis autem.& C.de teſti.l.ſi qñ.ſi vero in curia non eſſet facta conuentio de loco:tunc conuenire debebunt iudices in patria.& de loco cogruo,& inſigni. facit j.e.ſtatutum.in princi. & ſi eſſent diſcordes tunc ſe impedirent,ſi vterque ad locum cōgruum vellet accedere. Si vero vnus citaret ad locum congruum, alter ad incongruum, puta non inſignem: tunc etiam ſe impedirent, ſaluo niſi eſſet clauſula,per quam altero nolēte procedere alius poſſet. facit quod hr̄ s̄.e.in c.ſciſcitatus. ¶ Vlterius etiam poteſt quæri,qa hic loquitur qñ in literis Papæ fit expreſſa mentio de hac conſtitutione,quid iuris ſi in literis legatorum ſedis Apoſtolicæ fiat mentio de hac cōſtitutione, an ſufficiat. Dicit Fran. Ver.ꝙ non,quia legati non poſſunt tollere beneficium illius concilij facit, quod habetur in c.pe. & vlti.infra.de fil.preſ. & infra.de præben.dilectus.& qd̄ legitur,& notatur in clemen.per literas. ad fi.de præben. Vltimo poteſt quæri,q̄d ſi in reſcripto Apoſtolico fit mētio de hac conſtitutione, nec aliter in eo fiet determinatio:an tunc vltra quatuor dietas poterit quis cōueniri dicit idem Fran.ꝙ non,per id quod habetur s̄.eo.ſedes iuncto c.ij.j.eodē.in vj.vbi clauſula generalis reſtringitur ad quatuor.ad idem etiam v.q.ij.c.ij.vbi videtur, ꝙ ſecūdus terminus non debet eſſe maior primo:& ſic videtur in ſimili,ꝙ locus additus,ſeu qui poſtea declaratur, nō debet eſſe maior in diſtantia, q̄ locus deputatus a iure, ſed par vel minor:alias licitum eſſet quem trahere, etiam vſque ad x.vel xv.dietas.vel etiam vltra,quodammodo in infinitum,quod videtur eſſe euitandum.d.c.cum in multis. facit etiam quod habetur in c.ij. de deci. in vj.vbi ſi conceditur portio noualium decimarum,videtur cōcedi ad inſtar antiquatum, & ſecundum hoc eſſet prouiſum cōtra quandam querelam,quam tangebat Hoſti.infra.de teſti. præſentata.de qua ibi per Io.An. ¶ Sed do.An.de Bu.hic videtur velle,ꝙ ex quo eſt appoſita clauſula, non obſtāte hac conſtitutione,ꝙ remanemus in iure antiquo,& ſic vltra quatuor dietas poterit quis trahi. videtur tamen ꝙ nō poterit trahi vltra xl.ar.c.latores.infra. de cle.ex.mini.& eius quod no.s̄.eo.ſedes & hæc opinio forte verior eſt de iure tamen æquior videtur opin. Franc.in qua reſidet hic Io.An.& hoc forte ſeruaretur in practica propter autoritatem Io.An.& de hac,& quæ dixi s̄.de duabus dietis,intellige hodie de vna ſecundū formā c.ſtatutū.j.eo.lib.vj.

SVMMARIVM.

1 *Literæ impetratæ ad lites ſine ſpeciali mandato, non valent, niſi fiat impetratio a perſona,quæ poſſit agere ſine mandato, vt ſunt coniuncta perſona, & talis impetrans ſine ſpeciali mandato, eſt tanquam falſarius puniendus.*
2 *Coniuncta perſona,an poſſit agere ſine ſpeciali mandato.*
3 *Priuilegium,& beneficium quomodo differant.*
4 *Compromittere non poteſt quis pro alio,tanquam procurator, ſine ſpeciali mandato.*
5 *Literæ in cauſa appellationis præſumūtur impetratæ de ſp̄ali mādato*
6 *Creditur aſſertioni Papæ de his,quæ atteſtantur facta coram ſe,nec admittitur probatio in contrarium.*
7 *Impetrare literas ſine ſpeciali mandato quis poſſit.*
8 *Et quid de affinibus,an admittantur.*
9 *Impetrare ſine mandato ſpeciali,an poſſint filij illegitimi.*
10 *Impetratio ſi bona fide fiat per non habentem mandatum.*

Sunt & alij. Non valent literæ ad lites impetratæ per nō coniunctas perſonas abſque ſpeciali mandato.h.d. Et primo ponit abuſum impetrantium ſine mandato. Secundo prouidet. Tertio excipit. ſecunda ibi,cum autem.tertia ibi,niſi. ¶ No.ꝙ interdū aliqui conantur ſuſcitare quæſtiones ſopitas, & interdū inducere nouas quæſtiones, contra quos iura prouidere debent,quantum fieri poteſt. ¶ Not.ꝙ interdum aliqui conātur literis Apoſtolicis facere mercimoniam,& no.modum,per quem faciebant aliqui literas Apoſtolicas venales,qui tangitur in litera.facit quod habetur in l. filium. §.erit ergo.ff.de contratabulas. Et ex hoc etiam no. ꝙ iudicium non debet eſſe venale in ſuo princ.vt hic patet ſimiliter nec in medio,vel in fi.infra. de vita & ho.cle.c.cū ab omni. ¶ No.illud vulgatum,ꝙ lites ſunt reſtringendæ potius,q̄ relaxandæ. & ſimiliter literæ ad lites facit infra
1 eo.c.fi. ¶ †No.ꝙ literæ impetratæ ad lites ſine ſpeciali mādato non valent,niſi fiat impetratio a perſona,quæ poſſit agere ſine mandato,vt ſunt coniunctæ perſonæ,de q̄bus in l.ſed & hæ.ff.de procura. ¶ Not.ꝙ talis impetrans ſine ſpeciali mandato,eſt tanq̄ falſarius puniendus: & de pœna falſantis literas Apoſtolicas habetur infra. de cri. fal. c.ad falſariorum.dicit tamen hic Egi. & putat Io.And. & bene,ꝙ non puniatur iſto caſu vnde poteſt exponi litera, dum dicit tanquā falſarius.i.tanq̄ impetrans per falſi ſug
2 geſtionem ſcd'm Io.An. ¶ †No.caſum,in quo coniuncta perſona exercet illud,quod requirit ſpeciale mandatum. regulariter contra,vt no.de reſtit.in integ.conſtitutus.in prima gl.& in Spe.de coniuncta perſona,verſi.quid ergo ſi ſit talis:quod tene menti. ¶ Vltimo potes notare ſcd'm do.Ant.de But.ꝙ fictio eſt contra veritatem. facit in l.j.& per totum.ff.de cap. & in l.vnica.§.accedit.C.de rei vxo.
3 actione. ¶ In gl.reſtringendæ.ibi,beneficia.Io.An. exponit beneficia.i.priuilegia, quia ſi impetrarētur beneficia, ſtricta fieret interpretatio.infra.de præben.q̄uis.li.vj. Tu potes dicere dictum Io.And.procedere, qñ impetrantur beneficia eccleſiaſtica: ſed qñ alias Papa vel Princeps cōcedit beneficium alicui,tunc procedit gl. Nam differētia eſt inter priuilegium,& beneficium,propriē loquendo: quia priuilegium eſt contra ius,vt iij.diſt.in c.priuilegia. ideo vr̄ ſtricte interpretandū.facit qd̄ dictū fuit s̄.e.c.cauſam.ſed

sani. sed beneficium est præter ius, & ideo late est interpretandum.l.fi.ff.de consti.prin.& no.etiam per Io. And. in c.olim tibi.j.de ver.signifi. ¶ In glo.in verbo,super.in fi.adde tamen,quod no.in glo.seq.vbi no.secundum vnã opi.ꝙ in causa appellationis facilius præsumitur mandatum,quam in casu principali. ¶ †In gl.pen. ª ibi,de arbi-
4 a tris per suas.ibi loquitur, quando quis tanquam procurator vult pro alio compromittere: quia nõ potest sine speciali mandato,& de multis alijs casibus,in quibus requiritur speciale mandatum,habetur in c.qui ad agendum. de procu.in vj.& cum gl.concor. Compost.dicens,quod habens generale mandatum ad negotia, non potest impetrare literas.dicit etiam se obtinuisse,quod procurator habens plenum mandatum agendi, & defendendi cõtra aliquem in certa causa,nõ poterit in illa impetrare,si appareat legitimus contradictor.dicit tamen ꝙ si causa ventilaretur in curia, talis procurator possit impetrare super pertinentibus ad litem cæptam,puta super receptione testium,& similibus.de quo in Spe.de rescripti præsenta.§. ratione autẽ impetrantis.post prin. ¶ Et no. bene,ꝙ mandatum extenditur ad consecutiua, vel incidentia, etiam exigentia speciale mandatum.facit quod habetur j. de resti.in integ.c.suscitata.& quod etiam supra gl.dixit Spec. in loco præalleg.ꝙ habens mandatum ad persequendam appellationẽ,poterit impetrare: quia impetrando dicitur prosequi.facit s.eo.ex parte. & j.eo.dilectus. ¶ Sed iuxta prædicta potest esse dubium,an sufficeret mandatũ emanatis aliquibus exigentibus speciale mandatum cũ clausula generali,ad hoc vt possit impetrare.videtur quod sic per prælle.c.qui ad agendum. contrarium hic tenet do. Ant.de Bu.ex eo, quia vbi exigitur notabilis specificatio propter excludendam fraudem, vel propter magnitudinem rei,nõ videtur sufficere talis clausula per no. per gl. in d.c.qui ad agendum.in verbo,ad non expressos. & de elec.c.procurator.in verbo,mandatum.& de procur.c.si. in versic. speciale.lib.vj.quod tene mentl.dicit etiam hic Compo.& Gof.in summa huius titu.ver.nunquid canonicus.quod canonicus non potest impetrare pro ecclesia sua, vel pro concanonico sine speciali mandato propter verba huius consilij.& idem tenuit Hosti. per ea,quæ dicta fuerunt s.eo.edoceri.glo.tamen videtur aliter sentire in c.si.circa fi.j.de procu.sed non bene,vt ibi no.per Ioã. An.de quo dicendum vt ibi. & de materia etiam in Spe. in prælle.§.ratione autem impetrantis.circa prin. vbi tenet opi.Cõp.& Gof. ¶ In ea.gl.ibi,restringenda sunt &c. & sic videtur velle glo. quod sit speciale in odium litium contra regulam,ꝙ ratihabitio non operetur hoc casu, licet alias regulariter operetur,vt j.de reg.iur. in c.rati.lib. vj.tamẽ sicut dixit speciale est hoc casu, sicut & in certis alijs casibus,qui notantur in præalleg.regula,rati. & j.de pac.c.ij. & potest etiam alia ratio specialitatis hic assignari,quare ratihabitio non validat actum. nam ratio etiam esse potest,quia non purgat vitium, nec facit cessare fraudem.& ideo lex videtur residere hic tali ratihabitioni, & pro tanto non valet. ¶ In ea.gl.ibi,valerẽt.dic quo ad primum casum, ꝙ istud poterat procedere secundum ista iura:hodie vero videtur secus, quia videtur ꝙ ipso iure sint nullæ,si concedantur non seruata forma huius c.& c.statutum.j.eod.in vj.vt videtur probare in d.c.statutum. ad finem.Quo ad casum autem mistum:licet Io.And.videatur transire cum gl.tamen do.Ant.de But.hic dicit, ꝙ literæ videntur esse nullæ propter defectum mandati, & potestatis per id,quod habetur in c.ex parte.j.eo. & de procura.in c.in nostra.Do.tamen Card.Floren.videtur tenere gl.si nihil objiciatur. sed de iure verior videtur opi.do. Ant.de But.per iura per ipsum allega. & per id,quod ha-
5 betur in l.licet.C.de procura. ¶ †In ea.gl.ibi,semper probare mandatum.& sic vult gl.ſm Io.An.ꝙ in causa appellationis præsumantur literæ impetratæ de speciali mandato domini:sed in causa principali non,nisi in literis dicatur conquestus est talis procurator talis, quia tunc præsumitur,ꝙ fuerint impetratæ per habentem mandatum. Io.An.hic dicit, ꝙ fienda est differentia inter verba assertiua & narratiua,per ea quæ habentur in c.si Papa.de priuile.in vj.& in cle.literis. de prob. & de senten.excom.in cle.si summus.nam assertiuæ bene videntur probare:sed narratiua non,quæ sunt ex facto alieno per iura prælle. & videntur esse assertiua, vt tangit hic do. Ant. de But.vt si dicatur in rescripto,cõquestus est nobis procurator talis,de cuius mandato nobis constitit: secus si simpliciter dicatur,conquestus est talis procurator talis:quia tunc videntur verba narratiua, & sic non videntur probare, sed tu potes defensare gl.quia verba narratiua, ex quibus fundatur intentio Papæ,licet sint ex facto alieno, videntur probare, donec probetur contrarium, per ea quæ habentur in d.cle.literis.vbi autem essent narratiua facti Papæ, ex quibus sua fundaretur intentio, non posset contrarium probari,vt probatur in d.clem.literis.Et ad prædicta facit quod not.Fed.in suis consilijs.consi.xij.alias xvij.vbi etiã dicit,ꝙ licet quis non esset in curia tempore datæ: tamen potuit fuisse ante,& supplicasse Papæ, & sic secundũ eũ, si Papa assertiue dicit,significauit nobis talis: videtur ꝙ credendum sit illis literis,per ea quæ habentur in d.cle.literis.& hæc procedunt de iure. ¶ Quid autem si de stilo curiæ,gl.tangit in ver.constitutio ista.& sequenti. & etiam circa fi.Et concludit glo.ꝙ de iure deberet admitti exceptio:quia literæ non valent,nisi sint impetratæ per procuratorem.j.eo.ex parte.tamen de facto non seruatur: quia non admittunt iudices hanc exceptionem, & etiam curia Romana non admittit hanc exceptionem de mandato.& si propter hoc appellaretur,non daret iudices: nec etiam daret literas super appellatione.Io.tamen An.hic. & do.Ant.post eum sequendo Vinc.& Pet. dicunt,ꝙ aut exceptio opponitur in audientia contradictarum anteꝗ̃ literæ transeant, & objicitur quod impetrans non habet speciale mandatum ad impetrandum:& tũc etiam de stilo curiæ admittetur exceptio, & arctabitur volens impetrare ad probandum mandatum speciale de impetrando. Dicit tamen Compo.quod si excipiens opponat, vt procurator, curia non admittit eum, nisi prius ipse ostendat suum mãdatum. Quandoque vero exceptio opponitur, postquam literæ transiuerunt:& tunc aut opponitur defectus mandati, & etiam ratificationis, & tunc admittitur exceptio.infra eo.ex parte decani.& ibi patet exemplum quando dominus dicit literas impetratas sine mandato, nec vult illas ratificare: Quandoque vero opponitur solus defectus mandati, vt quia dominus vult literis vti, & tunc ratificare: & tunc dicit Petr.ꝙ admittetur exceptio, sed opponens grauabitur onere probandi,ꝙ impetrãs nõ habuerit mandatum.in hoc differt a casu, quando opponitur exceptio in audientia contradictarum ante impetrationẽ,quia tunc non habet necesse probare objiciens. Et si dicatur,quomodo poterit isto casu objiciẽs post impetrationem probare negatiuam: dic ꝙ illam probare ꝑ confessionem partis aduersæ.infra eo.ex parte. vel probãdo,qđ dominus inhibuit impetrari,vel ꝙ reuocauit mandatum,quod prius dederat,& hoc etiam tenet Spe.in tit. de rescripti præsentatione.§.ratione autem impetrantis. ver.sed nunquid.& ver.si cui.& ibi etiam dicit Spe.quod solum videtur,ꝙ debeat admitti per cõfessionem partis, & non per testes: ne alias minus dilatetur iudicium. videretur tamen,ꝙ admittatur ad probandum reuocationem mandati per instrumentum: quia illa faciliter fieri poterit, si objiciens velit, & offerat se in promptu habere instantiam reuocationis mandati. ¶ Itẽ etiam aduerte, ꝙ a videtur quod quando Papa in rescripto dicit, conquestus est nobis talis procurator talis,quod in dubio credatur talem esse procuratorem,vt voluit glo.quia licet sint verba

enatra-

a In gl.pe. istam gl.d. Abb. d.ui. dit in quatuor,& bo no procedit ordine, ideo ibi ea vide.

enarratiua,tamē sunt talia,ex q̄bus fundaē intētio Papæ:
quia verisimiliter Papa non dedisset rescriptum ad instā-
tiā illius,nisi babuisset mandatum sufficiens ad impetrā-
dum per hunc §. & ideo in dubio stari debet tali assertio-
ni,vt hic voluit gl.quod videtur etiam sequi gl. in c. lite-
ras.de proba.dum allegat hāc gl.& etiam superius tetigi.
6 ¶†Item etiam videtur,ꝙ si Papa in rescripto dicit,signifi
cauit nobis talis,ꝙ standum est tali assertioni per ea, quæ
habētur in dicta cle.literas. vbi patet,quod creditur asser
tioni Papæ de bis,quæ attestantur facta coram se:nec ad-
mittitur probatio in contrarium.& sic gl.non videtur be
ne dixisse,quæ videtur velle contrarium. & pro hoc facit
ꝙ licet quis tempore datæ non fuerit in curia: tamen po-
tuit ante datam supplicare , & significare Papæ id , quod
continetur in rescripto. & sic videtur standum esse asser-
tiom Papæ.& hoc etiam tenuit Fed.de Senis in suo cōsi.
cxvij. ¶ Et per prædicta non est necesse instare in opini.
Host.quam hic posuit Io.And.& do.Ant.de Butr.qui di-
cebat ꝙ in rescripto explicabatur persona nota Papæ ve-
risimiliter,puta cōquerebatur talis capellanus noster,vel
conquestus est &c.quod tunc valebat rescriptum , etiam
si dicebatur, conquestus est notificante tali : quia cessare
videtur causa,de qua hic.¶Si vero persona expressa in re
scripto verisimiliter nō erat nota Papæ,dicebat ꝙ erat ar-
bitrarium:quia iudex habebat arbitrari, an opponēti in-
cumberet onus probandi:an vero illi,contra quem fit op
positio,vel exceptio inspectis circunstantijs, & qualitati-
bus personarum. Sed dic melius,vt patere potest ex supe
rius dictis. ¶ Item etiam aduerte,inquantum gl.dicit,q̄d
forte per excommunicatum sunt literæ impetratæ. Nam
videtur gl. velle,quod si contra procuratorem , vel domi-
nium impetrantem coram auditore contradictarum op-
ponatur contra volentem impetrare exceptio excommu
nicationis,quod talis exceptio admittetur : quod etiā se-
quitur hic Compo.dummodo talis exceptio non sit pro-
banda per testes , sed per instrumētum paratum negotiū
differatur. Dicit etiam Compo.obtentū fuisse, quod con
tra impetrantem non admittatur tertius , etiam pro quo
lata est excomunicatio ad impediēdam impetrationem :
quia ex quo contra eum non agitur,cessat exceptio, quæ
est actionis exclusio.l.j.ff.de excep.& si aliquo modo pos
set sibi fieri præiudicium per talem impetrationem: non
tamen admittetur ad cōuenientiam iudicum,sed præsta-
bitur sibi cautio,ꝙ per rescriptum impetratum non con-
uenietur:nec sibi in aliquo præiudicetur . de quo in Spe.
de rescripti præsenta.§.ratione formæ.ver. quid si contra.
& duobus ver.sequen.¶ In ea.gl.ibi,super beneficijs ob-
tinendis.Not.bene gl.quæ vult,ꝙ iste §.non habeat locū
in literis beneficialibus, & sic videtur ꝙ ille possint impe
trari absque speciali mandato, & per consequens genera
lis procurator sufficit.Idem voluit gl.s̄.eo,ad aures. & sic
serua consuetudinem s̄m Io.An.licet aliqui aliter dicāt.
7 ¶†In gl.fi.in fi.& de istis etiam habetur in Spe.de rescri-
pti præsenta.§.ratione impetratio. in princi.hi autem,de
quibus hic dicitur,sunt ascendentes , & descendentes in
infinitum.ff.de verb.sig.in l.liberorum.de collateralibus
non inuenitur in l.cautum.nisi de fartribus.sed Compo.
dicit, ꝙ de consuetudine curia admittit filium fratris : &
sororem,fratrem patris,& matris:& cōsobrinum, & filiū
consobrini , & omnes consanguineos vsque ad tertium
gradum inclusiue:vltra non.sed Hostien.dicit consangui
neos vsque ad quartum gradum , & nō vltra per id,quod
habetur in c.non debet.j.de consan. & affi. & facit etiam
quod habetur in l.petitionem.C.de aduo.diuer.iudi.Fa-
tetur tamen ꝙ non sic late admittuntur consanguinei ad
agendū in iudicijs per ea, quæ habentur in d.l.sed & hæ.
Et est ratio secundum eum,quia in agendo posset absen-
ti parari præiudicium:sed impetrando ipsi absenti potius
8 prouidetur.ideo facilius quis debet admitti.¶†Quid au-
tem de affinibus,an admittantur ad impetrandum . dicit
Compo.ꝙ affines ascendentes admittūtur : puta socer &
prosocer,& similiter affines:vt gener,progener. facit q̄d
habetur in d.l.sed & hę.& in l.j.§.fi.ff.de postu.cum l.seq.
Affines autem collateralis:puta sororius,non admitritur
9 & sic dicit Compo.Papam de facto dixisse.¶†Quid autē
de illegitimis,an admittantur ad impetrandū.Io.An hic
recitat opi.Finaliter Inn. videē velle , ꝙ naturales possint
impetrare:licet aliqui aliter dixerint . facit quod habetur
in §.vulgo.Insti.de succes.cogna.In alijs autem spurijs vi
detur,ꝙ vt dicit hic Host.illi qui succedunt, seu succede-
re possunt illis pro quibus possint impetrare.facit per Io.
An.infra de testa.in c.Raynutius.in versi.absque liberis.
& an & quando spurij possint alteri succedere habetur in
glo.in l.si qua illustris.C.ad Orficiannm.& l.spurius.& l.
10 hac parte.ff.vnde cognati. ¶† Vltimo,quia litera hic lo-
quitur, quando causa matrimonij sit impetratio , quærit
Hosti. quid si bona fide fiat impetratio per non habētem
mandatum. videtur ꝙ tunc valeat , cum videatur cessare
causa prohibitionis,arg.infra.de appel.cum cessante. sed
ipse tenet cōtrariū : quia ista fuit causa impulsiua.& ideo
illa cessante , nō debet cessare dispositio.l.j.§.casum.ff.de
postu.& ponitur hic, & pro quia:alias ꝓuisio huius text.
redderetur inanis, quia forte de facili nō probareē fraus :
& quia etiam si aliud dicimus , sequeretur ꝙ cōiuncta ꝑ-
sona posset in fraudem , & causa matrimonij impetrare ,
quod esset absurdum.& ideo non tenendum.

SVMMARIVM.

1 *Domicilium habere dicitur quis,vbi habet beneficium.*
2 *Appellationem prosequi dicitur ille, qui impetrat rescriptum super ap pellatione.*
3 *Dieta debent computari a fine diœcesis,vbi res est sita, quando agitur reali,& non a finibus diœcesis domicilij.& nu. 12.*
4 *Tractus ad iudicium potest dici quis eoipso , quod est vocatus ad iudicium.licet non fuerit citatus realiter.*
5 *Exceptione dilatoria opposita , si iudex procedat ad vlteriora : illa non admissa,videtur tacitè super dilatoria pronuntiare,quod non habeat obstare.*
6 *Domicilium an sortiatur quis in loco beneficij,siue prabenda, vel ecclesia.Et quid si in duabus diœcesibus haberet duo beneficia.*
7 *Residentiam de consuetudine non requirunt simplicia beneficia.*
8 *Scholaris an ratione assidua conuersationis in loco studij:an ibi sortiatur forum,& similiter mercator ratione mercantiæ.*
9 *Scholaris,an possit conueniri in loco studij de contractu alibi inito.*
10 *Sine domicilio,an possit esse aliquis.*
11 *Forum,siue domicilium an sortiatur quis in loco originis propria, vel paterna.*
13 *Exceptio,quod quis non debeat trahi vltra duas dietas,quando debeat proponi.*
14 *Exceptio loci non tuti,licet semel fuerit omissa , poterit tamen etiam post litem contesta.opponi.*

DIlectus filius. Quando agitur reali,
computantur dietæ a
fine diœcesis,vbi est res sita.& de meritis ap-
pellationis nō iudex a quo, sed index ad quē
cognoscere debet.h.d.Et primo ponit appel-
lautis quetelam.Secundo prouisionem.secunda ibi,quo
circa.¶ In tex.Ibi,Saracenus.forte ita dicit, cū esset Chri
stianus,& clericus duxerat originem a saracenis:vel ideo
sic dicit,quia forte eius domus vocabatur de Sarasenis:si
cut etiam in ciuitate Seneñ.talis domus reperitur . Item
ibi & Heliensi.diœcesibus super . quando non distabant
1 vltra duas diætas a loco,ad quem trahebatur.¶†No.j.ar.
pro,& contra : quod quis censeatur habere domiciliū in
loco,vbi habet beneficium. de quo per Inno.j.de priuil.
ex ore.& per Archi.in c.statutum.§.cum vero.j.eo.ti.lib.
2 vj.& tangetur super glos.¶†No.secundum Petr. & Abb.
quod

quòd prosequi dicitur appellationem ille, qui impetrat
rescriptum super appellatione. ad idem quod habetur s.
eo. ex parte. s. ¶ Not. q ad iudicem principalis causæ non
spectat inhibere iudici appellationis, sed potius econtra.
3 ¶ † Not. duo, quæ patent ex summario. & propter primū
præcipue allegatur hæc decr. videlicet, q vbi agitur a rea-
li, dietæ debent computari a fine diœcesis, vbi res est sita:
non autem a finibus diœcesis domicilij. de quo an hodie
procedat, tangit gl. j. eo. statutum. §. cum vero. in glo. quæ
incipit, olim dicebamus. & inferius tangetur super glo.
4 ¶ † No. q quis potest dici tractus ad iudicium eoipso, qd
est vocatus ad iudicium: licet realiter non fuerit tractus.
& sic facit ad intellectum c. si diligenti. de for. compet. de
5 quo dicendum, vt ibi. ¶ † No. q si apposita exceptione di
latoria, iudex procedet ad vlteriora illa non admissa, taci-
te videtur super dilatoria pronuntiare, q non habeat ob-
stare. de quo j. de app. c. ex parte. m. & adde etiam qd no.
Inn. j. de libel. obla. c. fi. vbi dicit, quod licet cautum sit, q
excipiens in exceptione formanda tollat ius replicandi.
& sic facit mentionem de replicatione illam infringēdo,
non tamen est hoc necessarium. ¶ Vltimo not. q quo ad
negotium & articulum, super quo pendet appellatio, iu-
risdictio iudicis a quo, suspenditur a tempore interposi-
tæ appellationis, etiam ante inhibitionem. & idem quo
ad connexum articulo suspenso. j. de app. c. super eo. el j.
¶ In glos. ij. ibi, in eodem loco, scilicet distante vltra duas
dietas. ¶ In ea. glo. in fi. & pro hoc bene facit, quod habet
j. de exce. in c. olim. & procedit gl. sm ista tempora, scdm
quæ tendebatur locus tractus, & nō locus commissionis.
j. eo. statutum. §. in nullo. lib. vj. Ideo tunc si talis locus di-
stet vltra duas dietas: vel hodie vltra vnam, sm formam
d. c. statutum. §. cum vero. non valebit rescriptum per id,
6 quod habetur in d. c. statutum. §. fi. ¶ † In gl. ibi, propterea
non habet ibi domicilium, sup. si alias ibi non habitat. &
sm hoc vult gl. q quis non sortiatur domicilium in loco
a beneficij, seu ecclesiæ vel præbēdæ. [a] sed Inn. in c. ex ore.
j. de priuil. & Archi. j. eo. statutum. §. cum vero. lib. vj. Di-
cunt hoc verum, si est clericus secularis. & est tale benefi
cium, quod non requirit residentiam: quod est quando-
que, vt tangitur per gl. in c. gratis. de rescri. in vj. & p doc.
in c. fi. j. de cle. non resi. secus si requirat residentiam, quia
tunc censetur ibi habere domicilium. facit quod no. Inn.
j. de eo qui mit. in pos. in c. fi. ¶ Et si in duabus diœcesib9
haberet duo beneficia ex dispensatione, quæ requirunt
residentiam, cēseretur in vtroque habere domicilium, vt
voluit gl. j. de præben. in c. quia intantum. Prælatus vero
religiosus censetur habere domicilium in loco sui mona
sterij ex eo, quia ibi tenetur morari. facit quod habetur j.
de stat. mona. c. j. & ij. & c. cum ad monasterium. & quod
habetur in c. placuit. xvj. q. j. & per Bar. in l. j. ff. ad munici.
& no. per Inn. in d. c. ex ore. & per Archi. xj. q. j. in c. cleri-
cus. & idem dicit hic do. Cardi. Flo. in monacho, vel alio
religioso: quia debet in monasterio suo commorari, vt pa
tet in iuribus prealle. hoc tamen limitat esse verum, nisi
religiosus esset promotus ad beneficium seculare curatū
quod fieri potest, vt j. de statu mon. c. quod dei timorem.
nam tunc ibi censebitur habere domicilium. facit quod
habetur in cle. vlti. & quod ibi not. in gl. pen. de cele. miss.
Et ad materiam facit, quod legitur & not. in c. cū nullus.
7 de temp. ordi. in vj. & c. j. j. de priuil. eo. lib. ¶ † De iure ta-
men communi quodlibet beneficium, etiam modici va-
loris, requirit residentiam. j. de cle. non residen. conquerē
te. & no. per Inn. eo. ti. c. fi. de consuetudine. tamen bene-
ficia simplicia non requirunt residentiam. de quo dicen-
dum, vt no. per glo. in d. c. gratia. ¶ Et no. ex præmissis, qd
ista beneficia, quæ obtinebat iste I. Saracenus in diœcesi
Raphanensi & Heliensi, non requirebant residentiam:
quare non censebatur in illis habere domiciliū, & sic fal-
sa erat replicatio aduersarij. Si autem requirebant residē-

a Domiciliū an quis sortiatur ī bñficii ecclesiæ, vel prebendæ. vide hic p d. Fel. in j. col. vers. de domicilio. vbi ponit nouē conclusiones ī hac materia.

b In ea. gl. vide hic d. Fely. in vj. col. vers. ad domiciliū sortiendū. vbi ponit regulā cū duabus declarationibus.

tiam: tunc licet cēseretur ibi habere domiciliū, & diœce-
sis talium beneficiorum non distaret vltra duas dietas a
loco, ad quem conueniebatur: tñ replicatio non procede
bat de iure, quia dietæ non debebant computari a fine
diœcesis domicilij: sed a fine diœcesis, vbi erat res, de qua
erat contentio: quia ex quo agebatur reali, vt hic proba-
b tur. ¶ In ea. gl. [b] ibi, & assidue conuersatur. Aduerte, quia
aliqui habēt literam copulatiuam, vt etiam hic ponit gl.
in l. Senatores. hic alle. alij vero in d. l. habent literam al-
ternatiuam: vel assidue cōuersatur. & ita vr habuisse Inn.
in c. ex parte B. infra de fo. compe. & gloss. in l. ij. C. vbi de
cri. agi opor. Dic quod si habetur copulatiua, requirit ex
abundanti, quod etiam assidue cōuersetur in loco, vbi qs
habet maiorem partem fortunatum suatum, vt hic ibi di
catur habere domicilium, non autem id requiritur de ne
cessitate: quia sufficit, q quis habeat maiorem partem for
tunarum suarum in loco, ad hoc vt ibi sortiatur domici-
lium. l. ciues. C. de incolis. li. x. ¶ Si autem habes alterna-
tiuam in d. l. Senatores. tunc dicta litera est magis notabi
8 lis. nam per illa vr, † quod scholaris ratione assiduæ con-
uersationis in loco studij, vbi studet, sortiat forū. & simili
ter mercator in loco, vbi cōuersatur assidue, ratione mer-
cātiæ. & istud vr tenere Inn. in d. c. ex parte. & gl. in d. l. ij.
¶ Sed dic hoc verum, quādo esset scholaris, vel mercator
conuersatus per decennium, per l. ij. C. de incolis. & not.
Cy. in d. l. Senatores. & in l. ij. C. de iur. om. iu. Idem dicas
si in minori tempore fuit conuersatus, quo ad cōtractus,
qui ineuntur in loco conuersationis: secus quo ad cōtra-
ctus alibi initos per no. in l. hæres absens. §. j. p gl. & Bart.
9 ff. de iudi. vbi sentiunt prædicti, † quod scholaris in loco
studij non poterit conueniri de cōtractu alibi initio, nec
similiter mercator. Et si dicatur, frustra vr requiri assidua
conuersatio, quo ad contractus, qui ineuntur in loco ip-
sius assiduæ conuersationis, cum ratione contractus ibi
sortiatur forum, vt in c. fi. infra de foro compe. Responde
ri potest, q imo non ponderatur frustra: qa ex quo est ad-
uena ipse scholaris, vel mercator, ratione contractus so-
lum sortiretur forum quo ad ea, quæ veniunt expediēda
tempore ipsius contractus, sed non quo ad alia d. l. hæres
absens. §. j. cum ibi notatis per Bart. sed modo etiam quo
ad alia ratione assiduæ conuersationis sortietur forum cō
trahens in loco ipsius assiduæ cōuersationis. vnde si mer
cator vendit equum, nedum poterit cōueniri in dicto lo-
co, in quo assidue conuersatur, & in quo vendidit: sed ēt
si sit traditus, sed postea euict9 poterit ratione euictionis
ibi conueniri, ad quod vltimum conueniri non possit: li-
cet in loco contraxisset, ex quo erat aduena, si non inter-
ueniret assidua conuersatio, vt voluit Bar. in d. l. heres ab-
sens. §. j. & istud vr tenendum. licet do. Ant. hic aliter vi-
deatur dicere: videlicet quod ratione assiduæ cōuersatio-
nis possit quis conueniri de contractu alibi inito, sed nō
videtur bene dicere in d. l. hæres. per not. per gl. & Barto.
¶ In ea. gl. ibi, celebrat sup. licet in loco alterius diœcesis
gratia ramē culturæ sæpe moretur, vt patet in d. l. eius. §. j.
10 iuncta gl. quę hic alle. in gl. & alias incipit Celsus. ¶ † An
autem possit quis esse sine domicilio. Io. An. sentit quod
sic eoipso, quod relicto domicilio habitationis quærit lo
cum, nisi se collocet, & sic domicilium constituat. Nā ta-
lis potest dici vagabundus, qui potest vbiq; conueniri, vt
in d. l. hæres. §. j. & hoc communiter tenetur, etiam si ta-
lis habet domicilium originis, vt voluit glo. in d. l. hæres.
§. j. & in l. iiij. §. j. ff. de dam. infec. vbi etiam per Barto. licet
aliqui dicant, quod quis non posset dici vagabundus, nisi
sit etiam sine domicilio loco originis: vt quia locus origi
nis cassinata perit, vel passus est aratrum ex mandato su-
perioris. de quo per gl. & Bar. in l. eius. §. Celsus. alias inci
11 pit l. si quis. ff. ad munici. † An autem in loco originis p-
priæ, vel paternæ sortiatur quis forum, vel domicilium,
habet in l. assumptio. §. filius. vbi p glo. & Bar. ff. ad muni.
& tangit

& tangit hic do. Car. Flo. qui dicit, q sortitur quis forũ in tali loco, vt possit quis ibi conueniri, si ibi reperiatur. de quo dicendum, vt ibi plene no. & tãgetur etiam j. de tẽp. ordi. cum nullus. lib. vj. ¶ Io ead. glo. ibi, sed in personali actione. sup. si nõ est io rem scripta: alias idem esset, q in reali s'm doc. communiter per c. ex parte B. j. de fo. comp. sed certe ibi loquitur in interdicto vnde vi, quod non est in rem scriptum. l. cum a te. ff. de vi & vi ar. licet regulariter sint in rem scripta, & sequantur possessorem. l. ij. §. i. ff. de inter. & sic videtur dictum doc. intelligẽdum de actione personali in rem scripta, vel quæ est sub genere actionis in rem scripta: licet illa non sit in rem scripta, vt cõtingit in interdicto vnde vi, vt superius est dictum. ¶ † Item

12 aduerte, quia s'm ista iura procedit ista distinctio, an agatur actione reali: ao vero actione personali. vt primo casu cõputentur dietæ a fine diœcesis, vbi est sita res, de qua agitur. Secundo casu computentur dietæ a fine diœcesis do micilij habitationis, vt voluit hæc glo. & videtur hic probare, sed hodie videt quod indistincte inspici debeat diœcesis domicilij habitationis, vt dicit gl. j. e. statutum. §. cũ vero. in glo. olim dicebamus. ex eo, quia ibi vr ponderari diœcesis, a qua quis trahitur. & hæc proprie est locus domicilij habitationis. & pro hoc etiam quod habetur in c. cum quis. de sepul. in vj. vt in simili in loco domicilij habitationis. & idem etiam l. fi. C. de præscr. longi temp. vbi currit præscriptio, quando præscribens, & ille contra quem præscribitur, sunt in eadem prouincia: licet res sit extra. & ista opinio communiter tenetur. Io. tamẽ de Lig. & Gui. de Montelaudu. in cle. vna, de rescri. dicunt, quod etiam hodie debet distingui, an agatur reali vel personali: quia iura antiqua non corriguntur, nisi quatenus reperiatur expressum facit j. de elec. cum expediat. in vj. dom. Cardi. Flo. hic dicit, q de iure antiquo, & de nouo electio est actoris, an velit computare dietas a diœcesi rei sitę: an vero a diœcesi domicilij habitationis. Nam etiam secundum veram, & communem opi. electio est actoris, coram quo ordinario velit reum conuenire. l. fi. cum ibi notatis. C. vbi in rem actio. vbi patet, quod quando agitur reali, electio est actoris, an velit reum cõuenire in loco, vbi est res sita coram ordinario ipsius loci: an vero coram ordinario domicilij habitationis, sed hæc ratio do. Car. Flor. videtur esse contra hunc tex. quia approbat exceptionẽ, quæ hic fiebat, qđ non poterat reus conueniri vltra duas dietas suæ diœcesis, vbi erat res sita. vnde potest dici, qđ verior est opi. Io. de Lig. & Gra. per rationem suã. nec ob. quod hodie iu c. statutum. §. cum vero. j. eo. in vj. text. vtit vers. trahatur. Et sic vr ponderare cõtractum, qui proprie dr fieri in diœcesi domicilij habitationis: quia responderi potest, q istud non habet obstare ex eo, quia text. in c. nonnulli. s. eod. similiter vtitur verbo, trahatur. & tñ hæc decr. interpretatur illum text. quando agitur personali de diœcesi domicilij. & vbi agitur reali de diœcesi, vbi est res sita, ergo eodem modo debet intelligi tex. in d. §. cum vero. quia lex noua superueniens, debet intelligi secũdum terminos antiquos, vt in Auth. de filijs ante dota. instrumenta natis. §. j. colla. iij. & no. in cle. j. statutum. de ele. Et nota etiam, quod notatur in simili in authẽ. offeratur. C. de lit. contest. & in l. sed & posteriores. ff. de legi. Nec obstat etiam c. cum quis. de sepultu. in vj. quia ibi loquitur, quo ad aliam materiam: videlicet quo ad percipiendam quartam, quæ debetur rectori domicilij habitationis, qui sustinuit onera sacramentorum. Item non obstat d. l. fin. C. de præscr. longi temp. quia loquitur in materia præscriptionis, & sic in alia materia, & per ɔ̃s non habet cõstare. Et hæc opinio satis videtur posse de iure defensari, & de iure etiam vr verior. Sed tñ dictum gl. in §. cum vero, cõiter tenetur. vnde in prædicta difficile esset tenere contra gl. propter eius autoritatem. ¶ Sed iuxta prædicta potest quæri: quia hic ponderatur locus rei, de qua fit quæstio tãtum. Quid erit in loco contractus, vel delicti. respõdetur, nõ potest trahi per iudicem ordinarium, nisi ibi reperiatur, vt de fo. compe. Romana. §. contrahentes. lib. vj. & sic eodem modo nõ debet ibi trahi per literas Apostolicas, & per hoc: quia ordinarius vr habere maiorem potestatem, q̃ delegatus: cum possit citare quem ad locũ et non insignem, & etiam personaliter quem citare: qđ nõ potest delegatus etiam Papæ. de rescri. statutum. in prin. lib. vj. & de iud. c. j. eo. lib. Et ideo non debet inspici locus cõtractus vel delicti: sed diœcesis domicilij. & per hoc et patet, q licet electio sit actoris: an possit conuenire reum coram ordinario loco, vbi sita est res, vel in domicilio eo habitationis: non tamen sequitur, q idem sit dicẽdum in delegato Apostolico, licet illud dixerit do. Car. Flor. vt s. dixi. sed non bene: quia non est omnino licita argumentatio de ordinario ad delegatũ, vt patere potest ex supradictis, & satis colligitur ex tex. isto. ¶ In gl. pe. ibi. §. si autem hodie. lib. vj. Sed aduerte, quia vr q iudex ad quem, si vult inhibere iudici a quo debet seruare moderationẽ d. c. Romana. §. si vero. & de app. Romana. §. q obijciat. in vj. quod est clarum: q̃n est appellatum ad Metropolitanum. sed q̃n esset appellatum ad Papam: tunc est dubiũ, an debet dicta decr. seruari. Vin. hic videtur tenere, q sic. Nam dicit q quandiu iudex appellationis cognoscet, an sit stipulatio recipienda: non debebit prohibere priores iudices, a quibus est appellatum a sententia, ne procedãt per d. c. Romana. Compo. no. recitat opi. dicentium, q illa decre. Romana. in §. q si. eum se. solum habeat locũ cũ appellatur ad archiepiscopum. secus si ad Papã: quia tũc eius delegati poterunt inhibere. alle. de offi. dele. pasto. §. præterea. & de restit. spol. audita. & quod ibi habetur, sed Compo. dicit primum tutius, & respondet ad c. audita. q non loquitur in literis super appellatione obtentis. Ioã. And. remittit ad not. per se in d. §. q si. in verbo, archiepiscopatus. vbi videtur cõcludere, q procedat etiam in delegato Papæ dato sup appellatione interposita ante sententiam: sed vbi post sententiam est appellatũ in casibus, in quibus est prohibita appellatio per clausulam, appellatione remota, tunc proprie habet locum, quod habet in d. §. præterea. Si autem alias esset prohibita: tũc habet locum, quod habetur in d. c. Romana. §. si autem. post sentẽtiam Do. Car. tamen & Flo. hic dicunt, q si super appellatione est datus delegatus a Papa, videtur q statim possit inhibere: cum Papa habeat iurisditionem super causa, et non discussa prius appellatione. Idem etiam in eius delegato. arg. j. in c. studuisti. de offi. leg. super quo dicit Inno. multum instare in præalle. §. præterea. Sed quod dixi post eum asserit curiam seruare. allegat no. in deci. Rotę, deci. xv. alias est x. sed certe si illa bene attendatur, videtur potius tenere quod dixi s. post Ioã. And. & Inno. de materia etiam in Spec. de appel. §. de officio. versicu. sed quæritur. do. tamen Ant. de Bu. hic dixit quod super articulo, super quo est appellatum, vel illi connexo, suspensa est statim iurisdictio. & ideo quo ad illam potest statim initi inhibitoria: in alijs aũt articulis separatis procedat præallega. c. Romana. & c. non solum. & s'm prædicta videt intelligendum dictum Io. An. in gl. fi. io fi. hic aũt contendit iudex principalis causæ cum iudice appellationis, cum a diuersis partibus diuersi iudices essent impetrati: tũc etiam in causa appellationis possent iudices conuenire, sed si esset dubium, quæ literæ prçualerent, dic vt dictum fuit s. eod.

13 in c. pastoralis. ¶ † Extra gl. potest quæri, q̃n debeat proponi ista exceptio, q quis non debet trahi vltra duas dietas. Dic q ante lit. contest. j. de re iudi. inter monasterium. als fieret prçiudicium ipsi parti in illa instãtia, s'm Vincen. & idem Compo. in c. præcedenti. & bene dixi in illa instantia, q̃a si reus tractus vltra duas dietas semel sponte respõdit, & iterum ad eundem locum citatur & trahitur, poterit excipere etiam post lit. contesta. alias semel grauatus posset

possset iterum pluries grauari:quod esse non debet, argu-
men.capitu. peruenit. infra. de censibus. vnde licet de
Papæ tractione non possit conqueri, quia illi consense-
runt: tamen de hoc nouo grauamine, quod nunc infer-
tur, ex quo iterum trahitur, poterit conqueri, argument.
d. capitulo insinuante. infra. de officio delega. dicit ta-
men quod in prima instantia, qua cœpit respondere, non
poterit id obijcere, cum quantum ad illam nunc consen-
serit, arg. j. de censi. cum venissent. & vocat instantiam tē
pus, quod labitur a comparitione vsque ad datam licen-
tiam partibus reuertendi domum. & de materia in Spec.
de appel. §. restat. versi. & no. secundum Vin. & de citatio-
ne. §. j. ver. quid si reus. Idem etiam tenuit hic do. Ant. di-
cens dictum Vincen. notandum. Nam ex eo colligi po-
test, ꝙ vbi exceptio habet causam successiuam, & nō mo
mentaneam, ꝙ tunc non consumitur ius opponendi. &
ideo non poterit etiam post lit. conte. opponi quo ad im-
pediendum actus futuros, licet non quo ad præteritos, &
idem voluit insimul Bu. in l. adulteram. C. de adulte. si sta
tuto cauetur, quod bannitus non audiatur. nam licet in
vno articulo fuerit auditus: quia non fuerit opposita ex-
ceptio, tamen etiā quo ad lit. contesta. in alio articulo po
terit repelli: quia quoties auditur, toties videtur subaudi-
ri ius opponendi. & idem etiam dicimus in exceptione
excommunicationis propter periculum communionis.
Et ad prædicta facit quod no. iij. q. vj. in sum. per Archi. &
14 in §. exceptio. vbi etiam videtur velle, † quod exceptio
loci non tuti, licet semel fuerit omissa, tamen poterit etiā
postea post litem contesta. opponi: quia quoties quis cita
tur ad locum non tutum, toties videtur originari de no-
uo exceptio. facit quod habetur j. de appel. ex parte. dicit
etiam Abb. vt hic refert dom. Ant. de But. quod si est talis
sententia, quæ non transiuerit in rem iudi. etiam post de-
cem dies poterit appellari non a grauamine illato, sed a
grauamine, quod infertur si petatur reuocari, & nō reuo
catur. Et secundum prædicta videtur intelligēdum id, qđ
dicit domi. Antonius de Butr. videlicet, quod si fiat actus
a iudice, qui non habet vim sententiæ, quia ille actus nō
transit in rem iudicatam: poterit etiam post decem dies
appellari: quia intelligo si petatur reuocari, & non reuo-
cetur: alias non videtur, quod post decem dies possit ap-
pellari etiam a grauamine extraiudiciali: licet non tran-
seat in rem iudicatam. infra. de appellatio. concertationi.
libro sexto. ¶ Vltimo in quantum litera hic in versicu. ex
parte. ponit formam excipiendi, debet addi quod exci-
piens etiam dicebat, quod non debebat trahi ad locum
distantem vltra duas dietas. alias secundum hæc tempo-
ra non fuisset bona exceptio, per id quod dicit glos. ij. sed
hodie bene esset bona per ea, quæ dixi super dicta gl.

a Nomini collectiuo. De hoc noie collectiuo capitulū, vide hic per d. Fel. ij. col. vers. monstrauit ad de qđ nomina collectiua, seu appellatiua iducūt coniūctionem verbalem, quæ facit locū iuri accresscēdi. l. qui quartā. §. fina. & ibi Bar. ď le. j.

SVMMARIVM.

1 *Datæ stari debet, quando plures impetrant in eadem ecclesia, vt sic primus impetrans solus recipiatur. & nu. 3.*
2 *Nomini collectiuo significanti vniuersitatem congruit singularis numerus, si est numeri singularis.*
4 *Capitulum an possit excommunicari. & nu. 12.*
5 *Suspensus an possit iterum suspendi, & excommunicari. & nu. 8.*
6 *Simile non est idem.*
7 *Plures si impetrauerint in eadem ecclesia, an sit locus præuentioni in data, vel in præsentatione.*
8 *Præoccupatio qualiter fiat.*
9 *Præuentioni quando sit locus.*
10 *Negligentia quando imputetur primo impetranti.*
11 *Opponere licet quandoque de iure tertij.*
13 *Excommunicati an possint aliquem recipere in canonicum. & numero. 5.*
14 *Clausula non obstante, si pro alio scripserimus, quid in rescriptis Papa operetur.*

b Nullum simile est idē cū suo simili. de hoc d. Fel. hic, iij. co. vers. nullū simile.

1 CApitulum. Si plures † impetrant in eadem ecclesia, stā
dum est datæ, vt sic primus impetrans so-
lus recipiatur. h. d. Et sunt duæ partes prin
cipales. Nā primo ponitur facti narratio,
perplexitatem continens. Secundo diffini
tionis commissio illam tollens. secūda ibi, ꝙ circa. Prima
facit tria. Nam primo narrat monitorias, & præceptorias
primi. Secundo executorias secundi cum suo processu fa
cto post appellationem. Tertio executorias primi, & exe
cutorum processum. Secunda ibi, B. clericus. Tertia ibi,
ac dictus secunda principalis mādat tria: quia primo mā-
dat primum recipi. Secundo sententias relaxari. Et tertio
secundo imponi silentium. secūda ibi, præfata. tertia ibi,
2 alteri. ¶ † No. ꝙ nomini collectiuo[a] significanti vniuersi
a tatem, congruit numerus singularis, si est numeri singu-
laris: quandoque datur etiam ei pluralis numerus ratio-
ne significati, cum plures significat, vt patet j. de elec. bo
næ. ij. ibi, capitulum citari fecerunt. & facit j. de renun. in
c. si. & vtroque casu est bona Grammatica secundum Pri
scianum. Nam congrue in singulari dicitur, populus cur-
rit. & etiam populus currunt. & sic non vitiabitur rescri-
ptum, si tali nomini collectiuo singularis numeri fuerit
datus pluralis, ex quo etiam censetur tunc esse bona Grā
matica. facit quod legitur & no. s. eo. ad audientiā. ¶ No.
ꝙ secundum stilum curiæ olim tria paria literarū daban-
tur per Papam, quando scribebatur pro aliquo beneficiā
do. nam dabātur monitoriæ, præceptoriæ, & executoriæ.
Interdum vero dabantur solum executoriæ, vt hic patet.
hodie communiter ab ipso initio dantur executoriæ. fa-
cit quod habetur in cle. vna; de concess. præben. & j. eo. ex
insinuatione. ¶ No. ꝙ vbi duo impetrant super consimili
beneficio in eadem ecclesia, non videntur valere secūdæ
literæ non facientes mētionem de primis, vt hic videtur
colligi iuncto si. de quo plene j. eo. mandatum. & in c. pe.
3 de rescri. in vj. ¶ † No. ꝙ prior in data debet præferri secū-
dum verum intellectum. & ita patet hodie infra eo. tibi,
qui. lib. vj. & infra. de præben. c. cum, cui. alias, si cui. eo. li.
4 ¶ † No. argu. ꝙ capitulum posset excommunicari. licet de
hoc dicēdum, vt in c. Romana. §. in vniuersitatem. de sen.
5 excom. lib. vj. ¶ † No. ꝙ suspensus potest iterum suspēdi,
& etiam excommunicari. de quo hic in gl. & infra de Iu-
dæis. in c. ita quorundam. ¶ No. ꝙ excommunicati viden
tur posse recipere quem in canonicum: quod est verum,
quando receptio consistit in facto, vt erat hic: intelligen-
do, ꝙ executores erant dati ad prouidendum, & prouide
runt de canonicatu, & de præbenda. & sic restabat sola re
ceptio facti in canonicum. Secus si receptio cōsisteret in
iure, vt infra de præben. pro illorum. cum ibi no. in gl. pe.
& super ea. ¶ No. ꝙ forma ecclesiæ est seruāda in absolu-
tione a sententia censuræ. Quid autem si nō fuerit serua-
ta, an aliquo casu valeat absolutio: recurrēdum est ad no.
per Io. An. in c. cum desideres. infra de sen. excom. ¶ No.
ꝙ in dubio non videtur esse intentionis Papæ velle gra-
uare eandem ecclesiam pro duabus. & ideo priore in da-
ta obtinente secūdus videtur repelli, vt hic patet: de quo
tamen dicetur infra eo. mandatum. ¶ Vltimo no. ꝙ in pō
deranda prioritate datæ debent attendi literæ præcepto-
riæ, & monitoriæ. non autem executoriæ. & sic primus di
citur esse in data, si prius impetrauit monitorias, & præce
ptorias: licet alter prius impetrauit executorias quam ip-
se, qui impetrauit monitorias, impetrauit suas executo-
6 rias. ¶ † In gl. j. ibi, nihil est idem &c. & pro hoc ꝙ illud, ꝙ
est simile non sit idem. bene facit gloss. in l. cum verna. ff.
depo. & ad hoc sæpe allegatur glos. illa & ista, videlicet ꝙ
a nullum simile est idem. [b] Et no. ꝙ glo. ista fuit facta tempo-
re contrarij: quia videbatur ꝙ debebant primæ literæ præ
ualere, vt infra de offi. dele. ex parte. sed gl. voluit dicere,
ꝙ ibi sit impetratio super eodem beneficio: hic super di-

netsis,per id quod dicit litera consimili. & si dicatur si facta est impetratio super diuersis beneficijs,quare non ꝑuidetur vtrique.dic ꝙ ratio est,quia non videtur esse intẽtionis Papæ grauare ecclesiam de duobus beneficijs.j.e.
7 c.mandatum.¶†In gl.ij.in fi.& sic videtur velle gl. ꝙ hic attendi debet præsentatio.& sic qui prius pręsentauit.qđ tamen noo est verum,vt j.tangetur cum gl.in ver.ad eos prius.Et no.bene ex gl.quia videtur velle,ꝙ ambæ literæ valeant ab ipso initio : sed locus sit præuentioni in ꝑsentando.de secundo tangetur in gl. proxi.alle. de primo vero ao literæ secundæ a principio sint validæ,fuerunt opi. Nam aliqui volunt dicere,ꝙ a principio sunt validæ : sed veniant elidendæ per exceptionem si primus recipiatur. Alij vero dixerunt, ꝙ a principio sunt nullæ ipsæ secũdæ si in eis oon sit apposita clausula non obstante, ꝙ ꝑ alijs scripserimus.Innocen.& Compost.tenent primam opin. & illam sequitur etiam hic do.Cardi. Floren. pro qua facit etiam tex.noo diuinando in c.tibi qui.j.eo. in vj.nam si essent a principio nullæ, non possent ex negligẽtia primi in data assumere vires, per id quod habetor de reg.iu. non firmatur.in vj.cuius contrarium ibi videtur dici. & pro boc,quia literæ secundæ videntur inualidari ratione grauaminis,vt j.eo.mandatum.& ideo si cesset grauamẽ quia ecclesia oon grauetur in effectu,nisi pro voo, videt̃ ꝙ tunc debeant valere,ex quo ratione grauaminis,& nõ ratione surreptionis videtur inualidari.sed Lau. & Host. dicunt secundas literas esse nullas ratione surreptionis,si in secundis ooo est clausula non obstante, ꝙ pro alio scripserimus.& secundum istam opin.deberet intelligi c.tibi qui. quod ibi in literis secũdis fuerat dicta clausula apposita.hoc tamẽ videtur esse quædam diuinatio ad illũ text. domi.Aoto.de But. eoneor.opi. & dicit primam esse veram, quando literæ primæ nondum erant præsentatæ tẽpore,quo qois impetrauit secundas:quia tunc impetrans secuodas non peccauit in surreptione, ex quo probabiliter ignorauit primas impetratas.& tunc solum ioualidãtor ratione grauaminis:secus si erant iam præseotatę,qa tunc fuit imputandum secundo præsentanti, quare non inuestigauit, & quare non expressit Papæ de alijs literis impetratis.ideo tũc vitiaotur ratione surreptionis . secus in casu præcedenti.argumen.j.eod.gratia.libr.vj. Sed aduerte,quia contra istam opinionem fortiter facit argum. c.constiturus.s. eo. vbi etiam probabilis ignorantia non excusat a vitio sorreptionis.¶ Item quia Papa facilius cõcederet literas secundo,si sciret se scripsisse pro primo: ergo iodistiocte videntur ratione surreptionis vitiari.argu. s.eod.postulasti.vode de hoc dic, vt dicetur j.eod.manda
8 tum.¶†In gl.suspensionis.ibi potest excommunicari. & si dicas quid operabitur secunda excommunicatio,vel secunda suspensio.dic quod operabit̃, quia multiplicat vinculum . ideo necessaria erit absolutio de vtroque vioculo: nee sufficiat illam fieri ab altero tantum , vt nota.in c. ita quorundam.hic alleg.& in c.Engeltrudam.& infra de
9 senten.excommu.in c.eum pro causa.¶†Io gloss.ad eos prius.ibi,sed neuter ad senteotiam venit.dic ꝙ iura supra allega.loqnuotur in diuersis casibus, & de hoc qualiter fiat præoccupatio,taogit Ioan.And.in c.si duo.de procu. in vj.& Barto.in l.si pluribus.ff. de leg.primo,cuius dicta etiam hic refert domi.Anto.de But. & ibi in effectu concludit,quod si agitur de præoccupatione ordinis iudiciarij fit per libelli obla.l.qui prior.ff.de iudic. Interdum vero agitur de præoccupatione officij procuratoris:& tuoc fit per contestationem lit.vt in c.nõ iniuste. allega. io gl. infra de procurat.c.si duo . io vj.Interdum vero agitur de præoccupatione iuris debiti. & tũc aut petitur idem;aut diuersa:si petitur idem, & ex eadem causa per plures : vt contiogit in duobus reis stipulandi,præoccupatio fit per contestationem.l.ex duobus.ff.de duobus reis. Si autem petitur ex diuersa causa : vt quia quilibet dicit rem, quæ petitur,esse suam:tunc enim causæ sont incompassibiles: quia duo non possunt esse domini insolidum eiusdẽ rei, illæ præoccupabit, qui prius veniet ad sententiam.l. is a quo.ff.de rei vendicatio. Si autem essent causę compassibiles:tuoc si habent originem,eodem tempore præoccupatio fit per contestationem.dicta l.si pluribus . & ibi patet exemplum.Si vero diuerso tempore haberent totum: tunc præferri debebit causa prius originata.l.in operis.ff. locat.& ibi etiam patet exemplum huios dicti. Si autem plures prætendant diuersum debitum, agendo cõtra eundem, vt in actione noxali, & io actione de peculio: & tunc pręoccupare dicitur,qui prius venit ad sententiam. vt dicit gloss.& hæc proceduot in alijs,quàm in literis ad beneficia.In illis autem dic,quod ille præfertur,qui præuenit alium in impetrando: & sic in data, non autem in præsentando:licet gloss.aliter senserit,& exponit literam hic,dum dicit prius, idest primum mandatum. & sic nominaliter intelligitur dictio prius, & noo aduerbialiter, secundum Ioan.Andre. vel secundum dominum Cardi. Floren. etiam aduerbialiter potest intelligi, si intelligamus prius reportauit,scilicet de curia. ¶ In eadem gloss. ibi,sed illa decretalis,hic videtur gloss.ponere secuudam solutionem ad decretalem,ex parte: quæ tamen non videtur bona, quia diuinat. præcedens etiam non videtur bona,quia inducit correctionem,quę est euitanda,vt infra de electio.cum expediat. in sexto. & ideo gloss.dedit tertiam,in versicu.alij dicunt, videlicet quod hic debeat attendi prioritas datæ, & non prioritas in præseutatione. & ista opinio communiter tenetur. Et hoc satis sooat litera: quia Callimachus, qui fuit primus impetrans, impetrauit literas ad lites a capitulo. sed Bernar.qui fuit secuodos impetrans,impetrauit contra illos,vt patet ex litera. Et ideo cum litera dicat, quod recipi debet, qui ad eos prius mandatum reportauit. & sic videtur loqui de Callimacho, & sic de primo impetrante. Et ista opinio etiam hodie est approbata in capitulo tibi, qui. infra eodem.in sexto.& in capitulo eum cui.de præbend.eodem libro: in quibus patet, quod inspicitur tempus datæ, & non ipsius præsentationis. Et nota. quod gloss. hic videtur velle,quod si primus nõ prosequitur ius suum ex negligentia,vel dolo: tunc secundus potest ipsum præuenire. Sed vbi non est in negligentia vel dolo, tunc secundus præsentando prius non dicetur pręuenisse ipsum primum. secus videtur velle gloss. si prius præsentasset suas literas,& prius fuisset receptus. Sed certe istud non est verum: quia etiam tunc non præfertetur primo in data, vt
10 textus in dicto capitulo tibi,qui. ¶ † Item aduerte, quia iuxta prædicta est dubium, quando dicatur primus impetrans esse in negligeotia. Quidam dicunt per lapsum anni per ea, quæ habentur supra eodem plerunque.sed certe ibi loquitur io literis contentiosis.vnde Hostien. dicit quod etiam post annum admittetur primus, si veniat re iotegra: vt quia nondum sit prouisum secundo: alias secus.facit quod habetur infra eodem tibi,qui.in sexto. Io. Andr.hic dicit, quod boc tempus tunc erit arbitrarium, quando dicatur esse in negligentia, & sic illud relinquetur ad arbitrium iodicis, & ita oota. infra de præbend. si clericus.libro sexto.io v.glos.a quo dicto dicit se non recedere per ea,quę habentur in clemen.vna,ad fi.de coocess.præben.quia illa loquitur in casu diuerso, vt ibi notatur per gloss.¶ Sed aduerte,quia gloss.vj. in dicto capitulo si clericus.videtur velle, quod demum noceat negligẽtia,si præbenda sit alteri collata.& sic videtur voluisse gl. illa,quod iudex debeat arbitrari negligentiam non debere nocere, nisi quando fuisset collata post tempus negligentiæ arbitrio iudicis considerandi.¶ Sed aduerte,quia contra illam gloss.facit c.tibi,qui.j.eod.in vj.vbi videtur, quod etiam si ooo sit alteri collata præbenda,pręferri debeat secundus,si primus fuit negligẽs. Lap.in dicto c.ti-

bi, qui.dum allegaret illud c.contra gloss.d.c. si clericus. dicit Ioan.And.respondisse,quod illud c.tibi, qui.debet intelligi,quando post negligentiam deuentum est ad collationem alteri factam : vel quando quis fuit receptus in canonicum autoritate Apostolica:vel ei collatus canonicatus per Papam,quia tunc dicit quod non poterit præueniri anteq̃ sit facta collatio alteri:sed vbi primo impetrãti non est collatus canonicatus,nec est receptus in canonicum autoritate Papæ:tunc propter negligentiam præferretur secundus ẽt antequã sit deuentum ad collationẽ præbendę.& istud etiam videtur sequi do.Ant.de Bur.dicens, quod quando est expecians autoritate Apostolica primus,& non est receptus in canonicum : per secundũ expectantem autoritate apostolica poterit pręueniri post negligentiam,etiam antequam fiat collatio:sed per expectantem autoritate capituli non præuenietur per negligentiam ipsius primi,nisi deuentum fuerit ad collationẽ & sic intelligit c.si clericus.sed in casu præce. loquatur c.tibi,qui.Sed certe licet Ioan.And.& do.Anto.de But. videantur velle, quod quando quis est receptus autoritate Apostolica,quod tunc non possit præueniri per negligẽtiam,nisi deueniatur ad collationem hoc videtur contra d.c.tibi,qui.referendo finem ad omnia superiora.vbi patet,qđ etiam posuerat casum, quando primus expectans fuit receptus in canonicum.& dicitur quod debet præferri in præbenda vacante secundo impetrante, & prius recepto:nisi ipsi impetranti primo possit dolus, aut notabilis negligentia imputari.& ideo Lap. per illum tex.tenet indistinctè,quod post tempus negligentię est arbitrandũ arbitrio iudicis,dummodo negligentia sit notabilis, poterit pręueniri etiam antequam sit facta collatio posset tamen forte defendi dictum Ioan.An.& dictum do.Ant.de Bur.quia potest dici quod dictum Lapi procedat quando secundus,qui prius præsentauit secundo,fuit receptus.& ita loquitur ibi: sed vbi secundus solũ prius præsentasset, & non prius fuit receptus,tunc posset procedere: quia requiratur tunc,quod deuentum fuerit ad collationem. Et sic saluetur opi.Io.An.& do.Ant.de Butr.¶ Aduerte tñ, quia Lapus tenendo opi.quam dixi post eũ, respondebat ad c.si clericus.qđ ibi non debet sumi argumentum a cõtrario sensu:quia esset contra d.c.tibi,qui. & sic non procedit id,quod dixi in gl.vj. secundum eum.Respondet ẽt ad c.si tibi absenti.quod ibi loquitur,quãdo fuit facta collatio,per quam consueuit conferri ius in re.& ideo in casu huius capituli non præiudicatur absenti,cui facta fuit collatio per negligentiam,nisi deuentum sit ad collationem alteri factam,vt ibi habetur,sed certe gl.d.c. si clericus.videtur posse sustentari in casibus, de quibus s̃.dixi.

a Capitulũ.hoc verbum quot modis accipiatur. Adde do.Car. in cle.j.de regu.in prin. q.x.

¶In gl.penul.in fio.quia hoc dixerit gl.ista quæ fuit additio,vt patet ex his,quæ tanguntur in gl. seq.¶ In glo.fin. ibi,nondum competeret,sed certe hæc solutio nõ est bona:quia si in literis non apponatur clausula, niũ de mandato nostro &c.vt s̃. in gl. tameo tacite videtur intelligi, vt j.eod.c.mandatum.Item licet nondum receperint primum:tamen verisimiliter poterant dubitare, ne cogerẽtur prouidere ipsi primo, seu recipere ipsum primum. & ideo stante hoc dubio,noo debuerunt compelli prouidere secundo.& appellatio videtur fuisse iusta, tanquam facta ex causa verisimili propter futurum,vel simile grauamen.iofra.de appella.c.booæ.ideo tene sequentem solutionem.& sic verbum relaxemus stat impropriè respectu sententiarum latarum post appellationem,sed propriè respectu senteotiarum latarum pro Calimacho. tameo aote illas noo fuerit appellatum.& licet glo.dicat, quod in dubio non debet intelligi de absolutione ad cautelam, si hoc non exprimitur:illud est verum,nisi ratio contrarietatis vitandæ aliud inducat.cum expediat iura iuribus cõcordare.de elect.cum expediat.libr.vj. tene tamen menti gl.quod in dubio, vbi fit mentio de absolutione,intelligitur de absolutione propria,& non de illa,q̃ fit ad cautelam.Et vt dicit glo.hic.& etiam in glo.penul. si hoc solum intelligeretur de sententijs latis pro Calimacho litera fuisset plana.¶Sed aduerte inquantum glo.dicit,quod si capitulum contra secundum præsentantem appellauit tenet appellatio ex eo,quia ei debent prouidere, qui primo impetrauit:videtur contra illud facere, quia capitulũ non videtur posse se defendere ex persona primi, quam impugnat per id,quod habetur infra.de cens. cum olim. & de regu.iur.cum ex eo.lib.vj.sed soluit Inno. quod hic non datur capitulo exceptio ex persona primi,quam impugnat : sed ex maleficio secundi, qui tacuit primas literas:vel secundum eum ista exceptio est odiosa:& ideo ex alieno facto competit. vel secundum Compo. istud contingit propter dubium litis euentum,quod iuuetur capitulum ex persona primi contra secundum:ne alias si contra primum succumbat,grauetur etiam pro secundo.ar.l. iiij.j.respon. ff.de excu.tu. & facit quod habetur in cle.si duobus.verti. si vero.vt lit.pen. vel potest dici secundum domin.Antoni.quod licet ex facto, quis impugnat,contra eundem non possit se iuuare,& ita loquuntur contrariæ:tamen ex facto quod quis impugnat contra vnum, contra alium tertium bene poterit se fundare,quia potest quis in diuersis instantijs:& contra diuersos potest etiam quis vti vijs contrarijs.l.Papinianus.§.sed nec impuberis. ff.de inoffic.testa. Et hæc etiam videtur in se bona solutio.
11 ¶†Et ex prędictis videtur,quod interdum licitum est opponere de iure tertij. de quo per Legistas in l.cum seruum.C.de ser.fugi.vbi per Cy. & per Bart. in l.j.ff.de excep.rei iudi.& remittit etiam do.Car.Flo.ad no.infra.eo. mandatum.Et not.etiam quod verbum relaxetis,est verbum priuatiuum. & sic videtur præsupponere habitum, cum priuatio præsupponit habitum infra.de despon.impu.ad dissoluendum.& l.decem.ff.de verb.ob. & sic litera videtur innuere,quod sentẽtię censurę hic latę valuerũt: sed de hoc dicendum,vt dictum est superius. Nam verba priuatiua sui natura præsupponunt habitum, vt patet ex his,quæ dicta sunt s̃.¶Extra gl.est sciendum q̃ Io.An.hic
a tractat de ista dictione capitulum, a quam dicit habere varias significationes, de quibus dat versum : & sic.

Distinguit,minuit,locat,& collatio fertur.

Secundũ primũ modũ,put distinguit,dicimus, & allegamus capitula hui' libri. Iuxta s̃m est diminutiuũ capitis, & sonat idest paruũ caput.Iuxta tertiũ sumit̃ p loco.j.de ele.in causis.Ibi fores,idest portas capituli. Iuxta quartũ sumitur pro cõgregatione,vt hic: & alio nomine dicitur conuentus.s̃.eod.edoceri. Et licet aliqui dicant conuentum esse religiosorum,& sic esse secularium clericorum: tamen quandoque etiam religiosorum appellatur capitulum.j.de transac.contingit & j. de præben. nisi essent. & ibi per Io.And.Secundo tractat an collectiuo singulari possit dari verbum vel nomen pluralis numeri,de quo dic vt dixi in ootabi.licet ipse hic instet,& Io.Cal. & etiã
12 do.Ant.de But.¶†Tertio potest opponi, q̃ non potuerit capitulum excommunicari,vt infra.de sent.excõ.Romana.§. in vniuersitatem. lib. vj. Sol. quod hic noo dicitur capitulum excommunicatum fuisse,sed quod in eosdem scilicet de capitulo,fuit lata excommunicatio.Vel hic loquitur scđm simplicitatem iuris antiqui. facit j. de exec. significauerunt.hodie secus,vt ibi.Ista nõ vr̃ bona,qa sapit corruptionẽ. Vnde potest & tertio dici, q̃ sñia excõicationis non debet ferri in capitulum, vt ibi:tamen lata tenet, & ita loquatur hic.prima solutio placet Ioan. An. vltimam opiniomem videtur tenere domi.Anto. de Bu. quam etiam videtur tenere glo.in §.vniuersitatem. & cõcludit, quod si constat, quod quis vult excommunicare capitulum vt capitulum, non tenebit excommunicatio: quia capitulum est persona ficta, & repræsentata a iure, vt plene oota.per Ioan.And.in d.§.vniuersitatem.facit

cit l. mortuo. cum ibi no. ff. de fideiusso. & sic caret etiam
suo vigore. & ideo nõ potest ligari per excommunicatio-
nem. Si autem constat, quod excommunicando capitulũ
vellet excommunicare quemlibet de capitulo: tunc tene
bit excommunicatio. facit quod habetur in c. si sentẽtia.
de senten. excom. in vj. In dubio autem, vt res potius va-
leat, quam pereat, argu. in c. Abbate. j. de verb. signi. si ex-
communicatur capitulum, videntur excommunicari sin
guli de capitulo. facit quod habetur in d. c. si sententia. &
ideo tenebit excommunicatio, licet taliter ferri non de-
13 buerit. ¶ † Quarto quia hic innuitur, quod excommunica
ti possint quem recipere in canonicum, potest opponi de
c. postulasti. infra. de cleri. excom. mi. sed dic vt dixi in no.
& no. per Ioan. And. in c. pro illorum. in glo. penul. infra.
de præben. ¶ Quinto potest quæri. Quia hic dicitur quod
præfertur qui prius mandatum Apostolicum reportauit:
nunquid hoc præcedat etiam si fuerit mandatum moni-
toriũ, licet alter habuerit prius executorias, q̃ habuit il-
le, qui impetrauit monitorias. dicit Compo. sic fuisse ob-
tentum in ecclesia Modiceñ. in qua fuit prælatus, habẽs
prius monitorias. secũdo qui prius habebat executorias
quam primus, non faciendo mentionem de alterius mo-
nitorijs, quæ præcesserant, & sic fuit litera executoria sur
14 reptitia. Et subdit Compost. † qđ licet in executoria secũ
di esset clausula, non obstante, si p alio scripserimus: nõ
tamen intelligitur Papa scribere capitulo super prima p̄
benda vacatura, super quam iam monuerat capitulũ pro
alio. Nam talis clausula non impedit primum nisi etiam
sit adiecta clausula anteferri. Sed contra prædicta facit s.
eo. constitutus. vbi monitoriæ non videntur præstare im-
pedimentum: sed dic vt ibi plene fuit dictum. Et per præ-
dicta dicit Compost. quod si primo fuit receptus habens
executorias, & secundo fuisset receptus habẽs prius mo-
nitorias, quod tunc in prima præbenda, vel post vacante
præferretur primus, intellige in data: & sic q prius habuit
monitorias, & fingetur primo receptus. Sed si præbenda
ante receptionem ipsius primi esset collata secundo rece
pto, valeret ipsius collatio sm Compo. qđ est intelligen-
dum secundum determinationem, quæ hodie habetur j.
eo. tit. c. si tibi, qui. lib. vj.

SVMMARIVM.

1 *Constitutio trahi potest ad præterita, quando hoc exprimitur.*
2 *Pensio & beneficium quomodo differant.*
3 *Surreptio in beneficialibus, an vitiet ipso iure.*
4 *Renuntiatio literarum cum pacto consequendi pensionem, vel aliud beneficium, ex causa compositionis est licita.*
5 *Pensiones si fiant in fraudem, sunt prohibitæ.*
6 *Exceptio dilatoria potest opponi in causa appellationis, si ex ignorantia fuerit omissa in causa principali.*
7 *Literæ ad lites si sint surreptitiæ, regulariter sunt validæ, secus in literis ad beneficia.*
8 *Processus factus per literas surreptitias, an valeat.*
9 *Exceptio surreptionis, quando possit obijci.*
10 *Gratia Papæ, an possit probari sine literis, & an expiret per mortem Papæ si literæ nondum erant confectæ super gratia.*
11 *Sententia, quæ non transiuit in rem iudicatam, quo remedio retractabitur.*

AD audientiam. Si habẽs literas Pa
pæ ad beneficiũ eis
renũtiauit pp annuam pensionem, non valẽt
literæ ad beneficiũ. quas postea hoc tacito im
petrauit. hoc dicit. Et in prima, facti narratio.
1 Secundo prouisio. secđa ibi, fraternitati. ¶ † No. j. q consti-
tutio trahitur etiã ad præterita, qñ hoc exprimit. de quo
in c. fi. s. ti. j. hic tamen ad defectum futurorum respicit p̄-
2 teritum, vt patet ex litera. ¶ † No. arg. pro, & contra, diffe-
rentiam esse inter pẽsionem & bñficium: tñ sm do. Car.
Florẽ. proprie sunt diuersa, qñ pensio cõstituit̃ p capitulũ
de bonis cõibus alicui impetranti: nam non hẽt tunc cõ-
uenientiam cũ bñficio ecclesiastico, p id qđ habetur in
c. j. j. vt eccle. benefi. & per id, qđ not. & dictum fuit s. e. in
3 c. postulasti. ¶ † No. q factũ p literas surreptitias i benefi-
cialibus videtur esse ipso iure nullũ, & sic videtur hic ca-
sus, quod surreptio in beneficialibus vitiet ipso iure. facit
s. eo. constitutus. & c. ad aures. de quo hic in glo. magna,
& per Host. s. eo. dilectus. & per In no. in d. c. constitutus.
& c. ad aures. & per Compost. in c. præcedenti. ¶ Not. si-
cut est necesse facere mentionem de beneficio ex vi pri-
marum literarum obtẽto, ita etiã necesse est facere men-
4 tionem de pensione vigore literarum obtẽta. ¶ † Vltimo
potes notare, q licita videtur renuntiatio literarum cum
pacto consequendi pensionẽ, vel aliud beneficiũ ex cau-
sa compositionis. de quo dicendũ, vt tangitur in glo. ij. &
5 super eadem. ¶ † In glo. j. a in fi. dic q si pensiones fiant in
a fraudẽ, sunt prohibitæ, vt dixit glo. secus si non fierent in
fraudem: puta vt si capitulum de bonis cõibus sine præiu
dicio alterius tertij fecit, vel constituit pensionẽ. Nã tunc
illa esset licita, & sic põt intelligi hic. facit j. de præben. in
c. quis. in vj. ¶ In glo. ij. ibi licite deducuntur no. bene, q
non est simonia, si deducitur in pactum id; quod alias de
iure erat fiendum. de quo in c. significasti. j. de ele. & j. de
præben. significatum. & c. relatum. & aliquid etiam dictũ
fuit s. ti. j. cum omnes. & per glo. etiam, & Arch. viij. q. iij.
in summa. ¶ In ea. gl. ibi, nullum ius spirituale. Sed certe
licet per literas non consequatur quis ius ad ius spiritua
le, vt no. in c. veniens. j. de renuntia. Et ideo videtur, q si
ex pacto pensio consistens in temporalitate data fuerit vt
renuntietur literis, fuerit simonia; secus si sine pacto in-
teruenientibus communibus amicis quis pure & simpli
citer renuntiet, & capitulum sibi postea prouideat de pẽ-
sione: quia tunc non est simonia, sm Hosti. ¶ Aduerte tñ
quantum ad intellectum, q siue fuerit simonia, siue non,
procedit litera: quia non valebunt secundæ literæ, nisi fa-
ciant mentionem de primis, vel de pensione habita pro-
pter illas, per istum tex. & dicit Io. An. q non sufficeret fa
cere mentionem de primis, & de pensione habita ppter
illas, per istum tex. & dicit Io. And. quod non sufficeret fa
cere mentionem de ipsis literis inualidis ratione denun-
tiationis ex eo, quia non debet esse melioris conditionis
delinquens, q̃ non delinquens, vt j. de præben. eum, qui
in vj. & etiam quia pensio succedat & surrogatur loco be
neficij. facit infra. vt lit. pen. ecclesia. ideo de illa debet fie
ri mentio, sicut de beneficio. ¶ In glos. fi. ista gl. facit plu-
ra. nam primo quærit & arguit ad partem affirmatiuam,
quod lrę non valeãt. Secundo arguit ad aliam. Tertio po-
nit opi. Io. Quarto opinionem suam. Vltimo ponit opi-
nionem, q distinguatur inter literas ad beneficia, & lite-
ras ad lites. secunda ibi, ecõtra. Tertia ibi, circa istũ. Quar
ta ibi, tu dicas. Quinta ibi, vel potest dici. ¶ In ea. gl. ibi, ẽt
altera parte absente, supple videtur posse pronuntiari su-
per surreptione. ¶ In ea. gl. ibi, in quibus agitur de falso,
videtur æquiparare glo. literas impetratas per falsi sugge-
stionem, & sic surreptitiè literis falsis: sed re vera non est
bona comparatio, vt patet ex not. per Innoc. s. eod. super
literis. ¶ In ea. gl. ibi. §. primæ legis. ibi dicitur, q si aliquis
agit contra patrem actione de peculio ex contractu filij,
qui putabatur mortuus iam lapsu anni, si fuerit repulsus
propter lapsum anni, si post ea reperiatur eum viuere, cõ
tra talem sententiam si iterato agatur, & de illa excipia-
tur, poterit replicari. ¶ In ea. glo. ibi, non ex falsis. & hoc
intellige, vt not. in l. fi. C. de peti. here. & in d. l. cum ex fal
sis. ¶ In ea. ibi, licèt testamentum sit falsum, melius dixis-
set falso rumore prolato factũ: quia testator putauit mor-
tuum esse hæredem, quem volebat instituere. ¶ In ea. gl.
ibi, se ignorasse. & sic a cõtrario videtur velle gl. q si sciue
rit exceptionẽ sibi competere in causa principali, non po
terit illã obijcere in causa appellationis, ex quo scienter
illam amisit in principali. & h. d. do. Ant. de Bu. esse notã-
dũ p litatiõe eius, qđ cõiter dr̃ videlicet q nõ appositũ in

a ¶ In gl. j. de materia pensionũ tractat hic vald' ordinate do. Fe. in ij. co. ver. de pensionũ ipositione, p sex nouas conclusiones.

principali opponam in appellatione iuxta l. per hanc. C. de tempo. appel. & iuxta nota. in c. fraternitatis. j. de testi. quia illud habet locum, nisi scienter sit facta omissio. sed certe de iure contrarium videtur verius per d. l. per hanc. quæ indistincte loquuntur: licet forte tunc posset haberi cō sideratio, an teneatur ad expensas ille, qui scienter omisit ſm ea quæ habentur in simili in decretali, exceptionem. j.
6 de excep. ¶ † No. etiam ex gl. ista, ꝙ exceptio dilatoria potest opponi in causa appellationis si ex ignorantia fuerit omissa in causa principali: qđ credo verum si ex errore facti sit facta omissio per no. p gl. in l. error. C. de iur. & fac. igno. secus videt si ex errore iuris per l. non fatetur. ff. de
7 confes. ¶ † In ea. gl. ibi, vel potest dici hęc vera. & cōiter tenetur,ᵃ vt sit differentia inter literas ad lites, & literas ad beneficia. vnde conclude ꝙ literæ ad lites licet sint surreptitiæ, regulariter, sunt validæ: sed potest obijci exceptio fallit in casu c. j. j. eo. in vj. vbi sunt nullæ ipso iure. Itē fallit ſm Inno. & do. Ant. de Bu. qñ literæ essent obreptitiæ, vt dixi in c. cum dilecta. s. eo. sed hoc non placet, per ea q̄ ibi dixi. ¶ Item fallit, qñ datæ essent a non habente potestatem, vt j. de offi. vica. in c. sua, & sic potest intelligi opi. Ioā. dum dixit, vel si per literas nulla datur iurisdictio, &c. licet non declarauerit quando illud sit: nam potest intelligi in casu prædicto. si aūt literæ essent funditus falsę, tūc clarum, qđ sunt nullæ, vt no. Inno. s. e. super literis. & ibi dictum fuit. Et per prędicta patet, ꝙ regulariter valent literæ ad lites, licet surreptitię: & similiter processus, q fieret per eas: qđ intellige nisi obijciatur exceptio. & si non admittatur appelletur: quia tunc processus postea non valeret, velut factus post appellationem legitimam, vt j. de app. non solū. lib. vj. & de sent. excom. licet eo. lib. & dictū fuit s. e. cæterum. Si aūt solum opposita esset exceptio, & non esset appellatum: tunc iudex procedendo ad vlteriora videtur exceptionem reijcere, vt j. de app. ex parte m, & ideo valeret processus. & hoc in literis ad lites. ¶ In literis vero ad beneficia, si sunt surreptitiæ, dic ꝙ sunt ipso iure nullę, vt hic patet, & s. eo. constitutus. & c. ad aures. & in illis etiam per Inn. & s. eo. super literis. Idem dicas, si literę surreptitię sint impetratæ super priuilegijs, vel dispensationibus, ꝙ sunt ipso iure nullæ. de fi. præsby. c. j.
8 in vj. & no. Inno. s. eo. super literis. † Si vero quæratur, an processus factus per literas surreptitias valeat: dic quod si fit per literas ad lites, valet nisi obijciatur exceptio & appelletur, vt s. dixi. fallit in c. j. j. e. in vj. vbi est processus ēt nullus nedum literæ contentiosæ in casu illo. & intellige ꝙ regulariter valet processus, ꝙ fit per literas surreptitias ad lites etiam si sint literæ ad lites concessæ super beneficijs, seu super quęstione beneficiali, vt si sint concessæ super lite vertente inter duos super beneficio. Nam eadem ratio est in illis, quæ in alijs, & per consequens idem ius. s. ti. j. translato. Si vero processus fit per literas beneficiales, & ipsarum vigore, puta per executores illarum: tunc conclude, vt etiam voluit hic Compo. & Io. An. ꝙ si processus fit sine causæ cognitione, forte per executorem, q assumit partem meri executoris: qđ facere pōt, ſm not. p glo. in cle. j. de offi. dele. & per Inno. in c. fi. j. de præsump. tunc processus erit nullus, sicut & ipsæ literæ vt s. eo. constitutus. qa si non tenet principale, nec etiā accessorium, vt j. de fi. instru. inter dilectos. §. cæterum. Si vero assumit partes iudicis, & sic cum causæ cognitione procedit, qđ facere potest, ſm not. per gl. in dicta cle. j. & per Inno. in c. fi. j. de præsum. & tunc tenebit processus, si non appellet. j. de elec. cum dilecti. ad fi. Et sic videtur, qđ sententia tūc transibit in rem iudicatam: quod intellige verum, qñ vitium sententiæ est per partes remissibile, vt qñ pronūtiatur quem esse amouendum a beneficio: nam tunc transit sententia in rem iudicatam ad præiudicium eius, contra quem fertur, si non appellat, vt est glo. nota. in c. j. infra de conces. præben. Imputet enim sibi tunc, qui nō appellauit, vt ibi not. Si autem vitium non sit per partes remissibile: tunc dic ꝙ sententia transit in rem iudicatā ad præiudicium partis, quæ non appellat, per id quod habet in d. c. cum dilecto. non tamen transibit ad præiudiciū superioris, quo minus ex officio possit inquirere de non canonico. facit j. de accu. ad petitionem quinimo nec etiam transibit ad præiudicium partis, quominus possit denuntiare arg. eorum, quæ habentur in c. quēadmodū. j. de iureiur. & no. Inno. s. eo. ad aures. Et facit etiā, qđ ipse nota. in c. cum olim. j. de do. & contu. & de re iud. cum Bertoldus. Ad præiudicium autem tertij non transit in rem iudicatā, si veniat ratione priuati interesse, & ignorauerat causam agi: alias secus, per id quod nota. infra. de accu. de his. & in prealleg. c. cū dilecti. ad fi. Sed si veniat rōne publici interesse: tunc nocebit, nisi doceatur de collusione: vel nisi veniat p viam denuntiationis, per id quod nota. in d. c. cum dilecti. ad fi. & j. de elec. cupientes. §. cæterum. lib. vj. & quod dixi s. qñ executor assumit partē meri executoris, non valere processum, procedit regulariter. fallit, si vitium fuisset purgabile per partes, vt est videre in casu c. constitutus. s. eo. Nam si fuit datus executor per literas surreptitias, non facientes mentionem de numero ad cōpellendum capitulum, vt aliquem recipiant, & ad mādatum executoris capitulum, sciens ius & factum recipit illum, cum nō teneretur, tenebit receptio: quia potest spōtaneē recipere. & ita dicit Inn. in d. c. ad aures. s. eo. Si capitulum sciuit factum, licet ius ignorauerit: secus si ignorasset ius & factum. & hoc sequitur hic do. Ant. de Bu. qñ capitulum ignorauit ius & factum: vel etiam solū factū. Si vero ius ignorauit tunc dicit, ꝙ videtur quod etiā tunc non præiudicetur capitulo: sicut etiam non prorogatur iurisdictio, si interuenit iuris error. l. si per errorem. ff. de iurisdi. om. iudi. cum ibi no. ¶ Sed aduerte, quia contra prædicta facit: qa licet ignorauit ius & factum, videretur qđ teneat receptio, ex quo habebat potestatem capitulum: licet putasset se obligatum, cum non esset, per l. j. ff. de cōdi. inde. licet tunc esset iusta causa agendi, vt remoueretur receptus propter surreptionem, quando interuenisset error facti: & istud de iure verius. tene tamen menti
9 dictum Inno. & do. Anto. de Butr. ¶ † Ex prædictis patere potest, quando possit obijci exceptio surreptionis: quia si est casus, in quo subreptio habet reddere iudicium retro nullum, potest quandocunque opponi, per id quod legit & nota. in c. in nostra. infra. de procura. & in l. licet. C. de procura. alias debet in iudicio opponi, vt nota. in c. inter monasterium. infra. de re iudi. & quæ sit ratio diuersitatis inter literas ad lites, & literas ad beneficia, colligi potest ex nota. per glos. in c. j. ad fi. de lit. contest. in vj. quia ratio est ex eo, quia literæ ad beneficia tribuunt ius: sed literæ ad lites tribuunt iudicem, & non ius: & sic primæ sunt maioris præiudicij, & ideo facilius inficiuntur. & pro hoc, quia literæ in beneficijs secundum Compost. supra. eod. super literis. sunt loco tituli. & ideo si sunt surreptitiæ, & sic vitiosæ non conferunt titulum: quia non potest beneficium ecclesiasticum sine canonica institutione possideri. infra. c. j. de regu. iur. Arch. vero in d. c. j. de lit. contesta. in vj. dicit dictū Compo. intelligendū esse, vt literę sunt titulus beneficij remotus: sed collatio est titulus proximus beneficij. j. de conces. præben. c. fi. li. vj. vbi autem in literis non est facta collatio, sed per illas est facienda: tūc literæ habentur loco tituli ſm Arch. ibi, & p do. Car. Flo. de quo etiam per do. Ant. Ioan. Cal. & do. Anto. de Bu. in c. seq. veritas tamen esse videtur, quod proprie loquendo literæ non sunt titulus, sed probatio tituli, quando in literis facta est collatio: si autem in literis non est facta collatio, sed datur mandatum vt fiat: tunc etiam literæ non sunt titulus, sed sunt probatio potestatis, vel mandati dati super beneficio conferendo. facit quod habetur in l.
10 contrahitur. ff. de pigno. † An autem gratia Papæ possit probari

ᵃ ¶ Communiter tenetur. vide hic per do. Fel. in xij. col. ver. literæ ad lites. vbi val de bene tractat.

probari sine literis.& an expiret per mortem Papæ,si nõ-
dum literę erant confectæ super gratia,recurrendũ est ad
nota.per Ioan. And.in proęmio vj.in verbo,trãsmisimus.
1 & facit quod not.glo.in c.j.de censi.in vj.¶† Vltimo quo
remedio sententia, quæ non transiuit in rem iudicatam
retractetur, dic quod per viam annullitatis, implorando
officium iudicis per ea, quæ tanguntur per gloss.in c.ex
parte.de resti.spo.& facit etiam quod nota.per glo.xxxv.
q.ix.in summa,& infra.de restit. in integ. ex literis.ibi ta-
men videtur, quod sit necessaria restitutio in integrum,
sed dic illud verum, quando vellet reintegrari ad instan-
tiam, vt ibi not.alias non est necessaria restitutio.

S V M M A R I V M.

1 *Negatio præposita signo vniuersali.facit æquipollere suo contradicto-
ria,post posita vero contrario.*
2 *Plura beneficia de iure nemo debet habere.*
3 *Receptus in vna ecclesia,videtur renuntiare iuri, quod habet vt recipia
tur in alia ecclesia.& nu.9.*
4 *Molestare,& impetere differunt.*
5 *Litera impetrata ad beneficium, debent facere mentionem de benefi-
cio,quod habet impetrans tempore impetrationis.*
6 *Plurium literarum impetratio ab eodem,ad plura beneficia eodem in
stanti an valeat.*
7 *Spoliatus beneficio si impetrat litteras ad aliud beneficium, an debebit
facere mentionem de illo.*
8 *Beneficium,quomodo cognoscetur,quod sit ecclesiasticum.*
10 *Ecclesiam habens pacifice,si recipit secundam cum lite,propter quam
impeditur ipsius possessionem habere,non perdit primam.*
11 *Receptus per literas Apostolicas non potest molestare aliam ecclesiam
occasione aliarum literarum Apostolicarum:sed an hoc procedat si-
ue ista alię fuerint impetrata antequam reciperetur in alia ecclesia
siue post.*
12 *Clausula,non obstante quod alibi beneficiatus existat,vel quod in alijs
ecclesijs scripserimus pro eodem, non sufficit in secundis literis, sed
debet dici in dictis literis,non obstante quod per nostras literas in
tali ecclesia sit receptus.*
13 *Qualitas primi beneficij an sit exprimenda, quando impetratur se-
cundum.*

a IN nostra. a Hæc decretalis potest
dupliciter intelligi. Vno
modo de his,qui simul impetrant binas li
teras:& istud amicatur principio capituli.
Secundo modo de his, qui sunt recepti per
primas,& impetrant secũdas:& istud ami
catur fini capituli. & secundum vtrunque intellectũ hoc
intendit. Receptus per literas Apostolicas,licet præben-
dam expectet per alias literas hoc supprimentes: in alia
etiam recipi non debet.hoc dicit.In prima facti narratio,
ex quo resultat quæstio.Secundo ponit mandatum.Ter-
tio illud determinat.Secunda ibi,mandamus. Tertia ibi,
nisi.Ioan.tamen Cal.& do. Car.Flo. post eum tenent sm
intellectum, & sm illum hoc intẽdit. Suppressio iuris ad
rem vitiat rescriptum beneficiale.hoc dicit.facit quod di
1 ecĩ cum glos.¶†Not.q interdum dictin negatiua præpo-
nitur signo vniuersali,& tunc æquipollet suo cõtradicto-
rio:si autem post poneretur,tunc æquipollet suo contra-
rio,vt no.glo.in l.legitimas.§. illegitimis tutoribus. & ẽt
2 tangit hic Ioan.Cal.¶†Nu.ex tex.regulam,q quis nõ po
test de iure habere plura beneficia.de qua & casibus ex-
ceptis plene not.j.de elec.dudum.ij.ad fin.& aliquid in c.
gratia.j.eo.in vj.per glo.& Io.And. per modernos in cle.
gratiæ.eo.titu.Dicit tamen hic Gos.quod ɔsuetudo mul-
tum aduersatur: de quo an de iure aliquid possit operari,
tangitur per gl.& doc.in d.c.gratia.¶ No.q licet quis sit,
receptus in canonicum, non tñ dicitur bñficiũ ecclesia-
sticum assecutus.& sic demũ dicitur ɔsecutus beneficiũ,
quando cõsequitur præbendã.¶ Not.tamen,q de tali re-
ceptione fienda est mentio in literis. & sic etiam de iure
ad rem quinimo etiam debet fieri mentio de impetratio-
ne,licet nondum esset receptus,vt plene no.per Io. And.
in regula,iuris ignorantia,in Mercu.de reg.iu.in vj.¶ Et
no.q attendi debet,an quis sit consecutus, vel speret cõ-
sequi beneficium ecclesiasticum: & sic a contrario secus
si beneficium sit temporale,quia de illo non est fiẽda mẽ
3 tio,vt dictum fuit s.eo.postulasti.¶ † Not.qđ receptus in
vna ecclesia videtur renuntiare iuri, quod habet vt reci-
piatur in alia ecclesia.facit qđ habetur in cle.gratiæ. hoc
4 eo.titu.¶†No.differentiam inter impetere,& molestare.
Nam sm Ioan.Cal.primum importat molestiam iudicia
lem.facit quod habetur in c. cũ ecclesia.j.de cau. pos.vbi
reus absoluitur ab impetratione actoris. Molestare vero
importat molestiam extraiudicialem.allegat qđ habetur
5 in c.dilectus.j.de simo.¶†Nota.q vt valeant literæ impe-
tratæ ad beneficium,debet fieri expressa mentio de bñfi-
cio qđ habet impetrans tempore impetrationis:& sic nõ
sufficit generaliter dicere, nõ obstante q alibi beneficia-
tus existat.de quo per glo.in cle.ij.de offic.ordi. & tangi-
6 tur etiam hic per Io. An.& Compo.¶†Vltimo potes no
tare, quod valere videtur impetratio plurium literarum
ab eodem ad plura beneficia eodem instãti, vel etiam in
diuersa data omnibus literis pendentibus,& nondũ exe-
cutis vel cęptis exequi: ita tñ q si excipiatur ex alteris,
aliæ expirẽt.& sic videtur q nõ inficiatur impetratio plu
rium literarum ex solo actu impetrationis, sed solum ex
vsu.de quo hic tetigit Inno.& tangetur super glos.j.¶ In
glo.j.ibi,prius fuerint præsentatæ.dic melius, q non dẽt
attendi tempus præsentationis.sed tempus datæ, vt pro-
batur s.eo.c.sm verum intellectum.& ibi dictũ fuit.¶ In
ea.glo.ibi,cum teneamur.& ex hoc q dixit glos. colligit
ratio decidendi in decretali,qđ do.Cardi.Floren.plenius
explicando dicit aduertendum, q primus intellectus, de
quo tetigi ante summarium, non procedit; quia si semel
essent impetrata plura rescripta beneficialia, non proce-
deret id,qđ hic dicitur in eo,qđ mandatur, quod sint cõ-
tenti receptione facta per alteras literas:quia imo secun-
dum eum ambæ lræ,tanq̃ surreptitię,non tenent, ex quo
vna non facit mentionem de alia,vt etiam hic voluit Ho
stien.& ideo si teneremus prædictum intellectũ, oporte-
ret dici,qđ in eo,qđ hic præcipitur, qđ sint ɔtenti de re-
ceptione facta per alteras,istud fuerit de gratia:sicut ẽt in
simili contingit.in c.penul.j.de supplẽ.negli.pla. Sed cer
te hic non ponit aliquod verbũ, qđ innuat decretalẽ lo-
qui de gratia,& pro hoc etiam quod not. p gl.in c.penul.
j.de tempo.ordi.vbi gl.dicit,qđ in dubio decretalis vide-
tur ponere ius cõmune:& sic iste intellectus non videtur
bonus.& pro hoc etiã,quia huic intellectui videtur repu
gnare litera hic i fine,dũ dicit,nisi de receptione sua,&c.
Nam si ambæ literę fuissent simul impetratæ, non pos-
set in alteris fieri mentio de receptione,quæ nondum fa-
cta esset, & sic non vr iste intellectus literæ conformari:
& pro tanto tenet secundum intellectum,quem dicit es-
se verum.& quem sequitur etiam Ioan.Cal.per rationem
superius dictam. Et ratio decidendi secundum istum in-
tellectum est,qa non intendit Papa ꝓuideri vni in pluri-
bus beneficijs,vt tetigit gloss.Inno.vero hic videtur vel-
le,q quando simul plures literæ impetrantur ab eodẽ, vt
sibi prouideatur in diuersis ecclesijs,q teneat impetratio.
& per consequens, q si ex alteris earum quis fuerit rece-
ptus,q teneat receptio.& de hoc videtur esse hic casus se
cũdum vnũ intellectũ:repelletur tñ si postea velit p alias
molestare aliã ecclesiam,vt hic dicitur. Et tex. satis videt
hunc intellectũ sonare:excepto ver.nisi.Do.Ant.de But.
hic vr concordare opi.Nam dicit, quod si ab eodẽ impe-
trant plures literæ ad bñficia, qđ tunc nõ valeat impetra
tio,ex quo de alijs non facit mentionẽ in alijs. Et sic ꝓce
det opi.Host.& Io.Cal.Sed vbi aliquis impetrasset literas

a ¶ In nostra. Super isto c. pro oibus additionibus vide hic per d. Fel. qui ponit quasdam agitatas correlata, de quibus fit faciend. mentio in impetratione literarũ ad beneficia.

ad beneficium, & procurator suus eodẽ tempore ipso ignorante impetrasset alias literas: tunc dicit quod valebunt ambę, per id quod habetur j.eo.gratia.lib.vj.Et erit in electione domini, an velit vti literis impetratis per se, an vero velit vti literis impetratis per procuratorẽ. Si tamen fuerit receptus per alteras illarum, non poterit postea vti alijs, vt hic patet.Et ista procedunt, quando simul plures literę fuerunt impetratæ ad beneficium pro eodẽ: vbi autem non eodem tempore, sed successiue fit impetratio, tunc secundę non facientes mentionem de primis videntur surreptitię.& ideo non valerent, per id, quod dixi in notabilibus,& quod dicetur super glos. sequenti.Et hoc esset clarum, quando post receptionem factam vigore primarum impetrarentur secundæ: quia tunc nõ valerent secundę, si non fieret mentio de primis,& de receptione facta per illas, vt hic satis probatur.¶ In ead.gloss. in fi.Doc.communiter tenent contra glo.& maximè Io. Cal.& sequitur do.Cardi.Floren.& do.Ant.de Bu.ex eo, quia de quocunque iure etiam modico, fienda est mẽtio in literis beneficialibus: alias redduntur surreptitiæ, & ꝑ consequens nullę, vt j.eod.si proponente. & de pręben. si motu proprio.libr.vj. Nec obstat, quod notatur s.eodẽ. ex tenore. quia ibi loquitur in rescriptis ad lites, in quibus surreptio non viciat ipso iure: secus in rescriptis ad beneficia, vt dictum fuit in c.pręcedenti. vnde dicit domi. Cardi.Floren.quod præsumptio est, quod si Papa sciuisset de primis literis, non dedisset secundas, & si sciuisset, quod primis obstaret surreptio exceptionis: nã interim donec sint cassatæ, videtur quod de ipsis debet fieri mentio, ne contingat quod ille consequatur plura beneficia contra mentem Papæ: si tamen intelligeres, quod contra primas erat opposita exceptio.& pronunciatum quod non valerent: tunc bene procederet glo. nisi per primas fuisset aliquid cõsecutus per id, quod habetur s.tit.proximo. Sed aduerte, quod licet prædicti sic transeant, tamen videtur, quod de iure glo. possit sustineri per id, quod notat gloss. s.eod.ex tenore. in fine magnę gloss.& j.de concess.pben. cum nostris.& per id, quod habetur s.eodẽ.ex parte.s.in quibus patet, quod de rescripto inualido ope exceptionis non est necesse facere mentionem. Nec obstat ratio superius allegata: quia fateor, quod de iure quantumcunque modico dum effectuali debet fieri mentio. & sic loquuntur iura per Docto. allega. secus quando est ius non effectuale, prout est hic quando potest per exceptionem elidi, vt patet ex iuribus superius allegatis.Et ex prędictis & his quę superius sunt tacta, habes tres casus expeditos: vnus est quando simul ab eodem plures literæ impetrantur: alius est quando successiuè post primas impetratas validas impetrantur secundę.¶ Tertius est, quãdo impetrantur successiuè secundę post primas inualidas: & quid iuris in omnibus prędictis casibus, patet ex superius dictis.Et latius prosequitur hic domi. Anto.de Butr.¶ Et adde circa primum casum, quod licet in literis contentiosis sustineri possit quo ad cautelã, quod plures literę possint super eodem negotio impetrari secundum no. s.eo. ex tenore.& sic non sufficiuntur, nisi per abusum, quando vteretur vtrisque. Nam tunc interest aduersarij nõ sic fieri: tamen in literis ad beneficium, quia ille, non vitiantur propter interesse, sed potius ratione surreptionis. Ideo videtur quod non valeant, quando simul impetrãtur, vt dixi s.post Hostiẽ. nam ſm eum videntur fraudulenter impetrari eoipso, ꝙ in alteris nõ fit mentio de alijs. Nam Papa verisimiliter non daret alias si haberet notitiam aliarum.& ideo videtur, quod vera sit opi. Hostien. quam sequitur Ioan. Calde.& do.Cardi. Floren.cum limitatione tamen, de qua dixi supra post domi. Anto. de Butr. ¶ In glo.fin.ibi, ius canonię.sentit glo.a contrario, quod si nõ esset consecutus canoniam, valerent secundæ literę: licet non facerent mentionem de primis.sed cõtrarium tenet hic Ioan. An.si facta erat pręsentatio primarum literarũ. Idem dicit, si non erat facta: quia per literas est quęsitum ius ad rem.j.de renun. veniens. cum ibi notatis: & quia Papa verisimiliter non dedisset secundas literas, si sciuisset de primis. Ideo secundę non facientes mentionem de illis, sunt nullæ, arg.s. eo. postulasti. Et hoc etiam tenuit Io.An.in regula, iuris ignorantia.de reg.iu.in vj.vt etiam
7 dixi in notabilibus. An autem si aliquis sit † spoliatus beneficio: & impetrat literas ad aliud beneficium, debebit facere mentionem de illo. dic quod sic: quia habet actionem sibi competentem ad recuperãdum illud, vt j.de restitu.spo.per totum.& qui actionem habet, rem censetur habere.l.qui actionem.ff.de regu.iuris. ideo nimirũ si de tali beneficio debet facere mentionem. & pro hoc facit, quia alias posset aperiri via fraudi contra id, quod habet j. de diuor. c. quanto.nam posset quis procurare spoliari per amicum suum, vt sic possit postea impetrare nõ facta
8 mentione de tali beneficio.¶ † Quomodo autem cognoscatur, an aliquod sit beneficium ecclesiasticum, tãgit hic Io.Cal.& dictum fuit supra.cod. postulasti. Nam ex circũstantijs hoc poterit colligi: puta quia non confertur nisi per prælatum, nec cõfertur alteri ꝗ clerico: vel habet qd spirituale annexum, vt dictum fuit in dicto c. postulasti. nam censetur tunc beneficium ecclesiasticum, in quo nihil potest laicus, nisi haberet priuilegium a Papa, secundum not.per Inno.infra.de elect.quod sicut. vel nisi esset ius patronatus, quod potest competere laico, secundum ea, q habentur j.de iudi.quanto.¶ Vlterius per hunc tex.
9 inquantum hic dicitur, † quod receptus in vna ecclesia, videtur renuntiare iuri, quod habet vt recipiatur in alia: dicunt quidam a simili, quod si litigans super electione vel præsentatione de se facta recipit aliud beneficium, quod per hoc intelligitur cessisse, seu renũtiasse liti.quod est verum secundum Innocẽ.& Compost.ũ beneficium, quod recipit, non possit simul teneri cum beneficio, sup quo litiget: alias secus. Et ratio est secundum eos, quia si in his quę simul teneri non possunt per receptionem secundę ecclesię, intelligetur renuntiare ecclesię prius pacificè possessę, prout de iure intelligitur.j.de præbend. de multa. ergo multo fortius intelligetur renuntiare liti pendenti super alio beneficio, cum id sit minus quam renunciare ecclesiæ, pacificè possessæ, argumen.c. ex parte.el 3. j.de deci.& hoc clarum, si recipiens aliud beneficium pẽdente lite super alio nõ fuit protestatus. Si vero fuit protestatus, quod intendebat recipere ecclesiam seu beneficium saluo iure suo in lite iam mota, tunc promotio esset vitiosa secundum Innocen. quia non reperiretur tunc consensus purus interuenire, prout requiritur a iure.infra.de elec.c.ij.lib. vj. nec reperiretur etiam consensus ꝑpetuus, sed temporalis. quia propter protestationem vellet in effectu posse dimittere beneficium, quod recipit si contingeret eum in lite obtinere, qđ esse non debet.vij. q.j.pastoralis.cum ibi notatis, & sic non valet. Intellige protestatio tanquam contraria facto, attenta dispositione iuris, vt voluit gloss. in clem.gratia. de rescriptis. & facit
10 quod habetur in c. fin. infra. de conditio.appo. ¶ † Sed cõtra prędicta facit, quia si habens ecclesiam pacificè recipit secundam cum lite, propter quam impeditur ipsius possessionem habere, non perdit primam.infra.de pben. de multa.cum ibi notatis.ergo econtra recipiens ecclesiã pacificam, non debet perdere primam litigiosam.¶ Soluit Innocen.quod non est eadem ratio in casu isto, quę in casu præcedenti. nam in pręcedenti est vitiosum initium, seu ingressus vitiosus: sed hoc casu non est vitiosus ingressus in prima nec in secunda: quando primam pacificè possidet & recipit simpliciter secundam cum lite, quia tunc nec in prima, nec in secunda reperitur vitiosus ingressus.secus in casu præcedenti, qñ interuenit ꝓtestatio.¶ Potes dicere clarius ſm do. Ant.de Butr. ꝙ ratio

ratio diuersitatis est, quia ad hoc vt per adeptionem secū di beneficij perdatur primum, requiritur φ adeptus sit pacificam possessionem secundi, vt patet ex his quæ habentur in præallega. c. de multa. & in clem. gratia. de rescrip. Sed econtra quando quis habet pacificam possessionem secundi, non exigitur quod habeat pacificam possessionem primi incompassibilis cum secundo: ideo tunc per adeptionem secundi intelligitur renuntiatum iuri, quod habet in primo. & tene prædicta licet Hostien. nec aliter dixerit eo casu, quo rescriptur secundum cum protestatione. sed melius dicit Inn. vt hic voluit Io. An. & glo. in palle. cle. gratia. & facit etiam quod no. per gl. in c. si pauper, de pben. in vj. ¶ Item intellige prædicta fm Compost. qn̄ quis habuit pacificam possessionem secundæ ecclesiæ. Si aūt pendente lite super prima curata reciperet secūdam, de qua etiam mouetur sibi lis, per quam impeditur habere possessionem: tunc dicit Compo. φ non vr̄ tunc liti renuntiare, cum hoc nō sit in iure statutum. Postea subdit dici posse φ videatur renuntiasse: quia eligendo vnum de duobus, quæ simul non possunt haberi, vr̄ φ alteri intelligatur renuntiari. l. j. C. de fur. Sed præcedēs opinio plus placet Io. An. q̄ proxima. vnde dicit se iam de facto consuluisse, φ habens gratiam ad dignitatem, quam duceret acceptandā, non perderet gratiam consentiendo electioni de se factæ ad aliquam dignitatem, etiam si ad epalem dignitatem esset facta: & etiam si confirmationem petat. Nec ob. si dicatur quod prima gratia fundatur super potestate & voluntate acceptandi: & sic acceptando electionem ad dignitatem epalem, vel aliam, vr̄ præclusisse viā acceptationi contrariæ præfatam acceptando, arg. c. j. de postu. prela. in vj. & de electio. vt quis duas. eo. lib. & d. l. j. C. de fur. quia rńderi potest, φ id non sequitur ex eo, quia certum est quod acceptatio collationis factę, quæ tribuit ius in re, vt j. de preben. si tibi absenti. in vj. non perimit gratiam, nisi deueniatur ad pacificam possessionem, vt in præalleg. cle. gratia. nec perimeret etiam gratiam factam in forma pauperum. d. c. si pauper. Si ergo illa nō perimit gratiam: multo minus ista acceptatio electionis, quę non tribuit ius in re, sed ad rem. de concesf. preben. c. vlti. in vj. perimet gratiam. fatetur tamen Ioā. And. φ si ex vi gratię acceptaret dignitatem, & ipsius possessionem pacificam haberet: vel per ipsum staret quominus haberet, periret ius ex electione quęsitum fm veram opin. φ habet, φ ante confirmationem electionis potest renūtiari sine superioris autoritate. de qua infra de transla. c. ij. & de elec. in c. si electio. & vtrobique per gl. lib. vj. & similiter dicit, φ habita confirmatione epalis electionis, & possessione epatus & bonorum eius: & consecratione secuta vel lapso tempore de cōsecrandis perempto erit gratia, & non prius per id, qđ habetur de ele. cum in cunctis. & facit qđ no. de regula beneficium. in vj. post prin. magnæ gl. ¶ Ad allegata in contrarium respondet Io. And. φ ibi erat contrarietas circa idem, & incompassibilitas: hic vero erat varietas circa diuersa, & circa compassibilia añ adeptionē, vt patet ex supradictis. ¶ Ad id autem qđ dictū est de acceptione respondet, φ consensus vel acceptatio electionis nō fit in casu prædicto ex vi gratiæ habita per literas: & ideo talis acceptatio non habet nocere. ¶ Iuxta prædi-

11 cta potest quæri, quia hic dicitur φ † acceptatus per literas Apostolicas non potest molestare aliam ecclesiam occasione aliarum literarum Apostolicarum: an hoc procedat siue istę alię fuerint impetratę anteq̄ reciperet in alia ecclesia, siue post. dicit Inno. φ sic: quia non est præsumēdū, quod Papa pro vno scriberet sup pluribus vacaturis: si autem post receptionem impetraret literas ad beneficium vacans, tunc dicit Inno. quod si vult renuntiare iuri sibi competenti ex prima receptione, valent literæ: qa non est talis veritas tacita, quæ si fuisset expressa, literas non habuisset, ar. s. e. super literis. Sed contra istud dictū

facit fm Compost. quia non est verisimile φ Papæ sic scriberet pro eo, cui alias gratiam fecerat, sicut si nunquam pro eo scripsisset. & hoc dicit verius esse Ioan. An. s. quod dictæ literæ non valent tanquam surreptitiæ: quia tales literæ sunt ambitiosæ: & sic restringendæ, vt infra. de præben. quamuis tibi. & facit quod notat Io. And. s. eo. postulasti. vbi etiam videtur Inn. dixisse contrarium eius, quod hic tenuit, vt ibi tetigit Ioan. An. Et istud videtur esse verius. vt ibi etiam dixi. licet Inno. posset defendi a contrarietate, quia hic loquit de impetrante non adepto beneficio, sed solum recepto, ibi de adepto. ¶ Et ad materiam facit, φ notat Io. An. super regula, iuris ignorantia. de regu. iur. in vj. in quæstione ibi posita. Et nota. quod in casu decretalis non sufficit facere mentionem de primis literis, si non fit etiam mentio de receptione fm Inno. quia nedum de literis, sed etiam de pcessu debet fieri mentio, vt

12 j. de re iudi. inter. ¶ † An aūt sufficiet in secūdis literis dicere, non obstante φ alibi beneficiatus existat: vel quod in alijs ecclesijs scripserimus pro eodem. dic φ non, p istū tex. q̄ requirit expressam mentionē fieri: & ideo non sufficit mentio pdicta, quæ est generalis imo requiritur, φ dicat, non obstante φ p literas nostras in tali ecclesia sit receptus, vt hic patet p Host. & probatur in cle. ij. de off. or. & ibi etiam per glo. Sed Compost. tenuit ꝯtrium, dicens vtranque formam præmissam sufficere. Et pro eo facit e. is cui. de præben. in vj. Sed certe ibi fiebat gratia habenti conferre beneficiū: ideo non debuerunt beneficiū nominare hic, qñ sit gratia habenti recipere beneficiū. Itē pro Compost. facit j. de præben. nō potest. ad fi. li. vj. Sed pōt dici, φ ibi p partem fuit expressum beneficiū, φ ius scriptum non habuit noiare, & ibi etiam reprobatur rō Cōpost. qui dicebat per illā formam patere, φ Papa volebat illū habere vtrunq; beneficiū: qa illud nō est verū, vt ibi patet. ¶ Item aduerte quia do. Lapus de Castilli. sua alle. xxxix. versi. modo dicit, φ dato φ pendeat gratia per aliū impetrata: dato, φ sciret qs illud, si impetrario est facta sine suo mandato, & non acceptauit, φ valebit impetratio facta per eum de alio beneficio non facta mentione de pdicta impetratione. & plus etiam ibi dicit, φ si alieni absenti facta sit collatio, & non acceptauit, licet sciret illam sibi factam, tenebit impetratio non facta mētione de collatione pdicta per dictū Archi. in c. gratia. de rescripis, in vj. vbi ad literam, dum dicit nescires, supple maximē. ¶ Sed certe gloss. & Ioan. And. ibi, super ea. videtur velle contrarium in hoc vltimo. & ideo hoc dictum non videtur tutū, licet do. Ant. de But. transeat cum illo. ¶ Itē adde, qđ notant do. de Rota sua conclusione ccxxj. alias est ccxv. vbi dicunt, quod si habens gratiam primam cū secunda, & fuerit consecutus beneficiū, φ si anteq̄ sit cōsecutus secūdā gratiam, seu eius effectū, impetrat tertiā facta mentione de secunda, & non de prima, φ non valebit impetratio tanquam surreptitia, de quo dicendum vt ibi.

13 ¶ Vltimo tangit hic Io. Cal. an † de qualitate primi bñficij sit facienda mentio, qñ impetratur secundum, de quo per gl. in cle. j. in ver. alteri. de pben. vbi concludit, φ in dispensationibus fienda est mentio de qualitate primi beneficij, & sic an sit dignitas, & qualis, & an sit curatū. Sed in impetrationibus gl. ibi videtur velle, φ de iure non reperitur cautum φ sit necesse exprimi qualitatē primi bñficij, vnde in hoc seruari deberet stilus curię, si de illo appareret, vt j. de cri. fal. quam graui. Ioan. tamen Cal. hic videtur dicere, quod satis videtur, φ deberet exprimi, an sit dignitas: quia si solum exprimeret se habere aliud beneficium, fieret interpretatio contra eum, & intelligeretur de simplici, argumento c. quamuis. de præben. in vj. dicit etiam φ videtur quod de qualitate curæ deberet fieri expressio per id, qđ habetur de prebē. is cui. in vj. Nā si de illa debet fieri expressio cū gratia sit collatori, vt ibi patet, fortius videtur φ sit fienda, quando sit impetranti:

cum prima censeatur fauorabilis,secunda odiosa.& simi-
liter de qualitate continuæ residentiæ videtur, ꝙ debeat
fieri mentio:quia de illa videtur iudicandum, sicut de cu
ra.per nota.ſm doc.de cle.non residen.c.si. secus dicit de
qualitate ordinis annexa beneficio,ar.c.ei cui. de præbē.
in vj.de qualitate autem beneficij,an sit sufficiens , vide-
tur ꝙ sit fienda mentio,vt s̄.eo.cum teneamur. tamē hoc
non bene reperitur cautum.dicit tamen, ꝙ tempore suo
fiebat expressio hoc modo:qa dicebatur,ꝙ tenebat bñfi-
cium quando non excedebat certam mensuram vel sum
mam.& sic residet Io.Cal. Potes dicere ꝙ in isto seruādus
est stilus curiæ si de illo apparet,alias de iure videtur stan
dum gl.in d.cle.de præbē. & per hæc sit expedita hæc de-
cretalis,quam commentauit Ioan.Cal.

SVMMARIVM.

1 *Rescriptum quod procurator reuocatus, & de hoc certificatus impe-
trauit extra iudicium,nō valet:sed si impetrat in iudicio,valet rescri
ptum:si iudex & aduersarius ignorabant reuocationem.*
2 *Capituli appellatione non continetur is,qui praest capitulo, nisi aliud
exprimatur.*
3 *Decanus, & capitulum excommunicare possunt,si super hoc habent
priuilegium Apostolicum.*
4 *Plures controuersiæ possunt simul eodem iudicia agitari.*
5 *Falsus procurator dicitur etiam ille,qui habuit mandatum:sed fuit re
uocatum.*
Literæ impetrata per falsum procuratorem,non valent.& nu.11.
6 *Procurator potest reuocari ratione suspicionis,etiam post litis contesta
tionem.*
7 *Excommunicatus potest constituere procuratorem ad se defendendum.*
8 *Exceptio vna dilatoria,licèt fuerit repulsa, nihilominus pōt alia pro-
poni.*
9 *Literæ impetrata per coniunctam personam sine mandato,valent si do
minus ratum habet.*
10 *Reuocatio procuratoris ad hoc,vt valeat debet transire in notitiam
ipsius procurataris.*
12 *Agens procuratorio nomine domini domino sciente & tacente, & non
contradicente,videtur tacitè ratum habere.*
13 *Fundare se an posit aliquis ex eo,quod improbauit.*
14 *Reuocatia procuratoris in iudicialibus,debet notificari iudici.
Et quid in extraiudicialibus.*
15 *Matrimonium contractum per procuratorem non valet.si procura-
tor fuit reuocatus antequam matrimonium cōtraheret:licèt ipse hoc
ignorauerit.*
16 *Mandatum generale habens cum clausula ratihabitionis, vel cum
clausula,ꝙ posit facere idem,quod dominus,an posit attentare ea,
quæ requirunt speciale mandatum.*
17 *Mandatum habens ad substituendum alium: si substituit,non pate-
teris reuocare substitutum,qui susceperit mandatū,nisi de hoc fiat mē
tio in mandata.*
18 *Procurator ad negotia potest alium substituere:sed procurator ad agē
dum, regulariter non potest alium procuratarem dare, seu substi-
tuere.*

1 EX parte decani. ¶Non † valet re-
scriptum, qđ pro-
curator reuocatus,& de hoc certificatus ex-
tra iudicium impetrat.Si vero in iudicio im-
petrauit,valet rescriptum, si iudex & aduer-
sarius reuocationem ignorabant.hoc dicit ſm lectu.quæ
placet Io.An.licet aliæ tres colligi possint ex glo.vj.& vij.
coniunctis his,quæ ibi addit Io.An.& de quibus in eis di
cetur.Et duæ sunt partes principales.Nam in prima poni
tur facti narratio: in secunda iudicum instructio.secunda
ibi,quia vero. Prima potest subdiuidi. Nam primo poni-
tur causæ cognitio.secundo exceptio.tertio replicatio,&
interlocutoriæ prolatio. quarto iterum excipitur. quinto
iterum replicatur.secunda ibi,dictus.tertia ibi, eis. quar-
2 ta ibi,petente.quinta ibi,quas literas.¶†No.j.ꝙ appella-
tione capituli non videtur contineri caput capituli, seu
ille qui præest capitulo, nisi aliud exprimatur, de quo in
c.post electionem.j̄.de concessio.præben. & in cle. vt hi,
3 qui per glo.de æta.& quali.¶ No.ꝙ † decanus & capitu-
lum habent potestatem excommunicandi: si super hoc
habent priuilegium Apostolicum a cōtrario, ergo secus
de iure communi, nisi sit casus vbi ius exprimat contra-
rium,puta sede vacante.j̄.de maio.& obe.cum olim.& c.
his,quæ.¶Quomodo aūt prælatus habens gladium spiri
tualem & temporalem potest ad defensionem suæ iuris-
4 dictionis vtroq; vti habetur j̄.de sen.ex.c.dilecto.¶† No.
ꝙ de pluribus controuersijs simul in eodem iudicio agi
potest,& similiter in eodem libello.Ad idem. l. hæredes.
§.de pluribus.ff.fami.ercis.& ff.pro soc.l.cum duobus.§.si
plures.& facit quod habetur in l.nō est nouū.ff. de actio-
nibus empti.¶ Nota sensu contrario, ꝙ regulariter valēt
literæ per alteram tantum partem impetratę.fallit qñ im-
petrarentur contra formam datam in priori rescripto, vt
hic patet.Itē qñ primæ essent impetratæ de consensu par
tium:quia non valerent secundæ impetratæ per alteram
partem tantum,cum fieret mentio de primis,& de ɔsen-
su in impetratione illarum præstito.s̄.eo. cæterum.¶ Itē
non videntur valere, qñ altera pars, in cuius præiudiciū
sit impetratio,est in curia, & non reperitur tempore im-
petrationis,de quo dicendum vt habetur in c.cum olim.
j̄.de re iudi.per gl.& Io.And.& per Inn.ibidem. & s̄.eod.
5 cum dilecta.& facit.qđ dixi s̄.eo.cæterum.¶ †Not.ꝙ non
valent literæ impetratæ per falsum procuratorem.Et no.
ꝙ falsus dr̄ etiam illæ qui habuit mandatum, sed fuit re-
6 uocatum.de quo in gl.& C.de fur.in l.falsus.¶†No.ꝙ ra-
tione suspicionis potest reuocari procurator etiam post li
tem contest.de quo in l.post litem.cum seq.ff.de procura.
7 & hic in gl.& in c.ij.j̄.de procu.in vj.¶†Nota,ꝙ excōmu-
nicatus potest constituere procuratorem ad se defenden-
dum.facit j̄.de iudi.intelleximus.& de exceprio.c.cū in-
ter.¶No.cautelam, ꝙ qñq; obijcitur exceptio contra iu-
risdictionem iudicis:si videatur iudici illam non obstare
feret interlocutoriam,per quam pronuntiet procedendū
esse ad vlteriora.facit quod notat Inno.in c.j.de offi.dele.
in vj.¶Et nota bene,ꝙ videtur valere talis pronuntiatio,
etiam si obiecta fuerit exceptio, per quam dicatur iudicē
ipso iure non habere iurisdictionem, vt hic patet. Et idē
etiam voluit Lap.in c.j.j̄. eo.in vj. vbi dicit,ꝙ licet quādo
rescriptum est impetratum per excōicatum, ꝙ tūc rescri-
ptum sit ipso iure nullum, vt ibi patet.tamē si de hoc fue
rit reuocatum in dubiū, an tempore impetrationis impe
trans fuerit excōmunicatus, & iudex non obstante dicta
exceptione pronuntiauerit procedēdum esse ad vlterio-
ra,vel se esse iudicem competentē, tenebit pronuntiatio
si nō fuerit appellatum, & consequenter tenebit proces-
sus,qui fiet per ipsum iudicem.quod no.pro limitatione
dicti c.vbi aūt rescriptum non esset ipso iure nullum,sed
exceptionis:tunc clarum,ꝙ valet pronunciatio,si pronū-
tiet esse procedendum ad vlteriora,vt dictum fuit s̄.c.cæ-
8 terum.¶ † No.ꝙ licet vna exceptio dilatoria fuerit repul
sa.nihilominus alia potest proponi,de quo j.de excep.pa
storalis.& de re iudi.inter monasterium.Et ex hoc not. ꝙ
actus contradictorius super dilatoria exceptione, non ha
bet vim contestationis: ideo præcludit viam alteri dila-
toriæ.secus videtur in actu contradictorio,q. fit circa me
rita causæ per id,quod no.per gl.in c.j.in ver.absentia.de
elec.in vj.de quo dicendum,vt ibi. Et tetigi etiam in c.esi
M.super j.gloss.supra.titu.j.¶Not. quod pars capituli re-
torquebat responsionem nobilis contra eum,quia reuo-
cationem mandati, quam primo nobilis allegauit pro
se contra primas literas, postea capitulum vltimo loco
allegauit contra ipsum nobilem contra secundas lite-
ras. Et sic nota. secundum Hostien. pro prouerbio vul-
gari,ꝙ non est discretū colligere virgas, cum quibus col
ligēs verberet.facit qđ habetur Lucæ xix.c.ibi de ore tuo
te iudico,serue neq̄. ¶ Not.ꝙ ex facto,qđ qs impugna-
uit quo

uit quo ad iuris effectum, non quo ad substantiam facti,
potest se iuuare etiam quo ad iuris effectũ, qñ causa in-
ualidatiua primitus allegata non concludit ad actum, de
9 quo postea quæritur.¶ †Not.ꝙ literæ impetratæ per con-
iunctam personam sine mandato valent, quod intellige,
si dñs ratum habet:alias secus. quia licet lex permittat ta
les personas agere, vel impetrare sine mandato: non tñ
10 eas facit procuratores.l.iij.§.j.ff.iudi.solui.¶†No.ad hoc
vt valeat reuocatio mandati procuratoris, debet reuoca-
tio transire in notitiam ipsius procuratoris. An autem re
quiratur etiam,ꝙ transeat in notitiam aduersarij,vel iudi
cis,tangit in summario.& etiam in gl.& in c.ij.de procu.
In vj.vbi bona gl.& in cle.vnica, de tenun. vbi etiam bo-
na gl.& per Cy.in l.mandatum.C.mandati.¶No.ꝙ plus
est procuratorem esse reuocatum, quam a principio non
habere mandatum. nam primus facit contra expressam
prohibitionem domini,non secundus. & magis apparet
voluntas prohibẽtis,q̃ tacẽtis.j̃.de si.sicut tuis. & sic plus
11 operatur priuatio,q̃ nõ habitus. ¶†No.ꝙ literæ impetra
tæ per procuratorem reuocatum nõ valent, nec reuocãt
præcedentes.¶Not.ꝙ quo ad nullitatem actus gesti, quo
ad præiudicium domini reuocantis, sufficit reuocationẽ
transiuisse in notitiam procuratoris, licet non transiuerit
in notitiam aduersarij. Et hoc in actu extraiudiciali.In iu
diciali autem idem videtur,quo ad præiudicium domini,
sed non quo ad præiudicium aduersarij,nisi reuocatio ꝑ-
uenerit ad ipsum aduersariũ vel iudicem.facit quod legi.
& no. in c.mandato.j̃.de procur. & in l.vna,C.de satisdã.
& in c.ij.de procu.in vj.Et not.ꝙ impetratio primarum li
terarum censetur facta in iudicio,sed in actu iudiciali:se-
cus in impetratione secundarum.quod qualiter intelliga
tur tangetur super gl. Nam potest dici ꝙ secundæ fuerũt
impetratæ lite non inchoata, quanquam alteri commis-
sa: sed primæ fuerunt impetratæ pendente lite coram Pa
pa.¶In gl.ibi,manifesta offensa supple.& sic super noto-
rio in quo non cadit cognitio iudicialis. & ideo non erat
proprie capitulum iudex in causa sua, sed potius execu-
tor,vt notat Inn.in c.ex parte.el j.j̃.de ver.sig.& Cyn.in l.
vnica.C.ne quis in sua causa. ¶In gl.ꝑter assensum par-
tium in fi.quasi velit gl. secundum istum intellectum, ꝙ
clausula apposita in primis literis, non comprehẽdebat,
nec respiciebat literas posterius impetratas, seu impetrã
das,sed secundum primum intellectum bene comprehẽ
debat.& potest etiam primus intellectus saluari, qñ lite-
ræ fuissent impetratæ de consensu partium, & sic valuis-
sent,nisi quia vna pars fuit ꝓcurator, qui erat reuocatus.
¶Et aduerte:quia d.Car.Flo.hic dicit, ꝙ ex quo ista clau
sula est simplex, refertur ad impetratas, & impetrandas,
arg.j̃.de priui.quia circa.& dicit Io.An. ꝙ qñ respicit im-
petrandas, non valerent secundæ impetratæ per alteram
partem tantum,nisi fieret mentio de primis,& de cõsen-
su adhibito in impetratione literarum, & vltra hoc ẽt de
clausula apposita in ipsis primis literis. ¶In gl.procura-
12 tor.ibi,nisi dominus ratum habeat.¶ Aduerte quia dicit
hic Inno. ꝙ vbi quis agit procuratorio nomine dñi domi
no sciente,& tacente,& non contradicente, vr̃ tacite ra-
a tum habere.& sic fit sibi præiudicium, [a] argu.l.sæpe.ff.de
re iud.& l.ij.C.de filijsfamilias.lib.x.& istud dictum Inn.
sæpe allegatur pro singulari per Legistas, & Canonistas.
Sed contra ipsum facit:quia in materia onerosa tacẽs nõ
habetur pro consentiente,vt notat Inn. in c.in Genesi.j̃.
de elec.& gl.in regula,qui tacet.de reg.iur. in vj.& proba
tur in l.filiusfamilias.§.inuitus.ff.de procur. & l.inuitus.
C.de procu.do.Car.Flo.hic dicit, ꝙ contraria procedunt
in extraiudicialibus,secus in iudicio. Et sic intelligit di-
ctum Inn.facit,licet ille non alleget,quod notatur in l.vl
tima,C.si tutor vel curator interuenerit do.Ant.de Butr.
allegat Inno.tenere contrarium eius, quod hic dicit in c.
quamuis.j.de re iudi.& Bar.in l.sæpe,præalleg.& Cy.in l.
si pecuniam.C.de neg.gest.& illud dicit esse verius,saluo
nisi coniuncta persona fuerit sic agens,argu.l.si seruus.ff.
de donatione inter virum. Nam in ea facilius præsumi-
tur consensus vt ibi patet.& facit quod notatur per gloss.
& Bartol. in l. quæ dotis. ff. soluto matrimonio. & hoc
etiam videtur velle Cy.in d.l.inuitus. & hoc modo pos-
sit saluari dictum Inn.hic,& hæc vera, quando constat ꝙ
non habebat mandatum. nam in dubio præsumeretur
habuisse mandatum,prout voluit Innocen.in c.cum in
iure.j.de offi.deleg.& hoc etiam modo potest saluari di-
ctum Innocen.hic positum.Potes etiam addere, ꝙ etiã
potest saluari, quando habuit aliàs mandatum, sed fuit
reuocatum,argu.eorum, quæ habentur in l.semper qui
non prohibet.ff.de regu.iur.vel etiam quando haberet
mandatum: sed excederet fines mandati vt probatur in
c.cum olim.j̃.de offic.delega. Domini tamen de Rota in
sua conclusione ccccxliij.aliàs est ccccclij. & liij.vñr tran-
sire cum dicto Innocen.hic per quod ibi dicunt, ꝙ si ali-
quis me præsente & tacente tanquàm procurator meus
appellet,valebit appellatio,sicut si mandatum habuisset
per dictum Innocen.hic,& sic suspenderetur executio sen
tentiæ dicunt tamen quod tutius est quod expresse ratifi-
cetur factum procuratoris,intellige infra tempus datum
ad appellandum:quia postea non potest ratificari.l.j.ff.de
appella.recipiendis.Et plus etiam ibi,dicunt,ꝙ idem vi-
detur dicendum in eo, qui est effectus dominus litis per
contestationem, si eo sciente & patiente alius tanquàm
substitutus ab eo prosequatur litem Do.tamen Anto.de
But.hic dicit,ꝙ in actu appellationis domini de Rota pos
sunt verum dicere,quia illa tendit ad vtilitatem domini,
cum aliàs sententia transiret in rem iudicatam. ideo tũc
tacens censetur ratum habere,argu.l.qui patitur.ff.man-
dati.alias videtur sentire.ꝙ dictum Dominorum de Ro-
ta debeat,limitari, prout limitaui s̃.dictum Innocen.Et
tangit etiam hic incidenter an idẽ dicendum sit in ami-
co habente magnam amicitiam cum alio, quod dicitur
in coniuncta persona.Et licèt Cy.dixerit,quod sic in l.in
uitus. tamen ipse tenet oppositũ: quia nõ reperitur hoc
iure cautum, sed solum reperitur permissum in coniun-
ctione carnali, quod possit pro alio agere. Pro decla-
ratione prædictorum dicit tamen aduertendum, quod
quandoque quis agit in iudicio nomine proprio,qui po-
test rem deducere in iudicium ad sui & mei præiudiciũ
& tunc in his proprie habet locum distinctio, an sciã vel
ignorem ipsum agere & de talibus proprie loquitur, qđ
habetur in l.sæpe,præalle.& in c.pe.j̃.de re iud.Quando-
que vero aliquis agit nomine proprio, & est talis qui nõ
potest ius meum deducere in iudicium ad mei præiudi-
cium,& tunc quandoque non solum interuenit scientia
mea,sed etiam præsentia, præbendo officium voluntariũ
in lite eius.& tunc mihi fit præiudicium.l.pen.ff.de inof.
testa.& j̃.de trans.ex literis cum ibi no.secus si officium
foret necessarium,vt j.de fi.instr.inter dilectos.cũ ibi no.
Item secus si solum me sciente vel præsente ageret, quia
mihi non fieret præiudicium, ex quo nomine proprio
agit.C.res inter alios acta per totum.quandoque vero
quis agit in iudicio me sciente,& patiente nomine meo,
tanquam procurator, & tunc habet locum, quod dicit — a Sibi præiudiciũ. de hoc, v de hic per d. Fel.i n.co. ver.Subdit iuxta hoc.
Innoc.hic, & quod superius dixi.¶In glo.in verbo suspi
tione ibi, acquieuit interlocutioni quasi velit glo.quod
nobilis non appellauit ab illa interlocutoria lata contra
reuocationem per ipsum allegatam.& ideo præiudicauit
sibi quod ad commissionem factam iudicibus. Et ex hoc
potest colligi vnus intellectus in decre.vt tangetur suꝑ
gl.sequenti.¶In ea.gl.ibi,secus si extra iudicium, quasi
velit gl.qđ impetratio secundarum literarũ censeatur fa-
cta extra iudicium, sed prima impetratio & commissio
in iudicio,prout etiam sensit glo.sequens, & clarius hic
Goff.Et ex hoc etiam potest colligi alius intellectus in
decre.

decre.de quo dicetur super gl.sequenti. ¶In gl.dicebāt.
ibi,si quid veri.Sol.vt ibi no. quia regulariter verum est,
quod illud quod quis approbat pro se tenetur cōtra se ap
probare,vt in iuribus primo loco allegatis.fallit fauore fi
dei,cuius fauore possum allegare dicta paganorū,& infi-
delium pro ipsa fide,licet non teneamur illa recipere cō-
tra eam. ¶In ea.gl.ibi,standum vr̄. Ex hoc posset colligi
vna lec.de qua inferius dicam. ¶In ea.gl.ibi,anteq̄ reuo-
a catio [a] peruenerit.& est ratio s̄m Inn. quia tunc literæ nō
videntur habere aliquod vitium,ex quo procurator igno-
rauit reuocationem tpe impetrationis, secus si sciuisset:
quia tunc vitiosa fuisset impetratio,vt s̄.e.nonnulli.Ideo
non posset tunc dn̄s ratificare tales literas per id,quod di
ctum fuit in d.c.nonnulli. ¶In ea.gl.in fi. quasi velit glo.
quod secunda impetratio dicatur facta esse extraiudiciū,
sed prima in iudicio.& istud sequitur Goff.Io.An. & dn̄s
Car.Flo. Et si dicatur quare magis dr̄ secunda extraiudi-
cium q̄ prima? Dic s̄m do.Ant.de Bu.quod ideo,quia pri
ma fuit impetrata lite pendente coram Papa, secūda fuit
impetrata post commissionem factam iudicibus ante litē
coram eis inchoatam. Ideo prima dr̄ iudicialis:secūda ex
traiudicialis.Inno.tn̄,vt hic refert do.Ant.de Bu.in c.pru
dentiam.j.de offi.dele.vr̄ indistincte dicere,q̄ commissio
dicatur esse actus iudicialis. Sed potest dici secūdum eū,
q̄ illud verum,quo ad committentem, qui committēdo
dr̄ vti sua iurisdictione. facit quod notatur p Io.An.post
Host.j.de offi.dele.c.licet.Et ex prædictis habes vnā lec.
in decretali,quam sequitur Io.An.Goff.& do.Cardi.Flo.
Sed do.Anto.de But. non vr̄ placere hæc lec.nam dicit q̄
imo secunda impetratio vr̄ dicenda iudicialis. ex quo fa-
cta fuit lite pendente,licet lis commissa fuerit iudicibus:
quia illi sunt loco Papæ,coram quo causa fuit inchoata.
Item quia s̄m eum non vr̄ esse bona differentia inter iu-
dicialia,& extraiudicialia ex eo,quia vtrobique ad præiu
dicium aduersarij expedit reuocationem sibi fieri notā,
vt l.si mandassem.ff.mandati.& j.de procu.c.mandato.&
s̄m eum glo.fecerunt differentiam inter prædicta habito
respectu ad cōiter accidētia: quia in iudicio cōiter certus
est aduersarius,cui potest intimari reuocatio:sed non sic
semper est in extraiudicialibus.& hoc modo dicit gl.po-
tuisse habere bonum intellectum.propter prædicta tn̄ di
cit s̄m fuisse intellectū in decretali,q̄ ideo reuocatio non
nocuit quo ad primam cōmissionem: quia super illa fuit
lata interlocutoria,a qua non fuit appellatum: sed super
secunda impetratione nulla interlocutoria fuit lata.ideo
in illa habuit nocere reuocatio. Et hæc lect.colligitur ex
gl.præcedenti,in ver.& ille nobilis.hæc tamen lec. nō vr̄
multū conformari literæ, quæ non fundat se super inter-
locutoria,nisi dicat illam interuenisse. ideo tertia fuit le-
ctura,q̄ reuocatio non tenuit ad præiudicium aduersarij,
sed bene tenuit ad præiudicium reuocātis: & ideo nocet
quo ad secundam impetrationem, & non quo ad primā.
& hanc lectu.etiam secutus fuit Phil.quæ est in se bona.
¶Sed contra facit:quia vr̄,q̄ capitulum non potuerit im
probare reuocationem quo ad primas, & approbare quo
ad secundas:quia id vr̄ contra regulam,ex eo. de reg.iur.
13 in vj. ¶†Pro huius declaratione,an quis possit se fundare
ex eo,q̄ improbauit: potes concludere s̄m d.Ant.de Bu.
q̄ interdum quis se fundat ex facto dubio, quod etiam vt
dubium impugnabit,& tunc potest,vt s̄.eo. in decretali,
capitulum.& ibi dixi post Compo.Interdum quis se fun
dat ex facto certo: & tūc si illud impugnauit quo ad vnā
personam,& vult se fundare ex eo, quo ad aliā personā;
& tunc potest per id,quod dixi in præalle.decretali, capi-
tulum.s̄m aliam solutionem.Interdum quis ex eo,q̄ im-
pugnat,vult fundare cum eadem persona.& in eodem ar
ticulo,seu ex eodem articulo,& tunc. aut impugnat ius,
& factum,& sic factum,& iuris effectum. aut non impu-
gnat ipsum factum,sed solum iuris effectum, vel soleni-

a Reuocatio. De reuocatione procuratoris qualiter fiat. vide hic per do.Fel.col.iij.reuocatio procuratoris.

tatē facti.secundo casu tunc si effectus,& solennitas,quē
& quam impugnat, non extendit se ad inualiditatē eius,
super quo se fundat,seu vult fundare:& tunc potest se ex
tali facto fundare,vt hic est casus.nam hic capitulum nō
impugnabat reuocationem,licet dicebat eam nō intima
tam sibi vel iudici: & sic impugnabat illam quo ad iuris
effectum. & istud sufficiebat ad concludendum intentū
capituli,vt literæ primæ valerent; sed sola reuocatio, sup
qua capitulum se fundat,quo ad secundas etiam non in-
timata aduersario sufficiebat ad annullitatem secundarū
literarum ad præiudicium reuocantis,dummodo reuoca
tio fuisset intimata procuratori:& sic effectus & solenni-
tas,quam impugnabat quo ad primas literas, non infert
quo ad secundas.Ideo potuit quo ad secundas allegari re
uocatio,& sic factum reuocationis,quod non fuit impu-
gnatum.facit quod dixi in notabilibus:secus si conclude
ret etiam annullitatem, vel inualiditatem alterius actus
per id,quod dixi in notabilibus. Primo casu quando im-
pugnat factum,& solennitatem facti:tunc procedit con-
trarium,quia nō potest quis se fundare ex eo, quod quis
impugnat quod potest intelligi verum in vno, & eodem
articulo,secus in diuersis totaliter separatis. & ita potest
etiam intelligi iste tex. Et per hæc sit expedita hæc tertia
lectura. ¶Quarta fuit lectura,q̄ reuocatio noceat si pro-
betur:tn̄ quia non probatur,nisi per confessionem nobi-
lis,talis confessio facit contra se,sed non pro se per id,qđ
legitur & notatur j.de confes.c.fi.& ideo nocet confessio.
& statur ei ad præiudicium nobilis, quo ad secundam cō
missionem.& ista fuit opinio Compo.quam sensit gl.s̄.in
ver.cui confessioni standum vr̄. Sed aduerte,quia contra
istam lec.facit.nam vr̄,q̄ confessionem,quam recipit ca-
pitulum pro se quo ad literas,debeat recipere etiam con
tra se,argumento l.in causis.ff.de procur. & j.de censi.c.
cum olim.propter quod do.Car.Flo. hic non tenet istam
lec.sed tantū primam.Sed do.Ant.de But.tenendo istam
dicit,q̄ contrarium procedit, qn̄ confessio respicit eundē
articulum vel cōnexum: hic autem respiciebat diuersos
articulos,quia diuersas literas.Et hinc sumpta occasione
tangit hic,an quis possit confessionem aduersarij pro par
te approbare,& p parte reprobare. & in effectu ponit di-
cta Bar.in l.Aurelius.§.idem quæsijt.ff.de libera.leg.& de
materia etiam per Cy.in l.ij.C.de don.ante nup. & in l.j.
C.de confes.& per do.Car.Flo.in c.bonæ. el ij.j.de postu
lan.Et subdit etiam do.Anto.de But.qn̄ est vnum factū.
Et ex eo infertur ad plura,vt erat hic,quia cōfitebatur p-
curatorem reuocatum ipse nobilis:& tunc quo ad diuer-
sa potuit capitulum approbare confessionem illam,& sic
quo ad secundas literas impugnandas & improbare quo
ad primas,vt etiam superius tetigi.Et propter prędicta ēt
tangit,an excipiens dicatur fateri. nam vr̄ q̄ non, vt j.de
reg.iur.c.exceptionem.lib.vj.& j.de exce.c.cum venera-
bilis.& sic vr̄ q̄ hac de causa ista quarta lec. nō procedat,
propter hoc,vt dixi,tractat hic, an excipiēs aliquo modo
dicatur confiteri.de quo per Bar.in l.non vtique.ff.de ex-
cep.cuius dicta do.Ant.de But.hic ponit,& nititur repro
bare.sed ista materia proprie non cadit hic, sed potius in
d.c.cum venerabilis. ¶Potes tn̄ dicere,vt hic dicit domi.
Ant.de Butr.q̄ qn̄que exceptio ex sono verborum habet
tacite inclusam intentionem partis aduersæ.& tunc pro-
cedit regula,q̄ excipiens non fatetur.vnde si contra petē
tem a me x. ex causa mutui excipio de pacto non peten-
di,nō videor per hoc fateri mihi fuisse mutuatum.Inter-
dum vero in exceptione ponitur expresse factum,q̄ quis
confiteē extrinsecus,vt quia excipiens dicit, fateor q̄ mu
tuasti: sed fecisti pactum de non petendo: & tunc potest
dici,q̄ excipiēs bene fatetur. facit quod habetur infra de
transa.in c.præterea.vnde potest dici quo ad casum decre
talis,q̄ iste nobilis excipiebat non debere, procedit p pri
mas literas: quia dicebat, & sic cōfitebatur primas fuisse
impetra-

impetratas per procuratorem reuocatū, seu quā reuoca-
uerunt. & ideo nimirum si hoc casu satis pōt dici ipsum
14 confiteri, seu confessum fuisse reuocationem. ¶ † Itē ad-
uertēdum, quia in iudicialibus verum est, ꝙ debet certi-
ficari aduersarius de reuocatione, qn̄ facta fuit sibi fides
de mandato: alias non est necesse, vt est gl. valde notabi-
lis in c.ij. de procur. lib. vj. quæ limitat in effectu illud, qđ
cōiter dr̄, videlicet ꝙ in iudicio semper debeat aduersa-
rius certificari de reuocatione mādati procuratoris, iuxta
no. in c. mandato. j. de proc. & per Legistas in l. vna, C. de
satisdando. Nam illud procedit, qn̄ aduersarius fuit certi-
ficatus de mandato: alias secus, vt voluit gl. præalle. ¶ An
aūt in extraiudicialibus sit necesse reuocationem deueni
re ad notititiam aduersarij, Inn. hic vr̄ velle, ꝙ non sit ne-
cesse specificè deuenire: tn̄ ſm eum sufficit, & est necesse
ꝙ publicè dicta reuocatio fiat per l. sed si pupillus. §. pro-
scribere. ff. de instito. sed certe pōt dici, ꝙ illud est verum,
qn̄ agitur de reuocatione procuratoris vniuersalis, ꝓut
sunt institores, & sicut sunt isti factores, qui deputātur ꝑ
mercatores in certis locis. & de istis loquitur §. proscribe
re. Si autem erat procurator specialis: tūc conclude, ꝙ aut
habebat mandatum ad faciendum actum cum certa ꝑso
na, puta ad emēdam rem aliquam a certa persona: & tūc,
si fuit certificata talis persona de mādato, debet similiter
certificari de reuocatione: alias nō nocebit sibi, si postea
contrahat. l. si mandassem. ff. mandati. ¶ Si autē non esset
certificata de mandato, tunc vr̄, ꝙ non sit necesse illā cer-
tificari de reuocatione per gl. in d. c. ij. de procu. in vj. quia,
si in iudicialibus in dicto casu non est necesse, multomi-
nus in extraiudicialibus. Et not. quod in iudicialibus eo
casu, quo aduersarius fuit certificatus de mādato, vr̄ suffi
cere, ꝙ reuocatio perueniat ad eum, vel ad iudicem, vt est
casus in d. l. vna. C. de satisdā. Sed in iudicio extraiudicia-
li debet venire ad ipsum aduersarium, qui fuerat certifi-
catus de mandato. Si aūt mādatum fuit simplex, puta ad
emendum rem aliquam, vel vendendum, nec exprimit
persona, cum qua ipse procurator habeat contrahere. &
tunc ſm Mar. Sil. & per Cy. in l. mandatum. C. mādati, &
Io. An. hic sufficit reuocationem intimari procuratori, ex
quo non apparet certus aduersarius, cui possit intimare,
& imputet sibi contrahens cum tali. i. si incaute cōtraxit,
& non inquisiuit, an haberet mandatum. & si haberet, an
esset reuocatum, nec fecerit sibi per cautionem aliquam
prouideri: nam potuit cogitare hoc posse deuenire, videli
cet illum fore reuocatum, ar. l. si quis donum. §. j. ff. locati.
habebit tn̄ remedium ꝯ talem procuratorem, seu asseren
tem se procuratorem, cū non esset vel esset reuocatus ſm
no. per ea, quæ habentur in l. ij. quod cum falso tut. aut. &
in l. si procuratori falso. ff. de condi. ob cau. & l. si procura
tor. ff. de condi. inde. Aduerte tn̄, ꝙ vr̄ posse dici, ꝙ hoc ca
su deberet publicè intimari reuocatio per id, quod hic di
cit Inn. & per id, quod hr̄ in d. §. proscribere. cōiter tn̄ te-
netur opinio præcedens, & prædicta procedunt, qn̄ quæ-
ritur, an reuocatio valeat, quo ad præiudiciū aduersarij.
Quantum aūt ad obligationem inter dn̄m, & procurato
rem, ne dn̄s obligetur ex facto procuratoris, sufficit ꝙ re-
uocatio deueniat ad notitiam procuratoris per id, qđ hr̄
in l. mandassem. ff. mandati. & Insti. mandati. §. item. & in
d. l. mandatum. An autem aliquo casu reuocatio habeat
effectum, etiam si procurator ignorauerit reuocationē:
dic ꝙ rlr non habet effectum per id, quod hic dr̄. fallit in
matrimonio, vt in c. fi. de procura. in vj. Item fallit, qn̄ est
actus, qui non pōt sortiri effectum circa consensum dn̄i,
sicut est translatio dn̄ij, vt in l. si pōt. ff. de manumis. vin. &
in l. si quis prohibuerit. ff. de Publiciana. & facit quod no
tat gl. Instit. de actio. in §. aliæ. & ꝙ hr̄ per gl. in cle. vna. de
renu. vr̄ tn̄ hoc fallere in casu dictæ cle. per rationem ibi
positam in tex. de quo dicendum, vt ibi. vnde si procura-
tor habet mandatum ad vendendum rem domini, & tra-
dendum, & transferendum dominium in emptorem: tūc
si dominus reuocat mandatum, & non intimat procura-
tori reuocationem: si procurator vendidit & tradidit: non
transferetur dominium, quod sine consensu dn̄i non po-
test transferri tn̄ tenebit contractus venditionis ad præiu
dicium dn̄i: quia procurator poterat vēdere nomine dn̄i
etiam sine eius consensu. l. rem alienam. ff. de contrahen.
emp. ideo ex quo habuit mandatum, licet fuerit reuoca-
tum, ex quo ignorauit reuocationem, tenuit venditio ad
præiudiciū dn̄i, vt d. l. si quis prohibuerit. & ideo ille em-
ptor, cui facta fuit traditio, poterit se tueri exceptione. &
etiam si cadat a possessione habebit Publicianam etiam
contra dn̄m: hoc casu, vt est casus in d. l. si quis prohibue-
15 rit. & no. gl. in d. §. aliæ. ¶ † Et per prædicta patere pōt ratio
c. fi. de procu. lib. vj. vbi patet, quod nō valet matrimoniū
contractum per procuratorem, si procurator fuit reuoca-
tus antequā contraheret, licet ipse hoc ignorauerit: [a] quia
vel illud est ratio, quia in matrimonio cōtrahendo requi
ritur consensus vtriusq; partis, vt ibi sonat litera, qui non
interuenit in dicto casu, vel illud contingit ꝑꝑ grauita-
tem præiudicij, & de materia præall. cle. vna, de renun. &
per Cy. in d. l. mandatum. C. man. & per hoc sit expedita
materia huius gl. ad quam sæpē fit remissio. & quam cla-
rius & latius habes, q̄ hic posuerit d. Anr. de Butr. Et etiā
latius habes in gl. mandato. ibi, contra receptionem lite-
rarum. Sed certe prout dicit Io. An. licet constet, ꝙ dede-
rit mandatum alicui ad impetrandum, & ꝙ receperat lite
ras ab illo procuratore, non sequitur necessario, ꝙ procu-
rator illas impetrauerat: qa possibile est qđ tertius impe-
trauit, & dedit procuratori, & postea ꝓcurator dedit dn̄o.
& pōt ēt esse, ꝙ tertius impetrasset, & dedisset dn̄o, q illas
dedisset ꝓcuratori, vt eas sibi postea daret. Saluādo gl. po
tes dicere, ꝙ hoc non est verisimile: & ꝙ cōiter hoc nō cō
tingit: imo potius oppositum. ideo sufficit, ꝙ probatio cō
cludat ſm cōiter accidentia per id, qđ legitur & notatur
in l. neq; natales. C. de procura. Et pro gl. facit, qa ꝓbatis
extremis media videnr̄ ꝓsumenda. facit qđ no. gl. in c. vo-
lumus. xvj. q. iiij. & qđ notauit Bart. in l. Celsus. ff. de vsu-
ca. & quod notatur etiam in c. cum ad sedē. j. de resti. spo.
Poterit etiam & aliter fieri probatio, vt j. tangit gl. in ver.
tn̄ satis credo. Et aduerte, quia glo. hic vult, ꝙ dn̄s qui vti-
tur literis, debet probare illas fuisse impetratas per habē-
tem speciale mandatum tam in cā principali, q̄ in cā ap-
pellationis, vt patet ex glo. hic in ver. & hoc credo. Tu po
tes concludere, ꝙ aut in rescripto dicitur, significauit no-
bis talis, & exprimitur ipse dominus. Et tunc cū sint ver
ba assertiua Papæ, eis est standum. & probant impetratio
nem factam per dominum, per clemen. literis. de proba.
Et de priuile. si Papa. in vj. Aut dicitur in rescripto, ꝯque-
stus est talis procurator talis, & tunc etiam videtur, ꝙ sa-
tis per rescriptum probetur impetrationem factam ꝑ pro
curatorē: quia sunt verba narratiua Papę, ex quibus fun-
datur eius intentio: quia alias verisimiliter non cōcessis-
set rescriptum, vt supra. eo. nonnulli. Ideo probant per di
ctam clemen. literis. Aut dicitur in rescripto, supplicatū
est nobis pro parte talis. & illo casu videtur, ꝙ dominus,
qui vtitur literis, debeat probare illas fuisse impetratas ꝑ
procuratorem habentem speciale mandatum. probatur
ergo per modum, quem dicit glos. & hæc vidētur vera de
iure, tamen de stilo curiæ non admittitur hæc exceptio,
quando dn̄s vtitur literis iam impetratis, vt hic dicit glo.
circa finem, & s̄. eo. nonnulli. & ibi etiam fuit dictum, q
stilus pro iure est seruandus. j. de cri. fal. c. quam graui. &
pro hoc videtur ꝙ opi. Innocen. q̄ j. tangit gl. pe. videlicet
ꝙ reus debeat probare, ꝙ literæ nō sunt impetratæ ꝑ pro-
curatorem, qđ probare posset probando per confessionē
aduersarij. j. de confes. c. j. in vj. vel probando, ꝙ ꝓcurator
fuisset reuocatus non videtur bona per tex. in d. c. nonul
li. vbi datur regula, ꝙ non valent literæ nisi sint impetra-
tæ per

a Matrimonium contractū per ꝓcuratorē reuocatū, nō tenet licet ipse ꝓcurator reuocationē ignorauerit. de hoc hic per Fe. co. iiij. ver. d. vbi ponit sex ampliationes valde notabiles.

tæ per coniunctam personam. Ideo cum tale ius sit ꝯtra dn̄m,ipse est cui onus probandi incūbit contra exceptionem per id,qđ notat glo.in ele.vlti.de rescriptis.Et quia quilibet debet probare id,qđ est cā suæ intentionis.l.ij. ff.de prob.¶In ea.gl.ibi,satis credo ꝙ posset.& hoc tene, quia ex quo habet gñale mādatum cum libera, potest ēt attentare ea,quæ requirunt speciale mandatum, vt ꝓbatur expresse in c.qui generaliter. ad fi.de procu.li.vj.quis d.Ant.de Butr.vř tenere contrarium, sed non bene ꝑ ea, quæ habentur in d.c.qui generaliter.& per hoc ēt vř,ꝙ si in mandato sint specificati aliqui casus, qui requirāt speciale mandatum cum clausula generali postea subiecta, ꝙ tale mandatum sufficiat ēt ad impetrandum: licet do. Ant.de Butr.hic aliter dixerit,& s̄.eo.nonnulli. & quauis ibi transiuerint cum dicto do.Anto.de But.tñ verius esse vř contrarium per id,qđ hic dixit gl. inquantum dixit,ꝙ sufficit ꝙ quis habeat mādatum generale cum libera: cū qua gl.cōiter transeunt doc.& sic eadem ratione sufficere debet, qñ datum est mandatum specificatis aliquibus requirentibus speciale mādatum cum clausula generali.

16 ¶†Quid aūt de illo,qui hēt mandatum generale cū clausula ratihabitionis,vel cum clausula ꝙ possit facere idem quod dñs,tangitur in c.contingit interdū.j.de transac.& in c.j.j.de procu.& in l.si procuratorem.ff.de procu. & in l.j.ff.de procuratore Cæsaris.cum ibi notatis per Bart. & in dictis locis vř notari, ꝙ per dictas formas non possit attentare:quia requiretur speciale mandatum, vt ēt aperte notauit Bar.in d.l.j.ff.de officio procu. Cæsaris.¶In gl.de illis.ibi,contraria volūtas.supple quæ satis deb3 apparere, si alicui sit specialiter mādatum id,pro quo vult agere cō iuncta persona.l.maritus.C.de procu. ¶In gl.pe.ibi, dēt hoc probare.nam illud est causa intētionis ipsius capituli: quia aliās non sufficit reuocationem procuratoris esse factam,nisi fuerit intimata procuratori,vt hic dř. ideo capitulum debet hoc probare per id,qđ dixi s̄.super glos.in ver.sine speciali.¶In gl.fi.ibi,ad agendum.& sic ad lites. ¶In ea.gl.ibi,& ad negotia.& sic ad negotium expediendum extraiudicium.¶In ea.gl.ibi,& cōsueuit dici.adde, ꝙ licet non dicatur in mandato ad impetrandum, ꝙ hēat potestatē alium substituendi, tñ substituere poterit ꝑ id,

17 qđ s̄.dixit glos.Et adde, ꝙ † vbi quis habet mandatum ad substituendū,tūc si substituit, non poterit reuocare substitutum,qui susceperit mādatum,nisi fuisset sibi data potestas substituendi, & etiam reuocandi substitutum.j.de procu.statutum.in vj.Et adde ēt, ꝙ dari potest prās substituendi alium,etiam non expressum.j.de procur.c.j.ij.te-

18 stonso.lib.vj.Item adde, ꝙ † licet procurator ad negotia possit alium substituere, tamen procurator datus ad agēdum regulariter non potest dare alium procuratorē, seu substituere.fallit si ad hoc haberet mandatum a domino, vel si esset datus procurator ad rem suā,vel si lis esset contestata.j.de procu.c.fi.lib.vj.

SVMMARIVM.

1 *Nominis identitas inducit ambiguitatem: ideo rescriptum impetratū contra hominem alicuius diœcesis, non extenditur ad hominem eiusdem nominis alterius diœcesis.*

2 *Appellari potest a pronuntiatione,per quam iudex pronuntiat tacite, vel expresse se esse iudicem.*

3 *Dictio &c.quid importet,quando scribitur abbreuiate.*

4 *Error si fuerit in alio,quā in nomine diœcesis: puta in nomine proprio rei,seu conueniēdi tamen aliter constet de corpore,valet rescriptum.*

5 *Scholares studentes Parisijs,vocantur scholares Parisienses.*

Significante v. Per rescriptum impetratum contra hoīem certæ diœce.homo ēt eiusdē nominis alterius diœce.conueniri non pōt.h.d. & in prima appellantis narratio.In secunda appellationis cōmissio. secunda ibi,ideoque.¶†Not.ꝙ identitas eiusdem nominis

1 inducit ambiguitatem. facit l.duo sunt titij.ff.de test.tut. ¶Nota ꝙ eo ipso,quod nō admittitur legitima exceptio, dř quis grauari.facit j.de app.dilecta . ¶Nota,ꝙ per processum ad vlteriora, vř iudex tacite reijcere exceptionē.

2 facit j.de appel.c.ex parte M. ¶†Nota,ꝙ a pronuntiatione,per quam iudex pronuntiat tacite,vel expresse se iudicem,potest appellari.& hoc est clarum de iure canonico, cum ēt vř dicendum de iure ciuili, vt est gl. quæ reputat singularis in auth.habita.C.ne filius ꝑ patre. facit quod

3 no.Bar.in l.ij.& fi.ff.de app.recipiendis.¶†No.de ista dictione &c.quæ si scribitur abbreuiate, comprehendit virtualiter ea,quæ sunt de natura subiectæ materiæ.Et sic facit pro scriptutis tabellionum abbreuiatis , in quibus dř promittentes &c.renuntiantes &c.de quo per Barto.in l. Gallus.§.j.ff.de lib. & posth. ¶Quid aūt comprehēdatur hic sub ista dictione,Hosti.dixit ꝙ comprehēditur id,qđ hř j.de iudi.in c.exhibita.sed certe vř hic dicit Boatinus, illud verum qñ commissio teneret,& qđ per illam poterit conueniri reus coram primis iudicibus, si nō grauassent: nam tunc reuocato in irritum a grauante procedunt iudices appellationis in negotio principali,sed si iudices principalis causæ non poterant de causa cognoscere:quia nō valebat rescriptum, vel quia non extendebatur contra illam personam,cōtra quam agebatur, vel ad illā causam, de qua agebatur.& ꝑ hoc fuerat appellatum:tunc pronūtiatio, qđ fuerat bene appellatum vlterius non procedetur. fic nec debēt procedere iudices principalis causæ. & sic vtroq; casu faciet iudex appellationis,qđ facere debebat iudex causæ principalis. & ideo cū hic iudex principalis causæ non debēt ꝓcedere,vř ꝙ hic post verbū &c, debet intelligi quicquid post appellationem fuerit attentatum,vel absolutis conuentum ab instantia; & condēnetis ei aduersarium in expēsis.& tene menti , quia eodē modo intelligi debet decisa.c.sequētis. cum eadem sit ratio in illa.¶In glo.j.in fi.quasi velit dicere glo.hic,& s̄.in ver.sed ista non prosunt.qđ decretalis,super literis, tunc habet locum,qñ opponitur non valere rescriptū: sed hic non opponebatur rescriptum non valere , sed excipiebat se per illud non posse conueniri, quia non includebat in rescripto. & ideo cautus esse debet ipse conuentus in forma excipiēdi in casu huius c. vt non excipiat rescriptum non valere,sed se per illud non posse cōueniri. ¶Sed aduerte,quia tex.iste procedit, qñ non cōstat de corpore ex circūstantijs,sicut erat hic: quia indeterminatē facta erat mētio de Guilielmo,secus fm Inn.si constaret de corpore ex circunstantijs, vt quia dictum fuisset contra Guilelmum Martini decretorum doctoris diœce.Remen. & nullus esset talis in diœcesi Remensi.sed in diœce. Leodiēsi. & si ex errore dictum fuisset de diœcesi Remensi : qa tūc bene posset conueniri per rescriptum.quia talis error nō noceret, ex quo constaret de corpore per iura allegata in principio gl.& Instit.de lega.§.si quis in nomine. & bene facit qđ notat Io.An.j.de censi.venerabili . ad fi.in versi. intentionem.ante gl.& hoc tenuit Inn.hic,sed alij tenuerunt contrariū,videlicet Pet.& Abb.& Vin.sed Io. And. dicit tenendam opi.Inn.fm ista iura,fm quæ ponderabaž locus tractus,& non locus commissionis, vt dictum fuit s̄.eo.nonnulli.& c.sequēti . sed hodie consideratur locus commissionis, vt j.de rescriptis.statutum.§.cum vero . & §.in nullo.lib.vj.Et sic videret tenenda opi.quia hodie non transirent literæ expressa falsa diœcesi,ꝙ transirent expressa vera.Sed certe etiam hodie pōt procedere dictum Inn. Nam aduertēdum, ꝙ si iudex datus est tūc, qui expresse diœcesi Remēsi fuisset datus:sed non fuisset datus expresse diœcesi Leodiensi;vt quia locus commissionis non distasset a diœcesi Remē.vltra duas dietas,vel hodie vltra vnam:sed a diœcesi Leodin. sic tunc non valerent literæ.& hoc casu ꝓcedat secunda opi.secus si talis esset

esset iudex datus, qui fuisset vtroque casu datus: puta qa forte æqualiter distabat ab vtraque diœcesi: tunc etiam
4 hodie procederet opi. Inn. & per prædicta ẽt patet, ꝙ † si sit error in alio, q̃ in noĩe diœcesi forte in noĩe ꝓprio rei, seu ꝯuenti si tñ aliter de circunstantijs ꝯstat de corpore, tenebit rescriptum. & hoc ẽt tenent domini de Rota in cõclusione cxix. aľs est cxxxij. & facit ẽt qđ notat Io. An. in præal. c. venerabili. in vet. intentionẽ. j. de cẽsi. ¶ Quid aũt si actor ignorat diœcesim rei. dicunt quidã, ꝙ sufficit exprimere castrum, vel villã, vel domiciliũ ipsius rei. nã tunc valebit rescriptum ẽt prætermissi diœcesi allegant lxiij. dist. nosce. sed certe, vt dicit Io. An. hoc non vř sufficiens consilium per illam decretalẽ, statutũ. de rescriptis. in vj. vbi ponderatur diœcesis. & ideo vř, ꝙ sit imputandũ impetranti, si diligenter nõ inuestigauit de diœcesi. & ita tenuit hic Io. An. do. tñ Ant. de But. vř velle, ꝙ sufficeret, si aliter posset constare de diœcesi: qđ satis vř procedere, si ex circunstãtijs expssis in rescripto id posset apparere. ¶ Vltimo quærit hic Io. An. quid si Papa mãdat prouideri in diœcesi Bononiensi. & ille b. sit Paduanus studẽs Bu
5 noniæ, an valeat rescriptum: vř, ꝙ † sic: quia Papa scholares studẽtes Parisijs vocat scholares Parisiẽses. j. de ꝓcur. quia in causis. Item quia dictio Bononiensis, quatenus respicit illud nomen b. est falsa: sed prout respicit illud nomen scholaris, est vera. Ideo in dubio vř, ꝙ interpretatio fieri debeat, vt res potius valeat q̃ pereat. j. de ver. sig. Abbate. contrarium tenuit hic Compo. per hanc decr. & qa magis cõgnuit de negotio, qđ agitur, videlicet de isto beneficiando, ꝙ Papa voluerit per illud verbum Bononiensis potius nominari locum originis, q̃ studij: nã in beneficiando aliquem nõ q̃ritur vbi studet, sed de quo loco sit; quia ibi beneficiatur congruentius. lxj. dist. in c. nullus. & facit qđ notatur per gl. j. eo. si proponente, in vltima glo. & hanc opi. sequitur Io. An. quando non mandatur prouideri in diœcesi Bononiensi. secus, si mandaretur prouideri extra diœc. Bononiensem: puta in Mediolanensi. Nã tunc possunt procedere rationes primo loco factæ, & cessarent rationes secundo loco factæ. & sic tunc procederet prima pars, quod tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Diœcesis appellatione non venit ciuitas, nec appellatione ciuitatensis continetur diœcesanus.*

2 *Iurisdictio delegata potest prorogari de re ad rem: sed non de persona ad personam.*

2 ROdulphus. [a]Per rescriptum impetratum contra diœcesanos, ciuitatensis conueniri non põt. h. d. & diuiditur vt proxima decretalis. secunda
1 ibi, ideo. ¶ 1 Not. j. ꝙ appellatione diœcesis non continetur ciuitas, nec appellatione ciuitatensis comprehenditur diœcesanus. similiter appellatione diœcesani non cõprehenditur ciuitatẽsis. qđ est verũ in rescriptis ad lites, vt notat gl. in c. vnico, de re. permu. in vj. & idem dicit gl. in literis ad beneficia, vt in c. accepimus. j. de æta. & qual. in gl. pe. & in c. fi. in gl. j. j. de præben. ¶ Item possunt hic notari ea, quæ notata sunt in c. præcedenti. ¶ In gl. j. ibi, de testa. requisisti. cõclude, ꝙ speciale est in rescriptis, & ꝙ sub appellatione diœcesis non cõprehẽditur ciuitas: quia licet in lata significatione diœcesis comprehẽdat ciuitatem, q̃ est caput diœcesis, tñ in stricta significatione non comprehendit. & ideo in rescriptis ad lites, q̃ sunt odiosa, & restringenda, vt s. eo. nonnulli. & infra eo. c. fi. stricte accipitur verbum diœcesis, vt non comprehẽdat ciuitatem. & ita notat gl. in c. vno, de rer. permu. in vj. & idem dicas in literas ad beneficia: quia illa ẽt stricte debent intelligi, vt infra de præbẽ. quamuis. in vj. & satis ꝓbatur per illum tex. & per c. fi. infra de præben. vbi in literis beneficialibus exprimitur ciuitas, & ꝙ non fuisset expediens si diœcesis comprehenderet ciuitatem in eis. Et hæc opinio vř vera, quam sequitur gl. in locis præalle. in notabilibus, quamuis Pau. de Lia. in clem. ne Romani. de elec. & Io. de Lig. hic tenuerit oppositum, & non bene ꝑ rationes, & iura superius allegata. & seq̃tur ẽt hic d. Car. Flo. & do. Ant. de But. Et ex prædictis patet, ꝙ in materia stricta appellatione diœcesis non comprehendiẽ ciuitas: sec⁹ in materia lata, vt est materia statuti iuris cõis, vt notat gl. in c. vnico, de re. permu. in vj. in gl. ij. ¶ Et similiter dicendum est ecõtra, ꝙ in materia stricta appellatione ciuitatis non comprehenditur diœce. per ea, quæ habẽtur in tex. isto, etiam in gl. secus in materia latissimè interpretanda, vt qñ præfertur in beneficio a principe concesso. nam si concedit alicui ciuitatem aliquam, intelligitur illam concedere cum sua iurisdictione, & sic etiã cum sua diœce. l. j. §. cum vrbem. de offi. præfec. vrbis. & l. si qñ. C. de bonis vac. lib. x. facit l. fi. ff. de consti. principum. & qđ notat Bar. in l. ij. ff. de ver. sig. ¶ An aũt appellatione ciuis, si forte ciuibus alicuius ciuitatis aliquid sit cõcessum, cõtineatur ẽt comitatiuus, seu diœcesanus. vř ꝙ non, ꝑ istũ tex. coniuncta gl. sed contrarium tenuit Bar. in d. l. ij. quia etiam ille, qui est de comitatu, dř eius, licet dicatur ciuis comitatiuus, qui cõiter consueuit maiora onera supportare. l. j. & l. qui ex vico. ff. ad muni. cum ibi notatis. Vnde Virgilius dictus est Mantuanus, licet fuisset de comitatu Mantuæ, vt notat gl. in d. l. qui ex vico. sed sec⁹ dicit Bart. econtra, puta si aliquid conceditur comitatiuis, nõ intelligitur cõcessum esse ciuibus ciuitatis, vt ipse notat in d. l. ij. Et prædicta intelligit vera in beneficijs, & etiã in priuilegijs Iac. de Bel. in Auth. quibus modis naturales efficiantur sui. §. illud. col. vij. disputando tenuit contrarium in priuilegijs. Nam ibi concludit ꝙ priuilegium concessum ciuibus non extẽditur ad comitatiuos, nisi aliud appareat de mente concedentis. & hoc ideo, quia in priuilegijs debet fieri stricta interpretatio, cum sint cõtra ius cõmune. ij. dist. in c. priuilegia. Sed vbi concederetur beneficium præter ius, tũc possit procedere dictum Bar. & hæc opi. Iac. de Bel. videtur verior de iure, de quo etiam aliq̃d dixi super rubrica. ff. sol. matr. ¶ Adde tamen prædictis, ꝙ Io. An. in c. j. infra de offi. or. videtur velle, ꝙ appellatione diœce. in dispositione iuris communis, vel priuilegij, aut statuti comprehenditur ciuitas; licet secus dicat in rescriptis ad lites, vt hic patet. Sed certe dictum suum non est sine dubitatione, quatenus dicit in priuilegijs appellatione diœce. contineri ciuitatem, vel in statutis cõtra ius: q̃ talia videntur stricte esse interpretanda, ex quo sunt contra ius, per id quod dixi superius, & quod habetur in l. p̃cipimus. ad fi. C. de appellationi. do. tamen Anto. de But. hic videtur transire cum dicto Io. And. sed vt dixi non est sine dubitatione, quia de iure potius videtur dicendũ oppositum per prædicta. ¶ In ea. gl. ibi, vaga est & generalis. & sic videtur, quod comprehendatur ciuis, & etiam diœcesanus. Aduerte tamen, vt tangit hic do. Car. Flo. ꝙ etiã si intelligatur repetitum verbum Saginen. in clausula, & quidam alij, videntur ꝙ etiam tunc comprehendatur ciuis & etiam diœcesanus. Nam vterque dicitur Saginẽsis, sicut etiam Bononiẽsis dicitur, siue sit de ciuitate, siue de comitatu, vt est tex. cum gl. in d. l. q. ex vico., & in l. sed & reprobari. §. amplius. in verbo, commanens. ff. de excusa. tuto. & facit quod habetur in l. j. ff. ad municip. vbi etiam hoc tenet Bar. & hoc videtur verum, licet gl. aliter sensent, vt patet ex illa. ¶ In ea. gl. ibi, extẽditur. & idem dicit Io. And. post Compo. si dictum fuisset, & quidam alij de tali prouincia, vel de tali regno. allegat quod habetur vj. q. iij. scitote. & in c. quamuis. infra de præbẽ. in vj. ¶ In ea. gl. in fi. Io. And. tenet hic opi. gl. in exceptione maioritatis personarum: sed in exceptione maioritatis rerũ tenet contra-

a Sup hoc c. vide do. Fel. omnibus alijs ꝑtermissis. q hic multa scribit ad hoc c. ꝑtinentia, videlicet q̃d sit ciuitas. q̃d diœce. comitatus, territoriũ, districtus, & alia multa.

contrarium,quia tūc bene tenebit processus, si exceptio
non fuit opposita,vel licet fuerit opposita,processum fue
rit ad vlteriora,& non fuit appellatum per c.cæterum.cū
ibi notatis.s̄.eo.& ratio diuersitatis s̄m eum colligitur ex
verbis.c.sedes.s̄.eo.vbi dicit personas maiores non inclu
di.& sic videtur,ꝙ si non includuntur rescripto, non ha-
beat iudex iurisdictionem,nec ad eos possit fieri proroga
tio per c.p.& g.j̄.de offi.deleg.& tenetur etiam,quod no-
tatur per gl.in c.cum in multis.j.eo.lib.vj.Sed in maiori
tate rerum tex.in d.c.sedes.dicit non esse audiendū acto-
rem.& sic videtur ꝙ imputandum sit reo,qui permisit au
diri actorem.& hoc secundo casu habeat locum opi.Ion.
qui simpliciter in d.c.sedes. tenebat processum tenere,si
non fuit exceptum,vel si nō fuit exceptum, & fuit appel
latum: sed in primo casu procedat hæc gl.& cum opi.Io.
And.transit hic do.Anto.de But.sed do.Card.Flo.hic te-
net indistincte opi.Inno. videlicet ꝙ etiam in maioritatē
personarum teneat processus,per no.s̄.eod.cæterum.nec
ob.secundum eum c.sedes.quia dum litera ibi dicit,ꝙ nō
intelliguntur includi maiores personæ,intelligit verum;
si opponatur exceptio per no.in d.c.cæterum.sed certe tu
tius videtur tenere opi.Ioan.And.cum qua etiam transit
do.Anto.de But.vt prædixi,quia do.Car.Flo.videtur lite
ram violare in d.c.sedes.vt patere potest ex prædictis. Et
per prædicta videtur,ꝙ si impetratum fuit rescriptum su-
per ecclesia sancti Nicolai diœcesis Bono.si postea porre-
ctus sit libellus super ecclesia sancti Nico.Bono.ꝙ teneat
processus,si non est opposita exceptio, cum agatur de rē
bus,& non personis.& hoc sequitur hic Compo.& Ioan.
And.sed dom.Anto.de But.tenuit contrarium per istum
tex. quia ex quo est facta mentio de diœcesi in rescripto;
non intelligitur includi ciuitas, vt hic aperte innuit lite-
ra.& sic videtur, ꝙ processus non valeat. Sed certe Ioan.
a And.& Compost.potest saluari:quia † iurisdictio delega
ta potest prorogari de re ad rem, licet non de persona ad
personam,vt plene notatur in c.p.& g.j.de offi.delega.&
ideo videtur,ꝙ cum agatur in casu prædicto de prorogā-
da iurisdictione in rebus teneat processus. ¶ Vlterius q̄-
rit hic Ioan. And.de hac clausula, super decimis & rebus
alijs,an poterit quis conueniri per illam super iure paro-
chiali,vel super ecclesia: videretur ꝙ sic, quia decima est
ius spirituale.& similiter ecclesia est ius parochiale:& sic
sunt eiusdem qualitatis.contrarium tenet Ioan.An. quia
ius parochiale est ius personale,& sic altioris gradus,quā
ius decimarum, quod est ius particulare ipsius iuris paro
chialis.& ideo tanquam maius non videtur includi,& si-
militer ecclesia etiam est maior. & ideo non includitur,
vt s̄.eo.sedes.& sic dicit Compost. Clementem quartum
iudicasse.¶ An autem hæc decretalis procedat in actore,
sicut & in reo.dic ꝙ sic,quia qua ratione non comprehē-
ditur Ciuitatensis in reo sub nomine diœcesis,sic etiam
idem erit in actore multofortius:quia tolerabilior est er-
ror in facto rei,q̄ in facto proprio.j.eo.ab excōicato.

SVMMARIVM.

1 *Succedere potest mulier in comitatu,si consuetudo loci illud habet.*
2 *Masculinum genus comprehendit femininum,etiam in rescriptis.*
3 *Clausula,& quosdam alios,quid in rescriptis importet.& nu.6.*
4 *Successor in dignitate, an teneatur ad debita contracta per antecessorem,& nu.7.*
5 *Dictio &c.quid significet.*
7 *Per clausulam generalem,an possit conueniri nomine ecclesiæ is, qui factus est prælatus post impetrationem, & post mortem alterius re integra.*
8 *Prælatus non est proprie successor prædecessoris, cum non succedat in ius illius, tanquam illius heres.*
9 *Rescriptum,an & quando transeat in successorem ita, ꝙ possit agere, vel conueniri.*

a In ea.gl. in fin.vide hic per d. ab. i a.co.

SIgnificauit. Si conueniendus p clau
sulam,quidam alij, re in
tegra moriatur successor, per illud rescriptū
non poterit conueniri.h.d.s̄m lec.gl.& Inn.
& diuiditur sicut proxima decretalis. secūda
1 ibi,ideoque.¶ †No.j.ꝙ mulier potest succedere in comi-
tatu,quod est verum de consuetudine loci, si cōsuetudo
illud habet, prout dr̄ consuetudinem vigere in partibus
Gallicanis,in quibus de consuetudine fœminæ succedūt
in dignitatibus,& in feudis:secus est de iure cōi.Nam li-
cet in alijs bonis de iure cōi succedant,sicut masculi.l.fi.
C.de libe.præte.non tamen succedunt in feudis,vt hr̄ in
vsi.feu.ti.j.in c.j.§.hoc autem notandum.vbi de hoc & in
c.j.§.filia.in ti.de suc.feu.& facit ad prædicta quod habet
a j.de arbi.dilecti.¶ †No.ꝙ masculinum genus etiam in re
scriptis comprehendit fœmininum.Nam hic sub clausu
la,& quosdam alios,cōprehenderetur fœmina,nisi aliud
obstaret,vt hic patet: quod est notandum s̄m domi.Car.
Flo.cum materia rescriptorum sit stricta,vt dictū fuit s̄.c.
proxi.de quo in Spe.de rescrip.præsenta.§.fi.ver. Sed quæ
ritur vtrum.& per Bar.in l.j.ff.de ver.sig.& per Cy.in l.q-
cunque.C.de ser.fug.& per Iac.de But.in l.si quis in tan-
tam.C.vnde vi.& per Archi.xvij.q.iiij.si quis suadente.&
per Pau.& modernos in cle.j.de elec.& aliquid etiam per
3 gl.in c.generali.de elec.in vi.¶ †No.ꝙ interdum in rescri
pto adiicitur clausula,& quosdā alios clericos, & laicos.
quo casu comprehenduntur clerici & laici. & sic a cōtra-
rio videtur,ꝙ si solum dicatur,& quosdam alios clericos,
non comprehenduntur laici:& hoc etiam tenet Hosti.ex
eo,quia sunt diuersæ professionis.& hoc credo verum,ex
quo clausula est restricta ad clericos per id,qđ notat Spe.
in d.§.fi.ver.quid si in rescripto.vbi dicit, ꝙ si impetratur
6 contra certum episcopum,& quosdam alios clericos,nō
comprehendūtur episcopi sub dicta clausula:secus si sim
pliciter dicatur,& quosdam alios. & sic eodem modo vi-
detur dicendum in proposito: quia si impetretur contra
episcopum,vel contra Titium clericum,& quosdā alios:
tunc comprehendantur etiam laici,vt etiam voluit Vin.
prout no.Spe.in d.§.fi.ver.qd si quis nominauit. licet alij
aliter dicant, dicentes ꝙ etiam tunc non comprehendun
tur laici,quia sunt diuersæ professionis,vt dixi in c.sedes.
s̄.eo.quorum opi.sequitur.hic do.Car.Flor.& do.Ant.de
But.in d.c.sedes.sed verius videtur, quod prædixi per ea,
4 quæ dixi in d.c.sedes.¶ Nota, ꝙ † successor in dignitate,
tenetur ad debita cōtracta per prædecessorem, de quo in
c.j.j̄.de sol.¶ Nota vnum casum,in quo expirat rescriptū
5 alij notātur s̄.eo.c.cæterum.¶ † Vltimo no.de ista dictio-
ne,&c.de qua dixi s̄.in c.significante,& per illam decidi-
tur id,quod dixi,vbi etiam decidi,& in c.præcedēti.¶ In
gl.j.ibi, ar.contra licet gl. non soluat ista contraria potes
dicere,ꝙ regulariter procedit id,quod s̄.dicit gl.videlicet
quod re integra expirat rescriptum per mortem.fallit qn̄
quis scienter succedit in vitium. & sic loquitur c.quia v.
secundum vnum intellectum, vel quando interuenit se-
cundum mandatum contra ipsum successorem secundū
alium.¶ Item fallit quando res est facta litigiosa,vt in c.j.
hic alle.in gl.Item fallit, quando mentio est facta de suc-
cessore,& sic loquitur c.proposuit.alle.in gl. nam ibi fuit
adiecta clausula, amoto exinde quolibet illicito detento
re.& sic in effectu facta fuit mentio de successore. ¶ In ea
dem glo.ibi, in c.eam te.& de hoc dic,vt ibi dictum fuit.
6 ¶ †In ea.gl.in fi. a & sic videtur, ꝙ iste secūdus intellectus
a non sit bonus.ideo præcedens communiter tenetur, sed
aduerte,quia Vinc.& Compo.hic dant alium intellectū,
nam dicunt ꝙ per istam clausulam,& quosdam alios cle-
ricos & laicos,nobiles & illustres laici non poterant con
ueniri:quia per illud verbum clericos,intelligebātur ex-
presse humiles clerici, & sic eodem modo per verbū lai-
cos,humiles laici,sed certe iste intellectus nō conforma ē
literæ,

literæ, vt hic dicit d.Car.Flor.nam expresse hic innuitur,
q si fuisset citatus Comes, q potuisset tũc conueniri Co-
mitissa.& sic verbum laicos in clausula prædicta nõ regu
latur a verbo clericos,cum ponatur tanq̃ distincta,vt hic
dicit do.Flo.ideo alij aliter dixerunt, videlicet q ideo nõ
potest conueniri Comitissa , quia impetrans fraudulẽter
erat vsus rescripto in non conueniendo Comitem, dum
viuebat.Sed certe iste intellectus ẽt non vr̃ bonus:qa nõ
fundat se ex dicta ratione,& quia etiam potuit superueni
re mors Comitis nulla existente fraude , vel negligentia
7 impetrantis:ideo tene primum intellectũ gl.¶†Aduerte
tñ,quia dicit hic Inno.& Compo. q per clausulã genera-
lem poterit cõueniri nomine ecclesiæ is,qui factus est p̃-
latus post impetrationem, & post mortẽ alterius re inte-
gra:quia non proprie dr̃ conueniri persona prælati,sed ec
clesia s̃m eos.facit s̃.eo.edoceri. quod vr̃ esse contra intel
lectum gl.inquantum vr̃ voluisse,q successor in dignita-
te non possit conueniri per clausulam generalem, si mo-
ritur præcessor re integra.quam opi. vr̃ ẽt hic sequi Ioan.
Cal.tñ do.Car.Flo.hic vr̃ velle,q si debitum fuit conuer-
sum in vtilitatem dignitatis, & sic obligata fuit dignitas[1]
q tunc successor in dignitate posset conueniri per clausu
lam generalem,quidam alij:licet moriatur p̃cessor re in-
tegra,quia cum dignitas nõ moriatur,vt dicit glo.& facit
j.eo.si gratiose.lib.vj.Eadem ratio vr̃ tũc esse, quæ est qñ
tractatur de cõueniendo prælato ecclesiæ per clausulã ge
neralem nomine ecclesiæ mortuo p̃cessore re integra: &
sic eadem ratio est,q̃ est in casu Inn.Nec ob.iste tex.quia
s̃m eum debet intelligi qñ debitũ non fuerat conuersum
in vtilitatem dignitatis,& sic solum poterat cõueniri Co
mitissa tanq̃ hæres ipsius Comitis : quia successerat vni-
uersaliter in omnibus bonis ipsius Comitis,nedum in ip
so comitatu . & ideo hoc casu , ex quo decessit re integra
per clausulam generalem , non potuit conueniri Comi-
tissa pro debito contracto cum ipso Comite non concer
nente dignitatem,seu non conuerso in vtilitatem comi-
tatus.vel si vis tenere opi.glo. quam vt dixi,etiam sequit̃
8 Ioã.Cal.potes dicere,q † aliud est in prælato,qui proprie
non est successor prædecessoris,cum non succedat in ius
illius,tanq̃ illius hæres,sed per promotionem canonicã .
& ideo tunc si debitum concernit ecclesiam, potest hẽre
locum quod dicit Inn.sed hic Comitissa tanq̃ hæres suc-
cedebat in comitatu in ius ipsius Comitis:& ideo iudica
bitur de ipsa,vt de alio hærede vl̃i,qui non potest conue-
niri per clausulam generalem mortuo p̃decessore re inte
gra,& iste intellectus vr̃ magis literæ cõformare, tene tñ
menti dictum d.Car.Flor.& de materia an & qñ transeat
rescriptum in successorem, aliquid posuit hic Io.And. &
plenius super regula,is cui in ius.infra. de reg.iu.in vj.in
Mercu.& hr̃ etiam in Spec.de rescripti p̃sentatione.§.ra-
9 tione eius contra quem.circa prin. ¶†Et aduerte,qa Io.
An.hic distinxit,an impetretur rescriptum super actione
reali,an super personali actione. Nam in primo casu po-
terit successor conueniri:quia res transit cum suo onere.
j.de pig.ex literis.secus in secundo casu , si conueniẽdus
moritur re integra.& cum hoc dicto transit hic do.Anto.
de Bur.sed non credo illud verum, quia in reali non tene
tur successor eo,quia est successor, sed vt extrane' ex eo ,
quia possidet.l.de eo.§.fi.ff.ad exhibendum.& l.si in rem
cum.l.seq.ff.de rei ven.& in l.ij.§.fi.cum ibi notatis.ff.de
præto.stipu.ideo melius vr̃ dicendum,prout etiam hic te
tigit do.Io.Cal.in suis distinctionibus, de quo dicã post
a gl.¶Pro declaratione [a] gl.huius & præcedẽtis,& pro ista
decretali,si quæritur,an per rescriptum impetratum,q sit
hæres vel successor agere potest vel conueniri:distingue
secundum Ioã. Cal.quia aut rescriptum est impetratum
super re non transmissibili in hæredẽ,puta ex parte acto-
ris sit impetratum rescriptum super vsufructu,vt aduersa
rius cogatur ad faciendum illum vti frui.Nam tũc vsu-
fructus finitur morte vsufructuarij.Institu.de vsufru.§.fi-
nito.Item potest poni exemplum,si aliquis dicit ecclesiã
esse suam, quam alius tenet , & super hoc impetrat iudi-
cem.nam beneficium ecclesiasticum non transit in hære
dem.viij.q.j.Apostolica.& j. de fil. præsby.ex transmissa.
Ex parte rei põt poni exemplum,si petatur ipsum.depo-
ni a beneficio,vel ab ordine. facit qđ habetur in l.j. & ij.
C.si reus vel accusator mortuus fuerit.& tũc clarum, qđ
rescriptum non transit in successore p̱p naturã rei,super
qua est impetratum,quæ non est apta transire in successo
rem.Aut rescriptum est impetratũ sup̱ re trãsmissibili in
successorem,& tunc aut est facta mẽtio de successore, sal
tem in genere,& tunc transit in successorem,vt j.de con
ces.præben.c.proposuit.& facit quod dixi super gl.j. & fa
cit quod habetur vij.q.j.præsentiũ. Aut non est facta mẽ
tio in rescripto de successore, & tunc aut res non est inte
gra,qđ dicitur esse nedum si lis sit cõtestata,sed etiã si de-
uentum sit ad citationẽ.j.de offi.dele.c.gratum.& c.rela-
tum.& tunc trãsit in successorem,vt ẽt hic est casus a sen
su cõtrario, vt voluit etiam hic gl. Interdum vero res est
integra: & tunc aut quæritur de successore conueniendo
per clausulã generalẽ:& tunc non transiret rescriptũ cõ-
tra illã,ex quo prædecessor mortuus est re integra, vt hic
probatur. Fallit s̃m Inno.& Compost.in casu , quẽ supra
dixi super gl.ij.videlicet, qñ is qui factus est p̃latus , post
impetrationem,& post mortẽ p̃decessoris cõuenitur no-
mine ecclesiæ pro debito ecclesiæ per clausulã generalẽ:
quia non dicitur tunc propriè conueniri persona præla-
ti,sed ecclesiæ. Aut tractatur de successore illius, qui fuit
expressatus in rescripto : & tunc aut impetratio est facta
pro vel contra dignitatem,& tunc transit in successorem
vt j.de iudi.dilecti.& voluit gl.j.supra.aut impetratio fa-
cta est pro persona,vel contra personam:& tunc aut quæ
ritur,an transeat in singulare successorem , & dicendum
est q non,regulariter per id, qđ habetur in c.p. & g.j.de
offi.dele.fallit in casibus,in quibus dixi super gl.soluen-
do.contraria,q̃ gl.dimisit insoluta. Aut quæritur,an tran-
seat in vniuersalem successorem , & tunc dicẽdum q sic,
cũ reputatur eadẽ persona cũ defuncto,vt in Auth. de iu
reiurã.a moriente præstito.§.j.colla.v.& per hoc non ob-
stat,qđ hr̃ in d.c.p.& g.vbi rescriptum non extenditur ad
aliam personam:quia illud procedit, quando est persona
omnino extranea.sed hic vt dixi hæres,vel successor vni-
uersalis censetur eadem persona cum defuncto : ideo ni-
mirũ si rescriptum transit in ipsum. fallit si t̃pe dati rescri
pti mortuus est ille,cõtra quem facta fuit impetratio, qa
tunc non valeret rescriptũ,& sic non extenderetur in hæ
redem,vel successorem.l.Paulus.ff.quæ sententiæ sine ap
pel.rescin.& l.Neratius.ff.de reg.iu.& no.Io.An. in regu
la,qui in ius.in Mercu.j.de reg.iur.in vj.

SVMMARIVM.

1 *Literæ executoriæ non valent,etiam si non præcesserint monitoriæ,dũmodo non sit dictum illas præcessisse.*
2 *Supersedere verbum , capitur quandoque pro totali desistentia proprie tamen capitur pro differre.*
3 *Clausula,praua ratione procedas,quid importet.*
4 *Si compromittatur in arbitrum hoc adiecto , q pronuntiet de iure,an committatur pœna: & an teneat sententia , si feratur sententia contra ius debitoris.*

EX insinuatione. Non valẽt li-
teræ executo
riæ, in quibus impetrans falso dixit moni-
torias præcessisse.h.d.Et primo ponit deci-
sæ partis querelam. secũdo instruit execu-
1 tores.secunda ibi,quo circa.¶†Nota q va
lent literæ executoriæ etiam si non præcesserint monito-
riæ,dummodo non sit dictum illas præcessisse . facit s̃.eo.
capitu-

[side note:] a Pro declaratiõe , an successor poterit conueniri ex virtute rescripti , vide hic p̱ Abb. in ij. colũ. ante fi versi. Et gñaliter,

capitulũ ſanctę. ſecus ſi in executorijs dictũ eſſet monito
rias præceſſiſſe, cũ non p̃ceſſiſſent: q̃a tunc non valẽt lite
2 ræ executoriæ velut ſurreptitiæ. ¶ † Nota, ꝙ verbum ſup-
a ſedere, a interdum ſumitur propriè pro totali deſiſtentia.

a ¶ Verbũ ſuperſedere. vide hic per Io. An. vide gl. & doc. de offi. dele. c. ij.

facit c. olim. de excep. ꝓpriè enim ſupſedere eſt ad tem-
pus differre, & non totaliter deſiſtere, vt ſ. e. in c. dilectus.
el ij. ¶ In gloſſ. j. ibi, ſed ordo, & conſuetudo curię. ſupple
olim, ſed hodie hẽt cõſuetudo curię, ꝙ primo loco execu
toriæ conceduntur, vt patet in cle. vnica, de cõceſ. præbẽ.
¶ Io ea: gl. in fi. & de hoc dic vt hic in iuribus alle. & j. de
3 offi. dele. cum in iure. & de ver. ſig. in c. Abbate. ¶ † Extra
gl. tangit hic Io. And. de iſta clauſula, p̃uia rõne procedas
adiecta in reſcripto, ſeu in mandato ꝯtento in reſcripto,
an ſi ꝓferatur ſnĩa cõtra ius litigatoris teneat tunc ſnĩa, ſi
nno appelletur. & concludit ꝙ ſic, quia talis clauſula po-
tius vr̃ ſonare in monitionem, q̃ in ꝯditionẽ: & ideo va-
lebit ſnĩa, licet cõtra ius litigatoris ſit lata. & ſic in effectu
non ſit lata p̃uia ratione, ex qua dicta clauſula non red-
dit actũ ꝯditionalẽ, ſed potius ſonat in monitione. facit
quod notatur in ſiñ p Inn. in c. fi. j. de p̃ſump. & j. de offi.
dele. io c. prudentiã. & quod notat gl. in cle. j. de offi. dele.
vnde dixit Inno. io ſimili in d. c. prudentiã. ꝙ ſi mandatũ
ſit iudici delegato, ꝙ condemnet Titium Seio in centũ,
ſi Seius probauerit ſibi dediſſe, ꝙ ſi iudex condẽnauerit
Titium, licet Seius non probauerit, valebit ſnĩa: licet ſit
contra ius litigatoris, & ſic tranſibit in rem iudicatam, ſi
non fuerit appellatum. Et ratio prędictorum eſt: quia iſta
clauſula. p̃uia ratione procedas: & illa, condemnes in cẽ-
tum ſi probauerit, vñr tacite ineſſe, etiam ſi non exprimã
tur. & ideo ſi exprimuntur non reddunt actũ conditiona
lem, ſed potius ſonant in monitionem, vt voluit gl. io di
4 cta gl. j. & Inn. in d. c. fi. ¶ † Et prędicta inducit do. Ant. de
But. ad quęſtionem quotidianã, ſi compromittat̃ in arbi-
trũ hoc adiecto, ꝙ pronuntiet de iure: nunquid cõmittat̃
pœna: & an teneat ſnĩa, ſi feratur ſnĩa cõtra ius debitoris.
b Bar. dubitabat in l. ſi ſocietatem. §. arbitrorum. b ff. pro ſo

b ¶ Arbitrorũ. vide ibi Ale. de Imo. in addi. ſup Barto.

cio. & ibi non diſtinguit, ſed in l. diem proferri. in §. ſtare.
ff. de arbi. tenuit, ꝙ non cõmittitur pœna, ex quo arbiter
in ſentẽtiando non ſeruauit fines mandati. arg. l. non di-
ſtinguemus. §. de officio. ff. de arbi. & ſ. e. cum dilecta. con
trariũ tenuit hic Inn. per ea, quę ſuperius dicta ſunt: quia
ſm eũ dicta clauſula vr̃ potius ſonare in monitionẽ, q̃ in
conditionẽ: quia arbiter etiã ſi nihil dicatur, dẽt ꝓnũtia-
re de iure. l. j. ff. de arbi. licet arbitrator poſſit in aliquo lę-
dere partẽ. l. ſi de meis. §. recepiſſe. ff. de arbi. & ſic videtur
exprimi in arbitro id, qđ tacite inerat: ideo nihil vr̃ ope-
rari exp̃ſſio p l. iij. ff. de leg. j. ¶ Sed aduerte, q̃a cõtra iſtud
dictũ fortiter facit: q̃a licet quod ad hoc vt arbiter faciat
litẽ ſuã, videatur ineſſe dicta clauſula, ſi aliter faciat. l. pe-
nul. cõiuncta gl. C. de pact. tñ quo ad valorẽ ſnĩæ, & com-
miſſionem pœnæ non vr̃ tacite ineſſe, q̃a ſtari dẽt ſnĩæ ar
bitri, ſiue æqua, ſiue iniqua ſit: al's cõmittitur pœna. l. diẽ
proferri. ff. de arbi. Et ideo vr̃ exprimi aliter, q̃ inſit cũ ex-
primat̃ ad ſuſpendendũ, ſeu tollendũ effectũ pęnę, ſi clau
ſula non ſeruetur. facit d. l. nõ diſtinguemus. §. de officio.
& ideo vr̃, ꝙ ex quo expreſſio ſit aliter q̃ inſit, dẽat opera-
ri per id, ꝙ habetur in l. iij. §. filius. ff. de libe. & poſthu. &
in dicta l. iij. §. j. per Bar. Et pręſertim in eo, qđ ibi notat in
ſimili, qñ arbiter exprimit tp̃s ſolutionis in ſnĩa, an ad-
mittatur tunc purgatio morę. & pro hac parte ẽt facit, q̃a
quaodo illud, quod ineſt de iure, trãsfunditur in foro mã
dati hominis, non vr̃ a forma tunc eſſe recedẽdum, vt ſ.
eo. iu c. cũ dilecta. cum ibi notatis p do. Ant. de But. & ſic
illud c. cũ ibi notatis. p eum videtur deſtruere ſuã opinio
nem, licet ipſe nitatur ad illud c. reſpoodere. ſed eius rõ-
ſio oon bene eneruat ꝯrium dicti c. vt patere poterit dili-
genter cõſideranti. & ideo verior vr̃ opi. Bar. de qua in d. l.
iij. p Bar. & illa quotidie practicatur, p̃ſertim q̃ñ promitti
tur in aliquem, tanq̃ io arbitrũ, & arbitratorẽ hoc acto, ꝙ
poſſit procedere de iure & de facto, & determinare de iu
re tantum. Nã quotidie dr̃ ſnĩam fore nullã ex eo, q̃a non
ꝓnuntiabit de iure, ſm quod tenebatur. Et de materia ẽt
dixi in c. Quiotauallis. infra. de iureiurao.

SVMMARIVM.

1 *Litera, quibus mandatur prouideri de canonicatu valent: licèt nihil dicant de prabenda.*
2 *Verbum praſentis temporis quandoque trahitur ad præteritum.*
3 *Clauſula, ſi pro alio, &c. ſi non apponitur in reſcripto: an debeat recipi ſecundus, licèt primus iam fuerit receptus.*
4 *Negligentia in literis ad lites non habet nocere in literis ad beneficia.*
5 *Clauſula multiplices, quæ in reſcriptis Papæ apponuntur.*
6 *Clauſula, non obſtante, quod pro alio ſcripſerimus, ſi ſit appoſita in reſcripto, & ſcriptum fuerit prius pro pluribus & non pro vno ſolo, dicta clauſula non inuat: cum in ſingulari numero ſit prolata.*
7 *Et ſi apponitur clauſula, ſi pro alijs non eſt ſcriptum, & reperitur ſolũ ſcriptum pro vno, inualidatur gratia ſecunda.*
8 *Plures ſi concurrunt ad vnam prabendam, & petunt ſe admitti, quid iuris.*
9 *Et an vnus poſſit excipere de iure tertij.*

MAndatum. Executor, cui ſcribit̃, vt
in certa eccl'ia faciat ali-
quẽ recipi cum clauſula, ſi ibidẽ pro alio nõ
ſcripſerimus, q̃ huiuſmodi gratiã proſequat̃:
non dẽt mandatũ exequi, ſi alius eſt ibi rece-
ptus de mãdato ſcribentis. h. d. Primo ponit dictũ. ſecun-
1 do rñſionem. ſecunda ibi, cum ſuper. ¶ † No. j. ꝙ valent li-
teræ p quas mãdat̃ ꝓuideri de canonicatu, licet nil dicãt
de prębenda. nã tacite ſubintelligitur mandare, ẽt de p̃bẽ
da. vt j. de p̃ben. relatum. & eo. ti. ſi clericus. in vj. & j. q. iij.
c. ſi q̃s obiecerit. ¶ Nota, ꝙ non eſt intentionis Papæ gra
2 uare eccleſiã de duobus. ¶ † Not. ꝙ verbũ p̃ſentis tempo-
ris interdum trahitur ad p̃teritum ex mente ꝓferentis. fa
cit quod legitur, & notatur ſ. ti. j. c. nã ꝯcupiſcẽtiã. ¶ No.
3 a contrario ſenſu argumentũ, ꝙ † vbi nõ apponit̃ clauſu-
la, ſi pro alio dẽat recipi ſecundus, licet primus fuerit iam
receptus poſſit ẽt notari ꝯriũ, atteota rõne lr̃ę, q̃ ſimplici-
ter loq̃tur. vnde de hoc dicẽdũ, vt tãgit̃ in gl. ij. & ſu p ea.
¶ In gl. j. in fine. & intellige, ꝙ forte fuit repulſus p ſnĩam
a qua non appellauit. facit j. de elec. cũ dilecti. Idẽ ſi renũ-
tiauit exp̃ſſe, & ſic non ꝓſequit̃: vel ẽt tacite, faciẽdo actũ
cootrariũ clericatui. facit quod legit̃, & notatur p Inn. &
Io. And. in c. j. j. de apoſta. ſecus ſi ſolũ differret, quia forte
execratur lites, vel alia ſimili de cauſa, vt hic tangit Inn.
qui ẽt dicit ꝙ c. plerunq;. ſ. e. nõ habet locum in literis ad
bñficia: ſed in literis ad lites, qđ eſt notandũ. & ſic vr̃ vel-
4 le, ꝙ † negligentia, de qua ibi in literis ad lites, nõ habeat
nocere in literis ad beneficia, ſed de hoc dicendũ, vt ho-
die habetur in c. tibi, qui. de reſcrip. in vj. & facit ẽt quod
dixi ſ. eo. in decreta. capitulũ. ſuper glo. ¶ Quid aũt ſi pri-
mus recepiſſet penſionẽ, an noceret ſecũdo: dic ꝙ ſic, q̃a
illa ſuccedit loco bñficij. ſ. eo. ad audiẽtiã. ij. niſi forte mo
dicũ quid recepiſſet in fraudem, ad finem excludẽdi ſm
impetrantẽ: q̃a tũc non dẽret oocere ipſi ſcđo impetrãti.
¶ Io glo. ij. in fine. Sed aduerte, q̃a eodẽ mõ poſſit allega-
ri ſtilus curiæ pro ſcđa opinione, ꝙ fruſtratoria eſſet clau-
ſula, ſi pro alio ſm opi. gl. ſed rñderi poteſt, vt dicit Ioan.
An. ꝙ non eſt abſonũ exprimere, qđ tacite ineſt: ſed bñ
eſt abſonũ tollere, vt obſtãs id quod noo obſtat. Et ex gl.
habes duas opioiones. & primã ſeq̃t gl. per decre. capitu-
lũ ſanctæ. ſ. eo. quæ bene facit, licet gl. nõ videat̃ allegare:
quia ibi non apparet clauſulã aliquã oon appoſitã: & tñ
litera vr̃ velle, ꝙ non differat recipi ſecundus. Et pro opi-
nione gl. ẽt facit rõ huius tex. allegaos ſtilũ curiæ, de quo
gl. dicit inquãtũ appoꝯit clauſulã oon obſtante ſi ꝓ alio.
Sed pro ſcđa facit iſte tex. inquãtũ hic fuit appoſita clau-
ſula, ſi ꝓ alio nõ ſcripſerimus. & ſic videret̃, ꝙ ſi nõ fuiſſet
appoſita dẽret ꝓuideri ſcđo. Sed certe iſtud nõ ſeq̃t̃ attẽ-
tata ra-

tata ratione literæ. & facit quod j.dicet. Tertia vero fuit opi.Host.qui dicit q si gratia secunda conceditur, prima iam executa, procedat secunda opi.hic posita in gl. Si vero pendente prima concedatur secūda, tunc procedat prima opi.gl.& hanc opi.etiam tetigit Inn.in decre. capitulum sanctæ crucis s.eo. & hanc opi.etiam tenuit Io.Cal. per c.præsenti.de offi.leg.in vj.vbi legatus executa prima reseruatione potest facere secundam, sed non prima pendente. allegat & pro ista opi.stilum curiæ eum dicit non obstante, si pro alijs est scriptum qui in canonicos sint recepti, aut vt recipiantur insistant: & non dicit qui sint beneficium ecclesiasticum assecuti. facit quod legitur, & notatur s.eo.in nostra. Sed gl.in c.pe.j.eo. in vj.& Io.An.ibi in nouella, super gl.tenet primam opinio.gl.hic positam. & illa etiam est communis. Nam eam etiam sequitur hic Io.de Lig.licet alias dubitauerit.& etiam sequitur d.Car. Flo.& do. Ant.de Butr.per istum tex. qui singulariter dicit, q non est intentionis Papæ grauare ecclesiam p duobus.& sic est verisimile Papā intellexisse, siue prima gratia pendeat, siue sit executa: quia olim Romani Pontifices non consueuerant grauare ordinarios collatores, & postea cœperunt grauare multum curialiter, & multum modeste dando primo monitorias, secūdo præceptorias, & vltimatè executorias. & ideo satis videtur esse de mente, q ex quo grauabant semel non vellent amplius grauare, nisi aliud expresse constaret de ipsorum intētione. Et pro hoc etiam facit præalleg.c.penul.j.eo.in vj. quamuis Io.Cal.nitatur respondere, q ibi gratiæ erant pendentes. ¶ Pro ista parte etiam facit, quia Papa hic in clausula expressit vnum casum, & alium omisit, & sic quodāmodo videtur aliud innuisse in omisso.argum.j.de præsumptio. nonne. & tamen hic declarat, q in casu omisso vult esse idem, quod in expresso: ergo vr satis voluisse, q vbi null' casus exprimitur, eius intentio sit non grauare inquantū pro alio sit scriptum, siue prima gratia pēdeat, siue sit executa. Nec obstat c.pe.de offi.leg.in vj.quia loquitur in legato, cuius potestas est limitata per Papam: & sic non sequitur q Papa ligetur dispositione illius c.cū sopra ius.j. de conces.præb.proposuit. ¶ Et si dicatur, q saltem ratio illius tex.videtur inferre, q ecclesia dicatur grauata, quando pendet gratia, & non quando est executa. Pro quo & potest allegare simile: quia non dicitur pendere pondus respectu illius, qui ipsum deponit, sed donec ipsum sustinet. Potes dicere, q licet ecclesia dicatur grauare, quando pendet prima gratia, & quia multa grauamina possent occurrere ecclesijs, si legati possent facere plures reseruationes pendentis, q sic non continget si vna pendente non possent facere aliam, sed demum illam executus. tamen non per hoc dicitur in c.penul.q non dicatur etiam grauari ecclesia per secundam gratiam, quādo prima est executa. Nam de hoc etiam hic est casus iuncta ratione textus: imo fortius certo respectu dicitur grauari ecclesia, qū prima gratia est executa, quam quando non est executa ex eo, quia certum est grauamen habere effectum, quando gratia omnino est executa: sed quando non est executa, hoc nō est omnino certum: quia prima ratio possit inualidari ex multis causis, vt tetigi super glos. ¶ Item non obst.quod dixi de eo, qui posuit pondus: quia ibi non remanent aliquæ reliquiæ grauaminis: sed secus qnādo gratia est executa. nam potest ille, pro quo est executa, insistere ipsi gratiæ, & consequenter illam prosequi, & ex ea habere effectum. Item non obstat stilus curiæ, de quo dixit Io.Cald.quia satis intelligitur fieri mentio de beneficio per clausulas, de quibus supra, in quibus fit mētio de receptione in canonicum, cum ratione canoniæ debeat quis habere beneficium.j.de præben.in c.relatum. Et pro prædictis facit, quia licet grauamen possit dici factū post gratiam executam: tamen non potest negari, quin etiam fuerit grauata. & ideo ex quo semel grauata fuerit, non videtur intentio Papæ fuisse iterato velle grauare, vt hic voluit tex. Et sic per prædicta videtur vera opinio gl.quæ etiam est communis, vt supra dixi. ¶ Item aduerte, quod contra opinio.Hostien.facit iste tex. qui vult, q non prouideatur secundo impetranti, & quādo prima gratia fuit executa: se ipse respondebat, quod istud ideo hic contingit, quia clausula, si pro alio, fuit expressa in vno caso: & ideo cum voluntas Papæ fuerit inualidare gratiam secundi in vno casu, videtur etiam consequenter tacite voluisse inualidare in alio casu non expresso. & pro hoc facit, vt etiam dicebat Ioan. de Ligna. quod dicunt in simili Legistæ, videlicet quod vulgaris substitutio expresse in vnū casum extenditur ad alium.l.iam hoc iure.ff.de vulga. & pupilla.& l.fina.C.de institu.& substitu. Sed certe ista responsio non videtur bona, quia ex quo solum vnus casus in clausula, si pro alio, fuit expressus, alius omissus videtur esse relictus dispositioni iuris communis, per id quod habetur in l.si extraneus.ff.de conditio.ob causam. & in l.commodissimè.ff. de liberis & posth. & secundum hoc litera ista dicendo idem in casu omisso, videtur voluisse, quod cum in illo de iure communi sit nulla clausula apposita, sit dicendum intentionem Papæ esse nō velle grauare ecclesiam pro secundo, licet prima gratia esset executa. Præterea quando vnus casus exprimitur in clausula, tacite videtur quodammodo negare esse idem in omisso, argumen.c.nonne. de præsumptio. & tamen hic dicitur q in omisso est idem, quod in expresso. ergo multo fortius, quando nulla clausula est apposita, videtur q intentio Papæ sit non grauare ecclesiam pro duobus, nisi aliud exprimat. facit quod habetur in c.pen.infra eo.in vj.& sic opin. Hostien.non videtur bona. ¶ Item aduerte, quia potest esse dubium, an quando scribitur successiue pro duobus super consimili beneficio in eadem ecclesia, non apposita aliqua clausula literæ secūdæ impetrantes sint ipso iure nullæ: an vero ope exceptionis tantummodo inualidentur. super quo fuerunt opin.de quibus dixi in decretali, capitulum supra eod. Nam aliqui dixerunt, vt ibi tetigi, quod sunt nullæ ipso iure tanquam surreptitiæ, ex quo secundæ non faciunt mētionem de primis. Nam verisimiliter Papa si ei fuisset, expressum se pro alio grauasse ecclesiam, non dedisset literas secundo, & sic videntur surreptitiæ. facit supra eodem.de postulati. Alij vero dixerunt, quod solum ope exceptionis inualidantur, quia videntur inualidare solum ratione grauaminis, & per consequens ita demum si ille qui grauatur excipiat, argumē. eorum, quæ habentur in l.filio præterito.ff.de iniusto testamen.domi. Anto.de But.in dicta decretali, capitulum. & etiam hic videtur concor.opiniones. & videtur etiam fuisse de mente Ioan. And.in c.pen.in nouella.j.eo.in vj. & tetigi in dicta decretali, capitulum. vnde dicit, q si literæ primi nondum erant præsentatæ tempore impetrationis factæ per secundum: & sic secundus fuit in probabili ignorantia, tunc teneant literæ secundæ, & valeāt de mero iure per c.gratia.j.eo.in vj. Sed poterit obijci exceptio propter rationem huius c. Si vero erant iam præsentatæ primæ literæ tempore impetrationis secundarum, & sic secundus fuit in culpa non inuestigando: & tunc vitientur secundo ratione surreptionis. & sic erunt nullæ ipso iure.s.eodē. postulasti.& c.ad audientiam.el ij.nec obstat primo membro.c.constitutus.s.eo. vbi etiam probabilis ignorantia non excusat, quia ibi stante validitate literarum non poterat fieri reductio ad terminos iuris communis sine præiudicio tertij: hic secus, quia licet valeant literæ, hoc erit verum, quando per primas ecclesia non grauatur, vt quia prinius non prosequitur gratiam suam, sed ab illa excluditur per renunciationem, vel alio modo. facit quod dixi super prima gloss. in fine. vel quando esset notabilis negligentia. infra eodem. tibi, qui. libro vj. & ideo hoc casu non sunt ipso iure nullæ. facit quod dixi in

capitulũ ſanctę.ſecus ſi in executorijs dictũ eſſet monitorias præceſſiſſe, cũ non ꝓceſſiſſent: qa tunc non valẽt lite
2 ræ executoriæ velut ſurreptitiæ.¶ †Nota,ꝙ verbum ſuperſedere,a interdum ſumitur propriè pro totali deſiſtentia.

a ¶ Verbũ ſuperſedere. vide hic per Io. An. vide gl. & doc. de offi. dele. c. ij.

facit c.olim.de excep.ꝓpriè enim ſuperſedere eſt ad tempus differre,& non totaliter deſiſtere,vt ſ̃.e.in c.dilectus. el ij.¶ In gloſſ.j.ibi,ſed ordo,& conſuetudo curię.ſupple olim,ſed hodie hẽt cõſuetudo curię,ꝙ primo loco executoriæ conceduntur,vt patet in cle.vnica,de cõceſ.præbẽ. ¶ In ea:gl.in fi.& de hoc dic vt hic in iuribus alle. & j. de
3 offi.dele.cum in iure.& de ver.ſig. in c.Abbate.¶ † Extra gl.tangit hic Io.And.de iſta clauſula,ꝑuia rõne procedas adiecta in reſcripto, ſeu in mandato ɔtento in reſcripto, an ſi ꝓferatur ſnĩa cõtra ius litigatoris teneat tunc ſnĩa,ſi non appelletur.& concludit ꝙ ſic, quia talis clauſula potius vr̃ ſonare in monitionem,q̃ in ɔditionẽ: & ideo valebit ſnĩa,licet cõtra ius litigatoris ſit lata.& ſic in effectu non ſit lata ꝑuia ratione, ex quo dicta clauſula non reddit actũ ɔditionalẽ, ſed potius ſonat in monitione. facit quod notatur in ſũ ꝑ Inn.in c.fi.j̃. de ꝑſump.& j̃.de offi. dele.in c.prudentiã.& quod notat gl.in cle.j.de offi.dele. vnde dixit Inno.in ſimili in d.c. prudentiã. ꝙ ſi mandatũ ſit iudici delegato,ꝙ condemnet Titium Seio in centũ, ſi Seius probauerit ſibi dediſſe, ꝙ ſi iudex condẽnauerit Titium,licet Seius non probauerit,valebit ſnĩa: licet ſit contra ius litigatoris,& ſic tranſibit in rem iudicatam, ſi non fuerit appellatum.Et ratio prędictorum eſt:quia iſta clauſula ꝑuia ratione procedas:& illa,condemnes in cẽtum ſi probauerit,vñr tacite ineſſe,etiam ſi non exprimãtur. & ideo ſi exprimuntur non reddunt actũ conditionalem,ſed potius ſonant in monitionem, vt voluit gl.in di
4 cta gl.j.& Inn.in d.c.fi.¶ †Et prędicta inducit do.Ant.de But.ad quęſtionem quotidianã, ſi compromittaẽ in arbitrũ hoc adiecto, ꝙ pronuntiet de iure:nunquid cõmittaẽ pœna: & an teneat ſnĩa,ſi feratur ſnĩa cõtra ius debitoris.
b Bar.dubitabat in l.ſi ſocietatem.§.arbitrorum.b ff.pro ſocio.& ibi non diſtinguit,ſed in l.diem proferri. in §.ſtare. ff.de arbi.tenuit.,ꝙ non cõmittitur pœna, ex quo arbiter in ſentẽtiando non ſeruauit fines mandati. arg.l. non diſtinguemus.§.de officio.ff.de arbi.& ſ̃.e.cum dilecta. contrariũ tenuit hic Inn.per ea,quę ſuperius dicta ſunt:quia ſm eũ dicta clauſula vr̃ potius ſonare in monitionẽ,q̃ in conditionẽ:quia arbiter etiã ſi nihil dicatur, dẽt ꝓnũtiare de iure.l.j.ff.de arbi.licet arbitrator poſſit in aliquo lędere partẽ. l.ſi de meis.§.recepiſſe. ff.de arbi. & ſic videtur exprimi in arbitro id, qđ tacite inerat:ideo nihil vr̃ operari expꝛſſio ꝑ l.iij.ff.de leg.j.¶ Sed aduerte, qa cõtra iſtud dictũ fortiter facit : qa licet quod ad hoc vt arbiter faciat litẽ ſuã,videatur ineſſe dicta clauſula, ſi aliter faciat.l.penul.cõiuncta gl.C.de pact.tñ quo ad valorẽ ſnĩæ,& commiſſionem pœnæ non vr̃ tacite ineſſe,qa ſtari dẽt ſnĩæ arbitri,ſiue æqua,ſiue iniqua ſit:aľs cõmittitur pœna. l.diẽ proferri.ff.de arbi.Et ideo vr̃ exprimi aliter,q̃ inſit cũ exprimaẽ ad ſuſpendendũ,ſeu tollendũ effectũ pęnę,ſi clauſula non ſeruetur.facit d.l.nõ diſtinguemus.§. de officio. & ideo vr̃,ꝙ ex quo expreſſio ſit aliterq̃ inſit, dẽat operari per id,ꝙ habetur in l.iij.§. filius.ff. de libe.& poſthu. & in dicta l.iij.§.j.per Bar.Et pręſertim in eo,qđ ibi notat in ſimili, qñ arbiter exprimit tp̃s ſolutionis in ſnĩa,an admittatur tunc purgatio morę.& pro hac parte ẽt facit,qa quando illud,quod ineſt de iure, trãſfunditur in foro mãdati hominis,non vr̃ a forma tunc eſſe recedẽdum, vt ſ̃. eo.in c.cũ dilecta.cum ibi notatis ꝑ do.Ant.de But.& ſic illud c.cũ ibi notatis.ꝑ eum videtur deſtruere ſuã opinionem, licet ipſe nitatur ad illud c.reſpondere.ſed eius rñſio non bene eneruat ɔ̃rium dicti c.vt patere poterit diligenter cõſiderãti.& ideo verior vr̃ opi. Bar. de qua in d.l. iij.ꝑ Bar.& illa quotidie practicatur, ꝑſertim qñ promittitur in aliquem,tanq̃ in arbitrũ,& arbitratorẽ hoc acto,ꝙ

b ¶ Arbitrorũ. vide ibi Ale. de Imo. in addi. ſuꝑ Barto.

poſſit procedere de iure & de facto, & determinare de iure tantum. Nã quotidie dr̃ ſnĩam fore nullã ex eo,qa non ꝓnuntiabit de iure,ſm quod tenebatur. Et de materia ẽt dixi in c.Quintauallis.infra.de iureiuran.

SVMMARIVM.

1 *Literæ,quibus mandatur prouideri de canonicatu valent:licèt nihil dicant de præbenda.*
2 *Verbum præſentis temporis quandoque trahitur ad præteritum.*
3 *Clauſula,ſi pro alio,&c.ſi non apponitur in reſcripto:an debeat recipi ſecundus,licèt primus iam fuerit receptus.*
4 *Negligentia in literis ad lites non habet nocere in literis ad beneficia.*
5 *Clauſulæ multiplices,quæ in reſcriptis Papæ apponuntur.*
6 *Clauſula,non obſtante,quod pro alio ſcripſerimus, ſi ſit appoſita in reſcripto,& ſcriptum fuerit prius pro pluribus & non pro vno ſolo,dicta clauſula non inuat:cum in ſingulari numero ſit prolata.*
7 *Et ſi apponitur clauſula,ſi pro alijs non eſt ſcriptum, & reperitur ſolũ ſcriptum pro vno,inualidatur gratia ſecunda.*
8 *Plures ſi concurrunt ad vnam præbendam,& petunt ſe admitti, quid iuris.*
9 *Et an vnus poſſit excipere de iure tertij.*

MAndatum. Executor,cui ſcribiẽ, vt in certa eccľia faciat aliquẽ recipi cum clauſula, ſi ibidẽ pro alio nõ ſcripſerimus, q huiuſmodi gratiã proſequaẽ: non dẽt mandatũ exequi, ſi alius eſt ibi receptus de mãdato ſcribentis. h.d. Primo ponit dictũ.ſecun-
1 do rñſionem.ſecunda ibi,cum ſuper.¶ †No.j.ꝙ valent literæ ꝑ quas mãdaẽ ꝓuideri de canonicatu, licet nil dicãt de prębenda.nã tacite ſubintelligitur mandare,ẽt de ꝑbẽda.vi j̃.de ꝑben.relatum.& eo.ti.l.ſi clericus.in vj.& j. q.iij. c.ſi qs obiecerit.¶ Nota,ꝙ non eſt intentionis Papæ gra
2 uare eccleſiã de duobus.¶ †Not.ꝙ verbũ ꝑſentis temporis interdum trahitur ad ꝑteritum ex mente ꝓferentis. facit quod legitur,& notatur ſ̃.ti.j.c.nã ɔcupiſcẽtiã.¶ No.
3 a contrario ſenſu argumentũ,ꝙ † vbi nõ apponiẽ clauſula,ſi pro alio dẽat recipi ſecundus,licet primus fuerit iam receptus poſſit ẽt notari ɔ̃riũ,attenta rõne lrę,q̃ ſimpliciter loqtur.vnde de hoc dicẽdũ, vt tãgiẽ in gl.ij.& ſuꝑ ea. ¶ In gl.j.in fine.& intellige,ꝙ forte fuit repulſus ꝑ ſnĩam a qua non appellauit.facit j.de elec.cũ dilecti.Idẽ ſi renũtiauit expꝛſſe,& ſic non ꝓſequiẽ:vel ẽt tacite, faciẽdo actũ contrariũ clericatui.facit quod legiẽ, & notatur ꝑ Inn. & Io.And.in c.j.j̃.de apoſta.ſecus ſi ſolũ differret,quia forte execratur lites,vel alia ſimili de cauſa, vt hic tangit Inn. qui ẽt dicit ꝙ c.plerunq;.ſ̃.e. nõ habet locum in literis ad bñficia:ſed in literis ad lites,qđ eſt notandũ. & ſic vr̃ vel-
4 le,ꝙ † negligentia,de qua ibi in literis ad lites,nõ habeat nocere in literis ad beneficia,ſed de hoc dicendũ, vt hodie habetur in c.tibi,qui.de reſcrip. in vj. & facit ẽt quod dixi ſ̃.eo.in decreta.capitulũ.ſuper glo.¶ Quid aũt ſi primus recepiſſet penſionẽ,an noceret ſecũdo:dic ꝙ ſic, qa illa ſuccedit loco bñficij.ſ̃.eo. ad audiẽtiã.ij.niſi forte modicũ quid recepiſſet in fraudem, ad finem excludẽdi ſm impetrantẽ:qa tũc non dẽret nocere ipſi ſcđo impetrãti. ¶ In glo.ij.in fine.Sed aduerte, qa eodẽ mõ poſſit allegari ſtilus curiæ pro ſcđa opinione,ꝙ fruſtratoria eſſet clauſula,ſi pro alio ſm opi.gl. ſed rñderi poteſt, vt dicit Ioan. An.ꝙ non eſt abſonũ exprimere, qđ tacite ineſt: ſed bñ eſt abſonũ tollere, vt obſtãs id quod non obſtat. Et ex gl. habes duas opiniones.& primã ſeqẽ gl.per decre.capitulũ ſanctæ.ſ̃.eo.quæ bene facit,licet gl.nõ videaẽ allegare: quia ibi non apparet clauſulã aliquã non appoſitã : & tñ litera vr̃ velle,ꝙ non differat recipi ſecundus. Et pro opinione gl.ẽt facit rõ huius tex.allegans ſtilũ curiæ,de quo gl. dicit inquãtũ apponit clauſulã non obſtante ſi ꝓ alio. Sed pro ſcđa facit iſte tex.inquãtũ hic fuit appoſita clauſula,ſi ꝓ alio nõ ſcripſerimus.& ſic videreẽ, ꝙ ſi nõ fuiſſet appoſita dẽret ꝓuideri ſcđo.Sed certe iſtud nõ ſeqẽ attẽ-

tata ratione literæ. & facit quod j.dicet. Tertia vero fuit opi.Host.qui dicit ꝙ si gratia secunda conceditur, prima iam executa, procedat secunda opi.hic posita in gl. Si vero pendente prima concedatur secũda, tunc procedat prima opi.gl.& hanc opi.etiam tetigit Inn.in decre. capitulum sanctæ crucis s̃.eo. & hanc opi.etiam tenuit Io.Cal. per c.pręsenti.de offi.leg.in vj.vbi legatus executa prima reseruatione potest facere secundam, sed non prima pendente. allegat ēt pro ista opi.stilum curiæ eum dicit non obstante, si pro alijs est scriptum qui in canonicos sint recepti, aut vt recipiantur insistant: & non dicit qui sint beneficium ecclesiasticum assecuti. facit quod legitur, & notatur s̃.eo.in nostra. Sed gl.in c.pe.j.eo. in vj.& Io.An.ibi in nouella, super gl.tenet primam opinio.gl.hic positam. & illa etiam est communis. Nam eam etiam sequitur hic Io.de Lig.licet alias dubitauerit.& etiam sequitur d.Car. Flo.& do.Ant.de Butr.per istum tex. qui singulariter dicit, ꝙ non est intentionis Papæ grauare ecclesiam ꝓ duobus.& sic est verisimile Papā intellexisse, siue prima gratia pendeat, siue sit executa: quia olim Romani Pontifices non consueuerant grauare ordinarios collatores, & postea cœperunt grauare multum curialiter, & multum modeste dando primo monitorias, secũdo præceptorias, & vltimatè executorias. & ideo satis videtur esse de mente, ꝙ ex quo grauabant semel non vellent amplius grauare, nisi aliud expresse constaret de ipsorum intẽtione. Et pro hoc etiam facit præalleg.c.penul.j.eo.in vj. quamuis Io.Cal.nitatur respondere, ꝙ ibi gratiæ erant pendentes. ¶Pro ista parte etiam facit, quia Papa hic in clausula expressit vnum casum, & alium omisit, & sic quodãmodo videtur aliud sensuisse in omisso.argum.j.de pręsumptio. nonne. & tamen hic declarat, ꝙ in casu omisso vult esse idem, quod in expresso: ergo vr̃ satis voluisse, ꝙ vbi null9 casus exprimitur, eius intentio sit non grauare inquantũ pro alio sit scriptum, siue prima gratia pẽdeat, siue sit executa. Nec obstat c.pe.de offi.leg.in vj.quia loquitur in legato, cuius potestas est limitata per Papam: & sic non sequitur ꝙ Papa ligetur dispositione illius c.cũ supra ius.j. de conces.præb.proposuit. ¶Et si dicatur, ꝙ saltem ratio illius tex.videtur inferre, ꝙ ecclesia dicatur grauata, quando pendet gratia, & non quandò est executa. Pro quo ēt potest allegare simile: quia non dicitur pendere pondus respectu illius, qui ipsum deponit, sed donec ipsum sustinet. Potes dicere, ꝙ licet ecclesia dicatur grauare, quando pendet prima gratia, & quia multa grauamina possent occurrere ecclesijs, si legati possent facere plures reseruationes pendentis, ꝙ sic non contingeret si vna pendente non possent facere aliam, sed demum illam executus. tamen non per hoc dicitur in c.penul.ꝙ non dicatur etiam grauari ecclesia per secundam gratiam, quãdo prima est executa. Nam de hoc etiam hic est casus iuncta ratione textus: imo fortius certo respectu dicitur grauari ecclesia, qñ prima gratia est executa, quam quando non est executa ex eo, quia certum est grauamen habere effectum, quando gratia omnino est executa: sed quando non est executa, hoc nõ est omnino certum: quia prima ratio possit inualidari ex multis causis, vt tetigi super glos. ¶Item non obst.quod dixi de eo, qui posuit pondus: quia ibi non remanent aliquæ reliquię grauaminis: sed secus quãdo gratia est executa. nam potest ille, pro quo est executa, insistere ipsi gratiæ, & consequenter illam prosequi, & ex ea habere effectum. Item non obstat stilus curiæ, de quo dixit Io.Cald.quia satis intelligitur fieri mentio de beneficio per clausulas, de quibus supra, in quibus fit mẽtio de receptione in canonicum, cum ratione canoniæ debeat quis habere beneficium.j.de pręben.in c.relatum. Et pro prædictis facit, quia licet grauamen possit dici factũ post gratiam executam: tamen non potest negari, quin etiam fuerit grauata. & ideo ex quo semel grauata fuerit, non videtur intentio Papæ fuisse iterato velle grauare, vt hic voluit tex. Et sic per prædicta videtur vera opinio gl.quæ etiam est communis, vt supra dixi. ¶Item aduerte, quod contra opinio.Hostien.facit iste tex. qui vult, ꝙ non prouideatur secundo impetranti, & quãdo prima gratia fuit executa: se ipse respondebat, quod istud ideo hic contingit, quia clausula, si pro alio, fuit expressa in vno casu: & ideo cum voluntas Papę fuerit inualidare gratiam secundi in vno casu, videtur etiam consequenter tacite voluisse inualidare in alio casu non expresso. & pro hoc facit, vt etiam dicebat Ioan. de Ligna. quod dicunt in simili Legistæ, videlicet quod vulgaris substitutio expresse in vnũ casum extenditur ad alium. l.iam hoc iure.ff.de vulga. & pupilla.& l.fina.C.de institu.& substitu. Sed certe ista responsio non videtur bona, quia ex quo solum vnus casus in clausula, si pro alio, fuit expressus, alius omissus videtur esse relictus dispositioni iuris communis, per id quod habetur in l.si extraneus.ff.de conditio.ob causam. & in l.commodissimè.ff. de liberis & posth. & secundum hoc litera ista dicendo idem in casu omisso, videtur voluisse, quod cum in illo de iure communi sit nulla clausula apposita, sit dicendum Intentionem Papæ esse nõ velle grauare ecclesiam pro secundo, licet prima gratia esset executa. Præterea quando vnus casus exprimitur in clausula, tacite videtur quodammodo negare esse idem in omisso, argumen.c.nonne. de præsumptio. & tamen hic dicitur ꝙ in omisso est idem, quod in expresso. ergo multo fortius, quando nulla clausula est apposita, videtur ꝙ intentio Papę sit non grauare ecclesiam pro duobus; nisi aliud exprimat. facit quod habetur in c.pen.infra eo.in vj.& sic opin.Hostien.non videtur bona. ¶Item aduerte, quia potest esse dubium, an quando scribitur successiue pro duobus super consimili beneficio in eadem ecclesia, non apposita aliqua clausula literæ secũdæ impetrantes sint ipso iure nullæ: an vero ope exceptionis tantummodo inualidentur. super quo fuerunt opin.de quibus dixi in decretali, capitulum supra eod. Nam aliqui dixerunt, vt ibi tetigi, quod sunt nullæ ipso iure tanquam surreptitiæ, ex quo secundæ non faciunt mẽtionem de primis. Nam verisimiliter Papa si ei fuisset expressum se pro alio grauasse ecclesiam, non dedisset literas secundo, & sic videntur surreptitiæ. facit supra eodem. de postulan. Alij vero dixerunt, quod solum ope exceptionis inualidantur, quia videntur inualidare solum ratione grauaminis, & per consequens ita demum si ille qui grauatur excipiat, argumẽ. eorum, quæ habentur in l.filio præterito.ff.de iniusto testamen.domi. Anto.de But.in dicta decretali, capitulum. & etiam hic videtur concor.opiniones. & videtur etiam fuisse de mente Ioan. And.in c.pen.in nouella.j.eo. in vj. & tetigi in dicta decretali, capitulum. vnde dicit, ꝙ si literæ primi nondum erant præsentatæ tempore impetrationis factæ per secundum: & sic secundus fuit in probabili ignorantia, tunc teneant literæ secundæ, & valeãt de mero iure per c.gratia.j.eo.in vj. Sed poterit obijci exceptio propter rationem huius c. Si vero erant iam præsentatæ primę literæ tempore impetrationis secundarum, & sic secundus fuit in culpa non inuestigando: & tunc vitientur secundo ratione surreptionis. & sic erunt nullę ipso iure.s̃.eodẽ. postulasti.& c.ad audientiam.el ij.nec obstat primo membro.c.constitutus.s̃.eo. vbi etiam probabilis ignorantia non excusat, quia ibi stante validitate literarum non poterat fieri reductio ad terminos iuris communis sine præiudicio tertij: hic secus, quia licet valeant literæ, hoc erit verum, quando per primas ecclesia non grauatur, vt quia primus non prosequitur gratiam suam, sed ab illa excluditur per renuntiationem, vel alio modo. facit quod dixi super prima gloss. in fine. vel quando esset notabilis negligentia. infra eodem. tibi, qui. libro vj. & ideo hoc casu non sunt ipso iure nullæ. facit quod dixi in

c.super literis.s.eo. ¶ Item non obstat, quod si Papa sciuisset se pro alio grauasse ecclesiam, non dedisset literas secundo.& sic videtur induci surreptio, ex quo nõ est facta mẽtio de primo impetrante.arg.dicti c.postulasti. quia ratio non habet locum, quando interuenit probabilis ignorãtia ex tãta validitate literarum potest reduci gratia ad terminus iuris siue præiudicium tertij, vt patet in d.c.gratia. & tenendo istam opinio.videtur dicendum, quod c.tibi,qui. j.eod.in vj.debet intelligi, quando nondum erant literæ primæ præsentatæ tempore impetrationis secundarum: quia tunc non sunt nullæ, licet non sit adiecta clausula, non obstante, quod pro alio scripserimus. Si autem fuissent iam præsentatæ, tunc deberet intelligi, quod in literis secundi fuit apposita clausula, non obstante quod pro alio scripserimus.nec videtur esse absonum illud c.sic intelligi, & limitari secundum Io.Cal.& do. Ant.de Bu.ex eo, quia ibi non disputatur stante validitate ambarum quis sit præferendus. Tu potes dicere, quod in rescripto secũdo tacite subintelligitur clausula, si pro alio non scripserimus: qui huiusmodi gratiam prosequatur. Nam sic intelligendo semper valebat secunda gratia, sed cõditionaliter:& ideo si primus prosequetur, non valebit secunda gratia: quia sortietur effectum, ex quo clausula tunc in effectu verificatur.& istum intellectum dictum c.tibi,qui.potest indistinctè intelligi, siue in literis secundi adiecta fuerit clausula, non obstante quod pro alio scripserimus, siue non:& siue primæ fuerint præsentatæ, siue non: quia etiam si Papa sciuisset de primis, verisimiliter concessisset secundas cum clausula, si pro alio non scripserimus, qui huiusmodi gratiam prosequatur.& ideo si dicamus, quod dicta clausula tacite subintelligatur, valebunt secundæ, conditionaliter tamen:quia tacita conditio ita suspendit, sicut expressa, vt notat gl.in l.item quia.ff.de pac.& hoc tene menti, quia est noua consideratio in materia ista.Tenendo tamẽ opi.domi.Ant.de But. quæ vt dixi videtur etiam fuisse de mente Ioã.An.in d.c.pen.oportet limitari dictum c.tibi, qui. quando literæ primæ non erant præsentatæ tempore impetrationis secundarum, vel quando in secundis erat apposita clausula, non obstante quod pro alio scripserimus: alias cum secundum eum literæ essent nullæ, nõ possent conualidari ex negligentia primi impetrantis per regulam, non firmatur.j.de reg.iur.in vj.cuius contrarium ibi

5 dicitur. ¶ †Extra gl.est aduertẽdum, vt hic tangit d.Ant. de But. quod quædam sunt clausulæ conualidatiuæ literarũ: puta, non obstante quod pro alio scripserimus, cui te volumus anteferri: quædam vero sunt clausulæ inualidatiuæ literarum, vt est illa si pro alio non scripserimus. & hæc est duplicis speciei. Nã quandoque conditionat, seu reddit gratiam conditionalem ex sola existentia primarum literarum: puta quando simpliciter dicitur, si pro alio non scripserimus: quandoque conditionat gratiã expendentia primæ gratiæ: puta si dicatur, si pro alio nõ scripserimus, quod hmõi gratiam prosequatur, de qua patet in hoc c. hoc supposito dicit aduertendũ, quod duo possunt considerari casus principales in hac materia: nam quandoque emanant plures literæ dispares in data in eadem ecclesia, quandoq; emanant plures literæ ad beneficia pares in data. Primo casu dicit circa illud posse considerari, & subdiuidi in quatuor casus. Nam quandoque secundæ literæ emanant cũ clausula, non obstante: quandoque & secundo emanant cũ clausula, non obstante, & cum clausula anteferri: quandoque & tertio emanant cum clausula inualidatiua, si pro alio: quandoque & quarto emanant secũdæ sine aliqua clausula. ¶ Circa primum, quando gratia secunda emanat cum clausula, nõ obstante quod pro alio scripserimus: cõcludit quod aut ambæ gratiæ reflectuntur ad idem beneficium, vt quia mandat prouideri Titio de Archidiaconatu in tali ecclesia: secundo mandat alteri prouideri de Archidiaconatu proximo vacaturo in eadem ecclesia non obstãte, quod pro alio sit scriptũ, &

No. de multiplici genere clausularum in rescriptis insertarũ.

in illa ecclesia non sit nisi vnicus Archidiaconus, & tunc valet secunda gratia, & prima censetur reuocata. facit quod no.Io.An.in c.si beneficium.de præben.in vj.Si vero primæ literæ, & secundæ non reflectantur omnino ad idem beneficium: puta si primæ literæ sint concessæ super prima præbenda de proximo vacatura in certa ecclesia, & secundo conferatur similis gratia cum clausula, non obstãte quod pro alio scripserimus: tunc licet dicta do.Ant.de Bu. hic videantur nimis correctè & perfectè haberi, tamen mens eius esse videtur, quod hoc casu dicta clausula, nõ obstãte, &c.põt multipliciter intelligi. vno modo vt sonet validitatem secũdæ gratiæ, & etiam relationem respectu primi, sed iste intellectus non videtur bonus, quia secundum hoc superfluo adderetur clausula, cui te volumus anteferri, quæ consueuit adiũgi. Alius potest esse intellectus, quod per dictam clausulã velit secundum cõiungere. primo circa idem beneficium, & iste intellectus etiam non est bonus: quia induceret scissionem, seu diuisionem beneficij, quod est prohibitum.j.de præb.maioribus.aut dicetur quod dicta clausula validat secundam gratiã respectu grauaminis, & iste videtur verus intellectus: & videtur quod hoc casu sufficiat clausula generalis, non obstante quod pro alio scripserimus, vt videtur velle gl.& Io.An. in c.pen.j.eo.in vj.nec obstat, quod dixi s.eo.c.in nostra.vbi dixi non sufficere clausulam generalem, quia quod ibi dixi, locum hẽc in casu magis exoso, seu odioso iuri, quando videlicet apponitur in fauorem beneficiati ad inducendam pluralitatem. ideo ibi notabilior expressio requiritur, quã in isto casu, in quo licet ambæ literæ videãtur reflecti ad idem beneficium, tamen debent intelligi, vt referantur in effectu ad diuersa: quia secundæ literæ, per quas mãdat prouideri de prima præbenda proximè vacatura, debebunt intelligi, scilicet alteri non debita.facit quod habetur in tex.& gl. in fi.de psue. lib.vj. Et secundum prædicta videtur, quod ambæ literæ & gratiæ valebũt per clausulam, non obstante, adiectam in secundis. Dicit tamen do. Ant.de But. quod stilus modernus curiæ videtur innuere cõtrarium, vbi quando apponitur clausula, non obstante, quod pro alio scripserimus, cui te volumus anteferri, reseruatur ius primo: quia subdit, qui tamen in alia vacatura nolumus tibi præiudicium generari.& sic transit do. Anto.de But. Sed certe potest dici, quod illa reseruatio fit ad cautelam: quia per dictas clausulas nõ videtur velle tollere ius alicuius, nisi quatenus exprimit, & respectu illius effectus, quẽ exprimit. & pro prædictis bene facit, quod habetur in d.c.pe.j.eo. in vj.iuncta gl.nam per illum tex.cum gl. satis videtur patere, quod quando est apposita clausula in secundis, non obstante quod pro alio scripserimus, quod valeant ambæ literæ, &

6 quod vtrique debeat prouideri. ¶ † Aduerte tamen, quod si apposita est clausula, non obstante, quod pro alio scripserimus, & scriptum fuerit prius per pluribus, & sic non pro vno solo: quod tunc dicta clausula non iuuat, cum in singulari numero sit prolata. Si autem in plurali esset prolata: puta, non obstante si pro alijs scripserimus: & tunc verificentur solum, si pro duobus esset scriptum.arg.c.pluralis. j.de reg.iu.in vj.& sic non iuuaret, si scriptum fuisset pro tribus.secus si dictum esset, non obstante si pro alijs scripserimus, quicunque sint: quia tunc etiam si pro tribus, vel quatuor scripsisset, iuuaret clausula. & hoc de primo casu. ¶ Secundo casu, quando secũda gratia emanat cum clausula, non obstante: & cũ clausula, anteferri: puta, non obstante, quod pro alio scripserimus, cui te volumus anteferri: & hoc casu clausula prædicta operatur duplicem effectũ. Nam validat gratiam secundam.& etiam facit illam præferri primæ. An aũt hoc casu primus excludat do.Ant.de But. hic videtur velle, quod sic:& alle.etiam no.per Io.An.in c.pe.j.eo. in vj. Mouetur, quia dicta clausula videtur apponi ad diminuendam gratiam primi in data, & sic non debet operari augmentum, arg. l.legata inutiliter.ff.de leg.j. Et pro hoc etiam allegat stilum curiæ, qui habet, quod apposita dicta clausula submittit nullum; tamen volumus primo expe-

expectanti in expectatione præiudicium inferri,& sic residet do.Anto.de But. Sed certe videtur,φ illa reseruatio potius fiat ad cautelam: nam prima gratia de se erat valida,& clausula non obstante φ pro alio scripserimus,non inualidatur, vt dixi s.imo debebit vtrique prouideri per c.pe.j.eo.in vj.vt s.dixi.per illam etiam adiectionem, cui te volumus anteferri,non videtur inualidari,nec tolli prima gratia, sed solum dari ius prælationis secundo cōtra primum.& ideo videtur,φ maneat prima valida in se, licet quo ad ius prioritatis,quod prima gratia habebat per c.tibi,qui.j.eo.in vj.sit illi derogatum:& hoc de secundo casu. ¶Tertio casu,quando emanant literæ cum clausula,si pro alio non scripserimus: & tunc dicta clausula operatur, quia firmat gratiam contra vitiū surreptionis,quasi per hoc satis videatur fieri mentio de primis: sed non tollit vitium grauaminis, imo potius inualidat propter grauamē.si illud reperiatur procedere.& hoc casu videtur velle Io.in d.c.pen.j.eod. in vj.vt hic refert do. Ant.de But.φ secunda gratia non sit inualida, nisi apponatur: sed ipse tenet oppositum, si reperiatur præcedere grauamen.nam dicit,φ tūc erit nulla: ex quo videtur sufficere propter defectum cōditionis, si pro alio reperiatur scriptum.Nam defectus conditionis expresse ipso iure vitiat.vt l.cedere diem.ff.de verbo.signi.nec ob.secundum eum,si dicatur φ exprimitur illo casu id,quod inest:& sic nil videtur operari expressio,per no. in cle.j.de offi.dele. & in l.iij.ff.de lega.j.quia respondet, φ aliter exprimitur, quam insit: quia exprimitur conditionando substantiam gratiæ illam suspendendo:sed tacite inerat effectui,vt sic non fortiretur effectum, si pro alio reperiatur scriptum. & sic in dicto casu resolueret gratiam ipsam secūdam. & ideo cum exprimatur aliter,quam insit bene operatur ex pressio per id, quod habetur in simili in l.iij.§.filius.ff.de
7 lib.& posthu.¶†Quid autem si apponatur clausula,si pro alijs non est scriptum, & reperiatur scriptum solum pro vno:dic φ inualidatur gratia secunda, quia illa pluralitas resoluitur in singularitates propter odium vacaturæ. facit quod habetur j.de priui.vt priui.& no.Ioan.And.in c. quamuis.de præb.in vj. Quandoque vero apponitur clausula inualidatiua ex pendentia primæ: puta si dicatur,nō obstante si pro alio scripsetimus,qui huiusmodi gratiam prosequatur: & tunc proprie habet locum istud c.in quo dī,quod non valent secundæ literę,siue prima gratia pēdeat,siue sit executa.& hęc de tertio casu.¶Quarto casu, qñ plures gratiæ emanant in eadem ecclesia, nulla apposita clausula in secundis:& tunc cōclude,φ aut ambę gratiæ reflectuntur ad idem beneficium,& tunc secūdæ gratiæ non valent propter surreptionem , ex quo non facit mentionem de prima,vt j.de offi.dele.c.ex parte.& s.eo. ad audientiam. Quandoque vero licet gratia quo ad verba,quæ videantur referri ad idem beneficium,tamen mētaliter possunt referri ad diuersa beneficia, vt qñ mandatur vtrique prouideri de præbenda proxime vacatura in alia ecclesia : nam literæ secundi possunt intelligi de prima proximē vacatura.s.alteri non debita, vt superius dixi.& facit quod habetur in tex.& glo.in c.fi.de consue.in vj.& sic in effectu possunt referri ad diuersa beneficia. Et tunc conclude, quod aut secunda gratia emanat prima pendente: & tunc ex quo emanauit sine aliqua clausula, inualidatur ex pendentia primæ odio vacaturæ, & etiam propter grauamen ex ratione hic posita in litera. An autem tunc vitientur secundæ ipso iure : an vero ope exceptionis,dixi supra super gl.ij. & ideo non expedit hic insistere.¶ Secundo casu principali, quando emanant plures gratię pares in data in eadem ecclesia:& tunc proprie habet locum c.pen.j.eo.in vj.vbi dicitur, quod si in altera gratia collatus est canonicatus habens illam, debet pferri:si in neutris gratia collatus est canonicatus, debet præferri qui prius præsentat.& si pariter præsentant , electio est capituli eligere quem vult.Et dicit Ioā.Cal.quod cum non sit intētio Papæ grauare ecclesiam pro duobus: altera illarum erat inualida, ex quo in neutra gratia erat aliqua clausula:& sic cum non constaret, quæ esset illa,ą esset inualida propter paritatem datæ propter rationem incertitudinis,de mero iure debuisset vtraque vitiari,argumen.l.duo sunt Titij.ff.de testamen.tutela. Tamen ex æquitate autor illius capi.eligit viam,de qua ibi,vt illa solum excludatur,de qua ibi dicitur. ¶Et ex prædictis potest inferri ad quæstionem quam tangit hic dom.Ant. de But.videlicet,quid iuris si stante prima gratia pro vno facta in certa ecclesia demum fiet secūda proprio motu Papæ in eadem ecclesia, per quam conferatur alteri beneficium in eadem ecclesia , an valebit tunc secunda gratia. videtur quod sic, quia non potest dici surreptitia , ex quo facta est proprio motu Papæ.de præben.si motu proprio. lib.vj. In contrarium facit,quod dicta gratia secūda videtur inualidari ratione grauaminis ex defectu intentionis Papæ,cuius non est intentio in dubio grauare ecclesiam de duobus,vt hic patet.& licet motus proprius tollat surreptionem: non tamen tollit defectum intētionis, prout no.per Ioan. And.in d.c.si motu proprio.Et hanc partem tenet hic finaliter Ioan.Cal.de iure licet dicat quod forte curia non admitteret hunc articulum. tamen hæc pars etiam placet do.Anto.de But.per rationem præalleg.nec ob.si dicatur , quod isto casu teneret collatio ordinarij de beneficio collato per Papam, si illud non fuisset effectui & sic fortius debet valere collatio Papæ: quia respondere potest quod si ordinarius conferat, non fit præiudicium alteri . ideo tenet collatio : sed quando Papa confert per eius collationem præiudicatur potestati ordinarij.& ideo cum in dubio non videatur esse intentionis Papæ grauare eundem collatorem,vel eandem ecclesiā pro duobus: ideo videtur φ dicta gratia secunda,licet sit facta motu pprio propter defectum intentionis non debet sortiri effectum.Et ad prædicta facit quod no. Archi.in c.postquam. de præben.in vj. ibi tamen proprie loquitur in alio casu, videlicet quando quis expectabat præben.autoritate literarum Papæ. & postea proprio motu eam confert alteri non facta mentione de literis primi, quo casu dicendum
8 est,vt ibi notatur per Ioan. An. ¶ † Vlterius quæri potest, quid si plures concurrunt ad vnam præbendam, & petūt se admitti. Innocē.finaliter dicit se non credere,φ locum habeat c.cum contingat.s.eod. nisi quando vtrique executores mandant,vel sunt parati mandare contraria.facit quod ibi dictum fuit.Ioā.And. hic dicit,quod quando diuersi impetrantes petunt idem beneficium,prouisores facta sibi copia rescriptorum consulunt peritiores,& parēt habenti ius.& si sit dubium quis eorum habeat ius, per-
9 mittunt eos ligare:nec se immiscent liti, sed parent mandatis vtrorumque cum protestationibus.¶†Itē potest quæri eo casu,quo plures concurrunt, an vnus possit excipere de iure tertij.Compost.hic tangit, & finaliter concludit quod licitum est opponere de iure tertij , quando per exceptionem infertur agenti nullum ius competere, & sic quando ex toto est exclusorium iuris agentis:alias secus.de quo per Cyn.in l.cum seruum.C.de seruis fugi. & aliquid secundi ibi per Bald. & plenius per Bart. in l.ij.ff. de excep.rei iudic.¶ Vltimo potest quæri quem modum tenent impetrantes agentes ad præbendam. Innocen.in c.dudum.el ij.infra . de electio. dicit quod hoc casu sufficiet porrigere rescriptum de quolibet libello , argumen. c.præterea . de libel. obla. & quia nihil potest impetrans petere,nisi id quod cōtinetur in rescripto,nec ex alia causa:contradictio autem sufficiet pro responsione. Dicit tamen Innocen.ibi quod securius est libellum dari. Roffre. in libel. iuris canonici,in rub. an plures præbēdæ possint peti,dicit libellum esse necessarium.sed prima opinio est verior secundum do.Car. Flo. quia secūdum cum rescri-

ptum habetur loco libelli, quod dicit esse diligenter notandum. hodie tamen, vt ipse dicit, constat ꝙ libellus nõ est necessarius in causa beneficiali, vt patet in clemen.ij. de iudi.iuncta clemen.sæpe.de verbo.sign. ¶ Tu potes dicere, ꝙ in causis ordinarijs non sufficiat porrigere rescriptum loco libelli, si libellus petatur, quia aliud est libellus, aliud est rescriptum, vt patet ex diuersitate titulorum & rubricarum. facit quod habetur in l.si idem.C.de testa. Et idem videtur dicendum, si libellus non fuerit petitus: quia tunc sufficiat qualisqualis petitio, secundum ea quę notantur per gloss.in dicta clemen.sæpe. In causis autem summarijs, in quibus de necessitate non requiritur libellus, satis videtur quod sufficiat porrigere rescriptum loco libelli, seu petitionis: & sic intelligatur do.Innocen. in d. c.dudum. Quædam autem alia tetigit hic Compost. quæ vt dicit do. Anto. de Butr. sunt studio camere relinquenda: & illa sequitur Ioan. And.post glo.

S V M M A R I V M.

1 *Literæ monitoriæ si sub uno Papa dentur, & præceptoriæ, siue executoriæ ab alio: ecclesia censetur grauata.*

Literis apostolicis. Ecclesia, in qua prim⁹ Papa dedit monitorias, secundus pręceptorias, vel executorias: per primum, non per secundum censetur fore grauata. h.d. Et primo mãdatum exequi iubet: secundo exceptionem tollit: tertio exprimit causam. secunda ibi, non obstante. tertia ibi, cum factum. ¶ No. primo ponderandum esse initium: de quo in c.dudum.el j.j. de elec.

1 ¶ † Nota, ꝙ licet quis habuerit literas monitorias ab vno Papa, & executorias ab alio: non dicitur ecclesia grauata per dantem executoriam, sed per dantem literas monitorias, qui principiabat illam gratiam. Aduerte tñ, quia dicetur receptus autoritate dantis executorias: quia illarum autoritate est receptus, vt no.Ioan. An.in reg.qui prior.in Mercu.in solu. quæstionis.j.de reg.iur.in vj. ¶ In gl.j.in fin.dic, ꝙ per literas prædictas non quæritur ius in re: quia illud quæritur per collationem.j.de conces.pręb. c.si.li.vj.& sic debet intelligi gl. sed bene quæritur ius ad rem, quia potest implorari officium iudicis, vt beneficiũ sibi conferatur tanquam sibi debitum, vt etiam satis voluit hic gl.& facit quod habetur in d.c.si. fateor tamen, ꝙ non semper quæritur ius ad rem affectiuum beneficij, licet interdum tale ius acquiratur, vt quando in literis est apposita clausula decreti, vel interuenit aliud simile, habens afficere beneficium: quod qñ fit, plene habetur in tex.& gl.in c.si soli.de conces.præben.in vj. ¶ In gl.ij.ibi, successor tenetur adimplere. supple saltem de honestate, vt dicit Io.An.in reg.qui prior.in solu.quæstionis.de reg. iur. Nam de necessitate nõ vr̃, ꝙ teneretur adimplere, q̃a expirauerat gratia re integra morte mãdãtis, vt j.de offic. deleg.si super gratia.lib.vj.& secundum hoc nota diligenter, ꝙ etiã potest dici quis obligatus ratione honestatis. facit quod habetur in simili in l.Quintus Mutius.ff.mãdati.& in l.pecuniæ sortem.ff. de alimẽ.leg. si autem res nõ fuisset integra, vt quia citatio interuenisset: vel quia factũ esset præceptum virtute literarum emanatarum a prædecessore, qui forte etiam dedisset executorias, sed non fuissent executioni traditæ ante mortem: tũc clarum esset, ꝙ successor teneretur mandatum pręcessoris adimplere, & sic non posset intelligi hic. Sed primum dictum magis literæ conformatur. ¶ Aliqui tamen dixerunt ꝙ gratia re integra non expirat ipso iure morte concedentis, sed ope exceptionis: quod non videtur verum, per no. in d.c.si super gratia.& j.de testi.cum venissent. ¶ In ea.gl.ibi, si ad mandatum Papæ. male dixit gl. secundum Io. And. nam debuit dicere, si ad mãdatum nostrum. Aliud est enim dicere, si ad mandatum Papæ: aliud, si ad mãdatum nostrũ: quia primo casu videtur dignitas contemplata in secunda persona. j.de rescri.si gratiose.in vj. ideo in secundo casu, non in primo procederet dictum gl. ¶ In ea.glo.ibi, sit factum de speciali mãdato: & ita patet hodie, in c.hi qui. j.de præben.in vj. ¶ In ea.glo.ibi, sed de generali. nam ex officio legationis generali, si est legatus de latere, potest conferre beneficia. j.de offi.legati.c.j.in vj.

Tẽpus datæ an spectetur, vel tẽpus præsentatiõis.

S V M M A R I V M.

1 *Tempus datæ, an tempus præsentationis, quod attendi debeat.*

2 *Per rescriptum directum ad diœcesanum, an possit uel debeat conferri ecclesia spectans ad collationem Abbatis.*

3 *Executor literarum apostolicarum, an habeat potestatem super ecclesijs, in quibus abbas habet ius patronatus.*

4 *Mandatum istud, facias prouideri in aliqua ecclesiarum tuæ diœcesis, an includat monasterium exemptum, uel ecclesiam monasterij exempti.*

Abbatem qui. Diœcesanus, cui scribitur, vt in diœcesi sua, vbi pro alio rescriptum nõ est, prouideat vel faciat prouideri, non potest illud exequi circa beneficium spectans ad collationem Abbatis iam pro alio grauati. h.d. Et nõ recipit commodam diuisionem, quia vnico constructo clauditur. ¶ Not. primo, ꝙ intentionis Papæ non est grauare eundem collatorem, etiam pro diuersis beneficijs ad collationem eiusdẽ spectantibus: & sic identitas grauaminis consideratur respectu personæ eiusdem collationis, non autem simpliciter respectu identitatis eiusdem ecclesiæ, vel beneficiorũ eiusdem ecclesiæ. & per hoc declaratur c.mandatum.s̃.e. ¶ No. ꝙ interdum executor datur ad prouidẽdum, interdum ad faciendum prouideri: & iste secũdus dicitur executor compulsorius, qui non habet potestatem prouidẽdi etiam ratione negligentiæ, vel contumaciæ: sed solum compellendi, nisi aliud fuerit dictum in rescripto. de quo in decretali, si c.ij.c.si soli. de conces.præben.in vj.& ali-
1 quid etiam tangitur hic in gl.pen. ¶ † In gl.j.ibi, mandatũ representant. sed certe hoc non est verum: quia non dẽt attendi tempus præsentationis, sed tempus datæ, vt probatur in c.tibi, qui.j.eod.in vj.& dictum fuit in decretali, capitulum sanctæ.s̃.eo. si tamen secundus in data præsentaret, & fieret sibi prouisio per ordinarium collatore, qui secundum formam literarum poterat compelli: videtur ꝙ non teneat prouisio, nisi in literis primi esset decretũ, vel nisi esset affectum beneficium pro primo, vt in d.c.tibi, qui. de quo plene in c.si soli.de conces.præbend.in vj. ¶ In ea.glo.ibi, videntur idem dicere. videlicet, ꝙ non est intentionis Papæ grauare eandem ecclesiam, vel eũdem pro duobus. ¶ In ea.glo.in fine, supple quia in c.mandatum. grauamen respiciebat beneficia eiusdem ecclesiæ: in c. in literis. grauamen fuit originatum per vnum Papam, & completum per alium. sed in hoc c. grauamen respiciebat diuersas ecclesias, & eundem collatorem. facit quod dixi in notabilibus. ¶ In gl.pen.ibi, nisi hoc specialiter exprimatur. & similiter videtur, ꝙ non veniat in literis beneficium positum in ecclesia cathedrali. j. de præb. quamuis.el j.ij.responso.lib.vj. ¶ In ea.gl.in fi.& de materia etiam in decre.si capitulo.& in decreta.si soli.de con-
2 ces.præben.in vj. ¶ † Extra gl. potest opponi, ꝙ per rescriptum directum ad diœcesanum potuerit, & debuerit cõferri ecclesia spectãs ad collationem Abbatis. Nã ex quo Abbas habebat plures ecclesias sub se, licet fuerit ad vnã grauatus, videtur ꝙ in alia per mandatum generale factũ episcopo in aliqua ecclesiarum suę diœcesis faciat prouideri, potuerit, & debuerit ꝓuideri in alia ecclesia spectante ad collationem Abbatis, cum illa non fuerit grauatus, vt sup: a

vt supra eod.mandatum. Sol.dic, ꝙ ista fuit ratio dubitan
di:sed ratio decidendi fuit,quia non est intentionis Papæ
grauare eundem collatorem pro pluribus beneficijs,etiã
in diuersis ecclesijs,vt hic colligitur , & dixi,in notabili-
bus. Vnde potes cõcludere , ꝙ qñ plura beneficia sunt in
eadem ecclesia spectantia ad collationem eiusdẽ : & hoc
casu planum est,quia secundus impetrans in tali ecclesia
excluditur per c. mãdatum.s.eo. Quandoque vero plura
beneficia sunt in diuersis ecclesijs,spectant tñ ad collatio
nem eiusdẽ collatoris: & tunc isto casu si semel fuerit gra
uatus collator in vno beneficio , literæ postea impetratæ
sine clausula aliqua , per quas grauaretur idem collator,
etiam in alio beneficio,& in alia ecclesia,non debẽt sor-
tiri effectum,vt hic colligitur.& hoc dicit Ioan.And.post
Host.procedere,siue beneficia spectent ad mensam Ab-
batis,siue ad eius collationem.& sic etiam residet d.Ant,
de But.Sed certe beneficia de mensa non propriè dicunt
vacare,vt voluit gl.in cle.frequẽs.in gl.not.Inn.de exces.
præla.& ideo non videntur cadere sub literis . sed quate-
nus dicit de spectantibus ad collationem eiusdem, bene
dicit,& facit quod hr̃ in c.præsenti.de offi.leg.in vj.¶ Idẽ
dicebat Hosti.si Abbas habuisset plures ecclesias sub se,
& in aliquibus haberet ius conferẽdi,& in aliquibus ius
patronatus,seu præsentandi,vel in omnibus ius præsen-
tandi.nam ſm eum si semel est grauatus in vna non vale
bunt literæ secundæ,per quas grauetur in alio,per istum
tex.& per id,quod hr̃ in c.dilectus.j.de offi.deleg.Comp.
tamen hic tenuit contrarium quo ad ecclesias,in quibus
habet nudum ius patronatus,quia non dr̃ secundũ eum
3 quo ad illas grauati,ex quo non hẽt ius ꝯferendi. ¶ † An
autem executor habeat potestatem super ecclesijs, in q-
bus habet Abbas ius patronatus.Dicit Compo.conside-
randum esse formam literarum: nam si dictum sit, facias
prouideri:non veniunt dictæ ecclesiæ, quia per talem for
mam nõ potest compellere,nisi illos qui ex suo iure pos-
sent conferre,vel prouidere. Sed si executor haberet for-
mam,vt prouideret in aliqua ecclesiarum talis diœcesis:
tunc bene poterit prouideri in ecclesia , in qua monaste-
rium habet nudum ius patronatus:& cum hoc dicto etiã
4 transit do. Ant.de Bu.¶ † Vlterius quæritur,an in hoc mã
dato,facias prouideri in aliqua ecclesiarum tuæ diœcesis
includatur ẽt monasterium exemptũ, vel ecclesia mona-
sterij exempti. Vin.dicit ꝙ non.per c.graue.j.de offi.ordi.
secus dicit si ecclesiæ non essent exemptæ, licet monaste
rium esset exemptũ.j.de priuil.ex ore.Compo.hic tenuit
ꝯtrium,dicens ꝙ c.graue.procedit,qñ Papa scribit excitã-
do,officium ordinarij: quia tũc non extenditur mandatũ
vltra limites potestatis ordinariæ. secus si scribat episco-
po,vt alteri collatori super prouisione facienda: quia tũc
non videt, quare non comprehendantur ecclesiæ exem-
ptæ.& hoc ẽt sequitur hic Io.An.& facit quod no.per gl.
in cle.frequens.in ver.præterea.de exces.præla. & qđ no-
tatur ẽt per Archi.in c.si propter tua. de rescri.in vj.nam
ibi etiam in effectu vr̃ idem velle Archi.videlicet,ꝙ com
prehendantur in mandato ecclesiæ exemptæ,quãdo mã-
datur prouideri in aliqua ecclesiarum talis diœcesis:quia
ecclesiæ,licet sint exemptæ,sunt tamẽ in diœcesi: licet se
cundum aliquos non sint de diœcesi.dicit tamen hic Ab
bas,ꝙ secus esset si Papa mandaret episcopo, vt prouide-
ret in aliqua ecclesiarum sibi subiectarum, vt voluit glo.
in dicta cle.frequens.in verbo,præterea.& tene mẽti istũ
dictum,cum quo transit do.Ant.de Butr.ꝙ beneficia,seu
beneficia exempta, seu ecclesiæ exemptæ sunt de diœce
si,licet non sint in diœcesi. Tamen dicta differentia non
bene probatur de iure.vnde videtur,ꝙ possit dici in diœ-
cesi & de diœcesi.sed non de iurisditione diœcesis . facit
quod notauit gl.in dicta cle.frequens.Io.de Lig.vt hic re
fert do.Cardi.Flo. dicit Pau.de Lia.dixisse,ꝙ si dicatur in
aliqua ecclesiarum de Bono.diœcesi , non veniant eccle-
siæ exemptæ.secus si dicatur, in aliqua ecclesiarum Bon.
diœcesi.nihil allegat Pau.pro dicta differentia, sed forte,
vt dicit do.Car.Flo.fuit motus,quia ista verba, meum &
tuum,videntur notare dominium.l.ij.§.in locum.ff.de re
ligio.& j.de verb.sig.c.sicut.in vj.hæc tamen opinio non
est vera per dictum c.graue . vbi illa verba in tua diœcesi
verificantur de ecclesijs exemptis.& ideo opinio Pau.vi-
detur esse contra illum tex.& sic non est bona ſm d.Car.
Flor. ¶ Vlterius potest quæri,an indifferenter iste Abbas
debuerit excusari in casu decretalis.dic ꝙ non:sed demũ
si mandatum,quod recipit ipse Abbas,fuit executus:vel
si non fuit executus,non facit resistentiam, saltem perse-
uerando vsque ad conclusionem.alias secus, quia tũc nõ
defenderetur per id,quod habetur in c.cum olim.j.de cõ
cess.præben.secundum Pet.qui etiam dicit,ꝙ si Abbas re
demisset literas per annuam pensionem, illud excusaret
Abbatem,per id quod habetur s.eo.ad audientiam . el ij.
Et nota,ꝙ literæ impetratæ per episcopum,ideo dicũtur
generales,quia respiciebant totam diœcesim:literę vero
directæ ad Abbatem,solum respiciebant ecclesias ad mo
nasterium pertinentes. Non autem dicuntur literæ dire-
ctæ ad episcopum generales eo , quia haberet impetrans
beneficium acceptandi,de quo in cle.vna,de conces.præ
ben.¶ Iuxta prædicta potest quæri , quid si Abbas primo
recepit mandatum episcopi factum autoritate literarum
directarum ad episcopum:postea recipit mandatum Pa-
pæ,quod dirigebatur ad ipsum mandatũ,quod erat prius
in data:quid erit tunc fiendum. dicit Host. ꝙ secundo re-
scriptum receptum præiudicabit primo recepto, cum il-
lud sit generale,& secũdum receptum sit speciale, per id
quod habetur s.c.j. & quod etiam hic dicit gl.ij.nec obst.
j.de offi.delega.ex parte,primo.quia ibi vtrunque rescri-
ptum respiciebat idem beneficium: & ideo nõ potest ibi
vtrunque valere. hic autem rescripta respiciebant diuer-
sa beneficia:ideo vtrunque rescriptum potest in suo casu
habere vires.facit quod habetur j.de verb.sig.olim.Quid
autem si Abbas iam prouidisset ad mãdatũ episcopi , an-
tequam reciperet mandatum Papæ sibi directum,an mu
tabitur quod factum erit . videtur quod non per id,quod
habetur j.de reg.iu.factum legitimæ.lib.vj.& de test.spo.
audita.& de filijs presbyt.c.ex tuæ. Sed contra hoc facit,
quia si Papa sciuisset,vel memor fuisset,ꝙ pro alio scripsis
set,cum Abbatem ipsum excepisset in generali mandato
dato episcopo,propter hoc dicit Host. Papam consulen-
dum,qui mandabit primo, vel secundo per episcopũ pro
uidere:ne videatur frustratoriè impetrasse. Sed d.Ant.de
But.hic dicit, ꝙ prouisio facta per Abbatem in casu præ-
dicto,dicetur nulla: quia non includebatur in literis epi-
scopi ipse Abbas, prout patuit præsentatis literis directis
ad ipsum Abbatem.& ideo videtur, ꝙ talis prouisio fue-
rit nulla:& hęc opinio videtur de iure vera,tamen ad cau
telam posset saluari dictum Host.vt consulatur Papa.

In mandato , facias prouideri in aliqua ecclesia tuæ diœcesis , an icludat monasterium exemptum.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus potest impetrare rescriptum in causa excommunica tionis,& etiam in causa appellationis.*
2 *Excommunicatio etiam iniusta ligat.*
3 *Clausula eadem,regulata ad diuersos,diuersimode intelligitur.*
4 *Corrigere se melius est,quam expectare ab alio corrigi.*
5 *Ignorantia in facto proprio,non est tolerabilis:secus in alieno.*
6 *Sententia censuræ non redditur nulla ipso iure ex defectu monitionis , seu citationis vel solemnitatis requisita a iure positiuo.*
7 *Absolutionem petens,an videatur fateri se ligatum.*
8 *Sententia censuræ iniusta,non transit in rem iudicatam.*
9 *Causa non est committenda per viam cognitionis ei , qui semel grauauit:potest tamen sibi committi ad hoc, vt reuocet grauamen , si quod intulit.& nu. 11.*
10 *Surrogatum nõ semper assumit naturam eius,in cuius locum surrogat.*
12 *Excommunicatio , quando non est notorię iniusta , de forma solenni ab-*

ni absolutionis sit præstatio iuramenti.
13 *Excommunicator, cui directum est rescriptum, vt absoluat excommunicatum: si contra consilium eum excommunicauit, debet habere terminum, infra quem absoluat.*
14 *Et an executores, qui eo non parente dati sunt, vt absoluant: an possint absoluere ante terminum.*
15 *Absoluere an possit excommunicator post lapsum temporis.*
16 *Ignorantia, an excuset, & quando.*
17 *Absolui non debet excommunicatus, nisi petat absolutionem.*
Excommunicatus, an possit absolui.
18 *Inuito conferri non debet beneficium.*
19 *Sententia excommunicationis etiam iniusta, ligat & etiam quælibet sententia: dumtamen non sit nulla, licet sit lata contra ius litigatoris.*
20 *Sententia excommunicationis quandoque redditur nulla ex defectu personæ patientis: puta quia est extra ecclesiam, & est hæreticus.*
21 *Hæretici sunt capaces excommunicationis: & licet sint excommunicati a iure, possunt tamen excommunicari ab homine.*
22 *Monitio an ad validitatem excommunicationis præcedere debeat, ita quod sententia valeat, si iudex dicat, excommunico te, monitione nõ præmissa: quia illa non requiritur.*
23 *Sententia lata expresso errore iuris in sententia, est ipso iure nulla.*
24 *In sententia quando exprimitur vna causa tantum, quæ reperitur falsa, an possit iuuari sententia ex alia causa non expressa.*
25 *Sentẽtia, in qua inseritur causa, debet proferri cum dictione maxime, vel quod iudex nullam causam apponat.*
26 *Sententia censuræ non transeunt in rem iudicatam, & quare.*
27 *Sententia, quæ non transeunt in rem iudicatam, qualiter possunt retractari.*
28 *Appellatio postquam est præsentata superiori, an possint partes appellationi renuntiare, si ambæ consentiant.*

AB excommunicato. Per rescriptum directum excommunicatori, quod excommunicatum absoluat: si contra concilium excõmunicauit eundem, non datur ei cognitio.
1 hoc dicit, & non recipit commodam diuisionem. ¶ † No.
primo ex isto text. quod excommunicatus potest impetrare
rescriptum in causa excommunicationis similiter etiam
a potest impetrare in causa appellationis. [a] j. eod. c. j. in vj.
Et procedit hoc, siue dicat excõicationem iniustam, siue
nullam: quia vtroque casu valet impetratio, cum impetre
tur super excõicatione. facit j. de sen. excom. per tuas. An
autẽ excõicatus possit impetrare super nullitate alterius
sententiæ, fuerunt opi. de quibus per Io. An. in d. c. j. in no
uel. & hic per do. Car. Flor. qui concludit quod non, cum nõ
reperiatur hoc in iure permissum. ¶ Et ex prædictis not.
quod in casibus, in quibus excõicatus potest esse in iudicio,
in illis potest impetrare. facit quod habetur in d. capitu. j.
2 ¶ † Not. quod excõicatio etiã iniusta ligat, vt hic patet: quod
dicit Io. Cal. verum, siue sit iniusta ex ordine vel ex causa,
vt quia lata cõtra concilium gñale, vt hic patet, siue sit
iniusta ex animo. xj. q. iij. c. j. §. si ergo. & facit quod habet
j. de offi. dele. cum contingat. Nec obstat si dicatur, quod excõicatio,
seu sententia excõicationis lata cõtra conciliũ,
dẽt dici nulla tanq̃ lata contra ius scriptum. vt j. de re iu.
c. j. quia rñderi potest, vt hic tangit do. Car. Flo. quod non per
hoc dr̃ lata contra ius scriptum, quia cõcilium, de quo in
c. sacro. infra de sen. excom. non ponit formam substãtialem.
facit quod notatur per gl. ij. q. j. in summa. & xj. q. iij.
in summa. ¶ Item ibi procedit vltra imponendo pœnam
contrafacienti: & sic vr̃ innuere, quod contra factũ tenet ſm
ea, quæ notantur per Bar. in l. nõ dubium. C. de iudi. & in
l. prætor. ff. de oper. no. nun. Et facit quod notatur per do.
3 Car. Flo. in c. fi. infra ti. ij. ¶ † Nota, quod eadem clausula regu
lata diuersos. diuersimode intelligitur. Nã clausula, si est
ita, de qua in litera, relata ad excõicatorẽ sonat monitionem:
sed relata ad delegatos sonat cognitionem: facit qđ
notatur in c. cum dilectus. in gl. quæ incipit, hic sumitur.
& de electio. c. auditis. in gl. quæ incipit, de facto. & cõtin
git hoc pp disparitatem rationis: secus qñ esset identitas
rationis, quia tunc vniformiter intelligentur. l. nam hoc
iure. ff. de vul. & pup. ¶ Nota argũ, quod executor cui committitur
examinatio promouendi, non tenetur examinare
sibi notum. facit quod habetur infra de app. c. constitu
4 tis. el ij. ¶ † Nota, quod honor potius est se corrigere q̃ ab alio
corrigi. facit quod habetur xxxv. q. xj. c. quod quis. & c. veniam.
& infra de ele. nosti. ¶ Et ex hoc no. quod melius est se
corrigere, q̃ expectare ab alio corrigi. facit quod habet infra
de accu. qualiter j. & in auth. de nuptijs. in prin. coll. 4.
¶ Nota, quod quandoque quis excõicatur contra statuta cõcilij
generalis. dr̃ autem excõicatus contra statuta concilij
generalis, qñ est excõicatus monitione non præmissa,
5 vel sine causa. infra de sen. excom. sacro. ¶ † Nota, quod in facto
proprio non est tolerabilis ignorantia, sed in alieno
sic: & ad hoc sæpe allegatur. de quo in glo. & facit l. fi. ff. pro
suo. & quod habetur in l. q̃q̃. ff. ad Velleianum. ¶ Nota, quod
deferri dr̃ excommunicatori, qñ ad eum remittitur excõmunicatus,
quem male excõicauerit. & quæ sit ratio, pa
6 tet ex superius dictis. ¶ † Not. quod sententia censuræ [b] non
b redditur nulla, ipso iure ex defectu monitionis, seu citationis,
vel solemnitatis requisitæ a iure positiuo. Nec ob.
quod hr̃ in c. statuimus. de sen. excom. in vj. qa ibi est speciale
in casu illo: sic etiam in quibusdam alijs, de quibus
per gl. in c. præsenti. de sen. excom. li. vj. & in cle. j. de sen.
excom. alias rl̃r sententia censuræ non redditur nulla ex
defectu solẽnitatum, quamuis posset esse iniusta. xj. q. iij.
c. j. & no. ibi per gl. summæ. & ij. q. j. in summa. & est rõ, vt
tangit hic do. Ant. de But. quia tales sententiæ cẽsuræ, &
vinculum earum plus subijciuntur spiritui, q̃ extrinsecæ
& actuali solemnitati: & quia talia vincula inferuntur autoritate
Dei, qui non est iuri positiuo subiectus: & ideo re
gulariter talis sententia censuræ ex defectu solennitatis
non redditur nulla. fallit qñ lata esset post appellationem
legitimam, vel qñ in ea esset expressus error intolerabilis.
infra de sen. excom. per tuas. fallit etiam in casibus no
tatis in d. c. præsenti. & in d. cle. j. Do. tñ Anto. de But. hic
multum prolixe prosequitur an sententia cẽsuræ aliquo
casu reddatur nulla ex defectu psonæ proferentis sniam.
¶ Scđo an aliquo casu reddatur nulla ex defectu personæ
contra quam fertur. ¶ Tertio an reddatur nulla aliquo ca
su ex defectu ordinis, vel formæ datæ a iure, & sic respectu
defectu solennitatis. ¶ Itẽ quarto an reddatur aliquo
casu nulla ex defectu causæ ipsius sententiæ, & prædicta
satis prolixe prosequitur. sed pro mõ sufficit cõclusio, quod
rl̃r non reddatur nulla, nisi in casibus, de quibus superius
7 dixi. ¶ † No. quod petens se absolui, vr̃ fateri se ligatum: quod
intellige verũ, qñ simpliciter petit se absolui: secus si peteret
se absolui ad cautelam: quia tunc non vr̃ fateri se ligatum.
facit quod no. per glos. & Doc. in c. per venerabilem.
infra de elec. & infra de sen. excom. a nobis: & c. exhibita.
de homic. ¶ Nota duplicem speciem literarum ad
lites, quia quædam sunt quæ tribuunt iurisdictionem: quędam
simplicem notionem, de primis habetur per totum
8 hunc titulũ: de secunda specie habetur hic. ¶ † No. quod sen
tentia censuræ iniusta non trãsit in rem iudicatam, & est
relaxanda sine difficultate. Et ex hoc nota conclusionem
libelli in causa reuocationis talis sentẽtiæ, quæ debet peti,
vt sine difficultate relaxetur. ¶ No. quod quandoque datur
executor ordinario in defectum implementi iurisdictionis:
& sic patet, quod sicut est dare executorem gratiæ contra
ordinarium collatorem: ita est dare executorem iustitiæ,
seu iurisdictionis. ¶ No. quod iudex delegatus appellatur exe
cutor. facit infra de for. compe. si quis contra clericum. &
quod no. gl. in c. pastoralis. §. quia vero. infra de offi. dele.
9 ¶ † No. quod licet ei, qui semel grauauit, causa non sit cõmittenda
per viam cognitionis. infra de ap. c. interposita. põt
tamen sibi committi ad hoc, vt reuocet grauamen, si quod
10 intulit: & taliter, quod per hoc nulla sibi cognitio tribuatur.
c ¶ † No. quod surrogatũ [c] nõ semp assumit naturã eius, in cuius
locum

a In causa appellationis. adde et non facta monitione de excõicatione Ab. Sic. in c. significauerunt. vlti. col. de exce. & licet Phil. in c. bonæ. ver. xi. de ap. & Spe. d. tit. re. versi. & quod ẽ excõicat°, & rescr. puta. §. v. vers. ad primum. ¶ Excõicatus remittitur ad excõicatorẽ, vt absoluatur, vbi facit lõgum tractatum de hoc.

b Snia censuræ an sententia excõicationis reddatur nulla ex defectu monitionis, seu citationis, vide et hic per Abb. Sic. i. 1. co. ver. op. cõtra tex.

c Qđ surrogatũ. vide C. d rei vxor. actio. vbi p scribentes.

locum surrogatur:qđ contingit qñ respectu eius,de quo agitur non subest eadem ratio: alias esset secus.l.si eum. §.si qui iniuriarum.ff.si quis cautioni. & j.vt lite pē. in c. ecclesia.¶In gl.ij.ibi,suspectus etiam supple. & sic videt ꝙ non debeat se intromittere.iij.q.v.c.quia suspecti. & j.
11 de offi.dele.suspicionis.¶†Sed potes dicere,ꝙ ad eum fit remissio non vt cognoscat,sed vt grauamen reuocet,qđ facere potest.j.de app.cum cessante. & sic non obstat qđ habetur j.de app.c.interposita.§.j. ¶ Item etiam non potest dici suspectus, quo ad prædictum effectum: cū nihil habeat cognoscere,sed solum vt executor grauamen reuocaret.facit j.de app.nouit. & per hoc patet respōsio ad contrarium gl.secundum do.Ant.de Butr.gl.tamen etiā nititur respondere in ver.ad hoc dicas.sed non sic formaliter tollit contrarium.¶In ea.gl.ibi,licet in hoc deferat eidem .& hæc est vera opinio: videlicet ꝙ fit remissio ad excommunicatorem, vt deferatur ei in conseruando ipsius honorem,non autem in eius opprobrium. & hoc ēt voluit gl.j.in vers. sed potius.& hoc procedit,quando remissio fit ex voluntate: sed si fiat de necessitate, tunc nedum fit vt deferatur ipsi excommunicatori, sed etiam fit propter defectum iurisditionis, & ne turbetur alterius iurisditio.xj.q.j.c.peruenit.quando autē fieri debeat remissio ex necessitate vel ex voluntate,glos.inferius tangit in ver.& hoc in ordinario.secus in delegato.¶Sed tu potes concludere,vt hic tangit do.Ant.de But.ꝙ si superior,qui aditur super reuocatione excommunicationis, est iudex competens super dicta reuocatione, tunc remissio fit ex voluntate:si vero non esset iudex competens,tūc remissio fieret ex necessitate. ¶Quando autem dicatur esse iudex competens super dicta reuocatione: conclude,ꝙ aut aditur superior per viam appellationis,& tunc ille est iudex competens,vt infra de senté.excom.per tuas.& infra de offi.ord.ad reprimendum.cum ibi nota. Aut aditur superior per viam querelæ: & tunc si est talis superior, qui per simplicem querelam a quocunque possit adiri, vt est Papa, ij.q.vj.c.ad Romanam. vel etiam legatus infra suā legationem.j.de offi. leg.c.j.tunc ille dicetur iudex competēs. Idem si adeatur episcopus per viam querelæ super excommunicatione lata per inferiorem ordinarium sibi subiectum,secundum no. infra de offic.ordi.c.pastoralis. & c.cum ab ecclesiarum.Si vero sit talis superior,qui per viam querelæ non potest regulariter adiri, vt est Metropolitanus.infra de offi.ordi.pastoralis. & tunc si suffraganeus excommunicauit subditum suum procedēs ex suo officio,& subditus adit Archiepiscopum, seu Metropolitanum, & conqueritur se iniuste esse excommunicatum a suo episcopo: & tunc (quia querela dicitur fieri contra ipsum episcopum suffraganeum) ipse Metropolitanus, seu Archiepiscopus est iudex,vt patet ex his,quæ notantur in d.c.pastoralis.& probatur infra de sen. excom.c.venerabilibus.lib.vj.¶Si vero episcopus excommunicauit non ex officio,sed ad instantiam partis. & sic est quæstio inter subditos ipsius episcopi: tunc quia regulariter Archiepiscopus non est iudex per viam querelæ inter subditos suffraganei,si fuerit aditus super reuocatione excommunicationis, tenetur remittere excōmunicatum ad ipsum suffraganeum excommunicatorem, nisi forte excōmunicatio esset notoriè iniusta,per id quod habetur in c. solicitudinem.infra de app.& facit quod notatur in c.per tuas.infra de sen.excom.vel nisi esset negligens excommunicator in absoluendo petentem se absolui: nam isto casu & præcedēti archiepiscopus posset absoluere: & sic esset iudex cōpetens per ea,quæ notantur in d.c.pastoralis. & quæ habentur in d.c.solicitudinem. & hæc procedunt in ordinario excommunicante. Si vero fuerit delegatus:conclude ꝙ siue adeatur delegatus per viam querelæ,siue per viam appellationis,poterit absoluere ipse delegatus.& sic necessario non tenetur remittere, qa posset totam iurisditionem aduocare.ff. de iudicijs.l.iudiciū soluitur. ergo multofortius partem iurisdictionis potest ad se aduocare, arg. infra de reg.iur.c.cui licet.lib.vj.& ideo si delegatus remittit,ex voluntate dr̄ remittere. Et idem dicas, si adeatur delegans primus q̄rela infusa contra suū delegatum delegati:quia potest absoluere, & etiam volūtariè remittere ad delegatum,vel subdelegatum. ¶Quid aūt si cōmittat tertio, vt cognoscat de excōicatione subdelegati: dic ꝙ si ex certa scientia hoc facit, valebit commissio:secus si ignorāret,quia si sciuisset,commisisset forte delegato:& ideo poterit excipi, & appellari si talis tertius velit se intromittere. facit quod hr̄ infra de offi.lega. super quæstionum.vnde si absoluat,post absolutionē parte cōtradicente non valebit absolutio.Si autem absolueret partem nondum appellantem: tunc quia de mero iure,tenet commissio.s̄.eo.c.cęterum.tenebit & absolutio, quamuis post illam appelletur s̄m Inno.quia absolutio a sententia censuræ non suspenditur per appellationem sequentem,sicut nec suspēditur excōicatio per appellationem illam sequentem.infra de app.præterea. imo multo minus,quia fauorabiliores sunt absolutiones,q̄ condemnationes.l.Arriani.ff.de act.& obl. & qa absolutio ab excōicatione debet esse eiusdē naturæ,cuius est ipsa excōicatio s̄m Inno.qui etiam idem dicit, infra de sen.excom. sacro.circa fi. ¶Et nota bene hoc dictum,ꝙ absolutio ab excōicatione est eiusdē naturæ, cuius est ipsa excōicatio: & ideo non suspenditur per appellationem sequentē, sicut nec ipsa absolutio: & ideo de nouo non poterit excōicari,nisi præmissa monitione canonica, & interueniente noua contumacia.ij.q.j.c.nemo.& xj.q.iij.c.cæterū. ¶In ea.gl.ibi,remittitur ad excōicatorem. supple de necessitate,quod intellige s̄m ea,quæ superius dixi.¶In ea.gl.ibi, facere gratiam.supple,quam facere pōt,cum nō remittatur ad eundem iudicē,a quo appellauit, vt ipsum iudicet, sed vt reuocet grauamen: & sic restituet eum in pristinū statum.facit qđ no.gl.ii.q.j.in c.notum.¶In ea.gl.ibi,tūc nō remittitur ad delegatum.supple de necessitate,sed voluntariè possit remitti,vt plene dixi superius. ¶In ea.gl. ibi,non appellauit.idem s̄m do.Ant.de But. si appellat,si non recusat ipsum iudicem, & probat causam grauaminis, & non sit connexum grauamen negotio principali: secus si esset connexum,quia tunc ex vi appellationis impediretur cognoscere.infra de app.c.super eo. ¶In ea.gl. ibi,vel excōicatus minori.secus si esset excōicatus maiori excōicatione, vel suspensus maiori suspensione: quia tunc nō posset alium absoluere. infra ti.j.c.cum dilectus. ¶In ea.gl.ibi,non absoluet illum.supple, si vult absolui sine difficultate: sed si vellet absolui præstando debitam cautionem,bene deberet absolui p ea, quæ habent̄ in c. per tuas.infra de sen.excom.¶In gl.in ver.difficultate.in
a fi.Pet.vero dicebat,ꝙ imo præstabitur iur̄m, [a] quia illud est de forma substantiali excōicationis.infra de sen.excō. c.cum desideres.Sed certe ibi loquuntur,qñ excommunicatio non est notorie iniusta.hic vero, qñ notorie iniusta, quia lata contra statuta concilij gñalis: ideo hoc casu indubitanter vr̄ tenendā esse gl.per hunc tex. licet tenentes oppositum dicant,ꝙ hic loquitur de difficultate moræ
12 vel exactionis alicuius tp̄alis.infra de sim.ad aures.¶†Et attende, ꝙ licet qñ excōicatio non est notorie iniusta de forma solenni absolutionis sit præstatio iur̄i: tamen vr̄ ꝙ etiam si tunc fiat absolutio non præstito iur̄o teneat absolutio.& ista est communis opinio modernorū, pro qua facit illud,quod dixi s̄.post Innoc.& quod ipse etiam no. infra de sen.excom.sacro. qa si excommunicatio sine ordine iuris lata tenet,multofortius dēt tenere absolutio,q̄
13 est fauorabilior.argu.l.Arrianus.ff.de actio.& obli. ¶†In gl.in ver.exequantur.ibi,qui assignatum. potes intelligere per superiorem,& tunc illum non possunt mutare delegati. Posses etiam intelligere, quod fuit assignatus per

[a] Præstabitur iur̄m. de hoc vide hic In. in sua glo. super ver. difficultate.

ipsos delegatos, qui videntur potuisse ipsum terminum
assignare.j.de offi.deleg.in c.suspicionis. dicit tamen do.
Cardi.Flo.quod tunc posset illum reuocare,sicut possent
aliam suam interlocutoriam reuocare.j.de app.cum ces-
sante.Dicit tamen,ꝙ aliquem terminũ debet habere ex-
communicator j.quem habeat absoluere, vt sic possit cõ
14 stare de ipsius negligentia.¶†In ea.gl.in fi.Dic fm Com
post.ꝙ etiam ante terminum possunt absoluere, si excõ-
municator committit eis vices suas:vel dicit,nolo absol-
uere,sed volo ꝙ vos absoluatis. Nam tunc etiam satis vr
committere vices suas, per id quod habetur in l.ij.ff.man
dati.Si autem simpliciter consentiat,ꝙ ipsi absoluant:tũc
Inn.hic dicit, quod non potuerunt absoluere ante termi
num,etiam si interueniat consensus partium. facit quod
habetur j.de offi.dele.significantibus.& quod notatur in
c.prudentiam.vet.cæterum.in gl.quæ incipit, quia isti.&
in c.qui plures.in vlt.gl.de offi.del.in vj. Sed Host.tenuit
contrarium ex eo, quia remissio & terminus fuerũt facta
in fauorem excommunicatoris: & ideo videtur,ꝙ possit
tali termino renuntiare, cum licitum sit sui fauore renũ-
tiare,vt j.de regula.in c.cũ ad apostolicã. & c. statuimus;
Io.Cal hic videtur tenere opi.Inn.ex eo,quia secundum
eum terminus videtur esse appositus in odium excõmu
nicatoris, cum per eius lapsum priuetur potestate absol-
uendi.Sed certe vt hic dicit do.Anto. de But.licet lapsus
termini sit in odium excommunicatoris,tamen penden
tia termini est in fauorem ipsius,vt sic donec pẽdeat ter-
minus,possit absoluere:& ideo videtur, ꝙ tali pendentiæ
possit renuntiari.& sic videtur,ꝙ si consensit ante lapsum
termini, quod absoluatur, quod teneat absolutio prædi-
ctorum delegatorum, prout voluit Hosti. ¶ Quid autem
si non cõsentiat,sed simpliciter dicit,nolo absoluere, vel
non absoluat: an poterunt tũc ante lapsum termini lega
tum absoluere.Inno.& Compo.referunt opin.Nam qui-
dam dicunt, ꝙ non poterunt absoluere ante lapsum ter-
mini,quia totus terminus cedit excommunicanti ad ab-
soluendum, nec executores ante lapsum ipsius videntur
habere iurisditionem.Alij vero tenuerunt oppositum ex
eo,quia in incertis non certis locus est cõiecturis, vt l.cõ
tinuus.§.cum ita.ff.de ver.obli.& ideo ex eo,quo dicit se
non velle absoluere,non videtur ratio, quare expectatur
finis termini.facit l.si maritus.§.si negauent.ff.de adulte-
rijs.& in c.potuit.j.de loc.& in c.cum ab eo. de app.li.vj.
Et in hac parte resident Inno.& Compo. o.Ant.de Bu.
hic videtur concordare opinio.quia si dicit,nolo absolue
re,nec vnquam absoluam:tunc procedat secũda opinio,
de qua s.secus si dicat,nolo absoluere: quia tunc licet no
lit,poterit esse quod postea volet,cum ambulatoria sit vo
luntas.l.iij.ad finem.ff.de alimen.lega.¶ Sed aduerte,ꝙ
ista opinio do.Ant.de But.non videtur bona:nam verbũ
nolo,inducit repudiationem in totum per id,quod nota.
Legistæ,& maxime Bart.in l.sed si alio.ff.ad Treb. & in l.
gerit.ff.de acqui.hæredi.& sic dictum do.Ant. de But.nõ
est sine dubitatione. Et per hæc habes, an delegati ante
15 terminum possint absoluere: † an vero econtra possit ex-
communicator post lapsum temporis absoluere. Inno.ꝙ
sic,si vult absoluere re integra.facit de præbẽ. si tibi.li.vj.
¶ Idem dicit,si non sit integra,si executores pronũtiaue-
runt excommunicatum fuisse iuste excommunicatũ. Si
vero pronuntiassent ipsum non fuisse iuste excommuni
catum: & tunc non poterit absoluere, ex quo lapsus est
terminus,nisi partes consentiant secundum eum:qa tũc
posset ex eo,quia non desijt omnino esse iudex: quod pa
tet,quia fienda erat promissio,si pronuntiaretur eum iu-
ste excommunicatum.& ideo potest eius iurisditio pro-
gari.Do.Ant.de But. hic dicit hoc dictum posse procede
re,si dicatur ꝙ transeat potestas in executores accumula
tiue,ac non surrogatiue per lapsum termini:secus si tran
siret surrogatiue per id,quod habetur in c.licet.& in c.li-
teras.j.de supplen.negli.præla.Et subdit,ꝙ pro ista parte
scilicet quod transeat per viam surrogationis, facit c.si e.
de conces.præben.in vj.Sed potes dicere,ꝙ ibi non spera
batur aliquo casu remitti negotium super re,de qno quę
ritur ad ipsum ordinarium,hic secus:& sic nõ videtur fa-
cere contra dictum Inno.Satis tamen videtur posse dice-
re,ꝙ si ante pronuntiationem executorum velit absolue
re,ꝙ possit saltem partibus consentientibus,vt dicit Inn.
quia non desijt omnino esse iudex,vt est dictum:& sic vi
detur,ꝙ possit eius iurisdictio prorogari. ¶ Sed si execu-
tores pronuntiauerunt ipsum excõicatum fuisse iniuste
excommunicatum, & sic excommunicatorem male ex-
communicasse,videtur ꝙ desierit excommunicator om-
nino esse iudex attento lapsu termini, & attenta pronun
tiatione prædicta.faciat quod habetur de offi.dele.iudex.
lib.vj.& ideo videtur,ꝙ non possit absoluere etiam parti-
bus consentientibus.& hoc casu possit procedere opinio
do.Ant.de But. Tene tamen menti dictum Inno. qui hic
indistincte videtur velle,quod partibus consentientibus
possit absoluere. refert tamen aliquos tenere cõtrariũm:
16 & ideo videtur posse distingui, vt superius dixi. ¶ † In gl.
pe.ibi §.notandum.pro declaratione eorum, quæ tetigit
gl.potes concludere,quod aut quæritur de ignorantia iu
ris,an illa excusat:& tunc dicendum,prout habetur in re
gula,iuris ignorantia.de regu.iur. in vj. Aut quærĩtur de
ignorantia facti ꝓprij:aut de ignorantia facti alieni. Si de
ignorantia facti proprij, tunc dicit quod si quis nõ habet
probabilem causam ignorantiæ, non excusatur.l.nunq.
ff.de vsuca.¶ Idem si agatur de damno cum alterius iniu
ria.l.quanquam.ff.ad Velleianum.secus si agatur de dam
no vitando sine alterius iniuria per id,quod habetur in l.
sed & si me putem.cum ibi notatis.ff.de condi.indebi.Si
vero quis habet causam probabilem ignorãtiæ, tunc ex-
cusaretur,vt hic dixit gl. & dicetur habere causam proba
bilem in casu,capi.in lectũ.alle.in gl.¶ Itẽ si factum esset
intricatum.l.pen. cum ibi notatis.ff. de confes. & ibi per
Bar.& eod.ti.in l.ij.& facit etiam quod habetur in l.sum-
ma cum ratione.ff.de peculio.Idem si est factum de lon-
ginquo.l.peregre.ff.de acquir.pos.saluo nisi esset factum
valde notabile,quod verisimiliter obliuioni tradi nõ de-
bet per id,quod habetur j.de sen.excom.c.cum illorum.
Item dicitur probabilis causa,si habuit causam error,seu
ignorantia ad suasionem alterius.l.j.§.penult.ff. quando
actio de peculio est annalis.& facit quod no.Bart.in l.er-
ror.C.de iuris & facti ignorantia.& in præallega.l.ij.ff.de
confessis.Si vero sit error in facto alieno, tunc illa regula
est probabilis.fallit quando esset circa factum publice fa-
ctum,vel notum in loco,vbi quis moram traxit, vt infra
capit.j.titu.ij.secus si non traxisset moram in loco, vbi fa
ctum ipsum erat publice notum,per id quod habetur in
c.cum in tua.infra.qui ma.accu.pos.& facit quod dictum
fuit in c.ij.supra.de constitutio.Item fallit. quãdo esset fa
ctum iudicialiter indagatum,vt hic patet.Idem si erat fa-
ctum, quod quis tenebatur indagare, vt patet in c.inno-
tuit.ad finem.infra.de electio.& ibi etiam tangitur, quali
ter hoc casu poterit probari ignorantia: quia vel per iura
mentũ, vel quia probabitur, quod quis iuxta posse fecit
indagationem,& nõ potuerit reperire.¶ Et ista faciũt ad
statuta, quę artant massarios villarum ad inquirendum,
& indagandum de malefactoribus, qui in territorio vil-
læ commiserint maleficia. Nam videtur quod præsum-
ptio sit contra eos, ex quo ex officio tenentur inuesti-
gare: & tunc præsumitur, quod sciuerint,nisi ex aduer-
so appareat, quod diligenter inuestigauerunt, & non po
tuerunt inuenire quis fuerit, qui maleficium commisit.
facit quod nota.Barto. in l.j.ff.ad Silleia. & quod no.etiã
Bald.in l.si ideo.C.de his qui.vt indig.¶ In eadem gloss.
in fine.dic quod requiritur etiã citatio, vt no.in c.ad no-
stram.el iij.j.de iureiur. & ij.q.j.c.zelus. & c.q̃ Lotharius.
¶ † In

17 ¶ †In gl.fina.ibi,si hoc petierit. quod debet ad hoc indu-
ci,vt ipse hoc petat.quia non dēt alias audiri per ea, q̄ le-
guntur & notan.in c.per tuas.j̄.de senten.excō.& c. signi
ficasti.j̄.de eo qui duxit in ma. & sic causatiuè inducetur
ad petendū:quia vt alias dixi,ꝙ non deberet audiri.Nota
ꝙ sentit gl.hic & in dicto c. significasti. quod excōmuni-
catus non debeat,nec possit absolui, si non petat.tñ com
muniter tenetur oppositum,ꝙ licet non dēt hoc fieri : tñ
si fiat absolutio,teneat.& hoc ēt tenuit Tho.in iiij. sentē.
distinc.xviij.q.vlti.articu.v.Et pro prædictis facit, quia si-
cut vinculum excōmunicationis fertur in inuitū:ita etiā
vr̄,qđ possit conferri beneficiū absolutionis inuito,argu.
c.j.j.de regu.iur.Nec obstat quod habetur in regula,pec-
cati.j̄.de regu.iu.in vj.Quia ibi loquir̄ de culpa,seu de pec
cato,q̄ & quod non remouer̄,nisi quis pęnitētiā agat,seu
se corrigat. Sed hic loquimur de vinculo excōicationis ,
quod pōt tolli ēt inuito excōicato, sicut fertur in inuitū.
¶ Item non obstat,qđ beneficiū nō dēt cōferri inuito. ff.
de regu.iu.l.inuito. quia propriè hic est reuocatio vincu-
18 li potius q̄ beneficij. ¶ †Item attende,qđ licèt dixerim su
pra,quod non debet absolui excōicatus non petens,hoc
videtur intelligendū,nisi forte magis indurescat propter
excōmunicationē : qa tūc excōicatio nō est medicinalis,
sed potius mortalis cōtra id,quod habetur in c.j.j.de sen-
tē.excom.in vj.deberet tunc superior tollere vinculū ex-
cōmunicationis,ēt non petente ipso excōicato , arg.c.cū
cessante.j̄.de appellatio.& facit quod no. Tho.in præalle.
loco.¶ In eadē gl.ibi,manifesta offensa.supple,vel mani-
festa contumacia.j̄.de sentē.excō.venerabilibus.§. secus.
li.vj.Et nota bñ totā illā decreta.qa multū facit ad intelle
ctum materiæ huius decretalis.¶ In eadē gl.ibi,in decre-
tali noua.hodie habetur in c.solet.de sen.excō.in vj.¶ In
ead.gl.in fin.no.bene,quia gl.non videt̄ dicere,ꝙ cogno-
scant de principali causa,sed de causa,pro qua q̄s fuit ex-
cōmunicatus,quod vr̄ posse intelligi s̄m do.Cardi.Florē.
a quantum ad articulum satisfactionis.¶ Glo. tñ a tacite vi
detur intelligere etiam de causa principali, ꝑ id quod di-
xi s̄.in glo.ij.in fi.vbi quærit q̄d de principali causa,& re-
mittit ad not.j.in hac gl.¶ Sed aduerte, quia hoc non vi-
detur procedere, quia causa principalis tanq̄ separata ab
articulo iustitiæ vel iniustitiæ excōicationis,non erat cō-
missa delegatis.facit quod habetur j̄.de offi.delega.c.pru-
dentiā.ad fi.vnde potes dicere,prout volunt Doct. cōiter
quod aut in rescripto fuit adiecta clausula , & audiatis si
quid residui fuerit quęstionis.de quo in simili habet̄ j̄. de
offi.dele.in c.cum causam.& j.de regula. in c. veniens. &
tunc poterūt cognoscere delegati de causa principali vir
tute dictæ clausulæ.facit quod notat Inno.de offi. ordi. in
c.ad reprimendū . nam hoc satis videtur importare dicta
clausula ex ipsius verbis. & hoc casu possit procedere di-
cta gl. Aut non fuit apposita dicta clausula:& tunc nō po
terunt cognoscere de causa principali, cum illa nō sit eis
commissa.Nā aut quęstio seu causa erat inter excōicato-
rem & excōicatum: & tunc si non est apposita clausula p̄
dicta in rescripto, non poterunt delegati cognoscere, qđ
est clarum si pronuntiēt excommunicationē iustam.Idē
si pronuntient illam iniustā , ex quo eis non est cōmissa :
nec poterit hoc casu ipse iudex excōicator de illa cogno
scere,ne sit iudex in sua causa per l.j.C.ne quis in sua cau
sa. vnde tūc ibitur ad iudicē competētē. Si vero erat cau-
sa non cū excōicatore,sed cum tertio: & tunc si excōica-
tus per viā querelæ cōquestus est de excōicatione,adhuc
non cognoscent delegati, si clausula prædicta nō est adie
cta in rescripto.Nam si ꝓnūtiēt excōicationem iustā, re-
mittent excōmunicatū ad excōicatorem. Si vero ꝓnun-
tient illā iniustam & absoluant , non cognoscent ēt tunc
de causa principali,ex quo illa non fuit cōmissa: sed de il
la cognoscet excōmunicator , coram quo cā fuit inchoa-
ta.ff.de iudi.l.vbi cęptum.quod intellige verū,vt hic dicit
do.Ant.de Bu. nisi recusaretur ipse excōicator , vt si inspe-
ctus ratione grauaminis illati , per id quod habetur j̄. de
appel.in c.ad hæc.& c.proposuit.cum ibi notatis. Si vero
excōicatus appellauit, & tunc si pronuntiant malè appel
latum,remittent partes ad excōicatorem:& sic ipsi nō co
gnoscent. Si aūt pronuntient bene appellatum: tunc s̄m
do.Cardi.Flo. poterūt cognoscere de causa principali, ēt
non adiecta dicta clausula in rescripto,per id quod habet̄
j.de appel.vt debitus,sed do. Anto.de But. hic tenuit con
trariū,& videtur ꝙ melius: quia ex quo causa principalis
non fuit cōmissa. si non fuit adiecta dicta clausula , videt̄
ꝙ ipsi non possent de ipsa cognoscere,sed potius ipse de-
legans:qđ videtur intelligendū,vt etiam hic videtur vel-
le do. Ant.de But.nisi causa principalis esset cōnexa cau-
sæ & negotio excōicationis,qa tunc poterūt delegati de
illa cognoscere,ꝑ id qđ habetur j̄.de offi.deleg. in c.pru-
dentiā.§.sexta.¶ An autem isti delegati poterunt recusa-
ri:vr̄ ꝙ non,nisi excederent modum,ex quo certum quid
eis mādatur.j.de appel.c.nouit. Sed Cōpo. tenet ꝯtrariū,
quia isti sunt cognitores,vt hic patet,non meri executo-
res,de q̄bus loquir̄ dicta decre.nouit.iō poterunt recusa-
ri.qđ tenet ēt hic Vincen.& Goffre. & notatur in Specu.
de recu.§.vlti.ad fi.in versi.sed pone.¶ An aūt isti execu-
tores poterunt indistinctè absoluere negligente executo
re.dic ꝙ si sunt sacerdotes,poterunt hoc per se facere: aīs
facient fieri absolutionem per idoneū sacerdotē , cū hoc
sit fori pęnitentialis,scilicet absoluere excōicatū: de quo
j̄.de sen.excom.in c.a nobis.ij.& de hoc dicendum vt ibi.
19 ¶ †Extra gl.dicit hic do.Cardi.Flo. cōiter dici , ꝙ specia-
le est in excommunicatione,ꝙ ēt iniusta liget. Sed certe,
vt ipse dicit , nulla est specialitas in excōicatione quo ad
hoc,qa omnis sñia quamuis iniusta ligat: dū tamen non
sit nulla,licet sit lata contra ius litigatoris,vt j̄. de re iudi.
in c.cū inter vos.secus si esset nulla, qa tunc non ligaret.
& s̄m eū erit nulla,qñ continet notoriā iniustitiā, vt j̄.de
re iudi.c.cū Bertoldus.de quo dicēdū vt ibi , & facit quod
20 habetur in c.inter cæteras.j̄.de re iudi.¶ † Item aduerte ,
quia do. Ant.de Bu.hic dicit,ꝙ qñq; sñia excommunica-
tionis redditur nulla ex defectu ꝑsonæ patientis,seu eius
contra quem fertur:puta, qa si fertur contra illum , q̄ est
extra ecclesiam:& per hoc dicit,ꝙ si fertur cōtra hæreticū
vel infidelem,erit nulla.facit quod habet̄ ij.q.j.c.multi.&
j̄.de diuor.gaudemus.Sed certe quatenus dicit de hæreti
21 co,videtur male dicere.† qa hæretici sunt capaces excōi
cationis propter baptismū, quē receperunt.j̄. de hæreti.
excōicamus. & licet sint a iure excōmunicati,nihilomi-
nus possunt etiā ab homine excōicari,per id quod habet̄
j̄.de iudi.c.ita quorundā.Itē ēt aduerte, quia dixit idē do.
Ant.de Bu.ꝙ si iudex dicit, excōico te monitione non p̄-
missa:quia illa non req̄rit̄,ꝙ tunc sententia vr̄ esse nulla ,
quasi habeat in se errorē expressum. facit quod habet̄ j̄.
de re iudica.c.j.& de senten.excō.c.per tuas. qđ tene mē
22 ti.† Tamen videretur posse attentari contrariū:qa ad va-
liditatē excōicationis non requiritur necessario monitio-
nē p̄cedere,vt patet ex his,quæ habent̄ in c.sacro.de sen.
excō.& ij.q.j.in summa.& sic videt̄ ꝙ talis sententia non
dicatur continere oīno errorē expressum. vnde dictū do.
23 Anto.de Bu.videt̄ esse dubium.¶ †Item ēt attende illud,
qđ cōiter dicit̄,ꝙ sñia lata expresso errore iuris in sñia est
nulla,limitat multipliciter. Nā dicit illud verū , qñ est la-
ta cōtra ius insertū in corpore iuris:secus si contra ius ali
cuius extrauagantis.¶ Itē secus si sit lata cōtra ius , quod
non est certū in suo intellectu,sed dubiū:qa sup illo sunt
opiniones. Nā tunc nō reddet̄ nulla, sed demū qñ est cō-
tra ius certū insertū in corpore iuris. Itē dicit secus esse,si
non est lata contra ius : sed contra rōnē alicuius legis vel
canonis.vnde cum de casu,de quo agitur,non reperiatur
casus expressus.Idē dicit si feratur etiā contra cōmunem
opinio. si non reperiatur casus de eo de quo agitur : quas
limita-

a ¶ Glo.tamen. vide hic per Inno. & do. Abba.in j. co. versi in glos fi.quibus tribus Doct. iunctis habebis verum intellectum huius gl.fi. & quis ordo sit seruandus in absoluēdo excommunicatum.

limitationes tenē menti. Item etiam tangit qñ exprimiī
causa in sententia,quæ est notorie falsa.& dicit quod ha-
betur tunc perinde,ac si esset expressus error in snia pro-
pter notorietatē,p ea quę no.Inno.in simili j.de offi.vica.
in c.j.& bene facit qđ no.idē Inno.in extrauag.p̄senti. de
rescrip.qđ tene menti.Idē ēt tangit,qñ in snia exprimun
tur duę causæ,quarū vna est vera,altera falsa. An sustinea
tur snia virtute veræ causæ.& concludit ꝙ sic, vt etiā vo-
24 luit Inno.Io.An.in c.in præsentia.j.de renun.¶ †Itē tan
git,an qñ in snia exprimitur vna causa tm̄,quæ reperitur
falsa:an possit iuuari snia ex alia causa non exp̄ssa, si alia
cā possit subesse.Et cōcludit, ꝙ si iudex in sententia non
apposuit dictionē maxime: ꝙ tunc nō iuuabiī, qa vide-
bitur solum fuisse motus ex cā expressa.Si aūt exp̄ssit cau
sam cū dictione maxime: tūc poterit iuuari snia ex alia
causa,vt voluit Iac.But.in l.ij.§.ignominiæ.ff.de his, qui
no.infa.quod intelligit do.Anto.de Butr.p̄cedere, qñ ex
25 actis apparere potest de alia causa,aľs secus.¶ †Et ex p̄di-
ctis no.cautelā,qñ iudex exprimit causam in sentētia, vt
illam exprimat cū dictione maxime,vel nulla exprimat,
per id,quod habeī in c.sicut.j.de re iudi.quod tene men-
26 ti.¶ †Item tangit, quare sniæ censuræ non transeūt in rē
judicatā.& concludit,ꝙ ratio est,qa habent causam tem
poraneā,videlicet cōtumacię facit qđ habeī s.ti.j.c. ex li
teris.qđ intelligit,& limitat verū, quo ad vinculū excōi-
cationis,secus quo ad cām: puta si iudex excommunica-
uit Titiū,quia nō soluebat Seio decem. Nā tunc videtur,
ꝙ si non fuit appellatū infra decē dies,quo ad cām trāseat
in rem judicatam,sed non quo ad vinculum,qn possit pe
ti absolutio:tamē nō audieī tunc,nisi satisfaciat cāę,pro-
pter quā fuit excōicatus, ex quo non appellauit.¶ Itē ēt
aduerte,qa quo ad deuoluendū negotiū ad superiorē se-
cundū ea,quæ leguntur & no.in c.ad reprimendā.j.de offi.
27 ordi.¶ †Item tangit,qualiter sniæ quę nō transeunt in rē
judicatam,possint retractari:& vr̄ dicere, ꝙ p̄ssit retractari
per viam q̄relæ.Itē p viam nullitatis. Itē per viam restitu
tionis in integrū p ea,q̄ notanī xxxv.q.ix.in summa.& j̄.
de resti.in integ.in c.ex literis.& infra.de resti.spo.in c.ex
parte.p gl.vnde potes dicere,ꝙ si sentētia sit nulla,(qđ cō
tingit interdū ēt in snia censuræ, vt quia lata est post ap-
pellationē legitimā, vel continet in se intolerabilē erro-
rē,vt infra. de sen.excō. per tuas.vel in casibus notatis p
gl.in c.p̄nti.de sen.excō. in vj.) & tunc pōt officiū judicis
implorari,vt declareī nulla per id,qđ legiī & notatur per
Bar.in l.quæ sub conditione.§.fi.ff.de condi.insti. & facit
qđ notatur in d.c.per tuas.& infra. de offi. dele.c.cū con-
tingat. vnde pōt etiam peti retractari, quatenus de facto
p̄cessit per id,qđ legiī,& notaī in l.j.§.j.ff.de ferijs. Si aūt
sententia sit aliqua,tūc videī velle do.Anto. ꝙ si snia cen
suræ sit iniusta,(qa illa non ligat quo ad deum,sed solum
quo ad ecclesiā.facit quod notaī in c.j.xj.q.iij.)ꝙ tūc pos-
sit dici nulla.Sed certe hoc nō videī tutum,ex quo est ali
qua quo ad ecclesiā,& ligat.ideo videtur,ꝙ tunc dēat pe-
ti,vt absoluaī sine difficultate,qñ est iniusta,ū hoc est no
toriū:vt qa sit lata contra statuta concilij generalis: alias
vr̄ ꝙ dēat peti absolutio præstita cautione de parēdo mā-
datis ecclesiæ.Si autem esset snia alia,q̄ non trāsiret in rē
judi.puta,quia lata sup matrimonio,tūc videtur,ꝙ si snia
esset ipso iure nulla, forte quia lata post appellationē le-
gitimā: vel quia hēt in se errorē intolerabilē, tunc clarū
ꝙ possit peti officio judicis p̄nuntiari sniam nullā,vt s.di
xi.sed vbi alias prima facie est aliqua, vr̄ ꝙ possit implora
ri officium judicis,vt declaretur sniam inualidā esse tan
quā nutrientē peccatū, & quæ non potuit p̄pter hoc trā-
sire in rem judicatam.facit qđ no. glo. in d.c.ex parte. &
sic non est necesse petere restitutionem in integrū, saluo
nisi quis vellet restitui ēt ad instantiā causæ,sm ea q̄ legū
tur,& notan.in c.ex literis.infra.de resti.in inte. Et sm p̄-
dicta pōt intelligi,qđ dicit gl.xxxv.q.ix.in summa.Et per

Sniæ censuræ quare nō transeant in rē judicatam.

Sniæ quæ non transeunt in rē. judicatā qualiter possint retractari.

a ¶ Curādum an sit de modicis vide nota.per Bal. in l. in ciui le.C.de rei v.nd. & ꝙ ipse not. in l.j.in a. co. in ver. tertium not. & in ver. stante.C. ne li. tertio.prouo.

prædicta habes substātiam eorū,quæ hic tetigit do. Ant.
multum p̄lixa.facit qđ dictū fuit s.eo.ad audiētiam.ij. &
28 s.eo.cum dilecta.¶ †Vltimo potes addere vnum: quia vi
detur hic dubitare do.Ant.de But. an postquā appellatio
est presentata superiori,possint partes appellationi renū-
tiare,si ambe cōsentiant:& certe videī dicēdum,ꝙ sic per
id,quod habetur in l.pe.C.de pac.& l.fi.§.illud.C.de tem
po.ordi.& facit qđ no.Io.An.infra.de ap.c.interposita.&
hoc verum in causa prophana,sed in causa beneficiali vi
detur,ꝙ ad præiudiciū superioris non possit renuntiari p
id quod habetur in c.cum nobis olim.infra.de elec.& in
c.cum bonæ.infra.tit.j.& de elec.in c.quamuis.lib.vj.

SVMMARIVM.

1 *Rescriptum,in quo impetrans dixit se non habere beneficium, cū tamē haberet:licet exiguum,est nullum.*
2 *Expressio falsitatis,quantumcunque sit modica,vitiat literas ad beneficia.*
3 *Modica an curari debeant.*
4 *Impetrans sibi prouideri in diœcesi Bonon.cum de alia diœcesi sit oriūdus:si hoc non sit in literis expressum,literæ sunt surreptitiæ.*

1 SI proponente. †Non valet rescriptum in quo
impetrans dixit se non habere beneficiū:
cum tñ haberet,licet exiguum. Et in pri-
ma,quæstio:in secunda,solutio:secūda ibi
2 illud.¶ †Nota,ꝙ expressio falsitatis,quan-
tumcunq; sit modica, vitiat literas ad beneficia.Idem, si
quis tacet beneficium,q̄tūcūq; modicū, vt hodie est ex-
pressum.infra.de præben.si motu proprio.lib.vj.¶ Nota,
ꝙ non videntur paria,non habere beneficium,vel minus
sufficiens:& hoc in impetrationibus rescriptorum, quæ
sunt restringendæ.vt infra.de p̄ben.q̄uis.lib.vj.aľs viden
tur æquiparari,vt in l.quoties.ff.qui satisda.cogā.& infra.
3 de transla.prælato.c.ij.¶ †In glo.j.ibi,si oleum.in fine. de
a ista materia an de modicis sit curandum, a satis hic instat
Io.An.de quo etiā per gl.s.in proęmio huius libri. ¶ Sed
tu dic de hoc,vt no.per Dy.& Bar.in l.si proprietarius.ff.
de dam.infec.quia in his,quæ sunt de iure communi, re-
gulariter curatur de modico. vnde etiā pro vno ouo sub-
tracto cōpetit actio furti sm ea,quæ habenī in §. gallina-
rum.Insti.de rerū diui. & ideo regulariter curatur tūc de
modico,nisi reperiatur expressum.In contrarium facit,ꝙ
habeī in l.in rebus.§.possunt.ff.commodati.Sed in his, q̄
sunt de iure speciali contra ius commune,regulariter de
modico non curaī.l.scio.ff.de restitu.in integ.nisi reperia
tur contrarium, vt plene notaī in dicta l. si proprietarius.
¶ In ea.gl.ibi,argu.contra.certe c.postulasti.facit pro eo,
quod est dictum,vt ibi patet ad c.dilectus. respondeo, vt
ibi notatur.¶ Et nota,ꝙ hodie approbata est opinio gl. p
c.si motu proprio. de p̄ben.in vj. Nec ob.iste text.a sensu
contrario,inquātū videtur innuere secus esse,si iste nō di
xisset se nōdū beneficiū ecclesiasticū assecutum, licet a f-
fuisset:qa non debet sumi sensus contrarius,quia resulta
ret iuri contrarius intellectus sm no.in c. vnico. de ætate
& quali.in vj.vel sm do.Car.Flo. potest dici, ꝙ sm ista iu
ra,quādo solum tacebat,valebat rescriptum: hodie secus
per dictum c.si motu proprio. quod videī ponere ius no-
uū,cum dicit volumus,per id qđ no.gl.in cle.j. de offi.vi-
ca.¶ In gl.fin.ibi,item si habeat.melius dixisset,si nō ha-
beat sm Ioan.An.& similiter sm eum debet dici infra. in
4 ca.gl.alius non sit recipiens.¶ †Et no.bene ex gl.dū dixit
item si de terra illa est oriundus ꝙ si aliquis impetrat sibi
prouideri in diœcesi Bono.si ipse sit oriundus de alia diœ-
cesi,& hoc non sit in literis expressum, videī ꝙ literę sint
surreptitię,qđ est notandū.& facit qđ dictū fuit in c. Ro-
dulphus.s.co.¶ In ea.gl.ibi,tribus proximis c.supple an-
te præcedens c. ¶ In ea.gl.ibi,pauper. forte voluit gl.ꝙ ti

esset

esset dites, non teneret impetratio: quod potest procede-
re, si expressit se pauperem secus, si hoc non dixit: dūmo-
do alias non habeat beneficium ecclesiasticum per ea, q̄
dicta fuerunt supra eodem. postulasti.

SVMMARIVM.

1 *Rescripta non extēduntur ad lites futuras exortas post datā rescripti.*
2 *Conueniri non debet quis coram diuersis iudicibus super vno negotio, vel etiam super pluribus actionibus personalibus, quæ commodius coram vno iudice tractari possunt. & nu. 11.*
3 *Trahere nō debet reus actorē ad diuersa loca eodē tēpore. & num. 9*
4 *Abutens rescripto Apostolico, debet condemnari aduersario in dānis & expensis.*
5 *Partum suppositum subijciens, punitur pœna falsi.*
6 *Exceptio ista, in nihilum sum obligatus, an possit opponi ante litis contestationem.*
7 *Impetrans, quando dicatur nil habere quæstionis.*
8 *Dispositio an & quando possit se extendere a futura.*
10 *Trahens reum coram ordinario super vna personali actione: si demū velit reum reconuenire coram alio ordinario ipsius rei, cum plures habeat ordinarios, poterit excipi contra actorem, qui vult trahere reum coram alio ordinario super alia personali.*
12 *In citatione debet assignari certus locus.*
13 *Expensæ quando repeti possint a iudice.*
14 *Delegatus principis potest conueniri coram ordinario loci, vbi causa tractatur, si circa causam sibi commissam delinquit.*
15 *Rescriptum impetratum per cedentem, an habeat prodesse cessionario.*
16 *Sententia lata super noua lite exorta post datam rescripti, an valebit.*
17 *Rescriptum si impetratur expresse ad futura, vt q̄a cōcessum est mercatori, vt debitores pn̄tes & futuros posset conuenire, an sit vitiosum.*
18 *Plures iudices, an possint in aliquo casu super eodem negotio dari.*
19 *Trahi malitiose quando dicatur quis super pluribus personalibus coram diuersis.*
20 *Actio personalis quæ dicatur, & quæ realis.*
21 *Rescriptis diuersis vtens super pluribus quæstionibus contra eundem impetratis, quibus carere debeat.*
22 *Vno soluente, an & quando alij liberentur: & quando vnus soluit, an habeat actionem contra alium.*

QVia nonnulli. Abutēs rescripto Apostolico in casibus hic
expressis, priuatur commodo rescripti; & ad-
uersario in sumptibus & damnis condemna-
tur. h.d. Et sunt duæ partes principales. nā pri
mo ponit ꝯstitutionis tō. In scd̄a ꝯstō. In secūda ibi, statui
mus. vel potest loco summæ dici ſm Ioā. An. q̄ ponit se-
ptem species fraudis, quarū tres ponuntur in impetrādo,
& quatuor in abutendo literis impetratis pœna vero cō-
munis omnibus est amissio literarum, & condemnatio
expensarum: & hoc sit loco summæ ſm eum. ¶ No. mul-
tas species fraudis, per quas fit abusus in literis Apostoli-
cis. ¶ Nota, q̄ reprobatur rescriptū, per quod surgere pōt
æquiuocatio. ¶ Et no. q̄ propter nominis identitatē indu
1 citur æquiuocatio. ¶ †Nota. q̄ rescripta non extendantur
ad lites futuras exortas post datam rescripti. qđ intellige
verum, etiam si parum post datam rescripti sint exortæ ꝑ
hunc textum, qui loquitur indistinctè, & per §. si decurio-
nes. allegatum in gl. sic ēt videmus, q̄ rescriptum non tra
hitur ad bñficium creatū post datam rescripti, vt probat
in cle. literas. hoc eo. ti. ¶ Et ex prędictis no. q̄ simplex di-
spositio forte restringitur ab subiecta orta ſm tempus ori
ginis dispositionis. facit quod habetur in l. si ita. ff. de au-
ro & argento legato. & ibi plene de materia per Bar. & ꝑ
2 Moder. in clemen. literas. hoc eo. ti. ¶ †Nota. q̄ super vno
negotio, vel etiam super pluribus actionibus personali-
bus, quæ commodius possunt tractari coram vno iudice,
non potest quis conueniri coram diuersis iudicibus: a cō
trario secus videtur, si super pluribus realibus quis traha-
tur ad diuersos iudices, de quo in gl. & j. eo. dispendia. li.
3 vj. ¶ †Not. q̄ reus nnn debet trahere actorē ad diuersa lo-
ca eodem t̄pe, hoc est pro eodem die & hora: nec ēt simi-
liter faciet citari ad locum indeterminatum seu æquiuo-
cum. ¶ No. differentiam inter expensas & damna. de quo
4 j. de iniur. in c. in nostra. ¶ †No. q̄ abutens rescripto Apo
stolico debet condemnari aduersario in damnis & expen
sis: de quo etiam in cle. j. hoc eo. tit. ¶ Et ex prædictis no
ta pœnam abutentium rescriptis Apostolicis. & dicit hic
Inn. q̄ vltra hanc pęnam possunt accusari criminaliter de
crimine stellionatus, qđ competit deficiente titulo crimi
nis. l. j. & l. penul. ff. de cri. stellionatus. & facit quod habe-
tur j. de elec. in c. cum Vintonien. & j. de testib. c. testimo-
nium. ¶ Nota. q̄ excommunicatio etiam procurata a reo
potest obijci ipsi excōmunicato propter periculum com
munionis facit j. de excē. c. pia. in vj. ¶ Et no. q̄ istud pro-
cedit etiam, si superbiant iudicio inchoato. ¶ Et sic nota
q̄ ius dilatorium superueniens lite pendente prodest reo;
facit qđ habet̄ in l. ij. C. de consor. eiusdem lit. ¶ Et no. ēt,
q̄ reus repulsus a processu satis potest dici repulsus ab in-
tentione. ¶ Not. ſm do. Ant. de But. q̄ valet impetratio li
terarum, in quibus cadit nomen æquiuocum: dummodo
non detur abusus in vtēdo ipsis literis sub nomine illius,
a quo vere nō sunt impetratæ, & ſm hoc vitiū ꝯmitteret̄ i
vtēdo. Sed certe istud notabile non vr̄ hic bn̄ colligi nec
ēt vr̄ in se verum per id, quod ēt ipsemet tāgit ante scd̄m
vitium: vbi dicit Inn. tenere per id, qđ fit per literas æq-
uncas, non valet etiam ad commodum eius, cuius nomi-
ne vere sunt impetratæ per istum tex. qui simpliciter pu-
nit dantem & recipientem. facit quod habetur in c. j. & a.
j. de aliena. iudicij. & in c. quia v. de iud. & infra. de restit.
spolia. c. sæpe. ¶ No. q̄ puniuntur hic tam recipientes, q̄
dantes literas illis, sub quorum nomine vere nō sunt im
petratę. & dicit hic Inn. q̄ vltra pœnam positā in tex. puni
tur, seu puniri potest impetrans literas sub nomine suo,
& tradens alijs eiusdem nominis pœna falsi, sicut & su
bijciēs partum alienum. l. falsi nomine: & l. qui falsam. ff.
5 de falsis. ¶ † No. q̄ literæ non possunt alteri accommoda-
ri, sicut nec pallium. infra. de vsu pal. c. ad hæc. dicunt tā
Doct. quod est dare casum, in quo rescriptum prodest ēt
nominato, qñ scilicet causa est communis impetrantis,
& alteri quando scilicet causa est communis impetranti
& alteri: & quando duo super causa communi supplica-
uerunt, & vni soli est responsum per principem. Nam ta-
cite intelligitur etiam pro alio concessum. l. j. C. de diuer.
rescrip. ¶ No. q̄ non valet rescriptum impetratum ab eo,
qui nihil habet quęstionis contra illum contra, quem im
petrat. & sic exceptio defectus totalis iuris agendi potest
opponi in vim dilatoriæ contra rescriptum, vt hic satis vi
6 detur innui. ¶ † Nec ob. si dicatur, q̄ ista exceptio. in nihi
lum sum obligatus, agenti videtur respicere merita cau-
sæ: & sic non videtur posse opponi ante litē contestatā ꝑ
id, quod habetur in c. j. de lit. cont. in vj quia potest respō-
dere, q̄ hoc debet intelligi, quando exceptio erat euidens
& de illa statim poterat constare euidente, vt q̄a reus ha-
bebat paratā probationē, vel instrumentum solutionis,
vel finis. facit quod notatur per Bar. in l. cum quęrebatur.
ff. iudi. solui. ¶ Nota. quod scd̄m ista iura ponderabat tra-
ctus & non impetratio. Et sic videtur quod valebant lite-
ræ super pluribus actionibus personalibus impetratæ: dū
modo eodē instanti, seu eodē tempore eis non vteretur.
de quo dicendum, vt hodie habetur in c. dispendia. infra.
eodem. in vj. per quam hodie videtur ponderari ipsa im-
petratio. ¶ In gl. j. ibi, vj. vitia. alij habent vij. & sic videtur
habuisse Ioan. An. vt patet ex summario. tamen gl. potest
saluari ſm do. Cardi. Floren. si voluerit ponere duo prima
vitia pro vno. ¶ In eadem glo. ibi, eodē tempore trahi. me
lius dixisset, procuret trahere: quia hoc casu propriè loqui-
tur litera: tamen vtrobiq; idem dicendum, siue reus velit
eodem tempore trahere actorē ad diuersa loca, siue pro-
curet per alium trahere actorem ad diuersa loca: dummō
7 hic constet, quod ipse hoc procuret. ¶ † In gl. in verbo, q̄-
stionis.

ſtionis.ibi,de dolo & cõtumacia.actor olim erat inter Innocẽtianas,hodie vero habetur in c.actor.de dolo & contu.lib.vj.¶ Et aduerte,quia pro declaratione literæ poteſt quæri,quando dicatur impetrans nil habere quæſtionis. dicit Ioan. And. quando nullam cauſam agendi ſcit proponere, vel nullam probabilem,& iuſtã poteſt proponere. Exemplum ponebat Vincen.in illo, qui ſuper iniuria paterna impetrat:nã licet pater agat pro iniuria filij.Inſti. de iniurijs.§.j. non tamen econtra poteſt agere filius pro iniuria illata patri:ſed ipſe pater.¶ Item ſm Ioã.And.poteſt poni exemplum, quando nihil habebat quæſtionis ex eo,quia fuerat finita per tranſactionem vel rem iudicatam.facit quod habetur in c.j.de lite conteſta. in vj.& erit practica iſto caſu, quia porrecto libello poterit reus proclamare ad beneficium huius c. vt ſuperſedeatur reſcripto & proceſſu, quia actor nihil habet quæſtionis cõtra eum : & tunc iudex ſummatim inquiret de iure actoris.& ſi de facili appareat actorem non habere ius contra reum:quia apparet inſtrumentũ tranſactionis, vel ſniæ, vel ſolutionis,non procedetur vlterius. Si autem hoc nõ poſſet de facili conſtare,tunc procedetur ad vlteriora : & in meritis cauſę poterit diſcuti de exceptione,quam obijcit reus.Et ſi illam probet,abſoluetur a petitione actoris, & condemnabitur actor in expenſis per ea, quæ habẽtur in l.properandum.§. ſinautẽ. C.de iudicijs. & facit quod habetur in l.iij.§.ibidem.ff.ad exhibendum.¶ An aũt ex ſola vocatione hoc caſu puniatur actor, ſi appareat quod nil habeat quæſtionis.Dic quod ſic:per ea,quæ habentur in l.quamuis.ff.de in ius vo.¶ Si tamen vocatus non venit, non ageret ad expenſas. ff. ſi quis in ius vocã.non
8 ierit.l.ij.ad finem.¶ † In gl. ſuper verbo,controuerſias.in ſi.aduerte,quia gl. non reſpondet ad contraria. vnde potes dicere, quod vbi diſpoſitio eſt ſimplex, non trahitur ad futura,ſaltem in odioſis.vt ſunt reſcripta ad lites.& ita loquitur hic,de quo plenius per Bart. in l.ſi ita.ff.de auro & argen.lega.& aliquid etiam per gl.& Doct. in l.fina.C. quæ res pignori oblig.poſ.& per Modernos etiam in elec. literas.hoc eo.ti.¶ Si aũt quæritur, an expreſſa diſpoſitio poſſit ſe extendere ad futura.Conclude,quod regulariter ſic,niſi aliud reperiatur expreſſum: quia mens diſponentis debet ſeruari,& eius verba.l.non aliter.ff.de lega.iij.& hoc modo debent intelligi iura primo loco allegata. Et adde etiam,quod notatur per gl.in c.ad diſſoluendũ.J. de deſpon.impube.vbi gl.dicit,ꝙ rei,quæ nondum eſt, non poteſt imponi ſeruitus realis,quæ tunc incipiat: ſed bene poteſt obligatio perſonalis contrahi ad ſeruitutem cõſtituendam,cum res erit in rerum natura.Item adde inquãtum dictum eſt, reſcriptum ſimplex non trahi ad futura: quia illud eſt verum,niſi eo caſu, quo ex eadem inſtantia ſequi poſſet condemnatoria propter ius futurum ſuperueniens pendente iudicio,vt eſt videre in caſu c. Abbate. de re iudi.lib.vj.Et hoc etiam tenent Domini de Rota in ſua cõclõne clxxj.alias clxxvj.qđ putat d.Ant.de Bu.procedere,quãdo ius ſuperuenit ex cauſa de præterito.ſecus ſi omnino de nouo ſuperueniret : quia licet tunc interdũ ad tale ius ſe extendat inſtantia,vt patet in dicto c. Abbate.non tamen extendetur reſcriptum, quod eſt odioſum & reſtringendum.facit quod habetur j.de officio deleg.c. P.& G.& quod habetur ſ.e.ſignificauit.Domi.tamẽ Cardi. Floren.videtur tranſire cũ dicto Dñorum de Rota, & illud videtur ſatis rõnabile ad lites minuẽdas : ex quo inſtantia iudicij ſe extendit ad tale ius de nouo ſupueniẽs. ¶ Item adde,quia dicunt Domini de Rota in ſua concluſione cxliij.alias eſt cxlvj.ꝙ ſi impetratę fuerint literæ ſuper quæſtionibus motis & mouendis, nõ poterit quis cõuenin virtute taliũ literarũ per iura nouiter exorta poſt datam reſcripti:quia reſtringiť ad mouendas ex iure iam orto tempore datæ reſcripti:ſecus dicunt ſi aliquis conſtituatur procurator ad quæſtiones motas & mouendas: qa

tunc extenditur mãdatum etiam ad exortas poſt datũm mandatum,per id quod habetur j.de procura.c.nõ iniuſte.& l.ij.cum ſequen.& l.oium.ff.de procurator.Et ratio diuerſitatis eſt,qa conſtitutio procuratoris reputatur eſſe lati iuris.facit quod dixi poſt Inno.ſ.eo.in c.ſedes.¶ In gl.ſuper verbo,ſuper vno negotio.ibi, videtur ꝙ cãm de-
9 beat perdere.† No.bene glo.quæ videtur velle, ꝙ non ſit ſpeciale in l.j.in fi.C.de aſſertio.tollen.in libertate quatenus ibi dicitur,ꝙ trahens alium in diuerſis iudicijs perdit cauſam.& iſtud etiam tenuit Pet.& Cy.poſt eum in l. nulli.C.de iudi.Sed contrarium tenuit gl.& Inno.in c.ex tenore.ſ.eo.& illud videtur verius per id , quod habetur in regula,in pœnis.de regu.iur.in vj.& de pœni.diſtin.j. in §. penul.¶ In gl.in verbo,perſonalibus.ibi, diſpẽdia. hodie habetur j.de reſcrip.diſpendia.li.vj.¶ In eadem gl.ibi,ſecus in realibus.Conclude,ꝙ ſcđm iſta tempora ſi res erãt ſitæ in eadem diœceſi:tunc poteſt dici, ꝙ erat idem dicẽdum,qđ in perſonalibus, quia eadem tũc videtur eſſe ratio,& per conſequens idem ius.ſ.titu.j. tranſlato. ſecus ſi erant in diuerſis diœceſibus: quia tunc non erat eadem ratio, eum in realibus computentur dietæ ſm hæc tẽpora a fine diœceſis loci,vbi eſt res ſita. & ſic non erat tunc conueniens, quod artaretur impetrare coram eodem iudice. Sed tenendo opi. quam hodie tenet gl.in c.ſtatutũ. §.cum vero.j.eo.in vj.videlicet, ꝙ etiam in realibus indiſtincte conſideretur locus domicilij habitationis ipſius rei:tunc eadem eſſet ratio,quę eſt in realibus actionibus, & per conſequens idem ius debeƚet eſſe. ar.c.ij.j. de trãſla.prela.& ideo videtur,ꝙ poſſet excipi per ipſum reum, ſi traheretur coram diuerſis iudicibus:tamen non excipe retur proceſſus in realibus olim & hodie eſſet aliquis:qa pœna nullitatis proceſſus ſolum reperitur expreſſa in pſonalibus,vt patet j.eo.in c.diſpendia.in vj.¶ Et hoc etiã eſt de mente Io.An.ibi,vt videlicet decre.illa habeat locum etiã in realibus quo ad diſpoſitionẽ ipſius c.ſed nõ quo ad pœnã nullitatis. & hoc etiã ſequitur hic do. Ant. de But.& pro hoc facit,qa quatenus illa decreta annullat proceſſum,corrigat iura antiqua:ideo non eſt extendenda de reg.iur.quæ a iure.li.vj.Et not.quod Io.An.ibi vult pœnam nullitatis actus appellari pœnã:videtur tamẽ dicere in c.fi.de elec.in vj.ꝙ illa non dicatur pœna, ſed põt dici, ꝙ non eſt pœna.ſ.extrinſeca : ſed potius intrinſeca. ¶ In glo.in ver.literas.ibi,qa eadem cauſa vř.ſup.ꝓhibitionis.& ſic gl.vř in effectu reprobare opi.in prin. poſitã. ſed Inn.hic videtur illã tenere:nam dicit,ꝙ decretalis nõ videtur habere locũ, ſi corã vno delegato & alio ordinario ſuper alia perſonali actione trahatur : qa hoc caſu nõ loquiť hæc decre.ſed in pluribus delegatis.Tu potes concludere,ꝙ quãdoq; tractus corã delegato ſuper vna actione pſonali , ſi non poſſet agere corã ordinario, ꝙ nõ poſſet ẽt coram delegato,cũ illi nõ ſit commiſſa: ſed in duobus ordinarijs videtur gl.poſſe ſuſtineri,quicquid dixerit Inno.quia tũc videtur eadem ratio, quæ eſt in delegatis,
10 & ſic debet eſſe idem ius. & per hoc videtur , † ꝙ ſi actor conuenit reũ ſuper vna perſonali actione coram ordinario : & demum velit reũ conuenire coram alio ordinario ipſius rei,cum plures habeat ordinarios.facit qđ habetur in c.j.j.de offi.lega.poterit excipi cõtra actorem, qui vult trahere reum corã alio ordinario ſup alia pſonali.¶ Aduerte th̃,ꝙ ſi non excipiať,non erit proceſſus nullus:qiiia in hoc caſu nõ vř loqui c.diſpendia.qđ videtur loqui, qñ quis trahitur coram pluribus delegatis.¶ Quid aũt ſi coram ordinario cõuenit reũ ſuper vna perſonali : & poſtea impetrat delegatum ſup alia,& corã eo vult reum trahere ſuper illa.videť, ꝙ non poſſit ex eo, quia poterat ſuper illa alia agere coram ordinario, corã quo egit ſuper alia, & ideo videtur,ꝙ poſſit excipi contra ipſum actorẽ volẽtẽ reũ trahere corã tali delegato. Si tamen non excipiať. proceſſus non erit nullus ; quia hoc caſu nõ loquitur d.c. diſpendia.

dispendia.sed solum quando coram duobus delegatis q̃s
vult trahere reum,vt ibi patet.¶ Sed aduerte , quia cõtra
id,quod s̃.dixi:ꝙ si actor impetrauit delegatum cõtra reũ
super actione personali,poterit ipsum cõuenire sup alio
coram ordinario.& sic trahere reũ ad diuersos iudices eo
11 dem tempore.† Nam hoc non videtur verum , quia reus
nõ potest trahi eodem tempore coram diuersis iudicibus
vt j.eod.dispendia.§.reus.quoque li.vj. & C.de senten. &
interlo.om.iu.auth.& consequenter. & tangitur in glos.
seq.& sic videtur,ꝙ multominus hoc liceat actori,cum fa
uorabiliores esse debeant rei q̃ actores. ff. de reg.iur.l.fa-
uorabiliores.& facit qđ habet̃ in l.Arrianus.ff.de actioni.
& obliga.Soluit Inno.ꝙ fauorabiliores sunt rei ꝙ actores
vbi agitur de lite finienda: & ita intelliguntur contraria.
secus vbi agitur de lite inchoanda.facit j.de restit.spo.in
c.cum ad sedem.cum ibi notatis, in gl.& in l. inter stipu
lantem.§.j.ff.de ver.oblig.¶ Præterea reo competit reme
dium reconuenlendi actorem,coram quo fuit conuẽtus:
vt in dicta auth. & consequenter.in dicto §. reus. Sed dic
non competere remedium actori, si non posset agere co-
ram ordinario super alia personali:quia super illa nõ pos-
set agere coram delegato, qui super illa non fuit impetra
tus,sed super alia. & ideo nimirũ si hoc casu aliud est in
reo,aliud in actore.¶ In gl.super verbo,loca.ibi,& deter-
minatum sup.etiam si velit trahere ad alium iudicem. &
ad hoc bene adaptatur contrarium infra formatã. in ver,
sed contra.¶ In eadem gl.ibi,bene potest procedere.hoc
verũ de iure isto s̃m ꝙ tenebat processus si procedebatur
coram diuerso iudice,ad quem reus trahebat actorem , si
non opponebatur exceptio.& idem si opponebatur , sed
non appellabatur per ea,quæ dicta fuerunt s̃.eo. cæterũ.
sed hodie processus ipso iure nõ valet, vt patet in c.dispẽ-
dia.§.j.j.eod.in vj.¶ Et not.ꝙ mens huius glo.fuit,ꝙ ex vi
huius decretalis non prohibetur trahi actor coram alio
iudice,si trahatur ad certum locum. sed bene poterat ex-
cipere actor ex vi auth.& consequẽter.C.de sen.& inter-
12 lo.om.iu.quæ allegatur in gl.¶ † In gl.penul.ibi,alias in-
telligitur sup.quando nullus locus est appositus: sed vbi
est appositus locus indeterminatus:tunc si ex circunstan
tijs aliquibus expressis certificatur locus,de illo intelligi-
tur.vbi vero non certificatur ex circunstantijs : tunc si in
aliquo locorum eiusdem hominis habet habitationem,
iudex q̃ citat,de illo intelligit,vt j.dicit glo.circa fi. Si aũt
nõ hẽt habitationẽ in aliquo dictorũ locorũ:tũc vr̃ hẽri
ꝓinde acsi iudex nullũ locũ statuisset,vt j.tãgit gl. Aduer
te tñ,quia ꝯrium videtur velle hic litera,q̃ videtur velle,
ꝙ dẽt comparere in vtroq; locorũ: alias poterit excõmu-
nicari: vt tamen euitat excõicationem , poterit per se in
vno loco comparere, in alio per procuratorem. Potes tñ
dicere,ꝙ citatio tanquam incerta non artat.l. aut qui ali-
ter.§.j.ff.qđ vi aut clã.cũ ibi notatis per Bar.si tamen cita-
tus excommunicetur:quia non comparet, tenebit excõi
catio: licet non procedat legitima citatio per id , quod dictũ
fuit s̃.eo.ab excõicato.quia speciale est in sñia cẽsuræ , vt
valeat non præcedente legitima admonitione, vt notat
ij.q.j.in summa.& xj.q.iij.in summa.¶ In gl.fi.ibi,debẽt
imponere.& hoc est hodie expressum in cle.j.eo.tit.& li-
cet de cautela fit,ꝙ primo condemnet in expẽsis , postea
pronuntient super incompetentia: q̃a licet sint incompe
tentes per id,qđ notat Bar.in l.iudex.ff.de re iudi.tñ satis
videtur sententiam tenere,licet primo ꝓnuntiẽt sup in-
competentia.q̃a licet sint incompetentes super negotio
principali propter vitium rescripti,tamen habent iurisdi
tionem super articulo incidenti incõpetentiæ , & expen-
sarum,vt hic patet ex ordine lr̃ę & in d.cle.j.& facit quod
13 habetur s̃.eo.super literis.¶ † In ead.gl.ibi, dummõ peti-
tum fuerit.no.bene diligenter hanc gl.ꝙ ita demum pos-
sunt repeti expensę a iudice , qui omisit condemnationẽ
expensarum,si illæ fuerunt petitæ coram eo.facit qđ ha-
betur in l.spectandum.§.si autem alterutrũ.C.de iudi.q̃
tex.videtur limitandus in hac gl. pro qua bene facit in l.
iij.§.hoc autem iudicium.ff.de dã.insec. & ibi etiam hoc
expresse tenet Bart. & hoc est diligenter notandũ s̃m do.
Ant.de Bu.pro statutis,quæ imponunt pęnam iudicibus,
si non condemnant vnã partem alteri:q̃a semper intelli-
gitur,si sit petitum: & ideo inoleuit practica communis,
ꝙ semper quis petit expensas factas,& de fiendis protesta
14 tur.¶ † In ea.gl.ibi,conueniri coram ordinarijs.No.bene
hanc gl.ad quam sæpe fit remissio,ꝙ delegatus principis
potest conueniri coram ordinario loci,vbi causa esset tra
ctata,si deliquit circa causam sibi cõmissam , ꝙ est verum
lite finita:secus lite pendente,ne eius iurisditio, q̃ maior
est ordinario,impediat̃ .j.de offi.deleg.c.sane. & c.j. vnde
lite pẽdente nõ poterit ordinarius se intromittere de ali-
quo,qđ concernat cãm delegatam:& ideo nõ poterit co-
gere delegatum ad procedendum,nec supplere malitiã ,
vel desidiam, seu negligentiam delegati Apostolici , nisi
vbi verteretur animarum periculum , vt contingit in ca-
su j.de offi.ordi.c.significauit.de quo hic per Ioã.An.& ꝑ
Cy.in auth.qua in prouincia.C.vbi de cri. agi oportet.&
in Spe.de inquisitione.§.j.ver.sed pone.facit etiam,quod
notatur in c.prudentiam.§. adijcimus.in gl. quæ incipit ,
Inn.j.de offi.dele. & ꝑ Fede.de Senis in opere suo c.cxv.
& facit etiam qđ notatur in Spec. de competenti iudicis
aditione.§.sequitur.¶ In ea.gl. in fi.& sic no. ex gl.ꝙ licet
per literas surreptitias , vel vitiosas nõ detur iurisditio cũ
effectu , quãtũ ad casum principalem:datur tamen super
incidenti incompetentiæ,& super accessorio condemna
tionis expensarum,vt patet ex superius dictis. Extra glo.
tangit hic do. Anto.de But.circa primum vitium , quid si
recipientes literas æquiuocas recipiant ignoranter.vt q̃a
credunt literas impetratas per suos procuratores. Cõclu-
dit,ꝙ licet hoc comperto non habeat commodum rescri
pti,euitant tamen cõdemnationem expensarum per id,
quod habetur j.de cri.fal.dura.& tradens doloso tenetur.
ff.de dolo.l.eleganter.§.vlti.& si scita fraude prosequun-
tur,tenentur de ratihabitione.j.de elec.c.penul. s̃m Ho-
sti.& sic residet do.Anto.de Bu.Sed certe videt̃ per id, qđ
hic dicit Inn. vt tetigi in notabilibus , ꝙ omnino puniat̃
recipiens etiam ignorãter: quia etiam ille, cuius nomine
vere sunt impetratæ non debet illis vti,vt voluit Inno. &
15 dixi in notabilibus. ¶ † Secundo tãgit an rescriptum im-
petratum per cedentem habeat prodesse cessionario. Vin
cen.hic dicit,qđ nõ , etiam si cedens illum cessionarium
constituat ꝓcuratorem in rem suam: quia rescriptum nõ
extenditur ad alias personas, quã in rescripto contentas.
j.de officio deleg. in ca.P.& G.¶ Circa secũdum vitium
adde inquantum dixi in notabilibus, quod si opponitur
exceptio litis finitę,ita demum admittitur ad processum
si de illa possit incontinenti constare, alias secus. Nã pro
hoc bene facit l.iij.§.ibidem.ff.ad exhibendum. Et exꝑs-
se tenet Bart.in l.nam & postea.in prin.ff.de iureiu.¶ Cir
ca tertium vitium tangit Hostien.quid iuris,si lata sentẽ-
tia in vna causa pars postea vtatur rescripto in alia noui-
ter exorta:an poterit & debebit sententia executioni mã
dari.videtur ꝙ non,q̃a carere debet commodo rescripti.j.
eo.dispendia.lib.vj.Hosti.tenuit contrarium: quia solum
quo ad illã cãm,in qua trahitur: & sic respectu causę no-
uæ perdit rescriptum,& condemnatur in expensis , vt sic
16 pœnæ restringantur.de pęniten.distin.j.§.pœnæ.¶ † Vlte-
rius tangit hic Inno. an valebit sñia lata super noua lite
exorta post datã rescripti.dicit quod sic,per id quod habe
tur s̃.eodem.significauit.& ca.ex tenore.& cap.eã te. Sed
certe illa iura potius faciunt in contrarium, si bene consi
derentur.vnde concludit do.Ant.de Butr.quod si quo ad
alias lites iudices habebant iurisditionem, si scienter par
tes litigarent:quia tunc eum videtur prorogata iurisditio
de re ad rem, valebit sententia:secus si ignoranter.Si aũt
in vna

In vna sola causa sint dati, dicit q nõ vr̃, q possit fieri pro-
rogario ad lites postea exortas: quia illæ non concludunt̃
in rescripto. facit quod dictum fuit in c. Rodulphus. s̃. eo.
Tu potes dicere idem, si sint dati super vna re tantũ, cum
agatur de prorogatione de re ad rem, & sic videt̃ fieri pos-
17 se, per ea q̃ dixi in dicto c. Rodulphus. ¶ †Quid autẽ si for
te impetratur rescriptum expresse ad futura: vt quia mer-
catori concessum est rescriptum, vt debitores præsentes
& futuros posset conuenire. & dicit Io. An. in addi. Spec.
in ti. de rescrip. præsenta. §. ratione defectus. ver. item ex-
cipitur, q extra futuras. q non vitiatur rescriptum ꝑ hanc
decre. quæ loquitur, qñ violentantur verba rescripti: quia
loquitur, qñ quis trahitur ꝑ rescriptũ ad causam, quæ nõ
comprehenditur in rescripto. facit quod habetur j. de sen
ten. excom. in c. cũ pro causa. ibi, traxerũt verberãdi &c.
Dicit tamen, quod tales literæ videntur esse cõtra stulum
curiæ: & ideo præsumerẽtur surreptitiæ nisi appareret de
certa scientia Papæ, vt in simili dicimus de conseruatore
cuius officium etiã ad futura trahitur. j. c. j. & c. fi. de offic.
18 deleg. lib. vj. ¶ Circa quartum vitium tãgit Io. An. an † su
per eodem negotio aliquo casu possint dari plures iudi-
ces. dicit Hosti. q si negotium est commune pluribus, idẽ
iudex dabitur: aĩs dari poterunt diuersi iudices. l. cogni-
tio. & l. si pariter. ff. de libera. causa. ¶ Quid autem si cã sit
criminalis, an habeat locum decre. dicit Hosti. q sic: quia
talis causa etiam potest negotium appellari. l. cum cleri-
cis. ad fi. C. de episco. & cleri. & j. de ver. signi. forus. ¶ Cir
19 ca quintum tangit Io. An. quando dicatur † malitiosè su-
per pluribus personalibus coram diuersis quis trahi, dicit
post Phili. q præsumitur malitia eo, quod trahit̃ ad diuer-
sos eodem instanti, nisi appareat euidenter, q negotium
posset commodius tractari corã diuersis: vt quia ꝓbatio-
nes de facili non possunt haberi super vna illarum, corã
eisdem iudicibus. Sed Compo. dicit q verbum commo-
dius, notat causam impulsiuam: & sic super hoc non ad-
mittetur probatio. l. j. §. cãm. ff. de postulan. ¶ Et hæc opi.
sm̃ ista iura videtur esse contra hũc tex. hodie videtur es-
se vera opi. Compo. per c. dispendia. eod. titu. in vj. vbi nõ
repetitur hoc verbum commodius. & pro hoc etiam, q̃a
licet probationes alibi sint, non impedientur cõmodius
tractari sub vno iudice, q̃a poterit iudex scribere iudici al
terius loci pro receptione testium & probationum, ꝑ no.
in cle. j. de offi. delega. in l. apud eloquentissimum. C. de fi
de instru. Et hoc videtur Hosti. tenere, cum subaudit ver-
bũ maxime, ad verbũ cõmodius. & hoc in pluribus actio
nibus personalibus. ¶ Quid autem si idem negotiũ pos-
sit commodius tractari coram diuersis, an habeat locum,
vt tunc possit trahi. quidam q sic, vt sic verbum malitiosè
respiciat ẽt, qđ dictũ erat de vno negotio: & similiter ver
bum commodius. & hoc tenuit Iac. de Albe. Host. tamẽ
tenuit cõtrarium, q̃a illi verbo vno negotio, nõ fuit adie-
ctum verbum malitiosè: quasi det intelligere, q semper
videatur impetrare malitiosè super eodem negotio. Do.
Anto. de Bu. dicit, q si constaret q negotiũ haberet diuer
sos articulos, qui commodius tractarentur corã diuersis
iudicibus, q tunc possint diuersi iudices impetrari per id,
quod habet̃ j. de ordi. cog. c. tuam. & de iudi. c. fin. ¶ Quid
autem si sint actiones mistę: vt est petitio hęreditatis. l. sed
& si lege. §. petitio. ff. de peti. hæredi. cum ibi nota. dic idẽ
qđ de personalibus, cũ eadem sit ratio. facit l. fi. C. de hæ-
20 re. vend. ¶ † Quæ aũt dicatur actio personalis, & quæ rea-
lis. dic q ꝑsonalis est, per quam quis dicit personam obli-
gatã: sed per realẽ non dicit ꝑsonam obligatã, sed rem ad
se spectare. Instit. de actio. §. j. cum ibi nota. Et actiones ꝑ-
sonales sequunt̃ personã: reales rẽ. l. j. §. si hæres. ff. ad Tre
bel. & l. fi. ff. de cõtrahen. emp. & facit quod notat Io. Mo.
21 & Archi. in c. dispendia. infra. e. in vj. ¶ † Iuxta hoc q̃ritur
quibus literis careat vtẽs diuersis rescriptis suꝑ pluribus
quæstionibus contra eundẽ impetraos. Compo. dicit, q
vtrisq; priuatur, si vtrisq; vtitur: secus si vteretur alteris tã
tum. & istam opi. tenuit gl. in c. dispendia. sed Hosti. ibi re
nuit ꝯrium. & videtur hic sequi do. Anto. de Butr. per illũ
tex. qui videtur reprobare impetrationem. dicit tñ Hosti.
q nõ habebit locũ pœna cõdẽnationis expẽsarum, si nõ
fuerit vsus rescriptis. ¶ Vltimo tangit hic Inn. q̃a hic dici
22 tur, † q tam tradens q̃ recipiens literas æquiuocas dãnan
tur in expensis: an vno soluente alter liberetur. & dicit q
sic, per id qđ habetur in l. iij. ff. de his, qui deie. vel effu. nõ
ob. l. si id qđ. §. vlti. ff. de iurisdi. om. iud. quia ibi loquitur,
qñ sunt actiones ex toto pęnales: quia petit̃ qđ non abest
actori, & non adest reo. vnde tũc, cũ talis pęna imponatur
pro cõmodo publico, vno soluente alij non liberant̃. se-
cus qñ sunt omnino ꝑsecutoriæ interesse ex parte rei &
actoris: vt q̃a peto qđ mihi abest, & tibi adest: & tũc vno
soluente alij liberant̃. Idẽ dicas, si sit pœna ex parte cõue
ti, sed rei persecutoria ex parte agentis: vt quia petit quis
qđ sibi abest, & reo non adest: q̃a tunc etiã vno soluente
alij liberantur. ff. de eo, per quem fac. erit. l. j. §. si plures. &
facit qđ notatur per gl. in d. l. si id quod. & l. item Mela. §.
si plures. ff. ad le. Aquil. ¶ An autem si in casu c. vnus sol-
uit, habeat actionem contra alium. vr̃ q sic, si fuerit cessa
per l. cũ aliter. C. de fideiussori. alias secus, quia solutione
eius, quod debetur, tollitur obligatio. Institu. quibus mo.
tol. obli. §. præterea. tamen, vt dicit Inno. actor non potest
petere, vt sibi cedantur actiones, ex quo cõuenitur ex do
lo proprio vel communi. l. si plures. ff. de admi. tuto. Et ꝑ
hæc sit expedita hæc decretalis.

¶ De consuetudine. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Inchoare debemus a nobilioribus.*
2 *Consuetudo quid sit, & quomodo inducatur,*
3 *Forensis vel extraneus, an & quando astringatur consuetudine loci, vbi contrahit vel delinquit.*
4 *Consuetudo vel constitutio laicorum, an liget clericos.*
5 *Iudex causę principalis, an debeat sequi consuetudinem loci litigantiũ, an propriam.*
6 *Consuetudo loci litigantium, an debeat attendi in decisoriis, & quid de loco contractus.*
7 *Testamentum, si condatur extra locum testantis, an in solẽnitate adhibenda debebit attendi locus, vbi fit testamentum, uel locus domicilii testantis.*
8 *Delegatus, an debeat sequi consuetudinem delegantis, an propriam, an uero litigantium.*
9 *Ad consuetudinem Romanæ ecclesiæ, an & quando recurratur.*
10 *Consuetudinis uigore, an licitum sit uenire contra præceptum, seu legẽ præcepti.*
11 *Consuetudo non posset facere, quod cum sponsa fratris licitum esset matrimonium.*

¶ Continuatur hæc rubrica ad præcedentes hoc modo.
Visum est in titulis præcedentibus de iure scripto, qđ cõ
sistit in constitutionibus & rescriptis: verum quia duplex
est species iuris, q̃a quoddam est ius scriptũ: quoddã est
ius non scriptum, q in moribus & consuetudine cõsistit
in d. c. consuetudo. cũ capitulis p̃cedentibus. & probatur
Insti. de iure natu. gen. & ciui. in §. constat. Ideo viso de iu
re scripto, tanq̃ nobiliori, in titulis præcedentibus, cõstat
videre de iure non scripto, q potissimè consistit in cõsue-
tudine, vt est dictum: ideo posita fuit ista rubrica. Et q a
1 † nobilioribus, seu dignioribus sit inchoandum, bene fa-
cit qđ habetur Insti. de iure perso. in princ. & super rubri-
ca. & de materia rubricæ habetur j. dist. c. mos autem. & c.
2 seq. x. dist. & xj. per totum. & reperitur in vj. ¶ † Circa hãc
rubricam est sciendum, qđ Inno. hic posuit quandam gl.
per quã voluit instruere, quid sit consuetudo: & quõ indu
catur. de quibus per Io. An. in c. fi. s̃. e. vbi prosequitur ma
teriam

teriam consuetudinis per modum summæ.demũ secun-
3 do post prædicta quærebat Inno. an † extraneus astringa-
tur consuetudine loci,vbi cõtrahit, vel delinquit.& de sta-
tuto,an forensis illo ligetur, notatur in Specu.de cõstitu.
§.j.ver.& sunt hæc in argumentum , & tribus seq.de quo
etiam per Cy.& Bar.& alios Legistas in l.j.C.de sum.tri-
ni.De consuetudine etiam no.in Spe.de instru.editione.
§.compendiosè.versi.quid de consuetudine.per Iono.hic
& Compost.post eum concludunt,q forensis ligatur cõ-
suetudine loci,vbi cõtraxit vel deliquit.alleg.l. si fundus.
ff.de euictio.& quod habetur viij.distin.in c.q contra mo
res.vbi etiam de materia.Fatentur tamen,q si enormiter
læderetur ex contractu occasione talis cõsuetudinis igno
rare restitui deberet ex clausula generali , de qua in l.j ad
fi.ff.ex quibus cau.ma. sed certe licet sic pertransear Ioã.
And.post prædictos,& similiter do.Ant.de Bu. hoc videt
intelligendum quãdo fuisset in probabili ignorantia:vt
quia modico spatio fecisset ibi residentiam : alias si igno-
rantia non esset probabilis,non deberet restitui.Et an, &
quando ligetur forensis per statutum loci in cõtractibus,
plenius per Cy.& Bart.in d.l.j. C.de sum.trini.In delictis
autem tangit etiam per eosdem in loco præalleg. de quo
etiam tetigi to c.ij.§.de cõsti.vbi etiam tetigi, an indistin
ctè ligetur pœna statuti delinquens, quãdo acceptat factũ
damnatum a iure cõi. de quo dicendum vt ibi dixi , & ẽt
4 tangitur in c.ij.per gl.& Ioan.An.de consti.lib.vj.❡ †Ter
tio tractat hic Inn.an consuetudo , vel constitutio laico-
a rum liget clericos. Et finaliter tenet q non.ᵃ de quo ple-
nius dixi in c.ecclesia sanctæ Mariæ.§.de consti.& facit ẽc
5 q cõsueuit dici in c. qđ clericis.j.de foro cõpe.❡ †Quar-
to tractat,an iudex causæ principales debeat sequi cõsue
tudinem loci litigantium.an vero propriã.& finaliter cõ-
cludit hic Io.An.q cõis est opi.Doc.q in præparatorijs &
ordinatorijs iudicij,seu litis,seruari debet statutũ,& con-
suetudo loci,vbi proceditur, seu vbi lis exercetur.l.iij. ad
fi.ff.de testi.qđ intellige,dũmodo sit rationabilis.ali s se-
6 cus per id,qđ habetur j.de consuet.c.cũ dilectus.❡ †Si vero q-
rimus quo ad decisoria:& tunc seruari debet statutum,&
similiter consuetudo loci contractus per id , qđ habet in
l.si fundus.ff.de euic.& in l.j.ff.de vsur.& hoc quando agi
tur de iure descendente ex contractu.Si vero agitur de iu
re descendente ex delicto:tunc inspicitur locus delicti.l.
seculari.§.sunt quidam.ff.de extraordi.criminibus.& l.ij.
C.de noxali.act.& C. vbi de cri. agi oportet.auth.qua in
prouincia.Si vero ius, de quo agitur,respiciat facultatem
vel necessitatem circa rem,de cuius iure agitur : tunc in-
spicitur locus,vbi est sita res,vt j.de resta.c. Raynutius. &
C.de ædifi.priua.l.an,& in totum.& l.si fine hærede.§. Lu
cius.ff.de admi.tuto.& ideo si tractetur de onere rei,inspi
ciendus est locus,vbi est res sita.C.de prędijs,nauicu.l.iij.
& l.vlti.libr.xj. Et similiter,si hic litigaretur inter aliquos
vsq; ad quam altitudinem posset ędificari domus in loco
sita in ciuitate Bononiæ , per ea quæ habentur in iuribus
præalleg. Et hæc conclusio magis placet , quam tãgit hic
domi. Ant.de But.nã dicebat, q in decisorijs debebat ser-
uari consuetudo loci litigantium.allegat d.l. si fundus. &
d.l.j.ff.de vsur.Sed certe illa iura loquuntur de consuetu-
dine loci contractus:& possibile est,quod contrahentes ,
& litigantes habeant domicilũ in alio loco , q̃ in lo-
co contractus:& tunc proprie dicitur locus litigantiũ ẽs-
se in loco domicilij habitationis,per id quod notatur per
gl.in c.statutum.§.cum vero.in gl.olim dicebamus.de re-
scrip.in vj. Et sic non videtur bene dictum,q in decisorijs
debeat attendi consuetudo loci litigantium: verũ est tñ ,
q hic in vna parte videtur voluisse, q consuetudo loci cõ
tractus dicatur esse consuetudo loci litigantium.Sed cer
te illud non videtur bene dictum proprie loquendo per
ea,quæ §.dixi.magis placet conclusio Io.And.vt §. tetigi.
Tractat etiam quinto,an iudex appellationis teneatur se-
qui consuetudinem iudicis principalis causæ:an vero cõ
suetudinem partium.an vero propriam.Cõcludo, q si cõ
suetudo respicit decisoria:idem dicẽdum qđ superius di-
ctum est de iudice causæ principalis, quia eadem est cau-
sa,& per consequens idem ius.§.de consti.translato.Si ve
ro consuetudo, vel statutum disponit circa pparatoria &
ordinatoria iudiciorũ:puta an libellus debeat dari,vel an
debeat procedi summariæ, vel qualiter lis sit contestãda:
& tunc si iudex appellationis habet iudicare ex actis præ
teritis,tunc debet sequi consuetudinem loci principalis
causæ:sed si agitur de actibus futuris in loco,vbi agitatur
causa appellationis:tunc quo ad illos inspicietur consue-
tudo,vel statutũ loci causę appellationis.facit quod habe
tur in l.j.C.de emancip.lib. & qđ not.in Specu. de sentẽ.
præla.§.qualiter.post prin. & quod notatur etiã per gl. in
c.licet canon.de elec.in vj.& quod dixi in c.fi.§. de consti
7 tu.❡† Quid autem ᵇ si testamẽtum cõdatur extra locum
b testantis,an in solemnitate adhibenda debet attẽdi locus,
vbi conditur testamentum,an vero locus domicilij testa-
toris.& licet Io.An.& do. Ant.de Bu. hic non decidãt,sed
remittant plene q attendi debet locus,vbi conditur testa
mentum per id,qđ habetur in l.ij.C.quemad.testa. aper.
de quo ẽt per Cy.& Bar.& alios Legistas in l.j.C. de sum.
trini.& in Spec.de scoten.prola.§.quid ergo.vet.item sm.
Et ex prædictis colligit do.Ant.de Bu.regulam, q regula-
riter ligamen & vinculum statuti consideratur ex regula
forum sortiri : vt sic vbi quis sortitur forum contrahendo
vel delinquendo,ibi ligetur statuto vel cõsuetudine eius
loci.Et hanc regulam etiam voluit Io.Cal.in sua quæstio
8 ne,quæ incipit,statuto ciuitatis.❡ † Sexto ẽt tãgit,an de-
legatus debeat sequi consuetudinem delegantis,an pro-
priam,an vero litigantium.& ponit Io. An.opi. de q bus.
j.dist.consuetudo.& in c.illud.xij.dist.finaliter concludit
q inter ordinarium & delegatum non sit differentia : q a
in decisorijs debet seruare illam consuetudinem , q̃ dixi
in iudice principalis causæ.& similiter in iudice appella-
tionis.In pparatorijs vero & ordinarijs debet seruare con
suetudinem loci, vbi sic agitatur iudiciũ.j.de eo qui mit.
in poss.c.cũ venissent.& facit quod notatur j. de foro com
pe.c.qđ clericis.per gl.& super eam. & infra.de resti.in in-
teg.c.constitutus.nec ob.q delegatus fungitur iure & vi-
ce delegantis,& sic eodem modo debuit procedere.§.tit.
j.super literis.quia illud est verum,quo ad potestatẽ pro-
nuntiandi:sed quo ad alia non fungitur omnino vice de-
legantis,vt videtur velle Compo.& do.Ant. de But. Sed
certe etiam quo ad alia satis potest dici fungi vice delegã
tis,q etiã in ipso dicimus, q in præparatorijs & ordina-
rijs seruare debet consuetudinem loci, vbi agitatur iudi-
cium:& in decisorijs cõsuetudinem loci contractus vel
9 delicti.❡ †Septimo tractat, an debeat haberi recursus ad
consuetudinem Romanã.de quo etiã per gl.in c.consuc-
tudo.j.dist.& concludit hic Ioan.An.& do.Anto. de But.
post eum,q primo debeat attendi consuetudo loci spẽlis
si ipsa reperitur.C. quæ sit lon.consue. l.j.& d.c.constitu-
tus.infra.de rest.in integ.& l.venditor.§.si constat.ff. cõia
præd.cessante consuetudine speciali, debet attendi simi-
le legis:quo cessante,debeat attendi consuetudo ecclesiæ
metropolitanæ:& illa cessante,consuetudo locorum vici
norum.infra.de censi.c.super eo.& prædictis cessantibus,
recurrendum est ad consuetudinem Romanã.xj.dist.c.fi.
10 & l.de qbus.ff.de legibus.❡† Vltimo tractat hic Io. And.
post Inn. & Compo. an vigore consuetudinis sit licitum
venire contra præceptum, seu contra legem præcepti: &
finaliter concludit,q si est tale præceptum,q nõ liceat cõ
tra illud legem statuere:tunc similiter non erit licitum p
consuetudinem contra illud veniri,q diuturnitas non
minuit peccatũ,sed auget,vt infra.e.c.fi.Si vero sit tale p̃-
ceptum,q licitum est cõtra illud legem statuere sine pec-
cato:& tunc sicut p cõsuetudinẽ licitum est venire cõtra
legem

a ❡ Quod non. Adde idem tenet hic Hostiẽ. in sum. in ver. sed pone & Cyn. in l.ij. ad fi. C. quæ sit lon. cõsue. per Pet. de Ancha. in consi. 258. inci. supradictum statutũ. col.j.

b ❡ Quid autẽ. Vide Io.And. in ti.de instr. edi.§. compẽdiose in ver. sed qd de consue. & Bal. in l. ius ciuile. ff. de iusti. & iure. & quod nota. domi.Ant. in c.1.j.de pbatio. & Ang.in l.testamẽto.ff. de testamẽ. Lu.& Bal. c.1.de test. l.si non speciali.

legem vel constitutionem, sic & contra tale præceptum,
seu contra talem legem præcepti. facit quod notatur per
gl.& Io.in c.j.in fi.ij.gl.& ibi etiam dixi.s.de treu.& pa-
ce.& qđ no.Io.And.in c.ij.ad fi.j.de maio.& obe. & in c.
penul.j.de temp.ordi.& j.de offi.ordi.inter cætera.in ver.
11 præcipimus.Et per prædicta dixi in c.fi.j. eo.φ † consue-
tudo non posset facere,φ cum sponsa fratris licitum esset
contrahere matrimonium propter perpetuam eâm pro-
hibitionis quæ ibi inest.facit quod dicetur in c.fi.j. eodē.

S V M M A R I V M.

1 *Consuetudo onerosa ecclesiis reprobatur.*
2 *Consuetudines grauantes ecclesias, remouere spectat ad officium superioris iudicis ecclesiastici.*
3 *De modicis non curatur in his, quæ sunt iuris communis.*

CONSUETUDINES. Breue est & nō
summatur:nec
diuiditur:vel sic ſm Cardi.Flo.Remitten-
dæ sunt ɔsuetudines,per quas multę gra-
uantur ecclesiæ.hoc dicit cum gl. In text.
ibi,nostra nos &c.quasi dicat ſm Inno.ita
nobis videtur.& dum subdit remittere:exponit.i.tollere.
vt sic secundum eas non iudicetur. Do.vero Cardi.Florē.
videtur hic dicere,quod sunt remittendæ.i.tollendę de fa
cto,quasi de iure non valeant:sed tamen de facto sunt tol
1 lendæ,ne de facto grauent.arg.c.puenit.j.de arbi.¶ †No.
quod consuetudo grauosa ecclesijs reprobatur. & idē de
constitutionibus.s.de constitu.c.quæ in ecclesiarum. Idē
si sit grauosa clericis.j.de iudi.in c.clerici. quod intelligit
do.Ant.de But.etiam si sit clericis grauosa, quo ad res cle
ricorum,cum illi gaudeant eodem priuilegio,quo ad res
ecclesiarū:etiam si sint patrimonialia clerici.j.de pig.ex li
teris.& ibi notatur per glo.& per hoc dixi se: alias dixisse
quod sicut per laicos non possunt collectari res ecclesiæ :
sicut nec patrimoniales res clericorum, quando reperiū-
tur incorporatæ in clericum tempore collectæ imponen-
dæ.¶ Not.quod qualitercūque consuetudo sit grauosa ec
clesijs,reprobatur:& sic videtur quod siue inducat graua
men contra ius commune,siue cōtra priuilegia concessa.
ecclesię,non valeat consuetudo.licet Bar.aliter dixerit in
l.j.C.de summa trini.de quo dixi in c.ecclesia sanctæ Ma
2 riæ.de constitu.¶ †Nota,quod ad officium superioris iu
dicis ecclesiastici spectat remouere consuetudines grauā
tes ecclesias,& sic facit φ si statutum , vel consuetudo ita
generaliter se haberet,φ ex illis posset prędiudicium infer
ri ecclesiæ,φ tūc poterit superior ecclesiasticus facere de-
clarari per statuentes vel per alios ad quos spectat , quod
tale statutum vel consuetudo non trahatur ad ecclesias :
& ad hoc poterit cogere ipsos statuētes vel alios,ad quos
spectet declaratio,vt notauit etiam Io.An. in c.vlti.de im
mu.eccle.in vj.& bene facit,qđ habetur in c.statutum.de
hæreti.in vj.¶ In gl.j.ibi,multum lędit.quasi velit glo.se-
cus esse si parum lædat:quia tunc toleratur propter auto
ritatem consuetudinis.Et ex hoc no.ſm do.Cardi.Florē.
3 casum, in quo † in his q̄ sunt de iure cōmuni de modicis
non curatur.regulariter tamen contra, vt dixi s.tit.j. in c.
si proponente.& tangitur s.in proœmio.¶ In ea.glos.ibi,
debet esse rationabilis.sup.& debet congruere autoritati
publicę & fini æterno.j.dis. cōsuetudo,vbi est bonus tex.
ſm do.Ant.de But.sed qñ est grauosa ecclesię, tunc vide-
tur repugnate fini eterno : & ideo tunc non videt̄ valere.

S V M M A R I V M.

1 *Donatio si fiat per infirmū, in dubio intelligitur donatio causa mortis.*
2 *Valetudo quandoque capitur pro sanitate, quandoque pro infirmitate.*
3 *Relictum ecclesiæ vel pio loco, dicitur relinqui in piam causam.*
4 *Testis in re perceptibili per sensum visus, & per sensum auditus, debet per vtrunque sensum reddere rationem.*
5 *Ecclesiarum appellatione, an comprehendantur monasteria.*
6 *Absque traditione rei vigore consuetudinis, efficitur aliquis dominus & possessor. & nu.8.*
7 *Cortina vel paries tenuis, non impedit testimonium de auditu, si testes habent voces partium notas.*
9 *Contractus, an possit celebrari in vltima voluntate.*
10 *Consuetudo operatur, quo ad donationem, & etiam quo ad translationem possessionis.*
11 *Dominiū & possessio, an ex solo titulo donationis trāsferatur & nu.16.*
12 *Possessio, an transferatur per inuestituram.*
13 *Redditio instrumenti est signum renuntiationis, sed non sic in redditione pignoris.*
14 *Per traditionem instrumenti, an transferatur dominium & possessio.*
15 *Possessio an transferatur, quando quis dicit se rem suam alterius nomine possidere.*
17 *Donans rem retento vsufructu, transfert in donatarium dominium & possessionem ciuilem: & naturalis ratione vsusfructus, remanet penes donantem.*
18 *Traditio possessionis, an probetur per ista verba in instrumentis apposita: dedit, vendidit, & tradidit.*

EX LITERIS. Valet consuetudo, per quam
sine solennitate legali domi-
nia rerum vel ipsarum possessio ad ecclesiam
transferuntur.hoc dicit.Et sunt duæ partes,q̄
patent.Nam in prima consultatio. In secūda
1 responsio.secunda ibi,discretioni vestræ.¶ † No.j.ex tex.
φ duplex est dispositio. nam quædam fit in vltima volun-
tate,quædam inter viuos.¶ Et nota, φ prima cōmuniter
fit tpe infirmitatis:& sic facit, φ si donatio fiat p infirmū
in dubio intelligatur donatio causa mortis : & sic transit
hic do.Ant.de But.Sed certe hoc est verū, si in illa fit mē
tio mortis:alias secus per id,quod habetur in l.Titia.§. fi.
cū ibi notatis per Bart.ff.de dona.cau.mor.& in l.Seia. ff.
2 de dote præleg.¶ †Nota , quod valitudo accipitur pro sa-
nitate.interdum vero sumitur pro infirmitate.j.de testi.c.
3 si qui.¶ †No.illud,quod confertur ecclesiæ vel pio loco,
dicitur relinqui in piam causam,vt colligitur hic in fi.iū-
4 cto principio. ¶ † No.φ in re perceptibili per sensum vi-
sus,& per sensum auditus,debet testis reddere rationem
per vtrunque sensum,vt hic patet.de quo in c. cum causā.
j.de testi.& licet cautum sit per vtrūque sensum depone-
re:tamen videtur sufficere,si testis deponat per sensum vi
sus,vt not.gl.iij. q.ix.& per Cy.in l.testiū.C.de testi.¶ Et
no.qđ hic fiebat actus , qui percipiebat̄ per sensum audi-
tus:puta qñ dicebat se donare vel conferre ecclesię pro re
medio suorum peccatorum.Item interueniebat actus, q̄
pcipiebatur per sensum visus : videlicet quando modicū
terræ accipiebat in manu,& ponebat in extremitate pal-
lij altaris,quod sustinebatur manu prælati,vel super alta-
re.¶ Et no.φ talis actus dicebatur scotatio,quasi stabilis ,
5 vel firma collatio,seu donatio,ſm Host.¶ †No.φ appella
tione ecclesiarum,non videntur comprehendi monaste-
ria,inquantum hic ponunt̄ vt diuersa, vt hic patet in ver.
discretioni.& sic colligebat do Ant.de But.sed inq̄tū hic
appellatione ecclesiæ videtur cōprehendi monasteriū, vt
patet ex tex.dum dicit,φ manu prelati ecclesiæ, &c.refe-
rendo ipsum ad oīa in principio c.dicta,videtur posse col
ligi hic notabile affirmatiuū. & sic colligit hic do.Cardi.
Flo.sed potes dicere,qđ strictè sumpto vocabulo non cō
prehenditur monasterium appellatione ecclesiæ: sed sub
lata significatione sic,vt in §.hoc autoritate.liiij. distin.&
tangitur per gl.in c.ij.de sup.neg.præla.in vj.in gl. arg. &
6 super ea.¶ †No.φ virtute consuetudinis aliquis absq; tra
ditione rei interdū nedum fit dn̄s,sed etiam possessor.fa-
cit quod dicet̄ cū gl.fi.nec mirandum,quia possessio sæpe
plurimum iuris habet.j.de cōces.pbē.cū nostris.& qđ ibi
notat̄.& facit ēt qđ notatur in l.j.C.de acqui.pos.¶ Itē po
tes notare,φ quando res incorporalis & perceptibilis per
sensum auditus,valet testimoniū de auditu auditus,& sic
de au-

de auditu alieno : quia tale testimonium regulariter non
valet. fallit in casibus, de quibus habetur in l. si arbiter. C.
de probat. & j. de testib. c. quoties. & c. licet ex quadam. &
j. de præscrip. c. j. in vj. vnde dicebat hic Hostien. qđ consi
derari debeat, an actus sit visibilis: puta actus, seu percus-
sio, & aliud simile: & tunc debet testis deponere per sen-
sum visus. Si autem sit actus inuisibilis, vt est cōfessio vel
alius actus siñs. & tunc debet testis depoꝺere per sensum
auditus proprij. & sufficit tunc tale testimonium, etiam si
nihil dicat de visu, dummodo voces eorum, de quorū cō-
fessione deponit, sint sibi notæ: & ideo poterit s̃m eum te
stis deponere de confessione facta per aliquem corā alio,
licet non viderit personas forte propter parietem mediū,
vel cortinam mediam. Et ponit ēt exemplū de Ganea, q̇
decepit tabernariū, qui furatus erat sibi certā rem, quam
sibi confitebatur in occulto, sed non volebat confiteri in
publico. nā dum haberet testes paratos, & tabellionem
post parietem, seu cortinam, & ille confiteretur sibi rē il-
lam habuisse: rogauit notariū & testes, vt de hoc essent re
cordati: & propter hoc tabernarius postea hoc videns, rē
restituit. & cū hoc dicto Hostien. transit Ioan. And. & do.
7 Ant. de But. inquantum vult, qđ † cortina media, vel pa-
ries non impediat testimonium de auditu, si testes habēt
voces partium notas. Et idem etiam voluit gl. not. in l. in
summa. §. item Labeo. ff. de aqua plu. ar. Sed tu dic hoc ve
rum regulariter. fallit in actu testamenti, in quo debet te-
stis videre testatorem ꝑ id, quod notat̃ ꝑ Legistas, & ma-
xime per Cy. in l. si non speciali. C. de testa. & idem ēt vo
luit Bar. in d. §. item Labeo. ¶ No. qđ in actibus vltimę vo
luntatis valet dispositio cū duobus testibus absq; alia so-
lennitate legali. de quo j. de testa. c. cū esses. & c. relatum.
8 ¶ † No. quod signū omnino separatum a traditione pos-
sessionis rei, si præcedente destinatione cōsuetudinis de-
terminatur, vt signū tradendæ possessionis, inducit trans-
lationē possessionis & cōsequenter dictum. facit l. j. C. de
acqui. pos. Et ex hoc no. ꝙ sicut a iure sunt introducti cer-
ti actus, qui ex iuris artificio sufficiunt ad traditionē pos-
sessionis, de quibus in gl. fi. & in l. iij. in prin. ff. de acquir.
posses. ita etiam a cōsuetudine possunt determinari certi
actus, qui sufficiant ad translationem possessionis : maxi-
me in rebus ecclesiasticis: quod est notādum s̃m do. Ant.
de But. ¶ Not. quod vbi in actu vltimæ voluntatis qs ve-
nit ad actum traditionis, dispositio illa potius videtur ap
plicari ad contractū, q̄ ad vltimam voluntatē: & sic facit,
9 quod † contractus possit celebrari in vltima voluntate. de
quo etiam glo. quæ consueuit reputari notabilis, in l. hæ-
redes palam. §. fina. ff. de testa. ¶ In gl. ij. in fi. cum gl. com-
muniter trāseunt doc. tamen do. Cardi. Florē. hic dicit, ꝙ
10 † consuetudo operatur quo ad donationem, & etiam quo
ad translationem possessionis: nam operatur quo ad do-
nationem secundum eū, quia valebit si fiat in vltima vo-
luntate: licet ibi non sit solennis numerus testium, vel li-
cet ibi non sit institutio hæredis. Sed certe nō video quo-
modo hoc procedat, quia si dicamus quod sit actus inter
viuos factus in vltima volūtate, qui fieri potest, vt dixi in
notabilibus: tūc debet valere etiam si fuit coram duobus
testibus, quia in tali actu sufficiunt duo testes. l. vbi nume
rus. ff. de testi. & infra. de testi. c. in omni. nec debet vitia-
ri: licet fiat in vltima voluntate, ex quo non prohibet̃ fie-
ri per id, quod dixi in notabilibus : & etiam q̄a in dubio
non debet præsumi, quod quis velit eligere viam, per q̄
ipsius actus inualidaretur. ar. l. iij. ff. de testa. mili. & infra.
de ver. signi. c. Abbate. Si autem fiebat inter viuos sine te
stamento, adhuc idem videtur dicendum eadem ratione:
nec vitiabitur ratione insinuationis non factæ per l. & il-
lud. cum ibi notatis. C. de sacrosan. eccle. vnde forte pōt
attentari nouus intellectus in decretali : nam pōt dici, ꝙ
licet si donatio fiet ecclesiæ aliquo recipiente pro eccle-
sia, teneat donatio : & sic loquat̃ l. fi. C. de sacrosan. eccle.

rū secus vr̃, si fiat nemine recipiente. per no. per gl. in l. il
lud. C. de sacro. eccle. & pro Io. An. in addi. Spec. in tit. de
instru. edi. §. nunc aliqua. ver. sed an pauperes. vbi videtur
concludere regulariter procedere, qđ dixi vnde videt̃ di-
ci posse, ꝙ consuetudo potest operari, ꝙ valeat donatio fa
cta ecclesiæ, etiam nemine recipiēte pro ecclesia. & sic pt̃
intelligi iste text. & erit nouus & notabilis intellectus.
Operatur etiam consuetudo, ꝙ transferatur possessio in
ecclesiam. Nā licet alias ex titulo donationis transferatur
dominium in ecclesiā sine traditione, vt patet in l. fin. C.
de sacro. eccle. non tamen trāsfertur possessio, vt dicit gl.
sequens. nisi consuetudo aliter se hēat: & ita intelligatur
hic, & sic etiam videtur intelligere Inno. Archid. tamē in
c. moderamine. xvj. q. j. dicit communiter teneri per hanc
11 decre. quod † de iure canonico ex solo titulo donationis
transfertur dominiū & possessio. sed certe hæc decre. hoc
nō probat: imo potius probat oppositum, inquātū se fun
dat ex consuetudine. Et sic etiam tenet do. Cardi. Flo. ꝙ
trāsfertur possessio, si locatio, de qua in litera, fiat in ab-
sentia rei : & hanc dicit esse mentē literæ. & bene dicit ꝑ
id, quod tangitur in glo. fina. in ver. visu, &c. Nam si fieret
in præsentia rei: etiam sine tali signo, transferretur posses-
sio per id, quod voluit glo. in dicto ver. visu. ¶ Nec obstat,
quod habetur xix. q. vlti. si qua mulier. cum ibi notatis. &
qđ not. Inn. s̃. de proba. in præsentia. quia ibi quis transi-
bat in potestatem Abbatis ingrediendo monasteriū: vn-
de nimirum si tunc quæritur possessio monasterio, quam
habebat ingrediens monasterium: quia per talem ingres-
sum transeunt omnia iura ipsius ingredientis in mona-
12 steriū. facit l. si adoptauero. ff. de precario. ¶ † In glo. fi. ibi,
signum traditæ possessionis. & sic vult gl. quod per inue-
a stituram transferatur possessio. ᵃ Sed contrarium voluit
gl. in c. per tuas. alleg. in gl. & j. de institu. c. autoritate. vn-
de dicebat Inno. hic, ꝙ per inuestiturā nō acquiritur pos-
sessio per l. si ex stipulatione. ff. de acqui. pos. sed bene ac-
quiritur ius ex inuestitura: quod inuestitus possit ingre-
di possessionem propria autoritate. allegat l. fundum. §. j.
& l. j. §. penul. ff. de acqui. posses. Sed do. Anto. de Butr. hic
latius dicit. Nam dicit ꝙ interdum fit inuestitura ante ius
translatum, & tunc satis satigatur in iure transferendo: &
ideo non transfertur tunc possessio. & sic dic intelligen-
dum gl. in c. autoritate. de insti. qđ dicit intelligendū, nisi
cōsuetudo determinaret inuestituram sufficere pro trās-
latione iuris & possessionis, arg. huius tex. Interdum ve-
ro fit post ius translatum ipsa inuestitura: & tunc aut pos-
sessio non est vacans, & non trāsfertur possessio, si tenea-
tur a tertio: quia oportet prius tenētē priuari possessione.
& iste non est modus priuandi possessione ꝑ solā inuesti
turam alteri factā, nisi forte iste actus fieret cum causæ co
gnitione & animo priuandi possessorē, & transferendi in
aliū per l. quæ vniuersas. §. j. ff. de acqui. pos. Si vero fit in-
uestitura de re vacante vel possessa per inuestientē. & tūc
si fit in præsentia rei, transfertur possessio per id, qđ habe
tur j. in gl. Si vero fit in absentia rei: & tunc non transfer-
tur possessio, sed videtur data licentia de ingrediēdo pro-
pria autoritate. facit quod legitur & notatur in l. ꝓdia. ma
xime per Bar. ff. de acqui. posses. Dicit tamē do. Ant. se pu-
tare, ꝙ si consuetudo haberet, ꝙ ex inuestitura transferat̃
possessio, & qđ illa esset signū translatæ possessionis: qđ
tunc etiam re absente transferretur possessio per istā de-
cretalē. ¶ In ea. gl. ibi, signum matrimonij. hoc intellige,
q̄n a nullus ex consuetudine non est signum proportio-
13 nabile alteri actui, vt colligitur in c. illud. alle. in gl. ¶ † In
ea. glo. ibi, secus si restituit &c. & quæ sit ratio diuersitatis
inter redditionem instrumenti & pignoris, no. per glo. in
l. Labeo. hic alleg. & j. vt lit. pen. ecclesia. ij. facit quod no-
tatur j. de offi. delega. in c. coram. & quod habetur lxxvj.
d. st. c. hunc numerum. ¶ In ead. gl. ibi, vt per claues. hoc
intellige verum, quando claues fuerunt traditæ in pſen-

a An per inuestiturā trāsferatur possessio. adde q a forma inuestitura sit petenda, gl. & B. l. in c. i. §. fina. per quos. fi. inuesti. & vide de do. Abb. sup ista gl. fi. qui ordinate eā exponit per exēpla. mi vide hic d. And. Sic. in 27. col. vers. in glo. fi.

14 tia rei, vt patet in l.clauibus.hic alleg.¶† In eadē gl.ibi, p
instrumentum.intellige gl.qn̄ traditur instr̄m per id, qđ
apparet acquisitam fuisse rē ipsam, vt voluit Guil.de Cu.
in l.licet.C.de acqui.pos.Et not.bene, quod si quis tradit
instrumentum rei, quam emit alteri animo donādi, trā-
fertur possessio:& consequenter dominium, etiam si hoc
fiat in absentia rei per d.l.j.C.de dona. quæ indistinctè lo
15 quitur.¶†In ea.gl.ibi, vult possidere nomine alterius, ꝙ
transfertur possessio per illum, per l.quod meo.ff. de acq.
pos.& l.quædam mulier.alleg.in gl. quod intellige verū,
si tempore constituti ego possidebam, alias secus per id,
quod habetur in l. quamuis. §.j. cum ibi nota. & in l. in-
terdum.ff.de acquir.pos.¶Item aduerte, qđ si simpliciter
constituo me alterius nomine possidere, transfertur in il-
lum ciuilis & naturalis possessio:& sola detentatio penes
me remanet, nisi aliud appareret de mente constituentis
fuisse: secus vbi ꝯstituo me precario nomine alterius pos
sidere, quia tunc in dubio sola ciuilis transfertur in illum
& penes me remanet naturalis. l.& habet.§. eum qui.cū
ibi no.ff.de preca.¶ Et de ista differentia, an quis consti-
tuat simpliciter se nomine alterius possidere, an vero q̄s
constituat se precario nomine alterius possidere, tangi-
tur per Bart.in l.interdum.ff.de acqui. posses.& in l.iij. in
ij.q.principali.& in iiij. circa fin.C.de pig. & aliquid tan-
git remissiue in d.l.quod meo.superius alleg.¶ In ead.gl,
ibi, necessarius est actus corporalis. sup.apprehēsione ip-
sius rei ꝓpter id, quod infra.dicit gl.de alio actu.& de ma
teria glo.habetur in l.iij.in prin.& ibi etiam dixi.ff.de ac-
16 quiren.posses.¶† In ea.gl.ibi, non apprehendat possessio
nem.no.bene gl.quæ aperte vult, ꝙ ex titulo donationis
non transfertur possessio in ecclesiam, sed dominium tā-
tum,& hoc videtur tenendum, licet Archi.aliter dixerit,
vt dixi s̄.sup gl.pręcedenti. Aduerte tamen, quia dicit hic
Io.And.& sequitur do.Cardi.Floren.& do.Ant.de Butr.
quod licet transferatur dominium in ecclesiam ex solo ti
tulo donationis, non tn̄ transferatur Publiciana, si donās
non sit dominus: sed solum quasi dominus,& habeat Pu
blicianam mouetur quia hoc non videtur iure cautū, &
sumus in exorbitātibus: tamen regulariter ex solo titulo
non transfertur dominium.l. traditionibus. C.de pac. &
sic non debet fieri extensio.j.de reg.iur.quæ a iure lib. vj.
& nota.Spec.in ti.de locato.§.nunc aliqua.versi.lviij.Sed
potes dicere hoc verum, quando donans nō habebat Pu
blicianam, vt quia solum possidebat rem bona fide sine ti
tulo: nam tunc oportet, ꝙ fiat traditio ecclesiæ, vt ecclesia
acquirat Publicianam ex tali traditione facta cum titu-
lo pręambulo.l.j.ff.de Publicia.& de materia Publicianę
habent canonistę bonam gl.in c. Abbate.de re iudi.in vj.
secus videtur, si donans habuisset Publicianam, quia cū
titulo & bona fide possedisset; quia tunc videtur quod ex
solo titulo tale ius transitet in ecclesiam, per id quod le-
gitur & notaᵉ in simili in l.j.& ij.ff.de Publicia.cū ibi no
tatis per Bart.& in l.cum sponsus.§.is qui.eo.ti.& sic si ti-
tulus sit ex se aptus ad translationem dominij, si fiat a do
mino, ille idem actus videtur sufficiens ad transferēdum
Publicianam, si cōscrens titulum illum habeat: als secus.
vnde si legans rem non habebat Publicianam, requireře
tur traditio, vt legatarius possit habere Publicianam. Et
ad pręducta faciat, quod habetur in l.clauibus.ff. de ꝯhen.
empt.posset tamen ad illam responderi, quod ibi loqui-
tur quando interuenit traditio: nam tunc stat regula, qđ
vbicunque traditione facta a domino transfertur domi-
nium, ibi si fiat traditio a non domino, transfertur Publi-
ciana & vsucapiendi conditio: sed quando non interuē-
nit traditio, non loquitur l.illa. Præterea etiam videtur,
quod dēat intelligi regula illa, qn̄ interueniūt ea, q̄ sunt
necessaria ad vsucapionē, & sic qn̄ interuenit possessio
mediante traditione: quia sine possessione non procedit
vsucapio.l.sine possessione.ff.de vsuca.& d.l.& eius regu-
la non videtur facere contra dictum Spe.& Ioā.And.sed
melius facit, qđ habetur in d.l.j.& ij.de Publiciana.& in
d.l.cū sponsus.§.is qui.& propter prædicta.forte do. Ant.
de Butr.hic vario modo fuit locutus. sed vera opi.videtur
esse, quam dixi s̄.& forte illam voluit finaliter sentire do.
Anto.de Bu.inquantum dicit, qđ ex persona sua ecclesia
nō potest habere Publicianam sine traditione sibi facta,
sed ex traditione autoris sui sic: intellige illud verum, si
autor habebat illam, vt superius dixi: alias non posset ex
persona autoris in illam transire.argu.j. de iure patro. in
c.quod autem.¶ In ea.gl.ibi, mutuatæ.melius dixisset cō
modatæ vel depositæ.¶ In ea.glos.ibi, conducto scienter.
de isto casu dic plene, vt notatur in l.si rem aliquam.ff.de
acqui.pos.& adde casum l.quisquis.C.de dona.qn̄ videli-
17 cet quis † donat rem retento vsufructu. nam transfertur
dominium in donatarium,& etiam ciuilis possessio, vt ibi
patet:& naturalis ratione vsusfructus remanet penes do-
18 nantem, quod tene menti.¶ † Et adde, ꝙ per illa verba, q̄
ponuntur in instrumentis. dedit, vendidit,& tradidit, non
probatur traditio possessionis, si instrumentū fit in absen
tia rei: sed videtur data licentia de apprehēdenda posses-
sione, per ea, quæ notantur per Legistas, maxime p Bart.
in l.prædia.ff.de acqui.pos.videtur tamen Io.Cal.hic sen-
tire, qđ si sit res mobilis, quæ venditur, in dubio præsuma
tur fuisse præsens, nisi aliud appareat:& sic in dubio intel
ligatur translata possessio, quod tene menti.

S V M M A R I V M.

1 *Dictio in, quandoque ponitur pro non, quandoque pro valde.*
2 *Consuetudo artans iudicem ecclesiasticum in causis ecclesiasticis ad sequendum consilium laicorum, non valet.*
3 *Sententia lata a iudice non suo non valet.*
4 *Consuetudo vel statutum, quod quis teneatur sequi consilium indeliberatum, etiam sapientum, non valet.*
5 *Consilium a minus sapientibus inquirere, non est inconueniens.*
6 *Exemplis sapientium, an sit iudicandum.*

a AD audientiam nostrā. ᵃNon valet
consuetudo, vt in causis ecclesiasticis dictum
populi pro sententia habeatur. hoc dicit. Et
duæ sunt partes, quæ patent. secunda ibi,
nos igitur.¶In tex.ibi, concedimus: expone.i.concessam
ostendimus, ex quo consuetudo tanq̄ irrationabilis non
valet.¶ No.primo, ꝙ sn̄ia non est promulganda in causis
præsertim ecclesiasticis ad consilium sapiētum, & insipiē
1 rum.¶† Et nota hic de dictione in,ᵇ quæ ponitur pro nō:
b alibi ponitur pro valde.de quo per Bart.in l.Gallus.§.ille
casus indifficilis.ff.de lib.& posthu. & in Spec. de allega.
2 & dispu.§.post hęc.¶† No.qđ non valet statutū vel con-
suetudo artans iudicem ecclesiasticum in causis ecclesiá-
sticis ad sequendū consilium laicorū: nā laici talium cau
sarum sunt incapaces, vt j.de iudi.c.ij.& iij.de quo p Inn.
& Hosti.in c.si pro debilitate.j.de offi.delega.¶ Not.arg.
ꝙ non videtur valere statutum vel consuetudo disponēs,
quod iudex teneatur committere causam ad cōsilium sa-
pientis: sed certe hoc non bene hic colligitur, quia hic ar
tabat consuetudo, vt staretur dicto etiam insipiētium.vn
de de hoc dicendum, vt notatur in d.c.si pro debilitate.&
per Bart.plene in l.j.§.si plures.ff.de exerci.& per Io. An.
3 in rubri.¶ Not.quod † sententia lata a iudice non suo, va
4 let.¶ No.quod non valet † statutum vel cōsuetudo, quo
cauetur, quod consiliū indeliberatum, et sapientum, quis
seq teneatur:& sic a ꝯrio potest colligi, ꝙ secus esset, si cō
siliū esset sapientū.& deliberatū.de quo tn̄ dicendum, vt
in locis superius alleg.¶ No.ꝙ non vr̄ valere statutū, per
qđ vni tribuiᵉ cognitio, alteri facultas iudicādi: & sic au-
ferᵉ facultas sn̄iæ ei, qui de causa cognouit: sicᵉ nec valet
compro-

a Ad audientiā nostrā.ad materiam huius c. vltra do Ioan.& Abba. vide i c. at si cle rici. de iu. & ibi per scribentes. & C. si a n̄ compe. iu. per totum titu.

b Dictione in. Adde not.in l.j.§.merito. C.de Iusti. Codi. compo. & Flo. in l.1.§. hæc verba.ff.de his q deie ce. & Bart. no in cōsi. incipi, in Christi nomine, amē. similiᵉ Old. in cōsi. 49. do. Ale. de Imo.consi. xxi.in 4.parte. vbi multa elegāter dicta inuenies

compromissum, vt quis iudicet ad nutum alterius. l. item
si vnus. §. idem Pomponius. ff. de arbi. ¶ In gl. j. ibi, minus
sapientibus. hoc dixit gl. quia absurdum esset intelligere,
ꝙ ab insipientibus, qui carerēt discretione, inquireretur:
lex autem debet taliter intelligi, quod nō sonet absurdū.
l. nam absurdum. ff. de bo. libe. Et no. secūdum expositio-
nem gl. quod dictio in, non exponitur pro non, prout di-
5 xi in notabilibus, sed pro minus. ¶ † In eadem gl. ibi, nec
istud est glo. hic voluit opponere, quod non sit inconue-
niens etiam a minus sapientibus inquirere, quid iuris ꝑ
id, quod sequitur in gl. & hoc contrarium voluit soluere
glo. ij. quę voluit in effectu, quod hic non prohibetur in-
quiri a sapientibus, & minus sapientibus per id, quod tā-
gitur in gl. j. & etiam in gl. ij. circa princ. sed solum repro-
batur, quod dictum responsum habeatur pro sentētia. Et
ad id quod dicit glo. quod interdum reuelatur minori, ꝙ
non reuelatur maiori. ¶ Adducit Ioan. And. post Hostiē.
ꝙ quidam fatuus Parisiensis sonum vnius Turonensis. i.
certum genus pecuniæ pro odore assati compensando ta
bernario diffiniuit altercationem, quę erat inter taberna-
rium & pauperem, qui ad odorē assati, seu carnium assa-
tarum panem vnum comederat, quod forsan ſm eum Ca
toni, & Gratiano non fuisset. & allegat etiam dictum Se-
ne. in lib. de Tranquillitate animi. in fi. vbi dicit, ꝙ nullū
magnum ingenium est sine aliquali mistura dementiæ.
facit etiam quod notatur in Specu. de arbi. §. fina. ¶ In gl.
penul. in fi. dic, quod si consuetudo est rationabilis, & p̄
scripta valet, vt ibi: secus si non est rationabilis. & ita lo-
quitur hic. ¶ In glossa fina. ibi, nisi in causa reconuentio-
nis. sed certe in casu isto, & sequenti non est propriè fallē
tia: quia in istis casibus efficitur iudex ratione reconuen-
tionis, vel ratione prorogationis: & ideo tunc sentētia di-
6 citur ferri a suo iudice competenti. ¶ An autem ab † exē
plis sapientum sit iudicandum, habetur xx. di. in §. j. Sed
dic, quod non necessario: quia non exemplis, sed legibus
seu constitutionibus est iudicandum. l. nemo. C. de sentē.
& interlocu. omnium iudi.

S V M M A R I V M.

1 Baptismus, est ianua omnium sacramentorum, & non baptizatis non debet conferri sacramentum chrismatis.
2 Necessitas non subijcitur legi.
3 Consuetudo an possit tribuere potestatem excommunicandi, & an possit tribuere iurisdictionem in grauibus, & reseruatis episcopo vel principi.
4 Consuetudo, an possit tribuere ptātem circa ea, quæ sunt meri imperij.
5 Episcopatus an sit ordo.
6 Excommunicandi potestatem potest Papa concedere laico.
7 Dispensare potest Papa contra ritum Apostolorum, seu Apostolos, dūmodo non faciant contra articulos fidei. & nu. 11.
8 Papa an possit concedere potestatem non presbytero conficiendi Eucharistiam.
9 Papa, si prohibet episcopum chrismare, si postea chrismat an aliquid conferet.
Papa an possit prohibere sacramētum chrismatis, aut etiā baptismi.
10 Sacerdos degradatus conficit Eucharistiam, licèt malè faciat: & ēt episcopus per Papam chrismare prohibitus, nihilominus chrismat, licet peccet.
11 Sacramenta prohibere an possit Papa.
12 Papa potest etiā simpliciter in positiuis dispensare, vel tollere ea, quæ sunt contra generalem statum ecclesiæ.
13 Presbyter potest committere alteri presbytero ea, quæ spectant ad ipsum ratione ordinis.
14 Delegari an possint ea, quæ sunt iurisdictionis, vel meri aut misti imperij.
15 Baptismi sacramentum a presbytero prohibito collatum tenet.
16 Suspendi potest sacerdos ex causa a collatione sacramentorum.
17 Eucharistiam sumi ab hæretico non potest, licèt sit in necessitate poterit: tamen sumi a laico.
18 Eucharistiam conficere potest solus sacerdos rite ordinatus.
19 Baptismus potest in casu necessitatis a laico recipi.
20 Confiteri potest quis laico in casu necessitatis: & licet laicus non hēat potestatem absoluendi, erit tamen confitens absolutus propter contritionem.
21 Extremam vnctionem an possit quis a laico assumere.

QVanto de benignitate. Præ tex-
a tu ᵃ cōsuetudinis nō pñt presbyteri in frō
te chrismare. h.d. Et sunt duæ partes. Nā
in prima ponit̄ p̄sumptuosa cōsuetudo. In
secunda ipsius reprobatio. secunda ibi, di-
scretioni. ¶ In text. ibi, renatos. sup. per sacramentum ba-
1 ptismi. † Nā non baptizatis non deberet cōferri sacramē
tum chrismatis, qa sacramentum baptismi est ianua om-
nium sacramentorū. facit qđ habetur in c. debitū. j. de ba
ptismo. & in c. iij. de presbyte. non bap. ministrāte. ¶ No.
primo, ꝙ ritus Apostolorum est seruādus pro iure. ¶ Not.
ꝙ sacramentū chrismatis in fronte per solos episcopos &
superiores potest ꝯferri, & per simplices p̄sbyteros. ¶ No.
ꝙ mala consuetudo nō excusat peccatum. ¶ Nota, ꝙ q̄dā
sunt sacramenta, q̄ non sunt contemnenda a Christico-
lis, qñ licite possunt haberi: & ideo dicuntur sacr̄a neces-
sitatis, de quibus ꝑ gl. in c. veniens. j. de transact. sed vbi li
cite non possunt haberi, potius sunt omittenda, vt hic pa
2 tet. ¶ No. illud vulgatum, † quod necessitas non subijcit̄
b legi. ᵇ facit qđ notat̄ in l. j. C. de ope. li. ¶ No. quod melius
est nō recipere sacr̄m, q̄ inaniter illud recipere. ¶ No. qđ
potius debet attendi veritas, & virtus sacr̄i, q̄ vmbra: hoc
est ipsa vnctio, q̄ est vmbra sacr̄i hoc casu. ¶ Not. qđ circa
ptātē attribuēdā inferioribus in his, q̄ sunt ordinis, nihil
potest cōsuetudo: sed bene potest operari circa ea, q̄ sunt
iurisdictionis. j. de foro compe. cum cōtingat. & ibi nota-
3 tur. ¶ † An aūt consuetudo possit tribuere ptātem excōi-
candi non habenti, tangitur in d. c. cum contingat. & j. de
resti. spolia. olim. el iij. & in c. quæsiuit. j. de his, quæ fi. a p̄-
la. sine cōsensu capituli. & ibi etiam tangitur, an possit in-
feriori tribuere iurisdictionē in grauibus, & in reseruatis
episcopo. facit etiam quod legit̄ & notat̄ j. de ele. trāsmis-
sa. & in c. j. j. de exces. præla. & in c. peruenit. xcix. distin.
An autem consuetudo possit tribuere potestatē in reser-
uatis principi. Inn. tangit in c. bonæ. el ij. j. rit. j. & videtur
dicere, qđ nō. facit etiam qđ no. in c. qđ trāslationē. infra.
4 de offi. dele. ¶ † Itē an cōsuetudo possit tribuere ptātē cir-
ca ea, quę sunt meri imperij, tāgit̄ ꝑ Cy. in l. j. C. de eman
ci. lib. & per Io. And. in p̄alle. c. cū ꝯtingat. ¶ Itē potes no
5 tare ſm do. Ant. de Bu. † ꝙ licet ſm Theologos nō sit da-
c re ordinē vltra p̄sbyteralem: & sic volūt, ꝙ episcopatus ᶜ
non sit ordo Canonistę tñ cōiter cōtra, vt tāgit̄ in ꝓœmio
vj. & infra. de purga. cano. ꝯstitutus. Tñ supposita opinio-
ne Theologorum character ordinis presbyteralis iūctus
dignitati pontificiali, est maioris virtutis & potentię, quā
ille, qui est penes simplicem sacerdotē. ¶ Et not. ēt, quod
ex ritu Apostolorum restricta fuit virtus characteris: nam
olim tempore primitiuæ ecclesiæ presbyteri ordinabant,
& consecrabant omnia sacr̄a. xxj. dist. in nouo. & xcv. di-
stin. c. olim. sed postea restricta fuit potestas, & virtus cha
racteris per ritum Apostolorum, vt solum episcopi conse
crant ordines, & sacramentum confirmationis in fronte.
¶ In glos. j. ibi, quilibet clericus. quasi velit quod secus sit
in laico: & hoc communiter videntur tenere doc. licet q-
dam, vt dixit glo. tenuerint contrarium. & fuit opinio Sil
uestri, vt dicit hic Inno. Nec obstat prædictis, si dicatur ꝙ
6 † laico potest concedi ꝑ Papam potestas excōicandi, vt
notauit glo. in c. bene quidem. xcvj. dist. in glo. in verbo,
p̄ter Romanū. quia illud ꝓcedit in iurisdictionibus, quæ
licet sint spiritualia, possunt tñ ꝯcedi laico. facit quod no
tauit Inn. infra. de elec. c. quia sicut. sed hic loqmur in sa-
cramentalibus, in quibus est secus. & hoc sequitur hic ēt
do. Car. Flo. & do. Ant. de Butr. sed certe non video quare
non possit laico hāc potestatem cōcedere, ex quo pōt sim
plici clerico illā concedere, & quod tamē nō repetitur in
Ioan. ab Imo. super j. Decret. O a iure

a ¶ Præ textu. Idē sumat hic do. An. Sicu. de materia huius ca. vid̄ post Io. An. oēs cōiter scribētes in c. ij. de p̄ben. lib. vj. vbi ad hāc materiam pulchrè scripta inuenire poteris.

b ¶ Legi: adde l. j. C. de ope. lib. l. 1. de offi. proconsul. doc. in l. 1. ff. si certū peta.

c ¶ Episcopatus, an sit ordo. vide hic per And. Sicu. colū. iij. in medio, in ver. itē addite.

iure expressum : & quia potest laico concedere potestatē
excōmunicandi,& sic exercēdo spiritualia: & pro hoc ēt,
quia tunc facit vice Papæ : & sic ipse Papa videtur per eū
facere,vt infra.de offi.deleg.c.sane.nec obstat prædictis,
7 ꝙ istud est contra ritum Apostolorum: † quia Papa videt̄
posse contra Apostolum seu Apostolos dispensare, dum-
modo non faciat contra articulos fidei per id, quod legit̄
& notatur in c.proposuit.infra.de conces.pręben. Tutius
tamen est,quod Papa abstineat a conferendo talem pote
statem laico,ex quo alias non reperitur illam fuisse con-
cessam: & similiter abstineat a conferendo talem potesta
tem simplici clerico,cum alias non reperiatur hoc fuisse
talibus concessum,sed solum præsbyteris, vt hic patet.&
ideo Cōpo.videbatur solum dicere de præsbyteris : & qđ
dixi s̄.cōiter tenēt Canonistę.licet Tho.in iiij.sen.distin.
xij.q.iij.arti.j.videatur aliter dicere & tenere : videlicet ꝙ
etiam præsbyteris non possit date potestatem chrisman-
di.sed vt dicit Io.Cal.q̄cquid dicit Tho.cōiter tenere hæc
8 glo.†An autem possit non præsbyteris cōcedere potesta-
tem cōficiēdi Eucharastiā. dic quod nō:quia solis præsby
teris rite ordinatis cōpetit s̄.de sum.trin.& fide catho.c.j.
¶ Potest etiā esse dubiū, an possit præsbiteris dare pote-
statem conficiendi chrisma.Io. An. hic tenuit quod non.
& idem gl.in d.c.peruenit.Sed forte contraria opinio ve-
rior est de iure per ea,quæ dixit gl.in ver. & sic ex tali de-
legatione & adminiculo &c. Dixit gl.in c.peruenit alleg.
in gl.quod non posset Papa dare potestatem diacono , vt
ordinaret aliquem in præsbyterum , ex quo ipse non est
præsbyter: nec similiter subdiacono ordinandi aliquē in
9 diaconum,ex quo ipse non est diaconus.¶ † In ea.gl.ibi ,
nihil conferet.secus in episcopo , quem Papa prohiberet
chrismare:quia ipse ex officio , non ex mādato Papæ ha-
bet potestatem chrismādi:secus in sacerdote: quia habet
potestatem ex maudato Papæ,& non ex officio suo. & iō
sublato mandato præsbyter nihil tunc potest conferre,
vt hic voluit gl. & facit etiam qđ notat gl. in c.manus. de
conse.distin.v. Quidam tamen etiam in episcopo dicunt
idem,quia s̄m eos si Papa ꝓhibet episcopum chrismare:
si postea chrismat,nihil cōferet mouentur: quia licet Pa-
pa illud sacramentum non possit tollere, potest tamen in
forma personis & diebus , a quibus & in quibus conferri
debeat facere constitutiones,ad hoc quod legit̄ & notat̄
in c.j.infra. de baptis. & eius effec. & ideo s̄m eos poterit
Papa certo episcopo potestatē auferre chrismandi. & idē
dicunt de baptismate,non tamen s̄m eos deberet hoc su
stineri,si Papa talia faceret sine magna causa, cum sint cō
tra generalem statum ecclesiæ.facit qđ not.gl.xxj.q.j.c. q
ad perpetuam.secus dicunt in episcopo, qui nō possit ali-
quem prohibere a baptizando,ad minus per id,non con-
feratur sacramentum baptismi: quia super hoc nō habet
potestatē statuendi , sed Papa sic per illud priuilegium ,
quodcunq; ligaueris,&c.qđ intelligitur per constitutio-
nes vel pręcepta.Nam ei est obediēdum in spiritualibus,
& in his quæ spectant ad aīam: dum tn̄ nō sint cōtra fidē
vel ei specialiter prohibita.Inno.finaliter videtur cōclu-
dere,quod Papa potest facere sup præmissis ꝯstitutiones:
& si in eis constituatur, ꝙ non valeant sacramenta a tali-
bus collata,nō valebunt: & sic poterit taliter ꝓhibere epi
scopos chrismare , & p̄sbyteros baptizare. Sed si Papa si-
ne constitutione prohibeat , non valebit prohibitio quo
minus non tenuit sacramentum,q̄ ante.& cū Inno.con-
cor.Hosti.eo saluo,quia dicit qđ ēt p ꝯstitutionē nō pos-
sit facere Papa , quin baptizatus s̄m formā euāgelij & sic
ecclesiæ sit baptizatus:quia hoc esset contra fidem per id,
quod habetur Mar.vlti.c.& sic patet quod Inno.& cōiter
doc.faciūnt differentiam,An Papa per constitutionē ap-
ponēdo decretum prohibeat episcopū chrismare & p̄sby
terum baptizare:an vero alias prohibeat sine constitutio
ne.Sed hanc differentiam non credo veram,quia p̄suppo
sita potestate & voluntate vtrobiq; esset eadem ratio,& p
consequens idem ius esse deberet,vt s̄.de constit.transla-
ro.& facit etiam qđ no.Bar. in simili in l.fi.C. si cōtra ius
vel vtili.publi.Et idē videtur voluisse hic do.Ant. de But.
qui dicit, ꝙ circa potestatem conferendi sacramētalia ex
officio,seu potestate ordinaria non videt differētiam, seu
rationem differentiæ , an inhibeatur statuendo : an vero
alias inhibeatur cum causæ cognitione: vnde dicit aduer
tendum, ꝙ quædam sunt sacramenta imprimentia chara
cterē,vt est sacramentum chrismatis & ordinis.Quædam
vero sunt imprimentia gratiam, vt est sacramentum Eu-
charistiæ,& penitentiæ.¶ In primis dicit, ꝙ valebit gestū
quo ad impressionem characteris etiam si actū fuerit cō-
tra inhibitionem & decretū per id , qđ legitur & notatur
in cle.in plerisque.de elec.vbi patet, ꝙ licet ꝓhibeat̄ reli-
giosus,vt non possit promoueri ad dignitatem ep̄alē, qui
careat clero & populo : vel alias cōtra formam dictæ ele.
nihilominus si ꝓmoueat̄,imprimitur character,non ob-
stante decreto,vt patet in dicta cle.in plerisque:cū ibi no.
& in c.prouida.coniuncta gl.de elec.in vj. Et per prędicta
videtur, ꝙ cum episcopo ratione characteris ep̄alis com-
petat chrismare, ꝙ etiam si prohibeatur per quācunq; cō
stitutionem etiam, Papalem,nihilominus si chrismat, cō
feretur sacramentum:quia etiam si esset actualiter degra-
10 datus,illud conferret:sicut etiam dicimus de † sacerdote,
qui etiam degradatus conficit Eucharistiam , licet male
faciat & peccet,vt no.in c.degradatio.de pœ.in vj.& in c.
ij.j̄.de cle.excō.mini.Fateor tamen,ꝙ si ep̄s ꝓhibitus per
Papam chrismat, peccat chrismando & similiter recipiēs
sacramentum, si hoc scit:secus si ignorat.j̄. de elec.dudū.
ij.cum ibi no.facit qđ no.plene Inn.in c.j.j̄.de schisma. &
in c.fraternitatis.de hæreti.& qđ no.9.q.j.in summa.¶ In
secundis autem, qn̄ videlicet est actus sacramētalis impri
mens gratiam non characterem , vt est sacramentum Eu
charistiæ & penitentiæ : tunc si conferatur per prohibitū
per habentem potestatē ꝓhibendi, impediet̄ gratia si no
torius erat effectus,seu ipsa prohibitio.xxxij.§.verum.Et
idem si non esset notorius effectus,vel prohibitio, si quis
scienter recipiat ab inhabili & prohibito per id, qđ habe
tur & no.in c.j.j.de schisma.hæc tamen limitat̄ do.Anto.
vera,præterquam in sacramento omnino necessitatis , vt
est sacramentū baptismi:qa illud ꝓpter necessitatē ꝑmit
tit̄ recipi ēt a quocunq; ꝓhibito, vt ēt superius dixi post
Hosti. Quædam vero sunt spiritualia & non sacramenta-
lia: & in istis vr̄,ꝙ si aliquid fit contra prohibitionē Papa
nihilominus teneat,ꝙ gestū est : licet male faciat faciens
contra prohibitionē per id,quod legitur & not.in c.cum
ex eo.j̄.de pœni.& remis.& in c.j. de offi.ordi.in vj. & qđ
dixi tenere quod est gestum. Intellige nisi expresse aliud
appareat de mente Papæ per ea, q̄ notant̄ in iuribus p̄al-
le.¶ Si autem alia ꝓhibeantur,tunc recurrendum est ad
gl.quæ habetur in cle.j.de iure patro. Nā si t̄pe datę pote
statis aliqua est opposita limitatio,factū contra ꝓhibitio-
nem non valet.Si aūt ex postfacto fiet inhibitio : & tunc
si cū decreto,nō valet qđ agitur:si sine decreto,tūc valet:
nisi fiet inhibitio ad cōseruādū ius alicuius priuati, vt cō
tingit in inhibitionibus cōferendi bn̄ficia, vt de conces.
p̄ben.c.j.& c.si soli.& c.si capitulo.li.vj.¶ Itē aduerte in-
quātū dixi ꝯ gn̄alem statū ecclesiæ, nō vr̄ Papa posse sta-
tuere:vel saltē non esset id tolerādū.dicunt doc.j̄. de sen.
excō.nulli.ꝙ non vr̄,ꝙ Papa possit tollere quo ad clericos
priuilegium canonis, si quis suadente.xvij.q.iiij. nisi hoc
faceret cum generali concilio.facit quod notatur viij.q.j.
§.his.& c.dilectus.de temp.ordi.& j.q.iij. ex multis. dicit
tamen Inn.vt hic refert do.Anto.de Butr. & facit qđ ipse
11 notat j̄. de sta.mo. in c.cū ad monasteriū. † ꝙ in positiuis
dispensare potest cōtra ea, q̄ tāgunt statū ecclesiæ gn̄alē,
quod credit do.Anto.de Bu.verum, si in aliquo casu vult
dispensare:sed non si simpliciter & generalr̄.& sic residet
do.Anto.

do.Anto.de Bu.¶ Potes dicere, ꝙ cum Papa sit supra con
12 cilium.infra,de electio.significasti.† Potest etiam simpli-
citer in positiuis dispensare vel tollere ea, quæ sunt con-
tra statum generalem ecclesiæ per id, quod habetur in di
cto c.significasti. & infra,de conces.præben.c.proposuit.
vbi etiam de materia.Fateor tamen,ꝙ id facere nõ debe-
ret sine concilio generali,& malè videretur aliter facien-
dum.¶ In eadem glo.in fi.& cum glo.concordat Host.di
cens, ꝙ non vult ponere os in cęlum disputando de auto
13 ritate Papæ:& per ea quæ s̄.dixit gl.videtur ꝙ † presbyter
poterit ea, quæ spectant ad ipsum ratione ordinis alteri
presbytero cõmittere:& ideo poterit sacerdos parochia-
lis concedere licentiam alteri sacerdoti celebrandi in sua
parochia.¶ Aduerte tamen,quia licet posset hoc cõmitte
re ad paruum tempus, non tamen posset ad longum per
ea,quæ habentur & notantur per Archi.de elec.in c.cum
14 ex eo.lib.vj.¶ † An autem illa,quæ sunt iurisditionis,vel
meri aut misti imperij,possint delegari,saltem de iure ca-
nonico, recurrendum est ad ea, quæ habentur in c.quod
15 sedere.j.de offi.ordi.¶ † An autem episcopus possit prohi
bere presbytero sibi subiecto potestatem baptizandi. vi-
detur ꝙ nõ,causa nõ subsistente: videtur tñ ꝙ cum sacra-
mentum baptismi sit sacramentum summæ necessitatis,
etiam si fuerit collatum a prohibito ex causa teneat:licet
16 male faciat tunc cõferens & peccet.¶ † Potest etiam ex
causa suspendi sacerdos a collatione sacramentorum. fa-
cit quod notatur in c.si celebrat.j.de cleri.excõi.minist. &
recipiens scienter a prohibito peccat. secus si ignoranter
17 per id, quod habetur in c.dudũ.ij.j.de elec.¶ † In gl.fina.
ibi,cępit.istud c.loquitur,de hæreti.s̃m Inno.ideo dicit,ꝙ
licet ab hæretico non debeat sumi Eucharistia, etiam si
est in necessitate: tamen poterit assumi a laico per §.ve-
rum.xxxij.dist.& etiam a seipso,quod est notandum. sed
certe §.verum.loquitur in presbytero fornicario & simo-
niaco, non autẽ loquitur in laico.tamen doc.cõiter tran-
seunt cum dicto Innocẽ.& intellige dictum eius,quando
habetur copia Eucharistię,non autem intelligas ꝙ laicus
propter necessitatẽ possit conficere Eucharistiam,vel ipse
idem laicus alio ibi non existente:& ideo abusio videtur
esse quædam,quæ fit per aliquos, qui tempore necessita-
tis non existente sacerdote,neque Eucharistia, dant mo-
dicum panis infirmo loco Eucharistiæ vel modicum ter-
18 ræ. † Nam solus sacerdos rite ordinatus potest Euchari-
stiam conficere.s̄.de sum.trini.c.j.& de materia frumenti
notañ in c.cum Marthæ.j.de cele.mis.nec etiã est necesse
quod talis abusio fiat:qa sufficit deuotio volentis sumere
ipsam Eucharistiam si posset. vt dicit Angel.in c.vt quid
paras ventrem.de consecra.dist.ij.vbi dicit,Crede,& mã-
ducasti: scilicet si non potes actualiter ipsam eucharistiã
habere. & tene menti prædicta, quia non tanguntur per
Io.An.nec per do.Ant.de Bu.¶ In ea.glos.ibi, sed in ba-
ptismo,& quæ sit ratio diuersitatis sequitur in glo.¶ Alia
ratio assignatur in §.sed illud.xxiiij.q.j.quia hæretici pec-
cant communiter in sacramento Eucharistiæ: ideo ne
videamur errorem ipsorum approbare, non debet sumi
ab eis Eucharistia in articulo necessitatis, secus in sacra-
mento baptismi: quia in illo communiter non errant.
¶ Item est alia ratio,quam tangit glos.in d.§.sed illud. vi-
delicet, quia plenior fit remissio in sacramento baptismi,
q̃ Eucharistiæ, cum per sacramentum baptismi etiam tol
lantur pœnæ purgatorij:non sic per sacramentũ Euchari
stiæ.¶ Item illud sacramentum est summæ necessitatis,
quia sine eo non potest quis saluari.j.de baptis.maiores,
secus in sacramento,Eucharistiæ: quia sufficit ꝙ habeat
sacramentum baptismi, & paratus sit recipere Euchari-
19 stiã,si posset.¶ † Et not.ꝙ in necessitate etiam a laico põt
recipi baptismus, etiam si sit mulier.j.q.j.quod quidam.
verũ est tñ, ꝙ non debet solenniter baptizare: quia illud
competit sacerdoti.l.dist.qui sub gradu, cum ibi not.imo

plus videtur, ꝙ si laicus baptizat etiam extra casus neces-
sitatis, licet malefaciat. tamen tenet baptismus per ea,
quæ habentur in d.c.quod quidam.& c.qui sub gradu. &
facit quod legitur,& not.de conse.dist.iiij.in c.constat. &
per prædicta obstetrices, quando vident pericula mortis
puerorum,propter defectũ sacerdotis baptizant puerum:
debent tñ illud dicere postea sacerdoti,qui in solenni ba-
ptismo dicet, si nondum baptizatus es, ego te baptizo.
iuxta ea,quæ notanñ in c.iij. j. de bap. Et adde etiã prædi-
20 ctis,ꝙ † laico in necessitate potest quis cõfiteri.de pœni.
dist.j.c.quem pœnitet.de quo.j.de offic.ordi.c.pastoralis.
in gl.quo casu,& super ea.& licet laicus non habeat pote
statẽ absoluendi, vt j.de pœni.& remis.in c.noua.tñ pro-
pter cõtritionẽ cõfitens erit absolutus, ex quo aliter non
habet copiã sacerdotis.de pœni.dist.j.c.j.& ij.& facit, qđ
hñ in c.sanctũ est baptisma.de cõsecr.dist.iiij.& an aliquo
casu laicus possit confitentem tempore necessitatis, præ
cipue si sit excõmunicatus reconciliare. do.Anto.de But.
videtur hic sibi ipsi contradicere: tamen veritas videtur,
ꝙ laicus nullam habeat potestatem clauium:& sic recõci
liatio surgit ex iuris dispositione vigore contritionis. de
1 quo dicetur in d.c.pastoralis.¶ † An autem quis possit
2 tempore necessitatis assumere extremam vnctionẽ a lai-
co.dic ꝙ non: quia hoc non reperitur cõcessum. & de his
quę competunt officio sacerdotis, vt est istud secundũ ea,
quæ habentur in §.oleo sanctificato.xcv. distin.nõ potest
laicus attentare, nisi reperiatur sibi permissum, vt voluit
hic Inn.& Ioan.And.& no.glos.notabilis in dicto c.cœ-
pit.allega.in glo.Et hæc sufficiant de isto articulo.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum generale potest episcopus ponere in loco sine canonicis,& econtra si illud habet consuetudo.*
2 *Interdicta ciuitate, an intelligantur interdicta suburbia, etiam personæ loci intelligantur interdictæ.*
3 *Interdicere non potest episcopus directè ecclesiam exemptam.*
4 *Interdicti generalis tempore, non licet campanis pulsatis celebrare diuina.*
5 *Vacante sede,potest litigari de iure episcopali.*
6 *Ordo iuris non requiritur coram Papa, quando est cõtentio an aliquid de iure fieri possit.*
7 *Exemptionis ius potest a principio creari secũdum tempus fundationis ecclesiæ etiam sine autoritate Papæ.*
8 *Obedientia an possit præscribi.*

a CVm inter vos. Non valet [a] cõsue
tudo, per quã in-
terdicta sententia violatur.hoc dicit.Et pri
mo ponitur querela. Secundo exceptio.
Tertio sententia.secunda ibi, procurator.
tertia ibi,nos igitur.¶ In tex.ibi,irritandã.
i.irritam nuntiandam,tanquam inualidam.facit quod di
xi in summario, & quod habetur j. de elec. in c.auditis.
1 ¶ † Not.j.ꝙ licitum est episcopo sine canonicis, & ecõtra
ponere generale interdictum in loco:qđ est verum, si il-
lud habet cõsuetudo: sed de iure cõi vnus sine altero nõ
potest.j.de his,quæ fi.a maio.parte ca.c.q̃siuit.& infra.de
exces.pla.c.j.de potestate autem suspẽdẽdi ecclesiam, an
cõsuetudo illã dare possit canonicis,seu capitulo,habetur
in c.irrefragabili.infra.de offi.ordi.& eo.tit.si canonici.li.
2 vj.¶ † An autem ciuitate interdicta,intelligantur interdi
cta suburbia.dicẽdum, vt habetur in c.si ciuitas.infra. de
sen.excõ.in vj. Et an tunc ꝑsonæ loci intelliganñ interdi
3 ctę.dicendũ,vt habeñ in eo.ti.& li.c.si sñia.¶ † No.ꝙ licet
eps non possit directe ecclesiam exemptã interdicere,ta-
men interdictum generaliter in locum prolatum ꝑ epm
ẽt exẽpti seruare teneñ ex dispositione iuris. facit infra.
de priuile.tuarũ. & sic indirecte quodãmõ eps interdicit

a ¶ Non valet. Pro intellectu huius c. vide cle. j.in prin. & ibi per d Car. de sen. excõ.Et adde Bal. in auth.oẽs.C. communia de suc.quæ referũt ali-q̃.doc.hic.

ecclesiam exemptam,& sic intelligo dictum do.Anto.de
But.hic,inquantum notat hic casum,in quo exemptus li
gatur sententia ordinarij: quia illud non est verum imme
diate,sed ex dispositione iuris,p id quod s.dixi. vnde ho-
die excommunicati sunt religiosi etiam exẽpti, q nõ ser
uant interdictũ, q seruat cathedralis ecclesia vel matrix,
4 per cle.ex frequentibus.de senten.excõ. ¶ †No.q tpe ge-
neralis interdicti non est licitum celebrare diuina pulsa-
tis campanis.In hoc tñ hodie seruandum est,qđ habetur
in c.si.de sen.excõ.in vj.¶ No.q licitum est capitulo accu
sare de violatione interdicti lati ab epo, & sic a tertio. &
hoc ideo ſm Inno.qa accusatio violationis interdicti, est
publicatio,seu popularis.facit l.j.ff.de publi.iudi.& C.de
epis.& cle.in l.si quis in hoc genus.Posset tñ dici, qa hic
aduersarij sponte rñdere valuerunt: ideo eis fuit imputã-
dum vel posset etiam dici,q vacabat ecclesiæ: ideo admit
tebatur capitulum ad tuendum iurisdictionem episcopi,
cum succedat in iurisdictionali potestate episcopi vacan-
5 te sede.j.de ma.& obe.in c.cum olim.Et † per hoc habes
vnum casum, in quo vacante sede potest litigari de iure
epali,quando videlicet agitur de tuendo exercitio iurisdi
ctionis occasione interdicti lati per episcopum.¶ Not.q
Papa potest tollere consuetudinem in iudicio inter par-
res allegatam:licet forte ad hoc nõ agatur,vt est ratio ſm
Inno.quia ad ipsum,& eius officium spectat vitia extirpa
6 re.j.de fil.presby.c.ij. Et quia † etiam corã Papa non req
ritur ordo iuris,quando est contentio, an aliquid de iure
fieri possit.facit qđ habetur in c.j.de consti.in vj. & C. de
testa.in l.omnium. vnde ſm Compost. forte hæc soli Pa-
pæ licebit,qui est supra ius,vt j.de conces.pben.c.propo-
suit.& facit qđ no.j.de accu.in c.ad petitionem. & sic in-
ferior hoc non possit ſm eum.Sed d.Car.Flo.hic dicit,qđ
putat idẽ in alio ordinario,cum ẽt sibi ex officio incum-
bat vitia in sua diœce.extirpare.j.de offi.or.c.j. Potes sal-
uare dictum Compost.quia illud potest procedere,quan-
do de iure esset dubium,an valeret id,de quo extirpando
ageretur: quia ad Papam spectat dubia iuris declarare.j.
qui fi.sint legi.§.rationibus.& not.j.de fot.compe.c.licet.
& facit quod notatur infra.de elec.in c. venerabilem. sed
vbi esset certum non valere id,de quo extirpando agitur,
procedat opinio do.Cardi.Florẽ.¶ Et ex prædictis patet,
quod interdum pronuntiat iudex super re non petita: nã
hic agebatur super obseruantia interdicti, & tamen Papa
pronuntiat super consuetudine. & quæ sit ratio, patet ex
superius dictis,vel potest dici ſm do.Anto.de Butr. q hic
pronuntiauit super causa exceptionis rei: & ideo satis di-
citur pronuntiasse super lite:& sic facit ſm eum, q si pe-
to decem,& tu opponis pactum de non petendo:sufficiat
pnuntiare exceptionem pacti de non petendo absq; alia
ponderatione sup debito petito,qđ est notandũ:quasi ve
lit, q tunc tacite intelligatur declarare debitum subesse.
facit qđ habetur in l.si tñ.§. si arbiter.ff. de arbi. tutius tñ
7 condẽnare sup debito.¶ †No.ſm Ant.de Bu.q ius exem
ptionis põt a principio creati ſm tps fundationis ecclesię
etiam sine autoritate Papę:cum de illa non fiat mẽtio. &
sic videtur hic casus, q episcopus ecclesiam sibi subiectã
in principio creationis ipsius ecclesiæ poterit illã ex ime-
re,de quo recurrendũ ad ea,quæ habentur infra.de dona.
pastoralis,& infra.de cẽsi. cum venerabilis.& ibi plenius.
Dicit tamen q ex hac emptione non submittetur Papæ:
quia hoc rendcret ad præiudicium archiepiscopi, cuius
ius non potuit tollere episcopus.j.de iureiur.veniẽs. Sed
erit exempta ab ipso eximente, & submittetur proximo
superiori:& sic erit dare ecclesiam exemptã,& tñ non su-
biectã Papæ immediate, qđ videtur mirũ:sed de hoc dic
plene,vt in d.c.cũ venerabilis.¶ Vltimo no.q sñia inter-
dicti appellatur neruus:& idem dicas in alia sententia cẽ
suræ ecclesiasticæ,quia eadem est ratio. & dicit Ioan.An.
hoc dici per quandam similitudinem: quia consuetudo
iurisdictionis ecclesiasticæ est in illis sentẽtijs,sicut in ner
uis corporis humani:& etiam qa neruus flectitur,& non
de facili frangitur.Pe.tamen dicebat,quod potest exponi
neruus.i.rigor vel iustitia.¶ In glo.ij.ibi,nec consuetudo.
innuit gl.quod aliud sit præscriptio, & aliud consuetudo.
de quo plene.infra.eo.c.fi.¶ In ea.glo.ibi,sed potius præ
8 scribi.quasi velit glos. quod † extinctiue non potest præ-
scribi obedientia, sed translatiue sic, quia de vno ad aliũ
potest transferri.

SVMMARIVM.

1 *Dignitatem nouam creare in ecclesia non potest episcopus propria autoritate. & nu. 5.*
2 *Consensus vbi requiritur per modum licentiæ, oportet quod præcedat actum.*
3 *Beneficium quando dicatur sonare in nomen dignitatis.*
4 *Instrumentum debet extendi secundum consuetudinem notariorum.*
5 *Ecclesia noua potest creari intra limites ecclesię parochialis, si ecclesię parochiali non præiudicatur.*

a CVm olim. In attribuendis ᵃ officijs
nouæ dignitati, attendit
consuetudo vicinarum cõsimilium digni
tatum,quæ si diuersa fuerit, seruabitur ra
tionabilior, & alteri nõ preiudicialis. hoc
dicit.Et in prima consultatio. In secunda
responsio.secunda ibi,quo circa.¶ In tex.ibi, & in fra de-
ciditur, q eps habita dicta licentia creauit dignitatem p-
centoris in ipsa ecclesia. Verum quia qualẽ dignitatẽ ha-
bere debet, non bene apparebat propter diuersas cõsue-
tudines locorum diuersorum in prouincia Angelicana:
ideo super hoc fuit factus recursus ad Papam,qui declara
1 uit,vt sequitur.¶ † Nota.j.argum. q episcopus non vide-
tur posse propria autoritate creare nouam dignitatem in
ecclesia,de quo aliquid in glo.& plene s.de constitu.in c.
2 cum accessissent.¶ †No.qđ vbi consensus requiritur per
modum licentiæ,oportet quod præcedat actũ.facit infra.
de regula.c.licet.de quo per Inno. infra.eo. cum consue-
tudines.& per Bart.in l.si quis mihi bona.§.iussum. ff. de
acqui.hære. ¶ Not.qđ in pcessionibus Papalibus censeẽ
exemptum præiudicium cõsuetudinis & statutorum ec-
clesiæ:& in dubio vbi non potest esse, q non præiudicet,
debet intelligi q minus q̃ potest piudicet, ſm do. Anto.
Sed certe licet notabile sit verum in se per id, quod habe
tur infra.de offi.dele.c.super eo.& de auto.& vsu pal.c.ex
tuarum.tamen potest dici,q non bene hic colligitur: qa
3 hic dicit,q expresse constabat de mẽte Papæ.¶ †No.quã-
do dicatur beneficium sonare in nomen dignitatis: quia
quando præsides illi habet preeminẽtiam in cessionibus,
processionibus,vel similibus:puta subscriptionibus vltra
alia sui ordinis.facit quod habetur in l.j.ff. de albo scribẽ
do.& quod notatur in c.j.infra.de maio.& obe. & de ma-
teria qualiter cognoscatur,an beneficium dicatur sonare
in dignitatem.plene per Ioan.An.post Archi.in c.j.de cõ
sc.in vj.& tangitur etiã p Io.And.in c. de multa.infra. de
præben.& ibi plene dixi.¶ No.quod vbi aliquid est faciẽ
dum ad instar alterius,si illud instar repetitur varium,mi
nus præiudiciale & rationabilius debet attendi: & sic fa-
4 cit q † instrumentum debeat extendi ad instar consuetu-
dinis notariorum, & reperiantur instrumenta diuersa in
ritu ipsorum instrumentorum in diuersis notarijs, quod
tunc inspiciatur ritus rationabilior,& minus alteri pindi
cialis.¶ Nota,qđ ita demũ noua dignitas vr creãda in ec-
clesia,si in redditibus alteri piudiciũ nõ inferatur:licet in
sessionibus,& processionibus,& similibus, & sic in hono
re inferat.facit quod tãgitur in gl.ij.& iij.¶ Vltimo potes
notare,quod interdum relatiuũ q̃s,vel qui,facit similitu-
dinariã relationẽ,& sic nõ ppriã.¶ In gl.j.ibi, cõfirmatio
Papæ &c.quasi sine illa non possit,sed contrariũ cõmuni-
ter te-

a ¶ In attribuẽdis. hoc modo etiã summaue pñs s.do. Abb. Sic.& eius consiculus d.An. Barba. Et pro materia huius cap.vide eũdem Abba. hic 10 col.j.statim post tertiũ not, & tene mẽti. Et vide Inno. in c. dilecto.gl. in versi. su prædicto, d. offi.Arch.Et Pau. de Ca.consil. clix. in 2.colũ.ubi inuenies necessaria ad pñtem materiam.

ter tenetur, vt plene dictum fuit in c.cum accessissent.§. de consti.¶ In glo.ij.ibi,oportet quod alia minuatur sup. saltem in sessionibus, processionibus, vel subscriptionibus,& similibus: etiã si de iurisdictione, & in redditibus non diminuatur,vt satis colligitur ex tex.& ideo sm Ioã. And.& do.Ant.de But.id quod sequitur in gl.ibi,sed hoc non est verum.non debet referri ad hoc incidenter dictũ, sed ad dictum principale,inquantum, s.dictum fuit q si-ne licentia Papæ non potest noua dignitas constitui. sed certe iste intellectus non videtur esse de mente glos. per
5 id quod tangit circa fi. ibi glo.expresse tenet, quod † episcopus cum capitulo sine licentia Papæ non potest nouã dignitatem constituere in ecclesia: ideo puto de mente gl.fuisse,q versi.sed hoc non est verum. referatur ad proxime dictum,quasi voluerit q vna allega. in dicto versi.q non censeatur diminui alia dignitas, quando remanent, sibi redditus competentes per ea, quæ habentur in c. ad audientiam.alle.in gl.& in c.bonæ.& in I.opus. Domi.tamen Anto.de Bu.hic concludit, q si necessitas subest ædi
a ficandi ecclesiam [a] in parochia aliena, vel dignitatem in ppria,poterit episcopus cum capitulo non attenta dimi nutione veri honoris: vt ita dixerim honoris alterius, id facere:quia censetur esse honor cuique ecclesię, vt cultus diuinus augmentetur.§.ti.j. c.ex literis. & facit quod habetur in d.c.ad audientiam.Si autem nulla subest cã, nisi augmentum diuini cultus: tunc dicit q adhuc videt posterit facere cum capitulo,dummodo non fiat præiudiciũ, nisi in honore:quia iura secũdũ eum videntur pôderare, qñ fieret præiudicium in redditibus, vt tunc id fieri non possit.d. c.ad audientiam & xvj.q.j. ecclesia. & bene facit iste text.coniuncta gl.intelligendo eam,vt superius dixi.
6 ¶ Et p prædicta videtur velle, q † etiã intra limites ecclesiæ parochialis possit creari noua ecclesia, si nõ piudicetur in redditibus ipsi parochiali ecclæ. sed certe istud,nõ est sine dubitatione:& potius vr oppositũ p d.c. ad audiẽtiam.vbi vr demum concedi nouã ecclesiã ędificari infra lites alterius,qñ subest iusta causa,puta propter longitudinem distantiæ parochianorum:& sic vr litera innuere, q alias sic fieri non debeat.& istud videtur magis de mente iuris,per illum tex.Quantũ aũt ad creãdũ nouã dignitatẽ in ecclesia,satis procedere põt dictum suũ p ea, quæ superius dixi.¶ In ea.gl.ibi,argumentum cõtra. potes soluere ista contraria,vt notatur in §.futuro. hic alle. & j.de despon.impu.c.ad dissoluẽdũ.& & dixi in c.fi.§.ti.j.Quãtum ad intellectum decretalis,vt j.dicit gl.ista contraria non habent obstare,vt tangitur in glos.in ver.sed ista. ¶ In ea.gl.ibi,ecclesiæ Londonien.supple: vt sic illa constituta possunt ei concedi priuilegia prerogatiua.¶ In ca. gloss.ibi,contrarium credo sup.& male. quia opinio Inn. cõiter tenetur,vt dictum fuit in c.cũ accessissent.§.de con sti.Nec obstat iste tex.quia hic non apparet, q episcopus haberet consensum capituli:ideo necessaria fuit licentia Papæ:vel forte ex abundanti cautela fuit hic licentia pe-tita.¶ In glo.iij.in fine no.bene ex glo. quæ diligenter videtur declarare qualiter intelligatur. præiudicium: siue agatur de præiudicio rerum ecclesiæ cathedralis, siue de præiudicio rerum alterius ecclesiæ vel dignitatis. Quod autem iusta causa interueniente possit episcopus, cũ capitulo præiudicare vni dignitati vel ecclesiæ dando aliquid de iure illarũ alteri,satis probatur in c.j.de reb.eccle.non alienan.in vj.& notatur in c.constitutus.infra. de reli.domi.¶ In glo.antep.in fi.nec obstat c.de his.alle.in gl.quia ibi loquitur, quo ad modum celebrandi diuina officia, sed hic quo ad determinandam prerogatiuam dignitatis, & sic casus est diuersus.¶ In gl.pe.in fi.dic, quod allegata in primo loco loquuntur in debito quantitatis. Allegata vero in secundo loco loquuntur in debito speciei, vt notatur in regula,in obscuris.de regu.iur. in vj.& facit, quod no.gl.& Barto.in l.legato generaliter.ff.de leg.j.sed hic loquitur in determinanda prærogatiua dignitatis. iõ debet attendi,qđ hic dicitur.¶ In gl.fi.ibi,vicinarum ecclesiarum.Io.An.hic post Vin.& sequitur do.Cardi. Flo.& do.Anto.de But.dicit,q primo recurri debet ad ius cõmune. secundo ad consuetudinẽ generalem, vel spẽlem illius loci:tertio ad consuetudinem vicinorum locorũ, si est vniformis,ut j.de cens.in c.ecclesijs. alias sequitur cõsuetudinẽ illius loci,quæ minus nocet,vt hic,& j.de cens.ex parte. oĩbus deficientibus habebit locum c. de quibus.xx.di.quasi tunc recurrendum sit ad cõsilium saniis sapientium.sed certe licet prædicti sic residesant, non videtur verum, q primo ad ius cõe recurratur: imo potius ad consuetudinem loci,cum illa preiudicet iuri.j.eo.c.fi. & l.de quibus.ff.de legi.& dixi etiam super rubri.vbi Ioã. An.videtur etiam hoc tenere.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus dimittere non debet suam prælaturam sine superioris licentia.*

2 *Exemptum censetur monasterium vel ecclesia, quod vel qua nullo me diante spectat ad Romanam ecclesiam.*

3 *Transferre se non debet episcopus autoritate propria, nec etiam potest illud consuetudine induci.*

4 *Constitutio declaratoria iuris antiqui,declarans etiam irrationabilitatem consuetudinis oppositæ,non trahitur ad præterita.*

5 *Delinquere ex temeritate dicitur, qui vltra limites iuris delinquit licentia non petita.*

6 *Consensus,quando per modum licentiæ in actu requiritur, debet præcedere actum.*

7 *Electus debet confirmari, sed postulatus non confirmatur, sed admittitur.*

8 *Consuetudo irrationabilis,quo ad validitatem actus, non prodest:prodest tamen quo ad hoc,vt facilius dispensetur.*

b CVm venerabilis. Non valet [b] consuetudo,per quã
1 sine sui superioris licentia † potest platus dimittere suam platurã.h.d.Et primo ponit temeritatem translationem. Secundo translati excusationem.Tertio excusationis reprobationem.secũ-
2 da ibi,postmodum.tertia ibi,cum igitur.¶ † Not.j.q vbi monesterium vel ecclesia nullo mediante spectat ad Romanam ecclesiam:vel est speciale Romanæ ecclesiæ censetur esse exemptum:& sic facit qđ per verba pdicta posita in priuilegio inducatur exemptio,de quo in c. si Papa. j.de priuile.lib.vj.¶ Not. Vltramontanum quamuis exẽptum,electum ad aliam ecclesiam nõ posse transire propriam autoritate:nec sine cõfirmatione administrare, si in ptibus illis repetiatur delegatus de latere,qui habet potestatẽ dadi licẽtiã plato & exempto in sua legatione, vt possit trãsire ad aliam ecclesiã,& et illi cõfirmare: & hoc
3 hodie est expressum in c.si Abbatẽ.de elec.in vj.¶ † Not. q consuetudine nõ potest induci,vt platus propria autoritate se transferat,vel ante confirmationem administret. hoc ideo est,q tales consuetudines velut soluentes inobedientiam,sunt irrationabiles:& sic non valent, qđ no.
4 declaratione c.transmissam.j.de elec.¶ † No.q cõstitutio declaratoria antiqui iuris, declarans etiam irrationabilitatem consuetudinis oppositæ,non trahitur ad pterita, si de hoc appareat ex mente disponẽtis ex aliquibus circũstantijs,vt erat hic propter verbum,de cætero.facit qđ hr in c.si.infra.de spõ.duo.& in c.j.de postu.præla.in vj.alias in dubio videretur trahi ad præterita, per nota.per glo.&
5 doc.in procemio cle.in verbo,de cætero.¶ † No.q ille dicitur ex temeritate delinquere, qui delinquit vltra limites iuris licentia non petita ab habente ptãtem. facit §.e.
6 quanto.¶ † Not.q vbi exigitur consensus in actu per mo dum licentiæ,debet consensus præcedere.de quo j.eo.cũ cõsuetudinis.¶ No.q alligatus inferiori dignitati ab episcopali, etiam si sit exemptus, potest eligi ex necessitate

a ¶ Aedificãdi ecclesiam. Vide hic per do. And.Sic.in v.col.& ibi vide causas ædificãdi nouã ecclesiam.

b ¶ Non valet.idem suma. hoc dñs Andr. Sicu. Et ad materiã huius c. vide cõposte. d. Ale.d Im. post Bar. in l. de qbus. ff.de legi.

non debet postulari. Et hoc satis colligitur hic ex litera, dum dicit, vel confirmationem: † qa electio ꝓpriè hēt cō firmari: sed postulatio propriè nō cōfirmatur, sed admittitur, prout no. j. ti. j. c. gratum. & j. de elec. cū terra. & c. cū monasterium. & eo. ti. c. cupientes. §. cæterum. li. vj. & ita hodie est expressum in d. c. si Abbatem. licet Hosti. tenuerit contrarium in summa, de postulatione. §. sed quia. ver. sed quæras. Et ꝑ hoc habes quatuor modis prouidere ecclesiæ per postulationem ratione vinculi, seu alligationis ecclesiæ: solum hēt locū in alligatis dignitati epāli, vt ēt no. in c. fi. j. tit. j. secus in alligatis alijs inferioribus ecclesijs, & si sint subiecti immediate Papæ. Et est ratio diuersitatis: quia propriè inter episcopum & ecclesiam cathedralem censet esse vinculum matrimoniale, qđ non sic propriè est in inferioribus, fm no. in d. c. fi. ¶ † In gl. j. ibi, fuit toleratus. no. diligenter ex gl. ꝙ licet consuetudo irrationabilis non prosit quo ad validitatē actus: tñ saltem prodest quo ad hoc, vt facilius dispensetur. facit qđ notat in c. gaudemus. ad fi. infra. de diuor. & in c. vno. de postu. pla. in vj. & in c. quod super his. infra. de consan. & affini. ¶ In gl. ij. ibi, electæ administrant. sup. qui sunt valde remoti, vt ibi patet. Nec obstat iste text. quia hic loquitur quādo legati Apostolici erant in partibus, a quibus vel a quorū altero peti poterat confirmatio: & ideo non potuit administrare confirmatione non petita nec obtenta: sed vbi legati non fuissent in partibus, vel fuissent legati non de latere, tunc procedit, qđ dicit gl. facit quod habetur in c. si Abbatem. de elec. in vj. ¶ Præterea vt dicit Io. An. in c. nihil procedit in eo, qui habet solum defectū confirmationis: hic autem currebat duplex defectus, s. confirmationis & vinculi primæ ecclesiæ, cui erat alligatus, a qua non licebat discedere sine licentia superioris. ideo tunc non habet locum dictum c. ¶ In gl. fi. ibi, attenditur sup. quando esset rationabilis, & præscripta, vt infra. eo. c. fi. & infra. de cogna. spiritua. c. super eodem.

a ¶ De cō suetudine. hoc etiam modo sum mat d. An. Sicu. præsens c. & idem d. Abba. paucis verbis additis. Ad materiā autem huius tex. adde l. Illud. i pri. & ibi Bart. ff. ꝙ cuiuſ. vni. nomine & Bald. in l. quicūque vij. co. C. de ser. fu gi. & Spec. discurrētē, per omnes casus in ti. de elec. §. j. ver. si ergo in hac materia praeci pu° autor.

SVMMARIVM.

1 *Electus debet esse de gremio: potest tamen consuetudine induci, vt una ecclesia teneatur eligere prælatum de gremio alterius.*
2 *Ecclesiæ appellatione, an contineatur monasterium.*
3 *Monachus potest eligi in Abbatem: nec est necesse, quod postuletur.*
4 *Monachus potest agere, & prosequi causam suæ electionis.*
5 *Vacante ecclesia potest litigari super iure eligendi.*
6 *Duæ actiones possunt intentari in eodem libello.*
7 *Episcopus potest de consensu patroni imponere onus beneficio.*
8 *Consuetudo est optima legum interpres.*
9 *Statutum latè interpretatur in præiudicium statuentis, secus quo ad præiudicium tertii.*
10 *Electio comprehendit in se confirmationem.*
11 *Allegans consuetudinem debet illam probare.*
12 *Patroni fundantes ecclesiam, nihil possunt disponere super iure eligendi sine consensu episcopi.*
13 *Electio quando est facienda de gremio alterius ecclesiæ, locus ecclesiæ habentis eligere, est locus, vbi debet fieri electio.*
14 *Consuetudo inquantū dispositiuè habet præiudicare iuri, debet esse præscripta.*
15 *Monachus non potest agere pro iure monasterii sine mandato, licet sit coniuncta persona conuinctione ciuili.*
16 *Administratio bonorum monasterii pertinet ad conuentum vacante sede.*
17 *Episcopus an possit statuere, quod vna ecclesia teneatur eligere de gremio alterius.*
18 *Per statutum fieri potest id, quod fieri potest per pactum.*
19 *Per statutum non potest statui contra ius publicum.*
20 *Titulus minus iustus, an det causam præscribendi interueniente bona fide.*
21 *Episcopus cum capitulo de consensu patroni, potest in fundatione ecclesiæ onus imponere: sed post ecclesiam ædificatam non potest.*
21 *Et an possit cum consensu capituli, & patronorum ius ecclesiæ dari alteri, etiam sine causa.*
22 *Ius eligendi actiuè vel passiuè, an possit ex statuto, vel præscriptione in alterius ecclesia.*
23 *Ius eligendi, an possit quæri ex sola præscriptione.*
24 *Electio non habet suum esse perfectum ante confirmationem.*
25 *Suspensus ab officio, an possit iudicare de causis, excommunicare, præbendas dare, &c.*
26 *Canonicus suspensus ab officio, licet retineat beneficium: tamen non potest eligere.*
27 *Ad electionem vocandus non est canonicus suspensus ab officio.*
28 *Electionis faciendæ tempore, si se ingerant excommunicati, quid iuris.*
29 *Electus in episcopum & confirmatus, licet non sit consecratus, potest dare præbendas & beneficia conferre, & alia iurisdictionalia exercere.*
30 *Abbatissa non est capax ordinis: potest tamen conferre beneficia. Conferre beneficia, an sit iurisdictionis, vel ordinis.*
31 *Suspensus ab officio, an intelligatur suspensus a beneficio.*
32 *Sententia debet esse conformis petitioni.*
33 *Iudex, cui constat de causa, vel ratione, per quam iustitia partis est clara, potest parte non petente de ea opponere, & secundum illam pronuntiare.*
34 *Testis productus, qui erat consanguineus partis, vt patet ex actis: si nihil fuerit appositum contra eum, an potterit per iudicem repelli.*
35 *Suspensus quibus priuetur.*
36 *Suspensus an possit beneficia conferre.*
37 *Interpres quis dicatur, & quot modis capiatur interpretatio, & an statuta recipiant interpretationem.*

CVm dilectus. Istud consueuit reputari satis bonum capitulum. Et do. Ant. de But. satis confuse hic tractat materiam huius c. & hoc dicit. De consuetudine a potest induci, quod † vna ecclesia de collegio, seu gremio alterius, teneatur prælatum eligere. Et pōt diuidi in quatuor partes. Nam primo narrat duplicem quæstionem. Secundo ponit allegationem pro electo. Tertio allegationem contra electum. Quarto diffinit vnam quæstionem, & alteram diffiniendam committit. secunda ibi, idem. tertia ibi, dictus. quarta ibi, quia nobis. & in ver. cæterum committit diffinitionem alterius. vel posset dici secūdum Ioā. And. ꝙ diuiditur in duas partes principales. Nam primo narrat duplicem quæstionem cum partium allegationibus, ponendo primo allegationes pro electo. Secūdo cōtra electum. In secunda parte vnam quæstionem diffinit, & aliam diffiniendā committit. & secūda ibi, quia nobis. ¶ Et ꝓ euidentia decretalis, & eius materiæ potest ꝓmitti, vt hic tangit d. Ant. de Bu. primo ꝙ quælibet electio habet tres partes, & quælibet ꝑs saltem latè potest dici electio: hēt enim partem actiuā ex parte eligentium. Itē ꝑtē passiuam ex parte eius, qui eligitur. Itē confirmationem, qua fine electionis, & ex parte actiua propriè dicitur electio. Ex parte passiua late dr̄ electio: latissime vero dicitur electio, prout cōprehendit cōfirmationem. facit ꝙ notat Inn. infra. de resti. in inte. c. ij. in gl. quæ incipit, per monachos. ¶ Itē ꝓmittit secūdo, qđ de iure cōi ius eligendi ꝑtinet ad capitulū, seu collegium: confirmatio vero ad epm & quatenus agitur de ꝑte passiua, de iure cōi est litera: qa potest fieri electio nedū de gremio ipsius ecclesiæ, sed ēt de gremio alterius: non tamen cogitur de iure cōi de alterius gremio fieri, vt hic satis colligitur ex text. circa finem. Quod tñ dixi posse fieri de gremio alterius, intellige fm ea, quæ hodie habentur in cle. j. de elec. ¶ In text. ibi, litigarēt. & sic super duobus capitulis erat qſtio principaliter. s. super iure eligendi, & sup electione iam facta. ¶ Itē ibi, pullularet. sup. ita qđ eligeretur in collegiatam. ¶ Itē ibi, penderet ex verbis huius statuti orta fuit dubitatio in decretali. ¶ Itē ibi, & infra decidiī, ꝙ allegabāt ēt electionē factā a suspensis, & de suspēso. ¶ Itē ibi, ꝑsentā dā. & sic dicta verba posita s. ibi, penes fratres eiusdem loci &c. fm do. Ant. de Bu. videtur posse habere triplicē intellectū, quorum duo sunt nimis præiudiciales iuri communi & iuri tertij: ideo eligitur tertius intellectus, qui est præiudicialis tantū statuenti. Primus est secundū eū ꝙ electio ex toto sit penes monasteriū Carofonēse actiuè & passiuè.

passiuè. Secundus, ꝙ pars actiua sit penes monasterium
Andreñ. sed non passiue. Tertius est, ꝙ pars electionis: vi-
delicet actiua & passiua, sint libere penes monachos An-
drenenses. Tertia vero. s. confirmationis, sit penes mona-
sterium Carofon. & monachos Carofonenses, sed certe
licet sic transeat do. Anto. de But. ꝙ vnus intellectus non
bene potest colligi ex verbis statuti, nec de illo debet fie-
ri mentio, vt satis patere potest ex verbis ipsius statuti: &
2 sic solum de duobus vltimis fieri debuit mẽtio. ¶ † No. j.
appellatione ecclesiæ contineri monasterium. de quo di-
3 xi s. eo. c. ij. ¶ † No. ꝙ monachus potest eligi in Abbatem:
nec est necesse, ꝙ postuletur. de quo ĵ. ti. j. c. fi. & j. de elec.
4 si Abbatem. li. vj. ¶ † No. ꝙ monachus potest agere, & ꝓ-
sequi causam suæ electionis, & pro illa litigare, pro quo
5 s̃. ti. j. cum dilecta. ¶ † No. quod vacante ecclesia potest liti
gari super iure eligẽdi. & est casus specialis, in quo causa
ecclesię tractatur vacante sede. Et ratio est secundum do.
Card. Flo. quia talis quæstio pertinet ad conuentum sine
prælato. facit quod legitur, & not. s̃. de rescrip. edoceri. &
quia etiam talis quæstio melius expeditur sede vacante,
6 q̃ non vacante. facit quod dicetur super gl. j. ¶ † No. quod
duæ actiones in eodem libello possunt intentari. de quo
in c. ii. ĵ. de capel. mo. ¶ Not. quod quis potest allegare si-
mul & semel priuilegium & ius commune. de quo ĵ. de
præscri. in c. veniens. & de priui. cum personæ. li. vj. ¶ No.
quod vbi super deducto per modum causæ in iudicio par
tes principaliter assumũt disputationem, super illo debet
pronuntiari. facit ĵ. de cau. poss. cum ecclesia. cum ibi no-
7 tatis per Inn. ¶ † No. quod episcopus de consensu patroni
vr̃ posse imponere onus beneficio. de quo dicendum, vt
8 in gl. in ver. constitutum. & super ea. ¶ † No. illud vulga-
rum, ꝙ consuetudo est optima legum interpres. facit l. mi
nime. ff. de legi. ¶ No. quod electio facta a suspensis, & de
suspenso, est inualida. de quo in gl. magna. ¶ No. quod sta
tutum debet intelligi, vt quantominus fieri possit, præiu-
dicet iuri cõi, vel priuilegio. & ad hoc sæpe allegatur de-
9 cretalis ¶ † No. quod statutum ad præiudicium statuentis
latè interpretatur: vt sic etiam improprientur verba, si ex
pediat. secus quo ad præiudicium tertij. facit j. de donat.
cum dilectus. cum ibi no. & quod no. per Io. An. ĵ. de ver.
sig. c. olim tibi. & s̃. tit. j. in c. causam quæ. & j. de regu iur.
10 contra eum lib. vj. & l. fi. ff. de const. prin. ¶ † No. quod ver
bum electio, comprehendit in se etiam cõfirmationem.
facit quod no. Inn. in c. ij. in gl. magna. quæ incipit, ꝓ mo-
nachos. vltra mediũ. j. de resti. in inte. & quod dixi in eui-
11 dentialibus. ¶ † No. quod allegans consuetudinem, debet
illam probare. facit l. j. C. quæ sit longa cõsue. ¶ No. quod
de iure communi potestas eligendi prælatum in ecclesia
collegiata, est libera actiuè & passiue, dummodo persona
idonea eligatur. facit j. de electio. c. causam quæ. & in c. j.
12 ¶ † No. quod patroni fundantes ecclesiam super iure eli-
gendi, nihil possunt disponere sine consensu episcopi: &
sic facit, ꝙ illi qui ordinant capellas, non videantur posse
disponere de modo conferendi aliter, q̃ ius disponat sine
consensu episcopi: quod tene menti. facit quod tangitur
13 in gl. in ver. constitutum est. & super ea. ¶ † No. ꝙ vbi ele-
ctio est fienda de gremio alterius ecclesiæ: locus ecclesiæ
habentis eligere, est locus, vbi fieri debet electio, & non
ecclesia, de cuius gremio debet eligi: nisi aliud disponat
consuetudo, vt hic satis vr̃ colligi. ¶ No. ꝙ ecclesia etiam
collegiata potest habere patronum: & quale ius tunc di-
catur habere, plene no. in c. nobis. ĵ. de iurepatro. ¶ No. ꝙ
vbi plura deducuntur in iudiciũ: si de vno prius constat,
super illo prius pronuntiatur. facit ĵ. de elec. c. cum inter.
R. vbi etiam de hoc. ¶ Not. ꝙ episcopus videt̃ habere po-
testatem concedendi potestatem, confirmandi electionẽ
in certa ecclesia perpetuo. facit quod no. ĵ. de elec. si con-
firmationem. libr. vj. De potestate autem conferendi, an
possit alteri committi no. in c. de liberatione. in gl. antep.

de offi. leg. in vj. & de præben. statutum. in eo. lib. in gl. fi.
quæ gl. sunt singulares & notandę, secundum d. Car. Flo.
¶ No. ꝙ concedens priuilegium, vt quis libere habeat fa-
cultatem eligendi, intelligitur sine alterius præiudicio.
¶ Nota ꝙ in libello quis potest deducere ius satagens ne
gatiuam, quando est fundata de iure communi, vel ex pri
uilegio: secus quando quis vellet solũ probare per testes.
ĵ. de cau. pos. in c. cum ecclesia. ¶ No. ꝙ tempore fundatio
nis ecclesiæ potest episcopus potestatem electionis cor-
pori alterius ecclesiæ tribuere tam actiue, quàm passiue,
s̃m do. Ant. de Bu. & sic quando ius est in fieri, episcopus
videtur posse facere statuta cõtra ius. Nam de iure cõi ele
ctio spectare debebat ad monachos eiusdem ecclesiæ, vt
j. ti. ij. c. j. & tamen potest episcopus facere statutum deter
minando de origine iuris nõ s̃m productionem iuris cõ-
munis, sed aliter disponendo: hoc tamen sine patronorũ
consensu facere non potest. ¶ Nota ꝙ statutum plurifor-
miter, seu multipliciter intelligibile, debet restringi, vt
quanto minus fieri possit, præiudicet iuri communi & iu
ri priuato alterius. ¶ Et nota etiam, ꝙ vbi tale statutũ po-
test trahi ad pręiudicium iuris communis & tertij, & etiã
ad præiudicium statuentis, in dubio debet trahi ad intel-
lectum, qui præiudicat statuenti: quia contra eum late de
bet fieri interpretatio, cum quo ad ipsum censeatur esse
beneficium. facit l. fi. ff. de consti. prin. & quod no. per Io.
An. in c. olim. j. de ver. signi. ¶ No. ꝙ licet regulariter ver-
ba statuti debeant intelligi prolata in stricta significatio-
ne: hoc est verum inquantum si stricte intelligantur, mi-
nus præiudicant iuri, & minus derogant iuri tertij: inquã
tum autem stricte intelligendo, plus offenderent ius cõ-
mune, & priuatum alterius: sed latissime intelligẽdo, mi-
nus tunc statuta debent latissime intelligi etiam impro-
priato vocabulo, vt hic satis colligitur. facit quod habet̃
j. de offi. dele. in c. super eo. ¶ No. vnum effectum consue
tudinis: quia aliqñ interpretatur statutum de alijs effecti-
14 bus, vt hr̃ in c. fi. j. ¶ † No. ꝙ sicut consuetudo inquantũ di
spositiue habet præiudicare iuri, debet esse præscripta, vt
j. eo. c. fi. ita etiam inquantum interpretando agit trahere
statutum contra ius, vt hic satis colligi potest in ver. man
damus. ibi, talis fuerit consuetudo &c. & sic videtur ꝙ de-
bet esse xl. annorũ per no. in d. c. fi. & j. eo. c. fi. in vj. ¶ No.
ꝙ hæc verba, liberam habeas facultatem: vr̃ limitari facul
a tas ad regulas iuris. ¶ In gl. j. [a] ibi, mandatum a capitulo.
15 Vel potes dicere, ꝙ † potuerit deducere incidenter ius eli
gendi, quia erat connexum iuri electionis tanq̃ eius cau
sa: & ideo de eo potuit litigare, sicut super causa suæ ele-
ctionis. hoc tñ esset verum, qñ incidenter induceretur in
iudicium ius eligendi per modum causæ: quo casu nõ es-
set super eo necessario pronuntiandum, sed super electio
ne: hic tñ vr̃ deduxisse principaliter in iudiciũ ipsum ius
eligendi, ideo vr̃ tutior & verior solutio glo. ¶ Concludit
tñ do. Ant. de But. ꝙ si quis incidenter vult disceptare su-
per iure eligendi, vt sic illud tanq̃ causa concludit ad va-
liditatem electionis, ꝙ hoc poterit sine mandato, & vacã
te sede. Si autem vult principaliter assumere disputatio-
nẽ super iure eligendi, siue a principio, siue ex postfacto:
non potest ad præiudicium ecclesiæ, seu capituli, nisi ha-
beat mandatum: vel nisi hoc faciat sciente, & patiente ca
pitulo per id, quod habetur in c. pen. infra de re iud. ¶ An
autem hoc possit facere vacante sede: etiam tenendũ est,
ꝙ sic per istum tex. & per id, quod habetur in d. c. cum ec
clesia. & in d. c. ij. de resti. in inte. & per no. s̃. de rescri. edo
ceri. & hoc speciale in iure eligẽdi: quia quæstio illius cõ
petentius, & melius tractatur vacante sede, q̃ illa non va
cante. Inn. tñ dicit, ꝙ vr̃ esse differentia inter ecclesiã epi-
scopalem, & aliam inferiorem, vt sic sede epali vacãre nõ
possit litigari de iure ecclesiæ: sec⁹ in alia inferiori, vt fuit
hæc ecclesia regularis. Nam vr̃ ꝙ vacante monasterio pos
sit agere de iure eius, cum conuentus videatur hr̃e admi-
nistratio-

a In glo. j.
hic dr̃ do.
Abbas esse
notãdum,
quod mo-
nachus nõ
põt agere
ꝓ iure mo
nasterii si-
ne manda-
to, licet sit
coniuncta
psona con
iũctione ci
uili. alle. c.
coram. de
off. del. vbi
canonicus
nõ agit ꝓ
ecclesia sua
sine mãda-
to. & vide
hic domi.
And. Sicu.
§ 4. eo. ver.
not. ibidẽ.

nistrationem, & possit syndicum constituere.l.j.ff.qđ cuiusq; vniuer.sed certe,vt dicit do.Ant.de But.hic,non est dare bonam rationem diuersitatis inter ecclesiam cathedralem,& aliam ecclesiam: ideo verior esset solutio prae-
16 cedens.& q dicta differentia nō procedat,bene facit:† qa sicut administratio bonorum monasterio vacāte sede spectat ad cōuentum,sic etiam administratio bonorum episcopatus.j.de maio.& obe.in c.cum olim.& de sup.neg. praela.c.fi.lib.vj.& tñ sede epali vacāte rīr causae ecclesiae epalis non possunt tractari pp defectum praelati.j. ne sede vacan.c.j.& ij.ergo eadem ratione idem dicendū in ecclesia inferiori collegiata, vel in alia inferiori, cum eadē sit ratio:& per ɔ̄ns idem ius esse debet.s.tit.j.c. translato. ¶ In gl.ij.in fi.Nota bene ex gl.q vbi certa forma est tradita a canone super rebus,seu iuribus ecclesiae, sufficit illam seruari: nec est necesse seruare solennitatem legalē, seu a lege inductam vltra illam.facit qđ no. in c.j.de reb. eccl.non alie.in vj.circa solennitatem autenticae, hoc ius
17 porrectum.C.de sac.san.ecc.¶ † In gl.in verbo,cōstitutū. ibi,sicut vnum.& sic vr̄ eadem ratione,q possit statuere, q vna ecclesia teneatur eligere de gremio alterius. ¶ In ead.glo.ibi,quia hoc esset contra ius cōe,& per hoc vr̄,q non possit id statuere per ea,quae habentur in c.qđ super his.j.de maio.& obe.& j.de offi.archipresby.in c.fin.nec obstat,si dicatur vt dixit gl.circa princ.q pōt vnam ecclesiam subijcere alteri,vniendo illam alteri:quia illud reputatur minus esse,& minus obuiare iuri,q̄ diminuere ius ecclesiae aliter.nam videmus in simili,q iura ecclesiae vacantis non habentis defensorem,nō pñt alienari.de reb. eccl.non alie.c.j.in vj.& tñ ipsa ecclesia vacante sede pōt vniri,vel concedi alteri ecclesiae,vt in cle.si vna.de reb.eccle.non alie.facit,quod notatur in c.fi.in gl.pen.& super
18 ea.j.de transla.praela.¶ † In ea.gl.ibi,quia pacto. Nota bene gl.quia vult q illud,qđ potest fieri per pactum,potest etiam fieri per statutum.& concordat ēt glo.quae reputať singularis super rubrica C.de decr.decurio.libr.x.Cōiter tñ consueuit dici ; q argumentatio procedit affirmatiuē, vt sic si fieri possit per pactum,possit ēt fieri per statutum, sed non semper procedit negatiue per id, qđ notat gl.in l.neq; pignus.& in l.nec ex praetorio.ff.de reg.iur.& per Bar.in l.omnes populi.de iust.& iur.& per Ioā.And.in c. fi.j.eo.in summa materiae cōsuetudinis,quam ibi posuit.
19 vnde † per statutum potest statui contra ius publicū.d.l. oēs populi.& d.l.nec ex praetorio. non tñ per pactum priuatorum pōt ipsum ius publicum tolli.ff.de pac.l.ius publicum.& etiam tangit hic gl. ¶ In ea.gl.ibi, dat causam
20 praescribendi.Nota bene gl.quae vult,q † ēt minus iustus
a titulus ᵃ det cām pscribendi interueniente bona fide.Idē voluit gl.in c.de quarta.infra de praescr.& facit ēt qđ notatur in c.cura.infra de iurepa.Sed cōtrarium vr̄ voluisse gl.in c.ij.infra de his,quae fi.a praela.& in c.apostolicae.infra de don.quas gl.bene tene menti. Archi. in c.quia cognouimus.x.q.iij.& Pau.de Lia.in cle.j.de reb.eccl. non alie.& Ioā.de Lig.ibi,licet hic ponant quandam aliā opi. circa hoc,quam reprobat do.Car.Flo.& bene. & ipse do. Car.hic dicit, q si est minus iustus titulus interueniente errore facti & tūc dat causam pscribēdi,& ita intelligať haec glo.cum similibus:secus si interueniat error iuris.& sic intelligantur gl.contrariae.facit l.nunq̄.ff.de vsuca. & ideo intellige hic,quod fuit iustus titulus ex eo, quia episcopus fecit statutum sine cōsensu capituli. facit infra de his quae fiunt a praela.in c.quanto.tñ credebatur consensum capituli interuenisse,& sic errabatur in facto:qui error censebatur probabilis, quia in dubio vr̄ psumendum consensum capituli interuenisse in his, qui fiunt ab epo per id,qđ infra hr̄ in c.ea noscitur.de his,quae fiunt a pla. & ideo statutum hic praebuit iustam cām pscribendi, qa credebatur factū fuisse in fundatione ecclesiae,& de consensu capituli,& patronorum.Et si dicas,imo adhuc erratum fuit in iure,quia statutum,de quo hic dicebat intelligi in dubio,prout infra dr̄ circa fin.videlicet,qđ electio libera actiue, & passiue spectabat ad monachos monasterij Adrēsis,& ɔfirmatio ad monachos monasterij Carofonensis,& si afr intelligebať,errabať in iure. Potes dicere, licet Doc.non bene declarent, q ante interpretationem hic factam per Papam,statutum erat dubiū, & multipliciter intelligibile:ideo probabilis fuit error,licet intelligeretur aliter,q̄ hic dicatur circa fi.& pro tanto dedit causam pscribendi: quia probabilis error iuris aequiualet errori facti,vt hic vr̄ posse colligi fm do.Ant.de But.& voluit Io.And.in c.j.de post.praela.in vj.Et attende ēt diligēter,quia dicit hic Compo.q ideo hic praesumebatur consensum capituli interuenisse,quia de eo non referebatur qō.Et sic no.diligēter, q solennitas extrinseca psumitur, qñ de hoc non refertur qō. allegat qđ hr̄ in d.c. ea noscitur.j.de his,quae fi.a praela.de quo dicēdū,vt ibi, & p Bar. in l.sciendum.ff.de ver.obl.¶ In ea.glo.ibi, tñ satis credo eum gl.transeant Doc.quam diligenter not.quia est me-
21 lior de corpore iuris: & ex ipsa habes , † q eps eum capitulo de consensu patroni potest in fundatione ecclesiae onus imponere:sed post ecclesiam aedificatam nō potest inuitis clericis ecclesiae.facit qđ habetur j.de eccle.edi.ad audientiam.ij.qđ intellige,nisi iusta cā subsistente,& cū consensu sui capituli per id,qđ not.in c. constitutus.j.de reli.do.& in e.j.de reb.eccle.non alie.in vj.& s.e.cū olim. & j.vt ecclesia bñficia.c.vno.ad finē. Et aduerte fm Car. Flo.q vr̄ sentire gl.q eps cum consensu capituli & patronorum possit ius ecclesiae dare alteri et sine causa:sed fm eum melius vr̄ dicendum, q non faciet id sine causa, qa nil dēt fieri sine causa.facit s.de rescri.si quando.sufficiet tamen leuis causa,& sic potest intelligi glo.fm eum. Post fundaram aūt ecclesiam,non poterit ex leui causa:sed ex causa iusta non leui bñ poterit,& sic intelligit qđ s. dixi.
22 ¶ Itē aduerte,qa do.Ant.de Bu.hic circa materiā huius gl.satis prolixe fuit locutus,& etiam aliqualiter intricate & confuse:tandem finaliter cōcludit,q si quaeritur,an ex statuto,vel pscriptione possit quaeri ius eligēdi actiue vel passiue in alterius ecclesia.Aut quis vult tanq̄ singularis persona,& noie proprio hoc ius quaerere:& tunc non potest.infra de elec.c.constitutis.aut vnum capitulum , seu collegium vult q̄rere actiue vel passiue hoc ius eligendi in alia ecclesia:& tunc concludit, q aut hoc vult acqrere quo ad partem confirmationis electionis , & tale ius pōt acquiri ex solo statuto episcopi, quia soli epo in tali iure pıudicatur. vnde non exigitur quo ad hoc patronorū cōsensus:exigitur tñ consensus capituli, vt hic ēt dicit Cōpost.& supra dixi.& bene facit, qđ hr̄ in c. quanto.& per totum.infra de his,quae fi.a praela.qui quidē consensus in dubio psumitur intercedere, si de hoc non fiat contradictio,vt superius dixi.Si aūt ad alium spectaret ius confirmandi,q̄ ad episcopū:tunc clarum, q non possit epus sine illius consensu alteri concedere per id,qđ hr̄ in d.c.ad audientiam.el ij. Aut collegium vel capitulū vult q̄rere ius quo ad partē electionis actiue vel passiue, & tunc aut statutum fuit factum in ipsa fundatione, & sic ante ius electionis creatum:& tunc hoc pōt fieri de consensu epi,& capituli,& patronorum,& aliter non,vt hic satis probať: & per hoc patet fm d. Ant.de But.q soli patroni sine epo hoc non pñt:qđ dicit esse notādum pp illos, qui ordināt capellas, & disponunt de modo prouidendi aliter, q̄ ius disponat:quia no valet,q disponat absq; cōsensu epi,vt hic satis pōt colligi.aut statutū fit post fundationē ecclesiae:& tunc dic, qđ ex solo statuto hoc ius q̄ri non pōt,& sic pōt intelligi qđ dicit gl.circa prin.in ver.nō tñ credo, q̄ fuit opi.Io.vt videntur hic velle doc. hoc th dicit Vinc. verum,nisi id fieret ex cā,per ea quae legunť & no. infra, vt eccl.bñficia.c.vnico.ad fi.& hoc qñ inuitis clericis ecclesiae ageretur quaeri. De consensu aūt ipsorum, quibus praeiu-

ᵃ Titulus minus iustus,an det cām praescribendi. Et vid' hic per d. Ant. Sic.co. 14. versic Bal. colligit ex isto tex.

præiudicaret,putat do.Ant.de But.id fieri posse per eṗm
cum consensu capituli. facit quod hr̄ in d.c.ad audiẽtiã.
23 ¶† An aũt ex sola ꝓscriptione tale ius possit q̃ri:dic q̄ nõ,
nisi adesset aliquis iustus titulus prębens iustam causam,
quia hoc esset præscribere contra ius: & ideo non ꝓcede
ret præscriptio ẽt cum bona fide,nisi esset tãti tp̄is, cuius
initij memoria in contrarium non obstaret.de ꝓscr.c.j.in
vj. An autem ex cõsuetudine tale ius possit q̃ri absq; alio
titulo,dicit do.Ant.de But.q̄ sic,per id q̄d hr̄ j.de ele.Cu
mana.& j.de causa pos.cum ecclesia.& j.de præscr.c.cum
olim.ad fi.& c.si diligenti . & j.de for.compe.cum cõtin-
gat.nam s̄m eum consuetudo non vr̄ requirere titulum,
ẽt si sit contra ius,seu interpretetur contra ius: licet tunc
exigatur,q̄ sit ꝓscripta spacio xl.annorum,vt j.tangeẽ: &
pro hoc ẽt allegat istum tex.& q̄d ẽt hr̄ hic,in ver.mãda-
mus.iuncta gl.in verbo,præiudicet.& sic habes s̄m eũ,q̄
q̄n consuetudo agit aliquid cõtra ius q̃rere, requiritur q̄
sit præscripta:de quo plene infra eo.c.fi.Sed aduerte,quia
vr̄ posse dici hoc proprie loquendo in casu c. non agitur
de consuetudine,sed potius de ꝓscriptione: vnde natura
consuetudinis sit non respicere certas personas, ꝓut hic
respiciebat,vt plene dicet in d.c.fin.& sic vr̄,q̄ improprie
loquatur hic de consuetudine. Potest tñ saluari text.& ẽt
quod dixit do.Ant.de But.per id,q̄d notauit Io.An.in si-
mili in c.iij.de consue.lib.vj.Nam licet hic possit dici pr̨
scriptio inquantum agitur q̃ri ius contra capitulum An-
drense per capitulũ Carosonensis monasterij , & sic ꝯtra
certas personas,& per certas personas: tñ ẽt certo respe-
ctu põt dici consuetudo , quia ẽt agit q̃rere ius inter eos,
inter quos non assueuit,seu non fuit assueta:quia agit q̃-
rere ẽt ius contra monachos monasterij Andreñ.qui sut
rogabantur illis monachis Andrenẽsibus, inter quos in-
teruenit assuetudo,& sic hoc respectu põt dici consuetu-
do,vt voluit Io.And. in simili in d.c.iij. Et ꝓdicta s̄m do.
Ant.de But.procedunt,vbi verba statuti sunt certa.Si au-
tem sint dubia,tunc si non apparet consuetudo, vel ꝓscri
ptio, interpretãda sunt s̄m doctrinã hic traditam circa fi-
nem.Si aũt apparet consuetudo vel ꝓscriptio,tunc si q̃riẽ
an præscriptione trahi possit statutum dubiũ ad partẽ ele
ctionis passiue,vt ex illo statuto q̃ratur ius alteri:tunc di-
cit do.Ant.de But.q̄ sic, q̄n statutum in suo intellectu est
probabiliter dubitabile,& multipliciter intelligibile : &
ita erit hic casus, in quo titulus iniustus errore iuris secũ
dum eum ꝓbet iustam cãm vsucapiendi vel ꝓscribẽdi:nã
hic s̄m eum statutũ erat multipliciter intelligibile , & ẽt
erant opi.an per statutum posset tale ius cõcedi, vt patet
ex his,quæ dicit gl.& quę dixi super ea:ideo talis error ꝓ-
bet iustam cãm per ea,quæ no. in l.cum pro latis.ff.de re
iudi.per Bar.in l.q̄d Nerua.ff.deposi.& per Inno. infra de
app.in c.cum speciali. facit q̄d superius dixi cum gl. & ẽt
q̄d infra tangetur.Si aũt q̃ritur,an ex consuetudine tanq̃
interpretante possit ad hoc intellectus statuti extẽdi, dic
q̄ sic per istum tex.Exigetur tñ q̄ sit ꝓscripta spatio xl.an-
norum per istum text.in ver.mandamus. & sic non suffi-
ciant x.anni hoc casu.facit q̄d no.gl.in c.fi.de consue.in
vj.& ex hoc patet,q̄ consuetudo nedũ debet esse ꝓscripta
q̄n agit imprimere ius contra ius cõe apertum , & clarũ,
sed ẽt q̄n agit extendere dispositionẽ , & dubium in ver-
bis, trahendo eam ad derogationem iuris cõis , quod est
ẽt notãdum s̄m eum,& alibi non hr̄ ita clare . nec obstat
si dicatur , q̄ hoc non sit trahere contra ius supposita opi.
gl.q̄ eṗs poterit facere statutũ in fundatione ecclesiæ, q̄a
põt dici,q̄d dicetur esse contra ius,inquãtum deficiat cõ
sensus capituli.Item etiam vr̄ esse contra ius cõe,quia cõ
suetudo secuta est statutum,& sic in fundatione ecclesiæ
& sic iura iam creata ipsis monachis,& ad hæc effectualr
reducuntur omnia,q̄ tetigit circa hunc articulũ do.Ant.
de Butr.hic satis prolixe,& vt dixi ẽt aliqualiter intricate
loquitur.dicit ẽt,q̄ vsus in consuetudine hr̄ loco tituli ꝑ
no.in præal.c.olim.ad finem.& in d.c.si diligenti.& in c.
cum contingat.Tu potes quantum ad intellectũ capituli
concludere,q̄ aut constabat, q̄d per statutum , de quo in
litera voluit eṗs conferre confirmationẽ,seu ius cõfirmã
di monachis Carosonensibus.& clarum,q̄ potuit, vt hic
dr̄,circa fi.aut constabat,q̄ voluit passiue tribuere ius eli
gendi monachis Carosonensibus,& tunc aut constabat,
q̄d fuit factum statutum in fundatione ecclesiæ Andreñ.
de consensu capituli,& patronorum:& clarum,quod te-
nebat.aut constabat, quod post fundatam ecclesiam fuit
factum,& tunc non valebat. Aut erat dubium,an eṗs vo
luerit concedere ius confirmandi, an vero ius eligẽdi pas
siue : & tunc in dubio debet intelligi voluisse cõferre ius
confirmandi,vt hic dr̄ . Aut erat dubium,an statutum fa-
ctum esset in fundatione,an vero post: & hoc casu si puta
batur fuisse factum in fundatione: licet forte non fuisset,
interueniebat error facti:ideo tale statutum prębuisset iu
stam causam præscribendi.facit quod dixi superius super
hac gl.& per hoc etiam habes, quomodo minus iustus ti
tulus potuerit hic dare causam præscribendi.¶ In glo.in
verbo,electio.Pro recitatione huius gl.potest opponi,vt
hic tangit do.Car.Flo.nam videtur, q̄ hic litera male lo-
quatur:cum videtur appellare confirmationem , electio-
nem:cum tamen sint diuersa cõfirmatio,& electio,vt in-
fra de elec.c.fi.lib.vj.cuius timore facta est gl.quæ voluit
tollere hoc contrarium.¶ In ea.gl.ibi,pro confirmatione
24 nec est hoc absonum : † quia confirmatio etiam dici põt
pars electionis , cum nõ habeat suum esse perfectum an-
te confirmationem. facit quod no. Inno. infra.de elec.pu
blicato . & infra.de resti.in integ.c.ij.gl.magna vltra me-
dium.nec est etiam inconueniens q̄ vnum, & idem ver-
bum ad diuersa relatum, sumatur proprie & improprie ,
vt probatur in l.ij.§.fi.ff.de offi.procon.& legati. ¶ In ea-
dem glo.ibi,propne tenetur. nã electio actiua erit penes
monachos Andreñ.electio passiua penes monachos Ca
a rosonenses.¶ In glo.in ver. a suspensis.a hæc glo.plura fa-
cit:nam primo confirmat tex.Secundo tractat, an suspen
sus posset beneficia conferre. Tertio obijciendo reuocat
illud in dubium,interserendo etiam de potestate iudicã-
di & excommunicandi . Quarto opinionem quorũdam,
quæ fuit Ioan. & Lau.contra quam obijcit,& non soluit.
Tertio ponit aliam, & secundam opi. quam dicit melio-
rem,contra quam allegat quandam rationem,quam nitiẽ
soluere per aliam rationem,& similia. Sexto transgrediẽ
do materiam , tollit quandam obiectionem contra text.
Septimo redit ad materiã,& limitat superius dicta.Octa-
uo vr̄ accedere ad primam opi.prima facie, sed effectuali
ter non accedit.Nono recitat opi.Io.& Lau.quæ concor-
dat cum prima opi.posita in ver.dicunt quidam.Decimo
& vltimo reprobat opi.Io. & respondet cuidam cõtratio .
secunda ibi,nec beneficia.tertia ibi,sed nõne.quarta ibi,
dicunt quidam.quinta ibi,alij dicunt. sexta ibi,ꝓterea de
hac suspensione.septima ibi,& hæc q̃ dicũtur.octaua ibi,
satis posset.nona ibi,Io.& Lau.decima ibi,ego aũt . ¶ Et
no.q̄ licet do.Ant.de But. hic in recitatione huius gl.nõ
sequatur illius ordinem , tñ quia planius intelligetur se-
quẽdo ordinem gl. illum sequar s̄m diuisionem superius
positam. ¶ In ea.gl.ibi,dicunt quidam.ista fuit opi.Ioã.&
Lau.vt infra tangit glo.circa fi.& tangitur ẽt in c.audiui-
mus.xxiiij.q.j.& in c.tanta.infra de exces.præla. Et ꝓ ista
25 opinione,q̄ † suspensus ab officio possit iudicare de cau-
sis,excommunicare,& præbendas dare: bene facit, vt vo
luit hic glo. quia talia videntur esse iurisdictionis,& non
ordinis,seu officij, vnde competunt electo in eṗm cõfir-
mato, licet nondum sit consecratus , & sic non receperit
ordinem consecrationis.infra de elec.trãsmissam. & c.no
sci . & sic vr̄,q̄ licet eṗs suspẽdatur ab officio eṗali : tamẽ
possit illa,quæ sunt iurisdictionis , & non ratione officij,
seu ordinis pro ista parte etiã facit, q̄d habetur in c.si ce-
lebrat.

a In glo. a suspẽsis d. And. Sicu. dr̄ hic glo. istã esse intricatã , & ipse eã bene d̄clarat hic,in xvi. col. prope finẽ. i vers. in gl.i verbo, a suspẽsis.vide ibi dem.

lebrat.j.de cle.excom.min.Item tertio pro hac opi.facit,
quod habetur in c.ab excommunicato.s.ti.j. iuncto c.sa-
cro.j.de sen.excom.vbi patet,qd suspensus videtur posse
absoluere,vt colligitur ex d.c.sacro. & c.duobus.eo.ti.&
sic eadem ratione videtur, q suspensus possit alium liga-
re:quia par dēt esse potestas ligandi,& soluendi. de peni.
dist.j.verbum. Qualiter autem ad has rationes responde-
ri possit,patebit inferius.¶ In ea.glo.ibi,nihil officij reti-
26 net quasi velit gl. q† licet canonicus retineat beneficiū,
si tñ sit suspensus ab officio,non possit eligere: cum hæc
potestas eligendi pendeat ab officio non a beneficio.qd
patet,quia licet quis sit supensus a beneficio,si non est su
spensus ab officio,potest eligere,vt in c.cum Vintonień.
iuncto c. cum in cunctis.j. de sen.ex forte etiam sic dicit
gl.quia canonicus non habet iurisdictionem,sicut habet
episcopus vel alius prælatus,licet haberet potestatem eli
gendi:& ideo nimirum,si non potest eligere,si sit suspen
sus ab officio:& hunc intellectum etiam videtur hic sen
sisse Inn.vt refert Archid.in c.audiuimus.xxiiij.q.j.& per
hoc etiam dicunt hic oc.vt etiam tangit hic do. Anto.
27 de But.q† canonicus suspensus ab officio non erit vocā
dus ad electionem:quia illi soli sunt vocādi, qui possunt
eligere.j. de elec.quia propter. & ideo ex quo non potest
eligere,non erit vocandus:qd dicunt esse verum etiam si
sit toleratus,vt etiam hic voluit Inn. nec obstat quod ha-
betur viij.q.iiij.c.nonne. vbi videtur,q proficiat aliquem
tolerati:quia illud verum ſm Inno.in his,quę sunt publi
ci officij.ff.de offi.præto.in l.Barbarius. sed ſm enim dato
q electio spectat ad capitulum ratione publici officij, tñ
ad canonicum videtur spectare ex priuato officio:iō tole
rantia nihil operatur.Et idem etiam voluit Ioā.An.in c.
cum Vintonień.ad fi.& c.nihil.j.de elec.& de dolo & cō
tu.veritatis.& facit etiam,quod no.j. de offi. or.in c.irre-
fragabili.in glo.super verbo, vel p decanum & quod no-
tatur per Archi.viij.q.j.eo.c.& Fede.in opere suo in c. cē
tesimo quinto.Inno.j. de procur.c.fi. Recitat tamen Inn.
alios dicere tales vocandos propter quasi possessionē ca-
nonicatus,in qua perdurant,quæ in talibus considerant̄.
j.de ele.in Genesi.& c.querelam.& de causa pos.cū olim
& c.cum ecclesia.& de iure patro. consultationibus, sed
primum dictum communiter tenetur, quia quasi posses-
sessio nihil operatur, supposita incapacitate personæ, vt
in cle.vt hi,qui.de æta.& quali.& ideo oportet,q non ha
beat officium ligatum, cum potestas eligendi surgat ex
18 quasi possessione,& adminiculo officij.¶ †Quid autem si
tempore fiendæ electionis se ingerant excommunicati:
dic si sunt occulti,non sunt reijciendi alias fieret eis iniu
ria.ij.q.j.c.multi.& vj.q.j.c.j.& 2.nec imputabitur alijs ha
bentibus eligere, si non probant excommunicationem
illorum,qui sunt excommunicati, & qui volunt cum il-
lis eligere:quia forte ibi non est superior, coram quo pos
sint probare nec capitulum in hoc est iudex.¶ Item pro-
pter probationem possit electio differri: tutius tamen est,
& de cautela,q ibi qui non sunt excommunicati, prote-
stentur,q non intendunt colligere cum aliquibus,qui re
periantur esse excommunicati,sed potius volunt,q eorū
vox non valeat,si de iure valere non debet. facit j.de ele.
Cumana.& c.illa quotidiana.¶ In eadem glo.ibi, audiui
mus.glo.non soluit istud contrarium,quia per istud c.re-
probatur præcedens opin.vt j.tangit gl.circa fi.licet aliq
dicant, q ibi loquitur de hæretico, & sic excommunica-
to,& non de suspenso,vel q loquitur de suspenso ab offi-
cio & iurisdictione,sed certe ista solutio diuinat,& cōtra
istam opi.etiam facit c.quia diuersitatem.de conces.præ-
ben.vt s.etiam tetigit glo. licet isti nitantur respondere,
vt supra dixit glos. quę solutio videtur diuinare, & literā
violare:cum videatur loqui de suspēso simpliciter ab of-
ficio.¶ Itē contra istam opi. facit j.de excei.præla.c.vlti.
licet glo.ibi nitatur respondere violando literam illā, &
ad ipsam diuinando.Item contra istam opi.facit,qd habe
tur in c.si celebrat.ad fi.iuncta gl.referendo illum tex. ad
omnia superiora:& propter hoc gl.in vet. alij dicunt me
lius,posuit secundam opi.quam dicit meliorem.¶ In ea.
gl.ibi quamuis hoc potuerit aduerte diligenter, quia gl.
voluit hic tollere obiectionem, quam tetigi in prima ra-
29 tione primæ opi.nam posset dici, qd † ex quo electus in
epm post confirmatione,licet non sit adhuc consecratus
possit tñ dare præbendas, & beneficia conferre,& alia iu
risdictionalia exercere.j.de elec.c.transmissam. videtur,
q si postea est consecratus, per consecrationem non reci
piat potestatem,quo ad ea,quę sunt ordinis,vt j.de trans-
la.præla. inter corporalia.& d.c. transmissam.& ideo vr̄,
q licet post consecrationem suspendat ab officio,qd reci
pit ratione cōsecrationis,non tū per hoc quidem perdat
potestatem, quā habebat post confirmationem ante con
secrationem : ergo dēt illa etiam posse vti post consecra-
tionem,licet sit suspensus ab officio.Sed ad hoc voluit re
spondere glo.q argumentum nō pcedit.ex eo, quia plus
aufert ipsi epo suspēsio,q̄ ɔtulerit ɔsecratio,per id qd se-
quitur in gl.qa plus tollit negatio., q̄ ponit confirmatio,
non pōt dici suspensio, & cōsequenter quædam negatio.
¶ In ea.gl.ibi,quam ponit affirmatio.pone exemplum,si
dico Titium esse scientificum vel Doctorem: hęc indefi-
nita verificatur,si est scientificus vel Doctor in vna scien
tia:& tamen si dico nō est scientificus, vel nō est Doctor
negatur scientificus, similiter & doctor in omni sciētia:
ex quo indefinite & indistincte dicit̄,qa negatio destruit
quicquid post se inuenit,vt dicunt Logici,& etiam Gra-
matici & hoc qñ negatio non limitatur, secus si limitare-
tur, vt si dico q Titius non est Doctor iuris ciuilis: nā suf-
ficit qd nō sit Doctor iuris ciuilis,licet sit doctor alterius
facultatis.¶ In eadem glo.ibi,non multum addit supple
quo ad ea,quæ sunt iurisdictionis,vt patet ex his, quæ su
pra dixi.¶ In eadem gl.ibi,sed ante potest. probatur j. de
conuersatione cōiugatorum ex publico.¶ In eadem gl.
ibi, sic & episcopus confirmatus.arguit glo. de matrimo
nio spirituali ad carnale.facit qd habetur in c.ij.j.de trās-
latione prælatorum.& de spon.in c.tuæ.¶ Et aduerte,qa
hodie habetur communiter hæc litera affirmatiua vide-
licet, & sic episcopus confirmatus potest aliqua, quæ tū
non potest consecratus: & ista litera bene conuenit præ-
cedentibus.Tamen tunc supple ad gl.dum dicit, quæ tū
non potest consecratus.supple & suspensus: nam als ma
le diceret,quia illa quæ potest confirmatus,multofortius
potest consecratus,si nō est suspensus:vel ſm An. de Bu.
dum dicit,quę non potest consecratus:potes supplere,sci
licet vt confirmatus, sed bene potest vt consecratus,sicut
in simili statum dicit gl.de electo in Archiepiscopum: qa
ſm eum tunc potestas iurisdictionalis,quæ fuit creata ex
ipsa confirmatione attrahitur ad ordinem superuenien-
tem adeo,q ex confirmatione non censeatur postea ha-
bere dictam potestatē, sed potius ex consecratione: qua-
si vires confirmationis ordinentur ad finem ordinis, seu
consecrationis. Antiqua tamen gl.erat negatiua:nā dice
bat sic,episcopus confirmatus non potest aliqua,quæ po
test consecratus:& ita erat plana litera,quia confirmatus
non potest illa,quæ sunt ordinis,quæ potest post cōsecra
tionem: tū hæc gl. ſm istam literam non bene cōueniret
præcedentibus:ideo melior est litera moderna,de qua su
perius dixi:hæc tñ antiqua poterat adaptari ad præcedē-
tia hoc modo, si dicas sic.s.per contrarium loquendo ta-
men,non directè: sic conueniret præcedētibus: ideo me-
30 lior videtur litera moderna.¶ †In ea.glo.ibi, ratione ordi
nis.hoc non videtur verum per c. dilecta.j. de maiori. &
obedien. vbi Abbatissæ potest competere potestas confe
rendi beneficia:& tamen non est capax ordinis.j.de pœ-
ni.& remis.c.noua quædā.Itē non videtur etiam q sit iu-
risdictionis;quia capitulum sede vacante succedit in po-
testate

testate iurisdictionali,& tñ non succedit in potestate cõferendi beneficia.j. de maio. & obe.in c.his quæ. & c.cũ olim.& pro hoc etiã,qa vt dicit Io. And.in c.verum.j. de so.compe.& j.de ele.quamq̃ lib.vj.ꝗ reperiuntur interdũ aliqui epi,qui nullam habent collationem beneficiorũ: & ideo dicit in d.c.quanq̃. ꝗ conferre bñficia nõ est proprie ordinis nec iurisdictionis:sed cuiusdã facultaris. do. Ant.de Bu.hic dicit, ꝗ si consideraẽ potestas conferendi in abstracto:tunc non est ordinis,nec iurisdictionis,vt dicit Io.An. si aũt consideramus illam,inquantũ competit electo confirmato,censetur esse iurisdictionis: qa competit ei sicut alia iurisdictionalia:Inquãtũ vero competit epo consecrato,censetur esse ordinis:quia ammodo ab illo dependet,& sic intelligatur hæc gl. refert tñ Io.Cal.tenere, ꝗ conferre beneficia potius dicatur iurisdictionis: & ideo dicit ꝗ collatio beneficij facta per excõicatum occultum,qui cõi opinione habebaẽ pro non excõicato: si fiat ignorãti,tenebit.facit qđ no.Io.Cal.j. de re iudi.in c. ad probandum.& Io.An.in c.si vero.j.de sen.ex.de.do. Ant. de But. hic vr aliqualiter variare. Nam primo videẽ dicere,ꝗ licet sit actus iurisdictionis:tamẽ cũ de se sit actus spiritualis, non poterit fieri per suspensum ab officio ꝑ ea, quæ superius sunt dicta. Tamẽ finaliter videẽ hoc dicere verũ in suspenso publice,& sic nõ tolerato:& secus in occulto posses dicere,ꝗ si spectat collatio ad platum, procedat opi. vt distinguaẽ inter toleratũ & non toleratum. Si vero collatio beneficij spectaret ad canonicũ: tunc indistincte vr,ꝗ non tenebit collatio: qa in dicto casu non videtur distinguẽdũ inter toleratũ & non toleratũ ꝑ id, qđ dixi s.post Inn.videẽ tamẽ etiã hic dicere do.An. de But. ꝗ valet snia excõicationis lata per occultũ excõicatũ ex eo,quia non dicitur ipse facere,sed potius dignitas. allegar viij.q.iiij.nõne:Et ad.c.j.& ij.xxiiij.q.j.respondet,ꝗ loquuntur de excõicato non tolerato. sed certe cõiter tenetur contrariũ,vt patet ex his,quæ no.ꝑ gl.& Archi.24.q. ij.in summa.c.j.& c.audiuimus.& pro hoc facit, quia excõmunicatus:licet occultus,vere est extra ecclesiam, nõ
31 videẽ posse eijcere.facit qđ habeẽ in c.multis.ij.q.j.¶ † In ea.gl.ibi,cui interdiciẽ vnũ not.bene gl.q̃ vult, ꝗ suspensus ab officio intelligatur in cõsequentiam suspẽsus a beneficio:qđ est verũ, nisi dispẽseẽ in beneficio,vt in c.præsbyterũ.xxviij.dis.ecõtra aũt suspensus a beneficio, non intelligiẽ suspensus ab officio,vt probaẽ in c. Vintonieñ. j.de ele.iuncto c.cum in cunctis.eo.ti.Et hic gl.dũ dixit, ꝗ cui interdiciẽ vnum,intelligitur interdictũ & reliquũ: non bene dicit,qñ quis est suspensus a beneficio:sed bene procedat illud quãdo est quis suspensus ab officio, vt intelligiẽ suspẽsus a beneficio , cum beneficiũ deẽ ꝑpter officium q.3.si quis obiecerit.de hoc tñ an indistincte suspensus ab officio intelligatur suspensus a bñficio:recurre ad gl.meliorem de corpore iuris in cle. cupiẽtes. in gl. in nouã.ad fi.de pœnis.vbi gl. finaliter videẽ cõcludere, ꝗ suspẽsus ab officio si sit in mora petẽdi absolutionem, intelligatur ẽt suspensus a beneficio.Si vero nõ sit in mora,tũc sit suspensus pro graui causa,siue pro peccato mortali: tunc intelligatũ siue pro peccato seu crimine. Si pro mortali,tunc idẽ:secus si pro leui causa, puta si fuerit suspensus ꝓpter scandalum euitandũ,vel propter crimen, de quo dubitaẽ, an sit mortale:de quo ibi etiã plene dixi Pau.tñ de Liaza.in d.cle.cupientes.& in cle.j. de priuile. vbi etiã tangit,quem videẽ hic sequi d.Gaspar de Cal.aliter dixit,considerãdo tres casus principales : nam aut qs est suspensus ꝑpetuo ab officio,aut ad tps,aut simplr. Primo casu dicit,ꝗ illa suspẽsio est quasi ꝑpetua, & haberet vim priuationis.facit qđ no.ꝑ Inn.in c.cũ bonę.j.de æta. & qual.& j.de choa.cle.& mulie.in c.si qsquã.& c.sicut. & c.si aũt.& facit quod no.ipse Pau.in cle.j.de reb.eccle. non alie. Ideo tunc bene cẽseẽ etiam suspensus ꝑpetuo, & sic priuatus a beneficio,cum beneficiũ detur propter officium.¶ Secundo casu dicit, qđ si quærimus de beneficio,qđ ꝯsueuit dari interessentibus in diuinis, tunc intelligiẽ ille priuatus, ex quo non põt interesse in diuinis ꝑpter suspẽsionẽ ab officio.facit qđ habetur in c. vnico, de cle.non resi.lib.vj.Alio autem beneficio non censebitur priuatus:ex quo hoc non est expressum,& solũ ad tps fuit priuatus:& ꝑ hoc allegat c.pe.j.de simo.& c.vel non est.j.de temp.or. Tertio casu,qñ simpliciter priuaẽ ab officio:tũc ꝯcludit, ꝗ si pro graui causa fuerit suspensus ab officio,intelligeretur ẽt suspẽsus a beneficio: secus si pro leui,nisi cõtẽnat suspensionẽ,vel sit in mora petendi absolutionem:& cũ hac opi. consueui transire in dicta clemẽ.cupiẽtes.tñ si velles tenere opi.gl.in dicta cle.cupientes.posset dici,ꝗ qñ qs suspenditur ab officio ad tps, deberet ẽt distingui an pro graui crimine , an vero pro leui fuerit suspensus:cum videatur esse eadẽ ratio, quæ est qñ simpliciter suspendiẽ ab officio,& sic videreẽ idẽ ius, vt s. de consti.translato. sed pro Pau.potest respõderi , ꝗ in d. c.pen.de simo.fuit suspẽsus ab officio ad tps ꝑpter simoniã,& sic pro graui causa:& similiter in d.c.vel nõ est,qa ibi suspẽdiẽ ab officio ad tps, quia recipit ordinem diaconatus in ętate xiij.annorũ.contra dispositionẽ canonum: & tamen ibi nõ est suspẽsus a beneficio,& sic opi. Pau.videretur melior.¶ In ea.gl.ibi,c.eos,qui.hic posset iungere versiculum,qui j.poniẽ in vet.& hæc,quæ dicunẽ, qa ille versiculus ꝓsequiẽ materiã,quã s.tetigit gl.& successiue potes prosequi gl. vsq; ad fi. omisso ver.ꝑterea, qui sequitur,& qui non prosequitur materiã, de qua s. dixit glo.vnde sup ver.eos,qui.posses facere A. & sup versi.& hæc,quæ sup potes facere B. & sup versi.ꝑterea. potes facere C.tamen prosequor gl.ẽm ordinẽ suum.¶ In ea.gl.ibi,ꝑterea glo.hic voluit apponere,ꝗ Papa non debuerit pronũtiare sup ista suspensione:quia nihil videẽ fuisse obie-
32 ctũ de illa,nec petitũ, vt patere videẽ ex lr̃a , & snia † dẽt esse cõformis petitioni.j.de simo.c.licet Heli. Et de elec. innotuit.ad fi.Gl.hic voluit soluere dupliciter. Primo, ꝗ de ea suspensione fuit obiectũ. & licet hoc nõ pateat hic ex lr̃a:patet tñ ex antiqua & sub decisa ibi. & j.vt etiã tetigi.Secunda solutio colligiẽ in versi.& licet.ꝗ licet nihil fuerit obiectũ a partibus,tñ quia ille,qui habet confirmare electionẽ ex officio suo, debet inquirere de omnibus concernentibus ad electionem,vt patet in c.nihil est. de elec.& in alijs alle.in gl. ideo merito potuit Papa de hoc
33 inquirere,& ꝓnũtiare.vel tertio põt dici ẽm Goff. ꝗ † qñ iudici constat in iudicio de causa vel ratione, per quã iustitia partis est clara:põt iudex, etiam si pars illi non innitatur,de eo opponere,& ẽm illã pronũtiare:licet pars nõ crederet ꝑ illã tunc iuuari.facit quod legitur, & notatur in c. ex parte.infra.de cõcef.præbẽ.& in c.cũ causam. de elec. & quod ẽt notatur in c.cũ Bertoldus.de re iudi.& plus ẽt videtur dicere Inn.in c.cum olim. de cẽsi. quod ẽt si pars non possit opponere:iudex tñ videns iustitiam nõ debet iniuste iudicare. quod videẽ ꝓcedere in tangentibus publicã vtilitatẽ per no.ꝑ gl.in c.licet causam.infra.de proba.Et prædicta vera, quando ratio est deducta in iudiciũ. facit c.iudicet.iij.q.vij. Idem ẽm d.Anto.de Butr.si nõ est in iudicium deductũ,si est ratio iuris vel facti nota iudici vt iudici per l.Officium.ff.de leg.iij. Et per not. in l.j.C.vt quæ desunt aduo.partium.cũ ibi notatis ꝑ gl.Cy.& Bar. & infra.ti.j.c.bonæ.¶ Et prædicta faciunt ẽm d. Anto. de
34 Bu.ꝗ † si productus fuerit testis, qui erat consanguineus partis,& hoc constabat ex actis, sed nihil fuit appositum cõtra eum:an iudex posset ipsum repellere. Nam videretur dicendum,ꝗ sic:qa quanta sit fides adhibenda, est in consideratione iudicis.l.iij.§.j.ff.de testi.& sic videẽ, ꝗ ex quo constat sibi illum esse cõsanguineũ, possit illũ repellere absq; eo,ꝗ apponatur,& sic videẽ hic prima facie tenere:tamen finaliter, si bene considerentur dicta eius, videtur tenere oppositum:nam dicit, ꝗ quãdo testis esset simpli-

simpliciter inhabilis,tunc bene posset ex officio repellere.facit l.quos prohibet.ff.de postulan. & poterit etiã fm Inn.in c.inquisitionis.j.de accu.iudex ex officio summariẽ se informare de inhabilitate.facit quod notat̃ in l.iij. in prin.ff.de testi. Si aũt testis nõ sit omnino inhabilis,& possit per partem approbari vel reprobari,puta quia forte contra ipsum testem esset suspicio ex aliqua causa:tũc vr̃ tenere Io.An.in addi.Spe.in ti.de teste.§.j.super versi. sed quid si iudici.qđ sit necesse, qđ opponatur contra ipsum per partem.facit quod hr̃ in c.ij.vt lit.non conte.vbi patet,ꝙ non excusat notorietas ab onere illam allegãdi, licet excusat ab onere probandi,vt etiam notauit glos.in cle.appellanti.de app.& sic videretur, qđ in casu pdicto, ex quo nihil opponitur cõtra testẽ,qui est cõsanguineus producentis,qđ iudex debeat stare illius dicto.nã & posset ille,contra quem producitur, ipsum approbare expsse,si vellet:& eadem ratione poterit ẽt tacite,prout vr̃ cõtingere fm Ioan.An.ex quo contra quem producit̃,nihil opponit.¶ In ea.gl.ibi,sed eligi sciẽter. supple,maxime: quia ẽt ignoranter non posset eligi per ea, q̃ habentur in c.si celebrat.de cle.excõ.min. & per rationem ibi positã. ¶ Et no.ꝙ gl.ista in ver.Io.& Lau.vsq; ad finem, non fuit multũ necessaria:& quodãmodo vr̃ fuisse superflua,quia vr̃ repetere illa,q̃ superius dicta erãt. ¶ In ea.gl.in fi.Pro
35 declaratione gl.& materiæ potes concludere, ꝙ † aut q̃ritur an suspensus priuetur ptãte consecrandi sacra,vel suscipiendi:aut q̃ritur,an priuetur,seu sit priuatus potestate eligendi actiue:aut quæritur tertio,an priuetur, seu sit priuatus ptãte eligẽdi passiue:aut quæritur quarto, an suspensus possit excõicare,vel suspẽdere, vel iurisdictionẽ exercere:aut quæritur & quinto, an suspensus possit beneficia conferre.¶ Circa primum conclude,ꝙ si est suspẽsus maiori suspensione,clarum est,ꝙ sic per id,qđ hr̃ in c. si.j.de exces.præla.& dictũ fuit s̃.eo.quanto. Et probatur ẽt per c.si celebrat.ad finem , coniuncta gl.j.de cle.excõ. min. Aut q̃ritur de suspenso minori excõicatione, puta pp participationem cum excõicatis: & iste non est suspẽsus a potestate conferendi sacra.d.c.si celebrat. sed bene quo ad ipsum censetur priuatus potestate suscipiendi sacramenta,vt patet in d.c.si celebrat.& facit qđ notatur in simili in c.si.j.de vi.& ho.cle.& quod dixi de suspenso suspensione maiori,dic procedere, siue fuerit suspensus ab hoie,siue a canone per id,qđ hr̃ in c.j.infra de re iudi.lib. vj.& in c.j.de sen.excõ.eo.libr. Secũdo casu,qñ quæritur, an sit priuatus ptãte eligendi actiue:dic ꝙ nõ,si est suspẽsus minori suspensione: quia non priuatur exercitio eiũ spiritualium ad cõmodũ alienum.d.c.si celebrat.Secus si esset suspensus maiori suspensione, per quã esset suspensus ab officio:siue esset suspensio iuris, siue hoĩs : quia in hoc non est differentia per ea, quæ supra dixi.Et ratio est, quia non põt eligere,& sic non competit sibi potestas eligendi actiue,quia illa competit ratione officij: & ideo ex quo est suspensus ab officio non poterit eligere: cum talis potestas competat ratione officij, & non ratione beneficij,vt hic ẽt videtur sensisse gl.circa prin.& pro hoc etiã facit fm Petr.quia suspensus a beneficio, vt contingit in eligentes scienter indignũ: nã tunc suspensus est p triennium a beneficio infra de elec.eũ in cunctis.si intra illud tẽpus occurrat alia electio,poterit eligere: licet sit suspensus a beneficio,ex quo non est suspensus ab officio,vt pbatur in c.cum Vintonien.infra de ele.& istud tene licet Io.fm aliquos videatur notasse contrariũ,& non bene in c.presbytero.xxviij.distin.nisi restringatur dictũ ipsius ad notorium fornicaturẽ, qui fm aliquos non est suspensus ab officio,licet alij pñt a suis officijs abstinere,de quo notatur per Inn.& Io.An.in c.si celebrat.præal.& etiam dixi in c.at si clerici.infra de iudic. Tertio casu,qñ quæritur an suspensus possit eligi:& istud est clarũ,quod non,siue sit suspensus maiori suspensione,siue minori per ea,quæ habẽtur in d.c.si celebrat.& ibi etiã ponitur ratio in text. Quarto casu, qñ quæritur an suspensus possit excõicare , vel suspendere, aut iurisdictionẽ exercere.Glo.hic posuit opiniones:& aliqualiter inuolute processit,vt patet ex ipsius tenore,& ex diuisione glo.quã feci in prin. Potes cõcludere,ꝙ aut est suspensus minori suspẽsione:& hæc nõ tollit potestatẽ exercendi iurisdictionalia, nec consequẽter excõicãdi, vel suspendendi per ea, quæ habentur in d. c.si celebrat.¶ Aut est suspensus ab ingressu ecclesiæ: & hic idem per ea, quæ habentur infra de sen.excom.sacro iũcto c.ab excõicato.de rescr.& facit ẽt, qđ hr̃ in c.is cui. de sen.excom.in vj.Idem si quis fuerit suspensus a pontificalibus , quia talis non priuat̃ potestate iurisdictionali, sed solũ potestate vtendi pontificalibus:quia pœnæ sunt restringendæ.de pœni.dist.j.§.pœnæ. & de reg.iur.in pœnis.lib.vj.Idem si quis fuerit suspensus a beneficio tantũ, quis potestas iurisdictionalis non dependet a beneficio , sed ab officio per ea,quæ superius sunt dicta:secus si quis esset suspensus a iurisdictione,quia tunc non posset excõmunicare,vel suspendere, vel alia iurisdictionalia exercere.infra de excef.pla.c.tanta. Idem dicas si q̃s esse suspensus ab officio,& beneficio,vel ab officio tm̃ per ea , q̃ habentur in d.c.tanta.& d.c.si celebrat. ad finem . Idem videtur,si quis fuerit simpliciter suspensus,q̃ vr tangit do. Ant.de But.post Ioã.An. in dubio intelligetur suspensus ab officio per ea,quæ habẽtur in c.quisquã. de sen.excõ. & sic non poterit suspendere,vel excõicare, nec alia iurisdictionalia exercere. An autẽ poterit aliquo casu actum non spiritualem exercere:noratur in d.c. tãta. & infra de dolo & contu.c.veritatis. Et prædicta,inquantum dixi ꝙ suspensus ab officio nõ potest exercere iurisdictionalia, procedunt qñ vellet illa exercere ex ordinaria iurisdictione: secus si est delegata, quia illa non priuatur p suspensionẽ officij,vt voluit notabiliter Archi. in c.audiuimus. xxiiij.q.j.Et ratio est fm eum,quia delegatam non habet ex officio,nec fundat̃ super ordinaria: sed illam habet ex delegatione accidentaliter, & sic non annectitur ordini, vel officio:qđ intellige verum fm eũ, nisi suspensio causaretur ab excõicatione, quia tunc pendente excõicatione nõ poterit exercere iurisdictionem etiam delegatam , sed demũ cum fuerit absolutus ab excõicatione. Si autẽ quis esset suspensus a iurisdictione tantum, posset exercere illa,quæ sunt ordinis,vt voluit gl.in d.c.audiuimus.& hæc est vera conclusio,& vera opinio.Et ad rationem Io. qui tenuit suspẽsum ab officio posse exercere iurisdictionem,& sic suspendere,& excommunicare,cuius contrarium supra dixi, de qua ratione feci mentionẽ circa prin. huius gloss.potes respondere,vt voluit glo.in ver.quamuis.vbi plene declaraui.& dicit do.Ant.de But.intentionem gl.fuisse in d. ver.quamuis. ꝙ potestas iurisdictionalis,inquantum non habet secum concursum ordinis, nõ habet connexitatem cum ordine:quod patet,quia confirmatus licet non sit consecratus,illam exercet , & sic sine ordinis,seu officio.infra de elec.transmissam. sed inquantum detur concursus ordinis cum iurisdictione propter superuenientem consecrationem : tunc illud ius consecrationis tanquam maius , attrahit ad se tanquam minus iurisdictionem : & sic attrahitur tunc iurisdictio ad naturam consecrationis & ordinis: & ab illa incipit pẽdere in tantum,ꝙ si postea suspendatur quis ab ordine,intelligitur etiam suspẽsus ab ipsa iurisdictione. Ad e.ab excommunicato.& c.si celebrat.alleg. per Io.satis patere potest responsio ex his,quæ dicta sunt per gl.& etiam superius.
36 ¶ Vltimo casu, qñ quæritur an suspensus possit beneficia conferre. Concludit ꝙ sic, si est suspensus minori per d.c.si celebrat. secus si sit suspensus maiori. per c.si celebrat.ad fi.iuncta gl.superius alleg.licet Io.aliter dixerit,vt hic etiam tetigit glo.Et an conferre beneficio sit ordinis, vel iurisdictionis,tetigit gl.s̃.in ver.prætcrea beneficium conce-

concedere & ibi plene declaraui: & ideo hic non repeto.
Et per hoc habes expeditam materiam huius gl. ¶ In gl.
penul. ibi, vbi enim aliquid. pro recitatione huius ver. po
test opponi, ꝙ non sit recedendum a verbis statuti, vel pri
uilegij. j. de priui. porrò. & de decimis, ad audientiam. &
sic vr, ꝙ non debeat esse locus interpretationi. glo. in effe
ctu voluit rñdere, ꝙ cõtrarium procedit, qñ verba essent
clara, secus qñ essent dubia: quia tunc reducenda sunt ad
ius cõe, si fieri põt, vt voluit gl. ¶ In ea. glo. in fi. de hac in-
terpretatione remittit do. Car. Flor. recolendæ memoriæ
ad no. in c. ad cãm. s. ii. j. & ſm hoc dicitur interpretatio. i.
37 expositio. nam † dicit interpres, qui est medius inter par
tes ad interpretandũ intẽtionem vnius partis alteri facit
quod habetur, licet non alleget, in l. j. ad finem. ff. de ver.
obl. & fit ſm eum multis modis interpretatio. s. ad literã,
& ad sensum: & in illa, quæ fit ad sensum, põderat mens
dispositionis, seu legis. Nam ſm eum, lex nõ est aliud, q̃
mens, seu intentio legis. ff. de legi. in l. scire leges. & j. de
priui. quanto. & j. de verbo. sig. in his. & facit qđ no. in re-
gula, vti. de reg. iu. in vj. Tu potes dicere melius, vt tetigit
Barto. in l. omnes populi. in vj. q. ff. de iust. & iur. Nam in-
terdum interpretatio sumitur pro correctione. l. j. §. fin. ff.
de verbo. obl. quandoque sumitur pro additione, seu ex-
tensione vt ẽt ipse ibi tangit: vnde cõsueuit dubitari, an
& qñ statuta recipient interpretationem correctiuam iu
re. Item an recipiãt artatiuam, seu restrictiuam a iure. Itẽ
an recipiant interpretationem declaratiuam a iure com-
muni. Item an recipiant interpretationem extensiuam:
de quibus omnibus plene prosequitur Bart. in dicta vj. q.
cuius verba etiã posuit hic Io. de Lig. sed non est necesse
instare, quia plene hr per Bar. in dicta vj. q. principali.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo, & vsus longæuus quomodo differant.*
2 *Statuta facere non potest episcopus sine capitulo.*
3 *Constitutio, & consuetudo procedunt a pari.*
4 *Capitulum non potest sine consensu episcopi facere statutum super iuribus spectantibus ad episcopum, & capitulum, vel super respicientibus statum ecclesiæ, puta super residentia, vel similibus.*
5 *Consensus quando requiritur in aliquo actu, an possit ex post facto interuenire.*
6 *Et quomodo poterit cognosci, an requiratur consensus per modum solennitatis, an per modum autoritatis.*

a CVm consuetudinis. Capitulum[a] si-
ne episcopo consuetudines, vel constitu-
tiones ecclesię immutare non potest. h. d.
Et primo ponitur duplex determinandi ra
tio. secundo ibi, autoritate: ponitur deter-
minatio, quæ primo prouidet circa futura: secundo circa
præterita. secunda ibi, si quas. ¶ Nota primo, ꝙ non est vi
1 lis autoritas consuetudinis. de quo j. eo. in c. fin. ¶ † Nota
ꝙ videtur esse differentia inter consuetudinẽ & vsum lõ-
gæuum, quæ autem sit illa, dicitur Inn. ꝙ consuetudo ꝓ-
prie est omnium de loco: sed vsus est singularũ persona-
rum, sed tu dicere potes ꝙ consuetudo est ius resultãs ex
vsu longæuo: & sic differũt vt causa & causatum, & tanq̃
materia & subiectum, de qua j. eod. c. fi. per Ioan. And. in
primo membro summæ materiæ cõsuetudinis, & sic pa-
tet, ꝙ consuetudo sonat in ius, vsus vero in factum: vnde
posset hæc litera exponi cum dicit, vsusque longæui. i. cõ
suetudinis inductæ per vsum longæuum. ¶ Nota ꝙ noui
tates, vt plurimũ pariunt discordias: & ideo euidẽs & no-
tabilis debet esse causas in ipsis inducendis. ff. de constit.
2 prin. l. pe. ¶ † Nota, ꝙ eps sine capitulo non potest facere
statuta. de quo per gl. in c. ij. de verb. sig. in vj. & per Inno.
s. de constit. in c. cum omnes. & aliquid etiam hic per eũ.
& facit etiam quod no. gl. in §. porro. iij. dist. & j. de maio.
& obed. in c. ij. xviij. dist. in summa. vbi glo. videntur dice-
re hoc præcipue procedere in magnis & arduis negotijs,
de quo aliquid tangetur inferius. ¶ Item potes etiam no-
tare, ꝙ vinculum consuetudinis surgit ab autoritate fun-
dantis, sicut & vinculum leg. s. de constitutio. quæ in ec-
3 clesiarum. & c. ecclesia sanctæ. ¶ † Vltimo nota, ꝙ sicut ca
pitulum non põt facere nouam constitutionem in eccle
sia absque autoritate episcopi, ita nec nouã inducere cõ-
suetudinem. Et ex hoc collige, ꝙ potestas statuẽdi, & cõ-
suetudinis inducẽdæ procedit a pari, vt sic qui possit con
stitutiones facere, seu statuta, possit inducere consuetudi-
4 nes, & econuerso. ¶ † In glo. ij. ibi, facere non possunt. sed
contra hoc facit quæstio, quæ hr s. de consti. cum omnes.
& in c. ij. de ver. sig. in vj. Gl. de materia tetigit in d. c. ij. &
in effectu ibi concludit, ꝙ super iuribus spectantibus ad
episcopum & capitulum, vel super respiciẽtibus statum
ecclesiæ, puta super residentia vel similibus, nõ potest ca
pitulum sine consensu episcopi facere statutum: & ita in
telligatur hæc gl. & plus videretur posse dubitari, an tũc
non possint facere statutum cum cõsensu episcopi: quia
videretur, ꝙ non, cum eps debeat esse principalis in sta-
tuendo: tamen si consentit, & sic fit cum eius cõsensu, sa-
tis vr sufficere: quia satis vr approbare tale statutum. Aut
capitulum vult statuere super spectãtibus ad capitulum
tantum: puta quomodo congregari debeat capitulũ, vel
quõ debeant administrari bona ad capitulum spectãtia,
in quibus est diuisa administratio: tũc dicendum, ꝙ capi-
tulum potest super talibus facere statutum, & inducere
consuetudinem, ẽt sine consensu epi: & ita intelligantur
contraria. & hoc intellige, nisi essent ardua illa, quæ vel-
let facere capitulum: quia tunc omnino requireretur cõ-
sensus epi per ea, quæ dixi s. de rescri. edoceri. vnde con-
cludit etiam hic d. Ant. de Bur. ꝙ in minimis potest capi-
tulum facere statutum sine epo: secus si in magnis, quia
tunc requiritur, qđ faciat cum consensu capituli: & simi-
liter e contra eps cum consensu capituli facit, qđ dixi in
d. c. edoceri. In arduis aũt dicit sub dubio forte, ꝙ non po
terit eps ẽt cum capitulo facere statutum. alle. not. ꝑ gl. j.
de maio. & obe. in c. si quis. & iij. dist. in §. j. & xviij. dist. in
summa. sed certe si bene ponderentur, illæ gl. loquuntur
qñ eps cum capitulo vellet statuere circa reseruata Papæ
quo casu clarum est, quod non potest. & hæc procedunt
in ecclesijs cathedralibus: in collegiatis vero inferiori-
bus a cathedrali, si ꝑlatus talis ecclesiæ cum capitulo ali
quid statuat, an exigetur consensus epi. Inno. de testa. re-
quisisti. vr innuere, ꝙ sic: ꝙ putat do. Ant. de But. procede
re, qñ negotium esset arduũ, vel nõ leue: alias in minimis
non requireretur consensus epi. ¶ An aũt vacãte sede ca
pitulum possit facere statutũ: dic ꝙ sic, cũ succedat in po-
testate iurisdictionali epi. j. de ma. & obe. his, quę. & in c.
cum olim. & an tũc duret statutũ creato postea epo. Fed.
tenuit ꝙ sic in opere suo. c. ij. quod bene tene menti. An
5 taũt, qñ exigitur cõsensus in aliquo actu, possit ex postfa-
cto interuenire, tangit hic Inn. & dicam post gl. ¶ Extra
gl. tangit hic Innocen. an quando exigitur consensus ali
cuius in aliquo actu, sufficiat ex postfacto ex interuallo
consensum interuenire: & in effectu concludit, ꝙ quan-
doque exigitur cõsensus in actu per modum consensus:
& tunc si superueniat ẽt ex interuallo post ipsum actum,
sufficit: dummodo actus reperiatur habere aliquam subsi
stentiam, vt j. de elec. quod sicut. Secus si actus esset om-
nino nullus: quia tunc consensus superueniẽs nihil ope
raretur. j. de elec. c. auditis. nec obstat huic vltimo dicto. l.
per fundum. ff. de serui. rusti. prædio. vbi videtur sufficere
consensum ex post facto superuenire in actu, qui erat in-
ualidus: quia respondet, ꝙ licet ibi quo ad transferẽdam
seruitutem, forent concessiones inualidæ, valide tamen
erant quo ad illos personaliter obligandos, qui consense
rant, & sic actus habuit aliquam subsistentiam: secus vbi
fuisset

a Capitulũ. Sic ẽt summat hoc c. do. And. Sicu. Ad materiã huius text. vide no. Bal. in l. j. in j. op. de bo. pos. cõtrata. & quod not. in c. ij. de accu. i vj. per Arch, & omnes doc. & vide q̃ decisa fuere per d. An. Barb. s. de constitut.

fuisset nullus omnino, vt sic facta esset alienatio rei ecclesiasticæ a minori parte capituli: quia tunc non prodesset, si ex postfacto alij consentirent: cũ alienatio ipso iure fuisset nulla.x.q.ij.c.hoc ius, & dicit hic do.Ant.de Bu. ꝙ nõ sufficerent consensus singulariter, & nõ capitulariter præstiti: etiam si singulariter maior pars vel oẽs cõsensissent: quia in his, quæ geruntur a capitulo, vt capitulo, consensus debet in forma capituli præstari.j̄.de ele.in Genesi.& pro hoc reprobat glo.in c.j.de reb.eccl. non alie.in vj.inquantũ dicit, ꝙ post communem tractatum factum cõsensus singulares p̄stiti in alienatione proficerent. & de rigore iuris satis vr̄, ꝙ illa glo.non procedat: tamen satis videtur habere æquitatem, si in communi tractatu capitulariter p̄stiterunt consensus. Interdum vero consensus exigitur per modum autoritatis, & tunc non sufficiat autoritatem superuenire ex postfacto: sed dẽt interuenire in ipso actu, vel statim post.l.obligari.§.tuto.ff.de aut.tut.de materia per gl.in c.nullus.xj.q.j.& in c.fi.xvj.q.j. & per Inn. in c.prudentiam.infra de offic.delega. & in c.j.de eo, qui dux.in ma.quam pol.per adul. & in c.j.de reb.eccle.non alie.in vj.¶ Sed aduerte inquantum Innoc. voluit, ꝙ vbi

a in actu requiritur consensus alius, a põt ẽt ex postfacto interuenire, dummodo actus sit aliquis, saltẽ aliquo respectu: secus si sit omnino nullus, quia tunc non sufficiet ex postfacto interuenire. Nam hoc vltimum limita procedere, qñ lex seu canon requirit cõsensum certo & determinato tempore.l.quid ergo.in prin.ff.de his, qui notantur infa.& s̄.tu.j.c.nonnulli.& Ioan.An.in addi.Spec.in ti.de actione.§.j.super versi.sed pone, ꝙ lis est contestata. Idem si lex requirit cõsensum indeterminate, & actus est nullus pp defectum solennitatis, quæ non põt ratificari per habentem p̄stare consensum, vt latis probatur in c.auditis.infra de elec.& facit quod no.gl.in regula, non firmatur.de reg.iu.in vj.& in l.ij.C.de iure fisci.lib.x. & in d.c. nullus primas. secus si possit ratificari p habentem præstare consensum per id, quod hr̄ in §.& si quis.Inst.de mili.testa.in c.ij.& iij.infra de his, quæ fi.a p̄la.& not.Inn.in c.j.s̄.de reb.eccl.non alie.in vj.faciat l.filio præterito.ff.de iniu.testa.& quod no.Bar.in l.j.in prin.ff.de leg.iij. Et qđ hr̄ infra de elec.cum in iure.& quod no. idem Inno.in c. prudentiam.infra de offi.del.& prædicta intellige, qñ requiritur consensus per modum consensus: secus si requiritur per modum iussus, quia tunc requiritur, quod pcedat.l.si quis mihi bona.§.iussum. & ibi de materia p Bar. ff.de acqui.hære.& aliquid per Cy.in l.fin.C.ad Macedonianum. Idem si exigitur per modum mãdati: & tũc quo ad validandum actum dic idem, quod dictum est, quãdo requiritur p viam cõsensus, sed quo ad speciem actionis mandati producendam, oportet quod præcedat.l.si vero non remunerandi.§.si post creditã.ff.mandati. & facit qđ no.in l.semper.ff.de reg.iur.& per Dyn. in regula, rati.de reg.iur.in vj.& qđ no.ẽt in l.si pecuniam.C.de neg. gest. Si autem exigitur consensus p modum autoritatis, non

6 sufficit p̄stari ex interuallo, vt dixi superius. ¶ † Quomodo autem perpendi, vel cognosci possit, an requiratur cõsensus per modum consensus, an vero per modũ autoritatis. Concludit hic do.Ant.de Butr. ꝙ si in actu fiendo p superiorem requiratur consensus inferioris, vr̄ in dubio requiri per viam consensus, & non per viam autoritatis: quia non est, æquum inferiorem autorari superiori, argu. infra de maio.& obe.cum inferior.& facit quod not.Ioã. And.in addi.Spe.in tit.de his, quæ fi.a præla. & ideo vbicunque exigitur per modum consensus.facit qđ hr̄, infra de his, quæ fi.a præla.in rubro & nigro. & præcipue in c. cum nos. Idem dicas, si exigitur consensus patris, quia ex quo non est superior, non vr̄ tunc exigi per modum autoritatis. Interdum vero in actu expediendo per inferiorem requiritur consensus superioris. & tunc si in illo actu superior habeat communionem iuris cum ipso inferiore,

a Cõsensus quando requirit i aliquo actu, an sufficiat si post actũ iteruenıat. Et vide hic dom. And. Barb. in 7. col.

intelligetur requiri tunc consensus superioris per viam consensus: ẽt si fiat mentio de autoritate per tex. in c.cura.infra de iure patr.& hoc procedit, siue exercitiũ actus tangat eum, cuius exigitur cõsensus æque principaliter, sicut alium, vt paret ex his, quæ not.s̄.de rescrip.edoceri, inquantũ dicit, qđ qñ administratio spectat ad p̄latũ, & capitulum: tunc in faciendis per capitulũ exigitur cõsensus p̄lati: vt prælatus. & ideo ex postfacto põt interuenire & ratificare gesta per capitulum. Idem si tangeret eũ, cuius principaliter exigitur consensus, & aliũ in consequẽtiam: sicut est videre in d.c.cura. Idem dicas, qñ exigitur consensus superioris rõne præiudicij, qđ sibi infertur, vt qñ exigitur consensus episcopi in renunciatione beneficij, quam facit clericus, qui vult transire ad aliam dioecesim: qa p̄iudicaretur sibi in iurisditione, quã habebat cõtra clericum. facit infra de renũ.c.admonet. Si vero superior non habebat cõionem aliquam iuris in actu, q expeditur per inferiorem, vt qñ prælatus inferioris ecclesiæ a cathedrali cum capitulo alienat rem aliquã ecclesiæ: nã debet facere de consensu epi.xvij.q.iiij.c. in venditionibus. tunc requiritur consensus per viam autoritatis, & sic præstari debet in ipso actu, non ex interuallo, per ea quæ notã.per gl.in c.j.de reb.eccl.non alie.in vj. ¶ Qñ aũt exigatur consensus per modum solennitatis, concludit do. Ant.de Bur. ꝙ si ius hoc exprimit planum: si aũt non exprimit, & sic sumus in dubio, dicit ꝙ si ius exigit consensum certo & determinato t̃pe, & sin t̃ps ipsius actus, tũc intelligitur exigi per modum solẽnitatis infra de ele.auditis. ¶ Si aũt non exigitur certo & determinato t̃pe, sed simpliciter indeterminato: tunc si exigit̃ per modũ autoritatis, licẽtia vel iussus vr̄ ex solennitate exigi per id, qđ dixi s̄. Si vero exigitur p modum consensus simpliciter, dic ꝙ si res non spectat aliquo modo ad eum, cuius exigit̃ consensus, ꝙ tunc vr̄ in dubio exigi per modũ solennitatis. facit qđ dixi s̄. quando in actu inferioris requiritur cõsensus superioris, qui nullã habet cõitatẽ. Et per hoc dicit, ꝙ si ex forma statuti in alienatione rei minoris requiratur cõsensus duorũ proximorum ꝯsanguineorum, videtur ꝙ tunc exigatur per modum solẽnitatis, & sic non sufficiat ex postfacto supuenire: secus dicit, qñ ad ipsum, cuius requiritur consensus, aliqđ ius cõmodum spectabat: quia tunc intelligetur, quod exigatur consensus per viam simplicis consensus. facit quod no.per Ioãn. An.in addi.Spe.super dicto ver.sed pone. vbi autem consensus exigitur post actum, nec requiritur statim: nam tunc videtur exigi solennitas per tex.cum gl.in l.vniuersa.C.de preci.impe.offe.& facit quod no.gl.in cle.causam.de ele. in versi. deuoluta: & tene menti superius dicta, quia sæpe fit remissio ad ea, quæ superius tetigi.

SVMMARIVM.

1. *Consuetudo loci ligat terrigenas, & etiam extraneos.*
2. *Extraneus, an & quando ligetur consuetudine, vel statuto loci.*
3. *Bonorum appellatione comprehenduntur mobilia, & immobilia: & comprehenduntur etiam iura, & actiones.*
4. *Verba ista, faciat pro libito voluntatis, quid important.*
5. *Dissipanti bona sua subueniri non debet.*
6. *Iuramentum super alienatione rei dotalis præstitum, an confirmet contractum.*

EX parte vestra. Non valet consuetudo, per quã quis inducitur ad peccandum, vel bona ꝓpria dissipandum.h.d. Et primo narrat duas consuetudines irrationabiles. Secundo illas improbat. secunda ibi, tenore. ¶ No.j.ꝙ non debet dari occasio dissipandi bona, vel illa negligendi. facit qđ hr̄ Instit.qui sunt sui vel alie.iuris.in §.fin. ¶ No.quod non debet dari occasio mulieri committendi adulterium. facit l.conuenire.

1 nire.ff.de pac.dota.¶†Not.qđ consuetudo loci ligat non
solum terrigenas,sed etiam extraneos.de quo in c. q̃ cun
tra mores.viij.di.& per Inn.s̃.eo.in rub.vbi etiam notabi-
liter dicit, q si quo casu extraneus probabiliter ignorans
consuetudinẽ loci lædatur, saltem debebit iuuari per re-
stitutionẽ in integrum ex clausula generali. l.j. in fi.ff. ex
2 qui.cau.maiores. de quo dicendum,vt ibi dixi. & † quod
dixi extraneum ligari consuetudine loci vel statuto, vide
tur satis procedere, si ibi habet habitationem,seu domi-
cilium.Si autem non haberet,tunc videt̃ quod non liget̃
statuto loci,per id qđ habetur in c.ij.de constit.in vj. & j.
de senten.excõ.c.a nobis.j.eum ibi notatis. de quo dicen
3 dum, vt dictum fuit in c.ij.s̃.de consti.¶†Not. q appella
tione bonorum cõprehenduntur mobilia & immobilia:
comprehenduntur etiam iura & actiones.l. a diuo Pio.§.
in venditione.ff.de re iudi.& in l.bonorũ.ff.de ver. signi.
¶Aduerte tamen,qđ iura proprie & stricte loquẽdo sunt
tertia spẽs distincta a bonis mobilibus & immobilibus,
vt patet ex his,q̃ habentur in d.§.ex venditione.& not.ẽt
per Bar.in l.põt.ff.de auto.tu.& in Spec.de fru.& interes-
se lit.§.j.in j.col.& per hoc dixit Barto. q si qs legat alicui
bona mobilia & immobilia, non poterit petere iura &
actiones:quia in tali legato non veniũr, quod bene tene
menti:late tñ qñq; iura & actiones cõphenduntur sub
appellatione immobilium,in Auth. de non alie.aut per-
mu.§.j.coniuncta gl.colla.ij.& facit quod no.per glo. in l.
mouentium.ff.de verb.signi.¶No. q imprudenter & ve-
recunde petens debet repelli. secus si rationabiliter pe-
tat.l.cũ rõnibus.C.q accu.non possunt.¶No.qđ consue
tudo,per quam delinquens præmiatur, tanquam irratio-
nabilis non valet.¶No.Papam posse declarare etiam in-
ter puros laicos consuetudines irrationabiles, & fouẽtes
peccatum fore nullas. facit in Auth. vt clerici apud pro-
prios epõs.§.si vero ecclesiasticum.colla.vj.¶ No.qđ sta-
tutum & consuetudo, per quæ quis culpabiliter suo con-
sumpto habet regressum ad aliena,non valet: nam nõ va
4 let statutum, per quod delinquens premiatur.¶†Vltimo
not.de significatu istorum verborũ, facias pro tuo libito
voluntatis: quia videtur intelligi etiam de voluntate irra
tionabili.facit quod nota. per Barto. in l.si sic. ff. de leg.j.
¶In gloss.ij.ibi,mentitur.nam dicimus quandoque, iste
est largus homo, quando omnia bona sua dissipat : largi-
tas enim est virtus,vt infra patet . ¶ In eadem gloss. ibi,
medium tenet. hoc autem medium attingere, est diffi-
5 mile, vt dicit Philosophus. ¶†In eadem glo.ibi,sed non
videtur gl.in hoc ver.ponit rationem , quare non debeat
subueniri illi, qui ex vitio prodigalitatis dissipat sequens
autem gloss.ponit rationem,quando ex negligentia quis
amittit bona sua,quare non debeat ei subueniri.¶ In gl.
in verbo , alienat. ibi, in casu primipilari. dicitur autem
primipilarius , quasi primus & principalis administrans:
vel dr̃ ẽt quasi ferens primũ pilũ in bello.& de vtroq; põt
intelligi,vt dicit gl.C. de offic.primi. in rub.li.xij. ad finẽ
libri,in vltima char.& ibi etiam dicit filios etiam non hæ
redes teneri pro hoc debito.ideo aũr illud fuit statutum ,
vt dicit Io.An. post Martinum Sille. quia sępe ad gemitũ
mulieris,& liberorum,viri faciunt malas expensas,vt do
cet experientia,præcipue in vestibus sumptuosis. & facit
ille tex.iuncta l.fi.eo.ti.q valeat statutum obligans bona
mulieris,& ẽt filiorũ pro debito mercatoris fallentis: nec
est hoc sine causa, nã sæpe vt dixi viri faciunt malas expẽ
6 sas ad gemitum mulieris,& liberorũ.¶ †In ea.glo.ibi,re-
net venditio.no.bene gl. q p iurm præstitum sup alienà-
tione rei dotalis confirmatur ɔ̃ctus , de quo est dubiũ in-
ter Doc.quia aliqui tenent cõtrarium , videlicet quod nõ
firmetur cõtractus,licet debeat seruari iuramentum.Sed
glo.communiter tenetur,de quo j̃.de iureiuran.cum con
tingat, & ibi plene dixi.& per Barto. in l.si quis pro eo-
dem.ff.de fideiuss.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo non derogat iuri diuino , cuius transgressio peccatum inducit : nec positiuo,nisi sit præscripta.& nume. 3.*
2 *Circumstantiæ aggrauant peccatum.*
4 *Consuetudo, inquantum simpliciter consideratur, non est vilis autoritatis. & nume. 11.*
5 *Derogare,& abrogare quid significent.*
6 *Ius diuinum,quandoque appellatur naturale.*
7 *Præcepta moralia,non sunt sublata per aduentum Christi , & sic per nouã legem Euangelicam:secus in cerimonialibus.*
8 *Præcepta iudicialia veteris legis,tendentia ad decisionem causarũ, vel imponentia certam pœnam,pro delicto an obligent in lege noua.*
9 *Homicidium an possit statuto permitti,puta quod bannitus pro pecunia possit occidi impunè.*
10 *Iura naturalia sunt immutabilia,& non possunt tolli per ius ciuile:limitatur tamen aliquando.*
12 *Consuetudo,quæ obuiat canonibus,est irrationabilis:licet aliter non improbetur a iure.*
13 *Consuetudo,quando dicatur esse rationabilis.*
14 *Consuetudo non rationabilis,an possit aliquo casu valere.& nu. 20.*
15 *Consuetudo ad hoc, vt iuri communi præiudicet,debet esse legitimè præscripta,& quanto tempore præscribatur.*
16 *Tempus decem annorum,dicitur longum tempus.*
17 *Consuetudine reprobata , an intelligatur reprobata præterita & futura , vel præterita tantum, vel futura tantum.*
18 *Consuetudo si est contra ius , præscribitur spatio. xl. annorum. & nu. 15.*
19 *Consuetudo si est mala, requirit tantum tempus , cuius initii non extat memoria.*
21 *Consuetudo per errorem inducta,an valeat.*
22 *Consuetudo inducitur ex actibus extraiudicialibus, dummodo transiuerint in notitiam populi, vel maioris partis.*
23 *Consuetudinem esse in contradictorio iudicio allegare,an sufficiat.*
24 *Consuetudo quid sit.*
25 *Ad consuetudinem inducendã, quæ requirãtur, & an sufficiant duo actus, vel an sufficiat vnicus actus, qui transiuerit in notitiam populi.*
26 *Consuetudo, an interrumpatur per actum contrarium.*
27 *Consuetudo, an recipiat extensionem.*
28 *Consuetudo, an requirat præscriptionem, si fiat contra ius.*
29 *Consuetudo quomodo differat a præscriptione.*
30 *Titulus & bona fides, an semper requiratur in præscriptione.*
31 *Ad consuetudinem introducendam, an requiratur quod sit obtenta in contradictorio iudicio.*
32 *Consuetudo quanto tempore præscribatur.*
33 *Consuetudo litigantium, quando est diuersa a cõsuetudine loci: vel si alia sit consuetudo actoris, alia rei, quæ attendatur.*
34 *Consuetudo contra ius naturale & diuinum, an valeat.*
35 *Præcepta sacramentalia vel ceremonialia , fuerunt mutata per aduentum Christi.*
36 *Repudium libelli a vel Iudæos, an excusetur consuetudine.*
37 *Consuetudo, an & quando excuset.*
38 *Consuetudo simpliciter habet præiudicare iuri positiuo.*
39 *Consuetudine vel pacto , an possit aliquid fieri , quod non possit fieri per pactum.*
40 *Per consuetudinẽ vel statutum , an possit detrahi patrimonio vnius tantũ, vel singulorum.*
41 *Consuetudo tunc derogat legi generali seu iuri cõi , quando est præscripta.*
42 *An requiratur consensus principis ad consuetudinem inducendam.*
43 *Consuetudo, an possit præiudicare iuri positiuo. & nu. 45.*
44 *Consuetudo iuri, contraria, potest esse rationabilis aliquo casu.*
46 *Consuetudo inducitur ex permissione Papæ, & Principis.*
47 *De materia consuetudinis remissiuè.*

CVm tanto. Hæc Decretalis habet materiã valde latã, in qua latissime & diffuse scripserunt Doct. Legistę & Canonistę. De Legistis patet ex his,q̃ scribunt per Bat.Bald.& alios Legistas in l. de qbus.ff. de legi. & p Cy.in l.j. & ij.C.q̃ sit lon.ɔsue.& p Bur.ẽt in d.l.ij.¶ De canonistis patet p ea,q̃ hic scripsit Io. An.do.Car.Flo. & do.Ant.de Bu. p mõ legam decretalem substantialiter & cõclusiue:

Ioan.ab Imo.super j.Decret. P alias

alias forte plenius declarabo, vel saltem faciã additiones
ad dicta Io. An. & do. Ant. de Butr. & do. Cardi. Flo. in his
in quibus non vĩr bene dicere, vel minus perfecte dixis
sem, vel obscure. & hæc Decretalis breuiter hoc inten-
1 dit. † Consuetudo. non derogat iuri diuino, cuius trans-
a gressio peccatum inducit: nec positiuo, nisi sit rationabi-
lis & præscripta. h. d. Et sunt duæ partes principales, quæ
patent ex summario. secunda ibi, licet. ¶ No. j. qđ per cõ-
tinuationem operationis augmentantur vires operati. &
sic ad continuationem vitij augmentatur vitium. & simi
liter ad continuationem virtutis augetur virtus. facit l. le-
2 gatis. §. ornatricibus. ff. de leg. iij. Et ex hoc etiam no. † qđ
ex circunstantijs peccati aggrauatur peccatum. & ꝑ hoc
etiam videtur, quod ex perseuerantia criminis grauior sit
pęnitentia imponenda, de quo in c. si quis monachus. &
c. seq. xc. di. & de nouem circunstantijs peccati tractat̃ in
tex. & gl. & super illa. j̃. de homi. c. sicut dignum. & ꝑ hoc
etiam videtur, vt dicit do. Ant. de Butr. quod arctetur pec
cator ad exprimendam circunstantiam peccati cũ perse-
uerantia, si in illo perseuerauerit: quia ex hoc augmentã-
tur vires peccati. facit quod legitur, & no. in c. omnis. j̃. de
pę. & re. ¶ Not. quod anima perdit fęlicitatem, seu beati-
tudinẽ propter peccatũ, quoniam separatur a gratia dei,
& sic a gratia diuina. facit quod no. in clemen. j. de magi-
3 stris. & j. q. j. c. benedictio. & c. gratia. ¶ † No. qđ quoddam
est ius naturale, cuius transgressio inducit peccatũ, & cõ-
tra tale non valet quæcunq; consuetudo, ẽt si sit tãti tem
poris, cuius initij memoria non existit, & ẽt si sit genera-
lis, vel generalissima. facit quod habet̃ in c. solitæ. ad fin. j̃.
de maio. & obe. & quod tangitur hic in gl. ij. Et a ꝯtrario
no. qđ vbi trãsgressio iuris naturalis non nutrit peccatũ,
4 valebit consuetudo ẽt contra ius naturale. ¶ † No. qđ in-
quantũ consuetudo simpliciter consideratur, non est vi-
lis autoritatis. facit quod habetur in l. imo. ff. de legi. Sed
inquantum contradiceret iuri positiuo, non est tantę au-
toritatis, qđ vincat illud. & sic illud tollat, nisi sit rationa-
bilis & legitime præscripta. ¶ No. qđ est dare consuetudi
nem longęuã, licet non sit præscripta, vt hic satis innuit
text. Et sic facit ad no. per gl. in c. vlti. j̃. eo. lib. vj. in iij. gl.
¶ No. ꝙ quoddã est ius naturale quoddam positiuum. fa-
cit quod habet̃ in c. ius naturale. j. dist. & dicitur ius posi-
tiuum, ius canonicum, vel ciuile ex eo, quia ex volunta-
te superioris ponitur, seu inducitur: & deponitur, seu tol-
litur. facit, qđ habetur in Auth. de non alie. §. vt autẽ. col-
la. ij. ¶ No. ꝙ intelligere attenditur seu consideratur, ꝓut
applicatur ad hominẽ sanæ mentis, & sic rationabilẽ, &
per consequens non ad illum, qui ratione caret. facit qđ
habetur in c. j. lxxxiij. di. Ex hoc ẽt nota. quod intellectus
5 debet procedere ex sana mente. ¶ † No. qđ verbum dero
gare, interdũ ponit̃ pro tollere: proprie vero derogari dr̃,
qñ in parte detrahitur: abrogare vero qñ in totum tollit̃.
6 l. derogatur. ff. de ver. signifi. ¶ † In gl. ij. ibi, sunt quidam.
Aduerte, q̃a gl. videtur loqui de iure naturali, hoc est di-
uino, per iura alle. in gl. & per ea, quæ. j. sequuntur. Nam
ẽt ius diuinum appellatur ius naturale, vt patet in §. his
ita. alle. in gl. & j. di. in prin. Et pro hoc etiam facit, ꝙ not.
in d. §. his ita. dicit tamen do. Car. Flo. ꝙ etiam dictũ glos.
inq̃tum dicit qđ ius naturale immobile perseuerat: ꝑt in-
telligi de iure naturali seu gentium. facit qđ habet̃ Insti.
de iure naturali. §. sed naturalia. ¶ In ea. gl. ibi, q̃ moralia
sunt: quasi velit gl. secus esse in præceptis mysticis, q̃ vnũ
sonant quo ad literam, & aliud quo ad intellectũ. & isto-
rum mysticorũ aliqua sunt sacramentalia, vt pręceptum
de circũcisione, & de obseruantia sabbati. Alia erant ceri
monialia, vt ꝑceptum illud, non indues vestem lino la-
naq; cõtextã. & nõ seminabis agrũ diuerso semine. & nõ
arabis in boue & asino. de quibus tangitur j̃. de elec. cum
7 causam. † Nam licet præcepta moralia non sint sublata ꝑ
aduentum Christi, & sic per nouam legem Euangelicã:

a Consuetudo. Sic ẽt sũmãt hic do. Abbas, & eius consiculus do. An. Barba. Ad materiam autẽ huius c. vide elegantem glo. in c. cum causa. in versi. ꝑiudicat. de re iudi. & vide d. Alexan. de Imol. ĩ l. de qbus. ff. de legi.

tñ secus est in ꝑceptis cerimonialibus, q̃a ista fuerũt sub-
lata ꝑ aduentũ Christi, vt s̃. de consti. translato. & iõ ho-
die non obligant in noua lege Euangelica. facit qđ nota.
gl. in d. §. his ita. & dicit ibi gl. qđ in præceptis cerimonia
libus male poterat ratio assignari quo ad literam, sed quo
ad intellectũ: quatenus intellectualiter significabant mo
ralitatem, bene habebant in se rationẽ, vt etiam declarat
Archi. in d. §. his ita. Nã per primã autoritatẽ intellectua-
liter denotabat̃, qđ quis non debebat habere malitiã in
corde, & blandiciẽ in ore, vt sic deciperet, seu seduceret.
Nam linũ est q̃d subtile, & abscondit̃ per lanam seu filũ
laneum supra positum. & ideo denotat malitiam, q̃ est in
corde abscõsa: lana aũt est apparens & mollis, & sic signi-
ficat blandiciem, quę apparẽter fit. & sic prima autoritas
est contra seductores seu deceptores aliorum. secũda aũt
autoritas intellectualiter est contra detractores, qui diuer
sa semina. i. diuersa verba spargũt. Nã semẽ accipi ꝑt pro
verbo bono, & ꝓ verbo malo, vt habetur in Euãgelio. &
sic est contra illos, qui bene loquũtur in ꝑsentia alicuius,
postea in absentia mala loquuntur detrahendo. tertia au-
toritas est contra hypocritas. nã bos est animal laborio-
sum & bonum: sed asinus est animal pigrũ. & iõ arrare in
boue significat operationem bonã, quæ fit in publico: ar-
rare in asino significat malã operationẽ occultã q̃ faciũt
hypocritæ. Et sic patet qđ licet cerimonialia quo ad lite-
rã sint sublata: non tamen quantum ad intellectum mo-
8 ralem. ¶ † Quid autem de præceptis iudicialibus veteris
legis, hoc est tendentibus ad decisionem causarũ, vel im-
ponentium certam pœnam ꝯmittentibus delictũ, an ob-
ligent in lege noua: dic quod non per ea, quæ habẽtur in
d. c. translata. nisi quatenus per habentem potestatem le-
gis condendæ post legem nouam fuerint approbata: qđ
tene menti. Et de materia per Tho. de Aquino in j. ij. q.
9 xcix. arti. ij. & iij. q. ciij. arti. iij. eo. q. ciiij. sĩr arti. iij. † ¶ An
autem valeant statuta, qđ bannitus pro pecunia possit oc
cidi impune do. Ant. de But. hic dicit, quod non, post Ho
stien. quasi tale statutum non habeat in se iustam causam
permittendi homicidium. facit quod habetur in c. susce-
pimus. j̃. de homici. & quod no. gl. iij. q. j. in summa. videt̃
tamẽ hoc dictum posse limitari. nam videtur procedere,
quando pro debito ex causa ciuili vel etiam ex causa cri-
minali non graui quis esset bannitus. secus forte si ex gra
ui causa, vt quia pro homicidio fuisset bannitus ad pœnã
pecuniariam, seu imposita pęna pecuniaria, donec illam
10 solueret. ¶ † In ea. gl. ibi, immutabilia sunt vnde non pos-
sunt tolli per ius ciuile: possunt tamẽ distingui aliqua cã
subsistente, vt patet in iure illo diuino, & sic naturali. In
ore duorũ vel trium stat omne verbum: quod distinguit̃,
seu limitatur non habere locum in certis casibus, & sic ẽt
seruat̃, vt legit̃ & no. per Doc. in l. fi. C. si cõtra ius, vel vti.
pub. & ꝓ Inn. in c. q̃ in ecclesiarũ. s̃. de ꝯsti. facit ẽt qđ ha-
bet̃ ij. q. iiij. c. j. & ij. ¶ In glo. iij. ibi, imo æquiparat̃ ei sup-
ple intantum, ꝙ vt dicit canõ puniri debet trãsgressor cõ-
suetudinis, sicut & trãsgressor legis. xj. distin. c. in his. ¶ In
ea. gl. ibi, ꝙ non sit vilis supple, quia non valet viij. di. in c.
mala consuetudo. ¶ In ead. glo. ibi, inepte dicunt. supple
quia separant cãm a principio, & membra à capite: & ẽt
diuidunt intellectum eiusdem autoritatis, qui debet esse
vniformis. j̃. de bap. maiores versi. similiter. ¶ In ea. glo. in
fine. aduerte, quia gl. non videtur bene soluere contrariũ
in principio gl. formatũ, sed potius repetere text. sed dic,
ꝙ gl. habuit respectum ad verba l. ij. C. q̃ sit lon. consue. q̃
habentur transsumptiue. xj. d. c. ꝯsuetudinis. q̃ aliter stant
q̃ hic. Nam ibi dicit̃, non tamen est vsque adeo valitura
momento, vt rõnem vincat aut legem super quorũ ver-
borũ expositione olim erant opi. de quibus hic tangit̃ in
gl. & in d. l. ij. & d. c. consuetudinis. Sed Gregorius hic il-
las opi. decidit, & exponit verba prædicta, declarãdo qũo
debeãt intelligi. Et ad ꝯtrarium formatũ in gl. ẽt põt cla-

rius dici, qđ in principio huius §. ↄſideraẽ ↄſuetudo in ge-
11 nere:† qa in genere ſumpta nõ eſt vilis autoritatis: tamẽ
ſi deſcendaẽ ad ſpeciem, & q̃riẽ, q̃ ſit tantæ autoritatis, qđ
deroget iuri poſitiuo. R̃ndendum eſt, qđ in litera hic dr.
¶ In gl. iiij. ibi non vocentur ad electione. facit qđ habeẽ
12 j. de p̃bẽ. cũ in eccleſijs. li. vj. ¶ † In ea. gl. ibi, q̃ nõ obuiat.
& ſic vult gl. ſm iſtã opi. qđ cõſuetudo, q̃ obuiat canoni-
bus, dicaẽ irrationabilis: licet aliter non improbeẽ a iure,
& ꝑ hoc differt iſta opinio ab opi. poſita ſupra ea. gl. circa
prin. vbi gl. vr̃ velle, qđ ſufficiat ꝙ conſuetudo nõ impro-
beẽ a iure, & per hoc differt iſta opinio ab opinione poſi-
ta ſ. ea. gl. circa prin. vbi gl. vr̃ velle, qđ ſufficiat qđ cõſue-
tudo non improbeẽ a iure, vt dicaẽ rationabilis poſſet tñ
intelligi gl. in hac prima opi. qđ intellexerit conſuetudi-
nẽ obuiare canonicis inſtitutis, quando improbaẽ a iure.
13 ¶ † Circa hoc, qñ conſuetudo dicaẽ eſſe rationabilis: dic
qđ hoc eſt arbitrarium, vt no. gl. valde notabilis in c. j. de
conſti. li. vj. Et ſic iudex habebit hoc arbitrari, an dẽat di-
ci rationabilis. Debebit aũt iudex arbitrari cõſuetudinẽ
eſſe rationabilem, ſi non eſt improbata a iure, & habet ſi-
militudinem cum aliquo caſu conſuetudinis ꝑmiſſę a iu
re: ſecus ſi eſſet improbata, vel haberet ſimilitudinem cũ
caſu improbato. & ideo vt iudex poſſit ſe bene informa-
re, multos caſus hic vltra poſitos in gl. poſuit Io. An. in q-
bus conſuetudo ꝑmittiẽ. & alios ẽt, in quibus reprobaẽ,
ſed vbi non improbaẽ a iure, nec reperitur ſimile alterius
cõſuetudinis: tũc põt dici, ꝙ ſi eſt pręter ius, arbitrari dẽt
illã eſſe irrationabilem, quia ſic debet in dubio præſumi,
per no. per gl. in c. illa. xij. diſt. Si vero ſit conſuetudo con-
tra ius, tunc quia ipſum ius habet in ſe rationem annexã
præſumendũ eſt, qđ non ſit rõnabilis, niſi appareat rõ, ꝑ
quam poſſit cõſuetudo iuuari: & hoc ẽt bene vr̃ probari
in c. cũ veniſſent. ad fi. j̃. de eo, qui mit. in poſ. & ẽt bñ fa-
cit, qđ no. Io. An. hic in iij. opp. ſcđæ partis. Et hoc ẽt ſe-
14 quitur do. Car. Flo. & do. Ant. de Bu. ¶ † An aũt aliquo ca-
ſu ↄſuetudo nõ rationabilis poſſit valere, tangetur ſuper
15 glo. ſeq. q̃ eſt finalis. ¶ † In glo. fi. ibi, ſpatio lx. annorũ pro
hoc facit vltra iura alle. in gl. qđ habeẽ in c. de quarta. j̃. de
præſcrip. Sed aduerte, qa iſtud dictũ glo. procedit de iure
canonico, & quãdo ↄſuetudo eſt ↄtra ius, ꝑ iſtũ tex. cõiũ-
cto d. c. de quarta. ſecus vbi conſuetudo eſſet pręter ius:
16 † quia tunc ſufficeret tempus x. annorũ, qđ dicitur eſſe lõ
gum tp̃s, vt no. C. quę ſit lon. conſue. in rub. & facit, quod
habeẽ in l. ſi fideicõmiſſum. §. j. ff. qui, & a quibus manu-
miſſi libe. non fiant. & hoc ẽt tenuit gloſſ. valde notabilis
in c. vltimo. j̃. eo. in vj. De iure autem ciuili cõiter teneẽ,
quod ſufficit præſcriptio x. annorũ, ẽt ſi conſuetudo ſit ↄ
ius per l. diuturna. ff. de legibus. & per id, qđ habetur in l.
j. & in rubrica. C. quæ ſit lon. conſue. nec diſtinguitur, an
conſuetudo fiat inter præſentes vel abſentes, vt ſic in ſe-
cundo caſu requiraẽ tempus xx. annorũ per l. fi. C. de præ
ſcrip. lõ. tempo. quia iſtud habet locum in pręſcriptione,
quæ currit ex negligentia. j̃. de præſcrip. vigilanti. quę ne-
gligentia maior eſt in præſente, q̃ in abſente: ſecus in cõ-
ſuetudine, quæ ſurgit tantum ex cõſenſu populi præſum
pto ex frequentia actuum cum patientia ipſius populi,
vel maioris partis. l. de quibus. ff. de legi. & ſic non cadit
proprie hoc caſu, quando agitur de ↄſuetudine inducen
da dicta diſtinctio: nec debet etiã diſtingui, an id, ſuꝑ quo
conuerſatur conſuetudo, hẽat cãm cõtinuam, vel quaſi,
vt tunc ſufficiat longum tempus, alias non ꝑ l. ſeruitutes
cum ibi notatis. ff. de ſerui. & l. foramẽ. ff. de ſerui. ruſtr. p̃-
di. quia iſtud habet locum in præſcriptione iurũ ſeu ſer-
uitutum, non aũt in conſuetudine, quæ procedit ex taci-
to conſenſu populi, vel maioris partis: q cõſenſus hẽt in
ſe cauſam continuam, qa præſumitur quis continuare &
perſeuerare in eadem voluntate, vt j̃. de bap. maiores. & l.
ſi is, q. ff. de acq. poſ. & ideo ſufficit lõgum tp̃s. & ſic x. an-
norũ. Et aduerte, qa incipit tempus p̃dictũ a primo actu,
qui ſit taliter, ꝙ trãſit veriſimr̃ in operã vel maioris partis,
prout etiam dicimus, qđ pręſcriptio incipit ex tempore,
ex quo quis incipit poſſidere, vel quaſi. facit qđ not. in l. j.
C. de ſeruis fugi. per gl. & Bar. & iſtud ẽt ſeqẽ hic Io. An.
& do. Ant. de Bu. ¶ Itẽ aduerte, inq̃tũ dixi qđ in ↄſuetudi
ne de iure ciuili ſufficit tp̃s x. annorũ, & ſic tp̃s longũ, in-
tellige hoc verum niſi conſuetudo verſetur circa reſerua
ta principi: qa tunc requireretur p̃ſcriptio tãti tꝑis, cuius
initij memoria non exiſteret. j. de verb. ſignifi. c. ſuper q-
buſdã. §. j. facit l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quo-
ti. & æſti. Item hæc vera, niſi cõſuetudo eſſet reprobata ꝑ
leges: quia tunc non poſſet induci. C. de ſacroſan. eccle.
auth. caſſa. & C. de ſur. auth. nauigia. & facit quod habeẽ
j. de elec. c. quia ſæpe. li. vj. & quod etiam not. gl. p̃cedens
17 circa fi. ¶ † Sed iuxta prædicta poteſt eſſe dubium, an re-
probata conſuetudine intelligatur reprobata pręterita &
futura, an vero præterita tantum, vel futura tantum gl. in
cle. ſtatutum. de ele. videtur velle, ꝙ intelligatur de præte
rita, & nõ de futura: ſed in cle. ſi vna. de reb. eccle. nõ alie.
videtur velle econtra, videlicet ꝙ futura intelligatur dam
nata, & non p̃terita. ſed Pet. & Cyn. poſt eum in l. ij. circa
fi. C. quę ſit lon. conſue. tenet, quod vtraque intelligetur
damnata, ex quo generaliter & indiſtincte damnaẽ. argu.
l. in fraudem. §. fi. cum ſequenti. ff. de teſta. mi. & j̃. de ma.
& obe. in c. ſolitæ. & hoc etiam ſequitur Bar. in l. ſi mihi,
& tibi. ff. de leg. j. & etiã Pau. & Lap. in dicta cle. ſtatutum
18 vbi etiã de hoc dixi. & iſta opinio verior vr̃. ¶ † Itẽ aduer-
te, qa quatenus eſt dictũ, quod de iure canonico ſi cõſue-
tudo eſt contra ius, præſcribitur ſpatio xl. annorũ, limitat
do. Ant. de Bu. procedere, niſi procedat ex actibus illius,
qui poteſt ius tollere. Nam cum dictũ tempus requiratur
ad hoc, vt habeatur conſenſus ſuperioris, q poſſit legem
tollere: ex quo actus fiũt ꝑ ipſum, q legẽ tollere põt, ſatis
apparere põt de conſenſu per tempus longũ x. annorum
ꝑ id, quod dixi ſupra in ſimili de iure ciuili. Et per hoc vi
detur velle, ꝙ ſi agitur de conſuetudine inducenda in cu-
ria, cũ ibi præſens ſit Papa, q poteſt legem tollere, qđ in-
duceretẽ conſuetudo ſpatio lx. annorũ. Sed certe iſtud poſ-
ſet ꝓcedere, qñ ageretẽ de cõſuetudine inducenda ex acti
bus geſtis per Papam, qđ ſi ageretur de inducẽda ex acti
bus aliorũ, videtur qđ non p̃ſumatur adeſſe tacitum con
ſenſum Papæ, niſi legitime ſit præſcripta ſpatio xl. anno
rum ꝑ hũc tex. cum gloſ. ¶ Item aduerte, quia allegat hic
do. Car. Flo. gl. quam dicit non eſſe alibi, in lege domini
19 prædiorum. C. de agri. & cenſi. lib. xj. vbi dicit, † ꝙ ſi cõſue
tudo eſt mala reqrit tp̃s, cuius initij non extat memoria,
vel ſaltẽ tp̃s xxx. annorũ. & pro illa gl. facit quod habetur
in l. qđ non ratione. ff. de legi. ſed ipſe dicit, qđ ſi cõſuetu
do intantũ eſt mala, & contra rationẽ, qđ adducit pecca-
tum, ꝙ tunc non valebit etiam de iure ciuili, per id quod
legitur, & no. j̃. de præleri. c. fi. & qđ habeẽ hic in princ. Si
vero non inducit peccatum: tunc licet ſit contra rationẽ,
valebit in ſuo caſu ſm eum per d. l. ꝙ nõ ratione. & hoc ſi
ſit p̃ſcripta ſpatio x. annorũ per l. ſi fideicõmiſſum. §. Ari-
ſto. cũ ſimi. ff. qui, & a quibus. Sed ſi eſt præſcripta tãto tẽ-
pore, quod non ſit memoria de contraria, tũc valebit ſm
eum, etiam quo ad alios caſus: quia ex tanto tꝑe factum
quod erat iniuſtum, cenſebitur factum iuſtum. de p̃ſcrip.
c. j. in vj. & propter autoritatem d. gl. in l. dñi prædiorum.
poteſt dici ſecundum eum ſufficere, ꝙ ſit præſcripta xxx.
annis. hoc tamen iure non probatur ſm eum: tu potes di
cere, ꝙ ẽt ſi tãto tꝑe eſſet præſcripta, ꝙ de ↄtra nõ extaret
memoria, nõ ꝓderit quo ad alios caſus, ex quo ↄ rõnẽ eſt
inducta, ꝑ id qđ habeẽ i l. qđ nõ rõne. ff. de legi. & facit ꝙ
inferius diceẽ. Nec ob. c. j. de p̃ſcrip. qa ibi nõ dr̃ p̃ſcriptio
20 nẽ, q̃ ſit ↄ ius, extẽdi ad aliũ caſum. ¶ † Itẽ aduerte, qa ſm
prædicta vult do. Car. Flo. ꝙ licet conſuetudo ſit cõtra rõ-
nem, & ſic minus rationabilis, ꝙ valeat. facit qđ no. ꝑ glo.
in c. mala. viij. di. ſed do. Ant. de Butr. hic dicit iſtud poſſe

procedere de iure ciuili per d.l. quod non rōne. secus de
iure canonico per istum tex.qui simpľr requirit, ꝙ ꝯsue-
tudo sit rōnabilis.& sic videtur velle, quod aliter non, va-
leat: quod tene menti.¶ In ea.glo.ibi, quod sit rōnabilis.
de hoc dic, vt dictum fuit in gl.præcedenti.¶ In ea.gl.ibi,
quod sit præscripta.de hoc dic, vt superius proxime est di
ctum.¶ In ea.gl.ibi,& non per errorem prosequitur glo.
vnum intellectum l.ꝙ non ratione.alle.in gl. sed ſm aliū
21 intellectū ibi probatur oppo.videlicet † ꝙ valeat consue-
tudo etiam per errorem inducta: licet tunc nō debeat ex-
tendi. vnde dicit ibi glo. ꝙ si consuetudine sit inductū, ꝙ
si dñs vini apponat manum ad plaustrum, qđ forte ꝓpter
culpam coloni erat casurum, seu in procinctu cadendi,&
ponat animo adiuuandi, ꝙ periculum sit ipsius, si vinum
effundatur: quia ista cōsuetudo est contra rōnē, nō exten-
detur ad alios liquores, puta ad oleū. Potes dicere, vt cō-
muniter dicunt Doctores, ꝙ aut erratur in consuetudine
inducenda: & tunc non inducitur propter errorē. Exem-
plū, si populus vtitur ꝯsuetudine, qa sic credit legem vel-
le, cū lex disponat oppositū: nā tūc non inducet̃ ꝯsuetu-
do contra legē, qa populus potius agit firmare legē, q̄ tol-
lere. Inducta aūt ad vnū effectū, non debent operari con-
trariū.s.de rescrip.nonnulli,& ff.de lega.j.in l.legata inu-
tiliter. secus si non erret populus in consuetudine indu-
cenda, sed in causa consuetudinis: qa tūc valebit, sicut ēt
in simili videmus, ꝙ trāsfertur dñium, licet erretur in cāa
ex qua traditur.l.j.ff.de condi.indebi.de quo ēt per Bar.in
l.ij.ad fi.ff.de supel.lega.¶ Et aduerte, qa hoc videtur cla-
rum, quando errat̃ in causa impulsiua, argu.l.j.§.casum.ff.
de postulando. Sed si erratur in causa finali, est magis du-
bium: quia Bar.& Doc.communiter vñr velle, ꝙ tunc nō
valebit. Sed contra eos fortiter facit: qa licet erretur in cā
finali traditionis dominij, tamen transfertur dominiū, vt
patet in d.l.j.ff.de condi. indebi.& ideo videtur, quod in-
distincte error in causa non vitiet consuetudinem.& hoc
forte etiam voluit hic do.Car.Flo. qui nullam distinctio-
nem facit inter causam impulsiuam & finalem.¶ In ead.
gl.ibi, qui pōt ius condere.supple vel sciente, vel patien-
te maiori parte populi, qñ agit̃ de consuetudine ꝑ popu-
lum inducenda: quia qđ facit maior pars populi, omnes
fecisse dicuntur.l.ꝙ maior.ff.ad munic. Et intellige ēt ſm
Ant.de Bu.ꝙ sufficit, quod possit ius cōdere aliquo casu,
licet non in casu de quo q̃rit̃: vñ licet eṕs cū capitulo nō
possit ꝯ ius statuere.j.de offi.Archi.c.j.& de ma.& obe.c.
qđ sup his.tñ poterit consuetudinē inducere, dūmō sit le
gitime p̄scripta, vt in c.iij.de consue.li.vj.¶ In ea.glo.ibi,
ꝙ possit p̄scribi. bñ dicit gl. in se, tñ iura q̄ allegat impro-
prie loquunt̃ in p̄scriptione: verū est tñ, ꝙ vt ꝯsuetudo in-
ducat̃, reqrit̃ ꝙ sit tale ius, sup quo ꝯsuetudo posset indu
ci ꝑ id, qđ seqt̃ in gl.¶ In ea.gl.ibi, nō sit ꝯtra ius natura-
le.supple cuius transgressio inducat mortale, aľs valeret,
22 vt dictū fuit s.gl.ij.¶ † In ea.gl.ibi, ꝯdictorio iudicio, hoc
cōiter nō tenet̃: qa etiā ex actibus extraiudicialibus, dū-
mō trāsiuerint in notitiā populi, vel maioris partis: cū ex
illis tacitus ꝯsensus populi possit colligi inducit̃ ꝯsuetu-
do, vt in l.j.C.quæ sit lon.ꝯsue.& l.an in totum.C.de edi.
priuatis.imo plus vr̃, ꝙ etiā si aliquis actus sit obtētus in
ꝯdictorio iudicio, non sufficiat nisi sit talis, qui verisimiľr
transiuerit in notitiā populi, vel maioris partis.& an tunc
vnicus talis actus sufficiat: an vero requirat̃, qđ sint plu-
res, patebit ex j.dicendis. p̄sumet̃ aūt trāsisse in notitiam
populi vel maioris ptis, si erat qō inter maiores de ciuita-
te,& de re magna: non sic si de re minima,& inter mino-
23 res seu minimos.¶ † An aūt sufficiat iudicari ꝯsuetudinē
esse in ꝯtradictorio iudicio, fuerunt opi. Cōclude ſm do.
Ant.de Bu.qđ si fuit obtēta cū legitimo ꝯtradictore: puta
cū syndico populi, tūc vr̃ facere ius inter omnes.arg.l.in-
genuū.ff.de sta.ho. alias non faciat ius inter oēs.arg.l. cū
non iusto.ff.de collu.detegenda.sed ꝓderit tūc sicut alius

a ¶ Actus quot requirātur ad inducēdā cōsuetudinē, vide hic d. Abb.in fin. colum.

actus, si trāsiuerit in notitiā populi vel maiores partis ad
inducendam consuetudinem.¶ In ea.gl.ibi, vt intendas,
siue credas hoc est verū in p̄scriptione iuriū, de quibus lo
quunt̃ iura alle.in gl. Sed in ꝯsuetudine nō vr̃ necessariū,
quia licet occupās hereditatē tanquā primogenitus forte
sciat se ius non hēre: si tñ hoc faciat, vt inducat̃ ꝯsuetudo
& hoc trāseat ad notitiā populi vel maioris partis, vr̃ suf-
ficere: qa sufficit tacitus cōsensus populi in illa cōsuetudi
ne inducenda.l.de qbus.ff.de legi.¶ In ea.glos.ibi, maior
pars populi vsa sit supple vel saltem, quod actus gesti sint
celebrati sciente maiori parte populi,& non cōtradicen-
te: nam istud sufficit, licet maior pars populi non sit vsa
illa consuetudine ꝑ ea, q̄ habentur in d.l.de quibus.& in
l.j.C.quę sit lon.cōsue.¶ In ea gl.non extat memoria, sed
certe tp̄s regulariter non requiritur tm̃, sed demū qñ age
ret̃ de consuetudine inducenda circa reseruata principi ꝙ
vt superius dixi.¶ In ead.glo.ibi, difficile sit probatu: imo
quasi impossibile est, si necesse est omnia supradicta pro-
bari, vt dicebat Host. Et ideo gl.j.in.fi.quæ posset hic tan-
gi dicit, qđ scđm hanc decretalem sufficit si consuetudo
sit rōnabilis & p̄scripta. Et idē dicit gl.viij.du.in c. frustra.
24 j. Et pro declaratione gl.licet Doctores instāt, quid sit cō-
suetudo: potes dicere, vt hic tāgit Io.An.ꝙ cōsuetudo est
ius quoddā moribus illius inductū, q ius condere pōt ha
bens vim legis: & regulariter est ius non scriptū, sed lex
cōiter est scripta: non tñ de substātia legis necessaria est
scriptura, nec de substātia cōsuetudinis est, qđ nō sit scri-
pta. Primū ꝓbat̃ in l.j.ff.de legi.& no.ēt ꝑ Io.And.in rẽ.
nemo pt̃.de reg.iu.in vj.in Mercu. Scđm patet in ꝯsuetu-
dinibus feudorū, quæ licet sint redactæ in scriptis ad me-
moriā, facit l.cōtrahitur.ff.de pigno.tñ appellant̃ consue
tudines. Regulariter tñ nō cōsueuit cōsuetudo reduci ad
scripturā: sed lex sic, vt Institu.de iure naturali.§. ex non
25 scripto.¶ † Quæ aūt reqrant̃ ad inducendā cōsuetudinē,
cōiter dr̃ ꝙ tria.s. frequentia actuū. Item tacitus cōsensus
populi, qui non contradixit: cū ad ipsum vel ipsius maio
rem partē notitia ipsorū actuū peruenit. Item reqritur ꝙ
sit rōnabilis & p̄scripta. ¶ Quot aūt actus reqrant̃ ad in-
a ducendā cōsuetudinē, a & an sufficiant duo: fuerūt opin.
conclude, qđ hoc est arbitrariū: quia iudex habebit arbi-
trari, an actus gesti sint tales, qui verisiľr trāsiuerint in nō
titiā populi, vel maioris partis: & tunc sufficiant duo, ꝓut
cōiter volunt gl.& patet ex notatis per gl.C.q̄ sit lon. cō-
sue.super rubri. Si autem duo actus, q fuissent gesti, veri-
siľr non transiuissent in notitiā p̄dictā: tunc arbitrabit̃, ꝙ
requirantur tot, quot verisiľr transiri potuerint.& iō si fa-
ctus esset pons supra viam publicā: licet de iure fieri non
possit, vt l.fi.ff.de fluminibus.& in l.ij.§.tractatū.ff. ne qd
in loco publico.si ꝑ talē locū ꝯsueuit transire maior pars
populi, p̄sumet̃ illius habuisse notitiā: secus si factus fue-
rit in loco, in quo pauci consueuerunt transire.¶ An aūt
sufficiat vnicus actus, qui transiuerint in notitiā populi
concursu tp̄is xix.vel xl.annorū scđm dicta in prin. glos.
fuerunt opi.qa aliqui dixerūt, ꝙ sic: cū tunc bñ possit col
ligi ꝯsensus populi.& sic dēt induci ꝯsuetudo: qa in in-
certis non certis locus est ꝯiecturis.ff.de ver.obli. l. con-
tinuus.§.cū ita.& pro hoc etiam bene facit c. cū de bñfi-
cio.de p̄ben.in vj. Sed alij tenuerunt ꝯtriū, & est cōis opi.
videlicet ꝙ nō sufficiat vnicus actus, qa iura vñr ponde-
rare frequētationē actuū.d.l.j.C.q̄ sit long.cōsue.& d.l.&
an in totū.C.de ædifi.priua.sed do.Car.Flo.& dō.Ant.de
Bu.vñr cōcordare opin.qa si actus sit successiuus, seu ha-
bens cām successiuā, vt est hēre pontē sup viā publicam,
ꝓcedere posset prima opi.facit qđ habet̃ in d.c.cū de bñ-
ficio.alias ꝓcedit scđa opi. Sed certe tutius vr̃ esse tene-
re indistincte scđam opinionē, q̄ ēt tenuit Guil.de Cu.ex
eo, qa licet populus passus fuerit talē actum,& nō ꝯdixe-
rit, ex quo tñ semel tm̃ est passus, nō bene pt̃ ex hoc col-
ligi tacitus cōsensus eius, ꝙ etiā velit in posterum idem
posse

posse fieri: nã forte ex gratia voluit illud tolerare. Sed qñ interuenit frequẽtia actuũ, tũc verisimilius colligi põt, q̃ velit ex hoc induci ↄsuetudinem. facit in arg. qđ habetur in l. si mulier. C. ad Velleia. vbi in simili p vnũ ↄsensum, seu p vnũ actũ magis colligit̃ ↄsensus. nec ob. d. c. cũ de bñficio: q̃a posset dici, q̃ illud pcedit in casu suo, qñ q̃nt an ecclesia sic ↄsueuit regi per clericos seculares, an vero per monachos: hic aũt loquimur qñ agit̃ de alia ↄsuetudine inducenda, quæ habeat vim legis, q̃ est maioris p̃iudicij.

26 ¶ † Iuxta pdicta põt dubitari, an interrũpat̃ ↄsuetudo p actum ↄriũ. Conclude, qđ sic, si nõ erat adhuc inducta: & qđ talis actus ↄrius transiuit in notitiã maioris partis populi, q̃ non ↄtradixit; secus si nõ transiuisset. ¶ Itẽ secus, si iam esset inducta: q̃a tunc requirerent̃ in ea tollenda illa, quæ exigunt̃ in ipsa inducenda de quo p glos. in l. nemo alieno. §. j. ff. de re. iur.

27 ¶ † An aũt ↄsuetudo recipiat extensionẽ. Conclude qđ sic, vt in l. de q̃bus. ff. de legi. Si aũt sit contra ius, tũc & ex maioritate rationis regulariter non recipit extẽsionẽ per id, qđ legit̃ & no. in auth. quas actiones. C. de sacro. eccle. fallit fm do. Ant. de Bu. in 14. casibus, quos ipse hic psequit̃. Sed de ista materia extensionis plenarie dixi in l. si vero. §. de viro. ff. solu. ma.

28 ¶ † Ex prædictis satis patere põt, q̃ sint necessaria in pbanda ↄsuetudine. licet Io. An. hic satis instat, & Cy. in l. ij. C. q̃ sit lon. ↄsue. & licet Cy. post Pe. dicat, quod ius disponẽs, vt est consuetudo, non requirit pscriptionẽ, nec in illo vr̃ cadere, per id qđ habet̃ in l. viã. ff. de via publica. & p hoc dicat Canonistas nõ bñ dicere, inquãtũ dicũt, q̃ requiritur consuetudinẽ cõtra ius esse pscriptã: in põt dici, vt hic tãgit do. Cat. Flo. q̃ si ius disponẽs agit aliqđ inducere, vt est consuetudo cõtra ius, nõ est absonum q̃ pscribatur, vt hic patet: nam absurdũ est dicere, q̃ tex. hic male dixerit, put voluit Pe. & Cyn. secus vbi agitur de mera facultate. & sic loquitur l. viam allegata per Pe. q̃a licet q̃s per longissimum tps iuerit per viã publicã, non ex hoc dicit̃ præscripsisse facultatẽ eundi, sed potius illam habet ex iuris dispositione. ¶ In ea. gl. ibi, & iustus titulus requirit̃. & sic vtrunq; requiratur, videlicet bona fides, & titulus: vr̃, qđ possit admitti probatio in contrarium propter defectum tituli. & hoc modo voluit inducere glo. c. si diligenti. ↄtra

9 præcedentem opinionem. ¶ † In ea. gl. ibi alij dicũt: si põderas gl. in effectu ponit duas opi. vna est, q̃ in ↄsuetudine requiratur cã, & sic non differat a pscriptione: & istud voluit præcedens opi. Alia qđ non requirat̃ cã, & sic differat a pscriptione, vt seq̃t̃ in gl. tamen gl. non pfecte loq̃t̃, vt patere põt ex his, q̃ superius sunt dicta. Io. dic, qđ principaliter consuetudo differt in duobus a pscriptione. Primo quia per præscriptionẽ solum agitur quæri ius priuatum inter personas, inter quas versatur: sed per consuetudinem agitur quæri ius publicũ inter oẽs de loco. & sic ẽt inter illos, inter quos actus non sunt exercitati. ¶ Itẽ in pscriptione non est necesse, qđ possessio præscribentis transeat in notitiam populi, vel maioris partis: secus in ↄsuetudine, quia expedit quod actus gesti transierint in notitiam populi, vel maioris partis. & per hoc patet an in c. 3. §. eo. li. vj. sit proprie præscriptio, an consuetudo: quia certo respectu est ibi præscriptio, scilicet quatenus agit detrahere iuri capituli: sed quatenus agit eps oẽs suos subditos possit corrigere sine consensu capituli, est cõsuetudo: quia licet infra tempus legitimũ ad pscribẽdã ↄsuetudinẽ correxerit aliquos sine ↄsensu capituli, & nõ oẽs: tñ completa consuetudine corriget alios inuitos sine ↄsensu capituli, vt ibi colligit̃. ¶ An autẽ sit necesse, qđ cõsuetudo inducatur de expressu consensu Papę vel principis, vel saltem ex certa scientia: quidam dicere voluerunt qđ sic, vt notatur in §. leges. iiij. di. sed communiter tenetur contrarium, vt ibi tangit gl. quæ fuit additio. Nã princeps tacite videtur permittere, ex quo dedit populo potestatẽ legis condendæ per l. omnes populi. ff. de iusti. & iure. Et similiter Papa dedit hic ptãtem inducendæ cõsuetudinis etiam contra ius, quando est rationabilis & præscripta. iõ non est necessaria alia permissio expressa, vel tacita. ¶ Itẽ attende, quia Hostien. hic & in summa huius tit. §. fi. ver. extra summam. tangit id, quod s. tactum est; videlicet q̃s sit differentia inter præscriptionem & consuetudinem. Et concludit, quod est multiplex. Prima est fm eum, q̃ præscriptio locũ habet in rebus mobilibus & immobilibus, corporalibus & incorporalibus. alleg. j. de præscrip. auditis. & c. seq. & de censi. olim. Consuetudo vero habet locum tantum in corporalibus, vt seruitutibus iurisditionibus, & electionibus, & similibus. Sed certe ista differẽtia nõ videtur bona: quia ex quo præscriptio habet locum ẽt in iuribus incorporalibus, vt ipse fatetur, non per hoc habemus doctrinam, quomodo in illis cognoscatur consuetudo a præscriptione. Et propter hoc forte dat sc̃dam differentiam: q̃a præscriptio agit acquirere singulari & priuatæ personæ contra singularem & priuatã personã. Sed consuetudo non agit magis acquirere vni, quam alijs: nec magis contra vnũ, q̃ contra alium. Et ideo si allego actũ vnum, quẽ facere non assueui, seu non feci actum aliquẽ succumbo: secus fm eum si allego ↄsuetudinem, q̃a dico sic esse de ↄsuetudine ius competere contra quẽlibet for te corrigendi p alijs in alio loco. facit qđ no. Io. And. j. de offi. Archi. c. circa fi. & qđ ibi ẽt no. Inno. & qđ no. ipse Io. An. sup regula, sine possessione in solutione q̃onis. de reg. iu. in vj. Et per hanc differentiã videtur in effectu Hosti. voluisse id, quod dixi super gl. supra in prima differentia, q̃ posui inter præscriptionem & ↄsuetudinẽ. & clarius

30 ibi dixi, q̃ dicat Host. ¶ † Item tertio fm eum requirit̃ in præscriptione titulus & bona fides, vt j. de pscriptioni. si diligenti. Sed in consuetudine nõ req̃rit̃, nisi vsus est, qđ completũ sit tempus requisitum ad illã allegat ff. cõia prædiorum. l. venditor. §. j. Sed certe ista differentia nõ vr̃ bona, q̃a non semper in præscriptione requiritur titulus: sed demũ quando esset præsumptio contra præscribentẽ, vel ius cõe faceret cõtra eũ. de præscrip. c. j. in vj. alias sufficit

31 bona fides cũ tempore completo deputato ad pscriptionem. & sic tunc non bene posset discerni per hanc differẽtiã differentia inter ↄsuetudinem & pscriptione. ¶ Quarta differentia est fm eum: q̃a priuilegiũ & præscriptio nõ concurrunt. j. de præscrip. veniens. nisi forte ex vi priuilegij præscribatur. j. de iure patro. in c. cura. & facit qđ habetur s. eo. cum dilectus. & j. de pnui. cum psona. lib. vj. Sed consuetudo, & priuilegiũ bene ↄcurrũt. s. eo. cũ dilectus. & de verbo. signi. c. Abbate. & xvj. q. iij. c. placuit. hæc tñ differentia non vr̃ pfecta: q̃a qñ ex vi priuilegij præscriberet, non videretur esse differentia, seu non posset bene pcipi differentia inter præscriptionẽ & cõsuetudinem. iõ tene secundam differentiam, quam superius super gl. declaraui, & ibi etiam posui aliam. Et per prædicta dicebat Host. quod discrete facit monachus. qui contra episcopũ vel parochialẽ ecclesiam in decimis allegat consuetudinẽ potius quam præscriptionẽ. & remittit etiam ad no. j. de elec. cũ ecclesia. & de deci. cũ contingat. & c. cũ in tua. & s. eo. titu. dudũ. sed certe licet Io. An. sic pertranseat, videtur istud dictũ intelligendũ eo casu, quo cõsuetudo põt allegari, forte q̃a generalis est illa ↄsuetudo in illa diœce. qđ monachi nõ soluãt decimas epo vel parochiali ecclesiæ. facit quod habetur in d. c. fi. de offi. Archi. Si aũt talis consuetudo non esset: sed forte monasteriũ per xl. annos non præstitisset, melius esset tunc allegare pscriptionẽ: quia non posset tũc consuetudo probari, sed præscriptio. & intelligo quando bona fide non fuissent solutę ipsę decimæ: quia ex aliqua causa forte putabant se non teneri, vel non videt̃ procedere præscriptio, vt j. de præscrip. vigilanti. & c. fi. Franciscus vero Vercellensis hic dixit, qđ cõsuetudo fuit inducta post ius naturale ante ius scriptũ, vt tangit Io. An. circa fi. primi membri summæ consuetu

dinis: sed præscriptio fuit introducta per ius scriptum. j.
de præscri. sanctorum. & c. vigilanti. Sed certe per istam
differentiam non habemus doctrinam, quomodo hodie
discernatur consuetudo a præscriptione. Item secundum
eum consuetudo habet triplicem effectũ, scilicet cõdẽdi
ius, abrogandi, & interpretãdi. facit qđ habetur in l. fi. C.
q̃ sit longa consue. & qđ hic Io. An. in prima oppositione
secundæ partis. Sed præscriptio habet vnum effectũ tm̃. s.
derogandi iuri in eo, quod est præscriptũ contra negligẽ-
tem. Sed certe cũ cõsuetudo hẽat ẽt effectũ derogãdi, hęc
differẽtia non vř bene declarare, q̃uo tũc qñ agiť de dero-
gando iuri, cognoscatur p̃scriptio a cõsuetudine: ideo te-
31 ne, qđ dixi superius sup hac gl. ¶ † In ea. gl. ibi, obtẽta in
a ɔdictorio iudicio. Sed certe hoc non requiriť ᵃ ad consue-
tudinẽ introducendam, q̃a põt etiam ex actibus extraiu-
dicialibus induci, vt dixi sup gl. in ver. vel saltẽ qđ sit ob-
tenta. ¶ In ea. gl. ibi, vtatur hoc intellige & declara, vt di-
xi s̃. sup gl. in ver. item requiris. ¶ In ea. gl. ibi, sic ergo in-
tellige gl. hic reuertitur ad materiã primę partis, seu q̃ tra-
ctauit in prima parte gl. quæ durat a prin. gl. vsque ad ver.
sed quam differentiam ibi est secđa pars glo. quæ tractat
differentiam inter cõsuetudinem p̃scriptionẽ. ¶ In ea. gl.
ibi, & cõcurrẽtibus p̃dictis. Sed certe, vt superius dixit gl.
si oporteret oĩa suprrius dicta in gl. in prima pte gl. ɔcur-
rere ad p̃scribendã ɔsuetudinẽ difficillime esset pbare ip-
sam consuetudinẽ. & fm Hosti. esset quasi impossibile. &
iõ gl. finaliter residet in eo, qđ seqř in ver. sed fm, videli-
cet qđ sufficit qđ ɔsuetudo sit rõnabilis & p̃scripta. & idẽ
dicit Barto. Brix. ix. dist. in c. frustra. vbi de materia primæ
partis gl. p glo. ibi, & de materia secđæ partis habeť xviij.
32 q. ij. in c. dudũ. ¶ † In ea. gl. ibi, præscripta. & quãtũ tp̃s re-
quiratur ad p̃scribẽdum ɔsuetudinẽ, dixi s. in prin. gl. vbi
dixi sufficere ẽt de iure canonico, qđ est p̃ter ius, qđ p̃scri
batur spatio x. annorũ, vt vult gl. in c. fi. j. e. in vj. Et p hoc
dicit hic do. Car. Flo. qđ licet gl. in c. cũ de bñficio. de prę
bẽ. in vj. dicat, quod in statu bñficij requiratur spatiũ xl. an-
norũ. verius tñ est secđm eũ, quod sufficit tp̃s x. annorũ p
not. per glo. in d. c. fi. & hoc etiam tenent dñi de Rota fm
eum in decisione xlj. Si aũt cõsuetudo esset fm canones,
tunc non expedit, qđ præscribať secđm eum, cum tũc vř
approbata per canones. Sed certe illud dictum non vř ve
rũ: q̃a ad inducẽdã cõsuetudinẽ requiriť frequẽtia actuũ,
& tp̃s ex quo colligať tacitus ɔsensus habentium vel ha-
bentis ptãtem inducendi consuetudinem. Et ideo saltem
necessariũ erit tp̃s x. annorum ad hoc, vt illa inducať. vi-
dereť tñ dicendũ, qđ licet populus vtatur, secđm quod di-
sponit lex, q̃ nõ per hoc inducatur ɔsuetudo ẽt p lapsum
x. annorũ, q̃a populus non vř vti animo cõsuetudinẽ in-
ducendi, sed potius seruandi legem: actus aũt agentiũ nõ
vñr operari vltra intentionem ipsorum. l. non omnis. ff. si
cer. peta. & l. obligationum substantia. §. fi. ff. de act. & ob.
& facit quod no Io. de Lig. in c. j. de ɔstit. lib. vj. & hoc ve-
rum, nisi ex aliquibus coniecturis appareret, quod popu-
lus vellet ẽt consuetudinem inducere: forte, q̃a in iudi-
cijs pro decisione causæ allegabať ius & cõsuetudo. Nam
tũc si apparet, qđ pluries fuerit sic facta allegatio, & serua-
tũ, induceret ẽt consuetudo dum tamen, vt dixi, interue-
niat tempus x. annorũ, q̃a alias non bñ posset pręsumi de
tacito ɔsensu populi. facit quod no. sn per rubri. C. q̃ sit lõ
33 ga ɔsue. ¶ † Item aduerte, q̃a q̃rit hic do. Car. Florẽ. qñ di-
uersa est consuetudo litigantium a ɔsuetudine loci iudi-
cij: vel si alia sit ɔsuetudo loci actoris, alia rei q̃ attendať.
Inn. tetigit, & Io. An. s̃. en. super rubri. & ibi etiam dixi, ip
se vero concludit, q̃ si ageret reali, attẽdetur ɔsuetudo lo
ci, vbi est res vt j. de so. compe. c. sane. Si vero agitur p̃so-
nali ex delicto, vel contractu, tũc si q̃ritur vel quale vel an
valet contractus, vel non seruabitur cõsuetudo loci deli-
cti vel ɔtractus, etiam si litigãtes sint de diuerso loco. Sed
si q̃ratur quo ad alium effectũ, tunc dicit cõiter doctores
dicere, q̃ in ordinarijs attendiť locus iudicij in decisorijs
locus litigantium. allegat quod no. gl. in c. quod clericis.
& q̃ ibi ɔsueuit dici. j. de so. compe. ¶ Ipse vero dicit pos-
se dubitari, si contingat eo casu, quo attenditur cõsuetu-
do litigantium, quod diuersa sit consuetudo actoris, vel
rei, quæ erit attendenda. videreť attendenda consuetudo
rei per c. cum venissent. j. de eo, qui mit. in pos. Sed ipse di-
cit melius dici posse, quod attendetur consuetudo illius,
contra quẽ inducitur: & si alius est de alio loco, ille non li-
gabiť. Et per hoc infert, quod si clericus agit contra laicũ
in foro seculari, attenditur cõsuetudo laici cõtra ipsum
laicũ: & idem si ageretur contra laicum in foro ecclesiasti-
co, puta in terris ecclię, q̃ essent de tpali iurisdictione ec
clesiæ, q̃a de iure tunc posset agi ɔtra laicum in foro ec-
clesiastico, nisi aliud hẽret cõsuetudo. facit qđ habeť in d.
c. cum venissent. de quo ẽt remittit do. Car. Flo. ad ibi no.
p eũ. Sed si laicus ɔuentus in foro seculari excipit ɔ cleri-
cum de p̃scriptione vel de alio, attendeť p̃scriptio eccla-
stica, seu ɔsuetudo secđm canones. & sic si laicus agit ɔtra
clericũ in foro ipsius clerici q̃tum ad ligandum ipsum cle-
ricum, attẽdeť consuetudo ecclesiastica, vel ius canonicũ:
inquantum aũt ad ligãdum laicũ, attendeť ius ciuile, seu
municipale, siue ɔsuetudo laici, vt si clericus excipit de p̃
scriptione contra laicũ: nam sufficit, qđ sit p decẽ annos
inter p̃ntes, vt no. j. de p̃scri. sanctorũ. & c. illud. in 4. gl. &
hæc dicit notãda, q̃a fm eũ nõ sunt sic bñ p alios declara
ta. ¶ Sed aduerte, q̃a Io. Cal. in q̃one sua, q̃ incipit. Statu-
to ciuitatis cauetũ, tractat qñ clericus agit ɔ laicũ in foro
ciuili, q̃ ɔsuetudo dẽat attẽdi: & an statutũ loci aliquo mõ
liget clericũ. & ibi ɔcludit, qđ quo ad ordinatoria iudicij
ligat clericũ: & iõ debebit porrigere libellũ fm formã sta
tuti, & sic p̃stare satisdationẽ de reficiẽdis expẽsis, si statu
tũ illud hẽat & disponat: als q̃s nõ audiať volens agere ɔ
aliũ. Sed circa decisoria dicit statutũ laicorũ nõ ligare cle
ricos. & iõ si vigeat statutũ respiciens decisionẽ negotij,
non ligabit clericũ. Et iõ poterit clericus pbare debitũ p
testes idoneos, qđ bene tene menti. & de materia dixi s̃.
34 sup rubri. ¶ † Extra gl. ɔ primã partẽ põt opponi fm Ioã.
An. q̃a vř q̃ ɔsuetudo valeat ɔtra ius naturale & diuinũ,
vt patere põt in p̃cepto circũcisionis, de quo Genesis xvij.
& j. trãssumptiue in c. maiores. in versi. cũ ergo. de bap. &
sim valet ɔtra illud, non arabis in boue sił & asino: de quo
Deuteronomij xxij. & j. de ele. cũ cã. soluit Io. An. q̃ ɔtra-
ria loquunť in p̃ceptis sacřalibus, sed hic in moralibus,
35 vt dicit gl. ij. & ibi ẽt dixi sup ea. ¶ † Sed aduerte, q̃a illa p̃
cepta sacřalia vel cerimonialia fuerũt mutata p aduentũ
Christi s̃. de cõsti. translato. & dixi sup glos. ij. nõ aũt sunt
immutata ex vi consuetudinis, nec forte valuisset ɔsuetu
do ɔtra illa añ aduentũ Christi, licet Io. An. videať als sen
36 tire, vt patet ex supradictis. ¶ † Secđo põt opponi, de c. gau
demus. j. de diuor. vbi ɔsuetudo Iudęorũ de dãdo repudio
excusat eos de p̃cepto, nõ mechaberis. soluit Io. An. qđ,
vt patet, ibi nõ excusat ɔsuetudo a culpa, & sic qñ peccet:
sed repudiãs vxorẽ, si illa nubat alteri, non agit: nec exci-
pit cõtra illã, qđ fuerit fornicata ex eo, q̃a fuit in culpa:
q̃a illud pmittebať lege Mosaica, licet talis pmissio fue-
rit facta ad euitãdũ maius malũ, ne forte si nõ posset repu
diare vir vxorẽ, induceret ad illã occidẽdã, vel male tra-
ctãdã. facit qđ habeť in c. discretionẽ. j. de eo, q cog. con-
san. vxo. suæ. qđ habeť in c. vnico. cũ ibi no. de post. p̃la. in
vj. vbi ɔsuetudo licet inualida, excusat q̃nq; a pęna. facit
qđ no. gl. & qđ ibi dixi s̃. eo. cũ venerabilis. ¶ Tertio põt
opponi ɔtra eãdẽ primã partẽ de c. sup eo. j. de cogna. spi
ri. vbi ɔsuetudo vř vincere legem separãdo matrimoniũ:
alias licitum contra id, quod dř, quos Deus ɔiunxit, &c.
de trãsla. præla. p totũ. Io. An. remittit ad ibi no. p gl. & j.
de consan. qđ sup his. sup vlti. gl. Dic quod ɔsuetudo põt
aliquos inhabilitare ad ɔtrahẽdum mřimoniũ taliť, qđ si po-
stea ɔtrahant, nõ tenebit mřimonium, & sic loquať ɔtrium.
Sed

ᵃ ¶ Nõ requiritur. Vide hic do. Anto. in ix. col. ver. vj. requiritur.

Sed m̃rimonia legitime cõtracta nõ posset dissoluere cõsuetudo per id, qđ habeť io d.tit.de transla.pla.& in auth.
37 supradicta.¶† Quarto & vltimo ad eadẽ pťẽ oppo.de c. deniq;.iiij.di. vbi consuetudo vř excusare q̃nq;: & io materia peccati,q̃nq; excusat a pœna tpalis, vt ptingit in casu ǰrio, sed non a pœna æterna, & sic inferenda in alio se-
38 culo.¶ Circa sc̃dam pťẽ Io.An.etiã hic format quatuor oppositiones prima est, quia vř ꝙ cõsuetudo simplr habeat p̃iudicare iuri positiuo:nã ipsa cõsuetudo hẽt plures virtutes. abrogat enim, & sic tollit legẽ, seu ius positiuũ. Itẽ illud loterptať. Itẽ ẽt illud inducit.patet primũ p ea, q̃ habentur in l.de quibus.ad fi.ff.de legi.Sc̃dm patet in l.nã ad ea.eo.tit.& l.minime. & l.si de interpretatione. Tertiũ patet p id, qđ habetur in §.ex nõ scripto.Insti.de iure naturali.& j.de sepul.c.de vxore. & c. certificari. & in c.ecclesiasticarũ.xj.di.¶ Pro solutione huius ǰtij Inn. in c. p̃cedenti.posuit multas solutiones, & multas opiniones, quas posuit gl.in l.ij.C.quæ sit lõ.consue.& illas etiã ponit hic Ioã.And.& inter cæteras opiniones, & solutiones ponit vnã quã tetigit Vincen. in c.cũ consuetudinis.§.e. & ẽt Inn.in c.præcedenti.& glo.in d.l.ij.vt distinguať, an sit talis lex, cui possit derogari per pactũ, an vero nõ possit, vt sic primo casu tollatur p cõsuetudinẽ, in sc̃do non. Sed certe hæc opinio non videť vera: q̃a s̃m hoc nõ posset p consuetudinem p̃iudicari furiosis & infantibus, qui non possunt cõsentire expresse neq; tacite. l. quia certũ. ff.locati. ꝙ nõ vř verum. Sed huic obiectioni r̃ndet aliq, qđ licet furiosi & infantes nõ possint ꝯsentire: tñ sufficit, qđ maior pars ciuitatis ꝯsentiat: quia cum maior pars cõsentit, omnes ꝯsensisse vř.l. ꝙ maior.ff. ad municipales. & facit, qđ habetur in l.pe.ij.r̃nso.ff. de iusti. & iure. Sed certe s̃m Inn.in loco p̃alleg.& idẽ ẽt gl.in d.l.ij.& d.l. qđ maior. p̃cedit in electionibus, vel q̃n agiť de obligatione vniuersitatis, & vt ipa vniuersitas possit conueniri: non aũt vř habere locũ, q̃n agitur de detrahendo p̃rimonio singulorũ.facit qđ no.glo.& qđ ibi dictũ fuit §.de cõsti. cũ oẽs. Consuetudo aũt detrahit p̃rimonia singulorũ, & p eã singuli cõueniunť, qđ per pactũ fieri non põt.nam licet aliqui paciscanť, qđ aliqđ dare non teneor, non obest mihi lex, stipulatio ista.§.alteri.ff.de verb.obli.nec videtur etiã per statutum, aut consuetudinem posse induci, qđ aliqđ teneor dare, vt dicit gl.in d.l.ij.Sed certe põt dici, ꝙ gl.illa p̃cedit, quando sine causa statutũ vel consuetudo vellet inducere, qđ aliquid dareť: secus si cũ causa, vt est text. in l.venditor.§.si constat.ff.cõia prædiorum. vbi patet, qđ valet consuetudo, quod teneat dare lapicidinas cuilibet danti certũ pretium, vt sic laborariæ possint fieri ex ipsis lapicidinis: sed sine causa, vt dixi, non põt fieri statutum vel consuetudo ad præiudiciũ vnius personæ. facit quod habeť in l.j.ad fi.ff.de doli excep.& in l. Antiochensium. & qđ ibi not.p Batt.ff.de priui. credito.& in l.toties.ff.de pollicitationibus.& in l.si priuatus.ff.qui, & a quibus. Potest ẽt statutum vel consuetudo detrahere p̃rimonio singulorum, q̃n vniuersaliter disponit pro causa aliqua legitima puta vt quilibet conferat tantum p reparatione muirorũ ciuitatis.facit quod habetur in l.opus.ff.de oper.pu-
39 blicis.¶† Et ex prædictis etiam patet, quod aliquid põt fieri per statutum vel cõsuetudinem, quod non posset fieri per pactum: & sic non videtur bona æquiparatio de cõsuetudine vel statuto ad pactum, vel econtra.Gl.tamẽ super rubrica de decretis decurionum.C.lib.x. arguit de pacto ad statutum, vt sic illud quod possit fieri per pactum, possit fieri per statutum, aut consuetudinẽ. & pro hoc facit, quia in consuetudine interuenit tacitus consensus, & sic quasi quoddam pactum eius, qui potest legem condere.l.de quibus.ff.de legi.gl. tamen in l. pignus.§.priuatorũm.& in l.nec ex prætorio.ff.de reg.iur. videtur velle, ꝙ non sit bona æquiparatio de pacto ad statutum vel consuetudinẽ.Bar.in l.omnes populi.ff.de iust.& iure, in tertia principali quæstione. & etiam Raynerius ibidem dicit, quod si arguatur affirmatiue puta, hoc potest fieri per pactum, ergo & potest fieri per statutum: tunc tenet argumentatio, & sic intelligatur gl.super rubrica de decre.decurio. Si autem arguatur negatiue, hoc non potest fieri p pactum, ergo nec per statutum. tunc dicit, ꝙ si ratione turpitudinis vel impossibilitatis non possit fieri per pactum, non poterit etiam fieri per statutum: quia tunc eadem est ratio, & sic etiam procedet æquiparatio de pacto ad statutum. Si autem per pactũ aliquid fieri non possit ex eo, q̃a esset contra publicam vtilitatem, vel propter defectũ alicuius solennitatis iuris: & tunc non est bona argumẽtatio de pacto ad statutum negatiue, q̃a licet p pactũ non possit tolli ius publicum, vel solennitas inducta de iure: positiuo. l.ius publicũ.ff.de pactis.& l.nullus potest. ff.de leg.j. tñ per consuetudinem vel statutũ põt derogari iuri publico, vel solennitati iuris, vt vult gl.in d.l.nec ex prætorio.& in d.l.neq; pignus.§.priuatorum. & hæc vř bona & æqua ꝯclusio circa illum articulum, an arguĩ possit de pacto ad statutũ, tam affirmatiue q̃ negatiue Do. tñ Car. Flo.hic dicit posse: qđ q.cq đ põt pactũ, põt & statutum, & similiter econtra, dummodo emanent ab eodẽ: secus si a diuersis.hinc est s̃m eũ qđ ciuitas põt statuere contra ius publicũ io suũ p̃iudiciũ:nã etiam sup hoc posset pacisci ipsa ciuitas, cũ etiam priuati ad suũ p̃iudicium possint pacisci.j.de regula.ad Apostolicã.& l.penul.C. de pac. fateť tamen, ꝙ priuati non possint pacisci ꝯ ius publicũ, ita qđ tollať ab alijs: q̃a pacto priuatorũ non p̃iudicať alijs, vt j. de trãsac.in c.veniens.& l.si vnus.§.ante oĩa.ff. de pac. Et satis bene in se dicit do.Car.Flo.tñ clarior vř doctrina. q̃ supra dixi post Bar. Et no.bene ex p̃dictis, an & q̃n pos-
sit argui de pacto ad statutũ, sine arguitur affirmatiue, si-
40 ue negatiue.¶† Et no.etiam, an per cõsuetudinẽ vel statutum possit detrahi patrimonio vnius tm̃, vel singulorum.& ad materiã ẽt facit qđ no.gl. & quod ibi dictũ fuit in c.cũ oẽs.§.de consti.licet autem Inn.vbi §.& gl. in d.l. ij.& Io.An.hic satis instant in alijs solutionibus tamẽ q̃a sunt modicæ vtilitatis, non est in illis instandũ. Sed ad cõtrarium est dicendum, vt hic finaliter dicit Io.An. qđ dicta.ista tollit.& determinat ꝯtrarietatem superius factã:
41 † q̃a tunc ꝯsuetudo derogat legi generali, seu iuri cõi, q̃n est rationabilis & præscripta. de quo ẽt tangit Ioã. And.in summa consuetudinis, quę hic ponit sub septimo membro.& ibi concludit si consuetudo est cõtra ius positiuũ: & quæritur an illi præiudicet: & tunc aut consuetudo p̃cedit legẽ, aut cõ sequitur legẽ. Primo casu seruať lex cõsequens ipsam ꝯsuetudinẽ p l.ij.§.diuus.ff. de sepul.viola.& istud cõiter tenẽt Legistę, sed Io. An.dicit, qđ lex q̃ sequitur cõsuetudinẽ specialiũ locorũ vel personarũ, nõ tollit illã, nisi hoc exprimat: dummodo cõsuetudo illa sit rationabilis, vt hodie est expressum in c.j.de constit.in vj. Et ad §.diuus.potest responderi, qđ ille tex. habet plures intellectus: vnus est, qđ intelligatur, qđ consuetudo secuta fuerit legem generalem. & tunc quatenus ibi dicitur, ꝙ non tollit legem, debet intelligi scilicet generaliter in omni loco: sed bñ tollit specialiter in loco, vbi viget consuetudo, vt ibi no.gl. Alius est intellectus, qđ ibi consuetudo præcessit legem: & tunc ibi dicitur, quod lex tollit consuetudinẽ: sed illud debet intelligi, q̃n constat de intentione cõdẽtis legẽ, quod velit ipsam consuetudinem tollere, put no.in c.pastoralis.§.de fi instru. & p̃batur in d.c.j.& ibi etiam no. & istud etiam seruari debet in foro ciuili, ex quo erat dubitatio inter Legistas. & hodie est expressa decisio in d.c.j.per ea, quę not.in c.licet.j.de so.compe.& in c.Raynutius.j.de testa.¶ Secundo casu, quã do consuetudo sequitur legem: & tunc aut est consuetudo generalis, q̃a vincit legis conditorẽ: & tunc ista abrogat, & sic tollit legem, l.de quibus.§.inueterata.ff. de legi. & patet exemplum per no.per glo. supra. de rescriptis.c.

quia nonnulli.in fi.peool.gl.& in e ex parte decani. simi-
liter per gl. Aut est particularis coosuerudo,& sitr præiu-
dicat illi loco.l.de quibus.ff.de legi.non in alijs: & sic dēt
iotelligi,qđ habetur in l.ij.C.quæ sit loog.cōsuetudo. &
io c.consuetudinis.xj.dist. quod dicit Io.An. esse verū de
iure canonico,si sit rationabilis,& præscripta, ex qua est
contra ius:alias non præiudicaret iuri etiam positiuo, vt
hic in fine dicitur.& dicit Ioan.And.etiam addēdum id,
quod ipse no.in additio.Specu.in titu.de instru.editione,
§.compendiosè. super ver.sed nunquid de consuetudine
ibi,in effectu videtur concludere,quod si cōsuetudo spe-
cialis, seu particularis loci est inducta de consensu princi
pis vel Papæ, vel ipso sciente & patiente:tunc procedat
quod est dictum,vt præiudicet iuri positiuo. Si autem ip-
so igoorante sit inductum,tūc concludit post Iac.de Are.
quod aut cōsuetudo est inducta ex causa euidētis neces-
sitatis,vel vtilitatis subditorum:& tunc etiam idem, quia
valebit contra ius positiuum,& illi præiudicabit.Nam p̄-
sumptio est,qđ si princeps sciuisset,assensisset tali ꝯsuetu
dini:cū princeps consueuit procurare vtilitatem subdito
rum,vt io proœmio vj.& facit quod habetur s̄.eo. cum di-
lectus.vbi valuit consuetudo contra canones. Si autē nō
sit inducta propter euidentem necessitatem,vel vtilitatē:
tunc si sit consuetudo inducta super leuibus negotijs, va
lebit.arg. eorum, quę habētur in l.j.in fi.ff. de ventre io-
spicien.& per id,quod habetur in c.ij.de verb.signi.io vj.
cum ibi not.per gl.quæ incipit,ex hoc.¶ In grauibus aūt
negotijs noo valebit, quia non intelligiť princeps fuisse
pmissurus,arg.c.j.& fi.s̄.de consti. & d.l.iij.§. diuus. de se-
42 pulchro viola.¶†Sed aduerte,qa Io.An.in dicta addi.nō
vř pfecte dixisse,nec videtur procedere eius dictū: nā nō
videtur requiri consensus vel scientia principis. Nam Pa
pa hic permittit coosuetudinem induci etiam contra ius
dummodo sit rationabilis & præscripta,& sic non requi-
ritur aliter consensus vel srientia eius. Er similiter Impe-
ratot coocedit ptātem cōdendi statuta, & ꝯňr cōsuetudi-
nes in l.oēs populi.ff.de iusti.& iure.& ideo aliter non re-
43 quiritur eius consensus vel scientia.¶†Item etiam in gra
uibus videtur consuetudo posse p̄iudicare iuri positiuo,
p ea q̄ habentur hic,& io d.l.de quibus.nā hæc iura indi-
stiocte videntur loq, & sic indistincte sunt intelligenda.
xix.di.si Romauorū.& j̄.de priui.quia certa. Nec ob.§.di-
uus.quē alle.Io.An.qa non probat illud,qđ alle.vt patet
ex his,q̄ superius dixi circa intellectū d.§.Et no.ꝙ Io.An.
dū dicit specialem ꝯsuetudinē præiudicare iuri, qđ illud
pcedit de iure caoonico,si sit rationabilis & p̄scripta, vř
voluisse,qđ hoc oon reqratur de iure ciuili,& sufficit cō-
suetudinē ioductā esse spatio x.annorū,etiā si sit ꝯ ius f́m
no.C.q̄ sit long.cōsue.sup rubrica.nec videť,qđ necessa-
ria sit alia p̄scriptio.¶ Itē etiam vř, qđ interdū minus rō-
nabilis cōsuetudo valet de iure ciuili,vt patet ex his,quę
habenť in l.ꝙ non rōne.ff.de leg.& ꝙ dixi circa intellectū
dictæ legis super gl.fi. facit qđ no.in gl.in c.mala. viij.di.
facit quod dixi sup d.gl.fi.circa prin.& circa intellectū di-
ctæ legis,qđ non rōne Do.vero Car.Flo.in hoc articulo,
an & qñ,& io q̄bus consuetudo tollat legē ciuilē vel ca-
nonicā,cōcludit qđ aut q̄riť de iure ciuili, & inter laicos
aut q̄riť de iure cauonico,& ioter clericos. Primo casu di-
cit, qđ sicut populi possunt facere statuta contra leges. l.
oēs populi.ff.de iusti.& iure.ita & consuetudioes induce
re: & plus non dicit in hoc membro. Sed tu potes dicere
latius,vt dixi s̄.post Io.An.¶ Scđo casu,qñ q̄riť inter cle-
ricos,& de iure canooico. Concludit qđ si est cōsuetudo
inducta ex causa euidentis necessitatis vel vtilitatis, tunc
valeāt:si aūt non subsit euidens oecessitas vel vtilitas,tūc
in leuibus valeat ēt ꝯ canones, sed nō in grauibus alleg.
no.p Io.An.super d.ver.sed ounq̄. de consuetudine. Sed
certe do.Car. Flo.non videť bene dixisse, vt patere p̄t ex
his,q̄ dixi s̄.circa dicta Io. An. nec videtur bñ pbari iure
differentia inter grauia & leuia,quo ad materiā istam cō-
suetudinis:imo potius oppositum,cū istud c.& l.de q̄bus
loquantur iodistincte,vt superius dixi.¶ Scđo pōt oppo-
ni,ioquantū hic dř,qđ consuetudo rōnabilis vincit legē.
Nam lex est oē,qđ ratione ꝯsistit.j. di.io c. cū cōsuetudo.
sed ratio nō vř esse ꝯtraria rōni,quia duo ꝯtraria siť stare,
non possunt.j̄.de bap. maiores.ver. sed adhuc.ergo ꝯsue-
tudo cōtraria legi nō vř posse esse rationabilis,& p cōse-
quens vř,ꝙ non possit vincere legem.facit qđ no.Io. An.
in simili.j.de p̄ben. de multa. vbi tangit, an dispensatio ꝯ
ius possit esse rōnabilis:& per consequens vř, ꝙ nō pos-
sit vincere legē.Sol.dicunt quidam stādū esse obiectioni,
dicentes qđ consuetudo contra ius scriptum nunq̄ est ra
tionabilis, nisi ipsum ius scriptum assistat ipsi consuetu-
dini,de quo etiam tactū fuit in gl.pe. & pro istis facit tex.
j.di.io c.coosuetudo.vbi dř,qđ cōsuetudo pro lege susci-
pitur,cum deficit lex. & istud pōt dupl̄r intelligi. primo,
sit sensus, qđ consuetudo suscipitur pro lege, cū deficit
lex, & in casu non determinato pro lege. Secundo potest
iotelligi,qđ pro lege suscipiť,cum lex deficit, scilicet per
abrogationem:vt quia consuetudo est talis, quæ abrogat
legē,& sic facit illam deficere: ꝙ est quando ius illi cōsue
tudini assistit,vt coutiogit in pluribus casibus, de quibus
in gl.penul.alias si non repetitur,quod ius assistat,cōsue-
tudo erit irrationabilis.Io.An.dicit & melius, quod licet
ratio in genere sumpta rationi sumptæ in genere oon sic
contraria:tamen sæpe in specie cōclusio rōnis vnius iuris
est contraria conclusioni alterius.vñ videmus, qđ inter-
dum ratio æquitatis est contraria rationi stricti iuris,vt pa
tet,ex his,quæ no.gl.j.di.ius generale. & facit etiā qđ ha-
betur,& no.p gl.in l.exigenti.C.de pcu.& in §.sed natu-
ralia.Insti.de iure naturali.Nam,vt patet io loco p̄alle.rō
æquitatis dictat,quod sine culpa sua quis oō puniatur, &
tñ qñq; puniť,vt patet in eo, q post adulteriū cōmissum
p vxorem,cognoscit illā carnaliter, licet igooret adulte-
rium cōmissum:nā incurrit bigamiā,vt tangit glo.in d.c.
ius generale. Et ob reuerentiam sanctorū contingit, qđ
talis nō pōt pmoueri.Similiter videmus,qđ rō naturalis
dictet,quē non locupletari cū aliena iactura.l. nā vera.ff.
de condi.inde.& tñ videmus, ꝙ p vsucapionem & p̄scri-
ptionem qs locupletať eum aliena iactura: sed illud sua-
det ratio in casu prædicto, vt possit per p̄scriptionem vel
vsucapionē qs acqrere rē alterius, ne alias rerū dominia
essent incerta.l.j.ff.de vsuc. Similiter licet ratio naturalis
suadet,qđ oēs sint liberi: tamen inducta fuit seruitus illa
rōne,vt homines seruarenť,& noo occiderenť, qñ capie-
banť ab hostibus.Instit.de iure psona.§.j.& ij.& sic patet,
qđ in certa specie ratio inductiua illius speciei potest es-
se contraria rationi in gñe sumptæ.facit ad materiam,qđ
44 legitur,& no.in c.fi.j̄.de trāsac,& in l.j.C.de legi.† Et pro
prædictis etiā facit,quia in multis exemplis videmus, qđ
certo respectu consuetudo iuri cōtraria potest esse ratio-
nabilis,vt colligi p̄t per exempla.Nā videmus,qđ ius cō-
mune disponit negotia eccłiæ simul expediri debere per
prælatum & capitulum,& ad illa vocari absentes,vt patet
j.de his.q̄ fi.a p̄la.sine cō.cap.c.nouit.& c.quanto. & hoc
suadet multiplex rō:quia ꝙ omnes tāgit,ab oībus dēt ap-
probari.j.de reg.iu.qđ oēs.in vj.¶ Scđa,qa p̄latus & capi
tulū cēsenť vnū corpus.d.c.nouit.& ideo simul dēut con
uenire.¶ Tertia est,qa ratū est iudiciū, qđ plurimorū sen
tentijs cōprobať.Et tamen de cōsuetudine soli p̄lato, vel
soli capitulo pōt competere aliquid expediri:& talis con
suetudo est rōnabilis.s.vt facilior sit expeditio rei agēdæ,
& maxime circa electiones,& puisiones.de ele.si religio
sus.li.vj.& facit,quod habeť j.eo.c.iij.lib.vj.Non valet tñ
ꝯsuetudo,qđ prælatus possit alienare res ecclesiæ sine cō
sensu capituli,vt no.p Io.An.j.de dona.pastoralis. ad fin.
Et illud ꝯtingit, qa talis consuetudo posset graue præiu-
diciū inferre ecclesię:ideo non valeret,s̄.e.c.j.& no.de re.
eccle.

eccle.non alic.in cle.si vna.sic dicit Io. An.qđ valet consuetudo circa vocationem absentium fiendam in electionibu, vel receptionibus canonicorum. Nam talis cōsuetudo est rationabilis propter faciliorem expeditionem. facit quod habetur in c.cum in eccle. de præben.lib.vj.licet etiam alio respectu rationabile sit, quod vocētur absentes, vt sic plures possint concurrere ad actum celebrādum,& magis tutum sit, quod plurimorum sententijs cōprobatur. ¶ Et similiter potest poni exemplum. vbi agit de correctione criminum, valet consuetudo, vt eps sine consensu capituli possit illa corrigere: & hoc vt facilius expediatur correctio, vt j.eo.c.iij.in vj. licet alio respectu esset etiam rationabile, vt episcopus cum capitulo faceret correctionem criminum per ea, quæ superius dixi. Itē potest exemplificari in l.item eorum. in prin.ff.quod cuiusque vniuer. vbi patet quod licet vox & suffragium vocis patris habeat prodesse filio, quia illam dat tanquā decurio,& non tāquam pater, seu domestica persona: tamē valeret consuetudo, quæ disponeret, quod dicto casu vox patris nō prosit filio, vt ibi expresse dicitur. & illa esset ēt rationabilis, quia fundaretur super ratione affectionis, q̄ facit suffragium vocis esse suspectū,& idem in similibus, in quibus poterit reperiri aliqua ratio, quæ iustificabit cōsuetudinem non solum præter legem, sed etiam cōtra legem. Et ex prædictis patere potest responsio ad cōtrariū: quia licet ratio in genere non possit esse contraria rationi in genere, tamen ratio in certa specie pōt esse cōtraria rationi in genere. Item vno respectu potest esse vna dispositio rationabilis, vt patere potest ex supradictis. Et pro p̄dictis facit, quia licet regulariter sit verum, quod si alterū contrariorum est bonum, reliquum est malum. xxxij.dis. in c.hospitiolum. in fi.tamen casualiter vtrunq; contrariorum potest esse bonum, vt no.glo. in c.intellecto.j.de iureiur. vbi gl.dicit reperiri, quod bonum est nubere. & similiter bonum est nō nubere, vt habetur in c. sic enim. xxviij.q.j.

45 ¶ † Tertio potest opponi, vt tangit hic Io. And. Nam videtur quod cōsuetudo non possit operari contra legem positiuam ex eo, quia omnis lex positiua deriuat, & causatur a lege naturę,& a lege diuina, vt patet ex his, quæ habentur in procemio,§.de sūm.trini. in c. firmiter. §.hæc sancta.& C.de præscri.lon.tem.l.fi.vbi dicitur, qđ leges diuinitus sunt per ora principum promulgatæ. in c.erubescant.xxxij.dist.vbi dicitur, quod instinctu spiritussancti canones promulgati sunt, & quod habet in c. & hic ordo.lxxxix.dist. sed consuetudo non tollit legem naturalem,& diuinam.facit Insti.de iure natu.§.& naturalia.& quod habetur in prin. Non tollit etiam legem positiuam ab illo causatam, arg.c.accessorium. de regu.iur. lib.vj.Sed solue, quod sicut consuetudo contra ius naturale, vel diuinum valet, qñ est rationabilis,& sic non nutrit peccatum, vt patet in prin.c.ita & multofortius valebit lex positiua, si sit rationabilis & peccatum non inducat,& sic non obstat contrarium, quia non est verum simpliciter, quod consuetudo contra legem naturalem,& diuinam valet: ergo tunc etiam debet valere contra legem positiuam. ¶ Quarto & vltimo potest opponi s'm Io. An. quia illius est tollere legem positiuam, cuius est inducere, vel sui maioris: non autem minoris, vt patet in cle. ne Romani.de elec.& de maio.& obe.cum inferior. Sed lex cōis ciuilis vel canonica inducitur a Papa, vel Principe: consuetudo autem inducitur ex actibus priuatorum, qui sunt minores: ergo ipsorum actus legem positiuam non

46 possunt tollere. † So.dic quod consuetudo inducitur ex permissione Papę & Principis, vt patet hic,& in l.omnes populi.ff.de iusti.& iur.ideo nimirum, licet inducatur auctoritate Papæ vel Principis, si tollit legem positiuam. fatendum tamen est, quod consuetudo vnius loci, vel etiā vnius regni, vel prouinciæ nō tollit legem communem in omni loco, regno, vel prouincia: sed solū vbi viget ipsa consuetudo. facit quod not.in l.iij.§.diuus.ff.de sepul. viola.& quod etiam hic tangitur in gl.iij.& in l.ij.C.quæ sit lon.consue. Et sic non ob.contrarium, quia non tollit lex positiua simpliciter ex autoritate priuatorum, sed ex autoritate Papæ vel Principis, propter actus ipsorum priuatorum, quando sunt tales, qui inducat cōsuetudinem. ideo nimirum si tūc consuetudo tollit legem positiuam. facit quod habet C.de veteri iure enucle. & l.j.§.omnia. Et per prædicta etiam potest responderi, si dicatur quod quis faciendo contra legem, meretur pœnam,& per consequens non debet consequi præmium, vel immunitatē. l.relegatorum.§.fi.ff.de interdic.& releg.& de sent.excō. in c.si vero.quia responderi potest, vt voluit glo.in l.ij.in fi.gl.magnæ.C.quæ sit lon.consue.quod illi, qui faciunt contra legem animo inducendi consuetudinem, videtur facere iuris autoritate,& ideo non debent consequi pœnam per id, qđ habetur in l.Graccbus.C.ad l.Iul.de adul. & in c.qui peccat.xxiij.q.iiij.vel melius potest dici, quod si consideretur singularis actus,& consensus iudicis emanatus in sententia ferenda contra ius per ipsum lata, illa bene puniuntur. Insti.de obli.quæ ex quasi delic. in prin. & de re iudi.cum æterni.lib. vj.& ff.de iudi. in l.si iudex. & hoc respectu pœnam, & non præmium consequetur. tamen si consideretur tacitus,& vniuersalis cōsensus populi circa ius vniuersale inducendum, ille est expresse permissus per legem, quæ permittit expresso & tacito cōsensu legem induci, & per consequens etiam cōsuetudinē, vt patet in l.de quibus.ff.de legi.& Insti.de iure naturali. §.constat. & §.ex non scripto. & sic cum in hoc populus non delinquat, sed potius faciat lege permittente, nō meretur pœnam, sed potius præmium,& sic non obstat contrarium. Et per hæc sint expedita illa, quæ tangit Io. An. circa contraria formata per eum tam circa primam partē

47 quam circa secundam. ¶ † Vltimo est sciendum, q Io. Andr. hic tractauit materiam consuetudinis per modum summæ, sequendo pro maiori parte dicta Cy. & Pet.in l. ij.C.quæ sit lon.cōsue.licet in aliquibus discrepet ab eis, vnde tractat materiam mistam per viij.quæstiones principales,& per multos cuilibet eorum accessorios. vnde q̄rit primo, quid sit consuetudo: vnde dicatur,& vnde habuerit ortum. secundo quid sit eius diuisio, seu quot sunt eius species. tertio quomodo inducatur cōsuetudo,& sic quæ requirantur ad consuetudinē. quarto quomodo consuetudo inducta proponi debeat in iudicio. quinto quomodo & qualiter probetur cōsuetudo. sexto qualiter terminari debet, seu ferri sententia super cōsuetudine. septimo quis sit effectus consuetudinis. octauo & vltimo tractat de aliquibus circa materiā consuetudinis,& de quolibet istorum prosequitur, vt hic patet per eius scripta: & concludit etiam circa principium, licet ponat multorum diffinitiones, quod cōsuetudo est ius quoddam moribus illius, qui institutum autoritate publica ius condere potest. Et quia satis prolixe & diffuse prosequitur materiam illam,& similiter do. Ant.de But.hic, licet per alium ordinem: pro modo vlterius nō insisto, sed sufficiant superius dicta pro lectura huius c.fi.

¶ De postulatione prælatorum. Rub.

a ¶ Continuatur [a] ista rubrica ad præcedentia in hunc modum. Visum & tractatum est superius de iure scripto, & non scripto: verum quia nō prodesset iura esse, nisi essent q ea redderent, seu executioni mandarent. l.ij.§.post originem.ff.de orig.iur.& de ele. vbi periculum.§. præterea. in vj. restat videre de ministris iuris, vt sunt plati quo ad ius canonicum verū, quia tales ministri assumuntur qñq; per viam postulationis, qñque per viā electionis, qñque per viam translationis: & per viam postulationis assumūtur qui absque dispensatione promoueri non possunt, iō post

a Cōtinuatur. Hanc cōtinuationē, vide p Abb. hic vl trā ceteros hic scribentes.

poſt præcedentes titulos ponit titulum de poſtulatione prælatorum.& prius de illa tractat quam de electione,qa illa expeditur communiter per viam gratiæ ſedis Apoſtolicæ.& ſic innititur gratiæ. Electio vero innititur iuri cōmuni. De materia habetur lxxxj.diſtin.per totum.& præcipue in gl.ſed aliud.& reperitur in vj.

SVMMARIVM.

1 *Eligi non poteſt epiſcopus vnius eccleſiæ ad alium,ſed debet poſtulari.*
2 *Abbas poteſt eſſe procurator pro eccleſia cathedrali.*
3 *Supplere poteſt Papa de facto ſibi noto tanquam iudici.*
4 *Taciturnitas habetur quandoque pro confeſsione.*
5 *Ignorantiam allegare,an & quando liceat.*
6 *Poſtulantes ſcienter impoſtulabilem, priuandi ſunt poteſtate poſtulandi.*
7 *Genitiuus ſecundum ſtrictam ſignificationem ſignificat dominium.*
8 *Iudex an poſsit ſuam ſententiam interpretari.*
9 *Electio & poſtulatio quomodo differant.*

a Impoſtulabilis.hoc modo ſummant hic Abb.& do. And. Sicu. poſt eū. Et ad materiā huius text. vide cle.j. de ſen.exc. vbi per do. Car.& vid. c.tanta. de excef. plat. & c.epiſcoporum. de priui.in vj. & c.is qui. de ſen.exc. in vj. & ibi per doc.

AD hæc: Impoſtulabilis a eſt q violat interdictū.h.d.Primo ponitur iniuſta poſtulatio.ſcd'o poſtulātium petitio.tertio petitionis impugnatio . quarto poſtulati duplex excuſatio . quinto excuſationis reiectio.ſexto reprehenſionis concluſio.ſeptimo poſtulationis repulſio.octauo gratioſa conceſſio.ſecunda ibi,poſtulationem.tertia ibi,verum.quarta ibi,in ipſius . qnta ibi, quod nec ſufficit.ſexta ibi,ſed inde.ſeptima ibi,nos igiť.
1 octaua ibi,licet. ¶ †No.q eps vnius eccleſiæ non poteſt
2 eligi ad aliam:ſed poſtulari.de quo j.eo.c.fi.¶ †No.q Abbas poteſt eſſe procurator pro eccleſia cathedrali.facit de een.ſopitæ.¶ No. formam petendi admiſſionem poſtulationis factæ allegato eccleſiæ cathedrali:quia non dēr peti confirmari. nā id propric conuenit electioni.j.de elec. ſi confirmationem.in vj.ſed debet peti,vt prius pręſtetur aſſenſus in tranſlatione fienda.Et not.q hoc debet peti a Papa.nam inferior hoc nō poteſt, vt j.de tranſla.c.j.& ij.
3 ¶ † Not.q Papa ſupplere pōt de facto ſibi noto,vt iudici,
4 de quo infra eo.bonæ.cl.j. ¶ †Not.q taciturnitas interdū hř pro cōfeſſione.facit l.de ætate.§.qui tacuit.ff. de inter.
5 act.& de confeſ.c.ij.in vj.¶ †No.q non eſt licitū allegare ignorantiā circa id.quod eſt publice diuulgatū.& ad hoc ſæpe allegaī.facieqđ no.gl.in l.ſi tutor.C.de periculo tu. ¶ No. q nō eſt neceſſariū ꝯſtitutionē publice ꝓmulgatā ſingulorū aurib' inculcare.¶ No.q ſub mādato de interdicēdo terrā alicuius, venit etiā mādatum de interdicēdo terram illi adhærentem,hoc eſt ſibi aſſiſtentem,ſeu fauentem in delicto.facit de ſen.excom.nuper. & c.ſi concubinæ. ¶ No.q in obſeruantia generalis interdicti prouinciæ attendi debet obſeruātia eccleſiæ metropolitanę. facit cle.ex frequentibus.de ſen.excom. ¶ Not.pulchras autoritates contra inobedientes. & cōſueuerunt ſæpe exprimi in literis emanaris contra tales.¶ No.modū & practicam repellendi poſtulationem.& not.q repellitur,qn̄ quis eſt inhabilis propter delictum : qn̄ autem quis eſſet inhabilis abſque delicto,videreť eſſe ſecus . de quo diceť
6 in c.fi.infra eo.¶ †Not.q poſtulantes ſcienter impoſtulabilem,priuandi ſunt poteſtate poſtulandi vel eligēdi , & ſic non videtur,quod ipſo iure ſint priuati: ſecus in ſcienter eligentibus indignum,quia tales ſunt ipſo iure priuati infra c.j.cum in cunctis.circa fi.gl.tamen Pet.hic æquiparat hos caſus,& cum illa tranſeunt Doctores . ſed opi. gl.non bene probatur hic : imo potius contrariū,niſi exponas literam,dum dicit priuare.i.priuatos nunciare . & ſic exponit Io.And.fuiſſe hoc Bononiæ determinatū: qa ſolum in tali loco prohibentur celebrari diuina officia & eccleſiaſtica ſacrā.de ſen.excom.c.fi. in vj.inter quæ non enumeratur electio , quæ etiam cenſetur eſſe potius quidam contractus infra ti.j.cum nobis olim.& c.cum inter canonicos.¶ Nō.vltimō,quod eligendus debet conuenire eligentibus. & quis debet inuenire ſocium ſibi conuenientem.¶ In gl.ij.ibi,ſi defenſio . ſed certe ibi loquitur in defenſore ſine mandato:hic autem in procuratore. Item l.certum.§.pe.infra alle. loquitur in cōfeſſione contra naturam,vt cum ſeruus viuit,quem procurator fatetur mortuus : vnde admittitur dominus contra talem confeſſionem procuratoris,quia etiam ſi eſſet propria, audiretur . facit quod no.in c.ij.de confeſ.in vj.& per Bar.in l.nō ſolum.in prin.ff.de procu.¶ In gl.iij.in fi. dic de materia, vt notatur in regula,præſumitur.de reg.iu.in vj.& in c.propoſuiſti.lxxxij.diſt.¶ In gl.publice.ibi, non fuit edictum ſolenniter.quia non fuit ſeruata ſolennitas peremptorij, ſed interuenit vnica citatio peremptoria,quæ regulariter non ſufficit,vt no.in c.fi.de eo,qui mit.in poſ.& in cle.ſæpe. de verb.ſigni.¶ In gl.ſolenniter.ibi, poſt duos mēſes. & de hoc dic,vt dictum fuit in c.ij.de conſtit. & per gl.in data vj.libri.& ſuper ipſa data per Io.An. ¶ In gl. quæ regi.ibi.bona fuit interpretatio.caue,quia ratio quæ ſtatim allegatur per gl.& l.ij.facit contra.tn̄ gl.voluit responde-
7 re in ver.hic tamen.†Et no.ex gl.quod genitiuus ſm̄ ſtrictam ſignificationē ſignificat dominium, de quo p Bart. in rub.ff.de ope.no.nun.& aliquid per gl.in l.ij.ff.de ori. iur.¶ In ca.gl.ibi,erat de iuriſditione.vel forte erat dotalis per l.dos.C.de rei ven.ſecus ſi fuiſſet pignorata : quia illa non dicitur terra regis, ſed bene dicitur per eum detentata,ſeu poſſeſſa.facit infra de re iud.cum Bertoldus .
8 & in l.ſerui.ff.de vſuca.¶ †In gl.interpretatur.ibi, qđ poſſit iudex interpretari.& de hoc an iudex poſſit ſuam ſententiam interpretari,Io. An.concludit,quod ſic: dummodo hoc fiat non finito officio,& partibus præſentibus. in c.ex parte.el ij.& c.olim.de ver. ſig. Sed tu dic melius,vt no.per glo.& Doc.in l.ab executore.ff.de app.quia circa acceſſoria ſupplere poteſt eadem die,vt ſequitur in gl.ſed interpretari non poteſt finito officio,nec etiam eo durante,niſi ſit de maioribus,qui habeat merum & miſtum imperium:& ſic non poterunt minores,vel delegati interpretari.Et per hoc patet, quod nec etiam arbiter hanc poterit , niſi per hoc poteſtatem habeat a partibus , de quo in Specu.de arbi.§.fi.ver.ſed nunquid verbum ambiguum. ¶ In ca.gl.ibi,nec redigenda in ſcriptis.ſup.de neceſsitate:ſed ad memoriā poteſt redigi, & hæc interpretatio neceſſario non eſt ſequēda,niſi quatenus ratio dictat : ſaluo niſi inſerta in corpore iuris,vt in c.j.de decimis. ¶ Et no. quod gl.voluit per prædicta ſoluere contrarium , q legatus non poteſt facere interpretationem generaliter , quæ habeat vim legis generalis : ſed bene poteſt facere particularem incidenter,ſicut & iudex incidenter interpretatur legem allegatam in cauſa coram eo vertente.facit infra de iudi.cum veniſſent.& bene fuit interpretatus hoc caſu per ea,quæ dicta fuerunt ſ.in glo.in verbo,quæ regi. ¶ In gl.vlciſci.ibi,debet parcere.intellige cauſa ſubſiſtente vel ſuadente:alias ſecus,& ſic loquitur hic. ¶ In gl.pe. ibi,per poſtulationem peruenitur ad electionem.hoc cōmuniter non tenetur, quia imo poſtulatio eſt via de per ſe: & per admiſsionem factam de illa per ſuperiorem efficitur poſtulatus ſponſus eccleſiæ ſine alia electione,ſicut
9 electus per confirmationem fit ſponſus eccleſiæ.† Et differt electio a poſtulatione, quia illa fit de habili ,& qui non eſt alligatus eccleſiæ vinculo epiſcopali: ſed poſtulatio fit de alligato eccleſiæ epiſcopali vinculo,vel de inhabili,vt quia forte patitur defectum in ætate vel in natalibus.de elec.innotuit.& ideo reprobatur forma,ſi quis dicat poſtulatio talem eligendum,vel eligo poſtulandū, vt j.e.c.vno.in vj. Eſt tn̄ qdā poſtulatio nō ſolēnis,q qn̄que fit de habili ante electionē,vt qn̄ poſtulaī cleric' alterius diœceſis a ſuo epo,vt det ſibi licentiam trāſeundi ad aliā eccleſiam . & hoc fieri poteſt etiam ante electionem , & etiam poſtea.facit de elect.ſi religioſus.& c.nullus.in vj.

Primi-

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate.*
2 *Postulatio cassata vitio personæ, non debet innouari.*
3 *Eligendi potestate priuatur maior pars capituli, si scienter eligit, vel postulat indignum, & remanet potestas penes alios, licet numero pauciores.*
4 *Legatus de latere, an possit admittere postulationem.*
5 *Postulatio propriè non cassatur, vel confirmatur, sed admittitur, vel non admittitur.*
6 *Grege legato, debetur vnum animal solum, remanens ex grege.*
7 *Eligentes scienter indignum, sunt potestate eligendi priuati.*

a C Ratum gerimus. Qui postulationem[a] cassatam innouat, est eligendi, & postulandi
potestate priuandus. h.d. Et sunt duæ partes principales. In prima ponit relationẽ
legati processum continentẽ canonicorũ
Senonensium, & ipsius legati. Scd'o approbat ipsius legati pcessum. scd'a ibi, nos igitur. ¶ No. primò illud vulga-
1 tum, q † priuilegium meretur amittere, qui permissa si-
2 bi abutitur potestate. facit xj. q. iij. pudendũ. ¶ No. q † postulatio cassata vitio personæ non debet innouari. de quo
3 in c. super eod. ti. j. ti. j. ¶ Nota, q † vbi maior pars capituli scienter eligit vel postulat indignum, priuatur eligendi
potestate: & residet ptãs capituli penes alios, licet numero pauciores. ¶ Et no. q minor pars non peccans, dicitur
sanior. ¶ Et nota etiam, qđ iste text. vr̃ probare opi. gl. pe. c. præcedentis. hic tñ loqtur, qñ habebant eligere ex gra-
4 tia speciali, ibi qñ de iure cõi. ¶ † Not. q legatus de latere vr̃ posse admittere postulationem. Sed potes dicere, q
legatus hic prouidit. s. collaudando & approbando factũ istorum canonicorũ paucorum: quia sine speciali manda-
to non poterat admittere postulatos, seu transferre epũ de vna ecclesia ad aliam. de offi. leg. qđ trãslationem. vbi
est bona gl. quæ ponit bonam gl. de his, quæ sunt reseruata
5 ta Papæ. ¶ In gl. ij. in fi. hoc dicit gl. † quia postulatio non propriè cassatur, vel confirmatur: sed admittitur, vel non
admittitur, vt j. tangit glos. fi. Cassatio aũt & confirmatio propriè spectant ad electionem. de ele. si confirmationẽ.
in vj. ¶ In gl. pe. ibi, sed debet tunc priuari per sententiam. hoc est fallum, quia non reperitur in iure cautum: & pœ-
næ non sunt extendendæ. de reg. iur. in pœnis. li. vj. Et sic in hoc melius dixit Io. q̃ gl. & sic etiam voluit glo. q̃ fuit
additio in c. bonæ. ij. ad fi. magnæ gl. j. ti. j. vult, q per inferiorem a Papa non debeant tales priuari, qui eligunt ali-
quo contento. ¶ In eadem gl. ibi, remanet in illo. hoc clarum in omni vniuersitate rationabili, vel in vniuersitate
irrationabilium vr̃ esse secus. Et sic põt loqui. l. grege. ff. de leg. j. ſm aliquos. & vr̃ hoc sequi do. Car. Flo. tamen si
bene ponderetur, videtur facere oppositum: quia si testa-
6 tor legat gregem, debetur † vnum animal solũ remanẽs ex grege, & solum sic satis videtur remanere nomen gre-
7 gis in illo. ¶ † Item adde dictis doc. & gloss. quia videntur velle indistinctè, quod eligentes scienter indignum, sint
potestate eligendi priuati. Nam dubium est, an hoc procedat in quocunque indigno. de quo plene per Ioan. An.
in regula, odia. de regu. iur. in vj. in Mercuri. & aliquid in d. c. cum in cunctis. §. clerici. j. titu. j.

SVMMARIVM.

1 *Postulandus est Episcopus, & etiam Cardinalis, & non eligendus.*
2 *Supplere potest iudex ex officio allegationes partium. & nu. 6.*
3 *Publica vtilitas præferenda est particulari, & priuatæ, & similiter maior minori. & nu. 8.*
4 *Postulatio a minori quam a tertia parte facta, non est admittenda.*
5 *Electio debet esse canonica, hoc est seruata forma, sed postulatio concors.*
7 *Supplere potest Papa, vel Princeps de iure, etiam si pars non innitatur tali iuri, & quid si velit supplere in his, quæ sunt facti.*
9 *Postulatio potest fieri de vno, sed nominatio potest fieri de pluribus.*
10 *Dictio, seu debet poni inter ea, quæ sunt idem.*

b B Onæ memoriæ. j. Postulatio,[b] per quã priuata vel minor vtilitas cõi vel maiori præfertur, vel quæ fit a minori, q̃ a tertia parte, non debet admitti. h.d. ¶ Et primo po-
nit duas discordias postulationis. Secũdo
vtranque repellit, causas exprimens. Tertio monet nouã
prouisionem fieri. secunda ibi, nos igitur. tertia ibi, man-
1 dantes. ¶ No. j. q † nedum Epũs, sed etiam Cardinalis videtur postulandus, & non eligendus: & hoc clarum in Epõ
Cardinali, sed in alijs est dubium. tñ hoc idẽ tenuit Host. per hunc tex. qui loquitur in p̃sbytero Cardinali. sed alij,
vt Egi. contra per c. ecclesia. ij. j. ti. j. & sic impropriè ponitur postulatio in casu isto, quo ad Cardinalem ſm eos. de
quo dic, vt in d. c. ecclesia. ¶ No. q iudex debet audire alle-
2 gationes partium, siue in facto, siue in iure cõsistat. ¶ † Et no. q iudex ex officio suo põt supplere allegationes par-
tium. de quo in gl. & per gl. & Cy. & alios in l. vna. C. vt q̃ desunt aduo. & per Bart. plene in l. iiij. §. hoc aũt. ff. de dã.
insec. & de materia etiam in c. priusq̃. xxviij. dist. & xxx. q. v. iudicante. & in Spe. de disputa. & alle. §. fin. post prin.
¶ Not. q qñ Ecclesia Romana stricte sumitur, put differt a gñali, quæ vnica est, vt xxiiij. q. j. c. loquitur & dñs ad Pe-
trum. & in c. vno, de schisma. in vj. ¶ No. qualis debet esse Cardinalis, quia dẽr esse talis, qđ sit vtilis ecclesiæ non
solum Romanæ, sed etiã ecclesiæ gñali. & hoc qualis debeat esse Cardinalis prosequitur pulchre beatus Ber. ad
3 Eusebium. ¶ † Not. q publica & cõis vtilitas præferenda est particulari & priuatæ: & silr maior vtilitas minori. fa-
cit C. cõia de le. auth. res quę. ¶ No. q minor vtilitas ecclesiæ inferioris dr̃ priuata respectu vtilitatis ecclesię vniuer-
4 salis. ¶ † Not. q postulatio in discordia facta a minori q̃ a tertia parte, nõ debet admitti. de quo plene in c. scriptũ.
de elec. ¶ No. q postulatio non confirmatur, nec infirmatur: sed debet admitti, vel nõ admitti. ¶ Et no. q admissio
postulationis non tam dr̃ fieri ex iustitia, q̃ ex gratia: etiã si fuerit facta in concordia. vide qđ no. gl. in c. cupientes.
§. denique. de elec. in vj. ¶ No. tres modos prouidendi ecclesiæ, qui videntur diuersi. s. electio, postulatio, & nomi-
5 natio. ¶ † Et no. q electio debet esse canonica, hoc est seruata forma e. quia pp. de ele. sed postulatio debet esse cõcors.
¶ An aũt in postulatione seruanda sit forma d. c. qa pp. tangitur infra eo. c. fi. & per Io. An. in c. publicato. su-
6 per gl. fi. ¶ † In gl. j. ibi, qñq; de facto supplet. ideo forte dixit gl. qñque, quia voluit esse speciale in causa appellatio-
nis: sed tamen dicas idem ẽt in causa principali, qñ proceditur altera parte absente, in auth. qui semel. C. quõ & qñ
iud. Et no. Bart. in l. iiij. §. hoc autem. ff. de dam. insec. ¶ In ea. gl. ibi, q̃ iure ordinario. quasi velit, qđ ibi bene procedebatur per partem, sed non consulebatur sibi iure ordi-
7 nario: sed iudicis officio. ¶ † In ea. gl. in fi. cõclude, q si est Princeps vel Papa, q̃ est supra ius, sine dubio potest sup-
plere de iure, etiam si pars non innitatur tali iuri. s̃. ti. j. cũ inter vos. & c. cum dilectus. Si aũt vult supplere in his, q̃
sunt facti. tunc in respicientibus publicam vtilitatem vel animarum periculũ, põt infra ti. j. cũ nobis olim. & in alijs
iuribus alle. in gl. Si vero loquimur in alijs, tunc si proceditur altera parte absente, potest iudex supplere, vt supe-
rius est dictũ cum gl. Si aũt proceditur vtraque parte præsente: & tũc si est factum notum iudici, vt iudici, puta q̃a
patet ex actis: & tunc põt iudex supplere, vt dixit gl. alias secus per l. quartam. §. hoc aũt. præal. & infra ti. j. innotuit.
Et per illum tex. dicit hic do. Ant. qđ ẽt in respicientibus publicam vtilitatem ad modum partis non semper sup-
plebit

a Qui postulationẽ. Idem summãt hic d. Abb. & do. An. Sic. Et vide pleni' materiã huius c. p do. Ab. & An. Sicu. hic.

b Postulatio. Idem sũmãt hic do. Abb. & d. And. Sic. vide & tex. il vtilitas. C. d' primi. & oẽs doc. i l. vnica. §. fi C. de ca. tol. & p Ca nonistas. j. de p̃aben. c. ij.

plebit iudex respectu instantiæ inchoatæ. Item Inquantũ dixi,ꝙ supplet in facto noto,vt iudici: intellige verũ, qñ per hoc concluderetur ipso iure non competere ius agẽdi.l.vbi pactum.cum gl.C.de transf. Idem si ope exceptionis,si contra naturalem æquitatem esset admittere agentem,vt quia locupletaretur cum aliena iactura.l.plane.ff. de pet.hære.alias non supplebit de facto,etiam sibi noto vt iudici:quia notorium licet releuet ab onere probandi, non tamen ab onere proponendi,vt notatur in cle.appellanti.de app.& istud ẽt voluit Bar. in l.si vnus.§.pactus.ff. de pac.vbi etiam bona gl. Et ibi etiam addit aliũ casum, qñ ex tali facto resultat exceptio, quæ inest ipsi negotio: vt quia originata est cum ipso facto.l.lecta.ver. dicebam. ff.si cer.pet.& facit quod ipse notauit in l.eum qui ita.§.j. ff.de ver.ob. Et de materia plenius per Bar.in d.§.hoc autem iudicium. cuius dictum hic prosequitur pro maiori parte do.Ant.de But.in effectu. Adde ẽt prædictis,q̃a supplere potest iudex in his,quæ respiciũt ineptitudinem iudicij.l.j.cum gl.sua.ff.de offi.assess.vbi ex officio repellit libellum ineptum. Ita etiam in his,quæ respiciunt nullitatem processus,vel eius validitatem,vt est gl.in c.j.in vers. absentia.de elec.in vj. Item in his,quæ respiciunt reuerẽtiam alterius iudicis.l.eos.§.fi.& l.iudicibus.de app. Item in his,quæ emergunt post lit.conte.l.ædiles.§.item sciendum.ff.de ædil.edic. Item interrogando partem pro veritate eruenda.l.vbicunque.ff.de interr.act.& in l.Offidius. ff.de leg.iij.& in c.cum Ioannes.ad fi.j.de fide instr. Item repetendo testem pro declaratione sui dicti,vt in c.cũ clamor.j.de test.cum ibi not.in §.quia vero.in auth.de testi. colla.vij. Item pro inuenienda veritate instrũ producti,in Auth.de tabel.circa princi.colla.vj. Item in examinanda conditione testis.l.iij.circa prin.ff.de testib. Item in dãdo administrationem miserabili personæ.l.nec quicquam. §.de plano.ff.de offi.procon.& lega. Pro præsente tamen contra absentem non suppletur, per l.properandum.§.j. C.de iudi. ¶ In gl.super vers.cõem.in fi.gl.in se bene dicit.

8 sed tñ hic loquitur † quo ad superiorem,qui potest p̃ferre vtilitatem cõem priuatæ. An autem ille,pro quo facit priuata vtilitas,possit illam præferre cõi: procedit tũc quod dicit gl. ¶ In gl.q̃ ex gratia.ibi, quia gratia est.adde quod no.gl.in c.cupientes.§.denique. de ele. in vj.vbi gl. dicit,ꝙ licet qñ postulatio est facta ab omnibus,vel a dupla maiori parte,dicatur pendere: gratia tñ,quæ esset facta a minori parte, q̃ sit dupla pars, dr̃ a specialiori parte pẽdere. ¶ In ea.gl.ibi,debet compelli per superiorem. & sic patet,quod gl.non loquitur in postulatione nõ solenni,quæ qñque fit ante electionem vel post,iuxta nn.in c. nullus.& c.si religiosus.de ele. in vj.vel si intelligas de sõlenni: intellige quod erat defectus, super quo inferior a Papa poterat dispensare.ideo ab illo tunc potest postulari. ¶ In ea.gl.ibi,consimili beneficio. sed certe decr.pastoralis.§.alle.loquitur in præsentato,qui maius ius habet, q̃ postulatus,vt no.Io.And.in c.pen.j.eo. ¶ In glo.fi.ibi, solenniter fieri debet.forte intellexit gl.de solennitate c. quia propter.j.ti.j. ¶ An tamen illa solennitas sit seruanda in postulatione:dicendum vt ibi notatur, & in eo.tit.

9 in c.publicato.† differt etiam nominatio a postulatione, quia potest fieri de pluribus:vt si tres nominentur patiẽtes defectum, vt sic vnus ex eis per Papã admittatur, sed

10 postulatio fit de vno. ¶ In ea.gl.in fi. No.bene gl. † ꝙ ista dictio alternatiua,seu poni debet inter ea, quæ sunt idẽ. de quo in l.si quis ita.ff.de aur.& arg.leg.

a Discrepãte. Adde c. cũ dilecti. de ele.& c. tertio loco, de prob. & d. An. Sic. hic & in c. cũ ecclesia Sutrina. de causa poss. & proprie. & d. Abb.in c.licet.in j. no. de offi. lega.

SVMMARIVM.

1 *Postulandus est Archiepiscopus, & non eligẽdus ad alium episcopatũ.*
2 *Vnanimiter fieri dicitur, quod fit nemine discrepante.*
3 *Reuocari non potest per singulares de capitulo, quod collegialiter per capitulum gestum est.*
4 *Electioni, vel postulationi de prælato factæ debẽt singuli se subscribere.*
5 *A postulatione recedere non licet, postquam præsentata est superiori.*
6 *Iustum præferri debet honesto.*
7 *Factum ab omnibus, quod fit ab omnibus, vno excepto.*
8 *Transire non debet Episcopus ad aliam ecclesiam, nisi prius a Papa absoluatur a vinculo prioris ecclesiæ.*
9 *Pallium nouum dari debet Archiepiscopo, qui ad aliam se transfert ecclesiam: nec debet vti pallio priori.*
10 *Acceptare confessionem aduersarii quatenus facit pro se, an quis possit et repudiare, quatenus facit contra se.*
11 *Sententia, quæ sic inscriptis: si continet plura capitula, an possit vnum reprobari, & ab alio appellari.*
12 *Papa si ex plenitudine potestatis sine causa rem ecclesiæ dat alteri, an ille licitè retineat.*
13 *Mandatum factum capitulo, an possit per singulos de capitulo adimpleri.*
14 *Prælatus cum capitulo si facit procuratorem, an re integra poterit prælatus reuocare.*
15 *Pallio primo vti non debet in alia ecclesia Archiepiscopus translatus ad aliam ecclesiam secum tamen portabit, & clar. eo si eligetur.*

Bonæ memoriæ.ij.

Archiepiscopus in Archiepiscopum postulatur: & ex quo postulatio præsentata est Papæ sine ipsius licentia,resilire non debet.h.d. ¶ Et diuidit in sex partes fm Host. Nam in prima ponitur postulationis admittendæ petitio, exceptio,& replicatio. In secunda Apostolica trimembris prouisio. In tertia temeraria & iniusta postulatio,& eius repulsio: prouisionis faciendæ monitio,& eiusdem comminatoria retẽtio. In quarta ponitur suffraganeorum ad concordiam reuocatio,canonicorũ dissensio,& duplicis postulationis iniusta innouatio. In quinta ponitur tacitæ obiectionis resolutio fm vnum intellectum: vel iuris vnius partis confirmatio fm alium. In sexta diffinitiua prouisio Archiep̃alis,trãslatio,ac pallij mittendi promissio,scd̃a ibi,& nũcijs. Tertia ibi,cæterũ.quarta ibi,verũ. quinta ibi,nec nocebat.sexta ibi,intelleximus. ¶ In tex.ibi,ↄsiliũ quasi non debeat p̃iudicare requisitio facta:quia facta suit de gratia.& q̃a licet requisitus esset assensus,tñ non fuit p̃stitus. quinimo nec consilium. ¶ In tex.ibi,ꝙ si contradicentibus. in hoc membro fuit gratia,quod possent soli canonici prouidere,ex quo contradicebant Ep̃o,& non erat liquidum:q̃d iuris?& forte hoc fecit Papa,ne ecclesia pateret detrimẽtum ex mora,vel dilatione. ¶ Quartum membrum omisit, quasi dubitatum.s.qñ suffraganeis cessantibus a contradictione isti de capitulo non diffiderẽt de iure suo: nã si possunt prouidere tunc eis contradicentibus,multo fortius ipsius cessantibus a contradictione. ¶ Item ibi,postularunt. & j.deciditur quod partes fuerunt in curia iterato pro ista postulatione Quinqueclesiensium, & sic ter fuerunt in curia. & in tertia vice fuit propter innouationem factam de Collocensibus,& innouationẽ factã de Quinqueclesiensibus,de qua fit mentio j.in ver.post hæc.& in ver.cæteri. ¶ In tex.ibi,postularunt.& j.deciditur,qd̃ cõcludebant admittendam postulationem Quinqueclesiẽsium: & econtra concludebant procuratores partis Collocensium,qui etiam allegabant pro Collocẽsibus,vt sequitur in ver.nec nocebat. ¶ Item ibi,in quẽ omnes.sup. præter Quinqueclesiẽsium,sed pro vno nec minus, neq;

1 plus,vt notatur s.in procemio. ¶ No.ꝙ † Archiep̃s est postulandus,& non eligendus ad alium ep̃atum. ¶ No.ꝙ il

a lud dr̃ vnanimiter fieri, quod fit nemine discrepante, a vt colligitur hic in ver.in publico. iuncto ver.nec nocebit.

2 ¶ No. † ꝙ interdum suffraganei prætẽdunt se habere ius in electione Archiep̃i.s.ex antiqua cõsuetudine,vt hic in prin.iuncto ver.sed vobis.& sic secus videtur de iure cõi. facit j.de elec.c.j. ¶ Not.ꝙ vbi ex gratia quis inuitatur,vt intersit in electione,nõ per hoc aliqd̃ ius acquirit. ¶ No. ꝙ vbi non est liquidum de causa,non debet proferri sententia.

tentia.facit xj.q.iij.graue. ¶ No.ꝙ pro prosequẽda postu-
latione debent mitti personæ idoneæ instructæ ad curiã,
de quo hodie in c.cupientes.in §.denique . de elect.in vj.
¶ No.differentiam esse inter nuntium,& procuratorem.
de quo j.de dolo,& contu.cum dilecti.& in l.multum.C.
si qs alte.vel ibi.¶ No.ꝙ postulatio facta in multa discor-
dia non debet admitti , & præcipue si sit facta contra for-
mam mandati.¶ No. ꝙ illud quod fit a minori parte capi
tuli,non nocet maiori.¶ Et pro hoc no.ꝙ mandatum fa-
ctum capitulo,in dubio intelligitur factum maiori parti.
3 ¶ † No.ꝙ illud quod gestum est per capitulum collegiali
ter, non potest post ea reuocari per singulares de capitu-
lo,vel per ipsos de capitulo, vt singulos. facit xij.qõ.j.qui
manumittitur.& l.in tantum.§. vniuersitates. ff.de rerum
4 diui. ¶ † No.ꝙ electioni vel postulationi factæ de prælato
singuli debent se subscribere.An autem talis subscriptio
sit de substantia,notatur per Io.And.in c.innotuit.super
5 gl.ij.j.ti.j.¶ No.† ꝙ non est licitum recedere a postulatio
ne,si sit præsentata superiori : & sic a contrario erit licitũ
recedere. ¶ No.ꝙ iudicium superioris non debet pende-
re ex arbitrio inferioris.facit s.ti.proxi.c.iij.& l.si prætor.
ff.de iudi. ¶ No.ꝙ nõ debet præfici ecclesiæ prælatus alie
nigena.de quo per glo.s.de rescri.si proponẽnte. ¶ No.ꝙ
qui consentit in personam,de qua non habet plenam no
titiam,non saluat suam conscientiam.Et ex hoc etiã no.
non debere eligi personam ignoratam.facit j.de cle.pere
6 gri.in c.fi. ¶ † Not.ꝙ vbi duo concurrunt,quorum alterũ
est iustum,alterum honestum:omittendum est honestũ,
& iustum faciendum. ¶ No.ꝙ in dubio potior pars est eli
genda,hoc est,cui ius magis fauet.facit c.licet.j.de proba
tio.& de re iudi.suborta. & C.de edicto diui Adri.tol.l.fi.
7 §.sinautem.¶ † No.ꝙ illud dr̃ ab omnibus factum,ꝙ fit ab
omnibus,vno excepto,vt colligitur circa fi.iuncto versi.
8 verum.facit quod habetur de conse.dist.ij.re vera.¶ † No.
ꝙ vt Archiep̃s vel Ep̃s possit transire ad aliam ecclesiam,
licitè debet per Papam absolui prius a vinculo prioris ec
clesiæ,& ei dari licentiam transeundi.facit j.de transla.p
9 totum.¶ † Vltimo not.ꝙ Archiep̃s consueuit habere pal-
lium.Et no.bene,ꝙ Archiep̃s vnius ecclesiæ ; si transfert
ad aliam,non potest vti priori pallio, sed nouum debet si
bi dari.facit infra de aut.& vsu pal.in c.ad hæc.tangit hic
10 do.Ant.de But.& successiue do. Car.Flo. † an possit quis
acceptare confessionem aduersarij,quatenus facit pro se:
& repudiare,quatenus facit contra se. & latius prosequi-
tur do.Car.Flo.& in effectu concludit, ꝙ si est vnica ora-
tio,non potest diuidi.Idem si sunt duæ continentes facta
connexa,vt quia s̃m venit ad qualificationem primi. In-
telligo s̃m tempus actus celebrati, vt si cõfiteor te admis
sum ad electionem,sed de gratia:vel si confiteor me pro-
misisse tibi centum,sed sub conditione. facit quod notat
in l.si quidem.C.de excep.& idem voluit Bar. in l.Aure-
lius.§.idem quæsijt.ff.de liber.leg.Idem dicit d.Car. Flo.
si sint facta diuersa habentia relationem ad vnam scriptu
ram,per c.cum olim.infra de censi.& ideo si per epistolã,
quam tibi mitto, confiteor me debere tibi centum ex cã
depositi : & in eadem epistola dico te mihi debitorem in
quinquaginta ex causa mutui vel alia,oportebit te totam
literam acceptare vel totam repudiare.& sic dicit debere
intelligi l.Publia.§.fi.ff.deposi.licet gl.ibi aliter videatur
11 sentire.Nec ob.s̃m eum,ꝙ † si sñia,quæ fit in scriptis,cõ-
tinet plura capitula, potest ab vno appellari , & aliud ap-
probari.infra de testa.Ray.& c.Rayn.quia illa capitula ha
bent relationem ad autoritatem sñiæ, non simpliciter ad
scripturam s̃m eum.Sed istud dictum non vr̃ verum : qa
non magis debet præiudicare cõfessio facta in scriptura ,
q̃ si fieret viua voce corã iudice apud acta.& ideo ex quo
facta sunt diuersa omnino,tũc posset vnum acceptari, &
aliud reprobari.ita etiam & in casu p̃dicto.Et pro hoc ẽt,
quia ille,qui nõ approbat vnũ capitulum sentẽtię,si vult

ex illo inniti, oportet ꝙ producat scripturam sñiæ . & sic
vr̃ eadem ratio,quæ in alia scriptura: vbi autem facta sunt
omnino diuersa,nec habent relationem ad scripturã , vt
si confiteor quod promisi tibi cẽtum,sed ex post facto fe-
cisti pactum de non petendo:tunc clarum sec̃m omnes,
ꝙ potest pro parte acceptari & ꝓ parte repudiari , & ideo
nisi probem factum,succumbã.facit quod not.gl.in l.ex-
ceptionem.C.de probat.Et de materia per gloss.& Cy.in
l.ij.C.de don.ante nup.& in l.vnica.C.de cõfes. Nec ob.
his quæ s.dixi,c.cum olim.s.de censi.quia loquitur quan
do scriptura cõtinet plura facta, quorum vnum habet re-
lationem ad aliud , vt qñ continet compositionem factã
sub certa forma inter partes: secus ergo qñ continet facta
diuersa per id,quod habet in text. & gl.in d.l.Publia.§.fi.
a ¶ In gl.iij. a ibi,possit.sup. taliter ꝙ debeat dari sibi inter-
dictum.nam licet quis habeat rem de gratia,vel precario
possideat,saltem naturaliter, vt in l.& habet.§.cum quis.
ff.de preca.tamen potest precarium reuocari , & violẽter
eijci per ea,quæ habentur in d.§.cum quis. & in l.clã pos
sidere.§.fin.ff.de acq.pos.Et ideo non datur possessorium
recuperandæ.& pro hoc, quia talis non vtitur intendens
vti iure suo:ideo non acquirit efficacem possessionem.Et
hinc sumpta occasione Innoc.hic tractat qñõ acquiratur
quasi possessio in iuribus incorporalibus. de quo etiã tan
git in c.querelam.infra ti.proxi.& in c.ij.de restit.in inte.
& in c.in literis.infra de resti.spol.sed omnino vide quod
no. Bart. in l.j.§.hoc interdicto.ff.de itine.actuque priua.
vbi declarat Inn & intelligibilius loquitur, & magis do-
ctrinaliter q̃ Inn. de materia confessoriæ & negatoriæ ẽt
tractauit Inn.in c.Abbate.infra de verb.sig.¶ Sed Barto.
plenius & intelligibilius in l.si prius.ff.de nou.oper.nun.
Aliquid etiam tetigit Inn.infra de iud. in c.examinata.&
in c.inter quatuor.infra de ma.& obe.& de offi.ordi.in c.
conquerente. & de quasi possessione iurisdictionis tracta
uit in c.dilectus.de capel.mo.& in fi.de off.de Arch.¶ Et
aduerte,quia Inno.hic vr̃ male dixisse in vno , inquantũ
dicit,quod si dñs feudi non possidet,non est necessaria il
lius scientia si quis velit in tali feudo ius seruitutis itine-
ris acquirere:quia ex quo agitur de iurisditione proprie-
tatis fundi, quæ fit deterior si seruitus acquiratur . facit l.
pe.ff.de euic.etiam debet requiri illius scientia,& conse-
quenter patientia per id,quod etiam ipse Inn.dicit hic de
eo , qui vult præscribere iurisdictionem plebanalem vel
Episcopalem.¶ Item inquantum dicit, ꝙ colonus si spo-
lietur , agere potest interdicto vnde vi , per l.colonus.ff.
de vi,& vi arm. Intellige verum secundum illam legem,
qñ priuauit dñm possessione,& postea spoliat ipse : alias
cum simpl̃r detineat & non possideat,nõ posset agere in-
terdicto recuperandę.l.j.C.cõia de vsuca. iuncta l.j.§.dici
tur.ff.de vi, & vi arma. & facit qđ habet in c. olim cãm.j.
de resti.spo.& eo.ti.cũ venissent.¶ Item adde dictis Inn:
12 inq̃tum vult,† ꝙ si Papa ex plenitudine ptãtis sine causa
rem ecclesiæ dat alteri,qđ ille licitè teneat.nã hoc vr̃ ve-
rum in foro contentioso,& similiter in foro ꝯscientiæ , si
ex cã hoc faciat : secus si sine iusta causa.nam tũc in foro
conscientiæ non vr̃ licite tenere, per id qđ hr̃ in sili in c.
non est.infra.de voto.& per eũdem in c.qa pleriq;.infra.
de immu.eccle.præsumit tamen in foro contentioso cau
sa,per id qđ notat in sili,maxime per Cy.in l.rescripta.&
in l.fi.C.de preci.impera.offeren. & in l.fi.C. si cõtra ius,
vel vtili.publi.¶ In ea.gl.ibi,nec præsumat.& sic vult gl.
qđ vbi qs admittitur ad electionẽ, in dubio videatur ad-
missus tanq̃ ius habens,nisi probetur quod de gratia fue
rit admissus.Et pro hoc bene facit, quod habetur in simi
li in c.cũ venissent.infra de iusti. & quia iste actus est gra
uis ponderis,qui non consueuit concedi,nisi ius haben-
ti.facit quod no.Bat.in d.l.j.§.hoc interdicto.¶ In ea.glo.
ibi,debet exprimere hoc verum,si vellet agere confesso-
ria,vbi disputatur de proprietate seruitutis:sed si vult di-
cere se

a In gl.iij. Super hac gl. adde ẽt d. and. Sic. hic, in vj. col. vers. in glo.iij. post me. illius col.

cere se conteorum, quia erat in quasi possessione eligen-
di,& non fuit requisitus, istud sufficeret, vt patet in c.cũ
ecclesia.j.de cau.pos.& proprie.¶ In gl.super ver.diffide-
re.ibi,constituat alium defensorem.sed certe hoc non vr̃
excusare:quia paria sunt per se,vel per alium souere ma-
lam causam ecclesiæ.j.de re.iur.qui per alium.in vj.Ideo
debet conuocare capitulum, & facere conscientiam ca-
pitulo:& si capitulum cõtradiceret, dicat quod in tali ne
gotio mundæ sunt manus suæ.facit liiij.dist.in c.Ephesis.
fateor tñ,quod nõ debet restituere sine sñia.si forte re eui
cta ecclesia posset habere recursum aduersus aliũ, & sic
loquitur §. cum hæ.alle.in gl. poterit tñ confiteri verita-
tem,si illam sciat per ea,quæ ibi habeotur, & j.de testib.
præseorium.lib.vj.¶ In ea.gl.ibi,nisi iam publicatio seru
tioij.concordat gl.sequens.& j.c.proxi. sed communiter
tenetur contrariũ,quia capitulo publicato quod ad hoc,
non habet locum in postulatione pet istum tex.quia de-
ber posse variari,ex quo non est postulatio pręsentata Pa
pæ,licet sit facta publicatio scrutinij.¶ In gl.super ver.te-
mere.ibi,& ideo temere faciebant.Inn.vero dicit ꝙ ideo
temere faciebant, quia illud quod fecerant communiter
vt capitulum volebaot,vt singuli reuocare. & hinc sum-
13 pta occasione tangit,an mãdatum † factum capitulo sin-
guli de capitulo possunt adimplere.& cõcludit quod nõ,
si mandatum consistit in his,quæ sunt iuris: quia tunc vr̃
mandatũ capitulo,vt capitulo.secus in his, quæ sunt me
ri facti,de quo s̄.de rescr.eam te.& per istum text.& præ-
dicta dicit, ꝙ procuratorem per capitulum constitutũ sin
guli reuocare noo poterunt,etiam re integra: secus si fe-
cissent procuratorem aliquem,vt singuli: quia tũc etiam
vnus eorum,quo ad sui præiudicium,reuocat re integra.
14 Et hoc facit ad quæstionem,† si prælatus cum capitulo fa
cit procuratorem, an re integra prælatus possit reuocare.
Inn.voluit,quod sic in c.præsentium.de testi.libr.vj.licet
videatur aliter hic loqui,sed Bar. in l.neque.C.de procu.
tenet dictum Inn.in c.præsentiom. qñ cõstitutus est pro
curator super re, super qua poterat constitui per solũ præ
latum alias secus,sed forte indistincte dictum Inn.est ve-
rum:quia ex quo res est integra, prælatus debet posse re-
uocare suum consensum,sicut qñ plures,vt singuli simul
super re cõi procuratorem constituunt:quia non est dare
rationem diuersitaris,vt quia ex quo res est integra.& ip
se est idem prælatus, reuocat hunc perinde acsi non con
sensisset,quæ ratio cessat,qñ capitulum constituit procu-
ratorem,& singuli volunt reuocare:cum aliud censeatur
capitulum,aliud singuli de capitulo.¶ In gl.super ver.cõ
suetudine.ibi,vel ideo præcedens melior per id,quod di-
xi s̄.in gl.iij.& ideo forte potest dici,quod hic isti intenta
runt possessorium,& nõ petitorium, & ideo debebãt ꝓ-
bare consuetudinem antiquam.¶ In gl.autequam.ibi,fa
cta dr̃ in concordia.sed certe facta fuit in discordia, quia
aliqui ex suffraganeis non cõsenserunt,& licet postea cõ
senserint aliqui,tñ non consenserunt Quinqueclesiẽses:
licet omnes alij ex postfacto cõsenserint,nec ob. text.iste
hic dum dicit,in quẽ omnes &c.quia debet intelligi, ex-
cepto Quinqueclesiensi, vt dixi super litera, & sic patet,
quod prima ratio supra posita in glo. fuit bona,quicquid
dixerit ista gl.¶ In gl.super vers.diuersis. in fi. prima pars
vera,qñ facta est electio ab initio a maiori parte alijs con
tentis:quo casu est aliqua:sed potest impugnari,nisi rati
ficetur per contentos,vt in c.quod sicut.allega.in gl. Se-
cũda pars est vera,qñ electio fuit facta a minori parte: qa
tunc a principio est nulla, vt in c.auditis.j.de elect.ideo
non potest ratificari.j.de reg.iur.non firmatur. lib.vj.nec
ob.l.per fundum.alleg.in glos.quia ibi in principio actus
non erat omnino nullus,vt ibi notatur, & s̄.de constitu.
cum omnes.¶ In glos.fi.ibi,quod ibi inueniet.certe imo
15 nullum ibi inueniet: † quia licet Archiepiscopus transla
tus ad aliam ecclesiam non possit primo pallio vti in alia

a Postulatio. Idem sũmãt hic do.Abb.& And.Sicu. Et ad materiam huius c. vide elegantem text. in l.j. §.pe. ff. de aqua quo.& æsti.& s̄ c.bonæ. el j.s̄.eo.

ecclesia,tamen secum portabit,& cum eo sepelietur,vt j.
de auto.& vsu pal.in c.ad hæc.

SVMMARIVM.

1 *Ex postulatione nullum ius quæritur postulatio, vel postulantibus: secus in electione.*

2 *Iustitia ministrari debet vtraque parte præsente, vel altera per contumaciam absente.*

a POstulationem. Postulatio[a] de-
pẽdet ex gratia.
h.d.& deberet istud c.ſm Hosti.continuari
ad id, quod dr̃ in præcedenti c. ante versi.si
1 autem.¶ No.j.ꝙ † ex postulatione nullum
ius quæritur postulato,vel postulãtibus: secus in electio-
ne,vt j.ti.j. in c.cum inter canonicos.¶ No.quod iuri,qđ
non est,præiudicari non potest ad idem de rescri.in c.fin.
& j.de despon.impu.in c.ad dissoluendum. de eccle.ædi.
in c.j.¶ No.ꝙ pro negotio postulationis prosequẽdo de-
bẽt mitti personæ instructæ hodie circa postulatos cathe
dralium & regularium ecclesiarum, quorũ negotiũ de-
uoluitur ad Papam a principio, vel immediate subiectũ.
tene quod habes in c.cupientes.in §.pen. de elec.libr.vj.
2 ¶ No. † iustitiam ministrandam vtraque parte præsente.
sup.vel altera per contumaciam absente,vt in l.in causæ.
in §.j.ff.de mino.& j.de resti.in inte.in c.ex literis.¶ No.
ꝙ postulatio dependet a gratia: de quo in gl. ¶ In gl.j.ibi,
& licet gratiam solam debeat petere.aduerte tñ,quod est
gratia generalis & cõis,si postulatio est facta a duplo ma
iori parte,quæ cõcurrit cum electione, vel etiam a mino
ri,qm cum illa non currit. & sic debet intelligi quod ha-
betur io c.scriptum.j.titu.j.vnde hoc casu dicitur etiam a
iustitia pendere.s̄.eo.bonæ.el j. & ideo etiam dr̃ fieri iniu
ria,si non admittatur, vt sequitur in gl.vnde si ab inferio-
re a Papa fiat eo casu,quo fieri possit:si noo admittitr̃, po
terit appellari.arg.c.j.de app.lib.vj.& ij.q.vj.ad Romanã.
Si autem sit facta a minori parte capituli,tunc dr̃ pende-
re a gratia speciali:nec tunc fit iniuria,si non admittitur.
facit quod no.gl.in c.cupientes.§.deinque.de elec.lib.vj.
Et aduerte etiam, quia licet gl.s̄.dixerit publicato scruti-
nio non posse recedi a postulatione:idem tenuit s̄.c.ꝓxi.
tunc cõiter tenetur contrarium per tex.in c.præcedenti.
& ibi etiam dixi.¶ In ea.glo.ibi, iniuriam ei facere vr̃.fa-
cit ista gl.cum tex.infra alleg.ꝙ si prælatus concessit rem
ecclesiæ in emphyteusim vsque in secundam generatio-
nem,quod si sit finita secũda generatio,& supersit tertia,
puta pronepos:ꝙ si prælatus non concedit sibi, dicatur si-
bi facere iniuriam:& ideo possit appellari,& istud voluit
Bar.in l.j.in §.pen.hic alleg.& in l.j.ff.de priui.credi. & se
quitur etiam hic do.Car.Flo.sed certe contrarium est ve-
rum de iure, quia contractus ex conuentione legem ac-
cipiunt,vt in regula,contractus.de reg.iur.lib.vj.& nemi
ni iniuriam facit,qui vtitur iure suo,vt infra de elec.cum
ecclesia Vulterana. Et ideo ex quo ſm formam cõtractus
res debet reuerti ad ecclesiam,non vr̃ ecclesia facere iniu
riã,si ad se reuocat.facit quod notatur in c.ij.infra de feu.
fateor tñ quod honestum esset, quod illi potius conceda
tur,q̃ alteri.nec ob.prædictis gl.ista, quia loquitur in po-
stulatione,quæ pendebat a gratia cõi:& sic non simplici-
ter a gratia,sed etiam a iustitia.Ideo nimirum,si tunc sibi
fit iniuria: sed in casu nostro ſm legem contractus res de
berent redire ad ecclesiam,& sic nulla iniuria,si prælatus
hoc volebat.¶ Item non obst.l.j.§.pe.in gl.alleg.quia ibi
non dr̃ posse appellari. Pręterea illa est dispositio legalis,
quæ nõ potest trahi ad præiudicium ecclesiæ,vt in c.quæ
in ecclesiarum.s̄.de consti.& in c.ecclesia Sanctæ Mariæ.
Tene tñ menti dictum Bar.& do.Car.Flo. quia in practi-
ca prædicta essent magnæ autoritatis.¶ In ea.gl.ibi,cum
distin-

diſtinctione.ſup.quia prædicta procedũt,qñ patronus eſt
laicus: ſecus ſi clericus,qui non põt variare,vt ibi patet.

SVMMARIVM.

1 *Tranſire non debet epiſcopus vnius eccleſiæ ad epiſcopatum alterius ſine licentia Papæ.*
2 *Epiſcopus, qui renuntiauit loco, ſed non ordini, an poterit eligi, vel debet poſtulari.*
3 *Eligi non debent ad epiſcopatum, qui ſunt in minoribus ordinibus conſtituti, ſed poſtulati: & quid de promouendo ad dignitatem inferiorem ab Epiſcopo.*
4 *Poſtulandi qui ſunt.*
5 *Diſpenſare quis poſſit circa defectum poſtulati.*

a ET ſi vnanimiter. Epiſcop⁹ a poſtulandus eſt,
& non eligendus.h.d.& nõ diuidit̃.¶No.
1 q̃ † eps̃ vnius eccleſiæ non habet liberum
volatum, ſeu poteſtatem tráſeundi ad aliã
eccleſiam:ſed demum de licẽtia Papæ po-
teſt tranſire. ¶Not.q̃ talis non debet eligi, ſed poſtulari.
2 ¶†Quid autem ſi ſit eps̃ nulli eccleſiæ allegatus,quia re-
nuntiauit loco non ordini,an poterit tunc eligi:vr̃ quod
ſic a contrario ſenſu huius tex.de quo per Ioan.An. in c.
poſt tranſlationem.j.de renũ.ſuper gl.ij.¶Not.q̃ factum
iure prohibente,eſt inualidum : ſuper quo inſtat hic do.
Car.Flo.ſiue ius prohibeat ſimpliciter, ſiue cum pœna:
de quo etiam per Legiſtas,& maxime per Bar. in l.nõ du
bium.C.de legi.& l.prætor. in prin.ff.de noui oper.nun.
3 ¶†In gl.j.ibi,qui eſt in minoribus ordinibus. hoc clarũ
in promouendo ad dignitatem Epiſcopalem,vt j.de æta.
& quali.a multis.de ſet.non or.miramur.Idem dicũt qui
dam in promouendo ad inferiorẽ dignitatem,vel benefi
cium curatum,per viam electionis, per id qđ hr̃ in c.du-
dum.j.de elec.vbi de hoc,& in eod.tit.cum ex eo.libr.vj.
Alij tamen dicunt etiam in minoribus cõſtitutum poſſe
eligi ad dignitatem inferiorem:ſed præcedentem opi. cõ
muniter tenet gl.& facit tex.in præal.c.dudum. & c.præ-
terea.de æta.& qual.¶In ea.gl.ibi,de aliena eccleſia.ſup.
& tunc ab electione non põt recedere eligentes. ad hoc
bene continuatur verſi.qui ſequitur, & idem credo.alias
inepte videretur poni.& melius feciſſet omittere,& con
iungere ver.quamuis.qui j.ponitur.¶In ea.gl.ibi, matri
monialiter alligatus. Not.bene & aduerte,quia ꝓprie &
ſtricte loquendo,matrimonium dr̃ eſſe inter eccleſiã, &
epm̃:& conſequẽter ſuperiores.ſecus in inferioribus, &
in huiuſmodi ſignũ,q̃ ſolus Eps̃ eſt ſuperior,& tanq̃ ve-
rus ſponſus eccleſię defert annulum de iure cõi,licet alij
qñq; ex priuilegio deferant.Et aduerte,quia licet ꝓprie,
& ſtricte nõ dicatur matrimonium inter ꝑlatum inferio-
rem Epiſcopo & eccleſiam: tñ late poteſt dici matrimo-
nium.j.ti.j.ne pro defectu. & j.vt lit.non conte.qm̃.in §.
ſi vero.Qñque magis late inter rectorem & eccleſiam,ẽt
non collegiatam.Qñque latiſſime inter præbendã, & p̃-
bendatum,vt j.de præben.accedens.¶In ea.gl.ibi,idem
vr̃ in Abbatibus.ſup.quod id de quo ſequitur.l.quia ſine
licentia Papæ non põt recedere.nam quo ad illud,nõ eſt
idem:quia iſti Abbates põt eligi,licet ſint exempti.infra
de ele.ſi Abbatem.libr.vj.ſecus in epiſcopo,vt hic patet.
4 ¶†In ea.gl.ibi,§.ſed aliud. ex gl. habes quatuor qui ſunt
poſtulandi.Primus eſt, qñ quis patitur defectum in ordi
nibus. Secundus,qñ patitur defectum in ætate requiſita
ad beneficium:& qualis ætas requiratur in beneficio,col
ligitur infra ti.j.cum in cunctis.& in c.ſi eo tp̃e.de reſcri.
in vj.& ibi conſueui plene dicere. Tertius eſt,qñ patitur
defectum natalium.Quartus,quando eſt laicus.Quintus
poteſt dici,quando epiſcopus vel ſuperior. & alios mul-
tos proſequitur hic Io.An.poſt Inn. licet non poſſit da-
ri regularis doctrina. Aliqui tñ volunt dicere,q̃ ille,q nõ
poteſt conſentire electioni,vel tranſire ſine licentia, dẽt
poſtulari non eligi.Sed iſta opi.reprobatur per id, qđ hr̃
infra ti.j.in c.cum inter canonicos.& per id, qđ hr̃ in c.ſi
Abbatem.de ele.lib.vj.vnde potes dicere,q̃ quilibet po-
teſt eligi,qui non reperitur prohibitus.facit infra titu.j.c.
iij. & ſic edictum de eligẽdo poteſt dici permiſſorium in
genere, & prohibitorium certorum caſuũ. facit infra de
ſpon.cum apud.l.mutus.§.j.ff.de procu.prohibitus nunc
dr̃,qui patitur defectum in ordinibus requiſitis ad bene-
ficium,vel in ætate,vel in natalibus,vel ꝑꝑ vinculũ ma-
trimoniale ſtricte ſumptum, & ꝑꝑ aliam cãm in iure ex-
preſſam,& per hoc poteſt apparere,qui ſint poſtulãdi:q̃a
illi,qui non poſſunt eligi aliter,q̄ propter delictum: quia
tunc etiam prohibentur poſtulari.ſ.eo.c.j. niſi de ſpecia-
liſsima gratia poſtulentur.& ſic intelligo Inn.hic inquã-
tum voluit homicidam poſſe poſtulari:quia talis poſtula
tio pendebit non ex gratia cõi,ſed ex ſpeciali,ſeu ſpecia-
liſsima.¶Item aduerte,quia duplex eſt poſtulatio: q̄dam
ſolennis,quæ fit a ſuperiore, qui habet poteſtatem diſpẽ
ſandi ſuper defectu:& ita ſi admittitur,habet vim confir-
mationis : quia poſtulatus tunc efficitur prælatus,ſicut ſi
5 fuiſſet electus & ꝯfirmatus,ipſo exiſtẽte habili. ¶†Quis
autem poſsit diſpenſare ſuper defectu. Cõclude,q̃ in ꝓ-
mouendo ad Epiſcopatum,vel ſuperiorem dignitatẽ ſo-
lus Papa diſpenſat,vt hic voluit Inn.& facit infra de æta-
te & quali.in c.a multis.ſed in promouendis ad inferiorẽ
dignitatem,dic q̃ ſi eſt caſus reſeruatus Papę,tunc idem.
Si vero ius permittit diſpenſari, nec reſeruat Papæ pote-
ſtatem,intelligitur permittere Epiſcopo & ſuperioribus:
ſed nõ inferioribus, niſi expreſſe ipſi inferiori ab Epiſco
po concedatur per ius poteſtas,per c.cum illorum. infra
de ſen.excom.& voluit hic Inno.notabiliter, & in c.ij.de
eo,qui fur.ordi.recepit.quod tene menti.& facit in c.at ſi
clerici.§.de adulterijs.infra de iudi.Poſtulatio vero nõ ſo
lennis eſt, qua admiſſa non propter hoc efficitur præla-
tus,ſed paratur via electioni vel coadiuuat̃. & hoc fit qñ-
que ab ipſo promouendo:vt ſi a laico petatur,vt faciat ſe
promoueri in clericũ & ordinari. Quandoque fit ab alio,
q̃ habet ius in perſona; vt ſi a domino poſtulatur ſeruus
vt poſsit ordinari & promoueri ad beneficia, vel a patro-
no libertus.liiij.diſt.in c.generalis. tamen ſe,vel ab alio,
qui habet alium obligatum propter ratiocinium,vt infra
de obli.ad ratioci.in c.vno, quandoque fit a ſuperiore,vt
electus poſsit conſentire electioni, vel tranſire ad aliã ec
cleſiam,vt in c.nullus.& c.ſi religioſus. & ibi etiam ꝑ gl.
de elec.lib.vj.Si autem fieret a ſuperiore ad finem, vt di-
ſpenſet ſuper defectu,& illum præficiat in prælatum:tũc
eſt poſtulatio ſolennis,vt prædixi. Et per prædicta patet,
q̃ non eſt bona diffinitio poſtulationis:ſi dicatur,q̃ poſtu
latio eſt petitio gratiæ a ſuperiore. facit quod notatur in
c.vno.infra eo.in vj. quia non conuertitur cum ſuo diffi-
nito.nam ſm̃ hoc omnis petitio gratię eſſet poſtulatio,q̃
nõ eſt verum ſumendo poſtulationem prout ſumitur in
hac materia.vnde ſm̃ Car.Flo.poſtulatio ſolennis habet
hic deſcribi,quia eſt perſona inhabilis aliter q̃ ꝑpter cri-
men ad beneficium vocatio, & a ſuperiore gratioſa peti-
tio,cuius admiſsio habet vim confirmationis.Non ſolẽ-
nis eſt petitio pro aſſumendo ad beneficium facta ab eo,
qui poteſt tollere impedimentum prohibens illum eligi
vel electioni conſentire. Intelligo non tamen ad finem,
vt admiſsio habeat vim confirmationis,ſed potius vt pa-
ret viã electioni,& pro hoc differt a ſolenni. ¶In ea.glo.
ibi,eligimus,& poſtulamus.imo debet vti verbo ſingula
ris numeri,& ab vno ſolo eſt facienda pronũtiatio, vt in
c.pe.de re iud.in vj.¶In ea.gl.ibi,ſecũdum q̃ de iure. me
lius dic hodie,vt in c.vnico.infra eo.in vj.¶Extra gl.ad-
de,quia do.Card.Flo. hic dicit duo circa materiam l.non
dubium.C.de legi. quando actus ſit contra prohibitionẽ
legis,an valeat. ¶Primum eſt circa intellectũ.c.j.de ſpõ.
lib.vj.

a Epiſcopus. Idem ſũmat hic d. An. Sic. & pro intellectu hui⁹ c. vide ſ.c. bonæ memoriæ. el ij. & q̃ ibi ſcribit ipſe And. Sicu.

lib.vj.Nam dicit,ꝙ licet agamus de his, q̃ sortiũtur iuris
effectum: tñ non valent,quia non surgunt ex actu ꝓhibi
to,sed ex alio concluso in actu.s.ex ↄsensu.Tu potes me-
lius dicere,ꝙ ibi est iuris effectus, qui ad sui esse non req
rit validitatẽ actus: & ideo sufficit,vt merũ factum inter-
ueniat,vt ibi patet.Itẽ adde secundo,quia facit dr̃iam,an
prohibeatur actus sub pœna in eadẽ oratione:& tunc va
leat actus.An vero in diuersis orationibus,& tunc nõ va
leat.Et primũ probat per l.fi.ff.de diuor. Sed certe nõ vi-
deo bonã rationem diuersitatis, qñ in eadẽ lege fit talis
prohibitio:cũ ea q̃ incontinenti fiunt, vñr inesse,vt j.ti.j.
c.officii.ideo melius vr̃ dicẽdũ ad dictã l.fi.vt voluit Bar.
in l.prætor.ff.de ope.no.nun.s.ꝙ ibi ideo non surgit nul-
litas actus,quia alias pœna apposita esset superflua.Nam
ibi prohibetur liberta facere diuortium a patrono eo in-
uito sub pœna,ꝙ si contrarium fiat, alteri non possit nu-
bere.Nam si diuortium esset nullũ, & sic remaneret ma-
trimonium: nihil operaretur dicta pœna,quia nõ põt mu
lier habere duos viros,vt in l.eũ qui duas.C.de adul.

¶De electione,& electi potestate. Rub.

¶Continua melius quam Io.And. Quia visum est supra
de vna via prouidendi ecclesiæ, s. per postulationem nõ
subijcitur:de alia,quæ fit per electionem, & repetitur in
vj.etiam in cle.& continua s̃m Gof.vt hic residet Io.An.

SVMMARIVM.

1 *Duo, vel tres possunt facere collegium, vel congregationem.*
2 *Collegium, & congregatio quomodo differant.*
3 *Electio prælati spectat ad conuentum, seu capitulum.*

Nullus in ecclesia. Congregatio
siue capitulũ
sibi dẽt eligere p̃latũ,aliter electus repelli
1 tur.h.d.¶†No.ꝙ duo, [a] vel tres pñt in cõ
2 gregatione esse, seu collegio,quõ autẽ co-
gnoscat̃, si sint plures in alio loco, an sint
ibi, vt collegiũ, an vero vt singuli,notatur in c.dilecta.j.
de exces.p̃la.quia qñ habent signa collegij,vt qa habent
sigillũ cõe,& arcã cõem. facit qđ hr̃ in c.statutũ.j.e.in vj.
¶No.ꝙ quis non põt tenere beneficium,nisi illud cano-
nicè sit adeptus.facit j.de reg.iu.c.j.li.vj. ¶No.ꝙ duo,vel
tres vñr facere collegium,de quo in gl. ¶No.ꝙ principa-
lis p̃latura ecclesiæ collegiatæ hẽt annexũ ordinem p̃sby
2 teralem. facit j.de æta.& qual.in c.j.¶†In gl.j.ibi,tres col
legium.sentit gl.ꝙ sit dr̃ia inter congregationem & colle
gium: sed istud non vr̃ verum,nã & Io.And.exponit tex.
cum dicit,in congregatione.i.collegio,& sic non est bo-
na rñsio ad l.Neratius.ꝓp hoc forte gl.x.q.j.c.j.dixit,ꝙ de
iure ciuili tres faciunt congregationem, vel collegium:
sed de iure canonico duo,vel tres Archi.ibi refert Goffr.
in libel.iuris Canonici sup ti.de iure pat.tenere, ꝙ a prin
cipio tres requirantur:tñ ex postfacto duo ẽt faciunt con
gregationem,& sic intelligit istum tex.& istud satis vr̃ es
se de mente gl.ibi,cum dicit,& qđ dr̃.& istud placet etiã
3 hic do.Car.Flo.¶†In gl.pe.ibi, cõuentus est electio.sup.
nisi ex statuto in fundatione apposito, vel ex antiqua cõ-
suetudine aliud sit inductum.s.titu.j.cum dilectus.& ad-
uerte,quia bene dicit gl.ad conuentũ,seu capitulũ specta
re electionẽ prælati:quia in illa non habent vocẽ alij cle-
rici ecclesiæ mãsionarij,capellani,vel ꝑsonarij, nisi aliud
de consuetudine habeatur:nam prælatus cũ suo capitulo
reputatur vnũ corpus,nõ cũ p̃dictis j.de his,q̃ fi.a p̃la.no
uit.& c.quãto. Et prædicta ꝓcedũt, qñ agitur de electio-
ne prælati ecclesiæ principalis collegiatæ. Si aũt agat̃ de
conferendo beneficium in ipsa ecclesia,tunc recurrendũ
est ad not.infra eo.cũ ecclesia Vulterana. Si vero ecclesia

a Nata,ꝙ duo. Dicit hic Inn. ꝙ duo faciũt congregationẽ, tres collegiũ. adde gl. in rubri.ff. de colle.illici. Bal.in rub. C.pro soc. Doct. in c. dilecta. j. de exces. p̃la. & Bar.ĩ l.fina.ff. de coll. illici.

b Popul[9]. quid sit populus,vide Bal.in l.ẽt. colũ.iij.C. execu. rei iudi.

non sit collegiata:tunc si alia est patronata,ad patronum
spectabit p̃ñtare rectorẽ.j.de iur.pat.ꝑ totũ.Si vero est pa
tronata, spectat prouisio ad ep̃m.xvij.q.vij. oẽs basilicæ.
¶Quid autẽ si intra parochiã vnius ecclesiæ alia fundet̃,
ad quẽ spectat ptãs prouidẽdi de rectore.dic vt in c. ad au
dientiã.j.de eccl.ædifi.& j.de ęta.& qua.in c.cam te.ꝑ gl.

SVMMARIVM.

1 *Electio facta ad rumorem populi non valet.*

b Osius episcopus. Populus [b] non
debet ep̃m, vel
alium p̃latũ eligere.h.d. Et primo ponitur
narratio.Sc̃do illã synodus approbat.sc̃da
ibi,synodus.¶No.modũ condendi consi-
lium in concilio vel statutũ, & per hoc ẽt
habes modũ condendæ legis ab vniuersitate,seu a popu-
lo.Nam vnus proponit,& alij rñdent.intellige verbo vel
facto,dando fabas albas,vel simili modo, ar.l.de qbus.ff.
de legi.licet Io.de Lig.vt refert hic do.Card.Flo.requirat
consensum per verba exprimi. Sed ipse tenet primũ, qđ
1 ẽt tenet Bar.in l.oẽs populi.ff.de iust.& iur.¶†No.ꝙ non
valet electio facta ad rumorẽ populi, seu per populũ cla-
mantem.Et not.ẽt ꝙ populus nõ habet ptãtem eligendi
ep̃m.& facit j.eo.Massana.¶No.tex. allegabilem contra
gesta a multitudine populi,quia non semper sincera mẽ-
te mouentur.¶In gl.j.in fi. Dic ꝙ voces populi non sunt
audiendæ, vt ex illis quis velit quærere ius: tñ interdum
prosunt,vt facilius dispensetur, vel vt facilius promouea
tur per superiorem per c. nullus inuitus multis.lxj. dist.
& facit quod no.per Inn.in c.super his.infra de accu.& l.
dist.vt constitueret.& xxviij.dist.de Syracusanæ. ¶In gl.
corrumpi.in fi.dic,ꝙ hic aperte fiebat contra ius,ideo nõ
potest præsumi bonũ.secus vbi aperte non fit contra ius.
¶In glo.pen.in fin.vide quod no.glos.super rubrica.s̃.de
sum.tri.& fid.catho.

SVMMARIVM.

1 *Electus debet confirmari, si nihil probetur, quod habeat impedire.*
2 *Vicinus præsumitur scire facta vicini.*

Postquam. Cessante impedimẽto ele
cti, electio est ↄfirmanda.
h.d.Et duo sunt dicta,q̃ patent. scđm ibi,cu-
ius licet cõiter non sumetur. ¶Not.j.ꝙ † ele-
1 ctus debet confirmari,si nihil probetur,ꝙ ha
beat impedire.Præsumptio enim est ꝑ eo.j.de scrutinio.
c.vno.¶No.ꝙ iuste petenti non est denegãdus assensus.
facit l.cum rationibus.C.qui accusa.non poss.vnde dicit
Compo.ꝙ si Archieps̃ non vult confirmare electũ,pote-
rit per superiorem compelli.infra de iure patro.nullus.&
s̃m Cal.& do.Car.Flo.poterit etiam appellari,quia a ne-
glecta iustitia etiam appellari potest per id quod notatur
in c.dilecto.infra de app.¶No.ꝙ inquiri debet de vita,&
moribus electi in loco, vbi quis est conuersatus. de quo
2 per Inn.s̃.ti.j.c.j.¶†No.ꝙ vicinus præsumitur scire facta
vicini.facit quod notatur in l.i.ff.si cer.pet.facit pro teste,
qui reddit rationem scientiæ dicens se scire, quia est vici
nus,vt sufficiat:de quo dic,vt ibi.¶No.ꝙ edictum de ele
ctione est permissorium regulæ:de quo s̃.ti.proxi.c.fi.

SVMMARIVM.

1 *Dictio per, habet augere.*
2 *Iuramentum exigi potest pro fide, & obseruantia obseruanda.*
3 *Concilia generalia non possunt fieri sine autoritate Papæ.*
4 *Pallium assumitur a solo Papa.*
5 *Insignia dignitatis petens, debet exhibere signa obediẽtiæ, & subiectionis.*
6 *Sententiæ Papæ potius standum est, quam concilii.*
7 *Conditio, quæ tacite inest, an aliquid operetur.*

Signifi-

Significasti. Electo in Archiepicopũ Apostolica sedes non tradit pallium nisi
prius præstet fidelitatis & obedientiæ iuramentum.
h d. Er primo ponit admirationem, quam cõfundit.
Secundo duplex admirationis motiuum, cui rñdet. Tertio concludit.secunda ibi,aiunt omne.tertia ibi,cum igi-
1 tur.¶No.j. ꝙ † præpositio ꝑ,habet augere.facit l.j. ff.depositi.¶No.ꝙ licet pallium sit ornamentum ecclesiasticũ,
tamen in eius exhibitione adijci potest conditio:& sic in
actu spirituali non semper reprobatur adiectio conditionalis:de quo in gl.¶No.illud vulgatum, ꝙ Deus est cõditor secretorum.facit j.de iud.nouit.secus in Papa,licet vicem Dei gerat in terris.j.vt eccle.benefi.in c.vt nostrum.
¶No.etiam illud, quod oĩs Christi actio est nostra instru-
2 ctio.facit ij.q.j. Deus omnipotens.¶†Nota.quod non est
indistincte prohibitum exigere sacramẽtum, quia potest
exigi pro fide & obedientia obseruanda,& etiam in calibus,de quibus in gl.sine causa autem & voluntariæ, nõ
3 est iurandum.de quo j.de iureiur.& si Christus.¶ † Not.
ꝙ concilia generalia non possunt fieri sine autoritate Papæ,& quod ab eo recipiunt robur & firmitatem.facit xvj.
di.§.j.& per totũ.& iij.di.in §.porro.cũ ibi notatis.¶Not.
ꝙ concilia nõ possunt imponere legem Papę: sed potius
Papa eis.& si Papa maior est concilio, quod intellige nisi
4 in causa hæresis.xl.di.si Papa.cum ibi no.¶No.ꝙ † palliũ
assumitᷣ de corpore beati Petri.i.de altari ꝯstructo in honorem corporis beati Petri.vel expone.i.ab Archiepiscopis catholicis.nam primum non semper seruatur,qa etiã
de alio altari qñque assumitur,vt dicit hic Host.¶Not.ꝙ
pallium a solo Papa debet assumi. nec ob. j. de priuile.c.
antiqua. quia etiam Patriarchæ ex priuilegio per Papam
concesso p̃stant palliũ suis metropolitanis. & sic satis ibi
5 dicitur fieri a Papa.¶No. ꝙ † petens insignia dignitatis,
dẽt exhibere signa obedientiæ & subiectionis.¶ Nota.ꝙ
membrum membro dẽt correspõdere, & sicᷣ membra capiti.facit j.de spõ.duo.c.ij.¶In gl.ij.in fi.cõclude, ꝙ si est
conditio, q̃ tacite insit ſm ius commune,vel ſm onus cõnexũ bñficio,ista p̃t adijci in traditione dignitatis, seu beneficij spũalis.Si aũt tacite nõ insit,tunc si est conditio licita & honesta, & p̃cipue quæ respiciat spiritualẽ, potest
adijci ꝑ superiorẽ per id, qđ habet c.di.c.in ea synodo. &
viij.q.iij.in summa.& per Inn.s̃.de cõstit.cum M.Inferior
aũt saltẽ ante electione hoc non posset ꝑ not.ꝑ gl. viij.q.
iij.in summa.¶In glos.autoritate.in fi.& facit tex.iste,qđ
6 † potius sit standũ ſnĩæ Papæ q̃ concilij:ꝙ intelligo verũ,
nisi in causa hęresis: quia in illa cõcilium est supra Papã,
vt in c.si Papa.xl.dis.& notaᷣ per Io.An.in c.an fidei.j.de
hære.in vj.& facit qđ no.j.eo.licet.Idem vᷣ,si Papa committat pctm̃ notoriũ, ex quo scãdalizatur eccłia & sit incorrigibilis, qa tũc ẽt concilium vᷣ esse supra Papam, vt
notaᷣ ꝑ gl.in d.c.si Papa.& illa glos.multum fuit allegata
in concilio Constantien.in materia schismatis.¶In glo.
fi.in fi.Solutio,ꝙ speciale est in deposito,vt contra ipsum
non admittatur compensatio. facit quod notaᷣ in l.hoc
negotium.ff.de compensa.¶ Vltimo tangit hic dñ. Car.
7 Flo.an † conditio,quæ tacite inest,aliquid operetur.& cõcludit qđ regulariter non operaᷣ. fallit si exprimitur alio
modo,q̃ non sit.l.si ita.§.illi.ff.de leg.j.Item si exprimitur
in his, quæ inerant ex voluntate, vt in l. talis scriptura.ff.
de leg.j.sed tu de hoc die plenius, vt per Bart. in l.iij.ff.de
leg.j.& ibi plene dixi.

SVMMARIVM.

1 *Suffraganei supplent defectum metropolitani.*
2 *Schismaticus de iure communi est ineligibilis, etiam si reuertatur ad vnitatem ecclesiæ.*
3 *Schismatica ecclesia, si reuertitur ad vnitatem ecclesiæ Romanæ recuperat præeminentias & dignitates, quas perdiderat tempore schismatis.*
4 *Excommunicatus vel suspensus non perdit dominium iuris sui, vel rerum suarum.*
5 *Patronus, si incidat in hæresim, si ad vnitatem ecclesiæ reuertatur, recuperabit ius patronatus.*
6 *Restitutus in integrum, an recuperabit bona confiscata.*
7 *In publicatione bonorum intelliguntur publicata solum illa, quæ quis hẽt: non illa, quæ postea acquirit, si sit capax acquisitionis.*
8 *Infamia ciuilis, an tollatur per restitutionem in integrum, saltem per Papam.*

Quia diligentia. Si schismaticus, qui ad vnitatẽ ecclesiæ redit, in ep̃m eligatur, de iure cassabitur: sed dispẽsatiue poterit ꝯfirmari.h.d.
Et in prima quæstio.In secunda rñsio.sc̃da
ibi,duximus. Illa sc̃da tria facit. qa primo
confirmari gratiose permittit, si tria concurrant. Secũdo
de consecratione prouidet. Tertio protestaᷣ. secũda sc̃dæ
1 ibi,mandãtes.tertia ibi,salua.¶No.j. ꝙ † suffraganei supplent defectum metropolitani & Archiepiscopi vel Patriarchæ in consecratione cõsuffraganei. facit j. de temp.
ord.si Archiepiscopus.¶No.ꝙ vtile est protestari, ne alteri fiat præiudicium.facit qđ no.ix.q.iij.saluo.¶ Not. ꝙ li-
2 cet † schismaticus reuertatur ad vnitatem ecclesiæ : tñ de
iure cõi est ineligibilis.& sic licet tale delictum sit purgatum,non propter hoc de iure communi efficitur habilis.
facit xij.di.nos ꝯsuetudinem.¶No.casum,in quo de ineligibili ꝓuidetur per viam electionis, sed hoc est ex spã-
3 lissima gr̃a.¶No.ꝙ † ecclesia schismatica, si reuertitur ad
vnitatem ecclesiæ Romanæ, recuperat præeminentias &
dignitates, quas perdiderat tempore schismatis.& sic facit ad ea,q̃ tanguntᷣ in gl.fi.¶In gl.fi.ibi, recuperant post
4 absolutionem. & istud satis videtur rationabile, qa † excommunicatus vel suspensus non perdit dominium iuris sui,vel rerũ suarũ, sed solũ exercitium:quia si agat, p̃t
sibi obijci exceptio excõicationis.de excep.pia.li.vj. facit
qđ habetur iiij.q.j. in summa. & j.de test. testimoniũ. sed
vbi quis ipso iure perderet dominium, tunc esset magis
dubium:tamen aliqui videntur dicere idẽ.vnde dicunt, ꝙ
5 † si patronus incidat in hæresim, quo casu ipso iure ꝑdit
dominium iuriũ & rerũ suarũ: licet non possint occupari,nisi lata ſnĩa contra eum de hæresi.c.cum sc̃dm.de hæreti.li.vj.¶ Si reuertatur ad vnitatem ecclesiæ, recuperabit ius p̃ronatus.& hoc tenebat Io.& Vin.qđ tenet Bart.
Brixi.si nondum fuit lata ſnĩa:alias secus,vt ipse nota.4.q.
vij.in c.maximum.& sic transit Io.An. Sed forte istud nõ
est verum,nisi restitutus fuerit in integrum.Nã alias non
recuperat iura deperdita, licet ex indulgentia recipiatur.
l.j.& ij.C.de gñali aboli.& not.in l.fin. C.de sen.pas. Imo
6 plus dixit hic do.Car.Flo.ꝙ † si bona alicuius sunt confiscata,si postea restituitur in integrum,recuperabit solum
bona,quæ non reperientur alienata per fiscum:quia restitutio intelligitur sine præiudicio tertij.de rescrip.q̃uis.in
vj.& l.Gallus.§.& quid si tantum.& qđ ibi notatur ꝑ Bar.
& gl.ff.de libe.& posth.& no.etiam ꝑ Bart. in d.l.fi.s̃.pal.
Dicit tamen, ꝙ qñque per superiores conceditur restitutio in plenissima forma,vt restituatur in integrum, nõ obstante aliqua constitutione,quam vult ipse superior habere ꝓ non facta,nec de ea posse obijci.& hoc casu dicit do.
Car.Flo.se vidisse de facto seruari, ꝙ non fuit admissa exceptio confiscationis:qa supior põt tollere ptãtem magistratibus sibi subiectis, ne ius sup hoc reddãt,cũ ptãs magistratuũ pẽdeat a supiore.ff.de ori.iur.l.ij. licet male faciat sic faciendo:qa finaliter non deberet deficere iustitia
per id,qđ no.Inn.s̃.de consti.quæ in ecclesiarum. & quia
deberent contractus factos seruare,ar.c.j.j.de ꝓba. Posset
etiam forte dici,quod emptor tũc haberet regressum aduersum fiscum pro suo interesse,ex quo ab ipso emit. facit l.j.& ij.C.de quadrien.præscrip.¶An aũt fiat publicatio bonorũ ipso iure:an vero per ſnĩam ponderanda sunt
verba legis vel statuti:quia si fit ꝑ verba futuri temporis,
requiritur ſnĩa, nisi adijciatur dictio instãtanea, vt mox

vel hoc ipso amittat.facit quod no.glos.in c. q̃ sir.ad fi.de
elec.in vj.& qđ habetur in Auth.de incest.nup.§.j.& no-
7 taẽ etiã p Bar.in l.imperrat.ff.de iure fisci. Et adde ẽt, † ꝙ
vbi publicanẽ bona, solum intelliguntẽ publicata illa, quę
quis habet: non illa, quę postea acquirit, si sit capax acqui
8 sitionis.l.si mandauero.§.is cui bona.ff.manda.¶ † In ca.
gl.ibi, si infamia canonica. quasi dicat infamia ciuilis non
tolleretur per restitutionem factam per.Papam. qđ intel-
lige, nisi sit subditus de terris ecclesiæ, vel nisi promoue-
retur ad clericatum per id, qđ notatur in c.cum te.j̃.de re
iud.& in c.p venerabilem.qui filij sint legi. & facit qđ no
tatur in §.hinc colligitur.alleg.in gl.Et adde etiã, qđ no-
taẽ vj.q.j.in summa.& c.omnes.Item adde, inquantũ gl.
dixit s̃.ꝙ protestatio hic fuit necessaria: nam melius dixis-
set vtilis, quia etiam si facta nõ fuisset, idem nihilominus
fuisset dicendum: qa isti suffraganei ex causa propter de-
fectum metropolitani, seu Patriarchæ admittebantur. &
ideo cessante ista causa non debent posse ius sibi vendi-
care, arg.j̃.de appel.cũ cessante. & j.q.vij. ꝙ pro remedio.

SVMMARIVM.

1 *Papa potest facere statuta super modo eligendi successorem.*
2 *Ius eligendi Papam remanet in Cardinalibus.*
3 *In concordia plena fieri quid dicatur.*
4 *In electione Papæ quæ requirantur.*
5 *Papa non recognoscit superiorem, etiam qui cognoscat de viribus electionibus suæ.*
6 *Concilium an possit congregari ad finem, vt cognoscat de viribus electionis Papæ.*
7 *Papa potest accusari de hæresi.*
8 *Papa an possit conuinci per duos testes.*
9 *Vox electi, an computetur in electione.*
10 *Duæ partes capituli debent esse præsentes, ad hoc vt ibi censeatur capitulũ.*
11 *Absentes, an & quando sint ad electionem vocandi.*
12 *Electio Papæ facta per metum, an teneat ipso iure, sed veniat rescindenda: an vero sit ipso iure nulla.*

LIcèt de vitanda. In Papã, nisi duæ partes Cardina-
lium consenserint, non est aliquis assumẽdus.
h.d.& tres sunt partes. In prima ponit cõstitu
tionis causa. In secunda constitutio. In tertia quędam pro
testatio. secunda ibi, statuimus. tertia ibi, ex hnc.¶ Not.j.
discordias euitandas. facit j.eo.qa propter.¶ No.ꝙ ambi-
1 tio est potissima causa discordię & grauis scissurę.¶ † No.
Papam posse facere statuta super modo eligendi succes-
a sorem a.¶ † Not.ꝙ de iure cõi ius eligendi Papam residet
2 in Cardinalibus.¶ † No.ꝙ illud dicitur fieri in plena con
3 cordia, qđ fit ab oibus nemine discrepante. Et illud dicitẽ
fieri non in plena si non fit ab oibus, etiam si fiat a dupla
4 parte.¶ † No.quatuor specialia in electione Romani Põ-
tificis. Primũ, qa vt valeat electio debet fieri a dupla par-
te. Secundum est, ꝙ eo ipso ꝙ est electus sine aliqua cõfir-
matione, potest administrare. facit qđ habeẽ j.c.auaritiæ.
li.vj.& c.indemnitatibus.§.cæterum.& §.si verũ.eo.tit. &
lib. Tertium est, ꝙ contra electionem factam a dupla par-
te nihil potest obijci. Quartum est, ꝙ etiam post publica-
tionem scrutinij, quoad numerum augmentandũ, potest
fieri accessus ad minorem partem contra id, qđ habetur
j.eo.auditis. Alia multa specialia prosequitur hic Io.And.
¶ No. pœnam electi a tertia parte vel minori se gerentis
pro electo. Et sic pœnam adhærentium ei.¶ Nota, ꝙ per
dispositionẽ specialẽ in certo & determinato casu in alijs
non receditẽ a generali prouisione, imo potius confirma-
5 tur.¶ † No.ꝙ Papa non recognoscit superiorem, etiam q
cognoscat de viribus electionis suæ.& sic videtur, ꝙ etiã
6 † concilium non possit congregari ad finem, vt cognosca
tur de viribus electionis Papæ. & sic transit hic do. Anto.
de But. Sed contrarium tenuit gl. in c.si duo.lxxix.dist. &
istud etiam sequitur hic do.Car.Flo.quia si probabile du

a Eligẽdi successorẽ. & sic ẽm Abba. hẽt iurisdictio pem explicandi negotia post mortẽ suã ex potestate sibi data a Christo. Adde Inn. in c. quod super his. de vo. & vo. redẽp. & no.Moder, in c.j. de consti.
b Conpinci, Do.Hẽ. Boyc, põit hic dist.an electus in Papam a duabꝰ partibus Cardinalium possit accusari.& p accusationẽ deiici, vel per exceptionem repelli. vide tũ hic.

bium poterit super hoc concilium congregari, per id qđ
ibi no.gl.& quod habetur xvij.di.§.hinc etiam.& istud vi
detur verius. nec obst. iste tex. quia habuit respectum, qđ
supra Papam nõ reperitur alius superior: sed secus in in-
ferioribus. & ideo voluit duas partes requiri in electione
Papæ ad tollendum ambiguũ: & sic non negat, ꝙ si esset
probabile dubiũ, ꝙ tunc non posset super hoc concilium
congregari, & ita extitit hic practicatum in facto schisma
tico.¶ In gl.ij.in fi.dic, ꝙ ibi loquitur in actibus, in qbus
causa agendi debet esse de præsenti: quia nemo sine actio
ne experitur.l.si pupilli.§.videamus.ff.de neg.gest.vel sol
ue, vt not.in c.in nra.j. de sepul.& in c.prælatis. de homi.
li.vj.In gl.inimico.in fi.vel expone, inimico homine.i.ini
mico hominis, vt hẽ in epistola Petri, ibi dum dicit, fra-
tres sobrij estote: quia diabolus &c.¶ In gl.in versi.exce-
ptione.ibi, nisi de hæresi.Inn.vero & Compo. tenent con
7 trariũ per istum tex.nec ob.contrarium, quia dicunt † ꝙ
licet non possit excipi, tamen poterit accusari de hæresi.
facit quod no.Ioan.in c.in fidei.j̃.de hęreti.in vj.& ibi tan
git, quo cõcilium erit iudex ɔtra Papam in causa hæresis.
Gof.tamen & Phi.tenent cum gl.quia cui datur actio, for
tius debet dari exceptio. infra. de reg.iur. qui ad agendũ.
li.vj.Sed Io. An.tenet cum Inn.nec ob.ratio Gof. qa non
habet locum in possessorijs etiam adipiscendæ, per id qđ
ibi no.& infra.de regu.iur.qui ad agendum.Sed dicit do.
Flo.ꝙ imo habet locum in possessorijs adipiscẽdæ per id,
quod ibi no.& infra.de accus.accedens. hęc respõsio pos-
set reprehendi: tamen tene cum Inno.ex eo, quia Papa
ex electione adipiscitur plenum ius, & possessionẽ admi-
nistrationis. Nec est necessarium, ꝙ ab alio petatur. & iõ
cum non habeat necesse agere, nõ potest excipi. secus in
inferioribus, contra quos exceptio criminis cum infamia
potest obijci, quando petunt se admitti ad possessionem
de quo in c.cõstitutus.infra.de app.& in pręall.c.accedẽs.
Et facit quod no.Inn.in c.inter dilectos.infra.de excess.p̃.
8 la.¶ Et no. ꝙ † Papa potest conuinci b per duos testes, li-
b cet in depositione Cardinalis plures requiranẽ, vt not. p
gl.ij.q.iiij.præsul.& ibi notat rationem. Et intellige, quod
dixi de hæresi stricte, vt non comprehendat simoniam, vt
no.lxxix.dis.si quis pecuniam. fateor tñ, ꝙ eligentes Papã
p simoniam peccant, & de illa possunt accusari, vt ibi no
tatur & ea.dist.si transitus.¶ In glossa duabus.ibi dic qđ
hoc non est verum, si proceditur per viam scrutinij: secus
si per viam compromissi ẽm Guil.in c.vbi periculum.in-
fra.eod.in vj.¶ Sed certe ẽm do.Car.Flo. idem voluit do.
Ant.de Buir. Ista distinctio posset procedere in electo ad
inferiorem dignitatem, sed in electo in Papam indistin-
9 cte vr̃, ꝙ † computetẽ vox illius, qui eligitur: quia in hac
electione necessario nulla forma est seruanda, dummodo
habeatur consensus duarum partium. de materia dicetur
in c.cum in iure.infra eo.¶ In ea.gl.in fi. intellige gl. sa-
ne, quia non obseruant ipsi, quando ordinent oẽs nemi-
ne discrepante, ꝙ electus a maiori parte sit Papa: nam tũc
si postea aliquis eligatur a maiori parte, licet non eligatẽ
a dupla, erit Papa: quia censetur ab omnibus electus pro
pter ordinationem præambulam, vt not. infra.eo.si cui.li.
vj. secus vbi non p̃cessisset dicta ordinatio.¶ In glo.super
ver.nullatenus.in fi.imo est de iure faciẽdum, saltem ho-
die seruata forma, quæ hẽ in c.vbi periculum.eo. titu. in
vj. Et quam potestatem habeant Cardinales sede vacan-
te, tangitur ibi, sed plenius per gl.in c.vnico, de schisma.
10 in vj.¶ In gl.pe.No. bene gl.quæ videtẽ velle, quod † duæ
partes capituli debent esse pręsentes ad hoc, vt censeatur
ibi esse capitulũ. Idẽ no.in c.quanto.lxiij.dis.& s̃.ti.pxi.in
c.bonæ.j.& de quo p Io. And.in c.j.j.de his, quæ fi.a ma.
par.ca.& infra eo.cũ nobis olim.& in c.bonæ.el j. & in c.
eccl'ia. el ij. Et vr̃ eẽ de mẽte sua ꝙ duę ptes vocãdorũ, nõ
dico totius capl'i, dẽnt eẽ pñtes, & sufficiat maiorẽ ptẽ ra-
liũ ɔsentire i inferiore dignitate a Papa, & in alijs actib.
capitu-

11 capitularibus expediendis. † Quando autem sint absentes vocandi, recurre ad c. quamuis. de offi. ord. in vj. & de testi. præsentiū. c. li. & dixi in c. cū oēs. s. de consti. in quibus gl. dicit, ꝙ in tribus casibus sunt vocādi, & nō in alijs vt dixi in pal. c. cū oēs. Intellige, qđ in dictis casibus sunt vocandi, qñ sunt in loco, de quo cōmode pñt vocari. j. eo. corā. & c. qđ sicut. ¶ Extra gl. diligenter pondera ꝑ intellectu ver. ꝑterea. Nam illū intelligit Inn. & cōiter doc. qñ quis est electus a minori parte, q̃ a duplo. & postea fit accessus per alium ad illam anteq̃ talis electus segerat pro Pontifice. sed si añ accessum gereret se ꝓ pontifice, tunc incurrit pęnas hic positas: & similiter alij sibi adhærentes & ideo tunc non haberet locū accessus per id, qđ dictum est hic in ver. si quis. quod est diligenter notandū ꝓ limitatione d. §. ꝑterea. qui generaliter videtur loqui & ęquitatem habet istud dictum. ¶ Itē adde, qđ hic dubitat d. Car.
12 Flo. an † electio facta de Papa ꝑ metum teneat ipso iure, sed veniat rescindenda: an vero ipso iure sit nulla. & dicūt omnes scribentes in materia schismatis tenere, ꝙ electio sit nulla, sed sibi videtur contrarium de iure: quia regula est, qđ gesta per metū valet, sed veniunt rescindenda, nisi in casibus in iuribus hic expressis: inter quos iste non reperit. j. eo. qđ Abbas. cū ibi not. nec obst. c. in nomine domini. xxiij. di. & c. si quis lxxix. di. cū similibus, q̃a s̃m eū loquunt̃, qñ electio non est facta a Cardinalibus. & ꝓ ista parte ēt alleg. q̃a renūciatio facta de bñficio per metū tenet, sed venit rescindenda. j. de renun. super hoc. cum ibi no. ergo eodem mō electio, vt sic contrariorū eadē sit disciplina, sed ꝯ ipsum facit, q̃a in matrimonio carnali metus reddit ipsum ipso iure nullum. j. de spō. cū locum. & notatur in d. c. qđ Abbas. j. eo. & in l. si mulier. §. si dos. ff. qđ met. cau. ergo eadem rōne idem in hoc matrimonio spirituali per c. inter corporalia. j. de transla. præsertim cū nō possit habere commode copiam superioris, qui rescindat, vt hic dicitur in fi. & ideo verior videtur opi. ꝯmunis.

SVMMARIVM.

1 *Concessum ad tempus & ex causa, debet causa cessante cessare.*
2 *Aetas triginta annorum completorum requiritur in promouēdo ad episcopatum, & talis aetas requiritur in Abbatissa.*
3 *Scientia, quæ requiratur in Episcopo.*
4 *Electio præcedit confirmationem, & confirmatio administrationem.*
5 *Beneficia priora electi in episcopum demum vacāt, quando est confirmatus & consecratus, vel lapsum est tempus ad consecrandum. & nu. 7.*
6 *Beneficia plura an possit quis habere.*

Cum in cunctis. Dicit qualis eē debeat, qui in Episcopum eligi debet: & punit scienter alium eligentes. Et qñdo vacent priora beneficia ipsius electi. Item dicit qualis assumi debeat ad dignitatem, ꝑsonatū, & bñficiū curatum, & ponit pęnas cōtrafacientiū. & q̃uo sic assumptus dēat ad ordines promoueri: & sub qua pœna remouens quo ad alios appellationē, & extendens ēt ad ꝑterita. & hoc sit loco summæ. Et diuidi pōt in duas partes principales. Nā in prima ponitur duplex cōstitutionis ratio. In secunda constitutio: ibi, præsenti. & prima rō est finalis, secunda impulsiua: ibi, ea propter. ¶ Cōstitutio vero habet tres partes principales, quæ patent. secunda ibi, inferiora. tertia ibi, clerici. prima facit duo, quia primo ponit qualis debet esse, qui in Episcopum eligitur. secundo quando vacent eius beneficia: secunda ibi, cum aūt. Secunda principalis etiam duo facit. Nam primo ponit qualis debet assumi ad dignitatem, personatum, & beneficiū curatum. Secundo, qñ est sub qua pęna debet ad ordines promoueri. extendens etiam ad præterita. ibi, tunc aūt. Tertia principalis etiam facit duo: quia primo ponit pœnam peccantium in eligendo Episcopos. Secundo pœnā peccantium in electione inferiorum. secunda ibi episcopus autem. ¶ No. primo tria, quæ præcipue requirunt̃ in promouēdo ad ministeria ecclesiæ, hoc est ad dignitates, & officia, de quibus j. in §. inferiora. Nam præcipue requiritur ætatis maturitas, morum grauitas: & literarū sciētia. Et not. ꝙ multofortius prædicta requiruntur in promouēdo ad Episcopatum. Et sic oo. ar. ꝙ si de quo minus videt̃ inesse & inest, ergo & de quo magis. de quo in gl. & in l. ij. §. q̃dā. ff. de interdi. seu extraor. act. ¶ Nota. ꝙ Ep̄s debet esse alijs speculum & exemplum. facit xxj. di. cleros. ver. Episcopi. & j. de accu. qualiter. el ij. ¶ Not. ecclesiā domū
1 dei appellari. facit j. de cust. euchar. c. ij. ¶ No. ꝙ † ꝯcessum ad tēpus ex causa, cessante causa debet cessare. & ideo nō debet trahi ad consequentia. facit. j. q. vij. ꝙ pro remedio. ¶ No. constitutionem appellari decretū, de quo per glos.
2 iij. di. in summa. de elec. vt circa. in vj. ¶ No. qualis † ætas requirat̃ in ꝓmouendo ad ep̄atum, q̃a requirit̃ ætas xxx. annorū completorū: & eadem ætas requirit̃ in Abbatissa. de quo j. eo. in c. indēnitatibus. In inquisitoribus vero hæreticę prauitatis requiritur, quod attigerint xl. annum, vt in cle. nolentes. de hæreti. ¶ No. qualis debet esse promouendus ad episcopatum, q̃a debet esse ætatis: de qua hic, & de legitimo matrimonio natus, & vita ac scientia cō-
3 mendatus. facit xxiij. di. qui Ep̄s. ¶ † Qualis autem scien-
a tia requiratur [a] in Ep̄o, vel in alijs ꝓmouēdis ad bñficia, vel officia ecclesiastica, colligitur ex his, quæ habent̃ in præall. c. qui Episcopus. & xxxviij. di. oēs psallētes. & prosequit̃ hic Inn. ¶ Nota. in ver. cū vero ex ordine literæ. ꝙ
4 † electio præcedit confirmationē, & cōfirmatio administrationē, sicut in simili ex contractu orit̃ obligatio, & ex obligatione actio. l. licet. §. ea obligatio. cum ibi not. ff. de ꝓcu. sine ꝯfirmatione aūt administrās incurrit pęnā. j. eo.
5 qualiter. & in c. auaritiæ. in vj. ¶ No. ꝙ † beneficia priora electi in Ep̄m demū vacāt, qñ est confirmatus & cōsecratus, vel lapsum est tp̄s ad cōsecrandū, & h̄et administrationem bonorū ep̄atus sup. vel maioris partis per id, qđ habet̃ j. de restit. spo. frequens. & commissa. de elec. eo. li. in vj. licet aliqualiter faciat contra quod ibi not. de maiori parte curæ. licet nō habeatur maior pars bonorū curæ: ibi vero loquitur respectu vacationis priorum bñficiorū, sed quo ad effectum an debeant facere se ordinari. Et no. ꝙ concurrentibus ꝑdictis, ex tunc possunt libere conferri dicta beneficia per habentem potestatem. facit de ꝑben. licet Episcopus. in vj. Et sic ante de iure non debent conferri in curia: tamē hoc aliquando non seruat̃, vt not. glo. in cle. si duobus. in glos. quæ incipit, secus vt lit. pen.
6 ¶ † Nota. quem posse habere plura beneficia. de quo in c. gratia. de rescri. in vj. ¶ In gl. multofortius. ibi, Eustochiæ nomen est cuiusdam virginis & religiosæ. ¶ In ea. gl. ibi, sed non est. sup. siue stimulis carnis. vnde ipse idē dicebat ad Roma. vij. Infelix ego homo, quis me liberabit ab infirmitate corporis huius. ¶ In glo. super ver. decurso. in fi. ꝙ autem sit tp̄s petendi confirmationem, vide j. eo. q̃ sit. & c. cupientes. in vj. ¶ In gl. super ver. de consecrandis. in
7 fi. sup. vt in gl. j. quia illa debet intelligi s̃m istā. ¶ † In glo. super ver. ad quē spectant. ibi, statim possint conferri. hoc verum si habeat administrationem bonorum ep̄atus, vel maioris partis: quia tunc dicitur plene translatus, vel per eum stet quominus habeat. j. eod. commissa. li. vj. alias de iure non vacant beneficia post consecrationē: licet Papa hoc de facto non seruet. & no. in cle. si duobus. vt lit. pen. ¶ In ea. gl. in fi. gl. reprehendit: in hoc vltimo, quia licet secundum habeat curam animarū: si tamen primū nō habet, non vacat primum per adeptionem secundi ipso iure: & multo minus si neutrum sit curatum: secus quando vtrunque esset curatum, vt infra de præben. in c. de multa. & ibi de hoc, nec obstāt iurā hic allegata: quia si bene ponderentur, non probat dictum gl. & in c. literas, videtur speciale in duabus præbendis eiusdem ecclesiæ.

[a] Scientia requirat. Add. an Papa possit dispensare cum illiterato, vt sit Episcopus vide p Fe in c. si quando. colū. i vers. du: glo. hic d cit. de sel

SVMMARIVM.

1 *Aetas qualis requiratur in promouendo ad dignitatem, personatum, vel beneficium curatum.*
2 *Verum Episcopi possint in aetate dispensare, quo ad ecclesiam parochialem.*
3 *Promoueri debet ad diaconatum, qui vult Archidiaconus esse.*
4 *Appellatio, quae fit ne dispositio iuris sortiatur effectum, est frustratoria.*

1 Inferiora. No.† qualis ætas requiratur in ꝓmouẽdo ad dignitatẽ, pſonatum, vel bñficiũ
curatum ſeu parochialẽ eccẽſiam: quia reqrĩ ꝙ ingreſſus
ſit xxv.annorũ: licet nõ compleuerit.& ſi fiet minori col
lauo eccleſiæ parochialis, ipſo iure non valet, vt j.in c.j.
2 de elec.li.vj.¶ † An aũt Epiſcopi poſſint diſpenſare in ęta
te quo ad eccleſiam parochialem, dic vt ibi no.per gl.ſed
quo ad alia bñficia non curata, dic vt habeẽ in c. vno, de
æta.& quali.in vj. Et aduerte, qa iſta ætas ꝙ quis attigerit
xxv.annũ, reqrĩ etiam in religioſis, qbus cõſerunẽ prio-
ratus cõuentuales. In non conuentualibus vero ſufficit,
ꝙ compleuerint xx.annũ.vt in cle.ne in agro.§.cæterum.
de ſtatu mo.¶ Not.tria, q̃ requirunẽ in ꝓmouendo ad be
3 neficia hic expreſſa.¶ † No.ꝙ promotus in Archidiaco-
a num [a] debet in diaconum ordinari. Decanus aũt, & alij
habẽtes dignitatẽ vel perſonatum, vel beneficiũ curatũ,
vel eccleſiam parochialem, dẽnt promoueri ad ſacerdo-
tium.j.tempora a iure ſtatuta. Hodie vero eſt prouiſum,
ꝙ ſi promotus ad eccleſiã parochialem non faciat ſe pro-
moueri ad ſacerdotium infra annũ, ipſo iure eſt priuatus.
j.e.licet canon.li.vj. qđ eſt verum in eccĩa parochiali nõ
collegiata.j.e.ti.& li.ſtatutum.in vj. Et not.quod ſi alij ſu-
pradicti a moniti nõ faciant ſe ꝓmoueri intra tp̃s a canõ
ne ſtatutũ, pñt priuari bñficio. Et ſic not.ꝙ quis põt cogi,
vt ſe faciat ad ordines promoueri.de quo, dic vt in d.c. li
4 cet canon.in gl.antepe.e.ti.in vj.¶ Nota.ꝙ † appellatio, q̃
fit ne iuris diſpoſitio ſortiatur effectũ, cenſeẽ fruſtratoria:
& ideo non admittenda. No.ꝙ illi demũ debet beneficiũ
cõferri, qui velit & poſſit illud ꝯuenienter adminiſtrare.

a ¶ Archidiaconum. Quę ſit antiqua natura archidiaconi, vide dn. Roma. conſi. 231.

SVMMARIVM.

1 *Constitutio trahitur nedum ad futura, sed ad praeterita.*
2 *Eligi potest ad dignitatem, vel beneficium curatum is, qui est in minoribus ordinibus.*

1 Hoc ſane. No.† conſtitutio nedum reſpicit futura, imo etiã præterita, ſi hoc exprimatẽ;
vel ſm alios, qñ id de quo quæritur, eſt futurum: licet ha-
beat dependentiam a p̃terito. facit qđ habeẽ in cle. vt hi,
qui.de æta.& quali, in gl. ꝙ de poſteris.& in cle.j. de teſta.
de quo dictũ fuit in c.ti.§.de conſti.¶ Vltimo facit text.in
2 §.inferiora.ꝙ † exiſtens in minoribus poſſit eligi ad digni
tatem vel beneficium curatũ. de quo dicet infra.eod.du-
dum.& tangitur in c.cum ex eo, infra.eo.in vj. & de p̃bẽ.
ſi pro clericis.eo.li.& facit etiam qđ no.glo. in c.fi.§.tit.j.
¶ In gl.ſuper ver, archidiaconatum.ibi, c.cũ ſatis.de hoc
dic vt ibi, & in c.cum ab eccleſiarum p̃latis.infra. de offi.
ord.¶ In gl.ſuper ver.xxv.annum attigerit.ibi, j. eo. cum
dilecti.de hoc dic hodie, vt in remiſſionibus datis in no-
tabilibus.¶ In ca.gl.ibi, hodie ſtatur huic c. ſed cõtra hoc
facit, quia iura antiqua non corrigunẽ, niſi quatenus ex-
primaẽ; vnde propter hoc olim erant ſuper hoc opi. licet
gl.ſeruareẽ de conſuetudine, vt no.gl.in cle.generalẽ. de
æta.& quali.ſed hodie approbata eſt opi.huius gl.ꝑ illam
cle.& de ætate diaconi & ſub diaconi ibi, etiam declaraẽ.
¶ In glo.canonibus, in fi. Nam minus eſſet periculoſum
propter periculum animarum tantum expectare. & ho-
die eſt clarum, ꝙ hæc interualla temporum inter ordinẽ
& ordinem non ſeruantur, licet olim eſſet ſecus: nam pu
rus laicus in carniſpriuio, põt eſſe ſacerdos in paſchate, et
no.gl.in d.cle.generalem.de æta.& quali.¶ In glo.remo-
ueantur.in fi.& de materia plene infra, eodẽ, licet canon.
& in glo.antepe.eodem.titu.lib.vj.

SVMMARIVM.

1 *Eligentes inhabilem, qualiter puniantur.*
2 *Supplere negligentiam superioris, quando possit minor.*
3 *Eligentes inhabilem sunt priuati potestate eligendi, & suspensi a beneficijs per triennium: sed tali suspensione durante per triennium, canonici incurrant aliam similem suspensionem, quando incipiet currere secundum triennium.*
4 *Secunda suspensio quid operetur in eos, qui iam suspensi erant: & quid de secunda excommunicatione.*

1 Clerici ſanè. No.† eligentes inhabilem contra formam huius c.ſunt priuati pote
ſtate eligendi, & ſuſpenſi per triennium a beneficijs. in-
tellige quę in ipſa eccleſia obtinent, non in alia.j.e. ſi cõ-
promiſſarius.§.pe.li.vj.& durante dicto triennio ſunt ine
ligibiles.j.eo. per inquiſitionem. qđ intellige in eadẽ ec-
cleſia, vt ibi: & intellige.ꝙ ſunt ſuſpenſi ipſo iure, etiam
ſi eligant tanq̃ compromiſſarij.d.c.ſi compromiſſarius.§.
porro. Si tamen eſſet ep̃s compromiſſarius, non hẽt locũ
in eo hæc pęna ſuſpenſionis: nec etiam hẽt locum in ele-
ctione inferiorum ab epiſcopis.j.eo. compromiſſarius.§.
hmõi.li.vj.& ꝑ hoc vĩ, ꝙ iſte §. clerici.loquatur qñ eligũt
aliquem in ep̃m, non qñ eligunt inferiorem prę latũ, ſaltẽ
reſpectu pęnæ ſuſpenſionis.¶ No.ꝙ ille qui reuocaẽ a ma
lo ex timore Dei, ſaltem timore pœnæ debet coerceri.la.
eit l.j.ff.de iuſt.& iur.& de p̃ben.cũ qui.li.vj.¶ No.pœnã
ep̃orum, ſi contra formam huius c. cõtulerint bñficia. de
quibus hic fit mentio, vel conferri ꝯſenſerint: qa priuanẽ
p̃tãte eligendi, q̃ transfertur in capitulum, vel in negligẽ
tiã ep̃i in metropolitanum. Et ex hoc etiam no.ſm Hoſt.
ꝙ nõ ſolũ ex negligentia, ſed etiam ex delicto.ius ep̃i de-
uoluiẽ ad capitulũ. facit j.de conceſ.p̃bẽ.c.ij. nec ob.j.de
ꝯceſ.p̃b.qa diuerſitatẽ.qa ibi nõ directe ex delicto priua-
tur, ſed ꝑ quãdã ꝯñam, hic ſecus: de quo ẽt in c.j.de ſup.
neg.p̃la.in vj & facit ad materia, qđ no.in c. q̃q̃.infra. eo.
li.vj.¶ In gl.ſuꝑ ver.ꝯferẽdis.ibi, ptinet collatio.i.electio
vel p̃ſentatio.nam collatio habet in ſe vim ꝯfirmationis,
vt no.infra.e.c.j.in vj.ſed electio dẽt bñ cõfirmari, & ſic ẽt
præſentatio quo ad effectũ: licet ꝓprie p̃ſentatus inſtitua
tur. facit quod no.tex.cum gl.infra.e.c.fi.in vj.¶ In ea.gl.
ibi, ſuſpendaẽ.non tñ eſt ſuſpenſus ipſo iure.j.e. ſi cõpro-
2 miſſarius.in vj.¶ † In gl.ſuꝑ ver.capitulũ.ibi, iſtud eſt or-
dinariũ.irregulare, ꝙ maior ſuppleat negligẽtiã inferioris,
ſed ꝙ econtra inferior ſuppleat negligentiã vel delictũ ſu-
perioris, eſt irregulare & ſic exorbitãs: & jõ nõ hẽt locũ,
niſi in caſibus in iure exp̃ſſis. hic tñ eſt expreſſum quo ad
p̃tatem cõferendi bñficia, vt patet hic in c.nulla. infra. de
conceſ.p̃ben.¶ Aduerte tñ, quia Inn. hic dupliciter limi-
tat tex.primo vt loquatur tñ in beneficijs, quorũ collatio
vel confirmatio ſpectat ad ep̃m ex iure ꝓprio: ſecus ſi ex
iure deuoluto, qa in illis ſm eum non eſt tanta ꝯõio inter
ep̃m & capitulum, quanta eſt in ꝓprijs, arg.infra.de teſta.
requiſiſti, & ſic tranſit Io.An.¶ Sed aduerte, qa in ꝯrũ fa
cit quod no.Io.An.in c.q̃q̃.in gl.de elec.in vj.vbi videtur
velle, ꝙ facilius tranſeat in ep̃m poteſtas cõferendi deuo-
luta: & ideo vĩ, ꝙ iſtud dictum non ſit verũ. & ꝑ hoc etiã,
quia iſte text.ſimpliciter & indiſtincte loquiẽ. & ſic indi-
ſtincte dẽt intelligi, ar.j.de priui.quia circa. poſſes tñ dice
re, ꝙ licet capitulũ ſuccederet ep̃o in iuriſdictione vacãte
ſede, vt in c.cũ olim.j.de ma.& obe.& non tũc in p̃tatem
conferendi bñficia, vt ibi ẽt notatur: tñ in negligẽtiã ep̃i,
vel ꝓpter eius delictũ non deuoluitur poteſtas exercen-
di iuriſditionem ad capitulum: quia hoc nõ repeřiẽ exp̃ſ-
ſum, licet quo ad p̃tatem ꝯferẽdi beneficia reperiaẽ exp̃ſ

ſuat.

sum. & jō cū confirmatio deuoluta videatur accedere ad iurisdictionem, vt no. Io. An. in d.c. q̄q̄. nimirum si vacante sede transeat ad capitulū ptās pferendi deuoluta, tamē ad ipm̄ transeat iurisdictio, sed viuente epo non trāsit iurisdictio ad capitulum: ideo non transit etiam ptās conferēdi deuoluta. & hoc mō videt posse saluari dictum Inn. hic, vt non ꝯdicat dicto Io. An. in d.c. q̄q̄. qa hoc in diuerso casu loquitur: tñ tex. iste hic loquitur indistincte, videretur q ēt in deuolutis de iure habeant locū. ¶ Secundo limitat Inn. hunc tex. qñ eps interest in capitulo vt canonicus, secus si vt prælatus habeat interesse. facit j. de concess. præben. postulastis. Sed certe istud est nimis restringere istum tex. qui indistincte loquitur, & sic propter suum
3 debitū vtrobiq; non intererit hoc casu in capitulo. ¶ † Vltimo adde, quia Io. An. hic tangit ante gl. an si durante suspensione p triennium canonici incurrāt aliam similē suspensionem: an scd̄m triēnium incipiat statim: an vero finito primo triennio. Bar. in simili, in l. in lenatus. §. fi. ff. ad Turpil. voluit, q incipiat finito primo triēnio: ex quo nō dr̄ q statim incipiat, alias esset secus, sed Io. An. hic tenet oppositum, & sequitur do. Card. Flo. q̄a licet non adijciatur, tacite subintelligitur, cū debeat intelligi de proximo triennio. l. cū qui calendis. ff. de ver. obli. Et quia in pœnis mitior interpretatio fieri dēt j. de reg. iu. in pœnis. in vj. & si dicas quid operabit scd̄a suspensio durante tpe primæ. Dic q satis operabitur, q̄a multiplicabit vinculum, adeo q si tolleretur prima suspensio, nō intelligeret sublata secunda, nisi hoc exprimatur. facit qd̄ diximus in simili de secunda excommunicatione in c. ita quorundā. j. de iudæ. nam illa nō pōt eijcere extra ecclesiam illū, q iā p primā est eiectus, sed multiplicabit vinculum. & hæc pars vr̄ verior, de quo etiam per gl. in cle. ij. de magistris.

S V M M A R I V M.

1 *Compromittentes in electione, electum a compromissario recipere tenetur, si modo sit idoneus.*
2 *Compromissum in electione fieri potest in aliquem, qui non sit de collegio.*
3 *Arbiter si est compromissarius, eius arbitrio standum est: nisi sit latum contra ius scriptum, vel formam compromissi.*
4 *Sententia arbitri de rigore valet, licet sit iniqua: sed potest peti reductio ad arbitrium boni viri.*
5 *Eligere iterato, an & quando possit, qui semel elegit.*

1 CAusam quæ inter. † Cōpromittētes, tenent recipere electum a compromissario, dūmō sit idoneus. h.d. & nō diuiditur. ¶ No. ꝯ vulgarē modum loquendi locorum, q distinguunt sorores a monialibus: & appellant sorores q̄ subsunt ordini fratrum minorum vel prædicatorum: alias appellant moniales, nam vt hic patet distinguunt. facit s̄. de rescri. cum
2 dilecta. ¶ No. q potest fieri † compromissum in aliquem, qui non sit de collegio. ¶ No. q qñ datur ptās alicui pūidendi de persona, q̄ eligerit, intelligit si sit idonea. ¶ No. q dixi in summario. & adde qd̄ habet in c. indēnitatibus. in §. cæterum. j. eo. li. vj. ¶ In glos. pe. ibi, nisi ꝯ ius scriptū.
3 Nota bene, q † sentētia arbitri est nulla, etiam quo ad petitionem pœnæ, qñ est lata contra ius cōstitutionis: & sic errore iuris in sn̄ia expresso. de sn̄ia aūt iudicis nō est dubium, vt in c. j. j. de re iudi. ¶ In ead. gl. ibi, non valet dictū
4 suum. intellige quo ad effectum, † nam de mero rigore valet sententia arbitrorum, licet sit iniqua: sed potest peti reductio ad arbitrium boni viri, vt plene notatur in l. si societatem. §. arbitrorum. ff. p socio. & in c. Quintavallis. alleg. in gl. & an etiam sit dare aliquod remediū saltē de iure canonico cōtra sn̄iam arbitri si sit iniqua: no. in c. exposita. j. de arbi. ¶ Aduerte tñ, quia dictæ gl. pcedunt, qñ sit compromissum pter litē iudicialē. sed in casu huius c. iste eps non erat proprie arbiter cōpromissarius, sed potius compromissarius procurator, vnde noīe monialiū habebat eligere. facit j. eo. si cōpromissarius. in vj. ¶ In gl. fi. in fi. & hæc opi. est hodie approbata, vt patet j. eo. si ꝯpromissarius. li. vj. Et hoc ideo, quia iste debebat † eligere ex iure alieno. ideo ex quo elegit, functus est officio suo, nisi fortasse eligeret contra expressam formam ꝯpromissi: quia tunc fm̄ d. Car. Flo. posset iterato eligere, ar. eorū, q̄ habentur in l. qd tñ. ff. de arbit. Vbi aūt qs haberet eligere iure proprio, vt capitulū ecclesiæ, vt s̄. c. j. vel alius, ad quē specter iure proprio: tunc si electio est nulla, poterit iterato eligere, dūmodo non sit priuatus potestate eligendi. & sic loquitur c. cum terra. j. eo. de quo prosequitur hic do. Car. Flo. & per Io. An. in c. gratia. de rescrip. in vj. & p Bar. in l. ij. ff. de opt. lega.

S V M M A R I V M.

1 *Contra factum proprium venire potest quis, quando de iure non tenet. & numer. 4.*
2 *Electus ante confirmationem potest administrare.*
3 *Eligentium & electi consensu solo contractum est matrimonium.*

NOsti quomodo. Electus añ cōfirmationē beneficia conferre, vel als administrare non potest. h.d. Et primo ponit ius. Scd̄o cōcludit ad factum: scd̄a ibi, mādamus. ¶ Not. j. q † quis potest venire contra factū pprīū,
1 qñ id de iure nō tenet. facit l. quēadmodum. C. de agri. & cē. li. xj. de quo in gloss. & aliquid l. distin. penitentes. & j. de cleri. coniuga. diuersis fallacijs. & plenius per Ioā. Cal. in c. si qs presbyterorum. j. de reb. eccl. nō alie. & in l. post
2 mortē. ff. de adop. ¶ No. q † electus ante cōfirmationē pt administrare: qd intellige etiam, si in concordia sit facta electio, & ēt si exēptus esset electus: quia adhuc nō emanauerat decreta. nihil. j. eo. & hoc patet in lib. qui Prouincialis appellat. iste Lingonien. non est exempus, sed subditus Catuarien. ¶ In gl. ij. ibi, vinculum cōiugale ꝯhitun
3 imo dicas q † solo consensu eligentium & electi ꝯtractū est matrimonium; vt j. c. cū inter canonicos. & in c. incorporalia. alleg. in gl. verū est tñ, q p confirmationē ratificatur q̄tum ad inducendā difficultatē vinculi dissoluēdi: q̄a
4 a modo non poterit sine licentia Papæ dissolui, vt not. in d. c. inter corporalia. ¶ † In gl. fi. ibi; quia administratio est interdicta. s. ante confirmationem. & licet gl. in se bene dixerit: tamen potes ꝯcludere, q aut actus est oīno nullus, & incoloratus, & tunc potest quis contra factum suū venire, vt hic cum si. aut licet sit oīno nullus, non est tñ incoloratus, vt quia factus ab illo, qui poterat dispensare: & tunc non poterit reuocari ille. & sic intellige fm vnū intellectum c. diuersis fallacijs. infra de cle. cōiu. qñ aūt intelligatur dispensare, recurre ad gl. in c. ij. de schisma. & tāgit p Inn. in c. veniens. j. de fil. psby. aut actus non est oīno nullus: & tunc distingue, aut q̄rimus in iudicijs, aut in extraiudicialibus. Et si in iudicijs: aut in sn̄ia interlocutoria, aut in diffinitiua, vt voluit sentire gl. & adde circa hoc qd̄ no. in c. qualiter. el j. j. de accu. & ini ēt p Io. Cal. & per gl. & Io. And. infra. in c. ij. de pur. vul. & hoc in actu, qui respicit iudicē. In actu vero, q respicit partem, interdū licet mutare, vt patet in cōfessione, si allegat error. infra. de cōfes. c. fi. & in libel. añ litē conte. vt infra. de libel. obla. c. ij. & in l. edita actio. C. de eden. Si vero q̄rit in alijs actibus: tūc quatenus est ius q̄situ̅ aduersario, nō est licitū mutare. de quo j. de reg. iu. mutare. li. vj. als licitū est mutare re integra, vt ibi in ꝯtctibus innoīatis an sit licitū pœnitere, plene no. in l. si pecuniā. ff. de ꝯd. ob cau. & de noīatis no. in l. sicut. C. de act. & obli. & ibi patet, q ēt re integra non est licitū pœnitere in ꝯtctibus noīatis. fallit in mādato deposito & societate, vt ibi notat. Et ratio est, q̄a nō est q̄situ̅ ius aduersario, vt qs teneat perseuerare. facit l. j. §. pe.

ff. depoſiti. & Inſtit. mandati. in §. recte. & de materia plenius per Io. Calde. in præalleg. c. ſi quis præsbyterorum. de rebus eccle. non alie. & ibi plene dixi.

SVMMARIVM.

1 *Eligendi poteſtate non priuantur, qui poſt appellationem eligunt, vel contra priuilegia eccleſiæ, vel poſt electionem prima non caſſata, & quid de poſtulantibus.*
2 *Actus extraiudicialis non redditur nullus propter ſolam iniuſtitiam.*
3 *Actus extraiudicialis acceptatus contra appellationem extraiudicialem, non eſt ipſo iure nullus, ſed venit caſſandus.*

CONſiderauimus. Electio facta poſt electionem, & cõtra priuilegia eccleſiæ, vel facta prima non caſſata, nõ valet. h.d. Et primo præmittit cauſas caſſationis. Scdo electiones. caſſat ſcda ibi, qua pp. demũ quatuor
1 prouiſiones ſubdit: ibi, & vobis. vſque ad fi. ¶ † Nota. primo ex capitulo ꝙ nõ priuanẽ ptãte eligẽdi illi, q̃ poſt appellationem eligũt vel ꝯ priuilegia eccleſiæ, vel poſt electionem prima non caſſata, vt hic vr̃ ꝓbari. & hoc, qa cũ non reperiatẽ expſſum ꝯriũ, nõ dẽt fieri extẽſio. de pœni. di. j. §. pęnæ. ſm Inn. facit qd̃ no. in c. odia. in Mercu. de re. iur. in vj. per Io. An. ¶ An aũt ſit idẽ de poſtulãtibus poſt appellationẽ, eſt dubiũ: nam Innǫ. tenuit in illis ſecus in
2 c. gratũ. s̃. ti. j. de quo dicetur j. in c. bonę. el j. ¶ † No. ꝙ vbi caſſatẽ electio vitio formæ, remanet integra electio. ¶ No. ꝙ actus extraiudicialis non reddiẽ nullus propter ſolam iniuſtitiam. & ideo electio ꝯ priuilegia non eſt nulla, ſed
3 venit caſſanda. ¶ No. ꝙ † actus extraiudicialis acceptatus ꝯ appellationẽ extraiudicialẽ, nõ eſt ipſo iure nullus, ſed venit caſſandus: qd̃ intellige ſi cauſa appellationis nõ inferebat nullitatem actus, ſed ſolum iuſtitiam, vt nota. per Io. An. in c. auditis. j. eo. & ibi diceẽ ſuper gl. Aduerte tñ, qa vt hic dicit do. Car. Flo. Prima electio fuit aliqua, ſed erat caſſanda[a]: ſed ſcda erat oĩno nulla, ex quo facta fuit prima non caſſata: ex quo illa de mero rigore valebat, vt no. in d. c. auditis. & ideo verbum caſſamus, in verſi. quapropter. ſtat proprie quo ad primam electionẽ: ſed improprie quo ad ſcdam. facit qd̃ habetur in ſimili in l. obſeruate. §. ſi. ff. de offi. procon. & leg. ¶ In gloſ. ij. in fi. forte erant priuilegia, ꝙ non eligeretur quis, niſi de proprio gremio, vel alio certo gremio ſm Inn. Et ſi dicas quomodo ergo in ſimili dicit Papa, ꝙ liceat in eorum alterum cõſentire, ex quo alter erat cõtra priuilegium electus. Dic ſm Abbatem, quod quo ad illum poteſt intelligi, quando nõ eſſet locus priuilegio, vt quia in eccleſia nõ eſſet idoneus. j. de vet. ſig. Abbate. in fi. ¶ In gl. ſi. ibi, propter ſcãdalum voluit Papa: & ſic de iure poterat alter eorum eligi etiam in iſta vacatione, ex quo electio caſſata erat vitio formæ, niſi Papa expreſſe prohibuiſſet. & hoc ſequiẽ Inno. qd̃ vr̃ eſſe verius. & idem etiam ſenut gl. licet Hoſti. aliter loquatur, in c. ſuper eod. infra. eodem.

a Sup eo. ſi qras cũ aliquis eſt electus, & caſſatẽ eius electio. vtrum iterato pt eligi. vid hic di. quã ponit Hen. Boy.

SVMMARIVM.

1 *Electus in Archiepiſcopum poteſt poſt confirmationem exercere iuriſdictionalia, etiam ante pallium receptum.*
2 *Conſecrare non poteſt Archiepiſcopus ſuffraganeum ante pallii receptionem.*

SVffraganeis. Metropolitanus confirmatus mandare, poteſt ſuum ſuffraganeum conſecrari. h.d. & non diuiditur.
1 ¶ † No. ꝙ electus in archiepiſcopum poſt confirmationem & ante palliũ receptũ, poteſt iuriſditionalia exercere. facit infra. e. transmiſſam. ¶ In gl. j. ibi, dicunt quidam. melius diceret olim dicebãt quidam. ſ. tempore, quo hæc decre. erat in ſecũda compilatione, quæ non fuit Papalis, vt no. Io. An. s̃. in proœmio huius lib. ſed hodie hoc dici non poteſt, cum ſit inſerta in
2 hac compilatione, quæ eſt Papalis. ¶ † In ea. glo. in fi. concl ude, qd̃ licet archiepiſcopus ante pallium receptũ non poſſit conſecrare ſuffraganeum, tñ poteſt mandare ſuis ſuffraganeis, vt illum conſecrent, vt hic patet: qa tale mãdatum eſt iuriſditionis, & ideo cadit in Archiepiſcopum confirmatum, etiã ſi non ſit conſecratus, vel palliũ nõ receperit. nec obſt. ꝙ non poteſt per ſe conſecrare, & ſic nõ debet poſſe per alium: quia poteſt dupliciter rñdere. primo quia illud, qd̃ non poſſum per me, non poſſum ẽt ꝑ alium nõ habentẽ ptãtem in habitu, nec in actu ſup eo, qd̃ mandatur: ſecus ſi per alium habentẽ ptãtem in habitu, licet nõ in actu propter defectũ iuriſditionis, qa tunc bene poſſum: & ſic loquitur hic. Nam iſti ſuffraganei ex eorum officio habebant poteſtatem conſecrãdi. facit j. de temp. ordi. ſi Archiepiſcopus. & lxiiij. diſt. c. quia per ambitiones. ſed non habent exercitium pp defectum iuriſditionis. vel ſecundo poteſt dici, qd̃ id quod non poſſum ꝑ me, nõ poſſum per alium, ſi factum eſt oĩno dãnatum. facit xlvij. di. ſicut non ſuo. ſecus ſi factum non ſit dãnatũ, ſed ꝓpter aliquẽ effectum vel impedimentum impediatẽ quia ita loquitur hic. facit ff. de vſucap. l. Labeo. cũ ibi notatis per gl. & notatur in reg. poteſt quis. j. de reg. iu. in vj. ¶ Itẽ non ob. prædictis c. quoniam. centeſima diſtinc. qa
1 verũ eſt, qd̃ propter pallium nondum receptum differtur conſecratio epiſcoporum quo ad ipſum Archiepiſcopũ: ſed non quo ad alios, ſi eis mandetur, & ſic loquitur hic.

SVMMARIVM.

1 *Electione alicuius caſſata non vitio perſonæ, ſed formæ: poteſt ille iterum eligi.*
2 *Dictio vero, non ſemper aduerſatur.*
3 *Infamia facti repellit a promotione dignitatis.*

SVper eo vero. Quod quęrere. † Caſſata electione, nõ propter vitium perſonæ, ſed vitio formæ: caſſatus iterum eligi poteſt, ſi nõ interceſſerit ſimonia. h.d. Et eſt communis diuiſio, conſultatio, & reſponſio. ſecunda ibi, hoc tuam. ¶ Nota ꝙ dictum eſt in ſummario.
2 ¶ † No. de dictione vero. quæ licet ſui natura ſit aduerſatiua, tñ non ſemper aduerſatur, vt qñ aliud non præcedit, cui poſſit aduerſari. de quo hic per Io. Cal. & aliquid etiã per gl. in Auth. de hæredi. & falci. circa prin. colla. j. ¶ No. ꝙ interdum caſſatur electio propter vitiũ perſonę, interdum propter vitium formæ. facit qd̃ notatur in c. ſi cõfirmationem. j. eo. libr. vj. ¶ In gl. j. ibi, vel repelletur. ꝑcedẽs ſolutio diuinat, & ideo non videtur bona: quia tex. videẽ procedere etiã ſi aliter non ſurrexerit infamia facti ex tali probatione, quia tex. ſimpliciter loquitur. Fateor tamẽ,
3 ꝙ † infamia facti repellit a promotione dignitatis, vt in c. omnipotens. alleg. in gl. & l. ij. C. de digni. lib. xij. & no. in l. nullam. C. ex qui. cau. infa. irro. Item etiam ſecunda opinio non vr̃ bona eadem ratione. Et quia prima videẽ ſemper contingere etiam nouam electionem: quia ſi propter illud prima electio fuit caſſata, eadẽ ratione debet repelli a ſecunda. vnde licet Doc. hic inſtent: potes dicere cũ Inno. ꝙ hic exceptio erat voluntaria, quia opponebaẽ a nõ ſtimulato, & contra quem nil petebatur: ideo ſapit naturam accuſationis, vt ſic repellat ab obtinendis ſicut accuſator, licet non repellat a iam obtentis. quod tamen facit accuſatio. infra. de accu. ſuper his. & ſic quo ad oĩa non ſapit natura accuſationis, ſed bene quo ad id, de quo dixi. facit in §. ſi quis autẽ. in Auth. de ſan. Epiſ. colla. ix. Sed vbi exceptio opponitur a ſtimulato contra actionem, ſeu accuſationem contra ſe directam, iſta non habet tantum effectum: & ſic loquitur contrarium formatũ in gl. & pro hoc

hoc facit, quia obijciens exceptionem voluntariam, dēt
firmare personam suam in iudicio, sicut actor: & ideo cō-
tra eum potest obijci excōicatio, secus in reo necessario.
j.de excep.cum inter.& qđ ibi notatur.¶ Item non ob.ꝙ
pęna ordinaria nō debet imponi virtute exceptionis, qa
potest responderi vt dixi, illud procedere nisi exceptio ha
beat vim accusationis.¶ Pręterea ista non est omnino pę
na ordinaria: quia solum repellit ab obtinendo, non aūt
deijcit a iam obtento, vt in c.super his.j.de accu. secus in
via ordinaria accusationis, vt ibi.¶ Quid autē si quis pro-
pter vitiū infirmitatis repellatur, recurre ad not.in c.cum
inter canonicos.j.eo.¶ In gl.fi.in fi.intellige, ꝙ isto igno-
rante data sit pecunia, alias fuisset etiam vitium personæ:
& sic non dispensatur cum sciente sicut cum ignorāte. de
quo etiam not.in c.post translationem.infra.de renun.

SVMMARIVM.

1 *Monachus vnius monasterii, an possit eligi in Abbatem alterius monaste-*
rij. & nume.3.
2 *Eremita non debet eligi in Abbatem sed postulari.*
4 *Postulatio an possit confirmari: & an postulatus debeat consentire.*
5 *Dispensare an possit Episcopus cum patiente defectum in ordinibus in pro-*
mouendo ad dignitatem inferiorem Episcopali.

1 VM monasterium. † Mona-
ch' vni'
2 monasterij in alio monasterio [a] abbas eli
gi pōt.hoc dicit ſm intellectum, quē seqē
gl. Et sunt duæ ptes principales.s.petitio,
& exauditio.secunda ibi, nos autem.peti-
tio autem narrat tria.s.statutum monasterij, qualitatē ele
cti, & suum assensum, vt patet ex litera. Et præmitte pro
euidētia, ꝙ sunt duæ lecturæ principales in decretali.vna,
ꝙ hic facta fuerit electio. Alia, ꝙ facta fuerit postulatio. &
ſm primam & improprie loquitur tex.de postulatione, &
loquitur de postulatione non solenni.vnde dum litera di
cit vnanimiter consenserunt, potest intelligi.s. eligendo.
& dum subdit postulantes, potest intelligi.i. petentes. Se-
cunda subdiuiditur: nā aliqui dicunt, qđ facta fuit postu-
latio ex eo, quia secularis non pōt eligi ad ecclesiam regu
larem.facit j.eo.officij. Alij dicunt, ꝙ ideo fuit postulatus
qa erat in minoribus ordinibus, vel quia erat alterius re-
ligionis. Sed an hoc sit verum in se, tāgetur in gl. Sed pri-
ma lectura tenetur per gl.& illam sequitur Io. And. sum-
mando.¶ In tex.ibi, & j.forte deciditur, ꝙ cū monasteriū
vacasset, eps suasit fratribus, ꝙ talem eligerent, per quem
verisimiliter status monasterij reformaretur: & ideo dire-
xerunt oculos in quēdā.vt sequitur.¶ † Nota ſm vnū in-
b tellectū, ꝙ eremita [b] non debet eligi, sed postulari in Ab-
batem: nam eremita potest esse laicus, licet promittat cō-
tinentiam & obedientiam.& potest etiam habere ꝓprīū.
xix.q.ij.§.cum paulus.xxvij.q.ij.§.ecce.¶ Nota ſm aliū
intellectum, ꝙ monachus vnius monasterij pt in alio eli-
gi.facit j.c.nullus.li.vj.de quo dic hodie, vt habeť in cle.j.
4 de elec.¶ † No.at.ꝙ postulatio potest confirmari.cōmuni
ter tñ tenetur, ꝙ proprie non confirmatur, sed admittitur
s.ti.proxi.in c.bonæ.nam postulatus non debet consen-
tire, ne notetur ambitione.facit qđ no.s.eod.cupientes.
§.deniq;.in vj. Et si etiam de facto consentiat, nō dř initia
ri matrimonium spirituale: & ideo nō vř, ꝙ ibi cadat con-
firmatio, licet Hosti. dicat ꝙ ibi fit a dupla parte & ex cau
sa: tunc possit approbari vel confirmari alias secus. dicer
tamen tunc potius approbari propositum postulantium,
quam ipsa postulatio vel matrimonium, qđ non est initia
tum.¶ In gl.ij.ibi, cum ad monasteriū.in fi. & ſm hoc in-
tellige, ꝙ iste eremita fuit postulatus: & non electus: & se
cundum hoc ēt vř hic casus, quod hoc casu possit Eps di-
spensare cum tali: nam vbi quis patitur defectum ab illo,
est postulandus qui potest super defectu dispensare, vt di-
ctum fuit in c.fi.s.tit.j.nisi dicas, ꝙ hic confirmatio Papæ
fuerit necessaria, & non ad cautelam. Sed primū tenet gl.
fi. Glo.tamen in c.officij.infra.eo.videtur velle, ꝙ eps non
possit dispensare, vt ille qui nō est religiosus, præficiatur
in Abbatem. Sed potes dicere, ꝙ illa gl.loquitur in alio q̄
in eremita. In eremita autem procederet gl.¶ In glos.ea.
ibi, in Tuscia.s.in Episcopatu Aretino.& adde etiā inq̄tū
s.dixit gl.ꝙ debet esse eiusdem religionis vel maioris, cō
muniter non tenetur ſm hæc tpa: quia imo idē si mino-
ris, cū posset etiam pręfici in prælatum secularis ecclesiæ
& collegiatæ.infra.de sta.mo.quod Dei timorē.& sic mul
to fortius in prælatū minoris religionis. Nec dicitur tunc
descēdere, ꝙ de monacho fit pater: secus si vellet tanquā
monachus transire ad monasteriū.infra.de regularibus.li
cet. Hodie tamen dic, vt in d.c. nullus.infra.eo.in vj.& in
dicta cle.j.infra.de elec.quia hoc est correctum, vt ibi pa-
tet.¶ In gl.super verbo, postulantes.ibi, erat alterius ordi
nis.istud nō faciebat quem non posse eligi ſm ista tpa: &
sic in hoc male dicit glo.facit quod no.infra.eo.nullus.in
5 vj.¶ In ea.gl.ibi, in minoribus ordinibus.no.bñ gl. † quæ
vult, ꝙ cum patiente defectū in ordinibus in promouen-
do ad dignitatē inferiorem episcopali posset episcopus di
spēsare: & ideo ab illo talis potest postulari.facit quod di-
ctum fuit c.fi.supra.tit.proxi.

SVMMARIVM.

1 *Electio vbi est nulla, eligentes possunt iteratò eligere.*
2 *Electio postquam est facta, potest præsentari principi, vt consentiat, non ta*
men impediet, si non consentiat.
3 *Eligentes an possint alium eligere prima electione non reprobata per supe-*
riorem.
4 *Eligentes indignum an in dubio præsumantur sciuisse.*
5 *Eligentes scienter indignum tali indignitate, quæ non est expressa in c. cū in*
cunctis.de elec.puta si eligatur bigamus vel corpore vitiatus, an ex hoc
sint priuati potestate eligendi.
6 *Eligentes si ante scrutinium publicatum reperiant se peccasse, an pote-*
runt variare.

VM terra quæ. Non valet consue-
tudo: per quam col
legium ad alterius voluntatem sibi debet p̄la
tum eligere.h.d. Et sunt tres partes. qa in pri
ma decisum exordiū. in scđa ibi, sicut narra-
tio.in tertia ibi, quia igitur prouisio, quæ tria facit. Nam
primo causam reddens dānat consuetudinē.secundo sta-
tuit & statutum declarat.tertio ꝑmittit & ꝑmissionē de-
terminat.secūda ibi, statuētes.tertia ibi, quo facto.¶ Not.
ꝙ terra Hierosolymitana dicitř funiculus hæreditatis dñi.
facit qđ no.glo.in c.j.infra.de sepul.¶ Not.ꝙ consuetudo
grauosa ecclesiis non valet.facit s.de consue.c.j.& præser
tim qñ infringitur ecclesiastica libertas.facit infra.de sen.
excō.nouerint.¶ No.ꝙ consuetudo, q̄ detrahit iuri etiam
de iure communi ecclesiæ competenti, potest dici cōtra
ecclesiasticā libertatē: licet non detrahat circa ea, in qbus
est priuilegiata.& sic facit contra notata ꝑ Bart. in l.cun-
ctos populos.C.de sum.tri.& fi.ca.& ad ea, quæ dixi in c.
etiam.s.de consti.¶ No.ꝙ vbi imminet electio pręlati fa-
cienda, debent eligentes congregari in vno loco, in quo
electio sit celebranda, & inuocata spiritussancti gratia. in
tellige cantando hymnum Veni creator spiritus: vel mis-
sam de sancto spiritu, procedere dēnt ad electionē.¶ No.
ꝙ reprobatur consuetudo, ꝑ quam infringitur libertas eli
gendi: secus qñ restringitur, vt in c.cum dilectus.s.de cō-
sue.& infra.de ver.sig. Abbate. Et ratio est, qa in præcedē
ti casu, quando infringitur, videtur esse contra substantiā
actus: ideo non valet.facit quod habetur in simili j. de cō
1 sue.c.ij.li.vj.¶ † No.ꝙ vbi electio est nulla, iterato possint
eligentes eligere, quando habent ex iure proprio eligere
& ideo non sunt potestate priuati eligendi.secus si ex iu-
re deuoluto, vt no.s.eo.in c.causam q̄.in gl.fi. vel si essent

[a] In alio monasterio. Adde vt ꝑ Cal. cōs. 13. de sta. mo. & Frāc. Aret. cons. 6.

[b] Quòd eremita. An eremita teneatur seruare castitatē, vide hic per abbatē. & ad de Cal. cō. fi. 6. de sta. reg. & consil. xxxj. de statu monachorum.

priuati.j.eo.bonæ.el j.Secundum alium intellectū not. q anteq̃ sit publicatum scrutinium, possunt eligentes variare.de quo j.eo.publicato.¶ No.q actus capitulares debēt fieri per cōgregatos in vnum locū.¶ Not. q etiā ante decretalē, q̃a propter. erat seruanda certa forma in electione. hodie tamen maior solennitas requiritur per illā decretalem.¶ No.q etiā in ecclesijs conuētualibus. vbi agitur de principali prælatura, videtur seruāda forma decre-
2 talis.quia propter.de quo dicendū, vt ibi.¶ † Not.q postq̃ electio est facta, pōt præsentari principi seculari, vt ei cōsentiat:non tamen impeditur, si non consentiat:nec dēt eius ꝯsensus requiri antequam sit facta. Et ex pdictis not. consensum laici posse exigi in electione, dū tñ sit de bene esse,& ab eo non pendeat electionis validitas, & requiratur vt dixi post electionem.& sic facit q ea,quæ requirūtur post actum factum, non sint de substātia actus. facit not.p Legistas in l.vniuersa.C.de preci.impe.offe.¶ No. q rex potest dici princeps, vt probatur hic in prin. iuncto fi.facit qd̄ no.gl.in cle.vnica.de baptis.& qd̄ dixi no...cu randum, si simplex laicus non consentiat, nisi iustā cām haberet contradicendi, p ea quę habentur in c.petitio.de iureiur.& per Inn.j.de accus.super his. nam non deberet tunc confirmari, vt ibi no.Inno.facit qd̄ no.Io.And. in c. nobis.j.de iure pro.¶ In gl.in quo.ibi, obtulerit se facultas.supple,dummodo locus sit pro clericis deputatus, & dummodo sit honestus.facit de appel.qua fronte. & ff.de arbi.l.si cum dies.§.penul. & plus hic sentit do. Anto. de Bu.q licet fieri debeat, vt dicit gl.in loco, vbi est consuetum fieri:tñ non vitiabitur:si in alio loco fiat,dūmodo sit deputatus pro clericis.& honeste facit,quod dixi in c.j. §.
3 de postula.præla.¶ † In gl.a super verbo, diligentiam.ibi,
a vel sic intelligitur. & satis recidit in idē eum præcedenti: sequens autem non est bona per c.in electionibus.j. e.in vj.Quarta est in se vera, ſm quam sensit literæ est, qd̄ diligentiam debent adhibere in ipsa electione faciende anteq̃ deueniant ad actū electionis,& ad actum scrutinij, vt inter se discutiant de ꝑsona idonea. & similiter, vt adhibeant diligentiā, ne peccetur in electionis modo, seu forma.Si tñ post factam electionē reperiant electionem esse nullā:si notoriū est ipsam de iure non valere, tunc poterunt procedere ad aliā.secus ſm Inno.si esset dubium, q̃a non deberent procedere:nisi prima cassata. Si tñ pcedat, & re vera sit nulla:an tunc valebit electio.dicetur j.e. auditis.¶ Et notā. q peccantes in forma añ decre.q̃a ppter. non erant priuati potestate eligendi.nec etiā priuādi.hodie vero priuandi veniunt vt ibi patet tñ si eligant antequā priuentur valebit electio.vt plene prosequit Inno.in c.q̃a propter.¶ Et nota q forma electionis ante c.q̃a propter.erat, qd̄ deberet fieri per congregatos in vnū, & per maiorē partem capituli, sicut & alij actus capitulares. fa-
3 cit j.de his,quæ fiūt a ma.par.ca.§.j.¶ † An aūt,quādo eligunt indignū, præsumantur sciuisse.dicit Inn.q non, si diligentem inquisitionē fecerunt, & nihil de contingentibus omiserunt:& tñ scire non potuerunt, q̃a latēs erat vitiū elec.facit l.j.& l.quasi.§.si.ff.de redhibito.secus, si non fecissent diligentem inquisitionē, vt etiā no. per glo.in c. innotuit.j.eo. dicit ēt Inn.q appellatio qñq; impedit electionē,aliquando non, p ea quæ habent s.e.considerauimus.& j.eo.cū nobis olim.& sic qñ facta est post appellationē,non semper est certū illam nō valere, de quo dicet
5 in c.auditis.j.eo.ti.¶ † An aūt eligens indignū scienter talis indignitate, quæ non est expssa in c.ū in cunctis. s.eo. puta si eligitur bigamus, vel corpore vitiatus: an ex hoc sit priuatus potestate eligendi.tene q non per reg.in pœnis.de reg.iur.in vj.Et nota hic Io.An.& j.eod.bonæ.el j. in ver.indignos.& plenius in regula, odia.in qō. ibi posi-
6 ta ad finē secundę partis.j.de reg.iu.in vj.¶ † Quid si añ scrutinium publicatū reperiunt se peccasse:dic q poterūt variare p id, qd̄ hr̄ in c.publicato.j.e. i c. ppetua, j.e,in vj. Et omnino vide, qd̄ hr̄ in tex.& gl.in dicto c. ppetua.vbi patet,q qñ peccatum est in electione circa personam vel circa formam, ēt publicato scrutinio licitum est variare: secus qñ non est peccatum.j. eo. publicato. Et per hoc ēt potes colligere intellectum huius tex.

a ¶ In gl. super hac gl.vide cōclu. Abbatis, qui tā dicit eē cōclusionem Doct. adde deci. Rotæ 483.

b Trāsmissam. Super hoc c. solet quæri, quē effectū operetur mutue futura. de eno, vide Pi: oulchrā dnī n. per do. Henr. Boy.i pric. e.

S V M M A R I V M.

1 *Per confirmationem electionis non transfertur in electum potestas exercendi ea, quæ sunt ordinis: quia illa transferuntur per consecrationem, potest tamen ea, quæ sunt iurisdictionis.*
2 *Habitus clericorum differre debet ab habitu laicorum.*
3 *Mercimonium est turpis quæstus respectu clerici.*
4 *Electus & confirmatus potest statim administrare, & iurisdictionalia exercere nisi sint de maioribus.*
5 *Iurisdictionalia, quæ exercere potest episcopus.*
6 *In degradatione actuali, an requiratur numerus Episcoporum, an vero in causæ cognitione, & in sententia prolatione.*
7 *Confirmatus an ex sola confirmatione consequatur ptātem administrandi.*

b
1 TRansmissam. b Electus † confirmatus, non consecratus, potest ea, quæ sunt iurisdictiones, sed non ea, quę sunt ordinis. hoc dicit. Et sunt duæ partes:consultatio,& responsio. secunda ibi, respondemus.¶ Not.q ad laicos spectat facere mercimonia, non ad clericos. facit j.ne
2 clerici vel mona.c.j.& 88.distin.in c.fornicari.¶ † No.habitum clericorum differre ab habitu laicorum: de quo p glo. in cle.j.de electio.& etiam in cle.j.de vi.& ho.cle.& in c.clerici.j.cod.ti.¶ Nota etiam illud vulgatum, quod
3 omne simile appetit suum simile.¶ † Nota. secundū vnū intellectum, quod mercimonium est turpis quęstus respectu clerici. nam illud non fit de facili absque peccato. de pœni.distin.v. qualitas.& in c.quoniam non cognoui.88. di.licet non respectu laici.de quo in pręalle.c.qm.& in d.
4 c.fornicari.xiiij.q.iij.in summa.¶ † No.q electus cōfirmatus pōt statim administrare & iurisdictionalia exercere, nisi sint de maioribus:quia illa non pōt, nec similiter ea, q̃ sunt ordinis.Et ex prædictis etiam no.q ex sola confirmatione cōsequitur qs potestatem administrandi:& sic non est necesse, q installetur nisi aliud haberet cōsuetudo. de quo hic per Inn.& j.de cau.pos.cum super.¶ In glo.j.ibi, licebat.supple nō immiscendo mendacia, vt dicit Augu. in c.qm.lxxx viij.di.¶ In gl.ij.in fi.& de hoc, an in aliquo casu perdatur priuilegium clericale non præcedente ad-
5 monitione, no.in c.perpendimus.j.de sen.ex cō.¶ † In gl. fi.ibi,depositio clericorum in hoc fuerunt opiniones.cōclude,q si agitur de causa criminali clerici ad finem deponendi a beneficio, poterit cognoscere & diffinire electus confirmatus, vt no.s.q.vij.in summa. Et similiter poterit cognoscere & diffinire de crimine obiecto per modū exceptionis, vt ibi etiam notatur. Si autem velit cognoscere ad finem deponendi verbaliter, & deponere ab officio & beneficio, an tunc possit.& do.Car.Flo.tenuit q sic:q̃a istud non censet esse ordinis, ex quo non venit actualiter degradandus.Et pro hoc facit, q talis tenetur clericaliter viuere, vt no.lxxxj.di.in c.dictum.& hoc etiam satis videtur sequi Ioan.An.in c.degradatio.de pœnis.in vj.inq̃tum vult hoc casu non requiri numerum Epōrum, q requiretur in depositione ad finem degradandi actualiter. Glo.tñ hic indistincte loquendo sensit contrarium.& idē etiam sequit do.Ant.de But. qd̄ sicut non pōt non ꝯsecratus conferre ordines, sic nec possit auferre. xv.q.vij.c.j. & ij.quæ autem opinio sit verior, patebit ex sequen. Si autē velit cognoscere ad finē actualiter degradandi, nō tñ pronuntiare: tunc poterit ad iuncto tñ sibi numero Epōrū. de quo no.in d.c.degradatio. facit quod habetur in simili iij.q.vj.dudum.& c.quis.vbi consilium cognoscit de causa criminali Epi, licet nō sentiet, facit qd̄ habet l.dist.studear.

deat. Idem si velit cognoscere ad finem pronuntiandi eũ degradandum, quia licet non possit sñiam degradationis ferre, ex quo non est consecratus: poterit tamen pronunciare eum degradaudum adiuncto sibi numero ẽporum, de quo s. per id, quod habetur ii.q.vj. biduum. §. si aduersus. l.j. C. si aduer. libe. & hoc casu ?m do. Car. Flo. poterit mandare alijs suffraganeis post dictam sentẽtiã latam, vt actualiter degradẽt per c. suffraganeus. s. eo. sed istud nõ est sine dubitatione, ex quo non habet potestatem degradandi ad finem degradationis actualis: licet pronunciet eum degradãdum, non vr per hoc quod intelligatur depositus, per ea quæ notant Legistæ in l.j. C. si aduer. libe. vbi volunt, quod talis sñia non inducat effectum deponendi in non habentem potestatem deponendi principa
6 liorem, & ideo non vr q possit tunc fieri executio. ¶ † An autem in actuali degradatione requiratur numerus eorũ: an vero solummodo in causæ cognitione, & in sñiæ prolatione. no. Io. An. in d.c. degradatio. & ibi tenet, q solum requiritur in causæ cognitione, & in sententiæ prolatione, de quo in Spe. de acc. §. ij. loco, versu. & not. q cleric⁹, & seq. Et ex prædictis patet, quod sequendo opi. do. Car. Flo. solum hic prohibentur, quæ desiderant ministerium consecrationis litera tñ vr velle cõtrarium, dum excipit ea, quæ requirunt maiorem discussionem, & etiam vltra hoc illa, quæ requirunt ministerium consecrationis: sed ipse dicit, quod cum litera dicit, & ministerium, resolui debet copula in expositiuam, idest. Istud tamen vr literã violare, licet dicta expositio videatur necessaria sequẽdo opi. do. Car. Flo. quæ vr etiam cõis, sed si teneamus opin. do. Ant. de Bu. in gl. quod non possit etiam verbaliter deponere ab officio & beneficio: tunc litera stabit proprie. & hæc opinio forte verior de iure, ne litera improprietur per hoc forte potest dici, quod de iure non possit cognoscere de causa criminali clerici ad finem degradationis: licet non velit sententiam ferre anteq̃ sit cõsecratus, vel licet possit pronuntiare eum degradandum, & pro hoc facit l. oratio. ff. de spõ. quia ex quo prohibetur sibi ante cõsecrationem ferre sñiam, cõsequenter vr prohibitum, ne super hoc cognoscat ad dictum finem. arg. dictæ l. oratio. nec ob. quod habetur in d. §. si aduersus, quia ibi p̃ses bene habebat potestatem deportandi in insulam ex vi suæ iurisditionis: sed solum propter defectum insularũ, quas non habebat penes se in suo territorio, impediebatur deportare: ideo nimirum si pronuntiare potest deportandũ: hic autem ex defectu iurisditionis impediebatur in istis maioribus, ex quo non est consecratus. Item non obst. c. q̃uis. & c. dudum. quia ibi est speciale in causa criminali ẽpi, ex eo quia specialiter a iure illud est permissum, qđ consilium possit de causa cognoscere reseruata sentẽtia Papæ. vnde secus si non reperiretur expresse permissum, quia inferior a Papa non intromitteret se de causa criminali ẽpi per id, quod habetur in c. qđ ad translationem. j. de offi. leg. cõiter tamen tenetur opi. do. Car. Flo. ideo for
7 te illa seruaretur in practica. ¶ † Extra gl. tractãt hic Doc. an ex sola confirmatione consequitur confirmatus potestatem ministrandi. & concludunt, quod habitus administrandi transfertur ex electione cum consensu electi, vt notatur per gl. lxiij. dist. quantus. sed exercitium hr demũ post confirmationem per istum text. nec requiretur alia installatio vel inuestitura, quia tex. hoc non requirit. & facit j. eo. qualiter. & s. eo. nosti. nisi consuetudo aliud haberet, & sic intelligatur tex. c. ad hoc. ver. quadã. & c. vt nostrum. j. de offi. Arch. & hoc sequitur Inn. & Compo. hic, & j. de cau. pos. cum super. & sic confirmatus a Papa propria autoritate poterit accipere possessionem & administrare. Et hanc opi. sequitur hic do. Car. Flo. Sed Archi. in c. cum qui. de præben. in vj. tenet, quod non possit ꝓpria autoritate accipere possessionem vel administrationem, & per consequens requiritur installatio, seu inuestitura: alias cadit a iure suo per hunc tex. sed Io. An. tenet oppositum, quod nõ cadat a iure suo in casu prædicto per istũ tex. nec ob. iste tex. quia loquitur, qñ violenter quis occupat possessionem, vt ibi patet, & sic a contrario: secus vbi sine violentia, argum. de reg. iur. lib. vj. in pœnis. Et istud vr verius, quo ad pœnam illius ca. An tñ alias licitum sit administrare ante installationem vel inuestiturã, fuerũt opi. vt patet ex prædictis. Do. Pet. de Ancha. ibi tenebat, quod non est licitum administrare, quia alias frustratoriè requireretur installatio, seu inuestitura. Do. Ant. de Butr. hic vr ponere mediam opi. per quam vr concordare opiniones: quia si installatio, seu inuestitura spectat ad aliũ, q̃ ad confirmatorem: tunc procedet opi. Archi. alle. q ipse Archi. no. xvi. q. ij. in summa. Si autem spectet ad eundem, tunc procedat opi. Inn. & Compo. & ideo forte illa opi. seruaretur in practica. tñ forte de iure verior est opi. Arch. quia alias, vt dixi, installatio vel inuestitura esset superflua contra id, quod habeť in c. si Papa. de priui. in vj. de verb. sig. Abbate. saluo nisi consuetudo esset in loco, quod non installaretur: nam tunc indubitanter procedat opi. Inn. & Compost. de iure autem cõi, vbi consuetudo non esset opposita, vr quod requireretur installatio per d. c. ad hæc. & c. vt nostrum. vbi autem quis non est confirmatus: clarum est, quod non potest administrare. fallit in quatuor casibus, de quibus dicetur in c. qualiter. j. eo. qđ intellige verum, etiam si cõsuetudo haberet oppositum, videlicet quod confirmatus non administraret: quia illa non valet, per c. cum venerabilis. s. de consue. & hoc expresse tenet hic Hosti.

SVMMARIVM.

1 *Renuntians electioni de se factæ, appellare non potest ad impediendam electionem alterius.*
2 *Partes an possint cogi ad componendum.*
3 *Sententia potest ferri per partes, hoc est super parte sententiori, & super parte omitti.*
4 *Clausula, rato manente pacto, bene operatur ad commodum obseruantis conuentionem: sed non operatur ad commodum eius, qui non seruat.*
5 *Renuntiatio in spiritualibus debet esse pura, & non respectiua: alias esset simoniaca, sed in aliis secus.*
6 *Contractus innominati quot sint species, & quare dicantur innominati.*
7 *Contractus nominati statim pariunt actionem, & dicuntur vestiti: sed contractus innominati non statim pariunt actionem, & demum secuto implemento ex parte volentis agere.*
8 *Creditur literis iudicis referentis.*
9 *Præsumptiones plures contrariæ, quando concurrunt ad inuicem, si sint paris potentiæ, se inuicem consumunt, & neutri statur.*

1 CVm inter. Qui renũtiauit electioni de se factæ, appellare non potest, ne alius eligatur: & electio facta a suspensis, nõ tenet. h.d. ¶ Primo narrat factum. secũdo diffinit articulũ, de quo constabat. tertio illum, de quo non constabat, diiudicandũ cõmittit. secunda ibi, nos. tertia ibi, sane. ¶ In tertia. ibi, verteretur. & j. sub isto deciditur, quod iste R. senior fuit electus a maiori parte capituli, & R. iunior a minori: & quidam alij opponebant se dictæ electioni, q causa fuit commissa diuersis iudicibus. & finaliter delata fuit causa ad Papam, coram quo fuerũt partes: & ipse R. senior instabat pro confirmatione suæ electionis. tamen propter discordiam tollẽdam, quæ inter eos erat magna, Celestinus prouidit, vt sequitur. ¶ Itẽ in tex. ibi initiũ. cum instantia deuictum, ?m vnum intellectum. Itẽ ibi, & j. sub isto deciditur, q isti aduersarij non voluerunt eũ accipere ad custodiam, imo ipsum acriter verberarunt, propter quod quidam legatus existens in illis partibus, illos suspendit ab officio: & iste R. senior appellauit, ne alius eligeretur ad Abbatiam. tamẽ isti processerũt ad electionem

nem R.iunioris,qui fuit per Epm cōfirmatus,seu benedi
ctus:& sic iterato orta est quæstio inter R.seniorem & R.
iuniorem,pp quod ambo fuerunt in curia,& quilibet pe
tebat electionem suam confirmari, & alterius infirmari,
2 super quo Papa respōdet, vt sequitur.¶No.primo,q†su-
perior potest cogere partes ad componendum,qđ vr̄ in-
telligendum causa subsistente per id, qđ hr̄ in l.æquissi-
mum.cum ibi no. de vsufr.ff.vel si sit supremus superior,
vt hic erat,& potissime qn̄ habet potestatem priuādi quē
iure suo,put habet Papa in istis beneficialibus . facit qđ
no.Inn.in c.Raynaldus.j.de testa.¶No.q idem pōt habe
re prioratum,& custodiam,& sic plura beneficia, de hoc
de rescri.gratia.lib.vj.¶No. q superior habens potestatē
dispensandi,illa conferens vr̄ super pluralitate dispensa-
re.¶No.ar.q vnum beneficium cum duobus potest per-
mutari.¶No.q ille,cuius non interest, nō admittitur ad
appellandum vel ad agendum , & ad hoc sæpe allegatur.
¶No.q appellatio minus legitima,non impedit electio-
nem.¶No.q suspensus non debet benedici:& ideo si qs
benedicitur a suo diœcesano, præsumitur non suspēsus.
¶No. q vbi sunt duæ præsumptiones contrariæ paris po
tentiæ,vna confundit aliam,& neutri statur: secus si alte
ra præponderatur.de quo j.qui fi.sint legiti.in c.transmis
sa.in gl.¶No.q vbi interdictum refertur ad personam,in
effectu est suspēsio. & sic paria sunt interdicere personā ,
& suspendere: proprie vero interdictum respicit locū,su-
spensio personam. facit quod hr̄ in c.fi.de exces.prælato.
3 ¶†No.q vbi plures articuli,si de vno liquet, & de altero
non,fertur sententia solū super liquido. & sic facit q pos
sit sententia ferri per partes, hoc est super parte sentētia-
ri,& super parte omitti.de quo j.de re iud.cum inter vos.
de regu.iur.ea quæ fiunt.in vj.& C.qn̄ prouo.non est ne-
ces.l.certa ratione.& l.fi.ff.de iur.om.iud.& C.si aduer.rē
iudic.l.j. ¶Not.q super emergenti potest pronuntiari.de
quo hic per Inn.& gl.& Doc.in c.j.j.de or.cog.¶In gl.ij.
ibi,electi canonicè . si enim non essent promoti per ele-
ctionem,vel promotionem capituli,vel cōuentus: sed es
sent obedientiarij,qui eliguntur vel promouentur ad nu
tum Abbatis: illi etiam possent sine causa per Abbatem
reuocari.j.de statu mon.cum ad monasterium.§.tales . &
sic gl.bene dicit,q per c.monachi.alleg.in gl.licet dom.
Car.Flo.videatur eam reprehendere per dictum §.tales.
sed re vera dictus §.in alio casu loquitur, vt patet ex præ-
4 dictis.¶†In gl.q ex consensu ibi, nec hic illud colligitur
& sic diuinat ista prima solutio. præterea non est etiā bo
na,quia clausula,rato manente pacto , bene operatur ad
commodum obseruantis conuentionem: sed non opera
tur ad commodum eius,qui non seruat,vt no.in l.qui fi-
dem.alle.in gl.ideo datur secunda solutio.in ver. vnde di
cas.quæ etiam in effectu vult,quod si renuntiatio est sim.
plex,& non respectiua,nō potest rediri ad pristinum ius:
ita loquitur hic,secus quando est renuntiatio respectiua.
5 Et aduertendum,quia vt dicit gl. † in spiritualibus renū-
tiatio debet esse pura & non respectiua:sed in alijs potest
esse respectiua,& cadere in cōtractum innominatum:cu.
ius species sunt quatuor.quarū tres ponuntur in gl. quar
ta est species, do vt facias , & de istis contractibus tangit
hic do.Car.Flo.aliqua generalia.sed plenius hr̄ in l.natu.
6 rales.per totam legem.ff.de præscr.verb.¶†Et no.q ideo
dicuntur contractus innominati quatuor pdicti, qa non
cadunt in aliquod speciale nomen, sed stāt in nomine ge
neris:sed contractus nominati habent nomen specificū,
quod non competit alijs,vt emptio,locatio,venditio,so-
cietas,& similia:permutatio autem, quia non habet no-
men specificum,sed nomen generis conueniens,& aliis:
ideo dicitur esse contractus innominatus,vt no.in rubri.
C.de rerum permu.nam etiam,emptio potest dici permu
tatio,quia permutatur pecunia cum re empta.proprie tn̄
permutatio est,quādo datur species vna, vt alia detur.l.j.

a Qualiter. in hoc ca. solet quæri, an potestas dominādi sit appetēda.vide hic in prin. dis.d. Henr.Boy.

7 ff.de rerum permu. ¶† Et no.quod contractus nominati
statim pariunt actionem,& dicuntur vestiti. Sed contra-
ctus innominati non statim pariunt actionem, sed demū
secuto implemento ex parte volentis agere. Ideo dicunt
vestiri rei interuentu.l.ex placito.C.de rer.permu.& in l.
iurisgētium.§.i.ff.de pact.Et qualis actio nascatur ex istis
contractibus innominatis,& an cognoscatur a forma im
plementi:An vero a forma conuentionis, plene notatur
per Bart.in d.l.naturalis. & aliquid etiam solet tangi in l.
cum proponas.C.de dolo.¶In ea.gl.ibi,recipiēdo custo-
diam.hinc sumi potest tertia solutio, vt tangit d.Car.Flo.
quia hic vr̄ conuentio vestita rei interuentu, ex quo rece
perat custodiam,& prioratum: secus fuit in d.c.cum pri-
dem.& c.sane.& ista est bona in sētn̄ quarta solutio colli
getur ex eo,quod sequitur in gl.in ver. & quia iste.videli
cet,q in cōtrarijs implorauit officium iudicis, sed hic nō
implorauit.Sed hæc solutio nō vr̄ bona,quia si potuit im
plorare officium iudicis p pristino iure, ergo interfuisset
sua appellare,cuius contrarium hic dē. vnde potest dici,
q in c.cum pridem.de gratia Papa audiuit , & restituit il-
lum ad pristinum ius. Et si dicas,quare etiam eodem mo
do non audiuit,& restituit hic ad pristinū ius . dicit q hic
potuit habere recursum ad prioratū & custodiā . Et ideo
voluit eum adire ad ius pristinum. Sed in d.c.cum pridē.
Papa nihil sibi contulerat,nec etiam capitulum,:& sic ni
hil erat,ad quod posset recurrere:ideo Papa de gratia, ne
reperiretur ille delusus,restituit eum ad ius pristinum.Et
hūc credo verum intellectum huius c.cum pridem. licèt
do.Card.Flo.dicat,q ibi non fuit renuntiatio respectiua,
sed simplex . Sed non videtur bene dicere,cum vtrobiq;
sumus in spiritualibus,in quibus non cadit respectiua re
nūtiatio.¶In gl.super verbo,præpositus. ibi,bene credi-
tur.Aduerte quia contrarium vr̄ velle gl.seq.propter hoc
dicit do.Ant.de Bu.& etiam do.Car.Flo.q istæ literæ nō
8 fuerunt literæ iudicum:quia † literis iudicis referētis be-
ne creditur, vt in glo. sed fuerunt literæ testimoniales, q̄
faciebant præsumptionem.de quo remittit ad ea,quæ ha
bentur in c.post cessionem.j. de proba. forte posset susti-
neri glo.quia verum est, quod statur literis iudicis refe-
rētis,quando alia præsumptio non apparet in contrariū:
alias secus,& ita hic.& hoc satis videtur de mente gl.seq.
9 ¶†In gl.diocesanus episcopus.in fi.& sic patet,q vbi plu
res præsumptiones contrariæ concurrunt adinuicem : si
sunt paris potentiæ, se inuicē confundunt , & neutri sta-
tur,Si aūt vna sit fortior alia,& illi præponderat : tunc il-
li stabitur.de quo etiam per gl.in c. transmissam.j.qui fi.
sint legi.¶ In gl.præiudicat.in fi.Et ratio est,quia hic nō-
dum erat conclusum in causa , vel iudex ex officio pro-
cessit ad inquirēdum de veritate, quod potuit in istis be-
neficialibus.j.e.cum nobis olim. Et facit etiam,quod ha
betur in c.cum Ioannes,ad fi.j.de fid.instr.

SVMMARIVM.

1 *Electus non confirmatus,an,& quando possit administrare.*
2 *Dictio ex denotat causam proximam: & dictio ob, vel propter, denotat causam remotam.*
3 *Promoti vel etiā cōfirmati in curia ad cathedrales vel regulares ecclesias non debent administrare,nisi prius ostendant literas confirmationis vel promotionis.*
4 *Electus an possit ante confirmationem disponere de rebus ecclesiæ.*

a Qualiter. a Si electus sufficientem nō ha
bet scientiam,vel ante confir-
mationem administrat, cassaē ipsius electio.
h.d.& non recipit commodam diuisionem.
1 ¶†No.primo,q non confirmatus nō potest
administrare:quod est verum regulariter, etiam si con-
suetudo haberet oppositum.s.de consue.cum venerabi
lis. ¶Fallit in quatuor casibus.primus est Papa.s.e.licet.

¶Secun-

¶Secundus est in Vltramontano,exempto electo in con
cordia.j.eo.nihil. ¶Tertius est in Cisterciẽsibus.j.de sup.
negli.præla.c.j.¶Quartus est in Abbatissa electa a dupla
maiori parte.j.eo.indemnitaribus.§.cæterum.li.vj.¶Fal-
lit etiam ſm aliquos, qñ non confirmatus habet licentiã
administrandi superioris autoritate,p no.j.de simo.sicut.
& j.eo.cum nobis olim.in fi.de quo dicendum , vt hodie
in c.auaritiæ.j.e.in vj. ¶No.ꝙ ille dicitur se ingerere ad-
ministrationi, qui recipit iura a clericis & laicis occasio-
ne dignitatis.¶No.illud vulgatum,ꝙ nemo dẽt sibi assu
mere honorem,sed vocari a Deo:scilicet per electionem
canonicam tanq̃ Aaron.Leuiti.viij.c. & xxi.distin.in §.j.
¶No.ꝙ non debet promoueri,qui non habet sufficientẽ
sciẽtiam requisitã ad beneficium, & si fuit electus,debet
electio cassari. ¶No.ꝙ electio debet diligenter examina
ri,anteq̃ confirmetur.lxxviij.distin. quid est manus cito.
¶No.ꝙ nedum id,quod fit contra ius,non valet:sed etiã
id,qđ sequitur,ex eo,vel ob id.Et q̃ sit dr̃ia inter ista duo,
tangit hic Io.An.& j.de no.oper.nun.in c.ij.in ver.quic-
quid ex eo,vel ob id.& per Barto. in l.non dubium.C.de
2 legi.†Nam dictio ex,notat causam proximam & imme-
diatam:& dictio ob,vel ꝓp,notat cãm remotam.c.eo tẽ-
pore.ad fi.ff.de peculio.& sic est sensus, ꝙ etiam cassatur
3 nedum quod immediate est secutum. † Et adde,ꝙ hodie
est prouisum,ꝙ promoti vel etiam confirmati in curia ad
cathedrales vel regulares ecclesias , non debent admini-
strare vel ad administrationem recipi,nisi literas cõfirma
tionis,vel promotionis ostendant,vt hr̃ in extrauag.Bo-
nifa.viij.quæ incipit,iniunctæ nobis.& sic non sufficit in
dicto casu,quem esse confirmatum,vt posset administra-
re.& forte fuit illud inductum, vt citius procurarent ha-
bere literas Papales de curia, de q̃bus alias nõ curassent.
4 ¶In gl.j.ibi,cautius tñ. † Cõclude ſm ista tempora,ꝙ de
consilio,& de cautela erat,ꝙ se abstineret : tñ si alius cõ-
mode nõ reperiebatur,poterat iste se immiscere: dum tñ
illud protestaretur,ꝙ illud faciebat non tanq̃ electus,sed
tanq̃ simplex canonicus.Sed hodie nullo quæsito colore
debet se intromittere,alias pateretur pœnam.c.auaritiæ.
j.eo.in vj.¶In gl.fi.in fi.quasi velit,ꝙ in contrarijs erat er
ror facti,& error cõis:sed hic non erat aliquis error: vel si
erat,erat error iuris.vel dic ſm do.Ant. de Bur.ꝙ in con-
trarijs interuenit confirmatio,licet inutilis.vnde ꝑ eõem
tolerantiam,& quasi possessionem valent gesta: secus qñ
nulla penitus confirmatio interuenit.& hęc solutio satis
videĩ bona quo ad §.tria. Sed quo ad c.consultationibus
ibi proprie nõ interuenit confirmatio,sed facti possessio,
& communis error facti,vt ibi patet.

SVMMARIVM.

1 *Nominatio quandoque capitur pro electione.*
2 *Præsentes possunt absentibus præfigere terminum ad redeundum.*
3 *Nuntio non creditur sine literis.*
4 *Vocandi non sunt ad electionem existentes in loco valde remoto.*
5 *Duplex potestas quando concurrit in vnum , quo ad actum expediendum loco,censetur diuersorum.*
6 *Absentes an sint ad electionem vocandi.*
7 *Duæ partes vocandorum ad electionem debent adesse : nec est expediens , ꝙ sint duæ partes omnium,qui sint de capitulo.*
8 *Venditor licet sciuerit litem motam emptori super re vendita , debet tamẽ emptor ei denuntiare, vt veniat ad defendendum.*

a CVm inter. ᵃQui vocant ad electio
nem canonicam nõ vo
candum,illum expectare tenentur : nisi a
Papa de hoc fuerint absoluti,vel nisi peri
culum sit in mora. h.d. ſm intellectũ glo.
vel ſm intellectum doc.breuiter.h.d. Qui
vocant ad electionem canonicam non vocandum , illud
expectare non tenentur.Et sunt duæ partes . nam primo
ponit supplicationem capituli,quam iustificat . secundo
causam reddens illam admittit, & circa duo capitulũ in-
1 struit.secunda ibi,quia vero . ¶†Nota primo,ꝙ nomina-
tio interdum ponitur pro electione , vt hic patet , & j.de
app.constitutis.& c.constitutus . Interdum vero ponitur
pro repræsentatione.infra eo.querelam.Interdum pro so-
lenni nominatione.s̃.ti.proxi.bonę.j.ad finem.facit infra
2 eo.quod sicut.in prin.¶†Nota,ꝙ præsentes possunt præ-
figere terminum absentibus ad redeundum:nam hoc est
in eorum potestate,& per hoc cessat contrarium c.ex in-
3 sinuatione.¶†No.ar. ꝙ nuntio non credatur sine literis.
4 facit infra de offi.dele.coram.¶†Nota, ꝙ existentes in lo
co valde remoto non sunt vocandi ad electionem,& præ
sertim quando sciuerunt casum vocationis prius q̃ ꝑsen
tes.de quo in gl.infra eo.coram.& c.quod sicut. ¶Nota,
ꝙ mora longa in electionibus est valde suspecta,& inter-
dum damnosa.Et sic nota,ꝙ mora est vitanda. facit quod
no.infra de pœni.& remis.c.fi.in j.glo.¶No.ꝙ electio est
fienda inuocata prius spiritussancti gratia.de quo s̃.eo.cũ
terra. ¶Not.ꝙ post factam electionem potest peti a rege
vel alio,qui vices eius gerit,vt consentiat , vt in d.c.cum
terra.¶Nota, ꝙ interdum Papa non consentit electioni,
vt Papa:sed vt vice rex,& etiam illam cõfirmat,vt Papa .
Et sic duplex consensus Papæ tunc requiritur, de quo in
5 gl.fi.¶†Et ex hoc nota , ꝙ vbi duplex potestas concurrit
in vnum quo ad actum expediendum , censetur loco di-
uersorum.facit l.tutorem.ff.de his qui.vt indi. ¶Nota, ꝙ
etiam si Papa faciat id,quod iuris est : dr̃ facere gratiam ,
vt patet hic in fi.iuncto c.postquam.s̃.e. & sic facit ad no.
in c.sedes.s̃.de rescr.¶In gl.super verbo,dierum. ibi,pro
dieta ꝯputatis.intellige post terminũ duodecim dierum,
postquam debẽt iter arripere,vel ante terminum duode-
cim dierum non est tractandum de dictis.& sic gl.habuit
bonum intellectum,licet per aliquos reprehendatur: q̃a
non refert se gl.ad terminum duodecim dietũ. ¶Et not.
ꝙ gl.vult dietas esse legales: sed in contrarium tenet glo.
in c.nõnulli.s̃.de rescri. & illa vr̃ verior,vt ibi dictum fuit
per c.præsenti.§.loca.de pręben.in vj.in glo.tam remoti.
6 in fi.¶†Nota ex gl.duo. Primum est,de quo remoto loco
vocandi sunt absentes.Secũdum est, ꝙ regulariter absen
tes non sunt vocandi.fallit in electione.Tertium etiã põt
colligi,videlicet quod sufficit duas partes esse præsentes,
vel etiam maiorem partem . ¶Circa primum conclude,
quod si consuetudo determinat aliquid super hoc, illi est
standum,vt dicit gl.Sed vbi cessat consuetudo, dic qđ ita
demum absens est vocandus,si est in loco, in quo cõmo-
de sine periculo possit vocari:alias non est vocandus. in-
fra eodem.quod sicut.& c.quia propter. ¶Circa secundũ
conclude,ꝙ regulariter absentes non sunt vocandi. fallit
in tribus casibus: scilicet in electionibus & receptionibꝰ
canonicorum,& in cessationibus a diuinis,vt est gl.sing.
quæ semper allegatur in c.præsentium.in gl.ibi, residen-
tium.de resti.lib.vj.¶Inno.aliter loquitur in c.ij.infra de
no.oper.nunc. de quo etiam tetigi in c. eum omnes.s̃.de
7 consti.¶†Circa tertium conclude,ꝙ duæ partes vocãdo-
rum debent adesse:non autem est expediens,qđ sint duę
partes omnium,qui sunt de capitulo.facit quod not.Ioã.
Andr.in c.i.infra de his,quæ fiunt a ma.par.ca.tamen qđ
faciet maior pars illarum duarum partiũ , tenebit.facit l.
plane.cum ibi notatis.ff.quod cuiusque vniuer.not.licet
Fede.de Sen.vt dicit do.Cardi.Flo.infra c.proxi.in opere
suo.ca.lxiij.dicat speciale esse in electionibus,vt sufficiat
maiorem partem adesse, sed certe hoc nõ reperitur bene
iure cautum secundum eum:ideo idem debemus dicere,
quo ad hoc,in electionibus.facit quod not. in c.proxi.&
quod dicetur infra eo.c.quia propter. ¶In glo.cognoue-
runt.in fi.Et pro hoc faciat , quia licet sciant vacationem
nesciunt tamen diem electionis fiendæ. Item quia requi
sitio non simpliciter fit ad certiorãdum de vacatione,sed
ad inci-

a Cũ inter. vide [illegible] hic [illegible] [illegible] super hoc c.

ad incitãdum, vt veniãt ad tractandum de electione: ideo
non excusat sciẽtia, per jd quod no. in simili, in l. emptor.
C. de euict. & l. denuntiasse. ff. de adul. per Bart. in quibus
8 patet, quod licet venditor sciuerit litem motam, † tñ sibi
debet fieri denuntiatio: quia illa non solum fit ad certio-
randum, sed etiam ad incitandum, vt veniat ad defenden
dum: licet Dy. aliter dixerit, sed non bene per Bar. in loco
præal. & sequitur etiam Io. An. in addi. Spe. de emp. & vẽ.
§. fi. ¶ In gl. reuersi. in fi. Solue, quod hic loquitur in casu
dubij: sed contrarium loquitur in casu certi, qñ constat al
terum ex litigatoribus non posse adesse in die assignata,
vel in loco assignato: licet alter possit adesse. ¶ In gl. pe.
in fi. Inn. & alij cõiter tenent opi. Io. etiam si non interue
nit mandatum Papæ. in ver. nec periculum more. quia ex
quo de gratia isti sunt vocati, & gratia habet actũ successi
uum, potest reuocari. facit quod no. in c. bonæ. ij. s. ti. pxi.
fatentur tamen, quod tenentur: si reuocent ad interesse
istis vocatis, si forte fecissent expensas in veniendo pro-
pter assignationem, arg. l. si præcedente. in princ. ff. man-
dati. & Inst. mandati. §. recte. & §. item adhuc. nec ob. j. eo.
cum Vintoniẽ. quia ibi gratia habuerat effectum suum,
hic secus. ¶ Item non ob. l. per fundũ. qa ibi vnus ex dñis
fundi cõis concedens seruitutem: licet non possit consti-
tuere ius seruitutis, potest tñ se obligare ad non impediẽ
dum; ideo non potest postea contrauenire. ¶ Item nõ ob.
c. cum super. quia ibi in sententiando delegati associant
sibi non delegatũ: sed hic in actu electionis non associãt
isti, istos non vocandos: imo processerunt sine eis, licet
prius eos vocassent, & sic non obstat.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio, q non fiat electio nisi canonica, an valeat. & nu. 7.*
2 *Appellatione pendente nil debet innouari.*
3 *Attentata post & contra appellationem legitimam, sunt inualida.*
4 *Electio in quo loco sit facienda.*
5 *Scientia mediocris toleratur in promouendo ad prælaturam.*
6 *Negatiua probari potest per actum inquisitionis & inuestigationis de affirmatiua opposita.*
7 *Nuntiatio noui operis habet terminum trium mensium pro eius expeditione.*
8 *Appellatio iudicialis, & extraiudicialis quomodo differunt.*
9 *Attentata post & contra appellationem extraiudicialem regulariter non sunt nulla.*
10 *Par in parem non habet imperium.*
11 *Maior pars capituli, an possit restringere terminum a iure præfixum capitulo ad eligendum.*
12 *Electio an debeat fieri in mane diei, quo vocantur absentes, an vero in sero.*

a Cum nobis. Vt hoc c. comprehẽdas vna dist. Si quæras, quãdo & vsq; ad quod tempus illi, qui sunt pñsentes, de electoribus absentis expectare teneãtur, & utrũ pñsentes ab sentibus aliquibus, qui possunt venire sine periculo possint eligere in termino assignato, distingue vt hic per d. Hẽ. Boy.

a CVm nobis. [a] ¶ Tria dicit. Primo di
cit, q non inspicimus,
an post appellationem, sed an cõtra ipsam
fuit electio celebrata. Scdo, q penes vocã-
tes ius remanet eligendi, si vocati ad ele-
ctionem venire contemnunt. tertiũ ad of-
ficium cõfirmatorium pertinet inquirere de persona ele
cta, etiam nemine opponente. & hoc sit loco summæ. Et
quatuor sunt partes. Nam primo ponitur allegatio cõtra
electũ. secundo allegatio pro electo. tertio electionis exa
minatio. quarto procurationis commissio. secũda ibi, sed
contra. tertia ibi, is igitur. quarta ibi, nos ecclesiæ. & loq-
tur in hac decretali de eadem vacatione, de qua s. proxi.
1 decretalis. ¶ † No. q si appellatur, ne fiat electio, nisi cano
nica, valere vr̃ talis appellatio. de quo hic per Inno. & per
gl. s. eo. considerauimus. in j. gl. Do. tñ Anto. de But. dice-
bar, q ſm hæc tempora valebat. hodie tenendum erit, qđ
2 notatur per gl. in d. c. considerauimus. ¶ † No. regulã vul-
gatã, q appellatione pendente nil debet innouari. de quo
3 plene in ti. nõ solum. de app. in vj. ¶ † No. q attentata post
& contra appellationem legitimam sunt inualida: secus
si sint attentata post appellationem, sed non contra, vt est
4 tex. hic magistralis. ¶ † No. arg. q in choro faciẽda sit ele-
ctio: alibi vr̃ q in capitulo. j. eo. in causis. de quo dicendũ,
vt s. eo. cum terra. in gl. & super ea. ¶ No. q vbi est discor-
dia de loco, standum est maiori parti: nisi minor pars ali-
quod rationabile prætendat, vt j. eo. bonæ. l. §. j. de his, quæ
fi. a ma. par. capi. c. j. ¶ No. q maior pars potest vocare mi-
norem ad electionem fiendam ſm formam mãdati Apo-
stolici: secus si minor vocet maiorem contra formam mã
dati. s. ti. j. bonæ. el ij. §. verum. ¶ Not. q diligenter exami-
nanda est persona electi per superiorem, qui illum habet
cõfirmare. ¶ Not. q in causa electionis superior potest de
facto supplere ex officio, de quo s. tit. j. bonæ. el j. ¶ Not. q
nemini cito debet manus imponi. i. non statim debet cõ
firmari in prælatum. lxxviij. dist. q d est cito. ¶ No. casum,
in quo superior inquirit nulla præcedente infamia cõtra
5 electum. de quo per Inn. s. ti. j. c. j. ¶ † No. q licet eminens
scientia requiratur in promouendo: tñ conueniens ẽt to-
leratur. de quo per Inn. s. eo. cum in cũctis. ¶ No. q eccle-
siæ, & personæ est prouidẽdum, si fieri potest. ¶ No. q po-
tius debet attendi necessitas, & vtilitas ecclesiæ q̃ psonæ.
¶ No. q vbi electus non est legitimæ ætatis, nõ confirma
tur, tñ suadente vtilitate ecclesiæ, dari potest procurator
cum plena, & libera ptãte administrandi. & tunc põt om
nia procurator, quæ põt electus confirmatus exce. aliena
tione immobilium. infra eo. is cui, lib. vj. ¶ No. q petenti
cõfirmationem, incumbit probare se esse idoneum, & sic
legitimæ ætatis: alias non obtinebit. de quo per Io. And.
6 in regu. infamibus. de reg. iur. in vj. ¶ † No. modum pban
di negatiuam. s. per actũ inquisitionis, & inuestigationis
de affirmatiua opposita: nam ea non inuenta cõcluderetur
negatiua. de quo p Bart. in l. hoc iure. & l. in illa. ff. de ver.
obl. & per Io. And. infra eo. bonæ. ¶ In gl. j. ibi, quæ illegi
timè fiunt. nam secus si legitime, vt quia possessor conti-
nuaret suam possessionem. infra vt lit. pen. c. j. & ij. Et facit
quod no. in c. non solum. de app. in vj. ¶ In ea gl. ibi, secus
est in denuntiatione, & quæ sit ratio diuersitatis, tangit
per Io. An. nam denuntiatio habet terminum trium mẽ-
sium pro eius expeditione: sed appellatio valde magis. vt
in c. ex ratione. infra de app. ideo magis est imputandum
facienti contra denuntiationem illa non expedita, q̃ con
7 tra appellationem. ¶ † Sed aduerte, qa ista appellatio ne
fiat electio nisi canonica, non vr̃ valere, seu habere effe-
ctum: quia si sequatur postea electio canonica, certum est
q valebit: quia tunc non fit contra appellationem, vt hic
etiam dr̃. Aut erit minus canonica, & tunc etiam sine ap
pellatione esset inualida: & sic appellatio nil vr̃ operari.
Inn. vr̃ fateri cõtrarium, nisi dicatur q operetur, q vbi ele
ctio alias esset aliqua, sed veniret cassanda, vt in casu c. qđ
sicut. infra eo. modo propter appellationem reddatur nul
la. & istud vr̃ sequi Host. vt refert do. Car. Flo. do. Anto. de
But. non bene declarat istum articulum hic. Do. Car. Flo.
tenet contra Host. q tunc non redderetur nulla propter ap-
pellationem. de quo dicam in c. audiris. infra eo. vnde ip-
se dicit, q appellatio extraiudicialis est puocatio ad cau-
sam. infra de app. cum sit Romana. & operabitur, quod in
ducit lit. pendentiam, sicut & ipsa citatio, vt in cle. ij. vt li.
pen. tñ ex quo est extraiudicialis, attentata interim non
reuocabuntur per viam attentati, vt no. gl. in c. non solũ.
de app. in vj. demum retractabuntur, si obtineatur in cau
sa appellationis: sed in appellatione iudiciali interim at-
tentata reuocantur per viam attẽtati, vt notatur in d. c. nõ
solum. & per hoc ſm eum apparet effectus appellationis
extraiudicialis. operatur etiã ſm ipsum, si fiat appellatio-
ne in certo loco, vel tempore fiat electio, in quo verisimi
liter timetur impresio, q si postea fiat, licet nulla fuerit
impresio, tñ reuocabitur. Nam satis est, q ex verisimili
8 causa fuit tunc appellatũ. infra de app. bonæ. ¶ † Est enim
differentia inter appellationem iudicialem, & extraiudi-
cialem,

cialem, secundum Inno. hic quia in extraiudiciali solum
id, quod fit post & contra appellationem reuocat, & ideo
si alia et fiant, q tñ non fuerint ꝯ appellationẽ, non reuo-
cabitur, sed solũ illud, qđ est ꝯ, secus dicit in appellatio-
ne iudiciali. sed d. Ant. de Bu. & idẽ et uř velle dicere do.
Car. Flo. nõ vř hanc dñam approbare: vnde dicit, q et in
iudiciali solum reuocatur illud, quod est in appellatione,
uel illi connexum, vt legitur & nota. j. de appel. super eo.
& c. ad haec. & ideo dicit q si appelletur a iudice, ne reci-
piat in testem Titium excommunicatũ: q si recipiat Ti-
tium & alios, tenebit receptio aliorum, quia illa est sepa-
rata ab illa Titij, sed forte verius est dictum Innoc. cum
quo transit Io. An. quia in appellatione iudiciali si appa-
reat bene fuisse appellatum, apparet iurisdictionem iudi
cis fuisse suspensam. facit infra. de iureiuran. venientes. &
per consequens nõ potuisse procedere. & ideo quicquid
est secutum in dicta causa, videtur tunc in irritum reuo-
candum. & ad hoc facit generalitas iurium dicentium,
q si appellatio est legitima, reuocari debet in irritũ, quic-
quid post appellationem fuit attentatum, vt s. de rescrip.
Rodulphus. & c. significauit. & de multis differentijs in-
ter appellationem extraiudicialem & iudicialem posuit
Innoc. in c. dilecti. infra. de ma. & obe. & ibi posuit aliqd
Io. An. & in c. bonae. infra de ap. & aliquid etiam per eun-
dem in d. c. dilecti. de ma. & obed. & aliquid etiam tetigit
Inno. de appel. iudicialibus in c. j. de his, quae fiunt a ma.
par. ca. ¶ Item aduerte, quia Innoc. hic videtur quodãmo
do sibi contradicere circa receptionem testium. Nam in
vna parte videtur velle, q si appelletur ab eo dicatur ap-
pellatio extraiudicialis. in alia parte videtur velle, q dica-
tur iudicialis. ¶ Potes concordare per ea, quae habentur
in cle. j. de offic. deleg. & in c. super quaestionum. §. j. infra.
de offi. deleg. quia si erat purus & merus receptor, nullam
habens iurisdictionem super exceptionibus cõtra testes
intra terminum, procedat primum dictum alias ꝓcedat
secundum. ¶ Et adde etiã praedictis, quia do. Cardi. Flor.
9 dicit q factum post & contra appellationem extraiudi-
cialem, regulariter non est nullum fallit in sententia cen
surae, hoc est excommunicationis, vt infra. de sent. excõ.
per tuas. de offic. deleg. cum contingat. ¶ In glo. reuoca-
a re ibi, saepe enim sunt vocandi, sed certe imo sufficit una
vocatio ĩ ipsis extraiudicialibus, nisi expresse reperiatur
oppositum, per id quod notatur per gloss. xviij. dis. si epis.
& in c. cum causa. infra. de offi. dele. & per Legistas in l. q
Romae. §. cohaeredes. ff. de verb. obl. & hoc etiã voluit hic
Innocen. nec ob. c. plebs. allega. in gloss. quia illud fuit de
gratia, vel ad cautelam. ¶ In ea gl. ibi, statuto eius termi-
10 no, nec ob. † q par in parem non habet imperium, vt j. c.
proxi. quia respondetur secundum Inn. q non propter ci-
tent, sed moneant, & denuntient. l. q tali die fiet electio.
facit quod notatur in c. cũ causam. infra. de offi. dele. ¶ In
11 ea. glo. in fi. Host. dicit veram opi. glo. † quando duae par-
tes canonicorum sunt praesentes ex causa, arctant termi-
num iuris, alias si deficiat alterum praedictorum proce-
dat opi. Ioan. An. in regu. indultum. de regu. iur. in vj. Tu
potes concludere tres casus. ¶ Primus est, quando conuo
cantur canonici per illum, ad quem spectat de consuetu-
dine, vel de iure: & quis sit ille, notatur per Inno. infra in
c. j. de ma. & obed. quia ille, qui maior est dignitate, & il-
lo deficiente, ille, qui maior est ordine: & illo deficiente,
ille qui antiquior est tempore. ¶ Secundus casus quando
non est aliquis praedictorum. ¶ Tertius casus est, quando
capitulum fuit legitime congregatum, & statuit etiam
diem ante terminum iuris, an si postea in die illa non re
niant omnes, poterit procedi primo casu cõclude, quod
si ad vacationem factam per praedictum, qui habet pote-
statem conuocandi capitulum, compareant duae partes
poterit procedi ad electionem, & tenebit quod facit ma-
ior & superior pars illarum duarum partium infra eodẽ.

quia propter. & hoc etiam tenet do. Gardi. Flo. & idẽ do.
Ant. de Bu. & uoluit Inno. in c. 2. de noui ope. nuntia. &
sic non esse necesse, q alia cã subsit artandi terminũ, qa
possunt procedere etiam infra terminum iuris ad proui-
dendum ecclesiae. infra eo. c. quia propter. & c. ne pro de-
fectu. Si autem non compareant duae partes tunc ex quo
non instat terminus iuris, non potent procedi ad electio
nem: quia virtus capitularis repraesentatur in duabus par
tibus. facit quod dictum fuit s. c. proxi. Si autem instaret
terminus iuris, tunc põt põtes procedere ad electionẽ, &
teneret electio, et si facta sit a minori parte, et si ab vno,
qa in illo, videtur residere ius capituli s. tit. j. gratũ. qđ in-
tellige alijs absentibus, sed non eligentibus. sed si alij q
essent dupla pars, congregarent se, & procederent ad ele-
ctionem, videtur qđ teneret electio, quia non est de sub-
stãtia, dũmodo sit in loco congruo. & honesto, & deputa
to pro clericis supra eodem, cum terra tamẽ esset cassan-
da, si esset facta non uocato, etiam vno solo residente in
ecclesia, & idem vř et si eo vocato, quia electio facienda
est in ecclesia si commode fieri potest dicto c. cum terra.
ideo non tenebatur ire, sed potius econtra, quia illi debe
bant ire ad ecclesiã. ¶ Circa sm ꝯclude qđ duae partes ca-
pituli poterũt se cõgregare, & alios vocare: & si veniãt ad
11 diẽ statutam, poterũt ꝓcedere ad electionẽ, si uero nõ ve-
niãt, nihilominꝰ si duae partes ꝯpareãt, in termino, ĩdubi
tãter poterit ꝓcedi. Si vero nõ ꝯpareãt duae partes, sed so
lum maior pars adhuc idem, ex quo determinatio fuit fa
cta per capitulum. facit quod no. Io. An. post Inn. & Host.
& in c. ecclesia. el ij. j. eodẽ. Si autẽ minor pars post Inno.
cum pateat est magis dubium Inno. videtur velle quod
non possit procedi, quia sicut capitulum expresse posset
reuocare diem ita & tacite videtur velle reuocare ex quo
minor pars solum comparuit. Sed Hosti. videtur velle op
positum, quia ex quo dies est statuta communiter per ca
pitulum non possent singuli vt singuli reuocare factum
capituli s. tit. j. bonae el. ii. & istud tenet do. Ant. de But. ni
si absentes se congregarent & reuocarent diem, quia tũc
posset procedere opinio. Inno. de materia in praealle. c. ec
12 clesia. infra & in d. c. ij. de ope. noui nuntia. † An autem in
die ad quã vocantur absentes debeat fieri electio de ma-
ne, an vero in sero. dic vt hic per Io. An. ¶ In gloss. penul.
ibi Inno. Papa haec fuit additio & cõmuniter tenet. ¶ In
ea. gl. ibi ac si esset simpliciter postulatus. Aduerte tamẽ
qa si esset postulatus, & admitteretur postulatio intelli-
geretur dispensatum, & esset verus praelatus: quia admis-
sio postulationis operatur, id quod confirmatio electio-
nis vt dictum fuit in c. j. de postula. praelatorum

a In glo. reuocare hęc gloss.: st ad hoc, cum quaerit an maior pars capituli possit restringere terminum a iure praefixũ capitulo ad eligendum & monere minorẽ partem, ut in termino assignato, & restrictio debeat interesse ad electionem faciẽdam. uide hic plene per Ab. in 5. colũ. uer. in glo. ĩ uer. reuocare. & per Henr. Boy. in prin. ubi ponit distinctionẽ pulchram.

S V M M A R I V M.

1 *Eligi non debet in episcopum illegitimus alias electio est nulla postulari tamen potest.*
2 *Confessionem secretam factam superiori an licitum sit reuelare.*
3 *Confessio etiam secreta praeuideat confitenti, quando sit in foro mixto inter poenitentiale & contentiosum.*
4 *Defectum manifestare tenetur electus confirmatori suo si quem patitur.*
5 *Confirmationem petere possunt eligentes sine confirmatore suo.*
6 *Par parem non habet imperium.*
7 *Praedecessor non potest imponere legem successore.*
8 *Illegitimus non debet eligi, sed postulari.*
9 *Eligentes scienter & indignum sunt eligendi iure priuati & in dubio praesumitur q fuerint scientes.*
10 *Postulari potest is cuius electio cassatur.*
11 *Subscribere se debent eligentes in decreto electionis, an talis scriptura probet.*
12 *Decretum siue litera testimonialis electionis an sit de substantia electionis.*
13 *Legitime natus dicitur siue ex legitimo matrimonio qui nascitur ex concubina si postea cum ea fuerit contractum matrimonium.*
14 *Mandatum habens ad eligendum si postulat videtur facere id quod est vici num mandato.*
15 *Episcopo in curia deposito non debent canonici sine literis Papae quibus depositus*

positus restituitur eligere.
16 *Dispensare potest solus Papa cum promouendo ad episcopatum qui defectũ ætatis, vel natalium patitur.*

1 INnotuit nobis. †Illegitime natus postulari potest in epm, sed non eligi: & si eligitur electio est nulla. Et tres sunt partes. Nam in prima narrat factum. in secũda allegat. In tertia diffinit & prouidit. secũda ibi, quãuis. tertia ibi, habito. ¶ Nota, q aliqñ ecclesia cathedralis est regularis & nõ secularis sicut erat hic ecclesia Vingorien. sic etiam dr esse ecclesia Cantuarien. Cõiter tñ consueuit esse secularis, seu secularium clericorum & non religiosorum. ¶ No. q religiosi nedum dicuntur habere cõuentum, sed etiam capitulum, licet aliqui dicant seculares clericos habere capitulum & religiosos habere conuentum. & sic cõiter vulgariter consueuit dici. de quo et in c. ij. j. de præben. ¶ No. q licet dispensetur cum aliquo in dignitate: non tñ vr dispẽsatum in epatu. facit j. de fil. presby. c. j. in vj. hic enim iste electus in epm erat Archidiaconus quod esse non poterat sine dispensatione Papæ j. de fil. presby. c. fi. & tñ non potuit eligi ad epatum. facit
2 quod no. in c. nos consuetudinem. xij. dist. ¶ †Not. q licitum est reuelare confessionem secretam factam superiori quod est verum, qñ est facta superiori, vt iudici non vt sacerdoti, vel qñ de volũtate ɔfitentis manifestatur. alias
3 secus. j. de adul. significasti. & de pœni. omnis. ¶ †No. q cõfessio etiam secreta præiudicat confitenti, qñ fit in foro misto inter pœnitentiale & contentiosum. & vbi fit tantum ad finem repellendi a dignitate, & non ad finem puniendi. facit quod no. de æta. & quali. quæris. & quod no. Host. in summa, de scrutinio. §. fi. Et ibi appellatur forum
4 mistum, qñ agitur de electione fienda. ¶ †Not. q electus tenetur suo confirmatori manifestare defectum, si quem patitur. Et sic no. promouendum debere manifestare suã irregularitatem occultam. ¶ No. q negligente metropoli
5 tano potest peti confirmatio a Papa. ¶ †Et no. q eligẽtes possunt petere cõfirmationem sine electo. facit s. e. postquam. ¶ Nota, q in electione debet interuenire decretũ subscriptionibus singulorum eligentium roboratum. an autem tale decretum sit de substantia, tangitur hic in gl. & per gl. in c. episcopus. lxj. dist. & de forma huius decre. plene in Spe. co. ti. §. j. circa medium. & §. ij. in ij. col. & per Guil. Madagottis in parte ij. c. xv. in libello suo de elect. ¶ Nota, q virginitas flori comparatur, & flos appellatur. ¶ Nota, q ex prohibitione actus, nõ sequitur prohibitio potestatis dispensandi. ¶ No. q intentio prohibentis limi
6 tatur ad limites potestatis ipsius prohibẽtis. ¶ †No. illud vulgatum, qđ par in parem non habet imperium, & multominus in maiorem. facit de maio. & obe. cum inferior.
7 ¶ †No. q prædecessor nõ potest imponere legem successori. potest tñ ei suam voluntatem indicare. de rescriptis. c. fi. lib. vj. & sic intelligitur xij. q. ij. nõ liceat Papæ. ¶ No. multa, quæ habent inducere dispensationem, & ad illam suadere: & sunt in effectu x. quæ patent ex litera. ¶ Nota, q mitius agitur cum sponte confesso, q̃ cum cõuicto. de quo l. dist. presbyterum. & j. de simo. in c. de hoc. in iij. gl.
8 ¶ Nota, q illegitimus non debet eligi, †sed postulari. de quo plene s. ti. proxi. c. fi. ¶ Nota, q petẽdo postulationẽ, admitti in effectu etiam peti vr dispẽsatio super defectu.
9 ¶ †Nota, q vbi eligitur indignus, electio est ipso iure nulla, & eligentes sunt ipso iure priuati. Et no. q in dubio p̃sumitur, quod fuerint sciẽtes, nisi aliud probetur, & quæ sit ratio, tangitur in gl. ex qua no. q circa factum, qđ quis tenetur indagare, licet sit factum alienum, in dubio præsumitur scientia: secus si non teneatur indagare. l. fin. ff. p socio. & j. de reg. iur. præsumitur. in vj. ¶ Nota iudicem ex officio repellere eum, qui non habet mãdatum; vel excedit illud: & sic vr per gl. in c. j. in ver. absentia. de ele. li. vj. ¶ Posset tñ dici, quod hic loquitur in beneficialibus, in quibus exuberat officium iudicis, vt in c. cũ nobis olim. s. eo. & sic in alijs forte de rigore nõ bene probatur de iure, & maxime cum iudicium agitatur cum procuratore falso. licet sit nullum quo ad præiudicium dñi: non est tamen nullum quo ad præiudicium procuratoris, vt notaẽ in l. licet. C. de procu. de quo dixi in l. inter quos. §. alieno. ff. de dam. insec. & in l. iiij. hoc autem. eo. ti. ¶ Nota arg. q si quis deponatur in curia, capitulum non debet eligere priusq̃ literas Papæ recipiat: quod est hodie expeditũ, ex quo vacat in curia. j. de præben. c. ij. lib. vj. ¶ No. q habens mandatum ad petendum ea, quæ sunt de iure cõi, non p̃t
10 petere ea, quæ sunt de iure speciali. ¶ †Not. q ille, cuius electio est cassata, põt postulari. Et ex hoc no. q vno ꝓhibito, non tamen videtur prohibitum id, per quod deuenitur ad illud. de quo j. de reg. iur. cum quid vna via. lib. vj. ¶ In gl. ij. ibi, & formam electionis. supple, & etiã modũ vacationis. j. de renun. post translationem. cum ibi notatis. Et sic apparet, q decretum, de quo hic loquiẽ, est scriptura, quæ debet continere illa, quæ tangit glo. & dicitur decretum a decerno, quod idẽ est, quod ordino vel dispono: & sic decretum electionis scriptura continens disposi
11 tionem, seu ordinatione electionis. ¶ †In eadem glo. ibi, sigillum capituli. supple vel aliud autenticum. An tamen ista scriptura probet, fuerint opi. nam Inn. voluit, q non: quia est litera testimonialis, & in facto proprio ipsius capituli. Ideo quo ad alios non debet probare per regulam, res inter alios facta. sed Hosti. dixit, q prima facie facit fidem, & ei stari debet, nisi pars aduersa neget illa, quæ cõtinentur in illa. arg. c. j. j. de procura. & j. eo. scriptum. Sed do. Ant. de Bu. dicit, q si scriptura esset manu tabellionis, qui singulis actibus interfuisset, & de eis attestaretur: q tunc faceret fidem per id, quod notatur in c. quoniam cõ
12 tra falsam. j. de proba. ¶ †In ea. gl. ibi, non est de substãtia. hæc opi. communiter tenetur, & notatur lxj. dist. in c. episcopus. & licet aliqui distinguant inter decretũ electionis & decretum postulationis, vt primum non sit de substãtia scđm sic: tamen communiter tenetur, q neutro casu est de substantia per no. in dicto c. episcopus. & per ea, quæ habentur in §. sed aliud. lxj. dist. ¶ In ea. gl. ibi, ita est de substantia. inepte loquiẽ gl. quia licet forma sit de substantia, & illud quod sequitur: non tamen per hoc seqĩ, qđ decretũ electionis, seu litera testimonialis ipsius electionis, debeat dici de substantia. ¶ In gl. coniugata. ibi, quid si cõtraxisset postea cum ea. referas. gl. ad tex. nõ aũt ad proximã partem gl. ¶ In eadem gl. in fi. cum gl. tamen cõiter transeunt Doct. excepto Raymundo. Sed tene glo. p c. tãta. alleg. in gl. Et intellige gl. procedere, quãdo mrimoniũ erat iam subsecutũ anteq̃ eligeretur: nã si añ fuisset electus, electio fuisset nulla a principio: ideo nõ firmaretur postea tractu tpis. j. eo. auditis. & infra. de reg. iur. non
13 firmaẽ. li. vj. ¶ †Et not. ex hac gl. iuncto c. cũ in cũctis. s. e. quod satis dicitur ex legitimo matrimonio natus, qui nascitur ex concubina, si postea cum illa fuit contractũ mrimonium: & sic facit sm Ant. de Bur. qđ statutum loquẽs de legitime nato, etiam in tali vendicat sibi locum. Et similiter si alicui sit facta substitutio si decesserit sine filijs legitime natis, deficiat sibi substitutio per subsistentiam talis legitimati per subsequens mrimonium. de quo etiam p eum infra. qui fi. sint le. per venerabilem. & qđ not. p Ioã. An. in d. c. tanta: infra. qui fi. sint legi. ¶ In gl. super verbo, innuit nullam esse. ibi, quo ad vtrunq; est canon latæ sententiæ. Et pro hoc infra. eod. si compromissarius. §. porro. in vj. vbi videtur hæc opi. approbari. Et de materia infra. eo. Cumana. ¶ In gl. in scholis. in fi. adde, quod not. gl. in c. prophetauit. j. q. j. ¶ In gl. ignorantiam, in fi. & sic videẽ velle gl. quod dupliciter possit ꝓbari hæc ignorantia. Primo si probant se diligentiam adhibuisse inquirendo. fa-

cit quod habetur in text. & gl. in c. ad falsariorum infra.
de crimi. fal item per iuramentum. Item probatur. tertio
si communiter reputabatur legitimus. facit l. j. C. de testa.
Et quod no. glo. in c. si quis a simoniacis. j. q. j. dicit tñ hic
do. Car. Flo. quod si communiter habitus fuisset pro ille-
gitimo, non sufficeret probatio per iuramentum propter
magnam præsumptionem, quæ esset tunc contra allegan
tem ignorantiam. & hoc fuit de mente gl. in c. proposui-
sti. lxxxij. dist. & sic gl. procedit, quando communiter ha-
bebatur pro legitimo, vel saltem quando non habebatur
14 cōiter pro illegitimo. ¶ † In ea. gl. sed petēdam. in fi. ratio
est, quia habens mandatum ad eligendum, si postulet, vr̄
facere id, quod est vicinum mandato: quia postulans eli-
git personā in effectu, quæ præfici debeat ecclesiæ. ideo
potest postulare. arg. l. iij. §. j. ff. iudi. sol. & in l. iam tñ. §. in
hac. eo. tit. sed in casu isto habebat mandatum ad peten-
dum confirmationem: ideo si non potest confirmari ele-
ctio, non potest petere dispensationem: quia talis petitio
non conformatur electioni, nec etiam postulationi: quia
15 nondum postulatio facta est. ¶ † In gl. pe. in fi. Conclude,
quod si restitutio facta est adiecta clausula decreti, tūc re-
cuperat restitutus episcopatum, non obstante electione
interim facta, quæ pp decretum redditur nulla, sed si nō
est appositum decretum, tunc si est electio facta ante resti
tutionem, non recuperabit restitutus episcopatum: quia
restitutio in dubio intelligitur sine præiudicio iuris ter-
tij. de rescri. quamuis. in vj. secus si est facta electio post re
stitutionem: quia illa censetur nulla tanq̃ facta de digni-
tate non vacante, ex quo præcedit restitutio. j. de conces.
præben. c. j. & hæc vera, qñ episcopatus non vacauit in cu
ria. nam si vacaret in curia, tunc non posset se intromitte-
re capitulum sine licentia Papæ, vt j. de præben. in vj. in c.
ij. nisi diceres illam decretalem non habere locum in epi
scopatibus. de quo notatur ibi per glo. Hodie tñ Papa re-
seruat sibi omnes dignitates episcopales, & superiores,
& etiam regulares prælaturas, vt patet per regulas cancel
lariæ. In gl. vlt. ibi, at. j. aliqui habent argumentum cōtra.
16 Sed tunc solue, quod ibi illud † de speciali mādato Papæ
fuerit factum. Et conclude, quod cū promouendo ad epi-
scopatum, si patitur defectum natalium vel ætatis, solus
Papa dispensat. Et idem videtur, si quemcunque aliū de-
fectum patiatur per ea, quæ notat Inn. in c. fi. s̄. tit. j. saluo
nisi sit defectus ordinis: quia in illo est dicendum; prout
hic, & in c. a multis. j. de æta. & quali. vbi per glo.

SVMMARIVM.

1 *Notarius, an requiratur in electione.*
2 *Electio, in quo loco sit facienda, vel in choro, vel in capitulo.*
3 *Morbum epilenticum patiens, non est aptus ad eligendum, seu ad beneficiū ecclesiasticum.*
4 *Electio fieri debet de gremio ecclesiæ, si ibi reperiatur idoneus.*
5 *Electio fieri potest etiam per compromissarium de clerico alterius ecclesiæ.*
6 *Scriptura de electione fieri debet, in qua subscribere se debent eligentes.*
7 *Semel repulsus tanquam inhabilis propter morbum non præsumitur hodie inhabilis, nisi probetur. & nu. 11.*
8 *Appellari potest ante electionem contra certam personam, ne eligat vel eligatur.*
9 *Capitulum repræsentatur in maiori parte.*
10 *Expensas, quas facit capitulum in electione, an recuperabit de bonis prælaturæ.*
12 *Liberatus a morbo præsumitur, qui illum non fuit passus per annum.*
13 *Plura iura si in eadem persona ex personis diuersorum concurrunt, talis persona fingitur vice duarum, vel plurium personarum.*
14 *Dictio quasi, quandoque est nota veritatis, quandoque improprietatis.*
15 *Variare non licet in electione publicato scrutinio.*
16 *Excipiens si offert se incontinenti paratum probare exceptionem: si nō admittitur exceptio, & appelletur, attentata veniunt reuocanda.*

a CVm. inter canonicos. Ele-
ctus
a maiori parte capituli, si sit idoneus, & cō
senserint electioni, vel consentire velit, re
futari nō potest. h. d. Et primo ponit scm̄,
& partium allegationes. secundo illud dif
finiendum committit. secūda ibi, discretioni. In text. ibi,
Sauonensi. & j. deciditur, quomodo ipse Stephanus sub-
diaconus, ne fieret contra obiecta per eum, appellauit ad
Mediolanen. Archiepm̄. postea partes coram eo compa-
ruerunt: non obstāte appellatione, processum fuit ad ele-
ctionem, & postea tractu tēporis Archipresbyter & sub-
diaconus fuerunt coram Archiepiscopo & compromise-
runt in eum, vt sequitur. ¶ In tex. ibi, confirmauit. & j. de
ciditur, q ab isto processu Archiepi Archipresbyter ap-
pellauit ad Papam, & propter hoc partes erant in curia,
vt patet ex prin. ¶ Not. q in electione interdū interuenit
consensus singularis, & etiam cōis: nam singularis respi-
cit consensum, qui præstatur in scrutinio. j. eo. quia pro-
pter, sed cōis respicit actum electionis. j. eodē. in Genesi.
¶ No. quem appellari procuratorem capituli: licet aliqui
contradicant, dummodo maior pars consenserit, de quo
aliquid in gl. ¶ No. q requiri videtur, q electio fiat per no
1 tarium, per tex. † dum dicit in scriptum publicum, quod
habet sigillum capituli, de quo j. eod. quia propter, & ali-
2 quid dictum fuit s. c. proxi. ¶ † No. q in capitulo facienda
est electio; alibi vero dr̄, quod in choro. s̄. eod. cum nobis
olim. Dic quod attenditur consuetudo ecclesiæ, vt notat
3 s̄. eo. cum terra. ¶ † No. q patiens morbum epilentiæ, seu
morbum, non est habilis ad eligendum, seu ad beneficiū
ecclesiasticum. de quo xxxiij. dist. in c. cōiter, & vij. q. ij. in
4 summa. ¶ † Nota electionem fiendam de gremio eccle-
siæ, si reperiatur in eo aliquis idoneus, de quo xxiij. di. in
nomine, & etiam hic per gl. ¶ Nota, q interdum quis eli-
git, vt compromissarius: & cōfirmat vt alius. facit s̄. eo. cū
inter vniuersas. ¶ Nota, q compromitti potest in ordina-
rium, etiam de causa spirituali. de quo j. de arbi. cum tpe.
5 & c. contingit. ¶ Nota, † q electio potest fieri etiam per
compromissarium de clerico alterius ecclesiæ. facit j. eo.
de renun. post translationem conuenientius tñ est, quod
fiat de gremio ecclesiæ, si est ibi quis idoneus, vt prædixi:
sed per hoc non irritabitur electio. ¶ Nota, q electus a sa
niori & maiori parte capituli debet obtinere. de quo ple-
6 ne j. c. quia propter. ¶ † No. q de electione fieri debet scri
ptura, quæ etiam debet subscribi per eligentes. de quo s̄.
c. proxi. ¶ No. q per consensum eligentium & electi con
trahitur matrimonium, seu vinculum matrimoniale. Nā
sicut per mutuum consensum cōtrahitur matrimonium
carnale, sic & spirituale, quasi ad ipsius exemplū. facit qd
7 hr̄ in c. qm̄ frequenter. §. si vero. j. vt lit. conte. ¶ † No. arg.
pro & contra. quod semel repulsus tanq̃ inhabilis ppter
morbum, non præsumatur hodie inhabilis, nisi probetur
vt hic vr̄ probari, in ver. nisi sufficienter: licet contrarium
videatur posse colligi in principio decretalis, & etiam ex
8 fine. de quo tangetur cum gl. ¶ † Nota, q appellari potest
etiam ante electionem: & talis appellans contra certam
personam, ne eligat vel eligatur, seruare debet formā de-
cretalis, vt circa, & c. qui contra. j. eod. in vj. ¶ Not. q non
sufficit appellatum esse ex aliqua causa, nisi probetur ve-
ritas causæ, quod procedit fm̄ Inn. in appellatione extra-
iudiciali, etiam si oblata fuerit probatio per excipientem
& appellantem: licet secus sit in appellatione iudiciali p
c. interposita. j. de ap. ¶ In gl. j. ibi, si singulorum noīa &c.
An rñ nomina illorum, qui consenserunt, & sunt maior
pars, debeant exprimi in procuratorio: an vero sufficiat,
quod in instrumento dicatur, quod capitulum constituit
talem procuratorem, dicetur in c. fi. j. de procu. & notatur
9 per Bar. in l. j. ff. de albo scriben. ¶ † Et pro dicto glo. quod
capitulum

a Cū inter. in hoc c. to let quæri, an electus semel repulsus pos iterū eligi. vide hic d. Hen. Boy. in prin. c.

capitulum repræsentet in maiori parte, bene facit qđ ha-
betur in c.j.j̃.de his,quæ fiunt a ma.par.ca. & in l.cũ ma-
ior.ff.ad munici.¶ In ea.gl.ibi, habebit expensas de capi
tulo.& hoc clarum,ex quo agit de mãdato capituli . facit
10 l.j.& ij.& quod ibi notatur.C.mandati.¶ †An autem ca-
pitulum possit recuperare expensas de bonis prælaturæ,
ad quam facta est electio:recurre ad ea,quę notãtur in gl.
in c.cupientes.& in gl.fi.j̃.eo.in vj.& j̃.eo.c.præteritæ. su
11 per quo instabant hic aliqui,& præcipue Hosti. ¶ †In gl.
recusatus.ibi,quia non cõstabat illum, &c. Et sic vult gl.
ꝙ sufficiat apparere illum aliter fuisse repulsum propter
morbum:licet non probetur aliter,quod patiatur morbũ
de præsenti,sed Inn.& Host. tenent contrarium per text.
in ver.nisi sufficienter,vbi litera non dixit,nisi sufficiẽter
sit ostensum eum morbo epilentico laborare: & sic nõ re
tulit se ad allegationem partis superius factã nec obstant
alle. in gl. quia loquuntur qñ quis aliter fuit repulsus ꝓ-
pter crimen:quo casu grauata est eius opi.ratione crimi-
nis.j̃.de testi.testimonium . ideo non debet promoueri.j̃.
de accu.in c.omnipotẽs.quæ ratio cessat , qñ repulsus est
propter morbum,sed Io.And.tenet cum gl.per tex.in fi.
dum dicit, dũmodo a morbo sit immunis obiecto . & sic
innuit sufficere aliter cum repulsum propter morbũ nisi
probet se immunem,& hanc opi. etiam sequitur d. Ant.
de But.& s̃m hoc,quod dr̃ in ver. nisi sufficienter sit ostẽ-
sum,debet intelligi vere vel præsumptiue : vt quia cõstet
eum aliter repulsum , cum præsumptio transferat onus
probandi in alium,vt notatur j̃. de eccl.benefi. vt nostrũ.
& C.de proba.in l.siue possidetis.Sed do.Card.Flo.tenet
opi.Inn.per istum tex.in ver.nisi, quia præsumitur a mor
bo liberatus,saltem per lapsum anni,per id qđ hr̃ in c.cõ
muniter.xxiij.dist.nisi esset talis morbus,qui de facili nõ
consueuit recedere,per id quod no.per gl. in c.fi.j̃.de suc
cess.ab intesta.Et concordat alia gl. licet non alleget in c.
indicas.iij.q.ix.sed tutius est tenere cũ gl.per text.in ver.
dummodo, & quia non constabat hic lapsum esse annũ.
præterea in c.cõiter.constabat cum tunc nõ pati.Sed du-
12 bitabatur,an perfecte esset liberatus.Nam† præsumitur,
si per annum continuum appareat ipsum nõ esse passum
morbum,sed hic ista non apparebant:& ideo non habet
obstare dictum c.cõiter.¶ In gl.nec ad aliam ecclesiã. ibi
Tancre.dicit,& hæc opi.cõiter tenetur per istum tex. & ꝑ
ea,quæ j̃.dicit gl.& ẽt confirmauit ibi, & tanq̃ Archieps
confirmauit,& sic diuerso iure:quasi secus,si eodem iure
haberet prædicta facere. forte ex priuilegio . & sic loquit̃
13 c.in synodo alleg.in gl.¶ †In ea.gl. in fi. & pro hoc facit,
quia qñ plura iura ex persona diuersorum concurrunt in
eadem persona, ille talis in quem concurrunt , fungitur
vice duarum personarum.l.tuturem.ff. de his , quibus vt
indi.& d.c.cum inter vniuersas.ad fi.s̃.eo. & infra de app.
c.pen.lib.vj.¶ In gl.super ver.subscriptam.ibi, sed nõ est
verum.Nec ob.iste tex.quia non debet sumi argumentũ
a contrario sensu, quia resultaret iuri contrarius intelle-
ctus;vt patet in c.publicato.infra eo. & no.glos.in c.vno,
de æta.& qualita.in vj.& quod hic dr̃ de subscriptione,ad
maiorem euidentiam dixit : qa tũc multominus possunt
dissentire. & eodem modo respondet ad c.quanto . Ad c.
olim,dic qđ ibi loquitur in præscriptione,quę debet esse
continua,non interrupta.infra de præscrip.illud .:& c.ex
trãsmissa.hic ex electione statim est ius quæsitum electo.
Ad c.saluberrimum , dic quod ibi requiritur scriptura,vt
melius possit probari:non quod sine ea actus non valeat.
14 facit l.contrahitur.ff.de pig.¶ †In gl. quasi in fi.vel dic,ꝙ
dictio quasi, hic est nota veritatis , vt notatur in simili in
c.parrochianos.infra de deci.licet quandoque sit nota im
ꝓprietatis.facit quod notatur per Legistas in l.si ante nu-
ptias.ff.sol.mat.vel dic,vt dixi in notabilibus . ¶ In gl.ex
alijs.in fi.dic,ꝙ quo ad tex. idẽ in postulatione & electio-

a Dudum. Super hoc c.solet q̃ri, nũq̃d Episcopi possint dispensare super ætate promouendorum d ling. gue secundum Hen. Boyc. hic, prope pri.

15 ne:sed quo ad alium est differẽtia , † quia publicato scru-
tinio in electione non est licitum variare. infra eo.publi-
cato.secus in postulatione , si non sit superiori præsenta-
16 tus,vt in c.bonæ.ij.s̃.ti.j.& ibi dictum fuit. ¶ †Extra gl.di
ligenter no.dictum Inn.qui hic limitat c.interposita . in-
fra de appel.inquantum ibi dr̃,quod si excipiens offert se
incontinenti paratum probare exceptionem , si non ad-
mittitur exceptio & appelletur : qđ eo ipso iustificata est
appellatio,vt interim attentata, etiam si sit appellatum a
grauamine,& nõ a diffinitiua,veniant reuocãda &c. alio
non deducto in causa appellationis : nam illud verum in
appellatione iudiciali,secus in extraiudiciali,in qua obla
tio probationis nihil operatur:quia probatio fiẽda est iu-
dici,& in iudicio facit l.legata.ff.de prob. & ideo extra iu
dicium talis oblatio non operabitur , & per hoc infertur,
quod si coram capitulo hęc opposita fuit exceptio,& etiã
facta oblatio:nil operabitur , si capitulũ noluit recipere,
& fuit appellatum,quia capitulum est pars: & sic non te-
nebatur recipere probationem,si non volebat : secus di-
cit si coram confirmatore opponitur exceptio,& fiat ob-
latio:cum ille habeat,vt iudex procedere, vt infra eod.c.
fi.in vj.& infra c.proxi.¶ Item secus s̃m Inn.si coram exe-
cutore vel prouisore.intellige, si vt iudex volebat proce-
dere,quod poterat per no.in c.fi.infra de præsum.per In-
no.alias secus. Et per prædicta etiam patet,quod si eps̃ pa
ratus sit conferre Titio beneficium , & aliquis coram eo
proponat,quod Titius est periurus,& per hoc non debet
sibi conferri,& offert se statim paratum probare:an si eps̃
non recipit probationem,sed confert ipsi Titio, & ꝓpter
hoc appellatur,an teneat collatio.¶ Nã decidit ꝙ sic:quia
licet episcopus sit ordinarius in actu collationis , ꝓcedit
extraiudicialiter , & vt quilibet alius habens potestatem
conferendi:ideo non irritabitur collatio,nisi probetur ve
ritas exceptionis coram superiore in causa appellationis.
de quo hic plenius per eum, & infra de app. constitutus.
ij. & tunc bene meniti istam differentiam inter appella-
tionem iudicialem,& extraiudicialem.aliam habuistis s̃.
eo.cum nobis olim.

S.V M M A R I V.M.

1 *Canonicatus non est dignitas : æquiparatur tamen habenti dignitatem quo ad potestatem recipiendi commissionem a sede Apostolica.*
2 *Eligi ad dignitatem,an possit existens in minoribus ordinibus tantum . & numero 4.*
3 *Minor an agere possit in spiritualibus,& an contra minorẽ absentem procedi possit.*
4 *Dignitatem vel beneficium curatum obtinere,an possit constitutus in minoribus ordinibus tantum.*
5 *Initium in contractibus inspici debet.*

a DVdum [a] ad audientiam. Electus à maiori parte capituli,si sit de præsenti,& tẽpore electionis etiam erat idoneus, confirmatur. Si vero tpe electionis erat indignus,& fuit sciẽter electus:tunc electio à maiori parte confirmabitur, si sit indignus.h.d Et quatuor sunt partes principales . Nã primo ponit decise commissionem prius factam. scđo ponit ꝓcessum iudicum, & remissionẽ . tertio ponit vnius partis comparitionem,& alterius contumaciam. quarto examinat processum non plene remissum , quẽ ideo sub certa forma diffiniẽdum cõmittit.scđa ibi,ipse vero , tertia ibi, cumque,quarta ibi,gestis.¶ Not,qđ qñq; nominatur ecclesia sub nomine ciuitatis, & non sub nomine certi sancti:& tunc intelligitur de cathedrali,vt no.glo.in c.q̃uis. infra de præben.in vj. ¶ No.plura,quæ incumbunt iudici,& potissime in causa cõfirmationis electionis.facit infra de proba.qm̃ contra . ¶ Not.quod interdum fit commissio

missio ludici,vt cām terminet, si de partium fuerit voluntate:alias cām remittat instructam. ¶ Et no.ꝗ si tunc vna partium asserit se nolle stare snīæ,debet cā remitti. ¶ Et no.ēt,ꝗ tunc pōt remittens terminum statuere partibus, vt se pſentent corā superiore: qđ procedit etiam si literæ in quibus mandatur fieri remissio,hoc non contineāt expresse,vt notat Io.An.post Inn.j.de accu.c.fi. ¶ No.ꝗ iudex debet diligenter oīa acta inspicere anteꝗ̄ pronūtiet. facit xxx.q.v.iudicantem.& C.de eden.in l.is, apud quē. ¶ Not.ꝗ interdum persona accipitur pro habente personatum: alibi ponitur pro habente rectoriam, vt in c.ex
1 parte.supra de rescrip. ¶ † Nota,quod canonicus ex hoc solo,quod sit canonicus, nō dicitur esse in dignitate:æquiparatur tamen habenti dignitatem,quo ad potestatem recipiendi commissionem a sede Apostolica, vt in c.statutum. de rescrip.in vj. ¶ Not.quod licet Papa præsumatur habere notitiā allegationum,ꝗ̄ consistunt in iure,arg.c.j. de const.in vj.tñ secus est in allegationibus partium,quę consistunt in facto. ¶ No.ꝗ vbi cā non est sufficienter instructa, non debet procedi ad snīam ēt contra contumacem. ¶ No.ꝗ vbi est in causa conclusum, ferri debet snīa ex actitatis,non aūt ex actitandis: quia nihil debet post illam actitari.j.de procu.audītis.de fi.instru.cum dilectus.
2 ¶ † No.ꝗ electo ad dignitatem obstare habet defectus ordinum,ætatis,vel scientiæ.& sic vr̄ hic casus, qđ existens in minoribus ordinibus nō possit eligi ad dignitatem.facit quod no.s̄.ti.j.c.fi.de quo in c.cum ex eod.ti.lib.vj. & de æta.& quali.c.vno,eo.lib.& de præben. si pro clericis.
3 eo.lib.vj. ¶ † No.ꝗ etiam contra minorem absentē procedi pōt in spiritualibus: nā minor in eis vr̄ habere potestatem agendi iuxta id,quod no.per glo. in c.ex parte M.de resti.spo.& l.ait prætor.in prin.ff.de iudi.& facit qđ habetur in tex.in c.fi.de iudi.in vj. ¶ No.ꝗ ibi adest impedimētum,præsumit̄ malus zelus in eligentibus, nisi probetur iguorātia. facit s̄.eo.in notuit: ¶ No.ꝗ vt cassetur electio, non vr̄ sufficere,ꝗ consistet non idoneū esse electum:sed de hoc dic plene,vt no.per Io.And. super regula,infamibus.in Mercu.in vj. Nam quo ad petentem cassationem, fieri non vr̄ hoc sufficere: quia non per hoc apparet probatam eius intentionem.ideo debet probare defectum: alias succumbet per regulam l.qui accusare.C.de edēdo. quia actore non probante,&c.sed si electus vult cōfirmari,debebit probare se idoneum:nec sibi sufficiet,qđ non constet de opposito.facit quod hr̄ s̄.c.proxi.& c.cum nobis olim.in fi. ¶ No.ꝗ licet numerus multum excedat,tñ plene debet fieri triplex collatio,de qua in c. in Genesi.j. eo.& in isto excessu,qñ multum dicatur excedere,nō est ad superioris arbitrium recurrendum, cum sit hodie determinatum j.eo.si quando.lib.vj. de quo in c.ecclesia.ij.
4 j.eo.licet Inn.hic tangat. ¶ † Ante gl. hic tāgit Io.An. An constitutus in minoribus tm̄ possit eligi ad dignitatē,vel ad beneficium curatum:& finaliter remittit ad nota.in c. vno,in vlt.gl.de æta.& quali.lib.vj.& eo.lib. de elec.cum ex eo.vbi vr̄ concludere,qđ non per istū tex. qui nō reperitur correctus in electione:licet sit secus, qñ prouidetur per viam collationis,vt in c.cum ex eo.eo.tit.li.vj.vel per viam præsentationis & institutionis,vt in c.j.& ij.de inst. in vj.vel per viam rescripti Apostolici,vt in d.c.si pro clericis.& istud sequitur hic do.Ant.de But.sed Io.Cal.dicit oppositum,concludens istum text.hodie esse correctum per iura proxime allegata. Et quia si nō vitiatur rescriptū Apostolicum,quod est ambitiosum & restringendum.c. ꝗ̄uis.j.de præb.in vj.multominus dēt vitiari electio,ꝗ̄ est via ordinariā iuris cōis.& hanc opi.tenet ēt do.Cat.Flor. dicens eā esse cōem modernorū: sed certe de iure verior vr̄ opi.gl.& Io.An.qa in materia correctoria non est licitum facere extensionē, ēt per identitatem rōnis per ea,ꝗ̄ no.gl.in c.constitutionē.de regula.in vj.& de reg.iur.ꝗ̄ a iure.eo.li.& ꝑ Io.An.in regula,odia.& ꝑ id,qđ hr̄ in clem. auditor.de rescri. & qđ plene dixi in l.si vero.§.de viro.ff. so.ma.& ꝑ id,qđ no.Legistæ in auth.quas actiones.C.de sacrosan.eccl.tenere quod placet. ¶ In gl.procedendū. in fin.vel dic,quod si fuisset causa appellationis, non fuisset processum, ex quo causa non erat sufficienter instructa, quia tunc eadem est ratio,& per consequens idē ius.s̄. de consti.translato. ¶ In gl.electionis tempore.ibi, & sic loquuntur ꝯ̄ria. Et adde quod habetur in tex.& gl.j. de reg.
5 iu.non firmatur.in vj. ¶ † In ea.gl.ibi,sol. verum est.aduerte,quia theorica gl.non bene instruit. vnde melius potes dicere, quod quo ad valorem actus inspicimus initium: quia id,qđ a principio non valet,tractu temporis non firmatur,vt in dicta regula,non firmatur:sed quo ad alia interdum inspicimus principiū interdum mediū interdum finē,prout suadet ratio subiectæ materiæ. facit qđ not.in simili in l.qui autem.ff.de his,quæ in fraudē creditorum. ¶ In ea.gl.ibi,sequitur condemnatio.hoc verum,si causa non fuit expressa, vt in c.Abbate. de re iudi.in vj.secus si causa fuisset expressa,vt ibi:nisi salues gl. scđm terminos legum inferius allegatarum.facit quod no.in l.non pt. ff. de iudi. ¶ In gl.penul.ibi,qui appellauit. præterea pōt dici,qđ hic erat proprie finē anni.facit qđ habetur in auth. item si appellatione.C.de tempo.appel. ¶ In ea.gl. ibi,citato legitime.Idem si interueniat aliquid loco citationis, vt hic erat statuitio terminis facta per iudicem remittentem causam.facit infra de appella.intimasti.cum ibi, notatis,& in c.sæpe.

SVMMARIVM.

1 *Postulandus est Episcopus,sed non eligendus.*
2 *Postulatus si administrat in temporalibus & spiritualibus,gerendo se pro prælato,antequam postulatio sit admissa,vel confirmata,postulatio ipso iure redditur nulla.*
3 *Absentes si timent de violentia,non tenentur comparere in ecclesia, in qua violentia timetur:sed locus omnibus tutus assignandus erit.*
4 *Appellatio,ne ad electionem procedatur, comprehendit etiam postulationem,quæ postea fieret.*
5 *Inquisitio,quando fit ad alicuius instantiam,recipi debent testes, quos ipse nominat.*
6 *Citatio non requiritur in notorijs.*
7 *Negatiua non coarctata,probari non potest.*
8 *Testes singulares non probant.Et quando dicantur singulares.*
9 *Capitulum quando est citandum,sufficit quemlibet de capitulo citari.*
10 *Eligentes si omnes priuantur potestate eligendi propter delictum, deuoluitur potestas ad Papam:secus si per negligentiam.*
11 *Electio,quæ fit post appellationem legitimam,non est ipso iure nulla: cassanda tamen est.*
12 *Matrimonium spirituale per metum factum,nullo redditur, sicut carnale.*
13 *Factum si est notorium,recipi possunt testes etiam parte absente & non citata,etiam non iurati.*
14 *Negatiua facti indeterminati,quia probari non potest transfert onus probandi in aduersarium.*
15 *Probatio quando fieri possit indirectè.*
16 *Negans solemnitatem adhibitam in contractu,an debeat probare.*
17 *Soluendo non esse quis præsumitur,quia nascitur nudus.*
18 *Super ætate fundans intētionem suam,illam probare debet,siue super maiori,siue super minori ætate.*
19 *Citatio an sit necessaria,vbi pars est præsens.*
20 *Vniuersitas an possit excommunicari.*

2 BOnæ memorię.[a] Qui sine licentia Papæ recipiunt ad administrationē Epm̄ postulatū, ipso iure potestatē eligendi amittunt. h.d. Scđm intellectū gl.& Inn.vel scđm Compo.& tangit etiā Inn.pōt sic summari. Qui per impressionem laicorum aliquem postulant,ipso iure eligendi potestatem amittunt. hoc dicit. Et secūdum istum intellectum differt a c. quisquis.infra eo.quia hic dicitur de postulatione facta ꝑ impressionem laicorū,ibi de electione. Et quatuor sunt partes principales: nam in prima ponitur factum, & commissio sub certa forma facta. In secunda processus habitus iuxta formam.In tertia oppositio contra ꝓcessum, & respon-

a Bōæ memoriæ. Super hoc c. principaliter ꝗ̄ritur, qñ.iminet electio facienda, & aliꝗ sunt absentes, qui sunt vocādi & debēt electioni interesse propter periculum non audēt venire ad locū, vbi debet fieri electio distingue secundū. do. Hē. Boyc. h.c.in p.i.

responsio.In quarta motus principis,& confirmatio processus.secunda ibi,licet.tertia ibi,cõtra legati.quarta ibi, nos igitur. Et qualiter debet incipi casus, ponit hic Ioan. And.& satis colligi potest ex fine gl.in versi.metuebant.
1 ¶†No.q Eps est pulandus,& non eligendus, de quo s. ti.pxi.c.fi.¶No.q noiatio iudicialis, facta ex causa,multum operat.Idem ẽt si sit extraiudicialis solenniter facta. ij.q.vj.noiationes.sec° si fit simplex & nuda.j.e.qđ sicut.
2 ¶†No.q si ante cõfirmationem, vel anteq̃ sit admissa postulatio,administrat postulatus in tpalibus, & spiritualibus,gerendo se p plato manifeste,vel sub alio colore administrando ipso iure redditur irrita postulatio.qđ hodie
3 est clarũ per capitulum auaritiæ.j.eo.in vj. ¶†Not.q vbi absentes timent de violentia,non teneñ cõpatere in ecclesia,in qua timetur violẽtia:sed debet alius locus tutus oibus eligentibus assignari,etiã si absentes sint pauci. de quo hic per gl.& Inn.j.de no.ope.nun.in c.ij. ¶ No.q nõ deferens appellationi adnersarij,si postea fiat ꝯ suam, nõ pôt allegare illud. Et no.rationem vulgatem.s.qa frustra
4 legis auxilium,&c.¶†No.q licet fiat appellatio,ne pcedatur ad electionẽ,cõprehenditur ẽt postulatio, q̃ postea fieret,vt hic melius pbatur,q̃ alibi fm do.Car.Flo.qđ est singulariter notandũ,cũ appellatio de se sit stricta, & nõ veniant in ea,nisi q̃ sunt deducta,vt in cle.appellanti. de app.facit qđ hẽ j.eo.in causis.¶ No.q recipientes ad administratione sine licẽtia Papæ illum, qui est postulatus, ipso iure priuanẽ ptãte eligendi.¶ Ex hoc no. argũ contra illos,qui dicunt,qđ illi tñ priuantur potestate eligendi,qui eligunt contra ea,q̃ dñr.s.e.cum in cunctis.sed de hoc dic plene,vt per Ioan.And.in regula,odia in Mercu.
5 ¶†No . q qñ ad instantiã alicuius cõmittitur inquisitio, recipi debent testes,quos ipse noiat . ¶ Not.q in notorijs non exigitur probatio,nisi ad cautelam. ¶No.q vbi pp delictum aliqui priuantur ptãte eligẽdi,residet ius penes alios,licet numero pauciores.de quo plene s.n.j.gratum.
6 ¶†No.q in notorijs non vr requiri citatio. Potest tñ dici, qđ hæc est allegatio,vt hic tangit Io. An.& Inn.circa fin. cõiter tñ dr,qđ requiritur citatio ad sniam audiendã, sed sufficit vnica,ẽt nõ peremptoria.de quo in c.ad nostrã . el iij.j.de iureiu.& j.de app.cum sit Romana.& de coha.cle. in c.vestra.& c.tua.¶ No.q snia iudicis in dubio debet psumi.& similiter vr præsumendum,quod omnia acta rite sint facta de quo in c.in præsentia.j.de renun. per Io.An.
7 & aliquid hic per Inn.¶†No.q negatiua nõ coarctata nõ potest probari, de quo in l.actor.C.de prob.vbi plene de materia per Cy.secus si sit coarctata l.ij.cum ibi notatis , C.de errore aduocato.de quo etiam hic per gl. & Io. An.
8 ¶†No. q testes singulares non probant . ad idem j.eo.cũ dilecti.& j.de accus. cum dilecti.& dicunẽ singulares,qñ quilibet deponit de diuerso facto,vt erat hic: qa quilibet
9 deponebat de facto suo scilicet,se nõ citatum.¶†Not.ar. q sufficiat quemlibet de capitulo citari,qñ capitulum est citandum,de quo aliquid hic per Io.And.& per gl.in c.si capitulo.de concess.præb.in vj.quia istud non est simpliciter verum,vt ibi patet,& ẽt tangit hic Io.An.¶No.q vbi sunt duo pariter expedibilia:si vnum est expeditũ, præsumitur aliud potuisse expediri.¶No.differentiã inter nuntium & procuratorem.tacit s.ti.j.bonæ ij.¶No.q præsumẽdum est pro gestis a legato.facit l.vnica.ff. de offi.pfe.
10 præto.cum ibi no.¶†No.q vbi pp delictũ eligentes oẽs priuantur ptãte eligendi,deuoluitur ptãs ad Papam in dignitate ipali,& superiori:secus si per negligentiam.j.eo. ne pro defectu.de quo plene in tex.& glo.j.eo.q̃.q̃. lib.vj. quod no.¶In gl.j.ibi,debuit perdere.hic tñ non fuit priuatus,quia hoc non fuit petitum,vel Papa voluit sibi parcere quo ad illud.facit s.de consue.cum venerabilis,cum ibi nota.¶ In gl.ij.in fi. sed certe imo iura allegata in glo. videntur facere in contrarium, quia ibi mandatur irritari,hic irrita nuntiari: sed dic qđ illa loquuntur in electis,

hæc in postulatis,qui magis peccãt,cum debilius ius habeant s.ti.j.c.pe.eum ibi no.hodie tamen idem in electis infra eo.auaritiæ.in vj.Et ex prædictis no.vnam differen-
11 tiam fm ista intra inter electionem & postulationẽ. † Est etiam alia fm Compo.quia electio, quæ fit post appellationem legitimam,nõ est ipso iure nulla,licet veniat cassanda.s.eod.considerauimus.secus in postulatione,& ita etiam pôt loqui hic:& sic in duplici causa postulatio hic fuit nulla.facit quod dicetur infra eo.auditis.¶ In gl.metuebãt ibi,& ita solus timor.no.bene, quod vbi a iure approbatur pro causa legitima subsistentia dubitationis verisimilis , non est necesse in causa appellationis aliter ipsam iustificare.facit quod not.in c.bonæ. infra de app.secus vbi sola subsistentia dubietatis non approbatur p ea, quæ no.s.eo.cum inter canonicos.Et no.q hæc gl.in ver. sed in casu fuit additio,quæ in effectu distinguit inter impedimentum proprium, respiciens tãtummodo personã principalis,& impedimentum commune, respiciens etiã personam procuratoris.¶ No.etiã ex gl.duos casus principales:nam q̃nq; maior pars est ecclesia, & minor est absens:quandoque econtra . Primo casu si sunt absentes in loco,de quo non debent vocari, de talibus non est curandum,per id quod habetur in c.quod sicut.& in c.quia pter.infra eod.Si vero sint in loco,de quo debent vocari : tunc si fiut absentes ex causa voluntaria,si citati non cõparent,imputat eis , dũmodo duæ partes vocandorũ sint præsentes in ecclesia, per id quod dictũ fuit in c.licet.s.e. ti.licet do.Car. Flo.videatur velle in c.cum nobis olim. s. eo. qđ in duabus partibus non cõputentur illi , qui sunt absentes,& non venerint cum pñt : sed forte istud nõ est verum,nisi fortasse expresse illi renuntiassent voci suæ,p id qđ hẽ in cle.qđ circa.de ele.& in præal.c.licet.¶ Si aũt sunt absentes ex iusta causa:tunc si impedimẽtum est ,pprium & non cõe,debẽt mittere procuratorem,& sic idẽ in effectu qđ casu præcedenti.infra eo.qa pp.Si aũt impedimentum sit cõe et pcuratori, vt quia timeẽ impssio fieri in ecclesia:& tunc nõ teneñ cõparere,sed debẽt pñtes assignare locum tutũ,in quo fieret electio:nõ aũt poterit minor pars absens dictũ terminũ statuere, ex quo est minor pars capituli.Si aũt maior pars non statuat,tunc minor protestetur eis,ne procedant ad electionẽ sine illis in loco cõi,& tuto:& appelletur si contra fiat. & hoc casu si maior pars eligeret illũ,pro quo fit impressio, electio eẽt nulla,& essent priuati potestate eligẽdi.Ideo si postea minor pars eligeret,valeret electio per c.gratis.s.ti.j.secus si decedere electio minoris partis : quia tunc vtraque esset nulla,& idem si præcedat electio maioris partis, si elegerunt aliũ q̃ illũ,pro quo fiebat impressio:qa tunc nõ sunt priuati ipso iure.facit qđ no. infra eo.cũ Vintonien. & dicit hic Compo.qđ si non eligat maior pars,minor ẽt non poterit eligere, nec curreret tps tanq̃ iuste impeditis.j.e. ne pro defectu.sed do. Anto.de Bu. hic tenet oppositũ,& forte melius:qa potuerũt determinare locũ tutũ,& ibi facere electionẽ,ideo qa non fecerunt , imputeẽ eis,arg.in c.fi.j.eo.dicit ẽt ipse,qđ instante termino iuris,poterit minor pars eligere per ea,q̃ dicta sunt in c. cũ nobis olim.s. eo.& facit qđ no.per Inn.j.eod. ecclesia, vbi vr,q ẽt vnus solus poterit eligere, si alij non eligant:& tenet electio,licet sit extra ecclesiam,cũ locus nõ sit de substãtia electionis, vt dictũ fuit in c.cũ terra.s.e. Sed forte istud dictũ nõ est verum:qa capitulo datur totum tps ad eligendum:& ideo anteq̃ sit lapsum, non pôt dici capĩm priuatũ.de ele. c.cõmissa.li.vj.licet esset certũ ante terminum capĩm nõ posse eligere per ea,quæ habenẽ.Et per prædicta etiã patere pt,quid iuris in scdo casu , scilicet qñ minor pars est absens,maior præsens. Nam si sint absentes ex causa voluntaria,non tenentur præsentes ire ad eos:cũ electio fiẽda sit in ecclesia,si fieri pôt,vt in d.c.cũ terra. tñ si absentes essent duæ partes vocandorũ , & citatus vel nõ citatis præsen-

præsentibus, procederent ad electionẽ, teneret electio: sed posset cassari ratione contemptorum, ex quo præsentes non tenebantur ire ad eos. Si aũt fuissent absentes ex iusta causa, tunc præsentes debent ad eos ire vel mittere procuratorem, si impedimentũ etiat commune respectu absentiũ. Si aũt fuisset ꝓpriũ, tunc vr̃, qđ potius absentes deberent mittere procuratorem ad præsentes, si pñtes nolunt venire ad eos, cum electio debeat fieri in ecclesia si possit, vt superius est dictum. ¶In ea. glo. ibi, aliter nullus est consensus. no. bene hanc gl. singularem, q̃ expres-
12 se decidit,† quod sicut m̃rimonium carnale reddit̃ nullũ, si fiat per metum: sic etiam & ſpũale: & per ꝯs vult, ꝙ electio prælati facta per metum, sit ipso iure nulla. & pro ista opinio. facit, quod regulariter est licitum arguere de m̃rimonio carnali ad spirituale. j. de transla. pla. c. ij. nisi in casibus in quibus reperiret̃ oppositũ, iuxta no. per Io. And. in c. tua. j. de spon. licet do. Car. Flo. tenuerit contrarium in c. licet. s. eo. sed tutius est tenere cum gl. ¶In glo. super verbo, licentiã. in fi. supple, quia pt exponi suspendimus, id est, suspensum deuitiamus. ¶In gl. recipit, in fi. & aduerte, quia ſm Inn. & Doc. ex quo factum est notoriũ, potuerunt recipi testes etiã parte absente & non citata, & et non iurati. Nam dũmodo vere sit notoriũ, non vitiabitur processus, licet recepti sint parte non citata, vel non iurati. facit quod notatur in c. tua. per gl. de cohabi. cle. & mulie. debebit tamen pars citari in actu sententię, licet factũ sit notorium, vt notat gl. in c. ad nostram. ii iij. j. de iureiu. sufficiet tamen vnica, etiam non peremptoria, per id, qđ nota. in c. cum sit Romana. ad fi. j. de appel. & dicit Inn. ꝙ qñdo maleficium est notorium, si ignoratur malefactor, vt quia reperitur homo occisus in platea, si ignoratur q̃s fecerit, qđ fit inquisitio generalis: & si postea aliquis nominetur, seu inculpetur in tali inquisitione, debebit fieri noua inquisitio ſpãlis cõtra eum: nec ex prima posset puniri, cum illa videatur fieri solum ad inueniẽdum, nõ ad puniendum. hoc sequit̃ Bar. in l. ij. §. si publico. ff. de adul. ¶In gl. præsumitur. in fi. Inno. hic videtur intelligere d. c. quoniam. quando est appellatum, & pđet appellatio. secus si snĩa transiuit in rem iudicatam, etiam contra cõtumacem: quia tunc p̃sumetur pro sentẽtia, & etiam ꝓ processu, de quo plenius tangetur in c. in p̃sentia. j. de renun. & similiter dicit præsumi pro sententijs censuræ, quando non est appellatum, & transiuit tempus datum ad appellandum. facit j. de offi. ordi. ad reprimendam, cum ibi no.
14 ¶†In gl. super verbo, naturã. ibi, vnde onus ꝓbandi trãsfert̃. & sic vult glo. ꝙ vbi est negatiua facti indeterminati, quod quia non põt ꝓbari, transfertur onus probandi in
a aduersarium:ᵃ sed contrarium tenet Inn. in c. super his. j. de accu. & Io. An. in regula, sine possessione, in Mercu. an vj. & alle. Io. An. pro casu c. j. de p̃sẽ. in vj. vbi ius adinuenit modum ꝓbandi talẽ negatiuam, s. per positionem & responsionem ad illam: qđ non fuisset necessarium, si vera fuisset opinio gl. & istud etiam sequitur Bar. in l. hoc iit re. ff. de ver. obli. vbi etiam de hoc dixi. & hoc verum nisi actor ex affirmatiua opposita se fundaret: quia tũc reo nõ incumbit onus ꝓbandi. facit l. actori. l. q. accusare. C. de edẽ.
15 & j. de cau. pos. cũ ecclesia. ¶†In ea. gl. ibi, põt ꝓbari indirecte. Io. An. hoc fatetur, q̃ñ per coartationem non cadit directe ĩ sensum testis: secus si cadat directe: puta si testis dicat, ꝙ vidit tali die, tali hora, tali loco Titium non habere galeam in capite. & idẽ in similibus, & de q̃bus plene hic prosequitur: nõ aũt dẽt dicere, non vidi eum habere galeã in capite, quia possibile esset quod habuisset. & ipse non vidisset, quia non aduertisset. sed Io. de Lig. quem sequitur do. Ant. de Bu. dicit, quod nulla est negatiua, qualitercunq; coartata, quæ possit cadere directe in sensum testis: quia quod non est directe per sensum, nõ potest ꝑcipi: sed indirecte & per medium. vnde in exemplo prædicto non percipit testis immediate, quod non habebat galeam in capite: q̃a qđ non est, percipi non põt, sed ꝑ medium, s. q̃a si h̃ret, videret. D. Cardi. Flo. saluat vtrãq; opi. quia opi. Io. de Lig. vera est, si quæritur an testis directe ꝑcipiat ipsam negatiuã. Sed si quæritur, an testis possit directe ipsam negatiuã probare, ꝓcedat opi. Io. An. nam dicitur directe ꝓbare, ex quo in causa dicti sui nõ habet necesse aliud mediũ adducere. Nam sufficit qđ dicat, vidi eũ non habere galeam in capite. & hæc opi. satis vr̃ rationa-
16 bilis. ¶†In ea. gl. ibi, illud probare dẽt. & adde qđ no. in l. quæcunque. §. fi. ff. de publicanis. vbi tangit̃, an negans solennitatem adhibitam in ꝯtractu, debeat probare: quia si est solennitas extrinseca, illa non præsumitur: ideo si aduersarius alleget illã, debet probare. secus si sit solẽnitas
17 intrinseca. l. sciendum. & quod ibi no. ff. de vet. obl. ¶†In ea. gl. in fi. dic ſm Io. An. qđ quis p̃sumit̃ nõ soluẽdo, quia nascit̃ nudus. xlvij. di. sicut hi. & ita loquit̃ ibi: sed si semel cõstat quẽ esse soluendo, p̃sumitur esse solu ẽdo: nisi aliud ꝓbet̃. l. si creditores. ff. de priui. credi. Tu potes dicere, qđ in illa l. ex persona. ꝓbabatur quem nõ esse soluendo tp̃e depositi officij. vñ nõ p̃sumit̃ nõ fuisse tempore acceptati officij, vt ibi senrit gl. & sic illa l. non facit pro Io. And. vñ potes dicere, ꝙ ille qui fundat intẽtionẽ suam ex diuitijs vel paupertate, debet id probare, vt voluit glo. in l. si vero. §. qui pro rei. ff. qui satisd. cogan. nec obst. c. vnicũ. de scrutinio, quia loq̃tur in qualitate intrinseca, secus in extrinseca, vt notat gl. in c. si forte. de elec. in vj. De negatiua eta tis, cui incumbat onus probãdi, siue loquamur de maio-
18 ri ætate, siue de minori: † conclude, quod ille, qui fundat intentionẽ suã ex maiori vel minori ætate, illã debet probare. l. si minorem. C. de in integ. resti. mino. & ibi ꝑ Bar. & l. de ætate. ff. de mino. & aliquid tangitur per Cyn. in l. cum te minorẽ. C. de ꝓba. & per gl. in c. presbyte. lxxviij. di. licet illa aliter loquatur. ¶In gl. singulares. ibi, nuntiũ destinatum. no. bene, quod eo ipso qđ ille, qui dicitur citatus, misit nuntium ad iudicem in termino, præsumitur citatus: nec iuuabitur, si velit procedere, nisi ꝓbetur ip̃m fuisse citatum. Nam ex quo est p̃sens, potest & si citatio non præcessisset.† nam si esset principalis etiam si nõ præcessisset citatio, posset procedi, vt cogatur respondere: q̃a citatio non est de substantia, vbi pars est præsens. l. etiam. & in l. in causæ. §. j. ff. de mino. & not. per Guil. & per Bart. in l. j. & ij. ff. de in ius vocan. & per Ioã. And. in c. fi. de ele. in vj. & facit quod not. Archi. in c. proposuisti. lxxxij. dist. ¶In ea. gl. ibi, & licet sit probatum de capitulo. expone. i. videatur: quia reuera talis probatio non releuat capitulũ, vt j. subdit gl. nec obst. l. iij. §. quæcunq;. q̃a loquitur de iuramento, qđ defertur a parte parti: hic autẽ de iuramento partis, qđ habet vim ꝓbationis in negotio, de quo disputatur, & sic in diuerso casu loquitur. Item nec ob. c. tertio loco. j. de probat. quia ibi illi de capitulo erant contestes: quia quilibet dicebat capitulũ fuisse congregatũ, & in capitulo de negotio tractatum, & semper illos de capitulo negatiue respondisse: sed hic erant singulares, quia quilibet de facto suo tantum deponebat. ¶In ea. gl. ibi dirigũtur prælato. melius dixisset dantur prælato. nã ex quo agitur de citatione capituli, debẽt dirigi ad capitulũ: possunt tamen præsentari & maioribus de capitulo, vt dicit glos. videtur tamen, qđ dẽat requiri prælatus, vt conuocet capitulum. & si congregat, poterit tunc capitulũ sic congregatum citari, & literæ tunc præsentari: sed si prælatus vel alius, ad quem spectat, nolit congregare: tũc videtur sufficere, quod præsentatæ sunt literæ prælato. & maioribus de capitulo. Et si non possunt tales haberi, possunt citari singuli de capitulo, qui reperiunt̃ non simpliciter tanquã singuli, sed tanq̃ illi, qui sunt de capitulo, vt sic faciat habẽs citare id quod potest, & si neminem de capitulo posset reperire: tunc procedit, quod dicit gl. quod poterit publice in capitulo, seu in loco capituli, vt in claustro publicari litera citatoria p̃sentibus etiã alijs extraneis: q tũc

ᵃ ¶In Aduersariũ. v. ꝑ Frã. Are. cons. xxxj. Ale. cons. li. xxxix. j. vo. lu. & cons. xxxix. i. vi. lu.

reperianẽ:& de hoc poteſt facere rogari notariũ. Et ſi nõ poſſet fieri in clauſtro, vel capitulo, poterit fieri in platea vel eccleſia. & ſi etiam ibi non poſſet fieri, poterit fieri in loco viciniori. facit qđ habeẽ in cle. q̄uis. de for. ↄpe. & de materia per gl. in c. ſi capitulo. & de ↄceſ. præbẽ. in vj. ¶ In ea. glo. ibi, j̄. de proba. tertio, ſed ad iſtud c. rñde, vt ſ̄. dixi. ¶ In ea. gl. ibi, argumentum qđ capitulum ſit excõicatũ. aliqui habent literã affirmatiuã. & pro illa facit, quia in c. Romana. ſtatim alle. dicitur, qđ innoxij ligantur. Alij vero hẽnt literam negatiuã, qđ non ſit. & pro iſta facit text. in d. c. Romana. §. vlt. inquantũ dicit, qđ non dẽt capitulũ excõicari, potes dicere qđ licet non dẽat excõicari: tamẽ ſi excõiceẽ, intelliganẽ ſinguli excõicati per id, qđ habeẽ in c. ſi ſnia. j̄. de ſen. excõ. in vj. † vbi qñ fertur ſnia in vniuerſitatẽ, q̄ non põt cadere in illam, vt in vniuerſitatẽ, ſed vt in ſingulos: tunc afficit ſingulos. & ideo videẽ tutius, ꝙ petatur abſolutio: nam etiã, licet nõ debeat nõ cõtumax excommunicati: ſi tñ excõicetur, tunc excõicatio tenet, licet ſine difficultate tũc debet abſolui. ſ̄. de reſcri. ab excõicato. & de materia in d. c. Romana. §. vlti. nam fuerũt opi. circa hoc, qñ capitulũ hodie excõmunicaẽ, an teneat excõicatio. de quo dicendum, vt ibi notatur. ¶ In gl. nuntium. in fi. Solue, ꝙ prima pars eſt vera quo ad agendũ vel defendẽdũ: ſed ſcđa, qñ ſolum vult venire ad excuſandũ vel denuntiandũ. facit qđ nota. in c. cum parati. j̄. de ap. & hoc intellige ſtricte ſumendo nũtiũ, prout differt a ꝓcuratore, vt hic innuit litera. ¶ In gl. ſecure. ibi, nemo cõpellitur mittere ꝓcuratorẽ. gl. iſta, quo ad tex. noſtrũ, nõ bene dixit, quia in cauſa electionis propter celerẽ expeditionẽ eccleſiarũ, debet impeditus mittere ꝓcuratorẽ ſufficiẽter inſtructũ. j. de ele. cupientes. li. vj. & no. per Ioã. An. in c. querelam. j̄. de procu. ¶ An aũt delegatus poſſit cõpellere quem perſonaliter cõparere, dic vt in c. j. j̄. de iudi. li. vj. ¶ In gl. ſuper verbo, ex tribus cauſis. ibi, & etiam, qa idẽ epiſcopus iunge iſtud cum ſcđa cauſa, q̄ eſt pars eius, & ſic erunt tres cãæ. ¶ Et no. ꝙ litera dicit, qđ ex tribus cauſis reddiderunt ſe indignos intellige, qđ non poſſunt obijcere cõtra electionẽ factam a minori parte: non aũt dicit, ꝙ ex tribus cauſis reddiderint ſe priuatos ptãte eligendi. & ideo non probaẽ intellectus illorũ, qui dicũt qđ ex tribus cauſis iſti fuerunt priuati ptãte eligendi. vna eſt, quia poſtularunt poſt appellationẽ legitimam: ſecus eſt qñ ſit electio poſt app. legi. ſ̄. eo. conſiderauimus. ſcđa eſt, qa poſtularunt illũ, de quo timebaẽ impreſſio: ſecus ſi alium. & iõ venirent priuandi. infra eo. c. cũ Vintonien. & c. qſquis. tertia, quia receperunt ad adminiſtrationem ſine licentia Papæ: ſed certe cum ſimus in materia pęnali, non videntur probari duæ primæ cãæ hic: quia ex text. non p̄t bene colligi, qđ ex illis fuerunt priuati, ſed ſolũ de tertia. quinimo ex litera colligitur, ꝙ fuerit facta impreſſio: ideo lec. gl. vr̄ verior, videlicet quod ex tribus cauſis reddiderunt ſe indignos, ne audirenẽ contra electionem alterius partis: tñ ex vna tm̃ fuerunt priuati ptãte eligendi. ¶ Et no. bene, qđ licet poſtulantes recipiendo ad adminiſtrationem poſtulatũ, priuentur poteſtate eligendi, quia illã adhuc habebant, qa poterant a poſtulatione recedere & alium eligere: tamen ſecus eſt, quando eligentes recipiũt ad adminiſtrationem electum: quia ex quo elegerunt, nõ habebant poteſtatẽ eligendi, quia non poterant ab illa recedere. ſ̄. eo. in c. cũ inter canonicos. ideo tunc nõ pñt illa priuari. dẽnt tñ puniri ad arbitrium ſuperioris. facit infra eo. ſi compromiſſarius. §. fina. lib. vj. qui poſſet etiã eos priuare poteſtate eligendi in electione, quæ primo occurreret. ¶ In ea. gl. ibi, vel dic ex tribus. hæc lectu. non ↄformatur textui: ideo tene lecturam primo loco poſitã in gloſſ. ¶ In glo. pe. ibi, eligendo ꝑ impreſſionẽ. ſupple aliũ, q̄ eũ de quo timebaẽ: vel forte non ſunt priuati, licet veniunt priuandi. infra eo. quiſquis. p̄cedens tñ tutius per ea, quæ dixi in gl. p̄cedenti. ¶ In ea. gl. ibi, alij dicunt. hanc ſcđam tenuit olim Ber. ſed p̄cedens, q̄ approbaẽ in parte ſuperiori, quæ fuit additio, eſt hodie approbata in c. q̄q̄. j. e. in vj. de quo dic, vt ibi plene nota. per glo.

a Sufficit. Idẽ ſumat hic Abba. paucis verbis additis.

S V M M A R I V M.

1 *Adminiſtratori eccleſiæ competit actio pro ipſa eccleſia.*
2 *Libellus quid continere debeat.*
3 *Eccleſia vna ſubijcitur quandoque alteri eccleſiæ pleno iure.*
4 *Libello vno poſſunt duæ diuerſæ petitiones accumulari.*
5 *Ius præſentandi poſſidere, ſiue præſcribere poſſunt parochiani, ſiue populus in ſua eccleſia.*
6 *Litis conteſtatio fit per reſponſionem ad narrata.*
7 *Sententia dictanda eſt in perſonam economi, qui egit pro eccleſia.*
8 *Ius præſentandi vel eligendi de iure, ſpectat ad illum, qui eſt in quaſi poſſeſſione iuris.*
9 *Sententia lata in poſſeſſorio, non præiudicat in petitorio.*
10 *Poſſeſſorium iudicium, an competat pro iure perſonali præſtationis annuæ.*
11 *Poſſeſſio rerum corporalium qualiter perdatur, & per quantum tempus.*
12 *Interdictum vnde vi, competit ſpoliatis, quaſi poſſeſſione rerũ corporaliũ.*
13 *Quaſi poſſeſſio iuris eligendi qualiter perdatur.*
14 *Quaſi poſſeſſio percipiendi debitam penſionem, qualiter perdatur.*
15 *Agens interdicto vnde vi, an debeat probare ſe ſpoliatum, & ſe fuiſſe in poſſeſſione non vi, non clam, nec precario.*

a Q Verelam. Sufficit[a] electio ꝓbate, ꝙ eligẽtes tempore electionis, ius eligendi poſſederũt. h. d. Et primo poniẽ facti narratio. Scđo cãæ diffinitio. ſecunda ibi, nos igiẽ. Prima facit tria. primo narrat commiſſionẽ cãæ. ſcđo duplicẽ petitionem actoris. tertio reſponſionem rei. ſecunda ibi, petebat. tertia ibi, prædictis. ſcđa facit duo. primo diffinit primum articulũ cum expreſſione cauſæ, & quadã proteſtatione cauſæ. ſcđo diffinit ſub eiſdem terminis. ſecũda ibi
1 quia vero. ¶ † No. j. articulum, quod gubernatori eccleſiæ competit actio pro ipſa eccl̃ia. de quo infra. de iudi. cũ de-
2 putati. & de reſti. ſpo. olim cãm. ¶ † No. plura, q̄ debet cõtinere libellus: nam debet ↄtinere, qs agat, contra quem & corã quo, & quare, & ſuper quo litigaẽ. de quo infra. de lib. obl. in c. ij. ¶ No. economũ eccleſiæ poſſe pro illa agere, de quo & de eius offõ in c. diaconũ. lxxxix. diſt. ¶ Not. in modum actionis poſſe agi, vt quis remoueaẽ ab eccleſia. qđ eſt verũ ſm̃ Inn. in eo, qui ius nõ habet in eccl̃ia. facit ſ̄. de reſcri. in c. ij. & in c. olim. & infra. de iureiur. q̄relã. vbi vero ius hẽt, ſed ꝓpter crimẽ petit remoueri: tũc requiriẽ accuſatio, inquiſitio, vel denuntiatio. infra. de accu. ſuper his. & c. qualiter. ¶ Not. ꝙ iudex delegatur ſuccedens
3 in locum delegantis. poteſt de cauſa cognoſcere. ¶ † Not. qđ interdum vna eccleſia eſt alteri ſubiecta pleno iure, hoc eſt in ſpiritualibus & tꝑalibus. de quo per Inno. in c. paſtoralis. infra. de priuile. & tãgitur ẽt eo. ti. in c. cũ & plãtare. & in eccleſijs. & aliq̄d ẽt infra. de p̄bẽ. de monachis. ¶ No. ꝙ interdictũ vñ vi, videtur competere ꝑ fructibus & iuribus ſubtractis. ad idem. infra de cã. poſ. cũ eccleſia.
4 & tangit hic Inn. ¶ † No. ꝙ in eodem libello duæ diuerſæ petitiones poſſunt accumulari, de quo in regula, nullus pluribus. de reg. iur. in vj. & in l. edita. C. de edẽdo. ¶ Not. ꝙ põt peti quem ab eccleſia moueri, & nihilominus condẽnari ad reſtitutionem pẽſionis ſubtractæ, de quo in gl. ¶ No. ꝙ in hoc libello, peto pẽſionem ſubtractã reſtitui, non ſolum includiẽ reſtitutio penſionis, hoc eſt denariorũ nõ ſolutorũ, ſed etiam includiẽ reſtitutio quaſi poſſeſſionis ipſius iuris percipiendi pẽſionẽ, vt colligitur hic ex petitione, iuncta ſnia, q̄ debet eſſe petitioni conformis. j̄. de ſimo. licet Heli. Et ex hoc nota. ꝙ libellus latiſſime eſt interpretandus. & vbi ex eiſdem verbis põt ad plura, & ẽt ad pauciora adaptari, potius ad plura adapteẽ. facit infra. de cau. poſ. cum eccleſia. ¶ No. electionẽ ſumi ꝑ p̄ſentatione, qđ procedit late ſumpto vocabulo. ſecus ſi ſtricte,
5 & ꝓprie, vt j. de p̄bẽ. cũ in illis. li. vj. ¶ † No. ꝙ parochiani, ſeu populus poſſunt poſſidere, & pręſcribere ius pñtandi

in ſua

in sua ecclesia rectorem. de quo per Ioã. And. in rla, quod
alicui gratiose. j. de reg. iur. in vj. in Mercu. ¶ No. q per re
sponsionem ad narrata fit lit. contest. de quo in c. j. j. de li.
6 contest. ¶ † No. q ad superiorem, cui subiecta est ecclesia,
ad quam fit præsentatio, spectat instituere præsentatum.
de quo plene in c. de monachis. j. de præben. & xvj. q. ij. c. j.
7 ¶ † Not. q snĩa dictanda est in personam economi, q egit
p ecclesia. de quo in gl. & j. de resti. in integ. suscitata. & p
8 Legistas io l. j. C. de sen. & interlo. om. iudi. ¶ † Not. q ius
præsentandi, vel eligendi de iure spectat ad illum, qui est
in quasi possessione iuris. de quo j. de iure pat. cõsultatio-
nibus. ¶ Not. q ille, qui est in quasi possessione p̃sentandi
rectorẽ, hẽt ius etiam p̃sentandi clericũ: qđ est verum, qñ
est etiam in quasi possessione patronatus, secus qñ est so-
lũ in quasi possessione actus præsentãdi clericum. de quo
9 etiam p Ioã. An. in c. ij. de instit. in vj. ¶ † No. q snĩa lata in
possessorio non p̃iudicat in petitorio. facit j. de causa pos-
ses. in c. fi. & ff. de acqui. pos. in l. naturaliter. §. nihil com-
mune. vbi plene de hac materia. vtile est tamen etiã hoc
in sentẽtia possessorij protestari, vt hic patet. ¶ No. q pos-
sessorium iudicium videtur competere pro iure persona-
li præstationis annuæ: sed Io. An. dicit, quod hic erat rea-
lis: quia debebatur petere ab ecclesia ecclesiæ. & sic a re
rei. de quo per eundem in c. puenit. j. de censi. & per Cyn.
in l. si certis annis. C. de pac. & ibi etiam per Ange. in sua
repetitione, in vlt. q. & per Bar. in l. ij. ff. quorum bonorũ.
¶ In gl. j. in fine, hęc opi. communiter tenet: & plus dicũt
doc. q si petat delegari, & non deleget, cũ sit iusta cã suspi
cionis, poterit appellari. de appel. legitima. lib. vj. nec ob.
iste tex. quia hic non erat appellatum, vel hic loquitur in
Papa, qui est supra ius. de quo in l. eos. C. de app. ¶ In glo.
ij. ibi, nihilominus condemnatẽ hoc clarum respectu pẽ
sionis, quam ipse non soluit, quia imputet sibi, arg. auth.
qui rem. C. de sacrosan. eccle. sed maius est dubium, quo
possit ferri sentẽtia pro futuro: dic quod restituetur ad sta
tum percipiendi pensionẽ, in quo prius fuit agẽs: ex quo
constat de spoliatione, & satis est iudicium esse agitatum
cum isto, qui reputabatur rector, potissime: quia etiam si
ecclia esset læsa, posset restitui, vt in c. j. j. de resti. in integ.
& sic non censetur esse magnũ præiudiciũ. & quia verisi-
militer causa præsumitur bene fuisse defensa: & de caute
la est, quod prius condemnetur ad solutionẽ pẽsionis, &
restituatur agens ad quasi possessionem pcipiendi pensio
a nem, & demum remoueatẽ cõuentus. ¶ In gl. economi. [a]
in fi. Et pro ista parte facit, quia in iudicijs quasi ꝯhiẽ. l. iij.
§. si filius ff. de peculio. & l. de ætate. §. qui interrogatẽ. ff. de
interroga. actio. & sic ex quo vterq; fuit in iudicio, vterq;
quasi ꝯxit: ideo vterq; condemnetẽ. & hanc opin. sequitur
But. & hæc opi. etiam cõiter practicatẽ: tamen posses dice-
re qđ per litis contestationem quis sit dñs instantiæ, vt in
c. j. j. de pcu. in vj. ideo videretẽ, q ille actus deberet atten-
di. de iure tñ, vt dixi, cõiter practicatur opi. gl. & maxime
ẽt seruatẽ in foro canonico: qa vt dixit gl. in c. suscitata. de
resti. in integ. æquitas canonica non curat de tali subtili-
tate legali. ¶ Aduerte tñ, quia vbi verba sentẽtię nõ pos-
sent commode referri ad procuratorem, vt in cã mr̃imo-
niali, & in causa criminali, & interdũ etiam in causa spũa
li: tũc s̃m oẽs possunt & debent verba referri ad dñm, li-
cet non fuerit in iudicio. facit qđ no. Inno. in c. cãm quæ.
j. qui fi. sint legit. & sic etiã dẽt intelligi, quod tetigit hic
gl. ¶ In gl. salua qõne super iure. ibi, nõ præiudicat popu
lo. hoc intellige, nisi populus sciuerit causam agi, & non
ꝯtradixerit per c. pe. j. de re iudi. ¶ In ea. gl. ibi, iterũ p̃sen-
tault. & hæc est vna practica in se bona. Alia, q cognoscat
ecclesiam Vincentinã in patronã. j. de iure pa. ex literis. in
fi. ¶ In gl. pe. in fi. vel etiam dic, qđ hæc causa fuit allega-
ta, & sic concordat. ¶ In gl. fi. in fi. & de materia illius le-
gis nota. plene in l. si quis cõditionis. C. loca. & verus in-
tellectus dictæ legis litibus, videtur esse quod ibi loquiẽ

quando non constabat possessionem fuisse locatã, vt not.
per Cy. & Bar. in d. l. si quis cognitionis. hic autem consta
bat ecclesiã sanctæ Agathæ esse in quasi possessione per-
cipiendi annuam pẽsionem, & illa fuisse spoliatam: & iõ
10 ad ipsam restituitur. Et aduerte, † quia vt tetigi in notabi
libus, est dubium an pro iure personali p̃stationis annuæ
competat iudicium possessorium. nam videtur casus, qđ
non in l. ij. ff. quorum bonorũ. sed in contrarium videtur
hic casus Ia. de Raue. in l. si certis annis. dicit decre. istam
non procedere: iõ sc̃dm eũ aduersus q̃relam opus est q̃re
la. i. aduersus hanc decretalẽ, quæ incipit, querelã. sed Pe.
ibi dicit, qđ hic erat præstatio realis census annuatim p̃-
standi, & idẽ in effectu hic Io. An. qui dicit quod hæc præ
statio erat realis: quia p̃stabatur a re rei, & sic non erat per
sonalis. facit l. j. ff. de serui. sed do. Ant. de But. hic dicit, qđ
cũ ecclesia rep̃sentet psonã. facit l. mortuo. ff. de fideius.
qđ hic p̃statio debebatẽ personæ. cũ dicit, qđ põt compete
re iudiciũ possessorium: qa erat debitũ a re psonę, sicut di
cimus in vsufructuario, cui cõpetit interdictũ. l. iij. §. vnde
vi. ff. de vi & vi at. ita & in hoc casu. & pro hoc etiã facit,
quia pro ipsis terris seu ædificijs erat istud debitum: licet
posset dici quod istud non inferat necessario obligationẽ
realẽ per l. fi. ff. de contrahen. emp. & p̃t etiã dici, qđ sicut
ecclesia, cui debetẽ, repręsentat personã, ita etiã ecclesia, q̃
dẽt eadẽ rõne. & sic videtur posse dici, qđ hic erat obliga
tio psonalis. Ang. in d. l. si certis annis. licet nõ sic specifi-
ce inducat hanc decre. tñ per eum tenet, qđ etiã locũ ha-
beat possessoriũ iudiciũ in præstationibus psonalibus: q
intelligit pcedere, qñ alias facta est aliqua pręstatio, & po
stea fit denegatio. Secus si nunq̃ aliqua p̃statio fuisset fa-
cta: qa tunc ibi esset mera obligatio psonalis, nec esset re-
perire possessionẽ, vel quasi præstationis annuæ. secus qñ
præstatio als fuit facta: nã tũc ex quo quis fuit in statu pci
piendi, non debet priuari illo statu. ideo põt petere se re-
stitui ad statum prædictũ per hanc literã, quæ recte videẽ
ponderare ipsum statum percipiendæ pensionis. j. de re-
stit. spo. & iste intellectus satis videtur rationabilis p hũc
tex. Et aduerte, quia sentit Ange. q sufficiat semel perce-
pisse pensionem, vt dicatẽ esse in statu percipiendi. sed do.
Ant. de Bu. vr̃ requirere, qđ pluries fuerit facta præstatio:
quia ex vnica pręstatione non videẽ induci vsus percipiẽ
di. facit qđ habetur in l. iij. C. de episcopa. audiẽtia. Et qđ
no. in materia consuetudinis in c. fi. de ꝯsuetu. ¶ Sed pro
Ang. bene facit, qđ habeẽ in c. cum de beneficio. de p̃bẽ.
in vj. ¶ Itẽ aduerte, qa dixit hic do. Car. Flo. qđ si condẽ-
netẽ dominus, & procurator, vel pcurator tãtum in actio-
ne famosa, non erit dominus infamis: secus si condemne
tur dominus tm̃. & sic intelligit l. furti. § si quis. ff. de pro-
cur. quod forte posset procedere, quando dñs nunq̃ fuis-
set in iudicio: quia tunc non potest dominus de iure con
demnari. secus videtur si fuisset litem contestatus per id,
11 quod habetur in d. l. furti. iuncta l. j. in eo. tit. ¶ † Extra gl.
est sciendum, q Inn. hic tetigit, qualiter perdatur posses-
sio rerum corporalium, & per quantum tempus negligẽ-
do perdat quis possessionem. Et notabiliter concludit, q
licet aliqui dicant requiri negligentiam longi temporis:
tamen hoc sibi non placet: quia absonum videtur, qđ tã-
tum tp̃s requiratẽ ad perdendũ dominiũ, ar. l. si quis vi. §.
differentia. ff. de acqui. pos. & ideo cum dominium p̃scri-
batur longo tempore. C. de præscri. lon. temp. per totum,
non requiritur longum tempus ad perdendũ possessionẽ
rei immobilis: ideo sc̃dm eum sufficiat tempus arbitra-
riũ. Adde, qđ gl. in l. furtum. §. j. ff. de vsucap. & in §. quod
aũt. Instit. eo. titu. tenuit, quod requiratur longum tempus.
¶ Cõclude, quod si alius occupauit possessionem, & ego
scio & negligo recuperare: tũc si trãseat tempus, j. qđ cõ-
mode possum recuperare, perdo illam. l. q̃uis. ff. de acqr.
pos. & no. Bar. in l. si de eo. §. j. eo. titu. Si autem ignorauit,
vel etiam a nemine est occupata: tunc stante opi. de qua

a Hæc gl. tendit ad hoc, an verba snię sint proferẽda in personã procuratoris. vid hic per Abb. in iiii. colum. ver. in glo. in verbo economi.

dixi tamen verior videtur opi.Inn.per rationẽ suã.de quo
plene dixi in d.l.furtum.in §.j.& adde etiam gl.quæ repu-
tatur singularis, in l.j.in gl.mag.ad fi.C. de ser.fugi. Nam
si quis emit rem a tertio possessam: licet de facto inducaẽ
in possessionem per vendentẽ,tñ non incipiat præscribe-
re,nisi ex tempore,quo iste tertius desinit possidere: quod
qñ sit,patet ex supradictis.¶ Item diligẽter põdera inq̃tũ
Inn.dicit,quod si verbo quis tantum prohibet, ne ingre-
diar possessionem meã,qđ cõtra illum non cõpetit inter-
dictum,si prohibens erat talis,qđ eius prohibitio non fa-
ceret iustum metũ : qa tunc non dicitur interuenisse vis
atrox,quę vẽ requiri in interdicto vnde vi.l.j.§.interdictũ.
12 ff.de vi & vi ar.¶ †Scđo principaliter tractat Inn. quæ re-
media competant spoliatis quasi possessione iurium cor-
poraliũ. Et concludit, qđ vtile interdictum vnde vi.facit
l.pe.ff.de serui.Item condictio directa ex hac decretali in
terminis decretalis. In alijs aũt competet vtilis condictio
arg.c.translato.s̃.de cõsti.vel saltem officiũ iudicis, quod
13 loco actionis succedit.j̃.de offi.iud.c.ij.¶ †.Tertio princi-
paliter tractat,qualiter perdaẽ quasi possessio iuris eligen
di.de quo dic,vt hic per eum.¶ No.tamen diligenter in-
quantum dicit,quod si quis est canonicus, & non admit-
titur ad electionem,quę spectabat ad capitulum,ꝙ si capi
tulũ eligit,non perdat possessionem: quia ipse non vt sin
gularis,sed vt vnus de capitulo quasi possidet ius eligen-
di,ideo si capitulũ eligit:licet sine ipso mediante ipso ca-
pitulo retinet possessionem.quod intelligit Host.verũ, si
de huc quæstio non referẽ per id,ꝙ habetur j̃.e.in Genesi.
14 & de præben.dilecto.¶ † Quarto tractat principaliter qua
liter perdatur quasi possessio percipiendi debitam pẽsio-
nem,qa perdiẽ per denegationẽ : nec fieret anteq̃ venis-
set tp̃s p̃stationis, de quo hic latius per eum. Et tractat ẽt
incidenter Inno.an consiliarius consulens delictũ alteri,
vel spoliationem ob hoc teneatur. Et finaliter concludit,
qđ regulariter nõ teneẽ.fallit in duobus casibus: vnus est
in l.j.§.sed vtrũ.ff.de seruo corrupto. Alius in §.ope. iun-
cta gl.Insti.de obli.q̃ ex delic.nascuntur.& sic videẽ velle
Inn. ꝙ consiliarius regulariter non teneatur, siue ille cui
consulit,esset alias facturus,siue non.sed gl.& Bar.in l.nõ
solum.§.si mandato.ff.de iniurijs videnẽ velle, quod indi
stincte teneẽ. Glo.vero in d.§.ope.videtur distinguere, an
ille cui consulitur,al̃s esset facturus,vel nõ.& ista opi. for
te verior:quia etiam atrox,& magnum delictũ p̃t dici fur
tum magnæ rei:& tamen ibi distinguitur, an al̃s esset fa-
cturus vel non,vt patet ex d.§.ope,iũcta gl.& per ꝯñs nõ
videtur procedere distinctio illorũ,qui distinguebant in-
ter atrocia & non atrocia.ex mandato autem certum est,
non teneri mandantem fieri delictum, nisi sequaẽ ipsum
delictum,vt voluit hic Inn.& facit l.si quis vxori.§.neque
verbo.ff.de furtis.ꝙ intellige respectu pęnæ ordinariæ de-
licti:sed alias extra ordinem forte posset puniri per id,qđ
habetur in l.j.ff.de extraord.cogn.& per Bar.in d.§.si mã-
15 dato.¶ †Item tangit Inn.an agens interdicto vnde vi,de-
beat probare se spoliatum, & se fuisse in possessione non
vi,non clam,non precario.& videtur velle, qđ sic: & me-
lius loquitur in c.bonæ.el ij.s̃.ti.j.& ibi, etiam aliquid de
materia, qualiter perdatur quasi possessio incorporaliũ,
de qua etiã in c. conquerẽte.j̃.de offi.ord.& in c.dilectus.
j̃.de capel.mo. & in c.ij.in glo.magna,j̃. de resti.in inte.&
aliquid etiam tangit in c.olim.el ij.j̃. de resti.spo. Quali-
ter aũt acquiratur,tangit in c.in literis.j̃.de resti.spolia.&
in c.ex parte.eodem titu.& in præalleg.c.conquerente.

SVMMARIVM.

1 *Electio fieri potest de clerico alterius diœcesis.*
2 *Eligentes scienter ad episcopatum,non legitime natum, sunt ipso iure priua-
ti potestate eligendi, & per triennium suspensi ab ecclesiasticis bene-
ficijs.*
3 *Illegitime natus,si per Papam legitimetur,eligi potest in episcopum,si in le-
gitimatione fiat expressa mentio de dignitate episcopali.*
4 *Eligentes scienter indignum,priuantur solum electione illa, quæ primo fue-
rit facienda:& possunt illi, qui non peccauerunt sibi potestatem illam re-
stituere,admittendo eum simul cum eis ad restitutionem.*
5 *Suspensus ab officio non prohibetur eligere, dummodo non sit priuatus po-
testate eligendi.*

CVm Vintoniensis. Eligẽtes sciẽ
ter indignũ,
priuati sunt potestate eligendi in illa electio-
ne tantum,quæ primo fuerit facienda.h.d.Et
sunt duæ partes priucipales. Nã in prima nar
rat factum cum allegationibus partium. In scđa diffinit.
1 secunda ibi,nos igitur.¶ † No.j.ꝙ potest fieri electio etiã
de clerico alterius diœce. de quo s̃.eo. cum inter canoni-
cos.¶ No.ij.quod tractatus electionis debet fieri in com-
2 muni,de quo j̃.eo.in Genesi.¶ † No.iij.ꝙ eligentess sciẽ-
ter ad episcopatum nõ legitime natum, sunt ipso iure pri
uati potestate eligendi, & per triennium supensi ab ec-
3 clesiasticis bñficijs.de quo s̃.eo.cum in cunctis.¶ † No.ꝙ
illegitime natus, si legitimetur per Papã, potest eligi.qđ
intellige respectu dignitatis ep̃alis procedere, si in legiti-
matione seu indulgentia fiat expressa mentio de dignita
te episcopali:alias secus.de quo in c.j. de fi.præsby. in vj.
forte tamẽ posset distingui,an Papa simpliciter legitimet
vt prosit ei etiam ad ep̃atũ,an vero dispenset:& tunc non
prosit quo ad episcopatum, nisi hoc exprimatur per id, ꝙ
4 no.Io.An.in c.per venerabilem.j̃.qui fi.sint legiti.¶ † Vlti
mo no.intellectũ c.eum in cunctis. s̃.e. inquãtũ imponit
pœnam scienter eligentibus indignũ: quia tũc solum di-
cuntur priuati illa electione.quæ primo fuerit faciẽda. Et
no.etiam, qđ ex quo quis. semel est admissus ad tractatũ
de electione, licet pro tunc electio non sequatur: tamen
non potest postea repelli in electione fienda. Potes etiam
notare, quod licet quis sit priuatus potestate eligendi ex
eo,quia elegit scienter indignum: tamen aliqui, qui non
peccauerunt,possunt sibi potestatem restituere, illum si-
mul cum eis admittẽdo ad electionem:secus tñ est in ca-
su cle.vt hi qui.de æta.& quali.de quo dicẽdũ vt ibi. ¶ In
gl.j.ibi,per violentam impressionem, sed quare non erãt
etiam isti ex hoc priuati potestate eligendi,vt j̃.eo.q.squis
dic s̃m Inn.quia adhuc non emanauerat illud c. vel illud
habet locum quando clerici sponte admittunt laicos: hic
quando per vim:ideo hic non sunt priuandi.vel dic,quod
hic violentia fuit illata per clericos,ibi per laicos : vel dic
quod hic non elegerũt illum, pro quo timebatur impres-
sio,ibi sic.facit ꝙ dixi s̃.e.bonę.¶ Et aduerte,qa potest in-
telligi, quod prior & complices ex interuallo elegerunt
præcẽtorẽ,Vintoniensem.& sic intellexit gl.posset etiam
intelligi, qđ vno contextu fuit facta electio decani & præ
centoris, & vtraque lec.põt sustineri per id, quod tangit
Io.An.post gl.in distinctione,quam ibi tangit.¶ In gloss.
ꝓmeruit. in fin. hoc tenuit Host. si in indulgentia fiebat
mentio de dignitate ep̃ali.alias secus per c.j.j̃.de fi. p̃sby.
in vj. Tu potes distinguere inter legitimationem & dispẽ
sationem, vt dixi in notabilibus. ¶ In gl.admiserant.ibi,
nõ profuit.hoc videtur verũ, si pars cui facta fuit protesta
tio,non consensit protestationi: alias videreẽ secus ꝑ ea,
quæ habenẽ j̃.e.c.j.Cumana.licet Io.An.& do.Ant.de Bu.
simplr̃ pertranseant cũ gl.¶ In ea.gl. in fine a contrario si
non egent,vt qa habuit patrimonialia vel alios redditus,
nihil habebunt ab ipsa ecclesia, in qua sunt suspensi. Et
no.bene,ꝙ suspensus a beneficio, non per hoc est suspen
sus ab officio imo teneẽ deseruire in diuinis officijs:alias
posit puniri,vt patet per gl.in c. cupientes.§. cæterum.j̃.
c.in vj.Et pro hoc, quia pœna non dẽt p̃stare immunita-
5 tẽ.l.relegatorũ.in fin. ff.de interdic. & releg.¶ †Item etiã
no.ex tex.cum glo. quod suspensus ab officio non prohi-
betur eligere,dũmodo non sit priuatus potestate eligen-
di: vel

di: vel si fuerit priuatus, purgata fuerit illa pœna: quia tũc poterit eligere, licet duret adhuc suspensio a beneficio, vt hic patet. ¶ In glo. penul. ibi, vt patet in integ. intellige fortè in registro: nam in antiqua hoc non apparet. & ideo Host. & Io. An. post eũ dicunt vtrunq; casum posse procedere. s. quod diuersis tẽporibus, & sic ex interuallo fuerit facta electio præcentoris post electionẽ decani. ¶ Item ẽt potest intelligi, quod vno cõtextu, & ex eodem scrutinio facta fuerunt: sed primo ex ordine facta fuit electio decani postea electio præcentoris. & sic postquã primi eligentes erant priuati facit j. eo. c. cõgregato. & hoc casu etiam procedit: q̃a hic nõ bene apparet, an ex ĩteruallo, an vno contextu factæ fuerunt. & ideo vtroque modo põt intelligi. e x qno tamen electio facta de pręcentore fuit de mero iure aliqua, licet postea fuerit cassata, purgata est pęna primorũ eligentiũ indignum: quia sunt solũ priuati pro ea vice, & non tota vacatione, donec ecclesia ordinetur cũ effectu: licet Vincen. aliter dixerit, & sic eadẽ est ratio, siue dictæ electiones fiat vno contextu ex ordine tñ, siue ex interuallo. ¶ In ea. gl. ibi, respectu duarũ. facit qđ habetur in simili in c. j. lxxvij. dist. ¶ In gl. fi. ibi, vel eum sibi associare expone vel, pro &. Nã & si esset ordinarius, vel delegatus a principe, posset alteri demãdare iurisdictionẽ. l. a iudice. C. de iud. & j. de off. dele. super quæstionũ. ¶ In ea. gl. ibi, possunt renuntiare. & pro hoc facit, q̃a habentes ius eligendi possunt participare & cõicare, alteri iurisditionem, ipsum secũ admittẽdo, vt in d. c. cum sup. ¶ Extra gl. adde dictis Inn. inquantũ dicit, qđ si vna pars peccauit, & alia non: quod parti non peccanti currit tempus a tempore vacationis, sicut prius, sed quia istud tempus est vtile, vt j. e. ne ꝑ defectu. ibi iusto ĩpedimẽto, &c. nõ cõputabiť tps quo nõ pręcesserunt scđi ad electionẽ, dubitãtes de præsenti an teneret. Nam istud vř verũ, quãdo post factam diligentem inquisitionem, non supererat de tempore alias vř imputandum eis, si non eligant, arg. c. vlti. j. eo. & l. non enim. ff. ex q̃b. cau. maio. Et conclude etiam, quod agitur contra electũ, si eligentes hoc sciunt, & tacent, præiudicat eis sciẽtia per id, qđ hř. e. q̃uis. de re iud. & infra. e. cũ delicti. & in e. cupientes. infra. eo. lib. vj.

SVMMARIVM.

1 *Monachus põt esse legatus, vel delegatus Papæ, si exprimatur monachus.*
2 *Nomen mutatur quandoque in assumptione dignitatis.*
3 *Excommunicatis alloqui, & eos solicitare prohibitum est.*
4 *Testis debet per duplicem sensum deponere, quando id, super quo deposuit, percipitur duplici sensu.*
5 *Iuramentum per eligendum ante electionem præstitum, est illicitum.*
6 *Confessioni stari debet contra confitentem.*
7 *Confessio facta in iudicio, an præiudicet in alio. & nu. 11.*
8 *Eligens, scienter indignum, est suspensus per triennium a beneficijs illius ecclesiæ.*
9 *Electio potest fieri de alieno gremio.*
10 *Acta vnius iudicij, non faciunt fidem in alio.*
11 *Confessio extra iudicium facta, an valeat.*
13 *Confessio clerici facta coram iudice seculari, an præiudicet sibi coram ecclesiastico.*
14 *Confessio facta in vno iudicio, non habet præiudicare in alio inter alias personas.*

a PEr inquisitionem.[a] Eligens sciẽter indignum in episcopum, & ob hoc suspensus a beneficijs ecclesiasticis illius ecclesiæ interim eligi, non põt. h. d. Et primo ponit confessionẽ prępositi, ex qua infert. secundò ipsius indignam promotionem. tertiò mandat ipsum amoueri. secunda ibi, cum igitur. tertia ibi, quo circa. ¶ No. j. ꝙ interdum committitur inquisitio super statu ecclesiæ, & prælati. facit j. de accu.
1 ad petitionem, & c. olim. ¶ † No. ex tex. iuncta suprascriptione, monachũ posse esse legatum vel delegatũ Papæ, quod putat Io. An. verum, si exprimatur monachus. facit j. de accu. cum dilecti. & j. de priui. cum olim. el ij. de quo dicendũ, vt hodie habetur in c. statutum. de rescri. libr. 6.
2 & in cle. ij. eo. tit. ¶ † No. ꝙ interdum habens dignitatem habet turpe nomen. & ideo interdum in assumptione dignitatis nomen mutatur, vt no. glos. in proęmio 6. & facit qđ no. Io. An. in c. cum sm. j. de præb. ¶ No. ꝑ eo, qđ quotidie fit. Nam scribit notarius in actis, talis testis iuratus sic deposuit. nam vř ꝑ id satis de iuřo apparere, de quo ꝑ
3 glo. & Bar. in l. Theopompus. ff. de dote præle. ¶ † No. qđ prohibitũ est hře colloquiũ cum excõicatis, & illos solicitare de certa persona in prælatũ eligenda, & sic prohibitæ sunt practicæ in electione prælati, licet de facto male seruetur, facit quod habetur in tex. in c. multi. ad fin. alias est c. quicunq;. xl. di. & C. de epis. & cle. in l. si quenquam.
4 ¶ † No. ꝙ testis debet ꝑ duplicem sensum deponere, qñ id super quo deponit, duplici sensu percipiť. de quo in c.
5 ij. s̃. de consu. & j. de testi. cum causam. ¶ † No. quod iuřm præstitum per eligendum ante eius electionem, cẽsetur illicitum. de quo viij. q. iij. c. j. & ij. in summa. & j. q. j. emendari. ¶ No. qđ prohibitum est quem ex pacto eligi. facit j. de pac. c. fi. ¶ No. qđ prohibitum est post electionem cassatã aliquid nomine electi ministrari, nec mirum, quia ẽt nihil debet administrari ante confirmationem. s̃. e. c. qua
6 liter. ¶ † No. quod stari debet confessioni contra confitentem, maxime quando est iurata. facit. infra de probat. per
7 tuas. ¶ † No. ꝙ confessio facta in vno iudicio, pręiudicare
8 vř etiam in alio. de quo hic per Inn. ¶ † No. ꝙ eligẽs scienter indignum, est suspensus per triennium a beneficiis il-
9 lius ecclesiæ. ideo interim non põt eligi. ¶ † Not. ꝙ potest fieri electio de alieno gremio. seu de aliena ecclesia. de quo s̃. eo. cum inter canonicos. ¶ In glo. eosq; solicitasse. & de hoc, quando preces inducant simoniam, recurre ad no. per glo. & Doct. in c. tuam. de æta. & quali. ¶ In gl. fin. ibi, plus peccauit. quã iste supple. quia ibi fuit mediator simoniæ: hic autem solum fuit conscius. ¶ In ea. glo. ibi, loquuntur contraria proximè signata. Et ex prædictis habes vnum intellectum principalem in decretali, videlicet quod iste non fuit confessus, vt testis, sed vt pars, quia inquisitio fuit cõmissa contra oẽs de ecclesia, & sic ẽt cõtra istũ. ideo confessio habuit sibi præiudicare. infra de ꝯfess. c. fi. Secundus est intellectus principalis, qđ iste fuit confessus tanquam testis productus in inquisitione facta contra episcopum, sed tunc obstat ꝯtrariũ gl. sed potes rñdere, qđ hic crimen ꝯfessatũ erat, quid connexum crimini principali, de quo agebař: ideo habuit nocere confessio ꝑ id, quod habetur in c. j. infra de excep. vel posset etiã dici, ꝙ non debet puniri pœna ordinaria, vt in cõtrario: sed extraordinaria sic, & ita loquař hic. ꝑcedens tñ solutio magis placet: Tertius intellectus est principalis, qđ hic principaliter agebař contra istum ex eo, quia principaliter fuerat impetrata ĩnquisitio ex postfacto contra eum. & ad ꝓbandum crimen inducebatur confessio ꝑ eũ facta in alio iudicio, quæ fuit sufficiens. Sed contra istum intellectũ fa
10 cit: † quia acta vnius iudicii non faciunt fidem in alio. infra de fid. instrumen. inter dilectos. & de or. cog. c. ij. & in c. veniens. el ij. de testi. soluit Innoc. quod istud in attesta-
11 tionibus & instrumentis, secus in confessione: † quia cũ illa etiam extra iudicium facta cum causa valeat iij. q. ix. si debitum. cum ibi notatis. & l. cum de indebito. §. fin. ff. de prob. ideo præiudicat etiam in alio iudicio, saltem quo ad hoc, vt probet: quia debet quis stare suæ confessioni. infra de prob. per tuas. nisi ostenderet se aliter intellexisse. infra de accu. cum dilecti. Nec ob. prędictis c. at si cleri
12 ci. de iud. † vbi confessio facta per clericum coram iudice seculari, nõ pręiudicat coram ecclesiastico: quia dicit Inno. quod non valet confessio vt iudicialis, sed bene valet vt extraiudicialis. & ideo si clericus, qui fuit cõfessus corã

[a] Per inquisitionẽ. Super hoc c. quęriť, utrũ probatio in uno iudicio facta, noceat in alio. aid. hic d. Hẽ boyc. in prin. c.

iudice seculari, vocetur coram epo, & contra eum adducatur confessio prædicta, non admittetur volens variare, nisi ostēdat quod in alium casum intellexerit: & sic in effectu cogetur in illa persistere. vnde voluit etiā hic do.Car. Flo.q poterit cogi illam ratificare, & sic tunc potius post ratificationē ex hac secūda, quam ex prima dānabit. vel sm Inno.potest dici, quod in d.c.at si clerici. loquitur qñ violenter trahitur clericus ad iudicium seculare, quasi velit quod tunc etiam non valeat extraiudicialis, qd diligēter no.& subdit ēt illud esse, ne in aliquo iurisdictio laicorū super clericos approbetur, & sic residet. vñ per hoc vltimum forte voluit, qd etiā indistincte ꝯfessio facta corā laico per clericum, non valeat quasi inficiatur confessio omnino ex ꝑsentia iudicis secularis.& ista opin. est valde notabilis, licet Doc.cōiter non videant illam ponderare: tñ satis fuit de mente Inn.ex quo fuit vltima, in qua residet p id, quod no.Io.An.in c.j.de priui.in vj.& Bald.in Auth. ex testamento.C.de colla.& gl.in l.qui filium.§.Sabinus. ff.ad Trebe. cōiter tamen videtur teneri primum dictū, & sæpissime ad illud dictum Inn. allegari. credo tñ, quod debeat limitari, quando sponte trahitur ad iudiciū: secus si inuitus, per id dixi in secunda opin. Item prædicta vera in confessione principalis: nam confessio procuratoris in vno iudicio non pręiudicat domino in alio: quia cessat rō legis, generaliter. C.de non nume. pecu. quæ habētur in c.per tuas.j.de ꝓba. ¶ Itē prędicta ꝓcedunt in confessione vera: secus in ficta l.ij.§.fi.& l.qui delatorē.ff. de iure fisci.cum ibi no.per Bar.tāgit etiam Inn. aliquid hic de intellectu dictæ legis, generaliter. an videlicet sit necessaria probatio per scripturā ad probandū aliū intellectū cōfes-
13 sionis: & satis concordat his, quæ ibi tangit gl. ¶ † Et ad-
a de a prædictis, qa do.Car.Flo.hic dicit, quod confessio facta in vno iudicio, nō habet ꝓiudicare in alio inter alias personas.l.fin.ff.de inter.actio.sed inter easdem sic. Et idē est in aliis ꝓbationibus. facit.j.de fi.instru. c.j. & sic in effectu reprobat dictum Inn. fatetur tamen, qd facilius reprobantur aliæ probationes, q̄ confessio, & in hoc sit differentia. Sed potes saluare Inn. quia probationes factæ aliter, quam per confessionem, ēt inter easdem personas, nō videntur præiudicare in alio iudicio ad alium finem.j. de testi.veniens. el ij. & sic in hoc erit secus in confessione, & poterit procedere opin.Inno.

S V M M A R I V M.

1 *Arandum non est in boue & asino, quomodo intelligatur.*
2 *Electio facta de non professo, est ipso iure irrita.*
3 *Religiosi non professi, debent cogi ad profitendum regulam illius religionis, in qua sunt, vel exire.*
4 *Consuetudo longa, licet irrationabilis, probabilem inducit dubitationem iudici.*

Vm in causam. Si non professus eligat ad regimē eccliæ regularis, cassabit electio. h, d. Et est communis diuisio, consultatio, & risio. secunda ibi, qa igit. ¶ No. debere attendi id, quod de iure est fiendum, & non id quod de facto est factum. facit l.sed licet.ff.de offi.
1 præsi.& l.penul.ff.de iusti.& iure. ¶ † Nota. autoritates illas, qd non est arandum in boue & asino.& quod qs non debet indui veste lino lanaque & contexta. & expositionem huius autoritatis ponit gl.fi.hic, & videtur importare qd quis non debet esse duplex, habendo vnum in corde, & aliud in ore: & ambo ad hunc effectum tendunt, q in eodem corpore seu collegio non debet esse diuersitas. facit l.eum, qui ædes.ff.de vsucapio.& qd no.Io. An.in c.
2 Ioannes. in tertia oppositione.j. de testa. ¶ † Nota. quod sedm ista tempora electio facta de non professo, non erat

a Et adde. Polui §. in princ.c. postillam. de hoc q hic dicitur.
b Quod sicut. Super hoc c. principaliter q̄ritur, nunqd electio facta possit ratificari. de hoc vid hic disti.d. Hen. Boy. inpune.c.
c Nominatioe. An autem nominantes possint variare, ex quo noiatio est præsentata superiori. vide Cald. consi. v. de electio.

irrita, sed irritanda: hodie vero est ipso iure irrita.j.c. nullus.lib.vj.& facit etiam qd habetur in cle.j. hoc eod. titu.
3 ¶ † No.q religiosi non professi, debent cogi ad ꝓfitendū, regulam illius religionis, in qua sunt, vel exire ecclesiam. & hoc intellige, quando lapsus est annus, & non est facta professio, ꝓut habetur hodie in clē.eos, qui.de regulari. & facit etiam quod habet in c.j.de reg.iu.in vj. ¶ No.q in istis spiritualibus exuberat iudicis officium, etiā vltra petita. facit §.eodem.cum nobis olim.& no.§.titu.j.bonæ.el
4 j. Potes etiam notare, † quod consuetudo longa, licet irrationabilis, probabilem inducit dubitationem iudici.& facit ad no.de postu.prælato.c.vno.in vj.per gl.& §.de ꝯsue. cum venerabilis. ¶ In gl.ij.ibi, ius commune non pręscribitur: bene dicit contra istud ius: quia erat irrationabilis. facit cle.j.hoc eo.tit. secus si fuisset rationabilis: quia licet esset contra ius commune, posset præscribi, vt plene not. in c.fi.de consue. ¶ In gl.super verbo, asino. ibi, in vno officio. supple, ita quod sint vnum corpus. secus si tanquam singuli etiam ad vnum officium associarētur, vt patet in c. Ioā. j. de testa. vbi laicus & clericus associant in executione testamēti.de quo ibi p Io.An.in tertia oppositione.

S V M M A R I V M.

1 *Ante pallij receptionem, non debet Episcopus vel Archiepiscopus in missa in qua consecrat, ordines conferre.*
2 *Ex nominatione simplici, quæ fit in tractatu electionis, non quæritur ius nominato: secus in illa, quæ fit in scrutinio.*
3 *Electio præsentari debet Principi, vel Regi.*
4 *Absens, si est in loco, de quo dēt vocari: si vocatus nō venit, valet electio.*
5 *Vocatio absentium non est de substantia electionis.*
6 *Consecratus in Episcopum, non potest eadem die, qua est consecratus, alteri conferre ordines.*
7 *Ante pallij traditionem, Archiepiscopus non habet exercitium eorum, quæ sunt ordinis, nec eorum, quæ sunt iurisdictionis. & nu. 19.*
8 *Vendere res ecclesiæ non est licitum, etiam de cleri, & populi voluntate.*
9 *Dilapidatio bonorum ecclesiæ, est sufficiens causa de iure quem repellendi a prælatura.*
10 *Iura spiritualia, an possint ex priuilegio Papæ cadere in laicum.*
Laicus, an possit ex priuilegio Papæ eligere prælatum ecclesiasticum.
11 *Nuntio referenti se citasse, an credatur, & an sufficiat probare contrarium per iuramentum.*
12 *Electio, quæ a principio est aliqua: licet possit cassari, potest tamen confirmari.*
13 *Ratificare, siue ratum habere, an possim, quod meo nomine gestum non est.*
14 *Successor prælati succedit in bonis per prædecessorē occasione ecclesiæ quæsitis: sed in canonico secus.*
15 *Contemptus in electione si moriatur, an substitutus loco ipsius debeat consentire, vel prosequatur contemptum.*
16 *Ordines sacri debēt cōferri rō missa, sed minores possunt sine missa cōferri.*
17 *Laico an possit dari potestas excommunicandi, remissiue.*
18 *Consecratio an valeat, si vnus consecrat & alter dicat missam.*
20 *Pænitentia an admitti debeat post delictum perpetratum.*
21 *De contemptu agere an possit aliquis alius a contempto.*
22 *Sententia lata in causa electionis tanquam in causa publica, an præiudicet omnibus etiam ignorantibus.*
23 *Electio, quæ est nulla, an possit confirmari. & si confirmetur, an confirmatus sit prælatus.*

b Vod sicut. b Simplex nominatio, vel appellatio eius. cuius nō inter est, electionē impedire nō pt: quę si fiat cōtempto eo, q vocē habebat: nisi postea eā ratā hēat. eo petente cassabit. † Et Episcopus in missa, in qua consecrat, vel Archiepiscopus ante pallium receptum ordines conferre non dēt. h.d. Et sunt duæ partes principales, quæ patent. Quia in prima tanguntur quædam, quæ respiciunt formā, & sunt tria. In secunda alia tria, quæ respiciunt ꝑ-
2 sonam. secunda ibi, super eo. ¶ † No.q ex simplici nomi-
c natione, c quæ fit in tractatu electionis, non quæritur ius noiato: secus in illa, q̄ fit in scrutinio. de quo.j.eo.publicato. ¶ No.q noiatio fit de pluribus, & in hoc differt a postulatione. de quo §.ti.j.c.bonę.el j.i gl.fi.& sup ea. ¶ No. q electio

ꝙ electio interdum ponitur pro monitione. ¶ Not. ꝙ per
solam nominationem, quæ fit in tractatu non impeditur
subsequens electio. ¶ Not. ꝙ electio fienda est in ecclesia
vacante, si fieri potest. de quo s. eo. cum terra. ¶ No. ꝙ ap-
pellatio non impedit id, quod fit post appellationem, nisi
etiam fiat contra illam. de quo s. e. cum inter canonicos.
3 & c. cum nobis olim. ¶ † No. ꝙ regi, vel Principi non de-
bet simplex nominatio, sed electio præsentari: nec valet
consuetudo cōtraria. de quo in præal. c. cum terra. ¶ Not.
laicum quantumcunque in dignitate positum, nō posse
ex consuetudine acquirere ius consentiendi electioni, quæ
est in fieri: & sic non debet requiri consensus Regis, vel
Principis in electione fienda, sed in iam facta. facit præal.
c. cum terra. ¶ No. ꝙ licet de iure cōi electio Archiepisco
pi spectet ad capitulum. s. eo. c. j. tñ interdum ex iure spe-
ciali etiam alij extranei debent interesse facit s. titu. j. bo-
næ. el ij. ¶ No. de quo loco quis debeat vocari ad electio-
nem: quia qñ est in loco, de quo commode, & sine pericu
4 lo potest vocari. de quo j. eo. coram. ¶ † Not. ꝙ vbi absens
est in loco, de quo debet vocari, si vocatus non venit, va-
let electio: nec per eum potest impugnari ratione contē-
ptus. secus si non fuerit vocatus: quia tunc licet valeat, tñ
erit cassanda. intellige ipso contempto instante & prose-
quente contemptum. alias secus. facit j. de præben. cū in
5 ecclesijs. lib. vj. ¶ † Et ex hoc no. ꝙ vocatio absentium nō
est de substantia electionis, sed de solennitate & eius iu-
stitia. facit j. eo. ecclesia. el ij. ¶ No. ꝙ tūc dicta electio pōt
ratificari, ex quo a principio non est nulla: aliter esset se-
cus, vt j. c. proxi. & j. de regu. iur. non firmatur. lib. vj. ¶ In
6 ver. super eo. No. † ꝙ consecratus in Epm non potest ea-
dem die, qua est consecratus, alteri conferre ordines saltē
intermissarum solennia suæ consecrationis. ¶ No. qđ or-
dines debent conferri cum missa. & similiter fieri debet
consecratio Epi, de quo in gl. ¶ No. qñ debeat consecra-
ri Romanus Pontifex: quia post hymnum Angelicū, hoc
est Gloria in excelsis deo. qui hymnus primo fuit ab An-
gelis decātatus. de conse. dist. j. hi duo hymni. ¶ No. ꝙ po
stea incipit & finit Romanus Pontifex missarum solen-
nia. Ex hoc no. ꝙ missa vř incipere post hymnum Angeli
cum. ¶ No. quod excepto Romano Pontifice alij Pontifi
ces consecrantur inter epistolam, & euangelium. ¶ Not.
quod tunc consecratus dř concelebrare, cum principali
celebrante, & ideo ne diuidatur mysterium vnitatis. i. ip-
sius missæ, non debet inter illam ordines celebrare. ¶ Ex
hoc no. missam esse mysterium indiuiduum. facit vij. q. j.
nihil. ¶ No. quod non est licitum Archiepiscopo conuo-
care conciliū sine pallio, nec consecrare ecclesias, vel Epi
scopos, nec ordines cōferre: alias debet puniri. Et sic not.
7 † quod Archiepiscopus ante traditionem pallij non hēt
exercitium eorum, quæ sunt ordinis, nec eorū, q̄ sunt iu-
risditionis, si sint maxime potestatis, vt conuocare conci
lium. ¶ No. quod concursus maioris potestatis interdum
confundit vires potestatis minoris, & absorbet in tantū,
vt quod quis poterat vt minor, maior factus non possit,
ſm do. Ant. de But. d. Car. Flo. hic colligit, quod quis sem
per in dubio præsumitur, seu intelligitur facere actū sub
perfectiori modo, quo fieri potest. allegat quod cōsueuit
dici in simili, quod appellatione dñij intelligitur de dire-
cto. l. j. §. qui in perpetuum. cum ibi notatis. ff. si ager vecti
galis, vel emphy. pe. & sic similiter appellatione snīæ in-
telligitur de diffinitiua. l. j. §. biduum. ff. qñ appellandum
sit canonizata ij. q. vj. sed certe hoc non vř bene hic colli-
gi. Nam non dicit, quod videatur facere tanq̄ Archiepi-
scopus: sed dicit quod deberet facere tanq̄ Archiepisco-
pus, & quod non pōt facere vt Episcopus, ex quo est pro-
motus ad Archiepiscopatum. Nec etiam vt Archiepisco
pus ex quo nondum recepit pallium. ¶ Aduerte tñ, quod
potest dici prædicta procedere, si quæratur de potestate
electi in Archiepiscopum, quo ad facienda ea, quę dicun
tur in tex. ¶ Sed si quæratur, an si illa faciat, videatur face
re tanq̄ Archiepiscopus, & sic sub perfectiori modo: licet
eo modo non possit, potest dici, quod procedat dictū do.
Card. Flo. ipse tñ vř expresse velle, quod tanq̄ Episcopus
posset, si hoc vellet: sed in dubio vř facere tanq̄ Archiepi
scopus, & sic modo perfectiori, licet non possit: quod est
mirandum ſm eum: quia potius deberet intelligi facere
modo licito, sed non credo dictum eius verum, inquantū
vult quod tanq̄ Episcopus possit, per id quod dř in gl. pe.
saluo tñ casu. de quo ibi dicetur. ¶ No. argumentū de di-
ctione tanquam, de quo in c. cum inter vniuersas. s. eod.
8 ¶ † Vltimo no. ꝙ non est licitum vēdere res ecclesiæ, a et
a de cleri & populi voluntate. Intellige, nisi in casu a iure

a Res ecclesię. Imo Episcopus alienās res ecclesiæ tenet de suo resarcire, vt p Aret. consi. 143.

concesso, & solennitate debita interueniente, de qua xij.
q. ij. sine exceptione. ¶ No. tñ, ꝙ facilius dispensatur cum
tali vendente, qñ id facit de consensu cleri & populi, dū-
modo reddat ecclesiam indemnem. Et ex hoc etiam no.
9 † quod dilapidatio bonorum ecclesiæ est sufficiens causa
de iure quem repellendi a prælatura. de quo j. de simo. li-
cet Heli. de offi. dele. venerabili. cum suis simi. ¶ In gl. ij.
ibi, causæ spirituales. secus in secularibus. j. de immuni.
eccl. decet. in vj. ¶ In gl. impedire. ibi, vt suum præstat as-
sensum, & si ꝯsentiat, bene quidem: si autem ꝯdicat, non
nocebit, nisi rationabilis causa subsit, vt quia princeps di
cat eum suspectum sibi per id, quod hř in c. petitio. j. de
10 iureiuran. & per Inn. j. de accu. super his. ¶ † Et tangit hic
Inn. an iura spiritualia possint cadere in laicum ex priui-
legio Papæ: & tenet quod sic. vnde concludit quod ex pri
uilegio Papę laicus potest habere potestatem eligēdi pla
tum ecclesiasticum etiam Epm i similiter vř quod possit
habere potestatem excōicādi ex priuilegio Papæ, vt not.
gl. quæ fuit additio in c. bene quidem. in versi. præter Ro-
manum. xcvj. dist. Et facit quod hř per Ioan. An. in c. ij. de
præben. in vj. ¶ In glo. nequeunt. in fin. solue, vt ibi no. in
gl. iiij. quia ibi non poterat comparere per se, nec per ꝓ-
curatorem ꝑꝑ locum non tutum. ideo potest procedi ad
electionem, siue vocatus voluit venire, siue non possit. &
sic procedit tex. ¶ In gl. ꝙ si eos. ibi, præsumitur quis non
vocatus hoc non bene colligitur hic, si habeatur in lite-
ra, si eos nō vocatos fuisse cōstiterit, prout hř cōiter. Sed
si haberetur in litera: sed si eos vocatos fuisse non consti-
terit, tunc posset procedere gl. Et ad contrarium infra for
matum posset dici ſm do. Ant. de But. quod hic loquitur
in actu extraiudiciali: sed in c. bonę. s. eo. loquitur in actu
iudiciali, sed certe etiam in actu iudiciali nō crederetur,
nisi snīa transiuisset in rem iudicatam per id, quod not. p
11 Inno. in præal. c. bonæ. & j. de renun. in præsentia. ¶ † An
autem credatur relationi nuntij referentis se aliquem ci-
tasse. gl. hic vř velle, ꝙ non. de quo etiam in c. qm̄ contra.
j. de proba. & j. de app. cum parati. & plene in Spe. de cita
tione. §. sequitur. ver. sed nunquid credetur. & ibi plenissi
me per Io. And. in addi. ¶ Legistæ communiter tenent, ꝙ
credatur relationi nūtij iurati, nisi probetur oppositum.
& per hoc dicit Bart. esse casum in extraua. ad reprimen-
dum. in verbo, nūtium vbi plene de hoc per eum. Potes
concludere, ꝙ in dubio stetur dictæ relationi: posset tamē
probari contrarium indirecte per modum, qui hř in c. ex
tenore. j. de testi. & in l. optimam. C. de contrahen. stipu.
¶ An autem sufficiat probare contrarium per iurām. Spe.
in loco præal. vř velle, quod sic. sed Io. And. post Host. ibi
vř velle hoc arbitrarium, inspecta qualitate nuntij, & ip-
sius citati, & qualitate negotij, de quo agitur. Nam secū-
dum eum absonum vř, ꝙ si esset nuntius vilis persona, &
citatus notabilis persona, & ex contumacia generaretur
graue præiudicium citato, ꝙ deberet potius credi relatio
ni talis nuntij, q̄ assertioni iuratæ ipsius citati, & hæc opi
nio forte vera de iure. Statuta tñ qñque aliter prouidet.
Illud tñ præcipue no. ꝙ licet crederetur relationi nuntij,
non tñ crederetur eum habuisse cōmissionem de citādo,
nisi

nisi hoc appareat:licet in relatione dicat,retulit talis nūtius de mādato talis iudicis talem citasse. facit l.neminē. C.de exhi.reis.& istud tenet Ioā. And. in fi.magnæ additionis in loco præalle.& hoc tene menti, quia in practica vidi sæpe errari: quia in actis non apparebat de commissionibus iudicis. ¶ †In glo.consentire.ibi.ꝙ ab initio.soluē,quod si electio a principio est aliqua: licet possit cassari,illa bene potest confirmari,& sic loquitur hic,& in cōcordantijs hic positis:sed si a principio est nulla, tunc nō potest ratificari.& sic loquitur c.auditis.j.e.Intellige,nisi per Papam ex certa scientia,iuxta not.in c. ꝙ sit.de elec.
12
13 in vj.& in cle.j.de elec.per gl.& Doc. ¶ †In ea.gl.ibi,circa spiritualia.quasi velit,ꝙ licet rīr non nomine meo gestum non possum habere ratum.j.de reg.iur. ratum.li.vj. & l.si pupilli.§.sed si ego.ff.de nego.gest.tamen hoc fallit in spiritualibus.glo.tñ infra,ver.item non potest dici.aliter videtur soluere:sed hęc solutio non vr̄ bona per id,qđ habetur in c.cum quis.de sen.excom.in vj.ideo potes dicere,ꝙ non nomine meo gestum non possum habere ratum quo ad hoc, vt censeatur a me gestum,& habeatur pinde,ac si ego fecissem, seu gessissem: sed bene possum habere ratum:alias ad meum præiudicium.l.mater.C.de rei ven.cum ibi notatis. Potes etiam dicere, ꝙ hic ꝓprie non est ratihabitio:sed consensus vel iniuriæ remissio.facit quod no.in præal.regula,ratum.& quod no.j.eo.eccle sia. el ij. vbi ratificatio contempti non auget numerum. ¶ In ea.gl.ibi,sed contra vr̄ hæc vera.nec ob.c.bonæ.ꝗa hic loquitur in electione,ibi in postulatione,anteꝗ sit ꝓsentata superiori.Nec ob.etiam c.quanto. quia prout ibi no.debet intelligi s̄m no.j.eo.publicato.¶ In ea.glo.ibi, quod non credo hæc vera,præsertim: quia hic non ꝓprie agitur de ratihabitione, sed de consensu , vel iniuriæ re-
14 missione,vt s.dixi.¶ †In ea.gl.in fi. melius facit eo.ti.rela tum.el ij.vbi licet mortuo prælato in bonis per eum quæsitis occasione ecclesiæ succedit successor: tamē secus est in canonico,quia etiam si prębendæ sint distinctæ, vt ibi dicit Inn.non succedit sibi successor,sed capitulum. Capitulum autem in casu proposito non potest contradicere,ex quo eligit.Et no.bene hanc gl. quam reputo singularem,ꝙ non sic proprie dr̄ canonicus habere successorē,
15 sicut prælatus,& cum illa transeunt doc. ¶ † Aduerte tñ, quia forte de iure potest dici,ꝙ ius prosequendi contemptum,non trāseat etiam in successorem in prælatura : ꝗa illud est quoddam ius iniuriæ,vt s.dixi gl.in ver.sed dic. & ideo vr̄,ꝙ non transeat in successorem , ex quo prædecessor illam non fuit prosecutus , per id quod habetur in l.his solis.& l.fi.cum ibi notatis.C.de reuo.don.& in c.fi. j.de dona.¶ Item videtur,ꝙ ex quo istud iure ratione ipsius canoniæ specialiter competat,quod deberet transire in successorem,sicut transit ad successorem prælati,sed m gl. quia eadem videtur ratio.Nec ob.c.relatum.quia quo ad aliud propositum loquitur,vt ibi patet . Item non ob. c.relatum.quia non loquitur de his,quæ specialiter rōne ipsius canoniæ competunt.¶ Credo tamen, ꝙ gl.seruare tur in practica:quia vt dixi,Doc.cōmuniter cum illa transeunt:illud tamen,quod dictum est de prælato, procedit quando eo viuente fit electio:secus si eo mortuo,j.c.scriptum.quia tunc non potest vocari prælatus, qui non est: nec etiam debet vocari capitulū, quia non succedit in voce,quam habebat prælatus.j.ne se.vacan.c.illa. ¶ In glo. super ver.diuidatur.ibi,exemplum habes.sup.qn̄ ille, qui
16 incœpit officium,non prosequitur:sed alius. ¶ †In ea.gl. ibi, & ordinum.sup.sacrorum , quia illi debent conferri cum missa,sed minores possunt conferri sine missa. facit quod no.in c.sane.j.de temp.& qua.ordi. & fuerit glo.s.a contrario sensu , dum dixit in collatione sacrorum ordinum.¶ In ea.gl.ibi,hæc additio.Bernar. a & hæc fuit vltima additio Bernar.vt dicit hic Io.And.ideo libri, qui habent hanc conditionem incorporatam, verisimiliter habebant alias.Similiter dicamus de glossis Decreti,ꝙ libri qui habent incorporatam additionem,quæ est in prin. ꝗ incipit quoniam.& illam,quæ est in c.vnde quidē.in ver.
17 præter Romanum.xcvj.dist.quæ tractat, † an laico potest concedi potestas excommunicandi,habent verisimiliter etiam alias additiones.Et si habent Paleam in c.restamē tum.§.sed pensandum.vj.distin.incorporatam.& Paleam Constantinus.xcvj.dist.verisimiliter habent alias.& sic fuerunt Paleæ quędam capitula, quæ originaliter nō fuerūt per Gratianum posita : sed postea super addita per quēdā eius discipulum,qui vocabatur Pocapalia, vt tangitur in. additionibus Spe.per Io.And.in tit.de dispu.& alle.circa. ¶ In ea.gl.ibi,si necessitas esset, sed certe secūdū Host. non videtur esse necessitas:quia fuerunt alij episcopi præsentes,& quia ordines sacri debent conferri in sabbato quatuor temporum.j.de tempo.ordi.c.sane,Consecratio aūt Episcopi fit in die dominica: ideo exponit tunc.i.eadem die.Potes etiam dicere,vt hic sentit do.Car.Flo.ꝙ si finita missa aliam celebret,posset conferre ordines minores, non dico sacros,quia in die dominica non possunt cōferri: sed ante primam missam finitam non posset etiam minores conferre,vt hic probatur:& hoc modo saluetur gl. Fateor tamen ꝙ non deberet celebrare aliā missam eadē die:quia sufficit vnam celebrare in die. de conse.distin.j.
18 sufficit.& j.de cele.mis.c.cōsuluisti.¶ †Et adde etiam,ꝙ vera est opi.Hug.quod si vnus consecrat, & alter dicat missam,tenebit consecratio.licet fieri non debet: quia teneret etiam si sine aliqua missa fieret consecratio vel sacratetur,vt superius dictum fuit.¶ In gl.fine pallio.ibi,inferioris ordinis.supple, ab episcopatu. nam a'ijs Episcopis
19 bene posset committere,vt j.sequitur in gl.¶ †In gl.pen. in fi.sed an procedat tex.iste indistincte, inquantum vult ꝙ electus in Archiepiscopum : licet sit consecratus, non posset ante pallium receptum ordines celebrare.Concludo,ꝙ si ab alio episcopo non est inuitatus,procedit litera: sed vbi ab alio ep̄o est inuitatus,an tūc posset ordines celebrare.fuerunt opi.Inno.tenuit ꝙ sic s.eod. suffraganeis, sed hic tenet contrarium.¶ Concorda s̄m Host.ꝙ si sit inuitatus ab Ep̄o suæ prouinciæ,non potest id facere : quia infra suam prouinciam vtitur Pallio,vt j.de vsu pallij.nī, si.& c.ad hoc.& sic vr̄ facere tanꝗ Archiepiscopus,quod non potest ante pallium receptum: secus si fuerit inuitatus ab Episcopo alterius prouinciæ,quia extra prouinciā non vtitur pallio,vt habetur in dictis iuribus:& sic cessat ratio prædicta iuxta proxime dicta. In ea.gl.in fi.& ad c.si quis qualibet.responde,vt ibi no. per gl.vel dic,quod deber intelligi dispēsatiue, prout etiam intelligitur istud c.
20 ¶ † Ad alia autem iura superius allegata, primo loco potes respondere,quod speciale est in illis,ꝙ admittitur pœnitentia post delictum perpetratum,rīr est secus.l.qui ea mente.& ibi per Bar.ff.de fur.& facit quod no.gl. in regula,mora.j.de reg.iur. in vj. Er an sit licitum purgare mo-
21 ram,tangitur per Bar.in l.si insulam.ff.de ver.ob. ¶ †Extra glo.adde, & diligenter tene menti id,quod dicunt hic Doc.videlicet,ꝙ nemo potest agere de contemptu,nisi il le,qui fuit contemptus: nec iudex ex officio etiam circa hoc potest se interponere . & pro hoc etiā allegatur c.cū in ecclesijs.de præben. in vj.tamen ille text.non sic clare exprimit.¶ Item aduerte,quia tangit hic Inn.& Compo. an & quando contra electum possit excipi contra formā electionis,vel contra eius personam: & prolixe & aliqualiter intricate loquuntur do.Car.Flo.hic expedit se breuiter, & dicit ꝙ si facta est confirmatio secundum formam c.vlt.j.eod. in vj. ꝙ non audietur volens excipere contra electionem,vel contra personam, si non est appellatū ab ipsa confirmatione.Adde,quia pro hoc tamē facit, quod no.gl.in c.cum dilecti.ad fi.infra eo.& in cupientes.§.cæ
22 terum.ad fi.lib.vj.vbi gl.dicunt , † ꝙ sententia lata in causa electionis,tanꝗ in causa publica, præiudicat etiā omnibus

a Addicio Bernar.vide hic Ab in nri. col. ver.in ead. glo. vbi de hoc.

nibus ignorantibus, nisi doceatur de collusione vel nisi
quis velit prosequi proprium interesse, & doceat de igno
23 rantia.¶†Item adde & aduerte,q̄a tangit hic Inno.an ele
ctio, quæ est nulla,possit confirmari:& an si confirmetur,
confirmatus sit prælatus, qđ tangit hic Compo.& Inno.
infra.eo.cū dilecti.& in secundo concludit,ꝙ non est prę
latus,licet valeant gesta propter publicam vtilitatem, &
sic intelligit.l.Barbarius.ff.de offi.pręto.vnde no.ꝙ in hoc
Inno.vr̄ sequi opi.Vltramōtanorum, quod ibi Barbarius
non fuerit prætor:sed citramontani communiter contra,
vt ibi plene no.Circa primum, licet ponat opin.vr̄ illam
approbare, quod si est nulla propter defectum solennita-
tis iuris positiui, possit confirmari:secus si sit nulla ꝓpter
defectum iuris nālis,puta ꝑ defectum consensus: vt q̄a
electus non habuit cōsensum maioris partis capituli. Io.
An.in c.q̄ sic.de elec.in vj. & in cle.j.de elec.& in c.si q̄s.
infra.eo.in vj.vr̄ tenere, quod etiam si sit nulla de iure po
sitiuo,non possit confirmari,nisi ꝑ Papam ex certa scien-
tia. & do.Cardi.Flor.ēt hic subdit,quod non posset Papa
confirmare electionem, si ibi est defectus iuris naturalis,
seu consensus.Sed forte potes dicere,ꝙ si electio est con-
firmata causa plene cognita, & non habeat sententia er-
rorem in se expressum, qđ teneat per id,quod habetur in
c.fin.per Ioan.And.infra.e.in vj.& in c.j.de re iudi. & l.ij.
C.qn̄ prouo.non est necesse. & vr̄ transire in rem iudic.si
non appelletur per id,quod habetur in c.j.infra.de cōcef.
præbē.fateor tn̄, quod licet transeat in rem iudicatam ad
præiudicium partis, non tn̄ transibit ad præiudicium su-
perioris,vel etiam partis, si velit venire per viam denūtia
tionis,ex quo sententia est lata super spiritualibus, per id,
quod no.Inno.in c.ad aures.& c.constitutus.s̄.de rescrip.
Et idem ēt eadem rōne si electio peccaret in consensu,vt
q̄a facta fuisset a minori parte capituli:& multofortius vi
deē, quod Papa ex certa scientia posset talem electionem
confirmare, quicquid senserit do.Car.Floren.de materia
etiam consueui dicere in d.cle.j.

SVMMARIVM.

*1 Testis si dicat,scio quod Titius promisit Seio decem, quia audiui an debeat
adijcere, & intellexi.*
2 Decanus habet primam vocem in capitulo.
*3 Electio, quæ a principio est nulla, non potest per sequentem consensum ra-
tificari.*
4 Dictio maxime, de sui natura est implicatiua.
5 Quod nullum est, non potest de iure amplius annullari, vel cassari.
*6 Electio prima, si est cassata per sententiam hominis vel iuris, valet secunda
dummodo fiat a maiori parte capituli.*
*7 Electio vel postulatio facta post appellationem legitimam, an sit nulla.
Electio, qua eligitur criminosus, forte adulter: an sit nulla.*
8 Collatio præbendæ facta homicidæ, an teneat.

AVditis. Electio facta per minorem partē
capituli non tenet, nec per subse-
quentem consensum ratificari potest.h.d. Et
primo ponit diffinitionis causas. Secundo dif-
finit ibi, nos igitur.¶No.j.ꝙ superior nedum debet audi
re,sed etiam intelligere merita causarum. Et ex hoc not.
quod possibile est quem aliquid audire, licet non intelli-
1 gat.& sic faciat,†quod nō sufficit testem dicere,scio quod
Titius promisit Seio decem, quia audiui nisi etiam adie-
cerit,& intellexi,sed certe licet illud sit de cautela,non ta
men videtur necessarium per id,quod habetur in c.ij.s̄.de
consuetu. & per Bar.in l.j.ff.de auto.tut.& in l.testium.C.
de testa.¶Not.ꝙ electio facta cōtra formam canonicam,
2 est inualida. ¶†No.ꝙ decanus habet primam vocē in ca-
pitulo, super quo dic standum esse consuetudini illa vero
cessante,dic qđ ille debet primam vocem habere, qui est
maioris autoritatis,vt no.xvj.di.Isidorus.& facit qđ notat
per Inn.in c.j.j.de maio.& obe.& quod hr̄ in c.cum olim.
3 j.de re iudi. & per Bar.in l.j.ff.de albo scriben. ¶†Not.qđ
electio,quæ a principio est nulla,non pōt per sequentem
consensum ratificari.de quo s̄.proxi.& j.de regu.iur.non
firmatur.in vj.¶No.quod etiam id,quod nullum est, irri
tatur:intellige,quatenus de facto processit.facit quod no.
per gl.in l.j.§.j.ff.de ferijs.Posset etiam exponi irritatur.i.
irritum nuntiatur.facit quod notatur in gl.pe.& no.secū
dum Io.An.quod vtraque electio fuit facta a minori par-
te capituli:nam cantor remansit cum paucioribus, quia
alij accesserunt ad partem decani post factā electionē per
eum.ideo vtraque irritatur, de quo tangeť in gl.pe. ¶Et
no.ēt s̄m eum pro intellectu tex. qđ decanus a principio
in tractatu electionis noīauit R.vt sic præsentiret intētio
nem cantoris,an ip̄e cū vellet consentire,non q̄a haberet
animum eligendi ipsum R. & eodem mō cantor non mi
nus fuit cautus.& quia suspicabať, ne decanus vellet eli-
gere Guil.Archi.vt præsentiret,an hoc esset verum, noīa
uit illum:non tn̄ habebat intentionē finaliter ipsum eli-
gendi, sed potius ipsum R. & ita postea fecit. & similiter
decanus eligit Guil.Archi.& per hoc cessant aliquæ intri
cationes literæ,quas Inno. nititur corrigere in principio
sui voluminis.¶In gl.ex postfacto.ibi, irritando de iure.
hæc expositio violat text.& verba literæ improperat, qđ
in dubio fieri non debet, per id quod legitur & notatur
in c.intelligentia.& c.præterea.j.de verbo.sig.nec obstat
tex.in fi.quia posset rn̄deri vt j.tangitur in gl.pe. ¶In ea.
gl.ibi,maxime pro tantum. hæc expositio violat literam,
4 quia † dictio maxime,sui natura est implicatiua,vt voluit
gl.sequens.& no.in c.ad abolendam.j. de fil.presby. & ꝑ
gl.in l.illud.ff.ad l.Aquil.vnde dicit Inn.quod ēt si renun
tiet appellationi,non cōualesceret electio,q̄ fuisset nul
la.& pro hoc bn̄ facit c.licet.de sent.excō. in vj. & in hoc
vr̄ bene dicere Inno. si electio fuerit nulla.sed vbi electio
fuisset aliqua,prout s̄.tetigit gl.tunc satis videretur ꝓce-
dere dictum gl.qđ si vellet renuntiare appellationi, non
possent consentire electioni:q̄a essent tunc sibi ꝯrij,& sic
non deberent audiri,vt in c.solicitudinem.all.in gl. & in
l.j.C.de fur.veritas tn̄ esse vr̄, quod electio hic fuit nulla
ipso iure ex eo,quia fuit facta a minori parte capituli. &
hoc ēt expresse litera dicit,dum dicit quod erat irrita ipso
iure:ideo gl.merito remisit ad no.in gl.fin. ¶In gl.maxi-
a me.ᵃ ibi, citra appellationem.i.& si non penderet appel-
latio.& s̄m hoc facit pro dicto Inn. de quo dixi s̄.gl. præ-
cedenti.pōt etiam exponi,citra app.i.ēt si non esset appel
5 latum.& vtraque expositio in se bona. ¶†In gl.pe.ibi,de
facto intellige.No.bene ex gl.qđ licet illud,quod est nul
lum,non possit de iure amplius annullari vel cassari, vt j.
de despon.impu.ad dissoluendum.& in l.nam & si.§.rum
pēdo.ff.de inius.testa.tn̄ pōt de facto cassari,quatenus de
facto ꝓcessit.facit quod notatur in l.j.§.j.ff.de fer. ¶In ea.
gl.ibi,ponitur improprie.& non mirandum,si idem ver-
bum relatum ad plura interdum ponitur proprie & im-
proprie.quia sic etiam contingit interdum in l.ij.in fi.ff.
de offi.procon.& lega.¶In ea.gl.ibi,secunda nō erat nul
la.hoc verum s̄m vnum intellectum,secundum quem fa
cta a maiori parte capituli contemptis electoribus primę
electionis,& ob hoc erat cassanda.s̄.eod.quod sicut. Sed
alius fuit intellectus,quod etiam alia fuisset nulla:quia fa
cta etiam a minori parte capituli, vt tetigi in notabilibus
& tunc quo ad vtranque,dum litera dicit irritandam, de-
beret exponi.s. quatenus de facto processit, vel.i.irritam
pronuntiādam.& hoc respectu vtriusque electionis.¶In
gl.fi.ibi,& plurimorum approbatur assensu.intellige dū
modo sit maior pars capituli, quia nō sufficit habere ma-
iorem partem comparatione minoris in electione præla
ti,vt j.eo.quia propter.& c.ti.sicut lib.vj. licet secus sit in
præsentatione fienda per patronos.j. de iure patron.c.iij.
Item intellige,ꝙ valet electio a maiori parte facta,quan-
do eodem contextu fiunt plures electiones, nisi maior
pars fuisset priuata potestate eligēdi ante electionem fa-
ctam

ᵃ Maxime. De hac dictione maxime, vide Fran.Aret. cons.50.& per Ab.in c. damnamus. s̄. de sum.tri. & fide catho.

ctam a minori,vt hic etiam tangit Io.An.¶ In ea.glo.ibi,
locum habet distinctio.s.quæ sequitur,& intellige qñ ele
ctiones fiunt a diuersis partibus:secus si ab eadem secun-
dum Host. quia tunc indistincte non valet secunda.j.de
excessi.præla.inter dilectos. Sed Inn.dicit idem,vt tũc di
stinguaẽ,an prima sit nulla,vel nõ. & hanc opi.Ioan.An.
vr̃ sustinere.& rñdet ad c.inter dilectos. quod loquitur in
collatione,q̃ habet in se vim cõfirmationis.facit quod no
tatur.infra.c.j.lib.vj.hic in electione, q̃ nondum est con-
firmara.¶ In ea.glol.ibi, possit elidi per exceptione quasi
tunc præstet impedimentum secundæ: quia tũc non ple-
ne vacat ecclesia, ex quo electio de mero iure est aliqua.
facit s̃.e.qd̃ sicut.¶ In ea.glo.ibi, euidens est primam nõ
tenere.& sufficit ſm Inno.qd̃ hoc sit euidens tempore se-
cundæ electionis.¶ Sed do.Card.Floren.hic non vr̃ cura-
re,an sit euidens,vel non: qa satis est,ꝙ sit nulla,dummo
do possit probari nulla.sed forte gl.possit sustineri: quia si
est probabile dubium,an sit aliqua,vel non:vr̃ ꝙ non de-
beat procedi ad secundam prima non cassata ꝑp colorẽ,
quæ vr̃ habere tunc prima electio. facit quod habetur in
simili.in c.cum nostris.infra.de concef.præben. & hoc si
sit probabile dubium iuris. Idem vr̃, si sit probabile du-
bium facti,cũ talia videntur æquipatari per id,quod nota
tur in c.j.de postu.præla.lib.vj. & istud etiam vr̃ aliquali-
ter fuisse de mente domini Anto.de Bu.¶ In ea.gl.ibi,vn
de videbatur nulla supple. & sic videtur,ꝙ non debuisset
impedire secundam,per regulam non præstat.de reg.iur.
in vj.& tamẽ hic videtur innui oppositum. Sed dic,ꝙ ista
fuit in hoc allegato partis. vel dic secundum do.Anto.de
But.ꝙ cum ista decretalis sit ante c.quia propter. poterat
esse probabile dubium,an prima teneret, licet facta esset
a minori parte capituli, ex quo ex postfacto ad illã acces-
serunt,& eidem consenserunt ita, ꝙ deuentum est ad ma
iorem partem capituli: ideo non debuit stari tali probabi
li dubio ante hanc decre.deuenire ad secundam. ¶ In ea.
gl.ibi,de renuntia. quod in dubijs.sed certe ibi actus non
erat omnino nullus, ideo aliquid operatur: secus vbi est
omnino nullus,vt in dicta regula,non præstat.¶ In ea.gl.
ibi,§.accusationem. ibi de mero rigore tenebat accusa-
tio,licet posset præscriptione repelli. ¶ In eadem glo.ibi,
cum in secundo,ibi testamentum tenuit, licet postea nõ
haberet effectum propter defectum conditionis. ¶ In ea.
gloss.ibi,audientiam. sed ibi non erat nullum,quo ad in-
ducendam publicæ honestatis iustitiam:ideo aliquid ope
ratur.¶ In ea.gl.ibi l.qui pro donato.sed certe manumis-
sio non fuit nulla,quo ad effectum perdẽdæ possessionis,
quam perdere voluit manumittens: ideo interrumpitur
vsucapio.¶ In ea.gl.ibi, ad dissoluendum ibi fuit interdi-
ctum Papæ.¶ In ea.glo.ibi,in stipulatione aliud supple q̃
in electione. quia in electione requiriẽ plenaria vocatio.
Sed in stipulatione consideratur,an intersit secundam va
lere,vt notatur in l.si dati. hic allegata.¶ In eadem gl.ibi,
quidam,tum hi,distinguunt. hæc opinio de iure reproba
tur,quia non declarat,quando dicatur nulla iure actionis
& exceptionis, & quando tantum iure actionis. Tamen
do.Cardi.Flor.dicit ꝙ forte voluit distinguere, an prima
sit omnino nulla, an vero iure exceptionis venit annullã
do.Sed certe ista non est de mente gl.quę vult, ꝙ in casu
huius c.non sit nulla iure exceptionis.& tamen erat nul-
la ipso iure.d.Ant.de But. dicit ꝙ forte voluit distinguere
an sit omnino nulla: vt quia ius resistat, vt quando fit de
indigno, nam tunc etiam eneruantur effectus naturales,
ar.l.si non fortem.in prin.cum ibi notatis.ff.de condi.in-
de. an vero non omnino resistat,sed desistat: vt qa forma
non est seruata, nam tunc vr̃ aliqua de iure nãli. & sic vr̃
velle, ꝙ tũc p̃stet impedimentum secundæ,quasi ẽt tunc
dicatur hẽre colorem, ex quo inspecto iure nãli vr̃ habe-
re validitatẽ:vt qa facta est a maiori parte capituli. forma
substantialis nõ seruata.de quo in c.quia ꝑp. sed istud non
credo verũ,qa ex quo est electio ipso iure nulla ꝑp defe-
ctũ solennitatis iuris positiui,vr̃ ꝙ nõ præstat impedimẽ-
tũ secundæ, per ea q̃ habenẽ in regula, non præstat. j.de
reg.iu.lib.6.Et istud etiam vr̃ de mente Io.An.hic,qui cõ
6 cludit, ꝙ † vbi electio prima est cassata per sententiã ho-
minis vel iuris, valet secunda,dũmodo fiat a maiori par-
te capituli:nec poterit impugnari, si primi eligentes fue-
rint vocati, si non erant priuati potestate eligendi. secus
si fuissent exempti,vt s̃.etiam voluit gl.nec ex eo, ꝙ post
appellationẽ fiat electio,priuatur quis potestate eligẽdi:
quia non reperiẽ iure cautũ. & pro hoc etiam bene facit
iste tex.¶ In ea.gl.ibi.s̃.eo.considerauimus. Sol. ꝙ in pri-
ma electio erat aliqua,hic autem prima fuit nulla.Nã ibi
fuit facta contra priuilegia ecclesiæ, quæ non habebant
decretũ,iõ valuit, sed venit cassanda. secus si habuissent
decretũ ſm Inn.hic vero fuit facta a minori parte capitu-
li.¶ In ea.gl.in fi.bene dicit gl. si electio scd̃a fuit facta a
minori parte, quia licet a principio cantor habuisset ma-
iorem partem,tñ anteq̃ eligerent,tot recesserunt ab eo,
ꝙ remãsit cũ minori parte,& ſm hoc vtraque electio fuit
facta a minori parte.¶ Itẽ adde p̃dictis inquantũ dixi de-
bere vocari electores primæ electionis, quia illud verũ,
qñ scd̃a fit ex interuallo,secus si fiat incõtinenti ex eodẽ
scrutinio,vt hic voluit Inn.& in d.e.ꝯsiderauimus.Et fa-
cit qd̃ hr̃.j.e.qa ꝑp.¶ Extra gl.aduerte,qa Io. An.hic ꝓ-
sequiẽ x.vel xj.casus, in qbus electio est ipso iure nulla.
ꝓsequiẽ ẽt quatuor,vel quinque, in qbus est annullãda.
7 ¶ †Circa primos casus dubitaẽ de duobus.primo nunqd
electio,vel postulatio facta post appellationẽ ltĩmam, sit
nulla. & refert aliquos dicere postulationem esse nullã,
cũ illa sit debilior cum innitatur gratiæ. secus in electio
ne,quia innititur iuri cõi. & hanc opin. vr̃ tenuisse Ioan.
And.s̃.eod.bonæ.Sed Compost.hic, cum quo transit ip-
se Io.An.tenet,ꝙ nec postulatio, nec electio ex hoc solo
redditur nulla,quia fiat post appellationem, & contra il-
lam,sed ita demum,si cã propter quam appellatur,sui na
tura reddit illam nullam.& ista opi.vr̃ verior,quia appel-
latio extraiudicialis, est quædam prouocatio ad causam.
j.de appel.cum sit Romana.& ideo solum operatur deuo
lutionem negotii ad superiorem. ¶ Item dubitat scd̃o,si
eligatur criminosus,forte adulter,an tũc electio erit nul-
la.Et concludit,ꝙ non,sed venit cassanda,per c.inter dile
ctos.j.de excef.præla.& c.cum in cunctis.s̃ e.¶ Rñder, ꝙ
ibi non dicit electionem nullam,si eligentes talem scien
ter essent priuati.& sic intellige tex.ibi,dum dicit,qui vi-
ta & moribus cõmendandus existat. & sic trãsit Io.And.
& pro hoc etiam facit,quod notat Inn.in c.cum nostris.
8 j.de concef.præb.vbi tenet † collationem præbendæ,etiã
factam homicidæ,tenere.facit qd̃ notatur per eum in c.si
celebrat.de cle.excommu.mini.sed forte poterit dici, ꝙ
talis electio est nulla,quia tex.in c.cum in cunctis. prohi
bet talem eligi.ergo per consequens,si eligaẽ electio, est
nulla per id, quod hẽ x.di.in c.vides.& in l.non dubiũ.C.
de legi.& ad c.inter dilectos.posset rñderi, ꝙ ibi loquitur
in collatione, quæ habet in se virtualiter inclusam cõfir-
mationẽ,vt notaẽ in c.j.j.eo. in 6. secus in electione.facit
quod dixi post Io. An.circa principium gl.fin. Et ſm p̃di-
cta põt ẽt saluari dictum Inn.in d.c.cum in nostris.¶ VI-
timo adde inquantum vult, ꝙ electio veniat cassanda,qñ
fit ex interuallo post primam non cassatam, quæ nõ erat
nulla.nam hoc non videtur verum,nam si prima nõ erat
nulla,ergo non sentiebatur ecclesia vacare, & sic per cõ-
sequens electio scd̃a debet esse ipso iure nulla.j̃.de ꝯcess.
præb.c.j.& sic vbi reperiatur, ꝙ talis electio sit cassanda,
debet exponi.i.cassa & irrita nuntiãda,facit qd̃ notat hic
gl.pe.& finalis potissime & inquantum dicit, ꝙ vbi pri-
ma est aliqua, licet possit elidi per exceptionem, præstat
impedimentum secundæ.

SVMMARIVM.

1 *Potestas eligendi data compromissariis re non integra, an reuocari possit.*
2 *Capitulum congregari debet per sonum campanæ.*
3 *Res, quando dicatur esse integra: & quando non integra. nu. 5.*
4 *Postulatio potest comprehendi sub electione.*
6 *Mandatum factum procuratori, potest reuocari re integra: sed re non integra, secus.*
7 *Compromissarii in electione, an possint re non integra reuocari.*
8 *Congregatio vniuersitatis castri, in qua sunt centum numero: si fiat autoritate superioris, & in illa congregatione compareant tantum triginta: illi poterunt actum expedire.*

1 IN causis. † Potestas data a compro-
2 missarijs de eligẽdo re nõ
integra. i. postq̃ habuerunt de eligẽdo tra
ctatum, reuocari non potest. b. d. Et sunt
très partes principales. In prima ponit alle
gationem postulati. In secunda ponit alle
gationem electi. In tertia negotium partim diffinit, & par
tim diffiniendum committit. secunda ibi, nuntij vero. ter
tia ibi, quia vero. ¶ No. j. q in actibus capitularibus debet
capitulũ se capitulariter congregare. facit j. eo. in Genesi.
¶ No. q non est curandum de numero compromissario-
rum, quia possunt esse duo, vel etiam quinq; : secus vr̃ de
numero scrutatorum. j. eo. quia propter. ¶ No. q illud, qđ
faciunt omnes cõpromissarij concorditer, vel maior pars
ex eis, debet obtinere. & hoc clarum, quãdo exprimitur.
idem tñ si non exprimatur. j. de arb. c. j. ¶ Nota, q cautius
est compromittere in illos de capitulo, quam in alios ex-
traneos: quia illi præsumũtur melius scire quid expediat
ecclesię, & fidelius procurant. ¶ No. q nedum electio, sed
etiam postulatio publicanda est capitulo. seruatur etiam
secũdum Io. An. q publicatur ẽt postulatio, sicut de ele-
ctio. ¶ Not. quod ſm ista tempora tenebat electio, si quis
eligatur in postulandum. hodie dic, vt in c. vno, de postu.
præla. in vj. ¶ No. q in potestate substituẽdi prælatum da
ta compromissarijs, venit potestas prouidendi per viam
electionis, & etiam per viam postulationis. ¶ No. q in po
testate eligendi prælatum alteri concessa, videtur etiam
concessa potestas postulãdi: quod videtur esse mirum, de
quo etiam in gl. ¶ No. pro vulgari rusticorum, quãdo pręcipiunt ex parte Papę, vel superioris; ne aliqd fiat. de quo
etiam per Bar. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. circa le
cundam lec. illius §. ff. de no. ope. nun. vbi concludit, q ẽt
si sine licentia superioris fiat talis inhibitio, & arripiatur
iter ad superiorem: si aliquid interim attẽtetur, veniat re-
2 tractandum, quod tene menti. ¶ † No. capitulum congre-
gari per sonum campanæ. & hoc clarum secundum dnm.
Card. Flo. quando consuetudo est in ecclesia: sed vbi non
esset consuetudo, tunc an sufficiat cõgregari per sonum
cãpanæ. dic q in paruis negotijs sic, & quo ad præsentes:
sed in magnis, & quo ad absentes non, de quo hic p Inn.
& Io. And. ¶ No. q electio facta ab habentibus potestatẽ
a capitulo, intelligitur facta a toto capitulo. facit l. itẽ eo-
rum. §. si decuriones. ff. quod cuiusq; vniuersitatis. ¶ No.
q potestas data compromissarijs, non potest reuocari re
3 non integra. ¶ Et no. † quando dicatur, re non integra:
quia qñ processerunt ad tractandum de electione, & pro
hoc dicit Io. An. q cauti debẽt esse compromissarij, vt ci-
to faciant tractatum: quia processus ad tractatum faciunt
desinere rem integram esse: aliter tamen sumitur rem es-
se integram in c. vbi periculum. in §. sane. infra eo. libr. vj.
¶ No. q licet quis sit Episcopus, tamen põt esse indignus
alio episcopatu. de quo infra eo. scriptum. in glos. antepe.
¶ No. q talis debet eligi in Epũ, qui possit vitia subdito-
rum extirpare. & bene facit ecclesiastici vij. post princ. dĩt
dicit, noli quęrere fieri iudex, nisi per virtutem possis irrũ
pere iniquitatẽ. facit j. q. j. nõ est putãda. ¶ Not. vltimo ar.
secundum Hosti. quod ex postulatione facta propter ne-
cessitatem ecclesiæ ius oriatur. de quo plene. supra. c. cum
monasterium. ¶ In glos. j. in fi. gl. ista procedat in terminis
decretalis propter formam mandati: sed cessante forma
mandati, licet de iure ciuili deberet præstari tamen de iu-
re canonico necessarium non est præstandum, vt no. glo.
in c. cum dilectus. s̃. de consue. ¶ In gloss. electio non ibi,
mirabilem significationẽ. sed potes dicere, q hic nõ. sim-
pliciter dixit electionem, sed subiunxit, quam de postulã
do episcopo fecerunt. ¶ In gl. potestatem. in fi. vnde cau-
tius dixisset, si quam eis commiserat. facit infra. de exce-
ptio. cum venerabilis. ¶ In glo. quia no. postulatio. in fin,
& sup. quia sunt talia, in quibus requiritur speciale man-
datum. Et pro intellectu gl. conclude, q interdum datur
potestas substituendi, vel prouidendi de prælato: & tunc
bene venit potestas eligendi & postulandi, quia hoc satis
potest includi sub significato dictorũ verborũ. facit quod
notatur in c. si compromissarius. infra. eo. libr. vj. & quod
notatur per Bar. in l. ij. ff. de adop. lega. interdum datur po
testas eligendi: & tunc si vult postulatus postulatione mi
nus solenni, planum est q potest, quia illa est proprie præ-
paratoria electionis. Exemplũ patet de elec. in ca. nullus.
& c. si religiosus. lib. vi. Si vero vult facere postulationem
solennem, quia promouẽdus est intelligibilis propter de
fectum: & tunc dicit Hug. q licet de rigore nõ videtur in-
cludi sub mandato, tamen ex benigna interpretatione in
cluditur, vt hic patet. & pro hoc bene facit. l. iam tamen.
§. in hac. ff. iudi. solu. & quia secundum do. Ant. de But. vi-
detur dans mandatum potius considerasse finem proui-
sionis ecclesiæ, quam modum prouidendi. & pro hoc di-
cit, q etiam de iure includitur potestas postulãdi. ¶ Quid
autem econtra, si data esset potestas postulandi: an inclu-
datur potestas eligendi. Archidia. tenuit, q non in c. nul-
lus. lxj. dist. & sequitur hic d. Car. Floren. & potest esse ra-
4 tio diuersitatis, licet non dicat, quia † postulatio sublata
significatione potest comprehendi sub electione: quia il-
le, qui postulat, etiam vr̃ præeligere personam postulatã:
& sic electio vr̃ se habere lato sumpto vocabulo, tãquam
genus ad postulationem. facit quod habetur & notatur in
c. vlti. de elec. in vj. Et propter hoc forte potest dici, q ra-
tio domini Anto. de Bu. non esset perfecta inquantum di
xit, q videntur potius finem prouisionis considerasse, q̃
modum: quia illa videretur concludere, q etiam sub pote
state postulandi includeretur electio. ¶ In gl. cum res nõ
esset integra. in fi. conclude, q vtraque opinio potest sal-
uari. nam si constat, quod translata fuit potestas in com-
promissarius ex causa donationis animo donandi potesta
tem eligẽdi illa vice, procedit opi. Io. & sic prima opi. hic
posita in fi. gl. Si autem constet, quod nõ fuit translatum
animo donandi, sed propter prouisionem ecclesiæ facien
dam: tunc procedit vltima opi. hic posita, vt distinguatur,
an res esset integra, vel non. in dubio præsumitur, quod
fiet ob prouisionem ecclesiæ, & non animo donandi: qa
donatio in dubio non præsumitur. l. quod de indebito. ff.
de proba. nisi ex circunstantijs aliud apparet, vt quia com
promissarij petijssent sibi donari potestatem eligendi pro
illa vice: nam tunc si illi de capitulo admittunt talem pe-
titionem, videntur velle donare potestatem illam. arg. l. si
defensor. §. qui interrogatus. ff. de interrog. actio. & facit,
quod notat Innoc. infra. de conces. præbend. constitutus.
5 ¶ † Quando autem dicatur res non esse integra. b Dic quã
b do deuentum esset ad substantialia negotij pertractanda:
alias secus. ideo licet fecissent cantare missam de spiritu-
sancto, vel ingressi essent capitulum non dicitur res desi-
nere esse integra, secus quando incipiunt tractare de ele-
ctione. facit quod notatur per gl. in l. mandatum. C. man.
vbi glo. etiam videtur in effectu istud tenere, quando tra-
ctatur de reuocatione mandati, quo ad materiam tamen
contractuum innominatorum aliqui dicunt istud nõ suf-
ficere, quod deuẽtum sit ad substantialia pertractanda, de
quo

a Potestas data. Verũ potestas data compromissarijs eligẽdi, vel potestas data alicui, vel aliquibus beneficia conferẽdi, an possit reuocari. vide pulchram dist. per Henri. Boich. i c. cõstitutus. j. de pben.

b Res, quã do dicatur non esse integra. vide Spec. de de leg. §. v. & an per citationẽ, per Alexã. in l. & quia. x. & pen. col. ff. de iuris. om. iudic.

seriori a cathedrali electio prælati spectat ad capitulũ.s̃.e.
c.j.sed aliorum beneficiorũ spectat ad p̃ronum, si est p̃io
nata.j̃.de iure patronatus.nobis. Si vero non sit patrona-
ta,tunc sunt opiniones Do.Anto.de Butr.hic vult,ꝙ ele-
ctio canonicorũ spectat ad prælatũ & ad capitulũ.In alijs
beneficijs idem,si sunt infra ecclesiã: sed si extra ecclesiã
sint beneficia intra limites parochiæ in fundo ecchæ, vel
si sit dotata de redditibus ecclesiæ parochialis mr̃cis,tũc
spectat ad prælatum cũ capitulo præsentare, & ad Episco
pum confirmare seu instituere,vt in c.ea noscit.j̃. de his,
quæ fiunt a præla. Do.Cardi.Flo.hic concludit, ꝙ si bene
ficia sunt infra ecclesiam, tunc spectabit collatio ad Ep̃m
quia non reperitur iure cautum , ꝙ hoc casu ad inferiorẽ
spectat potestas eligendi.& non obstat c.ea noscitur.j̃. de
his,quæ fiunt a præla.nec c.ad audientiam.j̃.de eccle.ędi.
quia loquuntur,quando extra ecclesiã sunt beneficia ita,
ꝙ ecclesia habet iuspatronatus.& hęc opinio do.Car.Flo
ren.est verior de iure , quia non reperitur iure cautum in
ecclesia collegiata, nisi solum ꝙ ad capitulum spectat ele
ctio prælati:& ideo videtur,ꝙ debeat collatio dictorũ bñ-
ficiorũ spectare ad Episcopum.xvj.q.vij. omnes basilicæ.
& c.sequẽti.& x.q.j.regenda. & non obstat c. ea noscitur.
s̃.allega.quia loquitur,quãdo ius p̃sentandi spectabat ad
prælatũ & capitulũ , & sic quando ecclesia collegiata ha-
bebat iuspatronatus in beneficio, de quo conferendo tra
ctatur. vt quia forte esset constructũ in fundo ipsius eccle
siæ,vt superius est dictum.In ecclesia autem non collegia
ta, ad quam spectat confirmatio vel collatio beneficij in-
ferioris,infra a rectoratu ipsius ecclesiæ,recurre ad tex. &
glo.in c.penul.j̃.de iure patro. ¶ In glo.super verbo, iniu
riam.in fi.& adde quod no.per glo.xj. q.iij.si quis vero. &
notatur etiam de materia in regula,locupletari.de reg.iu.
in vj.& in l.j.§.denique.ff.de aqua plu.arcen. ¶ In glo.lon
ge melius.ibi,cum de iure communi.not.diligẽter ex gl.
6 ista,quod † vbi vtraque pars ęqualiter probat per testes,fa
uendum est illi parti,& illis testibus, pro quibus facit ius
commune:& illis magis est credẽdum,vt notabiliter vo-
luit hæc gl.& idem Innoc. in c.auditis.j̃.de præscrip. ¶ In
gl.pe.in fi.gl. ista in se potest sustineri. potest etiã dici ſm
d.Card.Floren. ꝙ vtraq; petitio claudebatur sub interdi-
cto vti possidetis,in quo petitur,vt desistatur a molestatio
ne præterita & præsenti,& vt etiam in futurum nulla mo
lestia inferatur , iuxta notata in c.licet cãm. infra de p̃ba.
& in l.vna.C.vti posside.

S V M M A R I V M.

1 *Compromittentes tenentur recipere electum a compromissarijs si sit dignus & si secundum formam compromissi elegerint.*
2 *Si per compromissum detur potestas eligendi prælatum, canonici debẽt vnanimiter consentire, & vno contradicente fieri non posset.*
3 *Confirmatio electionis Episcopi spectat ad metropolitanum, seu Archiepiscopum.*
4 *Sententia, quæ fertur super ætate, debet esse declaratoria. Et an præiudicet omnibus.nu.18.*
5 *Compromissarius non debet excedere formam mandati.*
6 *Compromitti potest in aliquos sub hac forma, vt eligant illum, inquantum omnes de capitulo, vel maior & sanior pars consenserint.*
7 *Si per compromissum datur potestas aliquibus eligendi aliquem de gremio ecclesiæ, non habent necesse eligere illum, in quem maior pars capituli consenserit.*
8 *Obligare potest se aliquis ad aliquid probandum sub pœna priuationis beneficij.& nu.17.*
9 *Sñia etiam interlocutoria, a qua non est appellatum, transit in rẽ iudicatã.*
10 *Sententia suspenditur per appellationem.*
11 *Dispensare an possit Episcopus super defectu natalium, vel ætatis.*
12 *Dispẽsare nõ potest Episcopus in reseruatis Principi de iure ciuili, nisi aliud reperiatur dispositum de iure canonico.*
13 *Iuramentum calumniæ præstatur in causis spiritualibus, & etiam iuramẽtum veritatis.*
14 *Causa an dicatur spiritualis, quando agitur possessorio super re spirituali.*
15 *Iudicibus non creditur vt iudicibus deposito officio, sed bene creditur, vt testibus.*
16 *Testes minus idonei admittuntur, vt de facili testes reperiri nõ possunt.*
18 *Sententia lata in causa electionis, an præiudicet omnibus.*
19 *Accusator, qui habuit vnum bonum testem, si alter non probat, an veniat condemnandus de calumnia.*

1 CVm dilectus filius. † Compromit-
2 tentes [a] electum a compromissarijs, si sit
dignus,refutare non pñt, nisi contra for-
mam compromissi eum electũ appareat.
h.d. ¶ Et sunt tres partes principales . nã
in prima ponitur allegatio pro electo. In secunda ibi ve
rum allegatio contra electum. In tertia ibi, nos vero dis-
finitiue commissio.& illa tertia etiã tria facit.Primo man
dat recipi iuramentum malitiæ. Secundo iuramẽtum ve-
ritatis a compromissarijs.& tunc distinguit duos casus.&
in secundo subdistinguit . Tertio mandat obiectores his
casibus,quibus succumbunt puniri : & soluit obstaculũ.
2 partes patent in litera. ¶ † No.primo,ꝙ vbi per cõpromis-
sum datur potestas eligendi , debent canonici vnanimi-
ter consentire: & sic non posset fieri etiam vno contradi-
cente,de quo j̃.eo. quia propter. ¶ No.ꝙ habens potesta-
tem eligendi de gremio ecclesiæ , potest etiam inquirere
voluntates singulorum,licet ad hoc non teneatur, vt hic
3 patet iuncta gl. ¶ No.ꝙ † de iure cõi ad metropolitanum,
seu ad Archiepiscopum spectat confirmare electionem
sui suffraganei electi in ep̃m. ¶ Not.ꝙ superior habẽs cõ-
firmare electionem , debet diligenter inquirere de ele-
ctione,& de persona electi:& sic de forma , & de materia
electionis. ¶ No.ꝙ super incidenti potest expresse pronũ
4 tiari,de quo in c.j.j.de ordi.cogni. ¶ † No.ꝙ sententia,quę
fertur super ætatem,debet esse declaratoria. facit l.sed si-
cuti.§.si quæratur.ff.si serui.vendi. de quo per Legistas in
5 l.de ætate.ff.de minoribus. ¶ † No.ꝙ compromissarius nõ
debet excedere formam mandati.facit s̃. de rescrip. cũ di-
6 lecta. ¶ † No.ꝙ compromitti potest in aliquos sub hac for
ma,vt eligant filium inquantum omnes de capitulo, vel
maior , & sanior pars consenserit . & hæc forma non est
hodie reprobata per capitulum, quia propter.j̃.eo. vt pa-
tet in c.cum expediat.j̃.eo.li.vj.secus si dicũt fuisset, ꝙ de
berent eligere,in quem plures consenserunt.j̃.eo.si cui.
lib.vj. ¶ No.illud vulgatum , ꝙ nõ debet quis ꝑ surreptio
nẽ ascendere ad apicem dignitatis. ¶ No.ꝙ excipiens cõ-
tra electum. debet præstare iuramentum de malitia.facit
quod hodie habetur in c.j. de iura.calũ.in vj. ¶ No.ꝙ sta-
dum est dicto maioris partis, & duobus contra vnum. fa-
cit j̃.de re iudi.c.fi. ¶ No. ꝙ magis creditur duobus testi-
bus,qui sint contestes,q̃ pluribus singularibus. facit s̃.e.
7 bonæ. ¶ † No.ꝙ vbi per compromissum datur potestas ali
quibus eligendi aliquem de gremio ecclesiæ , non habẽt
necesse eligere illum, in quem maior pars capituli cõsen
serit,inquisitis voluntatibus singulorum,nisi probeẽ hoc
in compromisso adiectum. ¶ Et no.ꝙ eo casu , quo nihil
probabit,licet inquisiuerint voluntates singulorum , non
tamen teneẽ illas sequi.& sic facit ad quæstione de docto
re,qui disputauit: tamen non teneretur disputare an te-
neatur eam dare in scriptis bidello, de quo in gl. per Io.
8 An.in regula, accessorium. de reg.iur.in vj. ¶ † No.ꝙ põt
quis obligare ad aliquid probandum sub pœna priuatio
nis beneficij. de quo in gl. ¶ No. ꝙ non vr̃ curandum de
allegatione,super quã pars non multum instat.intellige
hoc verum,nisi iudicialiter videretur,per no.s̃.de consue.
cum dilectus. ¶ No.ſm d.Car.Flo.ꝙ paria sunt non exci-
pere,vel excipere,& super exceptione non instare. & sic
9 facit ad no.in c.cæterum.s̃.de rescrip. ¶ † No.ꝙ sententia
etiam interlocutoria,à qua non est appellatum,transit in
10 rem iud. facit quod no.gl.in cle.vlt.de appel. ¶ † No.ꝙ ꝑ
appel.

[a] Compromittentes. Idem summat hic Ab.in effectu.

appellationē suspenditur sententia§. de quo in c.dilectus.
j.de appel.& j.de iureiur.venientes. & per Legistas in l.j.
11 §.j.ff.ad turpil. ¶ †In gl.super verbo sustinere.in fin.& sic
concludit gl q super defectu nataliū, vel ætatis non pn̄t
Ep̄i dispensare.sed tu dic super primo,prout habetur ho-
die in c.j.de fi.presby.in vj. Super secundo dic, prout ha-
betur in c.vno.de æta.& quali.li.vj. ¶ Et no.ex gloss.tres
regulas in materia dispensationis,vna est, q vbi canō est
prohibitiuus, præsertim cum pœna nō pt Ep̄s dispensare.
Secunda,q contra canonem conciliarem dispensari non
pōt. ¶Tertia est,q non potest dispensari,vbi non requiri
tur dispensatio concessa.¶ Quarta etiam potest colligi,q
12 †in reseruatis principi de iure ciuili, si aliud non reperit
dispositum de iure canonico,non potest Episcopus dispē
sare.Sed de hac materia an & quando Ep̄s possit dispen-
sare.Dic vt no.in c.dilectus.j.de temp.ord.& j.de iudi.at
13 si clerici.in §.de adulterijs.& s.de post.præla.c.fi.¶ †In gl.
super verbo, iuramento.ibi, & hoc fuit ratione præsum-
ptionis nā etiam ex mente antiquorum iurium vbicūq;
iudex suspicabat̄ de calūnia siue de malitia, poterat exige-
re iuramentum de malitia,vt hic probat̄ & j.de resti.spol.
literas.& hodie est expressum in c.ij.ad fi. de iura.calū.in
vj.& istud est iuramentum speciale de p se separatū a iu-
ramento calūniæ generali vel veritatis, quod pstatur in
causis,vt patet ex isto tex.iuncto c.literas. allegato in gl.
& ex c.j.& ij.palle.de iura.calum.in vj. ¶ Itē aduerte,q li
cet sm̄ hæc iura in causa spirituali nō præstaret̄ iu sm̄ cal.
generale,sed iuramentum veritatis: tn̄ hodie pstat̄ vtrun
que iuramentum,vt probatur in d.c.j. ¶ In ea.gl.ibi, qa
14 sic non agitur spiritualiter. Nota diligenter ex gloss.†vbi
agitur possessorio super re spūali,non dr̄ agi spiritualiter,
& sic in effectu non cēsetur tūc cā spiritualis. sed hoc nō
verū,qa possessio versat̄ circa rē spiritualē, sicut ēt ipsa p
prietas.facit qd̄ notat̄ per Modernos in cle.ij.de iudi.nec
ob.c.literas.quia non loquitur de iuramento calūniæ,qd̄
etiam præstatur super re spirituali sm̄ hæc rpa, vt supius
15 est dictum.¶ †In gl.super verbo,& si tres.ibi, non est ve-
rum q iudicibus credat̄.sup.vt iudicibus.sed bene credit̄,
vt testibus deposito officio,vt notatur in c.cū a nobis.j.de
testi.& facit qd̄ hr̄ in c.dilecto.eo.tit.& j.q.vj. in c.hoc ēt.
& c.statuēdū.& in l.ne arbitris.C. de arb. ¶ In ea.gl.in fi.
16 Not. bene ex gloss. q † vbi sumus in materia, in qua de
facili non possunt reperiri testes, admittūtur etiam testes
alias minus idonei. facit quod hr̄ in l. consensu.§.sup pla
gis.C.de repu.Et adde etiam quod notat Io. An. in tit.de
teste.§.opponit̄.ver.sed pone,q administrator. in addi.ibi
posita.& facit ēt quod notat̄ in c.ij.j.de arbi.¶ In gl.super
verbo,ostensum.in fi.vel dic,q agitur de forma hominis.
& ideo ex quo constat de cōpromisso,volens dicere certā
formā datā ipsi compromisso,debet probare:qa pars ad-
uersa satis habet fundatam intentionem suam, ex quo
apparet de compromisso. & sm̄ hoc etiā si obijciatur an-
te confirmationē,debet obijciens probare. Si autem obij
ciatur defectus formæ inductæ a canone, tunc si obijciat̄
post confirmationē,dēt obijciens probare p id, qd̄ dixit
gl.qa psumptio est pro confirmato.Si aūt nō est facta cō-
firmatio, tunc fuerunt opi.nā quidam dixerūt adhuc idē:
qa præsumitur oīa esse solenniter acta.l sciendū.ff.de ver
bo.obl.¶ Alij dixerunt oppositū,qa solennitas extrinse-
ca non præsumitur,nisi probetur.l. quæcunque.§.fi.ff. de
publicanis. & istā sequit̄ Compost. in c.qd̄ sicut.s.e.licet
Inn.qnq; aliter senserit,vt patet per no. per eum j.de eo,
q fur.ordi.recc.c.ij.& facit etiam quod no.j.eo.in Genesi.
D.Ant.de But.concordat hic opi. quia si interuenit scri-
ptura,præsumitur pro solennitate,de qua in illa fit men-
tio,facit qd̄ hr̄ in c.innotuit.s.eo.& quod habetur in §.si
scriptū.insti.de inutil.stipu.Si aūt non interuenit scriptu
ra,tunc petens confirmationem debet probare solennita
tem interuenisse,qa illud est causa suæ intentionis. Si ve

a Cū in iure.D. Ab. diuersimo dè sūmat hoc c. primū tamē summariū concordat cū isto. Et si quæras quādo sūt plures electores vtrū possit eligere vnum ex seipsis, vi hic distin. Hen. boych.i prin.

ro quis petat cassari electionem,debebit probare defectū
formæ:qa ex illo se fundat.facit l.ij.de proba. Si aūt obij-
ciatur crimen cōtra personā electi, dēt probare obijciēs:
quia quilibet præsumitur bonus.j.de scruti.ca.vno.Sed si
obijciatur alius defectus contra personā, recurre ad not.
17 p Io.An.in regula,infamibus.de re.iur.in vj.¶ †In gl.sup
verbo obligauit.ibi,sub pœna beneficij sui intelligi hoc
verū superiore suo ratum habēte, alias secus.j.de renun.
qd̄ in dubijs.& c.admonet.¶ In ea.glos.ibi,anathematis.
hoc est excōicationis.& vt euitentur opiniones,de caute
la est,q corā iudice ecclesiastico quis confiteat̄ se debitū,
& promittat soluere infra certum tp̄s.& sic ēt pcipiat sibi
iudex sub pœna excōicationis,quā alias ipso facto incur
rat.de quo in c.p.& g.j.de offi.dele.p Io.An. ¶ In ea.glo.
ibi,spem.solue,q ibi obligabat spem primi nondum ha-
biti,hic aūt ipsum beneficiū,qd̄ de præsenti hēbat. ¶ In
ea.gl.præalle.in fi.No. diligenter hanc gl.quæ vr̄ velle,q
18 †snia lata in causa electionis præiudicet oibus, sicut in
actione populari,nisi in duobus casibus positis in glo.&
hoc etiam voluit in gl.in c.cupientes.§. cæterū. ad fin.de
elec.in vj.& istud sequitur hic do.Car. Flo. hodie ex quo
electio non debet cōfirmari,nisi præmissis edictis.j.eo.c.
fi.in vj.D.Ant.de But.satis instat super hoc, & aliter loq-
tur.de forte dicta sua poterāt procedere sm̄ iura antiqua.
¶ An aūt snia lata super ætate præiudicet oibus,dic vt no
tatur per gl. & Legistas in l.de ætate.ff.de mino. Et adde
circa præcedentē articulum, quod dixi in c.quod sicut.
post gl.s.eo. ¶ In gl.fi.ibi transit in rem iudi.sicut diffiniti
ua.sed an pariat actionem in facto,sicut in diffinitiua. Ho
sti.hic & Io.And.q non.Et idem glo.in cle.vlti.de appel.
sed contrarium tenet Spe.in tit.de sen.execu.§. breuiter.
circa finem & istud sequitur Bar.in l.si postulauerit.§.si li
ber.per illum tex.ff.de adul.& in l. a Diuo Pio. in fi.prin.
ff.de re iudic.Item extra glo.diligenter tene menti id, qd̄
19 tangit Io.An.ante gl.videlicet,†an accusator,qui habuit
vnum bonum testem, si aliter non probat, veniat cōdem
nandus de calumnia. nam videretur q sic per istum text.
in contrarium per no.per Io.And.in c.ij.j.de calumniato
ribus.Ioan.And.videt̄ dicere hic, q istud sit arbitratorū.
vt possit puniri,si sibi videatur, & etiam ipsum absolue-
re quod tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Compromitti potest electio in septem.*
2 *Actus si a principio est nullus ratione defectus consensus, si talis consensus non requiritur certo & determinato tempore, potest ratificari.*
3 *Tutor potest emere rem pupillarem a contutore.*
4 *Eligere seipsum non potest is, cui data est potestas eligendi, & nu. 5.*
6 *Electio fieri debet a maiori parte capituli, & sauori.*
7 *Vox electi, an computetur in numero eligentium.*

a CVm in iure. [a]Si ex septem cōpro-
missarijs tres eligant
quartum,& ille consentit,& est idoneus,
confirmabitur electio.h.d.Diuidit in tres
partes. In prima ponitur decisum exor-
dium,notans quærentē. In scd̄a consulta
tio formata ex compromisso & duplici electione. In ter-
tia consultationis respōsio cum duplici determinatione.
secunda ibi,primus.tertia ibi, super quo. & pars huius j.
de offi.dele.cum in iure.¶ No.ex decisa,q turpe est igno-
rare ius,in quo qs versatur.facit l.ij.§.seruius.ff.de ori.iur.
¶ No.q non est probabilis dubitatio super iure, q nullā
aut modicam habet dubitationem:secus quando magna
esset dubitatio propter varietatem Doctorum magnæ au
toritatis.facit qd̄ no.in c.vt debitus.infra de appel.& in §.
qbus.in j.const.Codicis.& in l.dos a patre.C.solu.matri.
¶ No.q qō,vel lex,aut canō dēt esse de dubitabili. facit l.
qd̄ Labeo.ff.de Carboniano edi.& C.de fur.in l. ancillæ.
¶ †Not.

1 ¶ † No. q potest compromitti in septẽ alibi dicit̃, q in q̃sque vel duos. s̃. eo. in causis. & sic non est vis de numero compromissariorum, vt habeant eligere de gremio ecclesiæ. quis autem dicatur de gremio, notatur j. de test. in c. requisiti. ad fi. ¶ No. q tenor compromissi diligenter dẽt attẽdi, facit §. nũc de officio. in l. distinguemus. ff. de arbi.
2 ¶ No. s̃m do. Ant. q † vbi actus a principio est nullus rõne defectus consensus: si talis consensus non requiritur certo & determinato tpe, potest ratificari. Facit q habet̃ in l. licet. ff. de iudi. Secus si certo & determinato tpe requireretur s̃. c. auditis. ¶ No. vltimo, q dictum est in summario. ¶ In gl. j. ibi, sed hoc non credo, quicquid dicat gl. pcedens opi. communis tenetur, & ipsam tenet gl. viij. q. j. q ẽparum. & in l. plane. ff. q cuiusque vniuer. Et pro hoc bene facit quod notatur in l. si in emptione. in fi. alle. in glo.
3 vbi † tutor potest emere rem pupillarem a cõtutore. nec obstat ratio gl. quia nõ est verum, q videatur a se electus. imo a socijs, qui ipsum eligunt. & hoc clarum, quãdo hi, sunt maior pars, & etiam non computato electo. Sed vbi sunt maior pars demum computato electo, tũc est maius dubium, an procedat dictũ gl. de quo j. dicetur. Itẽ nõ obstat c. vltimum. de sortile. quia non debet sumi argumentum a contrario sensu: quia resultaret prauus intellectus per ea, q̃ habentur in l. vbi absunt. alle. in gl. etiam in d. l. plane superius allegata. & sic vbi notat facti contingentiam, non iuris misterium: & eodẽ modo potest intelligi hic s̃m vnum intellectum. ¶ In ea. gl. in fi. & sic vult gl. q
4 si † vni tantũ est data potestas, ille nõ posset eligere se aliquo casu, etiam si iurauit eligere meliorem. & bene dicit quia inter eligentem & electũ debet esse differentia p id, quod habet̃ in c. cum ad nostrã. j. de insti. ¶ In gl. vlti. ibi, connumeratur inter eligentes: & sic per hoc censet̃ electus a maiori parte, vt j. tangit gl. pro quo bene facit l. plane. alle. in glo. licet in contrariũ fortiter facit, qa ex quo a principio electio est facta a minori parte, non vr̃ qđ subsequens ꝯsensus habeat illam validare. s̃. e. c. auditis. Innoc. hic dicit, q licet ista electio non fuerit facta a maiori parte: tñ fuerit facta a saniori ex eo, qa facta est de illis, de q̃bus ex ordine per prius sentiebant cõpromittẽtes, arg. c. mandato. de p̃ben. in vj. & l. quoties. ff. de vsufru. & l. cum pater. §. pe. ff. de le. ij. Sed hæc opinio cõiter non tenet̃, qa non sufficit electionem factã esse a saniori parte, nisi etiã facta sit a maiori. j. eo. qa pter. Ideo Cõpo. dicit scđo, &
5 istud etiã tetigit Inn qđ ideo vox † electi computat̃ in numero eligẽtiũ, quasi expresse fuit dictũ in compromisso, qđ possent vnũ ex his eligere: nam propter dicta verba talis vr̃ esse mens compromittentiũ, & hoc scđm eũ innuit litera ibi, dũ dicit iuxta ꝯpromissi tenorẽ: secus si hoc nõ fuisset dictũ. hæc opi. non placet Io. And. qa licet pcederet, si duo tantũ fuissent cõpromissarij: nam & tunc, si dat̃ potestas qđ vnũ possint ex se eligere, bñ sequitur necessario, q voluerunt in numero eligentiũ cõputari electum. tñ secus est, qñ sunt plures q̃ duo, vt erant hic: nã erãt vij. quia bene pñt eligere vnum ex se etiã absq; eo q vox electi cõputetur in numero: vt si quatuor vel quinq; vel sex eligant, vnum ex seipsis septẽ, qui nõ sunt de numero ipsorum eligẽtium. vñ Host. tertio dicit, qđ hic loq̃t in via compromissi, in qua computat̃ vox electi ad faciendum maiorẽ partẽ: secus in via scrutinij. & rõ est, qa cum scrutiniũ habeat fieri secreto & sigillatim, hẽret seipsum nominare, & sic a seipso haberet oriri: & ideo non põt nunc in numero eligentium ꝯputari p id, q habetur viij. q. j. in scripturis & j. de insti. cũ ad nostrã. quæ ratio cessat in forma compromissi: qa p prius noiat̃ ab alijs, & ipse postea ꝯsentit electioni aliorũ, & sic non hẽt electio tũc ortum a seipso, sed potius ab alijs. & per hæc ẽt non obstat c. auditis, qa loquit̃ in via scrutinij, in qua certo & determinato tpe requiritur cõsensus maioris partis, s. ips ipsius scrutinij: ideo subsequens consensus non pditur t arg. l. quid ergo. ff. de his, qui nota. infa. secus in via compromissi, in qua non requiritur consensus certo & determinato tem-
6 pore. ¶ † Itẽ non obstat quod non potest q̃s eligere seipsum: quia illud verum, qñ esset vnus tm̃: vel si sunt plures & electio haberet ortũ ab eo. secus qñ non haberet ortũ, vt hic probatur. ¶ Item potest dici scđm do. Ant. de But. qđ hic principaliter se non eligit, sed consentit electioni aliorum de se factæ: & ex hoc resultat in consequentiã, q videtur se eligere cum alijs. ideo hoc est permissum, ex quo in consequentiam alterius venit, argu. l. j. ad fin. ff. de auto. tuto. & ista opinio cõiter tenetur. Tamen do. Cardi. Flo. hic dat quartũ intellectum, qui ẽt fuit actus per Inn. licet ipse dicat, videlicet, qđ etiã in via scrutinij procedat ista decretalis scđm hæc tempora, scđm q̃ scrutiniũ poterit fieri publice & palam. & etiam hodie in minoribus dignitatibus seu beneficijs fieri possit, s̃m vnã opin. de qua in c. quia propter. j. eod. Ideo tunc põt ꝯsentire noiationi de se factę ab alijs, vt eius vox augeat numerũ: qa eadem est rõ, q̃ est in via compromissi: & ista opin. satis videt̃ sustentari. ¶ Itẽ aduerte, quia licet qñ simpliciter cõpromittitur in alios, possint eligere vnum ex seipsis: tñ Compo. dicit secus esse, si est dictum in cõpromisso, q ille sit platus, in quẽ oẽs consenserint. sed istud dictum non placet Host. & Io. An. quia sicut hic vox electi auget numerum, licet in ꝯpromisso sit facta mentio de maiori parte, ita eadem rõne, si est dictum, q ille sit p̃latus, in quẽ oẽs cõsenserint. & istud etiã seq̃t Io. Cal. & pter varietatẽ opinionum & ꝯrietatẽ iuriũ dicit Ioan. And. q vtilis est declaratio spãlis in hac materia. & sic patet, qđ articulus, de quo in tex. non erat sine dubitatione, & sic propter illum non fuit redarguendus q̃rens, sed forte propter alios articulos fuit redarguendus. ¶ In ea. gl. ibi, nec dicerẽ valere. istud cõiter non tenet̃: qa imo ẽt hodie valeret. nã iuriũ correctio est euitãda. j. e. cũ expediat. li. vj. non ob. c. qa pp. qa loq̃t in via scrutinij, in qua dẽt secreto & sigillatim pcedi: hic in via compromissi, vt superius est dictum.

SVMMARIVM.

VEnerabilem. Electum in Imperatorẽ a maiori parte illorũ, ad quos spectat electio: si fuerit idoneus, per Papam cõfirmabitur. h. d. Et diuiditur in quinque partes principales. In prima ponit reprehensionem legati. in secunda ibi, verum captat beniuolentiam Principum ipsorum, suam potestatem de-

 clarans.

clarans.In tertia ibi,obiectioni ergo.rñdet ei qđ obijcie-
batur contra legatũ.In quarta ibi,eos. monet Principes,
vt adhæreant Otone,& recedant a Philippo, & ꝙ hoc fa-
cere debeant,probaẽ quatuor rationibus vſq; ad verſum,
nobilitatem ibi.In quinta ſpecialiter hoc mãdat dici Ca-
tingiæ,de quo in ſupraſcriptione. ¶ No.ꝙ licitum eſt ar-
guere a diuiſione,qđ eſt verum,ſi partes ſint ſufficienter
numeratæ,vt ſatis ꝓbaẽ in tex.iſto iũcto ver. obiectione.
& facit ff.de his,q ſunt ſui iuris.in l.patre furioſo. ¶ No.il
lud vulgatum,ꝙ non debet quis ponere falcẽ in meſſem
alienã.& ſic facit contra meros canoniſtas,ꝙ non debent
velle decidere dubia in materia mere legali:nec econtra,
merus legiſta in materia canonica, nã vidi aliquos aliqñ
errare.¶ Et no.ꝙ quis non debet ponere falcẽ in meſſem
alienam.tñ ex neceſſitate põt conterere ſpicas & mandu
1 care.de cõſecra.diſt.v.diſcipulos.¶ † An autem liceat trã
ſire per agrum alienum,notatur.j.diſt.in c. omnes leges.
& l.diuus.ff.de ſerui.ruſ.præd.¶ Nota,ꝙ iudex non debet
altera parte abſente , & non citata, procedere . facit.j.de
ma.& obe.inter quatuor.& l.fi.C.ſi per vim,vel alio mo-
2 do.¶ †No.ꝙ certi ſunt principes,qui habent poteſtatem.
quem eligendi in Imperatorem tam de iure , q̃ de anti-
qua conſuetudine,qui autem ſint illi,vide per gl.in c.ad
Apoſtolicæ.de re iudi.lib.vj.in gl.pe.Nã ſunt tres Archie
piſcopi,& quatuor alij principes ſeculares,de quibus ibi.
3 ¶ †No.ꝙ promouendus in Imperatorem debet eligi in re
gẽ.ſ.Alamaniæ ſm Ioã.An.hoc tu adde & Romanorũ, vt
patet in cle.Romani.de iureiur.& ſic dẽt poſtea promoue
ri ad imperium: vnde ante coronationẽ non dẽt dici Im
perator: ſed Rex Romanorũ , vt patet in dicta cle.Roma-
4 ni.& ſatis eſt de mente huius literæ . ¶ †No. ꝙ principes,
qui habent poteſtatẽ eligendi promouendũ ad imperiũ
illum,habent a ſede apoſtolica, quæ in perſonam Caroli
magni tráſtulit ipſum de Græcis in Germanos ſeu Ala-
manos Teutonicos. Nam Alamania , Germania dicitur
eo,quia in patria multum generatiua. facit qđ notat Io.
xxij.diſt.c.quorundã.in j.gl. No.qđ licet electio promo-
uendi ad imperium ſpectat ad electores, de quibus.ſ.ta-
men poteſtas,& ius examinandi dictam electionem,& il
lam cõfirmandi,ſpectat ad Papam,qui habet ipſum inun
gere,conſecrare,& coronare.dicit tamen Ioan.And.ꝙ ip
ſum inungit nõ per ſe,ſed per manus Epiſcopi.Hoſt.ſup
hoc ab antiquo priuilegiati, licet ꝑ ſe coronet.& ĩtellige
ꝙ inungit.ſ.oleo, & nõ chriſmate,& in humeris.j.de ſac.
vnc.c.vno.& ſic improprie ipſum dicitur conſecrare : qa
Epiſcopus proprie dicitur conſecrari.ſed Rex inungi, vt
5 dicto c.vnico. Etiã an Imperator debet habere aliquẽ ordi
nem præter nomen ſacrum,not.gl.in c.Valentianus.lxiij.diſt.
vbi dicit,qđ nullum ordinem recipit,ſed militarẽ ordinẽ:
licet Papæ & Epõ diſeruiat in miſſa in apparatu ſubdia-
conali,de quo in Spe.ti.ij §.nunc oſtẽdendũ.verſi.xxxix.
olim tñ Imperatores vocabanẽ pontifices Inſti.de rerũ di
uiſi.§.ſacræ.x.diſt.in c.de capitulis.xxj.diſ. cleros. & de tri
plici corona,qua coronatur Imperator.ſ.ferrea,argentea,
& aurea.& in quo loco, & a quo quamlibet earũ recipiat
vide ꝑ gl.in cle.Romana.§.porro de iureiur.¶ Not.mul-
tos prohibitos eligi ad imperium,videlicet excõicatũ ty-
rannum,fatuum paganum,& hæreticum:& ſic no.qđ in
fidelis, nec tyrannus poteſt eligi. & quis dicatur proprie
6 tyrannus, vide gloſſ.in cle.vna.de bap. ¶ †Not.qđ in exa
minatione Imperatoris attẽdi debet,an ſit canonicæ ele
ctus,& an ſit criminoſus,vel negligẽs.facit xv.q.vi.alius.
An autem ex ſola electione conſequaẽ poteſtatẽ admini-
ſtrandi cõiter tenetur qđ ſic, vt no.gl.in c.legimus xciij.
di.& in c. auaritiæ.j.e.in vj. & hoc quando in cõcordia eſt
electus. Si aũt in diſcordia,tunc de conſuetudine vterque
adminiſtrat, donec alter eorum fuerit reprobatus , vt no.
ĩ gl.ĩ cle.Romani.§.porro. de iureiu.¶ Nota aliud eſſe ele
ctorem,& aliud cognitorem ſiue iudicem, aliud denun-

tiatorem.Et de materia denunciationis.j.de iudic.nouit.
¶ No.quod electio prius facta per minorem partẽ nõ im
pedit ſecundam poſtea faciendi,per maiorẽ,de quo plene
ſ.eo.audiris. ¶ No.illud vulgatum,ꝙ plus hẽt nocere cõ
7 temptus vnius,q̃ multorũ,cõtradictio.¶ †In ver. ꝙ antẽ.
nota,ꝙ Papa põt admonere principes , vt procedant ad
electionẽ canonicã,& per conſequens eis ſtatuere certũ
tempus:nam de iure non reperitur certum tempus ſtatu
tum electoribus eligere Imperatorem , vt notat glo.in c.
apoſtolicæ,in vltima glo.de re iudi.in vj.¶ No.ꝙ ſicut in
electione Papæ põt fieri acceſſus ad maiorem partem,ita
& in electione,Imperatoris.an aũt ſpectat ad ipſos electo
res eligere, tanquã ad collegium:an vero vt ad ſingulos,
Hoſt.hic tenuit ſecundum.ſ.ꝙ vt ad ſingulos ſed Io.An.
tenet contrarium in addi.Specul.in tit.de reſcrip.§.ſi.ſu-
per ver.antepenultimo.& hoc ſequitur hic d.Car.Flo.qa
ſi hic ſpectaret vt ad ſingulos, non poſſent agere de con-
temptu, ſic nec patroni , iuxta id quod notatur in c.iij.j.
de iurepa.cuius contrarium hic dicitur. & quia tunc vide
tur tenere electio facta a maiori parte comparatione mi-
norum,vt in ſimili dicitur de patronis in d.c.iij. non aũt
exigeretur,ꝙ adeſſet maiors pars oĩum , prout hic requi-
riẽ:& iſtud ẽt ſequitur Io.Cal.prout hic refert d.Car.Flo.
¶ No.ꝙ licitum eſt aliquid probare nedum iure, ſed etiã
8 exemplo.¶ †No.ꝙ Imperator debet defendere eccleſiã ,
& ſimiliter tueri clericos , & dominum Papam.lxiij.diſt.
tibi dño.& xcvj.diſt.c.vlti.& ſimiliter miſerabiles perſo-
9 nas.xxiij.q.v.principes.& c. adminiſtratores . ¶ †Not.qđ
electo in Imperatorem a maiori parti debet obediri , &
potiſſime ſi eſt coronatus vbi,& a quo debuit: nam coro-
natio habet vim confirmationis ſecundum Inno. ¶ In
verſi.ſunt enim.no.tria,quæ impediunt quem eligi in Im
peratorem.ſ.excommunicatio publica,periurium, & per
10 ſecutio facta contra eccleſiam.¶ †Not.quod petens abſo
lutionem ab excommunicatione, videtur ſe fateri excõ-
municatum.& ad hoc ſæpe allegatur,de quo per gloſſ. &
11 Bar.in l.decem.ff.de verb.obli.¶ No.quod † per nuntium
ſeu per procuratorem poteſt peti abſolutio ab excõmu-
nicatione,de quo j.de ſenten.excommu. cum deſideres.
¶ No.quod non eſt licitum propria autoritate venire cõ-
tra proprium iuramentum, de quo in glo.& etiam hic ꝑ
Inno.¶ Not.quod vbi eſt dubium de iuramento,an ſit li-
citum,vel non,ſpectat ad Papam hoc declarare. ¶ Nota.
quòd etiam ſi iuramentum dicatur licitum , tamen non
debet propria autoritate contraueniri, quod intellige vt
12 hic no:per glo.& Io. An.ſuper ea.¶ †No.ꝙ imperiũ non
debeẽ ex ſucceſſione,ſed ex electione quadã.tñ regna ex
ſucceſſione debẽtur,vt no.gl.7.q.1.deniq;.& 8.q.j.c.moy
ſes.& de ſupplen.negli.præla.c.grandi.li.6.& j.de voto.c.
licèt.¶ No.ꝙ nedũ ſucceſſio mera reprobatur in imperio,
ſed etiam id,qđ videtur habere ſpem ſucceſſionis.facit.j.
13 de fi.præsby.c.ad extirpandas.¶ †No.quod non eſt malũ
habere ſpem,& fiduciam,vt quis promoueatur ad digni-
tatem.qđ intellige verũ,ſi talis ſpes habeatur ſm bonam
intentionem,ſ.vt proſit non principaliter , vt pſit , vt lxi.
di.quid proderit.vbi de hoc.& j.eod.cũ ad noſtrã.viij q.2.
14 q epatũ.¶ †Not. ꝙ iurm̃ præſtitũ alicui rõne dignitatis ,
non ligat illo remoto a dignitate:& ſic facit,qđ ſi iuro ali
qd ſoluere prælato rõne prælaturæ,non teneor rõne iuri
prædicti ipſo depoſito.facit j.ti.j.quanto.& qđ notatur.in
ſra.de cenſi.ſignificauit.& ſimiliter etiam videtur , quod
ſi prælatus iurauit occaſione prelaturę aliquid dare, quod
dimiſſa prælatura non remanet perſona obligata, de quo
15 hic per Io.An.De † hñte enim dignitatem ẽt ſecularẽ ex
electione,vel ſucceſſione,an teneaẽ ſolue debita pdeceſ
ſoris,bñ no.Ia.de Bel.in Auth.vt nulli iud.coll.ix.i q.quã
16 ibi ponit.¶ †In glo.ſup verbo, trãſtulit ibi.lxxvj.alij dñt,
ꝙ fuit ĩ ſeptingẽteſimoqnquageſimoſexto . ſed Io.An.di
cit,ꝙ fuit in ſeptuageſimoqnquageſimotertio. Sed aduer
te:quia

te, quia vr̃ ſm dictum gl.ꝙ imperium fuerit tranſlatũ de
Græcis in Franciam, q̃a Carolus fuit Rex Francorũ, vt
dicit gl.vnde ſm d. Card.Flo.legitur in quibuſdam chro
nicis,ꝙ imperium durauit penes iſtũ Carolũ & ſucceſſo
res,& ſic penes Frãcigenas annis centum & tribus,vide
licet vſq; ad tp̃s Regis Arnulphi regis Francorũ,quo tpe
cũ eccleſia pateret̃ pſecutionẽ a quodã Berengario tyran
no,& impetraret auxiliũ a dicto Arnulpho, cum ille eſ-
ſet negligens Leo Papa,q̃ tũc vigebat, requiſiuit quẽdã
Otonẽ ducẽ Saxoniæ,q̃ tũc eccleſiæ ſubuenit. vnde tũc
idẽ Leo trãſtulit imperiũ in ipſum Otonẽ: & ſucceſſo-
res,& ↄ̃nr in ipſos Germanos ſeu Teutonicos. & ſm hoc
hoc q̃d hic dr̃ de Carolo, ſolum dicitur ad denotandum
17 principiũ ſm q̃d imperium fuit ablatum Græcis. ¶†In
gl.in Germanos.ibi ſup oẽs Reges.aliqui tñ nõ obediũt,
vt Rex Francorũ & Rex Hiſpaniæ. facit quod no.in ca.
Adrianus.lxiij.di.& in c.per venerabilẽ.j.qui fi.ſint legi.
Sed an illud procedat de iure, an vero ſolũ de facto: ſen-
tit ꝙ de facto.& idẽ gloſſ.in titu.de pace iura firm.fi.circa
principium. in vſibus feudorũ. adde q̃d no.Bar.in l.ho-
ſtes.ff.de captiuis.vbi ẽt tractat qũo Veneti ſunt exẽpti.
¶ In gl.ſup verbo,ſacrilegiũ.ibi,ſacrilegi.hæc eſt cõis li-
tera.alij hñt ſacrilegij,& tũc dicit ꝙ ita demũ repellit̃ a ſa
cramentis,ſi expreſſe prohibeatur, vt fuit factũ in c.mi-
ror.hic alle.¶ In gl.quãuis in fi. tene ſecundã expoſitio-
nẽ,q̃a prima & vltima,quæ in idẽ ſonãt,eſſent cõtra tex.
in illo verſi.cum neutrius.¶ In gl.Lotharius.in fin.ſolue
18 vt no.xx.diſt.de quibus potes dicere,ꝙ† legiſlatori licitũ
eſt arguere ab exemplo, & ita hic:inferioribus aũt licitũ
eſt arguere,ſi ſunt exempla autentica,& non reprobata:
alias ſecus,vt in d.c.de quibus.¶ In gl.excõicatio publi
ca.ibi,tenet & valet.hoc intellige quantũ ad hoc,vt non
puniatur::nam alias eſt publicæ excõicatus,& non vide
tur actus tenere.j.de re iud.c.ad probandum. & ibi p Io.
19 Cal.& j.de dolo & contu.c.veritatis. ¶†In gl.poſtulauit.
in fi.hoc intellige verum,niſi petierit ſe abſolui ad caute
lam.facit quod notatur in c.exhibita.j. de homi. & iſtud
ſequit̃ Io.An.in c.cũ dilectus.j.de ordi.cog.ſuper penul.
gl. ver.ſed dices. Aliqui tñ,vt tangit Inno.& ſequitur do.
Flo.dicunt,ꝙ non fateatur ſe excommunicatum,ſed ha-
beat læſam conſcientiam.ſed certe iſtud eſſet contra iſtũ
tex.vnde plus placet pracedens opinio,quam etiam ſeq-
tur Bar.in l.decem.ff.de verbo.obli.¶ In gl.proprium iu-
ramentum.& ſic videtur fuiſſe iuramentum de non ſuc-
cedendo,& per conſequens videtur,ꝙ iuramẽtum tale fue-
rit illicitum.in c.quãuis.de pact.in vj. Sed potes dicere,
ꝙ nondum emanauit illa decre.vel ſecũdo, vt tangit hic
co.Cat.Fl.ꝙ hic non dicit,ꝙ fuerit illicitũ.ſed p̃ ſuppoſito
ꝙ dicatur illicitũ, nihilominus debuit plus conſulere
Papam.¶ In gl.venire ibi, potuit venire cõtra nõ obediẽ
do,&c.ſed certe contrarium videtur: q̃a fuit iuramentũ
effectu de non ſuccedendo: & quia ſaltem ante decreta-
lem:q̃uis erat dubium, ex quo poterat ſeruari ſine inte-
20 ritu ſalutis æternæ.vbi† autem ſine interitu ſalutis æter-
næ ſaluari non poteſt, licitum eſt contrauenire propria
autoritate ſm Inn.& Io.An.hic. de quo dic,vt p eos hic.
¶ In ea.gl.ibi,& ſine dolo.ſed certe licet dolus,vel metus
interueniat: ſi poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis æternæ,
peti debet abſolutio, vt in c.ſi vero.de iureiur. & p Inn.
in c.ad aures.j.q̃d me.cau.¶ In gl.ex ſucceſſione.ibi,tres
ſucceſſiones melius dixiſſet,tres prælationes, quia ſolũ
duo fuerunt ſucceſſores:vt patet ex literis.

SVMMARIVM.

1 *Abſentes de prouincia vocandi ſunt.& nu.3.*
2 *Abſentes in actu electionis vocandi ſunt.*
4 *Maiori & ſaniori parti ſtandum eſt in electione prælati.*

1 COram dilecto. Det prouincia
vocãtur abſen-
tes ad electionem.h.d. & non diuiditur.
tex.ibi,& j.decidit̃. ꝙ duæ electiones fue
runt factæ in diſcordia,& tandẽ cã fuit cõ
miſſa p Papã ſub hac forma,ꝙ altera caſ-
ſaretur, vel vtraq;, put de iure fuerit:& ſi vtraq; veniret
2 caſſanda,tũc fieret q̃d j.ſeq̃ . ¶†No.j.ꝙ abſentes in actu
electionis ſunt vocãdi.itellige,niſi ↄſuetudo aliud hẽat,
3 vt no.p gl.in c.cũ in eccleſijs.de præben.in vj. ¶†Not. ꝙ
ſunt vocandi de puincia,& ſic ſunt in prouincia. de quo
4 in gl.¶†No.ꝙ ſtãdũ eſt maiori & ſaniori parti,& ſic verũ
quę copulatiue vr̃ requiri.facit j.c.q̃a pp. ¶ In gl.j.in fi.
iſtud eſt diuinate.vñ potes dicere,ꝙ ſi eſt conſuetudo,de
quo remoto loco debeant vocari,illa ſeruabitur: nã & ẽt
ſeruaret̃,ſi eſſet cõſuetudo,ꝙ nõ vocent̃ abſentes, vt no.
in c.cũ in eccleſijs.de p̃bẽ.in vj. Ceſſante aũt cõſuetudi-
ne,potes ↄcludere,ꝙ ſi ſunt in prouincia,regula ſit affir-
matiua p iſtũ tex.vt ſic debeãt vocari,niſi forte cõmode,
& ſine periculo vocari nõ pñt.facit c.q̃a pp.j.c. ¶ Si aũt
ſint extra puinciã,tũc regula ſit negatiua.ar.huius tex.a
ↄ̃rio ſenſu.fallit,ſi cõmode poſſent vocari p id, q̃d hr̃ j.c.
proxi.Nã epatus Reginus ſub archiepo Rauẽnate,& ſic
i puincia Romãdiolæ.ſed Parma ſub Archiepo Mediola
nẽſi,& ſic ſub puincia Lõbardię.¶ Et forte ſm Cõp.pote
rit iudex arbitrari,ꝙ abñs infra duas dietas dicat̃ ↄmode
poſſe vocari.ar.c.nonnulli.s̃.de reſcr. hoc tñ clare nõ eſt
determinatũ in iure: & ſic arbitrio ſuperioris relinquit̃,
ar.c.de cauſis.j.de offi.dele.& in l.j.in fi.ff.de iu.deli.plus
vr̃ velle hic d.Car.Flo. ꝙ hodie haberet arbitrari de vna
dieta per c.ſtatutum. de reſcript.in vj. ſed non credo, ꝙ
neceſſario ad talem moderationem teneatur.

SVMMARIVM.

1 *Electio facta a maiori parte, contempta minori, non valet.*
2 *Citatio non debet fieri pro die feriata.*
3 *Citatio facta tempore prohibito, non valet.*
4 *Citatio facta die feriata, pro die non feriata, an valeat.*
5 *Electio facta vno ſolo contempto, venit caſſanda.*
6 *Contemptus dicitur is, qui legitimẽ vocatus non eſt.*
7 *Electio prælati fieri non debet, nec de ea tractatus fieri: niſi corpus defun
cti prius traditum ſit ſepulturæ.& nu.9.*
8 *Electio, quæ fit contemptis illis, qui debẽt intereſſe, eſt ipſo iure irrita: ſed
an ea non obſtante poſſit attentari ſecunda.*
10 *Tractatus electionis, an viuente prælato ſit licitus.*

2 BOnæ memoriæ. Caſſat̃a electio
1 †maioris par-
tis facta, contempta minori: non tñ ad
minorẽ deuoluitur ius eligẽdi.h.d. ¶ Et
in prima deciſa facti narratio.in ſc̃da diſ-
nitio.ſc̃da ibi, cõſtitutio.Illa ſc̃da primo
caſſat electionem ſc̃dam. ſc̃do caſſat primam exprimẽs
rõnẽ quare.tertio ponit antiphorã, ſeu rñdet tacite obie
ctioni.ſc̃da ibi,electione aũt.tertia ibi, nec p̃dicta.¶ No.
j.ꝙ ẽt exiſtens extra prouinciã citãdus vr̃ ad electionem,
2 de quo dicẽdũ vt notat s̃.c.pxi.¶ No.ꝙ licet†citatio non
poſſit fieri p die feriata,& ſic p die feſtiua: tñ fieri põt p
3 vigilia ipſius feſti.¶†No.ꝙ citatio facta tpe phibito, nõ
valet:q̃d vr̃ pcedere ẽt ſi nõ ↄferat̃ in tp̃s pmiſſum.& ſic
4 facit ꝙ† citatio facta [b] die feriata p die non feriata,nõ va-
b leat.de quo in c.fi.j.de fer. & p Bar. & Ia.de Aret.in l.j.§.
denuntiatio.ff.de ope.no.nun.& ibi plene dixi. & p Cy.
in l.fi.C.de fer.¶ No.ꝙ electio acta pria nõ caſſata, eſt ir
ritãda.i.irrita nũciãda.q̃a ex quo prima de rigore valeat,
licet veniret caſſanda,nõ cenſet̃ eccleſia vacare oĩno: iõ
nõ põt deueniri ad ſecundã:facit q̃d hr̃ j. de p̃ben.ſi tibi
abſenti.in vj.¶ No.qualis debeat eſſe eligẽdus,q̃a multę
lfaturæ,& vitæ honeſtæ,& claræ famę:ſufficit tñ ꝙ ſit ↄpe

a Caſſatur. Idem ſummat hic d. Abb.
b Citatio facta. adde quod no. cõſi.cccc.r. dicit,quòd illegitima citatio, ꝙ peruenit notitiã citati ita arctat, ſicut legitima, per cle.cãm de elec.

5 tēs.§.eo.eū nobis olim. ¶ † No.ꝙ electio facta etiam vno
solo contempto, venit cassanda. quod intellige illo profe
quente contemptum, vt dictum fuit s.eod.quod sicut.
6 ¶ † No. ꝙ cōtemptus dr̃ ēt qui est vocatus, si non ltimæ
vocatus. Et sic no.ꝙ paria sunt quē non esse citatum, vel
7 minus legitime. facit l.quoties.ff. qui satis.cog. ¶ † No.ꝙ
non debet fieri tractatus electionis, corpore plati nondū
tradito sepulturæ. facit lxxix.dist.in c. nullus. vbi vr̃ dici,
ꝙ post tertiam diē obitus deberet fieri. & satis esset hoc
honestum. saltem ꝙ non fiat nondū corpore tradito se-
pulturæ, si tñ fiat ex hoc, non vitiar̃ electio, vt hic tangit
gl.ij.quæ cōiter approbar̃. Potes etiam notare pœnā illi⁹
q eligit f̃m, prima non cassata. tñ dici potest f̃m d.Car.Fl.
ꝙ ista pœna habuit locū in casu isto, qa fuit expresse īposi
ta per Papā. Ideo secus esset in alijs casibus, vbi hæc exp̃s
8 se nō imponeret̃. ¶ † In gl.j.ibi, & hoc innuit lr̃a ista. sed
certe dum litera dicit, anteq̄ procederet ad secundā: pōt
intelligi. s. pariter faciendam cum alijs, nō per istū solum
& sic non facit pro dicto gl. ¶ In ea.gl.ibi, dēt deuolui ad
alios. istud tenebat glo. antiqua olim, ꝙ eligentes aliquó
contempto, essent priuandi p̃ sniam, etiam inferioris à
Papa, sicut quando peccatur in forma substantiali, vt in
d.c.quia propter. sed istud cōiter non tenetur. vnde glo.
j.in verbo, & quod dixi. quæ fuit additio, tenet cōtrariū:
quia non poterit priuari per inferiorē a Papa in casu isto.
nam satis est, ꝙ cassetur electio, cū pœnę sint restringēdę.
9 de pęni.dist.j.§.pęnæ. ¶ † In gl.ij.in fi. & sic vr̃, ꝙ de hone-
state non debeat fieri electio, corpore prælati non tradi-
to sepulturæ: tñ si fiat tenet, & pro hoc facit, qa tempus
electionis triū mensium currit a tempore mortis prælati
statim, vt est tex.cum gl.j.di.postq̄. & ideo debent statim
posse eligi alias non deberet statim currere tp̃s, si statim
non possent eligere p c.quia diuersitatem.j.de conces.p
10 ben. ¶ † An aūt indistincte si prohibitus tractatus electio
nis viuente prælato, tangit hic Inn. & Io.An. & cōclusio
est, ꝙ tractatus diffinitorius reprobat̃ a iure, sed non con
sultorius. & hoc fuit etiam de mente gl. in c.si transitus
lxxix.di. & plus dicit Inn. quòd licet tractatus diffinito
rius sit reprobatus, & peccent illum facientes: tñ non p
hoc sunt priuati potestate eligendi, nec & veniunt priuā
di p istum tex. & ideo si discedāt post mortē a dicto tracta
ctu, tenebit electio. etiam facta de eo, de quo in tractatu
erat diffinitū. facit j.de reg.iur.in c.oīs. & plus dicit qd̃ ēt
si non fuerit recessum, tenebit electio, si fiat de alio q̄ de
illo, de quo fuit tractatum: quia tunc p̄ambulus, & circa
diuersam personam, non dēt nocere. facit j.de trans.præ-
terea. & ff.de pac.si vnus.§.ante oīa. Et plus etiam dicit,
qd̃ si fiat de eo, de quo habitus est tractatus, tenebit de
mero rigore: qa tunc immediate dat̃ sibi ius ex electio-
ne, q̄ fit post mortē, & sic tpe p̄misso: tñ dēbit cassari pp
tractatū p̄ambulum. Et ad materiam facit qd̃ no.j.de iu-
di.exhibita. & p Io.An.in nouel.de ver.sig.in c.constitu-
tionē.li.vj. In q̄b. tangitur, an liceat capitulo aliquo casu
facere collationē adinuicē. ¶ In gl.fi.i fi. & de materia ēt
p gl.j.de acc.veniēs. & j.de ap.romana.li.vj. & s.de relcr.
sup lr̃is. ēt p Legistas in l.ij.ff.si quis in ius voc.nō ierit.

a n Abbatē. Super decr. q̃ritur, an Papa possit dispensare vt nouiti⁹ eligitur in Abbatem. unde hic distin. p domino Hē. Boych. in prin.

S V M M A R I V M.

1 *Non monachus eligi non potest in prælatum.*
2 *Abbas fieri non debet, qui super hoc habet spem, vel promissionem.*
3 *Sperare honores, an sit licitum.*

1 Vm ad nostram. † Non existens monachus non
pōt in prælatū regularē eligi. h.d. Et prīo po-
nit factū electionis. secundo rōne p̄missa illā
cassat. scd̃a ibi, nō attendentes. ¶ No. ex tex. primo caute
lā, q̄n quis nō vult fateri aliquē esse procuratorē, vel pręla
tū: qa potest dicere, ꝙ agit ꝯ talē, qui se gerit p p̄lato, vel
pro pcurator. & istud bene practicant cauti pcuratores.
2 ¶ No. † ꝙ non debet fieri Abbas ille, qui hēt spem, vel p-
missionem super hoc, de quo in glo. potes etiā notare, ꝙ
promotus in Abbatē, qui non erat monachus, p̄sumitur
monachatū assumpsisse pp ambitionē dignitatis habēdæ
& ideo debet electio cassari. ¶ In gl.j.in fi. potes dicere,
ꝙ in contrarijs eadē est rō, vt paritas seruet̃ hincinde: sed
secus est in casu, de quo dixit gl. qa tolleret̃ imparitas pp
officiū prædicādi, quod est priuilegiatū, & fauore religio
nis, f̃m Io.An. ¶ Vel potes dicere, ꝙ tolerat̃ imparitas, qa
instructus in arctiori vita, facilius instruitur in latiori, q̄
econtra. facit quod notat̃ j.e.pxi. & dicit do. Car.Flo. qd̃
cum hodie monachi cōiter sint illiterati, & sic inhabiles
ad officiū p̄dicandi. non vr̃ ꝙ de iure possint pmoueri ad
ecclesias seculares, etiā regulares. de quo infra de sta.mo.
in c.qd̃ Dei. nam cessante causa cessare dēt effectus. j.de
3 app.cum cessante. ¶ In gl.pe.in fi. potes dicere, quòd † lici
tum sit habere spem prælationis, si principaliter illā hēt
vt p̄sit, & sic etiam ꝯtiam vt viij.q.j.qui episcopatū. sed
habere spem principaliter, vt præsit, istud non est licitū p
istum tex. & similes: tñ licet peccet hñs talem spem, si cō
tingat eū pmoueri, dūmō cesset vitium simonię, & aīs ca
nonicæ promoueatur, non tenebitur renuntiare. j. de si-
mo.in c.fi. sed alias pęnitētiam aget de peccatis, & hoc ēt
sequitur hic d.Car.Flo.

S V M M A R I V M.

1 *Tractatus præcedere debet electionem.*
2 *Eligi debet prælatus de gremio ecclesiæ, dummodo idoneus reperiatur.*
3 *Electio monachi in Abbatem antequam sit expertus in regula, nō valet.*
4 *Electio facta incontinenti post monachatum, præsumitur ambitiosa.*
5 *Incontinenti facta faciunt præsumere, qualis fuit intentio præterita.*
6 *Alienans bona, si statim postea cōmittat delictū, p̄sumitur i fraudē fecisse.*
7 *Abbate mortuo, an possit conuentus aliquem recipere in monachum.*
8 *Monachus, qui nō est instructus in regula, non pōt promoueri ad p̄lationē.*

a Fficij tui. In Abbate [a] eligi nō pōt,
q nō est instructus in regu
la monachali. h.d. In prima ꝯsultatio, & in
secunda responsio. secunda ibi, nos aūt. illa
prima ponit factum suspectum, purgatio-
nē oblatam, & triplicē quæstionē vt patet
ex litera. ¶ No.j. ꝙ Abbas appellat̃ etiam pastor. de quo
1 j.e.quia pp. ¶ † No. quòd in electione præcedit tractatus,
2 de quo in præalle.c.quia propter. ¶ † Not. ꝙ vbi reperitur
p̄sona idonea de gremio ecclīæ, illa prius debet eligi, si tñ
tunc alius eligatur, qui sit idoneus non ex hoc irritabit̃
electio, vt no.s.eo.cum inter canonicos. ¶ Not. qd̃ filius
postulatur a patre ratione patriæ, & est hæc postulatio nō
solennis, de qua dictum fuit s.c.in causis. posset etiā ab ip
so filio fieri postulatio, quia in istis sp̄ualibus, si est maior
ætate xiiij.annorum, non vr̃ curāda patria prās, vt est tex.
3 cū gl.xxxij.q.ij.c.mulier. & c.hoc sanctum. ¶ † No. qd̃ nō
valet electio monachi in Abbatē anteq̄ sit expertus in re
gula monachali. & hodie requiritur quod sit exp̄sse.pro-
4 fessus. infra e.c.null⁹.li.vj. ¶ † No. quod electio facta incō-
tinenti post monachatum, non valet tum quia pręsumi-
tur ambitiose ad monacharum processisse, tum quia non
reperitur de inhabili & in experto. ¶ No. quòd cassata ele
ctione propter delictum præsumptum inhabilis consti-
tuitur electus ēt in alia electione, donec delictū sit purga
tū. non aūt simpliciter constituit̃ ppetue inhabilis. ¶ No.
qd̃ legatus nō vr̃ posse dispensare, vt in Abbatē eligat̃, q
nō est instructus in rl̃a monachali, vt in gl. de quo p glo.
5 in cle.j.de ele. ¶ † No. qd̃ ex his q̄ incōtinenti fiūt p̄sumi
pōt, qualis fuit intentio circa pręterita facit l.si neuter.§.si
in bonis. cum ibi notatis. ff.de priuile.credi. & sic facit ꝙ
6 † si aliquis alienauit bona, & postea statim committit de-
lictum: ex quo bona erant publicanda, quòd præsumitur
in fraudem in alienationem fecisse, de quo plene p Bar.
in l.post cōtractu.ff.de dona. ¶ In gl.j.ibi, vel etiam postu
lari. intellige ab alio, q̄ a Papa. & hinc renuit ēt gl. in simi
li, in cle.j.de ele. & sequit̃ hic Io.An. & p hoc facit, qa iste
tex.

text.format tres quæstiones.& sic verisimile est,q̃d ad il-
las voluerit rñdere. vnde licet rñdeat expresse ad primã,
& tertiã,& nõ ad sc̃dam: ad secundam tñ tacite intelligiẽ
rñdere, ex quo simpliciter cassat promotionẽ istius. & sic
non vr̃ vera opi. Compost. q voluit legatũ hoc casu pos-
se dispensare,quasi non reperiaẽ hoc sibi prohibitũ, cum
hic nihil dicaẽ expressum de illo.facit j.de offi.dele. in c.
q̃d translationem.sed,vt dixi, satis est,ꝙ tacite intelligaẽ
ꝓhibitus,si tenemus,ꝙ non possit legatus facere ꝯ ius,ni
si in casibus expressis,prout voluit glo. valde notabilis in
c.fi.de hære.in vj.satis patet opi.Cõpost. nõ ꝓcedere. An
aũt laicus possit eligi in monachũ, an excõicatus debeat
postulari,dubitat hic Inno.sed tene, ꝙ non est vis,siue eli
gatur,siue postuleẽ:quia ẽt sine electione & postulatione.
põt monasterium intrare.facit q̃d no. gl.in cle.ij.de iudi.
7 Et † an vacante ecclesia per mortẽ Abbatis possit ꝯuen-
tus recipere aliquem in monachũ. Dic vt in c.fi.de regu-
8 laribus.in vj.¶ † Et adde p̃dictis,ꝙ licet monachus,q non
est instructus in regula,non potest ꝓmoueri ad prælatio-
nem,p q̃ habeat alios regere propter rationem tex. tñ p̃t
eligi prior manualis alicuius gratiæ habentis solũ admi-
nistrationem possessionum:qa tũc quo ad illam,cessat rõ
huius tex.sed in Car. Flo.¶ In gl.fi.in fi. Alij dicunt de an
no per c.statuimus.de regular.sed quia hæc iura loquunẽ
in diuersis casibus:dicit hoc arbitrariũ inspecta qualitate
ꝑsonæ,ar.j.de offi.deleg.de causis.& ff.de leg.iii.in l. sti-
chus.¶ Vltimo facit iste tex.secundum d.Car.Flor.cõtra
scholares,qui in breui tempore volunt fieri Doctores.qa
nemo in breui tp̃e fit bene peritus, vt hic colligitur. & j.
de resti.in inte.in c.cum ex literis.

SVMMARIVM.

1 *Plenitudo potestatis tollit defectum solemnitatis iuris positiui, non tamen tollit defectum inhabilitatis personæ, nisi hoc exprimatur.*
2 *Excommunicationis appellatione, in dubio intelligitur de maiori.*
3 *Excommunicatus minori, an possit eligere.*
4 *Electio facta admisso aliquo excommunicato maiori, an vitietur.*
5 *Excommunicati maiori, an sint vocandi ad electionem siue sint publice excommunicati, siue non, & si de necessitate non sint vocandi, & se ingerãt an sint repellendi: & an si admittantur per habiles ad eligendum, an indistinctè vitietur electio.*
6 *Eligentes si eligant cum eo, qui non habet vocem in capitulo puta cum impubere, vel cum non existente in sacris, an tenebit electio.*

a ILla quotidiana. Electio [a] alias
canonica con
firmatur, licet quidã eligẽtiũ essent mino
ri excõicatione ligati.h.d. & in prima de-
cisa electionis narratio. In sc̃da ipsius cõ-
1 firmatio.sc̃da ibi,qa ꝓ certo.¶ † No.ꝙ in
actibus gestis ab inferioribus, Papa p̃t ex plenitudine po
testatis supplere defectũ potestatis. facit j. de transac.c.j.
& in cle.j.ad fi.de re iud.& de virtute huius clausulæ po
suit Spec.in ti.ij.§.nunc ostẽdimus.ver.xviij.alias viij.vbi
ꝯcludit, ꝙ per illam tolluntur defectus solennitatis iuris
positiui:non tamen tollitur defectus inhabilitatis ꝑsonę,
vt si forte quis esset excõicatus maiori, vel illegitimus ni-
si hoc exprimaẽ. facit q̃d habeẽ in cle.si summus. de sen.
2 excom.¶ † Not.ꝙ ex sola participatione cum excõicatis,
intellige in loquela, vel aliter q̃ in crimine qs incurrit sim-
plicem excommunicationẽ,& sic minorẽ. Et sic not.ꝙ li-
cet appellatione excõmunicationis in dubio intelligaẽ
de maiori, vt j.de sent.ex.si quẽ. tñ appellatione excõica-
3 tionis simplicis,intelligiẽ de minori.¶ † No.ar.ꝙ excõica
tus minori non possit eligere.sed contrarium est verũ, vt
tangiẽ in glo.& non.obstat iste text. qa debet intelligi,ꝙ
quo ad cautelã,fuit apposita clausula illa, supplentes &c.
non de necessitate.¶ In gl.j.ibi, vel iuris.istud verbũ fuit
additio,& ad ipsum non bene conformatur ratio sequẽs.

tñ dicit do. Anto.de But.potest saluari,qñ est talis suspen
sio, quæ suspendit etiã ab officio,vt in c.j.de sen.excõ.in
vj.& in c.j.de re iudi.eo.li.secus qñ esset suspensus a cano
ne,vel a iure solũ a participatione sacramentorũ, vt ꝯtin
git in illo,qui participauit cum excõicato,vt in c. si cele-
brat.alle.in gl.¶ In gl.ij.in fi.& gl.ista cõiter tenetur:tñ si
vis dicere,ꝙ fuerit clausula ista necessaria,potes dicere,ꝙ
hic participauit in crimine cum excõicato, & sic erat ex-
cõicatus maiori, vt j.de sen.ex.si concubinæ. & c.nuper.
¶ In glo.fi.ibi potest sumi argumentum.istud procederet
si teneremus,ꝙ hic suppletio fuit facta de necessitate: sed
tenendo,ꝙ fuit facta ad cautelam,tunc nihil erat inutile,
& de materia in regula, vtile.de reg.iur.in vj.& facit etiã
ad materiã decretalis.q̃d no.Ioã.And.in regula,q̃d alicui
4 suo noie.in Mercuria.de reg.iu.in vj.¶ † Extra gl.est sciẽ-
dũ,ꝙ Inno.hic,licet confuse,tractauit an electio facta ad-
misso aliquo excõicato maiori indistincte vitietur: Potes
reducere dicta Inn.ad aliqualẽ ordinẽ, vt hic notat d. Ant.
5 de Aut.Nam hic primo esset videñdũ,an † excõicati maio
ri sint vocandi ad electionẽ,siue sint publice excõicati,si-
ue occulte.¶ Sc̃do posito ꝙ non sint vocandi de necessi-
tate:an si se ingerant sint admittendi,an vero expellendi.
¶ Tertio,an si admittantur per illos habiles ad eligendũ,
an indistincte vitietur electio.& istud tertiũ membrũ sub
diuidit Inn.ꝙ aut admittatur excõicatus, scientibus om-
nibus alijs habilibus:aut admittitur,ingnorantibus om-
nibus alijs habilibus:aut admittiẽ,sciẽtibus aliq̃bus, &c.
& istum tertiũ casum ẽt subdiuidit: quia aut scientes ta-
cent,aut ꝯtradicunt,sed non appellant:aut ꝯtradicunt,&
etiam appellant. Et circa istum tertiũ casum ẽt cõsidera,
ꝙ aut est maior pars,quæ scit excõicatũ ibi esse,aut igno-
rat maior pars,sed minor scit, & quid iuris in oĩbus prędi
ctis,tetigit hic Inn.& Io.An.Sed latius do. Anto.de But.
¶ Et not. bene ex ipsis,quę tangit circa primũ principalẽ
casum,ꝙ eligere tanq̃ competit cuilibet canonico, diciẽ
competere ratione priuati iuris:licet quatenus competit
capitulo,dicatur competere rõne publici iuris,de quo ẽt
in c.cum dilectus.s̃.de consue.Et no.bene ẽt,ꝙ in his: q̃
competunt ratione priuati iuris,non ꝓdest tolerãtia: sed
solum in his,quæ competunt noĩe publici iuris,& sic li-
mita.l.Barbarius.ff.de offi.præto. ¶ Circa s̃m casum prin
cipalem & tertiũ,no.ꝙ vbi non potest excõicatus de iure
expelli,vt est occultus excõicatus,vel de facto.vt quia est
publicus,sed potens:qa tũc non nocet admissio,quo mi-
nus valeat electio: saltem facta protestatione publice si
fieri potest,alias occulte: sed vbi potest expelli de iure &
de facto,& nõ expellitur:& oẽs vel maior pars hoc sciũt,
non valet electio.j.de procur.c.fi.& facit de offic.dele.cũ
sup.& si põt repelli de iure & de facto:sed amittiẽ cũ pro-
testatione,ꝙ non intendunt coeligere cum eo.d. Ant. de
Bur.vult,ꝙ valeat.sed Host.videtur velle, q̃d ex æquitate
posset tolerari,ne in expellẽdo deẽ occasio rixis & dilate-
tur negotium electionis. sed forte de rigore iuris voluit
Host.non debere valere,vt cum non reperiaẽ hoc casu ꝑ
missum cõicare excõicato, & solũ in casibus expressis li-
cite sibi cõicetur.de sen.excõ.si vero.xj.q.iij. qm̃ multos.
imo plus sentit Host. ꝙ si de facto vel de iure non posset
expelli,non dẽret ꝓcedi ad electionẽ, cũ non reperiatur
permissum hoc casu cõicare excõicato: sed deberẽt disce
dere a capitulo,& captata opportunitate intrare capitulũ
clausis ostijs ecclesiæ,ne excõicati intrare possint.& forte
dictũ Host.de iure verum,si non instabat finis termini da
ti ad eligẽdũ:alĩs posset procedere,q̃d est dictum: qa non
posset tunc aliter ꝓuideri.cõiter tñ Doc. simplr̃ transeũt
ꝙ si non p̃nt excõicati expelli de iure, vel de facto, ꝙ re-
6 neat electio,si fiat ꝓtestatione præmissa.¶ † Vltimo adde
qa do.Car.Flo.hic vr̃ velle,ꝙ si illi de capitulo eligerent
cũ eo,q non haberet vocẽ,vt cũ impubere,in c.ex eo.j.e.
li.vj.vel cũ nõ existẽte in sacris,vt in cle.vt hi,q de ęta.&

a Electio. Ita sumat hoc ca. do. Ab. in hoc c. quæritur vtrũ excõmunicati, suspẽsi, vel interdicti ad mittanẽ ad electionẽ. vid hic pulchram dis. per d. Her. Borch. in prin.c.

quali.ꝙ teneret electio: qa separatus est actus cuiuslibet
de capitulo dantis vocē,ideo non vitiabiť vtile per inuti-
le.& speciale dicit esse qñ admittitur excōicatus, vel su-
spensus.sed Inn.hic voluit cōtrariū,dicēs idē dictū Host.
quod dictū est s̄.de excōicato,si admittať alius inhabilis,
dūmodo nō sit in ptāte admittentiū illū habilitare, vt est
in casu capituli cū Vintoniē.s̄.e.& hæc opi.Inn.forte ve
riot,qa licet separatus sit actus cuiuslibet dantis vocē,tñ
intendunt coeligere, & videntur fateri se non posse sine
illo eligere:ideo vř ꝙ electio iudicetur nulla,at.c. cū sup.
j̄.de offi.dele.¶ Ad materiam facit quod no.Io.An.in di-
cta regula,quod alicui.de re.iur.lib.vj.

S V M M A R I V M.

1 *Postulatio si concurrat cum electione, quid agendum.*
2 *Prælatus debet habere notitiam legis naturalis, Mosaicę prophetice, euangelicæ, apostolicæ, & canonicæ.*
3 *Eligentes & postulantes possunt constituere procuratores ad prosequendū negotium electionis, & postulationis.*
4 *Instrumentum publicum, an faciat plenam fidem.*
5 *Confessio procuratoris quando noceat domino.*
6 *Ius eligendi participare possunt canonici personis de extra collegium, vt secum eligant.*
7 *Postulatio si concurrit cum electione, præfertur postulatio, si est facta a duplo maiori parte, & postulatus est dignus.*

1 SCriptum est. †Quando ª postu-
2 latio cū electione
concurrit, si numerus postulātium est du
plo maior,& postulatus est idoneus,postu
latio admittiť:si vero est indignus , & hoc
maior pars postulātiū ignoret. postulatio,
tio,& electio reprobať.Si aūt hoc sciuit,& electus idone⁹
cōfirmať electio.Idē si numerus postulantiū nō est duplo
maior:qa tunc fiiř confirmať electio , si est idoneus.h.d.
Et primo ponit arengā decisam.scd̃o narrat factū electio
num.tertio cōmissionis causam.quatto cōmissionis for-
mā.scd̃a ibi,sane.tertia ibi,verum.quarta ibi, per aposto-
licā.Et illa quarta subdiuidiť. primo ponit ꝓcessum , quē
hēt facere delegatus partibus inuitis.secūdo ibi,& si par-
tes ponit.ꝓcessum,seu diffinitionē,quā hēt facere, si par-
tes consentiant,vt ipse diffiniat,quatuor casus declarādo:
& in primo admittitur postulatio.In secundo electio . In
tertio vtraque cassatur.In quarto confirmať electio secun
dus casus ibi,ꝙ si.terti⁹ ibi,si vero quartus ibi , nisi.¶ No.
primo argumentum ꝓ exordijs faciendis. facit ꝙ notatur
in procemio Decretalium.¶ No.ꝙ quatuor animalia , de
quibus in apocalypsi,possunt intelligi quatuor parochia-
les sedes, quæ sunt in circuitu Romanæ sedis. de quibus
in c.antiqua.j̄.de priui. ¶ Nota argumentum , ꝙ non sit
iniuria,si dicetur alicui,tu es animal,fm do. Car.Flo. di-
cit tñ in hoc considerandam consuetudinem regionis.fa-
cit quod habetur in l.item apud Labeonem.§.conuitium
ff.de iniurijs licet ipse non alleget.¶ Nota,ꝙ prælatus de
bet esse plenus oculis,scilicet discretionis , & prouiden-
tiæ in considerando præsentia , & in prouidendo futura
in spiritualibus & temporalibus:ideo debent esse in cōtē
platione,vt bene prouideant ad instar columbæ residen-
tis iuxta fluenta aquarum,quæ contemplatur in aqua ad-
uētum accipitris,vel alterius auis, quę possit sibi nocere.
2 xxxvj.dist.in §.ecce ꝙ sacrarum. ad fi. ¶ †Not.ꝙ prælatus
dēt hr̄e sex alias,id est notitiā sex legū:naturalis.s.Mosai
cæ,Propheticæ Euangelicæ Apostolicę,& canonicæ de q
bus per Io.An.post Host.in c.j.s̄.de sum.trin. & in Spe.in
j.& ij col.& facit quod habetur xxiij.di. episcopus. & qd̄
no,per Inno.s̄.eo.cum in cunctis.& super rubr.s̄.de sum.
3 trini.¶ †No.ꝙ eligentes,& similiter postulantes, possunt
constiuere ꝓcuratores ad prosequendum negotium ele-
ctionis,& postulationis : idem videtur de electo. facit qd̄
habetur s̄.eo.c.postq̄.& j̄.eo.q̄ sit.li.vj. secus videť de po-
stulato iuxta id, quod habetur in c.cupientes.§.denique.
4 de electi.li.vj.¶ †Not arg. ꝙ instrumentum publicū non
facit plenam fidem.sed potes dicere, ꝙ hic non erat origi
nale instrumentum:alias secus,vt in c.j. & ij.j̄.de fide in-
stru.vel potes dicere , ꝙ bene faciebat fidem de numero ,
& de illo non mandatur infra inquiri.sed an de consensu
partium fuerint admissi ad eligendum , & postulandum
illi , qui non erant de capitulo,vt fuerunt præpositi,cleri,
5 & prælati ecclesiarum,& conuentualium. ¶ †Not.ꝙ con
fessio procuratoria nocet dño,nisi fuerit incontinenti re-
uocata. de quo in gloss.& j̄.vt lit.non contesta.c.j.ad fin.
Nota, ꝙ in cā electionis principaliter est de duobus vel
de tribus quærendū,s.de meritis electorū, & de forma eli
gendi,& de studijs eligentium . ¶ Et not. in quo loco ta
lia inquisitio dēt fieri:quia in loco,vbi verisimilis fieri po
6 test veritas.facit.j̄.de præsum.in c.quosdā.& c.q̄to.¶ †No
ta,ꝙ canonici possunt participare ius eligēdi personis de
extra collegium . vt secum eligant:nec mirum,qa pñt &
totaliter ius eligendi in alium transferre.s̄.eo. causam.&
sic multofortius alijs cōicare ex igitur tñ hoc casu om-
nium consensus.ad quod ius eligendi spectat:qa de om-
nium particulari præiudicio agiť.facit de constit. cū oēs.
& quod ibi no.¶ No.ꝙ tanti ponderis est vox illorū, qui-
bus est participatum ius eligendi, quāti ponderis est post
participantium, quibus de iure id competit.¶ Not.ꝙ id,
qd̄ dř,quem non posse interesse electioni per aliū, nisi sit
impeditus est verum,inuitus canonicis:sed etiam volen-
tibus bene potest. Et sic debet limitat.j.eo. quia pp.in §.
illud.¶ No.ꝙ vbi duo corpora simul iunguntur ad actum
eligendi non vt corpora , seu vt vniuersitas:sed vt perso-
narum capita,voces ponderanť fm numerū capitū,& nō
fm numerum corporum,vel vniuersitatis patet hic, quia
erat vniuersita canonicorum , & vniuersitas prępositorū,
& vniuersitas prælatorum.& sic patet , ꝙ si considerentur
tres vniuersitates,cum sint tres, & tres deberent esse vo-
ces:& tñ cōsideramus capita, seu personas quaslibet ipsa
rum vniuersitatū . ¶ No.ꝙ in electionis actu potest qs ha
bere voces plurium,& pro pluribus eligere.¶ Nota,quod
voces ponderanť fm numerum constituentium,& nō se-
cundum numerū procuratorū constitutorum. ¶ Nota,ꝙ
in iure eligēdi cōpetēte prælato accidentaliter rōne par-
ticipationis sibi factæ non succedit capitulum vacante se
7 de.¶ †No.ꝙ vbi postulatio cōcurrit cum electione, ꝑferť
postulatio,si est facta a duplo maiori parte , & postulatus
sit dignus.idem dicas,si a dupla parte,vt voluit glo.in ver
bo duplo maior.ibi,nisi duæ partes. & seqť Io.An.hic &
j̄.c.si quando.libr.vj. ¶ Not.ꝙ vbi postulatio nō est facta a
duplo maiori parte,ꝑfertur electio , si electus est dignus:
qd̄ est mirum,& singulare , & non habetur alibi : qa fm
hoc eueniret,ꝙ electio cōfirmabitur, licet sit facta a mino
ri parte capři. Nā sufficiet, ꝙ sit facta minori,q̄ a tertia par
te,etiā si in vno solo excedatur tertia pars , & pōt esse rō,
qa via postulationis innititur gratiæ , via electionis iure
cōmuni.¶ No.ꝙ quando postulatio est facta a duplo ma-
iori parte,& postulatus est indignus : regulariter cassatur
postulatio,& electio. fallit, si maior pars postulantiū sciē
ter postulauerit indignum:quia tūc confirmatur electio,
si dignus est electus.Et est ratio, qa cū hoc casu postulan
tes scienter sint priuati ipso iure, & sunt maior pars ipso
rum postulantium : tunc electio etiam si sit facta a tertia
parte, reperieť facta a maiori parte capituli respectu illo
rum,qui non sunt priuati,& sic a contrario : secus quan-
do maior pars postulantium fuit ignorans,quia tunc ces-
sat ratio prædicta.¶ In glo.j.ibi, si de aliquo interuallo.&
hæc casu non est necesse probare errorem.sed si vellet ex
interuallo reuocare:tūc nō posset,nisi ꝓbaret errorē iux-
ta no.i c.fi.j̄.de cōfes.& C.de iu.& fac.ign.l.error . ¶ In
gl.cōsenserit:ibi,diffinitiua fm qd̄ inferius continetť.me-
lius

ª Quando in vna postulatione sūt plures electiōes, vel postulationes, si quæ ras quæ illarū valet, sic distingue secundum Hē. Boych.

lius diceret, q̧ solum requiritur, q̧ partes consenserint, vt
iste diffiniat, sed non in modo diffiniendi. alias decretalis
ista non contineret ius cõe, & ideo ista expositio gl. pce-
dit, q̄a ſm vnum intellectũ, quem tangit gl. in verbo, con
firmes. s. q̧ hæc decretalis non contineat ius cõmune. sed
ille intellectus cõiter non tenetur, sed alius quem dixi. Et
dicit Compo. sic curiam intelligere istum tex. ¶ In gl. per
alios. in fi. forte voluit gl. quod demũ per aliũ possit face-
re, qñ est impeditus, per id qđ habetur in c. q̄a propter. §.
illud. Sed potes dicere ſm Inno. q̧ illud verũ, nisi canoni-
ci sponte velint recipere pcuratorem constitutum a non
impedito: & sic põt intelligi hic. ¶ In glos. duo. in fi. secus
dicit Inno. si quælibet istarum vniuersitatũ habuisset vnã
vocẽ, & non oẽs singulares psonæ ipsius vniuersitatis ha
buissent vocem, prout fuit in hac decretali: nam si vniuer
sitas canonicorum haberet vnã vocem, & vniuersitas p̄la
torum aliam, &c. sic essent tres voces tantummõ: tunc q
haberet vocem p̄latorũ & p̄positorum p̄ferreť illis, q ha-
berẽt vocẽ ab vniuersitate canonicorũ, licet canonici nu
mero essent duplo plures: q̄a illud non attendiť, sed si cõ-
sideraretur, qđ habes vocẽ a p̄latis & prępositis hẽt duas
voces ex tribus, & sic debet præferri tanq̃ habens duplã
partem. & idem videtur si vniuersitas canonicorũ com-
promittit in a. & vniuersitas prælatorũ in b. & vniuersitas
præpositorum in c. quia electus a duobus præfereť: nam
isti simul habent ptãtẽ eligendi, sicut habent dantes eis
potestatem. & hoc tene ſm Hosti. licet Inno. aliter dicat.
¶ In gl. tunc temporis ibi, q̄a diuersi. sed certe eadẽ ratio
hic videtur. vnde dic melius, qđ illa iura nõ corrigũt hãc
decretalẽ. Nam illa loquunť de potestate iurisditionali, q̃
transit in capitulum vacante sede. j. ne se. va. illa. & e. ti. c.
vno, lib. vj. Et p̄sertim in casu isto, in quo de iure speciali
id cõpetebat, & nõ de iure communi. facit qđ not. Inn. in
c. verum. j. de fo. compe. ¶ In gl. duplo maior. ibi, nisi duæ
partes. Nota bene gl. quæ vult, q̧ sufficiant duæ partes: &
sic necessario nõ exigatur, q̧ sit duplo maior pars. & illud
etiam cõiter sequunť Doc. vt dixi in notabilibus. ¶ In ea.
gl. in fi. & de hoc etiam j. eo. si quando. lib. vj. ¶ In gl. cõfir
a mes.[a] ibi, in his duobus. supple, inq̃tum admittiť hic po-
stulatio, licet sit facta a dupla parte, cum sit facta in discor
dia, videlicet tertia parte non consentiente. ſcđm specia-
le est, quod cõfirmetur electio facta a maiori parte capitu
li, qñ postulatio non est facta a dupla parte. & istũ sequiť
hic gl. vt patet ex eo, qđ sequitur. sed alius est intellectus,
quod ista decretalis non cõtineat gratiã, nec ius speciale:
sed ius cõe, prout tetigit glo. præcedens in verbo, duplo
maior. & istum intellectũ communiter sequunť Do. Nec
obstat litera in ver. sed si partes consenserint. q̄a dẽt intel
ligi, qđ ꝯsenserunt in potestate diffiniendi, vt sic ille, cui
scribitur, possit diffinire, vbi alias ex forma ꝯmissionis nõ
poterat, sed debebat referre ad Papam cãm instructã: nõ
autem intelligas, qđ consenserint in modũ diffiniendi. &
ſm istum intellectũ responderi debet ad ꝯ̃rium formatũ
in gl. qđ electio facta a minori parte capituli non dẽt con
firmari, qñ alij nõ sunt priuati potestate eligendi. fallit in
isto casu, quando electio cum postulatione concurrit: q̄a
tunc est speciale, quod confirmari debet electio, licet sit
facta a minori parte, dummodo postulatio non sit facta a
dupla parte. Nam hoc casu magis faueť tali electioni, cũ
electio sit via iuris communis, q̃ postulationi, quæ est via
iuris specialis, & innititur gratiæ. s. de postu. præla. c. pen.
& vbi postulatio est facta a dupla parte, ideo non ꝯfirmaẽ
electio, quia tunc in tali electione non videtur reperiri si-
ne illa virtute iuris capitularis, quæ ꝯsistit in duabus par
tibus. l. plane. ff. q̧ cuiusque vniuer. & s. eo. licet euitanda.
ad fi. quæ rõ cessat, quando postulatio nõ est facta a dupla
parte. ¶ Aduerte tñ, quia in casu istius c. etiam cõcurrit, q̧
dederunt vocem illi, qui de iure cõi aliter non habebãt,
sed de gratia fuerunt admissi. & electus habebat maiorẽ
partem capituli, seu ipsorum canonicorũ, ad quos de iu-
re communi spectat electio, vt s. eo. c. j. istud tñ cõiter non
ponderant Doc. sed simpliciter dicũt, q̧ vbi postulatio cõ
currit cum electione, debet distingui, an postulatio sit fa-
cta a dupla parte, vel nõ. vbi autem postulatio cũ electio-
ne, vel electio cum postulatione ꝯcurrit, tunc stari debet
maiori, & saniori parti capituli. j. eo. q̄a propter. & p hoc
patet hic glo. non bene dicere inq̃tũ dicit, q̧ de iure cõi si
maior pars postulet aliquem dignum, licet non sit dupla
pars, & alia pars eligit dignũ, qđ pręfertur postulatio, quę
est contra istum tex. quẽ cõiter sequuntur Doc. & facit q̧
dicetur cum gl. fi. ¶ In gl. præsumptione. in fi. vel potes di
cere, q̧ a principio fuit dignus: sed ex post facto commisit
crimen, propter quod factus est indignus. facit qđ habeť
in c. accepimus. alle. in gl. & in c. j. j. de confir. vti. vel inu-
ti. & de excep. cum venerabilis. per Io. An. ¶ In glo. super
verbo, maior. ibi, quod vtile non vitiatur per inutile. hoc
ar. hic non bñ colligitur, quia factum a maiori parte igno
rantium non fuit vtile, quia postularunt indignum. ¶ In
ea. gl. ibi, vtraque debet reprobari. sed cõtra hoc facit, q̄a
si maior pars postulantiũ ignorauit, & sic ex triginta duo
bus xvij. & alij quindecim, qui sunt maior pars de trigin-
ta duobus, ignorarunt videtur, quod debet cõfirmari ele-
ctio, quia non videntur computandæ voces postulãtium
scienter, cum sint priuati, vt hic dicitur: & sic cum rema-
neant solummodo xvij. postulantes. ex quo xv. sunt eligẽ
tes, deberet electio confirmari: quia tunc postulatio non
videtur fieri a dupla parte illorum, qui habent ius eligen
di. Sed dic, quod ad hoc, vt cofirmetur electio facta a mi-
nori parte capituli, oportet q̧ ab initio postulatio non sit
facta a dupla parte, vt hic patet. Et ideo si a principio sit fa
cta a dupla parte, licet per actum postulationis aliqui pri-
uentur voce, istud non attenditur: nihilominus talis vox
computatur in numero. facit quod habetur in simili in c.
quorundam. infra eod. in vj. & in cle. quod circa eo. titu. &
quia pro hoc etiam est casus exorbitans a regula. c. quia
propter. ergo stricte debet intelligi, & non ampliari. j. de
reg. iu. in c. quæ a iure.

SVMMARIVM.

1 *Tempus statutum ad electionem faciendam in cathedrali & regulari eccle-*
sia, est tempus trium mensium, infra quod si negligentes fuerint, deuolue-
tur potestas, ad proximum superiorem.
a *Electio, & confirmatio, quando spectet ad eundem.*

b NE pro defectu. Si illi,[b] ad quos spe-
ctat electio, negli-
gent eligere prælatum cathedralis vel regu-
laris ecclæ infra tres mẽses a tpe vacationis,
pximus superior ecclesiam ordinabit, qui si
infra tres alios menses hoc non fecerit, canonice punieť.
h. d. Et in prima constitutionis causam. In secunda cõsti-
tutio. secunda ibi, statuimus. Illa secunda facit quatuor:
quia primo statuit tempus electionum. secunda priuat eli
gẽtes ibi, & infra quos. tertio ad superiorem deuoluit ibi,
ac ipsa. quarta punit ipsum superiorẽ, si negligat ibi, is ve
ro. ¶ No. primo quod propter defectum prælati sæpe oc-
currunt pericula animarũ subditis ex instigatione demo
nis: & sic patitur etiam ecclesia detrimentum in faculta-
tibus. facit quod habetur j. eo. quia sæpe. li. vj. ¶ No. q̧ de-
mon, lupus rapax appellať, & de diuersis nominibus eius
notatur per Io. And. in c. ij. s. de sum. tri. ¶ Nota, q̧ p̄latus
appellatur pastor, etiam si sit Abbas, vt hic videtur pba-
ri. de quo j. eo. quia propter in j. gl. & super ea. Et de diuer
sis nominibus ipsorum tangitur in c. j. de consti. in vj. &
1 infra de regu. iur. c. penul. per Ioan. And. ¶ 1 Not. tempus
statutum ad electionem faciendam in cathedrali & regu
lari ecclesia: quia est tempus trium mensium. ¶. No. q̧ iu-
stum impedimentũ impedit cursum tẽporis fundatũ su-

a In glos. Cõfirmes. sup hac gl. vide hic d. Abb. in iij. colũ. versi. in gl. i verbo, confirmes.
b Si illi. si q̃raẽ, q̃ tempora in electionib' ecclesiarũ vacantiũ seruari deant. vid per Io. An. infra e. c. si electio. in gl. pe. li. vj. & p Hẽ. Boych. infra. l. co. cel. p... c. nullus. ij.

per negligentiã. ¶ Nota, ꝙ propter negligentiam debentium eligere in cathedralibus, & regularibus ecclesijs, ꝑ lapsum trium mensium deuoluitur potestas ad proximũ
2 superiorẽ. ¶ † Et nota, ꝙ deuoluitur potestas eligendi. Et sic videtur, quod habeat primo eligere ex iure deuoluto, & postea confirmare. facit s̄. eo. cum inter vniuersas. sed cõtrariũ facit litera hic, cũ dicit ordinare. & sic videtur, ꝙ possit vnico actu prouidere seu conferre. facit j. de iur. pa. in c. iij. & in c. cũ ꝓꝓ. & quod habetur in c. compromissarium. & c. si postq̃. §. fi. j. e. li. vj. Et per illos text. dicit Ioan. An. ꝙ in electione erit ipsius superioris, an vnico actu ꝓuideat seu conferat: an vero eligat, & postea confirmet. An aũt si illi, qui sunt priuati ex negligentia, debebant ex certo gremio eligere, debeat & sic ipse superior eligere de dicto gremio, & nõ aliunde tetigit glo. in cle. q̃a regulares. de sup. neg. præla. & plene per Io. An. in regu. q̃ cõtra eũ. de re. iu. in vj. ¶ Nota. ar. ꝙ in potestate deuoluta ad superiorem capitulum hẽt cõiõnẽ cũ prælato: qđ vr̃ esse contra not. per Inn. in c. cum in cunctis. ad fi. s̄. e. Sed istud arg. cessat tenẽdo id, qđ tenet gl. pe. circa fi. ¶ In gl. j. in fi. & de multis alijs tꝑorib. de ista materia vide per gl. in c. si electio. de ele. li. vj. ¶ In gl. ij. ibi, regulares prælaturas. intellige, qñ est prælatura principalis ipsius ecclesię: q̃a per illam proprie dr̃ ecclesia viduari. Itẽ intellige, qñ ibi est collegium, ad quod spectat electio, & per hoc patet, quod nõ hẽt locum in alia prelatura, q̃ sit sub principali prælato in eadẽ ecclesia. Itẽ nõ hẽt locũ in prælatura ecclesię nõ collegiatæ, Item non habet locũ in prælatura ẽt ecclesiæ collegiatæ vbi nõ ꝓuideat̃ per viã electionis, sed per viã promissionis: qđ est clarũ, qñ esset prelatura tẽporalis, sed non manualis: tũ idem sentit gl. si sit ꝑpetua, in cle. q̃a regulares. in vij. gl. de supplen. neglig. præla. licet Inn. hic aliter dicat. secus vbi per viam electionis ꝓuideret, quocũque nomine censeatur prelatus, siue Abbas, siue prior, siue prepositus, siue archipresbyter, vt hic tãgit Io. An. ¶ In gl. iij. in fi. & si essent impediti petere, possent tunc ꝓtestari. Et no. bene, ꝙ iustum impedimentum facit ipso iure tempus non currere in casu isto: nõ autem est necessarium petere restitutionem, in integrum. ne alias dilataret̃ prouisio ecclesię, vt hic voluit Io. An. ¶ In gl. ea. vice. in fi. tene gl. licet aliqui contra, vt not. in c. si electio. eo. tit. li. vj. vbi est bona gl. ¶ In gl. deuoluatur. in fin. adde oĩno, quod hr̃ in c. q̃q̃. in fi. j. eo. in vj. ¶ In glo. pen. in fin. istam regulam, in qua residet glo. tenet cõiter Doc. & rñdent ad c. quanto. & c. nouit, quod ibi loquitur in his, in quibus ab ipso initio est dispositum, quod hẽat illa tractare eum cõsilio sui capituli: sed hic simpliciter a principio est dispositum, quod ad solum proximum superiorẽ deuoluitur potestas, & nihil dr̃ de capitulo. ¶ Itẽ nõ obstat infra eo. cũ in veteri. quia illud operat̃ forma mandati: credo quod gl. seruaretur in practica propter autoritatẽ Doctorum. ¶ Posses tamen dicere, ꝙ de iure deberet requirere consilium: licet non ipsum consensum, per istum text. & per id, quod habet̃ in d. c. cũ in veteri. & in c. cũ olim. de arbi. Nam licet a principio nihil dicatur de capitulo, satis est, quod ex postfacto adijcitur de ipso capitulo: quia sequentia determinant præcedentia: facit l. non est nouum. cũ seq. ff. de leg. ¶ In gl. fi. ibi, quia pęnæ restringendæ, &c. Nec ob. si dicatur, ꝙ isti delinquerũt, & sic ꝑꝑ eorum delictũ, non debet eligi: quia potest dici secundũ Inno. ꝙ aliqui fuerunt absentes vel impediti. vel secũdũ Hostien. proprie non debent dici deliquisse, sed contempsisse ius suum per l. fi. C. de anna. excep. ¶ Nec obst. prędictis si dicatur, ꝙ etiam non debet cõfirmari electio, qñ postulatio est facta a dupla parte, & maior pars postulantium postulauit scienter indignũ: ex quo a principio postulatio est facta a dupla parte: quia potest responderi, qđ ex quo maior pars postulantiũ sciẽter postulauit, fuit priuata: & sic reperitur, ꝙ hoc casu electio est facta a maiori

a Statuit. Ita ẽt summat hoc c. do. abb. i ef fectu ꝙrit super hoc c. i quib' ecclesiis, vel dignitatib. dẽat fuari de necessitate forma huius cõci lii generalis, vid' h c xt. Hē. bon. dr pulchrã in prin. huius c.

parte illorum, penes quos residet ius eligẽdi: ideo ius voluit hoc casu electionem confirmari, dũmodo ex ordine postulatio præcesserit. itaq; electio reperiatur facta iã priuata maiori parte postulantium. facit qđ no. j. eo. congregato. & s̄. eo. dudum. quæ ratio cessat. quando solũ maior pars postulantium postulauit scienter indignum: q̃a tunc non reperitur facta a maiori parte illarum, penes quos residet ius eligendi: ideo non debet confirmari, vt j. eo. quia propter. ¶ Extra gl. adde, quod Inn. hic voluit; quod si aliqui negligerent eligere infra tempus trium mensium, & alij eligunt, & electio postea non habuit effectum, q̃a forte electus renuntiet, qđ ex quo lapsum est tempus trium mensium, non poterunt illi, qui fuerunt negligentes venire ad electionem cum alijs, ex quo fuerunt priuati. Sed contra istud facit: quia videntur priuati pro illa vice, vt hic dicit tex. & ideo videtur, qđ ex quo alia electio imminet. debeat cum alijs admitti: nisi dicas, ꝙ hic loquitur, qñ ad superiorem deuoluitur potestas.

S V M M A R I V M.

1 Electionis tres sunt formæ. scilicet scrutinij, compromissi, & inspirationis & vna earum non seruata, non valebit electio; & priuandi sunt potestate eligendi contra formam eligentes.
2 Procurator an possit constitui in negotio electionis fiendæ.
3 Abbatis nomen potius est oneris, quam honoris.
4 Electioni interesse non debent impuberes, & etiam non existentes in sacris.
5 An sufficiat quem esse electum a maiori parte illorum, qui volunt interesse.
6 Dictio mox, ex sui significatio importat tempus breue, & instantaneum: potest tamen ex mente disponentis verificari in maiori tempore.
7 Scrutatores quot esse debeant, quando electio fit via scrutinij.
8 Scrutatores an debeant esse de collegio eligentium; & quæ sint substantialia scrutinij.
9 Compromissum in electione debet fieri ab omnibus, nemine discrepante. Compromissarij an debeant esse de capitulo.
10 Compromissarij possunt vti verbo prouideo, vel eligo.

a QVia propter. Statuit cõciliũ tres formas electionũ, scrutinij, cõpromissi, & inspirationis: sc̃d'm quas ꝓuideri dẽt ecclesijs viduatis: & cas-
1 sat electiones aliter factas: † & iubet ẽt cõtra facientes eligẽdi ptãte priuari. ¶ Sc̃do principaliter ꝓhibet̃ in electionis negotio ꝓcuratorẽ cõstitui, nisi certa cõcurrant, quæ in lr̃a exprimunt̃. ¶ Tertio ꝓcipit electionẽ publicari statim, & reprobat clandestinas. sc̃d'a
d pars principalis ibi, illud. tertia ibi, electiones. ¶ Nota. qđ olim variæ erãt formæ electionis ꝓlatorũ & clericorũ. facit s̄. eod. cũ terra. ¶ Nota tres formas hodie approbatas. scilicet cõpromissi, scrutinij, & inspirationis. & adde quod hr̃ j. e. cũ expediat. in vj. vbi ẽt approbat̃ forma cõpromissi mista cũ forma scrutinij. ¶ No. particulariter, q̃ sint de forma, seu solennitate cuiuslibet formæ electionis, q̃ patent ex lr̃a. ¶ No. ꝙ electio facta non seruata forma, vna ex ꝓdictis nõ valet, vt hic colligitur, & j. eo. si cui. li. vj. Et ex hoc no. paria esse aliquid fieri cõtra, vel ꝓter. facit qđ no. glo. in c. si cui. ꝓalle. & hoc verũ, qñ in actu est data certa forma, aliꝰ non sunt paria contra vel ꝓter. Nam stipulatio pœnalis, quæ adijcitur dispositioni ꝓambulæ contra l. nõ valet: secus si fit ꝓter legem. l. stipulatio ista. §. alteri. ff. de verb. obl. & in l. pacta, q̃ cõ. C. de pac. cũ ibi no. ¶ No. pęnã eligẽtiũ cõ formam a iure approbatã, quia priuandi sunt potestate eligendi, nõ aũt sunt priuati ipso iure: q̃a hic posuit supra verbũ futuri tp̃s priuentur, & non præteriti vel præsentis. facit qđ notatur j. eo. q̃ sit. lib. vj. & in l. in criminali. C. de iurisdi. om. iudi. ¶ † Not. ꝙ regulariter in negotio
2 electionis fiendæ de prelato, non potest quis constituere
1 procuratorẽ. fallit in casu hic posito, cõcurrentibus his, quæ in lr̃a exprimuntur. de quo j. eodẽ. c. pe. in vj. ¶ Nota. electiones clandestinas a iure reprobati. ¶ In gloss. j. ibi,

cum

cum habeant episcopum.supple, qui potest agere pro il-
3 lis, vt infra de succes.ab intesta.c.fi. ¶ † In ea.gl.ibi,& re-
gulares prælaturas, sed certe in istis etiã habet locum ra-
tio superius tacta per glo. vnde propter illam,& quia no-
men Abbatis videtur potius nomen oneris quam hono
ris.xxxij.q.ij.hic tñ vr̃,ꝙ non habeat locum: quia non vr̃
proprie dici pastor.sed cõtra communiter tenetur, quod
immo etiã dicitur pastor.s̃.eo.officij.& ideo tene cum gl.
Nec ob.ꝙ Episcopus potest agere vacante sede: quia non
minus dicitur ecclesia esse sine defensore, vt voluit Inno.
infra de testi.spo.olim.& facit quod not.in cle.j.de rescri-
ptis.¶ In ea.glo.ibi,de illis prælatis. istud etiam commu-
niter tenent Doc.per rationem,quæ sequitur in gl.sed nõ
habet locum in electionibus canonicorum,nec aliorum
prælatorum,qui non sunt principales prælati. licet Host.
tenuerit cõtrarium,& non bene.facit quod not.in c.sicut
4 per formam.infra eo.in vj.& in c.si cui. ¶ † In gl.ij.in fi.&
etiam hoc dicit, vt excludat illos, qui non debent inter-
esse, vt sunt impuberes, vt infra eo.ex eo ꝙ.lib.vj.vel non
existens in sacris, vt in cle.vt qui.de æta.& quali.vel excõ
municati maiori,vel suspensi ab officio, vt s̃.de cõsuetu.
5 cum dilectus.¶ † In gl.iij.ibi,sine illo. facit quod notatur
in cle.quo circa.hoc eod.ti. Et nota bene,quia per hunc
tex.iuncto eo,quod infra dixit de maiori parte. videt̃ hic
probari, quod sufficit quem electum a maiori parte illo-
rum,qui volunt interesse: & sic non vr̃ expediens, quod
duæ partes sint principales.Et istud tenet Comp.per hũc
tex.& secus dicit de iure ciuili per l.nulli.& l.plane.ff.qđ
cuiusque vniuer.nomine.& l.nominationum.C.de decu
rionibus.lib.x.Io.tamen An.tenet,ꝙ debeant adesse duæ
partes vocandorum infra de his, quæ fiunt a ma.par.ca.j.
licet non requiratur, ꝙ sint duæ partes totius capituli, &
secundum illam opi.oportet supplere istum tex.in quan-
tum vult, quod sufficiat quem electum a maiori parte il-
lorum,qui volunt interesse, dummodo ibi sint duæ par-
tes vocandorum.sed forte opi.Compo.est verior de iure,
per istũ text.& quia in actibus capitularibus absentes nõ
sunt vocandi,nisi quatenus reperitur expressum,vt nota-
uit gl.valde notabilis in c.præsentium. in ver.residentiũ.
de testi.in vj.& quia ista opin.magis vr̃ expedire ecclesijs,
vt sic celerius prouideatur eis. ¶ In glo.tres de collegio.
ibi,quia ipsi non eligunt.s.prælatum, & ideo facilius illi
de capitulo in tales cõsentiunt,quam in prælatum: & sic
non procedit,quod dixit gl.in sui principio,¶ In ea.glos.
ibi,per quoslibet de capitulo,melius dixisset de collegio
eligentium,seu eorum,qui intersint electioni,vt patet ex
litera:nam non est necesse, ꝙ sint de capitulo ecclesiæ va
cantis per hunc tex.¶ In ea.gl.ibi,fide digni. & in dubio
quilibet præsumitur dignus, nisi aliud appareat. infra de
scruti.c.vnico.Et an possint esse plures,vel pauciores quã
tres,tangit gl.infra in verbo,maior.¶ In gl.secreto, in fi.
& sic patet quod verisimilius quis magis libere deponit
votum,quando a principio secrete deponit, licet votum
postea publicetur: quia sic etiam cõtingit ex dicto testis,
quod a principio secrete deponitur.& tñ postea publica-
tur,vt patet in c.cum clamor.infra de testi.cum multis si.
¶ In gl.redacta.ibi,vel per tabellionem. sed an possit esse
laicus,fuerunt opi.Potes dicere,ꝙ tutius est, quod adhi-
beatur clericus tabellio,argu.infra eod.Massana.tamen si
adhibitus fuerit laicus, ex quo non est aditus ad eligẽdũ,
sed vt melius appareat votum per eius scripturam,nõ vi-
tiabitur electio,per id quod hic tenet Compo.facit quod
notatur in simili per gl.in cle.j.de priui.& per Io.An.in-
fra eo.nihil.ad fi.¶ An autem possint adhiberi testes, qui
intersint tempore depositionis voti: communiter tenet̃,
quod non,sicut nec intersunt, quando recipitur dictũ te-
6 stis:licet aliqui contra,& non bene.¶ † In gl.mox.in fine,
a Nota bene,licet dictio mox, [a] verisimiliter ex sui signifi-
cato notat tempus breue,& instantaneũ:tamen ex men-
te disponentis potest etiam verificari in maiori tempore,
& interdum etiam in anno,quod videtur mirum:& sic fa-
cit ad ea, quæ notantur in l.iij.§. cum igitur.ff.de vi & vi
armata.vbi gl.dicit, quod licet incontinenti vim vi repel
lere liceat,& non ex interuallo: tamen interdum dicitur
fieri incontinenti,etiam si differatur vsque ad sex mẽses:
vt si forte inspecta qualitate personarum & rerum nõ pos
sit forte citius quis se præparare contra violentiam. & sic
facit pro castris violenter occupatis,vt dicantur inconti-
nenti recuperata, etiã si interuenerint interualla aliquo-
rum mensium in præparando se pro recuperatione con-
tra violentiam prædictorum . facit quod notatur in l.j.C.
vnde vi.¶ In gl.collatione.in fi.ista gl.videtur procedere,
quando duo essent electi in discordia:nam tũc potest fie-
ri collatio numeri ad numerum,zeli ad zelum, & meriti
ad meritum: sed si vnus tantum est electus, non videtur
posse fieri dicta collatio.Imo aliqui dicunt,quod istud qđ
hic dicit̃ de collatione,non debet referri ad casum, quan
do omnes eligerunt vnum.sed certè istud videtur contra
literam, quæ videtur referri ad vtrũq; casum.vnde potes
dicere,ꝙ licèt collatio nõ fieret respectiue, ex quo alius
non est intellectus: tamen poterit fieri simpliciter de nu-
mero,zelo,& merito, prout hic tetigit.Io.An.de quo hic
per eum.¶ In glo.maior ibi,vtroque tamen casu non va-
let sed certe secundum hoc vtroque casu debet dici irri-
7 ta,& non irritanda,nisi quatenus de facto processit.¶ † In
eadem glo.ibi, superflua non vitiant, quasi velint ꝙ non
possint esse pauciores q̃ tres.sed bene plures, sed certe cõ-
muniter tenetur,ꝙ tantum modo tres debeant esse: quia
in dubio non est recedendum a verbis literæ,dummodo
talis numerus possit in ecclesia obseruari.j.de deci.ad au
dictiam. Si aũt nõ possit obseruari, vt qa forte in ecclesia
essent tãtummodo duo vel tres facit quod hr̃.s̃.eo.c.j.tũc
nõ hẽat locũ forma huius.c.vñ possent ẽt tũc vota publi
co dati:fieri tñ deberet publice electio, vt i c.i genesi.j.e.
de quo etiã in c.j.s̃.eo.titu.& facit qđ dixi in c.cum in iu-
8 re.s̃.eo.¶ † In ea.gl.ibi de eodem collegio,cõiter tenetur
contra. per istum tex.& quia illi de collegio verisimiliter
fideliùs se habebunt,q̃ extranei.Aduerte tamen,qa suffi-
cit ꝙ sint de collegio eligentium, licet non sint de colle-
gio capituli ecclesiæ vacantis, vt dixi s̃.in alia glo, in ver-
bo,tres. vt clarius habeas substãtialia formę scrutinij, dic
quod sunt infrascripta. Primum est,qa debent collegiali-
ter esse congregati habentes eligere.Secundo debent as-
sumi scrutatores,& sic non dẽnt se ingregere.s̃.eo.quali-
ter. Tertiũ est,ꝙ sint tres. Quartum est, ꝙ sint de collegio
eligẽtium. Quintum est,ꝙ sint fide digni,licet hoc in du
bio præsumatur.Sextum,ꝙ secreto scrutentur.Septimũ,
ꝙ sigillatim quemlibet scrutentur.Octauum, ꝙ oẽs scru-
tent̃,ita ꝙ nemo remaneat: adeo ꝙ etiam debent scruta-
tores.nam duo ex eis poterunt scrutari tertium; alias vi-
tiaretur electio,si etiam vota scrutatorum nõ essent scru-
tata,& cautius est,ꝙ ab initio scrutẽtur ipsorum vota, ne
alias in fine post aliorum vota habeant deponere sua sic
in eorum potestate facere ꝙ electio valeat. Nono requiri
tur, qđ sint redacta in scriptis. Decimo ꝙ publicentur in
communi. Vndecimo ꝙ statim post perfectum scrutiniũ,
licet aliqui aliter dicãt. Duodecimo, ꝙ fiat collatio. Ter-
tiodecimo,ꝙ fiat statim post publicationem scrutinij.j.e.
cum post. Decimo quarto,ꝙ fiat electio,Decimoquinto,
ꝙ fiat statim facta colatione.Decimo sexto, quod fiat de
illo,in quem omnes,vel maior pars, vel sanior consense-
rit Decimoseptimo,quod fiat verbalis.j.eo.ecclesia. De-
cimo octauo,quod non sit clandestina, vt hic in fi. Deci-
monono,quod prędictorum ordo seruetur,& duo adijciũ
tur per iura noua,s. ꝙ electio fiat per vnum vice capituli,
& per verba singularis numeri,vt in c. cũ ab vno. de sen,
9 excõ.li.vj.¶ † In gl.aliquibus viris.ibi, viri religiosi. expo-
ne,id est clerici:quia nõ est necesse. quod sint professi. Et
nota

a Dictio mox. vide de hac dictione in l. tutores. per glos. & Doc.C. de admi. tu. Bar.in l. tutor,qui repertoriũ. ff de admi. tuto.

a Eligẽtes. Super hoc ca. si q̃raẽ, vtrum, & quando clerici secum admittẽtes laicos ad eligẽdũ per abusum potẽtiæ secularis, eligẽtes icurrãt pœnam huius ca. vide hic per do. Hen. Boyc. in princ. c.

nota bene, q in hac forma compromissi non est necessa-
rium, q sint de capitulo, nec etiam numerus est de substã
tia: quia potest esse vnus, vel duo. vnde de substantia hu-
ius formæ est, q compromittatur in personam idoneam,
quæ in dubio præsumitur idonea, dũmodo saltem sit cle-
ricus, ita quod compromissum fiat ab omnibus nemine
discrepante, vt tangit glo. seq. vnde vnus solus posset im-
10 pedire viam compromissi. ¶ † Et no. q cõpromissarij pos-
sunt vti verbo prouideo, vt hic patet. possent etiã vti ver-
bo eligo, secundum Io. An. quia translata est potestas eli
gendi: debet tamen, quando sunt plures, per vnum eorũ,
& per verba singularis numeri fieri electio, vt in præal. c.
sicut cum per formam. j. eod. lib. vj. Item aduerte, quia est
tertia forma, quasi inspirationis, de qua in litera: & illa re
quirit ad sui substantiam, q ab omnibus communiter sit
facta absque vitio, scilicet practicæ vel simoniæ. & ista ap
pellatur quasi inspirationis, quia hic nullum est euidens
signum voluntatis diuinæ, sed vera inspiratio esset, quã
do euidens signum apparet, vt erat olim quando descen-
debat columba super promouendum. Et no. q hanc for-
mam, s. inspirationis viciaret contradictio vnius, & simi
liter practica præambula. ¶ An autem sequi debeat cõ-
munis electio, fuit opi. & licet tutius esset illam facere: ta
men ex quo litera hoc nõ requirit, videtur qđ ex hoc nõ
vitietur. & per hoc patet, quod si petitur confirmatio, ta-
lis electionis non debet dici, quod talis habito diligenti
tractatu per inspirationem ab omnibus est electus, quia
illa verba, Habito diligenti tractatu, videntur repugnare
huic formæ: nam ex hoc debet cassari electio, vt hic tãgit
Io. An. ¶ In gl. priuetur ea vice. in fi. & per istum text. &
gl. dicit hic Inno. & Compo. & sequitur Io. Cal. q ex hoc
non sunt priuati potestate eligendi ipso iure, quod si fa-
ciant secundam electionem de digno, & canonice, quod
tenebit electio, tanquam facta ab habẽtibus potestatem
eligendi, ex quo non sunt priuati. nec erit cassanda, quia
non videtur fieri suspitione pœnæ, dummodo fiat de di-
gno: quia expedit ecclesijs, vt sibi prouideatur, ne diu va-
cent. sed Host. dicit hoc verum, quando alij, qui non pec-
carunt, non contradicunt: secus si contradicunt, maxime
si appellent: quia tunc electio erit cassanda, & ista pars vi-
detur rationabilior: quia quando pars, quæ non peccauit,
contradicit, videntur peccantes deprehensi in crimine:
ideo si procedunt ad electionem, videtur id fieri ex suspi
cione pœnæ euitandæ, arg. l. fi. ff. de bonis eorum, q mor.
sibi consciuerunt. & ar. notatorum per Bar. in l. post con-
tractum. ff. de don. & pro hoc facit, quod alias semper de
facili posset elidi pœna huius c. & sic esset imposita verbis,
& non rebus contra c. commissa. §. porro, j. eo. lib. vj. ¶ In
gl. pen. ibi, dubium posset esse. præterea potest esse, quod
vellet dare procuratorem: ideo debet citari. ¶ In ea. glos.
ibi, debeat iuramentum præstare. qualiter debeat præstã-
ri iuramentum, vide per gl. in c. pen. j. eo. in vj. ¶ In ea. gl.
ibi, tenentur recipere illum, sed certe hoc est verum, qñ
constituitur procurator ille, qui est de collegio, & vult ac
ceptare indirecte, excludetur, vt est tex. in c. pen. j. e. in vj.
¶ In ea. gl. ibi, per literas suas. hæc practica non est bona
per text. dicti c. pen. ¶ In gl. fi. in fi. Inno. dicit, q publica-
tio non sit de substantia, & sufficit q publice facta sit ele-
ctio in c. per istum text. dummodo non agatur inter eos,
quod teneatur secrete: nam tunc bene esset clandestina,
& vitiaretur, & sic intelligit istum tex.

SVMMARIVM.

1 *Consentiens electioni de se factæ per abusum secularis potestatis, ineligibi-
lis efficitur ad dignitatem, & electio est nulla.*
2 *Electio facta clericis per impressionem laicorum, an sit aliqua.*
3 *Per verbum futuri temporis, an & quando irrogetur pœna ipso iure.*
4 *Dispensare, an possit episcopus cum electo, qui electione de se per abusum
facta, & qualibet alia ipso iure priuari debet, cui consensit.*

a Qvisquis electioni. Eligentes a
per secula-
ris potestatis abusum a beneficijs & offi-
cijs triennio suspenduntur: & tũc sunt eli
gẽdi potestate priuati, & electus si tali ele-
ctioni consentiat, fit ineligibilis, nec valet
electio. h. d. Et sunt duæ partes. prima punit electũ cõsen
tientem. secunda punit eligentes, & electionem vitiat. se
1 cunda ibi, qui vero. ¶ † No. primo pœnam consentientis
electioni de se factæ per abusum secularis potestatis, quia
non valet electio: & talis est ineligibilis nedum ad illam
dignitatem, sed etiam ad alias. & sic a contrario non im-
peditur eligi ad simplex beneficium. facit j. de præb. c. fi.
¶ No. q vbi canon loquitur per verbum futuri temporis:
licet regulariter sit canon ferendæ sententiæ, vt patet ex
notatis s. e. proxi. & j. de foro compe. si diligenti. tñ istud
fallit, quando ex his, quæ sequuntur, apparet esse de men
te, quod sit canon latæ sententiæ, vt hic patet iuncta glo.
c. ne pro defectu. s. e. & facit quod habetur in c. quam sit.
j. eo. in vj. ¶ In gl. i. in fi. per hoc patet, q cum hic puniantur
tur eligentes, quod non loquitur text. quãdo per vim vel
per impressionem fit electio. Do. tamen Car. Flo. hic vide
tur velle q etiam ex alia causa hic nõ loquatur de electio
2 ne facta per impressionem. † Nam secundum eum, si ele-
ctio fiat a clericis per impressionem laicorum, electio es-
set aliqua: licet veniret cassanda, sicut alias regulariter ge
sta per metum, vt notatur in c. Abbas. j. eo. quod me. cau.
sed certe gl. tenuit oppositũ, quod immo electio est tunc
nulla ipso iure, vt in c. bonæ. j. vbi dixi s. eo. ¶ In gl. ij. ibi,
& sic periret libertas. supple, licet forte a principio laici
spõte fuissent admissi, & forte inuitati a clericis. ¶ In gl.
iij. ibi, videtur tamen q ipso iure. & hæc vera. Nec obst. q
3 † vbi apponitur verbum futuri temporis, non irrogetur
pœna ipso iure. facit quod notatur in c. si diligenti. infra
de for. comp. & l. iubemus. C. de iuris. om. iu. Illud verum,
quando simpliciter profertur: nec aliud subijcitur, per qđ
appareat mentem disponentis fuisse pœnam irrogari ip-
so iure: alias secus, vt hic patet. & facit quod notatur in c.
quam sit. j. eo. lib. vj. ¶ In ead. glo. ibi, sed ibi supple in c. si
quis deinceps: nam ibi est suspensus ab ingressu ecclesiæ
ex eo, quia recipit ipsum beneficium de manu laici: & ta
lis suspensio durat secundum id, quod hic sequitur. hic au
tem solum consensit electioni de se factæ: & sic casus est
diuersus. adde etiam quod c. præterea. de iu. patro. secun-
dum Doc. loquitur in minoribus beneficijs, sed istud in
maioribus: tamen si ponderetur illud, etiam videtur loq
quando de manu laici quis recipit ipsum beneficiũ. ¶ In
ea. gl. ibi, per actum contrarium restituitur. facit quod no-
tatur in c. cum bonæ. j. de æta. & quali. & in cle. j. de deci-
4 mis. ¶ † In ea. gl. ibi, credo q sic. Host. quem videtur sequi
Io. An. & do. Ant. de But. tenet contrarium, quia non in-
telligitur permissa dispensatio episcopo, nisi reperiatur
expressum. infra de temp. ordi. cum dilectus. & quia in c.
graue. infra de præben. non videtur posse dispensare & ta
men ibi est minus delictum. sed do. Card. Flo. tenet cum
gl. & credo, q bene: quia hic satis videtur permitti dispen
satio, cum litera dicat, nec absque dispẽsatione &c. Et sic
innuit, q possit dispensare. nec obstat q non permittit ibi
expresse Episcopo: quia non est necesse secũdum veram
opinionem, quando apparet, q ius permittit dispensari:
nam tunc eoipso intelligatur permissa Episcopo, ar. c. nu
per. alle. in gl. secus quando non reperitur permissa dispẽ
satio, quia tunc bene intelligitur prohibita Episcopo. &
sic loquitur c. cum dilectus. infra de temp. or. & de mate-
ria in c. at si clerici. §. de adulterijs. infra de iudi. Item non
ob. q in c. graue. non permittitur, quia ille casus est diuer
sus ab isto: & de separatis non fit recte illatio. infra qui fi.
sint legi. per venerabilem. & l. Papinianus. ff. de min. ¶ In
gl. suspendãtur. ibi, & isti priuati sunt. melius dixisset, su-
spensi

spensi sunt.& hæc sol.bona,iuncta cum seq. ¶ In gl.pen.
ibi,respicit totum triennium.sed forte potest dici,ꝙ si oc-
currat electionem fieri per non peccantes,& cassari infra
triennium anteq̃ priuentur, potestate suspenduntur ab
officijs & beneficijs, posset procedere opinio primo loco
posita in gl.tamen communiter Doct. transeunt eum gl.

SVMMARIVM.

1 *Promouentes indignos ad ordines sacros, qualiter puniri debent.*
2 *Electi exempti debent petere confirmationem a Papa per se, vel personas instructas.*
3 *Electi immediate subiecti Papæ, si in concordia electi sunt & valde remoti, interim administrant. & nu.6.*
4 *Episcopi an possint dispensare super ætate.*
5 *Pœnæ variæ quando imponuntur, electio est iudicis.*
6 *Electi exempti administrare non debent ante confirmationem, si distantia est modica.*
7 *Administrare potest Papa ante confirmationem, & similiter Imperator.*
8 *Gesta per eum, qui est in quasi possessione prælaturæ, & sic pro prælato cõmuniter reprobatur, valent.*
9 *Prælatus agens contra debitorem nomine ecclesiæ, dummodo sit in possessione prælaturæ, & communiter reputetur prælatus, non repelletur.*
10 *Laicus si fuit deputatus vicarius episcopi, cum forte hoc ignoraretur, & fuit communiter reputatus vicarius, sententia per eum lata non posset redargui, licet postea probetur eum fuisse laicum.*
11 *Damnum, an & quando sit compensandum cum lucro.*

a NIhil est. Si prælatus [a] per suam negli-
gentiam cõfirmat indignum
electum ad regimen animarum, perdit po
testatem confirmandi primum successorẽ,
& a perceptione beneficij suspenditur, &
promotus deijcitur. Si vero per malitiam id fecerit, gra-
uius punitur, & electi immediate subiecti Papæ per se,
aut per personas instructas adire debent Papam pro con
firmatione, si sint in concordia electi, & vltra Italiam in-
terim administrant, ita tamen quod nihil alienent: bene-
dicuntur etiam, & consecrantur, sicut consueuerunt. h.d.
Et sunt duę partes principales. in prima ponitur constitu
tionis causa. in secunda constitutio. secunda ibi, irrefraga
bili. illa secunda habet tres partes. prima prouidet circa
confirmationem eorum, qui eliguntur ad curam anima-
rum. secunda circa promouendos ad dignitates, & ordi-
nes sacros. tertia circa priuilegia exemptorum. secunda
ibi, episcopi. tertia ibi, cæterum. ¶ Nota primo illud, ad
quod sæpe allegatur decretalis: scilicet, qđ nihil est, quod
magis noceat ecclesiæ, q̃ promotio indignorum. ¶ Not.
ꝙ etiam quilibet curatus late potest dici prælatus. facit ꝙ
habetur j̃.eo.licet canon.libr.vj.& s̃.de iudi.decernimus.
¶ Nota crimen per similitudinem appellari morbum.fa-
cit j̃.de iura.cal.cęterum. ¶ Nota de ista dictionem unus,
quæ importat idem, quod beneficium: & de eius multi-
plici significato habetur in l.munus.ff.de verb.sig. ¶ No.
qđ ad confirmatorem principaliter spectat de duobus in
quirere: scilicet de forma electionis, & de persona electi:
quod intellige etiam ex officio nemine instante, vt tan-
git gl.j. ¶ No.pœnas confirmantis indignum, quæ in lite
ra exprimuntur. Et no.bene, ꝙ cæteris paribus plus puni
tur per malitiam, vel per dolum delinquens, quam delin
quens ex negligentia. tñ quandoque ista parificantur,
vt s̃.de rescri.si autem & c.plerunque.de quo dic, vt ibi di
1 ctum fuit. ¶ †No.episcopos promouentes indignos ad or
dines sacros, & ad ecclesiasticas dignitates debere puni-
2 ri, licet de facto quandoque non puniantur. ¶ † Nota, ꝙ
exempti debent petere confirmationem a Papa. Et nota,
ꝙ debent per se, vel per personas instructas comparere.
3 hodie circa hoc dic, vt in c.cupientes.j̃.eo.in vj. ¶ †Nota
casum, in quo ex sola electione quis consequitur potesta
tem administrandi. regulariter contra s̃.eo.qualiter. in c.
transmissam. ¶ Nota, ꝙ interdum dispensatio interdici-
tur a iure, quandoque ab homine. j̃.de iudi. ar si clerici.§.
4 de adulte.j.q.vj.§.nisi rigor. ¶ †In gl.ætatis.in fi.cõclude,
quòd si non potest dispensare, punitur: sed si potest di-
spensare, tunc si expresse dispensat, non punitur: forte ta-
men hoc non poterit, nisi causa subsit, per id quod nota-
tur in c.de multa.per Ioan.post Hostien.infra de pręben.
¶ Si autem expresse non dispensat, tunc si ꝓmouet non
pręmissa causæ cognitione super causa dispẽsationis, nõ
inducetur dispensatio. secus si illa præmissa scientes pro-
mouet, per id quod not.in c.ij.j̃.de schis.& j̃.de fi.presby.
5 veniẽs. facit qđ no.in c.j.de æta.& qua.in vj. ¶ † In glo.su
spendant.ibi, diuersæ pœnæ, &c.& aliquid dicit glo.ꝙ vbi
varię pęnę imponuntur, electio est iudicis.xxxiiij.di.in c.
fraternitatis.& xxv.di.q.ij.in summa.glos. autem hic non
tradit aliquam doctrinã. Pet.& Ab.dant suam doctri.& si
militer Hosti.suam.de quibus hic per Io. An. Potes dice
re, ꝙ diligenter ponderanda sunt verba canonis. Nã si lo-
quuntur in diuersis casibus, tunc quælibet pœna in suo
casu locum habebit: si autẽ loquuntur in eodẽ casu, tunc
potest procedere doctrina gl.in d.c.fraternitatis. saluo ni-
si appareret, ꝙ secunda veniret augmentatiue ad primã,
vt in c.nullus.cum ibi nota.l.di.& facit etiam quod no.ꝑ
Legistas in l.sanctio legum.ff.de pęnis.& per Cy. in l.qui
sepulchra.C.de sepul.vio. ¶ In glo.grauiori.ibi, cum non
determinetur. vel scđm Io. And. erit pœna depositionis.
lxxxj.di.tantis Daniel.& lxxxiij.dist.in c.vbi satis puto, ꝙ
possit superior istam pœnã arbitrari per iura prealle. licet
do.Cat.Flo.dicat, quod illa iura non omnino clare ꝓbãt.
Sed certe c.tantis Daniel.bene facit si põderetur. ¶ In gl,
vltra Italiam.ibi, consuetudini stetur.potest intelligi du-
pliciter. primo, ꝙ stetur consuetudini, an habeant priuile
gium, vel non. secundo potest intelligi, quod stetur con-
6 suetudini, s.in hoc, quę distantia dicatur modica.† Aduer
te tamen, q̃a gl.vult, ꝙ cessante cõsuetudine de iure: si di-
stantia est modica, non habeant priuilegium exempti, ẽt
vltra Italiã existentes: exemplum, si curia esset apud Tau
rinum. Nam Ebredunensis Episcopus, qui est exemptus
& vltra italiam parũ distaret, & scđm gl. non haberet tũc
priuilegium: & sine dubio ante factum tutius est abstine
re, tamen post factum dicit Io. An. ꝙ non incurrit pœnã:
q̃a adhuc stant verba literæ, quod est vltra Italiam & est
exemptus: & in pęnis mitior debet fieri interpretatio, &
odia sunt restringenda. de re.iur.in pœnis.li.vj. Si autem
curia esset vltra montes, an tunc exempti in Italia, qui es-
sent valde remoti a curia, habebant hoc priuilegium. Ho
sti.dicit, ꝙ sic. quia eadem est ratio: & quia quo ad existen
tes vltra montes, illi qui sunt in Italia, possunt dici vltra-
montani: sed Io. And.dicit ponderandum, ꝙ hic non pri-
uilegiantur vltramontani, sed existentes vltra Italiam. Iõ
existentes infra Italiã, nullo modo habebunt priuilegiũ.
¶ Quid aũt de Epĩs existentibus vltra Italiam, curia exi-
stente vltra montes: an habebũt priuilegiũ. fuerunt opi.
tamen finaliter Io.An.tenet, quod sic. quia adhuc verum
est dicere, quod sunt vltra Italiam: & ideo habebunt pri-
uilegium. Tutius tñ est ante factum abstinere. facit quod
notatur in cle.j.de priui.& ista opi.placet do.Car. Flor.tñ
Io.de Fantutijs tenuit contrarium, quem sequitur hic do.
Ant.de But.& dicit, ꝙ existentes valde remoti a curia, ha
bent priuilegium siue curia sit in Italia, siue vltra mõtes:
& siue tales sint Italici, siue vltramontani. mouetur ꝑ istũ
text. dũ dicit valde remoti. Nec obstat, quod subdit vltra
Italiam, quia illud ponitur gratia exempli: sed eos iõ non
restringit dictum l.damni infecti stipulatio pertinet.ff.de
dam.infec.& facit quod notatur in gl.in c.j.ne clerici, vel
mona.& istam partem olim sequebatur do.Cardi.Flo.&
postea murauit opi.& tenuit eum Ioã.An.per istum text.
dum dicit vltra Italiam. Nec obstat, quod illud ponaẽ gra
tia exempli, quia illud ꝓcederet in dispositione iuris cõ-
munis:

a Si prelatus. Idem in effectu sumat hic do. Ab. vide dist. do. Hé. Boy. in prin. c.

munis: sed hic loquitur in materia concessionis priuilegij, & ideo non est extendendum ipsum priuilegium vltra casum expressum etiam ex identitate rationis. j. de priuilegijs. c. sanc. quod & notatur in c. non solum. & c. constitutionem. j. de regnla. in vj. & j. de regu. iur. quæ a iure. in vj. & pro hoc faciet, quia aliter illud verbum vltra Italiam. esset superfluum contra ea, quæ habentur in c. si Pa-

¶ An dam num sit cō pēsandum cū lucro.

7 pa. de priul. in vj. & ista opi. videtur tutior. ¶ † In gl. fi. ibi, Romano Pontifice. similiter & in Imperatore, vt notatur in c. venerabilem. s. eo. & j. in c. auaritiæ. eo. ti. lib. vj. Item est speciale in casu c. indemnitatibus. §. si vero. j. eo. in vj. ¶ Aduerte tñ, quia licet in casu huius c. possent administrare ante confirmationem: non tñ possent recipere obedientiam a subditis, vel iuramenta a vasallis, vt hic voluit Compost. nam talia respiciūt indubitatum prælatum, q non est in casu isto, cum adhuc pendeat confirmatio, & possibile erit ipsam cassari, vt etiam tangit gl. licet Arch. aliter senserit in d. §. si vero. ¶ In ea. gl. ibi, sed contra videtur. No. bene hanc determinationem pro eo, quod dixi s.

8 super gl. præce. ¶ In ea. gl. ibi, sed contra verū est. ¶ † No. q vbi quis est in quasi possessione prælaturæ, & sic pro prælato communiter reputatur: tenēt interim gesta p eum, quod intellige, quando est in quasi possessione autoritate iuris, vt hic erat, vel autoritate confirmatoris: & per hoc videtur, q si quis agit nomine suæ ecclesiæ, nō poterit repelli, si obijciatur sibi exceptio, q ipse non est prælatus: vel quod per simoniam fuit promotus, ex quo ipse est in quasi possessione prælaturæ, & videtur velle Inno. q sufficiat, quod administrauerit sciente vel patiente superiore, ad quem spectat confirmatio, nisi obijciatur & doceatur de intrusione: poterit tñ obijci exceptio excommunicationis propter periculum communionis, vt j. de exceptioni. exceptionem. & per hoc videtur, q possit obijci exceptio, quod est hæreticus. licet Inno. hic aliter sentiat, cū omnis hæreticus sit excommunicatus. j. de hær. excōmu-

9 nicamus. Et per hoc patet, q † prælatus agens contra debitorem ecclesiæ, dummodo sit in possessione prælaturæ, & communiter reputetur prælatus, non repelletur: licet excipiatur contra eum, quod non sit prælatus, & exciptēs offerat se id velle probare, quod tene mēti: de quo etiam in Spe. de actio. §. j. ver. item contra prælatum. ¶ In ea. gl. ibi. non dādo. supple immobilia, vel mobilia pretiosa: alias secus videtur in fructibus ad instar tutoris, ar. l. sancim°. C. de admi. tu. vel si exponas dando. i. donando: tunc glo. simpliciter procederet, nisi forte aliquid modicum daretur bene merenti. infra de don. cæterum. Nec obstant in gl. in contrarium alle. quæ videntur velle, q cassentur gesta ab intrusis, vel damnatoris, vel prohibitus per ius, vel p superiorem. facit infra de dolo. c. veritatis. secus qñ sunt ab his, q administrant autoritate iuris, vel autoritate confirmatoris. facit quod no. in l. Barbarius. ff. de offic. præto.

10 & hæc faciunt fm do. Car. Flo. q † si laicus fuit deputatus vicarius episcopi, cum forte hoc ignoraretur, & fuit communiter reputatus vicarius: quod sententia per eum lata non posset redargui, licet postea probaretur eū fuisse laicum, & forte coniugatum, & sic nō potuisse esse vicariū Episcopi: quia oportet, quod sit clericus, vt notatur in c. vno, de cle. coniu. in vj. per Io. An. & infra de cleri. coniu.

11 in c. Ioannes. quod not. quia de facto potest contingere. ¶ † In ea. gl. in fi. an damnum cum lucro sit compensandum. licet fuerint opi. conclude, q si sunt diuersi contractus: siue cū eodē, siue cū diuersis, nō fit cōpensatio. ideo poterit ecclesia admittere lucrū & reprobare dānū. secus si sit vn° ɔ̄tus cum eodē initus, forte si emit plura aīalia eodē ptio, & aliqua obierūt, & aliqua perierunt, & aliqua sunt augmētata. facit q no. p Bar. i l. si negotia. ff. d̄ ne. ge.

SVMMARIVM.

1 *Expensæ quæ fiunt pro prosequendo negotio electionis, debent fieri de bonis dignitatis vacantis.*

2 *Inuentarium fieri debet de bonis ecclesiæ vacantis.*

3 *Electus prosequens suam electionem, an repetet expensas?*

4 *Expensæ si fiant a tertio nomine capituli cum mandato, vel sine, an eas repetet a capitulo: & quid de expensis, quæ fiunt ab opponentibus se electioni.*

VT præteritę. Expensæ necessariæ, q̄s facit capitulum p prosequenda electione prælati, de bonis prælaturæ reddi debent. h. d. Primo ponit dictum. Se

1 cundo illud determinat: ibi, dūmodo. ¶ Not. ex tex. q expensæ, quæ fiūt in electionis actu, & pro prosequendo negotio electionis, debent fieri de bonis dignitatis vacantis. ¶ No. q capitulum sede vacante propter tales expēsas potest capere bona prælaturæ, dummodo aliter iniuste non occupet. ¶ Nota fm Inno. & Compo. q licet aliqui extrinseci admittantur ad electionis actum: tñ ad illos tantum spectat prosecutio electionis, ad quos spectat ius eligendi de iure communi, & sic ad capitulum ip-

2 sius ecclesiæ spectat, vt hic iuncto c. scriptum. s. eo. ¶ † Nota, q verbum occupare, vel vsurpare, sonat in vitium, an. autem de bonis ecclesiæ fieri debeat inuentarium ecclesiæ vacantis tene, q sic, adeo quod etiam res minima non debebit omitti, vt hic tāgit Io. An. & ad quem spectat custodia bonorum vacante ipsa prælatura. not. gl. in c. illud. xij. q. ij. & facit quod habetur io c. quia sæpe. infra eo. li. vi. ¶ In gl. j. ibi, vel aliter: forte pro sepeliendo prælato, arg. s. eo. bonæ. el ij. & licet teneatur capitulū vocare absentes: tamen expensas repetet, qa non tenetur facere suis sumptibus: sicut nec episcopus, licet teneatur visitare suam diœcesim, id facit suis expensis. infra de præscrip. cum ex offi. & de censi. Romana. lib. vj. ¶ In ea. gl. ibi, licet nō expediat. & sic sufficit, quod non sit in dolo. & ideo isto casu repetet, etiam si succumbat. secus in sequenti, quādo electio est facta in discordia, quia tunc prosequens electioē debet esse magis cautus, ideo non repetit expensas, nisi obtineat, vt no. gl. in c. cupientes. §. fi. infra eo. in vj. vbi gl.

3 tangit, † an electus prosequens suam electionem repetat expensas. Item an capitulum prosequens electionem repetat expensas: siue electio sit facta in concordia, siue in

4 discordia, siue obtineat, siue non. ¶ † Item tangit de expēsis factis per tertium nomine capituli cum mandato, vel sine: an repetat a capitulo. Item quid de expēsis, quæ fiūt ab opponentibus se electioni, an illas repetāt, si obtineāt de quibus omnibus dic, vt ibi. ¶ In gl. fin. ibi, tunc sufficit q habent. forte voluit, quod licet occupatum minus valeat, sufficiat pro toto debito, quasi perdiderit ius in alio: sed tex. hic videtur velle contrarium, dum dicit, fiant. sed forte gl. voluit, quod si bona accipiantur pro expensis faciendis, illud sit licitum: secus si capiantur aliter occupādo. sed Io. An. videtur velle, quod occupata computātur in debitum, & sic quod residuum peti possit per c. pe. infra de accu. & istud sequitur do. Car. Flo. nec obst. l. extat. secundum eum, quia loquitur quando occupans habet ius in re occupata: hic secus. sed certe illa loquitur, quando creditor pecuniæ occupat rem aliquam, vt ibi patet, iō posset teneri gl. & ad c. pe. posset dici, quod deberet intelligi prout voluit hic glo.

SVMMARIVM.

1 *Apostli petendi sunt instanter.*

2 *Consensus electi, an sit requirendus ante electionem.*

3 *Dissentiens an sit eligendus.*

CVm post petitam. Electio post collationem ex interuallo celebratam, nō valet. h. d. Et primo narrat factum electionis. secundo illā cassat. secunda ibi, quia tandem. seu ibi, electio-

1 nem. ¶ † Not. aliqua petenda instanter & cum instantia. Et est simile de apostolis petendis in cle. quamuis rigor. de appel.

de appel. ¶ No. q inficitur electio, quando non fit incon-
tinenti post appellationẽ. ¶ Et no. q collatio est facienda,
etiã si sit electio facta in concordia, de quo dictũ fuit in c.
quia propter. ¶ No. q si non seruatur forma c. quia ꝑpter
electio videtur cassanda: & sic vr̃, q ipso iure nõ sit nulla:
sed contrariũ cõiter. tenetur per c. quia propter. vnde dẽt
2 hic exponi cassamus, id est cassatam ꝓnũtiamus. ¶ † Not.
q non videtur requirendus consensus electi ante electio
nem, qđ est verum ad finem, vt tũc consentiat: nã si ↄsen-
tiret, ex hoc cassaretur electio, vt hic tangit gl. penul. ¶ In
glo. ij. In fi. vnde censetur istud esse de forma, quod fiat eo
dem cõtextu per c. quia ꝑpter. Nec obstat, q dictio mox,
ibi posita videtur respicere publicationem votorum: qa
illa intelligitur repetita etiam in sequentibus, ar. l. Titia.
§. idem. respondit. ff. de ver. ob. & j. de ap. c. secundo requi
ris. ¶ In gl. penul. ibi, requisitus consensit, sed certe tunc
fuisset cassata vitio personæ, cuius contrarium hic dicit.
3 ¶ † In ea. gl. in fi. Idem Inno. sed Hosti. dicit, q dissentiens
est eligendus, vt in c. in scripturis. viij. q. j. Ioã. And. saluat
gl. quando constaret, q precise intẽdit etiam finaliter dis-
sentire ex aliquibus indicijs: quia tunc talis non est eligẽ
dus, ne interim fatigetur ecclesia inaniter, & protelet va-
catio: secus quando licet dissentiat, non tamen constat, q
præcise finaliter velit resistere: sed forte potius est spes de
contrario. facit qđ not. in c. cupientes. §. denique. eo. titu.
in vj. vbi etiã gl. ponit quomodo caute possit se habere in
respondendo. de quo hic per Inn. & hæc s̃m d. Card. Flo.
sunt vtilia pro electionibus prælatorum, vt non eligãtur,
de quibus constaret præcise de eorum dissensu: quia po-
stea aliqualiter vilescit dignitas secundum do. Anto. de
Butr. & do. Cardi. Floren.

S V M M A R I V M.

1 *Actor debet in libello suo exprimere causam agendi.*
2 *Titulum suæ possessionis dicere cogitur possessor, quando ius commune est contra eum.*
3 *Libellus si est ineptus respectu causæ, sententia debet contra agentem quo ad illam causam ferri.*
4 *Ius eligendi participare in perpetuum non potest capitulum alicui personæ extrinsecæ, quæ non sit de capitulo.*
5 *Possessor non cogitur dicere titulum suæ possessionis.*
6 *Ius eligendi, an possit concedi extraneo, & participari potestas vocis dãdæ.*

a COonstitutis in. Monach[a] a vni
monasterij fact[us]
Abbas, alteri monasterio ĩ electione Ab-
batis prioris monasterij vocem nõ habet,
ẽt si tale ius ab Abbate & monachis prio
ris monasterij sibi fuerit reseruatũ. h. d. Pri
mõ põnit petitionẽ actoris. scđo expressionem cãę. tertio
sententiã cõtra actores ꝑpter causam ineptã. scđa ibi, cũ
1 autem. tertia ibi, nos aũt. ¶ † No. q actor in libello suo de-
bet exprimere causam agendi. de quo infra de iud. dilecti.
2 ¶ † No. s̃m communem intellectũ, qđ possessor cogit di-
cere titulum suæ possessionis, quando ius cõe est ↄtra eũ.
facit j. de res. spo. ad decimas. li. vj. alias regulariter ↄ̃, vt tã
3 git gl. ¶ † Not. q vbi libellus est ineptus respectu cãę, sen-
tentiari debet contra agentem quo ad illam causam. facit
4 j. de iudi. examinata. ¶ † No. q capitulũ non põt participa
re ius eligendi in perpetuum alicui personæ extrinsecæ,
quæ non sit de collegio personaliter cõcedẽdo: & nõ sub
noĩe dignitatis. secus si vellet participare pro vnico actũ.
s̃. eo. scriptũ, & secus si sub nomine dignitatis. qđ tñ intel
5 lige, vt tangetur cum glo. ¶ No. vltimo summariũ. ¶ † In
gl. j. ibi, de iure cõi non pertinet electio, & sic ex gl. habes
duas solutiones ad contraria inquãtum dicitur, q posses-
sor non cogitur dicere titulum suæ possessionis. vna est q
isti Abbates non erant possessores ex eo, qa fuerũt exclu
si a possessione, vt s̃. tetigit glo. ideo coguntur dicere cãm
suæ actionis, cum nemo sine actione experiatur, vt j. di-
cit gl. Secunda est, qđ licet essent possessores, ius commu
ne faciebat contra eos: cum ad eos non pertineat electio
de iure cõi, sed ad collegium ecclesiæ. s̃. eo. c. j. ¶ In ea. glo.
ibi, non poterant allegare consuetudinem. Et no. bene, q
non valet consuetudo, per quam quis prætendit ratione
suæ personæ debere interesse in electione: secus quando
prætendit ratione suæ dignitatis, & sic noĩe ecclesiæ. Sed
aduerte, qa contra tex. facit quod dicet cũ glo. se. vnde de
6 hoc die vt ibi. ¶ In gl. fi. in fi. † sed certe contra tex. & cõ-
tra ea, quæ dicta sunt in gl. videtur facere c. scriptũ. s̃. eod.
vbi extraneo potest concedi & participari ptãs vocis dan
dę. Sed dicit, q aut concedit̃ ratione dignitatis, aut rõne
ꝑsonæ. primo casu si cõceditur, vt perpetuo cõpetat tale
ius, hoc fieri non põt sine solennitate. c. Abbatibus. xij. q.
ij. Istud est quodãmõ alienare ius monasterij s̃m d. Card.
Flo. ideo non põt fieri sine solẽnitate. Aut cõcedit̃ ꝑ vna
electione futura: & tunc s̃m eũ potest fieri, ẽt ecclesia nõ
dum vacante: qa tunc cẽset̃ agere cum modico p̃iudicio,
& sic videtur nõ requiri tanta solẽnitas. facit qđ notat̃ in
c. ij. j. de his quæ fi. a præ. & idem si vacet ecclesia, & cõce
datur ptãs vocis dandæ in tali vacatione. Si vero cõcedit̃
ꝑsonæ: tunc si sub modo impossibili, puta si concedit̃ reli
gioso alterius monasterij, ut tanquam monacho ẽt mona
sterij, de cuius electione tractat̃: & tunc non tenet, ut hic
patet ex tex. iuncta hac gl. Idem si ↄcederet̃ personæ inca
paci, puta laico. j. eo. sacrosan. & in c. Massana. Si vero ↄce
dit̃ ꝑsonę capaci, & sub modo possibili: vt si concedat̃ mo
nacho alterius monasterij, quod p̃stet vocẽ in electione
Abbatis alterius monasterij, non tamen tanq̃ monachus
vtriusq; monasterij: & tunc si cõceditur nondum vacan-
te p̃latura, non tenet: ne aperiat̃ via vacaturis, ar. j. de con
ces. p̃bẽ. ↄstitutus. & sentit hic Compo. Aut ↄcedit̃ eccle
sia ipsa vacãte, & tunc tenet concessio: & sic loquit̃ c. scri-
ptum. Intellige tñ, q in religioso requiret̃ licentia sui p̃la
ti. j. eo. si religiosus. lib. vj. & hæc fuit ↄclusio do. Car. Flo.
hic in effectu. forte tamen posset dici, q ẽt si ↄcedatur per
sonæ rõne dignitatis nondũ vacãte ecclesia, q tũc teneat
qa stat ratio eadem, quæ viget qñ concedit̃ rõne ꝑsonæ,
videlicet ne aperiatur Via ad vacaturas: & sic ex hac cã vi
tiari vr̃ ↄcessio, licet non rõne solennitatis omissæ per ra-
tionem do. Cardi. Floren.

S V M M A R I V M.

a Monach[a]. Idem sũmat hic d. Abb.

1 *In decreto electionis an sit necesse narrare a modo vacationis.*
2 *Electio, quod debeat fieri a maiori parte capituli, quomodo intelligatur.*
3 *Electio debet verbaliter exponi.*

ECclesia vestra. Electio debet fie
ri verbo, & de il-
lo, in quẽ maior ps respectu capituli, & nõ
respectu aliorũ tm ↄsenserit. h. d. Et ponit
facti ꝑpositionẽ, examinationẽ, & sñiam
partes patent in litera. Et positionẽ casus
intellige, qđ duodecim erãt habentes uocẽ in electione:
quorũ, qnq; ↄsenserũt in Thomã, quatuor in Cãcellariũ,
1 & alij tres in alias singulares personas. ¶ † No. argu. quod
in decreto electionis non sit necesse narrare de modo vo
cationis. In contrariũ tamen facit infra de renũ. post trãs-
2 lationem. de quo dicẽdum, vt ibi. ¶ No. intellectum † iu-
rium, dicentium valere electionem factam a maiori: quia
debet intelligi a maiori parte totius capituli, non in com
paratione aliorum minorum partium. facit j. e. c. si cui. li.
vj. ¶ No. q electio debet verbaliter exponi, nec sufficit de
3 facto fieri. † Et sic no. q vbi verba sunt de substantia, plus
operantur verba q̃ factũ. regulariter aũt sufficit volũtatẽ
appare-

apparere per verba,vel facta.infra de offi.dele. cum super
Abbatia.xj.q.iij.æstimant.¶ In gl.j.in fi.sed certe gl. non
respondet ad contrarium dictæ l.maiorem. Vnde dic,ꝙ il
le qui possedit,non videtur simpliciter possedisse in maio
ri parte anni,sed maiori parte q̃ aduersarius, q minori tẽ
pore duorum mensium possedit,& sic non cõtradicit: q̃a
hic etiam dicitur habere maiorem partem simpliciter re
spectu minoris,sed non respectu totius capituli:quod nõ
sufficit quo ad hanc materiam electionis, sed quo ad in-
terdictũ vti possi. vnde sufficiebat maiori parte anni pos-
sedisse q̃ aduersarius.hodie tñ illo interdicto seruari dẽt,
quod habetur Insti.de interdic. & infra de prob.licet cau
sam.¶ In gl.post appellationem.ibi, quæ locum non ha-
bet. sed certe secũdum hoc male diceret litera post appel
lationem legitimã:vnde dicas ꝙ fuit appellatum, ne fie-
ret electio,nisi de eo,in quem consensit maior, & sanior
pars capituli. nam ista bene fuit legitima : secus si suisset
appellatum,ne procederetur ad electionem : quia illa nõ
valuisset,secundum quod dicit glo.

S V M M A R I V M.

1 *Lex diœcesana, & ius diœcesanum quomodo differant,remißiue.*
2 *Non professus,non debet assumi in Abbatem.*
3 *Monachus & canonicus regularis,quomodo differant,remißiue.*
4 *Canonicus regularis,an posit assumi in Abbatem monasterij.*
5 *Ius præsentandi, si spectat ad plures tanquam ad collegium, non sufficit maior pars ipsorum de collegio in comparatione minoris.*
6 *Profitere non videtur,qui in Abbatem assumitur.*

CVm in magistrum. Nõ professus, in
Abbatem non potest assumi.h.d.Et in pri-
mo recitat factum: secundo prouidet,ibi,
mandamus. ¶ No.literam in prin.quæ sæ-
pe alleg.ex qua no.ꝙ nemo repẽte fit sum
mus.facit quod no.in c.cum ex literis.j.de testi. in integ.
1 ¶ †Not secundo, ꝙ aliud est ius diœcesanum, aliud lex
diœcesana, vt hic colligitur secundum vnum intellectũ
iuncto c.dilectus.j.de temp.or.nam monasteria non sunt
subiecta Episcopo ex lege diœcesana, vt ibi nota. sed ta-
men iure diœcesano subiecta videntur, vt voluit hic do.
Car.Flo.Io.tñ And.intelligit hæc esse synonyma. & late
sumi lex pro iurisditione episcopali. de quo in præal.c.di
2 lectus.¶ †Nota, ꝙ non professus,non põt assumi in Ab-
batem,quod est clarum,si non est expresse professus, vel
tacite.hodie tamen requiritur expressa professio, & non
sufficit tacita.j.eo.nullus.lib.vj. & nec sufficit etiam si q̃s
assumatur in priorem manualem : licet antiqui tenuerũt
contra,vt hodie habetur in cle.ne in agro.§.sane.de statu
3 mona.¶ †No.differentiam inter monachum,& canoni-
cum regularem. de quo in c.quod dei timorem.j.de stat.
4 mona.¶ Nota,ꝙ regularis † canonicus videtur posse assu
mi in Abbatem monasterij,vbi sunt monachi, vt hic vi-
detur probat i iuncto mandato cum facti narratione, q̃d
poterat procedere secundũ hæc iura. hodie secus in cle.j.
hoc eo.ti.¶ Vltimo no.diligenter,ꝙ illud quod hic dicit̃,
quod nõ sufficit habere maiorem partem comparatione
minoris, non procedit in præsentatis a pluribus patro-
nis: nam ibi sufficit quem esse presentatum a maiori par
te patronorum comparatione minoris, vt in c.iij.j.de iu-
re patro.Et est ratio,quia ibi ius presentandi competit sin
gulis,vt singulis: hic autem ius eligendi competebat plu
ribus,tanquam collegio.& per hoc videtur, ꝙ si ius p̃sen
5 tandi spectaret ad plures,tanquam ad collegium : † tunc
non sufficeret maior pars ipsorum de collegio compara-
tione minorum:& hoc etiam tenet hic do.Car.Flo.dicẽs
hoc esse notandum pro limitatione dicti c.iij.infra de iu-
re patro.¶ In glo.pe.ibi,in scriptis facere debet.& hoc est
verum.tamen si non fiat,nihilominus tenet professio, vt

no.in c.vidua.hic alleg.¶ In gl.fi.in fi.ibi, in qua idem di
citur.potes dicere,quod hic loquitur de iam promoto,&
qui portabat iam habitum:sed ibi nullum habebat habi-
tum.c.autem cum causam.§.eo.loquitur de promouẽdo:
6 & sic non redditur superfluitas.¶ †Et no.arg.ꝙ si quis as-
sumitur in Abbatem,non videatur profiteri.de quo in c.
quia ingredientibus.infra de testa.

S V M M A R I V M.

1 *In decreto electionis non est necesse exprimere modum vacationis.*
2 *Electio debet fieri a simul congregatis.*
3 *Dies ad electionem celebrandam statui potest.*
4 *Ius eligendi cum capitulo potest habere extraneus a capitulo de iure speciali,vel consuetudine.*
5 *Protestatio vbi detrahit iuri alterius in actibus dependentibus a consensu duorum vel plurium,protestatio iuuat protestantem,si est vestita consensu eorum,de quorum præiudicio agitur.*
6 *Maiorem partem habere se dicens secundum formam scrutinij, expediens est,quod excedat dimidiam partem capituli,saltem in vna voce.*
7 *Consuetudinis appellatione in dubio intelligitur de præscripta.*
8 *Protestatio,ad hoc vt noceat aduersario, requiritur ꝙ aduersarius consentiat protestationi. & nu.10.*
9 *Acceptans concessionem, videtur acceptare eam qualificatam.*
10 *Dictio ius,relata ad personam,cui non fauet ius commune,intelligitur de iure speciali.*
11 *Electioni se immiscentes, qui de iure, & de facto expelli possent, vt quia publice excommunicati:si tales admittuntur etiam cum protestatione, nõ valet electio.*
12 *Comparens coram iudice,in quem non vult consentire,protestari debet, ꝙ non intendit consentire in eum,tanquam in iudicem competentem, nisi & inquantum de iure teneatur coram ipso comparere.*
13 *Ius proprietatis habens,potest fructus percipere,si possessio est vacans.*
14 *Protestationis materia,remissiue.*

a CVmana ecclesia. Electio facta a ñ
a maiori parte ca
pituli,& omissa collatione,non valet.h.d. Et
primo narrat factum electionũ.scđo ibi,cum
xviij.illas irritans, cãs exprimit, & electores
punit.Et præmitte ꝓ euidentia,ꝙ xviij.erant canonici cõ
putatis Archipresbytero & Archidiacono. Intellige, q̃a
forte Archidiaconus erat canonicus, & similiter Archi-
presbyter:& tamẽ vnam solam vocem habebat, licet alij
aliter dicant.¶ Ibi in tex.peruenisse.supple,nec obst.si di
catur quod imo electio facta de Archipresbytero, perue
nit ad maiorem partem:quia in ipsum ꝯsenserunt xxviij.
qui sunt maior pars de xlv.quia illud ꝓcederet, si vox cle
ricorum & capellanorum deberet cõputari, sed certe nõ
debet computari per id,quod sequit̃: & per hoc vides q̃d
in effectu in versi.seq.vult tolerare tacite obiectum. ¶ In
tex.ibi, vnde supple quia sunt factæ a maiori parte totius
capituli,ex quo vox clericorum & capellanorum non de
1 bet computari.¶ †No.primo arg. ꝙ in decreto electionis
non sit necesse exprimere modum vacationis. de quo te-
2 tigi s.eo.ecclesia vestra. ¶ † Not.scđo electionem debere
fieri a simul congregatis.facit q̃d dictum fuit s.e.q̃a pro-
3 pter.¶† No.posse statui diem ad celebrandã electionem.
4 de quo s.c.quia propter.& s.e.cũ inter vniuersas.¶ † No.
ꝙ possibile est etiam extraneos a capitulo habere ius eli-
5 gendi cum capitulo de iure spãli,vel ꝯsuetudine.¶ † No.
ꝙ vbi ꝓtestatio detrahit iuri alterius in actibus dependẽ-
tibus a ꝯsensu duorum vel plurium,ꝓtestatio iuuat ꝓte-
stantem,si est vestita ꝯsensu eorum, de quorum p̃iudicio
agit̃. An tñ requirat̃ expressus ꝯsensus : an vero sufficiat
6 tacitus,fuerunt opi.de quibus tangitur in gl.¶ † No.arg.
secundum do. Ant.de Bur.quod in forma scrutinij, vt q̃s
dicatur habere maiorem partem, sit expediens q̃d exce-
dat dimidiam partẽ capituli,saltem in vna voce:nec suffi
ciat quod excedat in dimidia parte.secus ſm eum,si pro-
ceditur

a Electio facta. Idẽ sũmat hic do.Abb.& pone casũ i terminis, vt hic per eundem.

ceditur per formam compromissi, per c.cum in iure.s.e.
quia ibi consenserunt vt plures, non vt collegium: licet
repræsentat collegium. sed certe istud argumentum cessat,
si ad verbum peruenisse suppleas, prout dicitur in litera.
¶ No. quod ad excludendum quasi possessionem alicuius iuris,
non sufficit probare exercitia aliqua extrinseca: licet sint
præambula ad substantiam ipsius iuris, nisi etiam probentur
exercitia extrinseca & substantialia ipsius iuris, de cuius
quasi possessione quærenda agitur. facit quod no. Io. An. in c. vt
nostram. j. de offi. Archi. ¶ No. quod aliud est dare scrutatores,
aliud eligere vel consentire in scrutinio: etiam potest quis vti
verbo eligo, non tamen per hoc surgit electio, quia ex singularibus
consensibus non procedit infra eo. in Genesi.
7 ¶ † No. quod appellatione cõsuetudinis in dubio intelligitur de
præscripta, vt hic colligitur iuncto prin. cum eo, quod hic dicitur
ante versi. vnde. & ad hoc sæpe allegatur decre. facit qđ notatur
in c. fi. de cõsue. in vj. & infra eo. in c. generali. li. vj.
¶ No. ꝙ collatio post publicationem scrutinij necessario est fiẽda,
& sic est de forma substãtifica electionis. ¶ Not. vltimo, ꝙ
eligentes contra formã concilij generalis, sunt priuati potestate
eligendi. ¶ In gl. j. in fine, & melius dic, vt in glo. singulari,
in c. præsentium. de testi. in vj. in verbo, ibidem residentium.
¶ In gl. ij. ibi, allegabatur cõsuetudo. sup. quæ tñ non fuit probata,
& sic non sufficit aliqđ dicere, nisi probetur. & ad hoc etiam
allegari põt iste tex. ¶ In gl. iij. ibi, cui consenserunt clerici.
Nota diligẽter ex
a hac gl. ꝙ vt protestatio noceat [a] aduersario, requiritur qđ
aduersarius consentiat protestationi, alias non præiudi-
8 cat sibi. † Et pro hoc facit, quod dicitur in simili de cõfessione,
qui nocet confitenti, sed nõ aduersario. l. de ætate. §. j. ff. de
interro. act. & plene notatur in c. fin. infra de ꝯfes. Sed aduerte,
quia gl. notat contrarium in c. j. xxvij. di. vbi gl. dicit, quod si
aduersarius non contradicit protestationi, præiudicat sibi
protestatio: & illam gl. sequebatur hic Abbas. & ideo dabat
consilium, quod ille, cui fit protestatio, non consentiat
protestationi, sed contradicat, & sic sępe seruatur in iudicijs.
Sed Inno. Host. & Comp. sequuntur istam gl. Idem do. Car. Flo. subdit
tamen, quod etiam dici potest, quod hic fuit facta confessio cum
protestatione, & sic sub certo modo. Ideo secũm eum potest dici, qđ
9 † acceptans concessionẽ, intelligitur eam acceptare qualificatam,
quod est facta per id, quod habetur in l. interdictionibus. ff. de
pac. & infra de censi. in c. cũ olim. Sed certe istud vltimum
procederet, si clerici & capellani nõ fuissent in quasi possessione:
alias canonici tales admittendo non dicerentur eis aliquid cõcedere,
cum de iure ad hoc tenerentur. infra de causa pos. cum ecclesia.
¶ Item aduer
b te, quia cum opi. Abbatis concordat gl. Accur. [b] in l. si
fideiussor. in prin. ff. qui satisda. cog. & in l. fi. §. j. ff. nau. cau.
stabu. Et pro ista opinione vr̃ casus in d. l. si fideiussor. in prin.
& in d. c. j. xxvij. distin. sed pro opi. huius gl. & Inn. videtur casus
in l. fi. §. item si prædixerit. ff. nautæ caupo. stabu. licet gl. ibi
videatur tex. illum violare. potes dicere ꝑ concordia testium, &
opinionum, ꝙ aut protestatio fit ad exonerandum se ab eo, ad quod
tãtum erat obligatus: & tunc requiritur consensus expressus
aduersarij, & iste est casus ſm vnum intellectum, quem ponit Bar. in
d. §. item si prædixerit. nam ſm eum ibi loquitur, quando iam magister
receperat hospites in naui cum rebus suis, & sic iã erat obligatus
ad illas custodiendas, etiam pro facto nautarum. ideo si protestatur
hospitibus, quod non vult teneri de facto nautarum, non nocet nisi
hospites cõsentiãt. Quandoque vero fit protestatio ad exonerandum se
ex eo, ad quod nondum erat obligatus, sed erat futurus obligari
ratione facti præambuli: & tũc dicas idem, vt est tex. non cauillando
eum in d. §. item si prædixerit. licet Barto. aliter ibi videatur
loqui. nã eo ipso, quod quis recipit officium nauigandi, est
obligatus ad recipiendum hospites in naui, sicut & alij tenentes
hospitia. facit quod no. Bart. in l. j. ff. furtum aduersus nautas.
& ideo si magister nauis protestetur hospitibus, etiam antequam
intrent, nanim: non nocet protestatio, si aduersarius non
contradicit. & iste est rectus casus in c. j. xxiij. distin. & in d. l.
si fideiussor. ¶ Nam in d. c. j. ordinandus non erat obligatus ad
continentiam, nec erat obligãdus ratione facti præambuli, sed ratione
facti iam fiendi. similiter in d. l. si fideiussor, ille q fideiubebat,
& habebat priuilegium fori, spõte fideiubebat: ideo sufficit, quod
fiat ei protestatio, quod in fideiussionem non debeat vti priuilegio.
Et per prædicta potest inferri ad intellectũ decretalis, & gl. ꝙ si
isti clerici & capellani erant in quasi possessione, quia tunc
protestatio, quæ facta fuit eis, tendit ad tollendum obligationem,
ad quam tenebantur canonici (quia tenebãtur illos admittere, ex quo
erant in quasi possessione) ideo tunc requiritur, quod consenserit,
& sic intelligatur gl. & dictum Inn. ¶ Si autem non fuissent in quasi
possessione: tunc qa nõ tenebatur illos admittere, protestatio
nocuisset, si non cõtradixerint: licet non consenserint expresse, &
hoc casu procedat opi. Abbatis. & tenete menti prædicta, qa subtilia,
& non reperietis declarata per Doc. ¶ In ea. gl. ibi, valuit. hæc
protestatio gl. nõ dicit quare non respondet ad contrarium. vnde Inn.
dicit ꝙ hic fuit iusta causa protestãdi, secus in contrarijs. Host.
vero dicit ꝙ in c. cum M. volũtarie venerunt canonici cõtra
protestationem: hic secus voluit forte intelligere Hosti. ꝙ isti
erãt in quasi possessione, & ideo necessario debebant admitti.
¶ Vel ſm eũ potest dici, ꝙ in d. c. cum M. & in concordantijs,
protestatio fuit nulla: hic fuit vestita propter consensum partium,
vel dic ſm do. Card. Flo. ꝙ in contrarijs protestatio erat contraria
facto, hic non: quia non fuerunt protestati de non admittẽdo, sed
solum vox eorum ita demum deberet valere, si deberet interesse de
iure vel consuetudine: & hæc etiam est bona solutio. ¶ In ea. glo.
ibi, negabatur ab initio. quasi secus, si de hoc non fuisset facta
controuersia, licet fuissent recepti cum protestatione: quia tũc per
protestationem non intelligeretur derogatum iuri possessionis. & sic
voluit gl. respondere ad c. in Genesi. j. eod. vt patet ex gl. d. c.
quæ incipit. vnde ad electionem. Sed hæc solutio videtur diuinare.
¶ Item non videtur bona, ex quo protestatio est vniformis. vnde Inno.
aliter ibi dicit, vt ibi dicetur super glo. Host. vero dicebat, ꝙ hic
consenserunt isti protestationi, ibi secus: de quo etiam ibi tangetur.
Et no. etiam diligenter, ꝙ qñ fit protestatio, quod vox eorũ, qui non
debent interesse de iure vel consuetudine, non valeat: intelligitur
in dicta protestatione intellectum de iure proprietatis, nõ simplicis
possessionis: aliter deberet valere vox, si fuisset in quasi
possessione, cũ ratione quasi possessionis de iure debeant interesse.
j. de cau. pos. cũ ecclesia. & forte est istud ideo, quia verba debẽt
intelligi in suo potiori significato per id, quod habetur in l.
quęritur. ff. de statu homi. & in l. j. §. qui in perpetuum. ff. si ager
vectigalis. ¶ In ea. gl. ibi, sed isti inuiti. quasi velit gl. ꝙ in c.
cum ecclesia. & hic fuit deductum in iudicium petitoriũ &
possessorium: sed in c. cum ecclesia. illud fuit ex culpa agentium,
hic autem sine eorũ culpa, quia inuiti hoc fecerunt: quia aliter non
admittebantur, & istud sequebatr̃ hic Boatinus de Mau. sed Io. An. post
Host. tenet, qđ non fecerunt inuiti: quia poterant contradicere
protestationi, & protestari de eorum possessione, & quod non
procederetur ad electionem eis contemptis: alias prosequerentur suum
contemptum, & sic poterant ius suum saluare absque eo, quod
protestationi cõsentirent, & ideo imputatur eis si consenserunt.
¶ In glo. super verbo, ad maiorẽ partem. ibi, quia cum clerici.
Aduerte, quia gl. voluit tolerare contrarium, de quo dixi super litera
in verbo, peruenisse. & respõdet in effectu, vt ibi dixi. ¶ In ea. gl.
ibi, fuit decimus. No. quia glo. videtur velle, ꝙ solum erant xviij.
canonici

a Protestatio vt noceat, quid requi. Et hic ꝑ Ab. in 3. colũ. ver. not. 1.

b Gl. Acc. Adde vidẽdum, quid ꝑ eandem gl. ĩ proposito voluit Ro. consi. ccccxi.

canonici computatis Archidiacono & Archipresbytero alias si fuissent xx.ipsis duobus computatis x. nõ fuissent maior pars capituli, quod consisteret in xx.sed bene sunt maior pars de xviij. ¶In ea.gl.ibi, nec etiam sciant, &c.p hoc videtur secundum do.Car.Flo.ꝙ si esset casus, in quo scrutinium fieret publice, quod tũc post vota aliorũ posset consentire:& sic sua vox augeret numerum in forma scrutinij.de quo dixi in c.cũ in iure. secus qñ fit secrete, quia videretur oriri a seipso, seipsum nominando.Iõ non valet eius votũ, vt augeat numerũ, vt dictũ fuit in d.c.cũ in iure.¶In ea.gl.ibi, non credo.& sic vult gl.ꝙ c.cum in iure, sit correctum.& idem sentit ibi gl. sed non bene, vt dictum fuit.nec obst.his, q̃ dicta sunt s̃.ꝙ Archidiaconus videatur habuisse maiorem partem canonicorum, q̃a solum xviij.videntur elegisse, vt patet ex litera, & x.qui consenserũt in Archidiaconum sunt maior pars de xviij. sed dic,ꝙ alij tres forte elegerũt alium, & similiter vnus Abbas & duo capellani, de quibus litera non dicit, quod elegerunt: & sic omnes fuerũt præsentes, & forte oẽs elegerunt: sed de electo a tribus canonicis, vno Abbate & duobus capellanis, q̃a notorie constabat talem electum a minori parte. & ideo forte non curauit prosequi suam electionem.facit quod hr̃ in simili s̃.e.cum ecclesia. ¶In gl.

10 de iure.in fi. † No.bene,ꝙ verbum ius, relatum ad personam, cui non fauet ius cõe, intelligitur de iure speciali, & non de iure cõi: secus qñ non refertur ad personam habilem de iure cõi.Institu.de iure nat.§.sed quoties. ¶Extra

a glo. [a] diligenter pondera aliqua dicta Inno. Primo † in-

11 quantum vult,ꝙ aliqui si immiscent se electioni, qui possent expelli de iure & de facto, vt quia sunt publice excõmunicati, & non sunt adeo potentes, quin capitulum sit potentius: quia tunc si tales admittuntur etiam cũ protestatione, non tenebit electio: quia imputetur eis, ex quo possint expellere, & non expellunt. quod diligenter not. q̃a Io.An.post Host.& d.Ant.de But.s̃.eo.in c.illa. tenuerunt oppositum. sed non bene, vt ibi etiam dixi: licet nõ allegauerim istud dictũ Inn.Ideo adde illud, vt ibi. ¶Secundo diligenter no.inquantũ dicit, ꝙ si non possunt expelli de iure, vt quia sunt occulti: vel de facto, vt q̃a sunt potentes, quia tunc si admitterentur, tenet electio, etiam si nõ fiat protestatio.licet de cautela esset, quod fieret publice, si fieri potest.alias occulte, & s̃m hoc vr̃ intelligendum quod no.Inn.in d.c.illa, & quod dixi. Et ratio est s̃m Inno. quia non vr̃ imputandum eis, ex quo non possunt expellere: nec est præsumendum, quod velint coeligere cum eis, ita q̃d vox illa valeat.faciat l.merito.ff.pro socio. vbi autem esset dubium, an essent admittendi, vel nõ: vt quia esset dubium, an essent excõicati publici, vel an essent in quasi possessione. tunc pp dubium fieri debet p-

12 testatio.& sic intelligit istum tex. ¶†Tertio diligẽter no. practicam, qñ quis comparet coram iudice, & protestat, quod non intendit consentire in eum tanq̃ in iudicẽ cõpetentem: quia hæc non est bona practica, sed dẽt adijcere, nisi & inquantum de iure teneatur coram ipso cõparere, alias posset iudex procedere contra eum, tanq̃ contu-

13 macem.facit j.de iudi.in c.j.de verb.sig.ex parte.¶†Vltimo no.diligenter, inquantum dicit quod habens nudum ius proprietatis, habet potestatem percipiẽdi fructum, si possessio est vacans, & plus etiam sentit q̃d si alius sit in possessione mala fide, & admitteretur habens ius ꝓprietatis cum protestatione, q̃d vox illius debeat valere, cum sc̃d̃m ius valere debeat,ꝙ præualebit vox habentis nudã proprietatem.tñ ille, qui est in quasi possessione, non tenetur consentire protestationi, si nollet, per id quod dixi

14 s̃.super gl.iij.ad fi.Et de materia † protestationis tractauit hic Io.de Lig.ponendo verba Bar. in l.non solum.§.morte.ff.de ope.no.nun.do.Ant.posuit in repet. cum M.s̃.de consti.de qua etiam aliquid ibi tetigit, sufficiat remissio, quia materia est prolixa.

[a] Extra gl. D hoc vi- d. d. Alb. a c in vlti. ... et. vl- ... ous quæ ... hic In.

S V M M A R I V M.

1 *Ius eligendi per compositionem factam cum prælato & capitulo, non potest competere laico, etiam patrono.*
2 *Quod ex pacto fieri non potest, non potest fieri consuetudine.*
3 *Patronus ecclesiasticus potest habere ius consentiendi electioni, ipsa electione perfecta.*

1 SAcrosancta. † Patronus laic' non potest etiã per compositionem eligere prælatum ĩ ecclesia collegiata.h.d. Et prima pars narrat iniustam cõpositionem. secũda illam reuocat ibi, attẽdẽtes. ¶Not.ꝙ dictum est in summario: & idem dicas

2 de consuetudine.j.eo.Massana. ¶†Et ex hoc no.ꝙ id, q̃d non potest fieri per pactum, nec per consuetudinem. de quo per Io.An.in c.fi.s̃.de consue. in simulata consuetudine, & secũdo, vel tertio membro.& per Bar.in l.omnes populi.ff.de iusti.& iure.¶Not.laicum non posse habere ius eligendi in ecclesia collegiata. ¶Nota,ꝙ ad superiorẽ prælatũ de iure spectare videtur in ecclesijs inferioribus subiectis potestas prouidendi: sed certe contrarium est tenendum secundum Inn.per c.j.s̃.eo.& tex. iste debet intelligi, quod ex priuilegio vel cõsuetudine præscripta habebit tale ius.¶No.ꝙ id quod perniciosum est exemplo, est reprobandum.facit lxiij.dis.in §.verum.¶No.ꝙ illud quod tendit in dispendium ecclesiasticæ libertatis, nõ va-

3 let.¶†No.ꝙ patronus ecclesiasticus potest habere ius cõsentiendi electioni ipsa electione perfecta.de quo s̃.eod. cum terra. ¶Quomodo autem ista compositio posset esse damnosa, dic quia isti sic electi minus reuocabant ipsum comitem, & ad eius voluntatem interdum cõtra vtilitatem ecclesiæ faciebat.facit quod habetur xvj.q.ij.in c. visis.¶In gl.pe.ibi, q eligunt capellanos.gl. bene dicit, si intelligamus verbum eligere, proprie: sed si sumatur verbum eligere late, vt comprehendat ius pręsentandi: tunc gl.non bene diceret, quia de consuetudine bene possunt parochiani præscribere ius præsentandi rectorem, vt patet in c.querelam.s̃ eo.¶In ea.glo.in fi.vel dic, q̃d potest ex consuetudine induci,ꝙ in tractatu intersint, & sic possint consulere de bono prælato: sed nõ quod intersint in actu electionis. ex priuilegio tñ Papæ posset laicus hoc ius habere, vt no.Inno.s̃.eo.quod sicut.

S V M M A R I V M.

1 *Consilium aliquorum si in electione interuenire debeat, eligentes debent in tractatu electionis illud requirere, & congruo tempore debent expectare responsum.*
2 *Tempus datum ad eligendum, potest arctari vsque ad consumptionem vnius candelæ.*
3 *Tempus, quod assignatur in rescripto, incipit currere a die receptionis literarum.*
4 *Frater ordinis mendicantium potest esse commissarius Papæ.*
5 *Consilium vbi exigitur ab eo, qui non est particeps officij: licet in subsidiis posset esse, sufficit petere consilium, & congruo tempore expectare: non autem est necesse illud sequi.& nu.11.*
6 *Compromittentes possunt restringere potestatem arbitrorum ad minus tempus, quam sit in iure statutum.*
7 *Consilium si in aliquo actu requiri debet, debet requiri ante actum celebratum, & antequam sit deliberatum & firmatum, quid agendum sit.*
8 *Tempus breue non excusat illum, qui habet exigere consilium: si tempus breue recepit, vel nimium distulit: & etiam citatus, qui minus cito arripit iter non excusatur propter impedimentum superueniens.*
9 *Tractatus, qui fit in electionibus, an sit de substantia electionis.*
10 *Verba ista, facies cum consilio, & facies de consilio, differunt.*
12 *Consiliarij, qui habent esse præsentes, vt possit in tractatu electionis eorũ consilium requiri, an debeant habere expensas de bonis prælaturæ.*

Cum in

1 Vm in veteri. †Qui cum [a] consi-
2 lio aliquorum te-
nentur eligere in tractatu electionis, eorũ
consilium requirere debent, & congruo
temporre expectare responsum. hoc dicit.
Et tres sunt partes principales. Nam pri-
mo ponit electionis formam. Secundo causæ commissio-
nẽ decisam, & iudicum relationem. Tertio ponit causæ
diffinitionem. secunda ibi, relato. tertia ibi, cum autem.
vel melius potes dicere, ꝙ in prima ponit electionis for-
mam & decisionem causę. In secunda iudicum relationẽ,
& nouæ causę commissionem, & decisam iudicum rela-
tionem. tertia non mutatur. ¶ No. ex tex. iuncta suprascri
ptione, quod interdum tã ad alios, quam ad canonicos ec
clesiæ cathedralis spectat electio. de iure tamẽ communi
contrarium est supra eo. c. j. forte tamen secundum dom.
Car. Floren. istæ duæ ecclesiæ, de quibus in suprascriptio
ne, erant simul vnitæ. sic etiam in simili habetur de Fel-
trensi. & Bremensi infra de arbi. exposita. ¶ No. quòd etiã
vbi fit mentio de ecclesia cathedrali exprimitur nomen
sancti. regulariter tamen contra vt notatur infra de præbẽ.
quamuis el j. libr. vj. sed forte istud fuit hic factum propter
2 diuersitatem ecclesiarum. ¶ †Nota. vlterius, quòd ar-
ctari potest tempus datum ad electionem faciendam. &
hoc clarum per Papam, vt hic patet iuncto c. ne pro defe-
ctu supra eod. Idem videtur, si omnes canonici consen-
tiant, vt patet infra in versi. verum. Et not. bene, quod po-
test arctari vsque ad consumptionem vnius candelæ: nam
hanc metam non reprobat hic Innocen. vt ipse expresse
dicit. ¶ Nota tamen, quòd litera dicit hic vsque ad con-
sumptionem, non dicit extinctionem. & per hoc cessat
quæstio Hostien. qui quęrebat, quid si candela vẽto, vel
aliter exingueretur: & postea per spatium horæ differtur,
antequam posset reaccendi: an tunc posset procedere ad
electionem. nam non videtur, quòd expirauit potestas, ex
quo non est consumpta, & ex quo casualiter est extincta.
satis tamen videtur iustum illud, quod ipse dicit, videli-
cet attendi debere quantum potuisset durare, si candela
continue fuisset accensa, vt infra illud tempus fiat electio.
De cautela tamen est, vt ipse dicit, quòd ponatur in lanter
3 na, & in loco alto ita quòd non possit remoueri. ¶ †Nota.
quòd vbi in rescripto assignatur tempus incipit currere
tempus a die receptionis literarum de quo infra de ap-
4 pella. super eod. ij. ¶ Not. quòd † frater ordinis mendican-
b tium potest esse commissarios Papæ [b] quod videtur con-
tra c. statutum. de rescrip. in vj. sed potes dicere, quòd non
dum emanauerat illa decreta, vel ibi loquitur in iudicia-
libus, hic in extraiudicialibus secundum domi. Cardi. Flo
ren. vel hic apparebat ex tenore rescripti de certa scien-
tia Papæ. facit quod notatur in dicto c. statutum in verbo,
5 literarum. ¶ †Not. quòd vbi exigitur consilium ab eo, qui
non est particeps officij. licet in subsidium possit esse, suf-
cit petere consilium & congruo tempore expectare, non
autem est necesse illud sequi. secus secundum Barto. si es-
set particeps officij vt ipse plene no. in l. prima. §. si plures.
ff. de exercito. & facit quod habetur in l. Tirium & Me-
tiium in princip. ff. de administratio. tut. & in l. consilium.
6 & in fin. ff. de curato. furiosi. ¶ No. quod † compromittẽ-
tes possunt restringere potestatem arbitrorum ad minus
7 tempus, quam sit in iure statutum. ¶ No. quòd vbi † consi-
lium debet requiri in aliquo actu, requiri debet ante
actum celebratum, & antequam sit deliberatum, & firma
tum quid sit agendum, vt hic notabiliter probatur, & sen
sit etiam Innocen. & pro hoc, quia quando iam facta est
deliberatio, non de facili quis recedit iam deliberato:
& ideo non potest tunc sic consiliũ operari. ¶ Not. quod
non sufficit consilium requirere, nec congruo tempore
expectare responsum, quod nota pro statutis interdum
requirentibus sententiam debere ferri cum cõsilio sapien
tis. Not. quod nedum debet requiri consilium ab illo, cui
commissum est, vt consilium exigat: sed etiam ab illo, cui
8 talis dedit mandatum, vt actum exerceat. ¶ †Nota. quod
non excusatur habens exigere consilium ex breuitate
temporis exercendi actum, si tempus breue recepit, vel si
nimium distulit. & sic est argumen. secundum Abb. con-
tra alios, qui quærunt, & non expectata conclusio-
ne responsionis opponunt. facit xi. quæstio. iij. corum.
¶ Item contra illum, qui comparuit in iudicio: sed ni-
mis tempestiue recessit. facit xj. q. iij. certum. & infra de
iudic. c. primo. ¶ Item facit contra citatum, qui tarde arri
pit iter, vt non excusetur propter impedimentum super-
ueniens. facit l. secunda. §. penul. ff. si quis cau. ¶ Nota, qđ
vbi ex sententia posset aliquod præiudicium inferri con-
tra mentem sententiantis, cautum est casum exprimere
in sententia. de quo infra de re iudica. sicut nobis. ¶ In
gloss. prima ibi, consilium eius requirunt: sed certe viden-
tur tunc requirere post electionem, & sic non congruo tẽ
pore. vnde melius est dicendum, quod debebat inquiri
eius consilium: sed in genere quęrendo ab eo, de qua per-
sona consuluit, vt eligat: nam posset talem nominare,
quod discederent a tractatu, quem fecerant de ipso consi-
liario. & per hoc patet, quod non obstat ratio gloss. sequẽ-
tis, quod potest taliter requiri quod non per hoc consen-
tiet, nec veniet cassanda electio. Si autem specifice consu
letur de sua persona: tunc posset dicere quod in hoc stat iu
dicio sociorum: sed quia per hoc quando posset ambitio
notari melius est quod dicat non sum sufficiens: sed pote
stis eligere talem nam si eum postea eligant, nihilominus
tenebit electio, & seruata erit forma mandati. ¶ In gloss.
iij. ibi alias quomodo eligerent. sup. commode. Nam
melius sciuit quid agendum, si prius fecerunt tractatum
9 †non autem videtur tractatus de substantia electionis: qa
non connumerantur in c. quia propter. ¶ In ead. gloss. ibi
antequam conueniant. & firmiter deliberant. prout decla
raui in notabilibus. ¶ In ead. gloss. in fin. & adde quod no
tatur per gloss. in d. c. cum olim. ¶ In glo. super verbo, re-
quisitum ibi, lex. insulam solue: vt notatur. in c. commissa.
infra eodem in vj. ¶ In gloss. iij. dic quod ibi tempus adij-
citur dispositioni: ideo tunc ante tempus agi potest ad par
ticulare interesse, si debito tempore non inchoauerit ædi
ficare: sed ad totale interesse demum lapso tempore: & sic
reducuntur iura ad concordiam. Si autem adijcitur tem
pus conditioni, tunc si implementum conditionis pen-
det a potestate futuri obligari expectabitur totum tem-
pus: vt in l. de illa. ff. de verborum obligationib. & in dicto
c. commissa. secus si non penderet a potestate eius, vt in l.
hoc iure. hic allega. de quo ibi per glo. & Barto. Potes etiã
dicere secundum dom. Card. Floren. quod in c. commissa.
expectatur tempus: quia forte posset dispensari per Epi-
copum secundum formam c. cum ex eo. eod. titu. in vj. nõ
autem debet attendi ꝙ posset per Papam dispensari: quia
non debet considerari quod ab vno solo fieri potest. l. a-
pud Iulianum in fin. de lega. j. & quod notat Innocen. in
fra de testa. filius. ¶ In ead. gloss. ibi, congrue poterant. &
quantum sit istud tempus, arbitrio iudicis relinquatur. ar.
infra. de offi. deleg. in c. de causis. de quo etiam hic per Io.
10 And. circa fin. tex. ¶ †In gloss. antepenul. in ratione arbi-
trij, id est ratione formæ datę in arbitrio, quæ non requi-
rit consensum, sed consilium. & an sit differentia, an dicaẽ
facies cum consilio tali. an vero dicatur, facies de cõsilio
talis. Ioan. And. tenuit ꝙ sic in c. nullus ex consilio. infra
de regu. iur. in vj. in Mercu. Nam vltimo casu tenetur se-
qui consilium non primo. Sed Barto. tenuit contrariũ in
l. j. §. si plores. ff. de exercito. & hæc opin. videtur verior: qa
dicta differentia non videtur bene iure probari, vt ibi tã-
11 git Ioan. Andr. ¶ †In eadem gloss. ibi. §. Papinianus. alias
est lex per se. & ratio est quare non tenetur ibi tutor nedũ
sequi consilium matris: sed nec etiam requirere: quia de

a Qui cũ. Idẽ hic sũmat d. Ab. licet alius verbis, tamẽ idẽ in effectu.

b Cõmissarius Papæ Vide do. Frã. Areti. cõs. 58. vbi tenet qđ Papa scribẽs sciẽter religioso, & sibi cõmittẽs causam criãlẽ dr dispẽsare, ꝙ sentẽtiã sangui nis ferat.

iure ſm illa tempora non poterat eſſe tutrix,& ſic nō poterat eſſe particeps officij. & ideo cum tutor poteſtate habeat a lege,non potuit teſtator in præiudicium legis arctare tutorem ad conſilium requirendum ipſius matris. imo plus videtur ſm Bar. ꝙ etiam ſi poſſe t eſſe particeps officij. vt quia eſſet maſculus, vel hodie mater: ſi tamen non eſſet, qui daretur in conſultorem tutori a teſtatore. ¶Si tamen non eſſet particeps officij,ex quo tutor habet poteſtatem a lege non tenetur conſilium requirere per l. Titium.in prin.ff.de admi.tutorum.Secus quando adijcitur conſiliarius ei qui habet poteſtatem ab homine adijciente conſiliarium:quia tunc tenetur requirere conſiliū congruo tempore,& congruo tempore expectare, vt hic patet.de quo plene per Barto.in d.l.j.§.ſi plures licet dom. Card.Floren.hic aliter loquatur,& quod dixit gloſſ.ſupra ratione arbitrii, expone.i.ratione formæ ipſius arbitrij. qa in eo continebatur de conſilio, & nihil dicebatur de cōſenſu.¶In ea.gl.ibi,recedit.& procedit illud fauore pupilli·etiam ex præſumpta mente teſtantis, qui veriſimiliter ſi perpendiſſet de eo,de quo modo perpendit iudex aliter prouidiſſet.facit quod hr̄ in l.vtilitatem.ff.de confir.tutor.¶In ea.gl.ibi,habitū ſit in tractatu electionis.ſup.& cōgruo tp̄e expectato reſponſum.Nam tunc valeret,qđ fieret etiam non ſeruato conſilio.& ſic hæc decre.nō contradicit.c.cum olim.præalle.imo concordat.& hæc per illam,& illa per iſtam declarat̃.¶In ea.gl.ibi nō aſtringunt ad aliquā formam.nā non ad formam ſcrutinij,qa in ſcrunio quis debet nominare quem putauerit meliorē.viij.q. j.licet ꝙ hic facere non poſſet,ex quo arctatur ad certum eligendum.Itē nec ad formā inſpirationis,qa in illa nulla debet præcedere tractatio,ſed ſolum ex inſtinctu ſpiritusſancti procedere, vt ſ.eo.quia propter. videtur etiam, ꝙ aſtringatur ad formam compromiſſi, qa cōpromiſſarius non haberet libertatem arbitrari contra l.qualem.ff.de arbi.Sed certe,vt tangit Io.And.ad hoc vltimum non videtur verum.qa non eſt abſonum, ꝙ taliter aptetur poteſtas in cōpromiſſarij ad eligendum,ꝙ non habeat liberam voluntatem,vt patet in c.cum dilecti.ſ.eo. & j.eo.ſi cui lib. vj.nec ob.d.l.qualem.licet non reſpondeat: qa ibi loquit̃ compromiſſario dato ad litem decidendam,qui debet habere libertatem in iudicando:hic autem in dato ad eligēdum,in quo neceſſario hoc non requiritur,vt patet in iuribus præalleg.Et per hoc patet,ꝙ licet propter autoritatem gl.forte poſſet ſeruari.quod ſequitur in gl.tamen tutius eſt eligere per formam cōpromiſſi, vt ſic ſeruetur aliqua de formis c.quia propter. ¶Et aduerte, qa ſi in caſu gl.canonici nominarent idoneam perſonam, ſi conſiliarij non conſentirent, poſſent canonici appellare, & procedere ad electionem ſecundum Io.Andr. Sed forte iſtud non eſt ſine dubio,ſi conſiliarij nominent aliam idoneam perſonam,ex quo Papa voluit cum eorum conſilio& aſſenſu fieri electionem:nam potius debent ſequi voluntatem conſiliariorum,quam propriam propter formam mādati.ar.ſ.de reſcrip.cum dilecta.¶In ea gl.ibi tunc autem ſcrutinium. nam poſt ſcrutinium fruſtra peteretur conſilium,ex quo in ſcrutinio iā deliberaſſent.¶Extra gl.dubitatur,quid ſi eſſent plures,forte duo fratres.ſ.de ordine p̄dicatorum,de quo tunc intelligeretur.Io.And.ponit opi. & potes illas coniungere ſimul: qa ex aliquibus circunſtantijs apparet de quo Papa ſenſerit,de illo debebit intelligi,ar.de reg.iur.in inſpicimus.lib.vj.& ff.de reg.iur.in l. ſemper in ſtipulationibus.Si vero aliæ circunſtantiæ non apparent, tunc conſulendus eſt Papa, ſi commode fieri non poteſt. facit j.de offi.deleg.ſane. Si vero id commode fieri non poteſt,tunc forte de meliori videtur intellectū, arg.viij.q.j.licet.& ſi vterque ſit æque idoneus, tunc erit in electione capituli,quem eligat,arg.l.ſi quis ſeruum.§.
12 ſi inter duos.ff.de leg.ij. An autem†conſiliarij. qui habebūt eſſe p̄ſentes, vt poſſit in tractatu electionis eorū cōſilium requiri,debeant habere expēſas de bonis prælaturæ dic ꝙ ſic,per c.vt prærerita.ſ.eo.& ſi requiri nollent intereſſe,non impedietur electio:qa non ſtat per eligētes,quo minus requirant conſilium.facit de reg.iur. imputari.lib. vj.& qa etiā non impeditur electio, ſi aliqui canonici,qui habent ius in electione,citati volūt cōparere:& ſic multo minus impediri debet in caſu prędicto.

a Electus. Idē ſūmat hic Ab. & pone caſū i terminis ſuper hoc c. hic per eundē Ab.

SVMMARIVM.

1 *Electus a maiori parte capituli,ſi eſt idoneus,confirmatur:alias confirmatur electio minoris partis facta de digno.*
2 *In ſcrutinio canonici debent exprimere deſideria,ſeu vota ſua,non autem eligere:non tamen vitiatur votum,ſi in ſcrutinio vtatur verbo eligo.*
3 *Ingorans literas eſt inhabilis ad prælaturam.*
4 *Actus ex quo acquiritur quaſi poſſeſsio iuris eligendi, proficit ad validitatem illius,electionis,ex qua quæritur quaſi poſſeſsio.*
5 *Minor pars capituli quomodo caute agere debeat,cum videt maiorem eligere velle indignum.*
6 *Indignum eligentes,priuati ſiunt ipſo iure poteſtate elegendi.*
7 *Electio ſecunda valet,prima non caſſata,ſi prima ſit nulla.*
8 *Electio a minori parte facta, quando maior pars priuata eſt poteſtate eligendi,ad hoc vt valeat, expedit ꝙ fiat ex nouo ſcrutinio facto per ipſam minorem partem,in qua reſidet ius capituli.*
9 *Electio minoris partis,an poſsit confirmari, ſi maior pars elegit indignū ignoranter.*

COngregato. Habet duas lect. vna eſt qđ contineat gratiam,& nec cōiter non tenetur per id, qđ notatur in gl.in c.penul.de tempo.ordi.& Io.An.in c.ex parte Adæ.j.de teſti.Secunda eſt, quod contineat ius commune.& hæc etiam ſubdiuidit̃.nā qdam intelligunt, qđ ſecunda electio facta eſt poſt primā eodem contextu,& eodē ſcrutinio.Alia eſt,ꝙ ſecunda facta ſit ex interuallo,& ex nouo ſcrutinio: ſed præcedens cōiter te-
a netur,& ſm illam h.d.Electus [a] a maiori†parte capituli ſi
1 eſt idoneus,confirmat̃: alias confirmatur electio minoris partis facta de digno.h.d.ſm Ioā. And.vel aliter & melius ſic ſm do.Car.Flo.Si concurrit duplex electio etiā eodem contextu confirmatur electio maioris partis,niſi ſit priuata:vt quia ſcienter elegit indignum, nam tunc confirmatur electio facta a maiori parte de digno.h.d. Et primo ponit proceſſus electionum,& allegationes partium.ſecunda ibi,nos igitur. Committit diffinitiuam duo membra diſtinguendo. ¶No.j.ꝙ electio debet fieri a capitulariter congregatis,& ſic non a ſingulis vt ſinguli.facit j.e.in Ge
a neſi.¶No.ij.ꝙ†in ſcrutinio debēt canonici exprimere deſideria,ſeu vota ſua,non autem eligere:non vitiatur tamē votum,etiam ſi in ſcrutinio vtatur verbo,eligo,per id,qđ habetur in c.Geneſi.j.eo. & notatur per Io.And.ſ. eo. qa propter. Tamen etiam tunc ex tali voto non ſurgit electio:ſed oportet, ꝙ poſt publicatum ſcrutinium, & factā collationem ipſa electio fiat, vt in prę allega.c.in Geneſi.
3 ¶No.†ꝙ ignorans literas,non cenſetur eſſe habilis.& iſte defectus de facili patebit ex loquela.Nam vt dicit canon, imperitus Matheſcos,volens de ipſa ſcientia mathematica diſputare,riſui patebit.xxxvij.diſtin.in c.qui de menſa. ¶Nota. ꝙ ad validitatem electionis ſufficit poteſtatem deuolui ad minorem partem ante pronunciatam electionem per ipſam minorem, licet deuoluatur poſt ſcrutiniū iam factam.& ſic facit in argum.ꝙ ſufficiat poteſtatem ſuperuenire in limite actus, dum eſt in fieri licet non præ-
4 ceſſerit actum .& ſic facit, ꝙ † actus,ex quo acquirit̃ quaſi poſſeſſio iuris eligendi.proficiat ad validitatē illius electionis,ex qua q̄rit̃ quaſi poſſeſsio.de quo in c.ij.j̄.de reſt.
5 in inte.p Inn.¶†No.cautelā, quā hēt ſeruare minor pars capituli,qn̄ videt maiorē partem paratam ad eligendum indignū. Nā cautela eſt,vt permittatur prius maiorē partem eligere,& demū ipſa eligat,& ſic reperiatur ſua facta maiori parte priuata:nā ex ſolo voto depoſito ī ſcrutinio de in-

de indigno.non surgit priuatio, sed ex electione secuta,
6 vt est hodie tex.in c.perpetue.j.eo.in vj.¶ †No.arg.q; peccantes eligendo indignum quantumcunque in dignitate etiam si non contineatur in c.cum in cunctis, sint ipso iure priuati potestate eligendi.de quo per Io. And.in regula
7 odia.de reg iur.in vj.in Mercuria.¶ No.vltimo,q; † valet secunda electio, prima nõ cassata, si prima sit nulla. Nã tunc satis est ipsam esse a iure cassatam: licet nõ cassetur ab homine.de quo.s.eo.auditis.¶ In gl.fi.ibi,a maiori parte celebrata.sed quomodo confirmatur, si facta est in eodem scrutinio: nam scrutinium minoris partis videtur fuisse nullum,quia factũ a minori parte,quæ non representabat capitulum.& ideo non debet tractu temporis valere, nec ex eo sequi electio.j.de reg.iur. non firmatur.libr.vj. pro-
8 pter hoc dicunt quidam, quod vt † electio facta a minori parte,quando maior pars est priuata potestate eligendi, valeat:expedit, q; fiat ex nouo scrutinio facto per ipsam minorem partem, in qua residet ius capituli, & sine dubio hæc practica est tutior: tamen communiter tenetur, quod etiam si fiat ex eodem scrutinio, q; teneat electio p istum tex.qui non exigit nouũ scrutiniũ fieri. Et ad idem facit s.c.c.dudum.Nec obstat contrarium, qa põt dici, q; licet electio,quæ fit nulla,nõ confirmetur tractatu temporis ex facto superueniente,cum secus sit in voto,potest cõfirmari ex facto superuenienti. Nam sicut votum primi, & secundi de se videtur inualidum.tamen confirmatur si superaddantur vota aliorum vsque ad maiorem partem capituli: ita vota minoris partis confirmentur propter secutam priuationem potestatis maioris partis, & propter emptionem votorum ipsius partis. posset etiam dici,q; nõ videntur esse vota talia nulla, cum arctati videant̃ ad eligẽdum per c.publicato.j.eo.fm Io.An.Sed certe istud posset intelligi de votis maioris partis.¶ Potest etiam dici, q; in hoc actu successiuo sufficit, q; incõtinenti superueniat priuatio.ar.c.officij.s.eo.aduerte,qa electio minoris partis valebit,si fiat post electionem maioris partis,& sic post eam priuatam.Idem secũdum aliquos,si fiat ante: ex quo fit eodem contextu,sed non placet Io.And. per istam literam,quæ videtur ponderare, q; post electionem maioris partis facta fuit electio minoris ,& quia per votum depositum in scrutinio non erat maior pars priuata: ideo tunc electio facta a maiori parte capituli debuit dici nulla, &
9 sic non potest conualescere per c. auditis.s.eo. ¶ † An autem si maior pars ignoranter elegerit indignum, & minor dignum,confirmari possit electio minoris partis. Inno.voluit,q; sic quasi facta a saniori. Sed communiter tenetur contra, qa electio facta a maiori parte, regulariter nõ valet per c.quia propter. fallit in duobus casibus. Primus est in c.scriptum. Secundus, quando ius maioris partis deuolutum esset ad minorem partem, per c.gratum. s.ti.proxi.q; hic non contingit, ideo tunc vtraque est nulla:vna qa facta est de indigno, altera qa facta est a maiori parte capituli,de quo etiam dicetur.j.eo.ecclesia.

SVMMARIVM.

1 *Eligentes possunt prosequi electionem absq; electo.*
2 *Onus probandi incūbit dicenti aliquid factũ contra nouam legem, vel præcessisse ipsum factum.*
3 *Pluralitas beneficiorum reprobatur.& nu.16.& 30.*
4 *Sacramenta collata a prælato priuato, an valeant.*
5 *Plura obtinens beneficia, an sit intelligibilis ad maiora, vel etiã minora.*
6 *Excipiens sine replicans, an videatur confiteri intentionem aduersarij.*
7 *Super pluralitate curatorũ, vel dignitatũ, vel curati & dignitatis potest solus Papa dispensare.*
8 *Vitiũ electi, si est purgatũ ante electionem, non nocet.& vide nu.26.*
9 *Titulũ sitæ possessionis ostendere compellitur quis, quando ius resistit possessioni.*
10 *Confessio procuratoris eligentium, non nocet electo.*
11 *Iuramentum de veritate dicenda, præstatur in causis spiritualibus, & etiã de calumnia.*
12 *Litis contestatio in causa beneficiali, an sit necessaria, inter præsentes.*
13 *Litis contestatio, an inducatur per positiones, & responsiones ad illas.*
14 *Acta reiterantur processu casso.*
15 *Accumulari non debent plura facta super vna positione.*
17 *Dignitas & personatus quomodo differant remissiue.*
18 *Dispensatio vitiatur, si falsitas exprimatur, vel si taceatur veritas.*
19 *Taciturnitas modici beneficij super pluralitate beneficiorũ, vitiat dispensationem.*
20 *Pluralitas beneficiorum, quando sit prohibita.*
21 *Sententiam expectare non debet pars sentiens eam contra se ferendam, sed cedat liti: & si veniet condemnandus ex causa, ex qua efficeretur infamis, cautela est, quòd soluat ante sententiam.*
22 *Confirmatio electionis antequam petatur, debet electus cõsensisse electioni.*
23 *Furtũ nõ committit, qui rem alienam contractat, si credit eam esse suam dũmodo non sit ignorantia crassa.*
24 *Furtũ non committitur in rebus immobilibus.*
25 *Gesta sacraliter ab eo, qui non est verus prælatus: licet sit toleratus, an valeãt.*
26 *Litis contestatio, an fiat per confessionem aduersarij.*
27 *Vox qualibet iudicis faciens ad cãm, potest dici sententia interlocutoria.*
28 *Iuramentũ de veritate dicenda, tantũ præstatur in causis spiritualibus, non de calumnia.& nu.33.*
29 *Titulus quid sit.*
31 *Excipi quomodo possit contra illũ, qui non agit: sed non habet intentionem agendi de proximo.*
32 *Articulus quando non concludit, quia est indeterminatus, non debet peti specificatio, quia incaute ageretur.*
34 *Dictio præter, an includat, vel excludat.*

a D Vdum ecclesia. Habens [a] plures dignitates, vel plura curata, sine dispensatione Papæ ineligibilis est.h.d.Et diuidit̃ in tres partes principales. In prima ponant̃ narrationes partium coram Papa.In secunda ibi, nos igit̃ causę commissio & processus iudicum. In tertia ibi, licet processus Papæ.vel magis specifice dicas,q; primo ponitur obiectio contra electum.scda ibi, verum excusatio p electo, tertia ibi,nos igitur, excusationis repulsio & causæ cõmissio.quarta ibi,partibus iudicũ,processus,& appellatio ad Papam.quinta ibi,licet pnũtiatio, super processu iudicũ. sexta ibi,tandem, litis contestatio, iuramenti præstatio, electi cõfessio.& reprobata excusatio. septima ibi, insup alia electi excusatio.octaua ibi,tandem.electi cessio,& cessionis admissio.¶ Not.j.ex decretali, q; canonici ecclesię possunt se opponere electioni in electũ nihil petentẽ. de quo hic per Inn.& qui admitti possint,vel debeant ad excipiendum cõtra electũ,tangit in c.super his.j.de accu.& est bona gl.in c.vt circa. in glo.quorũ interest.j.eod. in vj.

a Habens. idẽ sũmat hic Ab.ponẽs casum I terminis.

1 ¶ No.q; eligentes possint prosequi electionẽ absq; electo. de quo etiam in gl.potest etiam ipse electus prosequi, vt
2 patet in hoc c.in ver.tandem Archidiaconus. ¶ No.q; † dicenti aliquid factum cõtra legem nouã vr̃ incũbere onus probandi, vel præcessisse ipsum factum.facit s.de rescr.cõstitutus.& hoc simpliciter videtur hic tenere do.Anto.de Bu.tamen forte hoc procedit,vñ expresse dicit ante factũ legem præcessisse, vt hic fuit: secus vr̃ si simpliciter dicat̃ factum esse contra legem.Ex aduerso reus se defendendo dicat,illud factũ ante legẽ.p id qđ hr̃ in simili in cle.vlt.de
3 rescr.¶ No.q; † pluralis in beneficijs incurrit plura delicta. nam primo incurrit transgressionis notã,i. infamiã fm d. Car.Flo.facit vj.q. j.infames.Item incurrit delictum auaritiæ, & cupiditatis. Item quodammodo dicitur furtum
4 committere. ¶ No.q; † gesta sacramentaliter a prælato priuato,ipso iure non videntur valere quasi facta a non tolerato:licet tanq̃ prælatus refutaretur.de quo in gl.de gestis autem temporaliter,an illa teneant recurre ad no.s.e.c.ni
5 hil est.in glo.fi.& super ead.¶ † An autem pluralis nedum sit ineligibilis ad maiora beneficia, sed etiam ad minora, instabant hic doc.sed hodie est expeditum per extrauagãtem execrabilis.Ioan.xxij. vbi dicitur, q; si habens pri-

mum curatum recipit sc͂d͂m sine moræ dispendio, nō dimittit primum in manibus ordinarij sub publico testimonio, ꝙ ex hoc efficitur inhabilis ad ordines sacros, & ad quæcunque beneficia, caueant ergo sibi plurales, ꝗ recipiunt plura curata sine dispēsatione Apostolica, ne incurrāt dictā pœnā.& facit qđ hr̄ in c.ordinarij.de offi. ord.in vj.¶ No.ꝙ interdū quis replicando expresse cōfitetur intentionē aduersarij.sed istud nō est cautum s͂m ea quę habent in l.si quidem.C.de excep.& in regula, exceptionē.
6 de reg. iur.in vj. An † aūt replicans simpliciter, vel excipiens intelligatur fateri intentionem aduersarij, habetur in prealleg.c.exceptionem.& j.de except.cum venerabi-
7 lis.¶ No.ꝙ † super pluralitate curatorum, vel dignitatum, vel curati, & dignitatis potest solus Papa dispēsare.de quo in c.de multa.j.de præbē. ꝙ procedit sc͂d͂m veram opinio. etiam si propter vtilitatem ecclesiæ, vel prærogatiuam personæ fiat dispensatio.licet Hosti.aliter dicat, vt no.in d.c. de multa.& per c.sanctorum.lxx.dis.vbi gl.ponit opi. Ioā. quæ cōiter nō tenetur. ¶ No.ꝙ in pondetanda habilitate vel inhabilitate electi attenditur tempus electionis. facit
8 s.eod.dudum.& ideo † si vitiū est ante purgatum, non no-
9 cet electioni.& si post purgetur, nō proficit. ¶ No.ꝙ † qui ius resistit possessioni, cōpelli quis ostendere titulum suæ possessionis.facit c.ordinarij.de offi.ordi. libr.vj.¶ Not. ꝙ
10 † confessio procuratoris eligentium, non nocet electo, vt hic patet: nam dato ꝙ ille confiteretur pluralitatem Papa nihilominus voluit iterato de hoc inquiri. ¶ Nota, ꝙ vbi plures exclusiones præponunt, potest super illa pronuntiare, de quo prius constat.facit s.eo.cum inter R.¶ In versi.
11 partibus.no.ꝙ † in spiritualibus causis præstatur iuramentum veritate dicenda.hodie etiam præstari debet iuramē-
12 tum de calumnia.in c.j.j.de iuramen.calum.in vj. ¶ † No. s͂m ista tpa in causa beneficiali inter præsentes non poterat procedi ad sententiam diffinitiuam lite non contest. sed altera absente contumaciter secus.j. vt lite non contest.quoniam.in §.si vero. hodie serua cle. dispendiosam. de iudi.per quam iuncta cle.sæpe.de verb.sign.videtur nō esse necessariam contestationem etiam inter præsentes. ¶ No.argu.delegatum sup lite exceptionis posse lite finita contra electionem prouidere ecclesię de pastore. sed certe istud est verum, si hoc habuit in mandatis. & sic debet intelligi hic, prout habetur in ver.nos igitur. in fin.sub decisa.prout etiam suppler ibi Io.And.¶ In ver.licet.No.
13 † ꝙ per positiones & responsiones ad illas non inducit cō a lit.de quo in c.j.j.de lit.contest. ¶ Not. ex quibus surgat cōtestatio: quia ex petitione in iure interposita, & responsione facta ad illam, vr̄ procedere ex quo indistincte loquitur, siue fiat responsio negando, siue confitendo. sed quod dixi de confessione, intellige prout tangitur hic in
14 glo.¶ Not.ꝙ † vbi cassatur processus, reiterant acta. vnde in ver.tandē reiteratum fuit iuramentum, licet fuerit præstitum.de quo per Bar.in l.ij.ff.iud.sol.¶ No.ex ver.sed cū in iure, multa: ex qbus cognoscitur ad beneficium sit cu-
15 ratū, vel nō.¶ † No.modum faciendi positiones, quia de quolibet facto particulariter fieri debet vna positio, non aūt plura facta in eadem positione accumulari: qa tunc positio est multiplex, & posset rōne partis falsę tota negari s͂m vnā opi.qnā vr̄ sequi Io.An.in gl.in c.j.& ij.de cōtest. in vj.Bar.tñ cōtra in l.j.§.si quis simpliciter.ff.de verb.obl. & sensit etiam Ioan. An.in c.præsentium. de testi.in vj.in nouel.& ideo propter opi. vitandas de cantela est, quod dixi, & sic etiam fuit hic factum.No.ꝙ decre. de multa.j.
16 de præben.inquantum † prohibet pluralitatem habet locum in personalibus, etiam non habentibus curam animarum.& sic not.ꝙ æquiparantur beneficia curata, personatus, & dignitates, ꝙ est verum quo ad pluralitatem vitādam. Nam quo ad alia nō semper idem est iudicium de curatis, & personalibus, vt patet in c.j. cū ibi no.j.ne cle. vel mona.lib.vj.& est bona gl.in c.licet canon.j.eo. in vj.

a Dati cautelam. de hoc vide per Ab. in 4.col. ver. no.pe.l. & ver. seq.

17 ¶ † Quę autem sit differentia inter dignitatem, & personatū, notatur per Io.An.j.de præben.de multa. & per Arch. in c.j.de consuetu.in vj.¶ In ver.insuper.not. ꝙ taciturnitas non canonicæ institutionis habet vitiare dispensationem.¶ Et no.ꝙ in dispensationibus habet locum c. super
18 literis.de rescrip.videlicet, vt † vitietur dispensatio, qñ falsitas exprimitur, vel tacet veritas talis, ꝙ ea tacita, vel expssa non fuisset concessa dispensatio.¶ Et no. bene, ꝙ redditur dispensatio ipso iure nulla, & sic magis inficit vitium surrepti in dispensatione, ꝗ in rescriptis ad lites: qa in illis solū ope exceptionis habet infice, vt dictum fuit in dicto c.super literis.No.ꝙ taciturnitas redditum primorum beneficiorum, & agilitas allegata respectu vltimi ha
19 bet vitiare dispensationē. ¶ † No.ꝙ taciturnitas etiam modici beneficij super pluralitate vitiat dispensationem super pluralitate. ¶ Not. ꝙ dispensatio solum operatur circa defectum pluralitatis, non autem circa defectum ti-
20 tuli.¶ † No.duos casus, in quibus pluralitas beneficiorum de iure nō est permissa. Primus, quando vna ecclesia depēdet ab altera. Secundus, quando habet vnam in titulum, & aliam commendatam. Alij casus addunt hic in gl. regularitet autem prohibita est pluralitas etiā in simplicibus beneficijs, vt colligitur hic ex dictione præsertim, quæ idē importat, ꝙ maxime.& est implicatiua, vt notatur.j.de fil. psby.ad abolendam.de quo etiam in c.gratia. per gl.de rescrip.in vj.vbi bona gl.& per Mod. in cle.grauæ. de re-
21 scrip. ¶ † No.cautelam, quando pars videt sniam forte cōtra se ferendam: præsertim ex qua possit eius fama sigillari, ꝙ non expectata snia cedat liti.facit quod notant Legistæ in l.si reus paratus.ff. de procur. vbi Barto ad caute-
a lā, ꝙ qñ quis veniet condemnandus ad certam quantitatem pecunię ex causa ex qua efficeretur infamis, ꝙ tunc ante sententiam soluat, nā tūc non poterit condemnari, sed veniat absoluendus, qa soluit Instit.de pœna teme.litigā.in §.fi.¶ In gl.j.in fi.intellige tpe electionis, sed aū fuerat Archidiaconus Ambiañ.vt patet ex lra. ¶ No.glo.ij.in fi.hodie.est prima decreta.j.eo. in vj. ¶ In gl.illorum ibi,
22 de consensu electi.Potes dicere † ꝙ antequam petatur cōfirmatio debet electus consensisse electioni, vt in c.quam sit j.eod. in vj. & sic pōt intelligi gl.sed postq̄ cōsensit electioni absque alio consensu eius, possunt eligentes petere confirmatione, vt hic innuit.facit quod nota.per Inno. j.de pbē.dilectus.ij.de re iu.cū super posset th electus assistete ei, ne fiat collusio, ar.l.si suspecta.ff.de in offi. testa. & forte etiam si a principio velit ipse petere: cū ipse sit, cuius principaliter interfit, præsertet, & per id qđ hr̄ in l.sæpe.ff. de re iud.& hoc modo pōt etiam intelligi hæc gl.¶ In gl.
23 furtum.ibi, sed in furto † excusat, si credat hoc verum, si credulitas sit ex causa probabili: secus si sit crassa & supina, quia illa non excusat.infra de cleri.excō.min. Apostolicæ.cū si.Gl.tamen.in §.placuit.hic alle.dicit, ꝙ si habuit a principio voluntatē dñi credet sibi.intellige nisi ex circunstantijs aliud appareat: sed vbi a principio nō habuit voluntatē dñi, tūc non credet.intellige nisi ex qualitate personarū & facti aliud possit pręsumi.de quo etiā plene per Bar.in l.inter oēs.§.recte.ff.de fur.¶ In eadem gl.ibi, improprie tenetur.forte posset dici, ꝙ proprie tenetur respectu fructuū, ꝗ sunt res mobiles.tñ ex quo beneficiū vacat
24 vt dicit Inn.ēt in illis nō proprie cōmitit furtū, sicut † nec rei hæreditatis iacentis.l.hæreditariæ.ff.de fur. & ideo hic litera dicit, quodāmodo, vt gl.ista subdit.Et no. ex tex. cū gl.ꝙ dictio quodammodo, est nota impropietatis. ¶ In gl.decepte.ibi, at si clerici. & facit infra de pœnitē. & remis.in c.quia autem. ¶ In ea.gloss.in fi.Not.bene ex hac
25 gloss.ꝙ † gesta sacramentaliter ab eo, qui non est verus prælatus: licet sit toleratus, non videntur valere quo ad rei veritatem.habet tamen illum effectum quem haberent, si vere valerent pp fidem sacramenti. Sed Inn.dicit ꝙ etiā non valeant sicut & alia gesta temporalia. & hoc propter

propter publicam vtilitatem,& cōem errorem.ar.l.Barbatius.ff.de offi.præto.& notatorũ.s̄.eo.c.nihil. & ſm hoc in litera deberet eſſe,ſunt receptæ, quia dãnatio eſſet in reſpectu ipſius recipientis.tñ cōiter habetur deceptæ, vt patet ex litera.& ſic tutius eſt tenere gl.& ideo ſi anteq̃ moriãtur,habeant ſcientiam q̃ non fuerit verus prælatus debebit iterato confiteri.facit quod notatur in c.apoſtolicã. j.de pſby.non baptiſ.¶ In gl. conceſſionem. ibi poterant epiſcopi.& ideo ſi fuiſſet hæc diſpenſatio ſacta ante concilũ,tenuiſſet & habuiſſet effectũ etiam poſt cōcilũ:ſecus ſi fuit poſtea facta,q̃a nō valet.nã ſm verã opi.nō pōt Epiſcopus diſpenſare in pluribus curatis,ſiue diſpenſatio fiat pp prærogatiuã perſonę,ſiue propter vtilitatem eccleſiæ: licet Hoſt. dixerit etiã hoc ſm fieri poſſe per Ep̃m. ſed cōmuniter tenetur contrariũper c.multa.j̃.de præben.quod etiam indiſtincte loquitur, & ſolum permittitur Ro-
25 mano Pontifici.¶ †In gl.ſuper verbo, electionis tempore.ibi,ſed ſi medio tēpore. poteſt intelligi poſt electionẽ, & ante confirmationẽ.& ſic vr̃ intellexiſſe glo.per id, q̃d dicit gl.j̃.in ver.verum.poteſt etiam intelligi medio tempore.ſ.dum vacat eccleſia etiam ante electionem. & tunc intellige,quod non proderit: quod præſumitur ſimulatã pœnitentiam egiſſe ad hoc vt poſſit eligi, ex quo de proximo ante electionẽ dimiſit.& ſic videt̃ velle hic Io.And. tñ do.Card.Flo.hic dicit,q̃ ſorte de iure nō impeditur electio:ex quo caſus iſte non reperit̃ in iure expreſſus per notata per Io.An.s̄.eo.auditis.ſuper gl.vbi videtur concludere,q̃ demũ crimina,de quibus reperitur in iure, habẽt infringere electionem.facit quod habetur in c.ſicut noſtris. de iureiurando.¶ In eadem gl.ibi,non competit mihi ius contra te.bene dicit contra, quia ſaltem competit contra poſſidentem,& ſic non deficit omnino actio agenti. & iō facilius ſibi ſubuenitur. facit quod notatur in c. Abbate. j.de verb.ſig.ſed hic electio a principio eſt nulla ſi tempore electionis erat pluralis: ideo tractu temporis non fir-
26 matur per c.auditis.s̄.eo.¶ †In gl.propoſitam.ibi, & ipſe confiteatur animo litem conteſtandi ſupp.q̃ etiam in dubio prǽſumitur:ex quo oblatus erat libellus,niſi offerat ſe paratum ſoluere. per id quod habetur in l. ſi reus paratus ff.de pcur. Et not. bene hanc glo. ad quam ſemper ſit remiſſio, an per confeſſionem inducatur conteſtatio, vel non de quo in c.ex parte.el j.de verb.ſigni.& l. proinde.§. j.ff.ad legem Aquil.¶ In ea.glo.ibi ad certum tempus,& communiter in decem dierum,vt notat gloſſ.in l.ſi debi-
27 tori.hic allega.¶ †In eadem gloſſ. ibi non appellatur ſententia.ſup.diffinitiua.nam ab interlocutoria appellari poſſet,quia omnis vox iudicis ad cauſam faciens poteſt dici ſententia interlocutoria, vt no.glo.in §.ad excludendas. in auth.de litig.colla.viij.& probat̃ in l.cum clericis.C.de epiſ.& cle.& de materia p gl.ij.q.i.in ſumma.& p Accur. in l.fi.§.neceſſitate.& ibi ẽt per Iac.Bu.C.de bo.quæ libe. ¶ In gl.ſup ver.electio.ibi,rem non nouã. hæc lex fuit de quinquaginta deciſionibus, & nō fuit prior in cōpoſitione,q̃ lex vna.C. vt lit. conteſt. licet in ordine dicta lex rẽ non nouã,præcedit dictã l.vnam,& ſm hoc intellige glo.
28 in verbo,propoſitã.¶ †In gl.de dicenda veritate.ibi, non de calumnia. hoc verum,ſm iſta tpa hodie etiam de calũnia iuratur,vt j̃.de iura.calum.c.j.in vj. ¶ In ea.glo.in fin. ſed certe cum illa decre.dicat,q̃ prælatus nomine ſuo: & in animam capituli vel maioris partis præſtet iuramentũ, videtur approbari opi. dicentium, q̃ etiam prælatus debeat iurare.Item videtur ꝯñr,q̃ habeat reſpōdere, ex quo ipſe habet iurare:nã ſi ipſe agitaret cauſam, præſtaret duplex iuramentum.vnum nomine ſuo aliud nomine capituli a quo haberet mandatum ad iurandum:& per conſequens vt prælatus haberet reſpondere, & ẽt nomine capituli.& ſic confeſſio ſua concordabit cum reſponſione capituli,ſi quã facit noie capituli,hoc erit clarũ:ſi autem ſit illi cōtraria,tũc præualebit reſponſio,vt no.gl.in c.præſentiũ hic alleg.quod hodie habetur ſub rubri.de teſti.li. vj. In gl.de conſuetudine.ibi,ſed conſuetudo ſeruatur, &c. cōiter tenetur, q̃ de iure cōi pōt, per ea, quæ hñr in c. ad hæc.& c.vt noſtrum.j.de offi.Arch.ſeruari tñ debet cōſuetudo,ſi illa appareat,vt dicit gl.& de materia in d.c.ad hęc & c.cũ ſatis.eo.ti.¶ In gl.quę tacita,in fi.& adde q̃d hr̃ in
29 c.non poteſt.j.de præben.in vj.¶ †In gl.intitulatam.ibi,& dr̃ titulus quilibet ordo. No.bene ex glo. de ſignificatione huius nominis,ti.& de hoc ſemper ſit remiſſio ad hãc
30 gl.de quo etiam per gl.in auth.de eccle.tit.coll.ix. ¶ †No. vnde ex eo,quod ſequitur, q̃ regulariter quis non poteſt habere plura beneficia.fallit in caſibus hic poſitis in glo. & hoc eſt clarũ in curatis,& dignitatibus,vel in curato & dignitate. Sed an in ſimplicibus aliquo caſu de iure cōi poſſunt haberi plura beneficia,recurre ad no.per gl.& Docto.in c.gratia.de reſcr.in vj. & notat̃ etiam j. de præben. cũ iã dudũ.& in cle.gratiæ.de reſcr.per Mod. ¶ In ea.glo. ibi,non dicitur prælatus eſſe,& de hoc notatur in c.nemo deinceps.j̃.eo.in vj.vbi eſt bona glo.quæ tractat de materia commendæ.& aliquid etiam per Inno.in c. ſi conſtiterit.j.de accu. ¶ In ea.gl.ibi derogatum eſt illi decreto intellige inquantum videtur velle,q̃ in pluribus præbendis non diſpenſant Epiſcopi. nam in alijs beneficijs expreſſe permittit Epiſcopos diſpenſare.gl. tamẽ ibi intelligit,q̃d in prębendis diuerſorum Epiſcopatuum vnus ſolus Epiſcopus non diſpenſat,prout ſequitur etiam hic in gl. communiter tamen tenetur, q̃ in pluribus præbendis eiuſdẽ eccleſiæ non poteſt Epiſcopus diſpenſare.j̃.de conceſ.pręben.literas.ſed in pluribus præbendis diuerſarum eccleſiarum eiuſdem Epiſcopatus ſic,de quo in pręal.c. literas. ¶ In gl.pe.ibi reddit licitũ.hoc verũ in ſoro ꝯſciẽ ſm Io. An.ſi diſpẽſatio fiat ex cã,alis nō eſſet q̃s tutus in ſoro cōſciẽtiæ, p id quod notat̃ in ſimili in c.nō eſt.j. de voto.de quo conſueuit dici in d.c.gratia. de reſcrip.in vj.¶ In ea. glo.in fi.no.bene,q̃ conſuetudo poteſt inducere, q̃ licite fructus percipiantur in abſentia.Idem no.glo.fi.in c.cum omnes.alleg.in glo.quod eſt valde notandum. ſed hoc in
31 tellige,vt ibi dictum fuit.¶ †Extra gl.[a]tangit hic Inn.quo
2 modo poteſt excipi contra illum,qui non agit,ſi non hẽt intentionẽ agendi de proximo. & hęc pōt dici exceptio intentionis, non actionis. & ſic intellige l.j.& ij.ff. de exceptio.Gl.tamen aliter ibi intelligit exceptionem intentionis,q̃a quando quis agit,ſ.de facto,& non de iure. Itẽ ſcd̃o tangit, qũo in dubio fieri dẽt interpretatio in benigniorem partem. vnde ſi probatum eſt,q̃d aliquis locauit eccleſiam,q̃ poteſt intelligi quo ad ſpiritualia,& iſtud nō eſt licitum.Item quo ad temporalia, & iſtud eſt licitũ, in dubio intelligetur ſecundo modo:& ſic patet quod iſte articulus non concludit crimen.& pro hoc dat hic Io.And.
32 †cautelam, q̃ vbi articulus nō concludit, q̃a eſt indeterminatus,q̃ nō debet peti ſpecificatio,imo incaute facit q̃ petit.& per hoc inſtruit aduerſarium, vt ſpecificet id, q̃d ſibi expediat. & ideo ſm eum etiam de cautela eſt nulla interrogatoria facere ſuper talibus articulis,quæ haberẽt fieri teſtibus,de materia in c.præſentiũ. de teſtibus. in vj.
33 ¶ †Item tãgit,an poſitioni criminoſę ſit reſpondendum, de quo etiam per Bar.in l.Marcellus.ff.de rerum amo. & l.fi.de his q̃b.vt indign.& vr̃ concludere, q̃d non tenetur r̃ndere,niſi ſit crimen,q̃ dicatur eſſe notorium, vel ſuper quo ſit diffamatus per c.nō tibi dico.de pœni.di.j.de quo
34 plenius hic per eum,& per Doc.in loco præal.¶ †Itẽ tangit,an dictio præter includat vel excludat.de quod p Bar. in l.j.ff.de pigno.actio.& in l.ſi eum.in §.qui iniuria rũ.ff. ſi quis cau.¶ Vltimo no.ex gl.in verb. de dicenda veritate.in ver.& idem dico.quod in materia pœnali licita videtur extenſio ex identitate rationis. Sed contrarium vr̃ tenere Io.And.in regula,odia.de reg.iur. in vj. Forte gl. poſſet ſaluari,q̃a iura videntur æquiparare iuramentum veritatis pręſtari in ſpiritualibus.& iuramentum calum-

a Extra gl. de hoc vide hic per d. Ab. in ii notabili.

niç in temporalibus. & ideo propter hoc licita sit extẽsio
facit quod notatur in c.si postq̃.§.fi.j.eo.in vj. & per Legi
stas in l.si quis seruo.C.de fur.¶ Item no.diligenter dictũ
Inno.inquantum dicit, ꝙ sufficit porrigere rescriptum in
vim petitionis seu libelli, & sic non erit necesse aliter li-
bellum offerri. sed forte istud posset procedere summa-
rijs,de quibus in cle.sępe.de verb.sig. per id quod ibi ha-
betur:in alijs videtur secus per id,quod ibi habet̃ in auth.
offeratur.C.de lit.contest.canonizata.iij.q.iij.

SVMMARIVM.

1 *Collatio pracedere debet electionem.*
2 *Collatio triplex in electione fieri debet,scilicet numeri ad numerum, zeli ad zelum,& meriti ad meritum.*
3 *Indefinita,æquiuollet vniuersali.*
4 *Electio ex quibus causis infringatur.*
5 *Gesta capitularia debet fieri vniuersaliter, scilicet ipsis tanquam vniuersitati consentientibus,& non vt singulis.*
6 *Eligendi potestatem habet, qui est in quasi possessione iuris eligendi.*
7 *Ad concludendum quasi possessionem iuris canonicalis, vt vniuersalis,sufficit concludere exercitia aliquorum particularium iuris vniuersalis cum intentione quęrendi totum.*
8 *Consuetudinem particularem certi loci probare volens, si probet consuetudinem vniuersalem in prouincia,sufficit.*
9 *Collatio in electione secundum viã compromissi non requiritur necessario.*
10 *Communitas significat vnitatem,singularitas diuisionem.*

1 IN Genesi. Irrita est electio,quã† col-
latio non præcessit, vel q̃
non fuit facta a maiori parte capituli,vel quę
non fuit cõis.h.d. Et in prima parte decisæ
ponunt̃ narrationes, & allegationes partiũ
exquibus Papa procedit ad sententiam.In secũda ponũ-
tur tres causæ cassationes,quas Papa præmittit ante sen-
tentiã.In tertia cassat sñiando ipsam electionem. secũda
ibi,cũ in cõcilio tertia ibi,nos. Scđa posset subdiuidi in
tres,sicut tres sunt cãæ de q̃bus patet in lra.scđa ibi, nec
plene.tertia ibi,nec ẽt. ¶ In tex.ibi.& j.decidunt̃ narra-
tiones,& allegationes partium,ex q̃bus infert̃ sñia,vt te-
tigi in diuisione.¶ Itẽ ibi, cõparatione minorũ forte cũ
essent xij.quinque consenserũt in ipsum, & quatuor in
aliũ.facit.s.e.eccl'ia.¶ Itẽ ibi,discussum.sup.plene: q̃a nõ
fuerũt admissę seu auditę rões hĩc & ĩde, ꝓut fieri debuit.
¶ Itẽ ibi,nec zeli.zelus cõsistit in meliori intẽtione, vt si
aliq̃ eligãt religiosum,& nõ cõsanguineũ. Alij forte secu
larẽ,clericũ,vel forte cõsanguineũ.Item ibi,meriti põt in
telligi de meritis electorũ,& ẽt de meritis eligẽtium. Itẽ
ibi.repeti videret̃.nam in scrutinio ẽt singulr̃ ꝯsenserũt.
& id̃ si iterato cõsentirẽt post publicationẽ scrutinij,& fa
cta collatione,videret̃ idẽ repeti.vel dicat̃, ꝙ iste vltimus
consensus,q̃q̃ singularis,& nõ primus depositus in scru-
tinio facit electionẽ,sequeret̃ absurdũ, de quo seq̃t̃.¶ Itẽ
ibi,vniuersalis.i.facta ab vniuersitate. Itẽ ibi, si cõis.i.fa-
cta cõiter,& capitulariter. Item ibi, suæ partis.i.suæ ele-
ctionis,quã facit.Item ibi,non apparet. vt si dicat̃ Petrus
de tali vicinia currit.Itẽ Martinus de eadẽ vicinia currit
licet forte ibi non essent plures,q̃ duo:tñ non apparet, ꝙ
omnes de illa vicinia currãt, ex quo non exprimit̃ aliq̃d
signũ vniuersale:licet omnes de vicinia currat.Sed ex di
ctis ꝓpositionibus simpliciter consideratis nõ apparet, ꝙ
vniuersalis ꝓpositio vera sit,s.ꝙ omnes de illa vicinia cur-
rant:q̃a possibile esset alios esse, qui non currerent, licet
de facto non sint.Item ibi excludi.i.non poterant sic reci
pi,prout fuerunt recepti: q̃a simpliciter recipi debuerũt
& non cum protestatione, propter id quod sequitur, &
2 sic fuerunt quodammodo exclusi.¶ No.j.ꝙ † in electione
fieri debet triplex collatio.s.numeri ad numerum,zeli ad
3 zelum,& meriti ad meritum. facit quod dicetur.j.eo. ec-
a clesia. ¶ No.ꝙ†indefinita [a] æquipollet vniuersali.nã con

a Quod indefinita. dic hoc nõ esse verũ ĩ dicto testis ſm Hypp. de Marsi. singul.suo clxxj. incip. audiuisti. & Abb. ĩ c. auditis.eo. 4.ver. si vero.infra de præs.& ibi ẽt per Fel. co.14.ver. gusta etiã quotidia nũ verbũ.

cilio simpliciter dicitur maior,& sanior pars capituli:& ta
men hic interpretatur,ꝙ sit maior pars totius capituli,de
4 quo per gl.in c.vt circa.eo.ti.lib.vj.¶ No.tres causas,†ex
quibus electio infringitur.Prima est, quando non est fa-
cta a maiori parte capituli,licet sit facta a maiori parte,cõ
paratione minorum. Secunda est,quando est in electio-
ne post publicatum scrutinium, omittitur collatio, seu
nõ fit plena,sed persunctorie.sufficit tamen ſm Inn.ꝙ be
ne audiantur hinc,& inde allegata,licet non recipiantur
probationes,nec aliter diffiniant̃:quia ibi non est iudex.
Item vbi non reuocatur in dubium de aliquo, tunc faci-
lius fit collatio.& sufficit tunc illam in genere fieri de nu
mero,zelo,& merito.facit quod notatur in Spe.eo.ti.§.j.
ver.publicatione.Tertia causa est,quãdo nõ fit electio cõ
5 munis.Et ex hoc no.ꝙ†gesta capitularia, seu quę fiunt a
capitulo, debent fieri vniuersaliter,i.ipsis tanquam vni-
uersitate cõsentientib.& non vt singulis.¶ No.ꝙ a termi
nis logicalibus potest etiam argui ad terminos canoni-
cos. facit quod habetur in l. qui quadringenta.ff.ad leg.
6 Fal.l.Fal.¶ No.ꝙ† existens in quasi possessione iuris eli-
gendi,dr̃ habere potestatem eligendi. ¶ No.ꝙ qui nõ re-
cipitur eo modo,quo debet,vr̃ excludi.¶ No.ꝙ ex singu
laribus ꝓpositionibus simpliciter sumptis non sequitur
propositio vniuersalis.¶ No.ꝙ quo adꝯcludẽdũ quasi pos
sessionem iuris eligendi in prætendente se canonicũ suf-
ficit concludere quasi possessionem vniuersalis iuris ca-
nonicalis,licet non concludatur specifice quasi possessio
iuris eligendi respectu dignitatis, de qua agit̃. ¶ Ex quo
7 no.ꝙ†ad cõcludendam quasi possessionem iuris canoni-
calis,vt vniuersalis etiam respectu particulariũ cõprehen
sorum sua vniuersalis,sufficit cõcludere exercitia aliquo-
rum particularium iuris vniuersalis cum intentione quæ
rendi totũ,licet non ꝓhibetur exercitiũ in specie illa in
qua intendit̃.de quo p Innoc.in c.dilectus.j.de cap. mo.
¶ No.ꝙ de quo remoto loco sit vocandus absens, standũ
8 est consuetudini. de quo.j.e.corã. ¶ No.ꝙ†ad concluden
dã consuetudinẽ particularẽ certi loci,sufficit ꝓbare cõ-
suetudinẽ vniuersalem prouinciæ & sic in locis circunia
centibus,de quo p Inn. in c.fi.de offi.Archi. Item potes
notare,ꝙ defectus formæ c.q̃a pp.ipso iure vitiat electio-
nem,vt hic probatur, licet Host.aliter dixerit, & nõ be-
ne.¶ In gl.zeli ad zelum.ibi,xl.dist. multi certæ.ibi,nõ ꝓ
prie loquitur de maiori parte respectu numeri, sed dicit
ꝙ ille,quo ad Deum,reputatur maior,q̃ est iustior,& san
ctior,seu sanctioris vitæ licet sit minor dignitate,vel ordi
9 ne,& de materia dicetur plene j.e.ecclesia vestra. ¶ † Ad-
uerte tñ,ꝙ collatio ſm Doct. habet locum in forma scru-
tinij:sed in forma cõpromissi necessario non exigitur. fa-
cit s.eo.Cumana ad fi. ibi, q̃ post publicationem scruti-
nij fieri debuisset.& dicit Host.ꝙ vbi sunt opi. tutior via
est eligenda,& sic illa,per quam cuilibet opi. deseruitur.
& ideo tutius est facere ipsam plenã de omnibus rebus,
de quibus in litera.¶ Per quem autem habeat fieri cõclu
dit Inn.ꝙ sufficit fieri per vnum alijs nõ contradicentib⁹;
q̃a ĩ re appetibili,& meritoria,ꝓut est ista taciturnitas ha
betur pro consensu:secus in re onerosa, de quo etiam p
glo.in c.sicut cũ p formã.j.eo.titu.li.vj.& de reg.iur. qui
tacet.lib.vj.¶ Item aduerte, q̃a quod dictũ est de collatio
ne:non habet locum in beneficijs simplicibus, in q̃bus
non habet locum c.quia propter de quo etiam per gl. in
d.c.sicut quinimo etiam in illis nõ videtur necessarium,
ꝙ sequatur communis electio:sed sufficiat, ꝙ de ipsorum
consensu a ppareat,dummodo sint capitulariter cõgrega
ti.tutius tamen est,ꝙ ibi,etiam sequatur cõis electio arg.
huius tex.& vt hic actus censeatur magis ab vniuersitate
factus,de quo in præal.c.sicut.¶ In gl.idẽ repeti. in fi. fa-
cit.l.scire debemus.ff.de ver.ob.¶ In gl.nec ex singulari-
bus.ibi vel p plures.hoc nõ est verũ, q̃a imo p vnum tã-
tum vice omnium.j.eo.sicut cum per formã. lib.vj.iũcto

c.pe.

c.pe.de re in.eo.li. ¶ In ea.gl.ibi, argumentum cõtra solue quod in contrarijs loquit̃ in his, quæ sunt cõia plurib⁹ vt singulis: hic sunt cõia pluribus vt vniuersis. facit quod no.s̃.de cõsti.cũ oẽs. ¶ In ea.gl.ibi, possunt aliqui consentire. Sed certe illud est, qñ ab initio electio est valida. facit s̃.eo.quod sicut. secus quando est nulla. s̃.eo.auditis. Quare autem requiratur consensus cõis, & nõ sufficiat singulatis, dic s̃m Host.q† cõitas significat vnitatẽ, singularitas diuisionem: sed super vnitis, & simul congregatis descendit spiritussanctus, non super diuisis. xxiiij.qõ.j.schisma.& s̃.de sum.tri.c.fi.ver.verũ fuit. etiam ratio, quæ tangitur in litera. ¶ In glo. nec præmissi.ibi, nihil discussum posset dici.q imo fuit discussum non plene tempore collationis, in iudicio tñ coram Papa forte fuit de hoc plene discussum: ideo Papa debuit pnuntiare, tñ ẽt si nõ fuisset discussum potuit pronũtiare p id, quod sequitur j.in glo. ¶ In gl.possessione.ibi, vel etiam credat̃, melius diceret, & ẽt credatur, q̃a non sufficit, q credatur habere nisi sit in quasi possessione, vt patet in c.consultationib. de iure pa. ¶ In ea.gl.in fi.& sic glo.posuit duas solutiones in c. Cumana. vna est, q ibi a principio fuit discussum, an deberet interesse: hic non. sed certe ista non est verisimilis ex quo protestatio intercessit. Secunda fuit, q hic prætendebat se canonicũ, & sic ius cõe fauebat ei, ibi secus. sed certe ista etiam nõ v̄r tuta per c.cũ ecclesia. j.de cau.poss. vbi etiam existens in quasi possessione: licet de iure cõi non deberet interesse, est tuendus in illa. vnde tertio Inno. soluit, q ibi fuit facta protestatio, q nõ deberet vox valere, nisi de iure vel consuetudine deberet interesse. sed hic fuit facta protestatio, vt vox istorũ valeat, si de iure dẽt valere. Sed ista diuersitas nõ v̄r habere rõnem in se: vnde Host. dixit, q ibi consenserit protestationi; ideo protestatio habuit nocere, hic secus. Sed do.Card.Flo. recolendæ memoriæ v̄r defendere opi.Inn.q quando d̄r, quod si de iure, vel cõsuetudine debeant interesse, illud genus de iure restringitur ad similes species speciei expresse ex quo subijcitur de consuetudine. & ideo intellige de iure, s.speciali, ut.l. fi.§.cui dulcia.ff.de vino legato. sed secus qñ genus simpliciter profertur, vt patet in d.§.cui dulcia: & ideo simpliciter d̄r, si de iure debet valere, intelligitur de iure etiam cõmuni. & sic sufficiet, qd̄ sit in quasi possessione, & fuit subtilis consideratio. secus in casu præcedenti. Ideo nota bene, & diligenter tene ipsam menti. ¶ Et prędicta inducit do.Card.Flo. ad quæstionem, si Papa dedit potestatem alicui, quòd recipiat procurationem in prouincia Aquilegiẽ, & in tali, & talibus dioecesibus, & exprimatur dioece. quę sit de puincia Aquilegiẽ. quod nõ poterit in tota prouincia exigere, sed solum in dioece. expressis: q̃a solũ illa gñalitas in puincia Aquilegiẽ. restringet̃ ad spẽs expressas. Sed tu dic super hoc recurrendũ ad ea, quæ plene no.Bar.in l.quæsitũ.§.fi.ff.de fun.instruc.& instr.lega.

SVMMARIVM.

1 Vtile per inutile quandoque vitiatur, puta si electio prælati fiat per clericos, & laicos simul.
2 Constitutio canonica appellatur etiam edictum.
3 Consuetudo, & pactum comparantur.

1 Massana ecclesia. †Non valet electio prælati p canonicos, & laicos facta, etiam si hoc hẽat cõsuetudo. h.d. Et prĩo ponit decisam facti narrationem. Secundo prohibet. Tertio apponit decretum. Quarto damnat cõtrariã consuetudinem. secunda ibi, edicto. tertia ibi, quæ. quarta ibi, non obstãte.
2 ¶ No.q† constitutio canonica etiam appellatur edictũ. Et vbi in constitutione apponit̃ hoc verbum edictũ, est signũ constitutionem esse generalem. de quo in c.vt circa. §.e.in vi. ¶ No.ex tex.iuncto.c.sacrosanctæ. consuetudinẽ & pactũ æquiparari, de quo p Io.An.in c.fi.de consue.in
3 primo membro summę. ¶ Nota.q†laici nõ debẽt interesse in electionibus prælatorum, quod intellige ad finẽ, vt dent vocẽ: nisi hoc habeãt ex priuilegio Apostolico, de quo per Inn.s̃.eo.qd̄ sicut. vel nisi interessent ad finẽ prohibendi impressionem fidei: nõ vt vocẽ dent. lxiij.di.in §. verum. ¶ In gl.j.in fi.solue vt notatur in regula, vtile.j̃.de reg.iur.in vj. quia regulariter nõ vitiatur vtile per inutile. fallit in casu isto speciali, ne laici aliquam autoritatẽ vsurpent in negotijs ecclesiasticis, & quia electio censetur qd individuum secundum do.Car.Flo.

SVMMARIVM.

1 Dies statui potest ad electionem celebrandam, etiam ante terminum iuris.
2 Citatus ad statuendum terminum electioni, an sit vocandus ad electionem. & nume.7.
3 Cardinalis an possit retinere priora beneficia.
4 Cardinalis an possit eligi, ita quòd non sit necesse, vt postuletur.
5 Contemptus ratificans electionem, non auget numerum: licet corroboret electionem iam factam.
6 Electus, ad hoc vt valeat, requirit maiorẽ partem & seniorem capitulariter.
8 De contemptu agere potest canonicus, qui non fuit citatus ad statuendum terminum electioni, nec ad ipsam electionem.
9 Contemptus si vni electioni consensit, nõ poterit aliam impugnare.
10 Meritum in electionibus appellatur autoritas.
11 Sanior pars in electione, quæ dicatur.
12 Electiões duæ si fiãt: vna a maiori parte capituli, alia a minori, quæ præualeat.
13 Duę partes capituli, an debeant interesse in actu per capitulum expediẽdo.

a Ecclesia vestra. Non sufficit[a] ad cõfirmationem electionis, quod sit facta a maiori parte capituli, nisi & illa sit sanior. h.d. Et ĩ primã narrat̃ factum duarum electionũ. In scd̄a allegatio pro electo a maiori parte. In tertia allegatio pro electo ab alia parte. In quarta causæ diffinitio. secunda ibi, tandẽ. tertia ibi, pars vero altera. quar-

a Nõ sufficit. idẽ hic summat d. Ab. & pone casum ĩ terminis vt hic per eundẽ Abb.

1 ta ibi, nos igit̃. ¶ No.q†statui potest dies ad electionẽ celebrandã, ẽt ante terminũ iuris, qd̄ est clarũ, si a toto capitulo, vel saltem a dupla parte statuatur. de quo.s̃.eo. cum nobis olim.& ibi tangit̃, an a maiori parte possit statui, ẽt
2 alia cã non subsistente. ¶ Not.q † citatus ad statendũ terminum electioni faciendæ, v̄r vocandus ad electionem faciendam, si non interfuit in statutione termini, nec aliter sibi fuerit intimatum. Pro hoc facit, q̃a contumacia in vno actu non infert cõtumaciam in alio, vt no.in c. eum qui.de dolo, & contu.in vj.de quo in gloss.j.& ij. ¶ Not.q
3 †Cardinalis v̄r retinere priora beneficia, & sic seruat consuetudo curiæ. facit quod no.in c.miratus.xciij.dist. secus in Episcopo, qui non sit Cardinalis. s̃.eo. cum in cunctis.
4 ¶ No.q†Cardinalis v̄r posse eligi, & non sit necesse postulari: q videtur mirum, cũ de minori ad maius deberet fieri electio, & non econtra. xciij.di.in c. legimus ad fi. Hosti.hic satis instat, & videtur dicere, q hic fuit electus in postulandum, & sic in effectu fuit postulatus. sed hoc v̄r literæ repugnare, & maxime hodie non procederet p c. vnicũ, de postu.præla.in vj. ideo dicebant aliqui vt Ab.q si est presbyter Cardinalis, potest eligi, vt hic: secus si Eps s̃.de postu.præla.bonæ.j.Car.Flo.hic dicit, q s̃m hæc tẽpora potest procedere hęc opi.io qua tesidet Io.An.& sequitur do.Anto.de Bu.q̃a s̃m eum dignitas Cardinalatus reputabatur minor dignitate Episcopali, nisi Cardinalis esset Episcopus. allegat quod.gloss. quæ secundum eum est singularis ij.q.vij. sed istud c.non reperitur, & allegatio est corrupta. Hodie vero dignitas Cardinalatus, etiã si nõ sit Eoiscopus Cardinalis reputat̃ maior dignitate Ep̃ali, & ideo deberet postulari, & non eligi. ¶ No.q sanioritas capituli consideratur principaliter ex qualitate electi; præsertim, qñ pręeminet in ętate, scientia, & dignitate. ¶ Nota, q quis posset esse sufficientis scientiæ ad vnã ecclesiã, qui tamen ad aliam non esset sufficiẽs. facit s̃. eod.
5 in causis.& c.scriptum. ¶ Not.q†vox contẽpti ratificãtis electionẽ nõ augeat numerũ. licet corroboret electionẽ

iam factam,vt hic patet iuncto c.quod sicut.s.eo.Et est ra
tio,quare non augeat numerum,s.quando non est præsti
ta debito tpe,hoc non in scrutinio. ¶ No. q vt vocentur
absentes ad electionem,non est de forma substantiali ele
ctionis,sed potius de iustitia , & ibi dixi . & ideo electio,
nõ est nulla,licet posset dici iniusta:qa venit cassanda cõ
tẽpto prosequente cõtemptũ.s.eo.q sicut.¶ No.q in du-
bio nõ debemus intelligere,vt fiat correctio.si aliter pos-
sit intelligi:maxime quando plura iura corrigerentur.fa-
cit.j.eo.cũ expediat.lib.vj.¶ No.q scientia exigit vigilias,
& sic non habitat penes dormiẽtes, vel somnolentos.fa-
6 cit l.pupillus.ff.de his,q̃ in frau.cre.¶ Not.q †ad validita-
tem electionis requiruntur copulatiue duo,s.& maiori-
tas,& sanioritas capituli. & ideo ad ipsam inualidandam
sufficit alterum deficere:Ideo non valet,siue sit facta a mi
nori parte capituli,etiam si sit facta a maiori comparatio-
ne minorum.s.eo.in Genesi.siue sit facta a maiori,sed nõ
7 a saniori,vt hic patet,ſm verum intellectum.¶ †In glo.j.
ibi,vel dic hæc secunda vera, si fuit citatus solum ad ter-
minum statuendum:nã licet fuerit contumax in illo actu
tamen debebit citari ad faciendam electionem , qa in il-
lo actu non fuit contumax, & cõtumacia in vno actu nõ
infert cõtumaciam in alio,vt tetigi in notabilibus . secus
si fuisset citatus ad statuendum terminum, successiue ad
electionem faciendam die statuto, qa tunc amplius non
citaretur.facit quod notatur in c.consuluit.j.de offi.dele.
¶ In gl.ij.ibi,vel dic.hæc secunda fuit additio,sicut in gl.
8 præcedenti,& communiter tenetur.Et conclusiue, q † si
non fuit citatus ad terminum statuendum,nec ad electio
nem põt agere de contemptu , etiam si sciuerit diem sta-
tutũ:qa debuit vocari,vt veniret, & sic nõ fit vocatio sim
pliciter ad intimandum,vt aliquid faciat. ideo nõ sufficit
simplr sciẽtia.facit qđ no.in simili in l. emptor.C. de eui.
& l.denunciasse.§.quid tñ.per Bat.ff.de adulte. & hæc ve
ra,nisi malitiose se absentasset: vt non haberet notitiam.
arg.c.quoniam.j.vt lite non contesta . Si vero fuit citatus
ad terminum statuendum , & successiue ad faciendã ele-
ctionẽ,tũc clarũ,q nõ oportet plus vocari: sed si solũ fuit
vocatus ad statuendum terminũ, tũc si sciuit terminũ sta
tutũ,nõ dẽt vocari amplius,ex quo semel est vocatus.ar-
gu.j.de reg.iur.eum qui certus. secus si ignorauit diẽ sta-
tutum.Si vero fuisset pręsens statuitioni termini,& reces
sisset,tunc similiter non esset amplius citandus eadẽ rõ-
ne.¶ In gl.Adijcere.ibi,rerum debet fieri scrutiniũ . nam
iusta causa recedendi a primo ex quo iste posset prosequi
contemptum,si fiet electio ex primo scrutinio.Si autem
superuenisset post factum scrutiniũ , & post factã electio
nem,tunc non potest vox eius augere numerum,sed so-
lum potest ratificare electionem iam factam . ¶ In ea.gl.
in fi. & ex prædictis cõclude, q si ante perfectũ scrutiniũ
superuenit aliqs,de capitulo,ille debet admitti, siue fue-
rit de numero vocãdorũ , siue non . Si autem superuenit
facto scrutinio: tunc si non erat de numero vocandorũ,
debet admitti, ex quo legitime processum est ad scruti-
nium:ideo debet procedi ad electionem ex ipso scruti-
nio.j.eo.publicaro.Et multominus operabitur eius vox,
si facta electione superueniat.Si autem superuenit facto
scrutinio ille,qui erat de numero vocandorum,& fuerat
contemptus , tunc debet iterari scrutinium , si ipse hoc
vult:& sic eius vox augebit numerum , qa est iusta causa
recedendi a primo scrutinio,vt prædixi.& sic limitatur c.
sequens.Si autem vellet ratificare scrutinium,posset:sed
tunc eius vox non auget numerum. Si autẽ superueniat
post factam electionẽ,tunc similiter , non auget nume-
9 rum,vt prædixi. ¶ In gl.valebat.in fi.innuit gl. q†contẽ-
ptus,si consensit vni electionem , nõ possit aliam impu-
gnare. Io. An.hic sentit contrarium p illam autoritatẽ.
Iac.dilexi, & Esau odio habui . Et sic licet ex eodem vte-
ro ambo essent nati:tamen vnus fuit approbatus,alter re
probatus.& sic & hic , licet ex eodẽ scrutinio ambo sunt
electi:tamen vnus poterit approbari,alius non. Sed Ioã.
de Lig.& do.Floria.dicunt, q ex quo scrutinium est vni-
tum,non videtur posse pro parte approbari , & pro parte
repprobari,& ideo approbando,quo ad vnum,non pote-
rit postea reprobari,quo ad aliud.& sic forte gloss.verior.
¶ In gl.fi.ibi,autoritas consideratur in dignitatibus . Itẽ
in maioritate ordinis.Item prouectiore ætate.Itẽ ẽt in an
tiquiori institutione,seu receptione. ¶ In ea.gl.ibi,meri-
tis vitę.vt qa quis esset vita cõmendabilis ſm bonos mo-
res,melioris vitę q̃ alius.vnde etiam meritum vitæ potest
consistere in religione.facit xxiij.dist.in c.j. ¶ Et no.q il-
lud,quod glo.appellat † autoritatem, possumus etiam ap 10
pellare meritum per ea,quę habentur in c.in Genesi.&
per ea,quæ sequuntur in gl. nam fieri debet collatio ze-
li ad zelum , meriti ad meritum , numeri ad numerum:
non autem dicit autoritatis ad autoritatem.vnde sub me
rito comprehendit ipsam autoritatem. Et not. etiã,q me
ritum nedum potest comprehendere eligentes , imo etiã
& ipsum electum,qui potest esse maioris meriti,q̃ alius,
hoc est maioris autoritatis,vel maioris sciẽtiæ vel melio-
ris vitæ.¶ Et no.etiã,q†sanior pars dicitur, quæ in prædi- 11
ctis præponderat alteri parti. ¶ In ea.gl.ibi,præualebit di
gnitas cum zelo.certe istud nõ probatur hic,qa nõ dicit,
q fuerit confirmata electio facta a minori parte , licet sa-
niori:sed bene dicitur,q cassata fuit electio facta a maio
ri quia non fuit facta a saniori. & ideo licet aliqui teneãt
gl.tamen cõiter tenetur contra.quia copulatiue requirit,
vt electio confirmetur,& ipsam esse factam a maiori,& sa
niori parte capituli.s.eo.quia propter.non violando text.
licet quidam,vt Inno.& Compo.ibi violent tex.exponẽ-
do dictionẽ,& pro,i.sed:non bene, quia non est receden-
dum in dubio a significatu verborum , vt no.in c.intelli-
gentia.& c.præterea.j.de verb.sig.& ideo vt confirmetur,
copulatiue requiritur vtrunq;:sed vt cassetur sufficit alte-
rum deficere.Et no.bene,quia gl.in hoc membro vult in
telligere, q ex vna parte tantũmodo est maioritas nume-
ri,& ex alia parte licet sit minoritas in numero:tamen in
omnibus alijs præponderat maiori parti. Secus si in om-
nibus nõ præponderaret,vt patet in sequenti mẽbro.ver.
si vero ex vtraque.& sic voluit gl.q tunc suffocatẽ maiori-
tas numeri , quando alia pars in oĩbus alijs præponderat,
dũ tñ numerus nõ in multum excedat.Quando aũt dicatẽ
in multum excedere,gl.nõ declarat.sed hodie est expres-
sum in c.si qñ.j.eo.in vj. quia tunc dicitur in multũ exce
dere,qñ est duplo maior pars,alias secus . Et no.q maior
pars præsumitur habere meliorem zelum, nisi ex aduer-
so suffocetur maioritas numeri p prærogatiuam in om-
nibus alijs.Nec obstat his,quę dixi.s. quod nõ valet ele-
ctio facta a minori,licet saniori,qđ hẽ in c.multi.xl.di.cũ
alijs alleg.in gl.qa nõ loquunẽ quo ad materiã electionis
in qua seruari dẽt forma c.qa pp.sed quo ad aliud,qa q̃tũ
ad Deum ille censetur esse maior,q est melioris vitę , li-
cet sit in minori dignitate,vel ordine.¶ In eadẽ gloss.ibi,
par zelus,& numerus præferũtur autoritati.¶ Not.bene,
qa non gl.in effectu vult, q si minor pars excedit maiore
in oĩbus alijs , licet maior solũ excedat in numero:tñ præ
ferreẽ maioritas numeri. & sic facit ad id,quod dixi in prę
cedẽti mẽbro. ¶ In ea.glo.ibi, recurrendum est ad meri
ta electi,quasi velit q præualebit electio facta de illo, qui
erit maioris meriti,& sic maioris autoritatis,vel melioris
vitæ.sed certe licet aliqui transeant cum gl. cõiter nõ te
netur,ex quo gl.præsupponit parem esse numerũ vtrius-
que electionis , & sic neutrã habere maiorem partem ca
pituli:& ideo vtraque est cassanda per ea,quæ.s.dixi.¶ In
ea.glo.ibi,contra formam indirectę. Nam videntur excu
sari saltem pp varietatem opinionum.facit quod no. in c.
vt debitus.j.de ap.& in c.vno,de postu.præl.in vj.¶ In ea.
glo.ibi.superior intellige, Papam. Nam alius non posset
confirmare

cõfirmare electionem minus canonicam.j. de offi.archi
presby.c.ſi. niſi forte ad ipſum deuoluta eſſet ptãs per e.
ne pro defectu.ſ.eo.nam tunc bene poſſet prouideri de il
12 lo,qui ſibi videret:& ſic potes ſaluare glo.¶† In eadẽ gl.
in fi.pro clariori intelligẽtia materiæ quando duæ electio
nes ſunt factæ:vna a maiori parte,alia a minori,quæ pua-
let.Conclude,quia aut electio facta a maiori parte poteſt
eſſe de indigno: aut vtraq; de digno. Primo caſu ſi maior
pars ſcienter eligit indignum, præualebit electio mino-
ris partis,facta etiam ex eodem ſcrutinio.ſ.eo.congrega-
to.& de cautela eſt,vt minor ps expectet, vt maior prius
eligat,vt ibi dictum fuit.;Si vero maior pars eligit ignorã
ter,tunc regulariter vtraque caſſatur. fallit in caſu c. ſcri-
ptum.ſ.eo. alias regulariter ſecus. & hæc eſt vera opinio.
licet Innocen.& Hoſtien.videãtur velle,quod præferatur
electio de digno facto a minori parte,ſaltem quando alia
de indigno nõ eſt facta a duplo maiori.ſed certe hæc opi.
non poteſt bene ſuſtineri,eum copulatiue reqrat electio
nẽ eſſe factã a maiori & ſaniori parte, vt eſt dictũ. & ideo
licet facta a minori, poſſet dici facta a ſaniori : qa facta de
digno tñ non erit confirmanda. Secundo caſu principali
qñ vtraq; de digno : & tunc aut numerus in multum ex-
cedit, vt quia eſt duplo maior: & pręfertur facta a maiori
parte.j.eo.ſi quando lib.vj.aut non in multum excedit,&
tũc aut minor pars in modico excedit in alijs partẽ maio-
rem,& adhuc idem : quia propter modicum exceſſum in
alijs,non recedetur a maioritate numeri,argu.j.de ſimo.
& ſi quæſtiones. Aut minor pars in multum excedit in
alijs:& tunc aut in omnibus alijs excedit,& tunc caſſabit
vtraque,ſm verum intellectũ.vna quia licet facta ſit a ma
iori,non tamen a ſaniori:alia quia licet ſit facta a ſaniori,
non tamen a maiori.¶Si autem minor pars non excedat
in omnibus alijs maiorem partem, licet in aliquibus ex-
cedat:pręferret maioritas numeri, vt ſuperius voluit glo.
Et per hoc habes verum intellectum materię.¶Extra gl:
aduerte,quia Inno.hic dixit,quod ſi ſint ſcrutatę duę par
tes præſentium,& aliæ ſint contentæ , tenebit electio fa-
cta ex illo ſcrutinio, licet veniet caſſanda , non ſcrutatis
pſequentibus contemptum.ſed iſtud eſt falſum:quia ele
ctio eſt nulla, ex quo cunctorum vota non fuerunt ſcru-
13 tata.ſ.eo.qa propter.¶†Itẽ tangit hic,an duæ partes capi
tuli debeant intereſſe in actu expediendo per capitulum
& in effectu concludit,qđ duę partes vocandorũ dẽnt in-
tereſſe.& iſtam opi.ſequit Io.And.in c.j.j.de his, quæ ſi.a
ma.par.ca.licet non alleget dictum Inno.hic.& ſic in his
duabus partibus non computabuntur abſentes, qui ſunt
in loco:vnde non debent vocari, nec etiam illi qui nolũt
intereſſe.facit quod notatur in cle.qđ circa.j.eo.titu. Sed
aduerte, qa in practica videtur iſtud dictum poſſe practi-
cari, qñ non vocatis aliquibus vocandis procedit ad actũ
electionis,vel ad alium, in quo requitatur uocatio abſen
tium. Nam tunc ſi fuerint duæ partes præſentes vocãdo-
rum,tenebit actus:ſed poterit agi de ꝯtemptu.ſed vbi nõ
fuerunt pñtes duæ partes vocãdorũ, actus tunc erit nul-
lus. vbi autem vocati ſint vocandi, tunc non videtur hoc
dictum poſſe practicari:quia ſi non veniunt aliqui, qa no
lunt,vel ſi non poſſunt,nolunt mittere procuratorẽ:tales
non ſunt cõputandi in numero: & ſic actus poterit expe-
diri per præſentes ,quia tunc nedum duæ partes videanẽ
eſſe præſentes,imo oẽs: ex quo in numero vocandorum
non cõputanẽ illi,qui nolunt intereſſe.videtur tñ Innoc.
intelligere hoc verum,qđ pręſentes poſſint procedere ad
actum electionis,qñ inſtaret terminus ius.facit quod no-
tatur ſ.eodem.com nobis olim.vel ſi non inſtaret,ſaltem
maior pars eſſet præſens. ſecus ſecundum eum ſi minor
pars eſſet pręſens:quia tunc videtur maior pars, q̃ eſt ab-
ſens , nolle procedi ad electionem ante terminum iuris,
ex quo nõ comparet.& ſentit hoc procedere , etiam ſi eſ-
ſet ſtatutus terminus ad electionem: quia maior pars põt

illum terminum reuocare.Sed Hoſtl. tenet contrarium,
quando terminus fuit ſtatutus per capitulũ : quia ſi expſ-
ſe nõ reuocauit maior pars, minor poterit procedere. idẽ
ſi expreſſe reuocauerit,ſed ſine cauſa: ſecus ſi cum cauſa.
& pro Hoſt.facit , quia ex quo terminus fuit per capitulũ
ſtatutus,videtur expediens,qđ per capitulum ſimiliter re
uocetur:& ſic non per ſingulos vt ſingulos. facit quod di
ctum fuit in c.cum nobis olim. ſ.eod. tamen forte poſſet
dici,ꝙ ex quo procuratur vtilitas eccleſiæ,ne diu vacet,ſ.
eo.ne ꝑ defectu.ꝙ vera ſit opi.Hoſti.Nam & videtur , qđ
ſatis ſit iuſta cauſa ſtatuendi terminum electioni facien-
dæ etiam ante terminum iuris, ne eccleſia diu vacet : li-
cet alij aliter ſentiant,vt dixi in c.cum nobis olim.ſ. eod.
Et adde etiã prædictis,quod de iure canonico videẽ ſuffi-
cere maiorẽ partem eſſe pręſentẽ , vt dixi in c. qa ꝓpter.
licet de iure ciuili requiratur duas partes eſſe præſentes.
Nec mirum,ſi eſt diuerſitas in hoc:quia de iure canonico
regulariter in actibus fiendis ab vniuerſitate , regulariter
non ſunt vocandi abſentes.fallit in tribus caſibus not. in
c.præſentium.de teſti. in vj.ſecus eſt de iure ciuili:quia re
gulariter in quolibet actu ſunt vocandi abſentes. facit ꝙ
habetur per Bart.in l.omnes populi.& iſtud , quod aliud
ſit de iure ciuili,etiam hic videtur ſequi domi.Cardi. Flo.
& Compoſt.ſ.eo.quia pp. & videtur ẽt eſſe de mẽte Inn.
hic,inquantum voluit ſufficere maiorem partem vocan-
dorum,quando ſunt vocati,eſſe pręſentem.

SVMMARIVM.

1 *Scrutinio publicato,non poſſunt electores variare.*
2 *Scrutinium propriè eſt,quando fit ſcrutaria vocum habentium eligere.*
3 *Argumentum a contrario ſenſu regulariter eſt validum.*
4 *Eligentes quare variare poſſint.*
5 *Appellans tenetur appellationem proſequi,niſi renunciet.*

PVblicato ſcrutinio. Non pō-
teſt bre-
uius ſummari.Et tres ſunt partes,ſicut tria
ſunt dicta,quę patent.ſecunda ibi,cum ſit.
1 tertia ibi, ad quod.¶ No.j.ꝙ † poſt publica
tionẽ ſcrutinij nõ poſſunt electores variare, licet olim ſu
per hoc eſſent variæ opi.de quibus in c.quanto. lxiij.diſt.
¶Nota.argu.qđ quando principium neceſſitat finẽ,dato
2 principio non poteſt ab illo recedi.¶ Nota, ꝙ † ſcrutiniũ
proprie eſt,quo ad hanc materiam , qñ ſit ſcrutatio vocũ
habentium eligere. aliter tamen accipitur in c.vno , j.de
ſcrutinio.& in c.ij.j.de capel.mon.¶ In glo.ij.ibi, res non
eſt integra.ſed quare tunc non dicatur integra , gl.nõ de-
clarat.Potes dicere,ꝙ non ponitur in tex.in ver.cũ ſit.ſed
certe illa non vr̃ cõcludere:quia etiam videmus , qđ poſt
aſſumptos ſcrutatores fienda eſt ſcrutatio vocum,& poſt
ſcrutiniũ fienda eſt publicatio.ſ.eo.qa propter.& ſic eadẽ
tatione deberet dici res non eſſe integra,qñ factũ eſt ſcru
tinium,licet non ſit publicatum: quia facienda eſt publi
catio,collatio,& electio poſt actum prædictum. vnde di-
ci poteſt,quod ratio neceſſaria non poteſt bene aſſignari,
quare magis dicatur res nõ integra publicato ſcrutinio ,
q̃ eo non publicato votis depoſitis.tamen perſuaſiua po-
teſt aſſignari.Primo quia electio,vt dicatur perfecta,dicit
habere tres partes,ſ.electionem,confirmationem,& con
ſecrationẽ.facit j.ti.j.licet.& qđ no.Inno. de reſtitu.in in-
teg.in c.ij.in glo.magna,quæ incipit,per monachos. Pri-
ma pars, videlicet electio, ẽt dicitur habere tres partes.ſci
licet ſcrutinium,publicationem,& electionem. & ideo ſi
deuentum eſt ad ſcrutinium, & publicationem , facilius
debet dici res non integra , quam ſi ad ſcrutinium tantũ.
Quia primo caſu deuentum eſt ad duas partes ex tri-
bus: ſecus in ſecundo. Item quando facta eſt publicatio,
fieret quodãmodo infamia , vel iniuria nominato, ſi poſ-
ſet variari,quia putari poſſet,quod propter defectum no-
minati

minati fieret variatio: quę ratio cessat, quando scrutinium non est publicatum. Item potuit esse ratio per simile: qa videmus in simili, quod publicatio testium impedit aliã productionem, in cle.testibus.de testi. sic ergo hic in simili publicatio impediat variationem: sed præcedentes duę videntur meliores. ¶ In gl.fina.ibi, idem credo in postulatione.cum gl.concor. Bona Gui.& Guil. Nazo.sed Phi. Inno.& Compo.tenent contrarium.& idem glos. in c.de Syracusanæ.xxviij.dist.dicens, ꝙ illud capitulum non habet locum in postulatione. & hæc est communis opin. vt patet ex prædictis. Et pro hoc videtur tex.in c.bonæ.el ij. de postula.præla.vbi dicitur, ꝙ post præsentatam postulationem, superiori non est licitum ab illa recedere: & sic a contrario sensu, qđ est validum argumentum in iure.j.de his, quæ fi.a præla. cũ Apostolica. licitum erit variare anteq̃ sit præsentata superiori. Nec ob.si dicatur, ꝙ arg.a cõtrario sensu non semper est validum.l. conuenticulã.C. de episcõ.& cleri.& ibi per Cy.& j.q.j.si quis a simoniaci. quia responderi potest, quod arg. a contrario sensu est validum, si non reperiatur contrarius sensus: secus si sit iuri contrarius.l.ij.C. de cõditio.inser. ꝙ in casu proposito nõ contingit. ¶ Item potest dici, ꝙ si arg.a contrario sensu sumitur a verbis causatiuis, est verum in iure: secus si a verbis narratiuis vel modalibus, vt in d.l.cõuenticulam. sed in dicta decre.bonę.sumitur a verbis causatiuis, hoc est ꝑ modum causæ prolatis.& intellige quando causa est finalis, & vnica: secus si esset impulsiua.l.j.§.sexũ.ff.de postul. ¶ Itẽ secus si est finalis, & plures essent causæ finales. Nã vna cessante, si alia remanet, non cessat dispositio, vt notatur per gl.in l.liberorum.§.notatur.ff.de his qui not.infa. ¶ Et de materia per gl.in c.vnico, de ætate & quali.in vj. & in cle.j.de sen.excõi. ¶ Potes præcipue tenere menti,
3 ꝙ † argumentum a contrario sensu regulariter est validũ. Fallit tamen, si resultaret iuri contrarius intellectus, vel alias absonus, vel absurdus, per ea quæ habentur in d.l.ij. ff.de condi.inser.& in dicta l.ↄuenticulam. Nec ob. huic opi.ꝙ eadẽ ratio sit in postulatione, quę in electione: quia hoc non est verũ. Nam in postulatione necessario nõ est seruanda forma.c.qa ꝑꝑ.qa de illa ibi nõ loquitur, vt ibi patet, licet in hoc fuerunt opi. & quia per postulationem non contrahitur matrimonium, nec initiatur: cum postulatio depẽdeat a gratia: nec quæratur ius postulato: secus in electione.& per hoc patet etiam c.istud non habere lo
4 cum in † electionibus canonicorum, in quibus non hẽt locum c.quia propter.vt ibi dictum fuit. ¶ Item nõ habet locum in electionibus patronorum, quæ proprie sunt ꝑsentationes: quia si sint laici, licitum est variare.j. de iure patro.qđ autem. Item nõ habet locũ ſm Ia.de Bel.& Ioã. An.in electionibus, quę fiunt a laicis de rectoribus secularibus: quia non habent potestatem a canonibus, nec tenentur seruare formam c.qa propter.& plus videtur velle idem do.Ia.ꝙ eligentes potestatem, seu rectorem secularem, possint ab illa recedere anteq̃ electus acceptauerit.sed Bar.in l.absenti.ff.de dona. limitat istud dictum in his, qui eligunt ex voluntate: secus si eligerent ex necessitate, vt si ex forma statuti antiani & priores debent eligere potestatem: qa tunc facta electione non poterũt variare, etiam anteq̃ ille consentiat. secus si concilium ciuitatis electionem faceret. Item secus quando eligitur subditus ad officiũ, qđ necessario subire tenetur, quia tũc ẽt non licet variare: nam censetur ei ius quæsitum, ex quo necessario illud subire cogit̃.de quo plenius per eũ in d.l. absenti. Nec ob.etiam prædictis decre.in causis.s̃.eod.qa illud est propter translatam potestatem in compromissarios, vt ibi dictum fuit. Item non obst.dictum c.cupiẽtes. §.deniq;.j̃.eod.in vj. vbi artantur postulantes ad cõparendum coram Papa, & similiter postulatus: qa illud intelligitur, nisi recedat a postulatione: nã sic in simili videmus
5 ꝙ † appellans tenetur ꝓsequi appellationem, nisi renunciet, vt ij.q̃.vj.si quis libellos.& hoc plenius prosequitur hic Io.An. ¶ In ea.gl.ibi, dolus.nã forte differebãt, vt extorquerent pecuniã ab ipso nominato: & sic patet, ꝙ si ꝑ dolum differatur publicatio, tunc non nocet, & ita hic.secus si absq; dolo, vt in c.cum post petitam.s̃.eo. vel secundo potest dici, ꝙ si procedant ad electionem non coacti ꝑ superiorem, tunc non valebit, si interuallum interuenit, vt in præalleg.c.cum post petitam: secus si ad iussum superioris procedat.ratio, qa facilius sumitur fraus primo casu, vel tertio, ſm Car.Flo.potest dici, ꝙ ex interuallo non sequetur electio ex eodẽ scrutinio: imo si fiat, erit nulla, vt in c. cum post petitam. sed bene debebit seq̃ ex nouo scrutinio, & sic intelligatur iste tex. & per hoc cessabit̃ cõtrarium c.cũ post petitã. ¶ Vltimo Ioã.An.commentauit Decre.& plures q̃õnes tractauit. Adde dictis suis duo. Primũ inquantũ dicit, ꝙ si scrutinium est perfectum, & scrutatores recesserunt de loco scrutinii, non possunt singulares de capitulo tunc variare, licet ante potuissent, sed capitulum vel maior pars potest variare, ex quo publicatum non est scrutinium, ꝙ intelligit ex iusta causa: vt quia forte superuenit vnus, qui erat contentus.facit qđ notat̃ s̃. c. ꝓxi. Sed certe credo indistincte, ꝙ ex quo non est publicatum scrutiniũ, possit capitulum, vel maior pars capituli, recedere a scrutinio, & facere illud dilacerari, & ꝓcedere de nouo per tex.istum, qui simpliciter prohibet solũ post publicationem variari.& ideo ante non erit prohibita variatio sumpto argumento a contrario sensu, qđ est validũ, vt superius est dictum. ¶ Item adde scđo inquantũ dicit, qđ si cassetur electio ꝓpter vitium formæ, dũmõ alias scrutinium fuerit recte factum, ꝙ iterato erit eligendus ille, q est nominatus in scrutinio: qa ex illo fuit sibi ius q̃si tum.& sic tenet Compo.& sequitur Io.de Lig.& do.Car. Flo.sed forte contrariũ est verum de iure: qa nullibi reperietur, ꝙ cassata electione ẽt propter vitiũ formæ artẽtur eligentes ad eligendum eundẽ: imo potius reperitur, qđ tales veniunt potestate eligendi priuandi, s̃.e.quia ꝓpter. & ideo non videtur hoc dictum tutum, qa sine lege & canone: & erubescimus cum sine lege loquimur.l. illam.C. de colla.& j̃.ti.j.c.ij. Nec obst.iste text.quia loqtur qñ nõdum est deuentũ ad electionẽ, vt ex illo patet.& sic secus si est deuentũ, & electio sit cassata. Tene tñ menti dictum eorũ, qa est valde notabile, si est verum. Et adde ẽt ṗdictis ꝙ si publicato scrutinio apparet electionem validam nõ posse sequi, vt quia apparet illam non esse factã a maiori parte vel apparet factam nominationẽ de indigno, tunc possunt recedere a scrutinio: quia si ꝓcederent ad vlteriora, essent puniendi.s̃.e. qa propter.& j.eo. perpetuo. li.vj. ideo tunc licitum est variare, vt probatur s̃.eo.cum terra.

S V M M A R I V M.

1 *Electio facta per simoniam etiam ignorante electo, est cassanda, & cũ tali electo si electio fuerit cassata, non potest Episcopus dispensare, secus si libere resignet.*

SI alicuius. Cassata electione propter simoniam, & sine culpa electi non dispensat Eṗs ea vice cũ cassato: secus si electus libere resignauerit.h.d.ſm vnam lec. Et ſm istam non esset differentia inter electũ ad dignitatẽ, vel ad simplex beneficium, qđ videtur contra mentẽ literę. vnde potest secundo summari. ¶ Cassata electione electi ad dignitatem propter simoniam ẽt sine culpa electi, non dispensat Episcopus ea uice cum cassato: secus in electo ad simplex bñficiũ, si libere resignauerit.h.d. Et diuiditur in duas partes, quæ patent. scđa ibi, q̃uis.& ſm diuersitatem literarũ deberet fieri diuisio, seu
1 partiũ assignatio. ¶ No.ꝙ † electio facta per simoniã commissam etiam ignorante electo, est cassanda. ¶ Not. ꝙ de rigore iuris sine dispensatione non potest electus ad talę bene-

ficium eligi. ¶ No.ꝙ cum tali electo ad dignitatem si fuit electio cassata, non potuit Episcopus dispensare pro illa vice.i.in illa vacatione, secus ergo in alia. ¶ Item secus videretur, si libere resignet: quia tunc pro illa vice videtur, qđ Eps̄ non posset dispensare. quod intellige verũ, si vtilitas vel necessitas ecclesiæ hoc suadeat, alias secus.j.q.v.in c.præsentium.& sic videtur, ꝙ propter prærogatiuam personæ non poterit dispensare.& in hoc potest differre electus ad dignitatem libere resignans ab electo ab beneficium simplex libere resignante: quia cum illo potest Eps̄ dispensare, etiam si vtilitas vel necessitas ecclesiæ hoc nõ exigat. vbi autem electus ad simplex beneficium non renunciauit, sed cassaretur eius electio: tunc videtur, ꝙ non possit Eps̄ dispensare, arg.a contrario huius tex.in versic. quis.qđ forte p̄t limitari, nisi necessitas, vel vtilitas ecclesię aliud suadeat per id, qđ habeť in d.c.p̄sentium. ¶ Quid autem si fuisset commissa simonia sciente electo: an tunc poterit Eps̄ dispensare. hic videtur innui, ꝙ non a contrario sensu, ſm Inn. sed de hoc dicendũ, vt in c.quicunque. j.q.v.& j̃.de renuntia. post translationem. ¶ Et no.ꝙ interdum cõmittitur simonia in receptione dignitatis vel beneficij curati. Qñq; in simplici beneficio. Et qñq; sciẽter & quandoque ignoranter.& de istis dic, vt per Ioã. Ca.in d.c.post trãslationem.& per prædicta patere potest verus intellectus literæ. ¶ In gl.ij.ibi, inuitus accepit.i. coactus a parentibus. ¶ In ea.gl.ibi, vel dic hæc in se bona, & similiter prima, vt j̃.patebit. ¶ In ea.gl.ibi, solue vt ibi: q̃a intelligitur ſm istã, vt non possit pro illa vice. ¶ In ea.glos. ibi, sed quare secus in bñficio.no.bene, quia gl.sentit, qđ sit differentia inter electum ad dignitatem, & electum ad beneficium simplex: licet vterque libere renũtiet. ¶ Sed gl.j̃.in ver.& alia ratio.vsque in fi.sentit, ꝙ non sit differẽtia inter p̄dictos, qñ libere resignant, nec similiter quãdo cassatur. Potes concordare opinio.per ea, quę dixi in notabilibus: quia in electo ad dignitatem est differentia, an cassetur, vt tunc nullatenus dispenset Episcopus pro illa vice. An vero libere resignet, vt tunc possit dispẽsare Episcopus pro illa vice.& hoc si vtilitas, vel necessitas ecclesiæ hoc suadeat, vt in c.prę sentium.j.q.v.alias secus.& sic propter pręrogatiuam personæ non poterit dispensare, licet libere resignauerit dignitatem: sed bene dispensabit propter vtilitatem ecclesiæ, ex quo libere resignatur, qđ facere non posset si electio fuisset cassata.& sic intelligať secunda opi.& prima solutio s̃.dicta ad c.pręsentium. sed in simplici beneficio si cassatur electio, non dispẽset pro illa vice, vt hic colligitur a sensu contrario, nisi forte necessitas vel vtilitas ecclesiæ aliud suadeat: vel si sponte resignet, tunc potest dispensare etiam si non suadeat vtilitas ecclesiæ: sed forte sola pręrogatiua personæ, vt hic patet.& in hoc differt ab electo ad dignitatem.& hoc mõ p̄t intelligi differentia, quam hic innuit. ¶ In ea.glo.ibi, alia ratio est hic.i.In electo ad simplex beneficium, & qđ j.dicit ibi, intellige de electo ad dignitatem, de quo loquitur principium text.& quod subdit glo.in versi.forte respicit principium text.

S V M M A R I V M.

1 *Moram purgare non licet, quando facta est executio a iure.*

HIs, quibus. Breue est, & nõ summať, nec diuiditur ſm Io. An. ¶ Nota. ex litera illud vulgarum, ꝙ qui potest facere, vt possit, vř facere posse. facit ff.de reg.iu. in l.qui potest. ¶ No.ꝙ negligentia in præambulo habet nocere. facit quod no.in l.item si res.ff.de alie.iudi. ¶ In gl.ij.ibi,
1 q̃a translatum est ad superiorem. quasi velit gl. ꝙ † nõ est licitum purgare morã, quando facta est executio a iure, prout fuit in casu isto per lapsum t̄pis, vt habetur in c.literas.& c.licet.j.de supplen.neg.prælа. secus qñ non est facta executio a iure, vel ab homine: quia tunc regulariter licitum est moram purgare infra modicum tempus. l. si insulam.& ibi per Bar.ff.de ver.obli.& per glo. in l.si post tres.ff.si quis cau.& facit etiam qđ no.glo.in c.licet canõ. j̃.eo.in vj.& qđ notatur in regula, mora.de regu.iur.in vj. ¶ In ea.gl.ibi, vel legati. hoc intellige salua moderatione c.ij.& iij.de offi.lega.in vj. Potes etiam exemplificare per quandam extrauagantem Bonifacij, quæ incipit, sancta Romana. quæ prohibet canonicos quatuor patriarcharũ sediũ sine licentia Papæ eligere patriarchas, quãdiu ciuitates ipsę per infideles seu schismaticos tenebuntur. Hodie tamen Papa oẽs dignitates reseruat: & ideo parũ practicatur materia electionis.

¶ De translatione Episcoporum. Rubri.

S V M M A R I V M.

1 *Episcopus propriè dicitur, qui est consecratus: & ante consecrationem non dicitur Episcopus, sed electus.*

¶ Visum est in titulis præcedentibus de quibusdam modis, quibus prouideatur ecclesijs. verum quia interdum, etiam prouidetur per viam trãslationis: ideo post titulos præcedentes ponit istum. Vel potest aliter continuari, q̃a superius dictum fuerat de postulatione ante titulum præcedentem: verum quia alligati alijs ecclesijs postulandi sunt s̃.de postu.c.bonæ.& c.fin.& oportet tales transferri ad ecclesias, ad quas postulantur. ideo post titulos præcedentes ponit istum. de materia habetur vij.q.j.per totum. & xxj.qõ.ij.per totum. ¶ Et not.ꝙ dicit rubrica, Episcopi,
1 vel electi: q̃a † episcopus dicitur proprie, qui est consecratus in Episcopum, sed electus dicit̃, qui electus est & confirmatus in Episcopum, sed nondum consecratus: vñ ante consecrationem nõ appellatur Episcopus, sed electus talis ecclesiæ, puta Bononiensis.

S V M M A R I V M.

1 *Translatio Episcoporum ad solum Papam pertinet.*
2 *Papa recipit immediatè potestatem a Deo.*
3 *Expressio proprij nominis in materia concernente dignitatem non restringit dispositionem ad personam, sed censetur realis dispositio.*
4 *Maiores causæ quæ dicantur.*
5 *Translationes Episcoporum, & mutationes sedium, numerantur inter causas maiores.*
6 *Ante consecrationem non dicitur quis Episcopus, vel Archiepiscopus, sed solum electus.*
7 *Translatio, siue transitus debet fieri de minori dignitate ad maiorem.*
8 *Per confirmationis actum recipit Archiepiscopus potestatem Archiepiscopalis administrandi.*
9 *Imperium, & sacerdotium ab eodem sunt principio.*
10 *Papa habet habitum vtriusque potestatis, scilicet spiritualis, & temporalis: exercitium autem temporalium olim habuit imperator a populo Romano, sed hodie dicitur habere a Papa, qui hẽt ipsum cõfirmare.& approbare.*
11 *Statutum factum ab inferiore Imperatore cõtra legem imperialem valet. secus in Papa.*
12 *Transire ad alium episcopatum sine autoritate Papæ non potest Episcopus a propria sede electus.*
13 *Electus in Archiepiscopum confirmatus: an possit confirmare suos Episcopos ante consecrationem: & an possit beneficia conferre, & an etiam possit iurisdictionem exercere, & an possit etiam ea, quæ sunt ordinis & cõsecrationis: puta consecrare virgines, vel ecclesias, vel Episcopos, vel conferre sacros ordines.*
14 *Archiepiscopus, qui de licentia Papæ cessit Archiepiscopatui, an poterit postea promoueri, seu prouideri de Episcopatu postea vacante.*
15 *Archiepiscopatus non est ordo, seu dignitatis: & nihil adiicit vltra ordinẽ Episcopalem quo ad ordinem: quia Papa etiam se Episcopum appellat.*
16 *Confirmare quis debeat Archiepiscopum durante suspensione Patriarchæ.*

a CVm ex illo. Patriarcha,[a] qui cõfirmatum in Archiepiscopum transfert ad sedem Episcopalem a confirmatione Episcoporum suspenditur. h.d. Et diuiditur in quatuor partes principales. Nam pri
1 mo probat † translationem Episcoporum soli Papæ pertinere. secundo narrat factum reprehensibile Patriarchę. In tertia

a Patriarcha idem sũmat hic dñs Abba. & ponit casum in termin. vade cum hic.

tertia respondet tacitæ quæstioni.In quarta pœnam impo nit.secunda ibi,miratur.tertia ibi,licet.quarta ibi, ne igit. ¶ In tex.ibi,priuilegio.supple de illo,de quo habet Matthe.xvj.dum dixit.Tu es Petrus, & super hanc petrā ędificabo ecclesiā meā.& quodcūq; ligaueris sup terrā, &c. vel pōt etiā dici,qd loquitur de illo,quod habet Ioā.vltimo c.dū dixit.Petre,pasce oues meas.facit qd habetur s. de elec.significasti.& quod consueuit dici s.de cōsti.trāslato. ¶ In tex.ibi,Alpian. hæc ecclesia Alpian. Archiepiscopalis est,sed Tripolitana Epalis est,vt patet j.ex litera. Item ibi,q̄tum ei licuit,quare hoc dicat,patet ex his,quę

2 habenť in gl.pen. ¶ †No.q Papa vt recipere potestatē immediate a Deo.facit qd hr j.de iudi.nouit. ¶ Et not. etiā, qd ex tali ptāte processit potestas condendi canones:materia aūt canonū processit ex autoritatibus veteris & noui testamenti.infra de accu.qualiter.el ij.& c.cū oporteat.

3 ¶ †Not.q in materia cōcernente dignitatē expressio proprij nois non restringit dispositionem ad personā,sed cēsetur realis esse dispositio : & sic potentius operať natura subiectę materię,q̄ proprij nominis expressio.facit quod not.in l.si seruus cōis.ff.de stipu.seruo.p Bart.& in l.cum post mortem.ff.qū ex facto tutorum. ¶ Et per prædicta ēt no.qd concessa plato acquiruntur dignitati,& priuilegiū illi concessum censetur esse concessum ecclesiæ facit qd

4 notatur j.de test.requisisti. ¶ †No.quod regulariter maiores causæ sunt referendæ ad Papam.facit qd hr de elec. q̄uis.in vj.& j.de appel.debitus.ad fi. ¶ Nota.q̄ dicantur esse maiores causæ,quia illæ quæ sunt sedi Apostolicæ reseruatæ,de quibus no.j.de offic.le.c.qd trāslationē.& istæ possunt dici meri imperij. facit quod consueuit dici j. de

5 offi.ordi.qd sedē. ¶ †No. qd translationes Episcoporū & mutationes sedium numeranť inter causas maiores. & q. dixi de mutatione sediū,intellige,Episcopaliū.Nam seruus vr de inferioribus p ea,quæ habenť j. de excessi. pla.

6 sicut venire.& j.de eccle.ędifi.in c.pe. ¶ †No.q ille, q est in Epm vel Archiepm electus,licet sit cōfirmatus, nō dr Eps vel Archieps anteq̄ sit consecratus,sed appellať electus.facit qd not.in c.j.de reli. domi. Et ita videť colligi in ver.miramur.Nec obst.litera dum subiūxit, Epare Archiepm &c.vbi videtur innuere priuum:qa intellige, q ap pellat eū Archiepm inspecta animi destinatione. vel potes dicere,q appellat eū Archiepm futurū,nō aūt q tūc

7 vere sit Archieps ante consecrationem. ¶ †No.q fieri dēt transitus de minori dignitate ad maiorē,& non cō: quinimo nec dēt fieri de minori ad maiorē absque debita forma a iure permissa per id, q hr j.de ele.non resi.c.ij.& iij.

8 ¶ †No.q per actū cōfirmationis recipit electus in Archiepiscopū ptātē Archiepiscopalia administrandi.qd cū qualiter sit intelligendū,patebit ex gl.pe.Et q et trāsferat cōfirmatio,hr s.ti.j.transmissam. ¶ Et no.q p cōfirmationem factā de electo in Archiepm, transfertur ptās confirmandi electos in Epos sibi suffraganeos. ¶ No.pœnā trāsferentis & confirmātis Epm illegitime,vt quia illegitime transmisit ad aliam ecclesiā, nā suspenditur a ptāte cōfirmandi.facit qd hr in c.seq. ¶ Not.q pœna debet imponi delinquentibus.ad exemplū,& terrorē aliorū, vt sic tollatur audacia similia pperrādi. ¶ In gl.j.ibi,c.quis. & quod

9 sait id priuilegiū,dixi sup litera. ¶ †In ea.glo.ibi,ab eodē. principio fuit.s.sacerdotiū & imperiū.Et istud est verum saltem eo respectu,quia vt dicit Host. oīs ptās a dño Deo est.ad Roma.xiij.& xj.q.iij.q resistit.xxiij.q.ij.qd culpať. & sic late et ptās principis pōt dici a Deo : sed ptās Papæ immediate processit a Deo,vt sequiť in gl. ptās vero principis immediate a populo Romano,vt dicit glo.Do.vero

10 Ant.de But.hic dicit,q† Canonistę communiter tenent, q Papa habet habitum vtriusq; potestatis, videlicet spūalis & temporalis.& hoc habuit a Deo,vt patet ex his,quę notantur in c.nouit.j.de iudi. exercitiū aūt temporalium olim habuit Imperator a populo Romano . sed hodie dicitur hre a Papa,qui haber ipsum cōfirmare & approbare.s.de elec.in c. venerabilem. & pter hoc dicit ipse,qd

11 † assignari pōt rō,quare valet statutū factum ab inferiore Imperatore ɔ̄ legem Imperialē,& tñ non valet statutū factum ab inferiore a Papa cōtra legē Papalē.de prima patet in l.oēs populi.ff.de iusti. & iu. De scđo patet in c.fi.j. de offi. Arch.psby.& j.de ma.& obe.c. sup his. Nā rō diuersitatis fm eū est,qa in trāslatione ptātis facta in Imperatorē p populū,populus sibi retinuit ptātē legis particularis condendæ,vt in d.l.oēs populi.sed ecclesiastici inferiores recognoscunt ptātē statuendi ab ipso Papa,& non recipit Papa ab eis ptātē,sed a Deo,vt hic patet.ideo non possunt facere legem,vel statutū ɔtra legē Papalē. ¶ Sed certe,quod dicit d.Ant.de Bu.populū in translatione potestatis,quam fecit in Imperatorem , retinuisse sibi potestatem legis particularis condendę, non bene reperit iure cautū:imo potius videtur, q translatio fuerit simpliciter facta p ea,quæ habenť in l.j.§.cum eñ.alle. in gl.& q hr in l.fi.C.de legi.& in l.nō ambigiť.ff.de legi. ¶ Et si dicatur,quō ergo populus statuit ɔ̄ legē Imperialē pōt dici, q illud facit ex permissione principis, q pmisit & approbauit,q qlibet populus posset in sua ciuitate statutū facere,vt patet ex d.l.oēs populi.iuncto eo,qd hr in proœmio Digestorū.vbi apparet,q Attiuus illa approbat, quæ continenť in volumine Digestorum,& p ɔ̄ns pallegatā l.oēs populi. Et de materia aliqd dixi in clem. ne Romani. de elec.Papa aūt non approbauit statuta, quæ fierent contra legē Papalē,sed potius reprobat,vt patet ex his, q̄ haben

12 tur in d.c.fi.de offi. Archipresby. ¶ †In gl.ij.super verbo, puniantur in fi. nunquid autē Eps a propria sede repulsus possit cedere suo Epatui,& transire ad alium, si eligať sine autoritate Papæ.dicit,q nō p ea,q̄ habenť in c. nisi cū pridē.j.de renū.& vij.q.j.pastoralis. ¶ In gl.pe.ibi , qd illa non tenet. hæc solutio pcedebat anteq̄ illa decretalis esset in cōpilatione approbata:sed cum hodie sit in ista cōpilatione approbata,ista solutio nullo modo pcedit. ¶ In ea.gl.ibi,quia p ambitiones.ibi dicit electū in Archiepm consecrandū esse p suos suffraganeos,& sic non multum facit ad ppositū. ¶ In ea.glos.ibi,c.di, qm de intellectum istius c.dicet j.c.pxi.& tangit ibi in tex.in ver.sed neque. ¶ In ea.gl.ibi,quia diuersitatē.Sed ibi loquiť,qū pp delictū Eps est suspectus:quo casu recurrendū est ad Papam, vt patet ex his,q habenť in c.j.de sup.neg.pla. in vj. ¶ In

13 ea.gl.ibi,& illā decretalē,suffraganeis. Aduerte,† quia illa decretalis vr facere contra id,qd dicit glos.q electus in Archiepm ɔfirmatus nō pōt ea,q̄ sunt ordinis, licet possit ea,q sunt iurisdictionis.Nā ibi vr pbari,q possit ēt ea, q̄ sunt ordinis,vt ibi patet:& sic vr, q p se etiā facere possit per ea,q habenť in regula,q p aliū.de reg.iur.in vj.vbi qui p aliū facit,per seipm facere vr.& pter hoc gl. laborat in dādo solutionem dictæ decre. suffraganeis. Sed vera solutio est,q ponit gl.in ver.tu dicas &c. ¶ In ea.gl.ibi, instantiā habes.& sufficit dare instātiā ad tollendū argumentū,vt nō.j.q.j.sicut vrgeri. ¶ In ea.gl.in fi. Et ex prædictis potes cōcludere,si quærit an electus in Archiepm cōfirmatus,& nōdū cōsecratus, possit cōfirmare electos in Epos sibi subiectos,& sic sibi suffraganeos. & dicendū,q

14 sic:quia ex quo est confirmatus, potest etiam bñficia conferre,vt patet ex his,q̄ habentur s.de elec.nosti. & c. trāsmissam. & sic multofortius dēt posse confirmare electos. ¶ Si aūt quæritur,an possit iurisdictionē exercere:& dicēdū,q sic regulariter,saluo nisi esset cā ardua,quæ esset reseruanda post consecrationē,& pallij susceptionem.s.de elec.transmissam.& c.qd sicut.vñ dicebat Goff. q talis cōfirmatus nō poterit cognoscere de causa criminali clerici,vel Epi,nisi cum crimine inciderit, seu incidenter veniat quæstio criminis.& nō principaliter: vt qñ præsentatur aliquis pficiendus ecclesiæ, vel eligiť in canonicū. Et obijciť crimen,p id,q hr xxiij.di. illud.nec nb.q hr l.di.c. studeo.

studeo. vbi vr̄ principaliter posse cognoscere: quia ibi cognouit de mandato Papæ. ¶ Si aūt quærit̄, an possit ea, q̄ sunt ordinis, vel consecrationis: puta cōsecrare ecclesias vel virgines, vel consecrare Ep̄os, vel cōferre ordines, saltem sacros: & ista non pōt per se, ex quo non est cōsecratus. imo nec posset etiā post consecrationem, vt dicet̄ hic j. ti. j. in c. j. & ēt p totū titulū patet, licet palliū non detur Ep̄is, sed Archiep̄is. & sic licet Archiep̄i non possint ea, q̄ sunt ordinis an̄ palliū receptū, tamen bn̄ pn̄t Ep̄i postq̄ sunt consecrati. licet aūt electus ꝯfirmatus, & nondū consecratus, non possit per se exercere illa, q̄ sunt ordinis: tn̄ bene pōt cōmittere illa alteri habenti ptātē exercēdi ea, q̄ sunt ordinis. & iō licet ipse non posset conferre ordinē sacrum, poterit tn̄ cōmittere vni Ep̄o, qd̄ clericū suū, s. ipsius electi ꝯfirmati ordinet ad sacros. Et consimiliter licet ipse non posset consecrare in Ep̄m suū suffraganeū, seu electū in Ep̄m & cōfirmatū, s. suffraganeū: tn̄ poterit dare potestatē alijs Ep̄is, vt ipsum consecrent. & sic loquitur c. suffraganeis. de elec. Et ratio est, qa ipse non dat potestatem illis, quibus committit exercenda ea, quæ sunt ordinis, qa illa habebant an̄ mandatū ex suo officio. sed solū dat licentiā, sine qua non debebant in istū non subditū, de quo fit mandatum, exercere ea, q̄ sunt ordinis. & ideo eo casu nō cēset̄ p seipsum facere, imo potius illi, qui faciunt, censent̄ ex suo officio facere, licet interdicēre licētia, quæ deficiebat respectu nō subditi. sed vbi quis committit alteri id, qd̄ ipse non habebat ex suo officio, tunc pcederet regula c. qui p aliū. de reg. iu. in vj. sed in casu pcedenti non pcedit ppter id, qd̄ superius dixi. Et qd̄ dixi supra de causa criminali Ep̄i vel clerici, quā nō p̄t cognoscere, seu expedire electus ꝯfirmatus, intellige qn̄ est causa criminalis, tendens ad deponendum quē ab ordine secūdū ea, q̄ notantur in d. c. trāsmissam. de elec. ¶ Extra gl.

24 tangit hic Io. An. an † Archiep̄s, q de licentia Papæ cessit Archiep̄atui, poterit postea pmoueri seu puideri de Ep̄atu postea vacante. Et vr̄ qd̄ non, p istū tex. & hoc ēt tenēt aliqui: quia nō vr̄ esse licitū descendere de maiori ad minus. facit xciij. di. legimus. ad fi. ¶ Itē p hoc facit, qa posset dari via ambitioni: nam habēs tenues redditus in Archiepiscopatu posset interdū pcurare cedere Archiep̄atui, vt postea haberet Episcopatū pinguē. ꝯtrū tenet hic d. Io. An. post Host. dicens, qd̄ talis qui cessit Archiepiscopatui, poterit pmoueri ad Ep̄atum vacantem. Nec ob. si dicatur, qd̄ vr̄ tunc descendere, qa pōt dici hoc esse verū attento tp̄e, quo pmoueret̄ scd̄m qd̄ tempus nullum habuit Archiep̄atum, sed est simplex Episcopus nullius ec-

25 clesiæ. j. de ordi. ab Epi. q renun. Epi. c. j. Archiep̄atus † enī est dignitas, & non ordo: & sic quo ad ordinem nihil adijcit vltra ordinē Episcopalem. vnde ēt Papa se Ep̄m appellat, vt patet in proœmio huius libri, & etiam in pœmio vj. vbi etiā de materia. Et pro prædictis ēt facit, quia in puisione facienda tali, de quo dictum est, non attendit̄ descēsus, sed prouisio. vn̄ interdū etiam eidē puidet̄ de ecclesia parochiali. j. ti. ij. ad supplicationē. & de quo dicēdum, vt ibi hr̄: & sic fortius poterit puideri de Ep̄atu. facit qd̄ hr̄ vij. q. i. pastoralis. nec ob. qd̄ hoc posset fieri in fraudē: quia Papa, ad quē solū spectat admittere cessionē, poterit super hoc puidere, diligenter inquirendo de cā cessionis. ¶ Preterea in dubio nō dēr p̄sumi fraus, & q allegat fraudē dēr pbare. l. quoties. §. qui dolo. ff. de pba. ¶ Vltimo tā-

26 git hic do. Io. An. † quis habeat cōfirmare electos in Archiep̄os durante suspensione Patriarchæ, de qua in litera: dic quod recurrendum erit ad Papam, s̄m Vincen. & Aegidium p ea, quæ habentur j. de cōces. præ. quia diuersitatem. & plus dicunt, q pro expensis quas facient eūtes ad Papā, vltra illas, quas fecissent eūdo ad Patriarchā, poterunt agere ꝯ istū Patriarchā, cuius culpa illas faciūt. & hoc si hēat ppriū ipse Patriarcha: al's non, p ea q̄ hn̄r j. de iura. cal. c. in ptractandis. & xxj. q. vj. illud. & c. di. qm̄ qdā.

SVMMARIVM.

1 *Translatio Episcopi electi, & confirmati pertinet ad solum Papam.*
2 *Ordines sacros conferre potest Episcopus solus: sed non potest solus auferre. & nume. 14.*
3 *Dissoluuntur facilius corporalia, quam construantur: secus in spiritualibus.*
4 *Matrimonium spirituale a solo Papa dissoluitur: & quid de matrimonio carnali, an a solo deo dissoluatur.*
5 *Translatio, cessio, & depositio Episcoporum ad solum Papam pertinent.*
6 *Dictio imo, ponitur correctiue, vel declaratiue, secundū subiectā materiā.*
7 *Verba debent intelligi prolata non simpliciter, prout sonant: sed secundum communem vsum loquendi.*
8 *Confirmatus petere debet consecrationem infra sex menses.*
9 *Transferentes Episcopos sine licentia Papæ, qua pœna puniantur.*
10 *Peccare magis censetur superior, quam inferior.*
11 *Consecratus in episcopum ad ecclesiam, in qua est intrusus, non recipit habitum consecrationis, & si postea inde remoueatur, non remanebit episcopus quo ad potestatem exercendi episcopalia.*
Et dominium rerum corporalium transit sine traditione, quando fit societas omnium bonorum: sed iura incorporalia non transeunt sine cessione, transit etiam dominium ex legato rei corporalis, secuta aditione hæreditatis: sed ex legato rei incorporalis, puta actionis contra debitorem, non transit sine cessione.
12 *Corporalia quomodo differant ab incorporalis.*
13 *Corporalia facilius destruuntur, quam construantur.*
14 *Episcopus non solus ordinat sed cum consilio sui Archiepiscopi.*
15 *Transire ad religionem possunt coniuges post copulam carnalem.*
16 *Matrimonium spirituale, an sit fortius carnale.*
17 *Christus fuit passus, dum esset xxxij. annorum, & sex mensium.*
18 *Priuilegium & beneficium differūt, quia priuilegium est stricti iuris: secus in beneficio.*
19 *Concessa intelliguntur omnia, quæ non reperiuntur prohibita, quando loquimur in his, quæ sunt de genere pmissorum: sed in materia prohibitiua omnia intelliguntur prohibita, quæ non reperiuntur permissa.*

1 INter corporalia. †Electos in Epi-
2 scopos & confirmatos solus Papa transferre pōt. h. d. Et diuiditur in duas partes principales. Nam in prima ponit̄ exordium. In scd̄a facti narratio. secunda ibi, sanè. Et ibi dēt incipi casus in terminis. Prima subdiuidit̄ in tres. Nam primo probat cōiugiū spirituale dissolui non posse, nisi per Papā. scd̄o pbat vinculū spūalis coniugij esse inter electū & cōfirmatum, & eius ecclesiā: licet non sit consecratus. tertio soluit cuiusdā canonis contrarietatē. scd̄a ibi, sicut aūt. tertia ibi, sed neque. ¶ In tex. ibi, quam construantur. patet exemplum in domo, & libro, quæ facilius destruuntur, q̄ ꝯstruantur. ¶ Itē
2 ibi honorem dare. supple, quia ep̄s solus pōt † ordines cōferre etiam sacros: & tn̄ solus auferre non pōt, vt hr̄ xv. q. vij. c. felix. & c. si aūt. & c. vlt. ¶ Itē ibi, cōdēnari. i. deponi. nā aliter bn̄ pn̄t condēnari. j. de offi. ordi. pastoralis. & eo. ti. c. j. in vj. ¶ Itē ibi p̄cipiens. supple, Matthei xviij. Itē ibi, sicut. s. probauit dissolutionē matrimonij spiritualis esse etiā inter electū, & cōfirmatū, & ecclesiam, ad quā est electus, licet non sit consecratus: & per hoc infert, q trāsferre electū confirmatū est etiam soli Romano Pontifici reseruatū. ¶ Itē ibi, sed neq;. hic respondet ad duo obiecta, quæ poterant fieri ex canone, qm̄ quidam. c. di. ¶ Itē ibi, sane. hic facti narratio, ex qua sumit̄ casus. ¶ Itē ibi metropolitanū suū. s. Archiepiscopū Rothomagē. sub cuius puincia est ecclesia Ambricen. sed & Andegauē. est sub
3 Archiep̄o Turonen. ¶ † Not. quod corporalia facilius dissoluuntur, quam cōstruantur: secus in spiritualibus: quia illa econtra facilius construuntur, quam dissoluuntur. ¶ Nota. quod Episcopus solus nō potest deponere ab ordine, licet solus possit dare ordinem. facit quod habet̄ de pœnis. degradatio. in vj. & sic patet, quod hoc casu nō procedit regula, quæ habet, quod eius est dissoluere, cuius est ligare. ¶ Not. quod Episcopi pn̄t a metropolitanis consecrari. qd̄ intellige secundū ea, quæ habentur j. de tēp. ordi. nec

a Electos. Idē & per similia verba summat hic d. Abb. ponens casum lōgū. vide eum hic.

di.nec Epi.& tñ non potest. Eps a metropolitano deponi
sine licentia Papæ, de quo in c.j.j. de iudi.potest tñ aliter
cōdemnari,vt dixi super litera.¶ No.q arg. a minori vali
dum est in iure,de quo s̄.de elec.cū in cunctis.vnde si id,
qđ est leuius,censetur reseruatum Papæ,fortius id,quod
est grauius.¶ Not.q solus Papa potest dissoluere vinculū
4 spūalis † coniugij,seu matrimonij, quod contrahiť inter
electum & confirmatum in episcopum, & ecclesiā suam.
¶ Nota,q factum a Papa,vt a vicario Dei, censeť esse fa-
ctū ab ipso Deo:& qđ gesta per vicarium, vidētur esse ge
sta per ipsum Deum.¶ Nu.autoritatem illam,quos deus
coniunxit,homo non separet.& sic videtur, qđ matrimo
nium carnale a solo Deo dissoluatur. Et si dicatur dissol.
uitur etiam interdum per Papam,vt patet ex his, q̄ habē
tur j̄.de diuor.per totum.Responderi pōt, quod censetur
tūc dissolui a Deo,cum fiat ab ipso Papa,vt vicario Dei.
Et si dicatur, qđ etiam interdū per sententiā inferiorū iu
dicum dissoluitur matrimonium carnale, vt patet ex his,
q̄ habetur j̄.de iureiu.quēadmodū.& j̄.de frigi. ꝑ totū. &
j̄.de diuor.per totū. dicit Inn. qđ tunc iudex nō dissoluit
autoritate propria,sed autoritate canonū, qui capiunt au
toritatē a Papa,& sic etiā a Deo. cū etiam potestas condē
di canones a Deo ꝓcesserit,vt s̄.c.proxi.vel posset dici, q
verum est dicere,quos Deus cōiunxit,homo non pōt se-
parare:sed quos Deus vere non cōiunxit,licet extrinsece
coniuncti videanť, vt qñ aliqui contraxerūt in gradibus
ꝓhibitis,de qbus j̄.de cōsan.& affi.c.nō dēt. hos tales be
ne separat homo,seu iudex ecclesiasticus ex cōstitutione
ecclesiæ: qa non sunt vere tunc a Deo cōiuncti propter
impedimentum canonicū subsistens.¶ Nota tria reseruа
5 ta sedi Apostolicæ.s.cessio, † translatio,& depositio Epo-
rum. Et ex quolibet istorū dissoluitur vinculū mřimonij
spiritualis.& de multis alijs no.j̄.de offi. lega.c. qđ trāsla-
tionem.¶ In ver.sicut aūt.No.q cōfirmatus in Epm, quo
ad vinculum matrimonij spiritualis, æquiparatur conse-
crato in Epm: quia sicut Eps consecratus non pōt cede-
re.aut transferre sine autoritate Papæ, sic nec pōt electus
confirmatus.Et ratio est, quia difficultas dissoluendi sur-
git a substantia vinculi matrimonialis, quod vinculū dať
per solam confirmationem, licet non intercesserit cōse-
cratio.¶ Et no.qđ vinculum mřimonij spiritualis cōtra-
hitur inter ꝑsonas eligentiū & electi. facit qđ habetur s̄.
de elec.cū inter canonicos. & j̄. vt lite non cōtesta. qm̄.§.
si vero.& sit indissolubile in ipso actu confirmationis, vt
hic colligiť.¶ Et no.qđ dicitur contrahi inter ꝑsonas eli-
gentiū & electi:qa ipsi eligentes sunt, qui contrahunt eli
gendo.tñ ēt diciť contrahi inter electū & ecclesiam.j̄. de
testa.relatum.vnde ēt potest dici contrahi inter electū &
eligentes,quasi ecclesiā repræsentantes, & ꝑ hoc etiā in-
ter ipsum & ecclesiam,vt d.c.relatū.¶ No.q consecratio
quo ad substātiā vinculi matrimonij spiritualis, nihil ad-
dit:sed ex sola cōfirmatione est perfectum ipsum mřimo-
nium. Potest tñ dici cōfirmari per consecrationē per ea,
quæ habenť j̄.eo.c.si.sicut consumatur carnale per copu-
lā.Et licet consecratio,quo ad vinculū,nihil addat:tñ ad-
dit quo ad aliā,videlicet quo ad ptātem exercēdi ea, quæ
sunt ordinis Epalis.¶ No.quod illud non diciť de substā
tia alicuius,quo posito,& illud etiā ponitur: & quo remo
to,illud remouetur.Illud aūt non dicitur esse de substan-
tia alicuius,ad cuius remotionem non remoueť, sed re-
manet:& sic dignitas Epalis,seu ꝯsecratio,non est de sub
stantia matrimonij spiritualis: quia sine illo matrimonio
potest esse dignitas,vt patet in Episcopo, qui renuntiauit
Epatui,sed non ordini,& sic in Epo nullatenus. & simili
ter pōt esse verū matrimonium spirituale sine dignitate
Epali,vt patet in electo,confirmato, & non consecrato.
¶ Et ex ꝓdictis potes etiam notare,quod additio noua, q̄
fit ex accidente,non alteret subiectum, ex quo non con-
fert ad materiam,seu substantiam ipsius subiecti.¶ Not.
quod vbi remanet eadē causa & substantia: licet aliquod
accidens varieť,non variať dispositio.Et ex hoc etiam po
tes notare, quod vbi datur participiū causæ specificæ, &
ex hoc etiam dari debet participiū causati, & iuris super
ipsa fundati.Et per hoc etiam habes,qđ vbi datur eadem
rō, ibi etiā esse debet eadem iuris dispositio. ¶ Et ex hoc
ēt no.qđ licet expresse non disponať id,de quo quæritur:
tñ ex idētitate rōnis extēndi pōt. facit qđ habeť in l. non
pñt.ff.de legi. & ad hoc sæpe allegatur hæc decretalis. Et
no.etiam illud vulgatum,quod de similibus a similia pro
cedi pōt,& quod similium idē debet esse iudiciū, de quo
etiam s̄.de consti.translato.¶ No.q illud,quod est simile
alteri,non est idem cum illo proprie loquendo,de quo s̄.
de rescrip.in decretali,capitulum sanctæ crucis. & in l. q
6 Nerua.ff.deposi.¶ † No.de dictione imo,quę ponitur cor
rectiue vel declaratiue,scd̄m subiectā materiā. de quo in
prima constitu.Codicis.& in l.Stichus, imo Pamphilus.
ff.de manumis.testa.& xvj.q.j.c.prædicator.¶ Nut.q iura
sunt consideranda & intelligenda ſm sensum, qui cadit
in intellectū periti,& subtiliter intuentis. ¶ Et ex hoc ēt
no.q subtilitas ꝓ inueniendo vero intellectu legis com-
mendať.facit j̄.de fer.capellanus.licet alias subtilitas ꝑni
ciosa reprobeť in c.dilecti.j̄.de iudi.de quo etiam ibi tan-
gitur,in ver.sed neque.¶ Not.q ecclesia pōt dici viduata
dupliciter:vno modo simpliciter & omni respectu, & tūc
nullū supponitur vinculum inter eam,& sposum, seu ꝓ-
latū:scđo modo dicitur,qñq; viduata, quo ad q̄d, inspe-
cto aliquo accidēti extrinseco: cuius respectu sponsus est
inhabilis,& sic inutilis, quo ad exercitiū matrimoniale:
& hoc modo pōt dici ecclesiā esse viduatā, quæ habet ele
ctū cōfirmatum,sed nondum consecratū: quia inhabilis
est ad exercitium illorū, q̄ sunt ordinis, vt hic patet, & s̄.
de elec.transmissam.¶ No.q paria videnť esse,aliquid nō
esse, vel inutiliter esse,& ad hoc sæpe allegatur ēt decreta
lis:facit l.quoties.ff.qui sati.cogā.& l.j.§. quibus.ff.cuius-
7 que vniuer.¶ † Not.q in interpreratione verborum iuris
dēt attendi cōis vsus loquendi. nā verba debent intelligi
prolata non simpliciter, prout sonāt, sed ſm cōem vsum
loquendi.facit quod habetur j̄.de spon.ex literis.& in l.li
berorum.§.qđ tñ Cassius.ff.de leg.iij.& in l.cum de lanio
nis.§.asinā.ff.de fun.instru.¶ No.q licitum vř esse allega
re prouerbia.facit quod habetur j̄. de Iude.c. & si iudęos.
¶ Nota,quod permissum sub ratione pęnæ, non intelli-
gitur permissum sub ratione gratiæ. Et ex hoc etiam no.
quod permissio actus non extenditur ad causam opposi-
tæ rationis.facit quod habetur in l. legata inutiliter.ff. de
legatis primo. vbi inducta ad vnum effectum non debēt
operari oppositū. ¶ No.quod ꝑmissa iure singulari, non
sunt extendenda ad alios actus,maxime si non sunt paris
rationis,& idē etiam si forent.j̄.de prim.sane.& ff.de legi.
l.ius.singulare.¶ No.in materia regulariter & cōiter pro-
hibitiua oē id,quod non apparet conces.intelligitur pro
hibitum,& sic sub regula prohibitiua.Et hoc casu etiam
dicimus,q omissum hř pro prohibito, & sic ꝓcedit illud
generale,erubescimus cum sine lege loquimur.l.illā. C.
de colla.& illud,quod a legibus,vel decretis sanctorū pa-
trum non ꝑmittitur, non est ab homine præsumendum.
8 ¶ † No.q confirmatus videtur arctari ad petendū cōsecra
tionem infra sex menses. quod qualiter intelligatur, re-
curre ad ea,quę notantur per gl.in c.si electio.de elec. in
in vj.& facit quod hř in c.q̄ sit.eo.tit.& li.Et in dictis iuri
bus etiam patet,a quo tempore currat dictum.tempus.
¶ Et no. pœnam non facientis se consecrari infra dictum
tps,qa pōt compelli ad cedendū iuri acquisito. ¶ In ver.
sane.No.q translatio attribuitur superiori bñficij, ad qđ
fit translatio:absolutio vero vel concessio licentiæ, attri-
9 buiť illi superiori beneficij,a quo transfertur.¶ † No.poe
nā transferentiū Epos sine licentia Papę:& etiam illorū,
qui translationi consentiunt, & translatos consecrant,
& con-

& confirmant: quia suspenduntur a potestate consecran
di & confirmandi. Pęna vero translati est, q̄a suspenditur
10 a Pontificali officio. ¶ † Not. ꝙ cæteris paribus plus pec-
cat superior, q̄ inferior: & plus peccat inordinate promo-
uens aliquē, q̄ ꝓmotus: & minus peccat sequēs aliorum
errores, q̄ inducens alios ad sequendum. ¶ No. ꝙ parcen
dū est sponte confitenti delictū, & veniā postulāti, si pec-
cauit ex errore vel simplicitate: secus si ex malignitate &
si ex certa scientia: nam talis dicitur peccare ex maligni-
tate. sed ex simplicitate peccare dr̄, q̄ peccat ex errore, ēt
si error caderet in latam culpā, vt cōtingit in errore iuris.
facit qđ notatur in l. iij. §. fi. ff. de libe. causa. & quod no. in
l. plagij. C. ad. l. Flauiam de plagi. ¶ Nota. ꝙ vbi subest du
plex impetratū, sup̄ vtroq; debet dispensari. facit ꝙ habe
tur in l. si non lex. ff. de hære. insti. & Instit. de nup. §. affini
tatis. ¶ No. ꝙ vbi quis consecrat̄, vr̄ ꝙ ad certā & determi
natam ecclesiam, in qua sit sponsus, debeat consecrari, &
ideo si consecratur ad ecclesiā, in qua nō sit sponsus, licet
in alia sit spōsus, nō est recte cōsecratus: q̄a nō quo ad ec-
clesiā, in qua est sponsus, cū ad illā non fuerit ꝯsecratus,
nec ad aliam, in qua nō est sponsus, cum ad illā nō potuit
11 consecrari. Et pro hoc videret̄, ꝙ † si quis ꝯsecraret̄ in Epi
scopum, ad ecclesiam, in qua est intrusus, & sic non cano
nice ꝓmotus, non recipiat habitū cōsecrationis. ¶ Et sic
stidetur, ꝙ si postea inde remoueat̄, qđ nec remaneat Eps̄
quo ad potestatem exercendi Episcopalia, etiam ad man
datum alterius, & sic non erit Episcopus talis eiusdē po-
testatis, cuius est Eps̄. Nullatenen. qui renuntiasset Ep̄a-
tui, licet non ordini. Et sic transit hic do. Ant. de Bu. in no
tabilibus. Sed cōtrarium videt̄ velle Hostien. & ipse etiā
tangit circa finē. nam dicit, ꝙ tunc saltem dicitur cosecra-
tus ad ecclesiā vniuersalē, ad quam quilibet consecrat̄, cū
sit vnica tantum vniuersalis ecclesia. vij. q. j. Nouacianus.
xxiij. q. j. c. loquitur. Et pro hoc facit, qđ habetur in simi-
li in c. non solum. & c. sequenti. de regulari. in vj. vbi inter
dū professus certam religionē, si ꝓfiteatur illā infra annū
non obligatur illi religioni in genere, vt contingit in pro
fitente religionē mendicantiū infra annū, vt ibi patet. Sic
ergo, vt hic, licet fuerit consecratus ad certā ecclesiam, &
non valuerit consecratio respectu ecclesię vniuersalis. Et
ideo sm̄ Host. posset iste Eps̄, qui inuitaretur ab alio Ep̄o,
expedire illa, quæ sunt ordinis, qđ intellige verum anteq̄
fuisset suspensus ab executione pontificalis officij. ¶ No.
ꝙ cōsensus nullus ex ipsius perseuerantia operari potest
interdum quo ad facultatem dispensandi, licet non ope-
retur quo ad validitatem electionis. s̄. tit. j. auditis. & c. bo
næ. ¶ In gl. j. ibi, quam constituatur. nam requirit̄ qđ dn̄s
tradat contra peculium, vt constituatur res peculiaris: &
tn̄ solo animo reuocat̄ peculiū. ¶ In ea. glos. in fi. Item est
12 † differentia inter corporalia & incorporalia, sm̄ Hosti. p̄
ea, quæ habētur in l. iij. ff. pro socio. quia si sit societas om
nium bonorum, transit dominium rerum corporaliū si-
ne traditione: sed nō trāseunt iura incorporalia sine ces-
sione, vt ibi no. ¶ Item ex legato rei corporalis secuta ad-
itione hæreditatis. transfertur dn̄ium. l. si tibi homo. §. cū
seruus. ff. de lega. j. & tamen ex legato iuris incorporalis,
puta actionis competentis contra debitorem, non trāsit
sine cessione. l. ex legato. C. de lega. quod intellige respe-
ctu directi iuris: nam vtilis actio bene transit sine cessio-
ne, vt ibi patet. ¶ In gl. spiritualia. in fi. vel dicit, qđ cōtra-
rium loquit̄ in interiori destructione, quæ fit per peccatū
hic aūt de exteriori, quæ fit deponendo ab ordine, & sic
a sacramentis. ¶ In gl. destruatur. in fin. Aduerte, quia gl.
dicit verum in se per legem, quam allegat. tamen non di
cit ad. intentum tex. qui non loquitur de matrimoni car-
nali vel de carnalibus, sed de spirituali seu spiritualibus.
¶ Et si dicas, istud, quod dicit gl. facit saltem contra regu-
13 lam hic positam, dum dicit quod † corporalia facilius de-
struātur, quam construantur. Potes dicere quod fallit in
casu isto, quando agitur de matrimonio corporali seu car
nali. & facit quod dicam cum glo. infra de verbo, fortius.
¶ In glo. solus. in fine. nec obstat, quod habetur xxiiij. dis.
14 c. Episcopus. vbi dicitur, † quod Episcopus non solus or-
dinat, sed cum consilio. sui Archiepiscopi. facit quod ha-
betur infra de præbend. cum secundum. quia respondet̄,
quod verbum solus, non excludit clericos suos, sed alios
episcopos. facit quod habetur xvj. q. vij. §. solus. ¶ Item qđ
hic dicitur, quod Episcopus solus non potest auferre ho-
norem, intellige deponendo ab ordine sacro. xv. q. vij. fe-
lix. & c. si autem. sed bene posset suspendere ab officio, &
suspensionem reuocare, licet contra depositum ab ordi-
ne non posset dispensare. ij. q. vij. c. ideo. & facit quod ha-
betur infra de cleri. non residen. c. ex tuæ. potest etiam au
ferre honorem, deponendo a beneficio: licet non posset
deponere ab ordine. infra de his, quæ fiunt a prçla. c. no-
uit. ¶ Item quod hic dicitur, quod metropolitanus conse
crat suffraganeos: intellige principaliter adiunctis tamen
sibi duobus Episcopis, vt habetur in c. nec Episcopo. j̄. de
tempo. ordi. ¶ In glo. fortius. in fi. dicit Host. quod solutio
gl. videtur literam violare. ideo dicit, qđ potest litera susti
neri, inquantum dicit, qđ spirituale matrimonium est for
tius q̄ carnale ex eo, quia spirituale mr̄imonium aduocat
& trahit ad se carnale coniugium interueniente cōi con-
sensu, ēt post carnalem copulam. j̄. de conuer. coniuga. c.
15 coniugatus. † vbi patet qđ coniuges etiam possunt post
carnalem copulam transire ad religionem, & sic ad matri
monium spirituale: sed non sic est econtra, quia si aliquis
transiuit ad religionem, & si contraxit matrimoniū spiri-
tuale, non potest postea transire ad matrimonium carna-
le, vt in cler. c. eos, qui de consangui. & affi. ¶ Item inter-
dum dissoluitur matrimonium carnale altero coniugum
solum volente per contractum matrimonij spiritualis, vt
si transeat ad religionem ante carnalem copulā. infra de
conuer. coniu. ex publico. ¶ Item dissoluitur carnale ma-
trimonium altero solo volente in casu c. j. de eo, qui dux.
in ma. quam pol. per adult. ¶ Itē in alio casu, qn̄ videlicet
alter infidelium venit ad fidem altero nolente venire. j̄.
de diuor. gaudemus. Sed matrimonium spirituale nō dis-
soluitur ex voluntate vnius tantum, imo nec ex volunta
te amborum ingredientis religionem, & recipientis pro
fessionem. ¶ Item etiā cēsetur mr̄imonium spirituale for
tius, q̄a fortius operat̄ in construendo, & difficilius in dis
soluendo, q̄ faciat carnale: q̄a spiritnale inprimit chara-
cterē, quod non facit carnale. facit qđ notatur in rubr. in-
fra de sacra. nō itē. & in c. j. & c. pastoralis. & sic fortiorem
imprimit gratiā. ¶ Item fortiora etiā copulat, q̄a nō solū
corpora, sed ēt animas: & non solū duos, sed ēt plures, vt
patet ex his, q̄ habentur hic in tex. & s̄. de elec. cum inter
canonicos. & xxj. q. j. p̄cipimus. ¶ Itē carnale dissoluit̄ per
mortem, sed spūale non: q̄a remanet character impressua
in anima, etiam post mortem. & q̄ fuit spōsus ecclesiæ mi
litantis, si bene militauerit, erit sponsus ecclesiæ triūphā-
tis post mortē, & sic quo ad dissolutionē vr̄ ēt fortius vin-
culum mr̄imonij spiritualis. facit qđ hr̄. xl. dist. in c. ante
oīa. Et ideo propter p̄dicta sm̄ Host. p̄t litera hic stare pro
16 prie. ¶ † Potes dicere, vt hic tangit d. Ant. de But. ꝙ si quę-
ritur an carnale matrimonium quo ad se facilius cōtra-
hat̄, q̄ dissoluat̄. & dicendum, ꝙ sic, vt etiam voluit glo. in
versi. destruantur. & idem etiam dicendum de mr̄imonio
spūali, quo ad se, q̄a facilius construitur q̄ destruitur. ¶ Si
aūt quæritur, an ęquiparetur contractus mr̄imonij carna
lis contractui matrimonij spūalis. Potest dici, qđ facilius
contrahitur mr̄imoniū carnale, q̄ spūale. quia carnale cō
trahitur ex solo consensu coniugū, & momento ꝑficitur,
sed in spūali contrahendo multæ solennitates requirunt̄,
de q̄bus in c. quia propter. & c. in Genesi. s̄. ti. j. Si aūt com
parare velis distractnm vnius ad distractum alterius, tunc
certo respectu est fortius in dissoluendo carnale mr̄imo-
nium

nium q̃ ſpirituale: quia carnale diſſoluitur autoritate ſo-
lius Dei,ſed ſpũale autoritate Papæ.Sed certe, vt dicit d.
Ant.de But & hæc pñt dici paria:quia autoritas Papę eſt
ex autoritate Dei.Sed melius dici põt, ꝙ carnale poſt car
nalē copulā non põt diſſolui in vita cõiugũ autoritate Pa
pæ,ſed ſolum ſoluiẽ per mortẽ.Sed ſpirituale põt diſſolui
in vita illud ꝯtrahentis autoritate Papæ,vt hic patet. Cer-
te tñ alio reſpectu põt dici,quod difficilius diſſoluiẽ ſpũa-
le,quia durat ẽt poſt mortem ꝓpter characteris impreſſio-
nem,qđ nõ contingit in carnali,vt ſuperius dixi. ¶ Item
ex eo,q̃a per contractum matrimonij carnalis non diſſol-
uiẽ ſpũale,ſed econtra ſic in multis caſibus,de quibus di-
xi ſupra.¶ Et ex p̃dictis videẽ, ꝙ mrĩmoniũ ſpirituale ne-
dũ ſit dignius,ſed etiã ſortius.¶ Sed aduerte,q̃a litera hic
nõ dicit,ꝙ matrimonium ſpũale ſit fortius,q̃ carnale:ſed
argumentatur hoc a minori, quia cum carnalia facilius
ſm regulam,ſeu regulariter deſtruanẽ,q̃ conſtruanẽ : ſed
ſpũalia eꝯ difficilius deſtruunẽ, q̃ cõſtruunẽ. & ideo cum
diſſolutio matrimonij carnalis ſit reſeruata Deo, & con-
ſequenter Papæ eius vicario per autoritatem illam,quos
Deus coniunxit,&c.multo fortius debet intelligi reſerua-
ta diſſolutio matrimonij ſpiritualis Deo & conſequenter
Papæ eius vicario,attenta regula p̃dicta,q̃a regulariter fa
cilius diſſoluunẽ corporalia, quã ſpiritualia. & difficilius
diſſoluunẽ q̃ carnalia.Nec ob.ſi dicaẽ, ꝙ carnale mrĩmo-
nium nõ ſequiẽ naturã & regulã corporaliũ reruũ,q̃a ipm
matrimonium carnale facilius ꝯhiẽ, q̃ diſſoluiẽ , vt patet
in l.conſenſu.C.de repu.Et nota gl.hic in ver. deſtruunẽ.
q̃a per hoc non ſequiẽ,qđ non ꝓcedat argumentatio p̃di-
cta, de qua ẽt in litera. quia licet ipſum matrimoniũ car-
nale exorbitat a regula aliorũ corporalium,tñ ex quo eſt
res corporalis,& eius diſſolutio reſeruatur Romano Pon-
tifici: multo fortius dẽt reſeruari diſſolutio mrĩmonij ſpi
ritualis,quod non exorbitat:imo ſequiẽ naturam ſpiritua
liũ,quæ facilius contrahunẽ,q̃ diſſoluuntur: & difficilius
etiam ſoluunẽ regulariter,q̃ diſſoluantur regulariter cor
poralia. Nã fortius dẽt operari actus, q̃ procedat ſm ſuã
naturã,& ſm regulã:& ſic ſm ius cõe, q̃ actus qui operaẽ
contra naturã.& ſic de iure ſpãli,exorbitando a iure cõi,
facilius tolli debeat ius ſpãle,q̃ ius cõe, vt in §. quia vero
veriſimile.in Auth.de non alie.col.ij.& l.eius militis.§. ſi
militia miſſus.ff.de teſta.mil.& no.gl.in cle.cãm. & elec.
& facit ẽt,qđ hẽ in c.j.j.de ord.ab Epõ,q renuncia. Epiſ.
¶ In gl.diuina.in fi.& pro hoc facit, qđ no.gl.in c.nõ eſt.
j.de vot.vbi notaẽ, ꝙ ſi Papa diſpenſat cõtra votũ ſine iu-
ſta cã, non eſt q̃s tutus quo ad Deum,facit ẽt qđ dicet in
c.cũ inter.j.tit.ij.& qđ ibi notaẽ per Inno.in gl. vicariũ.ibi
dẽ etiã vicarius Chriſti.ſupple,quo ad ea, q̃ conceduntur
Epis.¶ In gl.confirmatus.in fi.Sed certe etiã poſt confir-
mationem ante conſecrationem poſſet exceptione repel-
li,vt patet in c.ſup his.hic alle.vnde Hoſtien.dicebat, qđ
etiã ante cõfirmationẽ nõ poterat electus cedere iuri ſuo
ſine autoritate ſui ſuperioris.Sed,vt hic patet, gl. iſta tenet
contrariũ,& idẽ gl.in ver.poſt confirmationẽ.& hæc opi-
nio vr̃ verior ꝑ iſtum tex.a ſenſu ꝯtrario. Et iſta opinio ẽt
communiter teneẽ,de quo per glo.in c.ſi electio. de elec.
in vj.¶ In gl.nil addit.quaſi velit gl.qđ quo ad ſubſtantiã
& vinculũ mrĩmonij conſecratio nihil addit, ſed quo ad
conſummationẽ bene põt dici addere,q̃a dicitur cõſum-
mari in ipſa conſecratione,& ꝑ illã acq̃riẽ poteſtas exer-
cendi ea, quæ ſunt ordinis Epãlis. facit qđ dicetur in d.c.
licet.in gl.j.j.eo.¶ In gl.ſimilitudinẽ.in fi.Solue, quod in
contrarijs non erat oĩmoda ſimilitudo, vt in eis patet. hic
ſecus.& de materia.§.de conſti.transla.& de p̃ben. nõ po-
teſt.ꝑ Io. An.li.vj.¶ In gl.ſex menſes.in fi.Sed q̃uo ſaluaẽ
litera iſta.potes dicere,ꝙ dupliciter poteſt ſaluari.Primo,
vt intelligatur hic poſt ſex menſes.ſ.inchoatos:& qđ dici-
tur in canone,de quo hic fit mentio.ſ.in c.j.ad fi.c.di. in-
telligatur de q̃nque menſibus completis. facit quod not.

a In eadẽ, gl. in fin. vide hic per d. Abba. in vij. col. pro prie princ. ver. in ead. glo. in fin.

in ſimili in c.lr̃as.j.de temp.or.& in l. qui ante kalendas.
ff.de ver.ob.& in l.ij.§.fi.ff.ſi cer.pet.¶ Et nota.hanc ſolu-
tionẽ ꝓ concordandis teſtibus , quorũ vnus dicit aliquid 22
fuiſſe poſt quinque menſes,alter poſt ſex:vt primus intel-
ligatur dixiſſe de quinque completis,alter de ſex inchoa-
tis,de quo per Bart. in d.l.ij.§.fi.& facit etiã qđ conſueuit
dici in c.cũ tu.j.de teſt.& quod ẽt plene dixi in l.inter ſti-
pulantem.§.j.ff.de ver.obl.¶ Et ad prædicta ẽt adduci põt
17 ſm Io.And. ꝙ † dicimus Chriſtũ fuiſſe paſſum, dum eſſet
xxxij.annorũ,& ſex menſiũ,& ſic xxxij.cũ dimidio.& tñ
ſex menſes a tp̃e natiuitatis Chriſti,quæ fuit de mẽſe De-
cembris, non cucurrerãt cõplere vſq; ad tp̃s ſuæ paſſionis,
quæ fuit de menſe Martij. & ſic erant ſex menſes cepti,
ſed nõ completi.¶ Vel poteſt dici ſcđo ꝙ tex. hic vult ap-
probare opi.Hugo.qui vult morã poſſe purgari infra mẽ-
ſem poſt dictos q̃nq; menſes.facit qđ no.ꝑ Io.An.§.tit.j.
cũ in cunctis ver.cũ vero.¶ In gl.inutilẽ.ibi,ver.ſcindite.
melius dixiſſet ver. irẽ a mortuo. qui verſus eſt ſub §. hoc
idẽ.& facit etiã qđ habetur in l.Paulus.ff.de ver.obl.& in
18 l.eleganter.§.qui reprobos.ff.de pigno.actio. ¶ † In gl.nõ
inueniẽ.ibi,& ſecus in beneficijs.Not.diligenter gl. quæ
in iſto ver.iuncto eo,qđ ſupra dixi in ver. & in priuilegijs
vẽ facere differẽtiã inter priuilegiũ & beneficiũ.& qđ pri
uilegium eſt ſtricti iuris:ſecus in beneficio. & bene dicit
gl.ſtricte ſumpto vocabulo,quia priuilegiũ dicitur,quaſi
20 priuans legem iii.di.priuilegia.& ſic eſt cõtra ius cõe : ſe-
cus eſt in beneficio,quia illud non eſt contra ius: & ideo
latius interpretatur.facit qđ dicetur in c.ſi.j.eo. & qđ ibi
no.per Io.An.& in c.olim tibi.j.de ver.ſig.facit etiã quod
notaẽ ꝑ Legiſtas in l.bñficium.ff.de cõſti.prin.¶ In ea.gl.
ibi at.contra intellige ad tex.nõ ad ꝓxime dicta: q̃a cum
19 illis cõcordat id,qđ ſequiẽ.¶ † In ea.glo.in fi. hoc intelli-
a ge,niſi quis veniret contra præceptum ſuperioris,vel niſi
quis faceret alteri,qđ ſibi fieri non vellet: nã talia etiã nõ
erant licita etiam ſm primæuũ ius naturale.j.di.in princi
pio.¶ Et aduerte,quia potes aliter concludere in materia.
quam dixit gl.nã id,de quo q̃ritur,eſt de materia regulari
ter in ſui genere ꝑmiſſa,& ſic ſumus in his, q̃ ſunt de ge-
nere ꝑmiſſorum:& tunc procedit in tali materia,ꝙ omne
id, ꝙ non reperitur prohibitum , intelligitur eſſe conceſ-
ſum, ex quo ſumus in materia regulariter in ſuo genere
permiſſa.facit qđ habetur in l.j.ff.de teſti. vbi regulariter.
quilibet põt eſſe teſtis,niſi reperiatur eſſe ꝓhibitus: & ſi-
militer quilibet põt eſſe ꝓcurator,niſi reperiatur prohibi-
tus,vt in l.mutus q̃ non ff.de procu. Et ſimiliter põt quis
cõtrahere matrimonium,niſi reperiaẽ ꝓhibitus. facit qđ
habetur j.de ſpon.cũ apud.vnde in p̃dictis dicimus,ꝙ edi-
ctum eſt permiſſorium regulæ,& in ſuo genere,& eſt pro
hibitoriũ certarum perſonarum, vel certorũ caſuũ. facit
ꝙ not.in d.c.cũ apud.& in d.l.mutus.§.fi.¶ Si aũt ſumus
in materia,quæ regulariter , & in ſuo genere eſt ꝓhibiti-
ua,& ſic de genere ꝓhibitorum:& ſic ꝓcedit, ꝙ oĩa intel
ligantur ꝓhibita,quę non reperiunẽ permiſſa.& ita intel
ligatur iſte tex.cum cõcor.nã alio nõ apparente recurren
dũ eſt ad regulã,& ſtandũ eſt regulæ.l. oĩs.diffinitio. cum
ibi notatis. ff.de reg.iur.& facit quod no. Dy.de reg.iu. in
21 vj.& ideo ſi ſumus in materia regulariter prohibita , dẽt
præſumi ꝓhibitum,niſi appareat permiſſum. & ſimiliter
econtra ſi ſumus in materia regulariter permiſſa,dẽt præ
ſumi permiſſum, niſi reperiatur prohibitum. Nam regu-
laria ſunt ſm naturam ipſius regulæ: ſed ſpecialia ſunt &
accidentia contra naturam regulæ:ideo facilius præſumi
tur,aliquid eſſe potius ſub regula, quæ procedit ſm com-
muniter accidentia,q̃ ſub ſpecialitate , quæ ex accidenti
& ſingulariter contingit,contra naturam regulæ:facit, ꝙ
hẽ in l.nã ad ea.ff.de legi.¶ Si aũt quæratur,q̃uo cognoſci
tur,an materia ſit in ſuo genere prohibita vel ꝑmiſſa: dico
quod hoc poterit colligi ex eo,quod hic tetigit glo.circa
fi.quia ſi cõſtitutio ſeu lex loquiẽ ꝑmiſſiue.ꝓſumeẽ & di-
cetur

eetur esse materia permissa: Si aũt materia loquatur nega
tiue, dieetur materia esse ꝓhibita, vt patet ex iuribus hic
alle. circa fi. gl. Si aũt esset easus, in quo nõ bene appare-
ret, an in tali materia, lex loquatur permissiue vel prohibi
tiue, tunc recurrendum esset ad ius primæuum vel natura
le: quia intelligeretur esse permissum, nisi veniret contra
prohibitionem superioris, vel nisi quis vellet alteri facere
20 quod sibi nollet fieri. ¶ † Et prosequit̃ hic Io. An. de mul-
tiplici lege, videlicet de lege naturæ, & de lege iurisgen-
tium, & de lege Mosaica, & de lege ciuili, & de lege cano
nica: & sic de quinque legibus, de quibus etiam tetigit in
c. j. de summa trini. & fi. cath. & tangit quæ essent licita,
& quæ ꝓhibita intelligant̃ per dictas leges: sed non opus
instare: q͞a per ea, quæ dicit hic non habes perfectam do-
ctrinam, sed melior doctrina hr̃ ex his, q̃ dixi superius. Et
ad materiam faciunt ea, quæ habent̃ ij. q. v. ꝯsuluisti. & in
l. necnon. §. sed quod eis. ff. ex quib. cau. ma. ¶ In gl. tanq̃.
c. fi. de materia habet̃ in d. c. homo christianus. & j. de iu-
reiur. in c. cum quidam. ¶ In gl. pe. in fi. Solue, ꝙ ibi volun
tas non fuerit contraria potestati, quæ poterat mutare vo-
luntatem, & adijciendo conditionem institutioni, & præ
sumitur etiam mutasse, ex quo non adiecit: licet a princi-
pio dixisset, talis hæres esto s̃m conditiones j. sequentes.
vnde licet postea nõ adijciat conditionẽ, erit hæres, q͞a p̃-
sumitur ipsum mutasse voluntatem adijciendo conditio
nẽ, ex quo postea nõ adiecit. ¶ In glo. fi. ibi durant in suo
consensu, & põt exponi, quod dicantur durare: q͞a nõ mu
tarunt voluntatem. & sic erit sensus quod si durent in eo-
dem consensu ex eo: q͞a non mutent habet locum, qđ hic
dr̃. Põt etiam intelligi s̃m Host. si adhuc durarent in suo
consensu. i. si de nouo cõsentiant in eo, quod prius cõsen
serunt, & sc͞dm istos intellectus loquitur de cõsensu cano
nicorum. Posset etiam intelligi de consensu ipsius electi,
vt sit sensus, quod si ipse electus perseueret in priori con-
sensu: q͞a velit esse in ecclesia Andegaueñ. tũc ꝓcedat id,
quod hic dr̃, vt sequitur in gl. ¶ Et dicit Host. ꝙ iste vlti-
mus intellectus vr̃ magis de mente literæ: q͞a vult gratiã
principaliter ipsi Epõ & non canonicis facere. ¶ Vltimo
posses dicere, quare isti Archiepĩ magis fuerunt puniti, q̃
in c. j. s̃. eod. Potes dicere, dic plus deliquerũt: q͞a hic nedũ
fuit ꝯfirmatio, & trãslatio, sed ꝯsecratio, sed ibi nõ inter-
uenit consecratio. ¶ Preterea hic fuerunt plures, & sic po
terãt maturius videre, facit qđ hr̃ j. de offi. del. prudentiã.
¶ Itẽ aduerte, q͞a circa intell͞m tex. dũ dicit priore cõsensu
perdurãte, potest dici, quod cum simpliciter loquat̃, quod
intelligatur indistincte, & sic copulatiue de consensu eli-
gentium & ipsius electi, cum etiam vtriusque consensus
requiratur ad perficiendum matrimoniũ spirituale. s̃. de
elec. cũ inter canonicos. ¶ Item adde, quod matrimoniũ
spirituale contrahitur per consensum eligentium & ele-
cti, etiam ante confirmationẽ, & hoc voluit litera in ver.
sicut autem dum dicit maxime cũ confirmatus fuerit, &
sic posuit dictionem implicatiuam, quæ implicat idẽ esse,
& si nõ fuerit cõfirmatus, quo ad cõtrahendũ matrimo-
niũ spirituale, facit quod no. j. de fi. presby. ad abolendam.
ante tñ confirmationem, nõ dicitur esse ratũ seu indissolu
bile: sed demũ post confirmationem, vt patet j. c. fi. ¶ Et
ex eo quod dicit glo. supra in verbo confirmatus, & in ver
bo post, vbi patet, quod demũ post confirmationem non
potest dissolui, sine licentia Papæ facit quod no. glo. de ele
ctio. c. si electio. lib. vj.

SVMMARIVM.

1 *Transferens se propria autoritate de sua ecclesia in aliam, carere debet vtra que & nume. 7.*

2 *Concessum sub nomine proprio, in materia, quæ est talis naturæ, quod trã-sire debet ad successorem, intelligitur potius concessum dignitati, quam personæ.*

3 *Sententia in notorijs ferri potest, parte non citata.*

4 *Antiquitati reuerentia debetur, & ex ea tribuitur titulus.*

5 *Corrigere Papam nemo potest, nisi incidat in hæresim, & tunc potest per concilium deponi.*

6 *Processus facti notorii non impeditur: licet allegentur aliquæ circumstantiæ quæ non sunt notoriæ.*

8 *Transiens de vna Ecclesia ad aliam, sine licentia, an sit ipso iure priuatus, vel priuandus.*

a QVanto personam. Eps, [a] q pro-
1 pria † autori-
tate, de sua ecclesia se trãsfert ad aliã carebit
vtraq;, h. d. Et primo narrat factum: sc͞do illud
aggrauat: tertio punit. secunda ibi: nõ atten-
dens. tertia ibi: ne autẽ. In tex. in euangelio Matthæi xix.
¶ Not. autoritatem illam, quos Deus coniunxit &c. q̃uo
non superfluem repetatur, & in c. sequenti dicetur infrã
c. proxi. ¶ No. ꝙ licita videtur esse argumentatio, de ma-
trimonio carnali ad spirituale, de quo p Io. And. in c. tuę.
infra de spon. ¶ Nota, quod reseruata Deo, videntur reser
2 uata Papæ eius vicario. ¶ No. ꝙ † concessum sub nomine
proprio, in materia, quæ est talis naturę, qđ transire debet
ad successorem, intelligit̃ potius esse concessum dignita-
ti, q̃ personæ. ¶ No. ꝙ in ponderanda dispositione: ac cen
senda sit realis vel personalis, magis attendi debet natura
materiæ, quam verborũ expressio, facit, quod dictum fuit
in c. j. s̃. eo. & qđ no. infra de offi. dele. q͞m Abbas. facit ẽt,
qđ notatur per Bar. in l. penul. ff. de ser. lega. & in l. si cõis
seruus. ff. de stipula. seruo. & l. post mortẽ. ff. q͞n ex fac. tu-
to. & etiã, qđ no. infra de institu. cum venissent. ¶ No. ar-
gumentum pro antiquitate veneranda, ad idem, qđ habe
tur in l. semper. ff. de iur. immunit. ¶ No. ꝙ factum a Papa
vt vicario Iesu Christi, censetur factum a Deo, cuius locũ
Papa tenet in terris. ¶ No. ꝙ translatio & quælibet dispẽ-
satio, debet in se habere vtilitatẽ vel necessitatẽ, alias nõ
est dispensatio, sed potius dissipatio, vt consueuit dici in
c. de multa. infra. de præben. & facit, qđ no. j. q. vij. in §. nisi
rigor. ¶ No. ꝙ Episcopum transiuisse ad aliã Ecclesiã, nõ
potest esse non notorium, & hoc ideo quia talis transitus
consueuit fieri multitudine populi concurrẽte, vt docet
experientia. ¶ Et ex hoc nota, ꝙ factum actus transeũtis
transire põt in notoriũ, licet Iaco. de Bu. aliter dicat in aut
hen. qui semel. C. q͞uo & quando iudex. Posset tamen di
ci, quod hic habebat causam manentẽ, in quantum per-
seuerabat in ipso transitu, seu in ecclesia, ad quã transiue
3 rat. ¶ † No. ꝙ in notorijs videtur, posse ferri sententia, par-
te non citata, qđ intellige s̃m nota. in c. cũ sit Romana. ad
fi. infra. de appel. & infra. de iureiur. ad nostrã. el iij. & per
Io. And. infra de ver. sig. ex parte. ¶ No. s̃m vnum intelle-
ctum, ꝙ alligatus alteri Ecclesiæ matrimonialiter, non p̃t
licite eligi, sed debet postulari, vt plene not. s̃. de postu. c.
fi. ¶ No. ꝙ eligentes tũc sunt priuandi, siue suspendendi a
potestate eligendi. ¶ Not. illud vulgatum, quod quis dẽt
puniri in eo, in quo peccauit, facit, quod habetur infra. de
tẽp. ordi. literas. ¶ No. ꝙ dictum est in summario. ¶ Et no.
rationẽ, quæ ponit̃ hic circa finẽ: ex qua no. superbiam &
4 auaritiam reprobandã. ¶ † In gl. antiquitas. ibi ex antiqui
tate & dicimus tribui titulũ infra. de ver. sig. super qbusdã. l. hoc iure. §. ductus aquæ ff. de aqua. plu. arc. & in c. j. s̃.
de p̃scri. in vj. Sed contra antiquitatẽ facit, qđ habetur in
l. ij. §. post hos. ff. de ori. iur. vbi libri Tuberonis parum fue
runt appreciati: q͞a antiquo sermone fuit vsus: facit etiã,
ꝙ habet̃ in l. j. §. si vsusfructus. ff. ad l. Falci. vbi Aristo a ve-
teri opinione recessit. Potes dicere, vt hic tangit Io. And.
quod non est recedendum ab antiquitate, nisi depreben
datur error euidens: facit, quod habetur xix. dist. in c. ne-
quę. vel nisi ex causa commutetur vel reformetur, per id,
quod habetur supra de consuet. cum consuetudinis. & in
l. vnica. C. de vsucapi. transformanda. ¶ In gloss. veri Dei,
ibi pro ratione voluntas: supp. in his, quæ sunt iuris

a Eps. ... sumat hic d. Ab. po... nes casum literalem

positiui,secus in his,quæ sunt iuris diuini,per ea, q̄ habē
tur in c.non est.j.de voto.& s̄.de consuetu.c.fi.¶ In ea.gl.
5 ibi cur ita facis.Nam† nemo pōt corrigere Papam oisi in
cidat in hæresim,tunc potest deponi per concilium gene
rale xl.di.in c.si Papa.¶ In gl.notorium.in fi.aduerte tñ,
qa sufficit factum esse notoriū, cum licentiæ datio vel cō
cessio se habeat per accidens,in qua grauabaē onere pro-
bādi,vt patet in c.illud.hic alleg.¶ Tales autem circūstā-
tiæ,hñtes se ex accidenti , non impediūt effectū notorij,
vt notabiliter vult In.& c.tua.infra de cohabi.cle. & mu-
6 lie.& p hoc bene facit tex.iste enim gl.& sic vr̄, † qđ non
impediatur processus facti notorij:licet allegentur aliquę
circunstantiæ,quæ nō sint notoriæ,quod tene mēti. ¶ In
gl.illicite.in fi.quasi velit gl.q isti Canonici Herbipolen.
non fecerunt illicite,postulando Epm Hildēsemē,sed fe-
cerunt illicite,recipiendo eum sine autoritate Papæ , sed
secundum hoc non elegerunt,sed postularunt , posset ēt
intelligi,vt sonat litera,q illicite fecerunt eligendo: quia
alligatus alteri Ecclesiæ,non debet eligi,sed postulari, s̄.
de postu.c.fi.¶ In gl.suspendimus.in fi.& plus videtur,q
deberet exponi,id est priuatos pnuntiamus,per ea,q̄ ha-
betur in d.c.bonæ.cl j.¶ Sed potes dicere , quod possunt
dici priuati eo illa vice,facit, quod habetur s̄.de ele.cum
Vintonien.& sicut non sunt simpliciter priuati:& iō hoc
7 respectu pñt etiā dici suspensi.¶ †Extra gl. dicit hic Ioan.
And.post Innoc.quod pœna,de qua hic ad finem, videli-
cet vt priuetur prima Ecclesia & etiam secunda,procedit
quando dimisit primam sine licentia , & similiter trāsiuit
ad aliam sine licentia.¶ Si autem vnam dimisisset sine li-
centia, & aliam apprehendisset cum licentia , priuandus
esset solum illa,in qua licentiam non obtinuit , ne pœna
extendatur plusquam delictum,arg.eorum , quę haben-
tur infra de his, quæ fiunt a maio. par.capitu.c. quæsiuit.
8 Tangit etiam hic Io. An. an † transiens ad secundam Ec-
clesiam sine licentia,sit priuatus primo ipso iure,dicit qđ
non. Sed est priuandus per sententiam : & ideo remanet
episcopus prioris Ecclesiæ.& priores clerici adhuc obedi
re tenentur,antēq priuetur per sñiam facit,qđ habeē viij.
q.iiij.nonne.Idem dicit,nisi sit renuntiatio,quæ nō tenet
j̄.de renuntia.qđ in dubijs. Et per hoc,patet quod non p-
dit,Ecclesiam ex solo transitu,sed ex superioris ratihabi-
tione,& hoc potest pcedere in epatibus, qbus nō potest
renuntiari absq; licentia Papæ,ēt religionis fauore. Sed
in bñficijs curatis , hodie seruari dēt, qđ habetur in c.de
multa.j.de præben.& in c.cū qui de pben.in vj. dicit etiā
hic Io.An.q per sententiā latā contra aliquē , non statim
pdiē dominiū rei,per id,quod habeē insti.de offic. iudi.§.
fi.licet circa iura sententia statim suū consequaē effectū.
l.in seruorū.§.fi.& l.q statum.ff.de pęnis.& l.furti. in prin
cipio,cū ibi no.ff.de his,qui no.infa.& l.nō pōt.ff. de fur.
Et de materia tangit Io.An.post Inn. in c.cū nostris.j. de
conces.prębē.¶ Vltimo dicit hic Io.And.post Bogarot.q
cum alligatus alteri Ecclesię,non possit ad aliā assumi:ni-
si per postulatione , q non poterant administrare ēt in Ec
clesia Vltramontana, etiam si fuerit concorditer postula-
tus. Nec etiam obstat decretalis nihil.s̄. de elec. quia illa
loquitur in electis,non aūt in postulatis, q bene tene mē
ti pro limitatione & declaratione illius.c.

a Sol⁹ Papa. idē sūmat hic d. Abb. & ponit casum ad literam vide eum:

S V M M A R I V M.

1 *Argumentum de matrimonio carnali ad spirituale est licitum.*
2 *Matrimonium spirituale contrahitur inter electum & Ecclesiā, & an pro
prie sit matrimonium inter Ecclesiam & inferiorem prælatum.*
3 *Annulum deferre non debent prælati inferiores, ab episcopo.*
4 *Transire ad maiorem dignitatem permissus, non videtur permissus transi-
re ad minorem: & argumentum a minori non procedit in exorbitantibus,
& nume, 8.*
5 *Gratia conditionalis non operatur effectum , ante purificationem conditio-
nis, & eius certificationem.*
6 *Consecratio inducit consummationem in matrimonio spirituali.*
7 *Matrimonium carnale ,per actū carnalis copulæ, fit ratum seu indissolubile*
9 *Consentire electioni de se factæ pōt electus: secus in postulato.*
10 *Priuilegium an possit extendi.*
11 *Dispensatio contra pluralitatem beneficiorū est odiosa, & ideo restringēda.*
12 *Priuilegium & beneficium differunt.*

a Licet intantum. Solus Papa*trāsfert Epos,& īdulgentia eius, sup tali translatione concessa,
ad literā est seruanda,& strictissime intelli-
genda.h.d.Primo ponit dictū. scđo recitat
factū.tertio rñdet cuidā tacitę obiectioni.
1 scđa ibi:hæc aūt.tertia ibi: nec illa.¶ †Not.q licitū est ar-
guere de matrimonio carnali ad spirituale. ¶ No.hic etiā
repeti illam autoritatem,quos Deus coniunxit &c.Et sic
vr̄,q superflue hęc autoritas sæpe repetatur in hoc titulo:
sed pōt dici s̄m Bogarot. quod diuersimode repetiē & ite
ratur.Nā in primo c.huius titu.Papa probat per locum ab
autoritate.In scđo probaē per locum a minori.tertio pro-
bat per locum ab antiquitate.hic vero probat per locum
2 a simili.¶ †No.q matrimoniū spirituale cōtrahitur inter
electum,& Ecclesiam:alibi dr̄,quod contrahitur inter eli
gentes,& electū s̄.e.c.ij.& de elec. cū inter canonicos.&
j.vt lite nō ɔte.c.qm̄.§.si aūt.Sed potes dicere,vt vult Inn.
in c.ij.s̄.eo.quod cōtrahitur intelligentes & electū,& me
diantibus eligentibus contrahitur inter ipsum electū , &
Ecclesiam.¶ Nota matrimoniū spirituale posse diuidi in
tres partes,de quibus patet in litera,& per primam vr̄ re-
cipere principium , videlicet per consensum eligentiū &
electi secundā partem recipit in confirmatione, p quā fit
ratum:& tertiā in consecratione , per quam consummaē
de quo tangiē cū gl.j. ¶ No. q matrimoniū spirituale , dr̄
contrahi inter Epm & Ecclesiā,& sic vr̄, qđ proprie non
sit matrimmoniū inter Ecclesiam & inferiorem prælatū ,
pp hoc de iure cōi solus Eps deberet & posset deferre an
3 nullū†Sed alij inferiores prælati non deberet deferre:nisi
hoc haberent ex priuilegio,facit, quod no.in c.fin.de po-
stu.& pp hoc etiam surgit,quod soli Epi & superiores,tā-
quā matrimonialiter alligati Ecclesiæ, nō debēt eligi,sed
postulari.vt in d.c.fi.secus in inferioribus prælatis, & etiā
exemptis,vnde Abbas ēt exemptis pōt eligi de ele.si Ab
batē.li.vj.cum ibi not.licet nō possit transire sine licentia
Papæ,qñ est exemptus.Si autem nō esset exemptus, pos-
set exire cum licentia sui superioris,per ea quæ hñr in d.
c.si Abbatē.¶ No.q temerarie diciē agere,qui contra iura
aliquid agit.¶ No.q indulgentia concessa contra ius , est
stricte intelligenda,& obseruanda ad secundū limites ver
borum ipsius indulgētiæ.An aūt late intelligatur, qñ age
retur de præiudicio concedentis , variauit hic do. Ant.de
Bui.Nam in notabilibus vr̄ velle, qđ nō. sed j.in materia
vult contrariū.& istud vr̄ verius, p ea,quæ no.p Io.And.j̄.
4 de ver.sig.olim tibi. ¶ †No. q ex permissione transitus ad
maiorem dignitatem, non vr̄ permissum transire ad mi-
norem.Et ratio est , quia causa concessionis fundatur sup
maioritate:quia maior reperitur vtilitas in maiori digni-
tate,quā in minori,secus si permissio fundaretur sup ha-
bilitate personæ:qa si aliquis habiliatur ad maiora , vr̄ ēt
habilitatus ad minora, facit, quod legitur & not.in c.j.de
fil.presbyte.in vj. ¶ No.q arg.a minori non procedit etiā
in exorbitantibus:ideo non sequiē dispensatum vel con-
cessum est in maiori ergo intelligitur dispensatum vel cō
cessum in minori:facit,quod habetur.j̄.de prębn.c. cu i de
non.lib.vj.¶ No.de effectu istorum verborum, dū tñ &c.
quia reddunt gratiam seu dispositionem conditionalē,&
per illam clausulam detur cognitio super eo quod subij-
citur,& sic non simpliciter sonat in monitionem, imo ēt
tribuit cognitionem,& examinationem , facit qđ not. in
cle.j.

cle.j.de offi.deleg.& quod no. per Inno.j.de præsum.c.fi.
5 ¶†Ex prædictis no.quod gratia condinoualis nō operaẽ
effectum,ante purificationem conditionis,& eios certifi
cationem,facit,quod habetur in e. prudentiam.j.de offi.
dele.& quod no.in l.in illa.& l.hoc iure.ff.de verb.oblig.
¶In glo.j.ibi q̃ ad substantiam matrimonij,& sic vult gl.
qđ quo ad substantiā & vinculum matrimonij,ipsum ma
trimoniū nō diuidiẽ in partes, nec mirū:qa tuoc in mo-
méto p consensum eligẽtiū,& electi,seu cū sequitur cō-
sensus electi,post consensum Canonicorum eligentium
statim matrimoniū spirituale perficitur, & sic quodāmo-
do eodé tpe recipit priocipiū mediū & finẽ, quo ad esse
ipsius matrimonij.Sed quo ad solénitates, quæ præcedūt
& etiā sequuntur matrimoniū spirituale, potest dici mri-
moniū spirituale habere partes. Qualiter aūt hoc ɔtingit
nō declarat hæc prima solutio,sed hæc declarauit gl.in se
quenti solutione,quæ proprie loquendo, non vẽ alia so-
lutio,sed potius declaratio huius primæ. ¶In ea glo.ibi
vatiare noo possunt,& sic pōt dici quodāmodo principia
tū esse matrimoniū spitituale, ex quo procedit principiū
quodammodo necessitaris , ad ipsum matrimoniū spiri-
tuale,sicut etiam cōtingit in marrimonio carnali : qa qñ
præcedunt sponsalia de futuro, pōt dici quodāmodo mrī
moniū carnale initiatū:qa per ipsa sponsalia venit postea
ad matrimonium carnale,& necessitat etiā ad illud,facit,
qđ habetur in c.ij.j. de spon.& in l.oratio.ff.de spon. &
hoc mō cōsiderando,considerari pñt quatuor partes ma-
trimonij spūalis,vt patere pōt ex his , quæ sequunẽ in gl.
Nam primo initiatur per consensum eligentium, scđo p
ficeretur per consensum electi.tertio fiet.ratū per confir-
mationẽ. quarto cousummaretur per consecrationẽ: tñ
tex.hic non posuit,nisi tres partes,ex eo :quia proprie lo
quendo,nō pōt dici initiatū matrimoniū , qđ nondū est
in esse:qa quod non est,non potest dici habere partes, fa
cit,quod notant Legistæ in simili,in l.stipulationes nō di
uiduntẽ.ff.de ver.obl.& ideo hoc respectu litera dicit , qđ
initiaẽ per consensum eligentium , & electi : licet verum
6 fit dicere,quod etiā tunc perficitur.¶†Et no. ꝙ consecra-
a tio . per simile inducit cōsummationẽ in matrimooio spi
rituali,sicut copula carnalis inducit consummationem in
matrimonio carnali ; nā sicut demū,post copulā carnalẽ,
pōt sequi pro creatio filiorum in matrimonio carnali : ita
in matrimonio spirituali,demum post consecrationẽ seq
pōt procreatio filiorum spiritualiū, quia demum post cō-
7 secrationẽ potest clericos ordinare.¶Itẽ aduerte:qa†ma-
trimonium carnale, p actum consumationis.i. p actū car-
nalis copulæ fit ratū seu indissolubile,& sic p eundẽ actū
videlicet p copulam recipit consummationẽ,& ẽt fit ratū
seu indissolubile , secus in matrimooio spirituali:quia p
diuersum actum recipit cōsummationẽ ab actu , per quẽ
fit ratū seu indissolubile.Nā per actū consecrationis reci-
pit cōfirmationẽ,sed p actū confirmationis fit ratū seu in
dissolubile:qa licet ante confirmationẽ posset dissolui si-
ne autoritate Papæ : tamen post confirmationẽ dissolui,
nō potest,sine autoritate Papæ, vt dictū fuit.s̃.e.inter cor
poralia:& no.etiam de elec.si electio.li.vj. ¶Et rō diuersi-
tatis inter matrimoniū carnale,& spirituale est:qa in ma-
trimonio carnali non exigitur extrinseca approbatio, sed
sufficit ꝙ Ecclesia non contradicat,nec habeat causam cō
tradicendi:secus autem est in matrimonio spirituali:quia
oportet ꝙ persona examinetur,& ꝙ etiā videaẽ, an electio
sit canonica , & qđ ɔñr approbeẽ psona & etiam ipsa ele
ctio. Et istud fit per actum confirmationis , qui præcedit
actum consummationis,seu consecrationis.s̃.de elec.cū
nobis olim & ideo in matrimonio spirituali actus , per
quem ratificatur,est diuersus ab actu per quem consum-
8 matur:licet secus sit in carnali.¶†In glo.ad partem in fi.
& sic vult glo. quod licet aliquid, in se prima facie videaẽ
esse maius:tñ alio respectu dẽ esse minus,videlicet qa mi
nus est ɔ̃ ius cōe,& minus illud lædit : ideo facilius con-
ceditur q̃ illud,qđ prima facie est minus, sed magis lędit
ius commuoe.Nam illo respectu pōt dici,esse maius , li-
cet prima facie in se videatur minus,facit, qđ hẽ in simili
in c.nemo deinceps.de ele.in vj.vbi patet, ꝙ licet minus
videaẽ esse , ecclesiā Parochialẽ dare in cōmendam solū-
modo,q̃ dare in titulum perpetuū cū cōmenda , non ha-
beat durare vltra sex mẽses,vt ibi patet,& sic videreẽ , qđ
cui pōt conferri Ecclesia Parochialis in titulū multosor-
tius posset in cōmendā:tñ contrarium ibi statuiẽ: qa Ec-
clesia Parochialis potest cooferri in titulū,ẽt nō sacerdo-
ti c.licet canon.& c.cum ex eo.de elec.lib.vj. & de prębẽ.
si pro clericis.eo.li.& tñ non pōt dari in commendā,nisi
existẽti in sacerdotio,vt in d.c.nemo.Et ratio est, qa licet
prima facie in se dare in commendā videaẽ minus,q̃ dare
in titulū:tñ alio respectu potest dici esse maius.qa magis
est contra ius,& magis lædit ius cōe,q̃ dare in titulū : qa
sm ius cōe dari dẽt in titulum perpetuū, & non in tēpo
raneū vij.q.j.pastoralis.ad idẽ ẽt facit, qđ habeẽ in cle. si
vna.de re.ecc.non alie.in vj.vbi patet,ꝙ tota ecclesia etiā
vacante sede,& sic si careat rectore, pōt vniri alteri eccle
siæ,& sic alienari,vt dicta cle.si vna.& qa voū p̃dist eccle-
siæ,nō possit alienari vacāte sede,vt in d.c.j. & ad idẽ etiā
pōt induci,quod hẽ in simili,de elec.si religiosus.li. vj.iū
cto c.ij.ne cle.vel mo.e.lib.Itẽ aduerte, qa vẽ ꝙ litera hic
male dicat,dū dicit,ꝙ facilius dispẽsaẽ in maiori, q̃ in mi
nori dignitate:nā imo facilius vẽ dispensari in minori , q̃
in maiori.vnde facilius dispẽsaẽ in ordinibus minoribus,
q̃ in sacris.de fil.p̃sby.c.j.li.vj..& facilius dispensatur quo
ad Ep̃atum,q̃ quo ad Archiepiscopatū,vt no. p glos.s̃.de
elec.scriptū.& facit qđ hẽ lvj. dist. in c. Genomanensem.
Potes dicere,ꝙ contraria pcedūt,qū dareẽ impedimentū
respectu defectus personæ,sore ppter accidens criminis,
vel aliū defectū,puta illegitimitatis. Nā tunc facilius di-
spensaẽ in minori,q̃ in maiori dignitate,vel ordine qa in
maiori requiritur maior habilitas psonæ,q̃ in minori. &
ideo facilius quis approbatur & dispẽsatur ad minorem
ordinem vel dignitatem,q̃ ad maiorẽ.Sed hic loquiẽ , qñ
subest impedimentum vinculi:quia alligatus est ecclesiæ
matrimonialiter,subsistente habilitate personæ ad vtrun
que bñficium. ideo tunc in dissoluendo vinculo propter
transitum ad aliā dignitatẽ facilius conceditur dispẽsatio
in maiori,q̃ in minori,vt sic potius ascendat, q̃ descẽdat,
vel ad parẽ incedat:qa magis iuri cōgruit,cum gradatim
debeat fieri ascensus de minori ad maius,& non eɔ̃.xcuj.
dist.legimus.ad fi.& l.vt gradatim.ff. de muneri.& hono.
& quia etiam in maiori dignitate maior censetur esse vti
litas.facit quod habetur s̃.de postu.pręla.bonæ.ij.¶In gl.
fi.ibi,vel dicit.hæc secunda melior , quia præcedens non
instruit,nec declarat intellectū.¶In ea.gl.in fi. & sic vult
gl.in effectu,quod ista indulgentia operetur duo. Primo,
ꝙ possit consentire postulationi de se factæ, vbi alias non
9 posset: nam licet † electus posset consentire electioni de
se factæ,non tameo postulatus potest consentire postula
tioni de se factæ.imo si consentiret, tanquam ambitiosus
repelleretur. vnde dicit gl.in c.cupientes.§.deniq;.de ele.
lib.vj.qđ postulatus debet dicere,si requiratur eius cōsen
sus.ergo nec consentio,nec dissentio : sed iudicio seu vo-
luntati mei superioris me subijcio.¶Qui aūt sint eligen-
di,& qui postulandi,plene habetur in c.fi.s̃.de postulatio
prælato.& tetigi in c.præcedenti. Scđo operaẽ indulgen-
tia sm gl.videlicet,ꝙ post examinationẽ postulationis, si
reperiaẽ postulatio canonica,& ẽt psona idonea.Nā licet
esset idoneus in illa,in qua erat,posset esse,ꝙ nō esset ido
neus ad illā,ad q̃ postulaẽ,vt no.gl.in c.scriptū.s̃. de elec.
& iō bñ dixi,si ẽt psona reperiaẽ idonea poterit tūc trāsi-
re ad ipsam maiorẽ dignitatem sine alia licẽtia Papæ, qđ
alias non potuisset,vt patet in c. p̃cedenti. Itẽ operaẽ ter-
tio sm Goff.qa postq̃ consenserit postulationi de ipso fa-

a Cōsecra tio inducit cōsumma tionẽ ma trimonii spi ritualis, si cut copula carnalis in matrimo- nio carna li.

licet concedatur diſpenſatio ipſi illegitimo,q̄a tales ille-
gitimi ſunt exoſi iuri,fit ſtricta interpretatio.j.de fil.preſ-
by.literas.& c.fi.& de fil.presb.c.j.& ij.in vj. ¶ Itẽ tertio
pōt dici ambitioſum, q̄ñ cōtra ius alterius eſt impetratũ:
exemplum patet ex his, quæ habentur in l.ex facto.ff.de
vulg.& pup.vbi olim concedebatur indulgentia patri, vt
poſſit teſtari pro filio furioſo,vel mentecapto hodie vero
de iure cōi ſibi conceditur poteſtas pro ipſo teſtandi, vt l.
humanitatis.C.de impu.& alijs ſubſtitutioni.ſecundo ca
ſu,quando eſt fauorabile, nec concernit incommodum,
vel præiudicium alterius concedentis, & tunc lariſſime
interpretatur.j. de dona. cum dilecti. & l. beneficium.ff.
de conſtitu.princi.& j.de verbo.ſigni. olim tibi.quod di-
cit Hoſt.procedere etiam ſi in aliquo deroget iuri, quod
intelligit do.Anto.de Bu. ſi deroget de iuri communi cō
cernendi ipſum concedentem, alias ſtricte interpretarẽ
ſi concerneret præiudicium tertij.q̄a tunc tranſiret in na
turam priuilegij.facit quod habetur in c.j.ſ̃.de reſcrip. Et
quod dixi late debere interpretari,intellige quatenus ver
ba patiuntur,& non vltra per iſtum tex.& per id,q̄d not.
12 in d.c.olim tibi.¶ † Et hanc differentiam inter priuilegiũ
& beneficium etiam ſentit gl.magna in c.ij.ſ̃.e. Et de ma
teria etiam per Legiſtas in d.l.beneficium. Et ad id etiam
quod dixi poſſe beneficium eſſe ſecundum ius,& tñ eſſe
contra aliquam rationẽ vel æquitatem, bene facit q̄d hr̃
in l.proſpexit.ff.qui & a quibus.vbi patet, quod interdũ
lex aliquid diſponit,quod in ſe tñ habet contrariam æqui
tatem.Et ſic facio finem ego Io.de Imo. huius primæ par
tis primi libri non regens cathedrã ordinariũ in iure ca-
nonico ĩ hac regia ciuitate Patauina. Anno. Mccccxxxj.

¶ Sequuntur nunc duæ rubricæ ſequentes,ſcilicet de au-
toritate,& vſu pallei, & de renuntiatione quas autor no-
ſter hic in iſta noua ſua lectura dimiſit. Quæ propter ma-
ius huius partis complementum,ac magnam multorum
inſtantiam ex antiqua eiuſdem autoris cum optima cor-
rectione ſunt extractæ,& partis præſentis fini deputatæq;
Sequiturque primo.

¶ De autoritate & vſu pallei. Rubr.

S V M M A R I V M.

1 *Palleum quid ſit,& an poſſit competere Epiſcopo.*
2 *Palleum quis habeat concedere.*
3 *Palleum,an debeat dici,vel potius pallium.*
4 *Pallei forma.*

¶ Viſum & tractatum eſt ſ̃.de poſtulatis,electis,& trãſla-
tis:verũ q̄a aſſumptis per hos modos, ſeu alterum eorũ,
licitum eſt vti palleo,ſi hoc habeat dignitas,ad quã quis
aſſumitur.Ideo reſtabat videre de autoritate in vſu ipſius
pallei: ideo ponitur hic iſta rubrica de materia in decre.c.
di.per totum. & xxv.q.ij.c. in Galliarum ſuper hanc ru-
1 bricã tractant Doc.quid eſt palleũ. dic quod eſt in ſignẽ
ornamentũ Archiep̄i de corpore beati Petri aſſumptũ.
quare iſtud vltimũ ſic dicat, hẽs.ſ̃. de ele.ſignificaſti. vbi
p glo.ideo aũt de Ep̄o feci mentionem, q̄a licet regulari
ter palleũ cōpetat Archiep̄is & ſuperioribus, puta prima
tib⁹,& Patriarchis.facit q̄d hr̃ in c.cleros.xxj. di. tñ ex pri
uilegio ſpāli pōt etiam competere palleum Ep̄o vt patet
in c.cũ in iuuentute.j.de præſum. ſed de iure communi
ſibi non competit, ſed Archiepiſcopis. & ſuperioribus.
qualis autem ſit forma huius pallei, patebit in ſequenti-
2 bus.¶ Secundo tangit Io.And. † quis habeat concedere
palleum. dic quod quatuor Patriarchæ de quib.j.de pri-
ui.antiqua. habẽt illud cōcedere Archiep̄s ſibi ſubiectis
alijs ↄcedat Papa. Facit quod habeẽ.j.in c.niſi.& ſ̃.de ele.
3 q̄d ſicut.ad fi.¶ † Tertio aduertendũ dicit,q̄ ſcribi debeat
illud nomẽ palleum,p e & non p i & ſic non dẽt dici pal-
liũ.vnde ſm eũ palleũ Papę eſt dignitatis,ſed pallium eſt
honeſtatis,q̄ etiã deferre pōt laicus,vt j.de homici.ſuſce-
pimus.& vtrũq; dr̃ a pali,Grece:latine vero motu,& con
cuſſione. Nã plus mouẽ palleũ, q̄a multoties cõcutitur
in miniſtrando, & pallium ſæpius. vel dr̃ palleum a palle
re,& a palleo palles: quia præ cæteris habens vſum pallei
dẽt eũ diligere ieiunijs,& vigilijs pectoris inſiſtendo, pp
q̄ q̄s pallidus effici conſueuit. quarto tractat Ioã.And. de
4 † forma pallei,& dicunt q̄d in eo ponuntur quatuor cru-
ces nigræ ſeu nigri coloris: quarũ prima eſt añ pectus,ſeu
in pectore.ſcd̃a eſt ſup brachio ſiniſtro.tertia retro.quar-
ta eſt ſuper brachio dextro: & ſignificant dictæ cruces co
loris nigri mortificationem vitiorũ,q̃ dẽt eſſe in prælato,
vt ſic cũ Apoſtolo dicere poſſit, mundus mihi crucifixus
eſt,& ego mũdo,ad Gala.vlti.c. ¶ Alij dicũt,q̄ dictæ qua-
tuor cruces ſignificãt quatuor affectiones carnales,ſ.gau
diũ,dolorẽ ſpẽ,& timorẽ.prima eñ,q̃ eſt ante pectus, ſi-
gnificat gaudiũ:ſcd̃a,q̃ eſt a ſiniſtris, ſignificat ſpem: ter-
tia,quæ eſt retro,ſignificat dolorẽ:quarta, q̃ eſt a dextris,
ſignificat timorẽ.¶ Iſta ſunt ↄ̃ria, & ideo oppoſito modo
ponunẽ vna cõtra aliã. verũ quia q̄ñ hm̃oi affectiones ni-
mis excedũt,tũc ſunt potius affectiones, vt in primis cru
cibus ponunẽ tres actus ad pungendũ,& reprimẽdũ, ſeu
ad denotãdũ,q̄ reprimi dẽnt affectus,ne excedãt. In quar
ta nõ ponĩẽ acus,q̄a per illã ſignificaẽ ille,qui portat ſecũ
ſociũ aculeũ, & ſic hẽt ſuã picturã. vel ſcd̃m alios prima
notat gaudiũ,q̃ iõ p̄ponĩẽ,q̄a dẽt incedere læta facię.in ſe
cunda ſignificaẽ dolor,quare etiã ponĩẽ in p̃te ſiniſtra,q̄a
in ſiniſtris pendet oẽ malũ.vñ appellamus malũ.ſiniſtrũ.
p tertiã,q̃ eſt retro,ſignificaẽ timor:q̄a illa nõ vr̃, & time
mus q̃ nõ videmus. p quartã.q̃ eſt ex parte dextra, ſignifi
caẽ ſpes.& illa eſt ſine aculeo,ſeu ſine acu, ad denotãdũ,
q̄ q̄s magis dẽt ſperare q̃ timere. vel ſm alios p ipſas cru
cẽs deſignanẽ quatuor virtutes cardinales, q̃ dẽnt eſſe in
palleato. p primã,q̃ eſt añ pectus,ſignificaẽ iuſtitia, vt ſit
ſemp ei præ oculis. p ſcd̃am fortuito cõtra aduerſa: ideo
ponitur a ſiniſtris. p tertiã,q̃ eſt retro, deſignaẽ prudẽtia,
p quã ꝓuideẽ etiam his,quæ non videntur. p quartã,quę
eſt a dextris,deſignaẽ temperantia. & q̄a iſta non excedit
ſed alia temperat: iõ caret aculeo,ſeu acu,& ſic reſidet Io.
And.& do. Ant. Sed p hoc non clare habes formã iſtius
pallei. vnde potes dicere,vt colligi p̃t ſatis ex ſupradictis,
q̄ eſt q̃dã ſtella albi,ſeu pallidi coloris rotundi, ſeu circu-
laris,ſeu q̃ audatur ad modũ circuli, vel collarius ex parte
poſteriori,licet collaria extendãtur circa collũ,vel palliũ,
circa brachia, quæ habet tres cruces mõ ſuperius deſcri-
pto,& ponĩẽ ſupra planetam. debet eſſe taliter ſtricta, ſeu
talis ambitus,quod non deſcendat de brachijs.

S V M M A R I V M.

1 *Pallio vti poteſt Archiepiſcopus intra quamlibet eccleſiam prouinciæ ſuæ.*
2 *Dictio intra,quid importet.*
3 *Appellatione eccleſiæ interdum comprehenditur eccleſia cathedralis. & nume. 8.*
4 *Inſignia,per quæ denotatur iuriſdictio,vel præeminentia, nõ videtur poſſe portari,ſeu deferri extra limites iuriſdictionis.*
5 *Palleum deferri tantum debet intra eccleſiam.*
6 *Proceſſiones debent fieri ab Epiſcopo cum indumentis Epiſcopalibus.*
7 *Palleo vti,an poſſit Archiepiſcopus in eccleſia ſuæ prouinciæ exempta.*

1 CVm ſuper. † Intra quãlibet ᵃ eccle
2 ſiam prouinciæ ſuæ Ar
chiep̄s palleo vti poteſt: extra eccleſiã ve.
rõ vti nõ poteſt. hoc dicit. in prima ponĩẽ
conſultatio. in ſecunda reſponſio. ſecun-
da ibi,q̄ ita.¶ In tex. ibi, ꝓceſſionaliter. i.
in ꝓceſſionibus.¶ Item.ibi, vel alio modo puto pro cemi
terijs conſecrandis ¶ Nota .i. q̄d forma data in traditio-

a ¶ Intra quãlibet, Idem ſum mar hic d. Ab. ponen do caſum literalem.

ne rei est seruanda. facit quod habetur in l. in traditioni-
2 bus. ff.de pac.¶ †Itē no.de dictione intra, quæ no.intrin-
secitatem eius,qui apponitur.facit quod habetur,ff.de flu
3 mi l.j.§.in fluminibus.¶ †Item no.ꝙ appella. ecclesiæ in-
terdū cōprehendit̄ ecclesia cathedralis, & nō solū ipsa ec
clesia,sed dr̄ etiā ecclesia totius ꝓuinciæ. qn̄q; tn̄ strictius
sumitur app.ecclesiæ,vt tangitur hic in gl.ij.& facit , ꝙ hr̄
4 in c.ij.j̄.ne p̄la.vices suas.¶ Item no. † ꝙ insignia per quæ
notatur iurisdictio,vel præminentia , non videntur posse
portari,seu deferri extra limites iurisdictionis,etiā in his,
quæ sunt iurisdictionis,de quo tangitur j̄. eo. ex tuarum.
5 ¶ Item no.ꝙ † qn̄ Archiepiscopus exit ecclesiam , etiā si
sit indutus vestibus sacris:vt qn̄ vadit ad processiones,nō
debet vti palleo. & idem si vellet ire pro cemiterio conse
crando,quia vsus pallei conceditur tātummodo infra ec-
clesiam,& non extra.& ideo si celebraret missam sub ten
torio,vel papilione, vel in alio loco extra ecclesiam , non
posset vti palleo,etiā in diebus alias sibi permissis,vt not.
j̄.eo.cum sis.& satis etiam probatur in tex.isto.¶ Itē not.
6 † ꝙ processiones debent fieri ab Ep̄o cū indumentis Ep̄a
libus:¶ In gl.iij.ibi,plenitudo,&c.vel scd̄m Io.An.deno
tatur & significatur,qđ vtēs palleo habet alas ligatas, qa
non potest transire sine licentia Papæ.s̄.ti.j.per totū. ideo
super vtrūq; brachium.¶ In ea.gl.in fi.& intra ecclesiam
tn̄,vt hic patet:& oportet ēt, ꝙ talis ecclesia sit in sua pro
7 uincia,vt hic etiam dicitur.an † autem possit vti palleo in
ecclesia,suæ prouinciæ,si illa ecclesia sit exempta: dic qđ
sic,vt hodie est expressum in clem.ij.de priuile. an autem
in tota prouincia.poterit vti palleo infra ecclesiam in die
bus permissis:qdā dicunt , qđ non , sed solum in diœcesi
sua:vnde exponunt hanc literam,dum dicit,prouinciæ.i.
diœcesis.alias econtra diœce.ponit̄ pro ꝓuincia.viij.q.ij.
ipsi,sed Host.dicit literam intelligēdam,vt iacet, & sic ex
tra suā diœce.in qualibet ecclesia suæ ꝓuinciæ poterit vti
8 palleo.¶ †Quid aūt si fiat mentio de diœce.in literis ad li
res,vel de ecclesia cathedrali: quid tunc cōprehendat̄.dic
vt s̄.de rescriptis.Rodulphus.in literis vero ad beneficia,
dic vt in c.accepimus.j̄.de æta.& quali.cum ibi no.per gl.
& in c.pro illorum.j̄.de præben. & eod.ti.quamuis.lib.vj.

SVMMARIVM.

1 *Palleum commodare non potest vnus Archiepiscopus alteri Archiepo. & nume.4.& 6.*
2 *Palleum sequitur personam vsque ad mortem.*
3 *Iura personalia non possunt ad alios transferri,etiam per contractum commodati.*
5 *Sepeliri debet quilibet clericus cum vestibus sui ordinis.*
7 *Palleo primo vti non debet Archiepiscopus, si transferatur : sed quid fiet tempore mortis:*

1 AD hoc. † Archieps̄ alteri Archiepisco
po palleum ꝯmodare non p̄t.
h.d.Et in prima consultatio. In scd̄a.rn̄sio.
2 scd̄a ibi,inquisitionē.¶ †Nota.ꝙ palleū est
quid ꝑsonale, & sequit̄ ꝑsonā vsq; ad mor
3 tem.Et ideo dēt cū palleo sepeliri.¶ †Item
no.ꝙ iura ꝑsonalia non possunt ad alios transferri, etiā ꝑ
contractum cōmodati.facit qđ habetur in l.quia persona
4 le.ff.so.ma.& j̄.de reg.iur.priuilegia.lib.vj.¶ † No.qđ di-
ctum est in summario.videbatur tamen cōtrarium:qa Ar
chiepiscopus potest inuitare alium Archiepiscopum ad
celebrandum in propria diœce. vij. q.j. in c. Episcopi. &
ideo videbatur, qđ per quandam consequētiam posset ēt
ei palleum accommodare.arg.infra de offi.delega.c. pru-
dentiam. Sed contrarium hic deciditur per rationem li-
teræ,& quia etiam posset inuitatus sine palleo celebrare.

j̄.eo.c.fi.& iō non sequitur quod licet posset inuitare ad
celebrandum,quod ꝑ hoc possit palleum accommodare,
¶ In gl.j.ibi cuius est parochia.de hoc dic,vt dicet̄ in c.ex
tuarū.hic allegato.¶ In ea.gl.in fi.& de materia in regula
priuilegiū:j̄.de reg.lib.vj. Et per Legistas in l. quia perso-
nas.ff.solu.ma.¶ In gl.ij.in fi.nec debet etiam laicus in-
uolui vestibus,vel ornamentis pretiosis etiam non sacra
tis,vt patet in d.c.funeris.posset etiam dici ad c.nemo qđ
prohibet etiam clericum sepeliri cum palleo altaris : sed
5 non prohibet sepeliri cum alijs vestibus sui ordinis. †Nā
quilibet clericus debet sepeliri cum vestibus sui ordinis
vt etiam seruat consuetudo vniuersalis ecclesiæ.& sic qđ
dixit glo.de vestimentis sacerdotalibus, habet etiam lo-
cum in alijs vestimentis clericorum inferioris ordinis a
sacerdote.Contra illos autem,qui effodiunt sepulturā cā
derobandi vestes,est statuta pœna sacrilegij, vt hr̄ in l.ꝑ-
git.C.de sepul.vio.& in aut.item qui domum ibi posita,
est statutum, quod ibi nouem dies a die mortis defuncti
6 nō debeat quis molestari ex persona defuncti. ¶ †Extra
gl.dicit hic Io.And.quod inquantum hic prohibetur pal
leum commodari,dēr intelligi qn̄ cōmodaret̄ ꝑ vsu vidē
di:puta,vt sartor posset reuidere iam eam aliud faciendo.
7 tāgit ēr,qđ si Archieps̄ trāsferat̄,†qđ nec poterit vti prio
ri,vt habes de postu.p̄l.c.bonæ.el ij.ad fi. Quid fiet tp̄e
mortis. & dic ꝙ debebit cū ambobus sepeliri. & poterit
primo poni primū palleum, postea super illud poni scđm.
¶ Alij vero dixerunt,ꝙ corpus vestietur.s.vltimo palleo,
& primum ponet̄ super corpus, vel sub capite sm̄ Inn.&
hoc vr̄ rōnabilius Host.& quod dictū est de duobus pal-
leis,idem erit dicendum si Archieps̄ ad plures ecclesias
fuisset translatus,& sic plura pallea habuisset.& no.bene
practicā,qa ꝑ eā videt̄ ꝙ primū palleū nō remaneat in ec
clesia,ad quā Archieps̄ primo fuit ꝓmotus: sed debeat ip
sum secū portare,licet illo nō debeat amplius vti: sed no
uo sibi dato pro ecclesia, ad quam est translatus gl. tn̄ vr̄
sentire contrarium in d.c.bonæ.el ij.ad fi. videlicet quod
primo datū remaneat in prima ecclesia :sed doc.hic hoc
non tenent,vt patet ex superius dictis.

SVMMARIVM.

1 *Ante pallei traditionem non debet quis appellari Archiepiscopus.*
2 *Maleficium prælati palliare licet.*
3 *Simulatio bona approbatur.*
4 *Honorem suum præferre alterius honori licet.*
5 *Electus in Episcopum ante consecrationem,non debet appellari Eps.*
6 *Commodum proprium facere in damnum alterius,an liceat.*

NIsi specialis. Per palleum transfert̄
plenitudo pontificalis
officij.& etiam nomē Archiep̄ale.h.d.¶ Et
primo decise narrat factum.Secundo illud
aggrauat . Tertio concludit . secunda ibi,
sane,tertia ibi,tu ergo. ¶ In tex.ibi.& j̄.for
te deciditur, quod Papa dicebat , nisi fuisset dilectio,
quā habebat ad ipsum acriter puniuisset ex eo , quod de
derat licentiam, qn̄ Ep̄s Troian.postquam transiuerat ad
ecclesiā Panormitanam,vt j̄.sequitur,se appellauit,vt Ar
chiepiscopum.Nam hoc facere nō debuit:vel dic qđ de-
ciditur id,quod hr̄ in c.nisi.j̄.de offi.deleg.qđ est pars hu
1 ius.¶ †No.j.ꝙ ante traditionē pal.non confertur per ali-
2 quem actum plenitudo pontificalis officij : nec nomen
Pontificale,seu Archiepiscopale,& sic patet , ꝙ ante pal-
lei traditionem quis non debet appellari Archieps̄. ¶ Et
ex hoc no.quod nomen sequitur post plenariū officiū &
cōplemētum plenarie factum ꝑtātis, & per hoc vr̄ , qđ a
nemine licitū sit arguere ꝑ effectu, qđ vr̄ ꝓcedere in no
mine appellatiuo.facit qđ no.ꝑ Legistas in l.ij.§.appella-
ta.ff.si cer.pe,& in l.cū.ff.de verb.sign.secus in noie pro-
prio

prio:qa imponiẽ ad beneplacitum.l.fi.§.pen.ff. ad mu.&
no.per Bar.ſuper rub.ff.ſol.ma.& facit quod hẽ in l.ad re-
cognoſcendos.C.de inge.& ma.¶ No. tñ ꝙ ante accepta
tionẽ pallei non conſequitur quis nomen Archiepi, nec
plenitudinẽ Pontificalis officij : tñ per actum confirma-
tionis recipit poteſtatem,quo ad illa,quæ ſunt iuriſditio-
nis.ſ.de ele.trãſmiſſa.& dictum fuit.ſ.tit.j.c.j.quod intel-
lige ſaluo q̃ in maioribus,ſicut conuocare cõcilium pro
uinciale,vt in c.ꝙ ſicut.§.præterea.ſ.de ele.& etiã patet in
d.c.tranſmiſſam.vbi exceptanẽ maiora, ſeu maiores cau
ſæ poteſtas aũt in his , quæ ſunt ordinis demum hẽ poſt
receptionẽ pallei.d.c.qđ ſicut.§.pterea.& c.diſt.c.j.& ſ.ti.
2 ij.per totum.¶†Item no.ꝙ maleſactum prælati põt.& de
bet licite palleari, & emendari . ne tranſeat in exemplũ
populi, vt ſcandalum enitetur:intellige quod iuſtum eſt
palleare,dum tñ mentiatur:qa hoc non eſt licitum.xxij.
q.ij.palleare mentiendo dñmodo poteſtas fuerit ſup hoc
a ſede Apoſtolica data:cum vero nõ eſſet,ſed poterit hoc
modo palleare ſm Inno.quia in ſuis ſermonibus,& excu
ſationibus poterit vti verbis duplicibus, dicendo qđ qui
qui eũ reprehendunt,non viderunt ſua priuilegia,qđ bñ
eſſet ſupinus , ſi ſpecialiter reſeruata Papæ ſine ſpeciali
mandato Papæ facere præſumat. & in his ſinam per quæ
mentitur,ſed palleabit quod fecit.& de iſtis verbis dupli
cibus,quo ad materiam, etiam poſuit.Spec. in tit.de ad-
3 uo.§.iam nunc in principio.& ad prædicta facit:†qa bo-
na ſimulatio approbatur.ſ. qđ met. cauſa.c.j.& Salua-
tor noſter etiam finxit diſcipulis longius ire,qñ apparuit
vt peregrinus poſt reſurrectionem.j.q.j.§.ex his . ¶ Item
no.quod vbi ex facto inferioris ſequi poteſt confuſio ip-
ſius ſuperioris ad verecundiam ſubiecti eius, dicat quod
interuenit illius culpa,quæ lædit ſuum honorem ex hoc
potes notare illud vulgatum , ꝙ prima charitas incipere
debet a ſeipſo . facit quod habetur.C.de ſerui.& aqua.l.
4 preſes,potes etiam notare,†quod quis debet, & licite po
teſt ſuum honorẽ alteri pferre.facit l.mulcta. C. ſi qs ob
5 cauſam teſta.¶†In gl.j.ſimiliter, nec electus Epiſcopus
debet appellari Epiſcopus anteq̃ ſit conſecratus : vnde
promotus in Archiepiſcopũ ante pallei receptione,licet
ſit conſecratus in Epm ſeu ordinẽ Epiſcopalẽ: non tamẽ
appellabitur Archiepiſcopus , ſed appellabitur electus.
& ſimiliter ille,qui eſt electus ad Epiſcopatum ante con
ſecrationem appellabiẽ electus, & nõ Eps, vt etiam not.
6 gl.j.de reli.do. in c.j.¶†In gl.fi.in fi.Io.vt no.in cõtrarijs
per glo.j.de reg.iur.locupletari.lib.vj. concluſio eſt , qđ
ſi quis faciat aliquid, quod tendit ad commodum ſuum,
& facit illud principaliter,vt alteri noceat, hoc non eſt li
citum:& ſic debẽt intelligi ꝯria. ſecus ſi hoc faceret prin
cipaliter propter commodum ſuum licet in conſequen-
tiam alius damnum patiatur : quia tũc hoc eſt licitũ dũ-
modo als iuridice hoc fiat,vt patet.ſ.de ele.cum eccleſia
Vulterana.& in l.j.§.denique.ff.de aqua plu.arcen.

SVMMARIVM.

1 *Palleo ſemper vtitur Papa in miſſarum ſolenniis in omni loco , quo eum celebrare contingit.*
2 *Palleo vtuntur Archiepiſcopi in eccleſiis ſuæ prouinciæ tantum:& ſolum certis temporibus.*
3 *Dictio ſemper denotat tempus:dictio vero vbique notat locum.*
4 *Scena quid ſit.*
5 *Palleum peti debet infra tres menſes a die conſecrationis:alias carebit potere debens commiſſa dignitate , & hæc ſententia feretur a Papa ſolum, & non ab inferiore.*

AD honorem. Romanus Pontifex ſem-
per vbique vtitur palleo:
alij vero tantummodo in ſuis eccleſijs,& cer-
tis diebus tantum.hoc dicit. ¶ Et duo ſunt di-
cta,quæ patent. Secunda ibi,alij autem.& ratio vtriuſq;
1 aſſignaẽ,vt patet ex lrã . ¶†No. ꝙ ſolus Papa ſemper vtiẽ
palleo in miſſarũ ſolẽnitatibus in oĩ loco, in quo ꝯtingit
eũ celebrari.¶ Et no.ꝙ palleum in Papa ſignificat pleni-
tudinem ptãtis:in inferioribus aũt nõ ſignificat plenitu-
dinẽ ptãtis,ſeu plenitudinẽ Pontificalis officij,vt patet ſ.
c.pxi.& ſic no.ꝙ vnum & idẽ aliud ſignificat in perſona
vnius,aliud in pſona alterius. facit ꝙ hẽ j.de ſacra vnctio-
2 ne.c.vnico.& de pſum.in c.illud.¶†Item no. ꝙ Archiepi
ſolum vtunẽ palleo in eccleſijs ſuæ prouinciæ, & ſolũmo
do certis tẽporibus.& qua ſunt illa tempora,ſeu illi dies ,
3 tangit hic gl.¶†Item no.ꝙ dictio ſemper denotat tps:di-
ctio vero vbiq;, locum.& de iſta dictione hẽ in c.j.ſ.de re
ſti.in inte.& ff.ſo.ma.in l.j.in quibus patet,ꝙ ẽt qñq; non
denotat tps.¶ In gl.j.ibi,de corpore beati Petri, &c.in al
tari conſecrato in honorẽ beati Petri,vt no.per gl.de ele.
ſignificaſti.¶ In ea.gl.ibi,tribus diebus.Hoſtien. dicit de
quatuor.& dicit Io.An.ꝙ ſibi plus vẽ credẽdũ, qa fuit pal
leatus ex eo,qa fuit Archieps,licet poſtea factus fuit Car
di.¶ In ea.gl.in fi.no.bñ ex gl.qbus diebus de iure poſſit
vti Archieps palleo.vñ in alijs diebus non poterit vti,ni-
ſi aliud habeat in priuilegũ eccleſiæ ſuę,vel ſibi ꝯceſſum.
¶ In gl.iſta ſecunda ibi,cũ cingulo, ſcilicet militari.¶ In
ea.gl.ibi,in l.j.ſed ſecus etiam in Archiepiſcopo,q nõ vti
tur palleo,niſi in ſua prouincia,vt hic,& j.c.proxi.& q̃ ſit
4 ratio diuerſitatis,ibi dicetur.¶†In ea.gl.ibi, in ſcena.dici
tur ſcena locus vmbratus cortinis,in quo fiebant ludi ad
placendum populo,vt tangit glo.in l.ij.in fi. ff.de his,qui
no.infa.vel ſm Io.An.ſcena erat locus inter theatrum ad
modũ domus cũ pulpito,vbi ſtabant recitãtes comedias,
& tragędias ad placẽdum populo, & forte certa veſte vte
bantur in tali loco.& ideo appellabatur veſtis ſcenica.vñ
ex qualitate veſtis vẽ , quod habens vſumfructum illius
veſtis,non vtaẽ niſi in ſcena.¶ In ea.gl.in fi.ſolue, qđ ibi
dicebaẽ ex priuilegio,vel ꝯſuetudine competere ius por
tandi inſignia extra puinciã.hic autẽ dicit, ꝙ de iure cõi
non eſt licitum illa deferre extra puinciã.& nõ ob.factũ,
qđ dẽ in c.vlti.de ferijs.extra gl.dicit.Io. An. ꝙ palleũ dẽt
fortiter,ſeu magna inſtãtia,& frequẽter poſtulari.c. di. in
c.priſca.niſi de gratia aliud fiat.ſ. de poſtu.pla.c. bonæ. el
5 ij.& de elec.c.ſignificaſti.¶†Itẽ debet palleum peti infra
tres menſes a die conſecrationis.& ſi hoc non fiat , care-
bit commiſſa dignitate.c.di. in c.j. & feretur hęc ſentẽtia
contra ipſum per Papam:quia inferior hoc non poſſet.ij.
q.vj.accuſatus.& hæc vera,niſi fuerit impeditus:quia tũc
etiam interdum poſſet habere annum, vt vij.q.j.ꝯſtitutũ.
& lxxv.diſt. quoniam quidam: ſed ceſſante impedimẽto
videtur , quod ceſſantibus tribus menſibus a die conſe-
crationis , incurrat hãc pœna.& hoc tenuerit Hug.& Io.
And.nec ob.qđ habetur ſ.de tranſla.in c.ij. in ver.ſed ne
que.vbi videẽ,qđ elapſis quinq; menſibus hãc pœnã ali-
quis patiaẽ.quia rñdet quod ibi loquitur in Archiepõ, q
differt ſuã conſecrationẽ:ſed hic loquimur in Archiepõ,
cui minus tempus daẽ propter maius periculũ, quod ver
ſatur in dignitate Archiepiſcopali,arg.in c. quieſcamus.
xlij.di.refert tñ Io.An.qđ alij dicunt,quod nec etiam me
tropolitanus patietur hanc pœnam , niſi demum elapſis
quinque menſibus : hanc partem videtur tenere Hoſtiẽ.
dicens, quod videtur magis litera amicari.& ſubdit etiã ,
quod licet de rigore videtur procedere opi. Hug. & Io.tñ
de conſuetudine non ſeruatur.& ſic põt dici,qđ in deſue
tudinẽ abijt.c.di.in c.quoniam.& etiam ſufficit nuntium
mittere infra quatuor menſes:nec etiam neceſſe , ꝙ infra
illos petatur palleum,vel ſe repræſentet : quia ſecundum
eum,qdam ſunt in tantũ longinqui,quod nõ poſſet nun
tius etiam prima die cõſecrationis conſtitutus infra illud
tps ad ſedẽ Apoſtolicã venire.& de materia habeẽ,in d.c.
qm.c.di.per quod de iure ſatis videẽ probari opi.Hug. &
Io.licet,vt dixi, ſm Hoſti. non ſeruetur. Quid aũt ſi miſit
nuntium infra tempus,& moritur in via, vel aliter infide
liter agit:an ſufficiat ad pœnam vitandã,quod ſolũ nun-

tiū intra tres menses miserit.dic quod nō. primo ex quo
sen ex quo temporead metropolitanum peruenerit im-
pedimentū nuntij, debebit q̃ cito poterit cōmode vel sal
tem infra alios tres menses a tempore notitiæ mittere.fa-
cit quod habeť j̄.de ele.cupientes.§.ad hoc. & c.fi.de ele.
in vj.& si iterum impediať secundus,tenetur mittere ter
tium,& eodem modo successiue. facit qđ habetur in l.ij.
§.si mater.cum §.seq.ff.ad Tertul.Quid aūt, debeat habe-
re in mandatis iste nuntius,qui mittitur per Archiepisco
pum pro palleo:ponit hic Ioā.And.ponendo vj. vel vij.q̃
dēt habere in mandatis.de q̄bus hic p̄ eum.¶ Et quæ di-
xi.s̄.procedunt de iure: sed de consuetudine curiæ scđm
Hosti.electus non habet petere palleum post cōsecratio-
nem,sed procurator capituli, vel vnus canonicus nomi-
ne electi . & ideo attenta tali consuetudine non noceret
ipsi electo,si non peteret palleum,de quo hic per Io. An.
& tangit etiam hic do.Anto.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudine induci non potest, vt Archiepiscopus extra prouinciam vta-
tur palleo.*
2 *Consuetudo dicitur generalis,quæ seruatur in vna prouincia.*
3 *Palleo vti potest extra prouinciam Archiepiscopus ex priuilegio , & hoc
si is,ad quem pertinet ecclesia,hoc concedat.*
4 *Insula potest vti Archiepiscopus vbique.*
5 *Palleum non se transfert cum Archiepiscopo, qui ad aliam transit ecclesiā
quantum ad vsum.*
6 *Extra prouinciam prædicare,vel diuina celebrare,an possit Episcopus,vel
Archiepiscopus sine priuilegio Papæ , & quid si velit ibi ordinare cleri-
cos,vel suffraganeum.*
7 *Ordinare clericos proprios in aliena diœcesi,an possit Episcopus.*
8 *Palleo ad hoc,vt vti possit Archiepiscopus extra prouinciam,quæ requi-
rantur.*

a Archiepiscopus . Idem summa hc d. Abb.

a EXtuarum. Archieps̄ ᵃ extra suā pro-
uinciā palleo vti nō p̄t, ēt
si hoc habet ꝯsuetudo.h.d.In prima poniť pe
titio gratiæ ꝯtinēs motiuū petentis.Scđo po
nitur petitionis limitata exauditio, motiuū
reprobans.scđa ibi,licet aūt.¶ Not. ꝙ Archieps̄ no p̄t vti
palleo, & sic insignijs præeminētiā notātibus extra suam
1 ꝓuinciā.¶ † Not.ꝙ ꝯsuetudo nō pōt induci,vt Archieps̄
extra ꝓuinciā vtatur palleo, ēt si sit cōsuetudo generalis.
2 ¶ †No.ꝙ diciť consuetudo gn̄alis , q̄ seruatur in vna pro-
3 uincia,de quo in c.cum dilectus.s̄.de ꝯsuetudine.¶ † No.
ꝙ p̄ priuilegiū pōt cōcedi, vt imminente necessitate ordi
nationis , vel cōsecrationis, Archieps̄ vtatur palleo extra
ꝓuinciā:& sic patet ꝙ de iure cōi vti nō pōt, & ex hoc ēt
habes,ꝙ plus p̄t interdum priuilegiū,q̄ ꝯsuetudo.¶ Not.
ꝙ priuilegiū de vtendo palleo extra ꝓuinciā intelligiť,si
ille ad quē p̄tinet ecclesia,in qua vult vti, hoc cōcedat.ꝙ
qualiter intelligatur j̄.dicetur.¶ Et ex hoc etiam nota.qđ
priuilegiū stricte intelligi & interpretari dēt, quatenus tā
git alterius p̄iudiciū.& ideo talia priuilegia, de q̄bus loq
tur,intelliguntur cōcessa absque præiudicio alterius.facit
quod dictum fuit in c.fi.s̄.tit.j.¶ In glo.ij.ibi,rationali q̄d
aūt sit rationale,dicunt Doc. ꝙ est ornamentum Pontifi-
cale,vel sacerdotale,de quo habebať in veteri testamēto,
Exodi xxviij. c. Nā erat pānus quadrāgularis ad latitudi-
nē palmi,habens xij.lapides præcisos infixos: & in eo scri-
pta erant hæc verba;manifestatio,& veritas. Alij vero di-
cunt,ꝙ erat quoddā ornamentū rotundum,positū in pe-
ctore,vbi scriptū erat,manifestatio & veritas: sed istud or
4 namentū hodie non est in vsu.¶ †In ea.glo.ibi, insula po
test intelligi ad literam prout sonat: vel etiam potest acci
pi insula pro mitra: nam illa poterit vti vbique etiam ex-
tra ꝓuinciam celebrando missam per ea, q̄ dicentur j̄.eo.
in c.cū sis.& quæ no.per glo.de priui.in cle.ij.in fi.& hæc
est ratio diuersitatis,quare his insignijs vtať ēt extra pro-
uinciā,& nō palleo: q̄a p̄ illa nō designať plenitudo offi-
cij,sicut fit p̄ palleū.facit quod habetur s̄.eo.nisi.¶ In ea.
glo.in fi.forte voluit gl.ꝙ aliud in proconsule q̄ vtitur insi
gnijs etiam extra prouinciā sibi decretā, aliud in Archie-
piscopo:tn̄ aliter nō assignant rōnē diuersitatis . vnde di-
cebat Gof. qđ illud cōtingat in ꝓconsule rōne mittētis:
nā mittiť a principe.& hēt iurisditionē voluntariā, & illā
exercet etiam antequā ꝓueniat ad ꝓuinciā sibi decretā.l.
j.ij.& iij.ff.de offi.ꝓconsu.& sic contingit in legato, qui
mittiť per Papā:q̄a exercet ēt iurisditionē voluntariā, &
vtiť ēt insignijs legationis ēt extra ꝓuinciā sibi decretā.
j̄.de offi.legat.c.pen.hic aūt loquiť in Archiep̄o,q̄ nō mit
titur per papam,licet cōfirmeť per eum . & ideo non vtiť
insignijs,sed solū intra suā prouinciā.Host.vero dicebat,
ꝙ in proconsule,& in similibus.si vtať insignijs suę digni
tatis,nulli fit præiudicium.hic secus, q̄a istud insigniū vř
significare,ꝙ locus , in quo talia insignia portanť subia-
ceat iurisdictioni insigniti.facit qđ dixi in not.& sic resi-
det Io.An.& Do.Ant.nec declarant:q̄a per hoc insigniū
magis alteri fiat p̄iudiciū.Sed potes dicere , q̄a istud in
signium datur,vt j̄.certum locū ipsius insigniti vtať. vř p̄
consequēs,ꝙ denotaret locum alterius prouincię,in quo
vtereť, eē illi subiectū.& sic quodāmodo fieret alteri prę
iudicium:ideo illo non pōt vti de iure cōi extra prouin-
ciā,vel potes dicere,ꝙ istud cōtingit ex eo:q̄a expresse fit
limitata cōcessio.vt intra suā, ecclesiā seu ecclesias suæ p̄
uinciæ vtať.& iō merito nō pōt vti extra ꝓuinciā, q̄a ex-
cederēt lites cōcessionis sibi factæ,qđ esse nō dēt,cū limi
tata ꝯcessio limitatū debeat parere effectū.j̄.de of.dele.c.
p.& g & s̄.de rescr.cum dilecti.& l.in agris limitatis.ff.de
acq.re.do.Sed in proconsule nō reperiť limitata conces-
sio insigniorum:iō illis vtať,quo ad voluntariā iurisditio
5 nē,& extra ꝓuinciā.¶ †In gl.cōsuetudo.in fi.no.bene gl.
q̄ vř velle,ꝙ palleū cōcessum p̄ prima ecclesia remaneat
in illa,si Archieps̄ transferať ad aliā. & idē vř voluisse gl.
in c.bone.el ij.ad fi.de postu.s̄.Sed ꝯtrariū tenēt Doc.in c.ij.
s̄.e.& ibi dixi . vñ dū gl.dicit,ꝙ nō trāsferť cū eo palleū si
se trāsferat ad ad aliā sedē seu ecclīā.Intellige:ꝙ nō trās-
ferť q̄tū ad vsum,sed bñ portabit illud secū,& cū illo, se-
6 peliet sm formā,q̄ dixi in d.c.ij.¶ †In gl.indulgemus.in
fi.sentit gloss.ꝙ vbi inuitatur Ep̄s,vel Archieps̄ in aliena
diœcesi vel prouincia de iure cōi , tunc possit prædicare
& celebrare diuina.Sed contrariū vř velle hæc litera,q̄ vř
velle ,ꝙ requirať priuilegiū Papæ.Sed forte gl.hic voluit
sentire opinionem quorundā,q̄ voluerūt ꝙ qn̄ Archieps̄
inuitatur in aliena prouincia,ꝙ de iure cōi possit celebra
re,& vti palleo.& hoc qn̄ solum vult celebrare.Sed si vel
let ordinare clericos suos,vel suffraganeū cōsecrare : tūc
nō possit sine indulgentia,seu priuilegio,Papæ.& ideo se
cūdum eos verbū indulgemus,hoc modo stat ꝓprie: &
improprie,qn̄ solū vult celebrare.Nam tunc sufficit,ꝙ ac
cedat cōsensus illius,ad quem spectat ecclesia,in qua ce-
lebrat . Nā de iure cōi poterit tūc celebrare:& hoc respe-
ctu deberet exponi indulgemus.id est,indultum esse ostē
dimus.Sed vbi etiam velit celebrare,ordinando clericos,
vel cōsecrando suffraganeum , tuuc necessaria est indul-
gētia Papę:q̄a nō sufficit tunc consensus illius, ad quem
spectat ecclesia,in qua vult celebrare. & ideo tūc hoc re-
spectu verbum indulgemus Stabit proprie.& sic volunt
isti,ꝙ non possit Ep̄s in aliena diœcesi ordinare clericos
suos,etiam de licētia,vel consensu diœcesani loci. & istā
opinionē tenuit Iac.de Albēga.& Philippus , & assignāt
rationem:quia diœcesanus loci non posset illos ordina-
re vel iudicare ex quo non sunt sui subditi.xj.quæstio. ij.
c.j.& ij.ergo & de illis non poterit dare licentiam,Ep̄o il
lorum,vt illos ordinet in diœcesi ipsius dātis licētiā . sed
ista opinio videtur esse contra tex. inquantum hæc opi-
nio vult ꝙ sine priuilegio possit Archiepiscopus extra ꝓ-
uinciā vt palleo,interueniente cōsensu illius,ad quē spe-
ctat Ecclesia in qua vult vti . Nam violat literam & im-

propriat

propriat illam, quo ad verbū indulgemus, vt patet ex supradictis. Item nō vř vera, in quantum vult, ꝙ Episcopus non possit ordinare clericos suos, extra diœcesim suam, de consensu Diœcesani loci. Nam primo vř, ꝙ de iure cō muni hoc possit ex eo: quia Eps inuitatus in aliena prouincia, alias diœcesi potest de cōsensu Episcopi, seu diœcesani inuitantis, in diœcesi ipsius inuitātis ordinare clericos inuitantis, vt patet ex his, quæ habentur ix. q. ij. c. j. & iij. & c. non inuitati. vbi patet, ꝙ de permissu illius potest subditos ipsius permittentis ordinare, & iudicare in diœcesi permittētis, & sic multomagis, debet posse suos proprios clericos ordinare, & iudicare in diœcesi aliena, de consensu ipsius diœcesani, cum in casu præcedēti, interuenit duplex gratia, seu concessio: scilicet respectu ꝑsonarum, quæ ordinantur, quæ nō sunt subditæ ordināti. ¶ Sed eo casu, quo Eps proprios clericos ordinat, vel iudicat in diœcesi aliena, de consensu ipsius diœcesani: tunc interuenit vna sola gratia, seu concessio: ideo multo fortius id debet posse fieri, & hoc etiam cōiter tenetur, vt patet in his, quæ no. j. de offi. leg. nouit. & de offi. ord. vt litigantes. lib. vj. ¶ Et ideo, quo ad hoc non requiratur licentia Papæ, dummodo non vteretur pallio, per iura præall. ¶ Et per prædicta vř, ꝙ etiam si solummodo Archiepiscopus velit celebrare cum pallio, in aliena prouincia, nō poterit vti pallio sine licētia Papæ, & etiam si interuenit cō sensus illius, ad quem spectaret Ecclesia, in qua velit celebrare, & etiam istud procedit multo fortius, si velit celebrare ordinando clericos, vel consecrando suffraganeū: nam talia non debet facere Archiepiscopus sine pallio s.

7 de elec. quod sicut. §. j. ¶ † Episcopus tñ, qui non esset Archiepiscopus posset ordinare clericos suos in aliena diœcesi, & de iure communi, si interueniat consensus diœcesani loci. Et per prædicta facit quod no. gl. in cle. ij. de priuile. Et ꝙ dixi posset ordinari per Epm, vel iudicari clericos suos in diœcesi aliena de consensu diœce. intellige si in hoc etiam consentiant ipsi clerici, alias secus saluo casu Cle. quamuis. de fo. compet. quæ loquitur in Episco-

8 po expulso. ¶ † Et per prædicta patet, quod quo ad hoc, vt Archiepiscopus in aliena prouincia possit vti palleo, de quo in litera tria requiruntur, videlicet ꝙ habeat priuilegium Papæ. Item permissio eius, ad quem spectat Ecclesia, in qua vult vti. Item tertio, ꝙ altera de causis in litera hic expressis interueniat, vnde altero prædictorum deficiente non poterit vti palleo: quia verba priuilegij diligēter sunt seruanda, vt j. de prim. porro. Quis autem sit ille, qui habeat consentire, vt possit vti palleo: dicunt illi, qui tenent, quod de iure communi possit vti palleo celebrādo, si non ordinet clericos aut consecret suffraganeos, & sic solummodo celebrat missarum solennia, interuenienter consensu illius, ad quem spectat Ecclesia, in qua celebratur, quod necessaria erit licentia, nedum diœcesani loci, sed etiam Archiepiscopi illius prouinciæ: quia illi Archiepiscopo proprie vř præiudicari, qui habet vsum pallei, in qua prouincia vbi tñ haberet indulgentiam, sufficeret licentia diœce. quæ sola alias non sufficeret, etiam si ipse diœce. esset palleatus, saluo nisi esset exemptus: & quia palleum est signum prælationis, vt patet s. c. proxi. ¶ Sed vt dixi ista opinio non est vera: quia de iure communi, nullo casu potest vti palleo, in aliena prouincia: ideo semper requiritur indulgentia, & dicit Host. ꝙ requiruntur etiā licentia illius, ad quem Ecclesia pertinet iure Metropolitico, vel alias quo ad vsum pallei. arg. eorum, quæ habentur in simili, in c. cum nullus. de tem. p. ordi. in vj. & sic nō sufficiet licentia diœcesani non palleati, & forte etiā non sufficiet, si sit palleatus nisi forte esset exemptus: q̄a alias etiam Archiepiscopus potest vti palleo, & sic de vtriusq; præiudicio agi videretur, & consequenter vtriusque licētia requiretur, arg. j. de regu. iur. ꝙ omnis. lib. vj. Prædicta autem inducuntur in arg. ad quæstionem prædicatorum & minorum: quod licet sit eis concessum priuilegium supra confessionibus audiendis: requiritur tñ etiam licētia Parochialis sacerdotis, sed de hoc, vt habetur hodie in c. dudum. de sepul. vbi terminatur cōtrarium. ¶ Vltimo tractat hic Io. An. an Archiepiscopus, de quo in litera & subscriptione posset vti hodie isto palleo, secundum indulgētiā hic positam, & concludit inspicienda esse verba priuilegij: quia si fuit reale, sic concessum Ecclesiæ, & dignitati, extenderetur ad successorem nisi appareat reuocatum. Si vero fuerit personale: tunc non posset hodie vti hoc priuilegio Archiepiscopus Cōpostellanus, per id, quod habetur de reg. iur. priuilegium. lib. vj. ¶ Si autem verba essent dubia, recurrendum esset ad no. j. de offi. dele. quādo Abbas: quia inspiciendum esset an priuilegium concederetur personæ, an dignitati, vt ibi patet, & etiā no. per Io. An. in dicta regula, priuilegium in Mercurialibus.

SVMMARIVM.

1 *Pallio vti potest Archiepiscopus in qualibet Ecclesia suæ prouinciæ, etiam si non sit cathedralis.*

2 *Pallio vti potest Archiepiscopus, quando missā celebrat, & in diebus solennibus.*

3 *Et si transeat ad aliam prouinciam, an sufficiat licentia diœcesani, in cuius diœcesi, virtute priuilegij, vult vti pallio: an vero requiratur licentia Archiepiscopi.*

CVm sis. In qualibet Ecclesia suæ prouinciæ, potest Archiepiscopus vti palleo. h. d. In prima decisa consultatio. In secunda responsio. secunda ibi: vbicunq;. ¶ Et aduerte, quia aliqui forte interpretabantur, ꝑ Ecclesias prouinciæ intelligi debere, solum de Cathedralibus, quod remouet ista decre. dicens, ꝙ in qualibet Ecclesia prouinciæ, & sic etiam, si non sit cathedralis, ꝙ poterit Archiepiscopus celebrans, vti palleo in diebus per-

1 missis, & ex hoc potes colligere casū i decretali. ¶ † No. j. ꝙ Archiepiscopus pōt vti palleo, in qualibet ecclesia suæ prouinciæ, etiam si nō sit Cathedralis, cum litera indistincte loquatur, & sic indistincte debet intelligi, arg. j. de pri

2 uile. quia circa cum si. ¶ † No. ꝙ Archiepiscopus demum potest vti palleo, quando celebrat missam, & in diebus solennibus, de quibus dictum fuit per gl. s. eo. ad honorem. ¶ Et no. etiam quid significet palleum in archiepiscopo. facit quod habetur s. eo. ver. & in præalle. c. ad honorem. ¶ In glo. j. ibi. sed ꝙ dicit &c. Et pro hac prima solutione facit: quia non est absonū, ꝙ vniuersalis dispositio restringatur ratione subiectæ materiæ, vt legitur & no. in l. j. C.

3 de sacrosan. eccle. ¶ † In ea. ibi vel diœce. No. bene ꝙ videtur velle gl. ꝙ sufficiat licentia diœce. in cuius diœce. Archiepiscopus extra ꝓuinciam, virtute priuilegij, vult vti palleo, & sic videtur velle, ꝙ requiratur demum licentia Archiepiscopi prouinciæ, si in diœce. ipsius Archiepiscopi celebret, de quo dixi in c. præcedenti. nam vř per ea, q̄ ibi dicta fuerunt, ꝙ hæc gl. non procedat. vnde potes concludere, ꝙ si in aliqua Ecclesia Parochiali alterius ꝓuinciæ velit celebrare si ipse sacerdos parochialis non cōtradicit videtur, ꝙ quo ad eius præiudiciū possit, facit quod habetur in l. diuus. ff. de seru. rusti. prædi. & quod dicetur in c. sequenti. vnde ipso contradicente non posset alibi celebrare cum palleo. Nam etiam non sufficit licentia diœcesani loci, & hoc clarum si alias diœce. non sit palleatus & idem vř, si sit palleatus ex priuilegio Apostolico: quia non solum aget de eius præiudicio, sed de præiudicio Archiepiscopi: qui vsum pallei habet in tota prouincia: & ideo requiretur licentia ipsius Archiepiscopi in cuius ꝓuincia ipse vult celebrare, & illa sufficiet, si Episcopus nō esset palleatus, & non contradiceret ipse nec sacerdos parochialis: sed si esset palleatus, tunc videtur requiri licentia ipsius diœcesani, & etiam licentia ipsius Archiepi nec sufficeret

ſufficeret licẽtia ſolius diœce:licet eſſet palleatus,per ea,
quæ dixi ſ̃.c.proxi.Saluo niſi ſecundum aliquos talis diœ-
ce.palleatus eſſet exemptus:quia tunc ſufficiet licẽtia ip-
ſius diœce.abſque licentia ipſius Archiep̃i.& iſtud vr̃ ſe-
qui Inn.& etiam Io.An.vt tetigit etiam ſ̃.c.proxi.Sed ſor
te poſſet dici contrarium, per ea quæ habentur in cle.Ar
chiep̃o.de priui.vbi Archiep̃s poteſt vti palleo, etiam in
loco exempto ſuæ prouinciæ, niſi reſtringas illud proce-
dere, quando talis locus exemptus non haberet præla-
tum,& hoc modo intelligendo poſſet ſaluari opin. Inno.
& Ioan.And.&c.

S V M M A R I V M.

1 *Palleo vti non debet Archiepiſcopus,quando celebrat pro defunctis.*
2 *Sandalia ſunt calceamenta purpurea,quibus vtuntur epiſcopi, quando ce-
lebrant.*
3 *Celebrare an poſſit Epiſcopus vel Archiepiſcopus in aliena diœceſi, de licẽ
tia diœceſani vel ſacerdotis Parochialis.*

Via nos. Sine palleo & ſandalijs poteſt
Archiep̃s celebrare.h.d.Et po
nitur in prima deciſa conſultatio.In ſecunda
reſponſio.ſecunda ibi inquiſitioni. ¶Not.ꝙ
Archiep̃s poteſt ſine palleo celebrare,tam in
ſua,q̃ in aliena prouincia, ſed cum palleo de iure cõmu-
ni non poteſt niſi in ſua prouincia celebrare, & demũ in
certis diebus,& ſic non omni tẽpore, de quo ſ̃.in c.ad ho
1 norem.¶†Not.ſm verum intellectum,ꝙ non poteſt Ar-
chiep̃s vti palleo,qñ celebrat pro defunctis,niſi hoc con-
2 tineatur in priuilegijs Eccleſiæ ſuæ. ¶† Quid autem ſint
ſandalia; de quibus fit mentio hic in litera habetur in §.
compages.xciij.diſt.Nam vt dicit Petrus ſunt calceamẽ-
ta purpurea,vel de purpura, quibus vtuntur ep̃i qñ cele-
3 brant.¶†In gl.j.in fi.no.bene gl. quæ in ſui principio vr̃
velle,ꝙ cum licentia diœce.poſſit Archiep̃s,vel Ep̃s cele
brare in alia diœceſi.Et quia aliter non diſtinguit, videt̃
velle,ꝙ poſſit celebrare etiam in pontificalibus,& maxi-
me per id etiam,quod hic tangit in fi.ſed Inno. hic aliter
dicit.Nam di. ꝙ de licentia diœce. vel etiam Parochialis
ſacerdotis poterit Ep̃s vel Archiep̃s in aliena diœceſi ce
lebrare,dummodo celebret ſine pontificalibus:quia in il
lis ſecundum eum non poſſunt vti:niſi ſuper hoc ſint pri
uilegiati,allegat quod habetur in c.ad ſupplicationem.j̃.
ti.j.Hoſt.vero tenet cum gl.& dicit ꝙ etiam in pontifica-
libus poterunt celebrare,& plus etiam dicit,ꝙ etiam ſine
licentia poterunt prædicare:niſi ſpecialiter prohibeatur,
& ſic debet ſeruari ex generali conſuetudine Eccleſiæ,fa
cit quod no.j.de hær.excõmunicamus . & in cle.Archie-
piſcopo.de priui.indulgentias tñ dare non poſſunt : quia
illas dare eſt iuriſditionis:& ideo nõ poſſunt dari niſi ſub
ditis j̃.de pœni.& remiſ.c.qđ autem.& viij.q.ij.& iſtud etiam
videtur tenere gl.in dicta Cle. Archiep̃o.de priui.de iure
tñ,ceſſante conſuetudine,videtur verior opinio Inn. per
id,qđ habetur in d.c.ad ſupplicationẽ.j. tit.j. ¶ Item ad-
uerte:quia prædicta vera in Ep̃o,qui non vtitur palleo de
iure communi & idem in Archiep̃o, ſi vult celebrare ſi-
ne palleo : cum palleo autem non poſſet celebrare extra
prouinciam, abſque priuilegio Papæ, & licentia ep̃i vel
Archiepiſcopi,ſecundum ea quæ dixi in c.præcedenti.&
c.ex tuarum.¶ Item hæc vera, qñ ſimpliciter volunt cele
brare miſſam:ſed ſi vellent ordinare clericos ſuos in alie-
na prouincia vel diœce. tunc quia Archiepiſcopus nõ de
bet clericos ordinare ſine palleo ſ̃.de elec. quod ſicut.§.p̃
terea.non poſſet ſine priuilegio Apoſtolico, & ſine licen
tia illius ad quem Eccleſia pertinet, in qua vult celebra-
re,& ordines conferre,quod intellige vt dictum fuit in c.
præcedenti.& in d.c.ex tuarum . ſed ſi eſſet Epiſcopus,q
non vtitur palleo, tunc in aliena diœce. non poſſet ordi-
nare clericos,ſine licentia ipſius diœce. & etiam tetigi in
d.c.ex tuarum.& voluit gl. in cle.archiepiſcopo . & ſic li-
cet archiepiſcopus in aliena diœce.poſſit celebrare in põ
tificalibus,ſine licentia dummodo nõ prohibeatur ex ge
nerali conſuetudine Eccleſiæ,& facit quod habetur in ſi-
mili in l.diuus.ff.de ſerui.ruſti.prædio. tñ non poterit or-
dinare clericos,etiam ſuos ſine licẽtia diœceſani, de quo
etiam per gl.in dicta cle.archiepiſcopo.¶ In glo.fin.in fi.
melius facit c.porro.quod ibi ſequitur.Inn.vero dicebat,
ꝙ quarta.q.de qua hic ſoluitur, ex eo cum non poſſit ar-
chiepiſcopus vti palleo,niſi in diebus ſolennibus, ſeu in
ſolennitatibus,nõ poterit vti qñ celebrat pro defunctis :
quia non cenſetur tunc eſſe ſolennitas:ſed Hoſt. tenet in
tellectum gl. quia hic in litera non fit mentio de ſolenni
tatibus:ſed ſolum de diebus:ſed forte Inn. habuit reſpe-
ctum ad id,quod dixi in titu.præcedenti, vbi fit mẽtio de
ſolennibus diebus,tene cum gl. ꝙ ſi in priuilegijs Eccle-
ſiæ hoc exprimatur,non poterit vti palleo.

De renunciatione. Rubrica.

¶Quia ea,quæ per poſtulationem & tranſlationem acq-
runtur,ſæpe per renunciationem perduntur.Ideo poſt p̃-
cedentem rubricam ponit iſtam : de materia iſta hr̃ vij.q.
j.& ij.xviij.q.ij.& xxj.q.ij.& repetitur in vj.& cle.

S V M M A R I V M.

1 *Eligi non debet perſona incognita,ſalua conſcientia.*
2 *Miles,durante bello,non eſt licentiandus a militia.*
3 *Dictio e,quandoque ſtat priuatiue.*

Iteras. Propter ſenectutem, nõ datur
licentia cedendi epiſcopo,ſi ſit
neceſſarius vel vtilis Eccleſiæ ſuæ.h.d. In
prima deciſa ſupplicatio.In ſecunda ipſius
repulſio.In tertia concluſio. ſecunda ibi ſi
tuam.tertia ibi monemus . In text. ibi im-
meritum,id eſt,non meritum tenere ipſum ep̃atũ. ¶Itẽ
ibi relaxari,ſcilicet a vinculo ipſius Eccleſiæ epiſcopalis.
¶No.j.duas cauſas,propter quas conſueuit peti ceſſio,vi
delicet propter defectum ſcientiæ, & etiam propter ſene
ctutem. an tamen quælibet iſtarum cauſarum ſemper ſit
ſufficiens,patet cum gl.j.& ij. ¶Not.tempora imminẽtis
diſcriminis, ſeu pericula vel pallei mutatio videntur eſſe
periculoſa:niſi euidenter aliquæ circunſtantiæ aliud ſua-
deant. ¶No. ꝙ incognito non eſt committẽdum regimẽ
1 præcipue Eccleſię. Et ex hoc etiam no. † ꝙ ſalua conſciẽ-
tia non eligitur vel promouetur perſona incognita, facit
ſ̃.de poſtu.præla.bonæ.el ij.ad fi. ¶No.ꝙ ad macerationẽ
corporis ſequitur ſtimulatio ſpiritus,& ſic videtur,ꝙ etiã
ad ſanitatẽ & robur corporis ſequitur depreſſio ſpiritus :
nam ad depreſſionem vnius ex contrarijs , ſequi videtur
alterius ſublimatio. facit quod hr̃ in l.vna.C.de peti. bo-
2 norum ſubla.lib.x.¶†Not.ꝙ miles, non eſt licentiandus
a militia, tempore quo durat bellum, nec tunc circa hoc
debet exaudiri eius petitio. ¶ Ex hoc potes notare cõtra
vitium incõſtantiæ,& puſillanimitatis. facit etiam,quod
no.gl.hic in fi.¶No.ꝙ cæteris paribus, magis creſcit de-
3 uotio in ſene,q̃ in iuuene.¶†No. de dictione e.quæ ali .
quando ſtat priuatiue ratione ſubiectę materiæ,vt hic pa
tet.¶In gl.j.ibi prorſus ineptum:& quia hic non erat ſe-
nectus talis,quæ redderet iſtum prorſus ineptum,ſeu in-
utilem:ideo non fuit ſufficiens cauſa.¶ In gl.ij.in fi.ſed ſi
iſta erat iuſta cauſa ad renuntiandum , videlicet defectus
ſcientiæ:quare non admiſit Papa renuntia? iſtius potes di
cere,qñ defectus ſcientiæ eſt magnus,vt eſt videre exem
plum in c.vlti.j.de æta.& quali.tunc eſt iuſta cauſa ceden
di:ſecus qñ non eſt magnus defectus:quia tunc imperfe-
ctum

ctum ſcientię ſupplere poteſt perfectio charitatis, vt patet in c.niſi.§.pro defectu hic allegato: & ideo tunc talia defectus non eſt legitima cauſa cedendi, & maxime tempore periculoſo, vt hic colligitur.¶ In gl.fi.ibi. & nil creditur eſſe actum donec aliquid reſtat agendum.¶ Et not. ex ordinatis poſitis in gl. quod non debet deſiſti ab inceptus: ſed perſeuerari vſque ad finem.

SVMMARIVM.

1 *Renuntians beneficio, licitè illud petit, ſi de nouo eligatur.*

2 *Stallus in choro & locus in capitulo, cenſentur de partibus beneficij canonicalis.*

3 *Iuramentum & renuntiatio in dubio, reſtringuntur ad ius ſubſiſtens, ſeu competens ſecundum tempus renuntiationis.*

4 *Ex inueſtitura beneficij, videtur transferri quaſi poſſeſsio ipſius beneficij.*

5 *Poſsidere pacificè beneficium non dicitur, qui ſuper eo patitur controuerſiam.*

6 *Iurans, qui contra iuramentum vult venire audiri non debet.*

7 *Diſpenſare an poſsit Papa contra iuramentum, cauſa non ſubſiſtente.*

8 *Promittens non offendere aliquem ſub certa pœna, intelligitur promiſiſſe ratione inimicitiæ præſentis, vel præteritæ, & non ex inimicitia ex cauſa noua ſubornata.*

9 *Renuntiãs omni iuri, quod habet vel habere ſperat aut poteſt in aliqua re: an renuntiaſſe intelligatur iuri, poſtea de futuro ſuperuenienti.*

10 *Renuntians cum iuramento beneficium non recipere, etiam ratione iuris ſibi in poſterum quærendi: an relaxari debet per eum, cui fuit iuramentum præſtitum, vel per Papam, & an tale iuramentum ſibi præiudicet.*

11 *Iuramentum coram iudice non ſuo præſtitum, ligat iurantem donec fiat abſolutio.*

a CVm inter. Renuntiatio [a] & abiuratio bñficij, refert ſolum ad ius de pręſenti, vel de pręterito cõpetens renuntianti: & ideo excep.renun. & iuramenti, non repellitur agens ex iure poſt renun. aut iuramentũ quęſito.h.d.
1 vel breuius.† Qui abiurauit beneficium ſuum, licite petit illud, ſi de nouo eligatur.h.d. ſecundum intellectũ gl. In prima parte narrat factum. In ſecunda dat iudices. ſecunda ibi ideoque.¶ No.j.ꝙ ius canoniæ, & etiam acceſſorium ad illud, vt ius ſtalli in choro & loci &c. dicantur ſpiritualia iura.facit quod no.per glo.ſ.de conſti.c.cũ M.
2 Ferrarien.¶ † Et no.quod etiam ſtallus in choro, & locus in capitulo cenſentur, de partibus beneficij canonicalis, & per hoc vř, quod probata quaſi poſſeſſione illorum, argui & præſumi debeat quaſi poſſeſſio beneficij, quod eſt no. pro articulis faciendis.facit quod habetur ſ.de elec.c.
3 Cumana.¶ † No.ꝙ iuramentum & renuntiatio in dubio, reſtringuntur ad ius ſubſiſtens, ſeu competens ſm tp̃s renuntiationis: & ideo non excludit renuntiatorem a petitione quæ poſtea fit reſpectu iuris poſt renun. & iuramentum creati, ſeu quæſiti: & ideo renuntiãs, & iurans non petere beneficium, non excluditur, ſi poſtea acceptet & petat illud prætextu noui iuris quæſiti poſt iuramentum, ex diſpoſitione Capituli vel Papæ, vel vtriuſque.¶ Et not.qđ illud etiam procedit, ſi renuntiationi vel iuramento apponitur aliqua dictio, reſpiciens futurum tẽpus, puta promittatur vel iuretur de nõ petendo vlterius ex cauſa ſubſiſtente de præſenti ſecundum tempus renun. facit quod habetur in l.quod ſeruius.ff.de condi.ob cauſam.& quod plene no.Bar.in l.qui Romæ.§.duo fratres.ff.de verb.obl. ¶ No. argu.pro opi.quæ habet, quod poteſtas conferendi particularia beneficia in Eccleſia collegiata, ſpectat ad collegium Eccleſiæ, de quo in c.cũ Eccleſia Vulterana
4 ſ.de elect.¶ † No.ꝙ ex inueſtitura beneficij, vř transferri quaſi poſſeſſio ipſius beneficij, vt hic vř colligi, in quantũ Papa hic mandat iſtũ, qui fuerat inueſtitus gaudere quaſi poſſeſſione ipſius beneficij, & ſic aperte innuit, quod habebat quaſi poſſeſſionem, de quo an videlicet ex inueſtitura transferatur poſſeſſio conſueuit dici in c. tranſmiſſam.ſ.de elec.& facit quod no.j. de inſt.autoritate.& ſ.de
5 conſuetu.in c.ij.¶ † Vltimo no.quod quis non vř pacificè poſſidere beneficium, ſuper quo patitur cõtrouerſiam iudicialem, vt hic vř innui circa fi.iuncto prin.& ſic facit in arg.quod pro controuerſia iudiciali, dari debeat interdictum vti poſſidetis, de quo per Bar.in l.ſi prius.ff. de nou.
6 ope.nuntia. & per do.Ant.j.de teſti.ſpo.in c.audita.¶ † In gl.j.in prin.hæc glo.facta eſt timore contrarij.c.ſi vero.de iureiu.& eo.ti.cum contingat.& j.de teſti.ſpo.accepta.in quibus patet iuramẽtum eſſe ſeruandum, & non debere audiri iurantem venientem contra ſuum iuramentũ: ſed gl.voluit ſoluere iſtud contrarium, ſcilicet quod hic non veniebat contra iuramentum, ex eo: quia non repetebat beneficium ex cauſa ſubſiſtente tempore renun. & iuramẽti. Sed volebat repetere, ex cauſa nouiter ſuperuenientẽ.poſt iuramentum & renuntiatione, & ſic ex iure nouiter poſtea quæſito, ad quod non excludebatur iuramẽtũ: quia ſimpliciter renuntiauerat beneficio, & iurauerat nõ repetere, quod iuramentum in dubio, reſtringitur ad cauſam ſubſiſtentem ſecundum tempus renun.& iuramenti: facit quod hř in l.ſi de certa.C.de tranſa.non autem ad ius quærendi in futurum ex noua cã, ſi forte iterum eligeretur, per id quod hř in c.ad audientiam.j.quod met.cau. & c.clericus.j.de iureiu.& facit etiam, quod no.per gl.& doc.in l.ſi de certa. Et ideo non habet obſtare iuramẽtũ, ſi velit agere ex iure nouiter quæſito: ſiue illud fuerit q̃ſitum, ex diſpoſitione capituli, ſiue Papæ, ſiue vtriuſque: quia vbique eſt eadem ratio: & per cõſequens idem ius. arg.c.ij.ſ.de tranſla.& ſ.de cõſt.tranſlato: nec ob.iſte tex.: quia vř velle, quod ad hoc, vt poſſit hic repetere beneficium duo debeant cõcurrere, videlicet quod ſit receptus autoritate Papæ, & de conſenſu maioris partis capituli: & ſic vř, ꝙ requiratur ius quæſitum ab vtroque: & non ſufficit ab altero tantum quæſitum: quia potes dicere, quod illud fuit ex eo: quia forte ſe obſtrinxit: ad vtrunque probandum.argu.eorum, quæ habentur j.de proba.licet tñ alias ſui feciſſet probare ius quæſitum ab altero eorum: & ſic a Papa vel a capitulo: vel forte põt dici, quod illud fuit ex eo: quia ſic fuit forma reſcripti Papalis, in quo mãdat iſtũ recipi in canonicum, & aſſignari ſibi beneficium, ſi ad id accederet conſenſus capituli.facit quod habetur in c.ſi ꝓpte.de reſcriptis.in vj.vnde poteſt dici, quod iſte Petrus renuntiauit primo omñi iuri, quod habebat in beneficio, vel ad beneficium, & iurauit ipſis de capitulo non repetere beneficium: demum poſtea impetrauit a Papa, quod reciperetur in canonicum, ſi ad id accederet cõſenſus capituli.vnde poſtea, quia maior pars capituli conſenſit, & per conſequens, quod a maiori parte repreſentatur.l.quia maior.ff.ad munici.ſ.de elec.quapropter fuit receptus & inueſtitus de beneficio: verum quia minor pars contradicebat, & opponebat de iuramẽto, habuit iterato recurſum ad Papam, qui in eius fauorem dedit literas ad iudices, de quibus hic j.ſubſcripſit.& mandauit eis, vt dř in litera.& hæc lectura gl.plana eſt.Inno.vero aliter ſoluebat contrarium dicens, quod iſte Petrus poſt renuntiationẽ, & iuramẽtum fuit receptus a maiori parte capituli, & cõſequenter ab ipſis canonicis, qui potuerunt remittere iuramentum ſibi præſtitum per dictum Petrum, & ad eorũ vtilitatem abſoluere illum.facit quod legitur, & no.in c. ij.j.de ſpon.ideo merito fuit auditus repetens beneficiũ, non obſtante iuramento: ſimiliter dicit quod non obſtabit iuřm, ſi poſtea ex mãdato Papæ recuperetur, quaſi iuramentum non extendatur ad capitulum, qñ Papa promittit, arg.l.ex facto.ff.de vulg.& pup. ſed certe iſta l.modicum. facit vt patere poteſt illam intuenti, & contra hoc dictum facere vř, ꝙ habetur ſ.de reſcr.conſtitutus. vbi Papa non vř velle tollere iuřm. vnde finaliter dicit hoc dictum debere intelligi, qñ Papa habuit notitiam iuramẽti, & cauſa ſubſiſtente diſpenſauit contra iuramẽtũ. & illo non

a Renũtiatio. Idem ſũmat hic d. Abb. ponendo caſum in terminis.

lo non obstante mandauit istum recipi. secus si non habuisset notitiam iuramenti, vt d.c.constitutus. vel etiam si non interuenisset iusta causa dispensandi cōtra iuramētum: quia tunc non esset ei cōsulendum, quod veniret cōtra iuramentum, quod quo ad Deum ligasset ipsum iurātem, & ligatum teneret. facit quod no.gl.in c. nō est.j.de
7 voto. & sic vult Inno. † quod contra iuramentum non possit Papa dispensare causa non subsistēte, adeo quod in foro conscientiæ non erit tunc tutus talis dispēsatus, si veniat contra iuramentum, quod tene menti. & idem voluit gl. in d.c.non est. facit etiam quod no.vij.q.j.scias. & j.q.vij. §.nisi rigor. & §.necessitas.cum c.sequenti. & j.de iureiu. quanto. & xxv.q.vj.c.autoritatem. & lxxxv.di.c.Florentinum. ¶ Et no.etiam, quod istud videtur quandoque procedere in materia beneficiali, vt hic patet, iuncto dicto Inn. In alia materia videtur esse magis clarum, quod quo ad forum conscientiæ non possit fieri dispensatio sine cā contra iuramentum, de quo dixi in d.c.quanto. Aduerte tñ, quod vt dicit hic do.Ant. in foro contentioso in dubio cā præsumeretur si appareat de dispensatione Papæ, argu.j. eo.in præsentia. & j.de re iud.c.sicut. & facit quod no.Cy. in simili in l.fi.C.si contra ius, vel vtili.publ. Et ideo in foro contentioso non posset argui de periurio propter dispensationem Papæ: licet aliter non appareat de causa dispensationis, quod etiam tene menti: etiam per prædicta habes solutionem, & intellectum Inn. ¶ Sed Hosti.tenet intellectum gl.tu potes dicere, & etiam hic voluit in effectu sentire do.Ant.quod solutio gl.procedit, quando iurauit simpliciter non repetere etiam occasione iuris quærendi in futurum; tunc posset procedere intellectus Inn.
8 † & prædicta faciunt ad quæstionem, si aliquis fecit pactū alicui, & promisit eum non offendere sub certa pena, qd̄ talis promissio referatur, & restringatur ad causam offendendi ratione inimicitiæ præsentis, vel præteriti: non autem si ex postfacto inimicia surgat ex noua causa. & hoc tenuit Bat.in l.aut facta.§.causa.ff.de pœnis. facit etiā iste tex.ad quæstionem, si scholaris licentiatus iurauit non recipere conuentum alibi, quam in loco, vbi est examinatus, possit de nouo facere se examinari in alio studio. Et prætextu nouæ licentiæ recipiat ibi doctoratum, quod pro hoc nō sit ibi periurus: quia ex noua causa assumit ibi doctoratum, quod est notandum secūdum do.Ant. faciunt autem prædicta ad quæstionem, si aliquis renūtiauit om-
9 ni iuri † quod habet, vel se habere sperat, aut potest in tali re, an hæc renuntiatio trahatur ad ius postea de futuro superueniens. nam videtur quod nō, nisi ius superueniēs superuenerit ex causa, vel spe subsistente tempore renuntiationis. facit quod habetur in l.quod seruius.ff.de cōdi. ob causam, & quod habetur in l.j.& ij.ff.de sta.libe. & qd̄ no.Bar.in l.qui Romæ.§.duo fratres. maxime in v.& vj.q-
10 stionibus.ff.de verb.obli. ¶ † Vltimo aduerte inquantum dixi supra, quod si aliquis iurat non recipere beneficium etiam occasione iuris quærendi sibi in posterum, quod talis renuntiatio habet sibi nocere per tale iuramentū, nisi relaxetur per illum, cui fuit præstitum, vel per Papam, an hæc simpliciter & indistincte procedat, & cōclude, quod tale iuramentum habet sibi nocere, nisi necessitas aliud suaderet ecclesiæ, vt quia alius non reperiretur idoneus, nisi ipse, cum tale iuramentum non ligaret in dicto casu: nec in dubio ad dictum casum trahetur. & si expresse voluisset trahi, censeretur illicitum, & sic non obligatoriū; vt voluit gl.in c. Florentinum.lxxxv.dist. & ibi etiam per Archi.super glos. vbi concludit tale iuramentum ligare, quando alius reperiret idoneus: alias eo tamen casu quo ligat, sufficit quod relaxetur per eum, cui sit præstitutum, vel per Papam, vt supra dixi post Inn. quia etiam contrarium, quod formaui in principio glos. soluebat alijs duobus modis not.supra tactis, videlicet quod hic iuramentū nō præiudicabat; quia erat præstitum post spoliationem, secus si ante, vt in contrarijs. Sed certe, vt ipse dixit, si iuramentum sponte præstatur etiam post spoliationem deberet seruari per ea, quæ habentur in c.venerabilem.de ele. nec ob.c.solicite.de resti.spoli. quia illud intelligitur quo ad possessorium recuperandæ, quod tale iuramentum præstitum post spoliationem non videtur respicere, sed solū petitorium, vt ibi plene fuit no. facit quod habetur j.eod. super hoc. vnde & dabat aliam solutionē, quod hic iura-
11 mentum non nocebat, † quia præstitum fuerat coram iudice non suo. facit quod habetur j.eo.admonet. sed ista solutio etiam sibi non placet, quia tale iuramentum sponte præstitum obligaret, donec fieret absolutio per ea, quæ habentur in prædicto c.venerabilem. ideo tene, quod superius dixi cum gl.& post Inno. Intelligendo dictum Inno. prout superius dixi super glos.

SVMMARIVM.

1 *Continens pro contento ponitur.*
2 *Qualitas inhærens personæ certificat personam.*
3 *Votum emissum in infirmitate, an valeat.*
4 *Vouere tacite an intelligatur, qui habitum monachalem petit.*
5 *Renuntiare beneficio seculari videtur quis per receptionem collatorum ecclesiæ seculari, cui bona contulerat.*
6 *Collatio beneficiorum in ecclesia inferiori a cathedrali, spectat ad prælatum & capitulum.*
7 *Relegatus ad tempus, qui erat de numero decurionum, non recuperat post tempus primum locum: secus in simpliciter ad tempus damnato.*
8 *Habitum nouitiorum post votum emissum suscipiens, an videatur professionem facere: & quid de recipiente habitum professorum.*
9 *In donatione causa mortis habet locum pœnitentia.*
10 *Monachus transiens de vna religione ad strictiorem, an vocādus sit ad electionem Abbatis primi monasterii vacantis.*
11 *Monachus promotus ad Abbatiam alterius monasterii, si postea illi renuntiat, an poterit repetere locum in primo monasterio: & an remanebit monachus secundi monasterii.*
12 *Depositus a beneficio, an possit institui inuito patrono.*
13 *Depositus ab ordine, an possit per Episcopum restitui.*

EX transmissa. Qui renuntiat beneficio suo tacite, vel expresse illud repetere non pōt. h.d. In prima ponitur partis querela. In secunda prouidet. secunda ibi, verum quoniam. In tex.ibi, indulgeri, non tamen forte pro tunc fuit habitus sibi datus, sed postea dum accessit ad monasterium recuperata sanitate. ¶ Item ibi, complendi votū. id est desiderium, vel propositum: quia re verā nullum vo-
1 tum fecerat, vt patebit cum glo.ij. ¶ † Item ibi a populo Ceserano.i.ab hominibus de Ceserano, scilicet illius loci. & sic ponitur continens pro cōtento. facit quod habetur in l.ciuitas.ff.si cer.pet. ¶ Not.j.quod ille, qui ad sui petitionem licentiatus trāsit ad aliam ecclesiam, vr perdere ius,
2 quod habebat in prima. ¶ † Not. quod ex qualitate inhærenti personæ aliquando certificatur persona, vt colligitur hic, dum dicit Pet.Rubeum. facit quod plene not.per Bar.in l. demonstratio.§.quautem.ff.de condi.& demon. sic etiam certificatur ex singularitate nominis, vt voluit gl.in l.hac consultissima.C.qui test.face.pos. dum ponit exemplum de Gallopresso, qui fuit bidellus Azonis. & posset poni
3 exemplum in Cerbaro bidello. ¶ † No.qd̄ corporis infirmitas nō vr̄ impedire actum vocis, vel professionis: & sic videtur, qd̄ valeat votū emissum in infirmitate, sicut etiā valet alius actus, dūmodo infirmitas non sit tanta, qd̄ excludat sanitatem, & discretionem mētis. alle.j.de succes.
4 ab inte.c.fi. ¶ † No.qd̄ per petitionem habitus monachalis quis videtur tacite vouere de intrando religionē. Sed certe licet do.Ant.sic hic transeat, non videtur hoc verū per ea, quæ tetigi in tex.& quæ dicentur in gl.ij. & pro hoc etiam non videtur procedere aliud notabile, quod ipse hic colli-

colligit, videlicet quod post votum simplex, si quis ingre
diatur monasterium, & moram aliquam ibi trahat, nō vr̄
profiteri, nisi aliud intercedat. Nam istud non probatur
hic, intelligendo quod non intercessit votum simplex, &
etiam notabile videtur notatum per Hosti. in c. rursus. j.
5 qui cler. vel vouētes. facit quod dicam super gl. ij. ¶ † No.
ꝗ per receptionem collatorum ecclesiæ seculari quis vi-
detur renuntiare beneficio seculari, cui bona contulerat
& ex hoc nota, ꝗ sicut bona possunt accedere personæ in
ingressu monasterij, quæ possunt postea repeti, quādo ab
ecclesia receditur, secundum nos. plene. j. de cleri. coniu.
c. quod a te. sic etiam videtur ꝗ bona, quæ clericus eccle-
siæ seculari contulit tempore, quo in ecclesia fuit benefi-
ciatus, potest repetere eo recedente ab ipsa ecclesia, & trā
seunte ad aliam, quod est no. secundum do. Anto. quia de
facili alibi hoc non inuenitur. ¶ No. ꝗ lato sumpto voca-
bulo potest dici esse matrimonium inter beneficiatū, &
ecclesiam, in qua est beneficiatus, & ab illa dissoluitur,
quando renuntiat ipsi beneficio, vt videtur hic colligi.
6 ¶ † No. ꝗ ad prælatum & capitulum videtur spectare col-
latio beneficiorum in ecclesia inferiori a cathedrali, de
quo in c. cum Ecclesia Vulterana. de elec. ¶ Not. ꝗ verba
oratiua non inducunt necessitatem, de quo per Legistas
7 in l. sæpe. ff. de offi. præsi. ¶ † Not. ꝗ priuatus, & postea no-
uiter receptus, non recuperat prima iura, nec trahitur re-
ceptio retro, vt reintegretur ad ius pristinum. facit quod
habetur In l. ij. §. j. ff. de cura. vbi etiam patet, quod licet re
legatus ad tempus, qui erat de numero decurionum, post
tempus non recuperet primum locum: tamē secus est in
simpliciter damnato ad tempus, vt ibi patet. ¶ In glo. j. in
fi. dicit Io. And. ꝗ in Appulia presbyteri seculares appel-
lantur Abbates & similiter in Hispania, & Cathalonia: &
per ea quæ dicit gl. patet, ꝗ non habet obstare contrariū,
si dicatur ꝗ iste Pe. videbatur esse monachus, ex quo dice
bat se habere beneficium in ecclesia, in qua erat Abbas,
& sic videtur ꝗ non posset repetere beneficium: quia mo
nachus nō potest habere proprium. xij. q. j. c. nolo. & c. nō
dicatis. & facit quod etiam habetur j. de sta. mon. cum ad
monasterium. ad fi. ¶ In glo. ij. ibi, sed emittere propone-
bat. & sic non fuit hic votum etiam simplex. alias debuis
set cogi ad obseruandum votum, vt in c. & si Episcopus.
j. de reg. iur. & facit quod habetur in c. rursus. j. qui cleri.
vel vouentes. & ideo non debuisset recipi aliquo modo
in ipsa ecclesia de Cesalano, quæ erat secularis, etiam si
sponte p̄latus, & clerici voluissent consentire. ¶ Nec ob.
iste tex. quia debet exponi dum dixit, votum, & desideriū
vel propositum, vt dixi in litera: non autem stat proprie
per id, quod s̄. dixi. & quam etiam Hosti. in c. insinuāte. &
8 c. rursus. qui clerici vel vouentes videntur velle, † quod
susceptio habitus nouitiorum facta post votum simplex
inducat professionem: & ideo non esset mirum, si hoc ca
su nullo modo deberet audiri, cum per istum habitū no-
uitiorum inducatur professio. vnde de hoc dicendum, vt
consueuit dici in præalle. capitulis. ¶ In ea. gl. in fin. dic, ꝗ
si aliquis recipit habitum nouitiorum, clarum est, qđ ex
hoc solo non inducatur professio ante annum: an autem
post, recurrendum est ad ea, quæ habentur in c. j. de regu.
iur. in vj. & cle. eos. eo. ti. ¶ Si autem quis recipiat habitū
professorum, & qui consueuit tantum dari professis, cum
aliter quis non facit professionem: tunc recurre ad tex. in
c. quæstionem. §. fi. de reg. iur. in vj. vbi est expressum. & ꝑ
hoc si ante triduum talem habitum detulit, obligatur re-
ligioni in genere, ita quod non potest amplius ad seculū
redire: tamen non obligatur in specie illi religioni, cuius
est habitus. & ideo sufficit, quod intret aliquā de religio-
nibus approbatis. ¶ In gl. fi. ibi, iure poli. id est de æquita
te, & quod sequitur j. de iure poli. expone, id est de iuris
rigore. sequens solutio tendit quasi ad eundem effectum.

Secunda solutio est in se bona: aduerte etiam qđ posset
dici, quod tacite intelligitur conferre sub cōditione, si ibi
remaneat, argumento huius text. ex quo tempore introi-
tus in ecclesiam ipse contulit. facit quod habetur in c. qđ
a te. j. allegato. & sic potest dici quod quodāmodo illa cō
tulit accessorie ad personam, vt hic tangit d. Ant. de quo
etiam plenius per eum in præallegato. c. quod a te. vel po
test dici secundum do. Ant. quod forte fuerunt collata cā
9 mortis, † & ideo potuit pœnitere, cum in donatione cau
sa mortis habeat locum pœnitentia. l. mortis causa. ff. de
don. causa mortis. ¶ Vltimo aduerte extra gl. videtur ob.
huic textui, inquantum vult, quod iste Pet. non possit re-
petere beneficium. Nam videretur oppositū, ex quo non
fuit professus: sed tantum fuit in probatione per ea, quæ
habentur in c. beneficium. de reg. in vj. Sed potest respon
deri, quod ibi loquitur, quando non interuenit renuntia-
tio expressa, nec alius actus intercessit, ex quo surgat vo-
luntas renuntiandi: nam tunc non vacabit beneficium,
& ideo potuit ipse repetere: sed hoc debet intelligi secun
dum Host. quod hic expresse renuntiauit beneficio. facit
quod no. in d. c. bonæ. vel potes dicere, vt hic voluit dom.
Ant. ꝗ hic interuenit actus, ex quo surrexit tacita renun-
tiatio, videlicet actus receptionis bonorum, quē fecit iste
Pet. & ideo non potuit repetere, quod est notandum pro
limitatione d. c. debet ergo esse cautus beneficiatus, in-
trans regulam causa illam probandi, ne aliquod signum
ostendat, ex quo tacite videatur renūtiare suo beneficio.
10 facit quod habet̄ in text. & glo. in d. c. beneficium. ¶ † Et
a faciunt prædicta ad quæstionem[a] illius, qui transit de vna
religione ad strictiorem, an vocandus sit ad ecclesiā Ab-
batis primi monasterij vocantis infra tempus probatio-
nis. nam videtur, quod non, si cum licentia trāsiuit: secus
videretur, si sine licentia, cum infra annum posit reuer-
ti. j. de reg. statuimus. Sed contrarium videtur in hoc dicē
dum per id, quod not. glo. in d. c. beneficium. quia ex quo
vult esse in probatione regulæ, & consequenter velle in
electione. & ideo necessario non est vocādus per ea, quæ
habentur in c. quia propter. de elec. & etiam dicit glos. in
clerico seculari, qui erat canonicus, transeunte ad religio
nem, vt si vacet infra annum probationis ecclesia, in qua
erat canonicus, quod nō sit necesse ipsum vocari. de quo
11 plene no. per gl. in d. c. beneficium. ¶ † Item aduerte, quia
facit hæc decretalis ad quæstionem: an monachus ꝓmo-
tus ad Abbatiam alterius monasterij, si postea illi renun-
tiat, an poterit postea repetere locum in primo monaste-
rio. Nam facit quod no. ad hoc etiam tenuit Fede. in ope
re suo. cxix. & ibi etiam tractat, an remanebit monachus
secundi monasterij. & determinat quod non: & sic erit so
lummodo sub episcopo. dicit tamē quod si diceremus eū
remanere in secundo monasterio deberet habere primū
locum post debitum, de quo plene ibi prosequitur: & ibi
etiam tenet, quod non tenetur in secundo monasterio
facere nouam professionem. an autem & quando possit
quis eligi in Abbatem alterius monasterij, recurrendum
12 est ad ea, quæ habentur in cle. j. de elec. ¶ † Vltimo indu
b citur tex. iste ad quæstionem[b] de clerico deposito a bene
ficio: an possit eum episcopus instituere inuito patrono.
Nam videtur quod non, per istum tex. cum videatur quo
dammodo noua receptio. de quo dicendum, vt no. per gl.
& Docto. in c. quamuis. in glo. pen. & super ea. de rescrip.
13 in vj. † An autem clericum vel presbyterum depositum
ab ordine possit episcopus restituere. not. ibi de cler. non
residen. c. ex tuæ. vbi per Ioan. And. super gloss. & dicen,
quod sic, si est tātum verbaliter depositus, si fuisset actua
liter, & sic solenniter degradatus. & iuxta c. degradatio.
de pœn. in vj. quia tunc solus Papa talem potest restitue-
re per id, quod habetur in d. c. ex tuæ. ad fin. & ij. q. vj. in c.
ideo huic sanctæ.

[a] Quæstio vtilis, & pulchra, & qua d. Ab. hic i 2. col. versic & fa ciūt ad q̄stionem.

[b] Quæstio hæc tracta tur ēt hic per Abba. prope fi.

SVMMARIVM.

1 *Collatio beneficiorum de iure communi spectat ad Episcopum, & hoc in ecclesia non patronata, nec collegiata.*
2 *Renuntiare, siue dimittere beneficia non debent beneficiati absque licentia Episcopi. Et quid de administrantibus in hospitalibus, an possint acceptare, vel renuntiare sine autoritate Episcopi.*
3 *Collatio beneficii, quando spectat ad Episcopum, potest dare licentiam cedēdi: sed si spectat ad inferiorem, poterit inferior dare licentiam cedendi.*
4 *Transire volens de minori ecclesia ad maiorem, an possit cogi per episcopū.*
5 *Electus ad aliam ecclesiam, an possit illi electioni consentire absque licentia prælati primæ ecclesiæ, & an possit absque licentia illius transire: & si transeat, an statim poterit collator ecclesiæ primæ conferre, & quando.*
6 *Eligi potest prælatus, siue clericus vnius ecclesiæ ad aliam ecclesiam sine licentia superioris dummodo sit idoneus.*
7 *Renuntiare volens beneficio Episcopi inuito, ingredi potest religionem probationis causa, & de ipsius consensu poterit alteri concedi beneficium.*

a Admonet. Si quæratur, vtrum beneficiatus possit suo beneficio renuntiare, vide per do. Hē.Boy. j. de præbend. c. significatū. vbi ponit distinctio. pulchram.

a ADmonet. a Beneficiatus, absque licentia sui prælati beneficium renuntiare non potest.h.d. ¶ Et primo ponit prohibitionem. Secundo cōtrafacientes puniri præcipit: secunda ibi, quod
1 si quis. ¶ † No.q de iure communi ius cō-
ferendi beneficia videtur spectare ad Episcopum, quod est
verum in ecclesia non patronata, nec collegiata. de quo
plene not. in c.cum ecclesia Vulterana.de elec. Si autem
esset beneficium in ecclesia cathedrali, videtur q spectet
ad Episcopum, & capitulū, & si in alia inferiori collegia-
ta, videtur spectare ad prælatum, & capitulum. de quo ple
ne in præallega.cap.cum ecclesia. vbi autem beneficium
est patronatum, ius præsentandi spectat ad patronum, &
ius instituendi præsentatum spectat ad Episcopum. de in
sti.co.c.& c.ij.lib.vj. ¶ Item no. quod absque autoritate il
lius, ad quem spectat collatio, quis nō potest recipere be-
2 neficium. ¶ † Item no. q beneficiati non possunt dimitte
re beneficia, vel illis renuntiare absque autoritate Episco-
pi. & sic videtur q non sufficiat autoritas inferioris: quod
videtur intelligendum, nisi ad inferiorem prælatum spe-
ctaret collatio beneficij, vt tangit hic gl.ij. ¶ Item no. q vi-
detur sufficere consulere Episcopum, ad hoc vt quis pos-
sit dimittere beneficium: quod videtur cōtra id, quod ha-
betur in c.quod in dubijs.j.eo. vbi patet: q nō sufficit pe-
tere consilium renuntiationis beneficij, imo exigitur cō-
sensus: sed dic, q hic accipi debet consilium pro consen-
su per illum tex.& facit quod habetur in simili de offi. de
leg. venerabili. quod est intelligendum, nisi beneficiatus
vellet intrare religionem: quia tunc sufficit petere licen-
tiam, licet non obtineat.j.de regula. licet secūdum Host.
quod est notandum: quia per hoc habes ampliationē ad
dictam decretalem, licet. nā sicut de laxiori religione ad
strictiorem possit transiri, licentia petita, licet non obten
ta: ita etiam poterit de ecclesia seculari transire ad religio
nem, licentia petita: quod est notandum secundum dom.
Ant. Sed certe gl.ij.in ver.ad religionem. videtur velle, q
clericus secularis possit transire ad religionem, etiam nul-
la licentia petita. pro quo facit, quia religiosus habet ma-
gis ligatam voluntatem, quam clericus secularis. de elec.
c.nullus.& c.si religiosus.lib.vj.& ideo videtur, q facilius
transire possit clericus secularis, quam religiosus, tutius
tamen est ad opinionem vitandam, saltem petere licētiā
clerico seculari. ¶ Et ex prædictis etiam no. consilium po
ni pro consensu, licet de proprio significato differant, vt
colligitur ex his quæ habentur in c. cum olim.j.de arbit.
¶ In gl.j.in fi.& hæc potest dici canonica vltimo, de qua
in litera, vel potest intelligi, q erit pœna arbitraria, ex quo
de alia hic non exprimitur. facit quod habetur j.de offic.
dele.de causis. An autem, quod hic dicitur in beneficijs,
habeat locum in hospitalibus, scilicet vt non possit quis
accipere administrationem in hospitalibus sine autorita-
te Episcopi, vel illam acceptam dimittere: dic q sic, quia
illa sunt sub dispositione Episcopi.j. de reli.do.c.de xeno
dochis. etiam per laicos habeāt administrari.xviij.q.ij.in
c.quodam.& facit quod habetur hodie in cle.quia cōtin-
git.de relig.domi. vbi plene habes qui possint esse recto-
res hospitalium. ¶ In glo.ij.ibi, idem est in clericis &c.&
sic vult glo. q si collatio beneficij spectat ad Episcopum,
poterit dare licentiam cedendi: si autē non spectat ad epi
scopum, sed ad inferiorem prælatum, tunc poterit dare li
centiam cedēdi inferior prælatus, ad quem spectabit ius
conferendi vel instituendi rectorem in ipso beneficio. &
pro hoc facit tex. iste dum dixit, ad ordinationem tuā &c.
Idem etiam no.gl.in c.Episcopus. in loco allegato hic in
j.gl.& no. etiam per gl.in cle.cum illusio.de renun. refert
tamen ibi.gl. opinionem Inno. quam ponit in c.dubius.
4 & ibi dicetur, quid tenendum. ¶ † No.etiam gl.in d.c.epi
scopus.de loco, an clericus, volens transire de minori ad
maiorem, possit cogi ab Episcopo suo. Nā videtur, q nō:
cum nemo cogatur crescere inuitus.lxxiiij.dist. in c. ge-
sta.de quo dicendum, vt no.in d.c. Episcopus.de loco per
gl.& Arch.& facit etiam quod habetur in c.fi.s.de postu.
prælatorum ibi not. Qualis autem exigatur consensus, vt
clericus possit dimittere ecclesiam: dic q si trāsit ad eccle
siam aliam eiusdem diœcesis, potest transire de tacito cō-
sensu Episcopi: quia sufficit, quod Episcopus sciat, & non
contradicat. Si autem vult transire ad aliam ecclesiam ex
tra diœcesim, quod tunc exigitur expressus cōsensus Epi
scopi, vt voluit gl.vij.q.j.placuit.& xxj.q.ij.c.j. & hoc etiā
5 tenet hic Vincen.& Tancre. ¶ † In ea gl.ibi, poterit eccle
sia illa ordinari, &c. Aduerte pro declaratione gl. quia po
test esse dubium, an electus ad aliam ecclesiam possit illi
electioni consentire absque licentia prælati primæ eccle
siæ. Secundo, an possit transire absque licentia illius. Ter-
tio, an si trāseat poterit collator primæ ecclesiæ statim cō
ferre, & quando. ¶ Circa primum conclude quod existēs
in primo beneficio potest eligi ad aliud, & electioni con-
sentire, etiam sine licentia prælati. & quando est clericus
secularis, quia non reperitur prohibitum, sed potius con
cessum.s.de electione.cum inter canonicos, & religioso,
si eligatur in prælatum alterius monasterij, recurre ad c.
nullus.& c.si religiosus.de elec. in vj. ¶ Circa secundum
conclude, q transire non potest sine licētia superioris, vel
reuocari posset, vt colligitur hic ex text.& hic etiam glo.
maxime ex ver.quod si fecerit. ¶ Circa tertium vero, q si
beneficia sunt compatibilia, an posset primum conferri
antequam priuetur illo. facit quod habetur in c.pe.& fi.j.
de cleri.non resi. ¶ Si autem essent beneficia incompati-
bilia: vt quia vtrunque est curatum, tunc videtur quod pri-
mum vacet ipso iure per id, quod habetur j.de præbē.de
multa.in §.j.sed Inn.dicit hoc esse falsum, nisi transiuerit
de licentia superioris: vel nisi superior habeat ratum tran
situm. Nec ob.c.de multa.quia debet intelligi, quādo cle
ricus transit de licentia superioris sm Inno. quod est no-
tandum pro intellectu d.c. alias non vacabit prima eccle
sia. licet illa possit priuari. per id, quod habetur de cler. nō
resi.in c.pen.& fi.& intellige, quod vbi transiuit sine licē
tia, non vacabit prima ecclesia, saluo nisi expresse ratifice
tur transitus, vel tacite. & intelligetur tacite ratificare, si
infra tempus sex mensium, vltra quod non plus debet be
neficium vacare, vt in c.ij.j.de conces.præbe. prælatus nō
reuocauerit ipsum, nec ei mouerit quæstionem. ¶ Et per
prædicta dicit Inn. quod si ad alios spectet electio, vel præ
sentatio primæ ecclesiæ, & ad alium datio licentiæ de ce-
dendo, quod non poterit eligere, vel præsentare aliquem
ad ipsam primam ecclesiam habens ius eligendi, vel præ
sentandi in primo beneficio, nisi prius petat licētiam ab
alio superiore, ad quem spectat dare licentiā transeundi

nam ſi det licentiam,tunc videtur habere ratum tranſitũ.
ideo tunc videtur vacare,& per conſequens poſtea pote-
rit fieri electio,vel priuatio. Si autem non petatur licẽtia
ab ipſo,qui habet dare licentiam tranſeundi: tunc,q̃a ite
rum non vacat eccleſia,non poterit fieri electio, vel pri-
uatio,ſaluo niſi iuxta finem ſex mẽſium, infra quos ſi nõ
reuocauerit ipſe ſuperior eccleſiam clerici, qui tranſiuit
ſine eius licentia : quia tunc tacite videtur habere ratum
tranſitum,ex quo tanto tempore tacuit,& non contradi-
cit.Dicit tamen,quod ſi ſpectaret ad ipſum,qui habet da
re licentiam,collatio beneficij:tũc demum lapſis ſex mẽ
ſibus deuoluetur poteſtas conferendi ad ſuperiorem per
id,quod habetur j.de præben.de multa.§.& ſi vltra. dicit
etiam,quod tutius eſt, quando ad alium ſpectat dare licẽ
tiam tranſeũdi,& ad alium electio,vel præſentatio bene-
ficij,quod petat antequam fiat electio,ꝙ ratificetur tranſi
tus per habentem dare licentiam. Et ſubdit etiam,quod
ſi infra ſex menſes charitatiue ter monitus cum aliq̃bus
interuallis,vt debeat vel clericum reuocare, vel tranſitũ
ratificare non voluerit,nec reſpondere,quod ex tunc po-
ſtea, etiam ante finem ſex menſium, poterit fieri electio
per id, quod habetur in c.j.j.de ſup.negli.præla. quaſi al-
ter non prouidendo videtur taliter ratificare tranſitum.
¶Sed iuxta prædicta inſurgit dubium, quid faciet tunc
diœceſanus,& prælatus ad cuius eccleſiam tranſitus ſine
licentia alterius prælati,in cuius diœce.tenebat primum
beneficium. dicit Inno. quod diœceſanus ſecundæ eccle
ſiæ poterit ipſi clerico ſtatuere terminum infra quẽ obti-
neat licentiam a primo diœce. vel lapſo primo termino
dicto ſi non obtineat,poterit illum priuare eccleſia,& de
alia prima prouidere,arg.c.quoniam frequenter.§.ſi vero
aliter.j.vt lit.conte.& j.de cleri.non reſi.quia nonnulli.&
c.relatum. Et prædicta dicit Hoſt.eſſe vera de iure.dicit ta
men quod de facto quotidie tales ſine licentia eliguntur,
& transferuntur, ex quo ſic tranſlati vel recepti ſunt ad p̃
laturam vel rectoriam cum cura:priora beneficia,quæ ha
beant ſimilia,ipſo iure intelliguntur vacare, quæ tamen
plerunque retinẽtur de facto.ſeu omnibus iſtis poteſt re-
ſponderi ſecundum eum per id, quod habetur in c.cum
iam dudum.j.de præben.quia multa per patientiam tole
rãtur,&c.facit quod no.in d.c.de multa.ex hoc etiã ema-
nauit extrauagans Io.xxij.quæ incipit,execrabilis. cõtra
tenentem plura beneficia curata,vel plures dignitates:&
ibi etiam multas pœnas imponit talibus. ¶In ead.gl.ibi,
ad religionẽ.no.glo.pro eo,quod dixi in no. & etiam hic
ſequitur Inn.neque ob.ſi dicatur, quod potius debet hic
tranſiri poſſe ad aliam dignitatem,quam ad religionem:
quia circa dignitatem verſatur publica vtilitas,ſed in trã-
ſitu ad religionem verſatur priuata vtilitas tranſeuntis ſo
lum:licet ſecus in dignitate. facit quod habetur in l.Bar-
batius.ff.de offi.præto.quia poteſt reſponderi, quod præ-
ſumptio ambitionis,quæ veriſimiliter cadit circa dignita
tem potius,quam circa tranſitum ad religionẽ,tollit con
trarium,vt no.gl.in c.literas.lxiij.diſt. facit quod habetur
6 ſ.de poſtu.prælat.c.bonæ.el j. ¶†In ea.gl.in fi.& ſic tenet
glo.quod prælatus vel clericus vnius eccleſię,dummodo
ſit idoneus, poteſt eligi ad aliam eccleſiam ſine licentia
ſui ſuperioris. & eſt communis opi.quam etiam ſecutus
fuit Vincen.in nouo apparatu,quem fecit ſuper hac com
pilatione: licet in antiqua compilatione teneret contra-
rium,vt dicit gl.& eum gl.concor.etiam Io.And.in §.ſed
aliud.lxj.diſ. aliqui tamen voluerunt facere differentiam
inter prælatum & curatum ex vna parte, & alios clericos
ex alia,vt præmittam, quod vinculati & alligati eccleſiæ
non poſſint eligi,ſed debeant poſtulari,ſed alij bene poſ-
ſunt eligi,ſed hæc opi.vt dicit Io.And. expreſſe reproba-
tur per id,quod habetur in c.ſi Abbatem. de cle.in vj.vbi
quod Abbas etiam exemptus non poſſit tranſire ad aliã
eccleſiam ſine licentia Papæ: tamen poteſt eligi & debet
non autem poſtulari, vt ibi patet. & ſic non valet conſe-
quentia,non poteſt tranſire ſine licentia ſuperioris, ergo
eſt poſtulandus,nõ eligendus : quia illud non eſt verum,
etiam ſi requiratur licentia Papæ,vt ibi eſt expreſſum. &
ſic ſpeciale eſt in epiſcopo a ſuperioribus, vt non poſſint
eligi,ſed poſtulari debent: quia ſunt matrimonialiter alli
gati eccleſiæ, & non poſſunt diſſolui a dicto vinculo ſine
licentia Papæ, vt plene conſueuit dici in c.fin.ſ.de poſtu.
prælatorum.& ſic patet proprie & ſtricte loquendo,quod
ſolum Epiſcopi, & ſuperiores poſſunt differre annulum,
licet alij inferiores ex priuilegio portent. Et per prædicta
etiam patet Abbatem,vel alium prælatum non dici pro-
prie eſſe matrimonialiter alligatum ſuæ eccleſiæ:alias nõ
poſſet eligi,ſed deberet poſtulari.Et præcipue, quãdo nõ
poſſet tranſire ſine licentia Papæ,vt quia eſt exemptus,ꝙ
eſt contra tex.in d.c.ſi Abbatem.¶Item aduerte,quia ibi
eligitur clericus ad aliam eccleſiã,ſi Epiſcopus ſuus nol-
let ſibi dare licẽtiam, poterit epiſcopus cogi per ſuum ſu
periorem,& ſic per Archiepiſcopum ſuum ad dandam li
centiam,vt dicit gl.per id,quod habetur in c.nullus.alle.
in gl.& facit quod legitur,& no.in c.ſi religioſus.de elec.
in vj.& hoc intellige,vt dixit glo.per id,quod habetur in
c.nullus.& c.ſi religioſus.Quis autem ſit ſuperior,qui ha
bebit compellere ipſum epiſcopum eo caſu,quo compel
li poteſt:quidam dicunt, quod Archiepiſcopus,vt ſ.dixi.
¶Alij vero dicunt,quod erit Papa:quia nemo alius infe-
rior poteſt rem alterius dare, vel iuri alterius præiudica-
re.facit quod no.in c.dilectus.j.de offic.deleg. & j.de reli.
do.in c.conſtitutus.¶Sed Io.An.dicit quod aliud eſt quæ
rere quis poſſit dare licentiam Epiſcopo denegante:aliud
quærere,quis poſſit eum cõpellere. Nam primo caſu vi-
detur dicendum,quod procedat prima opinio, videlicet
quod ſit Archiepiſcopus cui Epiſcopus eſt ſubiectus per
ea quæ habentur in d.c.nullus. quod intellige, quando
ſubeſt cauſa compellendi. Si autem non eſt tunc & quo
ad compellẽdum ſuperior eſſet Papa:quia etiam nõ ſub-
ſiſtente cauſa appellandi,ſolus Papa poterit compellere.
facit quod no.per gl.in c.ſi religioſus.de elec.in vj. ¶Vlti
mo dicit Io.Andr.quod videtur poſſe fraudari diſpoſitio
nem huius decre. per ea quæ habentur j.de regu.benefi-
7 cium.lib.vj. † Nam volens renuntiare beneficio Epiſco-
po inuito poterit ingredi religionem probationis cauſa.
Et de ipſius conſenſu poterit alteri concedi beneficium,
vt hic patet. Sed dici poteſt,quod ſi beneficiũ ſpectat ad
collationem Epiſcopi nulla poterit fieri fraus:quia ſi con
ſentiat ipſe Epiſcopus,qui habet conferre nõ fraudat eũ:
quia ſic epiſcopus videtur tacite præſtare autoritatem ta-
cite renuntiationi, conferendo alteri de illius conſenſu.
Sed ſi beneficium eſſet electiuum, & ad alium ſpectaret
electio vel præſentatio,& ad epiſcopum confirmatio,vel
inſtitutio:tunc bene poſſet fieri fraus,ſi ſufficeret conſen
tire habenti eligere vel præſentare.vnde dicit,quod tunc
non ſufficit conſentire habẽti eligere,vel præſentare: ſed
requiritur etiam,quod conſentiant habẽti inſtituere, vel
confirmare ſicut illi qui habet poteſtatem pręſentãdi, &
renuntiandi,de quo etiam per Io.An. in c.ex ore.j.de his
quæ fiunt a ma.par.capi. & etiam tangitur in regula, is q̃
tacet.in Mercu.dicit tamen,quod tutius eſſet, ꝙ expreſſe
renuntiaſſet in manibus ſuperioris,habentis poteſtatem
autorizandi renuntiationi.

S V M M A R I V M.

1 *Exceptio abiurationis ſpontaneæ,an ſit admittenda ſine cauſæ expreſſione.*
2 *Actor,an debeat exprimere nomen actionis ſuæ,ſiue petitionis.*
3 *Confeſſio emanans ad obligandum ſine cauſa, non valet : ſecus ad liberandum.*
4 *Teſtis,an arctetur ad aſſignandam cauſam, per quam concludat ſe habere ſcientiam facti per ſenſum corporeum.& nu.18.*
5 *Repetenti beneficium obſtat exceptio ſpontaneæ abiurationis, id eſt renuntiationis*

tiationis facta cum iuramento.

6 *Exceptio, an sit admittenda sine causæ expresſione.*

7 *Exceptio non verisimilis, si proponatur, & actor petit quod exprimatur causa: licet reus ad hoc non teneatur, poterit tamen cogi ex officio iudicis. & nu. 15. & 20.*

8 *Supplere potest quandoque iudex ex officio suo: & an & quando posſit arctari ad ſupplendum.*

9 *Iactare ſua in dubio nemo præſumitur.*

10 *Exceptio legitima habet infringere actionem, niſi actor iuuetur per replicationem.*

11 *Replicatio quid ſit.*

12 *Negatiua mera non eſt probabilis per rerum naturam: ſecus in negatiua prægnante, quæ continet in ſe implicatam affirmatiuam.*

13 *Libellus, quo quis petit decem ab eccleſia ex cauſa mutui, licet non alleget verſionem in vtilitatem eccleſiæ procedit. & nu. 16.*

14 *Exceptio an admitti debeat, quamuis contra eam ſit præſumptio, & quando iudex ſuſpicatur quod non ſit vera: poteſt arctare partem ad exprimendam cauſam, per quam exceptio iuſtificetur: & poterit etiam iudex ſtatuere terminum excipienti, infra quem habeat probare exceptionem.*

17 *Teſtis non debet examinari extra articulum, nec etiam extra ipſum deponere.*

19 *Exceptio ſpontaneæ renuntiationis, an ſit formalis ita, quod ſit admittenda ſine cauſæ expreſſione: & dato quod ſit formalis, vel non: ſed facta eſt formalis in expreſſione cauſæ, an debeant teſtes actoris admitti ſuper replicatione, an vero rei ſuper exceptione.*

21 *Renuntiatio beneficij metu facta, an valeat.*

a Sup hoc. Iſtud capitulū ē valde prolixū i ſua materia, ſed iunge ea, quæ per d. Io. & do. Ab. hic dicūtur. & habebis declarationē pñtis materiæ, & hęc tibi ſufficiant pro additionibus huius capituli.

a SVper hoc. [a] Iſta decre. cōſueuit reputari difficilis propter multiplices intellectus, & etiam ꝓpter ea, quæ hic prolixe ſcripſit Inn. & aliqualiter confuſe adeo, quod multa ex dictis Inno. omiſerunt Hoſti. & alij dicentes, quod illa potius habebant intellectum offuſcare, quam declarare. ſed do. Ant. hic nititur declarare dicta Inno. potes dicere, quod decre. habet duos principales intellectus. Vnus eſt, quod hic in tex. fiat ſolum vna quæſtio, videlicet an quis repetat beneficium, & obijciatur ſolum exceptio ſpontaneæ abiurationis, & renuntiationis factæ in iuramento, & actor replicet, ꝙ coactus & non ſponte renuntiauit: qritur tunc, an admitti debeat probatio rei ſuper ſpontanea renuntiatione, an vero probatio actoris ſuper non ſpōtanea. & in effectu reſpondetur, ꝙ teſtes vtriuſque debēt recipi: & ille obtinebit, qui melius probabit habito reſpectu ad dignitatem & opera teſtiū. & iſta fuit lectura Tācr. & etiam ſenſit hic Inn. in quadam gl. & ſecundum iſtam debet exponi dū litera dicit, ſine cauſæ cognitione. i. antequam plenarie cognoſcatur de cauſa. & quod ſubijcit, & an actoris. debet exponi & pro id eſt. Facit qđ no. in ſimili in l. pen. C. vbi cau. ſta. & ſecundum iſtam lec. in verbo, porro. tollit quandam tacitam obiectionē, de qua tangit hic in gl. & circa fi. Sed certe iſte intellectus vr̄ violare literam, vt patet ex expoſitionibus, quas oportet fieri ſequendo hunc intellectum, de quibus ſ. dixi, qui non vr̄ eſſe de mente literæ. Ideo alius fuit intellectus principalis, videlicet ꝙ hic formantur duæ quæſtiones. ad vtranq; reſpondetur: & ſecūda quæſtio ſit ibi, & an actoris. Et iſte intellectus ſubdiuiditur in tres, aut quatuor. Nā vnus eſt intellectus, quem ſequitur gloſ. magna. & iſte intellectus eſt communis, & eum ſequitur etiam Io. An. & ſecundū iſtum intellectum prima quæſtio eſt, an exceptio ſpontaneæ abiurationis ſit admittenda ſine cauſæ. cognitione, ſcilicet aſſignando, vel exprimendo in ipſa exceptione. Alius fuit intellectus Hoſti. & ſecundum iſtum variatur prima quæſtio ab eo, quod dixi proxime. Nam ſecūdum cum prima quæſtio eſt talis, an videlicet exceptio abiurationis ſit admittenda, ſcilicet cum effectu ſine cauſæ cognitione, & quærenda a teſte ſine interrogatione cauſæ fienda a teſte: ſecunda vero quæſtio non mutatur. tertius fuit intellectus, quem tangit hic do. Anto. prima quæſtio
1 ſit, an exceptio. † Abiurationis ſit admittenda ſine cauſæ cognitione, ſcilicet ſummaria præmiſſa antequam admittatur, vt ſi videatur: an ſit veriſimilis, vel non. Secunda vero quæſtio non mutatur. ¶ Item aduerte: quia primus intellectus, inquantum dixi ꝙ prima quęſtio eſt, an admittēda ſit exceptio ſpontaneæ abiurationis ſine expreſſione cauſæ ſubdiuiditur. Nam vnus fuit gloſ. quæ voluit, ꝙ ad quæſtiones hic poſitas reſpondeatur eo modo, quo tangitur in gl. in principio gl. mag. ſecundum Inn. licet cōcordet in titulis quęſtionum cum intellectu gl. tamen diſcordat in quæſtionibus ab intellectu gl. quia ſecundum glo. ad primam quæſtionem reſpondetur, ꝙ non eſt ſuperuacuum, & per conſequens nō eſt inutile, ſed potius vtile, quod quæratur de cauſa reſignationis, non tamen eſt neceſſarium ſecundum Inn. reſpondetur, ꝙ non eſt ſuperuacuum: ſed neceſſarium, ꝙ cauſa exprimatur. ¶ Item circa ſecundam quæſtionem ſecundum intellectum gl. reſpondetur, ꝙ admittentur probationes vtriuſque, ſi actor replicat, ꝙ non ſponte, & ſic coactus renuntiauit, ſed ſecundū Inn. ſi actor replicat, ꝙ non ſponte renuntiauit, nō admittatur probatio rei. & de iſto intellectu Inn. & etiam Hoſt. plenius tangetur ſuper fi. primæ glo. Sed tangetur modo pro intellectu gl. ſecundum quam breuiter hoc intendit. ¶ Contra petentem beneficiū admittitur ſpontaneæ abiurationis exceptio, & non adiecta cauſa renuntiationis, contra quam actor poterit replicare, ꝙ non ſponte renuntiauit. & qui melius probabit obtinebit. h. d. Et ſunt duæ partes principales. Nam in prima ponitur conſultatio, & duplex quæſtio. In ſecunda reſponſio. ſecūda ibi, ſic tuæ. illa ſecunda poteſt diuidi. nam primo ponit quandam allegationem ſuaſiuam, vt cauſa exprimatur. Secūdo reſpōſionem infert ad primam quæſtionem. Tertio excipit, in qua exceptione concluditur reſponſio ad tertiam q̄ſtionem. Quarto ſoluit quoddam obſtaculum, quod poterit eſſe contra dictam exceptionem. ſecunda ibi, ideoq;. tertia ibi, niſi. quarta ibi, porro. ¶ Et aduerte, ꝙ vltra ea, quæ dixi ante ſummarium, alio reſpectu etiam variatur tripliciter intellectus decretalis. Nā vnus eſt intellectus, ꝙ hic intelligatur, ꝙ actum fuerit petitorio ad recuperandū beneficium: alius eſt intellectus, ꝙ intelligatur, quod actū fuerit poſſeſſorio, & nō petitorio. Tertius intellectus eſt, quod decre. procedat ſiue actum fuerit petitorio, ſiue poſſeſſorio. ſecundus etiam ſubdiuiditur: quia aliqui intelligunt, quod actum fuerit poſſeſſorio recuperandæ per interdictum vnde vi. Alij quod actum fuerit cōdictione ex decretali ſæpe. ĩ. de reſti. ſpo. Alij quod etiam fuerit condictione ex can. reintegranda. iij. q. j. Alij etiam dixerunt, ꝙ procedit decretalis talis, ſiue interdicto vnde vi, ſiue condictione ex decre. ſæpe. ſiue condictione ex can. reintegrāda, fuerit actum. & iſtos omnes intellectus renitit hic Inn. ¶ In gl. tamen proſequitur intellectum, ꝙ actum fuerit petitorio, vt patet hic in gl. j. & in gl. ij. & gl. magna. in
a ver. ad hoc. ¶ † Potes etiam præmittere ſecundum d. Ant. ꝙ licet agens debeat exprimere cauſam ſuæ actionis, ſiue petitionis, vt patet ex his quæ leguntur & not. in l. j. ff. de eden. & l. edita. C. de edendo. & c. ij. de libelli obla. ſaltem ibi petitur, vt patet ex his quæ habētur in dictis iuribus, & l. fi. C. de anna. exce. tamen regulariter excipiens nō tenetur exprimere cauſam ſuæ exceptionis: quia nuda voluntas videtur ſufficere ad dandam & caſſandam exce. fauore liberationis. facit quod habetur in l. tale pactum. ff. de pac. in prin. & quod no. in l. j. ad fi. ff. de interro. act. & l. cum de indebito. §. fi. ff. de proba. & ĩ. de fi. inſtr. ſi cautio.
3 in quibus patet † quod confeſſio emanans ad obligandū ſine cauſa non valet: ſecus ſi emanaret ad liberandum, vt no. in iuribus præalle. ¶ Poteſt etiam præmitti ſecūdum eum, ꝙ teſtis non arctatur regulariter ad iuſtificandum relationem a ſe factam, ſeu ſuper quo deponitur. Nam ſufficit ꝙ ſimpliciter recitet factum, prout factum eſt ab alio, & iuſtificet aſſertionem ſentētiæ circa tale factum ex cā,

ex qua

ex qua concludatur scientia ipsius testis per sensum cor-
4 poreum:& sic videtur, †quod testis arctetur ad assignan
dum causam, per quam cõcludat se habere scientiam fa-
cti per sensum corporeum: sed nõ arctatur regulariter ad
assignandum causam quare id, quod refert, fuerit factum
etiam si de hoc interrogetur. facit quod habetur j. de re iu
di. sicut an aũt hoc indistincte procedat, patebit ex j̃. dicẽ-
dis super gloss. j. ¶ Item aduerte, quia domi. Anto. hic in-
choat casum hoc modo, videlicet quod quidam actione,
videlicet quod metus causa, val vtili in rem repetebat be-
neficium suum, narrans qualiter ex collatione sibi facta
habeat ius in tali beneficio, qualiter etiam illud procedat,
& qualiter etiam hoc beneficiũ fuerit sibi per metum abla
tum: quapropter petebat beneficium sibi restitui. facit qđ
tãgit gl. magna in ver. ad hoc. Sed melius vr̃ dicendũ, pro-
ut hic voluit gl. j. q̃s petebat beneficiũ suũ, de quo dicebat
se fuisse canonice institutum:& sic illud ad se spectare, &
pertinere, & aduersarium indebite tenere, & iniuste occu
pare. ideo petebat sibi illud restitui. reus vero excipiebat
de spontanea abiuratione, vt patet in glo. ¶ In tex. ibi, sci-
scitaris. id est q̃ris supra de rescrip. sciscitatus. Item ibi re-
poscentibus. i. petẽtib. & sic dictio te, abundat. facit quod
habetur in l. j. ff. de dote præleg. ¶ Vel potest dici, q̃ notet
quandam instantiam, & sit sensus, & reposcentibus, i. cũ
instantia petentibus. ¶ Item ibi, abiurationis. i. renuntia-
tionis cum iuramento. Item ibi, cognitione. i. expressione
secundum intellectum glo. ¶ Item ibi, superuacuum esse
non credimus: q̃a si dicat, q̃ non est superuacuũ, & sic nõ
inutile, sed potius vtile. ¶ Et ex hoc innuitur, q̃ si solũ est
vtile, nõ est necessarium, facit quod no. Arch. & Io. And.
post eum in c. j. de appella. in vj. ¶ Item ibi, inquiri supple
a reo, secundum intellectum gloss. sed secundum intelle-
ctum Hostien. intelligitur, scilicet a teste. facit quod dice-
tur super gloss. prima. ¶ Item ibi, nec metu, scilicet illato
a priuato. & per hoc differt ab eo, quod sequitur de oppres
sione, quæ fit ab existente in officio, vel dignitate. l. si per
impressionem. C. quod me. cau. ¶ Et no. etiã cũ illud, qđ
fit vi compulsiua, dicat̃ fieri per metũ. l. j. ff. quod me. cau.
¶ Item ista verba, vi nec metu, in effectu supponũt pro eo
dem. facit quod habetur in d. l. j. ¶ Item ibi nõ postponas.
quasi velit, & q̃ reus excipit de spontanea renuntiatione,
& iudex reperiat illam probabilem, & probari per ipsum
reum: ideo absoluet reum a petitione actoris, saluo nisi
actor replicauerit, q̃ coactus renũtiauerit: nam tunc admit
tentur testes vtriusque, & obtinebit q̃ melius probabit ha
bito respectu ad dignitatem, & opi. testium, vt j. innuitur,
circa finem. & si dicatur, q̃ si actor replicet, q̃ si non spon-
te renũtiauit: videtur q̃ non debeat audiri volens id pro-
bare, cum sit negatiua, quæ per rerum naturam non vide-
tur probari posse. s̃. de elect. bonæ el j. & C. de prob. l. actor
hoc respondetur in versic. porro qui sequitur. quia licet
sit negatiua: tamen habet in se implicitam affirmatiuam
scilicet q̃ renuntiauit coactus. ideo admittitur, vt sequit̃.
¶ Item ibi inficietur. sup. & in consequentiam asserat se
5 coactum. ¶ No. j. q̃ † repetenti beneficium ob. exceptio
spontaneæ abiurationis, id est renuntiationis factæ cum
iuramento. & idem etiam videretur, si non interuenit iu-
ramentum per id quod dicit in versic. maxime si non in-
6 teruenit &c. ¶ †No. secundum intellectũ gl. q̃ vbi propo-
nitur exceptio sufficit indifferenter proponere factum ex
quo causatur exceptio, etiam si non exprimitur aliqua cã,
tendens ad iustificationẽ ipsius facti. ¶ Ex quo ẽt no. q̃ li-
cet non admittatur actio seu petitio sine causę exp̃ssione:
saltem si petatur, vt legit̃ & notatur in c. ij. j̃. de libel. obl.
l. prima. ff. de edendo. tamen exceptio videtur admitten-
da etiã absque causæ expressione. ¶ Et no. q̃ istud videtur
procedere, etiam si proponatur exceptio non verisimi
lis: quia non videtur arctari proponens ad exprimen-
dam causam per quam verisimilis reddatur: nec iu-
dex etiam arctatur ad faciendum illam exprimere. potest
tamen iudex ex officio propter non verisimilitudinẽ ar-
ctare proponentem ad causam exprimẽdam, si sibi videa
tur: licet ad petitionem partis non cogatur exprimere, vt
7 hic videtur innui. ¶ †Et ex prædictis potest colligi practi-
ca, vbi proponitur aliqua exceptio non verisimilis, quia
si actor petit quod exprimatur causa, licet reus non tenea
tur ad instantiam actoris hoc facere: tamen iudex officio
suo poterit ipsum cogere si voluerit. Et ex hoc etiam po-
8 tes † notare casum, in quo iudex potest ex officio supple-
re. de qua materia plene habetur s̃. de postu. præla. in c. bo
næ. el j. & per Bar. in l. iiij. §. hoc autem. ff. de damno insec.
¶ Et ex prædictis etiam potes notare regulam, quod vbi
iudex ex officio potest supplere, non arctatur ad supplen-
dum: nec appellari potest, si non suppleat. facit quod not.
Ioan. And. in c. penul. infra de excep. & licet sic transeat
do. Anto. ¶ Aduerte tamen, quod quandoque iudex etiã
arctatur ad supplendum, quod quandoque fit, vt notatur
per Barto. in d. §. hoc autem. facit quod habetur in c. cum
nobis olim. & c. nihil. supra de elec. & in præallega. c. bo-
9 næ. el j. ¶ † Not. q̃ in dubio non debet præsumi, quod quis
iactet, vel velit iactare id, quod est suum proprium: & ma
xime id, quod est quæsitum laboribus multis, & expensis
de quo debet viuere. facit quod habetur ff. de proba. l. cũ
de indebito. & ideo renuntiatio beneficij in dubio non
præsumatur voluntarie facta, si non appareat de aliquã cã
ipsam intrinsecus impellente. ¶ No. multa accidentia cir
ca renuntiationem beneficij, quæ possunt illam inficere,
scilicet violentia, compulsio, seu metus. ¶ Item oppressio
vel promissio, aut datio alicuius temporalis rei seu pecu-
niæ. Et ex hoc etiam nota. quod sicut in cõstruendo de iu
re spirituali datio pecuniæ habet illud inficere. sic etiam
& vbi agitur de ipso destruendo. ¶ Nota. quod quo ad vi-
tium simoniæ inducẽdum paria sunt, dare pecuniam, vel
promittere, vel aliud temporale. facit quod habetur in l.
10 j. & ij. ff. de cal. ¶ † No. q̃ exceptio legitima habet confrin
gere actionem, nisi actor iuuetur per replicationem. facit
quod habetur in l. j. & ij. ff. de except. & l. si plures. ff. de fi-
11 deius. ¶ †Et ex hoc etiam not. quid est replicatio. quia est
exceptionis repulsio, & actoris releuatio, seu coadiuuá-
rio. j. de excep. a nobis. per Io. An. & in d. l. j. & ij. ff. ¶ Not.
q̃ concurrentibus exceptione spontaneæ renuntiationis
& replicatione non spontaneæ renuntiationis, admittun
tur testes ex vtraque parte, & quo ad finalem effectũ ob-
tinendi attenderetur quis melius probabit habito respe-
ctu ad dignitatem, & opinionem, & numerum testiũ: &
ideo qui melius probauerit, obtinebit. j̃. de test. in nostra.
12 ¶ †Nota, q̃ licet negatiua mera non sit probabilis per re-
rum naturam: tamen secus est, si est negatiua pręgnans
habens implicatam affirmatiuam tanquam saltem tunc
indirectę & mediate sit perceptibilis per sensum testis. de
quo plene in c. bonæ. el j. super gl. supra. de ele. & l. actor.
C. de proba. ¶ Et prędicta notabilia procedunt s̃m intel-
lectum gl. quem sequitur glo. j. & etiam glo. magna. & si-
militer gl. ij. iij. & iiij. sed s̃m intellectũ Hosti. & sic scd̃m
intellectum Inno. de quibus tetigi in euidentialibus, tan
gam etiam super gl. j. aliqua ex supradictis non p̃cedere,
vt j̃. patebit. ¶ Et no. etiá, q̃ scd̃m intellectum glos. decre.
intelligitur, qñ actum fuit petitorio, vt patet ex gl. j. & ij.
& etiam ex glo. magna, in ver. ad hæc. ¶ In gl. j. ibi, nulla
resignationis causa assignata. sup. in propositione ipsius
exceptionis secundum intellectum glo. ¶ In ead. ibi, cau
sa resignationis inquirat sup. ab ipso reo opponente exce
ptionem renuntiationis, vt sic exprimat causam ipsius re
nuntiationis scd̃m intellectum, quę voluit hic gloss. Sed
s̃m intellectum Hosti. de quo j. tangetur, debet intelligi,
quod inquiretur causa renuntiationis a teste deponente

sup ipsa renuntiatione.¶ In ead.glo.ibi, alias nō teneť.&
hoc vult gl.colligi ex eo,qa tex. dicit non esse supuacuū
& sic non esse inutile requirere de cā resignationis, & sic
potius vtile.& per hoc a ɔ̄rio innuit,ꝙ non est necessariū.
facit qđ notat Io. And,post Arch.de verbo, prudenter,in
c.j.de appel.in vj.¶ In eadem ibi,imponetur silētiū acto-
ri,& hoc, qn̄ ipse actor non replicauit. Si autem replicas-
set,ꝙ sponte non renuntiasset:tūc admitteť probatio vtri
usq;.& si actor melius probauit,obtinebit, vt sequitur in
gl.iuncto eo, qđ tangitur in fi. Et sic in effectu fertur tūc
sententia pro eo, qui melius probauerit habito respectu
ad dignitatem & opinionem testiū.¶ In ea.in fi. aduerte,
qa inquantū voluit. ꝙ non sit necesse exprimere cām re-
nuntiationis,qn̄ opponiť exceptio renuntiationis, nō vř
ꝓcedere. Nā vř ꝙ sicut actor teneť exprimere causam suę
actionis seu petitionis:præcipue qn̄ præsumptio est con-
tra ipsam actionem,& sic cōtra ipm agentem scđm ea, q̄
habentur in c.cōstitutus.s̄.de elec.& j.de libel.obla.c.ij.l.
j.ff.de edē.per Legistas.ita reus suę exceptionis.¶ Sed po
tes dicere, qđ aliud sit in actione,aliud in exceptione. &
hoc fauore rei,qui fauorabilior est,q̄ actor.l. fauorabilio-
res.ff.de reg.iur.& etiam fauore ipsius defensionis & libe
rationis,seu exceptionis:cum fauorabilior sit liberatio &
defensio,q̄ actio & impugnatio.l.Arrianus.ff.de actio. &
obliga.¶ Vel potest dici secundo,ꝙ actio vel exceptio,cō
tra quam præsumitur:dummodo a parte proponatur, nō
repellitur licet præsumptio sit contra factum , ex quo dať
ipsa actio vel exceptio.Saluo nisi iudex ex officio suo ꝑꝑ
præsumptiū velit a partibus inquirere de causa:nam tunc
potest,vt habetur in d.c.constitutus. & etiā hic.Si tn̄ hoc
nō facit,potest admittere ipsam actionē & exceptionem,
vt sic postea videatur ex prosecutione iudicij , an tollatur
præsumptio.& tunc obtineat actor,vel ipse excipiens,als
succumbat. Præcedens solutio plus placet,qa licet ista se
cunda possit procedere,si pars nihil alleget,seu non petat
exprimi causam:tamen vbi pars petit exprimi causam, vi
detur remanere differētia in actione & petitione: qa vbi
petitur exprimi causam actionis , seu petitionis per par-
tem aduersam, debebit ad ipsius instantiam exprimi cau
sa scđm notata plene in d.c.ij.de libel.obla. Sed vbi peti-
tur ab excipiente per partem aduersam, ꝙ exprimat cām
suæ exceptionis,videtur quod ad instātiā ipsius partis nō
teneatur exprimere,etiam si exceptio surgat ex facto nō
verisimili,vt hic patet scđm intellectum gl. Na sicut est ,
qđ exceptio in sui forma seu propositione sit formalis,&
postea iuxta merita causæ de ipsius iustitia disputabitur.
facit qđ habetur.in c.in nostra.de procur.in verbo, muti-
lem.in gl.cum ibi nota.vnde potes concludere, vt hic tā
git do. Ant.Si quæritur,an actio vel exceptio,contra quā
præsumitur,admitti debeat per iudicem, quia interdum
actio vel exceptio est inepta ex sui propositione : & tunc
non debet admitti.de actione probatur in c.examinata.j.
de iudi.& facit quod notatur in l.j ff.de offi.asses.& l.j.§.j.
ff.si mensor falsum modium dixerit.de exceptione videť,
probari in c.solicitæ.de restitut. spolia. & probatur etiam
per ea,quæ habentur in clemē. constitutionem. de elect.
el j.§.Labeo.cum ibi no.per Barto.ff.de flu.& facit etiam,
quod ipse not.in l.v.ff.de excep.interdum vero exceptio
vel actio,est apta quo ad sui propositionem, sed contra fa
ctum actionis vel exceptionis ius resistit; & tunc aut intā
tū resistit,ꝙ notorie apparet de iniustitia actionis, vel ex-
ceptionis: & tunc quasi in consequentiam ex hoc redditē
actio vel exceptio inepta.ideo tunc non addmittetur,ni-
si aliquo singulari iure iuuetur per ea,quę habentur in d.
c.constitutus.& c.ad decimas.de restitu. spolia.in vj.& ꝙ
not. Innocen.in c.j.infra de offic.vica.& infra de iudi.exa
mina.in quadam additione.& de libel.obla.c.final. & fa-
cit etiam,quod no.gl.in l.vbi pactū.C.de transac.aut ex-
ceptioni vel actioni non resistit ius commune taliter, qđ
notoriæ appareat de in iustitia surgit tn̄ alias præsumptio
contra actionem,vel exceptionem:& tūc libellus in actio
ne debet admitti , non obstante dicta præsumptione dū-
modo alias de se sit aptus.facit quod not. Inno.in c.dile-
13 cti.j.de libel.obla.vbi dicit,ꝙ† procedit libellus,si quis pe
rat decem ab ecclesia,quia mutuauit ecclesiæ ipsa decem
licet non alleget versionem in vtilitatem ecclesię quāuis
non præsumatur versio,nisi probetur,vt no.in c.j.j.de de-
posito.& l.hoc ius porrectum.C.de sac.san.eccl.canoniza
ta.x.q.ij.& sic sufficiat ꝙ in processu iudicij circa merita ꝓ
14 betur ipsa versio.De exceptione vero ꝙ†admitti debeat,li
cet sit præsumptio contra illam est casus hic s̄m intelle-
ctum gl.nec tenebitur excipiens ad instantiam aduersarij
exprimere causam,licet iudex ex officio possit, quando
suspicatur contra factum exceptionis compellere partē
excipientem,ad exprimendam causam, per quam exclu-
datur præsumptio.& hoc ad refrenendam protelationem
iudiciorum,& calumnias,seu malitias:licet ipse iudex ad
hoc non necessitaretur.quia sufficit ꝙ actio & exceptio sit
talis,ꝙ si sit vera deberet legitima reputari: nā veritas po-
stea reseruabitur in probationibus fiendis circa merita.
¶ Et ex prædictis habes vnam practicam,quam potest te-
nere iudex quando suspicatur,ꝙ exceptio non sit vere:qa
potest ex officio arctare partem ad exprimendam causam
per quam iustificaretur exceptio. alia practica tollitur ex
his,quę habetur in c.cum dilecti,s̄.de elec.Nam tunc qn̄
ponitur exceptio non verisimilis , vel quam alias iudex
habeat suspectam, potest arctare partim ad promittendā
certam pœnam in casu,in quo illa non appareat vera.fa-
cit quod no.Comp.in c.quod sicut,s̄.de ele.¶ Alia practi-
ca potest colligi ex his,quę habētur in c.pastoralis.de ex-
cep.quia poterit iudex statuere terminum excipienti, in-
fra quem ipsam habeat probare per ea, quæ habentur in
d.c.pastoralis.non autem debet statim illam repellere ꝓ-
pter pręsumptionem,quæ fit contra illam : quia possibile
est,ꝙ pars iustificabit illam:& ideo si ipsam repellere,non
iustificabitur appellatio ex hoc iātum,nisi forte excipiēs
obtulisset se statim probaturum per ea quæ habentur j.
de appel.interposita.& per Innocen.j.de concessio.præb.
post electionem facit quod habetur in c.j.semper.ij.q.j.
Alia etiam potest colligi ex his, quæ habentur.j. de præ-
sump.quia verisimile.& l.non verisimile.ff.quod me.cau.
qa propter præsumptionē aggrauabitur excipiēs duriori
onere probandi.¶ Item aduerte, qa contra istum intelle-
ctum gl.facit ꝙ habetur j.de restitu.spolia.solicitæ, vbi vř
15 ꝙ qn̄ † exceptio non est verisimilis,non sit admittēda. Sed
potes dicere,ꝙ hic loquitur, quando obijcitur in iudicio
petitorio,in quo de minori præiudicio agatur:ibi quando
opponitur in iudicio possessorio, in quo de maiori præiu-
dicio agiť, qa licet qs succūbat in possessorio remanet ta-
mē sibi ius saluum in petitorio.l.naturaliter.§.nihil com-
mune.ff.de acquiren. posses.& j.de cau.posses. pastoralis.
& c.cum dilectus. de hoc tamen latius tangetur cum gl.
magna.¶ Itē ēt aduerte,qa contra istum intellectum facit
inquantum in responsione facta dicti quæsiti dicitur ꝙ te
stes vtriusque partis debeant admitti . Nam videtur hoc
non debere fieri,quia non debent admitti super directo
contrarijs articulis,vt in clemen. de resti. & facit quod ha
betur infra de proba.licet causam. sed dic quod hic loqui
tur, quando ante publicationem recipiuntur , quia tunc
etiam possunt recipi super articolis directo contrarijs.se-
cus quando testes essent publicati,quia tunc non admit-
terentur alijs super directo contrarijs illis articulis , super
quibus testes sunt publicati , vt habetur in d.cle.testibus .
16 & ēt in c.fraternitatis.j.de testibus. ¶ †Sed aduerte, quia
inquantum dixi.s.ꝙ procedit libellus, dummodo alias de
se sit aptus licet habeat aliquā præsumptionē cōtra se &
non

non allegetur id, propter quod tollatur ipsa præsumptio, sicut contingit qñ quis petit pecuniā mutuatā ecclesiæ & non allegat pecuniam versam in vtilitatem ecclesiæ in ipso libello. Nā vr, q talis libellus non procedat per ea, q̃ no. Barto. in l. cū quid ff. si cert. peta. vbi concludit no. q si aliquis in libello fundat se ex facto a se celebrato, q nō pcedat libellus licet ex illo facto surgat pſumptio certe cau ſæ obligatoriæ, niſi illa allegeť p id, qđ hř in l. ſi adulteriū. §. ijdem Pollioni. ff. de adul. & ſic vř. q ſi talis libellus non procedit, qñ ſurgit præſumptio pro libellante ex facto nar rato, niſi id qđ præſumit allegeť. multofortius videretur, q nō admittatur libellus, qñ præſumptio eſt cōtra libellantē niſi aliquid allegeť, p qđ illa tollatur, cuius tamē contrarium voluit Inno. in e. dilecti. j. de libel. obla. & ſuperius dixi. ¶ Sed potes rñdere ad dictum Inno. q illud loquitur, qñ in libello deducitur factū, q ſm ſuam naturam habet inducere certā & determinatam obligationē, vt patet in dicto exemplo, qñ narratur mutuum factū eccleſiæ. Nā in dicto caſu, cū tale factum ſui natura inducat certam obligationem, & determinationem, eoipſo, q concludit cōdemnari ecclesiam, intelligitur tacite dixiſſe mutuū eſſe tale, ex quo eccleſia debeat damnari. facit in arg. qđ hř in l. ad rē mortalem. & l. ad legatum. ff. de procur. j. de offi. dele. præterea. & c. ex literis. & hoc etiam voluit Inn. in præalle. c. dilecti. Sed dictū Bar. loquitur, qñ narrat factum, q ſm ſuam naturam nō cōcludit certā & determinatā cauſam obligatoriam, ſed potius eſt vagum indiſcretum, & aptū ad plura, vt contingit, qñ aliquis repetit pecuniā ab aliquo ex eo, q a dicit tolle iſtam pecuniam, & ille accepit. nā illa verba pñt verificari ex pluribus caſibus poſſunt. n. verificari ex cauſa donationis. Itē ex cauſa depoſiti. Itē ex cā mutui. Si ad numerū pecuniaŕ nō tradita, præſumat a iure, q tradita fuit ex cauſa mutui, q a in dubio nō dēt præſumi quis donate & iactare. l. cum de indebito. ff. de prob. Ideo tunc nō pcedit libellus, niſi ipſe libellans alleget, q ex cauſa mutui ille accepit dictam pecuniam. & ſic intelligaŕ dicit Bar. q a vt dixi, illud loquiť, qñ factū narratū ſui natura non eſt determinatū ad producendā certam obligationē & actionē. Et per prædicta habes expeditum intellectum gl. poſitæ in gl. hic. q a tamē iſte intellectus aliqualiter vř repugnare literæ, dum dicit ſine cauſę cognitione. ideo oportet, q exponatur, i. ſine cauſę expreſſione. ¶ Itē aliqualr vř repugnare illi verbo, inquiri vt illi verbo inuenerit, qđ vř ſonare inquiſitionē, hoc eſt inueſtigatio nē circa merita, & nō circa præparatoria ipſius actionis, vel exceptionis. ideo alia fuit lec. Tan. videlicet, q hic vna fuerit quæſtio, vt ſi aliquis repetat beneficiū ſuū, & opponaŕ exceptio ſpōtaneę renūtiationis, & replicetur p actorem, q imo non ſponte renuntiauit, an teſtes rei, an vero actoris erūt recipiendi & ſm iſtam, dū litera dicit, ſine cauſæ cognitione, debet exponi, i. ante, q cognoſcaŕ plenarie de cauſa renuntiationis, ſiue coactionis, vt etiam tetigit Inno. ſup illo verbo, & ēt dixi in euidentialibus debet exponi, dū dicit, & an actoris & pro iſto. ¶ Sed certe iſta etiā violat literā, vt patet ex pdictis: ideo alius fuit intellectus Hoſt. q hic ponanť duæ qõnes. Sed prima differt a lec. glo. quia aliter ponit illā: q a dicit q prima qõ, eſt an teſtes qui interrogantur & admittuntur ſuper ſpontanea renuntiatione, ſint interrogandi ſuper cauſa renuntiationis. & huic qõni reſpondet Papa q ſic: dicens q non eſt ſuperuacuum imo vtile & neceſſariū dictos teſtes interrogari ſuper dicta cauſa: quia exceptio renuntiationis ſuper qua deponūt hēt præſumptionē contra ſe: q a nō eſt veriſimile, q q s ſponte renuntiauerit beneficio multis laboribus & ſumptibus acquiſito. Secunda quæſtio eſt an admittantur teſtes actoris ſup nō ſpōtanea renūtiatione, an rei vero rei ſup ſpōtanea. & rñdeŕ vt hic refert d. Ant. q ambo admittūtur, vt dictū fuit in ſiñ in j. lec. ¶ Sed certe Io. An. hic aſr refert dictū Hoſ. videlicet q dēant admitti teſtes actoris &

nō rei ex eo, q a actor fateť renūtiationē, licet dicat illā nō ſpōtaneā. & ſic non eſt expediens reo, q pbet renūtiationem, cū ſatis pbeť per cōfeſſionē partis. j. de confeſ. c. fin. & ſic nō eſt neceſſe, q admittantur teſtes rei, ſaluo niſi ipſe reus duplicando allegaret, q imo ſponte renūtiauit, & hoc vellet pbare, q a tūc vtiq; admitteref. Et ſiŕ vtriuſq; teſtes obtinebit, qui melius probabit, habito reſpectu ad dignitatē teſtiū, vt dř in fi. Et ex hac lec. Hoſt. potes colligere practicā ſm do. Ant. p quam inſtruiť iudex, vt qñ habet examinare teſtes ſup exceptione, contra quā eſt præſumptio, ſeu contra eius factum præſumitur, q dēat ipſe examinator eſſe curioſus in inquirendo cauſas renuntiationis, ſeu ipſius facti, ita q poſſint apparere cauſæ, ex quibus cōcludit exceptionē eſſe veriſimilē, alias ex quo exceptio haberet præſumptionē cōtra ſe, videť q nō ſufficerent teſtes pbare exceptionē, niſi tali modo probarent per quē pſumptio cōcluderet, q eſt not. ſm eā. An tñ hoc dictū ſimpliciter ſit verū, patebit ex ſequētibus. ¶ Ex hac

17 etiā lec. potes colligere duo. Primo, q † licet teſtis nō debeat examinari extra articulum, nec deponere extra ipm articulū, vt patet ex his, q̃ hñr in c. de teſtibus. j. de teſt. ex eo etiam, q̃ no. in l. momentaneæ. C. qui legi. pſo. ſtandi ha. in iudi. vel non. & l. ſi duo patroni. §. idē Iulianus. ff. de iureiur. & l. ſi quis libertatē. ad fin. ff. de peti. hære. tñ illud videtur fallere, ſi interrogeť de cauſa facti deducti in articulo, quando ipſum factū non eſt veriſimile, licet cā ipſius facti nō ſit in articulo expreſſa, vt patet ex prædictis: & ratio eſſe poteſt, q a tunc poteſt dici, q in effectu vř deponere extra articulū, deponēdo ſuper dicta cā; cum illa tendat ad certificandū articulū, vel ad iuſtificādum factū deductū in articulo. & ſic habes limitationē ad iura pallegata, q a procedunt, qñ id qđ eſt extra articulum, nō concernit id, qđ in articulo continetur. ¶ Item ſecūdo habes

18 ex hac lec. q licet † teſtis non arctetur regulariter ad dicēdū cām facti a ſe relati, ab alio geſti, vt j. de re iudi. ſicut vt teſtis productus ad pbandum inſamiam non arctatur ad dicēdam cām ſententiæ. Nam illud videtur fallere, qñ contra factum, ſuper quo teſtificatur, eſt præſumptio, ſi non iuſtificetur ex aliqua cauſa: nam ſi tunc cauſa ipſius facti, ſup quo deponitur, ex quo tale factum non eſt veriſimile, & ſuſpectum, tenentur tūc allegare cauſam aliquam ipſius facti, quod intellige vt patebit ex ſequentibus. ¶ Et concludit hic do. Ant. aliqua verba, ſi quæritur an teſtis arctetur ad cām exprimendam, q a aut non interrogaŕ de cauſa, & non arctatur ad exprimendam cauſam aliquam, ſed ſufficit q reſpondeat, & ſimplr deponat dictum ſuum, q a non debet eſſe veriſimilis verboſus. facit quod no. ſ. de reſcrip. ſi quando. & j. de teſti. c. cum cauſam. Nā hoc procedit, qñ teſtis deponit ſuper eo, qđ percipi poteſt immediate per ſenſum corporeum: ſecus ſi deponat ſuper eo, qđ percipitur iudicio rationis, puta ſi deponit, q Titius ſit dominus talis rei, nā dñs conſiſtit in iure & non intellectu, & non percipitur immediate per ſenſum corporeum, ſed per iudicium rationis: puta ſi vidit ipſum Titium illam tē emere, & tanto tempore poſſediſſe, qđ præſcripſit, & ideo non probare: licet deponeret Titium eſſe dñm, niſi etiam non interrogatus aſſignaret cauſam: quia diceret qđ præſens fuit, qñ emit, & q vidit eam iāto tempore poſſidere, poſtea cum præfato titulo & bona fide, quod præſcripſit. & idem in conſimilibus, de quibus per Inno. in d. c. cum cauſam. qñ deponeret quē eſſe ebrioſum, quia illud percipit iudicio intellectus & rationis, vt tangit Inno. in palleg. c. idem etiam ſi dicat, q Titius eſt infamatus apud bonos & graues, quia iudicare quem bonum & grauem vř percipi ex iudicio rationis & intellectus, & iudicare non ſpectat ad teſtem, ſed ad iudicē: & ideo debetet exprimere illos, apud quos eſt infamatus, vt ſic iudex de illis poſſet iudicare. facit quod not. per Innocen. in c. ū oporteat. j. de acc. & ad prædicta facit quod nota. Barto. in l. ſolam.

C.de testi.& l.de minore.§.tormenta.ff.de quæstionibus. quinq; vero testis interrogatur de causa, & tunc aut interrogatur de causa scientiæ,& tunc tenetur illam exprimere,alias non valet ius dictum,vt no.in d.c.cum olim cām. & d.c.si quando.de rescrip. Aut interrogatur de causa facti,super quo deponit:& tunc aut factum, prout qualificate deducitur,non cōcluditur verisimiliter absq; aliqua causa extrinseca, & tūc oportet qđ aliquā causam exprimat,vt si deponat,ꝙ Titius spōte renuntiauit beneficio. Nam verisimiliter istud non concluditur,nisi aliquā causam allegaret,per quā fuerit inductus ad sponte renūtiandum,vt hic in tex.isto colligitur:& sic videtur velle dom. Ant.ꝙ si testis hoc casu interrogatus de causa ipsius facti nullā cām exprimat,ꝙ non probet.¶ Sed an hoc dictum indistincte procedat,patebit ex sequentibus. Quandoq; vero renuntiauit non adiecto sponte: tunc aut contra factum est præsumptio vel suspectum.Si vero appareat alia causa,vt contingit in facto renunciationis: & tunc etiam potest & debet iudex interrogare de circunstantijs, & sic de causis ipsius facti, & per consequens testis debebit respondere per istum tex.& sic videtur velle do.Ant.ꝙ etiā hoc casu,si testis interrogatus de causa facti,nō exprimat causam aliquam,quod non probet.quod an procedat, patebit ex sequentibus: Si autem factum non est suspectū, nec contra illud præsumitur:tunc sufficit, qđ reddat cām scientiæ, licet non reddat causam facti a se relati. j. de re iudi.sicut.& hæc dicat esse vtilia, & non debent aduerti: quia prædictis videtur obstare,quia non videtur, ꝙ testis debeat interrogari super negatiua,videlicet ꝙ non vi, vel metu, &c.cuius contrarium innuit ista litera. Sed ad hoc respondet Ioan.And.quòd in practica articulus non formabitur negatiue,sed affirmatiue hoc modo.¶ Item, qđ sponte renuntiauit, & interrogabuntur testes super causa renuntiationis, quare hoc fecerint.& dicit hic Io. An. si interrogatur,an vi vel metu renuntiauerunt,& quod testes respondeant,ꝙ non qđ probabunt.Sed d.Ant. hic dicit,ꝙ istud dictum non videtur procedere, quia præsumptio videtur esse contra dictum testis, ex quo causam aliquam non exprimat. sed ipse d.Ant. saluat dictum Ioan. And.dicens,quod potest procedere,qn̄ testis aliter nō interrogatur de causa ipsius facti:nam tunc dictū testis probabit illud, qđ asserit,s.renūtiationem spontaneam factā esse,& ꝙ non vi,neq; metu,& per talem probationē tollitur præsumptio,quia succumbit per probationem.l. siue possi. C.de probat.& sic licet sit præsumptio cōtra allegātem,& asserentem renuntiationem:tamen talis præsumptio tollitur per probationem, & credendum erit testem habuisse notitiam talis causæ,ex quo sciuerit id,quod asserit,ex quo aliter non interrogatur. Et per prædicta dicit do.Ant.ꝙ non putatur sufficere,si testes interrogati, quo modo sciunt,ꝙ sponte renuntiauit, dicūt ꝙ sciunt ex eo, quia non sunt conscij alicuius causæ, propter quam potuerunt cōprehendere,ꝙ ille sponte non renuntiauit: qa licet testes hoc nesciuerunt, tamen potuit aliqua causa fuisse reuera, propter quā non sponte renuntiauit, & sic ex toto non cōcluditur p̄sumptio per talem probationē talium testiū sic negatiue deponentiū, qa non videt̄ clare probare.facit quod no.p gl.s.de elec. bonæ.el j. & c. cū dilecti.quæ autē causæ possint dici sufficientes,exprimēdę per testem,tenendo ꝙ teneatur exprimere. dicit hic d. Anto.ꝙ debent esse tales,vt si testis dicat, quod audiuit, ꝙ ideo renuntiabat,qđ non stabat bene sanus in loco ipsius beneficij:vel si dicat,qđ audiuit, ꝙ ideo renuntiabat, qa habeat plura beneficia.& istud,cui renuntiabat, non tenebat cum bona conscientia:vel si dicat, qđ in præsentia sui,& aliorum renuntiauit coram prætore, seu iudice, in qua plena redditur iustitia, & sic non est verisimile,qđ interuenerit metus,vel violentia.facit qđ habet̄ in l.non verisimile.ff.ꝙ metus cau.& j. de pręsum.c.qa verisimile.

¶ Sed aduerte,qa licet sic transeat dom. Ant.tamen videtur,ꝙ si testis dicat,ꝙ talis sponte renuntiauit. & interrogatus,quō scit,dicat ꝙ pręsens fuit, quando renuntiauit, & nō vidit aliquem metum vel violentiam inferri, & sic non est conscius alicuius violentiæ vel metus, videtur ꝙ talis testis probat alio non apparente,per ea quæ hn̄r in l. fi.§.sane.C.de his,qui ad eccle.confu.& §. si non absunt. in Auth.de hære.& fal.coll.j.¶ Et hoc etiam vr̄ hic tenere Io.And.Et per hoc etiam videtur,ꝙ si testis,dicit,ꝙ talis sponte renuntiauit,& interroget de causa ipsius renuntiationis.ꝙ si testis dicat nescio qua de causa renūtiauit. hoc tamen scio,ꝙ pręsens fui,quando simpliciter renuntiauit, & non vidi aliquem metum vel violentiam inferri,ꝙ talis testis probet:nam probabilis ignorantia in ipsa causa facti etiā fit super facto alieno, p id quod habetur in l.fi.ff.p suo.quod no.in c.ab excommunicatn.s.de rescrip.& ideo videtur, quod non debeat arctari testis ad exprimendum talem casum,quem probabiliter potest ignorare: sed sufficere debet,quod deponat sup facto, & assignet causam, scio per sensum corporeum,per ea quæ habentur in c.cū causam.j.de testi.Nec obst.iste tex. quia licet hic dicat inquirendam esse causam a teste,non tamen dicit, ꝙ si non exprimat,ꝙ testis non probat,licet sit vtile, & non sit superuacuū inquirere:quia poterit esse,ꝙ testis habebit notitiam ipsius causæ,vt dixi etiam hoc videtur tenere hic Io.An.præterea iste intellectus videtur destruere literam, in quantum secundum debet exponi litera,dum dicit,sine causæ cognitione.i. sine causæ a teste interrogatione, quod videtur de mente literæ.¶ Item etiam verbum, admittenda,non concernit principium admissionis,sed finalem & effectualem,quo ad effectum decisionis, qđ nō vr̄ etiam de mēte literę,vnde alius etiam fuit intellectus Innoc.vt hic ponantur duæ quæstiones,vt dicit gl.& tit.quęstionū non mutantur.sed s̄m Inn.aliter responderet ad secundam quæstionem.& s̄m istum intellectū breuiter hoc dicit, Exceptio spontaneæ renuntiationis,velut non verisimilis,non admittitur absque causę assignatione seu exp̄ssione per quam præsumptio, quæ est contra illam, excludatur,& ea expressa admittitur: saluo nisi de non spontanea renuntiatione per actorem replicetur, quo casu admittunt̄ testes actoris,non testes rei excipientis.h.d.secūdum istum intellectum.¶ Et sec̄m hoc prima quæstio est,
21 Anꝫ exceptio spōtaneæ renuntiationis dicatur formalis, ita ꝙ sit admittenda sine causæ expressione. Secunda est, an dato ꝙ sit formalis, vel si non sit, sed facta est formalis in expressione causæ, an debeant testes actoris admitti super replicatione,an vero rei super exceptione. ¶ Et ad primā respondetur,ꝙ nō debēr admitti, nisi causa exprimatur propter pręsumptionem non verisimilitudinis. ipsius exceptionis. Et in hoc differt ab intellectu gloss.quia secundum glo.licet non sit superuacuum, sed vtile & necessarium, ꝙ exprimatur, alias non erit admittenda ipsa exceptio.¶ Ad secundā vero respondetur, quod si actor nihil replicat, admittendæ sunt probationes rei sup spōtanea renuntiatione.¶ Secus si replicet, quia tunc admittentur probationes actoris, & non rei. ¶ Et si dicat̄,actor fundat intentionem super negatiua,scilicet,quod nō spōte renuntiauit,& sic non debet admitti ad probandum respondetur,ꝙ non est simplex negatiua, sed implicita,habens in se inclusam affirmatiuam, vt tangitur in lr̄a, in versicu.porro.& facit quod habetur in l.ij.ff. de probatio. ¶ Secundum prædicta habes duo. Primo quòd vbi exceptio in facto non est verisimilis, non debet admitti per iudicem sine causæ expressione. Secundo, quando excipitur de renuntiatione, & actor replicat de non spontanea, quòd admitti debent probationes actoris reiectis probationibus rei excipientis. ¶ Sed aduerte, quia contra primum membrum dictum facit: quia non tenetur exprimere causam suæ petitionis, nisi a parte hoc

te hoc petatur,& opponatur.l.fi.C.de annali excep.& sic
videtur,quòd eodem modo debeat admitti exceptio, &
sic multomagis sine causæ expressione.nec videtur,ꝙ iu-
dex debeat supplere de facto per ea, quæ habentur in c.
innotuit.ad fi.s.de elec.& in l.iiij.§.hoc autem.ff.de dam-
no infecto.Sed potes dicere,ꝙ hic debet intelligi, ꝙ com
pellitur exprimere, parte hoc petente, & sic cassabuntur
contraria. Potes etiam dicere,ꝙ sit speciale,& hoc casu iu
dex suppleat ex officio ad refrenandum exceptiones fri-
uolas, quando exceptio prima facie non est verisimilis.
facit quod not.in c.bonæ.el j.s.de post.& quod habetur in
20 l.vna.C.vt quæ desunt.aduoca.partium. ¶ †Et secundum
prædicta videtur ꝙ teneatur ipse reus exprimere causam
ad instantiam ipsius actoris, vel iudicis, propter præsum-
ptionem,quæ est contra ipsum excipientem,alias non au
dietur.facit in c.constitutus.de elec.& c.ad decimas.de te
sti.spoliato.in vj.& quod habetur in c.ordinarij. de offi.or
dina.eo.lib.& in c.quod insinuatione.j.de procura.& in-
fra de restitu.spolia.ex parte.¶ Sed aduerte,quia iste intel
lectus non placet hic domi. Anto. quia propter præsum-
ptionem solam non est repellenda exceptio, ex quo talis
est,quæ si essent verba,deberet legitima reputari: licet iu-
dex possit hoc casu ex officio, si vellet arctare partem ad
exprimendum,sed non debet arctari ad partis petitionẽ,
vt dictum fuit secundum intellectum glo. nam ex quo
exceptio est formalis,licet aliqua sit pręsumptio contra il
lam,a principio debet admitti: quia tempore admissionis
disputandum est de formalitate exceptionis,& non de ve
ritate, quia illud est seruandum circa merita causæ, quo
tempore discutietur veritas exceptionis. Interim autem
debet admitti,vt patet ex his,quæ habetur in c. in nostra.
In glo.in verbo,inutilem.j.de procura.ꝙ admitti debet ex
ceptio,licet sit dubia, & possit certo casu concludere, &
certo non licet eius declaratio debeat reseruari cõtra meri
ta,vt ibi patet.nec obstant iura allegata per Innocen. li-
cet domin.Anto.non respondeat,ꝙ potest dici,ꝙ loquun-
tur quando tanta est præsumptio. ꝙ resultat notoria iniu-
stitia,nisi ex aliqua singulari causa iustificetur:secus quan
do tanta non est pręsumptio.& sic videtur ꝙ in hac prima
q.melior sit intellectus glo.dicit tamen do. Anto. aduer-
tendum,ꝙ reijcere aliquem ex officio, spectet refrenare
exceptiones:nam si magna sit pręsumptio calumniæ po-
terit eum reijcere.facit quod not.in l.fatis.C.de sal. dicit
tamen,quod non debet moueri ex qualibet leui pręsum
ptione ad reijciendum, quando ipsa exceptio de se alias
est legitima,vt not.Inno.infra de conces.præbẽ.c. post ele
ctionem.dicit etiam, quod quando subest vehemens prę
sumptio contra ipsum reum excipientem, poterit pur-
gare illam præsumptionem dupliciter. vno modo expri
mendo causam,propter quam verisimiliter euitetur præ-
sumptio,& colligitur ex hac decte. alio modo offerendo
se paratum incontinenti probare per id quod habetur in
c.interposita.j.de appel.& quod no.Inno.in dcto c.post ele
ctionem.circa secundum dictum,inquantum dixi ꝙ acto-
re replicante non admittitur exceptio rei, videtur obsta-
re quod habetur.j.de testi.spol.accepta. ¶ Sed potest dici
secundum Inno.ꝙ vbi actor fundabat intentionem suam
super spoliatione,& reus excipiebat de spontanea renun
tiatione ante spoliationem:vnde quia ista sunt compati-
bilia, videtur quòd tunc admittantur probationes vtriusq;
que;quia non directo contrariantur exceptio, & replica-
tio.Sed certe ista solutio non videtur bona, quia etiã ibi
videtur esse contrarietas:quia si ante spoliationem renun
tiauit, non videtur quòd postea debet dici spoliatus. fa-
cit quod dicetur infra. ideo respondet secundo, quod
contrarium procedit, quando nihil replicatur: secus
quando replicatur,quòd vi & non sponte renuntiauit: &
de intellectu dicti c. accepta. infra tangetur cum gloss.
magna. ¶ Item etiam videtur obstare.quia vbi concur-
runt exceptiones & replicatio, videtur ꝙ debeat admitti
probatio vtriusque,ſm no,in c.a nobis. infra de excep. &
in dicta l.illud.infra de pręscrip.sed potest dici,quod illud
verum,quando exceptio non habet præsump.cõtra se se-
cus quando habet,quia tunc videtur,ꝙ non admittatᷣ ex-
cipiens,si actor replicet.vel potest dici, ꝙ contrarium pro
cedit,quando facta replicationis & exceptionis non sunt
directo ꝯtraria,sed sunt compassibilia:secus quando sunt
incompassibilia.Sed prima solutio placet do.Ant.& tunc
propter præsumptionem admittatur probatio super repli
catione,tanq̃ magis verisimili.¶ Sed tu potes melius di-
cere,ꝙ hic loquitur,& debeat intelligi eo casu, quo reus
non potest bene probare de iure suo actore probante suã
replicationẽ,vt j.declarabitur.¶ Item videtur obstare, ꝙ
cum actor fundet intentionem super negatiua, replican-
do de non spontanea renuntiatione, quod facilius debeat
repelli,quam excipiens,qui fundet intentionem suã sup
affirmatiua.Sed huic respondet litera in ver.porro. qđ li-
cet replicatio sit negatiua,tamen habet implicitam affir-
matiuam.Inno.autem,volens soluere contraria,multum
notabiliter dicit,quod vbi concurrunt replicatio & exce-
ptio,& sic se habent, quod probata replicatione non est
possibilis probatio exceptionis, tunc admitti debet ꝓba-
tio super sola replicatione. Sed vbi probata replicatione
non est possibilis probatio exceptionis tunc admittiᷣ pro
batio solius repli.quia tunc probata replicatione, frustra
laboratur in probanda exceptione:& hoc declarat in ca-
su proposito. Nam si actor probet,quod non sponte,& sic
vi vel metu renuntiauit, videtur esse impossibilis proba-
tio directa rei excipientis.Quod forte renuntiauerit, pen
det a solo arcano mentis renuntiantis, quod solus Deus
scit,qui nihil ignorat.infra de iud.c.nouit.¶ Vnde videᷣ,
quod vbi apparent signa extrinseca metus,& violentiæ,
non videtur posse apparere de animo intrinseco, qđ spon
te renuntiat:& ideo non est admittendus tunc reus, arg.
eorum,quæ habentur infra de offic.dele. cum contingat.
& supra.de elec.bonæ.el j.& c.cum dilecti.facit etiam qđ
not.in simili.infra de accusa. cum oporteat per Innocen.
& in Spec.de proba.§.j.circa medium.versi. item si testis.
imo plus dicit Inn.quod periculosum est hoc casu admit
tere testes ad probandum, quod spontanea renuntiatio-
ne,quando probatur non spontanea, quia possent est plu
res testes.qui viderunt ipsum renuntiasse,& non viderũt
metum fieri,& pauciores qui viderunt metum inferri.fa-
cit quod habetur infra quod me. causa. in l.j. & ponebat
exemplum in scholari, qui in studio renuntiat beneficio
propter metum, qui suis attinentibus infertur in patria:
quẽ metum testes tempore renuntiationis,qui intersunt
percipere non possunt. & per hoc etiam dicit Abbas de-
terminatam quæstionem facti fuisse. Nam quędam puel-
la, dum iret ad ecclesiam, fuit rapta & inducta in certam
domum: demum rapiens vocatis testibus eam disponsa-
uit.demum puella restituta libertati, dicit & vult dicere,
qđ non consensit sponte,sed propter violentias raptoris:
nam ſm eum determinatum fuit,quod non admittanᷣ te
stes,qui inducunᷣ ad probandum, ꝙ ipsa consensit spon-
te,allegando forte,ꝙ viderunt eam redire,& similia face-
re,q̃a non ꝑ testes necessario concludiᷣ ipsam spõte con-
sensisse,eum dependeat a mentis arcano, & signa extrin-
seca violentiæ appareant:& sic videtur, ꝙ vbicunque ap-
pareant signa extrinseca violentiæ,non debet q̃s admitti
ad probandũ spontaneã volũtatem, vt hic notabiliter vo
luit Inno.hoc tñ limitat esse verum,quando quis directo
vult probare spontaneã voluntatẽ: Secus si indirecto vel
per circunstantias:puta si reus vellet probare, quod illi di
cuntur metum intulisse in certo loco,alibi tunc erant. Fa
cit infra de testi.c.ex tenore.& idem si per alias circunstã
tias vellet probare, puta si reus vult probare,quod perso-
na inferens metum,vel quæ dicitur intulisse, est talis, ꝙ

non est verisimile, quod metum intulerit ex eo, q̃a potentior est persona illius, qui dicitur passus, q̃ illius, qui dicitur vim intulisse. vel quia ille, qui dicit, est persona valde religiosa, & sic non est verisimile ꝙ alicui vim intulerit. j. de ope. no. nun. c. iij. nam tunc istis casibus debebit admitti reus, quo ad probandum spontaneam renuntiationem, qui melius probabit, obtinebit habito etiam respectu ad dignitatem, & qualitatem testium, & sic intelligatur tex. iste circa finem. ¶ Et iste intellectus sic declaratus videtur in se bonus, & valde notabilis: tñ quia iste intellectus videtur aliqualiter literam violare, dum dicit, sine causæ cognitione, quia debet exponi, idest sine causæ expressione. d. Ant. hic posuit aliũ intellectũ, ꝙ intelligatur litera prout iacet, & erit sensus, ꝙ si proponatur aliqua exceptio non verisimilis, ꝙ iudex non debet admittere eam, nisi p̃missa quadam summaria cognitione, & indignatione super verisimilitudine exceptionis, informando se summarie q̃rendo a partibus, seu ab ipso reo de causis renuntiationis. & alijs circunstantis, ex quibus exceptio possit reddi verisimilis. quibus apparẽtibus admittet exceptionem, alias repellet, & isto modo potest intelligi prima quęstio. ¶ Secunda autem non limitatur, nec obstat si dicatur, qđ vbi exceptio non est verisimilis, videtur admittenda. j. de restitutio. spoliato. sollicitæ. quia illud procedit, q̃n non est verisimilis, nec concludens ad id, de quo quæritur. vel secundo potest dici, qđ contrarium procedit, quando opponitur exceptio non verisimilis in iudicio de facili expedibili, & modicam præiudiciali, vt est iudicium possessoriũ: quia licet in eo succumbatur, remanet tamen ius in petitorio. ¶ Nec obstat etiam si dicatur, qđ vbi exceptio non est verisimilis, nihilominus debet admitti excipiens, sed grauatur duriori onere probandi, j. de præsumptio. quia verisimile. & l. fi. C. quod metus causa. quia potest dici, ꝙ illa non tollit istam, quia prius debebit iudex discutere de verisimilitudine per istum text. secundo probatur duriori onere probandum, vel etiam erit in eius arbitrio an præmittat istam summariam cognitionem, an vero illa omissa admittat exceptionẽ, & circa merita causæ discutiat de ipsa exceptione & eius qualitate, & grauet eum, & etiam duriori onere probandi. ¶ In glo. ij. in fin. melius facit quod notatur super rubrica ff. de dote prælega. vbi in simili patet, quod dictio præterea, abundat, sicut hæc dictio, &c. ¶ Posset tamen dici sm Io. And. qđ dictio re, hic. denotat quandam instantiam: & sit sensus repetentibus, idest cum instantia petentibus, non autem intelligatur, quod repeteretur beneficium possessorium recuperandæ, quia tũc videretur obstare c. solicitæ. j. de restitutione spoliatorum. vbi patet qđ contra agentem possessorio non admittitur exceptio spontaneæ renuntiationis, cuius cõtrarium innuitur. & ideo vt euitetur contrarium dicti c. solicitæ. facta fuit hæc gloss. quæ exposuit reposcentibus, idest petentibus. & sic vult, qđ loquatur, quando agitur petitorio ad beneficium recuperandum, non autem possessorio recuperandæ. ¶ In gl. resignationis. ibi, habebat plura beneficia. supple, & forte requirebant residentiam, & sic non poterat illa simul tenere. j. de cleri. nõ resi. c. penultimo. & fi. & ideo renuntiabat alteri ipsorum, vel forte renũtiabat, quia timebat illud ibi residere propter aeri intemperiẽ. facit ꝙ habetur j. eod. ad supplicationẽ. & l. de ætate. ff. ad Trebellianum. vel forte, quia non poterat ibi tute morari ꝑpter inimicitias, quas ibi habebat. ¶ In eadem gl. ibi, quidam sinant &c. Hic glo. intrat aliam principalem difficultatem decreta. An videlicet hæc decreta. debeat, & possit intelligi in agente possessorio recuperandæ, an vero debeat intelligi in agente petitorio. ¶ In eadem gl. ibi ita soluebant. Aduerte, quia vt patet ex sequẽtibus, glo. voluit ponere duos intellectus. vnius, quod hic intelligatur, quando agebatur possessorio recuperandæ. Alius ꝙ intelligatur, ꝙ actũ fuerit petitorio, & nõ possessorio. Et qđ allegabatur violentia cõpulsiua, quæ non inducit possessorium recuperandæ, vt patet in toto titulo j. de resti. spoliato. ¶ Item aduerte, quia sequendo primum intellectum, hic agebatur possessorio recuperandæ. glo. in effectu facit differẽtiam, an excipiatur de renuntiatio. facta post spoliationẽ, & tũc non admittatur talis exceptio contra agentem possessorio recuperandæ. An vero excipiatur de renuntiatione facta ante spoliationem. & tunc talis exceptio admittatur & sic intelligatur hic: sed c. solicitæ loquitur in casu præcedenti. quæ autem si ratio diuersitatis, gl. hic non declarat: sed gl. voluit illam sentire in sequenti intellectu, & maxime in ver. sed qui spoliatur. & in d. c. solicitæ. Nã põt esse diuersitas, quia quando post spoliationẽ qs renũtiat, vr̃ ꝑ talẽ renuntiationẽ renũtiare iuri proprietatis, quod habet in ipso beneficio: non autem possessioni, quam tunc non habebat, cum illa esset spoliatus antequam renuntiaret. & ideo cum in possessorio recuperandæ non debet admitti exceptio concernens proprietatem vnde non dẽt ẽt admitti exceptio non canonicæ restitutionis. j. de restitutio. spolia. in literis. ideo etiam non admittitur hęc exceptio renuntiationis, quę etiã videtur cõcernere proprietatem. Nam & de ordine iuris est, ꝙ prius expediatur causa possessorij, q̃ proprietatis. C. de rei vendi. l. ordinarij. C. de interdic. l. incerti. ¶ Sed quando opponitur exceptio renuntiationis factę ante spoliationem, illa videtur concludere nedum ad petitorium: sed etiam ad possessorium: quia si renũtiauit, antequam esset spoliatus, renuntiauit tempore quo habebat proprietatem & possessionem, & sic renunciando beneficio, videtur renuntiare proprietati, & possessioni l. si quis vi, §. differentia. ff. de acquiren. poss. & sic non potest dici. ꝙ postea fuerit spoliatus possessione: q̃a ante illam perdiderat per renuntiationem: & ideo nimirum, si talis exceptio admittitur, quando dicitur, ꝙ renuntiauit ante spoliationem: quia concludit nedum petitorium: sed nec possessorium competere. facit, quod no. in c. consultationibus. j. de of. deleg. ¶ Sed aduerte: q̃a contra istum intellectum videtur, quod etiam q̃n quis renuntiat post spoliationem, talis exceptio cõcludit nedum ad petitorium: sed etiam ad possessorium: quia etiam renuntiatio simplex beneficij, videtur ipsum habere pro derelicto. facit, quod not. Inno. j. eo. veniens. & quod habetur in l. j. & per totum. ff. pro derelicto. & sic vr̃ videatur renuntiasse omni iuri, quod competit in ipso beneficio, vel pro ipso beneficio, & per consequens videtur, ꝙ nedũ intelligatur renuntiare dominio & proprietati beneficij: sed etiam iuri agendi, interdicto vnde vi ad recuperandũ possessionem, & maxime cum interdictum videatur esse scriptum in rem, per ea, quæ no. in di. c. veniens. domi. Anto. refert se fecisse hic contrarium domino Pet. de Perusio fratri domini Bal. dum repeteret in hac materia, & dicit, ꝙ se inuoluit verbis, & non soluebat: sed ipse dicit solui posse, ꝙ renuntiando ipsi beneficio post spoliationẽ, videtur renũtiare iuri reali, quod habet in ipso beneficio: sed non videtur renuntiare iuri personali, quod habet pro recuperanda possessione, per interdictum vnde vi: quia ius personale non adhæreret rei, nec sequitur rem l. j. §. si hæres. ff. ad Treb. Et ideo, licet quis perdat rem seu ius, quod habet in ipsa re, non sequitur, ꝙ debeat perdere ius personale, ꝙ non inhæret ipsi rei, sed personæ. Nam licet iuri reali possit renuntiari, etiam in absentia partis: voluit Inno. j. eo. veniens. & facit quod no. Barto. in l. non solum. §. si liberationis. ff. de liber. legat. tamen secus est in iure personali quæsito facto suo, quod non perditur simplici renũtiatione, facta in absentia partis licet per pactum possit tolli, vt nota. per Barto. in l. j. C. de pact. Sed aduerte: quia inquantum dixi supra post domi. Anto. ꝙ interdictum vnde vi, est in rem scriptum, hoc non est verum: quia licet regulariter omnia interdicta sint personalia, sunt tamen in rem scripta, vt l. j. §. penul. ff. de interdic. tamen hoc fal-

lit

lit in interdicto vnde vi, quod est mere personale: & tamẽ non in rem scriptum. Ideo solum datur contra violentiã inferentem, nõ autem contra alium, qui succedat in re ta li vitiosa, etiam scienter, vt legitur & notat in l. cum a te. ff. de vi & vi ar. & j. de rest. spol. cum ad sedem. & ideo necessarium fuit remedium c. sæpe, de restit. spo. quod datur contra scienter succedentem in vitium, vt ibi patet. Item etiam aduerte: qa quando renũtiatio fit in manibus eius, ad quem spectat admittere renuntiationem: tunc clarum est, quod tenet renunciatio. facit quod habetur. supra c. proximo. ¶ Si autem non fiat in manibus talis habentis admittere renuntiationem, tunc ſm opinio. cõem de qua j. eo. ꝙ in dubijs renuntiatio tenet, quo ad ipsum renuntiantem: sed nõ in preiudicium superioris, si nolit istã habere ratam, per id quod habetur in d. c. quod in dubijs. & s. c. proxi. & intellige, ꝙ tenet quo ad ipsum renuntiantẽ, quando fit in absentia superioris, quo ad ius competens in beneficio: qa reali potest renunciari, etiam in absentia partis, vt no. Inno. j. eo. veniens. & Bar. in d. l. non solum. §. si liberationis verba. Sed iuri personali non potest renũtiari in absentia aduersarij, vt voluit Inn. in d. c. veniens. & similiter Bar. in d. §. si liberationis. & l. j. C. de pac. sed in præsentia aduersarij videtur bene posse renuntiari: quia talis renuntiatio videtur tunc habere vim pacti secundũ nota. in d. l. j. C. de pac. & ideo sicut per pactum renuntiari iuri personali, ita etiam per renuntiationem factam in præsentia aduersarii. ¶ Item aduerte, quia ponderanda videntur verba renuntiationis. Nam aut quis renuntiat iuri quod habet in beneficio: & tunc videtur renuntiari iuri reali, non autem dicitur renuntiari iuri personali, quod non dicitur habere in beneficio, sed ad ipsum beneficiũ, vt legitur & notatur in c. fina. de concel. præbend. lib. vj. & c. antepenul. de prebend. eod. lib. Secus si quis renuntiaret omni iuri, quod habet in ipso beneficio, vel ad ipsum beneficiũ: quia tunc vr̃ renũtiari tam iuri reali q̃ personali, per ea quæ habentur in dictis iuribus, & quæ nota. infra. eo. veniens. videtur tamen, quòd renuntiatio iuris personalis non valet, si fiat in absentia aduersarij, per ea quæ superius dixi. ¶ Si autem quis simpliciter renunciat beneficio: tunc attenta solut. huius gloss. & ratione, quam superius tetigi, & quam sensit gloss. inferius in dicto c. solicitæ. & etiam Innocen. hic videtur quòd si fiat tali tempore, quo quis habeat proprietatem, & possessionem, quod tunc videatur renuntiatum tam proprietati, quam possessioni. Sed vbi fit eo tempore, quo quis non habet possessionem, tunc videatur renuntiatum iuri proprietatis: non autem personali recuperandi possessionem: super quo iure personali etiam expressa renuntiatio non noceret, si fieret in absentia aduersarii per ea, quæ dixi supra. ¶ Item aduerte, quia inquantum dixi, quod vbi opponitur exceptio spontaneæ renuntiationis, si dicat ꝙ sit facta post spoliationem, ꝙ non debet admitti: videtur fortiter obstare, quod legitur & notatur in l. ii. C. quod met. cau. & l. pe. C. de condi. ob turpem cau. vbi patet, qđ spõtanea solutio facta post promissionem metu, & sic turpiter extortã, purgat vitiũ turpitudinis: & ipsius metus. & ideo habet obstare ipsi facienti talem spontaneam solutionẽ: & sic videtur ꝙ eodem modo si dicatur factam esse spontaneam renuntiationem post spoliationem violentam, videtur ꝙ purgetur vitium præcedenti, violentiæ. & sic vr̃, ꝙ habeat obstare renuntiatio ipsi renuntianti. Sol. hic Inno. qđ renuntiatio non est adeo proxima, & vicina spoliationi, sicut solutio promissioni. Nam solutio est executio ipsius promissionis, & tendit ad eius implementũ. Et ideo nimirum si per illam videtur approbari ipsa promissio, ex quo volũtarie quis implet ipsam ꝓmissionẽ soluendo. ideo tunc dicitur purgare metum per talem solutionem, cũ tollit vitium præcedens. Sed renũtiatio nõ habet cõe cũ ipsa solutione, nec potest dici quod sit executio ipsius spoliationis: & etiam ꝓpter aliam causam potest fieri renuntiatio, videlicet ꝙ retinebat beneficium cõtra conscientiam, vel quia vult ingredi religionem. & iõ per talem renuntiationem non fit purgatum vitium præcedens spoliationem. facit etiam, quod habet in l. iiij. C. qđ metus cau. vbi etiam patet, ꝙ receptio ꝑtij spontanee facta per illum, qui per metum fuit coactus vendere, non semper purgat metum præambulũ in venditione adhibitum: quia potest esse, ꝙ receptio fit ad cautelam, vt fit in agis cautum ipsi coacto, qui tunc non habet rem: notatũ ex eo, quia velit approbare ipsam venditionem, vt notat hic Innocen. voluit & declarat Bar. in d. l. iiij. ¶ Item etiã aduerte, inquantum dixi, ꝙ si opponitur exceptio renuntiationis, de renũtiatione facta ante spoliationem, ꝙ dẽt admitti: quia tunc concludit ad possessionẽ & proprietatem. Nam videtur, ꝙ si actor replicet de nõ spontanea renuntiatione, ꝙ tunc ipse actor audiatur per hũc text. Sed in cõtrarium facit, quia videtur ꝙ etiã nihilominus reus debeat audiri, licet actor replicat de non spontanea renũtiatione: quia etiam dato ꝙ fuerit renuntiatio meticulosa, & sic non spontanea: tamen voluit præcedere possessionem & proprietatem, qa coacta voluntas, etiam volũtas est. l. si mulier. §. si metu. ff. qđ me. cau. & in c. merito. xv. q. j. Et sic siue fuerit spontanea, siue meticulosa, videtur quod reus excipiens de renuntiatione debeat audiri, cũ talis renuntiatio vtroq; casu videat cõcernere possessionem & proprietatem: & sic debet obstare agenti possessorio non obstante replicatione actoris. Soluit Inn. hic primo, qđ reus non potest allegare istam renunnationẽ pro se, vbi allegetur meticulosa: quia allegaret turpitudinem suam, ad qđ non debet admitti. l. si creditoribus. C. de seruo pigno. da. manumisso. & facit qđ not. j. de donatio. inter dilectos. vel secundo potest dici ſm Inno. ꝙ si quis renuntiat per metum beneficio, licet perdat ius proprietatis ipsius beneficij: non tñ perderet possessionem: qa ſm eum non præsumitur habere animum perdendæ possessionis: vnde dicit multum singulariter, ꝙ renuntians per metum, non perdit possessionem: licet secus sit, quando sponte renuntiat. l. si quis vi. §. differentia. ff. de acqui. pos. ¶ Et certe, vt dicit hic do. Ant. ista secunda solutio nõ vr̃ vera, nec bene probari iure, & potius vr̃ dicendũ oppositũ: qa coacta voluntas, etiã voluntas est, vt s. estdictũ. & sic videtur qđ sicut perdit possessionem sponte renũtiãs, ita etiã perdat per metum renuntians. plus dicit hic do. Anto. ꝙ quando renuntiatio non est spontanea, sed meticulosa & coacta, quod potest dici, quod si fiat circa beneficia, nõ tollit ius ad ipsum beneficium: quia debet esse voluntas libera in renuntiando, & sic in tollendo ius beneficij, sicut etiam debet esse libera in conferendo ipsum beneficium, & sic videtur, ꝙ si non sit libera, sed coacta, qđ ipso iure non teneat, quod sit. allegat quod habetur in c. Abbas. j. qđ metus cau. & sic videtur secundum eum, qđ talis renuntiatio meticulosa beneficij non præiudicet in proprietate, nec in possessione, & præcipue in proprietate. Sed in alijs rebus procedat, quod dixi scilicet, quod renuntians per metum perdit possessionem, sicut sponte renuntians. ¶ Sed aduerte, quia gloss. dicit in sequenti solutione, quod per renuntiationem factam per metum, & etiam in beneficijs, perditur proprietas, & possessio, sicut etiam in alijs rebus, licet pro recuperatione beneficij cõpetat actio, quod metus causa, & etiam vtilium actio in rem, vt contingit in alijs rebus. & istud etiam tenent domini de Rota in sua conclusione ccclxxvj. Et de hoc etiã dixi in c. ad aures. s. quod metus cau. & tene menti diligẽter hunc tex. cum glossa in sequenti solutione, quia illam ibi non allegaui. ¶ Item etiam aduerte, quia videtur quã do obijcitur de renuntiatione ante spoliationem, quod illa non deberet admitti: quia, licet quis renuntiauerit, si tamen tempore, quo spoliatur, reperiatur possidere vi-

re,videtur ꝙ non sit licitum ipsum spoliare,per id,qđ habetur in l.si ex stipulatione.ff.de acquir.pos.vbi non licet emptori expellere propria autoritate de possessione venditorem,licet perfecta fuerit venditio,& pũium solutum. ¶Sed potes dicere primo, ꝙ illud qđ dictum est s̃.debeat intelligi quando per renuntiationem perdiderit possessionem, & illam non habet tpe spoliationis,sed forte merã detẽtionem.facit quod habetur in l.si duos creditores. ff. vti possi.& quod habetur in l.j. §.dicitur.ff. de vi, & vi ar. vel potest dici,ꝙ etiam si possideret tempore spoliationis: quia tunc illa possessio erat incolorata propter renuntiationẽ præambulam: ideo non est sufficiens in istis beneficialibus,in quibus ad possessorium recuperandæ dẽt esse colorata,vt voluit gl.in clemen.causa,de cau.posses. & facit etiam qđ plene cõsueuit dici in c.in literis.& c. ex parte.j̃.de resti.spolia. & qđ etiã ibi no.per do.Ant. ¶ Et aduerte,quia gl.hic in ver.ad hoc dicas.inquãtum dicit, qđ quando per metum est facta renuntiatio a beneficio, qđ datur vtilis in rem renuntianti.& sic videtur velle,qđ perdita sit possessio etiam,nedum directũ ius beneficij per talem renuntiationem,cum actio in rem non detur possessori.j̃.de iudic.examinata.& l.vna.C. de alien. iudi.& sic vr̃ hic tex.cum gl.contra opi.Inno.inquantum dicit,qđ per renuntiationem metu exortam non perditur possessio.

¶ Item etiam videtur esse casus contra opi.do. Anto. qui voluit,ꝙ renuntiatio beneficij facta per metum sit ipso iure nulla,sicut & matrimonium carnale per metum cõtractum,ſm not.in c. Abbas.j̃.quod metus cau.& j̃.de spon. cum locum.Nam videtur,quod imo tenet de meto iure, vt hic est tex.cum gl.ſm intellectum, quem hic ponit gl. in versi.ad hoc. licet competat metum passo actio qđ metus causa,& vtilis in rem. & istud etiam renuerunt dñi de Rota,vt supra.dixi,& ponunt in sua cõclusione ccclxvij. & sic patet,ꝙ in hoc non æquiparantur mr̃imonium spirituale & carnale. & de aliquibus alijs differentijs tangit̃ per Io.An.in c.tuæ.j.de spon.¶ Item aduerte inquantum dixi,ꝙ renuntians beneficio non videtur renuntiare iuri personali,ꝙ illi non cohæret,sed personæ,vt l.j.§. si hæres cum ibi no.ad Trebel.vbi patet, quod actio ꝑsonalis nõ sequitur rem,sed personam.Nam videtur,ꝙ si expresse renuntiaret etiam iuri personali,& sic iuri agendi possessorio,ꝙ isto casu bene admittetur talis exceptio: quia tunc concluderet ad ipsum possessorium, & sic possessoriũ recuperandę.& hoc tenuit hic Inn.& gl.in c.ex insinuatione.j̃.de procura.in verbo,canonicum.& domi.de Rot. in sua ꝯclusione ccclxxxiij. & quod dixi de renuntiatione, intellige quando fuerit facta aduersario præsente, per id, quod ã.dixi,& quod no.in l.j.C.de pac.Secus videt̃ si contra agentem possessorio recuperãdæ opponatur exceptio concludens ad proprietatem iuris tantum: quia excipiẽs diceret agentem priuatum vel priuandum beneficio per simoniam,vel renuntiatum esse proprietati: quia tũc nõ admitteretur hęc exceptio, velut non detrahens iudicio possessorio, saluo nisi de illa constaret per confessionem partis,vel alias notoriæ: quo casu admitteretur exceptio, prout ad ipsam rem,seu ad ipsum beneficium, licet non admittatur prout ageretur ad aliam dãdam, & ad fructus medij temporis.allegat Innocen.quod habetur in l.idem que.& l.si plures.ff.de vi,& vi arma. sed melius facit l.j.§. si fundus.eo.ti.¶ Et ex hoc dicto Inno.habes duo.Primo ꝙ licet non possit interdum agi ad recuperandum ipsam rem violenter ablatam, tamen poterit agi ad aliam rẽ dãdam,& ad fructus medij temporis, pro quo bene facit d. l.j.§.si fundus. ¶ Item secundo habetur nota. ex dicto Innocen. quod exceptio notorij defectus proprietatis habet obstare agenti, etiam possessorio recuperandæ. & videtur velle Innocen. hoc procedere, etiam si notorium non concludat pro ipso opponente super proprietate, sed solum super defectu iuris agentis, quando notorium fuit pro ipso opponente. & concludit ius proprietatis pro ipso opponente. Ioan. An. tetigit de materia in addi.Spec.super rub. de rest.spo. vbi dicitur tenere dictum Innoc.in d.c.constitutus. & etiam hic positum do. Anto. hic,& in c.literis.j̃.de restitu.spo.concor.opi.nam dicit,ꝙ si quærimus in beneficialibus,tunc procedit opi.Innoc. hic,& in dicto c.constitutus.quia sufficit, quòd concludatur defectus notorij iuria proprietatis in agente ex eo,quia beneficium non põt teneri sine canonico ti.j̃.de regu.iur.beneficium.lib.vj.& ideo excluditur agens etiã possessorio recuperandæ propter talem exceptionem notorij defectus iuris agentis, licet non confert reum ius habere. Sed in alijs non beneficialibus possit procedere opi.glo.in c.ad decimas.ex eo, quia alia res possideri etiã potest,licet non habeatur titulus in illa. & ideo tunc non admittitur exceptio notorij defectus iuris agentis possessorio recuperandę: nisi sit notorium ius proprietatis reo competere,de quo plenius dici consueuit in d.c.in literis. & facit etiam ad prędicta quod nota. Innoc.de diuor.porro.& per prædicta etiam dicit Inno.quòd si contra agentem possessorio objiciatur exceptio, ꝙ donauit rem ipsi conuento possessorio recuperandæ,ꝙ non admittitur exceptio,etiam dato ꝙ ante donauerit, quam fuerit spoliatus: quia ad talem donationem non sequitur necessario perditio possessionis,cum ex solò titulo non perdat̃ possessio, nec transferatur dominium. l. traditionibus. C. de pact. & sic talis exceptio non videtur trahere iudicio possessorio.Secus si excipiens diceret,ꝙ donauerat, & tradiderat ante aliquam spoliationẽ.vel si allegaret ꝙ donauerat ecclesiæ,per id quod habetur.s̃.de consuetu.in c.ij. ¶Sed certe istud vltimum non videtur verum: quia licet sine traditione,vel nisi interueniat aliquid loco traditionis.& sic loquitur d.c.fine. & facit quod nota. in d.l.si.C. de sacrosan.eccle.& l.cum duobus.§.item respondit.ff. ꝓ socio per glo. ¶Item inquantum dixi admitti exceptionem,ꝙ donauerat tradiderat ante spoliationem:intellige ꝙ tempore spoliationis,non possidebat,sed detinebat.qa tunc non competeret sibi interdictũ vnde vi, per l.si duo. §.creditores.ff.vti possi.l.j.§.deijcit̃.ff.de vi.& vi ar.vnde secus videretur si possedisset,ex quo agere de rebus non beneficialibus per ea,quæ habentur in l.si ex stipulatione.ff. de acquir.posses.licet Inno.& do. Anto.simpliciter transeant. de quo. supra dixi. Et per hoc habes expeditum primum intellectum hic positum in glo. ¶ Sed aduerte, quia iste intellectus non videtur congruere illi.c. solicite vbi litera non videtur se fundare ex eo,quia exceptio opposita concernat proprietatẽ,sed ex eo quia non est verisimile,ꝙ sponte renuntiauerit. Sed ad hoc videtur voluisse respondere glo.ibi,& etiam Inno.hic,ꝙ ratio ibi posita in tex.non est perfecta. & alia ratio fuit,quæ superius est tacita:licet illa non assignetur in text. sed certe iste intellectus videtur violare literam illam. ideo domi.Anto.hic tangit alium intellectum, videlicet quod debeat ponderari modus exponendi: nam si quis allegando renũtiationem alleget per hoc defectum proprietatis,tunc non auditur,& sic intelligatur ibi.Si autem alleget defectum iuris agendi possessorio,tunc bene audietur: & sic intelligatur hic.& sic vult ista solutio,quòd renuntians beneficio, videatur renuntiare iuri proprietatis, & etiam iuri agendi possessorio,& sic iuri personali. vnde alius fuit intellectus,quem hic tetigit Innoc. videlicet ꝙ ibi non admittitur exceptio renuntiationis ante restitutionem: qa talis exceptio non est verisimilis,vt ibi dicantur.& si dicit̃ quo modo responderet̃ ad hunc tex.dicit ꝙ ibi loquitur,quando objicitur exceptio renuntiationis contra agentem possessorio,quod est iudicium de facili expedibile & priuilegiatum.facit quod habetur in l.si quando.C.vnde vi. & infra de resti.spolia.c.in literis.& c. item cum quis. Et est etiam modicum præiudiciale,cum succumbẽs in possessorio

ſeſſorio non perdat ius proprietatis.l.naturaliter.§.nihil cõe.ff.de acq.poſ.& facit quod no.ĵ.de cau.poſ.paſtoralis. & c.cum dilectus.& c.ſi.& ideo non admittitur talis exceptio ex tali iudicio,quæ nõ eſt veriſimilis,maxime qñ allegatur poſt ſpoliationem factã eſſe renũtiationẽ. ſed hic intelligatur,qñ agitur iudicio petitorio,& ſic plenario,& grauis p̃iudicij,cum in eo agatur de proprietate: ideo tũc debet admitti exceptio ſpontaneæ renũtiationis,licet nõ videatur veriſimiliter,vt hic probatur. Et attẽde, qđ dicit hic d.Ant.ꝙ ideo magis p̃ſumitur ↄ̃ renuntiationem , qñ dicatur facta poſt ſpoliationem,ex eo,quia ſm eum, ſpoliatus ex quo perdidit poſſeſſionem,vr̃ illam facere,quaſi perdidit ſpem rehabẽdi beneficium. ¶Sed certe in eo iudicio iſta ratio non vr̃ multum cõcludere,imo vr̃ quodãdammodo concludere oppoſitum:ſed melior ratio vr̃,q̃a ex quo ſemel fuit paſſus violentiam in ſpoliatione, vr̃ ꝙ p̃ſumatur ẽt violentia poſtea in renuntiatione,arg.regulæ,ſemel malus.de re.iur.in vj.& l.ſi qui.§.eiſdẽ.ff.de acc. ¶Sed aduerte,q̃a iſta ſolutio non vr̃ proſequi intellectũ, ꝙ hic agatur poſſeſſorio,ſed potius ponere alium intellectum,quo ad iſtam decre.ſolicitæ. Aduerte quia vr̃ poſſe concludi,vt hic tangit do.Ant.aliquo tñ addito, ꝙ ſi agat̃ poſſeſſorio recuperandæ,& opponitur exceptio renuntiationis ſpontaneę,tunc ſi nihil replicatur,vr̃ ꝙ admittatur talis exceptio per id,qđ hr̃ hic, & in c.accepta.ĵ.de reſtit. ſpo.Si aũt replicatur,& tunc aut replicatur , qđ nõ debet audiri talis exceptio,q̃a ſpoliatus ante omnia eſt reſtituẽdus.l.ſi quis a ſe fundũ.C.ad leg.Iul.de vi. & ĵ.de reſt.ſpo. in literis.& c.item cum quis . & tũc ſi obijcitur exceptio, ꝙ renuntiauit poſt ſpoliationem,nõ audietur per ea,quæ ſuperius ſunt dicta,& quę hñr in d.c.ſolicitæ.¶Si aũt excipiatur,ꝙ ante ſpoliationem renuntiauerit, tunc audiet̃ per ea quæ ſ̃.dixi,& quæ habentur in c.accepta.Si autem ſimpliciter excipitur de ſpontanea renuntiatione,tũc iudex inquirit,an dicatur illã factã poſt ſpoliationẽ, & non admittetur,vt in d.c.ſolicitæ. ¶Si aũt excipitur,ꝙ ſpontaneè renuntiauerit,& replicat̃, ꝙ imo non ſpontaneè fuit facta renũtiatio tunc ſi etiam allegatur,ꝙ ſpoliatus renũtiauit,& non ſponte tunc in poſſeſſorio iudicio nõ admittetur exceptio rei pp replicationẽ p̃dictam, ſi non allegatur aliqua cã concludens veriſimiliter ſpontaneam renũtiationem:nam tunc pp talem exceptionẽ repelletur.facit qđ hic Inn.voluit ſm intellm̃ quem tetigit ſuper prima gl. ¶Si aũt non allegaretur aliqua cã veriſimiliter cõcludens ſpontaneam renuntiationem,& excludẽs turpitudinem metus:tunc dicit do.Ant. ꝙ vr̃, ꝙ exceptio dẽat admitti & ſic vterque debeat probare: & qui melius probauerit,obtineat per iſtum tex.Fatetur tñ ꝙ Innoc.hic vr̃ velle ꝙ vbi agitur poſſeſſorio , eoipſo qđ replicat̃ non de ſpontanea renuntiatione indiſtincte repellatur reus excipiens,quia non vr̃ fieri graue pręiudicium,ex quo agitur poſſeſſorio & ſic intelligatur c.ſolicitæ.Secus ſi non replicatur,quia tunc admittetur excipiens, & ſic nihil intelligatur,qđ hr̃ in c.accepta.ĵ.de reſtit.ſpo. & ẽt tex.iſte. & ſic vr̃ velle Inn.ꝙ qñ opponatur exceptio non veriſimilis ſi agatur iudicio poſſeſſorio: tunc ſi replicatur contra illã non admittatur pp non veriſimilitudinem,ſecus ſi nõ replicetur.Item ſecus in iudicio plenario,& eſt iudiciũ petitorium:quia tunc admittitur ẽt ſi replicet excipiẽs vt patet ex ſupradictis . Et per prædicta ẽt vr̃,ꝙ non ſit dr̃ia,an obijciatur qñ agit̃ poſſeſſorio de renuntiatione facta poſt ſpoliationem, an vero de renuntiatione facta ante ſpoliationem:quia vtrobique vr̃,ꝙ ex quo agitur iudicio poſſeſſorio,& ſic non agitur de magno p̃iudicio , ex quo exceptio non eſt veriſimilis:vr̃ ꝙ ſi replicetur,non dẽat admitti.& iſte eſt alius intellectus,quem poſuit Inno.hic ad c.ſolicitæ.& non dicit ſimpliciter repellendam exceptionẽ pp ſolam replicationem de non ſpontanea renuntiatione . Sed demum, qñ replicatur ꝙ renuntiauit iam ſpoliatus:quo caſu minor vr̃ eſſe p̃ſumptio ↄ̃ excipientẽ , ꝙ nõ fuerit ſpontanea,& ꝙ non ſit veriſimilis.& iſtud vr̃ etiam tetigiſſe hic Inno. & ſic vr̃,ꝙ debeat fieri dr̃ia,an obijciat̃ de renuntiatione poſt ſpoliationem factam,an vero de facta ante ſpoliationẽ.Inno.hic in hoc articulo variauit: nã in vna parte vr̃ tenuiſſe,ꝙ non ſit dr̃ia fienda , vt ſ̃.tetigi, in alia parte vr̃ tenere oppoſitum,videlicet ꝙ imo ſit fienda inter prædicta.Sed quid tenendum, patebit ex ſequentibus . ¶Item aduerte,quia vr̃,ꝙ qñ replicatur in iudicio ẽt petitorio, & ſic plenario repellatur excipiens per ea,q̃ dixi poſt Inn.ſm intellm̃ ipſius ſuper prima gl.¶Sed potes dicere,ꝙ ſi reus velit directe probare ſpontaneã renũtiationem,qñ actor replicat de non ſpontanea,nõ admittatur ẽt in iudicio petitorio per id,quod tetigi poſt Inno. ſuper gl.j.Sed vbi reus vellet indirecte,vel per circunſtãtias veriſimiles,vel veriſimiliter inferẽtes probare de ſpõtanea renuntiatione tunc in iudicio petitorio debet audiri per iſtum tex.& per ea quæ tetigi poſt Inno. ſuper dicta gl.j.Si autem velit ipſe reus probare de ſpontanea renuntiatione indirecte vel per circunſtantias prædictas in iudicio poſſeſſorio:tunc vr̃,ꝙ non audiatur per ea quæ habentur in d.c.ſolicitæ.tñ vt hæc materia clarius pateat,vr̃ poſſe concludi , qñ contra agentem ad beneficium opponit̃ exceptio ſpontaneæ renuntiationis:quia aut nõ ſit replicatio aliqua & tunc vr̃,ꝙ admittatur per iſtum tex. & per ea quæ habẽtur in c.accepta.ĵ.de reſti.ſpo.aut replicatur, ꝙ non ſpontaneè fuit facta: & tunc aut reus velit directe probare,ꝙ ſponte renuntiauit , & vr̃ ꝙ nõ audiatur ꝑ iſtũ tex.ſm intellectum Inn.quẽ dixi ſuper prima gl.aut vult probare , qđ ſponte fuit facta renũtiatio indirecte vel per circunſtantias veriſimiles:& tũc ſi agitur petitorio,debebit admitti,& qui melius ꝓbabit obtinebit, vt hic eſt caſus ſm intellectum gl.ẽt voluit Inn. & dixi ſuper gl.j.aut agitur iudicio poſſeſſorio:& tunc vr̃,ꝙ ſi ſimpliciter replicatur de non ſpontanea renuntiatione, & quod nõ repellat excipientem,ſed vterque admittatur,& obtineat quæ melius probet per ea quæ hñr in text.iſto,& in p̃allegato c.excepta.¶Si aũt ꝙ non ſpontaneæ fuit facta, & qđ non eſt veriſimilis,quia vr̃ facta poſt ſpoliationem:& tũc ſi habita ſummaria cognitione, de hoc appareat qđ poſt ſpoliationem dicat̃ facta tunc repelletur excipiens:quia non vr̃ eſſe veriſimilis & per ↄ̃ñs non eſt admittẽda , vt in d.c. ſolicitæ.& ſic vr̃ , ꝙ licet eſſet qñ dr̃ eſſe facta ante ſpoliationem non ſic veriſimilis pp rationes hic in tex.poſitas, tñ multomagis & multofortius non eſt veriſimilis,qñ dr̃ facta poſt ſpoliationem. & ideo tunc magis repellitur . & quare magis p̃ſumatur ↄ̃ illam,declaraui ſuperius, videlicet quia ex quo ſemel violentia eſt illata in ſpoliando,p̃ſumitur poſtea ẽt illata circa renuntiationem per regulã, ſemel malus.de reg.iu.in vj.Et ideo(quia maior eſt p̃ſumptio contra excipientem in dicto caſu.)potius tunc repellitur,q̃ qñ non conſtat ꝙ ſpoliatus renuntiauerit,ſed potius ante.& ſic põt colligi c.accepta.& ſm p̃dicta vr̃,ꝙ remaneat dr̃ia, an obijciat̃ de renuntiatione facta poſt ſpoliationẽ,an vero ante:licet Inn.hic variauerit de nõ ſpõtanea renũtiatione, licet velit ꝓbare indirecte ꝑ circũſtantias veriſiles, tñ non admittit̃ in iudicio poſſeſſorio,ꝙ eſt minoris p̃iudicij,q̃ qñ opponitur de renuntiatione facta poſt ſpoliationem: quia contra illam iura valde p̃ſumunt ꝙ non eſt veriſimilis.& ideo voluit ꝙ admittatur, vt habetur in d.c.ſolicitę.ſm vnum intellectum ſuperius tactum Alium etiam intellectum tetigi cum ſolu.glo.ſed præcedens videtur magis literæ conformari,dicto c.ſolicitæ.Et per hoc ſit expedita prima ſolutio hic facta in glo. & primus intellectus,inquantũ intelligitur,qđ hic actum fuerit poſſeſſorio . Et ꝑ prædicta etiam habes,declarata dicta Inn.quæ hic poſuit. Quia tamen iſte intellectus hẽt multas difficultates,vt patet ex ſupradictis.ideo gl.vt euitentur difficultates prædictę,dedit alium intellectum de decre.in

cre.in ver.ad hoc dicas.videlicet ꝙ ibi loquatur, qñ agitur
iudicio petitorio,& qñ interuenit vis cõpulsiua, seu vio-
lentia q̃ non parat possessorium recuperãdæ. Sed inducit
actionem personalem, & qđ metus cã ad rem recuperan
dam per metum traditã, quæ actio est Prætoria, qa intro-
ducta a prætore, vt patet in l.j.ff.qđ met.cau.& ẽt inducit
vtilem actionem in rem.l.metum.§.sed qđ prætor.ff. qđ
met.cau . & ideo intelligat ẽt ꝙ in casu isto fuit renuntia-
tum beneficio,& traditum per violẽtiã compulsiuã, & ꝙ
petebatur in actione in rem ipsum beneficiũ, dicendo il-
lud ad se spectare,& ibi restituẽdum, & sic in effectu age
batur iudicio petitorio: ideo nimirum si admittitur exci-
piens de spontanea renuntiatione.& si replicetur, ꝙ tunc
admittitur vterq; & qui melius probauerit obtinebit , vt
hic dr̃ ſm istũ intellectum, quem tetigit ẽt gl.j.sed in c.so
licitæ.loquitur qñ interuenit violentia expulsiua, q̃ nullã
habet voluntatem passi violentiã . & ideo tunc spoliatus
per talem violentiam perdit solã possessionem, non autẽ
dñium vel proprietatem.Secus contingit in violentia cõ
pulsiua, quia in illa interuenit voluntas, licet coacta: ideo
tunc perdit nedum possessionem, sed ẽt directã ius ꝓprie
tatis.l.si mulier.§.si metus cau.ff.qđ met.cau.vnde violẽ-
tia expulsiua parat iudicium possessorium recuperãdę, ꝙ
est priuilegiatum, vt non debeat admitti exceptio aliqua
concernens proprietatem, & debeat terminari ante cãm
possessionis.j.de resti.spo.in literis.& c.item cum quis. &
C.de rei vẽ.ordinarij.& ideo nimium : sed in d.c.solicitæ.
repellitur exceptio renuntiationis, quæ dr̃ facta post spo-
liationem: quia illa vr̃ concernere proprietatem, vt patet
ex his quæ tetigi superius circa alium intellectum, iõ nõ
debet admitti.& hoc in effectu voluit gl. in sequentibus.
Aduerte tamen inquantum gl.voluit in casu huius capi-
tuli admitti excipientem,& quando non replicat̃ de spõ-
tanea renuntiatione debet intelligi qñ indirecte , vel per
circunstantias similes vellet reus probare de non sponta
nea renũtiatione per ea quæ dixi superius, & quæ dixi ẽt
21 super gl.j.ſm intellm̃ Inn.¶†Et nota bene, & tene menti,
ꝙ gl.hic iuncta cum tex. aperte vult ꝙ si renuntiaretur be
neficio per metum, ꝙ de mero iure teneat renuntiatio,&
non sit ipso iure nulla, licet do.Anto.hic voluerit ꝯrium,
& adde hunc tex.cum gl.ad id, qđ dixi in c.ad aures.j.qđ
me.cau.competit tñ actio qđ metus causa metũ passo, &
ẽt vtilis in rem, vt hic voluit gl.Et nota, ꝙ iste intellectus
plane procedit intelligendo ꝙ hic actum fuerit vtili actio
ne in rem simpliciter perẽdo ecclesiam. & si intelligeres
ꝙ actum fuisset actione qđ metus causa , prout aliqui vo-
lunt dicere , ꝙ tũc vr̃, ꝙ non esset necessaria replicatio de
non spontanea renuntiatione, quia ab ipso principio alle
gasset hoc cuius ꝯrium vr̃ innuere litera . Et ideo melior
vr̃ intellectus, ꝙ actum fuerit actione in rem , simpliciter
petendo ecclesiam non autẽ actione qđ metus causa: nisi
salues ſm do.Ant. ꝙ si actum fuit qđ metus causa replicã
do, non deducebat defectum voluntatis ſm tp̃s renũtia-
tionis, quia illud ante deduxerat, sed ſm tp̃s traditionis :
Sed vt dixi planior est intellectus, ꝙ actum fuerit actione
in rem petendo simpliciter beneficium, vt dixit glo. ¶In
gl.metum. in fi. Sed dic ꝙ hic habuit forte respectum ad
verba antiqui edicti p̃toris vbi dicebatur, qđ vi metusve
causa gestum erit ratum non habebo.Sed in nouo edicto
simpliciter dr̃ qđ metus causa gestum erit,& non fit mẽ-
tio de vi.¶In gl.pecuniæ.ibi, dari non debet. Nota diligẽ
ter gl.quæ facit ꝯ componentes super beneficio ecclesia-
stico,& dantes aliquid pro expensis factis in acquisitione
tituli illi: qui dr̃ ius habere vt recedat a lite. Nã istud non
vr̃ esse licitum vt voluit hæc gl. & facit ẽt qđ hr̃ in c.cum
pridem.hic alle.& ꝙ ibi dictum fuit.Si tñ ille, cui lis mo-
uetur foueret iustitiam, tunc bene posset aliquid dare ad
remouendum vexationem ne inquietaretur, vt in c.dile-
ctus.j.de simo.¶In ea.gl.ibi, sed hoc est falsum.Aduerte,
ꝙ si reus excipiens allegat interuentum pecuniæ,& dicat
renuntiationem factam per pecuniam, repellitur tanq̃ al
legãs suam turpitudinem, si dicatur pecuniam datam ab
eo, vel per alium sua voluntate. Secus si data fuisset a ter-
tio sine eius voluntate,& forte ipso ignorante: quia tunc
bene audiretur.Si autem replicans contra renuntiationẽ
allegaret interuentum pecuniæ, non audiretur. similiter
si per eum vel alium de eius voluntate fuisset data, vel re
cepta.Si autem aliter vellet se fundare in iudicio possesso
rio vel petitorio ipse excipiens, quia non fundaret se suꝑ
voluntaria renuntiatione, sed ex eo quia allegaret ipsum
agentem esse priuandum post simoniam: tunc ex quo nõ
esset priuatus ipso iure ad petitionem rei non impediretr̃
restitutio,& sic nõ audietur talis exceptio: licet iudex ex
officio si vellet posset: ipsum priuare, & ꝯñr non restitue-
re per id quod legitur & no.j.de procur. ex insinuatione.
¶In gl.nec promissione.in fi.Aduerte quia in c.sane.loq
tur de promissione facta in benigne tractando renuntian
tem, non autem loquitur qñ ꝑꝑ promissionem pecunia-
ria fit renuntiatio.quo casu censeret̃ esse simoniaca, sicut
qñ reciperetur pecunia: cum paria videantur esse dare pe
cuniam vel promittere, vt fiat renuntiatio ar.l.j.& ij.ff.de
calum. ¶In glo. fi. aduerte, quia hæc gl. ponit duplicem
intellectum.vnus ꝙ hic loquatur de dignitate testium ꝓ-
ducendorum: alius ꝙ loquatur de dignitate personę renũ
tiantis.& iste secundus ponitur j.in gl.in versi.alij intelli-
gunt.& vterque intellectus in se bonus.¶In ea.gl.ibi in-
telleximus.dic ꝙ si exceptio spontaneæ abrenuntiationis
opponitur ad processum , ꝙ fieri potest saltem ex quo est
cum iur̃o, quia censetur esse exceptio litis finitæ. facit qđ
hr̃ in c.j.de lit.conte. in vj.& qđ j.dicetur tunc debet suꝑ
illa pronuntiari tanquam super emergenti, cum respiciat
processum: sed si opponatur ad merita causæ, qđ etiã fieri
posset ſm no.in d.c.j.& per Bar.in l.j.C.de ordi.iudi.tunc
sufficiet pronũtiari super principali, sicut & qñ alia exce-
ptio incidens proponitur respiciens merita causæ: nã ta-
cite vr̃ super incidenti pronuntiari, pronuntiando super
principaliter, vt hr̃ in c.intelleximus.hic alle. ¶In ea.ibi
cum negotium sit finitũ.no.bene ex glo. ꝙ exceptio litis
finitæ iurisiurandi est exceptio litis finitæ nõ solum, quia
iur̃m est iudiciale,& præstitum in forma iudicij, sed ẽt qñ
est extraiudiciale,& præstitum corã superiore non in for
ma iudicij, quod est no.secundum do.Ant.. pro ampliatio
ne c.j.de lit.contest. in vj.ibi in consilio Lugdunen. olim
erat extrauagans inter constitutiones Inno.iiij.sed hodie
eo.c.j.de lit.conte.in vj.¶In ea.gl.ibi, confitebatur.idem
vr̃, si dicebat se non negare: nam satis vr̃ tunc tacite con-
fiteri per id quod hr̃ in l.si duo.§.Marcellus.ff.de iureiu.&
facit quod no.in c.dudum.el ij.s̃.de elect. ¶Extra gl.vnũ
dubium tangitur, videlicet an qñ agitur per spoliatum nõ
contra spoliatorem, sed contra tertium ad quem res violẽ
ter ablata peruenit condictio ex decre.sæpe.de restit.spol.
vel ex canone reintegranda iij.q.j. An hoc casu istud iudi
cium possessorium sit priuilegiatum,& non admittat̃ ex-
ceptio spontaneæ renuntiationis, sicut nõ admittitur qñ
agitur interdicto vnde vi cõtra spoliatorem. hic vr̃ esse ca
sus, ꝙ non secundum vnum intellectum, inquantum ali-
qui intelligunt hanc decret.in hoc casu , qñ.s.intentatur
condictio ex dicta decre.sæpe.vel ex canone, reintegran-
da.Sed contrariũ tenuit Inn.in c.ij.in verbo, exceptionis.
j.de ord.cogni.& illud communiter tenetur.& sic vi
detur, quòd iste intellectus, non procedat in
hac decret. nisi saluaretur eo modo, quo
saluaui primum intellectum positũ
in gl.in verbo, resignationis .
& per hoc sit expedita ista
decret. super hoc de
renuntiat.&c.

Quæ

QVAE SEQVVNTVR COMMENTARIA in reliqua capita huius tituli de Renunciatione hactenus non euulgata, nunc primùm in lucem prodeunt: atque hæc debent iuris studiosi Domi. Ioan. de Anania Iurisconsulto Clariss. è cuius bibliotheca hæc ad nos perlata sunt.

SVMMARIVM.

1 *Iudex non debet se restringere ad vnam speciem probationis.*
2 *Sententiam tenere, licet in ea falsæ causæ subijciantur: & an hoc sit perpetuo verum nu. seq. & nu. 41.*
4 *Sententiam in dubio præsumi iustam: & an talis præsumptio sit iuris, & de iure. & nu. 15. & 16.*
5 *Literis testimonialibus prælati quatenus credatur.*
6 *Sententiam in causa appellationis latam ex nouiter deductis, non debere esse confirmatoriam vel infirmatoriam, sed ferendam esse super negotio principali.*
7 *Confessio sit ne species probationis.*
8 *Probatio an inducatur ex allegatione.*
9 *Confessio vel allegatio facta per aduocatum, vel procuratorem, an noceat clienti.*
10 *Probationis finis qualis sit.*
11 *Sententiam non continuo ob id esse iniustam, quod contra probationem factam lata sit. & nu. 14.*
12 *Iudicis arbitrio relinqui, quanta fides probationibus adhiberi debeat.*
13 *Iudicem debere secundum acta iudicare.*
17 *Electionem secundo loco factam, non cassata prima, non valere: nec si postea accedat renuntiatio eius, qui prior electus fuerat.*
18 *Sententia an præsumatur rite lata siue respectu personæ iudicantis, siue respectu litigantium: & cui incumbat onus probandi eam rite latam: & nume. sequen.*
20 *Probationis onus cui incumbat in causa appellationis. & nu. 23.*
21 *Sententiam iustam esse vel iniustam, vter probare debeat in causa appellationis, appellans ne, an appellatus. & nu. 25.*
22 *Negatiuam posse probari ex inspectione scripturæ.*
24 *Probationem in causa appellationis admitti super eo, quod in causa principali probatum non fuit.*
26 *Sententiam esse iustam vel iniustam, an semper ex actis possit apparere. & numero 33.*
27 *Facta non præsumi, nisi quatenus apparent.*
28 *Testis vacillationem, vel variationem curare debet iudex in acta redigi: item etiam testis vtilitatem*
29 *Appellanti ab interlocutoria incumbit onus probandi.*
30 *Sententia an præsumatur iusta pendente iudicio nullitatis, aut etiam pendente iudicio restitutionis in integrum.*
31 *Sententia, a qua non est appellatum, aut non legitimè appellatum, aut appellatio deserta est, an præsumatur iusta: & an talis præsumptio iuris tantum, an iuris & de iure. nu. seq.*
32 *Sententia lata absente parte, contra quam fuit lata, an præsumatur iusta. & nume. 36.*
35 *Tempus non recens, seu longum, quod dicatur, cum quæritur an aliquid de recenti oppositum sit contra sententiam.*
37 *Sententia, quæ non transit in rem iudicatam, an præsumatur iusta.*
38 *Sententia arbitri, an præsumatur iusta.*
39 *Sententia, in qua falsa causa inseritur, an & quando teneat.*
40 *Causam in sententia exprimi non esse necesse, vt sententia valeat.*
42 *Sententia, in qua sunt duæ causæ expressæ, quarum vna est contra ius, alia non, an valeat. & nu. seq.*
44 *Causæ iuri scripto contrariæ expresso, quando reddat sententiam nullam, & nume. sequen.*
46 *Sententia lata ex falsa causa, an & quando valeat.*
47 *Causæ falsitas, quæ non exprimitur in sententia, sed deprehenditur ex actis ad quæ iudex se refert, an reddat sententiam nullam, & quid si ea causa non appareat ex actis. nu. seq. & 49.*
50 *Sententia ex falsa causa lata, quæ non est expressa, nec iudex se retulit ad acta, an sit nulla.*
51 *Actus, qui geruntur per modum iurisdictionis voluntariæ, vel extraiudicialis potestatis, an præsumantur rectè ac legitimè gesti.*
52 *Solemnitatem in actu aliquo interuenisse, an & quando præsumatur. & nume. sequen.*
54 *Solemnitas intrinseca, quæ dicatur.*

IN præsentia. Qui spōte renūtiar electioni de se factę, super ea amplius non auditur. h. d. Primo ponit generalē causam cōfirmationis sententiæ: secundo specia-
1 lem. secunda ibi, quia tamen. ¶ †Nota primo, quod iudex non debet motus animi sui restringere ad vnam speciem probationis. in tex. ibi,
2 prætet ista. No. quod licet † falsæ causæ in sententia subijciā-
tur, eum tenet sententia. quia non est lata contra ius scriptum, sed contra ius litigatoris: & multo melius valent, si iusta causa subesset, quæ expressa non esset vt hic, & Inst. qui ma. non pos. §. eadem. ij. q. vj. §. item si summatum. ver.
3 si vero. ¶ †Sed contra. ff. de excu. tu. l. qui testamento. Respon. ibi loquitur, quando expressa erat cōtra ius scriptū: scilicet quod habenti legitimum tutorem, tutor non potest dari testamentarius. vel ibi loquitur, quando sentētia lata fuit sub conditione, quę non extitit. item si exprimat contra ius vnam, & aliam quæ non sit cōtra ius, tenet sententia: vt potius valeat, quam pereat. j. de ver. sig. c. Abba
4 te. Inn. ¶ †Not. quod in dubio præsumendum est pro iudice, iustitia sententiæ propter authoritatem iudiciariam. facit quod habetur in c. sicut. de re iudi. & quod habetur etiam in l. ij. C. de offic. ciuil. iudi. Et no. quod hæc præsumptio non videtur esse iuris & de iure, sed de iure tantum, quia videtur admittere probationem in contrarium. quod qualiter sit intelligendum j. patebit. & facit etiam ad notata per gl.
5 in c. quoniam. de proba. in gl. fi. ¶ †Not. quod literis testimonialibus prælatorum creditur, etiam in ijs, quæ sunt grauis præiudicii, quod videtur intelligendum, quoad semiplenam probationem, & sic quo ad aliqualē præsumptionem, non quo ad plenam probationem secundum Ioan. And. facit quod habetur in c. cum inter. de elec. & de ista materia plene de proba. c. post cessionem. vbi plene not.
6 an & quando literis prælatorum sit credendum. ¶ †No. quod vbi ex nouiter deductis fertur sententia in causa appellationis, sententia videtur ferenda super iure, seu negotio principali: & sic videtur quod tunc nō debeat esse confirmatoria vel infirmatoria sententiæ latæ in principali causa. facit quod habetur de fid. instru. cum Ioannes. & de testa. c. Raynutius. & c. Raynaldus. Satis tamen quo ad effectū videtur esse confirmatoria, ex quo in effectu continet idē quod sententia causæ principalis. & ideo nimirum si talis sententia sufficit arg. l. præses. cum ibi no. C. de senten. & interlo. omni. iud. posset etiam dici, quod fuit hic confirmata prima sententia in parte hic decisa. & sic forte illud apparebit in antiqua: licet hoc non appareat firmiter credendum, propter quod postea deuenitur ad sententiandum. facit quod no. Bar. in l. admonendi. ff. de iureiur. Et not. quod
7 † confessio videtur esse species probationis. dicit tamen Io. And. de prob. j. super rubrica, quod confessio non est probatio, sed probationis releuatio. & fuit originaliter dictū Ia. de Are. & Cy. post eum in l. actor. C. de proba. & no. et Io. An. j. c. bonæ. lo j. de elec. ¶ Item est species probatio-
8 nis testium depositio. & hoc clarum. Item allegatio. † & sic videtur, quod ex allegatione inducatur probatio quod intellige verum, quando allegatio consistit in facto, & fit per partem principalem. Quia videtur facere id, quod allegaret. Sicut etiam ille, qui aliquid ponit in positionibus. fa-
9 cit quod habetur in c. fi. de iureiu. libr. vj. † Idem si fiat per aduocatum vel procuratorem præsente clientulo & non reuoca-

renocatum. de appel. in c.cum causam.& de censi.c.cum
olim. & quando etiam confessio & sic allegatio procur.
habeat nocere, no.in c.j. vt lite non conte.& per Bar.in l.
certum §.sed an ipsos.ff.de confes.&.l. nō solum.in prin.
ff.de procu. Si autem esset allegatio iuris, illa nō nocebit
si in ea forte erretur.l.ornamentorum.ff.de aur. & ar.leg.
10 ¶ † No.finem probationis, quia finis est allicere: quod ple
11 ne prosequitur Bar.in d.l.admonēdi.ff.de iureiu. ¶ † No.
secundum do. Ant.ꝙ ad probandum iniustitiam sentētię
non sufficit ex actis ostendere probationem factam fuis-
se,& contra illam sententiam esse latam : ex eo quia non
semper iudex in sententiando applicat mētem ad vnam
12 speciem probationis. & † etiam quanta fides adhibeatur
probationibus, pendet ex eius arbitrio.l.iij.ff.de testib.&
quia alia potuit subesse species probationis, ad quam iu-
dex motum animi sui applicauit. facit j.de re iudi.in c.si-
cut. Sed certe sic residet d. Ant. non videtur hoc notabile
13 procedere, quia † iudex debet iudicare secundum acta.l.
illicitas.§.veritas.ff. de offi.præsi. & legitur & notatur de
offi.dele.c.pastoralis.§.quia vero. & sic si ex actis non ap-
paret de alia causa, illa non videtur præsumēda, per id qđ
14 habetur in l.in quacunque.§.fin.ff.de publi. † Similiter si
apparet probatum, in dubio standum est probationi, nisi
ex actis aliud appareret, vt quia testis vacillādo deposuis-
set dictum suum, & hoc appareret ex actis: nā quando id
cōtingit, iudex debet facere scribi id in actis per notariū,
vt voluit Inno.in c.quoniam contra.de proba.alias si hoc
factum nō fuerit, & simpliciter appareret testes taliter de-
ponere, quod probent in dubio si fertur sententia contra
probationē talem, satis videtur apparere de iniustitia sen-
tentiæ, & hoc quando non transiuit in rem iudicatam: vt
quia fuit appellatum. Si autem non fuisset appellatum, &
transiuisset in rem iudicatam, tunc an posset detegi iniu-
stitia sententiæ ex actis, inferius dicetur. & no.Inno.in c.
quoniam.j.de proba.& non bene, vt dixi s̄.ꝙ pro senten-
tia in dubio videtur præsumendum. Quod an procedat si-
ue sit appellatum, siue nō, & siue sumus infra tempus da-
15 tum ad appellandum, siue non, inferius tangetur: & † fa-
cit quod habetur in tex.& gl.in l.Herennius.§.Caia.ff.de
euic. vbi glo. videtur velle, quod si non est appellatum, li-
cet sumus infra tempus appellandi, præsumatur pro sen-
tentia: secus si fuerit appellatum, quod an sit verum, infe-
16 rius patebit. † Inno.tamen & Hosti. hic videntur intelli-
gere hunc textum, inquantum dicit pro sententia esse p̄-
sumendum, quando sententia transiuerat in rem indica-
tam, vt quia appellatio erat deserta, hoc tamen videtur li-
teram violare: ideo dicendum est, vt inferius patebit. ha-
17 betis notabilia. ¶ In glos.j.ibi, aliquid operetur, † nam si
post electionem aduersarij, quæ fuisset facta post primam
electionem prima non cassata, renūtiasset ipse Rogerius
primo electus, vel operetur renuntiatio ad proficuum ad
uersarij ipsius Rogerij: quia ipsius aduersarij electio facta
secundo loco prima non cassata, non valuisset.de elec.c.
auditis. cum ibi not.& sic non posset conualidari per fa-
ctam renuntiationem. ¶ In ea.gl. in fi.& sic vult gl.quod
solum Rogerius fuit electus. & forte petebat suā electio-
nem confirmari, secundum ea quæ habentur de elec.c.fi.
lib.vj.& opponebatur sibi, ꝙ fieri non debebat : maxime
quia renunciauerat suæ electioni. Inn. vero videtur sequi
primū casum, dicens ꝙ hic appellatus agebat contra istū
Rogerium, qui tenebat Abbatiam de facto, ¶ In gl.stan-
dum ibi, super seruis, vel potest responderi, ꝙ ibi loquitē,
quando appellatus prosequitur appellationem, & petit
sententiam confirmari. ¶ In ea.gl.in fi.& sic vult glo.ꝙ si
quæritur, an sententia sit iusta ex causa, & tunc præsumi
tur iusta, nisi probetur contrarium. licet Io.glossator iuris
ciuilis dixerit oppositum in l.ij.qui. C.de app.& sequitur
etiam ibi Accur. & sic quis debeat ꝓbare in causa appel-
lationis fuerunt duæ opi.contrariæ: vna Io.glossatoris iu-
ris ciuilis, alia Bernardi glo.iuris can. Tres alias addit etiā
Ioā. An. Si vero quæritur, an præsumi debeat ꝓ sentētia,
vt sit rite lata & sic ratione ꝓcessus, gl.vult ꝙ nō nisi qua-
tenus constet ex actis. sed de hoc latius inferius patebit.
18 † Vnde potes concludere, ꝙ aut quæritur an lata sentētia
præsumatur pro fundamēto potestatis sentētiātis, & tūc
recurre ad ea quæ dixi in c. cum in iure.de offi. dele. Aut
quæritur, an præsumatur pro legitimatione personarum
in iudicio litigantium, & sic pro rectitudine sententiæ, ꝙ
sit rite lata: & hoc casu aduertatis, ꝙ aut sentētia est suspē
sa per appellationem, aut non est appellatum: si suspensa
est per appellationem, & pendeat appellatio, tūc dicit Io.
do. Ant. ꝙ pro neutra parte præsumitur, sed ille grauabi-
tur onere probandi, qui primo grauabatur in causa prin-
cipali: & sic similiter grauabitur in onere probandi in cā
appellationis l.ij.qui ad ciuilia. C.de app.& de resti.spo.c.
cum ad sedem. Ratio est secundum eum, quia sententiæ
præsumptio surgit ex authoritate rei iudicatæ: quæ vide-
tur tolli per actum appellationis. facit quod habetur de
re iudi.c.sicut. ¶ Sed aduerte, quia contra hoc videtur hic
text. nam sententia fuit hic suspensa per appellationem,
vt videtur voluisse gl.j.& tamen hic videtur præsumi pro
sententia: sed ipse respondet, ꝙ hic vterque, appellans vi-
delicet & appellatus erat actor, sed appellans, ideo graua
tur, quia ipse nil probauerit, & appelatus ꝓbauerit. ¶ Sed
certe vt ipse etiam tangit, ista responsio non videtur bo-
na, quia tex. hic non fundat se ex eo, quod proxime dixi,
sed ex eo, quia præsumitur pro sententia. Et ideo finaliter
dicit, ꝙ hic debet intelligi, ꝙ sententia transiuerat in rem
iudicatam tempore, quo aditus fuit Papa: quia forte erat
deserta appellatio. alias non videtur posse respōderi huic
tex.& sic dicit Inno.& Host. intelligere hunc tex.& facit
etiam, quod no. ipse Inn.s̄.de elec.bonæ. cl j.de offi.dele.
cum in iure.& in c.quoniam contra. de proba. Sed certe
illa responsio videtur violare hunc tex. & videtur esse cō
19 tra intellectum gl. Ideo videtur posse dici, † ꝙ aut quæri-
tur, an præsumatur pro sententia, si non est appellatum,
licet possit appellari: & tex. videtur esse cum gl. ꝙ sic, in l.
Herennius.§.Caia.ff.de euic. Aut quæritur, an præsumi-
tur pro sententia, postquam est appellatum: & gl.videtur
velle, ꝙ non in §.Caia.& similiter Inn.& Hosti.hic, & do.
Ant. sed certe videtur posse dici, ꝙ etiam tūc in dubio do
nec aliud appareat, præsumendum est pro sententia per
hunc tex.& quia in dubio præsumendum est pro facto iu
dicis propter autoritatem iudiciariam, per id quod habet
in l.ij.C.de offic.ciui.iud. Si autem non esset appellatum,
tunc clarum est secundum omnes, ꝙ præsumatur pro sen
20 tentia. ¶ Sed iuxta † prædicta tunc insurgit dubium, quis
debebit ꝓbare in causa appellationis. Et licet super hoc
variæ fuerint opin. vt dicit, & patet ex iis, quæ hic tangit
gl.& etiam Ioan. An. super illa tamen potest concludi, ꝙ
aut quæritur, quis habeat probare, an sit appellatum, vel
legitime appellatum, & an sint legitime petiti apostoli: &
tunc appellanti incumbit onus probandi prædicta. de ap
pel.c.cordi.& c.vt debitus. Et sic debet probare se appel-
lasse, & legitime appellasse. & hoc appellās & appellatus
prosequatur. Si autem appellatus tantum vellet proseq.
forte quia vellet causam in curia prosequi, asserens illam
deuolutam ad curiam per appellationem secundum not.
in c.j.de elec.lib.vi.& in cle.causam.de elec.& tunc habe
ret appellatus probare, ꝑ appellationem causam esse ad
curiam deuolutam. aut quæritur, an appellans debeat ꝓ-
bare latam contra eum esse diffinitiuam vel interlocuto-
riam: & dic ꝙ sic, quia alias non doceret de grauamine, &
ideo in practica semper seruatur, ꝙ appellans doceat de
sua appellatione, & ꝙ etiam infra tempus legitimum fuit
interposita: & similiter infra tempus debitum apostoli pe
titi se-

titi secundum formam cle.ij.de appel. Item etiam produ-
cit appellans sententiam contra se latam, vt sic appareat
21 de grauamine. ¶† Aut quæritur quis debeat probare de
iustitia vel iniustitia sententiæ, & sic an appellans debet
probare sententiam iniustam & iniquam esse, quæ fuit la
ta contra eum, an vero appellatus debeat probare senten
tiam pro se latam esse iustam. ¶ Conclude, ꝙ aut solus ap
pellans prosequitur, & tunc debebit probare sententiam
iniustam & iniquam si vult obtinere, ꝙ pronuntietur ma
le iudicatum, vt hic probatur. Qualiter autẽ poterit hoc
probare, patebit ex infra dicendis, aut appellatus tantum
prosequitur appellationem, quod potest facere iuxta finẽ
anni vel biennij, secundum notata in c.ex ratione.de ap-
pel.& in auth.si appellatione.C.de temp.app.& tunc de-
bet probare sententiam esse iuste latam, quia illa est cau-
sa suæ intentionis: & ideo debet probare.l.ij.ff. de proba.
& probatur in l.illud.allegata in gl. & in l.ampliorem.C.
de app. ¶ Qualiter autem hoc probare poterit, patebit in
ferius. ¶ Quoniam vero vtraque pars prosequitur appel-
lationem: & hoc casu conclude, prout tangit Bart in l.ij.
qui.C.de app.& in l.j.ff.vt causæ appel.post pub.adũt.tu-
tor, quia aut quæritur de probatione fienda per acta, seu
per ostensionem actorum: & tunc incumbit probatio ip-
si appellanti, cui etiam propter hoc debet dari copia acto
rum.l.quoniam nonnulli.C.de app. & in l.ij.C.de eden-
do. Et ideo si actor fuit ille, qui appellauit a sententia ab-
solutoria, lata pro reo incumbit sibi probatio, vt probet
sententiam esse iniustam per ostensionem actorum: nam
poterit ostendere acta iudici, ex quibus apparebit proba-
tionem esse factam contra reum, propter quam debebat
condemnari, & nihilominus fuit absolutus. Et similiter
si fuisset lata sententia contra reum, & ipse reus appella-
uerit, poterit ipse reus per ostensionem actorum probare
sententiam condemnatoriam esse iniustam, puta osten-
dendo acta, ex quibus appareat nihil esse probatum con
tra eum, propter quod debuerit condemnari, & sic quo-
22 dammodo per modum abnegatiuum. ¶† Nam potest ne
gatiua probari ex inspectione scripturæ: vt quia in illa nõ
appareat id, de quo quæritur vt l.fi.C.de iureiur. & j.de li
23 tis contesta.in c.vnico. ¶† Si autem quæritur de probatio
ne fienda per alia extrinseca, puta per testes, vel per instru
menta tunc non incumbit illi probatio, cui incũbebat in
causa principali. Et ideo si non appareat ex actis intentio
actoris, incumbet sibi onus probãdi illam in causa appel
lationis per testes, vel instrumẽta vel per aliam legitimã
24 probationem, vt per partis confessionem. nam † in causa
appellationis potest probari id, quod probatur in causa
principali. in l.per hanc.C.de temp.app.& j.de testi. in c.
fraternitatis.cum ibi not. ¶ Et per prædicta videtur posse
dici, ꝙ etiam quando est appellatum, præsumitur pro sen
25 tentia, donec aliud appareat: nam vt dictum est, † quando
solus appellans prosequitur appellationem, vel etiã vter
que, incumbit onus probandi ipsi appellanti, saltem per
ostensionem actorum. ¶ Et si dicatur, quando appellatus
solus prosequitur ipse habet probare sententiam esse cõ-
firmandam pro se latam, vt superius dixi & sic videtur, ꝙ
tunc præsumatur pro sententia potest responderi ꝙ imo
etiam in dubio præsumatur pro sententia per istum text.
& per l.ij.C.de offi.ciuilium iudi. tamen quia petit vt su-
per iure suo pronuntietur, ideo tunc debet probare illud
quod sufficiat ad pronuntiandum super iure suo: nam in
hoc videtur se grauare onere probãdi, ex quo petit super
iure suo pronũtiari, per id quod habetur in simili, in l.cir-
ca.ff.de proba.vbi patet in simili, ꝙ licet præsumatur pro
reo in dubio, vt sic actore non probante debeat reus ab-
solui.j.de probatio.in c.ex literis. & l.qui accusare.C.de
eden.tamen si petit se declarari dominum, debebit pro-
bare: alias non pronuntiabitur super iure suo, vt ibi patet
& vide quod no.per Inn.j.de rest.spo.c.ex conquestione.

Ita etiam videtur dicendum in proposito qualiter præsu-
matur pro sententia lata pro appellato, adeo ꝙ si nihil pe
tit pronuntiari super iure suo, sententia remaneret firma
per lapsum fatalium.j.de app.in c.ex ratione.tamen si pe
tit pronuntiari super iure suo, & sic sententiam esse iustã,
si hoc vult obtinere debet probare illud, qđ inferat iusti-
tiam sententiæ per id, quod habetur in Authẽ.de ijs, qui
ingredi.ad app.§.illud.colla.v.& dictum fuit superius. Ex
prædictis patet satis posse sustineri, ꝙ etiam quando est ap
pellatum, in dubio præsumi debet pro sententia, donec
aliud appareat. ¶ Cõmuniter tamen dicitur, ꝙ ex quo est
appellatum non præsumitur pro sententia ex quo nõ trã
26 siuit in rem iudicatam propter appellationem. ¶† Itẽ ad-
uerte, inquantum dixi supra posse apparere de iustitia vel
iniustitia sententiæ per acta: nam contra hæc facit, quia li
cet producantur acta, & in eis appareat per testes proba-
tam intentionem actoris, & consequenter dicatur appa-
rere sententiam absolutoriam latam pro reo esse iniustã,
non videtur, ꝙ de talibus actis probetur iniustitia senten
tiæ: quia possibile est, ꝙ licet testes videantur probare, ta-
men iudex voluit illis fidẽ adhibere: in cuius iudicis ar-
bitrio residet quanta sit fides testibus adhibenda.l.iij.§.j.
ff.de testi. forte enim noluit adhibere fidem, quia vacillã-
do vel variando dixerunt: vel forte quia iudici videbatur
personas testium esse viles: & sic videtur, ꝙ licet prima fa
cie appareat per testes esse probatum, non tamen per hoc
videtur apparere, quod sententia absolutoria lata pro reo
sit iniusta. Do.Ant. hic dicit ꝙ si disputetur super solo fa-
cto, puta an tale instrumentum fuerit productum vel nõ
vel an tales testes sic dixerint vel non tũc bene debet sta-
ri actis. ¶ Sed si disputetur de effectu ꝓbationis, & sic an
sit probatum vel non, tunc non poterit constare ex actis:
quia secundum eum effectus probationis est in pectore,
& in animo primi iudicis, qui nõ semper applicauit ani-
mum ad probationes factas in iudicio. Sed certe quicqd
dicat do. Ant. in dubio standum est actis: nam licet possi-
bile sit, ꝙ testes variando, & vacillando dixerint, tamen si
hoc non reperitur scriptum in actis, non debet sic præsu-
27 mi: † quia facta non ꝑsumuntur, nisi quatenus appareãt.
l.quæcunque.§.fi.ff.de pub. & l.sciendum.ff.ex quib.cau.
28 maio. Et ideo quando id contigeret, † ꝙ testis vacillando
vel variando deponeret, debet iudex id facere redigi in
actis, vt voluit Inn.in c.quoniam contra.de prob. Et ideo
si aliud non apparet, standum erit actis in dubio, prout di
cit Bar.in d.l.ij.qui ad ciuilia.C.de app.& similiter licet iu
dex reputauerit personas testium viles, tamen si hoc non
apparet ex actis, in dubio præsumitur quòd quilibet erit
idoneus ad testificandum.l.j.& ij.ff.de testi.& facit j.de ser
uit.in c.j.& j.de præsump.in c.fi. ¶ Item aduerte, quia præ
dicta procedunt, quãdo ius commune est contra eum, vt
contingit quando quis vocatur ad munera aliqua subeũ
da, & appellat tunc clarum est, ꝙ sibi incumbit onus pro-
bandi appellationem esse iustam, & ex tali causa interpo-
sitam. & sic proprie loquitur d.l.ij. qui ad ciuilia.alle.ff.ad
leg. Aquil. ¶ Item aduerte, quia prædicta procedũt, quan-
29 do appellatur a diffinitiua. † Si autem appellatum fuerit
ab interlocutoria, tunc est clarum, ꝙ appellanti incumbit
onus probandi se appellasse infra tempus debitum, & ex
causa legitima, & etiam probabilem causam esse veram:
alias non obtineret in causa appellationis.j.appel.c.vt de
bitus.& eo.ti.in c.cordi.libr.vj. ¶ Item attendatis, quia su
pra dicta procedunt, quando appellatum fuit a sententia.
30 ¶† Quid aũt si non fuit appellatum, sed de eius nullitate
dictum: an pendente iudicio nullitatis præsumendum es
set pro sentẽtia donec aliud appareat. dic ꝙ sic, ex quo nõ
est appellatum vt no.Spe.in ti.de proba.§.j.ver. sequitur.
Et Guido de Suza.in l.j.C.de iur. & fac.igno. Et hoc etiã
tenuit hic do.Ant.& idem dicit, si pendeat iudicium resti
tutionis in integrum: quia præsumetur pro sententia, do-
nec aliud

31 nec aliud appareat.facit j.de re iud.in c.suborta.¶†Inter
dum vero a sententia non est appellatum: vel si est appel
latum,non est legitime appellatum,vel deserta est appel-
latio,& dubitatur,an præsumendum sit pro sententia : &
tunc conclude,ꝙ aut sententia lata est præsentibus parti
bus,aut est lata absente illo, contra quem est lata : primo
casu conclude,ꝙ ex quo sententia transiuit in rem iudica
tam præsumitur pro iustitia sententiæ,& sic ꝙ recte sit la-
ta ex causa iusta & legitima:& similiter præsumitur,ꝙ sit
rite lata,& sic quod fuerit lata solenniter, seu præcedente
solennitate ordinis iudiciarij,& consequenter præceden-
tibus actis legitimis,per istum text.& per id etiam,quod
habetur j.de re iudi.in c.cum inter nos. & in c.cum cām.
& sic in dubio præsumetur,ꝙ recte & rite secundum solē
nitatem,vt est tex.cum gl.in l.hoc colore.ff.de inoffi.test.
32 ¶† An aūt p̄sumptio surgēs pro hoc casu,sit p̄sumptio iu
ris tm̄ ita ꝙ possit ɔ̄trium ꝑbari, an vero sit præsumptio iu
ris & de iure, & sic non admittat probationem in contra
rium,secundum no.j.de spon.in c.is qui. & in l.sine possi
detis.C.de proba.¶Conclude ꝙ quatenus dixi præsumi,
ꝙ rite sit lata,est pręsumptio iuris tantum.Ideo poterit ꝑ-
bari contrarium per ostensionem actorum,in quibus ap-
pareat,ꝙ fuerit lata non pręcedentibus legitimis actibus:
vt quia non apparet in actibus litem esse contestatam.fa-
cit quod habetur in c.vnico.j.de lit.contesta. Et secundū
prædicta debet intelligi id,quod not.Inn.j.de offi.dele.in
c.cum in iure.& facit etiam quod cōsueuit dici in c.quo-
niam contra j.de proba.super gl.fi. in quantum vero dixi
ꝙ præsumitur, ꝙ sit recte & sic iuste lata ex quo sententia
transiuit in rem iudicatam,dic ꝙ est præsumptio iuris , &
de iure contra quā non admittitur probatio:nisi forte ap-
pareret de notoria iniustitia ipsius sententiæ per confes-
sionem partis,vt voluit Inno.in c.quia plerique.j.de im-
mu.eccle.& facit quod no.per glo.& Legistas in auth.sed
iam necesse.& in corpore vnde sumitur.de do.ante nup.
Et idem videtur si alias de notoria iniustitia sententiæ ap
pareat per id quod legitur & no.j.de re iudic.c.cum inter
cæteras.& in c.cum Bertoldus.& in clem.pastoralis.de re
iudi.idem dicendum,si coram iudice cōpetenti parte ad-
uersa non opponente,seu repellente probata fuit iniqui-
quitas per id quod legitur & no. in l.duobus.ff.de excep.
rei iudi.& j.de app.in c.ex ratione . & quod dixi in c.cum
dilecta.de rescr.& quod no.Inn.in c.fraternitatis.infra de
frigidis.Et bene dixi coram iudice competenti:quia si co
ram iudice appellationis eo casu,quo appellatio esset de-
serta,esset dictum de iniquitate,non valeret processus tā-
quam factus coram iudice incompetenti, per ea quæ ha-
bentur in c.si quis . de app.saluo nisi fuisset reuocatum in
dubio, an appellatio fuisset deserta , vel probatum fuisset
illam non esse desertam:nam tunc si nō fuit ab illa appel
latum , teneret processus factus coram ipso iudice appel-
lationis.& sic debet intelligi quod no.Inno.in c. ex ratio
ne , infra de appellatio. de quo etiam ibi dixi . & aliquid
etiam in c.super literis.s̄.de rescriptis.& in dicto capitulo
33 cum dilecta. † An autem ex productione actorum possit
ostendi de iniquitate sententiæ , Inn.dicit ꝙ non , in d.c.
quoniam contra falsam.quia ex quo transiuit in rem iudi
catam , volens producere acta ad ostendendū iniquitatē
sententiæ,nō debet audiri. Et pro hoc etiam facit,ꝙ licèt
hæc acta non probarent iustitiā sententiæ , tamen ex hoc
non sequitur sententiam esse iniustam:quia iudex potuit
ex aliis moueri,licèt illa non reperiantur scripta in actis.
facit quod habetur in c.sicut.infra de re iud. ¶Quid autē
si allegetur iniustitia,vel nulla ex effectu cognitionis cau
sæ:dic,ꝙ non debet audiri allegans,ex quo sententia trā-
siuit in rem iudicatam , per id quod proxime dixi. Barto.
tamē in l.prolatam.C.de sentent.limitat hoc verum, nisi
ex breuitate temporis concluderetur defectus causæ, per
id quod habetur in c.cum ex literis.infra de restitu.in in-
teg. Et hæc procedunt , quando sententia fuit lata parti-
34 bus præsentibus.¶†Si autem fuit lata parte absente,cō-
tra quam fuit lata:Compostellanus post Inno.in c.bonę.
el j.de elec.dicit ꝙ si lata fuit contra absentem contuma-
citer tunc præsumitur pro sententia, quod rite & recte sit
lata: secus si sit lata contra absentem non contumacem ,
nec pręsente ipsius procuratore per l.properandum.C.de
iudic.Et etiam tenuit Spec.in ti.de sententiæ prolatione.
§.fi.circa fi.Contrarium videtur voluisse Innoc.in c.cum
in iure.de offi.deleg.vbi videtur velle,ꝙ non præsumitur
pro sententia,quando est lata contra absentem, licet con
tumacem.Hostien.hic dixit ꝙ si lata est sententia,& nihil
opponitur præsumitur pro ea.Si vero aliquid opponitur,
tunc si opponitur infra biennium , non præsumitur pro
illa, secus si post.Et est ratio, quia biennium videtur limi
tatum, infra quod possit dici contra sentētiam.j.de app.c.
ex ratione.Et secundum prædicta videtur intelligendum
illud quod ipse Hosti.no.in c.cum inter.de re iud. vbi di-
stinguit,an sententia sit lata de recenti, vt tunc non præ-
sumatur pro illa : an vero non sit de recenti, quando iam
biennium est elapsum.facit ad prędicta quod no.Cy.in l.
emancipatione.C.de fide instru.Et Bar.in auth.si quis in
aliquo.C.de edendo.& in l.j.C.de dila.Ioan.Andr.in d.c.
quoniam.vt hic refert do.Ant.ꝙ licet in curia practicetur
opinio Compo.tamen secundum eum non videtur bene
iure probari,sed de æquitate videtur posse procedere, qñ
35 sententia non est lata de recēti . ¶†Quod autem dicatur
tempus non recens,seu longum dicit posse dici,ꝙ sit biē-
nium , vt voluit Hostien. vel ꝙ sit xx. annorum ad instar
exceptionis falsi de qua infra de excep. in c.venerabilis .
vel secundum eum hoc iudicis arbitrio est relinquendū :,
quia non reperitur iure limitatum arg.c.de causis.de offi.
36 dele.Do.Ant.hic finaliter † tenet opi.Compo.siue de re-
centi siue de longinquo sententia fuerit lata:quia ex quo
sententia transiuit in rem iudicatam præsumitur quod ri
te & recte sit lata, & sic pro rectitudine & iustitia senten-
tiæ per casum c.bonę.de elec.vbi patet,ꝙ sententia fuerit
lata in absentem,& dubitabatur de citatione.& tamen p̄
sumitur ibi pro citatione & pro iustitia . & istam partem,
vt dixi tenuit Spe.in d.§.fi.circa fi. domini tamen de Ro-
ta in sua deci.cccij.dicunt ꝙ si sententia sit lata contra ve-
rum contumacem,tunc pręsumitur pro rectitudine,& iu
stitia sententiæ.& sic intelligitur dictum Inn.& Compo.
in d.c.bonæ . secus si lata sit contra fictum contumacem :
quia tunc procedit dictum Inno.in d.c.causam.Sed certe
licet lata esset contra fictum contumacem,sed tamen trā
siuerit in rem iudicatam , vt quia non appellauerat infra
decem dies a tempore sententiæ,secundum ea quæ habē
tur in l.ab eo.C.quomodo & quando iudex.& infra de re
iudica.in c.quod ad consultationem.& de materia plene
dixi in c.quoniam contra.de proba. super gl.fi.videtur,ꝙ
debeat præsumi pro ipsa sententia:nam imputandum vr̄
illi qui non appellauit per id quod habetur in d.l.cum ab
eo.& in d.c.ꝙ ad consultationem.& de materia plene ha
betur in præallegato c.quoniam contra.infra de proba.su
per gl.fi.¶ Et prædicta procedunt in sententijs,quæ tran-
37 seunt in rem iudicatam. ¶†An autem præsumendum sit
pro sententijs, quæ non transeunt in rem iudicatam Inn.
tetigit in d.c.bonæ.& etiam in d.c.quoniam contra.ad fi.
vbi concludit,ꝙ si sit appellatum nō præsumitur pro sen-
tentia: quia licet appellatio non videatur suspēdere tales
sententias , ex quo sui natura non transeunt in rem iudi.
cum tollit præsumptionem sententiæ.Si vero non est ap-
pellatum,tunc pręsumitur pro iustitia,& solennitate sen
tentiæ. facit quod tangitur , & notatur in c.ad reprimen-
dam.de offi.ordi.& in c.sacro.infra de sen.excom. ¶ Item
aduerte, quia prædicta procedunt in sententia lata per iu
38 dicem: † an præsumetur pro iustitia sententiæ arbitri. Io.
And.in addi.Spe.in ti.de arb.in §.fi.ver. quod si compro-
missum

missum post Dynum in quodā consilio, quod incipit, Bertholome, dixit q̄ præsumendum esset pro iustitia sententiæ, etiam pendente reductione ad arbitriū: quia illa non videtur suspendere, prout facit appellatio. Do. Ant. hic videtur tenere contrarium, sicut etiam non præsumitur p sententijs censuræ, quando est appellatum, nisi secundū eum esset arbiter, seu arbitrator qui habet potestatem iudicandi de iure & de facto per notata per Bar. in auth. nisi breuiores. C. de sententijs. Sed certe cum petēs reductionem dicat sententiam iniquam, videtur q̄ consequenter habeat illud ostēdere, cum sit causæ suæ intentionis, per id quod habetur in l. ij. ff. de prob. & in cle. literis de rescr. ¶Quomodo autem posset probare iniquitatē, & quem modum debeat tenere in illa probanda posuit Bar. in l. societatem. §. arbitrorum. ff. pro soc. de quo etiam per Bald. in l. ij. C. de rescin. vend. & in l. fi. C. de contraben. emp. & ibi etiam per Salyce. ¶In gl. pe. in fi. Iun. hic not. q̄ literæ istæ, quia erant testimoniales non fecerunt plenam probationem, sed potius semiplenam. Secus si fuerunt literę publicæ confectæ cum sigillo authentico super reuntiatione: quia tunc adhiberetur plena fides, secundum ea quæ leguntur, & notantur in c. j. & ij. j. de fide instru. Et de materia plene in c. post cessionem. j. de proba. vbi per Io. An.
39 & per Io. Cal. ¶† Extra gl. tangit hic Inno. quid si falsa cā inseratur in sententia, an teneat tunc sentētia? Et dicit q̄ sic licet sit contra ius litigatoris, per id quod habetur in c. cum inter oos. ad fi. j. de re iudi. Et fortius valeret sententia, si aliqua iusta causa subesset, ex qua potuisset ferri, q̄-
40 uis non fuerit expressa: † quia non est necesse causam exprimi in sententia, quo ad valorem sententiæ, vt probat
41 in c. sicut. j. de re iudic. ¶† Sed contra prædicta videt esse tex. in l. qui testamento. ff. de excu. tuto. vbi videtur, q̄ sententia lata ex falsa causa sit ipso iure nulla. Soluit Inno. q̄ ibi causa expressa in sententia erat contra ius scriptū: nā dicebatur ibi, q̄ habenti tutorem legitimum non poterat dari testamentarius, quod erat falsum in iure. Et ideo sententia lata ex tali causa expressa in e. non valuit. vel secūdum eum potes etiam dicere, q̄ ibi sententia fuit lata ex
42 causa, quæ non euenit: & ideo non valuit. ¶† Quid autē si in sententia exprimuntur duæ causæ, quarum vna est cō ius, alia non: an tenebit sententia? Inno. hic notabiliter dixit, q̄ tenet sententia: vt sic tes potius valeat, quam pereat, vt c. Abbate. j. de verb. signi. ff. de rebus dub. in l. quoties. Et hoc dictum Innoc. sæpe allegatur, videlicet q̄ licet vbi in sententia solum exprimatur vna causa, quæ sit contra ius, non valeat sententia tamen. secus est, quando duæ exprimuntur, quarum vna est contra ius, & alia non: q̄a virtute illius, quæ non est contra ius substentatur sententia. facit ad materiam quod no. Io. An. in c. ex parte. j. de concess. preben. vbi tangit quid iuris, quando iudex mouetur per ius, quod non facit ad causam, licet ex alio iure faciente ad causam potuisset moueri, de quo etiam infra tange-
43 tur: & tangitur per Io. An. in d. c. ex parte, cum gl. † Aduerte tamen, quia Do. Flo. hic dicit, quod existēs scholaris, & etiam multo tempore postquā fuit doctor, dubitauit de dicto Inn. an sit verum, quando duæ causæ sunt expressæ in sententia, quarum vna est contra ius scriptum, & alia non: nam secūdum eum videtur, qđ ex quo est expressa vna causa contra ius scriptum, sententia sit ipso iure nulla, p id quod habetur in c. j. infra de re iudic. nec videtur posse validari ex aliqua causa per regulam, nō firmatur. de reg. iur. in vj. Et quia etiam plus destruit negatio, quam ponit affirmatio, vt dicit gl. in d. c. cum dilectus. §. de consuetudine. postea autem dicit se diligentius considerasse, quod posset sustineri dictum Inno. vnde dicit q̄ dictum Innoc. procedit, quando sunt duæ causæ, quæ non sunt inductiuæ, seu non tendunt ad inducendum, sed veniunt causā declarandæ mentis, sicut contingit in sententia: nam illa fundatur super iurisdictione iudicis, non super causis in ea expressis: quod patet, quia valet sentētia, etiam si in ea nulla causa sit expressa. infra de re iudi. in c. sicut. Secus dicit, si sunt duæ causæ vel plures inductiuæ, hoc est requisitæ ad inducendum, & non simpliciter ad declarādum: q̄a tunc oportet, q̄ omnes sint veræ: per id, quod habetur in
44 c. ex tuarum. §. ci. j. ¶† Et per prædicta infert, q̄ quando in sententia exprimitur causa contra ius scriptum, tunc demum sententia est nulla, quando alia causa non exprimitur in sententia: quia tunc apparet, q̄ tota mens iudicis relata est ad illam causam. Secus quando exprimitur etiam alia causa: quia tunc cessat ratio prædicta, etiam si illa alia causa esset contra ius litigatoris, dummodo non sit contra ius scriptum: nam adhuc procedit dictum Inno. secundum eum: quia licet causa, quæ est contra ius litigatoris non det robur sententiæ, quo ad eius iustitiam, tamen intelligitur dare robur, quo ad validitatem sententiæ, vt sic sententia non dicatur ipso iure nulla: sicut in simili cōtingit, q̄ dominus appellando a sententia lata contra falsum procuratorem intelligitur approbare crimen iniustitiæ; imo potius impugnare: cum appellatio sui natura ad hoc tendat. & hæc sunt notanda secundum eum: licet non tāgantur per scribentes. Et licet prima facie posset dubitari an essent vera: do. vero Anto. hic in effectu tenet dictum Inno. & pro eo dicit esse text. notabilem in c. per tuas. in-
45 fra qui fil. sint leg. † Et hanc materiam, quando sententia fertur ex falsa causa, latius hic prosequitur. Si quæritur an si appareat ex actis causam, ex qua iudex est motus, fore falsam sententia reddatur nulla. de quo no. etiam tāgit gl. & etiam Bar. in l. si ad quem. ff. de acq. hære. & ibi etiam
46 de hoc plene dixi. ¶† Dom. Ant. hic considerat tres casus principales. nam quādoque exprimitur falsa causa in sententia, seu in tenore sententiæ. Quandoque vero non apparet falsitas causæ ex tenore sententiæ simpliciter, sed dicitur apparere ex sentētia regulata ad acta, ad quæ iudex expresse se refert. Quandoque vero in facto allegatur sententia lata ex falsa causa, quę non est expressa in sentētia, nec etiam sententia expresse se refert ad acta, sed allegatur ex actis apparere sententiam latam esse ex falsa causa. primo casu cōcludit, q̄ aut est falsitas causæ in facto & nō in iure: quandoque non apparet tūc dicit, q̄ si illa falsitas est notoria, sententia est nulla: per ea quæ habentur in c. inter cæteras. infra de re iudica. & in cle. pastoralis. de appell. & bene facit quod legitur & not. in c. solicitudinem. infra de app. & quod habetur in c. venerabilibus. §. pe. & c. Romana. §. vniuersitatem. de senten. excom. in vj. ¶Si autem falsitas non sit notoria, tunc sententia est valida, quamuis contra ius litigatoris. infra de re iudic. in c. cum inter. & fortius valebit, quando subesset causa etiam falsa, licet non esset expressa infra de re iudi. c. sicut. Et idem etiam, quando esset dubium, an subsit causa legitima vel non: quia in dubio præsumitur pro sententia. d. c. sicut. Si autem sententia lata est ex falsa causa in iure, & sic expresse contra ius: & tunc concludit, q̄ si duæ essent expressæ in sententia: quarum vna esset contra ius & alia non valeret sententia, per id quod dixi supra post Inno. in c. per tuas. superius allegato. quod bene facit pro dicto Inno. Si autē vna tantummodo causa sit expressa in sententia, & illa sit aperte contra ius, tunc si ex alia non potest sustineri quæ pateat ex actis, sententia erit nulla, tāquam lata expresso iuris errore in ea. infra de re iudi. in c. j. quod dicit notabiliter do. Ant. procedere, etiam si sententia tunc feratur cū dictione implicatiua, puta præsertim vel maxime. q̄a ex quo causa expressa in ea est falsa in iure, & alia non apparet ex actis, ex qua sustineri possit sententia remanebit sentētia nulla: nam non reperitur tunc causa, quæ possit implicari per dictas dictiones ex quo alia in dictis nō apparet. facit quod habetur in c. cum ex literis. infra de restitu. in integ. & in c. cum dilectus. de purga. cano. ¶Si autem ex alia causa, de qua appareat ex actis, possit iuuari sententia, tūc cō-
cludet,

clude, ꝙ si iudex tulit sentētiam expressa salsa causa in iu
re,& non adiecit aliquam dictionem implicatiuam,vide
tur ad illam expressam se restrinxisse:& ideo non valebit
sententia,licet ex alio iure possit adiuuari,per id quod ha
betur in c.ex parte.j.de conces.præben. & quod ibi no.p
Io.And.ante gl.eo.ti.c.dilectus. Secus si sententia fuisset
lata adiūcta dictione implicatiua maxime vel præsertim:
quia tunc pateret iudicem non se restringere ad causam
expressam in sententia. & ideo valeret ex quo ex actis ap
paret alia causa ex qua posset iuuari.Et propter hoc con-
sulit Iacob.de But.in practica ꝙ semper,quādo iudex ex-
primit causam in sententia , exprimat illam cum dictio-
ne implicatiua maxime , vel præsertim . & ita no.ipse in
l.ij.§.ignominiæ:ff. de ijs qui not.infa.facit quod habetur
in §.cum ergo . & §.si ergo.xj.q.iij. & hoc de primo casu
principali , quando exprimitur in tenore sententiæ salsa
causa.¶ Secundo casu principali , quando allegatur salsi-
47 tas † causæ,quæ non colligitur ex tenore sentētiæ, sed ex
sententia relata ad acta,ad quæ iudex se refert in senten-
tia : vt quia dicit, quia per G.& B.testes probatum est Ti-
tium mutuasse Seio centum , ideo condemno ipsum Se-
ium ad danda ipsa centum Titio . & in actis non apparet
per G.& B.probatum,sed potius oppositum:vt quia forte
dixerunt se nihil scire,& tunc an isto casu valeat senten-
tia.Inno.videtur fuisse sibi ipsi contrarius : nam in c.cum
Bertoldus.j.de re iudi.videtur tenere sententiam esse nul
lam:sed in c.quoniam contra salsam. ad fi.videtur tenere
cōtrarium,videlicet ꝙ valeat & habeat præiudicare, si nō
fuit appellatum.primam opi. videtur tenere Cy.in l.j.C.
de errore calculi.Et idem ibi etiam videtur velle Bart.fa-
cit ad materiam,quod no.do.Ant. In c.ab excommunica
to.de rescri.Et quod ibi etiam dixi.Do.Anto.hic conclu-
dit in casu prędicto,quando iudex expsse se refert ad acta
ꝙ si ex actis iuncta sententia euidēter,& manifeste appa-
ret de iniustitia sententiæ,tunc dicat verum Inno.in d.c.
cum Bertoldus.& Cy.in d.l.j.Exemplum patet per id,qđ
dixi supra,quando dixit iudex in sententia,ꝙ quia per G.
& B.testes probatum est Titium mutuasse Seio decem vt
patet ex actis, ideo condemno ipsum Seium ad dandum
Titio dicta x.nam hoc casu euidenter , & manifeste patet
de falsitate causæ,& de iniustitia si ex actis apparet, quod
testes dixerunt se nihil scire.Et idem in similibus: puta si
dicat, per instrumentum productum in causa probari ali
quid de quo dicit in sententia , & illud instrumentum de
hoc nil dicat : & sic in casibus prædictis videtur sententia
in se habere errorem expressum , & ideo videtur nulla p
id quod habetur in l.j.ff.quæ senten.sine app.rescin. & p
48 ea,quæ habentur in d.l.j.de errore calculi . ¶ †Cum vero
ex actis non apparet euidenter in iustitia sententiæ,q̄uis
non appareat de iustitia: vt quia dicat, quia per G.& B.te-
stes non est probatum Titium mutuasse Seio x.ideo Seiū
absoluo.nam licet visis attestationibus prima facie videa
tur esse probatum,quia forte ipsi testes deponunt de mu-
tuo facto per Titium Seio, tamen quia possibile est ꝙ iu-
dex ex alia causa non adhibuit fidem attestationibus,tūc
isto casu sententia nō erit nulla:& imputet sibi pars, quæ
non appellat.nam ad eius præiudicium transit sententia
in rem iudicatam:cum arbitrio iudicis relinquatur,quan
ta fides probationibus detur.l.iij.§.fi.ff.de testi.& facit qđ
no.Inno.in d.c.quoniam contra. ad fi.idem dicit do.Ant.
si iudex dixerit,quia probatum est Titium debere Seio x.
ideo condemno ipsum ad dandum dicta x. Et ideo dicit,
ꝙ licet non appareat ex actis probatum : tamen quia po-
tuit moueri ex alijs probationibus quæ non sunt in actis,
tunc sententia non erit nulla:& tunc imputet sibi pars,q̄
49 tunc non appellat. ¶ †Sed aduerte, quia illud dictum nō
videtur procedere , si iudex expresse se retulisset ad acta ,
vt quia dixisset : quia probatum est Titium debuisse Seio
decem,vt patet ex actis, ideo ipsum Titium cōdemno ad
dandum dicta x.Seio . nam si in actis non apparet proba-
tum,sententia haberet in se errorem expressum per rela-
tionem ad acta,ideo videtur,ꝙ tunc nō valeret, per id qđ
habetur in d.l.j.§.j.ff.quæ sen.sine app.rescin.& in d.l.j.C.
de errore calculi. Dictum autem do.Ant. posset procede-
re,quando non refert se ad acta,sed simpliciter dicit,quia
probatum est Titium debere Seio x.& idem si dixit, quia
reperimus Titium debere Seio decem , ideo condemna-
mus ipsum &c.nam tunc valet sententia,licet in actis nō
appareat Titium debere Seio decem,vt voluit hic domi.
Ant.quod tene mēti. Et idem etiam Bart.in l.si is ad quē.
ff.de acq.hære. Et ideo imputabitur tunc parti,quæ lædi-
tur ex sententia , si non appellat . & hæc de secundo ca-
50 su principali. ¶†Tertio & vltimo casu, quando salsa cau-
sa non exprimitur in sententia, nec etiam iudex se refert
ad acta,sed simpliciter tulit sententiam: tunc dicit hic do.
Ant. ꝙ si ex actis apparet euidenter in iustitia sententiæ ,
sententia erit nulla,quando talis euidens iniustitia colli-
gitur ex ijs quæ tergiuersatione nō possunt cęlari & quo
tum fides non est in arbitrio iudicantis. Exemplū ponit,
si forte iudex tulit sententiam , quæ in effectu est contra
confessionem partis de qua patet ex actis . item per talē
confessionem secundum eum apparet de notoria & eui-
denti iniustitia sententiæ.allegat quod not.Inn. in c.quia
plerique.j.de immu.eccle. & in c.fraternitatis.j. de frigi-
dis. & ideo secundum eum sententia non valeret . ¶ Sed
certe illud dictum non videtur procedere,quia posset esse
quod confessio illa de qua patet in actis,fuisset erronea,&
inconsulte facta,vel forte non habente potestatem confi
tendi:non videtur, quod sententia debeat esse nulla , sed
potius debeat mero iure valere:& imputet sibi pars,con-
tra quam lata est sententia si non appellauit.nec obstat di
ctum Inno.positum in d.c.quia plerique. & in d.c.frater-
nitatis.quia non loquitur ibi de cōfessione factaante sen-
tentiam,sed loquitur quando quis post sententiam confi
tetur illam esse iniustam: quo casu bene statur ipsius con
fessioni in præiudicium ipsius confitentis,etiam si sentē-
tia transiuisset in rem iudicatam:licet tunc non potuisset
contra illam probari,nisi per confessionem partis factam
post ipsam sententiam.¶ Si autem contra probationes,q̄
possunt tergiuersatione cęlari, seu contra quæ multa pos
sunt opponi,sic lata sententia,quamuis ipsa sententia nō
referat se expresse ad ipsas probationes : tunc dicit ꝙ snia
non erit nulla.exemplum,si iudex absoluit Titium,& ta-
men per testes apparet ex actis probatam esse intentionē
agentis:nam valebit sententia: quia licet prima facie ap-
pareat probatum per testes , forte iudex non adhibuit fi-
dem testibus ex aliqua causa,& vt dictum est , quanta sit
fides testibus adhibenda,relinquitur eius arbitrio.d.l.iij.
ff.de testi.ideo imputet sibi pars,contra quam lata est sen
tentia,si non appellauit: quia ex quo prima facie appare-
bat probatam intentionem eius per testes,potuit in cau-
sa appellationis obtinere,si aliud non appareret,quanuis
quo ad validitatem sentētiæ sufficiat , ꝙ licet prima facie
probata sit intentio agentis:tamen possibile est , ꝙ iudex
non adhibuit fidem probationibus ex aliqua causa. ¶ Et
idem dicendum,si condemnasset reum,licet ex actis non
appareret sufficiens probatio: quia quo ad valorem sentē
tiæ satis est,ꝙ potuit iudex moueri ex alijs,quæ non appa
rerent in actis,per istum tex.imputet ergo sibi tunc pars,
si non appellat,quia sentētia transiuit in rem iudicatā,ex
quo valet etiam si non appareret de causa,propter quam
iudex fuisset motus ad condemnādum:& per hoc est ex-
peditus tertius casus principalis.Et de materia ista etiam
vide per domi.Anto.in d.c.ab excommunicato. de rescr.
& per glo.& Bat.in l.si is ad quem.ff.de acquiren.hæredi.
& ibi etiam ibi.& tangetur etiam in c.quoniam cōtra fal-
sam.ad fi.j.de proba.¶ Vltimo tangit hic domi.Ant.quia
satis dictum est superius, quando aliquid geritur per mo-
dum

dum iurisdictionis contentiosę, an præsumendum sit
51 pro gestis per iudicem. Tangit † etiam quid de actibus, qui geruntur per modum voluntariæ iurisdictionis, vel extraiudicialis potestatis. Et concludit, quòd si quæritur, an præsumatur pro fundamento potestatis: nam gloss. in l. ab ea parte. ff. de proba. velle videtur, quòd sic, quam tene menti. & facit quòd nota. Innocen. in capitu. innotuit. infra de eo, qui furtu. ordi. rece. Si vero quæritur, an præsumatur pro iustitia actus gesti, Gloss. videtur velle. quòd non in capitu. quòd sicut. de elect. domin. Anto. hic concludit, quòd aut ius exigit solennitatis probationem fieri debere, & tunc clarum quòd non præsumitur, nisi probetur. infra de senten. excommu. sacro. & eodem titulo capitu. primo libr. vj. Si autem non exigit solennitatis probationem, & tunc aut exigit in actu interuenire scripturam, aut non exigit scriptu interuenire primo casu. Compost. in ca. in Genesi. supra de elect. simplr dixit. quod tūc
52 non præsumitur solennitas, nisi probetur. ¶ † Sed domin. Anto. hic actius concludit, quòd aut in scriptura enuntiatur solennitas, & tunc illa præsumitur per id quod legitur, & not. in c. Albericus. infra de testamen. per Ioan. Andr. Innocen. Si autē non est enuntiata scriptura, & tunc si non negatur, præsumitur pro illa, per id quod not. Ioan. And. post compost. in capitu. cum dilectus. de consuetu. Secus si negatur, ex quo apparet scriptura, & nō apparet solennitas in ea enunriata. facit quod not. Archi. in c. Lugdunē si. ix. quæstio. iij. ¶ Si autem non apparet scriptura, tunc si non negatur solennitatem interuenisse, præsumitur illam interuenisse, per id quod not. Ioan. And. post Compo. in cap. cum dilectus. supra de consuetu. Si autem negatur solennitatem interuenisse, tunc non præsumitur pro illa, nisi probetur potissime: quia ius requirit scripturam interuenire, & de illa non apparet, prout voluit Compo. in præallegato capi. in Genesi. de elect. Si autem ius non exigat scripturam, tunc si non negatur, pręsumitur pro illa per id quod supra dictum est. Si autem negatur, & tūc si actus est gestus de recenti non pręsumitur. nisi probetur: secus si actus esset gestus de longinquo per id quod no. Ioan. An. post Innoc. & Hostien. in c. Albericus. infra de testamen. & de materia per Innocen. & per Compost. in prædicto capi. in genesi. & facit etiam quod no. per Innocen. in c. eum olim. infra de dolo & contu. & in c. Lugdunensi. ix. quæstio. iij. & glo. in capitu. pręsentiam. vij.
53 q. ij. ¶ † An autem de alijs gestis per modum contractus præsumatur, quòd solennitas sit gesta, tangitur aliquid per Innocen. in d. capi. innotuit. Et per Barto. in l. sciendum. ff. de verborum obligationib. & per do. Anto. in c. sicut. infra de re iudi. ¶ Et ibi tangetur, & communis consueuit esse conclusio, quòd si est solennitas intrinseca, præsumitur. d. l. sciendum. secus si extrinseca. l. quicunque. §. fin. ff. de
54 publi. ¶ † Et dicitur intrinseca solennitas, quam natura verborum importat, vel apta nata est importare, vt plene not. per Dinum, & Barto. in dicta l. sciendum. Vltimo potes addere eis, quæ dixi supra, pręsumi pro fundamento potestatis actum facientis in extraiudicialibus, vel in ijs, quæ sunt voluntarię iurisdictionis prout voluit glos. notabilis in l. ab ea parte. superius allegata. nam licet dominus Antonius transeat cum illa, tamen debuit intelligi, & limitari, quando actum faciens erat in quasi possessione exercendi ipsum actum, & sic communi opinione reputabatur, per id quod habetur in l. Barbarius. ff. de officio præto. & per Ioan. And. in capitulo nihil est. ad fin. supra de elec. & per Guil. in Speculo. de actore. §. primo versi. sed pone.

SVMMARIVM.

1 *Literarum traditione censetur quis renuntiare iuri, quod ei ex dictis literis competit, non etiam iuri iam quæsito per executionem dictarum literarū & nu. 5. & 7.*
2 *Causa perempta non propterea perimi effectum iam in esse productum.*
3 *Damnum non debere aliquem sentire ex eo, ex quo lucrum debet percipere.*
4 *Dolum præsumi ex circunstantijs, & indicijs.*
6 *Actionem de dolo non concurrere cum alio remedio.*

SAnè dilecto filio. Qui renuntiat literis, non intelligitur renuntiare iuri iam per literatum executionem acquisito hoc dicit. secundum communem lec. Et in prima recitat factum: in secunda ponit mandatum.
1 Secunda ibi, quia vero. ¶ † Not. primo secundum vnum intellectum, quòd licet per traditionem literarum quis videatur renūtiare iuri pēdenti ex literis, non tamen videtur renuntiare iuri iam acquisito per executionem literarum. Et hoc etiam not. quòd per renuntiationem literarum quis
2 non excluditur a iure iam per literas acquisito. † Et per hoc etiam nota, quòd perempta causa, non per hoc perimitur effectus iam in esse productus. facit quod legitur, & not. per Legistas in l. pluribus. §. & si placeet. ff. de verborum obligationib. ¶ Ex prędictis not. quòd litera seu rescriptum non habetur loco tituli, quando per literas iam est acquisitum ius vigore institutionis, vel collationis, de quo per Ioan. Cal. vt ibi etiam dictum fuit in c. nostra. su-
3 pra de rescript. ¶ † Item nota, quòd non debet quis dispendium reportare ex actu quo potius debet emolumentum consequi: & sic facit contra ingratos male tenuntiātes illos, quos deberent beneficiare. ¶ Item no. secūdum alium intellectum, quod licet vbi quis tradit literas capitulo, & submittit se iuri capituli, perdat ius, quod habebat, tamen ex æquitate per officium iudicis ei succurritur. facit quod habetur in c. eum inter. supra de elect. & infra de pac. cum pridem. secus si non traderet literas, sed solum voluntati, seu gratiæ capituli se subijceret: quia tūc non intelligitur per hoc renuntiare iuri suo. vt legitur, & not. in capitu. veniens. infra eod. el ij. ¶ In gl. ij. ibi, non fraudulenti. & bene facit de regu. iur. capitu. nullus ex cō filio. lib. vj. ¶ In eadem glo. ibi, sed hic præsumitur. supple ex circunstantijs ex quo fuit inductus ad tradendum literas capitulo, & ad subijciendum se iuri capituli, & postea
4 fuit delusus. ¶ † Nam ex circunstantiis & indiciis probatur dolus, vt legi. & not. in capitu. ij. de renun. libr. vl. & in l. dolo. C. de dolo. ¶ In eadem glo. ibi, recipere compelluntur. & sic videtur velle gloss. quòd de iure isti fuerunt coacti ad recipiendum istum in canonicum. Et illum intellectum tangit etiam gloss. penultima. vbi etiam gloss. ponit alium intellectum, scilicet, quod non de iure, sed de æquitate per officium iste fuit auditus. Et quis intellectus sit verior, dicetur super dicta gloss. penultima. ¶ Aduerte tamen, quia iste intellectus, quod ille fuit auditus per actionem de dolo, non videtur bene probari: propterea quia hic non dicitur, quod omnes canonici dederint consilium, & sic quod omnes fuerint in dolo, sed quidam ex eis: & sic non sequitur per hoc, quod capitulum fuerit in dolo in dando consilium, quia capitulum non dedit consilium, sed solum aliquis ex canonicis.
5 ¶ † In gloss. tertia ibi donatio intelligitur. Sed potest dici secundum Ioann. Andre. post Philippum, quod ibi, vterque videlice dans, & recipiens hoc intendebant, hic secus. Et eodem modo potest responderi ad l. qui chirographum. allegata in glossa, & ad alia iura, quæ allegat glossa. ¶ Sed certe, vt tangit hic dominus Flora. hæc solutio videtur damnari: quia non videtur ibi plene hoc apparere & ideo dicit, quod ibi agitur de iure inde quæsito per instrumenta, & quod contine-

batur ex ipsis instrumentis. Et ideo ex quo instrumenta continebant ius iam acquisitum per traditionem ipsarũ, bene videtur tunc transferri dictum ius in illud, cui dantur instrumenta. Sed hic in literis, seu rescripto nõ cõtinebatur ius iam acquisitum, sed solum mandabatur per illas prouideri: & ideo per traditionem ipsarum literarum non intelligitur renuntiatum iuri quæsito non per literas, sed per institutionem legati: & ideo de iure iste fuit auditus de quo tangetur in glo.penul. & super ea. ¶ In ea.glo.ibi, in altero non & de hoc etiam not.super glo.in c.ecclesia. el ij.supra vt lite penden.in vltima gloss.& in c.coram.j. de offic.delega.ad fi.primæ gloss.in quibus tangitur ratio diuersitatis inter redditionem instrumenti, & redditionẽ pignoris. ¶ In eadem gloss.in fi. ibi, soluitur.in gl.ij.aliud est, quando quis se solum subijcit iuri capituli, nam tunc non intelligitur renuntiare iuri suo: & ita intelligitur in d. c.veniens.j.eod.aliud est, quando quis se subijcit iuri capituli, & etiam tradit literas: quia tunc videtur renuntiare iuri suo. & ita intelligatur hic secundum vnum intellectum, & ſm istũ nõ adiretur iste de mero iure, sed ex æquitate per officium iudicis, vt tãgit gl.pe. ¶ In gl.pe.ibi nullum ius hẽt supple, de mero rigore. item ibi, implorat offi. iud.supple ex æquitate. ¶ Sed aduerte, q̃ contra istam lec. facit id quod tetigit: nam videtur, q̃ competierit actio de dolo, & non officium iudicis. Sed potest dicere, vt tetigi sup d. gl. q̃ nõ apparet, q̃ omnes canonici fuissent in dolo, nec q̃ omnes dederint consilium: sed solum quidã ex eis. Si autem appareret, q̃ fuissent in dolo, tunc satis videretur q̃ tunc competeret actio de dolo contra eos, per id quod
6 dixit glossa: & sic non competeret officium iudicis, † quia actio de dolo non concurrit cum alio remedio. in l.j.§.ait prætor.ff.de dolo. si tamen iste fuisset minor.xxv.annis, videtur q̃ posset implorare resti.in integ. per officium iudicis, per id quod habetur in c.licet. de offi.iud. & sic cessaret tunc actio de dolo, per ea quæ leguntur, & notantur. dicta l.j.§.ait prætor.ff.de dolo. sed si erat maior xxv. annis, tunc videtur, q̃ bene cõpeteret actio de dolo contra capitulum, si de ipsius dolo appareret: & sic potest intelligi gloss.ij. ¶ In eadem gloss.ij. ibi non renuntiauit institu-
7 tioni &c. Ista † opin.communiter tenetur, quia licet tradiderit suis literis, non tamen videtur per hoc renuntiasse iuri suo acquisito ex institutione legati pro executione literarum: secus si nondum fuisset institutus, & tradidisset literas: quia tunc bene intelligeretur renuntiare iuri pendenti ex literis. facit cle.gratiæ.de rescriptis. Secus vt dixi, quando est institutus: quia tunc acquiruit ius immediate ex institutione: & sic tale ius pendet ab institutione non autem videtur pendere ex literis. & istam lect. sequitur hic dom. Flo. & etiam dom. Anto. Ioan.And. tamen dicit, q̃ Innocen. hic videtur tenere, q̃ per officium iudicis huic fuerit succursum. nam dicit, q̃ hæc decre. plus innititur æquitati, quã iuri, & ideo Io. de Deo in lib.ij.quæstionum sententiarũ.q.xviij. dicit se audiuisse a Gregorio ix.q̃ decret.cum pridem.de pactis. & ista sic debent intelligi, videlicet q̃ ex æquitate per officium iudicis consulitur ei, qui literas tradidit: quo non indigeret, si solum subiisisset se gratię, seu iuri capituli, non tradendo literas, vt no.infra eod.c.veniens.in glo.ij. ¶ Et aduerte, quia contra lect.vltim.gloss.quam sequitur dom.Flo.& dom.Ant. videtur facere, q̃ tradendo literas, videtur q̃ intelligatur renuntiasse iuri quęsito institutionem legati vigore literarum, arg.l.illud.ff.de acquiren.hære. vbi patet, quòd renuntiando vni iuri videtur quis renũtiare alteri iuri sine quo renuntiatio non habet effectum. Et ideo videtur, q̃ ex quo tradendo literas, videtur iste velle renuntiare iuri suo, per iura allegata in gloss.iij. videtur consequenter quòd intelligatur etiam voluisse renuntiare iuri quęsito ex institutione. cum illud sit quæsitum vigore literarum.

Et sic videtur pro meliori opi. quam videtur sequi Innocel si vis saluare istam lec.vltimam gl.potes dicere, q̃ hic in ista traditione literarum, & per consequens in renuntiatione surgente ex tali traditione, non interuenit autoritas superioris: & solum videtur esse facta in manibus canonicorum. Ideo videtur q̃ non valuerit, ex quo ius iam erat acquisitum, per id quod legit, & no.in c.seq.& §.eo.c. admonet. nã licet sine consensu superioris possit renuntiare iuri quęrendo, vt legitur, & no.in c.ex ore.j.de ijs, quæ fi.a ma.par.capi.tamen secus est post ius acquisitum per collationem vel institutionem per nota.in c.sequẽ.& præ allegato c.admonet.

SVMMARIVM.

1 *Laicus an possit aliquem in beneficio instituere.*
2 *Renuntiationem beneficij factam in manibus laici nullam esse ipso iure. & an renuntians priuetur beneficio ipso iure. & nu.seq. & nu. 12.*
4 *Renuntiatio beneficij an possit fieri in manibus eius, a quo quis recepit illud beneficium.*
5 *Acceptilatio inutilis, an saltem valeat in vim pacti.*
6 *Transitum faciliorem esse in habentibus symbolum.*
7 *Defectus formæ maior est, quam defectus materiæ, atque ibi quod forma sit ea, quæ dat esse rei.*
8 *Renunciatio beneficij facta in manibus non sui superioris, an & quatenus valeat. & nu. 10. & 14.*
9 *Renuncians beneficio, si peniteat re integra, an sit audiendus.*
11 *Renuntiationem de beneficio factam non extinguere omnino titulum, quæ habet renuncians, nisi acceptatio superioris interueniat: atque inibi quòd sufficiat acceptatio tacita.*
13 *Beneficium renuntiatum in manibus non sui superioris, non censeri simpliciter vacans.*
15 *Possessionem facilius perdi, quam proprietatem.*
16 *Renuntiatio beneficij tacita facta sine licentia superioris, an valeat: atque inibi quomodo fiat renuntiatio tacita.*
17 *Taciti & expressi debere eandem esse conditionem, cum sit eadem ratio.*
18 *Renuntiari non posse beneficio sine licentia superioris, quatenus veri sit.*
19 *Superior quis dicatur, in cuius manibus renuntiatio beneficij fieri debeat. & nu.seq.*
21 *Renuntiationem beneficij non posse admittere eum, qui collationem eius habet non iure communi, sed ex consuetudine præscripta, & numero. 24.*
22 *Præscriptionem esse stricti iuris, & ob id videri tantum duntaxat præscriptum, quantum esset possessum.*
23 *Renuntiationis admissionem spectare ad beficij quem spectat collatio, quatenus verum sit.*
25 *Capitulum possit ne sede vacante admittere renuntiationem eius beneficij, cuius collatio ad Episcopum pertinet.*
26 *Renuntiationem factam ex causa permutationis, an possit inferior Episcopo admittere.*
27 *Patroni vel collatoris inferioris Episcopo consensus, an requiratur in renuntiatione beneficij ex causa permutationis.*
28 *Renuntiatio beneficij facta ex licentia solius superioris, an valeat, an vero requiratur etiam consensus capituli. & nu.30.31. & 33.*
29 *Episcopum non posse ardua negotia expedire citra consensum capituli.*
32 *Consuetudo, quòd Episcopus possit expedire negotia sine consensu capituli, an & quatenus valeat.*
34 *Monachus possit ne promoueri ad aliquam dignitatem ex consensu solius prælati sui citra consensum Episcopi.*
35 *Correctionem in dubio non debere induci.*

Vod in dubijs. Renuntiatio bñficij facta in manib. laici non tenet. Renuntiãs tamen est beneficio spoliandus. hoc dicit. Et primo ponit dictum, secundo taciti obiectioni solutionem: secunda ibi, licet. Et potes ponere casum, quia forte laicus molestabat clericum tanquam institutum, non ad sui præsentationem, cuius dicebat laicus se patronum legitimum, clericus renuntiauit ecclesiam in manibus laici: & de-

1 & denuo ab illo illã recepit, vt pacificaret ei. ¶†No. ꝙ laicus non potest quem in beneficio instituere, qđ intellige, nisi legitimè haberet ex priuilegio apostolico, vt not. Inno. in c. quòd sicut. de ele. & facit, quod not. gloss. & Archidi. in c. bene quidem. lxxxvj. dist.
2 ¶†Not. ꝙ renuntiatio facta in manibus laici, videtur esse ipso iure nulla. ¶ Item not. ꝙ talis renuntians in pœnam eius, ex quo in manu laici renuntiauit, videtur esse priuatus ipso iure: & sic videtur, ꝙ non sit expediens illum aliter priuare, sed solum spoliare illum possessione, secũdũ do. Anto. Hostien. tñ videtur velle contrarium. nam dum dicit litera, spoliandi, exponit. i. priuãdi. & sic ponit hic verbũ, spoliare, in bona parte, licèt aliàs ponatur in mala. j. de rest. spolia. in c. con
3 querente. ¶†Item no. ꝙ demum vr renuntians in manu laici pati hanc pœnam, & non valere renuntiationem, qñ facta est sponte renuntiatio in manu laici: secus si esset facta coactè per metum, qui caderet in constantem, per id quod hr in cap. ad audientiam. &
4 c. pe. s. quod metus causa. ¶†In glo. j. ibi, a quo recipit no. bene, quia glo. vr velle, ꝙ renuntiano beneficij possit fieri in manibus eius, a quo quis recipit bñficiũ, & sic in manibus collatoris, vel institutoris. aut confirmatoris: quia a talibus quis recipit bñficiũ. & idem voluit glos. in c. s. cod. admonet. & vij. q. j. in c. Episcopus de loco. & etiam tangit hic Inno. & idem videtur velle secundum vnam opinionẽ, de quo infra dicetur. ¶In eadem gl. ibi, an inutilis. in princip. illa facit contra, secũdum vnam literam: sed secundũ
5 aliam facit ꝓ, vt ibi nota. licèt fuerũt opiniones † an inutilis acceptilatio habeat vim pacti, vt ibi tangitur per glossam. Tamen potes concordare opiniones, vt ibi finaliter tangitur per gloss. quia aut acceptilatio peccat in solẽnitate, seu in eius forma: vt quia fit inter absentes, vel sub conditione, vel præcedit rñsio interrogationem: & tunc quia peccat in forma, nedũ valet vt acceptilatio, sed nec etiam valet vt pactum, & sic intelligitur dicta lex, an inutilis. secũdũ vnam literam. aut acceptilatio peccat in materia, super qua interponitur super contractu iuris gentium, vt sunt communiter omnes ɔtractus. l. ex hoc iure. ff. de iust. & iur. & tũc q̃a acceptilatio est actus iuris ciuilis, q̃a inuẽta fuit a iure ciuili. Insti. quib. mo. tol. obli. §. est autem. & ibi etiam ponitur forma acceptilationis: iõ rñe habet in se tacitum pactum, & sic intelligitur qđ supra dixit gl. vbi verò interponeretur sup obligatione dependente ex contractu iuris ciuilis, puta ex postulatione, vel ex contractu emphyteutico, qui sunt contractus inducti a iure ciuili, vt not. in d. l. ex hoc iure gentium. per glo. & Doct. & tunc si acceptilatio non peccaret in forma. ipso iure tollet illam obligationem. & ratio diuersitatis est inter cõtractum iuris
6 gentium, & obligationem iuris ciuilis. † quia in habentibus symbolum, hoc est similitudinem, facilior est transitus. l. tertia. §. item quæcunq;. ff. de rei vendicatione. & ideo acceptilatio, quia est de iure ciuili, facilius tollit obligationem iuris ciuilis, q̃ iuregẽ-
7 tium. † Item ratio diuersitatis est inter casum, qñ acceptilatio peccat in forma, & inter casum, qñ peccat in materia: quia maior est defectus formæ q̃ materię: nam forma dat esse rei. Et iõ iam illa destructa, actus annihilat. l. si is, qui quadringenta. §. qđã. ff. ad l. Falc. & l. Iulianus. §. sed & si quis. ff. ad exhibẽ. & j. de bapt. in c. j. & in c. detrahe. j. q. j. & iõ fortius vitiat defectus formæ, q̃ materiæ. ¶Itẽ aduerte, ꝙ pro declaratione textus, & eorũ, quæ supra dixi, sunt videnda tria: primũ, an valeat renuntiatio bñficij facta in manibus non superioris. ¶Secũdũ est, ꝙs dicatur esse superior, in cuius manibus fieri dẽt renũriatio. ¶Ter-
8 cendum est, an sufficiat renuntiationẽ bñficij fieri in manibus sui superioris solũmodo. ¶Circa primũ, gl. i effectu hic voluit, ꝙ renũtiatio valeat, quo ad præiudicium renuntiantis, licèt non valeat quo ad præiudiciũ ecclesiæ, cui renuntiat, vel sui superioris. Et idẽ tenuit Gos. s. co. c. admonet. & ẽt hic, Tancredus, Philippus, Egidius, & Laurẽtius. & pro hac opinione facit, qđ hr in c. cũ appellationibus. j. de ap. li. vj. & qđ legit, & no. in c. vlt. xlviij. dist. & i c. deniq;. vj. qõ. iij. Guil. vero & Host. tenuerunt, ꝙ talis renuntiatio nullatenus valet per istũ tex. dũ dicit, nullã obtineat firmitatem: & sic ꝑ ꝑ dictionẽ vniuersalẽ negatiuã vr, ꝙ nullo respectu valeat. facit, qđ no. in simili per Legistas i l. impossibiliũ. ff. de re. iur. vbi dr, ꝙ impossibiliũ nulla est oblõ: & ꝑ id, qđ dicit gl. ꝙ nõ oritr nãlis, nec ciuilis obligatio. Pro hoc ẽt adducit tex. hic Hosti. dũ dicit spoliandi. nam vr innuere, ꝙ sunt priuãdi. Et sic vr ꝙ per renuntiationẽ ꝑdictam non perdiderunt ius in bñficio. aliter tñ sumitr verbũ, spoliare hic, q̃ in ti.
9 de rest. spo. † Renũtians tñ si velit pœnitere re integra admittetur, per id qđ hr in simili in l. is qui. ff. q. bo. ee. pos. ¶ Alij ẽt dixerũt, ꝙ per talẽ renuntiationẽ põt renuntiare honori. & ẽt oneri, abdicãdo a se iurisdictionẽ datam a superiore. facit, qđ hr in l. legatus. ff. de offic. præsi. & quod not. in c. si diligenti. s. de foro compe. do. Flo. hic tenet opinionem glos. hic positam, quæ videtur esse communis, vt patet ex ijs, quæ dixi
10 supra illam, etiam vr hic sequi Inno. † Et dicit domi. Flor. ꝙ non videtur esse differentia, siue renuntiatio fiat per clericum de beneficio in manibus laici, siue fiat in manibus clerici nõ sui superioris: nã vtrobiq; vr tenere renuntiatio quo ad renuntiantem, nõ autẽ quo ad ipsam ecclesiã cui renuntiatur, vel superiorẽ quia superior non tenetur acceptare, si non vult. Et ideo si non acceptat, non obstante renuntiatione remanebit intitulatus in ecclesia: quia non fuit in eius potestate se liberare ab ecclesia, cui erat obligatus ꝑ quasi contractũ acceptationis. facit, qđ no. s. eo. in c. admonet. Si autẽ superior acceptaret renuntiationẽ, tũc desinit esse intitulatus. Et per hoc patet, ꝙ renuntiatio prædicta hẽt in se tacitam conditionem, si superior illam acceptauerit. facit, quod hr in c. fi. j. eo. ¶Per hoc etiam patet, ꝙ si superior velit illã acceptare, non poterit renũtiãs ɔtradicere, ex quo q̃tum in se fuit renuntiauit. facit, qđ hr s. eo. ex transmissa.
11 † Nec obstat ille tex. secũdũ dominum Flori. dum dicit, ꝙ talis renuntiatio nullam obtinet firmitatem. nã dẽt intelligi, habito respectu ad ipsam renuntiatiõnẽ per se consideratam: ꝙ non extinguit titulũ omnino, nisi interueniat acceptatio superioris, prout supra dixi. Et concludit, ꝙ nedum requiritur expressè acceptatio superioris, sed etiam sufficiat tacita: puta si alij cõferat beneficium sic renũtiatũ, nec oportebit in tali collatione vocari renuntiantem. Cum non possit ɔdicere: vt superius est dictũ. Sic residet dñs Florianus.
12 ¶†Et do. Ant. dicit hic, ꝙ ista opi. potuit procedere, q̃ tenuit glo. & est communis, qñ renuntiatio fit in manibus clerici nõ superioris ipsius renuntiantis. sed vbi fit in manibus laici, tunc dicit, ꝙ nullo modo vr valere, per istum tex. Et hoc si sit statutum, ne laici in talibus se assuefeant. dicit tñ ꝙ talis renũtians in manibus laici, priuatur a iure per illum text. & sic sola restat spoliatio facti. Sed certe ibi tex. loquitur, qñ nõ solũ renuntiauit in manibus, sed etiam recepit bñficiũ ab ipso laico. Cõiter tñ allegatr, ꝙ renuntians bñficio in manib⁹ laici illo dẽt priuari. Puto tutius esse, tenere opi. gl. q̃ est cõis, & quam etiam vr sequi hic

Inno. & etiam sequitur hic do. Flo. vt prædixi. Et ad istum tex. potest responderi, vt supra dixi post domi.
13 Flo.† Et per prædicta patet, q vbi fit renuntiatio in manibus non sui superio is, non censetur bñficium tunc simpliciter vacans. & iõ nõ põt impetrari tũc, nec cõferri, antequam superior acceptet ipsam renũtiationẽ. facit qđ no. per Io. An. in regula, iuris ignorantia. ꝟ. de reg. iur. in vj. in Mercurialibus.† Et hoc vr̃
14 procedere, si quæratur an renuntiatio facta in manibus non sui superioris teneat quo ad proprietatem, seu quo ad pꝛiudiciũ pꝛoprietatis ipsius bñficij. ¶ Quo ad præiudicium aũt possessionis, dicit Inn. q per talẽ
15 renuntiationem perditur possessio. ¶ † Et pro hoc facit, quia facilius perdit possessio, q̃ proprietas. l. si qs vi. §. dña. ff. de acquir. possess. Et per hoc etiam videt, q talis renuntiatio operabitur, q renũtians interim perdet facultatem administrandi. Et hoc etiam not. glos. in c. quod Dei. in gloss. ꝟ. de statu mona. ¶ Item
16 aduerte prædicta, † inquantum dictum est, non valere renuntiationem factam sine licentia sui superioris, procedunt, qñ tractaẽ de renuntiatione expressa: in tacita autem, quæ fit per secundum beneficiũ incompatibile cum primo, videtur q non requiratur licentia superioris ad validitatẽ talis renuntiationis: vt voluit gloss. in c. ex ore. ꝟ. de ijs, quæ fiunt a maio. par. capitu. Sed contrarium cõiter tenet: videlicet, q etiam talis renuntiatio non teneat ad præiudiciũ superioris, nisi illã, nec ei pꝛiudicet, quominus superior possit cogere eum, vt permaneat in primo beneficio, & dimittat secundum, vt voluit Inno. in c. de multa.
17 ꝟ. de præben. & etiam §. eo. in cap. admonet.† Et pro hoc etiam facit: quia taciti, & expressi debet esse eadem conditio, cum sit eadem ratio, arg. l. cum quid.
18 ff. si certum peta. ¶ † Item aduerte, inquantum dictũ est, non posse renuntiari beneficio sine licentia sui superioris: nam illud procedit postquàm acquisitum est beneficium, & sic post acquisitũ ius in beneficio, secus si nondum esset acquisitum, licèt esset quęrẽdum: quia tunc posset renuntiari sine licentia sui superioris, per id quod legiẽ, & notã in dicto c. ex ore. & in c. ij. §. de trãslatione. per gl. & in c. si cle. de elec. in vj. Ide vr̃ dicendũ, qñ esset ius quæsitum, sed esset in controuersia, & super illo penderet lis: nam videretur tunc posse renuntiari sine consensu superioris, per id qđ not. per Io. An. in c. constitutis. el j. ꝟ. de appella. & in c. ij. de resti. in inte. & per gl. in d. c. si elec. Contrarium tñ vr̃ sentire domini de Rota sua conclusione. cccj. al's est ccclj. Sed prima opinio placet hic do. Antonio, qñ esset probabile dubium, an renũtians haberet ius, vel non. secunda opi. procedit, qñ certum est, q habet ius, licèt litem patiatur. Sed certe gl. in d. c. si electio. vr̃ indistinctè tenere, q requiratur licẽtia superioris. Et illa videtur verior pꝛoꝑ tex. §. eo. c. admonet. nec obstant iura superius allegata, quia si bene inspiciatur, non probant renuntiationem posse fieri sine licentia sui superioris. & hęc sufficiant de primo. ¶ † Circa fm qs dicaẽ esse superior,
19 in cuius manibus fieri debet renuntiatio: & vr̃ velle hic gl. q ille dicatur superior, qui habet conferre ius in beneficio: & sic q habet facere collationem, institutionem, & confirmationẽ. & idẽ etiam sentit. gl. in c. admonet. §. eo. ti. & in c. Eps de loco. vij. q. j. vr̃ §. di xi. & ẽt Inn. hic primo loco. Tamen dicit, q quis nõ põt cedere, seu renuntiare beneficio in manibus ꝑpositi, nisi fortè ille haberet potestatem confirmandi, vel instituendi: quia tunc posset admittere cessionem seu renuntiationem. facit quod hr̃ in c. si. ꝟ. eod. & in d. c. admonet. ¶ Et pro hoc etiã vr̃ q vbi electi i canonicos non expectauerit cõfirmationẽ, q fit renuntiare in manibus capituli. de quo tangit Inn. ꝟ. de firmo. in
20 c. ex insinuatione. † Finaliter Inn. dixit non impꝛobabiliter posse dici, q de iure põt fieri renuntiatio bñficij, si fiat in manibus illius, qui habet ptãtem instituendi & destituendi. nam per talẽ renuntiationẽ vr̃ destitui beneficiatus. facit qđ hr̃ in c. ad hęc. §. finali. de offi. Archidi. & hanc opinionẽ ẽt posuit gl. in cle. vna, de renuntia. Et hæc opinio cõiter tenetur, videlicet, q ille demum prelatus potest recipere cessionẽ, siue renuntiationem beneficij, qñ posset destituere, seu priuare ipsum beneficiatum beneficio. & ista est cõis opinio, quam etiam sequitur Lapus de Castellione in sua allegatione. xiiij. Et istã etiam sequit do. Floria. dicens, quòd licèt Innocen. in hoc variauerit, tamen finaliter residet in opinionem prædictã: quã etiam sequitur hic dominus Anto. quam etiam secundum do. Florianum tenuerũt domini de Rota in decisione sua. xlviij. Et per pręd icta videtur, quòd licèt aliquis prælatus habeat ptãtem conferendi bñficia, non tamen per hoc poterit admittere cessionem seu renuntiationem, nisi appareat, quòd etiã habeat ptãtem destituendi, seu priuandi ipsum beneficiatũ
21 causa subsistente. ¶ † Et per hoc dicunt dñi de Rota in sua conclusione. 380. aliàs est ccclxxxviij. q si aliquis Episcopus ex consuetudine præscripta habeat potestatem conferendi certum beneficiatum in alia diœcesi, quòd tunc non poterit admittere cessionem
22 seu renuntiationem talis beneficij: quia † pꝛæscriptio est stricti iuris: & solum intelligitur esse præscriptum quantũ est possessum, secundũ ea quæ hñr in c. auditis. infra. de pꝛscriptionib. in c. cũ ecclesia. infra de decimis. & in l. j. §. Iulianus. ff. de itine. actuq; priuato. & ideo dico, q Eps pꝛæscripserit ius conferendi in ea
23 su prædicto, nõ per hoc præscripsit ius destituẽdi: qđ est ius diuersum. Nec ob. si dicatur, † q ad illum, ad quem spectat collatio, vr̃ spectare etiam admittere cessionem: quia illud procedit, quando iure communi spectaret collatio beneficij. ad solum enim Epm in sua diœcesi spectat de iure cõi collatio beneficiorum, quæ mihi sunt patronata. xvj. q. vij. in c. nullus omnino. & not. per gl. & Inno. & Io. An. in c. cum ex iniuncto. ad fi. ꝟ. de hæreticis. Et ideo etiam tunc spe
24 ctat ad ipsum destitutio. ¶ † Secẽ qñ de iure speciali spectat ad aliquem institutio vel collatio bñficij: quia non per hoc spectat ad illum restitutio, seu potestas destituendi. & priuandi ipsum beneficiatum causa subsistente: nisi appareret ẽt acquisitum sibi tale ius, q etiam posset destituere, seu priuare beneficiatum: nam tale ius etiam potest cadere in inferiorem Episcopo, vt voluit Io. An. in c. significatum. ꝟ. de pben. nam ex priuilegio, vel ex cõsuetudine præscripta legitimè posset tale ius competere inferiori Episcopo. ¶ Et per prædicta etiã patet, q inferior Episcopo nõ habet ptãtem recipiẽdi resignationem beneficij, vel destituendi bñficiatum: nam cum talis potestas non cõpetit sibi de iure cõi, sed potius Episcopo, vt supra dixi, licèt ex iure aliquo spãle acquisiuerit ptãtem cõferendi, vel instituendi, non per hoc habebit ptãtem destituendi, seu priuandi bñficiatum, vel recipiendi resignationem, vel renũtiationem bñficij, nisi etiam
25 quo ad hoc appareret sibi ius fuisse acquisitũ. ¶ † Sed iuxta pdicta pt qri, nũqđ capitulũ vacãte sede succedat in ptãte admittẽdi cessionẽ, seu renũtiationẽ bñficij in bñficijs spectãtibus ad institutionem Epi, & ad eius destitutionẽ. Dñi de Rota sua conclusione. 308. als est 312. dñt, q sicq a i ijs q̃ sunt iurisdictionis, & sic in ptãte iurisdictionali, succedit capitulũ vacãte sede, vt in

vt in c. cũ olim.j.de malo.& obed.& ideo succedit in po-
testate instituendi & destituendi. Et hoc etiam tenet glo.
in clem.vnica,de rerum permu.& facit etiam quod nota.
26 in c.j.de constitu.in vj.¶†An autem in resignatione,quæ
fit ex causa permutationis,possit inferior Episcopo clau-
sulam admittere,& ipsi renuntianti autoritatem interpo
nere. Et dic ꝙ non : quia de iure communi hoc spectat ad
Episcopum,prout notat glo. in clem.vnica,de re.permu.
Ibi tamen etiam vult,ꝙ in tali potestate succedit capitu-
lum vacãte sede,per ea quæ habent̃ in dicto c.cum olim.
27 ¶†An autem , si ad inferiorem Episcopo spectat collatio
beneficij,quod resignat̃ causa permutationis , debeat in-
teruenire nedũ consensus ipsius beneficiati renuntian-
tis,sed etiam consensus collatoris vel patroni, quãdo es-
set beneficium patronatom.Gl.videt̃ velle ꝙ sic in c. j. de
re.permu.in vj.& facit quod habetur in c.ad hæc supra j.
de offi. Archidi.Et hæc sufficiãt de secundo,videlicet qs
dicatur esse superior,in cuius manibus debet fieri renũ-
28 tiatio beneficij.¶† Circa tertium,an sufficiat licentia so-
lius superioris in renuntiationem beneficij, an vero req
ratur etiam consensus capituli.Inno.hic dicit,quod si es-
set magna dignitas in ecclesia,cui quis vellet renuntiare:
vel esset talis persona,quod ex renuntiatione eius immi-
neret aliquod periculum in ecclesia, vel detraheret ma-
gno honori ecclesiæ,quod tunc non sufficeret consensus
Episcopi in tali renuntiatione, imo requireretur consen
29 sus capituli: quia † tunc tale negotium censeret̃ esse ma-
gnum seu arduum negotium,& ideo non debet fieri per
Episcopum sine consensu capituli : per id quod habetur
30 in c.nouit.& io c.quãto.infra de ijs,quæ fi.a præla.¶ † Et
quod dixi supra,videtur procedere,quando beneficium,
de cuius renuntiatione agitur, est in ecclesia cathedrali :
non autem si esset beneficium inferioris ecclesiæ , per id
quod habetur xviij.q.ij.c.statuimus.& lviij.dis. in c.si qs.
Et infra de statu mona.in c.monachi. imo plus etiam vi-
detur,quod de iure in renuntiatione beneficij debeat in-
teruenire consensus habentis præsentare, vel eligere,vel
etiam conferre,vel instituere,vbi ad alium spectaret insti
tutio vel collatio,& ad alium destitutio, & sic potestas re
cipiendi renuntiationem,iuxta superius dicta : per id qđ
31 habetur in glossa.in c.j.de rerum permota.in vj. † Si autẽ
esset beneficium,in cuius renuntiatione non immineret
periculum,de quo supra dixi,tunc videtur, quod non re-
quiratur consensus capituli ecclesiæ cathedralis. facit ad
prædicta quod no.in c.j.infra.de ijs,quæ fi.a præla.Hodie
tamen communiter Episcopi expediunt illa,quæ incum
bunt sine consensu capituli ex consuetudine infrascripta
32 vt dicit gloss.nota.in c. cum ex eo.de elec.in vj.† Et valet
talis consuetudo regulariter scđm ea,quæ habentur in c.
non est.de consue.in vj.¶ Fallit tameo , quando ageretur
de alienatione rei ecclesiasticæ,quia tunc non valet con-
suetudo,quod episcopus rem ecclesiæ possit alienare sine
consensu capituli,per id quod leg.& nota.in tex. & glos.
in cle.si vna,de reb.eccle.non alie.& infra. de dona.c.pa-
33 storalis.per Ioan.And.¶†Item aduerte, quia videtur præ
dicta limitare ibi,& hic Ioan.And.inquantum dr̃,ꝙ req-
ratur coosensus capituli in renuntiatione , quando quis
simpliciter vult renuntiare beneficio: secus si vellet tran
sire ad aliam dignitatem,quia tunc sm̃ eum videtur suffi-
cere consensus solius prælati,per id quod habetur in c. si
religiosus.de elec.in vj.Sed certe ibi loquitur,qoando qs
non erat beneficiatus , sed erat monachus, & fuerat ele-
ctus ad aliquam dignitatem:quo casu bene sufficit,quod
solus prelatus ipsius,etiam absque consensu capituli,seu
sui coouentus , det sibi licentiam consentiendi electioni
34 & transeundi ad dignitatem , ad quam est electus . † di-
cit tamen Ioan. Aodre. ibi in nouella , ante gloss. quod
licet non requiratur consensus conuentus , & quo ad
hoc sufficiat consensus solius prælati,tamen requireretur
consensus etiã Episcopi in cuius diœcesi est monasteriũ ,
in quo est monachus electus.Et si vult transire ad dignita
tem,quæ sit in alia diœcesi, requiretur expressus consen-
sus Episcopi.Si autem talis dignitas sit in eadem diœcesi,
tunc sufficiet tacitus consensus Episcopi: & sic ꝙ transeat
ipso sciente,& non contradicente , per ea quæ legunt̃ , &
no.in c.admonet.s̃.eo.dicit tamen,ꝙ consuetudo non ser
uatur,ꝙ adhibeatur consensus Episcopi,etiam si transeat
ad aliam diœcesim.Et talis consuetudo vr̃ satis posse to-
lerari,saltem si legitime sit præscripta.argumẽ. eius,quod
habetur io præallega.c.oon est de consuetu.in vj.& supra
de consuetu.c.fina.Et per hoc sit expeditum tertium du-
bium.¶In eadem gloss.ibi,& ideo melius. hanc opinio-
nem tenuit Tancre.& Hostien.¶In eadem gl. in fine.do
minus Flori.hic videtur transire cum gloss. dicens quòd
etiam de hac materia tangitur in præallega. capi.si quis.
in gloss.penultima. Et subdit,quòd illud quod dicit gloss.
de recipiente beneficium de manu laici, non debet intel
ligi,quòd collatio fiat a laico, quia tunc illa esset nulla :
cum laicus non habeat potestatem conferendi bene-
ficium ecclesiasticum , nisi super hoc esset priuilegiatus
a Papa:secundum ea quæ not.Innocen.in c.quood sicut,
s̃.de elec.Sed debet intelligi,ꝓ recipit recognoscendo eũ
in patronum ,vt diximus circa positionem casus. & tune
oon est ex hoc priuatus ipso iure:sed potest priuari ꝑ sen
tentiam:vt hic innuitur.Dominus Antonius hic videtur
35 remanere in conclusione ꝙ non corrigatur ex eo † quia
non debet induci correctio in dubio vbi aliud fieri potest
per id quod habetur io c.cum expediat . de elect. in vj. &
in l.pręcipimus.C.de appell. Et ideo cum illa iura possint
stare etiam hodie noo debet dici correcta , ¶ Nec obst.c.
præterea.allegatum in gloss.ꝙ licet illud capitulum dicat,
clericos recipientes beneficia de manu laici excommuni
candos:potest intelligi,vt referretur ad excommunicatio
nem maiorem : & sic per hoc non tolletur , quod dicitur
in cap.si quis deinceps.& seq. inquantum dicit , quòd ta-
les sunt suspensi ab ingressu ecclesiæ,& sic minori suspẽ-
sione , quæ priuat a participatione sacramentorum. facit
quod legitur & no.in c.si celebrat , infra de cler. excõmu.
min. Et ista possuot stare simul , quòd suspensus,& sic ex
communicatus excommunicatione maiori possit excom
municari etiam maiori excommunicatione.facit quod le
gi.& notatur in c. Engeltrudam.iij.q.iiij. & in c.ita quo-
rundam infra.de Iudæis. vbi etiam excommunicatus se-
mel maiori excommunicatione potest iterum excom-
municari.& sic multo fortius suspensus,vel excommuni-
catus maiori poterit excommunicari maiori excommu-
nicatione.Non obst.etiam c.quisqus.de elec. quia ibi di-
citur,ꝙ talis consentiens electioni laici est ineligibilis si-
ne dispensatione per illud autem non sequitur,ꝙ tollatur
pœna suspensionis per iura antiqua.quia hæc pœna com
patitur etiam se cum illa.Et licet in dicto c.præterea. dica
tur ꝙ si clericus,qui recepit beneficium de mau laici,fue-
rit excommunicatus,& perstiterit in excommunicatione
& contumacia,per hoc posset deponi:non per hoc tollun
tur pœnæ de quibus superius est dictum. facit quod legi-
tur,& notatur in c.sicut . de electio.& in c. clericos.infra,
de cohab.Et per hoc videtur, quòd verior de iure sit opi-
nio.Ioannis.posita in glossa.

S V M M A R I V M.

1 *Metum mortis, vel alterius periculi legitimam esse causam cedendi dignitati.*
2 *Secure non posse aliquem loco aliquo morari, qualiter probetur.*
3 *Clericum, vel Episcopum mendicare, non esse conueniens.*
4 *Laicus, an & quando possit beneficium conferre.*
5 *Renunciantem Archiepiscopatui, remanere episcopum, ac proinde posse exercere Episcopalia. & nu.8. & 10.*

6 *Subditum alicui, & exemptum ab eodem, posse esse aliquem diuersis respectibus.*
7 *Par vel inferior, nonnunquam potest habere imperium in parem, vel superiorem.*
9 *Clericus depositus actualiter, & verbaliter, debet trahi curiæ seculari puniendus.*
11 *Papa, an possit aliquem absoluere a vinculo Episcopatus, eo non petente.*
12 *Archiepiscopus, qui renuntiauit archiepiscopatui, an possit eligi in episcopum, an vero debeat postulari.*

AD supplicationem. Papa conce
dit licentiã
cedendi episcopo, vel superiori prælato, qui si
ne mortis periculo in ecclesia sua morari, nõ
potest. h.d. & primo recitat licentiã cessionis,
& eius causam. Secundo ibi, ne vero cãm mandati, & ip-
1 sum mandatum. † Tertio ibi, cui ponit concessionem ei fa
ctam, & illius moderationem. not. primo vnam legitimã
causam cedendi dignitaati Archiepiscopali, vel Episcopa
li, quando videlicet Archiepiscopus, vel Episcopus non
potest tute seu secure sine mortis periculo morari, & ac-
cedere ad ipsum archiepiscopatum, vel Episcopatum, &
in illis, sine mortis periculo manere: de alijs autem cau-
2 sis legitimis ad cedendum, plene habetur in cap. fi. ¶ † Itẽ
no. practicã probandi quẽ non videri in loco secure posse
morari, quando. s. probatur, ꝙ ibidem versimiliter sibi im
mineret periculum mortis, de illo posset verisimiliter su-
3 spicari. ¶ Item † not. quod non est conueniens Episcopum
vel clericum mendicare, quia hoc tenderet in vituperium
ordinis ecclesiastici. facit quod not. iij. dist. in c. diaconi. &
quod non in c. magnæ. de voto. & in c. quod Dei. de sta.
4 mo. ¶ † Item no. ar. quod laicus posset conferre beneficia,
per id quod hic dicit liberalitate regia, &c. non tamen
omnino illud hic colligi potest, propter id quod sequitur
in litera, dum dicit, hac concessione tua. & loquitur Ar-
chiepiscopo, vt patet ex suprascriptione. in quo autem
fuit hæc regia liberalitas, non exprimitur. Sed forte
erat patronus beneficij, & presentauerit Archiepiscopo,
ad quem forte expectabat institutio in dicto beneficio. Ex
priuilegio tamen Papæ vel alterius laico potest compete-
re potestas conferendi beneficium per id, quod habetur in
c. Adrianus. lxiij. di. & Arch. in c. quod sicut. de electione.
5 ¶ † Item not. ꝙ qui renuntiat Archiepiscopatui, non desi-
nit esse Episcopus, & sic non perdit potestatem exercendi
episcopalia, vt hic dicitur in fi. & idem videtur in Episco-
po, qui renuntiauit episcopatui: quia non per hoc desinit
esse episcopus, quia remanet sibi ordo episcopalis, de quo
in c. j. infra, de ordi. ab episcopo, qui renuntia. episco. ¶ Itẽ
nota casum. in quo archiepiscopus præstat reuerentiam,
& obedientiam alteri Archiepiscopo secundum Boatinũ.
¶ Sed certe potest dici, ꝙ hic desierat esse Archiepiscopus
per renuntiationem, & remanserat tantum Episcopus, vt
supra dixi. Vt per prædicta potest inferri ad quæstionem,
quæ alias fuit de facto: nam Patriarcha Antiochenus ha-
bebat in commendam ecclesiam Cumanam, quæ est suf-
fraganea Archiepiscopi Iubosiensis: vnde super hoc vole
bat ipse Archiepiscopus, ꝙ Patriarcha prestaret sibi reue-
rentiam & obedientiam. & dicit Boatinus, ꝙ quæstio fuit
diutius ventilata, & dicit quid fuit decisum. Sed videtur
sentire pro archiepiscopo per id, quod proxime dixi, & ꝑ
hoc patet, ꝙ potest quis vno iure, seu vno respectu esse ma
6 ior, & alio minor, † sicut & etiam vno iure potest quis esse
exemptus, & alio iure subiectus vnde potest Abbas esse
exemptus ratione monasterij, & subiectus rõne capellarũ
ipsius monastrij. j. de priui. in c. cũ capella. ¶ Et ex prædi-
ctis potest etiam inferri. ꝙ recipiens beneficio sub pari vel
7 inferiori, illius respectu submittitur eius potestati, & † sic
videtur pro tunc, quod par habeat imperium in parẽ, vel
etiam inferior in superiorem, contra id quod habetur
in c. innotuit. s. de elec. & l. nam magistratis. ff. de arbi. &
de maio. & obe. c. cum inferior. ¶ Sed potest dici, ꝙ respe-
ctu talis beneficij tunc censetur esse inferior, & non par
vel superior: ideo nõ est absonum, ꝙ illo respectu tũc sub
8 mittatur. ¶ † Item no. arg. ꝙ licet Archiepiscopus renun-
tiauerit archiepiscopatui, possit vti pallio, nisi hoc fuerit
sibi interdictum. Sed cõtrarium est verum, quia debet re-
manere in ecclesia, cui renuntiauit, vt legitur. & not. in c.
bonæ. el ij. in gl. fi. de postu. nec ob. ille tex. quia debet in-
telligi, ꝙ Papa hic ad cautelam interdixit sibi vsum palli,
non potuisset tamen illo vti, etiam si Papa nihil dixisset,
per id quod habetur in d. l. de ætate. ff. ad Trebel. vbi vult
ꝙ excusetur quis ad comparendum in loco, vbi viget pe-
stis. In glo. pe. ibi, laborare debet, & sic non debet tũc sub
ueniri. intellige, nisi esset in tanta necessitate, ꝙ forte im-
mineret periculum mortis, quia tunc debet sibi subueni
ri, ne fame pereat. lxxxvj. di. in c. pasce fame morientem.
¶ In eadem gl. ibi, deposito. supple verbaliter, qui tũc cle
ricaliter debet viuere, vt no. in c. dictum. lxxxj. di. nam cõ
9 ueniens est tali subuenire. Si aũt fuisset † depositus actua
liter & verbaliter, tunc ipse consueuit tradi curiæ secula-
ri puniendus, in c. degradatio. de pœnis. in vj. in eandem
gl. in fine, & sic obediet Episcopo tanquam diœcesano, in
cuius diœcesano est ecclesia, vel Archiepiscopo tanquã
metropolitano, cuius prouincia est ipsa ecclesia, & ꝑ hãc
decre. dicit Io. in c. hoc nequaq̃. septima quæstione prima
ꝙ Episcopus descendens ad monachatum potest esse Ab
bas. de quo dicendum, vt dicitur j. eo. in c. post translatio-
nem. & ad prædicta bene facit quod no. gl. in c. si quis or-
dinatus, cum duobus c. sequentibus. xcij. distin. nam tan-
git gloss. in dicto c. si quis ordinatus. an censeatur subesse
episcopo, in cuius diœcesi est beneficium, de quo supra
dixi. ¶ In gl. fi. in fine dic, quod contraria procedunt regu
lariter, sed fallit causa subsistente: & ita fuit factum hic, &
quod tunc hoc posset fieri, etiam tenet gl. in k. ij. alleg. in
gl. per l. honor. §. gerendorum. ff. de muneribus & hono.
& facit quod no. in c. si qui in septimo. iiij. di. ¶ Posset eñ
dici, quod hic non descendit, cum remaneat Episcopus:
nam maioritas attenditur respectu ordinis potius quam
10 dignitatis, † & per renuntiationem dignitatis non desijt
esse Episcopus quis. nam licet iura realia, quæ sunt extra
nos, perdantur per renuntiationem. j. eo. c. veniens. tamẽ
non ea, quæ sunt erga nos, & nobis affixa, vt ita dixerim:
sicut est caracter ordinis Episcopalis vel alterius ordinis
qui imprimitur animæ: nam talia non sic de facili delen-
tur. l. iij. cum ibi not. ff. pro socio & l. quis ergo casus. ff. de
peculio. & facit quod habetur j. de sacra vnc. c. vno, & su-
pra de transla. c. ij. & ad id quod hic dicit de officio episco
pali, quod illo posset vti in alia diœcesi, adde quod habe-
tur in cle. Archiepiscopo. de priuile. ¶ An autem iste Epi
scopus possit conferre ordines vigore potestatis hic sibi
concessæ, dic ꝙ non: quia non habet subiectos, ex quo nõ
habet episcopatum, nec archiepiscopatum. poterit tamẽ
de consensu episcopi, vel archiepiscopi clericos sibi mis-
sos ordinare, quia censebuntur mittentes per ipsum ordi
nes conferre. facit quod habetur s̃. de elec. c. suffraganeis.
in apparatu tamen episcopali poterit celebrare, & etiam
prædicare: nisi prohibeatur per id, quod leg. & no. in c. fi.
11 s. tit. j. in cle. Arhiepispo. de priuile. ¶ † Vltimo inducitur
textus iste ad quæstionem, an Papa possit absoluere a vin
culo episcopatus Episcopo non petente: nam videtur qđ
non: nam hic ad supplicationem Archiepiscopi admisit
renuntiationem. facit s̃. eo. c. j. & infra c. proximo. Contra
rium tenet domi. Anto. per id, quod nota. gl. in c. per prin
cipalem. ix. q. iij. vbi glo. concludit, quod Papa potest Epi
scopum deponere, & per hoc etiam dicit, quod poterit
transferre Episcopum de vno episcopatu ad alium. dicit
tamen quod non poterit inuitus fieri Episcopus secundæ
ecclesiæ, per id quod habetur in c. gesta. lxxvj. distin. & in

regula, quod ob gratiam. de reg. iur. in vj. ¶ Nunquid autem Archiepiscopus, qui renuntiauit Archiepiscopatui, possit eligi in Episcopum, an vero debeat postulari: dicunt quidam. q non potest eligi, sed debet postulari, quia non est licitum descendere, vt patet in iuribus allegatis in gl. fi. & quia esset dearchiepiscopare Archiepiscopum cõtra c. j. de trãslatio. ¶ Sed dic s'm Host. q poterit eligi, quod est verum, ex quo non est allegatus alicui ecclesiæ Archiepiscopali, vel episcopali, vt in isto casu de archiepiscopatu. quia iam est priuatus de archiepiscopatu per renuntiationem, & per hoc etiam potest inferri, q si aliquis est Episcopus, nullum habens episcopatum, q poterit eligi in episcopatum alicuius ecclesię. Secus quando esset alligatus alteri ecclesiæ episcopali, quia tũc nõ debet eligi, sed postulari, in c. fi. cum ibi notatis. s. de postula. Quod intellige etiam si episcopatus, ad quem eligetur, sit maioris curæ p notata in d. c. fi. licet alij contra, & non bene, & aduerte, q in casu decre. ex quo iste renuntiauit archiepiscopatui, etiam si cesset persecutio, videt̃ q non possit redire ad ipsum archiepiscopatum secũdum Host. facit vij. q. j. in c. q̃ sit periculosum.

SVMMARIVM.

1 *Peritos plerumque sub dubio respondere.*
2 *Humilitatem prætexere aduersus obedientiam superiori debitam esse vitium.*
3 *Prædicationis munus potissimum spectare ad Episcopum.*
4 *Episcopum non posse licite deserere Episcopatum, quem suscepit.*
5 *Episcopum posse cedere episcopatum ex sex causis legitimis.*
6 *Crimen quale debeat esse propter quod quis admitti debeat ad cedendum episcopatum.*
7 *Criminum alia impedire executionem officij, etiam post peractam pœnitentiam, alia non impedire.*
8 *Crimen quale debeat esse propter quod quis possit deponi.*
9 *Prælatum non habere potestatem testandi de acquisitis ex bonis ecclesiæ.*
10 *Simoniacum differre ab intruso, & an vterque possit sine licentia Papæ dimittere episcopatum nu. seq. & nu. 12. & 13.*
14 *Ordinis executionem quæ crimina impediant.*
15 *Irregularitatem quæ crimina inducant.*
16 *Conscientiam etiam erroneam ligare, si non deponatur.*

NIsi cum pridem. Hæc decre. licet sit prolixa in textu, tñ est valde notabilis. Et fuit bene composita & dictata, & habet in se multas autoritates, & loco summæ potest dici s'm Io. And. q ponit, & exponit sex causas, p quas Episcopi, & ãñr superiores possunt per licentiam cedendi seu renũtiandi dignitati, & in quibus Papa consueuit concedere licentiam, & hoc sit loco summæ. ¶ Et diuiditur in quatuor partes principales. nam in prima parte ponit duas causas non legitimas ad cedendum, s. propter zelum melioris vitæ, & propter humilitatem, quas reprobat per rationes & autoritates in litera positas. secunda ibi, intueri. facit id, quod sumando dixi, in tertia ibi, verum. reprobat alias causas, propter quas quis cedere vellet: vt si quis vellet cedere propter laborem euitandum, vel propter timorem incursus persecutionis, vel propter otium habendũ, vel ratione inspirationis, vel ex eo quia dicat vitam contemplatiuam præligendam vitę actiuæ, probãs dictas causas non esse legitimas autoritatibus, & rationibus positis in litera, respondens etiam ei quod posset opponi de Maria & de Martha. Quarto concludit relinquendum postulantẽ cessionẽ cõscientię suę, & quarta est ibi, monemus. & licet decre. sit prolixa, vt est dictum, tamen potes ponere casum in terminis satis breuem, & substantialem hoc modo. ¶ Quidam episcopus Calaritanus petijt instanter a Papa licentiam cedendi episcopatui, prętẽdens potissime, q volebat solitariam vitam eligere, & attendere ad frugem melioris vitæ, & se hoc modo humiliare, & si ex causa humilitatis id facere: Papa tamen nolens dare licentim sibi cedendi, dicit q cãæ p ipsum allegatę, videlicet pp zelũ melioris vitæ, & pp humilitatẽ, nõ sunt ltĩmæ cãæ ad petẽdũ cessionẽ, & ideo illas reprobat. & primo primã, secundo secundam, in ver. q si forsan. per ea, quæ dicunt̃ in litera. demum ponit sex causas legitimas ad petendum licentiam cedendi, quas singulariter prosequitur, & exponit, ac moderatur, quamlibet de per se prosequendo vsque ad ver. verum. vbi reprobat alias causas, quæ prætenderentur ad petendum licentiam cedendi: & præcipuæ si prætendatur propter otium, vel propter laborum angustias, aut timorem incursus prosecutionis, vel occupatione inspirationis, vel etiam quia dicantur vitam contemplatiuã esse pręeligendam, & probat illas non esse legitimas, vt dixi s. in diuisione per rationes, & autoritates in litera positas, respondendo obiectioni, quę posset fieri de Maria & Martha. vltimo concludendo Papa relinquit postulantem cessionem, & sic Episcopum Calarita. conscientiæ suæ, vt sic diligenter consideret causas legitimas petendi cessionem, de quibus in litera fit mentio, in versicul. intueri. vt sic, si a visis ac põderatis causis p̃dictis, videat in se subesse aliquam de dictis causis legitimis, tunc cedat: alias non renuntiet onere Episcopali, protestans Papa quòd quamuis ipse habeat alias, quibus mediantibus posset ad solitudinem conuolare, illas tamen non habet liberas, sed ligatas nexibus præceptorũ ecclesiæ, ob quod ligamen absq; licentia, & promissione contra Apostolicæ sedis, & sic Papæ non habet liberum volatum, sic nõ habet liberam potestatem absque permissione prædicta renuntiandi episcopatui. & istud sufficiat pro casu in terminis. ¶ In textu ibi, cessioni. loquitur Calaritano Episcopo, qui instanter petijt ab ipso Papa licentiam cedendi episcopatui. ¶ Item ibi frugem expone. id est fruitionem secundum Goffred. vel. i. plenitudinem, & vbertatem secundum Tancre. vel i. retributionem secundum Egi. ¶ Item ibi sanctificatio loquitur de Hieremia, & habetur Hieremiæ primo capi. ¶ Item ibi, in cuius. supple verbi. item ibi, baiulus. i. prædicator, vel delator recusabant. item ibi, recusabat. supple prout habetur Hieremiæ primo capi. & in canone in scripturis. viij. q. j. Item ibi, verticem. supple quasi tunc videamur humilitatem in superbiam conuertere, quod est præcauendum. item ibi, irregularitas, quæ personę supple p ueniens aliunde, quam ex crimine, vt differat a prima cã superius posita. item ibi, Cautela. quasi dicat q propter prędictas causas non debet indistincte peti, vel dari licentia cedendi, sed cum certa moderatione, & distinctione adhibenda in qualibet causa, vt j. sequitur. item ibi, & forsitan non est not. dubitationis, sed affirmationis, iuxta il-
1 lud, † sub verbo forte respondent sæpe periti vt leg. & not. in l. si duo. ff. de arbi. & j. de testa. c. ij. ¶ Item ibi, in illo, ałs est in nullo. i. aliquo. item ibi, nec tamen omnis. supple debilitas. itẽ ibi, Apostolus. supple ad Corinthios. xij. ¶ Itẽ ibi, dicit Apostolus. supple, vbi s. item ibi. infirmior sum. supple corpore. itẽ ibi, cũ fortior sum. supple mente. ¶ Itẽ ibi, præsul. supple. & etiam summus pontifex. j. eo. titu. c. j. in vj. ¶ Item ibi inquit dominus. supple Oseę. iiij. c. ¶ Itẽ ibi, sed apostolus. supple primę ad Corin. viij. Item ibi, in-
2 flat, id est superbit, seu superbire facit. nam inflatio superbiam notat. x. q. iij. c. si autem. ¶ Item ibi, quo magis. i. inquantum magis. & expone verbum satagit, quod sequitur i. conatur. ¶ Item ibi, an ideo. i. in tantum. item ibi, p Prophetam. Eze. v. c. ¶ Item ibi, palato tuo. i. te desistere a prædicatione. ¶ Item ibi, quia domus id est populus. ¶ Item ibi, exasperans id est offendens. item ibi, leguntur supple actuum xiij. capi. Item ibi, ad gentes, id est Gentiles, seu Paganos. item ibi, comparetur. supple de quo Ioan. x. ca. ¶ Item ibi, sanguinem elicit habetur prouerbiorum xxx. ad finem. & iij. distinction. iiij. cap. denique. item ibi, Io. ab Imo. super j. Decre.

quòd dixit Apostolus supple primæ ad Corin. viij. Item
ibi dixissent. Apostoli. supple Mathei.xv. item ibi dixit,s.
in loco præallegato. ¶ Item ibi, mola asinaria, id est gra-
uis,& aspera poenitentia.item ibi,in collo eius. huc ideo
dicit secundum Io.Andr.quia animalia, quæ grauia pon-
derat trahunt, consueuerunt in collo legari taliter, q se
nequeāt soluere, & sic cōtingerit in tali,cui impolita erit
grauis,& aspera poenitentia,quia non poterit a seipso ab-
soluere.¶ Item ibi,demergatur.in profundum dicit Ioan.
An.post Abbatē, q satis,potest dici in profundum,quan
do detruditur in asperum monasterium ad peragendam
poenitētiam.Item ibi,bigamus.i. qui habuit duas vxores.
itē ibi, attestāte.supple in prima epistola ad Thimo.iij.c.
¶ Item ibi,non potuerit.i.nō debuerit,vt etiam tangit gl.
¶ Item ibi,sum inquit.supple Exodi.xx,c.Item ibi,huius
antiqui.i.demonis.s. de elec.in c. licet.item ibi, sponsam
tuam.i.ecclesiam tuam.item ibi apud extraneum,alludit
ei,quod habetur prouerbiorum.vi.de fideiussore, qui in-
tercedit pro debitore,vt in gl.item ibi, propter iustitiam.
facit Mathei,v.c.& vij.q.j.sciscitaris.item ibi,cum proba-
ti.habentur verba sequentiam epistolā Iacobi primi capi.
¶ Item ibi,spirat habetur Io.iij.c.item ibi, libertas. facit
quod habetur j.de reg.licet.& xix.q.ij.c.tuæ.item ibi,de-
cipis.i.male.intelligis.itē ibi,si sapis.i.si ita intelligis.¶ Itē
ibi,spiritus veritatis.nam de se dicit,ego sum via,veritas,
& vita.Io.xiij.c.item ibi,sit celestis. quasi dicat, q in tali-
bus non est credendum,nisi mediante miraculo,vel testi-
moniū scripturæ illud ostendat.j.de hæret.cum ex iniun-
cto.item ibi,illius exemplum secutus,qui dixit.supple in
epistola ad Philipen.j.ca.item ibi,se asserit. supple 10 epi-
stola j.ad Corin.xv.item ibi,legitur.supple.Sapi.x.c. item
ibi,satagebat,id est conabatur.& habetur Luce.x.iiij.c.
¶ Item ibi,licet alia vita.supple contemplatiua, quę nota
tur per Mariam.item ibi,illa.s.vita actiua,quæ notatur per
Martham. ¶ Item ibi,perlata.habetur Gene.xxix. & xxx.
capitulis.& etiam tangit gl.de historia, quæ hic item ibi,
in vna.i.in vna dignitate existens, non autem intelligas
id est vno & eodem tempore:nam potius in diuersis tem
poribus habet locum quod sequitur.¶ Item ibi,exemplo
habetur Exodi.xxiij.c.& loquitur de Moyse, qui tradidit
legem Hebræis ex mandato Dei. ¶ Item ibi monachus,
supple qui non fuit Episcopus,& sic non obstabit, quod
habetur in c.sequenti, vt ascendat monachus ad prælula-
tum.i.Episcopatum. item ibi recipere. supple.i. Saluator
noster.nota primo ex isto textu duas causas inhabiles ad
dandum licentiam cedendi:vna est si hoc velit facere pro
pter frugem melioris vitæ alia est si velit cedere ex sola cā
2 humilitatis.†& no.bene,q non est licitum exercere humi
litatem contra obedientiam superioris:imo eo ipso tunc
incurreret superbiam,& sic non esset vera humilitas.Quō
modo aūt est magna virtus humilitas,vide bonā gl.in cle.
3 j.ad fi.de reli.do.¶ Item no.q†officium prædicandi præci-
puæ spectat ad episcopum,de quo in c.cum ex iniuncto.j.
de hær.& facit etiā quod legitur, & no.in cle.vlt.de sepul.
4 ¶ Itē not.ex litera,†q prælatus non potest sponte deserere
prælaturā,quā suscepit,quia licet illam suscipere a prin-
cipio sit voluntatis,tamen ex postfacto est necessitatis:qa
suscipiendo illā,videtur quasi contrahere cū ipsa prælatu
ra.facit quod habetur s.de ele.in c.cum inter canonicos.
& j.e.c.§.verū.& quod etiam dixi s. c.q in dubijs,& quod
no.dominus Flo.s.c.admonet. facit etiam ad prædicta,qđ
habetur in l.sicut.C. de act. & obl. & in l. in commodato
5 §.sicut.ff.commodati.item†no.in ver.intueri. sex causas
legitimas ad cedendum,quæ per ordinem in litera expri-
muntur.¶ Et no.q causa legitima est conscientia crimi-
6 nis,& no.etiam qualitatem requisitam†ad hoc,vt crimen
sit sufficiens, ad petendum licentiam, vel dandum quiā
exigitur, q sit tale quod impediat ordinis executionem
7 etiam post peractam poenitentiā. &†ex hoc etiam not.q

quędam sunt crimina, quæ impediunt officij executionē
etiam post peractam poenitentiam, de quibus tangeт cū
glo.¶ Quędam autē sunt,quę non impediunt executionē
officij post ipsam peractam poenitentiā.item no. illud vul
gatum q nemo sine crimine viuit facit quod habetur in §.
nunc autem.xxv.di.facit etiam quod habet in c. qa sua.
50.dist.vbi dicit,q pauci reperiuntur sine vitio, seu crimi-
ne carnis.¶ Ex prædictis no. q nō oē crimē est habile ad
8 dandum licentiam cedēdi.& sic et vī q non omne crimen
est habile ad inducendam poenam depositionis,sed illud
tm̄ quod habet impedire ordinis executionem post per-
actam poenitentiam:de qua tamen dicendum, vt legitur
& no.in c.Cum nō ab hoie.j.de iud.vbi tangitur.propter
quæ delicta clericus possit depoui. & etiam in c.ex tenore.
& c.vltimo.j.de temp.ordi.¶ Item no.diligenter hūc tex-
tum:quia aperte videtur probare,q crimina inducentia ir
regularitatem non priuant quem ipso iure beneficio, li-
cet inducant potestatem priuandi.& sic videtur hic casus
expressus pro dicto Inno.in additione, quam posuit in c.
cum nostris.j.de concess.præben.& in c. si celebrat de cle.
excommuni.in additione similiter ibi posita.¶ Item not.
q commendanda est cautela facit quod habetur in l.qui
mutuam.in prin.ff.mādati & s.de ele. in c.licet. & ex hoc
no.sm̄ dominū Flo.prouidendum esse, vt aliquid rema-
neat in prælaturis,qđ sm̄ eum facit contra illud, qđ quoq;
factum fuit per Romanam curiam, quę faciebat per colle
ctores spoliari prælatos defunctos propter quod sm̄ eum
viri egregij inducebant ad eligendam vitam aliam quam
9 clericalem.ne perderēt potestatem testādi. † Sed certe de
iure prælatus non habet potestatem testandi de acqui-
sitis ex bonis ecclesiæ,vt no.per glo.in c.præsenti.de offi.
ord.in vj.& sic non videtur dictum suum iuri consonum.
forte dictum suum intelligitur, quando per collatores ēt
bona prima patrimonialia occupabant.no.vltimo,q non
dēt prælatus ex qualibet culpa,seu ex quolibet crimine fa
cere sibi conscientiam,vt per hoc velit dimittere prælatu
ram.sed potius talis conscientia deponenda est autoritate
huius iuris istius c. per hæc. sint ex; edita notabilia vsq; ad
§.alia vero causa.¶ In gl.in verbo,sed dumtaxat hæc glo.
potest diuidi in vj.partes,nam primo colligit vnum argu-
mentū ex litera.secundo ponit opinionē consonam argu
mento.tertio ponit opinionem contrariam. quarto pro-
xime opinioni opponit.quinto soluit pro parte adhę:cēdo
secundæ opinioni.sexto quærit & soluit.secunda ibi, su p
hoc tertia ibi,Tancredus.quarta ibi,litera ista.quinta ibi,
satis.sexta ibi,quæ ergo.¶ In eadem gl. ibi simoniacus &
intrusus.dicit dominus Flo.q melius dixisset,vel intrusus
vel sm̄ eum sic dixit, quia eo ipso q quis est simoniacus,
vr esse intrusus. & forte habuit ipse gl. sine dictione co-
pulatiua:& puta,simoniacus intrusus.sed gl.habetur cōi-
10 ter cum dictione & nam†et lāni reuera videtur differentia
inter intrusum & simōniacum:quia intrusus videtur qui
nullum penitus habet titulum,sed simoniacus habet ti-
tulum,licet inualidum,quia per simoniam.¶ In eadē gl.
ibi posset reuerti stare.supple in manibus confessoris, quē
potest Episcopus eligere sibi j.de poeniten.& re.c.vltimo.
¶ In eadem gloss.ibi.satis posse dici,quòd intrusus.no.be
ne,quia glo.nihil dicit de simoniaco,& sic videtur senti-
11 re aliud in eod.† Innocen.vero in vtroque dicit,quod nō
debent,postquam habent possessionem Episcopatus, di-
mittere Episcopatum sine licentia Papæ, sed a rebus ec-
clesię: intellige administrandis debent abstinere allega.
quod infra capi.proxim.§.rursus. & idem dicit in omni-
bus suspensis ab homine vel a iure. Ioan. Andr.dicit di-
ctum Innocen.verum in eo,qui habet possessionem colo
ratā saltē ex opinione hominū quo cessante gl.dicit verū,
& sic videtur glo.dicere verum in intruso; in quo defici,
color possessionis:nec habet titulum q̄tum ad veritatem
nec quātum ad opinionē.facit quod habetur de concess:
præbent.

12 præben. in c. cum nostris, de simoniaco. † autẽ Spe. vt hic refert dominus Flor. in ti. ij. §. nunc ostendendum. versi. xxj. dicit q̃ non põt cedere sine licentia Papæ si ipso ignorante fuit simonia commissa. & sic videtur velle secus, si sciuit: cum habeat colorem possidendi propter electionẽ de eo factam, per superius dicta. & sic ſm eum etiam esi requiretur licentia Papę. Sed d. Ant. hic dicit, quod istud potest procedere, qñ crimen esset occultũ simoniæ. si aũt simonia commissa fuisset eo sciente, tunc si esset publica & notoria, quia illa reddit titulum nullum quo ad veritatem, & etiam quo ad colorem, ex quo esset notoria, non esset necessaria licentia Papæ, & hoc procedit ſm eum, quando simonia fuisset cõmissa in ipsa electione seu promotione ipso sciente. Secus si in electione non fuisset cõmissa simonia, sed ex postfacto commissa fuisset, quia tũc licet propter illam posset priuari. j. de confes. c. ij. & de accusa. inquisitionis. tamen ipso iure non perdit titulum: &
13 ideo tunc non poterit cedere sine licentia Papæ. & † ex prædictis potes cõcludere, quod interdum Episcopus vel prælatus habet titulum, licet illo possit priuari propter aliquod crimen, vel propter aliquam irregularitatem: & tũc non potest cedere sine licentia Papæ Episcopus, vel alius prælatus sine licentia superioris, per id quod habetur in textu illo, & per id etiam quod hic dicit glo. interdum vero prælatus habet titulum, sed illo est priuatus per sententiam hominis vel per sententiam iuris, si crimen est notorium, ex quo surgit priuatio, & tunc quia talis non habet titulũm verũ, cum sit illo priuatus, nec etiam coloratum, ex quo per sententiam publice est priuatus, vel a iure, facto existente notorio. facit quod habetur in c. nostra. & c. fi. j. de coha. cle. & mulie. interdum autem prælatus nunquam habuit titulum nec coloratum, vt quia fuit intrusus. & tunc debet etiam sine licentia superioris renuntiare, vt hic voluit glo. & hoc videtur verum, quando nullũ penitus habuit titulum. Si autem habuit titulum, sed inualidum, vt contingit in simoniaco, seu electio per simoniam, tunc dicit vt s. dixi: quia si fuit commissa eo ignorãte, censetur habere titulum saltem coloratum: ideo non potest cedere sine licentia superioris. Si autem eo sciente & non prohibente, cum potuisset, commissa sit, tũc si est occulta, quia habet titulum saltem coloratum, nõ potest cedere sine licentia superioris. secus videt̃ si simonia fuerit notoria, vt voluit do. Ant. quia cum dominus Florẽ. videtur sensisse contrarium, tutius esset petere licentiam a superiore ad opiniones conciliandas, argu. infra de sponsa. videntur tamen prędicta limitari, nisi immineat periculum mortis: quia tũc videtur, quod posset in manibus cõfessoris renuntiare per id, quod tetigit hic gl. & quod tetigi supra ea. ¶ In eadem glo. ibi, simonia. supple siue commissa in ordine habendo, siue in beneficio habẽdo. dicit tamen Ioan. And. qđ vbi est commissa in ordine, impedit executionem ordinis etiam post peractam penitentiam: & sic debet intelligi etiam quod habetur. j. de accusa. in c.
14 inquisitionis. ¶ In eadem glo. ibi, c. ex tenore. † Sunt alia crimina, quæ etiam habent impedire post peractam penitentiam. nam est crimen excommunicati, interdicti, ac suspensi, facientis se ordinari in contemptum clauium. infra de sent. excommu. c. cũ illorum. §. si autem, vel celebrantis durãte excommunicatione, interdicto, aut suspẽsione. xj. q. iij. c. si quis Episcopus: vel si quis recipiat bñficia a contemnente seu violante interdictum Papæ. j. de excess. præla. in c. Tãta. Item est crimen literarum falsariorum Apostolicæ sedis, vt j. de crimi. fal. in c. ad falsariorũ. dixit tamen Inno. q̃ si istud crimen esset occultum, posset cum eo dispẽsari, de quo in Spe. ti. ij. §. iuxta. ver. sunt quorum. & ver. quinto. Item est crimen hęresis, vt j. de purgatio. c. nos inter. Itẽ crimen ministrantis sacramenta hæreticis, vt j. de hæreti. c. excommunicamus. Item crimen sodomiæ, de excess. præla. in c. clerici. Item crimen reuelãtis peccatum confessatum in penitentia. de poeni. & re. in c. omnis. Item omne crimen graue, & notorium notorietate facti, vel iuris, vt infra. de temp. ordi. c. fin. Item vtens officio assassinorum, i. illorũ, qui pro pecunia alios interficiunt. & similiter crimen receptantis, vel occultãtis ipsos assassinos, quãuis mors non fuerit consecuta. j. de homicidio. c. pro humani. libe. vj. Item quando quis est incorrigibilis, & nimium perseuerat in contumacia, vt j. de dolo & contu. in c. veritatis. Sed certe ibi loquitur quando quis irregularitatem incurrit celebrando, durante excommunicatione vel suspensione. & de materia ista, quę videlicet crimina impediant executionem etiam post peractã penitentiam, habetur in Spec. ti. ij. §. iuxta. ver. sunt quo-
15 que. † & per hunc text. potest dici, vt hic tangit glo. in verbo, cuiuslibet. falsam esse opinionem dicentium, qđ omne crimen inducit irregularitatem: nam illud non videt̃ esse verum, sed solum quando est tale crimen, quod impedit executionem ordinis, vel beneficij etiam post peractã penitentiam: alias secus, vt hic probatur, & infra. de furtis in c. vlti. ¶ Quid autem si existens in leui peccato hẽat conscientiam læsam, q̃ propter illud non teneat legitime beneficium, dic quod debet conscientiam informare ſm voluntatem superioris, & nõ simpliciter persistere in sua. & si hoc facere potest, bene facit; alias potius dicetur sequi
16 conscientiam, quia † conscientia etiam erronea ligat, si non deponatur. j. de simo. per tuas. el ij. & sic tũc sufficiẽs esset causa dandi licentiam cedendi.

S V M M A R I V M.

1 *Debilitatem corporis esse causam sufficientem ad petendam licentiam cedendi, atque nihilominus qualem oporteat esse eam debilitatem.*
2 *Debilitatem corporis non semper sequitur debilitas cordis.*
3 *Senibus maturitatem moralem vt plurimum inesse.*
4 *Clericum non cogendum cedere beneficium ob debilitatem.*
5 *Scientiam Episcopis esse necessariam. & nu. 7.*
6 *Necessarium, & opportunum differant nec ne.*
8 *Scientiam nocere sine charitate.*
9 *Ignorantia sit ne peccatum.*
10 *Prælatus an possit ob duritiam populi sibi commissi, legitime cedere.*
12 *Prælato licitum esse interdum fugere persecutionem. & nu. 13. & 18.*
12 *Persecutionem quandam esse intrinsecam, & quandam extrinsecam.*
14 *Bonum maius minori bono præferendum est.*
15 *Persecutionem extrinsecam possit ne prælatus licite fugere. & nume. 17. & 23.*
16 *Patriam esse omnimodo defendendam.*
19 *Publicam vtilitatem priuatæ vtilitati præferri.*
20 *Clerici an possint licitè fugere persecutione imminente.*
21 *Persecutioni ob bona, vel res ecclesiæ, an sit violenter obsistendum.*
22 *Persecutione imminente aduersus inferiorem prælatum, quid superioribus agendum sit, quid etiam ipsi inferiori.*
24 *Prælatum posse cogi ad cedendum ob imminens ecclesiæ periculum.*
25 *Papa an possit ex causa aliqua cogi, vt cedat.*

1 ALia vero causa. No. † ex isto §. aliã causam secũdam legitimam ad petendũ cessionẽ, videlicet propter debilitatẽ corporis. ¶ Et not. q̃ hæc causa põt surgere ex duplici cã, videlicet ratione senectutis, vel infirmitatis. oportet tamen q̃ sit talis & tãta debilitas, q̃ reddat quẽ inhabilẽ ad executionem officij. ¶ Item no. q̃ debilitatem corporis non semper sequit̃ necessario debilitas cordis, & intellectus: imo interdũ potius augumẽtatur fortitudo cordis & intellectus facit qđ
2 habetur in c. literas. §. eo. Item † not. quod in senibus seu antiquis consueuit esse maturitas moralis. vnde etiã vulgariter consueuit dici, quod in senibus est sapientia; & ex multo tempore prudentia. facit quod habetur in l. semp. ff. de iure immu. vbi etiam dicitur propter prædicta, venerandam esse senectutem. Extra glossam potest opponi, q̃ infir-

infirmitas, vel debilitas non dat causam cedendi, sed dan
dus sit coadiutor, vt j. de cle. ægro. c. ex parte. Sol. q debili
tas si sit talis, de qua hic, præbet legitimam causam peten
di licẽtiam cedendi, si quis voluerit: & ita intelligat hic,
sed inuitus non debet cogi cedere, sed debet ei tunc dari
coadiutor, & ita loquitur cõtrarium. ¶ Venio ad §. pro de-
5 fectu. † Not. ex isto §. quod in Episcopo necessaria est sciẽ
tia, quo ad gubernationem spiritualium & temporaliũ.
6 † Not. secundo, quod videtur esse differentia inter neces-
sarium & opportunum: & sic residet hic do. Anto. Sed cer
te hic in effectu pro eodem supponũt: quia necessaria &
opportuna est sciẽtia Episcopo in gubernatione spiritua
lium & temporalium, vt etiam videtur velle gl. hic in ver
bo, temporalium. Et pro hoc etiam facit, quia verbum op
portunum, videtur descendere a verbo oportet, quod im
portat necessitatem, vt l. cum oportet. C. de bonis, quæ li.
¶ Item not. quod est dare scientiam eminentem, & scien
tiam competentem. Et no. quod sufficit prelatum habere
scientiam competentem, licet nõ habeat scientiam emi-
7 nentem. facit quod no. in c. cum in cunctis. s. de elec. † Itẽ
no. q vbi prælatus non habet scientiam competentẽ, nõ
videtur cum bona conscientia posse tenere beneficium.
¶ Item no. q conscientia interdum inflat. i. superbire fa-
8 cit. & facit quod dixi in notabili. vñ dicebat † beatus Ber-
nardus, sicut cibus indigestus stomachi corrumpit, siccat
& hydropicum reddit: sic scientia tunc adiecta, nisi sit fer
uore charitatis decocta, malos mores generat. Et Tullius
etiã in lib. j. de officijs dicit, scientia, quæ est remota à iu-
stitia, calliditas est potius quam sapientia. ¶ Extra glossam
9 tangit Ioan. And. hic post Inno. † an ignorantia sit pecca-
tum. Et concludit, q si proueniat ex defectu propter inha
bilitatem intellectus, non est peccatum, sed potius est pę
na peccati originalis primorum parentum. xv. q. j. § j. Si
autem prouenit ex negligentia, tũc est peccatum in illis,
qui negligunt scire illa, quæ spectant ad eorum officium,
& quæ scire debent sm officium suum. xxxvij. di. c. j. & ij.
alia autem non tenentur scire sm Inno. licet quilibet te-
neatur credere illud, quod credit sancta mater ecclesia, &
operari sm conscientiam, sm ea quæ habentur in c. j. & q
ibi no. etiam per Inno. s. de sum. tri. ¶ Venio ad §. propter
10 malitiam. no. hic aliam † causam legitimam cedendi, qñ
videlicet prælatus non potest propter culpam, & duritiã
plebis gregem sibi subiectum domare, nec per suam do-
ctrinam ad benefaciendum reducere. non tamẽ pro qua-
libet culpa potest tunc petere cessionẽ, sed quando subie
cti sunt incorrigibiles, & quodãmodo vertuntur in lupos
& dicit Host. q hucusq; duritia est malum, sed peius est,
qñ prælati, & sic pastores conuertuntur in lupos. ¶ Item
no. q prelati ęquiparantur mercenarijs. Item no. illud vul
gatum, qui nimis emungit, elicit sanguinem, qd subditi
debent esse humiles in obediendo prælatis. & ex hoc ar-
guit Hostien. contra Viterbienses, qui suo tempore arta-
runt Cardinales ad creandum Papam, includendo eos in
vna domo, & ipsam discooperiendo, & subtrahendo eis cõ
missionem carnium, & comminando etiam subtractionẽ
victualium. & dicit Host. q in illa coactione grauem infir
mitatẽ incurrit, adeo q sibi mortis periculũ imminebat:
propter quod cum nõ posset aliter obtinere, vt posset exi
re de illo carcere, renuntiauit illa vice voci suæ in præsen
tia aliorum Cardinalium. Et hinc sumpta occasione hic
disputat, vtrum valuerit dicta renuntiatio: & determinat,
q non, adeo q quandocunq; reuertatur re integra ille, q
taliter renuntiauit, est admittendus. super quo non est in
standum, quia plene est hodie prouisum, quando Cardi-
nales sunt in discordia, qualiter sit procedendum in ele-
ctione Papæ in c. vbi periculum. per totum. & maxime in
§. sane. de elec. lib. vj. ¶ Vltimo nota. quod interdum sunt
aliqui adeo obstinati, quod nedum desistunt a malo, imo
11 procedũt de malo in peius. † Item potes notare, quod in-
terdum prælato licitum est fugere persecutionem, & di-
mittere subiectos. de quo vij. q. j. §. hoc tunc seruandum.
in tex. & in glo. & tangitur etiam per Thomam in secun
da secundæ, questione clxv. articu. v. Sed latius hic per In
12 no. Hustien. & Io. An. post eos. ¶ Nam † aduertẽdum est,
quod quædam est persecutio intrinseca quædam est per-
secutio extrinseca appellatur autem extrinseca persecu-
tio, quã patitur prælatus a Paganis: vel a Sarracenis, aut à
Schismaticis, vel excõmunicatis, vel ab alijs inimicis ec-
clesiæ. intrinseca dicitur, quam patitur a subiectis seu sub
ditis in corrigibilibus. Alij tamen dicunt extrinsecam p-
secutionem esse, quando fit propter peccatum, quod im-
ponitur prælato, vel propter eius odium personalæ. Sed
intrinseca dicitur, quando contingit ex peccato aliorum,
& non ex odio prelati. Sed vt dicit dominus Flo. prima ex
positio est communior, & illam videtur sequi hic Inn. &
13 Hosti. vnde conclude, † quod si loquuntur de persecutio-
ne intrinseca, aut boni sunt permixti cum malis, tunc bo
ni non sunt deserẽdi propter malos. xxiij. q. iiij. in c. tu bo
nus. & vij. q. j. §. hoc etiam tunc. saluo nisi aliud magis p-
ficere posset: nam tunc superior posset illum trãsferre ad
locum alium, & tunc ipse nõ male faceret, si hoc peteret
14 † quia maius bonum præferendum est minori bono. vij.
q. j. c. scias. & c. omnes. aut omnes subditi sunt mali: & tũc
si est spes correctionis, debet expectare, & nõ fugere, seu
eos dimittere. Si vero in illa esset spes correctionis, tunc
posset petere licentiam cedendi, & consequenter posset
recedere per id, quod habetur vij. q. j. §. cum autem. & c. si.
15 & hæc procedunt in intrinseca persecutione, † in extrin-
seca vero concludo, q qñque fit dicta persecutio ↄtra ma-
iorem prælatum, puta contra Episcopum vel superiorem
& populum & clerum: quandoque fit contra prælatũ tã-
tum quandoque vero & tertio fit contra clerum tantum:
quandoq; fit propter bona ecclesiarum: qñq; & quinto fit
contra alium inferiorem prælatum. Primo casu, quando
fit contra prælatum, clerum, & populum, vt sic fidem di-
mittant, vel persecutoribus subijciant per violẽtiam illi,
qui alias fuerunt liberi, etiam si Christiani sint persecuto
res, tunc debet Episcopus se opponere tanquam murum
p domo Israel, vt ita dixerim xlvj. dist. c. si rector. & xxiiij.
q. viij. c. si ergo. & c. scitote. & sequenti. vnde non dẽt ple-
bem suam derelinquere, si est spes, q possit se defendere
16 tunc: quia † patria defendenda est. l. j. in fi. cum l. sequenti,
ff. de iustitia & iu. re. facit, quia periculum esset, si totus po
pulus marium & mulierum desereret patriam, & vagarẽ
17 tur per mundum. † Si autẽ non esset spes defensionis, tũc
fugiẽdum est, vt maius malum euitetur, sicut etiam in si-
mili cum filio Dei fugit Ioseph in ægyptum Mathæi ij. c.
vel conueniat, si potest cum infidelibus, vel etiam Chri-
stianis persecutoribus, dummodo fidem, & titus suos nõ
dimittãt. hoc enim sæpe legitur factum in veteri testamẽ
to. & cessante persecutione potuerunt ad libertatem suã
redire. facit vij. q. j. c. sciscitaris. & c. præcedenti. & xxiij. q.
viij. §. ecce. & c. sequenti. Si autem hoc facere non possent
nec possint se defendere, fugiãt q̃ melius possunt, vt supe
18 rius est dictũ. Secundo casu, qñ persecutio † fit ↄ solũ p̃la-
tum, & tũc si per aliũ potest esse salus populo, cedere põt
si vult: & etiã si non vult, cogi potest sm Inn. & Hosti. vbi
imminet periculum destructionis ecclesiæ, vel aliud ma-
gnũ periculum & scãdalum in temporalibus & spiritua-
libus: quia potest cogi cedere, arg. eorum, quæ habentur
19 j. eodem titu. §. pro graui. vt † sic publica vtilitas præfera-
tur priuatæ. s. de postu. c. bonæ. el j. & infra de regu. licet.
vj. q. j. in c. scias. & j. de rer. permu. in c. quæsitum. Dicit ta
men Inn. q debet tunc sibi bonũ cambiũ alterius prælatu
re assignari. nec ob. p̃dictis, q habeẽ j. de elec. ęgro. in c. ex
parte. vbi patet, q infirmi & furiosi non remouenẽ, qa ibi
seruaẽ vtraq; vtilitas, videlicet publica & priuata: nã ser-
uaẽ priuata i eo, q nõ remoueẽ: & publica i eo, q coadiu-
tor da.

tor dat. Quid aūt si ex trāslatione, vel remotione talium
scandalum timeatur ex parte populi, quem relinquunt:
dicit Io. And. magis vitandum scandalum populi, qui iu-
ste mouetur, quam persecutoris, qui iniuste moueretur.
20 † Tertio casu, quando persecutio fit contra clerum: vt q̄a
dicunt persequentes se contentari non prosequi populū,
si clericos expellant: tunc dicit Inno. ꝙ non debent illi de
populo expellere clericum, seu clericos, nec eos tradere
persecutoribus: quia propter hoc perderentur sacramen
ta ecclesiæ, si tales, qui sunt doctores fidei expellerentur,
& sic perderentur. vnde nec etiam debent tunc clerici vo
luntarie exire: & hoc si laici possunt & volunt eos defen
dere. Si autem nollent, vel nō possent defendere eos, tūc
possunt clerici recedere, & tranquillitatem temporis ex-
pectare d. c. sciscitaris. debent tū tunc clerici secum duce
re illos, quos pūt de populo, ne in tanto discrimine rema
neant cum alijs sine sacerdotibus & sacris. Et commēdā
di essent clerici, si tunc inspirati martyrium sustinerent.
facit quod hr̄ vij. q. j. §. hoc autem. & §. cum vero. ¶ Quid
autem si tantum cōtra partem cleri fieret persecutio. do.
Anto. hic dicit idem dicendum, quod est dictum, quando
fit contra totum clerum. hoc tamen casu minus est peri-
culum, si pars cleri solum recedat, quam si omnes recede
21 rent. ¶ Quarto casu, † quando fit persecutio propter bo-
na vel res ecclesiæ, vt illa dentur illis persecutoribus: &
tunc dicunt aliqui, ꝙ non est violenter contendendū, per
id quod habetur in c. suscepimus. j̄. de homici. & xxiij. q.
viij. c. conuenior. vbi de hoc. Cōtrarium tamen est verū,
vt patet ex ijs, quæ leguntur & no. in c. dilecto. j̄. de sentē.
excom. lib. vj. & pro hoc facit, quia sine rebus temporali-
bus clerici diu viuere non possent. j. q. iij. c. si quis obiece-
rit. & ideo debebit prælatus etiam pro bonis ecclesiæ de-
fendendis se opponere iuxta posse, defendendo se spiri-
tualiter & temporaliter s̄m ea quæ habentur in d. c. dile-
cto. & exemplo beati Thomæ Cantuariensis videntur eo
adhærere, si spiritualiter paterētur martyrium. facit quod
habetur in c. sicut dignum. j̄. de homi. & hæc procedunt
quando fit persecutio contra maiorem prælatū, puta Epi
22 scopum vel superiorem: in minoribus † autē prælatis di-
cit Ioan. And. & Host. post Inno. quod quamuis ad mor-
tem parantur, viles essent statim talem prælatum trāsfer-
re, vel eius cessionem admittere. vnde potius deberet su-
perior ecclesiam interdicere, vel claudere, vel reliquias
extrahere, ad hoc vt cesset a persecutione. facit quod ha-
betur j̄. de iurepa. in c. j. ij. & iij. Item posset excommuni-
care persecutores. tādem etiam posset ad brachium secu-
lare recurrere. facit quod habetur in c. ij. in fi. cum cōcor.
j̄. de cle. excommu. mini. & quod habetur infra de offi. or-
di. in c. j. Si autem etiam prædictis modis non possunt cō
pescere persecutores, tunc vt maius malum euitetur, de-
bet talis prælatus cessionem petere. & si etiam non pete-
ret, deberet cogi, p id quod dixi s̄. in simili. facit quod ha-
betur in c. nemo. xiij. dist. videtur tamen, ꝙ tunc esset sibi
23 prouidendum de alio beneficio, vt s̄. dixi in simili. † Qn̄
autem fit persecutio contra Episcopum tantum, vel con
tra superiorem, tunc sine Papæ licentia non potest bene
adhiberi remedium, quia in remotionē ipsius maius im-
minet periculum, quam in remotione alterius prælati: &
ideo tunc cautius est agendum. xlij. dist. c. quiescamus. vn
de prouidēdum erit sibi, si fieri poterit, per locum tutum,
in quo moretur vel per societatem armatorum secum in-
cedentium, vel per alium similem modum: ꝙ si nullo mo
do possit prouideri, consulendus erit Papa, qui poterit ad
mittere ipsius cessionem, si illam petat, & etiam posset co
gi, vt superius dixi, si per alium posset esse salus populo,
24 cui ipse præerat & † istud dicit hic domi. Floren. esse val-
de notandum inquantum Inn. hic voluit, ꝙ si periculum
est destructionis ecclesiæ, vel magni scādali, & periculosi
in temporalibus vel spiritualibus, quod tunc potest cogi
etiam præcise prælatus ad cedendum: & poterit is etiam
inuitus transferri ad alium locum, vbi plus proficere pos
sit. facit quod no. in c. fi. de postula. præla. nam ad hoc fa-
cit secundum eum, ꝙ Papa possit cogi ad cedēdum, quan
do subest periculū destructionis ecclesiæ, vel magni scan
25 dali, nisi cedat: de quo per eum in c. licet. s̄. de elect. † ad-
uerte tamen, quia Inno. hic dixit, quod ipsi prælato debet
assignari bonum cambium occasione suæ prælaturæ, vel
dignitatis, quam perdidit, quod non poterit fieri in Papa,
& sic non videtur esse eadem ratio, quæ est in inferiore
prælato. vnde in Papa videtur, ꝙ non possit cogi, cum nō
habeat superiorem se, nisi in causa hæresis, vnde ipse est
etiam supra concilium generale, vt s̄. de elec. significasti.
xl. dist. in c. si Papa. fateor tamen, quod laudabile esset, ꝙ
cederet ad tollendum magnum scandalum. Sed ꝙ posset
cogi, non videtur bene iure probari, nisi erraret in fide, &
sic incideret in hæresim: quia tunc etiam posset deponi
inuitus, & concilium generale tunc cēsetur esse supra ip-
sum, per ea quæ habentur in d. c. si Papa. & de hæreticis in
c. in fidei. lib. vj. per Ioan. And.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus plus appetere debet salutem æternam, quam commodum temporale.*
2 *Scandalum quando vitandum, & quando non. & nu. seq.*
4 *Via tutior in dubio eligenda.*
5 *Veritatem bonæ vitæ nunquam deserendam.*
6 *Veritas iustitiæ duplex.*
7 *Veritas iustitiæ, an possit consuetudine tolli.*

PRo graui. Not. aliam legitimam cau-
sam petendi, & dandi licen-
tiā Episcopo cedendi: videlicet pro graui scā-
dalo vitando, quando aliter sedari non potest
1 † & no. quod prælatus, & qlibet alius plus de-
bet apetere æternam salutem, quam commodum tempo
rale. ¶ Et sic nota. ꝙ finis canonicatus, & scientiæ canoni
2 cæ, est insequi, seu prosequi bonum æternum. † Item no.
scandalum esse euitandum, quando potest euitari absque
periculo vitæ æternæ: vbi autē non potest euitari, absque
periculo vitæ æternæ, non est timendum. Et sic not. diffe-
rentiam esse inter scandalum & scandalum, vt etiam tan
gitur in litera, & etiam in gl. ¶ In gl. in verbo, distinguē-
dum. hæc gl. facta est timore contrarij. c. qui scandalizaue
rit. infra de reg. iur. vide glo. pro solutione distinguit, vt in
3 ea patet. ¶ In ead. gl. ibi, vitare debemus. † & hoc clarum
est, quando sine peccato possumus vitare scandalum. Sed
vbi est dubium, tunc dicas idem, ex quo dubium est, an
4 posset euitari sine peccato: quia † in dubio tutior via est
eligenda. facit quod habetur infra de spon. in c. iuuenis.
& in c. fi. xiij. distin. & j. q. vij. c. & si illa. & xxiij. q. j. c. quid
culpatur. ¶ In eadem gloss. ibi, vel iustitiæ nunquam de-
serenda. Cum hac gloss. concordat alia gloss. in capi. sane.
infra de tempo. ordi. Sed contrarium tenuit gloss. in c. qui
scandalizauerit. infra de regu. iur. vbi gloss. æquiparat ve-
ritatem iustitiæ & veritatem disciplinæ. Et illā tenet Ho-
5 stien. vnde concludit, † quod veritas bonæ vitæ nunquā
est deserenda. allegat quod habetur in c. licet. xlv. distin.
& xj. q. iij. plerunque. & remittit ad summam eodem ti. §.
6 cui. versicu. si graue. Inno. vero dixit, † ꝙ quædam est veri
tas iustitiæ iuris naturalis, & euangelici: & illa non est re
linquenda propter scandalum vitandum. Quædam vero
est veritas iuris positiui: & hæc est relinquenda quando-
que propter scandalum ex causa, temperando illam, & il
lam etiam relaxando in certis casibus. facit quod not. in-
fra de conces. præben. in c. proposuit. & c. j. infra de voto.
7 & de statu mona. in c. cum ad monasterium. circa fin. † &
pro hoc facit, quia primam veritatē iustitiæ prædictæ non
potest tollere consuetudo, sed secundam sic. supra de cō-
sue. in

ſuc.in c.fi.¶ In gl.hoc verbo.ibi diſcernendis.facit quod
habetur in c.quam ſit.j.de Iudæis.cum ibi notatis per gl.
& quod habetur Mathæi xv.c. & Marci ix.c.vbi babetur
de dicto apoſtolorum, de quo fit mentio in litera.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitatis occaſione legitima peti licentiam cedendi, atque inibi irregularitatem dupliciter cauſari.*
2 *Diſpenſare cum illegitimo quis poßit.*
3 *Patris peccatum quando puniatur in perſona filij, & quando non.*
4 *Diſpenſationem fieri debere cum diſcretione, alias cenſeri potius dißipationem, quam diſpenſationem.*
5 *Irregularitas, an & quando inducatur ex peccato occulto.*
6 *Illegitimus occultus, an teneatur petere diſpenſationem ad hoc, vt poßit eligi in Epiſcopum, & diſpenſari cum eo poſsit, non vocatis ijs, ad quos ſpectat electio vel confirmatio. nu.ſeq.*
8 *Diſpenſari an poſsit cum illegitimo, vt poßit ſuccedere in hæreditate, nõ vocatis ijs, quorum intereſt. & nu.ſeq.*
10 *Naturalis filius illegitimus, an poſsit per principem legitimari, ſi extet filius legitimus.*
11 *Diſpenſatio ſit ne aliquo caſu debita.*
12 *Diſpenſare recuſans cum eo, cui debetur diſpenſatio, peccat.*
13 *Diſpenſationem ſibi debitam, an quis poſsit petere.*
14 *Diſpenſatio quando cenſeatur probibita, & quando non.*
15 *Irregularitas, quare ſic appelletur.*
16 *Irregularis, quis dicatur. & nu.ſeq.*
18 *Irregularitas quotuplex ſit.*
19 *Irregularitas ſit ne inducta a iure diuino, an a iure poſitiuo. & numero 21. & 24.*
20 *Irregularitates iure veteris teſtamenti non fuiſſe perpetuas, ſed temporales.*
22 *Irregularitas, quæ prouenit ex homicidio, an ſit de iure diuino.*
23 *Diſpenſationem non ſolere concedi ſuper homicidio voluntario.*
25 *Nothus quis dicatur, quis item ſpurius, & quis manzer. & nu. 29.*
26 *Diſpenſari facilius cum nothis & naturalibus, quam cum ſpurijs.*
27 *Spurij & naturales, an & quando poſsint ſuccedere.*
28 *Filiorum genera quatuor.*

PErſonæ. No.ex iſto §.aliam legitimã
cauſam cedẽdi, videlicet ꝓ-
1 pter irregularitatem. † Et no.quod non ꝓ-
pter quamlibet irregularitatem ſemper de-
ber coucedi licentia cedendi. ¶ Item not.ꝙ
quandoque irregularitas prouenit ex defectu ſacramẽti,
quandoque ex defectu natalium. Prima eſt, quando quis
incurrit bigamiam: vt quia contraxit cum vidua, vel quia
habuit duas vxores. & dicitur bigamus a bi, quod eſt bis,
& gamos i.mulier: & ſic dicitur, quia binam mulierẽ in
vxorem habuit. ¶ Secnnda autem irregularitas eſt, quan-
do quis non eſt natus ex legitimo matrimonio. ¶ Et no.
ꝙ illegitimus eſt irregularis: & ſic non poteſt ad ordines,
vel ad dignitates promoueri: quod intellige, niſi ſecũ fue
2 rit diſpenſatum per habentem poteſtatem. † & quis poſ-
ſit diſpenſare cum illegitimo, habetur in c.j. & c.pe. & fi.
j.de fil.presby.iu vj. illud autem eſt certum, ꝙ quo ad epi-
ſcopatum ſolus Papa diſpenſat, p ea quæ leguntur & no.
in c.innotuit.de elec. & in c.vlnmo. de poſtu.præla. ¶ Itẽ
no.ꝙ propter illegitimitatem latentem non eſt quis depo
nendus, nec danda licentia cedendi: ſed cum eo eſt diſpẽ
ſandum, quando laudabiliter ſe geſſit, & gerit in officio
3 ſibi commiſſo. ¶ † Itẽ no.quando peccatum parentis de-
beat puniri in perſona filij, & quando non: quia quando
eſt ſucceſſor vitij paterni punitur, alias non: & hoc reſpe-
ctu pœnæ æternæ. tamen quo ad pęnam temporalem in-
terdum puniuntur filij propter peccatum parentis, vt pa-
tet in crimine læſæ maieſtatis, in quo certam pœnam pa-
tiuntur, vt habetur in l.quiſquis.C.ad leg.Iul.ma.canoni
zata in vj.q.j. & j.de hæreticis.ſi aduerſus & j.de ſchiſma-
ticis.c.vno.lib.vj. Simile etiam videmus in peccato origi
nali, in quo omnes deſcendentes ab Adam ſunt puniti,
quo ad maculam ipſius originalis peccati. ¶ Itẽ not.mul-
tiplicem ſpeciem illegitimitatis ꝓlis. Quia quidam ſunt
nothi, quidam manzeres, quidam naturales, & quidã ſpu
4 rij: de quo tangetur in gl. † Vltimo no.ex textu ibi, diſcre
tionis. ſecundum do.Flor.quod in diſpenſatione requiri-
tur diſcretio. vnde dicebat Bar.Brix. ſecũdum eum, quod
diſpenſare eſt diuerſa ſecrete pẽſare, ſeu diſcrete, & in ani
mo reuoluere an expediat ius relaxari: & vbi fieret diſpẽ-
ſatio, ſi non expedir ius relaxari, potius dicitur diſſipatio:
de quo per Io.And. in c.de multa.j.de præben. & facit qđ
no.j.q.vij.§.non rigor. & c.exigunt. & c.tali. & quod not.
Spec.in titu.ij.in tractatu diſpenſationis.in primo §. ¶ In
gl.regulariter.ibi, alias. ſupple circunſcripta irregularita-
te. & ideo expone regulariter, vt j.in fine dicit gl. ¶ In ea.
gl.in fi.ſupple, & ſic ſecundum quod iubent canones, &
regulæ eccleſiaſticæ ceſſante irregularitate. ¶ In gl.in ver
bo, non potuit.in fi.de hoc, & ao ex tali confeſſione veni
ret puniendus, dic vt not.per glo.l.diſtin.c.ex pœnitenti-
bus. vbi glo.dicit quod non. ¶ In gl.in verbo, latent.in fi-
5 ne. Solue ſecundum Goff.ꝙ † occultum peccatũ, de quo
non eſt acta pœnitẽtia, inducit irregularitatem. alias ſi ſit
acta pœnitentia, non inducit, vt ſ.de temp.ordi.in c.fina.
Sed Hoſti.dicit & melius, ꝙ peccatum occultum non in-
ducit irregularitatem, in qua requiratur prælati diſpenſa
tio, ſaluo niſi ſit de illis, quæ impediant executionem offi
cij, etiam poſt peractam pœnitentiam, de quibus dictum
fuit ſ.circa principium. Sed irregularitas occulta bene re
quirit diſpenſationem, vt hic patet, & ſ.de ele.c.innotuit.
6 & c.pen. & vltimo. ¶ † Iuxta boc quærit Inno.an talis ille-
gitimus occultus arctetur ad petendum diſpenſationem
dicit ꝙ ſic, nam alias cum bona conſcientia nõ poſſet be-
neficium retinere: ſuperior autem debebit diſpenſare, ſi
cauſa ſubſit diſpenſandi, vt vtilitas vel neceſſitas eccleſiæ
7 † & dicit hic notabiliter Inno.ꝙ poterit ſuperior diſpenſa
re, etiam non vocatis ijs, ad quos ſpectat electio vel cõfir-
matio. non ob.ꝙ talis prælatus illegitimus non habuit ca
nonicum ingreſſum ab initio propter defectum diſpenſa
tionis, nec etiam interuenit conſenſus clericorum, & cõ-
firmatorum, & conſecrantium, vel aliorum quorum dica
tur intereſſe: licet videretur ꝙ deberet interuenire, per id
quod babetur in c.ad hæc.§.fi.j.de offic.Archi. & j.de reg.
iur.in c.quod omnes.lib.vj.nam dicunt Inno. & Hoſti. ꝙ
hoc non habet obſtare: quia non habent prædicti, de quo
conquerantur ex quo ſemel conſenſerunt. & ideo nõ poſ
ſint amplius reſilire: dummodo ille qui poteſtatem hẽat
diſpenſandi, velit diſpenſare ar.c.cum inter canonicos.ſ.
de elec. & ſ.de poſtula.præla.c.bonæ.ij.ad fi. & facit quod
no.Io.And.in c.dudum.j.ſuper glo. quæ incipit talis.ſ.de
ele.vnde quamuis electio habito reſpectu ad rigorem iu-
ris a principio videatur fuiſſe nulla, tamen habito reſpe-
ctu ad facultatem diſpenſandi, cenſetur habuiſſe aliquod
iudicium propter ſpem diſpẽſationis: qua diſpenſatione
ſuperueniente, reformantur omnia. Et pro hoc facit, quia
etiam de iure naturali irregularitas, quo ad tale ius, non
videtur facere electionem nullam, vt videtur velle Inno.
8 in c.ſi celebrat.de cle.excom. ¶ † Et not.bene, quod eſt di-
ctum ſ.poſt Hoſt. & Inno. inquantum dictum eſt diſpen-
ſationẽ poſſe fieri cũ illegitimo, vt poſſit ſuccedere in hæ
reditate, etiam non vocatis ijs, quorum intereſt. & ſic in-
ducit etiam illud dictum Flo.bic, & etiam vidi quandoq;
ad hoc allegari. & facit ſecundum eum, quia agitur de ha
bilitando perſonam, & ſic nõ videtur agi principaliter de
præiudicio alterius. de quo remittit ad notata per ſe in c.
per venerabilem.j.qui fil.ſint leg. & ibi etiam per d.Ant.
¶ Sed certe poteſt dici, quod dictum Innoc.de quo ſ.non
probat. quia vbi fit legitimatio de illegitimo ad finem, vt
poſſit ſuccedere in hæreditate, tunc quando illi, de quorũ
præiudicio agitur, ſemel conſenſerunt, valet: nimirum ſi
poſtea poteſt fieri diſpenſatio illis non requiſitis. & ſic vi-
detur,

detur ꝙ vbi agnati de quorum præiudicio agitur, nõ consensissent non posset fieri legitimatio illis nõ vocatis. pro hoc bene facit, quod hr̃ in l. nã ita diuus. ff. de adop. de quo ꝑ Bar. in l. Gallus. §. & quid si tñ. de lib. & posth. Sic concludit, ꝙ si viuẽte patre, & eo consentiente, vel post eius mortem de eius voluntate filius legitimetur, ꝙ teneat tunc legitimatio etiã non requisitis agnatis, & ratio est, quia poterat ipse de cuius hereditate tractat̃, illã relinquere extraneo, si voluisset: nec de hoc poterãt conqueri agnati, quinimo nec ẽt si extitisset alter filius: qui fuisset legitimus, & naturalis, dummodo fuisset sibi relicta legitima, potuisset de residuo disponere ẽt instituendo in residuo extraneum, & pro tanto non censet̃ sic fieri ꝑiudiciũ ipsis agnatis, vel ipsi filio legitimo, & nãli.

9 † Secus qñ fieret post mortem ipsius, de euius hr̃ditate tractat̃, quia non valeret legitimatio facta nõ requisitis illis de quorum ꝑiudicio agebat̃ per d. l. nam ita diuus. & qđ ibi no. per Legistas, aduerte tñ ꝑp id

10 quod dixi, † qñ extat alius filius legitimus, & naturalis, ꝙ non ꝯsueuit Imperator legitimare naturalem extante aliquo filio legitimo: prout hr̃ in Auth. qui. mo. na. effi. sui. in §. si quis ergo. licẽt posset si vellet saltem apponendo clausulam, non obstãte. per id qđ legi. & nota. in auth. ex complexu. C. de inces. nupt. ¶ Iuxta prædicta quærit hic Io. An. post Inn. & Host.

11 † An dispensatio sit aliquo casu debita: & concludit, ꝙ sic, qñ subest vtilitas ecclesiæ: vt quia bene se gessit in administratione ille, cuius irregularitas fuit occulta tpe ꝓmotionis: vt hic patet, & fortius esset debita, qñ hoc suadeter necessitas ecclesiæ: per id quod hr̃ in §. nisi rigor. & c. exigunt. & c. tali. eum seq. j. q. 7. concludit etiam, ꝙ vbicunq; subest iusta causa rationæ personæ, rei causæ, vel loci, potest dici debita dispensatio. facit quod hr̃ xxviij. dist. c. j. & ij. & 50. dis.

12 in c. dño sancto. & c. si q̃s diaconus. † & eo casu quo est debita, peccare vr̃ prælatus habens ptãtem dispẽsandi, si non dispensat. ar. c. quãto. ad fi. ij. q. v. & d. c. si quis diaconus. dicit tñ, ꝙ illam nõ põt subditus petere. facit quod no. in d. c. exigunt. & qđ not. in simili de postulato, in c. scriptum. de elec. & in c. ij. & iij. de postu. præla. & facit etiam quod not. gl. in c. licet canon. & c. cum ex eo. de ele. in vj. & sic pertransit do.

13 Ant. ¶ † Sed aduerte, quia inquãtum dixi, ꝙ subditus licẽt sit ei debita dispensatio, non potest illã petere, debet intelligi inre, videlicet, alicuius actionis, ꝙ a tale ius non reperitur in iure dispositum, sed bene poterit iudicis officium implorari, vt dispensatio fiat, & si ipse prælatus nollet facere, poterit adire superiorem illius prælati, & petere eum cogi: per id quod hr̃ in c. nullus. j. de iurepa. & hoc tenuit glo. in d. c. exigunt.

14 ¶ Item aduerte, † ꝙ interdum permissa est dispensatio: vt in casu dicti c. si quis diaconus. interdum autẽ censetur esse prohibita: qñ. s. fine de decore ecclesiæ fieri non posset: & vbi non subesset cã dispensandi. ꝑ id qđ hr̃ in c. & si illa. & c. tali. j. q. vij. & aliquos casus in quibus est permissa, & aliquos casus in quibus est prohibita, tetigit Inn. in c. dilectus. j. de tẽ. or. & tangitur ẽt in Spe. ti. ij. §. nũc eporum. facit quod hr̃ j. de fil. ptesby. c. pe. & vltimo & eo. tit. in c. j. in vj. & j. de ꝑb. c. de multa. ¶ Vltimo qrit hic Inn, quare appel

15 letur irregularitas. rñ. ꝙ ideo, quia ille qui est irregularis non sequitur naturã, & regulã aliorum respectu ordinũ susceptorum, & respectu ptãtis ministrãdi in ordinib⁹ susceptis, & sic dr̃ irregularis, quasi extra

16 regulam aliorum. † Et dr̃ latẽ quilibet irregularis, q̃ non põt ministrare in susceptis ordinibus, nec ꝓmoueri ad maiores ẽt post peractam pœnitentiã sine dispensatione Papæ, vel inferioris plati. Et in quibus casibus eps possit dispensare. tangitur in d. c. dilectus. ꝑ

17 Inn. & in Spe. ti. ij. §. nunc de eporum. † dr̃ ẽt stricte irregularis ille, qui non potest in susceptis ordinibus ministrare, nec promoueri ad superiores fine licẽtia Papæ, vt contingit in casibus, in quibus dispensatio soli Papæ est reseruata: de qbus in d. §. nũc de eporũ.

18 ¶ † Iuxta prædicta etiã q̃ritur, quotuplex sit irregularitas. dic, ꝙ est duplex, nam quædam procedit ex defectu: vt bigamia, & illegitimitas. Et de alijs defectibus etiam hr̃ in c. non confidat. 50. di. & j. de corpo. viti. per totum. Quædam aũt prouenit ex delicto: vt cõtingit in homicidio, simonia, & in alijs criminibus quæ impediunt executionem ordinis ẽt post peractã pniam: de quibus dictũ fuit in principio. c. & tãgitur

19 j. de tem. or. l. ex tenore. & c. fi. ¶ Item dubitat̃ iuxta ꝑdicta, an irregularitas sit inducta a iure diuino, an vero a iure positiuo. Quidam dicunt, ꝙ illa quæ ꝓuenit ex bigamia vr̃ esse ex iure diuino, per dictũ apostoli, dum dixit, Oportet episcopũ esse vnius vxoris virum: vt hr̃ xxvj. dist. c. j. & c. ij. & videtur prouenire ex defectu sacramenti, per id quod habetur j. de biga. c. debitum. Inn. hic tenet contrarium, dicens, ꝙ talis irregularitas non prouenit ex defectu sacramenti, sed ex eo, quia non posset esse hortator viduitatis ille, qui coniugia frequentauit: vt dicit tex. xxvj. dis. in c. vna. aliás c. vidua. in fin. vel ſm eum, potest dici, ꝙ dato ꝙ de iure diuino inducatur hæc irregularitas bigamiç, tam a solo iure positiuo inducitur, q̃ a solo Papa posset fieri dispensatio. facit qđ habetur in c. lautius. xxvj. dist. & quod leg. & no. in c. lector. xxxiij. di. vbi patet dispensatum fuisse per Papam cum bigamo. nec ob. quod habetur in præallegato. c. debitũ. j. de bigamis. quia ibi non dicitur, ꝙ surgit irregularitas ꝑdicta a defectu sacramenti: licet sit causa coadiuuans, non autem inducens. Et idem dicit de irregularitate, de qua habetur j. de corpo. viti. quia illa est ẽt de iure positiuo, idem dicit de qualibet alia irregularitate, videlicet, ꝙ est de iure positiuo, saltem quo ad hoc, vt soli Papæ reseruetur, quod diligẽter tene mẽ

20 ti, † & concludit, ꝙ in veteri testamento irregularitates non erant perpetuæ, sed temporales tãtum. vnde qui erant in castris qui polluebantur exibant castra, & non reuertebantur nisi post vesperam, & similiter qui tangebant q̃dam morticinia, non intrabãt ecclesiam vsq; ad vesperam. & hæc habentur Leuitici. xj. c. & Deuteronomij xxiij. c. nec ob. prędictis, si dicat̃, ꝙ summus sacerdos debebat habere virginem nõ repudiatam: quia illud non erat ꝑp defectum sacri, sed

21 ꝑp causam, de qua. s. dixi. † & tene diligenter menti dictum Inn. inquantum vult, ꝙ Papa in oĩbus irregularitatibus possit dispensare: & qđ oẽs irregularitates & earum pœnæ ꝯr sunt de iure positiuo. qđ est val de notandũ, vt hic dicit d. Flo. ¶ Et no. bene: q̃a vult, ꝙ ẽt irregularitas, quæ prouenit ex bigamia sit de iure positiuo: & super illa possit Papa dispẽsare, de quo

22 in c. debitum. j. de big. & in pal. c. lector. † vr̃ etiã velle Inn. ꝙ irregularitas, q̃ prouenit ex homicidio sit de iure positiuo: & possit dispensare cũ homicida. qđ tene menti. Sed aduerte, licẽt decretales hoc nõ declarẽt, ꝙ in ꝯrium facit, videlicet, ꝙ talis irregularitas sit de iure diuino, per id qđ hr̃ primi Paralippomenõ xvij. & xxviij. c. vbi dictũ fuit Dauid: nõ ædificabis mihi tẽplũ ĩ æternũ, qui vir sanguinis es. nã fecit occidi vriã: vt hr̃ in c. cũ olim magister. j. de off. del. & facit qđ hr̃ in c. j. de conse. di. j. ¶ Sed potes rñdere, ꝙ licet prohibitus fuerit Dauid dicta de cã ædificare tẽplũ, nõ tñ ꝑ hoc generaliter sit inducta irregularitas ratione homicidij,

micidij.patet,quia Samuel,qui erat Propheta,& sacerdos, occidit Agar Regem Amalech. primi Regū xv.c.& tñ toleratus fuit in sacerdotio, facit etiā qđ hř Nu.xxv.vbi hř,qđ Phinees,qui etiam fuit sacerdos, seu filius sacerdotis,& perseuerauit in sacerdotio,occidit Israelitam quendam,qui concubuerat cum Madianita.facit qđ hř in §.vt cum Balaan. ver.is ita.ij. q.vij.& xxiij.q.v. in c.occidit. ¶ Item beatus Petrus abscidit auriculam cuiusdam tpe passionis Saluatoris,& sic membrum alteri abstulit; & tñ admissus est in sacerdotium. Et similiter Paulus Apostolus vř dedisse auxilium lapidantibus beatum Stephanum,qa tenuit illorum vestimenta: & tñ toleratus est etiam in sacerdotio,licèt in eo posset dici, ꝗ per baptismū fuit talis irregularitas sublata. facit quod hř in c.acutus.xxvj.dist. ¶ Hoc tñ non potest dici in Petro, qui antequam abscinderet auriculam,fuerat baptizatus: & sic vř ꝗ irregularitas proueniens ex homicidio,vel mutilatione membri,sit de iure positiuo. facit quod no.Spe.in ti.ij.§.iuxta.versi.sed nunquid beatus Pe-
23 trus. ¶ † Aduerte, † quia super homicidio voluntario non consueuit Papa dispēsare,vt no.gl.in gl.magna. j̃.de homicidio.c.sicut dignū.dicit tñ ibi Io.An.post Hosti.super illa glo. ꝗ posset dispensare,si vellet:pro
24 quo facit,quod dictum est superius. † &.sic no. bene ſm prædicta,ꝗ omnis irregularitas, etiam si ꝓueniat ex bigamia vel homicidio,vř eē de iure positiuo quo ad hoc saltem, vt super illa possit per solum Papā dispensari,vt hic dicit Inn.quod tene menti, & de materia tangitur per Spec.in præal.§.iuxta.in ver.dř.& in ver.sumuntur. ¶ In glo.in verbo,manzeres. ibi,in hystoris. non dicit quibus ſm d.Floren. sed ſm eum colligitur Deuteronomij xxiij.Gl.tñ fortè vidit aliū librum hystoriarum,in qbus habebatur rubrica, de
25 qua in gl.fit mentio. ¶ In ea.gl. in fi. † adde quod Isidorus lib.xij.ethimologiarum dicit,ꝗ nothus est natus ex nobili patre,& ignobili matre, qui non erant coniuges:cuius cōtrarium est spurius, quasi extra puritatem genitus, & sic etiam ex ignobili patre est natus.Host.verò dicebat, ꝗ mãzer est natus de scorto, hoc est de muliere,quę stat publicè in prostribulo,q aliàs appellatur vulgo quæsitus.i.cuius pater ignoratur,& talis etiam latè dř spurius.l.vulgo.ff.de sta.ho. Spurius verò ꝓpriè dř ſm eum,natus de adulterio, vel alio coitu damnato.Spurius enim est,qui patrem potest ostendere,sed talem, quem nominare est nephas,vt d.l.vulgo.nothum autem dicit illegitimum natum de non ingenua extra domū:dictus a notha.i. infamia.naturalis autem est ille,de quo dixit gl. vnde sensus literæ est, ꝗ fienda est distinctio inter istos
26 illegitimos ex eo, † quia cum nothis, & naturalibus facilius dispensatur,q̃ cum manzeribus,& spurijs.facit quod hř in c.per venerabilem.ad fin.j̃.qui fil.sint leg.& quod no.per Host.in summa de fil.presby.§.j. versi.consueuit.& in Spe.ti.ij.§.nunc de episcoporū. ad fi.ver.Curia Romana.& sic licèt Papa possit cum omnibus illegitimis dispensare, per id quod hř in c. nasci.lvj.dist.& c.vltimo:tñ difficilius dispensat cum
27 manzeribus,& spurijs,vt s̃.dixi. ¶ † Qualiter autem naturales,vel spurij pñt succedere,hř in tex. & in gl. in l.si qua illustris.C.ad Orficianum.& tangitur etiā in c.cum haberet.j̃.de eo,qui duxit in vxo.& ibi per do.Flo.& per do.Ant.in c.per venerabilem. Cōiter tenetur, ꝗ nati ex damnato coitu, & qui potest accusari ad pœnam imponendam,non succedant. Alij autem succedunt matri,nisi sit illustris: spurius autē nullo modo succedat patri. naturalis verò natus ex vnica concubina in domo succedit, vt dixit gl.secus si habuisset quis eodē tpe plures concubinas,vel nō esset natus in domo,ſm notata per Dy.& Bar.in l.fi. ff.de concubinis. Ex prædicta satis vřr declarare textum,& materiam ipsius tex,quatenus loqtur de istis illegitimis.Do.tñ Floren.hic dicebat,ꝗ ex dictis glo. & ex ijs,quæ scribunt Doct.non plenè declarabatur litera,neq; verba literæ,nec etiam gl.ſcđm eum.vn-
28 de dicebat,† ꝗ omnia genera filiorum,quo ad id qđ hic quæritur,comprehendūtur sub quattuor vocabulis.Nam quidam sunt naturales,& legitimi.Quidam legitimi tm̃,vt filius adoptiuus, vel qui acquiritur ꝑ compaternitatem.j. de agna. legali.c.j. & de cogna. spiri.per totum.Quidam sunt naturales tm̃: vt est ille,qui nascitur ex soluto,& soluta, & iste etiā ſm eū dř notus.C.de natu.lib.l.j. ibi tū non reperio factam
29 mentionem de notho.item quidam sunt spurij, † & dř spurius natus ex damnato amplexu,vt ex adulterio,incestu,vel sacrilegio.facit quod hř in d.l.vulgo. & ſcđm eum attētis prædictis, dum litera distinguit inter nothos,& manzeres, ponit distinctas species: quia manzer dř ex scorto natus,vt hř in gl.& Deuteronomij xxiij.& scortum secundum eū est meretrix, vt dicunt diriuatores secundū eum, & sic manzer est idem quod de adulterio natus.vnde concludit, ꝗ nō sunt quatuor species,sed tantum duę,& verbum spurios,comprehendit sub se manzeres,& verbum naturales,verbum nothos. Et sic secundum eum erit hic quædam figura,quæ appellatur epexegesis,de qua j̃. de verb.sig.in c.forus.Et similis modus loquendi est secundum eum,j.qui fil.sint legi.c.per venerabilem. versi.rationibus. ibi,inter sanguinem,& sanguinem. ¶ Sed quicquid dicat d.Flor.mihi plus placet opi.gl. & Host.& potissimè,vt dixi,quia non reperio ꝗ naturalis dicatur nothus,vt ipse dixit.Item vř velle,ꝗ natus ex scorto,sit natus ex adulterio. Certè vř, ꝗ potius dicatur natus ex muliere,quę stat in publico ꝓstibulo.non habetis hic alia,venio ad versiculū,verū.

SVMMARIVM.

1 *Petitionem iniustam non esse admittendam.*
2 *Paria sunt, nullam causam subesse, & aliquam subesse, sed iniustam, & indiscretam.*
3 *Sedendi licentia quibus ex causis non soleat concedi.*
4 *Otium duplex.*
5 *Otium, & voluptatem principia esse vitiorum.*
6 *Beneficium in ecclesia acceptans, censetur quasi cōtrahere cum ipso beneficio, seu cum promouente nomine beneficij.*
7 *Spiritu Dei ducti non sunt sub lege, atque inibi libertatem esse, vbi spiritus Dei est.*
8 *Credendum non continuo ei esse, qui dicit se spiritu Dei ductus.*
9 *Episcopus animam ponere debet pro salute populi sibi commissi.*
10 *Amicitia quid sit.*
11 *Vita vtra sit vtilior, contemplatiua ne, an actiua. & nu. 17.*
12 *Comparatiuus præsupponit suum positiuum.*
13 *Episcopum non posse effici monachum sine licentia Romani Pontificis, licèt alius beneficiatus hoc possit.*
14 *Filium effici extraneum patri per emancipationem.*
15 *Virtutem vnam sine alijs, an & quatenus possit quis habere.*
16 *Opera quantumuis bona, nihil prodesse sine charitate, quatenus verum sit.*
18 *Laudare seipsum, an sit aliquando licitum.*

1 VErum. No.primo ex isto ver. † ꝗ petitio iniusta non est admittēda.facit quod hř j̃.de simo.c.ex tuę.secus quandoq; est iusta,vt l.iij.C.de offic.magi.
2 & l.cum rationibus.C.qui accusa. non poss. ¶ † Item not. ꝗ paria sunt, non subesse causam, vel illam esse iniustam,seu indiscretam,facit quod habetur in c.ij. s̃.de transla. ¶ Item no.ꝗ aliæ causæ vltra sex.positas

circa

circa principium in ver. intueri:non sunt legitime ad pe-
3 tendam cessionem. † Et nota præcipue reprobari causam
otij,vel quando propter vitandos labores quis vult cede-
re,vel propter vitãdos incursus persecutionem,vel ex eo
quia allegat causam inspirationis, vel ex eo quia dicãt vi
tam contemplatiuam esse meliorem quam sit vita actiua.
4 Item no.textum contra otiosos.† Et videtur q; duplex est
otium,vt hic tangit Io.And.nam quoddam est otium si-
ue literis,& illud est detestabile: vnde Seneca in epistola
lxxxiij. ad Lucillum, Otium sine literis mors est, & viui
hominis sepultura.Aliud est otium literarium:& illud cõ
mendatur.vnde Tullius lib.v.Tusculanarum, Quid dul-
cius otio literario.Quod intellige, quando quis studio va
cat. Alias vt dicitur prouerbiorum xij. Qui sectatur otiũ
5 stultissimus est.Item not.duo † principia peccatorum, vi-
delicet otium & voluptas.& no.per peccatum omnia ca-
ptiuari.facit quod habetur in c.vltimo,s.de consue.¶ Itẽ
adde,quod inter Episcopum & ecclesiam dicitur esse ma
trimonium spirituale,quod contrahitur cum ecclia apud
Deum fide media inter Deum mediante metropolitano,
vt tangit glo.& Episcopum recipientem ecclesiam.no.ẽt
hic dominus Flo.ex textu isto, quod beneficiatus obliga
tur beneficio, quod acceperat per fidem,quam vt promit-
6 tere.Et ex hoc † infertur secundum eum,quod videt qua
si contrahere cum beneficio,seu cum promouẽte nomi-
ne beneficij,per istum textum,quem dicit ad hoc diligẽ-
ter esse notandum.facit quod habetur s.de elect.c. cũ in-
ter canonicos.vbi etiam dicitur, quod inter eligentes &
electum contrahatur matrimonium spirituale.& hoc fa-
cit ad ea,quæ dixi in c.admonet.& c. quod in dubijs. s.e.
titu.Item not.autoritatem allegabilem pro ferentibus per-
secutionem iniuste,de qua hic in litera,in versicu.sciens.
7 ¶ † Item no.quod qui ducitur spiritu Dei, non est sub le-
ge,& quod vbi spiritus Dei est,ibi libertas.facit quod ha
betur.2.ad Corinth.iij.quod est intelligendum, vt no.gl.
notabilis in cle.ad nostram.vẽr.iij.de hereticis. vbi in ef-
fectu concludit,quod tunc est libertas a seruitute,scilicet
peccati:non autem a seruitute,seu obligatione, qua quis
est adscriptus ad obedientiam superioribus, vel spirituali
bus.¶ Et no.etiam quod hic reprobatur opinio Hugu. q
habetur in c.duo sunt.xviij.q.ij.vbi dicit, quod si Episco-
pus occulta dei lege ducitur,potest renuntiare sine licen
tia Papæ,nam dicta opinio est contra istum textum.¶ Itẽ
not.modum cognoscendi,si spiritus est ex Deo, quia co-
gnoscitur si illa,quæ agit ex spiritu,non agit contra obe-
8 dientiam,nec contra superioris determinationem.¶ † Itẽ
nota.quod non est credendum ei,qui dicit se spiritu Dei
duci.Quod intellige,nisi hoc ostendat per miraculũ , vel
ex testimonio sacræ scripturæ.facit j. de hæreti.c. cum ex
iniuncto. Item nota. textum allegabilem contra non ha-
9 bentes charitatem. † Et not.quod prælatus debet ponere
animam suam pro salute subditorum suorum.¶ Et nota.
etiam , quod in magna charitas est ponere animam pro ami
10 cis.† Quid autẽ sit amicitia,dicit Tullius in libro de ami-
citia.quod est omnium diuinarum , humanarumque re-
rum cum beneuolentia & charitate consensio. & ibi etiã
dicit,hoc scio,amicitiam in bonis non esse.Et subdit etiã
hæc lex in amicitia sanciatur,vt nec rogemus res turpes ,
nec rogati faciamus, vnde Valerius lib. vj.c.iiij. refert, qđ
P.Rutilius amico dicẽti,quid mihi opus est amicitia tua,
si quod rogo,non facis.Innocẽ.inquit,quid mihi tua ami
citia,si pro te aliquid inhoneste facturus sum.¶ Item no.
quod qui non habet charitatem,nil cẽsetur habere. ¶ Itẽ
no.quod propter defectum profectus aliquorum subdito
rum non debet prælatus totum gregem suorum subdito
rum derelinquere.¶ Item no.esse licitum se commenda-
re & laudare.Quod qualiter intelligendum sit,inferius tã
11 getur post glossam.¶ † Item nota, quod labor etiã sine fru
ctu vbi non deficit ex parte apparentis, sed ex parte ma-
12 teriæ,non est absque mercede quo ad Deum.¶ Itẽ † not.
ex versi. nec putes. quæ dicatur esse vtilior vita. An con-
templatiua,an actiua,& quæ aliam excedat.nam vita acti
ua est magis vtilis, & magis fructifera. Sed cõtemplatiua
est securior,& sic magis secura. Et ex hoc patet, quod ha-
bent se vt excedentia & excessa:vt etiam no.glo.ij. q.vij.
in c.sancta quippe rusticitas. Item no.quod comparatiuũ
præsupponit suum positiuum.facit quod habetur in l.vbi
autem non apparet.in §.j.ff.de verbo.obliga.Item no. qđ
possibile est quẽ vti mixtim ,partim vita actiua, & partim
vita contemplatiua. Et hæc vita mixta præfertur simplici
actiuæ,& simplici contemplatiuę. & dicit dominus Flor.
quod illa vita mixta pertinet præcipue ad episcopos, qui
videntur esse in altissimo statu perfectionis, si bene exer-
cent in tali vita iusta. Item not.quod facilius conceditur
monacho,vt ascendat ad episcopatum quam episcopo,vt
13 descendat ad monacharum.¶ † Et nota.etiam,quod licet
alius beneficiatus, & inferior prælatus possit transire ab-
sque licentia obtenta ad monacharum, dummodo sit pe-
rita.j.de regula.in c.licet.& facit quod no.supra eodem c.
admonet. non tamen potest episcopus transire ad mona-
chatum,nisi obtenta licentia a Papa in gl.in verbo,otio-
sitas.ibi,iuxta illud.supple Ouidij de remedio.
Otia si tollas, periere cupidinis arcus.
¶ In eadem gl.in fi.& ibi soluitur contrarium de §.j.xlij.
dist.vbi dicitur,quod corporalis exercitatio ad modicum
vtilis est:nam illud verum est, quando esset sine pietate ,
vt ibi not.& vide Tullium officiorum lib.ij.circa princip.
vbi dicit, nunquam minus otiosus,quam cum otiosus.In
glo.in verbo deficiẽte manu. ibi,in parabolis.supple,pro
uerbiorum vj.c.in prin.ibi dicit, fili si spoponderis p ami
co tuo,defixisti apud extraneum manum tuam, illaquea-
tus es verbis oris tui.¶ In eadem glo.in fi. qualibet expo
sitio de tribus præmissis satis recidit in idem, quo ad effe
ctum,secundum dominum Flo.Et facit ista glo.ad id,qđ
dictum est in notabilibus, q; beneficiatus obligat ex qua
si contractu ad seruiendum beneficio. dicit etiam Iac. de
Are.notandum,quod idem videtur posse dici alius,quod
extraneus.quod dicit notandum ad ea,quæ tangunt in c.
sedes.de rescriptis.& no.glo.istam, quæ fuit facta timore
cõttatij,nam hic videtur innui,quod Deus dicatur extra-
neus a nobis,quod non videt verum , cum dicamur eius
filij,& ipse pater noster,vt patet in oratione Dñica. Vnde
gl.voluit dicere,quod certis respectibus, de quibus tangi
tur in glo.potest dici Deus extraneus a nobis,licet etiam
14 dicatur pater. † Item ad id,quod dicit glo. quod vbi filius
emancipatur a patre efficitur illi extraneus . bene facit ,
quod habetur in l.amissione.§.fin.cũ l.se.ff.de capi. dimi.
vbi per emancipationem desinit esse de familia patris. &
adeo exibat olim, quod secundum legem.xij. tabulatum
non succedebat patri,sicut nec extraneus: licet postea ex
æquitate per Prętores fuerit vocatus ad bonorum posses-
sionem,vnde liberi.l.j.ff.vnde liberi.¶ In glo. vias.in fi.&
habetur originaliter. Hieremiæ x.c.in fin.¶ In glo. in ver
15 bo, virtutum Flore.in fine. † Et sic est sensus, quod licet
quis non posset habere vnam virtutem in actu sine alijs ,
tamen potest habere opera aliqua aliquarum virtutum si
ne alijs. Philippus tamen dixit glossam procedere in vir-
tutibus Theologicis, sed in politicis virtutibus dicit, qđ
ille possint haberi sine charitate, p id quod habetur xxix.
q.j.de ijs.& ibi per glo. & de istis potest intelligi hæc lite-
ra.Dominus tamen Floren.dicit veriorem esse expositio
nem glo.quia qui habet vnam virtutem perfecte, dicitur
habere omnes: intellige participatione, & non proprieta
te.i.non omnino distincte , vt voluit Hieronimus contra
Pelagium. Et quod dixi perfecte,idem importat secundũ
dominum Floren. sicut dicere in actu. imperfecte autem
habetur virtus,quando quis habet aliqua eius opera , sed
non omnia,de quo secũdum Flo.habetur sexto ethymo-
logiarum.

16 logiarum.& per Tullium in secundo officiorum. † In gl.
in verbo nihil.ibi,illud Apostoli.supple primę ad Corin.
xiij.c.¶ In eadem glo.ibi,nihil prodest mihi.supple,quã-
tum ad vitam ęternam,sed bene prodest quantum ad mi
nus supplicium subeundum,prout not.lxxx.distinc.in c.
neque.Et adde etiam,quod habetur j.q.j.in c.vide quan-
tum.bonum. vbi etiam dicit, quod interdum nocet talia
opera in se bona facere,quando scilicet fiunt ad pompã,
17 vt ibi habetur.¶ In gloss.in verbo,secura.† in fin.& quod
vtraque sit çerta & secura,facit litera hic,dum dicit, ma-
gis secura:& sic comparatiuum præsupponit positiuum,
vt dixi in notabilibus.innuit vtranque vitam tam actiuã,
quam contemplatiuam esse securam ; licet contemplati-
ua sit magis secura : & ideo non est necessario eligenda,
secus quando vna via esset certa,alia incerta:quia tũc be-
ne est eligenda via certa,per id quod dixit gl.¶ In glo.via
ibi,lippa erat.i.habebat putredinem in oculis,seu sangui
nem secundum Hugu.¶ Item ibi,quatuor filios:imo sex
nam habuit Ruben,Symeõ,& Leui, & Iudam. & de istis
quatuor fit mentio.Genesis xxviij.c.habuit duos alios ex
alia, videlicet Isacar & zabulon, prout habetur Genesis
xxx.c.& mixtim de vtrisque habetur Genesis xxxv.¶ In
gloss.fina.in fin.& sic videretur, quod hic debuisset com-
pelli.Sed dic,quod non compellitur: quia Papa eum suæ
18 consciẽtię derelinquit, vt patet ex litera.† Extra glossam
opponitur,quod non licet se commendare,cuius contra-
rium hic colligitur ex dicto Apostoli, dum dicit, se plus
cæteris laborasse.nam videtur, quod hoc sit contra ea, q̃
habentur in c.si quis velo.xj.q.iij.& in c.quidam.& ibi de
hoc.xviij.q.ij.& vj.q.j.c.imitare.& xxiij. q.v.§. hic notan-
dum.Ioan.Andr.hic allegat pro, & contra autoritates sa-
cræ scripturæ in hoc articulo, an liceat se commendare.
finaliter concludit,quod de virtutibus,quæ alicui insunt
ipse licite potest se commendare, si hoc faciat ex chari-
tate vera, vt alios ad illas inducat, vel vt a detractoribus,
se excuset,per id quod habetur xxxj.distinctio.in c.tene-
ret.& infra de censibus.cum instantia. versi. quia nos. &
per id,quod hic habetur.sed laudare se ex causa supbiæ,
vel elationis, vel ad alterius detractionem, hoc non est li
citum, vt in contrarijs.¶ De hoc etiam habetur in capitu
lo.de ijs.infra de eccle.ædificandum.item melius colli-
gitur ista iactantia in textu ibi,ego sum,inquit Deus, ze-
lotes.ad quod allegatur autoritas Virgilij,dum dixit, sum
pius Aeneas.etiam hoc fuit quando portabat patrem, &
Deos Troianos in humeris suis,quando recessit de troia.
adde extra lectu.istam.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiscopum neminem dici ante receptionem pallij, quamuis electus, atque etiam consecratus sit.*
2 *Pallium quid sit.*
3 *Electionis approbationem petens debet facere mentionem non solum de vacatione ecclesiæ, sed etiam de modo vacationis.*
4 *Capitulum potest in actu electionis compromittere in vnũ ex canonicis, & in eum transferre potestatem eligendi.*
5 *Compromissum factum a capitulo in vnum ex canonicis potest impediri per vnius contradictionem.*
6 *Postulandi potestatem censetur habere is, cui data est potestas eligendi.*
7 *Eligendi potestatem habens potest aliquem eligere, qui non sit de gremio illius ecclesiæ, ad quam eligitur.*
8 *Monachus, qui non habet liberam potestatem consentiendi sine licentia sui prælati, an possit eligi, an vero debeat postulari.*
9 *Postulationes duas requiri ad hoc vt is, qui alterius potestati subiectus est possit eligi.*
10 *Postulatio quomodo fieri debeat.*
11 *Postulatus, qui non potest eligi propter aliquod impedimentum: si præsentetur ei postulatio, quid habeat respondere.*
12 *Episcopum non posse dispensare contra concilium.*
13 *Eligi, aut postulari eum non posse, cuius vitium non est de facili dispensabile per Papam.*
14 *Episcopus transiens ad monachatum, an & quando possit reassumi ad Episcopatum. & nu.30.*
15 *Contrarietatem non cadere circa diuersa.*
16 *Crimen notorium causat irregularitatem, ac impedit, ne quis assumatur ad dignitatem.*
17 *Crimen impediens ordinis executionem etiam post peractam pœnitentiam inducit irregularitatem, & consequenter impedit beneficij retentionem.*
18 *Episcopum posse renuntiare loco, licet non renuntiet ordini: atque inibi episcopatum esse ordinem de per se ab alijs. & nu.65.*
19 *Episcopus renuncians loco, & non ordini, præsumitur ob aliud renunciasse, quam ob delictum: atque inibi quod talis præsumptio sit vehementissima, & iuris & de iure.*
20 *Iudex debet abstinere a prolatione sententiæ, donec sit certificatus super veritate facti.*
21 *Postulantes indignum, an priuari debeant potestate postulandi.*
22 *Compromissarius sumptus ad eligendum, posteaquam eligit vel postulauit functus est officio suo, nec amplius se intromittere potest.*
23 *Scientiam exercitatione quæri. & nu. 25.*
24 *Magistrum fieri non debere eum, qui non bene studio vacauit.*
26 *Cæco cæcum ducente, ambo in foueam cadunt.*
27 *Postulandi potestatem videri ei datam, cui est data potestas prouidẽdi ecclesiæ de prælato. & quid si simpliciter est data ei potestas eligendi, an eo casu possit postulare.*
28 *Eligere posse eum, cui postulandi potestas est data.*
29 *Postulari an debuerit is, de quo tractatur in c. post translationem. de renũciatio. an vero potuerit simpliciter eligi. & nu.31.*
32 *Superior quis dicatur, aut possit compellere Abbatem, vel priorem ad dãdum eum monachum, qui fuit electus vel postulatus ad prælaturam.*
33 *Monachus electus ad aliquam prælaturam extra suum monasterium, non potest electioni consentire, nisi petita & obtenta licentia a suo Abbate vel priore. & an sit necessaria licentia Episcopi diœcesani.*
34 *Episcopi consensum requiri in venditionibus rerum monasterij.*
35 *Dispensare cum monacho inhabili assumpto ad dignitatem secularem, quis possit.*
36 *Causæ cessationem non esse modum reuocandę constitutionis.*
37 *Causa cessante, an cesset effectus. & nu.39.*
38 *Forma dat esse rei.*
40 *Causa finali, nempe ratione legis cessante, an cesset ipsa lex. & numero sequen. & 51.*
42 *Causa impulsiua, quæ dicatur, & quæ finalis. & an in dubio causa sit præsumenda finalis, an potius impulsiua. nume. sequen. & 44. & 46. & 47. & 49.*
45 *Causam impulsiuam non propriè dici causam.*
48 *Causa adiecta legato in vim modi, si deficiat per casum aliquem fortuitum non propterea deficit legatum.*
50 *Ratio qualiter possit colligi ex lege.*
52 *Lex censeatur nec ne correcta ratione finali ipsius legis correcta.*
53 *Extensionem passiuam permitti etiam in correctorijs.*
54 *Rationem, & mentem legis idem esse.*
55 *Filiusfamilias qua ratione non possit legare in codicillis: atque inibi quod codicilli hodie possunt esse sine testamento.*
56 *Filiusfa. non posse etiam hodie testari in aduenitijs: atq; inibi quæ sit huius ratio.*
57 *Emancipatus licet hodie succedat ad similitudinem sui, tamen præteritus non rumpit ipso iure testamentum, quemadmodum suus romperet. & quæ sit huius ratio.*
58 *Episcopus promotus per simoniam parentum, quid agere debeat, vt ea simonia sibi non præiudicet.*
60 *Dispensare quis possit cum eo, qui simoniam scienter commisit: & quis cum eo, quo ignorante commissa est simonia. & nu. seq. & 61.*
62 *Episcopus possit ne dispensare cum committente simoniam in beneficio simplici.*
63 *Simonia si commissa sit circa aliud, quam circa beneficium, vel ordinem, quis possit dispensare.*
64 *Episcopus, cui ob delictũ data est licentia cedendi, an & quando possit reassumi ad episcopatum.*
66 *Postulatus ad Episcopatum, qui prius episcopatum cedens transierat ad monachatum, an probare debeat se non transiuisse in casibus prohibitis, an vero probandi onus incumbat aduersario.*
67 *Delictum in dubio non præsumitur, quando alia coniectura sub esse potest*

68 Papam

68 *Papam esse supra concilia, atque etiam supra ius, & posse contra euange-
lium dispensare.*
69 *Monasterium ingressus, relicta aliqua dignitate ecclesiastica inferiori epi-
scopatu, an possit iterum eligi ad eandem dignitatem, & an ad episcopa-
tum. nu. seq. & 71.*

POst translationem. Episcopns,
qui propter
crimen renunciauit episcopatui, & ad religio
nem transiuit, ed episcopatum reassumi nō po
test· secus si renunciauit propter persecutionē,
infirmitatem, defectum licentię, simoniam ipso ignoran-
te cōmissam, vel aliam similem causam. h. d. Et. diuidit in
tres partes principales: nā primo ponit postulationē, & po
stulantium petitionem. secundo ponit canonem petitio-
ni, & postulationi contrariam: quod interpretatur ponen
do casus, in quibus canon non obstat, & in quibus obstat.
in tertia committit postulationem in certis casibus admit
tendam, & in certis repellendam. secūda ibi, verum. tertia
1 ibi, cū ergo. † Not. primo ex suprascriptione, ꝙ electus vel
translatus non consecratus, vel etiam consecratus, si non-
dū habuit pallium, non appellatur sub nomine Archiepi
scopi, sed vocatur electus in Archiepiscopum. & sic demū
post consecrationem, & receptionem pallij appellari de-
bet Archiepiscopus, vt satis etiam probatur in c. nisi. s̄. de
auto. & vsu pallei, & facit etiam quod babetur in c. j. j̄. de
reli. do. Ideo etiam electus & confirmatus in Epscopum
non appellatur Eps̄ antequam sit consecratus, sed appella
2 tur electus. † Et no. ꝙ pallium est quodam ornamētum, qđ
datur Archiepiscopis superioribus, & non Episcopis vt
habetur supra de auto. pal. per totum. & nota etiam ibi ꝑ
Ioan. Andr. super tubr. Item nota, ꝙ postulatus in Archie
piscopum post emissam postulationem vocat se electum.
3 † Item no. ꝙ in petitione approbationis electionis, debet
fieri mentio non solum de vacatione ecclesiæ, sed etiam
de vacationis modo. facit quod habetur. j. de conces. præ-
ben. in c. post electionem. & s̄. de postu. in c. j. & ij. & quod
habetur s̄. de ele. c. Cumana. vbi de boc per eum. Item no.
ꝙ licet compromittatur super electione, tamen non ipse
comprmissarius, sed ipsi canonici electionem prosequun
tur. nam facta electione compromissarius est functus offi
4 cio. de elec. si compromissarius. lib. vj. ¶ † Itē no. ꝙ capitulū
in actu electionis faciendæ pōt in vnum tantum de cano
nicis compromittere, & transferre in eum solitam pote-
statem eligendi. facit s̄. de elect. in c. causam. & sic patet, ꝙ
non est de substantia, ꝙ vbi proceditur per viam compro-
missi compromittatur in plures de quo in c. quia propter.
5 de elec. † Nota tamen, ꝙ in eligendo viam compromissi
exigitur ꝙ omnes vnanimiter consentiant. Et sic si vnus
solus contradiceret, impediretur via compromissi. de quo
4 in d. capi. quia propter. Item † no. quòd ille, cui datur po-
testas eligendi, intelligitur babere etiam potestatem po-
stulandi, vt hic videtur probari de quo in textu, & glo. su-
pra de ele. cum in causis. Et ex hoc not. ꝙ in lata significa
tione postulatio comprehenditur appellatione electio-
nis, de quo in præallegato capit. cum in causis. & tangitur
7 etiam aliqnid hic in glo. j. & tangam aliquid super ea. † Itē
nota, ꝙ compromissatius datus ad eligendum, non cogi-
tur eligere de gremio ecclesiæ: immo potest etiam elige-
re extra gremium, & collegium ecclesiæ. Et sic not. ꝙ ele-
ctio passiua est libera penes capitulū, vel penes habentē
potestatem a c. facit quod habetur s̄. de consue. cum dile-
ctus. Item no. ꝙ non videtur procedere hæc forma: nā ea,
& similes sunt reprobare, per c. vnicum. de postula. præla.
li. vi. ēt si sumus in casu dubii iuris, vel factam debeat po-
stulari, vel eligi quis. sed tūc permittit̄ hæc forma, vt dicat̄
eligo, & postulo talem, prout de iure melius fieri pōt, vt
8 colligitur ex tex. & gl. in d. c. vnico. † Item no. arg. pro opi
nione tenentium, ꝙ monachus, q̄ non habet liberā pote

statem consentiendi sine licentia sui prælati, nō possit eli
gi, sed debeat postulari. super quo olim erant opiniones,
vt etiam hic tangit Inno. sed veritas est, quod potest eligi
nec est necesse quod postuletur. & hoc hodie est expres-
sum in c. nullus. de ele. in vj. & ibi de hoc per glossam. &
facit quod babetur eod. titu. & libr. in c. si Abbatem, & c.
si religiosus. & no. etiam s̄. de postula. præla. in c. fina. Nec
obstat ille textus, quia hic aliud erat etiam impedimen-
tum, videlicet quia erat Episcopus iste, qui postulabatur,
& fuerat Episcopus, vt patet ex litera. Item no. qnod non
valens transire ad prælaturam propter defectum liberi cō
sensus, debet postulari postulatione non solēni a suo pro-
ximo superiori, antequam postulatio præsentetur Papæ.
9 † Et sic not. quod vbi quis est alterius potestati subiectus
& etiam est inhabilis ad eligēdum, seu vt possit eligi, exi-
guntur duæ postulationes: vna non solēnis, per quam pe-
titur ab eo, qui habet illum suæ potestati subiectum. facit
quod notat glo. in dicto c. vnico. de postula. prælat. In sex
to. Alia est solennis, per quam petitur ab illo superiore,
qui babet potestatem dispensandi cum vitio seu defectu.
de quo in capitulo fina. supra de postula. præla. Item not.
quod prælatus absque consensu capituli videtur posse da
re licentiam clerico, vel monacbo sibi subiecto, transeū-
di ad aliam ecclesiam, si ad eam eligatur: super quo olim
erāt opiniones. Sed hodie pro hac parte est decisum in c.
si religiosus. de elec. in vj. & ibi per gl. & tangitur etiā hic
10 in gl. ij. & dicetur super illa. † Item nota practicam circa
postulationem, q̄a non debet dici, peto cōfirmari. facit ꝙ
habetur in c. quam sit. de elec. in vj. Et pro hoc bene facit,
quod notat gloss. in c. gratum. in glo. fin. s̄. de postu. præla.
Aduerte tamen, quia videtur etiam tolerari, si petatur po
stulatio approbari, vt hic videtur innui in vet. porro. Cau
tius tamen est, quod petatur admitti, per id quod habetur
hic in vet. verum. & quod nota. in d. c. gratum. hinc etiam
descēdit, quod licet electus, qui habet liberum velle, pos-
sit consentire electioni de se factæ, vt d. c. quam sit. & facit
11 quod nota. eo. titu. & lib. c. si electio: † Tamen postulatus,
qui non potest eligi propter aliquod impedimentū, si prę
sentetur sibi postulatio, non debet illi consentire, nec de
bet etiam dissentire, vel renunciare, si non vult: sed potest
tunc dicere, non consentio, nec dissentio. sed me volun-
tati mei superioris subijcio, vt notat gloss. in c. cupientes.
12 §. denique. de elect. in vj. † Item nota. text. per glo. quæ ha
betur in c. cum dilecti. supra de ele. quæ dicit, quod etiam
Episcopus contra concilium non dispēsat. facit quod ha-
betur in c. pen. & finali, j̄. de fi. præsby. Nam vt hic patet,
Papa de facili contra concilium non dispensat: ideo nimi
rum si Episcopus contra dispositionem alicuius concilij
non dispensat. & pro hoc facit, quia concilium non maio
13 ri maturitate est factum, q̄ simplex decretum Papę. † Itē
nota, ꝙ vbi vitium non est de facili dispensabile per Pa-
pam, tunc non potest eligi nec etiam videtur posse postu
lari ad finem, vt eius postulatio admittatur. facit quod ha
betur in c. j. & c. gratum. s̄. de postula. præla. Item nota. qđ
14 † Episcopus, qui transiuit ad monachatum, potest reassu-
mi ad episcopatum: nec potest eligi, sed debet postulari,
de quo tangetur in gloss. ij. & super ea. Item not. quatuor
casus, in quibus transiens de episcopatu ad monachatum
non potest reassumi ad Episcopatum, qui casus patent
ex litera. Et nota. quod vltimo casu ad eundem episcopa-
15 tum non potest reassumi, licet ad alium sic. † Item nota
ex versi. Quamquam, quod contrarietas nō cadit circa di
uersa. facit quod habetur in l. inter stipulantem. §. sacram,
16 versic. sed hic dissimilia. ff. de verborum obligatio. † Item
nota. quod crimen notorium causat irregularitatem, vt
non possit quis assumi ad dignitatem. intellige quādo est
17 graue, s̄m not. j̄. de temp. ordi. c. ex tenore. & c. fin. † Item
no. quod crimen impediens executionem ordinis etiam

post peractam pœnitentiam,inducit irregularitatem, & consequenter impedit beneficij retentionem. facit supra c.proxi.§.propter conscientiam.Itē no. q suadēte necessitate vel vtilitate ecclesiæ, fieri debet dispensatio. Similiter etiam fieri posset suadente prærogatiua meritorum j. de præben.c.de multa.Item nota. ex tex.in ver.cum ergo tres casus,qui ex mente literæ possunt colligi.primus est, quando est certum,quod ille,de quo in litera, renuniauit Episcopatui ex aliqua causa,ex qua permittitur reassumi secundus est,quando constat,q renunciauit ex causa. pp quam non permittitur reassumi.tertius est,quando est dubium.& isto casu si renunciauit loco tantum,presumitur transiuisse ex causa permissa,vel saltem ex dubio.Ideo tunc postulatio non est admittēda:& sic intelligitur versi.alio-
18 quin.† Et no.ex prædictis,quod Episcopus potest renunciare loco,licet non renūciet ordini Episcopali.& ex hoc not. q dignitas & administratio Episcopalis est separabilis ab ordine,& non censetur ab illo indiuidua.Et not. ēt quod episcopatus est ordo de per se ab alijs. Et hoc communiter tenent Canonistæ, licet Theologi aliter dicant.
19 de quo per Ioan.Andr. in procemio vj. in nouella.† Item not.quod vbi Episcopus renunciat loco,& non ordini,p̄sumitur renunciasse propter aliud,quam propter delictū quia si propter delictum renunciasset, illa etiam impediret ad executionem ordinis.Et nota, quod dicta præsumptio est vehementissima.facit quod not.dominus Flo. de specie talis præsumptionis in c.literas.j̄.de præsum.Et dicit hic Hostien.quod dicta præsumptio est iuris, & de iure.Et sic videtur velle, quod non admittatur obiectio in contrarium,s̄m not.j̄. de spon.c.is,qui.quod est notandū s̄m do.Flo. quia illud non bene reperitur iure expressum Adde quod imo hic potius videtur colligi contrariū, dū dicit,maxime si veritate,&c.propter dictionem illam(maxime) quæ est implicatiua.& videtur litera innuere , q ēt tunc posset esse, quod cessisset propter crimen , licet non sit præsumptio,quod propter crimen tunc cesserit,sed potius propter aliud.facit quod dicetur super glo.pen. Item not. quod facilius Papa dispensat eum criminoso cedente,quam non cedente,& conuicto.facit supra. de elec.c.si
20 alicuius.Item † not.quod Papa,& sic multo fortius alius iudex, debet abstinere a prolatione sententiæ , donec sit certificatus super veritate facti.facit c.graue.xj.q.iij. & In sti.de acti.in §.curare.Item nota. quod postulatio facta de inhabili ad postulandum expresso vitio,qñ non est de fa-
21 cili dispensabile,non debet admitti. † Nota tamen, quod talis postulatio non videtur priuare potestate postulandi vel eligendi:quod videtur esse contra ea, quæ habētur in c.j.& c.gratum.§.de postula.præla.sed do. Anto.hic dicit, quod illa iura limitari debent per illud c.vel s̄m eum, hic ideo nō priuantur canonici , quia ex facto compromissarij eligentis indignū,etiam scienter, non priuantur canonici, qui dederunt potestatem eligendi compromissario. de elect.c.si cōpromissarius.§.j.in vi.Sed certe ista responsio non est bona,quia hic compromittentes approbarūt postulationem factā per compromissarium:& sic deberet eis nocere,per ea quæ habent in d.c. si compromissarius, §.j.ideo melius potest dici, q ideo hic non fuerunt priuati,qa erat dubium,an obstaret concilium, de quo in litera,vel non.nam erat dubium,an postulatio esset perfecta in casibus prohibitis per concilium , an vero in alijs non
22 prohibitis.& ideo ratione dubij fuerunt excusati.† Et nota.quod compromissarius eo ipso,quod eligit, vel postulauit,functus est officio:& sic amplius non potest se intromittere.probatur in d.c.si compromissarius. Item nota.q per exercitium lectionis reperitur scientiæ margarita. Ex
23 hoc † not. scientiam æquiparari lapidi prætioso.Item nota , quod scientia acquiritur per exercitium lectionis , & sic studij.Et per consequens a vigilantibus & studētibus non autem a dormientibus & otiosis.facit de consecra. di stin.v.in c.nunquam.& de homici.in c. pro humani.libr. vj.vnde alibi etiam dicitur q ius ciuile vigilantibus , non dormientibus subuenit , vt scriptum est.l.pupillus.ff. de
24 ijs, quæ in frau.credi. Alibi† etiam dicit glo. q vagus scholaris,& sic qui non bene studio vacat,non fit magister:qa in magistrum assumi non debet , qui formam discipuli non assumpsit,vt s̄.de elec.in c.cum in magistrum. Extra lec.adde,q qui non intrat per ostium, fur est & latro, vt in c.relatum.de iure par. vnde dicit Aristoteles , nihil perfecte scitur,nisi cum disputationibus quilibet recordatur. item Tullius in rethorica noua , in tractatu de memoria , Minimum valet doctrina.nisi industria,studio,labore,diligentia,comparetur.Et ideo alibi dicit gl. q vagus scholaris,& sic qui non bene studio vacat,non fit magister. in l.j.C.de tironibus.lib.xii.de tpe studii & scientiæ adipiscēdę,vide j.de test.in integ.c.cum ex bonis. & ibi etiam per me Io.de Imo.Alibi etiam dicit glo.quod qui parum studet, parum proficit.C.de proximis sacro.scriniorum.in l.
25 vnicuique. †Et nota etiam,q ad sciētiam capessendā prodest exercitiū lectionis.facit ff.de leg.iij.l. legatis seruis.§. ornatricibus.vbi dicit, q omne artificium per exercitium recipit incrementum.dicit etiam dominus Flo. q omne exercitium experientiæ seu disputandi , & conferendi & prodest ad scientiam acquirendam.de elec.c.quam sir.lib. vi.& l.muneruum.§.mixta.ff.de mu.& hon.Et ex prædictis etiam potes notare,vt hic tangit Ioā. And.q parum valet
26 theorica sine practica,& scientia sine experientia.† Vltimo no.autoritatem illam, q si cæcus ducat cæcum ambo foueam cadūt.facit j̄.de æta.& quali. in c.cum sit. In glo. j.ibi,& ideo ponit.facit quod habetur in c.qui ad agendū. ad finem.de procura.in vi.Aduerte tamen , q etiam si nō fuisset data libera potestas eligendi, & sic non fuisset adiectum verbum (liberam) sed simpliciter fuisset data potestas eligendi,videretur idē dicendū, ex quo indefinite, & indistincte esset data.arg.c.quia circa.cū similibus ibi pal. In eadē glo.nisi.& pro hoc facit,qa eadem est ratio: & sic idem ius debet dici , per id quod habetur in c.ii.§.de trāslat.& de constit.in c.translato.nec obstat.l.generali.alleg. in glo.quia loquitur in matrimonio carnali , vbi non sufficit dare mandatum generale ad matrimonium contrahendum,sed debet specificari persona, cum qua debet cōtrahi. Et est speciale in casu illo,ne aliquod inconueniēs sequatur.facit quod habetur in cap.fina.de procur. in vj. hic autem loquitur in matrimonio spirituali, in quo non viget tantum periculum.Ideo non est necesse dare man
27 datum de certo eligendo. Et aduerte,†quia interdum datur alicui per capitulum potestas prouidendi ecclesiæ de prelato:& tunc clarum est,quòd talis videtur habere potestatem etiam postulandi,quia per vtramque viam prouideatur ecclesiæ. facit quod notatur post gl.in c. si compromissarius.de ele.in vj.Interdum vero datur potestas eligēdi,& tunc de proprio significato non cōprehenditur potestas postulandi,vt hic patet, & in c.in causis alle.in glo. vbi ēt de hoc not.sed ex benigna interpretatione a canone approbata bene cōprehenditur:nā late sumpto vocabulo satis potest dici eligere personam ille,qui postulat eam in
28 prælatum ecclesiæ.† Et per hoc videtur, q similiter econtra,si data fuerit potestas postulandi, licet ex pprio significato non comprehendat potestas eligendi. tñ ex benigna interpretatione comprehendit,vt hic voluit gloss. in gloss.ij.in fi.& sic habes ex glo.duas causas, propter quas ille.de quo in litera, non fuit simpliciter electus , sed fuit electus in postulandum.prima tñ causa non est vera de iure,vt hic dixit gl.per notata in c.cū inter canonicos.tertia secundum aliquos potuit esse, quia ille erat monachus: & sic non habebat liberum consensum sine licentia superioris. Sed illa non est bona. per id quod dixi in notabilibus

bus,& per id quod habetur in capitu.nullus.eum ibi no-
tatis per gl.de elec.in vj.Et sic videtur,ꝙ sola secunda cau-
sa fuit bona,quam sequitur glo. Et idem etiam tenet hic
Tancre. Philippus,Inn.& Host.& etiam Arch.in c.cupiē
29 tes.§.denique.de ele.lib.vj.† Nec obstat,si dicatur,nullius
ecclesiæ erat Episcopus,& sic nulli ecclesiæ erat alligatus:
& sic videtur,ꝙ potuerit eligi,licet sit secus,quādo est alt
cui ecclesiæ episcopali alligatus.§.de postu. præla.c.si. qa
respon.Hostien.ꝙ licet nulli ecclesiæ specialiter sit alliga-
tus,tamen videtur alligatus ecclesię vniuersali: & ideo vi
detur,ꝙ non possit sine licentia Papę transire ad episcopa-
tum,argumento eorum, quæ habentur in c. præcedenti.
ad finem.Sed Garsias,& Io.Mo.in præalleg.§.denique te-
nuerunt contrarium , ex quo iste non erat alicui eccle-
siæ alligatus specialiter:quia non videtur tunc iure cau-
tum,ꝙ debeat postulari,& ꝙ non possit eligi . Et facit pro
istorum opinione textus hic in ver.alijs asserentibus . dū
dicit,ꝙ eligi posset. Sed pro prima opinione facit, quia
Papa hic videtur prosequi postulationem factam tanquā
postulationem.& quia etiā mandat,ꝙ autoritate apostoli-
ca det licentiam transeundi:quod non fuisset expediens,
si potuisset eligi,quia per istum metropolitanum,cui scri-
bit,cui debebat esse suffraganeus,potuisset confirmari, ꝑ
ea,quæ habentur.§.de elec.per totū.¶ Petrus hic dixit, ꝙ
si Eps existens renunciat epatui,& non transit ad mona-
chatū,tūc potest eligi:& hoc casu procedat secunda opi-
nio.Sed vbi transit ad monachatū,tūc procedit prima opi
nio,vt sic tunc debeat postulari a Papa , ad hoc vt exami-
net,an sit contra concilium,de quod in litera,vel non . &
hoc casu procedit prima opinio,& istam opinionem seq̄
tur Io.And.do.Flo.hic vr simpliciter tenere secūdam opi
nionem,dicens ꝙ per id, quod dicit Io.And. non infert,
ꝙ debeat postulari,quia poterit eligi:& in causa confirma
tionis examinabitur,an obstet concilium.& pro hoc etiā,
quia potest habere beneficium inferius Epatu.§.eod.c. ad
supplicationem.Sed melior opinio videtur illa,quam se-
quitur Io.An.dicebat tn̄ do.Flo.ꝙ ex quo super hoc sunt
opiniones,posset hodie seruari forma , vt dicatur, eligo
& postulo,prout de iure melius fieri potest, per id qđ ha-
betur in c.vnico.de postula.præla.in vj. dn̄s vero Ant. hic
30 dicit , † ꝙ aut constat , ꝙ transiuit ad monachatum pro-
pter crimen,& tunc non potest reassumi per viā electio-
nis,sed per viam postulationis.videtur tamen tunc hic,
ꝙ postulatio non sit admittenda , nisi Papa velit admittere
de speciallissima gratia,quia alias de iure non videtur ad-
mittenda,ex quo subest inhabilitas propter crimen gra-
ue , per id quod habetur in c.j.& c.gratum supra de postu
la.aut cōstat ꝙ transiuit in aliquo de casibus,in quibus po
terat reassumi,& tunc dici,quod ante istam cōstitutionem
debuit postulari, & non eligi : quia probabiliter poterat
dubitari an foret eligēdus vel postulandus eum non esset
adhuc hoc declaratum a Papa,sed post dispositionem hu
ius decre.dicit,ꝙ ex quo declaratum est ipsum posse reas-
sumi,poterit eligi , & sic intelligatur opinio Io. Mo.si fm
eū dicatur ꝙ propter incōstantiam repellatur a iure cōi,&
sic procedendū sit per viam postulationis. Aut dubitatur
ex qua causa transiuerit ad monachatum,& tunc dicit , ꝙ
si renūciauit loco & etiam ordini præsumitur renuntia-
ꝑpter crimē,& sic debebit postulari. Secus si renūcia
uit loco tm̄, qa tūc præsumitur ob cām aliam, q̄ propter
crimen renunciasse,& sic tunc poterit eligi : & sic residet.
31 † Mihi videt̄,ꝙ tutius sit tenere opinionē Io.An. per ratio
nem suam:& saltem non debebit simpliciter eligi, sed de
bebit eligi, & postulari prout melius de iure fieri poterit,
stāte dubiō opinionū,ꝑ ea quæ habentur in d.c.vno,de
postula.præla.in vj.In gl.iij.ibi, præcipimus , licet de hoc
olim esset opinio. tn̄ hodie est decisum ob celerem ꝓui-
sionē ecclesiarū,ꝙ solus prælatus sine capitulo posset dare

licentiam.in c.si religiosus.& ibi de hoc per glo. de elect.
in vj.Et videtur etiam,ꝙ fm hæc tempora idem esset dicē
dum per istū tex.non violando eum:tamen saltem hodie
hoc est clarum per dictum c.si religiosus. In eadem glos.
32 ibi,per superiorem.Et † quis dicatur hoc casu superior ad
compellendum,glo.in d.c.si religiosus.dicit, quod est Pa
pa:quod inferior a Papa nō potest ius alterius tollere.Sed
certe,vt tangit Ioan. And.ibi,& §.c.admonet.aliud est cō
pellere,quod videtur etiam fieri per inferiorem à Papa ꝑ
ea,quę habentur in d.c.nullus.aliud est quando vellet da
te licentiam eo casu,quo denegatur per ipsum proximū
prælatum:& tunc potest procedere glosſ.in d.c.si religio-
sus.quia illam non poterit dare inferior a Papa. In eadem
gl.in fine:& adde quod etiam circa hoc nota. in c. Archi-
33 diaconum.lxxxv.dist.Item adde ijs,quæ §.dixi,† ꝙ si mo-
nachus,'seu religiosus eligitur ad aliquam prælaturā ex-
tra suum monasterium,quod non potest ꝯsentire electio-
ni,nisi petita & obtenta licentia a suo Abbate, vel priore
& sic non sufficit peti,nisi etiam obtineatur. tamen non
est necessarius consensus capituli vel conuentus, vt supe
rius est dictum:nam potest esse dubium, an si post licen-
tiam habitam & obtentam de consentiendo electioni , si
contingit illam confirmari , poterit transire absq; alia li-
centia ad præ laturam,ad quā est electus,an vero require-
retur licentia etiam Episcopi diœcesani. Concludo, qđ si
monasterium erat exemptum,sufficit licentia obtenta ab
Abbate,seu priore ipsius monasterij.Si vero non erat exē
ptum,tunc si transit ad prælaturā existentem infra eandē
diœcesim,& tunc non poterit transire, nisi ēt petat & ob
tineat licentiam ab Episcopo , per id quod habetur in c.j.
& ij.xxi.di.& lvj.q.j.qui vere,& xxj.q.j.c.j.Imo plus vide-
tur,quod si esset clericus plurium Eporum , qui esset ele-
ctus ad prælaturam diuersæ diœcesis , ab omnibus debe-
ret habere licentiā,fm Inn.ar.eorum,quæ habentur in c.
eum illorum.§.si vero.j.de sen.excom.& j.de testa. c. rela
tum. el ij. Idem etiam tenuit Stephanus Prouincialis in
sua disputatione,vt hic refert Io.And.& per iura prælle-
gata,& quia maiora sunt Epo referenda.j.de offic. Archi-
34 dia.in c.ad hæc.Et † quia requiritur eius cōsensus in alie-
natione rerum monasterij.xvij.q.iiij.in venditionibus. &
xij.q.ij.Abbatibus & sic videtur,ꝙ cū requiritur in aliena
tione personarum,arg.c.præcipimus.xij.q.j. Hæc tamē vl
tima ratio non videtur omnino necessario concludere ꝑ
nota.in c.si religiosus.de elec.in vj.& quod no. in c.quod
Dei.j.de statu monacho.dicit tamen Hosti.qđ hoc,quod
dictum est de licentia Episcopi,de facto non seruatur, de
quo etiam tangitur,& dictum fuit in c.admonet. supra e.
35 ¶ Vlterius quæri potest , † quis dispenset cum monacho
inhabili,quando assumitur ad dignitatem secularem. di-
cit Stephanus Prouincialis,vt hic refert Io. And. quod si
religiosus vocatur ad episcopatum, & patiatur defectum
semper ad Papam est recurrendum:quia ipse solus potest
dispensare cum promouendo ad episcopatum , per id qđ
legitur & nota.§.de elec.e.innotuit.in c. Cenomanēsem.
lvj.di.& de æta.& quali.in c.multis.vel ad aliam dignita-
tem inferiorem epatu, tunc poterit Episcopus dispensa-
re fm eum.alleg.quod habetur j.de ęta. & quali. c.tuā. &
v.dist.in c.priscis.Quod intelligit procedere,nisi esset ca-
sus,vbi Papa retinuisset sibi dispensationem,ꝑ id , ꝙ ha-
betur j.de sen.excom.in c.nuper & facit quod habetur in
c.quod Dei.j.de sta.mo.& sic pertrāsit Io.An.¶ Tu potes
dicere,ꝙ hoc pendet a dubio illo,an & quando, & in qui
bus casibus posset Episcopus dispensare:de quibus dicet
j.de temp.ordi.in c.dilectus.vbi etiam per Doc. & tangit
etiam in c. at si clerici. §.j. & ibi etiam dicetur j. de iudic.
¶ In gl. in verbo, & quatuor. & de ijs ēt habet in l.j.C.de
sum.trini.& facit ꝙ dicet in gl.fi.sup ca.¶ In gl.in verbo,
cessante.ibi,cessat qđ factū est ex eā. supple quo ad alias,

Dy.in regula,decet.prælle.Et dicit, quod in dubio præ-
ſumitur impulſiua, per l. cum tale.§.falſam cauſam.ff.de
condi.& demon.& l.per l.ſed ſi mors.§.fi. cum l.ſeq.ff.de
dona.inter vi.& vxo.& l.Titio.§.ſed cum ante.ff.de cond.
& demon.Io.Mo.in c.fi.de hære.in vj. vt ibi etiã refert Io.
An.& dicit hoc verum.ſi factum eſt indifferens ad impreſ
ſionem iſtius cauſæ,vel illius:ſecus ſi eſt limitatũ ad vnũ
44 extremum,quia tunc cenſetur finalis.¶†Petrus vero, &
Cy. poſt eũ in l.generaliter.C.de Epi. & cle.dicit,ꝙ ſi cau
ſa reſpicit vtilitatem tertij,in dubio præſumitur finalis,p
l.ſi tibi legatum.ff.de legat.iij. ſi vero reſpicit vtilitatem
illius tantum,qui debet implere,tunc ſi illa cauſa eſt pia,
vt cauſa dotis,vel ſimilis,præſumitur finalis.l. ſi ego.ff.de
iure dotium.Si vero non eſt pia. tunc in dubio præſumi-
tur impulſiua,per l.Titio centum. in prin.ff.de condit. &
& dem.& de hoc etiam eſt gl.licet ipſe nõ alleget, in duo
bus locis:vna eſt in l.ſi mulier.C.de iur.dot. alia in l.iij.§.
ſi quis quaſi.ff.de condi.ob cauſam per quas patet,ꝙ ſi do
decem Titio, vt emat ſibi caligas,cum illa cauſa reſpiciat
vtilitatem ipſius Titij , & non reſpiciat cauſam piam po-
terit pecuniam aliam ſuam vtilitatem conuertere, vt vo-
luit glo.in iuribus præallegatis . Et hanc opinionẽ Petri
ſequitur etiam dominus Anto.dicens prædicta vera in di
ſpoſitionibus particularibus,quæ fiunt ad commodũ alte
rius.Sed ſi ſint ſtatuta vel leges, tunc dicit, ꝙ ſi cauſa eſt
talis,ꝙ funditus,ſeu omnino inducit ad ſtatuendum,tunc
in dubio erit finalis,ſecus ſi ſolum impellat: qa præſumi
tur impulſiua.Et remittit etiã ad notata per Bar. in d.l.ij.
§.fi.Io.An.hic dicit,ꝙ vidit in iudicijs defendi,ꝙ in dubio
cauſa dicatur finalis: quia propria ſignificatio verbi cau-
ſæ ſapit cauſam finalem . Et illa videtur proprie appellari
45 cauſa †ſed impulſiua non videtur proprie dici cauſa , ſed
dicenda eſt occaſio , per id , quod habetur in c. ſolitę. de
mai.& obe.& ꝑ id,quod notat gl. in §.ijs omnibus.lxj.di.
Et hoc eſt notandum ſm do. Flo.ꝙ cauſa impulſiua non
46 proprie dicitur cauſa.dicit tamen, ſꝙ ſtandum eſt ei,quod
dixit hic glo.ſecunda ſolutione, quia in dubio in iudicijs
pręſumit cauſa impulſiua ex eo, quia in dubio debemus
interpretari,vt res potius valeat quàm pereat, per id quod
habetur j.de verbo.ſigni. c. Abbatem dicit etiam. ꝙ aliter
poſſet diſtingui de cauſa , vt ipſe tangit in præalleg.c.& ſi
Chriſtus, de iureiuran. ſuper glo. pen. & ſic non videtur
tenere dictum Ioan. And. inquantum dicit , quòd cauſa
intelligitur in dubio finalis.domi.Anto. non videtur etiã
hoc tenere, nam dicit, ꝙ dictum Ioan. Andr. poſſe procede
re, ſi verbum cauſa, proferatur a ſtatuto, vel a lege. Sed vbi
non profertur a ſtatuto, vel a lege, ſed alias vacat, apponi-
tur cauſa per quia, vel per dictionem cum, vel ſimili mo-
do: tunc proprie ſtat quæſtio, an ſit præſumenda finalis ,
an impulſiua, nam illa videtur regulari ad naturam ma-
teriæ, ſecundum eum.& pro tanto finaliter videtur ſtare
cum eo, quod dixi ſupra capitu. paſtoralis. quia videtur
tenere opinionem Petri & Cyn. cum certa additione ,
quam ſupra poſt eum dixi. ¶ Aduerte etiam , quia contra
dictum Ioan. Andre.facit nam ſecundum ſuam opinio-
nem ſ videtur limitandum id , quod not.gloſſ. in dicta l. ſi
mulier.& in illo §.ſi quis quaſi . quando ſimpliciter quis
daret decem Titio , vt emat ſibi caligas , vt tunc præſu-
matur cauſa impulſiua, ſecus videtur dicendum tenen-
do dictum Ioan. Andr. ſi quis diceret , do tibi decem ob
hanc cauſam , vt emas tibi caligas: ex quo de proprio ſi-
gnificato verbi cauſa, importat cauſam finalem, & in du
bio non ſit recedendum a verbis , & a proprio verbi ſigni
ficato.l.non aliter.ff.de leg.iij. Sed certe hæc limitatio nõ
videtur bona per ea, quæ habentur in textu, & glo.in d.l.
ij.§.fina.ff.de dona. & ibi videtur probari , & videtur etiã
litera velle, ꝙ cauſa in dubio intelligatᷓ impulſiua, nec ob-
ſtat pręallegatum.c.ſolitæ.quia põt dici, ꝙ non probat id,
ad quod allegatᷓ, ſed aliud, videlicet ꝙ dictio cauſa , notat
cãm proximã, ſed dictio occaſio, notat cauſam remotam.
facit quod no.in l.non dubium.C.de legi.nec obſtat etiã,
quod habetur in c.cum ceſſante.de appel. quia ex natura
diſpoſitionis ibi apparet diſponentẽ intellexiſſe cauſam
pro finali, cum dicat, ceſſante cauſa , ceſſare effectum . nã
per impulſiuam non ceſſat, vt d.l.j.§.ſextum. ff. de poſtu.
ſecus quando eſſemus in dubio. Nec credo de mente gl.
fuiſſe aliquo modo limitationem ſuperius dictam.adde p̃
dictis, quod gl.in d.l.ij.§.fi.dum dixit, ꝙ in dubio præſumi
tus cauſa impulſiua, videtur loqui in contractibus & vlti
mis voluntatibus:nam in legibus glo.in l.cum tale.§.fal-
ſam cauſam.ff.de condi.& demon.dixit, qđ ratio legis in
dubio videtur finalis, per l.adigere.§.q̃uis.de iure pa.po-
47 tes † dicere, vt dixit Barto.in d.l.ij.§.fin. ꝙ cauſa adijcitur
quandoque per dictionem ſi,& ſic per modum conditio-
nis, qnãdoque per dictionem, vt & ſic per modum modi:
quandoque ꝑ dictionem quia, vel cum,& quia omni ca-
ſu prædictorum põt quæri, an præſumatur finalis, an vero
impulſiua.concludit, ꝙ ſi apponitur per dictionem. ſi præ
ſumitur finalis: qa illa ceſſante ceſſat diſpoſitio l.Meuius,
& l.qui hæredi.§.fi.de condi.& demon.& d.c.verum.& li
cet ipſe non dicat, hoc videtur procedere, ſiue loquamur
in contractibus, per l.j.ff.de dona.ſiue in legatis, vt in §.lõ
ge magis.Inſti.de legatis.ſiue in legibus, vel ſtatutis , per
ea quæ not.Cy.in l.conuenticulam.C.de Epi.& cle.quod
intellige, niſi aliud appareat de mente expreſſe, vel ex cõ-
iecturis : vt quia ſic intelligẽdo reſultaret prauus, vel ab-
ſonus intellectus iuri contrarius, vt l.ij.cum ibi not. C.de
condi.inſert.Et no.etiam in d.l.conuenticulam.ſecundo
caſu, quando adijcitur cauſa per dictionem vt,& ſic ꝑ mo
dum modi Bart.in d.l.ij.§.fina.in effectu ſequitur conclu
ſionem Pe.& Cy.in d.l.generaliter.C. de Epi. & cler.ali-
quo addito: vnde dicit , quod ſi cauſa reſpiciat commodũ
tertij, pręſumitur finalis, per id quod habetur in l.ſi tibi le
gatum.ff.de leg.iij.& in l.j.& per totum.ff.de cõdi.ob cau
ſam.Si vero reſpiciat commodum recipientis, & tunc re
gulariter præſumitur impulſiua, per l.Titio cẽtũ. in prin.
ff.de condi.& demon.fallit in duobus caſibus: primo, ſi ta
lis cauſa ſit pia: quia tunc p̃ſumitur finalis , licet reſpiciat
commodum recipientis. l.ſi ego.ff.de iure dot.fallit ſecũ-
do ſi illa cauſa requirebatur ad ſubſtantiam, ſeu ad valo-
rem actus, de quo agitur, per id quod legitur,& nota.in l.
ſed ſi mors.§.fin.cum l.ſeq. ff.de dona. inter vi. & vxo. Et
vbi cauſa præſumitur finalis, illa ceſſante, ceſſat effectus,
48 vt probatur in l.iij.ff.de condi.ob cauſam.& in l.j. & ij.eo
dem.titu.& in d.l.ſi tibi legatum.fallit † tñ, quando in vl-
timis voluntatibus cauſa adiecta in vim modi deficeret ꝑ
caſum fortuitum: quia tunc non deficeret diſpoſitio lega
ti, vt eſt textus valde notabilis in l.ſi fundum per fideicõ.
§.j.ff.de leg.j.¶ Tertio caſu, quando adijcitur per quia, vel
cum:& tunc licet Bar.ſolum proſequatur, quando adijci-
49 tur in lege vel ſtatuto, † tamen tu potes cõſiderare , quod
interdum adijcitur in contractibus , vel vltimis volunta-
tibus.Conclude, ꝙ non præſumitur finalis, ſaluo niſi fue-
rit cauſa obligatoria, vel acceſſoria obligationi: vel niſi ex
illa ſperaretur lucrum , vel euitatio damni , vt nota.idem
Barto.in l.damus.ff.de condi.indebi.& in l.cum tale.§.fal
ſam cauſam.ff.de condi. & demon.& in l.j.ſ̃. de fal. cauſa
adiec.leg.ſi vero adijcitur in lege vel ſtatuto, tunc ſm eũ
communiter dicitur, quod præſumitur finalis , per id qđ
nota.gloſſ.in dicto §.falſam.ipſe vero dicit, quod gloſ.illa
loquitur proprie de ratione legis, quæ eſt de futuro , non
de cauſa, quæ eſt de præterito.unde dicit, quod cauſa, pro
fit eſt de præterito, præſumitur impulſiua, niſi aliud appa
reat, per l.j.§.ſexum. ff. de poſtulando. & in auth. de non
eligendo, ſecundo nubentes.§.j.colla.ij. Et ideo ſecundũ
eum, licet non eſſet verum , quod dicitur de Calphurnia
in d.§. ſexum . vel non contigiſſet in perſona mulieris
Gregorie id, quod dicitur in dicto authentico, tñ nõ ceſ-

sare dispositio dictorum iurium, quia illa causa non fuit
finalis,sed impulsiua.¶ Si vero sit causa, quæ subijciatur
pro ratione legis,quæ respicit etiam futura:tunc videtur
velle,quod præsumatur finalis,vt dicit glo.in dicto §. fal-
sam.ipse tamen in extrauaganti,ad reprimendum.versic.
50 nec ex eorum.latius concludit † si quæritur,qualiter pos-
sit colligi ratio ex lege.nam cõcludit,ꝙ si est lex noua de-
claratiua iuris antiqui, poterit colligi ratio ex lege anti-
qua:si vero est noui iuris inductoria, tunc colligi poterit
ratio finalis ex expressione,si fuerit expressa:sed si nõ fue
rit expressa,poterit colligi ex præfatione ipsius legis arg.
l.fi.ff.de hære.insti. ¶ Si vero non sit aliqua ratio expres-
sa,nec aliqua præfatio, tunc standum erit propriæ signifi-
cationi verborum per l.nõ aliter.ff.de le.iij. & facit quod
habetur j.de deci.in c. ad audientiam.¶ Tu potes dicere,
ꝙ hoc vltimo casu recurritur ad rationem naturalem, ar.
c.quia ratio.j.de preben.& j.di.j.c.consuetudo.& Insti.de
iure naturali.in §.sed naturalia.& dixit Bar.in dicta extra-
uaganti,ad reprimendum,in loco præallegato,ꝙ etiam si
ratio sit expressa in lege,non debet fieri extensio in exor-
bitantibus a iure communi.pro hoc bene facit gl. iuncta
cum tex.in cle.auditor.de rescri.¶ Contrarium tamẽ vi-
detur velle gl.in cle.j.de elec.de quo plene dixi in l. si ve-
ro.§.de viro.ff.solu. mat. vbi plene tractaui materiam ex-
tensionis.Et licet Barto.in dicta extrauaganti dicat,quod
ratio finalis legis potius deberet dici causa, quam ratio:
tamen aliter dixit in dicta l.ij.§.fi.vt superius dixi,& illud
51 videtur esse verius.† an autem cessante causa legis,vel sta
tuti,cesset dispositio.concludit quod non,si est impulsiua
si vero est finalis, concludit idem dicendum, si iam effe-
ctus sit consummatus:& idem si effectus non sit consum
matus,si tamen aliquæ reliquiæ remanent,secus vbi non
remanerẽt,vt dixi superius post ipsum.¶ Sed aduerte,in-
quantum dicit,quod si actus non est consummatus, & re
manet reliquiæ aliq̃,quod tunc non cessat effectus istud
videtur esse contra casum legis fi.ff.vnde liberi. vbi patet
quod licet filius emancipatus det se ad arrogandum alte
ri extraneo,antequam petat contratabulas cõtra testamẽ
tum patris naturalis.& legitimi,in quo fuerat præteritus
cessat dispositio,licet remaneant reliquiæ filiationis.l.tu-
telas.ff.de capi.diminutio.Iõ potes dicere, quod licet re-
maneant reliquiæ,cessat dispositio,ex quo cessat causa fi-
nalis.fallit in casibus, in quibus lex propter memoriam
pristini status non vult dispositionem cessare, vt contigit
in l.vnius.§.seruus.ff.de quæstionibus. nam ꝓprie loquẽ-
do potest dici,ꝙ ibi nullæ reliquiæ remanebant,cum ser-
uus venditus ex toto transit in dominium emptoris:tamẽ
propter memoriam pristini domini lex noluit seruũ torq̃
ri contra olim dominum. Item etiam aduerte, inquantũ
dicit,ꝙ si nullæ sunt reliquiæ, & effectus non est consum
matus,cessat dispositio:nam hoc videtur contra l.ab hosti
bus.§.sed quod simpliciter.ff.ex quibus causis maio.& cõ
tra ea,quę not.Cy.in præalleg.l.generaliter.C.de Episco.
& cleri.vbi patet,quod licet absentia causa rei publicæ sit
illa,quę causat restitutionem in integrum, tamen si po-
stea absens reuertitur,& sic cessat causa absentiæ: nihilo-
minus potest petere restitutionem, licet in absentia non
fuerat restitutus,& sic non fuerit effectus consummatus.
Sed potes dicere,quod ibi illa causa causabat ius post re-
uersionem inducendam: quia donec est in absentia cau-
sa rei publicæ,non est quid ei sit imputandum,si non va-
cat circa petitionem restitutionis. Quæ ratio cessat in ca-
su d.l.fina.ff.vnde liberi. facit quod dixi in d.l.secunda.§.
fin.ff.de dona.Vltimo,quia dictum est supra.quod cessan
te causa finali dispositionis,cessat ipsa dispositio, & bene
52 facit c.cum cessante.infra. de appell.† Potest dubitari an
correcta ratione finali legis, intelligatur lex correcta.Io.
Andre. hic super gloss.ista in verbo,cessante. videtur te-
nere, quod non, nisi aliud exprimatur: nam vt super

ea dixi,ipse dicit, quod licet cesset ratio, tamen remanet
autoritas statuentis,quæ non est sublata: & ideo remanet
ipsa lex.Hoc etiam aperte tenuit Iac.de Butr.in l.ij.C.de
condi.ob causam.& in l.fi.ff.de de condi.ob causam. Mo
uetur per glo.in l.qui in potestate.ff.de testa. & per l. me-
minimus.C.de legi.hære.Sed contra hanc opinionem vi-
detur esse gloss.ordinaria.& ibi etiam hoc videtur tenere
Bar. in l.j.§.j.ff.de legi.tut. vbi patet, ꝙ licet olim agnati
præferuntur in tutela cognatis,licet essent in gradu remo
tiori:tamen hodie est secus, quia olim illud erat per illã
rationem,quia agnati præferebantur cognatis in succes-
sione,& sic eadem ratione in tutela.l.quo tutela.ff.de re-
gu.iuris.Sed hodie quo ad successionem sublata est diffe
rentia agnationis,& cognationis,vt in auth.in successio-
ne.C.de suis, & legi.& in auth.defuncto.C. ad Tertul.&
authen.post fratres.C.de legi.hæred.& sic est correcta ra-
tio legis antiquæ circa tutelas:ideo etiam correcta est di-
spositio,vt voluit glo.& Barto.in d.l.j.§.j. & pro isto parte
etiam bene facit,quod habetur in c.miramur infra de ser
uis non ordi.iuncto c.a multis.j.de ætat.& quali.Et istam
partem etiam tenui in præallegato.§.de viro. Pro qua
etiam bene facit,quia habemus regulam iuris antiqui,ꝙ
cessante ratione finali legis.cessare debet dispositioni, vt
dicto cap.cum cessante.ff.de iure pa.l.adigere.§.quamuis.
53 †ideo videtur hoc casu agi de extensione passiua. quæ per
mittitur etiam in correctorijs, iuxta notata per gl.& Bart.
in l.si quis seruo.C.de furtis. Et per eundem Bar.in l.j.ff.
de mune.& hono.& in l.omnes populi.in materia inter-
pretationis statutorum.nec obstat ratio Ioan.And.inquã-
tum dicit,quod licet cesset ratio, remanet tamen autori-
tas statuentium:quia autoritas regulatur secundum men
54 tem disponentis,† & mens & ratio legis videtur esse idẽ,
vt l.cum mulier.ff.solut.matrimoni.& l.prima.C. quæ sit
long.consuetu. Et ideo, ex quo cessat ratio legis, vt quia
est correcta,cessat consequenter, & mens, & per conse-
quens etiam autoritas statuentium, quæ secundum men-
55 tem habet producere effectum.Item non† ob gloss.in di-
cta l.tam is.ff.de dona. causa mort.quæ vult, quòd licet
olim filiusfam. prohiberetur legare in codicillis ex eo,
quia non poterat testari,& codicilli non poterant esse si-
ne testamento:& tamen licet hodie sit correctum, quod
codicilli possunt esse sine testamento, non per hoc erit
correctum,quod filiusfamil.possit facere codicillos,vel le
gare in codicillis : quia responderi potest, quod licet illa
fuerat vna ratio, quare filiusfam. non poterat legare in
codicillis, tamen alia ratio etiam erat, videlicet quia fi-
liusfamilias non videtur esse integra persona : nec vltima
voluntas potest pendere ex aliena arbitrio, iuxta notata
in dicta l.tam uis.per Barto.per glo.& Docto.in l.ij.C.qui
testam.facere possunt. Quæ ratio hodie non est correcta
si alia remaneat, per nota.per glo.notabilem in l. libero-
rum.§.notantur.ff.de ijs,qui nota.infa.& notat Bart. in d.
extrauaganti,ad reprimendum in verbo, nec ex eorum.
56 & dixi etiam in dicto.§.de viro.Item † non obst.l. qui in
potestate.vbi gloss.vult, quòd etiam hodie filiusfamilias
non posset vltimam voluntaem condere etiam patre con
sentiente, in aduentitijs etiam, in quibus patri non
quæritur vsusfructus. Nam ratio videbatur olim, qua-
re non poterat testari filiusfamil.in aduentitijs, quia illa
acquirebantur patri l.prima.§.primo.ff.si quis a parente
fu.ma.& in l.placet.ff.de acquiren. hæred. quæ ratio ho-
die est correcta per l.cum oportet. & l.fina.C. de bonis,
quæ libe.& tamen non corrigitur lex.Sed potes dicere,vt
s.proxime dixi in simili,ꝙ illa sola non erat ratio, sed etiã
erat alia,scilicet quia filiusfam.non censetur esse integra
persona. Et quia vltima voluntas non debet pendere ex
alieno arbitrio.Mirum tamen videtur, ꝙ filiusfam.in ad-
uentitijs, in quibus patri nõ quæritur vsusfructus habeat
plenam administrationem inter viuos,& tñ non habeat
in vlti-

in vltima voluntate.nam videtur per hoc quodammodo
incurrere in l. Fusiam Caninã, iuxta id quod habetur In
sti.de lege Fusia Canina tollenda.Et illud multũ facit cõ
tra glo.& contra communem opinionem io aduentitijs,
in quibus patri non quæritur vsufructuctus quæ vult in
illis etiam noo posse testari filiumfam.per l.fi.C. qui test.
fac. possunt.Sed illa posset intelligi in alijs, in quibus pa-
tri quæritur vsusfructus.Si tñ vis tenere communem opi
nioo em potes dicere, ꝙ hoc contiogit ex eo,quia filiuf-
famil.nõ censetur integra persona.Et ideo quatenus repe
ritur integra,eatenus posset,&sic cum solum reperiat̃ in-
tegrata in aduentitijs,seu in administratione inter viuos,
ex quo non reperitur integrata in vltima voluntate,nõ po
terit illam cõdere. lex q̃q̃ dura sit seruanda sit.ff.qui, & a
quib.l.prospexit,per hoc etiã posset attentari,ꝙ licet fuis-
set inductum, ꝙ castrensia acquirerent̃ filiosamil. tñ si nõ
fuisset etiam inductum,ꝙ potuissent testari,nõ potuissent
57 in eis facere testamentum.¶ Vltimo etiam† nõ ob.d.l.me
minimus.vbi dicitur,ꝙ licet emancipatus hodie succedat
ad similitudinem sui, tamen hodie præteritus ipso iure
non rumpit testamentum, licet suus sic.quod rñ iotellige
s̃m notata per glo.singularem io §. exhæredatos. in auth.
de hære.& falc.coll.j.& plene dixi in l.filio præterito.ff.de
iniusto testa.nam potest responderi , ꝙ ibi solum ab inte-
stato vocatur emancipatus de iure ciui. ad similitudinem
sui.sed in successiooe ex testamento non est hoc innoua-
tum,iuxta ea quę notantur per gl.& doc. in l.si emancipa
ti.C.de colla.& in l.Gallus.§.&quid si tantum.ff.de lib. &
posth.& hæc sufficiant de materia istius glo.& de materia
illius brocardi,an cessaote causa cesset effectus.& de ma-
teria etiam dixi in d.l.ij.§.fin.ff.de dooa. ¶ Io glos. cæcus
facit quod habẽtur in textu.j.de æta.& quali.c.cum sicut.
quod hr̃ in §.ex ijs ver.ex ijs etiam.j.q.j.¶ In glo. io verbo
dimittens:ibi,alias scilicet si statim cum sciuit , vel intra
breue tempus non mittit ad petendam licentiam ceden-
di censetur habere ratum factum simoniachum per paten
tes.& sic ratihabitio præiudicabit sibi , & trahetur retro.
Cum etiam in maleficijs ratihabitio posset fieri,& habeat
præiudicare,vt sequitur in glo.Et facit quod habetur in c.
mulieres.de sen.excom.& eo.ti.cum quis.li.vj.¶ In eadẽ
58 glo.in fine per prædicta† dicebat Hostiẽ. ꝙ statim qñ de-
uenit ad notitiam eius de simonia cõmissa per patentes,
vocare debet personas idoneas,& coram eis ex ponere fa
ctum,& protestare,ꝙ inuitus tenet episcopatum . Cum si
ne Papæ licentia cedere non possit, & coram illis faciat ꝓ
curatorem,cui in præsentia illorum debet dare mandatũ,
vt vadat ad Curiam ad petendam licentiam , & hoc mo-
do & nõ aliter putauit illum esse tutũ.facit quod hr̃ in c.
fi.j̃.de acc.& j̃.de simo.in c.ex insinuatione.& c. de simo-
niacę.¶ Quomodo autem hoc casu licet per simoniã ade
ptus sit Episcopatum,nõ possit illum dimittere sine licẽ-
tia Papæ,satis hic probat̃,vt dixit gl.& ẽr no.glo. & ibi di
ctum fuit in c.nisi.io prio.in gl.magna.s̃.eo.tit. ¶ In gloss.
nequeat.in prin.ista gloss.plura facit , nam primo allegat
quinque iura,ꝙ non possit cum simoniacis dispensari. se-
cundo allegat in cõtrarium quatuor iura.tertio pooit opi
nionem Vincen. quarto ponit opinionẽ distinguentiũ in
ter simoniam commissam in ordine, & inter simoniã cõ-
missam in benefici.¶ In quinto ponit opinionem , per q̃
distinguitur inter simoniam scienter commissam in ac-
quirendo ordinem beneficium,vel dignitatem, & inter si
moniã commissam in prędictis ipso ignorante, q̃ tecepit
beneficiũ ordinẽ,vel dignitatẽ.Et quãdo est ipso ignoran
te cõmissa,subdistinguit inter simplex beneficiũ & digni
tatẽ.Et in dignitate etiã subdistinguit, an libere resignet̃
an vero ꝯtendẽdo in iudicio finalr̃ fuerit electio reproba-
ta.secunda ibi,sed contra.tertia ibi solutio,quarta ibi,alij
59 dicũt.quinta ibi,sed cũ simonia.† Et ex prædictis patet gl.
velle dicere,ꝙ cũ eo, q̃ scienter committit simoniã in re-
cipiendo beneficium,ordinẽ,vel dignitatẽ,tunc solus Pa
pa dispẽsat,& hoc etiam apertius & clarius dixit glo.in c.
pe.j̃.de simo.c.de simoniacæ. secus quando adeptus esset
quis aliquod prædictorũ per simoniam eo ignorante cõ-
missam:q̃a tunc s̃m gl.possunt Ep̃i dispensare post liberã
resignationẽ.distinguit tñ inter simplex bñficiũ, & digni
tatem,vt in ea,patet. Et plus etiam dicit gl. quod in sim-
plici beneficio adepto per simoniam ipso ignorante com
missam,poterit etiam capitulum dispensare,per c. ex in-
sinuatione.allegatum in gl.Sed illud dicit ibi Hosti.posse
procedere in capitulo exempto , vel secũdum eum debet
intelligi, quando capitulum dispensauit cum ꝯsensu Epi
scopi,& illud plus sibi placet.& hoc ẽt sequitur Spe. in ti.
ij.§.nunc ostendendum ver.xxiij.Et ad illud c. ex insinua
tione,posset etiam rñderi,vt ibi tangit gl. ꝙ ibi non dispẽ
sauit capitulum , sed Ep̃s:& post dispensationem Ep̃i ca-
pitulum reeligit illum,qui resignauit beneficium ad Epi
scopatum ꝑ simoniã ipso ignorante commissam.¶ In ea
dem gl.ibi,a contrario sensu.Sed certe,vt dicit Io.And.il
la decre.si alicuius.s̃.de ele.potius videtur probare cõtra-
rium.nam eo ipso,ꝙ ibi coocedit per Episcopũ dispensa-
ri in simplici beneficio,videtur prohibere dispẽsare in di
gnitate,arg.c.nonne.j̃.de præsumpti.¶ In eadem gl.in fi.
noia bene hanc gl.Et præcipue a ver.sed hoc non credo.
vsque ad finem s̃m do.Flo.quia ex illa colligitur, qñ pos-
sit dispensari cum simoniaco,& ad quem, & quo ad quid
de quo etiam remittit ad no.per se in c.pe.s̃. de elec. Et ꝑ
60 Ioan.Cald.hic in distinctionibus suis.Do.† Ant. hic pri-
mo loco dixit ,quo d aut simonia est commissa in ordine
scienter,& cum tali solus Papa potest dispensare , nõ aũt
inferior,etiam post pactam pęnitentiam.Secus si ignorã-
ter per id,quod habetur in c.præsentium.i.q.v. Et hoc vl-
timum limitare voluit,licet habeatur corrupte dictũ suũ
qñ simooia est occulta : quia tunc possunt dispensare in-
feriores a Papa,videlicet Episcopi. Secus si sit publica,vt
nota.per Io.ã An.post Hosti.io c.de simoniacæ.j̃.de simo.
aut simonia est commissa sciẽter in beneficio , vel digni-
tate,& tunc dicit similiter,ꝙ solus Papa dispensat per ea ,
quæ no.in d.c.de simoniacę.Si vero quis fuerit promotus
ad beneficium simplex.vel ad dignitatem inferiorẽ epi-
scopali,per simoniam eo ignorante commissam,tunc di-
cit,quod recurrendũ est ad ea,quæ habẽtur in textu & gl.
& per Doc.in c.pe.s̃.de elec. Si vero quis sit promotus ad
dignitatem Ep̃alem per simoniam etiã eo ignorante cõ-
missam,& tũc solus Papa dispensare potest, vt hic proba-
tur:& no.etiam in c.fi.s̃.de postu.præla.demum ponit q̃-
dam distinctionẽ,quæ nõ est perfecta, vt patere põt ex in
fra dicẽdis.Ideo in illa non insisto, & de materia tangitur
per glo.in c.ex multis.j.q.iij. & eadem causa,q.viij.c.præ-
sentium.& in prædlle.c.pe.& j̃.de simo.in c. præallegato.
de simoniacæ.& c.nobis.& c.pe.& in Spec.titu.ij.§. nunc
61 ostendendũ.ver.xxiij.& sequentibus.¶ † Tu potes cõclu
dere,prout hic voluit Io.Cal.in suis distinctionibus , qui
in eo iudicio melius & clarius præ cęteris fuit locutus:nã
si quæritur, an & quando , & quis cum simoniaco valeat
dispensare,debent distiogui tres casus priocipales:nã aut
quis est adeptus simoniace ordinem,aut dignitatem, vel
ecclesiam curatam,aut simplex beneficium:primo casu ,
quando adeptus est ordinem simoniace, & tunc conclu-
de,ꝙ aut adeptus est ordinem ipso ordinato sciente simo
niam commissam vel consentiẽte tacite vel expresse, vel
postea ratum habente,vel ipso eodem pecuniam dante :
& tunc in omnibus casibus prædictis perdit executionẽ
non solum ordinis sic suscepti.j.q.j.c. quibusdam. & j̃. de
simo.in c.tãta. Imo etiam perdit executionem omnium
aliorũ,& per consequẽs perdit administrationẽ rerũ tem
poraliũ ecclesiæ,seu illis venit priuandus, ex quo nõ põt
deseruire in beneficio,argum.c.eos cum similibus.lxxxj.
dist. Et in dictis casibus alius quam Papa dispensare non

potest.j.quæstiõ.j.c.reperiuntur.& infra de simo. nobis.el
primo. Aut fuit commissa simonia ipso ordinato ignorã-
te,nec postea ratum habente, & tunc ex dispẽsatione po
test in ordinibus susceptis per simoniam remanere.j.quæ
stio.j. in c. præmium. vbi satis hoc videtur expressum. &
infra de simo.in capi.de simoniacæ. In alijs autem ordini
bus non simoniachæ acquisitis sine aliqua dispensatione
remanebit.& sic poterit in illis ministrare. nouos autem
ordines non recipiet, nisi dispensetur cum eo primo su-
per ordine,quem simoniacè acquisiuit. & hoc casu dispẽ-
sare non potest,nisi solus Papa,si delictum est manifestũ.
Sed si est occultum,poterit Episcopus dispensare:& sic in
telligitur prææallegatum capitulum,præsentium. ad idem
insta de simo.in c.ex tuæ.& in capi.de simoniacæ.vbi hoc
tenet Alanus,Laudemus,Tancredus,& Hostien.quod te
ne menti.¶Secundo casu principali, quando adeptus est
simoniace dignitatem,vel ecclesiam curratam,& tũc aut
eo sciente vel consentiẽte ,tacite, vel expresse,vel postea
ratum habente,vel pecuniam dãte,vel aliam rem : & tũc
si renuntiat,poterit Episcopus dispensare, vt in alia eccle
sia beneficium obtineat, & in susceptis ordinibus mini-
stret. Item vt etiam in eadem ecclesia habeat beneficia:
non tamen illam dignitatem,quam simoniachę obtinuit
nec vt in susceptis omnibus ordinibus ministret,sed solũ
in minoribus ordinibus:nec vt ad superiores ascendat, p
id quod habetur in ca.j.j.quæstio.quinta.¶ Et sic plus pu
niuur remanes in ecclesia, in qua simoniam commisit, q̃
si ad aliam transferatur,vt patere potest ex prædictis. Aut
commissa est simonia ipso ignorante, nec ratum haben-
te:& tunc aut hoc factum fuit ab inimicis volentibus eũ
per hoc impedire,& tunc sibi non nocet.infra de simo.in
c.nobis.aut factum fuit ab amicis,& tunc si expectat sen-
tentiam in tota illa vacatione,ecclesiam ipsam,vel digni-
tatem habere non potest:nec hoc casu poterit Episcopus
dispensare pro illa vice,seu in illa vacatione, per id quod
habetur in c.pe.in prin.s̃.de elec.quod intelligit Host.ni-
si ecclesiæ necessitas, vel vtilitas id exposcat per id quod
habetur in §.nisi rigor.j.q.vij.In alia autem vacatione po-
terit Ep̃s dispensare,argu.dicti c.pen. quod incipit, si ali-
cuius.a contrario sensu ibi,ea vice &c. Si autem sponte,
renuntiet ille,qui adeptus fuit dignitatem, vel ecclesiam
curatam per simoniam eo ignorante commissam,tunc se
cundũ gl.hic Ep̃s poterit etiã pro illa vice dispensare pro
eo,qui adeptus est simplex beneficium per simoniam eo
ignorante commissam. & sic a contrario secus videtur in
dignitate.Sed dictum Hosti.ꝙ ex euidenti necessitate vel
vtilitate ecclesiæ necessaria erit persona intermedia,& sic
pro illa vice non poterit Ep̃s dispensare, alleg.c. & si illa.
j.qõ.vij.¶Tertio casu principali,quando quis est adeptus
simoniace simplex beneficium, & tunc post liberam resi-
gnationem poterit Ep̃s dispẽsare etiam pro illa vice, seu
pro illa vacatione:& hoc si eo ignorante fuit commissa si
monia.Idem dicit Io.Cald. si scienter fuit commissa, si ne
cessitas vel vtilitas ecclesiæ exposcat dispensari cum ipso
simoniaco:alias non potest Episcopus dispensare,& mul-
tominus si expectabit suam,nisi propter necessitatẽ, vel
vtilitatem ecclesiæ Episcopus debet dispensare,arg. dicti
c.pe.& eius,quod dixi in præcedenti membro, & sic tran
62 sit Io.Cal.¶†Aduerte tamen,quia gl.communiter viden
tur velle,ꝙ cum committente simoniam sciẽter etiam in
simplici beneficio non possit Episcopus dispensare,vt pa
tet ex notatis per gl.in c.pe.& c.de simoniacæ.j̃. de simo.
& videtur etiam fuisse de mente glo.hic,si bene conside-
retur,& do.Ant.etiam videt̃ illud hic tenere, vt superius
dixi. vnde non est sine dubitatione dictum Ioan. Calde.
Et pro glo.etiam bene facit dictum c. penul.a contrario
sensu, dum dicit qui ignoranter recipit simplex benefi-
cium.vnde non videtur tutum dictum Ioã. Cal. Tene tñ
ipsum menti,qui videtur velle limitare gl.nisi necessitas,

vel vtilitas ecclesiæ suadeat dispensationem fieri, quia
tunc potest dispensari per Episcopum ex quo est simplex
beneficium.¶Et aduerte etiam ꝙ in criminalibus,in qui-
bus dixi Episcopum dispensare, debes intelligere si cum
ipso non fuit simonia commissa:qa tunc non posset cum
eo dispensare,vt nota.in d.c.præsentiũ .j.q.j.¶Et adde.&
ꝙ vbi agitur de dispensando circa episcopalem dignitatẽ
siue simonia fuit scienter cõmissa, siue ignoranter requi-
tur dispẽsatio Papæ:quia ille solus dispẽsat super defectu
Episcopalis dignitatis,ſm notata in c.innotuit.de elec.&
j̃.c.fi.de postul. Et facit etiam quod habetur in textu isto.
ſm dñm Anto.non de facili dispensat cum simoniaco. Et
per hoc habes plene materiam istam, an & quando quis
possit dispensare cum simoniaco. siue simonia fuerit com
missa in ordine recipiendo,siue in beneficio simplici,siue
in dignitate,vel personatu,aut beneficio curato,siue in di
gnitate Ep̃ali.& nota bene,& diligenter tene menti præ
dicta:qa sæpe de facto occurrunt, & sępius fui interroga-
tus.Et prędicta vera, qñ simonia est commissa in ordine,
63 vel beneficio.¶†Quid autem si circa alia sit commissa,pu
ta circa benedictiones nubẽtium, vel circa exequias moe
ruorum,vel in vẽdendo sacra vasa,vel aliud sacrum,nun-
quid Ep̃s poterit dispensare Spe.in ver. sed nunquid Ep̃s
sub ille ver.xxiij.notabiliter dicit sic,cum non reperiat̃ re
seruata potestas hoc casu Papæ,ideo poterit Episcopus di
spensare ſm eum.allegat quod habet̃ in c.nuper.j̃. de sen.
excom.quod tene menti. illud tñ non videtur esse sine ali
quali dubitatione: quia incidimus in illud dubium nun-
quid Ep̃s possit dispensare in casibus in quibus non repe-
ritur prohibitus de quo consueuit dici in c.dilectus, de
temp.ord.& j̃.de iud.in c.at si clerici.§.de adult.& ad c.nu
per.posset de facili responderi ꝙ ibi loquitur in potestate
absoluendi,quæ bene intelligitur permissa Ep̃o, vbi non
reperitur prohibita,non autem loquitur de potestate di-
spensandi tene tamen menti dictum Spe.¶In glo.in ver-
bo,loquitur in fine & q̃ sint illæ opiniones, colligitur hic
ex litera,ex qua colliguntur tres intellectus:primus est in
versi.quãquam.secundus est in ver.vnde.tertius est in ver.
alius. & omissus fuit hic quartus, qui fuit quod illud fuit
statutum in dicto concilio ad terrorem, quia tunc nimis
erãt Episcopi parati ad ecclesias dimittendas : sed non est
instandum:quia vt dicit gl.standum est primo intellectui
& dicebat hic Hostien. quòd licet secundus intellectus
hic positus,esset in se bonus,non tamen omnino sufficiẽ-
64† er dixit.Ideo concludit†ꝙ aut fuit data licentia Episcopo
ex leui delicto,quod non inducebat, nec impediebat or-
dinis executionem post peractam pœnitentiam, & tunc
tale delictum non impedit reassumi ad episcopatum, nisi
forte secundum eum fuisset factum notorium ipsum deli
ctum,vt quia de ipso fuisset confessus vel conuictus. facit
quod habetur.j̃.de tempo.ordi.c. ex tenore.aut delictum
fuit graue, quod habebat impedire ordinis executionem
etiam post peractam pænitentiam: tunc impedit reassum-
ptionẽ,etiam si non fuerit confessus vel conuictus in iudi
dicio. interdum est dubium, an pro graui delicto fuerit
data licentia: & tunc adhuc non poterit reassumi, quia
nõ est præsumptio,quòd Papa dederit licentiam nisi deli-
ctum fuerit graue, & tale quod impediret executionem
etiam post peractam pœnitentiam.facit quod habetur.s̃.
eodem nisi in versiculo propter conscientiam. ¶In gl. in
verbo ordinem.in fine.nam caracter imprimitur animæ
sic non potest separari per id quod habetur j.q.j.in c.quod
quidam.& quod tangitur infra in gloss. nostra seq.& in l.
iij. per glo.ff.pro socio & l.quis ergo casus.ff.de peculio.
¶In gl.ex præmissis.in fin.& idem dicas in causis simili-
bus,quæ autem possunt esse causæ similes secundum Io.
Andre.quando propter illegitimitatem cessit, seu renun
tiauit, & postea est legitimatus, vel tunc patiebat defe-
ctum ętatis, & tunc factus est maior.facit in capitulo,in-
notuit.

notuit.§.de elec. ¶ In gl. ordinis, in fi. cum glo. concordat Tancre. & bene tacit, quod notat etiam glo. in c. prouida. de ele. in vj. ¶ Et no. bene ex gl. ꝙ per consecrationem in
65 Episcopum, imprimitur caracter ordinis episcopalis, † & sic vult gl. ꝙ ordo episcopalis sit per se ordo ab alijs ordinibus, & istud communiter tenent Canonistæ, de quo ꝑ gl. & Ioan. And. in c. quoties. j. de purga. cano. Et etiam in procemio vj. & facit etiam quod legitur & uor. in c. cum cōtingat. j. de æta. & quali. & in c. ij. per gl. de pœnis. in vj. Theologi vero dicunt, ꝙ Episcopatus nō est ordo per se, sed est dignitas Episcopalis, & sic per consecrationem in Episcopum, secundum eos, non imprimitur caracter, licet per collationem aliorum ordinum imprimatur. Tenēdo tamen ipsorum opinionem oportet dicere, ꝙ annectit caracteri presbyterali, & ampliat illius virtutem ad reseruata Episcopo, per id quod legitur & nota. in c. peruenit. lxxx. dist. & in c. quanto. §. de consue. de materia in præal. c. constitutus. per Io. And. & etiam in procemio vj. in glo. pen. in fi. vel expone secundum Inno. alioquin, i. nisi ipse postulatus in Episcopum probauerit prædicta, vel alias ti
66 bi de ijs constiterit. & per † hoc potest inferri quis habeat probare in casu huius capituli. nūquid postulatus in Episcopum, ꝙ non trāsiuerit in casibus prohibitis, sed potius in permissis: an vero pars aduersa, quod transiuerit in casibus prohibitis. nam dicunt quidam, ꝙ ipse postulatus dēt probare: quia præsumitur prima facie, ꝙ nō resignauerit sine causa. §. e. c. super hoc. & in c. hoc nequaq. vij. q. j. Alij vero dixerunt, ꝙ non debet ipse probare, ꝙ resignauerit aliqua de causis, quæ non comprehendantur in concilio, nisi sit præsumptio contra ipsum: puta quia renuntiauerit ordini. nam tunc tolletur præsumptio, eo ipso ꝙ probabitur, ꝙ aliqua ex dictis causis renuntiauerit. ¶ Sed Host. & Inno. hic dicunt, ꝙ litera hic magis cōsonat primæ opinioni, dum dicit, quatenus si tibi constiterit &c. Licet ꝑ secunda opinione faciat textus dum dicit, tūc enim esset vehementissime præsumendū &c. Et sic videtur, ꝙ si non renuntiauit ordini, sed loco tantum, ꝙ sit præsumptio pro
67 ipso, ꝙ non renuntiauerit propter delictum. † & pro hoc, quia in dubio non debet præsumi delictum, quando alia cōiectura dari poterit, vt in l. merito. ff. pro socio. & sic videtur, ꝙ si renuntiauit loco tantum, sit præsumptio, ꝙ renuntiauit propter aliud, quam propter crimen. secus si renuntiauit loco, & ordini: quia tunc videtur, ꝙ sit præsumptio, ꝙ renuntiauerit propter crimen. & facit litera, dum dicit, tunc enim esset vehementissime præsumendum. & videtur velle Host. ꝙ illa sit præsumptio iuris & de iure, contra quam nō admittatur probatio, vt etiam dixi in notabilibus. Sed certe textus hic videtur velle contrarium, dum præsupponit, ꝙ licet renunciatum sit loco tantum, tamen debeat constare, ꝙ propter aliquam ex causis præmissis fuerit facta renuntiatio. ideo videtur, ꝙ prima opinio sit magis de mente literæ, & videtur etiam de mente Inno. & Host. per id quod §. dixi. In gl. fin. in fine. Idem in effectu Host. qui dicit, ꝙ quatuor concilijs habet obedire in ijs, quæ pertinet ad fidem: in alijs autem anima sua in
68 manica sua, iuxta vulgare dictū: quia † supra concilia est, de elec. c. significasti. & supra ius etiam, in c. proposuit. & ibi de materia j. de concel. præben. & facit ꝙ habetur j. de voto. c. magnæ. & in d. c. significasti. & eo. ti. licet. & pro gl. ēt facit, quia contra euangelium dispensat quo ad numerū testium, licet non dispenset contra mentem, secundū ea, quæ leguntur & notantur in c. licet. el j. de testi. & in c. q in ecclesiarum. §. de constit. & facit etiam ad materiam q
69 no. in c. literas. j. de resti. spo. ¶ † Extra gl. quærit Io. And. post Inno. & Host. quia hic loquitur quando quis de Episcopatu, seu dignitate Episcopali trāsiuit ad monachatū: quid iuris si aliquis de inferiori dignitate ab Episcopali transiuit ad monachatum, an impediatur eligi ad locum, quem dimisit. Inno. & Host. dicunt, quod non ex eo, quia concilium de quo hic, loquitur solum in dimittēte dignitatem Episcopalem, & in transeunte ad monachatum, & per consequens a contrario sensu videtur secus in dimittente inferiorem dignitatem, & transeunte ad monachatum, argu. c. cum apostolica. de ijs, quæ fi. a prælat. & quia etiam diuersa videtur esse ratio inter dimittentem Episcopatum, & dimittentem aliam inferiorem dignitatem: qa Episcopatus non consueuit dimitti, nec dari licentia dimittendi propter zelum religionis, & sic propter monachatum, sed propter alias causas, de quibus in c. nisi. §. eo. ti. Secus in inferiori dignitate, ꝙ illa potest dimitti ꝑpter zelū religionis. Secus in inferiori dignitate seculari, quia illa propter zelum religionis potest dimitti petita licētia, licet non obtenta. de regularibus, in c. licet. & sic facilius potest quis transire de inferiori dignitate ad monachatū, vt patet ex prædictis. & ideo facilius debet posse reassumi ad eandem dignitatem dimittens dignitatem inferiorem propter monachatum, quam dimittens Episcopatum, & transiens ad monachatum, seu religionem. arg. j. de regu.
70 iur. c. cui licet. & † per prædicta etiam videtur, ꝙ dimittēs dignitatem inferiorem secularem propter monachatum non solum poterit reassumi ad eandem dignitatem, sed etiam poterit eligi in Episcopum. facit quod habetur in cle. j. de elec. & in c. nullus. de elec. lib. vj. Quod intelligit verum, nisi probaretur, ꝙ propter crimen dimisisset dignitatem, & transiuisset ad monachatum: quo casu licet non repelleretur propter cōcilium, de quo in litera, quia de tali nōn loquitur, sed de dimittente Episcopatum, tamē repelleretur propter crimē. facit quod habetur in c. primū.
71 xxv. dist. cum ibi notatis. † vnde potes ex prædictis cōcludere, quando quis de inferiori dignitate seculari descēdit ad monachatum, quia aut constat, ꝙ hoc facit propter crimen, seu delictum, aut constat, ꝙ hoc facit propter zelum religionis, aut sumus in dubio: primo casu si ꝯstat, ꝙ fuit depositus propter crimen, & trāsiuit ad monasterium ad pœnitentiam peragēdam, tunc non poterit reassumi, qa eius crimen factum fuit notorium per sententiam. de coha. cler. c. fi. ideo repellitur. de temp. ord. c. ex tenore. cum ibi notatis. idem dicas si transiuit propter crimen, qđ inducat infamiam ipso iure, vel alioqn impediat executionem ordinis vel beneficij, etiam post peractam pœnitentiam de quibus in c. nisi. in prin. §. eo. nam tunc eadem est ratio, vt patet ex ijs quæ habentur in textu isto, & in d. c. ex tenore. & in d. c. fi. secundo casu clarum est, ꝙ tunc potest reassumi per ea quæ habentur in d. c. nullus. & in dicta cle. j. Tertio casu poteris dicere, ꝙ differentia est inter dimittentem Episcopatum & dimittentem aliam inferiorem dignitatem: quia vbi quis dimittit Episcopatum causa transeundi ad monachatum, est suspicio ne propter crimen transiuerit: ideo non potest eligi, sed debet postulari vt hic innuitur. in dimittente vero dignitatem inferiorem nō sic subest suspicio de crimine: cum ob aliam causam potuerit transire, scilicet propter zelum religionis, vt
72 superius est dictum. ¶ Secundo Io. And. † post prædictos quid si aliquis de episcopatu trāsiuit ad monachatum, pōstea eligitur ad inferiorem dignitatem, & sic non ad Episcopatum, an hoc fieri poterit. glo. dicit ꝙ sic in c. hoc nequaquam. vij. q. j. facit quod habetur §. eod. ti. ad supplicationem. mouetur, quia concilium, vt ibi patet, & etiā hic, solum prohibet promotionem ad episcopatū. Et sic a cōtrario videt permittere promotiones ad inferiores dignitates. nec poterit eligi, sed postulandus erit a Papa. fatentē tamen ꝙ in inferioribus dignitatibus facilius dispēsabitē, quam in Episcopatibus. Tum qa illud non est cōtra con
73 cilium, de quo hic fit mentio. Tum † quia indignus maiori dignitate non propterea censetur indignus minori dignitate. ff. de interdi. & releg. l. relegatorum. §. fi. cum l. sequenti. Contra istam facit, quia vt dictum est concilium non prohibet promotionem ad inferiores dignitates. vt

tertia

tertia fuit opinio, ꝙ ex quo aliquis ꝓhibetur a maiori dignitate fortius prohibetur a minori per id, quod habetur in c.fi.de transla.præla.& vij.q.j.mutationes.dicunt tamē isti, ꝙ officium sine dignitate poterit habere: qa illud est plus ad onus, quam ad emolumentum. facit quod habet̄ in l.j.C.de infamibus.lib.x. Sed Hosti. non placet ista ratio: quia si esset vera deberet posse eligi ad Episcopatum.
73 Ioan.dicit † ꝙ poterit habere officium sine dignitate non ex ratione quam prædicti assignant, sed ex eo, quia tale officium est potius quoddam ministerium nudum, quod facilius quam dignitas conceditur: quia in maioribus cautius est agendum.de elec.vbi periculum.lib.vj.nec ob. Et licet ipse non tangat, quod habetur in d.c.fi.de translatione.quia ibi non impediebatur propter crimen transire ad aliam dignitatem, sed propter vinculum quo erat alligatus ecclesiæ Episcopali.vnde tunc facilius dispensatur, vt possit transire ad maiorem dignitatem, quia in illa maior versatur publica vtilitas, quam ad minorē, in qua minor vtilitas versatur.facit quod habet̄ in d.c.mutationes. Secus quando quis est prohibitus propter crimen, quia tūc licet sit indignus minori dignitate non sequitur necessario ꝙ semper sit indignus etiam minori, vt in d.l.relegatorum.in fi.Io.An.hic in verbo, ad pontificatum. videtur tenere primam opinionem, quam tenuit gl.in d.c.hoc nequaquam.& hoc per textum istum, & illum in quantum solum prohibet promotionem ad Episcopatum. Et sic a contrario in inferioribus dignitatibus videtur permittere arg.c.cum Apostolica.de ijs quæ fi.a præla.d.vero Ant. hic dicit, quod decre. videtur habere locum etiam si promoueatur ad inferiorem dignitatem ille, qui de Episcopatu transiuit ad monachatum.mouetur, quia ratio concilij videtur tunc eadem c.ij.de transla.præla.& in l.illud. ff. ad leg. Aquil. nam cum descenderit de Episcopatu ad monachatum, possibile est ꝙ hoc fecerit ex causa delicti: & in tali casu oportet delictum esse tale, quod impediat ordinis executionem, etiam post peractam pœnitētiam. s̄.eo.c.nisi.§.propter conscientiam. Et tale delictum impedit promouendum ad quamcunque dignitatem etiam inferiorem, vt patet ex ijs, quæ habentur in c.ex tenore. & c.fi.de temp.ordi.¶ Et si dicatur, cum plures causæ aliæ possent in dubio adesse, quare in dubio præsumimus causam delicti, nam potius videretur alia præsumenda, arg.l. merito.ff.pro socio.Respondet do.Ant.ꝙ illa non præsumitur plus quam aliæ, sed ex eo, quia possibile est ipsam adesse: vel Papa in hoc dubio est adeundus, & talis ab ipso postulandus.videtur tamen velle, ꝙ facilius admittatur dispensatio & admissio postulationis, quando promouet̄ ad inferiorem dignitatem, quam quando promouetur ad Episcopalem, cum concilium non loquatur expresse de inferioribus dignitatibus. Et sic videtur in effectu tenere secundam opinionem s̄.positam.Sed vt dixi s̄.Io.And.tenet primam, quam tenuit etiam gl.in d.c.hoc nequaquā. Et pro illa facit, quia vt dictum est concilium solum prohibet promotionem ad Episcopatum, & sic inferioribus videtur permittere.Et pro hoc etiam faciat, quia in maioribus maior adhibetur diligentia. in d.c.vbi periculum. Et ideo licet quādo promoueretur ad dignitatem Episcopalem, deberet adhiberi diligentia & solennitas, de qua hic, non tamen sequitur, quod vbi eligitur ad inferiorem dignitatem eadem solennitas, & diligentia debeat adhiberi.& hoc modo videtur posse defensari opinio gl.& Io. And.Et sit expedita hæc decretalis.

S V M M A R I V M.

1 *Cedendi facultas quibus ex causis soleat peti.*
2 *Publicum commodum impediri non debere propter priuatum.*
3 *Cessionis licentia obtenta, quare non sit locus pœnitentiæ. & nu. 8.*
4 *Actiori ex necessitate facienti magis succurri, quam facienti ex voluntate.*
5 *Reuocari an possit petitio licentiæ cedendi, postea quam est præsentata.*
6 *Procurator constitutus ad petendam licentiam cedendi, potest reuocari antequam præsentetur petitio licentiæ. & quid si post reuocationem concedatur licentia a superiore ignorante reuocationem.nu.seq.*
7 *Superiore ad licentiam petitam respondente, attendi debet qualitas ipsius responsionis.*

QVidam cedendi. Qui petit licentiam cedendi, si illam obtinuit, cedere compellitur.h.d.Et primo recitat factum. Secundo corrigit, causam reddens.secunda ibi, sed cum. ¶ Not.licentiā cedendi petendam esse cum instantia.facit quod habetur in simili de petitione Apostolorum, in clem.quamuis.de
1 app.& de petitione pallij, de qua in glo.† ¶ No.duplicem causam impellentem, seu inducētem quem ad cessionē, videlicet vtilitas ecclesiæ, & salus renuntiantis. Et de vtilitate ecclesiæ potest poni exemplum, forte quia ob defectum scientiæ, vel simile petijt licentiam.facit quod habetur s̄.c.nisi.de salute propria potes ponere exemplum, vt quia propter conscientiam criminis, vel irregularitatis, non potest tenere beneficium cum bona conscientia. fa-
2 cit quod habetur in d.c.nisi. † Not.ꝙ non debet impediri commodum publicum ꝓpter priuatum, de quo in c.bonæ.el j.depo.No.duo retrahentia quem a bona operatione, videlicet suasio attinentium, vel amicorum: item leuitas, seu in constantia operantis. ¶ No.quod dictum est in summario. In glo.ij.tamen secundum leges.forte voluit gl.vt tangit hic do.Flor.ꝙ aliud sit secundum leges, aliud secundum canones. Sed certe in dubio non debet induci discordantia inter canones & leges.vt de no.oper.nun. c.j. ¶ Vnde potest intelligi secūdo glossam voluisse, ꝙ contrarium loquitur in diuerso casu, quia loquitur in cedendis bonis: sed hic loquitur in petente licentiam renūciā-
3 di beneficio, & sic in diuerso casu loquitur. ¶ † Sed potest dubitari, quæ sit ratio diuersitatis inter dictos casus gl.in ver.sed hoc ideo.videtur velle, ꝙ hoc hic contingat, ne illudatur Papæ.Et sic videtur velle, ꝙ sit speciale quādo petitur licentia a Papa.¶ Sed certe, vt voluit hic Io.And. Et do.Flo.hic no.dicit licentiam fuisse petitā a Papa, sed simpliciter, & sic potest habere locum decre. etiam si ab alio superiore inferiore a Papa petita fuerit licentia. Potest tamen dici, ꝙ petitio licentiæ cedendi beneficio, debet peti a superiore.s̄.e.c.admonet.& c.quod in dubijs, Et ideo ne superiori illudatur, post obtentam non potest quis pœnitere, quę ratio cessat in l.is qui.allegata in gl.quia cessio bonorum necessario non habet fieri coram superiore: iō potest fieri extra iudicium.l.fi.ff.de cessi.bo. & ideo ibi facilius admittitur pœnitentia. ¶ Vel secundo potest dici, ꝙ in d.l.is qui.loquitur in domino cedēte bonis suis, hic in prælate, qui censetur procurator & non dominus. de don.in c.ij.Et ideo magis succurritur ipsi domino, qui potentius ius habet in bonis suis, quam prælato qui minus ius habet in beneficio.¶ Vel tertio potest dici, ꝙ ibi loqtur in cessione quæ ex necessitate fiebat: ne videlicet ad instantiam creditorem incarceraretur. facit l.j.C.qui bo.
4 ced.pos.hic autem loquitur in voluntaria cessione. † magis autem succurritur facienti actum ex necessitate, quā ex voluntate.l.si fideiussor.§.qui necessaria.ff.qui satisda. cogan. & facit quod legitur, & no.in c.ab arbitris.de offi. deleg.lib.vj. ¶ Potest etiā dici quarto, vt tangit etiam hic Goffre.ꝙ in d.l.is qui. pœnitentia ibi nulli erat captiosa: hic autem fiebat renuntiatio ex iusta causa considerata salute propria vel vtilitate ecclesiæ, vt tangit̄ in litera. ¶ Potest etiam dici quinto, ꝙ eadē ratio operatur id, quod hic dicitur, & etiam illud quod ibi soluitur: quia vtrobique consulitur famæ ipsius cedentis & petentis licentiam. Et ideo quia in d.l.is qui consulitur famæ illius, qui cedit, si admittatur pœnitentia: hic autem econtra consulitur famæ pe-

mæ petentis licentiam cedendi beneficio, si non admitta
tur pœnitentia per rationem ibi positam in litera. Itẽ ad-
uerte, quia contra secundam solutionem facit quod habe
tur in l. fi. C. de repudi. hære. vbi videtur admitti pœniten
tia etiam circa id, quod quis fecit in re non sua: nam ibi fi
lius fuerat in potestate patris, licet post mortem patris re
pudiet hæreditatem, re integra potest pœnitere. Sed dic,
ꝙ hæreditas paterna est quasi debita ipsi filio. l. fi. C. de co-
dicillis. ideo ibi admittitur pœnitentia. Secus esset in ex-
traneo, qui repudiasset hæreditatem: quia non posset etiã
5 re integra pœnitere, vt l. iiij. C. de repudi. hære. † Sed iux-
ta prædicta potest dubitari, quid si præsentata petitione li
centię cedendi superiori reuocetur ipsa petitio, an teneat
ipsa reuocatio. Et videtur, ꝙ non per id quod habetur de
postula. in c. bonæ. el ij. vbi patet, quod post præsentatam
postulationẽ superiori non licet ab illa discedere. sed In-
nocen. hic tenuit contrarium per id, quod habetur j. eod.
c. lectæ. Et idem etiam tenuit Host. per hunc tex. a contra
rio sensu ibi, dum dicit, ea obtenta. Et sic secus videtᷣ vel-
le, quando non fuisset obtenta, argu. c. cum apostolica. de
ijs, quæ fiunt a prę la. nec ob. ꝙ dictum est de postulatione:
quia illa fit magis publicè, & magis solenniter, quam fiat
petitio cedẽdi. Et quia alicuius interesse potest, videlicet
postulati, ne ab ipsa recedatur, hic autem nullius interest,
ne reuocetur petitio ipsius licentię: & ideo facilius debet
6 admitti. † Et per prædicta etiam videtur, ꝙ si quis consti-
tuit nuntium vel procuratorem ad petendam licentiã ce-
dendi, ꝙ poterit reuocari ipsa petitio, & mandatum datũ
ad ipsam petendam, antequam præsentetur superiori. qđ
tenuit etiam Goffre. & Egid. Sed de hoc non mirandum,
cum etiam post præsentatam petitionẽ ipsi superiori pos
sit ante illam obtentam reuocari, vt superius est dictum.
7 ¶ † Dicit tamen hic Inno. ꝙ si aliquis per alium petijt licẽ
tiam, licet reuocet illam: si tamen superior ignorãs ipsam
reuocationem concedit ipsam licentiam, tenebit conces
sio licentiæ, & sic cogetur cedere per id, quod hic dicitur,
arg. l. si procuratorem. ff. de procu. & de appel. l. si duobus.
quamuis secundum eum posset distingui, an quis peten-
do licentiam per alium petierit licentiam per nũtium, an
vero per procuratorem. facit quod legitur & no. in l. mul-
tum. per gl. C. si quis alteri vel sibi. & quod legitur & not.
in l. si pater. ff. de manumis. vindic. Et de hoc dicendum,
vt hodie habetur in tex. & gl. in cle. cum illusio. de renun.
vbi dicitur, ꝙ ratio licẽtiæ tenet, si facta fuit antequam re-
uocatio perueniret ad ipsum superiorem, vel ad illũ, cui
datum erat mandatum de petenda licentia. Secus si ad al
terum prædictorum peruenisset reuocatio: quia tunc nõ
valeret concessio licentiæ, vt ibi dicitur. & facit quod legi
tur, & not. in reuocatione procuratoris ad iudicia in c. ij.
8 de procu. lib. vj. & in l. vna. C. de satisda. ¶ † Et pro declara
tione decre. & eius materiæ, conclude ꝙ interdum q̃s of-
fert cessionem superiori, vt quia forte dicit superiori. Ego
cedo tali beneficio. & supplico, ꝙ dignemini cessionẽ ad-
mittere. & tunc in casu isto videtur ꝙ non habeat locum
pœnitentia, ex quo cessit, & sic renuntiauit si superior nõ
vult pœnitentiam admittere per id, quod habetur s̃. eod.
c. admonet. & c. quod in dubijs. Et si superior admittat ces
sionem, non est necesse, ꝙ vltimus cedat, cum semel ces-
serit & sic desijt esse beneficiatus in beneficio, cui cessit.
Et si fuisset Episcopus alicuius ciuitatis qui obtulisset ces
sionem Papæ, & Papa illam admisisset, desijsset esse Epi-
scopus illius ciuitatis, seu ecclesiæ cathedralis ipsius ciui
tatis, vt voluit hic Innoc. ¶ Interdum vero quis non ob-
tulit cessionem superiori, sed petijt licentiam cedendi,
& tunc subdistingue, quia aut petijt licentiam per se, aut
per alium. Si per se petijt licentiam cedendi a superiore,
& tunc ante obtentam licentiam poterit pœnitere, per
istum tex. a sensu contrario: secus post obtentam licentiã
vt hic dicitur. Et hoc procedit, quãdo quis petijt licentiã
cedendi in manibus eius, cui superior commiserit, vt hic
voluit Inno. Idem tamen puto, si simpliciter petijt licen-
tiam cedendi ab ipso superiore: cum eadem ratio sit, & p
consequens idem ius, de transla. c. ij. ¶ Secundo casu, q̃n
quis petijt per alium: & tunc siue petierit per procurato-
rem, siue per nuntiũ recurre ad cle. cum illusio. de renun.
Quia vtroque casu potest ille, qui dedit mandatum, illud
reuocare, donec reuocatio perueniat ad illum, cui datum
fuit mandatum: vel ad superiorem, antequam ipse supe-
rior admittat ipsam petitionem licentiæ: alias non ꝓderit
9 sententia sine reuocatione, vt habetur in dicta clem. † Et
aduerte, ꝙ quando superior respondet ad petitionem licẽ
tiæ petitæ, attendi debet qualitas respõsionis. nam aut re-
linquit conscientiæ suæ petentem licentiam per se vel per
alium: & tunc etiam post talem respõsionem poterit pœ
nitere, si hoc conscientia sibi dictet, vt s̃. e. in c. nisi. ¶ Aut
committit alteri, qui loco sui recipiat cessionem, si illam
ecclesiæ viderit expedire: & tunc non debet admitti ces-
sio, nisi prius inquisitione secundum formam mandati su
perioris reperiat illam ecclesiæ expedire, alias non tene-
tur: cum forma mandati seruanda est. de rescri. c. cum di-
lecta. Interdum vero simpliciter admittit ipsam petitio-
nem, & concedit licentiã cedendi: & tunc non potest pœ
nitere amplius, sed cogi potest ad cedẽdum, vt hic patet.
Et prædicta faciunt ad quæstionem, si ad instantiam scho
laris Doctor promisit comedere secum in prandio vel in
cœna: si scholaris postea de hoc non curat, quod schola-
ris poterit ad hoc compelli, secundum Abba. Quid autẽ
si aliquis inuitat quem ad comedendum, an debeat mit-
tere pro eo hora debita, disputauit Ioannes de Deo in q̃-
stionibus suis. Et concludit, quod sic per text. in c. displi-
cet, circa finem. vbi ponitur historia Euangelij: vbi poni-
tur ꝙ dominus misit seruos suos inuitatis, vt venirent ad
nuptias. Cõmuniter tamen seruatur, ꝙ si inuitans est ma-
ioris autoritatis, quam inuitatus, quod inuitatus se præ-
sentet hora debita absque eo, ꝙ mittatur. Secus econtra,
quando inuitatus est maioris autoritatis quam inuitans,
quia tunc communiter mittitur pro eo, vt docet experiẽ-
tia, quæ est rerum magistra, vt in c. quam sit. de ele. lib. vj.
Et etiam pro muliere mittitur, secundum Ioan. de Deo.
quia robur excusat eas.

SVMMARIVM.

1 *Assignare verbum, & ad ius, & ad factum referri potest.*
2 *Executores, qui ad beneficia dantur, iudices quandoque appellantur.*
3 *Canonici sine mandato capituli possunt opponere de defectu iuris agentis.*
4 *Processus factus per duos ex tribus iudicibus non valet, si tertius non ad fuerit.*
5 *Appellans potest sibi terminum statuere ad prosequendam appellationem.*
6 *Appellatio in causa beneficiali, quandiu in curia esse censeatur.*
7 *Procurator qualis requiratur ad causam in curia existentem.*
8 *Terminus ad comparendum præfixus, quid operetur.*
9 *Mandatum ad impetrandũ, & cõtradicendũ, an et quãdo dicatur sufficiens.*
10 *Productio testium facta super renunciatione, quando valeat.*
11 *Renuntiãs literis, & vti ex ipsis literis cõpetenti, amplius nõ est audiẽdus.*
12 *Sententia quibus ex causis cassetur, siue annulletur.*
13 *Canonicus ad canonicatũ solũ receptus, ad prębendam non cẽsetur receptus.*
14 *Literis ad beneficia, non quæritur obligatio contra illos de ecclesia.*
15 *Appellatus, an appellanti terminum præfigere possit, & numer. 18.*
16 *Termini præfixio ad appellationem prosequendam quid operetur. & nu. 17. & 25.*
19 *Termini præfixiõ sola facit causam in curiam esse. & numero 21. & 31.*
20 *Appellatio a definitiua illico suspendit iurisdictionem iudicis a quo.*
22 *Termini præfixio quid operetur quando causa non censetur esse in curia.*
23 *Beneficiales causæ in curia hodie tractari debent.*
24 *Partes quando in causa appellationis per se comparere tenentur, & quando per procuratorem.*
27 *Procuratorem mittere ad causam appellationis, prosequendam quando sufficiat. & numero 27.*

28 *Appella-*

VEniens ad sedem. ¶Nota, quod
renũciat iuri
suo, qui gratiæ aduersarij. se submittit. h.d. Et
diuiditur in tres partes principales: nã in pri-
ma ponit appellationes in pœnitente, & eius
causam. In secunda ponit ipsius prosecutionem. In tertia
ipsius sententiæ confirmationem. Secunda ibi, ad quem.
Tertia ibi, nec ergo. ¶In tex. ibi, visus est. scilicet ipsis iu-
dicibus, secundum suam opinionem. ¶Nota primo de
ista clausula, si nihil canonicum obuiaret &c. quam expo
nit Goffre. i. si secundum ius canonicum nullum impedi
mentum subesset. facit s. de æta. & quali. c. accepimus. Et
secundum Hostien. hæc clausula semper intelligitur per
1 id, quod habetur de rescriptis. cum adeo. ¶†Nota de hoc
verbo assignare. nam referri potest ad significationem iu
ris & facti, prout hic per id potest colligi, de quo habetur
in c. pro illorum. de præben. ¶Not. q in impetrationibus
non solum fienda est mentio de vacatione, sed etiam de
modo vacandi. quod qualiter sit intelligendum, dixi in c.
2 post trãslationem. s. eo. ti. ¶†No. q executores dati ad be-
neficia, appellãtur iudices. Et ideo, quia potest assumi par
tem iudicis, vt plene legitur & no. in c. dudum. quod est fi
nale capitulum. & per gl. in cle. j. de offi. deleg. quæ tracta
3 fuit de dictis Innocentij. in d. c. dudũ. ¶†Not. q canonici
aliqui de ecclesia etiam sine mandato capituli, vidẽtur se
opponere ad opponendum de defectu iuris agentis, ne in
ecclesia recipiatur tanquam ius non habens. de quo in c.
super ijs. per Inno. de accu. & facit quod not. per eundem
in c. cum olim. de resti. ¶No. q per submissionem, quam
quis facit, submittendo se gratiæ capituli, non videtur q s
renuntiare iuri sibi competẽti ad beneficia. de quo in gl.
4 ij. & iiij. & s. eo. sane. ¶†Not. non valere processum duorũ
iudicum ex tribus, tertio non interessente. facit quod ha-
betur s. de offi. deleg. in c. causa matrimonij. ¶No. q exce
ptio renuntiationis literarum, quãuis extraiudicialis tan
quam litis finitæ & concludens ad impetrandum litem,
potest opponi ad processum. Et per hoc videtur ampliari
id, quod habetur in c. j. de litis contesta. in vj. Et intellige,
quando renuntiatur literis ipsis pendentibus. Secus vide
retur, si essent iam executæ, per id quod habetur s. eod. c.
5 sane. de quo dic, vt ibi dictum fuit. ¶†Nota appellantem
posse in appellatione sibi statuere terminũ ad prosequen
dum appellationem. de quo in c. personas. de app. & in c.
cum sit Romana. & c. sæpe. Et no. secundum do. Ant. effe
ctum statutionis termini, qua facit secundum eum in be-
neficialibus causam esse in curia. Sed certe secũdum ista
tempora non erat differentia inter causas beneficiales &
alias. Item not. q non solum statutio termini sola deserat
causam ad curiam, vt no. Io. An. in c. Nicolao. super gl. de
app. licet gl. ibi aliter senserit. Et ipse etiam d. Ant. in hoc
eodem c. tenet, quod statutio termini sola nõ habet face-
re causam esse in curia. Allegat pro casu c. interposita. §. j.
& ibi dicit hoc tenere Io. An. j. de appellationibus. ¶Sed
certe ille textus hoc non determinat, nec Io. And. ibi: sed
6 melius determinat Io. And. in d. c. Nicolao. ¶†Hodie ve-
ro si appelletur in causa beneficiali ad sedem Apostolicã
causa censetur esse in curia, donec appellatio sit facta in
præsentia aduersarij, vel eius specialis procuratoris: vel si
facta fuerit in absentia, fuerit intimata secundum formã
cle. causam. de elec. non requiritur aliqua statutio termi-
ni a iudice vel appellante, quia a iure statuitur terminus,
vt patet in c. j. de elec. in vj. Et illud c. debet seruari in ap-
pellationibus interpositis in alijs beneficijs, quam in di-
gnitatibus ecclesiæ regularis, & quam in dignitatibus ec
clesiæ cathedralis, si appellatur ad Papam, vel immediate
subiectio deuoluat ipsarum causas ad Papam, seruari de-
7 bet quod habetur in c. cupientes. de elec. in vj. ¶†No. ef-
fectum, quod causa sit in curia, quia tunc non sufficit mit
tere procuratorem ad impetrandum & cõtradicendum,
sed oportet quod mittatur instructus ad causam tractan-
dam. Quando autem in alijs causis, quam beneficialibus
dicatur causa esse in curia, tangitur in gl. fi. & tangam seu
dicam super illa. ¶Nota, q vbi causa est in curia, sed non
comparet pars alia instructa, procedi potest ad sentẽtiam
diffinitiuam contra absentem tanquam contra contuma
cem, quando non comparuit in termino, dummodo cau-
sa sit in tali statu, q procedi posset ad diffinitiuam. de quo
tangitur in gl. & de app. c. Nicolao. & c. per tuas. No. effe-
ctum termini statuti ab appellante. Et idem dicas si a iudi
ce fuisset statutus, quia habet citationis vim peremptoriæ
adeo q si expectatus non veniat, potest procedi ad sentẽ-
tiam sine alia citatione. facit quod habetur de ap. c. sæpe.
8 †Nota. q talis terminus videtur habere vim citationis, vt
quis compareat in termino, & etiam postea quandocun-
que. Et sic videtur, q si iudex non procedit in termino, si
diu post præsentatur per spatium duorum mensium, po-
stea valeat processus. Quod qualiter sit intelligendum, re
curre ad ea, quæ habentur de offi. deleg. in c. consuluit. &
de dolo & contu. in c. cum dilecti. vbi tangitur per Ioan.
Andr. ¶Nota, quod quis potest sibi statuere terminũ de-
terminando principium termini ad diem feriatam, vt sic
designet tempus, in quo procedatur, sed ex quo procedi
9 dẽat. de quo in c. fi. de ferijs. de dilatio. c. exposuit. ¶†No.
q habens mandatum ad impetrandum, & contradicen-
dum, non videtur habere sufficiens mãdatum, vel minus
sufficiens. de transla. c. ij. ¶Et no. etiam quod ad excusan
dum contumaciam etiam respectu processus fiendi quo
ad diffinitiuam sententiam, quando causa est in curia, nõ
sufficit mittere procuratorem ad impetrandum & contra
dicendum. de quo in gl. fi. & d. c. Nicolao. ¶No. quod au-
ditor qui cognouit iudicium, videtur posse super illo sen
tentiare. Quod intellige verum, si hoc habeat in manda-
tis. facit quod habetur de testa. in c. Raynutius. de quo vi-
de in cle. auditor. de rescriptis. vbi de materia per Bar. in l.
a diuo Pio. in prin. ff. de re iudi. ¶In glo. j. in fi. & sic videt
velle glo. quod in casu huius c. per negationem factam p
istum subdiaconum, de quo in litera facta fuerit litis con
testatio. ¶An autem per responsionem factam confiten-
do aliquo casu, inducatur litis contestatio, recurre ad no-
tata per gl. in c. dudum. lo ij. de ele. in ver. gl. responsionẽ.
& in c. j. de litis contesta. & facit etiam quod no. per gl. in
l. proinde. ff. ad leg. Aquil. ¶Sed aduerte, quia in casu hu-
ius c. per negationem non fuit facta litis cõtestatio, quia
negatio non fuit facta per reum ad narrationem actionis
quo casu bene inducitur contestatio, secundum ea quæ
habentur

habentur de litis contest.c.vno, sed fuit facta negatio ꝑ
actorem eius, quod dicebat reus: & sic negauit actor id,
quod excipiendo asserebat reus. Et ideo cum negatio nõ
fuerit facta super negotio principali, sed super exceptio-
ne opposita per reum, non videtur ꝙ inducta fuit litis cõ-
testatio in negotio principali. Sed si qua fuit inducta, fuit
potius inducta super exceptione. facit quod leg. & not. in
c. prudentiam. §. sexta. de offic. dele. ¶ Et per prædicta po-
test inferri nunquid in casu huius c. tenuerit productio te
stium facta per partem capituli non secũdum intellectũ
glo. Tenendo quod hic fuerit facta litis contestatio in ne-
gotio principali, clarum est ꝙ sic, cum testes possunt pro-
duci post litem contestatam. s̄. vt lite non contest. c. j. & c.
quoniam. Si autem dicatur, ꝙ lis non fuerit contestata su
per negotio principali, vt videtur hic voluisse Ioan. And.
post Hostien. tunc videretur, ꝙ non valuerit dicta produ-
ctio testium tanquam lite non contestata per ea, quæ ha-
bentur in d. c. quoniam. ¶ Sed aduerte, quia etiam tenen-
do, ꝙ non fuerit facta litis contestatio, defendi potest ꝙ te
nuerit productio testiũ: quia hic fuit adiecta exceptio re-
nuntiationis, & quod fuit renuntiatum iuri competenti
ex literis, quę exceptio perimat literas & gratiam: & ideo
illa potest opponi ad processum, sicut etiam potest oppo
ni exceptio surreptionis ex eo, quia illa etiam in benefi-
cialibus perimit literas & gratiam, secundum ea quæ ha-
bentur de rescriptis. in c. constitutus. & c. ad aures. & de li
tis contest. c. j. lib. vj. per gl. & Inn. & facit etiam quod no.
10 in c. ad audientiam. ij. de rescrip. ¶ † Et ideo cum potuerit
opponi ad processum exceptio renuntiationis, de qua in
litera, non fuit necesse litem contestari per ea, quę haben
tur in d. c. j. de lit. contest. li. vj. & ideo tenuit productio te-
stium facta super dicta renuntiatione, etiam lite non con
testata. ¶ In glo. ij. in prin. ista gloss. plura facit secundum
Ioan. An. quia primo fortificat textum secundo dat simi-
le. tertio obijcit & soluit in ver. dic. quarto allegat ꝑ simi
li casum c. sane. s̄. eodem. Quinto ponit dissimilitudinem
inter hoc capitulum & illud, & ponit illud c. habere duas
lecturas. secũda pars est ibi, et est simile. tertia ibi, sed cõ
tra. Quarta ibi, simile non. quinta ibi, sed ibi plus. Et cum
hac diuisione gloss. transit do. Flori. Tu posses dicere, qđ
in prima parte gl. voluerit reuocare in dubiũ, an iste dia-
conus, qui commisit se gratiæ capituli, intelligatur ꝑ hoc
renuntiasse literis suis. Et in effectu concludit, ꝙ non: q̃a
licet fuerit probatum tantummodo, ꝙ commisit se gratię
capituli, nõ tamen per hoc fuit probatum in veritate, qđ
per hoc renuntiasse literis, & non fuit retractata sentẽtia
iudicis, qui tulerunt sententiam contra subdiaconum ex
eo, quia visum fuit eis, ꝙ committendo se gratiæ capituli
renuntiasset literis & iuri competẽti ex literis. Qđ fuit ve
rum per id, quod ponitur in glo. in ver. quia & si. aliæ par-
tes non mutantur. In eadem glo. ibi, poterat vti iure suo.
nam vt dicit Innoc. eo ipso ꝙ commisit se gratiæ capituli
videtur protestatus, ꝙ gratiam expectabat ab ipsis de capi
tulo: & ideo si nullam gratiã fecerunt, potest vti iure suo,
vt dixit gloss. pro hoc allegat quod habetur in l. siue apud
acta. C. de transac. facit quod habetur in l. hoc iure. §. fi. ff.
de dona. & in l. ij. & per totum. ff. de cond. ob causam. &c.
¶ In ea. gl. ibi per prima iura. Aduerte, quia gl. respondet
ad contraria. Sed potes dicere ad c. gratum. cum alijs iuri
bus in contrarium allegatis, quia illa iura loquuntur q̃n
quis directe exercet actum contrarium actui pręambulo,
vt in illis patet. Et ideo nimirum si videtur renuntiasse ꝑ
talem actum iuri quæsito ex actu præambulo. ¶ Hic autẽ
committendo se gratiæ capituli, ideo videtur fecisse dire
cte contrarium literis suis, quia non videtur hæc fecisse
animo renuntiandi literis, sed potius vt gratiam cõseque
retur, vt superius dixit gl. Et ideo per talem actum nõ in-
telligitur renuntiasse iuri quæsito ex literis. Item nõ ob-
stat, quod dicit glo. fiat pro quo facit in ver. & nihil refert

inquantum dicit, quod nihil refert quid ex æquipollenti-
bus fiat. Pro quo facit vltima lex allegata per gl. quod ha-
betur in l. fi. ff. mandati. & ff. ad Treb. l. mulier. Potest dici,
quod ista non sunt æquipollentia: committere se gratiæ
capituli, & renuntiare literis, vt patet ex superius dictis &
ex ijs, quæ superius dixit gl. ¶ In eadem gl. in fi. Et sic po-
suit gl. duos intellectus ad c. sane. quos etiam ibi tetigi. &
secundum etiam infra tangit gl. in verbo, renuntiasse. ad
fi. vbi gl. clarius ponit secundum intellectum quam hic,
videlicet quod ibi restituit literas postquam fuerat insti-
tutus ipsarum autoritate, & ideo non per hoc habuit sibi
nocere: quia licet per traditionem literarum, quando nõ-
dum facta esset executio videretur quis renũtiare iuri cõ
petenti ex literis, tamen secus videtur, quando ius nõ pẽ
det ex literis: quia facta est executio iuris contenti in lite
ris, & ideo talis traditio literarum non habet tunc noce-
11 re. ¶ † Et pro declaratione textus & glossæ, potes conclu-
dere quod aliquando quis renuntiat literis, seu iuri com-
petenti ex literis: & tunc vltimus non audietur. vij. q. j. in.
c. quam sit periculosum. ff. de ædil. edic. l. item quæritur. §.
si venditor. ¶ Interdum vero quis committit se gratiæ ca
pituli, nec tradit tamen literas: & tunc non censetur renũ
ciasse iuri suo per id, quod habetur in textu isto, & quod
supra dixit glos. ¶ Interdum committit quis se gratiæ ca-
pituli, & tradidit literas, & tunc si tradidit illas antequam
sit ius consecutus autoritate illarum, videtur renunciaſ-
se iuri competenti ex literis: ideo de mero rigore non au
dietur, sed de æquitate officio iudicis, per id quod habetẽ
in c. sane. s̄. eo. secundum vnum intellectum. Si vero tradi
disset literas postquam fuisset cõsecutus ius ex literis: tũc
non intelligeretur renuntiare iuri iam quæsito, & ideo au
dietur etiam de mero rigore iuris, vt est casus in d. c. sane,
secundum alium intellectum, de quo dic vt ibi dictũ fuit
aliquãdo quis se commiserit misericordiæ capituli, & tũc
idem dicendum quod dictum est s̄. quando quis se com-
mittit gratiæ capituli per id, quod habetur s̄. eod. c. sane.
aliquando vero quis se cõmittit voluntati capituli: & dic
idem, secundum Io. And. & Inno. quia voluntas debet re
duci ad arbitrium boni viri, per id quod habetur in l. si li-
bertus. ff. de fideicom. liber. & de iureiurando, in c. quin-
tauallis. ¶ In gl. iij. ibi, cassari sententia. melius dixisset se
cundum Hostiensem cassaret irrita renuntiari, quia ipso
iure fuisset nulla, per iura j. allegata per glossam. ¶ In ea.
gl. ibi, sed ex alia causa. de qua patet ex litera. nam iudices
tulerunt sententiam contra subdiaconum ex eo, quia vi-
sum fuit eis, quod ex quo commiserat se gratiæ capituli,
intelligebatur renuntiasse literis, quod non erat verum.
& ideo postea erat dicta sententia cassata. Sed aduerte, q̃a
videtur quod dicta sententia fuit nulla tanquam lata ex-
presso iuris errore in ea, per id quod habetur in c. j. de iu-
di. nam lata fuit ex falsa causa in iure expressa in sentẽtia,
vt videtur patere ex litera, dum dicit, pro eo quod idẽ &c.
¶ Posset dicere quod licet causa in sententia, & sic cessa-
ret contrarium verum: quia ista solutio videtur aliquali-
ter literam violare. Potest dici secundo, quod licet dicta
causa fuerit expressa in sententia, tamen non redditẽ sen-
tentia nulla ex eo, quia non erat bene clarum in iure, an
committens se gratiæ capituli videretur literis renunciaſ
se: nam pendebat hoc ex c. sane. s̄. eo. quod habebat mul-
tiplices intellectus. Et ideo talis causa expressa cõtra ius,
quæ multipliciter intelligitur, non inducit nullitatẽ sen-
tentiæ, per id quod habetur s̄. eod. c. in sententia. & quod
ibi notatur per do. Ant. & de rescri. in c. ab excommuni-
cato. Et per Innoc. in c. cum speciali. Et per Bart. in l. cum
12 prolatus. ff. de re iudi. ¶ † Item aduerte, quia multiplex po
test considerari causa cassationis sententiæ. Vna, quia di-
catur quod fuit lata lite non contestata. Sed an hæc causa
procedat, pendet ex ijs, quæ dixit glo. ista, & etiam quæ di
xi super illa. & adde etiam, quod in causa beneficiali, de
qua hic

qua hic loquitur, non est necessaria contestatio, vt patet
in clemen.ij.de iudi.iuncta clemen.sæpe.de verbo.signi.
Olim tamen videbatur secus, per ea quæ habentur in c.
dudum.el ij.de ele.de quo dicendum vt ibi. Secunda cau-
sa, quare fuit cassata sententia, potest colligi ex glossa ij.
quia cassata fuit ex eo,quia non fuit renuntiatum literis:
quamuis se commisisset gratiæ capituli,visum fuit eis qđ
per hoc intelligitur literis renuntiare, quod non erat ve-
rum: & ideo dicta de causa fuit sententia cassata. ¶Ter-
tia causa colligi potest ex hac glossa tertia, scilicet, quia
duo ex tribus processerunt sine tertio,non apparente,qđ
tertius se excassasset, vel eis commisisset suas vices. Ista
tamen causa licet in se posset esse vera, tamen non vide-
tur de mente literę,sed potius secunda.Quarta potuit es-
se causa secundum aliquos, vt tangit hic domin. Anto.&
colligitur ex dictis Innocen.quod ideo fuit cassata, quia
singulares de capitulo non debuerunt admitti ad oppo-
nendum, ex eo quia & si renuntiatio fuisset facta capitu-
lo,ex tali renuntiatione nullum ius fuisset quæsitum sin-
gularibus de capitulo, & sic non poterat se opponere no
mine capituli, quia non habebat mandatum. facit supra
de procura.c.j.nec nomine proprio,quia nullum ius erat
eis vt singulis ex renuntiatione facta cap.quæsitum, cum
aliud sit capitulum,& aliud singuli de capitu.xij.quæstio.
secunda.c.qui manumittit.& l.in tantum.§.vniuersitatis.
ff.de rerum diuisio. Ista tamen causa non videtur hic pō-
derari, & an in se fuerit legitima,dicetur post gloss. ¶In
gloss.quarta.ibi,monitorias. Glo.fecit mentionem de tri-
plici specie literarum ad beneficia:quia secundum illa tē-
pora consueuerunt emanare tria paria literarum, quan-
do scribebatur pro aliquo beneficiando. uam primo da-
bantur sibi literæ monitoriæ.secundo præceptoriæ.tertio
executoriæ:vt patet ex ijs,quæ habentur in capitu. ex in-
sinuatione.& c.Abbatem. de rescrip. & facit etiam quod
habetur in c.constitutus.eodem titu.& in capitu. capitu-
lum. hodie non etiam primo loco dantur executoriæ, vt
docet experientia.¶In eadem gloss.ibi,ante receptionē.
Quale autem ius habeant post receptionem, attendi de-
13 bet forma receptionis. ¶† Nam si solum quis esset rece-
ptus in canonicum,& sic non esset receptus etiam ad prę
bendam, & per consequens non esset collata præbenda;
diceretur habere ius ad præbendam,& sic ad beneficium
non autem in ipsa præbenda seu beneficio: & sic diceret
habere ius ad rem,& non ius in re.Secus si esset præben-
da etiam collata: quia tunc diceretur habere ius in re, vt
patet ex ijs,quæ habentur in c.penul.& fina.de prębend.
libro sexto.& eodem titulo,capitu.si postquam.& de con
cessio.præben.capitulo fin.eodem libro. Et quale ius ac-
quirat ad beneficia,plene colligitur ex ijs, quæ habentur
in capitu.si capitulum.& in c.si soli.& ibi gloss. magistra;
de concessione præben.libro sexto.¶In eadem gloss.ibi,
sed officium executorum.¶Not. bene glossam,ad quam
14 sæpe fit remissio, quæ aperte decidit,† quod per literas ad
beneficia non quęritur proprie ius obligationis contra il
los de ecclesia,vel contra ecclesiam, sed quæritur ius im-
plorandi officium executorum, vt mandatum Apostoli-
cum subsequatur, prout etiam ipsi requisiti ad hoc tenen
tur, quod tene menti. ¶Et an per literas ad beneficia li-
gentur manus collatoris,recurre ad glossam plenam, &
magistram in dicto capitulo si soli.ad id autem, quod gl.
dixit quod ei,quod est renuntiare non potest, potes alle-
gare quod habetur in l.si ita scriptum.§.sub conditione.
ff.de legatis tertio.& de ecclesijs ædifi.capitulo pen. ¶In
eadem gloss.in fine. Nota pro intellectu capitulo sane.su
pra eodem. Nam ponit vnum intellectum hic clarius,q̃
posuerit glo.ij.de quo dic vt dictum fuit in d.capitu.sane.
¶In glo.præfixit.ibi,facere potest. supple quando appel-
lans non præfixit terminum suæ appellationis.Quinimo
etiam si præfixisset minus prolixum, posset abbreuiari,
per id quod habetur de appellat. personas. Et facit quod
habetur eodem titulo,cum sit Romana. & c.peruenit.&
cap.oblatæ. In eadem gloss.ibi,arripere iter.nota bene ex
gl. quod aliud est appellantem præfigere tempus ad pro-
sequendam appellationem,quo casu infra tempus debet
se pֿsentare coram iudice appellationis, & sic in curia, si
appellatum fuit ad curiam. Aliud est statuere sibi iter arri
piendum: nam tunc sufficit sibi arripere iter in termino,
licet in illo non reperiatur in curia.de quo in c.personas.
de appellatio. ¶In eadem glos.ibi,ante terminos.supple
15 præfixos a iudice,vel ab appellāte. ¶†Appellatus autem
non potest præfigere terminum ipsi appellanti, quia non
est inconueniens quod appellatus ipse astringat appellan
ti terminum datum sibi a iure, per id quod habetur de re
gulis iuris.in regula,indultum.& no.de appellatio.in c.j.
libro sexto.& de appellatio.sæpe. In eadem glossa ibi,nō
valent. intellige si facta sit appellatio tacite termino præ-
fixo a iudice,vel ab appellante:nam tunc literæ videntur
surreptitiæ,& consequenter inualidæ, siue fuerint impe-
tratæ per appellatum, siue per appellantem, per id quod
habetur in c.sæpe.ad finem.& in c.oblatæ. de appellatio.
In eadem glossa ibi, præuenire potest.supple per appella-
tum, dummodo ipse appellatus nimium non præcurrat,
vt supplantet appellantem, vt probatur in c.oblatæ.hic al
legato.¶In glo.fina.in princip.ista glo.duo facit principa
liter.nam primo obijcit,& dupliciter soluit. secundo tra-
ctat,an & quando appellatus, & appellans teneantur mit
tere sufficientem procuratorem,& sic sufficienter instru-
ctum ad prosequendum appellationem interpositam ad
curiam,& consequenter, an & quando sit tractanda in cu
ria causa appellationis interposita ad curiam, seu ad Pa-
pam: & certo respectu distinguit inter appellationem ab
interlocutoria, seu grauamine, & inter appellationem a
diffinitiua.secunda pars principalis est ibi, & not.hic. Et
secunda secundæ ibi,secunda appellatur. ¶In eadem gl.
ibi,vbi condemnatur appellans in expensis.supple, & sic
eadem ratione videtur, quod sit econtra appellatus, qui
non fuit prosecutus,nisi ad impetrandum, non debuerit
condemnari nisi in expensis:quia æqualis debet esse con
ditio actoris & rei,& sic appellantis & appellati. infra de
regu.iur.libro sexto.& ff.de regu.iur.in l.non debet. ¶In
eadem gloss.ibi,hoc non fuit petitum. Et sic videtur vel-
le glossa,quod si sibi ibi in dicto capitulo Nicolao.fuisset
petitum,vt procederetur ad diffinitiuam,quod tunc ad il
lam potuisset,& debuisset procedi.Hæc tamen solutio vi
detur aliqualiter illam literam violare. ideo glo.dedit se-
cundam solutionē in ver.vel melius.quæ in effectu vult,
quod ibi lis non erat contest.ideo non potuit procedi ad
diffinitiuam super negocio principali, per id quod legi-
tur,& nota.in c.per tuas.j.de appellatio. Et ideo solū po-
tuit, & debuit procedi ad condemnationem expēsarum:
sed hic fuerit lis contestata in negotio principali,ideo po
tuit procedi ad diffinitiuam. ¶An tamen hoc sit verum,
quod hic fuerit lis contesta.in negotio principali,dictum
fuit in glo.j.& super ea.videtur tamen quod saltem super
exceptione peremptoria potuit dici fuisse lis contestata
per id,quod dictum fuit super dicta gl.prima,& sententia
fuerit lata super illa:ideo postea in causa appellationis po
tuit procedi ad sententiam cassandam vel confirmandā.
¶In eadem gloss.ibi,ac si peremptoriè sit citatus.supple,
quo ad finiendam causam appellationis, non tamen ha-
bet vim peremptorij quo ad hoc, vt si appellatum fuit ab
interlocutoria finito articulo appellationis posset proce
di super negotio principali sine noua citatione, vt no.Io.
And.in c.sæpe.super glo.quæ incipit, vt si lis.infra de ap-
pellationibus. ¶In ea.gl.ibi,nuntium sufficiētem.id est,
sufficienter instructum in causa appellationis. Et sic non
sufficit mittere nuntium,qui tantum habeat mandatum
ad impetrandum & contradicendum in casibus, de qui-
bus sc-

16 bus sequitur in glos.¶†Et nota bene ex glossa, quia videtur velle, quod sola termini præfixio facta a iudice vel ab appellante ad prosequendam appellationem arctat appellatum, & appellantem ad mittendum nuntium sufficienter instructum, cum alternatiuè loquatur. Et sic videtur velle, quod sufficiat alterum de expressis in glo. ad hoc, vt appellans & appellatus teneantur mittere nuntium sufficienter instructum, arg. in regula, in alternatiuis. infra de regulis iuris, in sexto. Et idem voluit glo. in capitulo Nicolao. infra de appellationibus & videtur etiam glo. velle potissime istud procedere, quando appellatur a diffinitiua, vt patere potest ex eo, quod dicit hic gl. infra in vers. secundo appellatur. licet idem videatur velle idem, quando appellatur ab interlocutoria, vt patet ex eo, quod sequitur infra in glo. ¶Sed Ioan. Andre. & dominus Anto. hic post eum dicunt hoc non esse verum, quod sola termini statutio, seu præfixio arctet appellantem & appellatum ad mittendum nuntium sufficienter instructum, & sic quod faciat causam esse in curia, & quod ibi debeat tractari. Mouentur per ea, quæ habentur in c. interposita. §. primo. infra de appellationibus. Sed certe ibi de hoc nil dicitur, sed bene tangit Ioan. Andr. in capitulo Nicolao. super glo. infra de appellatio. Et quod sola termini præfixio facta a iudice, vel ab appellante non faciat causam esse in curia, vt ibi sit tractanda, & consequenter quod arctet appellantem & appellatum ad mittendum nuntium sufficienter instructum, vt tenuit Specula. in titulo de appellatio. §. qualiter. versicu. cautius. & versic. porro. Et pro ipso bene facit, quod habetur in capitulo sæpe. infra de appellatio. vbi videtur requiri vltra termini statutionem quod appellatio sit recepta a iudice, vel approbata a par-
17 te. ¶†Nec obst. quod habetur in dicto capitulo Nicolao. vbi videtur probari quod sola termini præfixio arctet appellantem, & appellatum ad mittendum nuntium sufficienter instructum: quia responderi potest, quod licet ibi fiat mentio de præfixione termini solum, tamẽ debet suppleri & intellige, ꝙ ibi etiam interuenit dilatio iudicij, vel approbatio partis, per ea quæ habentur in dicto capi. sæpe. facit quod inferius dicetur. ¶In eadem gloss. ibi, vel ab appellante. not. bene quod terminus potest præfigi appellationi prosequendæ, seu ad prosequendam appellationem per iudicem ipsi appellanti. Et similiter potest etiam ipse appellans sibi præfigere tempus ad appellationẽ ꝓsequendam, vt sic si non fiat prosecutio infra terminum prædictum ad appellationem prosequendam, appellatio censeatur deserta, licet non fuerit lapsus terminus iuris, seu datus a iure ad appellationem prosequendam, qui est annus, & ex causa biennium. infra de appellationi. capit. ex ratione. & C. de tempo. appel. authentica ei qui. Et ꝓbantur prædicta per ea, quæ habentur infra de appella. in capitulo personas. & c. cum sit Romana. & capitulo per-
18 uenit. & capitulo sæpe. ¶†Appellans autem potest præfigere terminum appellanti ad appellationem prosequendam: quia non est conueniens, quod ipse appellatus, qui est aduersarius appellantis, restringat terminum iuris ipsi appellanti, argu. regulę indultum. infra de regulis iuris, lib. vj. Et hoc etiam tenuit Specula. in dicto §. qualiter. circa finem. Et Ioan. Andr. in capitulo primo, de appellatio. libro sexto. ¶In eadem glos. ibi, ab aduersario. supple, vel recipiatur a iudice, per id quod habetur in c. interposita. §. primo. statim allegato in gl. ¶Et nota, quod paria sunt iudicem recipere appellationem, vel illi deferre vt nota. Specula. in titu. de appellatio. §. nunc dicamus. ad finem. ¶In eadem gl. ibi, & hic tamen lis est contestata. Aduerte, quia si fuit appellatum ab interlocutoria, non est necesse quod lis fuerit contestata in negotio principali, nec etiam quod fuit contestata in articulo appellationis quo ad hoc, vt possit finiri ipsa causa appellationis ab interlocutoria, altera parte prosequente legitime, alia existente contumace, prout probatur in c. interposita. §. final. infra de appellat. Et sic limitatio ista non videtur in dicto casu procedere. Sed bene est verum, quod finita causa appellationis ab interlocutoria, & fuerit forte pronuntiatum ꝓ appellante, & sic causa principalis videatur deuoluta ad iudicem appellationis, per ea quæ habentur infra de appellationibus. in c. vt debitus. tunc si agatur de processu fiendo in causa principali, debebit pars citari. Et si lis coram iudice principalis causæ fuerit contestata in negotio principali, poterit tunc procedi coram iudice appellationis ad diffinitiuam. Si autem non fuisset lis contestata in negotio principali: tunc non posset procedi ad diffinitiuam, sed ad alia de quibus tetigit gl. in c. sæpe. in gl. ij. quę incipit, vt si lis &c. & quæ habentur in c. tuæ. & in c. quoniam. §. in alijs. vt lite non cõtestata. Et hoc modo potest saluari ista glo. inquantum distinguit, an lis sit contestata in principali vel non. facit quod inferius dicetur. ¶In ea. gl. ibi, sed consideratur vtrum terminus. ¶Nota bene diligenter gloss. quæ vult aperte, quod quando appellatur a diffinitiua, non est differentia vtrum appellatio approbetur a iudice, vel ab aduersario, vel non, sed solũ debet considerari, an terminus sit præfixus appellationi prosequendæ a iudice vel appellante: quia si terminus sit præfixus, vtraque pars tenetur comparere per procuratorem suffi-
19 cienter instructum ad totam causam. ¶†Et sic vult gloss. quod in appellatione a diffinitiua sola termini pręfixio faciat causam esse in curiam, & arctet vtranque partem ad comparendum per procuratorem sufficienter instructũ. ¶Hostiensis vero, vt refert Ioan. Andr. in c. interposita. §. primo. infra de appellationi. Et etiam Specu. in d. §. qualiter. ver. porro. tenet, quod etiam in appellatione a diffinitiua attẽdi debet, an appellatio recipiatur a iudice, vel approbetur ab aduersario: sicut etiam attenditur, quãdo appellatur ab interlocutoria, iuxta præalle. decre. interpositam. §. j. ¶Sed Spe. in d. §. qualiter. versic. porro. concordat opiniones, nã dicit quod receptio, seu delatio iudicis in appellatione ad diffinitiuam nihil operatur, quia iudex a quo appellatur, tenetur illi deferre. facit quod not. gl. in c.
20 primo, ad finem. infra de appellationibus. in sexto. ¶†Et pro hoc etiam facit, quia eo ipso quod appellatũ est a diffinitiua eo ipso suspensa est iurisdictio iudicis, absque alia inbibitione, & absque alia delatione. infra de appel. non solum. lib. vj. ergo delatio nihil videtur operari. Secus autem est in appellatione ab interlocutoria, quia per illam non ligantur manus iudicis a quo, nisi ipse deferat appellationi. infra de appella. in c. cum appellationibus. lib. vj. vel nisi facta fuerit sibi inhibitio canonica secundum ea, quæ habentur in c. Romana. §. quod si obijciatur. & c. si a iudice non solum. de app. lib. vj. Et isto casu posset saluari hæc gl. quatenus dicit, ꝙ non est differentia in appellatione diffinitiua, an illa approbetur a iudice vel nõ. Nec obstat quod habetur in c. oblatæ. infra de app. dum dicit, nec appellationi delatum &c. quia illud notat facti contingentiam, non iuris ministerium propter ea, quæ superius dicta sunt, vt no. Spe. in d. ver. porro. ¶Sed quatenus glo. dicit, ꝙ in appellatione a diffinitiua non refert, an appellatio approbetur ab aduersario vel non. bene dixit secundũ Specu. quia imo est longa differentia, nam quando approbatur ab aduersario, vtraque pars arctatur ad mittendum procuratorem sufficienter instructum: & sic censetur causa esse in curia, vt ibi tractetur, per ea quæ habentur in c. sæpe. de app. Secus quando non est approbata ab aduersario, quia tunc non censetur causa esse in curia, vt ibi debeat tractari. Et sic non est necesse mittere procuratorem sufficienter instructũ ad causam appellationis prosequendam: sed sufficit mittere procuratorem ad impetrandum & contradicendum. Et sic hoc casu gl. non bene dixit. Et

plus

21 plus dixit Spe.in loco præallegato, q † sola termini præfi-
xio facta a iudice vel ab appellante, etiam in appellatio-
ne a diffinitiua, non facit causam esse in curia, vt sic vtra-
que pars teneatur admittendum procuratorem sufficien
ter instructum: licet gl.hic tenuerit oppositum, & non be
ne secundum eũ. ¶ Item aduerte, quia statutio termini fa
cta a iudice vel a parte eo casu, in quo causa non censetur
esse in curia, seu non venit ibi tractanda necessario, non
videtur tunc habere vim perẽptorij, ex eo quia tunc non
est necesse quem comparere per procuratorem sufficien-
ter instructum: sed sufficit mittere procuratorem ad impe
trandum & contradicendum, vt patet ex superius dictis,
& ex ijs, quæ habentur in c.interposita. in clemen.j.infra
de appella. Et sic demum statutio termini habet vim pe-
remptorij, seu peremptoriæ citationis, quando causa est
tractanda in curia: & sic quando quis tenetur comparere
per procuratorem sufficienter instructum, quod contin-
git quando appellatum est ante sententiam, & appellatio
est recepta a iudice, vel approbata a parte vt patere potest
ex ijs, quæ superius dixi & patebit etiam ex inferius dicẽ
dis. Et bene facit, quod habetur in c.sæpe. infra de appel-
lationibus. nisi probetur etiam quod in prædictis causis
22 habet vim peremptorij. ¶ † Et si dicatur, quid operabitur
statutio termini facta a iudice vel a parte eo casu, quo cau
sa non censetur esse in curia, ex quo tunc non habet vim
peremptorij. Dic quod operabitur duo. primo quia in im
petrando non poterit dictus terminus præueniri per ali-
quam partium, adeo quod si ante dictum terminum fiet
impetratio non facta mentione de dicto termino præfi-
xo, impetratio erit surreptitia, & sic inualida, vt probatur
in c.sæpe.ad finem. & c.oblatæ.de appellatio. Item opera-
bitur si appellans non compareat in dicto termino, & ap
pellatus compareat, censebitur appellatio deserta, & con
demnabitur appellans ipsi appellato in expensis, vt pro-
batur in c.irreprehensibilis. & c.Nicolao. & ibi etiam per
Ioan.Calde.infra de appellatio. & facit etiam quod habe-
tur eodẽ titu.in c.personas. & c.cum sit Romana. ¶ Item
aduerte, quia licet Ioan.And. hic in fine istius glossæ si.di
cat quod hic erat quæstio beneficialis, in qua dicit hodie
tenendum, quod habetur in c.j. & c.cupientes, de elec.in
sexto. tamen secundum ista tempora inter causas benefi
ciales & alias causas, quo ad effectum deuoluẽdi causam
ad curiam, vt ibi veniat tractanda, non bene videtur repe
riri differentia: quia in beneficialibus propter periculum
vacationis iudex ex officio poterit prouidere, vt lis abbre
uiaretur, vt habetur in c.oblatæ. infra de appel. Et secun-
dum prædicta patet, q secundum hæc tempora si appella
batur ad curiam saluis causis maioribus, quæ sui natura
erant in causa, alias causis tractandæ. infra de appellatio.
in c.vt debitus.circa finem. Et facit de electio.in c.quam-
uis. in vj. In alijs etiam beneficialibus solum ex sui acci-
dentu, & non sui natura secundum ista tempora erant tra
ctandæ in curia: puta quando appellatio erat recepta a iu
dice, vel approbata ab aduersario, vt patere potest ex præ-
allegata decret.sæpe. & c.interposita.§.j. & ex ijs quæ dixi
23 supra, & etiam inferius dicetur. ¶ † Hodie vero possumus
dicere, quod causæ beneficiales sui natura sunt tractandæ
in curia si appellatum sit ad Papam in præsentia partis ad
uersæ: vel si in absentia fuerit appellatum, appellatio fue-
rit intimata appellato secundum formam clemẽ.causam.
de electio. Nam tunc etiam, licet nõ fuerit recepta appel-
latio a iudice vel approbata a parte, tamen debet tractari
in curia. Et licet non sit aliquis terminus statutus a iudi-
ce vel a parte ad prosequendam appellationem infra tem
pora, de quibus in c.j.de elec.in vj. & eo.ti. & lib.c.cupien
tes. ¶ In appellationibus tamen facit super electione vel
postulatione facta ad ecclesiam regularem, vel ad eccle-
siam cathedralem, ad Papam seruari debere tẽpora, quæ
habentur in d.c.cupientes. In alijs minoribus beneficijs
proprie loquitur c.primum, de elec.in vj. ¶ Causæ autem
non beneficiales, & olim, & hodie sui natura censentur
esse in curia esse tractandæ per appellationem interposi-
tam ad Papam. Sed demum ex accidenti, scilicet quando
appellatio recipitur a iudice, vel approbatur a parte, alias
necessario non venit tractanda in curia, si potest fieri im-
petratio, vt cognoscatur extra curiam secũdum formam
capitulo statutum.de rescr.in vj. & c.litigantes.de offi.or.
eod.libr. Et de eo casu, in quo de necessitate non est causa
tractanda in curia, si appellans impetrauit iudicem ibi in
curia, & fecit aduersarium citari coram, videtur quod vs-
que ad litem contestatam poterit citatus obijcere, quod
causa ibi in curia non est tractãda, sed potius extra, vt no-
tauit Spe.in ti.de delati.§.j.versi.illud quoque. Post litem
autem contestatam non posset hæc exceptio obijci, cum
sit dilatoria, per ea quæ leguntur, & notantur in c.exce-
ptionem.infra de exce. & c.inter monasterium.de re iudi.
& in l.exceptionem.C.de proba.quod tene menti. ¶ Vl-
terius pro declaratione materiæ huius gl.finalis, & corũ,
quæ superius sunt tacta. ¶ Et quia decre.Nicolao.videtur
contradicere, potissime a contrario sensu decre. interposi
ta.§.j.infra de appella. Nam videtur contradicere in duo-
bus. primo inquantum ibi videtur litera velle, quod sola
statutio termini faciat causam esse in curiam, vt teneant
partes comparere sufficiẽter instructæ, vel procuratorem
mittere sufficienter instructum. Nam illud videtur con-
dictato decr.interposita.§.j.quæ non videtur curare de sta
tutione termini, sed solum an appellatio fuerit recepta p
iudicem, vel approbata per partem: & sic videtur velle, q
si non fuit recepta per iudicem, nec approbata per partẽ,
quod sufficiat mittere procuratorem ad impetrandum &
contradicendum, vt ibi aperte dicitur, licet facta fuerit sta
tutio termini: quia de illa ibi non fit mentio. ¶ Vnde se-
cundum verum intellectum decret.Nicolao, suppleri de-
bet vt intelligatur quod vltra statutionem termini fuerit
recepta appellatio a iudice vel approbata a parte. Et pro
hoc bene facit decre.sæpe.de app. Item videtur in alio cõ
tradicere, quia in d.c.Nicolao. a contrario sensu videtur
innui, quod si non fuerit terminus statutus ab homine,
tunc sufficiat mittere procuratorem ad impetrandum, &
contradicendum, quod videtur esse contra dictam decre.
interposita.§.j.a contrario sensu. vbi videtur innui, quod
si appellatio sit recepta a iudice vel approbata a parte, li-
cet terminus ab homine non sit statutus, nõ sufficiat mit
tere procuratorem ad impetrandum, & cõtradicendum.
Et propter secundum verum intellectum contrarius sen
sus dicti c.Nicolao. debet intelligi, & limitari secundum
ea quæ habentur in d.c.interposita.§.j. ¶ Et propter præ-
dicta & pro clariori, & pleniori etiam doctrina commu, q
24 no.in d.c.Nicolao. & plenius in gl.fi. huius cap. † si quæ-
ritur quando in causa appellationis satis sit quod partes
comparerẽt coram iudice ad quem per procuratorem in-
stitutum ad contradicendum & impetrãdum, an vero sit
necesse q per procuratorem sufficientem instructum de-
beant comparere, distingui potest secundum Io.Cald.in
in d.c.Nicolao. quia aut est appellatum ante sñiam diffini
tiuam: aut appellatũ est a sñia diffinitiua. Primo casu aut
appellatio non est recepta a iudice, vel approbata a parte.
Si nõ fuit recepta a iudice, nec approbata a parte, & tunc
conclude q aut terminus aliquis non fuit statutus ab ho-
mine, hoc est a iudice vel ab appellante ad appellationẽ
prosequendã: & tunc sufficit qd compareat appellãs per
procuratorẽ ad impetrãdũ & ꝯdicẽdum, vt probat in d.c.
interposita.§.j. Aut terminus fuit statutus ab hoie: & tūc
sm Abba.in c.Nicolao. non sufficit mittere procuratorẽ
ad impetrandũ & ꝯdicendũ, nisi ẽt saltẽ habeat mandatũ
sufficiens ad expediendũ articulum appellationis, vt vs
probari

probari in dicto c.Nicolao. ¶ Sed Host.& Io.An.post eũ,
& ꝯñr Io.Cal.tenent, ꝙ hoc casu non est necesse talẽ pro
curatorẽ mittere, sed sufficit quod habeat solum manda-
tum ad impetrandum & ꝯtradicendum. Pro quibus bñ fa
cit quod habetur in ꝑallegato c.sæpe.& in dicto c.in ter-
posita.§.j.per quas suppleri debet dictum c.Nicolao. vt vi
delicet intelligatur, qñ vltra terminũ statutum interuenit
appellatio, & fuit recepta a iudice vel approbata a parte,
non autem dẽt intelligi, qñ non fuit recepta a iudice, nec
aprobata a parte propter ea, quæ habentur in dicto c.sæpe
25 & dicto c.interposita.§.j. ¶ † Satis est ergo, quod tũc qñ ap
pellatio non est recepta a iudice, nec approbata a parte,
terminus operetur, ꝙ præueniri non possit per aliquã par
tium in impetrando, vt probatur in præallegato c.sæpe.
Operatur etiam quod si appellans in dicto termino com-
paruerit, condemnabitur in expensis appellans ipsi appel
lato.infra de appellationi.c.reprehẽsibilis.& dicto c.sæpe.
si autem appellatio fuit recepta a iudice, vel approbata a
parte: vt scilicet sit tractanda in curia, tũc satis videretur,
quod appellans mittat procuratorem ad impetrãdum &
contradicendum, vt innui videt̃ in dicto c.Nicolao. a sen
su contrario. Vel secundum Ioan. Calde.dici potest, quod
hoc casu debet mittere procuratorem sufficientem ad ex
pediẽdum articulum appellationis, per id qđ habet̃ in di-
cto c.interposita.§.j. a contrario sensu. Et ista pars iustior
videtur ad faciliorem expeditionẽ litiũ. Et sic dicit Ioan.
Cald.se audiuisse, curiam etiam seruare, & ideo hæc pars
est tenenda. ¶ Aut fuit statutus terminus ab hoĩe: & tunc
aut appellatus petijt per principales per se, vel procurato
res sufficienter instructos ad totam causam compareri in
curia, quando est appellatum ad Papam, & tũc non suffi-
cit mittere procuratorẽ ad expediẽdum articulũ appella-
tionis tantum, sed oportet quod habeat mãdatum etiam
sufficiens sup principali.& ad prosequendũ negotiũ prin
cipale expedito articulo appellationis, vt ꝓbatur in c.cor
di.infra eodem.libro sexto. ¶ Et aduerte, ne erres, quãuis
Io.Cal.istud non tangat, quod licet appellatus approbet
appellationem interpositã ante sñiam, vt sit tractanda in
curia, tamen ex hoc solo non tenetur appellans mittere
procuratorem sufficienter instructum super principali ad
ipsum prosequẽdũ, expedito articulo appellationis, si cõ-
tingat pronuntiari bene appellatum, & sic causa principa
lis videatur deuoluta ad iudicem, ad quem est appellatũ,
secundum ea, quæ habentur infra de appellationi. in c.vt
debitus. Sed sufficiet mittere procuratorem sufficiẽter in
structũ ad prosequendum articulũ appellationis, licet gl.
in dicto cap.Nicolao.aliter videatur sentire, & non bene.
26 ¶ † Sed si appellatio fuerit approbata per appellatũ, & vl-
tra hoc petierit quod appellans compareat sufficiẽter in-
structus sup negotio pricipali, tunc bñ est verum, qđ non
sufficit mittere ꝓcuratorẽ instructũ ad expediẽdũ articu-
lum appellationis tantum, sed oportet, quod etiã habeat
mandatum sufficiẽs super negotio principali, vt patet in
dicto c.cordi.quod est c.j.de appel.in vj. Et sic videtur, qđ
hoc casu: expedito negotio appellationis in curia, etiam
expediri debebit negotium principale. ¶ Sed tunc surgit
vnum dubium, quod non tangit Ioan.Cal. an poterit ex-
pedito negotio appellationis ꝓcedi in principali sine alia
citatione. Nã videtur quod sic: quia aĺs nil videretur ope-
rari petitio appellati. Et istud vidẽtur voluisse domini de
Rota in sua conclusione clxxxix.alias est cciiij.& ccv. Sed
in contrarium facit, quia videtur quod expedito articulo
appellationis super principali, quãtum de iure poterit fie
ri. Et sic videtur quod requiritur citatio per ea, quæ legun
tur & notantur in c.causam, quæ supra de rescriptis. Item
potest dici, quod petitio appellati satis operetur, quia fa-
ciet quod negotium principale erit tractandum in curia,
vbi aliàs si non fuisset facta petitio per appellatũ, de quo
in dicto c.cordi.videtur, quod necessario negotium prin-
cipale non fuisset tractandum in curia inuito ipso appel-
ante. Et ista pars videtur rationabilior. Et hoc etiam dixi
in dicto c.sæpe. j. de appellationibus. aut appellatus solũ
approbauit appellationẽ, & non petijt quod appellans cõ
pareat sufficienter instructus, etiam super cã principali. &
isto casu quis non teneatur, appellans comparere per pro
curatorem sufficienter instructum ad expediẽdũ articulũ
appellationis, & sic causam appellationis. Nam ẽt hoc fa
cere dẽret ipsa appellatione recepta vel approbata, licet
terminus ab homine nõ sit præfixus, vt supra dixi. fortius
ergo hoc facere debebit, quando ista duo simul cõcurrũt,
scilicet receptio iudicis, vł approbatio partis ipsius appel
lationis, & terminus hoĩs. facit quod habetur in dicto c.
27 Nicolao. Et hæc de primo casu † principali, quando appel
latum est a diffinitiua. tunc distinguit Ioan.Calde. aut ap-
pellatio fuit recepta a iudice, vel approbata a parte, aut nõ
primo casu dicit indistincte, quod non suffit mittere pro-
curatorem ad impetrandum & contradicẽdum, sed opor-
tet, quod absens personaliter compareat, siue terminus
sit statutus ab homine siue non. Aliàs enim receptio vel
approbatio nil operaretur, quod est contra mentem c.in-
terposita. §.j. secundo casu dicit Ioan. Calde. quod etiam
si terminus fuerit præfixus ab homine, hoc est a iudice,
vel ab appellante: satis est mittere procuratorem ad im-
petrandum & contradicendum. Hoc enim casu non po-
test distingui articulus appellationis a negotio principali
ex quo a diffinitiua est appellatum. Et istud, secundum
eum, videtur magis iuri consonum, quàm illud, quod no-
tat gloss.hic, in isto c.veniens. ¶ Nec obst. si dicatur, quod
termini præfixi nil operabitur, cum appellatur a diffiniti-
ua: quia hoc est falsum secundum eum. Nam habebit ef-
fectum, quod terminus præueniri non poterit ab aliqua
partium, infra de appellationibus.capitulo sępe. & capitu
lo oblatæ. ¶ Item operabitur, quod non erit necesse ab-
sentem citari pro condemnatione expensarum, vt dicta
c.sæpe. Et illud dicit debere intelligi repetitũ in alijs. mẽ-
bris supra positis, quando terminus fuit præfixus, dicens
etiam quod non est necesse absentem citari, quantum ad
illa, quæ tenebatur secundum formam huius distinctio-
nis. ¶ Item dicit intelligendum, quod ad illa procedetur
parte instante. Aliàs satis erit absentem cõdemnari in ex-
pensis, vt dicitur in d. c. Nicolao. Et hanc distinctionem
intelligit veram esse, saluis appellationibus interpositis
in causis beneficialibus quibuscũque, in quibus dicit for
te tenendum, quod habetur in c.j.& c.cupientes.de elec.
in vj.& sic residet Ioannes Calde. Et aduerte, quia videtur
reprobare glo.fina.hic positam. primo inquantum gl.vo-
luit, quod sola statutio termini quando appellatum fuit a
diffinitiua operetur, quod causa sit tractanda in curia. Nã
ipse tenet contrarium, vt superius patet. Et idem etiã hic
tenuit Io.And.qui voluit quod statutio termini sola non
solum quando appellatur ante sententiam, sed etiam qñ
appellatur a sententia diffinitiua, non facit causam esse in
curia, per ea quæ dicuntur in præallegato c.interposita.§.
j. Sed certe ibi de hoc non dicitur, sed benedicitur in di-
cta c.Nicolao. super gloss.per Ioan.Andr. Et idem etiam
voluit Specula.in titu.de appella.§.qualiter.versic.porro.
Et sic in hoc communis opinio est contra glossam hic
positam. Et communis opinio verior videtur, quia non
videtur bene reperiri iure cautum, quod sola termini
præfixio faciat causam esse in curia: sed videtur exigi,
quod appellatio sit recepta per iudicem, vel approbata
per partem, per ea quæ habentur infra de appellatio. c.
sæpe. & c. interposita.§.primo. ¶ Nec obstat iste textus,
quia videtur suppleri, quando etiam interuenit receptio
iudicis vel approbatio partis, sicut in simili suppletur
c. Nicolao. per dictum c. sæpe. & per dictam decret.in-

terposita.§.j.¶ Vel posset dicere,vt hic etiam tangit Ioan.
An.quod hic loquitur in causa beneficiali, in qua hodie
est dicendum,prout habetur in dicto c.j.& in c.cupiẽtes.
de elect.libro vj.¶ Item in alio reprobat glo. inquantum
hic glo.quando appellatur a diffinitiua, non facit differẽ-
tiam,an appellatio recipiatur per iudicem , vel approbet
per partem , sed solum an statuatur ab homine terminus
ad prosequendam appellationem.Idem Io. Calde. vt pa-
tet ex superius dictis,quando appellatur ad diffinitiuam,
distinguit eodem modo quo distinguitur,quando appel-
latur ab interlocutoria,seu ante sentẽtiam, an appellatio
recipiatur,nec approbetur,vt patet ex superius dictis.per
eum.¶ Sed aduerte,vt superius tetigi,Specula.in d.versi.
porro.quãdo appellatur a diffinitiua,aliter dixit,licet Ho
stien.videatur tenuisse opinionem,quam secutus fuit Io.
Cal.vt tetigi superius.Et etiam tangit Specu. in loco pal
legato.nam Specula.posuit tertiam opinionem gloss. hic
& opiniones Hostien.& Ioã.Calde.possunt reduci ad cõ-
28 cordiam.† Dicit enim,quod vbi appellatur a diffinitiua,
receptio seu delatio iustitiæ nil operatur: & sic procedit
opinio Hugo.& glos.Et ratio est,quam etiam superius te
tigi,quia in appellatione a diffinitiua , etiam ante aliquã
diffinitionem,vel delationem,suspensa est iurisdictio iu-
dicis a quo . Secus quando appellatur ab interlocutoria ,
seu ante sententiam,vt patet infra de appellationibus nõ
solum.libro sexto.Sed quando approbatur per partẽ, tũc
bene approbetur talis probatio , vt causa censetur esse in
curia,etiam quando appellatur a diffinitiua.Et sic hoc ca
su procedit opinio Hostien.& Ioan. Calde. Et istam par-
tem,quam tenuit.Specu.videtur etiam tenuisse Io.And.
in præall.c.Nicolao.super gloss.vbi dici,quod Spe.in hac
materia aliquid dixit de suo, quod alias communiter nõ
contingit.Item aduerte,inquantum dixit Ioã. Cal. quod
vbi terminus fuit præfixus,non est necesse citari absentẽ
quantum ad illa,ad quæ tenebatur,secundum formam di
stinctionis supra positæ.Not.per hoc forte voluit, quod si
appellatum fuit ante sententiam , & appellatus approba-
uit appellationem,& sic tractaretur in curia , si etiam pe-
tijt quod appellãs veniat instructus, etiam super negotio
principali,ꝙ tunc finito articulo appellationis nõ erit ne
cesse citari absentem,vt possit procedi in principali, si ter
minus fuit præfixus appellationi.Et istud,vt dixi,supra vi
dentur etiam tenuisse dñi de Rota in loco superius alle-
gato.Et forte etiam fuit de mente do. Anto.hic,circa ter-
tium membrum,quod ponit in materia glo.Sed vt supe-
29 rius tetigi,† cum terminus præfigatur appellationi prose
quendæ,non videtur , quod trahatur ad negotium princi
pale.quod venit expediendum expedito negotio appella
tionis.Tamen illud,quod fit circa vnam rem, nõ porrigit
effectum ad aliud,arg.l.si vnus.§.ante omnia.ff.de pactis.
Et quia est etiam in c.j.de appellationibus, in sexto. dicit
quod expedito articulo appellationis,procedit sup prin-
cipali,quatenus de iure poterit.Et sic videtur,qđ necessa-
ria erit citatio,per ea quæ habentur in c.cãm.§.de rescrip.
Et ista pars videretur de iure verior.Tamen tene menti di
ctum dominorum de Rota,& Io.Calde.in dicta distinctio
ne,& domini Ant.hic.Vbi autem appellatus solus appro
basset solam appellationem,& non petijsset,quod appel-
lans veniret instructus , etiam super negotio principali:
tunc clarum est , quod si appellans velit procedere super
negotio principali,vel etiam appellatus expeditus nego-
tio appellationis,quod necessaria erit citatio absentis , vt
voluit Ioan.And.in c.sæpe.de appella.super glos. vt si lis.
¶ An autem eo casu,in quo finito articulo appellationis
procedetur super principali , poterit ꝓcedi ad diffinitiuã
lite non contestata.Conclude,quod licet in causa appel-
lationis ab interlocutoria non requiratur contestatio , vt
j.de appella.c.interposita.§.fin.tamen super negotio prin
cipali conclude,quod si ante appellationem fuerat lis cõ-
testa.super negotio principali,tunc finito articulo appel-
lationis ab interlocutoria,poterit procedi super principa
li ad diffinitiuam , per id quod habetur infra de appell. in
c.per tuas.Et idem si non fuisset contestata,si esset causa,
in qua non requiretur contestatio, vt contingit quando-
que secundum notata in c.causam. & c. procur.de dolo &
contu.Si autem non fuisset contestata lis in negotio prin
cipali ante appellationem,nec esset casus,in quo nõ pos-
set procedi lite non contestata,tunc nõ posset procedi ad
diffinitiuam lite non contestata super negotio principali
nisi fieret contestatio.Illa autem non facta nõ posset pro-
cedi ad diffinitiuam,sed ad alia remedia,de quibus per gl.
in dicto capit. sæpe.in gloss.quæ incipit,vt si lis. & de qui-
bus in capitulo tuæ.& c.quando.§.in alijs. vt lite non cõ-
30 testa.¶ † Item adde superius dictis , quod licet quando est
statutus terminus ab homine ad appellationẽ prosequẽ-
dam ipsi appellanti, si appellans non comparet in termi-
no,appellatio cẽsetur deserta: & si appellatus compareat,
condemnabitur appellans sibi in expensis. infra de appel
lationibus. in capitulo reprehensibilis. & capitulo sæpe.
& capitulo personas. & hoc si ipse appellatus non impe-
trauit iudicem.quod potuit facere,etiam post terminum:
quia ante non potuisset præuenire impetrãdo, vt patet in
dicto capitulo sæpe.& si impetrasset iudicem, & coram il
lo vellet procedere,quod posset iuxta finem anni , secun-
dum ea quæ habentur in authen.appellatore.C. de tem-
po.appel.& per Ioan.Andr.in c.ex ratione.infra de appel
la.Tutius posset etiam appellans prosequi appellationẽ ,
quia rescriptum impetratum per appellatum factum est
commune, secundum ea quæ notantur in c. ex conque-
stione.de restitu.spolia.& in c.j.de probat.¶ Nec obstat,
si dicatur quod vbi appellatio est deserta , non tenet pro-
cessus,etiam si fiat de consensu ambarum partium, secũ-
dum ea.quę habentur in cle.si appellationem. de appell.
quia illud verum,quando vtraque pars fuit negligens in
prosequendo infra terminum iuris:secus quãdo infra ter
minum ab homine statutum vna pars est negligens , sed
alia, non quæ vult prosequi postea infra terminum iuris .
nam tunc factum partis diligentis prodest etiam illi , qui
fuit negligens:licet ex sua persona negligens esset exclu
sus arg.l.si post mortem.§.fin.ff.de contratabu. & eius qđ
notatur in l.petendæ.C.de tempo.restitu.in inte.Et istud
tenuerunt domini de Rota in sua conclusione lxij. alias.
lxiij.quod tene mẽti.Licet autem appellatus comparuis-
set in termino,& impetrasset,tamẽ si nollet vti rescripto,
& vellet illi renuntiare antequam illius virtute fecerit ci-
tari aduersarium,poterit per ea,quæ nota. in dicto capitu
lo ex conquestione.Et hoc casu poterit dicere appellatio
nem desertam,ex quo appellans non comparuit in termi
no statuto sibi,per ea quæ habentur in dicto c.reprehensi
bilis.& capitulo sæpe.Et hæc sufficiant de materia, quam
tetigit glo. fina. hic,quę materia,vt patere potest ex dictis
superius,multas dubitationes in se habere videtur , sed il
lam clarius & plenius sum prosecutus , quam cõmuniter
tractatur per Docto.Et per prædicta non est necesse insta
re in iis,quæ dixit hic dominus Anto.circa istam materiã
qui reducebat illam ad tria membra primum est,an eo ip
so quod appellatio interposita extra curiam , causa dicat
esse in curia,vt sic ibi debeat tractari . Secundum est , qd
sit effectus , quod causa censeatur ibi esse in curia. Tertiũ
est,an dato quod causa sit in curia , possit omni casu ꝓce-
di ad sñiam diffinitiuam contra contumacem.nam qd iu
ris est in prædictis tribus dubijs , satis patet ex ijs , q̃ dicta
sunt superius. ¶ Circa primũ tamen videtur velle, ꝙ glo.
hic velit ꝙ termini statuitio non faciat cãm esse in curia.
Sed certe si gl.bñ ponderetur,vt loquatur alternatiue,vo
31 luit contrariũ.† verum est tamen, ꝙ sola termini statuitio
non

non facit causam esse in curia, nedum si appelletur ante
sententiam, sed etiam si a sententia, ſm communem opi
nionem doctorum. licet glo. hic aliter dixerit, sed non be
ne ponderat. tamen ꝙ circa primum dubiũ vr̃ velle, ꝙ sta
tuitio termini habeat demum vim peremptorij, quando
causa est tractanda in curia. de quo etiam dixi supra. ¶ Cir
ca ſcd̃m aduerte inquantum dicit, ꝙ effectus est, ꝙ vbi est
in curia, non requiritur alia citatio. intellige dictum eius,
quando statutus fuit terminus ab homine: alias nõ ꝓce-
deret, nisi in casibus beneficialibus, de q̃bus in c.j. & c. cu
pientes. de elec. in vj. est ẽt effectus, ꝙ non sufficit eũ mit
tere procuratorem ad impetrandum & contradicendum,
sed debet mitti sufficienter instructus ad expediẽdum ar-
ticulum appellationis. Et sic non videtur expediẽs, quod
mittatur instructus ad expediendum negotium princi-
pale finito articulo appellationis. quod intellige, nisi ap-
pellatus hoc petijsset, vt patet in c. primo, de appellationi
bus, in sexto. ¶ Circa tertium non insisto, quia melius &
clarius dixi supra, quam ipse loquatur. dicit tamen quod
licet quandoque posset procedi ad diffinitiuam cõtra cõ-
tumacem. si tamen pars de hoc non curat, sed solum pe-
tit quod ꝯdẽnetur contumax in expensis, hoc etiam fieri
posset per ea, quæ habentur in dicto c. Nicolao. de appel-
lationibus. ¶ Dominus Floren. hic nihil dixit de materia
huius glo. fina. Sed remisit ad ea, quæ habẽtur in c. Nico-
lao. præallegato. ¶ Expedita materia glo. fina. restat nunc
aliqua expedire in materia renunciationis, quæ hic teti-
git Innocen. & Ioan. Andre. ¶ Et vt expediam illa, oppo-
no contra text. an textus hic videtur velle, quod si iste Ioã
nes renuntiasset capitulo literis suis, seu iuri, quod habe-
bat ex literis, quod tũc singulares de capitulo potuissent
se opponere contra eum. nam contra hoc facit, quia si re-
nuntiatio fuit facta capitulo, non videtur quod alijs tan-
quam singularibus saltem absentibus aliquod ius nõ fuit
quæsitum. & sic videtur, quod nõ poterant se opponere.
Nam nomine capituli non, si non habebant mandatum
a capitulo. s̃. de procur. c. j. nec etiam nomine proprio: q̃a
nullum ius videtur fuisse eis, quæsitũ vt singulis ex renũ-
tiatione facta capitulo. ad hoc, quia aliud est capitulum,
aliud singuli de capitulo. xij. q. ij. in c. q̃ manumittit. ¶ Sed
potest responderi ſm Inn. primo, ꝙ hic isti singulares ca-
nonici non se opponebant immediate ex iure renuntia-
tionis quæsite eis, sed propter renuntiationem causabãt,
allegabant defectum iuris in agente, & sic dicebãt sua in-
teresse, ꝙ ius non habens non admitteretur ad ecclesiam,
nec intruderetur ad illam. Sicut in simili dicitur, ꝙ posset
se opponere, ne falsis literis aliquis intrudatur. j̃. de crimi.
fal. in c. super eo. quo casu possunt in tantum se opponere
ꝙ etiam si capitulum mandaret eis, ꝙ se non opponerent,
non haberent obedire: quia tunc se non opponunt ꝓ iu-
re capituli, sed se opponunt pro iure & interesse commu
ni, & sic etiam eos tangente. fatetur quæsitum per renun
tiationem, ꝙ tunc ipse Ioannes, licet prius renuntiasset,
posset agere, etiam inuitis singularibus de capitulo. facit
quod habetur supra eodem titu. c. cum inter P. ¶ Sed Ho
stien. dicit, ꝙ licet procedere posset dictum Inno. quando
capitulum sponte recepisset eum post renuntiationem, ꝑ
dictum c. cum inter P. tamen non potest procedere, quã-
do remisisset capitulum renuntiationẽ: q̃a per hoc nõ re-
uiuisceret ius iam extinctum, nisi ad alium actum proce-
32 deretur: † cum per consensum partium & iudicis nõ pos-
sit iurisdictio extincta reuiuiscere. infra de officio delega.
significantibus. facit quod nota. in capitu. primo, de offic.
delega. in vj. Et per dicta habes vnam solutionem ad con
trarium. ¶ Aliam dat Innocen. quam dicit sibi magis pla
cere, videlicet quod isti poterant se opponere etiam im-
mediate ex renuntiatione, quasi etiam eis ius fuerit q̃si-
tũ. Concludens regulam, q̃d renuntiatio facta quantum-
cũq; parte absente, prodest illi, cui est vtilis, etiam dato ꝙ
sit absens. Allegat quod habet̃ in l. accusatorẽ. C. q̃ accu.
non possunt. & vij. q. j. in c. quam sit periculosum. & ff. de
acqu. hære. l. ij. & l. is potest. & j̃. de præscriptio. c. pe. & C.
de pactis. in l. postquam. facit quod habetur in l. si ea. C. q̃
accu. non possunt. Et subdit, q̃d renuntiatio fieri põt non
solum expresse, sed etiam tacite, vt colligi potest in hoc
c. in ver. duo. & in l. recusari. ff. de acqu. hæredi. Et C. de re
33 sti. mili. in l. ij. & eo ipso, † quod quis renuntiat rei suę, cõ
ceditur occupanti: multo fortius, secundum eum, q̃ hẽt
rem suam pro derelicto, quo casu certum est, quod conce
ditur occupanti. l. j. & per totũ. ff. pro derelicto. & Instit. de
rerum diuisio. §. penul. & fi. fatetur tamen Inno. ꝙ per re-
nuntiationem quis non amittit dominium rei, quam te-
net, licet amittat possessionem. Allegat ff. de acqu. posses.
l. si quis vi. §. differentia. Quinimo plus dicit, quod si quis
renuntiat iuri vel seruituti, quam habet in aliqua re, etiã
absentẽ domino statim res est libera. Et idem dicit, si quis
renuntiat liti, per l. postquã liti. C. de pactis. Intelligo, q̃a
præiudicabit renuntianti renuntiatio etiam facta absen-
te aduersario, vt nota. in dicta l. postquam liti. Nec obstat
quod habetur in l. sicut. C. de repudiã. hæred. quia respon
det Inn. quod ibi dicit, quod non valet renuntiatio hære-
ditatis, quam quis prius adierat ad exonerationem renũ
tiantis, quia non potest per suam renũtiationem alij ꝓiu-
dicium facere, sed in suum damnum bene potest præiudi
care renuntiatio renuntianti secundum Innocen. Et no.
bene diligenter dictum Innocen. quod sæpe allegatur, vi
34 delicet † quod si quis renuntiat iuri suo, etiã absente ad-
uersario, præiudicat sibi talis renuntiatio. Et videtur po-
tissime velle hoc procedere, quando agitur de renuntia-
tione iuris realis. Et idem tamen videtur velle generali-
ter, quando quis renuntiat iuri sibi competenti. Et ad idẽ
etiam allegatur dictum Inno. & Io. An. j̃. de pac. in c. cum
pridem. an autem simpliciter procedat dictum Innoc. pa-
tet ex infra dicendis. ¶ Et aduerte etiam, quia in illo c. cũ
pridem. videtur loqui, quando renuntiatio fit liti: nam di-
cit speciale odio litium, vt renuntiatio præiudicet renun
tianti, etiam si fiat absente aduersario. Do. vero Anto. hic
dixit pro declaratione eorum, quæ hic tetigit Inno. viden
da esse quatuor. primum est, an renuntiatio facta parte ab
sente, si quis velit renuntiare dominio, quod habet, no-
ceat quoad perdendum dominium. Secundo, an nocebit
quoad perdẽdum ius aliquod reale vel personale. Tertio
quid iuris de confessione facta parte absente. Quarto, q̃d
iuris de renuntiante liti parte absente. ¶ Circa primũ cõ-
35 cludit do. Antonius, † quod renuntians, vel habens rem
pro derelicta, intendit perdere dominium & possessionẽ,
& tunc perdit vtrunq;. d. l. si quis vi. §. differentia. ff. de ac-
qui. pos. Aut intendit perdere dominium, sed non posses-
sionem: & tunc non perdit etiam dominium, vt probatur
in d. §. differentia. Et potest esse ratio, quia tunc non vide-
tur habere rem pro derelicta, ex quo etiam dominiũ non
acquiritur sine possessione. facit quod habet̃ in l. j. in prin-
cip. ff. de acqui. posses. Et possessio non potest per aliũ oc-
cupari, ex quo non est vacua, & sic per consequens nõ po
test dominiũ acquirere. Aut intendit perdere possessionẽ
sed non dominium: & tũc potest hoc facere etiam, vt pu-
to, si in re insistat, per dictum §. differentia. nam tunc licet
insistat, non tenebitur possidere, sed simpliciter retinere,
sicut colonus vel depositarius l. j. C. communia de vsuca.
& l. rei cõmodatæ. ff. cõmodati. & l. licet. §. rei. ff. depositi.
36 † Et in hoc differt possessio a dominio, q̃a facilius q̃ domi
nium amittatur, vt ibi patet. Et prædicta ꝓcedunt, q̃n cõ-
stat de mente. Interdũ vero quis intendit perdere dñium
& hoc constat, sed non apparet, an velit perdere possessio
nẽ: & sic dubiũ est de animo circa possessionẽ, an eo ipso
quod vult perdere dominium, velit etiam perdere posses-
sionẽ. ¶ Quidam, vt Iaco. de Raue. tenuerunt, quod nõ, &
sic volunt quod non perdit possessionem, ex quo non ap-

paret quod velit illam perdere. Et per hoc dixit, quod nō pdet etiā dñium, ex quo non perdit possessionē, p id qđ superius est dictū. Et supra dictam opinionē vē etiam voluisse gl.in d.§.differentia.¶ Sed Dy.& Bar.& etiam Rayne.de Forliuio,& sic cōiter Docto.tenent, quod tuoc pdet vtrunque,& sic possessionē & dominium, ex quo cōstat de animo q velit perdere dominium: cum illud non possit perdere,nisi ēt perdat possessionem, præsumi debet quod velit perdere etiam possessionem,ar.l.illud.ff.de acqui.pos.Et sic etiam residet hic dominus Anto. Tu potes concordare opiniones per ea,quæ etiam dixi in d.§. differentia.¶ Quia prima opinio potest habere locum, quando non obstante renuntiatione insistat redire, alias in re. quod notaui in glo.in dicto §.differentia. in prima solutione & in l.j.ff.pro derelict. Nam tunc ex quo insistit in re, non videtur verisimiliter velle perdere possessionē, ideo neutrum perdet.Secus vbi non insisteret in re: quia tunc ex quo non apparet aliqs actus,per quē videat velle possessionē retinere,ex quo vult perdere dominium,& non potest illud perdere,nisi etiam perdat possessionē: in cōsequentiam præsumi debet q velit perdere possessionē, ex quo alias renuntiatio dñij non teneretur, argumento pal lega.l.illud.¶ Et per prædicta potest inferri ad intellectū

37 dicti Innoc. hic,inquantum dicit,† qđ per renuntiationē quis amittit dominiū rei,q̄ tenet intelligo, q̄uis illud videatur amittere per renuntiationē: nā non amitit,si rem tenet,& sic illi insistat, & per hoc non videtur pdere possessionem.facit quod supra dixi.Et dum dicit,qđ quis nō amittit dñium rei,quam tenet, licet amittat possessionē, intelligo eum velle,quod amittit possessionem rei,quam tenet,si velit possessionem amittere. Nam hoc facere potest, vt patet ex superius dictis, licet non possit amittere dominium rei,quam tenet,licet renuntiet, vel velit renūtiare ipsi dñio.Et iste videtur intellectus Innocen.per ea, quæ habentur in dicto §. differentia. Et per prædicta etiā videtur limitandum primum membrum,in quo dixi, qđ si renuntians vel habens pro derelicto,intēdit perdere dominium & possessionem,quod perdit vtrunque: Nam illud videtur intelligendum, quando non tenet rem, & sic illi non insistat. Secus si teneret rem, per id quod dixi supra post Innocen.de quo dixi etiam supra, circa vltimum casum. Dominus tamen Ant. non declarauit bene dictū Inno.quod etiam superius recitaui:sed forte voluit declarationem petere ex distinctione,quam feci. Dominus autem Florianus videtur aliter intellexisse dictum Innocē. nam dicit Inno.velle,quod per renuntiationem nō amittitur dominium,sed possessio per dictam l.si quis vi.§.differentia.quod dicit esse notandū & signandum. Et procedit secundum eum,cum quis renuntiat beneficio in manibus non sui superioris: quia tunc non perditur titulus, per id quod habetur,& quod dictum fuit supra eodem ti. c.quod in dubijs.Nec obstat secundum eum, quod nota. xv.quæstione vj.in c.j. vbi dicit gl. q etiam per metū pdit domioium: q̄a respondet, qđ aliud est tradere.& aliud renuntiare.& de intellectu dictę gl.remittit ad notata per se in c.cum ad sedem.de restitutio.spolia. Sed certe non video, qđ si traderetur etiam bñficium alteri sine licētia superioris,quod posset transferri dominium beneficij: quia eadem ratio esset,quæ in renuntiatione, ex quo non fieret cum autoritate superioris.¶ Vnde aduerte, quo licet putem verum in se dictum domini Floria. inquantum vi

38 detur,† quod per renuntiationem factam de beneficio in manibus non sui superioris,nō perdatur dominium, sed possessio per id,quod notauit Inno.in d.c.quod in dubijs. & quod ibi etiam dixi. Tamen non puto quod illa fuerit mens Innocen.quam voluit dominus Flo.in eo, quod dixit hic Inno. quod per renuntiationem quis non amittit domioium rei,quam tenet, licet amittat possessionem p dictam l.si quis vi.§. differentia. Sed eius intellectum puto fuisse illum,quem supra dixi.Et per hoc habemus primum expeditum.¶ Et adde supradictis, quod si quis non tenēs rem,simpliciter habeat illam pro derelicta, quia sic expresse dicit coram testibus,vel renuntiet etiam simpliciter iuri,quod habet in illa,quod tunc videtur velle perdere dominium & possessionem per id, quod habetur in l.prima,ff.pro derelicto.& quod etiam hic dicit Innoc. & talis videtur esse ius mens in dubio per ea,quæ habentur in dicta l.prima.Et quod etiam hic dixit Inn.Et adde etiā prout hic tetigit dominus Florianus,& etiam Barto. in l. rem quæ nobis.ff.de acquirē.possessio.q quis dicitur satis habere rem pro derelicto,etiam si alter non constat si res etat tributaria,& permisit illam esse vacantem per bienniū,per id quod habetur in l.qui illos.C.de oī agro deserto.libro.xj.In alijs autem rebus,quando præsumatur qs, & videatur habere rem pro derelicto,remittit Inn.ad ea, quæ dixit in c.querelam.de electio.Et tangitur etiam per Bart.in dicta l.rem quæ nobis. & hæc est additio dñi Ioā.

39 de Imo.† Et per prædicta videtur quod si quis simpliciter renuntiet iuri,quod habet in re,si illam non tenet, vt qa est absens,licet illam animo possideat.C. de acqu.possel. l.licet.quod perdit possessionem & dominium,licet domi nus Flor. velit, quod tunc solum perdit possessionem & non dominium.Nec obstat dictum Inn.quia alius est intellectus Inno. vt prædixi.& loquitur etiam Innoc. quando quis tenet rem,cui renuntiat, vt patet ex eius verbis. ¶ Circa secundum, nunqd renuntiatio facta absente parte præiudicet in iure personali vel reali,de quo tangit hic Inno.& glo.& Bar.in l.non solum.§.si liberationis verba ff.de libe.legat.¶ Concludit hic do.Ant. quod aut agitur de præiudicio iuris realis:& tunc talis renuntiatio præiudicat,etiam si fiat absente parte,vt voluit hic Inn. & facit quod habetur in d.l.si quis vi.§.differentia.ff.de acqu.pos. & ff.pro derelicto.l.j.& per totum.aut agitur de præiudicio iuris personalis:& tunc dicit q gl. iuris ciuilis videtur cōtrariare.nā gl.in d.§.si liberationis.videtur velle, quod prosit etiam absenti,saltem quo ad doli exceptionem & illa gl.reputatur singularis,& non est alibi. & idem et videtur voluisse hic Innoc. vt patet ex iis superius dictis, & recitaui post eū.Sed gl.in l.idem in duobus.§.j.ff.de pact. & l.Pomponius scribit.ad finem magnæ gl.ff.de nego.gestis videtur tenere contrarium.sed Guil. de Cuneo videtur ibi in dicta l.Pomponius, tenere glossam primam, q̄

40 est in dicto §.si liberationis.† Finaliter do.Ant.hic cōcludit,quod aut talis renuntiatio fit in iudicio:& tunc habet præiudicare,licet fiat parte absente, per l.postquā liti. C. de pac.& hoc etiam tenuit Bart. in dicto §.si liberationis. & ratio est secundum eum ibi, & sequitur hic dominus Anto.quia ibi in iudicio est iudex,qui repręsentat locum partis.l.si ob causam.C.de euictio. & sic transit hic dominus Antonius.¶ Sed aduerte,quia ipse Bar.in dicta l.postquam liti.videtur velle, quod non sufficiat renuntiationē fieri in iudicio coram iudice, sed requiratur etiam quod iudex acceptet pro absente tanquam publica persona, vel tabellio tanquam publica persona acceptet pro absente:nam bene videtur quod iudex & tabellio tanquam publica persona,posset alteri quærere,iuxta ea, quæ habentur in l.eū,pro quo.ff.de in ius vocā. & in l.j. §. ius publicum.ff.de iustitia & iure.& in l.non quasi.ff.rem pup.sal. fo.Ja.vero de Butrig.in dicta l.postquam liti.dicit quod si absens fuerit citatus,& forte fuerit contumax, quod tūc eius absentia Dei præsentia repleatur.l. properandum.§. cum asit.C.de iudic.tunc proderit renuntiatio facta in iudicio ipsi absenti.Secus dicit,si absens non fuisset citatus nec consequenter fuisset contumax: quia tunc non noceret renuntiatio facta absente parte, sed contrarium videtur voluisse ibi gloss.& etiam Innocen.hic, & infra de pactis in capitulo. cum pridem.& idem etiam Bal.in dicta l. postquam.& idem etiam ibi tenet Ricard.de Salyceto, &

etiam

etiam do. Bart. de Salyceto per illum textum, qui loqui videtur indistinctè, & videtur etiam habere locum si agat reali actione siue personali, dum dicit liti de prædio mote. nam satis etiam pôt dici lis mota de prædio, si petitum fuit prædium actione personali, forte ex eo, quia promissum fuerit dari per reum ipsi actori, vt etiã voluit Salycetus in dicta l. postquam liti. licet Bar. in d. §. si liberationis. secundum vnam solutionem videatur intelligere quando lis fuit mota actione reali. Additio domini Io. de Imola. & ista pars videtur esse communis, vt patere potest ex supradictis. & sic videtur tenenda, per ea, quæ habentur p Ioan. Andr. in c. j. & c. ne innitaris. supra de constitu. facit etiam pro hac parte quod dicetur in sequenti membro.

41 ¶†Interdum fit renuntiatio extra iudicium: & tunc dicit dominus Anto. post Barto. in dicto §. si liberationis quod aut est præsens aliquis, qui recipiat renuntiationem nomine absentis: & tunc præiudicat renuntiatio, licet fiat absente parte, per l. rescriptum. §. fi. ff. de pactis. quod procedetur etiam dato quod ille, qui recipit nomine absentis, non habuit ad hoc mandatum, dummodo absens postea ratificauerit gestum ipsius domini, per id quod habetur in d. l. rescriptum. §. primo. & bene facit etiam quod no. in l. huiusmodi. in princi. per glo. ff. de leg. primo. & Institu. de inutil. stipu. in §. alteri. ¶ Aut tempore renuntiationis ipsius iuris personalis non interfuit ibi aliquis recipiens loco absentis: & tunc non præiudicat talis renuntiatio secundum Barto. in dicto §. si liberationis. & sequitur hic dominus Antonius. allegat quod habetur in l. & hæredi. §. nos autem. ff. de pact. & quod habetur eodem titulo in l. si tibi. §. si pactus. & in dicta l. idẽ in duobus. §. primo. vnde non potest tunc, secundum eum. quæri absenti ex solo facto creditoris. Quod dicit domi. Ant. esse verum quando agitur de renuntiatione facta iuri personali q̃sito ex facto suo: nam talia iura non possunt per simplicem renuntiationem abdicari. l. quis ergo casus. ff. de peculio. & facit quod habetur in l. tertia. ff. pro socio. Si autem esset ius quæsitum facto alterius, vt in legato, vel in hæreditate relictis. tunc dicit quod bene valeret renuntiatio, & præiudicaret: quia tale ius potest quis a se abdicare antequam illud agnoscat l. si quis ita. cum ibi no. ff. de cond. institu. & lege setuum filij. §. j. ff. de leg. j. facit l. sicut. C. de repud. hæredi. & ideo tunc competeret exceptio doli quasi dolo peteret, petendo cum actionem non haberet propter renuntiationem, vt colligi potest ex iuribus præallegatis. & sic dicit posse intelligi gloss. in d. §. si liberationis. Allegat etiam ad prædicta, q notauit Bart. in l. j. C. de pac. & sic residet do. Anto. hic. ¶ Sed aduerte inquantum do.

42 Anto. post Bar. tenet† quod si fiat renuntiatio iuris personalis quæsiti ex facto renuntiantis vel sui autoris extraiudiciũ parte absente, etiam nemine recipiẽte pro absente quod tunc talis renuntiatio non præiudicat renuntiãti, nec q̃ritur ius absenti Inno. sicut dixi, videtur velle cõtrarium. & idem glo. in dicto §. si liberationis. & idem Guil. de Cuneo in d. l. Pomponius. & Salycetus in d. l. postquã liti. & idẽ etiam ibi Ricar. de Salyceto. vt ibi refert Salycetus. & pro ista parte facit. quia renuntiatio videt̃ esse actus pendens a voluntate renuntiantis, qui potest suo iuri renuntiare. l. penul. C. de pac. & no. in c. j. diligenti. j. de fo. competen. & ideo. c. si quis in præsentia restium etiam extra iudiciũ renuntiat iuri sibi competenti ex obligatione personali contra absentem videtur q talis renuntiatio habeat sibi præiudicare, si absens postea illam ratam habet & ex illa velit se tueri. Nam videtur quod saltem exceptio doli sibi competat contra ipsum renuntiantem, vt voluit glo. in dict. §. si liberationis. imo plus videtur posse dici, quod competat ipsi absenti propter talem renuntiationem exceptio taciti pacti, quod tacitum pactum potest surgere ex facto inter absentes, vt probatur in l. secunda. & ibi etiam no. per Docto. C. de pactis. vnde sicut ibi, quando creditor hæreditarius agit contra emptorẽ hæreditatis sponte suscipientem iudicium, videtur tacite velle renuntiare iuri, quod habebat contra hæredem, q non cadit hæreditatem: & ex hoc oritur exceptio taciti pacti ipsi hæredi. Ita videtur in proposito, ex quo creditor renũtiat iuri suo cõtra absentem, videtur quod tacite videatur velle non conuenire absentem, & pacisci de ipso non cõue-

43 niendo. †Et pro hoc etiam faciat, qa in dubio debemus fauere liberationi, arg. l. Arrianus. ff. de actionibus & obli. ¶ Nec obstat huic opinioni lex allega. hæredi. §. nos autẽ & l. si tibi. §. si pactis. quæ allegantur per Bart. in dicto §. si liberationis. quia loquuntur in pacto, in quo requirit̃ cõsensus duorum, quando fit, vt l. j. ff. de pactis. qui non interuenit, qñ altera pars est absens: & non sit pactum mediante nuntio vel epistola. Nam alias est secus. l. Labeo. ff. de iureiuran. Sed hic nos loquimur in renuntiatione, q̃ pendet a voluntate renuntiantis. Et per hæc etiam responderi potest ad glo. l. idem in duobus. §. primo, qa loquitur in pacto, non in renuntiatione. nam ibi dicit quod si extraneus facit pactum cum creditore. modo qđ ipse me non conueniat, quod ex tali pacto nihil mihi q̃ritur. Illud tamen videtur esse verum de iure ciuili, sed de æquitate canonica videtur esse secus: quia videtur q de tali æquitate posset per extraneum quæri absenti, per id qđ legitur, & quod etiam no. per gl. in c. quoniens cordis oculus. j. q. vij. ¶ Nec obstat etiam si dicatur, quod cõfessio facta etiam ad liberandum absente parte non videtur habere præiudicare, vt dicetur in sequẽti membro, q a respõderi potest sm Salycetum, & Ricardum, q aliud est in cõfessione, aliud in renuntiatione, quia propter confessionẽ quis agit principaliter declarare, nõ autem inducere: sed per renuntiationem quis agit renuntiare principaliter, & sic tollere obligationem, cui actui est fauendum secundũ iura, cum obligationes censeantur odiosæ, & liberatio fa-

44 uorabilis. l. Arrianus. ff. de actio. & oblig. ¶† Item nõ obstat si dicatur, quod obligatio personalis quæritur ex consensu duorũ, scilicet creditoris & debitoris. & sic per consequens sicut contrahitur per ɔsensum duorum, tolli debeat, per id, quod habetur in regula prima j. de reg. iur. & ff. de reg. iu. l. nihil tam naturale. Quia responderi pôt sm Salycetum, quod ɔtrium procederet, si ageretur de tollendo obligationẽ, puta per pactum vel per acceptilationẽ. secus quando agitur de ipsa tollenda per renuntiationẽ, quia licet obligatio videatur esse penes creditorem & debitorem, tñ improprie videtur esse penes debitorem, sed proprie penes creditorem, qui habet debitorẽ obligatũ, vt legitur & no. in l. regulariter. ff. de peti. hęre. Et ideo ex quo proprie principaliter ius obligationis censebitur cõsistere penes creditorem, videtur q illi possit renuntiare, vt sic debitor postea, si velit, possit se tueri exceptione doli, vel taciti pacti si cõueniatur per ea quæ notat glossa in dicto §. si liberationis. & quod habetur in dicta l. secũda, C. de pac. Et hæc pars satis videtur posse probabiliter sustineri. Quæ videtur etiam approbari per Bar. & Saly. & p Inn. hic, & per Guil. de Cun. in loco p allegato. licet Bart. aliter dixerit, & do. Anto. post eum, vt patet s. dictis. ¶ Et pro illa etiam facit d. l. postquam liti. intelligendo qđ dicta lex procedat etiam si actum fuerit actione personali: nam etiam sic potest intelligi, vt s. dixi. hæc tamẽ pars nõ est sine dubitatione propter id quod s. dixi, & j. dicetur de confessione ad liberãdũ licet r̃nderi posset vt superius dixi & j. dicetur. Additio do. Io. de Imola. Et per hoc fit ex-

45 peditum sm. ¶ †Circa tertium, videlicet de cõfessione cõcludit do. Ant. q si confessio fiat ad obligandũ illa nõ nocet, nisi fiat parte præsente, vel alia pro ea recipiẽte, vt probatur in l. certum. §. si quis absente. ff. de confes. & nota. et in l. j. C. de confes. & in c. fin. infra de confes. ¶ Idem dicit si fiat ad liberandum: quia quatenus ex illa inducit̃ probatio, videtur esse planum secundum eum: quod nõ probat, ni-

bat,nisi facta fuerit parte pſente. facit quod habetur in d. §.si quis absente.& quod no.in d.c.si.de confess.¶ Quatenus aũt induceret dispositionem,vt contingit q̃nq;, puta quando quis dicit,confiteor te non teneri mihi. Nam vr̃ inducere etiam tacitum pactum de non petẽdo.l.tale pactum.in prin.ff.de pact. Idem dicit per notata per Bart.in d.§.si liberationis.& per ea,quæ habentur in c.fi.j.de success.ab intesta.& sic residet.¶ Sed cõtra prædicta facit , qa videtur quod confessio ad liberandum facta parte absente noceat,per id quod habetur in §.& licet.in Auth.de testi.colla.viij.¶ Sed Bart.in d.§.si liberationis.rñdet ꝙ licet ibi dicat confessionem factam coram vicinis, non excludit quin etiam facta fuerit coram parte. & sic etiã dẽt intelligi & suppleri per d.§.si quis absente.secundum eum. ¶ Item aduerte, quia quod dictum est de cõfessione facta ad liberandum,quando etiam potest induci, seu inducit dispositionem seu tacitum pactum,videtur facere contra opinionem,q̃ vult, ꝙ renũciatio iuris etiam personalis facta absente parte valeat.¶ Sed potes rñdere, ꝙ aliud in renuntiatione,quæ videtur pendere a voluntate renuntiantis,qui põt fauori & iuri suo renũtiare.l.penul.C. de pac. ¶ Aliud in confessione,q̃ principaliter tendit ad declarãdũ,& consequenter ad probãdum, in qua requiritur partis præsentia, vt in d.§. si quis absentem. & licet q̃nq; inducat dispositionẽ,vt est dictũ: tamen vr̃ ꝙ illa dispõ non habeat effectum,ex quo ipsa confessio non est facta parte præsente,quia sicut in principali,quatenus videlicet tendit ad declarãdũ & ad probandũ, requiritur partis pſentia,ita etiã vr̃,ꝙ requiritur in accessorio incidenti, quatenus valet accessoriæ,& incidenter inducit tacitũ pactum arg.j.de regu.iur. accessorium.in vi.& l.iij.§.qui habet.ff. de seruitu.rusti.prædi.vbi patet , ꝙ si non valet principale expressum,nõ valet etiam tacitum.additio do.Io.de Imo.

46 ¶ Item aduerte, † qđ confessio facta ad obligandum, et si fiat parte præsente non nocet,nisi facta fuerit cum causa,si fiat extra iudicium , vt j.de fide instru. in c.si cautio. Secus si fieret in iudicio parte præsente:quia noceret , licet non haberet in se causam annexam,vt legit. & not.in l.j.ad fin.ff.de interroga.act. & plene dixi in d.c. si cautio. ¶ Propter pdicta non esset necesse instare in eo,ꝙ hic tãgit do.Flo.¶ Nã dicit,ꝙ illud,quod dicit hic Inno.videlicet renuntiationẽ prodesse absenti.facit ad id, quod dicit quod confessio liberatoria prosit absenti , vt notaт per gl. in l.non solum.§.si liberationis.ff.de libe.lega.In contrarium tñ facit,secundum eum,ꝙ habetur in c.si cautio. in gl.quæ incipit,puta ad finem.j.de fide instru. sed responderet,quod ibi loquitur de confessione obligatoria:secus de liberatoria, de qua prædixi. De qua tamen liberatoria concludit , quod si sit in reali,prodest habenti,vt in d.gl. §.si liberationis.& C.de pac.l.postquam liti.cum dicit, liti,de prædio motæ,&c.quasi velit quod ibi agebatur reali.Sed certe etiam potest intelligi. quod ibi agebař psona li,vt superius tetigi.¶ Aut sit in personali: & tunc cõcludit,ꝙ si sit alicui recipienti pro absente,valet per l. stipulatio.§.si.ff.de pac.¶ Et ponit tunc exceptionem doli contra competentẽ,& sic potest intelligi,sm eum,gl.in d.§.si liberationis.Si vero fit nemine recipiente:tunc nõ valet, vt d.c.si cautio.& in d.c.fi.j.de success.ab intesta.de quo ẽt remittit ad notata per Bar.in d.§. si liberationis. Sed certe melius & plenius declaraui superius. ¶ Ex pdictis tñ infert hic dicit do.Flo.quod si iste Ioannes,de quo hic renũtiasset,valuisset reuũtiatio ad commodũ absentis : qa facta fuisset sup titulo beneficij.qđ videtur ius reale esse, ꝙ habetur in re,id est in beneficio quod dicit esse notandũ. sed certe in hoc vltimo inquantum dicit hic erat ius reale cõpetẽtes in re,videtur maledicere:qa hæc renuntiatio fiebat ante factã collationẽ , & anteq̃ facta sit collatio nõ dicit quis habere ius in re,sed in bñficio,sed ad tẽ hoc est ad beneficium consequendum,vt probatur in cap.penul, j.de præb.in vj.& de conces. præb. in c.si.ad si.eod.libro. Et per hoc sit expeditum tertium . ¶ Circa quartum mẽbrum,& vltimum,concludit hic dominus Anto.si quæritur,an renuntians liti videatur renuntiare iuri in iudicio 47
deducendo,vel iam deducto,quod aut quis renuntiat† liti ante inchoatum iudicium , & intelligitur non esse inchoatum,licet pars sit citata,si libellus non si porrectus : quia non cogitur quis prosequi litem,vt legitur & not.in auth.q semel.iuncta gl.C. quomodo & quando iudex. & tũc non vr̃ renuntiare iuri sibi competenti. Allegat pro casu,quod habetur in c.ex tenore.s.de rescrip. & facit qđ habetur.j.de præscriptio.in c.nihil.& dixit maxime hoc procedere, quando quis desistit a litigio, forte vt euitet scandalum.facit quod habetur.in d.c.nihil. aut iam in iudicio res erat deducta,& sic iudiciũ inchoatum,intelligo saltem per citationem,& protectionẽ libelli,licet,lis non fuerit cõtestata , per ea quæ hñr in dicta authẽ.qui semel. ¶ Nam hic reo instãte cogiť actor ad prosequendũ,vt ibi patet:& hoc casu ꝯcludit ꝙ aut renũtiatio sit ex parte actoris , aut sit ex parte rei. Primo casu subdistinguit, qa aut actor renũtiat instãtiæ,aut renũtiat liti.si renuntiet instãtiæ,tũc dicit qđ si reus ꝯsentit tali renũtiationi,valet talis renuntiatio , & præiudicatur solum in instantia,non autem præiudicatur in iure , vel actione competente actori : quia verba talis renuntiationis hoc non important. Quod aliud sit instantia,aliud ius,vel actio cõpetens actori,pbař Instit.de actioni.in §.j.iuncta l.propter pdum.C.de iud.cum de separatis non sit fienda mentio.l.si. de calum. Et posset actor renuntiare instantiæ tm̃,ex quo pars aduersa consentit,absque eo ꝙ perdat actionem , vt probatur , licet ipse alleget in l.j. coniuncta gl.C.de præscrip. long. temp.aut actor renuntiat instantiæ, si pars aduersa contra dixit,& non acceptauit renuntiationem quod facere poterit,p id qđ hř in auth. qui semel prælle.& in c. cãm.j.de dolo.¶ Nunc dicit Bar.in d.l.postquam liti, quod tunc non dum perditur Instantia, sed etiam substantia actionis. seu ipsa actio mouetur: qa soli instantiæ renuntiare non põt inuito aduersario,vt patet in dictis iuribus,sed bene posset renuntiare instantiæ & iuri, seu actioni sibi cõpetenti, d.l.postquam liti.& ideo ex quo ipse actor renuntiat instãtię aduersario nõ cõsentiente,cũ talis renuntiatio nõ posset valere,nisi etiam denuntietur actioni deductæ in instãtia,ex quo vult renuntiare instantiæ vr̃ etiam velle renuntiare iuri,& actioni sibi cõpetenti , ex quo alias inuito adtiersario instantiæ renuntiare nõ posset,arg.l.illud.ff.de ac qui.her.Quod intelligi Bar.esse verum, nisi renuntiaret instantiæ saluo sibi iure actionis , Et sic apparet expresse, ꝙ nollet renuntiare actioni , quia non vult nec instantiæ, qa nõ põt,ex quo aduersarius nõ consentit secus vt dixi qñ simpliciter renuntiat instantię: qa tunc vr̃ etiam renũtiare actioni,vt s.dixi,quod dicit do.Ant. procedere, si psistat in renũtiatione.& aliter non declarat:sed de hoc.j.di cam.si autem renuntiat liti ipse actor,tunc dicit quod ipse perdit instantiã,vt ius Inductum in ipsam instantiã , & sic ipsam actionem.& est ratio secundum eum, qa ex quo vult perdere litem,vr̃ etiam velle perdere arma competẽtia per litem,& per consequens etiam videtur velle perdere substantiã actionis.est tñ verũ secundũ eũ, prout dicit 48
Bar.in l.naturaliter.§.nihil commune.ff.de acq.poss.† qđ licet renuntiando liti perdat instantiam & ius actionis, non tamen perdit substantiam ex qua actio producitur.& ideo non obstante tali renuntiatione non poterit agere, licet tũc obstabit exceptio allegat quod hř in l. siue apud acta.C.de transa.& facit quod habetur in l.si seruus fundo eo.ti.& in l.penul.C.de vsucap.pro emp. ¶ Secundo casu quando fit renuntiatio ex parte rei, quia reus renuntiat liti:tũc dicit quod aut ipsi reo cõpetebat exceptio , & tũc ex tali renũtiatione dabitur actori replicatio contra exceptionem,quę prius reo competebat.aut vero nõ cõpetebat

petebat exceptio,& tunc dicit quod talis renunriatio litis
quam facit reus, nihil operabitur, ex quo exceptio sibi nō
competebat.& hoc videtur procedere, quando actori cō
petebat actio. Dicit postea Bar. quod licet reus renuntiet
liti, non per hoc dabitur actori remedium actionis: quia
talis renuntiatio non est materia apta ad producendum
actionem, quæ solum producitur subsistente materia de-
bita.l.iurisgentium.§.j.cum ibi notatis.ff.de pact. & sic re
sidet dominus Ant.hic in isto quarto articulo.de quo per
Bart.in d.l.postquam liti.& ibi etiam per glos.Bal.& Sali.
Sed aduerte,q̄a non videtur pfecte dixisse: vnde attende
p declaratione huius articuli, qđ aliud est instantia,aliud
49 lis,seu actio,vt colligitur Insti.de ac.§.j.C.de iud. † Item
instantia de iure ciuili incipit demū in ꝯtestatione litis.d.
l. pperandum. §.j. de iure autē canonico in cā principali
non est dare instantiam,quo tpe finiat̄,vt no.in c. venera
bili.de dolo & cōt.& in c.pe.de iudi.Sed de iure ciuili fi-
nitur triennio cōputando a tpe ꝯtestatæ litis.¶ Itē atten
de, quia iuri de futuro simplici renuntiatione renuntiari
non pōt,sed bene p pactum, vt l.si ita scriptū.§.si sub con
ditione.ff.de le.ij.iūcta.l.j.C.de pac.¶ Et quod dixi de re-
nuntiatione,intellige qn̄ fit extra iudiciū parte abſnte,se-
cundū no.in d.l.j.C.de pac.¶ Nam in iudicio pōt renūtia
ri iuri futuro.l.in plurium.cū ibi notatis.ff.de acqui.hǣdi.
& in l.j.ff.de cura.bo.dando.¶ Itē & pmitte, q nomen li-
tis,qnq; sumit̄.p instantia cāæ,vt patet d.l.pperādum. in
prin.& §.j.¶ Quandoq; significat etiā actionē. l. litis no-
mē.ff.de ver.sign.& l.litem.C.de procu.faciat ad prædicta
l.cās.C.de trans.Et sic videt̄,q nomē litis significare pos-
set vtrūque,videlicet instātiā & actionē. & illud ēt voluit
gl.in l.postq̄ liti.C.de pactis.Istis præmissis est aduerten-
dum circa primū membrū,inquantū do. Ant.dicit,q si ali
quis renunciat liti ante inchoatū iudicium, nō vr̄ proce-
50 dere:† quia vt dixi, nomen litis nedum significat instan-
tiam,sed etiam significat actionē.& sic videtur qđ ex quo
quis renuntiat liti, videtur renūtiare instantiæ & actioni,
& per hoc videtur q cū ius & actio sit de pñti, q illo re-
spectu teneat renuntiatio.& licet instantia sit de futuro,si
nondum erat lis contestata, tamen si fiat in iudicio renū-
tiatio, videtur valere, cum in iudicio renuntiari possit iu-
ri de futuro,vt s̄.dixi, quamuis glo. aliter videatur sentire
in d.l.postq̄ liti.sed non bene,vt ibi no.per Do.¶ Nec ob
stat quod habetur in d.c.ex tenore.quia ille presbyter nō
renuntiauit liti,sed dixit,q nolebat litigare corā illis iudi
cibus, coram quibus citauerat aduersarium. & sic probat
dictum do. Ant.c.nihil. de pręscrip. non facit etiā ad pro-
positum,vt ibi patet. Et per hoc potest inferri,quod si ex-
tra iudicium renunciatur liti,non videtur quod teneat re
nuntiatio,quo ad ipsam actionē,quæ competit de pręsen-
ti.¶ Et licet non videatur teneri quo ad instantiam, quia
est de futuro,quod nondum sit inchoata, & iuri de futu-
ro non videatur posse renuntiari simplici renuntiatione.
extra iudicium,vt est dictum: tñ ex quo renūciatio tenet
super actione,& sic super principali, in consequentiā vi-
detur tenere super accessorio instātiæ: quia volēti inchoa
re instantiam,ex quo renunciauit actioni,renuntiādo li-
ti obstabit exceptio. Nā exceptio renuntiationis litis est
exceptio litis finitæ:& sic potest opponi ad processum, vt
notat per Bar.& Bal. in d.l.postq̄ liti.& sic patet do. Ant.
non bene dixisse circa primū casum.¶ Item adde circa se
cundū, inquantum tenet cū Bart. q si post citationē factā
pro reo,& libellum porrectum, & multo fortius si post li
tem contestatam actor renuntiet instantiæ contradicen-
te aduersario,quia tunc intelligitur renuntiare etiā actio
ni:nā illud non videtur verū,cū aliud sit instātia,& aliud
actio,vt superius est dictum.ideo videtur, q tunc si aduer
sarius acceptat remedium ipsius instantiæ, valebit per ea
quæ dixi s̄.& quæ habentur in l.j.C.de præscri.lon.temp.
Si autē non acceptat, non videtur q nō valebit ipsa renū-
tiatio,ex quo non potest renuntiare instātię inuito aduer
sario,per d.auth.qui semel.& illā partē tenuit Bal.& Sali.
in d.l.postquam liti. ¶ Non aūt est dicendum, q tunc re-
nunciando instantiæ videt̄ etiā velle renuntiare actioni,
q̄a maius præiudiciū instatur in renuntiatione actionis,
q̄ instantiæ.Nā licet pereat instantia, poterit actio in no-
ua instantia intētari.Sed vbi renūtiatū est actioni,in nul-
la instantia poterit agi: quia ꝯtinue obstaret exceptio. &
ideo licet actor renuntiet instantiæ,quæ est modici præiu
dicij respectu renūciationis actionis,quæ est maioris piu-
dicij,nō vr̄ verisimile, quod renūtiando instantiæ videat̄
velle renūtiare actioni.¶ Nec obstat quod dixi s̄.circa ter
tium articulū,q quandoq; quis renuntiando intēdit per-
dere dñium: intelligit̄ etiam in dubio velle perdere pos-
sessionē,q̄a alias non posset perdere dominium, quia ibi
quis volebat perdere id,qđ est maius possessione,& maio
ris piudicij: ideo facilius ibi volendo perdere dñium, qđ
est maius possessione, videtur velle perdere id, qđ est mi-
nus,scilicet ipsam possessionem,ex quo aliter non potest
pdere illud,quod est maius,q principaliter vult perdere.
Sed hic volebat perdere id,quod est minus,scilicet ipsam
instantiā. Ideo non sequit̄ q per hoc videatur voluisse p-
dere id,qđ est maius: quia non debet præsumi in dubio,
q q̄s velit suū iactare,vt l.cū de indebito.ff.de pba.¶ Nec
obstat ēt pdictis l.illud.ff.de acq. hær. q̄a alio casu loquit̄.
Nā ibi agit̄ de eadē hǣditate pdenda,hic aūt ageretur, vt
per renūtiationē factā super re maioris piudicij. q non vr̄
in dubio esse fiendū p id,quod superius est dictū. ¶ Item
51 adde inquantū dici,† q si quis renunciat liti, q perdit in-
stantiā & ius deductum in iudicio,& per ꝯsequens actio-
nem: nam vltra rationem allegatā per eum, videt̄ esse rō,
quia litis nomen significat etiam actionem,& sic nedum
instantiā,sed ēt actionem. Et ideo renūciando liti,vr̄ ipse
actor renuntiare liti & causæ,vt dixit glo.in d.l.postq̄ liti.
& sic etiam instantię & actioni. Facit qđ habet̄ in d.l.litis
nomē.ff.de ver.sig.& no.ēt Sal.in d.l.postq̄.Item ēt adde
quatenus dixi de renūtiatione litis,quæ fit p reū, & dicit
q si actori non ꝯpetebat actio,q nihil opatur, nec p hoc
dabit̄ actori actio,nam dicit Bald.& Sali.in d.l. postq̄. qđ
imo tunc operabit̄, quia reus renuntiando liti vr̄ per hoc
fateri actorem fouere ēt iustā cām,& seruū fouere iniustā
facit qđ habet̄ in l.si maritus negauerit.ff.de adulte. & in
l.si aduersarius.C.de fide instru.& in c.p tuas.el j.ad finē
de simo.vbi dicit, q reus male cōscius sibi cessit liti. & sic
scđm prædictos videt̄,q tunc quando reus renunciat, po
terit actor petere,q cōdemnet, quare videatur fateri acto
rem fouere iustitiā,de se fouere litem iniustam,p ea q̄ ha
bētur in iuribus pallegatis.q tene mēti,& per hoc sit ex-
peditus quartus articulus.¶ Adde tñ,quod id qđ dixi s̄. q
52 † quando quis renūtiat liti,intelligitur renūtiare instan-
tiæ & actioni,& sic liti & cāæ,vt etiā voluit gl.in d.l.post-
q̄ liti.C.de pact.in j.gl.q procedit in rebus prophanis: se-
cus in beneficijs.in quibus non potest fieri renunciatio,
nisi in manibus sui superioris. Et ideo si quis in causa be-
neficiali renuntiet liti & causæ corā illo, corā quo litiga-
tur: si non est talis,qui posset resignationē recipere,seu re
nuntiationē bñficij,per talē solū intelliget̄ renuntiatū in
stantiæ.& sic do. de Rota dicunt seruari in curia fm stylū
curiæ,in sua conclusione ccclij.de quo ibi plenius p eos.
Additio do. Io.de Imola.¶ Vltimo tāgit hic Ioā. An.qđ si
Papa mandat aliquē recipi in canonicū Bononiæ, cū sit
paratus oībus beneficijs renuntiare,an debeat pręcedere
renuntiatio,an vero collatio. Et respondet post Vincē. q
debet pcedere renuntiatio si literæ admittant̄:& si postea
restat,succurreret̄ ei per id,quod habet̄ in c. nisi cū pridē
j.de pac.& j.de re.pmu.in c.cū vniuersorū. Et putat Inn.
q tunc agetur potius ex officio iudicis implorato,q̄ ex vi
actionis.facit q no.in cle.vnica de rerū pmu.& hæc suffi
ciant quasi loco repetitionis huius capituli.

SVMMARIVM.

1 *Renuntiatio facta in mortis articulo an valeat.*
2 *Emulus quid sit, & an varie habeat significata.*
3 *Decipere ij soli possunt, de quibus confiditur.*
4 *Renuntiatio non tenet, quæ per fraudem emuli facta est.*
5 *Consilium, seu propositum mutare, quando liceat.*
6 *Præses imperium à se abdicare non potest.*
7 *Renuntiatio facta de beneficio sine consensu superioris est inualida.*

LEctæ coram nobis. Si prælatus absol
uit subiectos ab obedientia, non propter
hoc platuræ renuntiat. h.d.& est cõis diui-
sio, ꝯsultatio, & rñsio. secunda ibi, nos aũt.
1 † No. primo, ꝙ valet renuntiatio facta etiã
in mortis articulo, ẽt qñ non est spes de sanitate, & sic de
fectus spei retinẽdi bñficium non annullat renũtiationẽ
pendentem ex voluntate renuntiantis: nã, vt hic satis in-
nuitur, si renuntiatio fuisset facta in manibus diœcesani
Episcopi, valuisset: licet facta fuisset eo tpe, quo dispera-
retur de vita ipsius renũtiantis, & esset grauiter infirmus.
Quod intellige verum, dummodo tẽpore, quo fit renun-
tiatio, sit sane mentis, per id qđ legitur & not. ĩ. de regula
2 in c. sicut tenor. & in c. sicut nobis. xvij. q. ij. c. j. ¶ † Itẽ no.
ꝙ emulus dicitur inimicus. quomõ aũt hẽt multa signifi-
cata verbum emulor, & sic alijs modis dicitur quis emu-
lus, no. per gl. in c. fimus. xlvj. di. & in procemio Digesto-
rum. in fi. tertij. ¶ Item no. ꝙ emulus, seu inimicus dicitur
qui consulit nobis, seu alicui id, qđ tendit ad detrimentũ
eius, cui ꝯsulit: sic ẽt alibi dr̃, ꝙ non est amicus noster, qui
nostra bona tollit. s̃. vt lite non conte. in c. accedens. el ij.
¶ Itẽ no. secundum d. Flo. ex textu ibi, non crederet pro-
3 uerbio vulgato, † quod illi soli possunt nos decipere, de q
bus confidimus, & quos credimus nõ esse deceptores. fa-
cit ꝙ habetur in c. nõ omnis, qui dicit, pax vobis, amicus
est. v. q. v. ¶ Item no. ꝙ ꝑ actũ accessoriũ nõ infert ad prin
cipale. nã renuntiatio Abbatiæ accessoriẽ inducit absolu
tionem monachorum ad obedientia: & tamen licet Ab-
bas monachos absoluat, non per hoc intelligit renuntia-
te, vt hic patet. facit quod habetur in c. si cõfirmationẽ. de
elec. li. vj. & in l. ex pupillari. ff. de vul. & pupil. Ex quibus
sequitur, ꝙ accessorium non regulat principale. sed cõtra.
Potes etiam notare, ꝙ inducitur renuntiatio, nisi qđ geri
tur necessario inferat. facit quod dixi in proximo notabi-
li, & quod habetur in præcedenti. c. Itẽ no. ꝙ per actum re
nuntiationis alicuius ꝯsecutioni., exceptio seu renuntia-
tio facta a principali quis principali renuntiare non vide-
4 tur. ¶ † Itẽ no. argumentum, qđ permissio renuntiationis
facta ad consiliũ, & fraudẽ emuli, de quo quis cõfidit, nõ
tenet ꝙ ad hoc, vt ꝑpter illã cedere cogatur, licet si illã p̃-
sentasset superiori, & vt obtinuisset licentiam, non posset
pœnitere. s̃. eo. c. quidam. & sic do. An. resider. sed certe ẽt
tunc succurreret ꝑ id, qđ dixit gl. ij. Item no. ꝙ aliud est su
periorẽ vocare, vt quis renuntiet in eius manibus: aliud
in præsentia eius renuntiationẽ facere seu offerre illo ac
ceptante, vt colligitur ex isto textu, iuncto c. q̃dam. s̃. eo.
& facit qđ ĩ. dicetur. Itẽ no. argumentũ. ꝙ in manibus so-
lius Epi absq; cõsensu capituli posset fieri cessio, ẽt ab in
feriori prælato, & sic honorabili membro, de quo dicẽdũ
fuit in c. quod in dubijs. & in c. admonet. s̃. eo. Item not. il
5 lud vulgatum, † ꝙ sapientis est mutare ꝑpositum seu cõ-
silium, vbi videt ꝙ primũ esset sibi pernitiosum ad hoc, ꝙ
habetur in c. quatr. el j. cum ibi notatis per glo. ĩ. de acc. &
in tex. & gl. in auth. de nup. §. j. colla. iiij. vbi etiam gl. ad li
teram hoc notat. ¶ Itẽ no. ꝙ per actum absolutionis sub-
ditorum ab obedientia p̃latus non vr̃ renuntiare p̃laturę
etiam si interueniat vocatio superioris, vt in eius mani-
bus cedat: si tñ postea non fiat cessio. ¶ Vltimo not. argu-
mentum, ꝙ Abbas vel superior prælatus posset absolue-
re subditos ab obedientia vel iuramento obedentiæ sibi
præstito. sed contrariũ est verum, vt hic tangit glo. fi. Nec
ob. iste tex. q̃a ponit facti ꝯtingentiam, & non iuris mini
sterium. q̃a de iure illud non põt. & oĩno, vt etiã hic tan-
git d. An. quia promissio & iuramentum inobedientiæ p̃-
statur ei ad finẽ, vt magis propter illa studeat quis place-
re Deo, q̃a illi, cui inobedientia & iuramẽtum præstat. Et
ideo non põt illi, cui præstatur tale iuramentũ, remittere
non talẽ promissionem, per id qđ not. Io. An. in c. p̃terea.
ĩ. de sponsal. ¶ Item est alia ratio secundum eum, q̃a du-
rante principali, non videtur quis posse renuntiare ei, qđ
6 necessario dependeat ab illo. † Et quia, vt alibi dicit lex,
non potest pręses a se abdicare imperiũ, vt l. legatus. ff. de
offi. præsi. nec similiter pater patriã potestatẽ. C. de pa. po
testa. in l. abdicatio. ¶ Itẽ potest esse ratio: q̃a renuntiatio
non potest fieri, nisi in manibus superis, & sic Epi dięcesa
ni in casu capituli, & illa debuit præcedere absolutionẽ
monachorum. Et ideo cum non præcesserit, non potuit
Abbas absoluere monachos. ¶ Et per hoc videt, ꝙ in ca-
su capituli non erat necessaria noua promissio, quæ facta
fuerat per monachos, cũ absolutio non tenuisset. sed po-
test dici, ꝙ forte facta fuit de facto ad cautelam. ¶ In glos.
ij. ibi, sed hoc non esset supple, s. ꝙ iste esset soluendo, si fa
cta fuisset renuntiatio Abbatię ex eius consilio fraudulo
so: nam ipsa Abbatia seu beneficium Abbatiæ est res spi
ritualis, & sic non recipit ęstimationem pecuniariam. fa-
cit qđ habetur j. q. iij. in c. si quis præbendas. & Insti. de re
rum diuisi. §. sacro. & propter hoc dixit glo. quod nõ esset
soluendo ille, qui addit consilium in casu isto. Facit quod
no. gl. in simili in c. coram. ĩ. de offi. dele. & in c. cum olim
de causa poss. & de q̃one, qualiter quis obligetur ex consi
lio, habetur ĩ. de reg. iur. a nobis ex consilio. libr. vj. & per
Bart. in l. non solum. §. si mandato. ff. de iniur. ¶ In glo. iij.
in fi. soluit Io. An. post Hosti. contraria gl. licet gl. non sol
uerit, ꝙ illa procedunt in ijs, quæ non dependent a iure,
vel iuris aũt iudicis potestate, & respiciunt præiudicium
7 renuntiantis tantum, & non alienum, † sed nõ valeret ex
presse renuntiatio non intercedente consensu superioris
ideo multominus debet valere tacite. Facit ĩ. de præben.
in c. dilecto. aliter potest dici secundum do. Ant. ꝙ hic nõ
fuit tale factum, ex quo concluderetur voluntas renũtia-
ti: quia ad exclusionẽ alicuius consecutiui non sequit ex-
clusio principalis, saltem quando declarat voluntatẽ esse
circa principale aliter excludendum, vt hic fuit: quia vl-
tra absolutionem monachorum fecit vocari diœcesanũ,
vt cedere posset. & per hoc etiã non obstat secundum do.
Ant. qđ habetur s̃. e. c. ex transmissa dñs vero Flo. hic ali-
ter soluit contrarium, nã dicit post In. ꝙ hic absolutio mo
nachorum non obtinuit vim resignationis: q̃a resignatio
debet præcedere absolutionẽ, per id qđ habetur in l. pen.
ff. de offi. pręsi. nec potest fieri resignatio sine autoritate il
lius, a quo recipit beneficium, vt s̃. eo. c. quod in dubijs. &
tangit ẽt hoc vltimum in gl. dic etiam ad c. ex ore. potest
responderi, qđ ibi loquitur de renuntiatione beneficij, q̃
inducitur per obediẽtiam præstitam alteri tanq̃ pręlato,
nam ex hoc infert necessario, ꝙ inobediens non se, sed il-
lum reputet prælatũ. Sed secus hic s̃m eũ, quia absolutio
monachorũ nõ est compassibilis cum Abbatia. posset ei
dici, secundum eũ, ꝙ essent absoluti ad tempus, vel aliud
simile. Sed solutionem Hostien. vt prædixi sequitur Ioan.
And. ¶ Extra glossas potest opponi, inquantum hic vr̃ li-
tera, ꝙ iste Archiepiscopus reuelauerit confessionẽ istius
Abbatis sibi factam: nã videtur ꝙ hoc non debuerit face-
re. ĩ. de pęni. & remis. in c. omnis. so. potest dici, quod fuit
facta manifeste, & non in foro pœnitentiæ, & sic non ob-
stabit contrariũ. Vel si dicatur, ꝙ fuerit facta in foro pęni-
tentiæ, potest dici ꝙ reuelauit de voluntate confitentis, ꝙ
facere potuit: sicut etiam sibi volenti posset fieri testimo-
nium confessionis & reconciliationis eius, vt legitur &
no. in c. testimonium. ĩ. de test. & ĩ. de simo. nemo. ¶ Item
secundo

secundo potest opponi, q ex quo vocauit superiorem, vt cederet, debeat compelli ad cedendum. s. eo. in c. quidam. soluit Host. q ibi fuit petita licentia cedendi, & obtenta: hic autem non fuit etiam petita, licet vocatus esset superior. Sola autem vocatio secundum Goff. non habuit nocere, sicut nec vocatio patroni facta per libertum in ius sine venia petita. ff. de in ius vo. in l. quæuis. est enim, locus pœnitentiæ, vt ibi patet, & etiam hic. & facit ij. q. vj. c. si qs libellos. in l. si pœnituit. ff. de diuort. ¶ Item secundu Hostien. ibi super causa vtilitatis ecclesiæ, vel propriæ salutis, hic causa seductionis, & infirmitatis. ¶ Item ibi præcessit deliberatio, & instantia importuna, hic secus. quia postea pœnituit, vt hic patet.

SVMMARIVM.

1 *Cessionis beneficij causa legitima, est insufficientia.*
2 *Abbas cedere non potest in manibus monachorum sibi subiectorum.*
3 *Collectiuo nomini competit vterque numerus.*
4 *Doctor semel approbatus, propter insufficientiam pōt remoueri a docendo.*
5 *Resignationem beneficij recipere quis iure potest.*
6 *Monachus, an cum licentia solius Abbatis possit monasterium dimittere.*
7 *Monachus ad religionem arctiorem licentia petita, licet non obtenta, transire potest.*
8 *Monachus causa subsistente, an possit ad aliud monasterium transire, solo consentiente Abbate.*
9 *Papa solus dispensare potest cum monacho volente transire ad aliud monasterium sine causa.*
10 *Abbas, an indifferenter monacho ad aliam religionem transire volenti licentiam concedere debeat.*
11 *Presbyter per Abbatem præsentatus, & ab Episcopo institutus, in cuius manibus renuntiare debeat.*

Dilecti filij. Abbas exemptus, absque licentia Papæ renuntiare non potest. h. d. & prima ponitur conuentus, petitio, in secunda ipsius repulsio, & negotij commissio. tertia ibi, cū igitur. ¶ † Not. primo vnā
1 causam legitimam ad cedendum, videlicet propter insufficientiam. de qua s. eo. c. nisi pro defectu. ¶ Et no. bene secundū do. Flo. q propter insufficientiam non est prælatus iure incapax tituli. sed debet renuntiare, iuxta ea quæ habentur in d. §. pro defectu. ¶ Item q monachus vnius monasterij potest eligi in Abbatē alterius monasterij. de quo dic vt habetur in c. nullus. de elec. in vj. & in cle. j. de elect.
2 ¶ † Item nota. q non valet cessio Abbatis, facta in manibus in monachorum sibi subiectorum, quia non valet, si non fit in manibus inferioris: superiore volente illa probare, potest compelli ad cedendum. ¶ Itē no. q hic vē casus pro eo, quod disputat Io. An. in regula, infirmat. de regu. iur. in vj. videlicet, q dato q s̄m cōem opi. cessio ad præiudicium cedentis teneat conditionaliter, si superior illam approbet, vel si velit, ita q non possit cessio reuocari nō tñ tenetur superiore volente ratum habere. licet quidam, & non bene, dixerint distinguendum, an res sit integra vel nō. de quo satis dictum fuit s. e. c. quod in dubijs. Potest etiam induci decreta ista proprie, q non teneat cessio. quod patet secundum d. Ant. ex eo, quia Papa hic mādat, q iterato cedat. quod non esset, si tenderet ad præiudicium cedentis. ¶ Sed dici potest secundum eum, q si superior poterit eligere quā viā vult an videlicet approbet cessionem, an vero q agat ad iterato cedendum, qa non te-
3 nuit quo ad ipsum superiorem, quod tene menti. ¶ † Item potes notare, q nomini collectiuo singularis numeri congrue potest dari numerus pluralis, pōt etiam dari numerus singularis, vnde secundum Grammaticos congrue dicitur, populus currunt, & populus currit: & sic etiam congrue dici potest, conuentus intimauit, & conuentus intimauerint. de quo per Io. Cal in decret. capitulū. s. de rescriptis. ¶ In gl. j. ibi, l. iij. & bene facit quod habetur in c. ea quę. j. de offi. Archi. ¶ In ead. glo. ibi, magister propter
4 insufficientiam. ¶ † Nota bene ex gloss. quod magister & Doctor licet semel fuerit approbatus, tamen propter insufficientiam, & sic ex causa, potest reprobari & remoueri a docendo, vt probatur in l. ij. & ibi etiam not. hic allegata in gl. & etiam in l. sed & reprobari. ff. de excusa. tut. & l. vt gradatim. §. j. ff. de mu. & ho. & adde etiam, quod no. in pc. rimo, hic allegato, de offi. custod. vbi glo. vult, quod demum propter negligentiam debet prælatus remoueri, si fuerit in magna negligentia: hic potius deberet aliter puniri. ¶ It gloss. in verbo, manibus. in principio. supple secundum Abbatem. Et not. bene ex eo, quod sequitur in gloss. quod ad illum spectat recipere renuntiationem, seu resignationem beneficij, ad quem spectat confirmatio, & eodem modo collatio. & idem notauit glo. in dicto c. quod in dubijs. s. eodem titu. Sed aliter dixit glo. post In-
5 nocen. in clemen. prima, de renun. videlicet † quod ad eū pertinet recipere resignationem, ad quem pertinet destitutio, & quid in hoc tenendum, plene dixi supra eodem. c. quod in dubijs. ¶ In eadem gl. ibi, sed hoc contingit. quasi velit quod ideo hic non fuit coactus cedere, ex eo, quia cesserat in manibus inferioris, sed propter insufficientiam. & sic vult glo. quod in casu huius capituli poterit cogi ad renuntiandum per istos delegatos. sed Goffre. hic tenet contrarium, dicens, quod iste Abbas non potuit compelli ad cessionem, si bene debuit admitti cessio eius per istos delegatos, si voluit sponte renuntiare. sed gloss. vt dixi, tenuit contrarium. Hostien. hic dixit, quod vigore rescripti. de quo hic, quia propter illud committebatur ministerium, non potuisset per istos delegatos cogi per id, quod habetur. j. de offi. deleg. in c. si. sed bene de iure communi poterat compelli ad cedendum. Et secundum prædicta potest saluari opi. Goff. Sed do. Floren. simpliciter tenebat gl. scilicet q hic potuerit cogi, allegat etiam quod habetur. s. eo. ti. c. quod in dubijs. & c. quidam. do. Ant. hic dicit posse dici, q hic debuit admittere cessionem a voluntario, non ab inuito: quia si Papa voluisset istum priuare, non habebat nisi cessionem iam factam per ipsum approbare, cū illa tēderet ad p̄iudiciū renuntiantis, vt dicit gl. & sic nō mādasset ipsum restitui p hoc denotat s̄m eū, qd̄ non fuit intentio Papæ istum Abbatem inuitum priuare. An autem insufficientia tunc habeant repellere prælatū, remittit ad nota. in c. nisi. §. ne pro defectu. s. eo. ti. Mihi satis placet opi. Hos. per q̄ opiniones reduci pñt qđ tñ fecit ad concordiam. An autē Canonicus posset renuntiare in manibus capituli, vide tex. & glo. j. de simo. c. ex insinuatione. de quo plene dixi. s. eo. c. quod in dubijs. ¶ In glo. pen. ibi, se transferre, &c. Supple sine licentia Papæ, vel legati de latere. nam ille etiam potest dare licentiam Abbati exemptō, vt hodie est expressum j. de elec. in c. si Abbate. li. vj. licet Hosti. aliter diceret. ¶ In eadem gloss. in fin.
6 † Sed nunquid monachus de licentia solius Abbatis possit dimittere monasterium. dixit Inno. q sic dummodo ad aliud arctius monasterium se transferat. j. de regular. c. licet. xix. q. iij. statuimus. & per hoc q soli Abbati facit obedientiam. xii. q. j. c. non dicatis. si autem vellet fieri monachus alterius monasterii paris, vel minoris religionis, & sic ad illud transiret, non poterit illud facere sine licentia Episcopi: sed cum autoritate episcopi poterit tunc id fieri dispositiue, argu. c. significatum. j. de regula. Sed si esset ad arctioris religionis, poterit sine licentia Episcopi, vt est dictum. Alii tamen, vt refert Innocen. dicunt necessarium esse consensum conuentus, etiam si ad arctiorem transeat religionem, argum. c. ii. lxii. dist. & dicti. c. statuimus. Alii vero, secundum Inno. dicunt necessarium cōsensum Episcopi, arg. c. qui vere. xii. q. i. Quod credit Innocē. verum esse quantum ad hoc, vt alius Episcopus eum non ordinet sine licentia eius, nisi primo fieret monachus alicuius monasterii arctioris religionis, & sic residet Inno. & aliter non

nō declarat. Tu potes dicere, ꝙ si vult transire ad arctiorem
religionē, non requiritur consensus conuentus: quia tunc
potest transire licentia petita a suo superiore, & sic ab ipso
Abbate, licèt non obtenta, vt probatur in c.licet.j.de reg.
Nec obstat præallegatum.c.statuimus.quoniam debet in
telligi, & limitari per illud c.licet. An autem tunc requira
tur consensus, potes dicere, vt etiam voluit hic do.Ant. &
satis videtur fuisse de mente, ꝙ aut vult transire ad mona
sterium arctioris religionis, & tunc in eadem diœcesi, nō
requiritur consensus Episcopi: secus quando ad monaste
rium alterius diœcesis. Et sic etiam videtur fuisse mens In
noc. Si bene pōderentur eius verba. facit quod consueuit
dici in c.admonet. & in c.quod in dubijs.s.eo. Si autē ve-
lit transire ad monasterium laxioris religionis, tunc si si-
ne causa vult transire, non potest sine licentia Papę. quia
illud esset contra ius, cum debeat monachus in suo mo-
sterio remanere & commorari.j.de iureiur.in c.sicut ex li
teris. & facit etiam quod no.per Io.And. post Hostien. &
ideo requiritur etiam licentia papæ. facit quod habetur
in c.proposuit.j.de concess.præb. & istud etiam tenet glo.
quæ reputatur no.in hac materia.in c.cum singula.de p̄-
ben.in vj. & idem etiam voluit glo.in c.non est.j.de regu
8 la. †An autem subsistente causa poterit cum licentia Ab
batis transire. glo.satis videtur innuere, ꝙ non, in d.c.non
est. & in d.c.cum singula.inquantum dicit solummodo, ꝙ
si vult transire ad parem religionem cum causa, ꝙ poterit
cum licentia Abbatis & conuentus. Et sic videtur innue-
re, ꝙ secus si ad laxiorem. Sed Hostien.in d.c. non est, vi
detur velle, ꝙ cum licentia Abbatis & conuentus possit
transire nedum ad parem, prout voluit glo. in c.cum sin-
gula. & videtur etiam velle in d.c.non est sed etiam ad la
xiorem poterit, & sine causa subsistente, cum licentia Ab
batis & conuentus. sed Inno.hic, vt patet ex superius di-
ctis, vult ꝙ requiratur dispensatio Episcopi, & ꝙ Episco-
pus possit dispensare causa subsistente, siue velit transire
ad parem religionem, siue laxiorem. facit quod habetur
in præallegato c.significatum, & ibi etiam dicit, ꝙ facilius
dispensabit in illo, qui in minoritate ingressus fuit mo-
nasterium seu religionem. Ioan. And.in add.ad Specu. in
ti.ij §.sunt quoque super xxxiiij. vbi Spe. tangit de mate
9 ria. & remanet in conclusione. †ꝙ si monachus vult transi
re ad monasterium paris vel inferioris religionis sine cā,
tunc solus Papa posset dispensare: cum causa autem pote
rit Episcopus dispensare, siue vel transire ad parem, siue
ad laxiorem, per dictum Innocen. requiritur tn̄ consensus
Abbatis & conuentus ipsius monasterij cuius est mona-
chus, per dict.c. statuimus. xix.q.ij. dominus tamen Flo.
hic dicit, ꝙ si Abbas haberet iurisdictionem quasi episco-
palē, ꝙ tunc sufficeret eius licentia cum conuentu, & sine
Episcopo, quando causa subesset, per id quod no.gl.in cle
men.j.de reb.ecc.non alie.quod tene menti. Et nota bene
p̄dicta, quia sæpe fit remissio de hac materia ad id quod ha
betur hic. sed plenius, & clarius dixi, quàm dixerint Do-
ctores. & sæpe etiam de facto occurrit ista materia, an vide
licet monachus possit transire ad aliam religionem, vel
ad aliud monasterium. ¶ Quando autem dicatur mona-
sterium esse arctioris religionis, vel arctioris vitæ, vide per
Ioan. And.in c.sicut infra de regula. & ibi per do.Florē. &
10 do.Ant.iuxta prædicta potest quæri, †an indifferenter Ab
bas debeat dare licentiam monacho transeunti ad aliam
religionem. dicit Inno. ꝙ non, sed illam demum dare de-
bet, si sit certificatus de religione, ꝙ sit arctior, & ꝙ illi de
monasterio, ad quod vult transire, velint eum recipere. &
si aliter recederet monachus, esset transitiuus, & apostata:
cum non esset in alterius obedientia. dicit tamen Innoc.
ꝙ forte posset Abbas dare monacho licentiā ꝙ sub obe-
dientia sua iret, & quæreret locum religiosum, qui sibi pla
ceret. Consuluit tn̄ Abbas ꝙ non faciat hoc, nisi vt euitet
maius malum, vt quia forte si non daret dictam licentiā,
a sua autoritate recederet. facit quod no.gl.in cle.vlti.de
elect. Et ex prædictis nota secundum do.Flo. ꝙ quando pe
titur talis licentia ab Abbate, potest illam denegare, nisi
sit informatus de secundo monasterio, ꝙ sit strictioris vi-
tæ, seu strictioris religionis, & ꝙ monasterium tale velit il
lum recipere dicit tamen. ꝙ aliqui hoc non seruant, sed
minus benē. Et ad prędicta facit quod legitur & no.in c.si-
cut.de iureiur. & in d.clem.vlti.de electio.tene menti præ
dicta. Extra gl.potest opponi primò, ꝙ litera male dicit, dū
dicit, elegerunt canonicè: quia electio non potuit esse ca-
nonica, ex quo non tenuit renuntiatio, per id quod dicit
gl.fi. Solutio. dic ꝙ elegerant canonicè, scilicet prout Epi
scopi dicebant, sed non secundum veritatem, vel expone
canonicè, id est cōcorditer. vel expone, sed est seruata for-
ma c.quia propter.de electio. Secundo oppono, ꝙ ex quo
iste Abbas finaliter debebat cedere, videtur ꝙ non debuit
restitui, cū circuitus dēat euitari, vt in cle.auditor.de rescr.
l.dominus testamento.ff.de condi.indeb. Solue, ꝙ hic fuit
factum, vt satisfieret iuri. facit quod legitur, & notatur in
c.ad petitionē.j.de accusationib. Quærit hic vlterius Io.
11 And. †de presbytero præsentato ab Abbate, tamē per Epi-
scopum instituto, in cuius manibus debebit renūtiare. dic
ꝙ in manibus Episcopi de consensu Abbatis, arg.c.Late-
ranensi.de præben. & in c.ad hæc.§.fi.de offi. Archid. & p
hoc dicit, quod si renuntiet in manibus Abbatis quo ad
temporalia, non valebit talis renūtiatio: qa illa sunt adeo
coniuncta, ꝙ vnum sine alio esse non potest prima, q. ter-
tia.c.si quis obiecerit. & plus dixit Host. ꝙ propter renun
tiationem factam in manibus Abbatis poterit Ep̄s illum
remouere, per id quod legitur, & notatur in c.quod in du
bijs.s.eo.vltimo per hanc decreta. determinauit Archidia.
olim, ꝙ si Abbas cessit non in manibus superioris, & su-
perior postea non habeat ratam cessionem, potest petere
a monachis, vt obedientiam de nouo promittant, & sic
possessionē recuperet, quā videbat̄ perdidisse. Ad idē alle-
gat̄. qđ habet̄ supra c. proximo, vij.q.iij. c.deniqȝ. & ibi, q.
ij.c.j. & q.j.§.fi. & per hæc sit expedita hæc decretalis, & iste
titulus, in quo fuerūt multa notabilia, vt patere potest ex
ipsius processu. Deo gratias.

Finis partis primæ Ioan.ab Imola super primo
decretalium libro de sua secunda compi-
latione, cum duabus rubricis se-
quentibus ex eiusdem lectu-
ra antiqua extractis.

LECTORI IVRIS PONTIFICII STVDIOSO. S.

ET TIBI, Lector, damus commentarios Ioan. Imolani Iuriscons. Clarissimi in titulum de offic. ac potesta. iudic. delega. nusquam antehac excussos. Eos non ita pridem ex Italia, atque adeo ex ipsa Ioan. de Anania Doctoris eximij bibliotheca huc ad nos perlatos curauimus quàm emendatissimos in manus studiosorum iuris canonici venire. Reperies certè omnia in his commentarijs & dilucidius, & copiosius multo tractata, quàm in alijs commentarijs, qui in hunc ipsum titulum sub eiusdem Imolani nomine hactenus in lucem prodierunt. Quos hic annectere non libuit, ne quis nos ταυτολογεῖν meritò incusaret. Habent enim hi commentarij quicquid in prioribus continebatur, ac multa prætere alia. quodquidem studiosus Lector facilè deprehendet: & nostram hanc operam in promouendis iuuenum studijs boni, vt spero, consulet. bene vale.

De officio & potestate iudicis delegati. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Titulus de officio iudicis delegati quare præponatur in decretis titulo de officio legati, atque etiam titulo de officio ordinarij.*
2 *Officium, & potestas qui differant.*
3 *Delegatus quis dicatur.*
4 *Delegatum nonnunquam habere iurisdictionem, nonnunquam nudum ministerium.*
5 *Electus ad custodiam alcuius arcis aut castri, an possit eligi ad aliud officium stante statuto, quod electus ad certum officium nõ possit ad aliud eligi intra præstitutum tempus.*

VIsum, & tractatũ est in titulis præcedẽtibus de ijs, qui gerunt vices alienas in diuinis officijs, & de iurisdictione voluntaria: restabat igitur videre de ijs, qui gerunt vices alienas in iudicijs, & iurisdictione contentiosa. verum quia delegatus Papæ est maior quocunque alio legato, vel ordinario in causa sibi cõmissa: ideo hic subiecit rubricam de officio & potestate iudicis delegati. de materia non habetur specifice in decretis, sed in aliquibus canonibus, & præcipuæ in c. quia sunt culpæ. xxviij dist. cum similibus. & re-
1 petitur in vj. & clemẽtinis. ¶ † Circa hanc rubricam possunt aliqua quæri: primo quare tractatus iste de offi. dele. præmittitur tractatui de officio legati, & de offi. ordi. considerato ꝙ iurisdictio ordinaria, quam etiam dicitur habere legatus. j. de offi. le. c. ij. sit magis fauorabilis, quam delegata. s. de rescri. c. ad hęc. cum ibi notatis. & facit etiam, ꝙ no. in c. j. de rescriptis. sed per gl. potes respõdere, quod ideo fuit, vt tetigi in continuatione, quia delegatus Papæ in causa sibi commissa est maior quocunque ordinario. j. c. sane. & etiam maior est legato in dicta causa. de offi. leg. studuisti. & ideo de ipso delegato tanquam digniori præmisit. & hæc ratio est bona, prout hic tractatur delegato Papæ, de quo plenius, & principaliter hic tractatur: licet non procederet, prout tractatur de delegato ordinarii. sed Papa habuit respectum, quod vt plurimum, & principaliter de eius delegato tractatur in hoc titulo: licet quandoque de alio delegato tractetur. secundo potest quæri, quare additur hic in rubrica verbum (& potestate) & non in alijs rubricis sequentibus, nec similiter in rubricis Digestorum & C. in quibus tractatur de officijs. potes dicere secundum Ioan. And. quod hoc est de voluntatijs, de quibus ratio necessaria non est reddenda. de rescriptis in c. si quando. cum ibi notatis. & in l. non omnium. ff. de legib.
2 ¶ † An autem aliqua sit differentia inter officium & potestatem, dic ꝙ sic: quia officium respicit id, quod principaliter committitur, seu delegatur: potestas vero respicit id, quod de iure propter delegationem potest, puta cum quęritur, an delegatus possit subdelegare, vel cõpellere subdelegatum, vel punire impedientes, vel procedere sine
3 condelegato. ¶ † Quid autem sit delegatos, potes dicere, quod est ille, cui a summo Pontifice, vel ordinario, vel delegato Principis causa cognoscenda committitur, & determinanda, vel exequenda, proprium nihil habens. facit l. j. §. qui mandatam. ff. de offi. eius, cui mand. est iurisd. &
4 quod no. Specu. in ti. j. circa principium. Posset † etiam quæri, quare non dixit potius de iure delegati, cum officium sæpe denotet nudum ministerium sine iurisdictione. de consue. c. j. lib. vj. videtur, ꝙ potius debuisset dicere de iure delegati. dic quod compilator non solum habuit respectum ad iurisdictionem delegati, seu ad delegatos habentes iurisdictionem, sed etiam ad nõ habentes, quibus cõmittitur nudum ministerium, de quibus. j. eo. c. fi. & ideo potius posuit verbum de officio, quod potest comprehẽdere habentes iurisdictionem, & habentes nudum ministerium. Spec. tamen commiscet ista tria, videlicet de officio, potestate, & iurisdictione delegati, vt patet ex ijs, quę ponit Spe. tit. j. circa principium. Et propter prædicta aliq habent hic quandam quæstionem quæ non fuit do. Ant. sed dicitur fuisse do. Pet. de Anch. & sic videtur fuisse quę-
5 dam additio facta ad lecturam do. Anto. ¶ † Et quæstio est talis si statuto cauetur, quod electus ad certum officium non possit ad aliud eligi infra certum tempus, an si aliqs fuit electus ad custodiã alicuius arcis, seu alicuius castri, vel ciuitatis poterit talis eligi ad aliud officium. j. dictum tempus: & videretur quod sic, quia officium quoddam est cum iurisdictione, quoddã sine iurisdictione, vt patet ex supradictis. & videtur quod in dubio debeat intelligi de officio cum iurisdictione per ea, quæ habentur C. & ff. in rubricis quæ loquuntur de officijs. facit quod habetur in l. officiales. C. de Episco. & cleri. Item facit, quia verbum officium videtur etiam verificari in officio non habente iurisdictionem, vt patet in rubric. præcedentibus potest dici

dici,quod attendi debēt verba statuti,si de illis potest apparere ex præcedentibus vel sequētibus, an voluerint statuentes sumere officium pro officio, siue iurisdictione, an vero pro officio cum iurisdictione.facit quod babetur in l.si seruus plurium.§.fi.ff.de leg.j. Si autem in contentis in statuto hoc non apparet,nec posset coniecturari,stā dum est consuetudini, si de illa apparetet,quia illa potest interpretari statutum.s̃.de consuetu.cum dilectus. ¶ Vbi autem de consuetudine etiam non appareret, videtur qđ ex sui significato possit comprehendere officium cum iurisdictione & etiā sine iurisdictione, vt patet ex superius dictis quod in vtroque debeat intelligi, ex quo indistincte loquitur.j̃.de priui.c.quia circa.& l.in fraudem.§.fi.ff. de priui.credi.& sic videtur,quod aliud officium infra dictum tempus,de quo in statuto contineretur, habere nō possit.facit quod habetur in l.j.C.de mu.& hon. non conti.lib.x.Ioan.de Imola Doctor vtriusque iuris.

S V M M A R I V M.

1 *Potestatis appellatione comprehendi potestatem facti, & iniustam,nedum iuridicam,& iustam.*
2 *Potestatis verbo aliquando fœminino,aliquando masculino genere poni. et quam significationem in alterutro genere habeat.*
3 *Metum iustum inferri ex minis,& terroribus potentis.*
4 *Minæ quid differant à terrore.*
5 *Agentes & consentientes pari pœna puniri.& nu.10.18.& 19.*
6 *iurisdictioni iudicis etiam non habentis territorium subijcitur quis ob delictum contra iurisdictionem eius commissum.*
7 *Delegati iurisdictionem posse ex prorogatione iuris extendi ad personas nō contentas in rescripto,non etiam ex dispositione hominis.*
8 *Delegatus,ad hoc vt posit punire delinquentes contra iurisdictionem suā, an oporteat delictum esse notorium.*
9 *Consilium dans alicui, vt delinquat,an & quatenus puniatur.*
11 *Opem præstans delinquenti, an plectatur eadem pœna cum delinquente, vbi propter aliquam qualitatem augetur pœna delicti. & nume. sequen. 14.& 16.*
13 *Opem præstans nonnunquam magis punitur, quam delinquens ratione qualitatis sibi inhærentis.*
14 *Delictum puniri atrocius vel mitius pro ratione temporis, quo perficitur.*
17 *Receptator delinquentis,an puniatur eadem pœna,qua delinquens.*
20 *Delegatus,an posit mulctam pecuniariam imponere.*
21 *Delegatus, an posit punire turbantes iurisdictionem illius turbatione non manifesta.& nu.sequen.*
23 *Litigantē lecētians in publico,si in occulto cōminetur ei, potest cogi ad præstandam cautionem de non impediendo,si de hoc apparuerit.*
24 *Iudex potest cogere aliquem ad præstandam cautionem de non turbando, si subest aliqua præsumptio de turbatione.*
25 *Delegati iurisdictio ad quas personas extendatur ratione turbatæ iurisdictionis.*
26 *Delegati iurisdictio ob cuiusmodi iniurias extēdatur ad extraneas personas, & quid si facta sit iniuria ei,qui vocatus,erat coram delegato,non tamen facta est in contemptum iudicis.& nu.seq.28.& 32.*
29 *Iurisdictio iudicis suspenditur per legitimam appellationem.*
30 *Aduocatum delinquentem in aduocatione, vel testem delinquentem in testimonio,an posit delegatus punire.*
31 *Iudex,an posit punire delinquentem in personam suam.*
33 *Delegati iurisdictio ad quas causas extendatur ratione turbatæ iurisdictionis.*
34 *Delegatus ad quas pœnas posit procedere ratione turbatæ iurisdictionis.*

QVia quæsitum. Hoc capitulum duobus modis potest intelligi: vno modo quod intelligitur de ordinario, quia decre.dirigitur Episcopo Londonensi,qui erat ordinarius. Et pro isto intellectu etiā facit litera circa finem, dum dicit, poteris. Alius intellectus est,ꝙ intelligitur de delegato.ꝓ quo facit litera.dum dicit præcipimus. & dum dicit mandatum nostrum. & quia etiam ista decr. ponitur in titu.de officio delega.& sic in dubio debet intelligi,quod loquitur Episcopo Londonen.tanqnam delegato,argu.l.Imperatores.ff.de in diem adiec.& per hoc facit,quia intelligendo de ordinario decre.non habet dubium. & ideo iste secūdus intellectus communiter tenetur:secundum quem hoc dicit,delegatus Papę recipit potestatem non solum in partes,sed etiam in alios suam iurisdictionem turbantes.h.d.Et est communis diuisio con sultatio,& responsio. secunda pars ibi, sic tibi responde-
1 mus.¶ †Not.primo quod appellatione potestatis non solum comprehenditur potestas iuridica & iusta, sed etiam potestas facti & iniusta per quam quis iniuste opprimiē. Quomodo autem hoc verbum potestas potest multipliciter sumi habetur in l.potestatis.ff.de verb.signi. & facit
2 quod not.j̃.de regu.iur.super rubrica,& lib.vj.¶ †Et non etiam ꝙ hoc verbum potestas hic ponitur in fœmineo sexu & concordat j̃. de iud.c.fi. alibi ponitur in masculino. j̃.de homic.tua.§.j.Et dicit hic Ioan. Andre.quod quando respicit dignitatem ponitur in fœminino, vt hic patet,& in d.c.fi. sed vbi respicit habentem dignitatem ipsius officij,tunc ponitur in masculino, vt patet in d.c.tua.§.primo.infra de homicid. ¶ Non autem pro generali conclusione rescripti & consequenter libelli,quando Papa mandat iustitiam alicui ministrari, vel quando quis petit sibi iustitiam ministrari. infra de ordi.cogni.capitu. secundo.
3 ¶ †No. ꝙ minæ & terrores potentis inferunt iustum metum.facit quod habetur in l.si per impressionem.C.quod metus causa. & quod etiam no. infra eodem causam matrimonij & in l.prima.§.quæ onerandæ.ff.quarum rerum
4 actio non datur.¶ †Nota. quod aliud est terror aliud sunt minæ.nam potest dici,quod minæ stant in verbis minatorijs:terror stat in factis,ex quibus surgit.¶ Et not.quod siue impediatur,seu turbetur iurisdictio per minas,seu per terrorem, procedit dispositio huius capituli. Idem dicit Innocen. si per dolum vel vigore statuti iniusti impediatur,per id quod habetur de senten.excommu.in cap.grauem.& sic qualitercunque iniuste impediatur iurisdictio,
5 procedit.¶ †No.illud vulgatum, quod agētes & consentientes pari pœna puniuntur ex testimonio scripturæ,ꝓut habetur Leuitici xx.c.¶ No.argu.pro generali allegatione,vt illa sufficiat,de quo in c.vestra.infra de coha.cle. ¶ Not.quod mandatum superioris non debet esse elusorium. facit lex si prætor.ff.de iudi.& de postula.c.bonæ.ij.
6 ¶ †Et not.quod propter delictum commissum contra iurisdictionem iudicis, subijcitur quis iurisdictioni eius,&
7 si non habeat territorium. ¶ †Not.casum, in quo iurisdictio delegati extenditur ad alias personas,quam cōtineatur in rescripto.& contingit hoc ex prorogatione,seu dispositione iuris: ex dispositione autem hominis non extenditur ad alias personas,dicto capi.p.& g.infra eodem. ¶ Nota quod delegatus recipit iurisdictionem quodammodo ad exercitium potestatis censuræ in contumaces, & rebelles suæ iurisdictioni: licet in delegatione sibi facta aliter de hoc non fiat mentio. ¶ An autem possit mulctare, seu mulctam aliquam imponere tangit hic Innoc.
8 de quo dicetur infra eodem,de causis.¶ †Potes etiam notare,quod ad hoc, quod delegatus possit punire delinquētes contra eius iurisdictionem videtur quod requiratur, quod delictum sit manifestum, & sic notorium. Facit de filijs presby.c.quoniam. Aliqui tamen dicunt sufficere,ꝙ de hoc appareant sufficientes coniecturæ, & euidentia argumenta,arg.c.secundi,de cleri.peregri.de quo tangetur super gl.fi.¶ In gl.j.ibi,iactura causæ secundę.& illa respicit interesse partis hic agitur de alia pœna extraordinaria ſm d.Ant.in gl.ij.ibi,in primo casu negligētiæ.puta si qs videt aliquē paratum ad peccandum, & cōmode pōt impedire & negligit id facere:in casu isto peccat minus q̃ faciens,ideo pariter non puniuntur, nisi in casu c.quanto. de sent.excom.ſm vnum intellectum.tamen ſm intellectum gl.ibi,minus etiam punitur.Item ibi minus hoc verum,ſm Host.si ille cui dat̄ ꝯsiliū erat aliter facturus: sec9 si aliter nō erat factur9,qa tūc erit par delictū: & sic pariter pu-

ter punietur facit.j.de homicid.c.sicut dignū.§.qui vero.
9 ¶†Et sic not.bene,quod,Host. voluit quod consulens de lictum fieri,seu vt quis peccet,puniatur, siue ille cui con suluitur,aliter erat facturus, siue non. primo tamen casu minus punietur. facit quod no.Io.An.in regula,nullus ex consilio.j.de regul.iu.lib.vj.& etiam Dyn. videtur velle,ꝙ in delictis non distinguatur,an delinquens, cui præbetur consilium,aliter esse facturus,vel non & idem Bar.in l.nō solum.§.si mandato.ff.de iniurijs. quod videtur intelligē dum secundum ea,quæ dixi supra post Hostiē.tex.tamen cum gl.videtur facere ad oppositum Insti. de obliga. quę ex delict.nas.in §.placuit.& §.ope.& videtur etiam illam gl.sequi Inn.in c.querelam. supra de elec.sed cōiter tene tur,quod dixi,& de materia etiam dixi in dicto c.querelā. Et vt ibi dixi forte de iure verior est opinio glo.in §. ope quam etiam sequitur Innocē.in d.c. querelam . & pro illa gl.bene facit tex.in d.§.ope.communiter tamen tenetur, quod superius dixi.¶ Item aduerte,inquātum dixi , quod consulens minus punitur,quam faciens : nam contrariū videtur probari in c.tāta.lxxxvj.dist.allegato. in gl.sed dic quod illud fuit ratione dispensationis factæ cum principali delinquente,& non cum consulente.Ideo ibi fuit mi nus punitus faciens,quam consulens propter dictam di-
10 spensationem.¶†In ead.glo.ibi,æqualiter puniūtur.hoc videtur intelligendū , quando agitur de imponenda pœ na quę non venit augmentata propter aliquam qualitatē sed ex natura delicti imponenda : nam tunc regulariter eadem pœna puniuntur delinquens,& ille qui sibi coope ratur in delicto,præstando auxilium & opem,nisi aliud re periatur expressum l.j.C. de rapti virgi.& l.prima.C. de
11 de Nili agge.non rumpendis. ¶†An autem quando propter aliquam qualitatem augetur pœna delicti , puniatur pariter delinquens,& præstans opem, tangit hic do. Ant. tangendo dicta Bart.de quibus per eum in l. is qui opē.ff. de furtis.nam quandoque quis præstat opem ante maleficium,vel in ipso maleficio:quādoque post maleficium. primo casu,si pœna augmentatur propter qualitatem superuenientem ex post facto præter propositum delinquētis,& tunc præstans opem non punitur eadem pœna,qua principalis. Exemplū,si quis præstitit opem alicui ad fur tum committendum,postea principalis fur antequā portauerit rem ad locum destinatum,deprehenditur cum fur to,& sic efficitur fur manifestus.l.si quis in seruitutem.ff. de furtis . & per consequens tenebitur tanquam pro furto manifesto:secus tamen est in præstante opem, quia nō tenebitur tanquam pro furto manifesto, sed solum tanꝙ pro non manifesto. dicta l. is,qui opem.& per hoc etiam potest inferri,quod si pœna delinquētis principaliter aug mentatur propter contumaciam ipsius delinquentis,hoc non præiudicabit præstanti opem. facit quod habetur in
12 l.j.ff.de in litem iurand. Aliquando vero † augmentatur pœna propter qualitatem inhærentem personæ delinque tium tempore delicti commissi , & secūdum propositum delinquentium puta quia principalis offendens est filius, & præstans opem est extraneus: & tunc punitur præstans opem eadē pœna.l.vtrum.ff.ad l.pompe.de parrici. Et secundum hoc potest inferri,ꝙ si f̄m formā statutorum puniretur in plus nobilis delinquens quam alius,& popula ris præstaret sibi opem in maleficio committendo,ꝙ tunc
13 eadem pœna puniretur. ¶†An autem econtra si popularis delinquat,& præstat sibi opem nobilis, an puniretur ea minori pœna qua punit̄ popularis,an vero magis punietur,ex quo est nobilis:dic ꝙ magis punietur,& sic hoc casu magis punietur præstans opem ratione qualitatis sibi inhærentis,ꝙ principalis delinquens,quod tene menti. & pro hoc facit.l.qui seruo.§.item placuit. & ibi per Bart.
14 ff.de furtis†aliquando vero augmentatur pœna rōne qua litatis inhærentis delicto ratione loci,vel temporis,vel per sonę eius,in quem delinquitur.Exemplum, si existēs extra plateā vel extra ecclesiā,præstat opem assistendo ibi de linquenti platea , vel ecclesia,ne alius impediat eum: nā cōiter consueuit esse maior pœna contra delinquentē in ecclesia vel platea , quam econtra. vel potest etiam poni exemplum,si aliquis de die præstat opem,dando arma alicui de die,qui vult alium offendere,& postea ille cum dictis armis offendit de nocte: nam consueuit magis puniri delictum de nocte,quā de die:vel etiam potest poni exē plum,si quis præstat opem alicui, vt offendat Titiū , dādo ei arma tēpore, quo Titius est laicus , & ille offendit tem pore,quo factus est clericus,& sic tpe quo imponitur maior pœna ratione qualitatis personę,in s̄.dictis casibus est dicendum ꝙ eadem pœna punietur præstans opem, & ip se delinquens.& sic augebitur etiā pęna in præstante opē.
15 & hoc ideo,q̄a†in delictis attenditur tps,quo iam delictū perficitur.l.si quis vxori.§.neque verbo.ff.de furtis & facit quod hr̄ in l.q seruo.in ver.plus Pomponius.ff. de furt.& qđ no.gl.in l.j.§.persuadere.ff.de seruo cor.& Insti.de ob-
16 liga.q̄ ex qua.delic. nas.§.ope. & †prædicta procedunt,q̄n verba sunt in rem scripta:vt q̄a dicūt pro furto vel homicidio talis pœna imponatur.facit quod hr̄ in l.hæc verba ff.de adult. secus si sint scripta in personam : puta q̄a dicit statutum,si quis occiderit , vel si q̄s percusserit alium, puniatur tali pœna:q̄a tunc præstans opem non punietur tali pœna:cum præstans opē non dicat̄ proprie ipsum delictum committere.l.aut qui aliter.§.fi.ff.ꝙ vi aut clam. & facit quod no.Bar.in d.l.is ꝙ opem.ff. de furtis. & in di-
17 cta l.q seruo.quandoque vero†q̄s præstat opem post delictum commissum,puta ad euadendum, vt q̄a receptat de linquentem,& tunc nō semper punitur eadem pœna.l.j. & ij.C.de ijs q̄ latro.licet quandoque eadem pœna puniatur, vt patet in d.l.j.in causa tn̄ hæresis est certum,ꝙ receptans hæreticum puniri eadem pœna , vt in c. excōicamus.§.credētes.j.de hæreticis.Et aduerte, q̄a hoc tertium membrum de cooperante intelligit hic d. Flo. de cooperante principaliter:pro hoc allegatur text. hic dum dicit, principales fautores.& sic videtur,ꝙ alij nō puniant̄ æqualiter,nisi exprimat̄ hoc in iure , sicut dicit exprimi in text. & glo.in cle.j.in prin. & in glo.quæ incipit, q̄a hæc litera.de pœ.sed certe ista opi. non vr̄ bene iure probari. & in cle.de pœnis. non fit etiam hęc differentia. & iō vide-
18 tur,†ꝙ stemus sub regula, ꝙ quilibet opem præstans pari ter puniatur. facitꝙ habetur in l.hoc iudicio.ff.de seruo cor.nec obstat tex.ꝙ ideo forte hic dixit de principalibus fautoribus,quia verisimile est, ꝙ si illi puniatur , alij eorū sequaces desistent a turbatione , si videatur ipsos principales fautores desistere propter pęnam eis impositam.nō autem dixit de principalibus fautoribus ex eo,quia etiam alij opem præstantes nō possent pariter puniri cū superius dixerit simpliciter , quod agentes , & consentientes pari pœna puniantur.& hęc pars videtur verior esse nisi forte valde magna esset multitudo præstantium opem: q̄a tūc posset procedere, ꝙ principales fautores magis punirentur.ꝙ alij per id,quod habetur in c.latores de cleri. excōmu.& etiam ibi in principio videtur expressum,ꝙ quādo non est magna multitudo, ꝙ omnes pariter puniūtur:nec distinguantur alij a principalibus fautoribus,vt ibi patere videtur in ea.glo.in fi.Hostiē.dicit gloss.procedere in hoc vltimo casu in maioribus criminibus,puta in hæresi:nam tunc bene magis punitur præstans autoritatem,ꝙ faciens vt in iuribus allegatis in glo. in alijs dicit ꝙ est par delictū & sic vterque pariter punietur per id, quod hr̄ in l.j.& ij. C.de ijs,ꝙ latro.vel ali.cri.re.occul. sed certe.vt dicit do. Floren.ibi loquitur,quando post delictum commissum q̄s defenditur:puta q̄a occultat̄,ne capiatur, non autem loquitur quando q̄s autorizat delicto, dicendo illud non esse delictum: & propter hoc suadendo illud fieri posse vnde videtur ꝙ tunc indistincte quando q̄s taliter autorizat ma gis peccet,tanquam magister erroris:& ideo magis punia tur.&

tut.& de materia glo.tetigit hic Inno.& glo.ij.q.j.in c.no
tum.& facit quod habetur in c.facient. lxxxvi.di.& quod
notauit etiam glo.in dicta clemē.j.de pœnis.de consensu
19 †autem quæsito,qui potest præstari mandando,vel ratum
habendo,non dixit gl.forte ideo quia tales iuris interpre
tatione censentur esse agentes.j. de senten. excom. in c.
mulieres.& eo.ti.in c.cum quis.lib.vj. & intellige de rato
habente,quando delictum fuit suo nomine commissum
vt habetur in dicto c.cum quis. & ad materiam facit q
no.Bar.in l.q si vnius.§. seruus.ff.de iniur. vbi etiam tra-
ctat an aliquo casu mādans dicat vere actum facere,an ve
ro semper per fictionem,de quo etiam per eundem in l. si
is,qui.ff.de vsuca. & ibi etiam dixi.¶ In glo.fi.in fi.& no.
bene gl.dum dixit,de quibus in rescriptis &c.quia voluit
q decretal. intelligatur in delegato, & sic etiam cōiter in
20 telligunt Doct.vt dixi circa principium decret.Sed†aduer
te,qa potest esse dubium, an delegatus possit mulctare,
seu multam pecuniariam im ponere: nam litera hic non
exprimit,sed dicit de potestate exercendi censuram Inn.
tñ hic tenuit,q sic.& pro hoc facit,qa quamuis dicatur in
litera de districtione ecclesiastica, non tamen per hoc tol
litur,quin possit etiam aliter punire,& sic mulctare.facit
q habetur.j.eod.pastoralis.ad finem.& rescriptis.in c. cæ-
terum.& quod habet.j.c.præterea. & in l.ij.C.de sportul.
& in l.j.si quis ius di.non obtem.ff.de hoc tamen, an dele
gatus possit imponere mulctā,plenius dicetur j.c.de cau-
21 sis.¶ †Iuxta prædicta etiam potest dubitari, an poterit pu-
nire turbantes etiam pro non manifesta turbatione. Con
clude,q si est manifesta,clarum est q pōt, vt hic patet.Idē
si est euidens ex coniecturis verisimilibus.ar.eorum, quæ
habentur in c.j.& ij.de cleri.peregri.& de vsu.cum in diœ
ce.& in l.licet Imperator.ff.de leg.j.plus etiam voluit hic
domi.Flo.& videtur esse etiam de mente Inno. q etiā su-
p occulta turbatione poterit se intromittere, & super illa
se informare,vt sic fiat sibi manifesta.vnde dicit,q poterit
incidenter cognoscere ad effectū,vt ei manifestetur,si sibi
nō erat manifestū. & talis cognitio sufficit ad imponendā
pœnam,de qua hic dicitur, quæ non imponitur principa-
liter,vt delictum puniatur, sed incidenter, vt iurisdictio
22 non impediatur.dom. Anto.†hic circa quintum mēbrū,
seu in ver.ad quintum.vbi tractat,quę exigantur,vt dele-
gatus possit punire turbantes eius iurisdictionem, recitat
opiniones:nam quidam voluerunt dicere, quod non po-
terit punire, nisi offensa sit notoria. vnde pro occulta re-
currendum erit ad ordinarium.Inno. finaliter videtur re-
sidere,q poterit punire, etiam si notoria non sit offensa,
non vt imponat pœnam ordinariam:qa nec actione, nec
inquisitio instituetur coram eo, sed imponendo pœnam
extraordinariam,ar.l.nullum.C.de testi.Specu. in titu.de
delegato.§.sequitur.ver.item ad eius officium tenet opi.q
exigatur,q offensa sit manifesta seu notoria, vt de illa pos
sit punire.& hoc vr̄ sequi Io.And.in addi.Spe.super versi-
culo præallegato.mouetur Speculator, qa certa actio nō
potest de hoc coram eo institui, sed certe non per hoc se-
quitur,q non possit incidenter inquirere pro tuenda sua
iurisdictione ad finem imponendæ pœnę extraordinarię,
licet rō Speculatoris videat̄ inferre,q nō possit imponere
pęnā ordinariā:q Inn.negauit.& sic vr̄ q opi.Inn.possit su
stineri.¶ Nec ob.litera,'dū dicit, si eos manifestos &c. qa
ponderandum est,q non dixit si manifesta fuerit offensa:
quia tunc posset procedere opi.Spe.facit quod legitur, &
not.in c.j.j.eod.lib.vj.vbi bona glo.sed dixit,si eos mani-
festos cognouimus.possibile est autem,q licet offensa nō
fuerit notoria,tamen postea per probationes,'quas pote-
rit iudex ex officio recipere pro tuenda sua iurisdictione,
secundum notata per Barto.in l.iiij.§.hoc.ff.de damno in
fecto.poterit fieri offensa manifesta.facit j.de coha.cleri.
c.fin. dominus tamen Anto. hic residet in opi.Specul.&
23 †subdit etiam, q si aliquis in publico licētiat litigantem,

sed in occulto minatur ei,quod poterit cogi ad præstandū
cautionem de non impediendo,si de hoc apparuerit. alle-
gat quod habetur.j.de præscrip.c.literis.ad fin. & de sen-
ten.excommu.grauem.facit etiam j.de rest.spo.literas. vn
24 de concludit,†q si quis actualiter non turbat tamen est p̄-
sumptio vel dubitatio de turbatione,poterit iudex coge
re illum ad præstandum cautionem de non turbando. fa-
cit quod habetur in c.literas.ad fi.j.de resti.spolia. & quia
pōt iudex prouidere, & debet partibus locum dare tutū.
j.de appella.in c. ex parte. si vero tanta esse crudelitas, q
non posset per cautionem mederi,suspendenda est cen-
sura,donec tempora mutētur, vel Deus aut eius vicarius
apponat remedium.Facit quod habetur in dicto c.literas.
ad fi.& de renuntia.nisi.§.pro graui. Si tamen per tempo-
ralem potestatem posset constringi,& actor instaret, non
esset iustitiæ veritas relinquenda.de homici.in c. postula-
sti.& facit etiam,quod habetur in c. qui scandalizauerit.j.
de reg.iu.¶ Extra gl. est sciendum,q dom.Ant.hic voluit
declarare materiam decretal.per quinque membra princi
palia:primum est,ad quos extenditur iurisdictio delegati
ratione turbationis.Secundum,ad quas iniurias. tertium,
ad quas causas:hoc est an poterit p̄cedere ordinarię pro
tali turbatione,an vero extraordinariæ.Quartū,ad quā pę
nam extenditur potestas delegati ratione turbationis.
Quintum,quæ exigantur,vt potestas delegati possit exer
ceri rōne turbationis, & præcipue ꝯ extraneos, quod vlti
25 mum expediui super gl.¶ †Circa primū concludit, qd̄ ex
tenditur ad partes contentas in rescripto, & etiam ad ex-
traneos,quatenus eius iurisdictionem turbaret, cuiuscū-
que sint dignitatis.j.eo.c.sane.lo ij.& de partibus hoc nō
est dubium.facit quod habetur in l.j.ff.si qs ius di.nō ob-
tē.de extraneis satis probatur hic,& in d.c.sane.& intelli-
ge, q ad omnes illos,licet extraneos extēdetur iurisdictio
delegati, ad quos se extēdit interdictio delegatis & sic iu-
risdictio delegati Papæ extendetur ad omnes cuiuscunq;
p̄uinciæ turbantes iurisdictionem,sicut & iurisdictio Pa
pæ.secus in delegato inferioris a Principe, qa solū exten-
ditur ad subditos ipsius delegantis: & ad alios demum, si
turbent iurisdictionem delegati in suo territorio: secus si
extra,per id quod habetur in c.ij.§.j.de consti.li.vj. & in l.
26 fi.ff.de iur.omn.iu. ¶ †Circa secundum considerat vj.cau
sas:nam quandoque delinquit extraneus in partem prin-
cipaliter ob iniuriam iudicis:quandoque, & secundo, de-
linquit in partem principaliter propter iniuriam partis,&
in consequentiam iudicis,quandoque: & tertio,delinquit
in partem solum ob iniuriam partis quandoque, & quar-
to delinquit in partem nō p̄p iniuriam partis,nec iudicis,
sed sic quia putat esse æquum:quādoque,& quinto, delin
quit principaliter in iudicem:quandoque, & sexto delin-
quit in personas alias,& partibus ad iudicium,alias neces
sarias:puta in aduocatum,testem,procuratorem,vel nun-
cium.primo casu clarum est,q potest iudex ipsum punire
ex quo turbat̄ eius iurisdictio,& fit in eius iniuriam. facit
quod habet̄.ij.q.vj.si quis ab Episcopo. & j.de pœnis dile-
ctus.& xxiij.q.iiii.c.si illi.de quo etiam in Spe.e.ti.§. seq-
tur.ver.quid ergo,si altera.Secundo casu, qn̄ principaliter
delinquit ob iniuriam partis,& in consequentiam iudicis
vt quia scit illum,quem impedit venire ad iudicium, seu
vocatum fuisse ad iudicium,& forte eum capit & spoliat:
dic idem,q poterit talem punire, & facere relaxari captū,
& restitui ablata. xxiij.q.iij.c.si qs Romipetas.& c.pater-
27 natum.Tertio casu,†quando delinquit principaliter p̄p
iniuriā partis, forte qa est eius inimicus,& nō in ꝯñriam
ob iniuriam iudicis, vt quia nesciebat eum ad iudicium
vocatum,an poterit tunc punire?Innocen.hic posuit opi.
nam aliqui tenent,quod non ex quo dolus non fuit com
missus aduersus iudicem,arg.l.Fulcinius.§.j.ff.ex qui.cau
sis in pos.ea.& l.prætor.§.ij.ff.de ijs,quę in frau.cre.Alii te
nuerunt contrarium,qua poterit iudex delegatus man-
dare

dare, vt spolia restituat, & etiam captum relaxet. & si non
fecerit, mandabit enim puniri pœnali iudicio: sed non po-
terit ipsum punire. Et ad ll. in cōtrarium allegatas respon-
det, quod loquuntur, quando solum lex intendit dolum
punire: sed hic simpliciter datur potestas contra impediē
tes iurisdictionem. & sic ex quo impediunt, licet non fa-
ciant ex illa causa, vt impediant, sed ex alia ex quo tñ do
lose agunt, videtur q̃ possint puniri. præterea licet talis nō
sit in dolo respectu iudicis, saltem fuit in culpa, dãdo ope
ram rei illicitæ. & re ipsa videtur in consequentiam iudi-
ci, cuius iurisdictionem turbat, quodammodo iniuriã in-
ferre. & in ista parte residet hic Innocen. D. Anto. hic con
cludit, quod si iniuriam faciens aliquid est consecutus de
bonis iniuriati, poterit delegatus mandare, vt illud resti-
tuat: quia aliter non videretur defendere suam iurisdictio
nem pœnali iudicio, nisi illud mandat restitui, vt voluit
Innocentius hic. sed in c. cum dilectus. de pœnis. videtur
tenere contrarium. vbi dicit quod etiam si extraneus arri
piat possessionem a conuento rei, de qua est quæstio, q̃ de
legatus inter conuentum & extraneum, non cognoscet.
sed certe vt tangit hic d. Anto. illud videtur procedere,
nisi per spoliationem factam actori, vel reo contingat im
pediri liberum exercitium iurisdictionis delegati: qa tūc
poterit se intromittere per hunc tex. & sic intelligatur di-
ctum Innocen. hic si autem turbans iurisdictionem non
est aliquid consecutus de bonis actoris vel rei, & sic agi-
tur solum de pœna imponenda respectu iniuriæ, & tunc
licet sint opinio. vt supra dixit amen Inncen. & Inann.
And. videntur residere, quod poterit punire per l. j. ff. si qs
ius di. non obtempe. quod dicit d. Ant. procedere, si vellet
eum punire, quasi ex culpa: quia dando operam rei illici-
tæ &c. turbauit iurisdictionem, & sic saltem re ipsa delin-
quit contra iudicem: ideo illo respectu poterit punire: se-
cus secundum eum, si agatur de pœna ordinaria respectu
doli: quia illam nō posset imponere, ex quo dolus nō fuis-
set commissus contra iudicem per l. eum qui. §. penul. &
fi. ff. de iniur. & per notata per Bar. in l. diuus. ff. de sica. sed
certe non videtur habere dubium quod dixi, quia delega
tus illã imponere potest. vnde melius dixisset secus si age
retur de pœna imponenda doli, quia respectu iudicis nō
28 fuit dolus commissus, & hoc de tertio casu. ¶ † Quarto ca
su conclude, qđ poterit puniri, quia videtur esse in dolo,
vel saltem in lata culpa. putando sibi licere impedire, ne
pars veniat ad iudicium: cum scire debeat, quod in dubio
parendum est iudici: & præcipue quando nulla esset con-
tentio de iurisdictione inter partes. Idem si sit contentio,
& nihil sit pronunciatum: & fortius si sit pronuntiatum ꝓ
iurisdictione, & nō sit appellatum. facit l. si quis ex aliena.
ff. de iud. si aūt fuisset appellatum legitime, tunc cogendo
partem ne pareret iudici a quo esset appellatum, non es-
29 set puniendus, quia † suspensa est iurisdictio iudicis per le-
gitimam appellationem. j. de appella. dilecti. & de sentē.
excommu. licet. lib. vj. & hoc de quarto casu. ¶ Quinto, qñ
delinquitur contra iudicem, seu contra eius officium, vt
qa aduocatus delinquit in aduocatione coram iudice, vel
30 testis in testimonio: † & tunc dicunt q̃ punire poterit, & si
militer scriptores circa scripturam delinquentes, & nun-
cios delinquentes circa relationem. l. moris. ff. de pœnis.
hæc tamen opin. non placet Inn. quia illa l. moris, & l. mul
tum. C. de testibus. quę videtur facere pro prędictis, loquitꝰ
in ordinarijs delegati autem hoc facere non possunt per
se, sed debent id facere per ordinarios, in auth. de testi. §. si
vero ignoti. coll. vij. & notauit Gul. in l. imperium. ff. de iu
31 ris. omn. iud. qđ limitat d. Anto. † Si vero delinquitꝰ in per-
sonã iudicis, dicit hic Inno. q̃ poterit iniuriã ꝓpriam vin-
dicare. allegat ij. q. vij. si quis ab Epõ. xxiij. q. iiij. si illic. &
sic vr̃ q̃ poterit excõicare iniuriatorē: nec absoluetur, nisi
satisfaciat de iniuria. j. eo. ex literis sed do. Ant. tenet hic
cõtrarium videlicet quod non poterit punire iniuriam fa
ctã in eius personam, quia non debet esse iudex in sua cã
l. vna. C. ne quis in sua causa iud. qđ intellige verum, nisi
esset talis iniuria ex qua surgeret turbatio iurisdictionis,
qa tunc posset per hunc textum. & sic intelligitur c. dile-
ctus præallegatum. nec obstant prædictis iura s̃. allega. qa
locum habent in ordinario vindicante iniuriam non pro
priam, sed ecclesiæ. de quo tñ dic vt no. per Innocentium
j. de verb. signifi. c. ex parte. & de senten. excommu. c. dile
32 cto. Sexto, & vltimo casu † qñ delinquitur in personas ne-
cessarias ad iudicium, dic q̃ pōt etiam extraneos delinquē
tes in tales ad turbãdã iurisdictionem iudicis punire per
hoc c. & per l. ii. ff. de iurisd. om. iud. & idem Specul. in d. §.
sequitur. ver. itē ad officiū. licet videatur ibi hoc intellige-
re cum distinctione, an iniuria sit manifesta vel non, vt di-
33 xi. s̃. & hoc de secundo principali. ¶ † Circa tertium, videli
cet quo ad quas causas extendatur, & sic an poterit ꝓce-
dere ordinarie, an extraordinarie tantum concludit post
Inno. quod poterit solum punire procedendo extraordina
rie, & ex officio, & similiter cogere partes, vt desistant: or-
dinarie vero cognoscendo de causa non poterit. & p hoc
Inn. in d. c. dilectus. dicit, q̃ si aliquis extraneus possessionē
de qua est quæstio abstulerit a reo conuento, q̃ non habet
delegatus iurisdictionem in talem extraneum: nec potest
illum punire, nisi quando commissio esset generalis. vt ip
se ibi tangit. potes dicere illud verum, nisi ex tali spolia-
tione turbaretur iurisdictio ipsius iudicis, per ea, q̃ supe
34 rius dixi. & hæc de tertio. Circa † quartū, videlicet ad quas
pœnas possit ꝓcedere. Conclude, q̃ ad extraordinarias. tã
tum, nō autem ad ordinarias. & sic poterit mulctare tam
partes quam extraneos turbantes. d. l. j. si quis ius dic. non
obtem. ¶ De hoc tamen, an possit delegatus mulctare, ple
nius dicetur. j. eo. de causis. ¶ Poterit etiam imponere pę
nas censuræ, vt hic patet. Item etiam in expensis condem
nare, secundum notata in c. fi. de res. quia commissa iuris-
dictione omnia censentur commissa, sine qbus cõmode
iurisdictio exerceri non potest. j. e. c. præterea. & c. ex lr̃is.
¶ Circa quintum autē non insisto, qa declaraui sup gl. fi.

SVMMARIVM.

1 *Delegatum iudicem posse dici executorem.*
2 *Delegatus debere supersedere, vbi in forma literarum ad eos directarum re periatur varietas: nec prius de negotio cognoscere, quam principem consuluerint.*
3 *Literę secundæ diuersæ a primis, non facientes de illis mentionem, impetratæ ad eosdem iudices, an impediant ipsos iudices, ne ex primis literis, possint cognoscere. & nume. 8.*
4 *Literis diuersis in forma sub eadem data ad eosdē iudices impetratis, quid agendum sit ipsis iudicibus. & quid si ad diuersos iudices sint literæ huiusmodi impetratæ. nu. sequenti.*
6 *Literis sub eadē forma, & data, ad diuersos iudices impetratis, an possint procedere iudices inconsulto principe.*
7 *Literę an possit a diuersis ad diuersos iudices contra eundem impetrari super causis adinuicem connexis.*

SAnè si a nobis. Si diuersæ literæ
sub eadē data, &
forma cõtraria, impetratur, & p̃sentantꝰ a di
uersis ad eosdē iudices, supsedebūt de vtris
que, donec Papa cõsulatꝰ. h. d. s̃m verū in-
tellectū, q̃ colligitꝰ ex notatis per glo. in c.
ex tenore. de rescriptis. & in prima ponitꝰ statutū. in scđa
2 eius rõ. scđa ibi, ne ꝓ veritate literarū. † not. j. q̃ delegatus
pōt dici executor, de quo. j. e. c. pastoralis. §. qa & pro hoc
lr̃a ista dū dicit executioni, posset tñ exponi executioni.
examinationi, & cognitioni, per q̃ peruenitur ad execu-
tionē. infra. e. significasti. & c. qñ. dicit tñ hic d. Ant. q̃ dele
gatus literarū Apostolicarum pōt dici executor ex eo, qa
literę, non creat ius de nouo, sed tendunt ad exequendū
ius creatum, super quo impetrantur. facit qđ hr̃ infra de
foro

2 foro compe.si quis contra.†nota,quod vbi in forma literarum datur varietas, supersedere debent delegati, donec Papa consulatur: ne ex varietate literarum impediatur terminatio causarum. nota quod iurisdictio iudicis dati per binas literas suspenditur, seu impeditur demũ a die notitiæ secundarum literarum. facit quod habetur infra. de restitut.spo.audita. & hoc notabile colligitur secundum vnum intellectum, quem dicam super gloss. fina. venio ad glossas. In gloss. prima ibi, sed hodie. & sic videtur velle gloss. quod ante decreto. vt debitus. proce-
3 dat præcedens intellectus.†sed certe hoc non videtur verũ quia si apparet,quæ sint primæ literæ, & quæ secundæ, & secundæ non faciant mentionem de primis,licèt habeant formam diuersam,videtur,quod non valeant secũdę,sed primæ,etiam, quando ad eosdem iudices sunt impetratæ: quia eadem ratio videtur esse quando impetrantur ad eosdem iudices,quę est,quãdo impetrantur ad diuersos.quia vtrobique secundæ videntur subreptitiæ,ex quo non faciunt mentionem de primis.& sic videtur,quod per primas debeat procedi,nec sit necesse consuli Papam.¶Item aduerte,quia inquantum gl.allegat decret.vt debitus.videt̃ velle, quod hodie stetur præsentationi, vt sic debeat procedi per illas, quæ prius fuerint præsentatę.& sic non erit necesse consuli Papam.sed certe possibile esset,quod ambę simul,fuissent pręsentatæ:& sic cessaret tunc c.vt debitus.& per consequens tunc etiam hodie potest habere locũ hoc capitulũ.nec ob.si dicat̃,quod litera dicit,postea opponũtur.& sic videtur præsupponere, quod aliquæ fuerũt prius pręsentatę. quia responderi potest quod litera nõ dicit postea pręsentãtur,sed dicit,postea opponũtur.& potest esse ꝙ simul fuerunt præsentatæ: & postea quando altera partium vtitur literis, ex aduerso opponitur de alijs literis.In eadem glossa,in fine.& sic videtur velle, quod intellectus non procedat.similiter etiam non videtur procedere primus, per id quod dixi super gloss.vnde tertius est intelle-
4 ctus secundum Doct. †vt decretal.intelligatur de literis directis ad eosdem sub eadem data,sed forma cõtraria: quo casu seruandum est,quod hic dicitur, ex quo non apparet de prioritate datæ, & apparet de contrarietate formæ in procedendo.sed contrarium procedit, quando apparet de prioritate datæ. nec obst.litera, dum dicit, postea. quia vt dixi,notat diuersitatem temporis quo ad actum oppositionis,non quo ad actum impetrationis.præterea potuit esse quod alterę fuerũt impetratę de mane, alterę de sero, tamen sub eadem data ambæ fuerunt concessæ,& sic non bene apparet de prioritate ex forma literarum. facit quod habetur in c.ex tenore de rescriptis. & sequitur etiam hic Goffredus,& Innocentius,& sum in ista sententia.Quar-
5 tus fuit intellectus,†vt intelligatur de diuersis literis ad diuersos iudices impetratis sub eadem data,& forma contraria:nam etiam cum non appareat de prioritate datæ, recurrendum est ad Papam, vt consulat quas seruari velit. contrariũ autẽ procedit, quando literę sunt diuersæ in dicta,& pro ista lectura bene facit,quod not.in dicto c.ex tenore.Nec obstat,si dicat̃,quod iudices debent cognoscere de viribus literarum, secundum formam e. pastoralis.s̃.de rescriptis.quia potest responderi,quod illud capitulum habeat locum, quando constaret de prioritate literarum, sed vbi non constat, tunc procedat hoc cap. Vel posset dici, quod vtraque practica posset saluari, quia poterit Papa consuli per hunc textum.Item poterunt iudices procedere secundum practicam illius decret.ad cognoscendũ quæ præualeant.nam poterit fieri probatio coram eis,quę fuerint prius imperatæ, licèt eadem sit data,per ea quæ habentur in capitulo penultimo de rescriptis.in sexto, & per notata in dicto capitulo pastoralis. tamen propter prædicta tutius est tenere præcedentem intellectum.Quintus
6 intellectus est,†quod loquatur de literis ad diuersos iudices impetratis, etiam sub eodem tenore, & sub eadem forma,& data:quia tunc ex processu diuersorum iudicum posset sequi intrincatio processuum:nam possent diuersa sentire supra.de rescriptis.super literis.& j.de concess.præben.quia diuersitatem. & ideo,vt euitetur intrincatio processus,debet supersederi,& Papa consuli.facit de ordi.co-
7 gni.in c.tuam.† Sextus fuit intellectus, quando impetratur a diuersis,& ad diuersos super causis ad inuicem connexis,& contingentibus contra eundem, quia tales quæstiones contra eundem a diuersis personis non debent illo opponente corã diuersis,sed eodẽ iudice tractari, ꝑ id,ꝙ habet̃ in l.si pariter.ff.de libe.causa.vbi patet,quod si vnus impetrat contra Titium suꝑ vsufructu domus, vel fundi, alius suꝑ proprietate eiusdem rei,debẽt dictę causæ tractari coram iudice.& hoc intellige,qñ possunt coram eodẽ iudice tractari:aliter esset secus.de ordi.cogni.in c.tuam. & ad materiam facit quod not.supra.de rescriptis.in c.pastoralis.§.j.& in l.j.& ij.ff.de q̃bus reb.ad eundem iudic.¶In
8 glos.fina.in fine.sed certe † tun cvidetur,quod si cõstat secundas nõ reuocare primas,ꝙ ꝑ primas tũc sit ꝓcedẽdum. sed salua gl.q̃a debet intelligi,quando nõ apparebat, quæ essent primæ,vt q̃a data erat eadem in vtrisque. vel intellige secundum domi.Floren.quod probabile erat dubiũ de reuocatione:& sic an secundę reuocarent primas.& iõ tunc Papa debet consuli.j.de iudiciis.c.cum venissent.& j.de senten.excommunica.inter alia.sed vbi non esset probabile dubium,tunc procedendum esset per primas, si apparet de prioritate,ex quo secundæ non reuocarent illas. ¶Potes etiam aliter exponere literam,dũ dicit,si innotuerit.intelligendo,scilicet de secundis.quia non exhibentur non credetur opponenti de ipsis.de rescriptis.c.cum contingat. & iudicibus non imputaretur, si procederent per primas,per id quod habetur de appellatio.c.si duobus. & infra de restit.spoliatio.c.audita.secundum Io.And.& sequtur etiam domi. Floren. Ioannes de Imola vtriusque iuris doctor.

SVMMARIVM.

1 *Delegatum posse vices suas alteri subdelegare,si sit impeditus.& an cessante impedimento possit.*
2 *Delegatum non posse subdelegare causam arduam, quæ exigit præsentiam illius.*
3 *Delegatus potest sub hoc modo subdelegare, vt subdelegatus teneatur eius consilium ante sententiam requirere,& nu.10.& 11. & an teneatur subdelegatus sequi tale consilium nu.13.& 14.*
4 *Delegationes causarum quibus personis fieri debeant.*
5 *Delegare vices suas etiam eum videri, qui causam alteri committit aliquo sibi retento.*
6 *Fieri non posse id censeri,quod commode fieri non potest.*
7 *Verba hęc,liber non sit,quid importent.*
8 *Delegatus quando possit subdelegare partibus inuitis, & quando non. & quando partibus non contradicentibus.& an & quando possit cogere subdelegatum, vt acceptet nu.seq.*
12 *Mandati formam diligenter esse seruandam.*
15 *Delegatus subdelegans,& retinens consilium, an in dubio pręsumatur retinuisse vt iudex, an vt vir bonus.*
16 *Verba debere intelligi secundũ naturam subiectę materię.*
17 *Delegatus subdelegando,an possit retinere consiliũ tertij. & nu seq.& 21.*
19 *Arbitri potestatem liberam esse, vt pronunciare possit,quicquid libuerit: non etiam iudicis.*
20 *Iudex iussus sequi consilium tertij iudicando, quid agere debeat, si consiliũ illud sit contra eius conscientiam.*
22 *Intellectus ad l.item si vnus.§.item Pomponius.ff.de arbit.*
23 *Statutum, quod iudex teneatur committere causam consilio sapientis, si partes hoc voluerint,an valeat.*
24 *Sententia iudicis iussi per statutum sequi consilium sapientis, an valeat,si ita concipiatur principio,pronuncio secundum formam consilij.*
25 *Consilium dare,an quis possit cogi.*
26 *Delegatus committens causam simpliciter, donec reuocauerit, an videatur commisisse sententiam:& quid si commiserit causam & sententiam,donec vel nisi reuocauerit,an sit translata potestas sententiandi.nu.seq.*

Si pro

SI pro debilitate. Delegatus Papæ īpeditus po
test ſubdelegare cauſam,quæ ſine ipſo po-
teſt cōmode terminari.h.d. ¶ Et primo po
nit dictū ſcd̄o ipſius determinationē ſeu li
mitationē.tertio ponit exceptionem. ſcd̄a
ibi,ita q̄ ſi res.tertia ibi,niſi forte. ¶ In text.ibi, tanti eſt.ſ.
1 ponderis,q̄ exigat concilium regni.No.primo † quod de-
legatus principis,ſi eſt impeditus,poteſt vices ſuas in cau
ſa ſibi commiſſa alteri ſubdelegare.& ſic a contrario vide-
retur,quod non poſſit ſubdelegare, vbi non eſſet impedi-
tus.ſed contrarium eſt verum ,per ea quæ habentur in l.a
iudice.C.de iud.& infra eodem.paſtoralis.& ideo non de-
bet ſumi argumentum a cōtrario ſenſu,quia reſultaret iu-
ri contrarius intellectus.Facit quod no.gloſſ.in c.vno. in-
fra de ætate & qualit.libro ſexto. Facit etiam quod dicetur
2 ſuper gloſſ.j.& infra eodem,cap.fina. ¶ † Nota , quod licèt
regulariter poſſit ſubdelegare,fallit quando cauſa eſt adeo
ardua , quòd exigit præſentiam eius cui eſt cauſa delega-
ta.de quo in c.fina.infra eodem . ¶ Nota , quod delegatus
3 † poteſt ſubdelegare ſub tali modo,videlicet quòd ſubdele
gatus debeat conſilium eius requirere ante ſententiā , qd̄
videt̄ verum,maxime quando cauſa eſt tanti ponderis,qd̄
exigat conſilium.Idem tamen videtur,ſi ſit alia cauſa, per
id quod habetur in c.ſi delegatus.libro vj.per quod capit.
deciſa ſunt aliqua hic notata per Innocen.& facit quod ha
betur infra eodem , ſuper quæſtionum . Nota quibus
4 † perſonis ſit fienda delegato : quia perſonis idoneis , &
diſcretis.& hodie etiam requiritur quòd ſint in dignitate,
vel canonici eccleſiæ cathedralis quando delegatus Papę
ſubdelegat.de reſcriptis.ſtatutum . in principio. & in §.in
nullo.libro vj.requiritur etiam quòd non ſit minor xviij.
5 annis, infra eodem.tit.c.cum viceſſimum.† nota quod cō-
mittere dicitur ſuas vices,qui alteri delegat cauſam,etiam
aliquo ſibi retento,de quo in dicto c.ſi delegatus.no.quod
6 † illud dr̄ fieri poſſe,quod commodè fieri poteſt,& illud di
citur non poſſe fieri,quod commodè fieri non poteſt.facit
l.nepos proculo.ff.de verborum ſignifica. & quod habe-
7 tur xx.q.ij.c.faciat.potes † etiam notare de ſignificato ho-
rum verborum , liberum ſit . quia denotant actum poſſe
fieri , ſine alterius requiſitione , & ſine pœna , vel alia re-
prehenſione.facit quod nota.in c.licèt Epiſcopus.de præ-
ben.libro vj.In gloſſ prima,ibi renuentem . Supple,acce-
ptare ſubdelegationem.in eadem gloſſa, in fine ibi , iuſta
cauſa debet ſubeſſe. hoc non eſt verum , quo ad poteſtatē
ſubdelegandi,per id quod habetur in l.a iudice.allegata in
gloſſa.& infra eodem.c.paſtoralis . ſed quo ad poteſtatem
compellendi renuentem acceptare,bene diſtinguitur , an
ex iuſta cauſa fiat ſubdelegatio,an verò voluntariè,& ma-
8 litioſe , vt ſe exoneret , vt patet in dicto c.paſtoralis.† vn-
de concludit hic do.Ant.quod aut quæritur, an delegatus
poſſit ſubdelegare partibus inuitis : & dic quod ſic , niſi
electa eſſet induſtria perſonę.j.eod.titu.c.ſi. quia tunc de-
mum volētibus partibus poſſet ſubdelegare,niſi cauſa eſ-
ſet grauis, & concernens publicam vtilitatem : quia tunc
9 non poſſet etiam partibus cōſentientibus, dicto c.ſi.† Aut
quærit̄,an poſsit ſubdelegare partibus nō cōtradicētibus,
& tūc dic q̄ ſi eſt impeditus,pōt,vt hic dicit̄:& videtur,qd̄
etiam poterit cōpellere ſubdelegatū, ſi recuſet acceptare,
per c.paſtoralis pręallegatum.ſi autem non eſt impeditus,
dic quod etiam tunc poteſt ſubdelegare, cum hæc pote-
ſtas ſit libera,& detur a iure.dicta l.a iudice.& dicto c.ſin.
infra eod.& in c.paſtoralis.non tamen poterit tunc coge-
re ſubdelegatum acceptare , ſi ipſe ſubdelegans malitioſe
ſe vellet exonerare.dicto c.paſtoralis.aliàs videretur,quod
poſſet ipſum compellere per dictū capitulū,de quo dic,vt
ibi.& hæc vera in delegato Papæ vel principis. ¶ An autē
delegatus ab inferiore poſsit ſibi ſubdelegare,tangetur in
fra eodē.c.ſuper quæſtionum. & tangitur in cle.j.de offic.
dele.nam videtur,quod non poſſit ſubdelegare per ea , q̄
habentur in dicta l.a iudice.An tamē hoc indiſtinctè pro
cedat,tangitur per gl.dictæ cle.j.& tangetur in dicto c. ſu
per quæſtionum.in glo.ij.hæc gloſ. facta fuit timore con-
trarij,quia videtur quod ſi delegatus vices ſuas commiſe-
rit,defecerit eſſe iudex.j̄.eo.ti.c. ſuper quæſtionum.§. por-
ro.& ſic videtur,quod nō debeat habere participium am-
plius in cauſa , & per conſequens videtur quod non dēat
requiri eius cōſilium.cuius timore facta eſt gl.dum dicit,
quod requiretur eius conſilium tanquam viri diſcreti, &
10 ſic boni viri,& non tanquam iudicis. ¶ † Aduerte tamen
quia ex tex.cum gl.habes,quod qn̄que delegatus cōmit-
tit totā cauſam ſolo retento conſilio quandoq; aūt dele-
gatus committit cauſam ſimpliciter,donec reuocet : qn̄-
que vero cōmittit cauſam, & ſententiam retēta executio
ne.& de omnibus iſtis tangit hic Innocentius,ſed de duo
11 bus vltimis dicam poſt gloſſas.† primo caſu , quando cō-
mittit cauſam retento cōſilio,an hoc poſſit fieri.hic videt̄
caſus quod ſic.& tunc eſt dubium,an tūc arctetur ſubde-
legatus petere conſilium,& ſequi.pro cuius declaratione
aduerte,quod aut ſubdelegans retinet conſiliū in ſui per
ſonam,aut in perſonam tertij.Si retinet in ſui perſonam ,
proprie loquitur hic tex.& hoc caſu dic,quod ſi non requ-
rit conſilium,vel non expectat congruo tempore,non va
let ſententia.s̄.de elec.c.cum in veteri.cum ibi notatis. &
12 de arbi.c.cum olim.& facit pro hoc, † quia forma manda
ti eſt diligenter ſeruanda.l.diligenter.ff. mandati. & s̄. de
reſcriptis.cum dilecta.ſi vero ſubdelegatus requirit con-
ſilium,vel expectauit congruo tempore,ſecundum ea, q̄
13 habentur in dicto c. cum in veteri. eſt dubium † an ſi nō
ſequitur conſilium ſibi datum,tenebit ſententia.Inn. hic
dicit,quia eſt ſatis quod requiſiuit conſilium, & illud ha-
buit,vel expectauit congruo tempore : non autem tenet̄
de neceſſitate ſequi conſilium . refert tamen alios tenere
contrariam opi.primam videtur hic ſequi gl. inquantum
vult,quod videatur reſeruaſſe conſiliū,vt bonus viri, put
etiam hic dixit Innocentius. ¶ Tu potes cōcludere.vt hic
tangit d.Ant. quod aut iudex ſubdelegando retento con
ſilio voluit retinere conſilium non vt iudex,ſed vt bonus
vir,& hoc conſtat:& tunc non tenetur ſequi conſiliū ſub
delegatus,ſed ſufficit,quod requiſiuerit conſilium,& de-
bito tempore expectauit . nec poterit ēt ex hoc caſu ipm.
ſubdelegatum reuocare intelligo poſtq̄ incępit de cā co-
gnoſcere per capitulū,q̄uis.j.eo.in ſexto,nec poſſet ēt cū
ipſo ſubdelegato iudicare , vt dixit gloſſa, & ſic procedat
prima opi.Innoc.& eſt ratio,quia ex quo ſubdelegans nō
eſt particeps officij,ſufficit peti conſiliū,licet qs illud ſibi
exhibitum nō ſequatur , p id quod habetur in dicto c. cū
in veteri.& in l.quidam decedens.ff. de admi.tuto.& per
notata plene per Bar.in l.prima.§.ſi plures.ff.de exercito.
& per Ioan.Andre.in regula,nullus ex conſilio. de reg.iu
14 ris.in ſexto. † ſi autem conſtaret , quod ſubdelegans vult
ſibi retinere conſilium,vt iudex: & tunc non ſufficeret re
quirere conſilium, q̄a tunc eſt particeps officij . & ſic dēt
ſequi conſilium per ipſum ſubdelegatum, per iura p̄alle-
gata,& hoc caſu poſſet ipſum reuocare,ex quo aliquid re
tinuit de iuriſdictione ipſe ſubdelegās,per c.ſi delegatus.
15 j̄.eo.libr.ſexto. ¶ Quādoque vero † eſt dubium,an volue-
rit retinere conſilium,vt iudex,an vero vt bonus vir. Do.
Antonius hic ponit duas opin. vna eſt,quod in dubio in-
telligitur retinere vt iudex, quia in dubio videtur qd̄ de-
beamus interpretari ſecundum naturam primæuæ pote-
ſtatis,niſi ex forma commiſſionis appareret quod ex toto
vellet iuriſdictionem transferre.Secūda fuit , quam dicit
eſſe meliorem,quod cum actus conſulendi non ſit iuriſdi
ctionalis,& videatur pertinere ad illum,qui iuriſdictionē
non exercet : ideo in dubio videbitur retinuiſſe conſiliū
non vt iudex,ſed vt bonus vir.& pro hac opin. facit licet
16 non alleget , quia † verba debent intelligi ſecundum na-

turam ſubiectæ materiæ.l.ſi vno,in principio.ff. locati.&
hanc opinio.videtur ſequi Innocen.& etiam gloſ. hic. &
hoc de primo caſu, quando ſubdelegans retinet ſibi con
17 ſilium.¶ Secundo caſu,† quando retinet conſilium tertij
tunc hic videtur eſſe opinio.nam quidam dicũt, quod nõ
valet talis retentio,ſicut non debet compromitti, nec po
teſt in aliquem,vt ſententiet, prout dictauerit talis.l.Itẽ
ſi vnus.§.item Pomponius.ff.de arbi.& facit, quod habeẽ
in l.ſi quis Sempronium.ff.de hære.inſti.& l.captatorias.
ff.eodem titu.Item quia iudicandi poteſtas debet eſſe li-
bera in iudice,nam videtur,quod debeat iudicare ſecun-
dum ſuam conſcientiam, & non ſecundum conſcientiã
alterius.facit quod habetur in c.noſtram ſupra de cõſue-
tu.& in Autenti. iuſiurandum quod præſtatur ab ijs.§.&
æquus.& hanc opinio dicit dominus Antonius ſequi In
nocen.ſed certe,ſi ponderentur verba Innocen. potius te
net contrarium,videlicet vt valeat commiſſio,vt pronun
tiet,prout talis mãdauit:quia tunc bene dicit commiſſio
nem tenere per dictum §.item Pomponius.& idem vide-
tur ſenſiſſe ipſe Innocentius ſecũdum Ioannem Andreã,
ſi ſubdeleget alicui,vt ferat ſententiam, ſecundum quod
talis peritus dictauerit. Hoſtien. etiam hic tenuit cõmiſ-
ſionem,ſeu ſubdelegationem per quam delegatus ſubde
legat cum hoc, quod ſubdelegatus pronuntiet de conſi-
lio tertij,vel ſecundum conſilium tertij,tenere: quia ipſe
ſubdelegans ſi non ſubdelegaſſet, poterit ſententiam fer
re iuxta ſuum libitum. facit ſupra de conſtitutio. c. cum
M. ad finem.& c.cum acceſſiſſent. & de ſepul. in c.in no-
ſtra.& ſic eodem modo in ſubdelegatione debet poſſe
adijcere conditionem iuxta libitum. facit quod habe-
tur infra de condi.appo.in c.verum.Et nota,quia Hoſtiẽ.
videtur tenere contra Innocen.inquantum vult, qđ poſ-
ſit ſubdelegari cauſa, vt ſubdelegatus pronuntiet ſecun-
dum conſilium talis perſonæ.nam Innocentius hic vide-
tur voluiſſe contrarium, inquantum dixit, quod non põt
ſubdelegari ſub illa forma, ſecundũ quod talis mandaue
tir.Ioannes de Ligna.vt hic refert dominus Floren.diſtin
xit,quia aut ſubdelegat ſub forma,vt pronuntiet ipſe ſub
delegatus,prout talis voluerit,& tunc procedat dictũ in-
nocentij:aut ſubdelegat ſub forma, vt pronunciet, prout
talis conſulerit,& tunc procedit dictum Hoſtien.& ratio
diuerſitatis ſecundum eum eſt,quia primo caſu ſi valeret
commiſſio,haberet ſequi voluntatem etiam iniuſtam ip
ſius tertij:ſed in ſecundo caſu non habebit ſequi, niſi iu-
ſtam,per id quod habetur in l.cum quidam. in principio,
cum ibi notatis.ff.de le.ſecundo.& facit quod habetur de
cor.viti.capitulo ſecundo,in glo.fina.& in clem.ſæpe . de
verb.ſignifi.vet.non ſic. ſed certe hæc diſtinctio ſecundũ
domi.Flor.non vr̃ ſaluare dictum Inn. nam loquiẽ quan-
do fuit appoſitum verbum,mandauerit,quod videtur ſa-
pere arbitrium boni viri.j.de iureiur.c.veniens præterea.
§.idẽ Pomponius probat,quod nõ valet compromiſſum
factum in aliquẽ,vt pronunciet id,quod Titio placebit,&
tamen verbum,placet,videtur ſapere arbitrium boni viri
l.fideicommiſſa.libertas. & l.Thays.§.ſoror.ff.de fideicõ-
18 miſſa.libertati.d.Ant.hic † cõcludit, quod aliqũ commit-
titur cauſa alicui,& arctatur ſolũ ad petendum cõſiliũ, &
non ſequendum:& tunc planum quod tunc poteſt com-
mitti,& hoc etiam hic voluit Innocentius. & facit ſupra
de electio.c.cum in veteri.cum ibi notatis. & de arbitr. c.
cum olim.tenebitur autem ſolũ petere,ſeu requirere con
ſilium,quando commiſſio eſt facta,vt pronuntiet petitio
ſeu requiſito prius cõſilio talis.¶ Quid autem ſi facta fue
rit commiſſio,vt pronunciet cum conſilio talis, vel de cõ
ſilio talis,an videatur actum,quod ſufficiat requirere con
ſilium,an vero ꝙ teneatur etiam ſequi: Aliqui voluerunt
dicere.quod vbi committitur, vt pronunciet cum conſi-
lio talis,nõ teneaẽ ſeq,ſed ſolum reqrere:ſecus ſi ꝯmittiẽ
vt ꝑnũciet de ꝯſilio talis,qa tũc teneбitẽ ſeq.ſed certe iſta
differentia non probaẽ iure,& ideo nõ videtur procedere,
per id quod habetur in l.illam.C.de colla.& de tranſlatio.
prælato.c.ij.& ipſam reprobat Barto.in l.j.§.ſi plures.ff.de
exercito.dicens, quod vtroq; caſu videtur, quod ſufficiat
conſilium requirere,ſi aliud non ſit dictum, & idem vide-
tur finaliter ſentire Ioan.Andre.ſuper regula, nullus ex cõ
cilio,de reg.iur.lib.vj.in quæſtione ibi poſita.Quandoque
vero arctatur ſubdelegatus ad petendum conſilium,& ſe-
quendum:& hoc caſu conclude, quia aut in ſpiritualibus
arctatur ad petendum, & ſequendum conſilium laici, &
hoc fieri non poteſt. infra. de iudic.c.decernimus. aut
arctatur ad ſequendum conſilium alicuius clerici in ſpiri
tualibus,vel laici in temporalibus:& tũc,aut arctatur pe-
ritus exigere,& ſequi conſilium ab imperito,& hoc eſt ir-
rationabile:& ſic non videtur poſſe fieri. facit quod habe-
tur ſ̃.de conſuetudi.ad noſtram.aut arctatur ad petendum
conſilium a perito,& imperito ſimul,vt ſtatim cum ſint in
terrogati,debeant conſilium præcipitanter dare,& hoc ẽt
eſt irrationabile:& ſic non valet.d.c.ad noſtram. Aut arcta
tur ipſe ſubdelegatus, vt deliberatum conſilium, ſeu
præmeditatum conſilium recipiat a certo perito, & illud
ſequatur:& tunc ſecundum Hoſtien.hoc fieri poteſt.& ſic
arctabitur ad petendum,& ad ſequendum,ex quo talis for
ma data eſt commiſſioni. facit ſupra de reſcriptis in c.cum
dilecta. nec obſt.l.item ſi vnus.§.item Pomponius. quia
19 †ibi loquitur in arbitrio, cuius poteſtas debet eſſe libera,
vt pronunciet quicquid placet.nam ſtandum eſt ſententię
arbitri,ſiue æqua, ſiue iniqua ſit.l.diem proferri.§.ſtari.de
arbitr. iudex autem pronunciare non poteſt, niſi quod
eſt iuſtum,vt in dicto §.& æquus.in Authen.iuſiurandum
quod pręſtatur ab ijs. & infra de verborum ſignificatio. &
capitu. totus.§.ij. & ſic magis repugnat talis adiectio ſub-
ſtantiæ arbitrij, quam ſubſtantiæ iudicij, cum liberior ſit
20 poteſtas arbitri, quam iudicis, vt patet ex prædictis † nec
obſtat, ſi dicatur quod iudex habet ſequi conſcientiam
ſuam,& non alterius,& ſic ſi habet conſcientiam reluctã-
rem ſeu contradicentem conſilio, videtur quod non de-
beat ſequi conſilium: cum non debeat contra conſcien-
tiam iudicare.facit quod not.infra eodem. paſtoralis.§.qa
vero.& de reſtitu.ſpoliato.literas. quia poteſt dici,quod ſi
habet conſcientiam concordantem cũ cõſilio,ceſſat ꝯtra-
rium.ſi autem habet illi contraria,tunc ſi poteſt illam de-
ponere, & ſe informare ſecundum conſilium, id debebit
facere. Facit quod habetur in c.inquiſitioni. infra de ſen-
ten.excommu.ſi autem non poteſt ſe informare,tunc quę
rat,vt exoneretur a pronunciando. facit quod habetur ſu-
pra de reſcriptis.ſi qñ.& ſi nõ poſſet obtinere exonerari,ſe
quatur tunc potius conſcientiam, ſupra de tempo.ordi.c.
ad aures. & facit quod habetur in dicto.§.quia vero. & de
nſſic.ordi.c.j.& facit etiam quod habetur infra.c.ſi quan-
do.tamen videtur, quod tunc ſententia non tenet tan-
quam lata contra formam mandati. Et ſic ſecundum præ-
dicta videtur procedere opi.Hoſtien.& illam etiam tenuit
Bartol.dicta l.j.§.ſi plures.ff.de exercito.& domi.Anto.hic
Domi.tamen Floren.hic tenuit poſt Rayn.in quibuſdam
additionibus in dicto §.ſi plures.non eſſe differentiam in-
ter iudicem,& arbitrum,per dictam l.prima.ff.de arbitris.
vbi æquiparantur arbitria, & iudicia. & ideo cum in hoc
caſu non reperiatur expreſſe differentia, videtur ſtandum
21 dictæ regulæ l.j.Et ad §.item Pomponius.reſpondet, † qđ
aut committitur cauſa in arbitrum, vel iudicem, vt pro-
nunciet, ſecundum quod talis de iure conſuluerit: &
tunc vtrobique valebit commiſſio tam in arbitro, quam
in iudice. aut committitur hoc adiecto, ſecundum quod
talis dictauerit, vel ſecundum, quod tali placebit: &
tunc non valebit vtrobique commiſſio.nam licèt verbum
placet aliquando videatur importare arbitrium boni viri,
vt tetigi ſ̃.& not.Barto.in l.ſi ſic.ff.de lega.j.& in §.plures.
præallegato: tamen hoc caſu erit ſecus. & ita intelligatur

dictus §. item Pomponius . & sic etiam videtur voluisse
Hostien.& Ioan. Andre.post eum in c.j.super glos.de ar-
bitr.& idem Specu.in tit.de arbitr §.fina.versicu.sed quid
si dicatur.& ibi,&c.Idem Ioan.Andr.in addi. & idem vo-
22 luit Old.vt ibi refert Ioan.Andre.† vnde dicunt intellectū
illius §.item Pomponius.esse,quod si fiat compromissum
in aliquem,vt pronunciet secundum quod Titio placebit,
tunc noo valeat compromissum . secus si sit dictum quod
pronunciet arbitratu Titij:quia Titius tunc habet, vt bo-
nus vir arbitrari , & non secundum meram voluntatem,
ideo tuoc tenebit.sed vt dixi Barto.non tenet hunc intel-
lectum,quia verbum placet importat arbitrium boni viri,
vt superius dixi.& tamen ibi dicit oon valere compromis
sum, Nec obst.quod ibi dicitur in versi.sed si arbitratu.qa
debet intelligi,prout ibi dixit glo.& non secundum quod
dixit Oldra.& supra dicti,videlicet Hostien.Specu.& Ioā.
Andr.Domi.tamen Floren.stat cum opi.prædictorum, ꝑ
qua videntur esse plures authoritates,vt patet ex prædictis
opin.tamen Barto.videtur magis de iure procedere , quia
non videtur ratio,quare etiam in casu isto verbum placet
non importet arbitrium boni viri , ex quo aliàs sui natura
illud importat:& maxime quia debuisset importare in ca-
su dicti §.item Pomponius.vt potius res valeret,quam pe-
riret.de verbo.signific.c.Abbate.& ideo videtur,quòd fiē-
da sit differētia ioter iudicem,& arbitrum , prout fecit hic
Ioan.Andr.& Hostien.& sic videtur,quod licet non possit
compromitti in aliquem , vt ferat senteotiam secundum
cōsilium talis periti , tamen poterit causa subdelegari hoc
adiecto,vt subdelegatus pronunciet secundum consilium
talis periti.& sic non videtur procedere opi.domi.Floren.
inquantum vult non esse fiendam differentiam inter iu-
dicem, & arbitrum : & valere etiam compromissum factū
in aliquem , vt pronunciet secundum quod talis peritus
consuluerit . vnde propter authoritatem Hostien.hic , &
Ioan.Andr.quam sequeretur etiam Barto.in dicto §.si plu
res.satis videtur , quod ista opin.seruaretur in practica . &
facit ad prædicta,quod legitur,& notatur in l.si coouene-
rit.ff.de re iudic.cum ibi notatis per Barto. ¶ Et ex prædi-
ctis patet , quod aliter iotellexit hic Ioan. Andre. & Ho-
stien.§.item Pomponius.& aliter , & alio modo intellexit
in dicto c.penul.infra.de arbi.super gloss.& ipse idem Ioā.
Andre.post Specu.& Oldra.in dicto §.sed quid si dicatur.
in additio.Specu.sed intellectus.quem hic posuit Hostiē.
& Ioan. Andr.sequitur hic do.Anto.& Bartol.in dicto §.si
plures.vt patet ex supradictis . ¶ Et nota , quod in iudice,
seu in commissione facta iudici videtur concordare domi.
Floren.& Ray.cum opin.Hostien.hic.& Ioan.Andre.sed
in arbitro remanet diuersitas opinionū , an sit idem quod
23 in iudice, an vero diuersum . ¶ † An autem valeat statu-
tum disponens,quod iudex teneatur committere causam
consilio sapientis, si partes hoc voluerint , & quod tenea-
tur illud requirere,& sequi.Specu.in titu.de requi.consil.
§.j.versicu.vt autem.videtur tenere quod non . sed contra-
rium ibi tenet Ioan.Andre.in addi.& sic etiam communi
ter seruatur de consuetudine.facit quod habetur in d.l.si
conuenerit . vbi iudex debet pronūciare secundum quod
partes conuenerunt adinuicem.& sic videtur,quod etiam
eodem modo debeat tenere dictum statutum . & hoc etiā
tenuit Barto.in d.l.si conuenerit.& in d.§.si plures.videtur
tamen Ioan.Andre.in addi.in loco proxime allegato hoc
limitare,quando per statutum arctaretur iudex,qui habe-
ret iurisdictionem, & potestatem ab ipsis statuentibus ad
sequendum consilium : sed vbi talis iudex non reciperet
potestatem ab ipsis statuentibus , sed a superiore eorum,
tunc non possent statuentes arctare ipsum per eorum sta
tutum ad sequendum coosilium , vel requirendum , nisi
eorū statutum esset confirmatum a superiore, per id qđ ha
betũ supra de maio.& obedien.cū inferior.& clemē.ne Ro
24 mani.de elec.†An aūt valebit sentētia stante dicto statuto
si iudex dicit,pronuncio secundum formā [illegible]
opi.quia aliqui dicunt,ꝙ sententia non val[illegible]
continere absolutionem vel condemnationem , sed solū
pronunciare absoluendum illum , de quo continetur in
consilio.Alij dicunt appositum: quasi satis cēseatur absol
uere,ex quo consultor consuluit illum absoluendum,de
quo in Spe.de excep.§.viso.ver.porro in Italia.Io.An.ibi,
in addi.dicit,ꝙ si consilium est præstitum super interlocu
toria,valebit dicta pronunciatio:quia illa noo est necessa
rio ferenda io scriptis,secundum oot.in c.fi. de re iudi.li.
vj.secus si sit præstitum super sententia diffinitiua , q̄ dēt
io scriptis proferri,vt ibi patet.sed certe videtur , ꝙ etiam
in diffinitiua sententia valeat sententia: quia verba ipsius
sententiæ dēnt intelligi ſm mentem consulentis. de ver.
sign.in c.intelligentia.& c.præterea.& c.in ijs. & ideo cū
mens consulentis fuerit, ꝙ iudex habeat illum absoluere
pronunciando ſm formam consilij,videtur in effectu vel
le absoluere, & ipsum reum reddere absolutum. facit qđ
nota.Cy.in l.j.& ij.C.si aduer.liber. & quod habetur in l.
fundus qui.ff.de rescin.ven.& de hoc etiam dixi in l.j.§.si
quis ita.ff.de ver.obli.& hoc etiam tenuit Cyn.in d.l.j.li-
cèt Bar.ibi tenuerit contrarium,sed plus placet opi.Cyn.
per ea quæ s̄.dixi.tutius tamen est propter opiniones vitā
das,vt iudex dicat, pronuncio ſm formam consilij : & sic
25 absoluo,vt in ipso continetur. † An autem quis possit cō
pelli ad consulendum.Spe.tenuit ꝙ non,in titu.de requi.
consi.§.j.ver.sed nunqnid pōt.sed Ioan.And.ibi tenet cō-
trarium,ar.l.sancimus.C.de aduo.diuers.iud. & de hoc ēt
in glo.ordi.in l.ij.C.de proxi.sacro.scri.li.xij.¶ In glo.pe.
in fi.dicit hic Pet.quod etiam causæ matrimoniales pos-
sunt dici graues . & de illis potest hic loqui : quia illas de
facili non committit cura nisi episcopis,vt not.infra eod.
26 causam matrimonij.¶†Extra gl.tangit hic Innoc. quid si
delegatus committit causam simpliciter donec reuocaue
rit.dicit Innocentius , quod per talem commissionem nō
videtur committere senteotiam per illam clausulam.do-
nec reuocauero, restringitur commissio ad alia. ita qđ nō
contineat sententiam.quia si illam intelligitur commisis
se,non posset reuocare iurisdictionem. sed tene , quod vr
commisisse etiam sententiam,per c.si delegatus.infra eo-
dem titulo,libro sexto.& quia retinuit sibi aliquid de iu-
risdictione habet potestatem reuocandi.& si appellatur a
subdelegato,appellandum erit ad ipsum subdelegantem
& non ad primum delegātem,per dictum c.si delegatus.
infra eodem titulo,in sexto.& hoc verum, etiam si pronū
riasset,antequam reuocetur: quia adhuc potest reuocare
potestatem exequēdi,quæ superest.licet Innocentius hic
teneat contrarium,sed male per dictum capitulum si de-
27 legatus.¶ † Quid autem si committit causam & sentētiā
donec reuocauerit, vel nisi reuocauerit. Innoceotius hic
posuit opi.nam aliqui voluerunt dicere,quod non intel-
ligetur translata potestas sententiādi, sed potestas cogno
scendi de causa. Alij dixerunt,quod commissio non valet,
alij vero dixerunt,quod valet commissio,sed reijcitur illa
clausula,donec reuocauero, vel nisi reuocauero : sed ho-
die non est instandum,quia est decisum;quod valet dicta
commissio, vt patet in dicto capitulo si delegatus. & ideo
ante sententiam poterit reuocare , & post vsque ad finalē
executionem.& si appellet a subdelegato, ad ipsum sub-
delegantem debebit appellari, vt patet in dicto capitulo
si delegatus. Et per prædicta apparet , quod etiam in alio
male dixit Innocentius hic, inquantum dixit , quod non
potest subdelegare retenta executione: quia lata senten-
tia videtur,quod non posset se intromittere ipse subdele-
gans.sed non est verum,quia executio fienda est actus iu
risdictionalis:ideo potest illam retinere , & sic valet dicta
commissio. facit quod habetur in dicto capitulo si delega
tus.& eodē tit.& lib.c.quamuis. Ioānes de Imola vtriusque iuris speculum.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictio, quæ ad certum terminum limitatur, lapsu termini terminatur. Iurisdictio delegata de tempore ad tempus prorogari potest.*
2 *Delegatus pœnam a iure impositam alterare non potest.*
3 *Iurisdictio ad diem dari potest, & ad tempus, sicut etiam ad locum limitari.*
4 *Consensus vtriusque partis, quando necessarius sit in prorogatione iurisdictionis.*
5 *Iudex, an vltra terminum præfixum causam prosequi possit.*
6 *Arbiter, an possit procedere vltra terminum in compromisso appositum.*
7 *Solemnitatibus substantialibus iudiciorum renuntiari non potest.*
8 *Libellus, an sit de substantia iudicij.*
9 *Solemnitati substantiali iudicij non potest per partes renuntiari.*
10 *Citatio, an de partium voluntate & assensu omitti possit.*
11 *Sententia inualida, an & qualiter per partes approbari possit.*
12 *Pœnæ plures si pro eodem facto impositæ legantur, qualiter sint infligẽda.*
13 *Pœna a iure statuta, quando per iudicem augeri vel minui possit.*
14 *Sententia, an valeat lata post terminum iudici statutum. & nu. seq.*
16 *Appellationis instantiæ tempus, quando prorogari possit, & quando non.*
17 *Sententia lata post terminum a statuto præfixum, an valeat, si lata sit intra terminum a iure communi statutum.*
18 *Actor post tempus sibi a iure statutum non auditur.*
19 *Delegatus, an possit exequi post terminum sententiam, quæ lata est intra terminum.*
20 *Delegatus an ex in officio possit mulctam imponere, seu dicere. & nu. seq.*
21 *Mulcta leuis quæ dicatur, & quæ etiam grauis.*

DE causis. Si causa committitur decidẽda infra certam diem per lapsum diei, expirat iurisdictio, nisi partes prorogauerint. & delegatus ex potestate delegata potest contumaces & rebelles, vbi pœna nõ est a iure statuta, pęna arbitraria punire. h.d. Et sunt duæ partes principales, sicut duo sunt principalia dicta. Secũ-
1 da ibi, illis etiam. † Nota, quod iurisdictio ad certũ terminum limitata, expirat lapso termino. Et sic no. q concessum ad tempus, intelligitur post tempus prohibitũ. facit l. statu liberum. §. Stichum. ff. de lega. ij. Not. q iurisdictio delegata põt prorogari de tempore ad tps. de quo infra e. c. P. & G. Et intellige, quando prorogatio fit durante termino. nam eo finito extincta esset iurisdictio: & sic nõ esset locus prorogationi. facit l. sed si manente. ff. de præca. Et not. quod in prorogatione requiritur cõsensus vtriusque partis. facit l. ij. ff. de iud. & quod nota. infra eodem c. P. & G. in glo. fin a. Et ex prædictis nota, quod licet priuati non possint dare iurisdictionem. l. procuratorũ. C. de iu. om. iudic. & j. eo. significantibus. tamen possunt datũ ab habente potestatem prorogare, vt hic patet, quod vbi fauore partiũ est aliqua limitatio facta, potest ab illa ex partium consensu recedi. facit infra de regular. c. ad Apostolicam. & infra eodem, c. fi. Nota, quod vbi statuitur tempus iudici & iurisdictioni, non valet quod agitur post tẽpus: secus si statuatur iudici tantum, vt l. vna. C. vt omnes tam ciuil. quam mili. & nota. per Cy. & Barto. in l. properãdũ. §. j. C. de iudicijs. & per Ioannem Andream in addi. Spec.
2 in tit. j. §. restat. versi. sed nunquid. Nota, † quod delegatus non videtur posse alterare pęnam a iure statutam, de quo infra de pœnis. licet. Nota duplicem speciem cõtumaciæ Nam vna est in non veniendo, alia in non parendo: de quibus etiam per gl. in clem. si aute de do. & contuma. & in l. creditor. §. iussus. ff. de appella. Nota, quod in non determinatis a iure recurrendum est ad arbitrium iudicantis. Ad idem l. j. in fi. ff. de iure deli. & ad hoc sæpe allegat decre. An vero arbitrium possit tũc reduci ad arbitrium boni viri, vel a tali abitrio appellari si dicatur Iudicem male fuisse arbitratum: tangit gloss. notabiliter in titu. de accusa. c. super ijs, & ibi etiam dixi. & aliquid etiam dixi in c. j. de constitu. Et aduerte, quia dicit etiam hic dominus Anto. quod in commissis ad arbitrium, si aliquo casu reperiatur in similibus imposita pęna ordinaria, nõ poterit arbitrari, nec debebit arbitrari maiorem pœnam, quam sit illa, quæ reperitur in similibus apposita, vt est glo. notabilis in c. inquisitionis. infra de accusa. nec similiter debebit arbitrari, aliter, quam consuetudo sit arbitrata, si forte de cõsuetudine in tali casu arbitrario certa pœna ɔsueuit imponi. vt voluit gloss. in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de ijs, qui notat infa. & facit etiam quod no. in l. odia. ff. de pœnis. & quod habetur in c. cum dilectus. s. de consuetu.
3 † Nota, quòd iurisdictio potest dari ad diem, & sic ad tempus limitari. sic etiam aliquando limitatur ad locum. supra de offi. vica. capitulo summa. cum ibi notatis. Nota, quòd commissa decisione causæ videtur commissa etiam cognitio. ¶ Quid autem econtra si committatur cognitio, an intelligitur etiam cõmissa decisio. Specu. tetigit in tit. j. §. sequitur. ver. & nota. quòd simpliciter videtur tenere, q sic. sed glo. in l. qui procuratorem. ff. de procurato. tenuit contrarium, & sequitur Bar. in l. a diuo Pio. in principio ff. de re iudi. de quo dic vt ibi. & de materia etiã in cle. auditor. de rescriptis. In glo. prima ibi, pręsentantur. hoc verum, quando tempus fuit statutum per numerum dierum vel mensium. secus si esset dictum quod infra festũ Natiuitatis futurum debeat causa decidi: quia tunc tempus curreret a die datæ, vt not. p Io. And. in cap. super eo. ij. hic allegato in ead. glo. in fine. cum glo. transeunt Doc. nec obstat authen. offeratur. quia illa loquitur in instantia iuris communis: hic autem in statuta ab homine, seu a superiore delegante. Item non obstat quod beneficium iuris non est alicui auferendum. de quo infra de regul. iur. c. indultum. libro sexto: quia id verum, nisi iusta causa suadeat oppositum. ff. de re iud. l. secunda. & de re iudi. infra. c. quod ad consultationem. ¶ Item non obstat. l. petendæ. quia secundum Innocentium, ibi statuitur tempus parti, vnde non debet nocere alteri parti, quæ non fuit in mora: cui fieret magnum præiudicium, si ad eius pręiudiciũ, & non partis aduersæ laberetur instantia. Sed hic in casu gl. statuitur instantia iudici & iurisdictioni, & non fit magnum præiudicium alicui partium, si iurisdictio expirat: qa redhibit ad delegantem, saluo iure partiũ: & ideo hoc casu expirabat, etiam si per malitiam alterius partis cõtingat labi terminum: licet tunc contra talem agi posset de dolo ad interesse. l. arbitrio. §. dolo. ff. de dolo. potest etiam dici, quod in l. petendæ tempus fuit statutum a iure, quod ius limitat & declarat ibi suam dispositionem: sed hic fuit statutum tempus ab homine, ideo non potest tempus præteriti, nisi hoc fiat de communi consensu par-
4 tium. ¶ † Et ex prædictis patet, quod licet dolo vnius partium labatur terminus statutus induci, & iurisdictioni, erit tamen in prorogatione necessarius consensus vtriusque partis. Et cum gl. vt dixi concordat Inno. hic, & idem etiam voluit in effectu in c. super eo. Io ij. de appell. vbi cõcludit quod si terminus fuit statutus iudici de voluntate vtriusque partis, si in fine tpis altera pars petat longiorẽ dilationem, nõ audietur. quia talis terminus hr pro peremptorio, & pro conclusione in cã, nisi aliquod inopinate emerserit, propter quod ipse probare non poterit: qa tunc restituetur, vel ipso iure seruabitur illæsus, sm notata in c. ex ratione. infra de appel. Si vero terminus fuit statutus ad petitionem alterius partis tm̃, dicit q iudex dẽt moderare dilationẽ, taliter q sententiam possit ferre infra terminũ; sed hoc posse facere sine præiudicio partium. alias nõ deberet multum abbreuiare, per id q hr in l. tutor, q repertorium. §. j. ff. de admi. tuto. ¶ † An autem iudex poterit vltra
5 terminum prosequi dicit ibi Inno. q nõ. nisi partes prorogent terminum per hunc tex. Satis tñ intelligeretur velle prorogare, secundum do. Anto. si quælibet pars consentit dilationi extẽdẽti datũ iudici, quia si vult antecedens, intelligitur. velle consequẽs, quod seqt ex illo, ar. l. illud. ff. de acquir. hæredi. & j. e. pterea. ¶ Tangit vlterius etiam hic Io. And. an ppter temporis breuitatem poterit procedi etiam

di etiam die feriata,de quo remittit Ioannes Andr.in ad-
di.in Spe.ti.de fer.§.ij.verſi.penul.& xv.q.iiij.in c. placita.
& concludit Spe.quod non in ferijs inductis in honorem
Dei,ſed in ferijs inductis in fauorem hominum,puta pro-
pter meſſes,vel vindemias ſi iuriſdictio eſſet peritura,ni-
ſi procederet dicto tempore,poterit procedere. Et prædi-
cta procedunt,quando ſtatutus eſt terminus iudici ab ho
mine,ſeu a ſtatuto ſuperiore delegante.Quid autem ſi ſta
tuatur terminus iudici a ſtatuto,an poterit aliquo caſu iu
dex procedere vltra terminum ſtatuti, tangit Ioãnes An-
dreas poſt Lamber. de Rampo. in titu. de dilau.§.j.ſuper
6 verb.ſed pone.ꝙ cauſa.de quo dic vt ibi per eum.¶ †Quid
etiã in termino appoſito in compromiſſo de volũtate par
tium,an aliquo caſu poterit arbiter procedere vltra dictũ
terminum,tetigit Cynus in l.petendæ, allegata in glo.&
facit etiam quod notat do.Anto.in cle.j.de teſti.poſt Pau-
lum. Et ad materiam etiam facit quod notat Spec.in titu.
de ſenten.prola.§.nunc videndum.ver. illud. vbi ponit id
quod tetigit Inn.in d.c.ſuper eo.¶ An autẽ poſſit iudex ꝓ
libito arctare dilationes:dicit hic Abbas, quod quandoq;
tempus eſt ſtatutum ab homine:& tunc poteſt arctari.In-
fra eo.c.conſuluit.non autem prorogari. Tu dic,aut tem-
pus eſt ſtatutum a iure,& hoc ex cauſa poteſt abbreuiari,
& arctari ad arbitrium iudicis.Facit infra de procurato.c.
dilectus . & quandoque poteſt etiam dilatio denegari.
de dila.in c.ij. vbi concludit quod regulariter dilationes
ſunt arbitrariæ,de quo in c.j. de dilatio. vbi concludit , ꝙ
regulariter dilationes ſunt arbitrarię.de quo capit.j.de di-
latio.& infra de re iudi.c.in quod ad cõſultationem.& de
materia plenius per gloſſ.&, Ioannem Andream infra de
regulis iuris.c.indultum.lib.vj.& per Bartolum in l.ſecũ-
da.ff.de re iudicat.& ibi etiam dixi.& per Cynum & alios
Legiſtas in l.prima.C.de dila. & facit etiam quod habe-
tur in capitulo cum ſit Romana. infra de appella. Et ad
materiam etiam facit, quod dicetur extra gloſſas, & pro
7 gloſſa ſecunda, in fine † nota bene gloſſ. quæ ſæpe alle-
gatur,& ex ea primo habes quod ſolennitatibus ſubſtan-
tialibus iudiciorum põt per partes renũtiari. Secundo no
ta.ex gloſſ.quæ ſint de ſolennitate ſubſtantiali iudicii, de
quibus etiam per glo.ii.q.j.in ſumma capitulo in primis.
ad finem. & in l.prolatam.C.de ſenten. & interloc. om
nium iudi.& in Spec.de prępara. iudiciorum.circa princi
pium.Et nota,quod gloſſ.hic ſolum poſuit tria. an autem
reperiantur alia ſubſtantialia, tangitur in locis pręallega
tis.Et aduerte,quia glo.videtur procedere in iudiciis ordi
nariis.Nam ſecus in ſummariis,in quibus proceditur ſine
figura iudicij,vt patet in cle.ſępe, infra de verb.ſignificat.
& per Bar.in extrauaganti ad reprimendum.in verbo, ſi-
8 ne figura.¶ Item aduerte,inquantum glo.dixit,† quod li-
belli oblatio eſt de ſubſtãtia iudicii : quia hoc videtur eſſe
verum,ſi petatur:alias videtur ſufficere, quòd appareat ta
lem qualem petitionem factam, ſeu redactã eſſe in actis,
vt voluit glo.in dicta cle.ſæpe, circa principium. ¶ Item
aduerte inquantum dicit de conteſtatione litis, quia non
videtur poſſe omitti conteſtatio litis in cauſis ordinariis,
etiam de conſenſu partium, vt notat Spe.in tit.de ſenten.
prola.§.iuxta ver.qđ ſi de partiũ.& idẽ voluit gl.in d.l.pro
latam.Item aduerte, inquãtum vult, ꝙ ſententia feratur
in ſcriptis.Nam glo.notauit contrariũ.ii.q.i.in primis cir
ca finem.vbi videtur velle, ꝙ de voluntate partium poſſit
ferri diffinitiua ſine ſcriptura.Mouet̃ per authẽ. generali
ter.C.de epiſcopis & clericis. Sed certe illa non loquitur
in ſnĩa,ſed in quadam cautione,quę poteſt remitti per par
tes.Mouet̃ etiam per l.quoties.C. de priuileg. ſcho.li.xii.
Sed certe ſm Ioannem Andream, ibi loquit̃ in cauſis vi-
libus,& erat etiam ſpeciale in caſu illo : ſed hodie eſt ius
cõe omnibus cauſis vilibus, vt poſſit ferri ſententia ſine
ſcriptura,in authen.niſi breuiores.C.de ſenten.ex peri.re
ci.ſecus in aliis.Et ſic intelligatur hæc gl.,q̃ ẽt,vt dixi, dẽt
intelligi in cauſis ordinariis. Facit qđ legit̃,& notat̃ ꝑ gl.
in c.fina.de re iudi.lib.vj.¶ Item adde prædictis,quod in-
duciæ deliberatoriæ ſunt de ſubſtantia iudicij, ſi petãtur,
vt eſt gl.notabilis in c.vxor.xvij.q.iiij.& facit etiam quod
9 notatur per gl.in dicta cle.ſæpe.¶ †Item ẽt adde, qa dixit
Hoſti. quod licet nõ poſſit per partes alicui particulari ſo
lennitati ſubſtantiali iudicij renuntiari, tamẽ ſi partes vo
lunt cõuenire,quod iudex ex toto omiſſo ordine iuris co
gnoſcat,& inquirat inter eos de cauſa,& quod eius man-
data debeant ſeruari,hoc poterunt facere. Et hoc ẽt ſeq̃t
hic do.Ant.dicens, ꝙ ꝑ hanc viã poſſunt recedere partes
a forma iuris a ſolennitatibus cauſarũ plenarũ, reducẽdo
illas ad ſummarias:qa ſm eũ,ꝙ in cauſa ꝓcedat̃ ſumma-
rię,vel non ſummarię,vr̃ fundari ſup volũtate pnũ, licet
gl.aliter ſenſerit in cle.ſæpe.in gloſ.fi.Sed certe ꝯ ipm̃ eſt
gl.pallegata,& ẽt gl.hic,q̃ vult aperte,ꝙ ſolennitates iudi
ciorum ſint inductæ ꝓ cõi,ſeu publica vtilitate.Præterea
hoc dictũ Hoſt.qđ ſequit̃,ſonaret in abſurdũ:qa ſi nõ pñt
partes renuntiare alicui pticulari ſolẽnitati iudicij, quæ
ſit de ſubſtãtialibus iudicij,multo minus dẽrent poſſe re-
nuntiare oĩ ſolẽnitati iudicij:qa ſi nõ licet id,ꝙ eſt minus
multo fortius nõ dẽt licere id,ꝙ eſt maius,argu.notatorũ
in gl.in c.cũ in cunctis.ſ.de elec.Et propter hoc forte do.
Flo.hic intelligit dictum Hoſt.& Io.An. qđ in dicto caſu
qñ ex toto renũtiare valebit id,qđ fiet,non vt actus iudi-
cialis,ſed vt actus extraiudicialis vi pacti, vel ꝯuẽtionis,
ar.l.ij.C.cõia vtri.iudi.¶ Tu potes dicere,ꝙ ſi partes volũt
ꝙ vt iudex ꝓcedat omiſſo oĩ ordine iuris, hoc nõ pñt in
cauſis plenarijs,nec ẽt in ſummarijs, volẽdo tollere ſub-
ſtantialia,q̃ dicuntur in dicta cle.ſępe.& ideo non valebit
qđ faciet omiſſo ordine iuris,niſi ſolum vi pacti,vt ſ.dixi
poſt do.Flo.ſed ſi vellent,ꝙ tanq̃ arbitrator ꝓcederet om
ni ordine iuris omiſſo,tũc bene pñt hoc facere, ꝑ id ꝙ no
ta.j.de iureiu.in c.Quintauallis. Et ſic forte voluit intelli
gere Hoſti.& forte etiam voluit,qđ in dubio quando cõ-
ueniũt ꝙ omiſſo oĩ ordine iuris,ꝓcedat in cauſa, ꝙ intel-
ligit̃ data ei poteſtas tanq̃ arbitratori.Et pro hoc ẽt facit,
qa in dubio dẽt potius fieri interpretatio,vt potius res va
leat,q̃ pereat ar.j.de ver.ſig.c.Abbate.& ff.de rebus dub.
in l.quoties.Et tene menti p̃dicta ꝓ intellectu dicti Hoſt.
10 & gl.in dicto c.fi.de re iudi.li.vj.¶ †An aũt citatio de par
tiũ ꝯſenſu poſſit omitti,puta ſi partes ꝯueniunt, ꝙ iudex
poſſit ꝓnuntiare ẽt partibus non citatis,tangit Spe. in ti.
de citatione.§.viſo.ver.ſed pone ꝙ partes. & ibi finalr̃ te-
net ꝙ ſic,ꝑ id qđ hr̃ in l.diem proferri.ff.de arbitris.vbi ẽt
in ſimili dicitur,ꝙ talis poteſtas põt dari arbitro.De iura-
mento aũt calũniæ eſt hodie expreſſum, ꝙ licet nõ poſſit
expſſe remitti,poſſet tamen tacite omitti.j.de iura.calũ.c.
fi.li.vj.& facit qđ notat Lapus de Caſti.allegatione xxix.
An autem dicta teſtiũ,vbi in eis ſit omiſſa ſolennitas ſub
ſtantialis,poſſint ꝑ partes approbari:tangitur j.de teſti.in
c.veniens.& in c.cũ cauſa.& ꝙ nota.eo.titu.in c. præſen-
11 tata.¶ † Qũo etiã ſnĩa inualida poteſt approbari per par-
tes,vt valeat vi pacti, licet non poſſet valere vt ſententia,
habetur in l.ij.per Legiſtas.C.communia vtri.iudi.In gl.
iij.ibi,ante tempus elapſum.& pro hoc bene facit, quod
habetur in l.ſed & ſi manente.ff.de præcario.Et de mate-
ria prorogationis poſuit hic Inno.ſed melius cadit in c.P.
& G.j.eodem vbi gl.& Ioã.An.tangunt.In gl.venire.ibi,
de reſcriptis.c.pñti.Hanc decre.hodie non habemus. ſed
erat inter conſtitutiones Inno. iiij. quando aũt ex multis
cauſis citatio põt non tenere,tangit̃ j.de accuſa.c. veniẽs
ꝑ gl.& iij.q.ij.in c.ſi epiſcopus.In gl.certa.ibi,& c.qm̃.vn
de dicebat hic Abbas, quod in citatis cõtumacibus ſem-
ꝑ eſt certa pęna:ſecus in ꝯdemnatis ꝯtumacibus. Inn. tñ
forte vitio ſcriptoris,vt dixit Io.And.dixit ecõtra, ſcilicet
ꝙ in citatis ꝯtumacibus nõ inuenit̃ certa pęna,ſed in ꝯtu
macibus ꝯdemnatis ſic.Sed pręcedens dictum vr̃ melius
& ſcđm d. Flo. noluit dicere,ꝙ qñ ꝯdemnat̃ quis de ꝯtu-

macia,poteſt iudex infligere aliam pœnam commiſſionis
vel exeommunicationis.¶ Do.vero Ant.hic dixit,ꝙ pœ-
na,de qua dixit gl.non eſt pœna contemptus iuriſdictio-
nis,ſed eſt pœna ſequentis intereſſe partis.In ead.gloſſ. in
12 fine.do.Anto. hic dixit , † ꝙ ſi pro eodem facto lex impo-
nit plures pœnas omnes erunt imponendę, ſi poſſunt cō
eurrere.l.j.C.de ſepul.viola.alias ſi non poſſunt concurre
re,vel ſi lex imponat alternatiue , proeedat quod dixit gl.
Tu potes dicere,ꝙ ſi ine adem lege imponerētur duæ pœ
næ copulatiue,vtraque imponet̃. facit quod habetur in l.
nemo martyres.C.de ſacroſan.eccle.& quod not.j̃. de iu.
c.at ſi.§.j.circa finē.Si vero imponant̃ alternatiue, ſufficit
alteram imponi.Facit quod habetur de regul.iur.in alter
natiuis.& in criminalibus electio erit iudicis in alterna-
tiuis pœnis,vt probat̃ in l.j.§.expilatores.ff.de effrac.& fa
eit etiam quod notat glo.in l.ij.C.de ſeruis fugi. Si autem
in diuerſis legibus imponant̃,vr̃ ꝙ ſit in arbitrio iudicis q̃
imponat:vnde poterit imponere mitiorem vel illam,quæ
veriſimiliter magis timetur , per id quod notat glo.xxj.q.
ij.in ſumma.& xxxiiij.diſt.in c.fraternitatis.& facit ꝙ no-
tat Bar.in l.ſanctio legum.ff.de pœnis.& in l.ſenatus.ff.de
accuſa.& qđ hr̃ in l.j.C.de ſepul.vio. & in l.j.ff.vi bo.rap.
cū ibi notatis ꝑ Bar. In gloſſ.penul.ibi,diſpenſare.poteſt.
intellige ſi ſit talis , vt quia ſit de maioribus . Nam non
omnis ordinarius poteſt diſpenſare,vt nota.in c.licet.j̃.de
13 pœnis.†Et de materia,an & quando poſſit pœna a iure ſta
tuta minui vel augeri , plene not. per Legiſtas in l. quid
ergo.§.pœna grauior.ff.de ijs qui no. etiam per gl.ij.q.iii.
§.notandum.& tetigit Inn.in c.j.de conſtitu. Et qſtio mul
ta ſunt conſiderata in mutationibus pœnarum, tangitur
in dicto §.notandum.& in dicto.§.pœna grauior. Et plus
videtur ſecundum do. Anto.velle Inno.in dicto c.j.exiga
tur,ꝙ ſi talis ordinarius,qui habeat adminiſtrationem iu
rium fiſci,quod credit do.Anto.procedere , quando age-
retur de pœna applicanda fiſco.Et ſecundum eum vide-
tur,ꝙ poteſtas ciuitatis etiam ex cauſa non poſſit limitare
pœnam applicandam fiſco,qui non habet adminiſtratio
nem iurium fiſci.Sed certe ſi ponderentur verba Inno. in
dicto c.j.Innocentius hoc non dixit, nec videtur etiam in
ſe verum,quia non reperitur iure cautum: & permittitur
ſimpliciter habenti merum,& miſtum imperium ex cau-
ſa pœnas diminuere , vt patet ex ijs, quæ habentur in di-
cto §.pœna grauior.& ideo non videtur hoc dictum iure
14 probari.Extra gl.circa primam partem poteſt opponi, †ꝙ
valeat ſententia lata poſt terminum iudici ſtatutum ad ꝓ-
nuntiandum,per id quod habetur in l.j.C.vt omnes tam
ciu.q̃ crim.cauſę.Potes ſoluere vt tangit̃ ꝑ Cy.& Bar.in l.
properandum.§.j.C.de iud.& tangitur etiam ibi ꝑ Ray.&
in l.ſcire oportet.§.conſequens.ff.de exeu.tut.Nam qñq;
ſtatuitur tempus parti,quandoque ſtatuitur iudici, quan-
doque inſtantię,& quandoque actioni.Primo caſu, qñ ſta
tuitur parti,pars non auditur poſt terminum.l.perempto-
rias.C.ſententiam reſc.non poſſe.& j̃.de excepti.c.paſto-
ralis.niſi aliud reperiatur in iure diſpoſitum , vt habetur
in dicto capitu.paſtoralis.Poſſunt tamen partes talem ter
minum prorogare, qa fundatur ſuper vtilitate partium:
niſi eſſet cauſa, quæ tangeretur vtilitatem publicam.infra
de appel.c.oblatæ.Dicunt tamen domini de Rota,ſua de-
ciſione.cccliiij.alias eſt,ccclx.quod ſi ſtatuta fuerit dilatio
ad examinandos teſtes duorū mēſiū,ſm ea quæ habentur
j.de prob. in c.licet.ꝙ poſt terminum poterunt examinari
ſi partes interim fuerit impeditæ per compromiſſum inte
rim factum.Quod maxime procedit, ſi dilatio ſit vtrique
parti ſtatuta,ꝑ no.ꝑ.Paulū in cle.quādiu.j̃.de appel. & ſic
reſidet d.Ant. ¶ Sed certe hoc dictū nō vr̃ ꝓcedere, ſaltē
qñ data eſt dilatio in cā principali:qa in illa cōpromiſſum
factum per partes non impedit curſum tēporis vt notauit
Bar.in d.l.ꝓperandū.§.j.& j̃.dicet.Nec obſtat cle. quādiu.
quia loquitur in cauſa appellationis,vt j̃.tanget̃.Secundo
15 caſu,† quando tp̄s ſtatuitur iudici,& tunc aut ſtatuit̃ iudi
ci & iuriſdictioni:& tunc finito tempore nihil poteſt face
re iudex quia finita eſt iuriſdictio,niſi fuerit prorogata,vt
hic patet,& l.ij.§.ſi iudex ff.de iudi.& C.qſio & quādo iu-
dex.l.ſi vt proponis. Aut ſtatuitur tempus iudici tantum,
infra quod aliquid faciat:& tunc valet qđ facit iudex poſt
tempus, ſed erit puniendus per ſuperiorem , ex quo non
expediuit actum ſeu cauſam intra tempus.& ſic loquitur
l.j.C.vt omnes tam ciuiles. Poſſet autē hoc caſu tempus
prorogari a partibus, & multo fortius quam ſi fuiſſet ſta-
tutus iudici & iuriſdictioni. Tertio caſu, quando tempus
ſtatuitur inſtantiæ:& tūc non valet,quod fit poſt tempus
dicta l.properandum.& ibi nota. per gl. Et eſt ratio , quia
perempta inſtantia pereunt acta ipſius cauſæ. l.ij.ff. iudi.
ſol.quod intellige,vt ibi nota. & per Inn.j̃.de teſti. c.cūm
q̃ lo.j. & ideo non valebit ſententia poſt tempus illud la-
ta ſine actis.C.de ſententijs. & interloc. om.iudi.l.prola-
tā.& ij.q.vj.§.diffinitiua.Nec poteſt tale tempus proroga
ri per partes,vt voluit gl.in dicta l.properandū. qa cenſe
tur præfixum inſtantiæ propter publicam vtilitatem,vt li
16 tes finiantur.Et plus ibi dicit Bart.† ꝙ licet tempus inſtā-
tiæ appellationis prorogari poſſit per ꝯpromiſſum, & per
expreſſum partium,non tamē alter poterit prorogari tē-
pus inſtantiæ cauſæ principalis.& ſic cle.quandiu. de ap-
pella. non habet locum tempore inſtantiæ cauſæ princi-
palis.Et hoc etiam tenet Ioannes An.in addi.Specu.in ti.
j.§.reſtat.ver.ſed nunquid de tempore.aſſignat differētiā,
quia lapſus inſtantię cauſæ appellationis eſt maioris ꝑiu-
dicij,quia per talem lapſum deſertatur cauſa: & perit ius
partis,quo minus poſſit agere,& nouam inſtantiam inco
hare,vt patet ex dicta l.properandum.circa finem.Et hęc
opi.videtur vera,licet ipſe idem Bar.in dicta authentica,
ei qui.videatur voluiſſe contrarium,videlicet quod ꝑ cō-
ꝓmiſſum poſſit etiam inſtātia cauſæ principalis proroga-
ri.Sed melius videtur dixiſſe in dicta l.properādum. & ſic
in hoc articulo videtur ſibijpſi fuiſſe contrarius. Dixit tñ
Barto.in dicta l.properandum,quod poſſet eſſe vnus mo-
dus prorogandi inſtantiam cauſæ principalis, videlicet ſi
partes poſt lapſum temporis re integra,& etiam oīa acta
eodem inſtanti ſecundum practicam.l.mutari. de procu-
ra.ff.vt quia dicet actor libellum,quem al.reſpondi, & ſic
ſucceſſiue fieret reiteratio de actu litis cōteſtationis & de
alijs.Auerte tamen , quia proprie iſta nō eſſet prorogatio
antiquæ inſtantiæ,cum illa eſſet lapſa,ſed potius inchoa-
tio nouæ inſtantiæ , quæ inciperet a tempore iterationis
conteſtationis,per dictam l.properandū.§.i.Quod tamen
dixi de iteratione actoris,procedit niſi perempta inſtātia
eſſet etiam peremptum ius partis,vt contingit in actione
de dolo, quæ vltra biennium durare non debet.l.ſi.C. de
17 dolo.¶ †Iuxta prædicta quæri poteſt,an valebit ſententia
lata poſt terminum pręfixum inſtantię a ſtatuto,ſi feratur
intra tempus inſtantię iuris communis.Spec.tangit in ti.
j.§.reſtat.ver.quid ſi ſtatuto.& ibi determinat, ꝙ ſi per ſta-
tutum ſimpliciter ſtatuatur terminus ad determinandas
cauſas, quod poſt talem terminum poterit iudex proce-
dere , dummodo non ſit lapſum tempus inſtantiæ datæ a
iure communi,per dictam l.properandum.allegat l.ij. C.
de noxal.& l.j.§.quæritur.ff.de publicanis. & hoc fatetur
Oldra.procedere,vt refert Io.Andr.in addi.Spec. ſuper di
cto ver.qñ ex mente vel ex verbis ſtatuti.paret , qđ tem-
pus pręfixum a ſtatuto non eſt præfixum ad finem corri-
gendi tempus inſtantiæ iuris communis. nam tunc ſubla
ta via,ſeu inſtantia ſtatuti,durabit inſtantia iuris commu
nis,ar.l.Quintus.ff. de act. & obliga. Et hoc ſi tempus eſt
ſtatutū inſtantię.Secus ſi eſſet ſtatutū iudici,& iuriſdictio
ni,quia tunc non valeret id,quod fieret poſt tēpus,per id
quod ſuperius eſt dictum.¶ Ioan.And. in dicta additione
poſt

post Ricardum de Malum.concludit, ꝙ si statutum impo-
nit pœnam, si causa non expediatur per iudicem infra tē
pus præfixum a statuto, tunc in dubio videbitur statu tū
venire addendo, & non corrigendo ius cōmune: & sic du
rabit instantia iuris communis post lapsam instantiā sta-
tutorum, sed poterit pœna tunc exigi. Si vero tempus est
simpliciter præfixum a statuto ad determinandas causas,
& tunc fieret ex toto instantia per lapsum temporis præfi
xi a statuto & sic non poterit iudex post dictum tempus,
etiam dato ꝙ duret tempus instantiæ iuris cōmunis: qua-
si in dubio videatur subrogatum tempus a statuto p̄fixū
ad causas terminandas loco instantiæ iuris communis. ꝙ
tene menti. Et ex hoc etiam nota, quod vbi per statutum
statuitur tempus ad causam finiendam, videtur statui tē-
pus instantię, & non iudici tātum, vel actori aut parti. &
hoc odio litium, vt citius expediantur, quod etiam tene
18 menti.† Quarto casu & vltimo, quando tempus statuitur
actori, tunc finito tempore finitur actio. l. fi. C. de dolo. &
l. sicut. & l. omnes. C. de præscrip. xxx. an. & ideo post tem
pus pars non audietur. Si tamen ageretur, & nihil excipe
retur, valeret iudicium. l. eum putarem. ff. fami. erciscun-
dæ, tene tamen menti prædicta, q̄ a notanda sunt. ¶ Iuxta
prædicta pōt quæri, An sicut potest protogari iurisdictio
de partium consensu, ita possit etiam arctari: puta si causa
referenda est certa die, an poterunt partes consentire, qđ
ante referatur. Dic quod sic, per id quod habetur in l. fin.
ad fin. C. de tempori. appellatio. Et facit quod notat Inno.
infra de appella. c. super eo. lo ij. Quid autem si causa non
potest expediri infra tempus præfixum a superiore iudici
& iurisdictioni, an expirabit iurisdictio per lapsum tem-
pus, si forte per malitiam alterius partis fuerit procuratū
quod finiatur terminus, tetigit gl. j. & dixi etiam super il-
la. & facit quod habetur infra eodem c. pastoralis. §. fina.
¶ Quid autem in tempore statuto instantiæ a iure si per
malitiam partis procuret, ꝙ finiatur, an id nocebit alteri
parti: tangitur in c. pe. infra de iudicijs. vnde de hoc dic vt
ibi. Et de instantia causę appellationis recurre ad clem. q̄-
19 diu. cum ibi notatis, de appella. Vltimo † circa hanc par-
tem, an delegatus sentētiam latam infra terminum pos-
sit illam exequi post terminum. intelligendo de delegato
qui exequi valeat, de quo infra eo, quærenti. & de foro cō
peten. si quis contra. & in cle. auditor. de rescriptis. Ioan.
Andre. hic allegat pro, & contra, recitando opin. finaliter
concludit, quod si tempus adijcitur decisioni, poterit exe
qui: quia per hoc nō est limitata iurisdictio nec executio,
sed sola decisio: & ideo non habet nocere lapsus termini
quo ad executionem, si decisio sit facta infra terminū. si-
cut si statuitur terminus ꝯtestationi litis, possent alia acta
& sententia post terminum expediri. Nec obstat iste text.
vbi videtur fuisse statutus terminus decisioni, & tamen
videtur velle, quod eo transacto expiret mandatum: quia
debet intelligi quod expirat, si non sententiauerit infra
tempus, & sic quo ad potentiam sententiandi, sed nō quo
ad potentiam exequendi, si infra tempus fuerit pronun-
tiatū, & sit facta decisio. Secus si tempus fuisset statutum
iurisdictioni & decisioni, si tunc non posset post tempus
exequi, quia executio censetur esse pars iurisdictionis, vt
de offi. dele. c. si delegatus. li. vj. Et secundum prædicta dēt
20 intelligi quod notat gl. in c. si homo. xxvij. q. j. ¶ † Circa se
cundā partem pōt quæri de vna q̄stione, videlicet. An de-
legatus possit mulctare. Innocen. hic, & s̄. eo. c. j. tenet, qđ
sic, & idem ibi Hosti. & gl infra eodem. pastoralis. in glos.
antepenul. Facit quod habetur infra c. proximo. & c. ex li
teris. & ff. si quis ius di. non obtempe. in summa de te iu-
di. sub rubrica de mulcta. tenet contrarium, videlicet qđ
non possit delegatus mulctare. Et pro ista parte videtur
casus in dicta l. eos. & l. ii. & iii. eodem titu. & in l. defenso
tes. C. de defen. ciuita. Pro prima tamen parte facit quod
habetur in l. secunda. C. de sportu. sed gloss. in dicta l. eos.
& Hostien. vbi supra dicūt speciale esse in casu illorum. Et
pro hac secunda opinio. facit etiam, quia delegatus reci-
pit potestatem super censura ecclesiastica cuius appella-
tione non videtur comprehendi mulcta, infra de homici.
capi. pro humani. versi. nos. tanto. libro sexto. Et sic vide-
tur. quod non possit mulctare, nisi rescriptum id expresse
habeat. Et sic tenebat olim Hostien. in Summa præalle-
gata. Sed ibi Hosti. tenet contrarium in dicto capitulo pri
mo. supra eodem & dicit corrigendum quod notat in sum
ma in loco præallegato. Et conclude, quod ex virtute
clausulæ, per quam potestas censuræ sibi committitur, nō
poterit mulctare, sed ex virtute commissionis sibi factæ
super causa expedienda, hoc poterit, vbi pœna non repe
riatur statuta, siue pars contemnat venire, siue aliter non
obediat: & pro ipsa multa extorquenda si ipsam imposue
rit, poterit exercere censuram. Et sic remanet in conclu-
sione, quòd delegatus potest imponere mulctam, sed tem
peratam, non magnam, per id quod habetur in l. secun-
21 da. C. de sportu. per quam legem dicunt aliqui † quòd de-
legatus potest imponere mulctam, sed non tantam, quan
tam ordinarius. & sic concordant iura. supra allegata. Et
sic residet hic Ioannes Andreas. ¶ Domi. Anto. hic con-
cludit, quòd si est delegatus principis, potest mulctare, &
tantam pœnam imponere, quantam potest ordinarius.
quia non videtur esse de inferioribus iudicibus, infra eo.
tit. sane. sed potius de maioribus, vt dixit Specul. in titu.
de iur. omnium iud. §. j. ver. sunt alij. Si vero est delegatus
inferioris a principe, tunc si est datus ad vniuersitatem
causarum, potest mulctare. vt videtur velle gloss. in l. secū-
da de spor. si vero est datus ad vnam tantum causam, tunc
concludit, quod si vult mulctare defendendo suam iuris-
dictionem, poterit. no. in dicta l. prima, in princi. ff. si quis
ius dicen. non obtem. & per dictam l. ij. C. de spor. siue ve-
lit mulctare nuncios, seu executores non parentes sibi, si
ue parentes nō obedientes. Dicit tamen quòd in casibus
leuibus leuem imponet mulctam, in grauibus grauiorē.
22 † Et potest dici leuis multa, quæ ascendit ad summam sex
solidorū aureorum: quia solidus legalis in dubio intelligi
tur de aureo, secundum notata in l. quicunque. C. de ser-
uis fugitiuis & facit quod habetur in d. l. secunda. C. de
sportu. vltra illam summam poterit arbitrari, si grauitas
delicti, & contumaciæ hoc exigat: & sic habendo respe-
ctum ad qualitatem iurisdictionis contemptæ, & etiā ad
conditionem personæ. Facit quod notat Ioan. Andre. in
addi. Spe. in tit. de contuma. §. fina. ver. sed nunquid. iuxta
principium. Nec obstat prædictis, quod habetur de dolo
& contu. capi. j. quia ibi non excluditur potestas mul-
ctandi. Et sic residet do. Anto. Sed aduerte, quia do. Anto.
videtur male dicere in aliquibus. primo inquantum dicit,
quòd delegatus a principe potest imponere tātam pœnā
quantam potest ordinarius. nam hoc. videtur aperte con-
tra casum l. eos. C. de modo mulctā. iuncta l. secunda. C. de
sportu. nam vt patet in dicta l. secūda. non potest delega-
tus principis excedere mensuram sex solidorum, si dele-
gatus sit illustris: & si non est illustris, non potest excedere
mensuram trium solidorū seu aureorum: & tamen cōstat,
ꝙ ordinarius multo maiorem pōt imponere, vt patet in d.
l. omnes. ¶ Item videtur male dicere inquantū dicit ꝙ de
legatus inferioris, a principe. nam id videt̄ cōtra casum, &
glo. in l. ij. §. fi. ff. de iud. Et hoc etiam sequtur Bar. in d. l. . ff.
si quis ius di. non obtem. Nec obstat, qđ ibi no. in prin. q̄ a
nō loquitur de legatis ibi gl. sed de ordinarijs nō haben-
tibus magnam iurisdictionem, q̄ possunt leues mulctas
imponere, & non graues. Non obstat etiam dicta. l. ii. C.
de spor. quia loquitur in delegato principis, vel in delega-
to ad vniuersitatem causarum. tene tamen menti dictum
domini Anto. & forte etiam idem voluit Hos. licet eius di
ctum, & dictū Innocētii possit intelligi in delegato prin-
cipis. Ioannes de Imo. vtriusque iuris interpres.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus quid poſsit ex ſimplici commiſsione.*
2 *Conſequenti conceſſo, cenſentur conceſſa omnia ad illud antecedentia.*
3 *Equo cum cap ſtro depoſito, non venit capiſtrum in depoſito.*
4 *Legata quandoque valent, teſtamento exiſtente nullo.*
5 *Matrimonium cum ſecunda ignorante contractum viuente prima, an & quando valeat prima moriente.*
6 *Seueritas eccleſiaſtica quid importet.*

PRæterea. Per ſimplicem commiſſionẽ cauſæ poteſt delegatus citare
contumaciam punire, & alia facere, quæ ſpe-
ctant ad cauſam. hoc dicit. Et primo ponit ca
ſum, ſuper quo dubitabatur. Secũdo ponit re
ſponſionem. Tertio reſponſionis rationem. Secunda ibi,
1 hoc tibi. Tertia ibi, quia ex eo, & cætera. ¶ †Nota primo,
quod delegatus ex ſimplici cõmiſſione poteſt cogere par
tes ad comparendum coram eo: & punire etiam ſi non ve
niant. Et an poſſit delegatus aſtringere partes ad perſona
lem comparitionem, an vero ſufficiat comparere per pro
curatorem: dic vt hodie habetur in capitulo j. infra de
iud. libro ſexto. ¶ Nota, quod aliquo commiſſo omnia in
telliguntur commiſſa, ſine quibus id commode expediri
non poteſt. Facit quod habetur infra eodem in literis. &
ff. de procurato. in l. ad rem mobilem. & in l. ad legatum.
2 & ad hoc ſæpe alleg. decre. ¶ †Et ex hoc etiam nota, quod
conceſſo aliquo conſequente, intelliguntur cõceſſa & p-
miſſa omnia antecedentia ad illud conſequens ordinata:
& ſimiliter permiſſo termino, omnia media, per quæ per-
ueniatur ad finem, videntur permiſſa. ¶ Nota, quod ver-
bum ſimpliciter poſitum, generaliter debet intelligi. de
quo xix. diſtin. in c. ſi Romanorum. & tangitur in gloſſa
prima, & in capitulo, quia circa. infra de priuilegijs. ¶ In
gl. fin. ibi, fuit circa res. Supple, & fuit doloſa: quia ibi fuit
quis inductus doloſe propter auaritiam, & propter res ha
bendas principaliter, quæ conſueuerunt acquiri monaſte
rio per ingreſſum monaſterij. in authentica ingreſſi. C. de
ſacroſan. eccleſijs. & ideo ibi eſt ſpeciale in odium prælati
doloſi. quod licet teneat ingreſſus in caſu prædicto, nõ
tamen tenet acceſſorium acquiſitionis bonorum, q̃ con-
ſueuit acceſſorie ſequi ingreſſum. Facit quod habetur in-
fra, de cleri. coniuga. in ca. quod a te. Item ibi, non tangũt
contractum. bene dicit gloſſa. nam l. j. §. quæ depoſitis. di-
3 cit, † quod ſi deponatᷓ apud aliquem equus cum capiſtro,
vel ſeruus cum veſte, non videtur depoſitum capiſtrum,
neque veſtis. Et ideo non poſſunt peti tanquam depoſita
tamen quia accedunt rei depoſitæ, ſi non reddantur, põt
agi actione depoſiti, vt ibi nota. e. ad hæc. etiam ibi nõ fa-
cit contra, vt ibi patet. §. ſed ſi inſula. ſimiliter non facit cõ
tra. nã ibi dicitur, quod ſi inſula ſit nata in flumine iuxta
agrum, in quo quis habet vſumfructũ, non habebit vſum
fructum inſulæ, licet inſula acquiratur domino proprieta
tis: quia ad fructuarium non ſpectat incrementum, quod
eſt ſeparatum a re. Similiter authen. ſi liberi. & authen. ex
4 cauſa. non faciunt contra: quia † ibi eſt ſpeciale quod va-
lent legata, licet non valeat teſtamentum quo ad conſti-
tutiones. Et de materia in regula, acceſſorium. de regulis
iuris. libro vj. ¶ In eadem glo. ibi, fauore libertatis. ibi di-
citur quod ſi quis reliquit libertatem ſeruo ſuo, & eũ in-
ſtituit hæredem, demum ademit libertatem: per hoc non
erit adempta hæreditas: imo nec libertas, cum hæres ſine
libertate eſſe non poſſit. Facit quod habetur infra de præ
ben. c. antepenul. libro. vj. in ſimili. Et licet gloſſ. ibi dicat
fauore libertatis, poſſet etiam aliter dici, quod ibi inſtitu-
tio hæredis ſola ſufficit ad inducendum libertatem. C. de
ſeruis nec. hæredi. inſti. l. quidam. Potes dicere, quod ſo-
lutio glo. procedit ſecundum iura antiqua, ſecundũ q̃ ſo-
la inſtitutio hæredis non inducebat libertatem: ſed hodie
procedit alia ſolutio, quam poſuit dominus Antonius, &
dominus Floren. ¶ In eadem gl. in fi. nam in dicto c. pro-
5 poſitum. dicitur, †ꝗ ſi aliquis viuente vxore duxerit aliam
quæ hoc ignorabat, ſi poſtea mortua vxore velit dimitte-
re illam, non poterit, ſi illa contradicat, licet vir & vxor vi
deantur correlatiua, & connexa. Et quamuis ipſa conſen-
tiente & ignorante non tenuerat matrimonium, poſſet ſe
parari. & ſic patet, quod ratio eſt diuerſa, quia ibi vir non
poteſt dirimere matrimoniũ, & mulier ſic. Et idem poſſet
dici de l. ij. C. de fide inſtrumen. quia ibi licet vnus cohæ-
redum ſuccubuerit, tamen alter cohæres reſpectu partis
ſuæ pro debito communi poterit agere: qa res inter alios
acta, aliis non præiudicat. Et ſic ibi ratio eſt diuerſa. & ſi-
militer in c. de illis. & in c. interrogatam. allegato in glo.
¶ Extra glo. poteſt opponi contra textum dum dicit, non
ordinario. Nam videtur innuere, quod ordinarius nõ poſ
ſit contumaciam punire quod eſt falſum, vt patet in c. ſa-
cro. infra. de ſentẽ. excommunicationis. xxiiij. quæſtione,
iiij. capitu. vno, & xj. quæſtione tertia. nemo. & vt lite non.
conteſtata. per totum. Solutio expone literam dum dicit,
non ordinario, id eſt, qui alias non habebat ordinariam:
& ſic videbatur, quod non poſſet procedere puniendo cõ
tumaces, & præcipue perſonas non contentas in reſcri-
pto: & ſic non negat ordinarium non poſſe punire contu
maciam. ¶ Secundo poteſt opponi contra literam dum di
cit, mandatum non habeant: quid ſi non eſt factum man-
datum partibus, non ſunt cõtumaces ſi nõ veniunt. Nam
primo debet citari, & mandari, vt veniant. infra de ſenten
tia excommunicationis. §. ſacro & facit quod habetur in
capitulo vno, infra vt eccleſiaſti. benefic. Solutio litera de
bet intelligi quod non receperant mandatum a delegan-
te, ſed bene ab ipſo delegato. ¶ Tertio poteſt opponi,
quia in quæſito ſit mentio de condemnatione, dum dicit
damnate, & tamen in reſponſione non videtur aliquid
de illa dicere: & ſic non videtur reſponſio congruere quę
ſito, contra illud, quod habetur infra de ſimo. in capitulo
licet Hely. & l. vt fundus. ff. communi diuidundo. & l. ſi ſi
ne. §. qui interrogatus. ff. de interrogatu. action. Solutio
dicendum, quod verbum, ſeueritate eccleſiaſtica: & ver-
bũ plenariã, tollunt contrarium qui per illa ſenſus literæ
eſt quod non ſolum poterit excommunicare, ſed etiam
poteſt mulctare, & in expenſis condemnare non quod fa
ciat ex poteſtate eccleſiaſticæ cenſuræ, ſed potius virtute
ſeueritatis eccleſiaſticæ, vel iuriſdictionis ſibi commiſſæ.
6 Faciat quod dictum in capit. præcedenti. ¶ † Et ſic nota
quod plus importet verbum ſeueritas eccleſiaſtica, quam
verbum cenſura eccleſiaſtica, vt patet hic iuncto capitu-
lo quærenti. infra de verbo. ſigni. Et per prædicta arguũt
quidam ex iſto textu, quod ex ſimplici commiſſione ma
iorem poteſtatem conſequitur delegatus, quam ſi expri-
matur clauſula, contradictores. de qua in c. quærenti. &
ſic reſidet dom. Anto. ſed dic, quod hoc non eſt verum:
imo etiam ſi dicta clauſula non ſit expreſſa, non per hoc vi
detur denegata poteſtas exercendi aliam ſeueritatem ec-
cleſiam in mulctando, & condemnando in expenſis, per
id quod dixi ſupra eodem, c. j. ſequitur capi. quamuis.
Ioannnes de Imola.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus Papæ ſub delegare poteſt licet in ſuis literis non ſit expreſſum.*
2 *Delegatus, cui a condelegato commiſſa eſt cauſa, an poſsit pro ſe vnam, & pro collega aliam ferre ſententiam.*

QVamuis. Delegatus ẽt ſine clauſula alteri poteſt committere vices ſuas. h.
d. & non recipit commodam diuiſionem. & iſta
2 decre. eſt facilius. ¶ † Not. ꝗ delegatus Papæ hẽt poteſta
tem ſubdelegandi, etiam ſi hoc non exprimatur in literis.
¶ Nota. quod delegatus ſine condelegato poteſt pro-
cedere

cedere, dum tamen condelegatus alium loco sui consti-
tuat vel committat vices suas suo condelegato. ¶ Nota,
quod per simultaneam delegationē duorum. id est simul
factam, non necessitatur vterque ad processum persona-
lem. vnde sufficit, quod procedat p se vel per alium. ¶ In
gl. j. ibi, cum habeat. hic sumitur ratio decidendi. ¶ In ea.
gl. in fi. vel potes dicere, quod forte erat dubium: quia for
te credebatur, quod alter sine altero non posset procede-
re, ex quo causa insimul duobus erat cōmissa infra c. cau-
sam matrimonij. Sed certe non dicit procedere vnus sine
alio, si procedat cum alio, cui collega commisit vices suas
cum talis representat personam committētis. Facit j. eo.
2 sane. & s̄. de rescriptis. super literis. ¶ † An autem eo casu,
quo vnus delegatus committit alteri delegato vices suas
poterit ille, cui facta est commissio, vnam sententiam fer
re pro se, aliam pro collega, qui commisit sibi suas vices
videretur quod sic, argum. s̄. de eccle. c. cum inter vniuer-
sas. Sed dic cōtrarium, quia non videtur habere diuisam
eandem sententiā infra de electio. c. pen. lib. vj. Do. Ioan-
nes de Imola doctor vtriusque iuris.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus ordinario mandare potest, vt suam exequatur sententiam.*
2 *Delegatus Papæ ea, quæ misti imperij sunt, subdelegare potest.*
3 *Iurisdictio delegata, ad extraneos iurisdictionem delegatam impedientes extenditur.*
4 *Delegatus, quis & quando suam sententiam exequi posit.*
5 *Delegatus, an posit brachium seculare iudicare, & cogere ad auxilium præstandum.*
6 *Delegatus, an manu militari exequi posit, & realem facere executionem.*
7 *Iudex ecclesiasticus, an executionem facere posit in rebus laicorum.*

SIgnificasti nobis. Delegatis Pa
pę exequitur
suam sententiam, quā exequi non potest,
aut non vult ille, cui cōmisit eam exequē-
dam. hoc dicit. Et in prima decisa consulta
tio. in secunda responsio. Secunda ibi, cō-
1 sultationi tuæ. ¶ † Nota, quod delegatus potest mādare
ordinario, vt suam sententiam exequatur. Nec mirū, quia
in causa delegata cēsetur maior ordinario. infra eo. sane.
¶ No. quod per tale mandatum factum ordinario non di
citur functus suo officio, quominus possit iurisdictionem
reassumere, si non habuit suam sententiam per se, & etiā
per ordinariam, vt hic patet & infra eod. ti. c. sane. ¶ Item
per subdelegatum j. c. ex literis. Et sic patet ex prædictis.
2 ¶ † Nota, quod delegatus Papæ potest subdelegare ea, q́
sunt misti imperij, de quo in c. quod sedem. j. de offi. ord.
& in cle. j. de offi. dele. & in l. iubere. ff. de iuris. om. iu. Nec
obstat prædictis, inquantum dixi delegatum Papæ per se
posse exequi sententiam. tex. iste, qui videtur solum per-
mittere delegato, quando facta est prius commissio ordi-
nario, qui non exequitur, quia potest responderi secun-
dum do. Floren. quod hic retulit se ad factū, quia hic quæ
rebatur. Non autem debet intelligi, quod voluerit prohi-
bere, quod delegatus alias per se non posit exequi. nā id
3 esset contra ea, q̄ habentur infra eodem, quærenti. ¶ † No
ta quod iurisditio delegata etiam extēditur ad extraneos
iurisdictionem delegatam impedientes. de quo supra eo.
c. 1. Et nota, quod delegatus potest ecclesiasticam exerce
re censuram. Et quid continetur appellatione talis censu
ræ habetur infra: de verborum significatione c. quærenti.
ex qua decre. patet, quod virtute potestatis talis nō inclu-
ditur potestas mulctandi, poterit etiam ex potestate dele-
gata mulctare, vt dixi in capitulo præcedenti, & capitulo
primo, supra eodem. Nota, quod potestas renocandi dele
gatum non expirat sola commisione totalis iurisdictio-
nis, re totaliter existente integra. Facit c. quamuis. vbi ēt
hoc probatur infra eodem, libro vj. ¶ Nota, quod in alijs
actibus a sententia quis perficiendo actum, vbi habuit ef
fectum, non videtur functus officio suo. Et facit quod no-
tat Innocen. infra eodem, in literis. ¶ In glossa prima, in
fine glos. bene dicit in se: sed quia non respondet ad con-
traria, dic quod contraria loquuntur in delegato ab alio,
quam a Papa, vel a Principe: sed hic loquitur in delegato
4 a Papa. ¶ † Aduerte tamē, quod delegatus inferioris a Pa-
pa vel Principe, licet non possit exequi sentētia, mitten-
do seu faciēdo mitti victorem, vel partem possessionem,
tamen potest ipsum mittendū. l. iij. §. j. ff. de dāno infecto.
Et hoc secundum Innocen. & hoc de iure ciuili. De iure
autē canonico, an delegatus inferioris a Papa posit suā
sententiam aliquo casu exequi, nota. per gloss. infra de fo
ro competen. c. si quis contra. & ibi etiam per Doct. & tā-
gitur per Innocen. & Ioannem An. infra eodem, c. cū ab
ecclesiarum. & aliquid etiam per do. Ant. in clementina
auditur. de rescriptis, & aliquid etiam iungitur in c. quis-
quis. allegatus in gloss. Potes etiam dicere, quod ratio du-
bitandi fuit, quia licet dicebatur functus officio suo, ex
quo alteri mandauerat executionem, argumen. infra eo-
dem, ex literis. Sed contrarium est verum, ex quo manda-
tum non habuit effectum, vt hic patet. Et facit quod not.
glossa infra in dicto c. in literis, & quod ibi dicetur super
illa. ¶ In glossa secunda, ibi, eam iniustam. Nā seruari de-
bet, ex quo est aliqua, licet iniusta. & transiuit in rem iu-
dicatam, infra de re iudic. c. cum inter vos. ¶ In glossa. fin.
in fine. Nota ex glossa, quod sicut delictum commissum
in territorio, erat iurisdictionem contra extraneum in lo
co delicti, sic delictum commissum circa iurisdictionem
commissam iudici delegato per extraneum creat iurisdi-
ctionem ipsi iudici delegato. Facit quod dictum fuit in c.
5 primo, supra eodem. ¶ † Extra glo. quærit Ioan. And. vtrū
delegatus posit iudicare brachium seculare, & ipsum cō
pellere ad prestandum auxilium. Innocen. hic dicit, quod
sic, & Hostien. supra eodem, c. primo. & idem Archidi. in-
fra de hæreti. c. vt officium. libro vj. idem Specu. in titulo
primo. §. sequitur, ver. sed quid mouetur, quia ordinarius,
qui est minor delegato quo ad causam cōmissam, ipsi de-
legato, hoc potest. de offic. ordin. c. primo. ergo multo for-
tius poterit delegatus Papæ. Nec obstat si dicatur, quod
stilius curiæ facit in cōtrarium: quia solet apponere clau-
sulam, inuocato ad hoc, si opus fuerit, seculari brachio.
Quia sic videtur, quod illa non apposita sit secus: qa Ab-
bas tenebat hanc partem: quia respondet Ioannes An-
dreas, qđ illa clausula exprimitur ad cautelam. facit quod
notatur in simili de rescriptis in c. mandatum. vbi etiam
aliquando de stilo curiæ exprimitur clausula. quæ inest.
6 Secundo quærit † Ioan. Andr. an delegatus possit exequi
manu militari, & an posit facere realem executionem,
dando veram possessionem. Innocen. hic dicit, quod de-
legatus Papæ poterit facere realem executionem, etiam
dando veram possessionem, per hunc tex. & infra c. pro-
ximo. dummodo non fiat resistentia cum armis. Nā tunc
non debebit mouere bellum: quia id solius Principis est.
xxiij. q. ij. c. primo. sed poterit inuocare sui implorare au-
xilium brachij secularis, vt est dictum. Facit ad prædicta
quod habet in ca. primo, & ij. infra de eo, qui mit. in pos.
causa rei seruan. & c. cum aliquibus de re iudica. Et hæc
vera, quando tractatur de possessionibus ecclesiasticis. Si
7 † autem quæritur de possessionibus temporalibus laico-
rum in casibus, in quibus cognitio spectat ad ecclesiam,
vt contingit in dote, in casu c. de prudentia. infra de do.
post diuor. restit. An poterit tunc iudex ecclesiasticus fa-
cere executionem in rebus ipsorum laicorum. Innocen.
hic posuit opin. Nam quidam dixerunt, quod non, sed de
bebit implorare auxilium iudicis secularis, seu cōmitte-
re iudici seculari, vt illam faceret, argu. in c. postulasti. j.
de foro competen. & facit quod habetur xi. q. j. in c. de p-
sona. & in tit. qui filij sint legi. in c. causam. lo ij. Alij dixe-
runt

runt

runt contrarium,quia ex quo iurisdictionem habet inter dictas partes in casu,de quo agitur, ipse iudex ecclesiasticus videtur,quod poterit facere executionem in rebus ipsorum clericorum. Et ista videtur verior opin.qa res sunt accessoriæ ad personas : & ideo sicut personæ sunt subiectæ hoc casu,ita & res. Nec obstat c.postulasti. quia loquitur, quando quis vellet facere executionem in territorio alieno:sed hic in delegato Papæ, qui censetur in omni loco habere iurisdictionem,quo ad causam commissam,sicut & Papa. Facit quod no.s.eo.c.j.per Ioan.And. Hosti. tamen dicebat aliam opinionem iustiorem . & sic in practica tutius esset illam seruare ad opiniones vitandas. Tamen de iure videtur, quod secunda opinio. procedat per id,quod dixi. Nec obstat c.peruenit. quia loquitur eo casu , quo delegatus non haberet iurisdictionem inter partes. Et eodem modo potest responderi ad c.causam.

SVMMARIVM.

1 *Transactio non interuenit, vbi litigatur super titulo beneficij.*
2 *Ordinarius violenter resistere non debet executioni iniustæ, sed precibus instare.*
3 *Possessio per institutionem non transfertur.*
4 *Titulus alias non habenti in beneficialibus per transactionem non potest dari.*
5 *Mandato Papæ iniusto quando resisti posit.*
6 *Possessionem rei suæ quisque defendere potest.*
7 *Delegatus, an posit executioni mandare compositionem coram se factam .*
8 *Iudex quando conuentionem coram se factam exequi posit.*
9 *Delegatus , an laudum latum ex compromisso de quæstione coram se vertente exequi posit.*

SI quando. Si ordinarius scit eũ nõ canonicè institutũ, quẽ delegatus Papę mandat in possessionẽ induci,non debet insistere violenter,sed pcibus instare,vt differat donec Roman⁹ Pontifex consulatur. h.d.& non recipit cõmo-

1 dam diuisionem,quia vnico constructu clauditur. ¶ † Nota, quod vbi litigatur super titulo beneficij , non videtur posse interuenire trãsactionem licitam. Et pro hoc facit, quia in beneficialibus vel spiritualibus non potest transigi sine vitio simoniæ.de transac.c.super eo. ¶ Nota argumentum , quod iudex delegatus compositionem coram se factam possit executioni mandare. Inno.tamen hic tenet contrarium. Nec obstat hæc litera: quia hic non dicitur,quod mandauerit executionem trãsactionis,sed simpliciter quod mitterentur in possessionẽ.de quo infra di-

2 cetur. ¶ † Nota quod executioni iniustæ non debet resistere ordinarius violẽter,sed debet instare, vt delegatus differat, donec Papa cõsulatur.de quo infra eo.c.pastoralis. §.quia vero. Et ex hoc nota,quod licet mandato superioris euidenter iniquo non sit parendum , vt patet ex notatis supra de temp.ordi.in c.ad aures. non tamen est actualiter resistendum. ¶ Nota.pro opinione,quæ habet quod nedum sit dare possessionẽ naturalem & ciuilem , sed et possessionem corporalẽ,vt sic illa sit tertia species.de quo

3 per Bar.in l.j.in prin.ff.de acq.pos.& ibi etiã dixi. ¶ † Nota quod per institutionem non transfertur possessio. Nota secundum dom. Anto.quod etiam habita corporali possessione,necessaria est inductio in possessionem,quam poterit facere delegatus.sic resident. Sed certe potes dicere,qđ hic non dicitur,quod debeat induci in possessionem ille, qui eam habet . Nam sufficeret illam confirmare per legem iij.§.missum.ff.de Carboniano edicto. sed quod mittendus est,quando non habet possessionem corporalem, licet alias habuerit. ¶ Nota etiam secundum dominum Antonium,quod transactio vbi est licita facta coram iudice,habet executionem sicut sententia . Sed hoc nõ videtur si[m]pliciter procedere,per id quod supra dixi,& per id et quod infra dicetur. ¶ In glo.j.in fin. Vel potes dicere,ꝙ hic loquitur in transactione proptie sumpta. Nec obstant contraria,quia hic non dicitur,an talis transactio sit valida,sed dicitur quod de facto intercessit. Et not.bene text.

4 coniuncta gl.ista: † & sic quod per transactionẽ, seu amicabilem compositionem non potest dari titulus in beneficialibus,non habenti alias ipsum , sed solum per canonicam institutionem. Facit quod habetur infra de reg.iu. c.j.lib.vj. Et nota etiam ex prædictis, quod amicabilis cõpositio stricte sumpta non est transactio. Et sic facit ad statuta,quæ sunt stricti iuris,loquentia de trãsactione,vt nõ extendantur ad amicabilem compositionem. ¶ Et ꝓ hoc etiam videtur,quod cum arbitramentũ non sit stricte trãsactio, sed quædam stricta compositio,licet quandoque late appellatur transactio,vt notatur per Innoc. infra de iureiuran.c.Quintauallis.& per gl.in auth. vt differen.iudi. §.si vero contingeret.colla.ix. non comprehendetur etiã in statuto. ¶ In gl.fi.in fi.& hoc clarum,quod debet appellare,si notoriè non sit iniustum id,quod mandatur. Si autem esset notorie iniustum tunc videtur quod posset violenter resistere secundum do.Floren. Nec obstat iste tex. dum dicit, in quibus certum sit : quia intelligitur scilicet ipsi Episcopo tantum,vel quo ad suam opinionem . Sed certe Hostien.vt hic refert Ioan.And.quod si certum est, & notorium mandatum esse iniustum , tunc subest iusta causa, vt possit resistere appellando . Facit quod habetur supra de temp.ordi.ad aures. Et sic videtur voluisse Host. quod etiam tunc debet appellari, & sic post appellationẽ possit violenter resisti.hoc est tutius. Si autem est occultũ mandatum esse iustum , & solum esset ipsi Episcopo certum:tunc dicit quod procedit, quod hic dicit litera . Sed domi. Anto.hic videtur velle, quod non possit appellari . Allegat ij.q.vj.si tantum. Sed certe contrarium videtur dicendum,videlicet , quod possit appellari per ipsum ordinarium,ex quo sibi est certum . Fateor tamen quod tunc non poterit iustificari appellatio,si non probetur iniustitia. Et aduerte,quia vbi vult appellare,debet prius excipere,& post appellare per id , quod habetur de app.dilecto.

5 Et concludē, † ꝙ si quæratur an posset resisti violẽter mãdato iniusto: quod aut fit mãdatum in sibi non cõmissis, & potest tunc resisti violenter: quia quo ad talia censetur ipse mandans priuata persona : & ideo poterit resisti violenter per id,quod habetur in l.quemadmodum.§.magistratus.ff.ad legem Aquil.& quod notatur in l.magistratibus.ff.de iniur.& infra de regu.iur.in c.quod quis.& in regula,quæ fiunt a iudice. libro vj.& in l.prohibitum.C.de iure fil.lib.x.& contra eos potuit tunc competere interdictum vnde vi,per id quod ibi habetur. ¶ Aut sit mandatum in sibi commissis: & tunc si contineat expressum errorem , idem dicas.j.de senten.excommu. in c.per tuas. Si vero non habeat expressum errorem in se : tunc si non est appellatum,non debet resisti , etiam si sit iniustum id, quod mandatur,vt hic.& j.eo.pastoralis.§.quia vero. & j. de re iudicatum inter vos. ¶ Si autem sit appellatum,tunc secundum Innocen.si intersit resistẽns ratione possessionis,quam habet,poterit violenter resistere.infra de appellationibus.bonæ.ex quo suspensa est iurisdictio per appellationem.infra de iureiuran.veniẽtes.alias secus. facit ad prædicta quod habetur infra c.licet Episcopus. lo'ij.de præben.libr.vj.& quod notatur in l.iudicibus. & l.si quando. C.de appellationibus. ¶ Nec obstat prædictis,si dicatur ꝙ ordinarius hic possidet ius quasi instituendi , & sic videt quod ratione talis quasi possessionis potuerit resistere:qa potest dici,quod hic non petebatur ius instituendi. Secus si illud peteretur: quia tunc dicit Innoc. quod dato quod non appellasset,posset resistere,quia secum nõ erat actũ. Sed hic non negabatur ius instituendi ad Episcopum ꝑtinere,nec sibi eius possessio aufertur, licet clericus mittatur in possessionem canonicatus & præbendæ. Capitulum au-

lum autem bene posset dictam resistentiam facere. Et ex
6 prædictis non bene Inn.videtur velle, † q ad defendendã
possessionem rei, quam ego habeo, possum me offerre, &
illam defendere si appellaui, quando contra me est actũ.
nam tũc mihi licet resistere ratione possessionis. Sed vbi
non possiderem, licet alias mihi præiudicaretur resistere
non possum contra iudicem volentem alteri dare posses-
sionem, quamuis appellauerim: sed vbi cõtra me non es-
set actum, & possiderem, possem resistere, etiam si non ap
pellauerim, secundum Inno. vt patet ex supradictis: quod
7 tene menti. ¶ Vltimo potest quæri, † an delegatus cõpo-
sitionem coram se factam possit executioni mãdare. Vin.
dixit q sic, si est licita, per hunc text. sicut etiam potest &
diffinitiuam exequi. Sed Inn. quem sequitur etiã Abbas,
tenet contrarium: quia secundum eum absurdũ est dice
re, q transactionem etiam iniustã potest executioni man
dare, cum hoc sibi nõ sit commissum. Nec obstat iste tex.
quia dicit, q mens literę est, quod cum iudex hic esset de-
legatus super beneficio & personis, de quibus hic agitur
mandet clericum in possessionem mitti, & dicat se hoc fa
cere ex delegata potestate: tunc non debet sibi resisti, nisi
appellando. Si autem non diceret se facere autoritate de-
legata, tunc posset etiam sine appellatione, secundũ Inn.
Et idem dicit, si in suo mandato exprimeret errorem, vt
quia diceret ad me pertinet exequi trãsactionem partiũ,
licet sola institutio vel iustitia sit commissa mihi: & per
hoc mando talem clericum in possessionem mitti per ta-
lem. Nam poterit etiam resisti etiam sine appellatione.
Facit j. de sententia excommunicationis. in cap. per tuas.
Nec obstat j. de præben. nisi quia ibi non dicitur, quod iu
dex non exequatur compositionem, sed quod Papa con-
firmet id, quod factum fuerit autoritate delegationis &
compromissi. Item aduerte, quia contra opinionẽ Inno-
centij videtur tex. in l. tale pactum. §. qui prouocauit. ff. de
pactis. secundum vnam lec. quam ibi posuit Bar. ẽm quã
ibi iudex potest exequi conuentionem coram se factam.
Potes dicere, q aliquando conuentio tendit ad confirmã
dum id, super quo iudex habet iurisdictionem: & tunc ex
quo facta est coram ipso iudice, poterit illam exequi. Et
ita loquitur contrarium. nam ibi conuentio tendebat ad
confirmationem sententiæ, pro qua erat appellatum, &
causa erat commissa ipsi delegato, corã quo fuit facta con
uentio. Nam fuit facta conuentio inter partes coram iu-
dice de aliquo dando: & si nõ seruaretur, q remaneret fir-
ma prima sententia, a qua fuerit appellatum. Ideo si non
datur quod fuit conuentum, iudex poterit exequi conuẽ
tionem, vt in effectu fiat, quod in sententia continetur, vt
ibi voluit Bart. aliquando vero conuentio non tendit ad
confirmandum id, super quo delegatus habet iurisdictio
nem: & tunc non potest exequi. & ita hic. Nam delegatus
habebat potestatem pronuntiandi, ad quem de iure spe-
ctaret beneficium. Et ideo cum compositio de qua in lite
ra, non tenderet ad id, sed potius ad dãdum ius de nouo:
ideo non potuit se intromittere. Facit quod no. do. Ant. j.
de accusa. c. super ijs. & de officio delegati. in c. prudentiã.
8 §. sexta. ¶ † An autem delegatus poterit exequi laudum la
tum ex compromisso facto de quęstione coram eo vertẽ-
te: recurre ad glo. in c. per tuas. in verbo, tua autoritate. de
arbitris. vbi concludit, q non nisi hoc sit ei commissum.
Et facit quod habetur in c. innotuit. eo. tit. ¶ Et nota vlti-
mo, q litera hic dum dicit, super ecclesijs, secundum Inn.
potest dupliciter exemplificari. primo modo vt intelligatẽ
q aliqui clerici dicentes se canonicos vel canonicãdos in
ecclesijs horum prælatorum, de quibus in litera eos trãs-
ferunt in causam, ad hoc vt eis conferatur præbenda, vel
reciperentur in canonicos. Secundo modo potest exem-
plificari, q isti vendicabant prælaturas. quod videtur ma-
gis literæ consonum, dum dicit, super ecclesijs. & etiam
dicit, ecclesias obtinuerint.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus suo functus officio dicitur, quando sententia executioni mandata est. & numero 11.*
2 *Delegatus, quando suo functus officio dicatur & nume. 4. 5. 6. & seq.*
3 *Iurisdictio, an idem sit cum autoritate.*
8 *Potestas alicui concessa, an expiret per actum nullum.*
9 *Factum inutiliter perinde haberi debet, atque si factum non fuerit.*
10 *Executor datus ad prouidendum alicui de beneficio, quando dicatur suo functus officio.*
12 *Compromissarij potestas finitur per actum nullum extraiudicialiter factũ.*
13 *Compromissarius ad eligendum datus, quo differat ab eo, qui ad prouidendum datur.*
14 *Condemnatus, quando quis verè dicatur.*
15 *Canonici inane nomen neminem hic non debere, qualiter intelligitur.*
16 *Ordinarius, qui tulit sententiam nullam, an iterato sententiam ferre possit.*
17 *Sententia existente nulla, an ex eisdem actis possit pronuntiari, & sententia reformari.*
18 *Vtile quando non vitietur per inutile.*
19 *Sententia in causa appellationis, an ferri debeat ex eisdem actis, quibus prima sententia lata fuit.*

IN literis. Post diffinitiuam executio
ni mandatã expirat iurisdi
ctio delegati. h. d. Et primo ponitur decisa
consultatio. secundo respõsio. tertio ratio.
secunda ibi, consultationi tuæ .. tertia ibi,
1 quia semel. ¶ † Nota primo, q vbi senten-
tia est executioni mãdata, dicitur delegatus esse functus
officio suo: & ideo non habet amplius se intromittere. q
intellige prout dicetur in c. seq. J. eod. Et facit quod no. de
elect. in vj. in c. commissa. vnde tangetur in d. c. quærenti.
an post factam executionem possit aliquo casu se intro-
mittere de defendendo illum, pro quo facta est executio.
¶ Nota, qđ delegatus Papæ potest suam sententiam exe-
qui per se, & per alium. No. illud vulgatum, quod vbi qs
est functus suo officio, non debet amplius se intromitte-
re, & ad hoc sæpe allegatur. Et aduerte, quia iste tex. vide
2 tur velle, † quod solum facta executione dicatur functus
suo officio. Sed tex. in l. iudex. ff. de re iudica. videtur, vel-
le, quod dicatur functus suo officio lata sentẽtia. Sed dic,
quod id potest procedere in delegato inferioris a Princi-
pe, qui non potest suam sententiam exequi saltem de iu
re ciuili, vt notatur in l. a diuo Pio in principio, eod. titu.
vel potes dicere quod per sententiam diffinitiuã est fun-
ctus officio suo ad cognoscendum vlterius de causa, sed
non quo ad potestatem exequendi eo casu, quo habet po
testatem exequendi. ¶ Item potes notare, quod potestas
accidentalis limitata ad exercitium alicuius, finitur eo fa
3 cto. ¶ † No. quod autoritas & iurisdictio idem sunt secun
dum do. Ant. sed certe hic videtur potius probari opposi
tum, qa ponitur copula inter prædicta, quæ notat sui na-
tura diuersitatẽ, vt notaẽ in rubrica. ff. de iur. & fac. ignor.
Et pro hoc, quia verbũ autoritas potest conuenire etiam
non habẽti iurisdictionem, vt patet in tutore, qui potest
autoritatem præstare pupillo adeunda hæreditate, & in
alijs actibus. l. potuit. C. de iure delibe. & l. obligari. §. tu-
tor. ff. de autori. tuto. & tamen. nõ habet iurisdictionẽ. Et
sic verbum autoritas, est magis latum, quam verbum iu-
risdictio. In gloss. prima ibi, cum effectu. ista solutio non
videtur bona quo ad istum tex. quia hic loquitur, qñdo
nõ erat facta est executio. quod patet, quia primo posuit
quando facta est executio per se vel per aliũ. & sic compre-
henditur casus, quando est partium cum effectu. postea
dicit quãdo est solum præceptum. & sic oportet quod in-
telligatur litera, quando nondum facta est executio, ne
4 alias superfluat litera. ¶ † Sed potes saluare hanc opi. glo.
intelligendo, quod partium est mãdato, quis acceptauit
mandatum, & cœpit aliquid agere, non tamen adhuc
facta est executio, ideo dicitur functus officio. Se-
cus

cus si nihil cepisset agere,& sic res esset integra:quia pos-
set reuocare mãdatum & exequi,infra eo. quamuis.libro
vj.Sed ubi aliquid cepit agere, nõ potest reuocare, ut ibi
patet, nisi aliqd retinuisset de iurisdictione, per id quod
habetur in c.si delegatus,infra eo.libr.uel potes aliter sol
uere contrarium gl. quod ibi mandauit executionẽ fieri
per ordinarium incitãdo iurisdictionem ordinariam, nõ
committendo:sed hic commisit uices suas, & ideo uide-
tur functus officio suo per id,quod habetur infra eod. su-
per quæstionum.§.porro,quod tamen intellige secundũ
notata in dicto capitulo quamuis. ¶ Et prędictis potes cõ
cludere,quod aliqñ delegatus committit uices suas alte-
ri circa executionem sententiæ:aliquando non commit-
tit executionem, sed tantum mandat ordinario, ut exe-
quatur excitando iurisdictionem ordinariam. Primo ca-
su aut aliquid sibi reseruauit de iurisdictione: & tunc nõ
expirat eius potestas. dicto c. si delegatus. & supra eo. si
5 pro debilitate. ¶ † Aut simpliciter commisit suas uices,
nihil retinendo:& tũc si commissio habuit effectum,pla
num est quod dicitur functus suo officio, ut hic patet.si
uero non habuit effectum: & tunc si ille, cui commissa
est executio,aliud cepent facere pro executione, licet nõ
perfecerit, & sic res non est integra: & tunc dicitur fun-
ctus officio, ut hic potest colligi secundum solutio-
nem glossę declaratam,ut supra dixi.Si uero ille,cui com
missa est executio,non acceptauit,uel si acceptauit, nihil
egit:& tunc ex quo res est integra, posset delegatus reuo
care potestatem,maxime si non uult,uel non potest exe-
qui.Facit quod habetur in c.significasti. & j.eodem.quã-
uis.in vj.Et pro hoc,quia nõ uidetur irreuocabiliter trãs-
lata potestas antequam res desinat esse integra, ut patet
in dicto c.quamuis.& ideo non est ex toto functus officio
suo.unde potest dici functus,non tamen irreuocabiliter,
ex quo res est integra,ut ibi patet.¶ Secundo casu, quan
do non committit executionem, sed mandat ordinario,
ut exequatur.& tunc potest,quando uult,reuocare.Et sic
intelligitur capitulum significasti. supra eodem. In gl.si.
ibi,contra quem literæ impetrantur. Supple per clausulã
generalem,quidã alij.Secus si fuisset expressus in rescri-
pto,ut ibi dictum fuit.¶ In eadem glossa ibi,reuocato mã
dato.Supple per delegantem,qui potest reuocare, quan-
do uult, & sic etiam post litem contesta. ut habetur in l.
iudicium soluitur. allegata in glossa. ¶ In eadem glossa
ibi,per legitimam recusationem, de hoc dic ut infra eod.
capitulo iudex. libro vj. & de appellati. c. legitima. infra
eodem,libro.vj.¶ In eadem glossa, in fine. & de materia
in Spec.titulo primo, §. restat. ¶ † Et extra glossam po-
6 test opponi,quod licet sic lata sententia iudex nõ dicatur
functus officio suo, per id quod habetur in l. absentem.
C.de accusationi.& l.præses. & l. si ut proponis. C. quo-
modo & quando.vbi ordinarius potest sententiam reuo-
care.Facit quod legitur & nota.in capit.primo,de re iud.
& j̃.de acc.in c.qualiter.lo ɪ.cum ibi notatis.Solutio.pro
declaratione materiæ duo sunt uidenda. Primo an indi-
stincte per actum sententiæ diffinitiuæ dicatur iudex fun
ctus officio suo. ¶ Secundo quid de aliis actibus officio
suo si facti fuerunt. ¶ Circa primum conclude, quod si
sententia diffinitiua est aliquã, non potest quoad cogni-
tionem ulterius se intromittere iudex, siue sit ordina-
rius,siue delegatus: & hoc respectu dicitur functus suo
officio.Facit quod dixi in notabilibus: sed quoad execu-
tionem si est ordinarius vel delegatus,qui habeat potesta
tem exequendi,non dicitur functus officio suo,si senten-
tia transiuit in rem iudicatam,vt hic patet, & j̃.eod.quæ-
renti.Si vero sententia diffinitiua est nulla:& tunc aut lo
quimur in ordinario,aut in delegato.Si ordinario: & tũc
cõmuniter dicunt Legistæ, quod si nullitas sentẽtiæ sur-
gat ex turpitudine iudicantis,nõ poterit vlterius cogno-
scere,& sic erit functus officio suo, Secus si nullitas sentẽ
tiæ surgat ex alio defectu: quia poterit iterato tũc pronũ-
ciare,vt legitur & notatur in d.l.absentem. & l.præses.&
l.si vt proponis.præallegatis,& ibi per Bar. Si vero loqui-
tur in delegato: & tunc si est delegatus ad vniuersitatem
causarum,videtur idem dicendum,quod in ordinario, ꝑ
id quod no.gl.in c.qualiter.lo ij.j̃.de accusationibus.Si au
tem sit delegatus ad vnam causam tantum:& tunc sentẽ-
tiando siue bene,siue male, & siue sententia sit aliqua,si-
ue nulla,functus est officio suo.l.iudex.ff.de re iud. Vnde
nõ potest plus se intromittere, nisi quoad executionem,
eo casu quo sententia esset aliqua,& esset talis delegatus
qui posset exequi,vt supra dixi. Et per hoc non obstat ꝓdi
ctis iste tex.quia loquitur, quando sententia est aliqua la-
ta per delegatum. Sed vbi esset nulla,tũc dicitur functus
officio suo,vt alterius non posset se intromittere, per di-
ctam l.iudex.ff.de re iudi. ¶ Hoc tamen videtur limitan-
dum,quando sententia est nulla,licet seruauerit formam
mandati.Secus si esset nulla ex eo, quia non seruasset for
mam mandati.iuxta c.cum dilecta.de rescriptis. quia tũc
videtur,quod iterato possit pronunciare ad instar eius,qđ
dicitur de arbitro in l.quod si errauit. & l. quid tamen.ff.
de arb.& voluit Sal.in d.l.si vt proponis.Et hoc de primo
8 casu principali. ¶ †Circa secundum,quando quæritur de
alijs actibus particularibus,an per actum nullum,seu qui
sit nullus expiret potestas.Conclude quod aut sunt actus
iudiciales facti ante sententiam, vt sunt interlocutoriæ,q̃
feruntur per iudicem: & tunc est incidere in illud dubiũ,
an interlocutoria possit reuocari. Nam clarum est quod
si est nulla,sic:si autem est aliqua, communiter etiam te-
netur quod poterit reuocari. De quo per Legistas in l.qđ
iussit.ff.de re iud.& per Canonistas j.de ap.in c.cũ cessan-
te. ¶ Aut quæritur de actibus extraiudicialibus, puta de
prouisionibus & collationibus beneficiorũ.Inn.hic tan-
git,& j.de re iudi.c.j.& ibi etiam per Io.And.& in effectu
concludit,ꝙ aut actus nõ est perfecte completus, licet sit
cœptus:& tũc nõ dr̃ ille, qui habet potestatẽ circa actum
illum,vt ipsum faciat functus officio suo, & ideo non ex-
pirat eius potestas. ¶ Aut talis actus est cõpletus, sed est
inualidus:& tunc hic simpliciter dicit quod poterit reite-
rari,per id quod habetur de elec.c.cum terra.& sic nõ ex-
pirat potestas habentis actum facere.¶ Sed in c.j.de re iu
dica.videtur dicere hoc verum, quando actus est nullus:
interueniẽte errore facti:puta quia contulit beneficium,
quod credebat esse vacans,& reperitur alteri fuisse colla-
tum.Si autem actus esset nullus errore iuris,vt quia facta
est collatio de beneficio non vacante errore iuris,tunc di
cit ibi quod nõ poterit iterato prouidere. Ponit exemplũ
Hosti. si forte Episcopus dispensauit cum aliquo existẽte
in minoribus,& contulit ei ecclesiam parochialẽ,ꝙ face-
re potuit.s̃.de æta.& quali.in c.p̃terea. & executor credẽs
ipsum non potuisse dispensare, illam dat ei, pro quo da-
tum erat mandatum. Nam tunc collatio erit nulla, & tñ
non poterit iterato prouidere de alio beneficio. ¶ Sed Ho
stien. non placet ista differentia. vnde concludit, quod si
prouisio seu collatio est nulla,siue contulerit, seu proui-
derit errore iuris,siue facti,poterit iterato ꝓuidere:& hoc
vt beneficia Principum suum habeant effectum,& ne il-
lis illudatur.Facit quod habetur in l.fi.ff.de constitu.Prin
9 cip.& de postu.bonæ.ij.& † etiam quia æquipolleat, ali-
quid non facere,vel inutiliter facere.de transla.prælato.c.
ij.& infra de cleri.non residen.in c.relatum.Et hoc etiam
satis videtur fuisse de mente Innocen.hic, dum simplici-
ter dixit, quod quando actus est inualidus, potest iterari
quia non expirat potestas per hũc tex. Et per prædicta in-
fert ad plura.Nam primo dicit,quod si executor est datus
ad prouidendum,& mãdauerit prouideri in vna ecclesia,
poterit antequam ille reperiatur in illa, prouideri in alia:
quia adhuc mandatum non habuerat effectum. Contra-
rium autem videtur notasse infra de iurepatro.c. cum di-
lectus

lectus.Sed dic secundum Compo.qui hoc ponit in c. ca-
pitulum.§. de rescriptis. quod ibi loquitur de reseruatio-
ne: quasi velit quod nō possit facere eodem tempore plu-
res reseruationes,sed vnicam solam,de quo infra de offic.
lega.c.præsenti.lib.vj.sed hic loquitur de nudo mandato,
vel secundum eum,hic se corrigit de eo,quod dixit in di-
cto c.cum dilectus. sed certe potius deberet dici econtra,
cum illud c.sit post istud. Vnde hæc secunda non videtur
bona:& ideo tene præcedentem.Dicit tamen hic d.Ant.
quod si ille,cui mandatur prouideri,acceptasset in vna ec-
clesia aliquod beneficium vacans, nō posset prouideri in
altera,nisi appareret,quod ius non haberet in illo, per id
quod no.j.de rescrip.c.cum in multis.lib.vj. Et per prædi
cta etiam dixit Innocē. quod si executor prouidit in vna
ecclesia,& illa prouisio de iure fuit valida,licet nō habue
rit effectum de facto, vt quia nō fuit de facto receptus,nō
poterit prouidere in alia,ex quo prouisio facta est,quæ est
de iure valida:alias sequeretur absurdum,videlicet quod
contra mentem mandantis haberet impetrans ius in plu
ribus beneficijs ex vno mandato. Recitat tamen Innocē.
aliquos tenere contrarium.Quam opin.dicit Hosti.posse
tolerari,quando ecclesia esset ita iniqua & proterua , seu
illi de ecclesia,quod nullo modo vellent obedire.argum.
c.si quis ordinatus , & c.seq.xcij.distin.& vij.quæstione j.
pastoralis.si tamen adipiscatur secundum, intelligitur re
nūciatum primo beneficio, per id quod habetur infra de
præben.c.de multa.& in clemen.gratiæ.de rescriptis.pri-
mam tamen opinionem dicit esse veriorem de iure, licet
secunda videatur iustior ex eo,quia verba cū effectu sunt
intelligenda,vt infra de cleri.non residen.in c.relatum.&
quia paria sunt aliquid non esse factum , vel non habere
effectum.de transla.prælaro.c.ij.de quo etiam per Io.An.
in c.j.de re iudic.Per prædicta etiam dicit Innocen.quod
10 si † executor fuit datus ad prouidēdum de canonicatu ali
cui, & mandauit vt reciperetur in canonicum, & ita fuit
receptus,quod functus est officio suo,& plus se nō intro-
mittet.Quod est verum,nisi haberet aliam clausulam,pu
ta vt posset etiam prouidere de præbenda,vel canonicatu
cum plenitudine iuris canonicalis, secundum ea,quæ ha
bentur infra de præben.c.pro illorum. Item dixit Innoc.
in dicto c.j.infra de re iudic.quod si executor prouidit de
præbenda,quam credebat vacare de iure & non vacabat,
vbi erat alteri collata,quod iterato poterit prouidere: qa
negotium non habuit effectum, cum collatio fuerit nul-
la . Secus dicit si contulit vacantem de iure, licet non de
facto , quam omisit petere ille, cui facta est collatio exe-
crans lites,quauis sibi de iure deberetur:quia tunc nō po
terit de alia præbends prouideri. Facit quod nota.in c.cū
in multis.infra de rescriptis. libr.vj.¶ Et ex prædictis pa-
tet Innocen.facere differentiam in actibus gestis ex pote
state delegata,an sint actus iudiciales , an vero extraiudi-
ciales:quia si iudiciales,vt quia tulit sententiam diffiniti-
uam,licet illa sit nulla,dicitur functus officio suo.l.iudex.
ff.de re iudica.& supra dixi.quod est verum, quando sen-
tentia est nulla ex alio defectu,quam ex eo, quia non ser
uauit formam mādati: alias esset secus , vt supra dixi post
Sal.¶ Ioan.tamen Cald.in c.qualiter. Io j.infra de accusa.
11 in distinctione ibi posita per eū , videtur velle † quod in-
distincte qualitercunque sit nulla sententia delegati , di-
catur functus officio suo,quādo est diffinitiua. & aliud di
cit in arbitro,per l.quid tamen.cum l.pręcedenti.ff.de ar-
bi. Et sic videtur tenere Saly.Et hæc opi.videretur verior
de iure,per dictā l.iudex.quæ indistincte loquitur.In acti
bus autem extraiudicialibus voluit Inn.quod si actus est
nullus,non finiatur potestas delegata,vt patet ex supradi
ctis,& notaris hic per eum in d.c.j.de re iudi.in 6.Sed con
tra dictum Inno.videtur text.in c.si compromissarius . de
12 elec.lib.6.vbi patet,† quod per actum extraiudicialiter fa-
ctum,licet sit nullus,finitur potestas compromissarij.& p

illud capitulum reprobatur etiam illud,quod tenebat hic,
Inno.inquantum dixit , quod si compromissarius datus
fuerit ad eligendum, & eligat ignoranter indignum , vel
etiam electus non acceptet,quod potestas compromissa-
rij nun extinguebatur. quod est falsum, vt hodie est decla
ratum in dicto c.si compromissarius. Et propter prædicta
cōcludit hic do.Anto.in actibus extraiudicialibus , quod
aut potestas spectat ad aliquos iure proprio:& tūc si actus
est nullus,non finitur potestas,vt patet in c.cum terra. de
elect.aliquando vero fit actus ex potestate delegata:& tūc
videtur,quod qūucunque actus fuerit factus , siue fiat de
iure,siue de facto,& siue ex certa scientia,siue probabili-
ter errando vel ignorando, dicetur quis tunc functus of-
ficio suo,vt est casus in dicto c.si compromissarius. Et fa-
cit quod notat Bart.in d.l.ij.ff.de optio.leg. ¶ Et per præ-
dicta videtur,quod theorica Innoc.quam ponit hic, & in
dicto c.j.de re iudi.non procedat de iure.Communiter ta
men doct.sequuntur illam.vnde dicit domi.Anto.volen-
do illam saluare , quod potest dici speciale esse in bene-
ficijs principum,vt per actum nullum non finiatur pote-
stas delegata. Et hoc ideo,quia princeps seu papa mandā
do beneficium conferri , vel mandando prouideri de be-
neficio,videtur cogitasse de effectuali prouisione.non de
ea,quæ solummodo sonet in nudū factum : ne aliàs quis
frustretur effectu gratiæ,& ne illi illudatur.arg.c.bone.lo
2.de postul.Vel potest dici secundū eum , quod opi.Inn.
procedat in potestate executoris, quæ venit consecutiuè
ad gratiam,quę nō permittitur,donec habeat effectū:nisi
ipsi gratiæ tacite vel expresse renuncietur. Et ideo cum
duret ipsa gratia, durabit tunc potestas delegata illi acces
soria,donec sortiatur effectum. Facit quod habetur in c.si
cui.infra de præbend.li.6. & officio delega.c.si.super grā.
eodem lib.Præcedens tamen saluatio videtur magis ge-
neralis : quia procedit etiam si non fuerit facta gratia per
Papam,sed fieri mādatur: & quia collatus fuit canonicus,
p Papā,sed mandatū fuit p ipsū datū executori , vt pui-
deat de canonicatu.¶ Itē aduerte, qa gl.in c.cōpromissa-
15 rius præallegata. † facit differentiā inter cōpromissarium
datū ad eligendū, & inter cōprumissariū datū ad puiden
dum , vt licèt primus dicatur functus officio suo facien-
do electionem,quæ est nulla:secus est in secundo,quasi si
gnificatum verbi prouidere,illud operetur.Et secundum
hoc etiam uideretur,quod aliud sit in delegato ad confe-
rendum alicui beneficium in aliqua ecclesiarum ciuita-
tis Bonon.& aliud in delegato dato ad prouidendum de
beneficio in aliqua ecclesiarum ciuitatis Bonon.Sed cer-
te non video bonam rationem diuersitatis , quia sicut nō
dicitur prouidisse,quando prouisio est nulla: ita etiam sa-
tis potest dici non contulisse,quando collatio est nulla ita
etiam satis potest dici non contulisse, quando collatio est
nulla.Facit l.4.§.commodatum.ff.de re iudi.vbi condem
14 natus † dicitur demum,si rite,& valide est condemnatus.
Et sic videtur,quod siue sit datus delegatus ad prouiden-
dum,siue ad conferendum,si prouisio siue collatio sit nul
la,possit iterato prouidere,vel conferendo theoricam In-
noc.de qua s.dixi,& cum qua cōiter transeunt . tamen re
vera contra ipsum multum facit dictum c.si compromis-
sarius.licet posset dici,quod ibi non loquitur in delegato
Apostolico dato ad prouidendum de beneficio,vel ad cō
ferendum beneficium.¶ Et eodem modo potest respon-
dere ad notata per Bart.in l.2.ff.de opti.lega.dictum tamē
Innocen.non bene videtur iure probari . Nam ad c.cum
tertia.allegatum per eum, potest responderi quod loqui-
tur in ijs,qui ex potestate ordinaria habent eligere , & sic
actum facere, quo casu aliud videtur quam in potestate
delegata, vt supra tetigi.Item non obstat c.relatum infra
de præben.quia ibi dicitur , quod quis non debet habere
inane nomen canonici:quod potest intelligi quando pro
uisio de canonicatu fuit valida. vnde non probat,quod si
delegatus

delegatus prouidisset,& prouisio fuisset nulla, quod ipse
posset iterum prouidere. Et pro hoc etiam potest respon-
deri ad c.relatum.infra de cleri. non residen. Item ad c.si-
gnificasti. supra allegatum per Imol. potest responde-
ri, quod ibi mandatum fuit factum per delegatum ordi-
nario, vt exequatur sententiam validam ipsius delegati;
qui ordinarius ex iure suo propter mādatum sibi factum
potest exequi: si tamen non exequitur, potest delegatus
exequi:quia non dicitur functus officio suo,ex quo restat
executio actus validi:vnde secus esset si tulisset sententiā
nullam,quia functus esset officio suo.l.iudex.ff.de re iud.
Et sic patet, quod de iure non bene videtur probari theo
ricam Innocen.inquantum voluit, quod in actibus extra
iudicialibus,si actus sit ex potestate delegata a Papa, vel
Principe,& actus sit nullus,quod possit iterato actum fa-
cere. Et vt dixi,multum contra eum facit dictum c.si cō-
promissatius.libro sexto.de electio. & per Barto.in l.ij.ff.
de opt.lega.licèt posset responderi,vt dixi, tamen vt dixi.
§.Doct. transeunt cōmuniter cum theorica Inno. quam
do.Anto.nititur saluare eo modo, quo dixi supra,& salua
tio videtur potius sapere æquitatem, quam iuris rigorē.
16 ¶†Vlterius,quia dictum est superius quod vbi sententia
lata ab ordinario est nulla, potest ipse ordinarius iterato
sententiare, quia non expirat potestas ordinarij per sentē
tiam nullam etiam diffinitiuā;potest quæri de aliquibus.
Et primo an possit cognoscere de principali causa anteq̄
cognoscat de nullitate sententiæ. Dic quod sic,si nullitas
apparet ex ipsa sententia alio extrinseco non probato: vt
quia lata est condēnatoria in actione personali nulla quā
titate expressa:vel quia in ipsa apparet expressus error. Fa
cit l.j.& ij.C.quæ senten.sine certa quantita. & quod ha-
betur in c.j.infra de senten.excommu.c.per tuas. Si autē
non liquet ex tenore sententiæ de nullitate: tunc si est ta
lis nullitas, de qua verisimiliter iudex est informatus, vt
quia allegatur defectus conditionis,vel alius qui pendet,
a facto iudicis:& tunc non est necessaria aliqua cognitio:
quia de hoc debet esse certus.§.de rescriptis.ab excōmu-
nicato.Secus si est talis defectus,de quo verisimiliter non
est informatus,vt quia sententia fuit lata contra minorē,
vel furiosum indefensum,& iudex hoc ignorabat: & tūc
oportet quod de hoc cognoscatur antequam pronunciet
vel cognoscat de causa principali. Facit quod habetur in
l.Pomponius.ff.de re iudi.& per Barto.in l.iudex.eodem
titu.& in l.si vt proponis.C.quomodo & quando iudex.
Secundo potest quæri, an antequam cognoscat de causa
principali,sit necesse quod pronūtiet super nullitate.Dic
quod si principaliter in libello est petitum sententiam de
clarari nullam,& iterato de causa cognosci,& hoc vt sen
tentia conformetur libello,infra de simo.c.licet. Hely.Se
cus si petatur iterato de causa cognosci, cum sententia sit
nulla quia tunc petitur pronunciari super causa principa
li, & non est expediens quod super nullitate pronuntie-
tur expresse:sed sufficit tacite pronunciari.C.de ordi.iud.
l.j.& de ord.cog.c.j.Et facit quod notat Bar. in l.conque-
17 rebatur.ff.de re iudica.& d.l.si vt proponis. ¶†Tertio po-
test quæri, an prima sententia existēte nulla possit ex eis-
dem actis pronunciari,& sententia reformari. De quo te-
tigit glossa infra de re iudic.in c.ad probandum. & est bo
nus text.de elec.dudum.ij.& tangit Barto.in d.l.si vt pro-
ponis.& in d.l.conquerebatur.& in l.si expressim.ff.de ap
pella.& quod notatur etiam aliquid in l.si accusatoribus.
C.qui accus.non pos.& facit quod habetur in c.qualiter,
& quando.lo j.infra de accu.in prima glo.conclude quod
aut vitium concernit pariter sententiam,& acta:aut con-
cernit sententiam tantum,& non acta. Aut cōcernit sen-
tentiam,& partem actorum. Primo casu,quando pariter
concernit sententiam & acta, vt quia allegatur defectus
iurisdictionis, vel quia acta & sententia sunt facta contra
minorem indefensum,vel deficiunt in fundamento con-
testationis litis: & tunc oportet,quod omnia intententur
de nouo.d.c.dudum. & facit quod nota.gl.in d.c.ad pro-
bandum.& quod in dicta l.conquerebatur. Secundo ca-
su,quando vitium concernit sententiam tantum, & non
acta,vt quia fuit lata die feriata, vel expresso errore in sen
tentia:& tunc,quia sententia nulla non finit instantiam,
poterit iterato sentētia ex eisdem actis ferri.facit quod no
tatur in d.l.conquerebatur.& maxime per Barto. & in di
cta l.si vt proponis.& in d.l.si expressim.Tertio casu,quā-
do vitium sententiæ concernit sententiam & partē acto-
rum:& tunc si illa acta ab alijs sunt diuidua,quæ sunt vi-
tiosa,illa solum erunt iteranda. Exemplum sit lite conte-
stata mortuus est ille,contra quem procedebatur, & suc-
cessit ei hæres, & processum est post mortē contra ipsum
qui erat defunctus, non valerent tunc acta talia.l.de qua
re.ff.de iud.& ideo oportet tunc,quod illa quæ sunt facta
a tempore mortis,reiterentur: non autē erit necesse reite
18 rari contestationem, & alia præcedentia: quia † vtile per
inutile non vitiatur,quando est separabile. infra de regu.
iur.vtile.libro sexto. Secus si essent acta indiuidua,vt qa
contestatio litis esset facta die feriata in honorem Dei,&
sic non valeret, licet alia acta fierent diebus iuridicis, &
sic non haberent idem vitium,quod habet cōtestatio, &
videantur esse acta separata tamen,quia habent se indiui
due ad contestationem, ex eo quia lite non contestata,
vel contestatione existente nulla,acta sequentia non pos-
sunt valere. infra vt lite contesta.c.j.tunc contestatio, in
qua fuit vitium, & etiam alia sequentia tanquam indiui-
due se habentia ad illam debebunt itereri. Facit quod no
19 tatur in locis præallegatis. ¶†An autem in causa appella
tionis iudicari debeat ex eisdem actis. Dic quod sic:quia
acta facta in causa principali, prosunt etiam in causa ap-
pellationis.infra de appellatio.in c.per tuas.& facit quod
nota.in c.in præsentia.supra de renuntia.& in l.ita demū.
C.de procura. & in l.fina.C.de tempo.appella. Et vltimo
etiam potest quæri,an retractata sententia per restitutio-
nem in integrum possit ex eisdem actis sequi sententia.
Barto. etiam tangit in l.j.C.de senten.aduo.fis.la.lib.x.&
ibi concludit, quod sic:quia restitutio in integrum resti-
tuit ad primam instantiam.allegat quod habetur in l.j.C.
si aduersus libertatem.Sed domi.Anto.dicit hoc verum,
quando læsio solum concernit sententiam: quia non de-
bent tūc iterari acta.Secus si læsio surgeret ex actis simul,
& sententia:quia tunc iteranda erunt acta ex eo,quia illa
cum sententia per restitutionem in integrum rescinde-
tur in dicto casu, & hæc sufficiant de ista decreta. Sequi-
tur decreta.consultationibus.

SVMMARIVM.

1 *Spoliatus per iudicem, an sit restituendus.*
2 *Spoliatus prætendens restitutionem, quid petere debeat.*
3 *Diffinitiua ferri non potest contra absentem non per contumaciam.*
4 *Citatio trina præcedere debet primum decretum.*
5 *Decretum secundum intra quantum tempus post primum per iudicem sit interponendum.*
6 *Decretum secundum, quare & qualiter interponatur.*
7 *Decretum secundum, vt interponi posit, quæ requirantur.*
8 *Decretum primum contra quemlibet interponi posit, qualiter intelligatur.*
9 *Decretum secundum regulariter contra non latitantem non interponitur.*
10 *Præiudicium graue ex secundo decreto, an debeat aliquando fieri absenti non contumaci.*
11 *Venditio per decretum facta contra non latitantem tanquam si latitaret, non valeat.*
12 *Iudex se deceptum cognoscens in ferenda primi & secūdi decreti sentētia, eam reuocare potest.*
13 *Missio seu venditio, an posit fieri contra ecclesiam contumacem.*
14 *Latitare quid propriè dicatur.*
15 *Amici latitantis quando sunt citandi.*
16 *Actor missus in possessionem per decretum, efficitur verus possessor post annum.*

17 *Senten.*

7 *Sententia lata in possessorio, recuperandæ, an dicatur vere definitiua.*
8 *Sententia in petitorio, an sit definitiua vel interlocutoria. & qualis sit etiã in possessorio.*
9 *Restitutio non fit per definitiuam lite non contestata.*
0 *Lite non contestata quando procedi possit.*
1 *Contestatio litis, an requiratur in possessorio recuperandæ.*
2 *Sententia primi & secundi decreti dicitur interlocutoria.*
3 *Inquisitio locum non habet, vbi ad priuatum interesse agitur.*

COnsultationibus. Reo absen
te non per
contumaciam delegatus datus etiam ad
diem non restituet actorem possessionẽ,
& deiectionem probare volẽtem. h. d. cõ-
munis diuisio. secunda ibi. Super quo re-
spondemus. ¶ Not. practicam impetrandi rescriptum su-
1 per possessorio recuperandæ. † Nota a sensu contrario, quod
spoliatus per iudicem non videtur restitnendus, quod in-
tellige verum, nisi sine ordine indiciario fuisset spoliatus
vt infra de restitu. spolia. c. conquerente. & nota. iij. q. j. in
summa. ¶ Nota a sensu contrario, quod absentans se iudicio
cœpto, vel post habitam notitiam literarum, præsumitur
malitiose se absentasse, etiam si ex probabili causa se ab-
sentet. Facit quod no. Innoc. in c. fin. infra de eo, qui mit.
in pos. Et facit quod no. per gloss. & Bar. in l. Fulcinius. §.
quid si latitare. ff. ex qui. cau. in pos. ea. & per Dyn. in regu
2 la, pro possessore. de reg. iur. in vj. † No. duo, quæ habet pro-
bare prætendens se spoliatum, & petens se restitui. Nam
debet probare spoliationem, & se possedisse tempore spo
liationis. Facit infra de restitu. spolia. in c. cum ad sedem.
¶ Not. quod absentia causa studiorum, vel peregrinatio-
nis dicitur eẽ probabilis absentia. Facit quod habetur in
l. nec non. ff. ex quib. cau. maio. Et de multiplici absentia
nota. per glo. in l. fina. ff. de restit. in Integ. & infra de pro-
cura. in c. querelam. & ij. q. vj. biduum. §. si aduersus. ¶ No
ta, quod licet labatur tempus iudici, non propterea potest pro-
cedere, nisi quatenus de iure permittitur. de quo infra c.
consuluit. & facit quod not. s. eo. de causis. in prima gl. Et
ex hoc etiam not. quod mandatum præcise factum de re
restituenda infra tempus recipit limitationem, si liqueat
3 causa, & parte præsente. ¶ † No. quod contra absentem nõ
per contumaciam non potest deueniri ad diffinitiuam li
te non contestata: secus videtur si per contumaciam. De
quo vltimo, an procedat tangitur in glos. fina. & tangitur
super ea. ¶ No. de intellectu huius verbi constiterit, quia
id dicitur iudici constare, quod ei constat parte præsente,
vel per contumaciam absente. Facit l. in causæ. §. causa co
gnita. ff. de minor. Et per hoc etiam no. quod id non dici-
tur constare iudici, quod ei probatur parte non absente
contumaciter, nec legitime citata. In glo. prima. in fi. ibi,
& dic eodẽ modo. Supple suppleri debet maxime. & pro-
cedit hoc casu hæc expositio secundum intellectum glo.
fin. quæ tenet quod etiam contra contumacem non pos-
sit procedi ad diffinitiuam lite non contestata in possesso
rio recuperandæ. Nam tunc dũ litera hic dicit anteq̃ &c.
bene oportet suppleri maxime, quia idem si post notitiã
literarum se absentasset ante litis contestationem, sed se-
cundum aliam opin. quæ fuit Hug. non deberet subaudi
ri maxime. ¶ In gl. ij. ibi, solutio aliud est &c. no. bene gl.
quæ ponit tria, vt diuersa. primum declarat in versi. si ali-
quis. Secundum in ver. si autem vocatus. Tertium in ver.
aliud est possessionem restituere. ¶ In ea. gl. ibi, si non de-
fendatur boni viri arbitratu. Aduerte, quia vltra hoc req-
ritur antequam iubeãtur bona possideri, quia illud fit ex
secundo decreto, quod præcedat primum decretum, hoc
est iussus iudicis, vt mittatur agẽs in possessionem bono-
rum conuenti, & fiat missio causa custodiæ, quæ faciliter
fit quando quis non comparet legitime citatus, cum sit
modici præiudicij: ideo sufficit ad consequendum ipsum
primum decretum, & missionem causa custodiæ, quæ nõ
tribuit veram possessionem summatim, vt infra eod. dicit
glo. quod debitum probetur per iuramentum calumniæ,
per id quod not. per gl. in c. quoniam. §. si. infra vt lite non
4 contesta. Et † intellige etiam quod debet præcessisse trina
citatio, vel vnica citatio ad hoc vt veniatur ad primũ de-
cretum, seu ad ipsam missionem causa custodiæ, vt plene
no. in l. si finita. §. Iulianus. ff. de dam. infect. per glo. & per
Bar. Nam tunc si taliter citatus est contumax, & non de-
fendit, quod patebit ex eo, quod nullus comparet, & qa
fuerunt citati amici, & etiam edictum generale proposi-
tum, quod si qui essent, qui vellent eum defendere, com
parerent infra talem terminum, per id quod no. glo. in l.
ergo. ff. ex qui. cau. maio. & in l. hic autem. §. fin. ff. ex qui.
cau. in pos. ea. & tunc si nullus comparet, præstito sacra-
mento de calumnia, ad instantiam actoris procedetur ad
primum decretum, & decernet iudex quod mittatur in
possessionem causa custodiæ, & demum expectabitur per
aliquod tempus ipse absens antequam ad secundum de-
cretum. quantum autem debeat esse tale tempus, Legistæ
communiter tenent, quod sit arbitrarium, vt voluit gl. in
l. fina. C. de exce. rei iudica. & Bar. in d. §. Iulianus. & hoc
quia non bene videtur hoc a iure determinatum: & sic vi-
detur arbitrio iudicis relinquendum. s. eodem. de causis.
Et pro hoc etiam illa verba posita hic, in gl. dum dicit, bo
ni viri arbitratu, bona eius posidẽtur, quæ habentur in
l. Fulcinius. allegata in glo. Sed Innocen. in c. dilecto. j. de
verbo. signifi. vbi tractauit de materia huius c. dixit quod
est tempus anni, argumen. c. quoniam. §. in alijs. infra vt li
5 te non contesta. potes dicere, † quod æquum sit iudicem
arbitrari de anno, per id quod dixit Innocen. in d. c. dile-
cto. nisi alia iusta causa suaderet oppositum, & electio di-
cto tempore post missionem factam ex primo decreto, po-
terit reus instare, vt deueniatur ad secundum decretum.
vnde iterato erit citandus trina citatione ipse absens ad
domum suæ habitationis: & similiter erit facienda citatio
generalis, de qua dixi circa principium decre. & tunc ne-
minem comparente ad instãtiam actoris iudex procedet
ad secundum decretum contra absentem latitantem, seu
qui se absentauit causa se absentandi a iudicio & fraudã-
di creditores, iudex poterit procedere ad secũdum decre-
tum, quod fieri potest altero de duobus modis. vno mo-
do adiudicando actori tot bona, de quibus est missus ex
primo decreto, quod satisfiat sibi de debito & expensis:
& sic iudex per secunddm decretum adiudicabit ipsa bo-
na ipsi actori, & iubebit illa per ipsum possideri. Et sic de-
bet intelligi glo. & post talem adiudicationem factam ex
secundo decreto acquiret actor veram possessionem, &
verum dominium, si ille contra quem facta est immissio,
erat dominus: alias acquiret ius, quod ille habebat. Facit
quod leg. & no. in l. prætoris. in prin. ff. de dam. inse. & hoc
6 voluit glo. hic, dum dixit possideri iubentur. † potest etiã
secundo modo interponi secundum decretum, vt iudex
decernat bona illa, in quibus est immissus ex ipso primo
decreto ipse actor, vendi vt satisfiat ipsi actori de debito
& expensis antequam iudex secundum decretum conce-
dat debebit sibi fieri plena fides de debito propter magnũ
præiudicium, quod generatur absenti: & sic per instrumẽ
tum publicum debebit fieri fides, vel per testes idoneos.
Dicetur tamen tunc summaria probatio, quia facta parte
absente. facit l. j. cum ibi notatis. C. quorum appella. non
reci. & sic debet intelligi glo. in l. cum proponas. allegata
in glo. & in l. hæreditarium. de bon. auto. iudi. poss. ff. & in
l. Fulcinius. §. cum hoc. ff. ex quib. cau. in posses. ea. Et per
hoc patet intellectus gloss. hic, dum dixit, & etiam vẽdũ-
tur, quia tetigit modum interponendi secundum decre-
tum, de quo proxime dixi. Et de materia primi & secun-
di decreti plene per glo. & Dy. & Bar. in l. si finita. §. Iulia
nus. ff. de dã. infecto. & per Cyn. in l. cum proponas. C. de
bon. autor. iud. pos. & in Specula. de primo, & secũdo de-
creto,

ereto.& maxime in titu. de secundo decreto.§. nunc dica
mus.versi.illud autem.in ea.gl.ibi,secundum quod dici-
tur in auth.Supple, quia licet olim ex primo decreto fie-
ret missio in omnibus bonis,hodie nõ debet fieri in om-
nia,sed solum in tot, quod sufficiant ad mensuram debi-
7 ti declarati in libello.& expensarum. Et † no.ex supradi-
ctis quatuor præcipue requiri, vt possit deueniri ad secun
dum decretum.primum est, quod præcedat primũ decre
tum:s'm est,ꝙ quis fraudandi causa ipsum agẽtem latitet.
Tertio,ꝙ plene constet de debito,vt dixi supra, licet cer-
to respectu possit dici,quod sufficiat summaria probatio,
scilicet,quia fit parte absente,vt prædixi.¶Quarto requi-
ritur,quod tempus anni,vel arbitrium sit lapsum post in-
terpositionem primi decreti.Facit quod no.gl.in d.l.Ful-
cinius.§.cum hoc.& quod ibi notatur etiam per Bart.An
autem,vt deueniatur ad secundum decretum contra lati
tantem , requiratur ꝙ reus latitet nedum tempore secun-
di decreti, sed etiam tempore primi : licet de hoc fuerint
op.tene ꝙ sufficit,ꝙ latitauerit tempore interpositionis se
cundi decreti,per l.ignorare.C.de testamẽ.mili. & notat.
Barto.in d.l.Fulcinius.& in dicto §.Iulianus. Et quòd di-
ctum est,latitationem requiri,saltem tempore secũdi de-
creti intellige verum,nisi interponeretur primum , & se-
cundum decretum ex causa noxali vel quasi, vt est causa
damni infecti:quia tunc in tali causa,etiam contra nõ la-
titantem, peruenitur ad secundum decretum.l.ij.§.fin.ff.
si ex noxa.causa.& l.si finita.§.si forte.ff.de dam.infe.¶In
8 ea.ibi,& hoc ex impersonali. † nota bene ex glo.quia di-
xit ,quod contra quemlibet potest perueniri ad primum
decretum, etiã si sit absens ex causa probabili vel necessa
ria.Et ratio est, quia per illud fit modicum præiudicium :
nam solum fit missio in possessionem causa custodiæ : &
sic non aufertur possessio absenti,q̃a aliud est esse in pos-
sessione causa custodiæ,aliud possidere.l.si quis ante.ff.de
9 acq.poss. † Sed regulariter non peruenitur ad secundum
decretum contra non latitantem: quia illud est magni p̃-
iudicij, cum per illud auferatur dominiũ & possessio reo
vt prædixi. Aduerte tamen,quia hoc fallit in causa noxali
vel quasi,vt s̃.dixi. ¶Item fallit,quãdo expediret absenti
perueniri ad secundum decretum potius, q̃ differri,forte
propter debitum,quod quotidie crescit:vel si dilatio alla-
tura est periculum creditori . Nam tunc poterit deueniri
ad secundum decretum contra absentem, quando nõ la-
titat , dato tamen prius creditore curatore bonis non de-
fensis per l.Fulcinius.§.adeo.ff.ex quib.cau.in pos.ea. Nã
si conceditur cõtra furiosum & pupillum,vt not.gl.in l.si
non expedierit.ff.de bonis auto.iudi.pos.& etiam contra
absentem causa reipublicę,vt nota.in l.cum qui.per glo.
ff.de pri.cre.& per Inn. in c.dilecto.j.de verbo.sig.fortius
habebit locum in alijs,quamuis non latitent,vt voluit ẽt
Inno.in loco præallegato.¶Et iudicatur,ꝙ contra prædi-
ctos,videlicet furiosum & pupillum,datur ficta contuma
cia propter eorum tutores,quod non videtur contingere
in alijs:dic quod hoc text. nõ ponderauit in dicto §.adeo.
imo ibi expresse dicit, ꝙ fit missio contra dictas personas,
10 & venditio, etiam si nullus latitat. ¶†Item non obstat si
dicatur ꝙ tam graue præiudicium non debet fieri absenti
non contumaci,iuris ordine non seruato:quia respondet
Innocen.in loco præallegato, quod hoc cõtingit propter
multa mala,quæ possent oriri,nisi id sic fieret , quod pro-
cederet ad secundum decretum , licet rarissime id fieret,
nisi contra latitantem:& tunc subest causa,scilicet ipsa la
titatio. Prętere a,vt dicit Innocen.prouisum est talibus de
remedio : quia si fiat venditio , cum re vera non subesset
debitum , ageretur præiudiciali in rem ad recuperationẽ
rei venditæ,vel etiam ad rescindendum cõtractum. si nõ
fuerunt veræ causæ venditionis,puta si non fuit vtile ven
ditionem fieri ijs , pro quibus venditio est facta suorum
bonorum,vel si non erãt grauati debitis , vel si dilatio nõ
erat allatura pręiudicium creditoribus,vel si iudex nimiũ
festinauit.l.si finita.§.si forte.ff.de damno infec.& in l.Im
peratores.ff.de priuileg.credito.¶Dicit tamen hic domi-
nus Antonius quod cum venditio permittatur in pupil-
lo,& furioso propter longam dilationem debiti in absen
tem,hoc non procederet , nisi latitaret , vel esset absens ,
ita quod non speratur de proximo præsentia , puta quia
esset in captiuitate , vel in longinquis partibus . ¶Quid
11 autem † si fiat venditio contra non latitantem, tanquam
contra latitantem,an valebit? Dicit Innocen. in dicto ca-
pitulo dilecto.quod vel ipso iure non valebit, vel per be-
neficium restitutionis in integrum rescindetur , vt in di-
cto §.si forte.facit quod notat glo. in d.l.Fulcinius.§.cum
hoc.& §.si quis possederit. ¶Barto.in dicto §.si quis posse
derit.dicit quod si facta sit venditio eo casu , quo requiri-
tur latitatio, tunc ipso iure non valebit venditio,tãquam
facta contra formam iuris.l.cum hi.§.prætor.ff. de transa-
ctio.Secus si sit facta,vbi non requiritur latitatio, puta in
causa noxali vel quasi:quia tunc tenebit venditio, sed po
terit rescindi per beneficium restitutionis in integrum ,
si absens erat ex causa probabili ille, cõtra quem facta est
missio,vel ignorauit processum contra eum factum , per
id quod habetur in l.prima . in fin. & l.necnon.ff.ex qui-
bus causis maio.¶Dicit etiam Ioan.Andr.in dicto capi-
12 tulo dilecto . † quod cum ista sententia primi & secundi
decreti sit interlocutoria,vt notatur per glossam in l.præ-
senti.C.de ijs, qui ad ecclesiam confug. quod si iudex vi-
deat se deceptum,poterit illam reuocare , & vẽditionem
ex illa secutam,& solutionem agenti factam,argumen.l.
magis.§.si enim.ff.de rebus eorum.& de appellatio.in ca
pitulo cum cessante.& dicta l.cum hi.§.prætor. Sed certe
hoc dictum non videtur procedere in delegato:quia non
videtur durare eius officium post interlocutoriam secun
di decreti executioni mandatum, cum illa videatur habe
re vim diffinitiuæ,secundum notata per gloss.in clemen.
fin.de appellat. Et facit, quod habetur in capitulo præce-
denti . & quod ibi dictum fuit, & quod notat Bartol.in l.
quod iussit.ff.de re iudicata . sed in ordinario posset pro-
cedere dictum Ioan. Andre. quia aut dicemus venditio-
nem fore nullam propter deceptionem: & ipse idem po-
terit reuocare,ex quo ordinarius est,vt dictum fuit in ca-
pitulo præcedenti . Aut dicimus ipsam esse aliquam, sed
rescindendam per beneficium restitutionis , quod quan-
do fit,supra dixi:& tunc ipse posset restituere.l.præses. &
l.pręfecti.ff.de minoribus. Poterit etiam ipse non latitans
appellare intra decem dies, scilicet a tempore sententiæ .
13 l.ab eo.C.quomodo,& quando iudex.¶†Iuxta prædicta
potest quæri, an contra ecclesiam possit fieri commissio,
& venditio in contumaciam ipsius ecclesiæ. Dic quod sic
eo casu,quo dixi posse fieri cum pupillo,cum minori æq-
paretur ecclesia.de restitutione in integrum.capitulo pri
mo.¶Et quia facta est mentio de latitatione,potest quæ-
ri quid sit latitare.Innocen.in dicto capitulo dilecto.dicit
14 quod † latitare est non obedire vocationi,sed citationi iu
dicis . Allegat l.si creditores.ff.de priuileg.credito. Dici-
tur etiam latitare ille,qui turpiter se occultat in fraudem
aduersarij.dicta l. Fulcinius.§.quid sit latitare. Et dicitur
turpiter se occultare,quando nõ subsistente legitima cau
sa se occultat in fraudem aduersarij,vt ibi dicitur. ¶Et p̃-
dicta omnia superius procedunt , quando agitur actione
personali,& sic contra obligatum personali actione. ¶Si
autem agitur contra aliquem absentem actione reali,seu
rei vendicatione , vel Publiciana,tũc habet locum quod
sequitur in gloss.in versicu.si aliquis absens,&c. ¶In ea-
dem gloss.ibi,citari debet ad domum . Supple,trina cita-
tione per ea,quæ supra dixi.¶In eadem gloss.interrogan
di sunt amici.Supple,& etiam debet fieri citatio per edi-
ctum generale , si qui sunt , qui velint defendere talem ,
compareant infra talem terminum . Facit quod nota.per
glossam,

glossam, & Bartol. in l. hoc autem. ff. ex quibus causis in possessio. eatur. & quod dixit gl. de interrogandis, seu citandis amicis, cautum est illud seruare, per ea quę habentur in dicta l. hoc autem. §. si. & in Lergo. Allegata in gl.
15 ¶ † Aliqui tamen dicunt, quod non est necesse amicos citari, nisi quando proceditur cõtra personam priuilegiatam, vt notat Cy. in dicta l. cum proponas. C. de bon. authori. iudic. possid. Facit quod notat gloss. in clemen. j. de rescriptis. & in clemen. j. de iudic. Barto. tamen transit cũ gloss. in §. Iulianus. allegato supra. ¶ In eadem gl. ibi, ad domum legitimè. & sic debebit fieri trina citatio, per id quod supra dixi. Et etiam videtur, quod citãdi sint amici, saltem per ędictum generale, si qui sint qui velint defendere talem, &c. per id quod supra dixi. ¶ In eadem gloss. ibi, vel ad appellandum. intellige hoc verum, quãdo post
16 annum venit ipse reus, † cum actor per lapsum anni a tẽpore missionis in possessionem computãdum, videatur effectus verus possessor, per ea quę habentur infra vt lite non contest. capitulo quoniam. §. in alijs. sed ante, solum est possessor causa custodię: & ideo si reꝰ veniat infra annum, nõ egebit restitutione in integrum: quia recuperabit detentationem illam soluendo expensas cõtumacię, vt infra etiam sentit glos. circa finem. in versicu. etiam sine iusta causa. ¶ Et no. bene hanc glo. quę vult, quod sicut missus in reali, secundum opinionem Canonistarũ, de qua in §. in aliis. pręallegato. & in §. fina. & capitulo contingit. infra de dolo, & contuma. infra annum, non est verus possessor, sed demum post annum. Sic etiam sit, quando agitur possessorio recuperandę. Et cum gloss. transeunt Docto. Sed certe glo. non videtur bene dicere: quia interdictum recuperandę est actio personalis, cum omnia interdicta sint personalia. l. ij. ff. de interdictis. licèt aliqua sint in rẽ scripta. vt ibi patet: sed hoc interdictũ vñ vi, non est in rem scriptum, vt est text. singularis in l. cum a te. ff. de vi, & vi arma. Et ideo sicut in alijs personalibus missus in possessionem causa rei seruandę, post annum non efficitur possessor, sed etiam videtur nec missus in possessionẽ virtute interdicti vnde vi, & sic virtute recuperandę non videtur post annum effici verus possessor. Licèt glo. hic voluerit contrarium, quam tene menti: quia cum illa transeunt Docto. ¶ Item aduerte, quia glo. dum supra dixit, si daretur restitutio quasi diffinitiua proce-
17 deretur: videtur velle, † quod sententia lata in possessorio recuperandę, dicatur quasi diffinitiua, & sic non sit vera diffinitiua. Doct. communiter tenent contrarium, videlicet quòd immò sententia. quę fertur in possessorem, est diffinitiua, per id quod habetur in c. fin. de iudi. & in cle. j. de sequestra. & notat glo. magna ad fin. in c. cum ad sedẽ. de restit. spolia. & per hoc, q̃ talis sentẽtia diffiniuit articulum possessorij, & quo ad ipsum articulum non speratur alia sentẽtia. ideo meritò potest dici diffinitiua. ¶ Gl. tamen potest saluari certo respectu: quia licèt diffiniat articulum possessorij, non diffinit omnino irreuocabiliter: quia poterit esse, quòd per sententiam, quę fertur in petitorio, aduocabitur possessoriũ a possessore, & sic in effectu reuocabitur ipsa sententia super possessorio: & ideo hoc respectu potest dici, quod non verè, & totaliter diffiniat. Facit quod habetur infra de institu. c. cũ venissent. vbi videt esse text. quod dicatur interlocutoria. ¶ Domi.
18 Ant. hic dicit, † quod si accumulatum est petitorium, & possessorium simul, & diffinitur prius possessorium, sñia talis super possessorio erit interlocutoria, si speratur sñia in petitorio, quę absorbeat effectum sententię, possessorij. j. de causa poss. in c. cum dilectus. Et facit quod no. Innocẽ. in d. c. cum venissent. siue non esset accumulatum petitorium cum possessorio, sed condic. l. si quis in tantam. C. vnde vi. tunc sententia esset diffinitiua, vt voluit glo. in c. ad sedem. j. de restit. spoli. ¶ Si autem intentatũ esset nudũ possessoriũ: tũc p̃t dici sentẽtia sup possessorio diffinitiua, qua diffinit ipsum possessoriũ, & sic respectu talis articuli potest dici diffinitiua: sed si habeaẽ respectus ad iudicium proprietatis, quod poterit intentari, & attrahere ad se effectum possessorij, per ea quę habentur in d. c. cum dilectus. potest dici interlocutoria, quia reuocareẽ in effectu, si obtineatur. Si autem probationes deficerẽt in petitorio, quę communiter sunt difficiles. j. de rest. spolia. sæpe. tunc satis potest dici sententia lata super possessorio diffinitiua. Et propter prædicta glo. hic cautè appellat sententiam latam in possessorio, quasi diffinitiuã. quasi voluerit, q̃ propriè non sit diffinitiua, nec interlocutoria, sed teneat medium. Et sic residet do. Ant. communiter tamen tenetur, quod s. dixi. ¶ In ead. gl. in fin. & ex p̃dictis patet quare iste non fuit auditus petens restitui: q̃a ideo non fuit ex eo, quia non erat lis contestata. & ideo hoc casu non esset vis, an iste esset absens ex causa probabili, an vero contumaciter: quia etiam si cõtumaciter es-
19 set absens, adhuc procederet q̃ hic dicit, q̃ † non est faciẽda restitutio per diffinitiuam lite non contestata, vt tãgetur cum glo. fina. ¶ Sed contra hoc videtur facere tex. infra de pignor. ex literis. Sed dic, licèt do. Anto. sic satis instet, quod ibi bona viri erãt obligata, & hypothecata pro dote mulieris: & ideo bona, quę ibi habebat frater mariti, dicit ibi litera, quod debent restitui mulieri. q̃ est intelligendum per rationem hypothecariam, & seruato ordine iuris. Et sic non dicitur ibi quod possit procedi ad diffinitiuam lite non contestata. ideo non habet obstare. ¶ In glo. fina. ibi, mutat casum. hæc solutio videtur literã violare, quę videtur prosequi eundem casum. & quia exceptio debet esse de regula, vt notatur de regulis iuris, sup rubrica. & facit quod habetur in c. maiores visibiliter. infra de baptis. ¶ In eadem gl. ibi, vel mutetur tantum. hæc non videtur etiã bona: quia supra locutus est de vera possessione, & exceptio debet esse de regula, vt ꝓxime dixi, & ideo etiã hic in exceptione dicitur loqui de vera possessione, & non de illa, quę daẽ causa custodię. ¶ Sequẽs etiam intellectus qui fuit Hug. nõ videtur etiam bonus: quia secundũ hoc iste tex. esset correctus per ea, quę habentur vt lite non conte. in rubro, & nigro. & ꝑ id, quod no. eo. titu. c. j. in gloss. penul. vnde alij dixerunt, quod hic loquitur, quando agitur possessorio super bñficio: iõ tũc potest procedi lite non contesta. nec deberet fieri missio, per id qđ habetur in c. vno, de eo qui mit. in pos. li. vj. Sed certe, vt dicit Ioan. And. illa decret. non emanauerat tempore huius c. Præterea hic etiam loquitur, quando agitur possessorio super alia re, vt patet ibi, vel possessione quali bet. præterea etiam est dubium, an quando agitur possessorio in beneficialibus, habeat locũ dictũ c. vnũ, q̃a gloss. ibi videtur sentire, quod non. Archidiac. tamen ibi cõtra. de quo dic vt ibi. Et propter prædicta dicit Ioan. Andre.
20 post Hostiẽ. † quod hic speciale in casu isto, quando limitata est iurisdictio iudicis. Nam tunc poterit procedi lite non contestata contra contumacem possessorio recuperãdę odio spoliantis, & contumacis: & sic secus fit in alio possessorio. Sed certe etiã in possessorio recuperandę nõ proceditur ad diffinitiuam contra contumacem lite non contestata, vt patet in c. ij. vt lite non contesta. nisi dicatur quod ibi loquitur, quando tempus non erat statutum ipsi delegato. Facit ad prædicta quod notauit in simili Ioã. And. de emptio. & vendit. in c. peruenit. ¶ Do. Flo. hic dixit, quod tex. in verbo, nisi. potest intelligi quod procedatur contra cõtumacem etiam lite non contestata non ad diffinitiuam, sed ad primum & ſm decretum: & sic fiet vera restitutio possessionis per ſm decretũ. facit quod dictũ fuit in gl. ij. nõ autem proceditur ad diffinitiuam, ex quo lis non est contestata, vt prædixi. Et iste intellectus videẽ satis bonus. ¶ Aduerte tamen, quia inter Legistas fuerũt
21 opi. † an requiratur contestatio in possessorio recuperandę, vt possit ꝓcedi ad diffinitiuam. Nã Guil. de Cu. tenuit

quod non, in l.omnes.ff.de restitu.in integ. Et pro ipso fa
cit iste text. licet ipse non alleget. Sed Barto.tenuit opp.
per id, quod habetur in tex.& glos.in l.fina.C.si per vim,
vel alio modo, vt ipse plene notat in l.naturaliter.§.nihil
commune. circa finem.ff.de acquiren.posses.& pro ipso
videtur casus, licèt non alleget, in dicto capitulo secun-
do.infra vt lite non contesta. Nec obstat iste text.quia po
tes respõdere, vel quod mutet casum, vt dixit gl.vel quod
sit speciale in casu isto, vt dixit Ioan. Andre.vel quod in-
telligatur de misso in possessionem ex primo, & secun-
do decreto, vt dixit domi. Florenti. nam ad illud bene
22 proceditur lite non contestata: †quia sententia primi, &
secũdi decreti dicit̃ interlocutoria, vt nota.in l.si finita.§.
Iulianus.ff.de dam.insec.& per gloss.in l.præsente. C.de
de ijs, qui ad eccle.confugi.& etiam per Innocen.Ioan.
Andre.in capitulo dilecto. de verbo.signi.quamuis ipsa
sententia secundi decreti videatur habere effectum dif-
finitiue, nõ tamẽ per hoc minus dicitur interlocutoria.fa
cit quod nota.gloss.in clementi.si.de appella.¶Feder.ve
ro de Senis in consilio ccix.dicebat, quod iste versicu.lo-
quitur, quando proceditur per inquisitionem: quo casu
bene potest procedi ad diffinitiuam, lite non contestata.
infra vt lite nõ cõtesta.l.quoniam.§.sunt & alij. Sed certe
iste intellectus nõ procedit ad istũ text.ex eo, quia ita in-
nuit litera, literas ad instantiam partis concessas, & impe
23 tratas. Item † quia non habet locum inquisitio, vbi agi-
tur ad priuatum interesse, vt nota. in capitulo ad nostrã.
lo ij.infra de iureiuran. Ioannes de Imola iuris vtriusque
doctor excellentissimus.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus vices delegantis gerit in causa sibi commissa.*
2 *Iurisdictio delegata etiam ad personas non nominatas extenditur.*
3 *Pœna secundum delicti qualitatem est imponenda.*
4 *Prælati ob delictum subijcitur interdicto terra, cui præest, quo ad spiritualem iurisdictionem.*
5 *Pœna interdicti, quæ, & qualis sit.*
6 *Delegatus suspendere, mulctare, & interdicere potest.*
7 *interdictum in terra latum, an sit generale, an vero speciale.*
8 *Sacerdos cui Papa confitetur, maior ipso Papa censetur.*
9 *Sacerdotali officio interdicto, interdictum censetur episcopale.*
10 *Episcopus, an dicatur dominus, an vero rector ciuitatis.*
11 *Pœna temporali quandoque vnus pro alio punitur.*
12 *Impediens alium extra iudicium, an teneatur.*
13 *Prohibitio alicui facta ne rem alteri tradat, quando obliget.*
14 *Creditor, an agere possit contra debitorem, cui prohibitio facta est de non soluendo.*

SAnè quia. Delegatus Papæ in causa si-
bi cõmissa habet iurisdictio-
nem inordinariũ, & in quemcunque alium:
hoc dicit. Et in prima decisa consultario.in se-
cunda responsio.secunda ibi, tuæ quæstioni duximus re
spondendum. Et illa secũda tria facit, quia primo præmit-
tit responsionis causam.secundo respondet.tertio decla-
1 rat respõsionẽ.scd'a ibi, ideoq;.tertia ibi, itaq;.¶†No.pri-
mo, q delegatus in causa sibi commissa repræsentat vices
delegãtis: & sic si est delegat' Papę, cẽset maior quocũq;
ordinario. Facit qđ habetur de offici.ordin.c.pastoralis.
2 †Nota, quod iurisdictio delegata extenditur etiã ad alias
personas non nominatas in rescripto, si turbent eius iu-
3 risdictionem.de quo s̃.eo.c.j.†No.quod secũdum qualita
tem contumaciæ & delicti, imponenda est pœna. Nam
pro maiori cõtumacia, & similiter pro maiori delicto, ma
ior pœna debet imponi. Facit quod habetur xxiiij.q.j.c.
non afferamus.¶Nota, quod delegatus debet temperare
processum, quẽ vult facere cõtra Episcopum. quod intel-
4 lige, vt hodie habetur in c.ij.j.eo.in vj.¶†Nota, qđ pro-
pter delictũ prælati potest terra, cui præest ipse prælatus,
quo ad spiritualẽ iurisdictionem subijci interdicto. Facit
quod notat Archidia.de sen.excommu.c.si sentẽtia.li.vj.
Et sic nota, quod propter delictum vnius, interdum etiã
alij non culpabiles possunt puniri. de quo plene per gl.j.
q.iiij.in summa, & xxiiij.q.iij.in summa.& cõtingit hoc
in pœna interdicti, secũdum do.Floren. quia nõ est pro-
priè pœna, cum per eam nihil auferatur de iure alterius.
Facit quod notat Ioã.in c.fina.de elec.libr.vj.vnde dicit
5 etiam do.Anto.hic, qđ † pœna interdicti non est propriè
formalis pęna, sed potius est quædam restrictio prãtis su-
perioris, qui potest restringere celebrationem diuinorũ,
quando sibi videtur.¶Nota differẽtiam inter verbum re
bellis, & verbum contumax: quia rebellis dicitur, qui nõ
6 obedit, cõtumax autẽ, q nõ vult cõparere.¶†No.delega-
tum posse suspendere, mulctare, & interdicere.de quo in
c.j.& c.de causis.s̃.eodẽ.¶Nota, quod genitiuus denotat
subiectionem iurisdictionalem.de quo in c.j.s̃.de postu-
7 la.præl.†Nota, quod interdictum latum in terra, dicitur,
& potest dici speciale interdictum, vt hic videtur colligi
punctando ante verbum, specialiter. videtur tamen etiã
posse dici interdictum generale, ex quo respicit totam ter
ram.de verbo.signi. in c.cum in partibus. ¶Eradueite,
quod p debito pecuniario nõ debet subijci terra aliqua,
seu ciuitas, vel castrum interdicto, vt hodie habetur in ex
trauaganti, proinde.de qua per Ioan.Andre.in dicto c.cũ
partibus. nisi expresse aliud datum esset in mandatis, vt
ibi notatur.¶In gloss.ij.in fine.& pro gloss.facit, quia sa-
cerdos in actu confessionis repræsentat vices dei. de pœ.
8 dist.j.c.quem pęnitet.& de offic.ordi.c.si sacerdos. † & iõ
censẽ esse ipse sacerdos.cui cõfiteẽ Papa, maior ipso Pa-
pa in tali actu: quia tunc cõfitetur in priuata persona. Et
pro hoc etiam facit, quod habetur in l.est receptum.ff.de
tur.om.iudi.& ij.q.vij.c.nos incompetenter.facit etiã qđ
habetur in c.fina.j.de pęni.& remis.vbi Episcopus potest
eligere sacerdotẽ, cui confiteatur: & sic ibi in actu cõfes-
sionis potest Episcopus subijcere se minori.¶In glos.iij.
ibi, cuius causa est commissa idem tamen dicendum de
alio Episcopo, si impediret iurisdictionẽ delegati, per id
quod habetur in glo.sequenti, & s̃.eo.in c.j.& j.c.pastora
lis.¶In gloss.temperate.ibi, propter dignitatẽ. & hoc ho
die etiam est expressum in c.ij.de offi.delega.lib.vj. & fa-
cit quod habetur in c.quia periculosum.de sen.excõ.li.vj.
¶In ea.gl.in fine.Solue, vt ibi no.per gl.q̃ incipit, simile.
quia ibi loquitur in monachis, qui quãtum ad mundum
habentur pro mortuis.l.Deo nobis.C.de Episco.& cleri.
& ideo omnes censentur pares, & non habere dignitatẽ.
9 ¶In glos.penul.ibi, alia non in dicta † potest, &c. Supple
quæ etiam tacite nõ intelliguntur interdicta, aliàs secus:
nam interdicto officio sacerdotali, intelligitur interdictũ
etiam officium episcopale: quia officium episcopale sine
sacerdotali exercere non põt.j.de exces.præla.in c.ex lite
ris. Secus econtra si esset suspensus ab officio episcopali:
quia per hoc nõ esset suspensus ab officio sacerdotali. Et
de materia per Innocẽ.in c.tanta.& c.ex literis.de exces.
pręlato. In ea.gl.in fine facit, licèt gl.nõ alleget, quod ha-
betur in c.cum dilectus.s̃.de constitu. In glos.fin.ibi, suo
nomine conuenitur. Supple, & ex facto suo, secundum
Vincen. Sed Hostiẽ. & bene, videtur intelligere idem es-
se qualitercunq; Episcopus sit contumax & rebellis contra iu
risdictionẽ delegati. Et aduerte, quia hic videtur casus,
quod propter delictum Episcopi possit interdici ciuitas,
cuius ipse est Episcopus. Et hoc tenuit Tãcre.p hũc tex.
& ẽt vẽ seq hic Hosti.& idẽ Archi.in c.si snia.de sen.ex-
com.lib.vj. Et pro hac opi.allegat tex ibi, dum dicit pro-
pter delictum domini, vel rectoris, terrã posse subijci in-
10 terdicto.† nam licèt Episcopus nõ sit dominus ciuitatis,
tamen potest dici rector ipsius ciuitatis propter spiritua-
lem iurisdictionem, quam habet in ipsa ciuitate. Et cum
hac opin. transit etiam Ioan.Andre.& Domi.Anto. Do.
tamen Floren.dicit, quod ad hunc textum posset respon
deri, quod loquitur de terra, in qua Episcopus habet
iurisdictionem iure speciali, vt videtur litera dicere,
dum dicit

dum,dicit pertinet specialiter: & sic videtur loq,quando
pertinet iure speciali ad eum taliter,quod possit dici sua.
Facit quod habetur in c.j. de postulatio. prælato. quam-
uis autem Episcopus habeat iurisdictionē specialem in
ciuitate , cui præest, & præcipuè quo ad omnes ecclesias
ciuitatis,& dioecesis:nō ꝓ hoc videt̄,ꝙ dicatur ad iurisdi-
ctionem Episcopi pertinere,sed ad iurisdictionē illius, q
illā hēt,tāquā suā. Et ad c.si snīa.in eo,qđ ibi dr̄ de recto-
re,dicit posse rn̄deri,ꝙ Eps̄ nō est simplr̄ rector ciuitatis,
sed solum quo ad iurisdictionem ecclesiasticam. Et ideo
vr̄,quod ille tex. hoc non probet . Nam etiā si pertineret
ad eum cum alio, vel alius,nō videretur propter delictū
ipsius Episcopi terram interdicendā.ꝑ id , quod habetur
in capitulo j.de postu.præla.de quo etiam per eū in cle.j.
de poenis.in quarta quæstione.Et sic videtur velle,ꝙ opi-
nio Tancre.& Hosti.non probetur iure . Et pro ipso etiā
facit opin.Vincen.qui hic dixit,quod pro delicto Episco
pi solum terra,vel ecclesia ad eius mēsam poterat subijci
interdicto.¶ Sed aduerte,quia si vis tenere opi.Tancred.
quæ videtur communis,potes dicere , quod hic est casus
pro illa opi.punctando literam , post pertinet,ante versi-
culum specialiter.In ea.gloss.ibi,vlterius punitur.de hoc
in gloss.j.qua.st.o.iiij.in summa . & xxiiij.qō.iiij. in sum-
11 ma.& in istis locis no.† quòd poena temporali interdum
propter grauitatem delicti bene punitur vnus,pro alio.l.
q.squis.C.ad l.Iul.maie.canonizata.vj.quæstio.j.& proba
tur etiam j.quæstio.iiij.§.item peccato . sed poena ęterna
vel spirituali,si sit poena excommunicationis,non puni-
tur,nec debet puniri vnus,pro alio:sed pęna interdicti,li
cet sit spiritualis , bn̄ potest aliquādo puniri vnus ꝓ alio,
vt hic patet.& rō est,quā dixi in notabilibus. Extra gl.p̄t
opponi,quia videtur,ꝙ possit quis se opponere executio-
ni iudicis,ꝑ ea quæ habentur j.de re iudi.c.cū super, sol-
ue , quod si quis vult de iure se opponere allegando iu-
stam causam contra executionem , potest : & si grauate-
tur,posset appellare,vt in cōtrario. facit quod habetur in
l.a diuo Pio.§.si super rebus.ff.de re iudi.vbi patet , quòd
tūc iudex debet summatim ꝓcedere,audire,& examina-
re ius opponentis.¶ Aliquando quis vult de facto violē-
ter cōtradicere,& impedire iurisdictionem,vel executio
nem:& tunc non potest. Et ita intelligatur hic . Vlterius
quęrit hic Inn.quia hic loquitur de impediēte iurisdictio
12 nem delegati:† quid de impediente alium extra iudiciū?
vt si quis prohibet debitorem tuum tibi soluere, quia di-
cit hoc nomen talis debitoris sibi delegatum,an poterit?
Innoc.dicere videtur , quod sic . nam dicit quod non po-
test a tali prohibitione prohiberi , quia vtitur prohibens
iure suo,ar.l.iij.C.de noua.& l.si fundum.C.de rei vend.
& C.debitorem vendi.pign.non posse impedire.l.j.facit
quod habetur de elec.c.cum ecclesia . ¶ An autem con-
tra talem prohibentem competat remediū illi , cui facta
est prohibitio,vt remittat prohibitionē,videret̄ dicendū
ꝙ sic,per id quod habetur in l.j.in prin.& in l.de pupillo.
§.qui remissionem.de ope.no.nun. Et hoc tenuerunt ali
qui per dicta iura.sed Inno.finaliter videtur tenere con-
trarium ex eo,quia ille,cui facta est prohibitio,potest ha
bere aliud remedium,videlicet vt non soluat ei,cui pro-
hibetur soluere , nisi ille caueat de defendendo eum ad-
uersus prohibentem,per id quod habetur in l.is a quo.&
l.sequen.ff.de rei vendi. Nec obstat d.l.j.& l.de pupillo.
quia loquūtur in nuntiatione noui operis , per quā pro-
hibetur quis ædificare post denuntiationē , adeo ꝙ si ædi
ficetur,etiam si in rei veritate habuerit ius ędificādi, de-
molietur,seu destruetur,quod erit ędificatum post denū
tiationem noui operis,si post illam,antequam ędificaret,
non obtinuit remissionem mediante iudice a dicta nun-
tiatione.dicta l.j.in princ.& de noui oper.nuntia.c.j.& ij.
& sic residet Innoc.Dom.Anto.hic dixit , quod si aliquis
prohibeat ex causa,vt quia dicit nomen sibi delegatum,
tunc videt̄ velle,quod teneat prohibitio , per id quod hr̄
in l.iij.C.de nouat. secus si sine causa . ¶ Sed aduerte pri-
mo inquantū Inno.& do.Ant. & etiam do.Flo.loquunt̄,
quando quis prohibet alicui,ne alteri soluat , quia nomē
suum fuit sibi delegatum, cum delegatio non possit fieri
sine consensu ipsius debitoris.d.l.iij.C.de noua.& l. dele
gare.& ff.de noua.debitor debet scire, si hoc est verū , vel
non:& si est verum,clarum est, quod non potest soluere :
quia nouata est obligatio primi creditoris per delegatio-
nem factam de nomine debitoris alteri.d.l.iij.si autē pro-
hibens non diceret nomen sibi delegatum,sed iura cessa
esse sibi,contra illum debitorem:tunc non tenebitur de-
bitor cedere, nisi faciat fidem ipse prohibens de cessione
per instrumentum,vel per testes idoneos.l.nomē.C. quæ
res pign.ob.possunt.ibi,certior &c.& facit quod habetur
in l.si quis inficiatus.ff.depositi.& not.Bart.in l.non solū.
§.morte.in materia protestationis,in ij.principali quęstio
ne.ff.de oper.no.nuntia.& secundum prædicta debet in-
13 telligi dictum Inno. † & per prædicta etiam potest infer-
ri,quid si fiat ꝓhibitio alicui , ne talem rem alteri tradat,
quia videtur quod talis prohibitio non habeat impedire,
quia tradens potest habere remedium,vt faciat sibi caue-
ri,si tradat per illum,cui tradit,quod defendit eum aduer
sus prohibentem:& sic non videtur posse agi contra pro-
hibentem,vt remittat prohibitionem.Sed aduerte , quia
contra Innoc.facit,nam videtur quod per talem prohibi-
tionem ille,ad quem postea transfertur res, efficiatur ma
læfidei possessor.d.l.si fundum.C.de rei vendi.& sic vide-
tur , quod certo respectu fiat præiudicium : & sic vr̄ posse
agi,vt remittatur prohibitio. Do.Flor.hic dicit,quod hoc
casu poterit agi contra non habentem condictionem ex
l.diffamari.C.de inge.manu.vt voluit Cyn. in d.l.si fun-
dum.& hoc modo poterit consuli contra prohibentm,li-
cèt aliter non petatur remissio prohibitionis. & quod di-
xi eum,cui res traditur, post prohibitionem fieri malæfi-
dei possessorem, procedit quando scit ius competere de-
nuntianti, vel prohibēti,vel erat in dubio,sed secus, si es-
set certum illi prohibenti,nam competeret ius, per id qđ
habetur in tex.& glo.in l.si maior.C.de rescin. vendi. Et
hæc procedunt in denuntiatione facta ante contractum ,
sed si fieret post contractum,non noceret,nec faceret eū,
cui fit, esse malæfidei possessorem,per tex. cum gl.in l.pe
nul.ff.de vsuca.pro emp. Et hoc,quando quis acquirit ex
titulo:secus si sine titulo acquiritur,quia tunc denuntia-
tio videtur posse cōstituere quem in mala fide, etiam ex
postfacto.l.item veniunt.§.petitum.ff.de petitio. hæredi.
14 ¶ †Quid autem si quis prohibeat debitori meo ne soluat
mihi:an non obstante prohibitione potero agere.dic qđ
sic,s̄m Innocē.quia prohibitio non est modus auferendi
actionem,vel illam mihi impediendi , per id quod habe-
tur in l.sæpe.ff.de re iud. Allegat etiam dictam l.si fundū
C.de rei vendi. Attende tamen,quia Ioan. Andre.hic an
te glo.in versi.quid si quis.aliter videtur recitare Innocē-
tium,quàm recitauerim supra post domi.Florē. & domi.
Anto.tamen non insto,quia non magnæ vtilitatis , & q a
etiam magis videtur de mente Inno. quod superius reci-
taui. Et de materia etiam melius videtur dixisse Bart. in
d.l.non solum.§.mortis.in secunda principali quęstione.
ff.de noui ope.nuntia.

S V M M A R I V M.

1 *Papa non præsumitur velle derogare primo rescripto,per secundum.*
2 *Rescriptum generale non valens,nisi in vno verificari, vim specialis rescri pti obtinet.*
3 *Nepos ex fratre, vel sorore potest immediatè succedere patruo, vel auunculo.*
4 *Vsura ment. [illegible] quare obliget ad restitutionem.*
5 *Legari [illegible] inter [illegible] duobus,eadem res.*

EX parte. Si vnus impetrauit dignitatẽ
primam in eccleſia vacaturã,
ſecundus verò impetrat ceriam dignitatem:
ſi ipſam vacare contingat, illa poſtmodum
vacante, debetur dignitas primo impetranti,
& non ſecundo. Et diuiditur in duas.nam in prima parte
ponitur cõqueſtio.in ſecũda ponitur prouiſio.ſecũda ibi,
quoniam igitur ſi memores. Et præmitte pro euidentia,
quod in eccleſia Conuentrien.ſecundum vnum intelle-
ctum erant duæ dignitates archidiaconales, ſicut etiam
dicitur de eccleſia Pariſienſi, vt in glo.magna tangit. in-
fra eodem in c. quoniam Abbas. ſi autem vnus ſolus ar-
chidiaconatus fuiſſet in eccleſia, tunc multo fortius ꝓce-
1 deret litera.† Nota, quod non videtur de intentione Pa-
pæ per poſterius reſcriptum derogare primo, ſi de illo nõ
facit mentionem.facit quod habetur ſupra de reſcriptis.
capitulo ceterum. Et ex hoc etiam nota, quòd non præſu
mitur Papam in dubio velle derogare iuri alterius, niſi
aliud appareat.facit quod habetur infra eodem titu. in c.
ſuper eodem. ¶ Nota. quod idem iudicatur de reſcripto
ſpeciali, quò ad mẽtem, licèt ſit generale, quo ab verba ꝙ
iudicatur de reſcripto ſpeciali, quo ad mentẽ, & verba. Et
ideo ſicut de omnino ſpecialibus debet fieri mẽtio, ſic ẽt
2 de ſpecialibus quo ad mentem tantum.¶ †Nota, ꝙ vbi re
ſcriptum generale non poteſt, niſi in vno verificari, hẽt
vim ſpecialis reſcripti, ſecundum do. Anto. Sed certe hoc
notabile videtur procedere, quando vnus ſolus archidia-
conatus fuiſſet in eccleſia: ſed vbi fuiſſent duo, tunc pote
rat verificari in altero illorum, quem primo vacare con-
tingeret: & tunc non in vno ſolo poterat verificari. tamẽ
tunc ſi contingat primo vacare archidiaconatum, ſuper
quo per ſecundum impetrantem ſpecifica facta eſt impe
tratio: quia tunc primum, & ſecundum reſcriptum ad idẽ
beneficium referuntur, & differunt ſolum per certum, ꝓ-
3 ferri debet primum reſcriptum, vt hic patet. ¶ †Nota, qđ
nepos ex latere tranuerſali poteſt immediate ſuccedere
patruo, vel auunculo in beneficio, ſi ſibi conferatur. facit
quod habetur infra de arbitris.c.ij.& infra de accuſ. in c.
accedens. ſecus in nepote ex linea deſcendenti, vt patet
in c.ad extirpandas. & ibi nota. ſupra de filijs presbyte.
¶ In gloſſ.ij.ibi, l.ſi pignus. ibi dicitur, quod ſi maritus eſt
debitor vxoris, & pro debito fuit pignus datum, quod ſi
vxor remittat, tenet remiſſio pro cautela debiti: quia nihi
lominus remanet ſubſtãtia debiti, & ideo tenet remiſſio
pignoris quo ad mulierem: ſed ſi illud fieret in fraudem,
non noceret eis In ead.gloſſ.ibi, ſed ſecus in ſimoniacis.
Nota bene differentiam eſſe inter prohibitam, quia ſimo
niaca: & ſimoniacam, quia prohibita. facit quod nota.j.q.
iij.c.ſaluator, & infra de pac.in c.cum pridem. In ea. glo.
ibi, nec in alijs.poteſt intelligi.ſcilicet ſimilibus.& ſic nõ
loquitur de probibitis, quia ſimoniaca. Et iſta videtur eſ-
ſe mens glo.cum ſimoniaca: quia prohibita niſi per con-
ſtitutionem eccleſiæ, ſed prohibitę ſunt vſuræ tam ex ve-
teri teſtamento, quàm ex nouo teſtamento. Et no.ex glo.
4 † quod vſura mentalis obligat ad reſtitutionem: quia ta-
lia ſunt prohibita vtroque iure, ſicut & vſura. Et hoc etiã
videtur tenere Hoſt. Alij tamen videntur tenere oppoſi-
tum ex eo, quia magis videtur delinquere ille, qui tantũ-
dem ſit re habiturus, quàm ille, qui confert beneficiũ vel
ordinem per ſimoniam. quod beneficium, ſeu ꝙ ordo dẽt
remanere penes recipientem, attenta intentione confe-
rentis. Et ideo videtur, quod indiſtinctè ſimonia menta-
lis non obliget ad reſtitutionem. de quo tamẽ dic, vt ple-
ne nota.per Ioan. Andre.in c.fina.ſuper vlti.gloſ.infra de
ſimonia. In glo.fin.ibi, ad vnum reſtringuntur. Et ſic dif-
ferunt ſolum per certum, & certificantur primæ literę, cũ
primũ vacet archidiaconatus: quia conceſſe fuerũt ſuper
archidiaconatu proximè vacaturo. Et intelligit Io. And.
& do.And.poſt eũ, ꝙ nõ fuit adiecta clauſula, quẽ duxerit
acceptandum. quaſi ipſi voluerint tũc ſecus eſſe, ſed cer-
tè licet Docto.communiter tranſeant cum hoc dicto, ta-
men contra ipſum facit tex.in l.ſi domino Stich.ff.de le-
5 gat.j.† vbi ſi legatur alicui vnus ex ſeruis, quẽ elegerit ex
ſeruis ſuis, & alteri legatur certus ſeruus, poterit legata-
rius primus eligere illum ſeruum certum, alteri legatum:
& tunc concurrent in legato: quia non eſt illud prohibi-
tum rebus profanis, licèt in beneficio ſit probibitũ duos
ſimul admitti.infra de prębend.in c.maioribus.ideo vide
tur, ꝙ tunc admittatur primus, ex quo non fuit facta mẽ-
tio de eius literis in ſecũdis, licèt habeat clauſulam, quẽ
duxerit acceptandum. Satis tamen videtur, quod ſi non
vellet illud acceptare, quod vi clauſulæ poſſet tunc alius
acceptare. obiiciebat tamen hic Iacob.de Alberi.quo ad ter
tium cõtrarium capitulo primo. ſupra de reſcriptis.quod
hic vtrũque inretur eſſe quodãmodo priuilegium fuiſſe:
ideo nõ habuit locum regula, generi per ſpeciem. ſed in
contrario vtrunque fuit reſcriptum, de quo dixi dicto ca-
pitulo primo. & melius eodem titul.in capitulo ordinẽ.
In eadem gl. ibi, præſentantur. melius dic quod capitulo
vt debitus.cum ſimilibus. loquitur in literis cõtentioſis
ad lites: ſed in literis beneficialibus debet inſpici tp̃s da-
tę, vt eſt expreſſum in capitulo tibi, qui de reſcriptis. in
vj.& in capitulo eum qui.infra de pręben.eo.libro ſexto.
Et ſecundum prædicta etiam debet intelligi c.capitulũ.
vbi etiam dictum fuit. ſequitur decre.ex parte tua, & in-
fra Ioan.de Imo. Doctor vtriuſq; iuris.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus formam ſibi in reſcripto datam ſeruare debet.*
2 *Exceptiones rationabiles, niſi expreſſe tollantur ſunt admittendę.*
3 *Iudex ęquitatem præoculis habere debet.*
4 *Papam exceptiones rationabiles tollere poſſe, qualiter intelligatur.*
5 *Appellatio, quę excludi dicatur per clauſulam, appellatione remota.*
6 *Papa quas exceptiones tollere poſſit.*
7 *Papę ſecunda iuſſio expectari debet, quoties reſcriptum falſitate eſt ſu-
ſpectum.*
8 *Exceptiones, quę contra inſtrumentum publicum admitti poſſint.*
9 *Procurator, aut aduocatus exceptionem prohibitam ne opponat.*
10 *Exceptio rei iudicatę, quando non obſtet.*

EX parte tua. Vbi voluntas Papæ non
apparet, delegatus for-
mam iuris ſeruare debet, & rationabiles exce
ptiones admittere. hoc dicit. Et diuiditur in
duas. nam primo ponitur deciſa conſultatio. ſecundo po
nitur reſponſio. ſecunda ibi, quæſtioni tuæ. a qua excipit,
ibi, niſi. & demum proteſtatur ibi, quod nec nos. In text.
ibi, ſi quando. expone, id eſt aliquando. Facit ſupra de re-
1 ſcriptis.in c.ſi quando, & quod ibi habetur. † Nota primo
quod delegatus debet ſeruare formam ſibi datam in re-
ſcripto: illam tamen debet reducere inquantum poteſt
ad limites iuris, & rationis. facit ſupra de reſcriptis.in ca-
2 pitulo cauſam quæ. † Nota ſecundo, quod rationabiles
exceptiones ſunt admittendæ, niſi tollantur. Et nota, qđ
vbi expreſſe tolluntur, reſcriptum eſt ſuſpectum de fal-
ſitate, ideo non eſt admittendum, ſecundum do. Flo. niſi
interueniat ſecũda iuſſio. facit quod habetur in capitulo
pen. infra de capel.mona.& in l.ſi.C.ſi contra ius, vel vti-
lita. publicam. Et idem vult do. Anto. niſi fuerit adiecta
clauſula, non obſtante. Facit quod dixi poſt eum ſupra
3 de reſcriptis.in c.primo. † Nota, quod id, quod dicitur, iu
dicẽ habere debere æquitatem præoculis, facit quod ha-
betur in l.quod ſi Ephesi.ff.de eo quod certo loco. intel-
ligitur de æquitate informata ſecundum ius. Et an, &
quando præferri debeat æquitas rigori, notatur per do-
4 cto.in capitulo fina.de tranſact. † Item nota, quod Papa
videẽ poſſe tollere exceptiones rationabiles. quod quali-
ter ſit intelligendum, recurre ad notata per Inno.ſ.de cõ
ſtitu.in

ſtitu.in capitulo quæ in eccleſiarum. & facit quod dice-
tur cum gloſſ.In gloſſ.ſecunda.in fine. Ioan.Andre. hic
recitat opin.Gui.Naſonis, & Hoſtien.ſed pro intellectu
materiæ, & gloſſ.poteſt concludi, quod aut in reſcripto
non tollitur aliqua exceptio:& tunc clarum,quod debẽt
admitti rationabiles exceptiones, vt hic eſt caſus. Aut
expreſſe tolluntur exceptiones: & tunc aut tolluntur in
genere,aut in ſpecie.Si in genere,vt q̃a dicitur nulla ex-
ceptione obſtante: & tunc ſi factum eſt tale, & adeo no-
tum,quod nulla cadat exceptio,procederetur nulla exce
ptione admiſſa,per id quod tãgit hic gl.finalis. Aut factũ
non eſt tale: & tunc in dubio friuolæ exceptiones videnẽ
repulſæ,non autem rationabiles, vt dixit hic gloſſ.& ſe-
5 quitur domi.Floren.licèt Gul.Naſo aliter dixerit.† Facit
quod not.in ſimili de clauſula,appellatione remota, p q̃
appellatio friuola excluditur,non autem rationabilis.in-
fra de appell.in c.paſtoralis.& facit etiam, quod legitur,
& notatur in l.j.ad finem.ff.quis,& a quo appella. Poteſt
etiam dici ſecundum Hoſtien.quod tunc dilatoriæ exce
ptiones intelliguntur ſublatæ,quia illæ cẽſentur eſſe mo
dici præiudicij:non peremptoriæ,quæ ſunt magni præiu
dicij.facit quod legitur,& no.in l.quotiẽs.C.de preci. im
perato.offe.& in c.quæ in eccleſiarum.s̃.de cõſtit.per In-
noc.¶Quandoque vero excluduntur in reſcripto certæ
exceptiones:& tunc illæ nõ admittentur,etiã ſi ſint perẽ
6 ptoriæ, vt hic voluit gloſſ. † Nam licèt Papa non debeat
tollere peremptorias ſine cauſa,tamen cum cauſa poteſt.
vt not.per Innocen.in dicto c.quæ in eccleſiarum. ſupra
de conſtitu.& quo ad forum contentioſum. & ſic quo ad
executionem mandati præſumitur id factum cum cauſa,
vt not.Cyn.in l.reſcripta.C.ſi contra ius vel vtilitatẽ pu-
bli.licèt Papa malè faciat,& peccet, ſi vere iuſta cauſa nõ
ſubſit,per id quod notatur in ſimili in c.non eſt. infra de
voto.per gloſſ.& per Innocen.de renũtia.in c.cum inter.
¶Idem dicas ſecundum Hoſtien.& Ioan.Andr.ſi ſpecia
liter aliquæ exceptiones excludanẽ, & ſubijciaẽ clã gñã-
lis quo ad alias: quia tunc omnes videntur excluſæ, per
id quod habetur in capitulo. qui ad agendum. infra de
procurato.libro ſexto.& in §.quæſitum.allegato in gloſſ.
¶Videtur tamen reſcriptum tunc ſuſpectum de falſitate
7 ex quo omnes executiones excluderet, † & ſic videtur
expectanda ſecunda iuſſio,niſi ibi eſſet clauſula non ob-
ſtante, alias clauſula ex certa ſcientia inſerta in literis,
per nota.per gloſſ.in cle.ij.de reſcriptis. & per Bal.in l.fi.
C.ſententiam reſcin.nõ poſſe.& per id,quod dixi in no-
tabilibus,& quod notat do.Anto.& Ioan.Andr.poſt Ho
ſtien.in c.j.de reſcriptis. ¶Idem quod dixi ſupra, quan-
do certæ exceptiones excluduntur in reſcripto, videtur
dicendum, ſi Papa mandat procedi, non quod miſſa ali-
qua exceptione,niſi tali & tali:quia vltra ſpecificatas nul
lę aliæ videntur admittendæ, per id quod hic notauit gl.
Et ad materiam facit quod not.gloſ.& Cy.in l.ita pudor.
C.de adult.& quod not. per gloſſ. & Bartol.in l.j.§.deni-
8 que.ff.quod vi aut clam.Et hęc faciunt ad ſtatuta,†quę di
cunt,quod contra inſtrumentum publicum nõ admitta-
tur,niſi ſolum exceptio ſolutionis: quia aliæ videntur ex
cluſæ.Hoc tamen limita,niſi ſit exceptio,quæ reddat in-
ſtrumentum nullum:quia tunc non cenſetur eſſe inſtru-
mentum publicum,prout ſtatutum videtur requirere.iõ
debet admitti talis exceptio, per l.iiij.§.condemnatum.
ff.de re iudic.& l.diuus.cum ibi notatis,maximè per Bar
tol.ff.de teſtamen. milita. & præcipue quando eſt nulli-
tas deſcendens ex defectu poteſtatis, per id quod not.gl.
quæ reputatur notabilis in clementi.vnica, de ſequeſtra.
vbi gloſ.notabiliter decidit,quòd ſemper exceptio proce
dens ex defectu poteſtatis, & conſequenter iuriſdictio-
nis,intelligitur excluſa: licèt aliàs expreſſe in diſpoſitio-
ne dicatur nullam exceptionem admittendam.¶Item li
mita ſecundo prędicta, niſi alia exceptio permitteretur
per aliquod cap. alterius ſtatuti in eodem volumine con-
tenti: nã ſuppletur vnũ ſtatutum per aliud, vt eſt text.cũ
glo.in dicta l.ita pudor.& in d.§.denique.& in l.ob æs.C.
de p̃di.mi.¶Et aduerte etiam,quia notabiliter dixit Bar.
in d.§.denique. q̃ licèt alia exceptio non poſſit obijci, tñ
poterit officium iudicis pro illa implorari,argumen.l.ple
ne.& l.fina.ff.de petitio.hæredita. & lege tertia,in fine, ff.
nautæ caupo.quod eſt menti tenẽdum. † Vnde cautus ſit
tunc procurator & aduocatus, vt non opponat exceptio-
nem,quæ prohibetur opponi per ſtatutum, ſed imploret
officium iudicis pro effectu illius conſequendo. quod fa-
cere poterit per ea,quæ habentur in d.l.plane. niſi exp̃ſſe
in ſtatuto diceretur,quod nulla exceptio vel defenſio ad-
mittatur,niſi ſolutionis, quia tunc non poterit etiam of-
ficium iudicis implorari:quia dici poteſt defenſio, q̃ pro-
hibetur per ſtatutum.ſecus quãdo ſolum tollit exceptio-
nes,vt voluit Barto.in dicto §.denique.Et ſi dicatur,non-
ne erit iniquũ, ſi reus habet exceptionẽ quietationis vel
pacti de nõ petendo,licet non poſſit probare ſolutionẽ,q̃
cogatur ſoluere.dicit Barto.in d.§.quod id toleratur pro-
pter rigorem ſtatuti: tamen facta ſolutione poterit repe-
tere ſolutum tanquam indebitum propter quietationẽ ſi
bi factam, vel propter pactum de non petendo ſibi factũ.
10 † Nec obſtat ſibi exceptio rei iudicatæ quo impediẽte ſta
tuto non potuit diſcuti de quietatione, vel de ipſo pacto.
Facit, quod habetur in ſimili in c.debitores. infra de iu-
reiurado. niſi ille,qui iurauit ſoluere vſuras, ſi illas ſoluat
metu iuramenti,poterit illas repetere poſtea. Et per hoc
limita illud vulgatum, quod ſolutum autoritate ſenten-
tiæ non poteſt repeti. de quo in l. ſi fideiuſſor.§. in omni-
bus.ff.mandati.Nam id non procedit in caſu prędicto,&
prædicta tene menti,q̃a quotidiana ſunt, & quotidie p̃nt
occurrere in practica.& de materia per Barto.in d.§.deni-
que.& in l.diuus.ff.de teſtamẽ.mili.& in l.ita pudor.C.de
adul.per Cy.Et nota, quod plenius habes hic materiam,
quam hic tangunt Doc.In glo.fina.in fine.Solue, vt præ-
cedens contrarium:quia ibi loquitur in ijs, in quibus ſui
natura non habet locum exceptio,vt ibi patet. Quid aũt
ſi quis renunciauit omnibus exceptionibus ſibi competẽ
tibus & competituris,an talis renuntiatio valeat, tangit
hic domi.Floren. & habetur in Specul. in titu. de renun.
& conclu.§.i.verſi.pone ergo.& verſi.quid ſi aliquid. Et fa
cit etiam quod not. in Spe.de arbitro.§.fi.verſi.Item quid
ſi compromiſ.cum ibi notatis per Ioan.Andre.

SVMMARIVM.

1 *Reus qualiter, & quando agere dicatur.*
2 *Dignitas, an varietur per variationem eorum, qui in eadem inſtituun-
tur.*
3 *Dignitas non extinguitur morte illius, qui eam obtinuit.*
4 *Reſcriptum delegationis etiam coram ſubſtituto eſt producendum.*
5 *Commiſſio alicui facta, quando in ipſius tranſeat ſucceſſorem, & quãdo nõ.
& nume. 8.*
6 *Nomina, quæ dicantur propria, & quæ appellatiua.*
7 *Expreſſum nominatiue, an dicatur, quod per nomen appellatiuum expri-
mitur.*
9 *Succeſſor ad ea tenetur, ad quæ prædeceſſor obligatus fuit.*
10 *Mandatum, quod ſuper dignitate fundatur, ad ſucceſſorem in eã tranſmit-
titur.*
11 *Subrogatus in dignitate, ad quæ manum poſſit extendere.*
12 *Dignitas nunquam mori cenſetur, ſed ab vno in alium transfertur.*
13 *Appellatiua nomina quæ ſint, & quæ indiuidua.*
14 *Phœnix auis, qualiter renouetur.*
15 *Archidiaconi duo ſi ſint in eadem eccleſia, vter erit præferendus.*
16 *Declarans, an dicatur de nouo inducere.*
17 *Mandatum, an per mortem mandatarij re integra extinguatur, & an mor-
te mandantis.*
18 *Succeſſor etiam comprehenditur, ſi ſub nomine dignitatis exprimatur li-
tigator.*
19 *Delegatio facta vicario Epiſcopi, quando tranſeat in ſucceſſorem.*

20 *Legatio extinguitur, mortuo vel reuocato legato.*
21 *Mandatum, an & quo differat a praecepto.*
22 *Mandatum, quando mandantis morte censeatur expirare.*
23 *Commissio alicui facta, quando in successorem transeat, & quando non. & nume. sequentibus.*
26 *Mandatum quotuplex sit, & an quolibet morte mandatarij expiret. & nu me. sequen.*
28 *Mandatum quando vim habeat praecepti.*
29 *Iurisdictio ordinaria, a lege vel consuetudine conceditur.*
30 *Clausula accessoria non mutat naturam dispositionis principalis.*
31 *Iurisdictio ordinaria proprie territorio cohaeret.*

QVoniam Abbas. Delegatio facta dignitati, non expresso nomine personae, transit ad successorem. h.d. Et diuiditur in duas partes. Et primo recitat factum. secundo illud approbat. secunda ibi, nos sententia. Et habet hoc c. duos intellectus. secundus magis amicatur literae. In text. ibi, agendum. potest exponi id est, ad proceden-
1 dum in causa: † quia reus non proprie dr̄ agere, sed actor: potest tamē reus etiam dici agere, saltem latè: quia in exceptionibus reus censetur esse actor, quia habet illas probare, sicut & actor habet probare suam intentionem. Facit quod habetur in l. in exceptionibus. ff. de probat. & in c. j. de iudic. & in l. j. ff. de exce. Item ibi, in causae cognitione. Supple, & etiam in decisione: & sic etiam in sententian-
2 do, vt paret ex sequentibus. † Nota primo, q̄ ex variatione instituorum in dignitate, nō variatur ipsa dignitas. facit
3 l. si. ff. de iudi.. † Nota, q̄ per mortem personae habentis dignitatem non censetur extingui dignitas. Facit de rescri-
4 ptis c. si gratiosè. li. vj. & xij. quaestio. ij. c. quia liberti. † Nota, q̄ rescriptum delegationis debet produci coram substituto, licet forte fuerit productum coram praedecessore. Facit quod notatur in simili in procuratore substituto, cum quo reiterantur acta. l. mutare. ff. de procura. licet ratio ibi magis illud suadeat ex eo, quia procurator efficitur dominus litis per contestationem, vt in c. j. de procurato. libro vj. non sic in iudice delegato. l. iudicium soluitur. ff. de iudi. Videtur tamen, quod hoc saepe fit de cautela, potius q̄ de necessitate, per id quod nota. Barto. & Bald. in l. ij. C. de
5 edendo. † Nota differentiam, an commissio fiat sub noīe proprio, an vero sub nomine appellatiuo: quia primo casu non transit in successorem: secundo casu sic. & ad hoc saepe allegatur decretalis. & propter hoc dum litera dicit, nominibus locorum. expone, id est, dignitatum, quae praesunt locis. & sic fit commissio dignitati. ¶ Nota, quod q̄dam sunt nomina propria, quaedam sunt nomina appella-
6 tiua, de quo in l. si quis in fundi vocabulo. ff. de leg. j. † Nā propria nomina sunt, quae significant vnum indiuiduum vt Petrus, vel Martinus, & similia. Nomen vero appellatiuum est illud, quod significat plura, quae continet sub se tanquam genus vel species, vt animal, vel homo, & similia. Quandoque tamen nomen appellatiuum est nomen singulare, ex quo quia non continet simul plures, sed successiue, vt si dicatur, Abbas talis loci: nam comprehendit vnum Abbatem tantum, nō plures eodem tempore, sed successiue sic; quia comprehendit nunc viuentem, & successiue illum, qui subrogabitur mortuo illo. Sic etiam cō tingit in phoenice, seu in hoc nomine phoenix, vt tangitur in gloss. iij. Et dicit hic dominus Florenti. quod aliquā do profertur nomen appellatiuum in genere, puta cum dicitur, Episcopus vel Abbas potest sic facere. Quandoque cum restrictione: & hoc casu quandoque tanta est restrictio, quod nomen appellatiuum trahitur ad ꝓprium: puta si ponantur coniecturae. ita specificātes quod de alio non possit intelligi, argu. infra de testi. in c. licet ex quadam. Exemplum, si dicatur, Abbas talis monasterij Decretorum Doctor de tali familia. Quandoque vero adijcitur tanta restrictio, vt quia simpliciter dicitur Abbas talis loci: & tunc durat nomen appellatiuum, quo com-
7 prehendit etiam successores, vt hic patet. † An autem id, quod exprimitur per nomen appellatiuum, dicatur nominatim expressum, videretur quod sic, ꝑ id quod habetur in l. siue a cert. ff. de duobus reis. sed dic illud verum latè, & impropriè secundum dom. Floren. Nam propriè dicitur nominatim exprimi, quādo fit expresio ꝑ propria nomina. Allegat quod habetur in l. seruus haereditarius. ff. de sti. seruorum. & in clemen. j. in verbo, nominatim. de vita, & ho. cler. Idem dicit si sine proprio nomine apponantur circunstantię, taliter quod appellatiuum nō possit nisi de vno intelligi. infra de senten. excom. c. constitutionem. li. vj. & facit quod dixi s̄. Et praedicta faciunt ad cognoscēdū, quis dicatur nominatim interdictus. de quo in c. in Lateranensi. j. de praebē. Nota textum ibi, nō
8 ꝑsonarū. † nam videtur velle, quod vt commissio trāseat ad successorem, sit expediēs quod solum nomen dignitatis sit expressum. & sic videtur velle. secus etiam si no-
9 mē proprium sit expressum de quo inferius dicetur. † Nota, quod successor tenetur ad id, ad quod tenebatur praedecessor. Facit j. de solutionibus. c. j. quādoque tamen successor in officio nō tenetur ad id, quod tenebatur praedecessor per id, quod legitur, & not. in c. si aduersus. in vlti.
10 glo. j. de Immu. ecclesiarum. † Nota, q̄ mandatum fundatum super dignitate, trāsit ad successorem in dignitate: & actus ꝓsequitur qualitatem rei, cui applicatur. Et nota, q̄ videtur fundatū super dignitate eo ipso, quod in dignitate vel cōmissione exprimitur dignitas. & sic ex modo loquēdi circa personam iudicamus de intentione loquentis. facit l. plenum. ę quitij. ff. de vsu, & habita. Et
11 quod habetur in l. fi. C. de inoffi. test. † Nota, quod subrogatus in dignitate, videtur subrogatus in omnibus appēdijs & consecutiuis ad dignitatem. In gl. prima. Aduerte quia gl. ista fuit facta timore contrarij c. causam matrimonij. j. eo. tit. vbi quando duo dantur delegati, vnus nō potest procedere sine alio. cuius timore glo. posuit duplicem casum. Et secūdum primum nō obstat contrarium, quia hic ambo processerunt, nō vnus solus. Verum quia ista positio casus videtur cōtra textum, qui innuit, quod solus abbas Leutestriae praefixit terminum ad agendum: ideo gloss. posuit secundò aliter casum, qui magis literae conformatur: & secundū illum non obstat contrariū: q̄a hic delegati dati fuerunt cum clausula, quod si ambo. in contrario secus. In eadem glo. in fine. nota bene ex tex. cum gloss. secundum secundam positionem casus, quod vbi duo sunt dati delegati cū clausula, quod si ambo, & altero impedito alter ꝓcessit in causa, licèt cessante impedimēto debeat alter admitti ad prosecutionem causae cum alioqui inchoauit, debet admitti in eo statu, in quo reperit causam, & sic ante gesta velut legitimè facta non iterantur. Notare etiam potest secundum do. Ant. quod successor praecedente citatione praedecessoris non arctatur ad iterandum citationem. de quo remitti ad ea, quę habētur in c. de illicita. xxiiij. q. iij. sed melius habetur in l. edictum. ff. de iudi. & facit secundum eum quod no. gl. in clemen. ne Romani. de elec. Item aduerte, quia litera loquitur, quādo Abbas superstes statuit diem recepto iā mandato, fortè ante mortē college. tū idē dicas, si ambo fuissent mortui re integra: q̄a nihilominus duraret iurisdictio in ꝑsonam successorum, ex quo fuit facta sub nomine dignitatis: cum etiam tūc habeat locum ratio hic. posita, & per consequens locum habebit dispositio. arg. supra de constitu. in c. translato. Et secundum hoc dum litera dicit, suscepto. Subaudi maxime, s̄m Host. forte tamen ideo dixit suscepto, quia exercitium iurisdictionis, seu potestas idem exercēdi, incipit ex tempore praesentationis. infra de appellationibus. capitulo si super eo. & si tempore pręsentationis reperitur alius substitutus in dignitate, ille ꝓcedet, vt hic patet. In hac gl. ij. in fine procedit,

cedit,quod dicit gloss.quando adiecta fuit clausula,quòd
si ambo:secus si fuit adiecta clausula,vos vel alter vestrũ:
quia tunc vno inchoante negotium,alter nõ se intromit
tit,nisi superueniat impedimentum in personam inchoã
tis, vt probatur infra eodem . capitulo cum plures.libro
11. sexto . † In gloss.tertia ibi,dignitas non moritur. proba-
tur in capitulo si gratiose . de rescriptis . libero sexto . &
xij.quęstio.secunda.liberti. In eadem glos.ibi,indiuidua.
Supple,terrestria,& corporalia : vt pro hoc excludantur
Angeli,siue boni,siue mali,vt dęmones, & sũt idiuidua,
quæ significant vnum ens tantum , vt Petrus vel Marti-
13 nus,vt dixi in notabilibus . † Appellatiua vero sunt,quę
sui natura in se plura continent,vt etiam dixi in notabili
bus. Ideo autem dicuntur indiuidua illa,quæ dixi supra,
quia manente vita non possunt diuidi.de materia autem
diuidui & indiuidui plene nota.per Bartol.in l.stipulatio
nes non diuiduntur.ff.de verb.oblig.& facit etiam quod
not.in cle.ij.de iure patro.In ea.gloss.ibi, sed non est pro-
prium nomen . potes clarius respondere ad dictam l.no-
minatim quòd ibi quo ad repræsentandam personam ha
betur loco proprij nominis,sed non quo ad illam repræ-
sentandam proprium nomẽ, ex quo nomen appellatiuũ
est expressum.& ita loquitur hic . In eadem gloss.ibi,sed
singulare . expone,id est, vni tantum conueniens : quia
non continet simul plures,sed successiuè, vt dixi in nota
bilibus.Et ideo appellatur nomen appellatiuum singula
14 re,sicut etiam hoc nomen phęnix.†Quid autẽ sit phęnix
instant hic Doctores.Dic quod est quædam auis, quæ sic
vocatur,& est grandis , vt aquila , & nunquam reperitur
eodem tempore nisi vnica,& viuit bene per quingentos
annos,& facit postea sibi nidum de rebus odoriferis , in
quo moritur,& ex eius carnibus secundum vnam opin.
nascitur quidam vermis,qui adolescit seu crescit, & tan-
dem crescit in pristinæ auis formam . Et secundum alios
postquam fecit nidum,& intrauit ipsum, ponit se versus
radios solares & voluntarium facit plausum seu motum
alarum,intantum q incẽditur nidus , & ibi comburitur,
& ex cineribus nascitur vermis,qui postea crescit, vt su-
pra . & fuit visa tẽpore beati Petri Apostoli sub Claudio
Imperatore. & dicitur quòd conuersatur in partibus In-
diæ.In eadem gloss.ibi,& electus supple,& confirmatus:
quia ante non administrat.supra de elect.capitulo quali-
ter.& c.transmissam. &c.¶In ea.gloss.ibi,sed testator vo
luit. Supple quod substitutus clauderetur sub eius dispo
sitione.Sed certè hæc solutio videtur diuinatoria nisi dicas
quod ex coniecturis colligitur voluntas testatoris in di-
ctis iuribus . nam in §.Titia . legauit testator Agatheam
ancillam,quæ sua erit cum morietur . & sic apposuit ver-
ba futuri temporis : ideo videtur sensisse de Agathea , quã
haberet tempore mortis . ideo nimirum si alienauit il
lam , quam habebat tempore testamenti , & post ea aliã
emit , & imposuit ei nomen Agatheam , & eam habeat
tempore mortis,si illa veniat in legatum. secus si simpli-
citer legasset Agatheam:quia nõ deberetur,si fuisset alie
nata voluntariè , & postea redempta.l.cum seruus. ff.de
adi.leg.& sic multo minus deberetur alia empta. Et hoc
etiam videtetur fuisse de mente Dyn.in d.§.Titia . ¶Ad
l.placet . cum sequenti , dic quod ibi appositum fuit no-
men appellatiuum,quia testator instituit posthumum si-
bi nasciturum : ideo nimirum si continetur posthumus,
qui nascitur etiam ex alia vxore accepta post testamentũ
alia præmortua.& sic nõ facit cõtra, sed potius cõcordat.
Ad l.annua.§.j.ff.de annuis lega.dic quod duplex potest
esse intellectus illius §.inquantum. ibi dicitur , quod te-
stator fecit legatum sacerdoti Hierophylacho. nõ potest
intelligi,quod illud verbum Hierophylacho non sit no-
men proprium,sed nomen loci vel capellæ : sicut si dice-
retur sacerdoti Ricardinoc,quæ fuit villa Accursij, quæ est
in territorio Butrij Diœce.Bononien. & tunc cõcordaret,

quia ibi non fuisset expressum nomen proprium, sed po-
tius appellatiuum,videlicet nomen loci, dignitatis , seu
officij. alio modo põt intelligi,q verbum Hierophylacho
sit nomen propriũ : & tunc dic,q ideo ibi comprehendi-
tur successor:quia sic videt̃ fuisse de mente testantis pro-
pter verba futuri temporis,puta quia dixit,lego sacerdo-
ti Hierophylacho,& libertis qui illo tẽpore erũt:& sic vt̃
habuisse respectum ad sacerdotem , qui erit in illo tem-
pore.præcedens tamen intellectus communiter tenetur.
¶In ea.gl.ibi,q plures sint archidia. Et sic vult gl.q plu-
res archidiaconi possunt esse ĩ eadẽ ecclesia,vt ĩ Parisieñ.
& etiã in ecclesia Conuẽtrieñ.s̃.eo.tit.c.ex parte.ij.& ibi
tetigi.Sed contra hoc facit tex.vij.q.j.c.in apibus. Sed sol
ue,vt ibi voluit gl.q in eodem archidiconatu non debẽt
esse plures archidiaconi,ne fiat diuisio eiusdem beneficij
vel dignitatis contra c.maioribus.j.de præben. sed si sint
distincta beneficia , & habeãt distinctos redditus in eadẽ
ecclesia,tũc hoc bene toleratur.& sic debet intelligi hæc
15 gloss.In ead.gloss.in fine.dic secundum Hostien. † q si in
ecclesia sunt duo archidiaconi , sed vnus est principalis,
& retinet nomen ecclesiæ,alter non,vt est in ecclesia Pa
risiensi:& tunc de principali intelligetur: quia alter non
appellatur archidiaconus Parisieñ. & sic intelligit̃ de ar-
chidiacono principali,qui appellatur archidiaconus Pa-
risiensis,vt sic intelligatur,prout verbũ sonat. facit.l.iudi
catum solui.ff.iudic.solui. ¶ Sed vbi vtraque esset æque
principalis,& vterque retineret nomen ecclesiæ : tunc se
cundum Hostien.& do.Floren.& do.Anto.si non cõstet
de mente delegantis,reddetur delegatio nulla,tanquam
incerta,arg.c.ad hæc.de rescriptis . & imputet sibi impe-
trans,quare sic incerto modo impetrauit,argu.j.de regu.
iur.contra eum.lib.vj.& ff.de pac.in l.veteribus. Nec pla
cet,quod ille sit,quẽ elegerit actor,vel cui prius pręsenta
bit,quia sic esset in potestate eius in effectu impetrare iu
dicem incertum,contra ea,quæ habentur in d.c.ad hęc .
& c.fi.s̃.de rescriptis. ¶ Posset tamen delegans consuli,vt
declaret de quo senserit,per id quod habet̃ in c.cũ venis-
sent.j.de iudi.& de sen.excom.c.inter alia. & hoc tenuit
Vincen.& de materia per Hostien.in Sum.eo.titu.§.qui-
bus modis.versi.fit ergo prorogatio tacitè.& sequenti.&
in Spec.de citatione.§.j.ver.quid ergo.do.tamen Flo.hic
videtur reprobare opin.quod consulatur delegans,ex eo
quia secundum eum , si declaret,noua erit delegatio , &
prima videt̃ fuisse nulla , sed placet dicta opinio scilicet ,
16 †quod ille, qui declarat non dicitur de nouo inducere.l.
hæredes palam.§.sed si notam.ff.de testamentis.¶Quod
autẽ dicit glo.q si pluribus simul fit præsentatio, dignior
erit iudex. dicit Bal.secundum dom.Flo.q sic videtur prę
sumendum fuisse de intentione Papæ. Sed ipse dicit ve-
rius esse,q imputetur impetranti, qui potuit apertius im
petrare, per ea quæ habentur in regula , contra eum . de
reg.iur.in vj. & ideo non erit locus etiam iudicio sortis .
¶In gloss.fin.ibi,conditionaliter intelligentur. Et sic red
duot rem dubiam,& pendentem ex euentu conditionis.
Et hoc intellige,nisi confirmatio fiat ex certa sciẽtia : qa
tunc non intelligitur cõditionaliter,sed causaliter , sicut
quando ponuntur in priuilegij , p id quod habetur in c.
examinata,allegato in gloss.¶ Extra gloss.contra decret.
17 facere videtur,qa † mandatum re integra extinguitur p
mortem.j.eod.contrarium.& c.relatum. Sed hic videtur
dici oppositum. quod ibi interuenit mors ex parte man-
dantis,hic vero ex parte mandatarij. quo casu non extin
guitur,si commissio fuit facta sub nomine dignitates. Et
est ratio diuersitatis , quia ex parte mandantis semper fit
expressio personæ,ideo nimirum si expirat eius morte re
integra:sed ex parte mandatarij non semper fit expressio
personæ,vt hic patet.Et per hoc videtur,q si ex parte mã
datis fuisset dignitas expressa,vt quia in literis diceretur,
q sedes Apostolica talem causam committit:tunc nõ ex-

tinguereē morte cōmittentis, vt voluit hic Hosti.& idē Lapus io c.si gratiose.de rescriptis.li.vj.& ꝙ dixi morte mandantis regulatiter re integra finiri com missionem, est verum, qñ committitur iurisdictio delegata, secus si ordinaria, ꝑ id quod habetur in c.ij.de offi.lega.lib.vj.Et est ratio diuersitatis, quia ordioaria iurisdictio oō dicitur esse ex iure alieno, sed ex iure proprio: ideo cum facta est commissio, censetur gratia perfecta: & ꝑ tanto non expirat morte committentis, arg.c.si super gratia.infra eodem. libro vj. sed delegatus nihil habet proprium, sed ex iure delegantis vtitur.l.j.§.penul.ff.de offic.eius, cui manda.est iurisdictio. ideo illa expirat morte mandantis re iotegra. ¶Aduerte tamen, quia quod dixi de ordinaria iurisdictione, intellige verum quando est ordinaria principalis per se subsistens, si sit accessoria adbærens alteri ordinariæ, vt patet in iurisdictione, quam habet vicarius Episcopi. Nam illa expirat mortuo Episcopo, vt no.per Ioan. Andre.in c.penul. de offic.vica.& in cle.j.de offi.vica.quamuis iurisdictio, vicarij sit ordinaria, vt not.in c.ij. de offic.vica.in vj. ¶Item secundo facit contra textum, quod habetur in c.significauit.s̄.de rescriptis.sed ibi loquitur secundum Host. qñ cōmissio respicit litigantes: sed hic quando respicit iudices. Ideo hic distinguitur, an sub nomine dignitatis, vel noo fiat commissio: sed ibi indistinctè expirat rescriptum re integra.Et est ratio diuersitatis, secundum eum, quia iudices habēt iustitiam ministrare, ideo eorum respectu commissio est fauorabilis, sed litigantes communiter sunt cauillosi, & ideo eorum respectu rescripta sunt odiosa, & sic restringenda.sed tunc dic melius quoad intellectum, illios
18 c.prout ibi dictū fuit.† nam etiam si sub nomine dignitatis exprimatur litigator, comprehenditur successor: vt infra de iudic. in c.dilecti. & notatur io dicto c. significauit. Sed vbi oon exprimitur io rescripto, sed comprehenditur sub clausula, quidam alij: & tunc proprie loquitur tex.ille. quo casu dicendum, vt ibi dictum fuit. ¶Item tertio contra textū facit quod babetur in l.quod principi.& l.si Augustę.ff.de leg.ij.vbi etiam quod fit sub nomine dignitatis non videtur trāsire in successorem. Nam ibi dicitur, quod si legatum fit Augustæ, quæ est vxor Imperatoris, non trāsit in aliam Augustam, si prima decessit ante testatorem, licet secus sit si fiat legatum Principi seu Imperatori: quia transit in successorem. Conclude in isto casu, quando exprimitur dignitas, quod si committitur aliquod negotiū sub nomine dignitatis, non videtur transire in successorem, per id quod not. Innocen.in c.fin.infra eodem. Et hoc sequitur simpliciter Bar.in l.more.ad fin.ff.de iur.om. iudic.sed an hoc procedat indistincte, tangetur in d.c.fin. Si vero committitur iurisdictio delegata, tūc bene transit in successorem, vt hic patet. Quod intelligit Bar.in d.l.more.ff.de iur.om.iudic.esse verum, si dignitatem illa habeat ex iure alieno, & non ex iure proprio, per id quod legitur & notatur io dicta l.quod Principi.cum l.sequēti.ff.de le.
19 ij.Et per hoc dicit, † quod si delegaē causa vicatio Episcopi, nō expresso nomine proprio, qđ nō transibit in successorem talis commisio: quia vicarius Episcopi non habet dignitatem ex iure proprio, sed ex iure ipsius Episcopi.Et hoc etiam videtur se qui Simon de Bassa in cle.ij.de rescriptis. & sequitur etiam hic do.Anto.& in d.cle.ij.sed gloss. ibi tenuit oppositum.& illam sequitur hic domi.Flo.nam secundom eum licet vicarius Episcopi habeat talem dignitatem ex iure alieno, & sic accessoriam ad iurisdictionem Episcopi: tamen, quia coruscat in dignitate illa non simpliciter passiue, sed etiam actiue, quia exercet iurisdictionem, quæ competit Episcopo: ideo, secundum eum, transibit in successorem. secus in dignitate mulieris, quæ coruscat in illa ex radijs dignitatis mariti.l.mulieres.C.de dignita. libro xij.& ideo licet mulier dicatur habere dignitatem Commitissæ ex ꝑsona Comitis mariti sui, quia tamen non exercet eādem iurisdictionem, sed solum recipit honorem dictæ dignitatis: si committeretur causa aliqua tali mulieri sub nomine dignitatis, non transiret tunc in successorem. Et sic intelligatur, secundum eum, quod habetur in dicta l.quod principi.cum l.sequenti.ff. de leg. ij. Et hæc videntur Legistæ tenere cum opin.Barto.& pro dicto ipsius Bar.etiam facit, qoia vt hic dicit do.Anto.moriente vicario videtur extingui dignitas: cum illa dignitas
20 nō videaē esse perpetua.† sicut ē mortuo legato, vel reuocato extinguitur legatio. Facit quod legitur.& notatur in c.nooit.de offic.legati.& ideo si causa esset cōmissa legato Bonoñ. & remoueretur per Papam, vel moreretur: quia extinguitur legatio, videtur, quod successor non posset cognoscere de illa causa. Et sic eodem modo videtur dicendum in vicario? Et per cōsequens si causa fuerit cōmissa vicario, reuocato vicario, non videtur, ꝙ successor possit cognoscere sine noua cōmissione, quia propriè non est successor, cū ibi non sit dignitas, vt perpetoa, ita ꝙ dicaē durare post mortem: videtur tamē ꝙ si cęperat cognoscere causam ipse vicarius, qui fuit reuocatus, ꝙ poterit in illa prosequi, per id quod not.in simili de causa commissa legato Papæ, vt in Specu.delegato §.super est.versicul.sed pone. Et per prædicta etiam potest inferri, quod si caoonico sit commissa cā in ecclesia non numerata, & postea moritur canonicus, & alius subrogatur, quia tunc non est date propriè successorē.infra.de præben.in c.dilecto.non transibit cōmissio ad successorem eius. Et idem videtur si ecclesia esset numerata: quia tunc etiam non dicitur proprie habere successorem, vt voluit gl.notabilis in c.quod sicut.de elec. & videtur probari in c.relatum.lo ij.infra.de testamentis. ¶Quarto facit cōtra tex.quod habetur in §.& hęc vero iubemus.in Authen.vt nulli iudi.colla.ix.vbi videtur, quod indistincte commissio transeat in successorem. Multiplex solutio datur ad illum textum. Vna est.ꝙ ibi facta fuit cōmissio sub nomine dignitatis, & sic concordat cum hoc c. Alia solutio est, ꝙ ibi loquitur in præcepto, quod importat necessitatē, hic in mandato, vt tetigit glos.in d.l.more. & l.& quia.ff.de iur.om.iudi.& in c.dudū.xviij.q.ij.& xiiij. q.j.in c.quod præcipitur. & ibi per Archidiaconum.& in Speco.titu.j.§.restat.ad finem primæ columnę. Tertio dīt, quòd ibi loquitur, quando mandatur aliquod negotium: hic, quando committitur iurisdictio. Sed aduerte, quia ille tex.duo principaliter dicit. Nam primò dicit, quod pręceptum transit in successorem. Secundò circa finem videtur dicere, quod non expirat per mortem mandantis re integra.respectu primi videtur, ꝙ attēdi debeat an facta fuerit commissio sub nomine dignitatis, an vero sub nomine proprio. Et sic etiam ibi sentit glo.quod intellige saloo eo quo superius dixi.respectu vero secundi dicti videnē ꝓcedere solutiōes superius datæ. Sed aduerte, q̄a Rofr.in libellis iuris ciuilis, in rubri.de act.māda.expresse reprobat ópi.facientem dictam differentiam inter præceptū, & mā-
21 datum: † quia etiam secundum eum mandatum superioris habet vim præcepti, per nota.per glo.in l.j.& ij. ff.quod iussu. Nec videtur ista differentia iure probari. Et boc videtur verius: quia cęteris paribus non videtur differentia inter præceptum, & mandatum. Nam ita induceret necessitatem quod superior mandat, sicut si superior præcipit. Archidiaco.tamen in dicto capituloquod præcipitur. dicit post Hugu.quod mandatum ambulat media via inter consilium, nam importat necessitatem: & in hoc differt a concilio.sed non per hoc punitur non implens mandatū: & in boc differt a præcepto.facit quod not.gloss.in l.sæpe. ff.de offi.præsi. Sed per hoc non bene patet solutio ad dictū §.& boc vero. Vñ Bar.in d.l.more.ff.de iur.om.iu.& d. Flo.hic dicit, qood quando pręcipitur, seu maodatur illud quod aliàs spectabat ad officium eius, cui fit præceptum, vel si mandaretur Episcopo, vt visitet certum monasteriū vel nuncio, vt mittat aliquem in possessionem: tunc quia vr̄ potius officium excitari q̄ fieri noua commisio. facit

j.de offi.ordi.in c.licet.tunc non expirat mandatum, etiā re integra, morte mandantis. Et hoc casu si fiat mandatū, dicitur potius esse præceptum. Et sic loquitur dictus §. & hoc vero. Secus quando per mandatum fit noua commissio: quia tunc stat in vi mandati, & expirat morte mandatis re integra. ¶ Sed aduerte, quia Bat. in l. fundi. §. Item si amicus. ff. de acquir. possess. videtur aliter dicere, videlicet
22 † q aliquando mandatur illud ad quod quis tenebatur: & tunc non expirat morte mandantis, per illum §. & ita loquitur dictus §. & hæc vero. aliquando mandatur id, ad q quis non tenebatur, & tunc expirat per mortem mandātis re integra: & per hoc videtur quod si iudex dat mandatum nuntio admittendum in possessionem, vel de citando, quia tenebatur id facere ad instantiam partis, cum teneatur ad iustitiam ministrandam. l. minorum. §. iudicandi. & facit quod notatur in diffinitione iurisdictionis. in l. j. ff. de iurisdic. om. iud. non expirabit morte mandantis etiam re integra. Secus quando delegat causam: quia nō tenebatur delegare, si non volebat. Et iste intellectus & p̄cedens satis videntur posse tolerari. ¶ Vltimo restat vnū dubium, si exprimitur vtrunque nomen, scilicet nomen proprium, & appellatiuum, an tunc transibit in successorem commissio? super quo fuerunt opiniones. Nam vna fuit, quam sequitur & refert Cy. in d. l. more. q non transeat. quasi videatur electa industria personæ, ar. l. inter artifices. ff. de solu. Et hoc etiam forte hic voluit Abbas, dum
23 dixit, † q si vltra nomen appellatiuum exprimitur aliquid conueniens nomini proprio, puta si Papa dicat, committimus talem causam Præposito Narbō. capellano nostro: quia tunc propter illa verba, capellano nostro, quę solum respiciunt nomen proprium, non transibit in successorē. ¶ Secunda fuit opi. Guil. de Cu. in d. l. more. ff. de iur. om. iudi. q in dubio videatur potius contemplata dignitas, q̄ persona, nisi committens habuerit valde notam personā per l. qui habebat. ff. de rebus dubijs. ¶ Tertia fuit opi. qđ attendi debeat quod præcedit, & sic an præcedat nomen proprium, an vero nomen appellatiuū, per l. si seruus cōmunis. ff. de stipu. seruo. Et hanc opi. sequitur Barto. in d. l. more. nisi ex circunstantijs aliter verisimiliter possit præsumi. Potes concludere pro concordia opinionum prout etiam fuit hic de mente domi. Florenti. & dō. Ant. quod aut materia, super qua fit dispositio, seu commissio, est solum proportionabilis personæ: & tunc intelligitur contēplata persona, p id quod habetur in c. si aduersus. j. de immu. ecclesiæ. & j. in c. j. de offi. vica. li. vj. in quibus patet, q si excommunicetur potestas Bonon. vel vicarius Episcopi Bonon. non concernit dicta excommunicatio dignitatem, sed personam: quia dignitas velut res inanimata nō potest excommunicari, nec delinquere. Facit j. de sen. excommu. in c. Romana. §. in vniuersitatem. li. vj. & iō non comprehendet successorem, nisi participaret in delicto vt ibi paret. Et plus videtur probari in dictis iuribus, q idem
24 † sit si solum nomen dignitatis fuisset expressum, vt quia excommunicatus esset Potestas Bonon. vel vicarius Episcopi Bononien. Idem dicit do. Ant. si sit materia ardua, propter quam verisimiliter sit ponderata industria personæ: vt si ɔmittat̃ causa fidei magno Theologo, & Canonistæ. Facit quod habetur in c. fi. j. eo. Idem etiam, s̄m eum, si sit tale negotium, in quo non consueuerit haberi respectus ad dignitatem, sed ad personam, vt quia quis dat, vel in eum sit compromissum: quia talia consueuerūt fieri ratione amicitiæ personæ, non ratione dignitatis, nisi aliud appareat. Facit quod not. Inno. in d. c. fi. & gl. in c. ij. de testibus. li. vj. & Bat. in l. qui liberis. §. hæc verba. ff. de vulg. & pup. ¶ Aliquando vero materia, super qua disponit̃, est proportionabilis solum ad dignitatem: & tūc videbit̃ dignitas contemplata. & ideo si contra aliquem fiat commissio sub nomine proprio, & multo fortius sub nomine proprio & appellatiuo, qui sit Abbas alicuius monasterij pro debito ipsius monasterij, transibit commissio seu rescriptum in successorem: vt in c. dilecti. j. de foro compe. & facit quod not. Bart. in l. post mortem. ff. quando ex fac. tuto. ¶ Aliquando vero materia est indifferens, & æqualiter potest respicere dignitatem vel personam: & tūc si disponens non habet personam notam, intelligitur dignitas contemplata. d. l. qui habebat. ff. de rebus dubijs. si autem habebat personam notam, tunc Batio. & Flo. & do. Ant. dicunt, q inspici debet quod præcedit, vt sic id videatur principaliter contemplatum, & aliud causa demōstra-
25 tionis eius adiectum, p dictā l. si seruus cōis. ¶ Sed † certe iste text. facit in ɔtrū, scilicet q ex quo nomen propriū est expressum, & non nomen dignitatis tantum, qđ tunc intelligitur contemplata persona. Et sic etiam indistincte hic videtur voluisse Abbas, vt s. tetigi circa primā opi. licet do. Anto. videatur intelligere dictum Abbatis in suis terminis, qñ scilicet non exprimitur nomen propriū, sed alia circunstantia inferens ad nomen proprium. Sed certe non video rationem diuersitatis: quia non refert, an nomen proprium exprimatur, an aliud quod sit vice nominis proprij. l. certū. ff. si cer. pet. ¶ Nec obstat d. l. si seruus. quia ibi loquitur in actu acquisitionis fiendæ per seruum domino, in quo non consideratur verisimiliter industria respectu personæ dominorum, quibus debet acquiri: sed hic loquimur, quando committit̃ causa sub nomine proprio, & sub nomine dignitatis. quo casu consueuit magis considerari industria. Et ideo si vltra nomen dignitatis exprimitur nomen proprium, non videbitur tunc dignitas contemplata: & ista opinio magis videbitur de mēte huius text. & videtur etiam fuisse de mente Abbatis, & Ioā. And. residentis cum ipso. Et ad materiam facit quod not. in regula, priuilegium. in Mercurialibus. de re. iur. li. vj. p Ioan. Andr. & in Spe. de instru. edi. §. nunc autem. ver. qđ si Papa. & hoc etiam tenuit Pe. in d. l. more. vt dixi supra.
26 † Item aduerte, q ista tractat hic Hosti. de triplici mandato, scilicet de mandato ad negotia, de mandato ad iudicia de mandato iurisdictionis, qualiter expirent morte mandantis vel morte mandatarij. Sed tu dic de primo, vt not. per Cyn. in l. mandatum. C. mandati. & plenius per Bart. in l. ij. §. sed si quis. ff. de dona. & tangitur etiam in cle. j. de renūtia. & ibi etiam consueui dicere. & tetigi etiam in c. ex parte decani. s. de rescriptis. De secundo dic, vt habet̃ in c. mandato. j. de procur. & in c. ij. eo. tit. li. vj. & in l. si defunctus. & in l. ante litem. cum sequenti. ff. de procu. & tetigi etiam in d. c. ex parte decani. s. de rescriptis. de tertio dicit Hostiē. q aut committitur iurisdictio ordinaria, aut delegata, aut mista executio, aut mera. si committitur ordinaria, talis non extinguitur morte mandantis sed mandatarij, vt pbat̃ in c. ij. de offi. leg. libr. vj. fallit si sit accessoria ad aliā dignitatē, vt est iurisdictio eius vicarij Epi, qa illa expirat morte mādatis, vt s. dixi. & no. in c. pe. de offi. vica. & eod. ti. c. primo, libro sexto. secundo & tertio casu. qñ cōmittitur executio delegata vel mista executio: tunc nō expirat re integra morte mandantis. Fallit si commissio fieret sub nomine dignitatis ex parte ipsius mandantis, licet regulariter & cōiter hoc non contingat, vt dixi s. sed si interueniat mors ex parte mandatarij, distinguit̃ an facta fuerit commissio sub noīe dignitatis, an expsso noīe pprio, vt hic colligitur. ¶ Vltimo casu non extinguit̃ mādatū morte mādantis, nec mādatarij. & sic intelligit §. & hæc vero Auth. vt nulli iudi. colla. ix. Et sic habes vnū in intellectū ad dictum §. scilicet q ibi mera executio fuit cō-
27 missa. † Alius est, q ibi loquatur in pcepto, & aliud sit mādato, sed nō placet p ea, quæ dixi s. Tertius est, q ibi loqr̃ qñ mādatur aliqđ negotiū, hic qñ mādat̃ iurisdictio, put tetigit glo. in d. l. moræ. & in d. §. & hæc vero. & ēt Philippus hic. sed nō vr̃ hic intellectus bonus, per r. ōtata p Inno. in c. fi. j. eo. tit. vbi facil ius dicit extingui cōmissionē, qñ committitur certum negotiū, quam qñ ɔmittitur iurisdictio,

riſdictio,prout etiam tangit Barto.in d.l.more.ff. de iuriſ.
om.iud.¶ Quartus fuit intellectus,ꝙ ibi loquitur, qñ cõ-
miſſio fit alias habenti iuriſdictionem vel officiũ. Sed cer
te iſte intellectus videtur contra hunc tex. niſi forte intel
ligatur ſm ſequentem intellectum.¶ Quintus fuit intel-
lectus,ꝙ ibi loquitur quando cõmittitur id, ꝙ alias ſpecta
bat ad officium eius,cui fit cõmiſſio. & hunc ſequit̃ Bart.
in d.l.more.& etiam do.Flo.& do.Ant.hie. & videtur vel
28 le do.Flo.† ꝙ hoc caſu põt dici, ꝙ tale mandatũ cadat in p̃
ceptum:alias remaneat in vi mandati. Hoc tñ vltimũ nõ
videtur bene iure ꝓbari propter not.in l.j.§.j.ff.quod iuſ-
ſu.Nam mandatum ſuperioris ſatis põt dici ſemper præ-
ceptum,prout ibi probatur.¶ Sextus fuit intellectus, qđ
ibi loquitur qñ cõmittitur illud,ad quod committens te-
nebatur de iure:ideo non expirat morte mandantis, ꝓut
voluit Bar.in l.item ſi amicus. ff.de acqui.poſ.Et iſte intel
lectus ſatis videtur rationabilis.Et ſi dicas,ibi loquitur ẽt
Principi,qui non neceſſitatur.l.Princeps.ff.de leg.poteſt
reſponderi,ꝙ licet nõ habeat ſuperiorem, per quem poſ-
ſet neceſſitari,tamen de iure naturali tenetur iuſtitiã mi-
niſtrare.Facit quod no.Inno. & quod etiam dixi in c.quæ
in eccleſiarum.s̃.de conſtitu.¶ Vltimo etiam tractat Ho-
ſti. qualiter det̃ iuriſdictio ordinaria vel delegata, de quo
per Inno.in c.cum ab eccleſiarum.de off.ord. & per Bart.
29 in d.l.more.† Conclude, ꝙ ordinaria datur a lege vel cõ-
ſuetudine, d.l. more.niſi expreſſe caueatur in lege ipſam
eſſe delegatam. Facit quod habetur in c. ad abolendam.
j̃.de hæreti.& in c. irrefragabili.j̃. de offic.ordi. in quibus
paret etiam delegatam iuriſdictionem aliquãdo dari a iu
re.Item datur ordinaria a Principe,a quo etiam datur de-
legata.Sed tunc ſurgit dubiũ,qualiter cognoſcet̃ an Prin
ceps velit dare ordinariam vel delegatam.conclude, ꝙ ſi
committitur iuriſdictio per eũ,& adijcitur qđ autoritate
ipſius faciat,videtur eſſe data delegata. Facit quod habe-
tur in c.cum aliquibus.de reſcriptis.in vj.& qđ no.Barto.
in l.ij.ff.de opti.lega.& in l.ambitioſa.ff.de decre.ab ordi.
faci.Hoc tamen limitat hic do.Flo.eſſe verum,qñ in prin
cipali diſpoſitione adijcitur verbum autoritate,vt dicitur
committimus tibi, vt autoritate noſtra cognoſcas. ſecus
ſi dictum verbum non apponitur in principali diſpoſitio
ne,ſed in confirmatione ipſius diſpoſitionis: vt quia com
mittitur iuriſdictio alicui in certo loco,& adijcitur poſtea
clauſula,ꝙ ratũ habebit committens quicquid autorita-
te ipſius fecerit: qa per hoc non minus erit ordinaria. Et
30 pro hoc bene facit cle.j.de præben. vbi † clauſula acceſſo
ria non immutat naturã principalis diſpoſitionis. Si vero
non adijciatur verbum,autoritate noſtra. tunc ſi commit
titur iuriſdictio in certo caſtro,vel territorio, cenſetur or-
dinaria,quia ordinaria iuriſdictio cohæret territorio.l.fin.
ff.de iur.om.iudi.& in c.ij.§.j.de conſtitu.li.vj. & l.fin. C.
vbi & apud quem.Idem ſm eum,ſi committit vniuerſita
tem cauſarum in certo loco:ſecus ſi vnam,vel duas: quia
tunc cenſebit̃ delegatus,ſm Hoſt.& hoc ẽt ſequit̃ Bar. in
d.l.more.Sed certe vr̃ poſſe dici,ꝙ ſi committat vniuerſi-
tatẽ cauſarũ,ex quo non cõmittitur iuriſdictio in territo-
31 rio,cenſeatur delegatus:qa vt dixi,† ordinaria iuriſdictio
ꝓprie cohæret territorio.Facit qđ no.Bar.in d.l.fi.C. vbi,
& apud quẽ.Vnde appellamus ſæpe delegatum ad vniuer
ſitatẽ cauſarum.Facit quod habetur in l.j.ff.quis,& a quo
& ideo videtur, quod cenſeatur tunc delegatus. & ꝑ hæc
ſit expedita materia huius decre.Io.de Imo.doctor vtriuſ
que iuris ſacratiſſimi,ſpeculum canonicum.

SVMMARIVM.

1 *Inſtituendi poteſtas,an & qualis, et qua ratione poſſit ſpectare ad inferiorem Epiſcopo.*
2 *Verba ſtricte in reſcripto prolata,poſſe latius interpretari, vt excludatur præiudicium tertij.*
3 *Clauſulas,appellatione remota,reſcripto adiectã,tollit facultatem appellandi perſonis in reſcripto contentis, non etiam tertio volenti appellare pro ſuo intereſſe.*
4 *Ius tertij ſemper intelligi exceptum in reſcriptis,quantuncunque late conceptis,vt ſcilicet per talia reſcripta nunquam intelligatur præiudicatum tertio.& nu.6.*
5 *Ordinandi verbo,inſtitutionem contineri ex propria verbi ſignificatione.*
7 *Prouiſus per Papam, vel eius delegatum, an poſſit aliquo caſu remoueri per ordinarium.*
8 *Intellectus ad element.auditor de reſcript.*
9 *Pronuntiare ordinandum aliud eſſe,quam ordinare: quemadmodum & condemnare aliud eſt,quam pronuntiare condemnandum.*
10 *Iniuriam non fieri volenti,& conſentienti.*
11 *Conſentire videri eum,qui poteſt contradicere,& non contradicit.*
12 *Reſcriptum latam interpretationem recipere contra concedentem.*
13 *Intellectus ad elemen.ſi de beneficio.de præben.*
14 *Delegatus habens poteſtatem ordinandi eccleſiam, an poſſit inſtituere, an ſolum mandare iis,ad quos ſpectat inſtitutio, vt prouideant.*
15 *Intellectus ad c.paſtoralis.de priuileg.*
16 *Delegatus Papæ,cui mandatum eſt,vt ordinet eccleſiam, an poſſit inſtituere,negligente eo ad quem ſpectat inſtitutio.*
17 *Inſtituendi in aliqua eccleſia ius,ad quem ſpectet.atque inibi an poteſtas inſtituendi in beneficio quod habet curam animarum annexam,poſſit ſpectare ad inferiorem Epiſcopo ex præſcriptione.*
18 *Calumniam efficere,vt quis a ſummaria etiam cognitione repellatur.*
19 *Receptus a capitulo in canonicũ vigore reſcripti Papæ,an pro inſtituto habendus ſit,vt videatur ei collatum beneficium.*
20 *Patronum clericum,cui reſcriptum eſt per Papam,vt prouideat eccleſia, poſſe non ſolum præſentare,ſed etiam inſtituere.*

SVper eo. Si quæſtionẽ de iure præ-
ſentandi Papa delegat ap-
pellatione remota,delegatus pronuntiare
põt, ſed non inſtituere quod ſi facere velit
is,ad quem ſpectat inſtitutio poterit appel
lare.h.d.Et diuidit̃ in duas partes:nã in pri
ma ponitur cõſultatio: in ſecũda ponitur rñſio. ſcđa pars
eſt ibi,hoc tuã volumus diſcretionem.in tex.ibi,mittere.
ſupple,inſtituere,& inſtitutũ defendere.Itẽ ibi, p̃ſentan-
dus eſt illi,ſupple ad quem pertinet inſtitutio.ſupple ille,
1 ſ.qui inſtituendus fuerit,vt ſequitur.† nota primo, ꝙ ptãs
inſtituendi poteſt de iure ſpectare ad inferiorem Epiſco-
po,quod eſt verũ, intelligendo de inſtitutione conferẽte
titulũ.nam licet illa de iure cõi ſpectat ad Ep̃m, facit j̃.de
inſti.c.ij. & iij. tñ ex cõſuetudine p̃ſcripta põt ſpectare ad
inferiorẽ, vt hic colligit̃. de inſtitutione aũt autorizabili
per quam tribuitur poteſtas exercendi curã,eſt dubiũ, an
poſſit ſpectare ad inferiorẽ Ep̃o etiam ex cõſuetudine: nã
videtur,ꝙ non,niſi etiam interceſſerit conſenſus Ep̃i,per
id quod habetur s̃.de off.archi. in c.cum ſatis. de quo dic
vt ibi plene not.& per Pau.de Leaza. in cle. frequens. de
2 exceſ.præla.† no.ꝙ vbi verba prolata in reſcripto proprie
& ſtricte ſumpta reſpiciunt præiudicium tertij,improprian
tur,& latiſſime intelliguntur,ſi taliter intelligendo exclu
ditur præiudicium tertij. facit qđ habetur in c. cum dile-
3 ctus.s̃.de conſuetu.† not. ꝙ clauſula(appellatione remo-
ta)tollit facultatẽ appellandi ſolũ quo ad partes contẽtas
in reſcripto,& non quo ad tertium pro ſuo intereſſe com
parentem.Et per hoc videtur,ꝙ licet partes nõ poſſint ap
pellare,niſi ex cauſa expreſſa in iure, quo ad hoc vt deſe-
rendum ſit appellationi,vt infra de appellatio. in c.paſto-
ralis. tamen tertius pro ſuo intereſſe poterit appellare ex
cauſa rationabili etiam in iure non expreſſa. Nota quod
delegatus non ſolum recipit poteſtatem cognoſcendi in-
ter partes principales,ſed etiam quo ad tertium, & de iu-
4 re ipſius tertij pro ſuo intereſſe comparentis. † nota illud
generale, quod a verbis Papæ quantuncunque latis intel
ligitur ſemper exceptum tertij præiudicium. facit l. nec
auus.C.de emancipa.liberorũ.& l.ſecũda, §.ſi quis a Prin
cipe.ff. ne quid in loco publico. ¶ Et ex prædictis etiam
potes notare, quod in qualibet diſpoſitione in dubio in-
telligitur exceptũ ius tertij,& ad hoc ſæpe allegat̃. Nota,
quod

quod actus agentium regulantur ſecundum finem inten
5 tionis,& ſic vlterius non extenduntur. †In glo. iij.ibi,cō
tinere vidētur. Supple quia ſecundū propriā ſignificatio
nem verbum ordinare, videtur continere inſtitutionem
ſeu prouiſionem eccleſię,vt in c.enim in cūctis.ad finem.
ſ.de elec. & j.de conceſ.præbē.c.ij.& de exceſ.præla.j.in
c.ad aures.In ead.glo.ibi,ſed non eſt verū.ſupple in caſu
iſto, in quo Papa conceſſit reſcriptum ad executionem
iuſtitiæ,committendo cauſam, quæ vertebatur inter par
6 tes: † & tunc non videtur eius intentio fuiſſe iuri tertij
derogare.& propter hoc potius impropriatur verbum or
dinet,prout ſequitur in gloſſ.ne fiat tertio præiudicium,
quam ſumatur in proprio ſignificato. ſecus eſt ſi Papa cō
cederet reſcriptum non ad executionem iuſtitiæ, ſed gra
tiam faciēdo:vt quia ſimpliciter committeret alicui alias
poteſtatem non habenti,ꝙ ordinet eccleſiam:nā tunc po
terit ipſam eccleſiam ordinare, prouidendo ibi de recto-
re.facit c.cum aliquibus.de reſcriptis. libr.vj.licet aliqui
etiam hoc caſu dicerent debere intelligi exceptum eſſe
tertij præiudicium per hanc decret.ſed non bene:quia vt
dixi, non loquitur hoc caſu quando Papa reſcribit gratiā
faciendo, ſed ad executionem iuſtitiæ cauſam committē
do, ſecundum Innocen. debet tamen ſecundum Hoſtiē.
attendi forma mandati.& ſic an Papa committit gratiam
alicui faciēdo,ꝙ ordinet eccleſiam, an vero ꝙ faciat ordi-
nari.primo caſu procedit quod ſ.dixi.ſed in ſecundo caſu
videtur ſolum dare poteſtatem ad compellendum,per id
ꝙ notatur per gl.in c.Abbatē.de reſcriptis. & de præben.
7 pro illorum. † An autē prouiſus per Papam, vel eius de-
legatum,poſſit aliquo caſu remoueri per ordinatium,tā-
git hic do.Anto.& concludit ꝙ ſic,quādo propter ſequēs
delictum vellet priuare,ſeu remouere.cum tunc non tan
gatur factum per Papam,vel eius delegatum,ſeu non di-
ſcutiatur de iuribus talis facti.ſecus vbi diſcuterēt de viri
bus talis facti: quia inferior a Papa de hoc non poteſt ſe
intromittere.facit quod habetur ſ.de maio. & obe.in c.p
tuas.& quod legitur & no.in c.j.& ij.de confirma.vti.vbi
8 per glo.& Innocen.de hoc.Nec † ob.huic decre.cle.audi
tor.de reſcriptis.quia ibi loquitur, quādo erat quæſtio,an
agenti beneficium eſſet debitum,hic autem erat quęſtio
ſuper iure remotiori,ſ.ad quem ſpectaret ius præſentan-
di vel conferendi: & ideo non habet hic tantam poteſta-
tem delegatus,quantam ibi habet.Et ſic illa decre.in nul
lo corrigit iſtam,vt ibi etiam nota.per gloſſ.aliqui tamen
dicunt,ꝙ ibi loquitur,quādo commiſſio fit in curia:ſecus
ſi extra curiam.& ita intelligatur hic.alij etiam dicunt,ꝙ
illud procedit,quando pronuntiatur beneficium eſſe de-
bitum ex iure quæſito a Papa,vel eius legato: ſecus ſi p-
nuntietur debitum ex iure ab altero quæſito.& ita intelli
gatur hic. & de hoc tetigit Specu.in titu.de act.& peti.§.
ſuper eſt ver.cæterum. Sed tu potes tenere ſolutionem
primam,quam ſuperius dedi,videlicet ꝙ hic erat quęſtio
ſuper iure remotiori,quam ibi,vt declaraui in dicta ſolu-
tione,& illam etiam ſequitur hic do.Anto.in ea.glo.ibi,
9 id eſt pronuntiet.†Not.bene ex glo.ꝙ aliud eſt eccleſiam
ordinare,aliud pronunciare ipſam ordinandam. & eadē
ratione videtur,ꝙ aliud ſit condemnare, aliud pronuntia
re quem condemnandum.facit quod nota.in c.tranſmiſ-
ſam.de elec. & ij.q.vj.biduum. & per Legiſtas in l.j.C.ſi
aduerſus libertatem.& ſic facit,ꝙ ſi eſt cōmiſſa cauſa con
ſilio ſapientis, qui conſuluit Titium condemnandum,ſi
iudex dicit,pronuncio ſecundum conſilium,intelligitur
pronuntiaſſe eum condemnandum, & nō condemnare.
quod an ſit verum,recurre ad not.per Iac.de Are.& Bart.
in d.l.j.C.ſi aduerſus libertatem.& dixi in c.ſi pro debili-
tate.ſ.eo.& plenius dixi in l.j.§.ſi quis ita.ff.de verb.obli.
In ea.gl.in fine.& pro hoc facit, quia tunc non cenſetur
10 de alterius præiudicio agi, † cum volenti & conſentienti
non inferatur iniuria vel dolus de reg.iur.c.ſcienti.lib.vj.

Ideo tunc quando tales conſentiunt, ad quos ſpectat in-
ſtitutio,proprie accipitur verbum ordinare. idē dicit hic
Innoc.ſi delegatus ordinet eccleſiam,inſtituendo præſen
tatum ſciente,& non contradicente Epiſcopo,Archidia-
cono,vel Archipresbytero,ad quem ſpectaret inſtitutio,
11 arg.c.quamuis.de re iud.†nam cum poſſent reclamare &
contradicere, & non fecerunt, videntur conſentire.l.ſæ-
pe.§.cum autem.de re iud.& pro hoc etiam tex.iſte a ſen
ſu contrario ibi,reclamante, &c.& hoc etiam ſequitur d.
Ant.ſed domi.Flo.tenet oppoſitum, per id quod no.in c.
nonne.de præſump.ſupple in prima ſolutione ibi poſita.
Sed certe ſecunda ſolutio ibi poſita, quæ approbatur per
Doc.facit pro hoc dicto. & ſimiliter id quod not.in l.Ca-
ius.ff.de pig.act.ideo tutius videtur tenere dictum Inno.
pro quo hic videtur caſus a ſenſu contrario,vt prędixi.po
terit etiam in caſu delegatus inſtituere, ſi deuoluta eſſet
poteſtas ad ſedem Apoſtolica:quia tunc non ageretur de
12 præiudicio tertij.ſed ſolius cōcedentis. † ideo late inter-
pretatur reſcriptum contra concedente.j.de dona.in c.cū
dilecti.& not.ſ.de reſcriptis.in c.cauſam quæ. & pro hoc
cle.ſi de beneficio.de præben.hoc tamen dictum licet ſe-
quatur hic do.Ant. non videtur placere do.Flor.qui poſt
13 Io.de Lig.dicit, † ꝙ illa cle.loquitur, quando Papa gratiā
faciendo committit poteſtatem prouidēdi.ſed hic ad exe
cutionem iuſtitiæ commiſit cauſam inter partes. ſed tu-
tius videtur eſſe tenere præcedens dictum. quod videtur
etiam tenere Innocē.& pro ipſo facit, quia ceſſat ratio li-
teræ,ex quo non agitur tunc de præiudicio tertij, ſed ſo-
lum de præiudicio ipſius concedentis. dixit etiam hic d.
Ant.ꝙ ſi ille,ad quem ſpectet inſtitutio, fuerit negligens
in faciendo inſtrumentum,tunc poterit delegatus in ſub
ſidium hoc facere,per id quod habetur j.eodē.c.pruden-
14 tiam.§.ſexta.& ſic dicit velle Innocentiū.Sed certe † In-
nocen.non videtur loqui in caſu illius decre.ſed quando
Papa gratiam faciendo mandat alicui, ꝙ eccleſiam ordi-
net. nam licet teneat ꝙ poterit tunc eccleſiam ordinare,
& illi prouidere,tamen refert, ꝙ alij tenuerunt cōtrariū,
videlicet ꝙ non poterit etiam tunc ordinare eccleſiā, ſeu
prouidere illi de rectore: ſed bene poterit mandare illis,
ad quos ſpectat, vt ordinent ſeu prouideant. & ſi fuerint
negligentes,tunc ſecundum opi.prædictorum poterit in
eorum negligentiam prouidere, & ſic cōtingat,ꝙ exami
natio fiat per ipſos,quibus eſt facienda præſentatio, ſi ali
qua dubitatio emerſerit,illam poterit decidere.ſed certe
in iſto non eſt inſtandum,quia vt dixi ſ.quando Papa mā
dat alicui gratiam faciendo,ꝙ eccleſiam ordinet,ipſe po-
terit ordinare & prouidere eccleſiæ,etiam non negligen
tibus illis,ad quos alias ſpectabat poteſtas. facit quod ha
betur in c.ſi capitulo.& in c.ſi ſoli.de conceſ.præben.lib.
15 vj.& quod notatur in c.Abbatem.de reſcriptis.† Nec ob.
prædictis c.paſtoralis.j.de priui.quia ibi verba priuilegij,
vt cōuerterent in vſus proprios, ſatis operabātur quo ad
proprietatem,quamuis non operarētur quo ad poſſeſſio-
nem,ſed quo ad ipſam proprietatem poterant reſtringi:
ſed verbum ordinet eccleſiam, videtur includere proui-
ſionem eccleſiæ ex mente Papæ,quando mandat per ali-
quem ordinari ipſam eccleſiam,eidem gratiam faciēdo:
16 ideo habet locum quod ſ.dixi. † An autem in caſu decr.
poſſet delegatus in negligētiam eorum, ad quos ſpectat
inſtitutio.inſtituere,do.Ant.hic voluit, ꝙ ſic.ſed in con-
trarium facit, quia propter negligentiam habentis inſti-
tuere & non inſtituētis, videtur deuolui poteſtas ad pro-
ximum ſuperiorem.j.de conceſ.præben.c.ij.& ſic videt,
ꝙ in præiudicium illius nō poſſit delegatus inſtituere. &
pro hoc etiam facit,quia ſolum quando deuoluta eſt po-
teſtas ad Papam,videtur poſſe delegatus ꝓuidere ſeu in-
ſtituere,per id quod ſ.dixi.& ſic videtur ſecus, quādo de-
uoluta eſt poteſtas ad alium inferiorem a Papa, & p hoc
non videtur procedere dictum do.Ant.In gloſ.Archidia-
cono.

cono.in fine, dic de materia vt not.in d.c.cum ſatis. alle-
17 gato in glo.Do.tamen Anto. hic concludit,† ſi quæratur
ad quem ſpectat ius inſtituẽdi in eccleſia: nam dicit q̃dã
eſt autorizabilis inſtitutio, per quam datur poteſtas exer
cendi curam animarum, & hæc pertinet ad ſolum Epi-
ſcopum,non ad inferiorem,qui ſecundũ eum non poteſt
illam habere etiam ex conſuetudine, per ea quæ haben-
tur in d.c.cum ſatis. niſi haberet ex conceſſione Epiſco-
pi iuncta præſcriptione,per id,quod habetur j.de inſtitu.
in c.cum veniſſent.ſed Pau.de Lea.in cle.frequẽs.de ex-
ceſ.præla.ſimpliciter tenet per illum tex.quod ex præſcri
ptione poteſt ad inferiorem hoc ius cõpetere. & hoc for-
te etiam hic gl.in ſecunda ſolutione.Quædam autem eſt
inſtitutio,quæ ſimiliter pro ſimplici collatione tituli: &
iſta etiam de iure ſpectat ad Epiſcopum:ſed de conſuetu
dine poteſt competere inferiori.d.c.cum veniſſent. & no
tatur in d.c.cum ſatis. ¶Quædam autem eſt inſtitutio,q̃
ſumitur pro traditione poſſeſſionis: & iſta cõpetit archi-
diacono de iure communi,de offi.archidia.c.ad hæc.& c.
vt noſtrum. In gl.intẽtionis.ibi,iuri nullius derogare in-
tendit. hoc intellige,quãdo reſcribit ad executionem iu-
ſtitiæ,vel ſi reſcribit gratiam faciendo,verba non impor-
tant præiudicium tertij:aliàs eſſet ſecus, per id quod dixi
ſuper glo.iij.& facit quod habetur in c.cum aliquibus.de
18 reſcriptis.lib.vj.in glo.penul.in fine. nota bene ex gl.ſe-
cundum do.Flo.ꝙ etiam a ſummaria cognitione repelli-
tur quis propter præſumptam calumniam. facit quod ha
betur j.de teſti.c.veniens. lo ij.& C.de fal. in l.ſatis aper-
te.& ꝙ no.Inno. in c.poſt electionem.j.de conceſ.præbẽ.
quod intellige verum, niſi alia circunſtantia excluderet
ipſam præſumptionem,per id quod habet̃ in l.ſi is a quo.
ff.vt in poſ.leg.vt contingit,quando ille,contra quem eſt
præſumptio, offert ſe incontinenti paratum probare de
iure ſuo,vt patet in d.l.ſi is a quo.In gl.fi.ibi ſunt admit-
tẽdi. & pro hoc facit quod habetur in c.j.& c.quod circa.
19 & quod in eis not.infra de elec.lib.vj. † Extra gloſ.tangit
hic Inn.in quadam additione, quid ſi Papa mandat capi-
tulo,vel ſimpliciter rogat capitulum, ꝙ recipiat aliquem
in canonicum,an receptio habebitur pro collatione.con
cludit Innocen.ꝙ ſic,cum faciat autoritate Papæ.allegat
quod habetur j.de præben.c.pro illorum.& facit quod di
ctum fuit in c.eam te.de reſcriptis.& hoc verum,niſi pre-
ces potius innuerent conſilium,quam mandatum, arg.
20 l.j.& ij.§.ſi.ff.mandati.† & per hoc videtur,ꝙ ſi ſcribet pa
tronis clericis,ꝙ prouideant eccleſiæ,ꝙ nedum poterunt
præſentare,ſed etiam inſtituere: nõ ſic in laicis patronis,
arg.eorum, quæ habentur j.de iure patro.c.cum autem.
& de reſcriptis.Abbatẽ.& ſubdit, ꝙ autoritate Papæ fun-
guntur non ſolum executores vel compulſores, ſed etiã
illi,quibus de recipiendo mandatur per literas facultatis.
ſed de hoc vltimo dic, vt hodie habet̃ in c.cum aliq̃bus.
de reſcriptis.lib.vj.Io.de Imo.Doctor vtriuſque iuris.

S V M M A R I V M.

1 *Matrimonij cauſam ſolere delegari Epiſcopis.*
2 *Confeſſionem per metum extortam non præiudicare.*
3 *Mulier aliquid faciens ad inſtantiam viri præcedentibus verberibus, ſibi non præiudicat. & nu. 11.*
4 *Mulier aliquid faciens in præſentia conſanguineorum, non præſumitur facere per metum.*
5 *Poſſeſſorium recuperandæ dari propter priuationem iudicialem, ſi iudiciũ fuerit nullum.*
6 *Sententiam per vnum ex duobus ſimpliciter delegatis latam ſine altero non valere.*
7 *Sententiam latam ſuper poſſeſſorio non obeſſe volenti agere petitorio.*
8 *Præſentia alicuius deſiderata in aliquo actu, an et quãdo præſumatur exigi ad neceſſitatem actus.*
9 *Sententiam à duobus delegatis latam, abſente tertio etiam requiſito, nullius eſſe momenti: non etiam ſententiam a duobus arbitris latam abſente tertio, & requiſito.*
10 *Iudices ordinarij cenſentur ſinguli in ſolidum deputati, vt alius ſine alio poſsit procedere.*
12 *Renuntiatio beneficij facta a clerico ob metum, vel reuerentiam Epiſcopi, an teneat.*

CAuſam matrimonij. Si cau
ſa eſt
ſimpliciter delegata duobus,ſentẽtia vni᷒
non tenet.h.d. Et eſt communis diuiſio.
ſecunda ibi,diſcretioni. in text.ibi,ad iu-
dicium.i.ſententiam. facit quod habetur
j.in ver.quia cum cauſa.& ꝙ not.de reg.iuris. in iudicijs.
libr.vj.Item ibi,& j.deciditur querela mulieris, ſeu facta
pro eius parte Papæ:per quam etiam fuit petitum de op-
portuno remedio prouideri. & ideo Papa prouidit,vt ſe-
1 quitur.† No.ꝙ cauſa matrimonialis delegatur Epiſcopis:
& ſic communiter conſueuit fieri de ſtilo curiæ, de quo
per Archid.de reſcriptis.ſtatutum.§.cum autem.lib.vj. &
in Specu.de reſcripti præſenta.§.ratione formæ.ver.nunc
2 ad inſtitutionem.† Nota,ꝙ confeſſio facta per metum nõ
3 præiudicat.de quo xv.q.vj.per totum.no.ꝙ illud, † quod
facit mulier ad inſtantiam viri præcedente verberatione
ipſius mulieris facta per virum,ſeu de eius mandato, nõ
habet præiudicare mulieri.facit quod no.per glo. & Bart.
in l.j.§.quæ ouerandæ.ff.quarum rerum actio non detur.
& plus voluit hic Innocen.ꝙ ſufficit,ꝙ minæ,vel verbera
præcedant ipſius viri contra mulierem,ad hoc vt actus ſe
quens non præiudicet mulieri. facit quod legitur & not.
in l.metum autem.ff.ex qui.cau.maio.ſecus quando non
præcedunt minæ,vel verbera:quia tunc videtur actus va-
4 lere,vt hic voluit Innoc.& Bar.in loco præallegato. † di-
xit etiam Bar. in l.tranſactionem.C.de tranſac. ꝙ ſi actus
geritur per mulierem in præſentia conſanguineorum,&
amicorum, ꝙ tunc non præſumitur mulier illum facere
per metum,per dictam l.tranſactionem.& hoc etiam ſe-
quitur hic do. Ant.quod tene menti. videtur tamen non
eſſe idem hic,vt dixit Inn.& ad d.l.tranſactionem. poſſet
reſponderi,ꝙ ibi non apparebat minas, vel verbera præ-
5 ceſſiſſe, † No.ꝙ propter priuationem iudicialem,iudicio
exiſtente nullo,datur poſſeſſorium recuperandæ: de quo
infra de reſtitu.ſpoli.c.conquerente. & iij.q.j.in ſumma.
6 †Not.ꝙ geſtum, & ſententiatum per vnum ex iudicibus
delegatis,vbi ſimpliciter ſunt dati ſine clauſula,nihil va-
let, ex quo fit ſine altero colleg. & ad hoc ſæpe allegatur
7 decret.iſta. † Not. ꝙ ſententia lata in poſſeſſorio non ob-
ſtat volenti agere in petitorio. Et no.ꝙ pẽdente quæſtio-
ne ſuper poſſeſſorio recuperandæ regulariter non admit
titur exceptio proprietatis. Venio ad gloſſas,quę ſunt hic
in gloſſ.prima.in fine.Supple quia dicunt,ꝙ loquitur ſe-
cundum antiqua tempora, ſecundum quæ prohibitio du
rabat vſque ad ſeptimum gradum: quia tunc ſufficiebat
fama cum confeſſione coniugum. hodie vero cum duret
ſolum vſque ad quartum gradum.infra de conſan.& affi.
c.non debet.videtur ꝙ non ſufficiat.ſed ſolutio glo.com-
muniter tenetur:de quo in d.c.ſuper eo.In glo.ij.in fine.
aduerte,quia procedit gloſ.quando conſtat de mente di-
ſponẽtis, an requirat præſentiam alicuius quo ad neceſ-
ſitatem & ſubſtantialem formam, an vero ſolum quo ad
8 honeſtatem & vtilitatem. In † dubio autem dic, ꝙ ſi ex
forma mandati vel propter publicam vtilitatem deſide-
ratur præſentia alicuius in actu, tunc præſumitur ad ne-
ceſſitatem actus requiri. facit quod habetur in c. cum in
veteri.de ele.ſed ſecus ſi exigatur ob fauorem priuatum,
per id,quod habetur in dicto c.ꝙ ſicut. de elect. In gl.pe.
9 in fine. † & ſic vult gloſ.ꝙ ſi ſint tres iudices delegati dati
ſine aliqua clauſula:ſi duo procedãt abſente tertio,intel-
lige etiam requiſito, non valet quod fit a duobus, licet
ſint maior pars.& pro hoc tex.in c.ij.ad fi.de arbi.libr.vj.
ſecus tamen eſt in tribus arbitris: quia poſſunt duo pro-
cedere

cedere in causa tertio absente & requisito, si non vult venire, vt habetur in dicto c. secundo, & ibi apparet ratio diuersitatis inter iudices, & arbitros: de quo dic, vt ibi in text. & gloss. Item aduerte q a procedit glo. ista in sententia diffinitiua, vt illam non possit ferre etiam maior pars delegatorum altero absente. & idem dicas in interlocutoria, per id quod habetur in c. prudentiam. j. eod. licèt glo. aliter dixerit in l. Pomponius. aliàs incipit, si vni. ff. de re iudi. sed non bene, vt ibi no. Bart. & probatur per ea, quæ habentur in d. c. prudentiam. In glo. fin. ibi, si incontinenti &c. supple etiã in possessorio recuperandæ vellent probare, &c. vt sequitur. In ead. gloss. ibi, restitutio differtur. supple quo ad copulam carnalem secundum ea, quæ habentur in c. literas. allegato in glo. ¶ Extra glo. potest opponi de l. j. offic. Consul. vbi videtur valere id, quod facit
10 vnus iudex sine alio. † Dic q ibi loquitur in pluribus ordinarijs, qui intelliguntur deputati insolidum, nisi deputarentur plures, vt vniuersitas: quia tunc non esset iurisdictio apud singulos j. de offi. ordi. c. irrefragabili. sed hic loquitur in pluribus delegatis datis simpliciter: quo casu non intelligitur data potestas cuilibet, sed vt simul procedant, vt hic patet. ¶ Secundo potest opponi, q Papa non debuerit mandare hanc mulierem restitui, quia non fuit spoliata: quia mandatum non tenuit, nec sententia iudicis & ideo tenere videtur esse dimissa: & pro tanto datur mulieri possessorium recuperandæ, licèt violenter non eijciantur per id, quod legitur & nota. j. de restitu. spolia. c. ex parte. & c. ex conquestione. & c. literas. secus videtur, si sententia teneret, & non esset appellatione suspensa. sed si esset appellatione suspensa, reuocaretur executio per viam attentati. infra de appellatio. c. bonæ, secundum Inno. Hosti. vero dicit, q si etiam quo ad opinionem sit rite lata sententia, non tamen quo ad veritatem: tunc auditur mulier, etiam sine appellatione, sed non per possessorium iudicium, quia licet sententia non transeat in rem iudicatam, durat tamen vt sententia, donec retractetur: vnde interim meretur executionem, nisi aliter procedatur ad retractionem, & ideo interim nõ causat possessorium.
11 ¶ Item aduerte, † quia vt dixi s. Innocen. hic vult, q nisi præcedant verbera, vel minæ, non vitietur actus, qui fit per mulierem ad instantiam viri. gloss. tamen in d. l. j. §. quæ onerandæ. ff. quarum rerum. videtur sentire contrarium: quasi præsumatur semper, q propter reuerentiam viri, & eius metum, illud faciat. & illa opi. videtur habere æquitatem: quia non de facili possunt probari minæ, quæ fiunt per virum mulieri. tamen communiter transitur cum dicto Innocen. dicit tamen hic do. Flor. q si mulier renunciet iuri hypothecæ in re aliqua, quam alienat vir: quod si dicat se renunciare propter metum, & reuerentiam viri, q non nocebit sibi renunciatio, & sic dicit Rayn. de facto
12 dixisse, per id quod habetur in dicto §. quæ onerãdæ. † & idem dicunt quidam secundum eum, si clericus dicat se renuntiare beneficio propter metum, & reuerẽtiam Episcopi, per id quod no. gl. in d. c. quæ onerandæ. sed ipse tenet oppositum in hoc vltimo, quia minor metus sufficit in muliere, quam in viro, vt not. gl. in c. cum locum. infra de sponsa. sed aduerte, quia vtrobique videtur posse dici idem: ex quo non cõtradicitur protestationi, quam videretur in effectu facere mulier, vel clericus, per id qđ not. gl. in l. si fideiussor. ff. qui satis. cogan. & xxvij. distin. c. j. & quod notatur in c. Cumana. de electio. tene tamen menti dictum do. Flo. Imolanus vtriusque iuris monarcha.

S V M M A R I V M.

1 *Dominus, datus iudex in causa subditi, potest ab altera parte tãquam suspectus recusari. & nu. 3.*
2 *Delegatum posse reuocari per delegantem causa subsistente.*
4 *Arbiter inter litigantes posse ne is esse, qui est dominus alterius partis.*
5 *Recusationis exceptio aduersus vnum ex delegatis, coram quo sit proponenda.*

CAusam quæ. Delegatus domin⁹ impetrãns potest recusari. hoc dicit. Et attende, quia pars huius habetur j. qui filij sint legit. in c. causam quæ. vbi glos. ponit casum in illo c. & etiam in isto: & nõ recipit commodam di-
1 uisionem. † No. quod in causa subditi potest dominus ab
2 altera parte tanquam suspectus recusari. ¶ Item † quod delegans potest reuocare delegatũ, maxime causa subsistente. facit quod habetur infra de iud. c. causam quæ. No. q aliquando causa natalium committitur etiam Abbati. ¶ In glo. prima ibi, argumentum est hic, sed certe immo videtur casus expressus: & sic videtur, quod nõ debuit dicere argumentum. sed glo. forte sic dixit, quia hic nõ fuit processum per viam recusationis, sed per viam subrogationis, vt tolleretur materia recusandi. facit quod habetur
3 in simili in c. legitima. de appel. lib. vj. contra id † tamen, quod dictum est, dominum non posse esse iudicẽ in causa subiecti, facit infra de foro compe. c. ex transmissa. sed dic, quod ibi erat dominus vtriusque, & sic par ratio affectionis tollit suspitionem. l. non solum. §. de illo. ff. de ritu nup. secus quando solum est dominus alterius tantum.
4 † An autẽ dominus vnius possit esse arbiter, vel arbitrator inter partes, dic q sic. quia ille assumitur de partium consensu & voluntate. ff. de oper. lib. l. si libertus. & idem esset de iudice delegato, si de partium consensu fuerit da-
5 tus. † Vltimo quæri potest, coram quo potest, vel debet proponi exceptio recusationis, quando vnus ex delegatis est suspectus: dic quod si sunt dati cũ clausula, proponetur exceptio recusationis coram collegis. alias proponetur coram arbitris, vt probatur in c. si contra vnum. j. e. lib. vj. Domi. Ioannes de Imola doctor vtriusque iuris.

S V M M A R I V M.

1 *Delegatum Papæ posse subdelegare causam sibi commissam reseruata sibi sententia.*
2 *Appellans ab eo subdelegato, cui causa commissa est, non tamen in totum, appellare debet ad subdelegantem, non autem ad Papam.*
3 *Delegatus Papæ si subdeleget, debet causam committere personis ecclesiasticis.*
4 *Delegatus vnus, an possit vices suas pluribus subdelegare.*
5 *Appellare volens a sententia subdelegati, an semper debeat appellare ad subdelegantem.*
6 *Causa delegata sub nomine dignitatis alicui habenti duas dignitates: ad cuius cognitionem spectet, si contingat eas dignitates diuersis conferri.*

CVm te consulente. Si delegatus Papæ committit causam non in totum, de subdelegato appellabitur ad ipsum delegatum, & non ad Papam. hoc dicit, & non recipit commodam diuisionem. ¶ Item in text. ibi, fuit interposita. supple ad sedem apostolicam, seu ad Papam. ¶ Item ibi, non teneris. supple quia appellatio non videtur tenere, cum non fuerit appellatum hoc casu ad Papam, sed ad ipsum delegatum subdelegantem, de quo j. eod. in c. super quæstio-
1 num. † Not. primo, q delegatus Papæ potest subdelegare causam sibi commissam reseruata sibi sententia: & hoc casu procedit quod hic dicitur. & idem esset, si reseruasset sibi aliquid de iurisdictione, vt in c. si delegatus. j. eo. tit. lib. vj. & not. q aliud est causæ cognitio, & aliud testiũ examinatio, & aliud sentẽtia. No. q delegatus potest subdelegare causam vni & pluribus. facit quod habetur j. eo.
2 c. pastoralis. † Nota. q licèt regulariter possit appellari ad Papam omissis medijs. ij. q. vj. in c. ad Romanam. tamen fallit in casu isto, quando delegatus subdelegauit non in totum

totum vices suas, & appellat a grauamine illato p subdelegatum: quia tunc nō debet appellari ad Papā omisso ipso delegato, sed ad ipsum delegatum, quod intellige verum, nisi in casibus, de quibus habetur in c. si is cui. & c.penul.j.eo.lib.vj. secus videtur, quando in totū subdelegasset vices suas, de quo infra eo.c.super quæstionū.

3 †Not.quòd delegatus Apostolicus debet cōmittere causam psonis ecclesiasticis: & hoc hodie est expressum in c.statutum.in princi.& in §.in nullo. de rescriptis.lib.vj. ¶ In gl.prima ibi,i.ab audiētia personarū, hoc ideo dixit glo.& sic exposuit, quia non potest appellari ex eo, quia facta fuerit subdelegatio, cum illa sit de iure permissa.j. eo.c.pastoralis.sed bene pōt appellari ab audientia ipsorum subdelegatorum, si inique procedant. & ad quē sit appellandum, hic declaratur, & j.eo.super quæstionum. ¶ In ea.glo.ibi, de talibus causis ecclesiasticis. ¶ Aduerte quia ratio glos.non concludit, quando Papa cōmitteret causas non ecclesiasticas: tamen etiam tunc debet committere psonis ecclesiasticis existētibus in dignitate, vel personatu, aut canonia cathedralis ecclesiæ.de rescriptis.

4 statutum.in principio, lib.vj.† Extra glo.tangit hic Inn. quid si vnus ex duobus, vel pluribus delegatis subdelegat pluribus, an possit? Inno.hic tenet, q sic, per hūc tex. & j.codē.c.pastoralis.& c.fi.tenet tamen, q alij dicunt, q vni solum debet committere propter absurditatem, quę posset sequi, si vellent contraria, qn sunt plures, Hosti.dicit, q per hanc rationem bene videtur expediens, q vni soli commissio fiat, nō tamen videtur necessarium, imo ex alia consideratione, de qua.j.c.prudentiā.expedit potius pluribus committi.& ad id, quod dicitur de cōtradictione respondet Hostien.q contra illam est prouisum p c.fi.j.de re iudi.Io. An.dicit, q illa decre.non loquitur in casu isto.& ideo si Papę, vel Principi assisteret, suaderet statui, q vni tantum posset subdelegari.sed do.Flo.hic dicit, q si talis subdelegaret in totum vices suas, quia tunc desinit esse iudex, satis videtur esse prouisum per dictam decre.vltimam.si autem subdelegaret nō in totum, tunc ad ipsum subdelegantem spectaret approbare, quam sententiam vellet ipsorum subdelegatorum. & hoc etiā forte voluit Hostien.secundum do.Flor.sed certe vt dixi secundum Ioan.An.non sumus propriè in terminis decre. fi.de re iud.& bene dicit.tamen posset dici, q etiam in dicto casu, quādo subdelegaret non in totum, esset in potestate primi delegantis approbare, quam sentētiam vellet, de sententijs latis per ipsos subdelegatos: quia posset etiā ex toto iurisdictionem ad se reuocare.l.iudicium soluitur.ff.de iudi.ergo poterit etiam approbare quam senten

5 tiam volet.& hoc voluit Hosti. † vlterius inquantum hic dicitur appellari debere ad subdelegantem, limita esse verum, nisi negetur subdelegātem habuisse iurisdictionē. infra eod.c.si a subdelegato.lib.vj.si tamen hæc exceptio obijciatur corā subdelegato, poterit de illa cognoscere, ar.c.super literis.de rescriptis.& per tex.in d.c.si a subdelegato.j.eo.li.vj.dum dicit, admittere recusauit: & sic innuit, quod de illa possit cognoscere. & hoc etiam tenuit Spec.in tit.j.§.excipi.vers.item q causa.& etiam idem ibi tenet Ioan. And.in additio. quod tene menti pro intellectu dicti c.si a subdelegato.nec ob.ille tex.quia loquitur, qn appellaretur a subdelegato.nam tunc non posset ipse cognoscere propter appellationem, nec etiam potest appellari ad delegatum subdelegantem propter rationem;

6 quæ ibi ponit in litera.†Quid autē si delegatur causa sub nomine dignitatis alicui habenti duas dignitates vnitas, quæ postmodum separantur, & cōferuntur diuersis, an illi poterunt cognoscere, & procedere in causa.posuit Ioā. And.super regula, rationi.de reg.iu.lib.vj.concludit, q si solum fuit expressum nomē vnius dignitatis, puta si causa fuit commissa Abbati sancti Stephani Bono. cum monasterium sancti Stephani vnitum sit monasterio sancti Bartolomei dioecesis Bonon. tunc solum poterit cognoscere successor monasterij sancti Stephani: secus si in cōmissione exprimatur vtraque dignitas, quia tūc vterque poterit cognoscere, si commode vterq; cognoscere possit: aliàs secus, vt ibi declarat. & ibi ēt tangit, quid si mortuo altero delegatorum eius dignitas collegæ confertur, an poterit procedere in causa.& concludit, q sic, quia nihil videtur repugnare. de quo dic, vt plene notatur super dicta regula, rationi.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum delegationis expirare morte mandātis re integra. atque ubi quando dicatur res integra.*

2 *Mandatum iurisdictionis firmatur per contestationem litis, vt tacitè non reuocetur per mortem.*

3 *Citationem esse actum iurisdictionalem.*

4 *Iurisdictio delegata, an perpetuetur per actum interuenientem, ante citationem.*

5 *Actio, an, & quando perpetuetur per libelli oblationem.*

Relatum est. Per litis cōtestationē perpetuatur iurisdictio, ita quod non perimitur morte delegātis. hoc dicit.& primo ponitur decisa consultatio.secundo responsio. secunda ibi, nos

1 itaque cōsulatis.†Not.primo, quod mandatum delegationis expirat re integra morte mādantis. & no. quod dicitur res esse integra ante litis contestationem, supple & ante citationem.nam etiam per citationē

2 desinit res esse integra, vt patet in c.sequenti.†Not.quod mandatum iurisdictionis firmatur per contestationē litis, quo ad impediendam reuocationem tacitam per casum mortis: secus quo ad expressam.l.iudicium soluitur. ff.de iudi. ¶ In gl.prima ibi, secundum canones non considerator.& sic vult gl.qd aliud sit secundum leges, aliud secundum canones.& hoc videtur tenere gl. iuris ciuilis in l.& quia.ff.de iurisdi.om.iud.per illum tex.quia videtur requirere, q res sit cœpta, vt mandatum non expiret, & sic videtur, quod requiratur cōtestatio, per id quod habetur in §.omnem.allegato in gl.& j.eo.c. super quęstionum.& hoc etiam tenuit Azo glossator iuris ciuilis.& dū in allegationibus allegaret pro sua opinione hoc capit. instructus à quodam Canonista, contra eum fuit allegatum capitul.sequens. propter quod dixit gratum, & relatum, fecit me vituperatum: quia non vidit bonam respōnem ad cap.sequens. aliqui tamen glossatores antiq. sic, iuris ciuilis tenuerunt sufficere etiam de iure ciuili citationem. & illa opi.communiter approbatur per modernos Legistas.& ad text.dictæ l.& quia. dum dicit res geri cœperit, respondent, quod debet intelligi, scilicet per ci-

3 tationem, cum citatio † sit de processu, & sit actus iurisdictionalis, vt no.per glos.in c.prudentiam.in principio, in verbo, certa forma.j.eo.& pbatur in c.proximo. nec ob. iste tex. quia suppleri deberet per sequens c.ideo dum dicit, si verò ante litis cōtestationem, suppleri debet, & ante citationem. & hæc opi. videtur tenēda, etiam in foro ciuili.nam ex quo sunt opiniones inter Legistas, & reperitur expresse decisum de iure canonico citationem sufficere ad perpetuandam iurisdictionem, stādum est iuri canonico per ea, quæ leguntur & no.in c.licet.j.de for.cpe. & in c.Raynutius.j.de testamentis.& j.de ope.no.nun.in

4 c.j.†An autem aliquis actus ante citationē interueniēs, puta electio notarij, vel cōmissio citationis, habeat perpetuare iurisdictionē, si non interuenit citatio ante mortem delegantis, est dubium.nam aliqui tenent, quod nō. sed Hostien.tenet contra, & sequitur hic do. Ant.& videtur sequi gl.in c.quamuis.j.eo.lib.vj.& clarius in c.ne aliqui.de hæreti.li.vj.sed pro prima opi. bene facit c. sequēs a contrario sensu, & de foro comp.c.proposuisti. & j.ti.j. c.fi.ad

e.fi.ad quæ iura domi.Anto. hic nititur respondere tenen
do opi.Hostien.sed an,bene dicat,& an,procedat opi.Ho
stien.dicetur in c.licet vndique.j.eod.vbi de hoc tangitur
5 per Ioan.And.& per Ioa.Cal.† In eadem gl.ibi,per libelli
oblationẽ.intellige principi factam,& in prætorijs,& an-
nalibus actionibus.nã sic loquitur l.j.j.allegata, quæ hoc
casu ponit casum specialem,prout ibi notatur.¶ Vltimo
tractat hic domi.Anto.an,indistinctè mandatum iurisdi-
ctionis extinguitur morte mandantis:de quo posuit Ho-
stien.in c.quoniam Abbas.s̄.eod.titu.& ibi dixi:ideo hic
non insisto.& aliquid dicetur in capitul.sequenti. Imola-
nus vtriusque iuris Doctor famosissimus.

SVMMARIVM.

1 *Delegati iurisdictionem non expirare morte delegantis re non integra: atque ibi, quod per citationem res dicatur non integra.*
2 *Appellationi renuntiatum videri per actum coram iudice a quo gestum, per quem appellans videtur consentire in eum. & nu.15.& 16.*
3 *Citationem hodie faciendam per nuntium: nec sufficere eam fieri per edictũ & nume.17.*
4 *Renuntiare non censetur allegationibus iuris, qui renũtiat pductioni testiũ.*
5 *Citatione non reddi negotium propriè captum, sed quasi captum. & numero 7.*
6 *Iurisconsultum interrogatum de iure, non prius respondere debere, quàm species facti scripta sit exhibita.*
8 *Dictionem, quasi, nonnunquam esse veritatis expressiuam.*
9 *Dictio, maximè, sui natura est implicatiua.*
10 *Ignorantiam aliquando operari validitatem actus, qui aliàs non valeret.*
11 *Delegati processus factus post mortem delegantis, quam tamen ignorabat, an valeat, si nec citatio quidem præcessit viuo delegante.*
12 *Iurisdictionem ordinarij fauorabiliorem esse, quàm delegati.*
13 *Iurisdictio mandata, an expiret morte mandantis re integra.*
14 *Mandatum, an differat a præcepto.*
18 *Prælato, qui impetrauerat rescriptum, mortuo possit ne successor eius prosequi: & quid si contra prælatum fuerit impetratum rescriptum, an eo defuncto procedetur contra successorem. numero sequen.*

Gratum gerimus.

Si delegatus citauit ante mortẽ delegantis,perpetuata est iurisdictio. & appellatio
ni renuntiat,qui coram iudice,a quo appellauit,litẽ prin-
cipalem prosequitur. hoc dicit. & diuiditur,in duas par-
tes: nam primo ponitur duplex quæstio,secundo respon-
1 sio,secunda ibi,nos autem† Not. quod morte delegantis
re non integra non expirat potestas delegati.¶ Et not.q̃d
dicitur res nõ esse integra per citationis actum: & sic per
hoc c.suppleri debet præcedens,licèt aliqui dicant,quod
hoc capitu.corrigit illud:sed melius est dicere,quod sup-
pleat illud,vt correctio euitetur, ar.c. cum expediat.j. de
elec.lib.vj.¶ Not.quod processus habitus per delegatum
post mortem delegantis eo ignorante, videtur valere. de
2 quo dicetur cum glo.No.ex secunda parte,†quod pactũ
gestum coram iudice a quo, per quem appellãs videatur
consentire in eum,vt in iudicem videtur ab appellatione
recessum:quia incompassibilis est cũ appellatione.nã per
appellationem desinit esse iudex.facit quod habetur in c.
solicitudinẽ.j.de appella.secus si faceret actum compassi
bilem cum appellatione.vt quia nõ produceret testes su-
per causa principali,sed super grauamine ad ostendendũ
se grauatũ,iuxta not.per gl.in c.si a iudice.j.de appella.li.
3 vj.† Not.quod citatio potest fieri per ædictum: sed hodie
regulariter non debet fieri per ædictum,sed per nũtium,
vt habetur in cle.j.j.de iud.& ibi etiã plene dixi. & p Bar.
in extrauaganti,ad reprimendum. in verbo, ædictum. &
facit quod habeẽ in c.fin.de electio.lib.vj.¶ No.q̃d aliud
est renuntiatio,aliud cõclusio, aliud publicatio testium,
vel processus:de quo in c. fraternitatis.j. de testibus. & p
4 Inn.in c.pastoralis.j. de accusa.pos.† No.quod per renun
tiationem productionis testium, non videtur renuntiatũ
allegationibus iuris.facit quod habetur in dicto c. pasto-
5 ralis.† Not.quod per citationem non dicitur propriè ne-
gotium cęptum,sed quasi cęptum.de quo tangitur hic in
glo.¶ Not.ibi,secundum ea &c.quod responsio debet cõ
formari quæstioni.& loquitur Papa more Sceuolę, cuius
responsiones communiter sunt in forma,de qua hic.facit
quod habetur in l.qui Romæ.§. Callimacus.ff. de verbo.
6 obligatio.† & ex hoc not.secundum domi.Floren.caute-
lam Doctoris,qui consulitur super iure,vt non rñdeat,ni
si in dato casu in scriptis:ne post dicatur,eum postea ma-
lè respondisse.quod dici non poterit,si super casu sibi da-
to bene respondit,& imputabitur malè formanti casum,
& propter hoc vulgo cõsueuit dici,quod sapienti,seu Iu-
ris consulto,& presbytero, ac medico debet veritas aperi
ri.¶ In glo.prima,in fine.de hoc dic,vt dictum fuit in ca-
7 pitu.præcedenti.† Et nota.bene ex gl. quod per litis con-
testationem propriè,& verè dicitur negotium esse cęptũ,
sed per citationem dicitur quasi cęptum quo ad perpetuã
dam iurisdictionem,non autem quo ad hoc,vt sit idẽ effe
ctus,ac si contestatio facta esset, seu negotium cæptum p
8 contestationem. † & sic patet,quod dictio quasi, hic non
est expressiua veritatis.quandoque tamen secundum su-
biectam materiam est expressiua veritatis ,vt est tex. cum
glo.in c.prout.de dolo & contu.& in l.si autem.ff.sol.ma.
9 & ibi per Bart.† in gl.ii.ibi,quia idem esset,si esset certus.
& sic implicat dictio maximè, casum sententiæ. nam sui
natura est implicatiua,vt notauit glo.in l.illud.ff. ad legẽ
Aquil.& s̄.de filijs presby.in c.ad abolẽdam. & sic est sen
sus literæ,quod si eo casu,quo præcessit citatio ante mor-
tem delegãtis,potest procedere delegatus, licèt sciat mor
tem ipsius delegantis. multo fortius poterit procedere, si
10 ignoret illam: † nam ignorantia aliquando operatur vali
ditatem actus,qui non valeret,vbi esset scientia.l.si forte.
ff.de offi.præsidis.& j.de appel.c.si duobus.¶ In ea.glo.in
fi.& sic vult gl.quod illa l.eius,qui in prouincia. possit in-
duci pro,& cõtra : nam facit pro,inquantum liberanẽ de-
bitores soluentes procuratori,& ignorantes mortem do-
mini.in contrarium facit,inquantum ibi dicitur,ꝙ procu
rator etiam si ignoraret mortem domini,non potest trãs-
ferre dominium pecuniæ ipsius domini in alium . Et ad-
11 uerte† quia gl.voluit hic quærere,an teneat processus de-
legati ignorantis,si fiat non pręcedente citatione añ mor
tem delegantis.& sic non perpetua iurisdictione.nam pri
mo videtur sentire, quod non valeat , ex quo citatio non
præcessit. demum contra istud in ver. argumentum cõtra
opposuit,& non soluit.dic quod solutio huius quęstionis
pendet ab alia quęstione,videlicet , an per mortẽ delegã-
tis re integra expiret iurisdictio delegata ipso iure,an ve-
ro ope exceptionis.nam si expiraret ope exceptionis,put
tenuit Inno.j.eo.in c.licet vndique.teneret processus, ex
quo non est opposita exceptio.sed si teneamus, ꝙ expiret
ipso iure,prout tenuit gl.in c.cum venissent.j.de testibus
& est communis opi.tunc non tenebit processus.& hanc
partem etiam tenuit glo.Accursij in d.l.eius, q. in prouin
cia.& Bar.ibi,& in l.more.& l.& quia.ff.de iuris. om.iudi.
nec ob.§.rectè.Insti.manda.allegatus in gl.quia hic loqui
tur in mandato iurisdictionis, q̃d est stricti iuris. infra eo.
p.& g.ibi,in mãdato ad negotia,quod est bonæfidei . quo
casu etiam expirat per mortem mandantis re integra,prę
terquam quo ad actionem mandati,si aliquas expẽsas fe-
cisset procurator propter ipsum mandatum ignorãs mor
12 tem mandantis.† Item non ob.l.si forte.ff.de offi.pręsidis.
quia ibi loquitur in ordinario,cuius iurisdictio est fauora
bilior,quàm delegati.facit quod nota.per glo.in c.j.de re-
scriptis.libro vj.hic in delegato.item non obstat.l.fina.di
cto.§.j.allegata in gloss. quia ibi mandabatur id, ad quod
quis erat obligatus : ideo non finitur morte mandantis,
hic secus. item non obstat.quod habetur in capitulo au-
dita. de rescript. quia ibi loquitur in reuocatione, quæ
fit ad partis instantiam , hic in reuocatione , quæ fit ip-
so iure a canone, vel a lege per mortem delegantis, in
qua est secus,vt patet ex ijs,quæ habenẽ in dicto c. cũ ve-
nissent.

13 nissent.j.de testi.†& circa hoc, an expiret mãdatum iuris-
dictionis per mortem mandantis re integra. potes cõclu
dere, q aut mandatur iurisdictio ordinaria, aut delegata.
Si ordinaria, nõ expirat morte mãdãtis, vt in c.ij.de offic.
leg.lib.vj. fallit, quando esset iurisdictio ordinaria alteri
accessoria, vt iurisdictio vicarij: quia tũc expirat illa mor-
te mandantis, vt notatur in cle.vnica, de offic.vica.& per
Ioan.An.in c.penul.s.de offi.vica. secũdo casu, quãdo est
delegata: & tũc aut committitur sub nomine dignitatis,
& nõ expirat per mortem mandantis.s.e.quoniã Abbas.
aut sub nomine proprio, & tũc expirat re integra, vt hic
probatur. fallit fauore fidei, in inquisitore hereticæ praui-
tatis.j.de hereticis c.ne aliqui.lib.vj.aut exprimitur vtrũ-
que nomen.s.propriũ, & appellatiuum: & tunc dic, vt di-
ctum fuit in dicto c.quoniam Abbas.s.e. & quod dixi in
iurisdictione delegata, idem dicas si mixta executio mã-
datur, de qua j.e.pastoralis.§.quia vero. Si vero mandatur
mera executio, tunc in beneficialibus dic, vt habetur in
c.si super gratia.j.eo.li.vj.in alijs dic, q si mandat̃ id, quod
aliàs non pertinebat ad officium mandatarij, & tunc ex-
tinguitur re integra: secundum do.Anto. quia eadẽ ratio
videtur, & per consequens idẽ ius. secus si cõmittatur id,
quod spectabat ad officiũ mãdatarij: & sic intelligit quod
habet̃ in §.& hæc vero iubemus. in Auten. vt nulli iudi.
colla.ix.& quod notauit Hosti.s.eo.quoniã.licèt Hostiẽ.
ibi videatur simpliciter tenere, quod quãdo pura execu-
tio committitur habenti administrationẽ, seu officiũ, nõ
finiatur mãdatũ morte mandantis, nec mãdatarij: dum-
modo mandatum sit legitimè factum, & non contingat
fiscum, vel vtilitatem publicam lædi: nã tunc in hoc vlti-
mo casu expectanda esset secũda iussio. per ea. quæ habẽ-
tur in dicto §.& hæc vero.& in §.si quis.& in §. deinde.in
14 Auten.de manda.principiũ.col.iij.† An autem sit fienda
differentia inter præceptum, & mandatum, tetigit domi.
Ant.in c. præcedenti. & videtur velle, quod sic. similiter
in dicto c.quoniam Abbas.& Spec.in tit.de offic.delega.
§.testat.ver.item mortuo.sed de hoc dic, vt plene dixi in
dicto c.quoniã Abbas.s.eo.¶ In glo.fi.in fi.& de materia
15 plenè habetur in c.cum accessissent.s.eo.de cõst.† Et no.
q text.hic loquitur, quando iste qui appellauerat, produ-
xit testes coram iudice a quo, & vlterius etiam processit
in causa petendo testimonia publicari. dicit tamen Inno.
quod sufficiebat primum prædictorum. vnde etiam dicit
Hosti.quod sufficit quilibet actus iurisdictionalis, factus
coram iudice a quo, per ea q̃ habẽtur in dicto c. sollicitu-
dinem.allegato in glos.sed hoc limita multipliciter: nam
primo hoc est verum, quando quis comparet coram iu-
dice a quo faciendo actum iudicialem: qui non tendat ad
exclusionem iurisditionis iudicis a quo, vt est videre in
exemplis positis in tex.secus, si tenderet ad exclusionem
iurisdictionis iudicis a quo: & sic secus, si faceret actum
compassibilem cum appellatione: vt quia nõ produceret
testes sup causa principali, sed super grauamine, ad ostẽ-
dendum se fuisse grauatum, iuxta notata in c. si a iudice.
16 j.de appella.lib.vj.† secundo limita, quia quod dicitur, q
per actum factum coram iudice, de quo videtur quis re-
nuntiare appellationi: est verum, quando quis facit actũ
sonantem in agere: vt quia petit terminum ad producen-
dos testes, secus si faceret actum sonantem in pati: vt si iu
dex excommunicauit appellantem, & ipse appellans ser-
uat excommunicationem: nam per hoc non videtur re-
cedere ab appellatione, vt voluit Innoc.in c.olim.lo iij.j.
de testi.spo. videtur enim tũc fieri ad cautelam, quia bo-
narum mentium est timere culpam etiam vbi non est.v.
dist.ad eius verò. tertio limita, quia quod dictum est, pro-
cedit, quando fit actus coram iudice a quo post appella-
tionem interpositam: secus si fiat infra tempus datum ad
appellandum, puta si infra illud recipiat terminum: quia
per hoc non renuntiat appellationi faciendæ, quin possit
etiam a grauamine precedente appellare, vt voluit Inno.
in c.significauerunt.j.de testibus.& in c.quod ad consul-
tationem.j.de re iudi. quod tene menti. Quarta limitatio
est, quia procedit quod est dictum, quando appellans fa-
cit aliquid coram iudice a quo est appellatum, & illud
aperte recipitur, vel acceptatur: secus si pars aduersa illud
non reciperet, nec acceptaret: quia tũc non videtur reces-
sum ab appellatione per id, quod legitur, & notatur in c.
17 cum venissent.j.de eo qui mit.in pos. † Vltimo potest op
poni, quod citatio non debeat fieri per ædictum, sed per
nuntium.in Authen.de litigiosis.§.omnem. colla.vij.&
l.cum notissimi. & l.sicut.C.de præscri.xxx.anno. & j.de
appella.in c.cum parati. ¶ Solutio, olim per ædicta pote-
rat fieri citatio, quæ fiebant in albo prætoris, seu in parie-
te dealbato in loco prætoris, seu iudicis: de quo in l.con-
sentaneum.& auten. qui semel.C.quomodo, & quando
iudex.& in cle.dudum.de iudi. & fiebat differentia inter
maiores iudices, & minores: quia minores non poterant
citare per ædicta, de quo in Spec.de cita.§. sequit̃ videre.
ver.& not.sed bene maiores, hodie tamẽ secus: quia re-
gulariter citatio debet fieri per nuntium, non per ædicta,
nisi in aliquibus casibus, de quibus in cle.j.de iudi.& ibi
plene dixi, & etiã per Batto.in loco allegato in notabili-
bus.& facit etiã ad prædicta quod habetur in c.si aduersa-
18 rius. j. de eo qui mit. in pos. potest etiam quæri, † quid si
prælatus impetrauit rescriptum, & mortuus sit: an succes-
sor possit prosequi, concludit dominus Anton.quod aut
impetrauit nomine proprio, aut nomine ecclesiæ. si no-
mine proprio, tunc si ante mortem ceperit agere, po-
terit successor, vel hæres id prosequi: dum tamen sit ta-
le ius, quod transeat ad successorem: secus si non incepis-
set per id.quod habetur in l.si pater.& l.si quis filium.C.
de inoffic.testa.si vero nomine ecclesiæ impetrasset, tunc
aget successor, etiam si non fuit facta citatio ante mortẽ
ipsius impetrantis, per id quod habetur s.eo.c. quoniam
19 Abbas.† & idem esset, si contra prælatum non expresso
proprio nomine fuisset impetratum rescriptum, per id q
habetur in c.dilecti.j.de foro competẽ.sed de hoc dic, vt
plenè dictum fuit in c.significauit.s.de rescriptis.¶ Item
aduerte, quia videtur quod etiam si proprio nomine ex-
presso prælatus in causa ecclesiæ impetraret, videtur qđ
deberet transire rescriptum in successorem: qa potius vi-
detur attendẽda materia, super qua fit impetratio, quàm
expressio nominis, p id quod dixi in c. quoniam Abbas.
s.c.ij.& hoc esset clarum, quando vtrunque nomen esset
expressum, vt ibi ẽt dixi. Imolanus. vtriusq; iuris doctor.

S V M M A R I V M.

1 *Argumentum valere ab ijs, quæ fieri solita sunt.*
2 *Delegatum cum alijs, addita clausula, quod si non omnes, posse dupliciter se excusare.*
3 *Nuntio certo, & probatæ fidei credendum esse etiam sine literis.*
4 *Delegati vnius impedimentum sufficit qualitercunque apparere, vt in cæteris condelegatis potestas solidetur.*
5 *Processus factus coram duobus ex delegatis, tertio non impedito, aut se nõ excusante, est ipso iure nullus. & an teneat partibus non contradicentibus nu. 20.22.24.& 46.*
6 *Processus factus non seruata forma delegationis, est nullus atque inibi, qđ pariat fieri aliquid contra, vel preter, vel citra formam mandati.*
7 *Clausula impotentiæ, comprehendit tacite clausulam voluntatis.*
8 *Sententia, an veniat appellatione processus.*
9 *Delegatio, an contineatur sub appellatione actorum. & nu. 25.*
10 *Iurisdictionem pluribus delegatam esse indiuisibiliter penes quemlibet.*
11 *Intellectus ad l.si longius.ff.de iudicijs.*
12 *Iudices ordinarij videntur dati insolidum, nedum quò ad habitum, sed etiã quò ad exercitium iurisdictionis: aliter atque in iudicibus delegatis. & numero 28.*
13 *Iurisdictione ordinaria alicui collegio commissa, non cẽsentur singuli de collegio habere iurisdictionem, sed ipsum collegium dicitur eam habere.*
14 *Vicarijs duobus ab Episcopo constitutis, quilibet eorum censetur habere iurisdictionem*

risdictionem insolidum: & an si vnus cœpit de causa aliquis cognoscere, possit alter eius causæ cognitionem suscipere.

15 *Ordinarij plures ab vno ordinario descendentes, an habeant singuli iurisdictionem insolidum.*

16 *Filij succedentes in feudo, si diuiserint iurisdictionem, aut territorium, non præiudicant domino: atque inibi, an tunc habeant iurisdictionem insolidum.*

17 *Arbitris pluribus datis, an possit vnus sine alio cognoscere. & quid in delegatis. & nu. 37.*

18 *Citatus, a non habentibus iurisdictionem, vel ab ijs, contra quos est iuris dispositio, an teneatur comparere.*

19 *Citatus, tempore feriato, an & quando teneatur comparere.*

21 *Prorogatio iurisdictionis à partibus per errorem facta, an valeat.*

23 *Sententia, quæ non continet expressum errorem iuris: quamuis læsa sit contra ius litigatoris, tenet.*

26 *Expressio conditionis, quæ tacitè inest, potius videtur quædam admonitio, quàm conditio,*

27 *Intellectus ad c.j. de appella. in vj.*

29 *Ratificari nō posse id, quod nullum est atque inibi, an possit ratificari, quod potest impugnari, vel quod non habet executionem,*

30 *Ratificari posse actum, qui nullus est, cuius nullitas est introducta in fauorem volentis ratificare.*

31 *Ratum haberi non posse, quod quis nomine alterius gesserit circa exercitiū iurisdictionis.*

32 *Processus à duobus ex tribus delegatis factus, tertio impedito, ignorantibus tamen alijs eum impeditum, an teneat. & nu. seq.*

34 *Scientiam eius, qui potest aliquem actum facere, requiri in actu dependente ab eius voluntate, & potestate.*

35 *Infamem posse esse nuntium.*

36 *Verba in dubio non debere impropriari.*

37 *Nuntio etiam sine literis credi, si est certa, & probatæ fidei. & an exigatur ab eo iusiurandum.*

38 *Citationem esse de processu.*

39 *Dilationis datio, an & quā requirat causæ cognitionem.*

40 *Delegatus nolens in causa sibi commissa procedere cum alijs condelegatis, an sit puniendus, & a quo.*

41 *Clausula, si non poteritis, vel non volueritis, apposita in rescripto directo ad plures delegatos, an plus operetur, quàm si altera tantum pars clausulæ apponeretur.*

42 *Delegatorum vno se per nuntium excusantem, & partibus negantibus eum esse impeditum, an cæteri delegati poterunt de causa cognoscere.*

43 *Iudicem, non posse cognoscere de causa suspitionis contra eum propositæ.*

44 *Delegatis pluribus in sententiando discordibus, an maior pars attendi debeat habito respectu ad minorem, an vero habito respectu ad omnes.*

45 *Delegati plures, an habeant singuli iurisdictionem insolidum quo ad habitum, non etiam quo ad exercitium: an verò nec quo ad habitum quidem. & nu. 47.*

48 *Cum particula, sui natura principaliter tempus denotat, secundariò conditionem.*

49 *Si particula, conditionem principaliter importat.*

PRudentiam tuam. Si causa cōmittitur tribus delegatis cum clausula, quod si non omnes, &c. plus quam appareat de impotentia, vel voluntate tertij, duo pcedere nō possunt, & si procedunt, nihil agunt. idem in datis cum clausula; qđ si ambo. h. d. vsq; ad §. sexta. & primò ponit duas quæstiones. secundò ad illas respōdet, tertio rationē assignat, quarto incidens dubiū soluit. quinto prorogat, seu extendit id, quod superius dixerat. secunda ibi, in hoc casu taliter. tertia ibi, illa quippe. quarta ibi, adijcimus &c. quinta ibi, & quæ p oīa. & pars huius est j. de mutuis peti. c. prudentiā. per quam decretalē patet, quod hæc decre. fuit facta ad consultationem decani Rothomagensis. ¶ Nota. primo ex litera ibi, solet argumentum, q considerari de-
1 bet id, quod fieri solet. † & sic q licita sit argumentatio a solitis. facit l. iurisgentiū. §. pactorum. ff. de pact. & l. certi conditio. §. si nūmos. ff. si certū petatur. de quo aliquid s. de temp. ordi. in c. ij. ¶ No. modum respondendi, cū proponuntur plures quæstiones, quę per vnā solutionē tolli possunt. nam tunc simultur est respondēdū, vt hic patet. vnde etiā hic dixit, in hoc, ac si duæ præmissæ quęstiones essent vna. facit, quod habetur s. de rescriptis, in c. pastora-
2 lis. ¶ No. q † delegatus cum alijs duobus cū clausula, q si nō omnes, videtur posse se dupliciter excusare, seu impedimentū alijs condelegatis notum facere: videlicet p certū nuntium ad hoc transmissum, & per incertum literatorē destinatum: hoc est cum literis ipsius tertij se ex-
3 cusantis. vt hic videtur colligi sm vnum intellectū. † sm hoc etiam potes notare, q nuntio certo, & probatæ fidei videtur credendum sine literis, de quo in glos. & j. de appella. c. cum parati. ¶ Et no. etiam ex prædictis, q aliquando creditur vni tantum, scilicet in non multum præiudi-
4 cialibus. ¶ No. † quod ad purificandam, & solidādā potestatē in condelegatis, sufficit de impedimento tertij constare, qualitercūq; constet. & sic siue certificatio pueniat ex parte ipsius impediti, siue aliter cōstet, fortè p pbationē testiū. No. q nō videt sufficere collegā esse impeditū,
1 nisi de hoc cōstet collegis. de quo dicetur super prima gl.
5 magna. † No. quod processus duorum delegatorum habitus tertio non impedito, nec se excusante, vel illis nō certificatis de impedimento, est ipso iure nullus: quod videtur contingere ex defectu potestatis exercitij, & etiam ex defectu formæ datæ in rescripto, & per hoc infert, quod citatus coram eis non tenetur cōparere, & etiā si cōpareret, non tenentur pcedere, & sic frustratoriè necessitaretur, compareret. & p hoc etiā, q citatio est de processu. j. de proba. in c. quoniā contra. & facit etiā, quod habetur s. e.
6 c. pastoralis. ¶ No. † quod processus factus nō seruata forma delegationis. non valet. facit s. de rescriptis, in c. cum dilecta. & j. eod. c. venerabili. ¶ Et not. etiam, quod paria esse videtur, aliquid fieri cōtra formā mandati, vel citra, vel præter. facit, quod habetur in c. si cui. de ele. li. vj. & s. de maio. & obe. c. dilecti, sed in contrarium facit, quod no. glo. j. in causam quæ. j. de re iudi. & quod etiam notat Pe. de Saxo. s. eodem. ex parte. lo ij. & quod ibi no. Io. Andre. super gloss. prima: quia paria sunt fieri contra formam mandati, vel citra, vel præter, quando fit aliquid, q non fit iuxta formam ipsius mandati: alias secus, per ea q habentur in l. iam tamen. § an hac. ff. iudic. solu. & bene facit, quod habetur in l. ad rem mobilem. & in l. ad legatum. ff. de procura. & supra eodem. c. preterea. & infra. eo. titul. capitulo ex literis. dicitur autem esse iuxta mandatum id, quod est præter expressam formam mādati, tamē consecutiuè sequitur id, quod mandatum est expresse, vt contingit in iuribus superius allegatis. & sic patet, quod si aliquid fiat iuxta mandatū, licèt sit præter formā mandati expresse, illud valet: secus quando non esset iuxta mandatum. ¶ No. quod libentius Papa cōmittit causam pluribus, quàm paucioribus. Et no. causam, seu rationē, quare hoc facit, quæ exprimitur in litera, propter quam sępe allegatur ista decretalis. Ex qua etiam potes notare, quod vbi plura sunt consilia, ibi melius præsumitur res
7 discussa. ¶ † No. quod clausula impotētię, tacitè i se includit casum voluntatis, quo ad purificandā potestatē condelegatorum: licèt non comprehendat potestatē, quo ad excusandum condelegatum, si noluerit non impeditus interesse, quominus sit redarguendus. facit quod in simili dicunt Legistæ de substitutione vulgari, quæ expressa in vno casu impotentiæ, comprehendit etiam casum voluntatis. de quo in l. fin. C. de institutio. & substitutio. & in l. j. & in l. iā hoc iure. ff. de vul. & pu. ¶ No. illud vulgatū, qđ ubi eadē est ratio, ibi debet esse eadē iuris dispositio. de quo in c. translato. s. de constitu. & de transla. præla. c. ij. ¶ No. quod statutum in pluribus extēditur ad pauciores, in quibus eadem ratio. ¶ Not. quod ubi aliquid fit contra formam datam ab homine, vitiatur ipso iure. quod uidetur intelligere Innocen. quando est forma uenimiliter studiose ponderata a mandante, vt contingit in casu huius capituli propter rationem positam in lite-

8 ta.† No.quod appellatione processus nõ videtur cõprehendi sententia.& sic videtur,quod sententia non sit de processu ad hoc,quod habetur in c.ij.de fer. & in l.ij.C.vt lite pendente.vbi de hoc per Cynum.qui tamen tenet cõtrariũ, videlicet,quod sentẽtia dicatur esse de actis, per id,quod habetur in l.is apud quem.C.de ędendo.& in l.actorum. ff.de re iudic.vnde dicit, quod verbum acta, & verbum sententia,& similiter verbũ processus, habent se, vt genus,& species:quia sentẽtia est species processus, & pro-
9 cessus species actorum. † An autẽ delegatio sit de actis, tangetur j.eo.c.consuluit.vbi tangit Innoc.& ibi videtur velle Inno.quod non.& pro hoc facit,quia non numeratur inter acta iudicialia,vt in c.quoniam contra.j.de proba.¶ In gl.prima,quæ incipit,primã quæstionem habes. alij dicunt, quod prima quæstio fuit in c.sciscitatus.s.de rescriptis.& quarta fuit in c.prudẽtia. sed in hoc non est magna vis. Et no.quod hæc gl.fuit additio, quam libri antiqui non habent.vnde antiquitus gl.sequens magna erat prima.& ideo j.in glo.in verbo,nihil egisse, & in verbo, citra formam,allegatur sequens glo.pro prima.¶ In glo. ij.ibi,non videtur Papa respondere.Supple,& sic videtur nos dimittere sub incerto,contra ea, quæ habentur in §. quibus. in prima constitutione Codicis. & in procemio huius libri.dictamẽ,vt j.patet ea glos.quod licèt nõ respondeat expresse,tamen satis respondet tacite,cũ per solutionem secũdæ quæstionis satis sequatur solutio primæ, vt infra tangit gloss. tamen pro clariori declaratione gloss. arguit pro,& contra,ad istam primam quæstionẽ. & primo arguit ad negatiuã ibi,sed videtur.secundo ibi, ecõtra arguit ad affirmatiuã. tertio respondet distinguendo ibi,ad hoc distinguit Io. quarto respondet ad obiectionẽ hic in principio formatã,in ver.& si dicas. demũ format tres quæstiones:quarũ prima est ibi,sed si tu ponas.secũ-
10 da ibi,sed pone.tertia ibi,itẽ quid si.† In eadẽ glo.ibi, cũ sit res indiuisibilis. Supple, quia est res incorporalis,quæ consequẽter tangi nõ põt,nec similiter diuidi.facit Insti. de rebus corpo. & incor.in principio, & §.j.& hoc clarũ naturaliter loquendo, quia secundum naturã ipsa iurisdictio est indiuisibilis secundum iuris ordinationẽ: quia quilibet eo ipso est delegatus tam respectu principij causæ, respectu medij, quã respectu etiã finis.& ideo potest dici indiuisibilis esse penes quemlibet.facit,quod no.Legistæ in l.stipulationes non diuiduntur.& in l.ij.ff.de verbo.obli. ¶ In ea.gl.ibi, altero absente.& sic videtur,quod demũ vnus Consul se impediat de causa inchoata per alium,quãdo alter est impeditus, vt patet in l.vna.ff.de offic.Consul.hic allegata. & sic patet,quod illa lex possit induci pro,& contra.nam facit pro,inquantum a principio quilibet ipsorum posset adiri,& coram ipso procedi. Itẽ facit contra,in quantum causa inchoata corã vno,demũ illo impedito,alter se intromittere põt.& dicit Bar.in d.l.vna,hoc verum, quando impedimentum est breui tẽpore duraturum: si vero lõgo tẽpore esset duraturum,alius deberet loco impediti subroga-
11 ri,per l.si lõgius.ff.de iudi.sed certè,† vt hic dicit d.Flo.illa l.si longius.loquitur in delegato,in quo ibi dicitur,quod si impedimentum est paruo tẽpore duraturum, debet expectari:si autem sit longo tempore duraturum, tunc debet alius ipsius loco subrogari.sed glo.hic,& dicta l.vna, ff.de offi.Cõsul.loquitur in ordinarijs:quo casu si vno ipsorum impedito ad breue tempus, alter põt se intromittere,fortius poterit intromittere, si lõgo tẽpore impedimẽtum haberet durare.& pro hoc etiã,quia illa l.indistinctè loquitur, siue impedimentum sit breue,siue non:non distinguendo inter prædicta: & sic indistinctè debet intelligi,ar.infra.de priuile.c.quia circa.In ea.gloss.ibi.§.sancimus.ibi dicitur,quod si plures sint dati tutores,quilibet ipsorũ de per se põt autorari pupillo,nisi sit actus per quem finiatur tutela.nam facit cõtra inquantũ in actu qui finit tutelam, non potest vnus autorari sine alio. facit etiam pro, inquantum in alijs actibus quilibet potest autorari. & ideo eum per diffinitiuam sententiam finiatur officium iudicis.l.iudex.ff.de re iudic. videtur, quod vnus non possit sine alio diffinire.¶ In ea.gl.ibi §.si plures.ibi dicitur, quòd si duo magistri proponunt ad regimen nauis,quilibet ipsorũ obligat dominũ,nisi aliud sit dictũ,& sic etiam posset induci pro, & cõtra.nam facit pro,inquantũ quilibet obligat dñm. facit in contrariũ, inquantum non obligat si aliud sit dictũ,prout hic videtur esse,ex quo adiecta fuit clausula,dãs potestatẽ duobus solũ in certo casu.In ead.gl.ibi,si legatario.§.j.ibi dicitur,quod si testator habet tres seruos,& instituit sibi duos hæredes:& grauauit eos, vt manumitterẽt duos ex dictis seruis,quos vellent,quod mortuo testatore, si alter hæredum se absentat,vt non manumittat, alter solus põt manumittere:& in hoc facit pro. In contrariũ facit,inquantũ demũ illo latitãte seu in fraudem se absentante,illud facere potest.¶ In ead.glos.ibi, & hoc distin-
12 xit Io.† No.bene hanc distinctionem inter ordinarios,& delegatos quia si plures dantur ordinarij,videtur dati in solidũ nedum quo ad habitum iurisdictionis, sed etiam quo ad exercitium, quia quilibet ipsorũ habebit iurisdictionẽ, & exercitiũ in solidum.secus in delegatis: quia quilibet ipsorum habebit habitum iurisdictionis insolidũ,seu insolidum ipsam iurisdictionem: non tamen habebit quilibet eorum exercitiũ iurisdictionis insolidũ. & ratio diuersitatis est,quia ordinarij dicuntur habere iurisdictionem ex iure proprio,sed delegati ex iure alieno, & loco ipsius delegantis esse dicuntur:& ideo debent simul cognoscere, & sic simul iurisdictionem exercere. facit quod habetur in l.j.§.qui mandatam.ff.de offi. eius cui manda. est iurisdictio.Sed aduerte,quia primum dictum limitat Host. procedere,quando dãtur plures ordinarij in spiritualibus, præcipuè in quibus natura rei repũgnat,quod simul illa exerceãt, contingit in actu cõfessionis, quæ in secreto vni soli fieri habet.facit,quod habetur j.de pœniten.& remis.c.omnis vtriusque.secus si sint dati in temporalibus,quia tũc idem,quod in delegatis.sed hoc dictum nõ placet Io.An.nec etiã communiter tenetur, quia etiam in temporalibus intelligitur data iurisdictio insolidũ,etiã quo ad exercitiũ, quando dantur plures ordinarij,vt probatur in l.vna,ff.de offi.Consul. & notatur etiã in l.Pomponius.aliàs est l.si vni.per gl.& Bar.ff.de re iudi.& plus dicit glo.in d.l.Pomponius. quod idem in pluribus delegatis ad vniuersitatem causarum,quod dicitur in pluribus ordinarijs.facit l.j.§.fi.ff.quis,& a quo.& ibi illud sequitur Bar.& etiam do.Flo.hic. Sed certe reuera hoc iure nõ bene probatur.nec obstat quod habetur in d.l.j.§.fi.quia ibi loquitur quo ad hoc, vt delegatus ad vniuersitatem causarum possit vnã ex illis delegare,vt sic in hoc æquiparetur ordinario,etiam si sit delegatus inferioris a principe. sed nõ sequitur per hoc,quod quo ad omnia alia æquiparetur ordinario.& pro hoc etiã facit, quia eadem est ratio quo ad id, de quo hic quæritur in talibus delegatis ad vniuersitatem causarum,quæ est in delegatis ad vnam causam tantũ. quia etiam prædicti vice delegantis funguntur.Bar.tamen in d.l.Pomponius.& etiã in l.j.§.si plures.ff.de exercitoria.tenuit gl.prædictã.sed hoc nõ est sine dubio,vt patet ex prædictis. Itẽ, quod
13 dictum est de pluribus ordinarijs,limitat † Io.An.procedere,quando committitur iurisdictio ordinaria pluribus vt singulis:secus si vt collegio:quia tunc collegiũ dicitur habere iurisdictionem,non singuli de collegio,vt in c.irrefragabili.de offi.ordi.& nota gl.in c. vt officium. infra de hæreticis.libro vj.& hoc etiam voluit hic Innoc. & Bart.
14 in d.l.si vni.Et per prædicta patet, † quod si Episcopus constituat duos vicarios, quilibet eorum insolidum habebit iurisdictionem,cum sint ordinarij, prout notatur in c.ij. de offic.vica. li. vj. si tamen vnus eorum incæperit de causa cognoscere, non poterit aliter se impedire, nisi primo impedito.dicta l.vna ff. de offic. Consul.& si ambo simul incæperent de aliqua causa cognoscere, tunc etiam non

procedit

procedit vnus ſine alio,vt eſt tex.in d.l.Pompooius.ff.de
re iudica.& etiam oo.per Bar.¶Item,quod dictum eſt de
ordinarijs (quod intelligitur quilibet eorũ habere iuriſ-
dictionẽ ioſolidũ etiam quo ad exercitiũ) limita,niſi ex-
preſsè aliud reperiatur in iure cautum:vel niſi aliud ſit di
ctum per dantem ipſos ordinarios, per id quod habeť in
capitulo non poteſt.de re iodic.& in c.per hoc.de hęreti-
cis.lib.vj.¶Itẽ aduerte,quia ea quæ dicta ſunt de ordina-
15 rijs,intelliguntur,qoando plures dantur ordinarij:†ſed ſi
vnus detur ordinarius.& ex perſona eius deſcendatur ad
plures, vt quia deputatur aliquis Comes io certo comita
ru,qui poſtea decedit pluribus filijs relictis,an tunc quili
bet filiorum poterit exercere iuriſdictionem inſolidum.
Guil.de Ar.tenuit,quod nõ, ex quo ab vno deſcendunt,
ar.l.cui fundus.ff.de condic.& demon. & ſic tenuit in di-
cta l.vna, de offi.Conſul.& ſequitur do.Anto.ſed Bartol.
& melius, tenuit cõtrarium in d.l.Pomponius.per l.ij.§.
fi.ff.de verb.obli.vbi patet,ꝙ illa quæ ſunt indiuidua, trã
ſeunt ad hæredes inſolidum:qđ tamen limitat eſſe verũ,
niſi tales habere debeant commodum mulctarum, quia
tũc nõ poterit vnus exercere, ſine alio,ar.l.hęredes mei.
§.fina.ff.ad Trebel.ſed certè ille text.modicum facit,quia
dicit,quod ſi teſtator legat cognatis ſuis,vel libertis,ꝙ ex
ordine ſcripturæ intelligit legatum factum cognatis, ſi
extaot.& ſi non, intelligitur factum libertis: & ſic mo-
dicum videtur ad propoſitũ.ideo verius videtur, quod ẽt
ſi commodum mulctarum ſpectet ad eos, poſſit quilibet
exercere iuriſdictionem,& locus ſit prouentioni,ar.c.ꝑ-
poſuiſti.j.de foro cõpe.nec ob.rõ Guil.quia ita tollitur ꝑ
illam l.ij.de verbo.oblig.vbi patet,ꝙ illa quę ſunt indiui-
dua,trãſeunt inſolidũ ad hæredes. Aduerte tñ, qa Bar.in
d.l.Pomponius. videtur inducere dicta l.hæredes mei.§.
fi.hoc modo.quia vbi agitur de commodo, & iouitantur
aliqui per alteroatiuam hoc modo, quia vocantur ipſi,
vel alter ex eis, tunc non poteſt alter ex eis venire ſolus
ad commodum,niſi alijs deficiẽtibus,vt ibi patet,& arg.
d.§.finalis. vnde cum ſm eũ videatur iuriſdictio deſcen-
dere in omnes filios ipſius Comitis,vel in alterũ eorũ,iõ
quãdo agitur de cõmodo mulctarũ nõ poterit vnus ſine
alio exercere iuriſdictionem. ſed certe hoc dictũ ſuũ,qđ
intelligať deferri iuriſdictio alternatiuè omnibus filijs,
vel alteri eorum,non reperitur iure cautũ:ideo ſimplici-
ter defertur omnibus inſolidum, ex eo, quia eſt indiui-
dua.& ſic videtur,ꝙ deſcendat inſolidum,etiam ſi agatur
16 de commodo mulctarũ,& locus ſit præuentioni. † Quid
autẽ ſi tales hæredes diuiſerint inter ſe iuriſdictionẽ,ſeu
territorium,in quo competebat iuriſdictio: tangit Bar.in
l.inter tutores.ff.de admi.tut.vbi dicit, quod talis diuiſio
non præiudicat domino, per ea quæ habentur in l.impe-
rialem.§.prętérea.de prohibita feu.aliena.per Fede.in vſi
bus feudorum.& ſic ſm eum,ſolũ quo ad exercitium erit
diuiſa,vt ſolom,quis exerceat in territorio ſibi aſſignato.
ſed tamẽ quo ad habitũ quilibet in toto territorio habe-
bit iuriſdictionem. & ideo ſi vnus eorum delinquiret in
territorio alteri aſſignato,non poſſet ꝑ illũ puniri:qa par
17 in parem noo habet imperiũ. de elec.c.innotuit.† Quid
autem ſi dantur plures arbitri ſimpliciter. An ſit idem, ꝙ
in delegatis, vt in nullo caſu poſſit vnus ſine alio proce-
dere, recurre ad text.in c.fin.de arbi.in vj.vbi eſt expreſ-
ſum,quod ſi tres ſunt dati arbi.ſine alia clauſula, duo ex
tribus poterunt ꝓcedere,tertio abſente,ipſo tamẽ prius
requiſito.ſecus in delegatis datis ſioe clauſula, vt ibi etiã
dicitur. de quo ibi etiam tangitur per gloſſ. quando au-
tem in delegatis apponitur clauſula, tunc ſi apponitur
clauſula,quod ſi non omnes,tene,qđ hic habetur.ſi autẽ
apponitur clauſula, vos, vel alter veſtrum, tunc recur-
re ad capitulũ cum plures. iofra eodem. libro ſexto. vbi
patet,quod virtute dictæ clauſulæ quilibet poteſt iuriſdi-
ctionem præoccupare. adeo quod alij non poterunt ſe
intromittere, niſi illo impedito. de quo dicendũ, vt ibi.
¶In ea.glo.ibi,& hoc conſtat.Supple,& conſtat tertium
non eſſe impeditum,nec ſe excuſare.¶In ea.gloſ.ibi,ſed
ſi tu ponas. Aduerte, ne videatur gloſſ.ſuperflue loqui,
quia differt hæc quæſtio ab eo, quod proximè dixit gloſ.
quia ſ.gloſſ.eſt locuta,quando duo tantum citant,& cer-
tũ eſt tertium non eſſe impeditum, nec ſe excuſare, ſed
io hoc verſiculo gl.loquiť,quãdo eſt dubiũ, an tertius ſe
excuſauerit,quod ſit impeditus.¶In ea.glo.ibi,tutius eſt
18 ire.bene dicit tutius, † quia non eſt neceſſe, ex quo non
faciunt mentionẽ de tertio, ao ſe excuſauerit: quia tunc
regula iuris eſt contra citãtes,quia non poſſunt duo pro-
cedere ſine tertio, ergo non teoetur reus cõparere. alias
ſequeretur abſurdũ,vt dicit Inno.quod ſi qs citaret Seiũ,
deberet Seius comparere,etiã ſi is,qui citaret,eſſet priua
ta perſona: dummodò eſſet talis,cui aliàs fieri poſſet cõ-
miſſio: nam poteſt reus dubitare,an ei ſit facta cõmiſſio.
& ideo concludit Innoc.ꝙ vbi regula iuris, ſeu regularis
diſpoſitio eſt contra citantẽ,non tenetur citatus cõpare-
re,niſi in citatorio exprimatur aliquid,propter quod red-
datur dubiũ, an citans habeat iuriſdictionem in citatũ:
nam tunc ſi illud exprimit, beoè tenetur comparere, &
ideo ſi citans aſſerit ſe delegatum Apoſtolicum in tali
cauſa,& propter hoc citat, benè tenetur comparere cita-
tus: ſecus ſi hoc non exprimat, ſi citans alius non ha-
beat iuriſdictionem in citatum. & hoc etiam voluit Inn.
in c.præterea.j.de dilatio.& Bartol.in l.ij.ff.ſi quis in ius.
19 †& per prædicta etiam patet, quod ſi quis citetur tempo-
re feriato,quia regula iuris eſt cootra citantem,non tene
tur citatus cõparere, niſi citatorio exprimatur cauſa,qua
tali tẽpore poſſit tractari. de quo in dicto capitulo præte-
rea.infra de dila.per Innocen. & per Barto.in dicta l.ij.ff.
ſi quis in ius. Et pondera benè, quod Innocen.hic vide-
tur velle, ꝙ ſufficiat citantem ſe aſſerere delegatum, li-
cèt copiam delegationis non mittat. de hoc tamen con-
ſueuit eſſe dubitatio. de quo tangi conſueuit in dicto ca-
pitulo præterea.infra de dil.& in dicta l.ij.ff.ſi quis in ius.
ideo tutius eſt copiam delegationis inſerere in citatorio,
& ſic etiam quotidie practicatur. ¶In eadem gloſſ. ibi,
20 dico,ꝙ noo valet. aduerte,† quia pro ſolutione quæſtio-
nis gloſſ.& conſequenter, an gl.benè dicat,oportet vide
re, an proceſſus factus per duos ex tribus delegatis datis
cum clauſula,de qua hic,ſi fiat partibus non cõtradicẽti-
bus,teneat.nam Inooc.hic poſuit opi.finaliter tamen vi-
detur inclinare, quod teneat proceſſus ex eo, quia licèt
certa forma ſit tradita io reſcripto, vt videlicet duo ꝓce-
dant,ſi tertius ſit impeditus:tamẽ illa forma non videtur
ſtudioſe pooderata a mandante, qa videtur reſpicere fa-
uorem partium, quæ poſſuot ſuo fauori renuntiare.j.de
regula.c.ad apoſtolicam.ſecus, qñ ſtudioſe eſt põderata,
vt qñ reſpicit fauorem eccleſiæ, & ſic publicum, vt in c.
cũ dilecta.ſ.de reſcriptis. & pro hac parte etiam allegat,
quod videtur hic agi de prorogatione vſus iuriſdictionis
de certo caſu ad aliũ caſum:& ideo hic facilius fit per id,
21 quod habeť in c.j.de appel.libr.vj.† & plus videtur etiam
velle Innocẽ.ꝙ hoc caſu,qñ agitur de prorogatione vſus
iuriſdictionis de vno caſu ad alium,ꝙ id fieri poſſit, etiã
ſi partes ſint in errore.ſed certè,vt dicit do. Flo.in proro-
gatione requiritur conſenſus.l.ij.ff.de iudi.qui non cadit
22 in errantem.l.ſi per errorem.ff.de iur.om.iudi.† Item ad-
uerte,quia contra Innoc.facit l.cedere diem.ff.de ver.ſig.
quæ vult,ꝙ in actu conditionali, vt locum habeat diſpo-
ſitio, verificari debet conditio, & ſic in caſu propoſito,
cũ nõ fuerit uerificata ꝯditio, uideť ꝙ ꝓceſſus factus per
duos,partibus nõ ꝯdicentibus nõ tenuerit. Ino.reſpõdet
multũ notabiliter,ſi tñſio eſſet uera: nã dicit,ꝙ illa lex lo
cũ hẽt in extraiudicialibus,non aũt in iudicialibus. aliàs
ſequereť qđ ſi mãdereť iudici,ꝙ cõdẽnet Titiũ Seio in x.
ſi ſępiꝰ ꝓbauerit illũ debitorẽ,qđ nõ teneret ꝓceſsꝰ,ſi cõ

demnaretur Titius, & non esset probatum eum esse de-
23 bitorem.qđ no.videtur verũ.quia† sentẽtia tenet,ex quo
nõ habet expressum errorem iuris, & si est contra ius liti
gatoris,vt legitur,& no.in c.j.ĩ.de re iudi.& in l.ij.C.quã
do prouoca.non est neces.& facit quod dictũ fuit in c.ex
24 insinuatione.ŝ.de rescriptis.† Sed Hosti.hic tenet ɔ̃triũ.s.
ꝙ in casu prædicto nõ tenet processus factus per duos ex
tribus delegatis,tertio absente,& non se excusante,licèt
fiat partibus nõ cõtradicentibus.& pro hoc dicit hic esse
casum expressum,dum litera dicit,ꝙ duo non debẽt pro-
cedere:& si processerint, nihil reputantur egisse. & pro
hoc allegat,quia factum forma mandati non seruata,nõ
deberet valere,vt hic dicitur: nec videť esse bona respõ-
sio Inn.inquantum dicit,ꝙ hic forma respicit fauorẽ par-
tium,ex eo,quia non solũ respicit fauorẽ partiũ, sed etiã
publicũ,videlicet,vt maturius,& deliberatius,& sic cum
maiori maturitate lites decidãtur: & ideo partes nõ pos-
sunt renuntiare formæ mandati in hoc casu. facit qđ no.
gl.in l.properandum.in princi.C.de iud. & pro hac parte
etiam facit dicta l.cedere diem. ff.de ver.signi.quæ videť
loqui indistinctè. licèt Inno. nitatur illam restringere ad
extraiudicialia.quod videtur esse contra generalitatem il
25 lius legis. † Præterea vt etiam tangit hic do. Flo.iurisdi-
ctio, seu delegatio,nõ videť esse de actibus iudicialibus,
vt no.ipse Inno.ĩ.eod.consuluit.& facit etiam, ꝙ dictum
fuit ŝ.de rescriptis.c.ex parte decani.& sic videtur, ꝙ etiã
secundum Inno.d.l.cedere diem,debet habere locum in
conditione adiecta in delegatione. nec ob.prædictis rõ,
26 quam allegat Inno.† qa illa procedit in conditione,quæ
tacitè inest,sicut est illa conditio, si probauerit. nam tũc
potius habet vim monitionis,quã conditionis, vt voluit
ipse Inn.in c.fi.ĩ.de præsumptio.& gl.in cle.j.de offi.dele.
ideo nimirum si tenet sentẽtia in casu, quẽ ponit Inn.li-
cèt nõ fuerit probatũ de debito. quia illa conditio si pro-
bauerit,inerat tacitè,vt prædixi.quia nõ debet quis cõdẽ
nari,nisi sit cõuictus, vel cõfessus.ij.q.j.c.nos in quemq̃.
secus quãdo exprimiť conditio,quæ tacitè non inest: qa
illa reddit actum condinonalẽ, vt notatur per Inn.in di-
cto c.fi.ĩ.de præsumptio.& per gl.in d.clemen.j.& ita cõ-
tingit in casu proposito. quia quando dantur tres iudi-
ces delegati, non subintelligitur tacitè clausula, de qua
in litera,nisi exprimatur, vt patet in c.causam matrimo-
nij.ŝ.eo.& ideo nimirum si reddit mandatum delegatio-
nis conditionale,ex quo exprimitur clausula, quæ tacitè
27 non inerat. † Itẽ nõ ob.c.j.de appell.in vj.immò potius,
facit contra Inno.si bene ponderet tex. cum gl.vt hic di-
cit do.Flo.qa ibi illud procedit in Papã,qui de voluntate
partiũ potest cognoscere de principali negotio, omisso
articulo appellationis:secus si esset appellatum ad Arch.
Episcopum, vt ibi not.¶ Itẽ non ob.c.de causis.ŝ.eod.qa
ibi solũ fit prorogatio de tẽpore ad tempus ad personas
iudicũ,qui habebãt iurisdictionẽ quo ad habitũ, & quo
ad exercitiũ. sed hic fiebat prorogatio ad ꝑsonas iudicũ,
qui nõ habebãt iurisdictionis exercitiũ,ex quo nõ euene
28 rat cõditio clausulæ.& plus † videť d. Anto.hic vna parte
velle,quod nedum nõ habebat iurisdictionis exercitium
ante euentum cõditionis,sed nec etiã habitũ: in alia ta-
men parte videtur velle, ꝙ benè habeant habitũ, sed nõ
exercitiũ. & hoc etiã voluit gl.& verius videť de iure per
id,qđ dixit sup hac gl.declarãdo quomodo iurisdictio in-
diuisibilis,& est penes quẽlibet,quo ad habitũ,licèt non
quo ad exercitiũ. & per ꝓdicta patet, ꝙ talis ꝓcessus fuit
nullus,ex quo factus est,antequã euenerit cõditio ecclẽi
& ideo nõ potest ratificari,vt etiam dixit glo.quod intel-
lige verum,etiam si nomine tertij tulissent sententiam:li
cet Hosti.tunc teneat contrarium,sed non benè: quia vt
dicit Innoc.licèt sit meo nomine gestũ,nõ tñ possum ra-
29 tũ habere,† quia cũ illud sit oĩno nullũ, nõ possum rati-
ficare,vt hic voluit gl.& etiã Inno.hic, & de consuetu.in
c.cum consuetudinis. Aduerte tñ, qa Innoc.hic multum
notabiliter voluit sentire talem doctrinã in hoc articulo,
qñ quæritur, si actus potest impugnari, an põt ratificari.
qa videtur concludere,quod aut actus est aliquis, sed nõ
habet executionem,vel põt impugnari, vt cõtingit in c.
Lugdunẽsis.ix.q.ij.& ŝ.eo.ꝙ sicut. & tũc põt ratificari,vt
patet ex ijs, quæ habentur in dictis iuribus: aut actus est
nullus a principio,& tũc aut nõ est oĩno nullus,sed est ali
quis certo respectu, vt patet in iudicio agitato cum falso
procuratore: quia tale iudiciũ nõ est nullũ ad præiudiciũ
procuratoris,sed quo ad præiudiciũ dñi,vt tãgit Inn.hic,
& tãgitur etiã per glo.& Legistas in l.licèt.C.de ꝓcur.&
hoc casu põt ratificari,vt patet in d.l.licet.& in l.iij.§.fal-
sus.ff.rem ratã haberi. & facit quod legitur & no.ĩ.de ꝓ-
curato.c.in nostra. aut actus est a principio nullus omni-
30 no, † & tunc aut est nullus ꝓpter fauorem volentis rati-
ficare, aut est nullus propter defectum solennitatis non
introductę simpliciter ꝓpter fauorẽ ratificantis.primo ca
su põt actus ratificari.allegat Inno.§.sed & si qs.Insti. de
testa. militis. sed clarius probatur in l.filio ꝓterito. ff.de
iniusto testa.vbi testamentum, in quo filius in potestate
est ꝓteritus,qa nõ est institutus,nec exhæredatus,est nul
lũ:& tñ qa propter eius fauorẽ illud cõtingit, potest ap-
probari, & ratificari ꝑ ipsum filiũ, vt sic saltẽ de equitate
recõnalescat: secundo casu non potest actus nullus rati-
ficari, qa tunc ex quo a principio actus omnino est nul-
lus propter defectum solennitatis nõ dependẽtis a pote-
state partis volentis ratificare,nec propter merũ fauorem
eius,non põt ratificari,vt in c.auditis.de elec.& in regu-
la,nõ firmatur. de reg.iur.in vj.& patet ex hac gl.cũ qua
ẽt concordat alia in l.ij.C.de iure fisci.li.x.& ꝑ hoc ẽt pa-
ter, ꝙ ẽt si sentẽtia hic fuerit lata ꝑ duos noĩe tertij, non
poterit ratificari: qa est nulla defectu incompetẽtiæ pro-
31 nũtiantium,& sic non ob fauorẽ volentis ratificare. † &
per hoc etiã patet, ꝙ si quis noĩe alterius exercet iurisdi-
ctionẽ,nõ poterit ille ratũ habere: quia nõ valet,ꝙ gestũ
est rõne incõpetẽtiæ, vt hic voluit Innoc.facit qđ habeť
de offi.vica.in c.sua.& quod habetur in l.fi.& ꝑ totũ,C.si
a non cõpeten.iudi.& ad materiã etiã facit, quod not.in
glo.& per Legistas in l.vnica,C.qui pro sua iurisdi. & qđ
nota. per Innoc.in c.j.de rebus eccle. non alie.in vj.& de
cõsuetu.c.cũ consuetudinis.& per gl.ix.q.ij. in c.Lugdu-
nẽsis.& per Bart.in l.j.ff.de leg.tertio,facit etiã quod dixi
in c.cũ vos.ĩ.de his,q̃ fi.a præla. In ea.gl.in fine.hæc gl.ꝓ-
cedit,tenendo ꝙ nõ teneat processus factus per duos ter-
tio non impedito,partibus nõ cõtradicẽtibus:nã si tene-
remus,ꝙ tũc tenet propter tacitum consensum partium,
multo fortius deberet tenere propter expressum consen-
sum.sed vt supra cõiter tenetur,ꝙ tunc non valet proces-
sus: & ꝙ partes etiã non possunt prorogare iurisdictionẽ
in casu isto. quia sic prorogarent ad alias ꝑsonas, quã ad
quas voluerit delegans:q voluit duos tñ posse cognosce
re,nisi tertio impedito.& ideo nõ põt fieri prorogatio, ꝑ
32 id quod habeť in c.p.& g.j.c.† finaliter iuxta prædicta re-
stat vnũ dubiũ. pone quod tertius sit impeditus, sed alij
duo hoc ignorant, & nihilominus in causa procedunt:
an tenebit processus. nam videtur quod sic, ex quo ter-
tius verè est impeditus, & sic clausula videtur verificata.
in contrariũ facit,quia nõ videť illud sufficere.ex quo iu-
dices hoc ignorant, per id quod habetur in l.quæro.ff.de
eo,qui pro tuto.& in l.ij.& l.multum.ff.de condic.& de-
monst.Inno.hic refert opi.& clare non decidit.Io.An.su-
per regula,eũ qui certus.de regu.iur. in vj.cõcordat opi-
niones,quia si est impedimentum grauis infirmitatis, &
sic necessarium, & tunc tenebit processus, & sufficit ex
post facto constare de tali impedimento, & pro hoc al-
legat textum. hic dum dicit, vel aliàs de eodem ca-
nonice constare, &c. quasi loquendo in futuro velit,
quod sufficiat ex post facto constare: secus si sit impedi-
mentum

mentū suspitionis, quia debet proponi, & sic allegari. j.e.
suspitionis. vel impedimētum alicuius incommoditaris,
vt si auocaretur a suis negotijs: & tunc nō teneat proces-
sus, ex quo non fuit tale impedimentum allegatū, nec de
33 illo constetit. † Sed do. Flo. hic, & etiam do. Ant. sequēdo
Bar. in l. multum, p̄allegata, tenerūt indistinctè p̄cessum
nō tenere, ex quo iudices ignorāt id, qd' est cā potestatis
eorum, per ea quæ habentur in l. hoc autem. §. j. & quod
ibi notatur per Bartol. ff. ex qui. cau. in pos. ea. vbi patet,
ꝙ si iudex procedit contra illum, qui verè est contumax:
si tamen iudex hoc ignorat, nō tenet processus, ad idem,
quod etiā habetur in dicta l. multum, vbi quādo apponi-
tur conditio in dispositione hominis, debet esse impleta
a sciēte. & ista pars videt̄ verior de iure, & etiā voluit Bar.
in d. l. multum. Nec obstat prędictis qd' sufficere debet ex
postfacto cōstare de impedimento, per literam hic, dum
dicit, constare non poterit, q̄a debet intelligi. s. tunc quā-
34 do volunt procedere, per ea quæ superius dixi. † & pro
opi. Barto. de qua s̄. allegat etiā hic do. Anto. quia in actu
dependente a voluntate, & potestate, actum facientis, re-
quiritur, ꝙ detur scientia potentis, aliàs nō videtur vale-
re per ea, quæ habētur in l. qui in aliena. §. j. ff. de acqui. hę
redi. dicit tamen do. Anto. ꝙ si esset vehemens opinio de
purificatione potestatis duorū propter impedimentū ter
tij, & ipsi duo haberent vehementē opinionem de dicta
purificatione, valeret processus si re vera erat purificata,
licèt certitudinaliter nescirent. saltē si concurrat etiam
ad hoc cōis opinio aliorum, ar. l. Barbarius. ff. de offic. prę
to. & viij. q. iiij. nonne. & bene facit, licèt non alleget, qd'
habetur in l. si quis extraneus. §. fi. coniuncta. gl. ff. de ac-
qui. hære. ¶ In glo. per certū nuntiū. ibi, & probatæ fidei.
Host. dicit, idem etiam si sit infamis dummodò, aliàs sit
35 canonicè destinatus per c. scifcitatus. s̄. de rescriptis, † &
ꝙ infamis possit esse nuntius, facit quod not. in §. fi. Insti.
de excep. & etiam quia donec tolerat̄ in officio, nō debet
repelli, per id quod no. Inn. j. eo. cū super, sed do. Flo. hic
dicit, dictum Host. esse verū, quādo esset nuntius deputa
tus ab ipsis tribus, & iuratus per id qd' no. in c. cū parati.
j. de app. aliàs si sit nuntius tertij se excusantis, debet es-
se certus, & probatæ fidei. sed tu potes tenere dictum
Hostien. etiam qn̄ esset nuntius tertij se excusantis, si sit
missus cū literis sigillatis eius sigillo, per id qd' legitur, &
not. in c. post cessionē. j. de proba. & in l. si procuratorem
absentē, cum ibi notatis. ff. de procura. pro hoc etiam est
tex. in d. c. scifcitatus. & ēt tex. hic dū dicit, vel excusatorē
literatoriè destinatum. quasi velit, ꝙ quādo destinat̄ cum
literis, non sit necesse, quod sit certus nuntius, seu certę,
& probatæ fidei. & hoc etiam hic sequitur domi. Ant. In
ea. glo. in fine: sed certè vtraq; expositio gl. videtur hanc
literam violare, quæ alternatiuè loquitur. & sic videt̄ vel-
le, ꝙ sufficiat alteram partē esse veram, per id quod habe-
36 tur in regula, in alternatiuis. de reg. iur. li. vj. † & pro hoc,
quia in dubio verba non debent impropriari, vt no. in c.
intelligentia. & in c. præterea. j. de ver. sig. & ideo Innoc.
& Goffre. hic tenent, ꝙ si nuntius est certus, & sic certæ,
& probatæ fidei, credetur ei etiā sine literis. Quinimò ēt
sine iuramento, q̄a agitur de modico præiudicio: cū duo
habentes procedere, habeant vtriq; parti iustitiam mini
strare. & ideo de facili creditur, per id qd' legitur, & no. in
c. significasti. j. de homici. & in c. in omni. infra de testi.
sed vbi nuntius non esset certus, tunc bene est verum, ꝙ
non creditur sine literis, vt hic patet in secūda parte alter-
natiuè. D. Flo. reducit se ad id, ꝙ dixi s̄. post eū, & oīno di-
cit requiri iuramentum, per id quod habetur in dicto c.
cum parati. infra de appel. & etiam in c. placuit. xviij. di.
sed domi. Anto. hic tenet cum Innocen. & videtur, quod
melius, per hunc tex. & ideo sufficit, quod nuntius sit cer-
tus etiam sine literis. An autem tunc requiratur sacramē
tum. Innocē. tenuit, ꝙ non, vt prædixi: sed in contrarium

facit, quod no. in dicto c. cum parati. & in dicto c. placuit.
potes dicere, ꝙ in c. cum parati. agitur de maiori præiu-
dicio, quàm hic, videlicet quo ad hoc, vt possit procedi cō
tra partem, tanq̄ contra cōtumacē: ideo vt credatur nun-
tio, requiritur, ꝙ fuerit iuratus: sed hic procedebatur parti
bus præsentibus ministrando ipsis iustitiam: & sic de mi-
nori præiudicio agitur, & ideo creditur tunc nuntio cer-
to, etiam sine iuramēto, vt voluit Inno. Itē nō obstat, qd'
habetur in c. placuit. quod loquitur quādo suffraganeus
vult se excusare a contumacia, quare non iuit ad conci-
lium metropolitani: nam tunc si faciat fidem per vnum
testē, & suum iuramentum, poterit se excusare: sed loqui
tur in alio casu, videlicet quādo tertius datus cū clausula
se excusat: quo casu, vt dixi, est modicum p̄iudiciū si p̄-
ceditur p̄ duos partibus pręsentibus iustitiā ministrādo,
tutius tamē esset ad opiniones vitandas, quod etiam tali
nuntio certo detur mandatum ad iurandum de impedi-
mento. In gl. non ostenderint. ibi, l. j. in fin. facit j. de regu.
iur. c. eū qui certus. li. vj. In ea. glo. non ostenderit. dic pro
37 declaratione glos. † ꝙ si tertius fuit requisitus per duos, vt
compareat ad procedendum in tali termino, quod potest
fieri, vt patet ex notatis j. c. proximo: tunc ipso nō venien
te in termino, poterūt ipsi duo procedere, per id quod ha
betur, & dicit hic gloss. quia ex quo nō venit in termino:
vel illud contingit, quia tūc nō pōt, vel quia non vult: &
sic vtroq; casu possunt procedere. facit qd' habetur in l. ꝙ
si dubitet. ff. de acqui. hęre. sed vbi non fuit requisitus. tūc
procedit, quod secundo loco dixit gloss. nam cessat tunc
ratio prędicta. quia si fortè sciret diem, in qua vellēt pro-
cedere, compareret. Hostien. verò reprobat rationem
glo. quam hic ponit de expensis: quia illę sunt incertę, &
sic sufficere debet, quod ex postfacto reddantur. sed do.
Flo. sustinet gl. per id, quod habetur in c. statutū. §. in su-
per. & §. penul. de rescriptis. lib. vj. & s̄m hoc si ratio glos.
teneatur, videretur quod etiāsi tertius fuerit req̄situs per
duos, vt cōpareat ad procedendum in tali termino, ꝙ tūc
etiā ipso nō veniēte, nō possint procedere, nisi ille se ex-
cusauerit, quādo esset in quo oporteret fieri expensas ad
veniendum ad locum, vbi deberet procedi. vnde tūc cau
tela esset, ꝙ duo requirentes, eum mitterēt aliquē, qui ha
beret sibi ministrare expensas, vt sic tolleretur ratio glos.
¶ In gl. canonicę: in fi. idem s̄m Innu. si probetur ipsum
esse captum, vel infamē, vel aliàs impotētem de iure, vel
de facto. de rescriptis. c. scifcitatus. & facit etiam quod ha
bet̄ ff. de procura. in l. aut lōga. ¶ In gl. illa quippe. ibi, q̄a
nihil facit ad quæstionē. imò bene facit, quia iste versicu-
lus, illa quippe, demonstrat quomodo studiose facta est
commissio per Papam tribus, & studiose est data eis for-
ma in mandato delegationis. & ideo forma mandati de-
bet obseruari: aliàs non valet, quod agitur. verū est tn̄ id,
qd' dicit gl. ꝙ cōpetētius iste versiculus, illa quippe, fuis-
set positus post versiculū, mādati. ante versiculum, adijci
mus. licèt etiā satis posfit stare, p̄ut iacet, vt etiā gl. tāgit.
¶ In gl. duobus ibi, secus in arbitris, ratio diuersitatis est,
quia sunt communiter cōpatres & amici partiū, & quili-
bet studet complacere parti suæ: quæ ratio cessat in iudi-
cibus, vt no. gl. in c. fi. de arbi. li. vj. venio. igitur ad aliā gl.
¶ In gl. plurimorum: in fi. facit, quod habetur in l. dubiū
nō est. C. de repudijs. & quod habetur prouerbiorū. xiiij.
ca. vbi dicitur. Vbi salus, ibi cōnsilia multa. ¶ In gloss. ci-
38 tra formam. ibi, citare est de processu. † Not. bene ex gl.
ꝙ citatio est de processu, facit qd' habetur de prob. c. quo-
niam contra, & quod not. Bart. in rubri. C. de in ius vocā.
& no. etiam ex glos. quod licita est argumentatio de toto
ad partem negatiuè: de quo in c. cum in cunctis. in princi
cipio, de elec. & not. etiam ex gloss. qualiter ex solutione
secundæ quæstionis surgit solutio primæ. Inn. vero dice-
bat, ꝙ ast poterat surgere, ex eo s. quia hic dr̄, ꝙ duo, tertio
se nō excusante, non possunt procedere ad cognitionem

cauſæ,& per conſequens videtur,quod nec poſſint citare
39 cum dari debeat dilatio citato , †.& in datione dilationis
videtur requiri cauſæ cognitio.iij.q.iij.§.ſpatium.ſed cer
te illud habet locum in dilationibus,quæ dantur ad pro-
bãdũ:ſecus in dilationibus expectatorijs , vt tetigit Inn.
in c.cum contingat.de reſcriptis.& ideo in gl. videtur re
quiri cauſæ cognitio.iij.q.iij.c.ſpatium cũ.certe illud ha-
bet locum in dilationibus,quæ dantur ad probandum:ſe
cus in dilationibus expectatorijs, vt tetigit Inno. in c.cũ
cõtingat , de reſcriptis. & ideo gl. videtur melius dixiſſe,
& melius adaptaſſe ſolutionem ſecũdæ quæſtionis ad ſo
lutionem primę.¶In gl.cum poſſit.ibi,abſque periculo.
Supple,graui.arg.de dona.Apoſtolicæ.nam alias uix cõ-
tingeret, quod aliquod periculum ſaltem leue nõ immi-
40 neret.¶In glo.redarguendus.ibi,ſola redargutio.† & ſic
non veniet puniendus.pro hoc,quia hoc hic nõ dicitur ,
nec etiam dicitur in c.ſciſcitatus.de reſcrip. ſed ſolum di
citur,quod volens non excuſatur a redargutione. & hæc
opi.communiter tenetur propter rationem gl.licèt ſecũ-
dum do.Flo.videretur verius, quod poſſet puniri tanquã
contẽnens mandatum ſuperioris,ar.c.ſi quis,de maio.&
obe.tamen ſm eum cõiter tenetur glo. quæ videtur poſ-
ſe ſuſtineri per eius rationem: & ſecundũ hoc non eſt tra
ctandum,quis eum debeat punire.ſi autẽ teneremus,qđ
poſſet puniri:tunc clarum eſt , quod per ſuum ſuperiorẽ
poſſet puniri.videretur etiam, quod per ordinarium loci
in quo deliquit,poſſet puniri,per id quod notatur in c.ſi.
41 in glo.ſi.& ſuper ea.de reſcriptis.† Extra gl.poteſt oppo-
ni contra ver. adijcimus:quia videtur ꝙ attento eo, quod
ibi dicitur,non plus importabit clauſula,ſi non poteritis
vel non volueritis,quàm ſi apponatur tantum alterum ꝑ
dictorum:quod videſ abſonum.Soluit Innoc. quod imo
plus importat:quia quãdo eſt appoſitum verbum, nolue
ritis, non redarguetur ille , qui ex ſola voluntate recuſat
intereſſe:ſecus quando dictum verbum nõ eſt appoſitũ ,
ſed ſolum verbum non poteritis, quantum rñ ad proce-
dendum,non eſt differentia an apponatur vtrunque ver-
42 bum,vel alterũ tantum.† Vlterius tãgit hic Inn.qđ ſi co-
ram duobus compareat nuntius,qui excuſet tertium, &
negatur per partes eum impeditum : an poterunt ad hoc
cognoſcere alij duo.& tene qđ ſic.vñ dicit, quod tenebit,
ſententia ſup hoc lata per duos, ſi modo non habeat ex-
preſſum errorem iuris.& ſi forte pronuntient eum impe
ditum,tñ reuera non ſit: talis ſententia tranſibit in rẽ iu-
dicatam,ſi non appellatur.nam virtute clauſulę,& ꝓpter
dubium,potuerunt cognoſcere.de reſcriptis.c. ſuper lite
43 ris.ſecus † eſt in exceptione ſuſpitionis, quia eadem rõ ,
quæ repellit iudicem in principali , repellit & impedit ẽt
eum,ne ſit iudex in hoc incidenti cauſæ ſuſpitionis:quia
pariter eſt ſuſpectus in cognitione vtriuſque , ideo tunc
non cognoſcit.ſecus quando non eſt eadem ratio ſup co
gnitione incidentis,quia tunc poteſt de incidenti cogno
ſcere:quod tene menti propter ea,quæ not.Inno. in c.cũ
ſuper.j.e.& quod ibi dicetur.& facit etiam quod no. Bar.
44 in l.quidam conſulebat.ff.de re iudi.† Item aduerte,quia
dixit hic do.Ant.quod quando ſunt dari plures iudices,
vt ſinguli,& quilibet habet habitũ iuriſdictionis , ſed nõ
exercitium,ꝙ tunc videtur, quod ſi in ſententiando ſint
diſcordes,quod ſtabitur maiori parti ꝯparatione minoris
licèt non ſit maior pars omnium,per id quod habetur in
c.iij.j.de iure patro. ſed certe eius dictũ eſt contra caſum
l.ſicuti.ff.de arbi.vbi requiritur maior pars omnium , iõ.
non eſt verum.nec ob.c.iij.quia loquitur quando plures
patroni diſcordant:nam tunc bene ſtatur maiori parti cõ
paratione minoris , vt ſic præſentatus a tali maiori parte
debeat inſtitui . & illud videtur eſſe ſpeciale , vt clericus
45 ꝓuideat eccleſijs.† vltimo aduerte,quia domi.Anto. hic
videtur ſibi fuiſſe contrarius , vt ſuperius tetigi , qñ ſunt
dati tres iudices delegati cum clauſula, de qua hic: an di-
cantur habere habitum iuriſdictionis inſolidũ , ſed nõ
exercitium , an vero etiam non dicantur habere habitũ
inſolidum:nam in vna parte tenuit primam opi.quam ẽt
tenuit gl.in alia parte tenuit contrarium:& ſic tenuit ſe-
cundam opin.pro qua adducit l.ſi decem cum petiero.ff.
de verb. obli. vbi patet, quod ſi tu promittis mihi decem
cum petiero,cum iſta conditio videatur relata ad execu-
tionem , non inducit diſpoſitionem cõditionalem. & ſic
videtur eodem modo:quod ſi conditio clauſulæ hic poſi
tæ ſolũ reſpiceret exercitium, & ſic executionem , quod
non reddat diſpoſitionem conditionalem , & per conſe-
quens videſ,quod ſufficiat duos procedere partibus non
46 contradicentibus. † Item pro hoc facit, quia ſi dicimus ,
quod penès quemlibet eſt iuriſdictio inſolidum , quo ad
habitum,ſed nõ quo ad vſum, vel exercitium iuriſdictio
nis:tũc videtur ſufficere,quod nihil opponatur, vt ſic va-
leat actus ex negligentia partium : nam non videtur tũc
neceſſarius conſenſus in prorogando,ſed videtur ſuffice
re ſola negligẽtia,vel omiſſio opponendi exceptionem ,
ſicut etiam quando omittitur exceptio recuſationis , vel
excommunicationis,valet proceſſus.infra de exce.c. pia.
lib.vj.& j.de re iudica.in c.inter monaſterium. cum ibi ,
notatis.& quia cum exercitium cõſiſtat in facto, videtur
quod non impediatur,ſi nihil opponitur . Et quod ad ip-
ſum impediendum requiratur appoſitio,facit quod legi-
tur,& notatur in ſimili,licèt non allegetur,in l.ſi vnus.§.
pactus.ff.de pact. Et ideo per prædicta in vna parte tenuit
hic,quod nedum quo ad exercitium,ſed nec etiã quo ad
habitum iuriſdictio eſt inſolidum apud quemlibet . Sed
47 certe † communis opi. eſt in contrarium, videlicet quod
iuriſdictio quo ad habitũ ſit penès quemlibet inſolidũ ,
ſed non quo ad exercitium.& hoc etiam tenuit prima gl.
magna. & hæc videtur eſſe vera opinio , per ea quæ dixi
ſuper dicta glo.¶ Reſtat nunc reſpondere ad allegata ſu
perius in contrarium:& primo ad l. ſi decem cum petie-
ro.poteſt dici,quod ibi exprimitur cõditio,quæ tacite in-
48 erat,per eum modum , quo inerat:† nam fuit expreſſa ꝑ
dictionem tum,quæ ſui natura principaliter notat tem-
pus,& ſecundario conditionem.l.ſi Titio.ff.quando dies
lega.cedat.ideo tunc talis conditio videtur potius ſonare
in monitionem:& ſic non facit conditionem, per ea quę
notantur in c.ſi.per Innoc.de præſumptio.& per gloſſ.in
cle.j.de offi.delega.& per id quod legitur, & notatur in l.
non recte. C.de fideiuſ.vnde ſecus eſſet, ſi per dictionem
ſi,facta fuiſſet expreſſio in dicta l.ſi decem, vt ibi no. glo.
& Barto. quia illa principaliter notaret conditionem : &
ſic non fieret expreſſio eo modo,quo inerat ,& pro tanto
tunc, licèt adijceretur verbo denotanti executionem,fa-
49 ceret actum conditionalem , vt ibi notatur per gloſſ. † &
quod dictio ſi,faciat principaliter conditionem , nota. in
dicta l.ſi Titio.& ideo cum hic expreſſa fuerit conditio ꝑ
dictionem,ſi & etiam exprimebatur id , quod tacite non
inerat:quia quando dantur tres delegati ſimpliciter,non
ſubintelligitur tacite cõditio,de qua hic, vt patet ſ.c. cau
ſam matrimonij.ideo nimirũ ſi hic facit clauſula iſta con
ditionalem actũ,licèt reſpiciat exercitium, vel executio-
nem.Item non ob.ſecundum,dum dicitur, quod ſi habi
tus iuriſdictionis eſt inſolidũ penes quemlibet , ſed non
exercitium,ꝙ tunc ſufficere debet negligentia, vel omiſ-
ſio opponendi exceptionem.q̃a tunc habitus vr̃ operari
validitatẽ eius,ad quod exercetur,niſi exercitium ꝑ exce
ptionẽ repellat:ſicut in ſiñ patet in omiſſione exceptio-
nis recuſationis,vel excommunicationis:quia valet pro-
ceſſus, vt patet ex ijs, quæ habentur in dicto c. inter mo-
naſteriũ.& in dicto c.pia.quia rñderi poteſt , ꝙ ibi coram
iudice poterat procedi,ſi nõ obiciebaſ exceptio. & ſic iu-
dex habebat habitũ iuriſdictionis,& ẽt exercitiũ, ſi exce
ptio nõ obiciebaſ , ſed hic nõ ꝯpetebat exercitiũ duobus:
niſi purificata cõditione clauſulæ : & iõ añ purificationẽ
proccdi

procedi non potest: & si procedatur, processus est nullus, vt hic aperte dicitur in text. & per hoc etiam potest respõdere ad id, quod habetur in simili in l. si vnus. §. pactus. ff. de pactis. nam ibi iudex habebat habitum, & exercitiũ: & demũ impediebatur procedere, si obijciebatur exceptio. Quinimo, ibi etiam si obijciebatur exceptio pacti de non petendo, poterat procedere: quia illa non obijcietur ad processum, sed ad merita causæ. verum est tamen, q̃d si probabatur, debebat reus absolui, & ex prædictis etiam patet, quod non habet obstare, si dicatur, quod exercitiũ consistat in facto: & sic videtur quod non impediatur, si non opponatur contra ipsum: quia hoc non procedit, qñ exercitium competit demum purificata aliqua conditione, vt erat hic: quia tunc si procedatur ante purificatã cõditionem, etiam si nil opponatur, non tenet processus, vt hic probatur aperte, & pro hoc facit, quia ꝑut ipse idem do. Anto. dicit, videtur conditio clausulæ respiciens exercitium habere annexam formam mandati hominis. ideo videtur, vitiati ipso iure id, quod fit forma mandati non seruata, vt hic innititur, & supra de rescriptis. c. cum dilecta. ¶ Vltimo aduerte, quia aliqui habent signatam gloss. in verbo, exequantur. ante §. sexta. sed re uera non debuit esse signata ante §. sexta. in versu, quod si malitia. in verbo, exequantur.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus repellitur ab agẽdo, reus autem, licèt excommunicatus, se defendere potest.*
2 *Actor excommunicatus, qualiter repellatur a iudicio.*
3 *Rescriptum impetratum per excommunicatum, an valeat.*
4 *Excommunicationis exceptionem opponens, illam statim probare debet.*
5 *Excommunicationem non obijcere, & eandem obijcere, sed non probare, paria sunt.*
6 *Delegati officium quale, excommunicationis contra actorem probata exceptione.*
7 *Absolutio ab excommunicatione, qua forma fieri debeat.*
8 *Iuramentum de parendo mandatis ecclesiæ requiritur ab excommunicato in ipsius absolutione.*
9 *Delegato commissa censentur accessoria ad negotium principale sibi commissum.*
10 *Absoluẽdus ab excommunicatione, quale iuramentum præstare teneatur.*
11 *Delegatus in subsidium, cognoscere potest de causa excommunicationis.*
12 *Iurisdictio delegati, quo casu extendatur ad personas in rescripto non comprehensas.*
13 *Probationes in termino fieri debent.*
14 *Delegatus absoluere non potest à casibus Papæ reseruatis.*
15 *Exceptionem non probans, pro non excipiente haberi debet.*
16 *Papæ specialiter competentia, in alium non transeunt, nisi specialiter committantur.*
17 *Exceptiones, an sint in scriptis proponendæ.*
18 *Contestatio litis, an requiratur in exceptionibus.*
19 *Litis contestatio non fit in principali per obiectionem exceptionis.*
20 *Excommunicationis nomine, in dubio intelligitur de maiori.*
21 *Excommunicatus absolui non debet ante satisfactionem.*
22 *Literæ per excommunicatum impetratæ, an, & quo ad quid valere possint & nume. sequen.*
24 *Excommunicatus agere volens, non auditur nisi prius absolutione petita.*
25 *Impetratio facta per excommunicatum, est omnino nulla.*
26 *Archiepiscopus in certis casibus à sententijs suffraganeorum absoluere potest.*
27 *Acceptilatio facta fideiussori, quando prosit reo principali.*
28 *Delegatus, quando actorem excommunicatum absoluere possit in negligentia excommunicatoris.*
29 *Rescriptum, quod per excommunicatum impetratur, an contra eum effectum sortiatur.*
30 *Literæ de consensu excommunicati, & non excommunicati impetratæ, an valeant.*
31 *Præscriptio, an currat contra excommunicatum.*
32 *Delegatus Papæ, an possit absoluere excommunicatum a legato.*
33 *Excommunicatus vt repellatur, an sufficiat per famam de excommunicatione constare.*

SExta nobis proposita.

Si reus coram delegato excommunicationem obijcit actori, quam non probat infra debitũ tempus, auditur actor: si non probat, tunc delegatus absoluet actorem, si est excommunicatus propter causam sibi commissam. Si vero est excõmunicatus propter aliã causam, nec est excommunicatio de reseruatis Papæ, remittet delegatus ipsum excommunicatum ad excommunicatorem, & si ille non vult absoluere, delegatus absoluet, & absoluens super eo, de quo erat excõicatus, excõicatori patebit. si vero excõmunicator malitiã adhibeat, delegatus de causa excommunicationis cognoscit. hoc dicit. Et primo ponitur vna quæstio, quam soluit ibi, dubitationem. secunda ibi, si vero. ponitur alia incidens qõ, quam soluit ibi, in quo casu. In tex. ibi, valet absolui. Supple, quando fuit excommunicatus propter causam delegantis commissam. Si vero propter aliam causam, tũc habet locum quod sequitur. Et idem videtur esse de mente glo. in verbo, aliam iustam. & ẽr Io. An. in summario. Itẽ ibi exequantur. Supple absolnendo excommunicatũ, & demũ in causa procedendo. Item ibi: ab ijs. Supple, scilicet delegatis. Item ibi: in principale. principale hic vocat absolutionem, & accessoriam cãm, ꝑ quia actor fuit excõmunicatus, sed in versiculo Explorati, principale negotium commissum iudicibus, & accessorium vocat absolutionem ab excõicatione, & sic aliter accipitur hic in fine principale, & accessoriũ, quàm sumitur in versiculo ex-
1 plorati. † No. primo, ꝙ exceptio excõicationis põt obijci
cõtra agentẽ: & sic repellit actorẽ a iudicio. secus in reo,
q licèt sit excõicatus, põt se defendere. j. de iudi. c. intel-
leximus. & de excep. c. cũ inter priorẽ. Et no. practicã op-
ponendi exceptionem excõicationis contra ipsum acto-
2 rem: † qa põt obijci, ꝙ non põt esse in iudicio ꝑpter excõ
3 municationẽ. † Not. ꝙ rescriptũ impetratum ab excõica-
to videtur valere, licèt actor possit ꝑ exceptionẽ repelli,
sed de hoc olim erat dubium, sed hodie de hoc dic, vt ple
4 ne habetur in c. j. de rescriptis. in vj. † No. ꝙ opponẽs ex-
ceptionẽ excõicationis, dẽt statim illã ꝑbare, vel saltẽ in-
fra terminum cõpetentẽ. Hodie dic, vt habetur in c. pia.
j. de except. lib. vj. vbi dicit, ꝙ dẽt probari intra octo dies.
5 † Not. ꝙ paria sunt non obijcere exceptionẽ, vel obijcere,
& non probare. Facit. j. de conces. præben. c. cũ super.
6 † No. quale sit officiũ delegati, probata exceptione excõ-
municationis contra actorẽ: qa non debet cũ omnino re-
pellere, sed absoluere, recepta debita cautione, qñ est ex-
cõicatus propter causam sibi cõmissam. secus si propter
aliã causam sit excõicatus: quia tunc nõ absoluit, nisi in
7 subsidium negligente excõicatore. † Not. quod certa est
forma tradita a iure, q̃ debet seruari in absolutione ab ex
cõicatione, de qua in c. cũ desideres. & in c. a nobis. j. de
8 sen. excõ. † Not. ꝙ iuramentũ, seu receptio iuramenti de
parendo mãdatis ecclesiæ ab ipso excõicato, videtur esse
de forma absolutionis, de quo plene in dicto c. cũ deside-
9 res. † No. ꝙ delegato videntur esse cõmissa oia accessoria,
sine qbus principale negotiũ non põt expediri. Facit. j. e.
10 ex literis. & s. eo. c. præterea. † Not. ꝙ absoluendus ab ex-
cõicatione debet præstare iuramentũ, ꝙ parebit mãdatis
ecclesiæ. Alibi dicitur, ꝙ prestat iuramentũ de pendo mã
dato iudicis. infra, quod me. causa. c. j. Alibi dicit, ꝙ præ-
stat iuramentũ de parẽdo iuri. j. de verb. signi. c. ex parte.
lo j. licèt autẽ ista videantur diuersa, tñ sonant in eundẽ
effectum: quia debet parere mandatis iudicis licitis, & iu
ridicis: & tunc satis dicitur parere mandatis ecclesiæ.
11 † No. iudicem delegatum posse in subsidium cognoscere
de causa excommunicationis, etiã si sit separata ab illa,
quæ sit ei commissa, quando venit consecutiue ad absolu
tionem per eum factam. Et sic not. quòd hoc casu prin-
cipale vocatur absolutio, sed principale causa absolutionis,

lutionis,vt colligitur hic in verſiculo ſi vero.iuncto fine.
ſed in verſic.explorati.principale,vt dixi ſuper lr̃a appel-
laẽ cauſa commiſſa legato: & acceſſorium abſolutio ab
12 excõicatione. nota caſum ſm̃ vnũ intellectũ,in† quo iu
riſdictio delegata extenditur ad perſonas non compre-
hẽſas in reſcripto, tamẽ gl.ſi.hic aliter vr̃ intelligere,de
quo tangetur ſuper ea.not.de iſto verbo non velit. nam
dixit,vincere nõ velit,& nolit:q̃a verbum nolit,denotat
expreſſum contemptum: ſed non velit,denotat ſimplicẽ
volũtatem,quaſi velit, nolit, modo,ſed velit deliberare.
de quo in l.qui ſe patris.per Legiſtas.C.vnde lib.& facit,
quod habetur in l.j.ff.de tribu. & ꝙ no.per Io.An.de do-
lo,& contu.c.finẽ.qñq; tñ vnũ pro alio accipitur, vt not.
per Io.An.in dicto.c.finẽ.vbi etiam dicit, quod aliud eſt
dicere dormientem nolle legere: q̃a illa falſa videẽ.aliud
13 dormientẽ non velle legere:q̃a illa videtur vera.† Not.ꝙ
probationes debent fieri in termino: & ſic poſt terminũ
non videntur poſſe fieri. de quo.j̃.de proba.in c.licèt. &
de excep.c.pia.lib.vj.ſi tñ nõ fuit dilatio aſsignata, vale-
bit tñ probatio facta, per id, quod habeẽ in l.in crimine.
ff.de adulte.cum ibi notatis per Bar.& no.etiam do.Flo-
ren.hic,& j̃.de teſti.in c.in cauſis. No.practicam pronun
tiandi ſuper dilatorijs: quia debet pronuntiari nõ obſtãti
bus exceptionibus,& ad vlteriora procedẽdum, & acto-
14 rem ſine offendiculo admittendum fore ad agẽdũ.† Not.
ꝙ delegatus etiam ad preparationem cauſę ſibi a Papa cõ
miſſæ, nõ põt abſoluere in caſibus Papę reſeruatis. habe
tis notabilia.venio ad gloſſas,quæ ſunt hæ.In glo.in ver-
bo, donec. in fine.vel dic plenius ſm̃ do.Flo.ꝙ in primo
caſu potuit dubitari,q̃a forte videbatur,ꝙ ſufficeret exci-
pere de excommunicatione, etiam ſi non probareẽ, ſed
15 ratio decidẽdi in cõtrariũ eſt:q̃a † excipiens,& nõ ꝓbãs,
habetur pro nõ excipiente,vt dixi in notabilibus. ſed in
ver.cęterum,qñ de excõicatione cõſtat, forte videbatur,
ꝙ nõ poſſet abſoluere, cũ ſibi nõ eſſet cõmiſſa abſolutio.
Sed rõ decidendi ponitur in ver.explorati.q̃a aliter dele-
gatus nõ poſſet ꝓcedere in cauſa. Rõ autem quare dele-
gatus abſoluet excõicatum pro cauſa ſibi commiſſa cum
oĩbus acceſſorijs,& appenditijs.s̃.e.c.p̃terea.& dicto ver-
ſu explorati. Rõ aũt quare excõicatum pro alia cauſa nõ
abſoluit niſi primo facta remiſſione,eſt: quia nõ debet ſe
intromittere niſi negligente excõicatore:quo caſu ſe in-
tromittit:quia aliter nõ poſſet in cã procedere. Rõ autem
quare non abſoluit, qñ abſolutio eſt reſeruata Papæ,eſt,
q̃a hæc reſeruatio inducit quoddam ſpeciale priuilegiũ
16 in Papa:& † ea,q̃ ſpecialiter competunt Papæ ex ſpecia-
li priuilegio,nõ trãſeãt in aliũ niſi ſpecialiter cõmitanẽ.
j̃.de offi.lega.c.qđ tranſlationẽ.In gloſſ.ex cõfeſſione.ibi
ſatis colligitur. & qualiter colligatur, gloſſ.ſatis videtur
declarare.j̃.eo.qui exceptiones.In ea.gl.ibi: ſed de verita
te.hoc verum ſm̃ iſta tẽpora: ſed hodie etiã in ſpũalibus
iurat nedum de veritate,ſed etiã de calũnia: vt probatur
in c.j.de iur.calũ.li.vj.obijciẽs tñ exceptionem, conſue-
uit iurare de malitia: vt probatur in c.ij.de iura.calum.li.
vj.& no.in c.dudum.ij.In ea.gl.ibi: debẽt dari in ſcriptis,
17 certe hoc non probatur in c.quoniã.j̃.allegato in gl.† ſed
bene dicitur ibi, ꝙ debent exceptiones redigi in ſcriptis
apud acta: & ideo ex neceſſitate non ſunt dandæ in ſcri-
ptis exceptiones,ſed ſufficit,ꝙ verbo proponantur,& re-
digantur in ſcriptis apud acta. Et hoc cõiter ſeruatur ſm̃
do.Floren.in ea.gl.ibi:& ſic lis cõteſtatur cũ ꝑ rñſionẽ,&
interrogationem fit conteſtatio de lit.conte.c.vno.In ea.
glo.ibi:arg.contra,licèt glo.non ſoluat, poſſet dici,quod
ſpeciale eſt i caſu dicti c.hic allegati.In ea.gl.ibi:& emer-
18 gentibus quaſi.† Forte ſecus voluit gloſ.ꝙ ſecus in perẽ-
ptorijs non requiritur cõteſtatio:q̃a illa reſpiciunt nego-
tium principale:ideo ſufficit conteſtatio in principali. ſe
cus in dilatorijs, quæ proponuntur ante litis conteſtatio
nem. Sed tu potes dicere,quòd ſiue in dilatorijs, ſiue in
peremptorijs,& ſiue proponantur ante litis conteſtatio-
nem,ſiue poſt,non eſt neceſſaria conteſtatio in exceptio
nibus,q̃a hoc non reperiẽ iure cautũ,cũ iura req̃rẽt cõ
teſtationẽ, vt dixit hic gloſſ.quæ fuit additio,loquitur in
negotijs principalibus.Et pro hoc facit,quia vt tãgiẽ hic
do.Florẽ.ſi fieret conteſtatio litis in exceptionibus, ferri
etiam deberet ſuper eos diffinitiua ſententia: & ſic plu-
res diffinitiuæ ſententiæ ferrentur in eadem cauſa,quod
eſt abſurdum.Nec obſtat,quòd per interrogationem, &
rñſionem fiat litis cõteſtatio:q̃a illud verum,qñ interro-
gatio,& reſponſio fit ſuper negotio principali,vt patet in
dicto capitulo vno.de litis conteſt.& ſic ſecus,quando fit
ſuper exceptionibus.Præterea etiam,qñ fit ſuper princi-
pali, ſi fit ante libellum oblatum, non inducitur conte-
ſtatio,vt no.per glo.in c.dudum.de elec.s̃.Et adde etiam
prædictis quod habetur in c.ij.de lit.conteſt.lib.vj.vbi &
19 dicitur †,ꝙ per obiectũ exceptionis non fit lit.conteſt.in
principali.Et aduerte etiã dum gl.s̃.dixit aliàs nõ valere,
voluit dicere ſequendo primam opi.gloſſ.ꝙ aliàs ſcilicet,
non facta conteſtatione,non valeret probatio exceptio-
nis facta per teſtes. tamen illud dictum non procedit per
ea quæ.s̃.dixi.Et de materia gloſſ.habetur per Hoſtien.in
ſumma.de excep.§.& quãdo.ſub.§.hoc de dilatorijs. ver.
quid ſi quis impetrauerit.& ver.ſeq. & in tit.de excep.§.
viſo.ver.ſed nunquid iudex.& de lit.conteſt.§.pe. in prin
20 cipio.In glo.excommunicationis.in fine. adde † quod in
dubio appellatione excommunicationis intelligitur de
maiori.de ſen.excom.c.ſi quẽ. Et ſic videtur ꝙ ſufficiat op
ponẽtem dicere, actorem eſſe excõicatum,& nõ eſſe au-
diendum:q̃a in dubio intelligitur dicere de maiori excõ-
municatione,& q̃a ſatis videtur ſe declarare de qua intel
ligat,ex quo dicit propter illam,actorẽ non debere audi-
ri.Et hoc tenet do.Ant.hic.Sed certe contrarium videtur
verius, videlicet ꝙ non ſufficiat dicere quẽ excõicatũ eſſe
& nõ eſſe audiendũ: ſed debeat expreſſe dici actorẽ eſſe,
excommunicatum maiori excõmunicatione,& non eſ-
ſe audiendum, & ſic exprimere ſpeciem excommunica-
tionis,per tex.coniuncta gloſ.in verbo,ſpeciem.in c.pia.
de excep.lib.vj.Nec obſtat prædictis.c.ſi quem.quia loq̃ẽ
vbi verbum excõico, profertur ſimpliciter a iudice,vel a
iure:ſed hic,quando verbum,excõicatio profertur ab op
ponente,quo caſu nõ ſufficit in genere proferri, ſed opor
tet,ꝙ ſpecies excõicationis exprimatur, vt patet in dicto
c.pia.de exceptionibus.lib.vj.In gl.formam.ibi:ex parte.
21 ſupple lo j.ibi,dicitur ꝙ forma† eſt,ꝙ ſi quis eſt excommu
nicatus pro manifeſta offenſa, non debet abſolui ante q̃
ſatisfaciat.ſecus ſi pro offenſa dubia:q̃a tunc ſufficit præ-
ſtare cautionem de parendo iuri.Et idem ſi fuerit excom
municatus pro contumacia, niſi eſſet contumacia mani-
feſta cautione de parendo iuri.dicto c.ex parte. & de ſen-
ten.excommunica.c.venerabilis.§.ſecus.libro ſexto.Ioã.
Andr.dicit quod hic poteſt loqui de alia forma, videlicet
de forma immediata ipſius abſolutionis, quæ fit præſtito
iuramento, de parendo mandatis eccleſiæ, vel iuri cum
pſalmo pœnitentiali,& oratione dominica, prout habe-
tur de ſenten.excommunic. capitulo nuper.ad finem. &
eodem titu.cum deſideres.In glo.aliam iuſtam.Pro reci-
tatione huius gl.poteſt opponi,quod ſi iſte actor erat ex-
communicatus, non valuit reſcriptum per ipſum impe-
tratum.ſupra de reſcriptis.in c.dilectus.lo j.& facit de re-
ſcriptis c.j.in vj.Huius timore facta eſt gl.quæ dicit quod
hic loquitur, quando propter aliam cauſam,quàm ꝑpter
aliam,qua fuerat excommunicatus: ſed ɔ̃rium procedit,
quando propter eandem fuerat excommunicatus.& hoc
22 ſcđm iſta tempora,† ſed hodie,ſm̃ glo. indiſtinctè viden-
tur valere lr̃æ impetratę ab excommunicato,quo ad hoc,
vt eo abſoluto poſſit procedi,per ea quæ habeẽ in c.pia.
de excep.li.vj.Et idem voluit gloſ.in c.dilectus.Sed certe
differentia,quam facit gloſ.an propter cauſam,ſuper qua
fit im-

sit Impetratio quis sit excommunicatus, an vero propter aliam, communiter non tenetur: quia videtur, ꝙ vtroque casu rescriptum sit nullum, impetratum ab excommunicato, per tex. in c. j. de rescriptis. in vj. quod indistincte loquitur, & sic indistincte debet intelligi de priui. quia circa. Nec obstat prædictis. c. pia. de excep. in vj. quod est hodie. c. j. de excep. in vj. quia loquitur, quando procedit coram ordinario, vel quando excommunicatio superuenit post rescriptum impetratum, vt plene notatur in c. j. de rescriptis. in vj. Et aduerte pro intellectu huius glo. infra in verbo, distulerint, & glo. in glo. exequantur, ꝙ tex. iste potest dupliciter intelligi. Vno modo, ꝙ tẽpore impetrationis actor erat excommunicatus. Alio modo, ꝙ post impetrationem fuerit excommunicatus. primum intellectum sensit hæc glo. secundum sensit gl. in verbo, exequantur. ¶ Sed tenendo primum intellectum potes ipsum subdiuidere, primo, vt intelligatur, quãdo erat excommunicatus propter causam commissam delegato. secundo, quando propter aliam. Si intelligas, ꝙ fuit excommunicatus propter causam delegato commissam, obstant aliqua. primo quia videtur, ꝙ rescriptum fuerit nullum, si impetrãs tacuit excommunicationem. Sed potes dicere, ꝙ secundum ista tempora non erat ipso iure nullum, licet hodie secus: vt in d. c. j. vel secũdo potest dici, ꝙ expresse fuit facta mẽtio de excommunicatione: & sic nõ fuit surreptitium, & per consequens ipso iure valuit, vt etiam voluit hic gl. ¶ Item obstat secundo, quia ex quo fuerit excommunicatus propter eandem causam, cõsequenter sequitur, ꝙ inchoatus erat ꝓcessus super dicta causa corã alio: & sic videtur, ꝙ non debuit valere rescriptum non faciẽs mentionem de processu. ŝ. de rescriptis cæterum. Sed dic ꝙ per hoc non redditur rescriptum nullum ipso iure, sed potest obijci exceptio, vt notatur in dicto c. cæterum. quę exceptio forte hoc respectu non obijciebatur. Vel secundo potest dici, vt voluit gl. ꝙ fuit facta mẽtio de processu. Si autem intelligas secundo modo, videlicet, ꝙ post impetrationem fuisset excommunicatus pro eadem causa: tũc obstare videtur, quia ex quo causa erat commissa delegato, ordinarius forte processit contra illum, qui nunc actor est: q̃a forte causa erat, in qua quilibet poterat esse actor, & reus, prout papa ponit exemplum in c. significauit. cum ibi notatis. de testi. ideo tenuit processus. Imo hodie præuẽta esset iurisdictio delegati, per c. vt debitus. j. de appella. sed secundum ista tempora non erat præuẽta, tamen tenebat tũc processus ordinarii, qui ignorauit delegationem, per id quod habetur. j. de appel. c. si duo-
23 bus.† Et hæc procedunt, quando actor erat excommunicatus propter aliam causam, & esset excommunicatus tempore impetrationis, tunc obstat primo, quia videtur, ꝙ rescriptum impetratum ab excommunicato fuerit nullum, per c. j. ŝ. allegatum. j. de rescriptis. in vj. sed posses dicere, vt sensit hic glos. ꝙ illud verum, quando est excommunicatus propter causam, super qua impetrat: secus si propter aliam. Sed certe iste intellectus non videtur bonus, per illum tex. qui indistincte loquitur. Scd̃o põt dici, quod secundum ista tempora rescriptum non erat nullum, per hunc textum secundum hunc intellectum: hodie vero secus, per dictũ. c. j. Vel tertio potest dici, quod impetrauit in causa appellationis, & sic in casu ꝓmisso, vt patet in dicto c. j. sed ista solutio non videtur bona, q̃a tunc non potuisset repelli per exceptionem excommunicationis, per ea quæ habentur in d. c. j. & de excep. c. significauerũt. cuius contrarium litera innuit. ¶ Posses ta-
24 men dicere,† quod etiam in causam a principio non debet audiri, nisi prius petat se absolui. j. de sent. excõ. c. per tuas. Vel potest dici, quod fuit facta mẽtio de excommunicatione, & sic rescriptum non fuit surreptitium. ¶ Secundo obstat, quia ex quo ille, qui nunc est actor, fuit reus in alia causa, videtur quod non debuit impetrare ad alium iudicem, per capi. dispendia. §. reus quoq;. j. de rescriptis. in vj. & C. de sen. auth. & cõseqnenter. Et hoc cõtrariũ etiam sentit gl. j. in verbo, distulerint. Sed potes dicere, ꝙ secundum hæc tempora poterat reus impetrare alium iudicem, quamuis posset etiam ad eundem. Et ita procedat iste tex. Vel secundo potest dici, quod prima lis fuerat finita per sententiam, & quia non parebatur sentẽtiæ, fuit reus excommunicatus. Ideo ex quo lis erat finita, licitum fuit impetrare ad alium iudicem, vt dicitur in dicta auth. & cõsequenter. & in d. §. reus, a contrario sensu, dum dicit, eodem durante iudicio. Vel tertio potest dici ꝙ §. reus quoq; habet locũ, quando prima causa erat coram delegato. secus quãdo coram ordinario. Et ita intelligatur hic, de quo in c. fi. de rescriptis. Ista tamen solutio nõ videtur perfecta, quia litera hic videtur loqui, q̃n prima causa fuit coram ordinario, vel coram delegato. Vnde quarto potest dici, ꝙ secundum hæc tp̃a processus non erat nullus, sed poterat obijci exceptio, quę hic non fuit obiecta. Hodie vero processus esset nullus, vt patet ĩ d. §. reus. An autem illud procedat quando alter est ordinarius, alter delegatus, an vero solum, quando vterq; est delegatus, tangit Io. And. in dicto. §. reus quoq; & videtur tenere, quod solum, quando vterq; est delegatus, processus sit nullus, sed aliter solum possit obijci exceptio. Facit, quod dixi, & quod etiam tangitur in c. fi. de rescriptis. ¶ Si autem intelligas, quod tempore impetrationis non fuerit excommunicatus, sed postea propter illã causam, tunc solum obstat, quia videtur, ꝙ nõ potuerit recõueniri coram illo, qui excommunicauit, per §. reus quoque. Sed responderi potest, vt ŝ. superius in simili dixi, & ideo nõ insisto. Et præcipue potest dici, ꝙ secundum ista tempora processus non erat nullus, sed poterit obijci exceptio, quæ hic non fuerit opposita. Et aduerte, quia potest intelligi, quod propter aliam causam fuit postea excommunicatus, ad instantiam tamen eius, qui nunc est reus. Itẽ potest intelligi, quod fuit excommunicatus propter aliam causam ad instantiam tertii; & hoc casu non haberet locum contrarium. §. reus quoq;, sed in pręcedẽti casu sic. Facit quod dicetur super glo. fi. ¶ Item etiam aduerte, quia potest obijci, ꝙ litera hic sit sibi ipsi contraria. Nam primo videtur velle, quod delegati possint absoluere sine alia remissione demum in versiculo, ita vt, videtur velle, ꝙ nõ possint absoluere, nisi prius facta remissione, & negligente excommunicatore. Potes dicere, ꝙ litera non est contraria, sed loquitur in diuersis casibus. nam primo loquitur, quãdo quis fuerat excõmunicatus propter causam delegatis commissam. demum in ver. ita vt loquitur, quando fuit excommunicatus ipse, qui nũc est actor. propter aliam causam, qui non fuit cõmissa delegatis. Et ita etiam videt̃ voluisse ista gloss. in verbo, aliã quæ etiam potest dici fuisse facta timore proximè obie-
25 ctionis. ¶ Aduerte† tamen, quia siue fuerit excommunicatus propter eandem causam: siue propter aliam, si erat excommunicatus tempore impetrationis, videtur quòd non valuerit impetratio, per id quod habetur in c. dilectus, lo. j. ŝ. de rescriptis. & eo. tit. c. j. in vj. Sed solue vt superius plene dixi. Venio ad glossam in verbo competentem. In glo. competentem ibi. j. de excep. hodie est. c. j. de excep. lib. vj. Et not. glo. dum dixit, ꝙ opponens excommunicationem, debet exprimere speciem excõmunicationis: & sic an sit maior excommunicatio, vel minor. De quo etiam per glo. in d. c. pia. & dixi. ŝ. super gl. in verbo, excommunicationis. In glo. ad excommunicatorem. ibi non credo illum absolutum. hoc communiter sequũtur Doc. per hunc textum dum dicit, ꝙ debet ad excommunicatorem remittere: & sic debet seruari forma hic tradita. aliter actus erit nullus. ar. ŝ. de rescriptis. in c. cum dilecta. in c. vides. x. dist. & C. de legibus. in l. non dubium. Et per hoc etiam sub conditione recipiunt isti delegati potestatem

testatem absoluendi,vt hic patet in versu, sed si malitiã, & ideo ante aduentum conditionis non recipisit isti delegati potestatem absoluendi.l.cedere diem.ff.de verbo. signi. Et hoc no.pro eo,quod dixi super gl. magna princi pij huius c.circa finem. do.tamen Flo.hic tenet cõtra gl. dicens,ꝙ si isti delegati absoluant, etiam non facta remissione,ꝙ valebit absolutio. Nam secũdum eum de honestate debet remittere,non de necessitate:& ideo tenebit absolutio, etiam non facta remissione , per c.venera-
26 bilibus.§.vbi autem.j.de senten.excommu.libr.vj. † Sed certe ibi loquitur in alio casu,scilicet in archiepõ,qui in certis casibus potest absoluere a sentẽtijs suffraganeorũ, scilicet,quando est ad eum appellatum,vel suffraganeus processit ex officio, licèt ex honestate tunc debeat remittere:hic autem loquimur in delegato apostolico,cui certa causa erat commissa,qui non poterat absoluere ipsum actorem excõmunicatũ per aliã causam, nisi seruata forma, de qua hic. Et ideo verior vr̃ opin.gl.cum qua etiam transit hic do. Ant. & etiam communiter doc. vt dixi superius. In gl.exequantur.ibi,vniuersis.ibi dicitur,ꝙ non refert per quem præces principi porrigantur,& sic ꝑ quẽ fiat impetratio. Sed certe illud fallit,quãdo impetrans est excommunicatus,infra de rescriptis.c.j.li.vj. In ea.gl.ibi: quando post literas. No.bene,quia gl.ponit vnum intellectum in litera,scilicet,ꝙ illa habeat locũ, quando actor post literas impetratas fuerit excommunicatus. Aliũ intellectum,ꝙ fuerit excommunicatus.tenẽt glo.ista in sui principio,& etiam in verbo,aliam. Contra vtrunque tamen intellectum faciunt aliqua.de quibus plene dixi super gl.in verbo,aliam istam. In ea.glo.ibi:sed mirum. Illa erat gl.Ber.quam ipse posuit in d.c.pia. dum glossauit constitutiones Inno.iiij.sed hodie illa gl. non habetur in glossis.vj.libri.in c.pia.super ti.de exce.lib.vj.ideo dic, vt hodie habetur in tex.& glo.in c.j.de rescriptis. in vj.& ad c.pia.responde,vt s̃.tetigi super glo.in verbo,aliam iustã. Et etiam patet responsio ex notatis per glo. in d.c.j.de rescriptis.libr.vj.Et no.ꝙ ista gl.in verbo,exequantur.ante. §.sexta.licèt aliqui habeant ibi illam gloss.signatam : sed non bene habent. In gl.distulerint.ibi:possint litigare, & contingit hoc authoritate huius c.& sic ex iuris autoritate hoc permittit in casu isto. aliàs autem regulariter standũ est ei, quod habetur in c.dispendia. quod hodie habetur in tit.de rescriptis.lib.vj.In ead.gl.ibi:hodie standum est. hoc videtur intelligendum extra casum istum , vt euiteẽ correctio.ar.c.cum expediat.j.de elec.lib.vj.& facit quod dixi.s.super glo.in verbo,aliam istam. In glo.penul.ibi.
27 §.& si fideiussori.ibi dicitur † ꝙ acceptilatio facta fideiussori, qui est accessorie obligatus pro obligatione principali rei obligati,quia habet vim solutionis ꝓdest , etiam ipsi reo. Et illa est ratio illius casus. Dicit tamen do.Flor. ꝙ principale regulariter nõ sequitur naturam accessorij, sed econtra de elec.in c.si confirmationem.libr.vj.& ibi notatur in glo.fi.& facit optime quod legitur,& not.in l. ex pupillari.ff.de vulga.& pupil.in gloss.fi.ibi: si reus voluerit ipsum recõuenire. Sed aduerte, quia contra hunc intellectũ facit,quia vr̃,ꝙ non possit reconuenire, ex quo ista causa non erat commissa.sed dic, ꝙ hoc contingit ratione accessorij,ne aliàs remaneat delusus ipse reus, si actor sit absolutus , & excommunicator nolit ꝓcedere in causa,forte dedignatus de absolutione. In ea.gl.ibi,in li-
28 teris mentio non fiat. Et sic vult glo.ꝙ † ibi actor fuit excommunicatus ad instantiam tertij, delegati possint absoluere ipsum actorem in negligentiam excommunicationis. non tamen poterũt de causa excommunicationis cognoscere: licèt secus sit. si fuisset excommunicatus ad instantiam rei. Sed Hosti. hic tenet ꝙ vtroque poterit cognoscere,per hunc textum,qui simpliciter,& distincte videtur loqui:& sic indistincte videtur intelligendus. xviij. dist.si Romanorum.& j de priui.c.quia circa. Et pro hoc etiam,quia non debet remanere delusus tertius per absolutionem factam,si excommunicator nolit procedere in causa excommunicationis , dedignatus forte de absolutione facta a delegatis. Ioan. And.concordat opin.hic dicens , ꝙ si causa excommunicationis cõtingit articulum satisfactionis , & sic articulus satisfactionis est cohærens absolutioni,tunc procedat opi. Host. Exemplum si fuerat excommunicatus,quia non soluebat id , quod præceptũ fuerat sibi,vt solueret ipsi, ꝓ quo fuit excommunicatus. Si vero causa excommunicationis non contingit articulum satisfactionis, vt quia fuit excommunicatus propter contumaciam:& tunc procedat opin.glo. Nam tunc non cohæret absolutioni negotium principale,in cuius instã tia commissa fuit contumacia,sed solum cohæret ipsa cõ tumacia, quæ purgatur, ex quo excommunicatus præstitit debitam cautionem,& paratus est procedere,& reficere expensas contumaciæ: ideo tunc non cognoscetur de causa principali, si fuit excommunicatus ad instantiã tertij. Et idem etiam videtur dicendum,si ad instantiam rei: neque dicas,ꝙ tunc reus possit reconuenire actorem,per c.j.& ij.j.de mutu.peti. Et cum dicto Ioan. An. transeunt communiter doc.tamẽ reuera iste text. multum facit pro opi. Hosti.dum indistincte loquitur,& etiã facit id, quod dixi : quia forte excommunicator dedignatus ex absolutione facta a delegatis,non vellet procedere in causa,etiã quando excommunicatio fuit facta pro contumacia. Et ideo satis videtur iustum , ꝙ tunc non remaneat reus delusus,delegati qui remanserunt , possunt cognoscere de ista causa. Et ista opi.satis videtur literæ amicari,& etiam posset de iure sustineri. Et tenendo illam potest respõderi,ꝙ ibi loquitur , quando agitur de prorogatione fienda ad alias personas per consensum partium:sed hic fit prorogatio autoritate iuris ad alias causas , & ad alias personas. Et sic non obstat dictum c.P.& G.per quod glo. fuit mota.vnde de iure melior videtur opin. Hosti.licèt doni. Ant.transeat cum opin.Ioan. And. & similiter etiam hic d.Floren. Aduerte tamen,quia mens Ioan. Andr. videtur fuisse,ꝙ accessorium hic vocet in fine textus causam,quæ immediate cohæret absolutioni factæ per delegatos : & ideo si causa,vel articulus satisfactionis immediate cohæret prædictæ absolutioni,vt quia actor fuerat excommunicatus,quia non satisfaciebat:tunc de illo articulo poterunt cognoscere delegati, tanquam de accessorio absolutionis : sed si fuisset excommunicatus propter contumaciam,quia tunc causa, seu articulus contumaciæ immediate cohæret absolutioni:ideo de illo poterunt delegati cognoscere:& sic an fuerit contumax,vel nõ : sed de alia causa,quia illa immediate nõ cohæret absolutioni , & sic non videtur esse eius accessoria , non poterunt delegati cognoscere. Et sic intelligendo tex. procedere posset opi. Ioan. And. licèt pro opi. Hosti. multum faceret ratio, quã s̃.dixi. Et hæc procedunt,quando actor fuit excommunicatus pro causa tertij : sed vbi fuisset excõmunicatus pro alia causa ad instantiam eius,qui nunc est reus,tunc procedit,quod dixit gloss. Videtur tamen tunc obstare,quia non videtur,ꝙ ex quo ad instantiam rei fuerat causa mota coram alio iudice,super alia causa potuerit actor impetrare ad alium iudicẽ,per c.dispendia,de rescriptis. in vj. Sed potes dicere,ꝙ impetrauit primo lite finita:sed tunc, quia si prima lis erat finita, amplius de illa non erat expediens cognosci per primum iudicem, nec etiam per delegatos , per id quod habetur C.sententiam rescin.non posse.per totum.& j.de re iud.in c.inter monasterium. Potes dicere,ꝙ forte ille,qui nunc est actor, fuerat confessus corã primo iudice se debere decem.vnde iudex præceperit,vt solueretur:& quia non soluit,excommunicauit eum. Nõ autem post absolutionem delegatorum reuocatur in dubium de viribus confessionis,& præcepti:quia forte dicebat confessionem esse erroneam,& consequenter præceptum

ptum iniustum: & si fuisset lata diffinitiua, forte diceba-
tur illam ex aliqua causa esse nullam, & sic nō debere sor
tiri effectum. Sed tunc contra prędicta facit, licèt factum
esset præceptum de soluendo, ex quo tamen nondum fa
cta est executio. videtur, ꝙ adhuc durabat iurisdictio co-
ram primo iudice: & sic videtur, ꝙ nō potuerit fieri impe
tratio ad alios iudices, per dictū. c. dispendia. ¶ Sed pos-
ses dicere, ꝙ quo ad hoc. vt possit fieri impetratio, satis di
citur lis finita, per sententiā aut præceptum, quod habet
vim sententiæ, licèt nondū sit facta executio, quod tene
menti pro declaratione dicti. c. dispendia. Extra gl. tangit
29 hic Inno. † an rescriptum impetratum per excommuni-
catum, valeat contra eum. quidam voluerūt dicere, ꝙ sic,
ex eo, quia literæ, quæ impetrantur, sunt communes. in-
fra de resti. spol. ex conquestione. cum ibi notatis. & ideo
videtur, ꝙ literis impetratis ab excōmunicato, possit ad-
uersarius vti inuito excommunicato, pro hoc, quia pœ-
na excommunicationis nō debet afferre præmium. ff. de
nego. gest. l. sine hæreditaria. & facit quod habetur de sen
tent. excom. in c. si vere. Et hoc videtur tenere Innoc. sed
contrarium videtur velle glo. in c. j. de rescrip. lib. vj. quia
ex quo rescriptum est nullum, vt ibi patet. videtur, ꝙ non
possit aduersarius illo vti. Nec obstat, ꝙ pœna non debet
afferre præmium: quia illud est verum, nisi ex vi necessa-
riæ consequentiæ: vt patet ex notatis in d. l. siue hæredita
ria. & de reg. iur. in c. quod ob gratiam. per Dy. libr. vj. Se-
30 cundo potest quæri † quid si literæ sunt impetratæ de cō-
sensu, non excommunicati. Dicūt quidam, quòd valent
ad commodum non excommunicati, per l. si Titio mihi.
de leg. ij. de quo plenè per Io. Andr. super regula, vtile. de
regu. iur. in vj. concludit, ꝙ si impetratio super accessorijs
iudicij inchoati, puta si lite existente in curia impetratur
rescriptum quo ad vtranque partem, tamen ille, qui erat
excommunicatus, non poterit vti rescripto, nisi post ab-
solutionem. Et hoc nota pro limitatione. c. j. de rescriptis.
lib. vj Si autem impetrarent super causa principali, & im
petrant contra tertium: tunc si super re diuisibili, vel su-
per re, cuius exercitium competat insolidum iurique va-
lebit quo ad non excommunicatum, non autem quo ad
excommunicatum per regulam, vtile. de reg. iur. in vj. Se
cus si impetrarent super re indiuisibili. & ad vtrunque si-
mul non diuisum, spectaret exercitium: quia tunc ratio-
ne inseparabilitatis vitiabitur rescriptum, quo ad vtrun-
31 que. de quo dic, vt ibi plenius dicetur. † Item tractat hic
Innocen. an præscriptio currat cōtra excommunicatum.
Et concludit, ꝙ sic, si est in mora petendi absolutionem.
ar. c. fin. s̄. de ele. An autem si quis habeat actionem con-
tra excommunicatum, currat sibi præscriptio. Dic, quòd
sic excommunicatus, bene potest ꝯueniri. j̄. de iudi. c. in-
telleximus. & sic imputandum est illi, qui negligit ipsum
32 conueniri. † Item tractat, an delegatus Papæ possit absol
uere excōicatū a legato. Et tenet, qđ sic. Intellige in casu
huius §. pro hoc, quia si potest absoluere in casu huius §.
excōicatū ab alio delegato Papę, vt hic patet: fortius po-
terit absoluere excommunicatum a delegato, ecōtra au-
tem dicit, quòd legatus etiam de latere, non poterit ab-
soluere excommunicatum a delegato Papæ: quia delega
tus Papæ in causa sibi commissa est maior ipso legato. j.
de offi. leg. c. studuisti. quod tene menti. Tangit etiam Io.
And. nunquid probata denuntiatione excommunicatio
nis, probetur excommunicatio. Hosti. tenuit, ꝙ sic, si so-
lenniter facta fuit excommunicato denunciatio. arg. c. j.
de postu. & quia in dubio omnia præsumuntur solenni-
ter acta. s̄. de renuntia. in c. in præsentia. gl. tenuit contra-
rium in c. pia. de excep. lib. vj. per illum text. dum dicit, ꝙ
debet probari a peritissimis documentis. Et illa opinio vi
33 detur tutior. Item etiam tangit † , an sufficiat constare de
excommunicatione per famam, vt repellatur excommu-
nicatus. Et concludit, ꝙ non, per ea quæ habentur in di-
ctō cap. pia. Nam fama non probat de se, licèt coadiuuet
alias probationes. l. iij. §. j. de testibus. & de testa. c. veniēs.
lo j. cum ibi notatis. Abbas hic dicit, debere attendi mo-
dum opponendi: quia si ad probandum exceptionem al-
legatur fama, nō debet quis audiri. secus si aliquis oppo-
nat agentem infamatum de excommunicatione, & ideo
non esse audiendum, nisi se purget. Allegat, quod habe-
tur in c. cum desideres. §. secundo. de sent. excō. Item etiā
tangit si infra terminum octo dierum datum ad proban-
dum excommunicationem, nō fuerit excommunicatio
probata, an debebit audiri, si alleget se fuisse impeditū,
& velit probare. Et refert opin. quas etiam hic tangit do.
Ant. cum glo. dico præiudicio. & ideo terminus ille non
poterit prorogari: quod tene mēti. Aliquas alias quæstio-
nes etiam tangit hic Io. An. quas etiam tangit hic domi.
Anto. sed quia non sunt magnæ vtilitatis, illas non pro-
sequar: sed poteris videre per Ioan. And. & do. Anto. hic.
Sequitur decretalis. Cum causam. Ioan. de Imola vtriusque iuris doctor per totum vniuersum monarcha.

SVMMARIVM.

1 *Delegati duo ex tribus sine tertio procedere nequeunt.*
2 *Exceptionem oppositam probare quando sufficiat.*
3 *Spoliatio facta per iudicem sine ordine iuris, an inducat possessorium recuperandæ.*
4 *Spoliato, fructus sunt restituendi.*
5 *Delegatus nō debet dignitate inferior esse partibus, inter quas datus est.*
6 *Potestate aliquid agendi penès plures, tanquam plures existente, non statur maiori parti.*
7 *Citatio quando trina esse debeat, & quando vnica sufficiat. & nu. sequē.*
9 *Appellationis causam veram esse regulariter probari debet.*
10 *Monitio quando citationis loco habeatur.*

CVm causa. Si iussa committitur tri-
bus iudicibus simplici-
ter, duo sine subdelegatione tertij proce-
dere non possunt, quod si faciunt, ab eis
poterit appellari. h. d. Et sunt duæ partes
principales. nam in prima recitat factum,
super quo, & pro quo fuerat appellatum. Secundo com-
mittit appellationis causam. secunda ibi: fraternitati. In
text. ibi: & j. deciditur, ꝙ non obstante appellatione pro-
cesserunt ad vlteriora: & fecerunt spoliari Archiepisco-
pum Montis Regalis possessione decimarum, & ipsas as-
signari Archiepiscopo Roson. vnde Archiepiscopus Mō
tis Regalis habuit recursum ad Papam, qui prouidit, vt
sequitur. Itē ibi, quicquid fuerit quæstionis per hāc clau-
sulam videtur fuisse commissa causa ꝓprietatis, expedi-
1 ta causa possessionis, de qua s̄. fit mentio. † No. ꝙ duo ex
tribus delegatis, sine clausula nō possunt procedere, nec
citare sine tertio. Not. quod transmissio nuntij ad sedem
Apostolicam pro eadem causa ante notitiam literarum
ab aduersario impetratarum videtur suspendere iurisdi-
ctionem iudicis delegati in eadem causa. de quo in gloss.
2 † Not. ꝙ vbi iudici est certum de veritate exceptionis ad
instituendum appellationem sufficit probare exceptionē
oppositam, & non admissam, licèt alter nō probetur ve-
ritas exceptionis, nec etiam per iudicē appellatione pen
dente debet tanquam attentata reponi in pristinum sta-
3 tum. Et sic no. † ꝙ spoliatio facta per iudicem sine ordine
iuris, inducit possessionem recuperandæ de quo. j̄. de rest.
4 spol. in c. conquerente. † No. ꝙ spoliato etiam fructus de
bent restitui. de quo. j. de restu. spo. c. grauis. No. argumē-
tum causam archiepiscoporum committendam esse Ar-
5 chiepiscopis. Et sic videtur æquum † , ꝙ Papa non debet
dare delegatum, qui sit inferior dignitate partibus, inter
quas causa committitur. Hoc tamen non videtur neces-
sarium: quia hic etiam fuit commissa causa vni Episcō-
po. Nota, ꝙ non videtur requiri primam citationem esse
petem-

peremptoriam. de quo dicetur j. eod. in c. consuluit. Posset tñ dici, q hic sponte comparuit, licèt non pcessisset trina citatio, vt vnica peremptoria, sed solū voca simplex citatio. No. q iustificata appellatione ab interlocutoria ꝯ exceptionem cognoscere possunt iudices de principali causa, de quo j. de excep. c. olim. & infra de appel. c. vt de-
6 bitus. † Not. quod vbi, potestas agendi aliquid residet penes plures, tanquam plures, & non vt vniuersos, non statur maiori parti, etiam si sint duæ partes ex tribus. Et per hoc pōt limitari quod habetur in l. qđ maior. ff. ad municip. ſm d. Ant. Sed certè hoc procedit, qñ duo volūt procedere sine tertio. Sed vbi sic procederent, & essent adinuicem contrarij, tunc staretur iudicio maioris partis ipsorum. l. duobus ex. ff. de re iudi. & l. sicuti. ff. de arbitr. & facit quod dictū fuit supra eo. c. prudentiam super gl. magna prima In gl. prima ibi q habet iustā cām absētię. Et sic videtur, q tunc esset expectandus. Quod videtur intelligendum, quando breui tempore absentia esset duratura: aliàs non esset expectandus. ar. l. si longius. ff. de iudicijs. In eadem gl. ibi: ad tertiam citationem. cum glo. concordat Hosti. sed Tancre. & Phili. tenent, q vnica citatio, seu requisitio, vel monitio sufficiat. Facit quod habetur in c. si Episcopus. xvij. di. & quod ibi no. per glo. do. Anto. hic
7 tenet cum ista glo. dicens † q quædam est citatio, seu requisitio iudicialis, & illa debet esse trina. per id quod habetur in l. tres denuntiationes. C. quomodo & quando iudex. Quædam est mere extraiudicialis. & tunc sufficit vnica, per id quod notatur per glo. in d. c. si Episcopus. Et facit etiam quod no. per glo. & Bar. in l. qui Romæ. §. cohæredes. ff. de ver. obli. Quædam est quasi iudicialis, vt quando vnus iudex requirit alium: & tunc debet esse trina. Et sic intelligatur ista gl. pro qua facit, quod habetur in. c. j. de supplen. negli. prała. sed do. Flo. hic tenet contra hanc glo. per ea, quę no. in d. c. si Episcopus. & per id quod not. glo. in cle. j. de hæreticis. in verbo, requisiuerint. vbi dicit sufficere, q semel tantum inquisitor hæreticæ prauitatis requirat Episcopum, vt cum eo procedere velit. Et ad c. j. de supplen. negli. prała. respondet, q ibi ex speciale, quia sic ibi fuit expressum. Tu tamen posses dicere, q ibi loquitur quando inferior requirit superiorem, cui debet reuerentiam exhibere: & ideo ibi trina requiritur requisitio. Secus econtra, quando superior requirit inferiorem, vt est videre quādo Archiepiscopus requirit, seu vocat suffraganeos suos ad concilium. Vnde tunc sufficit vnica, vt notatur. in d. c. si Episcopus. quia superior non debet, vel non tenetur exhibere reuerentiam inferiori, sed po-
8 tius econtra. † Alibi autem per requirit parem, tunc est quæstio, an requirat trina requisitio, an vero sufficiat vnica. Glo. hic vr velle, q requirat trina. Sed gl. in d. cle. j. de hęreti. vr velle, q sufficiat vnica, cum videatur potius esse requisitio extraiudicialis, quàm iudicialis. Et illa de iure videtur verior, quam sequitur do. Flor. vt prædixi. licèt do. Ant. sequat istā. In gl. ij. ibi. §. eius vero. Supple qui habetur post. c. non solent. Potest dici, q ibi loquitur secundū leges, vt ibi patet. quamuis glos. ibi. & iam aliter dicat. In ea. gl. in fi. Hosti. hic dicit, q c. vt debitus. Loquitur quando præuentio fit coram ordinario. aliàs remanet ista materia incorrecta. Sed d. Flo. dicit, q nō bñ pbat iuris differentiam inter ordinarium, & delegatum. Et cōcludit, q & hodie missio nuntij aliquid operatur. De quo remittit ad notata per se in dicto. c. vt debitus. & ibi etiam Io. An. & do. Ant. Vnde de hoc dic, vt ibi plenè consueuit dici, & ibi etiam de hoc dixi. In gl. adiuisse. in fine. ibi dicitur
9 † q regulariter debet probari causam appellationis esse veram, ex qua fuit appellatum. Fallit, si appellās obtulit illam probare, & nō fuerit admissus. Nam tunc quo ad iustificandam appellationem respectu attentatorum nō est necesse probare de veritate causæ. Et sic potest intelligi hæc ſm vnum intellectum, videlicet q iste Archieps, q appellauit, obtulit se probaturum suas exceptiones. Fallit secundo, qñ cōstat ipsis iudicibus cām, propter quā appellatur, veram esse, & similiter iudici appellationis, vt erat hic: q a cōstabat, q duo sine tertio de iure pcedere nō poterant: ideo fuit necessaria alia probatio. Facit, quod no. per glo. in c. olim. de excep. In gloss. fi. in fine. quidam tenent cōtrariū, quasi titulus sniæ excuset a percipiēdis, per ea, quæ habentur in l. si fundum. C. de rei vendic. Sed tene glos. quæ communiter tenetur ex eo, q a hic titulus habetur pro nō titulo, eū sentētia iudicū fuerit nulla, vt hic patet. Facit, quod notat in dicta l. si fundū. vbi etiam ponuntur quatuor casus, in quibus, quis habens titulum non recusatur. De quo etiam in Specu. in titu. de fructib. & inter. litis. §. j. ver. si vero cum titulo. Et facit etiā, quod habetur in l. j. & quod ibi notatur in gloss. fin. C. de fide instru. & iure hoste fis. libro x. Vltimo potes addere, quia videtur hic nolle Innoc. quod si citatus a duobus cōpareat, tertio existente pñte, q cōpellatur rńdere, licèt citatio nō arctauerit: vt patet hic, & s. c. proximo. & facit. ff. de ferijs. l. j. sed Hosti. tenuit cōtrariū, videlicet, quod tūc nō cōpellitur rńdere, nisi spōte voluerit, ex quo citatio nō arctauit illū. Et ex hoc habes, q licèt actus iuridicus posset expediri parte præsente, etiā nō citata, vel nō legitimè citata, ipsa parte cōsentiente: non tñ poterit expediri illa inuita. Et sic vr limitandū, vt tangit hic do. Ant. id quod
10 not. Io. And. in c. si de elec. in vj. Dicit tñ do. Anto. q † ex quo præsens est, poterit moneri per iudicem, vt rńdeat: & talis monitio erit loco citationis, per ea quę nota. gl. j. eo. consuluit. Et ideo cogetur respondere, nisi ipse monitus alleget aliquam aliam iustam causam. Facit quod consueuit dici in c. j. de iudi. Secundo not. ex gloss. ista, q illud, q dicitur, q vbi est certū, iudicē nō habere iurisdictionem, non arctatur reus ad comparendum. hoc est verum, qñ hoc est notum iudici citāti. Facit quod habetur in l. quęsitum. ff. de re iudi. & appella. c. si duobus. & sic nō sufficit citatum hoc scire, si iudex hoc ignorat: vt patet in dicto c. si duobus. ¶ Et per hoc dixit Hosti. quòd si duobus delegatis adiungatur tertius illis ignorantibus, quod si illi duo citarēt, citatio citato facta arctaret, antequam sciret adiunctionem tertij factā, per id quod habetur in dicto c. si duobus. Tertio potest addi ijs, quę dixit glo. j. q quo ad articulum contumacię conuincendę de tertio p duos delegatos videntur esse impares ipsi tertio, cum ab eorū potestate pendeat cognoscere, an sua sit iurisdictio, vt ēt dictum fuit in capitulo prudētiam. in principio. Et sic eadem ratione videtur pendere ab eorum potestate, conuincere negligentiam, vt ipsorum solidetur iurisdictio. Ioannes de Imola.

SVMMARIVM.

1 *Tertius comparens pro suo interesse, iudicē suspectum sibi recusare potest.*
2 *Iudex a quo, an pronuntiare possit de viribus appellationis.*
3 *Actus, vt valeat, concurrere debent, & velle, & posse.*
4 *Iudex ea, quæ pronuntiat, fateri videtur esse vera.*
5 *Vtile, an vitietur per inutile.*
6 *Causa dua si concurrant, quarum altera prodest. & altera nocet, vltra potius attendi debeat.*
7 *Iudex, vt suspectus causis tribus recusari potest.*
8 *Prælati quare ad osculum se recipiant.*
9 *Tutor vnus ex pluribus, quare solus administrare posit.*
10 *Sponsalia de futuro quare inter impuberes contrahi posint.*
11 *Acceptilatio peccans in forma, nec, vt talis valet, nec etiam, vt pactum.*
12 *Acceptilatio qua forma fieri soleat.*
13 *Delegatorum alter si recusetur, coram quo tractari debeat recusatio.*
14 *Delegatorum altero recusato, an pendente recusationis causa posit collega in causa principali procedere.*
15 *Exceptiones, quæ contra iudicem obijci posint.*
16 *Delegato quare obijci posit infamia, vel seruitus, & non ordinario.*
17 *Infames, & serui, an posint esse iudices.*
18 *Delegatus, an propter homicidium, vel aliud crimen recusari posit.*
19 *Iudex, an posit cognoscere de exceptione criminis sibi obiecta.*

20 Processi-

20 *Processus coram iudice agitatus, quot casibus non valeat.*
21 *Latitari dilationis causa non dicitur, qui præsens respondere non tenetur.*
22 *Citatus comparere non tenetur, quando exceptio contra iurisdictionem cõ petit.*

CVm super Abbatia. Si sunt duo de-
legati cum clausula, q si ambo: vno recu
sato, alter solus pcedere pt. nec tenet p-
cessus, si cũ recusato pcedat. h.d. Et duæ
sunt ptes principales: qa prima pars de-
cisẽ narrat factum. In secũda diffinit. secunda ibi: q̃uis so
1 lus.† No. primo s'm intellectũ, q tertius cõparens p suo
interesse in cã vertente inter duos litigatores, põt recusa-
re iudicẽ sibi suspectũ, licèt forte principalibus litiganti-
bus non sit suspectus, nec ab eis recusetur, vt hic pbatur,
intelligendo, q is de quo sit mentio in prima gl. cõparuit
tanquã tertius pro suo interesse, qa p̃tendebat abbatiam
de qua litigabat, ad se spectare. Et sic habens s'm hũc in-
tellectum, q sicut tertius cõparens pro suo interesse: põt
recedere a iudice p appellationẽ seu appellando. s̃. e. sup
eo. sic etiam recusando, posset etiã intelligi, q litera dum
dicit, inter vos suppleatur, & ẽt per quendã per vos sub-
rogatum in ipsa abbatia. & sed'm hoc s̃. mouisse quæstio-
nem contra ꝯuentum monasterij de Conchis, & ẽt cõtra
2 dictum C.† No. arg. iudicem a quo, posse pronuntiare su
per viribus appellationis, pnuotiando illam non tenere.
Sed certè hoc non est verum de iure, vt patet s̃. de rescri-
ptis. in c. dilectus. lo ij. Nec obstat iste tex. qa hic de facto,
& non de iure, fuit pnuntiatum. No. q vbi voluntas repu
gnat potenti, vel econtra, actus, qui geritur, est nullus: &
succedit illud vulgatũ, qd nolui, potui, & qd volui, adim
plere nequiui. Facit l. multis. & quod ibi no. ff. si q s alteri.
3 C. Et ex prædictis etiam † nota, q ad validitatẽ actus req
ritur, q concurrat velle, & posse. Ex prædictis etiã nota il
lud vulgatum, q si non valet, quod ago, vt ago, non valet
etiã, vt valere põt. De quo per Cy. & Iaco. de Butriga. in l.
non codicillũ. C. de testa. & per Bar. in l. j. §. si quęsitã. ff. de
ver. obli. do. tamen Ant. dicit hic, q vbi est peccatũ simul
in causa efficiẽti, & formali, pcedit q hic dicitur: & quod
si non valet tunc, qd ago, vt ago, nõ valet etiã, vt potest.
4 † No. q iudex v' confiteri illa, quæ pronuntiat, vera esse,
& oĩa ab eis dependentia, vel illis connexa. Not. q iudex
datus cum clausula, q si ambo, videtur posse pcedere pẽ
dẽte recusatione facta de alio cõiudice. Sed certè hoc nõ
est verum, antequã sit finita cã recusationis, vt no. gl. j̃. e.
c. si contra vnũ. li. vj. videtur tñ, q causa recusationis pos-
sit probari coram collega virtute clausulę, per dictũ c. si ꝯ
5 vnum.† No. q vtile per inutile videtur vitiari, regulariter
contra. de quo. j̃. de reg. iur. in regula, vtile. in vj. Potes tñ
dicere, q in diuiduis cõiũctio inutilis cũ vtili vitiat actũ,
& qd sufficit in diuiduitatem respectu intentionis agen-
tium, dato q non sit in veritate. Et ita videtur colligi hic,
& de materia in dicta regula, vtile. & per Bar. in l. grege. §.
6 illud ff. de fideiusso.† No. q vbi cõcurrunt duæ cãæ, qua-
rum vna prodest, alia nocet, inspicitur illa q̃ nocet, quod
est verum, qñ illa præponderat, vt plenè notatur per Bar.
in l. iij. §. si. cũ l. seq. ff. ad Sylla. Nota. q altero ex iudicibus
datis cum clausula recusato, potest coniudex solus pce-
dere, quasi solidata potestate in illũ, propter iuris impedi
7 mentum. In gl. prima ibi: tribus de causis.† Not. bene ex
gl. tres causas legitimas ad recusandum quẽ, vt suspectũ.
Prima est, qñ iudex habet quæstionem cum parte etiam
dato, quod illa sit nomine dignitatis, vel beneficij ipsius
partis. Secunda, quando non admisit ipsam partẽ ad oscu
lũ, & sic ad participiũ humanitatis. Tertia est, qñ dixit, q
si poterit, nocebit. Nam talia verba ꝯminatoria præbent
iustam causam recusandi. & de multis alijs causis in qui-
bus potest iudex recusari, plenè habetur in Specu. tit. j. §.
superest. & etiam per gl. & Io. An. in c. legitima. de appel
8 la. lib. vj.† Et nota ex prædictis, quod prælati recipiunt se
ad osculum. Facit, quod habetur de præben. in c. dilecto.
In glo. iij. ibi: non inuenitur. Sed certè licèt non inuenia-
tur in integra, satis est, q hic inueniat̃: quia satis fuit acto
ri hoc adijcere, s'm Hosti. potes dicere, quod vtraq; opin.
est in se vera: quia vtroque casu potest pcedere, siue ver-
bo, fuerint interlocuti, siue ipso facto. Facit, q habetur in
c. ex parte. M. de appellationib. In gl. confessus. ibi: plura.
facit, vel dicit. id est, plura facere, vel dicere videtur. Et in-
tellige, q̃ sequantur ex illo vno. Facit, quod habetur s̃. eo.
prudentiam. §. sexto. & in l. ad rem mo. & in l. legatum. ff.
de procura. In glo. fin. ibi: argumen. contra Supple, quia
videtur, quod licèt nõ valeat actus eo modo quo agitur,
tamen debet valere prout potest. In ea. gloss. ibi: inter cæ-
tera Solue, quia illud capi. non contradicit: quia ibi nõ te
nuit collatio præbendæ, quam voluit Eps cõferre, sed nõ
poterat tñ in pœnam ibi, statuitur. q ex quo contulit præ
bendãm, quam nõ potuit, deheat postea dilectus. Hoc ẽt
non obstat: quia ibi plura fuerunt facta separata, quorum
vnum erat vtile, alterum inutile: ideo ibi non vitiatur vti
le per inutile, per ea, quæ habentur. j̃. de regu. iur. vtile. in
vj. hic autem erat vnum factum, & indiuiduum secundũ
intellectum agentium: ideo ex toto vitiatur. In ea. gl. ibi:
interpretanda est res. dic illud verum, quando hoc com-
modę fieri põt: sed in casu isto, hoc fieri non poterat, cum
mens istorũ iudicum videatur fuisse simul procedere, qd
de iure fieri non potest: ideo non valet quod p eos est ge
stum. In ea. gl. ibi: si quos. Sed certe ibi: in effectu dicitur,
quod vtile per inutile non vitiatur in ijs, quæ sunt separa
bilia. Et eodem modo, potest responderi ad leges sequen
tes. In ea. gl. ibi: sed ibi soluitur. Supple in vltima gl. quia
ibi, habilis poterat habilitate inhabilem, & ipsum admit
tere, ad actum electionis faciendæ, ideo ibi: non vitiatur
actus: hic autem, non erat in potestate habilis habilitare
inhabilem, ideo vitiatur actus gestus cum inhabili. In eã
dem. gl. ibi: tñ solus pt. Sed certè etiam hic solus Abbas
poterat pcedere, vt litera innuit. Et sic ista solutio nõ vi-
9 detur bona. Sed potes saluare glos. quia gl. volunt, † quod
ab ipso principio licèt plures sint tutores, tamen vnus so
lus potest administrare. & sic quilibet videtur datus in so
lidum, & habet solidam administrationem. Secus in iudi
cibus delegatis: quia si plures dantur delegati, non potest
vnus sine alio procedere, sicut etiam hic, non potuerunt
ab ipso principio, licèt clausula esset apposita: quãuis ex
postfacto bene potuisset solus Abbas procedere virtute
clausulæ, propter recusationem Episcopi. In ead. glo. ibi:
scit se solum, quasi velit glo. quod tunc non circunscriba
tur mens actum facientis. ideo tũc valeat actus: secus qñ
ignorat. Hęc tamen solutio non videtur perfecta propter
id, quod infra dicetur. Vnde alij tertio dicunt extra gloss.
qd ibi est speciale fauore pupilli. Sed certè litera ibi: hoc
non ponderat. Vnde alij dicunt, & quarto, quod ibi quil-
bet separatim interposuit auctoritatẽ, ideo vnus actus po
tuit valere sine alio, seu vna p̃statio autoritatis sine alia:
sed hic simul processerunt, & sic actus erat indiuiduus se
cundum eorum intentionem: ideo ex toto vitiatur. Hæc
tamen solutio, licèt in se sit bona, tamen videtur diuina-
re ad contrarium. Vnde Host. dicebat, & quinto, quod in
contrario interuenit error facti: quia ex errore facti puta-
uit verus tutor alium esse tutorem, qui non erat: sed hic
interuenit error iuris, quia putabat Abbas se posse proce
dere cum Epõ, licèt fuisset recusatus, quod de iure nõ po
terat: ideo facilius vitietur hic actus. ar. l. ij. ff. de iur. & fac.
igno. Et sic innuit Hostien. quod si in contrario interue-
nisset error iuris, quod non valeret actus. Sed contra ipm
facit tex. ille, qui loquitur indistinctè, & sic indistinctè vi-
detur procedere. argumen. c. quia circa. de priuile. Et pro
hoc etiam quod dixi in illa solutione. nam ex quo a pri-
cipio

cipio,quilibet ibi poterat administrare solus, & auctoritatem interponere,ideo ibi facilius sustẽtatur,etiam si fuerit erratum in iure,vel etiam simul auctoritatem præstiterit. Hic autem ab ipso initio non potuit quilibet solus procedere,vt videtur voluisse hic dominus Anto.nam dicit,reiecta distinctione scientiæ,& ignorantiæ,quod in casu dictæ l.j.§.j.in dubio valet actus: quia quilibet tutorum potest per se ab ipso initio actum auctoritatis præstare:ideo censetur ibi quilibet habere intentam autoritatẽ p se præstare,siue separatim,siue cum alio actus auctoritatis gerat:& sic cẽsetur actus auctoritatis diuiduus,& solide quilibet auctorari:ideo ibi valet actus.In eadem glo. in fine.dic,ꝙ hoc contingit,quia actus censetur esse indiuiduus attenta mente agentium:& sic vtile ab inutili est separabile,attenta mente ipsorum agentium: ideo vitiatur actus.Facit,quod nota Bart.in l.grege.§.illud ff. de fideiusso.& quod notatur etiam per glo.in regula,vtile.de regu.iur.libr.vj.Et adde etiam quod habetur in c. vno.de despon.impu.libro vj.Et etiam,quod hic fuit defectus in causa efficienter formali,secundum domi.Ant.simul, vt etiam tetigi in notabilibus,& iam peccauit hic actus in causa efficiente,ex eo,quia Abbas associauit sibi illum, quem non debebat,ad actum celebrandum.Item peccauit in forma,quia poterat,& debebat solus procedere,& non processit,ideo actus hic vitiatur,& non valet,vt agitur,nec etiã,vt potest.Secus si esset defectus in causa efficienti tantum:quia tunc licèt non valeat actus,vt agitur, valet vt potest,vt probatur in c.j.de desponsa. impu. libr.
10 vj.vbi patet,† quod si impubes tamen valet ille actus tãquam spõsalia de futuro,quę bene possunt fieri inter impuberes.Facit etiam,quod legitur,& no.in l. quacunque ratione.ff.de procurator. Et de hac via brocardica.An,si non valet,quod ago,vt ago,valet vt potest, nota per Bar. in l.j.§.si quis ita.ff.de verb.obli.& per Cy.in l. non codicillum.C.de testa.& per glo.in l.j.§.eum qui.ff.de constitu.pecu.& in l.an inutilis.ff.de acceptila. & in l.si vnus.§. si acceptilatio.ff.de pactis. & aliqui per glos.in dicto §.si quis ita.Et ex glossis prædictis potest colligi doctrina,ꝙ aut constat de mente:& illa debet seruari.Facit,quod habetur in c.intelligentia.& c.præterea.j. de ver.sign.& nota glo.in dicto.§.si quis ita.Aut non constat de mente: & tunc aut agitur quo ad obligationem inducẽdam,aut de liberationẽ.Si de obligatione:& tunc si non valet,ꝙ ago vt ago,nõ valet etiam,vt potest dicta l.j.§.eum qui.& ibi no.glo.ff.de consti.pecu.Si vero agitur de liberatione,& tunc gl.in dicta l.si vnus.§.si acceptilatio.ff.de pactis,cõcludit,quod aut est peccatum in forma,aut in materia.Si in forma,non valet actus aliquo modo,vt est tex. in dicta
11 l.an inutilis.† vbi,si acceptilatio peccat in forma, non valet,vt acceptilatio,nec etiam,vt pactum. Secus si peccat in materia:quia tunc valet,vt pactum.Exemplum si acceptilatio interponitur super contractu iuris gẽtium, vt est contractus emptionis,& venditionis,& regulariter omnis contractus,excepto contractu stipulationis,& contractu emphyteutico,& obligatione literarum,prout notatur in l.hoc iure.ff.de iusti.& iure.tunc acceptilatio, quæ est actus iuris ciuilis,dicitur peccare in materia, quando imponitur super obligatione descendente ex contractu iuris gentium:quia cum ipsa acceptilatio sit de iure ciuili,non potest tollere ipso iure obligationem iuris gẽtiũ, sed solum per exceptionem: & sic vi cuiusdam pacti. sed obligationem descendentem ex iure ciuili bene tollit acceptilatio ipso iure.Et sic dicitur peccare in materia, qñ interponitur super obligatione iuris gentium:& tunc,vt dixi,valet vi pacti,vt sic tollat obligationem illam saltem ope exceptionis:non autem valet, vt acceptilatio, vt sic tollat ipso iure:quia ipso iure non potest tollere.Et p hoc apparet scripta domi. Anto. hic esse corrupta circa hanc
12 materiam,& potissimè inquantum dicit,† quod si debitor dicit creditori,decem quæ tibi debeo,habes ne accepta.si creditor non dicit,accepta habeo, acceptaque fero quæ sunt verba formalia acceptilationis.Inst.qui.mo.tol. obli.§.est autem.sed dixit,sum contentus, quod sis liber: quod tunc acceptilatio peccat in materia. Nã primo tũc peccat in forma,vt patere potest ex supradictis. Et quando dicatur peccare in materia, declaraui supra. Et sic patet,quod corruptè habentur eius scripta.Quando autem esset defectus in causa efficienti tantum, vel in causa efficienti,& formali,an si non valet actus,vt agitur,valeat vt valere potest:dixi s.Et de materia etiam per Bart. in l.j.§. si quis ita.de verbo.obli.¶ Extra glossas potest opponi ꝯ textum.nam videtur,quod processus habitus post appellationem fuerit nullus,vt patet in c.præcedẽti,& ĵ.de appella.c.non solum.in vj.& ĵ.de sen.excom.c.licèt eo. lib. Et sic videtur,quod non fuerit necessaria allegatio causæ de repugnantia potestatis.Solutio.dic fatendum esse, qđ sufficiebat appellatio ad inducendam nullitatem actus: tamen ad ostendendam maiorem iustitiam appellationis etiam Papa assumpsit disputationem super causa repugnantiæ potestatis,& voluntatis.Secundo potest opponi contra literam inquantum dicit,quod solus Abbas poterat procedere.nam hoc non videtur verum,ex eo, qa ab eo,& ab ipso Abbate,& sic ab ambobus erat appellatũ: & per consequens suspensa erat iurisdictio vtriusq;.ĵ. de reg.iu.c.veniẽtes.Solutio.Potes intelligere,ꝙ hic fuit appellatum tñ ab Epo,& nõ Abbate,sed solum obijciebatur contra processum Abbatis,ꝙ cũ suspecto processerat. Et sic non obstat contrarium. sed iste intellectus non placet Hosti.& ẽt glossæ,vt patet ex gl.prima,quæ ponit casum.Ideo põt dici secundo,ꝙ licèt ab vtroque fuisset appellatũ,tñ solus Abbas potuisset procedere. supple si reuocasset interlocutoriã,quã ꝑtulisset cũ epo,& sic cessasset cã suspicionis.ĵ.de appella.c. cũ cessante. Et sic residet do.Anto. Tu potes melius dicere,ꝙ licèt fuerit appellatũ ab Abbate,tñ non simpliciter fuit appellatũ,sed ne cum Epo ꝓcederet: & ideo si post talẽ appellationẽ processisset,solus poterat procedere: qa non veniebat tũc contra appellationẽ.Facit,qđ legitur,& no.de elec.in c.cũ inter Canonicos.& in c.cũ nobis olim. Vlterius tractat hic In-
13 no.† qñ sunt duo dati delegati,& vnus ipsorum recusaẽ, coram quo sit proponenda recusatio.Et dicit,ꝙ corã ambobus:& sic etiam corã ipso recusato: quia añ recusationem est iudex:& ideo etiam corã ipso debet ꝓponi. Et si eligantur arbitri,debebit ipse,& collega cogere arbitros causam suspicionis diffinire. Demum dicit, qđ licet melius corã ambobus proponi,tñ sufficit,ꝙ coram recusato ꝓponatur.qa nec ipse,nec cõiudex habent hoc diffinire, sed arbitri.j.de arbitris.c.cũ speciali.Sed,vt dicit Io.Andr. de hoc dic vt habetur in c.si contra vnum.eo.ti.lib. vj.ibi dicitur,ꝙ si sunt delegati duo cũ clausula,ꝙ si ambo:si alter eorum recusatur,cã recusationis est probanda coram condelegato,& corã ipso diffinienda. Corã quo aũt dẽat proponi recusatio,tex.ibi,non apparet:tñ gl.ibi tenet,ꝙ coram omnibus sit ꝓponẽda.Non negat tñ,ꝙ nõ valeat, si coram recusato ꝓponatur.Finaliter tñ glo. ibi videtur placere,ꝙ in delegatis datis cum clausula prædicta debet recusatio ꝓponi corã ambobus : sed si sint dati sine clausula,sufficiat quod proponatur corã recusato : quia tũc si succedat,ratio Inn.cum tunc non possint cognoscere ipsi,vel alter eorũ de causa recusationis,sed debeat iri ad arbitros. Tamen, vt dicit domi. Anto. satis de iure videtur dicendum,quod etiam tũc coram ambobus sit proponẽda:qa ante recusationem ambo sunt iudices. Iuxta prædicta põt etiam dubitari † eo casu quo duo sunt dati dele- 14
gati cum clausula,quod si ambo,& alter eorum recusatẽ, an interim pendente cã recusationis poterit collega procedere in principali. Videtur, qđ sic: qa interim impediẽ recusatus ꝓcedere. Et hoc tenuit Hostien. in c. legitima. de ap-

de appel.libr.vj. Sed contrarium tenuit hic ipse Hosti.&
melius.Et hoc sequitur gl.in d.c si contra vnum:quia re-
cusatus vult interesse in procedendo super negotio prin-
cipali,& non cõstat,antequam decidatur causa suspicio-
nis eum impedientis, ideo collega interim non põt pro-
cedere super principali propter pendentiam causæ præiu
dicialis.arg.c.tuam.j.de ordi.cogni.Et hanc opin.videtur
hic sequi do.Anto.in vna parte. demum in alia parte cir-
ca finem videtur sequi cõtrarium per c.quoniam Abbas.
s.eo.vbi patet, q interim stante impedimento tempora-
li,potest alter collega procedere, & remanet firmum,qđ
geritur: licèt postea cessante impedimento debeat proce
dere cum collega.Sed videtur verior opinio præcedens ,
quam sequitur gl.in d.c.si contra.Nec obstat.c.quoniam
Abbas.quia ibi loquitur,quãdo aderat aliud impedimẽ-
tum temporale , quàm propter pendentiam causæ suspi-
cionis:quia tali impedimento alio, quàm pendẽtiæ cau-
sæ suspicionis procedit, quod dicitur ibi.secus quãdo es-
set impedimentum temporale,& causæ pendentiæ causę
suspicionis propter rationem , quam supra dixi . Tractat
15 etiam hic Innocen. † quæ exceptiones possunt obijci cõ
tra iudicem,siue delegatum,siue ordinarium.Et conclu-
dit,exceptio potest opponi contra vtrunq;:& similiter si
obijciatur,q sit impubes,vel non sanæ mentis. Facit l.cũ
prætor.ff.de iudi.Item contra delegatum potest obijci,q
est infamis,vel seruus. Facit quod habet in c.sciscitatus.
& quod ibi dictum fuit.s.de rescriptis.Sed contra ordina
riũ nõ potest obijci,q sit infamis,vel seruus,quã diu tole-
ratur,tenet,quod agit.l.Barbarius.ff.de offi.præto.Potest
tamen obijci cõtra eum exceptio excommunicationis,
vt dixi. & hoc propter periculum cõmunis.j. de re iudi.
c.ad probandum.& facit.j.de except.c.pia.lib.vj.Et simi-
liter posset obijci, q esset amotus a dignitate:vel suspen-
sus.l.cum prætor.§.non autem.ff.de iudic. & facit, quod
habetur.s.de consuetu.cũ dilectus.Ratio autem diuersi-
16 tatis† quare contra delegatũ potest obijci exceptio infa-
miæ,vel seruitutis, & non contra ordinarium,est multi-
plex, & præcipuè triplex. Vna est,quia delegatus vult co-
gnoscere ratione commissionis sibi factę, quod non de-
bet posse: quia delegans non erat commissurus causam,
si hoc sciuisset.arg.c.super literis.ad finem.de rescrip.sed
ordinarius exercet iurisdictionem autoritate iuris. ideo
quamdiu toleratur, ei est parendũ.viij.q.iiij.c. nõne. Vñ
non est per talem exceptionem repellẽdus,sed potius re-
mouendus a dignitate per depositionẽ, quo remoto am
plius non esset ei parendum.s.de elec.c.venerabilem. ad
fi.Secunda ratio potest esse,quia quando causa commit-
titur delegato, non examinatur persona , sed simpliciter
fit commissio : ideo nimirum si talis iurisdictio per exce-
ptionem potest elidi: sed ordinarius tempore quo ꝓmo-
uetur,etiam si nihil opponatur,ex officio superioris exa-
minatur.s.de ele.c.cum nobis olim.& c.nihil est.& ideo
cum sit solenniter approbatus,de facili non est remouen
dus.Facit xxx.q.v.c.horrẽdus.& quod habetur de purga.
cano.c.fi.Tertia ratio potest esse,quia delegata iurisdictio
est accidentalis,sed ordinaria videtur esse naturalis:& iõ
facilius tolli potest ipsa delegata.Facit j.c.super quæstio-
num.§.si vero.& quod legitur,& no.j.de appella.c.vt de-
17 bitus.Aduerte tamen,quia dixit Innoc.q † quamuis dici
posset,q infames, & serui prohibeantur esse iudices.l.cũ
prætor.§.non autem.ff.de iudic.tamen si dentur iudices,
valebit quod fiet per eos. Nam multa fieri prohibentur:
quæ tamen facta tenent.l.patre furioso.ff.de ijs qui sunt
sui vel alie.iur.& de tutel.c.quemadmodũ.qđ reprobat
Host.dicens,q ex hoc sequeretur,q si seruus,vel infamis
daretur delegatus,ex quo esset datus,contra ipsum exci-
pi non posset,quod est falsum,vt patet.s.de rescr.c.scisci-
tatus.Et sic residet domi.Anto. Sed potes saluare Inn.vt
intelligatur voluisse,q si non opponitur exceptio prædi-
cta,valebit , quod faciet . Facit quod habetur in l.ij.C.de
18 sen. & interlo.om.iudi. † Quid autem si delegato obijci-
tur homicidium,vel aliud graue crimẽ,an talis exceptio
sit admittenda.Inno.hic dicit,q non:quia non attingeret
rescriptum,nec negotium principale. Nec obstat,quod
habetur iij.q.vij.c.in fine.& c.iudicet. vbi videt, q crimi-
nosi non possint iudicare:quia illud verum ex merito vi-
tæ:sed bene possunt ex potestate officij sibi commissi. Et
sic resident hic Inno.Io.An.& do.Ant.sed tu potes limi-
tare quod dictum est,crimen homicidij , vel aliud graue
non posse obijci contra delegatum,procedere,quãdo ex
illo nõ esset infamatus:alias videretur,q possit obijci,per
id quod habetur in l.ij.C.de dignitatibus.lib.xij.& per id
dixi in c.sciscitatus.s.de rescriptis.Item aduerte,quia po
19 test dubitari † an,& quando obijcitur exceptio excõmu-
nicationis,vel infamiæ,aut seruitutis contra iudicem,an
possit de illa cognoscere,& super illa pronuntiare. Inno.
hic videtur velle,q sic:quia nõ pronuntiabit se seruũ,vel
infamem,vel esse excommunicatum,sed se esse cõpetẽ-
tem iudicem,vel non esse,quod tene menti. Tamen hoc
dictum non videtur verum:quia videtur suspectus in tali
cognitione propter incommodum, quod potest ei resul-
tare.:Et sic videtur,q sit eadem ratio,quare non possit de
dictis exceptionibus cognoscere, q̃ est in exceptione su-
spicionis. Facit, quod dictum fuit.s.c.prudentiam. circa
finem. Vnde Host.in c.pia.de excep. in vj.in exceptione
excommunicationis expresse tenet,q non cognoscet de
illa,sed ibitur ad arbitros,sicut in causa suspicionis : vel
de illa cognoscet superior.Et eadem ratio,& idem videt
dicẽdum in alijs exceptionibus,de quibus ꝓdixi. Et etiã
tenuit Bar.in l.quidam consulebant.ff.de re iudica.& se-
quitur etiam hic do.Floren.& do.Anto.Dicit tamen Io.
An.in d.c.pia.j.de exceptio.q non videtur tutum dicere,
q eatur ad arbitros hoc casu:quia certi sunt casus in iure
expressi,in quibus habetur recursus ad arbitros.j.c.suspi-
cionis.& e.ti.ab arbitris.in vj.inter quos iste non reperi-
tur. Et ideo videtur dicendum,q superior cognoscat. Et
hoc etiã sequitur hic d.Flo.& de materia plene dixi in d.
l.quidã cõsulebant. Vltimo d.Ant.hic ponit quatuor cõ-
20 clusiones ex dictis Inn.† prima est,q vbi iudex funditus,
seu ipso iure non habet iurisdictionem, & hoc est certũ,
vt quia est publice excommunicatus , tũc siue nõ cõpa-
reat citatus, siue compareat, & coram eo procedat, non
valet processus, per id , quod habetur de re iudi. in c.ad
probandum. & quod no.per glo.de rescriptis.c.super li-
teris. & de accu.veniens. Et hoc satis fuit de mente Inn.
hic.Secunda conclusio,quæ colligitur ex dictis Inn.non
hic,sed in c.prætera.de dila. Est talis,q vbi iudex non ha
bet funditus iurisdictionẽ,tamen est dubiũ,an habeat,si
fiat processus in absentem citatum, & contumacem,va-
lebit processus:quia propter dubium habet iurisdictionẽ
in hoc incidenti , an sit iudex.l.si quis ex aliena.ff.de iu-
di.in principali autem non tenet processus,nisi ante pro-
nunciet se iudicem competentem : quia tunc bene vale-
ret , dummodo tunc postea legitime procederetur . Fa-
cit quod nota. Lapus Abbas.intra de rescriptis . capitulo
primo.in sexto. Tertia conclusio est,quod si iudex habet
iurisdictionem,quamuis exceptione elidibilem, valebit
processus,siue fiat in principali,siue ratione cõtumaciæ,
nisi opponatur exceptio,& appelletur:quia aliter non re
ceditur a iudice habẽte iurisdictionem, licèt elidibilem .
j.de appella.c.vt debitus.& c.cum causam.& c.interposi-
ta.Et bene facit,quod no.gl.in cle.vt lite penden.Quarta
conclusio Inno.hic est talis,q vbi exceptio pariter inficit
iudicem,& iurisdictionẽ,tam in causa principali , quàm
incidenti,vt quia apponitur,q est suspectus iudex,nõ co
gnoscit,an sua sit iurisdictio.Et licèt do. Anto.hic videa-
tur velle Inno.idem dicere,si obijcitur exceptio,q sit in-
famis,vel seruus,vel excommunicatus,tamẽ veritas est,
q videtur

q videtur velle oppositum, vt s. dixi. Fateor tamē, q eius opin. non est vera, vt etiam superius dixi. ¶ Sed aduerte, quia contra tertiam conclusionem fortiter videtur facere.
21 l. non videtur. la j. ff. de iud. dicitur, † q non videtur frustra dilationis gratia latitare ille, qui si esset præsens, non teneretur respondere. Et sic videt loqui, siue præsens posset opponere exceptionē funditus tollentem iurisdictionem iudicis, siue opē exceptionis. Sed glo. ibi videtur intelligere, quando est certum, seu notorium exceptionem competere: secus si sit dubium. Et sic possit intelligi dicta tertia conclusio. Plus dixit Bar. ibi in d. l. non videtur. q ēt si sit dubium exceptionem competere, non poterit prodi in principali negotio propter contumaciam ad secundum decretum. Et sic etiam dicit, posse intelligi illam legem, sed non bene posset rōne contumaciæ puniri, tunc citatus non comparens. Tamen hoc dictum Bart. videtur procedere, quando esset exceptio, quæ nedum respiceret processum, sed nedum merita causæ, vt exceptio transactionis, vel alia lite finita, de qua in c. j. de litis contest. in vj. nā tunc bene videtur, q non tenebit processus in principali, si deuentum fuerit ad secundum decretum. per l. j. §. hæc verba. ff. ne vis fiat. Sed vbi solū respiceret iurisdictionem iudicis, ipsa exceptio, tunc videtur, q valeret pcessus, vt dictum fuit in tertia conclusione. Nam si contra iudicē posset obijci exceptio suspicionis, & non obijceretur, videtur, q si tunc deuentum fuerit ad secundum decretum, teneat processus, ex quo non fuit opposita exceptio suspicionis, & ex quo illa exceptio non concernebat merita causæ, licèt Bart. aliter videatur sentire in d. l.
22 non videtur. ¶ † Et not. ex prædictis, q vbi competit exceptio contra iurisdictionem iudicis, si est notoria, nō tenetur citatus comparere. Secus si sit dubia. Et hoc etiam tenuit Lapus in cle. ij. vt lite penden. & do. Anto. in c. super literis. de rescriptis. & videtur etiā idem voluisse Ioā. Cald. in c. cum ordinem. de rescriptis. & ibi etiam tetigi. sed do. Gaspar. de Cal. videtur velle ibi oppositum per illum tex. coniuncta gl. quamuis Lapus per se allleget c. ex parte. de appel. & cle. pastoralis. de re iudi. Et pro ista opi. facit, quia etiā si causa suspicionis sit notoria valebit processus si non opponatur: quia licèt notorium releuet ab onere probandi, non tamen releuat ab onere proponendi: vt vt est tex. secundum vnam lecturā in c. ij. vt lite non conte. & not. glo. in cle. appellante. de appella. Et ad c. ex parte. & cle. pastoralis: potest responderi, q loquuntur in exceptione notoria loci non tuti, quo casu propter periculum proponendi illam coram iudice, excusatur pars, etiam appositione exceptionis. & sic in alijs exceptionibus, videtur secus. Tamen contra hanc opin. vī facere dicta l. non videtur. secus nisi restringas eam, quando exceptio esset talis, per quam diceretur iudicem nullam habere iurisdictionem, & ita videtur, q debeat restringi, si tenebimus, q exceptio notoria suspicionis, non releuet ab onere proponēdi, alias per illam reprobaretur hoc dictū. Vnde, quia Canonistæ communiter transeūt cum dicto præfato, per dictum c. ij. secundum vnam lecturam, videtur dicta lex restringenda, vt prædixi, quod tene menti: quia iste passus, non est bene declaratus per Doct. ¶ Vltimo posset opponi, q iudex posset sibi alium associare. de rescriptis. §. assessorem. lib. vj. sed dic, q ibi associat sibi assessorem: hic autem associabat sibi alium in iudicem, qui non erat: ideo non valuit processus, & hoc clarum, quando delegatus associat sibi alium. Si autem ordinarius associaret sibi alium ordinarium: tunc Innoc. vt hic tangit dom. Anto. primo videtur velle, q idem sit in ordinarijs, quod in duobus tutoribus. Facit l. j. ff. de offi. Consu. Postea videtur [illegible]cere, q aliud sit in tutoribus: quia sententia non potest esse p parte aliqua, & pro parte nulla l. in hoc iudicio. ff. fami. ercis. quod contingeret, vbi habilis esset inhabilis coniunguntur in pronuntiando: sed bene potest ex duabus autoritatibus tenere vnam, & aliam non, nec hoc est contra ius. Et hæc secunda opin. placet, licèt Hosti. & do. Anto. hic aliter dicant. Quod intelligo procedere, quando associat alium, vt ordinarium, qui non est: sed si ille etiam esset ordinarius illius causæ, tūc bene teneret processus, per no. in l. Pomponius si vnu. ff. de re iu. vbi dicitur, q licèt duo sunt ordinarij, quorum quilibet possit per se procedere: tamen si simul procedere volunt, pnt. Imolanus vtriusq; iuris doctor excellentissimus.

SVMMARIVM.

1 *Citatio, in quibus casibus peremptoria esse debeat.*
2 *Iudex qualem gratiam contumaci facere possit.*
3 *Citatio noua non requiritur, vbi iurisdictio in diem sequentem prorogatur.*
4 *Iudicium inter diē, & non in tenebris exerceri conuenit.*
5 *Dies quid sit, & quotuplex.*
6 *Citatio noua, non est necessaria, quādo ad tempus modicum fit prorogatio.*
7 *Absolutus ab instantia, a quibus ex consequenti dicatur absolui.*
8 *Præsens, quando aduersus absentem petere possit se absolui ab instantia iudicij. & nu. sequen.*
10 *Actore non comparente reus absoluitur.*
11 *Gratia alteri parti, quando possit per iudicem fieri in præiudicium alterius partis.*
12 *Reus post peremptorium, an sit necessario iterum citandus.*
13 *Iudicium qua die et hora reddi debeat.*
14 *Citatio vnica ad audiendum sententiam non sufficit.*
15 *Citatus dicens nuntio se nolle venire, non est denuo citandus.*
16 *Citatus dicens se non venturum, qualiter intelligi debeat.*
17 *Citatio vel peremptoria, vel trina esse dēt ad audiendā iudicis sententiam.*
18 *Sententia, an possit noctu ferri, & an tunc lis contestari valeat.*
19 *Sententia noctu lata, quando valere possit.*
20 *Factum incongruè, æquiparatur ei, quod est, non factum esse.*
21 *Tacens, quando consentire præsumatur, & quando non.*
22 *Dies quando incipiat, quo ad diuina officia.*
23 *Citatus comparens, an possit sine licentia recedere.*
24 *Comparens si illicentiatus recedat, fingitur nunquam comparuisse.*
25 *Citatus ad vnum articulum, an debeat ad alium citari.*
26 *Citatus generalis, quando sufficiat ad vniuersum processum. & nu. seq.*
28 *Citato non comparente, nec eo etiam qui citari fecit, quid agendum.*
29 *Iudice in loco iudicij infirmo existente, partes citra licentiam non debent recedere.*
30 *Citatio ad testes recipiendos, vel ad publicandas attestationes, an debeat trina, vel peremptoria esse.*
31 *Citatio trina, vel vnica peremptoria ad quos actus sit necessaria. & numero 34.*
32 *Dilationes præfixas conuenisse, conferi debent peremptoriæ.*
33 *[illegible] citatorum non circunducitur, ob solam contumaciam eius, qui alium citari fecit.*

COnsuluit nos. Si iurisdictio delegati expirat in peremptoria, quòd index assignauit, post horam congruam peremptorij, nōn expectabit contumacem: sed si nō expiret, potest expectare, & iterum citare, si vult. h. d. Et in prima ponitur duplex quæstio. in secunda respōsio. secunda ibi: nos autem illa. Secunda subdiuiditur in tres. Nam primo distinguit, & distinctionem prosequitur. Secundo determinat congruam horam iudicij. Tertio iudices instruit. Secunda ratio ibi: ne vero. Tertia ibi: porro
1 discretus. † Not. tres actus, in quibus exigi videtur, q citatio sit peremptoria, scilicet, in actu depositionis testium, & publicationis testium, & sententiæ. Sed tamē communiter tenetur, q solum in prima causa, & in fine exigitur peremptorium, & nō in ijs, quæ sunt intermedia causæ, vt expresse hic tenuit Egid. & Ioan. An. post eum, per id quod habetur in c. ij. & c. significauit. de testib. Et secundum hoc in actu receptionis testiū, & publicationis sufficeret vnica citatio, licet non peremptoria: & per hoc, q a prima dilatio data ad probandum, vel ad producēdos testes intel-

stes intelligitur peremptoria, nisi ex causa alia detur. l. fi. ff. de ferijs. Et de materia p Bar. in l. consentaneũ. C. quõ, qñ iudex. & ſm hoc, qđ hic dr de pemptorio, vr referendum ad actũ ſnię tñ. Vel potes dicere, ꝗ volũtariè emanauit pemptoriũ, etiã in alijs actibus. † Not. ꝗ Iudex etiã delegatus põt facere gratiã cõtumaci, prorogando iurisdictionẽ peremptoriũ in diem ſequentẽ. Et pro hoc not. ꝗ in arbitrarijs expedit habere iudicem gratioſum. Nã in multis poteſt prodeſſe, q̃ in eius arbitrio relinquũtur. Ideo de cautela eſt, ꝗ captetur eius beneuolentia, & non
3 exaſperetur. † No. ꝗ vbi prorogatio fit in diem ſequentẽ, non eſt neceſſaria noua citatio. Et ſic a ɔ̃rio videtur, ꝗ ſi in tempus prolixius proroget, neceſſaria ſit citatio. Et hoc etiam ſequitur hic do. Anto. & do. Floren. Nota, qđ non facta prorogatione per iudicẽ vr aſſignata extrema pars diei, in qua commode poſſit per iudicẽ expediri id, quod incumbit. Dicit tamen hic do. Ant. ꝗ in electione, qa illa conſueuit fieri de mane poſt celebratã miſſam de ſancto ſpiritu. s. de ele. in c. cũ terra. vr prima pars diei aſſignata. No. illud vulgatũ, qđ iudicialis autoritas nõ debet fruſtrari, nec eſſe eluſoria. Facit. l. ſi prætor. ff. de iudi.
4 † Not. quod iudicium eccleſiaſticum non debet exerceri in tenebris. quod dicas in iudicio ſeculari: quia eadẽ eſt rõ, per id etiam, quod habet in S. ſedebunt. in Authẽ. de iud. colla. vj. No. illud vulgatum, qui male agit, odit lucẽ.
5 Et habetur Io. iij. ca. † No. duplicẽ cõputationẽ diei. Vna eſt naturalis, ſecundum quã, dies conſiſtit in xxiiij. horis, & ſic comprehẽdit lucem, & tenebras. Alia eſt artificialis: & iſta ſolum comprehendit principium lucis iuxta illud. Cum ſol eſt ſuper terram, &c. Et iſto ſecundo modo accipitur in iudicijs: ſed in contractibus incipit a media nocte, & terminatur in alia media nocte diei ſequentis: & ideo ſi contractus ſit ante mediam noctem, vel teſtamentum, notarius debet ipſum ſcribere ſub die præcedenti: ſed ſi fiat poſt mediam noctem, tunc debet ſcribere ſub die ſequenti. Nota cautelam, vt iudex ſic tẽperet peremptoriũ, ꝗ illo finito, nõ finiatur eius iuriſdictio: & hoc propter multa impedimenta, quæ poſſunt occurre-
6 re. † Nota, ꝗ vbi prorogatio fit ad modicum tempus, non exigitur de neceſſitate noua citatio. In gloſſ. prima. in fine. hoc, dixit glo. quia non debet quis audire teſtes eum in ſecreto debeant deponere. infra de teſti. capitulo venerabili. ſed ſolum debet videre dicta ipſorum poſt publicationem: melius tamen põt exponere, id eſt ad vidẽdum iurare teſtes, vt in ſimili dixit gl. in c. ij. de teſtibus. In gloſ. ij. in fine. Solue hoc contrariũ, ꝗ hic loquitũ, quãdo citatus eſt contumax, & non cõparet: & ideo in eius fauorem non circunducitur, ſeu non cãcellatur ædictum peremptorium, ſeu ipſa citatio: ibi aũt loquitur econtra, qñ valet ille, qui facit citari: & ſic ipſe actor eſt cõtumax, & nõ cõpareret. Nã tũc ꝑpriè ad eius præiudiciũ circunducit, id eſt, cãcellatur ædictum citationis, vt ſic amodo iterato reus ſit citandus. Facit, qđ habetur in c. j. de dolo, & contu. li. vj. & quod not. Archidia. in c. chriſtianis. xj. q. j. & hæc vr vera ſolutio. Inn. tñ hic dixit, melius dici poſſe, quòd ſiue pñs ſit actor, ſiue reus, põt petere, vt circunducatur, id eſt deleatur ædictum citationis, hoc eſt ipſa citatio: vt in l. & poſt ædictum. in S. j. & S. circunducto. allegatis in glo. & etiam põt petere, ſi volet, quòd abſoluatur ab inſtantia iudicij. Et aduerte ſecundum Inno. quòd licèt quidam dicant non eſſe differentiam inter iſta duo, tamen Innocen. dicit, quòd magna eſt differentia: quia
7 vbi circunducitur ædictum, remanet adhuc inſtãtia: † ſed vbi abſoluitur ab inſtantia, tũc etiam perimitur ipſa inſtantia, adeo qđ pereunt tũc acta ordinaria ipſius iudicij, vt libelli oblatio, litis conteſtatio, & præſtatio iuramenti de calumnia, & ſimilia, licèt non pereant acta cauſæ, vt confeſſiones, & atteſtationes, iuxta notata per Innocen. de teſta. capitulo cauſam q̃. & per gl. in cle. ſæpe. de verb.

ſigni. in verbo, defenſiones legitimẽ. & per Bart. plenè in l. ij. ff. de iudi. ſolui. nec perit etiam iuriſdictio delegata, vt probatur in c. ſi. infra de proba. quia non eſt de actu iudicij, ſm Innoc. quod not. Et pro hoc etiam, quia ſola citatione eſt perpetuata s. eo. c. relatum. ideo non expirat. Et pro hoc etiam, quia adhuc non eſt functus ſuo officio, & ideo non videtur expirare, per id, quod habẽ s. eo. in literis. Et ex pdictis ſurgit alia differẽtia, quia vbi quis abſoluitur ab inſtãtia iudicij, debet abſens adhuc citari anteq̃ fiat ipſa abſolutio propter præiudicium, quod generatur in prædicta abſolutione: quia pereunt acta ordinaria litis, vt prædixi. Secus, quãdo circundicitẽ. vt ſic cancellatur ędictum citationis, & ſic ſolum abſoluir ab ædicto citationis, ſeu ab ipſa citatione, quia quo ad illud nõ eſt neceſſaria citatio. Et hoc etiam tenuit Bart. in d. S. cir-
8 cunducto. † Nec obſtat prædictis. l. properandum. C. de iudi. vbi dicitur, ſeu dici videtur, quod debeat præſens expectare circa finem inſtantiæ per ſex menſes, antequam poſſit petere ſe abſolui ab iſtantia iudicij: quia reſpondet Inno. quod illud verum, quando præſens. nõ curat abſolui ab inſtantia iudicij, ſed vult de iure ſuo probare, & teſtes producere. Sed certè licèt cum hoc dicto ttauſeat Io. An. quod videtur originaliter fuiſſe bulgari gloſſatoris, vt tetigit gl. in d. l. properandum. S. j. & videatur hic ſequi Innocen. tamen gl. Accur. ibi tenet contrarium, & videtur, quod melius per illum textum, & etiam ex eo, quia olim nõ poterat procedi actore abſente. iuxta ea, q̃ legũtur, & no. in dicta l. & poſt ædictum. & poſtea per ius Codicis fuit inductum, vt in certo caſu poſſet procedi actore abſente, ſcilicet, quando lis erat conteſtata, & qñ inſtabat tempus circa finem inſtantiæ, vt patet in dicto S. j. iõ extra illum caſum remanebat ius antiquum: hodie verò per ius authenticorum eſt introductũ, vt etiam lite non cõteſtata, poſſit procedi actore abſente, ſeruata tamẽ forma authentice, qui ſemel. C. quomodo, & quãdo iudex.
9 † Item aduerte inquantum Inno. voluit, quod ſi præſens vult abſolui ab inſtantia iudicij, quod poteſt hoc petere. nam hoc procedere poteſt, quando reus citatus eſt præſens, & actor eſt abſens: ſed ſi ecõtra. actor, qui fecit citari, eſſet præſens, & reus citatus abſens: tunc per hoc redditur reus contumax. Nec eſt veriſimile, quod actor vellet circunduci ædictum citationis, vel abſolui ab inſtantia iudicij: licèt Inn. videatur velle, quod hoc facere poſſit, ſolim tamen actor non erat obligatus inſtantiæ: quia non poterat cogi ad procedendum, nec poterat cogi eo abſente. hodie tamẽ, ſecus. per dictam authen. C. quõ, & quando iudex, & ẽt olim de iure Codicis dicta. l. properãdum. S. j. & tũc poſſit tolerari dictum Innoc. quaſi noluerit, ꝗ ex quo reus eſt contumax, non vtatur bñficio dictorum iurium, & poſſit actor petere ſe abſolui ab inſtantia iudicij, vel qđ circũducatur ædictum citationis. Et adde etiam ad prædicta, ꝗ habetur in c. j. de dolo, & ɔtu. lib. vj.
10 vbi patet, † ꝗ ſi actor, qui fecit renuntiari, non compareret in termino citationis, ſed reus ſic, debet tũc actor reo condẽnari in expenſis. & etiam vlterius non debet audiri, niſi præſtet cautionem de procedendo. de quo dicendum, vt ibi. In glo. iij. ibi: & ſic reuocabitur ſnĩa. Supple, ſi appareret, ꝗ habuiſſet iuſtã cauſam abſentię. In ea. glo. ibi, vt iubeat poſſidere. quid importent hæc verba, recurre ad ea, quæ habentur s. e. conſultationibus. in gloſ. magna, & quod ibi dixi ſuper illas. In gl. iij. ibi c. vlu. ſed certè illud eſt regulare ſm Ioan. Andr. hoc vero eſt ſpeciale in arbitrarijs. Vel dic, ſecundum domi. Floren. quod inquantum ibi dr non poſſe procedi altera parte abſente, debet intelligi, ſi non ſit contumax, ſecus ſi ſit cõtumax,
11 vt hic patet. † Item inquantum ibi dicit, ꝗ nõ debet procedi ɔ̃ vna parte in præiudiciũ alterius: & ſic debet æqualitatem ſeruare, & non facere gratiã vni parti. Rñde, ꝗ illud dẽt intelligi, ſi non ſaciat gratiã iuris autoritate vt p̃...

git in caſu iſto.In ea.gloſſ.ibi:in expen.intellige gloſſ.de
expenſis, quæ veniunt ratione victoriæ.& etiam ratione
contumaciæ:quando iudex habet eum pro contumace,
ſed vbi non haberet eum pro contumace , vt quia expe-
ctaret in alteram diem.do.Ant.hic dicit, quod poterit in
conſequentiam parcere in expenſis,quæ veniebant rōne
contumaciæ , non cenſetur contumax ſi venit in die ſe-
quenti prorogata per iudicem,quia hr̄ tūc perinde ac , ſi
in die ſtatuta comparuiſſet. quod tene menti pro limita-
tione gloſſæ.In ea.gl.ibi:de ſuo reſtituet.intellige hoc ve
rum,qn̄ petitum fuit a iudice partem condemnari in ex-
penſis.aliàs ſecus,vt not.gl.in c.fi.de reſcriptis. & ibi di-
ctum fuit.In ead.gl.ibi:qui hoc anno.Solue,ꝙ ibi loquit̄
in obligationibus,& in ꝯctibus , in quibus ſi dies ſit ſta-
tuta,nō pōt aliquid peti , etiam in fine illius diei,ſed de-
mum illa die elapſa. hic aūt loquitur in iudicijs, in q̄bus
eſt:ſecus,propter contemptam iudicis autoritatem:iō in
illis pōt procedi ante noctis tenebras in vltima parte diei
ij.q.vj.biduum.vt ſequitur in gl.facit,quod not.per gl.in
§.oīs.Inſt. de verbo.obliga.dic,vt tangit hic domi.Anto.
quod in d.l.qui hoc anno.ſtatuitur terminus ad deferen-
dam obligationem,hic ad declarandam,& certificādam
diem,in qua debet actus exerceri , ideo in alteram diem
non eſt neceſſe expectare.In ea.glo.ibi:biduum. illud c.
concordat cum hoc tex.vt patet ex eo, quod hic dicit gl.
In ea.gl.ibi matutino,veſpere,& mane.Aduerte, quia in
§.ſedebunt.j.allegato,nō ponit verbum,& inane: ſed ſo-
lum dicitur,matutino,& veſpere.vnde pōt exponi matu
tino.id eſt,mane.Et hoc forte voluit glo. Sumendo autē
verbum matutino,propriè videretur,quod cum matuti-
num ſit de nocte,ꝙ liceat in tenebris ſententiari. quod eſt
contra hunc textum. & ideo debet exponi matutino, id
eſt mane.In ea.gl.ibi:& ſic ponus concordat.vel quia in-
quantum ibi dicit incongruum eſſe:poteſt exponi,id eſt
non decens.nō autem eſt iniuſtum ſi id facere velit.¶ In
ea.glo.ibi honeſtum tamen eſſet.quaſi velit gloſ. † ꝙ poſt
peremptorium de honeſtate eſſet , ꝙ iterato citaret̄ reus,
ad ſuperandam malitiam,ſed nō ſit de neceſſitate,ex quo
peremptoriè fuit citatus.Sed ꝯtra hoc facit.l.& poſt ædi-
ctum.hic allegata,vbi dicit,quod poſt peremptoriū ædi-
ctum debet adhuc reus citari.Sed ſolue , quod debet in-
telligi,ſcilicet de honeſtate,ſed non de neceſſitate.Facit,
quod no.in l.iij.C.de pign.vel expone verbum debet , id
eſt poteſt,prout ibi notatur per glo.& facit,quod nota.in
d.l.iij.C.de pignor.Et aduerte quia Inno.hic inquantum
dicitur in §.ſedebunt.allegato in glo.quod iudices iudica
bunt in veſperis.exponit,id eſt,ante noctis tenebras,per
hunc text.Sed tu potes melius dicere , quod attendenda
13 eſt forma citationis. † Nam aut citantur partes ad audiē-
dam ſententiam tali die de mane: & tunc de mane pote-
rit iudex iudicare,per id quod habet̄ in dicto. §.ſedebunt
& quod ſuperius dixit gl. Aut citatę fuerunt partes ad ſen
tētiam audiendam tali die in veſperis:& tunc in veſperis
poterit proferri.& ſic intelligitur dictus §. ſedebunt. Aut
partes fuerunt citatæ ſimpliciter ad ſententiam audien-
dam tali die.intellige,peremptoriè , per ea quæ tangunt̄
in ſequenti glo.& tunc poterit,& habebit iudicare vlti-
ma hora diei,ante noctis tenebras.& ita intelligitur hic.
quod intellige,niſi conſuetudo loci aliter ſe haberet: qa
tunc illa eſſet ſeruanda.ſupra de conſuetudine c.cū.dile-
ctus,In glo.terminum peremptorium. in fine. Nota be-
14 ne ex glo.† quod non ſufficit vnicam citationem fieri ad
ſententiam audiendam ,niſi ſit peremptoria: vt quia hoc
exprimitur in illa.Idem tn̄ dicas,ſi tres citationes fiāt, ēt
ſi in illis non addatur verbum,peremptoriæ : qa ille hn̄t
vim peremptorij.l.tres denuntiationes.C.quō , & quādo
iudex.& hæc vera regulariter.Fallit in ſummarijs, in qui
bus ꝓceditur ſine figura iudicij, nam in illis ſufficit vni-
ca citatio ad ſententiam audiendā,ēt non ꝑemptoriā, vt

eſt glo.notabilis in ele.ſæpe.in verbo,ad id.de ver. ſigni.
Et ſimiliter fallit in notorijs,in quibus ſufficit vnica cita-
tio,licèt nō peremptoria,per id, quod legitur,& not.per
Io.An.in c.cū ſit Romana. ad fi.de appel. Itē ēt fallit ter-
5 tio ſm Inno.in c.ad petitionē.j.de accuſa.† qn̄ abſens eſt
citatus ꝑſonaliter,& dixit nūtio,nō veniā,vel nolo veni
re : quia tūc nō videtur amplius citandus,licèt ſemel tm̄
fuerit citatus,etiā non ꝑemptoriè: qa in incertis,nō cer-
tis locus eſt coniecturis.l.cōtinuus.§.cū ita. ff.de verbo.
obl.Et idē dixit ſi tacuit,ex quo perſonaliter fuit citatus.
Facit , quod notant dn̄i de Rota ſua cōcluſione.ccxxxix.
ſed certe in hoc vltimo glo.Accur. tenuit contrarium in
l.fi.ff.de teſti.in inte.& illa glo.communiter tenetur per
Legiſtas , & videtur etiam,eſſe verior : quia licèt citatus
perſonaliter vna citatione non ꝑemptoria,forte ideo nō
comparuit, quia ſciebat ſe nō arctari ex iuris diſpoſitio-
ne,niſi ter citetur , vel niſi citetur ꝑemptoriè vnica cita-
tione,& iō ex quo ſemel tm̄ eēt citat⁹, & nō ꝑemptoriè
nō cenſebitur contumax, ſi nō compareret,vt voluit gl.
in d.l.fin.Et domi. Anto.hic , licèt in vna parte videatur
tranſire cum dicto Innocen. tamen finaliter non vide-
6 tur illud tenere.Et plus etiam dixit , † quod licèt citatus
perſonaliter dicat,nō veniam,vel nolo venire, poteſt in-
telligi non veniam,ſcilicet,vel nolo venire, ſcilicet nūc:
non cenſebitur contumax,niſi etiam iterato citetur: vel
niſi verba eſſent aliter concepta,quod extenderent ſe ad
futurum,vt quia diceretur, non veniam aliquo tempore
corā ipſo iudice,vel nō veniā vnquā corā ipſo iudice.Fa-
cit,qđ notāt Legiſtæ in l.qui ſi patris.C.vnde liberi.& in
l.fi.C.de repudi.hæredi.De hoc tamen plenè dixi.in cle-
men.ſi ante.de dolo,& contu.Item no.ex gloſ. inquantū
reſpondet ad l.ij.C.quomodo,& qn̄ . quod monitio,quā
facit iudex partibus præſentibus , vt tali die compareant
coram eo ad ſententiam audiendam , habet vim perem-
ptoriæ citationis,licèt alia citatio non fiat. Et ad hoc ſæ-
pe allegatur iſta gloſſ. quæ conſueuit reputari notabilis ,
& ſingularis. Et pro ipſa eſt caſus,qui non eſt alibi,in di-
17 cta l.ij. allegata in gloſ. Et nota etiam † quod citatio per-
emptoria , vel trina debet fieri ad ſententiam audiendā,
vnde non ſufficeret, quem eſſe citatum ad audiēdam vo-
luntatem iudicis,quo ad hoc,vt poſſit ferri ſententiam,
vt voluit gloſſ. notabiliter in dicta clemen. ſæpe . in ver-
bo,ad id.de verborum ſignificatio. quod bene tene men
ti: quia in practica quoniam in hoc erratur . Nam,quan-
doque præcedente citatione ad audiendam voluntatem
iudicis , fertur diffinitiua, quæ non videtur valere , licèt
citatio fuerit peremptoria , ex quo non fuit facta ad ſen-
tētiam audiendam , ſed ad audiendam voluntatem iudi-
cis.Et quod dixi de monitione iudicis,poteſt dicere,ꝙ il-
lud operatur autoritas iudicis, qa in propria perſona mo
net partes: ideo ius voluit, quod talis monitio habet vim
peremptoriæ citationis . In gloſſ.ex tunc exequi.in fine.
Aduerte,quia gloſſ.non reſpondet ad contraria: ideo dic
quod l.prædiæ.ff.de fer.& l.eum qui . allegatæ in gloſſ.lo-
quuntur in ordinario,cuius ſucceſſor venerat. nam tunc
non pōt illa die iudicare,ſi hoc ſcit,ſcilicet ſucceſſorē ve-
niſſe.alſ ſec⁹.l.ſi forte.ff.de off.pſi.& l.meminiſſe.ff.de of-
fi.procō.& lega.hodie vero per duos dies,ante finem ſui
officij debet ceſſare a iudicādo,ꝑ id, quod habet in auth.
de adminiſtra.coll.vij.quod intellige , ſi per duos dies añ
finem ſui officij venit ſucceſſor , & ipſe hoc ſcit.aliàs ſe-
cus,per iura.ſ.allegata ad l. fin.de pęnis. dic,quod ibi nō
dicit,quòd nō poſſit vltima die ſui officij iudicare.ſed nō
poteſt pœnam imponere duraturam vltra tēpus ſuæ iu-
riſdictionis.Quod intellige, qn̄ illā nō imponit cā cogni
ta aliàs ſecus,vt ibi not.In glo.odit lucē.ibi : tn̄ trāſactio.
idē dicas de alijs ꝯtrbus:qa poſſunt etiā fieri de nocte,vt
voluit gl.j.in verbo incipiat.& facit,qđ habetur in l.mo-
18 re.ff.de ferijs.In glo.tenebris. in fine.Innoc.hic dicit † ꝙ
non po-

non potest de nocte ferri sententia diffinitiua nec etiam
interlncutnria, nec similiter litis contestatin fieri, & si ta-
lia fiant, non valent, per hunc text. & per §. sedebunt. in
auth. de iudi. coll. vj. qñ primo etiã nnn tenet snĩa si ferat̃
de die, iudice non sedente, sed ſtãte: qnia quando fertur
snĩa, iudex debet sedere. dictn §. sedebunt. Et facit, quod
legitur, & notat̃ in tex. & gl. in c. ij. de re iudi. li. vj. & in l.
j. & ij. C. de sen. ex pericu. reci. Tñ põt ſm Inno. audire al-
legatinnes de nocte, & etiam recipere testes: q̃a tex. in §.
sedebunt. dicit, quod iudicabunt iudices mane, & vespe-
re: & sic nñ loquitur de actu allegationum, vel receptio-
nis testium. Et ex prædictis patet, quod Innocen. hic po-
suit secundam opininnem hic positam in glnss. & illã et
tenuit gl. in l. more Rnmann. ff. de ferijs. Sed opi. quam te
nuit hic glo. tenuit Accur. in d. §. sedebunt. & sic videtur
Accursius sibi fuisse contrarius. Inã. Andr. hic concnrdat
19 npin. pnst Hnsti. Nã dicit † quod si feratur snĩa de expres-
so consensu partiũ de nocte, vel etiã ex tacitn, vt q̃a par-
tes nõ ꝯdicãt, tũc ꝓcedat opi gl. ꝙ valebit snĩa. secus si al
tera pars ꝯdicat, & appellat, dicens, ꝙ tp̃s est quiescẽdi, &
nõ sententiandi, vel procedendi. Et sic intelligatur opin.
Inno. Et idem etiam vnluit in addi. Specu. in tit. de snĩa.
§. iuxta. sup ver. sed nunquid. vbi dicit, ꝙ si pars ꝯdicat. ta-
men non recedat, valebit snĩa, si non appellet: secus si ꝯ-
dicat, & recedat, dicẽs, ꝙ tp̃s est q̃escendi, non sentẽtian-
di, vel non procedendi: quia tũc si illa parte absente ferat̃
sententia, nnn valebit: quia nnn censetur esse cõtumax,
ex quo erat tempus noctis, qñ recessit. nam vr̃, ꝙ non te-
nebatur stare tali tp̃e, per hunc tex. Et cũ opi. Io. And. &
Hosti. transit hic do. Anto. sed do. Flo. hic tenet gl. dicẽs,
quod snĩa valebit, etiam si altera pars contradixit, si non
appellatur: q̃a debet haberi ꝓ cõsentiẽte, ex quo nõ ap-
pellatur, cum ad eius præiudicium videtur tenere actus.
s. de elec. c. cum dilecti. ad finem. Barto. in l. non minorẽ.
C. de transf. & in l. more Romano. ff. de ferijs. tenet opi. In-
noc. nisi snĩa feratur a cnnsensu partium, vel nisi iurisdi-
ctio expiret: q̃a tũc pnterit ferri snĩa in tenebris, & sic de
nocte ad lumen cãdele, per hunc tex. Potes dicere, quòd
si altera pars cnntradixit, quòd non tenebit snĩa, per hũc
text. qui dicit congrauam horã ante noctis tenebras. Et
sic a contrario sensu, alia hnra erit incongrua, & per ꝯñs
nõ debet posse procedi: & si procedatur, processus dẽt es-
se nullus, tanquam factus tp̃e incongruo, sicut si proce-
20 dereẽ die feriato, vt in c. fi. j. de ferijs. Et ꝓ hoc, † q̃a paria
sunt, aliquid non fieri, vel incongruè fieri. s̃. de transla. c.
ij. & l. quoties. ff. qui satisda. cng. Nec vr̃ hoc casu neces-
saria appellatio, cum actus videatur nullus, tanquam fa-
ctus lege prohibente, per id, quod habetur in c. dilectn. j.
de appella. & in l. si expressim. ff. de appella. Facit, quod ha
betur in l. nõ dubiũ. C. de le. & x. di. iij. c. vides. Secus, qñ
actus esset aliquis, licèt iniustus: q̃a tũc non prodest cõ-
tradicere, nisi appelletur: vt in d. c. cum dilecti. ad finẽ. Et
vr̃ verum, etiam si iurisdictio expiret per hunc textum, ꝗ
recte loquitur hoc casu: & tamen dicit hnram congruam
esse ante noctis tenebras. Et sic iste tex. non facit ꝓ Bart.
Imo videtur esse casus ꝯ eũ: sed forte voluit allegare glo.
istam cum tex. restringendo gl. quandn expiraret iurisdi-
ctio. Sed certe npi. gloss. nnn probatur per hunc textum.
Imo potius videtur reprobari. Et ideo non videtur opin.
Bart. veram, nisi consoetudo loci aliter se haberet, quia
tunc bñ valeret, si consuetudo esset, ꝙ posset ferri etiã de
nocte, per id, qnod habetur in c. cum dilectus. s̃. de con-
suetu. Et sic etiam tenuit Ioan. And. in addi. præallegata,
vbi etiam dicit, in multis locis consuetudinem esse plus
procedi de nocte, quàm de die. Si vero partes expresse
consentiunt. tũc satis põt dici, ꝙ valeat snĩa, q̃a tunc ea-
dem est rõ, quæ est in contractibus, ex quo de voluntate
partium procedetnr, & hoc casu possit procedere opin.
gloss. Si verò partes taceant, tunc vt dixi. s̃. Ioan. Andr. &

21 Hosti. vidẽtur dicere idem esse in tacito consensu. † Sed
contra hoc facit, quia vbi agitur de præiudicin tacentis
nnn videntur consentire, nisi expresse consentiãt, per id,
quod notatur in regula, qui tacet. de regu. iu. in vj. & in l.
filiusfamilias. §. inuitus. ff. de procura. & de ele. in Genesi.
p Inn. & cnmpo. Sed si velles saluare Inno. & Io. An. po-
tes dicere, ꝙ ꝯtrariũ procedit, nisi tacens pnsset prohibe-
re actum: sed vbi potest prohibere actum fieri, & non fa-
cit, videtur cnnsentire, per id, ꝙ habet̃ in l. Caius. ff. de pi
gnn. act. & ff. de re iudi. in l. sæpe. & quod notatur in c. nõ
ne. j. de præsump. & in c. penul. j. de re iudi. Et, qđ dixi, vi
detur de iure procedere. tñ in practica propter autoritatẽ
Io. And. fnrte seruarerur eius opi. saltem in foro canoni-
cn, & in fnro ciuili fnrte seruaretur opi. Bar. cũ qua com-
muniter transeunt Legistæ. Sed, an de iure ꝓcedat opin:
Bar. vel Io. An. põt patere ex superius dictis. Et teneatis
menti, quia sæpe fit remissin ad istam glo. & ad illa, quæ
dicuntur sup ea: an sententia lata in nocte, & ad lumen
candele valeat. In glo. incipiat ibi: qualibet hora. supple
etiam de nocte. quasi velit gloss. quod hic loquat̃ quo ad
iudicia. Sed illud, quod dicunt leges, loquitur quo ad cõ-
tractus. Et idẽ dicas quo ad testamenta, vt s̃. dixit gloss. in
22 verbo, lucẽ. † Quantũ aũt ad diuina officia, incipit dies in
in vesperis diei præcedẽtis diem festi, & finitur in vespe
ris diei festi, vt patet in c. j. j. de ferijs. Et sic patet, quod ali
ter accipitur dies quò ad diuina officia, aliter quo ad iudi
cia, & aliter quò ad contractus, & testamenra, & aliter ẽt
quo ad iudicia. Facit, quod notatur in d. l. more Romano
23 Extra glo. tangit hic Inno. † an citatus comparens possit
sine licentia recedere. Et concludit, quod noo. Facit, qđ
habetur in l. properandum. §. j. C. de iudi. & quod no. Bar.
in l. si finita. §. Iulianus. ff. de dam. infec. & qund habet̃ in
c. j. de iudi. & xj. q. iij. in c. certum. & similiter pars, quæ fe-
cit citari reum, si comparuit coram iudice antequã reus
veniret in terminn citationis, non debebit sine licentia
recedere. Vnde expectando, cñsequitur plura commoda.
Primo, quia euadit pœnam contumaciæ: quam nõ eua-
deret, si illicentiatus recederet, si alia pars veniat eadem
die, vel sequenti. Item consequitur commodũ, quod cõ-
demnabitur sibi absens, qui non venit, in expẽsis: sed vbi
recessisset illicentiatus, licèt reus fuisset contumax, & nõ
venisset, non poterit petere actor, vt sibi condemnet̃ reus
in expensis. ex quo ipse actor illicentiatus recessit: nõ po-
terit tamen ipse reus, ex quo non comparuit, petere, qđ
ipse actor condemnetur sibi in expẽsis, vt voluit hic In-
nocen. & etiam in c. calumniam. infra de expensis. Secus
si reus cnmparuisset in die sequenti pnst terminum: qnia
tunc pnsset petere, quod actnr, qui illicentiatus recessit,
condemnetur in expensis. Et plus videtur velle Innoc. in
c. calumniam. quod etiam si non veniat in die sequenti,
sed postea per multos dies ipse reus, quod poterit petere
sibi condemnari actnrem in expensis, si illicentiatus re-
cessit: quia duo videntur ipsi reo fuisse mandata, scilicet,
vt compareat, & vt in termino compareat. infra de dolo,
& contu. c. cum dilecti. & ideo si compareret etiam post
terminum, videtur, quod possit petere cnndemnari acto-
rem in expensis, ex quo illicentiatus recessit, vt vnluit ip
se Inno. in dicto c. calumniam. Sed hoc dictum nõ est si-
ne dubitatione, per id, quod hic dicitur in tex. istn: quia li
cèt iudex potuisset eum expectare vsq; in diẽ sequẽtem,
tamen non videtur, ꝙ vlterius fuerit expectandus: & iõ
vr̃, ꝙ si post terminum compareat, non possit petere con-
demnari actorẽ in expensis, licèt illicentiatus recesserit.
Pro dicto tamen Innocen. facit, quia datur potestas iu-
dici differendi in diem sequentem: & ideo vr̃, ꝙ non dẽt
pars, quę venit termino, recedere sine eius licentia. aliàs
delusnria, & frustratoria esset potestas hic data iudici, cõ-
tra id quod habetur in l. si prętor. ff. de iud. & supra de po-
24 stu. in c. bonæ lo ij. † Item quia vt tangit Innocẽ. in dicto

c.calumniam.quando pars quę comparuit,recessit sine licentia,fingitur nũquam comparuisse.per id,quod habet̃ xj.q.iij.in c.certum.Et sic videtur fuisse semper ɔtumax, quod non contingit in parte citata comparente post terminum.Item etiam pro dicto Inno.facit, vt etiam tangit in dicto c.calumniam.quia licèt pars comparuerit in termino,ex quo postea recessit sine licentia, & vlterius non venit,ex quo reus citatus,licèt non venit in termino, venit postea,& sic videtur purgasse moram , quam non videtur purgasse ille , qui illicentiatus recessit , qui etiam videtur esse in vltima mora, ex quo postquam illicentiatus recessit,non comparuit reo post modum comparente,ideo debet nocere sibi.ar.l.illud ff.de pericu. & cõmo. rei ven. Et per hoc vr̃, quod etiam si reus ex culpa sui nõ venerit in termino,si tñ postea venit, debeat sibi condẽnari in expensis actor , qui illicentiatus recessit. quod vr̃ tenere Inno.in d.c.calumniam.j.de pœnis.sed hic vr̃ aliter dicere,nam dicit,ꝙ si actor comparuit in termino , & illicentiatus recessit,nõ condemnabitur sibi reus in expẽsis,qui non venit in termino, nec etiam ipse condemnabitur reo si veniat post terminum,nisi appareat, quod ex iusta causa fuerit reus impeditus venire·quia tũc bñ condemnabitur reo in expens.nam & si actor stetisset in termino,& fecisset reum nõ venientem in expensis cõdẽnari,si appareret postea,ꝙ fuerit impeditus iusta de cã, testi tueretur aduersus condẽnationem expensarum,ſm ea,q̃ habẽtur de procurato.in c.querelam . Et sic videtur velle,ꝙ vbi ex culpa sui reus non venit in termino,licèt postea non veniat,non debeat sibi condemnari in expensis actor,qui illicentiatus recessit. aliter tamen sensit in d. c. calumniam.vt patet ex supra dictis Io.And. hoc non declarat,nec do.Anto.sed satis videtur posse dici , ꝙ siue ex culpa,siue ex iusta causa reus non venit in termino,si nõ venit in die sequenti post terminum,ꝙ non possit petere actorem condẽnari in expẽsis,licèt illicentiatus recessit, quia nõ videtur posse purgare moram , nisi veniat in die sequenti post peremptorium,vt hic dicitur, cum hic etiã non detur potestas prorogandi iudici ad aliam diem,quã ad diẽ sequẽtẽ peremptorij:sed vbi compareret in die peremptorij,vel in die sequenti,possit procedere dictũ Inn. ꝙ actor debeat condẽnari reo in expensis,etiã si ex culpa fuerit absens,p ea,quæ dixit Inno.in d.c.calũniã.j.de pœnis.& aliàs sic.Secus,qñ post talẽ diem compareret: quia non videtur permitti postea purgari mora cõtumacia , p id,quod habet̃ in tex. isto.Et sic cessare videntur tunc rõnes Inno.Tene menti di ɔtum Inno.hic,& in d.c. calumniam.quia cum illis dictis transit Ioan. An. Secundo tan
25 git hic Inno.† An citatus ad vnum articulum,debeat eitari ad alium. Et concludit,ꝙ sic,per hunc textum, dũ dicit,ꝙ poterit perficere id,qđ incumbit, quasi aliud nõ poterit perficere. Intellige verũ,saluo casu c.ij.de dolo & cõtu.libro vj.& ibi etiam per glo.de hoc. Nam vbi appellat̃ ab interlocutoria,non est quis vlterius citãdus, vt ibi patet.De quo etiam per Inno.in c.ad petitionem.j. de accusa.Item hoc verum,ſm Inno. quando quis citatur specifĩcè ad vnum actum.Secus si citetur generaliter, vt veniat ad procedendum in causa.nam tunc virtute talis generalis citationis,si fuerit peremptoria, poterit pcedi ad omnes actus,etiam vsque ad sententiam inclusiuè , sine alia citatione. quod est singulariter notãdum. & idem etiam voluit Inno.in c.auditis.de procurato. & idẽ etiam originaliter videtur voluisse gloss.in l.& post edictum ff.de iudi.& in auth.qui semel.C.quomodo,& quando iudex.& facit etiã, quod notant domini de Rota sua in conclusione.ccxxxix.aliàs est ccxlvj.& ccxlj.Sed Host.dicit hoc verum,qñ iudex est cõminatus in peremptorio,ꝙ non obstante cõtumacia ad vlteriora procedet , ẽt vsq; ad sñiam inclusiue.aliàs dicit,ꝙ requireretur citatio spẽlis ad faciendam ɔtestationẽ litis. Allegat iij.q.ij.c.auferat.& similiter ad receptionem testium.j.de testi.c.ij. & similiter ad sñiam.facit quod dixit in gl.in verbo terminum.& de ista cõminatur se ad vlteriora ꝓcessurũ:an habeat vim peremptorij.dixi in c.causam.de rescriptis. Ioan.Andre.in addi. Specu.in titul.de citatione.§.visa. super versi. Item licèt
26 in dię peremptorij.limitat dictum Innocen.† procedere, vt citatio generalis ad totam causam etiam cum comminatione de procedendo vsq; ad sñiam inclusiuè ad citatum,qñ q̃s citatur a Papa existens in partibus,·vel ab Archiepiscopo citat̃ reus subditus suffraganei , & sic extra suã diœcesim in casibus,in quibus archiepiscopus habet iurisdictionẽ de q̃bus.j.de offi.ordi.pastoralis.Nã tũc,q̃a ꝓpter longitudinẽ itineris esset graue ad singulos actus singulas citationes fieri, tũc possit procedere dictum Inno.secus vbi citatio fit in loco, vbi est præsens citandus, vel eius procurator, puta in ciuitate , in qua agitatur iudicium , vel est in loco illi propinquo . nam tunc secundum Ioan.Andre.non sufficiet dicta generalis citatio ad totam cãm:quia est magni præiudicij, & præcipuè si personaliter fuerit citatus:quia non solum tunc valeret sententia,sed tanquam verus contumax repelleret̃ ab appellando : vt in cle.si ante.de dolo,& contu.& ideo fm eum talis citatio in casu prędicto arctabit citatũ,nisi ad primũ actũ occurret:& iõ in alijs erit necessaria alia citatio , nõ obstante dicta citatione,ſm eũ . Et facit, qđ ipse notauit in c.ij.infra.de dolo,& contu.libr.vj.& qđ no.Bart.in extrauaganti,ad reprimendam . in verbo, edictum.Sed ad-
27 uerte,† quia satis vr̃ esse æquum,& iuridicum,ꝙ vbi citatio fit de longinquo , quod tunc possit fieri dicta citatio generalis.secus, qñ quis non est citandus de longinquo, tamẽ si fiat, & non appellatur,tamen videtur,ꝙ citatio arctet citatum per id,quod hic voluit Hostiẽ.& Inno.& qđ voluerunt etiam glossę superius allegatæ.licèt d.Ant.hic transeat cum dicto Io.And.posito in dicto tit. de citatione.§.viso.super ver.itẽ licèt.Facit,qđ dixi in l.q an Kalẽdas.ff.de ver.obli.& qđ hr̃ in Specu.de iudi.§.videndũ.in prima colũ.Aduerte tamen,quia dixit Fede.de Senis suo consilio clxxj.ꝙ si citatus ad rñdẽdum libello, & ad alios singulos actus vsq; ad diffinitiuam sñiam,si cõpareat citatus, & celebrer actum aliquem tunc occurentem , quod tunc de nouo erit citandus,q̃a talis citatio,ſm eũ,restrin git ad ꝓximũ actũ q occurreret post comparitionem , & nõ ad alios.ar.l.eũ qui. Kalendis. ff.de verb.obli.& infra. de præben.non potest.in vj.& facit,quod no.in Specu.§. j.ver.deliberatorię. vbi ad plures actus diuersos nõ videtur debere assignari dilatio codẽ instãti.Facit etiã,qđ no. in d.c.ij.de dolo,& contu.in vj.hoc tamen dictum Fede. licèt eũ illo trãseat,vr̃ limitandũ,qñ citatus licẽtiatus recessit.aliàs videt̃ secus,p notata per Inno.infra.de ꝓcura.
28 in c.auditis. Vlterius potest quæri † qđ si citatus nõ venit ad diem assignatum,nec etiam ille,qui fecit citari:dic quod fiet compensatio hinc,& inde.& sic neutra pars punietur,& cõdẽnabitur in expensis . Facit,qđ hr̃ in l.arbiter Kalẽdis. & l.anpe.ff.de arbi.qđ intellige saluo eo, qđ s.dixi.Quid aũt si iudex in termino citationis absit a loco,vbi partes sunt citatę,& sunt pñtes.Dic,ꝙ exequitare huius cap.debent expectare in aliã diẽ:& si aliud nõ mãdauerit iudex,poterunt libere recedere, sicut si iudex esset mortuus.l.arbiter Kalẽdis.pallegata. nec tenent̃ partes alibi quã in loco iudicij ipsum quęrere.ij.q.vj.biduũ. Item , quid si dies assignata occurreret in die feriata , vel alia euidẽs fit,propter quam appareat,quod licèt citatus esset pñs,non teneretur procedere. Dicendum est, ꝙ iudex tunc debet subuenire ipsi citato,ex quo actoris nõ interest citatum venisse.l.ij.ad finem.ff.si quis in ius . Itẽ
29 † qđ si iudex sit infirmus in die peremptorij,sit tamen in loco vbi agitur iudicium . Dic, quod partes non debent sine lñia recedere:possunt tñ instare, vt procedatur , vel alius terminus assignetur.l.& si qua.ff.de arbi. Et si esset adeo

adeo infirmus, qđ nõ posset prædictis incedere, tũc pos-
sent partes sine licentia recedere, & aliam citationẽ ex-
pectare.arg.dictę l.arbiter Kalẽdis.ſm Inn. Vlterius tãgit
30 hic Ioan.And.† an citatio ad testes recipiendos, & ad at-
testationes publicandas, debeat esse peremptoria, vel tri-
na. Et concludit post Egid. non reperiri iure cautũ talem
citationẽ debere esse peremptoriam. Nã iura requirẽtia
citationem esse perẽptoriã, seu factã esse cũ adiectione,
& peremptoriè, vel quòd sit trina, loquunť in principio
cãę xxiiij.q.iij.c.de illicita. & l.contumacia.ff.de re iudi.
vel in snia.j̃.de testi.c.cũ olim. & ff.de iudi.l.ad pempto-
riũ. Vñ secus in receptione testiũ, & in publicatione at-
testationum, & in similibus, q̃ occurrunt in medio tem-
pore ipsius causæ, in quibus dicit sufficere vnam citatio-
nem, licèt non adijciatur verbum, & peremptoriè. uam
& prima dilatio ad probandum, censetur peremptoria:
quia non datur secunda, nisi probato impedimento.l.fi.
ff.de ferijs. & j̃.de testi.c.in causis. Et qđ citatio ad testes,
vel publicationem eorum, si sit vnica, sufficiat, licèt non
exprimatur verbum pemptoriæ, pbať in c.ij.j̃.de testi. &
in c.significauit.& facit, quod no. Spec.in tit.de dila.§.vi-
dendũ.post principium. Et tene menti hoc dictum Ioan.
An.& Egidij, q͠a sępe allegatur. Inno.tñ j̃.de accu.in c.ad
31 petitionẽ.aliter vř dicere,† ꝙ citatio trina, vel vnica pem-
ptotia sit necessaria in actu pręiudiciali, puta, quo ad sen-
tentiam diffinitiuam proferendã, & quo ad verã posses-
sionem dandam, & quo ad absolutionem ab instantia iu-
dicij, & quo ad aduocationẽ bonorũ in causa criminali,
vel in ciuili, & sic quo ad missionẽ in possessionẽ: sed di-
cta solẽnitas citationũ nõ habet locũ a principio, anteq̃
pars cõpareat, neq; in iudicijs deliberatorijs, neque te-
stiũ, neq; in inducijs, quæ dantur præsentibus. arg.l.j.ff.
de iure dell. Et qđ dixit Inn. dictã solẽnitatẽ citationũ nõ
habere locum a principio: intellige sane, nisi pars vellet
consequi missionem: quia tũc requiritur trina, per id, qđ
habetur in l.pręsenti.C.de ijs, qui ad eccle.confu. Et hoc
etiam tenuit Bar.in l.cõsentaneũ.C.quomodo, & qñ &
gloss.in l.si finita.§.Iulianus.seu in §.si plures.ff.de dam.
infec.licèt Iac.de But.tenuerit ɔ̃rium, vt refert Bart. in d.
l.consentaneum.sed non benè, per dictam l.pñti. Et tene
32 etiam menti,† ꝙ dilationes, quæ dãtur pñti, intelligunť
in dubio peremptoriæ, secundum Innocen.in dicto c.ad
petitionem.j̃.de accusa. Item aduerte, q͠a tangit hic do.
Anto.& do.de Rota in sua conclusione.ccxxxix.aliàs est.
ccxlvj.vt dixi, dicũt p̃dicta vera, qñ termini statuunť ex-
tra curiã, in curia omnes termini post litis cõtestationẽ,
& sint peremptorij, etiam si fiant ad sententiam audien-
dam: ideo non est necesse exprimere verbum, peremptoriæ.
Referunt tamen aliquos dicere, hoc procedere in
causa beneficiali deuoluta ad curiam: quia in illa ꝓcediť
ſm formã cle.sæpe.de verb.sign.iõ non est necesse expri-
mere verbum peremptorij. Item etiam aduerte, q͠a Inn.
hic videtur velle, ꝙ quando fit absolutio ab instãtia iudi-
cij, condẽnatur pars in expẽsis: nec videtur, ꝙ requiratur
citatio ad talem condẽnationẽ expẽsarũ, vt voluit Inno.
I c.calũniã.j̃.de pę.sicut nec ẽt req̃riť, qñ fit absolutio ab
ædicto citationis, seu qñ circunducitur ædictum citatio-
nis. Facit, quod hř.iiij.q.v.in c.j.& dicit hic do.Flo.ꝙ In-
no.hic vř velle, ꝙ non fiat cõdẽnatio in expẽsis, qñ cir-
cũduciť ædictũ: & sic fit absolutio ab instantia ędicti cita-
tionis, non ab instãtia iudicij, seu litis, vel causæ. sed ipse
tenet contrarium, per id quod hic dicitur in gloss.iiij. Et
pro hoc facit, quia non est dare rõnẽ diuersitatis. & si bñ
33 ponderentur verba Inno. Inno.hoc non negat. Et no.† ꝙ
secundum Innocen.ex sola contumacia illius, qui fecit
citari non comparentis, non circunducitur ædictum. nã
dẽt peti a iudice, vt circũducať, qđ tene mẽti, ꝑ declara-
tione l.& post ædictũ.ff.de iudi. ¶ Vltimo tãgit hic, si q̃s
voceť ꝑ capitulũ ad electionẽ faciẽdã, nec venit ad diem
assignatã, an aliq̃s de pñtib⁹ poterit recedere: & si recesse-
rit, an erit citandus. ɔcludit Inn. ꝙ non, debet aliq̃s pñtiũ
recedere nõ finita electione, & si recedant, non erũt vo-
cãdi. sicut ẽt vocatus ad synodũ, nõ dẽt recedere à syno-
do nõ finita, vel prorogata ad aliũ terminũ.xix.di.c.si q̃s
autem.& xj.q.iij.c.certum. Et ex hoc patet ſm eum, qđ
in electionibus non circunducit ædictum citationis: li-
cèt secus sit in iudicijs: & seruatur tamen in practica, vt
dicit hic do.Ant.quod citatur, quis ad electionẽ pro tali
die, & etiam pro sequentibus, donec negotium electio-
nis fuerit expeditum. Facit quod no.in c.ecclesia.lo ij.de
34 elec.super gl.ij.¶ Vltimate etiam adde † quod in absolu-
tione ab obseruatione iudicij requiritur trina citatio, vel
vna perẽptoria, vt voluit hic do.Flo.& etiam Innoc.in d.
c.ad petitionẽ.j̃.de accusa.& in l.consentaneum. & in l.
properandum.§.j.præalleg. Ioan.de Imola.

S V M M A R I V M.

1 *Iudex recusari potest ob familiaritatem cum aduersa parte.*
2 *Exceptio dilatoria, quando post litis contestationem opponi possit. & numero.sequen.*
4 *Iudex alteri parti suspectus potest ab eadem recusari.*
5 *Rector ecclesiæ parochialis pro iure ipsius ecclesiæ agere potest.*
6 *Processum in causa, quando esse dicatur.*
7 *Iudex alteri parti suspectus, potest ab vtraq; recusari.*
8 *Iudex suspectus in causa propria clerici, rectoris, vel prælati erit etiam eis suspectus in causis ecclesiæ.*
9 *Iudex si velit violenter matrimonium contrahere cum aliqua, ipsa cum tota familia ab ipsius eximetur iurisdictione.*
10 *Iudex, quando recusetur ob familiaritatem, aut consanguinitatem.*
11 *Episcopo existente suspecto, an illicò ipsius officialis censeatur suspectus.*
12 *Iudex ob familiaritatem dominicam, vel socialem iure recusatur.*
13 *Familiaritas etiam dicitur, quando quis cum aliquo versatur, licèt citra seruitium.*
14 *Frater, an possit esse testis pro fratre.*
15 *Familiaris, an, & quando admitti possit in testem.*
16 *Canonicus, an possit esse testis pro concanonico.*
17 *Prælatus ecclesiæ si impetrauerit iudicem consanguineũ, an possit recusari.*

INsinuante. Ex noua causa remo-
uetur delegatus, etiã
post litis cõtestationẽ, & alius loco ipsius
subrogatur.h.d. Et diuiditur in duas par-
tes principales. nam in prima poniť acto-
tis gratiosa petitio. In scđa sub duplici cõ
ditione ipsius exauditio. secunda ibi: quò circa manda-
mus. In tex.ibi: processum. supple etiam ad contestatio-
nem litis. quod patet, quia aliàs non posset regłr ferri dif-
finitiua.j̃.vt lite non conte.ꝑ totũ.cuius ɔtrariũ. infra in-
nuit. Item ibi: petijt.s.ipse R.secũdum verum intellectũ.
Item ibi cõsenserit. scilicet pars aduersa. & sic ipse Tho-
1 mas: vt tangit gl.j. † No.vnam causam recusandi iudicẽ,
scilicet, quãdo vna pars est effecta familiaris iudicis. No.
2 ꝙ † exceptio dilatoria potest opponi post litis contest. si
habet ortum post litem contestatam, vt hic innuitur. se-
cus si haberet ortum ante litis contestationẽ, per id quod
habetur in c.inter monasteriũ. infra de re iud.& in l.fi.C.
de excep. Facit, qđ le.& no.in l.ij.C. de ɔsort.eiusdẽ litis.
3 †No.ꝙ vbi exceptio dilatoria hẽt ortũ post litis contesta.
nõ põt ꝑpterea semper opponi, sed solũ vsq; ad actum,
per quem videať pars in iudicem cõsentire. nam ante il-
lum actũ poterit opponi, nõ post. Facit, quod not.gl.in c.
j.in verbo absentia.de elec.lib.vj.& quod dictũ fuit in c.
4 eũ.M.s̃.de cõsti.super j.gl. † No.ꝙ vbi iudex alteri pti est
suspectus, p̃t alia ꝑs petere loco ipsius aliũ subrogari. &
hoc est etiam de cautela, quod potius petat alium subro-
gari, quàm expectet prorogationẽ, & impetrationẽ fie-
ri per aduersarium. Not. illud vulgatum. quæ de nouo
emergunt nouo indigent auxilio. facit, quod habetur in
5 l.de ętate.§.ex cã. ff.de interro.act. † No.ꝙ Rector eccle-

siæ parochialis potest agere pro iure parochiali ipsius ec clesiæ, & sic pro iuribus competētibus pro ipsa eccle. Facit quod leg.& not.in c.cum deputati.j.de iudi.& quod
6 not.etiam per Inno.in c.olim cām.de rest.spo.†No.quod dicit ꝓcessum esse in cā,qn̄ deuētū est ad cōtestationē litis.vt hic satis vr̄ colligi.No.ſm domi. Anto.ꝙ subsistente causa suspitionis legitima ꝯ iudicem, respectu huius partis,vtraq; pars vr̄ habere ptātē iudicē recusandi:q̄a vr̄ cōmitti ędictū alteri parti quo ad ptātē recusandi: sicut in simili dicitur,quod filio instituto cōmittitur ędictum quo ad ptātē ꝯtabulandi testm̄, seu intentandi bonorū possessionē ꝯtabulas ꝯ testm̄ ꝓpter præteritionē alterius filij emancipati prætetiti in testō.l.ꝯ duo. ff.de leg.præstā.& vt etiā æqualitas in iudicijs obseruet.ar.l.fin.C.de
7 fruc.& lit.expen.Et † sic nedū ipsa pars, cui iudex est suspectus,poterit ipsum recusare, sed etiam alia pars, cui verisimiliter non est suspectus, sed potius est verisimile, ꝙ sit fauorabilis.Sed certè hoc notabile, nō videt verum in se ex eo, quia eadem rōne si iudex ꝓcederet grauādo vnā partem,ille qui nō esset grauatus, deberet etiā posse appellare. quasi hæc ptās appellandi etiam transferet ad eum, & sic quodāmodo sibi cōmitteret ædictū. qđ nullo iure reperitur cautū: imo potius oppositū,q̄a iura ꝑmittunt solum grauatis,vt appellent. Nec ob.iste tex.quia non ꝓbat notabile prædictū,vt etiā voluit hic Gofre.qui dicebat,ꝙ propter cām suspicionis cōpetentē aduersario nō poterat iste R.de quo in līa,recusare ipsum iudicē, q̄ non erat sibi suspectus ex dicta causa,licèt si propter aliā causam fuisset suspectus, benè potuisset recusari, vt hic tangitur in gloss.in verbo consenserint.fatetur tamen, ꝙ nō potuerit ipse R.recusare iudicē ꝓpter cām suspicionis competentem aduersario:tamen potuit aliter sibi extraiudicialiter prouidere,petendo alium iudicem subrogari loco ipsius iudicis suspecti alteri parti.Nam hoc fuit sibi commodum, propter id, quod dixit gloss.in verbo, possent. Nec ob.ꝙ habeť in d.l.si duo. quia ibi illud contingit,quia sic fuit expressum in casu illo: aliàs fuisset secus. Et ideo cum in materia ista non reperiatur expressum, qđ committatur ædictum recusandi alteri parti, iō
8 hoc casu erit secus.†,Not.ꝙ illa causa, propter quā iudex redditur suspectus in causa ꝓpria clerici,vel rectoris, vel prælati,si esset sup re patrimoniali spectāte ad eum, videtur etiam eum reddere suspectū,si agiteř cā nomine ecclesiæ per ipsum clericū,rectorem,aut prælatū.& sic facit,quod etiā in causa ecclesiæ consanguineus rectoris,vel prælati possit recusari, vt suspectus, sicut in causa propria ipsius rectoris,vel prælati.argu.huius tex.licèt Spec.in tit.j.§.lu perest.versi.quid si prælatus. & Egi.j.de app.in c.postremo.tenuerint contrarium, sed nō bene,vt tangit Io.An. hic,& in d.c.postremo.j.de appel.¶In glo.j.ibi.l.vna. sed certè illa lex non dicit, ꝙ propter dn̄m tota eius familia recusetur,sed potius ponit casum ecōtra, videlicet, ꝙ ꝓpter iniuriā cōmissam ꝑ iudicē in ꝑsonā dn̄i eximit̄ ipse,
9 & tota eius familia a iurisdictione iudicis.nā ibi dicit,†ꝙ si rector, vel officialis vellet violenter cōtrahere mr̄imonium cum aliqua sibi subdita,quod illa mulier cum tota sua familia eximitur a iurisdictione iudicis. Et sic potest facere pro gloss.vt idem sit dicendum econtra. Et pro gl. etiā benè facit iste tex.inquantum vult, ꝙ eo ipso,ꝙ Eps est suspectus,possit etiā eius officialis recusari. ¶ Aduerte tamen,quia dixit hic Innocē.quòd id,quod dicitur in d.l.vna.vt propter iniuriam commissam in personam mulieris tota familia eximatur a iurisdictione iudicis,fit speciale in casu illo.¶ Et no.benè hoc dictum Inno.inquantum vult,quod illa lex ponat casum specialem.Nam,ſm eum non faceret pro eo,quod dicit Bar.in l.quia poterat. ff. ad treb.vbi dicit, quod licèt Innocen.in capitulo cum speciali.infra de appel.nō reperiret iure cautū,quod processus factus ꝑ iudicē recusatū post recusationē ipso iure sit nullus, nisi fuerit appellatum,ſm eū illud reperitur in d.l.vna. Sed certè lex illa hoc non probat,si ibi sit speciale,prout hic voluit Inno.nisi dicas,quod ibi sit speciale,ꝙ tota familia eximatur,sed non quod processus iudicis recusati sit nullus. Facit,quod no.per Bart.in l.neque. §.fin.ff.de testa.mili.de quo dubio dic,vt dici cōsueuit in d.c.cum speciali.j.de appel. vbi etiam per Ioan.Andre.& tangitur etiam.j.eo.in c.iudex.lib.vj.¶ Item aduerte, q̄a dixit hic Inno.quod in casu isto recusatur familia dn̄i,nō simpliciter ex eo,quia sit familia dn̄i,sed quia in casu isto erant inuicem consamiliares:vnde etiam dicit,ꝙ familia cōsanguinei ptis nō poterit recusari. Et hoc etiā videtur sequi hic domi.Ant. Tamen contra hoc facit, ꝙ hic dicitur de officiali Episcopi : nisi dicas,quod hic forte iste.R. familiaritatem habebat etiam cum ipso officiali.¶ Tamē
10 gloss.hic in verbo,officialis.videt̄ simpliciter velle†,ꝙ eo ipso,ꝙ Eps est suspectus, ꝙ etiā officialis eius censeat suspectus.Et illa videtur magis de mente huius literæ. Et ꝑ prædicta potest inferri ad id,quod hic dicit do. Flo.an videlicet,si iudex datus est cōsanguineus ptis, an si iudex habeat alium cōsanguineum,si ipse,qui est cōsaguineus partis,non esset datus iudex,sed alter,qui esset cōsanguineus cōsanguinei ipsius partis,possit recusari, si detur iudex. Nam dicit domi.Floren. quod nō,licèt sint de eadē familia.Sed certè de hoc dicēdū,vt ibi ēt. finaliter remittit etiam ad nota.in c.postremo.de appella. Nam,& glos. hic dū dixit,quod quælibet cōsanguinitas repellit. videtur voluisse contrarium.ideo dic, vt no. in dicto capitulo
11 postremo. ¶ Item dixit hic Innocen. † quod familiaritas socialis, vel dominica repellit iudicem . Et de sociali. patet per ea,quæ habentur.j.eo.cum.R.de dominica,hic patet.Et dicit etiam, quod si familiaritas est ratione potestatis, intellige patriæ, vel dominicæ,illa etiam repellit. Facit,quod nota.gloss.infra de testi.in literis. Alia enim familiaritas non vr̄ repellere ſm Inno. q̄a videt̄ intelligē
12 dum si sit modica, vt hic dixit gl.quæ vr̄ etiā sentire † qđ familiaritas dicatur,qn̄ quis conuersatur : & sic hēt conuersationem, & familiaritatē cum alio, licèt non stet ad seruitium eius,tanquam familiaris. Vnde tūc vr̄ velle gl. quod si est magna familiaritas,inducat suspicionem . secus si sit modica. Vbi autem,quis sit familiaris,eo,q̄a stet ad seruitium, benè videtur inducere suspicionē pro illo, per ea quę habentur in l.præsentes sicubi. C.de ijs,qui ad ecc.confu.& infra de testi.c.in literis.¶ Et per prędicta videtur,vt hic dicit Host.quod non sufficit iudicem recusare allegando suspitionem familiaritatis alterius partis cū illo,sed debet exprimere qualiter sit familiaris.Nam posset esse, quod non esset familiaritas ratione seruitij, & posset esse modica familiaritas, iō debet exprimere causam familiaritatis,vel etiam adijcere,quod nimis est ꝓpitius,& fauorabilis alteri parti.facit.s.de rescri.ad hæc. & infra.vt lite non contest.c.accedēs. aliàs ſm hoc quilibet posset recusari, cum quis naturaliter sit alteri obligatus ad quandam familiaritatem,& mutuam affectionem.sumus enim omnes cognati secundū ius naturale.l.j.in fine.& l.sequenti.ff.de iusti.& iure.In eadem glo.ibi frater testatur pro fratre.cōcordat glos.in l.patentes. C.de testi. ff.& hoc cōiter tenetur. Dicit tn̄ Specu.in tit.de teste.§.j.
14 ver.sed nunquid frater. † quod minus credetur ei, quàm alteri testi : & sic non faciet ita plenam probationē, sicut alter testis.Et idē voluit Barto.in l.q testamenta.in principio.ff.de testa.Et intellige gloss.in cā ciuili.nā in causa criminali frater non pōt,nec dēt admitti ad testificādū ꝓ fratre,nec similiter in cā iniuriarū.l.lex Cornelia. & ibi ꝑ Bar.ff.de iniurijs.In ea.glo.ibi:prohibitoriū est.Supple certarum personarum. sed permissoriū regulæ. Facit,qđ habeť in simili.infra de sponsa.cum apud . In ea.gl.in fine.supple,quia solum pōt testificari ille,qui interfuit negotio.l.testium.C.de testi.& j.de testi.in c.dilecto. & eo. titu.c.

tit.c.causam.quod non exigitur in iudice.Et cum hae gl.
concordat alia gl.iij.q.v.c.j.ad finem magnæ glos.& facit
15 etiam quod habeť xiiij.q.ij.in summa. † An autem fami-
liaris possit admitti in testē dicit.Host.qđ non,si est talis,
cui possit imperari ratione patriæ,vel dominicæ potesta-
tis.Idē dicit,si sit leuis conditionis, ita ꝙ præsumptio est,
ꝙ de facili deiectaret.iij.q.j.c.j.aliàs dicit,ꝙ poterit esse te-
stis Quod intellige secundū notata in c.in literis.de testi.
Nam in dubio etiam extranei,qui sunt familiares merce
narij appellantur domestici , per id quod habetur in l.ꝓ-
senti.§.sicubi.C.de ijs , qui ad eccle.consu. & ideo in du-
bio non videntur admittendi ad testimonium,per l.etiā.
C.de testibus.per id quod no.Bar.in l.j.§.idem est. & §.se
quenti.ff.de quæstionibus.vbi etiam tangit de eo, q erat
familiaris tempore contractus,sed non tempore quo red
ditur testimonium:an postea poterit testificari,& conclu
dit , ꝙ sic, nisi in fraudem fuerit licentiatus. Et hoc ideo,
quia debet attendi tempus, quo deponit testimonium.l.
16 qm liberi. C.de testi.† An aūt canonicus possit esse testis
ꝓ ꝯcanonico:dic,ꝙ sic:q̃uis si fuerit datus iudex,possit re
cusari,vt habetur in c.cū.R.j.eo.titu.In gl.consenserit.in
fine.Et secundum prędicta patet quod R.fuit ille,qui pe-
tijt alios iudices , non autem ipse Thomas: licèt Tancre.
aliter diceret. Facit , quod dixit gloss. pręcedens.¶ Dicit
tamen Inno.ꝙ iste de gratia fuit auditus. Nam potuit nō
audiri,quia erat sibi quid imputādum,quare effectus fuit
familiaris iudicis per se impetrati. Et dicit etiam Innocē.
quod magis iuridicum, & magis ordinarium fuisset , qđ
isti iudices prius fuissent recusati per partes , q̃ habebant
ipsos suspectos , & lata sententia super recusatione ipse
aduersarius ipsius.R. impetrasset iudices , & non ipse. R.
& fuerunt dati sibi iudices alij,quos tamen non nomina
uerat:quia non debent dari iudices,qui nō nominantur
per partem,nisi dētur ob vitandam verecundiam ipsorū
iudicum, si non dentur.Et ita etiā potuit esse hic,ſm In-
no.Allegat quod habetur in l.obseruandū.ff.de iudi.An
autem iudex,quem semel elegeri,vel testē,quē semel ꝓ-
duxi,possim in alio iudicio recusare,not.Ioā.And.in c.cū
venerabilis.de exceptio.Extra glo.tangit Io.An. vnum
17 † nunquid prælatus in causa ecclesiæ si impetret iudicē
consanguineum suum , an possit recusari. Videretē quod
non:quia consanguineus pręlati nihil attinet ecclesię,ad
cuius commodū agitur.In ꝯtrium allegat Io.An. hūc tex
tū,vbi dr̄ in simili casu.Nam hic ꝓpter familiaritatem,q̃
habebat ille rector ecclesiæ cum iudice, vr̄ ꝙ potuit pars
aduersa illum recusare.Sed tenens contrariū posset dice-
re,quod hæc fuit allegatio partis,& non tractatur hic de
recusatione,sed de subrogatione.& verba illa dum dicit,
ꝙ incerto poterat recusare:vidētur fuisse verba partis im
petrantis Tamen finaliter Io.An.dicit,ꝙ pro opin.ꝙ pos-
sit recusari.Facit,quia si non fuisset hic iusta causa recu-
sandi,Papa non subrogasset alios: sicut non subrogauit,
quando pars aduersa post familiaritatem consensit in iu-
dicem Et sic satis videtur de mente Papæ,& literæ, quod
ista fuerit licita causa recusandi. iudicē in causa ecclesiæ.
Et sic,licèt Egidius,& Specu.vt tetigi.in notabilibus te-
nuerint contrarium,tamen eorū opi.non videtur proce-
dere per hunc textum. De quo etiam per Ioan.And.j. de
apella.c.postremo.Ioannes de Imola iuris vtriusque do-
ctor excellentissimus.

S V M M A R I V M.

1 *Opiniones varias recensere quandoque non est inutile.*
2 *Opiniones si fuerint diuersæ,media via eligenda erat.*
3 *Delegatus à Papa suam sententiam exequi potest.*
4 *Condemnato ad quid detur tempus quadrimestre.*
5 *Simile aliqua ex parte dare arguendo, vel allegando sufficit.*
6 *Delegatus Papæ,quando suo dicatur functus officio.*
7 *Reo condemnato quandoque quatuor menses dentur ad soluendum.& nu-
me.sequen.*
9 *Terminus condemnato ad soluendum datus ex causa prorogari potest.*
10 *Executio,an fieri possit intra tempus datum ad appellandum.*
11 *Confesso debitum, quantum tempus detur ad soluendum.*
12 *Confessus,in causa ciuili pro condemnato habetur:in criminali secus.*
13 *Ordinarius depositus non potest absoluere eum , quem ante depositionem
excommunicauit.*
14 *Delegati iurisdictio quanto tempore duret post sententiam.*
15 *Excommunicatus per annum persistens habetur pro confesso.*
16 *Contumax,quando audiatur, & quando non.*
17 *Delegatus qui, & quando suam sententiam exequi possit.*
18 *Subdelegati delegati à Principe sententiam, quis possit exequi.*

QVærenti. Delegatus Papæ vsque ad
integrū annum suam sen-
tentiam exequi potest.hoc dicit. Et diui-
ditur hoc capitulum in tres partes.Nam
primo in quæstione proposita ponit vnā
opi.secunda ibi: Alij autem . ponit secū-
dam,& tertiam ibi:nos tamen per æquitatis semitam.po
nit verā solutionē interserendo tertiā opinionē.In textu
1 ibi:& j.deciditur, ꝙ † habetur in c.quærenti.de verb.sig.
quod est pars huius. No.primo, ꝙ interdū non debet cē-
seri inutile recitari opiniones, vt sic veritas magis eluce-
2 scat . † No.quod in diuersitate opinionum,media via est
eligenda.Facit supra de rescriptis.c.super literis.& de re-
sti.spo.literas.& l.si finita.§.illud.ff.de dam.insec. de quo
3 in c.fi.de transac.† No.quod iudex delegatus a Papa pōt
exequi suam sententiam , non quod potestas exequendi
sententiam in delegato Papæ durat vsque ad annū.quod
intelligunt quidam verū vbi excōicauit, per id quod hic
ponitur in quæstione si autem non excōicasset, tūc Boa-
tinus dicit esse dubiū,an ꝓcedat,quod hic dicitur.Sed cō
muniter tenetur idem esse,etiā si nō excōicauit , ꝑ hunc
textum,qui dixit statuimus:& non dixit,rn̄demus. Et sic
non restringit se ad casum ꝓpositum , ſm Ioā. And.Præ-
terea etiam,vt hic dicit do.Flo.etiā si dixisset , rn̄demus:
qa quod hic dicitur,quod excōicauit, fuit narratio facti,
quæ nō pōderatur in rn̄sione,nec in illa repetitur. Et sic,
siue aliquid fecerit post sententiā,siue non, habet potesta
tē exigēdi usq; ad annū,qđ ēt satis uideť fuisse de mente
4 gl.†No.quod condemnato datur tempus quadrimestre,
infra quod non potest fieri executio sententiæ. Quod est
uerum, quando quis est cōdēnatus in actione personali,
5 vt tangit gl.† No.quod sufficit date simile,arguēdo, uel
allegādo,licèt ex toto nō simile. Et sic facit, qđ dixi in c.
translato.s̄.de constitu.& ad id,quod habetur in c.nō de-
6 bet.j.de consan.& aff. † Not.ꝙ delegatus Papæ per solam
sententiam non dicitur functus officio suo , sed adhuc re
tinet iurisdictionem respectu potestatis exequēdi . Et sic
quod dicit in l.iudex.ff.de re iudi. quod per sententiam
iudex dicitur functus officio suo . id est verū quo ad co-
gnitionem: qa vlterius non habet cognoscere de causa:
sed nō quo ad potestatē exequēdi, qa illa durat anno post
sententiam illam. intellige diffinitiuam . Interlocutoria
posset exeq quādocunq; ,ante sn̄iam diffinitiuā. In gl.iij.
in fi.Solue dicta iura, prout dixi in notabilibus. In gl.in
fine. Not.quod media via est sequenda , vbi fieri potest.
aliàs secus , per ea , quæ habentur in l.Nesennius. ff.de
nego.ge.vbi glos.inducit illam legem contra consuetu-
dines rusticorum,qui semper diuidunt q̄stiones per me-
dium : qa hoc semper non debet fieri,qn̄ rō hoc cōmo-
7 de fieri non suadet.† In glos.iiij.ibi: quatuor menses reo
ad soluendum.hoc clarum si fuit condēnatus ad quātita
tem . Si vero fuerit condēnatus ad speciē aliqua actione
personali,tunc glo.fuerunt variæ . Nā gl.Insti.de offi.iu-
dicis.§.j.dicit, quòd tunc idem erit dicendum in tali con
demnato actione personali ad certam speciem , seu rem
dandam,vel tradendam,quod dicitur in actione reali,de
qua.j.dicit glo.& idē etiam dixit gl.in l.si cū exceptione.
§.quatenus.ff.qđ met.cā . Sed cōtrarium tenuit gloss.in

l.fi.C.de execu.rei iudi. & illam etiam tenet hic Inno.&
ipſam ſequitur ibi Bartn.& doc.Legiſtæ per text.cum gl.
in l.in fideicommiſſi.in principio.ff.de vſuris . & in d.l.ſi
cum exceptione.§.quatenus.& §.quod ſi homo. licèt gl.
ibi aliter dicat,& non benè,ſecundum Bart.ibi:& iſta vr̃
eſſe cõis opi.do.tamen Anto.hic videt̃ aliter dicere.nam
dicit,quod Aut loquimur in actione perſonali:& tũc da-
tur ſpatium quatuor menſium hodie , vt dixit gloſſ.olim
erat duorum menſium.l.debitoribus.ff.de re iudi. & hoc
ſiue agatur ad rem , ſiue ad æſtimationem ad quantitatẽ.
l.ſi fideicommiſſi.ff.de vſuris.Aut loq̃mur in actione me
rè reali: & tunc dat̃ tp̃s condẽnato arbitrio iudicis,per id
ꝙ hr̃ Inſti.de offi.iudi.§.j.& ij.& ĩ.etiam tangit gl.in ver.
in reali.& ibi etiam dicet̃. Aliqñ vero agitur actione per-
ſonali in rem ſcripta,puta actione ad exhibendum, & cõ
dẽnat̃,qs vt rẽ exhibeat:& tũc dicit idẽ dicẽdũ, ꝙ ĩ reali.
ꝑ l.ď eo.§.pe.ff.ad exhibẽ.& ꝑ id qď no.Inſti.ď offi.iud.§.
j.Idẽ dicit in actione , ꝙ metus cã , q̃ eſt actio ꝑſonalis in
rẽ ſcripta.l.ſi cũ exceptiõe.§.in hac actiõe. & §.hæc actio.
ff.ꝙ me.cã.ꝑ id,ꝙ hr̃ I d.l.ſi cũ exceptione.§.ꝙ ſi hõ. Aut
agit̃ petitiõe hr̃ditatis,q̃ ẽ miſta.l.hr̃ditatis.C.de peti.hæ
8 re.†& tũc,Aut agit̃ ad rẽ:& idẽ,qď ĩ reali.Aut agit̃ nõ ad
rẽ,ſed ꝑ ꝑſonalibus petitionibus . ff.de peti.hære.l.ſed ſi
lege.§.in petitio.& tũc idẽ,qď in actione ꝑſonali,ſm do.
Ant.qui etiam remittit ad notata in dicta l.fi.C.de exce.
rei iudi.Sed certe gloſ.& ibi Inno. hic tenent cõtrariũ in
actione quod metus cauſa , vbi videt̃ dari tẽpus quatuor
menſium, ſicut in mere perſonali, per id,quod hr̃ in d.§.
quatenus.& in d.§.qď ſi hõ.nõ violãdo text.licèt gloſ.ibi
aliter dicat . Et hoc tenẽdo poſſet reſponderi ad id, quod
dr̃ de actione ad exhibendum,ꝙ illud ideo cõtingit ibi ,
ꝙ de ea iudicet̃,vt de rei vendicatione,& ſic, vt de actio-
ne reali:quia illa eſt ꝓparatoria rei-vẽdicationis.l.j.& ij.ff.
ad exhibẽdũ.& l.ad rẽ mobilẽ.& l.ad legatũ.ff. de ꝓcura
tor.Tene tñ mẽti dictũ do.Anto.per qď poſſet ſaluari gl.
in d.§.quatenus.& in §.quod ſi hõ.Et tunc poſſet rñderi.
ad l.in fideicõmiſſi.in principio.ff.de vſuris. qa ibi loqui
tur, qñ agit ad ſpeciẽ,ſeu rẽ actione mere perſonali : ſed
vbi agitur perſonali in rem ſcripta ad ipſam ſpeciẽ , tunc
procedat gloſ.in dicto §.quatenus.& §.quod ſi homo.ſed
vt dixi.Innocen.tenet contra illam gloſ.& ſimiliter glo.
in d.l.fi.& etiam Bart.& communiter Legiſtæ.In ea.glo.
9 ibi:arctari,& elongari.dic̃ quod prorogari poteſt ex cau
ſa,vt ſi magna ſit quantitas,in qua, quis ſit condẽnatus,
poterit dari etiam maius tempus quatuor menſium, ſi iu
dici videatur.Item pro obſequijs perſonarum,vt ſi pater
condemnatus fuerit filio emãcipato,vel liberto , poterit
iudex dare prædictis perſonis maius tempus , licèt hoc
non daret alijs:& hoc,propter obſequium,& reuerentiã,
quod,& quam debet filius , & libertus patri,& patrono.
Arctari vero poteſt tertius,vt ſi forte,quis ſit condemna-
tus ad ſoluendum certam quantitatẽ ratione alimento-
rum.Nam tunc eſt iuſta cauſa abreuiandi terminum.l.ij.
ff.de re iud.Et de materia ibi plene per Bar.an, & quãdo,
dilatio data a lege poſſit prorogari,vel arctari.de quo etiã
infra de regu.iur.in regula indultum in libro ſexto.Item
ibi: debet ſententia mandari executioni . ſupple ſi ſtatim
habet facultatem reus rei reſtituendæ.aliàs dabitur ei tẽ-
pus arbitrio iudicis , infra , quod poſſit reſtituere , & ca-
uebit de reſtituendo in tertio rem ipſam , aut eius æſti-
mationem , vt habetur Inſtitu.de offic.iudic.§.j.& ij.In
eadem gloſſ.ibi: in criminibus ſtatim . intellige poſtquã
ſententiam tranſiuit in rem iudicatam. Nam in crimini-
bus poteſt appellari de iure communi . l.non ſolent.ff.
de appella. & l.vna.§.final.ff.nil nouari. licèt per ſtatuta
communiter hodie prohibetur appellatio in crimini-
10 bus . Et ideo videtur † quod de iure cõmuni infra tẽpus
datũ ad appellandũ , nõ poſſit fieri executio,ſicut nec in
ciuili:qa ibi maius eſt periculũ,& ſic ibi cautius eſt agẽ-
dum ĩ.de elec.vbi periculum.libr.vj.Facit,quod habetur
ij.q.vj.ſi quis ex pluribus.Nec obſt.l.addictos.C.de Epĩs.
audi.vbi , videtur , quod poſſit fieri executio intra tẽpus
datum ad appellandum in criminalibus : quia poteſt rñ-
deri,ꝙ ibi de facto,& non de iure fiebat executio infra di
ctum tempus datum ad appellandum.de quo ẽt ꝑ Bat.in
dicta l.non ſolent.In ea.gl.ibi l.certum.§.vltimo. hoc , ꝙ
dicit glo.quod currit tempus a die confeſſionis , procedit
vbi:non expectatur ſententia:vt tangitur in l. certum. §.
fi.hic allegata.hoc autem ꝯtingit, quando confeſſio fuit
facta non præcedente litis conteſtatione,nec libello. Se-
cus ſi fieret præcedente libello: quia tũc ſequi dẽret ſen-
tentia,ſecundum notata in d.§.fi.& per gl. notabilem in
c.dudum.ij.ĩ.de elec.in verbo rñſionem. & ſic curret tũc
tempus a die ſententiæ:quia confeſſus tunc nõ habetur,
pro condemnato.Secus,quando confeſſio fit non præce-
dente libello:qa tunc habetur pro condemnato . Facit l.
j.C.de confeſ.& ſic non debet ferri ſententia, ſed fieri p̃-
ceptum de ſoluendo in confeſſum,vt voluit gl. in d.c.du
11 dum. de elec.in verbo rñſionẽ. † Quantum aũt tp̃s detur
tunc confeſſo.gl.in d.c.dudũ.videt̃ velle,ꝙ ſit tempus ar-
bitrariũ ad arbitriũ iudicis. Glo.vero in l.ſi debitori.de iu
di. dicit , ꝙ communiter iudices dant tempus decẽ dierũ
confeſſo ad ſoluendum.quod dicit do.Flor.ꝓcedere, niſi
magna eſſet quantitas:quia tunc deberet dari maius tp̃s.
Facit quod legitur,& no.in l.ij.ff.de re.iudi.Et cũ eo , qď
dixi,tranſit Ioan.And.& Hoſti.& do.Ant.& etiã do. Flo.
Glo.hic videtur velle,quod etiam , quando quis eſt con-
feſſus ſine libello præcedente,debeat habere tempus qua
tuor menſium a die confeſſionis.Et per gloſ. eſt caſus nõ
cauillando in l.certum.§.fina. hic allegata. nam expreſſe
ibi loquitur de tempore,quod dat̃ iudicati,& ſic de tem-
pore quatuor menſium loquitur:& dic currere a die con-
feſſionis.Et ſic vr̃ loqui, qñ facta fuit confeſſio non præce
dente libello.Nam aliàs deberet currere a tempore ſñiæ,
vt ſuperius dixi.Et hæc opi.verior videtur de iure ꝑ dictũ
§.fi.Et ſm hoc id,quod dixit gl.in l.ſi debito. de tp̃e decẽ
dierum procedit de conſuetudine:ſed de iure deberet ha
bere tempus quatuor menſium etiam ille , cui ſit præce-
ptum de ſoluendo propter confeſſionem factam non præ
cedente libello.In eadem gl.in fine.Nota bene ex glo. ꝙ
12 † licèt confeſſus in cauſa ciuili habeatur pro condemna-
to,tamen ſecus eſt in cauſa criminali:quia nõ hr̃ pro cõ-
demnato,ſed debet ſeq̃ ſententia.Facit,quod hr̃ in l.vna
C.de confeſ.& quod dixi de confeſſo in cauſa ciuili:intel
lige ſm notata in d.c.dudum ij. & ſecundum ea , quæ ſu-
perius dixi.In gl.pen.ibi:loquitur in ſeruitutibus. Et pro
hoc facit,quod no.ĩ.de ſepul.in noſtra.& in c. prælatis.de
homici.li.vj.In ea.gloſſ.ibi:ſed hic loquitur de delegato.
Et ſic vult glo.quod ordinarius ſemper poſſit exequi ſuã
ſñiam,etiam poſt annum , & defendere ẽt immiſſum au-
toritate ſuæ ſñiæ.Nec mirum,quia ẽt videt̃ poſſe ſuã ſen
tentiam in melius reformare infra de accuſ.c.qualiter,&
quando lo j.ſm Ioan.And. ſed intellige illud verum , qñ
eſt interlocutoria:vel ſi eſt diffinitiua, fuit nulla. aliàs nõ
poſſet ſentẽtiam immutare , vt notatur in d.c.qualiter &
qñ.Itẽ,qď dixi de ordinario,procedit niſi eſſet depoſitus:
13 quo caſu iuriſdictio tranſiret ad ſucceſſorẽ.Et ſi † excom
municauit aliquem añ depoſitionem, eo depoſito abſol-
uere non poſſet.de ele.c.venerabilem.§.fi.Et idem ſi fue-
rit ſuſpenſus vel excommunicatus.ĩ. de exceſ.p̃la.c.fi. Et
idẽ in delegato.excommunicato,vel ſuſpenſo : quia nec
talis poſſet abſoluere,vel excommunicare,ẽt infra annũ
xxiiij.q.j.audiuimus.Vnde tunc ad ſucceſſorẽ delegati,q
ſuccederet in iuriſdictione,eẽt recurrendum. de offi.ord.
paſtoralis.§.j.& ĩ.eo.quoniam.In ea.gl.in fi.In effectu gl.
ꝯcludit, ꝙ vſque ad annũ ẽt facta executiõe poterit dele-
gat' cõprimere ꝯdictores ꝑ cẽſurã eccłaſticã , & illos q ñ
patiunt̃ illũ,ꝑ quo fcã eſt executio,q rẽ poſſidere,ſed in-
tromit-

tromittere se si poterit cognoscẽdo, sed ordinariè de delicto cognoscere spectabit ad ordinariũ. Facit, ꝙ hr̃ ĩ c.cũ teneamur.de app. Sed contra hanc opi.fortiter facit c.in literis.s̃.eodẽ. vbi, videtur expirare iurisdictio facta executione. Nec obst.iste tex.quia hic dicit vsque ad annum durare potestatem delegati ad sentẽtiam diffinitiuã exequendam, & nihil dicit, quando facta est executio. propterea Io.An.dicit, ꝙ si immissus ꝑ executione sentẽtiæ diffinitiuæ nunquam habuit pacificam possessionem, vel si habuit, statim fuit turbatus: tunc procedit opi.gl.argu. c.officij. de ele. Secus si aliquã diu fuit in pacifica possessione: quia tunc nõ poterit vlterius se intromitere: & sic loquatur contrarium, pro prædictis bene facit, quod not. gl.in simili.ĩ c.commissa. de elec.li.vj. Sed do.Floren.hic

14 simpliciter tenet gl. † quia ex quo habet iurisdictionem vsque ad annum, videtur ꝙ possit tueri immissum vsque ad annum. Et ad c.in literis.respõdet, ꝙ debet suppleri ꝑ hoc c.quia verum, est, ꝙ expirat iurisdictio facta executione, si labatur annus. alias secus, per hũc textum. Et ꝓ ista parte facit, quia delegatus Papæ, quo ad potestatem exequendi sententiam æquiparatur ordinario vsque ad annũ. Sicut ergo ordinarius potest defendere immissum. facit l.j.ff.ne vis fiat ei. Et sic videtur etiam idem dicendũ in delegato. Et hoc etiam videtur fuisse de mente glo.licèt do.Flo. nõ alleget in l.si quis missum.ff.ne ius fiat ei. Et hæc opi.videtur de iure verior: tamen forte in practica seruaretur opi.Io.An. quæ quodammodo videtur opi. concordare in gl.fi.ibi: rursus. & c.quicunque.de intellectu istorum capitulorum, dic vt ibi notatur, & j.de foro compe.si diligenti.& de hęreticis.cum contumacia.li.vj. nam in veritate non dicit in dictis capitulis, ꝙ non possit excommunicatu post annum absoluere: sed bene dicũt,

15 † ꝙ excommunicatus pro contumacia in causa criminali, si per annum persistit in excommunicatione habetur pro confesso: & in causa ciuili magna surgit præsumptio contra ipsum excommunicatum, & sic non faciunt contra. In ea.gl.in fine. Et sic in effectu vult gl.ꝙ hic fiat similitudo de excommunicato post diffinitiuam sententiam admissam in reali, ante litis contestationem: non autem de excommunicato post diffinitiuam ad excommunicatum ante litis contestationem propter rationem gl.& iura allegata in gl.& sic fit similitudo, quæ fit grosso modo solum in tẽpore: vt sicut immisso in literali ante litis contestationem datur annus, sic detur hic annus ad exquendam sententiam. Et aduerte, quia bene dixi, prout dixit glo.ꝙ loquitur de contumace in actione reali: quia missus propter contumaciam contra conuentum actione ꝑsonali etiam post annum non efficeretur verus possessor, quia solum habet detentationem causa custodiæ: vt plene notatur in c.quoniam.§.fi.vt lite non contest.secus in misso in reali, vt patet in dicto c.quoniam.in §.quod si super.& §.in alijs. Item bene dicit litera in illo, qui contumax inuenitur, scilicet, in reali ante litis cõtestationem,

16 † quia si post lit.contesta.contra contumacem fieret missio in reali, non audietur cõtumax ad recuperandũ possessionem, etiam infra annũ, licèt audiretur, si fuisset missus actor, ante litis contesta.& sic maior est efficacia contumaciæ post litis contesta.quàm ante, vt not.per gl.in l.ij.C.vbi in rem actio.& in l.consentaneum.C.quomodo & quando iud.& de dolo, & contu.in c.contingit. Et per hoc habes declaratum tex.& gl. Extra potest obijci de l.a

17 diuo Pio.ff.de re iudic. vbi † delegatus suam sententiam non exequitur, sed ordinarius illam exequitur. Solue, ꝙ hic in delegato Principis: ibi in delegato inferioris, q nõ habet tãtam potestatem: vt habetur in d.l.a diuo Pio.§.j. de quo dic, vt not.in c.si quis contra.de foro compe.& in c.cum ab ecclesiarum.per Inn.de offi.ordi. Secundo tangit Io.And.an hic annus sit trecentorum sexagintaquinque dierum. dicit ꝙ sic. per l.cũ hæres.§.Stichus.ff.de statu lib.de quo per glo.in c.si propter.de rescriptis.libr.vj. Vltimo tangit hic do.Anto. an indistinctè duret potestas delegati post sentẽtiam infra annum, etiam si non excõmunicauit. Et cõcludit, quòd sic, vt dixi in notabilibus.

18 †Quis autem exequatur sententiam subdelegati delegati Principis. dic ꝙ ipse delegatus, si aliqd retinuit sibi de iurisdictione, vt poterit vsque ad annum, per hũc textũ, si vero nihil retinuit sibi, tunc nõ potest se intromittere delegatus.j.c.proximo.§.porrò. An autem ipse subdelegatus poterit exequi. dicunt quidam, ꝙ sic, vsque ad quadrimestre tempus, sumpto argumento a contrario huius rei, quia si in delegato Papæ durat vsque ad annũ, in alio durabit vsq; ad quadrimestre, sed certe subdelegatus nõ habet potestatem exequendi, sicut nec delegatus inferioris a Principe. Vnde in eo potest dici idem, quod de delegato sub inferiore a Principe: vt in c.cum ab ecclesiarũ.j, ti.ij.& tangitur etiam ibi per Inn.& per gl.in præallegato c.si quis contra. Et hæc vera opi.licèt d.Ant. hic variauerit. Ioannes de Imola doctor.

SVMMARIVM.

1 *Appellari, quando posit ad superiorem omisso medio.*
2 *Exponere, vel supplere, aliud est, quam derogare, vel corrigere.*
3 *Libellus post litis contestationem potest declarari, sed nihil addi debet.*
4 *Contrarietas non censetur inter dicta quorum vnum venit ad aliud suppletiuè, vel declaratiuè.*
5 *Imo, hæc dictio regulariter correctiuè capitur.*
6 *Sententia, an veniat nomine cognitionis causæ.*
7 *Delegatus vnus, potest plures subdelegare.*
8 *Examinatio testium non venit nomine cognitionis causæ.*
9 *Ius vnum quandoque, per aliud est supplendum.*
10 *Princeps solus causam committere potest appellatione remota.*
11 *Appellari potest a iudice, siue tota causa commissa sit, siue non.*
12 *Appellari ab executore suspecto, quando posit.*
13 *Arbitri dati iuris dispositione, si suspecti sint, recusari possunt.*
14 *Exordium litis in contestatione, finis vero in sententiæ prolatione consistit.*
15 *Iurisdictionem, & cognitionem ante xam habere qua dicantur.*
16 *Contestatio litis coram iudice fieri debet. & nu.19.*
17 *Sententia proprie dici meretur, quæ a iudice, & non ab arbitro fertur.*
18 *Actus sententiæ per iudicem, & non per notarium expediri debet.*
20 *Intentio disponentis maximè attendi debet.*
21 *Delegatus Papæ qualiter posit vices committere.*
22 *Iudex sententiam laturus, omnia iudicij acta considerare debet.*
23 *Prouocatio aliquando pro appellatione iudiciali, aliquando pro extraiudiciali sumitur.*
24 *Derogare quid sit, & quid corrigere.*
25 *Suppleo verbum, quo differat, a verbo expono.*
25 *Confessionem expositurus, non sic eandem exponere debet, vt ea prorsus perimatur.*
27 *Appellatio, quando ad Papam deuoluatur, omisso medio.*
28 *Ius commune quis tollere posit, & quis non.*
29 *Delegatus inferioris, a Principe, potest quandoque certum articulum subdelegare.*
30 *Examinatio testium quibus committi posit.*
31 *Aditio hæreditatis, an fiat animo, an facto, an vtroque.*
32 *Executor merus iurisdictionem habet contra se impedientes.*
33 *Appellatione remota, hæc clausula, quare hodie nil operetur.*
34 *Executor merus quo differat, a misto in appellationibus interponendis ab eisdem.*
35 *Exordium litis quod dicatur.*
36 *Articulus merus, & non mistus præsumitur, quando finis causæ committitur.*
37 *Iudex hodie quo differat ab executore.*
38 *Ordinarius inferior Principe, non potest causam criminalem delegare.*
39 *Iudex ordinarius, quid posit delegare, & quid iudex appellationis.*
40 *Iudicem ordinarium posse, secundum leges media causa committere suis consiliarijs, secundum canones posse cuicunque committere.*
41 *Verbum statuimus, non semper importat præceptum, sed aliquando consilium.*
42 *Delegatus a Principe, an, & qua forma posit sibi eligere assessorem.*

Super

SVper quæstionum. Si delegat⁹ Papæ sub-
delegat, non in totum causam sibi commis-
sam, pars a subdelegato non poterit appel-
lare propter hoc solum, quòd datus sit sine suo consen-
su·& si eo casu subdelegatus recusetur, delegatus causam
diffiniet. Et si iustam causam recusationis delegatus no-
lit admittere, ab eo poterit appellari. hoc dicit. secũdum
Ioan. Andre. Et diuiditur in duas partes principales: quia
in prima ponit ius. In secũda soluit facti quæstionem. se-
cunda ibi. Eius ergo. in vltima columna text. prima sub-
diuiditur: quia primo ponit tenorem cõstitutionum, quę
videbantur contrariæ. Secũdo declarat intentionem suã.
Tertio dicit, quando a subdelegato possit appellari. Quar
to dicit ad quem sit appellandum. Quinto tractat de re-
cusatione ipsius subdelegati. Sexto soluit casum dubiũ.
Secunda ibi: intentionis. Tertia ibi: verum. Quarta ibi:
porrò. Sexta ibi: quem vero. infra si vero. Et incipere de-
bet casus in versicu. eius ergo. nam quæsiuit archiepisco-
pus Cantuarien. a domino Papa si delegatus, per sedem
apostolicam subdelegauit audiendam causam reseruata
sibi sententia. aliquando sine partiũ consensu, an si vna
pars appellat a talibus subdelegatis, per hoc impediatur
procedere. Et dubium faciebat, quia per constitutionem
Alexandri de qua. s̃. c. cum te. videbatur ꝙ non. In contra-
rium videbatur dicendum propter constitutionem Inn.
qui fuit super hoc consultus, quæ videtur velle contra-
rium a sensu contrario, inquantum inhibet appellari,
dummodo subdelegati fuerint deputati de partium con-
sensu: & sic a contrario videtur, ꝙ possit appellari, quan-
do non sunt dati de partium consensu, & sic dictæ consti
tutiones videbantur ad inuicem contrariæ: ideo quæsiuit
a Papa qualiter dictæ constitutiones deberent intelligi,
& quid iuris esset in casu proposito. Vnde Papa consul-
tus respondet, primo dicendo, quòd constitutio sua non
derogat constitutioni Alexandri, sed potius illa Alexan-
dri per suam exponitur. Imo verius supplẽtur, quoniam
illa fuerunt prætermissa. Et vt hoc clarius ostendat, ponit
tenorem dictarum cõstitutionum, & declarat qualis fue-
rit sua intentio. Et etiam declarat in versic. verum. quan-
do a subdelegato possit appellari. & in versicu. porrò. ad
quem sit appellandum eo casu, quo potest appellari. Et
per prædicta in versicu. vnde. decidit vnum casum. demũ
in versic. quem vero. declarat, an quando delegatur cau-
sa sine consensu partium, possit subdelegatus recusari: &
si recusetur, coram quo debeat causa probari. Deinde in
versiculo si vero. decidit vnum dubium. & in uersicu. vn-
de, infert ad decisionem alterius. Et istis sic præmissis re-
spondet ad casum quæsitum in versiculo, Eius ergo. de-
clarando etiam duo dubia circa illum. quorum primum
est ibi: qui etiam. Secundum ibi: quod si iustum. In textu
ibi: articulus. potest dici, quòd duo fuerũt principales ar-
ticuli. vnus super intellectu constitutionum, de quibus.
infra subijcitur, quæ videbantur contrariæ. Alius super
quæstione facti, de qua in versiculo, Eius ergo. Et iste se-
cundus posset etiam subdiuidi in tres articulos, qui colli
guntur ex dicto §. Eius ergo. & etiam ex summario. Et
sic videtur etiam domi. Florenti. subdiuidere. Et pro eui-
dentia decreta. possunt præmitti tres regulæ, de quibus
1 hic tangit domi. Anton. † Prima est, quod appellatio de-
bet interponi gradatim de proximo inferiore ad proxi-
mum superiorem: non autem est appellandũ omisso me-
dio. infra de appellatio. capitulo dilecti. lo iij. Fallit in Pa-
pa, ad quem appellari potest omisso medio. secunda quę-
stio. sexta. capitulo ad Romanam. licèt secus sit in Impe-
ratore. l. Imperatores. ff. de appellatio. Et quod dixi, posse
appellari ad Papam omisso medio. fallit, quando appella
tur a subdelegato delegati Papæ, qui non subdelegauit
in totum vices suas: vt patet. infra eodem. in versicu. por-
rò. Secundo præmittit, quòd quandoque delegatus dele-
gat in totum cãm mihi, lo retento de iurisdictione. Quã-
doque subdelegat aliquo retento. Et hoc cõtingit dupli-
citer: quia quandoque subdelegat nudum articulum si-
ne cognitione: vt quãdo committit missionem in posses-
sionem, vel examinationem testium. Quandoque com-
mittit articulum mistum cum cognitione. Et primo casu
subdelegatus dicitur executor. Secundo casu dicitur iu-
dex. Tertio præmittit, quòd delegatus non habet iurisdi-
ctionem radicatam iure proprio, sed potius dependen-
tem ab àlio: & ideo si in totum committit vices suas, pri-
uat se iurisdictione. Quod intellige secundum ea quæ ha
bentur in c. quamuis. j. e. lib. vj. vnde tunc non facit gra-
dum inter subdelegatum, & primum delegantem. Secus
quando aliquid retinet: quia tunc bene facit gradum, vt
2 patet. j. eo. in versi. porrò. No. primo † ꝙ aliud est expone-
re vel supplere, aliud derogare, vel corrigere Et sic facit ꝙ
diligenter ponderanda sint verba, quando datur aliqui-
bus potestas circa prædicta verba aliquod prædictorum.
Facit, quod notatur per glo. in l. prima. ff. de orig. iuris, &
quod habetur in clemen. ne Romani. circa princi. de ele.
¶Et no. propriè loquendo, aliud est exponere, aliud sup
plere. nam ille, qui exponit, declarat, & sic nihil addit. l.
hæredes palàm. §. sed si notam. ff. de test. Et pro hoc facit:
3 quia † licèt licitum sit parti declarare libellum, etiã post
litis contestationem. l. si quis intentione. ff. de iudic. & si-
militer testi declarare dictum suum post depositionem. fa
cit quod habetur infra de testib. cum clamor. Non tamen
est licitum aliquid addere post litis contestationem libel
lo: vt no. in l. ædita actio. C. de eden. nec etiam testi. ex in-
teruallo aliquid addere, vt in c. præterea. infra de testi. co-
4 gen. † No. ꝙ contrarietas non videtur cadere, seu esse in-
terdicta, quorum vnum venit ad aliud supplectiuè, vel
declaratiuè. Et sic testes non sunt censendi contrarij, li-
cèt super facto clarius, & melius deponat vnus, quàm al
ter. Facit quod legitur, & no. in capitulo intelligentia. &
5 c. præterea. j. de verborum significatio. † Nota de dictione
imo, quæ sui natura videt̃ stare correctiuè. l. Stichus imo
Pamphilus. ff. de ma. test. Et facit etiam quod habetur in
6 prima constitutione Codicis. Nota. quòd † appellatione
cognitionis causæ, non videtur comprehendi sententia.
Et sic facit, quòd si alicui committitur cognitio alicuius
causæ, non intelligatur commissa potestas ferendi senten
tia: n. Et de hoc est gloss. ordinaria. in l. qui procuratorem
dat. ff. de procurato. de quo per Bartol. in l. a diuo Pio. in
principio. ff. de re iudica. & dicetur infra capitulo pastora
lis. §. quia vero. & tangitur etiam per modernos in clem.
auditor. de rescriptis. Spec. tamen videtur tenere contra-
rium in titu. primo. §. sequitur. versicu. & no. Ioan. Andr.
videtur hic concordare opin. quia dictum Spec. habebat
locum in delegato Principis, vel Papæ: dictum gl. in de-
legato inferioris. Et ratio diuersitatis est, quia quando
est delegatus inferioris, de facili potest haberi recursus
ad superiorem: non sic in delegato Papæ, vel Principis.
Videtur tamen quòd opinio gloss. habeat locum, quan-
do causæ cognitio committitur. Secus si simpliciter com
mittitur causa, quæ vertitur inter tales: quia tunc videtur
commissa, quo ad cognitionem, & diffinitionem. argu-
men. l. prima. C. qui pro sua iurisdic. & no. Barto. in l. a di-
uo Pio. præallegata. ff. de re iudica. Et sic potest concludi,
aut loquimur in Principe committẽte, aut in inferiore:
7 & si inferiori attendatur forma commissionis. † No. quod
vnus delegatus potest loco sui plures subdelegare. Et sic
non videtur esse de forma studiosa rescripti, quòd vnus
tantum cognoscat, licèt vnus tantum sit datus. Secus
econtra, quando dãtur plures. s̃. c. prudentiam. Et sic resi-
det do. Anto. Adde tñ quod licèt, qñ dant̃ plures, nõ pos-
sit vnus sine alio procedere, nisi adiecta esset clausula, ꝙ
si ambo. & illas vos, vel alter vestrum. j. c. cum plures lib.
vj. tamen

vj.tñ poterunt simul vni personæ soli subdelegare. Facit
8 qđ dictū fuit s.c.cum te.† Not.ꝙ appellatione cognitionis causæ non comprehenditur testium examinatio. Et sic videtur quod examinatio testiū nō sit articulus mixtus, sed merus. quod not. propter ea, quæ inferius dicenť. ¶No.ꝙ duplex potest esse intellectus cōstitutionis Ale. Vnus quod voluerit, qđ si appelletur ab eo, cui mediatè causę sunt commissæ, cum talis appellatio non fiat a iudice, sed potius ab auditore, ideo non impeditur delegatus propter talem appellationem cām indefinitam relinquere. facit, quod habeť in ver. verum. iuncto versic. com autem. ibi sequenti. Alius pt esse intellectus, ꝙ si delegatus nō committit in totum vices suas, si appelletur a subdelegato ad Papam omisso medio delegato, nō tenet appellatio: ideo delegatus nō tenetur causam indefinitam relinquere, quia tunc appellandum fuit ad ipsum delegatum, non autem ad Papam. Et iste intellectus colligiť ex §. porrò. in ver. cum autem. Nota ex hoc principio modū soluendi qōnes propositas, qñ earum solutio ex solutione alterius qōnis dependet. nam præmittenda est solutio illius alterius qōnis, vt hic fecit Papa. facit, qđ habeť s. de
9 elec. in c. venerabilem.¶† Nota, ꝙ vnum ius suppleť per aliud. Et sic facit fm Host. & Ioã. An. quod non debemus esse prompti ad iura corrigenda, cum illa possint ad concordiam reduci. facit, quod habetur de ele. cum expediat lib. vj. & eo. ti. c. cupientes. §. quid si per viginti. in ver. nos
10 autem. Nota primo, † ꝙ solus princeps habet causam cōmittere appellatione remota: non autem inferior a principe, seu Papa, vel imperatore. de quo in l. fi. C. de sent. & interlo. om. iud. per glos. & doc. & etiam in l. j. §. fi. ff. a qui app. non lic. Et ratio esse pōt, quia non, licet inferiori tollere ius alterius. facit quod no. s. de consti. quę in ecclesiarum. & quod habeť in c. proposuit. j. de concef. præbend. ¶No. ex illis verbis, vel iudex quicunque. quod licèt delegatus inferioris a principe non possit causam subdelegare, potest tamen certum articulum, intellige non habēte iurisdictionem, alteri cōmittere, vt hic aperte colligitur, iūcto ver. quòd si delegatus. vbi loquitur de mixto articulo, non repetit hæc verba, vel quicunque iudex. quæ hic posuit, qñ loquitur de mero articulo. facit, quod not. gl. in cle. j. de offi. dele. vbi est bona gl. & qđ habetur j. de app. in c. cum causam. & j. de te iud. in c. cum bertoldus. & no. bene hunc tex. quia melius videtur probare, ꝙ
11 dixi, quam alius textus.¶† No. quod a iudice pōt appellari, siue tota causa sit commissa, siue litis exordium, siue finis: sed ab auditore, siue executore non appellatur, nisi modum excedat. quod videtur intelligēdum, quādo mera executio committitur. Nam aliàs: secus per id, qđ ha-
12 betur in ver. ꝙ si delegatus.¶† No. quod ab executore videtur posse appellari, quando est suspectus. quod intelligit do. Ant. quando recusatur, vt suspectus, & hoc nō obstante procedit. de quo in c. nouit. de app. vbi videtur notari, quòd quādo est suspectus, non debet primo loco appellari, sed debet prius recusari, & non admittitur recusatio: tūc potest appellari. Et sic voluit etiam hic sentire gl. facit, quod habetur in c. ad hæc. de app. Et aduerte, quia si est merus executor, non videtur, ꝙ possit recusari tanquā suspectus, per ea quæ hñtur in d. c. nouit. Sed tu potes dicere, quòd illud procedit vbi exequendo, quod sibi est cōmissum, nō potest aggrauare partem: puta si commissum fuerit, quod citet aliquem, vel quod denunciet illum excommunicatum, vel interdictum. secus vbi: exequendo, id quod est sibi commissum, posset grauare partem: pota si a iudice assumptus sit calculator communis, cui committat calculum rationis inter partes. nā tunc posset grauare, si minus rectè calcularet: & ideo tunc poterit, vt suspectus recusari. facit, quod habeť in c. ab arbitris. de offi.
13 dele. li. vj. vbi † similiter arbitri, qui dantur ex dispositione iuris, si sint suspecti, possunt recusari. Et nota vlterius, quod: vbi a principio deputatur executor, vel iudex de partium consensu, vel ex postfacto in eum coosentiont partes, non potest recusari, licèt tunc possit a iudice appellari, & etiam ab executore, si modum excedat. secus si executor nō excedat modum, sed exequatur id, quod est sibi commissum: quia tunc non dicitur ipse grauare, cum id faciat tanquam pica, & organum alterius. Et si qđ grauamen surgat ex tali facto, nō dicitur fieri ab ipso executore, sed potius ab ipso committente, & ideo non ab executore, sed potius a comminente infra tempus debitum
14 esset appellandum.† Nota, quod principium, & exordiū litis dicitur esse in contestatione, finis verò in sententiæ prolatione. de quo in gl. ¶No. quod quædam fiunt in iudicio, quæ habent annexam cognitionem, & iurisdictionem: quædam quæ continent merum, & purum factum executionis, & nō habent cognitionem, & iurisdictionē
15 annexam.† Et nota, quod annexam habent cognitionē, & iurisdictionem sententia, & principium litis. Et sic vř, quòd si committantur media inter sententiam, & principium litis, seu contestationem, illa possunt dici mera articuli sine cognitione. quod est intelligendum secundum
16 quod inferius dicetur.† Nota. quod litis contestatio fieri debet coram iudice. Et per hoc dicit domi. Anto. ꝙ super fundamento cōtestationis factæ coram arbitris, iudex nō posset ferre sententiam: quia propriè non dicitur litis cōtestatio illa, quæ fit coram arbitro. Et per hoc etiam fit secūdum eum, quod illa nō inducat perpetuationē actionis. sed etiā in hoc vltimo malè dicit: quia imo perpetuatur actio per talem contestationem, vt est text. in l. pe. C. de arbi. In alio autem videtur in se benedicere: quia instātia arbitri non transit in iudicem: & ideo nimirum, si nō potest ferre sententiam virtute talis contestationis. facit, quod not. per Inno. in titu. de testi. c. causam, quæ. tamen talis contestatio satis potest dici mera, contestatio vera, cum, vt dixi, perpetuer actionem. Dicit etiam hic d. Ant.
17 † quod propriè sententia dicitur illa, quæ fertur a iudice: & sic infertur, quod non propriè sententia dicatur illa, q̄ fertur ab arbitro. & pro hoc infertur, quod si statuto caue tur, quod sententiæ debeant poni ad cameram actorum, aliàs non valeant, quod in tali statuto nō includetur sententia arbitri: quia illa non fertur a iudice, sed ab illo, qui dicitur habere notionem l. ait prætor. in prin. ff. de re iud. vbi patet, quod arbiter non habet iurisdictionem, sed notionem quandam. sed certe cum sententia arbitri in casibus, in quibus in l. pe. C. de arb. mereatur executionem, sicut sententia iudicis. cum eadem sit ratio, & per consequens idē ius. s. de consti. c. translato.† Not. qđ actus sententiæ per iudicem dēt expediri: & sic non potest ꝑ notarium expediri. facit, ꝙ habeť in c. fi. de te iud. lib. vj. & in l.
19 fi. C. de sen. ex breuic. recit.† No. ꝙ corā iudice lis est cōtestanda: & sic nō sufficeret, si notarius scripserit in actis litem corā se contestatā. Et ideo debet dici, ꝙ in pñtia iudicis litis facta est contestatio. ¶ Nota tex. dum dicit, dummodo de partiū deputet, & c. nam pōt ꝓrius sensus dupliciter colligi: vno modo, ꝙ liceat appellare, si de partiū nō deputetur assensu. Et iste est intellectus, quem videtur habuisse cōsulens, per id, quod dicitur in ver. eius ergo. sed iste non est bonus. Alius est, quod si causa est commissa sine pattium assensu, tunc poterit duplici de causa appellari: primo si modum excedat. Secundo si sit suspectus recusatus, vt suspectus, & hoc non obstante ꝓcedat. sed vbi esset datus de partium consensu, tunc non posset recusari. Et hoc modo debet distingui contrarius sensus, videlicet, vt possit recusari, si sine partium consensu fuerit datus. ¶ Ex versicu. intentionis. quod illud diciť liquidè deprehendi, quod comprehenditur ex tenore verborum, & ex mente verborum ab intelligentibus extracta, licèt non omnes talem perpenderent mentem. Facit, ꝙ habeť in c. intelligētia. & c. præterea. de ver. signi. Et hoc facit ad

statutum

statutum exigens liquidum esse debitum, vel liquidas esse probationes, qa satis etir, q ex mente verborum sumpta a recte intelligentibus id cōstet. † Nota, q attendēda
20 est disponentis intentio. facit j. de præben. c. fi. † Not. qđ
21 delegatus Papæ pōt cōmittere in totum vices suas, & ēt in partem subdelegare, siue velit subdelegare principiū, siue medium, siue finē, & siue nudū articulū, siue mistū: & sic potest etiā sibi solā sñiam reseruare. licēt ſm leges aliud esset, in auth. ad hæc. C. de iudic. nam, vt litera hic dicit, poterit in calculo sniç, seu anteq̄ illam ferat, vniuersa acta iudicij inuestigare diligenter. Nam, vt docet experiētia, potest quis iudicare ſm acta, licēt in illis nō interfuerit, vt patet quotidie in ɔsulentibus, quibus acta trāsmittuntur: qui cōsulunt quid iuris, visis dictis actis: licēt
22 coram ipso consultore non fuerint facta. † Et no. bene, q iudex antequam ferat sententiam, debet diligenter omnia acta iudicij considerare, & perscrutari facit xxx. q. v. iudicantem. Et no. etiam argumentum pro practica, quā seruant hodie sententiantes, q dicunt, visa litis ɔtestatione, &c. acta iudicij recensendo, & rememorando. &c. Facit, quod not. p Bar. in auth. si quis in aliquo. C. de ædem. & quod not. etiā in c. qm̄ contra. de proba. In ver. verum.
23 † no. q aliqñ prouocatio sumit pro appellatione iudiciali: sed strictè sumitur pro extraiudiciali. j. de app. c. cum sit Romana No. q nudus executor datus ad media causç, dicitur auditor. & per hoc habetis notab. vsque ad ver. porrò. expediam notabilia in §. porrò. vsque ad fi. In glo. j. ibi j. sequitur. videtur velle gl. q constitutio Inn. ponatur in ver. nos autem. ibi: licēt. Et quod ante hoc cap. non fieret illa constitutio, quod nō procedit: quia nou potuisset surgere dubium ex illa, si non fuisset ante hanc constitutionem. & ideo intellige, q ponitur illa cōstitutio, id est eius tenor. Et hoc etiam voluit Inno. hic dicens, quod in ver. nos autem. ponuntur verba constitutionis, quam nō habemus. & sic verbum statuimus ibi positum est præteriti temporis, non pñtis. Vnde dicebat Io. An. q olim constitutio, de qua hic fit mentio, fiebat ante hanc decr. in cōpilatione Gilibetti, de qua fecit mentionem. Ioā. An. s. in procmio huius libri. ¶ In gl. iij. ibi: corrigit, qui interpretatur. Supple interdum, vt patet in §. qui operas. allegato in gl. & sic non debet referri gl. ad tex. vestrum, qui esset contra illum. facit quod no. per gl. in l. j. ff. de ori. iu. & qđ no. Bar. in l. omnes populi. in materia interpretationis statutorum. in vj. princi. q. ff. de iust. & iur. & quod dixi in c. cum dilecti. ad fi. s. de consue. sed do. Flor. hic dicebat, qđ glo. poterit referri ad tex. ex eo, quia non derogat constitutioni Alexandrine per constitutionem Inno. sed bene illa corrigit, accipiendo verbum corrigere, pro emendare, & multa verba circa hoc spargat: quæ opi. non placet,
24 quia est contra istum tex. † nam derogare est in partē detrahere: corrigere est in totum derogare. l. derogaƒ. ff. de ver. sig. vnde si non, & sic non trahitur etiam in partem, multo minus corrigit. vnde veritas est. quod vna nō derogat alteri, nec corrigit: sed vna per aliam suppletur, & exponitur, prout litera dicit. Nam, licēt in constitutione Alex. videatur inhiberi appellatio, & in cōstitutione Inno. videatur permitti: tamen non contradicunt: quia cōstitutio Ale. pōt intelligi, qđ velit, q nō appelleƒ, qñ media causæ committuntur: nā tunc regŕr non appellaƒ. Et hoc ēt voluit constitutio Inno. Item pōt intelligi, q constitutionem Ale. non detinet constitutio Innoc. & sic in hoc posset dici, quod illa suppleaƒ per illā Ale. quæ vult, q si delegatus subdelegat non in totum, non ad Papā debet appellari, sed ad ipsum delegatum, sed cōstitutio Innocen. declarat, quādo possit appellari, & quid possit cōmittere delegatus. in hoc supplet, & exponit constitutionem Alexandri. Et iste videtur verus intellectus: licēt, do. hic satis instent. Potest etiam dici, vt hic tangit Ioā. And. q constitutio Inno. supplet Alexādrinam in eo, quod dicit de clausula, appellatione remota: & in eo, quod dicit, ad aliquem certum articulum. Item tertio in eo, quod dicit, nisi modum excedat. Item quarto in eo, quod dicit, litis exordium, vel causæ finem, nedum totum negotiū. Item quinto in eo, quod dicit, de cōsensu partium. Et aduerte, quod in stricta, & propria significatione voc ibuli ille, qui interpretatur, declarat, & exponit: vt voluit gl. in d. l. j. ff. de ori. iur. In lata autem significatione interpretatio potest comprehendere correctionem, vt habetur in l.
25 j. §. qui operas. allegata in glo. † Et nota. etiam, qđ differētia est inter supplere, & exponere: quia ille, qui exponit, nihil addit: secus in eo qui supplet. Et hæc sunt notanda, propter statuta, vel propter potestatem quandoque statutarijs interpretandi, vel exponendi statuta: cum in statutis non debeat recedi a propria verborum significatione secundum notata per gloss. Dyn. & Barto. in l. j. ff. de verbo. significatio. Similiter facit prædicta: si data fuerit potestas notario supplendi, vel exponēdi notam in imbreuiatura alterius notarij: quid importet dicta verba. Et facit etiam in l. Gallus. §. j. ff. de libe. & posthu. Item faciunt prędicta, si detur potestas testi, vel confitenti, aut libellāti, vt posset exponere dictum suum, confessionem, vel libellum: quid tunc facere possit. Et facit etiam, quod ha-
26 betur de accusa. in c. cum dilecti. vbi patet, † quod habēs exponere, vel declarare confessionem, non potest facere expositionem, per quam confessio perimatur. In gl. committit ibi: lite contestata. gloss. hoc videtur dixisse timore talis contrarij: quia videbatur, quod ex quo, causæ cognitio, & testium examinatio reseruaƒ: sententia erat cōmissa, debere posse appellari, tanquam a iudice, per ea q̄ habentur in versicu. quod si delegatus. & in versicu. verū. cuius contrarium hic videtur innui. & in capitulo cum te. supra eodem. vbi ponitur constitutio Alexandri. Vnde glo. voluit dicere timore dicti contrarij, quod hic cōmissio fuit facta post litis contestationem: & sic media causæ fuerunt commissa. & per consequens talis potius debeat dici auditor: quàm iudex. Ideo tunc, non videtur posse appellari, nisi modum excedat: vt dicitur in §. porrò. in
27 versicu. vnde Et sic bene dicit gloss. in se: † quia si lis erat contestata, & sic media causç erant commissa, subdelegatus erat auditor, & non iudex, ideo tunc duplici de cā appellatio fuit interposita ad Papam, non habuit impedire, quo minus delegatus possit causam diffinire. Vna causa fuit, quia ab auditore non appellatur, quando saltē est merus auditor. Alia est, quia debuit appellari nō ad Papam, sed ad delegatum subdelegantem, ex quo subdelegauerat reseruata sententia, & sic non in totum: & sic non debuit appellari ad Papam, sed ad eum. Sed vbi cōmissio fit ante litis contestationem, & sic committitur contestatio litis, & reliqua, excepta sententia: tunc solum ex vna causa si appellatur ad Papam, impeditur appellatio, scilicet quia non debuit omisso medio delegato, appellari ad Papam, sed ad ipsum delegatum subdelegantem. Vnde, etiam hoc casu posset intelligi litera, per id, quod habetur in §. porrò. Et si aliter glo. voluit sentire, non bene dixisset, tamen tunc subdelegatus, ex quo ei commissa esset, etiam contestatio, censeretur iudex, non simplex auditor, & ideo bene posset ab eo appellari, deberet appellari ad ipsum subdelegantem. etiam propter hoc gloss. sequens in verbo, interposita, supplet, scilicet ad Papam. In glos. possit. in fine. dic, quod in illis est speciale, vt ex autoritate illorū iurium, vel Papæ, in casibus illis possit delegatus subdelegare cū clausula, appellatione remota: sed regulŕ hoc non procedit. vt hic patet. In gloss. siue prouocationis. in fine. sed contra textum, & gloss. videtur facere. l. fina. cū ibi, notatis. C. de sentē. & interlocu. omnium iudi. potest concludere, q inferior a principe non potest simpliciter causam cōmittere, appellatione remota, p ea quæ hñr in

l. j. in

l.j.in fine allegata in glos.& hoc etiam probatur in d.l.fi.
& multo minus si velit committere appellatione remota
a diffinitiua:quia non poterit per ea,quæ habentur in di
28 ctis iuribus.† Et ratio est,quia inferior a Papa,vel a Prin-
cipe non potest per suum factum ius commune tollere:
vt no.glo.in c.fin.de hæreti.lib.vj.& bene facit, quod ha
betur in c.fi.de offi.archipresby.& in l.formam.C.de off.
præfe.præto. & in clem.ne Romani. de elec.Idem dicen-
dum si velit committere appellatione remota ante sentē
tiam secundum canones , quia secundum illos potest ēt
ante sententiam appellari,si quis grauatur.j.de appel. vt
debitus : sed secundum leges regulariter non appellatur
ante sententiam.C.quorum appel.non rec. in l.ante sen
tentiæ.Et sic videtur, ꝙ secūdum leges valeat talis com-
missio:quia videtur exprimi illud,quod tacitè inerat . Et
sic videtur esse casus,secūdum vnum intellectum,in d.l.
fina.Et plus videtur ibi velle Bar.ꝙ ad hoc , vt dicta com-
missio aliquid operetur,etiam intelligetur remota in casi
bus, in quibus permitteret appellari . Sed ipse idē tenuit
contrarium in l.j.in fi.allegata in glo.& hæc pars videtur
verior:qa vt dixi,inferior a Papa,vel à Principe non po-
test tollere ius commune,ideo per talem commissionem
solum intelligitur sublata appellatio friuola: non autem
illa,quæ permitteretur per ius,vt dixit idem Bart.in l.j.in
fine.Et hoc etiam sequitur do.Floren.in gl. quicunque.
ibi:si ordinarius delegat.sentit glo.restringendo se ad or-
dinarium,ꝙ secus sit in delegato inferioris a Principe,vt
nō possit certum articulum committere. Sed communi-
ter tenetur contrarium per hunc tex. qui vniuersaliter di
29 cit vel iudex quicunque.† Et sic etiam delegatus inferio
ris a Principe poterit certum articulum subdelegare, qđ
est verum,si sit merus articulus in facto consistens.:puta
si committit citationem.j.c.proximo.in §.j.vel si commit-
tit denunciationem.j.eo.ex literis.de quo etiam in Spec.
ti.j.§.j.ver.sed nunquid . potest etiam secundum aliquos
committere examinationem testium. Sed vt tangit Ho-
stien.cotra istos facit,quia posset imminere casus,in quo
opus esset pronuntiatione, puta si testi obijceretur exce-
ptio excommunicationis,vel seruitutis , de qua tunc vi-
deretur se posse intromittere ex tali commissione sibi fa-
30 cta.arg.c.præterea.§.eo.Hosti.hic concludit,ꝙ † quando-
que iudex committit examinationem testium alteri iudi
ci habenti iurisdictionem de per se non subiectam pote-
stati committentis , vt quando committitur examinatio
testium iudici alterius territorij:tunc nō est propriè sub-
delegare,sed potius debet illum rogare , vt velit exami-
nare testes,qui sunt in sua iurisdictione ad instātiam par-
tis : & tunc videtur ex propria potestate id facere virtute
rogaminis pdicti . Facit quod habetur in c.suffraganeis .
de elect. & sic talis non est propriè merus executor: nec
posset compelli, ꝙ committente, cum par in parem non
habeat imperium,vel maiorē.de elec.c.innotuit.sed be-
ne potest illum rogare , & ille debet rogamen ad execu-
tionem mandare.C.de fide instr.in l.iudices. & in Auth.
apud eloquentissimum. Quandoque delegatus subdele-
gat subiecto testium examinationem: & tunc si commit
titur examinatio, seu receptio testium præcedēte discus-
sione exceptionum contra ipsos testes, quam prius fece-
rat cōmittens:& similiter refrenatis interrogatorijs:quia
tunc committit merū articulum consistentem in facto ,
potest illum committere . Et sic videmus quotidiè fieri :
quia committitĩ talis examinatio,& receptio testiū nota-
rijs:& ille,cui fit commissio, dicitĩ tunc merus executor.
Secus si talis commissio fiat non præcedēte, dicta discus-
sione : quia tūc nō posset illam facere delegatus inferio-
ris a Principe. & vt voluit gloss.notabilis,in cle.j.de offi.
dele.quod autem merus articulus possit committi, bene
facit , quod habetur.j.de re iudi.c.cum Bertoldus. & j.de
appella.c.cum causam.Et ex prædictis patet,ꝙ id,qđ dici-
tur,ꝙ delegat⁹ inferioris a Principe nō subdelegat est ve
rum,si vult subdelegare causam,vel certum articulū mi-
stum habentem iurisdictionem annexam.& sic loquitur
l.iudi.C.de iudi.secus si velit subdelegare purum,& me-
rum articulum consistentem in facto absque iurisdictio-
ne.¶ In glo.executorem.ibi: & de eo cognoscit supple,
vt referat committenti,& non,vt decidat illum articulūt
& ideo tunc potest dici merus executor . Et sic possint ēt
aliqualiter colorari verba literæ,dum dicunt,non tam co
gnitorem,quàm executorem, vt sic comparatiuè ponan
tur,non electiuè.Nam non solum est executor,sed certo
respectu cognitor,licèt non cognoscat,vt iudex:quia nō
habet iurisdictionem,tamen non prohibetur quin sc.in-
formet,& hoc modo cognoscat,vt referat.Facit quod no
ta.in simili in c.de cætero.j.de re iudi. Hostien.tamen di-
cebat,ꝙ ista verba accipi debent electiuè, vt sic exponan
tur,non cognitorem,sed executorem:quia merus articu
lus,& non mistus erat commissus. Facit quod notatur in
cle.j.eo.tit.& quod habetur in l.pro hærede.§.j.ff.de acq.
31 hæred.vbi dicitur , ꝙ † aditio hæreditatis non tam facti,
quam animi est.Sed certe quicquid dicat Hostien.videtĩ,
ꝙ glo.posset sustineri per ea , quæ dixi.§. Tamen do. Ant.
hic videtur trāsire cum dicto Hostien.In ea.gl.ibi:sit ad-
mittendus. Hoc exemplum reprobat do. Anto.quia hoc
casu videtur recipere aliquam cognitionem, & ideo po-
nit exemplum per id,quod dixi super glo. præcedenti,&
quod no.glo.in clem.j.eo.tit.Sed certe glo.potest saluari
intelligēdo,ꝙ habeat cognitionem sine iurisdictione, &
diffinitione aliqua,sed solum ad finem, vt referat cōmit-
tenti,per id quod dixi.§.Et cum gl.videtur etiam hic trā-
sire do.Flo.dicens Inno. hic intelligere literam , quando
committitur articulus de medijs causæ, puta circa exami
nandas exceptiones,testes recipiendos , audiendas alle-
gationes,& similia: ita ꝙ nullam habeat iurisdictionem,
sed tantum habeat exequi mādatum,& si quid fuerit du-
bij non diffiniat, sed ad superiores referatur . Vnde tunc
non potest appellari, nisi modum excedat . secus si com-
missa esset sibi iurisdictio,vel vt aliqua diffiniat, quia tūc
cum possit grauare partes, & a quolibet grauamine pos-
sit appellari.j.de appella.vt debitus. poterit tunc ab illo
appellari,etiam si commissio facta sit circa merita causę,
¶ In eadem glo.ibi:de aliquo consimili. puta si commit-
titur citatio,vel receptio testium , prout in facto cōsistit,
secundum ea,quæ superius dixi. ¶ In eadem glos.ibi:ha-
bet iurisdictionem . hoc videtur reprobare hic do.Florē.
Tamen gloss. videtur posse saluari per capitulum , quod
32 allegat,quia † talis merus executor habet iurisdictionem
contra impedientes per capitulum,quod allegat: quia ta
lis nō habet iurisdictionem in negotio principali,nec in
aliqua eius parte,sed simplicem executionem eius,quod
sibi committitur.¶ In eadem glos.in fine.Nota ex gloss.
duo.primo,quia videtur velle , quod hodie non sit diffe-
rētia inter executorem,& iudicem : quia a neutro potest
33 hodie appellari,nisi grauetur. † Nota secundo,quod ho-
die clausula,appellatione remota,nihil operatur, quia il
la semper videtur inesse,per c.vt debitus.j.de app. & ista
est communis opi.gloss.circa hanc materiam, quòd ma-
teria dictæ clausulæ hodie sit correcta,& quod dicta clau-
sula hodie nihil operatur . Sed communiter tenetur op-
positum : quia etiam hodie vbi est apposita dicta clausu-
la,poterit fieri executio sentētiæ,licet appellatur ex cau-
sa probabili , si illa non sit in iure expressa, per id , quod
habetur in c.pastoralis.j. de appel. vbi plene de materia.
& j.eo. pastoralis.§.præterea.Secus vbi dicta clausula nō
esset apposita : quia tunc sufficit,quod sit appellatum ex
causa probabili,licèt non sit in iure expressa : vt patet in
d.c. vt debitus. Et de alijs effectibus dictæ clausulę plenè
habetĩ in d.c.pastoralis.¶ Dicit tamē Hosti.in ti.de offic.
deleg.in summa.§.quid sit eius officiū.ad fi.§.ver.sed quę
est ra-

æst ratio.quod de stylo,& de consuetudine curię admittit
appellatio ex, quacsique iusta causa, licèt non sit in iure
expressa,quando apposita fuerit clausula appellatione re-
mota.Et sic consuetudo videtur approbare opi.gl.quam-
uis illa de iure non videatur procedere, quod tene mẽti.
34 ¶†Circa primum autem,an sit differentia in potestate ap
pellãdi inter purum executorem ex vna parte, & mistũ,
vel iudicem ex alia. cõclude,quod in hoc potest esse dif-
ferentia etiam hodie,quoniam si corã executore assigna-
tur iusta causa,& offeratur illius ꝓbatio, talis oblatio nõ
iustificat appellationem : quia non habet talis executor
merus facultatem recipiendæ probationis. Secus in mi-
sto,vel iudice.j.de app.interposita.Et facit quod legitur,
& notatur in c.inter canonicos.de elec.¶Item potest as-
signari differentia in alio: quia iudex est mistus executor
cum habeat multa expedire, ex quo cognitionem reci-
piunt,possunt pluribus modis grauare,ideo iura permit-
tũt in eis appellari,ex qualibet iusta causa:sed merus exe
cutor non potest grauare, nisi excedat terminos manda-
ti.Nam quatenus exequitur mandatum, nihil videtur fa
cere ex se,sed exequitur potius factũ alterius,vel ab alio,
sicut pica,vel organum illius:nõ dicitur inferri ab eo,sed
potius a mandante. Sed demum ad se dicitur prouenire,
quando formam mandati excedit:& tunc ab eo bene po
test appellari,vt hic dixit. Et prædicta etiam fuerunt hic
de mente Hostien.¶Et not.ex principio gl.quis propriè
dicatur executor,quod notatur propter statuta,quę quã-
doque faciunt mentionem de executore. ¶In glo.dum-
modo.hæc gloss.facta fuit timore contrarij:quia videtur,
quod a suspecto non debet appellari, sed debeat recusa-
ri.j.de appel.c.nouit.cum ibi notatis.ideo glos.suppleuit
literam,vt in ea patet.¶In glos.litis exordium,ibi.l.sicut
35 in rem. † ibi etiam dicitur exordium citatio, quo ad in-
terrumpendam præscriptionem triginta annorum. Alibi
etiam dicitur litis exordiũ in prætorijs actionibus, & an-
nalibus,libelli oblatio facta Principi cum respõsione se-
cuta ad effectum interrũpendi præscriptionem illarũ.l.j.
C.quando libel.prin.dat.¶In eadem glo.ibi, & ex tunc.
nam iurisdictione fingitur malæfidei per cõtestationem
litis:vt legitur, & notatur in l.j.C.de fruc.& lit.expen. &
l.certum.allegata hic.& no.in ea.glo.in fi.¶No.bene ex
gl.quod propriè exordium litis,est propriè litis contesta-
tio. Vnde ab illo tempore incipit instantia iudicij secun-
dum leges.l.properandum.C.de iudi. & bene dixi secun
dum leges,quia secundum canones nullum est statutum
tempus causæ principalis,vt legitur, & notatur in c.pen.
de iudi.& notat Inn.s.eo.consuluit. ¶Aliàs autem secũ-
dum subiectam materiam, etiam aliter verificatur exor-
dium litis,lato tamen sumpto vocabulo. Et hoc nota ꝓ-
pter statuta,quæ quandoque faciunt mẽtionem de exor-
dio litis.Nam cum statuta sint stricti iuris,& propriè de-
beant sumi,vt notatur in l.j.ff.de ver.sign.per glo.& Dy.
& etiam Bart.& per glo.etiam in l.Labeo.§.contractum.
eo.ti.intelligetur de contestatione,quod tene menti. fa-
cit, quod habetur in c.ex parte.ij.de verbo.signi. ¶In gl.
causæ finem.in fine,hoc forte dixit gl.quia videtur,quod
36 † quando delegatur finis causæ,talis articulus sit merus,
per ea quæ habentur.j.eo.c.fi.& videtur, quod tunc non
possit a tali, tanquam a iudice appellari Cuius contrariũ
litera vult in ver. verum. & ideo secundũ do.Ant. voluit
gl.dicere, quod si committitur finis causæ sine cognitio-
ne alieni,puta vt solum verbaliter,& in e labijs solũ pro-
ferat sententiam,tunc erit merus articulus.secũdum no-
tata in d.c.fi. Si autem committatur finis causæ cum co-
gnitione,articulus tunc erit mistus: & ideo a tali tanquã
a iudice poterit appellari. Tu potes intelligere gl.proce-
dere quo ad hoc,vt ille,cui committitur sententia diffini
tiua post conclusionem in causa, habeat diligenter inspi
cere omnia actitata,non autem vt habeat aliter de causa
cognoscere,si in causa erat conclusum,per id quod habe
betur in c.cum dilectus.j.de fide instru. Hoc tamen casu
ex quo habet sententiare ex actitatis, non censetur me-
rus executor, sed potius tanquam iudex : & ideo ab ipso
poterit appellari.In glo.prouocetur in fin. dic ꝙ de men-
te literæ videtur esse,ꝙ secundum hęc tempora,si aliquis
procedebat,vt iudex, tenebat appellatio, etiam si fiebat
ante sentẽtiam diffinitiuam, licèt causa non exprimere-
tur,dummodo non esset manifeste frustratoria,vt no.per
gl.ij.q.vj.in summa.sed ab executore non tenebat appel-
latio,nisi exprimeretur causa,quia modũ excedetur: ho-
die vero etiam a iudice non appellatur ante sententiam,
nisi exprimatur probabilis causa grauaminis, vt in c.de-
37 bitus allegato in glo.¶†Item etiam hodie videtur diffe-
rentia inter iudicem,& executorem: qa cum iudex mul
ta habeat ex se expedire,potest multipliciter grauare: sed
executor non potest grauare, sed potius ille,qui manda-
tum dedit.j.de reg.iur.qui per alium. libr.vj.& ideo tunc
potius a mandante esset appellandum infra tempus debi
tum.Facit quod dixi super gl.in verb.executorem. In gl.
diuisim fit commissio committẽdo partẽ vni, & aliã par-
tem alteri,vt quia post finitam vnam commissionem, fit
alia. Nam eodem tempore non deberet fieri commissio
diuersis personis diuersarum partium eiusdem causæ.ar.
c.fi.de testi.& eo.ti.c.dispendia.lib.vj.& quia tunc non
liberius iudicialis authoritas exercetur. Videtur tamen
posse dici,ꝙ etiam eodem tempore possit diuersis perso-
nis fieri commissio diuersarum partium vnius causæ, dũ
tamen hoc agatur,ꝙ successiuè vna parte finita proceda-
tur ad aliam,& non eodem tempore, per hunc text.facit
quod not.in simili in l.siue pars.C.de dila.In glos.alij de-
38 legare ibi.§.item diuus. † Nota bene ex glos.quod causa
criminalis non potest per ordinarium delegari inferiorẽ
a Principe,quod est verum de iure ciuili:sed an procedat
de iure canonico,recurre ad notata in c.quod sedem. de
offi.ordi.vbi tractat̃,an causa misti,vel meri imperij pos-
sit secundum canones delegari.De quo in c.j.de offi.del.
per glo.& ibi etiam dixi.¶An autem si causa criminalis
sit delegata per Principem, poterit ipse delegatus illam
causam alteri subdelegare,sicut posset,si causa esset ciui-
lis per l.a iudice.C.de iudi.& not.in l.j.C.qui pro sua iu-
risdic.per Legistas.nã videtur quod sic, quod per ea quæ
habentur ibi,ex quo est delegata per Principem.& sic est
facta delegabilis, & sic consequenter eximit prohibitio-
nem atq.eorum quæ habentur in l.pater.§.xv.ff.de le.iij.
de quo dic,vt no.in d.l.j ¶In eadem glos.ibi:nihil potest
delegare.Nota bene ex gloss.vnum intellectum auth.ad
39 hæc. secundum quem habes † quod licèt iudex ordina-
rius possit delegare causam principalem reseruata sentẽ-
tia,dum tamen ter audiuerit causam,vt ibi dicitur, scili-
cet semel in principio,semel in medio, & semel in fine:
tamen secus est in iudice appellationis, qui nihil potest
delegare de causa appellationis.secũdum leges. ¶Alius
est intellectus,quem posuit gloss.in d.auth.ad hæc.quod
secundum leges,si vult delegare reseruata sententia, nõ
potest:secus si simpliciter vult delegare.Et idem in dele-
gato Principis.Et hic hunc intellectum sequitur ibi glo.
¶Tertius fuit intellectus Vltramontanorum, quod vbi
volebat committere cõsiliarijs,seu assessoribus,& sic ve-
lut non habentibus iurisdictionem: hic vero volebat cõ
mittere dando iurisdictionem.Et hunc intellectum seq-
tur hic do.Floren. Sed præcedens intellectus secundum
leges,& Doc. iuris ciuilis communiter approbatur: sed
de iure canonico seruandum est, quod hic dicitur: quia
siue sit ordinarius,siue delegatus Principis, & siue sit iu-
dex causæ principalis,siue appellationis,potest commit-
tere vices suas in totum,vel in partem:& potest etiam si-
bi solam sententiam reseruare per se ratione literæ, quia
sufficit,ꝙ ipse antequam ferat sententiã inspiciat omnia
acta

acta deligenter. Nam in hoc præualet æquitas canonica
subtilitati legali: quia ita bene potest iudicare talis, sicut
si a Principio semel audiuisset causam, & semel in me-
dio. Nec placet opi. dicentiũ, ꝙ Auth. ad hæc. loquatur de
honestate, non de necessitate: quia illa opi. est contra mẽ
tem illius tex. Nec similiter placet illa opin. ꝙ ibi loquať,
quando voluntarie committit: hic, quando occupatus,
quia ibi etiam loquitur, quando est occupatus, vt ibi pa-
tet, & quia hic loquitur indistinctè, siue sit occupatus, si-
ue non. Et secundũ prædicta debet intelligi id, quod tan-
40 git gloss. sequens † quæ etiam videtur velle, ꝙ secundum
leges poterat ordinarius committere media causæ consi-
liarijs suis: quasi alijs non posset. secundum canones au-
tem, vt tangit eadem gl. in fi. potest committere cuicun-
que vult, & sic etiam alijs, quam consiliarijs, vel assessori-
bus. ¶ In glo. inuestigare. in fine. ratio esse potest, qa tũc
non habet ferre sententiam ille, quia committit, sed ille,
cui finis causæ committitur. & ideo committens nõ ha-
bebit acta inuestigare, sed ille cui fit commissio bene ha-
bebit omnia acta bene recensere, & inspicere, & sic inue
stigare. In gloss. statuimus. ibi, non statuit. Supple præci-
41 piendo, sed potius consulendo, vt sequitur. † Et no. bene.
quod verbum statuimus nõ semper importat præceptũ,
imo aliquando ratione subiectæ materiæ importat consi
lium. facit quod legitur, & nota. in c. j. de vita & honesta.
cleri. & quod habetur in c. rogo. xj. q. iij. & quod nota. per
do. Anto. s̄. de constitu. c. nam concupiscentiam. & quod
ibi plenè dixi. Et hoc not. pro intellectu iurium, & statu-
torum. & dicit hic do. Flo. ꝙ vbi verbum statuimus, pro-
fertur super eo, quod cõcernit interesse partium, videtur
importare consilium, cum iudex non habeat regulariter
supplere, vbi agitur de interesse partis: secundum notata
in c. bonæ. lo j. s̄. de postu. præla. In gl. assensu. ibi, recusa-
re non potest. supple, nisi superueniat noua causa, vt in
c. insinuante. allegato in gl. In ead. glos. ibi, appellare ta-
men possunt. Et est ratio, quia licèt approbauerim perso-
nam iudicis, nõ tamen consensi, ꝙ me grauet, sed solum
ꝙ meus sit iudex. & ideo licèt iudex sit datus de consen-
su partium, tamen potest appellari: vt dixit gloss. & facit,
42 quod habetur in l. ex consensu. allegata in gl. in fi. † an iu
dex delegatus a Principe possit assumere, & eligere asses-
sorem, dic vt hodie habetur in c. statutum. §. assessorem.
de rescri. libr. vj. quia potest, si videat, ꝙ indigeat: vt ibi di-
citur, & eo casu quo potest assumere assessorẽ, debet eli-
gi secundum formam traditam hic in glo. quia debet de
consensu partium eligi, & si non conueniant, debet eli-
gi per iudicem vnus, qui non sit partibus suspectus: & sic
extra numerum suspectorum datorum per partes. An au
tem clericus possit esse assessor, siue collateralis in curia
rectoris, seu potestatis quo ad ciuilia, not. Specu. de asses-
sore. circa prin. vbi tenet, ꝙ non, quia licèt non sit iudex
maleficiorum, tamen habet consulere in causa crimina-
li, in qua omnium iudicum consilium cõsueuit requiri,
quod non debet præbere clericus in causa criminali. j. ne
cleri. vel mona. c. sententiã. Quid autem si delegatus sub-
delegat nõ in totum, & subdelegatus excommunicat ali
quem, & in longinquum se absentat, quod erit remediũ:
dic, ꝙ erit paratum: quia delegatus poterit ad se negotiũ
reuocare, & absoluere. ff. de iudic. l. iudicium soluitur. de
quo in Spe. in titu. de sententia. §. vt autem. vers. sed pone
iudex. do. Ioannes de Imola.

SVMMARIVM.

1 *Appellari potest a subdelegato ad Papam, nõ autem ad subdelegantem, si tota iurisdictio subdelegata est, aliter si non in totum est subdelegata.*
2 *Appellari, an possit a subdelegato ad Papam omisso medio delegato, qui subdelegauit non in totum. & nu. 10. & 12.*
3 *Auditorem potius dici eum, qui deputatus est ad media causæ, quàm vel cognitorem, vel executorem.*
4 *Auditor datus a delegato sine partium consensu, potest recusari, si tamen subsit causa.*
5 *Recusatio subdelegati coram quo debeat proponi, & probari.*
6 *Executor recusari potest, licèt ab eo non possit appellari, atque inibi, quod recusatio, & appellatio non semper parificentur.*
7 *Delegatus Principis, vel ordinarius, an possit causam delegare cum potestate subdelegandi.*
8 *Delegatum facilius abdicare a se iurisdictionem, quàm ordinariũ, & quæ sit huius ratio.*
9 *Appellari a subdelegato ad subdelegantem, an debeat, si causa fuerit subdelegata, reseruata executione.*
11 *Lex simpliciter loquens, cẽsetur limitari per legem specificè loquentem super eadem materia.*
13 *Appellari, an debeat ab auditore, si mandati fines excedat. & numero 25. & 17.*
14 *Auditoris, vel executoris potestas, an possit prorogari.*
16 *Recusari posse eum, cui committitur receptio testium.*

§ porrò cum delegatus. Iste §. põt summari per se hoc
modo, a subdelegato non in totum appellari debet dele-
gatus subdelegans, non primus delegans. secus si facta
fuerit subdelegatio in totum. h. d. & non expedit ponere
1 casum: quia satis fuit positus. s̄. in prin. ¶ † No. primo, ꝙ a
subdelegato in totum appellatur ad Papã omisso medio
delegato. nam tunc non facit gradum, quia subdelegãdo
in totum, priuauit se iurisdictione. secus quando subde-
legauit non in totum: quia tunc debet appellari ad sub-
2 delegantem, & non ad Papam. † nam licèt regulariter
possit appellari ad Papam omissis medijs. ij. qõ. vj. ad Ro-
manam. & de appella. in c. dilecti. lo vlti. cum ibi notatis.
nec tamen speciale est in casu isto, vt non appelleť omis-
so medio delegato, & est ratio specialitatis, quia ille qui
appellat ad Papam, quærit habere Papam in iudicẽ, vel
delegatũ ab eo, sed hoc casu habet delegatum ab eo. vñ
vt parcatur laboribus partium, & expensis, voluit ius, ꝙ
appelletur ad ipsum delegatum subdelegantem, non ad
Papã. & ideo si appellať ad Papã. & omisso medio delega
to, nõ videť appellatio tenere: vt litera hic videtur velle.
Aliqui tamen videntur velle, quod teneat, sed deuolua
appellatio non ad Papam, sed ad subdelegantem. & pro
ista opinione videtur facere, quod habetur in l. j. §. penul.
ff. de appel. tex. tamen hic, & s. eo. cum re. videtur innue-
re contrarium, & sic in casu isto non videtur habere lo-
cum, quod dicitur in dicto §. pen. inquantum vult, quod
si appellatur ad alium, quàm debeat appellari, si appella-
tum fuerit ad parem, vel superiorem, habeatur perinde,
ac si esset appellatum ad eum, ad quem debeat appellari.
Aduerte tamen, quod si fieret prosecutio appellationis
hoc casu, quando est appellatum ad Papam, & non obij-
ceretur exceptio, teneret processus: per ea quæ no. per gl.
in dicto c. dilecti. de appella. dicit tamẽ Io. And. in c. si de-
legatus. eo. titu. lib. vj. seu in c. si a subdelegato. quod de
stilo curiæ est, quãdo est appellatũ ad Papam omisso me-
dio delegato, quod nõ detur aliquis delegatus super tali
appellatione, nisi in casibus, de quibus habetur in dicto
c. si a subdelegato. Nota, ꝙ prædicta procedũt, siue appel
latur a mixto executore, siue a mero, eo casu quo potest
3 appellari. † Not. ꝙ deputatus ad media causæ potius di-
citur auditor, quam cognitor, aut executor, supra tamen
in principio videtur hunc vocasse executorem, sed non
4 propriè, vt ibi dixit glo. † No. ex §. quem verò. ꝙ auditor
datus a delegato, sine consensu partium potest recusa-
ri, non tamẽ sine causa. Et no. ꝙ iste ver. quem vero, fuit
positus, ne aliquis crederet ex eo, quod dictum erat in §.
verum. auditorem datum sine cõsensu partium posse in-
distinctè recusari. & sic etiam sine causa: nam vt dictum
5 est, etiam tunc sine causa recusari non potest. † No. ꝙ re-
cusatio, seu causa recusationis subdelegati debet proba-
ri coram

ri corã delegato ſubdelegante.facit quod habetur.j.eo.ſi
contra vnum,lib.vj.& per ea quę ibi notantur,videtur,ꝙ
recuſatio debet proponi coràm ipſo ſubdelegato, ſed ꝓ-
bari coràm delegato ſubdelegante. & hoc etiã tenet hic
do.Flo.ſed do.Ant.hic videtur tenere,ꝙ cauſa recuſatio-
nis debet proponi,& probari corã ipſo delegato,ſed prę-
cedens opi. magis placet,per notata in d.c.ſi contra vnũ.
& quia ſubdelegatus eſt iudex antequam recuſetur,ideo
coràm eo debet proponi recuſatio:per ea quæ no.Innoc.
& quæ etiã ibi dixi.ſ.eo.in c.cum ſuper. Et attende,quia
do.Ant.j.eo.in §.eius.dixit,ꝙ coràm vtroque,& ſic corã
ſubdelegato,& coram delegato erit proponẽda cauſa re-
cuſationis.Sed certe nõ credo,ꝙ a pricipio ſit neceſſe co-
ram ambobus proponi: per id,quod ſupra dixi:& per id,
quod habetur in d.c.ſi contra,vnum fateor tamen,ꝙ licèt
primo proponat coram delegato , tamen debebit poſtea
proponi etiam coram delegato,coram quo debet proba-
6 ri,vt hic dicitur.†Vltimo no.ꝙ licèt non appelleť a mero
executore regulariter , tamen poteſt recuſari,& ſic no.ꝙ
non ſemper parificatur recuſatio , & appellatio. de quo
in c. ſuper eo.lo ij.j.de appel.& per glo.in c.ij.de conſue.
libr.vj.Et per hoc habebitis notabilia vſque ad §. ſi verò
duo.In gl.transfert totam ibi,non tamen iudicis dandi li
7 centiam.†No.bene hanc glo.quæ aperte videtur decide-
re,ꝙ non poſſit ordinarius , vel delegatus Principis cau-
ſam delegare cum poteſtate ſubdelegandi.& pro hac par
te facit,quia poteſtas delegandi committitur prædictis à
lege ſpecialiter , & in priuilegium : ergo non poſſunt in
alium transferre:per id quod habetur in l.j.ff.de off.eius.
& de regu.iuris.c.priuilegium.libr.vj.contrarium tamen
tenuit glo.in c.is cui.j.eo.lib.vj.Ioan.And.hic non decla
rat,quæ opinio,ſit ſi verior,nec ſimiliter d.Ant.ſed potes
dicere,ꝙ opi.huius gl. videtur verior per rationem ſupra
tactam.nec obſtant allegata per glo.in d.c.is cui.quia lo-
quuntur de his, quæ de iure communi conceduntur , &
non ſpecialiter in priuilegium.hic autem eſt ſecus. ¶In
ea.gl.ibi,ſed a lege ſupple.ſpecialiter , & in priuilegium,
8 vt dixi ſuperius.¶†In ea.gloſ.ibi,nihil reſeruat.pro hoc,
quia delegatus accidentaliter habet iuriſdictionem non
ex iure proprio,ſed ex iure alterius,vt dixit glo. & ideo il
lam facilius poteſt a ſe abdicare, q̃ ordinarius , qui illam
habet ex iure ꝓprio,& ſic magis ſibi infixam. facit quod
habetur.ff.de pecu.in l.quis ergo caſus.& in l.iij.& iiij.ff.
9 pro ſocio.In ea.gl.ibi,appellare non poſſet . † hoc eſt fal-
ſum per c.ſi delegatus . circa fi.j.eo.li.vj.vbi eſt deciſum,
quòd tenet dicta cõmiſſio, quando committit vices ſuas
reſeruata executione:& ꝙ ſi appelletur tunc a ſubdelega
to,appellari debet ad ipſum delegatum ſuddelegantem ,
ex quo aliquid iuriſdictionis ſibi retinuit . nam ꝑꝑ talẽ
retentionem poterat reuocare cauſam ad ſe,& cognoſce
re:& ſic eodem modo ſi fuerit appellatum,poterit de ap-
pellatione cognoſcere.Nec obſtat,ꝙ habetur in l.ſi vt ꝓ-
ponis.C.de excu.rei iudi.allegata in gl. quia ibi erat me-
rus executor deputatus , qui non poteſt aſſumere partes
iudicis,ſed hic erat delegatus,qui commiſerat vices ſuas
reſeruata executione:qui,vt dixi, potuiſſet reuocare cau
ſam ad ſe,& ſic de cauſa cognoſcere.l.iudicium ſoluiť.ff.
de iu.ideo nimirum ſi appellatur,cum poſſet de appella-
tione cognoſcere.In ea.gl.in fi.dic,ꝙ poteſt delegatus cõ
mittere alteri cauſam reſeruata ſibi excutione . & ſi ap-
pelletur a tali ſubdelegato,appellabitur ad ipſum,vt.ſ.di
xi.& eſt expreſſum in d.c.ſi delegatus.ad fi.j.eo.li.vj.licèt
Inn.multum dubitauit de hoc.ſ.eo.l.ſi pro debilitate . in
gl.non ad eum.ibi, vel aliter ſecundum leges præcedens
ſolutio eſt melior: vt ſic.nõ inducatur diſcordia inter ius
ciuile, & canonicum , ſed potius reducantur ad concor-
diam.ar.c.cum expediat.de elec.li.vj.& eodem modo di-
cas tenendam eſſe ad ſequens contrarium primam ſolu-
tionem gl.Aduerte tñ,ꝙ illa.l.vna.C.qui pro ſua iuriſdi.

videtur contradicere illi.l.j.in fi.ff.quis & a quo appe.ſed
communiter dicitur,ꝙ reducuntur ad cõcordiam ſm di-
ſtinctionem huius tex.& ſic erit idem ſm leges,& cano-
nes.in gl.ſi cauſa.in fi.nam in dictis iuribus non fit men
tio de clauſula appellatione remota , & tñ videtur idem
dici.Hoſt.hic tenuit ſecundam opinionem per hũc text.
10 †ſed prima opi.quam tenet gl.cõiter tenetur per c.ſi dele
gatus.ad fi.j.eo.lib.vj.vbi nihil dr̃ de clauſula appellatio-
ne remota,& tamẽ ſimpliciter dr̃, ꝙ ſi delegatus aliquid
reſeruat de iuriſdictione,appellatur ad eum,& nõ ad Pa-
pam . & per hoc etiam bene faciunt iura allegata in gl.vt
dixi.ratio tamen,quam poſuit glo.per c.vt debitus . non
vr̃ bona , quia per illud capitu. non eſt hodie ſimpliciter
correcta materia clauſulæ appellatione remota,vt dixi.ſ.
11 circa prin.c.ſi tamen velles tenere opi.Hoſt.†poſſes dice-
re,ꝙ vbi vnum ius loquitur ſimpliciter , & aliud in eadẽ
materia loquitur ſpecificè , tunc ius ſimpliciter loquens
debet limitari per ius ſpcificè loquẽs: per id quod leg. &
no.in Auth.offeratur.C.de lit.conteſt.& in l.non eſt no-
uum. & l.ſed & poſteriores.ff.de legib.tamen quia com-
munis opi.eſt cum gl.ab illa non eſt recedendum . arg.l.
minime.ff.de legi.In gl.auditor ibi,quam iuriſdictionẽ .
intellige niſi impediretur in exercitio officij. ar.c.ex lite
ris.j.eo.aliàs non diceretur habere iuriſdictionem quando
eſt ſimplex auditor,facit quod dixi ſ.in prin.ſuper glo.in
verbo executorem.& ꝙ not.per gl.in l.notionẽ.ff.de ver.
ſig.hic allegata:& adde, quod ibi dicitur in glo.niſi corã
ibi delegat cauſam . Supple,quia ſi recuſeť delegatus ip-
ſius ordinarij,non ibitur ad arbitros pro cauſa recuſatio-
nis,ſed de illa cognoſcet ipſe ordinarius:& corã ipſo de-
bebit probari: ſicut qñ recuſatur ſubdelegatus, delegati
non itur ad arbitros,ſed de illa cognoſcit ipſe delegatus,
& hoc hodie eſt expreſſum in c.ſi cõtra vnum.j.eo. in vj.
12 † pro declaratione huius §.porrò aduerte , quia d.Anto.
hic,hoc,quod dr̃,ꝙ ſi delegatus Papæ ſubdelegat,non in
totum,non debet appellari ad Papam, ſed ad ipſum dele
gatum,vr̃ intelligere quãdo cauſa eſſet extra curiam, qa
tunc,vt parcatur laboribus partium,& expẽſis.procedit,
quod eſt dictum,ſed vbi cauſa eſſet in curia,dicit,ꝙ forte
teneret appellatio ad Papã omiſſo medio delegato: quia
videtur ceſſare ratio prædicta,ſed certe tutius eſt tenere ,
ꝙ tunc non appellatur ad Papam per hũc tex.qui loqtur
13 indiſtinctè: niſi aliud eſſet de ſtilo curiæ . † ſecũdo poteſt
opponi contra id quod dr̃ in §.quẽ verò. & in hoc.§.por-
rò.quia hic dr̃,ꝙ appellatur ab auditore, ſi mandati fines
excedit. nam vr̃,ꝙ non ſit neceſſe tunc appellare, qa tũc
id quod facit eſt nullum.ſ.de reſcriptis.c.cũ dilecta . Sol-
uunt Doct.ꝙ ſi fiat contra formam mandati, non eſt ne-
ceſſe appellare,ſed ſi fiat vltra formam bene debet appel
lari:aliàs induceretur prorogatio de re ad rẽ:per id,quod
14 habetur.j.eod.cum olim.†Et ex hoc not.ꝙ ſicut poteſtas
iuriſdictionalis poteſt prorogari,ita etiã videtur,ꝙ poſſit
prorogari poteſtas auditoris,vel executoris,quod eſt no-
tandum,licèt d.Ant.hic videatur velle,ꝙ ſolum poteſtas
iuriſdictionalis poſſit prorogari. de quo dicetur.j.eo.p.&
15 g. † Et aduerte,quia ad contrariũ poſſet aliter dici,vt hic
etiam tetigit do.Flo.& etiam fuit de mente do.Ant.ꝙ li-
cèt ab actu nullo non ſit neceſſe appellari, tamen ſi pars
vult appellare,põt:ne alias de facto grauetur:ſm ea, quæ
habentur,& not.j.de app.dilecta.& in l.ſi expreſſim.cum
ibi notatis per Bar.& quod ibi ẽt hr̃ in tex.& gl.ff.de ap-
pel.facit,quod habetur in c.bonæ.de app.tertio põt dubi
tari an indifferenter ille,cui committuntur media cauſę,
dicatur merus auditor,vel executor merus,põt dici debe
re attendi formam commiſſionis.nam ſi committitur au
dientia mediorum cauſæ: quia nil habet diffinire,ſed au
dire,& referre,põt dici merus executor,tamen,quia poſ-
ſet grauare partẽ in referendo,ideo ſi eſſet ſuſpectus,poſ-
16 ſet recuſari.† & eadem rõne ſi alicui ꝯmittiť receptio te-
ſtium,

stiũ, quia posset grauare partẽ recipiẽdo testes, & nõ examinando diligenter, & præcipue s̃m interrogatoria data posset recusari. licèt secus si merus executor nihil haberet ex suo capitè, seu ex suo consensu facere, sed solũ exequi id qđ mandatur: veluti, vt citet aliquẽ, vel q nunciet quẽ excõicatum: & tunc non vr̃, q possit tanq̃ suspectus recusari. per id qđ habeĩ in c. nouit j. de appel. aliqñ verò
17 committuntur simpliciter alicui media causę: & tũc † cũ
in medijs occurrant oppositiones exceptionũ, & sup illis & dẽat fieri interlocutio, videĩ q tunc possit dici mixtus, quia tunc prædicta omnia videntur cõmissa: ex quo media causæ sunt cõmmissa: & ideo tũc poterit appellari, p id qđ hr̃ in c. vt debitus j. de app. & facit qđ habeĩ in cle, j. hoc eo. ti. & tene mẽti prædicta: qa doc. nõ sic declarãt hunc tex. sed re uera vr̃, q debeat intelligi s̃m prædicta, p id quod superius dixi. a mero autem executore appellaĩ, si modum excedat: vt hic dicitur. & si dicas, actus tũc est nullus. & sic nõ est necesse appellari: rñde, vt superius dixi. venio ergo ad §. si verò. Ioannes de Imola doctor.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus cum alio, appellatione remota bene facit, si non recipit subdelegationem collegę. & nu. 9. & 12.*
2 *Potentius attrahitur nonnunquam per minus potens. & nu. 4.*
3 *Delegatus a Principe potest subdelegare, non etiam delegatus ab alio.*
5 *Clausula, appellatione remota, an sit hodie correcta, vel sublata.*
6 *Delegatum ad vniuersitatem causarum posse vnam ex illis subdelegare, non etiam vniuersam iurisdictionem.*
7 *Delegatus inferioris a Principe, an possit subdelegare articulũ in facto consistentem.*
8 *Dignius, quando attrahatur per minus dignum.*
9 *Delegatus cum alio a Principe adiecta clausula (appellatione remota) si suscipiat subdelegationem a condelegato, priuatur potestate subdelegandi: & ab eo princeps appellabitur, omisso medio.*
10 *Appellans a sententia duorum iudicum, quorum alter est clericus, alter laicus, debet ad superiorem clerici appellare.*
11 *Ius reale semper sequitur rem, non etiam ius personale personam.*
13 *Delegatus cum alio, an teneatur suscipere subdelegationem sibi condelegato factam. & an si suscipiat, possint partes ob id appellare.*
14 *Intellectus ad §. si verò duo. ex capitulo super quæstionum. de officio delegati.*
15 *Appellari, an possit a metropolitano ad concilium: & an possit metropolitanus puniri per concilium.*
16 *Appellari ad quem debeat ab eo, cui duo delegati vices suas commiserunt, vnus in totum, alter in partem. & quid si duobus subdelegauerint, vni in totum, alteri in partem.*
17 *Iuri suo facilius quis præiudicat, quàm iuri superioris.*

§. si verò duo sunt. Si delegatus cum clausula, q si nõ oẽs, & cũ clausula, appellatione remota: subdelegat vices suas condelegato, non põt collega subdelegatus subdelegare, nec appellatione remota pcedere. & ab eo appellatur ad Papã non ad cõdelegatũ subdelegãtẽ. h. d. Et primo ponit vnũ dictũ. scđo illius rõnẽ assignat. tertio ponit q̃dã relationẽ scđa ibi, qa. tertia ibi vñ. Et no. q s̃. dixit, qñ vnus est delegatus: hic qñ duo. & licèt posset poni hic casus in terminis, tñ non est necesse instare, per ea quæ dixi in princ. c. ¶ No. primo ex isto §. q inferior a Papa, non põt cãm cõmittere cũ clausula) appellatione remota, de quo dictum fuit. supra eodem in Principio. Nota, quod consulte. facit.
1 delegatus, cum clausula appellatione remota. & † cum
clausula (quod si non omnes) si non recipit subdelegationem collegę. nam per hoc fieret deterior eius cõditio. quia omnino non posset procedere appellatione remota nec sudelegare. not. quod vbi ad exercitiũ alicuius actus commiscentur duæ causæ diuersę naturæ, attenditur illa per quam minus iuri præiudicatur, & ex qua sequitur mi
2 nus absurdum. † No. q aliqñ minus potens attrahit ad se
magis potens, & illud inficit quodãmodo. Et ex hoc etiã not. id, quod noc... interdum inspicitur, & non illud, qđ prodest, de quò per Bart. in l. iij. §. si. ff. ad sill. ¶ Not. quod magis dignum non attrahit ad se minus dignum, sed potius econtra. de quò in gloss. not. quòd delegatus Principis, põt suo condelegato subdelegare vices. & sic iurisdictio pluribus cõmissa a Papa potest vniri in vnã personã
3 tñ. † No. q solus delegatus Papę subdelegat. & ideo sub-
delegatus ab ipso delegato non subdelegat, vt hic patet: nec etiam subdelegatus a Principe. l. a iudice. C. de iudi. ¶ Not. q de substantia appellationis est, q appellatur de minori ad maiorem. & sic cõtra substantiã est, q de pari appelletur ad parem. & hoc est expressum in c. ij. de con-
4 sue. lib. v. † No. q causa minus potens videtur in prin. hu-
ius §. trahere ad se magis potentem: sed in fin. vr̃ probari cõtrariũ scilicet, q magis potẽs attrahat ad se minus potẽtem. & sic videtur quodammodo litera sibi contraria, sed potest dicere, q attendiĩ maior, vel minor causa, per quã minus iuri obuiaĩ. & iõ in primo rñso attẽditur potestas subdelegata, non delegata recipiẽtis subdelegationẽ attenderetur: cum vniatur cum subdelegata, si alteri posset subdelegare, vel procedere appellatione remota, contingeret inferiorem posse committere causam appellatione remota. quod est contra iura. ¶ Item contingeret delegatum inferiores a Principe subdelegare: quod similiter est cõtra iura: ideo nõ attenditur potestas delegata ipsius recipientis subdelegationem, sed potius ptãs delegata illi q vniĩ propter prædicta. in fin. aũt. §. ideo attendiĩ potestas delegata, quia si attenderetur subdelegata, propter eã appellareĩ ad condelegatũ, q subdelegauit nõ in totũ. & sic cõtingeret appellari ad parem contra naturam appellationis. & contingeret etiam ad seipsum appellari: quia collega solus pcedere nõ posset. & ideo tũc potius attẽdiĩ delegata, quã subdelegata. & pro tanto illa attenta appellaĩ ad Papam omisso medio. qa illud est minus absurdũ, q̃ q appelletur ad parem, vel ad seipsum. Abbas verò hic colligebat multa notabilia, primò, q minus põt successor quã pdecessor. scđo, q q plus habet, minus potest. tertio, q funiculus duplex debilior est, q̃ simplex, licèt regulariter cõtra. vt in c. j. de treugua, & pace. quarto, q habenti dare, est perdere. quinto, qđ plus valet vna ratio, q̃ duæ: licèt regulariter contra. C. cõia de succe. auth. itaq;. de quò in l. nam & si parentibus, ff. de inoffi. test. sexto, q vtilius est aliqñ non acquirere, quã acquirere regulariter contra. septimo, q vnũ est fortius, quã sint duo. octauo, q aliqñ reuerentia delegãtis non debeĩ delegato: licèt regulariter cõtra. nono nõ. illud vulgatum, q qui totum vult, totum perdit. decimo, quòd qui se humilitat. annichilabitur: licèt regulariter consueuerit esse cõtrium. vndecimo, q aliquando fortior vinciĩ a minus forti. & quæ sit ratio prædictorũ, patebit ex ijs, quæ diceñĩ cum gloss. no. xij. q vtile vitiatur per inutile: de quò in regu. vtile. de regitur. in vj. Sed potes dicere, q ideo illud hic contingit, qa censeĩ esse indiuisibile vtile ab inutili. facit, quod dictum fuit. s̃. eo. cũ super. ¶ In glo. vices suas. ibi totum commisisse videtur. p hoc, qa ex quò indistinctè cõmittit, indistinctè, & in totum debet intelligi facta cõmissio. facit. j. de priui. quia circa. cum suis concordantijs. in gloss. procedere. in
5 finem. † & sic vult gloss. in effectu, q hodie iste. §. sit corre-
ctus. & prosequitur gloss. suam opi. quòd materiæ clausulæ appellatione remota, hodie sit correcta. sed cõmuniter tenetur contrarium: quia etiam remanent aliqui effectus prędictæ clausulæ. de quò no. infra eodem in c. pastoralis. & dixi supra in principio. capitul. & ideo etiã hodie, remanebit etiam iste. §. incorrectus. facit, quod habetur, in capitulo proximo. §. præterea. & pro hoc etiam, quia, iurium correctio est euitanda. j. de elec. cum expediat. li. sexto. ¶ In gloss. delegare. ibi, nisi ad vniuersitatem causarum, facit quod habetur in l. legatus. ff. de offi. proconsu.
6 allegata in gloss. † intellige s̃m domi. Anto. q delegatus

ad vniuersitatem causarum pote[illegible]t vnam ex illis subde-
legare.& ita intelliguntur iura allegata in gloss. non au-
tem poterit vniuersitatem causarum alteri subdelegare:
per id, quod habetur in l.a iudice. C.de iudi.& sic dicit
Hosti.tenere in summa huius tit.in §.quis possit.quod te
7 ne menti.¶†In eadem glos.ibi,sed illa non tenet,vel dic
melius, ꝙ ibi delegauit delegatus inferioris a Principe
purũ,& merum articulum in facto consistentem.qđ face
re poterit etiam delegatus inferioris a Principe. secus si
haberet mixtam iurisdictionem.vt not.gloss.in cle.j.hoc
eod.titu. & dixi.s̃.in princ.super glos.in verbo quicunq;.
& ista opi.cõiter tenetur,maximè per canonistas.Cynus
verò in d.authen.ad hæc.tenet, ꝙ etiam merum articulũ
in facto consistentẽ non poterat subdelegare delegatus
inferioris a Principe. sed ꝯtra ipsum est casus in c.cũ Ber
toldus.hic allegato.j̃.de re iudi.& etiam gl.in d.cle.j.e.ti.
In ea.glo.ibi.c.literas. ibi trahitur quò ad potestatem or-
dinandi diẽ dñicã ad diem sabbati: quæ dies dñica vide-
tur dignior,vt de se patet,& per id, quod habetur in c.&
quod die dñico.lxxv.dist.sed potes dicere, ꝙ ibi dies sab-
bati quatuor temporum quò ad potestatem conferendi
ordines sacros reputatur dignior a iure: q̃a tales ordines
non possunt regulariter cõferri die dñico,sed bñ die sab-
bati quatuor temporũ: vt patet in c.ij.& iij.s̃.de tempo.
ordi.¶In ea.gloss.ibi,cum super. ibi iurisdictio inefficax
attrahit ad se efficacem.sed dic,ꝙ illud contingit propter
8 voluntatem contrariam potestati:vt ibi dicitur.†in ea.gl.
ibi,argumentum contra.potes soluere,licèt glo.non sol-
uat,quod vbi si magis dignum trahit ad se minus dignũ,
non obuiatur iuri,& sic non surgit iuris repugnantia,tũc
attrahit ad se minus dignum: & sic loquuntur contraria.
sed vbi si minus dignum attrahit ad se magis dignum,
minus obuiatur iuri, quàm si econtra magis dignum at-
traheret ad se minus dignum, tunc minus dignum attra
hit ad se magis dignum.& ita loquitur hic:nam si minus
dignum hic attendatur, redditur ad regulas iuris com-
munis.scilicet quod subdelegatus non subdelegat: & ꝙ
possit appellari:cum inferior a Principe non possit cõmit
tere cũ clausula (appellatione remota) sed si inspicere-
mus magis dignum:tunc propter minus secũ inuẽrũ le-
9 dereẽ ius cõe in prædictis.† & ideo imputet sibi iste, qui
suscipit subdelegationẽ collegę.nã ꝑ hoc sibi ꝓiudicauit
vt amodo non possit subdelegare, nec procedere appel-
latione remota. sed non præiudicat superiori, quomi-
nus ad eum appellatur.facit.l.pe.ff.de aqua plu.ar.& ideo
quò ad hoc,vt inspiciatur,ad quem sit appellandum, at-
tenditur potestas delegata,& non subdelegata: & sic ma
gis dignum:quia illud minus obuiat iuri,& est minus ca
ptiosum,ex eo, quia redditur ad ius commune regulare,
quod est,vt posit ad Papam appellari omissis medijs,&
non ad collegam,& sic ad parẽ.& ideo cum minus sit ca-
ptiosum appellari ꝑ saltũ ad Papã,omisso medio delega-
to,quam ad parem: ideo poties inspicitur delegata pote-
stas,qua subdelegata,ad finẽ,vt sciatur,ad quẽ sit appellã
dum.facit,quod habetur j̃.eo.l.si duo.li.vj.& qđ ibi not.
in gloss.ij.& ff.de regu.iur.in l.quoties.Nec obstat si dica
tur, quòd ex eo, quòd delegatus recipit subdelegatio-
nem non in totũ,est minor condelegato subdelegati: &
sic deberet posse appellari ad condelegatum: q̃a respon-
deri potest,quòd licèt dicto respectu est minor, cum alio
respectu est par: & iõ cũ ꝓcesserint ex vtraq; ptãte,scili-
cet subdelegata,& delegata, nõ põt appellari ad collegã:
q̃a surgeret iuris impossibilitas, seu ꝯtrarietas:videlicet,
ꝙ non appellaretur ad superiorem,sed ad parẽ:contra id,
quod habetur. infra de consuetu.capitulo ij.libro vj.&
ꝑ prædictis bñ facit,ꝙ habeẽ in c.cũ t pe.de arb.vbi actus
tenet in ꝓiudiciũ faciẽtis,& nõ Papę,seu superioris. ¶In
ea.gl.ibi.l.ꝓcipimus.§.vlti.vbi dr̃, ꝙ si iungiẽ illustris cũ
non illustri in cognitione causæ, si postea appellabitur
debet appellari ad superiorem illustris.& sic facit cõtra,
secundum domi.Floren.& fuit dictum Bar.in d.l. præci-
10 pimus.† quod si iudex clericus, & iudex laicus simul de
aliqua causa cognoscãt,appellari debebit ad superiorem
clerici.facit,quod no.per Bar.in l.fi.ff.de col.illici. vbi di-
cit,quod vniuersitas mixta ex clericis,& laicis,vt est vni
uersitas scholarium,cẽseri debet,vt ecclesiastica, & ideo
non potest illius esse rector,& illi præesse tanq̃ rector ali
11 quis,nisi sit clericus.quod tene menti.† In ea.glo.ibi, ex
literis.dic quod in hoc capi.& in præcedenti loquitur de
iure reali,quod sequitur rem quocunque vadat. secus in
iure personali,vt in regu.priuilegium.de regu.iur.lib. vj.
& ibi notatur,& sic loquitur hic ſm Io.An. & sic vult Io.
An.vt etiam dicit do.Flo.quod potestas subdelegandi,&
procedendi appellatione remota,quam habet delegatus
a Principe cum clausula app.remota sit beneficium per-
sonale:ideo non transit ad subdelegatum.In eadem glo.
ibi sic qñq;.hæc similitudo est quodammodo ecõuerso,
quia hic per transitum in personam alterius imminnitur
potestas,sed in casu,quem allegat gl.ampliatur potestas:
vt patet in d.c.suffragancis.allegato in gloss.facit qđ ha-
betur de iure patro.c.duo.ad fi.lib.vj ¶ In ea.glo.in fi.di-
cit hic domi.Floren.quod ideo huius.§. & omnium præ-
dictorum,& eorum quę dixi in notabilibus est, quia vt ꝑ
dixi,ptãs subdelegandi,& procedẽdi appellatione remo
ta est beneficium personale: ideo non trãsit in alium. q̃a
12 † ergo subdelegatus nõ est pariter priuilegiatus cum de-
legato,ideo fit deterior collegę iurisdictio, quia suscipit
delegationem a collega.& vt dicit Hosti.quia tunc iuris-
dictio est partim delegata: & ꝑtim subdelegata,talis mix
tura.facit eum censeri subdelegatũ quo ad ius ipsius sub-
delegati:s.quia nõ põt subdelegatus subdelegare,nec ap
pellatione remota:non quo ad ius superioris,quin possit
ad eum appellari.& dicit Io.Cald. ꝙ addi potest hoc esse,
quia iudicium delegatum delegati est stricti iuris.j.ca.p.
& g.& redditur in inuitũ.ff.de ver.obli. inter stipulãtem.
§.j. appellatio verò est fauorabilis: ideo primum restrin-
gendum,& secundum ampliandum.de reg.in.odia.li. vj.
cum iurisdictio nõ possit diuidi,& sit indiuidua. vt nota-
tur in c.prudentiã.s̃.eod.recipitur quod est fauorabilius,
& dignius ſm eum:& cessat argumentũ, ꝙ minus dignũ
&c.& sic residet domi.Floren.sed certe verba Io.Cal. re-
spiciunt finẽ.§. sed non soluunt cõtrariũ de Principio.§.
ideo melius dic, vt dixi circa solutionem contrarij.c. qđ
in dubijs.& facit etiam,quod dixi in notabilibus.In gl. si
non possunt ibi,semper debet.supple posse committere,
non autem intelligas,ꝙ necessitetur ad committendum,
si non vult.nã hoc est in ptãte sua: vt patet in iuribus al-
legatis in gl.In ea.gl.ibi explicauimus aduerte, quia iste
tex.videtur facere,ꝙ possit subdelegare, & consequenter
quod teneanẽ admittere,sed potes dicere, ꝙ hic non erat
impeditus ille, qui commisit vel ꝙ spõte collega recepit
subdelegationẽ. de materia plenè dicetur in d.c. coram.
13 † Item aduerte:quia in casu de quo loquitur litera.s. quã
do causa est commissa duobus per Papam,cũ clausula(ꝙ
si ambo) & cum clausula(appellatione remota) videẽ,qđ
vulneraretur iurisdictio collegę, si susciperet delegatio-
nem,licèt possit illam suscipere,vt hic patet.non tñ tene-
tur aliam suscipere.& eadem rõne vr̃,ꝙ non teneẽ etiam
admittere alium subdelegatũ.Imo si admitteret parte in-
uita,videretur pars grauari:quia non ꝓcederetur in cau
sa cum eo priuilegio,cum quo impetrauit:& ideo potest
contradicere ne procedat cum subdelegato, & ẽt ne reci
piat subdelegationem.& si contrarium fiat, poterit pars
propter hoc appellare propter suũ interesse. facit ij.q. vj.
non solent.¶In ea.gl.ibi,dicas &c.hæc opi.est hodie ap-
probata in c.quamuis.j.eo.in vj.Et not.ꝙ inquantũ gl. j.
facit mentionem de Goffr. fuit additio, nam regulariter
non facit mentionem de eo:& non reperitur quod de eo
faciat

faciat mentionem, licet quandoque faciat mẽtionem de Innocen. qui fecit lecturam Innocen. quam hodie habemus.

14 † In ead. glo. ibi. sed pone. præsupponere videtur gl. quod ista quæstio, quam format, non decidatur in text. & sic vult intelligere textum, quando vnus delegatorũ commisit socio simpliciter, & sic in totũ vices suas. & iste est vnus intellectus in isto §. sed communiter doct. nõ tenẽt hunc intellectũ: quia tunc quæstio formata in hoc §. non haberet dubium. nam tunc non est dubium, quod debet appellari ad primum delegantem, & non ad condelegatum subdelegantem, ex quo subdelegauit in totum per §. porrò. vbi hoc fuit decisum, & ideo intelligunt. secundo alium esse intellectũ in hoc §. videlicet, quod ad hoc, vt habeat dubium, quod hic dicitur in litera, intelligatur quando delegatus subdelegauit consocio non in totum vices suas: & sic, quod quæstio, quam format glos. decidatur in text. nam secundum primum intellectũ nulla fuisset dubitatio: cuius contrarium innuit litera ibi, licet aliquibus visum fuerit, &c. & sic non esset instãdum in ista quæstione: ex quo esset hic decisa, q̃ appellari dẽt ad Papam: vt glo. etiam. infra dicit. & pro hoc etiam bene facit c. si duo. cum ibi notatis. infra eodem. li. vj. per quod etiã satis deciditur ista quæstio. nam licet ibi loquatur, quando fit subdelegatio non consocio, sed alteri, tamen idem dicendum, quando fit consocio, cum eadem sit sic ratio: vt ibi dicitur in glo. In ead. glo. ibi, ab ordine ex præside. i. ab actu expedito per ordinem decurionum, qui etãt cõsiliarij ciuitatis, in quo etiã interfuit præses, seu potestas loci, qui erat maior eis. facit, quod habetur in simili in c. pe. de app. li. vj. Et potes dicere, q̃ illud ideo contingit, q̃ actus expediebatur principaliter per ordinẽ ipsorũ decurionum, seu p̃ ipsos decuriones: de quibus habet in l. j. & per totum. C. de decur. lib. x. & e. ti. & lib. in rubrica de decretis decurionum, qui decuriones erant minores præside: ideo nimirum si licet in tali actu interfuerit præses,

15 potest appellari ad ipsum præsidem, &c. † In ea. glo. ibi, a metropolitano ad concilium. & sic est econtra ad casum præcedentem. nã in ipso concilio dẽt esse ipse metropolitanus, seu Archieps, vt sequit̃ in gl. & illi ẽt ↄcilio habet præesse infra de accu. in c. sicut. Sed dicit Hosti. q̃ per cõcilũ nõ poterit puniri ipse metropolitanus: vt not. in c. j. de iud. & ideo admittitur appellatio ad ↄciliũ. sed certè licèt ↄciliũ non possit punire, tñ poterit de cã cognoscere. vt no. in c. j. & sic ratio, & tũsio Hosti. non videtur bona. ideo fortè dixit secundo, q̃ non repetitur iure cautũ, q̃d de metropolitano possit appellari ad cõcilium puinciale: licèt reperiatur, quod querela de eius culpa, vel negligentia possit referri ad cõciliũ, q̃ poterit intimare Papæ, de præben. in c. grauc. sed certè satis vr̃ innui, q̃ possit appellari de ipso metropolitano ad conciliũ. in c. multis. allegato in glo. ¶ Vnde potes dicere, quod licèt metropolitanus habeat præesse concilio, tamen concilium ipm̃ sic congregatum censet maius Archiepo solũ. vnde põt audire causas criminales Episcopi: s'm notata in c. j. de iudi. q̃d non posset solus Archieps. & ideo pp̃ter hoc vr̃ posse tolerari, q̃ de ipso appellat̃ ad concilium. do. th Auto. hic respondebat ad §. si præses. & ad c. multis. q̃ ibi contingit appellari de singulari ad vniuersitatẽ, vel de vniuersitate ad singularem: & sic ibi adest personarum diuersitas, sed hic contingeret appellari de se ipso, ad seipsum, qui recepérat subdelegationem, & grauauerat. sed si dicatur appellari ad solum collegã, tũc non appellatur ad seipsum, quare autem nõ possit ad seipsum collegam appellari dictum est supra, quia appellaretur tũc ad parem: ideo hoc

16 fieri non pôt. † Et per prædicta patere potest, quid si duo erant delegati, & vnus subdelegat in totum vni vices suas, alter subdelegat in pt̃e tñ eidẽ, si ille grauet, ad quẽ sit appellandũ. nã certè ad Papã, & idẽ vr̃ dicẽdũ si vnus subdelegauit vni in totũ vices suas alter alteri nõ in totũ

cum tales subdelegati habeant simul procedere, & sic vniatur processus eorum, nam propter illum, qui subdelegauit in totum, debet appellari ad Papam, non autem ad illum, qui subdelegauit non in totum. facit, quod habetur in capitulo si duo. infra eodem. titul. libro vj. ¶ In eadem gloss. ibi, per contrarium sensum. voluit inducere tex. quod si id, quod dicit in litera, habet locũ, quãdo delegatus in totum commisit vices suas, secus erit, si in partem. & sic prosequitur intellectum, quem dixi supra glo. sensisse. facit, quod infra tangit gloss. in verbo, ad primũ. & in verbo superius. quæ similiter videtur sequi dictum intellectum. ¶ In gloss. superius in fi. dic melius, quod habuit respectum ad rationem positam in vet. quia, quod potest. in hoc eodem §. inducendo econtra. nam supra dixit de collega, qui acceptauit subdelegationem: qui licèt possit ex sola iurisdictione sibi a Principe delegata subdelegare, & procedere appellatione remota, non tamen potest cum iurisdictione sibi a condelegato commissa. nunc econtra dicit de collega, qui subdelegauit, quia licèt potuisset ex sola iurisdictione a Principe delegata, si illam subdelegasset nõ in totũ, recipere appellationẽ, nõ tñ mõ poterit, ex quo est mixta cũ alia iurisdictione ↄdelegati. & sic patet, quod quò ad potestatem appellandi ad superiorem potestas delegata, quæ est magis digna, attrahit ad se minus dignam. sed quò ad præiudicium fiendũ ipsi acceptanti subdelegationem, vt sic non possit procedere appellatione remota, nec alteri subdelegare, pote-

17 stas minus digna attrahit ad se magis dignam. † nec mirum: quia facilius quis præiudicat iuri suo, quam iuri superioris. facit. l. penul. ff. de aqua plu. arcen. & sic vtroq; casu inspicitur causa, quæ nocet suscipiẽti, & non nocet alteri, & adde, quod dicetur in fine capitul. ¶ Attende tamen, quia Ioan. Andre. hic, & domi. Floren. post eum dicit, quòd dum litera hic dicit, per rationem superius assignatam, debet exponi. j. s. in eo. §. legẽdo per modũ ↄuersum hac forma. s. q̃ quod potest fieri ex iurisdictione sibi a condelegato commissa, supple, quia illius respectu possit appellari ad condelegatum, non tamẽ potest. scilicet fieri ex iurisdictione a Principe delegata: quia propter illam non potest appellari ad collegam, sed potius ad Papam, cuius est delegatus. & sic ratio sumetur econtra ad id, quod expressum est in litera, quia in lr̃a eõ dr̃, quia q̃d potest ex sola iurisdictione sibi a Principe delegata, nõ potest cum iurisdictione sibi ab alio condelegato cõmissa. & iste modus inducendi satis reincidit in idem cum eo, quem supra dixi. ¶ Et no. q̃ gl. posita super isto verbo superius. fuit facta timore contrarij. quia ratio superius posita, inquantum vult, quod inspiciatur potestas subdelegata, videbatur facere, si illa debebat attendi, quod etiã in fine inspiceretur potestas subdelegata, quod tamẽ nõ est verum. immo in fine inspicitur delegata, licèt in principio inspiciatur subdelegata. & pp̃ter hoc gl. hic dixit, quòd hic non loquitur de ratione superius posita in hoc. §. sed in præcedenti. §. porrò. & prosequitur intellectum, quòd hęc subdelegatio facta in totum, qui nõ habet dubium. vt dixi super glossa mag. huius §. & ideo gloss. non fuit bona. & pro tanto, melius est dicere, quod hic loquitur de ratione posita in hoc. §. sed illa non debet rectè induci prout iacet, quia potius faceret in oppositũ. scilicet, quòd inspiceretur potestas subdelegata. & nõ delegata, sed debet induci per modum conuersum eo modo, quo dixi superius. & tunc bene inferret ad decisionem eius, quod dr̃ in fine. Ioannes de Imola doctor iuris vtriusque.

SVMMARIVM.

1 *Appellationem interpositam ob id, quòd delegatus subdelegauit citra consensum partium non esse admittendam.*

2 *Recusari, non posse subdelegatum, qui ex consensu partium sub-*

delegatus est, vel approbatus est, post subdelegationem.
3 *Appellatio qua ratione iustificetur. & nu.6.*
4 *Recusatio subdelegati coram quo sit proponenda, & quis de illa cognoscere debeat. & nu.11.*
5 *Attentata post appellationem esse nulla: ac proinde retractari iustificata appellatione.*
7 *Totum in quantitate quid dicatur. & nu.9.*
8 *Speciem remoueri ab eo, a quo remouetur genus.*
10 *Subdelegatus si recusetur quantum ad mixtum articulum, & non quantum ad merum, an recusatio proponẽda sit coram subdelegante, an coram arbitris.*
12 *Appellatio prætextu recusationis proposita aduersus subdelegatum qua forma interponi debeat.*
13 *Delegatis tribus si subdelegatum ab vno alius admittit, alius reijcit, quid iuris. & an si neuter ex condelegatis contradicat, possit pars contradicere, & appellare si non audiatur nu.seq.*
15 *Subdelegatus ab vno ex tribus delegatis admissus simpliciter in vno termino ab alijs duobus, an possit ab eisdem reijci in alio termino.*
16 *Subdelegatus vnius delegati admissus ab vno, tertio absente, & excusato, an possit repelli illo tertio redeunte ac non amplius impedito. & numero sequenti.*
18 *Subdelegatum a duobus ex delegatis, an tertius condelegatus teneatur admittere.*

§. Eius ergo appellatio.

Iste.§.per se potest sic summari: si delegatus Papæ subdelegat nõ in totum, pars a subdelegato nõ poterit appellari ex hoc solo, quod datus sit sine suo consensu. sed si subdelegatus aliàs legitimè recusetur, poterit delegatus causam recusationis diffinire. & si nolit admittere recusationẽ, ab eo licitè appellari po
1 terit ad Papã. hoc dicit.† No.text. primo, quòd si fiat subdelegatio de mero, vel mixto articulo, non põt appellari
2 ex eo, quòd sit facta sine consensu partis. † cõsensus autẽ partium interueniẽs a principio in actu subdelegationis, vel approbatio partiũ ex postfacto, excludit facultatem recusandi. facit, qđ habet.s̄. eo. gratũ. & c. insinuãte. Et ex ꝓdictis etiã no. ꝙ nõ necessitatẽ delegatus ad subdelegãdũ de partiũ voluntate. & ideo si subdelegat sine partiũ voluntate, non põt ab eo ex hoc appellari: vt est dictũ. Not. quòd si proposita recusatione contra subdelegatum, illa nõ obstante procedat, põt appellari ab eo ad delegatum.
3 † No. ꝙ iustificatẽ appellatio probata veritate causæ appellationis, vel oblata ꝓbatione corã iudice, ad quẽ spectat ꝓbationẽ recipere. Et sic not. sm do. Ant. ꝙ sicut oblatio probationis corã iudice ad quẽ spectat recipere ꝓbationes, iustificat appellationẽ, qñ ab eodẽ iudice appellatẽ, ita, & qñ ab vno appellatẽ, & corã alio offerẽ probatio, ad
4 quẽ spectat ꝓbationes recipere.† No. sm do. Anto. quod causa recusationis subdelegati ꝓponitur corã delegato, & subdelegato recusato: & de illa cognoscet delegatus, q nõ in totũ subdelegauit vices suas. sed de hoc, an corã vtroq; sit ꝓponẽda recusatio. dixi ĩ §. porrò. & tex. iste. nõ dicit, ꝙ corã vtroq; a principio sit proponenda, sed benè
5 dicit, ꝙ ꝓbari debet corã delegato.† No. ꝙ attentata post appellationem legitimam sunt nulla. No. ꝙ ad finem retractandi attentata, sufficit iustificari appellationem ex obiecto exceptionis cũ obiectione probationis. Potes ẽt notare, inquantum hic dicit, vel paratus fuerit ostende-
6 re.† quòd quò ad iustificandam appellationem sufficit ꝓbare exceptionem legitimam oppositam esse veram, vel esse paratum id probare. & sic videtur, quòd sufficiat verbalis oblatio, vt non requiratur realis. licèt Ioan. Andre. voluerit cõtrarium in c. interposita. j. de appel. de quo dic vt ibi. In gloss. eius ergo. ibi, a toto in quãtitate. potes exponere, a toto ad quantitatem, id est, ad partem eius quantitatiuam, & sic in effectu voluit dicere, quod ibi est argumentum de toto ad partem. & sic velit dicere, quod si generaliter in omnibus alijs causis seruari debet, quod dictum est. s̄. per cõsequens seruari debet etiã illa, de qua quæritur. & ꝙ mens gloss. fuerit loqui de argumẽto a toto
ad partem, satis Indicant iura allegata in gl. vel voluit dicere glo. quod arguit de toto ad partem hoc mõ, q̃a si qñ delegatus subdelegat in totum, appellatur de subdelegato ad Papam, ergo si nõ subdelegat in totum. tunc appellatur ad delegatum, non ad Papam. & hunc intellectũ videẽ sensisse gl. in verbo ad primum, & in verbo superius. Sed do. Ant. hic dicit, ꝙ arguit ex præcedentibus paragraphis de toto ad partem hoc modo, nã supra erat generaliter dictum, quod a subdelegato nõ in totum poterat appellari ad delegatum: etiam erat dictum, ꝙ poterat recusari, & coram delegato cã recusationis probari. ideo cõclu-
7 ditur, ꝙ hic dr̃ in tex. d. aũt Flo. hic dicit, † ꝙ totum in q̃titate dr̃, qñ est dictio vñs cum signo vniuersali: vt si dicatẽ, oẽ animal currit. nã tũc arguitẽ ẽt ad cõtenta sub gñe, & seqẽ ꝯñtia, oĩs hõ est animal, ergo oĩs homo currit. vnde sm eũ gl. voluit dicere, ꝙ si in oĩbus causis seruari dẽt, qđ dr̃ in §. porrò. cũ sequẽtibus, ergo, & in hac causa speciali. Est ẽt sm eum totum vniuersale, qñ est dictio vniuersalis sine signo vniuersali: vt si dicatur, animal currit. & tũc affirmatiuè nõ argueretẽ ad cõtẽta sub gñe, sed negatiuè
8 † quia a quo remouetẽ genus, remouetẽ & species: vñ tũc si dicatur, lapis non est animal, ergo non est homo: valet argumẽtum. sed ad totũ in q̃titate arguitur affirmatiuè, & negatiuè sm eum. Sed certè hanc drĩam inter totũ in quantitate, & totum vniuersale eo mõ quo ipse dicit, nõ
9 memini me legisse: † bene posset tñ dici totum in q̃titate, vt habeo centum ergo habeo sexaginta. facit l. j. §. si stipulanti. ff. de ver. obli. est etiam totũ integrale: vt domus quæ cõsistit ex pariete, tecto, & fundamento. facit qđ no. Bat. in l. qui vsumfructũ. ff. de ver. obli. In glos. cõmisit. in fi. nam eadem est ratio, ex quò cõmisit reseruata sibi sententia: & sic non in totum commisit vices suas: iõ vtrobique poterit appellari ad ipsum delegatũ, siue ante litis cõ
10 testa. siue post facta sit cõmmissio.† Extra gl. tangit Inno. hic, qđ si recusatẽ subdelegatos ad mixtũ articulũ, & non ad merum, an debebit probari causa recusationis coram delegato, an vero coram arbitris: vr̃, ꝙ corã arbitris a contrario sensu huius literæ: quia hic loquitur, quando erat datus subdelegatus ad merum articulũ. & sic videtur, qđ secus, si fuerit datus ad mixtum. sed Inn. tenet hic cõtrarium, dicẽs ꝙ nedum si mixtum articulum subdelegauerit, sed ẽt si totam causam commiserit, põt recusatio proponi, & probari coram delegato: quia quousque cum effectu, hoc est per citationem, sit iurisdictio penes subdelegatum, semper debebit apud delegatum causa recusationis proponi, & probari. allegat j. eo. licèt, & bene facit c. quãuis. j. eo. tit. lib. vj. recitat tamen, quod alij aliter dicunt. Io. An. remittit ad id, qđ scripsit in addi. Spec. in tit. de recusatione. in prima parte Spec. ad fi. §. ij. ibi Ioã. An. in addi. dicit dictũ Inn. posse procedere, qñ pars ꝓsciens delegationẽ, antequam citetur per subdelegatũ, vadit ad delegantem, & recusat subdelegatũ: secus si esset præuentus citatione eo casu, quo cõmisisset in totum vices suas: quia tunc cessaret delegati potestas, cum esset perpetuata in subdelegatum. vbi autem nõ in totum subdelegasset, clarum est, quod licèt citasset subdelegatus, tamẽ poterit recusari, & causa recusationis probari coram delega
11 to: per ea quæ habentur. j. eo. si contra vnũ. lib. vj.† No. tñ ex dicto Io. An. in dicta addi. ꝙ recusatio subdelegati põt fieri primo loco corã delegato. quod videtur verum, qñ periculum erat in mora: aliàs videtur, quod primo loco esset fienda coram subdelegato. per id, quod dixi. s̄. eod. in
12 §. porrò. seu in §. quem verò. qua † autẽ forma interponatur appellatio prętextu recusationis, dicit Host. ꝙ hac forma, puta, recuso te ex tali causa: & appello ne hac recusatione pendente in causa procedas. & hoc dicit verum, qñ causa est notoria de iure, & de facto. per c. ij. & iij. infra, vt lite non contesta. & sic residet Ioã. An. & do. Ant. Sed cõtra hoc dictum facit, quia nõ videtur posse appellari, nisi

demum,

demum,si procedat recusatus,& sic granet. nam aliàs vi-
detur appellari a futuro grauamine: quod fieri nõ debet:
13 sm ea quæ habentur j.de app.In c.dilecto.† Vlterius pro
declaratione.§.si verò duo. quærit ibi Ioan.An.& domi.
Anto.post eum,quid si dati sunt tres iudices cum clausu
la,appellatione remota,& cum clausula,quòd si non oẽs
duo,& vnus subdelegat,& alter benè vult admittere sub
delegatũ,sed tertius ꝯdicit:qd erit hoc casu. dic,ꝙ potior
erit conditio ꝓhibẽtis.ar.ff.cõi diui.l.Sabinus.& eius,qđ
habet.s.de consti.c.cum oẽs. fatetur tñ,ꝙ si ille,qui vult
subdelegatum admittere, procedit cũ illo subdelegato.
tertio nolente interesse,quòd tenebit ꝓcessus,nisi fuerit
appellatum: sicut teneret si nullã cãm ptenderet ipse ter
tius,& interesse nolet.s.e.prudentiã.§.adijcimus.Sed do.
Ant.hic dicit, ꝙ si iustã causam allegat ipse tertius,quare
nolit sociũ admittere, puta, quia non vult suam iurisdi-
ctionem vulnerare, quod tunc hoc casu non valebit eo-
rum ꝓcessus. Et hoc puto verum,qa tunc hoc casu non
apparet tertium impeditum,nec nolle procedere. immo
vult procedere cum alijs: sed non vulnerando suã iurisdi
ctionem. Et per prædicta potest inferri,ꝙ pars poterit ap-
pellare, si tertio contradicente,alter vult sudelegatũ ad-
mittere. nam interest sua, ne admittatur subdelegatus:
quia sic non poterit procedi cum priuilegio clausulæ, ap
pellatione remota,cum quò priuilegio impetrauit com-
missionem:vt hic patet.& quia etiam interest sua, ꝙ pro-
cedatur cũ tertio, vnde poterit appellare hac causa adie-
cta,quia vos dñe iudex cum subdelegato proceditis ter-
tio collega contradicente, & intersit in ea, ꝙ ipse etiam
de causa cognoscat,cum sit iustus,prouidus,& discretus:
ne ipsius iudicialis autoritas in hac causa per vestrã amis-
sionem euanescat, ad sedem apostolicã appello.facit.s.e.
cõsuluit.& quod no.j.de app.in c.ex insinuatione.& ij.q.
14 vj.non solent.† Et licèt Io.And.sic resideat,plus põt dici,
quòd licèt tertius non contradiceret,tamen pars ratione
sui interesse posset contradicere,& appellare si nõ audire
tur.quia si proceditur cum subdelegato, procedetur non
remota appellatione:vt hic vult litera: & sine priuilegio,
cũ quò impetrauit.& ideo potest tunc appellare.facit,qđ
15 dixi super gl.magna.in §.si verò duo. † Vlterius q̃rit Ioã.
And.quid si duo delegati ex tribus cũ clĩs pdictis admise
runt subdelegatum tertij simplr in vno termino, & po-
stea in alio termino nolunt admittere,an poterunt:dic,ꝙ
si simpliciter in totũ fuit subdelegatus per tertiũ, & sine
ꝓtestatione,alij duo ipsum admiserunt, in aliquo termi-
no,non poterunt postea ꝯdicere.ar.c.venerabili.ad fi.j.e.
& de reg.iur.qđ semel.li.vj.nã ex quò semel consenserũt
nõ errãdo in iure,vel facto nõ pñt postea ꝯdicere.ar.l.j.&
ij.ff.de iudi.secus si fuisset admissus cũ ꝓtestatione,ꝙ illũ
admittebant de gratia ad illũ terminũ tñ:nam postea po
terũt ꝯtradicere,p id qđ hr̃ de ꝯsti.cũ Martinus.si aũt nõ
fuisset facta subdelegatio delegatio ĩ totũ,sed solũ fuisset
subdelegatus ad articulũ expediendũ in vno termino,&
admissus fuisset sine ꝓtestatione.tũc nõ tenet necessario
illum admittere,si iterato subdelegatur ad alium articu-
lum in alio termino. quia alius est actus primæ subdele-
gationis ab actu secundæ. & sic cõsensus primæ ad illam
16 non extenditur.ar.de offi.ordi.c.dilectus.§.fi.† Iuxta pdi-
cta etiã quærit,quid si tres sunt delegati cum clausulis p-
dictis,& vnus subdelegat,alter se excusat,& se absentat.
psens admittit subdelegatum, quia solus nihil poterat.
postea alter absens,& impeditus efficitur præsens, & nõ
impeditus:tunc si duo pręsentes vellent procedere,& nõ
admittere subdelegatum,an poterunt. Innoc.dicit ꝙ sic.
ex eo,quia locus erit clausulæ,quòd si non omnes, duo:
nec admissio socij,videtur posse præiudicare ipsi,qui mo
do est præsens,& nõ impeditus, refert tñ aliquos dicere,
quod ex quò semel subdelegatus fuit admissus, non po-
17 terit repelli.& imputet sibi,qui semel defuit.† domi. An-
tonius hic primo dixit,q̃ si tertius voluntariè se absenta-
uit,tunc ꝓcedat scđa opi.secus si propter impedimentũ.
finaliter videtur dicere, quod indistinctè non põt repelli
subdelegatus. & hoc credo verum,ex quò semel fuit ad-
missus,& cum eo ꝓcessum.fateor tamen, ꝙ tertius si non
interfuit, quia fuit impeditus,si postea cesset impedimẽ-
tum,quòd debebit admitti ad procedẽdum cum delega-
to,& subdelegato,ad expediẽdũ ea,quæ restabunt.p ea q̃
habent.s.e.c.qm̃ Abbas. secus si volũtariè noluisset inte
resse: qa tunc postea non videtur vlterius admittendus.
18 †finaliter quęrit,qd si duo delegati cũ clausulis prædictis
subdelegant, nunquid tertius tenebitur subdelegatum
admittere. quidam, ꝙ sic: ex quò posita est clausula,ꝙ si
nõ oẽs,duo.qa nec alter posset procedere. aliàs si eos no-
lit admittere,ipsi subdelegati sine eo ꝓcedẽt. secus si ap-
posita esset clausula,ꝙ si nõ oẽs interesse possint, aut no-
lint,vnus solus procedat.& hoc vltimũ dictũ placet Ho-
sti.s.qñ est opposita clausula,ꝙ si nõ oẽs vnus. sed pcedẽs
dictũ sibi oĩno non placet.dicit eñ,ꝙ dato,ꝙ dicatur,ꝙ si
nõ oẽs duo:licèt vnus solus tunc nõ possit ꝓcedere,tamẽ
vnus solus poterit ꝯtradicere, & subdelegatos repellere,
ne sua iurisdictio vulnerer̃ sine sua culpa.& qa nõ est lo-
cus clausulæ.qñ cum collegis potest,& vult interesse.de
quo.j.c.coram. & pro hoc etiam posset inferri ad multas
aliàs qõnes. An autẽ delegatus electus ab vna parte pos-
sit committere vices suas electo ab altera, Spec.in tit.de
delegato.§. sequitur. in princip. tenet, quod non. quod
dicit verum do.Anto. parte contradicente.de quò dic,vt
ibi habetur,& etiam per Ioan.Andre.ibi,in addi.Specu-
la. Ioannes de Imola vtriusque iuris monarcha per to-
tum vniuersum girum.

SVMMARIVM.

1 *Delegatum Principis habere potestatem a lege subdelegandi.*
2 *Delegatus a Principe, an & quando possit compellere subdelegatum, vt acceptet subdelegationem. & nu.12.*
3 *Iurisdictionem sine coertione esse elusoriam.*
4 *Delegatum Papæ procedentem aduersus personas constitutas in dignitate debere temperare processum.*
5 *Delegatus Principis potest subdelegare maiori, quàm ipse sit.*
6 *Delegatum posse in alios exercere iurisdictionem, quam contra eos qui in rescripto continentur.*
7 *Ius idem esse de parte quò ad partem, quod de toto quò ad totum atq; inibi licitam esse argumentationem de toto ad partem.*
8 *Item particula, quam significationem habeat.*
9 *Delegatum posse committere vices suas etiam ante perpetuatam iurisdictionem.*
10 *Delegatum exonerare se malitiosè quomodo probetur.*
11 *Iudex non debet exercitium iustitiæ hoc prætextu refugere, quod dicat nolle se alterutri parti displicere.*
13 *Iudex tametsi debeat ius reddere omni timore postposito, non prohibetur tamen committere vices suas ei, qui securius procedere potest.*
14 *Delegatus Principis, an possit committere vices suas alicui, qui non sit de foro illius.*
15 *Arbitrium suscipere detrectans, an, & quando peccet in foro conscientiæ.*
16 *Correctio maior quæ dicatur, & quæ minor.*
17 *Citare officium est.*
18 *Arbitrum non posse citari per nuntium.*
19 *Delegatus licèt possit suscipere subdelegationem sibi a collega factam, non tamen potest ab eo cogi, vt eam suscipiat.*

PAstoralis officij. Delegatus Papę potest alteri subdelegare, & etiã compellere subdelegatũ ad acceptãdũ:nisi malitiosè se vellet exonerare debet tamen in compellendo personas supiores deferre dignitati,& psonæ.hoc dicit.primo.& delegatus Papæ potest totã iurisdictionẽ, & etiã eius partẽ cõmittere.h.d.scđo vsq; ad §.pterea.& sic sunt duę partes quæ patẽt ex summario.scđa ibi,itẽ cũ totũ.prima potest

ſubdiuldi:quia primo ponit̃ deciſa conſultatio . ſcd̃o rñ-
ſio.tertio q̃dã inſtructio.ſcd̃a ibi,cõſultationi. tertia ibi,
1 dẽt tñ.† Nota primo id, ad qđ ſæpe allegatur decretalis,
ꝙ delegato a principe eſt cõceſſa ptãs a lege ſubdelegan-
di.intellige a lege tã canonica,q̃ ciuili : vt patet in iurib⁹
2 allegatis in ij.gl.† no.ꝙ delegatus talis habet ptãtem cõ-
pellendi ſubdelegatum, dũmodo malitioſè ſe velit exo-
nerare:aliàs licèt poſſit committere,non poterit cõpelle
re ſubdelegatũ,vt acceptet.Et ſic no.ꝙ delegatus p̃t ſub
delegare,ẽt ſi faciat animo ſe exonerandi,licèt tunc non
poſſit ꝯpellere ſubdelegatũ ad acceptandum.No.ꝙ ſub-
3 delegare eſt actus iuriſdictionalis.† No.ꝙ iuriſdictio ſine
aliqua coerctione eſſet eluſoria.qđ eſſe nõ dẽt l.ſi pretor.
ff.de iudi.& facit de elec.vbi periculũ.§.præterea.li.vj.vñ
prouerbialiter dr̃,ꝙ ius ſine potentia non valet obolum.
dicit tñ hic do.Flo.ꝙ aliqñ iuriſdictio eſt ſine coerctione.
& hoc ex vi conſuetudinis:vt patet ex c.eũ contingat.de
foro compe.ꝙ dicit alibi nõ reperiri.No.delegatũ princi
pis habere coerctionem.& ſic facit,ꝙ poſſit mulctare,ne
dum excõicare.de quo dictũ fuit.s̃.eod.c.j.& c.de cauſis.
4 † Not.ꝙ delegatus Papæ, in procedendo contra pſonas
exiſtentes in dignitate,dẽt temperare pceſſum.& ſic ſta-
tim non dẽt fulminare ſnĩam .excõicationis, ſed a pœna
mitiori incipere.de quo dic, vt hodie hr̃ in c.ij.j̃.e.libr.vj.
5 † Et ex hoc no.ꝙ delegatus Principis põt ſubdelegare ẽt
ſuperiori q̃ aĩs ipſe ſit.& hoc ideo,qa quo ad cãm ſibi cõ
6 miſſam cenſet̃ ipſe delegatus maior.s̃.eo.ſanè.lo.ij.† No.
ꝙ delegatus põt exercere iuriſdictionẽ etiã ꝯ alios,q̃ cõ-
tra ptes nominatas in reſcripto,& hoc in vim ꝯñtiæ: qa
aliàs iuriſdictio, ſeu ptãs ſubdelegãdi ſibi data a iure eẽt
7 ſine effectu.facit qđ hr̃ s̃.e.c.j.† Not.illud vulgatũ,ꝙ idẽ
iuris eſt de parte,quo ad partẽ,qđ de toto,quo ad totũ,&
ſic licita eſt argumẽtatio de toto ad partẽ.de quo in gl.&
in l.quæ de tota.ff.de rei ven.& facit,qđ habet̃ s̃.c.proxi-
8 mo.ad finẽ.No.de dictione,† Itẽ quæ hic eſt cõtinuatiua
ad pcedentia.:alibi eſt repetitiua qualitatis diſpoſitionis
pcedentis.l.in repetendis.& ibi per Bar.ff.de leg.iij. & de
iſta dictione habet̃ ẽt per Iaco.de Belui.in auth.cũ de ap.
cogno.coll.viij.& dic etiã, qđ hic põt dici eſſe repetitiuã
qualitatis præcedentis.nam dum dicit,delegatus,intelli-
gitur.ſ.Principis,de quo s̃.in pximo ver. erat dictum. nã
aĩs non poſſet ſubdelegare.C.de iudic.in l.a iudice. Quæ.
aũt fuerit rõ dubitandi.in §.item.dixit Abbas, qđ potuit
eſſe rõ dubitandi,qa ante citationẽ nõ videbat̃ ppetuata
iuriſdictio,& ſic non videbatur poſſe ꝯmitti. ſed rõ deci-
dendi eſt in litera , qa cum poſſit ſubdelegare totã cãm ,
9 dẽt poſſe,& partem.† Et ad cãm dubitandi, licèt non rñ-
deat Abbas,dic ꝙ ẽt ante ppetuatam põt delegatus com
mittere poteſtatẽ ſuam.vt no.s̃.de reſcriptis.paſtoralis.in
vlti.gl.dicit etiã gl.j̃.eo.ſi a ſubdelegato.lib.vj.ꝙ ſubdele-
gando perpetuat iuriſdictionem. quod non placet hic d.
Flor.de quo dicetur j̃.eodem.in c.licèt In gl.iij.ibi , ꝙ nõ
eſt verum.licèt glo.non reſpondeat ad contraria , dic qđ
in eis debet ſuppleri dictio(maximè)quia maximè eſt ve
rum,quod poteſt ſubdelegare, quando eſt impeditus. fa-
cit quod dixi ſupra eodem.ſi pro debilitate. In eadem gl.
ibi,ſed nunquid.hęc quæſtio non videtur neceſſaria,ſi te
nemus,quod poſſit iudex etiam non impeditus ſubdele-
gare,prout eſt verum,vt ſuperius eſt dictum. ſed ſuppoſi
to,quod non poſſit delegare niſi impeditus, tunc proce-
dit quæſtio.In eadem gloſ.ibi, argumentum contra, hæc
pars videtur vera , per id quod ſequitur in gl. & quia etiã
ſecundum veritatem poteſt ſubdelegare, etiam non ſub
ſiſtente impedimento:& ideo debet ſibi credi.& pro hoc
etiam,quia hoc eſt modici præiudicij:cum ſubdelegatus
habeat iuſtitiam miniſtrare.facit,quod dictum fuit ſupra
eodem titu.c.prudentiam.& ſupra de reſcriptis. in capit.
10 paſtoralis.In eadem gloſſ.ibi, illud debet probare. † qua-
liter autem hoc probabitur domi.Floren.hic dicit, quod
probabitur ex circunſtantijs. ar.c.ij.de renuntia.li.vj.Io.
And.hic dicit,quod probabitur ſi forte dixit,quòd nole-
bat ſe impedire de cauſa:quia nolebat alicui partium di-
ſplicere.facit,quod notatur per Dyn.in regula poſſeſſor.
11 j̃.de regu.iur.lib.vj. † non enim debet propter hoc dimit
tere ęxercitium iuſtitię,& iuriſdictionis j̃.de iud.decerni
mus.facit, qđ habetur in l.Fulcinius.§.quid ſit latitare.ff.
ex quib.cau. in poſ.ea. idem ſm aliquos , ſi committat
minus perito.quod poteſt pcedere ſi eſt minus peritus ,
quò ad ipſam cauſam.ſed ſi eſt peritus quò ad cauſam,li-
cèt eſſet minus peritus,quàm delegans,non pręſumetur
dolus:quia ſufficit,quòd quis ſit cõpetẽtis ſciæ,ſeu pitię,
12 licèt non ſit eminentis.de elec.in c.cum nobis olim.† Et
ex prædictis patet,quòd ſi euidenter malitioſè cõmittat,
non poterit cõpellere renitẽtem.& ſi compellat ,poterit
appellari.ſi autem non conſtet euidenter de malitia, tũc
poterit compellere,etiam ſi non ſit impeditus. nã & tũc
poteſt ſubdelegare,vt eſt dictum. nec ob.iſte text.in ver.
dummodò.quia loquitur quò ad compulſionem, non au
13 tem quò ad poteſtatem ſubdelegandi.† Item aduerte,qa
dicit Hoſti.quòd licèt iudex debeat ius reddere omni ti-
more poſtpoſito.xj.iij.cap.quiſquis.& c.nemo.tamen nõ
eſt improbabile,quòd committat ei, qui ſecurius proce-
dere poſſet.s̃.eo.ſignificaſti.ideo hic prohibet,quãdo ma
litioſè,id eſt in fauorem alterius partis, & lęſionem alte-
rius vellet committere.facit.s̃.de reſcriptis . ad hęc.quod
hodie facere non poſſet ſine pœna.c.cum ęterni.de re iu
di.lib.vj.& dicit hic domi.Anto. quòd vbi malitioſè fie-
ret commiſſio,& cõpelleretur ille cui fieret cõmiſſio, p-
ceſſus nõ eſſet nullus ipſo iure , ſed ope exceptionis an-
nullandus:& per conſequens appellari deberet: aĩs tene
ret excommunicatio,niſi eſſet appellatum. In glo.renitẽ
tem.ibi,etiam homo alterius fori. colligitur illud hic ex
eo,quòd delegatus committit cauſam ei, de quo non eſt
facta mentio in reſcripto:& ſic qui nõ videtur eſſe de fo-
ro ſuo.tamen re vera cenſetur eſſe de foro ſuo,per id,qđ
j̃.dicet̃.In ea.gl.ibi,niſi aduocatus.dicit Hoſt.ꝙ in l.ſanci
mus.j̃.allegata,loquit̃ de aduocato , q̃ percipit ſalariũ de
publico:vel quando eſt tot clientulis obligatus, ꝙ ſi reci
peret ſubdelegationẽ,oporteret eum frangere fidẽ: ideo
non debet cogi.arg.j̃.de reg.iur.in c.veniens . & inſti.de
excu.tut.§.item tria.ſed do.Flo.dicit verius eſſe,quod in-
diſtinctè ſit ſtandum dictę l.ſancimus.quę indiſtinctè di-
cit,quòd non cogitur aduocatus acceptare officium iudi
candi extra locum , in quo exercet officiũ aduocationis.
Item ibi,in delegato a Principe. ſupple , qui repreſentat
vices Papę,vel Principis. qui habet iuriſdictionẽ vbiq;.
14 † Ideo videtur,quòd poſſit hominem etiam alterius fori,
quam loci,vbi ipſe eſt compellere.quia ſatis cẽſet̃ eſſe de
ſuo foro,& de ſua iuriſdictione,propter vices illius , quẽ
repreſentat.quæ ratio ceſſat in ordinario: & ideo nõ po-
teſt ordinarius compellere ad acceptandum hominem
alterius fori,qui non ſit de ſua iuriſdictione.Et not.quòd
id,quod dictum eſt de delegato,poteſt procedere ſecun-
dum iſta tempora.ſed hodie in delegato Papę eſt expreſ-
ſum, ꝙ non poteſt alibi committere , quam in loco , vbi
ipſe delegatus habet cognoſcere. vt in c.ſtatutum.§.in
nullo.j̃.eo.lib.vj.In ea.gl.ibi,vt arbitrium ſuſcipiat. intel
15 lige per iudicem. † aliquando tamen peccat,quis in foro
conſcientiæ,ſi non acceptat arbitrium.puta ſi videt, ꝙ ac
ceptãdo poteſt imponere finem liti,quę aliàs non finire-
tur: vt eſt gloſſ.notabilis,in capitulo ſicut enim.xj.q.j.In
gloſſ.coerctionem : ibi , maiorem continet.ſed dic illud
verum,quando ſimpliciter profertur, ſed hic non profer
tur ſimpliciter , ſed cum dictione (aliqua) ideo verifica-
tur in modica coerctione . facit , quod dictum fuit in ca-
pitulo de cauſis.ſupra eodem.Et ad materiam facit,quod
notant Legiſtæ,& maximè Bar.in l.imperium.ff.de iuriſ.
16 om.iudi.† & dicit hic do.Flo.poſt Bal.quòd maior corre-
ctio dici-

ctio dicitur,quæ infert vim personæ:vt carcer,subtractio
cibi,& potus,& tormentum.minor verò dicitur,quæ in-
fert vim in rebus,vt impositio mulctè pecuniariæ : facit.
l.nulli.C.de senten.& interlo.om.iudi.& C.de spor.in l.
j.& ij.aduerte etiam, quia sub coercitione hic videt̃ com-
prehendi etiam potestas censuræ ecclesiasticæ,per ea quę
habentur.s̃.eodem.in c.j.in fi.in gloss.citationis officium
ibi a toto in quantitate.do.Flor.hic dicit, quod est potius
a toto integrali. tamen gl.potest saluari per ea quæ dicta
17 fuerunt s̃.c.ꝓximo.§.fin.† Et no.ex text.cum gl.quod ci-
tare appellatur officium.nam verbum officium est gene
rale.facit,quod habetur in l.ex legatis.§.si ex officio.ff.de
18 lega.iij. † Et adde , quod etiam arbiter potest citare per
nuntium.l.sed & interpellatur.ff.de ar.Et adde etiã,ꝙ col
19 lega licèt † possit suscipere subdelegationem a collega si
velit.s̃.e.proximo.§.si verò duo.& s̃.eo.quãuis. tñ nõ po-
terit cogi suscipere:cum par in parem non habeat impe-
rium.s̃.de elec.cum innotuit .& facit, quod dictum fuit.
s̃.c.proximo.§.si verò duo.licèt domi.Anto. videatur hic
variasse.Io.de Imola.

SVMMARIVM.

1 *Clausula (appellatione remota) quid operetur.*
2 *Sententiam suspendi per appellationem,non etiam extingui.*
3 *Princeps potest committere causam appellatione remota, non etiam inferior.*
4 *Appellatio interposita ab ijs delegatis,qui commissi erant appellatione remota,quando censeatur commissa alijs ex certa scientia.& nu.6.*
5 *Appellatione interposita in casu, in quo est a iure remota, iudex prius inspicere debet recipienda sit necne appellatio, quam examinare, an sit recte iudicatum.*
7 *Sententia,a qua est appellatum, confirmatam per iudicem ad quem, quis mandet executioni,an primus iudex, an vero secundus. & numero sequenti,& 9.& 10.& 12.& nu.15.& 16.*
11 *Iudex ad quem pronuntiãs male appellatum ab interlocutoria, ac proinde condemnans appellantem in expensis, an exequetur eam sententiam expensarum,an vero iudex ad quem partes remittuntur.*
13 *Sententia absolutoria trahit secum executionem ipso iure absq; alio facto iudicis.*
14 *Iudex appellationis exequitur sententiam suam condemnatoriam , si prima fuit absolutoria.*
17 *Sententiã confirmatam per lapsum temporis dati ad appellandum, vel ad appellationem prosequendam,quis exequi debeat.*
18 *Sententiam confirmatam per partes renuntiantes appellationi,quis executioni mandari debeat.& nu.seq.*
20 *Appellatione interposita,an, & quãdo sit suspẽsa iurisdictio primi iudicis etiam antequam sit facta inhibitio, vel commissio appellationis . & numero.22.*
21 *Appellatio sit recipienda necne,an possit examinari per iudicem ad quem parte absente.*
23 *Iudex ad quem est appellatũ,quando possit inhibere iudici a quo, & quãdo retractentur attentata post inhibitionem.*
24 *Appellatione interposita ab interlocutoria,si iudex a quo interloquatur appellationem non tenere,an sententia præiudicet appellanti, nisi iterum appellet.& nu.26.*
25 *Appellationi non videri renuntiatum ex eo,quod appellans compareat coram iudice a quo, volente cognoscere,an sit bene appellatum. & vide de hoc numero.27.*
28 *Par non habet imperium in parem.*
29 *Iurisdictio delegatorum cum clausula appellatione remota, quando suspendatur per appellationem.& nu.seq.*
31 *Principem aliquid committere ex certa scientia, potest multipliciter considerari.*

§.Præterea postulasti. Si Papa scienter committat appel
lationem interpositam a sententia iudicum datorum cũ
clausula appellatione remota , suspensa est in terminum
quò ad executionem primorum iudicum iurisdictio.hoc
dicit. Et primo ponitur consultatio.secũdo responsio.se-
1 cunda ibi,nos autem . † No.vnam virtutẽ clausulæ (ap-
pellatione remota,) quia non obstante appellatione po-
test tunc sententiam mandari executioni , nisi appareat,
quod ex certa scientia per superiorem appellatio alij sit
cõmissa.de alijs effectibus clausulæ (appellatione remo
ta) plene no.in c.pastoralis.& c.vt debitus. infra de app.
2 †No.ꝙ per appellationem videtur suspendi sententia.fa-
cit.j.de iureiuran.c.venientes. Alibi tamen vr̃,ꝙ per ap-
pelationem extinguatur.l.j.in fin.ff.ad turpill. sed primũ
est verius. facit quod not.Innocen.de consue.cum inter.
& pro hoc,quia põt reconualescere sententia, si forte de-
seratur appellatio.l.furti.ff.de ijs,qui notan.infa.ergo nõ
debet dici extincta:qa tunc nõ posset reuiuiscere.l.q res.
§.areã.ff.de solutio. & de ꝯsecratione distinctione.4. in c.
quæris.¶ Posses tñ dicere,qđ hic non dr̃ de snĩa qđ suspẽ
datur,sed de executione,veritas est tamen,quod senten-
tia et suspenditur:vt dicto c.venientes.non aũt extingui-
tur.Nec obstat dicta l.j.in fine.quia debet intelligi,quod
extinguitur scilicet pro tunc , sed non omnino respectu
futuri temporis.& ideo illo respectu potius dicitur suspẽ
3 di.¶ †No.quod Papa potest cõmittere causam cũ clausu-
la (appellatione remota)& sic secus in alio.de quo in l.j.
in fine.quando app.sit.& dictum fuit.s̃.cap.proximo.cir-
ca principium.Et nota ex prædictis Principem posse tol-
lere appellationem, & sic defensionem quo ad quid , vi-
delicet respectu formulæ inductæ a iure positiuo.¶ No.ꝙ
per appellationem non videtur deuolui iurisdictio iudi-
cis a quo,dati cum clausula (appellatione remota) ad iu
dicem ad quem , nisi ex tempore ex quo iudex ad quem
scienter recipit appellationem:& ideo iudex a quo ante,
impune potest exequi sententiam propter clausulã prędi
4 ctam.¶ In gloss.ex certa scientia.in fine.† dic melius,qđ
licèt appellatum sit a diffinitiua,tamen non sufficiet face
re mentionem de appellatione,nisi etiam fiat mentio, ꝙ
primis iudicibus fuerat cõmissa causa , cum clausula ap-
pellatoine remota.facit,quod legitur, & notatur.j̃.de re-
stitu.spolia.ex conquestione.& idem si fuerit appellatum
ab interlocutoria:quia non sufficeret facere mentionem,
prout dixit gloss.nisi etiam fiat mentio, quod causa fue-
rat commissa cum clausula, appellatione remota . nã tũc
demum si fiat necessario de dicta clausula,dicet̃ facta cõ-
missio de certa scientia:aliàs secus. & ita etiam debet in-
telligi iste tex. Papa enim facilius committit appellatio-
nem , quando in primis literis non erat clausula , appel-
latione remota.quam vbi erat : & ideo de illa debet fieri
mentio. facit,quod habetur.s̃.de rescrip.postulasti . ¶ Et
ex prædictis patet,quod sufficit facere mentionem de ap
pellatione , & in forma de qua dixit glossa, licèt non fiat
etiam mentio de clausula,appellatione remota. & sic nõ
requiritur, quod Papa se informet super hoc , an sit, vel
5 non sit admittenda appellatio . † secus esset in inferiori-
bus iudicibus,ad quos appellaret̃ in casu, vbi appellatio
esset a iure remota: qa tunc quãuis appellaretur a diffini
tiua,oporteret pręmitti cognitionem,an appellatio esset
admittenda,vel non,quæ habet præcedere illam , an ap-
pellatio sit legitima,vel non, ita quod debeat pronuntia
ri pro appellante, vel appellato . & prima examinabitur
summariè,secunda plenariè. nec prima habebit exclude
re secundam,licèt in secunda veniat examinandum , qđ
examinatum fuit in prima summariè:quia prima fieri po
test etiam parte absente , s̃m Inn.allegat.l.chirographis.
ff.de admi.tut. & ff.de ap.recipi. vel non.l.si cuius . & qđ
hr̃.de testi.in c.veniens.lo ij.& de restit.spo.c.solicite. &
6 c.ex parte.& adde,qđ dicetur post gl. † alij verò dixerũt,
ꝙ cõmissio dr̃ facta ex certa scientia, quando facta est par
te ꝯdicẽte,non obstante eius ꝯdictione . & hoc tenet Io.
& Vincen.& hic intellectus et in se est bonus. & sic duo-
bus modis potest apparere de certa scientia domini Pa-
pæ. nam potest dici cõmissio facta ex certa sciẽtia , qñ fit
altera parte ꝯdicente , vel quando fit facta mentione de

ijs,quæ dixit glo.& de clausula appellatione remota. pōt
etiam tertius modus addi , qñ videlicet in literis cōmis-
sionis,Papa exprimit se committere ex certa sciētia: per
id qđ habet̃ in c.si motu.de ꝓben.lib.vj.In gloss.discussa.
hæc glo.potest diuidi in x.partes ſm.do.Flo.nam primo
quærit : ſcđo ponit vnā opi.ibi,quidā. tertio arguit cōtra
ipsam,ibi,sed videtur.quarto ponit aliā opi.ibi,& iō.q̄n-
to pro ista secunda opin.inducit rationem ibi,& ꝙ. sexto
dictā rationē excludit,seu illi respondet ibi,sed illud . se-
ptimo pro eadem ſcđa opi.inducit simile ibi, & sic vide-
mus.octauo cōiungit primā opi.cū ſcđa ibi,sed siue.no-
no approbat primā opi.ī certo casu ibi,sed si prim⁹.deci
mo,& vltimo,vr̃ indistinctè appobare ſcđam opi.ibi,sed
7 vr̃. † In ead.gl.ibi,ex illa interim a ꝯtrio quasi velit , ꝙ cū
dicat lr̃a,ꝙ suspēsa est iurisdictio primorū iudicū interim.
i.pēdēte appellatione, ergo a ꝯtrio,sec⁹ erit ea finita.& sic
postq̄ iudex ad quē ꝯfirmauit ſnīam primi iudicis, vr̃ , ꝙ
primus reassumat iurisdictionē,& p ꝯn̄s exequat̃. sed ad
hāc rōnē p̄t rn̄deri,ꝙ verū est , ꝙ interim.i.pēdēte appel-
latione suspēdit̃ iurisdictio iudicis ex vi appellationis: &
finita appellatione amplius nō suspēdit̃ ex vi appellatio-
nis. sed non per hoc tollitur,q̄n ex alia ratione impediat̃
exequi ipse primus iudex:q̄a sunt ēt aliç rōnes,quare nō
8 debeat exequi,de quibus inferius patebit. ¶ † In eadem
gl.ibi,sic videmus,iste versiculus debet referri ad id, ꝙ s̄.
dixit gloss. videlicet , quòd si iudex appellationis confir-
mat primam sententiam,debet illam exequi. sed certe si
illa iura allegata per gl.bene ponderentur , potius faciūt
ad oppositum:ex eo,quod si iudex appellationis interpo
sitç ante diffinitiuam pronunciat male appellatū,in effe-
ctu confirmat gestum per primum iudicem: & tamē tūc
nō procedit iudex appellationis,sed primus iudex:vt pa-
tet in c.vt debitus.hic allegato.& sic potius faciūt ad op-
positum eius,ad quod glos.inducit. Et non ex eo, quod
ꝓximè pręcedit in gl.quòd annus de quo loquitur.c.q̄tē-
ti.s̄.eo.incipit a tp̄e sententiæ , si non est appellatum:se-
cus,qñ est appellatum.facit,quod no.in d.c.quærenti.per
glos.de tempore quadrimestri dato a iure ad soluendum
9 ꝯdēnatis. ¶ In ea.glo.in fine.† & sic habes ex glos.plures
opi.prima , quòd iudex principalis causæ exequat̃ sentē-
tiam finita causa appellationis . secunda est , quod iudex
appellationis exequatur . tertia est , quòd vterque possit
exequi.quarta est,quòd distinguat̃ , an iudex principalis
causæ fuerit ordinarius,vel delegatus: vt primo casu ipse
exequatur , secundo non saltem, si lapsus sit annus a die
sententiæ,& de materia gl.habetur in Spec.de exec.sen-
ten.§.ij.ver.sed pone iudex.& per Cy.in auth.si quis liti-
gāriū.C.de epi.audi.& per Bart.in l.a diuo Pio.in prin.ff.
de re iud.& per Arcb. de appel.Romana.§.fi.li.vj.vbi etiā
10 glos.tangit † potes ꝯcludere iungendo dicta do.Anto.&
d.Flo.quòd aut appellat̃ an̄ sentētiā diffinitiuā,aut post,
primo casu nō vr̃ ꝓcedere q̄ō,q̄a non videt̃ tractandū de
executione. nā,vt iudex appellationis q̄ nūtiabit bn̄ ap-
pellatū,& tūc nō habet exequi id, in quo malè iudicauit
primus iudex:sed procedet,vt in c.vt debitus.p̄allegatu,
aut pronunciabit male appositum , & remittet partes ad
primum iudicē:qui in causa procedet,& sic ipse iudex ap
11 pellationis nō habebit aliquid exequi † dicit tñ Spec.in
d.§.ij.ver.quid igit̃ : quod pōt esse q̄ō,si iudex appellatio-
nis ante ſnīam pronūciat male appellatū , & ꝯdēnet ap-
pellantē in expensis,quod pōt per.d.c.vt debitus.j̄.de ap
pell.an tunc poterit exequi sententiā prædictā sup expē
sis:& tene,quòd nō:sed primus iudex,ad quē fit remissio
exequetur . quia iudex appellationis censetur incompe-
tens,ex quo pronūtiauit male appellatū. & hoc dictū se-
quit̃.d.Flor.hic,& Barto.in l.a diuo Pio. & etiam videtur
hic sequi domi. Anto.sed certe hoc dictum non videtur
verum.Quia licèt iudex appellationis tunc sit incompe-
tens in principali negotio, tamen non est incompetēs in
hoc accessorio expensarum.hinc est,ꝙ potest ꝯdēnare in
ipsis expensis : ergo eadem ratione debet etiam posse in
illis facere executionem. pro hoc bene facit , qđ notatur
in simili in c.fin.s̄. de rescriptis.& in cle.j.de rescriptis.in
quibus patet,ꝙ iudex qui est incompetens in principali,
nihilominus intromittit se de expensis , & per hoc ēt , ꝙ
notauit hic Egi.& Io.An.post eum:qui dicit,qđ si primo
impetratum fuit rescriptum ad certum iudicem , & reus
coram illo fuit contumax,licèt impetretur ſm rescriptū
reuocatorium primi, & per hoc reuocetur iurisdictio re-
spectu causæ principalis a primo iudice,tñ primus iudex
12 cōdemnabit̃ in expensis ꝯtumaciæ.secundo casu † qñ ap
pellatur post diffinitiuam sententiam,cōclude,ꝙ si appel
latur a subdelegato delegātis Principis,vel delegati ordi
narij,quia tales nō pn̄t exequi suas ſnīas:vt no.in d.l.a di
uo.& tūc planū est , ꝙ iudex appellationis exequetur. &
procedit hoc de iure ciuili:& etiā de iure canonico,tenē
do,ꝙ tales non habeant potestatem exequendi , vel si te-
neatur,qđ aliquo respectu possint exequi,de quo per Iu-
no.j̄.de offi.or. in c.cum ab ecclesiarum. & de forn cōpe.
c.si quis ꝯ.per gl.& doc.tunc idem esset dicendum, quod
diceretur, si esset appellatum ab ordinario , vel delegato
principis,qui posset exequi quo ad dictum respectū. quo
casu.s.quando appellatur ab ordinario,vel delegato prin
cipis conclude , vt voluit Ioan. Andr.in addi.specu.super
dicto ver. sed ponè iudex. ꝙ in tribus casibus quæstio nō
13 habet dubium:primus est:† si prima sententia absoluto-
tia fuit,& secunda illius confirmatoria: nam tunc nō dēt
tractari de executione fienda per iudicem:quia absoluto
tia ipso iure trahit secum executionem sententię alio fa
cto iudicis:vt notatur per glo.j̄.de appella.pastora. facit ,
quod nota Barto.in l.miles.§.iudicati.ff.de re iudi. & In-
nocen. de conces.præbend.c.cum nostris. Secūdus casus
est,si prima sententia fuit condemnatoria,& ſcđa absolu
toria in causa appellationis:quia tunc prima est reuocata
per secundā, & secunda non eget executione iudicis , vt
14 est dictum. Tertius casus est,† qñ prima fuit absolutoria,
& secunda in cā appellationis ꝯdēnatoria:& tūc planum
est,ꝙ iudex appellationis hēt exeq,nō aūt primus iudex
causæ principalis:quia ipse absoluit:& quia non exeque-
retur tūc suā ſnīam,sed ſnīam secundi iudicis: iō tunc iu
dex appellationis hēt exequi. Quartus est casus , qui est
15 dubitabilis, † qñ videlicet prima ſnīa est cōdēnatoria, &
ſcđa in cā appellationis est illius ꝯfirmatoria:& hoc casu
propriè habet locum quęstio gl.quo casu ꝯclude,ꝙ si per
ſcđam ſnīam aliquid est additū,vel subtractum primæ,ꝙ
potest esse,per ea quę habentur in c.Raynutius.& c.Ray-
naldus.j̄.de test.& tunc exequetur secundus iudex, & sic
iudex appellationis,nō primus , ratio est,quia diuersa vr̃
tūc esse secunda ſnīa a prima,rōne additionis, vel detra-
ctionis.facit,quod habetur in l.ius ciuile.ff.de iusti.& iu-
re,ideo secunda tunc meretur executionem,non aūt pri-
ma.& ideo secundus iudex,qui ip̄am tulit,illā debet exe
qui,non autem primus.idē dicit Hosti.si secunda ſnīa sit
confirmatoria primæ,sed ex nouis actis. facit l.Titianus.
ff.quod cū eo.& quod habetur in l.per hanc. C.de temp.
app.& j̄.de test.in c.fraternitatis.nā ex quo iudex primus
non fuit informatus de nouiter actitatis,& ex illis sentē-
tia meretur executionem,non autem ex primis , merito
secundus iudex,qui aliquid addidit, vel confirmat ex no
uiter actitatis , si vult,remittat sententiam exequendam
ad primum iudicem, dum tamen ille sit ordinatius.in de
legato enim non videtur remanere iurisdictio,ex quo cō
stat bene fuisse appellatum. aliquando vero secunda sen-
tentia est cōfirmatoria primę nullo addito, vel detracto,
& ex eisdem actis:& tunc dicit Ioan.And.in addi.ad Spe
cu.dicto ver.sed ponè, quod æquitatē habet opi.quæ ha-
bet,quod primus debeat exequi:quia certum est, qđ lata
sentētia cōpetebat illi executio,si nō fuisset appellatū:&
ideo

ideo cassata appellatione videtur æquitas exigere, quòd
potestas impedita per appellationem reuertatur ad pri-
mum iudicem in ciuili causa,& fortius in criminali:cum
in crimine primus videatur habere ius petendæ remis-
sionis:secundum notata per glos.in cle.pastoralis.in ver.
ꝙ si punitio.de re iudi.& in authen. qua in prouincia.C.
vbi de cri.agi oportet. & hanc opin.sequitur Hosti. & in
16 ea videtur residere Spec.in loco præallegato. † sed quic-
quid dicat Io.An.communiter tenetur,ꝙ in ciuili iudex
appellationis exequetur sententiam,vt hic voluit glo.in
fine, & ratio est,qa ex secũda sententia nascitur actio in
factum,& non ex prima:vt hic dixit gloss.circa finem: &
no.etiam per glo.in l.si quis a priore.ff.ad trebel.ergo il-
la est,quæ meretur executionem,per id quod habetur in
l.penulti.cum ibi notatis.C.de arbit.& pro hoc etiam
quia vt hic tangit dom.Floren.posset obijci aliqua exce-
ptio in executione sententiæ,per quam haberet infringi
sententia, de qua nõ posset primus iudex cognoscere ad
finem decidendi:nec alias sui superioris, prout est iudex
appellationis.l.j.§.penul.ff. de appellatio.sententia infir-
met:& sic haberet illa remittere,& ideo vt circuitus eui-
tetur,ar.clement.auditor.de rescriptis.magis est iustum,
quod iudex appellationis exequatur,& idem videtur di-
cẽdum in causa criminali,nisi petatur remissio per ratio-
nes superius allegatas.& hæc procedunt,quando senten
17 tia confirmatur per iudicem appellationis.†interdum ve
ro non confirmatur per iudicem appellationis,sed ex la-
psu temporis dati ad prosequendum appellationem, vel
ad appellandum:& tunc clarum, ꝙ primus iudex exequi
tur:quia iudex appellationis tunc nihil egit: & sententia
primi iudicis est illa, quæ mandatur executioni.l.furti.ff.
de ijs qui not.infa.ideo debet primus iudex exequi.vide-
tur tamen hic velle.do.Flor.ꝙ si iudex appellationis pro-
nunciat appellationem desertam,ꝙ tunc etiam tacite vi-
detur confirmare primam sentẽtiã: ideo tunc illam pos-
sit exequi,sed certe hoc non videtur verũ,quia licèt pro-
nunciet appellationem desertam,nihil cognouit de prin
cipali causa:& ex prima sentẽtia tunc agitur:ergo illa est
quæ executionem meretur: per id, quod habetur in d.l.
penul.de arb.& sic videtur,ꝙ primus iudex sit ille,qui ha
beat exequi,ex quo sua sententia est,quę meretur execu
18 tionem. interdum verò † expresse confirmatur per par-
tes prima sententia: & hoc casu aduerte, quia aut partes
solum renunciant appellationi: & tũc videtur,ꝙ primus
iudex exequatur, non autem secundus,sicut exequitur,
quando appellatio deseritur per lapsum temporis, cũ ea-
dem sit ratio vtrobique,& hoc videtur verum, si renun-
ciarunt partes appellationi extra iudicium. Idem si in iu-
dicio coram iudice appellationis:ex quo, solum appella
tioni renunciant, quia per hoc non constat iudici appel-
lationis de iustitia primæ causæ, si verò partes recedunt
ab appellatione, & promittunt parere sententiæ, & fit
hæc conuentio coram iudice appellationis, tunc fuerũt
opiniones,quis debeat exequi,inter Guil.de Cu.& Iac.
de But.vt refert Bar.in d.l.a diuo Pio.quia Butr.tenuit, ꝙ
primus iudex debeat exequi. Guil.ꝙ secundus.per l.tale
pactum.§.qui prouocauit.ff.de pactis, sed Bart.concludit
in l.a diuo Pio.ꝙ vterque iudex poterit exequi. nam pri-
mus poterit,quia eius est sententia,quæ executioni mã-
datur.secundus etiam poterit,ex quo sibi constat de iusti
tia sententiæ,propter conuentionem partium, & iste est
casus singularis, & notabilis, secundum eum in d.l.tale
pactum.§.qui prouocauit.ff.de pactis, sed domi.Flor.hic
dicit,ꝙ ibi secundus iudex exequitur ex eo, quia ibi in-
teruenit aliquid, quod habet vim sententiæ confirmato-
riæ primæ sententiæ ex nouis actis: ideo sicut tunc,secũ-
dus iudex exequitur,vt superius est dictum,ita & in hoc
casu.& sic loquatur ille §.secundum eum. sed certe si be-
ne ponderentur verba dicti §. non dicunt, ꝙ ibi fiat exe-
cutio primæ sententiæ, sed ꝙ iudex appellationis coram
quo,facta est conuentio, illam conuentionem tanquam
confessi sequetur,& sic vult,ꝙ conuentio sit illa,quæ exe
cutioni mandatur:sicut cõfessio facta coram iudice: iux-
ta l.j.C.de confessis.& de confes.c.fina.& iste intellectus
magis videtur illi literę amicari.facit quod dixi.§.eo.si qñ
Do.Ant.hic dicit, ꝙ si petatur executio sententiæ vi pa-
cti facti coram iudice appellationis,tũc credit,quod exe-
quetur ille iudex,coram quo est pactum factum, etiam si
sit delegatus,& sic iudex appellationis,& sic ꝓcedat opi.
Ful.ex eo, quia pactum annectitur confessioni factæ.i.fit
super ijs, de quibus facta fuit cõmissio,ideo de tali pacto
potest iudex se intromittere: facit quod habetur de accu-
sa.in c.veniens. secus vbi non annecteretur pactum com
missioni,per id quod dixi post Inno. in c.si quando.§.eo.
19 † si vero petatur simpliciter executio sententiæ, tunc di-
cit,ꝙ quilibet poterit exequi:prout dixit Bar.nec obstat,
si dicatur,ꝙ non constat de validitate sententię iudici,ad
quem est appellatum:quia posset sententia esse nulla: &
ideo pactum non validaret sententiam, vt sentẽtiam,sed
vt pactum.l.ij.C.communia vtriusque iud. quia potest re
spouderi, ꝙ satis constare dicetur sibi de iustitia, ex quo
constat ei de pacto,& non apparet de nullitate sentẽtiæ.
nam debet in dubio præsumere illam esse validam. arg.
§.de renuntia.in præsentia.& l.sciendum.ff.de verb.obli.
& per hoc habes hunc articulum plenissimè expeditum,
& adde etiam vt dixi,quod potest dici, quod in dicto §.q.
prouocauit.non tractatur de executione primæ sentẽtiæ,
sed de executione pacti facti corã iudice. tene tamẽ mẽ-
ti,supra dicta. ¶ Extra gl.potest opponi,quod litera vide-
tur sibi ipsi contradicere:quia primo dicit, quod videtur
reuocare iurisdictionem: postea dicit,ꝙ suspenditur,sed
potest dici,quod versiculus, vt interim,venit limitatiuè,
& declaratiuè ad præcedentia: vt sic sit sensus,quod vi-
detur reuocare iurisdictionem primorum iudicum,s.in-
20 terim,vt sic interim executio sententiæ suspendatur.†se-
cundo potest opponi, quod per appellationem a diffiniti
ua etiam antequam sit facta inhibitio,vel commissio ap-
pellationis, sit suspensa iurisdictitio primorum iudicum
ex tempore sententiæ, etiam infra tempus datum ad ap-
pellandum:per id quod habetur in c.non solum. de app.
lib.vj.sed dic,licèt Innoc.hic satis insistit, & intricatè lo-
quatur,ꝙ hic loquitur, quando prima causa fuerat com-
missa cum clausula appellatione remota: aliàs procede-
ret contrarium,vt ibi plenè habetur.& aduerte, quia id,
quod hic dicitur, quando est apposita clausula appella-
tione remota,idem videtur dicendum in casibus,in qui-
bus ipso iure inhibetur appellatio a iure: de quibus in c.
Romana.§.si autem post sententiam.J.de app.lib.vj.nam
tunc requiritur,ꝙ Papa ex certa sciẽtia committat, sicut
hic dicitur.sed in inferiore a Papa,quando possit inhibe-
re eo casu,quo appellatio est remota a iure,dic prout ha
betur in d.§.si autem post sententiam. & in dicto c. non
solum.quia debet plus incipere cognoscere, an appella-
tio sit recipienda,antequam inhibeat; vt patet in dicto §.
21 si autem post sententiam. Et aduerte,† quia dixit hic In-
nocen.quod talis cognitio,an appellatio sit recipienda,
vel nõ,potest fieri parte absente per id, quod habetur in
l.chirographis.§.fina.ff.de admi.tuto.& in l.si cuius.ff.de
appella.reci.& in l.vna.ff.nil nouari appe.pen.sed certe li
cèt do.Anto.transeat cum hoc dicto,non est sine dubita-
tione,quia iura allegata per Innocen. non probant dictũ
suum:sed dicunt, ꝙ quando appellatum est a diffinitiua,
siue appellatio sit recepta per iudicem a quo, siue non,
supersedere debet iudex a quo:& si aliquid innouet, re-
tractabitur tanquam attentatum, & videtur illud proce-
dere,quando appellatum est in casibus, in quibus nõ est
remota appellatio a iure: vt quando quis est condemna-
tus,quia est conuictus,& confessus, videtur, ꝙ tũc in co-
gnitione

gnitione,an sit recipienda appellatio, debeat esse pars pręsens,vel vocata:p id quod habet in c. Romana. §. si vero. & §.q si obijciatur.iuncto dicto §.si autem post sniam.dictum tamen Innocen.posset saluari,quando posset manifestè, & notoriè colligi ex dispositione iuris , an talis appellatio sit recipienda , vel nõ:quia in tali cognitione nõ videtur tunc necessaria partis præsentia.tutius tamẽ est, quod pars sit præsens: vel quod fuerit vocata : nã licèt ex iuris dispositione appareat appellationem inhibitam, vt quia appellatur a sententia lata super crimine notorio facti , vel per confessionem,tamen non constat per hoc ex iuris dispositione,an appellatio sit recipienda , sed demũ si reus condemnatus dicat fecisse ad sui defensionem,qñ est notorium facti:vel si dicatse errasse:quando est notorium confessionis: & summariè de prędictis doceat ad finem, vt recipiatur appellatio, doctorus postea plenariè , ad finem , vt pro ipso pronuncietur in causa appellationis. & sic nõ videt bene posse cognoscere iudex ad quẽ, an appellatio sit recipienda, nisi pars fuerit pñsens,vel vo-
22 cata,† & no.quod interdum appellatur in causa , in qua fuit processum cũ clausula,appellatione remota,& tunc propriè habet locum iste §.interdum appellatur ad Papã in casibus,in quibus a iure remota est appellatio: & similiter locum habet iste §.interdum non appellatur a diffinitiua ad inferiorem a Papa,in casibus,in quibus remota est appellatio a iure: & tunc habet locum §. si aũt post sententiam.in dicto capitulo Romana.aliquãdo vero appellatur in causa, in qua nõ est remota appellatio a iure , vel ab homine:& tunc aut est appellatum a diffinitiua , aut interlocutoria:si a diffinitiua,tunc suspensa est iurisdictio iudicis a quo,etiam infra tempus datum ad appellandum:vt in capitulo non solum.de appellatio.libro vj.
23 iudex † tamen ad quem est appellatum,non poterit inhibere si appellatum sit ad inferiorem a Papa : nisi sibi constet appellatum esse ad eum,& infra decem dies.dicto capitulo Romana.§.cum autem.& §.sequenti. si autem appellatum sit ab interlocutoria ab inferiore a Papa , tunc vt possit inhibere iudici a quo,non sufficit, quod constet sibi appellatum fore ad eum infra decem dies, sed requiritur,quod etiam sibi constet,quod fuerit appellatum ex causa probabilitem quod inceperit cognoscere, an causa illa sit vera:vt probatur in dicto capitulo.Romana.§. si vero.quod si obijciatur,aliàs non poterit inhibere:& sic non tenebitur iudex a quo, propter talem inhibitionem dimittere,quin procedat in causa, quando inhibitio nõ est facta canonicè secundum formam prædictam. & ideo non veniret tunc retractãdum id,quod facit iudex a quo nisi probata veritate causæ appellationis.dicto capitulo , non solum.secus si procederet post inhibitionem canonicè factam: quia tunc etiam si aliter non constet de veritate causæ appellationis,reuocabitur per iudicem ad quẽ , quicquid fuerit attentatum post inhibitionem canonicam per iudicem a quo:per id,quod habetur in dicto capitulo non solum.vbi:est gloss. plenè , & magistra in materia.Et per hoc in effectu sunt expedita multa, quæ tan-
24 git hic Innocen.satis intricatè.† Et aduerte,quia inter cætera dicit, quod si iudex a quo appellatum est ab interlocutoria partibus vocatis , interloquitur appellationem , non tenere,sententia præiudicabit appellanti , nisi iterũ appellet ab ista tali interlocutoria:& hoc sequitur hic dominus Florenti. dicens hoc esse singulariter notandum. & facit secundum eum ad id , quod interdum , & sæpe accidit.nam contingit aliquando, quod quis appellat ab interlocutoria , & iudex reijcit appellationem , & a reiectione non est appellatum . nam si iudex a quo procedit ad diffinitiuam, videtur quod non possit , tunc ab illa appellatis:quasi manifestè fuerit contumax ille,qui non cõparuit coram iudice a quo ad procedendum in causa post reiectionem appellationis.cum talis reiectio videatur esse quædam interlocutoria,quæ transit in rem iudicatam. supra de elec.c.cum dilecti.ad finem.& facit,quod habetur in clemen. si autem. de dolo.& contuma. & ideo dat remedium,vt hoc euitetur, quod debeat appellari etiam a reiectione appellationis : & qñ iudex reijceret potent pars dicere notario secundum eum,scribe me præsente, & contradicente,& inquantum expediat ab hac reiectione me iterum appellanre , & Apostolos petente. videtur sufficere secundum eum si dicat,me præsente,& insistente appellationi meæ:quia tunc illa appellatio videtur repetita etiam contra hanc reiectionem. tutius tamen est, secundum eum,quod appelletur & si dicatur,quod eo ip-
25 so quod † iudex a quo vult cognoscere, an sit bene appellatum,& appellans super hoc comparet coram eo , quod videtur renunciare appellationi.supra e.gratum respondet post Innocẽ.quod immo non renunciat:quia hoc videtur esse consecutiuum prioris appellationis. vnde videmus etiam,quod compareat appellans coram iudice a quo ad recipiendos Apostolos , & ad recipiendum terminum ad prosequendum appellationem.nec per hoc dicitur renunciare appellationi:vt habetur de appella.c. personas.& capitulo sæpe.& nota.per glo.in capitulo si iudice.de appellationi.libro sexto.& sic residet domi. Flore-
26 nti.dicens prædicta valde notanda , † sed certè licèt Innocen.hic posuerit opinionẽ quã dixi, videlicet, quod si iudex a quo appellatum est ab interlocutoria, præsentibus partibus interloquatur appellationem non tenere,præiudicet appellanti , nisi iterum appellet : tamen ipse Innocen.recitat opiniones aliorum tenentium contrarium : ex eo,quia iudex a quo non habet cognoscere,an appellatio sit recipienda,vel non,sed iudex ad quem:vt probatur de rescriptis. capitulo dilectus ij.& ista opinio videtur verior per illum textum,& ideo videtur,quod si contradicente appellato,vel ipso absente,licèt vocato ad audiendum volũtatem iudicis, an appellatio renuerit,fuerit interlocutoria lata,videtur quod sententia non valeat, tanquam lata per non habentem potestatem super dicto ar-
27 ticulo: per dictum capitu. dilectus † si vero fuerit lata vocato appellante ad audiendam voluntatem iudicis super hoc articulo , & ipso comparente,& non contradicente sit lata,tunc videtur,quod posset sustineri,interlocutoria tunc valere ex eo , quia videtur renunciasse appellationi comparendo ad talem citationem , & non contradicendo:quia non tenebatur comparere: per ea quæ habentur in d.c.dilectus:& ideo tunc comparendo,& non contradicendo videtur sibi præiudicasse : per ea, quæ habentur in d.c.gratum.& hoc casu posset saluari dictum Innoc. & domi.Florenti.aliàs non videtur procedere.¶ Tertio põt opponi de ineptitudine responsi.nam hic fuit quæsitum, an ad mãdatum posteriorum iudicum deberet executio sententiæ retardari:& sic an possint inhibere primis iudicibus:& in responsione nihil dicitur:& sic videtur nos dimittere sub incerto:contra ea, quæ habentur in §. q bus. C.de no.Co.compo.& §.in procemio huius libri. Soluit Inn.quod licèt non videatur litera respondere expressè , tamen tacitè videtur respondere ad quęstionẽ,quod non
28 debet retardari executio sententiæ ad mandatum posteriorum iudicum,†quia par in parem non habet imperium. ff.de arbi.l.nam magistratus.& §.de elect.innotuit. sed iudices debent abstinere ex mandato iuris.alij vero , vt refert Innocen.& sequitur Hostien.quia præcedens solutio non tollit contrarium,dicunt, quod secundi possunt mãdare primis,quod non exequantur: quia censent in hoc superiores.argumen.c.dilectus.supra de rescriptis.& ista opi.videtur verior.& tunc ad cõtrarium debet dici, quod hic satis respondetur in effectu.nam ex quo dicit, qd iurisdictio primorum est remota, satis videtur in consequẽ-
29 tiam dixisse,quod secundi possunt eis inhibere † dixit tamen Inn.hic,quod isto casu,quando ꝑmissa est causa appellatione

pellatione remota, & appellatur ad Papam, ꝙ tunc non suspenditur iurisdictio primorum, nisi quãdo ipse superior admisit appellationem ex certa scientia certificatus de causa, super qua appellatur, & de clausula (appellatione remota) quia tunc præsumendum est, ꝙ Papa hoc faciat forte, quia scit aliquod secretum, quod nescit ille, a quò appellatur, & tunc hoc intimato iudici a quò, debet supersedere secundum quosdam. ipse tamen Inn. putat melius dicendũ, ꝙ si appellatio fuerit remota a iure, siue ab homine, ꝙ eo ipso, ꝙ Papa ipsam admittat, licèt non appareat ꝙ certificatus alteri commiserit, nihilominus ille a quò appellatum est, debebit supersedere, si fuerit certificatus de admissione appellationis. quia ista cognitio, an Papa fuerit, vel non fuerit certificatus, spectat ad illũ, cui cõmissa est appellatio. s. de rescriptis. dilectus. ij. & de resti. spo. audita. & ideo non est necesse, ꝙ hoc constet iudici a quò: sed sufficit, ꝙ constet si ibi, appellationẽ fuisse admissam per Papam. nec ob. iste text. in quantum vult, ꝙ requiratur, ꝙ Papa fuerit certificatus, & sic ꝙ ex certa scientia admiserit: quia hoc est verum quò ad hoc, vt literæ suæ pronuntientũ subreptitiæ: & sufficiet hoc constare
30 coram iudice ad quem. d. Ant. † hic dixit, ꝙ si notificatur iudici a quò per iudicẽ ad quẽ, causam esse cõmissam ex certa scientia Papę, tunc supersedere debeat iudex a quò in executione: secus si notificatum fuerit appellationem esse admissam per Papam: nec dicatur de certa sciẽtia Papę, quia tunc non videtur, ꝙ fiat iurisdictio dubia iudicis a quo, ideo poterit exequi, si remota est appellatio ab homine, vel a iure mihi videtur, ꝙ sufficiat appellationem esse receptam per Papam ex certa scientia. nam hoc ipso est suspensa iurisdictio primorum iudicum. Et ideo non possunt postea procedere, etiam si non esset facta aliqua notificatio, vel inhibitio ꝑ iudices, qbus causa per Papã fuit commissa. vltimo potest opponi, quia videtur, quod si Papa ex certa scientia commisit, non debeat vlterius cognosci, sed debeat Papa pronunciare, vel mãdare pronunciari super appellatione. Soluit Innocẽ. & clarius hic
31 dominus Anto. quod † certa scientia potest multipliciter considerari: vno modo prout excludit ignorantiam, vel surreptionem, circa qualitatem causæ appellationis in actu commissionis: alio modo prout excludit ignorantiã iustitiæ, vel iniustitiæ, causæ. primo modo sumendo non sequitur, ꝙ habeat certam scientiam, secundum modum secundum, sed solũ, quod per hoc validatur commissio appellationis: ideo non est mirum, si non sententiauit super ipsa appellatione, sed mandauit cognosci de ipsa appellatione. Imolanus iuris vtriusque doctor excellentissimus.

SVMMAMRIVM.

1 *Delegatus Principis potest compellere iudicem ordinarium, vt sentẽtiam suam exequatur.*
2 *Executor merus sententiam exequi debet tametsi iniustam.*
3 *Executione facti plenè cogniti alicui commissa, non dicitur commissa cognitio. & nume. 11.*
4 *Sententia lata ex falsis instrumentis, aut falsis allegationibus, an & quibus casibus, sit ipso iure nulla. & nu. seq.*
5 *Exceptio nullitatis, an, & quando possit obiici contra executionem sententiæ.*
6 *Executioni sententiæ deputatus, quid agere debeat, si obiiciatur sententiam esse nullam, vel esse annullandam, per restitutionem, vel exceptio peremptoria obiiciatur, & quid si dicatur eam esse iniustam.*
7 *Executor deputatus, si est ordinarius, & omnes exceptiones admittere debeat, quæ in executionibus admitti consueuerunt, & quid si est delegatus. & nu. 10. & 12. & 17. & 18.*
8 *Executorem datum ad prouidẽdum alicui de beneficio, cẽseri mixtum executorem.*
6 *Executor merus sit aliquis, an mixtus, an iudex delegatus qua ratione cognoscatur.*
13 *Executor deputatus postquam est plenè cognitum de causa, cuiusmodi exceptiones possit admittere. & nu. seq. & 16.*
15 *Compensationis exceptio possit ne obiici coram mero executore.*
19 *Executor purus, & merus quis dicatur: & an aliquam exceptionem possit admittere, & an, & quando sit ei omnimodo parendum.*
20 *Executor conseruatorius, possit ne aliquas exceptiones admittere.*
21 *Executor datus ad referendum, exceptiones admittere debet: & recusari potest.*
22 *Iurisdictione alicui commissa, an intelligatur ei commissa decisio, & consequenter executio. & nu. seq.*
24 *Iurisdictio delegata est stricti iuris, ac proinde non debet extendi.*
25 *Delegatus inferioris a Principe, an possit exequi suam sentẽtiam: & quid in subdelegato delegati a Principe. & nu. seq.*
27 *Executionis modum, quando dicatur executor excedere.*
28 *Iudicis mandato non esse obediendum, si sit expresse contrarium iuri, & quid si sit contra ius litigatoris.*
29 *Sententia, licèt transeat in rem iudicatam in præiudicium condemnati respectu victoris, non tamen transit in rem iudicatã respectu iudicis, quin possit in syndicatu contra eum agi.*
30 *Allegare non sufficit, nisi etiam probetur.*
31 *Consciẽtiam triplicem, super eodem facto posse aliquem habere. & nu. 36.*
32 *Iudex, an contra conscientiam iudicare possit secũdum allegata, & probata. & nu. 37. & 38. & 40.*
33 *Conscientiam etiam erroneam ligare nisi deponatur.*
34 *Obedientia non necessitat, quem ad agendum contra conscientiam.*
35 *Iudex inferior, an teneatur deponere conscientiam erroneam ad mandatum superioris.*
39 *Præsumptio secunda tollit primam, si est ea fortior.*
41 *Iudex si tanquam priuatus scit reum culpabilem, sed id ex actis non appareat, quid agere debeat*
42 *Iudex habens conscientiã pro reo contra quem, tamen probatum est, quid habeat facere. & numero 44. & 46. & 47. & 49. & 51.*
43 *Occasionem damni dans tenetur.*
45 *Intellectus ad l. illicitas. §. veritas. ff. de offi. præsi. & nu. 48.*
50 *Iudex habens conscientiam contra ea, quæ probata sunt, quam deponere non potest, an peccet, non parendo superiori, qui mandat ei, vt iudicet.*

§. Quia veró, Ordinarius ad mandatum delegati exequi debet sententiam, et si illam sciat iniustam. h. d. Et primo ponitur consultatio:
1 secundo responsio. secunda ibi, attendentes † no. ꝙ delegatus potest compellere ordinarium, vt suam sentẽtiam exequatur, ratio est, quia in dicta causa censetur maior or-
2 dinario, cum repræsentet vices Papæ. s. eo. sanè. lo ij. † no. quod merus executor, non habet agnitionem, super iustitia sententiæ, & ideo tenetur illam exequi, licèt illã sciat iniustam, & ex hoc no. at. ꝙ iudex debeat iudicare, secundum allegata, & probata, non secundum conscientiam:
3 de quo hic in glo. ij. huius §. † No. ꝙ quando committitur executio facti plenè cogniti, puta executio sententiæ dicitur committi, non cognitio, sed executio tantum. nota consilium, quod datur ordinario, quando per delegatum mandatur sibi executio sentẽtiæ, quam scit iniustam, quia debet instare apud delegatum, vt eũ ab onere absoluat. Quid autem si ab hoc onere, non absoluat, patebit ex iã dicendis gl. ij. huius §. ¶ In gl. & si sciat. glos. ista magistra est in sua materia, & melior de corpore iuris, & pro eius declaratione dic, ꝙ potest diuidi in nouem, vel decẽ partes: vt hic etiam tractat do. Flo. nam primo tangit de executore, distinguens de mero, & mixto. secundo prosequitur de mero, dicens quis dicatur merus executor ibi, mera. tertio de eodem mero executore dicit, ꝙ nõ audit exceptiones in ver. ibi, talis. quarto de exceptionibus subdistinguit, an opponatur iniustitia, an verò nullitas. ibi, & expone. Quinto circa hoc soluit vnum dubium, ibi, Executor talis. Sexto dicit, quis sit mixtus. ibi, mixta. septimo dicit, ꝙ talis mixtus admittit exceptiones, ibi, coram tali. octauo dicit, an appellatur, ibi, & no. nono ponit & soluit, ibi, item no. decimo soluit vnam quæstionem ibi, si ꝑ
4 iniuriam. † In ea. glos. ibi, vel per falsa instrumenta. innuit gl. ꝙ sententia lata per falsa instrumenta sit nulla: de quo etiam per glo. in c. cum venerabilis. de excep. communiter ta-

ter tamen tenetur, quod regulariter est aliqua, sed venit rescindenda per beneficium restitutionis in integrum: p id quod habetur in l.diuus.ff. de re iudicat. fallit quando lata est contra minorem.l.j.& ij.C.si ex fal.alle. Nam tūc est nulla: vt ibi habetur. Idem si lata sit contra maiorē absentem per dolum præsentis ex falsis instrumētis, vel falsis allegationibus: nam etiam tunc est nulla: per id, quod sequitur hic in gloss. & quod habetur secundum vnū intellectum in l.si prætor. §. Marcellus.ff. de iudic.& facit, quod nota.gloss. & Barto. & quod ibi plenè dixi in l. si is ad quem.ff. de acquirend. hæredi.& in l.qui Romæ.§.duo fratres.vbi etiam dixi de materia.ff. de verbo.obliga.& in

5 istis casibus potest saluari gloss.¶ Ex quo † etiam not.qd exceptio nullitatis potest obijci contra executionē sententiæ, quod videtur dicere Inn. infra eodem.cum in iure.procedere in casu dictæ l.si pretor.§.Marcellus.& aliàs non.sed de hoc melius est dicendum, vt nota. Barto. in l. iiij.§.condemnatum.ff.de re indi.quia etiam extra illum casum debet admmitti exceptio nullitatis, quando de illa potest de facili constare: aliàs secus.per l.iij. §.sciendū,

6 & §.idem ff.ad exhiben.¶ †Et not. etiam ex glo. iuncta.l. si prætor.§.Marcellus.ff.de iudicijs. secundum vnum intellectum, & dicta l. diuus.ff.de re iudic. quod siue dicat sententiam nullam, siue annullandam fore beneficio restitutionis, vt quia lata sit per falsa instrumenta extra casus, de quibus supra dixi, vel quia objiciatur exceptio peremptoria eo casu, quo opponi potest post sententiam, quod cōtingit in aliquibus casibus notatis in l.j.C. de iuris, & fac.igno. debebit executor de quo in gloss. supersedere executioni, & remittere negotiationem dictarum exceptionum ad superiorem, vnde de illis nō cognoscet ad finem, vt illas decidat, sed potius poterit se informare ad finem, vt videat, an verè obiciantur. quia si calumnio sè objicerentur, non deberet supersedere executioni: vt dixit gloss. aliàs debet supersedere, & referre superiori: si vero non dicatur sententiam esse nullam, vel annullandam, sed fore iniustam tunc non admittetur talis exceptio, quia imputet sibi, qui non appellauit, vt infra tangit glos.& de materia in Specu. in titu.de execu.senten. §.ij. in versicu. vt autem.¶ In eadem.glo.ibi debet admittere

7 talem exceptionem † nota bene ex glos. quod vbi executor deputatus ad executionem sententiarum est ordinarius, debet admittere omnes exceptiones, quę consueuerunt admitti in executione sententiæ. secus si sit delegatus. sed Bar. in l.a diuo Pio.in principio.ff.de re iudi.dixit idem in tali ordinario, quod in delegato, sed potes cōcordare opinio. per id, quod nota. Specu. in dicto §. ij. in versiculo. vt autem. quia aut talis ordinarius est minor eo, qui tulit sententiam: & tunc procedit opinio Barto. quia nō potest inferior venire contra factum superioris. de maio. & obe.c.cum inferior. aut est maior illo, qui tulit sententiam: & tūc procedat opinio huius gl. & sic etiam voluit d. Ant.hic. Si verò esset par: tunc Bar. dixit idem quod in inferiore, quia par in parem non habet imperium. de ele. in c.innotuit. & idem etiam hic do. Ant. dixit tamen Inn. j.eo.cum in iure. & tangit etiam hic dominus Florenti. quod iste §. non habet locum, quando committitur executio pari, sed demum, quādo committitur inferiori: qa inferior tenetur exequi sententiam, licèt sciat eam iniustam. sed par non, si non vult. hoc tamē videtur intelligēdum, quò ad hoc, vt non possit cogi per parem, sed benè videtur, quod ipse par committens possit implorare officium superioris eius, cui committit, vt cogat illum ad exequendum. argumē. capitulo nullus. de iure patro.

8 In eadem glo. ibi, dari beneficium † nota. bene ex gloss. quod executor datus ad beneficia, seu ad prouidendum alicui de beneficio, dicitur esse mixtus executor, & ratio est, quia subintelligitur in mādato, seu rescripto clausula, si ille sit idoneus cui mādatur prouideri, supra de ele. causa quæ.& infra de præsump.c.si.super quo facto nihil est cognitum. ideo intelligitur talis executio habere cognitionem annexam: & per consequens dicit mixta executio. sicut, & quando Papa, ad supplicationem conquerentis se spoliatum re aliqua, committit alicui, quod illā faciat restitui. nam licèt hoc mandatum sonet in executionem, tamen subintelligitur clausula, si est ita, vel si pces veritate nitantur. de rescriptis capitulo ij. cū nulla cognitio super hoc præcesserit. & ideo debebit de hoc co-

9 gnoscere: & propter hoc dicitur esse iusta executio. † pro declaratione tamen materiæ conclude, quod aliter committitur id, quod est aliàs merè extraiudiciale, & tūc dic pront habetur in c.ad aures.de tempo.ordi. quandoq; cōmittit aliud: & tūc aut mādatur prouideri de beneficio, & sic deputatur, vt executor prouideat alicui de beneficio: & tunc recurre ad notata per Innocen. in c.fina. infra de præscrip. & per glo. in clemen. j.de offic.dele. & vtrobique plenè dixi. nā talis executor potest assumere partes meri executoris, tunc nō tenetur admittere exceptiones potest etiā assumere partes iudicis, seu mixti executoris: & tunc tenetur exceptiones admittere. supra eo. ex parte

10 lo ij. Aut † quærimus de alio executore quam ad beneficia, & tunc aut datur executor nulla præcedente causæ cognitione: vt quando Papa, ad instantiam conquerētis: se spoliatū mandat illum restitui, & tūc intelligitur clausula si est ita, seu si preces veritate nitātur: vt s.dixi, & iste in effectu est iudex delegatus, qui etiam appellatur executor. facit j.de so. cōpe. in c.si quis contra. & ideo debet plenè de causa cognoscere, ex quo in effectu est iudex, & sic debet omnes exceptiones legitimas admittere. l. & si

11 non cognitio. C.si contra ius, vel vtili.pub. quādoq; † verò committitur executio postq̄ de causa est plenè cognitum, & negotium diffinitum per sniam, q̄ transiuit in rē iudicatā: vt quando cōmittit executio sniæ: & tūc iste dr merus executor ex eo, qa non hēt cognoscere de nego-

12 tio principali: qa de illo prius est cognitū. An † aūt hēat cognoscere de exceptionibus, quæ pcernūt executionē, & quæ solent objici in executione. Conclude, q si objiciatur exceptio, q sententia sit iniusta, istā non debet admittere, ex quo pars non appellauit, vt s. dixi, & ēt voluit

13 glo. s. & ēt infra assignat rōnem circa finem † Si verò opponitur, q snia sit nulla, vel annullanda, tunc talem exceptionem debet admittere, non vt super illa pronuncier, sed vt se informet, an calūniosè objiciatur causa differendi: & tunc illa non obstāte procedet ad executionē. si verò reperiat, q verisimiliter nō objicitur calūniosè, tunc debet supersedere executioni, & negotium referre ad superiorē. j. de re iudi. de cætero. l. per. ff. de pstit. & facit qd no. gl. xxv. q. ij. c. & si non cognitio. & q etiam s. dixit glo.

14 † posset etiam admittere exceptionē, quæ pcerneret qualitatē suæ ptātis: vt si dicat cum deputatum p falsas literas, vel delegantem sibi fuisse deputatū per falsas literas: per ea quæ habentur j. de cri. fal. c. super eo, & facit q no. in c. super literis, de rescriptis. Item potest cognoscere de exceptionibus, quæ nō impugnāt sniam, sed moderātur executionē: vt est exceptio, ne quis exigatur vltra quā q s facere possit l. sunt qui, & l. ne sennius. ff. de re iud. & etiā

15 est casus in l. pen. ff. de confessis † vnde etiā sm do. Flore: poterit objici exceptio cōpensationis. p d. l. pen. quod intelligo verū, si debitū de quo objiceretur cōpensatio, esset liquidū. aliàs liquidi ad liquidū non admittit cōpēsatio. l. fi. C. de compensa. Item intellige illud verū, si non fuisset oppsita compensatio in primo iudicio. per id, qd habetur in l. qd in diē. §. si rationem. ff. de compensa. nam

16 secus, si fuisset opposita, & repulsa: vt ibi patet. ¶ † Itē potest cognoscere si objicitur exceptio, quod primo fienda est executio in bonis mobilibus, quàm immobilibus, quando extant mobilia: secundum ea, quæ habentur in l. a diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iudica: a. & hæc procedunt

procedunt in delegato,dato ad executionem sententiæ,
17 si autem esset † ordinarius,tũc aut deputatus est talis or-
dinarius ad executionem sentẽtiæ in subsidium, vt quia
ferens sententiam, non habet potestatem illam exequen
di,vt contingit in arbitro,vel subdelegato: & tũc talis or
dinarius debebit admittere omnes exceptiones,quæ cõ-
cernunt executionem,& quæ iura permittunt opponi in
executione sententiæ.per id,qđ habetur in l.a diuo Pio.
§.j.ff.de re iud.& sic omnes illas exceptiones debebit ad-
mittere,quas admittere posset, & deberet ipse sentẽtiãs,
18 si potestatem haberet exequendi,& exequeretur.† si ve-
rò ordinarius deputatus ad executionem sententiarũ nõ
sit deputatus in subsidium,sed in auxiliũ,ex eo,quia etiã
sententians habebit potestatem exequẽdi. & sic vterque
eorum:quod cõtingit aliquando ex forma statutorũ:quo
casu locus erit præuentioni:& si contingat talem deputa
tum præuenire,distingue,quia aut talis ordinarius est in-
ferior eius,qui tulit sententiam : & tunc in eo dicẽdum,
quod dictum est in delegato dato ad executionem sentẽ
tiæ,aut est maior illo: & tunc potest omnes exceptiones
admittere,quas posset ille,qui tulit sentẽtiam,si exeque-
retur:vt hic voluit gloss.& etiam Specu. vt superius dixi
19 †aliquãdo verò committitur executio,postquam est ple-
niè cognitum de causa,tam super negotio principali,quã
super concernentibus executionem post latam senten-
tiam:vt quando post discussas exceptiones,quæ obijciun
tur in executionem sententiæ mandatur nuncio, vt sen-
tẽtiam exequatur, & iste propriè est putus,& merus exe
cutor,qui nõ habet aliquid cognoscere,nec aliquam ex-
ceptionem admittere,nec etiam examinare,sed solũ exe
qui sibi mandatum.l.executorẽ. & l.si vt proponis.C.de
execu.rei iudi.& talibus executoribus est parendum , &
non contumaciter resistendum.l.j.§.pen.ff. de offi.præfe.
vrb.& l.magis.§.ne tamen.ff.de rebus eorum.quod intel
lige,quando constat de eorum mãdato,& quod dati sunt
ab illo,qui eos dare potest:aliàs posset eis resistere etiam
20 de facto.l.prohibitum.C.de iure fisci.libro x. Et adde† ẽt
prædictis , quod quidam est executor conseruatorius,de
quò in c.primo.& c.fi.j.eo.lib.vj.& an aliquas exceptio-
nes,& quas possit admittere,dic vt not.per gl.& Io.And.
21 in dicto §.cap.j.quidam † verò est executor referens , vel
datus ad referendum,de quò per Innoc.de appella.c.su-
per eo.& c.intimasti , & iste dẽt omnes exceptiones ad-
mittere,& dubia referre:vt patet ex notatis in dictis iuri-
bus.& dicit hic do.Anto.ꝙ si opponeretur exceptio,quæ
impediret actum relationis,debet eam admittere:aliàs li
citè posset appellari,quasi modum excederet.& similiter
posset recusari , nisi fuisset datus de partium consensu.s̄.
eod.proximo.§.verum.Et hæc sufficiant,quantum ad de-
clarationem materiæ,& eius, quod tetigit hic glo.potest
22 tamen iuxta prædicta quæri,† an illi,cui committitur iu
risdictio,intelligatur etiam cõmissa decisio,& cõsequen-
ter executio.Barto.tetigit in dicta l.a diuo Pio.& conclu-
dit , quod si simpliciter committitur causa , quæ vertitur
inter tales,intelligitur commissa etiam decisio, & execu
tio.secus si dicatur,committimus tibi cognitionem talis
causæ,quæ vertitur inter tales:qa tunc non videtur man
data decisio,nec consequenter executio:vt est glo.nota-
bilis,& singularis in l.qui procuratorem dat.ff.de procu-
rato.Spec.tamen in ti.j.§.sequitur.ver.& no. ꝙ si simplici
ter.tenet consequentiam,& non bene secundum Bar. &
Ioan.An.in addi.Specu. super dicto versi. post allegatio-
nes.pro,& contra,videtur cõcor.opiniones , vt etiam te-
tigi.s̄.e.c.super quæstionũ. circa principium.vt dicamus.
ꝙ in delegato a Papa, vel Principe procedat dictum Spe.
sed in delegato inferioris procedat glo.& ratio diuersita-
tis,quia nõ sic de facili potest adiri Papa,vel Princeps su-
per decisione,sicut alius inferior.& hanc opi. sequitur d.
23 Ant.in d.c.super quæstionum. Io.tamen And. † in dicta
addi.ponit aliam opi.vt distinguatur,an committatur ali
cui cognitio,tanquam ordinario, & vt tanquam ordina-
rius cognoscat, & tũc poterit decidere:aut committitur,
24 tanquam delegato,& tunc non poterit decidere:qa†de-
legata iurisdictio est stricti iuris.s̄.de rescriptis.c.fi. & j.e.
c.p.& g.& ideo non debet extendi,& ista opi. videtur ve
25 rior,& sic remanet vera opi.Bart.& glo. † An autem dele
gatus inferioris a Principe, cui cõmissa est cognitio cau-
sæ,& decisio,possit exequi suam sententiam, not.per In-
nocen.de offi.ord.in c.cum ab ecclesiarum.& in c. si quis
contra.per glo.j.de foro cõpe.de quo dic,vt in locis præ-
allegatis.& tangitur etiam per Bar.in d.l.a diuo Pio.¶ Et
26 adde etiam†quia dixit Bar.in d.l.a diuo Pio.quod subdele
gatus delegati Principis potest suam sentẽtiam exequi :
per l.j.in fine.C.qui pro sua iurisdi. sed certe ille tex.hoc
non probat, si bene ponderetur : & contra eum expresse
facit.quod habetur s̄.eo.super quæstionum.§.nos autem.
& §.si verò duo . vbi talis subdelegatus non videtur ha-
bere aliquod priuilegium contra ius commune.& sic vi-
detur,ꝙ sicut alius subdelegatus inferioris nõ potest exe
qui,sic nec possit etiam subdelegatus delegati Principis.
27 ¶ In ea.gl.ibi,nisi excedat modum executionis.† & dici-
tur modum excedere,quãdo non admittit exceptiones ,
quas tenetur admittere: de quibus dixi.s̄.vel quando nõ
seruaret formam in exequendo sibi datam a delegante ,
etiam a iure , vt qa prius vellet exequi in immobilibus :
quod non debet,per l.a diuo Pio.§.ij.s̄.allegatam . & fa-
cit,quod notatur in c.quod ad consultationem. allegato
in glo.& dixit hic do.Ant. quod vbi habet admittere ex-
ceptiones ad finem,vt referat superiori, si non admittat,
non poterit appellari ad finem, vt impediatur executio,
sed solum ad finem , vt deuoluatur cognitio ad superio-
rem,& hoc ideo,quia in facultate executoris , videtur id
esse. de quo remittit ad notata per se in c.quod ad consul
tationem.j.de re iudi. sed certe hoc dictum videtur con-
tra.c.de cætero.de re iudi.& etiam contra gl.hic.nam vi-
detur,ꝙ non simpliciter habeat in facultate, an referat ad
superiorẽ:immo debeat referre:vt hic dixit gl.& est text.
in d.c.de cætero.vbi dicit,oportebit. ideo videtur , quod
si nolit deferre,& supersedere , possit appellari etiã ad fi-
28 nem impediendæ executionis.¶ † In ea.glo.ibi, euiden-
ter iniquum , vt quia mãdatum expresse ex sui tenore est
contra ius,ideo tunc non est obediendum.xj.q.iij.qui re-
sistit . & c.Iulianus . secus vbi mandatum non est contra
ius expresse,licèt sit contra ius partis : quia tunc , licèt sit
iniustum,quo ad partem,transit in rem iudicatam, si non
appellatur,vel si fuit bis appellatum succũbatur, & ideo
sententia quamuis sit iniusta respectu partis,quia tamen
de rigore iuris censetur,& præsumitur esse iusta,quando
non est appellatum : vel si est appellatum bis , & succu-
buit,debet mandari executioni: vt hic dicitur , & ex hoc
patet ratio literæ.& dicit do.An.ꝙ hoc casu sententia po
test esse iniusta,quò ad partem, sed non censetur iniusta,
quò ad iudicem,melius dixisset,quò ad ius , seu iuris di-
spositionem propter id,quod sequitur in glo.in ver.si per
iniuriam.¶ In ea.glo.in fin.no.bene hanc gl. quæ in isto
29 versiculo (si per iniuriam) rectè intellecta aperte vult † ꝙ
licèt sententia transeat in rem iudicatam, quò ad præiu-
dicium ipsius contra quem est lata respectu aduersarij,ta
men contra iudicem malè sententiantem , seu iudican-
tem,non transit in rem iudicatam, etiam si pars non ap-
pellet , & ideo in syndicatu poterit pars iniuste condem-
nata agere cõtra iudicem,nec poterit sibi imputari,qua-
re non appellauerit , quod est bene notandum . & idem
voluit glo.in l.j.ff.de appella.idem Inno.in c.sæpe.de ap-
pel.& de materia per Barto.in l.fin.ff.de var. & extraord.
co.& in quæstione sua,quæ incipit,a sentẽtia iudicis qui
per imperitiam,& hoc tene menti in glo.tenetur.ibi,se-
30 cundum allegata.supple , & probata , quia † non sufficit
aliquid

aliquid allegare, niſi probetur de cõceſ.præb.in c.cũ ſu-
per.& facit,quod habetur in text.& glo.in l.j.in princi.ff.
ſi quadru.pau. ſeci.dicatur.¶In ead.glo.ibi, conſcientiã
læſam. Supple tanquam priuata perſona. vnde aduerte
31 † ꝙ vt tetigit.Io.An.in addi.Specu.in ti.de diſpu.& alleg.
circa finem ſuper verſi. licèt autem, ꝙ quis poſſit habere
triplicem cõſcientiã ſuper eodem facto. nam poteſt quã-
doque habere conſcientiam,vt priuatus,ſeu tanquã pri-
uata perſona. ſecundo poteſt habere conſcientiam tan-
quã iudex: vt quia ꝯſtat ſibi iudici, vt iudici,& ſic per al-
legata,& probata facit,quod legitur, & not.in l.ſi irruptio-
ne.ff.finiũ regnũ.poteſt etiam tertio habere conſcientiã,
vt deus:vt pater in ſacerdote, qui aliquid ſcit in foro cõ-
feſſionis ſibi factæ:nam illud tale ſi aliter neſciat niſi per
cõfeſſionem pœnitentialem,non dicetur ſcire.de offi.or-
di.ſi ſacerdos. cum ibi notatis. ideo ſi adducetur in teſtẽ,
quia tunc deponit non,vt deus, ſed vt teſtis,& tanquam
teſtis,& taliter nullam habet conſcientiã,poſſet cum bo-
na conſcientia dicere ſe neſcire,vt d.c.ſi ſacerdos.& facit
quod ĩ.dicetur.¶In ea.gloſſ.ibi.alij delegare.Supple,vel
impetrare a ſuperiore, vt eum eximat, & ſic exoneret ab
onere iudicandi:licèt hic dicitur in litera. Si autem neu-
trum prædictorum facere poſſit,tunc procedit,quod ſe-
32 quitur in glo.¶†In ea.glo.ibi, deponat conſcientiam.&
deponere dicitur, ſi credat ſe cum bona conſcientia poſ-
ſe iudicare ſecundum allegata, & probata, licèt habeat
conſcientiam in contrarium, tanquam priuata perſona.
& hoc procedit in ciuili ſecundum Inn.ſecus ſecundum
eum in criminali cauſa,vbi de maiori præiudicio agitur:
quia tunc nõ debet contra conſcientiam, quam habet vt
priuatus iudicare.vnde dicit in no.ꝙ non conſuleret ali-
cui,ꝙ in criminali damnaret aliquem contra conſciẽtiã,
nec quod in præiudiciũ condẽnati faceret executionem,
quando ſciret ſententiam eſſe iniuſtam. ar.c.cũ miniſter.
xxiij.q.v.& idẽ Archi. in c.qui reſiſtit.xj.q.iij. vnde debet
iudex in criminalibus ex faciliori cauſa differre executio
nem ex illa ratione,quia non eſt reuocabilis, licèt quidã
contra ſecundum eum per c.quid culpatur.xxiij.q.j.& ff.
ad l.Aquil.in l.liber homo.Sed poſſet dici,quod illa iura
loquuntur in caſu dubij,in quo quis debet obedire ſupe
riori:non autem in caſu certi, vbi quis ſciret ſententiam
iniuſtam in criminali:quod an procedat, patebit ex.j.di-
cendis. Quid autem ſi etiam in ciuili non poſſit quis de-
ponere conſcientiam:dic quod debet abſtinere a iudicã-
do,& patiẽter tolerare excommunicationem potius,quã
contra conſcientiam iudicare: per id quod habetur ĩ.de
ſen.excom.in c.inquiſitioni.& in c.literis. de teſti.ſpo.&
de præſcrip.in c.fin.nam ſuccedit tunc illud,quod qui fa-
cit contra conſcientiam,ædificat ad gehẽnam,& ſic pec-
33 cat mortaliter: vt patet in dictis iuribus † quod procedit
etiam ſi ſit cõſcientia erronea, quia etiam erronea ligat,
vt quis non debeat cõtra illam facere, niſi eam deponat,
vt habetur in c.per tuas. lo ij.ĩ.de ſimo.ideo tunc ſecun-
dum Hoſti.ſi cogatur ad iudicandum, poterit appellare:
34 & erit iuſta cauſa appellandi,quia † nulla obedientia ne-
ceſſitat ad agendum contra conſcientiam.de tempo.ord.
ad aures. & in d.c.literas. nec etiam eſt ſcribendum,aut
conſulendum alicui,quod contra conſcientiam agat:per
id,quod habetur in c.ſi.de præſcri.ſecundum Hoſt.& ſic
videtur velle Hoſti.ꝙ tunc iuſta ſit appellatio. facit quod
no.glo.& quod ibi dictum fuit.ſ.e.ſi quando. quod vide-
tur procedere, ſi ſuperior vellet eum cogere ad iudican-
dum non depoſita conſcientia erronea: quia id fieri non
35 debet: vt patet ex prædictis, † ſed ſi cogeret ad deponen
dum conſcientiam erroneam,tunc videretur, ꝙ nõ eſſet
iuſta appellatio: quia illam debet deponere ad mandatũ
ſuperioris per id,quod legitur,& no.in c.per tuas. allega
to.& de temp.ord.c.ad aures. vnde tunc iuſte poſſet excõ
municari.tamen ſi non poſſet deponere talem conſcien-
tiam,tunc patiẽter toleraret excommunicationem. facit
36 quod habetur in d.c.inquiſitioni. † Ioan.Andre.in addi.
Specu.in ti.præallegato de diſputa.& allega. in fi.ante fi-
nem ſuper ver.licèt autem. dicit,ꝙ quis poteſt habere tri
plicem conſcientiam, vt tetigi ſuperius:vnam videlicet,
vt deus:vt ſacerdos in confeſſione.aliam tanquam priua-
tus:& tertiam tanquam iudex, cum ex actis laborare vi-
detur ad inueſtigandam veritatem: & ſi non poſſet ad eã
peruenire ex ijs, quæ aguntur in iudicio, debebit alteri
ſubdelegare,vel remittere ad ſuperiorem cauſam,vel in-
37 ſtare,vt exoneretur. † ſi autem prædicta remedia deficiãt
tunc debebit iudex ſecurè informare conſcientiam per
diſtinctionem(de tanquam,)quia licet ſcit vt deus,vel tã
quam priuatus,tamen quia ſcit contrarium tanquam iu-
dex per acta, ideo poterit iudicare ſecundum cõſcientiã
quam habet tanquam iudex ex actis contra conſcientiã
quam habet tanquam deus,vel vt priuatus. quia in iudi-
cando iudicat tanquam iudex, & non tanquam deus,vel
priuatus,& pro hoc adducit,quia dicendo cõtrarium,vi-
delicet ꝙ poſſit pronunciare ſecundum conſcientiã quã
habet, vt deus, vel vt priuatus, vel ꝙ poſſit abſtinere ab
officio iudicandi, quod ſibi neceſſario incumbit.l.mune
rum.§.iudicandi.ff.de mu.& bonor.eſſet infringere quo-
dammodo totum ius poſitiuum,quod eſt abſurdum dice
re.Si autem non poſſet veritatem habere ex actis, nec ſe
alleuiare, nec conſcientiam informare ſecundum acta:
tunc dicit,ꝙ poterit vti remedio,de quo dixi poſt Hoſt.ẽ.
videlicet,vt appellet.facit quod no.ſ.eod.l.ſi quando. Et
ſubdit etiam Ioan.Andr.in loco præallegato, ꝙ hoc caſu
tolerabilius eſt non pronũtiare, & patienter tolerare pœ
nam excommunicationis.j.de ſent.excom. inquiſitioni.
quam contra acta,per conſcientiam iudicare. & ſic dicit
Ioan.And.in loco præallegato.¶Licèt d.Flor.aliter eum
reciter,quia forte aliter habebat verba eius.& cum Ioan.
And.cõcordat Thomas de Aquino in ij.ij.q.vj. articulo.
ij.vbi dicit,ꝙ iudicare pertinet ad iudicem, prout fungi-
tur publica poteſtate.ideo ſe debet informare in iudican
do non ſecundum, ꝙ ipſe nouit tanquam priuata perſo-
na,ſed ſecundum,ꝙ ſibi innoteſcit, tanquam publicæ ꝑ-
ſonę:ſiue innoteſcat ei per leges publicas diuinas,vel hu
manas,ſiue per inſtrumenta,vel teſtes, vel alia legitima
documenta,quæ ſequi debet in iudicando.Ioan.Cal.ali-
38 ter hic dicit. † nam diſtinguit duos caſus principales:q2
aut qui: habet conſcientiam, tanquam priuatus ex præ-
ſumptionibus,aut habet conſcientiam certiſſimam: pri-
mo caſu debet deponere conſcientiam, ſi per acta cõſtet
contrarium.Quia per præſumptionem actorum debet re
cedere a præſumptione,quam habebat,vt priuata perſo-
na ex præſumptionibus, quia per acta tollitur præſum-
39 ptio præambula. † cum ſecunda præſumptio fortior pri-
ma illam tollat.vt legitur,& not.in c.tranſmiſſa.j.qui filij
ſint legi.facit,quod habetur ĩ.de teſti.in c.in noſtra. & de
renuntia.in præſentia.lxxxvj.diſtin.c.ſi quid.& xj.q.iij.in
ſumma ope.& hoc caſu, non eſt difficile deponere con-
ſcientiam, propter acta, ex quo illa ſolum habebatur ex
præſumptionibus.ſi tamen illam,nõ deponeret, non de-
beret contra illam iudicare,etiam ſi eſſet erronea:per id,
quod ſupra dixi.Et quod tunc eſſet remedium,poteſt pa-
40 tere ex prædictis † ſecundo caſu, quando habet conſciẽ-
tiam certiſſimam,vt priuata perſona:vt quomodo fuit ꝓ-
ſens in negotio,de quo quæritur:tunc dicit Io.Cald.ꝙ li-
cèt aliqui diſtinguant inter cauſas ciuiles,& criminales,
facit,quod ſ.dixi.tamen ipſe dicit vtrobique idem dicen
dum cũ vtrobique videatur eadem ratio,per ea quæ inſe
rius dicentur.ideo dicit,ꝙ aut iudex habet cõſcientiam,
41 vt priuatus contra reum,aut habet illam pro reo, † ſi ha-
bet illam contra reum, ſed non habet plenam notitiã ex
actis,forte qui ſcit reum culpabilem,ſed hoc,nõ eſt pro-
batum in actis,& tunc debet iudicare ſecundum acta,&
ſic abſol-

ſic abſoluere: nec hoc repugnat conſcientiæ,quã habet
vt priuatus,quia iſta ſtant ſimul, ꝙ ſciat reum culpabilẽ,
& tamen credat reum eſſe abſoluendum, ex quo nihil
eſt contra eum probatum:per id,quod habetur.ij.q.j.nos
in quenquam.& C.de æden.in l.qui accuſare.& de prob.
ex literis. non tamen debet pronuntiare eum non deli-
quiſſe,vel non eſſe verum,quod dicit actor: ſed ſimplici-
ter abſoluere. facit quod habetur in ſimili in l.diui.ff.de
libe.cauſa.& hæc vera, niſi eſſet factum notorium, ita ꝙ
probatione nõ indigeret.ij.q.j.c.manifeſta. & c.de mani-
42 feſta.Si verò † habet conſcientiam pro reo,ſed forte pro-
batur contra eum,per falſos teſtes,vel falſa inſtrumenta,
licèt non appareat,aliter de falſitate: & tunc iudex dili-
genter debet inueſtigare veritatem, vt deprehendat fal-
ſitatem inſtrumentorum,vel teſtium,ſi fieri poſſit,inter-
rogando ſubtiliter de varijs circunſtantijs locorum,& tẽ
poris, & aliorum ſimilium,de quibus in l.teſtium.C.de
teſti.& in l.ob carmen.ff.de teſti.& de teſti. in c.cum cau
ſam. nam veriſimiliter ex prædictis deprehendet verita-
tem, & conſequẽter falſitatem teſtium, vt in ſimili dici-
tur de Daniele & Suſanna.In d.l.ob carmen. per gl.& fa-
cit quod habetur in tex.& glo.in c.præſentium.j.de teſti-
bus.lib.vj.Si autem non poſſit deprehendere falſitatem.
tunc dicit,ꝙ ſi ſuperſedendo veriſimiliter poteſt putare,
ꝙ non ſequetur ſententia contra reum,poteſt ſuperſede-
re.Si autem veriſimiliter ſperat ſequi ſententiam contra
reum,tunc dicit, ꝙ ſecũdum aliquos debebit procurare,
vt exoneret,vel alij delegate,ſi poterit. tamẽ hoc ſibi nõ
placet: quia tunc videretur eſſe cauſa, vt innocens dam-
43 netur,& ſic videtur,quod non debet illud facere:qa † &
ille qui occaſionem damni dat tenetur.l.qui occidit.§.in
hac.ff.ad leg.Aquil.nec videtur etiam eadem ratione bo
num remedium, ꝙ ſuperſedeat,ſi veriſimiliter poteſt co-
44 gitare,ꝙ ſequetur ſententia contra reum:† vnde conclu-
dit,quòd tũc ex quo habet conſcientiam certam, ꝙ reus
eſt innocens,hæc conſcientia debet dici eſſe in ſubiecto,
cum qualitas nõ poſſit eſſe ſine ſubiecto.facit,(licèt nõ)
alleget.l.eius qui.ff.ſi certum peta. & quod habetur.j.de
ſpon.impub.ad diſſoluendum.& ſic videtur, ꝙ dicta con-
ſcientia ſit in ipſo,tanquam in homine, & ideo ſecundũ
eum, ex quo id ſcit, tanquam homo non poteſt contra-
rium, tanquam homo iudex. & ſic debebit attendi veri-
tas.allegat,quod habetur iij.q.vij.in c.iudicet. ad finẽ,ibi
in iudicãdo cordi magis eſt cuſtodia veritatis, quàm obe-
dientia voluntatis,allegat etiam.xj.q.iij.ca. eorum. dum
dicit, & veraciter intelligat.facit etiam.c.j.de re iudicali.
vj.vnde nec poſſet ſecundum eum, iudex cõtra talem ve
ritatem conſcientiam informare: per ea,quæ habetur in
d.c.literas.& d.c.inquiſitioni. & quia infringere veritatẽ
de ſui natura eſt malum, & ſic non faciendum.j.de iure-
iuran.& ſi Chriſtus.vet.quædam. & vt ſcandalum euite-
tur de ope.no.nuntia.c.ij.& j.de regu.iur.qui ſcandaliza-
uerit.in vj.cum igitur dicta ſcientia ſit in ipſo iudice,tan-
quam in ſubiecto etiam,vt homo,non videtur, ꝙ iudex
homo poſſit habere notitiam,de eo quod eſt contra veri-
tatem probatum, & hanc rationem ſecundum eum non
videntur ponderaſſe tenentes contrarium ad hunc text.
reſpondet,ꝙ hic loquitur,quando ſententia erat iniuſta,
& ab ea non fuerat appellatum, & ſic tranſiuerat in rem
judicatam,ideo nimirũ ſi debet mandari executioni, quia
45 imputet ſibi pars,quæ non appellauit.† ad l.illicitas.§.ve-
ritas.ff.de offi.præſi.reſpondet, quod non habet obſtare.
nã ibi dicitur, quod veritas non vitiatur erroribus geſto-
rum.& ideo præſes ſequi debet ea, quæ probantur. nam
vt illa coniunctio,ſeu illatio bene ſequatur ex præmiſſis,
debet intelligi id,quod ibi ſequitur de probationibus ve-
46 ris.ſecundum Io.Cal.& per prædicta concludit, † ꝙ vbi
eſt veriſimilis præſumptio, ꝙ ex actis poſſet in futurum
ſequi condemnatio cõtrarium, ſi ſuperſedeat ipſe iudex,
& de hoc veriſimiliter ſuſpicetur, quod tũc potius debet
iudex pronuntiare,quam ſuperſedere. & debet ſecundũ
eum abſoluere reum potius,quàm condemnare innocẽ
tem:ex quo habet clariſſimam conſcientiam de innocen
tia,licèt vt priuatus, quia illud videtur eſſe minus captio
ſum,& minus abſurdum, & ſic præeligendum.arg.ff.de
regu.iur.in l.quoties.& quia ſanctius eſt nocentem abſol
uere, quàm innocentem condemnare.l.abſentẽ.ff.de pę
nis.¶Sed aduerte in eo,quod ipſe dicit, ꝙ quando habet
conſcientiam pro reo non delegabit alteri, videtur eſſe
contra id,quod legitur,& not.de tempo.ordi. ex tenore.
ſed poſſet dici,quod ibi eſt alius caſus.ſ.in ordinatore, q
habebat conſcientiam læſam de ordinando,& commiſit
alteri ordinationem. nam per hoc non agitur de alterius
præiudicio.ſecus contingeret in caſu propoſito, vbi age-
retur de præiudicio ipſius rei. vnde poſſet defenſari a tali
contrario,an tamen bene dixit, patebit extra.j.dicendis.
in eo autem, quod dicit Io.Cal.ꝙ quando eſt veriſimilis
præſumptio,ꝙ ex actis in futurum poſſet ſequi condem-
natio,ꝙ potius tũc debet abſoluere, quia illud eſt minus
abſurdum,& minus captioſum. Nam ſanctius eſt nocen
tem abſoluere,quàm innocẽtem condemnare.ff.de pœ-
nis.in l.abſentem,ideo illud erit præeligendum ſecundũ
47 eum.facit quod habetur xiij.diſtin. nerui. † certe non vi-
detur,Ioã.Cal.bene dicere, quia vt dixi ſuperius poſt Io.
An.& Tho.videt, ꝙ ex eo, ꝙ ſit vt priuatus,non poſſit, vt
iudex iudicare. & pro hoc facit, quia cum aliquid ſcitur
in foro conſcientiæ.& contrarium conſtat in iudicio, ali
ter iudicatur in foro ↄſcientiæ,aliter in iudicio.j.de ſpõſ.
in c.tua.cum ibi notatis.& ideo videtur,ꝙ cum iudex ha
beat iudicare,tanquam iudex,non tanquam priuata per-
ſona,ideo de eo,quod conſtat ſibi iudici, vt iudici,debet
iudicare.id autem,quod conſtat ſibi per acta, dicitur con
ſtare ſibi iudici,vt iudici.facit quod not.per Inno.j.de te-
ſti.c.per tuas.& de app.c.ex inſinuatione. ergo ſecũdum
illa debet iudicare,& deponere conſcientiam, quam hẽt
vt priuatus.nam & poteſt eſſe,ꝙ fuit deceptus. cum ſæpe
fallatur etiam ſenſus viſus.j.de prob.in c.cauſam. & pro
iſta parte etiam bene facit iſte text. nec videtur bona ra-
tio Cal.quia poſſibile eſt, quòd reus hic appellauit bis,
& ſuccubuit:& ſic non eſt ſibi quid imputandum, & ta-
men quia ex diſpoſitione iuris ſententia trãſit in rem iu-
dicatam,& debet ſeruari, mandari debet executioni per
illum,cui mandatur, vt exequatur, quamuis illam ſciat
48 iniuſtam vt priuatus.¶ † Item cõtra Cal.facit d.l.illicitas.
§.veritas.licet ipſe innitatur reſpondere, vt prædixi, ꝙ de-
bet intelligi ibi de probationibus veris.nam immò vr̃, ꝙ
debet intelligi de probationibus veris ſurgentibus ſecũ-
dũ veritatem,quæ colligitur ex actis, vt ibi videtur velle
litera,non violandu eam: nõ autem debet intelligi de ve
ritate,quæ aliàs ab extrinſeco præter acta habeatur:vt eſt
illa,quam haberet iudex,vt priuatus, & ſic text.ille non
violando facit contra eum,nec ob.ratio ipſius Ioan.Cal.
quia nõ videtur vera, per id quod habetur in ſimili. in d.
c.ſi ſacerdos: nam cum iudex repræſentet duplicem per-
ſonam,vnam tanquam priuatus, aliam tanquam iudex,
non eſt abſonum,quod aliquod ſciat,tãquam iudex, quod
neſciat,tanquam priuatus,ſicut in ſimili patet in ſacerdo
te,qui repræſentat perſonam Dei in foro confeſſionis, &
aliquid ſcit,tanq̃ Deus, quod tamen nõ dicitur ſcire,tan-
quam priuatus: & ideo videtur, quod ſi iudex credat cũ
bona conſcientia poſſe condemnare reum propter pro-
bationes ſibi factas,vt iudici,licèt ipſe ſciat reum non eſ-
ſe culpabilem,ꝙ tũc poſſit ipſum cõdẽnare, nec peccet:
quia ad hoc aſtringitur ſecundum iura,vt pronuntiet ſe-
cundum allegata, & probata. & hoc videtur de mente
Thomæ de Aquino in loco præallegato,& Ioan. And.ſi-
militer etiam in loco præallegato, & ſequitur domi.Flo-
ren.vnde ſecus eſſet in iudice ſupremo, qui nõ ligaretur
legibus,

legibus,seu iuribus:quia ille deberet sequi veritatem.facit,quod habet in l.j.in fi.ff.de quaestionibus.seu in §.fin. & ita dicit Cyn.pluries fuisse determinatum,secundum theologos in suis disputationibus in l.vna.C.vt quae de sunt aduoca.vbi etiam de hoc per Bartol. & aliquid etiã per eundem in dicta l.illicitas.§.veritas. & haec est com-
49 munis opi tamen† vt dixi iudex,per prius deberet modis omnibus conari inuestigare veritatem.Si autem nõ posset inuenire veritatem,nec deponere conscientiam,tũc nullo modo deberet contra cõscientiam facere,vt superius dixi: sed potius deberet impetrare,vt exoneretur,posset etiam a principio instigare reum,vt petat alium loco ipsius subrogari,quia intendit ipsum in testem producere:per id,quod habetur in c.dilecto.j.de testi.& haec etiam esset bona,& optima cautela. Et praedicta videntur procedere,tam in ciuili,quàm in criminali:licèt durior,seu difficilior,sit quaestio in criminali:tamen vtrobique esset eadem ratio,si benè ponderentur praedicta. Et cum communi conclusione de qua.s.transit hic etiam.d.Flor. dicens,q attentis ijs,quae superius sunt dicta esset in tali perplexitate,iudicaret secundum acta; nec putaret se dãnare innocentẽ,ex quo sic constaret ex actis:& potius putaret se errasse in eo,quod credebat scire,tanquã priuatus adducit,quod no.in d.c.tua.de spõsa.& tãgit etiã,an tenendo cõmunem opi.possit instare,vt exoneretur,vel alij delegare,& licet variet,finaliter videtur residere,q sic,sicut communiter etiam,videtur teneri.dicit tamẽ,qđ melius esset,q supersederet,& pateretur potius excõmunicationem,si videret verisimiliter,quod delegãdo alteri,vel remittendo ad superiorem innocens dãnaretur.
50 †Tãgit etiam,an quãdo non potest deponere cõscientiã,si supersedeat,& cogatur per superiorem,vt iudicet: an peccet non parendo superiori,& in hoc variat:nã primo dicit,quod non,ex eo cum agatur de salute animae non videtur esse superioritas aliqua vnius ad alterũ: sed videtur,q omnes simus pares.vnde dicit,q lex nõ est imposita iusto.j.de regul.in c.licet.finaliter posita tenet cõtrarium.nam dicit,q non obstante conscientia,quam habet,vt priuatus,debebit iudicare,vt iudex,nec iure videtur posse abstinere a iudicando,quia videtur peccare mortaliter negligendo officium publicum,quod suscepit.s.de offi.Arch.in glo.penul.in c.ij.& sic non parẽdo superiori cogenti eum ad iudicandum,videtur,q peccet ratione praedicta. Et ad c.literas.de restitu.spo.& de sen.excõ.c.inquisitioni.quae videntur obstare,respondet,q loquitur in priuato,qui non tenetur ad id,quod praecipitur sibi per habentem officium publicum,si cõscientia sibi repugnat.secus in habente officium publicum,qui,peccat in non exercendo illud:vt est dictum,& sic videt,q iudex,qui habet officium publicum in iudicãdo,si nõ iudicet in dicto casu,peccet.& per praedicta cõcludit id,quod praedixi,videlicet,q si esset in tali perplexitate,q aliam haberet conscientiam,vt priuatus,aliam vt iudex per acta,iudicaret secundum acta: & putaret se errasse in
51 eo,q credebat,vt priuatus† post dici,q si iudex absoluẽdo reum false in criminali in casu praedicto incurret poenam pecuniariam,non magnam,q potius tunc deberet absoluere reum,quã condemnare,sed si incurreret magnã poenam pecuniariam,vel personalem absoluendo reum,vbi ex actis venit condemnandus,tunc,quia prima charitas incipit a seipso in c.nisi.de auto.& vsu pal.& in l.praeses.C.de seruitu.& aqua:satis videtur posse tolerari,q tunc excusetur,si tunc condemniet reum,ex quo venit condemnandus,secundum acta,melius tamen esset,quòd instigaret reum a principio,vt faceret alium loco eius subrogari:quia diceret se velle eum producere in testem,vt dixi.s.& per haec habes expeditam quaestionẽ vulgatam,quòd si Titius fuerit occisus per Seiũ,& iudex vidit,q Seius fuit ille,qui occidit:& alij forte non interfuerit,nisi solus ipse,& probatur postea coram eo,quod Martinus occidit Titium:an debebit tunc Martinum cõdemnare,vel absoluere.nam quid dicendum,patere potest ex praedictis,Ioannes de Imola vtriusque doctor iuris interpres excellentiss.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus Papae, licèt sit maior quolibet ordinario quantum ad causam sibi commissam,tamen quo ad alia subditus est suis superioribus.*
2 *Iurisdictionem delegatam posse ex consensu partium prorogari,de tempore,ad tempus.*
3 *Lucrum non debet,quis referre ex fraude.*
Fraudem ex coniecturis probari.
4 *Delegatum cum alijs adiecta clausula,q si non omnes &c. an si temporaliter,sit impeditus,possit alij vices suas delegare.*
5 *Delegatum alio euocari curans,quominus die statuto procedat in causa sibi delegata,quomodo,& per quem sit puniendus.*

§.cum autem saepe contingat.

Delegat⁹,qui impeditur die statuta procedere,partem hoc procurã tem puniet,& quantum ad diem illam causam committet personae non suspectae,quae appellatione remota procedet.hoc dicit.† Not.primo,quod licèt delegatus Papae
1 sit maior quolibet ordinario,quo ad causam sibi cõmissam,tamen quo ad alia cẽsetur esse suis superioribus subiectus,& ideo si vocetur a Rege,vel Archiepiscopo etiã in termino in quo,debet de causa delegata cognoscere,debet comparere coram eis.no.q procurata vocatio nocet procuranti,facit quod habetur in l.sed & qui data.ff. ex qui.cau.maio.¶ Nota.poenam procurantis iudicẽ ad aliud tribunal vocari,ne in termino,per ipsum statuto valeat actum expedire,& not.etiam cautelam,quam debet etiam adhibere delegatus in dicto casu.No.casum in quo per inferiorem a Papa,vbi committit causam ap-
2 pellatione remota,de quo in glo.† no.q de consensu partium potest prorogari iurisdictio delegata de tempore ad tempus,facit s.eo.de causis.¶ Not.q malitijs est obuian-
3 dum,& quod non †,debet quis ex dolo,vel fraude lucrũ reportare.facit quod habetur in c.quanto.j.de diuor.& s.de rescriptis.in c.sedes.& in l.in fundo.ff.de rei vendica.¶ Qualiter autem poterit hic cõstare de fraude,dic quod ex coniecturis.per c.ij.j.de renuntia.li.vj.¶ In gl.a Rege.ibi,vel etiam eodem.Supple.sed in diuersis,tamen horis,vel si intelligas de eadẽ hora,potest obedire Regi personaliter comparendo;item Papae expediendo actum per suum delegatum: vt hic patet,& de materia habetur in c.eum pamit.j.de appella.& facit quod notatur in l.cõtra pupillum.§.si qui ad maius.ff.de re iudicat.& in l.ij.ff.de
4 custo.reorum.† de eo autem,quod dixit glo.an clausula,q si non omnes,spectet ad temporales impotẽtias,& sic,an temporaliter impeditus in dicto casu,possit alijs committere vices suas,plenè not.per glo.& Doc.in c.coram.j.eo.& aliquid tetigit glo.s.eodẽ.proximo.§.si vero duo.
5 ¶ In glo.puniatur ibi,ad interesse,quanti interesset aduersarij in hoc,quod iudex,nõ venit die statuta,& sic intelligit Ioan.& Goffre.per l.fi.ff.de eo per quem factum erit.& per l.si per alium.ff.ne quis eum.Innocen.autem dicit,quod per illa edicta,non punietur a delegato,sed ab ordinario,quia delegato hoc non est commissum.Dicit etiam,q istis edictis non tenetur pars,quae malitiosè procurat absentiam iudicis,sed quae vi eximit partem,vel cuius dolo factum est,quod pars non sistat in iudicio,& ideo videtur melior solutio,quae sequitur in gloss.& an delegatus possit mulctare dictum fuit supra eodem.c.j.& c.de causis.¶ In fi.ibi,sed hodie,prosequitur gloss.suam opin.quod correcta sit materia clausulae,appellatione remota,quod non est verum: vt plenè dixi in c.praecedenti.& plenè no.infra de appellat.pastoralis,& in d.c.vt debitus.¶ In eadem gl.ibi,vel dic,vtraque solutio in se est bona.

bona tamen ista secunda videtur magis de mente literæ, non tamen potest negari, quin etiam secũdum istam sit aliquod speciale. nam secundum eam inferior a Principe poterit procedere hoc casu appellatione remota: quod regulariter non potest facere inferior a Principe, nisi per Principem hoc fuerit sibi concessum: vt patet in iuribus hic allegatis in principio gl. Et no. ꝙ in casu isto solum datur potestas cõmittendi articulum expediendum in die statuta. Io. de Imo. iuris vtriusq; doctor famosissimus, ac &c.

SVMMARIVM.

1 *Potestate concessa per habentem iurisditionem censeri etiam concessam facultatem coercendi, aliàs videri eam potestatem elusoriam.*
2 *Subdelegatus, an recipiat potestatem coercendi, & quid in mero executore.*
3 *Delegatum posse subdelegare, & an merus executor hoc possit.*
4 *Literæ secundæ adhoc, vt reuocent primas, debent facere mentionem de illis, & an per secundas primæ reuocentur ipso iure, an ope exceptionis. & nu. seq.*
6 *Iudex datus non debet sine causa remoueri, potest tamen superior eũ reuocare, si velit.*
7 *Literas super appellatione impetratas esse fauorabiles, atque in ibi, quid in illis narrare oporteat.*
8 *Literæ secunda impetrata super appellatione, an debeant facere specialem mentionem de primis.*
9 *Executori, quando censeatur concessa potestas coercendi.*
10 *Arbiter, an & quando habeat potestatem coercendi.*
11 *Procurator efficitur dominus instantiæ per cõtestationem litis aliter, atque iudex.*
12 *Delegatum ordinarij habere potestatem coercendi, & posse mittere in possessionem, an sit verum, & nu. seq.*
14 *Intellectus ad c. qua fronte. §. sane. extra de appel.*
15 *Iniuriam iudici facere censetur, qui non permittit literas illius legi.*
16 *Executori, an & quando violenter possit resisti.*
17 *Actus gestus ex potestate putatiua ab eo, in quo concurrebant potestas vera, & putatiua, an valeat.*
18 *Processus factus vigore literarum reuocatarum, an teneat, si de viribus huiusmodi literarum non fuerit dubitatum.*

EX literis. Subdelegatus a delegato Papę iurisdictionem hñte coercere potest impedientem. h. d. Et in prima decisa facti narratio. in secunda ibi: mãdamus. causæ commissio, quæ distinguit. & secũm
1 membrum prosequitur ibi, si vero. ¶ † No. ꝙ potestas alicui concessa per habentem iurisdictionem esse videretur elusoria sine facultate coercendi, & ideo illa concessa, intelligitur concessa facultas coercendi, dicit tñ hic d. Floren. ꝙ licèt concessa iurisdictione regulariter transeat potestas coercendi, tñ quãdoq; ex vi consuetudinis est dare iurisdictionem sine potestate coercendi: per id quod hr̃. de for. compe. cum contingat. ¶ No. ꝙ impediens iudicem in executione mandati sibi iniuncti vr̃ iudici iniuriari, ideo potest iudex illum punire. Et sic no. ꝙ etiam delegatus contra delinquentem in eius iurisdictionem potest suam pote
2 statem extendere. de quo. s̃. eo. c. j. ¶ † No. ꝙ subdelegatus, & etiam merus executor vr̃ recipere potestatẽ coercendi, & etiam defendendi potestatem sibi concessam, de quo etiam in gl. sed do. Flo. hic dicit, ꝙ hic bene colligitur de subdelegato, sed nõ de mero executore. nec videtur etiam verum ſm eũ in mero executore: cum talis sit nudus minister ſm no. s̃. c. proxi.
3 §. quia vero. de quo tangetur in gl. ¶ † Not. ꝙ delegatus potest subdelegare, & idem colligunt aliqui de mero executore, sed ſm d. Floren. hoc vltimum non colligitur, quia hic non fuit Patriarcha merus executor, sed subdelegatus, vt litera videtur dicere. videtᷣ tamen bene posse colligi, ꝙ subdelegatus possit committere certum articulum alteri: quod est verum, qñ consistit in nudo facto sine iurisdictione: vt erat hic, intelligẽdo, ꝙ Patriarcha commisit alicui nudum factum legendi literas sine iurisdictione, cũ iurisdictione autem non posset: ſm no. ĩ. de re iudi. c. cum Ber-
4 toldus. ¶ † Not. ꝙ ad hoc, vt secundæ literæ reuocent primas debent facere expressam mentionem de primis. de quo hic per Inn. & hr̃ etiam in tex. & p doct. de dolo & contu. c. ij. ¶ Not. ꝙ vbi secundæ literæ faciunt expressam mentionem de primis, vr̃ illas ipso iure reuocare, nõ autem ope exceptionis. de quo dic vt plenè dixi in c. cæterum. de rescr. nam Inn. in hoc variauit, quia aliter loquitur hic, faciẽdo dr̃iam inter partes, & extraneos, aliter in d. c. cęterum. & aliter in c. cum contingat. de rescrip. & aliter in c. j. de conces. præben. li. vj. sed dic, vt fuit dictum in d. c. cæterum. ¶ No. ꝙ ptãs subdelegandi mensuratur a iuribus potestatis subdelegantis. ideo supposito defectu ptãtis in subdelegante ꝯñr insurgit defectus in ipso subdelegato. facit qđ hr̃ in l. lex vectigali. ff. de pig. & hyp. ¶ In gl. j. ibi: se clericum illius asserebat. Supple, & ẽt dicebat ad se spectare canonicatum, & præbendã forte tunc vacantẽ in dicta ecclesia Sanctæ Iustinæ. ¶ Et no. ꝙ olim vr̃ ꝙ dicta ecclesia esset ecclesia seculariũ clericorum. In gl. ij. in fi. vtraq; expositio est bona in
5 se, † quia debet fieri mentio de primis literis, & de processu facto per eas, si quis est factus: & sic de serie rei. Et adde, ꝙ ad hoc, vt dicatur expressa mentio facta de eis, vltra prædicta requiritur, ꝙ fiat spãlis mentio, & non in genere de primis literis. & sic non sufficit dicere: non obstantibus alijs literis ad alios iudices impetratis, sed debet dici non obstantibus alijs literis impetratis ad tales iudices in hac causa, prout no. Io. An. in c. ij. hic allegato. de dolo & cõtu. quare autem requiratur ista expressa mẽtio in reuocatione literarum, dicit Inn. ꝙ reuocatio literarum est odiosa
6 ex eo, quia censetur esse contra ius, † quia non dẽt ille, qui datus est iudex, remoueri sine causa, facit l. pe. ff. de va. mu. & ff. de iudi. in l. si longius. quamuis posset superior, si vellet, etiã sine cã reuocare. l. iudicium soluit. ff. de iud. & ideo debet restringi talis reuocatio, ar. ĩ. de reg. iur. odia. li. vj. & ff. de li. & posth. in l. cum quidam. & sic intelligatur ratio, quam assignat hic Inn. ratio autem huius rationis potest esse illa, quam assignat Host. quia vr̃ quodammodo inferri iniuria, vel contumelia primo iudici, qñ reuocatur. nam interdum præsumitur, ꝙ ꝑꝑ eius culpam fuerit reuocatus. facit qđ hr̃ in l. litigatores. ff. de arbi. & iõ sine cã fieri non debet reuocatio, & pro tãto cum dicta reuocatio sit odiosa, est restringenda per iura ꝑal
7 legata. & hæc vera in literis causæ principalis. † secus dicit Inn. in literis causæ appellationis: quia illę sunt fauorabiles. nam per illas intẽdit quis se defendere aduersus iniustitiam sibi factã. ideo sufficit secũm eũ, ꝙ narretur, ꝙ sit appellatum a sñia simpliciter, si est diffinitiua: vel quod narretur causa inserta in appellatione, si appellatum fuerit a grauamine ſm ea q̃ hñr in c. vt debitus. de app. Et plus sentit, ꝙ nõ est necesse facere mentionem de app. Sed contrarium ipse tenuit, & melius in hoc vltimo in c. dilecti. de maio. &
8 obe. † & licèt Io. And. sic transeat. ¶ Adde qđ idẽ vr̃ dicendũ in literis causæ appellationis, si primo emanent aliquæ literæ in ipsa appellatione, & postea super eadẽ cã appellationis emanent secundæ ad alios iudices, quia tũc eadem est ratio, quæ in literis reuocationis emanantibus in cã principali: ideo dẽt esse idẽ ius. s̃. de transla. c. ij. facit qđ dixi in c. j. & c. pastoralis. s̃. de rescr. Dñs tñ Floren. hic dixit, ꝙ Inno. vo-

luit distinguere, an primæ, & scdæ sint impetratæ
super principali causa,& tunc procedat qđ est dictū,
vt requiratur expressa mentio.de qua supra, an vero
primæ literæ impetrentur super principali causa, &
secūdæ sup appellatione: qa tūc in secundis non re-
quiritur tanta expressio, quanta in casu præcedenti.
pro quo facit,quia literę super appellatione non im
petrant ad impugnandū,sed ad defendendū. infra de
appella.c.cum speciali.§.porrò.Et dicit etiam, q̄ lite
ræ super appellatione non propriè veniunt ad reuo-
candas primas,sed ipsa appellatio valida est illa quę
transfert cām de iudice a quo ad iudicē ad quē,infra
de appellatio.vt debitus.¶In gl.iij.ibi,& etiā merus
executor, hoc nō fatetur hic dñs Floren.licèt fatea-
tur de subdelegato:quia merus executor nullam vr̄
habere coercitionem supra.c. super quæstione.§.nos
autem.& §.quem vero.nec habet obstare iste tex.se
cundum eum,quia hic non dicitur,q̄ Patriarcha fue
rit merus executor quasi si esset merus executor non
haberet coercitionem, nisi cōmittens executionē cō
misisset sibi circa executionem vices suas: per ea q̄ le
guntur,& notant̄ infra eod.in c.fina.& hoc mō posset
saluari gl.& pro hoc etiam facit,quia licèt hic appella
tur Patriarcha subdelegatus,tñ reuera videtur, q̄ in
effectu fuerat merus executor,cum fuerit subdelega
tus,seu deputatus ad merā executionē, videlicet vt
denunciaret clericos, seu canonicos Sanctæ Iustinæ
non esse excommunicatos. quia tamen vr̄ diuinatio
quòd hic delegantes commiserint vices suas Patriar
9 chæ,circa id,quod delegabant † pōt dici, q̄ attendē
da sit qualitas personæ executoris,quia si est persona
vilis,q̄ non decet habere ptātem coercendi.cum illa
sapiat dignitatem,quæ non cadit in vilibus personis.
l.ij.C.de digni.lib.xij. & de testi.in c.licèt ex quadā.
tunc procedat opin.do.Floren. si aliud nō appareat.
secus si sit persona notabilis,prout hic Patriarcha:nā
tunc vr̄,quòd in dubio sit sibi data potestas coercen-
di,licèt sit merus executor: quāuis non appareat ex-
presse,quod cōmittēs executionem cōmiserit vices
suas:vt hic vr̄ casus non cauillādo,vel diuinādo.nam
hic nō apparet,q̄ cōmittens cōmiserit vices suas:sed
solū cōmiserit merū,& nudū factum.nec ob.si dicat̄,
q̄ ex quo habet coercitionem, non debet dici merus
executor: quia r̄nderi pōt, quod hoc non sequitur:
nam dr̄ executor ex eo, quia non habet cognoscere
de iustitia,vel iniustitia eius,qđ mādatur.facit,qđ hr̄
in c.præcedenti.§.quia vero.cū hoc tñ stat q̄ habeat
ptātem coercendi pro executione mandati.Facit,qđ
dictum fuit in d.§.quia vero. & quod dicetur in c.si.
10 infra eo.titu.¶†In eadem gl.ibi:non ex omnibus.&
de ista ptāte arbitri qualiter possit coercere inobediē
tiam partium,dic prout notatur in glo.in d.l.non ex
omnibus. hic allegata: qa hoc pcedit,qñ quis esset
conuentus coram arbitro actione arbitraria,qa tunc
si ad mandatum arbitri non restituitur res,poterit in-
obediētiā punire deferendo alteri parti iurm̄ in litē.
In eadem gl.ibi:nisi lis contestata sit,hoc cōiter non
11 tenetur:quia † licèt procurator efficiat̄ dominus litis
vel instantiæ per contestationem litis,vt in c.j.de p-
curatoribus.libro sexto. tñ secus est in iudice per.l.
iudiciū soluit.ff.de iudi.Et ratio diuersitatis est,quia
litis contestatio fit cum ipso procuratore, & sic cum
ipso quasi cōtrahitur in iudicio.l.iij.§. idem scribit.
ff.de pecu.sed cū iudicē nō fit ɔtestatio, sed corā eo.
nec obstat.§.omnem.allegatus in glo.qa ibi nil dici-
tur de potestate substituendi,& qđ ibi dicit iudicem
posse facere post litis contestationē,ēt dicit fieri pos-
se ante litis conte.in §.ibi sequenti.¶In ea.gl.in fin.

vel dic,q̄ illā.l.cognitio. dicit q̄ delegatus ordinarij
potest pronunciare de mittendo quem in posses sio-
nem:& sic vt mittatur quis in possessionem, sed non
dicit,q̄ possit actualiter mittere,vt ibi tangitur in glo.
12 ¶†Not.tñ ex hac gl.q̄ delegatus ordinarij hēt coer-
ctionē: & potest mittere in possessionē cā custodie,
& hoc modo poterit exequi suam sñiam, & hoc etiā
tenuit gl.in c.si quis.j̄.de for.comp.sed Bart.in d.l.a
diuo P.o.ff.de re iudi.tenet cōtrarium indistinctè,q̄
delegatus ordinarij nullo modo pt exeq sñiam snā:
& sic nō poterit mittere in possessionem etiam causa
custodię,per id quod hr̄ in d.l.a diuo Pio.in princi.&
in l.ea q̄.§.magistratibus.ff.ad muni.& in l.iubere ca
13 uere.allegata in gl.†Sed Inn. in c.cum ab ecclesiarū.
de offi.ordi.tenet,q̄ potest delegatus ordinarij exeq
suam sñiam per iurisdictionem quā habet: & sic ex-
cōicando,& interdicendo, sed non per illam quam
non hēt:& sic non poterit mittere in possessionem.&
ēt hoc voluit gl.in c.quisquis.ij.q.vj.& sequitur Io.
de Lig.in cle.j.hoc eo.tit.Aliqui tñ tenēt simpliciter
gl.in c.si quis contra.j̄.de for.comp.& hic dicētes gl.
procedere de iure canonico:, licèt de iure ciuili sit se-
cus:ex eo,quia scdm canones,illa quę sunt mixti im
perij pñt delegari etiam ab inferiori a Papa:vt notat̄
in c.quod sedem.de offi.or.& per ɔñs ipsa executio
quæ est mixti imperij:vt in d.l.iubere cauere.sed do.
Ant.hic,& in d.c.si quis contra.dicit hoc verum,qñ
expresse commissa esset ēt executio: sed in dubio cū
illa sit mixti imperij.l.iubere cauere.non vr̄ cōmissa:
ideo in dubio procedat opi.Inn. & hoc etiam fuit de
mente Spe.in ti.de execu.sen.§.nunc dicendum.circ
ca principium.& ibi etiā dixit Spec.q̄ subdelegatus
delegati Principis non pōt magis exequi quam dele-
gatus ordinarij.Bar.tenet tñ oppositum in d.l.a diuo
Pio.vt s̄.dixi.c.proxi.§.quia vero.sed verius vr̄ dictū
Spe.vt ibi dixi. Et de materia consueuit dici in d.c.si
quis contra clericum.j̄.de for.comp.in gl.iiij.in fin.
14 † no.ex glo.duos intellectus ad c.qua fronte.§.fine.
vnus est,q̄ dum dicit, pro qualibet alia, intelligatur
tñ non manifesta,alius est,q̄ periculū ibi erat in mo-
ra.Tertius est extra glos.q̄ ibi loquatur de manifesta
offensa commissa in Deum:ideo tunc sufficit præsta-
re cautionem, secus qñ esset commissa contra homi
nem.nam mitius agitur cum Deo,quàm cum hoīe,
vt in l.celsus.ff.de arbit.in simili dr̄, q̄ mitius agitur
cum l.quam cum homine. Sed aduerte:quia non vr̄
hic apparere,quæ essent iniuriæ,sed dic q̄ imò appa
ret, quia archidiaconus non permisit legi literas ad
mandatum Patriarchæ, & forte nō solum impediuit
lectionem,sed etiam nuncios fecit verberari. facit j̄.
de poe.c.Romana.lib.vj.Et ex prædictis habes quòd
iniuria fit iudici, vel executori, si prohibetur exequi
mandatum.nā per hoc impeditur eius ptās facit con
15 tra eo.ti.c.j.†Et ex prædictis etiam no.q̄ qui non p-
mittit literas iudicis legi,dr̄ facere iniuriam iudici.fa
cit quod habetur in l. si quis id quod.ff. de iuris.om.
iud.& sic de tali iniuria debebit satisfieri iuxta arbi-
16 trium superioris. † in gl.pen.ibi violenter resisti pōt.
hoc verum secundum Io.And. quando notorium est
sententiam ipsam esse nullam, aliàs esset secus. per
id quod habetur de tempo.ordi.in c.ad aures.do.ta-
men Florentinus limitat gloss.procedere, quando si
fieret executio, non posset reparari præiudiciū per
iudicem superiorem vel appellationis.alias nō debe
ret violēter resisti,sed appellari.& sic limitat hanc gl.
Cy.in l.ab executore.in fine.C.quorū appe.nō reci.
qđ est singulariter notandū.potes cōiungere dictum
Cy.& d.Floren.cum dicto Io.And.& quia si sñia est
nulla,

nulla; & hoc est notorium, tunc potest violenter resisti. sed vbi est nulla, sed non est notorium, tunc procedat dictum Cyni. nam poterit violēter resisti eo casu, quò si fieret executio, non posset reparari præiudicium. aliàs non debebit violenter resisti, sed appellari. & facit, quod dictū
17 fuit in c. si quando. §. eo. † in glo. fina. in fine: nota benè gl. quæ videtur velle: quod vbi in aliquo concurrat vna potestas vera, & alia putatiua, si ꝓcedat ex putatiua non valet actus, licèt potuisset tenere ex vera, si ex illa processisset. & sic videtur hæc glos. decidere dubium, de quò tangit Innocen. in c. cum ex officij. de præscrip. vbi videtur tenere oppositum. sed contra ipsum videtur hic casus cōiuncta glos. quod tene menti. vnde Hostien. ibi etiam nō tenet opi. Innocen. de quo plenè dici consueuit in dicto capitulo cum ex officij. de cautela. tñ est, ꝙ iudex ꝓcedat omni modo, quò melius potest. & sic protestetᷓ, qđ sua sit intentio. s. procedere omni modo, quò melius potest. nā virtute dictæ protestationis sustinebitur actus eo modo, quò melius potest. & sic sentit hic. do. Floren. ¶ An autē Patriarcha hic potuisset excommunicare archidiaconū, qui impediuit, dic, quod sic, quia eadem est ratio, & quia ēt illa est potestas censuræ ecclesiasticæ. j. de verborū signi. in c. querenti. quæ isto casu transiuit in subdelegatum: ex quò non fuit excepta. facit, quod habetur. j. eo. in c. venerabili. & in c. ex literis. j. de iure patro. Et de materia, an Archiepiscopus sit ordinarius in sua prouincia: recur
18 rere ad ea, quę habētur. j. de offi. ordi. in c. pastoralis. † vltimo extra gl. potest opponi. nā videtur, qđ valere debuit processus habitus per executorem, etiam si secundæ literæ reuocent primas. quia si non est reuocatum in dubiū de viribus literarum, valet processus habitus ratione dubij. j. de appella. capitulo si duobus. Item ex quò non est exceptum, videtur valere processus per primas literas factus. j. de resti. spolia. c. audita. Soluit Innocen. dupliciter: primo intelligendo, quod hic videtur intelligi, quando fuit in dubium reuocatum de viribus literarū: quò casu, quia debet iri ad arbitros: quando iudices non concordant. supra de rescriptis. c. pastoralis. non valet processus factus contra tertium, vel contra partes. & ita intelligatur hic. ¶ Secundo soluit, quod hic intelligatur, quando non fuit reuocatum in dubium de viribus literarum: sed procedebant primi iudices, & secūdi, quò casu si processus fit contra extraneos. non valet. & ita loquatur hic. sed si fieret contra partes ratione contumaciæ, benè valeret. si autem procedatur in principali processus valebit, si sit factus etiam per literas reuocatas, si fiat antequam sint præsentatæ literæ reuocationis: sed postea non valebit, etiam si non appelletur. Alij tamen dicunt, quod quò ad partes valebit, si non appelletᷓ, sed non, quòad extraneos domi. Ant. hic tenet, quod quò ad extraneos non tenet processus. quò ad partes non tenebit in principali causa, si fiat post præsentatas literas secundas reuocantes primas: nisi iudices pronuntiarent se iudices competentes, & non appellaretur. d. verò Floren. hic dicit sine distinctione tenendum, ꝙ tenet ꝓcessus, qui fit per primas literas, nisi excipiatᷓ de secundis, & appelletur; prout etiam dixi post eum in c. cęterum. de rescrip. nec placet ei distinctio inter partes, & extraneos: quia etiam contra extraneos potest delegatus procedere ex causa: puta si turbāt eum. supra eodem. capitulo j. sed tu dic plenè de ista materia, vt dixi in dicto c. cæterū. & de rescriptis. Imolanus vtriusque iuris doctor.

SVMMARIVM.

1 *Mundum hunc dici medium, & quare.*
2 *Mandatum iurisdictionis expirare morte mandantis re integra, atq; in ibi quando dicatur res non esse integra.*
3 *Vnum posse aliquando vicem duorum sustinere.*
4 *Dispositio, quando possit trahi ad casum fictum.*
5 *Clausulam, si non omnes poteritis, rescripto appositam verificari tam in impedimento facti, quam iuris.*
6 *Mandatorem, & mandatarium posse aliquem dici in eodem negotio, diuersis tamen respectibus.*
7 *Citationem saltem requiri ad perpetuandam iurisdictionem, & an per aliū actum ante citationem perpetuetur. & quid si citatio non esset legitima, an perpetuet iurisdictionem. & nu. seq. & 10. 12.*
9 *Reuocationem iurisdictionis expressam non impediri nisi deuentum sit ad citationem, vbi quis commisit alteri vices suas in totum.*
11 *Iurisdictionem ordinariam esse fauorabiliorem, quam delegatam.*
13 *Citationem requiri ad perpetuandam iurisdictionem executoris deputati circa iudicialia, aliter atq; si datus esset executor circa beneficia.*
14 *Intellectus ad l. si vni. §. seruatius. ff. famili. ercisc.*
15 *Intellectus ad l. cum quæritur. ff. de fideicom. liberta.*
16 *Sententiam latam pro mortuo regulariter non valere.*
17 *Mandatum directum, seu extensum expressè post mortem non extinguitur morte mandantis.*
18 *Intellectus ad l. cum pater. §. meuio. ff. de lega. 2.*
19 *Iurisdictio perpetuata in vna causa, quando censeatur perpetuata, quò ad alias causas, & quando non, & nu. 21.*
20 *Citatio simpliciter facta ad respondendum super ijs, quæ quis intendit petere, perpetuat iurisdictionem, quò ad omnes causas. & nu. 24.*
22 *Intellectus ad l. si quis. §. si impubes. ff. de institio.*
23 *Citatio facta super vna re expressa in rescripto, an prodest, vt quo ad cæteras res intelligatur perpetuata iurisdictio.*
25 *Delegatio fuerit facta sub nomine dignitatis eius, qui subdelegat, an sub nomine proprio, intersit ne quantum ad hoc, vt expiret, vel non expiret mandatum morte mandantis re integra.*
26 *Iurisdictio subdelegata an expiret per translationem delegantis re integra.*
27 *Mors ciuilis, an, & quando æquiparetur naturali.*
28 *Episcopo excommunicato an, & quando gesta per eius officialem sint nulla.*
29 *Subdelegato, an & quando noceat excommunicatio superueniens in personam subdelegantis. & nu. seq. 32.*
31 *Excommunicatio superueniēs in personam eius, qui subdelegauit in totum, an obstet subdelegato, vt re integra expiret, vel suspendatur iurisdictio subdelegata. & nu. 33.*
34 *Iurisdictio delegata, an expiret ipso iure per mortem delegantis re integra: an verò ope exceptionis.*
35 *Citatio facta contra vnam personam, an perpetuet iurisdictionem, quo ad alias personas.*
36 *Procurator, an sit repellendus excommunicato domino, si ante excommunicationem fuerat constitutus. & quid in procuratore in rem suam numero sequenti.*
38 *Substitutus cum clausula, donec duxerit, & c. ab eo, cui Papa commiserat officium sub eadem clausula, an morte substituentis priuetur eo officio.*

LIcèt vndique. Iurisdictio delegata re integra morte delegātis expirat. hoc dicit. Et i prima ponitur consultatio. in secunda respōsio. Scđa ibi inquisitioni in tex. ibi de me-
1 dio. i. de hoc mūdo, † qa appellatᷓ medius ex eo, qa est in medio inter cœlū, & infernū, vt habetᷓ in c. hæc autē vita. xxiij. q. iiij. & facit, qđ habetᷓ. j. si is cui. &
2 c. si a subdelegato. li. vj. † not. ꝙ mandatum iurisdictionis expirat morte mandantis re integra, secus si res non est integra. Et nota, quando dicatᷓ res non esse integra, vt qa ille cui facta est delegatio cœperit vti iurisdictione. quod quādo dicatur esse, tangitur in gl. j. & super ea. nota, qđ ad implemētū clausulæ, ꝙ si nō omnes, duo sufficiūt, ꝙ sint duo verè, vel iuris interpretatione seu fictione: vt quia sit vnus duorū personas repræsentans. facit, quod habetᷓ. s. de elect. cum inter vniuersas. ad finem, & de re iudi. cum
3 olim. & de elec. c. penult. §. porrò. li. vj. † Et sic nota ex ꝑdictis, ꝙ non est absonum, ꝙ vnus interdum teneat locum duorum: facit, ꝙ habetur in iuribus præallegatis, & in l.
4 maiorem. ff. de pactis. Et nota etiam † ꝙ dispositio trahitur etiā ad casum fictū, quādo hoc contingit ex potestate data a iure: vt hic ꝯtingit. nā licèt non sint duo verè, sed sm fictionē, hoc tñ toleratur ꝑꝑ potestatem datā a iure delegato in ꝯmittendo vices suas alteri. j. eod. qm. & s. c.

 proxi-

proximo.regulariter autem in materia stricta, dispositio facta in casu vero non trahitur ad fictum.l.iij.§.hæc verba.cum ibi notatis.ff.de nego.gest.& de materia dixi in l.j.§.lex Falcidia.ff.ad l.Falci. & habetur de materia. in c. susceptũ.de rescrip.lib.vj.nota de hac clausula,qđ si non omnes, duo. quæ requirit saltem duos procedere. secus in clausula,vos vel alter vestrum.ſ.eo.l.cum plures.libro

5 vj.† nota,ꝙ clausula si vos,non omnes poteritis,verificatur,tam in impedimento facti,vt est impedimẽtum mortis,quàm in impedimento iuris,vt est impedimẽtum recusationis.de quo.supra de rescriptis.in capit.sciscitatus. Nota de hoc verbo,collega.nam dicitur ille,qui est paris

6 potestatis. vt ff.de verbo.signi.in l.collegarum.† nota,ꝙ idem diuerso respectu dicitur mandator,& mãdatarius. nã iste,q cõmisit vices suas collegæ respectu primi mãdãtis erat mãdatarius:sed respectu collegæ:cui ꝓmittit vices suas dicitur mandator. & sic videtur representare duplicem personam.facit,quod habetur in c.postulasti. de cõcess.præben.& in c.a collatione.de appella.lib.vj.in gl.prima ibi,saltem ꝑ citationẽ.idẽ tenent Innocen.& Ioan.& Vincẽ.qui etiam dicunt,ꝙ sufficiet vnica,etiam nõ peremptoria,etiã si sit facta, sine missione libelli.facit,quod habetur de foro compe.in c.proposuisti.† Et nota benè ex

7 gl.ꝙ ad perpetuandam iurisdictionem requiritur saltẽ citatio,& sic videtur velle,quod ꝑ alium actũ ante citationẽ nõ ꝑpetueť iurisdictio. & ꝓ hac parte benè facit.c.gratum.ſ.eo.& c.fi.ſ.tit.j.& de foro compe. in c.proposuisti. quinimo per illũ tex. videtur qđ citatio debet esse legitima,& sic videtur,ꝙ si citatio esset nulla,non perpetuaret iurisdictionẽ, licèt Host. teneret contrarium, & non bñ, vt notat gl. in c.cũ plures.ſ.e.ti.li.vj.nec ob.c.venerabili. ſ.e.per quod videtur probari,ꝙ per actũ nullũ fiat perpetuatio iurisdictionis: q͂a responderi põt, vt ibi diceť etiã ꝓ hac parte,ꝙ per actum ante citationem nõ fiat ꝑpetuatio.facit etiã.c.qm̃.infra de proba. vbi pro primo actu iudiciali ponit citationem. facit etiam, quod habetur in §. fi.insti.de pœna te.litigatium.vbi dicit iudicium inchoari a citatione.& hanc partẽ tenet hic Ioan.Cald.& d.Flo. & Archi.in c.non ita.ij.q.vj.& Bar.in l.more. & l.& quia.

8 ff.de iur.om.iudi.† sed Host.hic tenet, qđ qualitercunq; vsus sit iurisdictione, etiam per actũ ante citationem ꝑpetuetur iurisdictio,per hunc tex.dum dicit, simpliciter iurisdictione vti cœperit. & ideo sui eum si pñtato rescripto,etiã corã notario,& testibus,ꝑceperat tanquã iudex notario, qđ de præsentatione sibi iudici facta coram eis conficiat instrumentũ,vel si tãquã iudex eligat nũciũ ad citationes faciendas, vel aliam similem actũm,tanquã iudex faciat, quia vsus est iurisdictione, perpetuata erit iurisdictio. dicit tamen, qđ quia non omnes capiunt hãc opi.debet iudex accelerare ad faciendam citationẽ: nã illa sufficiet,etiam si sit vnica,licèt non peremptoria. hanc opi.tenet Hosti. ꝙ sufficiat actus iurisdictionalis, ẽt ante citationem factus, tenuit gl.in c.quam.infra.eo libro vj. & in c.si a subdelegato. eodem titulo, & licèt expressius in c.ne aliqui.de hæreti.libro sexto. & videtur etiam sequi Ioan. Andre.in c.fina.infra tit.j.licèt etiam ibi recitet opi.sed vt dixi opi. gloss. tenuit Ioan.Calde.dicens, quod ipse est de illis qui non capiunt opi.prædictam Hostien. & cum Ioan.Calde.concordant etiam alij,de quibus.supra dixi.licèt domi. Anto.hic,& supra eodem.quoniam videatur sequi opi.Hosti.sed pro opin.glos.& Ioã.Calde.

9 facit,quia † sicut nõ impeditur reuocatio expressa quando,quis commisit vices suas,in totum,nisi deuentum sit ad citationem.ſ.eodem.super quæstionum.§.si verò duo. in glos.magna,quæ ibi hoc dicit: ita in hac reuocatione tacita per mortem videtur,idem dicendum.glo.tamen in c.quãuis.ſ.eodem.libro vj.videtur contradicere glosæ in dicto §.si verò duo.nã videtur velle,qđ etiã,vt impediať, reuocatio expressa sufficiat,qđ qualitercunq; subdelega-

10 tus sit vsus iurisdictione. † sed certe verior videtur glos. in §.si verò duo.& similiter de iure verior opi.huius gl.& sequaciũ,quam opi.Hosti.per c.si a subdelegato.ſ.eod.li. vj.nõ cauillando tex.nã ibi videtur loqui etiam, quando mors superuenit in primo delegante post subdelegationem delegati. & tamen ibi dicit, quod si in alio non fuit processum per delegatum, vel subdelegatum ante mortem primi delegantis,expirat iurisdictio. & sic patet, qđ non sufficit subdelegationem esse factã.glo.tamen ibi restringit text. quando mors primi delegantis interuenit ante subdelegationem. sed certe tunc frustra ibi dicitur, si per subdelegatum in aliquo sit processum.nam sufficiebat dicere,si per subdelegatum ipsum in aliquo non erat processum.& sic ille tex.non cauillando videtur probare opi.huius gl.& sequacium:pro qua benè facit.c.proposuisti. de foro compe. præallegatum. vbi patet, quòd non perpetuatur iurisdictio ordinarij in præueniendo,nisi per citationem. ergo multominus debet perpetuari iurisdi-

11 ctio delegati,nisi interueniat citatio. † cum fauorabilior sit ordinaria iurisdictio,quàm delegata: vt nota.in c.j.de rescriptis.lib.vj.pro hac parte etiã benè facit.c.fi.ſ.titu.j. vbi dicitur hoc expresse probari.sed Ioan. And.ibi.& do. Anto.etiã hic, & ibi dicit, quod ibi loquitur in delegato legati:quo casu procedit,quod requiratur citatio, vt perpetuetur iurisdictio talis delegati.secus dicit in delegato a Papa,vel ab alio ordinario. Et rõ diuersitatis est secundum eum,quia moriẽte legato,vel eo reuocato, expirat, & extinguitur dignitas legationis:ideo tunc si antequam expirauit,non sit facta citatio per delegatũ.expirabit iurisdictio delegati.sed licèt moriatur Papa, vel alius ordinarius,nõ expirat dignitas Papalis, vel dignitas alterius ordinarij:ideo tunc sufficit, quòd delegatus qualitercũq;

12 fuerit vsus iurisdictione. † sed certe ista ratio non pōderatur in dicto c.fi.sed solum attẽditur, ꝙ expirat iurisdictio delegantis,quæ ratio habet locum etiam, quando moritur Papa: nam per mortẽ Papæ expirat iurisdictio ipsius Papæ,qui subdelegauit.& similiter idem dici potest, quã do moritur alius ordinarius,qui delegauit. præterea, vt dixi, videtur esse casus pro opin. gloss. in dicto c.si a subdelegato,nõ cauillando, nec obstat iste tex.quia licèt simpliciter dicat iurisdictione vti cœperit, tamen,vt dicit Io. Cald.debet intelligi,& declarari secundum alia iura,quę volunt,ꝙ vti cœperit, citando dicto c.j.ſ.eo.titu.& dicto c.fi.ſ.tit.j.& dicto c.proposuisti.de foro competen. Et pro hoc facit, quod legitur,& notatur in authen.offeratur.C. de lit.contest.& in l.non est nouum.& in l.sed & posteriores.ff.de legi.vbi patet, quod licèt vna lex simpliciter loquatur,tamẽ debet intelligi,& declarari secundum aliã legẽ specificè de materia loquentẽ. & ideo non est absonum, quod hoc capitu.simpliciter. loquens declaretur,& intelligatur secundum iura præallegata specificè loquentia de vsu iurisdictionis per citationẽ in hac materia, quando tractatur,an per mortẽ delegantis expiret mãdatum, & quã do dicatur res non esse integra, & vt patet ex prædictis, cõmunis opi.videtur esse cum glo.licèt Hostien.& gl.superius allegatę aliter dixerint.& etiam Ioan. Andr.& do. Anto.tene tamen menti glosas superius allegatas cõtra istam:licèt ista verior videatur.per ea quæ.ſ.dixi,& adde, quod Ioan. Andr.ſ.tit.j.in c.fina.refert in effectu Gratianum tenere, qđ ad perpetuandam iurisdictionem sufficiat,qđ iudex commiserit fieri citationem,licèt facta nõ fuerit ante mortem delegantis,vel antequam expiret iurisdictio delegati,& cum illa opi.ibi transit: quæ in effectu videť cõcordare cum opin. Hosti.hic.& sic ibi in effectu videť sequi opin.Hostien.idem etiam expresse sequitur in addi.Spec.in ti.de recusatio.§.ij.super ver.Item auditor.vbi concludit, quod ad perpetuandam iurisdictionem regulariter sufficit,qđ iudex qualitercunq; cœperit vti iurisdictiõe,ẽt si nõ citauerit.fallit in casu,qñ recusaťt delegatus,

delegatus,q erat subdelegatus in totū. Nā tunc, vt sub-
delegās habeat cognoscere de cā recusationis,& nō arbi
tri, expedit,q ipse subdelegās pueniat p actū citationis,
13 aliàs nō sufficeret.† Adde etiam prædictis,quod Io. Mo.
in c.vt animarum.de consti.li.vj.dixit,q vbi executor est
deputatus circa iudicialia,tunc ad perpetuandam iurisdi
ctionem requiratur citatio.& sic tenuit opi.gl.sed in exe
cutoribus datis ad beneficia,dixit quod nō requiritur ci-
tatio:sed per alios actus potest perpetuari potestas execu
toris,puta si insinuet potestatem suam, & literas præsen
tet facit quod habetur in c. tibi qui. de rescriptis.in vj. &
in c.si soli:de conces.præben.eo.lib.& quod legiť,& no-
ta.in c.si.super gratia j.eo.in vj.in glo.ij.ibi, tam manda-
toris,quàm mandatarij.& hoc satis probatur hic,q idem
esset mandator,& mandatarius diuerso respectu : vt dixi
in notabilibus.& facit etiam,quod habetur s.e.c. coram
& c.gratum.¶ In eadem glossa ibi,significauit. hoc intel
lige,vt ibi notatur.quia illud procedit quo ad conueniē-
dum eum,qui continebatur sub clausula generali.secus
si fuisset expressatus in rescripto: quia tunc per mortem
talis litigatoris etiam re integra non expiraret rescriptū :
14 vt ibi dictum fuit.† In eadem gl.ibi §. neratius. ibi videť
non expirare mandatum morte mandantis.sed dic quod
ibi res nō erat integra.quia licèt pater,qui professus fue-
rat filium suscepturū munus publicum , ad quod fuerat
electus ipse filius,decesserit,antequam filius illud susci-
piat,tamen nō erat res integra:quia per talem professio-
nem factam per patrem iam fuerat obligatus pater ipse ,
si contingeret postea filium acceptare , & sic se obligare
rei publice in eadem glossa ibi:quia.V. quia ibi speciale
in successore vitij.vel illud procedit ex vi secundi māda-
ti.de ista tamen materia, an soluatur rescriptum morte li
tigatoris,dic vt plenè dictum fuit in dicto c. significauit.
15 de rescriptis † in eadem gl.ibi l.cum quæritur.secundum
domi. Floren.quod ibi res non erat integra: quia decretū
erat interpositum.sed certè ista solutio videtur contra il-
lum textum,qui loquitur,quando decretum fuit interpo
situm iam mortuo illo,qui erat rogatus in testamēto ma
numittere seruum,& decesserat post aditam hæreditatē,
ante præstitam libertatem.nam si ex eo,quia nō habeba-
tur eius præsentia , decreuerit iudex eum esse absentem
ex iusta causa,& libertatem competere:quia cēsetur ab-
sens ex iusta causa propter mortem.facit infra eod. si de-
legatus lib.vj.competet libertas: & hæres eius cēsebitur
patronus.& sic sententia ibi lata pro mortuo prodest hæ
redi.l.pe.ff.quæ sen.sine app.rescin.de quo in l. neratius.
ff.de reg.iur. Alij dicunt esse ibi speciale in quandam cō
sequentiam fauore libertatis.nā libertatis fauore fuit ibi
statutum,quod talis sententia valeret,vt sic libertas com
peteret.& in consequentiam fuit statutum,qđ hæres de-
16 functi esset patronus.† aliàs autem regulariter sententia
lata etiam pro mortuo non valeret.de quo per gl.& Bar.
in dicta l.penul.& etiam in l.neratius.ff. de regu.iur. vbi
hæc vltima opi.videtur probari. posset tamen secundum
pdicta dici,q ibi propriè non agitur de mandato, sed de-
legato libertatis facto in testamento.in ead.gl.ibi:neces-
se sit adimplere. Exemplū:si quis mandat sibi fieri sepul-
chrum in quo sepeliatur:quia nō debet sepeliri nisi post
mortem.ideo non extinguitur tunc mandatum etiā post
17 mortem.idem vero communiter † tenetur, vbicunq; ex
presse per mandantem dirigitur, seu extenditur manda-
tū & post mortem.per l.si non remunerandi.§.fi.hic alle
gatam.nā ibi mandatū fuit,vt post mortem fieret monu
mentum.nā & potuisset fieri in vita:licèt sepultura solū
veniat fienda post mortem . & tamen etiam sepulchrum
posset post mortem fieri , & tamen ibi: dicitur manda-
tum non expirare,& pro hoc etiam facit,quia forma mā-
dati est attendenda : & ideo debet durare mandatum , si
expresse se extendit post mortem ex dispositione man-
dantis : tunc regulariter non expirat mandatum morte
mandantis etiam re integra. de quo per Cynum in l.mā-
datum . C.mandati : & per Bartol. in l.ij.ff.de dona.& ali-
quid etiam dixi s. de rescriptis.in c.ex parte decani. & fa-
cit etiam,quod habetur in dicta l. fin.de solu.& in cle.fi.
18 j.de procuratoribus.†,& in l.cum pater.§.Meuio.ff.de le-
ga.secundo. vbi est casus singularis,qđ qñ mādatū est ex-
plicandū in vita,sed effectus eius dirigitur post mortem,
vt quando quis mandat Titio, vt det rem aliquam Seio,
quam mandans ipse donat ipsi Seio causa mortis . nam
tunc,an extinguatur mandatum morte mandantis,eligi
tur media via: quia si Titius mandatarius sciuit mortem
mandantis,antequā tradat ipsi Seio,expirat mandatū. se
cus si ignorans mortem tradit,quia tunc tenebit traditio:
& Seius habebit rem ex causa donationis causa mortis .
secus fuisset tradita : postquā sciuisset mortem mandan-
tis,vt ibi patet . de quo etiam aliquid tetigit do. Anto. hic
in ead.gloss.ibi ver.abolitio.ibi dicitur,q vbi sunt plures
accusationes,vt possit,quis impunè desistere,requiritur,
quod intercedant plures abolitiones. in ead.gloss.ibi,cū
in vna . ibi dicitur , quod quādo.plures sunt sententiæ,
plures etiam necesse est esse appellationes.in eadem glo.
ibi.§.ex causa.ibi diciť,qđ minor restitutus in vno capitu
19 lo,non intelligitur restitutus in diuerso.in ea.gloss.† ibi,
non est perpetuata iurisdictio,nisi in causa illa.hoc intel-
lige verum,quando citatio specificè fuit facta,& quando
aliæ causæ sunt separatę,facit , quod habetur.j.eod.in c.
fi.§.officium,libr.vj.& de hæreti.in c.ne aliqui.eo.libr.se-
cus si essent causæ connexæ: quia tunc perpetuatio facta
in vna , prodesset in alia propter cōnexitatem.& sic loqť
l.finalis. C.de duobus reis.allegata per glo.s.in cōtrariū.
nam ibi citatio fuit facta cōtra vnum ex correis : ideo p-
pter cōnexitatem obligationis talis citatio ppetuat actio
nem contra aliū correum. facit,quod dictū fuit in capitu
lo pastoralis.§.finali.de rescriptis . & quod habetur infra
de appella.capitulo inquisitioni.Et per hoc patet respon
20 sio ad dictam legem finalem.† Item secus, si citatio fuis-
set facta simpliciter ad respondendum de iure super ijs,q̄
intendit petere ille,qui facit citari. nam tunc talis citatio
generalis perpetuaret in omnibus . per.l.fin. C.de anna.
excep.est casus notabilis. Item secus secūdum do.Anto.
21 † si causæ nō fuissent separatim commissæ, sed sub quadā
vniuersitate, vt si committatur vniuersitas causarum cer
ti loci : quia tunc per citationem factam in vna causa p-
petuabitur in omnibus, quæ sub vniuersitate continen-
tur arg. l.si quis.§.si impubes . ff.de institoria , & hoc etiā
tenuit Bartolus in l.moræ . ff.de iuris.omnium iudi.sed
certe hoc vltimum dictum non videtur verum ; per ea q̄
habentur in dicto capitulo finali.§.officium . & in dicto
capitulo ne aliqui.in quibus patet, quod licèt commissa
fuerit vniuersitas causarum , non durat officium conser-
uatoris post mortem committentis officium, nisi quò ad
22 cœpta per illum . Et † ad §. si impubes. pōt responderi,
quod ibi loquitur in mandato extraiudiciali : quo casu
quando est mandatum vniuersale,etiam si nil sit cœptū,
non expirat morte mandantis.vt ibi patet. Et notat Bar-
tol.in l.ij.ff.de dona.sed hic nos loquimur in mandato iu
diciali: quo casu licèt sit mandatum vniuersale , videtur
solum perpetuari,quò ad illa, in quibus fit perpetuatio,
& non quò ad alia : per ea,quæ habentur in dicto §.offi-
cium.in eadem.gloss.ibi non potest procedere.idem no-
tatur.supra de rescriptis.in capitulo pastoralis.§.j.in glos.
fin.& dicit Inno.hoc esse indubitatum per dictum c.pa-
storalis.§.j.adducit tamen in contrarium.capitulo nouit.
de offic.lega.& non soluit.dic,quòd facit in contrarium,
quia ibi dicitur , quod legatus in pluribus prouincijs
facta vnius prouinciæ potest explicare in alia prouincia
coniuncta sub vna legatione, facit quod dixi supra de
23 connexis.† Item intellige gloss.procedere,quando facta

esset specificè citatio super re expressata in rescripto, licèt
etiam esset adiecta clausula generalis in rescripto, & re-
bus alijs, nam tunc procedit gloss. quia citatio facta super
re expressata in rescripto non prodest, quò ad res conten
24 tas sub clausula generali† si autem citatio fuisset facta ad
videndum expressionem rerum contentarum sub clausu
la, tunc perpetuata esset iurisdictio in omnibus conten-
tis. dicit domi. Anto. sub clausula: quia tunc censetur per-
petuata iurisdictio in omnibus cōtentis sub clausula, ex
eo, quia tunc videtur esse vnica iurisdictio vniuersaliter
commissa. quod tene menti. ¶ Contra tamen istud vlti-
mum dictum fortiter facit, quod habetur in c. fi. §. officiū.
lib. vj. & quod superius dixi. vnde non videtur hoc dictū
procedere per ea, quæ habentur in dicto §. officium. &
pro hoc etiam benè facit, quod habetur in capitulo ne
aliqui. de hæreticis. in vj. per locum a speciali. vbi patet,
quòd si inquisitoris officium committitur, seu delegatur
alicui, licèt videatur sibi facta commissio vniuersalis cau
sarum fauore fidei, est speciale, vt post mortem commit-
tentis duret officium, quò ad non cœpta: vt patet ibi in
textu coniuncta glo. & sic a contrario: aliàs erit secus: qa
nō durabit potestas delegata, quò ad nō cœpta post mor-
tem delegantis, licèt commissa fuerit vniuersitas causa
rum in ead. glos. ibi non procedet. Idem tenuit Innocen.
per c. quoniam. s. eodem. quod facit intelligendo, quod
commissio erat facta sub nomine proprio. & pro gloss. fa-
cit, quia depositus habetur pro mortuo: vt infra dicetur.
25 Et † aduerte: quia dixit Hosti. & videtur fuisse de mente
Innocent. quod si facta fuerat delegatio sub nomine di-
gnitatis ei, qui subdelegauit, quòd tunc si deponatur ipse
delegatus etiā re integra, non expirabit potestas delega-
ti, sed durabit: & erit subdelegatus successoris in dignita-
te. secus si commissio erat sibi facta, sub nomine proprio:
quia tunc si moriatur re integra, benè expirat potestas
subdelegati. & sic intelligatur gloss. & hanc opin. videtur
sequi. domi. Anto. in vna parte. sed Ioan. Cald. hic vide-
tur tenere oppositum, dicens, quod gloss. indistinctè pce
dit. quia illa distinctio, An fiat commissio sub nomine di
gnitatis, an verò nomine pprio expresso, habet locum ex
parte eius, cui fit commissio: vt patet in c. quoniam. s. eo.
sed ex parte committentis non habet locum: quia licèt,
quis committat ratione dignitatis, quam habet, tamen
dignitas non dicitur committere. quia dignitas non lo-
quitur, sed persona. & ideo iura communiter dicunt, qd
si Papa committit causam alicui, morte eius re integra
expirat potestas. s. eodem. in capitulo relatum. & iō quò
ad hoc, an expiret potestas subdelegati, vel nō re integra
non videtur attendendum, an delegatus, qui subdelega-
uit, fuerit delegatus sub nomine dignitatis, an verò sub
nomine proprio. Et per hanc rationem videtur, quod nō
sit differentia, an ordinarius sit, qui deleget, an verò sit
delegatus Principis, qui subdeleget, etiam si fuerit dele-
gatus datus sub nomine dignitatis: quia vtrobique vide-
tur expirare mandatum re integra morte mandantis. li-
cèt domi. Anto. hic videatur facere differentiam inter or-
26 dinariū, & delegatū, sed not. benè per prædicta. ¶ † Quid
autē in trāslato. Gofredus dicit, quod si re integra sit trāſ-
latus ad aliam dignitatem, expirabit iurisdictio delega-
ti. facit. xxj. quæstione secunda. in capitulo si quis transla-
tus. sed domi. Antonius non tenet hoc indistinctè: sed di
cit, quòd ipse translatus fuerat delegatus sub nomine di-
gnitatis, tunc non expirabit iurisdictio subdelegati,
sed erit subdelegatus successoris. idem dicit, si fuit com-
missio facta sub nomine proprio: quia non expirabit. ex
eo, quia ipse trāslatus aliter possit esse delegatus apostoli-
cus secundum ea quæ habentur infra de rescriptis. in c.
statutum. lib. vj. & per consequens durabit potestas sub-
delegati. Sed tu potes dicere, quod licèt fuærit delegatus
sub nomine dignitatis, tamen expirabit potestas subde-
legati, ex quò expirat delegati iurisdictio, per id, quod di-
xi. s. de deposito, in ea. glo. ibi, & non in ciuili. hoc intel-
lige, quò ad id, quòd dicit gloss. de donatione facta per vi
rum vxori secundum distinctionem. l. res quæ. C. de do-
na. inter virum, & vxo. quia glos. procedit in morte ciuili
contingente per deportationem. secus si per damnatio-
nem in metallum, vel per aliam pœnam, per quam effi-
ciatur seruus pœnæ. Et nota ex glo. quod mors ciuilis no
æquiparatur criminali. sed contrarium videtur voluisse
glo. in præcedenti quæstione, dum loquitur de deposito.
nam talis censetur ciuiliter mortuus. vij. q. j. §. ecce cum
honoris. & tamen glo. dixit idem, quod in morte naturali
27 in casu prædicto † potes dicere, quod aut mors ciuilis ha-
bet eundem effectum, quē habet mors naturalis, quò ad
id, quod quæritur, & tunc æquiparatur naturali: vt patet
in deposito, nam per depositionem factam de prælato ex-
tinguitur omnis ipsius potestas respectu dignitatis a qua
deponitur, sicut per mortem naturalem. ideo idem dic,
quod in morte naturali. Aliquando non habet eundem
effectum: tunc secus. & sic loquitur gloss. in hac vltima
quæstione. nam excommunicatio nō extinguit omnino
potestatem in excōmunicato, prout facit mors: sed solū
suspendit exercitium durante excommunicatione. & iō
tunc non est idē, quod in morte naturali. facit, quod no-
tat Cy. in l. deo nobis. C. de Episc. & cle. & Dy. & Bar. in l.
ex ea parte. §. insulam. ff. de verb. oblig. vbi videntur in ef-
fectu tenere dictam conclusionem, quando quæritur, an
mors ciuilis æquiparetur naturali. & de materia etiam p
glo. in c. susceptum. de rescriptis. lib. vj. & in capitulo, pla-
cuit. ij. in glo. fi. xvj. q. j. vbi glo. etiam dicit, & similiter in
d. c. susceptum. qd mors ciuilis nō æquiparat naturali, ni
si in casibus expressis in iure. sed melior vr doctrina. s. da-
ta. de quo etiam per Ioā. And. de conuer. coniuga. in c. cū
28 si. in eadē glos. † in fine ibi dicitur, quod gesta ab officiali
Episcopi, qui est excōmunicatus non habent vigorem, li
cèt ipse officialis non fuerit excommunicatus, sed solum
Episcopus, cuius erat officialis. sed dic secundum Innoc.
q ibi loquitur in officiali, seu vicario, cuius iurisdictio est
eadem, cum illa cuius est vicarius, & idem est cōsistoriū,
seu auditorium. hinc est, quod de vicario non appellatur
ad eum cuius, quis est vicarius. in c. ij. de consuetu. lib. vj.
secus in subdelegato: quia de eius sententia appellatur
ad delegātem. vt patet. j. c. si cōtra vnum. ad finem. & c. si
delegatus, & c. si is cui. j. eod. lib. vj. & in c. si a subdelega-
29 to. j. eo. titu. † & ideo tenet hic Innocen. glossam dicens,
qd si delegatus subdelegauit in totū vices suas, quia ex
toto desijt esse iudex excōmunicatio superueniens in eo,
non nocebit subdelegato. facit, quod habetur. s. eo. super
quæstionem. §. porrò. Si autem subdelegauit non in totū,
tunc videret. secus tamen tenet idem: quia excōmicatio
non extinguit iurisdictionem: & sic subdelegatus habe-
bit iurisdictionem. & licèt suspendat exercitium in dele-
gato, tū non suspendet in subdelegato: quia excōicatio
est vitium personale, quod respicit personam excōmuni
cati, non autem aliam. & ideo non suspendetur exercitiū
in subdelegato. & hæc dicit Innocen. procedere, quando
subdelegauit in totum, vel in partem iurisdictionem si-
bi commissam. secus si nudum articulum facti: quia tunc
non posset expediri per subdelegatum, ex quò superue-
nit excommunicatio in delegato. argumen. capitulo fin.
infra eodem titu. & forte voluit dicere, quod hoc vltimo
casu censeretur potius ipse excōmunicatus, q subdelega
uit: facere, quam ipse subdelegatus: ex quo subdelegatū
30 est merum factum. † Hostien. tamen dixit opi. Innocen.
procedere, quando subdelegauit in totum, secus quando
subdelegauit partem, quia tunc videtur, quòd sicut su-
spenditur iurisdictio ipsius delegati, qui subdelegauit, ita
etiam videtur, quod suspendatur iurisdictio ipsius sub-
delegati. nā debet repelli ille, cuius autor repelleretur. j.
de testi.

de testi.in c.licèt ex quadam,& de hæreticis.in c.fraterni
tatis, & quia etiam videtur eadẽ iurisdictio subdelegati,
& delegantis,hoc vltimum non est omnino verum. quia
tunc a sententia delegati non appellaretur ad delegantẽ,
qđ est falsum,vt patet.s̃.eo.in c.super quæstionum.§.por-
rò.sed contra Hostien.videtur casus in c.si is cui.j.e.tit.li.
vj.vbi videtur,qđ eo casu, quò deberet appellari de sub-
delegato ad delegatum subdelegantem,si ipse subdelega
tus procedat, & appelletur,nõ appellabitur ad delegatũ
subdelegantem,si sit excommunicatus.& sic aperte vide
turibi innui,quod licèt ipse delegatus sit excommunica
tus, tamen subdelegatus possit procedere:licèt si appelle
tur, non debeat tunc appellari ad eum propter excom-
municationem: quamuis aliàs appellaretur, si non esset
excommunicatus.& sic loquitur eo casu,quò subdelega
uit partem,& non totum.nam si subdelegat totum, non
deberet appellari ad eum,si non esset excommunicatus,
31 & sic videtur ibi casus per gloss. & per Innocen. † Et per
prædicta videtur,ꝙ si eo casu subdelegauit in partẽ, excõ
municatio delegati subdelegantis non habet obstare sub
delegato quominus procedat,multominus obstabit,quã
do delegasset in totum, etiam si superuenisset excõmu-
nicatio re integra.¶Ioan.tamẽ Cald. & Goffred.vidẽtur
velle,quando subdelegauit in totum, si superuenit excõ
municatio in delegato re integra, tunc licèt non extin-
guatur iurisdictio subdelegati,tamen suspenditur, sicut,
& iurisdictio delegati,& demum absoluto excõmunica-
to poterit procedi per subdelegatum ex veteri commis-
sione.& sic intelligit Ioan.Cald.opi.Goffre.qui simplici-
ter dixit,qđ excõmunicato delegante nõ expirat iurisdi-
ctio subdelegati,sed suspenditur.& demũ absoluto excõ
municato subdelegatus poterit procedere ex veteri ta-
mẽ cõmissione,& pro hoc allegat.c.quãuis.j.eo.in vj.vbi
32 †autẽ superuenisset excõmunicatio delegato,ꝙ subdelega
uit in totũ,& superuenitet re nõ integra tũc clarũ, ꝙ non
33 impeditẽ iurisdictio subdelegati † sed, vt s̃.tetigi videẽ,
ꝙ etiã,quãdo superueniũt re integra eo casu quò subde-
legauit in totum,nõ suspẽdatur iurisdictio delegati:quia
nõ suspẽditur,quãdo subdelegauit in partẽ:vt patet in di
cto c.si is cui.& sic multo fortius non suspẽdetur, quãdo
subdelegauit in totum, licèt excõmunicatio superuenit
in delegato re integra,& hoc credo verũ:licèt do.Flo.hic
34 videaẽ sequi opi.Io.Cal.† Itẽ aduerte: quia dixit hic Inn.
qđ iurisdictio delegata non expirat ipso iure per mortẽ
delegantis,sed ope exceptionis. sed gl.tenuit cõtrariũ in
c.cũ venissent.j.de testib'. vbi dicit,qđ ipso iure expirat.
& idẽ voluit glo.in l.eius,qui in prouincia.ff.si certũ pe-
ta.vbi decidit,qđ processus factus per delegatũ post mor
tem delegantis re integra,etiã ignorãte delegato est nul-
lus.& hoc tenuit Bart.in l.moræ.ff.de iur.om.iudi.& hæc
videẽ esse communis opi.de qua dixi.s̃.eo.in c.relatum.
35 ¶An † autẽ citatio facta cõtra vnã personam perpetuet
iurisdictionẽ contra aliã.Innocẽ.hic dixit,qđ nõ. sed dic
hoc verũ,nisi essent correi.l.fi.C.de duobus reis. vel nisi
cõnexitas,vel indiuisibilitas negotij,aliud suadeat: ꝑ ea
36 quæ habentur in c.pastoralis.de rescriptis. ¶†Vltimo tã
git hic Io.An.an à domino excõmunicato repellatur ꝓ-
curator,qui prius ante excõmunicationẽ fuit cõstitutus:
& cõcludit post Hosti.ꝙ sic.durãte ipsa excõicatione: ꝑ
ea q̃ habentẽ in c.fi.de ꝓcurator.& in c.post cessionẽ.j.de
proba.nec ob.qđ per litis contestationẽ fit dominus ipse
procurator,qa verum est,ꝙ fit dominus litis, vel instãtię
in c.j.de procurato.li.vj.sed per hoc non fit dominus rei
in iudicium deductę,nisi datus sit procurator in rem suã,
quo casu tunc non repelletur. secũdum Hostien.& Gof-
fred.allegat.secunda quæstio. sexto biduum. versicu.pa-
37 làm.† quod vltimum intellige verum, in quantum dixi
de procuratore in rem suam, si intentaret vtilẽ nomine
proprio:secus si intẽtaret directam actionẽ nomine ce-
dentis,licèt ad vtilitatem propriam.de quo per glos.in c.
j.de iure patro.lib.vj.& per Dyn.in regula, si quis in ius.
de reg.iu.in vj.& per Dyn.& Bart.in l. apud celsum.§.de
auctoris.& §.si cum legitima.ff.de doli.excep.vbi secun-
dum do.Ant.hic,Bar.videtur tenere,quod dixi.s̃. non di
stincto,an quis sit procurator in rẽ suam ex causa lucrati
ua,vel onerosa.quia excommunicatio est merę persona-
lis:& solum respicit personam,& non actionem.& sic est
vitium merè personale.secus si esset vitium concernens
actionem: quia tunc habet locum dicta distinctio dicti §.
de auctoris.& dicti.§.si cum legitima.& hanc opin.tenet
Io.An.in dicto.c.j.de iure patro.super gl.licèt Dyn.in di-
cta regula,si qs in ius.distinguat,an cessio fuerit facta ex
causa lucratiua, vel onerosa.& opi.Dy.etiam videtur te-
nere Bart.in dicto §.si cum legitima.licèt do.Anto.hic,vt
supra dixi,dicat Bart.tenere,quod in exceptione excom-
municationis non distinguatur causa lucratiua ab onero
sa.¶Et nota quod gl.in dicto §.si cum legitima. videẽ di-
stinguere,an committatur dolus in præambulo quæren-
dæ actionis,vt tũc distinguatur,an cessio fiat ex causa lu-
cratiua,an verò ex causa onerosa,an verò immediatè cõ-
mittatur in quærenda actione: & tunc obstabit cessiona-
38 rio,etiam si facta fuerit ex causa onerosa. † posset etiam
quæri de quæstione,de qua tangit Fede.consilio cciij.vbi
tangit,quod si Papa commisit alicui officium,quod ꝑ se
vel alium exercet,donec aliter duxerit ordinandum. qui
deputabit substitutum cum clausula donec etiam duxe-
rit negotium reuocãdum, qui substitutus incępit vti of-
ficio:deinde moritur substituẽs.an expiret officium sub-
stituti,& licèt do.Ant.hic dicat considerandum, an sub-
stituens habuerit iurisdictionem ordinariam,vt tunc ex-
piret officium substituti.per c.Romana.de offi.ordi.li. vj.
secus si delegaram:per hunc text.melius vr̃ dicẽdũ, ꝙ at-
tendi dẽat,an substitutus fuerit vicarius, an verò subde-
legatus:per ea quæ tetigi supra super gl. Et ad materiã fa
cit,quod notat Io.Andre.in c.si gratiosè.de rescriptis lib.
vj.in nouella,& in spe.ti.primo.§. restat in secunda colũ.
vbi de materia.glo.huius capitul. ¶ Et nota,quod posset
hic tractari,An,& quando expiret mandatum per mortẽ
mãdantis: quo casu possent cõsiderari tres casus: primus
in mandato,per quod committitur iurisdictio, & de isto
propriè loquitur hic.secundus in mandato procuratoris
constituti ad iudicia.de quo in l.si defunctus.ff. de procu
rato. Tertius est in mãdato procuratoris dati ad negotia
& de hoc per Cyn.in l.mandatum.C. mandati.& per Bar
tolum in l.ij.§.sed & si quis,ff. de dona. Ioannes de Imo-
la iuris vtriusque doctor famosissimus.

S V M M A M R I V M.

1 *Delegatus Principis sententia sua executionem ordinario committi potest.*
2 *Ordinarius sententiam delegati non tenetur exequi, nisi de illius iurisdictio ne sibi facta fides fuerit.*
3 *Delegatus nemo præsumitur, nisi probetur.*
4 *Executor merus exceptionem defectus potestatis committentis admittere potest.*
5 *Iudex non præcipit, nisi ea authoritate, qua fungitur.*
6 *Facta quare non præsumantur.*
7 *Delegationem allegans, eandem probare debet.*
8 *Delegatum aliquem non esse, qualiter probetur.*
9 *Præsumptio quando habetur pro factis a iudice.*
10 *Ordinarius qualiter quis esse probetur.*
11 *Sententia, an probetur per chartam publicam.*
12 *Instrumentum procuratorium qualiter probetur.*
13 *Sententiam nullam esse dicens, quando sit audiendus.*
14 *Delegatio qualiter probetur, si de eadem dubitetur.*
15 *Delegatio, seu mandatum delegationis, an possit testibus probari. & nume ro. 18.*
16 *Mandatum, an & quando per testes probari possit.*
17 *Delegatio, & subdelegatio sigillis delegantium, & subdelegantium probari debent.*

19 *Legatio per Principem commiſſa, literis eiuſdem eſt probanda.*
20 *Legato, quando credatur de ſua legatione, abſque literis.*
21 *Mandatum delegationis a Papa factum, quando per literas probari debeat.*
22 *Procurator alterius, quando quis eſſe præſumatur.*
23 *Inſtrumentum non ideo redditur falſum, ſi in eo reperiatur aliqua falſitas in confinibus narratis.*
24 *Sententia lata domino abſente, & ignorante, non præiudicat eidem.*
25 *Mandati procuratorij defectus, quando poſsit allegari.*
26 *Iudex ad priuatam vtilitatem officium ſuum non petitum interponere non debet.*
27 *Procuratori, an poſsit obijci defectus mandati poſt litis conteſtationem.*
28 *Dominus litis, geſta per falſum procuratorem ante latam ſententiam ratificare poteſt, etiam inuito aduerſario.*
29 *Acta ſubſtantialia iudicij, an præſumantur preceſsiſſe ſententiam.*
30 *Notarij verba enuntiatiua dicentis, viſa libelli oblatione, &c. non probant eadem præceſsiſſe.*
31 *Sententia ſi conſtet, quod in rem tranſierit iudicatam, pro eadem erit præſumptio.*
32 *Sententia lata, an præſumatur eſſe iuſta.*
33 *Executio ſententiæ, an impediri poſsit per exceptionem nullitatis.*
34 *Exceptio nullitatis, quæ a iure, vel ſtatuto excludi dicatur.*
35 *Sententiæ nullitatem incontinenti probare volens non ſemper auditur.*
36 *Executor, an teneatur exequi ſententiam, quam ſcit iniuſtam.*
37 *Executor ſententiæ cognoſcens eam nullam, quando poſsit de nullitate cognoſcere, & quando non.*
38 *Delegatum ſe aſſerenti in leuibus credi debet.*
39 *Delegato mandanti alicui, vt aliquem citet, obediri debet, licèt non ſit facta fides de mandato.*
40 *Iudicem ſe aſſerenti, an ſit in dubio credendum.*
41 *Dominus litis etiam, poſt ſententiam latam, poteſt ratificare geſta per falſum procuratorem in præiudicium aduerſarij.*
42 *Minor ſententiam pro ſe latam ratificare poteſt procuratore falſo gerente.*

CVm in iure. Non creditur quis delegatus, niſi delegationẽ
probet. hoc dicit communis diuiſio. ſecũda
1 ibi: ſuper quo. † Nota, quod delegatus Princi
pis poteſt committere executionẽ ſententiæ
per eum latę ordinario, & ſibi præcipere, vt illam exequa
tur. Nec mirum, nam quò ad dictã cauſam ſibi cõmiſſam
2 cẽſetur eſſe maior ipſo ordinario. ſ. e. ſanè. lo ij. † Nota ta
men, quod ordinarius non tenetur exequi, niſi de iuriſdi
ctione delegati fiat fides. Et ex hoc ẽt nota, ꝙ non pręſu
mitur, quem eſſe delegatum, niſi probetur facit, quod ha
betur in l. vna. C. de manda. princip. & in c. nobiliſſimus.
3 xcvij. di. Et ex prædictis etiam nota † quod merus execu
tor poteſt admittere exceptionem defectus poteſtatis cõ
4 mittentis. De materia aliquid tetigit hic † Innoc. & ple
nè ꝑ gl. ſ. e. paſtoralis. §. quia verò. & ibi plenè dictũ fuit.
¶ Item ex prædictis poteſt notari, quod licèt propter du
bium de mandato partes arctentur ad comparẽdum co
ram citante. ſ. de reſcriptis. ſuper literis. cum ibi notatis.
quod intellige, quando tranſmiſſa eſt copia reſcripti, vel
ſaltem in literis aſſeruit ſe delegatum. nam aliàs non te
netur citatus comparere per id, quod dixi. ſ. eod. pruden
tiam. & quod ibi notatur per Innocen. & quod notatur ꝑ
eundem. infra de dilatio. c. pręterea. tamen quò ad hoc, vt
extranei arctentur ad parendum, expedit fieri fidem de
5 mandato, vt hic probatur. † Nota practicam pręcepti per
iudicem fiendi, quia præcipit authoritate qua fungitur.
Hodie tamen, vt dicit Ioannes Andreas vtuntur plurali,
& non ſingulari. facit, quod habetur in capitulo cum ab
vno. de re iudi. in vj. Et dicit hic domi. Floren. quod vbi
quis exercet poteſtatem ſuo iure, tunc dicit illa verba, au
toritate qua fungor, ſeu fungimur, Sed vbi ex iure alie
no exercẽt, tũc dicũt, autoritate nobis ĩ hac parte ꝯceſſa.
imo verius apoſtolica, ſi a Papa fuerit facta conceſſio, vel
6 alterius, ſi ab alio fuerit cõceſſa. † Nota, q́d facta nõ præ
ſumunẽ. Et ad hoc poteſt allegari hoc. c. ſecundum. d. Flo.
Et ad idem benè facit. l. quæcũq;. §. fin. ff. de publica. Nã
hic non præſumitur hoc factum, q́d quis ſit delegatus, ni
ſi probetur. In gl. prima, ibi. licèt exhibeatur ſentẽtia. No
ta benè, q́d licèt litera loquatur, & ponat exẽplũ, cũ dele
gatus mandat aliquẽ denũtiari excõmunicatũ, quem di
cit ſe excõmunicaſſe, tamen gl. videtur literam extendere
etiam ad aliàs ſentẽtias. Et benè dixit glo. quia quod hic
dicitur de denuntiatione excõmunicati, ponitur gratia
exempli. Et ideo idem dicendum in alia ſententia: quia
exempla, non reſtringunt regulam. Allegat do. Florent.
duas gl. quas dicit ſingulares. vna eſt in l. j. §. quod vulgo.
ff. de vi, & vi arma. Alia eſt in c. j. in gl. j. j. ne cleri. vel mo.
Sed certe de hoc eſt text. expreſſus in l. dãni infecti. §. ſti
pulatio ꝑtinet. ad fi. ff. de dã. inſe. & iõ non fuit neceſſe re
currere ad gloſſas. In ea. gl. ibi. ij. quæſtione. vj. hoc etiam
nota benè ex gloſſ. quòd licèt appareat de ſententia, non
tamen præſumitur pro fundamento poteſtatis ſenten
tiantis, quando dicitur illum fuiſſe delegatum, ſecus ſi di
eatur eum fuiſſe ordinarium. Innocen. hic tetigit de ma
teria, & infra de eo qui furti ordi. rece. c. innotuit. & ibi li
mitat primum dictum procedere, quando ſententia nõ
dum tranſiuit in rem iudicatam, vt quia eſt appellatum,
& appellatio pendet. vel ſi tranſiuit, obijcitur de funda
mento poteſtatis ſententiantis per eum, qui fuit abſens.
7 Nam tunc procedit, quod dixit gl. † quia allegans funda
mentum poteſtatis ſententiantis, & ſi delegationem, de
bet probare. Si autem ille, qui allegat fundamentũ pote
ſtatis iudicis, fuit in iudicio. nam tunc ex quò nil dixit añ
litis conteſtationem, licèt dicat poſt litis conteſtationẽ,
vel etiam poſt ſententiam, præſumptio eſt contra eum:
quia huiuſmodi exceptiones debent in initio opponi. ĩ.
de re iudi. in c. inter monaſterium. & C. de excep. l. fin. &
facit. l. Pomponius. §. rati. ff. de procurato. & q́d notat In
nocẽ. in c. quoniam contra. ĩ. de proba. & in c. j. de elec. li.
vj. & quod ibi etiam notatur per gl. in verbo, abſentia. iõ
non audietur, niſi probet ipſum defectum. Nam licèt vi
deatur aſſerere negatiuã, tamen propter præſumptionẽ
transfunditur onus probandi in eum per id, quod habe
tur in c. vt noſtrum. infra vt eccleſiaſtica benefi. & l. ſiue
poſſidetis. C. de probationibus. & facit etiam, quod notat
8 Barto. in l. nulla. & l. hoc iure. ff. de verbo. obliga. † Poterit
ante probare hanc negatiuam, vel per confeſſionem ad
uerſarij. in c. j. de confeſ. lib. vj. vel probando reuocationẽ
mandati. ſ. de reſcriptis. in c. cæterum. vel probãdo, quod
delegans non fuit illa die in loco, in quò dicitur facta de
legatio: & ſic indirectè probabit falſitatem. de teſti. in c.
ex tenore. & in l. optimam. C. de contrahen. & commit.
ten. ſtipula. & quia iſta exceptio reddit iudiciũ retro nul
lum, poterit opponi etiam poſt ſentẽtiam, licèt nõ fuerit
appellatum, per id, quod habetur in c. in noſtra. de procu
ratoribus, & in l. licèt. C. de iudi. Et quod dixi. ſ. de abſen
te, dicit Innoc. in loco præallegato, verum eſſe etiã ſi ab
ſens fuerit contumaciter abſens. Refert tamen, quod alij
contra, & forte benè, ſecundum eum. Et hanc ſecundam
opi. tenet hic do. Florenti. dicens, ꝙ ſi ſententia tranſiuit
in rem iudicatã, & fuit lata contra abſentem contuma
cem, præſumetẽ pro fundamento poteſtatis ſentẽtiantis.
Et concludit, quod ſi pars fuit præſens, vel cõtumaciter
abſens, licèt audiatur de nullitate, tamen ipſi opponenti
incumbit probatio. quod dicit eſſe notandũ. Et dicit ſe in
hoc vidiſſe magnam controuerſiam. Tamẽ dicit probari
prædicta ex ijs, quæ dicit Inno. & Cõpo. in c. innotuit. Fa
cit, licèt non alleget, quod notat Innocen. & Compo. in
c. bonæ. lo j. ſ. de elec. vbi firmant, ꝙ ſi ſententia lata ſit
contra abſentem, ſi fuerit contumax, præſumetur pro
ſententia. Et tangit etiam Innocen. in dicto capitulo in
9 notuit. An, & † quando præſumatur pro factis a iudice.
ſed quò ad propoſitum dicit domi. Florenti. dicendum,
quòd ſi dubitatur de actis, an videlicet facta ſint, vel nõ,
de ipſis

de ipsis debet doceri.j.de proba.in c. quoniam contra. Si autem constat,quod acta sint facta,præsumitur pro iudice,quòd ritè sint facta. De quo remittit ad notata in d.c. quoniam ꝯ j.de proba. Sed de hoc inferius latius dicam. Et hoc in delegato,seu in sententia delegati.¶ Secundũ verò dictum, scilicet ꝙ præsumatur pro sententia ordinarij,limita ꝓcedere,quando ille fuit habitus,& tentus pro ordinario. Nam tunc illud solum sufficit,licèt aliter non probetur de commissione, per id quod habetur in l. Barbarius.de offic.præto.& in c.nihil est.de ele.

10 † aduerte tñ, quod quia hoc est notorium in loco, in quo est sic habitus,& tentus pro ordinario, nõ est necessaria probatio in loco illo,sed sufficiet allegare, quod sic habitus, & tẽtus fuit.ex quo illud est notorium, per illud qđ habet in ele. appellanti. cum ibi notatis per gl.de appel. Sed si in alio loco,præcipuè valde remoto de hoc disputaretur: tũc qa illud non est notorium,debebit probari,quod sic fuit habitus,& tentus, quod notat Ioan. An.in d.c.nihil est.de elec.Et ſm prædicta intelligo dictum do. Flo.hic, licèt non sic clare fuerit locutus.In ead.glo.ibi:videtur,quod sufficiat. Hoc intellige, quando publicatio est facta legitimè: puta parte aduersa præsente,vel absente,sed legitimè citata: aliàs secus. per id,quod habetur in c.penul. de fi.instru. & quod notatur etiam j.de testi.in c. Albericus. Et sic etiam intelligit Io. An.in addi.Specu.in rit.de recusa.§.j.super ver. sed obijcitur.Et facit,quod notat j.de priuileg.cũ olim j.& xcvij. distin.in c.nobilissimus.Et pro hoc facit,quia vt dicit Io. And. in loco præallegato.si sufficeret,ꝙ autoritate iudicis instrumentum aliquod registraretur in actis parte, & nõ citata, posset magnum præiudicium generari: qa aliqua vitia possent esse in originali,quæ non apparerent in registro:Facit quod habetur in c.cum olim lo j. de priuile. In

11 eadem gl.ibi:in publicam chartam.† Aduerte,quia si gl. solum intendit,ꝙ si scribatur sentẽtia in charta publica, quod illa charta probet sententiam , ex quo est reducta in publicam chartam, hoc est per manũ publicæ personæ, & sic tabellionis.hoc est clarum.Si verò voluit sentire,ꝙ si sentẽtia sit scripta in publica charta,seu in publica forma,quod tunc probet etiam commissionem iudicis , saltem quando in illa charta fit mentio,prout videtur contradicere ei,quod s.dixit.Sed dic,vt j.dicet.Et adde , ꝙ c. significauit.allegatum in gl.non probat dictum gl. vt ibi patet in authen.vt fratrum filij.§.j.quia non loquitur, qñ simpliciter in vno instrumento fit mentio de alio, sed qñ fuit publicatum iudicis autoritate,vt notatur per glos. in authen.si quis in aliquo.C.de ædendo.In ead.gl.ibi c.cũ inter.Ioan.And.dicit,quod glo. allegat hoc capitulũ pro contrario:quia ibi sententia Cardinalis,de qua fuit facta mentio,in sententia Episcopi, non ponderatur. Sed potes dicere, quòd ibi de illa non apparebat per scripturam publicam,nec fuit publicata in actis.vel illa est allegatio partis.vel forte ſm Io. An.voluit dicere gl.quod illud capitu.facit contra:quia priuilegia,& confirmationes faciẽtes mentionem de donatione ibi, non iuuarunt partem. Sed certè hoc nõ procedit:quia ibi apparet,quod instrumentum publicum fuit de donatione productum , & sic de ipsius insinuatione non erat querendum. Preterea ibi donatio fuit de iure inualida, vt ibi notatur. & ideo non valuit.In ea.gl.ibi §.non potest.Supple versi. quod si præses.& quod ibi notatur in glo.quæ incipit:argumentum, & quod dicit gl.bic sufficere subscriptionem testium:dic etiam si scripta sit sententia in charta non publica.Facit, quod habetur in c.qm contra j.de probationibus.& in l. scripturas.C.qui po.in pig.hab.In ead.gl.ibi:sufficiat solus tabellio. dic etiã sine testium inscriptione. de quò in dicto c.quoniam contra.in gl.iij.& hocquod dixit gl. qñ scriptura habet subscriptionem testium , vel quando solus tabellio scripsit,videtur ꝓcedere quò ad hoc, vt probetur sententiam esse latam.Sed,an tunc probetur commissio,vel delegatio iudicis,glo.non bene declarat. Et si sensit,quòd sic,contrarium sentit.s.in ver.caueat.de quo infra dicetur.& tetigi etiam superius.In ead.gl.ibi,vt nulla sit dubitatio.bene dicit glo.quia, vt ex prædictis patet, dubitatio est,an sufficiat constare de sentẽtia, si alteri nõ constet de commissione.In ea.gl.ibi:in ipsa sententia inserunt.hoc videtur esse verum, quando partibus præsentibus,& non contradicentibus,ista sunt inserta. Nam ẽt tunc si solum esset facta mentio de delegatione , vel etiã nulla fuisset facta præsumptio esset pro illa,vt superius dixi. Secus videẽ si ista insertio fieret altera parte absente , quia tunc non præiudicaret sibi: vnde expediret produci originale,vel appareret, quòd legitimè facta esset publicatio.¶ Do.Floren.hic dicit,quod Inn.multa, & varia dixit,quomodo,& qualiter stetur actis ad faciendam fidem de instrumẽtis productis in iudicio,vel de alijs gestis. Et quò ad id,quod dicitur de instrumento: dicit hic Inno.ꝙ licèt in iudicio producatur instrumẽtum procurationis , vel aliud simile,puta syndicatus quamuis obligatio sit de actis,non tamen secundum eum tenor instrumẽti est de actis:& ideo nisi aliter sit publicatum, ideo probabit procuratio,sed oportebit ostendi originale. quod est singulariter notandũ,& sæpe allegatur hoc dictum. De quo etiã per Bald. in l.fi. in quarta principali quæstione. ad finem. C.de edic.diui. Adri. Et est sensus secundum do.Florẽ.ꝙ

12 † si talis tabellio in actis scripsit,quomodo talis produxit instrumentum procuratorium qualiter erat procurator Titij,quod istrumẽtum est signatum per A. vel per aliud signum,vel eius Principiũ sic incipit.& ponit aliqua verba de Principio instrumẽti,& similiter aliqua de fine:nõ sufficiet ad probandum de procuratorio producere acta, sed oportebit producere procuratoriũ. Sed si totus tenor est registratus in actis,tunc sufficiet, ſm eum, producere acta. Et assignat rationem diuersitatis,quia primo casu sola oblatio,seu productio est de actis:sed in secũdo casu ẽt ipse tenor est de actis. Facit,quod notatur in Specu.de rescripti præsenta.§.j.ver. sed obijcitur. Hoc tamen dictum domi. Floren. videtur intelligendum,quando totus tenor fuit registratus in actis parte præsente, & non contradicẽte.per id quod notat Ioan. Andr.super dicto ver. sed obijcitur.Et dicit etiam ipse domi. Floren.ꝙ quia Inno. sparsim,seu in diuersis locis sparso modo loquitur, potest con-

13 cludi,quod ad id,quod tangitur in glo. † quod si sententia transiuit in rem iudicatam,si pars opponit de nullitate,vt quia negat acta substantialia præcessisse, audietur.at gu.e.in nostra.de procura.Sed si quæritur, cui incumbat probatio,dicit distinguendum,An pars fuerit præsens in sententia,an non,vt s.dixi. Si autem non trãsiuit in rem iudicatam,non stabitur sententiæ, nisi constet de actis ꝑ ipsa acta.infra de proba. in c. quoniam contra. Siue antẽ transiuit in rem iudicatam,siue nõ,si quæritur,an instrumenta producta in actis faciant fidem in illis instrumentis non productis originalibus,concludit quod nõ, si nõ fuerunt registrata in actis:quia tunc sola productio est de actis,vt prædixi. Secus si fuerunt registrata:quia tunc censentur esse de actis : nec oportet originalia ꝓduci si registratio est legitimè facta,quæ & qualiter debeat fieri , remittit ad notata in dicto c.quoniam contra. sed certè do. Flor.non videtur perfectè dixisse, nec plenariè declarasse hanc materiã. Vnde dic, vt dicetur post glossam.¶ In ea; gloss.in fine. Pro gloss.etiam bene facit,quod habetur in c.ex diligenti.infra de simo. & de senten. excommu.in c. cum desideres. Et aduerte pro declaratione gl. & eorum, ꝙ sunt tacta,quod tria sunt Principalia dubia in hac materia.primum est,an si appareat de sententia per scripturã publicam,præsumatur pro fundamento potestatis sentẽtiantis.¶ Secundum est,an præsumatur pro legitimatione personarũ ꝗ dicuntur in iudicio fuisse:& sic an præsumatur

matur,an quis fuerit procurator,vel sindicus, prout sententia sonare videtur. De quo glos.aliquid tetigit, & aliquid j.dicam. Tertium est, an præsumatur pro actis substantialibus,q̃ præcesserint sententiam,& sic,q̃ præcesserint sententiam,& sic,q̃ præcesserint libelli oblatio,& litis contestatio,& similia. Circa primum nõ insisto,quia
14 illud expediui.s̃.cum glo.& super ea.† Circa illud tamen potest dubitari eo casu, quo non præsumitur pro fundamento potestatis sentẽtiantis,& sic nõ præsumitur,quod fuerit delegatus,qualiter probabitur,tunc delegatio.Cõclude,q̃ si producatur originale, non est dubium,q̃ probabitur tunc ipsa delegatio.facit quod legitur, & nota.j. de proba.post cessionem.& in c.nobilissimus.xcvij.di.poterit etiam probari per exemplum, si fuit registratum in actis parte præsente, vel legitimè citata per ea, quæ dixi superius,& quæ etiam hic notauit gl.¶ Si verò non producatur originale , nec exemplũ publicatum apud acta, sed aliàs producitur simpliciter exemplum ipsius rescripti originalis:tunc dic,q̃ si quæritur,an standum sit exẽplo,quo ad hoc,vt arctentur partes ad comparendum.Et dic,q̃ sic. Nam quo ad hoc sufficit in citatorio transmitti exemplum,& sic copiam delegationis, vt voluit Hostiẽ. io Summa eo.ti.quod sit eius officium.circa principium. Et facit etiam,quod legitur,& nota.in c.præterea . de dila.Et pro hoc etiam,quia vt sentit. Hosti.in loco præallegato,quo ad istum finem videtur stãdum verbo,seu asser tioni delegati.Facit ff.de iudi.in l.si quis ex aliena . & qđ habetur in c.super literis.de rescriptis. & quod dictũ fuit in c.prudentiam.in principio.& in c.cum causa.s̃.eod.Si autem quæritur,quo ad finem, vt alteri vlterius necessitentur ad obediendum,vel quo ad tertium,tũc exigitur, quod fiat fides de rescripto , vt hic patet,& ideo non creditur exemplo:vt in c.j.& ij.de fide instrum.¶ Sed iuxta
15 hoc potest dubitari† an poterit probari per testes ipsa delegatio,seu mandatum delegationis.In hoc fuerunt opi. nam Petr.de Bel.perti. in l.nec quicquam.§.vbi decretũ. ff.de offi.procon.tenuit,q̃ non possit probari per testes ꝑ l.j.C.de man.princi.& per dictum.§.vbi decretum.Et idẽ videtur voluisse Archid.in d.c.nobilissimus.Sed Guil.de Cu.in d.§.vbi decretum.vt hic refert dom.Anto. dixit,q̃ aut mãdatum fit in præsentia ipsius delegati,aut ipso delegato existente in loco,in quo fit mandatum,& tunc dicit,q̃ potest probari per testes:quia secundum eum de illo tunc cõmuniter non fit scriptura.Et idem voluit Goff. in Summa huius ti.in §.Item credi debet.vbi dicit,q̃ officium auditorum curiæ potest probari per testes : quia communiter auditores dantur,qui sunt præsentes in curia.Et idem tenui Archi.in d.c.nobilissimus. facit quod habetur in Auth. vt litigantes iurent.§.qa verò.coll.viij. ¶ Si autem fiat in absentia tunc concludit , q̃ si est mandatum simplicis cognitionis,potest probari per testes, ꝑ ea quæ habentur in d.§.quia verò.& in auth.in medio litis.§.j.& hoc dicimus.& §.eam.colla.vj. Idem dicit,si nõ est mandatum cognitionis fiendæ , sed alterius actionis, seu actus, si illud consonet officio,de quo constat, per id quod habetur in Authentica de litigio.§.omnem.& §.si vero initium.collat.viij.& in §.si verò.in Authentica. de quæstore.Secus si non consonaret officio: quia tunc non posset probari per testes , per dictam.l.j.C.de mand.prin. & in Authentica de collatoribus.§.eos. collatio.ix.Et sic transit domious Antonius. ¶ Tu adde quod glo.in capitulo primo.ad finem.de cẽsi.libro sexto, vbi ponit casus, in quibus requiritur probatio per scripturam , ponit expresse causam,quando agitur de probanda delegatione, & sic videtur velle,quod nõ possit probari per testes. Idẽ videtur voluisse Specu. io titulo de iostrumen.ædi.§.videndum.tertia columna, vbi etiam ponit casus multos , in quibus requiritur scriptura, & sic probatio per scripturam:& inter cæteros ponit istum. Pro hoc etiam,q̃a delegationes,vel subdelegatiooes videtur, q̃ debent probari per sigilla,seu literas sigillatas sigillo delegãtis,vel subdelegati,vt dixit Innocentius,in capitulo primo. quoniam contra.infra de proba.circa medium.& idem Archi.in c. pen.de offi.dele.lib.vj.Innocen. etiam tetigit de hac materia in c.cum olim.j.de priuileg.& ibi concludit, q̃ legatio non potest probari per testes , etiam si probetur, literas legationis amissas esse.Et idem videtur velle gl.quod intelligitur primo,nisi esset persona nota,& honesta illa, quæ assereretur se legatum:quia tunc videtur,q̃ possit ꝓbari per testes:& aliquãdo etiam stabitur suæ assertioni, dicto c.nobilissimus.Sed in delegato dicit primo, q̃ potetit delegatio probari per testes , per id , quod habetur in Auth.de liti.§.omnem.& §.si vero initium. Demum sina liter dicit,q̃ videtur,q̃ uon possit probari per testes,sed ꝑ literas,per hoc c.& per ea, quæ habentur in c.sancimus. xxv.q.ij.Et in hac opi.residet ibi.ista quæstio est satis dubia:& de ipsa tetigit Spec.in tit.j.§.excip.in ver.item excipitur.& in ti.ij.§.superest.versi.quid si delegati.cũ duobus sequentibus.& in tit.de proba.§.videdum.circa principiũ.& ibi refert opi. Nam refert opi. Vberti de Bobio, & demum opi.Ioan.& Ber.tertio opi.Tancre.& Vincen.
18 Potes cõcludere , q̃ † aut quærimus de delegato ab inferiore a Principe , vel Papa : & tunc videtur,q̃ possit talis delegatio probari per testes , cum non repetatur in iure cautum contrarium:& regulariter æquiparetur probatio testium,& instrumentorum.C.de fide instru.l.in exercendis.Et hoc etiam tenuit Vbet.vt refert Spec.in loco præallegato.Aut loquimur in delegato Principis, vel Papæ: & hoc casu potes dicere,q̃ si quæritur de delegato Papæ, vt̃, q̃ debeat ꝓbari delegatio per literas apostolicas , per hunc tex. Et hoc etiam tenuit Albertus Galeotus in sua Margarita,refert Io.And.in addi.Spe.in ti.§.excipi.super vet.item excipitur.& Spec.in tit. de sententia in §.fi.ver. si autem. Aut quærimus in delegato Principis,& tunc videretur idem dicendum, per l.vnam.C.de manda.princ. sed in contrarium faciunt iura.s̃.allegata , q̃ præcipuè.§. omnem.& §.si vero initium . & dicto §.quia vero. & etiã tex.in d.Auth.vt in medio liti.præalle.propter quod Ioã. antiquus glossator in d.§.superest.in ver.sed nunquid.vi
19 detur tenere † q̃ si per Principem committatur legatio, tunc debeat probari per literas : & sic loquitur.l.vna.C. de manda.princ. Secus si detur delegatus per Principem in aliqua causa : quia tunc poterit probari per testes, per iura superius allegata. Et idem videtur tenuisse Albe.Galeotus,vt refert Io.in loco præallegato, qui etiam respondet aliter ad dictam l.vnam.C.de manda.princi. quia secundum eum,loquitur quando per Principem committitur aliqua administratio.secus quando aliqua causa delegatur,per iura.s̃.allegata. Et pro eo quod dixi,q̃ requiratur scriptura,quando committitur administratio, facit quod habet in §.eos.in Auth.de collato.colla.ix.Et hæc opin.satis de iure videtur procedere , seu sustineri posse. Spec.tamen in d.§.videndum. videtur velle,q̃ in delegato Principis, vel Papæ nõ possit fieri per testes probatio, saluo nisi literæ semel fuissent præsentatæ,& postea a casu essent cõmissę. Et forte hoc seruaretur in practica propter autoritatem gl.in c.j.de censibus.lib.vj.Et per prędicta patere potest quid dicendum in legato. do.Ant.hic
20 dicebat † q̃ solo verbo legati creditur de sua legatione,si sit persona no.& honesta,quatenus non tãgitur aliorum præiudiciũ . facit quod habetur in dicto c.nobilissimus. xcvij.distin. aliàs non credetur, nisi probetur per literas legationis:quia aliorum honores alijs præiudicium afferre nõ debent.C.de sta.& imagi.l.& virtutum. Et facit qđ not.in c.sicut nobis.de seot.excom.& quod no.Archi.in d.c.nobilissimus.¶ Illud etiam est certum,quod verbo legati non creditur de ijs , quæ regulariter non includũtur in officio legationis:vt si dicat se habere aliquam specificam

eam potestatem super aliquibus reseruatis Papæ.de qui-
bus in c.quod translationem infra tit.j.Et no. quod Ioan.
And.in c.j.de offi.lega.lib.vj.in nouella.& Spe.in d.§.su-
perest.in ver.quid si delegati.cum ver.seq.Et sic ex prædi
ctis videtur,quod quo ad ea,quæ possunt tenere ad prẹiu
dicium alterius expedienda,videtur quod debeat proba-
ri legario per literas,nec videtur posse probari per testes,
vt voluit glo.in d.c.j.de censibus.lib.vj.& etiam Spec. in
dicto §.videndum.¶ Et quid si casu dicantur literæ lega-
tionis amissæ:dixi superius,& tangit gloss.& Innoc. in c.
cum olim.§.& Specu.in dicto. §. videndum. vbi videtur
sentire idem dicendum,quod dixi supra de literis delega
tionis.Et per hoc habes plenè,an mandatum legati , vel
delegati possit probari per testes,& plenius quàm tangãt
doct.Et adde supradictis inquantum dixi idem dicendũ,
quando literæ legationis dicuntur amissæ , quod dictum
fuit in literis delegationis . nam hoc etiam tenuit Vber.
& Io.vt notauit Spec.in tit.ij.§.superest.ver. sed quid si le
gationis literæ.licèt glo.in c.cum olim.lo j. infra de priui
legijs.& Inn.ibi,& refert Spe.in d.versi. literæ.aliter dixe
rint,vt etiam s.recitaui. sed non video bonam rationem
diuersitatis,cum etiam delegatus repræsentet personam
Papę,quo ad dictam causam sibi commissam,sicut,& le-
gatus Papæ quo ad officium legationis sibi, commissum.
21 ¶ †Item etiam adde,quia quatenus dixi mandatum dele
gationis factum a Papa debere probari per literas , videt
tur procedere,quando mandatum fit in absentia delega-
ti:secus quando fit in præsentia,vt contingit in mandato
delegationis,quod fit ab auditoribus in curia: quia tunc
videtur,quod possit probari per testes: per id quod dixi s.
post Gofre.& Hostien. Et hoc etiam tenet Specu. in titu.
de proba.§.videndum.versic.quid de auditoribus.Et hæc
sufficiant de primo dubio.¶ Circa secundum conclude ,
quod licèt in sentẽtia asseratur quem procuratorem , vel
syndicum,ex hoc non præsumitur procurator,vel syndi-
cus ad præiudicium domini absentis hoc negantis.Et iõ
si dominus postea compareat , & dicat sententiam nullã
ad sui præiudicium,ex eo, quia ille non fuit procurator ,
vel syndicus,sententia non faciat fidem de ipsa procura-
tione,vel syndicatu,si fuit lata absente ipso domino,arg.
l.j.& ij.C.q bus res iudi.non nocer.& ideo oportebit pro
bari mandatum per instrumentum publicum,vel per te-
stes:nec sufficiet exemplum procurationis , etiam si fuit
in actis registratum,si domino absente non citato fuerit
illud factum: quia tunc non præiudicat domino , vt dixi
super gloss.Et quod supra dixi,etiam videtur tenere Spe.
in ti.de probatio.§.videndum. restat versi.sed ponè. & in
22 titu.de procuratore.§.rationem quoque.ver.illud.¶ † Et
prædicta intellige , quando aliquis tanquam procurator
egit nomine absentis,& ignorantis.Si autem apparet, q
nomine absentis egisset illo sciente,& non contradicen-
te,tunc isto casu præsumeretur, quod ille fuerit procura-
tor,nisi contrarium probetur,vt voluit hic Inno.¶ Et ad-
uertendum secundum do.Ant.quod Inno.hic non dicit,
secundum eum,q si aliquis agat nomine alterius eo sciẽ
te,& tacente,seu non contradicente,quod tunc videatur
ille,cuius nomine est actum,habere tacitè rata gesta per
talem,tanquam procuratorẽ.licèt hoc dixerit in c.ex par
te decani.de rescriptis.sed contrarium ipsemet Innocen.
tenuit in c.pe.de re iudi.& illud videtur verius , secundũ
do.Anto.de quo dixi in d.c.ex parte decani.& in d.c. pe-
nul.& tangam etiam infra c. proximo.sed dicit Innocen.
secundum eum hic,quod tunc præsumitur procurator il
lius,cuius nomine egit,ex quo ille sciuit, & non contra-
dixit,nisi aliud probetur. Et hoc dictum verum, secundũ
eum,& notandum licèt aliqui allegent : & non bene se-
cundum eum Innocen. hic tenere idem , quod tenuit in
dicto.c.ex parte decani.¶ Et ex prædictis patet, quod qñ
fertur sentẽtia absente domino,& ignorãte, licèt in sen-
tentia asseratur quem fuisse procuratorem,qui forte fuit
condemnatus,nõ per hoc probatur procurator ad prẹiu-
dicium domini.Quidam tamen dixerunt , quod per talẽ
sentẽtiam probatur quem fuisse procuratorem,per l.op-
timam.C.de contrahen.& commit.stipula.vbi patet, qđ
in instrumento dicatur,talis seruus Titij stipulatus fuit a
Seio decem:præsumitur,quod ille fuit seruus Titij,& ac-
quirit ipsi Titio ius ex dicta stipulatione.Sed Innocẽtius
hic tenet contrarium, & sic quod talis sententia non pro
bet quem procuratorem. Et ad l.optimam respondet, qđ
ibi est speciale in casu dictæ l.vt inducat dictam probatio
nem,vel secundo potest dici,secundum eum,quod illud
habet locum, quando aliqua enuntianẽ præsentibus par
tibus principalibus,de quorum præiudicio agitur : nam
tunc enunciata in instrumento præsumuntur, quatenus
exiguntur ad validitatem actus, vel contractus contenti
in instrumento.enuntiatum tamen propter alium finem
non præsumeretur,per id,quod habetur in c.illud de prę
sump.& quod etiam notatur.in dicta l.optimam.nec etiã
præsumerentur ad præiudicium tertij: nec similiter enun-
tiata in instrumento incidenter facerent,fidem, nisi quate
nus notarius super illis attestaretur. Facit, quod ipse not.
infra de hæreticis.in c.fraternitatis.vbi etiam dicit: & hic
23 etiam tangit,† quod licèt reperiretur aliqua falsitas in cõ
finibus descriptis in instrumento,qa talia incidenter nar
rantur,non redderetur ex hoc,instrumentum falsum. Et
facit,etiam quod notat Iaco.de Butriga.in lege , Lucius.
ff.de ijs qui notã.infa.Potes clarius dicere, quod in dicta
l.optimam.ad præiudicium ipsius,qui tanquam seruus ,
Titij stipulatur, præsumitur ipsum esse seruum quo ad va
liditatem actus contenti in instrumento , & quo ad effe-
ctũ acquisitionis iuris : & similiter in casu proposito quo
ad acquisitionem ipsius procuratoris facientis se scribi tã
quam procuratorem staretur sentẽtiæ, quę etiam quo ad
eius prẹiudicium valet, vt notatur in l.licèt.C.de procu-
ratori. sed non sequitur,quod per talem assertionem fiat
præiudicium domino absenti,& ignoranti. nec hoc pro-
batur in dicta l.optimam.C.de procuratoribus.quod per
talia enuntiata in instrumẽto fiat præiudicium Titio ab-
senti.Imo glo.ibi potius videtur velle oppositum.Et , sic
restat conclusio,quod in casu prædicto, quãdo fertur sen
tentia domino absente, & ignorante , non præiudicatur
domino,nec præsumitur ad præiudiciũ domini nomina-
tum procuratorem,quando nõ apparet talem agitasse iu
dicium domino sciente,& non contradicẽte , sed potius
ipso ignorante. Et hanc cõclusionem videtur tenere hic
Innocen.& Specu.in d.§.videndum.versi. sed ponè.& in
§.ratione quoque. in versic.illud. Et hoc ẽt tenuit hic do.
Ant.in vna parte.in alia tamen videtur tenere contrariũ,
inquantum concludit, quod si in instrumento sententiæ
est scriptũ,condemnamus talem procuratorem , creden-
dum est ipsum fuisse procuratorem,& præsentẽ ipsi con-
demnationi,nisi cõtrarium probaretur,per dictum l.op-
timam.Sed præcedens dictum puto verius. Et ad l. opti-
mam.potest responderi, vt s.dixi.Et quæ dixi s. procedũt
quando ille cuius nomine egit,tãquam procurator: alle-
gat defectum mandati, & negat ipsum fuisse procurato-
rem.¶ Interdum verò quæritur, an ille cum , quo litigat
aliquis tãquam procurator: possit allegare defectum mã
dati post sententiam,vel alio tempore.Conclude , quod
si procurator cauit de rato,non poterit tũc ille, cum quo
litigauit,allegare defectum mãdati:vt est casus in l. inter
quos.§.alieno ff.de dam.infe. secũdum vnum intellectũ.
¶ Idem si fuit opposita exceptio in iudicio, & illa nõ ob-
stante fuit admissa:quia imputet sibi, qui non appellauit.
argumento.supra de elec.in c.cum dilecti. ad finẽ.¶ Idẽ
si fuit productum mandatum,& data copia parti,& nihil
opposuit.Nam tunc non audietur,nisi probet ipsum de-
fectum mandati:vt voluit Innocen.in c.quoniam cõtra ,
de pro-

de proba.& hoc maximè procedit, si fuit registratum in
actis. Nam vt voluit hic glo. ibi registratur in actis tenor
instrumenti producti parte præsente, & non ꝯtradicen-
te.stari etiam debet tunc exemplo registrato in actis,nisi
aliud probetur. Idem etiam si nõ fuit registratũ, sed solũ
apparet in actis productum fuisse originale parte aduersa
præsente,& non contradicente: quia imputet sibi,quare
25 tunc non contradixit. † vbi autem simpliciter fuit litiga-
tum, tãquam cum procuratore,& nihil fuit oppositum,
nec productum aliquod instrumentum:vel si fuit produ-
ctum,parte absente:tunc videtur,quod possit opponi de-
fectus mandati, & quod incumbat onus probandi ipsi
asserenti mandatum. Et hoc tenuit Barto.in l. licèt.C.de
procurato, & in l.Pomponius.§.rati.ff.de procurator. Et
sic dicit Innocentium voluisse in capitulo quoniã cõtra.
infra de probatio.Sed certe ipse Innocẽtius in c.j.de elec.
lib.vj.in verb.absentia.per glos.videt velle, quod ex quo
ante litis contestationem nihil fuit dictum contra asserẽ-
tem se procuratorem,ꝙ imputandum sit parti:& ideo nõ
debet audiri,nisi probet defectum mandati,per id,quod
habetur dicta lege Pomponius. In §.rati. ¶ Dicit tamen
Inno.in d.c.j.& etiam glo.ibi, ꝙ post litis contestationẽ,
licèt pars non possit obijcere defectum mãdati, nisi pro-
bet,tamẽ iudex ex officio poterit obijcere, ne eius ꝓces-
sus reddatur elusorius.Sed aduerte,quia contra hoc vlti-
mum dictum est casus, secundum vnum intellectum,in
l.inter quos.§.alieno.ff. de dam.insec. per quem videtur
reprobari dictum Inno.& glo.in quantum dicunt, quod
iudex ex officio poterit obijcere.nam ibi est tex.in cõtra-
rium,secundum vnũ intellectum.Et ad rationem Inn.&
gl.potest responderi, quod iudicium non erit elusorium
ex eo,quia processus non est omnino nullus. Nam licèt
non teneat ad præiudicium domini, tamẽ teneat ad præ-
iudicium procuratoris:vt notatur per gl. & doc.in l.licèt.
26 C.de procura.Et per Inno.s̃.eo.prudentiam. † & ideo vi
detur, quod ad priuatam vtilitatem non debeat interpo-
nere officium suum non petitum, per l.iiij.§.hoc autẽ.ff.
de dam.insec.& de elec.in c.innotuit. & per notata ꝑ Io.
And.j̃.de iureiu.c.ad nostram.lo ij.& sic videretur verius
dictum Bart. Et tenendo eius opi.posset responderi ad §.
rati.quod ibi loquitur de cautione de rato, quæ non põt
peti post litis contestationẽ:sed non negatur ibi; q̃d non
possit obijci de defectu mãdati in casu, de quo dixi.s̃.post
Bar. & etiam si sciuerit ille,qui obijcit defectum mãdati,
eum fuisse falsum procuratorem,prout voluit Bar.in d.l.
licèt: quia nõ erat in eius potestate validare iudiciũ,licèt
esset in potestate illius,cuius nomine quis egit, tãquam
procurator.Et sic vr̃ tenendum esse opinio.Bar.de qua p̃-
dixi.¶ Aduerte tñ,quia Inn.& glo.in d.c.j.de elec.lib.vj.
27 voluerunt † quod vbi post litis contestationem opponiẽ
exceptio defectus mandati procuratoris,ꝙ tũc nõ audia-
tur obijciens,nisi probet.Et idem vr̃ voluisse gl. in l.Põ-
ponius.§.rati.ff.de procu. & in d.l.licèt.C.de procura. Et
pro hac opi.potest induci, quod q̃a exceptio ista respicit
legitimationem personarũ vr̃, ꝙ deberet in initio oppo-
ni.per id quod hr̃ in l.non ignorat.C.qui accus.non.& in
l.fi.C.de excep.& ideo si hoc non fit,saltem vr̃ transferri
onus probandi in ipsum obijcientem defectum mãdati
post litis contestationem, & sic dictum Bar.vr̃ intelligen
dum inquantum vult post litis contestationẽ posse obij-
ci defectum mãdati,q̃ñ obijciens vellet illud probare. Et
hoc satis vr̃ posse sustẽtati propter autoritatem glossarũ,
& Inno.licèt forte Bar.latius voluerit intelligere, videli-
cet,ꝙ audiatur etiam post litis contestationem ipse obij-
ciens defectum mandati in casu de quo dixi.s̃.post eum;
28 licèt aliter non probet. ¶ † Item aduerte,quia dominus
posset ratificare gesta per falsum procuratorem ante latã
sententiam, etiam inuito aduersario.l.licet.ff.de iud. & et
post latam sententiam contra aduersariũ in fauorem do-
mini:vt est gl.singularis,quæ non est alibi,in l.si mater.§.
hoc iure.ff.de exce.rei iudic. licèt aliqui reprobent illam
gl.sed non bene,vt ibi etiam tangitur per Bar.Et ideo te-
ne illam bene menti.¶ Nam planum est,quod ante sen-
tentiam dominus potest ratificare gesta per falsum procu
ratorem.l.licèt.ff.de iudicijs.& similiter post sententiam,
q̃ñ esset lata contra procuratorem ad præiudicium domi
ni.l.iij.§.falsus.ff.rem rat.ha. Sed quod possit sententiam
latam pro falso procuratore in sui fauorem approbare in-
uito aduersario,non habes alibi melius, quam in d.glo.
præallegata.§.hoc iure. Et hæc sufficiant de secundo prin
29 cipali.¶ †Circa tertium,an præsumatur pro actis substã-
tialibus,quod præcesserint sententiam:si producatur sen
tentia. conclude quod si sententia non trãsiuit in rem iu
dicatam,non præsumitur pro processu, nec consequen-
ter pro actis,nisi quatenus de illis appareat per acta.infra
de probatio.in capitulo quoniam contra,& ideo si est ap
pellatum a sententia,& pendet appellatio, vel si nõdum
sit lapsum tempus datum ad appellandum,non præsumi
tur pro processu,nisi quatenus probet. ¶ Si vero sentẽtia
transiuit in rem iudicatam, tunc si fuit lata partibus præ-
sentibus,præsumitur pro processu,maximè si in senten-
tia fuit dictũ visa libelli oblatione, litis contestatione,&
similibus.Facit quod notat Bart. in Authentica si quis in
aliquo.C.de ædẽdo.Idem tamen dicas,si de prædictis nõ
sit facta mentio,vt voluit & hic Innocentius.licèt Barto-
lus aliter senserit dicta Authẽtica si quis in aliquo.C.de
eden.& ideo tene menti hic dictum Innocentij cõtra di-
ctum Bartoli. nam videtur verius dictum Innocẽtij pro-
pter pręsumptionem:quem resultat ex sententia,ex quo
transiuit in rem iudicatam.facit quod habetur infra de re
nuntiatio.in præsentia.& quod inferius etiam infra dice-
30 tur.¶ Et aduerte† quod licet in sententia dicatur, visa li-
belli oblatione,litis contestatione,& similibus, faciẽdo
mentionem etiã de alijs actis,quod per dicta verba enun
tiatiua notarij,non surgit,quod inducatur probatio præ-
dictorum,ex eo, quia illa non fuerunt gesta tempore sen
tentiæ:sed præcesserũt ipsam sententiam,& ideo de se nõ
faciunt fidem. Facit quod notat gl.in l.j.C.de fide instru.
& iure haste fiscalis.lib.x. & quod notat Innocentius de
proba.in c.quoniam contra.& Spe.in ti.de instr.ædi.§.re-
stat.ver.in summa,sed potius surgit præsumptio, & ꝓba-
tio, ex eo, quia sunt enunciata partibus pręsentibus,&
non contradicentibus.facit quod habetur in l.optimam.
C.de contrahẽ.& com.stip.Et sic etiam dixit hic do.Ant.
& voluit Specu.& etiam Innocentius in locis præallega-
tis.¶ Si vero sententia sit lata contra absentem,& sic alte
ra parte absente:tũc Innocentius hic videtur velle,quod
non præsumatur pro processu, etiam si fuerit lata contra
absentem contumacem.Sed cõtrarium sensit ipse Inno-
centius in c.bonæ. lo j.de elec.quando sententia est lata
contra absentem contumacem. Nam tũc ibi dicit, quod
præsumetur sententiam fuisse rite latam, & illam fuisse
latam præcedente processu legitimo, & sic actis substan-
tialibus.Et hoc etiam sequitur Specu. in titu.de senten-
tia.§.vt autem.ver.& nota.& §.fi.ver.in summa. & etiam
tenuit Compo.in c.in præsentia.de renun.& Ioan.Cald.
in c.quoniam contra.j.de proba.& ibi etiam dixi. Et ista
videtur esse cõmunis opinio.per ea quæ.s̃.dixi.licèt Bar.
aliter videatur sentire in dicta Authen. si quis in aliquo.
31 C.de æden.& in l.finali.C.quando appellãdũ sit.† Et per
prædicta videtur,quod si apparet de sententia,quæ tran-
siuit in rem iudicatam,præsumetur pro illa, & ei erit stã-
dum, nisi probetur contrarium, quod aliquis actus sub-
stantialis defecerit. Poterit autem illud probari producẽ-
do omnia acta, si in illis non appareat contestatio.nã ne-
gatiua potest taliter probari, scilicet, per inspectionem
scripturæ.l.tertia. cum ibi notatis. C. de errore aduoca-
torum.& facit, quod dixi in dicto capitulo quoniam cõ-
tra ad

tra ad finem.super gl.fina.¶ Et ex prædictis patet,an pręſumatur pro ſententia,quòd fuerit ritè lata, præcedente pceſſu ſubſtātiali, & nūquid dēat præſumi pro ipſo pro-
32 ceſſu.† Si autem quæratur,an præſumendum ſit pro ſententia,quòd ſit iuſta,dic quòd nō, ſi non tranſiuit in rem judicatam,niſi aliud oſtendatur.Secus ſi tranſiuit in rem judicatam:quia tunc bene præſumitur pro iuſtitia ſentētiæ.ſupra eodem capitulo paſtoralis.§.quia verò.& nota. infra de probatio. in capitu.quoniam contra, & facit infra de re iudi.in c.cum inter vos. de quo etiam tangetur in c.in pręſentia de renuntiatio. Et nota quòd cum concluſione ſuperius dicta trāſiuit hic dominus Antonius, primo loco tenens quòd ſi ſententia eſt lata,quæ tranſiuit in rem iudicatam licèt fuerit lata contra abſentē contumacem,præſumatur pro iuſtitia ſententiæ,& etiam, q ritè fuerit lata:& ſic etiam,quòd pręſumatur pro proceſſu,& quòd præcedente legitimo proceſſu fuerit lata.Sed poſt ſecundo loco tenuit contrarium in hoc capitulo, dicens veriorem opinionem eſſe, & illam teneri, quòd ſit differentia,an ſententia ſit lata pſente parte,an verò parte contumaciter abſente: quia hoc ſecundo caſu non pſumetur pro proceſſu.Sed certè prima verior videtur, & illa etiam videtur eſſe communis: & eam ſequitur Spec. in locis præallegatis,& etiam Ioannes Calde.in d.c. qm contra. infra de prob.Et hęc ſufficiant de tertio principa
33 li dubio.¶ Vlterius aduerte,quia tangit hic Inn.† an exceptio nullitatis habeat impedire executionem ſentētię. Et videtur conſiderare tres caſus: quia aut opponitur talis exceptio coram ſuperiore ipſius ſententiantis: aut coram inferiore,cui commiſſa eſt executio.aut coram pari: vt quando iudex vnius loci, pro executione fienda ſuæ ſententiæ ſcribit iudici alterius loci propter bona, quæ ſunt in illo loco.Facit,quod habeť in c. poſtulaſti de foro competen.& in l.a diuo Pio.§.j.ff.de re iudi.primo caſu videtur dicere,quòd regulariter exceptio nullitatis, non impediat executionem.Fallit,quando dicitur ſentētia lata contra abſentem ex iure,& probabili cauſa.Et ſic intelligit.l.ſi prætor §.Marcellus.ff.de iudi.Et pro hoc facit,ſecundum eum,quia nō videtur reperiri ius aliquod, dicens exceptionem nullitatis debere admitti cōtra executionem ſententiæ.quod an ſit verum, patebit ex infra dicendis.¶ Secundo caſu dicit, quod ſi eſt nullitas. per quam allegatur defectus commiſſionis, & ſic poteſtatis exequentis:iſta admittitur per hunc tex. & infra de fal.c. ſuper eo.ſed alia nullitas non admittetur. poterit tamen ſi ſibi videať,ſuperſedere,& ſuperiori referre per id,quod habetur in c.de cætero.j.de re iudi.Tertio caſu videtur dicere,quod poterit admittere exceptionē,ſi volet,ex quò eſt par: & non inferior. Sed de hac materia potes dicere plenius,vt dictū fuit ſupra eo.c.paſtoralis.§.quia verò.Et potes concludere,quòd exceptio nullitatis in primo caſu,& etiā in vltimo, debet admitti,ſi de illa poſſit ſtatim conſtare,vel ſit notoria,per l.iiij.§.condemnatum. & ibi per Bart.& ibi etiam dixi ff.de re iudic. Et præſertim procedit hoc,ſi eſſet nullitas, pquam inducatur defectus iuriſdictionis.per id quod notat gl.in clemen.ad compeſcē das.de ſequeſtra.poſ.vbi eſt etiam glo.quæ allegatur pro
34 ſingulari,† quod licèt a iure, vel ſtatuto excludatur exceptio nullitatis,tamen non intelligetur excluſa exceptio nullitatis,prouenins ex defectu iuriſdictionis, ſeu poteſtatis.quod bene tene menti: quia non habes meliorem gloſſam,quo ad hoc.Et licèt Innocen.hic dicat, vt ſupra tetigi non eſſe iure cautum exceptionem nullitatis poſſe obijci contra executionem ſententiæ,tamen nō videtur bene dicere:quia imo videtur reperiri cautum in dicto.§.condemnatum.vbi expreſſe litera vult exceptionē nullitatis admitti contra executionem ſententiæ.Et, qđ dixi ſufficere,ſi de illa poſſit ſtatim conſtare, dicit hic do. Florenti.poſt Barto.in dicto §.condemnatum.quòd ſatis dicetur ſtatim,vel incontinenti,quando hoc poteſt conſtare infra tempus. infra quod ſummariè habet expediri executio.Facit l.ſi is a quo.ff. vt in poſ.legatorū.& ſic ſufficiat,ſi poſſit probari intrà tempus, in quo examinatur in executione,an reperiantur mobilia,vel immobilia,an verò ſolum nomina debitorum,ſecundum ea, quæ habētur in l.a diuo Pio.§.in venditione ff.de re iudica.¶ Si autem non poſſet de illa ſtatim, ſeu incontinenti conſtare, tunc non admitteretur exceptio nullitatis contra executionem ſententiæ:quia executio ſententiæ fit ſummariè. lege a diuo Pio.præallegata.§.in venditione.& §.ſequenti.Et ideo non admittuntur exceptiones requirentęs altiorem indaginem.l.iij.§.ſi ibidem.ff.ad exhibendū. Ad-
35 uerte tamē,† quod etiam ſi quis interdum offerat ſe velle probare incontinenti de nullitate,non audietur. vt qñ habuiſſet contra ſe tres ſententias cōformes, vt eſt caſus in cle.j.de re iudi.In ſecūdo autem caſu, de quo dixit Inno.dic quod poterit cognoſcere de nullitate ſi obijciatur ſummariè,vt ſe informet,an calumnioſè obijciatur, illa non obſtāte exequatur.aliàs ſuperſedeat, & referat ſuperiori:vt in dicto c.de cætero.infra de re iud.Et de materia etiam tetigit hic do. Floren.qui in effectu tenet cōcluſionem ſuperioris dictam.Aduerte tamen,quia quando ille cui mandatur, vt faciat executionem ſententiæ par eſt mādanti.Inno.hic dixit,quod ſi inueniat, & probabiliter ſuſpicatur ſententiam iniuſtam,non tenebit obedire.argu. c.j.de offi.ord.cū ibi notatis. Et facit,quod ibi dicetur.Et
36 licèt ſic tranſeat do.Flo.cum dicto Inn.tamen † videtur, quod ſi ſolum dicat ſententiam iniuſtam, ipſe iudex par, cui ſit mandatum,vt exequatur,quod licèt non teneatur obedire,quia eſt æqualis,& ſic nō poſſit cogi, per ipſum mandantem, tamen videtur, quod malè faciat non exequendo,licèt ſciat iniuſtam: quia quo ad iuris diſpoſitionem cenſetur eſſe iuſta,ex quo non eſt appellatum,& ſic trāſiuit in rem judicatam:licèt reſpectu partis fuerit iniuſta,vt notat gl.in dicto §.quia verò.Et ideo ſi non exequatur poſſet implorari officium illius, qui eſſet ſuperior ipſius qui mādatum recepit,vt illum cogat ad exequendū, per c.nullus infra de iure patrona. Et ſic etiam dixi in dicto §.quia verò.Si verò inueniret ſententiam nullam,an poſſit tūc de tali exceptione cognoſcere,& decidere,fortè Inn.voluit,quod ſic.& ſic tunc non tenetur exeq.ſicut nec ipſe,qui mandauit,ſi reperiat in ſummaria cognitione ſententiam eſſe nullam.Bar.tamen in l.a diuo Pio.pal legata,& do.Anton.in §.quia verò dixerunt,quod quando eſt iudex par,vel inferior,non pōt cognoſcere de nullitate ad finem,vt ſuper illla diffiniat,ſed ſolum, vt ſe informet,& referat ſententianti. Et ſic parificant parem iudicem iudici inferiori.ſed Innocē. hic videtur velle aliud in iudice inferiori,& aliud in iudice pari. Poſſes concor-
37 dare opi.quod † ſi par iudex,cui mādatur executio in eodem loco,vel in alio ppinquo,tunc poſſit procedere opi. Barto.vt tunc non poſſit cognoſcere,vt decidat, ſed vt ſuperſedeat,& referat mandanti. Si autem eſſet in loco longinquo,tunc videtur,vt parcatur loboribus partium, & expenſis.argu.l.ſi longius.ff.de iudic.& ſupra eodem. ſuper quæſtionum.§.porrò poterit cognoſcere,& diffinire. Et ſic intelligatur dictum Inn.hic, quod tene menti. per Inn.tamē facit,quod indiſtinctè poſſit cognoſcere, & ad finem,vt diffiniat. qa videtur talis iudex alterius territorij.cui mādatur executio,potius ex ſua iuriſdictione exequi,licèt propter mandatum,vel rogamen ſupra factum. argumen.eorum, quæ habentur de ele.in capitulo ſuffraganeis.quàm dicať exequi ex vi iuriſdictionis mandātis: & iō fortè de iure verior eſt opi.Inno. Et adde hoc ad ea, quę dixi in dicto §. quia verò.¶ Item aduerte,quia dicit
38 Innocen. hic, † quod in leuibus credi debet aſſerenti ſe delegatum: vt quādo citat quem aſſerens ſe delegatum, ſaluo niſi eēt vilis pſona, vel niſi eſſet citatus quis de lōginquo.

ginquo. Facit, quod notatur in capitulo ſecundo. infra de dilationibus. Et ſic videtur, quod quando quis aſſerit ſe delegatum, & citat aliquem, ſiue mittat copiã reſcripti, ſiue non, dummodo in citatorio aſſerat ſe delegatum, in dubio debeat pars comparere, quia agiť de modico ꝑiudicio. Nam poſtquam comparuerit, poterit petere copiã reſcripti. Facit, quod dixi ſupra eo. capitulo prudentiam. in principio. in ijs verò, quæ non ſunt parui pręiudicij, vt cum agitur, de executione fienda, nõ tenetur quis credere aſſerenti ſe delegatum, poteſt tamen credere, ſi vult, vt hic colligitur a contrario ſenſu, dum dicit, exequi nõ cogeris. Facit, quod habetur in capitulo nobiliſſimus. ſupra allegato. Nec poſſet ex hoc pars appellare. licèt ipſe vellet exeq. parte inuita: quia ipſe eſt merus executor, & nõ debet appellari ab eo, ex quo modum non excedit, ſed a mandante, ſupra eodem. capitulo ſuper quęſtionum. §. verum. Vbi autem non vellet exequi, ſi non ſit fides de mãdato, non poterit excommunicari. quia non cenſeť tunc eſſe rebellis, ex quo habet iuſtam cauſam contradicendi. Facit, quod notatur per gloſſam, & docto. de præben. in capitulo pro illorum. Ideo, vt tangit hic Inno. & Ioan. Andr. excommunicatio eſſet ipſo iure nulla, quod tene
39 menti. Et per prædicta poſſet inferri, † quid iuris, ſi delegatus mandat alicui, vt citet aliquem, vt compareat corã eo in tali cauſa, vt debeat obedire. licèt non ſit ſibi facta fides de mandato delegationis, tunc videtur, quod ſic: q̃a hoc, quod eſt mandatum, eſt modici præiudicij. Nam licèt pars citetur, & teneatur in dubio comparere, poterit poſtea petere ſibi oſtendi originale, & illius ſibi dari copiam, vt poſſit opponere. Secus quando mandatur, vt fiat executio ſententiæ: quia tunc propter pręiudicium, quod fieret, non tenetur obedire. niſi fiat fides de mãdato, ſi nõ vult, vt hic diciť. Et hoc tenuit Guil. Naſo, ſed Pet. de ſan. tenuit contrarium, videlicet quod ille cui mandať, vt citet aliquem: vel cui mandatur, vt compareat, non teneť obedire. per hunc textum, niſi fiat fides de mandato, vel niſi eſſet perſona autorizabilis, ſeu valde authentica. Sed communiter tenetur præcedens opinio. Et illam tenuit hic dominus Anton. hic in vna parte in vltima charta, & videtur etiam ſequi ſpeculator in titulo de citatio. §. iam de citatione. verſicu. ſed ponè. licèt ipſe dominus Anton. hic in principio. & etiam circa finem videatur tenere cõtrarium dicens, quod videtur attendenda poteſtas committentis, non autem tertij præiudicium per hunc textũ. Sed certè hic loquitur, quãdo actus, qui committebatur alteri, erat tertio præiudicialis, vt patet ex litera. ideo nimirum, ſi non tenetur obedire non facta fide de mandato. Vltimate poteſt opponi, quod decreta. non habet dubium contra id, quod habetur in l. labeo. ff. de Carbonia. edicto. & ſupra in proœmio: quia ius debet eſſe de dubio, vt in prællegatis iuribus, Sed non videtur, quod ſit dubitandum, quod non eſt parendum mandato aſſerẽtis ſe iudicem, ſi non oſtẽdit. ¶ Solutio dic, quod dubitatio poterat eſſe, quia quilibet præſumitur bonus, infra de ſeru. capitulo primo, & ſic non pręſumitur mentiri. ideo videbatur credendum, vt dicit Hoſtien. quod licèt quis præſumatur bonus, non tamen præſumitur iudex: quia iudicis poteſtas non ineſt natura. ſicut bonitas: ſed ex accidenti, Facit, quod notat gloſſ. in capitulo ſi forte. de elect. libro ſexto, vel poteſt dici ſecundum Ioan. Andr. quod verum eſt, quod quæſtio non habet dubium: & ideo Papa reprehendebat conſulentem de indubitatione quæſtionis, ſupra de electio. capitulo cum in iure peritus. in deciſa. quã
40 ibi ponit Ioannes Andreas. ¶ Item poteſt opponi, † q̃d in dubio ſit obediendum, vigeſimatertia quæſtione prima. quid culpatur. Dic illud verum, quando cõſtat de iuriſdictione, & poteſtate mandantis, ſed dubitatur ſuper materia, ſuper qua ſit mandatum. Nam tũc in dubio debet obediri. de tempor. ordin. in capitulo ad aures: cũ ibi notatis. Secus, quando non conſtat de iuriſdictione, & poteſtate mandantis. Et ita loquitur hic, & ſi dicatur dabitur materia ordinario nunquam obediendi mandato Apoſtolico: quia poterit petere reſcriptum, & dicere illud non tenere, quamuis ſibi oſtendatur. Dic ſecundum Hoſtien. quod contra hoc ſunt plura remedia. primum, quia poterit delegatus per ſe exequi. ſupra eodem. ſignificaſti. ſecundum, quia poterit pręuenire ordinarium non exequentem ſupra eodem ex litetis. & c. ſanè. ij. niſi appareat quod probabiliter excipiat. alias præſumitur malitioſe facere, ſi nullam cauſam aſſignat, vel non probabilem. infra de crimi. falſi. c. fin. ¶ Tertium eſt quò ad deum, qui ꝑueniret ipſum ordinarium, ſi contra conſcientiam dicat, cum peccet tunc aſſerendo mandatum. ¶ Quartum, & vltimum remedium eſt, quia ſi malitioſè facit, poteſt condemnari in triginta libris. auri l. ij. ad fin. C. de legibus.
41 ¶ † Vltimo adde inquantum dixi ſupra, quod ille cuius nomine agitatum eſt iudicium per falſum procuratorem poteſt illud ratificare, etiam poſt latam ſententiam in fauorem ſui ad præiudicium aduerſarij. Nam recolẽdæ memoriæ dom. Gaſpar. de Cal. in c. ſequenti, dicit fuiſſe contrarium obtentum in curia: quia licèt ante ſententiã poſſit ratificari iudicium agitatum per falſum procuratorẽ: quia dubium eſt, an ſequatur ſententia pro ratificante, vel non poteſt tunc ratificari l. licèt. ff. de iudicijs, & licèt etiam poſſit ratificari, quando lata eſſet ſententia contra procuratorem, quia ratificat tunc ad ſui præiudicium, ꝑ l. iij. §. falſus, ff. rem ratam haberi. tamen non poterit ratificare poſt latam ſententiam, quando eſt lata in fauorem procuratoris, & conſequenter ipſius ratificantis, per id q̃ habetur in l. ſi tutor. C. in quibus cau. in inte. reſti. nõ eſt
42 neceſ. coniuncta gloſ. † Nam videtur eſſe ſpeciale in minore, vt poſſit talem ſententiam pro ſe ratificare, per id q̃ ibi notatur. Et ſic ſecus vř eſſe in alio maiore. Et hoc tenuerunt Vltramontani, & Cyn. in dicta l. ſi tutor. & aliàs memini me vidiſſe quandam deciſionem Rotę in antiq̃s vt mihi videtur, quæ iſtud etiam videbatur tenere. Sed vt dixi, gloſ. tenet contrarium in dicta l. ſi mater §. hoc iure. ff. de excep. rei iudi. & etiam Barto. ibi. & illam puto verã. Nec obſtat d. l. ſi tutor. quia, vt voluit Bart. in dicto §. hoc iure. qui ibi loquitur, quando iudicium erat nullũ ex defectu ſolennitatis iuris deficientis, quia ibi erat iudicium agitatũ per tutorem, vel curatorem minus legitimum, quia non ſatiſdederat, prout tenebatur ſecundum formã iuris rei pupilli, vel adoleſcentis ſaluam fore: non autem deficiebat iudicium propter defectum conſenſus, & ideo ibi bene eſt ſpeciale in caſu illo, quod poſſit minor ratificare per ſe. Sed vbi iudicium eſt agitatum nomine maioris per falſum procuratorem, tunc ſolum ſurgit nullitas ad præiudicium domini propter defectum conſenſus ipſius domini, & ideo poteſt ratificari actus quandocũque ſuperueniat conſenſus, propter cuius defectum inualidabatur, per id quod habetur in regula, ratum, & in regul. rati, de regulis iur. in vj. Et facit etiam, quod dixi poſt Innocen. in c. cum conſuetudinis. de conſue. tene menti tamen dictum Cy. in dicta l. ſi tutor. & dictum domini Gaſparis in dicto. c. ſequenti: quia per prædicta habes autoritates pro vtraque parte ſi de facto contingeret in dubiũ reuocari, an dominus poſſit ſententiam latam pro falſo procuratore in ſui fauorem approbare. Et nota. quod do. Gaſpar de Cald. non facit aliquam mentionem de glo. §. hoc iure. nec Cynus nec etiã domini de Rota. vnde nõ videntur habuiſſe notitiam dictæ gloſ. Ioannes de Imola iuris vtriuſque doctor.

SVMMARIVM.

1 *Olim dictio, quod ſignificet, & quod temporibus verificari poſſit.*
2 *Abbas pro cauſa monaſterij agere poteſt, ſicut & conuentus.*

3. Aedificare

3 *Aedificare in alieno territorio non licet.*
4 *Rescriptum super iure de futuro concessum, an valeat.*
5 *Rescriptum impetrari potest super iure de præsenti, licèt ordinetur ad ius de futuro.*
6 *Delegatorum literis referentium negotium superiori creditur.*
7 *Iudiciarij ordinis quæ esse probentur.*
8 *Exceptio defectus iurisdictionis opponi potest in quauis parte litis.*
9 *Iudex, cuius iurisdictio in dubium reuocatur, an possit de hoc dubio cognoscere.*
10 *Iurisdictio delegati de re ad rem nõ potest prorogari per procuratorẽ.*
11 *Iurisdictio delegata non nisi ad comprehensa in rescripto dẽt extendi.*
12 *Sententia excommunicationis lata post appellationem legitimam est ipso iure nulla.*
13 *Mandatum procuratoris æquiparatur mandato delegati.*
14 *Testis non solum super certis articulis, sed super tota causa iurare dẽt.*
15 *Dominus sciens aliquid nomine suo fieri, an videatur illud approbare.*
16 *Patientia simplex quando præiudicet patienti.*
17 *Actus iudiciales facti domino absente, ei præiudicant, si non contradixerit.*
18 *Gesta per procuratorem, quando domino præiudicent.*
19 *Procurator datus ad recipiendam solutionem debiti, tempus solutionis fiendæ non potest prorogare. & nu. 21.*
20 *Procuratoris factum domino præiudicat in his, quæ parui sunt præiudicij.*
22 *Procurator, an renuntiare possit exceptioni domino competenti.*
24 *Procurator, an possit renuntiare probationi super exceptionibus peremptorijs, vel alijs.*
25 *Procurator datus ad causam matrimonij, an agitare possit causam dotis.*
26 *Procurator, an & quando ab interlocutoria iudicis appellare debeat.*
27 *Rescripta ad lites futuras non dantur.*
28 *Rescripti verba qua ratione sint ponderanda.*
29 *Accusatio criminalis in dubio non continetur in rescripto.*
30 *Actio personalis, an includatur sub clausula generali expressa in actione reali.*

CVm olim Abbas. Per procuratorẽ nõ habentem ad hoc mandatum non prorogatur iurisdictio de re ad rẽ, & executio lata post appellationem legitimam est nulla.h. d. Et est cõis diuisio. Nam in prima ponitur cõsultatio. in scd'a rñsio: secunda ibi: quia vero. Prima pars subdiuiditur in sex. Nam primo ponit causæ cõmissionẽ. Secundo processum iudicum. Tertio exceptionẽ comitis. Quarto interlocutionẽ modicam. Quinto comitis appellationem. Sexto ipsius excõicationẽ. Secunda ibi: primæ ibi per quorum. Tertia ibi: tandẽ. Quarta ibi: iudices. Quĩta ibi: quo audito. Sexta ibi: vnde.
1 ¶ †No. primo de ista dictione, olim, q̃ vr̃ negare tp̃s
præsens: tñ vr̃ posse verificari in tribus tp̃ibus, iuxta versum illum, Olim, iamdudum, & quondam, tria tẽpora signat, & no. p gl. in l. nec emptio. ff. de contrah. emp. Et per hoc vr̃ posse saluari instr̃m, in quo dr̃, Petrus quondam Martini: licet Martinus viuat. Et sic dicit Bar. se de facto saluasse instr̃m, vt per hoc nõ possit redargui de falsitate, in l. j. §. j. ff. de noui ope. nun. Cõiter tamẽ dictæ dictiones vr̃ remouere tp̃s præsens, & ponere præteritum. Facit l. cui. §. affinitates. ff. de postulan. nisi ratio subiectæ materiæ, vel falsita-
2 tis euitandæ aliud suadeat, per id qđ dixi. s̃. ¶ †No. q
pro causa monasterij vr̃ q debeat agere Abbas, & cõuentus, an autẽ solus Abbas possit. dic, vt hr̃ in c. edo-
3 ceri. s̃. de rescr. Not. q † non est licitum ædificare do-
mum, vel aliud construere in alieno territorio. Nam ædificatum, seu constructum cedet solo. Insti. de rer. diui. §. ex diuerso. Vnde potuerunt etiam monachi hic comiti nuntiare nouum opus. de no. ope. nũ. c. ij.
4 ¶ No. in tex. ibi: nitebatur q † vr̃ valere rescriptũ con-
cessum super iure de futuro. Et sĩr vr̃ posse agi p iure de futuro, qđ qualiter sit ĩtelligẽdũ, infra patebit.

5 ¶ †No. q super iure de præsenti, licet ordineť ad im-
pediendum factum de futuro põt rescriptũ impetrari. Facit qđ hť in l. harum. & l. cgi. ff. si ser. ven. Et ex hoc habes vnum intellectũ in c. ¶ Item potes notare q contra præparantem se ad ædificandum in præiudicium alterius põt iudices impetrari, & sic habes q aliqñ põt agi in iudicio p facto futuro, qñ videlicet, status p̃sens iudicat verisimilẽ euentum de futuro, & ius agendi cõpetit de p̃senti. Facit qđ no. gl. in c. Romana. §. caueant. de sen. exc. li. vj. & in c. in nostra. j̃. de sepul. & qđ no. ẽt in c. auditis. de procu. Et ex hoc
6 habes alium intellectum. ¶ †No. q literis delegatorũ
referentium negotiũ superiori statur. Facit j̃. c. proxi. & de acc. cum dilecti. & de excess. præla. c. inter. ver. præterea. de quo. j̃. de prob. post cessionem. non tñ vr̃ credi verbo ipsorũ. j̃. de prob. c. qm̃ cõtra. de quo dic, vt not. in c. cũ a nobis. de testi. Põt tñ dici s̃m d. Ant. q hic creditur literis delegatorum de agitatis coram se in ijs, in quibus eorum p̃iudicatur processui. Facit
7 qđ no. in c. ij. de arbit. ¶ †Not. plura quæ vñr esse de
ord. iud. videlicet petitio, seu libellus, contestatio, testium receptio, & publicatio, & disputatio, de quo j̃. de prob. qm̃ cõtra. ¶ An tñ omnia prædicta sint de ordine substantiali iudicij, notatur in l. prolata. C. de sen. & interlo. om. iu. & in Spe. de prępa. iudiciorum. circa principium. Et an publicatio attestationum sit oĩno necessaria. gl. c. fi. ad fi. de hæreti. li. vj. vr̃ velle, q non. Nam ibi vult, q nõ vitietur processus, si omissa fuerit publicatio. de quo in c. cũ I. & A. j̃. de re iu. vbi etiam per d. Floren. Et de hoc dic vt ibi notatur.
8 No. † q exceptio defectus iurisdictionis põt in qua-
cunq; parte litis opponi, velut reddens iudicium retro nullum. Facit qđ hr̃ in c. in nostra. de procu. & in l. licet. C. de pcur. ¶ No. q vbi superuenit notitia exceptionis dilatoriæ post litis conte. vel ẽt post publicatas attestationes, põt opponi non obstante ꝯrestatione. facit qđ hr̃ de exce. pastoralis. ¶ †No. q vbi re-
9 uocať in dubium de iurisdictione alicuius iudicis, ad
illum spectat cognoscere, an sit iudex, & põt pnũtiare se iudicem cõpetentem: & p̃iudicat s̃nĩa nisi appelleť. Et no. q talis s̃nĩa dr̃ interlocutoria: & ab illa etiã põt appellari de iure ciuili: vt est gl. no. in auth. habita. C. ne filius pro pa. Et no. q talis s̃nĩa præiudicat, si non appellať, ẽt dato q iudex nõ haberet iurisdictionẽ. Facit qđ dixi in c. ex parte decani. de rescri. & qđ
10 no. Lapus in c. j. de rescr. in vj. †No. q iurisdictio dele
gata nõ põt prorogari de re ad rẽ per procuratorem, si fuit simpliciter ꝯstitutus ad cãm pertractandam: & ideo requiriť qđ habeat sufficiens, vel speciale mandatum ad prorogandũ. ¶ No. q licèt procurator non habeat potestatem prorogandi, si tñ proroget sciẽte dño, & non contradicente, vr̃ dño p̃iudicare de quo ẽt tangetur cum gl. ¶ No. q vbi factum procuratoris non præiudicat dño nisi p p patientiã ipsius dñi, cautela est, quòd cum factum peruenit ad notitiam dñi, statim contradicat, facit quod hr̃ in c. j. ad fi. vt lite nõ
11 conte. ¶ †No. q iurisdictio delegata non extenditur
nisi ad comprehẽsa in rescripto. Et ex hoc etiam no. q rescriptum est stricti iuris, & nõ debet extendi. Facit quod hr̃. de rescr. c. fi. & j̃. co. in c. P. & G. ¶ No. q ille qui appellauit ab interlocutoria, iterum vr̃ citandus antequã procedatur per iudicem a quo. Sed certe hoc non est necessarium, vt est expressum in c. cũ qui. de dolo & contu. li. vj. ¶ No. q post appellationẽ legitimã non teneť appellans cõparere corã iudice a quo, nec censeť contumax si non cõpareat. Et no. ẽt
12 † q sententia excõmunicationis lata post appellatio-
nem legitimam est ipso iure nulla. Facit. j. de senten.

excom.

excõmu.in c.licet.¶No.ꝙ procurator intelligiᷓ cõ-
ſtitutus ſolum ad illa q̃ ſunt expreſſa in mandato ꝓ-
13 curationis.†Et ex hoc not.ꝙ mandatum procurat.&
mandatum delegati æquiparanᷓ:quia vtrũq; intelli-
gitur ſtrictè.quod tene menti..¶Item not.ꝙ damna
data ſuꝑ re non põt reſarciri officio iudicis,vbi ſunt
data ante litis conteſtationẽ, ſi nõ fuerunt petita,vñ
ſuper illis debet fieri impetratio,& ſimiliter expreſſa
debet fieri petitio.l.ædiles.§.itẽ ſciendũ.ff. de ædil.
edic. Et facit,qđ not.Bar.in l.iiij.§.hoc autem.ff.de
damno infecto.Secus in damnis, quę ꝯtingunt circa
rẽ petitã poſt litis ꝯteſtationẽ . qa de illis põt iudex
ſe intromittere etiã parte non petente.d.§.itẽ ſcien-
dũ.Et facit,qđ notat Bart. in l.ſi quis miſſum.§.fi.ff.
de dã.infec.¶In gl.ij.ibi:& talia dicta nõ valent.hoc
intellige:qñ iuratur ſuper certo articulo, vt infra di-
cit glo.qa ſi deponant ſuper alio,vñr tunc deponere
non iurati. Secus ſi iuraſſent dicere veritatem ſuper
articulo,& tota cã:quia tunc valeret dictũ etiã ſuper
alio articulo.dũmodo clauderetur ĩtra iuriſdictionẽ
iudicis,ꝓut nota.in c.de teſtibus.allegato in glo.Et
nota.ẽt p Legiſtas, & maximè Bar.in l.ſi duo patro-
14 ni.§.itẽ Iulianus.† & iõ ſis caut⁹ in practica, vt facias
iurare teſtem non ſimpliciter ſuper articulis produ-
ctis:ſed etiam ſuper tota cauſa:quia tunc licèt depo-
nat aliquid extra articulum , vel articulos faciens ad
cauſam.valebit tñ dictum eius.In gl.iij.ibi: ſi ſeruus
ſciente.Sed certe põt dici,ꝙ ibi eſt ſpeciale fauore re
ligionis,ſeu ordinis clericalis.In ea.gloſſ.ibi.c.ij.Sed
certe ibi loquiᷓ, qñ agiᷓ de tꝑali alienatione, in qua
verſatur modicum p̃iudiciũ.¶In ea.gl.ibi.l. vltima.
Sed certè illud contingit ibi ſm gl. ꝙ factum inſtitu-
toris præiudicat dño in non expreſſe cõmiſſis , ex eo
quia illa q̃ facit licèt nõ expreſſe erunt cõmiſſa, dñs
facere cõſueuerat:& ibi ideo p̃iudicat ipſi dño. ¶In
ea.gl.ibi: ſed & in principio. ſi intelligas de prima.l.
ſed & ſi illa modicum facit.nã ibi dr̃ ꝙ ſi aliquis no-
mine meo aliquem prępoſuit alicui negotiationi,&
ego ratũ habeo , mihi p̃iudicat. Si vero intelligas de
ſcđa.l.ſed ſi illa etiã modicum facit,qa illa dicit,ꝙ ſi
inſtitor inſtitutus per patrẽ pupilli poſt mortẽ pupilli
ꝓſequatur in negotiatione ſibi cõmiſſa p̃iudicat pu-
pillo,ſi nõ fuit reuocatus per tutores.¶In ea.gl.ibi :
ſi filius.ibi:non interuenit ſimplex patientia,& taci-
turnitas,imo ẽt interuenit actus poſitiuus, videlicet
receptionis lr̃arum tranſmiſſarũ p filium patri,qbus
pater non cõtradicit.Facit qđ hr̃ in cle.ij.de ꝓcura-
tori.¶In ea.gl.ibi:ſi vt ꝓponis.Potes dicere ꝙ ibi eſt
ſpãle fauore nuptiarũ,vt pater intelligatur cõſentire
nuptijs filij,vel filię,ſi non ꝯ̄dicit.Et intellige,fauore
nuptiarũ: id eſt matrimonij p.l.nuptias.ff. de re.iur.
¶In ea.gl.ibi.l.ij. Sed certe ibi ẽt partes ꝯſenſerunt ,
& iõ ibi valet ſnĩa lata per iudicẽ, ſi erat caſus,ĩ quo
poſſet fieri ꝓrogatio ex vi ꝓrogationis, aliàs nõ va-
lebit,vt ſnĩa,ſed vt pactum,ſi partes illã approbarũt,
vt notaᷓ in d.l.ij. Et ex p̃dictis patet , ꝙ iura allegata
per gl. non vñr ſimplr̃ probare dictum gl.Et ꝯ̄ gl.fa-
cit qđ hr̃ in l.procurator ad exhibẽdũ.§.j. & in l.quo
15 enĩ.§.Iulianus.ff.rẽ ra.ha.vbi vr̃ † ꝙ ſi ſciat dñs aliqd
factum nomine ſuo per non habẽtem mandatum,vi
deaᷓ illud reprobare,niſi ipm̃ approbet. Hoſti.& Io.
An.poſt eum dicit,gl.non procedere relatam ad tex.
inqtum vult,ꝙ ſi ꝓcurator excedit fines mãdati dño
ſciente,ꝙ præiudicet dño, niſi ſtatim ꝯ̄dicat. Moueᷓ,
qa actus hic geſtus per ꝓcuratorẽ erat nullus, nedũ
ꝓp defectum mandati ꝓcuratoris,ſed ẽt ꝓp defectũ
iuriſdictionis.Et iõ non hẽt dño p̃iudicare. quia vbi
interuenit defect⁹ iuriſdictionis, nõ vr̃ ꝙ poſſit actus
ratificari,vt notaᷓ ſ.eo.in c.prudentiam.ad finẽ pri-
mæ gl.magr ę. Et facit , qđ nota.in l.licet.ff.de iudi.
ſed ſcđm eos gl.procederet,qñ ꝓcuratio excederet
mandatum corã ordinario, vel etiã corã delegato, ſi
delegatus hr̃et iuriſdictionem ſuper illo , ſuper quo
ꝓcurator excedit mandatũ.Sed certe ſcđm hunc in-
tellectũ oportebit hic ſubaudiri ad tex.dũ dixit,pro-
tinus ꝯtradixit,ſcilicet maximè,quia ſcđm hoc idem
fuiſſet,ſi non ꝯtradixiſſet.Sed certe iſta expoſitio vio
lat lr̃am,a qua in dubio non dẽt recedi , infra de ver.
ſig.in c.præterea.cum ibi notatis. Facit l.nõ aliter.ff.
16 de le.iij.iõ dixit hic.d.Ant.ꝙ † hic exceſſit fines mã-
dati in eo,ꝙ erat vicinum mandato: iõ p̃iudicat dño.
Facit.l.iam tñ.§.qd tñ.ff.iudi. ſolui. & qđ ĩ.tãgit gl.
ſecus ſi oĩno eſſet extraneũ:qa tũc ex quo act⁹ eſt fa-
ctus ad p̃iudiciũ abſentis,& interuenit ſimplex patiẽ
tia,non p̃iudicaret ipſi abſenti,per notata per Bar.in
d.l.quo enim.§.Iulianus.Secus ſi actus eſſet geſt⁹ ad
cõmodũ abſentis:qa tũc bñ vr̃ hr̃e ratũ, ſi nõ ꝯtradi-
cit cũ ſcit.l.ſi abſentis.C.ſi certũ peta. ¶Item ſecus,
ſi cũ taciturnitate iungatur actus poſitiuus , qa tunc
bñ præiudicaret abſenti,ſi non cõtradicit,per id, qđ
hr̃ in l.ſi filius.allegata in gl.& in clem.inſtrõ. de ꝓ-
curato.Sed certe iſta opi.non vr̃ bona:quia hic illud,
ſuper quo procurator exceſſit mandatũ vr̃ fuiſſe om
nino diuerſum ab eo , qđ erat mãdatum ꝓcuratori,
prout litera vr̃ innuere.Et propter hoc fortè ſecundo
dixit, ꝙ licèt hic eſſet duplex defectus , ſcilicet man-
dati procuratoris , & etiam iuriſdictionis , tñ princi-
palis defectus vr̃ fuiſſe defectus mãdati ꝓcuratoris ,
qa ſi habuiſſet ſufficiens mandatũ ad ꝓrogandũ,po-
tuiſſet ꝓrogare iuriſdictionẽ, & ſic tollere defectum
iuriſdictionis, & ideo ſcđm eũ,vr̃ ꝙ ſi dñs ſciuit ꝓ-
rogationem factam per procuratorem excedentẽ in
hoc mandatum.ſi non ꝯtradixit,ſibi præiudicet.Sed
certe iſte intellectus non vr̃ etiam procedere: qa vbi
aliquis facit actũ nomine alterius,ſi tendit ab p̃iudi-
ciũ,non vr̃ ꝙ habeat p̃iudicare etiã ſcienti.per id,qđ
no.Inn.in c.pe.licèt aliter dicat in c.ex parte decani.
de reſcriptis.& facit ẽt qđ no.Bar.in l.ſępe.de re iu-
17 di.& in d.l.quo enim.in §.Iulianus.† do.Flor.hic te-
net gl.dicens illã procedere in actibus iudicialibus,
qa ſi fiant dño abſente,p̃iudicatur ipſi dño ſi non cõ
tradicit ſtatim cũ ſcit,per hũc text.Fallit tñ ſi factum
ꝓcuratoris incideret in delictũ:qa tunc non p̃iudica
ret dño,niſi expreſſe ratum hr̃et,de iureiurã.c.fi.lib.
vj.Secus dicit in actibus extraiudicialibus:qa in illis
non fiet p̃iudicium dño abſenti. licèt non ꝯtradicat
ſtatim cũ ſcit.Et ſic intelligit no.in d.l.quo enim.§.
Iulianus.Nec obſtat ꝙ in iſto caſu actus vr̃ fuiſſe nul
lus ꝓp defectũ iuriſdictionis : qa talis defectus pur-
gatur ꝓp ꝓrogationem, q̃ vr̃ facere procurator ꝯſen
tiendo iudicẽ cognoſcere,q̃ dñs poſtea vr̃ ratificare
ex quo non contradicit. Et hoc modo ſaluat gl.rela-
tam ad tex.Sed contra hanc opi. inqtum indifferen-
ter ꝯcludit in actibus iudicialib⁹ fieri p̃iudiciũ dño,
ſi dñs nõ cõtradicit,vr̃ caſus in d.l.procurator.§.j.&
in d.l.quo enim.§.Iulianus.facit,qđ ibi no.Bar.& in
l.ſæpe.ff.de re iud.& Inno.in c.pe.de re iudi.Et ſic p
prædicta non bene vr̃ haberi veritas.Potes dicere,ꝙ
aliqñ quis eſt procurator,ſed excedit fines mandati:
& tunc geſtũ per eũ pręiudicabit dño abſenti , ſi non
contradicit eum ſcit, ſaltem in actibus iudicialibus,
vt hic eſt tex.non violando eũ. Et idẽ vr̃ dicendũ ẽt
in extraiudicialibus.p l.fi.ff.ꝙ cũ eo. intelligẽdo illã
ꝓut lr̃a ſonare vr̃.licet gl.aliter videaᷓ intelligere, vt
dixi superi⁹ ſuꝑ gl.Interdũ vero nullũ hẽt mãdatũ:&
tũc ſi aliqñ habuit, ſed fuit reuocatũ:& tũc adhuc p̃t
dici,

dici, quod præiudicet dño ꝓpter reliqua ꝑcedentis mandati, sed ipse nõ ꝯtradicit, ꝑ id qđ habet in l. semper qui non prohibet. ff. de reg. iu. & ꝗ no. Inn. in c. ex pte decani. de rescriptis. Interdũ nullũ habet mandatũ, nec ẽt habuit: & tũc nõ præiudicat dño absenti, licèt nõ ꝯtradicat ꝑ d. l. pcurator. §. j. & ꝑ d. §. Iulianus. cũ ibi not. & per no. ꝑ Bart. in d. l. sæpe. & Inn. in d. c. pe. nisi fortè gerens actũ fuerit cõiuncta ꝑsona. ꝑ id qđ not. Cyn. in l. inuitus C. de procu. & ꝑ id quod dixi in dicto c. ex parte decani. de rescriptis. Et per prædicta patet. quod dictum Inno. in dicto c. ex parte decani. inquantum dicit indistinctè qđ si quis: agit nomine alterius dño sciente, & non contradicente, intelligit dñs tacitè habere ratũ. & ꝑ hoc sibi ꝑiudicatur: non videtur procedere indistinctè, sed debet restringi ad casus, quos supra dixi. quod diligenter tene menti. Et per prędicta patet gl. saluari posse etiam relatam ad text. Nec obstat, quod isto casu videtur, quod actus sit nullus propter defectum iurisdictionis: quia responderi potest, vt superius dixi post domi. Floren. ¶ In ea. gl. ibi: & postea liti peragere. Sed certè non per hoc sequitur, quod intelligatur permisisse, quod possit illam peragere post tempus præfixum iudici ad causam finiẽdam: sed potius videtur, quod intelligatur permisisse postea litem peragere, infra tempus tamen datum iudici ad litem finiendam. ¶ In ea. glo. ibi: prope mandatum. id est iuxta mandatum. Sed certè in casu isto non videtur, quod sit iuxta mandatum, cũ in dubio ex quo est datus ad agitandam causam coram tali iudice, videtur datus, vt illam possit agitari infra tempus, intra quod illius durat iurisdictio: & sic non videtur data potestas, vt possit prorogare tempus. Et pro hoc benè facit, quod habetur in l. qui Romæ. §. Callimachus. ff.
19 de ver. obligatio. vbi patet, † quod si aliquis est datus procurator ad recipiendã solutionem debiti, non potest prorogare debitori tempus solutionis fiendæ. ¶ In ea. gl. ibi. §. vltimo. melius facit §. quid tamen. eadem lege. In ea. gl. ibi: siue sequelam. Sed certè quod possit fieri prorogatio per procuratorem, seu quod illa habeat per ipsum fieri. non est hoc præparatorium necessariũ. nec simpliciter sequela necessaria ad mandatum datum, & ideo non sequitur, quod possit prorogare. Et sic patet, quod iura allegata per glo. inquantum vult, quod licèt procurator nõ habens mandatum ad prorogandum, non possit prorogare de re ad rem, sed de tempore ad tempus sic, non probant dictum glo. cum gl. tamen concordat Vincen. Philippus & Petrus: sed Goffr. tenuit contrarium. videlicet, quod non potest prorogare etiam de tempore ad tempus, nisi habeat generalem cũ libera, maximè cum domino non expediat. Secus si haberet generalẽ cum libera, per id ꝙ habetur in l. procurator, cui libera ff. de procura. & quod not. etiam per Bart. in dicto §. Callimachus, & cum Gof. concordat Innoc. hic, & expressius in c. de causis. supra e. tamen secundum d. Floren. Inno. hic postea videtur sentire, quod factum procuratoris nõ nocet domino, nisi cõsentiat tacitè, vel expressè. Et inducit iura, de quibus hic in principio gloss. propter quod domi. Floren. tenet glo. sane dicens, quod prorogatio de tempore ad tempus respectu litis prosequendæ, videtur esse propriè mandatũ, tanquam pertinens ad expeditionem causę, & hoc si fiat ad modicum etiam tempus. argumen. c. consuluit supra eo. vbi iudex etiam parte inuita expectat diem sequentẽ. Et pro
20 hoc est allegat, † quia factum procuratoris nõ præiudicat domino in ijs, quæ sunt parui præiudicij. l. iij. cum ibi notatis. C. de procurato. & in c. j. ad finem. vt lite non contestata. In mora autem modici temporis non est magnum damnum. l. si debitori. ff. de iudi. & sic, si talis prorogatio cum aliquali præiudicio domini tenet. fortius tenebit, si fiat sine damno domini per prædicta. sed si fiat ad non modicum tempus, tunc, secundum eum, si fiat ad commodum domini, tenebit per prædicta. secus si ad incommodum. quia factum procuratoris non præiudicat in ijs, quæ sunt magni præiudicij, vt notatur in dicto. c. j. vbi etiam per domi. Florent. si tamen dominus sciret, & non contradiceret, videretur approbare. per id, quod hic dicitur, & in dicto c. j. ad finem. & quod ẽt superius dixi. Quando autem fit prorogatio de re ad rem, hoc non dicitur modici præiudicij: ideo nõ valet, nisi dominus approbet expressè, vel tacitè, vt quia scit, & nõ ꝯtradicit, ꝑ hũc textum. Do. Ant. hic trãsit cum dicto Goffr. qđ non possit prorogare etiam de tempore ad tempus; nisi habeat generalem cum libera. Et hanc partem etiam tenuit Inno. vt prædixi, & videtur etiam de mente Bart. in dicto §. Callimachus. Et pro ista parte videtur casus ibi in simili,
21 vbi patet † quod procurator datus ad exigẽdum, vel accipiendam solutionem, nõ potest terminum debitori prorogare. nisi habeat generalem cum libera: ideo de iure videtur verior opini. Goffr. & Inn. licèt opi. d. Flo. & eius distinctio pro saluatione glo. videatur sapere æquitatem: & ideo tene illam benè menti. Satis tamen videtur, quod si procurator prorogat de re ad rem nec de tempore ad tempus, & dñs scit, & non contradicit, quod intelligitur tũc illam prorogationem approbare, per hũc tex. & sic valebit. Et hoc etiam tenuit Hostien. in prorogatione de tempore ad tempus. Idem tamen videtur in prorogatione de re ad rem, per ea quæ dixi. s. & sequitur hic. d. Flo. vt superius dixi post eum. ¶ In ea. glo. ibi persistere velit. quasi secus si nolit ꝑsistere actor in sua petitione: qa tũc non poterit reus reconuenire, ꝙ intelligunt doc. ꝑcedere si actorem pœniteat, antequam reus fecerit reconuentionem. Secus si porrexerit iam suam petitionem super reconuentione: quia tunc est ei ius quæsitum, ideo non potest actor desistere in eius præiudicium. arg. l. fin. ff. de pactis. & l. si post mortẽ. §. fin. ff. de contratabulis. & notatur per Cyn. & alios Legistas in auth. & consequenter. C. de senten. & interlocu. omni. iudi. Et facit, qđ consueuit dici in c. ex conquestione. de resti. spolia. de quo in c. j. de mutuis
22 peti. † An autẽ procurator possit renũtiare exceptioni cõpetenti domino. Inn. hic dicit, quod non. nisi habeat generale mandatũ cũ libera. per. l. contra iura. §. fin. ff. de pactis. Sed tu dic idẽ, ẽt si habeat liberã, nisi renunciaret ex
23 iusta causa: quia aliàs esset donare. qđ † non includitur etiã in libera, vt patet in dicta l. contra iura. §. fi. & no. per Bar. in l. si quis delegauerit. ff. de noua. Sed do. Ant. hic dicit, quod exceptionibus dilatorijs posset renuntiare, sed non peremptorijs, quæ habẽt præiudicare negotio principali: quia tũc talis renuntiatio caderet in speciem donationis, quæ non includitur etiam in mandato cum libera. l. filius. ff. de dona. ¶ Tu adde, quod Bar. in l. fin. in principio. ff. de ijs, quæ in frau. cred. dicit, quod exceptioni peremptoriæ non potest renuntiare, per ea, quæ sunt dicta: nec etiam similiter exceptioni dilatoriæ solutionis per id, ꝙ habetur in l. omnes. §. fi. & in l. ait prætor. §. si cũ in diem. ff. de ijs, quę in frau. credi. sed exceptionibus declinatorijs iudicij benè poterit renuntiare, per id, quod habetur in l. si fideiussor. §. quædam. ff. mandati. Sed certè hoc vltimum videtur limitandũ, nisi fortè esset exceptio recusationis ratione suspicionis. argu. c. quia suspecti. iij. q. v. vel nisi ageretur de proroganda iurisdictione, eo casu,
24 quo aliàs iudex nõ haberet ꝑ id, quod superius dixi. † An autem possit pcurator renuntiare ꝓbationi sup exceptionibus peremptorijs, vel alijs. Innocen. hic videtur velle, quod mittẽdo probationes facere, benè potest præiudicare domino & imputet sibi dominus, quia negligentẽ eligit. l. fina. §. hac autem. ff. naute, cau. & in l. cum mandato. ff. de. procura. Si verò expresse vult renuntiare, refert opin. ¶ Nam, quidam dixerunt, quod poterit. Refert tamen, quod alij contra, & in hoc persistit. Et ista secunda videtur verior. Facit, quod notatur in regula, delictũ. de regu. iur. in vj. vbi prælatus negligẽdo potest præ-

iudicare ecclesiæ, sed non expresse remittendo ius ipsius
25 ecclesiæ. Quærit etiam hic Ioan. And. an procurator † da
tus ad causam matrimonij, poterit etiam agitare causam
dotis. Egidi. videtur tenere, quod sic, per. ca. iij. de dote re-
sti. Sed Ioan. Andre. tenet contra per hunc tex. quia de se
sunt diversæ species, & sic datus ad vnã non intelligetur
datus ad aliam, per hunc text. & per. l. si procurator. ff. de
procurato. Non obstat. c. iij. quia ibi ex iuris dispositione
iurisdictio extenditur ad causam dotis propter cõnexita
tem, quam habet ad matrimonium: quia sine illo esse nõ
potest: licèt ecõtra, possit esse matrimonium sine dote. l.
fin. C. de dona. ante nupt. sed in mãdato procuratoris sim
pliciter attenditur eius potestas ex forma constitutionis
ipsius procuratoris, & ideo solũ potest ꝓseq illa, ad quæ
est datus, nisi alia sint necessaria pambula, vel necessaria
ad mãdatũ datũ expediendũ, vt tetigit gl. qđ nõ cõtingit
in casu proposito. ¶ In gloss. fin. ibi: quia non habebat iu-
risdictionẽ. Et sic vult gloss. quod causa nullitatis senten-
tiæ excommunicationis fuit defectus iurisdictionis. & ꝑ
hoc colligunt aliqui, quod sententia excommonicatio-
nis lata per delegatum ex causis sibi non commissis non
valet. Ad idem, quod habetur de præben. in c. fin. vbi etiã
tangitur per Io. An. sed Inn. dicit hoc hic nõ ꝓbari: qa se-
cundũ eum, causa nullitatis fuit appellatio legitima, quę
pręcesserat. Potes concordare opi. vt voluit sentire. domi.
Ant. quia dictũ gloss. posset habere locum, si iudices non
fuissent interlocuti se iudices competentes: sed ex quò
pronũtiauerũt se competentes, snia fecisset ius, nisi fuis-
set appellatũ: ideo tũc ꝓcedit dictum Inn. ¶ In ea. gl. ibi:
& hic error. Supple, quis erat error iuris, & sic supinus. fa
26 cit, qđ habet in c. j. de cõstitutionibus. † Extra gl. põt op-
poni, ꝙ debuerit appellare ꝓcurator ab interlocutoria iu
dicũ, & non dñs, qui non fuit in causa. ij. q. vj. biduũ. ver.
si aduersarius. Et ex quò ꝓcurator nõ appellauit, videt, ꝙ
pręiudicauit dño, per illum tex. & ĩ. vt lite nõ contest. c. j.
Solutio. Dic, qđ dñs potuit etiã appellare propter suum
interesse. ĩ. de procura. non iniuste. & ideo non potuit ꝓ-
curator omittens appellare, pręiudicare dño, ex quò ipse
dñs appellauit. Facit, qđ habet in c. cũ inter. R. de elec. Se
cũdo põt opponi, ꝙ causa futura non possit delegari, nec
in iudiciũ deduci. l. non quẽadmodũ. ff. de iudi. & in l. j. ff.
de vsuris. Soluit Inn. primo, ꝙ hic de grã dati fuerũt iudi
ces, q poterãt cognoscere de obligatione futura. Nã vi-
debant dati sub ꝯditione, si comes ædificauerit. Et dicit
nõ esse absurdũ iudices dari ad futuras lites: qa etiã ꝓcu
rator datur ad futuras lites. l. iij. ff. de procurato. & manda
tũ iurisdictionis, & procurationis parificant. l. & qa. ff. de
iur. om. iud. Sed certè iste intellectus nõ videt bonus, tũ
qa nõ debemus decret. trahere ad gratiam, sed potius ad
ius cõmune, vt no. ꝑ Io. An. ĩ. de testi. in c. ex ꝑte. & facit,
ꝙ no. gl. in c. pen. de tẽp. ord. tũ ẽt qa, vt dicit Hosti. q cq d
27 dicat Inno. † rescripta non dantur ad lites futuras. s̃. de re-
scriptis. c. fi. licèt secus in ꝓcuratore. iõ dicit Inn. scđo, &
melius, ꝙ hic erat ius agẽdi de pñti, videlicet ius ꝓhiben
di agẽdo negotium, dum qs se ꝑparat ad ædificãdũ. nam
eo ipso, ꝙ se ꝑparat, agi pt ꝯ eũ. l. si eo loco. ver. sed si qui-
dem. & ver. Iulianus. ff. si serui. ven. Facit. l. j. ff. de polli. In-
no. tñ hoc nõ vř fateri, ꝙ hoc sufficiat, ꝙ quis se præparet
ad ædificandũ, vt possit agi ꝯtra eũ: & ꝑꝑ hoc forte Host.
hic dixit, quod comes iam cęperat ædificare, & exponit
literã dũ dicit, nitebatur. scilicet, in præsenti. Et hoc esset
violare literã. ideo tene quod dixi. Et quod possit agi cõ-
tra parantẽ se ędificare, licèt Inn. hoc nõ fateat, est tex. in
dicta l. si eo loco. & probatur etiã in l. j. §. potest cũ ibi no
tatis. & in l. de pupillo. §. denuntiationem. ff. de noui ope
ris nuntia. Tertio aliter potest opponi, quod super damnis
poterunt iudices cognoscere, quia veniunt accessoriè. l.
iij. & iiij. ff. de actio. empti. Et, quod sint accessoria spolia
tioni etiã ꝓbat in l. j. §. q vi. & §. sequenti. ff. de vi, & vi ar-
mata. & de restitu. spolia. in ca. grauis. Soluit Innocen. qđ
si hic fuisset propositum aliquod principale, cui accede-
rent hæc damna, procederent contraria. Exemplum si di
xisset Abbas se spoliatum nemoribus: quia tunc venis-
sent damna in eis data. Sed in casu proposito damna ne-
morum erant omnino separata a narratis in rescripto: qa
28 nihil erat de nemoribus. † Debet autem põderari dispo-
sitio rescripti secundum Inno. quia veniunt illa in com-
missione, quæ importantur per verba rescripti. Et per prę
dicta patere potest quid si in rescripto dico me spoliatum
fundo. nam agere potero ad restitutionem possessionis,
& etiam ad damna occasione violentia illata, per iura su
pra allegata. Et si de cõtractu agatur, & fiat mentio in re-
scripto, poterit agi ad interesse. l. j. & iij. ff. de actio. empti.
Et similiter si narratum esset de iniuria super nemoribus
facta, poterit agi de damnis datis, & etiã de possessione,
& proprietate. ff. de iudi. l. solemus. & de causa posses. in
capitulo cum ecclesia. Et sic debet attendi an id, de quò
quæritur, possit, vel non possit comprehendi sub verbis
rescripti. Quid autem si dicatur, quod talis iniuriatur mi-
hi sup talı fundo, an poterit agi rei vendicatione ad fun
dum, & condictione sine causa ad fructus perceptos an-
te litis contestationem. Io. An. dicit quod sic, quia ad fru-
ctus agetur, velut accessorios condictione si causa l. cum
quis. ff. de conditi. ob causam. Et plus dicunt quidam, qđ
poterit ille contra quem impetratum est tale rescriptum
accusari criminaliter, si vim intulit. l. Iulia. de vi publica.
vel alia simili lege: quia hoc videntur pati verba rescripti
cum dicũt, si aliquibus specificatis postea adijceret clau-
sula generalis, puta si quis impetraret contra Titium su-
per fundo, & rebus alijs: quia non poterit per tale rescri-
ptum ex homicidio illum accusare. de rescriptis capi. se-
des. Alij tamen, vt refert Innocen. dicunt, quod per rescri
pta de quibus dixi supra, nõ potest agi ad vindictam, sed
solum de re familiari nisi in rescripto aliud exprimatur.
Et hoc dicit verius, per id quod habetur in l. vbi. C. de fal
sis. & in dicto capitu. sedes. Et facit quod no. de rescriptis.
dispendia libr. vj. Et nota. bene hoc dictum Innocen. qui
29 vult † qđ in dubio in rescripto nõ includat accusatio cri-
minalis. Imo etiam plus vult, qđ nõ includat actio rẽdẽs
ad vindictam, vt est actio iniuriarum: sed solum illa quæ
prosequitur rem familiarem, hoc est damnum. Facit, qđ
legitur, & not. in l. j. C. quãdo ciuilis actio præiudi. crim.
¶ Vltimo tangit Inn. quid si fuisset impetratum super nõ
iuridica constructione molendini, cũ clausula, & rebus
alijs, an potuisset agi super damnis datis? dicit Ion. ꝙ nõ:
quia minora erãt expressa, & agebatur reali pro damnis.
Aut agitur actione personali, & est descedens ex male-
ficio: & sic velut dignior nõ videtur includi. s̃. de rescri-
ptis. c. sedes. Et ꝓpter hoc dixit etiam Egidius, comitem
non posse prorogare. Sed certe hoc est falsum secundum
Abbatem, & Io. An. per hunc text. Nec primum putat
30 etiam Io. An. verum, inquantum vult † quod expressa ac-
tione reali sub clausula generali nõ includatur actio per-
sonalis: quia imo includet, nisi per aliqua adiuncta aliud
posset apparere fuisse de mente rescribentis. Facit, quod
notat. Io. And. in c. Rodulphus. super prima glo. de rescri-
ptis. Item adde inquãtum dixi, quod mandatum procura
tionis est stricti iuris. nam Inno. videtur voluisse contra-
riũ in c. sedes. de rescriptis. vbi videt velle, ꝙ sit lati iuris.
Sed potes dicere, quod illud verum, quãdo agitur de in-
terpretãda clausula generali adiecta numeratione casuũ
q sunt de iure communi. Sed, ꝙ dixi ꝓcedit quo ad hoc,
vt ptãs procuratoris nõ extendatur ad alia, q̃ cõprehen-
sa in rescripto. Dominus Ioannes de Imola iuriũ doctor.

S V M M A R I V M.

1 *Peccatum suum vnusquisq; erubescere debet.*
2 *Relationem non prius faciendam, quam copia processus sit data partibus.*

3 *Literas*

3 *Literas etiam Papæ directas referans non incidit in pœnam.*
4 *Suspectus in vno, facile præsumitur errasse in alio.*
5 *Notandi verbum variè sumi.*
6 *Sigillum violans, an sit puniendus tanquam falsarius.*
7 *Tutorem datum per iudicem ex inquisitione non satisdare, accusari tamen posse vt suspectum, datum autem simpliciter debere satisdare.*
8 *Iudex simpliciter a principe datus recusari potest.*
9 *Relationem se præsente factam impugnare volens, an sit audiendus.*
10 *Instrumentum producens, non potest aliquid dicere contra illud.*

Cum olim magister. Qui acta clausa relationis delegatorum, ipsa violando, sigilla aperuit, contra illa acta non debet audiri. hoc dicit. Et prima pars decisè ponit factum principale. secunda ibi: verum. narrat culpã, Tertia de qua in litera ibi: qui postmodũ. ponit ipsius confessionem, & excusationem. Quarta ibi: sanè. excusationis reprobationem. ¶ Quinta ibi: sed vt culpæ punitionem. ¶ In tex. ibi: & infra deciditur, quod licèt diceretur permutationem dictorum beneficiorum factã, tamẽ magister Seba. dicebat illam nõ tenuisse: & repetebat archidiaconatum, quẽ tenebat Ber. quẽ a principio ipse habuerat. & super ista quęstione fuerunt dati tres iudices per Papam. qa quęlibet partium elegit vnũ, & Papa proprio motu dedit tertium, coram quibus postea fuit processum. & tandem iudices retulerũt negotiũ instructũ ad Papã, mittendo ei literas sigillatas: & similiter acta clausa, & sigillata. & dederunt literas, & acta ipsi. b. vt illas portaret Papę, qui postea violauit sigilla, & aperuit acta: & demũ taliter qualiter reaptauit sigilla. vñ postea præsentatis actis Papæ, qa Papa habuit suspitionem de violatione sigillorũ, interrogauit illum Ber. an illa violasset, qui confessus fuit aduersario præsente, quod sic. sed se excusabat, vt sequitͬ. ¶ Not. primo pro practica qua vtuntur delegati, quia dicunt, autoritate nostra. immo verius, Apostolica tibi mandamus. &c. ¶ No. qđ iniuria facta delegato videtͬ etiam facta deleganti. facit etiã. c. in nouo. ¶ No. qđ acta debent mitti clausa, & sigillata, quando remittitur causa ad superiorem. Not. quod violans sigilla relationis actorum, non potest aliquid cõtra ipsa acta opponere. nota. qđ etiam vni partium possunt dari acta sigillata relationis, vt illa pręsentet superiori. cautius tamẽ est, vt dentur vni tertio, vt sic tollatur occasio malignan-
1 di. & sic cõmuniter obseruatur. no. quod quis † debet erubescere de peccato. nam Imperator etiã erubescit recitare peccatum alterius. in Authen. de restitu. & ea quæ pa. §. vnum si quidem. versicul. sed quomodo. coll. iiij. & facit quod habetur in c. in eo. xxxij. q. iiij. & allegat Ioan. And. etiam aliquas autoritates, & præcipuè illã beati. Ber. lauari pudet, sed coinquinari non pudet. abstergitur caliga, sed contemnitur anima. no. de literis Vrię, de quò in gl.
2 iiij. ¶ † Nota. quod in actu relationis, antequam illa fiat, debet dari copia processus partibus, vt sic videatur, an plenè, & fideliter fiat relatio. de quò in l. j. & ij. C. de relat. Nota. quod iudex electus per partem non potest recusari: intellige, nisi superueniret noua causa. supra eodẽ ti. c. insinuante. ¶ No. illud vulgatũ, quod quis debet puniri in eo, in quo peccauit: & quod dolus nemini debet ꝓ-
3 desse. † Nota sm do. Floren. quòd aperiens lr̃as etiam Papæ directas, non incurrit pœnam: licèt alias delinquat, & grauiter peccet: nã si illã incurreret hic illã expressisset: quod tamen non fecit, & sic non videtur vera opi. dicentium oppositum. facit quod not. Bar. in l. iij. ff. ad silla. no-
4 ta. † quod cõtra suspectũ in vno faciliter creditur, vel pręsumitur contra eum in alijs. facit. ff. de eden. in l. si quis ex argentarijs. §. j. & de præsump. in capitulo maudata. eum coneor. ¶ Nota. quod contra rationem videtur pars audienda, etiam si illam tulit, dummodo non violauit sigilla, nec falsauerit acta. de quo infra dicetur. potest etiã notari ex litera, dum dicit, si quod expediret melius notauisset, argu. quod notanda sint illa, quæ expediunt, & ꝑ
5 consequens non superflua. facit supra in proœmio. † Et expone secundũ Io. An. notauisset. i. notando diligenter considerasset. & sic ponitͬ pro notabili, quo vtimur quotidiæ, cum dicimus, aliquid notandum. facit. ij. q. iij. §. notandũ. Alibi ponitur ꝓ reprehensione. de sortile. ca. fina. Alibi pro infamia infra de purga. cano. in capitulo accedẽs.
6 ¶ † In glo. iij. in fine. Cum glo. transit Hostien. dicens, qđ licèt iura allegata in gloss. non loquantur de violante sigillum, tñ ex ipsorum mente videtur esse, quod dixit gl. sed Inn. hic tenuit contrarium videlicet, quod violans sigilla non debet puniri tanquam falsarius, vnde dicit, qđ magis peccat falsans sigillum, quàm solum aperiens: & similiter magis peccat falsans literam, quàm sigillum. & ideo aperiens solum videtur teneri pœna extraordinaria. & sic arbitraria. facit supra eo. de causis. non autẽ pęna falsi, nisi fortè violasset sigillum testamenti, quod quãdoque fit in scriptis, & sigillatur: licèt raro hodie hoc fiat. facit. l. qui testamentum. ff. de falsis, & hoc tenent etiam Petrus, & Abbas, scilicet, quod hic non debuerit puniri pœna falsi, sed arbitraria. sed Goffre. & Hostien. qui tenẽt cũ glo. allegant pro illa. l. j. §. is qui. ff. de fal. sed potes dicere, qđ ibi loquitur in aperiẽte instrumẽta apud se deposita, vt aduersario notificet. sed hic solũ aperiebat, vt ipse aperiens haberet notitiã. & sic casus est aduersus. & hanc opi. Inn. & Petri sequitͬ etiã hic. do. Flo. dicens, quod iste non incurrit crimen falsi, sed crimen stellionatus: quod competit, quãdo deficit titulus crimi. l. j. & ij. ff. de crimi. stellio. & ex illo imponitur pœna arbitraria, vt ibi patet. & pro prædictis facit regula. in pœnis. de regulis iuris. libro sexto. ¶ In glo. iiij. ibi, in libro regum. Supple secundo. c. xj. in ea. glo. in fine. adde, quod dicetur post glossas. ¶ In gloss. ibi, possit recusari. & hoc est verum, de quo in c. j. xcij. di. & de appellat. in capitulo postremò, & per Ioan. Andre. in addit. spec. in titul. de recusatio. §. ij. super secundo versiculo, & probatur etiam satis hic. ¶ In eadem glo. ibi nouit, sed dic, quod ibi loquitur in Cardinali, qui æquiparatur præfecto prætorio. vt notat gloss. in l. j. ff. de offic. præfect. præto. ¶ In eadem. gloss. ibi. l. j. ibi est speciale in præfecto prætorio propter eminentiam digni tatis, vt non possit ab eiusdem sentẽtia appellari. licèt pos
7 sit supplicari, vt ibi, & l. j. C. de sen. pręfe. præto. ¶ † In ea. gloss. in fine. ibi dicitur, quod tutor datus per iudicem ex inquisitione non satisdat. potest tamen accusari de suspecto, si sit suspectus. & sic modicum facit. facit. l. iij. ff. de suspect. tutor. & l. j. ff. vbi pupil. edu. debeat. & quod habetur in specu. de tutore. §. si autem ver. horum autem. & ꝑ dicta glo. facit, quia tutor datus simpliciter a iudice tenetur satisdare. l. penul. C. de tuto. & curato. qui satis nõ de.
8 & † sic eadem ratione si Papa, vel Princeps simpliciter dat iudicem, debet posse recusari, nam in dubio non intendit tollere ius alterius supra eodem. ex parte. & capitulo super eo. nec obstat, quod credat princeps iudicem datum ab eo non aliter iudicare, quàm ipse iudicaret. quia non per hoc sequitur, quod non possit euenire contra-
9 rium: præcipuè, quando iudex esset suspectus. ¶ † Extra glossam oppo. contra illud, quod dicitur in versicul. si autem. scilicet quod si iste. b. non violasset sigilla, fuisset auditus contra relationem. nam videtur, quod immo non esset audiendus, ex quò eo præsente fuerat facta, & tunc non contradixit: per id, quod habetur in l. prima, & secũda. C. de rela. & de appella. in capitu. intimasti. Soluit Inno. quod si sciuisset quid contineretur in relatione, nõ audiretur. Sed quando nescit, quid contineatur, licèt non possit audiri contra sigilla iudicum, & contra literas relationis, dicens illas nõ esse veras, ex quò illas portauit, secđa q. vj. biduũ. circa finẽ. tñ ꝯ contẽta in ipsa relatione benè fuisset auditus, si non violasset sigilla, ex quò igno-

rauit,quid cõtineretur in relatione.ſed propter violatio-
nem nullo modo auditur contra contenta in relatione,
nec contra acta. facit,quod habetur in capitulo,quanto.
infra de ijs,quæ fi.a prælat. & in dicto capitulo intimaſti.
& pro prædictis etiam facit, quia licèt producens teſtem
non audiatur contra perſonam teſtis, quia illam appro-
bauit, tamen auditur contra dicta,quæ non approbauit.
10 iiij.quęſt.iij.capitulo ſi quis teſtibus.item † non ob.pręd
ctis,quod habetur in capitulo cum venerabilis. de exce.
& de cenſib.in capitulo cum olim.vbi patet,quod produ
cens inſtrumentum non poteſt aliquid dicere contra il-
lud,& ſic videtur,quod ex quò iſte portauit acta etiam ſi
non violaſſet ſigna,non debuiſſet audiri. quia reſponde,
quod hic non produxit acta:ſed præſentauit illa tàquam
ſimplex nuntius. ideo potuiſſet opponere contra illa, ſi
non violaſſet ſigilla.Imolanus.

SVMMARIVM.

1 *Clericus admittatur nec ne tanquam procurator eccleſiæ ſuæ cum cautione de rato,ſi mandatum non habeat.nu.2.*
2 *Inſtrumenta ad cauſam facientia penes ſe habens,præſumitur habere mandatum ad pertractandam cauſam,ſi hoc allegat, ac proinde admittendus eſt cum cautione de rato,& nu.8.& 16.*
3 *Cautio de rato præſtari debet cum fideiuſſoribus. & aliquando cum pœna de quo nume.13.*
4 *Eccleſia ædificata in alterius parochia,demolitionem poteſt matrix eccleſia procurare,aut ſaltem,quod ſit ei ſubdita.*
5 *Eccleſiam nouam poſſe ædificari intra limites alterius eccleſiæ ex iuſta cauſa,& cum authoritate Epiſcopi.*
6 *Conditionem ita debere interpretari, vt poſſit purificari, & exiſtere,non autem ſic intelligi,vt nunquam,vel raro verificetur.*
7 *Iura adaptari debere ad ea,quæ frequenter,non quæ raro accidunt.*
10 *Reus in cauſa principali an,& quò ad quæ cenſeatur etiam eſſe reus in cauſa appellationis.*
11 *Interueniens pro reo ſatiſdat de iudicato ſoluendo regulariter, non autem de rato. & quid ſi agatur de ſtatu perſonæ,vel eccleſiæ, quomodo tunc ſatiſdare debet interueniens.*
12 *Interueniens ex parte actoris,quando debeat ſatiſdare de rato.*
14 *Cautio de rato,ſub pœna cui ſit præſtanda, partine, an iudici, an vtrique.*
15 *Inſtrumento legato cenſeri legatum ius,quod in eo continetur.*
17 *Inſtrumenta habenti ſi apparet dominium ei donaſſe,cenſetur etiam donaſſe contenta in eo.*
18 *Inſtrumentorum traditione,an cenſeatur data poteſtas agendi nomine tradentis.*
19 *Inſtrumentorum donatio non præſumitur in dubio ex traditione eorum.*
20 *Delegatis duobus cum clauſula,quod ſi non omnes,cum prærogatiua etiam prælectionis,an ſubdelegatum ab altero teneatur alter admittere,& numero 26.& 32.*
21 *Reſcriptum non vitiari ipſo iure per ſurreptionem,ſed de ea neceſſe eſt excipi per partem.*
22 *Clauſula,quod ſi non omnes in reſcriptis iudicum delegatorum apponi ſolita,quando,& qua ratione verificetur.& nu.28.*
23 *Subdelegatum ab altero ex delegatis tempor alter impedito,an teneatur alter delegatus admittere, ſi in reſcripto appoſita eſt clauſula, quod ſi non omnes &c.& nume ſeq.& 31.*
25 *Subdelegatum a delegato ſurreptitiè alteri adiuncto,non tenetur alter delegatus admittere.*
27 *Delegatis duobus appellatione remota cum clauſula,quod ſi non oẽs,&c. ſubdelegatum ab vno non tenetur alter admittere.*
29 *Delegatus poteſt ſubdelegare,& ſubdelegatus cogitur acceptare.*
30 *Delegati duobus ſubdelegatum ab altero quando teneatur alter admittere,& quando non,& nume.33.*
34 *Delegatus, cui re non integra alter adiunctus eſt, an mortuo delegante prius quam adiunctus de cauſa cœpiſſet cognoſcere,poſſit in ea cauſa procedere,& an adiuncti iuriſdictio expirarit nume.ſeq.& 36.& 38.*
37 *Intellectus ad c.ſi capitulo.de conceſſio.præben.libr.vj.*
39 *Sententia ſecunda ſi primam confirmet,actio iudicati oritur ex ſecunda non ex prima.*
40 *Auditor negotij,an poſſit diſpanire ipſum negotium.*
41 *Sententiam non deberet ferri ſuper non petito.*
42 *Appellationis cauſam poſſe tractari parte abſente,atque ibi an iudex appellationis poſſit firmare,aut infirmare primam ſententiam circa petitionem partis nume. eq.*
44 *Iurandum de calumnia præſtandum eſſe etiam in cauſa appellationis*
45 *Lis,an,& quando debeat conteſtari in cauſa appellationis.*

Coram dilecto filio. Delegatus ſub-
delegatum college impediti non tenetur
tur admittere, ſi in reſcripto ſit clauſula,
quod ſi ambo. cum prærogatiua præle-
ctionis pſonæ:vel ſi adiunctus eſt per lite-
ras ſurreptitias.hoc dicit.Et diuiditur in quinque partes.
quia primo ponitur petitio,& allegatio appellati. ſecun-
do petitio,& reſponſio appellantis. tertio replicatio ap-
pellati.quarto pronũtiatio auditoris.quinto pronũtiatio-
nis confirmatio. ſecunda ibi nuntius. tertia ibi, econ-
tra.quarta ibi idem igitur.Quinta ibi nos ergo. ¶ In tex-
tu ibi contempſit.Supple.& appellauit a ſententia pręd
ctorum iudicum ad ſedem Apoſtolicam, & cauſa appel-
lationis fuit commiſſa Epiſcopo Ferrarien. coram quò
poſtea fuit proceſſum,vt infra ſequitur.¶ Item ibi confir
mauit. & infra deciditur,quod a ſententia Epiſcopi Fer-
rariñ.fuit appellatum ad Papam: & cauſa appellationis
fuit commiſſa Cardinali,de quò in principio capituli:co
ram quò fuerunt partes: & inter cætera ad impugnatio-
nem proceſſus, & ſententiæ Epiſcopi Ferrariñ. nuntius
eccleſiæ ſanctæ Agathæ recuſauit:allegauit id,quod ſeq-
tur.item ibi proceſſit,& infra,& per hoc cõcludebat ſen-
tentiam, & proceſſum Epiſcopi Ferrarieñ. non valuiſſe
1 † nota. primo quod clericus admittiť pro eccleſia ſua cũ
cautione,de rato,licèt non habeat mãdatum:quod quali
2 ter intelligatur dicetur cum gloſſ.prima. no.quod † vbi
quis habet inſtrumenta ad cauſam facientia penes ſe pſu
mitur,quod habeat mandatum ad cauſam pertractandã,
ſi hoc allegat. ideo admittitur ſaltem cum cautione de
rato. & ſic hoc caſu ſatis dicitur eſſe dubium de manda-
to,vt debeat admitti cum cautione prædicta,quod eſt no
tandum,& ſic intelligit, & allegat hũc tex.cũ gloſſa Bar.
in l.iiij.§.cauſę.ff.ad carbo.& facit,quod notat Cy.& Bal.
in l.ſi qua per calumniam.C.de Epiſcopis.& cleri.& qđ
habetur in text. & gloſſa in l.fina.ff.de pactis conuentis.
3 † nota. quod cautio de rato debet præſtari cum fideiuſ-
ſoribus.facit,quod notatur in l.prima.C.de procurato.&
4 in capitulo primo.de procur.¶ † Not.quod contra eccle-
ſiam ędificatam in alterius parochia,poterit matrix eccle
ſia agere ad demolitionem illius. & ſic agebatur hic ſecũ
dum vnum intellectum. facit capitulum eccleſiæ,& ca-
pitulum quicunq;.xvj.q.j.& de operis noui nũtia. capitu
lo primo.& ſecundo.vel ſaltem,quod pronũtietur ipſam
eccleſiam ędificatam ſubiectam eſſe matri eccleſiæ, vel
quod non recipiat eius parochianos, prout hic agebatur
ſecundum alium intellectum. & intellige,quãdo ędifica
5 tur ſine ꝯſenſu matris eccleſiæ,& ſine iuſta cauſa. † nam
interdum ex iuſta cauſa cũ autoritate Epiſcopi poteſt ęd.
ficari noua eccleſia intra limites alterius. in capitulo ad
audientiam.de eccle.ædificand.& quod ius habeat ſupe-
rior eccleſiæ, quãdo intra eius limites de eius voluntate
ædificatur,dic vt nota.in cap.cum dilectus.de religio.do.
& de capel.mo.capitulo ſecundo. & de offici.archidi.ca-
pitulo fina. ¶ No.quod adiũctio delegati nõ facta mẽtio
ne de proceſſu,& ſtatu cauſę non valet velut ſurreptitia.
facit infra de re iudica.capitulũ inter monaſteriũ.¶ Not.
quod in cauſa appellationis ſententia debet eſſe confir-
matoria,vel infirmatoria primę ſentẽtię.de quò in l.eos.
C.de appellat.¶ Not.quod conditio illa,ſi non poteritis
intereſſe,in reſcripto appoſita,non intelligiť p ſe,vel per
alium,ſed de perſonali impotentia.¶ Et no.bñ rõnẽ,qua
6 re, quę ponitur in litera. Ex qua † not.generaliter,quod
quęlibet

quælibet cõditio sic debet intelligi, vt possit purificari.& habere se ad esse,vel non esse,non autem taliter intelligi quod raro,vel nunquam possit verificari.& pro hoc bene facit l.ex facto.§.fina. ff.ad trebellia. vbi si aliquis grauat restituere hæreditatem,si decesserit sine hærede,intelligitur.i.sine liberis. quia aliàs raro, vel nunquam quis decederet sine hærede: cum saltem haberet fiscum vltimo loco l.j.C.vnde vir,& vxor. ¶ Et ex prædictis etiam not. q̃d ista duo raro,vel nunquã,æq parantur in iure.pro hoc
7 †facit,quia iura adaptantur nõ ad illa,q̃ raro,sed ad illa q̃ frequenter accidunt.infra de despon. impube.c. literas, & ff.de legi.in l.nam ad ea.Nota. quod auditor datus in curia habet etiam potestatem sentiandi. de quo in clemen.auditor de rescriptis. ¶ Nota. de confirmatione Papæ,per quam confirmat sententiam, contra quam secundum Innocen.quando fit cum causæ cognitione, nõ est aliquis audiendus:nec potest aliqui, se intromittere sine speciali mandato. infra de confirmatione vti c.j. & ij. potes etiam notare de literis de rati habitione i.mandati cũ clausula de habendo ratum.de quo aliquid in glos.& infra de transac.in c.contingit.¶ In gl. prima ibi, quia erat coniuncta persona. hæc prima solutio communiter non tenetur.Nam glo.videtur velle,quod alia coniũctio,quã carnalis sit sufficiens, vt quis admittatur ex cautione de rato.quod communiter non tenetur. & ideo non sufficit quem esse clericum,vel canonicum ecclesiæ.prout notatur in c.fina.de procurato.& de rescriptis.nonnulli.§.j.& vtrobique per Ioan. And.& ideo glo.infra.in versicu. vel
8 posset dici dedit aliam solutionem.¶ †In ea.gloss.ibi, q̃a de mandato dubitatur. Supple propter præsumptionem, quæ erat pro allegante mãdatum,ex quo habebat instrumenta causæ penes se.& ista est intentio glos. facit,quod dixi in notabilibus,& quod nota. Barto.in l.iij.§.causę.ff. ad carboni.& ideo debuit admitti cum cautione de rato. per ea quę notantur in l.j.C.de procurato.& in c.j.de procurato.Et per hoc,quia vt dicebat Ioan. And. fortè poterat esse,quod re vera fuerat sibi datum instrumẽtum mãdati in partibus,seu dum erat in partibus, & dum accepit instrumenta,credebat se recepisse cum illis,instrumẽtum mandati:quod tamen fortè dimiserat ex inaduertẽ-
9 tia.¶†Vel tertio potest dici secundum domi. Anto.quod iste clericus veniebat ad defendendum ecclesiam suam: ideo debuit admitti eum cautione de rato. per id, quod habetur in c.olim.de testi. & de rebus ecclesiæ non alienan.in c.si quis presbyte,Sed ad agendum non admitteretur, nisi cum est dubium de mandato. ista tamen solutio nõ videtur tuta.quia hic videbatur esse actor iste clericus ex eo,quia prosequebatur causam appellationis:licèt originaliter ecclesia sanctæ Agathę esset rea.Sed posses dicere,quod videtur debere attendi potius, quod fuerit rea originaliter ipsa ecclesia sanctæ Agathæ:per id, q̃ habetur in ca. significauerunt.de excep.ibi loquitur quo ad aliud,videlicet quò ad hoc,vt non obstante excommunicatione possit esse in iudicio ille,q̃ fuit originalis reus, licèt accidẽtaliter sit actor in causa appellationis, sed hic loquimur quò ad cautiones, vt q̃s admittatur ad agẽdum cu
10 cautione de rato, † & sic reus in causa principali intelligitur etiam esse reum in causa appellationis,quãtum ad onus probandi.quia illud sibi non incumbit circa negotium principale,etiã in causa appellationis. & sic quò ad decisoria reus in principali cẽset ẽt esse reus in causa appellationis: sed nõ quò ad formam legitimãdi personas, nec consequenter quò ad præparatoria,& quò ad cautiones iudicialiter præstandas. Imo esset censet actor ipse,q̃ fuit reus in cã principali, in causa appellationis, ex quo ipse appellauit.facit ad prædicta,q̃ not. infra de renuntia.
11 in præsentia. † Et aduerte etiam, quia licèt interueniens ex parte rei pro alio,consueuit satis dare de iudicato soluendo,& nõ de rato.l.qui ꝓprio.§.ij.ff.de procuratori. & notatur in c.j.de ꝓcuratori.tñ illud fallit,qñ agit de statu ecclesiæ,vel personæ,q̃a tũc reus,seu interueniens ꝓ reo dẽt cauere de rato.l.nõ solũ.§.si stat°. ff.de ꝓcurato. ¶ An aũt tunc debeat interueniens ꝓ reo ẽt satisdare de iudicato soluẽdo.tangit gl.in §.si status, & cõcludit, q̃ sic.q̃a licèt agatur de re inęstimabili,& sic quo respectu non possit habere locum dicta satisdatio ex clausula eius , quod verbum sonat , tamen potest habere locum respectu ecclesiæ de defendendo,& de dolo,quod absit, seu non interueniat.quæ clausulæ etiam includuntur sub cautione prædicta de iudicato soluendo.l.iudicatum solui. ff.iudi-
12 ca.solui.interueniens † autẽ ex parte actoris debet cauere de rato, quando est dubium de mandato.l.j.C.de procura.& de procura.in ca.j.& facit ad prędicta,quod habet in l.non cogendum.§.fina.ff.de procuratori. Et per prędicta patet,seu patere potest,quod nõ obst.si dicatur, quod iste nuntius sanctæ Agathæ interueniebat ex parte rei, quia pro ecclesia sanctæ Agathæ,quæ conueniebat,& sic nõ debebat cauere de rato. sed potius de iudicato soluendo: per ea quæ habentur in dicta l.qui proprio.§.ij.& in dicto c.j.de procurato.Nam potest dici,quod cum ecclesia sanctæ Agathæ esset rea in cã principali, tñ erat agẽs in causa appellationis: ideo interueniens pro illa debuit cauere de rato,& non de iudicato soluendo. ¶ Item etiã potest dici,quod quia agebatur de statu ecclesiæ,etiam si interuenisset ex parte rei, debuisset cauere de rato: ꝑ id, quod superius dixi. ¶ Alij verò dixerũt,quòd hic vterq; erat actor,& reus:intelligendo hic,quod ecclesia sanctæ Mariæ prætendebat ecclesiam sanctæ Agathæ sibi subiectam: & econtra, Archipresbyter de Pastino dicebat illã sibi subiectam . & ideo vterque interueniens pro prædictis cauit de rato,& de iudicato soluẽdo. hæc tamen opinion multum literæ conformatur. quia nulla fit mentio in litera de ipso Archipresbytero. licèt fiat mentio in gl. Alij verò dixerũt ,quod hic agebatur actione in rem per ecclesiam sanctæ Mariæ,dicẽdo ecclesiam sanctę Agathę ad se spectare facit,quod legitur,& notatur infra de iudi. examinata . & ideo etiam pro interueniente ex parte rei debet cauere de rato, nedum de iudicato soluẽdo.l.pōponius.§.sed ijs.ff.de procuratoribus , & hanc solutionem etiam tenet hic domi.Florenti. sed quò ad literæ intellectum prima solutio placet Io. An.videlicet, quod interueniebat iste nuncius ex parte actoris: ex eo , quia in causa appellationis,vt superius est dictum ,ecclesia sanctæ Agathæ erat agens.in ea.glo.ibi,non possit æstimari. Supple, quia etiam velut res religiosa non recipit æstimationem. instit.de re.diui.§.sacræ.sicut etiam nec liber homo potest ęstimari.l.penul.seu fina.ff.si qua.pa.se.dicatur . ¶ In ead.gloss.ibi , per hoc consequitur sumptus.i.consequi potest a procuratore , & etiam a fideiussoribus datis . sed vbi dominus interuenisset in iudicio , solum ab ipso cõsequeretur sumptus.In ead.glos.ibi,tutius esset.benè dicit tutius , quia in casu isto non habuit necesse probare mandatum: sed fuit admissus cum cautione de rato propter dubiũ de mãdato.¶ In ea.gl.ibi,in cõsimili causa,& sic vult glos.q̃d ęstimabitur, quãtum interest ecclesię,q̃d non stetut sententię propter litigium,quod posset in posterum moueri,& per hoc in litibus fatigari . Hosti.verò hic dicit,quod hic forte promisit de rato sub certa pœna.
13 † & sic dicit in curia practicari,quod quãdo non apparet de mãdato,vel apparet minus sufficiens,pręstatur cautio cum fideiussore de rato sub certa pœna. Et promittit,q̃d dominus ratificabit per suas patentes literas infra certũ tempus. & hoc est vtile,videlicet exprimere certam pœnam,pręcipuę in ijs,quę non recipiunt ęstimationem pecuniariam. per id , quod legitur, & notatur in l.fin.ff.de
14 pręto. stipula. † & pręstabitur hęc cautio parti. per dictam.l.fin.licèt aliqui dicant , quod pręstari debeat iudici,cuius interest,ne iudicium eius sit elusoriũ. Alij verò

 dicunt,

dicunt,quod vtriq; debeat præſtari.ſ.parti, & iudici, qđ
videtur tutius ad opiniones vitandas. tamen de iure ſuf-
ficere videtur,quod præſtetur parti: per dictã l.fi.¶ In gl.
ead.ibi,ſe velle probare mandatum.hoc non eſt verum,
quia immo tunc debet admitti etiam ſine cautione, ſi ꝓ-
bet mandatum.vt plenè probatur in l.j.hic allegata.& in
c.j.de procura.& ideo dixit Ioan.And. intelligendum eſ-
ſe,quod gloſſ.hic fuit locuta allegando, & non deciden-
do.¶ In ea.gloſ.ibi,per fideiuſſoriam cautionem.hoc ve-
rum ſm Ioan.And.quando clericus agit nomine alieno.
ſed vbi agit nomine proprio, eo caſu, quo debet cauere
ſufficit,quod caueat ſub hypotheca rerũ ſuarũ. in Auth.
de ſanctiſſimis Epiſcopis.§. ſi quis autẽ pro pecuni.coll.
viij.¶ In ea.gloſſ.ibi,& hoc conſtabat.Supple.quod teſta
tor voluit inſtrumentum peruenire ad legatarium, ad
15 finem,vt ex illo poſſet agere.quia † ex quò legauit inſtru
mentum,intelligitur legaſſe ius,quod in illo continetur,
vt ſubijcit gl.quæ etiam rationem aſſignat. facit,qđ legi-
tur,nota.in l.Labeo.& l.poſtquã.ff.de pactis. ſed hic non
conſtabat inſtrumenta perueniſſe ad iſtum de voluntate
domini.& potuiſſet eſſe,quod illa fuiſſet furatus. facit.l.j.
§.ſed ne fraudandi.C.de lati.lib.tol.licèt hoc non præſu-
matur in caſu iſto.ſed potius oppoſitum,ad finem, vt ad-
mittatur cum cautione de rato, vt dixi ſuperius ſuper gl.
& idem in effectu voluit hic do.Flo.dicens gloſ.voluiſſe
dicere,quod iſte caſus eſt diuerſus a caſu.l.qui chirogra-
16 phum, & † quod licèt iſte habeat inſtrumenta cauſæ,
non per hoc ſequitur neceſſario, quod habeat mandatũ
ad agendum.quia poſſet eſſe, quod ſubtraxiſſet, vel ha-
buiſſet in depoſitũ.tamen ex quo habet inſtrumentũ pę-
nes ſe,& allegat mandatum,præſumitur, quod habuerit
mandatum:ſed nõ eſt plena ꝓbatio,ſed quædã p̃ſumptio
cuius vigore admittitur cum cautione de rato, vt dixi,&
no.Bar.in l.iij.§.cauſę.licèt.§.allegauerimus.§.duę cauſę.
ff.ad carb.d.verò Ant.hic videt̃ dicere,qđ ita demum ad-
mittetur cum cautione de rato,ſi appareat inſtr̃a ſibi fuiſ
ſe tradita a dño: aliàs ſecus. ſed hoc cõiter non tenet̃.q̃a
imo ſufficit,ꝙ hẽat iſtr̃a pęnes ſe,& alleget habuiſſe mã
datũ,licèt aliter non ꝓbet,ad hoc,vt admittat̃ cũ cautio-
ne de rato.ꝑ ea q̃.ſ.dixi,qñ autẽ appareret,ꝙ de volunta-
te dñi haberet inſtrumenta, vr̃ ꝙ tunc eſſet diſtinguẽdũ,
17 ꝙ aut apparet † qđ dñs donauit ſibi illa inſtr̃a, & tunc vi-
deretur donaſſę ius contentum in inſtrumento.per.l.j.C.
de donatio.& per id qđ dixit glo. quando legatur inſtru-
mentum.nã & legatũ eſt donatio q̃dã,in teſtamento reli
18 cta.l.legatum.ff.de lega.ij.† Aut apparet, quod ſimplici-
ter tradidit:& tunc videtur, quod conſideranda ſit quali
tas ꝑſonæ.nam ſi eſſet vxor tradẽs inſtrumẽta,quæ habe
bat virũ,videret̃ dare ſibi poteſtatẽ, vt agere poſſit ex il-
lis ad vtilitatẽ mulieris.l.fi.C.de pactis conuent. Aut ſit
traditio alteri perſonę:& tunc videretur cõſiderãda quali
tas perſonæ:quia ſi eſſet procurator,videretur ex hoc da-
tum mandatum, vt poſſit ex illis agere ad vtilitatem do-
mini.arg.eorum, quæ habentur in dicta l.fi.& in l.ſi qua
per calumniam. C.de Epiſcopis, & cleri. ¶ Aut eſt alia
perſona imperita:& tũc videbitur tradidiſſe in depoſitũ.
ar.eorum quæ not.gloſſa in l.cum quid.ff.ſi certum peta
19 tur. † non autem in dubio præſumetur donatio; cum in
dubio nõ p̃ſumatur, q̃s iactare ſuũ.l.cum de indebito.ff.
de probatio.¶ In ead.gloſſa in fine. & de hoc etiam in c.
contingit.de tranſa.nam dixerũt quidam, literas de rato
appellari mandatum procurato. quia in mãdato promit-
tit dominus ſe ratum habiturũ geſta per procuratorẽ.l.ſi
procuratore abſente.ff.de procuratorib. cum ibi notatis.
licèt alij aliter dicant:de quo dic,vt ibi,& in iuribus præ
allegatis. ¶ In gloſſ.deciſione. ibi, mentionem feciſſet.
Supple,expreſſe,vel etiam tacitè,vel tacitè diceretur fe-
ciſſe,ſi ſolum fuiſſet adiunctus in deciſione. facit, quod
habetur in ſimili in capitulo conſtitutus, de reſcriptis,

& propter hoc gloſ. hic in principio expoſuit,deciſione.
i.cognitione.¶ In gl.admittere voluit.ibi, dicunt quidã.
20 † Aduerte,quia voluit iſta opi.licèt glo.non bene decla-
ret,quod quando dantur plures iudices,quorum alter eſt
Epiſcopus,& apponitur clauſula,quod ſi non omnes.cũ
prærogatiua prępelectionis,vt quia dicitur,quod ſi nõ om
nes intereſſe poteritis,tu pater Epiſcopæ in cauſa proce-
das:tunc ſi ille,qui eſt prępelectus adueniente conditione
clauſulæ voluerit procedere,nõ tenebitur admittere ſub
delegatum a collega.& iſte erit caſus ſingularis hic ſecũ-
dum hunc intellectum.ſed econtra collega bene tenere-
tur admittere ſubdelegatum Epiſcopi. & hũc intellectũ
ſequitur Specul.in titu.j.§.ſequitur.verſ. verum cum cã.
& ſequitur etiam Ioan. Andre. Alius fuit intellectus,quẽ
ſequitur Innocen.quod indiſtinctè non tenetur quis ad-
mittere ſubdelegatum a collega impedito. quando eſt
appoſita clauſula, quod ſi ambo, per rationem appoſitã
in litera, quæ videtur generaliter loqui. iſta tamen opin.
Innocen.communiter non tenetur,ſed certè ſane intel-
lecta poterit ſaluari per id,quod dicam ſuꝑ gloſſa penul
tima.¶ Tertia fuit opi.Hoſtien.quod hic erant delegati,
cum clauſula appellatione remota. & cum clauſula, qđ
ſi ambo.& ideo non tenetur vnus admittere ſubdelega-
tum a collega:quia vulneraretur eius iuriſdictio, attenta
clauſula appellatione remota,vt patet ex iis,quę haben-
tur ſupra eo.ſuper quæſtionum.§.ſi verò duo.hæc tamen
lectura Hoſtien.licèt ſit in ſe vera,& notanda, tamen di-
uinat quò ad iſtam literam, quæ nullam facit mentionẽ
de clauſula appellatione remota.¶ Quarta fuit opin. quã
tangit glo.in verſiculo dicas.quod hic propter ſubreptio
nem non tenebatur admittere Epiſcopus ſubdelegatũ,
& iſta lectura etiam eſt bona.¶ In eadem gloſſ.ibi, ſi ipſe
non poteſt intereſſe.Supple, quod non videtur verum ꝑ
iura ſuperius allegata.& per id,quod tangit glo.ſequens,
& ſic per hoc glo.videtur reprobare opin.poſitam in ver
ſicu.dicunt quidam.ſed certè illa poteſt ſaluari.intelligẽ-
do eam,vt ſuperius declaraui.¶ In eadem gl.ibi nec ſub-
delegatum admittere,&c.hoc non videtur tenere hic do
21 mi.Florenti.quia † ſurreptio non vitiat ipſo iure.vt dictũ
fuit in c.ad audientiam.ii.ſupra de reſcriptis,& in c. cæte
rum.eodem titu.& ſic videtur,quod debuerit admitti, ni
ſi fuerit exceptum,& appellatum per partem:per ea quę
habentur in dicto capitulo cæterum,& quod ibi dictum
fuit.vnde ſecundum eum nõ videtur,quod ex officio po
tuerit primus illas literas ſurreptitias reijcere, quia non
habet ſupplere defectum partis.ſecundum nota.in c.bo-
næ.lo j.de poſtulat.& de elect.in c. innotuit. & ideo dicit
veriorem eſſe intellectum,qui præcedit in glo.intelligẽ-
do eum,vt prędixit,ſed certè cum gloſſ. communiter trã
ſeunt docto.& illam puto poſſe ſuſtineri,quia licèt ſubre
ptio in contentioſis non vitiet ipſo iure,tamen vitiat opę
exceptionis,quam poterit hic obijcere Epiſcopus contra
adiunctum,& ſubdelegatum ab eo.quia adiũgebatur iu-
riſdictioni eius:& ideo potuit defendere ſuã iuriſdictio-
nem: ex quo ſurreptitiè, & ſic minus legitimè facta erat.
adiuncto argu.ca.j.ſupra eo.& l.j.ff.ſi quis ius di. non ob
temp.¶ In glo.penul.hæc glo. poteſt diuidi in vj.partes,
nam primo quærit. Secundo arguit pro vna parte.ibi, &
quod poſſit.tertio arguit pro alia.ibi,ſed contra.¶ Quar-
to ponit vnam opin.quorundã.ibi,dicunt.¶ Quinto im-
probat illam ponendo ſuam.ibi,ſed hoc.Sexto ſoluendo
diſtinguit.ibi,& circa.& eſt glo.iſta notanda tanquam ma
giſtra in materia,& melior de corpore iuris in hac mate-
22 ria.¶ In eadem gl.in fine.† Et ſic vult glo.quod clauſula,
quod ſi non omnes,vel ſi ambo, verificetur in impoten-
tia iuris,item in impotentia facti, quando impedimentũ
eſt perpetuum, præſertim ſi tollit iudicium rationis, vt
eſt impedimentum furoris, vel dementiæ: quia tunc
non poſſet ſubdelegare taliter impeditus. idem ta-
men

men vult glo.etiam si possit personaliter interesse, & pro
23 hoc bene facit iste tex.idem vult † glo.etiam si possit sub
delegare,si impedimentum sit facti,& temporale,dum-
modo sit tale,quod nullo modo potest personaliter inte-
resse:quia tunc verificatur clausula per hunc tex. & licèt
posset tunc subdelegare, non tamen tenetur collega ad-
mittere subdelegatum,per hunc tex. secus si est impedi-
mentum temporalis incommoditatis. vt quia bene pos-
set interesse si vellet,sed non sine incommoditate: vt qa
aliàs fortè aliquod damnum in rebus suis posset occurre
re si vellet personaliter interesse. nam tunc si nõ vult in-
teresse ne patiatur damnum potest subdelegare: & tene-
bitur collega admittere subdelegatum, & ratio esse põt,
licèt glo.non assignet,quia hoc casu non videtur propriè
verificari clausula.ex quo posset interesse si vellet: & sic
nõ verificatur tunc clausula ex vi verborum, sed potius
ex iuris interpretatione, quod voluit etiam per volunta-
tem dictam clausulam verificari supra eo. prudentiam.§.
adijcimus,& ideo cum velit interesse,licèt per alium,nõ
debet dici verificatam dictam clausulam,nec etiam pote
rit ex capite voluntatis,ex quo vult interesse,licèt p aliũ.
& ideo tenetur tunc collega subdelegatum a collega ad-
24 mittere. † Et per prædicta patere põt,qđ opi.Inn. de qua
dixi super gloss.præcedenti sane intellecta potest saluari,
inquantum dixit,quod collega indistinctè non tenet̃ ad-
mittere subdelegatum a collega, quãdo est apposita clau
sula,quod si nõ omnes,vel quod si ambo. & verificata est
clausula propter impedimentum collegæ. nam dicta opi
nio est vera, quando clausula verificatur ex capite impo-
tẽtiæ,& sic allegatio posita hic in tex.ponit ius,& est ve-
ra,licèt glo.supra dixerit contrarium.& non bene. secus
quando verificatetur ex capite voluntatis stante tempo-
rali impedimento ratione incommoditatis,quia tunc be
ne tenetur admittere subdelegatum:vt supra dixi.& hoc
25 casu procedit opi.glo. & rationem supra assignatam † &
hæc vera cessante surreptione.secus,quando ille qui sub
delegat,surreptitiæ fuisset adiũctus, vt quia ex postfacto
re nõ integra nõ facta mentione de processu adiũget̃. qa
tunc etiam si ex capite voluntatis clausula veniret verifi-
cãda,nõ tenet̃ delegatus admittere subdelegatum a tali
adiuncto surreptitiè: vt hic est casus secundum vnũ intel
26 lectum.† Item prędicta intellige vera, quæ dixi de capite
volũtatis,nisi fuisset apposita clausula, cum prærogatiua
prælectionis:vt fuit in casu huius capituli: quia tunc et
si clausula veniat committenda ex capite voluntatis non
tenebitur prælectus admittere subdelegatum a collega
27 vt hic est casus secundum alium intellectum.† ¶ Itẽ ter-
tio limita prędicta,nisi esset apposita clausula, appellatio
ne remota,quia tunc etiam si clausula,quod si ambo. vel
quod si non omnes veniat committenda ex capite volũ
tatis,non tenebitur quis admittere subdelegatum a col-
lega,ne vulneretur eius iurisdictio; vt est casus secũdum
intellectũ Hostien. Et de materia in Specula.tit.j.in ver-
28 siculo,verum cũ causa. Et per prædicta patet, † quod in-
terdum delegatus est impeditus impedimento iuris, &
tunc clarum, quod non potest subdelegare. & ideo non
est tractandum,an tunc collega teneatur admittere sub-
delegatum ab eo.¶ Aliquando est impeditus impedimẽ
to facti,& talis,quod tollit iudicium rationis: vt quia est
effectus furiosus,vel demens:& clarum, quòd tunc non
potest subdelegare, & consequenter non est aliquid tra-
ctandũ de eius subdelegato,an debeat admitti. aliquãdo
est impeditus impedimento facti, quod non tollit iudi-
29 cium rationis:& tũc si est vnus † solus clarum, quod po-
test subdelegare, & subdelegatus tenetur acceptare.
nam etiam si non esset impeditus, posset subdelegare;
& subdelegatus etiam cogeretur acceptare;nisi appare-
ret, quod subdelegans malitiosè vellet se exonerare,su-
30 pra eo.capi.pastoralis.si verò † fuerit vnus a principio,&
ex postfacto alius fuit ei adiunctus,tunc si re integra, idẽ
dicendum, ac si a principio ambo fuissent dati delegati.
Si verò sit adiunctus re integra: tunc nõ valet adiunctio,
tanq̃ surreptitia si non sit sufficiens mẽtio de processu: vt
hic patet.interdum vero a principio dantur duo:& tunc,
aut dantur sine clausula,quod si ambo,& sic simpliciter.
& tunc si alter ipsorum sit impeditus, potest subdelega-
re:& tenetur collega illum admittere: quia solus nõ pos-
set in causa procedere, ex quò simpliciter sunt dati sine
clausula,quod si ambo. supra eo.causam matrimonij. &
hoc intellige verũ,nisi essent dati cũ cla,appellatione re-
mota:qa tũc licèt vn9 ex eis impeditus, vel nõ impeditus
possit subdelegare.j.eo.quoniam. tamen collega. non te-
nebitur admittere ne vulneretur eius iurisdictio. supra e.
super quæstionum.§.si verò duo. non poterit tamẽ solus
in causa procedere,ex quo,dati sunt sine clausula,quod si
ambo.interdum verò sunt dati cum clausula, quod si am
bo.vel plures delegati cũ clausula, quod si nõ omnes,&
tunc si vnus illorũ sit impeditus impedimento facti p-
petuo,licèt nõ tollat iudiciũ rõnis, poterit subdelegare.
p.c.si.j.e.tit.tñ collega, vel collegæ non tenebuntur sub-
delegatum admittere, ex quo verificata est clausula im-
31 potentiæ ex capitę impotentiæ perpetuæ.† Idem si sit im
potentia temporalis facti, & impediatur omnino tunc
interesse. qa licèt possit subdelegare si non caret iudicio
rationis,tñ collega,vel collegæ non tenebuntur admitte
re subdelegatum, ex quò verificata est clausula ex capite
impotentiæ.Si verò sit impedimentum temporalis in cõ
moditatis,tunc conclude, quòd taliter impeditus potest
subdelegare: & collega, quando sunt duo, vel collegæ,
quãdo sunt tres, tenetur admittere subdelegatum a tali.
32 aliàs nõ possunt procedere,& hoc verũ regulariter.† Fal-
lit,quando apposita esset clausula prælectionis: qa tunc
prælectus nõ teneretur admittere subdelegatum a tali
taliter impedito,per hunc intellectum.secus econtra:per
id,quod dixit glos.circa finem.Fallit secundo, qñ esset ap
posita clausula appellatione remota: qa etiam tunc non
tenetur collega, vel alij collegæ admittere talem subdele
gatum,ne vulneretur eius iurisdictio: vt hic est casus ſm
opi.Host.item etiã fallit tertio,vt supra dixi,qñ ex postfa
cto ille, qui subdelegat fuisset surreptitiè adiũctus. ¶ Itẽ
aduerte:quia vbi a principio tres sunt dati cum clausula,
quòd si non omnes.si alter ipsorum moritur,& sic rema
nent alij duo: si dictum erat,si non omnes duo: perinde
erit,ac si solum illi duo essent a principio dati sine aliqua
33 clausula:vt hic voluit Innocen.† Item adde, quòd si dan
tur duo,vel plures cum clausula, vos, vel alter vestrum,
tunc non tenetur collega admittere subdelegatum datũ
ab impedito quocunque impedimento fuerit detentus.
per.c.cum plures. infra eodem.lib.vj.& per hæc habes
34 plenè hanc materiam declaratam. † Sed iuxta prædicta
potest quæri,quid si datus sit vnus delegatus,qui iam in-
cępit procedere in causa:& demum adiungatur alius,fa-
cta mẽtione de processu: sed morit̃ adiungens re integra
antequã adiunctus cœperit vti sua potestate: an tũc po-
terit procedere primus delegatus. Io.And.j.eo.cum plu-
res.in nouella tenet,q sic. qa potestas adiuncti expirauit
per mortem adiungentis re integra: & sic remanet pri-
mus delegatus solus:& ideo poterit pcedere. sed Io.Cal.
in sua quæstione, q̃ incipit, Regino Episcopo. dicit hoc
verum,nisi literæ adiunctionis fuissent præsentatę primo
delegato, vel illi insinuatè: per id, quod habetur in ca-
pitulo si e. de conces.præbẽ.libro vj..nam tunc secundũ
eum per talem præsentationem esset affecta potestas pri
mi delegati: & ideo ipse primus non poterit procedere,
nec poterit etiam adiunctus: quia expirauit eius iurisdi-
ctio. sed Ioan.de Ligna. hic videtur tenere contrarium,
quando simpliciter fuit adiunctus. nam dicit, quod ex
quò adiunctio nõ habet effectum. qa expirauit potestas

adiuncti per mortem adiungentis re integra, vt volunt
Ioan.And.& Ioan.Cald.videtur, q remanere debeat pri-
mus, cui non debeat præstare impedimentū dicta adiun-
ctio, ex quò non sortitur effectū: per regulam, nō præstat.
de reg.iur.in vj.facit, licèt non alleget, quod habetur in l.
sciendum.cum.l.sequēti.ff.ex qui.cau.maio. sed vbi non
fuisset simpliciter adiunctus secundus primo, sed fuisset
etiam adiectum, q primus solus procedere non deberet,
tunc posset procedere opi.Ioan.Calde.ſm eum.do.verò
35 Flo.hic tenet † contra prædictos: dicens non expirare po-
testatem adiuncti per mortem adiungentis re integra: li-
cèt Io.An.& Io.Cal.& Io. de Ligna.sentiant contrariū,
mouet, qa ex quò primus iā inceperat pcedere in cā.p-
petuauerat iurisdictionem,& sic secundus, qui fuit adiū-
ctus iurisdictione iam perpetuata, & ideo non expirabit
eius potestas, licèt moriatur adiungens re integra ante-
quam adiunctus cœperit vti sua potestate.allegat in arg.
capitulū si super gratia.de rescriptis. libro sexto.vbi non
expirat iurisdictio, seu potestas executoris dati super gra-
tia iam facta per mortem dantis dictam potestatem ipsi
executori re integra. secus dicit, si Papa dando adiun-
ctum, reuocasset primum, & dedisset nouam formam:
36 quia procederet opin. Ioan. Calde. † Sed aduerte, quia
verior videtur opin.Ioan.de Ligna.per.d.l.sciendum. cū
sequēti, quę incipit, nec vtilem.nam videtur, quòd rema-
neat potestas pœnes primum, ex quò efficaciter non est
translata in ipsum adiunctum. arg.d.l.nec vtilem præal-
legata. & facit etiam, quod habetur in dicta regula, non
præstat.de reg.iur.in vj.Nec obst.c.si super gratia.allega-
tum.per do.Flo.quia ibi potestas executoris venit acces-
soriæ ad gratiā, ideo regulatur ſm illā.arg.c.accessoriū.de
reg.iur.libr.vj.sed hæc potestas adiuncta non est accesso-
ria potestati primi delegati: immo est illi par cum sit col-
lega.facit.ff.de verb.sig.l.collegarū, & ideo non videtur
regulari ſm potestatem primi delegati. fateor tamen, vt
voluit Io.And.in d.c.cum plures.quòd satis esset iustum
hoc statuere, quòd qn adiūctus adiungeret alteri, qui p-
petuasset iurisdictionem, q tunc illud sufficeret. nec ob.
ēt prædictis dictum c.cū plures. quia nō loquit de adiū-
cto, sed in pluribus datis cum clausula, vos, vel alter ve-
strum. quo casu perpetuatio primi delegati non potuit
prodesse adiuncto, qui non erat tempore, quo facta fuit
perpetuatio per primum: vt voluit Ioan. Andre.in d.c.cū
plures.Nec ob.etiam prædictis, quòd affecta fuerit pote-
stas primi, vt dixit Ioan.Cald.per præsentationem litera-
37 rum adiuncti † quia decre. si capitulo.per quā mouetur,
loquitur in diuerso casu: vt ibi patet. nam ibi reuocabat
potestas ordinarij per dationem executorijs: sed hic per
dationem adiuncti non reuocabatur primus. præterea ēt
si dicatur affecta potestas primi, talis affectio est accesso-
ria ad ipsam adiunctionem: demum debet habere effe-
ctum, si ipsa adiunctio sortiatur effectum. aliàs venit cō-
quassanda, conquassata adiunctione, velut principali.at.
j.de fid.instr.c.inter dilectos.§.cæterum.& C.de legi.in l.
non dubium. Et pro prædictis etiam faciat, quia etiam
in casu capituli si capitulo sola præsentatio non perpe-
tuat gratiam: & notauit ipse Ioan. Andre.in capitulo si is
cui.de præben.libro sexto.& sic debet intelligi affectio fa-
cta, inquantum durat gratia. nam aliàs si expiret gratia,
non est ratio quare debeat remanere affectio, quæ est ac-
cessoria ad gratiam,& est solum in fauorem impetrantis.
& ideo ex quò non posset operari in eius fauorem, si gra-
tia expirat, meritò debet cessare tunc affectio. qa cessat
causa, propter quam surgebat affectio, ex quo nō potest
in fauorē impetrantis operari,& ideo videtur, q effectus
affectionis debeat cessare.arg.capitulo cum cessante. in-
fra de appella. & sic ex prædictis videtur posse defensari
38 opinionem Io.de Ligna.† pro opin. tamen do.Flo.potest
induci dictum c.cū plures.nam ratio quare ibi perpetua-
tio vnius prodest alteri, videtur, quia iurisdictio est indiui
sibilis, vt dictum fuit s.eod.prudentiam.& ibi notatur in
prima gl. magna. & propter hoc prodest alij perpetuatio
vnius.facit, qd habetur in l.vna est via.ff.de seruitut.ru.p̄
di.& l.si communem.ff.quemadmo.seruitu.admit. & qd
habetur in l.fin.C.de duo.re.sed vt dixi s.potest dici, qd
perpetuatio vnius prodest alteri tunc existenti tempore
perpetuationis.& sic videtur, quod non habeat prodesse
adiuncto dato ex postfacto, qui tunc non erat tempore p
petuationis factæ per primū.& licèt do.Floren.dicat per-
petuari substantiam iurisdictionis, non videtur verum,
imo videtur, quod perpetuatio fiat respectu personæ ha-
bētis iurisdictionem, vt sic illa possit vti, licèt superueniat
39 mors illam concedentis.¶ In glo.finaliter in fine.¶ † No
ta bene ex gloss. quod vbi secunda sententia confirmat
primam agitur,& oritur actio ex secunda,& non ex pri-
ma.& sic secunda est illa, quę meretur executionem, nō
autem prima.de quo plenè dictum fuit s.eo. pastoralis.§.
40 quia verò.† Extra glos.potest opponi. q auditor non de-
buerit diffinire: quia habuit mandatum ad audiendū, nō
autem ad diffiniendum.facit, quod not.glo.in l. qui pro-
curatorem dat.ff.de procur.solutio, potes dicere, q hic ēt
habuit mandatū ad diffiniendū, licèt non clare appareat
in litera, vel secundo potest dici, q quia non habuit man
datum, necessaria fuit cōfirmatio Papæ, vel dic tertio, da
tus in curia, vt audiat causam, intelligitur datus etiam ad
diffiniendū, vt hic videtur innui non diuinando. de quo
in cle.auditor.de rescriptis.facit l.de qua re.ff.de iudicijs,
& j.de causa pos.c.cum super.¶ Vltimo p̄t opponi, quod
non debuerit sententia Episcopi ferrariensis confirmari,
& silentium imponi aduersario, quia nō apparet hoc pe-
41 titum fuisse, & super non petito † nō debet ferri senten-
tia.infra de simo.licèt hely.Solutio, dicit Inno. quòd dēt
litera intelligi, quòd petita erat confirmatio sentētiæ Epi
scopi ex parte capellani ecclesiæ sanctæ mariæ: & qd im-
42 poneretur silentium aduersario † Hostien.verò dicit, qd
sicut in causa appellationis est speciale, quod potest con-
tra absentem procedi.l.si.post medium.C. de temp.appel
la.ita ad officium suum spectat confirmare sententiam,
vel infirmare.ij.q.vj.appellatione. & sic videtur secundū
eum, q sine alia petitione. potuerit hic sententia confir-
mari.facit, quod habetur infra de appella.oblatæ.ad finē.
43 domi.Anto. hic videtur † dicere, quod necessaria est pe-
titio in causa appellationis. sufficit tamen qualis qualis.
puta si dicatur, peto procedi in causa, & quid iuris est ter
minari.Si autem non præcederet aliqua petitio, omnino
dicit, quod nō videt, qualiter iudex possit procedere par-
te ipsa non petente: de quo remittit ad notata per Bart. in
l.si expressim.ff.de appel.& per Innocen.in c.1.dilecto.de
appel.& facit, quod habetur, & notatur infra eodem. cū
contingat.per Innocen.satis puto, quod necessaria sit pe
titio, quia in causa appellationis etiam debet præstari iu-
ramentum de calumnia.l.fina. C.de iura.calū.circa prin-
cipio,& probatur expresse etiam in c. secundo de iura,ca
lum.libro sexto.licèt olim inter Legistas esset de hoc opi
nio, vt patet ex notatis per glos.in d.l.ij.Item, quia debet
etiam lis contestari, quando partibus præsentibus agita-
tur causa.faciat, quod habetur in l.vna C.ne liceat in vna
eademque causa,& quod etiam notauit Barto.in l.ab ho
stibus.§.sed quod simpliciter ff.ex qui.cau.maio. & sic ea
dem ratione videtur, quod in causa appellationis debeat
interuenire petitio, seu libellus. tene tamen menti di-
ctum Hostien.Ioan.

SVMMARIVM.

1 *Socius, an possit delegari iudex in causa socij.*
2 *Doctor, vel magister possit ne delegari in causa scholastici.*
3 *Delegatus, an, & quando possit subdelegare appellatione remota. & nu-*
mero, 16.

4 *Delegatum*

4 *Delegatum etiam inferioris a Principe posse subdelegare, si hoc, etiam a delegante permissum sit.*
5 *Iudicem eligendum esse, qui sit prouidus.*
6 *Iudicem ex ea diœcesi esse delegandum, ex qua actor, & reus sunt, si contingat vtrunque esse ex eadem diœcesi.*
7 *Processus factus a delegato Papæ in causa laici, an, & quando teneat, atque inibi, an Papa habeat iurisdidictionem in Laicos.*
8 *Frater, an sit idoneus testis in causa fratris*
9 *Testes eos duntaxat esse posse, qui negotio, de quo agitur, interfuerunt, iudices esse possunt, etiam qui non interfuerunt.*
10 *Pater an, & quando, & quatenus possit esse iudex in causa filij.*
11 *Patrem posse delegari, in causa ciuili filij sui, an sit indistinctè verum.*
12 *Appellari posse a facto iudicis, non etiam a dicto testis.*
13 *Iudicem posse esse eum, qui est criminosus, dum non sit infamis*
14 *Testi posse obijci crimen, etiam quod non infamat.*
15 *Iudex an, & quando is detur, quem altera pars petierit.*

CVm.R.canonicus. Locus ad quẽ re' secure accedere nõ põt, & concanonicus in causa cõcanonici põt recusari.h.d. Et in prima ponitur prouisionis, & mãdati causa.in secunda mandatum. secũda ibi, mãdamus. Nota, ꝙ propter locum suspectum, & non tutum iudex potest recusari, & a iudicando remoueri. Et nota, ꝙ sufficit locum, non esse tutum nedum, propter inimicitias proprias, sed etiam propter inimicitias communes ciuitatis ipsius partis. No. ꝙ concanonicus in causa concanonici, nõ debet dari delegatus: quia verisimiliter po-
1 test esse alteri parti suspectus. † Nota, qđ socius in causa socij, non debet delegari: quod est verum durante societate, secus si sit finita nisi nimia affectio remãserit ex societate præambula, secundum Io. And. facit, quod not.
2 Barto. in simili in l.j.§.idẽ.ff.de quęstionibus. ¶ An† autẽ magister, vel doctor possit delegari, & sic dari iudex in causa sui scholaris, cõmuniter tenetur, ꝙ non, nisi aduersarius, esset etiam suus scholaris, & si datus fuerit, quãdo alter solũ est su' scholaris, poterit, vt suspectus recusari, vt not. in Spe. ti.j.§. superest. ver. quid de magistro. & sequenti. ¶ Nota casum in quo subdelegatus procedit appellatione remota, quando.s. Papa hoc expresse subdelegato cõcedit. ¶ Nota, ꝙ Papa aliquãdo cõmitit causam
3 contra laicum, quod intellige, vt tangit in glo.j. † Nota secundũ vnũ intellectum, ꝙ aliquando delegatus potest subdelegare cũ clausula, appellatione remota: qđ contin
4 git, quando hoc expresse a Papa sibi conceditur† nota. ꝙ delegatus poterit alteri subdelegare vigore potestatis sibi commissæ a delegante, & sic facit pro opi. quæ habet, ꝙ delegatus inferioris a Principe possit subdelegare, vbi a delegante hoc sibi permittitur. de quo per gl. j. eo. l. si is cui. lib. vj. & dixi. s̃. eod. super quæstionum, in §. porrò. vbi glos. tangit. Nota, ꝙ quandoque impetranti datur potestas eligendi iudicem, quodqualiter sit intelligendum,
5 tangitur in gloss. fina. † Nota quod iudex debet eligi, qui sit ꝓuidus. s̃. eo. l. si pro debilitate. de quo dic. vt hodie ha
6 betur in c. statutũ. in prin. j̃. eo. li. vj. ¶ Not. quod† quando actor, & reus sunt eiusdem diœcesis, debet iudex delegari in illa, & sic videtur hæc decr. prophetasse ius nouum, quod hodie habetur in decret. statutum. §. j. de rescriptis. lib. vj. ¶ In glo. prima ibi, contra laicum. nam hoc non videtur posse fieri, per id quod habetur in c. nouit. de iudi. & qui filij sint legi. in c. causam quæ. in ea. gl. in fine. quælibet solutio in se est bona, & ꝑ vltima bene facit, quod habetur in c. cum contingat. de foro comp. & in l. j. C. de
7 emanci. libe. † Nota tamen præcipuè secundam, quia ex illa habes, ꝙ licèt contra rescriptum impetratum a Papa contra laicum, intellige, qui non sit de temporali iurisdictione ecclesiæ, possit excipi, tamen si non excipiatur, tenebit processus: vt hic est tex. cum gloss. & pro hoc bene facit, quia Papa dicitur habere iurisdictionem, quò ad habitum, etiam in laicos: licèt quò ad exercitium eam habeat Imperator in terris ecclesiæ non subiectis: prout notatur in c. nouit. de iudi. contra laicos autem, qui sunt de temporali iurisdictione ecclesiæ etiã habet exercitium, vt in c. si duobus. de appel. & q. filij sint legi. in c. per venerabilem. potes etiam intelligere tex. ꝙ iste laicus fuit actor originarius, & egit contra istum canonicum corã iudice ecclesiastico, qui tulit sententiã contra ipsum canonicum: a qua sententia appellauit ad Papam. vnde nimirum, si Papa potuit delegare, & adde etiam, quod le-
8 gitur, & nota. in c. si clericus. de foro comp. ¶ † In gloss. ij. ibi ẽt frater pro fratre. detrahitur tñ aliqd de eius fide, vt not. Spe. in tit. de teste. §. j. ver. sed nunquid frater, qđ, intellge, nisi qualitas ꝑsonæ ipsius testi aliud suadeat. nã posset esse adeo notæ, & probatæ vitæ, & fidei, ꝙ non detraheret de fide dicti ei', qd enim si eẽt frater, sed religiosus de ordine Cartu. vel Mõtis Oliueti, vel de obseruãtia sancti Francisci. vel licèt aliàs esset laicus, reputaretur ab omnibus religiosæ vitæ, & talis, ꝙ verisimiliter, non diceret, nisi veritatem, etiam pro fratre. nam certe videtur, ꝙ tunc sibi sit credendum, sicut alij idoneo testi. facit quod legitur, & notatur in c. in literis. j. de testibus. & in l. iij. §. j. ff. de testi. dictum ergo Specu. procedat, vbi non apparet talem fratrem esse, tam notæ, & probatæ fidei. In ea. glo. ibi, sit prohibitorium. Supple certarum personarum, & permissorium regulæ, quia quilibet admittitur ad testificandum, nisi reperiatur prohibitus. l. j. allegata in glos. & facit quod notatur in simili. de spon. in c. cum apud. ¶ In
9 ead. glo. ibi, quam testes. † nam solum testificari possunt qui interfuerũt negotio, de quo agitur. l. testium. C. de testibus. & in eo. ti. c. cum causam. sed iudices esse possunt, etiam si non interfuerunt negotio: quia poterunt iudicare secundum allegata, & probata. s̃. eo. pastora. §. quia ve-
10 ro. redeo ad glo. in ver. sed tamen. ¶ † In ead. glo. ibi, pater in causa filij, & de hoc dic, vt no. in §. tria. hic allegato, & in l. qui iurisdictioni. ff. de iuris. om. iu. & in l. quin etiam. ff. de arbi. & in l. & in priuatis. ff. de iudi. in quibus cõcluditur, ꝙ pater non potest esse iudex in causa filij, si sit causa criminalis: nec etiam in causa ciuili, si est ordinarius, nisi forte vsque ad contestationem litis, si actio sit tempore peritura, quæ perpetuatur, per litis cõtestationem. l. fi. C. de anna. exce. & sic vltra non procedetur, ex quo cessa
11 bit periculum moræ, sed † bene potest esse delegatus in causa ciuili filij sui: & est ratio, quia fungitur vice delegãtis. s̃. eod. cum olim magister. & sic transeunt glo. præallegatæ. & Doc. & sic potest intelligi glo. hic, sed hoc intelli ge verum, saluo iure recusationis. nam si consanguineus potest recusari in causa consanguinei, multo fortius pater in causa filij propter maiorem affectionem. arg. eorũ, quæ notantur in capi. cum in cunctis. de elec. & C. de sacro sanc. eccle. auth. multo magis. & sic in effectu nõ erit aliud quò ad patrem ad filium, quam de consanguineo ad cõsanguineum. licèt gl. videatur aliud sentire. ¶ In ea.
12 glo. ibi, sed non testes. ratio diuersitatis † quia a facto iudicis potest appellari. j̃. de appella. c. vt debitus. sed non a dicto testis. & sic est maioris præiudicij posse testificari, q̃ esse iudex. Ideo cautius fuit agendum. j̃. de ele. vbi periculum lib. vj. & notatur per Vincen. in c. fi. de cle. excom. &
13 † intellige, quod criminosus potest esse iudex, dummodo nõ sit infamis, nam aliàs secus. de rescriptis in c. sciscitatus
14 † contra testem, tamen potest obijci crimen, etiam quod non infamat. vt legitur, & notatur j̃. de testibus. super eo. & in c. testimonium. ¶ In ea. glo. ibi, de testibus. c. personas. & sic hoc casu æquiparantur iudex, & testis, ꝗa tunc eadem ratio est in vtroque: & per consequens idem ius. supra de const. translato. cum similibus. ¶ In ead. glo. ibi, contra alium cõcanonicum. Supple pro canonico, & sic actor, & reus, tunc essent concanonici iudicis delegati. ¶ In glo. fi. ibi, non statur. hodie hoc communiter non tenetur,

tenetur,quia etiam hodie in causa criminali episcopi, presbyteri,diaconi, vel subdiaconi datur electio iudicis reo secundum formam prædictorum capitulorum. ¶In ead. glo.ibi voluerit concordare.similis expositio fit in c.cum
15 speciali.j.de appellationi.¶†In ea.glos.ibi altera pars est absens.hoc obseruarur in curia Romana.vt dicit gloss.in l.obseruandum.ff.de iud. quia altera parte absente datur petitus,nisi superiori,aliud videatur,sed vtraque parte presente,non datur petitus, nisi alia pars consentiat, vel nisi detur ob euitandam verecundiam iudicis petiti,ne videatur reijci,tanquam imperitus,& si cōcordant de aliquo, ille dabitur:si autem non possunt concordare de vno,tūc quælibet pars eligit sibi vnum, & curia ex officio dat tertium.facit quod dictum fuit s̄.eodē.in c.cum olim magister.& quod notatur in c.nonnulli.de rescriptis . ¶In ea. gl.ibi.de iudice suspecto in illo,dic vt habetur in d.§.tertio.& hodie melius,in c.iudex.j.co.lib.vj. In ead.glo.ibi, ad iudicem . supple propter locum nō tutum:vt patet ex litera.In ead.glo.in fine.vel dic,q̄ iste erit certus,quando subdelegabit,& potest intelligi,q̄ erit subdelegatus , sed
16 tunc obstat † quia in litera hic dicitur , q̄ procedet cum clausula (appellatione remota) quod tamen non potest committere,nisi Papa,vel Princeps.s̄.eo. super quæstionum,sed dic,q̄ hic est speciale, vt delegatus subdeleget, cum tali clausula ex speciali commissione Papæ , & pro hoc litera ibi,autoritate nostra &c. facit quod notatur in c.pastoralis.s̄.eod.posset etiam intelligi, q̄ iste subdelegatus,sit subrogatus primo : & tunc cessaret obiectio de dicta clausula(appellatione remota) Io.de Imo.doctor &c.

SVMMARIVM.

1 *Libellum alternatiuum debere admitti.*
2 *Excommunicationis in se latę nullitatem allegans id prius probare debet, quàm ad eius absolutionem procedatur.& nu.28.*
3 *Excommunicatum se iniuste conquerens prius absoluendus est , quàm de causa cognoscatur.& nu.6.& 29.*
4 *Excommunicationis sententia quibus casibus sit ipso iure nulla,& numero 14.& 28.*
5 *Sententia lata contra ius scriptum errore in ipsa sententia expresso,an sit semper ipso iure nulla.*
7 *Probare volens id , quod probatum non releuaret , non est audiendus.*
8 *Articulus vel positio impertinens non debet admitti.*
9 *Casum frustra expectari,cuius euentus nihil operaretur.*
10 *Errorem intolerabilem expressum in sententia opponens censetur opponere de iniustitia sententiæ.*
11 *Iniustitiæ appellatione,an comprehendatur nullitas sententiæ.*
12 *Libellus in quo est error notorius potest per iudicem ex officio reijci.*
13 *Testium dicta quando debeant ad concordiam reduci.*
15 *Excommunicatio minor non repellit quem ab agendo.*
16 *Exceptionem prius discutiendam,vt cognoscatur admittenda sit nec ne, quam probationes super ea recipiantur.& nu.19.*
17 *Protestationes cuiusmodi solent fieri per iudices in admittendis exceptionibus , & probationibus , item etiam in admittendis articulis , & numero 20.& 22.*
18 *Reus,an possit cogi ad respondendum positioni,quam dicit impertinentem. & nume.23.*
21 *Exceptionem præiudicialem non esse admittendam cum protestatione,si,et inquantum,&c.sed super ea est interloquendum, antequam ad vlteriora procedatur.*
24 *Clausula,si & inquantum de iure fieri potest, apposita in reformatione , vel decreto quid operetur.*
25 *Alienatio rei minoris,cum decreto, in quo iudex adiecit clausulam , si,& inquantum,de iure valere possit,an valeat.*
26 *Excommunicatus,qui conqueritur se iniuste excommunicatum, per quem sit absoluendus.*
30 *Excommunicationem dicens esse nullam,si id non possit probare , sed probet duntaxat esse iniustam,an,& inquantum sit condemnandus.*
31 *Probationes factæ ad vnum finem in vna instantia,non prosunt in alia instantia,quæ est ad alium finem.*
32 *Sententiæ nullitatem deducens,an eo ipso videatur deducere iniustitiam ipsius sententiæ,& an sententia nulla possit dici iniusta, vel econtrario. numero sequen.*
34 *Sententiæ nullitatem,& iniustitiam possit ne quis simul, & semel deducere.& nu.seq.& 37.*
36 *Verba in libello latè sumi posse pro libellante.*
38 *Sententiam dicens esse nullam ex vna aliqua causa,an si illam causam non probet,sed aliam debeat obtinere.*
39 *Sententia,si petatur cōfirmari, an poterit aduersarius dare petitionem suā super infirmatione.& nu.41.*
40 *Sententiam non esse ferendam super non petitis.& nu.44.& 45.*
42 *Sententiam latam contra alteram sententiam in diuersis instantijs valere.*
43 *Petitio,an sit porrigenda in causa appellationis.*
46 *Libellus alternatiuus,an,& quando possit admitti.*
47 *Excommunicatio iniusta,an,& quare,& quatenus liget.*
48 *Sententia lata,non præcedente citatione est ipso iure nulla.*
49 *Confessio,quando possit pro parte approbari,& pro parte reijci.*

CVm contingat. Delegatus,cui mādatur, q̄ absoluat illum , qui se dicit excommunicatum iniuste,antequam partium probationes recipiat illum absoluat.si verò mandatur ei , q̄ denunciet excommunicationis sententiam fore nullam,tunc prius super eo probationes partium recipiet.h.d.Et primo ponitur consultatio: in secunda responsio.secunda ibi ad quod.Et illam secundam distinguit,& membra prosequitur,vt patet ex litera, & sic transit Ioā.And.posses dicere,q̄ distinguit in effectu duo membra principalia:primum est,quando quis conqueritur se excommunicatum post appellationem legitimam. Secundum est,quando quis conqueritur se iniuste excōmunicatum,& hoc membrū subdiuidit : nam primo loquitur,quando excōmunicatus volebat probare se iniuste excommunicatum,antequam absoluatur.secundo loquitur, quando excommunicator volebat probare se iuste excommunicasse, antequam excommunicatus absolueretur,licèt peteret se absolui. Primū membrum principale,est in versiculo ad quod.Secundum in versi.in eo.Et secundum membrum , secundi membri, est in versiculo verū.In textu ibi probatio admittenda.Supple,si non petit se absolui, sed potius vult antequam absoluatur probare se iniuste excommunicatum. Item ibi,excommunicatū iniuste.Supple,& petat humiliter se absolui ante omnia: sed Episcopus contradicat,volens prius probare, q̄ iuste
1 ipsum excommunicauit . † Nota primo argumentum,q̄ libellus alternatiuus debeat admitti : de quo aliquid dictum fuit.s̄.de rescriptis.ex parte.& nota. etiam per gl.in c. Abbate.de re iudi.lib.vj.vbi bona glo.& aliquid etiam
2 j.dicetur.¶ Nota duas regulas,quarum prima est,q̄† vbi excommunicatus conqueritur de nullitate excommunicationis,vt quia dicit, q̄ fuit excōmunicatus post appellationem legitimā, vel q̄ in illa est intolerabilis error expressus , prius est cognoscendum de hoc , antequam fiat absolutio . & ratio est,quia tunc,non fatetur se ligatum , & sic non cognoscat , an indigeat absolutione, posset tamen peti,& dixi dari absolutio ad cautelam, per id quod habetur.j.de sen.excom.c.per tuas.& eo.ti.in c.solet. lib. vj.& in c.venerabilibus.§.pe.& fin.eo.ti. & lib. Secunda
3 regula est, † q̄ vbi excōmunicatus conqueritur de iniustitia excommunicationis,semper est absoluendus,antequam de causa cognoscatur,quia fatetur se ligatum:& sic ei non est communicandum,nisi fuerit absolutus præstita cautione,de parendo mandatis ecclesiæ,quando offensio est dubia.j.de verbo.signi. in c.ex parte . † Nota duos
4 casus, in quibus sententia excommunicationis est nulla ipso iure:primus est, quando est lata post appellationem legitimam.secundus est,quando continet intolerabilem errorem:& sic quando est lata iuris errore in sententia patenter expresso.facit j.de sen.excom.c.per tuas. & eo.tit. c.venerabilibus.§.pen.& fi.lib.vj. & sic a contrario secus videtur , si error esset tolerabilis : vt si lata esset sententia

contra

contra extrauagantem, de qua potest probabiliter dubi-
5 tari. facit † quod not. Bar. in l. cum prolatis. ff. de re iudica.
vbi videtur velle, quod licèt sententia lata contra ius scri
ptum insertum in corpore iuris, expresso errore in illa,
non valeat, tamen secus si lata sit contra extrauagan-
tem non insertam in corpore iuris. idem videt, si sit sen-
tentia promulgata, contra legem multipliciter intelligi-
bilem: vt quia super illius intellectu sint variæ opiniones
nam per hoc non redderetur sententia nulla. facit quod ha
betur in §. quibus. C. de nouo Codi. compo. & in prima
constitutione. C. & in l. dos a patre. ff. sol. ma. & quod di-
6 xi. §. de rescriptis. in c. ab excommunicato. † Nota, ꝙ vbi
quis conqueritur de iniusta excommunicatione in casu,
in quo non est euidenter nulla, nō debet audiri, nisi an-
te omnia petat se absolui: & ante omnia est absoluēdus,
secundum formam ecclesiæ, etiam inuito excommuni-
catore, quamuis offerat se velle probare ante absolutio-
nem, se iuste excommunicasse: nam non est audiendus
7 per rationem positam in litera. Nam ratio est, † quia quis
non debet admitti ad probandum id, quod probatū non
releuaret: vt hic probatur, & in l. ad probationem. C. de
proba. & ad hoc sæpe allegatur hæc decretalis. Et ex hoc
8 etiam nota, ꝙ † articulus, seu positio impertinens, non
debet admitti, quia etiam si cōfessaretur per aduersariū,
vel probaretur per partem, nil releuaret, & ad hoc etiā
sæpe allegatur hoc capitul. facit ꝙ not. in c. ij. de confes. li-
9 bro vj. † Item ex prædictis nota, ꝙ frustra expectatur ca-
sus, cuius euentus nihil operatur. facit, quod habetur in
l. aliquando. ff. ad Velleia. ¶ Nota, ꝙ plus non debet ope-
rari dubius euentus, quàm casus expressus determina-
tus. Facit quod habetur in d. l. aliquando. not. ꝙ excōmu-
nicatio iniusta tenet, & eget absolutione. de quo in c. ab
excommunicato. de rescriptis. Nota, ꝙ ex varietate ꝓba-
10 tionum variatur modus pronunciandi. † Nota, ꝙ quando
apponitur, ꝙ in sententia fuit expressus error intolera-
bilis, dr̄ opponi de iniustitia: vt hic probaē in ver. in eo. iū
ctō ver. nisi. cum exceptio debeat esse de regula: vt notaē.
j. de regu. iuris. super rubrica. lib. vj. contra hoc tamē fa-
11 cit, † quia aliud videtur nullitas, aliud iniustitia: & sic vr̄,
quod sub iniustitia, non comprehendatur casus inferens
nullitatem, cuius contrarium hic videtur innui. Sed po-
tes dicere secundum do. Flor. ꝙ si verbū iniustitia sumaē
strictè, & propriè, præsupponit sententiam esse aliquam:
sed latè tamen sumendo verbum iniustitia, etiam cōpre-
hendit iniustitiam, quæ infert nullitatem: vt hic patet. Et
nota. ex prædictis, ꝙ libello porrecto super iniustitia, vi-
detur posse pronūciari super nullitate excōmunicatio-
nis. de quo inferius dicetur. Nota, quod aliquādo in sen-
12 tentia est patens, & sic notorius error. † Quid autem, si in
libello, sit notorius error. notaē ꝑ Inn. in c. examinata. de
iudi. & in c. sua. de offi. Vic. vbi dicit, ꝙ pōt ex officio iudi
cis reijci. Nota ex tex. ibi, postulanti. ꝙ absolutio, non vi-
detur concedenda, nisi petenti. de quo dic, vt dixi in c. ab
excōmuuicato. §. de rescriptis. Nota, ꝙ absolutio ab ex-
communicatione debet fieri, secūdum formam ecclesiæ:
de qua forma habetur j. de sent. excō. c. cum desideres. &
in c. a nobis. lo ij. ¶ In glo. prima ibi, ante & post fuerit
appellatum, præsumendo, binam appellationem inter-
cessisse: vnam ante excommunicationem propter testes
excommunicati, aliam post excommunicationem, pro-
13 pter testes Episcopi. ¶ In ea. gl. in fine. † No. bene ex hac
glo. notabilem limitationem ad decret. cum tu. de testi.
inquantū ibi dicitur, debere dicta testium reduci ad con
cordiā, quia illud hēt locum, qn̄ testes vtriusque partis
sunt æquales. secus qn̄ testes vnius partis ꝑponderant te
stibus alterius partis, vt qa forte sint plures, & meliores.
nā tunc illis statur, vt hic dixit gl. & etiam Inn. de quo
etiam tangitur in d. §. c. cum tu. vbi etiam per do. Anto.
& ibi etiam dixi, & in l. inter stipulā. §. j. vbi etiam Barto.
aliquid tangit. ff. de verb. oblig. ¶ Potes etiam dicere ex-
tra glossam, ꝙ per responsionem partis aduersæ factam
ad positionem alterius partis, vel ad interrogationem iu
dicis, poterit cōstare vnicam tantum fuisse appellationē,
facit, quod habetur. j. de fide instru. cum Ioannes. circa fi-
nem. in c. ij. de confes. li. vj. & sic tunc cessabit, quod dixit
gloss. de bina appellatione præsumenda. vnde tunc stan-
dum erit melius probanti. & si erūt æquales, feretur sen-
tentia pro reo. de reg. iur. cum sint partium. lib. vj. ¶ Item
poterit esse, ꝙ forte solus episcopus excōmunicator pro-
babit intentionem suam, & excōmunicatus nihil ꝓba-
bit: & ideo tunc indubitanter operabitur probatio te-
stium episcopi. & si dicatur, quod inter ꝓbationes ipsius
episcopi, & confessionem, seu assertionē alterius partis,
debet fieri cōcordia, sicut si ambo ꝓbassent: dicit Inno.
hoc non esse verum: quia assertioni suæ, vel confessioni
non statur per se. l. de ętate. §. j. ff. de interro. ac. Et ex præ-
dictis patet non esse superfluum, seu superuacum, qd
recipiantur testes ex parte episcopi, ꝙ excōmunicauerit
ante appellationem, quia talis probatio potest prodesse
in casibus, de quibus superius est dictum: quando videli-
cet testes episcopi essent plures, & melius probarent, vel
quando constaret, vnicam tantum fuisse appellationē,
vel appellationem minus legitimam fuisse. Et per hoc
patet responsio ad obiectum glos. ¶ In glo. ij. ibi sequēti
tantum. tu dic idē in alijs, in quibus sententia esset nul-
la euidenter: quia eadem est ratio, & sic idem ius esse de
14 bet. §. de cōstitu. c. translato. † & multos casus, in quibus
sententia excommunicationis est nulla, posuit gloss. in
c. præsenti. de sen. excom. lib. vj. & sic illud quod ponitur
in versiculo, nisi, ponitur grana exempli, & pro hoc non
restringit dictum ad illum casum tātum: per id, quod ha
betur in l. damni infecti stipulatio pertinet. ff. de damno
infec. Et nota ex tex. cum glos. quod vix fit, nihilominus
fit. de quo in c. ij. de cogna. spiri. lib. vj. Quando autem di
catur esse patenter error expressus in sententia, dic, qn̄
quis esset excommunicatus, propter obedientiam, cum
econtra propter inobedientiam, & contumaciam, quis
sit excommunicandus. de sen. excom. sacro. vel quando
quis esset excōmunicatus ex eo, quia daret elemosinas
pauperib⁹. facit, quod legitur, & notatur, de sen. excom.
c. per tuas, & eo. ti. c. venerabilib⁹. §. penul. & fi. li. vj. ¶ In
glo. iij. ibi, tunc demum audiat probationes. Supple, & si
non sunt admittendę, tunc non audiat probationes, &
sic bene sequitur in gl. quod qui aliter faciunt hoc casu,
non bene faciunt. ¶ In ea. gloss. ibi, posset esse causa ap-
pellandi. hoc non placet Ioan. And. quia si propono ex-
ceptionem, quod actor non debet audiri, quia est excom
municatus minori excommunicatione, licèt iudex ad-
mittat me ad probandum, & postea non repellit actorē,
non per hoc potero appellare, quia non intelligitur me
15 grauare, ex quo de iure non debet repelli. † cum minor
excommunicatio non repellat quem ab agendo. j. de ex
cept. in c. a nobis. cum ibi notatis, & etiā, quia iudex po-
test sententiam interlocutoriam reuocare. j. de appella.
in c. cum cessante, & sic licèt tacitè videretur admisisse
dictam exceptionem, tamen posset talem admissionem,
velut interlocutoriam reuocare: attento, quod de iure ta
lis exceptio non habet repellere quem ab agendo, & si
dicatur, iudex grauauit me in onere probationis: & sic vi
detur, quod possim appellare, si non admittit dictam ex
ceptionem, potest responderi, ꝙ ego fui in culpa, ingerē
do me ad probandum id, quod non iuuabat de iure, & iō
non possum de hoc inculpare iudicem: sed potius culpa
mea cum culpa iudicis compensabitur. arg. l. si ambo. ff.
de compensa. ¶ In ead. gloss. in fine. Nota bene ex gl. pra
16 dictam, † quod vbi opponitur exceptio, debet iudex pri⁹
discutere, an sit admittenda, vel non, antequam reci-
piat probationes super illa, & sic si viderit illam non ad-
mittendam,

mittendam reijciat eam , & non admittat probationes.
Si verò viderit illam admittendam,illam admittat,& au
diat probationes,ſuper illa:non autem debebit admitte-
re probationem ſuper illa, prius quàm per eũ diſcuſſum
fuerit,an ſit admittenda,quod dicit glo. procedere , ſal-
uo niſi velit iudex admittere probationes ſub proteſta-
tione, quod ille demum valeant, ſi de iure debent vale-
re:& ſic inquantum debuerunt admitti , & aliter non.&
17 ita quotidie faciunt iudices:†quia dicunt,admitto inquã
tum de iure debeo.Et ſimiliter dicunt,admitto probatio
nes,inquantum de iure debeo,& ſimiliter etiam ſit pro
teſtatio in articulis,& poſitionibus:quia dicit iudex, ad-
mitto ſaluo iure impertinentium,& non admittendorũ.
Hoſti.verò hic dicit,qđ dicta proteſtatio nõ iuuat,ſi fiat
ĩnuita parte:per id,quod not.ſ.de ele.in c.Cumana:quia
vt dixit gloſſ.parte inſtãte debet diſcuti,an exceptio, vel
articulus,vel poſitio,aut probatio debeat admitti , ante-
quam admittatur,vel recipiatur probatio ſuper exceptio
18 ne,vel articulo,† & ſic videtur,ꝙ non poſſit iudex cogere
reum ad reſpondendum poſitioni,quam dicit reus imp-
tinentem,& ſic ei non eſt reſpondẽdum,etiam ſi velit eũ
cogere ad reſpondendum, ſaluo iure ſuo,hoc eſt, quod
habeatur pro non reſponſo inquantum de iure reſpon-
dere non debuerit,ſi reus contradicat, ſed ipſo non con
tradicente,nec actore,poterit admitti reſponſio rei, ſi di
cat,reſpondeo ſic ſaluo iure meo,& ſimiliter non contra
dicente reo,nec actore videtur,quod poſſit recipere exce
ptionem , & probationem ſub ꝓteſtatione,quod valeãt,
ſi de iure debeant valere.& aliter non.& ita ſæpe practi-
catur,ſed reo contradicente videtur,ꝙ non poſſit cogi ad
reſpondendum,etiam ſaluo iure ſuo.& videtur etiam , ꝙ
contradicente actore non debeat admitti exceptio etiã
cum proteſtatione.de qua in gloſſ. ſecundum Hoſti. qui
tamen intelligit prædicta vera, niſi ſit præſumptio cõtra
reum,ꝙ faciat cauſa differendi proceſſum.argum.de prę-
ſump.in c.nullus.vel niſi ſit exceptio dubia , & q̃ requi-
rat longum tractum, vel niſi ſubſit alia iuſta cauſa , quæ
debet in actis exprimi,aliàs daretur materia appellandi ,
vnde non ſubſiſtente cauſa parte inſtante debet iudex in
terloqui,an exceptio ſit admittenda,vel non,& ſi diceret
iudex , nec repello,nec admitto,procedatur ad vlteriora
reſpondeat reus:& dicat nec procedo,nec non procedo,
interloquamini ſuper exceptione. Et ſecundum prædi-
cta dicit Hoſtien. debere intelligi cap.ad diſſoluendum.
de deſponſa.impu. ſubſiſtente autem aliqua cauſa de ſu
pradictis, poterit reus cogi ad reſpondendum ſaluo iure
ſuo , & ſimiliter poterit iudex admittere exceptionẽ ſub
conditione illa,ſi , & inquãtum de iure ſit admitenda: &
19 poſtea in fine hoc plenariè diſcutieť : † & per hoc habes
ꝙ ſi dicatur poſitionem, vel articulum eſſe impertinẽtẽ,
ſi hoc de facili poteſt conſtare,non debet iudex admitte
re,ſed prius diſcutietur,an pertinens,vel non,ſed vbi de
facili hoc non poteſt conſtare, vt quia fortè eſt dubium,
an ſit pertinens,vel impertinens,& tunc poterit admitte
re adiiciendo ſaluo iure impertinentium, & non admit-
tendorum,& ſic in effectu cum proteſtatione,& ſub con
ditione,ſi,& inquantum,& de iure admitti debeant , &
20 aliter non, & ſic practicatur.Imo quaſi†in omnibus acti
bus iudices apponunt clauſulam illam,ſi,& inquantum
de iure facere debeant, ſiue producantur articuli , ſiue
poſitiones , ſiue inſtrumenta , ſiue aliæ ſcripturę . nam
ſemper dicunt,admitto,ſi,& inquantum de iure admitti
debeant , & aliter non,quod tene menti . ¶Et per præ-
dicta habes declaratum,quando procedat id, quod dixit
glo.de admiſſione fienda cum proteſtatione de qua in
gloſſ.Et prædicta etiam ſunt de mente Hoſti. ſecundum
21 quem etiam poteſt dici, †quod ſi exceptio eſt præiudicia
lis,& peruertens iuris ordinem , ſeu impediens proceſ-
ſum,ſuper tali eſt interloquendũ,antequam ad vlteriora
procedatur : nec debet tunc admitti etiam cum proteſta
tione de qua ſ.exemplum ſi opponatur exceptio,tu non
es iudex competens,vel tu non es procurator,& ſimilia.
de iudi.in c.exhibita. & de procuratori. in noſtra.ſi vero
22 † non impediat proceſſum , vt ꝯtingit in exceptione di-
latoria ſolutionis, quæ ante litis conteſtationem propo-
nitur,& poſtea probatur.C.de proba.in l.exceptionẽ.vel
ſi dicatur reſpondendũ eſſe poſitioni , vel interogationi.
vel ſi obijciatur teſtem non eſſe producendum , poterit
admittere prædicta cum proteſtatione. & idẽ ſimilibus ,
quæ dependeant a mero officio iudicis.l.vbicũque.ff.de
interro.act.& facit,quod habetur in c.j.de confeſ.libr.vj.
23 †dicit tamen in dicto caſu , ꝙ ſi pars inſtat pronunciari,
an exceptio ſit legitima, vel non,vel an ſit reſpondendũ
poſitioni,vel interrogationi,debebit iudex ſuper hoc in-
terloqui. aliàs daret cauſam appellandi,ſaluo niſi contra
partẽ præſumereť.arg.d.c.nullus. de præſump.& l.ſatis.
C.de falſis. vel niſi requirereť diſputatio ſuper allegatis
per partem,& non poſſet faciliter diffiniri:nam tunc po-
terit iudex admittere cum proteſtatione de qua.ſ.& ſic
intelligatur glo. & ſic etiã videť reſidere hic Ioan.Andr.
¶Communiter tamen practicatur , ꝙ etiam ſi ſit exce-
ptio reſpiciens proceſſum,ſi ſit dubia , & requirat tractũ
in eius diſcuſſione, vel ſi ſit præſumptio contra excipien
tem,quod admittitur exceptio , cum proteſtatione, ſi,&
inquantum de iure debeat admitti.purgaretur,tamen ꝓ-
ſumptio,quæ eſſet contra reum, ſi offerret ſeparatim in-
continenti probare de iure ſuo . argu.l.ſi is a quo.ff. vt in
poſ.lega.& j.de appella.in c. interpoſita . poſſet etiã eſſe
tanta præſumptio contra reum , ꝙ ſi non offerret ſepara-
tim incontinenti probare de iure ſuo, quod poſſet iudex
repellere exceptionem per eum oppoſitam:per id, quod
not.Inno.j.de conceſ.præbẽ.in ca.poſt electionem. & fa-
cit etiam,quod habetur in l.ſatis.C.de ſal. & adde prædi
24 ctis, † quod not.Bar.in l.ambitioſa.in pe.col.ff.de decre.
ab ordi.faci.vbi tangit,quid ſi fiat reformatio,vel interpo
natur decretum in aliquo actu,cum clauſula,ſi de iure id
fieri poſſit.nam dicit, ꝙ ſi non appoſita dicta clauſula te-
neret reformatio,ſed eſſet caſſanda, vel ſi teneret decre-
tum,ſed eſſet reuocandum,ꝙ in dicto caſu,quando dicta
clauſula eſt appoſita , ipſo iure erit nulla reformatio : &
ſimiliter erit nullum decretum,quia illa verba,ſi de iure
fieri poſſit, debent intelligi.ſ.cum effectu.per l.hæc con-
ditio.ff.de condi.& demon.& ff.de hære.iuſti.in l.in tem
pus.& ſic ex quo non potuiſſet fieri cum effectu,quia ve
niebat reſcindenda reformatio,& ſimiliter decretum,ap
parebit condictionem deficere,& ſic ipſo iure non vale-
bit propter adiectionẽ dictæ clauſulæ.facit l.cum ad prę-
25 ſens.ff.ſi certum petat. † & adde etiam quod notatur per
eundem Bar. in l.cum propter.ff.de legatis præſtand. vbi
tãgit,quod ſi in cõtractu inito per minorem ſuper alie-
natione rei ſuæ,iudex interponit decretum,ſi,& inquan
tum de iure dicta alienatio valeat,an ſi dicta alienatio ha
bebat alias ſolennitates præter decretum,valebit:nam vi
debatur quod non,quia ſine decreto non valebat.tamen
contrarium tenet , quia mens iudicis videtur fuiſſe , ꝙ ſi
aliàs eſſet nulla,etiam dato ꝙ interueniret decretum,tũc
non intendit interponere decretum , ſed bene intendit
interponere,ſi ſit valitura interueniẽte decreto. quod te-
ne menti. ¶In gl.fi.ibi,ſuper hoc.non videtur,ꝙ ſint ſu-
perfluæ,ex quo eſt abſolutus, ſuperfluis autem nõ debe-
mus vti:vt ſ.in proœmio huius libri. ¶In ead.glo.ibi,in
tantum tempus abſtineat.Supple à communione homi-
num.vt notat glo.de ſen.excom. in c.ſacro. in gloſſ.quæ
incipit hæc pœna.¶In ea.gl.in fine . quo autem iure ad-
mittantur iſtę probationes , & quo iure poterit agi ad id
quod dicit glo. dicit Inno.ꝙ condictione ex hac decreta-
li,vel ex c.ſacro.de ſen.excom. vnde dicto iure poterit ẽt
peti , & agi , vt pronuncietur ſententia excommunica-
tionis

tionis esse iniustam, vel secundum eũ poterit super hoc implorari officiũ iudicis. Host. verò dicebat non curandum secundũ ius canonicũ de nomine actionis. j. de iud.
26 c. dilecti. ¶ † Extra gl. potest quæri, quia hic dicitur, quod excommunicatus statim est absoluendus, quando conqueritur de iniusta excommunicatione: per quẽ erit absoluendus: dic quod remittendus erit ad excommunicatorem, vt absoluat, etiam si in literis delegationis de remissione nil dicatur, sed solum, quod secundum formam ecclesiæ absoluatur. per id quod habetur in c. prudentiã. §. sexta. supra eo. ti. & si nollet absoluere, nec iustam causam allegaret, tunc absoluet delegatus: per id quod habetur in d. §. sexta. & de rescriptis. ab excommunicato. si autem iustam causam prætenderet, audiet illam, & examinabit delegatus: vt patet ex dictis iuribus, si tamen non facta remissione absolueret in casu huius capituli ipse delegatus, tenebit absolutio: cum habeat potestatem super illa, ex quo principaliter delegata est sibi absolutio. facit j. de sen. excom. in c. venerabilibus. §. vbi autem. lib. vj. secus vbi principaliter non esset delegata potestas absoluendi, vt in casu ca. prudentiam. §. sexta. quia tunc non teneret absolutio delegati non facta remissione: vt ibi notat, per glo. licèt do. Floren. ibi aliter dixerit, & non bene, vt
27 ibi etiam tetigi. ¶ † Vlterius nota. ex glo. cum text. quod quandoque sententia excommunicationis est nulla, & tunc non debet quis petere se absolui, nisi fortè petat ad cautelam. j. de sen. excom. c. solet li. vj. & tunc seruari debet, quod ibi dicitur. & facit quod habet j. de senten. excommu. c. per tuas, & eodem titu. c. venerabilibus. §. pen. & fi. li. vj. sed debet petere se denuntiari, seu pronuntiari
28 non esse ligatum. est † autem sentẽtia excommunicationis nulla in duobus casibus, de q bus in litera, & in alijs
29 notaris in c. præsenti. de senten. excom. li. vj. † quandoque verò sententia excommunicationis est aliqua, sed iniusta vt quia est lata non seruata forma concilij generalis. c. sacro. de senten. excommu. vt quia est lata monitione canonica non præmissa, vel ex causa minus rationabili, nõ tamen patenter contra ius: & tunc debet petere se absolui. & hoc casu ante omnia est absoluendus: vt hic dicitur, & postea recipientur probationes super iustitia, vel iniustitia excommunicationis vtriusq; partis, ad finem de quo dixit gl. fin. videlicet, vt videatur, an præceptum aliquod fieri possit excommunicato, & an teneatur excommunicatori ad interesse. & similiter, an econtra. nullum præceptũ fieri debeat, sed potius debeat excommunicator condemnari ad interesse excommunicato, & ad pœnas, de q
30 bus in gl. † Sed iuxta prædicta insurgit dubium, an si aliquis dixit excommunicationem nullam, fortè quia lata post appellationem legitimam, & postea hoc nõ probat, sed solum probat illam iniustam, quid fiet. dicit Innocẽ. quod absoluetur reus a petitione actoris, & condemnabitur sibi actor in expensis. Hostien. verò dicebat. & sequitur dominus Florent. quod hoc casu absoluetur Episcopus ab obseruatione iudicij, & condemnabitur actor in expensis. allegat infra de pœnis. calumniam. sed pcedẽs opi. verior vt: vt hic etiam dicit d. Ant. ex eo, qa vbi reus venit absoluendus propter ea, quia actor non pbauit suã intentionem, debet reus absolui diffinitiuè a petitione actoris, nõ autem ab obseruatione iudicij, vt patet ex ijs, quæ leguntur, & notantur in l. properandum. §. j. C. de iudi. Subdit autem Innocẽ. q licèt reus absoluatur in casu prædicto, vt est dictum, tamen in alia instantia de nouo inchoanda coram iudice competenti, & sic coram ordinario, vel coram delegato, si ad hoc se extendat eius potestas, poterit actor petere se absolui, si probet excommu
31 nicationem iniustam. † Nam probationes factæ in præcedenti instantia, quia tunc factæ fuerunt ad alium finem, non ualebunt in hac noua instantia, in qua actor dicit excommunicationem iniustam. & ideo opus erit, quod repetatur. facit qđ habetur in c. veniens. lo ij. j. de testi. & hoc casu si probet ipse actor excommunicationem iniustam obtinebit: & condemnabitur sibi reus in expensis. pet ea, quæ habentur in d. capi. calumniam, & ista est cõmunis opin. Quidam tamen vltramontani, vt refert hic Ioan. de Lign. dicunt, quod in eadem instantia, in qua dixit de nullitate actor debebit obtinere, vt absoluatur ab excommunicatione, si probauit illam iniustam. Mouen
32 tur, quia ille, † qui deducit nullitatem, videtur etiam secundum eos incidenter deducere iniustitiam. sicut econtra dicitur, quod ille qui appellat ab iniustitia sententiæ, potest etiam incidenter deducere nullitatem. iuxta id, quod notatur in capitulo dilecto. de appella. & in l. j. C. quando prouoca. non est neces. per glo. & Barto. & etiam per eundem Bar. in l. si expressim. ff. de appella. facit l. carmelia pia. ff. de iure patro. & ff. famil. ercisc un. l. quædam. & pro hac opi. etiam potest induci iste tex. in versicu. In eo. iuncto versic. nisi vbi patet, quod etiam sententia nulla potest dici iniusta. nam alias exceptio nõ esset de regula: contra id quod habetur de regulis iuris in rubr. libro
33 vj. † sed do. Floren. dicit illud verum in lata significatione: sed secundum propriam significationẽ sententia nulla, differt ab iniusta: quia quando est iniusta præsupponitur eam esse aliquam, & sic non videtur procedere opin. prædictorum. & pro hoc etiam bene facit ratio Ioan. de Ligna. qui tenet contra prædictos: quia si sentẽtia est iniusta, ergo de proprio significato est sententia, quia qualitas iniustitiæ non potest esse sine subiecto. l. eius qui in prouincia. ff. si certum peta. & de desponsa. impu. in c. ad dissoluẽdum. si ergo debet dici sententia, ergo est aliqua: quia sententia nulla, non est sententia propriè, nec meretur hêre nomen sententiæ. l. a nullo. C. de ferijs. & l. quæ ta. §. condemnatum. ff. de re. iudi. & per hoc dicit do. Flor. q opi. Ioan. de Ligna. verior est, & similiter Inno. nisi saluemus opi. aliam ex eo, quia iniustitia largè sumpto vocabulo comprehendit nullitatem, vt dixi. s. Sed tu potes dicere sequendo opi. Innoc. & Ioan. de Ligna. q licèt sub iniustitia lato sumpto vocabulo posset comprehendi nullitas, vt hic patet: quia illud, quod est nullum, late potest dici iniustum. i. non iuste factum. j. de verb. signi. in c. ius dictum. tamen econtra non reperitur, quod sub nullitate comprehendatur iniustitia, quæ solum respiciat merita. & ideo verior videtur opi. cõmunis, quod ex quo actor solum deduxit nullitatem, debeat succumbere in illa instantia, licèt in ea appareat, vel probauerit de iniustitia.
34 † An autem possit quis simul, & semel deducere nullitatem, & iniustitiam vt quia dicat, se excommunicatũ post appellationem legitimam, & iniustè: & ideo petit sentẽtiam pronuntiari, & denuntiari nullam, & iniustam. tetigit hic Innocen. & dicit, quod non. quia talis petitio videtur in se continere contraria. cum iniustitia videatur præsupponere validitatem sententiæ, vt supra tetigi. ideo nõ videtur admittenda per capitulũ solicitudinem. infra de appellat. saluo, nisi ex facto aduersarij causaretur incertitudo, vt quia Episcopus priuatim, & occulte excommunicasset: nec bene posset scire excommunicatus, an fuerit excommunicatus post appellationem, vel ante: nam tunc admitteretur petitio, non tamen copulatiuè, sed alternatiuè, petendo sententiam pronuntiari, & denuntiari nullam, vel iniustam cum protestatione, quod cum cõstabit de altera parte alternatiuè, illam prosequetur: per l. j. §. quod autem. ff. quorum legatorum. secundum Innocen. sed Hostien. dicit hoc procedere secundum subtilitatem legalem: sed secundum simplicitatem canonicam poterit fieri petitio hoc modo: quia dicet se excommunicatũ post appellationem legitimam, & iniustè: quare petit ab ipso superiore, quod per eius officium sibi prouideatur denuntiando sententiam nullam, vel absoluẽdo, prout de iure fuerit conueniens: condemnando etiã excommu-

communicatorem sibi in expensis: & eum aliàs canonicè puniendo. sed certè non video quomodo etiam de iure canonico ista petitio sit admittenda, nisi tantum in casu. de quo s. dixi. §. quando incertitudo causaretur a facto aduersarij. nam aliàs nõ videtur admittenda etiam de iure canonic. cum talis petitio tanquam alternatiua videatur incerta. quia alternatiua parit obscuritatem. l. prætor. §. quautem. ff. de iniurijs. & sic non debet admitti etiam de iure canonico: per ea quæ habentur in c. ij. de libel. oblatio.

35 † Item aduerte, quia videretur, quod possim petere sententiam pronũtiari nullam, & iniustam, vt si sit lata post appellationem legitimam, & non seruata forma c. sacro. de sen. excom. nam tunc verum est dicere, quod sententia illa lata per iudicem est nulla: & etiam iniusta: quia lata nõ seruata forma præscripta in d. capi. sacro. sicut etiam in simili posset esse, quod sententia esset nulla, quia lata die feriata: & etiam iniusta, quia iudex condemnasset illum, qui erat absoluendus secundum acta: & ideo non videretur absurdum, quod tunc talis petitio fieri possit: & præsertim, quia (vt dixi) lato sumpto vocabulo illud, quod est nul-
36 lum, potest dici iniustũ. & † in libello etiam latè possunt sumi verba pro libellante. l. solemus. & l. si quis intentione. ff. de iudi. & l. sed, & si possessori. §. Item si iurauero. cũ notatis per Butr. & Barto. ff. de iureiuran. licèt secundum proprium significatum aliud sit nullum, & aliud iniustũ, & fortè de iure hæc opi. posset defensari. tamen communiter tenetur oppositũ: quia non debet admitti secundũ opinionem communem talis petitio, velut continens in
37 se contraria. † posset dici, quod in casu pmisso petitio poterit fieri conditionalis hoc modo, quia narrabit quis se excommunicatum post appellationẽ legitimam, & iniustè: quare petit se denuntiari non ligatum. & inquantum sententia esset aliqua, petit se absolui. nam sic etiam videmus in simili, quod admittitur petitio cõditionalis in causa appellationis: quia dicit quis sententiam esse nullã, & inquantum esset aliqua, dicit eam esse iniustam, & ab ipsa appellat. iuxta notata in l. j. C. quando prouoca. non est necess. per legistas. & per Bar. etiam in l. si expressim. ff. de appel. & per canonistas. j. de appella. in c. dilecto, & similiter in causa restitutionis in integrum dicit quis sententiam esse nullam, & inquantum sit aliqua, petit se restitui, vt patet in c. cõstitutus. de resti. in integ. & per hãc
38 practicam euitarẽtur opiniones, de quibus. s. dixi. † Quid autem si quis dixit sententiam nullam ex vna causa, vt quia latam post appellationem legitimam, an si illam nõ probet, aliam autem causam nullitatis probet, debebit obtinere? Innocen. hic probabiliter tenuit, quod non, & sic in effectu æquiparat causam nullitatis causæ motæ sup actione reali: vt sic distinguatur, an simpliciter quis dicat sententiam esse nullam, & tunc posset omnem causam nullitatis prosequi, sicut in reali, quando nulla causa exprimitur. infra de re iudi. in c. Abbate. libr. vj. cum ibi notatis. & de except. in c. aduersario. secus si vnam causam tantum expressit: quia tunc illam solam poterit prosequi: sicut contingit etiam in actione reali vna causa expressa: vt notatur in dictis iuribus, vt patet in l. si mater. §. si qs. ff. de except. rei iudi. & hoc dictum Innocen. quod causa nullitatis æquiparetur actioni reali, tenuit etiam Bart. in d. l. si expressim. quod tene menti. videntur etiam Innocen. & dominus Anto. velle, quod si petita sit confirmatio sententiæ, possit deduci omnis causa inferens ipsam confirmationem: secus si petita sit confirmario certa causa expressa: quia alia causa nõ poterit deduci: per id quod dixi
39 s. in simili de causa nullitatis. † Vlterius tractat hic Innocen. an si quis petat sententiam, vel alium actum confirmari, an pars aduersa econtra poterit dare petitionem sup infirmatione. Et ponit duas opin. vna est, quod sic. quia aliàs si non probaretur, quod deberet confirmari, & appareret ipsam esse infirmandam, non posset iudex illam in-

40 firmare, ex quo illud nõ esset petitum. nam † super non petitis, non videtur ferenda sententia: quia debet conformari petitioni. infra de simo. in c. licèt heli. & ff. communi diuidun. in l. vt fundum, & ideo secundũ istos est cautum, & sanum concilium, quod pro parte rei detur petitio
41 super infirmatione. † Alia fuit opinio contraria, videlicèt, quod nõ poterit dari petitio supe infirmatione: vel si detur, non erit admittenda. nec videtur sanum cõsiliũ, quod detur, vel admittatur: quia esset intricare pcessum, nam super qualibet petitione deberet tunc ferri sententia, ex quo vtraq; petitio esset porrecta: & possibile esset contrarias sententias ferri: & vltima videretur præiudicare pri-
42 mæ, secundum Innocen. ex cuius dicto habes † qd sententia contra sententiam lata in diuersis instantijs valet. de quo per Bart. in l. duobus. ff. de exce. rei iudi. & per Ioan. Andr. j. de re iudi. in c. inter monasterium, & ibi plenè dixi. vbi etiam per domi. Anto. & tangitur etiam per Innocen. in c. cum martinus. s. de constit. & propter prædicta, Innocen. tenet hanc secundam opinio. fatetur tamen, quod licèt nulla detur petitio super infirmatione, tamen audiri debebit reus, si velit aliqua probare, vel ostendere, per quæ sententia veniat infirmanda. & si hoc appareat, in casu isto non confirmabitur sententia, sed potius infirmabitur: per id, quod legitur, & nota. in simili in l. circa. ff. de proba. & in c. ex conquæstione. de resti. spo. in quibus patet, & nota, quod si actor petijt se pronuntiari dominum, & demum hoc nõ probet, sed reus probet se dominum, feretur sentẽtia pro reo: quia absoluetur a petitione actoris: & declarabitur ipsum esse dominum: licèt non præcesserit petitio super dominio rei, & pro hoc etiam allegat, quia sic seruatur in simili, in causa appellationis. nam si petitur in illa sententiam cõfirmari, & postea appareat ipsam infirmãdam, debebit iudex illam infirmare. de ap-
43 pella. in c. oblatæ. refert † tamen Innocen. quosdam dicere, quod in causa appellationis non est necesse porrigi petitionem: quia porrecta fuit in causa principali. & hoc videtur hic sequi dominus Florenti. de quo remittit ad notata per se infra de testa. in c. Raynaldus. in versi. dilectus, sed certè hoc dictum non credo verum, quia alia est instãtia causæ appellationis, alia est instantia causæ principalis, vnde etiam diuersa tempora dantur ad finiẽdam causam principalem de iure ciuili, & diuersa ad finiendam causam appellationis, vt patet in l. properãdum. C. de iudi. & in authen. ei qui. C. de tempo. appellatio. & ideo rei iterantur actus in causa appellationis, qui tendunt ad ordinationem iudicij vnde etiam in causa appellationis iuratur de nouo de calumnia, vt probatur in capitulo ij. de iuramen. calumniæ in vj. & facit, quod notat Innocen. in capitulo causam quæ. lo j. de testi. & Bartol. in l. ij. ff. iudi. solui. & pro hoc etiam, quia petitio in causa appellationis principaliter respicit aliud, quã petitio in causa principali, quia in causa principali respicit negotium principale: sed in causa appellationis respicit principaliter actũ sententiæ: quia petit quis pronuntiari malè iudicatũ, & bene appellatum. l. eos in principio. C. de appellat. Sed
44 aduerte, † quia contra secundam opinio. de qua supra. facit, quia sententia non debet ferri super non petitis, vt superius tetigi. & propter hoc Hostien. videtur tenere primam opinio. Et ad l. circa. ff. de probatio. respondet, quod debet intelligi, quando etiam reus petijt se pronunciari dominum, & sic porrexit petitionem super suo dominio: vel quando conuentum fuit inter partes, quod si reus probaret se dominum, deberet sententia ferri pro eo. nam possunt partes conuenire de sententia ferẽda. l. si cõuenerit. ff. de re iudi. & per hoc etiam respondet ad l. sed & si possessori. §. si. cum. l. sequenti. ff. de iureiuran. quia secundum eum ibi fuit conuentum inter partes, quod si reus iuraret se dominum, feretur sententia pro eo. & de materia tetigit Io. An. in c. ex conquæstione. j. de test. spo.
vbi

vbi etiam tecitat opi. Inno. & Hosti. qui fuerunt contrarij, vt patet ex prædictis, sed Ioan. de Ligna. tenet opinio. Innocen. per dictam. l. circa. quæ simpliciter dicit, quod si reus probet se dominum, debet pro eo ferri sententia, & absolui a petitione actoris, & etiã declarari dominus. & sic feretur etiam sententia super suo dominio. nec ibi apparet aliquod de cõditione partiũ, nec de libelli oblatione, seu petitione porrecta per reum. & ista etiam fuit
45 opi. gl. ibi, & Iac. de Bel. nec ob. ratio Host. † quia verũ est, ꝙ super non petito expresſè, vel tacitè nõ debet ferri sententia. sed potest benè ferri etiam super tacito saltem petito. & ita cõtingit in casu proposito. nam si dico me dominum, tacitè videor negare reum esse dominum, & dicere illum non fore dominum, quia duo non possunt esse domini insolidum eiusdem rei. l. si vt certo. §. si duobus. ff. commodati. & probatur etiam. in l. Pomponius. §. primo. ff. de procu. & in l. si inter. ff. de executio. rei iud. & sic tacitè videtur esse deductum dominium rei conuenti negatiuè per actorem. & super illo etiã videtur fuisse lis contestata. ideo nimirum si super dominio ipsius rei potest ferri sententia: vt probatur in dicta l. circa. vbi est casus non violando illã, & de materia dixi in dicto c. ex cõquestione. de resti. spol. Et per prædicta etiam patet, quod quia quando peto sententiam confirmari, tacitè videor dicere illam non esse infirmãdam, ideo meritò super infirmatione, si postea de illa constet, poterit ferri sentẽtia. videtur tamen velle hic do. Ant. ꝙ si simpliciter peto sententiam confirmari, quia videor deducere omnem causam, ex qua possit confirmari, etiam tacitè videor deducere, quod ex nulla causa debet infirmari. & sic reus poterit omnem causam infirmationis probare. secus si peto ex certa causa expressa sententiam confirmari, ex quo actor solum certam causam deduxit. arg. l. si mater. §. si quis. ff. de exe. rei iudi. ¶ Extra glo. potest opponi, quod libellus alternariuus, & sic incertus, non debuit admitti, per ea quæ habentur in c. ij. de libel. obla. dic secundum Innocen. si posset esse certum, an quis fuerit excommunicatus ante, vel post appellationem, vt quia sententia nõ fuit lata occulte: tunc talis libellus non admitteretur. secus qñ esset incertum: vt quia fuisset occultè lata: quia tunc propter factum excommunicatoris esset incertus actor, ideo admitteretur libellus alternatiuus. l. j. §. quia aũt. ff. quorum legatorum. vel potes dicere, quod hic non dicitur, quod simul proposuerit alternatiuè de nullitate, & iniustitia: sed debet intelligi, quod separatè, q̃a fuit quæsitũ, q̃d iuris si ꝯtingat, q̃d q̃s ꝓponat de nullitate, vel si ꝯtingat, q̃d ꝓponat de iniustitia. ¶ Sc̃do põt opponi, quia videtur, ꝙ excommunicatio iniusta non ligat: quia ẽt non habet maculam, neque rugam. de pœ. dist. j. c. ecclẽsiam. solutio, communiter dicitur, quod hoc fuit statutum, vt claues ecclesiæ, sint in maiori reuerentia, non enim ligat̃ talis quo ad ecclesiam triumphantem. de sen. excom. c. a nobis. lo ij. sed do. Ant. hic dicit, quod non videtur hic esse aliquod speciale in sentẽtia excommunicationis, quia quælibet sententia, etiam Iniusta ligat. de re iudic. c. cum inter, sed tu potes dicere, ꝙ imo est speciale in sententia excõmunicationis in hoc, quia valet etiam si sit lata non præmissa citatione, vel monitione. j. de sent. excom. in c.
48 sacro. † secus in alia sententia, quia si fertur non præcedente citatione, vel monitione, est ipso iure nulla. l. ea q̃. C. quomodo, & quãdo iudex. ¶ Vltimo potest etiam opponi contra id, quod hic dicitur in ver. ad quod, ꝙ ex eo, ꝙ appareat, quem excommunicatum ante appellationẽ, non per hoc appareat, vtrũm indigeat, vel non indigeat absolutione, quia per hoc non constat necessario, quòd indigeat, quia possibile est, ꝙ ex alia causa sentẽtia sit nulla. dic secundum Innoce. ꝙ apparebit saltem præsumptiuè, an indigeat absolutione, quia eo ipso, ꝙ non probauit se excommunicatũ, post appellationem præsumitur eum excommunicatum, & indigere absolutione. ¶ Vel etiam potest dici, ꝙ apparebat verè, quia dicendo se excommunicatum, fatetur excommunicationẽ, & in hoc statur contra eum. ar. c. fi. de confes. & dicendo se excommunicatum, post si hoc non probat, quia non statur suæ confessioni in suum fauorem. l. de ætate. §. j. ff. de interro. act. videtur verè constare de excommunicatione, & sic, ꝙ indigeat absolutione, secundum Inno. ¶ Ex cuius dictis nota, ꝙ dicens sententiam nullam, si non probet de nullitate, videtur quodammodo fateri illam esse aliquã. secundum do. Ant. sed certè hoc non bene colligitur ex dicto Innocẽ. nec etiam videtur in se verum, quia potest esse, quòd verè est nulla: licèt defecerit in ꝓbatione ipse
49 actor. † habes etiam ex dicto Innocen. ꝙ confessio potest pro parte approbari, & pro parte reprobari, quando continet diuersos articulos. facit quod habetur in l. publi. §. fi. ff. depositi. ¶ Et not. ꝙ si quis dicit se non fuisse excommunicatum ante appellationem, tacitè videtur dicere se excommunicatum post appellationem: cum talis negatiua videatur habere inclusam affirmatiuam tacitè. s̃. de renuntia. c. super hoc. Ioan. de Imo. iuris.

SVMMARIVM.

1 *Quæstio criminalis intentari non debet contra eum, qui omnibus bonis spoliatus est.*
2 *Prælatus ob solam suspitionem non est remouendus, sed coadiutor ei dari debet.*
3 *Prælatus de dilapidatione suspectus, ab administratione spiritualium non est suspensus.*
4 *Causa criminalis meri scilicet, & misti imperij, potest delegari.*
5 *Delegatus iudex ad inquisitionem faciendam, quando subdelegare posit.*
6 *Iurisdictio etiam per actum nullum firmatur in personam subdelegati.*
7 *Ordinis causæ ad causam peruersio, quando vitiet processum.*
8 *Delegatus in totum subdelegando vices suas priuat se iurisdictione.*
9 *Coadiutor non datur episcopo, nisi autoritate Papæ.*
10 *Cassare verbum, quid importet, & ad quæ extendatur.*
11 *Restitutus plenariè quando quis esse dicatur.*
12 *Episcopus, cui coadiutor datus est, citra eiusdem consilium nil agere debet.*
13 *Prælato omne alienationis genus prohibitum est, pendente suspitionis causa.*
14 *Peruersio ordinis mandati, processum iure ipso vitiat.*
15 *Possessorij ad petitorium ordinis peruersio, quando vitiet, & quando non.*
16 *Restitutio plenaria quando fieri debeat.*
17 *Prælato quando dandus sit coadiutor veluti suspecto, & nu. 21.*
18 *Prælato de dilapidatione inquisito interdicitur ei omne genus alienationis.*
19 *Prælatus per solam accusationem, vel inquisitionem de suspecto non remouetur, sed ei coadiutor datur.*
20 *Prælatus, an remoueatur quando contra eum actum est ciuiliter, & probata est dilapidatio.*
22 *Prælatus ab administratione temporalium ob suspitionem suspensus, remanet prælatus in spiritualibus.*
23 *Suspitio dilapidationis quibus probetur coniecturis.*
24 *Prælatum de dilapidatione suspectum quis denuntiare posit.*
25 *Consilium dictio, varijs modis in iure assumitur.*
26 *Consensus an sit necessarius, vbi consilium requiritur.*
27 *Mandatum Papæ quando in forma sit seruandum.*
28 *Processus nullus quando iurisdictionem perpetuet.*
29 *Sponsalia de iure nulla quando inducant publicæ honestatis iustitiam.*

VEnerabili fratri. Si subdelegatus delegati Papæ simpliciter datus cœpit vti iurisdictione, delegatus illum reuocare non potest: sed si subdelegatus ipse ꝓcedit contra formam rescripti, processus est nullus. hoc dicit. Et primo recitat formam rescripti delegationis. Secundo ibi: porrò idem Archiepicopus. ponit subdelegationes delegati. Tertio ibi: quorum. reuocat processus subdelegatorum, causam
1 exprimens. ¶ † Nota primo, ꝙ cõtra spoliatum omnibus bonis, non debet quæstio criminalis intentari, etiam per viam

viam inquiſitionis ante plenariam reſtitutionem. Et ſic
ēt debet intelligi.c.frequens.de reſt.ſpol.li.vj. licèt aliqui
tenuerint contrarium,& non bene,per hunc tex. de quo
in dicto c.frequēs. & quod dixi de omnibus bonis:intel-
lige idem ſi ſit ſpoliatus maiori parte omnium bonorũ,
2 vt ibi habetur.†Nota.practicam procedendi contra præ-
latum ſuſpectũ de ſuſpitione, quia ex ſola ſuſpitione nõ
remouetur,ſed datur coadiutor,& ſuſpenditur ab admi-
niſtratione temporalium tantum, & vtrique interdicit̃
alienatio.de quo tangetur cum glo. & notatur etiam de
materia per glo. & Arch.iij.q.ij.c.quia ea. & per eundem
Archidia.xij.q.ij.c.in vobis, & c.Vulteranæ. Et nota a
3 ſenſu contrario,† ꝙ non erit ſuſpenſus ab adminiſtratio-
ne ſpiritualiũ, ideo quo ad illa debebit ſibi obedire.viiij.
q.iiij.c.nonne.facit, quod not.in glo.magna.ad finem in
4 dicto c.quia ea.†Nota, ꝙ cauſa criminalis,& ſic meri,&
miſti imperij, poteſt delegari.Et hoc tenet hic Innocen.
ſecundum canones: licèt ſecus ſit ſecundum leges.l.im-
perium, & l.iubere.ff.de iur.om.iudi. de quo per glo.in
c.quod ſedem.de offi.ordi.& in cle.j.hoc eo.ti.Poſſes ta-
men dicere, ꝙ hic loquitur in Papa:& ſic non probat de
inferiore. ſed certe hic etiã loquitur de inferiore, quia
delegato ſubdelegante.Sed poſſet dicere ꝙ vbi Papa,vel
Princeps delegat cãm criminalem, facta eſt delegabilis,
& ideo per delegatum poteſt ſubdelegari: vt eſt text.in
l.j.C.qui pro ſua iuriſdictio. & ibi etiã nota. maximè per
Bar.de materia dixi in dicto c.quod ſedem.de offi.ordi.&
5 in præallegata dicta cle.¶†Nota, quod iudex delegatus
ad inquiſitionem faciendam,poteſt ſubdelegare, quãdo
non exprimitur,quod perſonaliter exequatur:aliàs eſſet
6 ſecus j.eo.c.fi.¶Nota argumentum † ꝙ per actum nullũ
perpetuatur iuriſdictio in perſonã ſubdelegati,& firma-
tur eius poteſtas contra facultatẽ reuocationis expreſſe
faciendæ per delegatum ſubdelegantem in totum vices
ſuas.de quo ꝑ gloſ.in c.cum plures..eo.tit.li.vj.& tange-
tur cum glo.fin.& ſuper ea.Nam communiter tenetur
contrarium, vt notatur per glo.in dicto.c.cum plures.
Et qualiter reſpondeatur ad hunc textum, dicam ſuper
7 dicta gloſ.fina. ¶†Nota quod peruerſio ordinis cauſæ ad
cauſam, quando ordo eſt transfixus in formam mandati
hominis,vitiat proceſſum. Et ſic nota, ꝙ expreſſio ordi-
nis iuris facta in forma mandati aliquid operatur. Facit
quod habetur ſ̃.de reſcriptis.c.cum dilecta.& quod ibi di
xi.Quod intelligit do.Ant.hic procedere, quando ordo,
inquantum eſt ordo iuris,non eſt neceſſitatis, ſed facul-
tatis.ſecus ſecundum eum, ſi eſſet ordo neceſſitatis. per
id quod notat Innocen.in c.prudentiam.ſ̃.eodẽ.& quod
etiam legitur,& notatur,maximè per Bar.in l.iij.ff.de le-
ga.j.& aliquid inferius tangetur ſuper glo.in verbo caſſa-
8 uimus.¶†Nota,ꝙ delegatus ſubdelegando in totum vi-
ces ſuas,priuat ſe iuriſdictione,adeo ꝙ alteri poſtea cõm-
mittere non poteſt, Quod intellige,vt hodie eſt declara-
tum in c.quamuis.j.eo.lib.vj.& nota. etiam per glo.ſ̃.eo.
9 ſuper quæſtionum.§.ſi vero duo.¶†Nota ꝙ eo caſu,quo
expedit dari coadiutorem Epiſcopo,debet dari autorita-
te Papæ.de quo in c.vno.de clerico ægorotan.li.vj.¶No
ta qualis debet eſſe vir prouidus, & honeſtus, vt hic pa-
tet. Et de materia coadiutorum plenè habetur in c.fi.de
10 clerico ægrotan. ¶† Notã,ꝙ aliquando caſſatur,id quod
eſt nullum. Et ſic verbum,caſſare,poteſt etiam referri ad
caſſationem,quæ fit de facto,quatenus de facto ꝓceſſum
eſt ad idem,quod habetur in tex.cum gloſſ.in l.j.§.j.ff.de
11 ferijs.†Nota, ꝙ ille dicitur plenariè reſtitutus, qui habet
corporalem,& pacificam poſſeſſionem:& ſic non dicere-
tur plenariè reſtitutus,licèt reſtituta eſſet poſſeſſio, ſi nõ
haberet illam pacificam,& liberam,vt prius.Facit c.Piſa
12 nis.j.de reſt.ſpo. ¶†Nota, ꝙ ille,cui datus eſt coadiutor,
nil debet agere de temporalibus, ſine conſilio adiutoris,
an autem requiratur eius conſenſus, tangitur in gloſſ.&
13 ibi dicetur. ¶Item nota † ꝙ pendente cauſa ſuper ſuſpi-
tione dilapidationis,eſt interdictum omne genus aliena-
tionis prælato,& etiam coadiutori: ſimiliter etiam a iure
interdicitur viſitatori.in c.is cui.de elec.libro vj. ¶Nota
quod ordo datus primo delegato per delegantem ſeruan
dus eſt etiam per ſubdelegatum.nã non poteſt quis plus
iuris transferre in alium, quam habeat penes ſe.l.tradi-
14 tio.ff.de acqui.rer.dom.¶†Nota,ꝙ peruerſio ordinis mã
dati,ipſo iure vitiat proceſſum, quod dicit Inno.verum,
quando aliquid mandatur ſtudioſè ſeruari.Facit quod di
ctum fuit in dicto c.prudentiam. & quod ibi etiam notat
15 Inno.ſ̃.eod.¶†Nota quod licèt peruerſio ordinis poſſeſ-
ſorij ad petitorium non vitiat, niſi opponatur.l.j.cum ibi
notatis.C.de appella. tamen ſi deducatur in mandatis ꝑ
ſuperiorem,vt prius poſſeſſorium,deinde petitorium ter
minetur,propter formam mandati,non valebit ipſo iure
id, quod fiet non ſeruata forma mandati.facit.c.cum di-
lecta.ſ̃.de reſcriptis. & expreſſio eorũ,quæ tacitè inſunt,
ſi exprimantur dãdo formam, aliquid tunc operatur ex-
preſſio.¶In glo.ij.ibi:quàm incorporalia. adde ſecundũ
Inno.tam mobilia,quàm immobilia,& etiam fructus,fa
cit.j.de reſti.ſpol.c.grauis.¶In ea.gl.in fine. Adde quod
16 hoc eſt clarum † ꝙ plenaria debet fieri reſtitutio, quãdo
hoc exprimitur,ꝙ quis plenariè reſtituatur. Idem tamen
dicit,ſi mandetur quis reſtitui:quia tacitè ſubintelligitur
plenariè.l.videamus.§.in ſouea.ff.de vſuris.¶In gloſſ.iij.
ibi.l.dolo.ad idem de reg.iur.in c.dolo.lib.vj. Et licèt gl.
non ſoluat hoc ſecũdum contrarium,dic ꝙ dicta iura ha
bent locum in iudicijs petitorijs,non autem in poſſeſſo-
rijs,vt nota.de reſti.ſpo.in literis. & in dicta reg.dolo.fa-
cit.¶In eadem gl.remouetur ab adminiſtratione,vt hic.
ſed certè hoc non dicitur hic,ſed potius dicitur, ꝙ datur
coadiutor.Sed bene videt̃ deci.in c. licet heli. infra de ſi-
mo.& in c.quia ea.Sed ad c.quia ea.gloſ.dixit.ſ̃.ꝙ loqui-
tur ſecundum iura antiqua.ad c.autem, licèt heli.j.de ſi-
mo. non bene apparet reſponſio data per gloſ. niſi dicas,
gloſſam forte hic voluiſſe, ꝙ remouetur ab adminiſtra-
tione, ſcilicet, vt ſolus non adminiſtret, ſed ſolum cum
coadiutore. Et hoc bene probatur hic, & ſimiliter dum
dicit litera in capitu.licet. eum ſuſpendendum ab admi-
niſtratione poteſt intelligi.ſcilicet, vt ſolus non admini-
ſtret:quia dabitur coadiutor,vt hic patet.Et hunc intelle
ctum forte voluit ſentire glo.dum ad idem allegat hoc c.
& illud.c.licèt. Et idem videtur voluiſſe ſentire glo.in di
cto c.licet.in verbo dilapidationem.¶Innoc.vero hic di-
xit,ꝙ ex quadã prouiſione proceſſit ꝙ iſte epiſcopus non
fuit remotus,ex eo,ſcilicet,quia per laicalem potentiam
fuerat ſpoliatus,aliàs de iure debuiſſet remoueri, ex quo
erat ſuſpectus.per iura prædicta.Petrus autem,& Abbas
dicũt,ꝙ propter ſuſpitionem dari debet coadiutor, vt hic
patet:ſed ex quo probata erit dilapidatio locus erit depo
ſitioni,& remotioni:vt in c.licet.Et ſic videtur intellige-
re dictum.c.licet.quãdo probata eſt dilapidatio,ſed certe
ibi hoc non videtur apparere,ſed videtur loqui, quando
17 probata eſt ſuſpitio dilapidationis.¶†Vnde Io.Andr.hic
dixit, ꝙ ſi aliquis eſt ſuſpectus de dilapidatione præteri-
ta,ſed non futura,tunc dat̃ coadiutor,& ita loquitur hic,
& inquiretur de veritate,de qua ſi conſtabit, deponetur,
ſed ſi eſt ſuſpectus de dilapidatione futura propter præte
ritam,de qua conſtet,tunc procedit id, quod dicit gl.ſe-
cundum eum: quia remouetur tunc interim ab admini-
ſtratione:vt in c.licèt heli.j.de ſimo.¶Sed certe iſte intel
lectus nõ videtur tutus:quia ſi probatur ſuſpitio de præ-
terita dilapidatione, veriſimiliter etiam ſuſpectus de fu-
ga,per regulam ſemel malus.de regu.iuris in vj.& per id
quod hic dixit glo.in ver.& hoc probato.Ioan.de Ligna.
hic dicit,ꝙ ſi probata ſuſpitione dilapidationis quis leui-
ter eſt ſuſpectus,tunc dicatur coadiutor.Et ita intelliga-
tur hic.ſi autem probata ſuſpitione ſit vehemẽter ſuſpe-
ctus

ctus tunc interim suspenditur ab administratione, donec veritas appareat in causa dilapidationis, & sic intelligit. capitulo licet Heli. Sed dom. Ant. loten. hic dicit, quòd ista distinctio non benè probatur iure: & videtur etiã reprobari per id, quod notat Innocen. infra de simo. in c. licet. vbi dicit, quòd etiam ex leui causa, quis remouetur ab administratione aliter. l. quod si forte §. j. ff. de solutio. & in c. ij. c. quia ea. dictus tamen. §. j. loquitur in tutore, nõ in prælato, in quo aliud videtur, per ea quæ infra dicent. Et ad capitulũ quia ea. posset dici, quòd ibi non erat leuis suspitio. Vnde ipse dicit, quòd si probata est suspitio dilapidationis tantum, & non vera dilapidatio, tũc dabitur coadiutor, per id, quod hic dicitur, saluo nisi si quis esset suspectus, ꝙ remanendo quoquomodo in administratione corrumperet iudicem per pecuniam: quia tunc debet interim remoueri, & sic suspendi ab administratione temporalium. Et sic intelligit. capitulo, quia ea. & c. licet Heli. Et allegat notata per Host. in dicto c. licet. ¶ Sed certè ista opi. videtur diuinare ad capitulũ licet. ¶ Vnde aduerte, quòd Archid. in c. vobis. xij. q. ij. in effectu posuit illa, quæ Ioan. Andr. post Gofre. & Host. posuit in c. licet. in verbo, suspitioni. de simo. sed in c. Vulteranæ. xij. q. ij. dicit, quòd non obstante eo, † quod dixit in capitulo vo-
18 bis. hoc est hodie tenendum: † quia cum inchoatur inqsitio in causa dilapidationis, interdicitur inquisito omne genus alienationis, per c. fina. infra de accusa. de quo ibi in glos. fin. Subsequenter fit inquisitio de suspitione dilapidationis, qua probata dabitur coadiutor, vt hic dicitur. Demum postea procedetur ad inquisitionem veritatis super dilapidatione, ꝑ capitulũ licet Heli. infra de simonia. Et quãdo incipiet inquiri de veritate dilapidationis, suspendetur, & sic remouebitur interim inquisitus ab administratione temporalium. & sic intelligit. capitulo licet Heli. & capitulo quia ea. sed non remouebitur ab administratione spiritualium, per hunc text. a sensu contrario, & per dictum capitul. vobis. & per id, quod habetur in dicto capitulo quia ea. Ideo subditi tunc obedient in ipsis spiritualibus. viij. quæstio. quarta. in capitulo non ne. Sed veritate probata, debebit ille, qui probatur suspectus, se excusare si potest, dum proceditur super veritate, per capitulũ cum dilecti. de accusa. Et si probabit excusationem, remanebit in vtraque administratione spiritualium, & temporalium: & sic remouebitur coadiutor: aliàs si se nõ excuset, & probetur dilapidatio contra eum, & sic veritas dilapidationis remouebitur in totum. quod est villicum a villicatione remouere, qui non potest reddere rationem. infra de accusa. capitulo qualiter, & quando, lo ij. Si verò non probaretur veritas dilapidationis, tunc si remaneret infamatus, posset ei indici purgatio: & si se purgaret, remaneret in vtraque administratione, & remoueretur coadiutor. secus si se non purgaret: quia tunc habetur pro conuicto, secundum ea, quæ leguntur, & notantur. j. de accusa. c. cum P. & in c. de hoc. & capitulo insinuatum. infra de simonia. Facit, quod notat Ioan. Andre. in dicto c. licet. & Archid. in dicto capitulo vobis. ¶ Sed certè, vt dicit do. Flo. hic, opin. Archid. inquantũ vult, quod inchoata inquisitione super veritate dilapidationis, remoueatur prælatus inquisitus, non videtur bona: quia secundum illam modico tempore duraret coadiutor: & sic quasi delusoria esset quodammodo talis datio coadiutoris. Sed forte Archid. voluit, quod ille, qui est datus coadiutor, solus remanebit in administratione. Sed hoc non videtur tutũ, ex quo a principio non fuit sibi data potestas insolidũ administrandi. ¶ Vnde fortè posset dici, quod in electione sit superioris, probata suspitione, an velit, vt det coadiutor, vt hic dicitur: an verò velit ipsum interim, donec probetur de veritate dilapidationis, suspendere ab administratione, & sic interim illum remouere, per dictum. c. licet. & dictũ. c. quia ea. Facit, ꝙ notat gl. in simili, in capitulo fraternitatis xxxiiij. di. & xxv. qst. o ij. in summa. ¶ Vel posses etiam dicere, quod hic loquitur in prælato seculari: sed in c. licet Heli. loquitur in prælato regulari: quia facilius remouetur ab administratione, quàm secularis: vt legitur, & notatur in c. per tuas j. de simo. ¶ Item posses dicere, quod hic loquitur in Episcopo, & superioribus: sed c. licet Heli. in inferioribus Episcopo loquitur. Et ratio diuersitatis potest assignari, quia duriori vinculo Episcopus est alligatus ecclesiæ, quàm alij inferiores, vt patet ex ijs quæ leguntur, & not. in ea. fin. de postula. & id difficilius remouetur: & per cõsequẽs potius ei datur coadiutor. Et pro hoc facit, quia de coadiutore Episcopi, & superioris est facta specialis ꝓuisio in capitulo vno. de clerico egrotã. libro sexto. ¶ Item posses dicere tenẽdo opinio. Innocentij, quod vbi quis fuit spoliatus per laicalẽ potentiam, si sit suspectus de dilapidatione, habeat locũ hoc capitulum: sed vbi non fuit taliter spoliatus, tunc ha-
19 beat locum capitulum, licet Heli. † Et ex prædictis potes concludere, quod per solam accusationem, vel inquisitionem de suspecto non remouebitur prælatus, nec dabitur sibi coadiutor, sed solum interdicetur ei omnis alienandi potestas. infra de accusatio. capitulo finali, & sic nõ potuit alienare etiam in casibus, aliàs permissis, de quibus decima secunda quæstione, secũda in summa. ¶ Nec obstat lex eum. C. de suspect. tuto. vbi ex sola accusatione de suspecto interim remouetur tutor ab administratione: quia aliud in tutore, aliud in prælato: quia prælatus liberiorem habet administrationem, cum possit fructus in suam vtilitatem conuertere, quod non posset facere tutor. Facit, quod notat gloss. in capitulo fina. de offic. ordi. libro sexto. Ideo facilius remouetur tutor, secundum Innocent. in dicto capitulo, licet Heli. Si autem pendente accusatione, vel inquisitione probetur suspitio dilapidationis, tunc qualiter sit procedendum, tunc sunt opin. vt patet ex prædictis: tamen satis potest dici, quod dari possit coadiutor, nisi vehemens esset suspitio, quod forte corrumperet iudices: quia tunc non dabitur coadiutor, sed suspendetur interim ab administratione temporalium, non spiritualium. per id quod habetur in dicto capitulo, quia ea. & d. capitulo, licet Heli. Si autem postea probetur veritas dilapidationis, inspicietur forma iudicij, vt voluit glo. in d. capitulo, quia ea. & etiam Archid. ibi: quia si actum fuerit criminaliter, vt quia fuerit accusatus, deponetur etiam ab ordine xij. quæstio. secunda. in capitulo Apostolicus. & capitulo diaconi. Si vero ciuiliter fuerit actum, vt q̃a fuit inquisitus, facit quod legitur, & nota. in capitulo super ijs. infra de accusatio. tunc remouebitur ab administratione, & priuabitur beneficio. infra de simonia. capitulo, licet Heli. & infra de accusatio. capitulo qualiter. lo secundo, & decimasecunda. quæstione secunda. capitulo vobis. & capitulo. Vulteranæ. vel, vt dixi supra, probata suspitione potest dici, ꝙ erit in arbitrio superioris an faciat dari coadiutorem, an verò suspẽdat ipsum suspectum: & tunc videretur satis æqua opinio. Ioan. de Ligna. vt in arbitrando superior ɔsideret, an leuis sit suspicio, vt tunc det coadiutorem, An vero grauis, vel vehemens, vt tunc suspendat interim administrationem temporalium, donec aliter appareat de veritate dilapidationis. Et nota. bene superius dicta: q̃a ex illis potes colligere plures intellectus ad capitulũ, quia ea. & capitulũ licet Heli. de quibus patere poterit diligenter intuenti ea, quæ sunt dicta. distinctio autem de Regulari prælato, & seculari, & etiam de Episcopo, inferioribus, satis videtur iuri consonans, per ea quæ dixi supra licet communiter doct. illam non ponant, nec etiam ponant de electione superioris, nec etiam illud, quod dixi circa intellectum huius gloss. ¶ Et aduerte, vt dixi. supra Archidia. in dicto capitulo Vulte-

20 Vulteranæ.præallegato,videtur sentire,† quod quãdo ei uiliter est actum, & probata est veritas dilapidationis remouetur ab administratione, & priuatur beneficio. Sed dicit do.Florenti.quod c.licèt Heli.j.de simonia. videtur probare contrarium.Sed potest dici , s'm eum , quod ibi proceditur tanquam contra suspectum de dilapidatione ideo solum remouetur ab administratione in temporalibus:sed probata veritate, remouetur etiam a beneficio , & alter perficietur.Allegat,quod habetur j. de accusa.c. qualiter lo ij.& C.de sacrosanct.eccle.l.iubemus.& not. per Goffre.in dicto.c.licèt.& per Archi.in dicto c. vobis. dicit etiam do. Floren.q̃ de processu fiendo in causa dilapidationis,q̃ potest procedi sine scriptura,& sic dicit Iac. de Belui.tenere in Auth.vt iudi.siue quoque suffra.§.ne cessitatis.ar.illius.§.quod est bene notandum , secũdum eum.Dicit tamen, q̃d ibi non probatur.nam ibi videtur speciale in officiali recedente de loco,in quo exercuit officium ante dies quinquaginta, intra quos debuit expectare redditurus rationem de gestis per eum.Et ex supradictis potes notare modum procedendi in causa suspitionis dilapidationis.do.tamen Anto.licèt hic satis,ioster finaliter videtur remanere in conclusione , quod si solum quis est accusatus,vel inquisitus de dilapidatione,seu de suspitione dilapidationis , nec aliquid est adhuc probatũ contra eum,non remouetur ab administratione, nec datur coadiutor,sed solum interdicitur ei potestas alienandi.infra de accusa.capitu.fin.Et ad l.eum.C.de suspec.tu-
21 to.potest respõderi,vt dixi supra.† Si autem sit suspectus de dilapidatione:tunc si est suspectus de dilapidatione p̃terita,quæ probata est summariè,& non plenariè: & tũc debet dari coadiutor, donec constet de veritate dilapidationis. Et ita intelligatur hic.Si autem esset suspectus de mala administratione futura propter præteritam malam administrationem,de qua constet:tunc dicit , quod si de illa constat plenariè,ſt actum fuit criminaliter,debet deponi:si ciuiliter solum,debet ab administratione remoueri,per notata iij.q.ij. ca.quia ea.per glo.Si autem constat de ipsa præterita solum summariè, tunc ex quo est suspectus de fuga,secundum eum.sequendo domi. Ioan.Andre.videtur,quod interim remouetur,seu suspenditur ab administratione , secundum eum , per ea quæ habentur in dicto capitulo,licèt Heli.videtur etiam prædicta dicere vera , nisi quis fuisset spoliatus per laicalem potentiam : quia tunc procedit,quod dixi post Innocen.& sic in effectu videtur residere.¶ Sed tu potes dicere , vt colligi potest ex ijs,quæ superius dixi.Et adde,quod vbi quis remouetur a beneficio propter dilapidationem probatam, licèt ciuiliter fuerit actum,carebit executione ordinis , licèt ab illo non fuerit depositus.& hoc ideo , quia remotus est propter talem causam , ex qua remanet infamis l. fi.C.de suspec.tuto.facit,quod nota archi.in dicto c.quia ea.& in dicto capitulo vobis.& Ioan.Andre.in dicto capitu.licèt Heli.j.de simonia.Et pro hoc,quia vt dicit ibi Io. Andre.eius delictum factum est notorium iuris s̃.de tem po.ordi.capi.fi.n.& infra de choa.cleri.& muli.capitu.ve-
22 stra.& c.fin.¶† Item adde in quantum dixi s̃.quod suspẽditur,probata suspitione,ab administratione temporaliũ non spiritualium:quia tunc remanet prælatus, & administrabit in spiritualibus viij.q.iiij.nonne.& infra, vt lite penden.c.ij.per totum.& xij.q.ij.c.vobis.& c. vulterane. Quod intellige,secundum Goff.nisi de ipsius malitia verisimiliter præsumatur:puta quia astringit sibi illos, qui veritatem sciunt, vel alio modo corrumpit,ne veritatem dicant.Facit infra de testibus. tam literis. §.j. & capitulo constituit.j.responso. nam tunc suspendetur etiam a spiritualibus infra de excess.præla. tanta. nam, & tunc iuste possunt timere eum subditi eum ipsius iudicio nunc opprimi , nunc exigi possint pro libito voluntatis.xvj.q.ij. c.j.post medium . Aduerte tamen,quod licèt ab administratione temporalium tantum suspendatur , vel etiã ab vtraq;,cum interim debebit lite pendente habere expensas, vt notauit Archid.in dicto.c.quia ea. & benè facit, quod legitur , & notatur in c.ex parte.j.de accu. ¶ Item adde,quod vbi inquirit de dilapidatione,primo inquiritur de suspitione dilapidationis.secundo illa probata inquiritur de veritate dilapidationis.prima inquisitio scilicet de suspitione,fit summatiè, s'm Hosti.& Goffre.quia timeri potest ne is,contra quem de veritate est inquirendum,officiales corrũpat , vt inquisitionẽ veritatis impediat, si in administratione perseueret : ideo si suspitione summariè inquisita suspectus appareat, ab administratio ne remouetur: vt in c.licèt Heli.j.de si'mo.& s̃. in capitulo quia ea.secundum Goffre.& Hosti.q̃d intellige, vt supra
23 dixi.probatur † autem suspitio per coniecturas : vt si appareat,quod prædecessor non modicam summam pecuniæ dimisit,& iste inquisitus illam consumpsit,& in multo maiori ecclesiam obligauit,vt in dicto c.licèt Heli.infra de simonia. vel si ecclesia habet magnos redditus , & paucas expensas: & apparet,quod iste inquisitus est multis, & magnis debitis obligatus , vt notatur in dicto.c.licèt Heli.per Ioan. And.nam ex prædictis coniecturis ,p batur suspitio dilapidationis : non tamen apparet de veritate dilapidationis,quia posset esse,quod in rei veritate benè administrasset,& ex causa legitima benè expendisset pecunias: & ex causa legitima obligasset se,vel ecclesiã:ideo postea in secunda inquisitione,scilicet de veritate dilapidationis, hic plenariè discutietur:& si veritas reperietur,nec possit se excusare, tunc omnino remouebitur ab administratione in perpetuum , & feretur sententia iuxta formam iudicij,vt supra dixi. Et de tribus: quæ sunt specialia in crimine dilapidationis,tangit Ioan. An. in dicto capitulo licet.in verbo,suspectum.ad finem.¶ In eadem gloss.ibi: fine accusatione . Et sic est casus,io quo etiam de iure ciuili iudex potest ex suo officio procedere. Facit,quod not.Bartol.in l.ij.§.si publicato.ff.de adulter. ¶ In eadem glos.ibi:diutius grassandi.id est malè versandi,& sic malè vtendi,& malè administrandi. ¶ In ea-
24 dem gloss.in fine.Ioan. Andr.dicit † quod admittetur ad denuntiandum qualibet persona ecclesiastica, per id, quod habetur, & notatur in capitulo si quis præsbyterorum.allegato.in gloss.& facit etiam ad materiam, quod notatur in capitulo ex parte.& capitulo cum olim. de testibus.dominus verò Florenti.hic dicit,quod cum hęc accusatio censeatur popularis,quia tuetur ius ecclesiæ , facit.l.j.§.ius publicum.ff.de iusti.& iure. & quod habetur in §.consequens. Insti.de suspectis tuto. quilibet de populo admittetur,per ea quæ habentur,& notantur in dicto capitulo si quis præsbyterorum. Archidiaco.tamen in dicto capi,quia ea.iij.q.ij.vbi etiam glos.tangit , dicit quod quia etiam in popularibus actionibus. ff.de popu. actio.præferri debebunt illi quorum magis interesse:cũ illi videantur magis idonei. Et hoc etiam tenet Ioan. An. dicto capitulo licet Heli.io verbo , suspectum ad finem. Et sic videtur , quod clerici ecclesiæ primo præferantur : secundo patroni : tertio parochiani , per notata io dicto capitulo ex parte,quarto qualibet ecclesiastica persona, & vltimatæ quilibet de populo:& hoc si concurrant . Sed aliquibus negligentibus alij videntur admittendi . Quis autem admittetur ad excipiendum contra electum,notatur per gloss.in capitulo,vt circa.de elec.lib.vj.& per Innocen.in capitulo super ijs , de accusa. ¶ In gloss.iiij. in fine,quis autem habeat dare coadiutorem,dic in Episcopo,& superioribus ,prout habetur in capitulo vnico.de clerico ægrotand. libro sexto . ¶ In alijs dic , vt tangitur per Archidia.in capitulo scripsit. allegato io gloss.& plenè per Ioan. Andre.in capitulo fina. de clerico ægrotan. vbi etiam dixi. ¶ Io gloss.cuius consilij . ibi : aliàs non valeret multum . Hanc rationem reprobant multi, quia immo

immo valeret. Nam si teneatur requirere consilium,& il lud requirat,poterit propter illud mutare opinionem, & inclinari ad id,quod alias inclinaretur. Facit,quod habe tur in capitulo cum in veteri. allegato in gloss. Sed dic, quòd ratio gloss. est bona:& potest saluari,quia licèt vale ret requisitio consilij per id , quod superius est dictum, non tamen multum valeret, vt notanter dixit gloss.quia non per hoc relcuaretur suspitio malę administrationis, si non teneretur sequi consilium : & ideo quò ad casum
25 decretalis, ratio gloss. fuit bona † & ex illa habes iuncta cum textu,quod verbum , cōsilium,aliquando accipitur pro consensu,scilicet,quando aliàs non multum valeret requisitio,vt contingit hic propter suspitionem malę administrationis. Posses etiam per alia verba notare,quòd verbum , consilium , adiectum illi, qui est suspectus de mala administratione,accipitur pro consensu:& hoc per rationem gloss.sic,& aliàs,vbi adijcitur ei,qui non habet plenam discretionem,similiter accipitur pro consensu.l. impuberibus.ff.de suspectis. tutor. Alij tamen dicunt,& sequitur hic Innocentius, quòd ideo hic consilium accipitur pro consensu , quia debet requiri consilium eius, qui particeps est officij,& ad quem spectat cura,ne mala fiat administratio. Facit , quod habetur in l.consilio. in fine.ff.de cura.furi.& in l.Titium, & Meuium. in princi. & l.quidam.§.Papinianus.ff.de administratione tutoris. & notatur etiam per Barto.in l.j.§.si plures.ff.de exercito. vbi plenè de materia per cum. ¶ In eadem gloss.in fine. quasi velit gloss.quòd ibi in forma arbitrij , seu compromissi solum fit mentio de consilio , ideo non requiritur consensus: sed certè hic etiam non fit mentio,nisi de cō-
26 silio : ideo dic † melius , quòd regulariter vbi requiritur consilium,non est necessarius consensus.& sic intelligitur.capitulo cum olim . Fallit,quando adijcitur consiliū ei,qui est suspectus de mala administratione.propter rationem gloss.vel quando exigitur consilium eius,qui est particeps officij , vt hic probatur secundum diuersos intellectus. ¶ In gloss.alienationis . ibi.C.eod.titu.scilicet, de rebus ali. non alie. ¶ In eadem gloss.in fine. & dixit hic Hostien.quod ex quò est sic prohibitus alienare, nō poterit alienare , etiam in casibus aliàs permissis a iure , puta in casu.capitulo terrulas.xij.q.ij.& in alijs notatis p gloss.in summa eiusdem quęstionis.Quod intellige secū dum Innoc.de accusa.in c.fin.ad finem. nisi sint res,quæ seruando seruari non possint,quia illas benè poterit alie nare,ne aliàs corrumpantur. Facit,quod habetur in l.lex quæ tutores.C.de admini.tut.videtur etiam, quod debet illas tales res alienare cum consilio , & consensu coadiutoris: cum sine illo nihil possit administrare,vt hic dicitur.dicit tamen hic domi.Floren. quod in dicto Hosti. possit instari,quod immo possit, cum nō reperiatur hoc interdictum de iure.dictum tamen Hosti. secundum eū est æquum,vt hic operetur prohibitio alienandi.¶ In gl. cassauimus . cum gloss.transeunt omnes doctores,excepto domi.Floren.vt j.patebit. Et secundum intellectum gloss.habes,quod processus est nullus,qui fit non seruata forma mandati:vt etiam voluit gl.sequens.¶ Nec obstant notata per Inno.s.eo.prudentiam. vbi dicit,quod si Papa mandat tritium condemnari titio in decem si titius probabit illa decem sibi deberi , quod valebit sententia condemnatoria,licèt non fuerit probatum:quia respondet hic domi. Anto.quod hic est ordo iuris voluntarius expressus in mandato: sed ibi est iuris ordo necessarius. Sed certè hoc dictum videtur posse redargui:quia etiam hic videtur esse ordo iuris necessarius. nam debet iudex prius restituere spoliatum, quàm ad alia pcedat alias diceret p̄te grauare, & posset appellare.l.j.C.de appella.iō
27 potes † melius dicere,ꝙ aliqñ in mādato exprimitur aliquid ex ordine seruandū : & tūc ꝓpriè loquit̄ hic,qa tal's ordo dēt seruari: aliàs non valet,qḋ agit̄. ¶ Interdum

verò in mandato adijcitur conditio:& tunc propriè loqtur dictum Innocen.quo casu distinguimus an id, quod exprimitur in conditione inesset tacitè: & tunc talis con ditio non facit conditionem , sed potius monitionē. An verò non insit tacitè:& tunc non faciat monitionem , vt plenè no. glo.in cle.j.de offi.deleg.& Inno.dc præsumpt. in c.fina. poster tamen saluari dictum domin. Anton.in Papa, qui non tenetur ad obseruandum ordinem iuris , cum sit legibus solutus,vt notatur in ca.nulli.dc senten. excōmunica.& ideo potest facere,quod spoliatus respon deat etiam antequam restituatur : sed non potest facere quod condemnetur ille, contra quem non probatur debitum:quia hoc esset facere cōtra ius naturale vel gētiū. quod nun potest facere fine causa,vt not. Innocen. s. de constitu. in c.que in ecclesiarum.dominus Florenri. hic dicit quod litera stat ꝓpriè , & sic quod processus tenet, sed venit cassandus:& ideo expositio gl.non est bona,secundum eum. Mouetur per hunc textum non violando eū:& quia debemus sumere verba propriè,si id fieri pōt, vt legitur,& not.in c.Intelligentia.& c.præterea.j. de ver bo.signifi.nec obstat secundum eum c.eum dilecta.§. de rescriptis.quia respondet,quod ibi loquitur,quando ordo respiciebat fauorem ecclesiæ,& sic fauorem publicū: sed hic respiciebat fauorem priuatum, cui poterat renūtiari.j.de regu.in c.ad Apostolicam. ideo hic tenuit processus,sm eum,sed venit cassandus, quia fortè pars non cōsenserat. Sed certè iste intellectus videtur posse impugnati,primo per illud vulgatū,quia simpliciter dicimus, quod id,quod fit forma mandati non seruata, videt̄ nullum. Facit l.diligenter ff.mandati. & ibi videtur expressum etiam si mandatum respiciat priuatam vtilitatem . ¶ Item,quia certum est,quod hic processus secundi sub delegati fuit nullus ex defectu potestatis. Facit capit.sua. de offi.vica.ideo eius respectu necessaria est expositio gl. & ideo cum Papa hic simul coniunxerit primum, & secundum processum,videtur , quod vniformiter, quò ad vtrunque fieri debeat expositio,quam facit gloss.argum. l.iam hoc iure.ff.de vulga.& Pupil. tenē menti dictū do. Florenti.quia est notabile,si esset verum:tamen, vt ex p̄dictis colligi potest,non videtur esse verum.¶ In gl.man dati:vel dic sm do.Florenti.ꝙ hoc mandatum non dabat formam substantialem,ita quod contra factum esset nul lum,per id quod dicam post eum,super glo.fin.& ex ijs, quæ ibi dicam patebit,an hoc dictum procedat, & ex ijs etiam,quæ dixi super gloss.præcedenti.In glo.pen.ibi:vt hic patet.& sic hodie expressum in c.quamuis.j.eo.lib. vj.¶ In ea.glo.in fi.& de hoc per glo.in c.vt circa. de ele. lib.vj.& per Dy.in rubrica de regu.iur.& per Bart. in l.si pluribus.ff.de leg.ij.¶ In glos.fina. ibi anna verò.Supple re integra,vt probatur in c.quamuis.j.e.in vj. Sed aduerte,quia non videtur , quod processus factus per Abbatē fecerit desinere rem esse integram,cum fuerit nullus, vt hic patet. Facit j. de regu.iur.e.non præstat lib.vj. Dicūt
28 quidam,† ꝙ etiam processus nullus ex quò fit aliqs actus iurisdictionalis quamuis inualidus,perpetuat iurisdictionem,& facit desinere rem esse integram. Et ista fuit opinio.Hostien.licèt non ponderauerit istum textum, quia multum facit pro eo.de qua per gloss.j.eo.cum plures.in vj.quę opinio. videtur hic probari:sed communiter tene tur contrarium,per id,quod habetur in c.prudentiam.in principio s.eo.& de foro competen.in capitu. proposuisti.in verbo,legitimè.& quia processus nullus , videt̄ habendus pro non facto: quia paria sunt non esse, vel esse minus legitimè.l.quoties.ff.qui satisdare cogan. & in ca pitulo ij.de transla.præla.ad istum textum respondetur , quod hic Abbas fecerat citare Imperatorem, vt veniret ad respondendum de iure Episcopo , & sic per hoc perpetuauit iurisdictionem:tamē postea inordinatè processit. vel intellige secundum Ioan. Andre. quod eligit no-

tarius in causa agenda, vel nuntinm. nam hoc sufficit, ſm
opi. Hosti. de qua dixi. in e. licet. sed postea processit iuot-
dinate. verùm, quia opi. Hosti. inquantum voluit, quod p
actum ante citationem possit perpetuari iurisdictio, com
muniter nõ tenetur, vt dixi in dicto capitulo, licèt domi.
Floren. hic dicit, quod hic processus fuit aliquis, per id q
dixi s. in glo. super verbo, cassamus, licèt esset cassandus,
ideo perpetuauit iurisdictionẽ. Sed certè iste intellectus
non est tutus, per ea quæ dixi s. super glos. prædicta. Ideo
tene quod facta fuit citatio, vt s. dixi: & quia illa respicie-
bat generaliter omnia, non fuit facta contra formam mã
dati: ideo tenuit citatio. Facit l. fin. C. de anna. excep. licet
processus postea factus contra formam mandati non va-
luerit. Aliqui tamen voluerunt dicere, quod ex quo ali-
quis actus iurisdictionalis fuerit factus, quamuis inuali-
dus, habet perpetuare iurisdictionem, per id quod habe-
29 tur in simili in c. j. de sponsa. libro sexto. vbi patet † quod
sponsalia, quę de iure non tenent, si tamen in eis interue
nit consensus purus, inducunt publicæ honestatis iusti-
tiam. Sed certe ille est casus diuersus, & aliud videtur es-
se in casu pposito, per iura. s. allegata, & per ea quæ. s. di-
xi. ¶ Extra gloss. dominus Anto. hic inducit decretalem
ad quæstionem, si datus fuerit delegatus super iniurijs,
& violentijs illatis cuidam monasterio, an poterit per in-
quisitionem procedere: videretur quod sic, per hunc tex-
tum. Contrarium ipse tenet: quia ad id, quod principali-
ter concernit interesse priuatum, non potest per inquisi-
tionem procedi, vt no. Ioan. And. post Innocẽ. de iureiu.
ran. ad nostram. lo ij. Nec obstat si dicatur, quod quando
agitur de bonis ecclesiæ superior ex officio potest proui-
dere: quia in hoc videtur verti publica vtilitas. Facit j. de
institu. c. cum venissent. & de succes. ab inte. c. fin. quia re
spondet, q illud potest procedere in ordinario. Secus vi-
detur in delegato: quia rescriptum in dubio non comp-
hendit, nisi damnum rei familiaris, vt not. Innocen. s. co.
cum olim Abbas. ¶ Nec obstat etiam iste tex. quia Papa
hic commisit inquisitionem secundum eum: sed in casu
proposito Papa delegauit causam ad instantiam alterius
& ideo non poterit procedi per inquisitionem ex officio
iudicis, sed ordinare parte instãte: & hoc tenuit Lapus in
additionibus quas facit ad consilia Fede. de senis. Et hac
quęstione habetur per Fede. in consilio. ccxvi. vbi refert
quẽdam dominum Conradũ tenuisse cõtrariũ per hoc
capitulum. & cum illo etiam videtur residere. sed Lapus
ibi in additione tenuit contrarium, & sequitur hic do.
Anto. An autem dispositio. c. j. de resti. spo. in vj. habeat
locum, etiã vbi agitur de crimine per viã inquisitionis:
dic, quod sic, vt dixi in notabilibus. licet alij contra, de
quo per Ioan. An. plene in dicto capitulo j. in Nouella.
Dominus Ioannes de Imola.

SVMMARIVM.

1 *Persona miserabilis, an sit immediatè subiecta ecclesia.*
2 *Vidua an sit censenda miserabilis persona.*
3 *Iurisdictio, quando sit exceptione elidibilis.*
4 *Iudex pronuntians se non iudicem, suam ipsius extinguit iurisdictionem.*
5 *Interlocutoria quando contrario imperio reuocari possit.*
6 *Delegatus an iudex sit necn:, potest pronuntiare.*
7 *Pacto non prorogatur iurisdictio eius, qui prorsus iurisdictionem non habet.*
8 *Iurisdictio semel extincta, non reuiuiscit partium voluntate.*
9 *Sententia lata super competentia, vel incompetentia quare dicatur interlocutoria.*
10 *Reus absolutus esse censetur iudice incompetente se pronuntiante.*
11 *Etc. dictio abbreuiatè scripta quid significet, & quid si extensè scribatur*
12 *Mater an pro filio agere possit.*
13 *Falsitas qualitatis personę quatenus rescriptum vitiet.*
14 *Iurisdictionem habens in subsidium, eandem perdit, si se incompetentem pronuntiarit.*
15 *Pactum nullum est, quod non dependet a potestate paciscentium.*
16 *Vidua pauper coram quo agere possit.*
17 *Ecclesia iustitiam quibus maximè debeat reddere.*
18 *Rescriptum contra viduam, vel miserabilem personam impetratum quatenus valeat.*
19 *Personæ miserabiles in iure, quæ dicantur.*
20 *Miserabiles personæ sunt, quæ causas proprias administrare non possunt.*
21 *Vidua diues an censeri debeat inter personas miserabiles.*
22 *Pauperes omnes sunt de iudicio ecclesiæ.*
23 *Pauper quo respectu possit dici persona miserabilis.*
24 *Clericus scholaris coram quo possit iudice conueniri.*
25 *Iurisdictio quando per partem censeatur prorogata.*
26 *Error in facto proprio non est tolerabilis.*
27 *Iurisdictio iudicis non expirat per compromissum.*
28 *Pœna in compromisso adiecta non ligat ad id, quod manifestum est non valere.*

SIgnificantibus. Delegatus, qui
pronũtiauit se
iurisdictionem non habere, etiam de cõ-
sensu partium causam nõ reassumit. hoc
dicit. Et primo narrat factum. secũdo dat
1 iudices. Secunda ibi: ideoq;. ¶ † No. quod
causa miserabilis personæ, sine qualitate paupertatis cõ-
tra laicum non videtur esse immediate subiecta ecclesię,
sed demum negligente iudice seculari. de quo tangetur
2 cum gloss. j. ¶ † Et not. quod vidua non videtur censenda
miserabilis persona, si est diues. De quo tangetur super
3 dicta gloss. j. ¶ † No. quod vbi iurisdictio ipso iure compe
tit, sed est exceptione elidibilis, prout contingit in rescri
ptis contentiosis ad lites ratione subiectionis, pronuntia
to super exceptione, funditus, & sic ipso iure extinguitur
iurisdictio per dictam pronuntiationem. Facit, quod no.
Bartol. in simili in l. si plures. ff. de fideiusso. Et hoc satis
probatur hic, quia si post pronuntiationem isti iudices
habuissent iurisdictionem, licet elisam: potuisset eorum
4 iurisdictio prorogari: cuius contrarium hic dicitur. ¶ † Et
ex hoc etiam not. quod interlocutoria, per quam iudex
pronuntiat se non iudicem, extinguit ipsius iurisdictio-
nem. Et per hoc videtur quod non potest delegatus post
talem interlocutoriam reassumere. Et sic videtur, quod
non potest dictã interlocutoriam reuocare, vt hic vide-
tur esse casus, quem domi. Floren. dicit se nescire alibi.
Et videtur hoc procedere, etiam si partes consentiant:
quia etiam tunc non videtur posse ipsam reuocare. Facit
quod tangitur in gloss. fin. & procedit etiam licèt rescri-
ptum non esset ipso iure nullum, vt patet ex superius di-
5 ctis. † Et ex prædictis not. quod licèt regulariter possit
interlocutoria contrario imperio reuocari per iudicem.
l. quod iussit. ff. de re iudica. & de appella. in capitulo cũ
cessante. tamen fallit, quando est talis interlocutoria, quę
ex toto finit officium iudicis, & ipsius potestatem: vt hic
patet. Facit, quod no. per Bart. in dicta l. quod iussit. ¶ Et
ex hoc etiam not. vt prædixi, quod interlocutoria, per
quam iudex pronuntiat se incompetentem, non videtur
posse reuocari. Nec obstat. infra, de præben. c. dilectus. lo
iij. vbi aperte videtur probari cõtrarium: quia potest re-
sponderi primò, quòd ibi malè pronuntiauerat, ideo po-
tuit reuocare: sed etiam hic malè pronuntiarunt isti iu-
dices, vt patet ex glos. ij. ideo alij dixerunt secundò, quod
ibi fuit appellatum. sed certè tunc non reuocasset ipse,
qui tulit, sed iudex appellationis. de appella. in capitulo
vt debitus. Ideo dic tertiò, vt ibi tangit Ioan. Andr. quod
ibi reuocauit autoritate secundi mandati dati per Papã;
per quod expresse sibi fuit data potestas reuocandi: aliàs
6 non potuisset, vt hic patet. † Not. quod delegatus potest
pronuntiare, an sit iudex, vel non. de quo. supra de rescri
ptis. capitulo super literis. & in l. si quis ex aliena. ff. de iu
di. & in Specu. in titul. de citatione. §. j. versicu. item ge-
neraliter.

7 neraliter.& ibi per Ioan. And.in addi.¶ †Nota.quod pa-
ctum de protoganda iurisdictione non iudicis, nõ indu-
cit prorogationem iurisdictionit,quãdo funditus iurisdi
ctionem nõ habet.Facit l.priuatorum.C. de iurisdi. om.
8 iudi.& ad hoc etiam allegatur decre.¶ †No.quod iurisdi
ctio extincta non potest per partes resuscitari, & ad hoc
etiam allegaẽ.decretalis.Et ex hoc habes,quod sicut par
tes non possunt dare iurisdictionem illam penitus non
habenti,sic nec possunt illam resuscitare,ea penitus ex-
tincta. Facit,quod habetur in l.qui res.§.aream.ff. de so-
9 lutio.¶ † Nota.quod sententia,quæ fertur super compe-
tentia,vel incompetentia,dicitur interlocutoria,& meri
to, quia non diffinit negotium principale. ideo non de-
10 bet dici diffinitiua.¶ † Nota.quod vbi iudex pronuntiat
se incompetentem, dicitur reus esse absolutus per iudi-
cem.Intellige ab eius iurisdictione. & sic ab obseruatio
ne iudicii:non autem a petitis, cum super illis non pro-
nuntiet.Facit,quod habetur de iudi.in capit.examinata.
11 ¶ †Not.de ista dictione,&c.de qua dictum fuit in c.signi
ficante.ẽ de rescriptis,& per Barto.in l.Gallus.§.j.ff. de li
be.& post.nam aliquando scribitur abbreuiate, vt hic pa-
tet,& quid importet,& decidatur in hoc casu, dictũ fuit
in dicto.c.significante.aliquando scribitur extensiue, vt
patet in dicto c.proximo.& notatur etiam in iuribus ẽal
12 legatis,maximè per Bar.in loco præallegato.¶ † Not.se-
cundum domi. Anto.quod mater potest agere pro causa
filij.Sed certè hoc non videtur verum, per l.alienam. C.
de procura.& notabile sic non procedit, nisi forte mater
esset tutrix.p id, quod habetur de app. in c.ex parte lo ij.
Et sic posset intelligi quod hic causa erat communis ma
tri,& filio.¶ Not.quod delegatio causæ facta inter laicos
ad petitionem miserabilis personæ,non pauperis, nõ est
nulla:sed pendet ex validitate,ex negligentia,vel nõ ne-
gligentia ordinarij.Facit,quod habetur in c.licèt,& in c.
ex tenore.vbi de hoc.de foro competen. & dicetur super
13 gloss.prima.¶ † Nota.quod falsitas qualitatis personæ vi
tiat rescriptum,non tamen vitiat simpliciter:quia non vi
tiat eo respectu,quo Papa aliàs erat concessurus. & sic vi
detur,quod surreptio etiam ex certa scientia,& per con-
sequens dolosè nõ impediat literas,vt procedatur in for-
ma communi.Et sic residet domi. Anto. sed certè hoc vl-
timum non est verum, per capi. super literis.ẽ. de rescri-
ptis.Nec obstat iste tex.quia responderi potest, vt tangiẽ
14 in gl.ij.ad finem.super illa j.¶ †Item nota. quod habens
iurisdictionem non principaliter,sed in subsidiũ,sed sim
pliciter se pronuntiat incompetentem , perdit omni re-
spectu iurisdictionem.¶ No.quod promissio de redeun-
do ad examen primi iudicis,cuius iurisdictio est extincta
videtur in dubio facta respectu qualitatis primæ iurisdi-
15 ctionit.& non tanquam in arbitrum.¶ †No. quod pactũ
factum circa non dependentia a potestate paciscentium,
de iure est inualidum.¶ In gl. prima ibi adhuc debet co-
ram suo iudice agere.Et sic videtur,quod in casu capitu-
li idem fuisset dicendum,si ista vidua fuisset pauper, quẽ
videtur esse contra mentem hic.& Innocen.etiam hic te
net contrarium,vnde dicit, quod quando vidua est pau-
per,tũc causa eius spectat immediatè, & principaliter ad
ecclesiam,sicut & causa aliorum pauperum,per id quod
habetur in c.si quis Romipetas.& ca. patronarum.xxiiij.
q.iij.& de verbo.signifi.in c.nouimus.§.j. vnde pro decla
16 ratione gloss.tex.& materiæ cõclude, † q si est vidua pau
per causa eius potest etiam contra laicum agitari coram
iudice ecclesiastico:quia talis causa,vt est dictum, etiam
immediatè spectat ad ecclesiam , & sic habebit electio-
nem tunc vidua pauper, an velit conuenire laicum corã
iudice seculari,vel ecclesiastico , etiam nulla data negli-
gentia iudicis secularis.Idẽ si sit vidua diues,sed oppres-
sa,vt quia fuerit spoliata.nam tunc licèt sit diues, tamen
poterit agere possessorio recuperandę coram iudice ec-
clesiastico, etiam contra laicum , & etiam nulla data ne-
gligentia iudicis secularis per id, quod habetur in ca. ex
parte de foro competen. & per id quod tangit hæc gloss.
in fine.Sed vbi vidua est diues,& vellet agere iudicio pe
titorio,tunc procedit,quod dicit ista glo.quia non potest
agerę contra laicum coram iudice ecclesiastico, nisi data
negligentia iudicis secularis,per istum text. per id quod
habetur in capit. ex tenore infra de foro competen. Et si
dicas, secundum hoc non erit differentia inter viduam ,
& aliquam personam laicam , cum etiam quilibet alius
data negligẽtia iudicis secularis possit habere recursum
ad iudicem ecclesiasticum infra de foro competen. in ca.
licèt.responderi potest,prout hic voluit Innocen. notabi
17 liter,quod imo erit differentia in multis.† primo,quia li-
cèt etiam debeat facere iustitiam etiam aliis propter ne-
gligentiam iudicis secularis,tamen magis astringitur vi-
duis,& alijs similibus personis, & eis fauorabiliorem iu-
stitiam facere debet lxxxvij.distin.c.j.& ij.¶ Item secun-
do est differentia,quia in alijs non sufficit proximum su-
periorem esse negligentem, imo requiritur omnes supe
riores esse negligentes , per id quod habetur in dicto ca.
licèt,sed in vidua,& simili persona sufficit proximum su
periorem esse negligentem.per id quod habetur in dicto
capitulo ex tenore. quod est valde diligenter notandum
vt etiam hic tetigit domi.Florent. ¶ Item tertio est dif-
ferentia,quia si literæ impetrantur per viduam ad iudicẽ
ecclesiasticum , licèt nulla præcedat negligentia iudicis
secularis literæ non sunt nulle , sed sunt in pendenti: &
ideo si post impetrationem literarum appareat de negli-
gentia iudicis secularis,reconualescent literę,vt patet in
dicto capitulo ex tenore.Secus in alijs:quia non reconua
lescent propter negligentiam iudicis secularis superue-
uientem post datam literarum,vt patet ex ijs,quæ haben
18 tur in dicto capitulo licèt.& capitulo ex tenore.¶ † Item
quarto est differentia,quia secundum Innocen. non va
let rescriptum impetratum contra viduam, vel miserabi
lem personam,nisi in rescripto facta fuerit mẽtio de qua-
litate viduitatis,vel miserabilitatis.Secus econtra, per id
quod habetur in l.vna.C.quando Imperator inter pupil-
lum , & viduam.Sed certè ille textus non sic latè loqui-
tur, vt sonant verba Innocentij, quia non loquitur in-
distinctè de quolibet rescripto,sed de rescripto,per quod
vidua,vel miserabilis persona trahitur ad præsentiã prin
cipis extra suam prouinciam. ¶ Quæ autem censeantur
19 personæ miserabiles,posuit hic Inno.¶ †Nam dicit mi-
serabiles personas esse viduas,pupillos,orphanos,& pau
peres.Item peregrinos.¶ Item mercatores , si grauentur
in teloneis,seu pedagijs,quando vadunt pro mercantijs.
¶ Item liberti manumissi ab ecclesia,& qui commendan
tur ecclesiæ,vel qui ad eam confugiunt. ¶ Item publicè
pœnitentes.¶ Item officiales ecclesiæ,& rustici ecclesiæ,
& alij seruientes ecclesiæ.¶ Item senes,& omnes liberti.
¶ Item ceci,& mutilati membro,& leprosi, & incarcera-
ti,& alij debilitati in persona.¶ Item cruce signati.& hęc
probantur ex ijs,quæ habentur lxxxvij.dist.per totum,&
maximè in c.desolatos. & c.eos qui.& c fi.xij.q.ij. in c.ec
clesiarum.& de censi.in c.licèt & C.de Episco. audi.l.iu-
dices.& lxxxix.di.c.iudicatũ.& xj.q.j.in c.aliud. & xxiiij.
20 q.iij.in c.si qs Romipetas.& in c.paternarũ.& de Iudeis.
in c.ad liberanda.in parte decisa.Et ex prædictis patet, q
interdum causa viduę,vel miserabilis personæ est de fo-
ro ecclesiæ quò ad habitũ,& quò ad actũ:vt si est pauper,
vel si est diues,& agitur de possessorio recuperandę.Item
interdum verò est de foro ecclesiæ quò ad habitum , sed
21 non quo ad actum : vt quando est diues, & agitur de
causa proprietatis. Nam tunc demum est de foro ec
clesiæ quo ad actum , quando interuenerit negligentia

iudicis ſecularis,vt ſuperius eſt dictum aliquando eſt ſo-
lum quò ad habitum.Et not.quia dicit hic domi.Floren.
quod ſicut in vidua diſtinguitur inter diuitem, & paupe-
rem,ita etiam,ſecundum eum eſt diſtinguendum in pu-
pillo,vel orphano,& ſene.¶Item aduerte,ſm eum,quod
licèt Innocen.hic multa dixerit io examinando quæ per-
ſonæ dicantur miſerabiles,& quando ſint de iudicio ec-
20 cleſiæ, tamen ipſe dicit concludi poſſe, † quod miſe-
rabiles perſonæ ſunt ille,qui cauſas proprias adminiſtra-
re non poſſuot. Allegat textum, quem dicit ſingularem
de poſtulatio.c.j.& intellige,ſm eum,quod non poſſunt
ſcilicet ſuo ſumptu.Dicitur etiã miſerabilis perſona,ſup
quam natura mouetur ad miſerandum,vt ɔtingit in gra-
uatu diuturno morbo,& debili. Allegat,quod habetur in
dicta l.vna.C.quando imperator.¶ Item perſona pauper
oppreſſa,& deſſolata,id eſt deſtituta auxilio ꝓpriè defen
21 ſionis.lxxxvij.diſti.in c.deſolatis.& ex hoc infert, † quod
vidua diues nõ dicitur miſerabilis perſona, quia nec de-
ſolata.cum pecuniæ omnia obediãt eccleſiaſtici decimo
capitulo talis tamen non omnino dicitur non miſerabi-
lis.nam ſaltem habitu eſt de ſoro eccleſiæ, dicto.c.ex te-
nore.Et,quod dixi,miſerabiles perſonas dici,q̃ non poſ-
ſunt cauſas proprias ſuo ſumptu adminiſtrare,procedit,
ſm eum,ex quacunque cauſa nõ poſſiot,ſiue propter æta
tem,vt pupillus,dicto c.deſolatis,ſiue propter ſexum, vt
vidua ea.di.in priocipio. Nam æquiparatur orphano, vt
ibi:ſiue propter inopiam,vt ſupra dixi:ſiue propter ſimi-
lem cauſam, quæ moueat ad habeodum miſericordiam
de tali.Et per hoc dicit,quod licèt Innocen. hic enume-
ret perſonas miſerabiles,de quibus ſupra dixi: tamen il-
le ponuntur cauſa exempli.Nam,ſecundum eom,etiam
aliæ perſonæ poſſent eſſe miſerabiles,in quibus haberẽt
22 locum prædicti reſpectus,vel aliquis eorum, † & conclu-
dit etiã, quod omnes pauperes ſunt de iudicio eccleſiæ.
Vnde dixit Innoceo.quod pauperes,etiam non negligẽ-
tibus iudicibus ſecularibus,non tantum de oppreſſione,
ſed etiam de alijs poſſunt conqueri iudicibus eccleſiaſti-
cis.Allegat dictum c.ſi quis de potentibus.& ĵ.de verbo.
ſignifi.io c.ſuper quibuſdam.§.quod debui allegare ſ̃. dũ
allegaui.c.nouimus.¶ Item aduerte,quia dixit Iooocen.
quod pro maiori parte eccleſia nõ cognoſcit pro talibus
perſonis contra laicum, niſi in defectum iudicis ſecula-
ris,per dictum c.ex tenore.& tales conuenti non poſſunt
declinare iuriſdictionẽ iudicis ſecularis, licèt ab eis poſ-
ſiot ad eccleſiam appellare ſi grauẽtur, quod noo placet
Innoceo.quò ad appellatiouem:quia ſecundum ius ciui
le gradatim debet appellare a proximum ſuperiorem ij.
q.vj.anteriorum.Tu dic de materia clarius, vt ſuperius di
23 xi.¶ Item aduerte, quia dixit hic dominus Anto. † quod
miſerabilis perſona iudicabitur pauper habito reſpectu
ad id,quod poſſidet,non ad id quod petit, vt ſi forte ma-
gnam hæreditatem peteret,vel caſtrum peteret. quod di
ligenter tenè menti.¶ Iuxta prædicta poteſt quæri, quid
ſi ad requiſitionem iudicis eccleſiaſtici, vel proprio mo-
tu procedat eo caſu, quo poteſt,an poteſt iudex eccleſia-
ſticus compellere ipſum, vt debet breuiores dilationes
propter perſonam viduæ, vel ſimilem agentem dicit In-
nocen.quod ex quò iudex ſecularis cœpit vti iuriſdictio-
ne,eccleſiaſticus ſe non intromittet:ſed demum ſe intro
mittet,quando iudex ſecularis eſſet negligens, & dicẽt
conſtare de negligentia,ſi hoc ſit notorium, vel notoria
fiat iniuſtitia,vel ſi infra tempus ſtatutum non exhiberet
iuſtitiã:vel ſi expreſſe illam denegaret. Facit quod habe-
tur ĵ.eo.in c.j.in vj.¶ Quid autem ſi iudex ſecularis ſit ſu-
ſpectus de malitia:tunc dicunt quidam ſibi poſſe præfigi
terminum per iudicem eccleſiaſticum,in quò procedat,
& finiat cauſam argumẽ.infra qui filij ſint legi.c.cauſam.
& c.lator.& de reſti.ſpolia.c.frequens.in vj.& de offi.ord.
c.irrefragabili.§.exceſſus. & de appella. legitima in vj. &
hoc placet Hoſtien.licèt aliqui contra,& ſic reſidet Ioan.
An. & do.Ant.¶ In eadẽ gl.ibi:in poſſeſſorio quaſi ſecus
in petitorio.de quò dic,vt plenè ſuperius dixi. ¶ In gl.ij.
ibi:conſenſus priuatorum iudicem non facit.Nec obſtat
quod habetur io l.penulti.C.de pactis. qui hic per pactũ
volebant partes dare iuriſdictionem ei,qui erat illa priua
tus:ſed in contrarium per pactum ſolum tollebatur ele-
ctio iudicis,& ſic agebatur de iuriſdictione non declinan
da:quia agebatur inter partes, quod reus, q̃ habebat plu-
24 res iudices, vt contingit † in ſcholari de iure communi,
qui habet rectorem,Epiſcopum, & ſuum doctorem, vel
magiſtrum, vt in auth. habita.C.ne filius pro pa.& l.fina.
C.de iuriſdi.om.iud. imo etiam videtur habere quartum
ſcilicet poteſtatem loci,in dicta auth.habita.Facit, quod
legitur,& notatur in c.ſi diligenti.ĵ.de foro compe. corã
altero eorum tantum conueniretur, & non poſſet illius
iudicium declinare:licèt hodie ſecundum formam ſtatu
torum vniuerſitatis rector non poſſet declinari. Et eſt rõ
diuerſitatis inter primum caſum,& ſecundum: quia pa-
ctum de non declinando,ſit cum parte,& ordinat ad tol-
lendum ius cõpetens parti,quod tollere poteſt,& ſic po-
teſtatem declinandi: ſed pactum de ꝓrogãdo iuriſdictio-
nem non ordioatur ad tollendum ius reſidens in parte,
ſed ad creandum ius,quod fieri non poteſt, niſi ſecundũ
diſpoſitionem iuris:& ſic demum,quando ille, in quem
fit prorogatio, aliàs erat iudex, & quando iuriſdictio eſt
prorogabilis.Quod,an quando ſit:plenè dicetur ĵ.eod.P.
25 & G.& dicit hic domi.Anto.quod † eo caſu,quò fieri po
teſt prorogatio,ſi fiat pactum coram iudice de prorogan-
do,& per illud ſubijciãt ſe partes iudici, quod ex hoc in-
telligitur iuriſdictio prorogata.de quò in c.j. de iudi. Sed
vbi fit extra iudicium pactũ de prorogaodo eo caſu, quò
prorogari poteſt iuriſdictio,dicit quod per tale pactum ſo
lum non inducitur prorogatio,ſed demum poſtea partes
procedant coram illo tanquam coram iudice facit l.j. &
ij.ff.de iudi.ſi tamen pars vellet procedere coram iudice,
& ſic prorogare, poſſet agi ad intereſſe, ſi pactum fuiſſet
veſtitum per ſtipulationem de iure ciuili:ſed ſi fuiſſet nu
dum,non poſſet ex illo agi de iure ciuili,ſed de iure cano
nico ſic,vt infra de pact.c.j.& l.iuriſgentium.§.j.ff.de pa-
ctis.Et ſi iuraſſet quis prorogare,ſi dicatur quod ex iura-
mento poſſit quis cogi præciſè ad factum de quò dixi in
c.per tuas, de arb.& ĵ.de iureiuran.in ca.veniens in q̃bus
locis tangitur per Innocen.poſſent tũc compelli ad pro-
rogandum.Et aduerte etiam,quod licèt,quando q̃s pro-
mittit reſpondere in certo loco,non per hoc ſit proroga-
ta iuriſdictio l.ſi conuenerit.ff.de iuriſdictione omnium
iudicum tamen ſecus eſt,ſi quis promittit ſoluere in cer-
to loco: quia ibi ſortitur forum l. contraxiſſe.ff. de actio.
& obligatio.de materia pleoè conſueuit dici in c.Per.G.
ĵ.eod.& conſueuit etiam tangi in c.j.de iudi.¶ In eadem
glo.per ſimplicitatem. adde quò in dubio tamen ſciat ſe
diuitem,dicendo ſe pauperem: & ſic per mẽdacium hoc
aſſerendo videretur eſſe in dolo, per id quod notat gloſſ.
in l.item ſi pretio.in fioe.ff.locati.ideo dicebat Ioan.An-
dre.quod fortè procurator fueraot, qui impetrauerat, &
dixerat illam pauperem,credens ſic eſſe. ſecus ſi ipſa im-
petraſſet, & videtur velle dominus Florenti.quod ſi ipſa
impetraſſet,licèt per ſimplicitatem dixiſſet mendatium,
26 quod tunc non iuuaretur: † quia non videtur tolerabilis
in facto proprio error.de reſcriptis. ab excommunicato.
Sed tutius eſt dicere,quod tunc præſumeretur dolus,per
id quod ſ̃.dixi.¶ In glo.iij.ibi:redire ad iudicem.Hoc ve-
rum,ſi iuriſdictio non eſſet extincta.Facit, quod habetur
in l. ſi quis rem. ff. de arbitr. Secus, quando eſſet ex-
27 tincta, vt hic patet. † Et nota, quod non expirat iuriſdi-
ctio iudicis per compromiſſum, vt patet in dicta l. ſi
quis rem, & in l. litigatores. eodem titu.licèt per ſecun-
dum compromiſſum, vt notatur in Specula. de arbitr.
§.finitur.

§.finitur.in fine.secundum Io.Andr.& facit, quod notat.
j.de arbit.innotuit.¶ In eadem glo.in fine.& bene facit
præallegata.l.si quis rem.¶ In gloss.fina.ibi:non poterãt
eis dare.& sic volebant facere id,quod de iure non pote-
rant:& ideo non tenuit adiectio pœnæ.Facit,quod habe
tur in l.pacta,quæ contra.C. de pactis. & de regulis iuris
impossibilium.libr.vj.¶ Et not.ex gloss.secundum domi.
28 Florenti. quod † pœna compromissi non obligat ad id,
quod patet non valere euidenter, siue quod est notoriũ,
secundum eum.Facit,quod legitur,& notatur in l.apud
celsum.§.item quæritur.ff.de doli excep.¶ In eadem glo.
ibi:tunc posset peti pœna. Et ratio est, quia ex quò aliàs
erant ordinarij,cessat quod dictum fuit supra in glo.quia
non est,sed potius illum qui recipit potestatem per pro-
rogationem:quod.est licitum:vt patet.j.eod.P. & G.& si
dicas,quod cum isti essent delegati,& sic iudices,debue-
runt partes posse prorogare in eos iurisdictionem. dic ꝙ
non valuit prorogatio,tanquam extincta iam iurisdictio
ne per interlocutoriam: & sic postquam desierant ex to-
to esse iudices,sm domi.Florenti.do.verò Anto. hic dice
bat quod etiam dato,quod isti fuissent aliàs iudices ordi-
narij,non tamen valuisset pactum,si voluissent redire ad
iurisdictionem delegatam, prout in dubio hic videbãtur
voluisse propter verbum redirent, & verbum ad eorum
iudicum examen,glos.autem potest procedere, quando
constaret, quod voluissent habere respectum ad iurisdi-
ctionem ordinariam,& illam prorogare,& nõ ad legatũ.
¶ In eadem glos.ibi:si nollet se subijcere.Hoc ideo dixit
glos. quia locum habet præsentia vsque ad litis contesta-
tionem.l.si conuenerit.cum ibi notatis.ff. de iurisdi. om.
iudi.tamen tunc committeretur pœna,vt dicit gl. & nota-
tur etiam in dicta l.si conuenerit.ff.de iuri.om.iud.Imo-
lanus vtriusque iur.

SVMMARIVM.

1 *Iudex,si vt suspectus recusetur,debet causa suspitionis assignari.*
2 *Delegatus Papæ, vel ordinarius si recusetur,ad arbitros tunc recurritur.*
3 *Iudex recusatus,quando cognoscere possit,an sua sit iurisdictio, & quando non.*
4 *Terminus ad probandum per quem statui debeat.*
5 *Prouocato super prouocantem potestas dari non debet.*
6 *Permisso vno quopiam cætera censentur permissa, sine quibus illud explicari non potest.*
7 *Arbitri si plures sint, valet quod fit a maiori parte.*
8 *Iudex recusatus arbitros cogere debet.*
9 *Arbitri super causa recusationis electi, quid agere possint.*
10 *Delegatus principis in quibus ordinario sit assimilandus.*
11 *Consensus priuatorum immediatè iudicem non facit.*
12 *Iurisdictio quæ ordinaria dicatur, & quæ delegata.*
13 *Recusationis causa, an necessario debeat allegari, & probari.*
14 *Arbitri qui sint, & qui delegati.*
15 *Arbitri qui, & quando suas vices committere possint.*
16 *Terminus ad probandam causam recusationis per quem statui possit.*
17 *Arbitri electi non concordantes possunt ad concordiam cogi per iudicem.*
18 *Iudex recusatus, quando de causa recusationis se intromittere possit. & nu me.sequen.*
20 *Arbiter tertius ab alijs arbitris electus, an procedere possit cum altero illorum altero absente.*
21 *Arbitris pari numero in sententia discordantibus neutra valida erit.*
22 *Sententia arbitrorum inter agnatos lata, an valeat, si discordes sint.*
23 *Arbiter tertius electus discordantibus quid possit.*

SVspitionis causa. Arbitri electi ad causam re
cusationis,assignãt terminum ad proban-
dum recusanti:delegatus tamen qui recu
satur,cogit arbitros causam diffinire. hoc
dicit.Et sunt duæ partes principales, sicut
duo sunt principalia dicta,ꝙ patet ex summario. ¶ Scda
1 ibi:ab ipso quoq; iudice.¶ † No.ꝙ vbi iudex recusat̃ de-
bet causa recusationis assignari in recusatione: tamẽ se-
cus est de iure ciuili,vbi non est necesse allegare causam
suspitionis,nec consequenter probare.l.apertissimi.C.de
iudi.& sic,quod hic dicitur, procedit solũ de iure canoni
co.j.de appella.in capitulo,secundo requiris.sed probari
debebit coram arbitris,vt hic patet.Quod intellige,quã
do recusatur delegatus Papę,vel ordinarius,vt probatur
hic,& infra de appella.in capitulo cũ speciali. secus,quã
do recusatur delegatus ordinarij, vel quando sunt plures
delegati Papæ,cum clausula,quod si non omnes, vel cũ
clausula,quod si ambo. nam tunc non eliguntur arbitri,
vt probatur in c.si contra vnum. cum ibi notatis. infra
eodem. lib.vj.Item intellige,quòd debet causa assignari
in scriptis,secundum Host.allegat.C.de iudi.in l.apertis-
2 simi.¶ † Et ex prædictis etiam not. quod quando recusa-
tur delegatus Papæ, vel ordinarius, recurritur ad arbi-
tros.de quo in dicto capitulo cum speciali.& ibi etiam pa
tet,quid fiendum,si probetur causa recusationis. & in c.
3 iudex.j.eo.li.vj.¶ † No.quod licèt iudex regulariter pos-
sit cognoscere,an sua sit iurisdictio.de rescriptis. in c.su-
per literis. hoc tamen fallit,quando recusatur,tanquam
suspectus.& est ratio,quia tunc sicut est suspectus in prin
cipali causa, ita etiam eadem ratione est suspectus super
incidenti competentiæ, vel incompetentiæ: ideo tũc &
de tali incidenti non se intromittet. Facit, quod not.In-
nocen.supra eodem.prudentiam. & quod ibi dixi circa
principium,seu finem principij.& quod not.etiam gloss.
4 in c.solicitudinem.de appella.vbi bona gloss.† No.quod
ad illum spectat statuere terminum ad probandum, qui
habet super probato diffinire,& non ad alium.¶ No.qđ
iudex recusatus potest compellere arbitros discordantes
vt concordent, vel tertium aduocent. ¶ Quid autem si
etiam in istis essent contumaces,& pertinaces: tũc recur
re ad ea, quæ habentur in c.legitima.de appel.li.vj.cum
5 ibi notatis.¶ † No.quod non debet dari potestas prouoca
to super prouocantem:& quod periculum est litigare co
6 rãm iudice ꝓuocato.¶ † Not.quod vno permisso,omnia
intelliguntur permissa, sine quibus id explicari non po-
test.Facit,quod habet̃ in capitulo pręterea. & c.j.c.sanè.
& capitulo ex literis. cum similibus. Not.de dictione,&
cætera,quia videtur importarę illa,quę pertinent ad actũ
& dispositionem, circa quem, & circa quam profertur,
de quò per Bart.in l.Gallus.§.primo.ff.de libe.& posthu.
7 ¶ † No.quod in pluribus arbitris iuris valet factũ a maio
ri parte, & idem in arbitris compromissarijs.l.si in tres.
ff.de arbitris.Not.prouidendum esse, ne prætextu articu
li recusationis negotium principale vltra debitum pro-
8 rogetur.¶ † Not.quod ad iudicem recusatum spectat cõ-
pellere arbitros,vt hic dicitur.Et ex hoc patet,quod pro-
pter solam propositionem recusationis non extinguitur
iurisdictio iudicis delegati.Facit,quod habetur in capitu
lo iudex.eodem titul. libro sexto. Et not etiam,quod li-
cèt iudex sit talis, qui possit recusari.non per hoc minus
est iudex,aliàs vt dicit Ioan. Andre.superfluum esset re-
cusare, quem non constaret esse iudicem, vt notatur
in capitulo inter monasterium.de re iudi. ¶ No.secundũ
domi.Anto.quod videtur quasi inferri iniuria iudici,qui
recusatur,& per hoc prouocatur ad iram,seu indignatio
nem.sed certè hoc non colligitur hic, quod per hoc dica
tur sibi fieri iniuria, nec etiam est verum in se, quod
per recusationem fiat ei iniuria, vt dixit glossa.ij.licèt
de facto reputet quandoque sibi hoc ad iniuriam, &
hoc voluit dicere litera, vt etiam tangit gloss. ¶ In
gloss.prima. in fine. Et pro hoc facit, quod habetur in
9 capitulo legitima. de appellationibus.libro sexto. † Nã
sicut arbitri habent cognoscere de veritate causæ recu-
sationis,vt ibi patet: ita etiam videtur, quod possint co-
gnoscere,an causa sit legitima.Et pro hoc etiam benè fa
cit tex.iste,dũ dicit,quod oĩa,quæ faciunt ad articulũ re-

cuſationis, ſpectant ad ipſos arbitros.quæ autẽ ſint cauſę
legitimæ recuſationis,notatur per Innocen.& Io.Andr.
in c.cum ſpeciali.de appella.& in dicto c.legitima.de ap-
pella.libro vj.per Ioan.Andre.in Specu.titu.j.§.ſupereſt.
¶ In gloſſ.ij.ibi:non tamen propterea. Hoc intellige ve-
rum,niſi aliter verè appareret eũ indignatum.Nam tunc
poſſet eſſe talis,& tãta indignatio, quòd redderetur meri-
tò ſuſpectus:vt ſi propter hoc veriſimiliter fauerent minus
alteri parti. Facit, quod habetur in capitulo accedens.j.
vt lite non conteſt. ¶ In gloſſ.iij.ibi: compellere teſtes.
Sed an poterunt eos punire,ſi falſum dixerint coram eis.
Innocen.dixit,quod ſic.per hunc tex. & per.l. nullũ. C.
de teſta.quæ lex non habet locum in delegato,vt ibi no.
gloſſ.& not.Innocen.in c.dilectus.de pœnis.& Barto.in
l.diuus.ff.de falſis.Et ſecundum hoc maiorem iuriſdictio
nem haberent iſti arbitri circa teſtes puniendos, quàm
10 delegatus.quod videtur inconueniens niſi dicas, † quod
delegatus Principis poſſit punire teſtes,cum ille in mul
tis æquiparetur ordinario:quia poteſt delegare,ſicut etiã
ordinarius.ſupra eodem.paſtoralis.& infra.eo.c.quoniã.
& C.de iudi.l.a iudice.& facit etiam,quod notat gloſ.in
l.j.ff.de iuriſdictione omnium iudicum. & ſecundũ hoc
glo.in dicta.l.nullum,& dictum Innocen.& Bartol.præ-
allegatum deberet intelligi in delegato inferioris a Prin
cipe,vel Papa,quod tene menti.¶ In eadem gloſſ.ibi: ad
Papam debet appellari,& hoc hodie eſt expreſſum in ca
pitulo ab arbitris.lib. vj. ¶ In eadem gloſſ. ibi iudicium
non procederet.& ſic in effectu fruſtraretur delegatio fa-
cta per Papam.quod eſſe non debet.¶ Ideo dic, quod eſt
ſpeciale in iſtis arbitris,quòd poſſint cogi acceptare, &
eſt ratio, quia eliguntur ex iure neceſſitatis: ſed titulus
de arbitris, loquitur in arbitris,qui ſponte eliguntur nul
la iuris neceſſitate præcedente,& per hoc videtur, quòd
ſi ex forma ſtatuti, conſanguinei vſq; ad certum gradum
compelli debent ad compromiſſum,quòd ſi tunc eligan
tur aliqui arbitri,poſſunt cogi acceptare. Facit quod no-
tauit Bartol.in l.penulti.& fin.C.de iudi.¶ In eadem gl.
11 ibi:facit iudicem.Sed † certè conſenſus priuatorum non
eſt ille immediatè,qui facit iudicem,ſed ipſum ius,quod
immediatè dat iuriſdictionem iſtis arbitris,poſtquã ſunt
electi de conſenſu partium:& vt dixi,differunt iſti arbi-
tri ab alijs,de quibus loquitur titulus de arbitris,quia iſti
eligunẽ nõ ex iuris neceſſitate,cogẽte partes ad ipſos eli-
gendos:ſed titulus de arbi.loquitur in ijs,qui ſponte eli-
guntur,non ex iuris neceſſitate.¶ In eadem glo.ibi: qua
ſi ordinaria.Innocen. in capi. cum ab eccleſiarum. infra
titul.ij.dicit,quod eſt verè ordinaria. primus eſt, quando
habeẽ ꝑ electionẽ, qñ lex confirmat illũ. Sed de hoc dic
plenius,vt no.in d.c.cum ab eccleſiarũ.ꝑ Inno.& Io.An.
& per Legiſtas in l.more.& l.& quia.ff.de iuriſ.om.iudi.
& facit ẽt ad materiã,ꝙ no.gl.in c.ij.j.ne ꝑlati vices ſuas.
¶ Aduerte tñ,qꝛ primũ non vr̃ ſimpl̃r verũ,ſed demũ qñ
fit electio ab vniuerſitate.ꝙ hic non ꝯtingit.facit,ꝙ no.ꝑ
gl.& doc.in d.l.more.& d.l.& qꝛ ꝑallegatis.ff.de iur.om.
12 iudic.& in d.c.cũ ab eccleſiarũ.Itẽ † iuriſdictio ordinaria
reſpicit vniuerſitatẽ cauſarũ: ſed hic reſpicit ſolum certũ
articulũ,ſcilicet recuſationis:& iõ nõ vr̃ ꝓpriè iuriſdictio
ordinaria,& ꝑ hoc fortè gl.dixit,ꝙ eſt quaſi ordinaria, &
ſic nõ verè ordinaria.vñ Hoſt.dixit, ꝙ verè erat delegata,
& ꝙ cẽſebanẽ iſti arbitri eſſe delegati dñi Papę,q causam
delegauit,& ꝙ finita cã recuſationis poterũt cognoſcere
de cã principali,ꝑ l.penul.& fi.C.de iudi.ſed certè,quòd
dicantur delegati Papæ delegantis cauſam,cõiter non te
netur, quia tũc oporteret eos habere qualitates,quas de-
bent habere delegati Apoſtolici, de quibus in c.ſtatutũ.
de reſcriptis.li.vj.quod non reperitur iure cautũ, nec ẽt
de facto ſeruatur:poteſt tñ tolerari,quod dicantur habe-
re iuriſdictionẽ delegatam a iure per tex.in c.ab arbitris.
j.eo.in vj.quod eſt poſitũ in materia delegatorũ: & ſic vr̃

innuere,ꝙ poteſtas ipſorum arbitrorum ſit delegata. Fa-
cit, quod not.per gloſſ.in c.j.j.eo.libr.vj.& quod notatur
etiam in c.tibi qui reſcriptis.eo.li.& hoc etiã videtur hic
ſequi do.Floren.licèt domi. An.hic videatur velle, quod
habeant ordinariam,vt dixit Innoc.ſed præcedens dictũ
plus placet: quia non videtur poſſe dici ordinaria, per id
quod dixi ſ.ſed bene poteſt dici,quod habeant delegatã
a iure per id,quod habetur in ſimili in c.ad abolendã. ad
finẽ de hæreticis.Item aduerte,quia cõmuniter nõ tene-
tur dictum Hoſtien.inquantum vult,quod finita cã recu
ſationis,arbitri cognoſcant de principali: quia illud vide
tur contra textum. in c.ſecundo requiris.infra de appel.
vbi etiam de hoc per Ioan.Andre. & per hoc etiam bene
facit iſte tex.qui vult, quòd arbitri ſolum habeant pote-
13 ſtatem circa articulum recuſationis † nec obſtat dicta l.
penul.& fin.C.de iudi.quia loquitur ſm ius ciuile, ſm ꝙ
non eſt neceſſe cauſam recuſationis allegari:nec probari
ideo nimirum ſi tunc habent de cauſa cognoſcere princi
pali ipſi arbitri.ſed ſecus de iure canonico,ſm quod cau-
ſa recuſationis debet allegari,& probari: vt hic patet. Et
ideo ſufficit,quod arbitri diffiniant cauſam recuſationis.
& ideo non poſſunt ſe de cauſa principali intromittere,
nec de illa cognoſcere.Item aduerte inquantum dixi, ꝙ
iſti arbitri habent delegatam a iure:non poteſt dubitari,
an poſſent ſubdelegare,ſicut delegati Papę.facit,quod ha
betur in c.cum ſpeciali.j.de appella.in principio,& vide-
retur quod ſic.ex quo habent iuriſdictionem delegatam
a iure.Ioan.tamen An.in Specu.de recuſatione.§.fin.ſuꝑ
ver.ſed nunquid arbiter,& in Specu.de arbi.ſup.ver. itẽ
ſm eum dicit,ꝙ non poterit ſubdelegare,ſicut nec alij ar
bitri:quia hoc non reperitur iure cautũ,& qꝛ nõ ſunt de
legati Papæ,vt ſuperius dixi.Vñ nõ eſt neceſſe,ꝙ habeãt
qualitates requiſitas in delegatis Papę,de quibus in c.ſta
14 tutum.ſ.allegato,& dicit hic do.Floren. † quod iſti arbi-
tri,de quibus hic,non ſunt propriè ordinarij, nec delega
ti,nec etiam proprie arbitri, ſed tunc quaſi quoddam ge
nus miſtum.nam partim videntur eſſe arbitri quatenus
eliguntur a partibus, partim videntur, quod ſint dele-
gati,quatenus habent iuriſdictionem,quam non habent
arbitri compromiſſarij, qui ſolum quandam notionem
habent.l. ait prætor.ff. de re iudic. dictam tamen iuriſdi-
ctionẽ nõ dicunẽ habere immediatè a Papa,vt ſic dicãtur
delegati Papę,vel prĩcipis,propter id quod dixi ſ.nec ob-
ſtat prædictis.c.cũ ſpeciali.de appella. quia ibi non dici-
tur quod ſint delegati Papæ,ſed quod ex mandato Papæ
tenentur ad illa:de quibus ibi dr̃.& id mandatum Papæ
eſt ipſa lex canonica,de qua ibi:vnde vidẽtur potius po-
teſtatem habere a iure,quam ab homine. nec obſtat etiã
l.apertiſſimi.C.de iudicijs. quia ibi ſolum dicitur, quòd
ſunt quaſi delegati a Principe.Et ſic innuitur, quod verè
non ſunt delegati,ſecundum domi.Floren.¶ Adde, qđ
ibi etiam loquitur de iure ciuili,ſm quod non eſt neceſ-
ſe allegari,nec probari cauſam ſuſpitionis. vnde tunc ar-
bitri ſolum habent cognoſcere de cauſa principali,quaſi
delegati a principe. ſed vt dixi.ſ. de iure canonico cauſa
debet allegari,& probari coram arbitris,qui non habent
ſe intromittere de cauſa principali,ẽt finita cauſa recuſa-
tionis.licèt Hoſti.aliter dixerit.vt ſuperius dixi.¶ Itẽ ad-
uerte,quia dixit Ioan.Andre.in addi.Specu.in dicto §.fi.
in Spec.de recuſa.ſuper verſi. ſed nunquid arbiter. quod
iſti ſunt arbitri cõpromiſſarij.l.non diſtinguemus.§. nũc
de officio.& §.quæſitum.ff. de arbi. & notatur in Specu.
de arbi.§.differt.verſic.item non poteſt. Et ſubdit Io. An
15 in additione prædicta,quod præſuppoſito, † quod iſti ar-
bitri poſſent delegare vices ſuas alteri, quod tamen non
videtur verum,vt prædixi, ſaltem vnus ipſorum nõ poſ-
ſet,nec poterit committere vices ſuas alteri conſocio ele
cto ab altera parte,per id quod not.Spec.in tit.j.§. ſequiẽ
circa principium.¶ In eadem gloſ.ibi:ſed ante hanc de-
cretalem.

cretalem. Supple per decre. cum speciali. cum ibi not. in his
j. de appella. ¶ In eadem glos. in fine. dic melius, quod li-
cèt gloss. velit quod decre. ista corrigat decre. cum specia
li. & quod hæc decre. hodie sit correcta per ca. legitima. j.
de appella. in vj. tamen veritas est, quod non fuit inducta
correctio. c. cum speciali. per hoc capitulum: quia hic lo-
quitur de termino statuendo partibus ad probandũ cau-
sam recusationis, qui potest, & debet statui per arbitros,
sed in c. cum speciali. & in c. legitima. loquitur de termi-
no statuendo arbitris per iudicem recusatum ad causam
recusationis finiendam, & iste potest, & debet statui per
iudicem recusatum, vt patet in dicto c. cum speciali. &
in dicto c. legitima. & est ratio diuersitatis, vt tangit hic
16 domi. Anton. † quòd vbi statuitur terminus ad proban-
dam causam recusationis, statuitur partibus, seu parti re-
cusanti, quod potest fieri per ipsos arbitros: sed terminus
ad finiẽdam causam recusationis statuitur ipsis arbitris,
quem ipsi arbitri sibi statuere non possunt: cũ nemo pos-
sit sibi legem imponere, nec sibi pcipere. l. si quis in prin-
cipio testamenti. ff. de lega. iij. & l. penul. ff. de arb. Sed do
mi. Flor. hic dicebat, quòd ratio diuersitatis est, quia ter-
minus, qui datur ad probandam causam recusationis, est
pars ipsius causæ recusationis, de qua nõ potest iudex re
cusatus se intromittere, ideo non potest illum assignare,
sed assignare terminum ad finiendam causam recusatio-
nis non videtur esse pars ipsius causæ: & ideo potest dele
gatus ipsum assignare, & ex hoc habes, secundum eum,
quod non est eadem ratio totius, & partis, seu partium, &
ideo non est eadem dispositio. secus vbi esset eadem ra-
tio. s. eo. ca. pastoralis. §. item cũ totum, sed certe melior
videtur ratio domi. Anto. quia domi. Floren. non decla-
rat quare terminus ad finiẽdam causam recusationis nõ
17 sit pars ipsius causæ. ¶ In gl. fi. ibi: in veris arbitris. ¶ † Nã
si duo fuerunt electi arbitri, si non concordent, possunt
cogi per iudicem, vt concordent, vel tertium eligant, vt
patet in §. principaliter hic allegato. ¶ In eadem glo. ibi:
sed hoc permittitur, id est, hæc compulsio, de qua in lite-
ra, sed contra hoc facit, quia sicut suspenditur iurisdictio
iudicis per appellationem, sic, & per recusationem. ij. q.
vij. in cap. quoties. j. cum ibi notatis. & sic videtur, quòd
sicut iudex a quo non se intromittit, licèt iudex appella-
tionis sit negligens in ministranda iustitia: ita etiam non
debeat se intromittere iudex recusatiõis, licèt arbitri sint
negligentes. sed responde, quod licèt quò ad suspensio-
nem iurisdictionis, & quò ad quædam, parificetur recu-
satio, & appellatio, vt legitur, & not. in dicto c. quoties
non tamen æquiparãtur per omnia, nam ad iudicẽ a quo
non reditur pendente appellatione, licèt iudex appella-
tionis sit negligens in ministrãda iustitia, nec aliquo mo
18 do se possit intromittere pendente appellatione: † tamen
secus est in causa recusationis, quando illa pendente ar-
bitri sunt negligentes, quia tunc potest iudex recusatus
se intromittere in compellendo arbitros, vt hic patet. &
est rõ diuersitatis, quia in appellatione additur superior,
ob cuius reuerentiã interim officium iudicis a quo silet:
sed hic in recusatione nõ additur superior, sed adduntur
arbitri. ¶ In eadem gl. ibi: circa principale. bene dicit cir
ca principale, scilicet negotium delegatum, quia bene
potest se intromitere in compellendo arbitros, vt hic di-
citur. item in statuendo terminum ad finiendam causam
recusationis, licèt non possit statuere terminum parti ad
probandum recusationem. vt superius est dictum, & di-
cit hic Innocen. quòd si aliqua pars sit contumax in ali-
quo actu, vel articulo, corã arbitris, nõ p hoc reassumet
iurisdictionem iudex delegatus, nisi labatur totus termi
nus assignatus arbitris ad causam finiendã. allegat. c. cũ
speciali. j. de appella. & bene facit. j. de elec. c. commissa.
lib. vj. ¶ In eadem glo. ibi, vt procedant, & hoc satis vide
19 tur probari etiam per. c. legitima. j. de appella. † Sed quid
si arbitri sint obstinati, nec volunt procedere, nec tertiũ
eligere, & potius patiuntur se excommunicari: dic, quod
tunc potest iudex recusatus lapso termino statuto arbi-
tris procedere in causa principali: vt est text. in dicto. c.
legitima. j. de appella. lib. vj. Et adde quę ibi notanẽ in gl.
fin. & ratio fuit, quia minus malũ est, quod causa finia-
tur per iudicem etiam suspectum, a cuius sententia pote
rit appellari, si malè pronunciet, quàm quod causa rema-
neat indecisa. facit, quod habetur in l. quoties. ff. de regu
lis iuris. & in c. nerui. xiij. distin. ¶ Alij tamen dicunt, qđ
poterit appellari ab ipsis arbitris ratione retardati pces-
sus. facit quod notat Ioã. And. in c. dilecto. j. de appell. &
quod not. glo. fi. in dicto capitulo legitima. de apella. lib.
20 vj. ¶ † An autem si arbitri eligant tertium, poterit tertius
procedere cum altero eorum alio absente. Innocen. dicit
quod sic per hunc textum, qui indistincte loquitur, & sic
in assumptione tertii videtur, quod ex iuris dispositione
subintelligatur clausula, quod si non omnes, duo vestrũ.
&c. argumen. huius text. quod est notandum. Sed contra
hoc dictum, facit, quod habetur in l. si in tres. ff. de arbi.
vbi videtur, ꝙ si tres sint arbitri, nõ valet sententia duo-
rum tertio absente. Sed dic, quod ibi loquitur in arbitris
compromissarijs spõte electis: hic autẽ in arbitris assum-
ptis ex necessitate, ex iuris dispositiõe. ¶ Aduerte tamẽ,
quia licèt dictum Inno. possit sustineri, tamen videtur, ꝙ
deberet requiri absens per alios duos, per id, quod habe-
tur in c. a. de arbitris lib. vj. nam licèt loquatur in arbitris
compromissarijs, qui sponte eligũtur, in quibus iure ca-
nonico duo, absente tertio, prius tamẽ requisito: possunt
procedere, licèt secus sit de iure ciuili, vt ibi patet, & in
l. item si vnus. §. fi. cum l. sequenti. ff. de arbi. eadem tamẽ
ratio quo ad vocandum tertium absentem videtur esse
in casu isto, quæ est in casu dicti c. a. & sic videtur, quòd
eadem debeat esse dispositio quò ad istud. ¶ Item aduer-
te, quia licèt aliqui dicant hunc textum procedere, quã-
do arbitri discordant in sententia proferenda, secus ta-
men in iam lata. tamen Innu. & etiam Gui. dicit idẽ vtro
bique per hunc textum, qui indistincte loquitur, & sic
indistincte debet intelligi. argu. c. si romanorum. xix. di-
stinc. de quo in Specu. in tit. de recusatio. §. fi. ver. quid si
arbitri electi. & sequenti. & ver. quid si arbiter diuersas.
21 † Nec obstat prædictis. c. fi. de re iudic. vbi quando arbitri
discordant in sententia a pari numero, neutra valet, quia
illud habet locum in arbitris compromissarijs, qui spon-
te eliguntur, sed hic loquimur in ijs, qui eliguntur ex ne
cessitate iuris. ¶ An autem isti arbitri debeant esse cleri-
ci, communiter tenetur, ꝙ sic. vt not. glo. in dicto. c. legiti-
ma. præallegato, & hoc ex eo, quia aliàs non possent cõ-
pellere nisi testes laicos, & si partes etiam essent laici, ꝙ
tunc possunt etiam esse laici. argum. c. cum cessante. j. de
appella. & dicit etiam gl. in dicto c. legitima, quod debẽt
esse de loco non multũ remoto, & etiam vbi sit copia pe
titorum de quo dic, vt ibi no. glo. ¶ Qualiter autem pote
runt cogi arbitri, de quibus in litera. dic per censuram ec
clesiasticam, vt in dicto c. quærenti. s. vel mulcta indicta.
ff. de lega. j. vel captis pignoribus institu. de satisda. tut. in
22 §. fi. ¶ † Vltimo quærit hic domi. Floren. quid de arbitris
inter agnatos iuxta formam statuti municipalis, si discor
dent in sententia, quid erit tunc dicendum? videretur, ꝙ
non valeat, per dictam. l. si in tres. s. allegatam. sed cõtra-
rium tenent per superius dicta, quia illa lex habet locũ,
& similiter. c. fi. j. de re iudic. in arbitris sponte electis, nõ
autem, quando ex necessitate iuris cõmunis, vel statuti
municipalis eadem ratione. & pro hoc allegat, quod no-
tatur in l. itẽ si vnus. §. fi. ff. de arbitris. vbi gloss. dicit, qđ
si tertius discordat ab ambobus, statur eius sententię. qđ
videtur probari. ibi cum dicit, cuius autoritati pareatur.
& pro hoc etiam allegat, quod notatur in Specu. de arbi.
§. fi. ver. sed nunquid iste tertius, & duobus sequentibus
vbi

23 vbi dicit Spec.† q iste tertius non est arbiter, nec habet pronuntiare: imo potius censetur conciliarius, quã arbiter: & debet reddere consilium in scriptis:& coguntur alij duo discordantes huic consilio adhærere, & sic pronuntiare, & sic dicit Specu.de facto fuisse obtentum. qđ procedit secundum do.Floren. quãdo discordant in sententia ferenda: sed quando in iam lata non habet tertius aliud facere, nisi approbare sententiã alterius.vnde hoc casu secundum eum, non procedit glo.præallega.in l.itẽ si vnus.§.fi.vt illis tertij sententiæ stetur. nam sententia per ipsum approbata, videtur in effectu p eum data, q̃a omnia nostra facimus, quibus autoritatem impartimur. vt dicit text.in l.j.§.omnia enim.C.de veteri iure enucle. dicit etiam do.Floren.quod poterit iste tertius approbare sententiam alterius, etiam absentibus alijs duobus arbitris.nam cessat tunc dicta ratio dictæ.l.si in tres.& dictę l.si vnus.§.principaliter.quæ est, vt alij sint præsentes:q̃a potest alter alterum trahære in suam sententiam. Quod cessat vbi iam sententia est lata.& hoc dicit etiam vidisse se de facto, & esse diligenter notandum. pro quo etiam allegat notata per Barto.in l.dominiũ.ff.de furtis,& procedit hoc, secundum eum in arbitris assumptis ex necessitate ex forma statuti.de quo.s̃.vel iuris communis, vt hic secundum eum.sed si ex voluntate essent electi, tũc neutra sententia valeret:vt in c.fi.de re iudic.Sed aduerte inquantum æquiparat electos ex forma statuti,& electos ex forma iuris cõmunis: & videtur velle, q vtrobiq; habeat locum, quod.s̃.dixi videtur malè dicere.nã videtur expresse dicere contra hũc textũ,& cõtra text.in c.cũ speciali.de appella. & contra tex.in c.legitima.eo.titu.in vj.in quibus expresse patet, quod in arbitris iuris nõ statur autoritati soli⁹ tertij: sed demũ statur autoritati eius: quando saltem alter eorum concordat cum eo, & videt̃ etiam pbari ex dictis iuribus, & maximè ex.c.legitima. q tertius non habeat simpliciter consulere, sed pronũtiare, sicut & alij, ideo videtur, q in electis ex forma statuti idẽ sit dicendũ, quod dicit, quando sunt electi ex necessitate iuris cõmunis,& sic vr̃, quod etiam in dicto casu, tertius habebit pronuntiare cum ambobus, vel cum altero eorum & sic nõ stabitur autoritati solius tertij.l.itẽ si vnus.§.fina.cum sequenti.nec dictum Specu.in dicto versic. sed nunquid iste tertius.cum sequentibus. quia loquitur in arbitris compromissarijs ex volũtate electis, non autem in electis ex necessitate iuris communis, vel statuti, vel iuris municipalis, imo plus videtur voluisse Ioan.And.in add.Specu. sup dicto versicu. sed nunquid iste tertius, quod idẽ esset dicendum in casu dictæ l.item si vnus.§.fi.quod hic dicitur: cum videtur eadem ratio, secundum eum. Sed certe hoc non procedit: quia ibi est expressum in dicto.§.fi.q autoritati solius tertij in casu illo statur, quod nõ cõtingit in casu huius capituli, & no. bene dictum Ioan.And.quia ibi expresse vult, q hic non stetur autoritati tertij solius: & hoc etiam satis hic probatur, licet domi.Floren.aliter dixerit,& non bene: quia re uera dixit cõtra hunc textũ.quod est mirandũ.& tene menti p̃dicta, quia possunt quotidie in practica occurrere.

Ioannes de Imola iuris, vtriusque doctor famosissimus.

S V M M A R I V M.

1 *Concedendi verbum, an adaptetur ad translationem dominij, & quid propriè significet.*

2 *Soluens non in loco, aut in non termino, non censetur satisfacere cõtractui.*

3 *Prorogatio iurisdictionis per partes quibus verbis fiat.*

4 *Obligare se quis potest sub pœna excommunicationis coram iudice competenti. & nume. 22.*

5 *Delegatus, quando possit exequi conuentionem a partibus coram se factã.*

6 *Excommunicatio refertur ad personam, interdictum verò ad territorium.*

7 *Delegatũ pręesse iurisdictioni, tametsi nõ habeat eã in sua persona radicatã.*

8 *Iurisdictionem delegatam non posse prorogari de persona in personam ex prorogatione, seu conuentione partium.*

9 *Iurisdictionem delegatam non effici maioris efficacia ex concursu iurisdictionis ordinariè.*

10 *Causam imprimis considerandam esse, quæ disponentem, aut actum, qui agentem mouet.*

11 *Promittens soluere certo loco, & termino, an si non soluat secundum formam conuentionis possit conueniri quocunque loco.*

12 *Solutionem a debitore simpliciter recipiens non potest amplius contra eum agere ad id, quod sua interest, alio loco, vel alio die sibi solutum fuisse.*

13 *Creditor non potest ante moram debitoris petere debitum alio loco aut alio die quàm quo conuentum est, atque inibi, quod si petierit habenda sit ratio interesse ipsius debitoris.*

14 *Certi conductio quotuplex sit, quando quæque locum habeat.*

15 *Actiones quæ dicantur bonæfidei, & quæ stricti iuris, & qui differant inter se nume. sequen.*

17 *Interesse rationem haberi officio iudicis post moram in actionibus bonæfidei, & an, & quando in actionibus stricti iuris.*

18 *Actiones quasdam esse arbitrarias, & quare sic dicantur.*

19 *Interesse, an veniat iure actionis, an officio iudicis.*

20 *Renuntiari, an possit beneficio.c.sacro.extra de sen.excom.*

21 *Excommunicatio, vel interdictum, aut suspensio possit ne venire in pactũ, aut conditionem. & nu. 25.*

23 *Sententia excommunicationis, an possit ferri in aliquem ob id solum, quod non soluerit in termino, in quo se soluturum promiserat sub pœna excommunicationis. & nu. 26. & 30.*

24 *Interdictum, vel suspensio, an possit ferri ob solam culpam sine contumacia, & sine monitione.*

27 *Sententia excommunicationis lata aduersus aliquem sub conditione, si nõ soluerit in termino, an liget eum, si adueniente termino non possit soluere. & nu. 33. & 35.*

28 *Sententia, vt dicatur ipso iure nulla, non satis est errorem illius intellectu posse percipi, sed oportet ipsum aperte exprimi in sententia.*

29 *Excommunicari, an possit quis ex pacto citra illam solennitatem admonitionis. & nu. 31. & 36.*

32 *Sententiam excommunicationis latã nulla præcedẽte monitione contra aliquem ob id, quod in termino non soluerit tenere, sed excommunicatum absoluendum esse sine difficultate.*

34 *Sententia excommunicationis lata aduersus aliquem sub conditione, si non venerit intra certum diem, an liget eum, si intra eum diem non venerit. & nu. sequen.*

37 *Potestatibus duabus in vnum, & eiusdem persona concurrentibus, attendẽda est ea potestas, quæ fuit electa in actu qui fit coram eo.*

38 *Excommunicandi potestas, an possit prorogari. & nu. seq. & 44.*

40 *Prorogatio iurisdictionis, an possit fieri in causis spiritualibus. & nu. 42.*

41 *Compromitti non posse in causis spiritualibus, & quare.*

43 *Laicus, an possit prorogare iurisdictionem in spiritualibus sine licentia sui iudicis. & nu. 45. & 47.*

46 *Domicilio translato mutari etiam forum pœnitentiale.*

48 *Prorogatio iurisdictionis, an possit fieri in causis criminalibus. & nu. seq. & 102. & an possit impediri per iudicem loci delicti. nume. 103. & sequenti.*

50 *Per prorogationẽ iurisdictionis in causis criminalibus nõ fieri præiudicium iudici delicti: & an sit locus præuentioni.*

51 *Prorogatio possit ne fieri in causis mixti imperij.*

52 *Prorogationem iurisdictionis fieri non posse in personam eius qui iurisdictionem non habet.*

53 *Prorogationem in alijs negotijs fieri posse, quam in iurisdictione.*

54 *Prorogationum variæ species. & nu. 113. & 115.*

55 *Prorogatio iurisdictionis, vt fieri possit, an requiritur partes simul, & semel consentire, an sufficiat, q separatim consentiant.*

56 *Consensus tacitus partium, an sufficiat in prorogatione iurisdictionis, et an sufficiat consensus coactus. nu. 58.*

57 *Prorogationem iurisdictionis impediri ex errore partium atque inibi, q errans non potest dici consentire. & 123.*

59 *Prorogationem iurisdictionis impediri per pœnitentiam superuenientem lite nondum contestata.*

60 *Prorogare iurisdictionem quæ personæ non possint.*

61 *Arbiter, cui data est potestas prorogandi compromissum, an possit illud pluries prorogare: & an ad diuersos dies.*

62 *Prorogatio de re ad rem, item de persona ad personam, an requirat consensum iudicis. & nu. 114.*

63 *Litigãtes coram non suo iudice, an in dubio præsumantur ex certa scientia litigare, an verò per errorem, putantes talem esse suum iudicem.*

64 *Iurisdictio*

64 *Iurisdictio delegata odiosa est respectu ordinaria: ac proinde magis stricta, ac minus fauorabilis quam ordinaria.*
65 *Iurisdictionem ordinariam posse prorogari de persona ad personam non etiam iurisdictionem delegatam.*
66 *Iurisdictionem prorogatam esse eiusdem natura cum ea, qua prorogatur. & nu.69.*
67 *Appellari, an & quando posit a sententia iudicis procedentis virtute iurisdictionis prorogata.*
68 *Testis dictum reprobari potest, licèt eius persona approbetur, & an possit recusari, qui approbatus est.*
70 *Potestas prorogata intelligitur prorogata cum suis qualitatibus.*
71 *Clericum non posse prorogare iurisdictionem in iudicem secularem etiam ex consensu sui Episcopi, nec in iudicem ecclesiasticum, nisi ex consensu sui Episcopi. & de ratione vide nu.90.91.& 98.*
72 *Laicum non posse prorogare iurisdictionem in re feudali. & nu.99.*
73 *Laicus existens de temproali iurisdictione ecclesia, an posit prorogare iurisdictionem in iudicem non suum qui non sit de iurisdictione ecclesia.*
74 *Prorogatio iurisdictionis, an posit fieri de loco ad locum, & nu.sequen. & nume.77.*
76 *Iudex existens extra locum sua iurisdictionis potest delegare causam intra locum sua iurisdictionis.*
78 *Episcopum posse cognoscere de causis in quolibet loco sua diœcesis.*
79 *Iudex, vt posit ex prorogatione partium cognoscere in loco non suę iurisdictionis, an requiratur consensus iudicis loci illius, & numero sequen. & 83.*
80 *Iurisdictionem cohærere territorio, quo modo sit accipiendum.*
81 *Iudex posit ne inter suos subditos ius dicere in alio territorio ex consensu iudicis illius territorij inuitis ipsis litigantibus, vel altero eorum reluctante.*
82 *Iurisdictio delegati Papa, an posit prorogari de loco ad locum.*
84 *Prorogatio iurisdictionis posit ne fieri de casu ad casum.*
85 *Iudex sub conditione datus nullam habet iurisdictionem ante euentum conditionis.*
86 *Prorogatio iurisdictionis, an posit fieri de causa ad causam.*
87 *Iudicem deputatum ad causas criminales non posse principaliter cognoscere de causis ciuilibus, incidenter tamen posse.*
88 *Iudex deputatus ad causas mercantia non potest de alijs causis cognoscere etiam ex prorogatione iurisdictionis.*
89 *Genus limitatum ad vnam speciem non trahitur ad aliam.*
92 *Prorogatio habeat necne locum in iurisdictione voluntaria. & nu.94.*
93 *Argumentum non valere a delegatione ad prorogationem.*
95 *Notarij potestas, an posit de vno officio prorogari ad aliud.*
96 *Arbitri potestatem posse prorogari.*
97 *Prorogatio iurisdictionis, an posit impediri per iudicem ipsorum prorogantium.*
100 *Prorogatio iurisdictionis delegata, an & quando, & per quem posit delegari.*
101 *Prorogatio iurisdictionis ordinaria, an posit prohiberi.*
105 *Remissio delinquentis ad locum delicti, an fiat de necessitate, an de vrbanitate.*
106 *Prorogatio iurisdictionis per quē actū fiat. & nu.108.& 109.et 111.*
107 *Prorogatio iurisdictionis, an posit fieri per partes extra iudicium.*
110 *Libellum sibi adi petens, aut satisdans iudicio sistendi causa non propterea videtur in iudicem consentire.*
112 *Prorogatio iurisdictionis, an posit fieri ante litis contestationem.*
114 *Prorogationem quadam esse iuris, eamq; esse tacitam: aliam esse hominis eamque esse expressam.*
116 *Prorogatio quid sit.*
117 *Prorogatio, an posit fieri de tēpore ad tempus in iurisdictione ordinaria. & nu.119.*
118 *Iurisdictio ordinaria, an & quæ sit perpetua, & quæ temporalis.*
120 *Iurisdictio, an posit prorogari in persona eius, qui solum habitum iurisdictionis habet: an vero necesse sit quod habeat exercitium iurisdictionis.*
121 *Prorogatio iurisdictionis, an posit fieri in persona eius, de quo dubitatur an habeat iurisdictionem.*
122 *Gesta per eum qui iurisdictionem non habet, in quem tamen prorogata est iurisdictio, an validentur per superuenientem iurisdictionem.*
125 *Appellari ad quem debeat a sententia lata ex iurisdictione prorogata.*
126 *Iurisdictio legati prorogata, an extinguatur reuocato legato. & nu.seq.*
127 *Delegatus in quē facta est prorogatio, an si reuocetur iurisdictio eius, possit cognoscere ex vi prorogationis. & nu.seq.*
130 *Iurisdictio prorogata, an censeatur prorogata non solum, quò ad potestatem cognoscendi, sed etiam, quò ad potestatem sententiandi, & exequēdi.*
131 *Sententiam latam virtute iurisdictionis prorogata, quis exequi debeat. & nu.sequen.*

R& G per literas. Delegata iurisdictio ad psonas in
rescripto non expressas etiam de consensu
partium prorogari non potest. hoc dicit. Et
est communis diuisio, nam in prima poni-
tur consultatio, vel partis conquestio. in secunda respō-
sio seu prouisio. secunda ibi, quas huius occasione. ¶ Vel
potes diuidere sm domi. Floren. in quatuor partes. quia;
primo ponitur iurisdictionis prorogatio secūdo cassatio
sententiarum prolatarum virtute iurisdictionis proro-
gatæ. tertio respondet tacitè obiectioni. quarto rationem
assignat. secunda ibi, quas huius occasione. tertia ibi, cū,
5 & si quarta ibi, cum huiusmodi † no. primo, quod verbū
concedere adaptatur etiam ad translationem dominij. &
sic iuris nam mutuum dicitur quasi de meo factū sit tuū.
l.ij.ff.si certum petatur propriè tamen videtur importa-
re solam concessionem sententiæ translatione dominij,
vel iuris, vt quando conceditur alicui res aliqua, commo
2 dando eam sibi: de quò per glo. in l.fi.ff.de dona. ¶ † Not.
quod non dicit implere contractum ille, qui soluit id, qđ
est mutuatum, nisi soluat in loco, & in termino in contra-
ctu mutui expressatis facit, quod notatur hic in glos. pri-
ma, & ex hoc etiam no. quod non dicitur factum esse im
pletum, nec sufficit illud simpliciter impleri, nisi implea-
tur etiam cum circunstantijs per partes adhibitis circa
3 ipsum factum † no. quod perfici videtur prorogatio eo ca
su, quò fieri potest, si partes dicunt, volumus prorogare
iurisdictionem in talem iudicē. & sic videtur esse perin-
de, ac si dicant, prorogamus. facit, quod notatur in simili
in capitulo ex literis. de spon. & hoc sequitur hic do. Flo.
quod an indistinctè procedat pendet ex notatis in dicto
capitulo ex literis. & ex ijs, quæ habentur per Legistas in
l.serui electione. ff.de leg.j. maximè per Bart. & gl. & etiā
Legistas in l.in ementis. C.de contrahen.emp. not. argu-
mentum, quod per solam subiectionem, quam faciūt par
tes præsente iudice subijciendo se illius iurisdictioni, vbi
alia iurisdictio sit prorogabilis, prorogatur iurisdictio. fa
cit, quod habetur in c.j.de iudi. & de foro competen. in c.
significasti. & ij.q.vij.c.nos incompetenter. & quod habe
tur in l.j.ff.de iudi. & in l.est receptum. ff.de iuri.om.iud.
4 † not. argumentum, quòd coram iudice competenti po-
test, quis se obligare sub pœna excommunicationis, &
eadem ratione sub pęna amissionis beneficij, de quò tāge
tur cum gl.iiij. quę de hoc tangit, & no. q pōt, quis se ob-
ligare ad pęnam excōicationis ex conuentione iudiciali-
ter facta in contumaciæ casum, & sic videtur quòd nuda
conuentio non sit sufficiens ad iustitiam excōmunicatio
nis: sed oportet, quod concurrat vestimētum causæ aptū
ad inducendum dictam sententiam, & sic ad partū ipsius
sententiæ. ¶ Et nota etiam, quod talis obligatio videtur
mereri executionem sicut sententia, & sicut præceptum
judicialiter factum. facit, quod habetur. j.de offic.ordi.ad
ad reprimendam. & supra. capitulo prudentiam. §. sexta.
& de senten. excommunica. capitulo per tuas. & de ver-
borum signific. capitulo ex parte. ¶ Et nota etiam argu-
5 mentum † quod iudex delegatus possit exequi conuētio-
nem factam coram se, quādo illa conuentio consonat il
lis, quæ habet ex officio expedire: vel quando ordinatur
in finem executionis eius, quod principaliter est cōmis-
sum facit, quod habetur. j.de accusatio. in c.veniens. & s̄.
capitulo prudentiam. §. sexta. secus, quando non cōsona
ret, nec venderet ad illius executionem. per id, quod di-
6 ctum fuit in c.si quando. s̄.eo. ¶ † No. quod excommuni-
catio propriè refertur ad personam, interdictum verò ad
terram, seu locum. facit infra titu.j. in capitulo nouit. quā
doque tamen singularis persona interdicitur. s̄.eo. ex lite
ris. de quo per Io. Cald. in suo tractatu de ecclesiastico in-
terdicto

teroicto in primo membro principali.versicul.differunt
autem.& in secundo membro.vet.quandoque profertur.
7 ¶ †Nota secundum domi. Anto. delegatum præesse iu-
risdictioni,licèt ipsam non habeat in propria persona ra-
dicatam.l.j.§.qui mandatum.ff.de offic.eius cui mand.est
iurisdictio.& infra eodem.titu.c.quamuis.libro sexto.Et
sic videtur intelligere tex.dum dicit,& si aliàs iurisdictio
ni præesse dicaris,quod loquat̃ de delegata iurisdictione,
sed certè videtur, quòd loquatur de ordinaria : vt tangit
8 gl.& sic notabile suũ hic non colligeretur.¶ †Nota,quod
delegata iurisdictio non potest prorogari de persona ad
personã per prorogationẽ hominis, & sic ex prorogatio-
ne,seu conuentione partium.& ad hoc sępe allegatur.Et
ex hoc etiam not. quod iurisdictio delegata est stricti iu-
ris:ad idem facit capitulo cum olim Abbas.supra eodem.
& ibi etiam dictum fuit. facit etiam supra de rescriptis.
in c.Rodulfus.& c.significantis.& c.si. ¶ Nota,quod de-
fectus potestatis in agente actum, reddit funditus nul-
9 lũ id,qđ agitur.facit qđ hr̃ in c.at si.de iudicijs. ¶ †No.q
iurisdictio delegata ex concursu ordinario non videtur
iuuari ex ordinaria,nec effici melioris virtutis,vel effica-
cię.de quo aliquid tangetur cum gloss.penul & tangitur
per Innocen.& Ioan.An.in c.cum ex officij.infra de præ-
scriptio. ¶ Vnde potes etiã notare ex litera ibi,huiusmo
10 di occasione.† quod considerari debet causa,quæ mouet
disponentem,seu actum agentem.nam,vt hic patet,licèt
Abbas haberet ordinariam iurisdictionem, cuius ratio-
ne valuisset prorogatio. tamen, quia non fuit prorogata
ordinaria,sed delegata, non valuit prorogatio. per hoc,
quod habetur de conces.præben.in c.ex parte. cum ibi
notatis.& sic hoc casu habet locum illud vulgatũ, quod
potui,nolui,quod volui,adimplere nequiui. supra eodẽ.
in c.cum super.¶ In glo.prima ibi:abstulisti mihi vtilita-
11 tem loci.Supple,non soluendo in loco conuento. ¶ †Et
nota, quod pro declaratione glos.& materiæ, quod si tu
promittis soluere pecuniam mutuatam in certo loco, &
termino,si non soluis iuxta formam conuentionis, pos-
sum te conuenire in quocunq; alio loco secundum ali-
quos, vel secundũ cõmunẽ opinionẽ potero te cõueni-
re,in quocunq; alio loco,scilicet idoneo,hoc est,in quo
sortiaris forũ. de quo notat̃ in l.j.ff.de eo, q certo loco.p
gl.& doc.vñ si ꝓmisisses Bononię soluere, & haberes do
miciliũ hic Paduæ, potero te hic Paduæ ꝯuenire,licèt te
possem conuenire Bononiæ: cũ censearis ibi contraxisse
ratione destinatæ solutionis.l.cõtraxisse.ff.de act.& obli.
Si ergo non soluisti Bononiæ in termino,potero te con-
uenire hic,vt saluas mihi pecuniã mutuatã.& ẽt implora
re officiũ iudicis, vt cõdemneris mihi ad meum interes-
se,quatenus interest mea pecuniam fuisse solutam in ter
12 mino Bononię.& hoc est,quod voluit dicere gloss.† si au
tem solueres mihi hic, & ego reciperem pecuniam mu-
tuatam simpliciter, non possem postea petere interesse.
quia per solutionẽ pecuniæ mutuatæ extincta esset obli-
gatio principalis, & consequenter accessoria ad interes-
se, quæ solum iudicis officio veniebat, & sic non po-
test durare extincto principali.l.iiij. C.deposi. & in l.ij.
aliàs.iij.§. idem Iulianus. ff.de eo, quod certo loco.
& ideo cautela est, quod ille cui debet solui mutuum,
vel alia res in loco, & termino,si non est facta solutio se-
cundum formam conuentionis, non recipiat pecuniam
mutuatam, nisi etiam soluatur sibi interesse suum.
quia si, vt dixi reciperet simpliciter, non posset po-
stea petere interesse. sed si non recipit,poterit petere in-
13 teresse. † Et not. etiam, quod actor non potest petere
in alio loco, nisi post moram ipsius rei. nam ante ob-
staret exceptio. infra de plus peti. capitulo vno: sed
post moram benè potest petere actor in alio loco, in
quo reus sortiatur forũ. & tunc ex quò actor petit in alio
loco,quàm conuento, quia aufert reo vtilitatem loci,vt
sequitur in gloss.habebitur ratio interesse ipsius rei, vt
sic tanto minus soluat, inquantum interest sua potius
soluisse in loco destinato. & secũdum hoc videtur,quòd
etiam, quando reus fuerit in mora soluendi in loco de-
stinato, nihilominus si postea conueniatur in alio loco,
& habeatur ratio sui interesse haberi etiam debebit ratio
interesse actoris, & sic habebitur ratio interesse vtriusq;.
nam,vt infra dicit gl.ista actio cõtinet vtilitatẽ vtriusq;,
scilicet actoris, & rei. vnde poterit fieri cõpensatio vsq;
ad concurrentem quantitatem interesse: & in residuo ha
bebitur ratio. Facit, quod habetur in l.ij.alias.iij.§.nunc
de officio.ff.de eo,quod certo loco. ¶ Quomodo autem
habeatur ratio in hoc interesse non solum damni, sed
etiam lucri officio iudicis, & quare hoc remedium fuerit
inuentum, colligitur ex ijs, quæ leguntur, & notantur
in dicta l.ij.aliàs.iij.§.nunc de officio. & §.penul.& fin.&
l.sequen.de eo,quod certo loco. Et quomodo debeat ha
beri ratio interesse rei, etiam si fuerit in mora, nedum
actoris,notatur per gloss.& Barto.in dicto §.nunc de of-
ficio.¶ In eadem gloss.ibi.C.eodem titu.vult allegare se
cundum Ioan.And.l.vnam.C.de senten.quæ pro eo.sed
dic melius secundum domi. Anto.quod vult allegare.l.
vnam. C.vbi conuenia.qui certo loco dare promi.quæ
rubrica est in tertio libro Codicis: & hoc sequitur etiam
hic domi. Floren.qui dicebat post dictum Ioan. Andre.
alij dicunt,& melius,quod voluit allegare. C.vbi conue
nia.qui certo loc.da.promi.l.vna.vbi dicitur id, quod di-
cit glos.& ex hoc suspicor,quod fortè videtat aliquas re-
collectas domi. Anto.in hac materia, seu super hoc ca-
pitulo. ¶ In eadem gloss. ibi, & dicitur hæc actio certi
14 conditio. † ¶ Aduerte pro declaratione huius, quod est
dare certi condictionem generalem: & hoc habet lo-
cum, quandocunque aliquid certum petitur, & potest
concurrere, cum quacunque alia actione per quam cer-
tum petatur. ¶ Item est reperire certi conditionem spe-
cialem: & ista est duplex: nam reperitur certi conditio
ex mutuo, & sic quæ specialiter competit pro mutuo.
¶ Item reperitur certi condictio ex stipulatione, quan-
do certum petitur ex stipulatione.l. si quis certum.ff.si
certum petatur. & legitur, & notatur in l. certi condi-
ctio. in principio.ff.si certum petatur. & etiam super ru-
15 brica. ¶ In eadem gloss. ibi, appellatur arbitraria pro-
pter locum. pro declaratione gloss. scias, 1. quod quę-
dam sunt actiones bonæfidei,quædam stricti iuris,bonę
fidei actiones appellantur, quæ enumerantur in §.actio-
num.instit.de actio. & per gloss.in capitulo cum venera-
bilis.de excep.Aliæ autem,quæ non enumerantur in di-
ctis locis,sunt stricti iuris: vt est certi condictio ex stipu-
latione,& certi condictio ex mutuo, & actio ex testamẽ
to,& actio quæ competit ex contractu emphyteutico, &
condictio ex lege: & generaliter omnes condictiones
sunt stricti iuris. Aliæ autem actiones,vt ex vendito, ex
empto,vel locato, aut conducto, & similes de quibus in
dicto §.actionum. & in dicto capitulo cum venerabilis.
16 sunt bonęfidei. ¶ †Et nota,quod differẽtia est inter actio
nem bonæfidei,& actionem stricti iuris.quia in actioni-
bus,& sic in iudicijs bonęfidei venit illud,quod est ęquũ
venire, licèt non fuerit expressum. secus in stricti iuris.
quia nõ venit nisi illud,quod est expressum, & omissum
habetur pro omisso.sicut dicitur in simili in cõtractu cõ-
promissi.infra de arbit.in capitulo cum dilectus. & facit
quod legitur,& notat̃ in l.quicquid astringendæ.de ver-
bo.obliga & in dicto §.actionum. & ideo in actione bo-
næfidei iudex habet latiores habenas, & sic iudicis of-
17 ficium magis exuberat, quam in stricti iuris: † vnde
in bonæfidei actionibus post moram habetur ratio in-
teresse officio iudicis, etiam si quantitas, vel species
sit in obligatione. l.mora.§.in bonæfidei. ff de vsuris.
& benè dixi, si quantitas, vel species sit in obligatio-
ne:qui

ne:quia si factum esset in obligatione, etiã in actionibus
stricti iuris post moram succedit obligatio ad interesse l.
stipulationes non diuiduntur.versicu.celsus.ff.de verbo-
rum obligatio. ¶ Sed in actionibus stricti iuris si debe-
tur species,vel quantitas,quia natura actionis est stricta ,
non venit interesse post moram.facit l. eum fundus.ff. si
certum petatur.Item dolus dans causam contractui bo-
næ fidei reddit contractum illum nullum propter bonã
fidem,quæ debet exuberare in ipso contractu, sed secus
in contractu stricti iuris:quia non reddit contractum stri
cti iuris ipso iure nullum:vt notatur in capitu.cum dile-
cti.infra de emptio.& venditio.& in l.eleganter.ff.de do-
18 lo.¶ Item aduerte † quia actionum stricti iuris quædam
sunt simpliciter stricti iuris, quędam appellant̃ stricti iu-
ris arbitrarię ex eo,quia ex accidenti propter locum adie
ctum iudex habet arbitrium circa interesse,vbi alias nõ
habebat. facit quod habetur in §. præterea quasdam. in-
stitu.de actionibus.& hoc contingit , quando in contra-
ctu mutui,vel stipulationis adijcitur locus,vbi debet fie-
ri solutio:vel in legato facto,vt soluat̃ in certo loco , pro
quò competit actio ex testamento.nam in dictis casibus
si non fit solutio in loco destinato,ex accidenti iudex ha
bet arbitrium, vt possit habere rationem interesse , licèt
ex natura actionis simpliciter superscripte non haberet
rationem interesse : sicut patet, quando locus non esset
adiectus,vt hæc probantur in l.ij.& iij.ff.de eo, quod cer
to loco,& per hoc habes intellectum gl.nam in actioni-
bus bonæfidei etiam si non adijciatur locus,ex natura ip
sius actionis iudex habet latiores habenas, q̃ in actioni-
bus stricti iuris:quia in eis venit id,quod æquum est veni
re:vt superius dixi,& ideo si adijciat̃ locus in actione bo-
næfidei,vt si emptor promisit soluere pretium in certo lo
co,non dicetur iudex habere arbitrium propter adiectio
nem loci,sed propter naturã actionis.l.in bonæ.ff.de eo,
ꝙ certo loco.¶ In ea.gl.ibi,tunc iure actionis.melius di-
19 xisset ex natura actionis,† quia reuera interesse non ve-
nit iure actionis,nec est in obligatione , quando petitur
species,vel quantitas ex contractu bonæ fidei : sed venit
ex officio iudicis : vt patet in l. in bonæ fidei. allegata in
glo.secus si factum esset in obligatione ex contractu bo-
næ fidei, puta rem tradi ex contractu emptionis:qa tunc
bene succedit post morã obligatio ad interesse l.j. in prin
ci.& ibi plenè notatur.ff. de ac. empt. & hoc casu saluari
posset glo.& per hoc habes declaratam gl.latius , & me-
lius quam communiter declarent doctores.¶ In gl.pro-
mulgati.ibi,quod quidem potest.Supple corã iudice cõ-
petenti,vel coram iudice,cuius iurisdictio potest proro-
gari aliàs secus,vt hic patet.& tangit glo. ista in fine , &
sic vult glo.ꝙ potest quis se obligare sub pœna excõmu-
20 nicationis coram iudice competenti. Sed circa † hoc q̃ri
potest,an possit renuntiari beneficio.c.sacro j.de senten.
excommu.& sic per pactum conuenire,& se obligare, ꝙ
nulla admonitione præmissa ad instantiam aduersarij,&
requisitionem eius excommunicetur.Hostiẽ.hic tenuit,
ꝙ non,per c. si diligenti.cum ibi notatis. de foro compe.
nec ob.hæc glo.secundum d.Floren.quia non loquitur,
quando quis simpliciter se obligauit,sed ita demũ si non
solueret in termino, & sic in casu contumacię: vt colligi
21 potest ex glo.relata ad textum.¶ Iuxta prædicta † potest
quæri,an excommunicatio, vel interdictum aut suspen-
sio possit venire in pactum,vel conuentionem, aut con-
ditionem de excommunicatione. Videtur hic esse gl. q̃d
sic.Inn.autem,vt hic tangit do.Floren. circa hoc intrica-
tè loquitur.& secundum eum non bene declarãt scribẽ-
tes. vnde concludit , quod non potest quis se obligare ꝑ
pactum,vt feratur in eum excommunicatio alio non in
teruenìente.nam hoc est contra canones, qui nolunt fer
ri excommunicationem sine causa,& monitione non ꝑ-
22 missa d.c.sacro. cum similibus. † sed bene potest quis se
obligare , vt feratur in eum excommunicatio si non sol-
uerit infra terminum:vt hic videtur probari, vel si aliud
simile non fecerit , & tunc secundum eum non feretur
sententia ex vi pacti,sed ex eo,quia pactum inducit pro-
rogationem,si iurisdictio est aliàs prorogabilis.& excom
municatio feretur ex causa:vt,quia non paret̃ pręcepto,
vel conuentioni de soluendo infra terminum , vel de fa-
ciendo aliud simile: & sic videtur velle, quod sit iusta cã
excommunicandi sine alia monitione, si non si facta so-
lutio,vel aliud simile in termino. & idem vr̃ voluisse su-
pra dum dixit hanc glossam non obstare dicto Hostien.
quia loquitur,quando quis se obligat,vt possit excõmu-
nicari,si non soluat in termino,& sic in casu cõtumaciæ.
quod an procedat videlicet,ꝙ sine monitione in dicto ca
23 su possit excommunicari,patebit ex infra dicendis.†Fa-
tetur tamen.do. Floren.ꝙ si contingat, ꝙ quis non solue
rit in termino ex eo, quia non potuit , non debuit in eũ
ferri sententia excommunicationis,etiam si medio tem-
pore potuisset soluere,& non soluerit. nam cum non so-
leat ferri sententia excõmunicationis immediatè ex cul
pa,sed ex contumacia,dicto c.sacru.& xj.q.iij.c.nemo.&
xxiiij.q.iij.in c.tam sacerdotes,& dicta causa.& q.c. ecce
autem.nõ debet in istum ferri, qui licèt fuerit in culpa ,
non tamen est in cõtumacia dicit tamen,quod si lata fue
rit tenebit, sed erit iniusta:& ille absoluetur sine difficul
tate.ar.c.Odoardꝰ. de solutio.si autem excommunicatio
fuisset lata sub conditiòne si non solueret infra terminũ:
tunc lapso termino si nõ fuerit facta solutio,erit excom-
municatus.nec potest dici excommunicationem non te
nere,etiam si toto tempore durantis termini fuit nõ sol-
uendo:quia per hoc non infertur , quod sit expressus er-
ror in excommunicatione. & ideo non erit nulla.nec po
terit redargui iudex,qui intelligitur se retulisse ad cõtu-
maciam,non parendi:intellige veram,vel præsumptiuã
quæ videtur esse eo ipso,quod non soluitur in termino :
& hoc videtur sufficere,vt valeat sentẽtia: vt videtur tex.
licèt non alleget,in c.venerabilibus.§.idem est. de sentẽ.
excommu.li.vj.& ideo erit excommunicatus , ex quo in
sententia non est error expressus.Fatetur tamen, ꝙ cen-
seatur iniusta, si tempore termini est non soluendo , etiã
si prius fuerit in culpa.& absoluetur sine difficultate. ar-
gu.dicti c.cum Bertoldus.j.de re iudi:dicit etiam Innoc.
hic dicere,quod dato , ꝙ quis se obliget ad excommuni-
cationem,si non soluerit in termino etiam si contingat,
ꝙ instante termino erat factus non soluendo,nõ per hoc
potest dici,quod si excommuniatio feratur contra nõsol
uentem,contineat errorem : licèt videatur quodammo-
do cadere in errorem, vel ex illa sequi error. nam ex quo
in sententia non exprimitur,tenet sententia.ij.q.vj.si sen
tentia facit,quod notatur in c.j.de re iudi.quod dicit esse
valde notandum.¶ Et,quod dixi.s̄.de excommunicatio-
ne videtur etiam dicendum in interdicto,& suspẽsione .
argumen.ca.ad hæc quoniam.de appella.& de ver.signi.
24 in c.quærenti. † Dicit tamen do.Floren.ꝙ Inno.in c.j.de
excess. præla. dicit,quod suspensio potest ferri pro culpa
etiam sine contumacia,& etiam sine monitione.& idem
etiam videtur ibi sentire in interdicto.& in istis secundũ
eum non fiet absolutio sine difficultate,sicut fit in excõ-
municatione,vt superius dixi. æquiparantur tamen hæc
tria secundum eum.s.excommunicatio,suspensio,& in-
terdictum:quia non possunt venire in pactum.ar.c.con-
tingit.de sen.excommu.sed hoc vltimum intellige secũ-
dum ea,quæ supra dixi.¶ Item inquantum dixi,Inno.te
nere,ꝙ suspensio potest fieri pro culpa etiam sine contu-
macia,adde ꝙ Innocen.in d.c.j.vt ibi refert Ioan. Andre.
super glos.vult in effectu, ꝙ suspensio potest fieri ꝑ con-
tumacia: & tunc idem in illa est dicendum , quod in ex-
cõmunicatiune potest etiam fieri pro culpa , seu pro cri-
mine,& sic pro pœna culpæ,seu criminis : & tunc bene
potest

potest fieri sine contumacia pro ipsa culpa,vel crimine,
sed excõmunicatio nunquam fieri debet ab homine sine
cõtumacia:per ea quę habentur in c.sacro.& in alijs iuri-
bus superius allegatis.& per hoc habes dicta do.Floren.
25 circa intellectum glo.& materiæ tactæ per glo.† do.vero
Anto.in hac materia si quæritur,an quis possit se obliga-
re ad pœnam excommunicationis distinxit duos casus
principales.nam aut hæc obligatio fit corã iudice, cuius
iurisdictio non est prorogabilis: & iste casus non habet
dubium, quia talis obligatio non valet:vt hic patet.Aut
fit coram iudice,cuius iurisdictio est prorogabilis, & tũc
considerat duos casus principales. primus est, quando
quis se obligat,vt sententia excommunicationis feratur
in eum , si non soluerit infra certũ terminum, puta infra
mensem.secundus est,quãdo à principio prorogat iuris-
dictionem,& consentit,ꝙ ex tunc iudex excommunicet
eum,& sic ferat sententiam excommunicationis, si non
soluerit infra annum.¶ Circa primũ cõsiderat tres casus.
nam quandoque quis vult se obligare, ꝙ possit excõmu-
nicari,si non soluit infra terminũ, & in statuto termino,
vel saltem instante termino.quandoque vero consentit,
vt excommunicetur , si nõ soluat infra terminum etiam
si non possit soluere infra terminum, nec termino instã-
te.Quandoque,& tertio consentit, ꝙ excommunicetur,
si non soluerit infra terminum , si potuit infra terminum
soluere, licet non possit instante termino.primo casu di-
cit , ꝙ videtur valere conuentio, ex quò adest iusta causa
excõmunicationis. facit.xj.q.iij.nemo. & ff.de iudi.l.j.&
sic videtur innuere , ꝙ etiam sine citatione,seu monitio-
ne poterit excõmunicari: pront etiã videtur voluisse do,
Floren.vt supra dixi.quod an procedat,patebit ex j̃.dicẽ-
26 dis.Secundo casu dicit † ꝙ non valet conuentio.quia vi-
detur se velle astringere,vt sine culpa & sine cã excõicet̃.
quod esse non debet. cum solum cõtra contumaces sen-
tentia excõmunicationis sit ferenda.d.c.sacro.& d.c.ne-
mo.& d.c.tam sacerdotes . & videtur esse tale pactũ etiã
turpe,& sic non seruandum.l.si vnus.§.pacta.ff.de pactis.
Nam & poterit contingere eum non esse soluendo sine
sua culpa propter paupertatem casualiter contingentẽ.
de solut.in c.Odoardus.vel propter nuncium missum cũ
pecunia,qui egit infideliter retinendo illam sibi.j̃.de pi-
gno.in c. significauit . & quia hoc casu monitio frustra
fieret,ex quò soluere non posset: quæ tamen regulariter
requiritur:vt patet in d.c.sacro. & forte voluit hic sentire
do.Anto. ꝙ licèt sit facta conuentio , & quis possit excõ-
municari,si non soluerit infra terminum,ꝙ nihilominus
si non soluerit in termino, non debeat excommunicari,
nisi præcedente monitione. contrarium tamen videtur
sensisse in præcedenti casu. & quod sit verius.j. dicam.
Tertio casu dicit idem quod in præcedenti, si non potest
soluere instante termino, licèt ante potuerit, & fuerit in
culpa.quia licèt præcedens culpa faciat eũ teneri de casu
l.si vt certo.§.sed interdum.ff.cõmodati.tamẽ , quia sen-
tentia excommunicationis debet considerari secundum
tẽpus sententiæ ferendæ:licèt retro fuerit culpabilis suf-
ficit.ꝙ tempore sententię non sit.nam possibile est, ꝙ in-
stante termino libenter solueret,sed non potest.ideo suf-
ficit,quod tempore sentẽtiæ non adest culpa.nec obstat,
ꝙ dicitur de actione cõmodati in dicta.l.si vt certo.§.sed
interdũ. quia ibi ius agendi illa actione impletur ex cul-
pa quandocunque commissa.sed excommunicatio iusti-
ficatur demum ex contumacia assistente secundũ tem-
pus sententiæ.dicto.c.sacro . Nec ob.prædictis si dicatur,
quod secundum hoc sequeretur,quod si promulgaretur
excommunicatio contra Titium si non soluerit Seio x.
infra mensem , quod dato , quòd potuerit soluere ante
mensem,si instante mense non possit,nõ erit excommu-
nicatus : quod videtur falsum , per id quod habetur in c.
præterea.de appel.& de re iudi.in c.quod ad consultatio-
nem.quia respondet Innocen.vt dicit do. Antõ.ꝙ prædi-
cta procedunt in sententia ferenda , si non soluerit infra
27 mensem , † sed in sententia iam lata, si non soluerit in-
fra mensem,est aduertendum . nam hic est secundus ca-
sus principalis,de quo prædixi , & in ipso concludere vi-
detur Innoc.quod si potuit soluere infra mensem , & in-
stante mense,vel saltem instante mẽse,quod ligabit sen-
tentia.si autem non potuit soluere instante mẽse, sed po
tuit ante,tunc videtur , ꝙ propter culpam interim com-
missam ligetur si culpa sua sit factus non soluendo, qđ si
sine culpa sua effectus esset non soluendo,nec posset sol
uere instante mense, tunc refert Innoc.duas opi.vna est,
ꝙ hoc casu sententia non ligabit: quia aliàs videretur cõ
tinere manifestam iniquitatem , si haberet ligare illum,
qui sine culpa factus est non soluendo:& non potest sol-
uere instante termino.facit,quod habetur s̄.co.cum con
tingat.& de sen.excom.per tuas. Alia est opi.in qua resi-
det,& illam sequitur Hostien.ꝙ tunc liget, & valeat.nec
obstat,si dicatur,quod sic intellecta videtur cadere in sen
28 sum erroneum,& sic esset nulla,† quia talis error intelle
ctualis, & qui quodammodo sequitur ex sententia , non
reddit sententiam nullam,quia vt reddatur sentẽtia nul-
la,oportet quod error sit patenter expressus, ita quod vi-
deri possit oculo corporali,non intellectuali tantum,per
id quod habetur ij.q.vj.si sententia, & de re iudica.in c.j.
& l.j.§.sed & si legi.ff.de ijs,quæ in testa.delẽ.& facit, qđ
habetur in clemen.eos qui.de regula.Fatetur tamen,qđ
consilio , ꝙ soluere non potuerit de facili dicta sententia
erit reuocanda.argumen.c.cum Bertoldus.j̃.de re iudica.
& sic sine difficultate debebit absolui, secundum d.Ant.
Et ex prædictis patet,quod domi.Anto.hic declarat quid
iuris,quando se obligat simpliciter , vt possit excommu-
nicari,si non soluerit infra certum terminum, nec etiam
bene declarat,an dato, quod possit sic se obligare requi-
ratur,quod præcedat monitio, antequam excommunice
29 tur.vnde aduerte , † quia vt dixi.s̄.Hostien.voluit, quod
non possit quis se obligare,vt possit excommunicari sine
solennitate admonitionis, de qua in c.sacro.j̃.de sen.ex-
communi.& ratio est,quia sententia censuræ debet ferri
contra contumacem,vt d.c.nemo . & alijs.s̄.allegatis , &
plus dixit Innocen.excommunicationem,vel interdictũ
nunquam posse venire in pactum,vel conuentionem,vt
sine causæ cognitione, & contumacia sententia excom-
municationis,vel interdicti feratur, & sic quantuncunq;
pars per pactum se obliget ad censuram , seu ad pœnam
censuræ,non debebit ea ligari, si non erit contumax , &
sic videtur, ꝙ actus citationis non possit a parte remitti ,
30 vt ea non facta possit quis excommunicari. vñ dixit † hic
Innocen. ꝙ si aliquis promittit soluere aliquid.j̃.certum
terminum,& si non soluerit consentit,ꝙ iudex excõmu-
nicet eum,ꝙ nõ propter hoc lapso termino, licèt solutio
nõ sit facta debebit statim excommunicari ad requisitio-
nem aduersarij:quia possibile est,ꝙ non fuit potẽs ad sol-
uendum,ideo non debuit excommunicari : per id quod
habetur j̃.de solutio.in c.Odoardus. quod dicit procede-
re,etiam si ante terminum fuisset potẽs, sed ex culpa sua
desijsset . esse per dictum.c.Odoardus . quia licèt propter
culpam teneatur actione ex contractu.ff.commodati.l.si
vt certo.§.sed interdum . non tamen debet propter hoc
excommunicari: cum excommunicatio non debeat fer-
ri propter culpam , sed propter contumaciam subsisten-
tem,secundum tempus excommunicationis ferendæ.fa
cit.j̃.de sen.excommu.in c.sacro. & sic intelligitur dicta
promissio,seu conuentio,ꝙ posit excommunicari.s.ser-
uata forma canonica,non ex hoc solo,ꝙ lapsus sit termi-
nus solutione non facta,& hoc etiam voluit hic Io.And.
super litera,in verbo excommunicationis. in vers.& per
hoc etiam patet,quod aliud . Nec obst.si dicatur,quod si
sententia excommunicationis feratur per iudicem con-
tra ali-

tra aliquem, si non soluerit infra terminum, ꝙ tunc tenet
excommunicatio: & tamen possibile erit, quod non erit
soluendo adueniente termino, quia respondet Inno. vt
s. tetigi post do. Ant. ꝙ cum sententia non contineat in se
errorem expressum, valebit: per id quod habetur in c. j. de
re iudica. & ij. quæstio. vj. tamen sine difficultate debe-
bit absolui, si apparebit eum nõ potuisse in termino sol-
uere. per id, quod habetur in d. c. Odoardus. & per id, qđ
no. glo. in c. ij. j. de test. cogend. vbi in simili est bona glo.
& in q. v. c. vno. in glo. quæ incipit, sed pone, & sic aliud
est in sententia quæ bene astringit partem: tum, quia est
medicinalis. j. de sent. excom. in c. cũ medicinalis. lib. vj.
tum ob reuerentiã censuræ ecclesiasticæ, vt sic in maio-
ri reuerentia claues ecclesiæ habeantur. facit quod habe-
tur in capitulo j. xj. q. iij. & quod not. per Ioan. And. supra
eodem. cum contingat. circa finem. Aliud autem est in
31 †conuentionem partium quæ volunt constringere iudi-
cem, vt prætermissa solennitate canonica procedat: quia
non possunt. & ideo non debebit tũc virtute cõuentio-
nis lapso termino statim excõicare: sed debebit inuesti-
gare, an excõmunicandus sit potens ad soluendũ, vel nõ.
& sic, si sit potens, debet eum monere, vt soluat. secundũ
formã. c. sacro. de sent. excom. & si non soluat, procedat
ad excommunicationem. do. tamen Anto. & do. Floren.
vidẽtur velle, quod possit excõmunicari sine monitione,
si reperiat ipsum potuisse soluere in termino, & sic fuisse
contumacem. sed licèt hoc videantur prędicti voluisse, vt
s. tetigi in recitatione suorũ dictorũ, tñ tutius est tenere,
quod iudex non debeat procedere ad excommunicatio-
nem vigore obligationis, vel pacti, non præcedente mo-
nitione, quia vt dictum est. s. nõ potuerunt partes renun-
tiare solennitati. c. sacro. nec astringere iudicem ad excõ-
32 municandum prætermissa solennitate canonica. † fateor
tamen, quod si excommunicaret, non præcedente mo-
nitione, ꝙ teneret excõmunicatio, sed videtur ꝙ tũc sine
difficultate deberet absolui, ex quo esset excommunica-
tus non seruata forma. c. sacro. j. de sent. excõ. per ea quæ
habentur. s. de rescriptis. ab excommunicato, videtur ẽt,
quod si monitione præmissa excommunicauit eum, qui
non soluit in termino, quamuis appareat postea, quod
non potuit soluere, tenebit excommunicatio: tamen de-
bebit absolui, sine difficultate, constito, quod non potuit
soluere. per id quod habetur in p̃allegato, c. Odoardus. j.
de solutionibus. & quod. s. dixi, & quod not. etiam glo. in
d. c. ij. j. de testi. cogen. & facit etiam quod dixi. s. post do.
Floren. Et per prædicta patet, ꝙ non est plena cautela, li-
cèt partes conueniant coram iudice, ꝙ si reus non solue-
rit infra terminum, reus excommunicetur, tunc cautela
est secundum Host. ꝙ nedum prorogetur iurisdictio, sed
etiam consentiat reus, quod ex tunc ferat excommuni-
cationem in eum, si nõ soluat infra terminum: quam po-
terit ferre, ex quo prorogata est iurisdictio, si est proroga
bilis: vel si aliàs sit iudex competens: nec requiretur alia
monitio: nec poterit, tunc appellare pendente termino,
ex quo de eius consensu fertur sententia, seu est lata. se-
cus si sine eius consensu ferretur: quia pendente termino
posset appellare. j. de appella. in c. præterea requisisti. & p
hæc quæ dixi. s. post dicta do. Anto. & dom. Floren. habes
mentem Inno. & Hosti. melius declaratam, quamuis in-
tricatè loquantur, quam declarauit do. Floren. vel d. Ant.
33 †Aduerte tamen inquantum dixi, quod si sententia ex-
communicationis fuerit lata contra aliquem, si non sol-
uerit infra terminum, quod talis sententia tenet, & hoc
est clarum, quia licèt sententia excommunicationis, vel
alia non debeat ferri sub conditione, tamen lata tenet. ij.
q. vj. c. biduum. dixi etiam, ꝙ tunc ligat, si non sit facta so
lutio in termino, licèt contingat, quod non potuerit sol-
uere in termino: & licèt sine culpa sua desierit esse soluẽ
do, post sententiam. nam talis sententia tenet, & ligat, ex
quo non fuit error expressus in ea, vt dixi. s. sed do. Anto.
dicit, ꝙ si constat de mente iudicis, ꝙ omni casu voluerit
ligare, tunc verum erit, quod talis erit ligatus, quò ad ec-
clesiam, sed non quò ad Deum, si autem, non voluit liga-
re, nisi vbi posset soluere, tunc non erit ligatus, quò ad
Deum, nec quò ad ecclesiam. ¶ Si verò sit dubium, tunc
dicit, ꝙ quò ad Deum, non erit ligatus, ex quo nõ potuit
soluere, nec fuit in culpa, sed quò ad ecclesiam tutius est
excommunicato, ꝙ reputet se ligatum propter dubium
mentis excommunicantis. arg. c. ad eius verò. v. dist. & de
sponsa. c. iuuenis. sed tamen dicit do. Ant. quod non de-
bet intelligi, sententiantem voluisse in dubio iniquè sen
tentiare, & ideo videtur, quòd in dubio debeat intelligi,
quod voluerit excommunicare, si non soluerit infra men
sem. s. cum possit soluere, & non soluat, nam ex quo sen-
tentia potest applicari ad casum iustum, & sic secundum
eum in dicto casu, quando non potuit, nec fuit in culpa,
in dubio non intelligetur ligatus secundum dom. Anto.
34 † qui etiã dicit Speculatorem hoc tenere in simili in tit.
de citationi. §. iam de citatione. ver. quid si non veniens.
circa finem. §. vbi in simili dicitur, ꝙ si excommunicatur
quis si non venerit infra certum diem, intelligitur demũ
excommunicatus, si non fuerit impeditus. allegat l. si ser
uus decem. ff. de solutionibus. Et per hoc dicit, ꝙ si iusta
causa impeditus non venit, non erit excommunicatus,
nec debebit satisfacere de expensis. allegat quod habetur
de procura. c. querelam. & sic residet. d. Anto. & hanc opi.
etiam tetigit glo. iiij. q. v. in c. vno. in glos. quæ incipit, sed
pone. sed gloss. ibi finaliter tenet contrarium, & similiter
contrarium tenuit gloss. in c. ij. de test. cogend. in quibus
locis dicunt gl. prædictæ, quod excommunicatus, si non
venerit infra certum terminum, ipso non veniente erit
excommunicatus, licèt fuerit impeditus, quia videmus
in simili, ꝙ sententia diffinitiua lata contra absentem, li-
cèt fuerit absens ex iusta causa, tenet; licèt posset petere
se restitui: vt legitur, & notatur in l. fi. ff. de resti. in integ.
& de re iudica. in c. cum Bertoldus. & ideo videtur, quòd
in casu proposito, si non soluit in termino, licèt fuerit im
peditus, nihilominus sit excommunicatus, quamuis tũc
possit petere absolutionem: & Docto. de impedimento
debeat absolui, sine difficultate: vt not. gl. in simili in d. c.
ij. & facit etiam, quod superius dixi. nec ob. ratio d. Ant.
quia dico, ꝙ in dubio debet intelligi, quod iudèx voluit
se referre ad contumaciam veram, vel præsumptam: sicut
patet, quando fert sentẽtiam contra illũ, qui postea pro-
batur fuisse absens ex iusta causa. l. ab eo. C. quomodo, &
quando iudex. Et pro hoc etiam videtur esse tex. expres-
sus in hac materia excommunicationis in c. venerabili-
bus. §. idem est. de sen. excom. lib. vj. vbi patet, ꝙ in dubio
iudex excommunicans videtur se referre ad cõtumaciã
35 veram, vel præsumptam. † vnde ibi dicitur, ꝙ si excom-
municauit aliquem si non venerit infra terminum, ille
erit excommunicatus, quamuis fuerit impeditus veni-
re: vt ibi patet, poterit tamen petere se absolui, & sic si do
ceat de impedimẽto, sine difficultate debebit absolui, &
sic ibi videtur casus pro glo. in d. c. ij. de testi. cogen. & per
hoc videtur, ꝙ opi. do. Anto. non sit vera de iure, inquan
tum vult, ꝙ excommunicatus, si non soluerit infra cer-
tum terminum non sit excommunicatus si non soluat,
& fuerit impeditus soluere, quia non potuit soluere. dice
bat etiam prædicta procedere in sententia lata cõtra cer-
tam personam, sed si in genere fuerit promulgata senten
tia excommunicationis contra non soluentes collectas,
vel certum censum infra certum terminum hæc excom-
municatio in dubio secundum eum referetur solum ad
valentes soluere, quia sententia generalis ciuili modo vi
detur intelligenda. arg. l. si cui. ff. de seruitu. & c. ei cui. de
præben. lib. vj. & sic dicit Fede. tenere in suo cõsilio. cxiij.
Sed certe illud consilium non reperio, vt videtur etiam
dictum

dictum in se esse verum per ea quæ dixi.s̃.quia in dubio
iudex videtur habere respectum ad veram cõtumaciam;
vel præsumptam.d.c.venerabilibus.§.idem est.& hæc ra-
tio habet locum etiã,quando fertur dicta sentẽtia gene-
ralis. ergo etiã in dicto casu habebit locũ dispositio dicti
§.vt non soluens excommunicatus sit,licèt possit peti se
absolui, & sine difficultate debeat absolui, si doceat de
36 impedimento. Vlterius etiam instat hic do.Anto.† quæ
est ratio, ꝙ sententia excommunicationis lata sub cõdi-
tione,si non soluerit.j.terminum,ligat non soluentem,
licèt nõ potuerit soluere instãti termino si post sententiã
ex culpa sua desijt posse soluere,& tamen nõ potest quis
se obligare per pactum, vt si non soluerit infra terminũ,
possit excommunicari, ad finem, vt possit excommuni-
cari etiam si instante termino non possit soluere: quãuis
post pactum culpa sua desierit posse soluere: quod etiam
tetigit hic Innoc.& cõcludit, ꝙ quando lata est sentẽtia,
tunc cũ illa de iure potuerit ferri, & teneat, vt superius
est dictum,propter stimulum sententiæ non solum non
debet quis esse negligens in soluendo, immo etiam dili-
gens in adimplendo id,quod debet adimplere,ne sentẽ-
tia habeat effectũ.arg.l.vtique.ff.de rei vẽdi. & facit etiã;
quod habetur in l.quoties.§.j.de admi.tuto, sed vbi sen-
tentia non est lata, sed est ferenda post terminum, tunc
debet attendi contumacia secundum tempus sententiæ:
quæ non adest,ex quo non potest soluere, licèt ex culpa
sua desierit posse.& ideo tunc non debet excõmunicari;
ex quo tempore sententiæ non reperitur contumax. po-
tes etiam dicere,vt dixi s̃. ꝙ quando sententia fertur per
iudicem sub conditione,si non soluerit,quod videtur ha
bere respectum ad contumaciam veram,vel præsumptã:
& ideo si in termino tunc non fiat solutio, non soluens
tunc est excommunicatus:quia saltem est in præsumpta
contumacia,etiam dato,quod tũc non possit soluere, &
etiam desierit posse post sententiã sine sua culpa.& mul-
to fortius si ex culpa sua desijt posse,ligabit sentẽtia, per
ea quæ dixi.s̃.videtur tamen,ꝙ vbi tẽpore termini instã-
tis non potuit soluere; & post sententiã desijt sine culpa
sua posse soluere,ꝙ tunc docto de impedimento debebit
sine difficultate absolui.sed vbi desijsset posse soluere post
sententiam ex culpa sua, quamuis non potuisset soluere
instante termino, videtur ꝙ tunc nõ debeat sine difficul-
tate absolui.ex quo fuit in culpa.Inno.tamẽ videtur sen-
tire,ꝙ etiam tunc debet sine difficultate absolui, ex quo
impotens est ad soluendũ, si de hoc constat. quia inanis
est actio quam inopia debitoris excludit.facit, quod ha-
betur in c. Odoardus.de solutio. & l.nam is.ff.de dolo.
¶In ea.gloss.ibi sub pœna sui beneficij.hoc verũ si obli-
gatio fiat corã suo iudice,in cuius manibus posset bene-
ficio renunciare. & idem si fiat coram alio de consensu
sui iudicis,aliàs esset secus:per id, quod habetur in c.ad-
monet.de renuncia. saluo nisi ratificatio fuerit facta per
suum iudicem.ar.c.j.& ij.ix.q.ij. de quo etiam in c.cum
37 dilecti.hic allegato in gloss.¶†In gloss.penul.in fine no.
bene ex hac gloss. ꝙ vbi in eiusdem persona concurrant
duæ potestates,attenditur in actu qui fit coram eo, quæ
potestas fuerit electa: adeo quod non iuuabitur ex alia.
& sic videtur hic text.cum gloss. pro dicto Hostien. con-
tra Innocen. in c.cum ex officij. de præscrip.& pro dicto
etiam Hostien. videtur esse text.cum gloss.supra eodem.
ex literis.coniuncta gloss.fina. Et ex hac gloss. cum hoc
text. & ex illa videtur, quòd si habens iurisdictionem
ordinariam, & delegatam,faciat actum aliquem vigore
delegatæ iurisdictionis, quem facere non potest virtute
ipsius delegatæ, licèt potuisset facere virtute ordinariæ,
non valebit actus,ex quo fecit virtute delegatæ, & non
virtute ordinariæ.de quo plenè not.in d.c.cum ex officij.
j.de præscri.aduerte tamen, quia hic non bene apparet,
ꝙ expresse fuerit electa iurisdictio delegata. text.tamen
satis videtur innuere,ꝙ tacitè videatur electa eo ipso, quod
pendente ipsa delegata,ad instantiam illius,qui impetra
uit delegatum, fuit factus actus prorogationis.per Ioan.
38 laicum.de quo in litera,quod est notandum.¶†item no.
ex gloss.inquantum innuit, ꝙ si fuisset habitus respectus
ad ordinariam potestatem, ꝙ tunc tenuisset prorogatio;
quod fieri potest prorogatio etiam de potestate excom-
municandi.de quo dubitauit Innocen.in d.c.de causis.&
Ioan.An. posuit hic opiniones contrarias:& finaliter vi-
detur inclinari post Innocẽ.ꝙ non possit prorogari, quia
talis potestas pendet a potestate clauium. facit de pe. &
remis.in c.noua.Sed potes concordare opiniones,vt hic
etiam voluit do.Flo.quia si fiat prorogatio in habentem
aliàs potestatem excommunicandi, & tunc fieri potest
prorogatio,licèt sine prorogatione, nõ haberet illam po
testatem excommunicandi contra personam prorogan-
tem,& sic intelligatur hæc glo. & etiam id quod dixi su-
per glo.præcedenti. Si autem aliàs non haberet potesta-
tem excommunicandi,tunc non possit in illum proroga
ri,quia illa potestas, non procedit a facto priuatorũ, sed
a dispositione diuina. facit quod habetur in c.j.de trãsla.
præla.& quod no.per Inn.in c.olim. lo iij.de resti.spol.&
quod notatur etiam in simili per glos.& Legistas in l.j.in
gl.fi.ff.de iudi. & quod dixi posse prorogari potestatẽ ex-
communicandi in habẽtem aliàs ipsam potestatem, in-
tellige, quando habet potestatem,vt quis possit excõmu-
nicari, si interueniat iusta causa ipsum excommunican-
di.aliàs secus,per id quod plenè dixi in gl.præcedenti.d.
vero Anto.hic dicebat,ꝙ potestas excõmunicandi prin-
cipaliter non poterat prorogari; accessoriè prorogata iu-
risdictione principali;& sic debet intelligi dictum Host.
39 & etiam Abbatis hic. † ipse tamen Abbas,vt refert Ioã.
And.hic super glo.fi.ad fi.simpliciter dixit, ꝙ non potest
quis prorogare potestatem excommunicandi. vnde di-
xit laicum in potestate excommunicandi se non posse
subijcere non suo iudici,sed secundum.do.Ant. hoc de-
bet intelligi principaliter, accessoriè autem bene potest
prorogari dicta potestas,vt s̃.dixi.& secundum hoc vide-
tur, ꝙ hic in effectu fuerit prorogata iurisdictio. per illũ
lo.de quo in litera super obligatione, qua tenebant mer
catoribus,& fuit etiam accessoriè facta prorogatio, vt si
infra terminum non fieret solutio, posset tunc excõmu-
nicari,quia tamen non apparet expresse hic de proroga-
tione super principali,satis videtur posse dici, ꝙ intelligi-
tur tacitè super principali obligatione facta prorogatio,
eo ipso,ꝙ facta fuit prorogatio, ꝙ si infra terminum non
solueret quantitatem debitam,posset excomunicari. il-
lud tamẽ fatetur Inn.s̃.eo.de causis.esse certum,vt possit
fieri prorogatio,vt cognoscatur,an quis iustè,vel iniustè
40 fuerit excomunicatus.† Et per prædicta etiam posset de-
cidi, an prorogatio possit fieri in causis spiritualibus. de
quo dubitauit Inno.in d.c.de causis.nam aliqui dixerũt,
ꝙ non:licèt secus sit in causis temporalibus. Et ratio di-
uersitatis secundũ eos est, quia iurisdictio spiritualis p-
cessit a Deo.de transla.præla.c.j.& ij.sed potestas in tem-
poralibus processit a populo.Instit.de iure naturali. in §.
sed quod principi.& l.ij.§.deinde.ff.de origi.iur. Alij ve-
ro,& melius secundum Inn.dixerunt,ꝙ potest fieri pro-
rogatio etiam in causis spiritualibus, dummodo fiat in il
lum, qui aliàs habeat iurisdictionem causarum spiritua-
lium:aliàs secus,& hoc etiam satis videtur hic probari, p
41 ea quæ superius sunt dicta† nec obstat,ꝙ in spiritualibus
non potest fieri compromissum.j.de relli. in inte.c.pen.
& sic non videtur posse fieri prorogatio, quia respondet
Inno.in d.c.de causis.ꝙ non valet consequentia,quia quod
non possit compromitti de causis spiritualibus,illud con
tingit ppter vilitatem arbitrorum, quæ ratio cessat in iu-
42 dicibus prorogatis.aduerte tamen, quia † dixit hic Host.
& videtur sequi Io.An.ꝙ nedum clericus, sed nec etiam
laicus

laicus põt prrogare iurisdõnem in spũalibus sine ꝯsensu
sui iudicis ecclesiastici: p id, qđ hr̃ in c.ij.& iij.j.de paro-
chijs.& in c.omnis.de peni.& remis.& in c.non oportet.
ij.de consecra.di.v.& cum hoc dicto transit hic Ioan.An.
43 sed domi. Anto. hic dicit † quod licèt clericus non possit
prorogare etiam in spiritualibus sine cõsensu sui iudicis.
j.de foro cõpe.c.significasti.tamē secus videtur in laicis,
qui non sunt ita stricti, sicut clerici. & sic videntur posse
sine consensu sui iudicis prorogare causas spirituales,
nisi fortè esset potestas excommunicandi. quia illa se-
cundum eum non potest principaliter prorogari, sed so-
lum in consequentiam, & demum cum consensu sui su-
44 perioris † sed certè in potestate excommunicandi vide-
tur hic probari non diuinando, ꝙ si fuisset iudex habilis
ad prrogandũ, fuisset prrogata iurisdictio, & potestas ex-
cõmunicãdi. nec vr̃ hic requirere cõsensum sui iudicis.
nam hic solum ponderatur, qđ iurisdictio erat delegata:
& sic ex alio capite videtur, quòd non fuisset impedita
prorogatio. & hoc videtur, qđ prorogatio possit fieri qa
45 aliàs habebat cognitionē causarum † & pro hoc faciat,
quia non videtur reperiri iure cautum, quod in laicis re-
quiratur consensus sui iudicis in prorogatione, nisi in
feudalibus. de quo in c.ex transmissa.infra de foro cõpe.
& per Innoc.in c.cęterum.de iudi.& per gl.in l.imperia-
lem.§.penul.de probi.alie.seu.per Fede.in vsibus feudo-
rum.nec obstant iura allegata per Hostien.& primo non
ob.c.ij.de parochijs, quia non loquitur in actu iurisdi-
ctionali: vt ibi patet.non ob.etiam.c.iij.eodem titu.quia
inquantum ibi dicitur, quod Episcopus nõ potest iudica
re alienum parochianum, posset responderi illud proce-
dere, nisi interueniat prorogatio.per ea quę habentur in
text.isto cum gloss. ¶ Item non ob.c.omnis. quia loqui-
tur in foro pœnitentiali: in quo benè est verum, quod
non potest laicus tale forum prorogare sine licentia sui
iudicis: vt ibi patet. quod nedum est verum si agatur de
prorogatione expressa, sed etiam si de tacita delinquẽdo
in alia parochia. nam licèt in loco delicti sortiatur forũ,
quò ad pœnam fori contentiosi, vt in c.j.de rescriptis.nõ
tamen sortitur forum quò ad pęnam fori pœnitentialis:
vt notauit gloss.notabilis.in c.j.xvj.quæstio.j.transferen
46 do † tñ domicilio trãslato de vna parochia in aliam benè
mutatur forus pœnitentialis: per id, quod habetur in c.
fin.de paro. & in c.cum quis. de sepul.libro sexto. quod
procedit, etiam si mutetur domicilium sine licentia sui
47 proprij iudicis: vt patet in dictis iuribus. † & sic in dicto
casu tacitè fit prorogatio sine consensu proprij iudicis
in foro pœnitentiali: aliàs in foro pœnitentiali non po-
test fieri expressè, nec tacitè sine cõsensu proprij iudicis.
hic autem nos loquimur de prorogatione iurisdictionis
contentiosæ in spiritualibus, & sic dictum c.omnis non
habet obstare. ¶ Item non obstat.c.non oportet. quia po-
test dici, quod illud loqtur in laicis cruce signatis, vel pę
nitentibus: vt ibi not.gloss.nam tales non debent proro-
gare sine literis proprij Episcopi: & sic in alijs laicis vide-
tur secus. Et pro ista parte, non requiratur in spirituali-
bus prorogandis per laicos cõsensus sui iudicis, bene fa-
cit dictum Innocen. in dicto c.de causis. vbi simpliciter
videtur residere, qđ possit fieri prorogatio spiritualium,
dummodo fiat in aliàs habentem iurisdictonem simi-
lem.& domi.Floren.etiam transit cum illo dicto.& vide-
tur etiam.domi. Anto.idem velle, vt prædixi.si tamen vis
tenere opinionem Hostiē.quæ videtur tutior, ex quò cũ
illa transit Ioan. Andre. potes pro ipso inducere.c.iij.de
parochijs.superius allegatum.nam ibi dicitur, quòd nul
lus Episcopus potest alienum parochianum ordinare:
quia non potest etiam alienum parochianum iudicare.
& sic videtur, quòd sicut non potest alienum parochia-
num ordinare sine consensu proprij Episcopi.ix.quæst.
ij.c.j.& ij.sic etiã videtur, ꝙ non poterit iudicare in spiri-
tualibus sine consensu sui iudicis.cum ibi æquiparet illa
duo, ordinare, & iudicare, & sm̃ hoc esset necesse intelli-
gere istum textum inquantum innuit, ꝙ valuisset proro-
gatio potestatis excommunicandi, si aliàs iudex in quē
fiebat prorogatio, fuisset habilis, deberet intelligi, quan-
do etiam interueniret consensus sui iudicis: aliàs secus.
hoc tamen est aliqualiter violare istam literam. ideo for-
tè de iure verior videtur opi.quam s̄.dixi.& illam tenen-
do posset responderi ad c.iij.ꝙ debet intelli, ꝙ nõ potest
iudicare alienum parochianum quando s.non interueni
ret prorogatio, per hunc text.& aliàs secus, per hũc text.
48 cum glo. ¶ † An autem in causis criminalibus possit fieri
prorogatio iurisdictionis. Innoc.posuit opi.contrarias.in
c.de causis. videtur tamen tenere, & ista est cõmunis opi
nio, quod si fiat prorogatio in illum, qui aliàs habebat iu
risdictionem similium causarum criminalium tunc pos-
sit fieri prorogatio: aliàs secus. quia tunc non esset proro
gare, seu extendere, sed potius de nouo dare. quod fieri
non potest per consensum priuatorum l.priuatorum. C.
de iur.om.iudi.& s̄.eod.c.significantibus. & ꝙ possit fieri
prorogatio in criminalibus in habētem aliàs iurisdictio-
nem in ipsis criminalibus, est tex.cum gl.in l.j. C. vbi de
cri.agi.oportet.& notatur per glo.in l.fi.in glo.fi. ff.de iu
di.& in l.j.C.de iur.om.iudi.in glo.fi.licèt glo. aliter sen
tiat in c.si diligenti. in gl.j.de foro compe. & de materia.
etiam in specu.de compe.iud. adi.§ j.ver.sed nunquid in
iudicem. ¶ Nec obst.si dicatur, quod impedietur iurisdi-
ctio iudicis delicti: quia responderi potest, quod illud nõ
est verum. nam etiã coram illo poterit procedi: vt patet
49 in d.l.j. C. vbi de cri. agi oportet. Bald.tamen in l.si quis
ex consensu.C. de Episco. audi. tenet contrarium, quia
secundum eum non debet posse per actum priuatorum
præiudicari iuri publico rei publicę loci delicti.arg.l. ius
publicum ff.de pactis.& capitulo si diligenti.de foro com
peten.& ad l.j.C. vbi de cri.agi.oportet.respondet, quod
illa lex habet locum, quando delinquens cõueniebat in
loco delicti vbi de iure poterat cõueniri, sed fortè ex pri-
uilegio poterat declinare forum. ideo nimirum si tũc po
stea potest procedi, si non opponitur exceptio: quia faci-
liter fit tunc prorogatio per omissionem exceptionis. per
notata per Innocen.supra eo.prudentiam.secus vbi pro-
rogaretur iurisdictio in criminali in illum, qui aliàs nul-
lo modo esset iudex: quia tunc non habet locum dicta l.
prima, sed certè illa solutio Bald.videtur nimis restringe
re illam legem. ideo verior videtur opinio communis.
Nec obstat.ratio sua: quia licèt non possit per pactum pri
uatorum tolli ius publicum regulariter, fallit quando
hoc fit iure permittēte: vt contingit, quando fit proroga-
50 tio: vt patet ex dicta l.j.prætereа † dicit Ioan. Andr.in ad-
di.Specu.in d.§.j.super versicu.sed nunquid.post Guido-
nem de suza, quod non fit in effectu præiudicium iudici
delicti. quia si sit casus, in quo possit inquirere de delicto,
quod qñ sit, notatur per Legistas in l.ij.§. si publice.ff.de
adulte.vbi per Barto. potent inquirere, & sic tunc pote-
rit prohibere ne iudex coram quo fit prorogatio proce-
dat, quod intelligo nisi fortè fuisset negligens in proce-
dendo, seu in inquirendo.quia tunc videtur, quod potuit
præueniri per legē secundã.§.fina.& lege si maritus præ-
uenerit.§. fina. ff. de adulte. Saluo nisi in fraudem fieret
prorogatio: fortè ad finem, vt per iudicem prorogatum
absolueretur vel leuis pœna imponeretur: quia tunc ta-
lis præuentio non prodesset.argumen.lege.cum non iu-
sto.ff. de collu. deteg. Si autem esset casus, in quo non
posset fieri inquisitio, tunc ex quò non apparet accu-
sator coram iudice, coram quo fit prorogatio, vide-
tur, quod tunc possit procedi: dummodo (vt dixi) hoc
51 non fieret in fraudem. Et ex prædictis † etiam parere po-
test, quod ex quò in causis criminalibus potest fieri pro-
rogatio, cum illę sint de mero imperio.lege imperium.

ff.de iur.om.iudi.eadem ratione poterit fieri prorogatio
de cauſis mixti imperij in habente aliàs mixtum im-
perium:per ea,quæ ſ.dixi,& quę dicuntur eſſe de mero,
& quę de mixto imperio,& quę de iuriſdictione,notatur
per Legiſtas in l.imperium ff.de iuriſdic.om.iudi.& tan-
gitur per glo.& doc.in c.ꝗ ſedem.de offi.ordi.¶ In gloſſ.
52 † ſi.ibi,quando poſſit fieri prorogatio.aduerte,qa ꝓroga
tio eſt poteſtatis extẽſio.vñ quò ad propoſitum,proroga-
re.idẽ eſt,ꝙ extendere,vel prolongare, vel protrahere.ſ.
eo.de cauſis.& iō ſi poteſtas aliqua nō ſubeſſet , vel fuiſ-
ſet extincta,non haberet locum prorogatio: quia illud ,
ꝙ non eſt,extendi non poteſt.j.de deſpon.impu.c.ad diſ
ſoluendum,& ſ.eod.titu.c.ſignificantibus.& facit, quod
53 habetur in l.ſed ſi manente.ff.de præcario. Et † not. ꝙ ſi-
cut fieri poteſt prorogatio iuriſdictionis,ſic etiam & alio
rum . vnde poteſt fieri prorogatio præcarij ad tempus fa-
cti.d.l. ſed ſi manente. & ſimiliter locationis ad tempus
54 factæ.l.item quæritur.§.qui impleto.ff.locati.¶ †In eadẽ.
glo.ibi de tempore ad tempus.& hæc eſt vna ſpecies pro
rogationis,ſ.de tempore ad tempus.¶ Alia,& ſecunda eſt
de re ad rem.tertia de perſona ad perſonam.& de iſtis tri
bus tangitur hic in glo.& eſt quarta,de qua eſt dubium ,
an poſſit fieri,de loco ad locũ. Item quinta de caſu ad ca-
ſum:de qua an fieri poſſit,tetigit Innocen. ſ.eo. pruden-
tiam.& in ca.de cauſis.¶ Item eſt ſexta de cauſa ad cãm,
& de iſtis quatuor vltimis de quibus gloſſ.non tetigit,di
cetur poſt gloſſ.iſtam finitam.¶ In ead.glo. ibi triplex cō
ſenſus.ſ.actoris,rei,& iudicis.& de conſenſu iudicis , qđ
requiratur in prorogatione de tempore ad tempus , ſatis
videtur probari,vt l.ij.§.ſi & iudex ff. de iudi.& qualis cō
55 ſenſus requiratur.infra patebit. Circa † ꝯſenſum vero acto
ris,& rei,& ſic partium,aduerte,quia ſufficit,quod cōſen
ſus ipſarum partium interueniat etiam ſeparatim : & ſic
non eſt neceſſe,quod ſimul eodem tempore interueniat:
vt probatur ſ.eodem.cum olim Abbas. vbi patet , quod
ex poſtfacto interuenit conſenſus domini. ad hoc etiam
facit,quod notatur in Spec. de arbitro.§. excipitur. verſi.
56 item nunquid.† Item ſufficit,quod ſit tacitus conſenſus.
vt patet in dicto c.cum olim Abbas.licèt Inno. in c.ij.de
reſti.in inte.videatur velle,quod requiratur expreſſus cō
ſenſus, ſed non bene. per dictum capitu.cum olim. ideo
ſufficit , quod partes ſciant eũ non eſſe iudicem ſuum:&
nihilominus litigent coram eo, nam tunc videntur taci-
tè conſentire,licet aliàs expreſſe non conſentiant: per id
57 quod legiẗ,& notatur in l.j.& ij.ff.de iudi. † requiriẗ quar
tum,vt prorogatio fiat, videlicet ꝙ partes non errent. nã
propter errorem excludentur conſenſus. quia errans nō
intelligitur cōſentire. l.ſi per errorem.ff.de iur. omnium
iudi.Quod intellige etiam ſi vna pars tantum erraret. nã
non tenebit proceſſus etiam quò ad ſcientem: quia non
ſurgit prorogatio , niſi vtriuſque partis conſenſus inter-
ueniat:vt voluit hic gloſſ. ſi ponderetur. de quo in dicta
l.ſi per errorem.& facit etiam,quod notatur in Specu.de
compe.iudi.adi.§.primo. & verſiculo de cuius,& ver.ſe-
58 quenti.¶ †Item requiritur quintum ſ. ꝙ conſenſus ſit li-
ber, & non coactus:aliàs non inducetur prorogatio . &
eſt ſpeciale hoc caſu , quod metus inficit actum ipſo iu-
re:vt notatur in l.ſecunda ff. de iudi.& facit , quod habeẗ
in capitulo Abbas. quod metus cauſa.& in l. ſimiliter. §.
59 ſi dos. ff.quòd metus cauſa.¶ † Item requiritur ſextum ,
quod non interueniat pœnitentia, quæ poteſt habere lo
cum vſque ad litem ꝯteſtatam. lege ſi conuenerit, & ibi
notatur.ff.de iuriſdi.omnium iudi.& facit, quod habetur
in l.cum dotem.§.eo.autem tempore.ff.ſolu. matr. & di-
ctum fuit ſupra eodem.ſignificantibus.& notatur in di-
60 cta l.j & ij. ff.de iudi.item † requiritur ſeptimum,videli-
cet habilitas perſonarum ad prorogandum. nam ſeruus,
vel pupillus non poſſet prorogare : ſimiliter nec clericus
ſine conſenſu ſui iudicis.vt in capitu.ſignificaſti.infra de
foro competen.& tangit gloſſ.infra in fine.& facit, quod
nota.Cyn.in l.ſi qui ex conſenſu.C.de Epi.audien. Item
requiritur octauum,videlicet , quod qualitas cauſæ non
repugnat. nam ſecundum aliquos in cauſa criminali nō
poteſt fieri prorogatio . nec etiam in cauſa ſpirituali. ſed
de hoc dic , vt ſupra dictum fuit ſuper gloſſ. præcedenti.
& tangit etiam Innocen.ſupra.eodem.de cauſis. & Ioan.
Andre.hic.¶ Vltimo requiritur,quod non ſit inhabilitas
iudicis. nam iuriſdictio delegata non poteſt prorogari ad
alias perſonas : vt hic patet,licèt ſecus in ordinaria.l.j.&
ij.ff.de iudi.& hic etiam colligitur a contrario ſenſu.¶ In
eadem. gloſſ.ibi. ſic arbitrium prorogatur . & pone arbi-
trium.i.compromiſſum . per id, quod habetur in l.diem
proferre.& in l.arbiter ex compromiſſo.allegatis in gloſ.
& per id etiam,quod habetur in rubrica.ff.de arbit.¶ Nũ
61 quid † autem arbiter, cui data eſt poteſtas prorogandi cō
promiſſum poterit pluries illud prorogare : & quid ſi ad
diuerſos dies prorogetur: dic,vt not.Specu.de arbi.§.ex-
cipitur.ver.ſed quid ſi arbiter.& ſeq.vbi concludit,ꝙ non
pōt ꝓrogare niſi ſemel,niſi aliud ſit dictũ.& ibi ẽt dicit,ꝙ
nō tenet prorogatio,ſi fiat ad diuerſos dies.de quo dic, vt
62 ibi.¶ In eadem.gloſſ.ibi,ſi partes,& iudex.not.benè † ex
gloſ.quod in prorogatione de re ad rem etiam requiritur
conſenſus iudicis:nedum quando ſit de tempore ad tem
pus . idem voluit gloſſ.in l.ij.§.ſi & iudex.ff.de re iudi.&
cum gloſſ.tranſit hic Ioan. And.& domi.Floren.ſed Bar.
in dicta l.ij.quem ſequitur hic domi. Anto.dicit.quod in
prorogatione de re ad rem,& de perſona ad perſonam eo
caſu,quo poteſt fieri,non eſt neceſſarius conſenſus iudi-
cis per dictam l.ij.in principio , & §.conuenire.ff.de iudi.
ſed in prorogatione de tempore ad tempus,benè requiri
tur vltra conſenſum partium, cōſenſus iudicis, per dictũ
§.ſi & iudex . & eſt ratio diuerſitatis , quia quando iudex
eſt datus ad tempus,finito tẽpore putat,vel putare debet
ſe nullam iuriſdictionem habere. ideo cum ignoret illud
quod eſt de ſubſtantia iuriſdictionis,non poteſt procede-
re:per id,quod legitur,& notatur in l. multum. de condi.
& demon.ff.cum ibi notatis per Barto.& in l.quæro.ff.de
eo qui pro tuto.ſecus quando iudex ignorat qualitatem,
ſed benè ſcit illud , quod eſt ſubſtantiale iuriſdictionis.
quia tunc tenet illud, quod agit . & ſic contingit in pro-
rogatione de re ad rem,& de perſona ad perſonam: quia
ſcit ſubſtantiam iuriſdictionis,ex eo , quia ſcit ſe habere
iuriſdictionem:licèt ignoret qualitatem:hoc eſt, ſe habe
re iuriſdictionem reſpectu rerum,vel perſonarum, in q-
bus ſit prorogatio.& ideo tũc videẗ, quod nō requiratur
conſenſus iudicis. pro quo benè facit dicta l.ij.in princi-
pio,& §.conuenire. Satis tamen videtur poſſe dici,quod
ſi iudex ignoret partes velle prorogare , tunc procedant
ſupra dicta,ſed vbi ſcit,quod volunt prorogare,ſi non cō
tradicit, videtur tacitè conſentire . argumen. ſupra eodẽ.
cum olim Abbas. etiam ſi agatur de prorogatione de tẽ-
pore ad tempus. Et ſecundum prædicta videtur intelligẽ
dus,& limitandus dictus §.ſi & iudex.¶ Item aduerte,qa
aliqui habent ibi in litera,ſi & iudex ad tempus datus ad
partes conſentiat . & ſic videtur habuiſſe ibi gloſ.& Bar.
Alij verò habent literam hoc modo , ſi & iudex ad tem-
pus datus eſt,& partes conſentiant. & ita vidi in quibuſ-
dam libris,& ſic etiam dicit domi. Anto.vidiſſe.& tunc il
le text.non probaret, quod in prorogatione de tempore
ad tempus requiratur iudicis ꝯſenſus. de hoc tamẽ vide-
tur dicẽdum,vt ſuperius dixi. Et,quod dixi.ſ.ſupra.proro
gationem poſſe fieri de tempore ad tempus . procedit in
iuriſdictione delegata. An autem hoc procedere poſ-
ſit etiam in iuriſdictione ordinaria , inferius dicetur.
¶ In eadem . gloſſ. ibi , & tunc prorogatur iuriſdictio,
quaſi velit gloſſ. quod ſi agitur de prorogatione fienda
de partium conſenſu , illa non poteſt fieri de perſona
ad perſonã in iuriſdictione delegata. ſed ſi agitur de pro-
rogatione

rogatione tacita proueniente ex iuris dispositione, quæ
habet locum etiam altera parte inuita, tunc illa benè ha
bet locum etiam in iurisdictione delegata de persona ad
personam in casib is expressis in iure: vt patet in c.j.hic
allegato in gloss.& in c.j.j.de alie.iudi. & patet etiam in
alio casu videlicet io c.j.s.e.quò ad turbantes iurisdictio
nem delegatam: nam tunc extenditut ex dispositione iu
ris iurisdictio delegata etiam ad aliã personam, vt ibi pa-
tet. ¶ Item interdum fit extensio ratione accessorij ex iu-
risdictione.supra eodem.prudentiam.§.sexta.& §.fi.item
interdum ex eo,quia quis succedit scienter io vitium: vt
in c.quia do.j.de iudi.In eadem.gloss.ibi, & ex certa sciẽ
63 tia, & noo per errorem. † Sed quid in dubio erit dicen-
dum. An præsumenda erat scientia,vel oon.Spec.tetigit
in titu.de compe.iudi.§.j.versicul.sed nuoquid præsume
tur sub ver.decimo. & ibi post allegationes pro, & j.di-
cit,quod si partes sint in iure perite præsumitur,quod ex
certa scientia consentiant, litigando coram non suo iu-
dice:aliàs præsumeretur ignorare, & sic ex errore litiga-
re. per id,quod habetur in l.verius.ff.de proba.facit, qđ
notatur in l.regula.ff.de iur.& fac.igno.& in §.fin.xxviij.
distin. ¶ In eadem.gloss.ibi,nulli præest iudicio.sed certè
si ista ratio attendatur,nõ posset prorogari iurisdictio de-
legata de re ad rem,vel de tempore ad tempus: cuius cõ-
trarium est verum: vt patet.s.eodem.de causis. & c.cum
olim Abbas.ideo dicit domi.Anto.quod melior ratio est
64 † quia iurisdictio delegata est odiosa ex eo,quia per eam
detrahit̃ iurisdictio in ordinariæ: & ideo est magis stricta
quàm ordinaria: & debilior,& minus fauorabil s:q̃àm,
ordinaria. facit quod not.gloss.in c.j.de rescriptis. libro
sexto.dum dicit glo.quod delegatus nulli præest iudicio.
id est. iurisdictioni. hoc ideo dicit,quia delegatus nihil
habet proprium:sed iurisdictio quam habet est ipsius de-
legantis.l.j.§.qui mandata. ff.de offic.eius cui manda.est
65 iurisdi.† Et not.benè ex gloss.quod licèt iurisdictio ordi-
naria possit prorogari de persona ad personam, tamẽ se-
cus est in delegato. gloss.tameo iuris ciuilis io l.j.in glos.
penult.ff.de iudicijs. & in l.j.C.de iurisdict.om.iudic.te-
nuit contrarium, sed communiter illæ gloss. reproban-
tur. & contra illas est hic casus expressus. & pro ista par-
te etiam facit,quod habetur in l.in agris. ff.de acquir.re.
do. & plus dicit hic domi. Anto. quod si esset iurisdictio
ordinaria ex priuilegio concessa, & ad certos terminos,
vel casus limitata, quod tunc non posset ad alios casus,
vel terminos extendi, nec consequenter ad alias perso-
nas.quia eadem esset ratio,quæ in delegata. allegat,quod
not.Hostien.in c.peoul.infra.titu.j.nam ex quò ex priui-
legio cootra ius commune esset concessa,videtur, q̃ tũc
non posset prorogari ad alias personas,vt prędixi. ¶ In ea
66 dem gloss.ibi quia habetur a lege.† Sed certè,vt dicit Io.
Andre.licèt lex confirmet id, quod agunt partes,tamen
principaliter habeт̃ p̃p factum pactũ respectu eius. quod
prorogatur: & ideo talis iurisdictio prorogata non debet
dici ordinaria,sed delegata:prout sequitur in gloss.facit,
quod dictum fuit in c.suspicionis. supra eodem. Et pro
hac parte etiam facit, quia ista iurisdictio prorogata est
accessoria ad primam.ergo eius sortitur oaturam. arg.re-
gulæ accessorium. de reg.iuris. libro sexto. & ff.de pac.
dota.in l.inter.§.cum inter.& ideo erat eiusdem qualita-
67 tis ipsa iurisdictio prorogata cuius est prima,& ideo † si a
prima non pnterit appellari, non appellatur etiam a pro-
rogata.facit,quod habetur in l.si qui ex consensu, & in l.
& præalleg.C.de Episc.audi. & in authen.si quis litigan-
tium.ibi posita.secus si poterat a prima appellari:nã tunc
poterit etiam appellari a prorogata: sicut etiam appella-
tur a sententia iudicis dati de consensu partium.l.ex con
seosu.ff.de appella. & c.super quæstionum. §.si verò. su-
pra eodem. nam licèt sit approbata persona iudicis in
procedendo, non tamen est approbatum, quod iniuste
68 procedat:facit † quod dicitur in simili in testibus: quia li
cèt persona approbetut, tamen possunt dicta reprobari.
in c.ex tenore.& in c.in præsentia.de testibus. & l.si quis
testibus. C.de testi. canonizata.iiij.quæstio.ij.non pos-
set tamen recusari,ex quò est semel approbatus, nisi no-
ua causa superueniret. per id,quod habetur. supra eodẽ.
insinuante. & hæc videtur vera opin.quam sequitur Cy.
in dicta l.si qui ex consensu. & etiam Specu.in titul.de
compe.iudi.adi.§.j.versicu.sed, an a sententia.sub versic.
decimus. quamuis alij aliter dicant. sed verior videtur
opin.prædicta,quam etiam tene. hic gloss. per ea quæ.su
69 pra dixi. ¶ † Sed aduerte. quia inquantum dictum est,
quod iurisdictio prorogata est eiusdem naturæ, cuius est
ipsa principalis, fortiter videtur obstare.l. Episcopale.C.
de Episco.audiẽ.iuncta auth.ibi posita. in quibus patet,
quod vbi Episcopus cognoscat ex propria iurisdictione,
ab eius sententia poterit appellari: vt patet in dicta auth.
si quis.& tamen secus videtur,quando cognoscit ex pro-
rogata,quia tunc non appellatur. vt patet in dicta.l. Epi-
scopale. Sed potes dicere, quod illud est speciale in casu
illo,aliàs procedat regula in contrarium: cum accessoriũ
debeat sequi naturam principalis,vt supra dictum est. po
test etiam dici, quod illa.l. Episcopale corrigitur per di-
ctam authen. si quid, vt ibi etiam tangit gloss. & etiam
Cyn.& pro hoc facit. quia text.in l. Episcopale inquan-
tum prohibet appellationem, non prohibet illam ratio-
ne prorogationis factæ,sed ex eo, quia ibi æquiparat per-
sonam Episcopi p̃sonæ præfecti pretorio,a cuius sentẽtia
non appellatur.l.vna.ff.de offic.p̃fec.præto. & l.vna.C.de
sent.præfect.præto. & vt dicit Cynus, non videtur ratio,
quare magis persona Episcopi debeat æquiparari perso-
næ præfecti prætorio, quando procedit ex iurisdictione
prorogata, quam quando procedit ex iurisdictione pro-
pria: immo potius videtur dicendum contrarium, cum
propria iurisdictio fortior debeat esse,quàm accidentalis.
facit in argumen. quod habetur in l.qui habet.§.j.ff.de
tutelis. ¶ In eadem.gloss.ibi idem est præcarium. hoc ve-
rum, quando prorogatur durante tempore primi præca-
rij: aliàs esset potius nouum præcarium. vt patet in l.sed
70 si manente. allegata in gloss.& not. benè istud † quia fa-
cit, quod si quis sit electus in potestatem pro sex mensi-
bus, & aliqua potestas extraordinaria fuerit sibi postea
data, si prorogatur ipsius potestas durante primo seme-
stri,intelligitur prorogata cũ eiusdem qualitatibus: quia
censetur eadem potestas cum prima: vt hic tangit gloss.
in simili. secus si post finitum semestre de nouo eligere-
tur: quia tunc non haberet potestatem extraordinariam
primo concessam, nisi expresse concedatur. de quo per
Barto.in l.iiij.ff.de dam.infect.quod tene menti. ¶ In ea-
71 dem. gloss.in fine. † Et sic videtur velle gloss.quod spe-
ciale sit in clerico, vt non possit prorogare iurisdictionẽ
in iudicem secularem,etiam cum consensu proprij Epi-
scopi, nec etiam in alium iudicem ecclesiasticum sine
licentia proprij Episcopi.& hoc finaliter tenuit Bartol.in
lege prima.§. & post operis. ff.de noui oper.nuntiat.licèt
aliter dixerit in lege prima. & secunda.ff.de iudi.do.autẽ
Anto.hic dicebat, quod in clerico est speciale ratione
obedientiæ,quam debet suo Episcopo,vt sine eius licen-
tia non possit prorogare iurisdictionem etiam in alium
iudicem ecclesiasticum.sed certè hæc ratio non est bona.
quia etiam quilibet laicus suo ordinario debet obedire,
& sic præstare obedientiã. facit, quod habetur in c.ij.de
maio. & obedien. & sic non deberet posse sine eius con-
sensu prorogare iurisdictionem in alium iudicem. quod
tamen oon est verum:vt patet ex ijs,quæ habentur in le-
ge prima.& secuoda.ff.de iudi.& quæ not.etiam per Cy.
72 in l.si qui ex consensu præallegata. ¶ † Item est speciale
in laico in re feudali,quod non possit prorogare sine licẽ
tia domini:vt not. Innocen. in c.cæterum.de iud.& no.gl.

in l.imperialem.§.penul.in ti.de prohi.alie.feu.per Fede.
in vsi.feu.& sic allegat illam gl.Barto.in dicta l.j.§ & post
operis. licèt in l.j.C.si a non compe.iudi.alleget illam ad
oppositum.sed reuera gloss.ibi ponunt opiniones. tamē
videtur magis inclinare in primam, quam sequitur Bart.
¶ Item secundum Hosti.si laicus vult prorogare iurisdi-
ctionem in spiritualibus in iudicem ecclesiasticum,non
suū requiritur licētia sui iudicis.sed de hoc dic,vt dixi su-
per glos.penul.& ibi etiam dixi,an possit fieri prorogatio
in foro pœnitentiali sine licentia proprij sacerdotis pa-
73 rochialis, † nūquid autem laicus,qui est de temporali iu
risdictione ecclesię,possit prorogare iurisdictionem in iu
dicem non suum, qui non sit de temporali iurisdictione
ecclesię,videretur,quod non.quia in terris ecclesię causę
debent tractari secundum ius canonicum. infra de appel
la.c.si duobus.quod non fit in terris imperij. contrarium
tamen tenet hic domi. Anto.dicens,quòd poterit proro-
gari in dicto casu etiam sine consensu sui superioris:licèt
secus sit in clerico.& hoc ideo,nam nō tantum est subie-
ctus laicus suo iudici,sicut clericus: nec in eo reperitur,
quod in prorogatione fienda requirāt cōsensus superio-
ris:& ideo stabimus in regula,vt sine tali consensu possit
fieri prorogatio per. l.j.& ij.ff.de iudicijs. Item aduerte
74 extra gloss. † quia dubium est, an possit fieri prorogatio
de loco ad locum. quidam voluerunt dicere,quod non.
quia iudex existens extra locū suæ iurisdictionis, est pri-
uata persona.l.iij.ff.de offic.præsi. & supra de constitu.c.
ij.§.j.libr.vj.& l.fin.ff.de iur.om.iudi. & propter hoc dixit
Barto.in l.j.ff.de iudi.quod de loco ad locum non suæ iu-
risdictionis non potest fieri prorogatio.sed de loco ad lo-
cum suæ iurisdictionis sic: nā licèt iudex debeat sedere,
quando vult procedere in aliqua causa in loco consueto
maiorem, & non in alio,in l.penul.ff.de iusti.& iure. ta-
men illud erit verum partibus inuitis, vt alibi non possit
cognosci. sed per partium prorogationem benè poterit
etiam in alio loco cognoscere, & procedere: dummodo
sit locus suæ iurisdictionis. facit.l.si cum dies.§.si arbiter.
ff.de arbi.& hanc opi.videtur etiam sequi Iaco.de Butri-
75 ga.in l.j.C.de iuris.om.iudi. † sed communis opin.est in
contrarium, videlicet quod possit fieri prorogatio etiam
ad locum nō suę iurisdictionis,ex eo,quia licèt extra lo-
cum suæ iurisdictionis iudex non habeat exercitium, &
hoc respectu censeatur priuata persona,vt in iuribus pal-
legatis: tamen habet habitum iurisdictionis, hinc est,ꝗ
76 † etiam iudex existens extra locum propriæ iurisdictio-
nis potest delegare causam infra locum suæ iurisdictio-
nis.l.fin.ff.de offic.præfec.vrb.& l.ij.& l.obseruare.§.fin.
cum.l.penul.ff.de offic.procon. & lega. ergo debet pos-
se fieri prorogatio. nam quantum ad illam faciēdam suf-
ficit,quòd iudex habeat habitum iurisdictionis, licèt nō
habeat administrationem,seu exercitium. vt patet in ta-
bellionibus, qui dicūtur iudices cartularij,quorū iurisdi
77 ctio pōt prorogari.vt est tex.cum gl.in l.j.ff.de iudic.† Et
pro ista parte facit, quod habetur in simili in l.quæro.ff.
de solutio. vbi patet, quod si diuisa est tutela inter duos
tutores,vnus pupilli, puta,quia cōcessa est administratio
rerum prouincialium vni, & alteri rerum italicarum,
si tutor præpositus rebus prouincialibus mutuet pecu-
niam sibi reddendam in Italia in certo loco ipsius Italiæ,
poterit illam pecuniam in tali loco Italiæ petere ratione
huiusmodi prorogationis. licèt aliàs non habeat se intro
mittere de rebus Italicis. ¶ Aliqui tamen respondent
ad l.quęro.quod ibi loquitur in contractibus,qui regulā-
tur a partium cōuētione. sed hic in iurisdictione iudicis,
quæ regulatur a iuris dispositione.facit,quod habetur in
capitulo fin.infra eodem.& licèt responsio videatū colora
ta,tamen pro argumento facto ex d.l.facit,ꝙa tutores cē
sentur habere quodammodo quandam iurisdictionem
in rebus sibi commissis.l.inter tutores. ff.de admi.tut.&
facit, quod habetur in l.j.ff.de tutelis.& ꝑ prędictis etiā.
facit,quia aliàs de iure canonico frustratoria esset proro-
gatio de loco ad locum, si non posset fieri nisi ad locum
eiusdem iurisdictionis: etiam sine aliqua prorogatione
78 † pōt Episcopus in qualibet parte suę diœcesis cognosce-
re de causis.vt in c.cum Episcopus. de offic.ord.li.vj.& ꝙ
possit fieri prorogatio de loco ad locum non suæ iurisdi-
ctionis tenuit gloss.notabilis,& singularis in capitulo,vt
litigantes.de offic.ordi.libro sexto.& sequitur etiam Cy.
79 in dicta l.si qui ex consensu.† gloss.tamen in dicto capitu
lo.vt litigantes. videtur velle,quod ita demum procedat
prorogatio si interueniat consensus iudicis illius loci, in
quo alter iudex vult procedere. nam alias non posset in
loco nō suæ iurisdictionis procedere sine cōsensu iudicis
illius loci. per id,quòd habetur in capitulo j.de offic.or-
dina.libro sexto. & in capitulo.Episcopum.viij.quæstio.
ij.Cy.tamen in dicta l.si qui vult. quod nō requiratur cō
sensus dicti iudicis,sed sufficiat,quod non prohibeat aliū
iudicem ibi procedere. argumen.l.iniuriarum.§.penult.
ff.de iniurijs. & eius, quod legitur,& notatur in l.diuus.
ff. de seruitu. rusticorum prædiorum. potes dicere con-
cordando opin. vt etiam hic satis videtur sentire domi.
Anto.& etiam domi.Florenti.quod si iudex alterius loci
sciat alium iudicem in eo loco procedere, & non con-
tradicat, tunc procedat prorogatio, quia tacitè videtur
cōsentire,ex quò prohibere potest,& nō prohibet.argu.
l.sæpe.de re iudi.ff.& c.penul.de re iudi. Secus si ignora-
ret: quia non debet actum iurisdictionalem propria au-
toritate vnus iudex in loco alterius iudicis sine eius vo-
luntate exercere: per id,quod habetur in dicto c.Episco-
pum.& in dicto c.j.de offic.ordina.libro sexto. nec ob.d.
l.iniuriarum.§.penul.quia loquitur in actu meri facti:pu
ta,quando quis venatur, vel aucupatur in prædio alieno
non prohibente domino,vel ipso ignorante: non autem
loquitur in actu iurisdictionali. Bald.tamen,vt refert hic
domi.Floren.dixit in dicta l.si qui ex consensu.quod etiā
si iudex territorij non prohibeat, non potest alius iudex
iudicare,vel procedere in illo territorio. quia iurisdictio
ordinaria cohæret territorio.l.fin.C.vbi,& apud quos re-
stitutio.in integrū.pe.sed verior est contraria opin.secun
dum eum:pro qua benè facit dictum capitu. Episcopum.
cum dicit,cum voluntate, &c.nam secundum eum satis
dicitur iudex territorij velle,ex quò non prohibet, cum
possit.facit,licèt non alleget dictum capitulo.penul.& di
80 cta l.sæpe.† Nec obstat,quod iurisdictio cohæret territo-
rio: quia illud est verum,quò ad hoc,vt in territorio pos-
sit iudicari etiam partibus inuitis.Extra territorium verò
non potest partibus inuitis,sed cōsentientibus illis,& iu
dice territorij non resistente, est enim tunc secundum eū
perinde,ac si accumuletur territorium territorio. facit,ꝙ
81 legitur in capitulo nouit.j.titu.j.¶ † An autē iudex vnius
loci inter suos subditos in loco alterius iudicis non pro-
hibentis, sed consentientis possit exercere iurisdictionē
inuitis ipsis subditis,vel eorum altero, Hostien.tenuit,ꝙ
sic,ex quò alter iudex,cuius est territorium,consentit.&
de hoc notauit ipse Hostien. vt refert hic domi. Anto.in
capitulo nouit.infra titu.j.& supra de vsu pal.in c.ex tua-
rum.sed contrarium communiter tenetur:quia extra lo-
cum suæ iurisdictionis, iudex,vt dixi.s̄.censetur priuata
persona quò ad exercitium iurisdictionis. ideo subditis
ipsius inuitis, vel eorum altero non poterit cognoscere.
quod intellige verum saluo eo,quod dicitur de Episcopo
expulso a suo Episcopatu.vt in clemen.j.de foro compe.
sed consentientibus suis subditis benè posset cognosce-
re,ex quò iudex territorij consentit,vel non prohibet,&
de materia per Ioan.Andre.in capitulo nouit.infra titu.j.
& ibi etiā patet, quod in qualibet parte suæ iurisdictio-
nis potest iudex expedire etiam facta alterius loci suæ iu
82 risdictionis.† Et prædicta quatenus dictum est de proro-
gatione

gatione de loco ad locum,procedũt in iudice ordinario.
in delegato autem Papæ dixit Hostiē.quòd non erat du-
bium , quòd poterat fieri prorogatio de loco ad locum.
quia quilibet locus est ei subiectus, tunc representet vi-
cē Papę , cui quilibet locus est subiectus.& ideo licèt nõ
cohęret partes trahi vltra duas dictas secundum hæc tē-
pora,vel vnā hodie,vt in c.nonnulli.s̄.de rescriptis.& in
c.statutum.§.j.eo.tit.in vj.tamen de voluntate partiũ vi-
detur,quod possit cognoscere , & hoc poterat procedere
olim. hodie autem extra locum,in quo est facta ꝯmissio,
etiam de voluntate partiũ nõ potest delegatus cognosce
re,vt est tex.in d.c.statutum.in §.in nullo.præallegato.&
per hoc habes plenè de ista prorogatione de loco ad lo-
83 cum.¶†Aduerte tamen,inquantum dixi, ꝙ qñ fit proro
gatio de loco ad locum alterius territorij,requiritur con-
sensus iudicis loci,ad quem fit prorogatio.nam Host.hic
dixit,ꝙ sufficit consensus iudicis regentis prouinciā, vel
dioecesim,in qua est locus,ad quem fit prororogatio.sed
certè,vt hic etiam dicit do.Ant.consensus iudicis regen-
tis prouinciā nõ sufficeret,nisi quò ad locũ suę dioecesis,
84 per id,qđ habeť in c.pastoralis . de offic.ord.† Sed iuxta
prædicta põt quæri,nunquid possit fieri ꝓgatio de casu
in casum:vt qñ data est iurisdictio sub certa conditione,
& reuocatur in dubiũ,an possit fieri ꝓgatio ante euen-
tũ ꝯditionis ad aliũ casum,quàm comprehensum in con
ditione. Exemplum potest poni in iudicibus datis cum
clausula:quòd si non omnes,duo : antequam constet de
alterius impedimento,an tunc possit duorum iurisdictio
prorogari . Item potest poni exemplum in iudice appel-
lationis,qui de principali cognoscere potest,si super in-
terlocutoria profertur sententia pro appellante. in c.non
solũ.de appel.in vj.Inn.tenuit , quod sic.s̄.e.c.prudẽtiā.
85 in princ.sed contrariũ cõiter teneť,† quia ante euentum
cõditionis iudex nullā habet iurisdictionem,nec quò ad
habitum,nec quò ad exercitiũ.l.cedere diē.ff.de ver.sig.
ergo prorogari non põt:qa ꝙ non est,extendi,vel proro-
gari non potest.facit, qđ habetur.s̄.eo.c.significantibus.
& C.de iur.om.iud.l.priuatorũ . & j̄.de despon.impu.in
c.ad dissoluendũ.nec ob.pręallegatũ.c.j. de appel.libr.vj.
quia respondet ipsemet Inn.in c.de causis.supra eodē.ti.
quòd ibi non est propriè prorogatio iurisdictionis : cum
ibi loquatur, quando appellatum fuit ad Papam , qui in
omni casu habebat iurisdictionem, sed potius cuiusdam
exceptionis obmissio.vnde nõ ꝓcederet tex.ille inquātũ
vult,quòd obmisso articulo appellationis de partium cõ-
sensu posset procedi in principali , si appellatum esset ad
inferiores a Papa : vt ibi etiam notatur. & facit etiam qđ
habetur in eod.ti.& lib.c.Romana. & sic ibi potius ꝓba-
tur contrarium eius, quod dicit Inno.in d.c.prudentiā.s̄.
86 eo.tit.† Item iuxta prædicta potest dubitari , an procedat
prorogatio de causa ad causam,& cõiter cõcluditur,ꝙ ad
eām similē,seu similis naturæ ꝓcedere põt ꝓgatio: nõ
autem ad causam dissimilem.& pro hoc facit,quia in ha-
bentibus simbolũ.i.similitudinē, facilior est transitus,vt
legitur,& no.in l.in rem.§.item quæcũq;.ff.de rei vendi.
& in cle.j.de elec.vnde si quis est deputatus iudex ad cau
sas criminales,nõ poterit in eum prorogari iurisdictio in
causis ciuilibus,nec ecõtra.facit.l.solemus.§.latruncula-
87 tor.ff.de iudi.† Et quod dixi deputatum ad causas crimi-
nales non posse cognoscere etiam ex prorogatione de
causis ciuilibus,intellige principaliter:sed incidenter be
nè potest se intromittere de causa ciuili : vt probatur
in l.interdum.§.qui furem . ff.de furtis . vt patet , quòd
si procedatur contra furem criminaliter coram iudice
maleficiorum , & iudex reperiat furtum esse commis-
sum , poterit punire furem ad pœnam criminalem , &
etiam incidenter faciet restitui rem furatam : vt ibi pa-
tet.& not.etiam Innocen.in c.cum oporteat. infra de ac-
cusa. & sic incidẽter se intromittit iudex causę criminali

de cā ciuili: sed principaliter nõ posset se intromittere &
ex prorogatione,vt prædixi:cum causa ciuilis sit diuisibi
88 lis a criminali,& plus etiā † dixit Cy.in l.j.C. de iur.om.
iud.& in l.testamenta.C.de testa.ꝙ si iudex sit deputatus
ad causas mercantiæ , non poterit ꝓrogari iurisdictio in
eum in alijs causis:quia tunc non esset prorogare,sed de
nouo dare:ex quo in alijs nullam habet iurisdictionem,
quod est bene notandum.Et per hoc patet,quod duo fo-
renses possent prorogare causam mercantiæ alibi cõtra-
ctam in iudicem mercantiæ ciuitatis Bononiæ, sed non
aliam causam.nec etiam ciues Bononienses possent quò
ad alia causam prorogare ipsius iurisdictionem.d. tamen
Floren.hic videtur tenere contrarium ex eo,quia iurisdi
ctio est genus:vt habetur in l.j.& in l.imperium.ff.de iu.
om.iud.& sic comprehendit sub se omnes alias species.
& ideo secundum eum videtur,quod si quis habet iuris-
dictionem in vna specie,possit ꝓgari ad aliam speciē ,
nec ob.secundum eum dicta l.testamenta.quia dicit, qđ
non probat id,quod dicit Cyn.sed certè ratio domi.Flor.
non videtur bona, nec videtur inferre necessariò contra
89 dictum Cyn.ex eo,† quia quando iurisdictio est conces-
sa in certa specie,tātum, genus dicitur limitatum ad illā
speciem.ideo tunc non trahitur ad aliam.argumen.l.ma
gis.ff.de acquirend.rerum dominio.& pro hoc etiam be-
ne facit dicta.l.testamenta. vbi iudex deputatus , vt corā
eo fiat insimulatio testamentorum,non habet de alijs se
intromittere , nec alij iudices habent se intromittere de
insinuatione:vt ibi patet.& eod.titu. in l.consulta.¶ An
autem in causis criminalibus possit fieri prorogatio in iu
dicem non suum,qui tamen habeat cognitionem simi-
lium causarum.dictum fuit supra super gloss. penulti. &
ibi etiam dictum fuit de causis mixti,& meri imperij,&
90 etiam de causis spiritualibus . Et per prædicta † satis ap-
paret ratio, quare in iudicem secularem non potest fieri
prorogatio de causa spirituali.nam ipse non habet cogni
tionem talium causarum.infra de ordi.cogni.capitu.tuā.
Et per hoc etiam potest patere ratio, quare clericus non
potest prorogare iurisdictionem in iudicem secularem .
nam causa,quę tractatur contra clericum,ratione perso-
næ ipsius clerici,quodammodo censetur spiritualis.& iõ
non potest fieri prorogatio in iudicem secularem : quia
non habet cognitionem similium causarum : cum non
possit cognoscere contra clericum.¶ Quod intellige ve-
rum , nisi in casu speciali ratione feudi. secundum nota-
91 ta,in capitulo cæterum . infra de foro competen. † & est
etiam ratio,quia in fauorem publicum ordinis clericalis
fuit clericis concessum ex priuilegio , vt non possent
conueniri coram iudice seculari. cui quidem iuri renun-
tiare non possunt clerici.infra de foro competen.capitu.
si diligenti.& C.de Episcopis.& cleri.authen.statuimus.
quare autem clericus non possit prorogare iurisdictionē
in iudicē aliũ ecclesiasticũ sine consensu sui iudicis,infe
rius tangetur,& ex prædictis patet,an iurisdictio ciuilis ,
vel criminalis,possit prorogari,& similiter quid de iuris-
dictione spirituali:quia potest fieri prorogatio in haben-
tē cognitionē similiũ causarum. Et satis etiam patere po
test quid de iurisdictione seculari,an possit prorogari,qa
in alium habentem ptātem secularem potest prorogari.
¶ Quid autem si esset iurisdictio ciuilis,sed subdita iudi-
ci , qui non est de tēporali iurisdictione ecclesiæ,an pos-
sit prorogari in iudicem habentem cognitionem similiũ
causarum,qui sit de temporali iurisdictione ecclesiæ, vel
ecõtra, dixi superius,qđ sic,ideo hic non insisto.de pote
state aũt fori pœnitentiali, an illa possit prorogari dixi s̄.
92 ideo similiter nõ insisto.¶ †Sed potest dubitari,qđ de iu-
risdõne voluntaria,an in illa hēat locũ prorogatio , sicut
in iurisdictione contentiosa. odofre. vt hic refert domi.
Anto. circa quartum membrum principale dixit , quod
nõ,quo ad potestatem dandi tutorem.per l. muto. §. tu-

toris.ff.de tutelis.secus quò ad potestatem emancipandi.
domi.vero Anto.hic concludit,quod iurisdictio volunta
ria potest prorogari,nisi sit de reseruatis Principi:quo ca
su non posset fieri prorogatio in inferiorem:quia non ha
bet cognitionem similium causarum: & ideo non pote-
rit fieri prorogatio in eum per id, quod legitur, & notat
in lege prima.C. de iurisdi. om.iudi. quò ad parem autē
non poterit prorogari secundum eum sine consensu sui
iudicis:per text.in capitulo. per venerabilem. §. rationi-
bus infra qui filij sint legi.vbi patet,quod non potest fie-
ri legitimario per Papam de eo, qui nō est subditus tem
porali iurisdictioni ecclesiæ sine consensu Principis, vel
alterius non recognoscentis superiorem cuius est subdi-
tus ille,qui vult legitimari,& sic residet do.Ant. Sed ad-
uerte quia l.muto.§.tutoris. nihil dicit de prorogatione,
sed dicit,quod datio tutoris est mixti imperij, vt ibi colli
gitur iuncta gl.& sic potius probat, quòd non posset de-
93 legari:vt etiam tangit gloss.† tamen fortè.Odofre.voluit
allegare a simili. sed argumentum non est bonum. quia
causæ criminales non possunt delegare l. iubere cauere
cum ibi notatis,& l.imperium ff.de iurisdi.om.iud. & ta
men in eis potest fieri prorogatio,vt superius est dictum.
fortè tamen dictum Odofre.potest saluari ex eo,quia pu-
pillus non est babilis persona ad prorogandum:vt notat
Cy.in l.si qui ex consensu.C.de Episco.audien. & etiam
94 superius tetigi super glo.fina.¶ † An autem aliàs iurisdi-
ctio voluntaria,si nō est de reseruatis Principi,possit pro-
rogari.Odofre.videtur velle quod sic:& idem videtur vel
le domi.Anto. si fiat in habentem alias similem potesta-
tem.& pro ista opin. videtur casus in l.j. coniuncta gloss.
de emancipa.liberorum. & hanc partem tenuit expresse
Bald.in l.repetita.C.de Episco.& clericis.& sic in potesta
te emancipandi,vel etiam manumittendi videtur, quod
possit habere locum prorogatio, vt fiat etiam coram iudi
ce aliàs non suo, dummodo aliàs habeat potestatem su-
per similibus causis.Sed in contrarium videtur esse glos.
ordinaria in l.est receptum.ff.de iurisdi.om.iudi. pro qua
videtur casus in l. apud.ff.de manumis.sed illam gloss. vt
refert Ange. in dicta l.est receptum. reprobabat Ray. ex
eo,quia si iurisdictio contentiosa,quę est fortior,sui natu
ra,cum reddatur in inuitum l.inter stipulantem.§.j.ff. de
verborum obliga.potest prorogari l.j.& ij.de iudic.& di-
cta l.est receptum.ergo fortius poterit prorogari volunta
ria.& pro hoc etiam bene facit l.emancipari.ff.de adopt.
& l.etiam §.fina.ff.de man.vindicta.non respondet tamē
ad l.apud.sed potest dici, & responderi,prout habetur in
quadam apostilla quę dicitur fuisse Dyn.in dicta l. apud,
quod inquantum ibi dicitur, quod apud parem non po-
test qs manumittere,debet intelligi ex vi propriè iurisdi
ctionis, ex quò aliàs non est suus iudex: sed bene potest
manumittere ex vi prorogationis: per id quod habetur
in dicta l.est receptum. & in dicta l.j.C. de emancipatio.
libe.& in dicta l. emancipari. & in dicta.l. etiam §.finali.
95 ¶ Iuxta prædicta † tangit hic domi.Ant.in quarto mem-
bro principali,quid de potestate notarij, an possit de vno
officio ad aliud prorogari:& tenet quod non post Guiliel.
in dicta l.repetita.per dictam l.repetita.& per l.prima.C.
de sportulis.vnde dicit Bal.in dicta l.repetita. quod nota-
rius deputatus ad vnum officium, non habet se intro-
mittere de officio alterius. allegat, quod notat glos.no-
bilis in lege quicunq;.C.de execu.& ac.li.xij.Et per præ-
dicta etiam dicit, quod si aliqui notarij sunt deputati ad
scribendum acta, non poterit alius notarius illa scribe-
re etiam ex consensu partium, quod videtur intelligen
dum, nisi hoc fieret ex causa, & de autoritate iudicis:vt
quia fortè impeditus esset notarius deputatus.argumen.
eorum quæ habentur in l.vna. ff.de offic.consulis. & fa-
cit ad materiam, quod legitur, & notatur in capitu. cum
p.tabellio.infra de fide instrumen.& in dicto cap.per ve-

99 nerabilem.qui filij sint legi.¶ † An autem potestas arbitri
qui non propriè dicitur habere iurisdictionem,sed notio
nem.l.ait prætor.ff. de re iudica.possit prorogari, certum
est,quòd sic. quia talis potestas pendet a partium consen
su.l.non distinguemus.§.de officio.ff.de arbi.& tetigit et
97 hic gloss.fi.in versicu.arbitrium.¶ † Vlterius potest quę-
ri, an iudex ipsorum prorogantium eo casu quo proro-
gatio fieri potest,possit eos impedire: cōtra tenet,quòd
non.per ea quæ habentur in l.j.ff.de iudi.& in l.ij.ff.de iu
di.nam talis prorogatio est beneficium a iure cōcessum,
vt patet in dictis iuribus. & ideo non est alicui auferen-
dum.de reg.iur.c.indultum.in vj.& pro hoc etiam faciat,
quia non censetur fieri præiudicium proprio iudici,quia
etiam econtra alij extranei poterunt in eum facere pro-
gationem,sine consensu suorum iudicum.ar.l.de fideicō
misso.C.de transa.¶ Fallit tamen hoc in clericis,qui non
possunt prorogare sine consensu sui Episcopi, etiam in
alium iudicem ecclesiasticum, vt etiam hic dixit gloss.fi.
98 in fine sui † quæ autē fuerit rati specialitatis satis insistit
Bart.in illa assignanda in dicta l.j.§.& post operis.ff.de no
ui oper.nun.tamen considerato, quòd hoc procedit etiā
in simplici clerico,qui nullum habet beneficium,per ca
pitulū significasti.de foro compe.quod indistinctè loqui-
tur,nō videtur posse assignari bonam rationem diuersita
tis. ¶ Potest tamen dici, quod illud operetur fauor ec-
clesiasticæ iurisdictionis. hæc tamen ratio videtur infer-
re, quod quando laicus esset de temporali iurisdictiono
ecclesiæ,& sic de iurisdictione iudicis ecclesiastici, quod
non posset prorogare sine consensu iudicis ecclesiastici.
quod tamen non reperitur iure cautum,immo potius cō
trarium per tex.in d.c.significasti a cōtrario sensu,inquā-
tum solum loquitur de clerico.& etiam superius post do.
Anto.tenui contrarium.& ideo malè potest assignari bo-
na ratio specialitatis,nisi sic placuit Papę.facit,quod legi
99 tur in c.si quādo.de rescriptis. † Fallit etiā in feudatarijs,
& vasallis,qui non possunt sine consensu domini proro-
gare super re feudali.per id,quod not.Innoc.de iudi.in c.
cæterum.& gloss.in l.imperialem.§.penul.de prohi. feu-
di alie.per Federicum.& tetigit etiam superius. & tangit
Barto.in dicta.l.j.§.& post operis.ff.de operis noui nunti.
Et ratio esse potuit, quia dominus feudi habet directum
dominium in re feudali,& vasallus vtile tantum:vt legi-
tur,& notatur in dicto capitulo j.§.rei. de inuestitura fa-
cta de re aliena.& de capitulis coradi.c.j.in vsibus feudo-
rum,& infra de re iudi.c.cum Bertoldus,ad finem. & sic
videtur remanere conclusio, quòd regulariter non po-
test impediri, vel prohiberi prorogatio. fallit in duobus,
100 de quibus dixi.† tamen volendo latius hoc declarare,po
tes dicere,vt hic etiam tetigit.do.Ant.circa quintum mē
brum principale:nam quandoque agitur de impedienda
prorogatione iudicis delegati: & si sit datus a Principe,
clarum est, q potest illum impedire.l.ij.§.si & iudex.ff.
de iudi. ¶ Si verò sit datus ab inferiore.do.Anto.videtur
velle,quòd non possit phibere.sed gloss.videtur velle cō
trarium in dicta l.si & iudex. & hoc videtur verius. cum
delegans possit limitare potestatem delegati.per id quod
habetur s.eodem.venerabili. & de rescriptis. cū dilecta.
101 † Aut loquimur de iurisdictione ordinaria prorogandis
& tunc,vt dixi, videtur,quod regulariter non possit pro-
hiberi, nec requiratur consensus iudicis partium proro-
gantium. Aliqui tamen tenent contrarium, quando iu-
dex prius hēret commodum sportularum, si cognouisset
de causa.sed Cynus in l.si qui ex consensu. sæpius allega
ta tenet contrarium: ex eo, quia sportulę videntur dari
propter laborem, quem quis habet in cognoscendo de
causa.ideo cum releuetur a labore iudex proprius: quan
do alius cognoscit ex iurisdictione prorogata, non vide-
tur,quòd de hoc habeat conqueri.ar.c.cum cessante. in-
fra de appel.& p hoc etiā,vt dixi. qa ecōtra extranei po-
terunt

terunt in eum prorogare, & pro hoc etiam, quia vt dicit Cy. in d. l. si quis ex consensu ordinarij de iure non debet habere sportulas: vt notatur. J. de vita & honest. cleri. cum ab omni. quod intellige, vt ibi dixi. Guido tamen de Suzaria, vt refert Ioan. And. in addi. Specu. in ti. de compe. iud. adi. §. j. super ver. sed quid in delegato. dicit, quod antequam fiat prorogatio, poterit prohibere suus iudex ne fiat, sed post illam factam non poterit impedire, & hoc in ciuilibus. ¶ Quid autem in criminalibus statim dicã, sed vt dixi. s. Cy. in d. l. si qui ex consensu. & etiam d. Ant. hic videtur sequi, remanet in conclusione, q in ciuilibus non possit impediri prorogatio, ex quo est beneficiũ sim
102 pliciter a lure concessum, per id quod s. dixi. † in criminalibus autem Guil. de Cu. in l. ij. ff. de iudi. dicit quod si iudex loci delicti requirat delinquentem, vt sibi trãsmittatur, ad hoc, vt puniat eum, q hoc facere poterit, & sic ad præiudicium ipsius iudicis, & publicum, non poterit fieri prorogatio, quin possit repetere ipsum delinquentẽ, vt ipsum possit punire in loco delicti, quia hoc ius est publicũ, qa pacto priuatorũ tolli nõ potest. in Auth. vt nulli iudi. §. si quis vero comprehensorum. coll. ix. & l. si cui. §. ijsdem. ff. de accu. Et tangit hic d. Ant. circa quartũ mẽ-
103 brum. † Sed circa quintum membrum aliter dicit. nam dicit, q non poterit prohibere prorogationem iudex loci delicti, nisi haberet iustam causam inhibendi: vt qñ quis vellet prorogare iurisdictionem in criminali in alium iudicem, vt sic ab illo absoluatur. Et subdit etiam, q si dubitetur, an facta prorogatione iudex suus possit procedere non obstãte prorogatione, concludit sm Guidonem de Suz. vt refert Io. An. in addi. Spe. de cõpe. iudic. adi. in §. j. super ver. sed nunqd in iudicẽ: q si est talis casus, vbi possit ex officio procedere, tũc possit procedere non obstante prorogatione, qđ credit verum. d. Ant. vbi allegaret iustã causam: alias locus esset præuentioni. per id, quod ha-
104 betur de foro cõp. in c. proposuisti. & sic residet. † Tu potes clarius concludere in criminalibus, qđ si nõ est casus in quo possit ex officio pcedere, nec appareat accusator coram iudice delicti, tunc procedet prorogatio, si fiet coram alio iudice: nec poterit tunc phibere iudex loci delicti, qa tunc sua non videtur interesse, nec videtur etiam tunc posse requirere, vt sibi fiat remissio, & ideo poterit procedi coram iudice, in quem facta est prorogatio: & tenebit iudicium isaluo nisi appareret, quod in fraudem esset facta prorogatio, ad finem, vt absolueretur, q erat cõdemnandus. quia tunc non noceret talis processus, si postea accuset corã iudice loci delicti: per id, quod habetur in l. si cui. in principio. & §. primo. ff. de accusatio. & ff. de præuarica. l. ij. & ff. de collu. deteg. in l. si non iusto. si aũt sit casus in quo ex officio potest pcedere, tunc si nõ fuit in negligentia, non potuit præuenire per l. ij. §. frater. & l. si maritus præuenerit. ff. de adul. & ideo posset repetere delinquentem, vt sibi remittatur, & prohibere prorogationem. ¶ Si autem fuisset in negligentia, vr q tunc potuit præueniri: per dictã l. ij. §. si. & l. si maritus. & facit qđ habetur in d. c. proposuisti. & sic non posset repetere reũ, nec prohibere prorogationem, nisi appareret, q in fraudem fieret ipsa prorogatio: per ea quæ dixi supra. ¶ Et qđ dixi. s. de remissione delinquẽtis fienda ad locum, seu iudicem loci delicti procedit de iure communi. vt patet in d. §. si vero quis comprehẽsorum. & in auth. si vero. C. de
105 adul. † An tñ talis remissio fieri debeat de necessitate, an vero de vrbanitate, notauit gl. in cle. pastoralis. in verbo de more. de re iud. & tangitur in d. l. si cui. §. ijsdem. cõiter tamen hodie non fit talis remissio, quando loca sunt sub diuersis dominis. ¶ Et adde etiam prædictis vnũ casum in quo in prorogatione requiritur consensus sui iudicis, puta quando agitur de progatione iudicis circa referendarium Principis: quæ tunc nõ posset fieri in alium et habentẽ æqualem, vel superiorem ptãtem, sine cõsensu ipsius superioris: vt patet in c. per venerabilem. §. insuper. qui filij sint legi. vbi Papa non potest legitimare subditum Impe-
106 ratori, sine cõsensu ipsius Principis. ¶ † Vlterius iuxta pdicta potest quæri per quem actum fiat prorogatio. potes concludere, vt hic etiam tangit do. Ant. circa tertiũ mẽbrum principale, q aliqñ partes paciscuntur de respondẽdo coram iudice non suo, & tunc per talem actum nõ fit prorogatio. l. si conuenerit. ff. de iuris. om. iudic. & idem si fiat pactum de prorogando, quia aliud est progare, aliud pacisci de prorogando. facit qđ legi. & no. in l. in bonæ fidei. ff. de eo quod certo loco. & in c. pen. de elec. lib. vj. dicit tamen notabiliter Guil. de Cu. in l. j. & ij. ff. de iudic. q quatenus ageret ex stipulatione ad interesse, si est interposita, vel etiam ex pacto nudo de iure canonico, eo casu quo agi posset, vel ad pœnam, quando illa esset apposita, si non seruaretur conuentio, & conuentio non seruetur, satis intelligitur prorogata iurisdictio illius iudicis corã quo promittunt respondere, vel cuius iurisdictionem pmittunt prorogare. nam quò ad illud videntur quodammodo ibi contraxisse. facit. l. contraxisse. ff. de act. & obli. & hoc sequitur Raynerius in d. l. j. licèt Pe. ibi contra. qđ
107 tene menti. quandoque vero partes prorogant † iurisdictionem in iudicem non suum: & tunc si hoc faciunt extra iudicium, vr velle. d. Ant. q non surgat prorogatio. sed contrarium videtur velle Iac. de But. in l. j. C. de iurisd. om. iudi. potes concordare opi. quia vbi in prorogatione non requiritur consensus iudicis, quod qñ fit, dixi super gl. si. tunc procedat opi. Butr. sed vbi requireretur, tunc proce-
108 dat opinio do. Anto. ¶ † Interdum vero partes præsente iudice consentiunt in illum, & prorogãt iurisdictionem, subijciendo se iudici non suo: & tũc per talem actum prorogatur iurisdictio per l. est receptum. ff. de iur. om. iud. & hoc etiam tenet Guil. secundum d. Ant. in d. l. j. ff. de iud. & per hoc etiam dicit esse casum in c. j. de iud. facit quod habetur ij. q. vij. c. nos competenter. & vr etiam probari in d. l. j. ff. de iudicijs. gl. tamen in l. j. de iudi. videtur velle quod ante litis contestationem nõ surgat prorogatio. sed
109 an bene dicat, parebit ex sequentibus. † Interdum vero partes nihil conueniunt, sed simpliciter litigãt coram iudice, tũc si quæritur per quem actum inducatur prorogatio iurisdictionis, quidam per actũ solius contestationis, & hoc tenet gl. in d. l. j. ff. de iudi. Bar. vero. in l. sed & si susceperit. ff. de iudi. & in l. quidam consulebat. ff. de re iud.
110 dicit, † quidam sunt actus, qui fiunt coram iudice, per quos, nec tacitè, nec expressè consentitur in iudicem: vt quia petitur æditio libelli coram eo, vt sic possit reus deliberare, an vellit cedere, vel cõtendere: vel præstatur satisdatio de iudicio sisti: nã illa vr habere in se tacitã conditionem, si & inqtum qs teneatur sistere: primũ videlicet de libello probatur per l. nõ vr. ff. de iud. sm vero de satisdatione pbatur per ea quæ habent in auth. offeratur. C.
111 de litis cõte. † Quidam vero sunt actus per quos in iudicem tacitè consentitur, vt qñ opponitur aliqua exceptio dilatoria: nam tacitè vr opponens petere a iudice, vt sup illa pronunciet, & tũc ex tali actu, ex quo tacitè vr in iudicẽ consentire, et circa litis cõte. inducitur progatio. allegat, qđ hr in d. l. sed & si susceperit. & in l. fi. C. de exce. Et per hoc vr, q postea, licèt lis non esset adhuc contestata, non possit opponi exceptio ꝯ iudicem, nisi esset exceptio excõicationis, quę in qualibet parte iudicij potest obijci. in c. excommunicationem. de excep. & eo. tit. c. pia. in vj. & hanc opin. etiam tenuit glos. in capitu. inter monaste-
112 rium. de re iudic. & etiam Iuno. ibi. † Alij vero dixerunt, q ante litis contestationem, nunquam fit prorogatio. & ideo quandocunque ante litis cõtestationem poterit opponi exceptio declinatoria, seu dilatoria, si non fuit præfixus terminus ad proponendas dilatorias. iuxta. c. pastoralis. de exce. & hanc opi. voluit gl. iuris ciuilis in d. l. j. ff. de iudi. vt s. dixi. & istam etiam videtur sequi Io. An. in c. inter mo-

ter monasterium.de re iudi.& etiam Hosti.in summa.de
except.quò ad hoc,vt non præcludatur via declinatorijs
ante litis contestationem. ¶ An autem alio respectu in-
ducatur prorogatio. Ia.de Bu.in l.j.C.de iurisom.iudi.&
in l.j.& ij.de iudi.dicit,quòd eoipso,quòd in iudicem cõ
sentitur expresse,vel tacitè ante litis contestationem sta-
tim prorogatur iurisdictio, sed reuocabiliter quousq; lis
cõtestetur. vel si dicatur,quòd demum ꝓrogatio fiat per
litis contestationem,necesse erit dicere, quòd acta,quæ
præcesserunt contestationem fuerunt nulla, tanquam fa
cta coram iudice non competenti, ex quò nõ erat iudex
partium:sed secuta cõtestatione trahitur retro ꝓrogatio,
& validantur ante gesta.primum tamen videtur rationa
bilius,videlicet,q fiat ꝓrogatio eoipso,q consentitur in
iudicem,sed reuocabiliter quousq; fiat cõtestatio. & hãc
partem tenuit Io.An.in addi.Spe.in tit.de cõpe.iudi.adi.
§.j.super ver.sed quid erit. & de hoc etiam dixi in c.inter
monasterium.j.de re iudi. Et sic patet,q licèt quando par
tes cõsentiunt in iudicem non suum ante litis cõtestatio
nẽ fiat prorogatio,q͂a tamen fit reuocabiliter, poterit po
stea opponi declinatoria cõtra iudicẽ. & hoc etiam seq-
tur Io.An.in d.c.inter monasterium.j.de re iudi.licèt gl.
ibi,& Inno.teneant contrariũ,& etiam Bart.in d.l.quidã
cõsulebat.sed videtur,q non benè per p̃dicta,& hæc ꝓce
dunt,q͂n iudex erat funditus nõ suus ipsorum litigantiũ.
si autẽ fuisset iudex, sed potuisset exceptione repelli, an
hoc casu idem sit dicendũ,vt etiam dato, q per aliquem
actum cõsensum sit in iudicẽ ante litis cõtestationẽ, ni-
hilominus possit opponi aliqua declinatoria contra eum
pẽdet ex ijs,q͂ plenè dixi in d.c.inter monasteriũ. ¶ Vlti-
mo est sciendũ, q d.Ant.hic materiã ꝓrogationis tracta-
uit.primo præmittendo vnũ:secũdo reducendo materiã ad
113 septẽ membra.¶ † Quò ad primum dicit,quòd ꝓrogatio
põt considerari tripliciter,primo respectu materiæ,circa
quam fit ꝓrogatio. & hoc modo cõsiderando dicimus,q
quãdoq; fit ꝓrogatio de re ad rem, quandoq; de tempo-
re ad tempus,quandoq; de ꝑsona ad personam,quando-
que de loco ad locum,quandoq; de vno casu ad alium ca
sum. Secundo modo põt cõsiderari respectu causæ a qua
114 surgit immediatè ꝓrogatio † & hoc respectu dicimus,
q duplex est ꝓrogatio: nam quædam est iuris, & tacita,
quædam autem hominis,& expressa. de prima patet exẽ
plum.s.eo.c.j.& etiam ex ijs,quæ dixi super glo.fi.in ver.
itẽ personæ. & in versiculo.& tunc ꝓrogatur.de secunda
satis patet in l.j.& ij.ff.de iudi.& s.eo.de causis. ¶ Quali-
ter autem multis modis,quis sortiatur forum habetur in
c.j.de foro competen.Tertio modo potest cõsiderari ꝓro
gatio respectu materię,quę subijcitur ꝓrogationi,& hoc
115 modo dicimus,† quòd quædam est prorogatio causę ci-
uilis,seu iurisdictionis ciuilis,quædam iurisdictionis cri
minalis,quædam iurisdictionis spiritualis,quædam pote
statis pœnitentialis,quædam iurisdictionis contentiosæ,
quædam iurisdictionis voluntariæ, quædam iurisdictio-
nis ordinariæ,quædam delegatę,quędam simplicis notio
nis. & huius vltimum patet exemplum in potestate arbi
tri,qui dicatur habere notionẽ,& non iurisdictionẽ.l.at
prætor.ff.de re iudi.hoc præmisso reducit materiam ad
septem membra principalia. primo quid sit prorogatio,
secundo, an in quolibet casu ꝓcedat prorogatio. tertio,
quæ exigantur, vt valeat prorogatio. quarto,an in omni
spẽ iurisdictionis locum habeat prorogatio. quinto, an
per superiorem possit prorogatio inhiberi.sexto,an ex vi-
ribus prorogationis impetratur potestas eius, qui aliàs
est suus iudex prorogantiũ. septimo qualis sit iurisdictio
116 prorogata. † Ad primũ dicit, quòd prorogatio est rei li-
mitatę respectu personę loci, tẽporis, casus,vel alio mo-
do ad alium,vel aliam,aut aliud extensio. Exempla pos-
sunt poni per ea, quæ tanguntur in gloss. & quæ super
illa sunt dicta. ¶ Quò ad secundum tractat, an pos-
sit fieri prorogatio de tèmpore ad tempus, vel de re ad rẽ
vel de persona ad personam,vel de loco ad locum,vel de
casu in casum: de quibus plenè dixi cum gloss.fin.super
ea. Sed aduerte: quia inquantum dicitur,prorogatio po-
test fieri de tempore ad tempus hoc est clarum in iurisdi-
ctione delegata.s.eod.de causis. & l.ij.§.si iudex.ff.de iu-
117 dicijs.¶ † Sed dubium est,an hoc procedat etiam in ordi
naria iurisdictione Hosti.vt hic refert Ioan.And.& etiam
do.Ant.dicit, quod quò ad subditos ipsius ordinarij non
habet locũ ista prorogatio,quia illa est perpetua:sed quò
ad extraneos videtur velle,quod possit prorogari tempo-
raliter ipsa ordinaria iurisdictio. demum videtur dicere,
quòd nec etiam in extraneos propriè videtur procedere
prorogatio de tempore ad tempus, ex quò ipsa ordinaria
est perpetua. sed dom. Anto.hic & d.Gaspar de Cald.di-
cit, quòd si daretur, quòd iurisdictio esset temporaliter
concessa ordinario, posset tunc de tempore ad tempus
prorogari sicut,& quælibet alia. & sic residet domi.Ant.
118 † Sed aduerte primo,quia inquantum Hosti.vult iurisdi
ctionem ordinariam esse perpetuam, hoc procedit in or-
dinario ecclesiastico:quia beneficia ecclesiastica non dan
tur ad tempus: vt legitur,& notatur in cap.pastoralis.vij.
q.j.sed ordinaria secularis benè est temporalis: vt patet
119 per id,quod habetur in l.fina.ff.de pęnis. ¶ † Item aduer
te in ordinario ecclesiastico si extranei prorogent iurisdi
ctionem in eum ad tempus, videtur quod de mero rigo-
re ex quo iurisdictio ordinario est perpetua, & illius re-
spectu fit prorogatio ipso iure durabit prorogatio etiam
post tẽpus. sed.poterit obijci exceptio propter cõuẽtio-
nem partium,nisi aliud tẽpus prorogetur ar.l.obligatio-
num ferè.§.placet.ff.de actio.& obligatio. ¶ In ordinario
autem seculari qui est temporaneus, videtur, quod sui
subditi nõ possint prorogare post tempus suę iurisdictio-
nis. quia per hoc posset eneruari iurisdictio successoria.
sed si extranei vellent prorogare, vt etiam post tempus
sui officij possit cognoscere, videtur, q non possint, si post
officiũ finitũ non remanet ptãs iudicandi in eo. secus si
remaneret, vt q͂a aliàs sibi data: nã tunc ꝑ pactum priua-
torũ non daret iurisdictio ei qui nullã haberet, sed ei qui
aliàs haberet,secus, q͂n finito officio nulla iurisdictio es-
set penes eũ.ar.l.priuatorum. C.de iur.om.iudi.& benè
facit, quod not.in Spec.in ti.de cõpe.iudi.adi.§.j.vers.qđ
120 si duo pisani.† Circa tertiũ principale dicit,q requiritur
q iudex habeat habitũ iurisdictionis,& etiam exercitiũ,
saltem quò ad quid, aliàs non posset fieri prorogatio.
Adde,q imo solus habitus videtur sufficere, per id quod
no.gl.de iudicibus cartularijs in l.j.ff.de iudi.vbi patet,q
licèt tales non habent exercitium iurisdictionis, tamen
121 q͂a hñt habitum, põt in eos fieri prorogatio. † Tangit ẽt
sub hoc membro,quid si est dubium, an quis habeat iu-
risdictionẽ, & in veritate nõ habet,an poterit prorogari,
seu fieri prorogatio in eum. Cõcludit,q si est dubium su-
per iurisdictione ordinaria,q tũc poterit fieri prorogatio,
nam eoipso,q est dubium, si opin.cõis habet ipsum esse
iudicẽ, lex dat sibi iurisdictionẽ.ff.de offi.p̃to.in l.barba-
rius.& sic põt intelligi,qđ no.Spe.in ti.de cõpe.iudic.§.j.
ver.quid si priuati.secus autem,quando, quò ad commu
nem opi.non esset iudex: quia tunc non haberet iurisdi-
ctionem: & sic non posset prorogari. in delegato autem
dicit,q si partes litigant certa scientia, quando eis est du
bium,an sit iudex propter nominis æquiuocationẽ,tunc
prorogatio fiet. allegat,qđ habetur in l.si quis in nomi-
ne.ff.de iudi.& facit etiam, quod no.Bar.in l.demonstra-
122 tio.ff.de condi.& demon.† Quid autem si aliqui consen
tiant in iudicem non habentem pœnitus aliquã iurisdi-
ctionem, & lite pendente superueniat, an hoc sufficiat,
quò ad validanda gesta ex vi prorogationis. Guido de
Suza.vt hic tangit d.Ant.in l.si qui ex cõsensu.C.de Epi
scopa.audien.dicit,q sic.sed hoc intellige verum, quãdo
superueniẽ

superuenit iurisdictio ex causa de præterito: nam tūc cō-
ualidantur gesta saltem, vt ex nunc, licèt non vt ex tunc.
l.obseruare.§.fina.ff.de offi.proconsul.secus si superueni
ret ex causa omnino noua: secundū notata per doctores
in l.j.C.qui pro sua iurisd.& facit quod habetur in l.mo-
123 mentaneę.C.qui legitimā personā.¶ †Et sub hoc mem
bro etiam tangit, quomodo requiritur consensus vtriusque partis, & quod non errent. nam error impedit proro
gationē. intellige, siue sit error facti, siue iuris: vt legitur
& notatur in l.ij.ff.de iudi.& si altera pars tantum erraret
etiam impediretur prorogatio: vt tetigi super gl.fi.¶ Sub
hoc membro etiam tangit, an requiratur consensus iudi
cis proprij.de quo dixi super fine gl.fi.& s.in ver.vlterius
potest quæri.& dixi etiā reperiri casum vltra id quod con
sueuit dici de clerico, & vasallo, in quo requiritur cōsen-
sus sui superioris, quando videlicet agitur de prorogatio-
ne iurisdictionis imperialis ad iurisdictionem Papalem,
& ecclesiasticam. & sic videretur innuere, quod ille qui
esset de temporali iurisdictione imperij, non posset pro-
rogare iurisdictionem in iudicem ecclesiasticum saltem
si sit de temporali iurisdictione ecclesiæ. quod non vide-
tur verum, per id quod dixi super gloss.fin.¶ Vnde ad il-
lum versiculum rationibus in d.§.insuper.potes dicere,
qđ ibi agitur de prorogatione fienda in referuntis princi
pi.facit quod ipse tangit circa quartum membrum, & qđ
124 etiam dixi in versi. vlterius potest quæri.¶ † Et sub hoc
membro etiam tractat, an requiratur consensus iudicis,
in quem fit prorogatio.de quo plenè dixi super gloss.ij.
¶ Aduerte tamen, quia dicit etiam, q dato q aliquo casu
non requiratur consensus ipsius iudicis in quem fit pro-
rogatio, quò ad valorem prorogationis. facit l.ij.§.conue
nire.ff.de iudi.tamen quo ad hoc, vt possit compelli sup
causa prorogata iudicare, videtur quod sit necesse, q con
sen seriealias non posset cogi.per id quod dicitur in simi-
li de arbitro in l.nj.§.tamen.ff.de arb.& tenet Spe.in ꝑal
legato.§.j.de compe.iudi.adi.versi.sed an iis.& sic etiā teń
det do.Ant.sed certè videtur posse dici, quod nedū si ex-
presse consentiat, sed etiam si tacitè: vt quia scit partes li-
tigasse, & litigare coram eo animo prorogandi, & nō cō-
tradicat.argu.c.penul.j.de re iudic.possit cogi ad iudican
dum cum regulariter tacitum, & expressum æquiparētur.
l.cum quid ff.si certum petatur.secus vbi non apparet de
consensu expresso, vel tacito. Et sub hoc tertio membro
etiam tractat per quem actum fiat prorogatio.de quo ple
nè dixi in versiculo vlterius iuxta prædicta. Et adde, vbi
quis promittit soluere in certo loco, ibi sortitur forum.l.
contraxisse.ff.de actio.& oblig. ¶ Circa quartum tangit
de causis criminalibus, & meri, & mixti imperij. Et de spi
ritualibus, & potestate excommunicandi: de quibus dixi
super glo.penulti.& tangit etiam de potestate pœniten-
tiali, de qua etiam ibi dixi.& de iurisdictione voluntaria,
& de potestate notarij, & de potestate, seu notione arbi-
trii: de qbus dixi in versiculo vlterius potest quæri.¶ Cir-
ca quintum, & sextum non insisto: quia plenè declaraui
in versiculo vlterius potest quæri. Etan septimum, scili-
cet qualis sit iurisdictio prorogata tangit illud, quod teti-
git hic gloss.fina. & quod ibi dixi super illa. tangit etiam
125 quid si est † appellandum a sententia lata in causa proro
gata, ad quem debeat appellari: dicit post Specu. in titu.
de competen.iud.ordi.§.j.versiculo, sed ad quem debeat.
quod appellabitur ad superiorem eius: qui cognouit ex
consensu partium, quia gradatim est appellandum, & nō
ad ordinarium.l.imperatores.ff.de appella.in c. dilecti lo
vltimo. Tu potes dicere, quod si erat delegatus poterit ap
pellari ad delegantem: cum causa prorogata cēseatur de-
legata in dicto casu: vt hic dixit glossa, quia est accessoria
ad ipsam delegatam. dictum fuit cum glossa, & super ea.
& ideo debet sortiri eius naturam, si autem prorogata sit
iurisdictio ordinaria, tūc videtur, quòd ad superiorem ip-
sius ordinarij sit appellandum: per id quod habetur in di
cta lege imperatores.& in dicto capitulo dilecti.¶ Et per
126 prædicta etiam potest inferri, † quod si prorogata fuit iu
risdictio legati, & legatus pendente causa reuocatur, qd
erit de ipsa causa prorogata: videtur quod sit extincta:
cum extinguatur ipsa principalis: secundum notata in-
fra titulo primo in capitulo nouit. Hostien. in dicto capi
tulo nouit.dicit, quod aut facta est prorogatio respectu ꝑ
sonæ: & tunc cognoscet ipse, qui erat legatus, etiam da-
to, quod sit reuocatus: dummodo non sit remotus a le-
gatione ex causa inhabilitante eum ad iudicādum. si ve-
ro prorogatio fuerit facta respectu dignitatis, tūc cogno
scit successor. hoc secundum dictum non placet domino
Antonio, quia legatus non habet successorem vt dictum
fuit supra eodem titu: capitulo quoniam Abbas. vbi tan-
git domi.Anton.sed posset procedere in Episcopo, si in
eo fuisset facta prorogatio respectu dignitatis, & remo-
ueretur ab Episcopatu: quia ille bene habet successorē,
ideo bene posset tunc successor cognoscere de causa pro
rogata: primum etiam dictum, quando prorogatio fit re-
spectu personæ, non placet domi. Anton. quia iurisdictio
prorogata est accessoria primæ. ideo dicit, quod vel illa se
quetur superiorem reuocantem, vel potius extinguitur:
ex quo facta est sub nomine personę, & extinguitur prin
127 cipalis super qua illa erat fundata. † Tu potes dicere, qđ
si ille, qui erat legatus vltra legationem propter suam di-
gnitatem aliam habebat iurisdictionem, quod tunc licèt
remoueatur a legatione cognoscere poterit, ex quo re-
spectu personæ prorogatio fuit facta, & reperitur habere
iurisdictionem etiam reuocata legatione: per id quod di
xit Specu. in simili, quando fit prorogatio in potestatem
alicuius loci in titu.de compe. iudi.§.j. versiculo quid si
duo Pisani. vbi tangit, quid iuris, si duo Pisani prorogāt
iurisdictionem in potestatem Lucanam, an finito officio
potent cognoscere de causa prorogata. Et concludit, qđ
si prorogatio facta est respectu dignitatis cognoscet suc-
cessor. si vero respectu personę, ipse cognoscet. si tamen
post officium reperiatur habere iurisdictionem, & sic po
testatem iudicandi. aliàs extingueretur potestas principalis.
128 † Et per prædicta etiam potest inferri, quid dicendum,
si facta sit prorogatio in delegatum de alia re, quam con-
tenta in rescripto, an si reuocetur iurisdictio ab ipso dele
gato, poterit cognoscere de ipsa causa prorogata, Pet. vt
refert Cyn. in dicta l. si qui ex consensu tenuit, quod sic
ex eo, quia sicut contrahentes cum persona procurato-
ris videtur respicere personam domini, adeo quod domi
nus potest agere ex facto procuratoris, intellige quando
est factum iudiciale l.penulti.ff.si quia cautio, nam in fa-
cto extraiudiciali non possit agere sine persona l.j.& ij.ff.
de insti. ita dicit Pe. videtur, quod prorogantes videantur
respicere personam delegantis. & ideo poterit ipse co-
gnoscere de causa prorogata. contrarium tenuit Iaco. de
ra. per l.si quis arbitratu.ff.de verborum obliga. ibi tamē
loquitur in arbitratore a cuius persona non receditur. Spe-
cu. vero in dicto.§.j.versicu.sed quid in delegato. dicit q
si delegatus sit remotus post litis contestationem, pote-
rit cognoscere ex reliquijs primi mandati. secus si ante.
dom. Ant. hic dixit primo, quod si prorogatio sit facta sub
nomine dignitatis, procedit opinio Petri: si vero sub no-
mine proprio procedat opinio. Speculatoris. finaliter di
cit melius esse dicere, quod iurisdictio extinguatur: quia
fundata est super prima, quæ extincta est in persona ip-
sius delegati: ergo etiam extincta erit ipsa prorogata: &
129 sic resider.: † Tu potes, dicere, quod si ille cui fuit facta
delegatio, non habebat dignitatem, fortè quia erat sim-
plex canonicus, satis videtur quod non poterit ipse pro-
cedere, ex quò extincta est delegata, super qua fundata
erat prorogata. nec poterit etiam cognoscere delegans:
quia illā non delegauit: nec partes intendebant in ipsum
prorogare

prorogare iurisdictionem:sed in ipsum delegatum. ideo
videtur, quòd poterit cognoscere. quia actus agentium
non operantur vltra intentionem ipsorum.l.non omnis.
ff.si certum petatur. si autem fuisset in dignitate ipse de-
legatus, tunc dicerem prout. supra dixi in simili in pote-
state. tamen hoc casu non poterit successor cognoscere:
quia nõ est tractãdum de successore. nam solum reuoca-
tur iurisdictio delegata, non autem remouetur a dignita
te.vnde videtur,quòd ipse poterit cognoscere, si aliàs rõ
ne suæ dignitatis habebat iurisdictionem:vt in simili di-
xi de potestate. Aliàs autem si non haberet iurisdictio-
nem ratione dignitatis, ex quò reuocata est iurisdictio
delegata,non poterit cognoscere:ne per pactum priuato
rum fiat iudex,qui nullam habet iurisdictionẽ.Nec pote
rit etiam ipse delegans: cum in eum partes iurisdictio-
nem nõ prorogauerint,sed in ipsum delegatum. vt actus
agentium non operentur vltra eorum intentionem, vt
prædixi.nec ob.superius dictis,quòd notauit gloss. & Io.
Andre.in c.statutum.in princip.in gloss.in verbo canoni
cis.de rescriptis.in vj.vbi dicit,quòd si ille,cui causa fuit
delegata per Papam erat canonicus tempore date, licèt
postea desinat esse canonicus, nihilominus poterit pce-
dere, saltem si cœperat vti iurisdictione:quia responderi
potest,quòd ibi ille,qui desijt esse canonicus, vult proce
dere ex iurisdictione sibi a superiore delegata: ideo po-
test,ex quò rescriptum delegationis fuit validum,sed di-
xi.supra quòd non potest procedi super causa prorogata,
quãdo reuocatur delegata super qua erat fundata:vel or-
dinaria finitur, super qua erat fundata. quo casu si non
remanet potestas iudicandi, nec aliqua iurisdictio, non
potest procedere prorogata:ne aliàs ex facto priuatorum
detur iurisdictio non habenti aliquam iurisdictionem:p
id,quod habetur.supra c.significãtibus.& in l.priuatorũ.
130 C.de iuris.om.iu.nam esset contra prædicta iura. † Vlti-
matè potest dubitari, an prorogata nedum quò ad pote-
statem cognoscendi,sed etiam sententiandi, & exequen
di.dic, quod sine dubio videtur prorogata etiam,quò ad
potestatem sententiandi.quia de qua re iudex cognouit,
de illa debet iudicare.l.de qua re.ff.de iu.& de causa pos.
in capitulo cum ecclesia.Sed an intelligatur prorogata,
quò ad potestatem exequendi, est magis dubium. nam
Iacob.de Butr.in l.Episcopale.C.de Epi.audi.dicit,quod
non.& sic dicit esse casum notabilem in dicta.l.Episcopa
le.allegat etiam ad hoc gloss.in l.ij.ff.si quis in ius voca.
Specu.verò in titu.de compe.iudi.or.§.j.ver.sed quis exe
quatur. tenet, quod ipse,cuius iurisdictio est prorogata
exequetur si est ordinarius:aliàs poterit exequi delegans.
Ioan.Andre.in addi. Specu.super dicto versiculo videtur
dicere post Simonem Vincentinum, quod non exeque-
tur ipse,cuius iurisdictio est prorogata:quia non videtur
ex quò ad hoc iudex, sed scribet iudici territorij, vt exe-
quatur. allegat,quod habetur in l.cum vnus.§.j.ff.de bo.
auto.iud.possi.& in l.fi.ff.de iurisdic.om.iud.& in c.ij.§.j.
131 de consti.libro sexto.† Tu potes dicere,vt etiam videtur
voluisse hic do. Anto.licèt non sic clarè,nec plenè loqua
tur,quòd aut ille in quem facta est prorogatio,non habe
bat aliàs potestatem exequendi aliquam sententiam:&
tunc non poterit exequi ipsam sententiam latam in cau
sa prorogata:quia tunc quò ad actum exequendi nõ esset
extendere illius potestatem,sed esset de nouo dare:quod
non possunt facere priuati.supra c.significantibus.& hoc
casu possit procedere opi.Iacob.de But.ideo tunc poterit
illam exequi ordinarius loci:per ea quæ leguntur, & notã-
tur in d.l.Episcopale. & quæ notãtur per Bart.in l.a diuo
Pio.in principio.& §.j.ff.de re iud. si autem aliàs habebat
potestatem exequendi, tunc aut erat ordinarius ille,
cuius iurisdictio est prorogata. aut erat delegatus. Si
erat ordinarius, & tunc si res, in qua debebat fieri exe-
cutio, erat in territorio ipsius ordinarij, poterit ipse or-
dinarius exequi. & sic intelligitur opin. Specul. si autem
non esset res prædicta intra eius territorium: tũc ipse nõ
poterit exequi:sed poterit scribere iudici, in cuius terri-
torio erit res:vt illam sententiam exequatur:& ille debe
bit exequi ad tales literas.& sic intelligitur opinio Simo
nis Vincentini per iura per ipsum allegatã, & per id qđ
plenè notat Barto.in dicta l.a diuo Pio.in prin.& §.j.ff.de
132 re iud. † Si autem fuit delegatus ille, cuius iurisdictio
fuit prorogata,tunc aut fuit delegatus Principis, vel Pa-
pæ: tunc si prorogatio fuit facta de tempore ad tempus,
clarum est,quod poterit exequi: qa eadem est iurisdictio
prorogata cum prima:vt dixit glo.fi.ad finem.& ideo po
terit exequi,sicut si infra tempus tulisset sententiam.iu-
xta capitulũ quærenti.& c.significasti.ĩ.eodem.Si autem
fuisset facta prorogatio de re ad rem,quę fieri potest etiã
in delegato.ĩ.eodem.c.cum olim Abbas.tunc satis vide-
tur,quod possit exequi etiam sententiam latam in causa
prorogata:cum illa sit accessoria ad primam: & sic sequi
debeat naturam eius.argu.regulæ accessorium. de regu.
iu.in vj.& eius quod dixit gloss.finalis,circa finem,vt ius
tamen esset ad omne dubium tollendum quod ad literas
Ipsius delegati ordinarius loci,vbi esset res super qua fie
ri debet executio virtute sententiæ latæ super causa pro-
rogata,faceret executionem. de prorogatione autem de
persona ad personam non est tractandum, quia illa non
habet locũ in iurisdictione delegata,vt hic.patet, nec etiã
hodie habet locum prorogatio de loco ad locum in ipsa
delegata: per id quod habetur in c.statutum.§. in nullo.
de rescriptis in vj.& etiam superius dixi super glo.fi.si au
tem sit delegatus inferioris a Principe,ille non habet po
testatem exequendi saltem, vt mittat in possessionem,se
cundum notata per Inno.j.titu.ij.in c.cum ab ecclesiarũ
prælatis. ideo tunc non ipse exequeretur, sed delegans
posset exequi:vt voluit Spec.in loco præallegato. & hęc
sufficiant de materia huius capituli, ex quibus satis de
facili formari posset repetitio. Ioannes de Imola doctor
vtriusque iuris, &c.

S V M M A R I V M.

1 *Minor annis xx.an, & quando possit delegari iudex ab inferiori a princi*
pe.& nu.14.
2 *Maiorem annis xx. posse delegari iudicem a quocunque.& nu.13.*
3 *Annus vigesimus quare debeat esse completus, vt quis possit iudex de-*
legari.
4 *Annus inceptus, quando habeatur pro completo.*
5 *Maior xx.annis, minor tamen xxv.an possit delegari iudex inuitus.*
6 *Minor decem & octo annis, an, & quando & á quo possit iudex delegari.*
& nu.12.
7 *Minorem decem & octo annis, posse esse aduocatum nõ etiam iudicem. &*
quæ sit ratio diuersitatis.
8 *Iudicem cuius ætatis esse oporteat, cuius item arbitrum, & an ætas legiti-*
ma superueniens, postquam datus est iudex, vel electus arbiter, prosit.
& nume.sequen.
10 *Compromissum non valere, per quod eligitur arbiter minor annis xx.*
11 *Sententia lata a iudice minore annis xx.an, & quando valeat.*
15 *Doctor, vt quis possit esse cuiusmodi ætas requiratur.*

CVm vigesimum annum.
Breue est,& non eget summa.mutatis ta-
men verbis potest sic summari, maior xx.
annis a quocunq; põt dari delegatus. idẽ
si sit maior xviij. si det de partiũ cõsensu,
2 a Principe verò dari potest ẽt sine partiũ cõsensu.h.d. Et
diuidi põt in duas partes, sicut duo sunt dicta principalia
secunda ibi,cæterum cõstitutio.Et illa secũda ponit dictũ
1 cum certa exceptione.& exceptio ibi,nisi ptes.† No.pri-
mo,q minor xx.annis, licèt sit maior xviij. non põt dari
delegat9 ab inferiore a Principe, nisi deẽ sciẽtes de.partiũ
consensu.

consensu. Et diceretur scienter fieri, si sciunt ætatem delega
ti: vt no. Azo. in summa. C. de iudi. §. ij. in fine. & tangit
etiam hic do. Floren. ¶ No. q etiam de partium consen-
su non potest dari delegatus, quando est minor decem
2 & octo annis, nisi daretur a Principe. † Not. quod maior.
xx. annis completis, potest dari delegatus a quocunque.
Et sic nota. casum in quo requiritur ætatem esse comple-
tam. de quo in l. iij. §. minorem. ff. de mino: vbi bona glo.
& aliquid etiam tangitur de elec. c. cũ in cunctis. ¶ No.
casum, in quo consensus partium aliàs inhabilem habi-
litat ad iudicandum ex iuris dispositione. ¶ In glo. prima
ibi, de decurionibus. quorũ loco hodie surrexerunt con-
siliarij ciuitatũ, vt dixit glos. in l. sed & si ex dolo. §. j. ff. de
dolo. qui appellantur interdum antiani, vt Bononiæ. In-
terdum priores: vt in Tuscia. facit, quod legitur, & notat̃
in rubrica de decretis decurio. libro decimo. In eadẽ glo.
ibi tantus fauor nõ consideratur. Supple, imo potius vi-
detur agi de odio, cum per iurisdictionem delegatam de-
trahatur ordinariè: & sic censeat̃ odiosa: secundũ notata
per glo. de rescriptis. in c. j. in vj. & facit, quod habetur in
3 c. ad hæc. & ca. si. de rescriptis. in vj. ¶ † In ea. gloss. in fine.
vel potes dicere secundum Ioan. Andre. quod quare hic
requiratur annus completus potius, quam in contrario
allegato per gl. hæc est de arbitrarijs, quæ depẽdẽt a Prin
cipis potestate: & sic non cogimur reddere rationẽ. iuxta
notata in cap. si quando. de rescriptis. s̃. & in l. nõ omniũ.
ff. de legi. do. tamẽ Flor. hic dixit, q Archidiac. in c. fiua.
de iudi. in vj. dicit, quod regulariter annus deberet esse
completus. & si alicubi reperiatur contrarium, illud est
4 speciale † gloss. tamen magis magistraliter fuit locuta in
l. iij. §. minorem. ff. de minoribus. nam ibi dicit, quòd vbi
agitur de fauore, annus cœptus habetur pro completo,
nisi aliud habeatur expressum est vbi agitur de odio. Et
si quæritur, an de momento ad momentum fieri debet
computatio. dicit, quod sic. si fauor suadet taliter fieri de
quo dic, vt notatur in glo. præallegata. ¶ In glo. iij. ibi, na-
tura. i. propter impedimẽtum naturæ, seu naturale. ¶ In
eadem gl. ibi, a contrario. supple dictæ. l. cum prætor. §. nõ
autem. sed dic, quod illud articulum non procedit, cum
contrarium hic habeatur: vt sequitur hic glo. ¶ In ea. gl.
5 ibi maior. xx. annis. † Sed an tunc poterit dari delegatus
inuitus. Hosti. tenuit, quod non. sed demum, quando est
maior. xxv. annis, & sic intelligit. l. statuimus. C. de ad-
uoca. diuer. iudi. & l. munerum. §. iudicandi. ff. de mu. &
hono. Sed an si sit datus, & acceptauerit, poterit iudicare:
dicit, quod nõ, ex quo est minor. xxv. annis. ar. l. j. ff. de mi
no. tenebit sententia, si lata fuerit. l. cum lege. ff. de arbi.
Sed Inno. hic tenuit contrarium, videlicet quod potest
cogi iudicare, ex quo est maior. xx. annis. & ista opi. videt̃
verior per l. cũ lege. ff. de arbi. præallegatam. quod intel-
lige verũ, nisi petat se restitui ratione minoris ętatis: quia
tunc non poterit cogi. vt patet in d. l. cũ lege. in fi. & hoc
6 modo saluari potest opinio. Hosti. ¶ † In ea. gl. ibi minor
vero decẽ & octo annis. Et sic vult ista glo. quod a Prin-
cipe possit dari minor. xviij. annis, licet ab alio, non. etiã
partibus consentientibus. Et quod dixi de Principe, vi-
detur procedere, si scit illum minorem. xviij. annis. aliàs
non videtur tenere delegatio. ar. huius tex. in fi. a cõtra-
rio sensu, inquantum vult, q si minor. xx. annis sit maior.
xviij. sine ꝯsensu partiũ dari possit delegatus à Principe.
& sic videtur innuere a contrario, q non teneat delega-
tio facta à Principe, si dat᷑ fuerit minor. xviij. annis dele-
gatus. gl. tamen in l. cum prætor. §. non autem. ff. de iudi.
simpliciter dicit adultus potest dari iudex a Principe. sed
certe illa gloss. videtur limitanda, quando scienter datur:
secus si ignoranter. ar. huius tex. & facit, quod plenè dixi
in l. quidam consulebant. ff. de re iudi. Et secundum præ-
dicta videtur etiam intelligenda gloss. hic in versic. vnde
dicas, dum dixit, quod adultus ordinarius, & delegatus
potest constitui a Principe. ¶ In ead. gloss. ibi dummodo
non sit minor decem, & octo annis. Et hanc solutionem
tenet Host. dicens standum esse huic interpretationi Pa
pali, quidquid dixerint Legistæ, qui vidẽtur tenere, quod
de consensu partium minor. xviij. annis possit dari iudex
delegatus. vt patet ex notatis in d. l. cũ prætor. §. nõ autẽ.
7 † nec obst. prædicta. l. j. §. pueritiã. ff. de postula. vbi videt̃
sufficere ætas. xvij. annorum. quia ibi loquitur in aduo-
cato, qui non potest in tantum præiudicare, sicut iudex.
præterea aduocatus suscipitur volũtarius, sed iudex quã-
doque datur inuitis: & ideo maior ætas requiritur in iu-
dice, quam in aduocato. Et per prædicta videtur damnari
opi. Azo. qui videbatur tenere, quod in iudice sufficeret
illa ętas, quę requirebatur in persona aduocati. ¶ In eadẽ
gloss. ibi, recusatio. supple, & in integrum restitutio. vt
patet capitulo suborta. de re iudic. & de rescript. in c. sci-
scitatus. In eadem glossa. in fine. nota bene glo. faciẽtem
differentiam inter ætatem arbitri, & iudicis, quæ satis vi-
detur procedere de mente illius l. cum lege. si bene pon-
deretur. & pro ipsa faciunt rationes in glossa assignatæ.
glossa tamen iuris ciuilis in hoc variauit in lege quidam
consulebant. ff. de re iudicat. & ibi etiam dixi de materia
8 huius capituli. ¶ † Et aduerte, quia tangit hic domi. Flo.
quæ ætas requiratur in arbitro, vel in iudice, & concludit
in arbitro, q non potest esse minor. xx. annis, vt hic dicit
gl. & probatur in d. l. cum lege. dicit etiam, q est necesse,
q ab ipso initio temporis quo fit compromissum, sit ma-
ior. xx. annis. & ideo non sufficeret, q pendente compro-
misso factus esset maior. & hoc tenuit Spec. in ti. de arbi.
§. ij. versic. quid si pendente. & pro hoc etiam facit, quia a
principio non tenuit compromissum, vt patet in d. l. cum
lege. ergo non videtur ex postfacto confirmari per regu-
lam, quod ab initio. de regu. iur. in vj. ¶ In contrarium ta
men facit, quia eoipso, q partes litigant coram arbitro,
post superuenientiam habilitatis ætatis, videntur de no-
uo consentire, & ipse existens maior. xx. annis. videtur ac-
ceptare. nam coram arbitro videtur quasi contrahi, sicut
& coram iudice in l. ij. §. idem scribit. ff. de peculio. Spec.
in loco præallegato finaliter tenet secundam partem, ni-
si de nouo in ipsum compromittatur. per l. sed & si ser-
uum. j. responso. ff. de arbi. Ioan. And. in addi. dicit, q ipse
Spe. videtur tenuisse contrarium in eodem. §. ver. itẽ ser-
uus. per eandem legem: vbi vr̃ velle, q si superuenit habi
litas post compromissum, sufficiat procedi partibus con-
sentientibus, sed fortè, vt dicit Ioã. An. voluit intelligere
partibus consentientibus. s. per nouum compromissum,
& sic sibi non cõtradiceret, & iste intellectus videtur pla
cere in effectu Hosti. in summa de arbi. post principium.
¶ Sed certe talis intellectus nullum habet dubium. vn-
de gl. in d. l. sed & si in seruum. videtur velle, q si procedit̃
ex consensu partium coram arbitro tacitè intelligantur,
de nouo compromittere, quod satis videtur æquũ, vt res
potius valeat, quàm pereat. ar. c. Abbate. de ver. sig. quod
videtur intelligendum, quando partes scientes habilita-
tem superuenisse, procedunt corã eo. aliàs ex consequen
tia prioris videntur procedere. arg. eorum, quæ habentur
in simili in c. proposuit. de communi. seruorum. Et prædi
9 cta pcedunt in arbitro. in iudice † autem delegato, si erat
inhabilis tempore date, licèt postea superueniat habili-
tas: non videtur valere processus, qui fiet coram eo: per
notata per glo. j. de præben. c. dilectus. lo ij. Et ratio diuer
sitatis est, quia a potestate partium nõ pendet dare iuris-
dictionem iudici non habenti: sed potestas arbitri pen-
det ab ipsis partibus. l. non distinguemus. §. de officio. ff.
10 de arbi. † Et per prædicta patet, q si assumatur per partes
arbiter minor. xx. annis, non valet compromissum: nec
valet sententia, quæ per illum ferretur ante illam ętatem.
Nec posset etiam cogi sententiam aliquam ferre. secus,
quando esset maior. xx. annis: quia tunc si acceptauit cõ-
promissum

promissum,posset cogi,nisi peteret se restitui.per ea,quæ habentur in d.l. cum lege. & hæc procedunt in arbitro
11 †iudice,dic,aut quæritur de ordinario,aut de delegato,si de ordinario,tunc dic, ꝙ si fuerit pubes, & datus sit per Principem,tenebit sententia:per ea quæ habentur in dicta l.cum prætor.§.non autem.& in l.quidam.allegata in glo.& facit etiam, ꝙ notatur per Hostien. in summa. de
12 offic.ordina.§.quis dari possit.† si vero quæritur de delegato,tunc aut datur a Principe,aut ab alio:si a Principe, & tunc si detur scienter valet datio,etiã si sit minor xviij. annis,vt dixi in notabilibus. si vero detur ignoranter,tunc si est impubes,non valebit datio:quia Princeps non psumitur, ꝙ dedisset,si sciuisset,qa esset ꝯ dictã.l.cũ prætor. §.non autem.imo plus videtur, ꝙ etiam si fuerit pubes, si tamen fuerit minor.xviij.annis, ꝙ non teneat datio, si hoc ignorauit.at.huius text.a contrario sensu, vt etiam superius tetigi.quamuis gloss.in dicto.§.non autẽ.& etiã hic,videatur simpliciter dicere,ꝙ pubes potest dari delegatus, & ordinarius a Principe.sed certe hoc videtur intelligendum, quando scienter datur:secus si ignoráter, si sit minor.xviij.annis, per hunc textum a contrario, vt
13 prædixi. † Si autem datus fuerit ab alio,quam a Principe,tunc standum est huic decretali, quia si est maior.xx. annis, tenet datio:& potest etiam secundum do.Floren. dari inuitus,& inuitis.quod intelligo, nisi petat se restitui, per ea,quæ habentur in d.l.cum lege. quamuis Hostien.aliter dixerit,vt s.dixi. Et similiter videtur,quòd poterit cogi iudicare,vt dixit Innocen.nisi petat se restitui,
14 licèt Hosti.aliter dixerit, vt superius dixi.† minor.xx.annis. non potest dari inuitis,ab alio,quàm a Principe:sed consentientibus partibus sic: dummodo sit maior.xviij. annis,& hoc casu non poterit cogi iudicare:per dictam. l.cum lege:si tamen tulerit sententiã,valebit:per ea,quæ habent in dicta.l.cum lege.si vero sit minor.xviij.annis, tunc non potest dari delegatus ab alio,quàm a Principe, etiam de partium consensu,vt hic probatur. quamuis gl. Legistarum aliter senserit in d.l.cum prætor.§.non autẽ. & in d.l.quidam consulebant.ff.de re iudica. Et ex prædictis patet,qualis ætas requiratur in arbitro, qualis etiã in iudice, qualis etiã in aduocato.de qua dixi sup glossa.
15 † Quæ autem ætas requiratur in doctore, seu quis possit esse doctor, dic,quòd sufficit, quòd sit maior.xvij.annis, sicut in aduocato,de quo superius dixi.& etiam sequitur hic domi. Floren. & facit etiam, quod notatur per modernos in procemio clementinarũ,& in procemio sexti. De ætate vero procuratoris tam ad iudicia,quàm ad negotia dic,vt habetur in c.qui generaliter. de procuratoribus.in vj.Imolanus vtriusque iuris.

SVMMARIVM.

1 *Arbitros, & delegatos, in aliquibus æquiparari, & in aliquibus differre.*
2 *Verba adiecta in dispositione debent aliquid operari:atque inibi, quod nõ semper operantur illud, quod præcisè sonant.*
3 *Arbiter, licèt dicatur habere officium, non tamẽ habet iurisdictionem: sed simplicem notionem.*
4 *Delegati plures, aut etiam plures arbitri, licèt habeãt singuli iurisdictionẽ insolidum quò ad habitum, non tamen quò ad exercitium, sed solum pro parte.*
5 *Delegatorum vno mortuo, quibus casibus iurisdictio collegæ non expirat.*
6 *Arbitris tribus electis, sufficere, quod duo pronũtient præsente tertio, licèt tertius taceat. & an idem dicendum sit in tribus delegatis.*
7 *Iudicare an possint duo ex tribus iudicibus absente tertio. & quid in arbitris.*
8 *Iurisdictio delegata, an expiret per mortem litigantis re integra.*
9 *Iurisdictio ordinaria, an expiret per mortem vnius ex pluribus ordinarijs iudicibus.*
10 *Executorum vltimæ voluntatis potestas, an expiret vno ex illis mortuo.*
11 *Procuratores plures dati in causis spiritualibus videntur singuli insolidũ dati, quemadmodum, & cum plures dantur ad vnam vniuersalem administrationem.*
12 *Arbitrorum vno mortuo, reliquos non posse procedere.*
13 *Arbitri duo, an possint ferre sententiam tertio absente, qui cum alijs de modo ferendæ sententiæ disputauerat, nec ille cum alijs potuerat conuenire.*

VNc delegatorum. Potestas plurium delegatorum, vel etiam arbitrorum simpliciter datorum, expirat per mortem vnius illorum. hoc dicit.& primo ponit dictum:secundo ponit exceptionem. secunda ibi, nisi aliud in delegatione. Nota primo,ꝙ vno eorum,qui habent officium commune impedito,impediuntur,& reliqui. facit,quod notatur in c.si capitulo.in sexta gloss.de concess.præben.libro vj.
1 †No.ꝙ æquiparantur arbitri, & delegati,quandoque autem differunt:vt patet quò ad ætatem, vt notatur.s.c.pximo.in glo.fi.interdum autem differunt in alio:vt patet ex ijs,quæ habentur in c.ij.de arbit.in vj. ¶ No.vnum casum,in quo expirat officium iudicis delegati, & etiam arbitri,& de pluribus alijs,in quibus expirat officium dele-
2 gati: notatur in c.in literis.s.eo. ¶ †No.ꝙ verba adiecta in dispositione aliquid debẽt operari. facit.l.si quando.ff.de leg.j.& quod habetur in c.si Papa.de priuileg.in vj.quandoque tamen non operantur illud, quod præcisè sonant
3 verba,vt notatur in c.si duo.de procur.in vj. ¶ † No.ꝙ arbiter dicitur habere officium:non habet tamẽ officium,ꝙ per quod dicatur habere iurisdictionem,sicut iudex delegatus, sed dicitur habere simplicem notionem.l.ait prætor.in prin.ff.de re iudi. ¶ Not.ꝙ delegatio recipit formã a delegante,compromissum vero recipit formam a partibus compromittentibus. ¶ In gloss.prima ibi, vt suspectus, secus si alter eorum fuerit excommunicatus: quia tunc solum interim suspenderetur iurisdictio durante excommunicatione,per id,quod dictum fuit in c.licèt.s.e.
4 tit. ¶ †In ea.glo.ibi,vt iudicare possit, quasi velit dicere, quod licèt habeat iurisdictionem insolidum, vt notatur s.eodem.prudentiam.in principio. in prima glo.magna: non tamen potest vnus eorum solus iudicare:sed debent omnes simul iudicare, quia licèt habeant habitum iurisdictionis insolidum,non tamen habent insolidum exercitium iurisdictionis,sed solum pro parte. ¶ In eadem gl. ibi,vices suas alteri.Supple,collegæ,cum essent duo delegati,& hoc patet esse de mente glossæ, per id quod infra dicit, ꝙ solus poterit postea procedere alter collega. Si autem alteri extraneo commisisset vices suas, tunc non posset collega solus pcedere,sed cum subdelegato a collega,cuius iurisdictio nõ expiraret per mortem committentis,si cœperat vti iurisdictione. ¶ In eadem glo.ibi,vt
5 hic dicit.† & sic habes duos casus ex glossa,in quibus nõ expirat iurisdictio collegæ. ¶ Primus est,quando est apposita clausula,quod si ambo,vel quod si non omnes. ¶ Secundus,quando vnus commisit alteri vices suas, & cœperit vti potestate commissa ante mortem committẽtis. ¶ Adde tertium casum,quãdo scilicet,apposita esset clausula,vos,vel alter vestrum.infra eodem.capitulo cum plures.libro sexto. ¶ Itẽ est quartus casus,si illi,qui est mortuus,facta erat commissio sub nomine dignitatis: nã tũc procedi poterit cum successore.s.cap.quoniam Abbas. Quid autem si alter eorum fuerit excõmunicatus.dixi.s.
6 ¶ † In ea.glo.ibi, vt omnes iudicent. sufficere tamẽ videtur, si in tres sit compromissum, ꝙ duo ex eis pronuntiẽt præsente tertio, licèt tertius taceat.l. si in tres.ff.de arbi.
7 ¶ † An autem idem esset dicendum in tribus delegatis: videretur,ꝙ sic.per hunc textum.qui æquiparat arbitros, & delegatos. Sed contrarium notabiliter tenuit gloss.in l.item si vnus.§.item si plures.ff.de arb.quam reputo singularem: & illam etiam ibi sequitur. Bartol. Et ratio diuer-

diuersitatis potuit esse inter arbitros,& delegatos,quia ar-
bitri vt plurimum eliguntur,qui sunt compatres, & ami
ci partium:vt no.per glo.in c.ij.de arbi.li.vj.Ideo,vt faci-
lius expedirent compromissum ius tolerauit, quod suffi
ceret duos pronuntiare præsente tertio,& tacente, & sic
nihil iudicante,quæ ratio cessat in iudicibus:ideo nõ va-
lebit sententia,nisi omnes iudicent.si tamen omnes iudi
cant, & sint discordes valebit sententia maioris partis l.
duo ex tribus ff.de re iudic.an autem tertio absente pos-
sint duo iudicare.dic si sunt iudices,non, sed si sunt arbi
tri poterunt iudicare,requisito tamen prius ipso tertio:&
hoc de iure canonico. secus de iure ciuili.quia s'm ius ci-
uile idem est in arbitris,quod in iudicibus:vt legi.& no.
in c.ij.de arb.in vj.& hæc procedunt in arbitris iuris, qui
eliguntur ex necessitate iuris:vt tetigit Inno.s.eod.c. su-
spitionis.& ibi etiam dixi.& tangit etiam Bart.in d.§. itẽ
si plures.In ead.gloss.ibi, vtriusque litigatoris.& sic non
sufficit facere mẽtionem in cõpromisso de hærede vnius
compromittentis tantum,vt etiam legi.& not. in c.fi. de
arbi.& ratio fuit,vt æqualitas seruaretur in arbitrijs,vt non
claudicaret arbitrium,seu compromissum. facit l. si cum
dies.§.si arbiter.versic.vnde eleganter.ff.de arbi.In ea.gl.
in fin.& de hoc vltimo,an iurisdictio præcipuè delegata
per mortem litigatoris expiret re integra, dictum fuit in
c.significauit.allegato in glo.& notatur per Ioan.Andre.
in regula is,qui in ius.in mercuria.de regu. iuris. in vi.
8 ¶ †Et no.quod glo.hic videtur velle,quod iurisdictio delega
ti expiret per mortem litigãtis re integra,quod est verũ,
quando agitur de hærede illius, qui comprehendebatur
sub clausula generali.& sic loquitur c.significauit. secus
si esset hæres illius,qui fuisset expressatus in rescripto: quia
tunc ad ipsum transiret iurisdictio: licèt re integra mor-
tuus esset litigator:vt plenè dictum fuit in d.c. significa-
9 uit.¶ †Item aduerte,quia hoc c.loquitur in pluribus de-
legatis. In pluribus autẽ ordinarijs simpliciter datis non
procedit vt expiret iurisdictio vnius per mortẽ alterius.
Et ratio est,quia quando dantur ordinarij, videtur quili-
bet datus insolidum:& quilibet habet insolidũ nedũ ha-
bitum iurisdictionis,sed etiam exercitium: vt dictũ fuit.
s.eo.c.prudentiam.& ibi notatur in prima glo.magna.&
de hoc etiam notatur in c.ij.de arbi.li.vj.& facit quod ha
betur in l.vna.C.de offi.consul. & sic secus est in ordina-
10 rijs,quam in delegatis:vt notatur in d.c.ij.¶ †Item secus
in pluribus executoribus vltimarum voluntatum, quia
vno mortuo,licèt simpliciter sint dati,non expirat pote-
11 stas alterius,vel aliorum:vt in cap.ij.de testa.in vj.† Item
secus in pluribus procuratoribus datis in causis spiritua
libus simpliciter:quia intelligũtur dati insolidum:vt ha-
betur in c.si duo.de procurato.in vj.¶ Item secus in pluri
bus tutoribus insolidum datis:quia censentur dati inso-
lidum,vt notatur in c.petitio.de procurato.¶ Item secus
in pluribus procuratoribus datis ad vnam vniuersalẽ ad-
ministrationem,vt quando plures dãtur institores ad ali
quã negotiationem,vel exercitores.l.j.§.si plures. & ibi
notatur per Bar.ff.de exercitoria. An autem procedit de-
cretalis,siue sint duo,siue tres delegati,vel arbitri.dic quod
sic:quia eadem ratio est, & quia etiam litera satis vtrũque
casum comprehendit.& facit, quod habetur supra eodẽ
in capi.causam matrimonij.¶ An autem procedat, quod
hic dicitur in delegatis ab alio,quam a Principe, dic quod
sic,quia eadem est ratio:cõsequenter debet esse idẽ ius,
arg.supra de constitutio.capit.translato. & pro hoc etiã,
quia text.hic videtur loqui indistinctè.¶ Quid autem in
arbitratoribus:dicit idem,quod in arbitris: quia eadẽ est
12 ratio:& per consequens idem ius. ¶ † Et nota per hunc
textum,& per ea quæ hic dixit glo.dicit Ioan.Andre.hic
reprobari opin.Vberti de bubio,qui dixit, quod vno ex
tribus arbitris mortuo,duo poterũt procedere.Et ad tex-
tum l.item si vnus §.item si in plures.& in §.fin.cum l.se-
quenti.respondebat,quod loquitur in absente, qui si es-
set pręsens,posset in suam sententiam trahere pręsentes.
quæ ratio cessat in mortuo,qui non potest trahere viuos,
& pręsentes in suam sententiam.Et ad l.si quis arbitratu.
ff de verborum obligatio.vbi nõ receditur a persona, re-
spondebat,quod loquitur,quando in vnum tantum erat
compromissum.Sed vt dicit Ioan.Andre.licèt subtiliter,
videtur fuisse locutus, tamen malè dixit per istum textũ
vbi est casus contra eum,intelligendo quod habeat locũ
etiam vbi tres fuerũt dati arbitri, prout videtur posse in-
telligi,cum indistinctè loquatur.¶ Vltimo posset oppo-
ni, quod quatenus dicit de arbitris nõ faciat ad titulum,
quod videtur esse contra ea quæ habentur in procœmio
sexti.Sed dic quod licèt dicto respectu non faciat ad titu
lum,tamen quia in pluribus conueniunt delegati, & ar-
bitri,vt hic patet,& ex ijs,quæ dixit gl. & quia ẽt vtriuf-
que potestas est stricti iuris supra eodem capitu.p.& g.&
infra de arb.cum dilectus.ideo congrua fuit coniunctio,
de qua in litera. & vtile fuit sic coniungere ad euitãdam
superfluitatem. facit quod habetur in simili in c. penul.
13 de restit.in integrum.¶ †Posset etiam quæri, quãdo tres
sunt dati arbitri,& omnes fuerunt simul, & disputarunt
adinuicem de modo sententiæ ferendæ, & tertius nõ po-
tuit concordare cum duobus:an tunc tertio absente po-
terunt duo iudicare,Innoc.notabiliter tenuit, quod sic,
in capitulo.Raynaldus.infra de test.ex eo,quia tunc ces-
sat ratio, quod si esset præsens posset trahere alios in suã
sententiam:ex quo fuit simul cum alijs,& nõ potuit hoc
facere.& sic videtur cessare ratio legis,quæ habetur in di
cta l.item si vnus §.fina.& in l.si in tres.ff.de arbi.sed Bar.
tenuit contrarium in l. duo ex tribus.ff. de re iudicata.
¶ An autem opinio Innocen. possit aliquo modo salua-
ri,plenè dixi in dicta.l.duo. & consueuit tangi de mate-
ria in dicto capit.Raynaldus. infra de testamentis.¶ Ad-
uerte tamen,quia supradicta quæstio potest habere locũ
de iure ciuili,& etiam olim poterat habere locum de iu-
re canonico,sed hodie non videtur habere locum de iu-
re canonico:quia prouisum est, quod possint duo proce-
dere tertio absente prius tamen requisito:vt patet in c.ij.
de arbit.libro sexto. ¶ Vltimo scias, quod quædam quæ-
stio reperitur hic in lectura dom. Antonij, quam non pu
to fuisse domini Anton.sed potius domini Florenti.quæ
est talis, ponè,quod in officio mercantiæ erant quinque
habentes potestatem iudicãdi sub hac forma, vt teneret,
quod fieret a tribus ex eis. demum quædam causa alias
non pertinens ad illud officium fuit commissa,seu demã
data istis quinque:deinde antequam ista causa diffiniret,
fuit auctus numerus officialium ad numerum de vij.sub
hac forma,vt teneret quod fieret a quinque de eis, quo fa-
cto tres ex primis quinque cum vno ex duobus adiũctis
tulerunt sententiam in dicta causa: quærebatur an vale-
ret dicta sententia. & in dicta quæstione dicebat tria esse
inuestiganda: primo qualis fuerit iurisdictio in illa causa
specialiter demandata. secundo an augmentum numeri
immutauerit officium in præiudicium illius causę.tertio
nunquid forma tradita, quæ fuit tradita per secundam le
gem,quando auctus numerus fuit ad vij. habeat præiudi
care dictæ causæ.& in quolibet istorum arguit pro,& cõ-
tra,& satis insistit.finaliter concludit, quod sententia va-
lebit.quia si dicamus debere inspici primam legem,quæ
erat, quando erant quinque, non valebit. ex quo adiun-
xerint sibi quartum, tres in iudicãdo, per c.cum super.s.
eodem titu.& sic non debet tenere sententia per dictum
c.si vero dicamus,quod debeat inspici secus si data, quando
fuit auctus numerus,non valebit sententia: quia secũdũ
illam deberent esse quinque.hæc tamen quæstio satis es-
set extrauagans respectu materiæ.capitulo, & potius vi-
deretur facere ad materiam capitulo p.& g. supra eodem
tit.& de illa dicatis, vt hic plenius habetur in lectura do.
Anto.

Anto.licèt,vt dixi,putem,quod non fuit ſua quęſtio:ſed fuit do.Flo.& per aliquos addita ſcriptis do.Anto.do.Io. de Imola per vniuer.

SVMMARIVM.

1 *Intentionem diſponentis potiſsimum conſiderandam in omni diſpoſitione: atque inibi, quod actus agentium iudicantur ſecundum intentionem eorum.*

2 *Iudicum delegandorum mos in curia Romana, quando tempore impetrationis apparet contradictor.*

3 *Delegatum principis habere poteſtatem a iure ſubdelegandi, non etiam delegatum inferioris.*

4 *Induſtria delegati, an cenſeatur electa ex clauſula praelectionis, vt ſic impediatur poteſtas ſubdelegandi, & an ex geminatione verborum.*

5 *Delegati induſtriam videri electam, quando ei committitur negotium perſonaliter exequendum. & an & quando poſsit talis delegatus ſubdelegare. & nu.15.& 23.*

6 *Litigantes coram delegatis, an & quãdo poſsint recedere a forma data per delegantem.*

7 *Induſtria eius, cui committitur vt prouideat eccleſiæ de prælatis, vel miniſtris, quando cenſeatur electa, & quando non.*

8 *Delegatus Principis, quãdo poſsit ſubdelegare, & quando non. & nu.28.*

9 *Delegatus, an poſsit ſubdelegare vtraque parte contradicente.*

10 *Delegatus datus ex officio, vel ex partium conſenſu cum alijs duobus electis ab ipſis partibus, non debet vices ſuas illis duobus alterutri eorum committere.*

11 *Delegatus, an poſsit cogere ſubdelegatũ acceptare: & an collegam ſuum. & nu.ſequen.*

13 *Par non habet imperium in parem.*

14 *Negotium, an dici debeat arduum, an non arduum, relinqui arbitrio iudicis.*

16 *Delegatus ad inquirendum, an poſsit ſubdelegare.*

17 *Delegatus ad prouidendum eccleſiæ de miniſtris, an poſsit ſubdelegare. & quid de habente poteſtatem ordinariam prouidendi, an poſsit eam alij cõmittere. nume.ſequen.*

19 *Coercendi poteſtatem, an habeat is, cui commiſſum eſt nudum miniſterium.*

20 *Delegare alteri vices ſuas, an poſsit is cui nudum miniſterium commiſſum eſt cum clauſula, contradictores compeſcendo.*

21 *Beneficium conferre ſine cauſæ cognitione, an debeat is, cui commiſſum eſt, vt prouideret alicui de beneficio.*

22 *Induſtriam perſonæ electam quibus verbis deprehendatur.*

24 *Interpretationem fruſtra deſiderari vbi verba ſunt clara.*

25 *Induſtria perſonæ, quando cenſeatur electa, vbi aliquid faciendum cõmittitur alicui.*

26 *Poſsit ne quis per alium, quod per ſeipſum poteſt. & numero ſeq & 32.*

29 *Miniſterium nudum ſibi commiſſum, an poſsit quis alij committere. & nu. 31.& 33.*

30 *Tabellio, an inſtrumẽtum quod rogauit poſsit alteri committere ſcribẽdũ, & publicandum. & nu.34.& 45.*

35 *Commiſſum alicui ſub nomine dignitatis, an indifferenter tranſeat ad ſucceſſorem.*

36 *Compromiſſum factum in aliquem ſub nomine dignitatis, an trãſeat in ſucceſſorem eius.*

37 *Miniſterij nudi cuiuſmodi facta dicantur eſſe. & nu.39.*

38 *Illuſtres perſonas poſſe ſententiam ferre per alios.*

40 *Iudicij parte aliqua alicui commiſſa, an cenſeatur commiſſum nudum miniſterium.*

41 *Citatione alicui commiſſa poteſt ne ille per nuncium, vel per literas citare. & nu.ſeq.*

43 *Delegari, an poſsit certum miniſterium de conſenſu partium.*

QVoniã apoſtolica ſedes.

Delegatus Papę ſubdelegare poteſt, licèt datus ſit ex officio, vel de partium conſenſu, vel cum clauſula præelectionis, ꝗ ſi nõ omne, ſtu cum altero. Idẽ põt de conſenſu partium ille, cui cõmiſſum eſt negotium perſonaliter exequendũ. fallit in duobus caſibus in litera expreſſis. ſecus ſi alicui nudum miniſterium committatur; quia tũc
non poteſt ſuas vices alteri committere, niſi fuerit legatus ſedis Apoſtolice.h.d.Et quatuor ſunt partes principales, ſicut quatuor ſunt dicta principalia, quæ patẽt ex tex.
ſecunda ibi, idem quoque dicendum eſt.tertia ibi, is aũt
cui.quarta ibi cæterum ſalua.Et vt dicit dumi. Anto.tota hęc decretalis tractat materiam poteſtatis ſubdelegandi: & circa illam decidit quatuor caſus, quorum trium
cã impediẽs rem eſt forma delegandi: quarti verò, natura
rei delegatæ.& ita ſtat in lectura domi.Anto.ſed puto, ꝗ
corrupte habeatur vitio ſcriptoris. nam dum dixit quorum trium cauſa impediens rem, debuit dicere, quorum
tertij impediens rem.nam in duobus primis non impeditur delegatio.Not. primo finalem intentionem delegantis: quia eſt prouidere deciſioni cauſarum, & non proui-
1 dere perſonis, quibus cauſa ꝯmittitur.† Et ex hoc etiam
not.ꝗ in qualibet diſpoſitione ponderanda eſt finalis intentio diſponentis. nec mirum: quia actus agentiũ iudicantur ſm intentionẽ eorum.l.obligationũ ſubſtantia.§.
fi.ff.de act.& obli.& l.non omnis.ff.ſi cert.pet.Not. ꝗ in
dubio non intelligitur, Papã delegãdo eligere induſtriã
2 perſonæ.No.ex lrã † ꝯſuetudinem curie, quæ habet, qđ
quandu tpe impetrationis apparet ꝯdictor, tũc ꝗlibet ꝑs
eligat vnũ iudicem, & tertius dari debet de cõi cõſenſu
partium: & ſi nõ pñt cõcordare partes, curia dat tertiũ ex
officio, neutri parti ſuſpectum.facit ꝗ no.s̃.de reſcrip.in
c.nonnulli.& eo.ti.in c.ſtatutum.§.aſſeſſo.in lib.vj.Not.
ꝗ tertius datus ſiue ex officio, ſiue de partiũ ꝯſenſu, non
impeditur ſubdelegare, quia in dubio non videtur electa
3 eius induſtria, niſi aliud appareat, vt hic probatur.† Not.
ꝗ delegatus Principis dicitur a iure habere pt̃atem ſubdelegandi.facit s̃.eo.paſtoralis. & ff.de iudi.l.a iudice. Et
a contrario no. quod ſecus in delegato inferioris a Principe, de quo dic, vt no.gloſſ.in Clementina prima.de officio delegati.In ver.idẽ quoque.not.ꝗ vbi delegatur cũ
Epiſcopo cum inferiori, vel inferioribus, cõmuniter apponiẽ clauſula præelectionis, per quam præeligitur Epiſcopus in procedendo cum alijs.& hoc præſertim ſeruat
curia in cauſis mr̃imonialibus.facit ꝗ no.Io.An.in c.cau
4 ſam matrimonij.s̃.eod.† Nota, ꝗ ex viribus talis clauſulæ ꝑelectiuæ non impeditur poteſtas ſubdelegandi quæ
a iure compeerit.& ſic nõ per hoc videtur electa induſtria
perſonæ: quod limitabat Bal.vt hic refert do.Floren.procedere, niſi aliud dicatur ex geminatione verborum arg.
lege. cum ibi notatis. ff. ad trebelia. nam tunc ſecus ſecundum eum.exemplum, ſi facta commiſſione per Papa
vni Epiſcopo, & duobus alijs, dicatur in commiſſione.&
tu tu frater Epe cum altero eorũ in cauſa procedas.& ſic
ſecus ſi geminata fuit dictio tu.ſed certè, vt dicit do.Flor.
raro hoc occurret.& etiam ſi occurret, tamen non probatur iure dictum Bal. imo hic potius colligitur contrariũ.
cum tex.velit, ꝗ non videatur electa induſtria, niſi illud
exprimatur, vt hic patet in verſicu.is autem. & etiam in
princip.huius capituli. Nec obſtat d.l. baliſta.quia loquitur in alia materia.ſcilicet, an, & quando fideicommiſſarius vniuerſalis teneatur ad reſtitutionem fructuum perceptorum: de quo dic, vt ibi, & eo.ti.in l. in fideicõmiſſaria.No.ꝗ ſine præelecto, alij ꝓcedere nõ poſſunt. de quo
5 in c.coram s̃.eo.& ibi etiã fuit dictum. † In ver.is autem
no.ꝗ qñ cõmittitur negotium ꝑſonaliter exequendũ vr̃
electa induſtria perſonæ. No.tñ ꝗ in dicto caſu ſi talis cõmiſſio concerneret priuatam vtilitatem, poteſt tunc ſubdelegare de partium cõſenſu ille, cui commiſſum eſt negotiũ perſonaliter exequendum: ſecus ſi talis commiſſio
cõcernat publicã vtilitatẽ: vt cõtingit in duobus caſibus
in litera poſitis.& in ſilibus ſm do.Flo.cum gratia exempli ponantur: & ſic nõ reſtringunt dictum l.dãni infecti
pertinet.ff.de dam.infe.nam tunc non poteſt ſubdelega-
6 re etiam de partium conſenſu.† Et ex hoc diligenter no.
quod a forma data a delegante, ſi talis forma ut fundata
ſupe

super mero fauore partiū, possunt partes recedere. quia
tunc non intelligitur studiosè præcisè demandara. & sic
facit pro dicto Inno. in c. prudentiā. s̄. eo. secus vbi talis
forma est fundata super publica vtilitate: quia tunc videt̃
studiosè ponderata a committente. ideo possunt partes
ab illa recedere. Et nota bene hunc textum ad prædicta,
quia meliorem non reperies. & iunge illum cum dicto.
c. prudentiam. & hoc etiam adde ad ea, quæ not. in c. cū
dilecta. de rescriptis. ¶ Nota vnam causam impedientem
potestatem subdelegandi, quando scilicet ex verbis, vel
ex negotij qualitate videtur electa industria personæ. Et
hoc casu non procedit regula, quæ habet, ꝙ qui per aliū
facit, per seipsum facere videt̃. de qua. j. de regulis iuris.
in c. potest quis. libro vj. & hoc etiam per Innocentium.
7 † nota, quod ille cui cōmittitur, vt prouideat ecclesiæ de
prælatis, vel ministris nō potest committere alteri vices
suas. quod intellige, quādo exprimitur, & quod hoc per-
sonaliter faciat, vt sic exceptio hic posita sit de regula in
principio huius. §. posita prout esse debet, iuxta notata.
j. de regu. iu. in rubrica. lib. vj. Idem dicas, licèt nō fuerit
expressum verbum personaliter. si nō fuit facta expressio
personarū quibus debet prouideri, tunc videtur electa
industria eius, cui facta est commissio, vt est tex. in c. is
cui. j. c. in vj. secus si personæ sint expressatę: quia tūc po-
terit cōmittere vices suas, etiam si mādatum fuerit inqri
de vita, & de idoneitate eius, cui mādat̃ ꝓuideri: vt ꝓbat̃
in c. is cui. iuncta cle. j. eo. ti. No. secundū do. An. ꝙ indu-
stria, & fides sunt qualitates personales, in quibus raro
reperitur hominū concursus. facit, quod habetur in l. in-
ter artifices. ff. de sol. In versi. cæterum salua legatorum.
8 † no. limitationem ad vulgatum illud quo dicitur, dele-
gatum Principis posse subdelegare: quia illud verum, qñ
committitur sibi iurisdictio, vel negotium habens iuris-
dictionem admixtam: secus quādo cōmittitur sibi nudū
ministerium sine aliqua iurisdictione: quia tunc non ha-
bet potestatem subdelegandi. & est ratio, quia potestas
subdelegandi. pendet a iurisdisdictione. l. imperium. ff. de
iuris. om. iu. & ideo si non habet iurisdictionem, sed po-
testatem nudam ab illa abstractam non subdelegabit. Et
no. ꝙ hoc est verum, nisi nudum ministerium, seu ea quæ
sunt nudi ministerij cōmittatur, seu cōmittantur legato
sedis apostolicæ. nā in illo est speciale, ꝙ possit cōmittere
nudum ministerium sibi commissum, vel delegatum. &
ratio specialitatis fuit ꝓrogatiua dignitatis, & etiam quia
occupat̃ multis maioribus, quæ oporteret interdū dimit-
ti, si vellet expedire ista quę committuntur sapientia nu-
dum ministerium, vel oporteret illa sibi cōmissa negligi,
si non posset illa alteri committere ne igitur talia negli-
gerentur, & etiam ne per illa impedirentur maiora, con-
cessum est ei, vt possit alteri cōmittere ea, quæ sunt nudi
ministerij. Not. hic quædā, quæ censent̃ esse nuda mini-
steria. s. excommunicare, absoluere, prædicare, dispensa-
re, & pœnas, & pœnitentias iniungere. Sed an hoc indi-
stinctè procedat. tangit Innoc. hic, & etiam. j. dicetur. An
autem visitatio, sit nudus articulus remittit dom. Ant. ad
notata in c. si Episcopus. in iij. glo. de offic. or. in vj. ibi ta-
men propriè glo. tangit de officio prædicandi, & veritas
est, ꝙ licèt visitare, & prædicare videatur esse nudum mi-
nisterium, tamen si competant iure ordinario, possunt al
teri committi: vt patet in d. c. si Episcopus. cum ibi nota-
9 tis. per glo. & in c. inter cætera. de offic. ord. ¶ † In gloss. pri
ma ibi, eis inuitis. aduerte, quia Specu. hoc eo. ti. §. ij. ver.
in casibus. tenet oppositum, quādo vtraque pars contra-
dicat: nam tunc secundum eum, non potest subdelegare,
quia debet prouidere subdelegando. non autem grauare.
allegat in argumentum. l. arbiter ita sumptus. ff. de arbit.
secus vbi altera partium, tantum contradicat: quia tunc
bene possit subdelegare. per hunc tex. sed Ioan. Andre. in
addi. Specu. super dicto ver. in casibus. vt hic etiam refert.
do. Anto. sequitur glo. istam per hunc tex. qui indistinctè
concedit potestatem subdelegandi. & sic indistinctè de-
bet intelligi. argu. c. si Romanorum. xxix. dist. & sic etiam
si partes contradicant, & non dicetur grauare subdelegā-
do: imò potest dici prouidere partibus. s̄. eod. cum te. & c.
super quæstionum. in princ. Nec obst. dicta l. arbiter. quæ
dicit, ꝙ si data est potestas arbitro, vt possit diem compro
missi prorogare, non poterit illud facere partibus contra-
dicentibus, quia ibi loquitur in arbitro, qui per partes as-
sumitur, & eius potestas pendet a partibus. l. non distin-
guemus. §. de officio. ff. de arbit. sed hic potestas delegati
dati a Papa ex consensu partium aliàs ex officio pendet
a iure, seu iuris potestate: vt hic patet, & C. de iudic. in l. a
iudice. ideo de arbitro, non rectè infertur ad delegatum
10 hoc casu. aduerte † tamen quod iste tertius datus ex offi-
cio, vel ex partium consensu, non debebit subdelegare al
teri ex electis, per aliquam ipsarum partium, nec etiam
vtrique eorum qui sunt electi a partibus, vna parte eligē
te vnum, & alia alium, quia illi quodammodo sunt suspe
cti, & quia etiam si vterque committeret vices suas, ipse
tertius in effectu non reperietur tertius, & sic non bene
posset sic verisimiliter causa expediri, & ideo si vult sub-
delegare, debebit alteri a prædictis subdelegare: & non
alicui prædictorum. & hoc etiam tenuit Spec. eo. tit. §. se-
quitur. versic. item potest. ¶ Item aduerte, quia hic voluit
Hostien. ꝙ licèt iste tertius possit subdelegare, sine partiū
consensu, tamen ex quò ipse tertius fuit datus de cōmu-
ni consensu, malefacit subdelegando, sine consensu par-
tium, ideo secundum eum, licèt tunc teneat subdelega-
tio, tamen poterit recusari eo, quia datus est, sine partiū
consensu, sed Ioan. Andre. non placet hoc dictum per
hunc tex. ex eo, quia si opin. Hostien. procederet, esset im
ponere legem verbis, & non rebus: contra decr. commis-
sa. §. porro. de elec. libro vj. honestum tamen esset seruare
id, quod dicit Hostien. ꝙ non subdelegaret alteri sine par
tium consensu, ex quò ipse de communi cōsensu fuit ele
11 ctus. † An autem poterit cogere subdelegatum accepta-
re Ioan. An. hic post Vincen. tenet, ꝙ non. sicut nec pos-
set solus, sine alijs in causis procedere, contrarium hic ta
men tenet do. Anto. quia sibi soli etiam sine alijs datur a
iure hęc potestas subdelegādi: vt hic patet. ergo solus po
tuit cogere eum acceptare. arg. c. præterea. & c. ex literis.
s̄. eo. & l. ij. ff. de iuris. om. iud. & hoc videtur verius, per ra
tionem prædictam. fateor tamen, ꝙ non poterit procede-
re subdelegatus in causa, sine alijs. & sic intelligatur di-
12 ctum Ioan. Andr. licèt verba eius aliter sonent. ¶ † Quid
autem si duo sunt dati delegati, & vnus eorum commit-
tit alteri vices suas, an poterat committens cogere colle-
gam, vt acceptet. do. Anto. hic, & s̄. eo. pastoralis. videtur
velle, ꝙ sic, ex quò habet potestatem a iure sibi subdele-
gandi. j. eo. quamuis. quod dicit procedere, nisi malitiosè
vellet se exonerare: per ea quæ habentur in d. c. pastora-
lis. vel nisi vulneraretur iurisdictio collegæ, si acceptaret
iurisdictionem: vt quia dati fuerunt cum clausula appel-
latione remota: per id quod habetur in d. c. super quęstio
num. §. si vero duo. s̄. eo. ti. ¶ Sed certe videtur, ꝙ non pos-
sit aliquo casu cogere collegam ad acceptādum: quia est
13 sibi par. l. collegarum. ff. de ver. sig. † & par in parem, non
habet imperium. s̄. de elec. c. innotuit. & l. nam magistra-
tus. ff. de arbitr. Et hoc satis credo, quando delegaret non
existens impeditus. si autem esset impeditus, esset magis
dubium. Puto tamen idem per rationem prædictam, &
quia etiam licet collega non acceptet, poterit alteri sub-
delegare: & sic non impedietur omnino eius potestas in
subdelegando. Specu. tamen in d. §. sequitur. ver. item po
test suo. & versi. seq. videtur facere differentiam, an impe
ditus subdeleget collegæ, vel non. Sed verius puto esse,
quod dixi. & facit etiam quod dixi in d. c. pastoralis. ¶ In
eadem gloss. ibi, & hæc fuit dubitatio. Supple, de qua di-
ctum

ctum eſt.ſ.ratio autem decidendi fuit illa, quæ ponit̃ hic
in principio.ſ.quia Papa intendit prouidere negotijs, &
non perſonis.& ſic bene ſequitur tunc in gl.aliàs non ꝓ-
uideremr,&c.¶ In ead.gloſ.ij.ibi alter fuerit ſubſtitutus:
hoc intellige,quando nomen proprium non fuit expreſ-
ſum. nam tũc traoſit poteſtas in ſucceſſorem.ſ.c.quoniã
Abbas.aliàs eſſet ſecus:vt ibi dictum fuit.¶ In gl.iij.ibi.
§.ſi vero talis. Et de hac materia,an aliud, quod quis po-
teſt per ſe facere,poſſit per alium,tangit Innocen.hic, &
infra dicetur. & legitur,& notatur in regula poteſt quis.
de regu.iuris.in vj.¶ In eadem gl.ibi.l.vltima. de hac ma
teria. An vna via prohibitum intelligatur etiam per aliã
prohibitum,legitur,& notatur in regula, cum quid vna.
de regu.iuris.in vj.¶ In eadem glo.ibi: in iſtis maius peri
culum vertitur.Not.bene glo.quia gl.hic videtur voluiſ-
ſe ponere vnum intellectum in iſto tex. quem etiam teti
git Innocen.videlicet, vt principium huius §. is autem.
loquatur,quando committuntur negotia, quæ non ſunt
ardua.ſed in fine.in verſi.præter.loquatur in negotijs ma
14 gnis,& arduis † quod autem dicatur negotium magnũ,
& arduum,vel non arduum,dicit Inn.arbitrio iudicis re-
linquendum.facit ſupra eo.de cauſis.ſed certe iſte intelle
ctus non videtur litere bene conformari. Ideo forte glo.
j.in verbo,inquiſitionem. poſuit duos alios intellectus.
¶ Vnus eſt, quod in principio huius §.fuerint partes.ſe-
cus in verſi.præter.& ſic ibi loquatur in d.§.verſi.præter.
quando commiſſio fit ex officio nemine illam inſtigãte.
Sed certe tex.iſte videtur loqui indiſtinctè.& ſic videtur,
quod indiſtinctè debet intelligi.arg.c.quia circa.infra de
priuilegijs.Ideo forte gloſſ.prædicta poſuit tertium intel-
lectum,videlicet quod in principio dicti ver.is autem. lo
quatur, quando committitur aliquid concernens publi-
cam vtilitatem:ideo tunc partes non poſſunt renũciare,
quia tunc videtur fides,& induſtria perſonæ electa ob fa-
uorem publicum, & ideo propter partium conſenſum,
non poterit alteri committi. Et iſte eſt notabilis intelle-
ctus.ex quo ſurgit illud,quod dixi in notabilibus.præce-
dens tamẽ intellectus etiam in ſe eſt verus. Et etiam pri-
15 mus is certo reſpectu poteſt ſuſtineri. † vnde potes con-
cludere,quod aliquando committitur aliquod negotiũ,
& nõ exprimitur,vt ille cui committitur, quod perſona-
liter exequatur.Aliquando autem exprimitur perſonali
ter exequatur.¶ Primo caſu tunc,ſi negotium eſt arduũ,
veriſimiliter videtur electa induſtria.facit, quod habetur
in c.is cui.j.eod.in vj.& ibi patet exemplum,quando ali-
cui committitur,vt prouideat eccleſiæ de prælato,vel mi
niſtris non expreſſatis perſonis:nam tũc veriſimiliter vi-
detur electa induſtria perſonæ ipſius commiſſatij: vt pa-
tet in d.c.is cui.j.eod.ti.in vj.¶ Interdum vero negotium
nõ eſt arduum,exemplum, ſi mandetur prouideri eccle-
ſiæ de certa perſona:vt patet in d.c.is cui. & idem in ſimi
libus.facit,quod habetur.ſ.eo.venerabili. & quod.j.dice
tur.¶ Secundo caſu,quãdo committitur, vt perſonaliter
exequatur:& tunc aut non eſt reperire partes, vt quia ex
officio inſtante facta eſt commiſſio:& tunc non poterit al
teri committere ſuas vices,vt hic eſt caſus,ſecũdũ alium
intellectum;aut eſt reperire partes: & tũc aut commiſſio
fuit facta propter priuatam vtilitatem partium:& tunc ſi-
ne ipſarum conſenſu non poteſt alij committere: ſed cũ
earum conſenſu ſic,vt hic patet in princ.§.is autem. Aut
id quod committitur,reſpicit publicam vtilitatẽ, & tunc
non poterit alij committere, etiam de cõſenſu partium,
vt hic eſt in verſi.præter.ſecundum alium intellectum,&
facit etiam quod j.dicetur ¶ In gloſſ.inquiſitionem. Sed
16 aduerte: quia videtur quòd delegatus † ad inquirendum
poſſit ſubdelegare.ſ.c.in c.venerabili. ¶ Solue,ꝙ hic fuit
dictum, vt negotium perſonaliter exequatur, & idem ſi
alia verba æquipollẽtia fuiſſent prolata in commiſſione:
puta,de induſtria tua plenius cõfidentes,vel ſimilia. Sed

in contratio fuit ſimpliciter commiſſa inquiſitio: & non
fuit dictum,vt perſonaliter exequatur.¶ Solu.poteſt dici
ſecundum Hoſti. ꝙ ibi erat mandata inquiſitio de ſuſpe-
cto,non autem,vt prælatus amoueretur. hic autem erat
commiſſa inquiſitio ad finem,vt amoueretur: qđ eſt ma-
ioris præiudicij.ideo hic non poteſt delegari alteri. Simi-
liter videmus, ꝙ datio tutoris non demãdatur ſemper.ff.
de tuto. & cu.da.ab ijs.l.nec mandante. & tamen cogni-
tio de ſuſpecto, tanquam ſimplex demandatur.ff.de offi.
eius cui man.eſt iur.l.cognitio.prima ſolutio plus placet
Hoſt. quælibet tamen eſt in ſe bona ſecundum do.Ant.
Sed certe videtur,ꝙ ſecunda non ſit in ſe vera, ex eo, q̃a
vbi cauſa criminalis,q̃ eſt meri imperij, & ſui natura ma-
gni præiudicij,eſt ſemel delegata per Principem, poteſt
alteri ſubdelegari:ut videtur eſſe text.in l.j.circa fi.C.qui
pro ſua iuriſd.& ibi etiam hoc expreſſe tenet Bar. & ideo
prima ſolutio quam tenuit Hoſt.videtur tenenda,& non
17 ſecunda.¶ Secundo poteſt opponi, † ꝙ poteſtas prouidẽ
di eccleſiæ de miniſtris poſſit ſubdelegari.j.eo.ti.c. is cui.
lib.vj.Soluit dom.Anto. ꝙ contrarium procedit,quando
mandatur prouideri de certa perſona, quia tunc videtur
ponderari priuata vtilitas,& non publica:ideo poteſt fie-
ri ſubdelegatio. ſecus vbi mãdatur prouideri eccleſiæ ꝑ-
ſonis proprijs non expreſſatis: quia tunc videtur ponde-
ratus fauor eccleſiæ,& ſic vtilitas publica. ¶ Tu potes di
cere,ꝙ hic loquitur,quando fuit dictum, vt perſonaliter
exequatur,quo caſu videtur,ꝙ non poſſit alteri commit-
tere,ſed vbi non exprimitur,vt perſonaliter exequatur,tũc
procedat diſtinctio de qua ſ.per tex.in d.c.is cui. Videtur
tamen,ꝙ ſi eſt expreſſa perſona,cui debet prouideri,licet
dictum ſit,ꝙ perſonaliter exequatur, quia commiſſio vi-
detur facta fauore perſonæ,cum illius conſenſu poterit al-
18 teri committere.¶ Tertio poteſt opponi,ꝙ † habens po-
teſtatem prouidendi poſſit alteri committere.ſ.de elec.c.
cauſam.& c.quia propter.Solue ſecundum Hoſt. ꝙ ibi lo
quitur,quando poteſtas prouidendi competit de iure cõ-
muni,& ſic iure proprio.hic autem loquitur,quando cõ-
petit ratione commiſſionis factæ ab homine,& ſic ex iu-
re alieno: & ideo nõ poteſt tunc committere alteri vices
ſuas eo caſu,quo ſit electa induſtria perſonæ;quod quan
do ſit,patet ſupradictis, & ex ijs, quæ habentur in d.c.is
cui.vbi competit iure proprio,non eſt mirum,ſi poteſt al
teri committere, quia in re propria poteſt quis ad ſui libi
tum facere.l.in re mandata.C.mand. ¶ Ille autem qui fa
cit ex iure alieno, nihil habet proprium.l.j.§.fi.ff.de offi.
eius cui manda.eſt iuriſd. & ideo non poteſt committere
vices ſuas,quando eius electa eſt induſtria: vt hic proba-
tur in verſicu.is autem.¶ In glo.pen.ibi,inter aliquas par
tes.Supple ſuper eo,ſuper quo facta eſt commiſſio. Et ex
eo,quod dicit,inter aliquas partes videtur voluiſſe,quod
inter extraneos impedientes bene habeat iuriſdictionẽ,
vt ſuperius,etiam voluit gl. & eadem ratione multo for-
tius habebit iuriſdictionem in alteram partium,ſi impe-
diat exerceri miniſterium iniunctum. Facit,quod habe-
tur ſupra eodem.c.j.¶ In eadem gloſſ.ibi,ſed tantum offi
cium.Not.bene glo.quia ſentit differentiam eſſe inter of-
ficium ex vna parte,& iuriſdictionem,ſeu poteſtatem ex
alia: quia interdum delegatus habet officium exercendi
id,quod mandatur,ſed tamen non habet iuriſdictionem,
nec poteſtatem ſubſtituendi.de quo per Ioan.And.ſupra
19 eodem.ſuper rubrica.& ibi dixi. † Item aduerte,quia cõ-
cludit glo.ꝙ ille cui committitur nudum miniſterium ha
bet poteſtatem coercendi impedientes, ſed contrarium
tenuit Hoſtien.quia tunc ſecundum eum, non eſſet nu-
dum miniſterium commiſſum, ex quo habet miniſteriũ
coercendi.& ſic videtur, ꝙ alteri poſſent committere, &
ideo ſecundum eum, ille cui committitur nudum mi-
niſterium,non habet iuriſdictionem coercẽdi, quod in-
telligit eſſe verũ, niſi eſſet clauſula appoſita in cõmiſſio-
ne con-

ne ꝯdictores:vel nisi cōmittens cnmmiserit et vices suas sup dicto ministerio:nā tūc bn poterit coercere.& sic intelligit.c.ex literis.§.e.Sed certè hæc solutio vr diuinare ad textū illū.Iō melior vr esse opi.Vincē.q in effectu cō cordat opiniones.nā dicit,ꝙ aut cōmissio certi ministerij sit in curia,& tūc nō habet potestatē coercendi ille,cui cōmittitur dictum ministeriū,nisi in casibus, de quibus dixi. supra post Hosti.& hoc casu potest procedere opin. Hostien.vnde in casu isto recurretur ad Papam committentē,si talis impediat in dicto officio, & sumus extra casus,de quibus dixi post Hostien.& sic dicit de facto seruari in curia. Aut sit commissio extra curiam:& tunc procedit opi.gloss.pro qua videtur casus non cauillando in dicto c.ex literis.etiam pro hoc,&c.facit ratio.c.preterea.§. c.vbi patet, ꝙ aliquo cōmisso intelligit etiā commissum id,sine quo illud expediri non potest.Hostien.tamē dicebat,quòd illa regula habet locum, quando committitur iurisdictio.secus,quando nudum ministerium. & hoc et sequebatur domi.Flo.qui tenebat opi.Hosti.sed dicta restrictio videtur contra dictum c.ex literis. non vinlando text.vt supra tetigi. Et pro differentia prædicta, an actus habeat exerceri in præsentia superioris, an vero in eius absentia,benè facit,quod habetur in c.volentes.infra tit. j.& in l.fin.ff.de offic.procon.& lega.& de offic.ordi.c. Romano.ad fin.libro sexto.& in hac opin.Vincen.vide-
20 tur residere hic Ioan.Andre.& domi.Anto. † Sed iuxta hoc insurgit dubium, quid iuris, quando committitur nudum ministerium cum clausula contradictores compescendo,an tunc poterit ille,cui facta est cōmissio vices suas alteri committere. Hosti.& domi.Floten.hic videtur velle, quod sic:cum tunc virtute dictæ clausulæ videatur iurisdictio commissa.sed Inno.hic tenet ꝯtrarium per hunc textum,qui loquitur indistinctè: & sic indistinctè debet intelligi.ar.c.quia circa.j.de priuile. Et hoc verum,si vult ipsum nudū minist criū committere. secus si vellet committere potestatem coercendi:cum illa sit iurisdictionis.l.imperium. de iur.om.iudi.ff.& hæc opi.verior uidetur de iure. cum qua etiā uidetur transire.Ioan. And.Et prædicta procedunt, quando committitur nudū ministerium non habens sui natura cognitionem,& iurisdictionem admissam,sicut est prædicare : secus in ijs, quæ habent iurisdictionē,& cognitionē admissā : qa illa cōmitti possunt.Sed contra hoc facit id,quod hic dicitur de excōicatione,& dispensatione, quæ sui natura habet admissam cognitionē,& iurisdictionē, & tñ cōmitti non possunt:vt hic patet.Rñdet Inno.quod hoc,quod hic dicitur,debet intelligi,qñ expresse mandatur, sine causæ cognitione hæc expedianī. Itē nō ob.ꝙ hic dicitur de inquisitione , quæ habet annexā causæ cognitionē:j.de accusa.in c.qualiter.lo ij.§.debet. & tñ subdelegari non pōt,ut patet in hoc.c.§.is autem,quia respōdet.Inn.qđ illud ideo est,quia ibi industria uidetur electa,ut ibi dicitur. Vnde dicit Inn.quod quāuis hic exprimātur aliqua, q de sui natura cū causæ cognitione,& mediante iurisdictione debeant expediri,sicut est excōicare, & dispensare:aliqua uerò q de sui natura causæ cognitionem nō requirunt:sicut prædicare,et pœnitentiā dare, & de beneficio alicui prouidere,& similia.tñ omnia q in hoc.§.fin. dicuntur,sunt intelligenda,qñ præcisè,& sine causæ cognitione demandanī:tunc enim non possunt subdelegari, nisi a legato sedis apostolicę : ut patet in principio.
21 §.cæterum. secundum Innocen. Aduerte tamen † inquantum Innocen.uoluit, quod de beneficio prouidratur sine causæ cognitione,non placet Hostien. quia expresse contradicit secundum eum. de rescrip.cum a deo. & de æta.& qualit.accepimus.cū si.Vnde sui natura subdelegari posset ſm eū. quod intellige verū saluo eo, qđ habetur.in c.is cui.j.e.in vj.& in cle.una.c.ti.& ut notatur in dicta cle.& in c.fi.de psump.p Inno.qñ mādaī alicui certè personæ prouideri de beneficio, potest ille cui committitur assumere partem iudicis, & partes executoris.de quo plenè,vt habeī in locis prællegatis & addē etiam supradictis id,quod dicetur circa tertium exponendum extra glo. In glo.fi. in fine.Et de materia etiam per Inno.in c.dilectus.de tempo.ord.& per glo.j.di.c.miror.& in summa.& per Guilhel.in Specu.ti.ij.§. nunc de Episcoporum.ver. in casibus. Extra gl. aduerte,quia prima pars, & secunda text. satis sunt declarate cum gloss.
22 † Circa tertiam attende primo, quod licèt in commissione non sit dictum,quod personaliter exequatur, si tamē æquipollens sit dictum,erit idem dicendum: cum æquipollentium idem sit iudicium l.fi. ff. mandati. Exemplū ſm Inno.si dictum fuit de tua prudentia,vel de tua industria,vel de tua circunspectione plenius confidentes.Idē puto,si dixerit,super quo tuam conscientiam oneramus. per id quod habetur in c.statutum.§.assessorem.de rescripus in vj.quæ diligenter not.quia sæpe alterum pdictorū in literis apponitur. vnde perinde est, ac si tunc esset di-
23 ctum,ꝙ personaliter exequatur. Item † aduerte secundo, quia istum textum in principio huius tertiæ partis, quādo.s.committitur, vt personaliter negotiū exequatur vr limitare Innocen.procedere, qñ negotiū arduū cōmittitur:secus si paruum,& hoc expresse sequitur do.Flo. nisi in rescripto contineatur,ꝙ delegans elegit fidem,vel industriā eius,cui fit commissio. Dicit etiam domi.Flor.qđ quando quis tenetur ad aliquid faciendum, videtur electa industria personæ:per l.fideicommissa.§.fin.ff.de leg. iij.& allegat Ioan.And.in addi.Specu.in tit. de renuntia. & conclusiue.§.j.super versi.Item est beneficium,quod intelligit verum,nisi esset aliquod factum , in quo parua aut nulla requireretur peritia : vt emere Ligna in parua quantitate. & idem in similibus. Sed certè inquantū restringit Inno.& d.Floren.hunc textum,quando cōmittitur negotiū arduū,non puto verum,ꝙ tex.hic simpliciter,& indistinctè loquitur,& sic indistinctè debet intelli-
24 gi.arg.j.de priui.c.quia circa.† & quia vbi verba sunt clara.non egemus interpretatione l.ille aut ille.§.cū in verbis ff.de leg.iij.Et ideo eum clare pareat ex verbis Papæ, quod velit eū personaliter exequi, licèt negotium sit leue,non est recedendum a verbis rescripti: arg.c. audientiam j.de decimis. & de priuile.c.si Papalis.vj. Fateor tamē,ꝙ vbi non apponitur verbum personaliter,nec aliud simile,quod ex qualitate negotij potest aliquando præsumi,quod tacitè Papa intellexerit,& voluerit, quod personaliter exequatur,sicut contingit,quando mandat prouideri ecclesijs de prælatis,vel ministris non expressis p-
25 sonis:vt in c.is cui.j.eo.li.vj.Itē attende † inquantū dicit do.Flo.ꝙ vbi quis tenetur ad factum , vel cōmittit alicui aliquid faciendum,quod videtur electa industria psonæ. Nam videtur illud procedere,quādo ex facto debet resultare certū corpus, quod nondum est in rerū natura : vt si qs promisit librum scribere,vel domum ædificare.& sic procedit loquitur de fideicommissa.§.fi.& ff.de solu.l. inter artifices.Quod intelligo verum, nisi ex qualitate personę pmittētis aliud posset psumi:vt si quis pmitteret facere domū,q non esset peritus in tali ministerio : nā tūc psumitur pmittere potius facere per aliū,q per se. arg.l. ꝯtinuus.§.si ab eo.ff.de ver.obli. Itē secus,qñ ex facto nō hēt resultare corpus, ꝙ non fuerit in rerū natura.vt si qs pmitteret mihi tradere librū, vel aliā rē.nā tradere est sāctū,& in facto ꝯsistit.l.si rē tradi.ff.de ver.obl. vel si alicui dei mādauī de emēdo domū,vel librū:nā tūc licèt d.Flo. atiētat,an negotiū si patuū,vel magnū, tñ potius vr attēdēdū, an mandatū habuerit certā, & determinatā formā, puta vt emat talem domum pro tanto pretio. & sic non videtur electa industria.l.si procuratorem.§.j.ff.mandati. secus si non haberet certam formam:vt quia mandatum fuerit de certa domo emenda pro illo pretio, de quo sibi videbit.

vidcbit.vel de illa domo emenda,de qua sibi videbit ele
cta industria:& sic non posset alij committere.l. penul.§.
ij.ſm vnum intellectũ.ff.de diu.& temp.præscript. & ibi
etiam per Bar.& per eundẽ in d.l.si procuratorẽ.§.j. & fa
cit quod habetur in c.is cui.j.eo.lib.vj. & etiã qđ notauit
Bar.in l.nemo.ff.de duobus reis.& in dicta l. cõtinuus §.
si ab eo.¶ Vlterius est sciendum,ꝙ Inno. hic pro intelle-
ctu tertiæ,& quartæ partis tractauit tria.Primũ est illud,
quod possum per me,possim ẽt per aliũ.Secũdum est, an
illud qđ est cõmissum sub noĩe dignitatis indifferenter
transeat in successorem,vt sic possit successor, qđ poterat
p̃decessor.Tertiũ est,quæ sint illa,quæ habeãt notare nu
dum ministeriũ,seu quę censeantur esse nudi ministerij.
26 ¶ Circa primũ conclude,† ꝙ aut aliquid cõpetit ex iure
proprio,& sic iure ordinario , vel aſs ꝑpetuo ex priuile-
gio:& tunc qđ possum ꝑ me, possum ꝑ alium, nisi aliud
exp̃sse reperiatur ꝓhibitũ.Facit regula:põt quis.cum ibi
notatis.de reg.iu.li.vj.Et per hoc nõ bẽt obstare ei, quod
hic dr̃ in tex.inquantũ dr̃,ꝙ non põt quis cõmittere alte
ri vices suas:vt in c.cãm.s̃.de elec. vbi põt quis cõmitte-
re prouisionẽ ministrorũ alteri:qa ibi ex iure ꝓprio com
petebat potestas prouidendi. secus si competeret ex iure
alieno: vt hic patet.Itẽ per hoc etiã non obstat qđ habeẽ
in c.si Eps̃.de offi.ord.li.vj.eum ibi notatis in glos.& j. de
offi.ord.inter cætera,in quibus patet,ꝙ quis põt cõmitte
re alteri officium p̃dicãdi,qa illud verũ, qñ competit ex
iure ipso:vt not.gl.in d.c. si Eps̃.secus si ex iure alieno:vt
hic patet.Item ẽt non obstat ꝑ hoc qđ habeẽ in ca.fin.de
offi.ord.vbi quis põt committere potestatẽ absoluẽdi al-
teri,quia illud verũ, qñ cõpetit ex iure ꝓprio,secus si ex
iure alieno: vt hic patet. Et est ratio diuersitatis , qa in re
propria quilibet est moderator, & arbiter.secus in aliena
l.in re mandata. C. mandati.& ff. solut. matr.l. etiam §.j.
27 † Aut potest quis aliquid facere ex iure alieno. & tunc li
cèt Innoc.hic faciat regulam,ꝙ non põt quis alteri com-
mittere, nisi quatenus reperiatur expressum:vt cõtingit
in delegato principis,in quo est expressum,ꝙ possit com
mittere : vt hic in principio.& C.de iudi.in l.a iudice.Tñ
potes concludere , ꝙ aut quærĩ in temporalibus , & ex-
traiudicialibus. Aut in spiritualibus,& in ijs quæ in iudi
cio consueuerunt exerceri. Primo casu dic,quod illud,ꝙ
potest quis per se,potest & ꝑ aliũ: vt hic patet in ꝓcura-
tore dato ad negotia,q potest alteri ꝯmittere vices suas :
vt in c.j.de procurato.li.vj.& in l.si procuratorẽ.§.j.ff. mã
dati.quod itellige,qñ est ꝓcurator datus ad oĩa negotia ,
vel si est datus ad certum negotiũ,mãdatum habuit cer-
tã,& limitatã formã,per id quod superius dixi, & qđ no.
Barto.in dicta.l.penulti.§.ij.ff. de diuer. & tempo.præ. &
hæc intellige vera , nisi appareat electam fuisse industriã
personæ:quæ videtur electa ſm do.Flo.qñ mandaẽ aliqd
faciendum : nisi illud esset parue,aut nullius peritiæ.sed
28 de hoc dic,vt dixi.s̃.†Secundo casu conclude,ꝙ aut com
mittitur iurisdictio , vel negotiũ habẽs iurisdictionẽ ad-
mixtam,aut nudũ ministeriũ,aut dubitatur. Primo casu
aut non est adiectum verbum personaliter, vel æquipol-
lens,& tunc conclude,quod potest committere alteri vi-
ces suas,nisi ex qualitate negotij,pręsumi possit electam
esse industriam:& tunc secus,vt patet in c.is cui j.eod.in
vj.& probatur hoc membrũ in principio huius capituli.
& s̃.eo.pastoralis,& c. venerabili.aut fuit adiectum ver-
bum personaliter , & tunc recurre ad ea, quæ dixi super
glos.iij.& super glo.antepe.quia aut nulle sunt partes, &
hoc secundo casu, aut non intercedit partiũ consensus ,
aut intercedit.& si intercedit,aut commissio respicit pri
uatã vtilitatem,aut publicã,vt patere potest ex tex.& ex
29 glo.prædictis , & ex ijs quæ dixi super illis . † Secundo
casu quando cõmittitur nudum ministeriũ,& tũc quidã
distinguũt,an sit negotium arduũ,an non,vt primo casu
nõ possit cõmittere vices suas alteri.Secũdo sic. Sed cer-
te,vt dicit hic do.Anto.ista opin.est contra text.qui ab-
solutè,seu indistinctè vult in rõne sui, ꝙ quando cõmitti
tur nudum ministerium,ꝙ non põt alteri cõmitti. domi.
Flo.hic dicit,ꝙ si cõmittit ministeriũ sapiẽs autoritatẽ,ꝙ
isto casu nõ p̃t alteri ꝯmittere. & sic ĩtelligit hũc tex.nisi
esset legatus apostolicus,vt hic dicit: secus si non sapiat
autoritatẽ,& sit paruę peritiæ:qa tũc poterit alteri cõmit
30 tere.Et † ꝑ hoc dicit,ꝙ si tabellio cõmittit alteri tabellio-
ni.ꝙ scribat instrumentum ex suis rogationibus,& illud
authenticet,ꝙ hoc nõ potest facere,sine iudicis autorita-
te:per id,quod legitur, & notatur.j.de fide instru.c.cũ p.
& c.secus si solũ cõmittit , vt scribat instrumentũ ex suis
rogationibus,& ipse cõmittens postea se subscribat , in-
specta prius diligenter scriptura præambula,an benè fue
rit scripta,& an concordet cum suis rogationibus . nam
tũc si subscribat faciẽdo mẽtionẽ qũo ꝑ aliũ scribi fecit,
fortè alijs occupatus,& ꝙ prædictis oĩbus interfuit, & de
ijs omnibus fuit rogatus, & ꝙ diligenter inspexit dictam
scripturã,& reperit ea cum suis rogationibus concorda-
re,& apponat signum suum: tunc probabit instrumentũ
prædictũ.Et secundum prædicta dicit debere intelligi, ꝙ
legiẽ, & notatur in c.cum p.& c.de fide instru. Sed certè
hoc dictũ do.Flo.videtur cõtra textũ.cũ gl.in auth de ta-
bellionibus.§.nos aũt.in verbo ꝑ se. vbi tex.cũ gl.vult. ꝙ
notarius de instrumẽto rogatus debet ꝑ se ipsum scribe-
re totum instrumentum.ideo credo,ꝙ de iure nõ faceret
probationẽ tale instrumentum,nisi consuetudo loci,vel
statutum aliud haberet: prout habet in ciuitate Bonoñ.
licèt do.Floren.aliter dixerit,vt prædixi. Et sua dicti ratio
non videtur bñ iure ꝓbari . & videtur etiam esse ꝯ hunc
31 textũ,quia simpliciter loquitur. Et prædicta † procedũt,
qñ cõmittitur potestas circa,id,qđ pẽdet ex potestate iu-
ris,sed si penderet ex potestate naturæ , dicit do.Anto.ꝙ
non habet locum iste tex. Et ponit exemplũ,si commit-
tereẽ alicui,ꝙ incideret Ligna. Inn.tñ hic nõ posuit hoc
exemplum,sed ponit,qñ datur potestas emẽdi Ligna. Et
de tali potestate,an habens illã possit cõmittere alteri dic
vt s̃.dixi . nã si datur mandatum indeterminatum , vide-
tur electa industria:vt sic non posset alteri committere:se
cus si fuisset datum certũ,& determinatũ mandatum : vt
voluit Bar.in dicta l.penul.licèt do.Flor.hic voluerit,ꝙ si
datur mandatum etiam indeterminatum in parua quan
titate emenda , quod tunc non videatur electa industria:
& sic intelligatur dictum Inno.ſm eũ.dictũ tñ Bart.vide-
tur rõnabilius,& hæc sufficiant de secundo casu . Tertio
casu , qñ dubitaẽ , an intelligatur cõmissum nudũ mini-
steriũ.an vero negotiũ habens admistã cognitionẽ,dicit
do.Flo.recurrendũ ad ea,quæ notãtur,& dicta fuerunt.s̃.
c.pastoralis.§.qa vero.& facit etiam,quod dicetur.j.circa
tertium.extra glo. Et eo casu quo intelligatur cõmissum
nudum ministeriũ,dicendum est,vt superius est dictum,
quando committitur nudum ministerium . aliàs dicen
dum est ſm,quod dictum est.s̃.quando comittit negotiũ
habens cognitionem admixtam.Et per hoc sit expeditũ
32 primum principale,de quo superius est dictum.†d.tamẽ
Floren.circa p̃dictum articulum alijs verbis fuit vsus. nã
dicebat,quod si quæritur,qñ quis possit committere alte
ri id,quod facere potest.est aduertendum, quia aut quęri
tur de illo,cui data est potestas a priuata persona , aut de
illo cui data est potestas a ꝑsona publica : primo casu po-
nit exemplum in procuratore:& cõcludit,quod cõmitte
re potest,nisi sit electa industria.& qñ dicatur electa indu
stria,dic vt superius dixi . Secundo casu,quando data est
potestas a persona publica,puta a superiore, & tunc,aut
potestatẽ habet iure proprio,vt ordinarius, & põt cõmit
tere:vt in c.inter cætera.j.tit.ij.& c.fi.nisi specialiter pro-
hibeaẽ:vt in dictis iuribus,seu capitulis. Aut habeat pote
statẽ iure non ꝓprio,vt delegatus,vel cõmissarius: & tũc
cõsideret tres casus: qa aut cõmittiẽ actus iurisdictiona-
lis,aut

lis,aut actus nudi ministerij,aut dubitatur qualis sit.pri-
mo casu si non fuit dictũ, q̃ per se faciat , pōt cõmittere.
s̃.eo.venerabili.qa in dubio non videtur haberi cõtem-
platio ad personã,nisi aliud colligatur ex forma cõmissio
nis:vt hic in principio.Si verò fuit dictũ, q̃ per se exequa
tur,& tunc si vult cõmittere,qñ est electa industria, non
pōt. & dicitur electa sm eũ,qñ cõmittitur officiũ cõcer-
nens publicã vtilitatem : vt inquisitio,vel prouisio.vt in
§.is autem.cũ ibi notatis . Si verò nõ est electa industria,
cõmittere pōt. & in dubio nõ intelligitur electa sm c.al-
33 legat.s̃.eo.in principio.† Secundo casu,qñ committitur
actus nudi ministerij,dicit,q̃ si nullam sapit authoritatẽ,
& pōt pariter p quẽlibet expediri , vt sunt parua negotia
nullius,vel exiguę peritię,& pōt cõmitti.Si verò sit actus
sapiens authoritatẽ,& qui nõ pōt per quẽlibet explicari,
& tũc non pōt cõmitti alteri: vt hic in oĩbus exemplis.§.
34 cæterũ.idem in similibus.† & pro hoc infert,vt etiã s̃.re-
rigi, q̃ non pōt notarius alteri notario cõmittere , vt pro
se scribat instrumentũ,ita q̃ compleat , sed benè pōt cõ-
mittere,q̃ scribat,& ipse qui fuit rogatus se subscribat:qa
primũ sapit autoritatẽ,secundum nõ.de quo remittit ad
notata per se in c.cũ.p.tabellio.j̃.de fide instru. In legatis
tamen apostolicis est speciale , q̃ possunt cõmittere actũ
etiam nudi ministerij:vt hic dicitur.Tertio casu,quando
dubitatur,an actus sit iurisdictionalis,an nudi ministerij,
dicit,vt s̃.eo.Sed aduerte inquantũ vult,q̃ si dictũ fuit in
commissione,q̃ per se exequatur,debere distingui,an ele
cta fuerit industria, vel non.non videtur benè dicere per
id,quod superius dixi: & qa text.hic in §.is aũt.indistin-
ctè loquitur,qñ vult cõmittere,sine partium cõsensu. Itẽ
inquantũ vult, qđ qñ ex officio cõmittit̃ eã concernens
publicã vtilitatẽ,vt inquisitio , videatur electa industria,
nõ videtur verũ . qa si illud esset verũ , etiam si non esset
dictũ,q̃ per se personaliter exequatur, non posset ille cui
cõmissa esset inquisitio,committere alteri vices suas: qđ
est ꝯtra textum. in c.venerabili.s̃.eo.& ideo non videtur
perfectè dixisse do. Flo. Et hæc sufficiãt de primo dubio,
35 & passu principali.† Circa scđm,an videlicet id,quod est
cõmissum sub noĩe dignitatis indifferenter trãseat in suc
cessorem, vt sic possit successor,qđ poterat prædecessor.
Inno.hic refert opi.nã vna fuit opi.q̃ transeat in successo
rem , nisi appareat ex forma commissionis electã fuisse
industriã personæ . Dicunt tñ isti,q̃ ex qualitate negotij
etiam interdũ p̃sumitur electa industria . nã aliqua sunt,
quæ per alios cõiter etiã cõsueuerũt expediri sui natura:
vt excõicare,uel absoluere,vel recipere testes.aliqua quę
nõ cõsueuerunt sic cõiter per alios expediri:vt prædicare
crucem,& iniungere pęnitentias,& dispensare.nã p̃dica
tor debet esse potens opere , & sermone.j̃.de voto.c.ma-
gnæ.in §.j.& de statu regula.cũ ad monasterium.§.prior.
iniungens pœnitentias debet esse cautus , & discretus.
de pœni.& remis.in c.omnis.ver.sacerdos. habens dispẽ-
sare debet esse homo,qui non speret in pecuniæ thezau-
ris:qui pauci repetiunt̃,ut dicit Host.Facit.j̃.de offi.ordi.
c.irrefragabili.§.fi.& ideo concludunt isti, quod talia,vel
similia non transibunt ad successorẽ , licèt sub noĩe di-
gnitatis sit facta cõmissio.in alijs secus . Finaliter recitat
alios dicere,& fortè melius sm eum,q̃ ubicunq; cõmit-
tit̃ nudum merum factum,seu nudum ministerium , in-
distinctè non transeat in successorẽ.nã sm eum,qñ com-
mittitur nudum ministerium, qa nullã iurisdictionẽ ha-
bet talis cõmissarius,vr̃ illud facere cõmittens: secus,qñ
habet iurisdictionem ille,qui subdelegat . Sed certè, ut
dixi.Host.etiã id quod facit delegatus, uidetur facere de-
legans.s̃.eodem. cum olim Abbas. Sed forte Inn.uoluit
dicere,q̃ qñ cõmittitur nudum ministerium,id quod fa-
cit commissarius,dicatur uere facere cõmittens quasi p
nuntiũ:facit,qđ no.Legistę in l.& licet.ff.de ꝯstitu.pecu.
& hoc satis uideret̃ p̃cedere,si cõmissari⁹ ꝯciperet uerba
in personam dñi cõmittentis:per id qđ legit̃, & notatur
in l.multum.C.si quis alteri , vel sibi.& fortè etiam hoc
casu nõ esset vis qualiter verba cõcipiant̃,ex quo est nu-
dum ministeriũ commissum.Facit quod habet̃ in c.fi.de
procura.in vj.Ideo alteri nõ poterit cõmittere vices suas
loco ipsius,vel ipse per aliũ representetur. vel sm Hosti.
quia intentio committentis vr̃ esse contraria. Quod vlti
mum non credit do.Ant.ex quo cõmmissio est facta sub
nomine dignitatis.Hosti.vero hic dixit primã opin. esse
rõnabiliorem.& sic vr̃ velle , q̃ etiam si nudũ ministeriũ
sit cõmissum,transeat in successorẽ,nisi ex forma comis-
sionis appareat electam fuisse industriã personæ:vel nisi
ex qualitate negotij præsumatur electa industria. per ca.
qm̃ Abbas s̃.eo.Et prędicta faciũt ad qõnẽ notatã p Bar.
in l.qui liberis.§.hæc verba.ff.de vulga.& pupilla. vbi tã
36 git † quid iuris,si fiat compromissum in Abbatẽ scti Pro
culi per aliquos,& sic sub noĩe dignitatis, an tale cõpro-
missum trãsibit in successorẽ.nã Bar.ibi tenet,q̃ non : ex
eo,qa in compromissis cõiter ꝯsueuit ponderari,& con-
siderari amicitia,& fides personæ: & ideo non dẽt transi-
re in successorem . Et pro hoc etiã facit,qa siue diacono
nudũ ministeriũ esset commissum, non dẽt trãsire in suc
cessorẽ scđm Inn.vt s̃.dixi siue etiã dicat̃ commissum es-
se non nudũ ministeriũ,cũ arbiter habeat notionẽ,& sic
cognitionẽ,licèt non iurisdictionẽ l.ait prætor. in princi
pio,ff.de re iudica.tñ quia est tale negotiũ, qđ ex qualita
te facti, seu ipsius negotij potest verisimiliter p̃sumi ele-
ctã fuisse industriã p̃sonæ,non dẽt trãsire in successorẽ:p
id qđ dixi in prima opi. post Host. & facit qđ habet̃ in c.
is cui.j.eo.in vj.d.tñ Ant. hic non facta mentione de di-
cto Bar.in dicto §.hæc verba. q̃ vr̃ intelligi Host. voluis-
se,q̃ indistinctè vbi aliqd ꝯmittit̃ sub noĩe dignitatis trã
seat in successorẽ.in dignitate, etiã si nudũ sit ministeriũ
ꝯmissum.& ẽt qñ negotiũ arduũ ꝯmittit̃ , ex quo est ex-
pressum nomẽ dignitatis.per c.qm̃ Abbas.p̃alle.s̃.eo. cũ
& qa illi qui sunt præditi dignitatibus p̃sumunt̃ p̃uidi ,
& discreti:& per id qđ habet̃ de rescriptis.dispendia.& c.
statutũ.li.vj.& qa non vr̃ referre quo expediatur negotiũ
commissum,dũmodo bene expediat̃ , & scđm intentio-
nẽ delegantis,vt notat̃.s̃.de rescr pris.eam te.& c. sup li-
teris.Et scđm hoc videret̃ sentire d.Anto.q̃ in casu bart.
compromissum trãseat in successorẽ.Et pro hoc facit,qa
vr̃ imputandũ partibus quare exprimunt solũ nomẽ di-
gnitatis.nã sic vr̃ solũ dignitatẽ contẽplari. Et pro hoc ẽt
facit,qa distinctio q̃ fit per primã op.& etiã per se cuidã,
non bene vr̃ iure probari.& sic videret̃ , q̃ stãdũ sit dicto
c.qm̃,& fortè de iure hæc opin.posset sustentari.tñ opin.
Bar.habet in se æquitatem,& pro illa etiam facit opi. pri
ma,quam supra recitaui post Inn.& quã etiam vr̃ tenuis-
se Host.inquantũ dixit illã rõnabiliorẽ. licèt d. Anto. vi-
deat̃ aliter intellexisse opi.Hosti. & hæc sufficiãt de scđo
37 principali ¶ †Circa tertiũ, & vltimũ discurrit hic Inn. p
ea quæ ponunt̃ in tex.nã certũ est, q̃ prædicare crucem ,
est nudum ministeriũ,sed de excõicatione,vel absolutio
ne est dubiũ:qa talia fiũt cum causæ cognitione.j̃.de sen
ten.excom.c.sacro.& ij.q.j.c.nemo.& sic videtur , q̃ non
sint nudi ministerij.sed ipse exponit tex.dũ dicit excom-
municare id est,excõicatum denuntiare,vel scđm eũ lo-
quit̃,& dẽt intelligi , qñ præmissa causæ cognitione non
restabat nisi ferre sñiam excõicationis , quam Papa vult
38 per alium ferre, quod potest.nam nedum Papa , sed etiã
† illustres personæ ferre possunt sententias p alios.l.fi.C.
de sententijs ex p reci.& idẽ dixit Vincẽ.in illo,cui com
mittit̃,vt suspendat aliquẽ:per id qđ habet̃ xxvij.q.j.si cu
stos,sed certè istę expositiones diuinant ad istum text. li-
cèt do.communiter transeant cum illis. vnde videtur , q̃
litera possit simpliciter intelligi prout iacet. nam si Papa
mandet alicui,q̃ excommunicet Titiũ, dẽt iste p̃sumere
q̃ Papa non sine cã hoc ꝯmittit.nec dẽt inquirere de iusti-

tia,vel iniustitia præcepti Papæ s̃.eo.pastoralis.§.quia ve
ro.& ideo videtur,ꝙ censeaẽ merus executor,seu nudum
ministerium sibi cõmissum.nec põt hic subintelligi clau
sula,si est ita,ex quò nullum negotium est narratum,pꝑ
qđ habeat excommunicare Titiũ:sed simpliciter mãdaẽ
sibi,ꝙ excõicet. ideo tunc videtur nudum ministeriũ de
mãdari.& idẽ videtur dicendũ,qñ mandat alicui,ꝙ absol
uat aliquem,vel aliquos: quia non hẽt aliud inquirere,
sed solũ adimplere id,quod mandatur. Faciat præallega-
39 tum.c.pastoralis.§.quia vero.† In dispensatione aũt,licèt
requiraẽ summaria cognitio.j.q.vij.c.exigunt.& c. dispẽ-
sationes.cum multis capitulis ibidẽ:& no.per Inn.de tẽ-
po.or.in c. ex tenore, quia tñ non requiritur iudicialiter
cognitionẽ fieri,vñ nec est necesse vocari illos, quorum
interest,vt voluit Inno.notabiliter in c.nisi.§.personæ.de
renuntia.ideo censetur nudũ ministerium ſm do.Flo. &
similiter, licèt ad iniungendas pœnitentias debeat quis
cautius ꝓcedere,vt in d.c.omnis.de pęni.& remis. tñ qa
talis cautela iudicialiter non expeditur, sed ꝑ modũ fori
pœnitentialis,ideo cẽsetur nudũ ministeriũ. Et ſm hoc,
id quod hic dicitur,iniungere pœnas, vel pœnitentias,
intelligitur in foro pœnitentiali. aliàs si intelligatur etiã
in foro contentioso propter id,quod hic dicit pęitas de-
bet intelligi,ꝙ de causa erat cognitum per committẽtẽ,
ita ꝙ impositio pœnæ erat nudi ministerij:vt hic dicit d.
Flo.sed do.Ant.hic dicit circa articulum dispensationis,
ꝙ inquantũ hic dr̃.quod est nudus articulus do. limitant
illud verum esse,quando dispensatio committitur,vt fiat
præcisè sine causæ cognitione.aliàs cum in ea exigatur
causæ cognitio,esset mixtus articulus,& sic actus iurisdi
ctionalis.vnde dicunt doc.ſm eũ,ꝙ hic enumerantur ali-
qua,quæ sui natura sunt nudi ministerij:vt iniungere pę
nitentias,& prædicare:aliqua vero q̃ ꝑ accidens sunt nu-
di ministerij:vt quia sui natura sunt mixta:sed mandatur
p̃cisè fieri sine causæ cognitione:vt dispensare, absolue-
re,& excõicare,& sic resider d.Ant.sed certè in dispensa-
tione vr̃ melius dixisse d.Flor. qa ſm intellectũ eius non
est necesse diuinare ad hunc textũ ꝓut oporteret ſm do.
Ant.de absolutione vero,& excommunicatione dic, vt
superius dixi.Et aduerte,qa etiam subdit do. Ant.quos-
dam dicere,ꝙ ꝓuidere de beneficio est etiã nudus articu
lus,& hoc etiã tenuit hic Inno.qđ non placet Hostiẽ.qa
imo in hoc exigitur cognitio de rescriptis. in c. cũ adeo.
& dixi s̃.super glos.penul.circa finẽ.Ideo hic non insisto.
40 † Sed iuxta p̃dicta q̃ri põt, quid si cõmittatur aliqua pars
iudicii,vt citatio,testium receptio, vel aditio allegatorũ;
an dicatur tũc committi nudum ministerium.Inn.hic di
xit,ꝙ non.quia semper censeẽ tunc iurisdictio etiam cõ-
missa,qñ aliqua pars iudicii ꝯmittiẽ.nã citator vteẽ iuris-
dictione in determinãdo terminũ, vel diẽ:& receptor in
cõpellendo testes,& ẽt puniẽdo,si dicaẽ falsum.Sed Ho-
sti.tenuit ꝯtrariũ, qa ex quò cõmissa est sola citatio non
habet se impedire de alio,nisi citare: saluo nisi aliud ha-
buerit in mandatis: quia forma mandati est seruanda s̃.
de rescriptis.c.cũ dilecta. & similiter receptor testiũ non
poterit cõmpellere testes, nisi data fuerit sibi suꝑ hoc po
testas de testi.cogen. in c.j.nec ẽt eos puniet. qa illud nõ
spectat ad eum,nisi hoc habuerit in mãdatis. vt patet ex
notatis per glo.in l.nullum.C.de testi.& ꝑ Inn. met in c.
dilectus.de pœnis.& de isto receptore testiũ, an dicaẽ es-
se merus executor,an vero mixtus,recurre ad gl. notabi
41 lẽ,& singularẽ in cle.j.de offic.dele.† Aduerte tñ,ꝙ cita-
tor cui cõmissa est citatio ſm Inno.poterit per nũtiũ,seu
ꝑ cursorẽ,qui solam operam exhibet, & ẽt ꝑ literas cita-
re:& pro hoc etiam facit,quia etiam arbiter, q nullã ha-
bet iurisdictionem.l.ait pręror.ff. de re iudi.hoc facere p̃t
ff.de arbitris l.sed,& interpellatur §.arbiter.& facit,ꝙ no.
j.de re iudi.cum Bertoldus,& s̃.c.pastoralis.§.j. & quia ẽt
ille, cui committiẽ nudũ ministeriũ aliquod consistens

a. De officio legati. vide super domi. And.barb. ficu.q multa elegãtia dicit hic.

in mero facto,videtur alteri posse committere ſm d. An-
to.allegat.s̃.eo.ex literis.sed certè,quod dicit.domi.Ant.
videtur procedere, quando committitur aliquid, quod
est circunferens ad ipsum factum commissum: vt si com-
missa est citatio,& ipse committit alteri,quòd legat lite-
ras,in quibus continetur mandatum sibi factum. nõ aũt
vr̃ intelligendũ, ꝙ ip̃m nudũ ministerium sibi commis-
sum alteri possit committere, qa illud esset ꝯ hũc text.&
42 ꝑ hoc vr̃,†ꝙ ille cui cõmissa est citatio,nõ possit ꝑ nũciũ
citare,& sic cõmittere alteri,ꝙ citet,qa in hoc vr̃ eius of-
ficiũ electũ,aliàs sequeretur, ꝙ nuncius cui commissum
foret a iudice,vt citet aliquẽ,possit illud ꝑ aliũ expedire:
ꝙ nõ vr̃ esse verũ: qa crediẽ nũcio,qñ est electus a iudice
rõne sui officij.j.de appella.in c.cũ parati. cũ ibi notatis.
& facit, quod legiẽ, & notaẽ in c.illud.j̃.de p̃sump.Tene
tñ menti dictũ Inn.cũ quo transit Host.& Io.An.q vide-
tur velle,ꝙ ille cui cõmittiẽ citatio ꝑ superiorẽ, possit ci-
tare ꝑ cursorẽ,& ꝑ lr̃as.sed illud nõ vr̃ esse,sine dubitatio
ne,quatenus dicit de citatione fienda ꝑ cursorẽ,ꝓter il
lud qđ.s̃.dixi.Nec ob.ꝙ dictum est de arbitro:qa arbiter
habet notionẽ,& sic cognitionẽ: licèt nõ habeat iurisdi-
ctionem.l.ait pręror.ff.de re iud. Et ꝓ pręd́ictis etiã facit,
qa suꝑior,qa cõmittit,credit ei cui cõmittit, non aũt re-
lationi illius cui ꝯmitteret ille, cui commissa est citatio.
43 ¶† An aũt certum ministerium possit qs delegare de cõ
sensu partium.Inn. vt hic tãgit.d.Ant.j̃.de testibus, in c.
cum cã.lo ij.vr̃ tenere,ꝙ sic.nedum cum cõsensu exp̃sso,
sed ẽt tacitó,qđ vr̃ intelligendum, nisi tale ministerium
respiceret publicã vtilitatem, & electa esset industria ꝑ-
sonę.ꝑ id,qđ hic dr̃ in §.is autẽ. Et ex superius dictis põt
inferri ad decisionẽ qõnis, an si Eps fuerit deputatus ad
purificandã gratiã in forma pauperum,& data sit sibi po-
testas ꝓuidendi,& in casu in quo nõ possit,vel nolit. alij
fuerint deputati,ꝙ si deleget vices suas,teneat delegatio
& ꝙ alij deputati non possunt sese intromittere. qa intel
ligunẽ deputati,si nõ faciat per se, vel ꝑ alium cum pos-
sit vices suas alteri cõmittere, vt patet in cle.j.de offi.de-
le.¶ Vltimo aduerte, qa in lectura.do.Anto.reperiẽ vlti-
mo loco posita,& scripta quędã qõ,q̃ nõ fuit sua,sed fuit
44 do.Florẽ.de qua etiã aliqd.s̃.tetigi. † Et qõ est talis,an si
notarius instrumẽtũ ꝑ se rogatum faciat scribi, cum for-
tè esset impeditus,per alium notarium,cui se subscripsit
an tenebit,seu probabit tale instrumẽtum.& arguit pro,
& ꝯ.sed finaliter tenet illud,qđ.s̃.dixi. & dicit etiã con-
suetudinẽ Romanæ curiæ esse, ꝙ tale instrumentum ꝓ-
bet.allegat,quod habetur.xiij.q.ij.c.cum redemptor. ibi
scribendum dictauimus.& C.de iure deli.l.fin.§.finautẽ.
& pro tp̃o ẽt facit,quod notauit Specu.in titul.de instru.
edi.§.restat.ver.quid de hoc,quod quotidie fit,&c. An ta
men de iure ꝓcedat opĩ.d.Flo.dixi.s.& dicebat etiã ipse,
quod nõ est vis,an fuerit notarius, vel non, ille qui scri-
psit instrumẽtum ꝑ alium rogatũ,si non subscripsit ipse,
sed ille qui fuit rogatus,& in subscriptione faciat specia-
lẽ mentionẽ, quo modo ꝑ aliũ scribi fecit alijs negotijs
impeditus:& quomodo fuit rogatus de oĩbus,& singulis
in instrumento descriptis: & quomodo ẽt diligenter in-
spexit dictã scripturã, & repererit illã cũ suis rogamini-
bus ꝯcordare,ꝙ tene mẽti.& hanc q̃stionẽ,vt dixi hic la-
tius ꝓsequiẽ, & reperitur ẽt descripta vltimo loco in le-
ctura do.Ant.sed in illa vlterius non insisto. Et hæc suffi-
ciant de materia huius capituli finalis de officio delega-
ti,& per ꝯñs finiẽ totus titulus p̃dictus.Sequiẽ rubrica de
officio legati.Deo gratias.Ioãnes de Imola vtriusq; iuris
radius vniuersi orbis girum irradians splendissime.

a ¶De officio legati.[a] Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Potestas duplicis qualitatis potest concurrere in persona eiusdem.*
2 *Duo contraria possunt concurrere in eadem persona respectu diuersæ qualitatis.*

litis, & potestatis.
3 *Cognoscere non debet Archiepiscopus iure Archiepiscopali de causis subditorum suffraganei.*
4 *Legatus, an possit per viam principalis querelæ, & appellationis cognoscere de causis subditorum suffraganeis, & an ad eum possit appellari omisso medio cum gerat vices Papæ. & nu. 6.*
5 *Testis vnus si in testimonio minus ponat de facto, quàm alter dummodo alter non contradicat non censetur esse illi contrarius.*
7 *Legatorum tria sunt genera.*
8 *Legatus, an possit deponere Episcopum, & an possit cognoscere de causis electionum Episcoporum.*
9 *Legati non possunt per suam legationem punire exemptos, nec habent contra illos iurisdictionem, nisi sint legati Cardinales, vel qui mittuntur de latere.*

CVm non ignoretis. Legatus Papæ a per simplicem querelam adiri potest, hoc dicit. Et primo pmittit in genere. Scdo ex illa postea concludit. scda ibi: sane. In text. ibi, & infra deciditur, per quod hoc non debet adiuuari si ipse Cãtuariensis Archiepiscopus cognoscit de causis Epatuũ. s. & hoc p rõnẽ quæ colligit
1 ex sequentibus. ¶ † Not. j. q in persona eiusdem põt concurrere potestas duplicis qualitatis. Nã põt esse legatus, & etiã metropolitanus. ¶ Itẽ no. q maior potéstas habẽs originem ex diuersa causa non habet confundere minorem potestatem ex alia causa in eiusdem persona concur
2 rente. ¶ † Item not. quòd duo contraria videntur posse concurrere in eadem persona respectu diuersæ qualitatis & potestatis. Nã de causis subditorũ suffraganeorũ nõ potest cognoscere per querimoniam Archiepiscopus ex vi potestatis Archiepiscopalis, & tñ si est legatus potest de
3 illis cognoscere ex vi delegationis. ¶ † Item no. quòd regulariter Archiepiscopus ex iure metropolitico, seu ex iure Archiepiscopali nõ potest cognoscere de causis subditorum suffraganeis. Sed causaliter sic, si deuoluatur p
4 viã appellationis. de quo plenè, s. tit. j. pastoralis. ¶ † Item no. q legatus etiam natus de oĩbus causis subditorũ suffraganeis cognoscit etiam per viam principalis querelæ, & appellationis. & sic etiã vr̃ posse ad eũ appellari omisso medio, de quo tangeт cũ gloss. quod vr̃ pcedere etiã si appelleт a delegato Archiepiscopi. quiã in hoc vr̃ gerere vices Papæ, vt litera hic dicit. Licèt dn. Ant. hic videatur velle cõtrarium. per ea quæ notantur in c. post translationẽ. Sed certè ibi no. nõ pbant oppositũ, vt patebit ex ibi dicendis, quod etiã dixi. s. Archiepiscopum ex iure Archiepiscopali, seu metropolitico non posse cognoscere de causis subditorũ suffraganeis, procedit regulariter, vt dixi. Sed de causis contra ipsos suffraganeos mouendis benè põt cognoscere etiam ex iure metropolitico. Quia ipsorũ ordinarius est, vt patet ex his quæ habentur in c.
5 pastoralis. s. tit. j. ¶ † In gloss. j. in fi. facit iste tex. cum gloss. secundum domi. Anto. quòd licèt vnus testis minus ponat de facto, quam alter in suo testimonio, dũmodo alter non contradicat, quod per hoc non censeatur illi esse cõ-
6 trarius. ¶ † In gl. ij. ibi per querimoniã potest cognoscere. no. benè quia. Glo. vr̃ indistinctè tenere, q legatus potest adiri per viã querelæ, & per subditos suffraganeorum, &
7 omissis ipsis suffraganeis. Et sic vr̃ velle glo. † hoc pcedere etiã in quolibet legato cum tria sunt genera legatorũ. Nã quidã sunt legati nati sic nũcupati. Quia nascunт cũ priuilegio legationis. per adeptionem dignitatis Archiepiscopalis. & de tali loquitur text. iste. Quidam alij sunt legati missi, & de latere, & isti sunt legati Cardinales, qui mittuntur ad prouinciam regendam per Papam. Quidam autem sunt legati missi, & non de latere, vt sunt alij prælati. qui mittuntur per Papam ad prouinciam regendam qui non sunt Cardinales. Et de prædictis no. in c. penul. infra eodem. in vj. lo. tamen. ix. quæst. iij. c. cõquestus. & iij. q. ij. c. iij. dicit hoc verum in legato nato. vt est Archieps cãtuariensis. de quo in litera. Quia iste bñ põt adiri per querelam ex vi legationis. Quia aliàs frustratoria videretur potestas legationis, eum ex iure metropolitico possit adiri per viam appellationis. Sed alius legatus qui non habet ius metropoliticum non poterit adiri nisi per viam appellationis s̃m eum allegat c. peruenit xj. q. j. Sed Bar. bri. ibi tenet contrariũ, & etiam sentit hic glo. vt s. dixi. & istud communiter tenetur p istum tex. q non fundat se ex ratione allegata per Io. sed ex eo, quia gerit vices Papæ in prouincia, quæ ratio vniformiter habet locum in quolibet legato. Nec ob. c. peruenit, quia nõ obstat in delegato. sed in quodam defensore, qui compellere volebat agere nolentem coram se agere, q facere non debebat. vt ibi patet, & de materia in Spec. eo. tit. §. superest. in principio. ¶ In ea. glo. ibi, & est dicendũ, q non. di
8 cunt tamen aliqui q † potest pronuntiare ipsum deponẽdum, licèt non possit actualiter deponere p id, quod habetur ij. q. vj. biduum. ver. si quidem. Sed de hoc dic, vt dictum fuit in c. j. ĩ. de iudi. & facit etiam qđ legiт, & notaт in c. accus iij. q. iij. potest tñ cognoscere de causis electionum Episcoporum etiam exemptorum, in c. si Abbatẽ. de electione. in vj. ¶ In ea. gl. ibi, sed presbyterum posset deponere. intellige etiam ab officio. & sic degradare. Nã. in dispositione ab officio non est necessaria adiũctio aliorum Archiepiscoporum. vt patet ex his quæ habenт xvj. q. vij. in summa. Et adde casum. c. j. de hæreti. in vj. vbi patet, q in casu heresis etiam sine Epis potest presbyter deponi ab officio. ¶ In gl. fina. in fi. nota bene diligenter ex
9 glo. q † solum legati Cardinales habent iurisdictionẽ cõtra exemptos, alij aũt legati non hñt contra illos iurisdictionem, nisi expresse in eorum priuilegijs sit sibi cõcessa potestas expressa. facit quod habeт in c. si Abbatem. de elec. in vj. & de verbo. signifi. in capitu. veniens. cod. libr.

a Legatus Papæ. Post domi. Ant. hic vide ad materiã huius. c. Spe. in titul. de offi. or. §. j. ver. pen. & in titul. de le. §. iii. vbi successiuè omnes. q. notabiles i hac materia scribit.

S V M M A R I V M.

1 *Legatus in cã alteri specialiter delegata est inferior ipso delegato. et nu. 5.*
2 *Mandatum speciale derogat generali.*
3 *Retractare, an possit legatus sententiam per delegatum latam.*
4 *Nullitas sententiæ potest allegari, licèt statuto caueatur, quòd contra sententiam non opponatur, nec propter hoc dicitur esse sublata facultas dicendi de nullitate.*
5 *Legatus in cã delegata alteri specialiter est inferior, & tenetur ad requisitionẽ ipsius delegati exequi sententiam, & ab ipso delegato appellandũ non est ad legatum, sed ad Papam.*

STuduisti. Legatus b Papæ de causa alteri a Papa spãliter delegata se intromittere non põt. li. d. ¶ Et est communis diuisio. secunda ibi: respondemus. ¶ † No. j. q legatus in causa alteri specialiter delegata censeт esse inferior ipso delegato. & ideo de causa illa non potest aliquatenus se
2 intromittere. ¶ Item not. illud vulgatũ, q † speciale mandatum derogat generali, de quo in c. j. s. de rescrip. & j. de
3 reg. iur. generi p spẽm. lib. vj. ¶ † Item not. a cõtrario sensu, quod legatus põt sñiam latam p delegatũ retractare, si sit lata contra formam mandati. ¶ Et idẽ etiã videт si non est rationabiliter lata, qđ est intelligendum, qñ esset nulla. Quia fortè lata contra ius constitutionis. Secus vbi esset aliqua, licèt lata ꝯ ius litigatoris, quia non potest tunc se intromittere cũ delegatus quò ad causam illã cẽseatur esse superior legato, & est dictũ etiã ex pdictis, nota, q licèt de gestis per superiorẽ nõ possit inferior se intromittere hoc est verũ vbi gesta sunt valida. secus videtur versi. sequenti si sunt nulla. quia tunc nõ tollitur cognitio infe
4 rioris, quod est not. ¶ Et prædicta faciunt, q † si per statutũ tollitur facultas opponendi contra sentẽtiã, q non intelligatur sublata facultas dicendi de nullitate, de quo tñ dicendum, vt no. Bar. in l. j. §. j. ff. quod vi aut clã. & aliqd

b Legatus Papæ. Vide ad hãc materiã gl. & do. ĩ l. vxo. §. fecilissimo. de leg. iij. & in regula, generi per spẽm in vj. ac do. de Ro. de ci. cccxcix. vbi ample per eos.

per do. Anto.in c.licèt citanda.ſ.de elec.¶ In gl.ij. in fin. dic,ꝙ in illo c.ex parte.ambæ literæ erant ſpeciales quantum ad effectum. Quia non poterāt verificari niſi in vno archidiaconatu.hic autem loquitur,qñ aliquę literę ſunt generales quo ad verba,& quo ad mentem,& alię ſpeciales.de quo etiam dictū fuit in d.c.j.de reſcript.¶ In gl.mādatū. ibi par in parem,& fortius inferior in ſuperiorem. ¶ In gl.fi.ibi refert potius ſe ad factum. Vnde poteſt dici ſm Ioan.And. quod loquitur de quadam approbatione, vel collaudatione,ſeu commendatione.facit quod hr̄ in c.j.ī.de treu.& pa. ¶ In eadē glo.ibi ſupplicare.hoc dixit:
5 quia maior eſt in alijs ipſo delegato.tñ,† quia in ipſa cauſa eſt minor tenet̄ ad requiſitionē ipſius delegati ſñiam exequi.An aūt a tali delegato poterit appellari ad ipſum legatum dicendum, quod non per iſtum text.dum dicit quod non oportet quemlibet irritare ipſam ſententiam, vel factum ipſius delegati. & quia etiam non eſt ſuperior in ipſa cauſa ipſe legatus. Ideo appellandum erit ad Papam ſuper generali legatione.

S V M M A R I V M.

1 *Transferre non poteſt Epiſcopos legatus etiam ſi ſit de latere, nec eccleſiam cathedralem alteri ſubijcere, vel in primatiam eligere, vel duos Epiſcopatus vnire, vel vnum diuidere.*
2 *Pœna debet commenſurari delicto:& ex qualitate,& quātitate pœnę pręſumitur grauitas delicti.*
3 *Pœna,an,& quando poſſit remitti, vel in aliam commutari.*

a Legatus. poſt d.An. Sieu. vide ad materiā huius capi. Ro.deciſione cxxj. incipien. ſm Inno. & vide gl. in c. pro illorū. de pben.& d.Abb.i ca. cum.M. de conſt. pen. col.& ſpec. in tit. de lega S.v.

NIſi ſpecialis. Legatus [a] etiam † de late-
1 re trāſferre nō poteſt Epiſcopos,vel vnam eccleſiam cathedralem alteri ſubijcere,vel in primatiam erigere,vel duos Epiſcopatus vnire, vel vnum diuidere: excommunicatos tamen per iniectionem manus violente in clericos abſoluere poteſt.hoc dicit cum ſequen. & non diuiditur. ¶ No.j.ex ſpeciali dilectione poſſe temperari rigorē iuſti
2 tiæ per ſuperiorem,& pœnā remitti.¶ † Itē no.ꝙ ex qualitate,& quantitate pœnæ argui,& declarari poteſt quantitas delicti.facit quod hr̄ in ca. non offeremus.xxj.q.j. & hoc etiam nota,ꝙ pœna debet commenſurari delicto.facit,qđ hr̄ in c.quęſiuit.ī.de his,quę fi.a maio.par.ca.& in diſpoſitione iuris, & ſic addere vr̄ vinculū iuri communi.de quo in c.j.de conſtitu. in vj. Item potes notare arg. pro,& cōtra, ꝙ motus proprius cadere pōt in inferiorē a Papa.de quo dicendum,vt in cle.ij.de offi.ord.¶ Vltimo
3 no.ꝙ dictū eſt in ſummario.¶ † In gl.j.in fi. primam fatet̄ Hoſti.qñ pœna eſſet talis,quā poſſit remittēs ſibi imburſare,vel qñ ex arbitrio iudicis pendet ipſa pena, ſeu eius impoſitio, & ſine graui pͥiudicio aduerſarij fieri pōt.facit quod hr̄.ſ.tit.j.in c. conſuluit.cum graui autem præiudicio partis non debet fieri tñ,vnde dicebat Hoſti. ꝙ ſi alio agente quis fuit condemnatus ſine eius licentia non poterit remitti pena,ſi eius pecunialiter intereſt,& ſimiliter etiam poſt ſententiam nō poterit remmitti,recitat etiam aliquos dicere,quod vbi pœna cōcernit vindictā, ſi agēs proſequitur ſuā iniuriam.non poterit tamē remittere inuito agente, & ſic videt̄ tenere Tho.ij.ij. vt hic refert Ioā. And. refert tamen Inno. quod alij in hoc tenent contrarium.Hoſti.videtur remittere ad not. in c.cum æterni.de re iudi.in vj.¶ Sed certè ibi non videtur hoc decidere. d. Anto.hic concludit,quod ſi eſt princeps poterit remittere pœnam ſi ſit pœna fiſcalis,ſeu veniat fiſco applicanda. Si autem ſit pœna in qua tertius poſſit prætendere intereſſe, tunc non poterit ſine cauſa rem remittere.per ea q̄ leguntur,& notantur in c.quæ in eccleſiarum.de conſti. per Innocen.cum cauſa autem poterit ante ſententiam, & poſt.Sed inferior iudex ſine cauſa non poterit, ſed cū cauſa ante ſententiam,ſeu in ipſa ſententia,poſt ſentētiā non, per id, quod habetur ij.q.iij.§.notandum. & §.hic colligitur. & lege. quid ergo. §.pœna grauior ff. de his qui no.infam.facit,quod habetur in capitu.licèt.infra de pę.& ī.de offi.ordi.c.irrefragabili.§.fi. ¶ In pœna aūt arbitraria dicit,ꝙ etiam ſine cā poterit ante ſñiam remittere.facit,qđ no.Inno.in c.j.ſ.de conſti.& ſic reſidet.domi. Anto. ¶ Sed aduerte,quia prædicta videntur procedere, qñ inferior non vellet pœnā ex toto remittere.ſed in aliā transferre,vt videtur colligi ex his, quæ habentur in d.§. pęna grauior.cū ibi no.per Bar.& ideo vr̄,ꝙ inferior non poſſit ex toto ſimpliciter remittere, cum hoc iure nō reperiat̄ cautum. facit, quod habet̄ in c.ij.ſ.de tranſla.pla. & l.illam. C.de colla.& facit, quod no.Innoc.in c.odoardus.ī.de ſolu. Vbi etiam dubitat, an poſſit pœnā vnā cōmutare in aliā parte non conſentiente,de quo etiam per Bar.in d.§.pœna grauior.circa finem.nec obſtat ei,quod.ſ.dixi,iudicē inferiorem non poſſe ex toto remittere pœnam,vt legitur,& not.in c.licèt.ī.de pœnis, qa ibi nō dr̄ contrariū. Sed benè dicitur,ꝙ iudex qui habet poteſtatē diſpēſandi ſuper crimine, hēt poteſtatē commutandi in pœnam aliam.¶ Item nec ob.quod habetur in l.illicitas. §.fi.ff.de offic.præſi.ibi loquitur in mulcta, quæ imponitur ratione inobdientiæ,quæ benè poteſt ex cauſa in totum remitti per iudicem,vt ibi patet. Sed nos loquimur in pœna quæ imponitur ratione delicti.

S V M M A R I V M.

1 *Legatus de latere non poteſt vnum Epiſcopum alteri ſubijcere, nec dare alteri ius primatia, nec Epiſcopatus duos vnire, nec vnum diuidere.*
2 *Reſeruata Papę in ſignum ſpecialis priuilegij non tranſeunt in generali mandato facto etiam legato de latere.*
3 *Conſuetudo poteſt ampliare poteſtatem ad alia non conceſſa, & reſeruata in priuilegium.*
4 *Reſeruata Papa.*
5 *Concilij generalis congregatio ſpectat ad Papam.*
6 *Appellari poteſt ad Papam omiſſo medio, & etiam ad legatum.*
7 *Legatus,an poſſit cognoſcere de cauſis exemptorum.*
8 *Committere cauſam, ſine ſtrepitu, & ſine figura iudicij non poteſt legatus.*
9 *Reſeruata Papę intelliguntur eſſe meri imperij.*
10 *Iuriſdictio ordinaria quomodo detur, & an legatus habeat iuriſdictionem ordinariam.*

QVod tranſlationem. Summatū eſt iſtud c.cū præcedenti. Et non recipit commodam diuiſionē, & pars huius habetur.ſ.de temp.or.in c.ꝙ ad tranſlationē.qa reprehendit hic Papa legatū ſe excuſantē in eo.ꝙ etiā Panormitanū ſubiecerat meſſanēſi. ¶ In text.ibi,an exiſtimas.interrogatiue loquitur, & expone.i.exiſtimare non debes.¶ In tex.ibi illā.ſ.meſſanen
1 ſem.In tex.ibi Panormitanam. ¶ † Not.ꝙ legatus etiā de latere non poteſt vnū Epiſcopatum alteri ſubijcere, nec dare alteri ius primatiæ, an aūt poſſit vnā eccleſiā inferiorem alteri vnire dic, vt dictū fuit in c.fi.j.de cōfir.vti.vel inuti.¶ Item no.ꝙ non pōt vnire duos Epiſcopatus. Nec
2 ēt vnū diuidere.¶ Itē no.ꝙ † reſeruata in ſignū priuilegij ſpecialis Romano Pontifici, non trāſeunt in in generali mandato facto etiam legato de latere. ¶ Item not.quòd id, quod eſt in priuilegio reſeruatum Romano Pontifici propter conſuetudinē multiplicationis commiſſionis videtur tranſire in poteſtatē mandati generalis, & ad illius naturam attrahit,quod eſt no.Et ex hoc etiam not.quod
3 † cōſuetudo ampliare poteſt poteſtatē ad alia nō cōceſſa,& reſeruata in priuilegiū. facit,quod habetur in c.ſuper quibuſdā.j.de ver.ſig.in §.j. & in l.hoc iure.§.ductus aquę.ff.de aqua quoti.& æſti.hoc etiā nota,ꝙ ēt circa reſeruata in priuilegiū Romano Pontifici vr̄ poſſe operari cōſuetudo.de quo per Inn.in c.bonę.el ij.ſ.de poſtu.pla. ¶ Itē nota vnū modū ſubijciendi vnā eccleſiā alij videlicet quò ad ius primatię. Nā pōt eſſe vtraq; ēt Archiepiſcopalis,

scopalis, & altera illatum poterit habere illam subiectã. Et tunc Archiepiscopus illius ecclesię dicet esse primas, & habere ius primatiæ. Quandoque aūt ecclesia Archiepiscopalis est subiecta primatiæ.§.de priuile.ca. antiqua.
4 ¶ †In glo.j.ibi item maioris ecclesiæ causas. Forte potest dici,ꝙ sub isto casu,& sub alio de quo.j.dicit glos.prima. & summa negotia ecclesiarum ꝯprehendātur in effectu casus speciales hic positi in glo.¶ In eadem gl.ibi depositiones Episcoporum,& sic deponere Epm solū spectaret ad Papā.dicit in lo.ix.q.iiij.per principalem, ꝙ Papa nō posset omnes Episcopos simul deponere.qa hoc esset im
5 mutare generalem statum ecclesiæ.¶ †In ea. gl. ibi congregatio concilij generalis. prouinciale autem concilium poterit legatus congregari facere, & sine speciali mandato Papæ,cum etiam Archiepiscopus hoc possit.j.de accusa.in c.sicut.licèt Ioan.notauit contrarium. Et nota.bene in §.porrò.iij.distin.de quo in Spec.eo.tit.§.superest. ver. sed nunquid legatus, & de varietate conciliorum habetur xvij.di.in summa.¶ In ea.glo.ibi quædam vota, & qn̄ sit votum quod est de succursu terre sanctę.j.de voto. in ca.
6 quod super.& c.ex multa.eodem tit.cum ibi not.¶ † In ead.glo.ibi ad ipsum solum omissis medijs appellat. non intelligas glo.quod velit excludere legatum, quia etiam ad illum potest appellari omissis medijs,vt no.glo.supra. eod.c.j.& ibi dictum fuit. & sic aliter intelligēdo hæc gl. contradiceret illi,quod non est præsumendum,& de hoc etiam in Specu.in præalleg.§. superest,& de hoc in §.nūc tractemus. versi. sed nunquid.de quo etiam dixi in d.c.j. licèt Io.aliter dicat.ij.q.vj.c.iij.sed non bene,vt ibi etiam
7 no.Bar.brixien.¶ † In ea.gl.ibi,& credo,ꝙ pōt & per hoc bene facit,quod habetur in ca.si Abbatem. de electio.in
8 vj.& in c.veniens.de verb.sig.eo.lib.¶ †In ea.glo.in fi.similiter non potest legatus committere causam sine strepitu,& sine figura iudicij,vt no.in c.si de hæreticis. in vj. ¶ Item solus Papa dispensat in matrimonio. per id quod habetur §.de translatione.inter corporalia, vt infra de cōsanguini.& affini.in c.quod dilectio.& de materia etiam habetur in Spec.eo.ti.§.etiam tangit de exemplis & no. etiam ex gl.etiam eo,quod dixi §.In versic. ista enim sunt
6 &c.quod † ista quæ sunt reseruata Papę intelliguntur esse meri imperij,& quæ misti,vel iurisdictionis tāgentur in, l.quod sedem.j.de officio ordina.& per Legistas in l. im
10 perium.ff.de iurisd.om.iud.¶ † An autem legatus dicatur habere ordinariam iurisdictionem.hodie est expressum ꝗ quia sic in c.aj.j.eo.li.vj.& ex hoc patet, quod iurisdictio ordinaria datur interdum per priuilegium,datur etiam a l.vel canone.vt no.in l.more.& l.j.quia ff.de iurisf.om. iudi.& j.titu.j.in e.cum ab ecclesiarum prælatis.qñque etiā datur a lege,seu canone delegata,vt e.suspicionis. de officio delega.iuncto.c.ab arbitris.eo.tit.lib.vj.poterit aūt legatus facere statuta etiam sub pœna latæ sententiæ.eū & hoc possint inferiores ordinarij.j.de senten. excommu. a nobis,& de constitu.vt animatum.§.j.lib.vj.& indulgentias dare j.de pœni.c. cum infirmitas.potest etiā dispensare secundum ca,quæ habentur in capi.si.infra de transla.

SVMMARIVM.

1 *Monachus eligi potest,nec est necesse,quòd postuletur.*
2 *Legatus de latere potest in prouincia sua confirmare electiones Archiepiscoporum, & illas examinare.*
3 *Causa si ad superiorem referatur, inferior quò ad illā priuatur iurisdictio ne ac si appellatum fuisset,& relatione illa pendente gesta nulla sunt, sicut etiam gesta appellatione pendente.*
4 *Gesta a non suo iudice sunt nulla.*
5 *Causa si ad Papam referatur, an iudex de consensu partium poterit iterū de causa cognoscere.*
6 *Relatione causa pendentis ad superiorem facta iudex inferior procedere nō debet,aliàs processus erit nullus, tanquam a non suo iudice factus.*

a LIcèt. [a] Si legatus retulit causam ad Papam ex tunc illius cāæ desinit esse iudex. h.d.¶ Et primo recitat factū electionis,& pro cessum legati.Secūdo sup ꝓcessu diffinit.scd̄a ibi:de cōsilio.¶ In tex.ibi.præcepit,& ibi decidimus,quod post examinationē retulit negotium ad Papā, nihilominus postea iterato cæpit examinare.de quo ꝯquestus fuit
1 Abb.vt sequitur.¶ †No.j.quod monachus eligi pōt.Nec est necesse,quod postuletur.de quo in c.fi. de postu. præ-
2 la.& in c.si Abbatem.de elec.in vj.¶ †Itē not.quod legatus de latere in prouincia sua confirmare pōt electiones Archiepiscoporum, & illas examinare.de quo in §alleg.
3 c.si Abbatem.¶ †Itē no.ꝙ relata causa ad superiorem inferior priuatur iurisdictione quo ad causam illam , sicut si esset appellatum.¶ Et ex hoc nota,quod gesta relatione pēdente tūc nulla.sicut gesta appellatione pendente. facit quod habetur in rub.j.de app.& e.ti.intimasti.¶ Itē
3 no.ꝙ gesta a non suo iudice sunt nulla.facit.j. de iud. at si clerici.¶ †Itē not. quod vbi examinatio est perfecta non
5 est amplius intentanda.¶ In gl.j.in fi. † hoc intellige verum,qñ nondū erat facta præsentatio Romano Pontifici.aliàs secus per id,quod habetur in c.bonæ.el ij. versic. nec nocebit.§.de postula.præla.¶ In glos.ij.in fi.Nec obstant contraria quasi procedunt,qñ quis non desijsset esse iudex. & ideo si nondum fuisset facta præsentatio Papæ videretur secus per istum tex.a sensu contrario scd̄m Host.Nec obstat,qd̄ habetur in c.constitutus. de appell. qa rñderi potest, vt ibi no.videlicet, ꝙ istud ibi factū fuit de partium consensu.de quo plenius dicendum,vt ibi dictum fuit.Io.de Imo.¶ Vltimo aduerte,qa hic vr̄ tex.ex-
6 pressus, ꝙ si iudex † ꝓcedat pēdente relatione facta ad superiorem, ꝙ processus sit nullus tanꝗ factus a iudice incompetenti.¶ In cōtrarium vr̄ tex.in l.j.C.de rela. Et ibi hoc tenet Barto.in l.ꝙ ad principem.ff.de appel. Potes dicere,quod dictū Bart.non procedit per istum text.vbi est casus expressus.Nec obstat d.l.ij.quia ibi non dicit,quod processus teneat,si procedat pendente relatione.sed dicit ꝙ si iudex procedat ad snīam poterit appellari.per hoc autem nō sequit,ꝙ sententia sit aliqua. Quia etiā a snīa nulla pōt appellari.l.si expressim.ff.de appel.& no. per Ioan. And.& Inn.j. de appella.dilecto. Nec etiam debet sumi talis sensus,ꝙ talis snīa,& ꝓcessus valeat. quia talis intellectus erat contra istum tex.& sic iura contra ius.Ideo in dubio non debet sumi.per id quod hr̄ in l.ij.de condi.insert.¶ Item non obstat,qd̄ habetur in l.ad principē.qa ibi non dicit, ꝙ ꝓcessus factus pendēte relatione valeat. sed bene dr̄, ꝙ potest per relationē reuocari de consensu partium,& procedere in causa,ꝙ vr̄ intelligendū,si nondum præsentata fuit relatio superiori.aliàs secus per id,ꝙ hr̄ in c.bonæ.el ij.vbi nec nocebat §.de postu.& per illum text. & per id etiam qd̄ superius dictū fuit,& sic videtur debere illum tex.limitari per istum tex.etiā per præallegatum c.bonæ.Nec obstat etiam quod ibi nota.Barto. in d.l.ad principem.dum dicit,ꝙ etiā inuita altera parte poterit reuocare relationem factam,sicut aliam interlocu.per legē quod iussit.ff.de re iudica.& infra de appel.cum cessante, quia illud dictum videtur esse contra.per illum tex.q expresse requirit consensum vtriusque partis.& quia etiam relatione facta videtur desijsse esse iudex, & per istū tex. sic non videtur posse amplius reuocari.§.de offi.dele.c.in literis.vel posses dicere,quod si nondum relatio est præsentata superiori, potest procedere dictum Bar.per istum tex.a sensu cōtrario.& per id etiam,quod dixi supra, post Hostien.& eo.modo etiam potest saluari dictum Bartol.
3 in l.j.c.de rela.videlicet,vt procedat,quādo ante præsentatam relationem superiori,iudex processit.Nam tunc tacitè videtur illam reuocare.Secus si fuisset iam præsentata superiori. quia tunc processus esset nullus qui postea fieret,vt hic aperte probatur.

[a] Licēt. Vide hic do. And Secu. latè scribē tem.

SVMMARIVM.

1 *Legatus missus, an possit conferre beneficia ad præsentationem alterius spectantia.*
2 *Collationem habens plus iuris habet prælatus, quàm prælatus ad quem spectat præsentatio. & nu. 4.*
3 *Consilium eius de cuius praeiudicio agitur si requiratur, intelligitur etiam requiri consensus.*
5 *Ius plenum in beneficio quandoque quæritur per collationem prælati absque præsentatione patroni.*
6 *Patronus laicus si primo præsentat vnum, & postea præsentat alium, an Episcopus poterit quem voluerit ex prædictis instituere.*
7 *Legatus de latere, an possit conferre beneficia ad præsentationem alterius ecclesiæ spectantia.*
8 *Patrono irrequisito non potest prælatus beneficium conferre.*

a Legat°. add ad materiam hu i° tex. post d.An. ficu. cart. singulariter in cle.ij.iij.q. de præbe. Fed. de Senis. in consil.lxv. siue lviij. quod habet inter cōsilia. d.Alexā.in iiij.parte.

a DIlectus. Legatus a de latere cōfert bñficiū spectans ad p̄sentationem
ecclesiæ.h.d.Et in prima recitat factum.in se
cunda ponit mandatū.sc̄d̄a ibi:cū igitur.vel
pores dicere,qđ primo ponit q̄rela. secundo
p̄uisio.¶Item in tex.ibi nec præiudicetur p̄lato.expone.
i.nō intelligit̄ p̄iudicari taliter, ꝙ per hoc impediat̄ colla
1 tio legati.¶†No.j.secundum aliquos ,& vr̄ hic sequi do.
Anto.ꝙ legatus missus pōt conferre beneficia ad p̄senta-
tionē alterius spectantia,ꝙ poterat procedere s̄m eos s̄m
ista tempora.hodie vero solus legatus de latere pōt con-
ferre j.in c.j.in vj.¶Sed certè istud notabile hic non col-
ligitur,quia hic erat legatus de latere. Nam Ep̄s prænesti
nus est de numero cardinaliū,vt Io.And.voluit in c.exa-
minata.j. de confirma.vti.vel inuti.vt ibi dixi.& etiā hoc
voluit Ioan.And.hic in summario,& intellige, qđ lega-
tus potest cōferre ecclesiam spectantē ad p̄sentationē al-
terius,q̄ñ spectat ad p̄sonā ecclesiasticā noīe eccl̄ię. Secus
si.ad j.de iure patro.in c.cū dilectus.de quo hic in gl. pe.
¶Not.ꝙ pōt illam conferre ēt non requisito ip̄so p̄rono.
2 ¶†Itē not.ꝙ plus iuris habet p̄latus ad quē spectat colla-
tio,quàm p̄latus ad quē spectar pręsentatio. Nā in colla-
tione includit̄ electio,& cōfirmatio,vt legit̄,& no. in c.j.
de electione.in vj. in præsentatione autē est simplex ele-
ctio s̄.de elec.quærelam.¶ Itē no. ꝙ vbi quis p̄t p̄iudica-
re ei,qui plus iuris hēt,multo fortius pōt pręiudicare illi,
qui hēt minus iuris.facit quod hr̄ in autentica multo ma
gis C.de sacrosan.eccle.& quod no.in c. cū in cunctis.in
prin.de elec.¶Vltimo no.formam p̄nuntiandi in inter-
dicto vti possidetis,vel in negatoria.de quo in c.licèt cau
3 sam.j.de probatio.& j.de iudi.c.examinata.¶ † Itē potes
notare ex tex.dum dicit inconsulto.exponendo.i.sine cō
sensu,ꝙ vbi requiritur cōsiliū eius de cuius p̄iudicio agit̄
intelligit̄ etiā requiri cōsensus,& sic sumit̄ cōsiliū,pro cō
sensu,Facit,quod notatur in simili s̄.tit.j.c. venerabili. &
4 qđ notat̄ p Bar.in l.j.§.si plures.ff.de exercito.¶ † In glo.
ij.ibi intellige plus iuris, &c.Aduerte pro intellectu tex.
quod duo fuerūt intellectus circa ista verba plus iuris ha
beat,&c.posita in tex.vnus est intellectus quem ponunt
hic doctores secundū intellectū glos.ista verba plus iuris
habeat in cōcessione p̄latus,quàm in p̄sentatione patro-
nus,referuntur ad idē bñficium in quo patronus hēt po-
testatē præsentandi.& p̄latus hēt potestatē instituendi p̄-
sentatum,& sic concedendi bñficium , sed s̄m intellectū
doc.referunt dicta verba ad diuersa bñficia,vt j.tangetur.
vnde sc̄d̄m intellectum gl.est sensus literæ , ꝙ plus iuris.
i.plenius ius habet p̄latus in cōcessione beneficij, quàm
5 habeat patronus in præsentatione. Nam † per concessio-
nē prælati quandoque quæritur plenum ius in beneficio
etiam cessante p̄sentatione patroni, vt quandocunq; per
negligentiam patroni in præsentando deuoluitur pote-
stas ad prælatum.j.de iure patro.in c.cū propter.& c.q̄m.
sed econtra per solam præsentationem patroni nūquam
quis cōsequitur plenum ius in beneficio, nisi ēt accedat
institutio,seu confirmatio prælati. ¶ Itē etiā hēt plenius
ius prælatus ex eo, quia post præsentationē laici patroni
pōt ipse laicus variare,& alium præsentare.& si instituat̄
sc̄d̄o loco p̄sentatus,ille obtinebit.j. de iure patrona.pa-
storalis.& sic patet , ꝙ p̄sentatus per laicum patronū non
habet plenum ius in beneficio nec locus est variationi.
& ideo bene dicitur quod plus iuris habet prælatus in cō
cessione,quam patronus in præsentando,quia plenius &
firmius ius confert prælatus,quàm patronus.¶ Item etiā
si sit patronus ecclesiasticus , licèt ille non possit variare
postq̄ præsentauit.j.de iurepatr.cum aūt . cū ibi no.tamē
licèt glo.non bene declaret adhuc pōt dici,ꝙ plenius ius
habet p̄latus in cōcessione,q̄ patronus in p̄sentatione ex
eo,quia plenius ius confert p̄latus per concessionē, quia
confert ius in beneficio,seu in re.Sed patronus q̄uq; ec-
clesiasticus non confert ius in beneficio,seu in re. sed ius
personale ad beneficiū ꝯsequēdum. facit ꝙ legit̄ in c.pe,
& fi.de præben.in vj.eo.ti.& li.si tibi absenti,& de cōces.
p̄ben.in c.fi.eo.li.& s̄.de renuntia.veniens.& sic patet, ꝙ
ēt tunc,q̄ñ patronus est ecclesiasticus plus iuris dr̄ habe-
re p̄latus in ꝯcessione,q̄ patronus,q̄a vt dixi, plenius ius
cōfert per cōcessionem , q̄ patronus per p̄ntationē.¶ Itē
etiam aduerte sequendo istum intellectū , ꝙ referatur ad
idē beneficium,pōt dici,ꝙ prælatus plenius ius haber ex
eo,quia ius sibi competens est de iure communi,sed ius
competens patrono saltem laico est de gratia.iuxta ea, q̄
habentur in c.quanto.j.de iudi.& pro hoc facit, quia fir-
mius ius dicitur esse, qđ habetur ex iure speciali in §. q̄a
vero verisimile.in authen.de non alie.colla.ij.& not.per
glo. in cle.causam.de elec.& probatur etiam in l.eius mi
litis.§.si militia missus.ff.de mili.testam.¶ Itē nota alio re
spectu potest dici prælatum plenius ius habere,hoc est ēt 7
superius,quia est supra ipsum subditum habentem ius p̄
sentādi.& istos duos respectus tetigit hic do.Ant.sed ple-
nior est respectus,quem primo loco dixi,videlicet,quod
iō dr̄ p̄latus habere plenius ius q̄ p̄ronus, q̄a plenius ius
confert q̄ conferat patronus &c.Ex prædictis pōt inferri,
id qđ tangit glos.inferius videlicet. an per præsentationē
acquiratur ius p̄sentando.nā licèt Ioan.& Lau.dixerunt,
quod non.tamen contrarium est verum per istum tex.cū
comparatiuum præsupponit suum positiuum l. vbi autē
non apparet.ff.de verborum obligatio. & ideo si prælatus
dicit̄ habere plenius ius,quàm patronus.ex eo,quia ple-
nius ius confert.sequitur,quod patronus præsentādo ali-
quod ius confert,licèt minus plenum quam sit ius,quod
confert prælatus,& quod aliquod ius acquiratur præsen-
tando,quia si est patronus ecclesiasticus.tūc patronus nō
habet potestatem variandi,& præsentatus potest petere a
prælato,vt instituatur , & ita debet institui si sit idoneus.
j.de iure patro.in clemen.pastoralis.¶ Si autem fuerit pa
tronus laicus.Tunc adhuc dicitur sibi aliquod ius quæsi-
tum ex præsentatione.quia si patronus præsentans nō va
riat potest petere,vt instituatur, & debeat institui per præ
latum,vt in p̄allegato c.pastoralis.¶Si aūt variauerit aliū
pręsentando, tūc adhuc dicitur aliquod ius quęsitum ex
præsentatione ex eo,q̄a potest instare,vt instituatur,& si
sit idoneus prælatus,malè facit si non instituit eū.tamen
si instituat alium secundo loco pręsentatum tenebit insti
tutio, sed tunc primo loco præsentatus habebit actionē
contra Episcopum ad interesse.ex quò eum non admisit
cum fuisset præsentatus.& sic patet , quod semper aliqđ
ius dicitur quæri præsentato, licèt firmius ius quæratur ,
quādo præsentatur per clericum, seu personam ecclesia-
sticā cum tunc non sit locus variationi q̄ q̄ñ petatur per
6 laicum.¶Et aduerte,quia licèt,† quando laicus primo p̄
sentauit vnum,& postea pręsentet alium:licèt Ep̄s,seu p̄
latus possit instituere quem velit ex prædictis, licèt si in-
stituat sc̄d̄m eū teneat̄ primo ad interesse.tñ si laicus nō
variauit,non poterit Episcopus alium etiā idoneum in-
stituere

ſtituere, qui non eſſet p̄ſentatus a patrono.xvj.q.vij.decernimus. & infra de re iudic.cum Ber.¶ Et ex prædictis etiam patet, quòd laicus patronus non dicitur propriè mutare voluntatem præſentando. Sed quia per hoc non receditur a tota perſonæ mutatione.ſed potius dicitur accumulare præſentationem præſentationi. & per hoc patet expeditam gl.iſtam ſecundam, & intellectum quē poſuit gloſſ.quod verba hic poſita referantur ad idem beneficium.¶ Sed vt dixi alius eſt intellectus quem ponũt docto. videlicet, ꝙ referatur ad diuerſa beneficia, tunc eſt ſenſus, ꝙ plus iuris habet prælatus in conceſſione beneficij, quando beneficium ſpectat ad ipſius collationē, ita, quòd nō habeat patronum. quia quando beneficium nō eſt patronatũ, prǽlatus ſolus abſq; alio poteſt beneficiũ conferre. licèt ſecus ſit, quãdo beneficiũ habet patronũ, quia regulariter non poteſt concedere tunc beneficiũ alicui in quē non conſenſerit patronus, vt ſuperius eſt dictum. ipſe autem patronus, licèt poſſit pręſentando eligere perſonam inſtituēdam per prælatum, tamen non pōt ipſum beneficiũ concedere. & ideo tunc ſine dubio plus iuris dicitur habere prælatus in beneficio non patronato quod habet cõferre, quam habeat patronus in beneficio patronato. & ideo ſi legatus poteſt præiudicare prælato in beneficio patronato. & etiam ipſi patrono. qñ patronus eſt eccleſiaſticus. Nam ſi eſſet laicus, vt tetigit gloſ.j. legatus etiam de latere non poſſet pręiudicare patrono.j. de iure patrona.cũ dilectus. ¶ In gloſ.penul.ibi continet gratiam ſpecialem. iſte intellectus non eſt bonus, quia fugiendi ſunt intellectus qui trahũt decretales ad gratiam, & potius debemus ſequi illos ſcd̄m quos ponit̃ ius cõe, vt voluit Io.An.in c.ex parte.j.de teſti.& facit, qđ not.gl.
7 in c.pe.ſ̄.de tēpo.ordi.& ideo teneo, ꝙ † de iure delegatus ſi ſit legatus de latere poteſt conferre beneficia. vt patet in c.j.j.eo.in vj.licèt ſecus ſit in alijs legatis, niſi ſpecialiter ſit aliud conceſſum, vt patet in d.c.j.& j̄.de appel. c.j. Nec obſtat contrarium hic formatum in principio gl. quia non eſt bona conſequentia, prælatus habet plus iuris in conceſſione, quàm patronus in præſentatione. ergo
8 poterit eccleſiam conferre † irrequiſito patrono, imo potius ſequitur oppoſitum, quia licèt plus iuris habeat. tamen ex quò patronus etiam aliquod ius habet, non poterit prǽlatus illud ſibi tollere.ff.de reg.iu.l.id quod noſtrũ. & facit, quod habetur in c.ſuper eo.ſ̄.de offic.deleg. Nec obſtat, ꝙ legatus de latere poteſt conferre. quia ſpeciale eſt in eo. quia vices Papæ gerit quò ad hoc, quia Papa habet plenam poteſtatem in beneficijs. de præbē.c.ij.in vj. & intellige, ꝙ legatus de latere poterit conferre beneficia ſalua tantũ moderatione.c.j.& antepenul.j.eod.in vj. ¶ Itē intellige ſaluo eo, qđ dixi de laico patrono. & idem intelligas de patrono clerico. qñ ad eum ſpectaret ius pręſentandi ratione patrimonij, & non ratione eccleſiæ. vt quia fortè ſucceſſiſſet patri ſuo laico qui erat patronus. quia tunc etiã nō poterit legatus etiam de latere p̄iudicare tali patrono, licèt ſit clericus, vt hic etiam voluit gloſſ. ¶ Secus qñ eſſet patronus ratione eccleſiæ, vel dignitatis eccleſiaſticæ, & ita intelligat̃ iſte tex. ¶ In gloſſ.fi.in fi. vel potes exponere nō præiudicatur.i.non tollitur præiudicari tali, ꝙ per hoc impediatur prouiſor legati. Et adde, quæ ſuperius dixi, ꝙ etiam ſi Papa reſeruauit beneficia ſpectãtia ad pręſentationem patroni laici, vel ad collationem laici ex priuilegio apoſtolico. vt ſunt quidam reges habentes ſuper hoc priuilegium, vt no.gl.in c.ij.de præben.in vj.& ibi ex parte Ioan. An.ſuper ea de quo etiã per Paũ.in cle.per literas.de pręben.& per Lapum de Caſtil. in ſua allegatione.lxxxj.& aliquid etiam in Specu.eo.tit. §.j.ver.ſed nunquid legatus. ¶ Aduerte tñ, quia do.Ant. hic poſt Feder. de Sen.in ſuis conſilijs limitat prædicta, quando laicus habet ius præſentandi ratione iuris patronatus. Sed ſi haberet ratione præſcriptionis, vt quia eſſet populus qui præſcripſiſſet ius præſentandi ſecundum ea, quæ habentur in c.querela.de electio.tũc dicit, quod poterit legatus de latere tale beneficium conferre, licèt populus habeat ius præſentandi ex præſcriptione. quia licèt præſcripſerit contra ordinarium collatorem, non tamen per hoc cenſetur præſcripſiſſe contra Papam, vel legatum. & ideo etiam hoc caſu dicit, quod ſi Papa mãdat conferri tale beneficiũ, licèt nō faciat mentionem, quod ius p̄ſentandi ſpectet ad laicum poterit de illo prouidere. licèt ſecus ſi ex priuilegio apoſtolico haberet ius præſentandi. quia non intelligeretur velle præiudicare ſuo priuilegio, vt ſ̄.titu.j.ſuper eo.& ſimiliter ſecus ſi rõne iuris patronatus haberet ius præſentandi. & hoc ne retrahatur a fundatione, & dotatione ædificiorum, ſeu eccleſiarum. Sed certè videtur, ꝙ de iure dicendũ ſit contrarium, quia nunq̄ vr̃ eſſe intentionis Papę p̄iudicare iuri laici, niſi hoc exprimat. per ea quæ habentur in d.c.cum dilectus.de iure patro.& in c.ij.de p̄ben.lib.vj.¶ Et pro hoc, quia ſi diceremus oppoſitũ, etiã per hoc poſſunt retrahi laici a beneficiando eccleſijs ſi videretur iuri ſuo derogari. ſic eadē ratio vr̃ in caſu iſto, & ideo iſtud dictum Fed. & do.Ant.non vr̃ de iure tutũ, licèt eſſet notabilis limitatio ſi eſſet verũ. ¶ Et adde etiã ad materiam, quod not. Io.And.in c.quod alicui.in mercur.de reg.iur.in vj.

SVMMARIVM.

1 *Legatus datus ad certas prouincias poteſt iuriſdictionem ſuam exercere ſuper factis vnius prouinciæ in alia prouincia.*
2 *Iuriſdictio vniuerſalis concernens plura territoria cenſetur eſſe tota, & indiuidua reſpectu cuiuſcunque territorij.*
3 *Legatus, an poſsit recuſari remiſſiuè.*
4 *Extra terminos legationis, an ſententia excommunicationis, vel interdicti poſsit promulgari.*
5 *Rex appellatur magnificus, & etiam illuſtris.*
6 *Extra diœceſim, an poſsit Epiſcopus iuriſdictionem exercere, ſiue ſubditum excommunicare, aut abſoluere.*
7 *Extra prouinciam ſuam exiſtens, an poſsit delegare cauſas in prouincia.*
8 *Excommunicare, an poſsit Epiſcopus exiſtentes extra ſuam diœceſim.*
9 *Extra diœceſim exiſtens, an poſsit conferre beneficia.*
10 *Abſoluere, an poſsit legatus extra prouinciam illum, quem in prouincia excommunicauit.*
11 *Legatus, an poſtquam egreſſus eſt prouinciam perdat dignitatem, ſiue iuriſdictionem.*

a NOuit. Legatus [a] in quacunq; parte legationis exiſtens ſuam iuriſdictionē exequi pōt.h.d. ¶ Et primo ponit regis querelã. in ſcd̄a illi rñdet. ſcd̄a ibi: tuæ, & de eo facto loquit̃.c.j.de poſtu.p̄la. & j̄.de re iudi.nouit. & de app.in c.nouit. ¶ In text.ibi ſuſpectus.ad illud rñdet Papa.j.de app.in c. nouit. ¶ No.illud vulgatum, quòd omnium ſcientia eſt
1 apud deum. ¶ † Item no.quòd legatus datus ad certas p̄uincias poteſt iuriſdictionē exercere ſuper factis vnius
2 prouinciæ in alia prouincia ex quò no.quod † iuriſdictio vniuerſalis concernens plura territoria cēſetur eſſe tota, & indiuidua reſpectu cuiuſcunq; territorij. facit, quod habet̃ in ſimili in c.paſtoralis.ſ̄.de offic.dele.& l.iuri.§.j. ff.de ſerui.ruſti.prædio. ¶ Item no.ar.pro, & contra, quod
3 † legatus poſſit recuſari.de quo dicendum, vt in c.nouit.
4 j̄.de app. ¶ † Itē not.ꝙ extra terminos legationis ſñia excõicationis, vel interdicti non vr̃ poſſe promulgari. facit, qđ habet̃ in c.ij.§.j.de cõſti.in vj.& in l.fi.ff.de iuriſ.om.
5 iud. ¶ † Item no.ꝙ rex appellatur magnificus, appellatur etiã illuſtris, vt hic patet ex ſupraſcriptione, quando autē mandatur interdictũ poni in terra alicuius, qualiter intelligant̃ dicta verba. recurre ad ea quæ habentur in c.j.ſ̄.de
6 poſtu.præla.& j̄.de præb.pro illorũ. ¶ † In gloſ.j.ibi ſi Eṗs fortè. Sed certè iſtud.c.non probat.id ad qđ allegatur, quia ibi nō dicitur, ꝙ poſſit Epiſcopus exiſtens extra ſuam iuriſdictionem excommunicare alium, ſed ſolum dicit, ꝙ

a Legatus. de materiã huius tex. Inno.in c. nouit. de ſen.exc. & vide Bal. in marg. verbo, legatus ver. ſi. & hic per d.An. Sic.

Epiſcopus poteſt mandare excommunicatum euitari pẽdente cognitione.Nã excommunicatio tenet,ſiue iuſta, vel iniuſta.¶ Item non obſtat,qđ dicitur de Pau.qnia nõ per hoc probatur, ꝙ quis extra iuriſdictionem ſuam exiſtens poſſit excõicare. Sed benè probat, ꝙ exiſtens intra ſuam iuriſdictionem põt excõicare ſuum ſubditũ exiſtẽtẽ extra iuriſdictionẽ ſuã.& ſic etiã dixit gl. in e.Epm.ix. q.ij.& facit, qđ conſueuit dici ſm Hoſtiẽ.quòd in notorijs cũ non requiratur cauſę cognitio.j.de iureiu.ad noſtram.benè poſſit exiſtens extra ſuam iuriſdictionem excõmunicare. & ſic etiã põt intelligi id, qđ fecit Paulus. facit,ꝙ habetur.j.de ap.cũ ſit Romana.ad finem.¶ Et aduerte,ꝗa poſſet dubitari etiam in non notorijs, an poſſit exiſtens extra iuriſdictionem ſuã excõicare. ex eo,ꝗa licèt non debet ferri excõicatio,niſi cauſa cognita,vt dicit gl.tñ ſi fiat in cauſa non cognita.& etiã non præcedente citatione tenet,vt in c.ſniam paſtoris.xj.q.iij.cũ ibi no.& facit etiã, qđ not.in ſimili.& ij.q.i.in ſumma. Sed potes dicere,ꝙ licèt de mero rigore teneat tunc ſnĩa, qñ fertur ſine cauſæ cognitione. Tamen malè facit iudex,& venit puniendus.j.de ſentẽ.excom.e.ſacro. ideo attendi debet illud,quod fieri debet,& non id,qđ caſualiter interdũ fit. l.ſed licèt.ff.de offic.præſi.& ideo cum regulariter nõ debeat fieri,niſi cauſa cognita,& cauſæ cognitio non poſſit fieri extra dıœceſim,Ideo nõ poterit ferri ſnĩa excõicationis extra diœceſim,& hoc etiã ſatis probatur hic.hoc autem intellige verũ regulariter, fallit in ipſo expulſo a ꝓprio Epiſcopatu.Quia poteſt etiam in aliena diœceſi,vel Epiſcopatu exercere iuriſdictionẽ ſcđm formam clemẽ. quãuis.de foro competẽ.¶ Itẽ fallit ſi ille in cuius diœceſi vult iuriſdictionẽ exercere cõſentiat,vt ibi exercẽat. Nã tunc poterit ſaltem,ſi ſui ſubditi cõſentiant ꝑ id,qđ legitur,& notatur in e.vt litigantes. de offic.ordi.in vj.& ibi bona gloſſ. Et pro hoc etiã facit, quod ſi põt concedere alteri Epõ, vt ſuos ſubditos iudicet ipſis concedentibus. viij.q.ij.& iij.per totum.ergo potius poterit concedere locum,quia plus eſt concedere ꝑſonas,quam locum. argumento legis ędiles.ff.de ędil.ędic.¶ Item etiam circa abſolutionem. fallit ſecundum Inn.ſi cognoſceret ſe curaſſe. ¶ Nam tunc poſſet abſoluere etiã extra terminos ſuæ legationis.cum id faceret,ſine cauſæ cognitione, aliàs ſecus.¶ Circa tamen abſolutionem potes concludere, ꝙ ſi egreſſus erat prouinciã finita legatione.tunc non poterit abſoluere ſaluo eo, quod dicit de legatis Cardinalibus, reſpectu abſolutionis fiendæ de excõicatis per violentã manuũ iniectionẽ in clericũ.in c.pe.j.eo. ¶ Si autem legatus nõ ſit reuocatus.& ſit extra ſuam prouinciam. Cõcludе, quod regulariter non poteſt tunc abſoluere, ſicut nec regulariter tunc poteſt excommunicare, vt ſuperius dixi.cum excõicatio,& abſolutio procedant a pari.de pęni.diſtin.j.verbũ,& xxj.diſtin.denıq;. & ff.de re iudica. in l.ij.& ꝗa etiã in abſolutione requiritur citatio partis aduerſæ,vt dictũ fuit in c.qua fronte.& ibi per Io.And.j. de appel.quæ citatio cũ ſit actus iuriſdictionis cõtentioſę non videtur poſſe fieri extra diœceſim,vel prouinciã.per id,qđ habeť in c.ij.§.j.de cõſtit.in vj.& l.j.ff.de offi.præſi. Et per hanc rationẽ videtur poſſe attentari, quòd etiã in notorijs non poſſet etiã exiſtens extra prouinciam excõmunicare, cum etiam in illis requiratur citatio, vt no.in c.ad noſtrã.el j.de iureiuran.licèt nõ requiratur ſolennitas peremptorij. vt dictum fuit in e.cum ſit Romana.ad finẽ.j.de app.licèt Hoſtien.tenuerit contrarium dicens, quòd in notorijs videtur poſſe excommunicare extra diœceſim, ſed non eſt ſine dubitatione propter id, quod proximè dixi, licèt Ioan. Andre.& dom. Anto.tranſeant cum dicto Hoſtien.videtur etiam voluiſſe Hoſtien.quòd ex quo nõ eſt finita legatio.& ſic verus ſperat. teneretur ad prouinciam non cenſeat receſſiſſe iuris fictione.arg.l. iij.ff.de diuor.canoniſtæ de pœn.diſt.iij.diuortiũ. & ideo ſecundum eum, etiã exiſtens extra ꝓuinciam poterit abſoluere,ex quò non erat finita legatio, vt in l.ſi.ff.de offi. præfec.vrb.¶ Sed certè iſta opin.videť vera. ꝗa ex illa ſequeretur, ꝙ ex eadẽ rõne poſſet excõicare exiſtens extra ꝓuinciã,quod nõ eſt verũ. vt ſuperius eſt dictũ, vt patet ex text.iſto a contrario ſenſu.Nec obſtat.d.l.iij. ſuperius allegata.quia in alio caſu loquitur,quando videlicet fiebat diuortiũ,qđ modico tpe durauit.Nã tūc cenſeť nõ factũ,vt ibi patet. ¶ Sed hic nos loqmur,quò ad poteſtatẽ exercẽdi iuriſdictionẽ, quã exercere non poteſt exiſtens extra ꝓuinciã ſuã.ſeu extra territoriũ ſuũ.per iſtum tex. & per.d.c.ij.§.j.& ff.de iuriſdi.om.iudi.l.fi.¶ Itẽ nõ obſtat in l.fina.ff.de officio præfecti vrbis. quia loquitur in actu delegationis quæ videtur expediri per modũ voluntariæ iuriſdictionis,id poteſt tunc fieri extra prouinciã,ſeu territorium.vt j.tangiť.in glo.Sed hic qñ vult exercere actũ iuriſdictionis contentioſæ, vt dixi etiam in abſolutione requiratur citatio.licèt ſi nõ fieret teneret,ſicut etiam tenet excommunicatio non præcedente citatione.ſed tamen dex malè facit etiã poſſet puniri ſecundum ea quæ no.in dicto c.quia fronte. & j.de ſenten.excõ.ſacro. & prædicta procedunt regulariter. Fallit ſecundum Innocen.quando vellet abſoluere,ex eo,quia euidenter cognoſceret ſe erraſſe,ꝗa tūc etiã,ſine cauſæ cognitione propter periculum excõicationis poterit abſoluere.j.de ſenten.excom. ſacro.§.j.& ratio ſecundũ eum etiã exiſtens extra ꝓuinciam poterit tunc abſoluete. Fallit etiã ſecũdo in clemẽ. quãuis.de foro competenti.in Epiſcopo videlicet expulſo a ſuo Epiſcopatu quem poterit abſoluere extra ſuam diœceſim ſeruata forma dictæ clementinę.ſicut poteſt ẽt aliam iuriſdictionẽ exercere ſeruata dicta forma. ¶ Item hoc fallit, quando faceret ex conſenſu diœceſani loci.ꝑ id, quod legitur, & notatur in capitulo vt litigantes. de

7 officio ordina.in vj. ¶ †In ead gl.ibi maximè ſi hẽt, &c. benè dicit glo.maximè, quia idem ſi nullam habet cauſam neceſſariam abſentiæ,vt probatur in l.vltima. de officio præfecti vrbis.allegata in gloſſ.Nec obſtat.l.aliquãdo.j.allegata,quia ibi loquitur,qñ legatus nondum fuerat ingreſſus prouinciã ſibi decreram, quo caſu non poteſt cõmittere vices ſuas,niſi fuerit impeditus neceſſaria cauſa abſentiæ.¶ Secus,quando iam fuiſſet ingreſſus. & ſic iam habuiſſet exercitium. Nam tunc licèt poſtea egrediatur etiam ex cauſa voluntaria poterit non minus etiã exiſtens extra prouinciam delegare cauſam,vt patet in l. fi.& facit,quod no.per gl. in l.obſeruare.§.fin.cum.l.ſeq. ff.de offic.proconſul.& lega.hodie tamen eſt prouiſum, quod poſſit etiam antequam ingrediatur committere vices ſuas,dummodo reſeruet ſibi vltimum ſupplicium,& membri abſciſſionem,vt probatur in §.quia verò. Auth. de collatio.coll.ix.& loquitur ibi in legato proconſulis. & in ipſo proconſule. Hoſtien. tamen, & Ioan. Andre. & domi. Anto. dicebant, quod hodie poterit remittere, omnia, reſeruata ſibi ſentẽtia ꝓpter vltimum ſuppliciũ, & membri abſciſſionem.¶ Sed certe de reſeruatione ſententiæ nihil dicitur in text.illo. & intellige illud procedere etiam ſi neceſſaria cauſa non impediatur,vt addat iuri

8 antiquo. ¶ †In eadem gloſſ.ibi non poſſet eum excommunicare,& ſic videtur velle,quod non poſſet eum compellere. Sed Hoſtien. tenet contrarium ex eo,quia ei eſt obediendum.per id, quod habetur ſupra, de tempo.ordi.ad aurres. Sed certe licèt malè faciat ſubditus nõ obediẽdo,ꝑ no.in d.c.ad aures.tñ non videtur,ꝙ poſſit cõpelli ꝑ ſuperiorẽ exiſtentẽ extra limites ſuæ iuriſdictionis.ꝑ ea quæ habentur in d.c.ij.§.j.Ideo cautela tūc eſſet, vt tã git Io.And.ꝙ delegaret alteri poteſtatẽ cõpellendi illum

9 cui cauſa delegatur.¶ †In eadem gl.ibi põt cõferre bñficia.hoc intellige verũ regulariter.Fallit in caſu.c.ſtatutũ.

10 de præben.in vj.vt ibi etiam not.per glo.¶ † In ead.gloſſ. ibi priuatus eſt dignitate. hoc verũ, qñ erit reuocatus a, Romano

Romano Pontifice alias enim non perderet iurisdictio-
nem,licèt exiret p̄ouinciam animo non redeundi, quia
cum legatus sit ordinarius.j.eod.c.ij.in vj.non posset a se
abdicare iurisdictionem,sine licentia sui superioris.l.pe.
ff.de officio proconsulis.& lega.& hoc sequitur Archi.in
c.præsenti.j.eod.in vj.licet glo.videatur ibi velle contra-
rium,quando exit prouinciam animo nõ redeũdi. ¶Sed
illa glo.debet suppleri,quando exit reuocatus,vt ibi etiã
voluit Ioan.Andre.in nouella.¶ Aduerte tamen,quia vt
patet ex supradictis , licèt non esset priuatus iurisdictio-
ne.Tamen ex quò esset extra prouinciam non posset ab-
soluere.nisi in casibus,de quibus superius dixi. Dicit ta-
men hic Goffre. q̃ excommunicatus.j.prouinciam possit
existens extra denuntiare excommunicatum , quia tunc
nihil intelligitur pronuntiare,sed declarare,nec per hoc
in plus intelligatur excommunicatus.j.de appel.pastora-
lis . & ideo poterit etiam extra prouinciam dicta denun-
tiatio fieri,per ea quæ habentur in l.hæredes palam.ff.de
testa.de quo etiam in Specu.eo.ti.§.nunc dicamus.versi.
quid si legatus.tangit etiam hic Ioan.An. extincta iuris-
dictione principali legati extinguat̃ iurisdictio in ipsum
prorogata per alias personas , quæ non sunt de sua lega-
tione.Et idem potest quæri, si prorogata sit iurisdictio in
Episcopum, qui postea transfertur in alium episcopatũ ,
& præcipuè,si iam incœpit vti dicta iurisdictione, & ar-
guit,pro,& contra,& finaliter concludit , q̃ si facta est p-
rogatio respectu dignitatis suppresso nomine proprio le-
gati,vel quando q̃ tunc, quia videntur contemplati pro-
rogantes dignitatem expirat quãtum ad eius personam ,
& transibit in successorem.arg.c.pastoralis.j.ti.j. facit qđ
habetur.s̃.ti.j quoniam Abb.Secus si non proprium fue-
rit expressum. quia tunc videtur q̃ sequatur personã iu-
risdictio prorogata,per ea quæ habentur in l.quod tamẽ.
primo responso.ff.qui.mod.vsusfructus amit.in d.c.quo-
niam.saluo,nisi esset remotus propter crimen,quod red-
deret ipsum inhabilem ad iudicandum,quia tũc nõ pos-
sunt cognoscere.s̃.de rescrip. sciscitatus.de quo in Spec.
eo.tit.§.tunc dicamus.ver.sed pone. q̃ non subditi, & de
competen.iudi.adi.versi.quod si duo Pisani.& sic residet
hic Ioan.An.dñs tamen Ant.hic videtur dicere cũ iura-
mento prorogata censeatur eadem causa principalis iux
ta ea,quæ no.in c.penul.de officio delega.ex quo extin-
guitur ipsa iurisdictio principalis. & quo ad inchoata ea
dem ratione videtur,quod etiam extinguatur quo ad ip
sam prorogatam,& pro hoc faciat,quia licèt persona fue
rit expressa.tamen oportuit haberi respectum ad digni-
tatem propter quam habeat iurisdictionem.& ideo non
curandum,licèt nomen proprium fuerit expressum per
id quod not.in l.post mortem.ff.quando ex facto tuto. &
in l.si seruus cõis.per Barto.ff.de stipulatio.seruo.& facit
quod dixi in d.c.quoniam Abbas . Et ideo videtur , q̃ sit
verior opinio domi.Ant.nec obstat,quod habetur in d.l.
quod tamen,quia ibi erat vsufruct.fundi,& ville legatus.
Vnde licet fundus accederet ville.Tamen ex quo fundus
remanet,licèt villa extinguatur remanet vsusfru. in fun-
do. Sed hic nil remanet de ipsa iurisdictione principali ;
an adhærebat ipsa prorogata.Et ideo videtur,q̃ extingua
tur ipsa prorogata respectu personæ , & potius trãsfeat in
successorem . Vbi autem legatus de latere possit se intro-
mittere in loco legationis de factis laicorũ eo casu quo
Papa possit se intromittere tangit Spec.eod.titu.§.nunc
ostendendum.ver.xviij.& ibi ecõtra , q̃ in terris ecclesiæ
potest se intromittere.per id , quod habetur.j.de eo,qui
mittitur in possessionem.in c.penult.Sed in terris impe-
rij etiam vacãte imperio non poterit , licèt Papa possit p̄
id,quod habetur in.d.c.licèt.de foro compe.

SVMMARIVM.

1 *Legatus qui officium legationis habet ex priuilegio personæ suæ concesso, si non est Cardinalis, non potest præsente legato de latere iurisdictionem exercere.*
2 *Iurisdictio minoris suspenditur in præsentia maioris.*
3 *Legatus natus quis dicatur.*
4 *Officium minoris.quò ad exercitium cessat præsente maiore: sed non cessat quò ad habitum.*
5 *Legatus minor iure legationis, non potest de aliqua causa cognoscere præsente legato de latere.*
6 *Per dationem tutoris secundi, non reuocatur, primo datus: secus in procuratore.*
7 *Reuerentialis potestas cessat in præsentia maioris.*

a VOlentes. Præsente legato ª de latere
minor legatus sui officij exe-
cutionem dimittit.h. d. ¶ Et primo ponitur
legati commissio.Secundo limitatio. secũda
ibi:ita tamen.In text.ibi.& j.deciditur exor-
dium,& supplicatio,quã fecit patriarcha pro officio lega
1 tionis. ¶†No.1. q̃ legatus qui habet officiũ legationis ex
priuilegio p̄sonæ suæ ꝯcesso, si nõ est Cardinalis,nõ põt
exercere iurisdictionem vigore legationis præsente lega-
2 to de latere.¶†Et ex hoc not.q̃ iurisdictio minoris videt̃
suspendi in præsentia maioris de quo dicetur cum gloss.
¶ Item nota.q̃ quidam sunt legati de latere.quidã vero
sunt legati de non latere. & de hoc dicetur.j.c.proximo.
Et aduerte,quia licèt d.Anto.hic dicat istum fuisse lega-
3 tum natũ,non videtur verum.quia † propriè legatus na-
tus dicetur, quando priuilegiũ legationis,est concessum
dignitatis , ita q̃ quilibet habens dignitatem illam cẽset
legatus. vt contingit in Archiepiscopo Cantuariensi, &
Eboracensi,Remensi, & Pisani, vt patet ex his quæ hñt
s̃.eo.c.j.& j.de appel.c.j.& no.Ioan.And.in c.j.j.eo.in vj.
¶Sed ille qui habet ex priuilegio personæ.vt fuit in ca-
su isto, & j.de præsump.mãdata. non dicitur legatus na-
tus,quia non nascitur cum ipsa dignitate. Sed potius ex
postfacto ex priuilegio personæ per Papam conceditur.
¶ Item not.q̃ reuerentia quæ fit legato intelligitur fieri
Romano Pontifici. ¶Item no. q̃ legatus de latere gerit
vices Papæ.& idem videtur in alio legato , quando non
4 est præsens legatus de latere.s̃.eo.in c.j. ¶†Item not. qđ
officiũ minoris cessat quò ad exercitiũ præsente maiore,
non autem quò ad habitum. ¶ Et no.quod cessat omni-
no quò ad exercitium. & sic etiam quò ad voluntariam
iurisdictionem,nedum quò ad contentiosam.& sic patet
5 † quod minor legatus nõ poterit de aliqua causa cogno-
scere iure legationis. Secus si aliàs esset ordinarius,sicut
erat iste Patriarcha.Nã tunc licèt non posset cognoscere
vigore legationis : poterit tamen cognoscere vigore or-
dinariæ potestatis, quæ ratio cessat adueniẽte maiore.xj.
q.j.in c.peruenit.& in §.nulli.in auth.de defen.ciui.Et ra
tio differentiæ esse potest : quia facilius tollitur potestas
cõpetens ex priuilegio,& sic ex iure speciali.vt est pote-
stas legatorum, quàm competens de iure communi , vt
est iurisdictio ordinaria.facit,quod habetur in §.quia ve-
ro verisimile in auth.de nõ alienan.aut permutan.colla.
ij.& quod no.per glo.in cle.causam.de elec. ¶ Item ex
eo q̃ dixi durãte potestate minoris quò ad habitum.licèt
superueniat maior, inducitur tex. iste ad no.in c.iij.xxv.
q.ij. Vbi gl. dicit per dationem secundi legati non reuo-
6 cari primum , sicut nec † per dationem secundi tutoris
reuocatur primo datus.in l.ij.C.de testa.tute. licèt secus
sit in datione secundi procuratoris:quia tunc videtur re-
uocari primus per l.si quis. cum procuratorio.§.fi.ff.de
7 procurato. ¶†In glo.j.§.fi. solue. secundum Host.quod
præsente maiore potestas reuerẽtialis,& insignialis, seu
respectu potestatis deferendi insignia denotantia reue-
rentiã dignitatis silet , & silere debet in minore.vt c.de-
nique.& c.antiqua.allegata in glo.& j.de priuile.v: apo-
stolicæ.lib.vj.contentiosa vero simpliciter.&etiam volũ-
taria.licèt Host.& Io.And.non dicat,nec do.Anto. licèt
probatur per legẽ allegatã in gloss.non deponitur etiam
præsente

a Præsente legato. Ad intellectũ, & materiã huius c. ad de d. Abb. & nouissime scribẽtes in cap. per venerabilem . qui fi sint legi. & vid' Specu. in ti.de le.§.iii.qui ponit prærogatiuas legatorum de latere.

præſente maiore, vt in contrarijs.fallit vbi de quadam paritate agitur quæ a ſuperiore duobus iuriſdictionẽ habentibus committitur. ¶ Nam tunc ſtatur diſpoſitioni maioris, vt hic patet. alias vellet minor de paritate contendere: quia non poteſt, vt hic tangit. & ideo eſt prorogatiua reuerentia, vt dicit glo. quæ debetur maiori. ¶ Itẽ ne in toto corpore duo ſint capita quaſi monſtrum. j. tit. j. quoniam. ſecundum Hoſti. Sed certè iſta ratio, ſecunda non eſt tuta: quia nõ eſt abſonum, ꝙ in ea prouincia ſint duo capita quorum vnum eſt ſub alio. per id, quod dixi in notabilibus. & bene dixi, quando habent poteſtatem ab eodem ſuperiore: quia ſecus ſi a diuerſis, vt vnus eſſet legatus datus a Papa. Alius datus ab Imperatore in eadẽ prouincia. Nam tunc vtriuſque effectus duraret. Quia videntur dati quò ad diuerſa. Vnus quò ad iuriſdictionẽ ſpiritualem. Alius quò ad temporalem. & eadẽ ratione. ¶ Item ſi ab eodem eſſent dati ad diuerſa: tamen cum de ſeparatis non fiat illatio. j. qui filij ſint legi. per venerabilem. ff. de ver. oblig. l. inter ſtipulantẽ. §. ſacramenta. ver. ſed hæc diſſimilia. & l. ſi maritus. C. de donatio. inter vi. & vxo. & per iſtam decret. & ea quæ dicta ſunt ſuperius inſtat do. Ant. quod quando aliquis incedit cum maiori ſe, ſi fiet reuerentia non ponat ille talis minor manus ad caputiũ quare non videtur in dubio fieri reuerentia ſibi: ſed maiori, & ita dicit ſæpe ſeruari: poteſt tamen iſtud dictum limitari ſaluo, niſi ille maior cũ quo incideres eſſet talis, quod veriſimiliter ille qui facit reuerentiam non faceret ſibi, ſed potius tibi: quia tunc econtra poterit ſibi facere. nec obſtat his quæ dixi ſuperius, ꝙ poteſtas reuerentialis ceſſat in præſentia maioris, quod habetur in c. ecce. xcv. diſtin. vbi præsbyter videtur poſſe bene dicere miſſam celebrans etiã præſente epiſcopo: quia reſponderi poteſt prout ibi no. per glo. quod illud procedit dũ tñ p̄sbyter prius annuat, epõ, vt bñdicat. nã ſi epiſcopus non curat dare benedictionem, poterit presbyter benedicere etiam in præſentia epiſcopi. & ſic de facto ſeruaẽ.

2 Legati miſsi. Vid. ſuper hoc c do. And. Sicu. hic late ſcribentem. Et ad materiam huius tex. Spec. in ti. de leg. §. 7. verſi. circa poteſtatẽ. & ſequẽti vbi habes quæſtionẽ.

S V M M A R I V M.

1 *Legatorum plures ſunt ſpecies.*

2 *Legatus de latere poteſt indifferenter abſoluere excommunicatos pro violenta manuum iniectione.*

3 *Abſoluere poteſt legatus miſſus qui non eſt de latere intra prouinciã ſuã excommunicatum qui in ea deliquit, aliàs ſecus.*

4 *Legatus de latere maiorem poteſtatem habet, quàm legatus miſſus.*

5 *Domicilium non ſortitur quis pro delictis præteritis nec poteſt quis dãnari, vel abſolui per iudicem domicilij ex poſtfacto acquiſiti.*

6 *Legatus de latere miſſus poteſt finita legatione etiam extra prouinciam ſibi commiſſam abſoluere excõicatos pro violenta manuum iniectione in clericum. & ſi ab eo extra prouinciam petatur abſolutio & læſus petit ſibi ſatiſfieri, & in multo ſua intereſſe, & petens abſolui neget quid facere debeat legatus.*

7 *Legatus de latere extra prouinciam non habet iuriſdictionem contentioſam.*

Legatus poteſt committere vices ſuas alteri.

8 *Deliquens ratione delicti efficitur de foro loci in quo deliquit.*

9 *Legatus qui non eſt de latere poteſt abſoluere in prouincia ſua excommunicatos propter violentam manuũ iniectionem, qñ in ipſa deliquerũt, ſed ſi ſubditi deliquiſſent extra prouinciam percutiendo clericum, an poterunt intra prouinciam abſolui.*

10 *Legatus exiſtens extra prouinciam ſuam, an poſſit ſubditos abſoluere.*

11 *Iuriſdictio ordinaria ex priuilegio conceſſa prorogari non poteſt vltra limites priuilegij.*

12 *Legati miſſi qui non ſunt de latere poſſunt abſoluere foreñſes qui delinquũt infra prouinciam.*

13 *Legatus de latere, an poſſit abſoluere eum qui in eum manus violentas iniecit.*

14 *Abſoluere, an poſſit Epiſcopus Bononiẽſis ſcholarem ſtudentem Bononiæ qui in alia patria percuſſit clericum.*

15 *Abſoluere, an poſſit Epiſcopus Bononien. monachũ in legibus Bononien. ſtudentem qui ex tali actu irregularitatem incurrit, vel verum Epiſcopus ipſius religioſi poterit ipſum abſoluere.*

16 *Subditus extra prouinciam iniciens manus in clericum, an poſſit abſolui per legatum.*

a EXcommunicatis. Legati miſſi nõ de latere abſoluere poſſunt excommunicatos pro manuũ iniectione in clericum ita demum, ſi ſunt ſubditi, & in propria prouincia deliquerint, legati vero nati, ſi habent officium legationis reſpectu dignitatis, non poſſunt abſoluere excommunicatum etiam ſubditũ. h. d. ¶ Et duæ ſunt partes, ſicut duo ſunt priuilegia dicta. Secunda ibi, & qui eccleſiarum, & ab vtroque dicto excipit ibi. niſi de ſpeciali. ¶ In tex. ibi violenta, ſupple in clericos. ſ. de ſen.
1 excom. nuper. & xvij. q. iiij. ſi quis ſuadente. ¶ † No. j. ꝙ quidam ſunt, qui mittuntur de latere Papæ: quidam autem qui mittuntur, non de latere, & ſic duplex eſt ſpecies legatorum, qui mittuntur, quidam autem ſunt legati, qui vẽdicant ſibi officium legationis, ratione ſuarum eccleſiarum, vt eſt Cantuarienſis. & Eboracenſis. ſ. eo. c. & no. in c. j. j. eo. lib. ¶ Et iſti appellantur legati nati: quia naſcuntur, cum adeptione dignitatis per promotionem factam de eis ad eccleſias ſuas. facit quod habetur in c. j. cum ibi
2 notatis. j. eo. lib. vj. ¶ † Item not. ꝙ legatus de latere videẽ poſſe indifferenter abſoluere excommunicatos pro violenta manuum iniectione. de quo in c. ad eminentiam. &
3 ibi per Ioan. And. j. de ſenten. excommu. † Legatus vero miſſus non de latere demum poteſt abſoluere infra prouinciam ſuam. Et ſi abſoluendus deliquerit infra ſuam prouinciam. Et ſic ſecus, ſi velit abſoluere extra prouinciam exiſtens, vel etiam infra prouinciam: ſi alibi deli-
4 querunt. ¶ † Legatus vero natus, non poteſt abſoluere ex vi legationis tales excommunicatos, etiam infra prouinciam. Et etiam ſi ibi deliquerunt. ¶ Et ratio eſſe potuit ſecundum Vincen. Quia huiuſmodi legati nati nõ poſſunt abſoluere tales excommunicatos. Quia cum priuilegiũ locationis, ſit locale, ſeu loco conceſſum, & ſibi ſemper ſtetur, ſi ſtatutum foret in oppoſitum iam clerici perderent priuilegium clericale, ſi percuſſores, nũquam de partibus illis mitterentur ad curiam, & ideo fuit ſtatutum, quod non poſſent abſoluere. ¶ Et ex prædictis not. quod maiorem poteſtatem habet legatus de latere, quàm legatus miſſus: & legatus miſſus, quam legatus natus. ¶ Item no. verba priuilegij diligenter fore attendenda. Nam ſecundum limites priuilegij commenſurari debet poteſtas legati. facit quod no. glo. j. de priuilegijs. c. porrò. & c. de-
5 cernimus. ¶ † Item no. quod pro delictis præteritis, nunquam quis domicilium ſortiatur: non videtur quem poſſe abſolui, vel damnari per iudicem domicilij, & eſt poſtfacto acquiſiti. Et ſic potes notare, quod ſortiri domiciliũ de nouo, nõ videtur ampliare poteſtatem iudicis, quò ad delicta præterita, & ſic tranſit hic dom. Ant. ponendo dicta notabilia. ¶ Sed aduerte, quia non videtur procedere iſta duo notabilia vltima. per id quod habetur in l. j. C. vbi de crimi. agi oportet. vbi patet, quod pro delicto alibi commiſſo poteſt quis cõueniri in loco in quo habet domicilium tempore quo conuenitur, & ſic ſufficere videretur, quod domicilium habeat tempore quo cõuenitur etiam pro delictis præteritis. facit quod legitur, & not. in c. j. infra de rapto. Et iſtud credo verum de iure. per id qđ habetur in d. l. j. Nec obſtat iſte text. quia hic loquitur in poteſtate ex priuilegio conceſſa contra ius commune, vt patet ex his, quæ habentur. xvij. q. iiij. ſi quis ſuadente. Idõ non poteſt talis poteſtas exerceri, niſi quatenus conceditur. Et ideo cum hic non concedatur pro delictis præteritis commiſſis extra prouinciam merito non poteſt abſoluere. Secus in poteſtate puniendi, & abſoluendi, quæ cõpetit de iure communi: quia tunc procedit quod habetur in d. l. j.

6 in d.l.j. ¶ † In gloss.ibi.& in redeundo.scilicet ad curiam.
& quod proximè dicitur in eundo intellige ad prouinciã
sibi commissam.& sic multo fortius, quando sunt in pro-
uincia sibi commissa. ¶ Et not. bene ex gloss.dum dixit
redeundo. quod etiam finita legatione etiam si sit extra
prouinciam sibi commissam poterit absoluere excõmu-
nicatos pro violenta manuum iniectione. & est speciale
in isti legatis de latere. & quò ad absolutionem istã. Nã
aliàs extra prouinciam suam iurisdictionẽ cõtentiosam
exercere non possunt. vt dictum fuit.s̄.eo.c.nouit.& præ-
7 sertim finita legatione, vt ibi etiam fuit dictum. ¶ † Sed
quid si dum petitur absolutio extra prouinciam a legato
de latere cõcurrit læsus, qui petit sibi satisfieri, & dicit in
multo sua interesse. Et ex aduerso petens absolui neget,
ꝙ multum intersit, quid faciet legatus, cum non habeat
iurisdictionem contentiosam extra prouinciam, vt supe-
rius est dictum.& tangit hic glo.in fi.dicit ꝙ potest com-
mittere ordinario loci, vt de hoc cognoscat. & vice sua
absoluat. nã potest vices suas cõmittere alteri. vt tangit
glo.fin. huius c.& probatur.j.tit.proxi.c.fi.de quo etiam
in Specu.eo.ti.§.nunc dicamus.ver.quid si læsus. ¶ Item
aduerte, quia inquantum glo.dicit simpliciter, ꝙ legatus
de latere potest absoluere excommunicatos pro violen-
ta manuum iniectione. Limitat Hostien. esse verum, nisi
fuerit percussio enormis, per id quod habetur infra de
senten. excom.c.si vero.primo responso. &c.peruenit.c.
cum illorum.§.j.& ij.in quibus patet, ꝙ licèt Papa priui-
legiet aliquem super absolutione fienda ab huiusmodi
excommunicatione, tamen sibi retinet absolutionem
pro enormi percussione. ¶ Sed certe ipse idem Hostien.
videtur voluisse contrarium videlicet, ꝙ etiã pro enormi
possit absoluere legatus de latere, vt in c. ad eminentiã.
j.de senten.excom.& illud etiam ibi sequitur Io.And.&
sic dicit de facto seruari. per illum text. quod tene menti.
¶ Item bene dixi, ꝙ absoluit excõmunicatos pro violen-
ta manuum iniectione. nam excommunicatos ab alio
ordine non posset absoluere, nisi secundum formam eo-
rum, quæ habentur in c.per tuas.j.de senten.excõ.& eo.
8 tit.c.venerabilibus. lib.vj. ¶ † In gloss. fi. ibi aliunde ve-
nientes.supple extra prouinciã delinquentis. Sed quid si
extraneus qui venit ad prouinciam, in qua legatus habet
officium delinquat in illa, an poterit tunc absolui per ta-
lem legatũ. videretur, ꝙ non. ex quò aliunde venit. ¶ Sed
contrarium tenuit Vincen.& sequitur Io.An. quia tunc
tales efficiuntur subditi ratione delicti commissi infra
prouinciam. facit, quod habetur vj.q.iij.c.placuit.& j.de
raptoribus.c.j.de fo.compe.in fi.& C.vbi de cri.agi opor.
9 l.j.& in auth.qua in prouincia. ¶ † In ea.gl. ibi dum sunt
in prouincia.& hoc clarum, quando subditi deliquerunt
in ipsa prouincia. ¶ Sed dubium est, ꝙ si deliquissent sub-
diti extra prouinciam percutiendo clericum, an tunc po
terunt intra prouinciam absolui per talem legatum nõ
de latere. Vincen.dicebat, ꝙ sic. quasi hic prohiberentur
tantummodo absolui, non subditi prouinciam delinquẽ
tes. ¶ Sed Host.tenet contrarium per istum tex.qui dicit
indistinctè, quod aliunde venientes non possunt absolui.
Vnde cum subditi percusserunt extra prouinciã, & ve-
niant ad prouinciam pro absolutione habẽda, videtur ꝙ
non possunt absolui.& pro hoc etiam allegat: quia tales
sortiantur forũ loco delicti.j.de rap.c.j. ¶ Sed ista vltima
non modicum valet: quia licèt delinquens sortiatur forũ
in loco delicti, bene etiam sortitur forum ratione domi-
cilij.& ibi etiam pro tali possit puniri.l.j.C.vbi de cri. agi
oportet. ideo videretur, ꝙ posset absolui in loco domicilij.
Et pro hoc facit, quod no.glo.in c.j.xvj.q.j.vbi glo.dicit
ꝙ absolutio fienda in foro pœnitẽtiali debeat fieri per iu-
dicem domicilij. & non per iudicem loci delicti, licèt re-
spectu primi fori cõtentiosi, & sic de vtroq; foro Io.An.
simpliciter tenet opinionem Hosti.de quo in Specu.eo.
ti.§.nunc dicã.versi.illud etiã. Sed vt dixi Vincẽ.hic tenet
contrarium.& do.Anto.hic dicit, ꝙ non est peccatum di-
cere, ꝙ priuilegiũ huic concessum debeat subesse disposi-
tioni iuris. & ideo sicut ius vult, quod subditum etiam
extra territorium delinquentem possit in suo loco puni-
re, ita videtur etiã quod possit absoluere. Sed si vis tenere
opinionem Hosti.& Io.An.potes dicere, quod strictior
est potestas, quæ competit ex priuilegio, quam illa, quæ
competit ex iure communi.& ideo de vna ad aliam non
10 rectè infertur, vt dixi in notabilibus. ¶ † Nunquid autẽ
existẽs extra prouinciã poterit absoluere subditos suos,
qui delinquerunt in prouincia percutiendo clericum, si
cõsentiat diœcesanus loci, videtur quod sic.per id, quod
dictum fuit.s̄.eo.in c.nouit. & quod no.gl.in c.vt litigã-
tes.de offi.archi.in vj.& dicit Hosti. rationabilius vide-
retur, vt saltẽ tales suos subditos posset absoluere. ¶ Di-
cit tamen, quod cum istud sit priuilegium a Papa con-
cessum. & sic limita, prout hic dicitur, nõ audet illud ex-
tendere. argumento eius, quod habetur s̄.de vsu pallij.
11 in c.ij.& j.de priuile.c.sanè. ¶ † Et ex hoc no.diligenter,
quod iurisdictio ordinaria ex priuilegio concessa nõ põt
progari vltra limites priuilegij. ¶ Et ex hoc ẽt no.d.Ant.
quod iurisdictio volũtaria in spiritualibus prorogari nõ po-
test. de quo in capit.j.& gl.de officio delegati. Tamen, vt
patet ex prædictis hic loquitur, quando ex priuilegio cõ-
petebat. ¶ Et nota dictum Hostien.& rationem eius pro
eo, quod superius dixi in præcedenti quæsti. ¶ Nec ob.
12 prædictis inquantũ dixi † quod legati missi qui non sunt
de latere possunt absoluere forenses, qui delinquũt infra
prouinciam, quod no.in d.c.j.xvj.q.j.quia ibi loquitur in
absolutione fienda in foro pœnitentiali.sed aliàs publice
in qua considerantur verba priuilegij.& ideo ex quò de-
liquerunt in prouincia, cum tunc non veniant aliunde
pro absolutione videntur contineri in verbis priuilegij.
hic positis. ¶ In ead.gloss. ibi propriè dicuntur &c. hæc
vera: quia Cardinales soli sine medio assistunt Papæ. Secus
in alijs, & etiam ipsi soli assistunt in secretis consilijs. vt
dixit gloss. & hodie etiã est expressum, quod Cardinales
propriè dicuntur legati de latere in c.j.j.eo.in vj. ¶ Et no.
bene ex gloss. qui legati habeant potestam conferendi
13 beneficia. ¶ † An autem legatus de latere possit absolue-
re illum qui iniecit manus in eum. tenuit Io. quod sic. in
c.ij.xciiij.dist. quod intellige verum saluo eo, quod ha-
betur in c.felicis.de pœnis. in vj.nam in casu illius.c.vide
tur speciale quod non possit absoluere: sed debet absolui
a solo Papa. ¶ Et adde etiam quod habetur in cle.si quis
14 suadente.j.de pœnis. ¶ † Vltimo tangit hic Io.an episco-
pus Bononien.possit absoluere scholarem hic Bononiæ.
studentẽ qui in partibus suis percussit clericum. & intel-
lige quæstionem eo casu, quo potest episcopus absolue-
re a violenta manuum iniectione. quod est, quando per-
cussio est leuis iuxta id, quod no.in c.peruenit.j.de sentẽ.
excom. Dicit ꝙ nõ, per istum tex. nam cum ex priuilegio
competat talis absolutio contra regulam.c.si quis suadẽ-
te.non videtur, quod plus possit episcopus, quam possit
15 legatus de quo hic loquitur. ¶ † An autem religiosum
hic studentem in legibus, qui incurrit excõmunicatio-
nẽ ex tali actu.j.ne cleri.vel mona.in c.fin. poterit absol-
uere, videtur dicendum quod sic. ex quò hic deliqt. per
id quod superius dixi. ¶ Sed an episcopus ipsius religiosi
possit eũ absoluere, videretur quod nõ, ex quò episcopus
loci delicti habet hanc potestatem. tamen Hostien.videt̃
tenere contrarium.per id, quod habetur in d.c.fi.& j.de
senten. excom.in c.nuper. Nam cum illa sit excommu-
nicatio quæ fertur a canone.& nõ sit reseruata Papæ, po-
terit quilibet ordinarius ipsius religiosi absoluere nedũ
ipse ordinarius loci delicti. quod tene mente. Et per hoc
non obstat istud capitulum: quia loquitur, quando secũ-
dum regulam absolutio erat reseruata Papæ. licèt ex pri-
uilegio

uilegio esset alij cõcessa. ¶ Vltimo aduertẽ ꝑ intellectu:
quia verbum aliunde, positum in litera potest referri ad
verbum iniectores. & tunc erit text. clarus pro opinio.
16 Hostiensis † quod etiã subditus extra prouinciã inijciẽs
manum in clericum non poterit absolui per legatum de
quo in litera. Sed si referatur ad verbum accedere: tũc nõ
expresse videtur probare opinio. Sed tamẽ adhuc potest
dici, quod satisfacit pro opinione prædicta: quia iniiciens
manum in clericum extra prouinciam, satis potest acce-
dere ad illam eandem pro absolutione.

SVMMARIVM.

1 *Statuta facere potest legatus, quæ durant legatione finita.*
2 *Causa efficiens, licet perimatur: non tamen perimitur iuris effectus in esse productus.*
3 *Iurisdictio legati, an perimatur per egressum prouinciæ.*
4 *Iurisdictio delegati re integra extinguitur per mortem ciuilem delegantis sicut etiam per mortem naturalem.*
5 *Iurisdictio ad hoc, vt perpetuetur, an requiratur citatio partis.*
6 *statuta eo ipso, quod sunt ædita sunt perpetua.*
7 *Legati possunt facere statuta pęnalia in sua prouincia, & etiam statuta latæ sententiæ.*
8 *Ordinarij an possint absoluere ab excommunicatione inflicta per statutum legati.*
9 *Statuta facere potest legatus in spectantibus ad suam iurisdictionem, non requisitis prælatis, vel populo, statuere tamen non potest contra ius commune.*
10 *Statuta facere contra ius commune non possunt clerici, & prælati: secus in populo seculari.*
11 *Indulgentiæ datę per legatum, an sint perpetuæ.*
12 *Habilitare an possit legatus aliquem ad beneficia.*
13 *Citatio requiritur ad perpetuandam iurisdictionem. & nu. 5.*

a Nemini. Legatione finita a durat statu
tum legati: finit tamen ipsius
legati iurisdictio, si citatio non præcessit.
h.d. ¶ Et duæ sunt ptes principales: sicut
duo sunt dicta principalia. Secunda ibi. se-
1 cus autem. ¶ † Not. j. quod legatus potest
facere statuta. Et idem videtur de episcopo in c. ij. §. j. de
2 constitu. in vj. & j. de maio. & obedien. in c. ij. ¶ † Item no.
quòd licèt extinguatur causa efficiens, non perit tamen
iuris effectus in esse deductus. Secus si sit in fieri, & res
sit integra. de quo etiam per Legistas maximè per Bar. in
l. priuilegium. §. & si placeat. ff. de verborum obligationi.
3 ¶ † Item nota, quod per egressum prouinciæ videtur
perimi iurisdictio legati, quod videtur intelligendum,
quando egressus est animo non redenndi, voluit glos. in
c. præsenti. §. j. de off. or. in vj. & quando est reuocatus per
superiorem. vt no. per Io. And. in d. c. præsenti. alleg. sup
gl. & dixi in c. nouit. s. eo. super fi. glo. & bene facit, quod
4 habetur in l. pe. ff. de offi. præsi. ¶ † Item no. quod iurisdi-
ctio delegati re integra extinguitur per mortem ciuilẽ dele
gantis: sicut etiam per mortem naturalem. facit, quod le-
5 gitur, & no. in c. susceptum. de rescri. ¶ † Item no. ꝙ ad ꝑ-
petuandam iurisdictionem videtur requiri citatio. & sic
non videtur sufficere actus anterior citatione, de quo
plenè dictum fuit. in c. licèt vndiq;. s. ti. j. & tangetur cum
glo. fi. do. tamen Ant. hic dicit. quod ideo hic ad perpe-
tuandam iurisdictionẽ requiritur citatio partis: quia hic
extinguebatur iurisdictio delegantis, & etiam dignitas
ipsius delegantis. Secus vbi dignitas remaneret: quia tũc
sufficit actus iurisdictionalis etiam anterior citatione. &
sic intelligit not. per Hosti. & Io. And. in d. c. licèt. de quo
6 an procedat tangã cum glo. fi. ¶ † Itẽ no. ꝙ statuta eo ipso
ꝙ sunt ædita censeantur perpetua. Secus in alijs senten-
tijs censuræ quæ non feruntur per modum statuti, & re-
spiciunt futurum: quia ille non durant vltra tempus iu-
risdictionis sententiantis, vt no. gl. in c. a nobis. j. de sen.
7 excõ. in glo. j. ibi si quis venerit. & sic patet † quod legati
possunt facere statuta etiam pœnalia in sua prouincia, &
8 etiam statuta latæ sententiæ. ¶ † Sed an poterunt ordina-
rij absoluere a talibus sententijs latis per statuta legato-
rum. & sic an poterunt absoluere ab excommunicatione
inflicta per statutum legati, dic ꝙ sic. secundũ doct. si sta-
tuta non reseruãt alij absolutionem. per id, quod habe-
tur j. de insti. ex frequentibus. vbi per Io. And. & aliquid
in c. graue. ad finẽ. j. de præbẽ. & pro hoc faciat: quia sub-
ordinarius potest absoluere ab excõmunicatione lata ꝑ
ius commune. j. de sent. excom. in c. nuper. fortius pote-
rit absoluere sententia excommunicationis lata per sta-
tutum legati. & sic episcopus poterit absoluere subditũ
suum ab excommunicatione: quia legatus per statutum
legati: an autem legatus in condendis statutis debeat ha
bere consilium prælatorum prouinciæ, vel populi: videre
tur quod sic. per ea quæ habentur j. de his quæ fi. a præla.
9 c. fi. ¶ † Sed Inno. hic concludit, ꝙ in spectantibus ad suã
iurisdictionem potest facere statuta, etiam non requisitis
prælatis, vel populo. per istum text. dicit tñ quod statuta
non poterit facere contra ius cõe. per id quod hr̃ in l. for
mam. C. de offi. præfec. præto. & de offic. Arch. in c. fi. facit
10 ꝑ no. Io. An. & quod no. per gl. in c. fi. de hære. in vj. ¶ † Et
sic no. ꝙ habens potestatem statuendi a superiore nõ põt
facere statuta contra ius cõe, & ideo clerici, & prælati cũ
habeant potestatem a deo non possunt facere statuta cõ
tra ius cõe, seu cõtra legem ipsius superioris. Secus dicit
do. Ant. in populo seculari: quia ille habet potestatem a
iuregentium. ibi Imperator habuit a populo. l. ij. de orig.
iur. & ideo potest statuere ꝯ ius cõe. l. omnes. ff. de iust. &
iure. ¶ Sed certe posset dici, qd̃ ideo populus potest con-
tra ius statuere propter potestatem statuendi cõcessam,
& approbatam per Imperatorem. per illam. l. omnes po-
puli. alias non forte non potuisset contra ius statuere cũ
translata fuit potestas de populo in Imperatorem iuxta
11 ea quæ habentur j. eo. l. formam. ¶ † In ea. gl. in fi. & sic cõ
cludit gl. quod indulgentiæ datę per legatum erunt per-
petuæ. Idem tenent doctores. de quo etiam in Spe. eo. ti.
§. cum superest. ver. sed nunquid iure legationis. & sequẽ
ti. dicit tamen Spe. ibi quod legatus non potest excedere 8
numerum quadraginta dierum. de quo in c. cum ex eo.
de pœni. & remis. nisi aliud fuerit ex priuilegio sibi con-
cessum: nec obstant iura allegata in contrarium in gl. qa
hic loquitur in indulgentia concessa per mortem priuile
gij, & non debet durare perpetuo. j. de reg. iur. indultum.
lib. vj. Sed contraria loquuntur in pœna imposita, quo ca
su distinguitur, an imposita fuerit sine causæ cognitione,
& tunc non durat vltra tempus suæ iurisdictionis, vt in
contrarijs: aut fuit imposita cũ causæ cognitione. & tunc
durat vltra tempus, vt not. in contrarijs, & facit quod ha-
12 betur in c. ex literis. s. de const. ¶ † An autẽ legatus possit
habilitare quem ad beneficia, dic ꝙ sic. vt no. Spe. eo. ti. §.
superest. ver. sed nunquid potest. & ibi idem dicit de ordi
natio. ¶ In gl. pe. ibi recedendo de prouincia hoc verum,
si recedit reuocatus per superiorem. & sic si recedit ani-
mo non redeundi. vt dixi in notabilibus. ¶ In ea. gl. in fi.
& plenius dic de hoc, vt habetur in c. præsenti. j. eo. in vj.
13 ¶ † In gl. fi. in fi. & sic concludit gl. ꝙ ad perpetuandam iu
risdictionem requiritur citatio. Idem voluit gl. in c. licet
vndique. sed contrarium voluit Hosti. vbi, & etiam glo. in
c. quamuis. de offic. delega. in vj. & clarius, q̃ alibi in c. ne
aliqui. de hæreticis. eo. lib. Idem etiam voluit hic Garsi. &
Ioan. An. post eum. nam dicunt, ꝙ ad perpetuãdam iuris-
dictionem sufficit delegatum commisisse nuntio, vt cita-
ret, licèt actualiter non citauerit ante mortem delegãtis.
nam sufficit secundum eos, quod qualitercunque fuerit
delegatus vsus iurisdictione. vt sit perpetuata. facit no. in
gl. in c. quamuis. Et ideo cõcludunt, quod si agitur de iu-
risdictione perpetuanda sufficit commissio de citando ꝑ
præallegatã decre. licet. & quod ibi no. Host. Si vero agi-
tur de

a Legatione finita. Add ad materiam huius text. c. ex parte. el ij. de verb. signi. & ibi gl. & Bald. in marga. verbo legatus. & uide eo. Abb. in j. no.

tur de persona, vel re propter citationem afficiendam tunc non sufficit, q citatio sit cõmissa: sed oportet, quod sit facta. per id, quod habetur in c. proposuisti. de fo.cõpe. & in cle.ij.vt lit.pendẽ. Sed certe hic agit de iurisdictione perpetuanda, & tamen nõ videtur sufficere cõmissio: sed requiri citatio. vnde tenendo Bar.& Ioan.And. oporteret suppleri ad text. dum dicit si citatio non præcessit. supple, vel alius actus iurisdictionalis. Sed certe istud est destruere literam, quæ aperte citationem ponderat. vnde do. Ant. aliter respondet ad istum text. videlicet, q ideo hic non sufficit commissio in casu isto: quia extinguebatur iurisdictio delegantis cum persona. & ideo tunc ad perpetuandam iurisdictionẽ requiritur perpetuatio etiã respectu partium. & quod aliquid quò ad partes sit exercitatum. quod non videtur posse dici ante factam citationem de parte. Secus, quãdo non extinguitur iurisdictio cum persona: quia durat dignitas propter quam facta est commissio. vt si Papa, vel episcopus deleget. nam tunc sufficit perpetuare quò ad iudicem committentem: quia secundum eum dignitas retinet subiectionem partium, & nõ est necessaria perpetuatio quò ad partẽ. & sic intelligit notata. in c.licèt. ¶ Sed Ioan. Cal. tenet opinionem gl. in d.c.licèt. quod requiratur citatio ad perpetuandam iurisdictionem etiam delegati Papæ. & illa est cõmunis opi. & ipsam etiam sequuntur Legistæ. in l.more. ff. de iurisdi.om.iudi. & pro ista parte bene facit: quia in c. vndiq; loquitur in subdelegato delegati. & sic post mortẽ ipsius subdelegantis. hic ex toto expirat eius iurisdi. & tamen litera ibi videtur velle, q sufficiat, q delegatus vti cęperit iuris. & sic etiã sine citatione videtur perpetuari. & illud etiam tenet ibi Hostien. in casu illius. c. ergo non videtur fienda differentia, an extinguatur ex toto iurisdictio delegantis, an non. & debet intelligi vtrobique tunc perpetuatur iurisdictio, si vti cęperit iurisdictione, vel citando per istum text. & per ea quæ habent in d.l.more. & l.qa ff. de iuris.om.iudi. & ista opinio de iure verior, & tutior quam etiam, vt dixi, tenuit Io.An. aliter hic sentiat Host. & in d.c.licèt. & etiam gloss. in d.ca.quamuis. in d.ca.ne aliquid. de offi.iudi.ordi.

a De officio iudicis [a] ordinarij. Rubrica.

SVMMARIVM.

1. *Vrbs, & diœcesis differunt.*
2. *Libere potestatis concessio, non includit facultatem aliquid agendi contra iura.*
3. *Libera potestas, si alicui concedatur excluditur requisitio alterius, seu impedimentum.*
4. *Inquirere potest iudex de iure canonico ad cognitionem cuiuslibet delicti: & intellige hoc de episcopis, quia inferiores ordinarij, non habent potestatem inquirendi.*
5. *Inquirere possunt episcopi de criminibus ecclesiasticis contra laicos.*
6. *Brachium seculare inuocare potest ordinarius ecclesiasticus ad defensionem suæ iurisdictionis.*
7. *Vlcisci, & vindicari quomodo differant.*
8. *Fama præcedere debet inquisitionem, quãdo agitur de inquisitione speciali, secus de inquisitione generali, quæ fit quando delicta sunt incerta, & etiã personæ, vt fit visitando diœcesim, vel prouinciam.*
9. *Testes in inquisitione recipiuntur lite non contestata, quando fit ex puro, & mero officio iudicis.*
10. *Delinquens efficitur de foro iudicis loci in quo deliquit.*
11. *Regem, vel Imperatorem excommunicare, an possit episcopus ordinarius loci.*
12. *Inquirere, an possit iudex ecclesiasticus inter laicos, de quolibet peccato mortali.*
13. *Iudicare, an debeat iudex secundum allegata, & probata, & an, & quando debeat iudicare, secundum conscientiam.*
14. *Brachium seculare potest inuocare iudex ecclesiasticus, & econtra. & numero 6.*
15. *Iudex secularis, si cognoscat in causa contra mãdatum iudicis ecclesiastici non debet sibi concedere brachium seculare.*
16. *Crimen hæresis est mere ecclesiasticum, & de illo non potest cognoscere iudex secularis.*
17. *Iudex secularis, an debeat exequi mandatum iudicis ecclesiastici.*
18. *Sæpe quæri non debet de delicto vnus.*
19. *Pœna fori pœnitentialis non tollit pœnam fori contentiosi.*

b PErniciosam. Episcopi [b] in suis diœcesibus habẽt crimina inquirere, & punire, & cum opus est inuocare brachiũ sculare. h.d. ¶ Et in primo ponit decisum exordium. Secundo dispositionem, seu statutum. secunda ibi. habeant, & illa secunda subdiuitur in duas. sicut duo sunt dicta. secunda ibi. &
1 cum opus. ¶ † No.j. secundum do. Ant. quid comprehendatur appellatione vrbis: quia secundum eum, idem continetur, quod appellatione diœcesis, de quo remittit ad c. si ciuitas. de senten.excom. in vj. Sed certe hic probatur contrarium: quia hic ponit vrbem, vt diuersam a diœcesi. & est etiam in rei veritate diuersitas. Nam vrbs muris cingitur, & finitur. l. vrbis appellatione. ff. de verb.sig. secus in diœcesi. facit, quod no.gl. in c.vno. de rerum permu. in vj. vbi bona gloss. quæ tangit quid comprehendatur appellatione diœcesis. facit etiam, quod habetur in c. Rodulphus. s. de rescrip. & in cap. accepimus. de æta. &
2 qualita. ¶ † Item no. q in cõcessione liberæ potestatis nõ videtur dari facultas aliquid agendi contra iura, licèt videtur restricta ad limites iuris. facit, quod no.glo. in c. ne innitaris. s. de constit. secundum domi. Ant. ¶ Sed certe posset dici, q hic non cõceditur simpliciter libera potestas in acquirendo, & vlciscendo. sed secundum, q canones censent. & ideo nimirum est restricta ad limites iuris, vt voluit etiam hic glo.j. Sed vbi simpliciter cõcederetur libera potestas potestati in procedendo: an tunc posset non reseruata solennitate iuris procedere. vide p Bar. in extrauaganti. ad Episcopum. in verbo videbitur.
3 ¶ † Item no. q verbum liberam excludit alterius requisitionem, seu impedimentum si alicui concedatur libera potestas. facit. j. de præbẽ. de multa, & quod habetur in c.
4 licèt episcopus. eo.tit.lib.vj. ¶ † Item no. q de iure canonico regulariter ad cognitionẽ cuiuslibet delicti potest iudex ex inquisitione procedere, quando intẽdit finem vindictæ publicæ. Nã secus si priuatæ, vt no. p Ioã. An. & Inn. j. de iureiu. ad nostrã. el ij. & sic patet, q licèt de iure ciuili regulariter non permittatur potestas inquirendi: sed in certis casibus. l.ij. §. si publico. cũ ibi notatis. ff. de adul. maxime per Bar. sed secundum ius canonicum regulariter põt inquiri de criminibus, vt hic patet. & ideo dixit Specu. in tit. de inquisitione, q leges tractant semiplene de inquisitione. canones autẽ plenissimè. ¶ Et not. q hic loquitur de episcopis: an autẽ inferiores ordinarij habeant potestatem inquirẽdi. dicit Io.An. quod non. p istum tex. a contrario sensu, nisi aliud specialiter reperiatẽ permissum. pro hoc facit, quod habetur. j. c. pen. de offi. vica. in vj. vbi patet, q licèt vicarij episcoporum habeant ordi. vt no. tit. j. in c.ij. tamen non possint inquirire, nisi
5 hoc eis fuerit concessum. ¶ † Et no. etiam, q hic simpliciter pmittit episcopis inquirere de criminalibus. & sic videtur, q etiã contra laicos possint inquirere, quod intellige verum, quando vellent inquirere de criminibus ecclesiasticis. aliàs secus. per ea q habetur in c. nouit. j. de iudicijs. & in c. causam quæ. qui fi. sint legi. j. de purg. cano. in c. inter. quæ autem sint crimina ecclesiastica tãgitur hic in glos. iij. & j. de foro compe. cum sit generale. & bene facit iste tex. intelligendo, q adulterium censeatẽ crimen ecclesiasticum. de quo etiam hic per gloss. & intellige in tex. q possunt inquirere etiam cõtra subditos, nam contra exemptos non possunt procedere: nisi quãdo ratione

a De offic. ordi. Vide do. Andr. Sic. super hac rubrica.

b Episcopi. Add. ad materiam huius tex. cle.j. & ibi do. Car. de offi. or. Et vide p oẽs doc. i l. imperium. ff. de iu. om. iud. & i c. quod. ifra eo. titu.

a In gl.iij. Vid' ſuper hic gl. do. And. Sicu. hic in viij. col.verſic. no. ibi inquirere.

do ratione criminis commiſſi perdunt exemptionem: vt
quando delinquũt in loco nõ exempto. j.de priuilegijs.
tuarum.cũ ibi notaus.& in c.j.de priuilegijs.in vj.¶ Item
potes notare, quod comprehenditur appellatione ſcele-
ris: quia comprehenditur quodlibet delictum, requirẽs
6 pœnam, & vindictam.¶ †Item no.ꝙ ordinarius eccleſia-
ſticus ad defenſionem ſuæ iuriſdictionis poteſt inuocare
brachiũ ſeculare.& quod vna poteſtas per aliam eſt iu-
uanda.de quo tangetur cum glo.¶ Et no.etiã,ꝙ inducta.
ad finem iuuãdi non, debent trahi ad finẽ præiudicando.
& ſic generaliter potes notare, ꝙ inducta ad vnum finẽ,
non debent operari contrarium.facit.j. de except. cum
7 inter.& l.legata inutiliter.ff.de lega.iij.¶ †Vltimo potes
notare, ꝙ aliud videtur importare verbũ vlciſci. & aliud
verbum vindicari. Aliqui tamen dicunt, quod pro eodẽ
ſupponunt, & idem important.& ſic copula poſita inter
ipſa reſoluctur per iuriſdictionem primi.facit, quod ha-
betur in ſimili in text. & gloſſ.l.iam dudum.C.vbi cauſa
ſtatus. An autem poſſit eſſe aliqua differentia, tangã in ſe
quenti. Vnde poteſt dici, ꝙ verbum vlciſci concernit cri-
mina notoria, in quibus intelligitur pœna non præcedẽ-
te ſententia.vt no. Innocen.j.de ver.ſigni.c.ex parte.Sed
verbum vindicare refertur ad crimina non notoria.&
hoc ſequebaẽ hic Boatinus. & quòd dixi, in notorijs nõ
requiri ſententiã, intellige ſolẽnem, ſeu cũ ſolẽnitate.de
qua.in c.vltimo.de re iudi.in vj.& in l.j.& ij.C.de ſenten.
ex periculo reci. ſed bene requiritur ſententia non ſolẽ-
nis.vt not.in c.ad noſtram.el iij.j.de iureiuran. vel poteſt
intelligi, ꝙ verbum vlciſci referatur ad cauſam, quando
iudex procedit ex officio.Sed verbum vindicare, quãdo
procedit per viam accuſationis. ¶ Et no.quia aliàs eſt in
litera vindicare. & procedunt quæ ſuperius dixi.aliàs eſt
in litera vindicari. & tunc videreẽ hic innui.ꝙ prius de-
bet fieri executio, quam formetur ſententia attento or-
dine literæ. Sed tunc dic, quod ordo fuit præpoſterus qui
non debet attendi: quia reſultaret intellectus iuri cõtra-
rius, vt patet ex his quæ habẽtur.ij.quęſtio.j.nos in quẽ-
quam.& facit, quod habetur in ſimili in cap.ij.j.de iudi.
8 ¶ †In gloſſ.j.in fin.adde, quod inquantum gloſſ.dixit, ꝙ
debet præcedere infamia ipſam inquiſitionem, iſtud eſt
verum, quando agitur de inquiſitione ſpeciali. Secus ſi
ageretur de inquiſitione generali, quæ fit, quãdo incerta
ſunt delicta. & etiam perſonæ. vt quando fit inquiſitio
generalis viſitando diœceſim, vel prouinciam.j. de ac-
cuſationibus.c. ſicut olim.& de cẽſibus.Romana eccle-
ſia.lib.vj.vel quando maleficium eſt certum: ſed ignora-
tur quis fecerit.nam in iſtis caſibus poteſt etiam proce-
di.& infamia non procedente contra incertam perſonã.
de quo per Innoc.in c.j.de poſtu.præla. & ibi per Ioan.
And.& aliquid etiam in c.bonæ.el j.ſ.de elec.per Bar.in
9 l.ij.§.ſi publice.ff.de adul.¶ †Item no. inquantum gl.di-
xit, ꝙ in inqſitione recipiunẽ teſtes lit.nõ cõt.qa eſt hoc
verũ, qñ fit ex puro.& mero officio iudicis.Secus, quãdo
ad inſtantiã alterius.per id, quod no.Inn.& Io.And, in c.
cum clamor.j.de teſti.& facit, quod no.in §.ſunt, & alij.
alleg.in glo.& no.ex glo.quod vbi conceditur libera po-
teſtas a iure, non videtur includi poteſtas aliquid cõtra
faciendi, vel omiſſa iuris ſolennitate. & ſic. facit ad ca
quæ habentur in l.j.C.de ſac.ſanc.eccl.& etiã colligebat
10 do.Anto.Sed de hoc dic, vt tetigi in notabilibus.¶ † In
gl.ij.in fi.licèt eſñ forẽſis ſit q delinquat, tñ efficiẽ ſubdi-
tus rõne delicti.& de foro iudicis loci delicti.j.de fo.cõ-
11 pe.in c.fi.& de rapto.c.j.& in iuribus alleg.in glo.¶ †Sed
an poterit eps ordinati' loci Regẽ, vel Imperatorẽ, excõ-
municare.dicit Innu.quod ſic.exhibẽre rebellione.& p̃-
cedẽte admonitione canonica, ẽt ſuper exceſſibus noto-
rijs.p id, qđ hẽ.lxiij.diſt.in c. Valentinianus.qđ dic verũ,
niſi eſſet vnus ſeuerus, vel iniurioſus: qa tunc Papa vica-
rius ſummi Regis cognoſcet, ẽt de notorijs, & inqret, ſi
ſit infamia: vel ſi accuſeẽ.facit Inſtit.de his q ſunt ſui vel
12 alie.iur.in §.fi.¶ †In gl.iij.[a] ibi.& de his principaliꝰ in-
a qrere &c.no.bene ex gl. quot dicanẽ eſſe crimina eccle-
ſiaſtica. de qbus iudex eccleſiaſticus.j.laicos põt cogno-
ſcere.Idẽ ẽt no.gl.in c.cũ ſit gñale.de fo.cõpe.& vj.q.j.in
ſũma.de quo dic, vt dictũ fuit in d.c.cũ ſit gñale.¶ Et no.
ex gl.intellm iſtorũ verborũ, ſm ꝙ canones cenſent: quia
debent intelligi de criminibus eccleſiaſticis, põt etiã eſſe
alius intells, vt intelligaẽ put canones cẽſent, qđ in im-
ponendis pęnis ſeruenẽ canones ſic, vt imponanẽ pœnæ
a canone impoſitæ.j.de pę.c.licet. & in ſubſidiũ recurraẽ
ad leges.j.de ope.no.nũ.in c.j. ¶ In ea.gl.ibi de quocũq;
mortali peccato: hoc verũ, qñ vult inqrere ad fi.corrigẽ-
di peccatũ.nã aliàs ad priuatã vtilitatẽ nõ poſſet inqrere.
13 p id, qđ no.Inn.j.de iureiur.c.ad noſtrã.el ij.¶ †In ea.gl.
ibi, ſm ꝙ putat, & alibi ẽt dẽ, ꝙ põt iudicare ſm quòd vi-
ſum ſibi fuerit.in auth.ſed hodie poſita ſup.l.rẽ nõ nouã.
C.de iud.Sed certe, vt ibi tãgit gl. põt intelligere, qđ dẽt
iudicare, ſm qđ putat, vel ſm ꝙ ſibi viſum fuerit: ſed ſm
leges, ſeu canones.& ſic nõ obſtarẽt iura alle.in glo.¶ In
ea.gl.in fi.& hodie eſt c.j.de re iu.in vj.& dũ gl.dicit, ꝙ q
ꝯ ꝯſcientiam iudicat puniẽ, ſm illã ꝯſtitutionẽ intellige,
ſi iudicat ꝯ cõſciẽtiã, cõtra iura, & iniuriã, & in p̃iudiciũ
partis.vt patet ex dicta decr.j.& ſic nõ obſtat opi.gl. & de
materia p gl.ſ.de offi.dele.c.paſtoralis.§.qa vero.vbi etiã
p Io.Cal.cuius verba hic refert d.Ant.de quo ẽt ibi dixi.
Nã cõcludit, ꝙ ſi hẽt conſcientiã informatã ex ꝯiecturis:
tũc pcedit opi.gl.qa dẽt illã deponere, & ſequi allegata,
& probata.¶ Si aũt hẽt verã, & indubitatã conſcientiã in
oppoſitũ eius, ꝙ eſt pbatũ: tũc licet Inn. videaẽ diſtingue
te inter cãs ciuiles, & tũc poſſet pcedere opi.gl.& cãs cri-
minales, vt debeat potius ſeq ꝯſciẽtiã: tñ Io.Cal.non di-
ſtinguit inter p̃dictas cãs: ſed dicit, ꝙ aut hẽt cõſcientiã
informatã ꝯ reũ. Sed actor, vel accuſator nõ pbauit: aut
hẽt ꝯſciẽtiã indubitatã p reo: ſed actor, vel accuſator p-
bauit ꝯ ipſum, primo caſu debet abſoluere, nõ cõdẽnare:
qa non ſequiẽ actor, vel accuſator dicit verũ: ergo iudex
dẽt reũ ꝯdẽnare: quia nõ debet cõdemnare, niſi ꝯſtet ſibi
eſſe reũ p pbationes legitimas, vel p factũ notoriũ.ij.q.j.
nos in quenq.& c.de manifeſta. dicit tñ, ꝙ nõ dẽt pnun
tiare reum nõ deliquiſſe, ne faciat ꝯ ꝯſcientiã.Sed ipſum
abſoluet ab impetitione actoris.¶ Sed do.Ant.dicit ꝙ cũ
talis abſolutio hẽt p̃iudicare, & iã p alia inſtãtia cautiꝰ
eſſet ſi cõfidit de pbatione, qđ in poſterũ poſſit fieri, qđ
non abſoluit diffinitiuè: ſed ab obſeruatione iudicij.Sed
certe iſtud nõ vẽ pcedere de iure: qa qñ datus fuit termi
nus actori, vel accuſatori, ad pbãdũ: tũc dẽt abſolui diffi
nitiuè reus.licèt ſecus eſſet, qñ nõ fuiſſet datus terminus
ad pbãdũ.& inſtaret finis inſtãtiæ: qa tũc deberet abſol-
ui ab obſeruatione iudicij.l.properãdũ.§.j.C.de iudicijs.
nec vẽ peccare ſi abſoluit diffinitiuè eo caſu, quo datꝰ fuit
terminus ad pbandũ, & non pbauit, ex quò iura ſic p̃ci-
piũt, vt taliter abſoluaẽ.ar.l.gracchus.C.ad l.Iul.de adul.
xxiij.q.iiij.in c.qui peccat. ¶ Secđo caſu, qñ ſit indubita-
tũ reũ eſſe innocẽtẽ: qa forte vidit aliũ cõmiſiſſe delictũ:
tñ pbatio facta eſt ꝯ reũ, & tunc ſm Io.Cal.nõ condẽna-
bit eũ, ne ꝯ ꝯſcientiã feraẽ, & ne infringat veritatẽ.cõtra
illud ꝙ hẽ iij.q.vij.iudicet.xj.q.iij.eorũ.xxxv.q.j.nullũ. &
de re iu.cũ æterni.lib.vj. & qa nõ vẽ poſſe cõtra talẽ veri
tatẽ ꝯſcientiã informari.per id, qđ hẽ j.de ſen.excõ.c.in-
quiſitionẽ.& de reſti.ſpo.c.literas.& de reg.iu.in c.q ſcã
daliʒauerat.& dicit nõ eſſe ſanũ cõſiliũ, qđ ſubdeleget al
teri, quia ſic eſſet cã mali.lxxxvj.di.in c.facientis. & ideo
ſm eũ nõ dẽt falſas pbationes repellere diligẽter inqui-
rẽdo a teſtibus de circunſtantijs loci, tpis, & vt ſic depre-
hendat falſitatẽ ex varietate, vt hẽ in hyſtoria de Daniele
& Suſanna.facit qđ hẽ in l.hoc carmen.ff.de teſtibus. &
j.de teſtibus.in c.cũ cãm.vel ſm eũ ſuperſedeat, ſi eſt ve-
riſimile, qđ ex illis actis nulla fiat ꝯdẽnatio.ff.de pœnis.
in l.abſen-

in l.absentē. Si vero sit verisimilis præsumptio de ꝯtra-
rio tūc ꝯsuluit, quod potius absoluat: qa hoc est minus
malū. per id, quod habetur. xiij. di. in c. j. & ij. nec obstat
qđ debet iudicare de eo, qđ scit, vt iudex, & non, vt ho-
mo: qa secundum eū scire non pōt, vt iudex, ꝙ non scit
vt homo. nā qualitas iudicis nō pt habere ſm eū cōsciē
tiam de aliquo, nisi per subiectū, & organū hois. & ideo
si vt homo habet cōscietiā in formatā in oppositū eius
qđ est ꝓbatū cōtra veritatē. non vr̃ qđ possit scire, vt iu-
dex cōtra ipsam veritatē. & sic residet d. Ant. dicens, qđ
prædicta ꝓcedunt, qn̄ quærit̃ de actu iudicādi: sed qn̄ q-
ratur de actu exequēdi: tunc est secus, qn̄ sententia esset
aliqua, vt in ca. porrò. de offi. dele. & in d. c. pastoralis. §.
qa vero. qđ intelligit, qn̄ agitur de executione in cā ci-
uili. secus si in criminali. per id, qđ no. in d. §. quia vero.
Nec ob. prædictis. l. illicitas. §. veritas. ff. de officio p̄sidis.
vbi dicitur, ꝙ veritas nō vitiat̃ ex erroribus gestorū. qa il
lud ꝓcedit vbi de re cōstet per veras probationes. & sic
residet d. Ant. & per hoc vr̃ in effectu reprobare gl. Sed
aduerte, quia rō Io. Cal. non vr̃ ꝓcedere: qa ille q est iu-
dex vr̃ repræsentare duplicē personā. vnā tanq̄ priuatā
personā: aliā tanq̄ personā publicā. facit qđ hr̃ in c. ꝓxi.
nō est possibile qđ nec aliqd sciat tanq̄ ꝑsona priuata,
& cām nesciat tanquā persona publica: sicut etiā dr̃ in
c. sequenti. aliquid dicitur sacerdos scire, vt deus. & quia
scit in foro pœnitentiali in quo repͤsentat vices dei. & il-
lud nescit tāquam homo, vel tanq̄ simplex sacerdos: vñ
etiam interrgatus in via testimonij posset dicere, se ne-
scire: quia nescit, vt testis. de penit. dist. vj. si sacerdos. qa
aliud dicat̃ iudex scire tanq̄ priuata ꝑsona. & aliud tan-
q̄ iudex. & sic tanq̄ publica persona. ¶ Ex sic vr̃, qđ cum
habeat iudicare tanq̄ iudex. & nō tanq̄ priuata ꝑsona,
& nō tanq̄ iudex dicatur scire illud, de quo fit sibi fides.
l. quinquaginta. ff. de probatio. vr̃, ꝙ possit iudicare ſcđm
ꝓbata. Fateor tñ, ꝙ si esset supremus iudex. vt Papa, vel
imperator, vel alius, qui nō astringeretur legibus. quod
tunc deberet sequi veritatē. facit l. j. §. fi. ff. de q̄stio. Sed
si est alius iudex inferior, qui astringat̃ legibus: tunc nō
videtur tuta opinio Ioan. Cald. qa si absoluit reū a debi-
to vbi ꝓbatum est ꝯtra reum, poterit iudex in syndicatu
conueniri ad interesse ipsius partis. ꝑ id, qđ habet̃ in l. si
iudex. ff. de var. & extraor. cogni. & insti. de obli. quæ ex
delic. nascū. §. j. & ideo ex quo iudex passurus esset dam-
num, si absoluat reū cōtra quē est facta ꝓbatio, & astrin
gatur ꝑ leges ad iudicandū ſcđm ꝓbata. & aliter punia
tur vr̃, ꝙ non peccet, si tunc ꝯdēnat reū. & fecit aliquid,
qđ potuit per veritatē emēdari, qa non debet dici pec-
care, qui iuris autoritate facit, vt in p̄alle. c. qui peccat. Fa
teor tñ, ꝙ vbi iudex non timeret pati dānū, vel pœnam:
fortè tolerabilis esset tunc opinio Io. Cal. vt tunc possit
absoluere, ex quo scit veritatē, licet vt priuatus. Et per p̄
dicta satis videt̃, qđ nō esset malū consiliū eo casu, quo
iudex timeret pœnam, vel dānum si faceret alteri cām
ꝯmitti: qa tunc facit principaliter, vt pœnam, vel dam-
num nō habeat, iudicādo supra veritatem: non aūt sp̄ō
te dat cām, vt alius malum faciat: qa postea habebit iu-
dicare, imo ille bene faciet iudicādo ſm ꝓbata. ff. de of-
ficio præsi. l. illicitas. §. veritas. cū ibi notatis. si aūt agitur
de cā criminali: tunc si est iudex inferior qui astringitur
legibus: nec pōt reperire veritatē: seu illā iudicialiter li-
quidare, tūc si non timeret verisilr dānū, vel pœnā tole-
rari posset opi. Io. Cal. multofortius q̄ ciuili. & tunc ab-
so uet reū potius q̄ ꝯdēnet, ꝑꝑ maius periculū. ¶ Si au
tē timeret dāmnū, vel pœnā tūc si timeret pœnā pecunia
riā satis videret̃, ꝙ potius dēret illā pati, q̄ reū innocētē
ad mortē ꝯdēnare: qa p̄ponēda est aīa hois cuicūq; rei
tēporali. xij. q. ij. p̄cipimus. & C. de sacro. eccl. in l. sanci-
mus. & hoc forte verū, si videret̃ illū verisimiliter ꝑ suā
absoloně debere euadere. vbi aūt verisimiliter non esset

euasurus ꝑ talē absoloně: tūc esset magis dubiū, qđ fien
dū, tñ adhuc tutius posset absoluere propter casus qui
possent ꝯtingere: cōiter tñ tenetur, qđ si tūc ꝯdēnet, nō
peccet cum restringat̃ ad id faciēdū iuris autoritate vo-
lentis iudicari ſm allegata, & ꝓbata, vt no Cy. Bar. in l.
j. C. vt q̄ desi. aduoca. partiū. & dixi in d. §. qa vero. vbi āt
iudex timeret personalē pœnā si reū absolueret: tunc si
vellet illam pati potius quam condemnare innocentē,
quo Deum mereri videretur. ¶ Sed si nō vellet pati ꝓ-
ut communiter contingeret: tunc cū prima charitas in-
ciperet a seipso. l. præses. C. de serui. & aqua. & astringa-
tur per iura ad iudicandum secundum allegata, & pro-
bata, & alias teneat personalem videretur, quod nō pu-
det si tunc cōdemnet reum, ex quò iure hoc facit. argu-
mento. d. c. qui peccat. & in d. l. gracchus. ad l. Iuliam de
adul. & vt dixit hæc communis opinio Legistarum, &
Theologorum, vt patet ex his quæ voluit glos. hic. cum
qua transit etiam hic Ioan. Andre. & alij doct. excepto
Ioan. Calde. & etiam ex his quæ not. per Legistas in
d. l. j. C. vt quæ desi. aduo. partium. vbi per gl. Cy. & Bart.
& Bur. & alios. Spero tamē, ꝙ Deo propitio si iudex es-
set diligens diligenter inquirendo a testibus, & circun-
stantijs, quod deprehendat falsitatem sicut contingit in
Daniele, & Susanna. & de materia, etiam dixi in dicta
14 decre. §. qa vero. licèt hic aliqua addiderim. ¶ †In gl. pe.
in fi. & sic vult gl. iuncta cū tex. qđ potestas ecclesiastica
adiuuari dēt ꝑ secularē potestatē: similiter, & ecōuerso iudicē
ecclesiasticū adiuuare dēt iurisdictio iudicis secularis. fa
cit, qđ habet̃ in c. ij. de exceptio. in vj. & sic, quò ad p̄di-
cta pacificari dēt potestas secularis, & ecclesiastici. dicit
tñ Inn. qđ in hoc est differētia: qa iudex secularis nō po
terit cōpellere iudicē ecclesiasticū, vt sibi præstet auxiliū
cū cēseat̃ inferior. de maio. & obediē. c. solite. & qa secu
laris nō hēt ptātem in ꝑsonā ecclesiasticā. de iudi. in c.
qualiter. & c. decernimus. Sed iudex ecclesiasticus benè
potest compellere iudicem secularem per censuram ec
clesiasticam admonitione præmissa. vt hic tetigit glo. &
facit, quod habetur in c. Principes. xxiij. q. v. & in c. ij. de
male. alle. in gloss. ¶ Item in alio est differentia secun-
dum eum: quia secularis requisitus, vt iuuet iudicem ec
clesiasticū nō poterit examinare ꝓcessum iudicis eccle-
siastici. Sed ecclesiasticus iudex nunq̄ ad petitionē iudi
cis secularis excōicabit, nisi ex causa rōnabili. & seruata
forma canonica. j. de senten. excom. c. sacro. & eo. tit. c. j.
li. vj. cui formæ non videt̃ posse per pactū renuntiari. de
foro cōpe. si diligenti. de quo tñ dicendū, vt dici cōsue-
uit in c. penul. in gl. de offi. deleg. & si excōicatus aliqd
rōnabiliter voluerit apponere debebit audiri. ij. q. j. in c.
nemo. demū. Innocen. videtur ab hoc vltimo recedere
dicens, ꝙ iudex ecclesiasticus ad petitionē iudicis secu-
laris nō excōicabit ꝓscriptos, seu bānitos a iudice secu
laris nec ecōuerso secularis ad requisitionē ecclesiastici excōica-
tos ab ecclesiastico iudice ꝓscribet, seu bāniet. Sed bñ
dicit, ꝙ ecclesiasticus in suis p̄dicationibus, & in alijs actib⁹
suaderi dēbit subditis, ꝙ euitēt ꝓscriptos, seu bannitos
a iudice seculari. & si nō obedierint ipsi ꝓscripti iudici
seculari poterit iudex ecclesiasticus exigente rebellione il
los excōicare. xj. q. iij. q resistit. & silr ecōuerso iudex secularis
faciet euitari excōicatos ꝑ iudicē ecclesiasticū. & si ipsi ex-
cōicati ēt sint rebelles, poterit etiā illos ꝓscribere, seu
bānire exigente rebellione. cū ēt tūc possit ad instātiā
ecclesiæ tales animaduertere. j. de iudicijs. cū nō ab hoie.
& dicit ēt Host. ꝙ nec excōmunicato, nec bānito vasal
li sunt obligati donec ab ecclesia, vel rege fuerint restituti.
per id, quod habetur in lib. feudorum in titu. hic fin. lex
deinde consue. & eod. c. domino guerram faciente.
15 ¶ †Et per prædicta dicit Innoc. qđ si iudex secularis co-
gnoscat in causa ꝯ mādatum iudicis ecclesiastici, quod
non debet sibi concedere brachiū seculare. Et ponit, ēt

hic in fine scd'm vnum intellectũ. dum dixit nõ ad pre-
iudicaudum,&c. Nec ob.c.pastoralis.§.quia vero.de of-
fic.deleg.vbi alicui committitur executio nõ debet ad-
mittere aliqd contra sententiam nec cognoscere: quia
secundum eum ibi loquitur, qñ committitur iudici in-
feriori: sed hic possunt dici esse pari potestate: videlicet
iudicis secularis, & potestas iudicis ecclesiastici quò ad
id, de quo agitur.per id, quod habetur.xcvj.di.in c.duo.
& c.cũ ad verũ.licet certo respectu possit dici ecclesiasti
cus esse maior. per id, quod habetur.s.de maio.& obe.
c.solite. & per hoc, etiã infert, quod si vnus Episcopus
feci sententiam iniustam, & adsunt pares iudices. &
quia in bono, tamen debent sibi auxilium præstare. de-
mum finaliter Innoc. videtur dicere prædicta forè vera,
quando mandatum est extraiudiciale: quia tũc si est in-
iustũ nõ tenet exeq iudex secularis, si videt eũ esse iniu
stũ. secus si sit mandatũ iudiciale factũ pcedente snia: qa
tũc tenebit iudex secularis exeq ex eo: qa tũc nõ perti-
net ad eũ cognscere de snia.& eadẽ rõne vterq; videret
dicendũ, qñ requirit aliũ Epm pro executione mãdati a
se facti.& ista opinio videtur verior: quia iudex inferior,
vel par non põt infringere actũ superioris, vel paris, cũ
non habeat iurisdictionem par in parem, vel superiorẽ.
de elec.in c.innotuit.& in l.nam,& magistratus.ff.de ar
bi. & ideo tunc obijcitur aliquid contra sententiam nõ
habebit ipse iudex secularis, vel etiam alius Eps de hoc
cognoscere, vt possit super tali obiectione pronuntiare:
sed benè posset se informare ad finẽ, vt referat illi, qui
sententiauit si forte obijciatur exceptio, quæ sui natura
consueuit impedire executionem. de quo tamen dicẽ-
dum, vt plenè consueuit dici in c.pastoralis. de offic.de-
leg.j.de re iudi.de cætero.& in c.quod ad consultationẽ.
& per Bar.in l.a diuo Pio.in prin.ff.de re iudi. & hæc ẽt
procedunt, qñ snia fuit lata in causa ciuili: si autem fuis-
set lata in causa criminali tunc isto casu concludit hic
do.Anto.quod si est crimen super quo etiã habet pote-
statem cognoscendi iudex secularis, non tenebitur sta-
re processui iudicis ecclesiastici, aliàs secus. per id, quod
habet in §.si vero crimen.in auth.de eccle.tit.colla.viij.
& alle.etiã, quod no.Bar.in l.diuus.ff.de custo.reorũ. &
quod no.etiã idẽ Bar.& Guli. in l.magistratibus.ff.de iu
risd.om.iu.& benè facit, ẽt quod notatur in clemen.pa-
storalis.de re iudi.per glo.& per Cy.in auth.qua in pro-
uincia.C.vbi de cri.agi oportet. ¶ Sed aduerte, qa Guil.
& Bar.in locis præallega.aliter loquuntur. Nã dicunt, q
aut pcessus fuit factus a iudice incõpetẽti. & tũc clarũ:
qa nõ tenet alius iudex illi stare.d.l.diuus.& j.de iudi.at
si clerici.aut fuit factus p iudicẽ cõpetẽtẽ. & tũc, aut fit
remissio ex iure priuilegiato. exẽplũ in l.nõ dubiũ.ff.de
custo.reorũ.qñ miles, q cõmisit delictũ, & pcessum est
ↄ reũ p p̃sidẽ loci delicti.& remittit puniendus ad magi
stratũ militis sub quo militat.& tũc dẽt stari pcessui. vt
in d.l.nõ dubiũ. Aut fit remissio ad aliũ iudicẽ pp defe-
ctũ potestatis, vt ↄtingit, qñ iudex ecclesiasticus q tulit
sentẽtiã ↄ relapsum in hęreũm remittit ipsum ad iudicẽ
secularẽ. facit qd' habet de hæreticis.in §.sup eo.& c.ac
cusatus.li.vj. Nã iudex ecclesiasticus non põt dãnari ad
mortẽ, vel ad poenã personalẽ.j.de cleri. vel mona.in c.
sniam.sed iudex secularis sic: tũc isto casu nõ tenet stare
pcessui.p id, q habet in d.§.si vero crimẽ. ¶ Sed aduer-
te qa Guil.& Bart.licèt Legistæ cõiter trãseant eum di-
16 cto ipsorũ vident male dicere in hoc vltimo.† qa crimẽ
hæresis est mere ecclesiasticũ, de illo nõ põt cognoscere
iudex secularis.j.de hęreti.c.inquisitionis.§.phibemus.
li.vj.lõ vr, qd' oino stare debeat pcessui iudicis ecclesia-
stici.p id qd' hr in §.si uero ecclesiasticũ. in auth. de ec-
cle.titu. Secus qñ erat crimen de quo posset se intromit
tere: qa tunc stare nõ tenet pcessui iudicis ecclesiastici.
ut habet in d.§.si vero crimẽ.In eadẽ auth. ẽt tetigi sup

rius post d.Ant. ¶ Et ex p̃dictis potes ↄcludere, si q̃rit, an
iudex secularis debeat exequi mãdatũ iudicis ecclesiasti
ci.qa aut est mandatũ extraiudiciale, aut iudiciale si ex-
traiudiciale videat dẽr exeq, nisi, illud eẽt iniustũ. Si aũt
sit iudiciale.& tũc aut emanat sup cã ciuili, aut sup cau-
sa criminali. Si super causa ciuili debet exequi, nec põt
admittere exceptiones iniustitiæ, nisi prout alius execu
tor.de quo dicendũ, vt dici cõsueuit.s.tit.ij.c.pastoralis.
§.qa vero.& in aliis remissionibus superius datis. & idẽ
dicas esse si mãdatũ fiat alteri Epo. Si aũt emanat super
causa criminali. tunc distingue, aut est crimẽ de quo nõ
põt cognoscere secularis: aut põt cognoscere, primo ca
su tenet stare processui, vt prædixi illud aũt videtur esse
certũ extra, q iudex ecclesiasticus nõ tenebit excõicato
ad instantiã iudicis secularis: nisi monitione p̃missa.p
id, qd' habet in c.sacro.j.de senten.excõ. dicit etiam hic
Inno.q si aliqs clericus, vel laicus nõ paret sentẽtię sui
iudicis, quẽ ↄfitetur esse suũ iudicẽ, vel notoriũ est nec
corã superiore appellatio: vel supplicationẽ psequitur,
aliud rõnabile prætendit: qa tũc potest exercere iurisdi-
ctio cõtra talẽ. facit.xcvj.distin.in c.cũ ad verum. si autẽ
esset exẽptus tũc nõ valeret, qd' fieret a prælato contra
illũ, saluo tñ eo, qd' habetur in c.j.de priuilegijs. in vj.
Et per prædicta põt decidi quæstio, de qua tãgit hic Io.
An.videlicet, an si lata sit sentẽtia excõmunicationis p
Epm cõtra prælatum, q ante sententiã allegabat se exẽ
ptũ. & ideo se nõ teneri ad recipendũ visitatẽ, & appel
lauerat, an si Eps inuocet brachiũ seculare ↄtra dictum
prælatũ debeat sibi impendi. nam videtur, quod non p
prædicta: quia ex quò appellatio est interposita ex [illegible] sta
causa scilicet ratione exemptionis: scilicet lata per Epm
interim pendẽte appellatione est nulla.j.de appella.c.
per tuas. ideo nõ meret executionem.& si dicat ex hoc
non habet se intromittere executor. vt in c.pastoralis.§.
qa vero.s.tit.ij.põt dici, quod immo, qñ cõstat de exce-
ptione nullitatis ex defectu potestatis sententiãtis, vt
erat hic tam rõne excõicationis, q̃ appellationis nõ te-
net exequi.& ideo non tenebit iudex secularis tũc præ
stare suũ auxilium.& pro hoc etiã patet, q non obstat si
dicatur, q Episcopus habet de iure communi visitare,
& punire.& q non valet appellatio contra correctionẽ.
j.de appel.eum ad materiam. quia illud verũ nisi ex iu-
17 sta causã sit interposita appellatio. ¶ † In gloss. fi. in fin.
idẽ in effectu vult hic Gos. nam dicit, quòd ad præiudi-
cium non vocabitur secularis, ne laicus possit de causa
cognoscere. Innocen. vero dicebat, quod ideo dicit non
ad pręiudicandum, qui si iudex secularis videret inique
agere non teneret exequi nec dare brachium seculare.
¶ Sed hoc intellige secundum ea quæ dixi super gloss.
præcedenti, vel quãdo euidẽter, & notorie esset iniquũ
mandatum per id, quod habetur.j.de appel.c.solicitudi
nem.& de re iudi.c.cum Bertoldus. Pet. verò, & Abbas
dicunt, quod intentio text. est excludere præiudicium
delinquentis. vt sic non puniatur actus quã debeat. Ioã.
And. dicit, quod sensus esse potest, q non ex ira, vel in-
dignatione implorandum est brachiũ seculare. Sed ex
zelo iustitiæ, vel potes dicere secũdum alios, quod nõ
vocat ad præiudicandum ex eo: quia non præiudicatur
iudici seculari quem ipse possit facere executionem de
18 Lucis. Sed hæc expositio nõ placet Host. † qa non debet
de delicto vnius homines sępe quæri.l.licèt.ff.nau.cau-
po.do. Anto. hic concludit, q si ecclesiasticus puniat pę
na spirituali, seu pniali per correctionem criminis, tũc
19 secularis poterit imponere pęnã tẽporalẽ: † qa pęna fori
pęnitẽtialis nõ vr tollere pęnã fori ↄtentiosi. p id, q ha-
bet in c.admonere.xxxiij.q.ij.in tex. & gl.& j.de diuor.
gaudemus. circa finem. quod tamẽ non videtur placere
Host. quia ecclesia debet defendere pęnitẽtẽ.xj.q.j.in c.
aliud.& sic residat d.Ant. ¶ Sed posses dicere, q ibi loq-
tur in

tur in reo, qui facit pœnitentiam publicam, & solennẽ.
Nam tunc illa potest dici quasi fori contentiosi, ex quò
publica fit cum solennitate, vt contingit in istis qui ex
iniuncta pœnitentia incedunt nudi. Secus quando est
pœnitentia fori pœnitentialis, quæ non fit publicè. &
sic loquitur in d.c.admonere.& c.gaudemus. Si vero q̃s
est punitus pœna fori contentiosi a iudice ecclesiastico
tunc cõcludit, ꝙ si pœna est accidentalis, & nõ natura-
lis, poterit puniri postea per iudicem secularem, per ea
quæ not.per Innocen.j.de purga.cano.c.cum dilectus.
Secus si fuit punitus pœna ordinaria delicti in foro ec-
clesiastico: quia tũc nõ punitur postea pęna alia in foro
seculari.per id, quod habetur in c.de his.j.de accus.de
quo dicendum.vt ibi, & in præalleg.c.cum dilectus.

S V M M A R I V M.

1 *Scire aliquid dicimur quandoq; vt iudex, quandoque vt deus, quandoq; vt homo.*
2 *Scire pro certo dicitur quis, illud quod scit per sensum suum corporeum.*
3 *Ecclesia non iudicat de occultis quomodo intelligatur illud vulgare.*
4 *Libellus peto iustitiam mihi exhiberi procedit.*
5 *Occultum peccatorem non debet curatus a communione repellere.*
6 *Sententia incerta, & generalis ferri potest etiam non determinata certa persona.*
7 *Sententia excommunicationis ferri non debet non præmissa monitione, & sine causæ cognitione.*
8 *Excommunicare, an possit sacerdos.*
9 *Iudas non fuit a Christo proditus.*
10 *Scire, an dicatur, quod per confessionem scitur.*
11 *Licitum in genere, an sit licitum in specie.*
12 *Sententia quæ certã in quantitatem non continet nulla est.*
13 *Excommunicator si dicat excommunico vnum ex pluribus malefactoribus, an omnes erunt excommunicati, vel nullus.*
14 *Hostias vndecim ante se habens putans solum esse decem, si proferat verba consecratoria, an consecrabuntur omnes, vel nulle, vel aliquæ, & aliquæ non.*
15 *Consecrare non potest sacerdos totum panem qui est in platea.*

2 SI sacerdos. Ordinarius qui scit
non vt iudex, vel ho-
mo: sed vt deus, subditum esse criminis
reum põt illum indeterminatè, sed non
noĩatim arguere, vel punire.h.d. Et di-
uiditur in partes duas principales, sicut
duo sunt dicta principalia. Secunda ibi: sed si idem. pri-
ma posset subdiuidi. nam primo ponitur thema, ex quò
tacita resultat quæstio. scd̃o rñsio. tertio ratio. scd̃a ibi,
nisi. tertia ibi. sicut dixit. ¶ In tex. ibi sciat pro certo: pu-
ta, q̃a vidit eũ delinquere. ¶ Itẽ ibi confessus fuerit. sup-
ple in pęnitentia. & sic in secreto. & hoc casu dicit̃ scire
vt deus: q̃a vice dei fungit̃ in actu confessionis: sed in p̃-
1 cedenti dicitur scire, vt homo. ¶ †No.j.ex tex. coniun-
cta gl. triplicem scientiam: vna est, quam quis habet vt
homo scilicet per sensum corporeũ p̃ quẽ dẽt testis de
ponere.j.de testi.cum causam.cum ibi notatis. Alia est,
quam quis habet, vt deus, vt per confessionẽ sibi factã
in foro pœnitẽtiali, vt j.de pœnitẽ.in c.omnis. & si q̃s
habeat solum hanc scientiã vt deus, si interrogetur vt
testis, poterit securè dicere se nescire, cum re vera vt te-
stis nesciat. facit, quod legitur, & no.de pœni.distin.vj.
c.si sacerdos. Tertia est, quã quis habet vt iudex, scilicet
per agitata, & probata ordine iudiciario.j.de p̃batio.c.
2 q̃m contra falsam. & facit, qd̃ dictũ fuit.s.c.proxi. ¶ †Itẽ
not. quod quis dicitur scire p̃ certo id, quod scit p̃ sensũ
suum corporeũ vt homo, non autẽ videtur propriè scire
pro certo, quod scitur p̃ confessionem. & pro hoc facit,
quod not.in rubri.j.de probatio. vbi dicitur, quod cõfes-
sio non est propriè probatio. sed probationis releuatio.
& hoc facit ad id qd̃ alibi no. videlicet, qd̃ testis nõ dicat̃
reddere sufficientẽ causam scientiæ respectu veri facti
si reddat rationem, quia interfuit confessioni. & ideo si
quis articulauit se mutuasse. Tertio decem, nõ videtur
quod testis probet articulum si dicat se interfuisse con-
fessioni per titium de mutuo sibi facto decẽ: quia articu
lus concernit verum mutuum naturale. Sed testis non
deponit de illa: sed potius de mutuo ciuili. quod habe-
tur per confessionem.l.ij.§.fina.& ibi per Barto.ff.si cer.
pet.& facit, quod no. per eũdem in l.si debitorẽ.ff.de no
uatio.& quod no.in c.si cautio.j.de fi.instru.& in Spec.
de teste.§.j.ver.sed pone egi. ¶ Itẽ not.ꝙ de eo, quod iu-
dex scit, vt deus, vel vt homo. & non vt iudex, non po-
test iudicare specificè: sed bene potest iudicare in gene
3 re. ¶ †Et sic not. qualiter intelligi debeat illud vulgatũ,
qd̃ ecclesia non iudicat de occultis.j.de simo.sicut nis:
q̃a verũ est in specie, sed i genere, & determinatè bñ iu
4 dicatur. ¶ †Item no.ꝙ p̃cedit libellus peto iustitiã mihi
exhiberi. de quo per Inno.& Io.And.j.de ordi.cogni.c.
cum dilectus. ¶ Itẽ not.ꝙ quilibet rector curatus vide-
tur habere iurisdictionẽ. & sinum correctionis peccati
vt possit ex officio ad partis instantiã censurã ecclesia-
sticã exercere saltẽ in gñe. & peccatorẽ ad satisfaciẽdũ
5 cõpellere. ¶ †Itẽ no.ꝙ occultũ peccatorẽ non dẽt cura
tus repellere a cõmunione si illã velit. nã aliàs videret̃
prodere, seu manifestare peccatorem: sed debet eum in
secreto admonere, ne se ingerat cõmunioni.j.de sentẽ.
6 excom.cum non ab homine. ¶ †Item no. casum in quo
potest ferri sentẽtia incerta, & generalis, etiã non deter-
minata certa persona nec requiri ordinem iudiciarium:
nec etiã requiri p̃bationem. nec ob. qd̃ habet̃.j.de sen.
7 excõ.c.sacro. vbi nõ † dẽt ferri sententia excõicationis
monitione nõ p̃missa, & sine causæ cognitione: q̃a rñde
ri p̃t s̃m Abbatẽ, q̃n agitur de excõicatione speciali. Se-
cus de generali: vel potes dicere s̃m Host.ꝙ sicut excõ-
municationẽ generalẽ præcedere debet admonitio ge-
8 neralis. alle.j.de sentẽ.excõ.c.Romana.§.sed nec in spe-
cie. & sic debet intelligi hic. nec ob. quod habet̃ in eod.
c.in §.caueat. q̃a verũ est, quod excõmunicatio genera
lis nõ debet ferri, nisi in causa rationabili. Sed incertitu
do censetur esse cã rationabilis.ff.de rei vendi.l.quæ de
tota.§.incertæ partis.& l.j.§.nõnunq̃.ff. quorum legato-
rũ.& q̃a etiã hic suberat cã delicti, scd̃m veritatẽ. licèt
8 de illa iudiciali non constaret. ¶ †Itẽ no.qd̃ sacerdos po
test excõmmunicare, qd̃ est verũ si est curatus s̃m Host.
& licèt sup̃ hoc fuerint opiniones: tñ possunt concorda
ri. vt dicit hic Abbas, q̃a si habet consuetudo, ꝙ possit
excõmunicare cã cognita, tunc poterit. facit, quod hr̃.j.
c.duo.& j.de ar.c.dilecti. Si autẽ nõ apparet de cõsuetu-
dine: tunc cum causæ cognitione non poterit excom-
municare specialiter: sed generaliter sic per istum text.
¶ Itẽ potes notare, ꝙ etiã de eo, quòd ordinarius scit, vt
Deus, poterit iudicare: si illud etiam per probationem
iudiciariam fiat sibi notum. aliàs secus.j.de pęni.& re-
9 mis.c.omnis.ver.caueat. ¶ †Vltimo no.ꝙ Christus non
p̃didit Iudã: sed contra illud facit, qd̃ imo videt̃ p̃didis-
se dũ dixit q̃ intingit mecum manũ in parapside. & ille
est reus: sed dic, vt no. per gl. in c.cũ omne.de consecra.
di.ij.q̃a illud dixit Ioanni Euãgelistę in secreto in aure.
10 & facit, qd̃ hr̃.ij.q.j.si peccauerit in gl.ij. ¶ †In gl.j.in fi.
& sic vult gl.qd̃ ẽt certo respectu dicat̃ sciri illud, ꝙ scit̃
per confessionem delinquentis, quod certo respectu po
test procedere ex eo: quia non est verisimile, quod con-
fiteretur ꝯtra se si non esset verũ: tñ non simpliciter ha-
bet̃ tãta certitudo p̃ ꝯfessionẽ, quãta habet̃ p̃ p̃priũ sen
sum corporeũ, vt dixi in notabilib⁹. & vr̃ hic innuere li
tera dũ posuit alternatiuã inter ista argumẽta illa verba
11 ille, aut ille.ff.de ver.sig. ¶ †In gl.ij.in fi. quasi velit gl.ꝙ
rñ est, ꝙ illud qd̃ est licitũ in gñe, licitũ est in specie. &
ecõtra. facit, qd̃ hr̃ in l.oẽs.C.de quadri.p̃scrip.l.illit, q̃n
aliqua nõ suadet oppositum. vt contingit in iuribus.s.
allegatis. si bñ consideretur. & nõ p̃cipuè, ꝙ iudex q̃ po-

2 Qui scit. Ad huius, ẽ. materiã vd̃ omnes doctoꝝ in c. ois vtriusque sexus. de pęnitẽ. & remi. dẽ pœni. dis. vj. sacerdos.

nit aliquē ad torturā: nō debet eū specificè interrogare ne detur sibi occasio timore torturę illud confitēdi. Sed hū debet in genere interrogare. vt sic postea ex circunstantijs possit videre, an confiteať veritatē. An verò aliquid dicat timore torturæ. vt pbať in l.j.§.q quæstionē. ff.de quæst. allegata, in gl.ij. ibi pprio noie. supple idē si æquipollēti. p ea quę habenť.j.de testi.licet ex quadā. & ff.si cer.pet.l.certū. & sic patet, q nō debet eū excōica
12 re per pprium nomē: nec etiā p aliud æquipollens. ¶ †In gl.pe.in fi.facit, qđ habeť in l.ij.& iij.C.de sen.quæ sine certa quātitate. nec ob. quod habeť in §.si duobus. quare imo potius facit ex eo: qa ademptio incerta ibi non valet. & remanent legata certa prius facta. ¶ Itē nō ob.l. qui duos. qa illud cōtingit pp præsumptā mentē testātus, q putauit in hereditate vltimi reperiri hędītatē primi decedentis. & sic voluit substitutū in effectu habere hæreditatē vtriusq; filij impuberis, qn substituit pupillariter vltimo decedenti. & ideo si ambo decedāt in pupillari ætate in eadē hora. & nescitur qs primo venietsubstitutus. & succedit vtrique ex præsumpta mente testantis: qa voluit eū habere hæreditatem vtriusq;. Sed
13 hic † iudex voluit vnū excōicare. & nō duos. Ideo si nō cōstat de quo, nullus est excōicatus. & idem tenuit hic Gof. dicēs, quòd si non appatet de quo senserit excōicator, neuter ex vi sententiæ est ligatus: sed cōsuluit vtrūque absolui ad cautelā. Hosti. dicebat, q nō putat, quòd deus has subtilitates requirat. & ideo quō ad deū vterq; erit ligatus. nā alias etiā ecclesia nō facit vim in verbis si cōstat de mēte.j.de ver.sign.c.in his. & c.intelligētia. & de materia.j.de regu.iur.in obscuris.li.vj. per Io. An. in mercuria. Io. de Lig. dicebat gl. veriorē de rigore: sed de æquitate sm opinionē Host. sibi placet. do. Io. tenet gl. indistinctè: qa impossibile vř qđ extēdant verba ptra suū significatū. ff.de lega.iij.l.nō aliter. & j.de ver.sign. c.intelligētia. & c.pactū. & ideo ex quō iudex dixit excōmunico vnū ex illis q furtū fecerit. & sic voluit vnū tātum excōicare, ergo non posset intelligi plures esse excōmunicatos, aut ergo pstat de quo intellexit. & ille erit excommunicatus, aut econtra. & tūc sententia erit nulla, vel incerta. & hāc glo. sic intellectā inducit ad qōnē. de qua hic per Io. Cal. videlicet si sacerdos habēs.xj.
14 hostias † ante se, putans quod essent decē protulit verba cōsecratoria: an oēs erunt consecratę: a nullę, vel aliquę. & aliquę non. dic, q si intentio sacerdotis erat consecrare oēs: tūc oēs erunt consecratæ. licèt errauerit in numero: qa talis error nō hēt vitiare, ex quo constat de intentione. facit, qđ hř.xxiiij.q.j.§.fi. ad finē. aut intēdebat cōsecrare decē tm. & tunc nulla esset consecrata ppter incertitudinē. Nā in cōsecratione requiriť recta intētio cōsecrantis. de cōsecra.di.iiij. retulerūt intētio em dirigit opus. de cōsecra. dist.iiij. solet. cū ibi notatis, & finis ex intētione attendiť.j.q.j.in c.vide. Ideo cū intētio in casu pposito fuerit tm decē consecrare. & intētio finalis debeat esse certa q hoc casu nō est: qa nō possunt demonstrari, q sint illę decem quas voluit consecrare. Ideo incertitudo habet vitiare, plerum eū oē opus dei debet esse certū: qa oīa facit in pondere, & mensura. sa
15 pientiæ.x.c. ¶ †Et per prædicta etiā soluiť quæstio: an sacerdos possit conficere totum panem qui sit in platea. nā tenet Io. Cal. quod ratione incertitudinis: tum quia delusorium, esset etiam contra mentem Christi vt plus conficiatur quam sit opus fidelibus. & ideo in dicto casu non tenebit consecratio. Nam eadem ratione posset consecrare totum panem mundi quod esset absurdum.

a Si ordinarius. Ad ... Roman ... so o cōpe. vbi a doct. hæc materia tractat.

S V M M A R I V M.

1 *Iurisdictionem habet quilibet Episcopus in subditos, & potestatem excōmunicandi, & interdicendi.*
2 *Plebanus dicitur prælatus, & habet ordinariam iurisdictionem non solū in clericos: sed etiam in laicos parochianos, scilicet in criminibus ecclesiasticis, vel quando præuenit correctionem peccati.*
3 *Sententia lata a prælato inferiore debet per superiorem obseruari si fuerit rationabiliter promulgata: sed non potest per ipsum inferiorem compelli.*
4 *Ad relaxationem sententiæ vocandus est iudex qui eam tulit.*
5 *Sententia interdicti potest relaxari sine absolutione: sed in excommunicatione secus est.*
6 *Prælatus quilibet habens iurisdictionem etiam inferior Episcopo potest excommunicare subditos: sed non anatematizare, seu solenniter excommunicare.*
7 *Iurisdictio ordinaria regulariter a solo Papa, vel Principe dari potest & non ab inferiore.*
8 *Iurisdictio ordinaria datur a lege, seu a canone, eo ipso quod vocat aliquos ordinarios.*
9 *Iurisdictio ordinaria dari potest ab vniuersitate seculari approbata.*
10 *Vniuersitas secularis approbata tribuit iurisdictionem: & an quælibet vniuersitas secularis sit approbata: & an ab vniuersitate tribuatur alicui iurisdictio ex sola electione sine confirmatione.*
11 *Vniuersitatem facere, an possint plures de eadem professione diuersarum ciuitatum.*
12 *Rector scholarium debet esse clericus*
13 *Declinare iurisdictionem rectoris vniuersitatis non possunt illi, qui sunt de eadem professione si coram ipso rectore conueniantur.*
14 *Congregationem vniuersitatis facere non possunt duo: sed tres requiruntur.*
15 *Relaxari debet excommunicatio iniusta.*
16 *Absoluere potest Episcopus subditum suum a sententia lata per inferiorem prælatum sua diœcesis.*
17 *Absoluere, an possit legatus a sententia lata per Episcopum.*
18 *Prælati minores, an possint sententias suas executioni mandare.*
19 *Sententiam suam diffinitiuam exequi, an possit delegatus ab ordinario.*

CVm ab ecclesiarum.

Si ordinarius subditus Episcopo in sibi subditum fert iustam sententiam, Eps illā debet facere obseruari. & ipsam sine satisfactione, & illius conscientia non relaxare. hoc dicit. ¶ Et primo ponitur exordium. Secūdo casum cum illo insert mandatum. secunda ibi. q ap...
1 ¶ †No.j. quòd quilibet prælatus ex eo, quia prælatus habere iurisdictionē in subditos, & potestatem excōicādi, & interdicēdi. facit, qđ legitur, & no. in c.j. ... li.
2 & s̄.de offi.archidia.c.fi. ¶ †Item no. quod plebanus dicitur prælatus. & habet iurisdictionem ordinariā non solū in clericos: sed ēt in laicos parochianos, q intellige vt dictū fuit in c.j.s̄.e. videlicet in criminibus ecclesiasticis, vel qn intendit correctionē peccati. alias nō hēt iu
3 risdictionē in laicos.j.de iudicis.c.nouit. ¶ Itē no. q superior platus teneť ad obseruatinē sententiæ latę ab inferiore prælato. & etiam tenetur illam facere obseruari: non tamen poterit per ipsum inferiorem compelli.j.de maio.& obedien. cum inferior. ¶ Et not. quod non videtur teneri ad obseruandum, vel faciendum obseruari nisi sententia fuerit rationabiliter promulgata. & sic uidetur, quod ubi superior requiritur, vt executor sententiæ posit admittere exceptiones etiam infringentes sententiam. & de illis cognoscere, ut possit ipse sententias. licet secus sit econtra ubi inferior requiritur, ut executor sententiæ superioris. ut supra titul.ij.c. pastoralis. §. qui uero. Quid aūt sit de pari coram quo petatur executio sentētiæ alteri' iudicis sibi paris. dic, ut dixi.s̄.c.j.
4 ¶ †Itē not. q ad relaxationē sniæ uocādus est iudex, q tulit, qđ uř uerū qn ex officio illā pmulgauit. de q... de appel. qua fronte. & j.de sentē.excō.c.uenerab...
5 §.j. ¶ †Vltimo potes notare, q snia interdicti pt relaxari. & sic nō vř requiri formalis absolō. ei idē uideteť qu ad excōicationē, si ad utrūq; illud uerbū relaxes referatur. ¶ Sed certe in excōicatione requiritur absolutio. ut no. in c.uenientes. el ij. ad fi.j.de testi. et iō quō ad excōicationem

6 nem impropriè ponitur verbum relaxes. ¶ †In glo.j.in fi.uo.benè ex gloss.duo.primo, ꝙ omnis prælatus habens iurisdictionem etiã inferior Epo, habet potestatē excõicãdi subditos.licèt non possit anatematizare, seu solenniter excõicare, ꝗ solẽnitas habetur in c.debẽt.xj. q.iij.¶ Secũdo no.ex gl.ꝙ quilibet platus habẽs iurisdictionem qui pręficit collegio, vel vniuersitati ex electione vniuersitatis.alias ex prouisione superioris. ¶ Et ex hoc no.vnũ signũ cognoscendi iurisdictionē ordinariã: qa qñ apparet,ꝙ præest vniuersitati:.ex hoc satis colligi põt,ꝙ habet ordinariã.facit,qđ hr̃ in l.fin.C.de iurisdi. om.iudi.& pct Inno.in c.cũ accessissent.s.de cõsti.& hic etiã plenè ꝑsequit.de quo etiã ꝑ Legistas.in l.more.& l. ea.ff.de iurisdi.om.iud.¶ Gos.vero.hic dicebat iurisdictionē taliũ põderari ex cõfirmatione. facit, qđ legit &

7 no.in c.ij.de excel.præla.& s.de offi.archi.in c.fi.¶ †Ao aũt Eps possit dare ordinariã no. ꝑ gloss.& docto.in c.ij. ne ꝑla.vices suas.& ibi cõcludit,ꝙ nõ rr,ꝙ regulariter inferior a Papa,vel Principe,nõ dat ordinariam iurisdictionē saluo eo,qđ hr̃.j.distin. vniuersitatibus. fallit in duobus casibus.ſ.qñ cõstituit sibi vicariũ gñalē. nã ille dr̃ habere ordinariã.vt no.in c.ij.de offi.vica.in vj. ¶ Itē fallit scdo,qñ confirmat electũ in prælatum.s.de elec. in c.ex transmissa.& quia hic tangit de ordinaria iurisdictione posuit Inno.hic magnam glos.in qua nititur declarare,qui possint dare iurisdictionē ordinariã,& quãdo. Anto.hic nitit declarare per.vj.quæsita.potes cõcludere,ꝙ iurisdictionem ordinariã põt dare Papa,vel Imperator. vt legit, & no.in l.more.& in l.qa.ff.de iurisdi. om.iudi.& dicitur dare,si alicui cõmittit legationem in aliqua prouincia,vel etiã si pręficiat eum alicui ciuitati cũ suo territorio.l.j.§.cum vrbē.ff.de offi.præfec.vrb.& eodē modo si Papa præficiat aliquē Episcopum alicui ciuitati eadem ratione,& facit, quod habetur in c.quoniam.infra eodem. & in c.perlectis.xxv.di.& idem etiã si præficiat aliquem in prælatũ alicui ecclesiæ,vel vniuersitati.per id,quod tetigit hic gloss.circa finem.& idē videtur si princeps committat alicui iurisdictionem in omnibus causis, quas moueri contingit in aliqua villa vel castro:quia tũc etiã videt dare ordinariã,nisi fortè secundum Host.exprimat,ꝙ deleget.& sic exprimit,ꝙ habetur in auth.de iudi.§.j.& ij.§.iudices itaq;.colla.vj.de quo et ꝑ Cy.in c.qñ Abbas.s.de offi.dele.& sic tradit do.Anto.sed Bat.in l.more. Nã concludit,qđ aut princeps cõmittit alicui, vt exerceat iurisdictionē autoritate sua.& tũc censet dare delegatũ.ꝑ id,qđ hr̃ in l.j.§.oĩa eoim. C.de ve.iure enucle. facit,qđ ipse not.in l.j.ff.de optione leg.& l.ambitiosi.ff.de decre.ab ordi.fac. & qđ habet in l.j.§.fi.ff.de offic.eius cui mãda. est iurisdictio. Aut simpliciter cõmittit,vt exerceat iurisdictionem. & tunc si committit vnã causam,vel plures: sed nõ oẽs.& tunc videtur esse delegatus: qa iurisdictio ordinaria nõ respicit vnã cãm tantũ,vel plures,sed oẽs.aut cõmittit, vt exerceat iurisdõnē in oibus causis quas moueri contingit in aliqua villa, vel castro, & tũc videtur tenere idē quod Host.& tũc censeatur ordinarius nisi aliud appareat.Sed aduerte,qa posset dici fortè,qđ deberet cēseri delegatus qñ vniuersitatē causarũ.facit,quod habetur in l.j.ff.quis,& a quo appel. & pro hoc facit, qa iurisdictio ordinaria videtur propriè cohærere territorio.facit, quod habetur in l.fina.C.vbi , & apud quem restitutio postuletur. & ideo videtur,quod demum videatur dare ordinariam: quando quis præficitur loco : vt quia constituitur rector loci,vel villæ. Secus videtur,qñ nõ constituit rector: sed als dat sibi iurisdictio cognoscendi de causis in dicto loco.qđ tene menti dictũ doc.qa ꝑ ꝑ eorũ autoritatē in practica difficilis esset obtinere oppositũ.¶ Inferior aũt a Papa , vel Principe nõ dat ordinariã saluo eo,qđ dixi.s.d Epo.¶ Itē videret de alio plato ꝯstituẽte sibi vicariũ gñalē.facit,ꝙ hr̃ i c.ij.đ ꝯsuc.li.vj.& c.

8 Romana.de appel.eo.li.¶ †Itē dat ordinaria iurisdictio a lege,seu a canone eoipso,ꝙ vocat aliquos ordinarios, vel aliter tribuit iurisdictionem.& C.de officio rectoris ꝓuinciæ.l.ij.& C.de modo mul.l.eos. qđ intellige nisi appareat,qđ velit tribuere delegatum.j.de hęre.ad abolendam.circa fi.& in c.suspicionis.de offi.dele. iũcto.c. ab arbitris.eo.ti.lib.vj.vñ etiam dñs in vasallos cẽset habere iurisdictionem ordinariam a lege:qa a ꝯstitutione Fede.in c.libello.de feudis.& l.imperialē.de ꝓhibi.alie. feud.facit,qđ habet in l.vetũ.& in c.transmissa.s.de foro ꝯpe.dat et de ꝯstitutione.vt patet.j.de fo.ꝯpe.c.cũ ꝯtingat.& in l.j.C.de emancipa.lib.& põt etiam dici,ꝙ dñs habet in vasallo iurisdictionem a ꝯsuetudine sm no. in d.c.verũ.& c.transmissa.s.allegato.& in c.cæterum.j.de iudic.dat etiam ex priuilegio a Principe,vel a Papa , vt s.tetigi.& facit,qđ hr̃ in c.nouit.j.de iudi. dicit etiã hic

9 Inn.† qđ vniuersitates tribuunt iurisdictionem ordinariã.& ideo si aliquis eligatur ab vniuersitate seculari approbata habebit iurisdictionē ordinariã in eligentes. ꝑ

10 id qđ hr̃ in l.fi:C.de iurisd.om.iudi.¶ Sed hic est dubiũ. de duobus.primo, an quælibet vniuersitas secularis intelligat esse approbata. Scđo an ex sola electione sine confirmatione tribuit iurisdictio. Circa primũ dicit Innoc. ꝙ quædam sunt vniuersitates alicuius negotiationis,vel artis approbatę: vt vniuersitas mercatorum alicuius negotiationis,vel vniuersitas cerdonum,vel alterius artis.facit qđ hr̃ in l.j.§.fi.C.de ꝯst.pecu.& ff.de iure immu.l.sem ꝑ.§.negotiatores.& ꝙ hr̃,& not.i l.j.§.quibus.ff.qđ cuiuſq; vniuersi.¶ Idē dicit de vniuersitate alicui⁹ ꝓfessionis,vt vniuersitas Legistarũ,vel canonistarũ laicorũ,vel medicorũ,ad qđ hr̃ in d.l.fi.de iur.om.iu.& bñ facit et,ꝙ hr̃ in iure.s.alle.¶ Quidã aũt sunt de qbus est dubiũ,vt si aliq hoĩes ꝯgregēt se in certo loco,vt ibi ꝯstituant ciuitatē,an tũc dicet vniuersitas approbata.& ponit opi.vna est,ꝙ nõ,nisi faciãt id expresso ꝯsensu superioris,vel tacito,satis tñ dicet approbare de consensu si superior scribat illi tanq̃ vniuersitati,vel admittat eorũ syndicũ. Alia fuerit opi.si ille cuius hoĩes sunt cõsentiat. Tertio ꝙ sufficit ꝯsensus illius q iurisdictionē exercet in loco.ꝙ differt ista a prima:qa possibile est,qđ iudex exercet iurisdictionē. & tñ non est superior simplr. & sic vr etiam de mẽte Inno.sed do.Anto. hic intelligit Inno. tñ ponere duas opiniones.vnam, ꝙ non possit id facere sine consensu expresso, vel tacito superioris,aliã ꝙ etiam sine illo possint id facere,& istã tenet,qñ in loco vacanti velint ciuitatē ꝯstituere.¶ Sed certè non video,qđ locus possit esse vacans,nisi esset in loco qui nõ distingueret ꝑ Principem sm ea,ꝗ nota.in l.hostes.ff.de capti.maximè ꝑ Bar.ipse vero Bart.in l.j.ff.de verb.sig. vr intelligere Inn. hic velle,quod possint ciuitates cõstituere non habito alio cõsensu superioris.& qđ vocabit ciuitas. licèt scđm communem vsum loquẽdi maximè in Italia nõ appellet ciuitas,si non habeat Episcopum. Tu potes tenere securè , ꝙ vniuersitas ciuitatis , aut castri, aut villę approbata est iuregen.vt est tex.cũ gl.in l. ex hoc iure.ff.de iusti.& iure.& no.ēt in l.j.ff. qđ cuiuſque vniuersi.vbi bona gl.& ideo videtur qđ possit ciuitatē constituere,dummodo nõ constituat ad inuidiam, vel emulationem alterius. per id quod habetur in l. per prouincias.C.de operis priua.& in l.opus.ff.de ope.pu. & no.Inno. infra de resti.spo.Pisanis.& ideo a iure ipso gen.videtur attributa potestas constituendi ciuitatem, dummodo fiat sine præiudicio alterius,& si fiat in loco spectante ad dominum ipsorum volentium constituere ciuitatem. & quod possit appellari ciuitas de iure, et si nõ habeat Episcopum pater,vt quia antequam Christus veniret in Virginem erant ciuitates. per ea , quæ nota. per Bartol. in extrauaganti, qui sunt rebelles in

11 verbo Lombardiæ. ¶ †Item est dubiũ, an plures de eadem ꝓfessione diuersarum ciuitatum possint facere vniuersitatem.& licèt primo loco videatur respondere negatiuè ad vtrũq; , tñ finaliter concludit,ꝙ non attendit̃ quod sint alicuius professionis,negotiationis,vel artis , vel ꝙ sint de vna ꝓuincia,vel diuersis , vel ꝙ oẽs de vna ciuitat̃e,vel ꝙ sint de vno collegio,vel pluribus.Sed tãtum attenditur,ꝙ sint duo, vel tres simul tãquam collegium congregati pro iustitia ministranda in spectantibus ad professionem,negotiationem,vel artem. Nam aliter non potest constitui collegium ex vno solo.s̃. de elec.c.j.cum ibi no.¶ Circa secundum verò,an requiratur confirmatio.videtur , ꝙ si eligatur ad vniuersitatem ciuitatis,requiratur cõfirmatio superiorum, vt in auth. de desen.ciui.§.sed iterum. colla.ij. & hoc de iure communi.Nam hodie de consuetudine ciuitates sibi eligũtur potestatem.Interdum nõ adhibetur alia ꝯfirmatio . facit quod habetur,& no.per glo.in d.§. sed iterum. vbi autem eligitur aliquis ab vniuersitate alicuius professionis,vel artis,vel negotiationis:tũc non videtur requiri alia confirmatio superiorũ.pet id, quod h̃r in d.l.fin.C. de iurisdi.om.iudi.& hæc procedunt in vniuersitate seculari.In ecclesiastica vero ꝯclude,quod siue sit clericorum secularium,siue canonicorũ regularium, siue mẽbrorum censetur esse vniuersitas approbata . & de iure communi possunt sibi eligere prælatum s̃. de ele.c.j. tñ vt dicit Hosti. isti electi non potuerunt exercere iurisdictionem regulariter,nisi fuerint confirmati,per id quod habetur in c.transmissa.& c.qualiter.s̃. de ele.nisi sit casus specialis,in quo non requiratur confirmatio,vt contingit in c.ij.cum ibi no.s̃.de elec.& facit quod no.in c. auaritiæ.s̃.de electio.lib.vj. dicit tamen Inn. quod istud videtur verum , quod habeat iurisdictionem ordinariã electus ab vniuersitate in ecclesia. si sit electus in platũ ipsius vniuersitatis.Secus dicit si fuerit electus ad aliam dignitat̃e,scilicet in Archipresbyterum,primiceriũ,vel custodẽ ipsius ecclesiæ:qa tales nõ h̃nt iurisdictionẽ ordinariã:vt patet ex his quæ habent̃.s̃.de offi.primi.& de officio Archipresbyteri. & de officio custo. licèt h̃ant q̃dã ꝑminentiam in concernentibus ad quartũ officiũ, nisi officium sibi amplius etiã duret. ꝑ id qđ habetur.j. de foro compe.cũ ꝯtingat. de rectore aũt ecclesiastico , an habeat iurisdictionẽ dictum fuit s̃.eo.c. præcedenti. dicit etiam Inno.ꝙ non debet esse mulier electa. per id quod h̃r s̃.de maio & obe.dilecta.¶ Sed certè illud verũ quò ad potestatem excõicandi,q̃ non habet mulier electa in p̃fatum,q̃uis v̓r habere iurisdictionẽ:vt patet ex his quæ habentur in d.c.dilecta.¶ Itẽ oportet, quod nõ sit laicus,qui eligitur, qa aliàs non posset præesse clericis.s̃.de elec.sacrosancta.& c.massana.& j.de iud.de cetnimus.& ideo dicit Barto.in l.fin.ff.de colle.illici. quod
12 † eligẽdus in rectorem scholarium debet esse clericus , licèt vniuersitas sit mista laicorũ,& clericorum,& hoc, quia non posset præesse clericis de ipsa vniuersitate. ¶ Vltimo potes addere,ꝙ illi q̃ sunt de eadẽ ꝓfessione, si ꝯueniantur corã rectore ipsius vniuersitatis non possunt declinare iurisditionẽ illius:vt est tex. in l.fin.C.de iurisdi.om.iudi.pñt tñ etiam conueniri sub alijs ordinarijs loci:vt patet ex no.in d.l.fi.nisi ex priuilegio sit concessum,vt contingit in secularibus , qui habent ex priuilegio,vt non possint conueniri nisi coram suo rectore s̃m formã statutorũ.Sed de iure communi scholaris habet tres iudices,scilicet ꝑsidem,Epm̃,& doctorẽ suum. & electio est scholarium sub quo ꝯueniãtur.iuxta ea,q̃ habentur in auth.habita.C.ne fi.pro patre.& in c. quod
13 clericis.cum ibi nota.j.de foro compe.¶ †Item aduerte inquantum dixi , quòd si plures homines sunt congregati in vno loco,& constituant ciuitatẽ,ꝙ illã pñt constituere,dummõ faciãt sine ꝑiudicio sup̃ioris, & nõ faciant ad emulationẽ alterius ciuitatis . nam hoc est verum,quando plura ædificia essent in eodem loco simul collata,& cingeret̃ locus ille muris,vel fossis,vel palanfato.ꝑ id, qđ habetur in d.l.ij.ff.de verbo.sig.& per Bar. in dicta extrauagã.qui sint rebelles.in vet.Lombardiæ. ¶ Itẽ inquãtum dixi ciuitatem posse tribuere iurisditionem,posset etiã dici,ꝙ tũc potius dicatur.l.tribuere ꝓpter electionem vniuersitatis. facit,qđ habet̃ in d.l.more.& l.quia.ff.de iurisdi.om.iudi.¶ Itẽ adde , quòd licèt
14 glo.in c.j.s̃.de elect.videatur velle, ꝙ duo possint facere cõgregationẽ vniuersitatis,tamẽ veritas est, ꝙ a principio ad minus requirant̃ tres:vt ꝓbatur in l.Neratius.ff. de verbo. signifi.& etiam dixi in d.c.j.de elect.& intellige,ꝙ possunt facere vniuersitatẽ,& tribuere iurisditionem,dũmodo hoc nõ faciant ad præiudicium superioris.per id,qđ habetur de exces.prælat. de iure cõi haberet iurisditionem cum non videatur præfici vniuersitati. Sed dignitati archidiaconali,dicũt quidã,ꝙ censetur habere a casu sicut Episcopus. facit,quod habetur.xxv.di. perlectis.Alij vero dicũt,quod censetur habere ab Episcopo,qa censetur esse eius vi.iuxta id, qđ habet̃ in c.j. & c.ad hoc.s̃.de offi.archi.& certum est iurisditionem vicarij ꝓcedere ab ipso Episcopo cũ censeatur esse eadẽ iurisdictio,vt legitur , & notatur in c.ij.de consue.in vj.& de appel. Romana.eo.lib.dicit̃ habere a canone iurisdictionem cõcilium ꝓuinciale . facit, qđ habetur in c.j.j.de iudi.& j.de præben.graue.¶ Itẽ conciliũ religiosorum.j.de sta.mo.in singulis. idem.c.vacante.sede.j.de
15 maio.& obe.in c.cum olim. ¶ †In gloss.ij.in fin.aduertè tamẽ, ꝙ vbi excõmunicatio est iniusta relaxari debet sine difficultate.s̃.de rescrip.ab excõmunicato. & j.de
16 sen.excõ.sacro. ¶ †In glo.fi.in fi.no.benè diligenter ex gl.ꝙ Episcopus potest absoluere subditum suum a sententia lata per inferiorẽ prælatũ suæ diœce.licèt melius faceret primo loco remittere ad ipsum excõmunicatorẽ,& ratio esse potest quare potest absoluere , qa habet eandem iurisdictionem,quã habet ipse prælatus, & maiorẽ cum sit superior ordinarius totius diœce.& ideo videtur,qđ possit absoluere. & hanc partem Inn. & Host. tenẽt nisi consuetudo esset in contrariũ:quia illa posset detrahere iurisdictionẽ Epi. per id, qđ habet̃ in c.fi.supra de cõsuetu. Hugu.tamẽ in c.nullus.xj.q.iij.& Guil. na.hic tenuit contrarium per istũ text. qui videt̃ cõcedere absolutionem sub certa forma. & ideo aliter non videtur posse.& istud tenuit Archid.in c.j.de consti.in vj. seu secundo.de ma.& obe.in c.j.eo.lib. ¶ Sed Io.And. tenet opi.glo.& primo quã etiã tenuit Vincen.& Abb. per.c.venerabilibus.§.vbi autẽ. de sen.excõi.libr.vj.& ista opi.videtur verior per illũ tex.nã ille nõ dicit, ꝙ requirat̃ cõsensus ipsius plebani:sed qđ absq; eius cõscientia non relaxet . & sic v̓r sufficere si ipsum fecisset citari vt veniret ad cõtradicendũ si vellet,seu ad allegandum causas,quare nõ deberet fieri absolutio. & ideo potest dici , ꝙ saltẽ si dicta requisitio facta fuit,qđ possit absoluere facta congrua satisfactione per istũ text. ¶ Sed vbi absolueret irrequisito ipso plebano . An tũc teneret absolutio esset nunquam dubium, quia videtur per istum tex.¶ In contrarium tamẽ facit dictus.§.autẽ. vbi patet qđ eo casu,quo competit potestas absoluendi,licèt absolutio fiat iniuste,tamen tenet. sed forte posses dicere, ꝙ illud ꝓcedat in casu hui⁹ tex.q̃n requisiuisset plebanũ , qa tũc licèt nõ aſs absolo eẽt iniusta,teneret.et hoc mõ possunt opi.reduci ad ꝯcor.et sic opi.gl.et Inn.intelligatur,q̃n requisito plebano facta est absolo. sed ꝯria opi.q̃n fieret eo irrequisito.tñ cõis opi.docto. v̓.esse simp̃r cũ gl.qđ licèt non debeat absoluere nõ seruato eo qđ hic dr̃,si tñ absoluat tenebit absolo:ex quo superior est ordinarius. & h̃et eadẽ iurisdictionẽ,& sup̃ior est nisi cõsuetudo h̃eret oppositũ.adducit Io.An.simile ꝺ legato qui in

qui in prouincia sibi commissa habet eandē iurisditionem, quam habet quilibet ordinarius suæ prouinciæ.& superior est. facit, quod dictum fuit.s.ti.j.in c.j.& in c. novit. & sic videtur sentire Io.Andr.q́

17 † a sententia lata per Episcopum poterit legatus absoluere, ex quò Eps est de sua ꝓuincia.per id, qđ dicit̃ in hac gl.qđ est valde notā.& sic nō videtur ꝓcedere id,q́ dixi in c.penul.s.ti.j.fallit nisi cōsuetudo haberet oppositum.& tene menti prędicta, qa sæpe fit remissio ad gl.istā cū hic no.& dicebat hic Pe.& Abb.q́ si cōcurrunt habentes iurisdictionē mediatā,& immediatā, ꝓferat̃ ille, q est maior.8.di. quæ ꝯ mores.& xj.q.iij.q resistit.& c.Iulianus.& idō si cōcurrūt Eps,& archidiaconus, vel plebanus cū iurisditio sit cōis & Eps sit maior præferetur: sed vbi nō ꝯcurrūt, locus est præoccupationi: secus vbi iurisdictio nō esset cōmunis: vt patet in Epo,& Archiepiscopo quò ad subditū Epi.in c.pastoralis, ī prin.cū ibi nota.& monachus etiā obediat plus Abbati, q̃ Epo.de quo tñ dicēdum, vt

18 habet̃ in c.quāto. ¶ † Vltimo tāgit hic Io.And.an minores ꝑlati possint suas sententias exequi. & ponit opin. vna est, quòd non: qa functi sunt officio lata sententia. de offic.deleg.in literis. & ꝑ maiores iudices fienda erit executio.l.a diuo Pio.§.j.ff.de re iudic.& facit, qđ habetur.in l.cū antea.C.de arbi.alia fuit, q́ possint excōmunicando,& interdicēdo: vt s.ti.ij.in literis.& hāc secundā in effectu vr̃ tenere Inno.dicens sibi plus placere, quod minores iudices ordinarij, vel delegati a delegatis Principis, vel etiā ab alio ordinario possint exequi suas sentētias per iurisdictionē, quā habent.s.excōmunicando, vel interdicēdo.per id, qđ habet̃.s.tit.ij.significasti.& c. cū in literis. ¶ Si vero sunt talia, quæ nō possunt facere subdelegati, vel minores iudices, sicut mittere in corporalem possessionem.l.ea quę.§.j.ff.ad mu.& ff.de iurisdi. om.iudi.l.iubere.tunc nō ipsi, sed alij exequent̃.l.a diuo Pio.§.j.& idē dicit de minoribus iudicibus, qñ executio faciēda esset extra terminos suæ iurisditionis.j.de foro cōpe.postulasti.& eo.ti.Romana.§.contrahentes.lib.vj. & ff.de bo.au.iudi.pos.l.cū vnus.§.j.& sic residet hic Io. And.& do.Ant. ¶ Sed aduerte, qa licèt ordinarius posset ꝓcedere per dictū Inno. qa in illo lata snīa nō expirat eius officiū, quominus possit exequi ꝑ potestatem, quā hēt: tñ in delegato delegati Principis, vel in delegato ordinario est dubiū, qa lata snīa vr̃ expirare officiū iudicis.s.ti.ij.in lr̄is.vñ Bar.in d.l.a diuo Pio.dicit.dictum Inn.posse ꝓcedere, qñ agit̃ de exceptione sententiæ interlocutoriæ: secus si diffinitiuæ. ¶ Sed certè rō ꝑ quam mouet̃, nō videt̃ oīno necessario ꝯcludere, qa licèt lata sententia diffinitiua expiret officiū iudicis.& sic de causa non debeat vlterius cognosci, nō tamen expirat quò ad potestatem exequēdi: vt patet in d.c.in literis.de deleg.prin.& tamen cōstat, qđ nō expirat potestas quò ad

19 exequendum, de hoc tamē, an † delegatus ab ordinario possit exequi sententiam suam diffinitiuam, recurre ad ea quæ notantur per gloss. & doc.j.de foro compe.si qs contra clericum.& ibi plenè dixi.

SVMMARIVM.

1 *Ordinare quandoque ponitur pro instituere, quandoque pro conferre.*

2 *Lite pendente, an, & quando possit Episcopus ecclesiæ vacanti prouidere, & quando non.*

3 *Patronus laicus præsentans indignum, non priuatur iure præsentandi: secus in ecclesiastico patrono. & nu. 5. & 6.*

4 *Patrono laico dantur quatuor menses ad præsentandum: sed patrono clerico dantur sex.*

7 *Patroni si inter se de iure patronatus dissentiant: vsq; ad quod tempus expectabit Episcopus ad ordinandum ecclesiam.*

8 *Custodia ecclesiæ vacantis spectat ad eum, ad quem spectat institutio.*

a CVm vos. Si ordinatio [a] ecclesiæ vacātis differtur ex causa, æconomus in ea per Epm̄ est ponendus.h.d.Et est cōmunis diuisio.secūda ibi: fraternitati. ¶ In tex.ibi.& j.deciditur quæstio, qa quærebat

1 quid esset tunc fiendum,& respondet̃, vt sequit̃. ¶ † No. j.ex tex.de hoc verbo ordinare, qđ interdū ponit̃ ꝑ constituere: interdū ponit̃ ꝑ cōferre.de quo.j.de ꝓbē.si tibi absenti.lib.vj.& ibi etiā ꝑ Io.An.& etiā ꝑ eundē in c.su

2 per eo.s.de offi.leg. ¶ † Itē no.duos casus, in qbus lite pēdente vacāte ecclesia patronata Eps non pōt ecclesię vacanti ꝓuidere ante litē finitam, primus est, quando est quæstio inter pręsentantes,& superiorē habētē instituere.& in istis casibus non procedit, qđ habetur.j.de iure patro.quoniā. qa etiā si lis duraret vltra tres menses, nō posset Episcopus ꝓuidere ecclesiæ de rectore, sed solū de æconomo. per istū text.fatet̃ tamen Hosti. q́ in casu. c.quoniam. quando videlicet est quæstio inter prætendentes se patronos, infra quatuor menses posset constitui ęconomus: sed postea potest post quatuor menses ordinare ecclesiam de rectore, secundum qđ ibi dicit̃. & sic patet, q́ illa decre.qm̄.& c.cū ꝓpter.& c.si vero.e. tit.loquunt̃ in casu suo.s.qñ est quæstio de iure patronatus inter patronū,& Epm̄,& si infra tempus debitū nō præsentauit. sed hic loquitur, qñ patronus præsentauit. Et qñ a casu, etiam si durat lis vltra quatuor menses nō tamē poterit Episcopus ordinare ecclesiam de rectore, qa rigor inductus in casibus dictarū decre.vt possit post quatuor menses ordinare ecclesias Episcopus.saluo iure Vin. nō dēt trahi ad aliū casum, cum id sit exorbitās. per id, qđ habet̃ de regu.iur.quæ a iure cōi.& not.Ioan.

3 An.in d.c.qm̄.j.de iure pat. ¶ † Itē no.q́ per pręsentationē indigni, non videtur priuari laicus patronus potestate præsentandi, a cōtrario no.quòd videtur secus in patrono ecclesiastico.de quo dicetur cum glo. ¶ Item no. q́ de iure cōi custodia ecclesiæ inferioris vacantis etiam patronatę, si laicus sit patronus spectat ad Epm̄. & sic a contrario videt̃, q́ si esset patronus ecclesiasticus ad illū spectaret custodia pro quo etiam, qđ habet̃.j.de app.bonę.& ibi ēt ꝑ Io.And.& sequitur etiam hic Innoc.& Io. ¶ Item not. quòd ad illum spectat ponere æconomum in ecclesia,& habere custodiam vacātis ecclesiæ, ad quē spectat institutio.facit, qđ not.gloss.pe.circa fi. ¶ In glo. j.in fi.& sic vult gloss.q́ idem in effectu esset in persona ecclesiastica, licèt illa facilius posset cogi.Sed alij dicūt, q́ ideo dixit de persona laica, qa ad patronum ecclesiasticum spectaret ponere ęconomū.per id, qđ habetur in c.bonę.de appel.do.Anto.dicit: qđ vbi est quæstio inter Epm̄,& patronū, super iure patronatus, qđ tūc, licèt prima ecclesia sit, quæ prætendit se patronū, nō tamē poterit ponere æconomū, cum dubiū sit an sit patronus.Sed vbi erat dubiū suꝑ habilitate ꝓsentādi: tūc bene posset patronus ecclesiasticus ponere ęconomum.& hoc casu nō haberc locū dicet̃: vt hic innuit̃ a ꝯtrario sensu.facit, q́ habetur in c.cū vt plantare.§.in ecclesijs.j.de priuile.

4 ¶ † In gloss.ij.ibi: clericis dantur sex menses. No.bene, q́ maius tēpus datur clerico patrono ad præsentandū rectorē in ecclesia vacāte, q̃ detur patrono laico: qa laico dātur solum quatuor mēses,& patrono clerico dantur sex: hoc tñ de iure isto nō bene erat clarū, licèt seruaret̃ ista glos.Sed hodie est expressè hoc approbatū in c.j.de

5 iure patro.in vj. ¶ † In eadem glo.in fi.quidā cōcor.opi. gl.quia dicunt pręsentantē indignū demū fore priuatū, si sit lata snīa, qua declaretur indignū fore præsenta. sed ante sententiam non.& ideo ante poterit aliū ꝓsentare. Sed certè ista opi.nō vr̃ bona per istū tex.qui ēt vr̃ comprehēdere casum, qñ apparet minus idoneū fore ꝓsentatū.Host.hic tenet istā vltimā opi.positā ī gl.videlicet, q́ ēt laic⁹ ꝓsentās indignū priuat̃ ꝑtāte ꝓsentādi, dicit tñ

Præiati minores, an possint suas snīas executioni mandare.

a Si ordinatio. Si qr.e verum controuersia pēdēte super beneficio spectāte ad ꝓsentationē alicui⁹ patroni laici, vel clerici, episcopus possit de ipso bñficio ordinare. distingue, vt hic per do. Hen. Boy. in prin.

quòd benè faciet Eps restituendo patrono ius pñtandi.
& q sit priuatus inducit tex.in §.si quis oratori.alleg.in
gl.dicẽs:q respõsio glos.nõ est bona.qa iuri ciuili stan-
dum est,vbi ius canonicum nõ cõtradicat:j.de ope.no.
nun.in c.j.& ideo cũ non reperiat expresse cõtradicere
vr standũ illi.§.nec ob.etiã, q potest laicus accumulare
aliũ.j.de iure patro.pastoralis.qa illud verũ qñ nõ psen-
tauit indignũ,vel qñ ignoráter prẹsentauit. nec obst.ẽt
iste text. qa sm eũ potest intelligi de eo,qui ignoranter
psentauit indignũ,vel qñ propter scandalũ vitandũ cõ-
seruatur sibi ius præsentandi. Io.de Lig.tenet cũ Hosti.
quasi eligẽs scienter indignũ priuat iure suo fortius hoc
dẽt esse in psentáte:qa fauorabilior dẽt esse potestas eli-
gentiũ,q̃ est de iure cõi,q̃ psentãtiũ,quæ est de gra.j.de
iudi.qñ. & facilius tollitur priuilegiũ,q̃ ius commune.
in §.qa vero.verisimile.i auth.de nõ alienã.& no.in cle.
causam.de elec.Io.An.tenet cum gloss.qa si admittitur
variatio quãdo præsentat dignus , fortius debet admit-
ti,quãdo præsentatur indignus . per id,qđ habetur.j.in
c.nosti.& in c.cũ circa.de elec. & hæc videt fuisse mens
iuris,vt patronus accumulando possit emẽdare,q malè
fecit: & pro hoc etiã tex.iste qui simpliciter,& indistin-
ctè loquit.& sic indistinctè vr intelligendus.j.de priuil.
quia circa.& non videtur priuatus laicus patronus,licèt
præsentauerit scienter indignũ . fatetur tamen, q si in-
fra tẽpus datũ ad psentandum aliũ non prẹsentaret prẹ-
lapso dicto tpe esset priuatus:sicut si nullũ prẹsentasset:
qa paria sunt nõ præsentare,vel minus idoneũ . facit.s.
de sup.negli.præla.in c.ij.& sic erit differẽtia inter cleri-
cũ patronũ,& laicũ, siue sciẽter, siue ignoráter psentet.
Nã laicus scienter præsentãs nõ erit priuãdus. Secus in
6 clerico,vt hic probat a cõtrario sensu. ¶ † Item si laicus
scienter psentat indignũ currit sibi tempus.Sed si cleri-
cus ignoráter psentet indignũ ante cassationem ipsius
præsentati,nõ potest alium præsentare, sed solum post:
& ideo post cassationem ipsius habebit integrum tps da
tum ad præsentãdum . facit,qđ habet de elec.si electio.
libr.vj.nec ob.§.si quis oratori. qa ibi non dicitur,quòd
Eps obtinet ecclesiam,qñ patronus præsentat indignũ.
sed q ordinarij pcurent, q posset intelligi.s.solicitando
patronum,quòd alium præsentet.Posset etiam respon-
deri,vt voluit gloss.& Innocen. licèt doct.hic non tan-
gant,q in materia ecclesiastica,& spirituali,sup qua lai
cus non habet potestatem statuendi, nõ est standũ legi.
sm ea quæ no.in d.c.j.de ope.no.nuntia. talis autem est
materia iuris patronatus ecclesiæ: vt patet in c.quanto.
j.de iudi.& ideo bona videt fuisse responsio gloss.facit
etiã quod not.per Legistas. in l.priuilegia . de sacrosan.
eccle. ¶ Item nõ obst.ratio Io.de Lig.qa in specialibus
non debet fieri extensio:vt plenè no.per Ioan.Andr.in
regula.odia.de reg.iur.in vj. & ideo licèt in eligentibus
indignũ habeat locum,vel pœna priuationis: non seq-
tur,q in pñtãtibus indignũ locũ hre dẽat.& p hoc ẽt fa
cit diuersitas titulorũ. ¶ Itẽ,qđ no.gl.in c.fi.de elec.i vj.
vbi illud,qđ statuitur in electione, de rigore nõ vr habe
re locũ in præsentatione. ¶ Et per pdicta videt,q tutius
sit tenere cũ gl.cũ qua etiam videtur transire Innocẽ.&
expresse etiã sequit Ioan.And.& hẹc opi.etiam videtur
æqor,licèt disputationis gra posset ẽt alia opin.defensa
ri. Sed in iudicando,& consulendo in dubio non videt
recedendum a gloss.vt in simili voluit Iac.But.in l.vna.
C.qui pro sua iurisdi. nec obst.prædictis , quod notauit
gloss.in dicto c.fin.de elect.in vj.vbi videtur æquiparare
præsentationem electioni, in casu illius decre. qa istud
potest procedere ex eo, quia ibi non agitur propriè de
pœna, cum ibi non imponatur pœna extrinseca , quia
priuatur quis iure suo. ¶ In gloss.pe.ibi : qñq; etiam ad
agẽdũ.& tunc ẽt dicit syndicus,de nominibus tamẽ nõ
7 est curandum.vt pbat.j.de procu.petitio. ¶ † In ea.ibi:

illis elapsis.hoc verũ,qñ quæstio erat inter præsentes su
per iure patronatus . & propter hoc non præsentabant,
vel etiam si non erat q̃stio non tamen concordabant de
persona præsentãda vbi autem præsentauit aliquẽ, licèt
malũ,seu non idoneũ, tũc si scienter,adhuc pt glo.,pce
dere, qa debuerunt alium idoneũ infra tẽpus psentare.
nã hoc facere poterãt,ex quò erant patroni laici. Si aũt
erat dubium,an præsentatus esset idoneus,vel non , &
super hoc erat quæstio,quis præferret . tũc dicit Io.An.
securè tenendum , q etiam elapsis quatuor mensibus
non ordinabit Eps ecclesiam.per istum text.nec obst.c.
quoniam.& alia iura allega.in gloss.qa nõ loquunt hoc
casu,sed in alijs casibus.de quibus.s.dixi.& idem etiam
videtur,quãdo est quẹstio inter Episcopũ,& patronos ,
& prẹtendens se patronum non est in quasi possessione
præsentandi, quia si esset etiam pendente lite nõ debe-
ret priuari sua possessione.j.vt lit.pen.c.j.& ij.j.de resti.
in integrum. c.ij.sed si nõ est in possessione:tũc,ex quò
est quæstio super iure patronatus inter ipsum præten-
dentem se patronum,& Epm,non ordinabit ecclesiam
Eps etiã elapsis quatuor mensibus per hanc decre.nec
ob.iura alleg.in glos. quia alio casu loquitur.Sed qñ est
quæstio inter istos patronos,& neminẽ psentant. ¶ Sed
aduerte,qa videt tũc obstare. nã ex quò litigat de iure
patronatus,vt nõ videtur eis currere tempus.j.de cõcess.
præben.quia diuersitatẽ.& C.de inoffi.test.l.cõtra maio
res.propter hoc dicit Ioan.Andre.quòd æquum fuisset,
q non curreret sibi tps tamen contrariũ fuit statutũ in
fauorẽ ecclesiarũ , vt Episcopus posset ecclam ordinare
saluo iure Vincen. vt in c.qm.cũ alijs allega.in glos.ta-
men illud potius fuit rigorosum, & exorbitans . & ideo
non habet locum in electoribus,qñ esset de iure eligen
di inter eos: vt no.Io.And.in d.c.quoniam . qa hoc non
reperitur in eis statutum . licèt secundum Hosti.in d.c.
qm.æquum fuisset idem statui,q in patronis . & plus ẽt
dicebat.j.de appel.oblatẹ.q æquũ fuisset idem statui,qñ
esset quæstio inter præsentatos . Sed tamen,vt s.sm Io.
And.obseruatur cõtrarium, quia etiam si longo tempo
re duret lis inter præsentatos non poterit Episcopus ec-
clesiam ordinare.per istum text. ¶ Alij verò dicunt ad
contrarium.s.formatum, quòd si impedimentum est p-
cisum . & sic omnino impediens habet excusare ha-
bentem eligere , & etiam patronos . per id,quod habet
in d.c.qa diuersas.& qa nõ valenti agere currere nõ dẽt
tps.l.j.ad fi.C.de anna. excep.sed quandoq; impedimẽ-
tum non est præcisum, vt est in casu , qñ est quæstio in-
ter patronos super iure prẹsentandi.nã & lite pendente
posset fieri præsentatio . per ea quæ habentur in c.ij.de
resti.in integ.& ideo si nõ psentãt imputet eis, qa pote
rit Episcopus elapsis quatuor mensibus ordinare ec-
clesiam.Tamen secus videtur,quando est quæstio inter
habentes eligere,& sup iure eligẽdi,quia videtur quòd
etiam elapsis quatuor mensibus non possit superior or-
dinare ecclesiam,quia hoc nõ est statutũ in ipsis eligẽti
bus:vt videt velle Ioan.An.& Hosti.in c.qm.Sed domi.
Flo.dicit Io.de Lig.tenere idem,& assignat rationẽ , qa
facilius perdi debeat ius præsentãdi cũ pendeat ex gra,
q̃ ius eligendi.Sed tamen ipse videtur dicere,q ex quò
impedimentũ nõ est præcisum etiã eligentibus præten
dentibus se habere ius eligendi currat tempus . per id
quod habetur in c.fin.supra de elec.& ista opinio vide-
tur satis rationabilis . per id, quod habetur in dicto ca-
pitulo fi.de elec.tamen,vt dixi Io.& Host. tenent aliud
esse in habentibus eligere,quàm in habentibus prẹsen
8 tare . ¶ † In eadem gloss.in fin.not. benè ex gloss.quod
ad illum spectat custodia ecclesiæ vacantis , ad quem
pertinet institutio . & hoc est verum , quando patro-
nus est laicus,quia ad ipsum non spectat custodia eccle
siẹ vacantis, nisi hoc haberet ex priuilegio apostolico ,
vel con-

vel cõsuetudine per sedem Apostolicam approbatam, nam aliàs non videtur procedere. per id quod habetur in c.sacrosancta.& in c.messana.de elec.¶ Si autem patronus sit ecclesiasticus tunc ad illum spectabat custodia per istum sensum a contrario sensu. & quod habeť. ĩ.de appell. bonæ. & quia patrono ecclesiastico videndum est de temporalibus xvj.q.ij.c.visis:cum ibi not. & infra de priuile.cum & plantare.§.in ecclesijs. Si autem ecclesia non habeat patronum: tunc Episcopus illa vacante habet custodiam, & agere etiam potest pro illa. xvj.q.vij.omnes basilicæ.& ibi de succes.ab intest.c.fin. nisi ex cõsuetudine, vel priuilegio ad Archidiaconum, vel alium pertineat.infra.de institu. cum venissent. ecclesię vero Cathedralis custodiam economus si illã habet: vt in c.quoniam.lxxv.distin.& si non habet economum, tunc canonici, si reperiantur idonei, quibus deficientibus clerici, de dioecesi si reperiantur idonei, aliàs Archiepiscopus.de quo per glo.xij.q.ij.in ca.illud.¶ In glo.fi.ibi quæ seruando seruari non possunt, & tũc posse vendi, & pretium conseruari. vt in iuribus hic allega. & hodie occupãtibus bona cathedralium, vel collegiatarum ecclesiarum vacantium imponitur pœna.de qua de elect.quia sæpe. libro vj. Si autem occupentur bona aliarum ecclesiarum imponatur pœna, de qua in ca.pręsenti.infra eodem.libr.vj.

SVMMARIVM.

1 *Absolutio ab excommunicatore surreptitie obtenta non facta plena mentione de causa, vel causis excommunicationis est nulla.*
2 *Propter suspicionem procedi potest contra aliquem ad indicendam purgationem, in qua si deficiat punitur perinde acsi probatum esset crimen.*
3 *Absolutio vnica, an sufficiat excommunicato pluribus ex causis.*
4 *Excommunicatus pluribus sententijs si absoluitur ab vna, sibi non prodest absolutio donec ab alijs absoluatur, & interim tanquam excommunicatus vitandus est.*
5 *Bannitus pluries, vel ex pluribus causis, an possit absolui vna sententia.*
6 *Semel excommunicatus potest iterum excommunicari, & semel bannitus potest iterum banniri.*
7 *Purgatio induci potest propter suspicionem, si suspicio est cum infamia.*

EX parte, Si cõstat ordinario, quod absolutus a Papa supp̃ssit veram causam excõmunicationis, remittet illum ad Papam. Si de hoc tamen est suspicio contra illum coget ipsum exinde se purgare. hoc dicit.¶ Et primo consultatio. Secundo.responsio. secunda ibi: taliter.in qua distinguit, & secundum membrum distinctionis prose-
1 quitur.¶ † Nota, quod absolutio quæ est surreptitię obtenta ab excommunicatore non facta plena mentione de causa, vel causis excommunicationis est nulla.¶ Itẽ no.quod vbi quis surreptitiè impetrauit absolutionem ab excommunicatione a Papa est ad curiam transmittendus cum literis ordinatij veritatem continentibus.
2 ¶ † Item nota, quod propter suspicionem potest procedi contra aliquem ad indicẽdum purgationem. de quo in gl.fi. Effectus autem est, quia si deficiat in purgatione perinde punitur quis, acsi crimẽ esset probatum. infra de simo.de hoc, & c.insinuatum.¶ Et nota. quod distinctio hic posita quatenus hic distinguitur, an constet quod expressit falsam: an vero solum sit suspicio potest procedere, quando in absolutione nulla exprimitur causa.nam tunc poterit esse interdũ certum Papæ ꝙ aliam causam expressit, quam veram, per testes qui fuerũt p̃sentes absolutioni, & audiuerunt causam exprimi, vel etiam per confessionem partis: sed hodie de stilo curiæ semper exprimitur causa excommunicationis in absolutione.& ideo tunc non procedetur distinctio hic posita: quia tũc cum alia causa esset expressa, esset tũc certum ex forma literarum, & ideo nõ exigeretur alia probatio. clarum esset, quod non teneret: quia aut remittatur hic ad Papam, cum ordinarius videatur posse absoluere ab excommunicatione. de senten.excommunica. nuper.potes dicere, quod hoc fit in odium surreptitiè impetrantis. facit quod habetur supra de rescrip.in c. ij. vel fortè erat excommunicatio, a qua solus Papa poterat absoluere.facit, quod habetur infra de fide.instru.in
3 c.quod super his.¶ † In gl.j.ibi: secundum Inno. non videtur absoluere, &c.hoc verum secundum aliquos. Sed secundum veritatem bene absoluit: vt ibi tangiť in glo. & aduerte, vt clare habeas intellectum glo.quod metus glos.fuit prosequi duos casus principales, vnus est, quã-
2 do quis est excommunicatus ex pluribus causis,[a] & ex pluribus sententijs. Primo casu si exprimat aliam causam in absolutione, quàm illas pro quibus est excõmunicatus non valet absolutio: vt hic patet. Si autem exprimat vnam ex illis: sed non omnes, & tunc licèt quidam dixerint valere absolutionẽ, dummodo de alijs postea confiteatur, seu peniteat. per capitulũ tunc valere.de cõsec.distin.iiij.tamen gl.tenet oppositum. & ratio est, q̃a licèt vna fuerit sententia excommunicationis: tamen ex quò plures cautelæ fuerunt expresse tot censenť esse causæ sententiæ excommunicatonis: quot sunt causæ expresse in sententia. per id quod habetur in l. scire debemus.ff.de verborum obligatio.& ideo remanet ligatus ex alij causis.nec ob.d.c.tunc valeret, quia ibi fictio, seu mala intentio baptizati impediet remissionem peccatorum, & ideo cessante illa, & adueniente charitate fit remissio peccati. Sed in tollenda excommnnicatione non sufficit cõtritio, sicut nec satisfactio, nec iuramẽtum de parendo, sed requiritur absolutio ab ipsa excõmunicatione.infra de senten.excommu. in c.cum desideres.& in c.quod in dubijs. & ideo cum datur absolutio in vltima confirmabit præcedentes. per id quod ha-
4 betur in l.per fundum.ff.de serui.rusti.¶ † Secundo casu, quando fuerunt plures sententiæ excommunicationis: & tunc clarum est, quod si absoluitur ab vna non prodest sibi absolutio, donec ab alijs absoluatur. vnde interim est euitandus tãquam excommunicatus. Si autem expresserit omnes causas, tũc si talis est qui nõ habeat potestatem ab omnibus absoluendi: quia a diuersis fuerũt sententiæ latæ. & alter altero nõ est superior, hoc dico propter not.in c.cum ab ecclesiarum. in glos. fi.tunc oportet, quod tot sint absolutiones, quot fuerũt excommunicationes: vt hic quod a quolibet absoluať, vel erit necesse, quod omnes vni committãt vices suas: & tunc ab illo si fiat expressio omnium excommunicationum, & omnium causarum poterit per vnam sentẽtiam absolui. nam tot censebuntur absolutiones, quot erunt expresse excommunicationes, & causæ. per id ꝙ habeť in d.l.scire debemus.& in l.pluribus.ff. de accep. & facit quod habetur in capitul. officij. & in c.cum pro
5 causa: ĩ.de senten.excommunica.¶ † Et prædicta faciũt ad quæstionem, an bãnitus ex pluribus causis, vel si pluries fuerit bãnitus poterit absolui per vnicam absolutionem: & an vnica absolutione sufficiat, an vero requirantur plures. de quo per Barto.in l.de pupillo.§. si plu-
6 ribus ff.de oper.no.nunt.allega.in gloss.¶ † Et ex prædictis patet, quod semel excommunicatus potest iterum excommunicari, & quod tunc operetur: vt not.ĩ. de iude.ita quorundam. & sic semel bãnitus poterit iterato bãniri ex eadem causa, & quod opereť secundum bãnũ patet ex prædictis, & tangitur per Barto. in d.§. si pluribus: quia non sufficiet a primo bãno absolui: sed erit expediẽs, quod etiam absoluatur a secundo. sicut etiam dictum est supra de excommuni.¶ In eadem gloss. in fin. solue, quod ibi etiam dispẽsatio ex falsa causa nõ tenet: sed per Papam ex certa scientia fuit ibi collata propter scandalum

a Ex pluribus causis. An excommunicato pluribus ex causis sufficiat vna absolutio, dic secundum Hen. Boych. i c. cũ pro cã. ĩfra de sen ten. excõ.

Bãnit⁹ ex plurib. causis, an possit absolui vnica absolutione.

scandalum vitandum. & potes etiam addere ad gl.aliã rationem diuersitatis inter excõicationem, & absolutionem:qa in excommunicatione defectus surgit a iudice,sed in absolutione surgit a parte,cui est imputãdũ si surreptitiæ impetrat.s.de rescrip.super literis.¶ In gl. fi.in fi.hæc gl.videtur literam violare, quæ solum videt ponderare suspicionem Epi.& ideo dicebat Inno.illam sufficere si erat ingens: seu grauis: alias non induceret purgatio nisi præcedẽte infamia:vt dicit gl.Io. An. adijcit dicit posse ꝙ solius Epi occulta suspicio non sufficeret.per ea,quę habentur vj.qõ.ij.placuit. Sed si est suspicio Epi,& aliorum,& sic probabilis,tunc illa potest sufficere ad indicendum purgationem,& sic poterit intelligi hic. quomodo autem poterit esse suspicio in casu isto, quod occultauerunt causam excõicationis. adijcit ſm Abb.quod hoc esse poruit:qa factum erat graue, vt qa occiderat suum parochialem præsbyterum , & non mandabatur satisfactionem,vel pœnitentiam fieri , qđ fuisset decẽs pro facto tam iniquo , vel forte portauerat literas Episcopi ad Papã. de quibus in absolutione Papali nulla fiebat mentio ſm Pet. vnde verisimile est ex
7 prędictis , quod Papæ non expressit veritatem.¶ † Et ex prædictis no. quod propter suspicionẽ possit indici purgatio.& certè sic si est suspicio cum infamia : vt etiã voluit glos.Si autem sit sine infamia, tunc secundum Inn. idem si sit vrgens,vel grauis suspicio, vel ſcđm Io. Aud. si est solius Episcopi occulta suspicio non indicat purgationem.secus si sit Episcopi,& aliorum.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contrahens scienter in gradu consanguinitatis prohibito , est ipso iure excommunicatus.*
2 *Excommunicatus cuius excommunicatio non contenditur,est ante causa ingressum absoluendus.*
3 *Index delegatus,an pro receptione testium debeat ad locum eorum accedere.*
4 *Delegatus in causa matrimoniali potest articulum receptionis testium alteri subdelegare.*
5 *Excõmunicatus,an,& quãdo sit audiẽdus in iudicio ãntequã absoluatur.*
6 *Absolutus si est negligens in satisfaciendo causæ excõicationis,non reincidit ipso iure in sententiam excommunicationis,nisi actualiter per iudicem reducatur.*
7 *Negligentia,quando æquiparetur dolo.*
8 *Excommunicari potest aliquis ex facto alterius.*
9 *Testes in honore constituti,an compelli possint venire ad iudicem.*
10 *Receptio testium in causa matrimoniali committenda nõ est, nisi ex iusta causa.*
11 *Testes compellere potest, iudex,vt coram eo compareant, vel si vult potest ad eos mittere.*

SIgnificauit. Propter piculũ animæ supplet Eps negligentiam,vel desidiam delegati Papæ, h.d.Et est communis diuisio. scđa ibi: cũ itaq;.¶ In tex.ibi, & j. decidit qõ qua qrebatur,q d esset faciẽdũ,& rñdet,vt ie. quit.¶ No.ꝙ ordinarius pt ɔpellere verisir ɔiunctos ad dimittendam ɔiunctã ꝓpter impedimẽtũ ɔsanguinitatis,vel affinitatis.¶ Et sic no.ꝙ ad ordinarios spectat male coniunctos rõne consanguinitatis,vel affinitatis separare,& etiã excommunicare, & sic per censuram ecclesiasticam ex suo officio coercere. Hodie vero est proui-
1 sum,ꝙ † contrahens matrimonium sciẽter iu gradu cõ sanguinitatis ꝓhibito ipso iure est excõicarus: vt in cle. eos q.de consangui.& affi. habentes aũt copulã tñmõ mřimonio nõ ɔcto,vel si contraxerunt ignoranter , nõ sunt excõicati ipso iure: vt voluit gl.in dicta cle.¶ Not. ꝙ ſcđm ista tpa impetratio ad iudicẽ remotiorẽ hodie seruãda est cũ litatione q̃ hř.j.de rescrip. statutum.§. id
2 antem.li.vj.¶ No.ꝙ † excõicatus cuius excommunicatio non contenditur ante causæ ingressum , est absoluendus.facit qđ habet s.tit.ii.cum cõtingat.fallit in ca-
3 su qui ponitur hic in fi.¶ † Itẽ no.ꝙ videtur delegatũ debere accedere ad locum testium,vel pro eorũ receptione aliũ transmittere.Sed certè hoc videtur verum si iudici videatur:alias poterit compellere testes, vt compareant coram ipso,dummodo illis congruę ministrentur expensæ,vt in c.statutum.§.proferendæ.de rescrip.li.vj.
4 ¶ † Ex prædictis eiam no.ꝙ delegatus in causa matrimoniali potest articulum receptionis testiũ alteri subdelegare,ꝙ est clarum in delegato principis,cũ alteri possit subdelegare vices suas. In delegato autem inferiors a Principe:vel etiã subdelegato a delegato Papę: an possit articulum receptionis testiũ alteri cõmittere . dic,vt dictum suit in c.cum bertoldus.j.de re iudi.& de appel. in c.cũ causam.& in cle.de offi.deleg.qa si cõsistit in vero facto potest cõmittere,als secus. & facit qđ habet in c.cum a nobis.j.qui ma.ac.pos.¶ No. casum in quo ordinarius supplet negligẽtiam iudicis delegati.¶ Et no. ꝙ se intromittit q̃dñi purgetur a negligentia , & sic illa
5 cessante excluditur ordinarius a prosecutione.¶ † Not. casum in quo excõicatus est audiendus in iudicio,ante quã absoluat videlicet,qñ est suspicio cõtra eum de nõ ꝓcedendo ratione prãcedentis malitiæ post absolutionẽ prius commisse:alias primo loco factã. facit quod habet in c.venerabilibus.de senten.excõi.in §.sexus.libr. vj.vbi excommunicatus ꝓpter cõtumaciã manifestã in non ꝓcedendo non dẽt absolui,donec satisfieri non vt
6 posse nisi incipiat ꝓcedere.¶ † No.ꝙ si qs postq̃ fuit absolutus est negligens in satisfaciendo causæ excommunicationis,non reincidit ipso iure in sententiam excõicationis,nisi actualiter per iudicem reducatur quandoque tamẽ ipso iure reincidit, vt in casibus de quibus ha-
7 betur in c.eos qui.de.sen.excommuni.in vj.¶ † No.qđ dolus, & negligentia vñr æquiparari, qđ est verum quo ad potentiam supplendi defectũ delegati.vbi versat periculum animæ.Sed quõ ad pœnam imponendam non æquiparantur dolus , & negligentia: vt patet in c.nihil. s.de elec.& eo.titu.q.q̃.in vj.& j.de cri.fal.ad falsariorũ.
8 ¶ † Vltimo.no.ꝙ videt qs posse excommunicari ex facto alterius,qđ videt contra ea quę habent.j.de his quę fi.a præla.quæsiuit. Sed dic ſcđm Inn. ꝙ hic non excommunicat pars ex iudicis desidia,vel malitia. Sed, qa ipsius partis culpa præsumitur,ex quõ nõ prosequitur intentionem sentẽtiæ a qua appellauit, vel etiam causam propter quam fuit excommunicatus.¶ In gl.j.in fi. vter, que intellectus in se bonus.tñ Inno. dicebat,ꝙ poterat etiam hic intelligi pro manifesta culpa illicita. Eps ex officio ꝓcedens excommunicauit nolentes parere mãdatis suis.isti aũt excommunicati demũ impetrauerunt literas asserendo se sine iuris ordine. & non cognito de cã fuisse excommunicatos, vñ Papa mandauit excommunicatori,qđ si ita esset,infra certam diẽ deberet illos sine difficultate absoluete:alias dabat in mandatis delegatis,vt hoc faciant,si qđ q̃stionis audireť:& qa excommunicatos uoluit absoluere,delegati absoluerunt: sed post absolutionem non ꝓcedebãt quis excommunicatus esset pararus illicitã copulã ꝓbare. & ideo non impedit excõicator reducere eos in eãdẽ sñiam excõmunicarionis.Host.vero dicit,ꝙ c.ꝓcedit:siue fuerit appellatũ:siue non:qa semꝑ poterit negligẽtia delegati in cã mřimoniali suppleri ꝓpter animarũ periculum . & idẽ dicit in quocũq; alio casu,in quo vertitur animæ periculum,qa tunc eadẽ est ratio:& ꝑ consequens idẽ ius.s.de rescrip. inter cæteras.secus si ageretur de re pecuniaria , quia tunc ex quo causa esset ɔmissa delegato non haberet se intromittere ordinarius.s.ti.j.studuisti.¶ Et no. ex glo.secundum primũ intellectum vnam practicã reuocationis

cationis sententiæ in causa matrimoniali: quia pôt pe-
ti ipsam reuocari gl.vero in c.ex parte.j. de resti.spolia.
videtur dicere,ꝙ agi potest per viam nulitaris.Sed certe
satis puto,ꝙ cum incedant iste viæ:quia petitur reuoca-
ri sententia.s.quatenus de facto processit,ex eo,quia est
nulla.de materia tamē dicēdum in d.c.ex parte.vbi etiā
9 per do.Ant.¶†In glo.ij.ibi in honore constituti.Hosti.
dicebat,ꝙ tūc potest iudex hoc facere de gratia : sed nō
de necessitate,per ea quæ habentur in l.ij.§.si præses.ff.
10 quis ordo in bo.pos.seruetur. ¶†In eadem glo.in fi.ad-
uerte,quia gloss. potest habere duplicem intellectum .
vnus est,ꝙ velit gl.ꝙ in causa matrimoniali,non est alte
ri committenda receptio testium:nisi subsit iusta causa,
sicut dicimus in criminali propter grauitatem in auth.
apud eloquentissimum.C. de fide instrum. Alius intel-
11 lectus glo.est,ꝙ sit in† electione iudicis mittere pro re-
ceptione testium,vel compellere eos,vt compareāt co-
ram eo,quia non tenetur accedere ad testes.Sed potius
econtra.dicta.l.ij.§.si præses.s̄.alleg. ¶In gl.iij.in fi.dic,
ꝙ regulariter ordinarius non intromittit se de causa ali
bi delegata.s̄.tit.j.studuisti.fallit quando imminet peri-
culum animarum,vt in casu huius capituli . & hoc etiā
satis fuit de mente glo. ¶In glo. super verbo reuocare.
in fi.hæc secunda communiter tenetur,vt hoc tempus,
sit arbitrarium,debebit tamen iudex tanquā bonus vir
arbitrari tempus,infra quod possit causam prosequi.fa-
cit quod habetur s̄.ti.ij.de causis.¶In glo.fi. ibi intelle
ximus.hæc prima expositio,non est bona,quia excom-
municatus non potest esse in iudicio,non potest etiam
procuratorem constituere.j.de proba.post cessionem.&
j.de procur.c.fi. ideo tene præcedentem expositionem,
quia necessitatur ad procedendum: & ideo debet audi-
ri.facit quod habetur in c. cum inter.j.de exce. ¶Extra
glo.tangit hic Ioan.Andr.quid si non detur delegatus :
sed ipse superior absoluit, & demum non cognoscit de
causa. dic secundum Hostiē. ꝙ adhuc poterit practicari
capitulum istud propter periculum animarum , etiam
si fuerit absolutus a Papa,quia præsumitur,ꝙ tacita ve-
ritate fuerit absolutus, si tñ Papa certificatus præcipiat
episcopo , ꝙ alios amplius non molestat.dicit Hostien.
ꝙ si sit casus,in quo Papa possit dispensare videtur ei pa
rendum:aliàs secus,quia contra Deum parendum non
est.facit,quod habetur.s̄.de temp.ordi.ad aures.xj.q.iij.
Iulianus.inferior autem a Papa,an intelligatur dispen-
sare,quando ex certa scientia aliqd agit recurre ad not.
per gl.& doc.in c.ij.j.de schisma. & s̄.de fi.præsby.in c.
veniens.facit ad prædicta , quod habetur in c.Iulianus.
& c.qui resistit.xj.q.iij.

SVMMARIVM.

1 *Monachum vagabundū potest ordinarius reuocare Abbate negligente.*
2 *Canonici regulares comprehenduntur in his , quæ circa monachos statuuntur.*
3 *Canonici regulares debent in claustro manere,& inuigilare.*
4 *Monachus non potest habere proprium,& quicquid quærit,monasterio acquirit,sicut seruus domino.*
5 *Successio ab intestato reseruatur monacho,non tamen sibi quærit, sed monasterio.*
6 *Monachi coertio primo spectat ad Abbatem : & eius negligentiam supplere potest episcopus.*
7 *Monachus compelli potest ad resignandum pecuniam,quam quæsiuit:quæ in vtilitatem monasterij expendetur.*
8 *Suspendere episcopum ab officio,& beneficio potest inferior a Papa: non tamen deponere.*
9 *Monachus,cum licentia Abbatis potest esse in seruitio Principis, vel episcopi : imo episcopus potest inuito Abbate monachum ad suum seruitiū trahere,si sibi fuerit expediens.*
10 *Correctio monachi,ad quem spectat.*
11 *Monachus non potest ciuiliter conueniri.*
12 *Monachus existens in studio cum licentia Abbatis,si contraxit mutuum moderatum pro suis necessitatibus,poterit ipse monachus conueniri nomine monasterij coram rectore vniuersitatis, vel etiam coram ordinario loci.*
13 *Electus in Abbatem,an habeat ex ipsa electione iurisdictionem.*
14 *Negligentia Abbatis,vel prioris,an sufficiat , vt Archiepiscopus possit supplere,& an interuenire debeat negligentia Episcopi.*
15 *Abbas si sub se habeat clericos seculares, vel monachos in alijs monasterijs, vel diœcesibus: an poterit causas talium audire,& finire.*

1 QVanto. †Ordinarius [a] supplet negli
a gentiam Abbatis non reuo
cantis monachum vagabūdum ad clau-
strum.h.d. ¶Et primo ponitur narratio:
Secundo prouisio,& mandatum.ibi mā
damus.¶In tex.ibi: canonici scilicet re-
gulares.¶Item ibi,alij regulares,puta fratres.j.de restit.
spol.causam.¶In tex.ibi, & suorum prælatorum.habēt
aliqui in litera quorumcunque, & tunc intellige.s. Ab-
batum,vel priorum , seu aliorum prælatorū regulariū ,
qa non oēs religiosi habent Abbates:sed interdum ha-
bent priores.facit quod habetur de elec.indēnitatibus.
lib.vj.non autem intelligas, etiam episcoporum , quia
de illis non loquitur in text. secundum Abbatis consi-
lium.ista est litera communis.alij.tamen habent secun-
dum Archiepiscopi consilium,& erat in registro secun-
dum Inno.& tunc dic, vt ex speciali prouidentia fuit id
concessum Archiepiscopo , si regulariter seruari debet
litera,q̄ communiter hic habetur.¶No.j.ꝙ multæ sunt
species regularium. Nam quidam sunt monachi regu-
2 lares,quidam etiam fratres:vt tetigi super tex. ¶†No.ꝙ
statutum in monachis videtur comprehēdere etiam ca
nonicos regulares:de quo dicēdum,vt in c.quod dei ti-
3 morem..j.de statu mona. ¶†No.ꝙ regulares debent in
claustro manere , & inuigilare circa diuina officia,non
autem inde discedere.vnde dicit cauēdum,sicut piscis,
sine aqua esse non potest,sic nec regularis sine claustro,
4 si vult vitam spiritualem habere.xvj.q.j.placuit.¶†No.
ꝙ pecunia congregata de prioratibus, vel obedientijs ,
non debet pertinere ad monachum: sed potius ad mo-
nasterium.nam monachus non potest habere propriū
xij.quæstio.j.nolo.& c.non dicatis.vnde quicquid quæ-
rit monachus,quærit monasterio, sicut seruus domino.
xviij.q.j.c.j.& j.de priuileg.cum olim propter.& ibi per
Inno.& facit, quod habetur.C.de Epis.& cleri.in l.deo
5 nobis.vbi patet,ꝙ † etiam seruatur monacho successio
ab intestato,tamen non quæret sibi:sed monasterio, vt
illis succedat quibus succederet existens extra mona-
sterium ,tamen tunc non quærit sibi,sed monasterio.de
6 quo etiā in c.in præsentia.j.de probat.¶No.ꝙ †coertio
monachi primo loco spectat ad Abbatē.& ad hoc alle-
gatur.de quo in glo.pe.¶No.ꝙ negligentia Abbatis cir
7 ca monachos. supplere potest episcopus.¶† No.ꝙ pôt
compelli clericus ad dimittendam,& resignandam pe-
cuniam,quam quæsiuit,quia nō potest habere propriū
vt prędixi. ¶Not. ꝙ talis pecunia debet in vtilitatē do-
mus hoc est monasterij expēdi.¶Not.cōtra monachos
discurrentes per curias principum . & hodie contra ta-
les sine licentia prælati discurrētes taliter est prouisum
per cle.ne in agro.§. qa vero.de sta.mona. & cōtra mo-
nachos apostatas fugitiuos est prouisum per quandam
extrauagantē Benedicti.q̄ incipit , pastor bonus.¶No.
vlti.qualiter possint compelli regulares negligentes:qa
per suspensionem officij,& beneficij: vt hic tangitur in
fi.vnde aduerte,quia hoc potest referri ad monachos: &
tunc satis potest procedere , quod dicit de suspensione
officij, quia posset suspendi ab officio diuino.Sed quod
dicit de beneficio non videtur tūc posse procedere , qa
monachus claustralis non videtur habere beneficium.
vnde quid tunc operetur suspensio a beneficio in mo-
nacho

a Ordinarius.Super hoc c. si q̄rit, cui correctio monachorū . primo loco spectat ad Abbatē vide hic di stin.d. Hē. Bohych.in princ.capituli.

nacho recurrēdū ad ea q̄ no.Inn.j.de ſim.dilectus.Scd̄o
quia operatur ꝙ non habet vocem in capitulo , & ꝙ nō
debet vocari ad communes tractatus : & ꝙ etiam non
habebit portionem ſuam in communi refectorio:ſed in
ergaſtulo,hoc eſt in camerula ſua, poteſt etiam intelli-
gi , vt hæc pœna referatur ad prælatos regulares negli-
gentes : & tunc litera planè procedit.¶ Item poteſt re-
ferri ad epiſcopum , ſi dicamus ꝙ etiā epiſcopus debet
eſſe negligens,antequam Archiepiſcopus ſe intromit-
tat,quod etiam ſequitur In no.hic.vt.j.tangetur poſt gl.
8 & tunc habes hic text. notabilem , ꝙ etiam † inferior a
Papa poteſt epiſcopum ſuſpendere ab officio , & bene-
ficio.nam ſecundū hoc poterit Archiepiſcopus in caſu
iſto ſecundum iſtum intellectum,non poſſet tamen eū
deponere,vel degradare, quia hoc non poteſt fieri, niſi
a Papa : vel de eius ſpeciali mandato.j.de cle.non reſi.
ex tue.com ibi no.& facit,quod habetur de iudi.c.j.cū
ibi no.¶ In gl.ij.ibi:caperentur.i.moleſtarentur , ſeu.i.
detinerentur. per ſeculares propter malam adminiſtra-
9 tionem.¶ † In ea.glo. in fi.hodie contra monachos trā-
ſeuntes per curiam principum ſeclarium eſt prouiſum
per cle.ne in agro.de ſta.regula.cum licentia autem ſui
Abbatis poſſet eē in ſeruitio Principis, vel epiſcopi.per
ea quæ habentur in d.cle.ne in agro.§.quia vero. a cō-
trario ſenſu de ſtatu mona. & per ea quæ habentur in
c.cum paſtoris.ij.q.vij.vbi etiam glo.dicit, ꝙ Epiſcopus
inuito Abbate poterit trahere monachū ad ſuum ſer-
uitium,ſi ſibi fuerit expediens.de quo, vt ibi,dicit tamē
Hoſtin. ꝙ periculoſum eſt,ꝙ ſint in curijs principū etiā
cum licentia Abbatis propter proprium , quod conanī
acquirere.de quo remittit ad ſummam.de maio.& obe.
10 §.ſed quid.ver.ſed Epiſcopus. & ſequen.¶ † In gloſ.pe.
circa fi.ibi : præſidentibus capitulis. Sed certe illa capi-
tula fiunt de triennio in triennium. & ideo interim eſt
videndum ad quem ſpectet coertio monachi. Potes cō-
cludere,ꝙ aut conſuetudo,vel priuilegium aliquid di-
ſponit de iuriſdictione talium prælatorum inferiorum
& tunc illud eſt ſeruandum per iura alleg. in gloſſ.¶ Si
aūt nihil diſponit:& tūc aut agitur de correctione fiēda
ſm regulā,& tunc primo loco ſpectat ad Abbatē. nā in
talibus fiendis magis dēt obedire Abbati,quā Epō.viij.
diſt.cōtra mores.xj.q.iij.qui reſiſtit.cum ibi no. & ideo
poterit eum corrigere Abbas . & tandem ſi ſit rebellis
poterit eum expellere de monaſterio ſecundum regulā
ne inficiat alios. facit.j.de ſtatu.mo.ea quæ . & eīn ſin-
gulis.nā ex quō ſuperior ipſum approbauit in prælatū
videtur ſibi conceſſiſſe , vt exequatur omnia,quæ in re-
gula continentur.facit,quod habetur In ca.ij.& c.Ioan-
nes. & c.fi.j.de reg.facit etiam in ar. quod habetur.ſ.de
offi.dele.præterea.& c.ex literis . & ſi Abbas ad hoc nō
ſufficeret , poſſet implorare auxiliū Epiſcopi per hiſne
rex.& per id, quod habetur.ſ.eo.c.j. Aut agitur de corre
ctione monachi fienda in forma,& figura iudicij.& tūc
aut quærit de cā ciuili,aut de cā criminali,ſi de cā ciuili
11 fruſtra quæri videtur regulariter , quia † monachus nō
poteſt ciuiliter conueniri cum non habeat proprium.
xij.q.j.nolo.& c.non dicatis.& j. de ſtatu mo.cū ad mo-
naſterium. circa fi.poteſt tamen interdum eſſe caſus in
quo de hoc poteſt tractari, vt ſi haberet adminiſtrationē
aliquā cui eſſet pꝑoſitus , & tūc poterit ꝯueniri coram
Abbate.ꝑ id,quod.ſ.eo.c.cū ab eccleſiarū.ſ.de iudi. cū
12 deputatis. ¶ † Item in alio caſu poteſt de hoc quæri , vt
ſi ſit in ſtudio cum licentia Abbatis : nam ſi contraxit
mutuum moderatum propter neceſſiates ſuas, poterit
monachus conueniri nomine monaſterij coram recto-
re vniuerſitatis, vel etiam coram ordinario loci.per id,
quod habetur in l. ſi longius.§.j.cum ibi no.per glo.ff.
de iudi.& ij.q.vij.in ca. cum paſtoris.& hoc propter ab-
ſentiā Abbatis.& quia , ex quō de licentia Abbatis eſt

Electus in Abbatem cui ex ipſa electione habeat iuriſdictionē & eſt quæſtio extra glo.

Quæſtio bōa extra glo

Quæſtio extra gloſ.

in ſtudio videtur ſibi conceſſa licentia , ꝙ poſſit contra-
here mutuum pro ſua neceſsitate.ar.eorum quæ haben
tur.ff.de procu. in l.ad rem mobilem. & l.ad legatum.
etiā per id , quod legit , & not.in l.ſed & Iul.§.qd̄ dicit.
ff.ad mace.vbi etiam tangitur de filiofa.minore exiſten
te in ſtudio cum licentia patris.& etiam in d.l.ſi lōgius.
§.ſi filius.Si autem eſſet in ſtudio ſine licentia Abbatis,
tunc ſi contraxerit mutuum,tunc non obligabit mona
ſterium,& imputet ſibi qui tunc ſecum cōtrahit.ſecus,
quando eſt in ſtudio cum licentia Abbatis:vt ſ.dixi:quia
tunc bene obligat monaſterium ſumendo mutuū tem
perate pro ſua neceſſitate, tn̄ in eo caſu Abbas nō eſſet
iudex:quia non poteſt eſſe ſimul iudex,& reus ſm Inn.
Sed poterit conueniri Abbas coram ordinario loci pro
tali mutuo. Idem ipſe monachus dum eſt in ſtudio co-
rā rectore,vel coram ipſo ordinario loci, vt ſuperius di-
xi. ſtatuta tamen vniuerſitatis quandoque diſponunt ,
quod ſolum coram rectore conueniatur . & hæc proce-
dunt vbi quæritur de cauſa ciuili. Si autem quæritur de
cauſa criminali : tunc ſi eſt cauſa criminalis grauis ſpe-
ctat iuriſdictio ad Epiſcopum.facit,quod habetur xc.di
ſtin.ſi quis monachus.non autem ad Abbatem.quia ip
ſe nō poteſt tales cauſas tractare.xviij.q.ij. monaſteriū.
Si autem ſint cauſæ criminales leues, tunc quō ad illas
poterit Abbas monachum corrigere, qn̄ eſt confirma-
tus,vel quando loco confirmationis habet benedictio-
nem: an autem non habet iuriſdictionem quandam ad
potentiam corrigēdi:vide per id quod habetur ſ.de ele.
tranſmiſſam.& c.venerabilem. & de ſup.neg. præla.c.j.
per Io. And.¶ † Extra gloſ.tangit hic Ioā. An.electus in 13
Abbatem a collegio, vel ab vniuerſitate monachorum
ex ipſa electione habeat iuriſdictionem.Inno.dicit: qd̄
ſic.tamen poteſtatem excōmunicandi,& exercendi cē-
ſuram eccleſiaſticam non habebit ante confirmationē :
quia illa a cōfirmatione recipit: quia excommunicatio
eſt ꝓpriè mucro,ſeu gladius Epiſcopalis.xxiiij.q.iij.cor
ripiantur.& xvj.q.ij.c.viſis.& ideo concludit , ꝙ ab vni-
uerſitate habebit ſolum iuriſdictionem iudicandi. & for
te mulctam modicam indicendi.facit quod habetur ſu-
pra de offi.deleg.de cauſis.per Ioan.And.fatetur tn̄ , qd̄
hodie ex conſuetudine eſt,quod plus iuriſdictionis ha-
bent in non arduis ab ipſo collegio.Hoſtien. vero dicit
quod ex electione ſola nullam habent iuriſdictionem :
ex quō expectat confirmatio. & ideo non poterit iuriſ-
dictionem exercere donec ſit confirmatus, vel a iure ap
probatus:vt contingit in c.nihil eſt.ſupra de ele. poſt cō
firmationem bene poterit exercere.ſupra de ele. tranſ-
miſſa,& c.qualiter,& c.noſti.& ideo per confirmationē
videtur poteſtatem recipere potes dicere : vt hic tangit
domi. Anto.quod ſi electus expectat cōfirmationem ſu
perioris : vt contingit regulariter in electis in prælatos
eccleſiaſticos.tunc procedit dictum Hoſti.Secus ſi non
expectat,vt cōtingit in electo ab vniuerſitate ſeculari
de iudi.c.fi.& in l.fi.C.de iuriſdi.om.iudi. quod intelli-
ge,vt dixi in c.ab eccleſiarum.ſupra eod.do.tamen Flo.
dicebat, quod nec ab vniuerſitate,nec a confirmatione
dicitur recipere immediatè , ſed a legis diſpoſitione , &
demum poſt confirmationem, quando confirmatio re
quiritur.facit quod dixi in c.cum ab eccleſiarum. ¶ Se-
cundo quæritur quid ſi duo regulares habeant duas ad-
miniſtrationes inuicem præmutauerint de ꝯſenſu Ab-
batum,& vnus eorum recipit in ſe onus ſoluendi debi-
ta ſuæ prioris adminiſtrationis de conſenſu Abbatis, an
illud fieri potuerit videtur,quod non: ſed ꝙ potius inci
dit in conſtitutionem.c.ſi quorundam. infra de ſol. Sed
contrarium tenet Ioan. And.per iſtum tex. quia ſufficit
ꝙ pecunia congregata de obediētia conuertatur in vti-
litatem monaſterij de conſenſu Abbatis:vt hic patet.&
ideo res vnius adminiſtrationis poterūt conuerti in vti-
litatem

stitatem monasterij.de consensu Abbatis. nam satis tūc intelligitur fieri vtilitas monasterij, ex quò prouidetur
14 in membris. ¶ † Tertio tangit hic Ioan. An. an sufficiat negligentia Abbatis, vel prioris, vt possit Archiepiscopus supplere, quidam quod sic: vnde exponunt text. hic circa fi. dum dicit si prælati eorum, &c. i. Abbates, vel priores. Alij vero requirunt, quod etiā interueniat negligentia Episcopi. & sic sub verbo prælati cōprehendūtur etiam Episcopi. sed & hanc secundam tenet Inn. dicens vtriusque requiri negligētiā, & ambos modos, cum ambo habeant iurisdictionem, & poterit talis ordo saluari, quia Archiepiscopus primo monebit Abbatem, quod reuocet monachum vagabūdū cū proprio, quod tenet. & si fuerit Abbas negligēs monebit secūdo loco diœcesanum, vt suppleat Abbatis negligentiā. de censibus. Romana. §. sanè. in vj. & si etiā fuerit negligens sic monebit tertio loco monachum, quod redeat ad claustrum, & per primū se purget in manibus Abbatis. & si eū negliget ipsum compellet per suspensionem, quæ quid operetur in monacho dixi superius. & similiter etiam per suspensionem posset compellere Abbatem, vel diœcesanum: vt hic colligi potest. Sed secundum intellectum tē̄ tetigi in notabilibus. & prædicta vera i nō notorijs, sed in notorijs sublato tali circuitu posset archiepūs statim corrigere. de censibus. Romana. §. notoria. li. vj. dictū tamen est secundum Host. quod etiam in notorijs fiat monitio. ar. c. seq. & in occultis est etiam necessarium, vt appareat de negligentia prælatorū, quod poterit apparere ex lapsu termini assignati. facit, quod habetur. s. e c. proxi. dicit tamen, quod nō est magna vis: an monitio fiat primo loco prælatus: an vero monacho. & sic residet Ioā. And. & do. Anto. & adde, quod ex ordine huius literę videtur, quod primo loco monēdus sit monachus, & demū prælatus: & ipsis negligentibus potest Archiepiscopus exequi per
15 suspensionem de qua. j ¶ Vltimo quærit Io. And. qd † si Abbas habeat sub se clericos seculares, vel monachos in alijs monasterijs, vel in alijs diœcesibus, an poterit causas talium audire, & finire. & concludit, quod sic cū habeat iurisdictionem ordinariam. s. eo. c. cum ab ecclesiarum. fatetur tamen, quod actor non compellitur eos conuenire coram Abbate: imo potest illos cōuenire coram Episcopo, vel alijs ordinarijs non obstan. exceptione, si forte dicatur eos prius fore conueniendos coram Abbate: quia electio est actoris coram quo conueniat. facit, quod habet. ff. de eo, quod certo loco. l. ij. §. Sceuola. vbi dicit quod coram alijs inferioribus prælatis habentibus iurisdictionem sub Episcopo. de quibus in d. c. cum ab ecclesiarum. ¶ Intellige tamen in quantum dixi. s. quod Abbas potest cognoscere de causis sibi subditorū alterius diœcesis: dum tamen cognoscat in loco suæ Abbatiæ. nam in alio loco non posset sedere pro tribunali, nisi eū cōsensu Episcopi in cuius diœcesi est prioratus per id, quod dictum fuit. s. eo. j. in c. nouit. & quod habetur in c. ij. de vsu pal. & j. eo. vt litigantes. cū ibi no. in vj. nisi ex priuilegio, vel consuetudine præscripta aliud plus posset. ar. j. de foro compe. cum contingat. & de exces. præla. de quo hic latius per Io. And.

S V M M A R I V M.

1 *Regula generalis iustè, & ciuiliter viuendi. Non facias alijs, &c.*
2 *Excommunicatus in vna ecclesia habetur pro excōicato quò ad alias, & ab omnibus vitari debet.*
3 *Sententia afflictiua personæ, & trahens secum excommunicationem extendit vires suas extra limites sententiantis.*
4 *Sententia censuræ non suspenditur per appellationem. & nu. 9. & 11.*
5 *Archiepiscopus ratione administrationis est maior Episcopo: non ratione ordinis.*
6 *Absolutus, qui iurauit stare mandato excōicatoris si id non facit nō reincidit ipso iure in excommunicationem.*
7 *Iuramentum factum coram iudice videtur habere executionem paratā & etiam promissio.*
8 *Pœnæ iuris canonici sunt multiplices.*
9 *Sententia lata super furto habet secum executionem paratam quò ad infamiam.*
10 *Sententia censuræ nō transit in rem iudicatā quominus possit ab eis peti absolutio post decem dies. secus tamē quò ad hoc, vt ab eis possit post decem dies.*
11 *A sententia censuræ appellari non potest post decem dies, nisi detur nouū grauamen.*
12 *Excommunicatus, an, & quando debeat in iudicio audiri.*
13 *Archiepiscopus aditus per viam querela super excommunicatione lata per suffraganeum contra subditum suum debet de necessitate excommunicatum remittere ad excommunicatorem, vt eum absoluat, & ipso negligēte poterit eū absoluere. secus si per viam appellationis adeatur: quia tunc solum ex vrbanitate remittere tenetur.*
14 *Itineris arreptio, an habeat vim appellationis.*
15 *Pro sententia præsumitur, vbi contra eam de iniustitia obijcitur, nisi aliud doceatur: sed si obijciatur contra sententiam ratione processus oportet, quod processus probetur.*
16 *Archiepiscopus non est ordinarius subditi Episcopi: & ideo si Episcopus petat ab Archiepiscopo subditum suum distringi ad mandata sua seruādum Archiepiscopus non debet se intromittere.*

a AD reprimendam. a Excommunicat' ab vno Episcopo est ab alio euitandus: & Archiepiscopus per querelam aditus nō absoluit nisi primo remittat. h. d. ¶ Et primo præmittit generale exordium. Secundo ex illo infert mandatum respiciens Archiepiscopū, & suffraganeos Tertio aliud mandatum respiciens tantum ipsum Archiepiscopum. secūda ibi: ideo. tertia ibi. tu vero. ¶ Not. j. finem pœnæ a iure statute. nā finis est, vt omnes malitiæ reprimantur. facit, quod habetur s. in
1 procemio huius lib. ¶ † Item no. regulam generalem iuste, & ciuiliter viuendi videlicet, vt quis circa alium illud operetur, quod vellet in se operari ab alio. facit. j. di.
2 humanum genus. ¶ † Item not. quod excommunicatus in vna ecclesia etiam quò ad alias habetur pro excommunicato. & sic ab omnibus est vitandus. facit iij. q. v. quisquis. cum ibi no. & ratio etiam est, quia vna sola est vniuersalis ecclesia: vt habetur etiam in symbolo. xxiiij. q. j. loquitur. nec ob. quod habetur in c. placuit. xviij. di. & viij. distin. c. si quis. quia ibi non loquitur in excommunicato. sed in eo, qui erat priuatus a communi tractatu fiendo per alios Episcopos. vt no. per gl. in d. c. pla-
3 cuit. ¶ † Item no. quod sententia afflictiua personę, & trahēs secum excommunicationem extendit vires suas in personas etiam extra limites sententiantes: vnde sequitur personam, sicut lepra leprosum quocumque vadat. facit, quod no. per glo. in l. ex ea. ff. de pœ. ¶ Itē no. quod vnus iudex debet mandare executionem, & facere obseruari sententiā alterius iudicis. de quo. s. e. c. & in l. a diuo
4 Pio. §. j. ff. de re iud. vbi plenè per Bar. ¶ † Item no. quod sententia censuræ non suspenditur per appellationem. de quo. j. de appel. pastoralis. ¶ Item no. quod si adeatur superior per querelam super iniusta excōmunicatione lata per ipsum nō videtur esse iudex immediate. & ideo tenetur prius ad excōmunicatorem remittere de quo tāgetur super gl. in verbo conquestus. & habetur infra de senten. excommuni. per tuas. & c. sacro. & eodem titu.
5 venerabilibus. in vj. ¶ † Item nota. quod ratione ordinis archiepiscopus nō est superior epō, licèt sit maior rōno administrationis. de quo per glo. in procemio. vj. ¶ Itē no. quod vbi Archiepiscopus est aditus per viam querelę super iniusta excommunicatione suffraganei: sed suffraganeus facta remissione non vult absoluere: tunc eū idem Archiepiscopus absoluet recepta tamen prius iuratoria cautione secūdum formam ecclesiæ. ¶ Et no. quod nisi postea

¶ Ad reprimēdām. Super materia huius c. recurre ad d. Fely. hic. qui multa in vnū recollegit quæ ab alijs fuere omissa. & si quæras infra quod tēpus excommunicatus per diœcesanū potest appellare ad metropolitanum. & verum metropolitan' huiusmodi possit absoluere excommunicatum a diœcesano Vide d. d. Hē. Boyc. in cap. per tuas. infra de senten. excom.

postea appareat excommunicationem fore iniustā dēt
præcipere absoluto suo debito iuramenti, quod satisfa
ciat excommunicanti, & sic no.ꝙ pro iustitia excōmu-
nicationis videtur præsumendum cum de opposito ap-
pareat.facit infra de sen.excommuni.sacro. de quo tan-
6 getur super gl.fi.¶†Item not.quod licèt ille qui fuit ab-
solutus iurauit stare mandato excommunicatoris:tamē
si id non facit ipso iure non reincidit in excommunica-
tionem,licèt possit reduci. hodie tamē in certis casibus
ipso iure reincidit.de quibus in c.cos qui.de senten.ex-
communi.in vj.¶ Item no.quod iuramentum videt̄ es-
se de forma absolutionis.de quo per Ioan.And.j.de sen
ten.excomuni.cum desideres.¶ Item not. vnam pra-
cticam retractandi sententias, quę non transeunt in rē
iudicatā videlicet, vt petatur retractari per viam quære
læ.facit infra.de senten.excommuni.sacro.& eo.titu.ve
7 nerabilibus.in vj.¶†Vltimo no.quod iuramentum præ
stitum coram iudice, & eadem ratione promissio facta
coram eo,videtur habere paratam executionem facta li
quidatione eius,quod continetur in eis. de quo in c. si
quando.s̄.de offi.dele.& l.per tale pactum §.qui prouo-
cauit.ff.de pac.& per Bar.in l.in rubri.ff.iudi.solu. ¶ In
glo.j.ibi bene facere cogitur.& ratio est, quia aliàs quis
non mereretur bene agendo:vt habetur in c. ad fidem,
hic allegato.causatiuè tamen alienatur quis ad benefa-
ciendum videlicet,sub spe præmiorum.facit,quod not.
infra eodem in c.irrefragabili.in glo.fin.in fi.& l.j.ff. de
8 inst.& iure.¶†In glo.ij.ibi: ad falsariorum. loquitur ibi
in clerico falsante literas Papæ.¶ In ea.gl.ibi.l.di.si Eps
ibi loquitur in clerico faciente falsum instrumentum
vel ferente falsum testimonium.¶†In eadem glo.ibi: si
quis viduam.loquitur ibi:in clerico cōtrahente cum vi
dua,& in homicida. Et interdum dispēsatur quò ad be
neficium.Sed de rigore debet deponi ab officio,& bene
ficio.¶ In ead.gl.ibi:si mala fama.loquitur in clerico in
famato de malo crimine:ex quò alij scandalizantur.nā
tunc potest suspendi ab officio, & etiā beneficio donec
se purgauerit.In ea.glo.ibi nullus in hoc c.& seq. loqui
tur de notorio concubinatu. In ea.gl.ibi: quis amodo
loquitur in clerico, qui in sacris mulierem duxit. & ad-
de etiam,quod habetur in cle.eos,qui.de consangui.&
affi.In eadem glos.ibi:presbyter loquitur in presbytero
infamato,qui de æquitate ad tempus remouetur ab of-
ficio,licèt de rigore veniet deponendus: vt ibi nota. In
ead.gl.ibi:placuit.loquitur in clerico, qui deseruit pro-
prium Episcopum sine licentia.In ea.gl.ibi presbyterū.
loquitur in presbytero, qui non legalibus nuptijs deti-
netur,& loquitur de æquitate. nā de rigore veniret de-
ponendus ab officio,& beneficio:vt no.glo.in c.si quis.
lxxxj.dist.In eadem glos.ibi si quis de ordine.loquit.ca.
in eo,qui malitiose sine licentia transiuit ad secundam
ecclesiam.In ead.glo.ibi cum in electis.loquitur in sciē
ter eligente indignum.In ea.glo.ibi:ante omnia.hoc c.
& seq.loquuntur de clerico ebrioso.In ea.gl.in fi.loquū
tur iura hic vltimo allegata de priuatione a communi
tractatu.de quo pér gl.in c.placuit.hic allega.& de ma-
teria per Hostien.in sum.de pen.in §.quot sunt species.
& in cle.cupientes.in gl. quæ incipit no.nouam. de pe.
9 ¶†In gl.non suspenditur ibi quia sententia illa secum
trahit executionem,hæc ratio non est bona, quia sentē
tia lata super furto trahit secum executionem quò ad
infamiam.l.non potest.ff. de fur. & tamē suspendit̄ quò
ad appellationem:ideo quæ sit ratio, quod sententia cē
sure non suspendatur per appellationem.dic,vt no.per
gloss. & doct.j.de appel.pastoralis.§.j.& ibi dictum fuit.
10 ¶†In ea.glo.in fi.no.bene ex glos. quod licèt sententiæ
censure,nō transeant in rem iudicatam quominus pos-
sit peti absolutio ab eis, etiam post decem dies: tamen
bene transeunt in rem iudicatam quò ad hoc,vt ab illis
appellari non possit post decem dies.nam regula est,q̄
eo casu,quo licitum est appellari:appellari dēt infra de-
cem dies.j.de re iudi. quod ad consultationem. quæ re-
gula non reperitur intitulata etiam in sententijs censu-
re.& ideo, etiam in illis seruari debet.& si appelletur in
fra decem dies:tunc licet appellatio, non operetur quo
ad effectum suspensum:quia non expedit ex quo sentē
tia de se non transit in rem iudicatam.& sic ex hoc natu-
ra sacris est suspensa,tamen operatur quò ad officiū de-
uoluēdi negotium ad superiorem si fiat infra decē dies:
vt est dictum.nam si postea fieret non deuoluit negotiū
ad superiorem, etiam in sententijs censure sicut,nec in
alijs,& pro hoc etiam videt̄ posse inferri,quod si bis ap-
pellatum fuit,non poterit appellari.per id, quod habet̄
in l.vna.C.ne liceat tertio prouo.canonizata.ij.q. vi. si quis
in quacunque.& sic potest intelligi,quod no.gl.in c. fra
ternitatis.in verbo.fornicare.j.de frigi. & Archi.xxx. q.
ij.locaueris. licet autem post decem dies non possit ap-
pellari a sententijs censure:tamen per viam querelæ po
test quis,etiam post decem dies conqueri de iniusta ex-
communicatione,vt hic tetigit gl.facit,quod hī j.de ap
pel.concertationi.lib.vj.¶ In gl.an aliqua sit differen-
tia inter viam appellationis,& viam q̄relæ. tangit̄ cū gl.
11 sequenti.¶†Item inquātū dixi, quod a sn̄ia censure nō
possit appellari post decem dies.hoc intellige verū, nisi
detur nouū grauamen,videlicet dicebat hic Abb.qđ li-
cet post decē dies non appellet̄ si tn̄ Eps q excōicauit te
qrat,vt iniustā excōicationē reuocet ēt post decē dies,
si non reuocat ab isto grauamine poterit appellar ꝙ est
not. & facit ad hoc, quod habet̄.c.dilectus.s̄.de rescrip.
12 & quod habetur,& no.j.de restit.spo.ex parte.¶ In gl.
conquestus.ibi: vt in d.decre.quasi velit glo.ꝙ licet re-
gulariter non debeat excōmunicatus in iudicio audiri,
facit, quod habetur.j.de iudi.intelleximus.tamē illud
fallit,quando vult esse in iudicio pro causa excōmuni-
cationis per viam appellationis, vel etiam per viā que-
relæ.facit, quod habetur in c.j.de rescrip.in vj.¶ Itē fal-
lit,quando conuenitur:vt patet ex his quæ habentur in
d.c.intelleximus. & ēt in alijs causis, quādo appellauit,
potest esse in iudicio:vt patet in c.significauerunt.cum
13 ibi not.j.de exceptio. ¶† In ea.gloss.ibi: per tuas.quasi
velit gl.ꝙ vbi aditur Archiepiscopus per viam querelæ
super excōicatione lata per suffraganeum contra sub-
ditum suum, tūc debet de necessitate remittere excō-
municatum ad ipsum excōmunicatorem vtrum absol-
uat: & ipso negligente poterit eum absoluere : sed vbi
per viam appellationis aditur Archiepiscopus:tunc so-
lum ex vrbanitate tenetur remittere: nō autem ex ne-
cessitate : vt in c. per tuas. hic allegato præcedens autē
dictum probatur in text.isto. ¶ Sed aduerte, quia licet
varie loquantur hic Inno.& Hosti. tamen potes dicere
ꝙ vbi aditur per viam appellationis procedit glo. attē-
de tamen, ꝙ non debebit absoluere si fuit excōmuni-
catus pro notoria offensa.per id, quod habet̄ in d.c.per
tuas.& eo.tit.solet,lib.vj.¶ Sed vbi non est notoria po-
test absoluere recepta prius cautione de parendo man-
datis ecclesiæ, licet potuisset etiā remittere ad excō-
municatorem,si voluisset: facta autem excommunica-
tione per ipsum Episcopum non debuit aliquid præci-
pere ipsi absoluto,nisi prius constet sibi an iuste.vel in-
iuste fuerit excommunicatus.per id, quod hic dicitur
in fi.¶ Si autem Archiepiscopus fuerit aditus per viam
querelæ, tunc si notorium est excommunicationē esse
iniustam potest absoluere, nec tenetur ad excommuni
catorem remittere si non vult.j. de appel.solicitudinē.
¶ Si autem excōmunicatio nō sit notoriè iniusta:& tūc
aut iudex excommunicauit ad partis instantiam, tunc
non potest absoluere,debet enim remittere ad excom-
municatorem:vt hic probatur,& j.de sen.excommun.

venerabilibus.in vj.& hoc,quando conqueritur de ex-
cõicatione. ad fi.vt absoluatur. ¶ Si autem cõqueratur
ad fi.vt Episcopus qui ipsum excommunicauit puniatũ,
vel vt sibi satisfaciat de interesse, & tũc potest Aricbie-
piscopus cognoscere, cũ sit iudex suorum suffraganeo-
rum.j.eo.c.pastoralis. ¶ Si autẽ conqueretur de iniusta
excommunicatione ad finem: vt pars ad cuius instãtiã
fuit lata satisfaciat sibi de interesse: & tunc non potest
se intromittere Archiepiscopus:q̃a de causis inter sub-
ditos suffraganei non se intromittit regulariter.j.e.c.pa
storalis.& hoc satis ẽt ꝓbat̃ in d.c.venerabilib⁹. ¶ Si aũt
fuit lata excommunicatio per officium ex officio pro-
cedente non ad partis instantiam:& tunc si excõmuni-
catus cõqueritur de excõmunicatione Metropolitano
ad fi.vt Episcopus sibi condemnetur ad interesse. facit
j.de sent.excommuni. sacro.tunc clarum, ꝙ potest co-
gnoscere Archiepiscopus: ꝑ id quod superius est dictũ.
¶ Si aũt ad finẽ:vt absoluat, tũc dic ꝙ p̃t absoluere rece-
pta prius cautione iuratoria de parendo mãdatis eccle-
siæ:nec tenẽ tunc de necessitate prius remittere ad ex-
communicatorem.Sed solũ ex vrbanitate:per id,quod
habetur in d.c.venerabilibus. & sic debet limitari iste
tex.per ea quæ habentur in c. venerabilibus.nam in-
quãtum hic innuit remissionẽ fiendã de necessitate, q̃n
per viam querelę aditur Archiep̃s, & quando quis fuit
excõmunicatus ad partis instantiam,& non ex officio:
& quando excommunicatio non est notoriè iniusta.
& per hoc sint declarata, quæ tangit hic do.Anto.licèt
multa inordinata hẽant eius scripta. ¶ Et aduerte, ꝙ eo
casu quo Archiepiscopus põt absoluere facta absolu-
tione poterit cognoscere de causa excõmunicationis,
quia ex quò ad ipsum deuoluitur potestas absoluẽdi, ꝑ
consequens etiam deuoluitur potestas faciendi omnia
ei connexa:& sic cognoscẽdi an iustè, vel iniustè fuerit
excommunicatus.facit, quod habetur in c.ex literis.de
offi.deleg.Idẽ videtur dicendũ de legato cui cõmissum
est,vt absoluat excomunicatos cum clausula,vt audiat,
& diffiniat iĩ quod fuerit quæstionis.facit,quod habetur.
s̃.de off.dele.cum cõtingat.ideo tamen si dicta clausula
nõ fuerit apposita: sed simpliciter fuerit cõmissum, vt
absoluat, ꝙ poterit cognoscere an iusta, vel iniusta fue-
rit tunc excõmunicatio,non poterit tamen cognoscere
in casu principali ex quò,nõ est apposita dicta clausula.
de quo plenè consueuit dici in c. ab excõmunicato. s̃.
de rescrip.& s̃.ti.ij.c. prudentiam.§.vj.& prædicta vera,
nisi committatur executio tãquam nudũ ministerium:
quia tũc nihil haberet cognoscere inde delegatus.s̃.de
14 offi.delega.c.fi. ¶ †In ea.gl.in fi.& sic vult glo.ꝙ hodie
itineris arreptio indistinctè nõ habeat vim appellatio-
nis,siue fiat post sñiam latã,siue fiat ante sñiam post iu-
dicium ceptum,siue ante iudiciũ inceptũ. per c. cordi.
alleg.in glo.quod est c.j.de app.in vj.quia tunc videtur
esse eadem ratio,quæ est, quando appellatur per sentẽ-
tiam, vel etiam ante sententiam post iudiciũ inceptũ.
s.quia non seruatur forma,quæ seruari debet in appella
tione extraiudiciali, cũ in illa sit tradita forma.de qua i
glo.no.tamen glos.quæ videtur velle ꝙ secundum hæc
tempora, sicut itineris arreptio facta ad appellãdũ saltẽ
ante iudicium inceptum habeat vim appellationis, ita
itineris arreptio facta ad metropolitanum. de quo dic,
vt dictum fuit in c.dilecti.j.de app.in vj.videtur velle,ꝙ
hodie itineris arreptio possit habere vim appellationis.
de quo plenè dixi in c.vt debitus.j.de appel.& tene mẽ
ti,quod illa glo.videtur huic glos.contrariari. sed potes
eas concordare per ea, quæ dixi in c.vt debitus. ¶ Item
aduerte, quia potes aliter respondere ad contrarium gl.
quia potest dici,quod si arripitur iter post decẽ dies:tũc
itineris arreptio nõ habet vim appellationis: quia sicut
non posset expressè appellari,ita etiam non inducitur:
15 tunc tacita appellatio per itineris arreptionẽ. ¶ †In glo.
fina.ibi:& ita stabitur sententię &c.& sic vult glo.quod
vbi obijcitur contra sententiam de iniustitia, præsumi-
tur pro sententia nisi aliud doceat. Sed vbi obijcitur de
processu:& tũc non pręsumatur nisi quatenus appareat
ex actis. ¶ Inn.vero in c.bonæ.el.j.supra de elect. & etiã
in c.quoniam contra falsam.dicit: quòd aut a sententia
fuit appellatum. & tunc non præsumitur pro sententia
tam respectu iustitiæ,quam processus.& sic intelligatur
c.quoniam.& facit,quod habetur in tex.& glo. in l.he-
rennius.§.caia.vbi glo.notabilis.ff.de euic. Aut non est
appellatum,& tunc præsumitur pro sententia tam ratio
ne iustitiæ, q̃ ratione processus.Et hoc intelligit ꝓcede
re ẽt in sententijs censuræ,qđ tene menti.de quo ẽt cõ-
sueuit dici in d. c.qm̃.& s̃.de tenun.in pręsentia. ¶ In ea
dem gl.ibi:s̃m distinctionem &c.quia si fuit excõicatus
ꝓ manifesta offensa,nõ absoluatur,nisi prius satisfaciat
aliàs debet absolui recepta cautione idonea de parẽdo
16 mandatis ecclesiæ. ¶ †Extra gl.tãgit hic Io.An. ꝙ si Epi
scopus petat ꝑ Archiep̃m suum subditum distringi ad
mandata sua seruãdum:an debebit se intromittere. Ar-
chi.dicit, ꝙ non.quia non est ordinarius ipsius subditi:
nisi in casibus expressis in iure.de quibus in ca.pastora-
lis.sed hoc casu debebat ire ad arbitros ꝑ ca.si clericus.
x.q.j.& sic residet do. Ant. Sed potes dicere, ꝙ hoc verũ
quando esset dubium:an mandatum esset iustũ, vel nõ.
¶ Si autem certum tunc videtur,ꝙ Archiepiscopus de-
beat iuuare iurisdictionem ipsius Archi.per id quod ha
betur in capitu.j.supra eodem. in princ.huius capituli.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictionem dare possunt canon priuilegium sedis apostolicé: & anti-*
qua consuetudo.
2 *Primatis potestas, quò ad subditos archiepiscoporum commensuratur po*
testati archiepiscopi, quo ad subditos suffraganeorum suorum.
3 *Patriarcha, an, & quando cognoscat de causis suorum Archiepiscopo-*
rum.
4 *Concilium prouinciale, an possit archiepiscopus facere sine primate, vel*
patriarcha.
5 *Patriarcharum nomine, qui intelligantur, & qui nomine primatum.*
6 *Tempus non inducit obligationem personalem: sed præscriptione legitima*
interueniente quæritur iurisdictio.
7 *Tempus inducit præscriptionem, ex qua ius acquiritur, & inducit etiam*
quandoque præsumptionem iuris.
8 *Priuilegium, an in dubio præsumatur personale, vel reale.*

QVo simul. Patriarcha non cogno-
scit de causis Episcopo-
rum subiectorũ suorum vel archiepisco-
rum suorum,nisi ex priuilegio,vel ex cõ
suetudine præscripta, vel appellationis
remedio.h.d. Et in prima decisa cõsulta-
tio. In sc̃da responsio.ibi consultation:in qua ponit re-
gulam,& casus exceptos, ex q̃bus infert ad causam q̃s-
1 tum in speciali.ibi quandiu. ¶ † Not.j.tria quę possũt
dare iurisdictionem, videlicet canon,priuilegium sedis
aplicę,& antiqua consuetudo. ¶ Et ex hoc,etiam not.ꝙ
vbi per viam iuris consuetudinis,vel priuilegij detur iu
risditio, illa est ordinaria.de quo.s̃.cod.cũ ab ecclesiarũ.
¶ Itẽ no.alia videtur esse dignitas primatię, alia patriar
chatus.de quo tangetur cum glo.ij.inter illas tamẽ quò
ad id,quod dicitur in litera non est differentia,sed pari-
2 ficatur:vt ex litera patet. ¶ †Item not.quod potestas pri
matiæ,vel primatis quò ad subditos archiepiscoporum
commensuratur potestati Archiepiscopi, quo ad subdi
3 tos suorum suffraganeorum. ¶ †Nota tres casus de qui-
bus cognoscit Patriarcha de causis suorum Archiepi-
scoporum.s.quãdo vult cognoscere per viã appellatio-
nis, vel quando habet ex priuilegio Apostolico super
hoc po-

hoc potestatem, vel ex consuetudine legitimè præscri-
pta.¶ Et ex hoc, etiam potes notare practicam forman-
di exceptionem: quia potest obijci, quod nō habet eius
iurisdictionem ex eo, quia non est de sua diœcesi, sed
sui suffraganei, nec est aliquis de casibus in quibus po
test cognoscere. ¶ Item not.ſm vnū intellectum, quod
vbi subditi grauantur, potest superior agere ratione in-
teresse quasi intersit sua eius subditos non grauari: de
quo per Inno.j.de appel.dilectis. & p glos.j.de priuil.vt
apostolicę. li.vj. ¶ Item potes notare ſm alium intelle-
ctū.q vbi detrahitur iurisdictioni superioris potest age-
re,& suam ꝓsequi iniuriam: vt hic colligitur ſm alium
4 intellectum.¶†An autem Archiepiscopus sine prima-
te, vel patriarcha posset facere concilium prouinciale
5 dic, q sic: vt voluit glo.in c.j.xviij.distin. ¶†In glo.ij.in
fi.potes dicere q nomine patriarcharum intelliguntur
propriè, & in dubio quatuor principales patriarchæ.de
quibus hr in tex.in c.antiqua.j.de priuil. sed noīe pri-
matum intelliguntur patriarchæ, vt Bituricen. Acqui-
lien. Graden.vt voluit gl.in c.j.xxj.di.vel in c. perlectis.
xxv.dis.& facit, quod no.glo.in c.ij.& quod ibi no.etiā
per Arch.lxxxix.dist.& facit iste text.coniuncta hac gl.
q si in libello dicatur conuenio titium, vel marcum, q
procedat libellus si forte ille qui cōuenitur sub vtroq;
nomine nuncupetur, & constat de quo quis loquatur.
6 facit, quod habetur.c.ex parte.s.de rescrip.¶†In gloss.
consuetudo.in fi.vel dic secundum Hosti. q tēpus non
inducit obligationem personalē.l.obligationum ferè.
§. palàm.ff.de act. & obli.l.& certis annis.C.de pac.sed
bene quæritur iurisdictio interueniente legitima præ-
scriptione: vt hic patet.& j.de foro cōpe. cum cōtingat.
7 & ix.q.iij.conquestus.& l.j.C.de malefi.¶†Item indu-
cit præscriptionem ex qua ius acquiritur.j.de præscrip.
per totum. ¶ Item quandoque inducit præsumptionē
iuris, & de iure, vt in l.cum de in rem verso.ff.de vsu.&
ibi plene de materia. & per gl.& Bar.& ex.l.si ex certis
8 annis.& per Ioan.And.j. de censi.peruenit. ¶†In gloss.
priuilegia.in fi. & an in dubio censeri debet priuilegiū
esse personale: an vero reale.dic, vt legit, & not.in c.cū
venissent.j.de instit.& de materia in regula.priuilegiū.
de reg.iur.in vj.& per Bar.in l.quia psonalis.ff.solu.ma.

SVMMARIVM.

1 *Consecrationem suffraganei delegare potest Archiepiscopus impeditus.*
2 *Delegari possunt ea, quæ sunt ordinis Episcopalis.*
3 *Consecratio facta a non catholico non prodest quò ad executionem.*
4 *Potestas consecrandi non potest committi nisi ei, qui aliàs ius habet potestatem consecrandi.*
5 *Commissio in his quæ non transferuntur a committente fieri non potest, nisi alias potestatem habēti: secus in his quæ a committente transferri possunt.*
6 *Delegari possunt secundum canones ea, quæ sunt meri, vel misti imperij, etiam si [illegible] causæ criminales, [illegible] secundum leges.*
7 *Meri imperij [illegible] quæ dicantur, & quæ misti, & quę de simplici iurisdictione.*
8 *Industria pe[illegible] electa videtur ex [illegible] negotij.*
Subd[illegible] causa criminali delega[illegible] a Principe.
9 *In cau[illegible] sanguinis adesse non debet episcopus: ideo potest eam alteri committere.*
10 *Causæ criminales, an secundum canones possint delegari.*
11 *Caractere conferre possunt excommunicati schismatici, & heretici.*

a Archiepiscopus. hoc etiam mō summat hic d. Fely. & d. Abb.

b Subdelegari. Vide hic per d. Fely. in j. col. ver. dū firmat hic Abb.

1 Vod sedem. †Archiepiscopus[a]
2 impeditus cōsecra
tionem suffraganei committere potest.
hoc dicit. & est communis diuisio, con-
sultatio, & responsio. secunda ibi: consul
2 tationi. ¶† Not.1.q ea quæ sunt ordinis
episcopalis, tanquam meri imperij non videntur dele-
gari posse, nisi ab impedito. Hostien. tamen etiam fuit
de mente glo.dicit hoc verum de honestate, sed de iu-
re etiam non impeditus, potest alteri committere, quia
a iure habet potestatem committendi, & sic committe
re poterit etiam non impeditus. per id quod habetur.s.
de offi.del.pastoralis. an autem possit committere alte-
ri episcopo sibi non subiecto.dic q sic, per id quod ha-
betur infra de conse.eccle.vel alta. in c.aqua.s.de elec.
suffraganeis.licèt honestius sit, q potius cōmittat suf-
fraganeo: vbi patet in text. ibi alicui coepiscoporū tuo-
3 rum &c.secundum Host.¶†Item no.q cōsecratio facta
a non catholico nō prodest, quò ad executionem. facit
q legitur,& no.viij.q.j.in summa.& infra de schism.c.j.
¶ Item no. q Papa videtur posse priuare quem potesta-
te consecrandi.de quo dicendum, vt habetur in c.quan
4 to.cum ibi no.s.de consue.¶†Item potes no.q potestas
consecrandi non potest cōmitti, nisi ei qui aliàs ibi ha-
bet potestatem consecrandi: vt hic colligi potest ex ver-
bo episcoporum.de quo in c.aqua.de conse.ec.vel alta.
etiam tangitur hic in gl.¶ Item not.q subtractus a gra-
tia Papæ videtur priuari omni potestate aliquid exercē
di de iure communi, & de omni alia potestate consecu
tiua ad illum.¶ In gloss.j.ibi: licet in hoc grauetur: quia
maior honor esset sibi si ab archiepiscopo consecrare-
tur, & nō haberet necesse postea eum aliter visitare. Et
no.bene, q gl.hic videtur velle, q si archiepiscopus cō-
mittit consecrationem, alteri etiam nō impeditus, q te-
neat commissio, licèt aliqualiter in hoc videatur graua-
ri ipse consecratus.de quo dixi in notabilibus. ¶ In ea.
gl.ibi, etiam dicūtur committi. Not.bene, q vbi ille cui
fit commissio habet potestatem circa id, quod commit-
titur quantum ad habitum, nō quātum ad exercitium,
tunc propriè non dicitur fieri commissio, sed dari man-
5 datum, seu licentia de faciendo. No.etiam ex gloss.† in
his quæ non trāsferuntur a cōmittente ꝯmissio fieri nō
potest, nisi aliàs potestatem habenti. secus in his q trās-
ferri possunt a cōmittente: vt sunt illa q sunt iurisdictio
nis: ea vero q sunt ordinis nō possunt cōmitti, nisi aliàs
6 habētī ptātem quantū ad habitū.¶†In ea.gl.in fin.not.
ex gl.q ea q sunt misti inperij delegantur ſm canones.
sed ſm leges nō nisi in casu absentiæ, idem voluit Inn.
in c.venerabilis.s.de offi. dele. vbi dicit, q ſm canones
ea q sunt meri, & misti imperij possunt delegari. idem
videtur velle glo.xcv.di.peruenit.vbi dicit, q nihil ha-
bēt Epi, vel Archiepi, q delegari nō possint, nisi pal[illegible]
de quo ad ea.ad hoc.s.de vsu pal.ꝯtrom videtur voluis-
se Spe.in ti.j.§.excepit. ver.itē, q est delegatus in causa
criminali, cōiter canones tenent hanc gl.videlicèt, q
ſm cano.etiā ea q sunt meri, vel misti imperij posse de-
legare, etiam si essent causæ criminales, licet secus sit se
7 cundum leges.¶†Quæ autem dicant esse de mero im-
perio, & quæ de misto, & quæ de simplici iurisdictione
tangetur per gl.& legi.in l.imperium. ff. de iurisdi.om.
iudi.vbi etiam plenè per Bart.& tangetur in Spe.de iu-
risdi.om.iudi.§.j.ver.not.& ver.ad huius autem intelli-
gentiam.& ver.ſm cano.do.Anto.hic dicit, q quædam
sunt, quæ dicuntur meri imperij: hoc est supremi, quia
reseruata sunt soli Papæ, & illa trāseunt in alium si hoc
velit expresse.s.ti.j. q ad translationem a delegato autē
b Papæ in casu prædi[illegible]o dicit, q nō possunt subdelegari b
8 quia † ex qualitate negotij videtur electa ind[illegible]a al-
leg. q habetur in c. fi.s.de offi.delega.tamen tunc adde-
re potes, an quando princeps delegat causam crim[illegible]a-
lem: an poterit tunc subdelegari. nam de hoc fuerunt
opinio.de quibus in l.j.C.qui pro sua iu.vbi gl.& Bart.
vidētur tenere, quod sic: quia talis causa: tunc exiuerit
prohibitionem iuris ar.l.pater.§.quindecim.de lega.iij.
licèt alij.contra.de quo dicendum, vt in d.l.j.& sic vide-
tur eadem ratione idem dicendum, quando Papa alterā

committit

committit aliquid de sibi reseruatis. ¶ Quædam autem sunt meri imperij sumēdo pro illis quæ sunt annexa ordini Eṗalia: & tunc talia, nisi aliàs potestatē habēti non possunt delegari: vt in c.aqua.de cōse.ecc.& si delegentur aliàs habenti potestatem, dicitur potius excitari potestas eius cui committitur, quàm delegari. facit, quod no. Spe.in prædicto ti.de iurisdi.om.iud.ver.secundum canones. & seq. ¶ Quædam aūt sunt meri imperij ex eo, quia sunt causæ, quæ expediuntur iudicis officio ad finem publicę vtilitatis, quia sunt causæ criminales: tūc secundum leges non possunt delegari, nisi in casu ab-
9 sentiæ, sed ſm canones secus. ¶ † Facit quod no.Ioan.in c.bis quibus.xxiij.q.viij.vbi dicit, ꝙ quia Eṗs non potest adesse, seu interesse in causa sanguinis.j.ne cle.vel mo.in c.sniam. Ideo si habeat temporalem iurisditionē in loco, licèt sit præsens, tamen non intelligitur impeditus: ideo potest alteri committere. Facit, qđ legitur, & notatur in c.clericis.j.ne cleri. vel mo.libr.vj. Quædam autē sunt misti imperij, vt illa, quæ expediuntur iudicis officio ad finem priuatę vtilitatis, vt est actus missionis in possessionem interponere autoritatem super transactione alimentorū, vel super alienatione rerum minorum, vel dare tutorem: & tunc talia ſm leges non delegantur.l.iubere cauere.ff.de iur.om.iudi.tñ secus est secūdum canones: vt voluit Inno.in d.c.venerabili. Quædā aūt sunt simplicis iuris, vt illa, quę expediunt̄ officio iudicis deseruientia actioni propositæ ad finē priuatæ vtilitatis: & tunc talia ſm vtrunque ius possunt delegari. ¶ Et no.ꝙ licèt gloss.& Legistæ varient in declarando q̄ dicātur esse de mero imperio, q̄ de misto, & q̄ de simplici iurisditione. tñ Moder.Legistæ maximè Gul.de Cu. & Bar.tenēt theoricā, quā.s̄.posui. licèt etiam faciant aliquas subdiuisiones in qualibet specie, ꝙ ad præsens nō
a ꝓsequor. sed plenè ꝓsequitur Bar.in d.l.imperiū.[a] Spe. etiam in præalleg. non perfectè hoc declaratur. Sed secu
10 tus fuit opi.gloss.& antiquorum. ¶ † Et ex prædictis habes, ꝙ causæ criminales, etiam graues ſm canones pñt delegari: & istud tenetur cōiter ꝑ canonistas, tamen vt aliàs tetigi in cle.j.de offic.deleg.videtur, ꝙ de iure possit teneri contrarium, præterq̄ in tribus casibus. Primus est, qñ delegatur ꝑ Papam. & sic loquitur.c.illud.alleg. in gloss.& similiter.c.sicut. qđ glo.allega. ¶ Item fallit, quando veniret imponenda pœna sanguinis: quia tunc Eṗs habens temporalē iurisditionē in loco potest delegare. vt in c.fi.ne cle.vel mo.in vj.per rationem, quam superius tetigi. ¶ Item fallit, qñ cōmittit vicario suo, vt in c.penul.de offi.vica.in vj. nam aliqua possunt cōmitti vicario, quæ alijs non possunt. facit, quod habetur in c.constitutus.de conces.præbeo. ¶ Et ex ṗdictis non videtur benè posse iure probari, ꝙ causæ criminales possint de iure canonico delegari: tñ vt dixi glos.cōiter videntur sentire contrariū, & illas etiam sequunt̄ docto. cano. & sequitur etiam hic do. Anto. & ideo ita in pra-
11 ctica seruatur. ¶ † In glo.fi.in fi.ibi: non cōferunt iurisditionē. An autē excōicatus schismaticus, vel hæreticus conferat characterē ordinis, plenè legit̄, & no.ix.q.j.in summa. & per Inno.j.de schisma.in c.j.& communiter tenet̄, quod sic: de quo dicendū, vt in locis pręallegatis.

SVMMARIVM.

1 *Committere potest Archiepiscopus causam ad se delatam per appellationem subdito, vel subditis suffraganei: eos tamen ad suscipiendum compellere non potest.*
2 *Iurisditionem voluntariam habet Archiepiscopus in suffraganeos subiectos, quatenus exercetur in volentem, nō autem habet cōtentiosam quę in inuitum exercetur.*
3 *Delegatio est actus voluntariæ iurisditionis. & nu. 5.*
4 *Iurisditio in his quæ sunt voluntariæ iurisditionis prorogatur absque consensu sui iudicis.*
5 *Legitimare non potest Imperator subditum etiam volentem de terris ecclesię sine consensu Romani Pontificis.*
6 *Delegare potest Archiepiscopus causam appellationis: nec cogitur de illo per se cognoscere.*
7 *Vinco te, si vinco vincentem te quomodo intelligatur.*
8 *Iurisditio Papæ per inferiorem ordinarium pręueniri potest.*
9 *Iurisditionem vniuersalem habet Archiepiscopus in tota prouincia: non tamen distributiuè in quemlibet de prouincia.*
10 *Archiepiscopus est iudex in causa, in qua clericus allegat Episcopum suū, & contra.*
11 *Arch episcopus supplet negligentiam Episcopi, vbi agitur de executione vltimæ voluntatis.*
12 *Archiepiscopus habet iurisditionem Archiepiscopalem in tota prouincia: & ideo potest eam visitare: non tamen habet iurisdictionem Eṗalē.*
13 *Iurisditionem vniuersalem habet Episcopus in sua diœcesi.*

b PAstoralis. Archiepiscopatus [b] † cau
1 sam ad se per appellationem delatā subdito suffraganei committere pōt, sed illum ad suscipiendum compellere nō potest. h.d. vsq; ad.§.præterea. ¶ Et primo ponitur quæstio. Secundo solutio. Secunda ibi: ad quod. ¶ In tex.ibi: officij.& j̄.deciditur exordium 3 quod fortè erat simile ei, quod habetur in cle.pastoralis. de re iud. ¶ In tex.ibi: animaduertere.i.punire, seu sententiam pœnalem in eam proferre. vel expone.i.excōicare. & sic exponatur animaduertere.i. ab anima humana gratiam aduertere per excommunicationem. xj.q. iij.nemo. & sic videtur anima mortificari, quia aduerti-
2 tur gratia ei quæ est vita animarum. ¶ † Nota ex text. tres regulas. Prima est, quòd Archiepiscopus in subiectos suffraganeos habet iurisditionem volūtariā quatenus exercetur in volentem. Secūda regula est, quòd Archiepiscopus regulariter non habet iurisditionem contentiosam, quę exercetur in inuitum in subiectos suffraganeos. Fallit in casu appellationis, & in alijs casibus de quibus tangetur in glo.in verbo: exceptis. Tertia regula est, quòd Archiepiscopus regulariter est iudex suffraganeorum, & etiam quò ad iurisditionem contentiosam, quando contra illos agitur ex prima regula patet inferri posse, ꝙ Archieṗs subiecti suffraganei potest cau
3 sam delegare † quia delegatio est actus voluntariæ iurisditionis. ideo potest exerceri in non subiectum volētem. nam, ex quò vult surgit, quędam tacita prorogatio, & quod delegare sit voluntariæ iurisditionis. satis patet ex his, quæ habentur in l.fina.ff.de officio præfecti vrb.
4 & in c.nouit.s̄.tit.j. ¶ † Et ex prædictis etiam no.ꝙ in his quæ sunt voluntariæ iurisditionis prorogetur iurisditio absq; consensu sui iudicis; quod videtur esse verum in his, quę sunt iurisditionis, seu in his quæ sunt ordinis.
5 vt in c.cū nullus. de tempo.ordi.in vj. ¶ † Item secus in his quæ sunt supremæ potestatis, & iurisditionis. vnde secundum cōem opin. non potest legitimare imperator etiam volentē subditum de terris ecclesiæ sine cōsensu Romani Pontificis. de quo dicendū, vt in c.per venerabilem. qui filij sint legi. ¶ Item nota, quod ille qui habet potestatem non ꝑ hoc habet potestatē coercendi, quod videtur esse contra ea, quæ habentur in c.ex literis.& c. pastoralis.in prin.de offi.deleg. Sed dic, ꝙ cōtrarium ꝓcedit in eo, qui habet potestatem in eū cui delegatur: vt quia est delegatus, vel legatus Papæ. sed hic loquitur in eo qui habet potestatem in eum cui delegat: & tunc nō est bona consequentia, ergo, & compellere, cum delegare sit voluntariæ iurisdictionis, vt dictum est.s̄. sed compellere est contentiosę iurisditionis inter quæ est differētia. vt patet ex his, quę habentur in l.ij.& l.obseruare.§.
6 fi.de offic.procō.& leg. ¶ † Item not.ꝙ Archieṗus potest delegare causam appellationis, nec cogitur illam per se cognoscere, quod videtur contra ea, quæ habentur in auth.ad hæc.& in corpore, vnde sumitur. C.de iud. Sed dic, quod illud non ꝓcedit ſm leges, sed sc̄dm canones.

a L.imperium. vbi vide late per Alexā de Imol.in l.c.sua quā protrahit, per viii. vel ix.col.

b Archiepiscopus. Idē sūmat hic. domi. Feli. post Abb. & si quæris, an Episcopus possit cognoscere ꝑ modum querelæ de causis subditorum prælatorum sibi subiectorū. vide hic dicti. per d. Hen. nov.ī prin.c.cōiū cta hac di. & de his q̄ dñr hic per do. Fel. habebis plenè materiā huius. c. si diligenter inspicias.

vt legitur,& not.ſ.de offic.deleg.ſuper quæſtionū.§.in-
7 tentiones.& ibi no.in gl.¶†Item no.ꝙ hic fallit regula,
ſi vinco vincentem te fortius vinco te.de qua in l.acceſ-
ſionibus.ff.de diuer.& tempo.præſcri.& de conceſ.præ-
ben.in c.autoritate.li.vj.nam Archiepiſcopus habet iu
riſditionē in Epm̄: quia Eps̄ vincit ſubditū ſuum,& in
eū exercet iuriſditionē contentioſam : & in hoc nō po-
teſt facere Archieps̄,ſed ratio fallentię eſt,qa nō eſt ea-
dē ratio.nā Eps̄ eſt ſubiectus Archiepō:ſed nō ſubditus
ſuffraganei.facit,qđ no.ī d.c.autoritate. & in auth.licèt.
C.de na.li.¶Itē not.ꝙ licèt cā differat per appellationē
ad Archiepm̄:in ꝓ hoc nō hēt iuriſdictionē,niſi in par-
tes,& inter quas vertit q̄ſtio:non aūt in aliū de diœceſi
ſuffraganeorum. ¶In quo aūt loco poſſit cognoſcere de
eā talis app.dic,vt hr̄.in c.vt litigātes.j.eo.in vj.¶In gl.j.
in fin.primā opi.videtur tenere Bartol.Brix.in c.capite.
l.diſt. & illam etiam tenet hic Hoſtien. niſi de ſpāli pri-
uilegio,vel cōſuetudine aliud appareat. & iſtud etiā vr̄
hic ſequi Io.An.vnde cōcludit,ꝙ de iure cōi,quò ad iu-
riſditionē Epi,& p̄latorū ſibi ſubditorum reſpectu ſub-
8 ditorū ipſis prælatis locus erit præuentioni: † qa etiā iu
riſditio Papę per inferiorem ordinariam poteſt p̄ueniri.
j.de appel.vt debitus. cū ibi no.ergo,& eadē rōne,& iu
riſditio Epi per ſuū inferiorē poterit p̄ueniri: vn ſi alter
eorū p̄uenit ſnīæ,ſiue ſit Eps̄, ſiue ſit inferior prælatus,
nō poterit alter ſe intromittere.facit,qđ hr̄.j.de fo.cōp.
ꝓpoſuiſti.& ſ.eo.cū ab eccleſiarū, & fiet p̄uētio ꝑ cita-
tionē,ꝑ id,qđ hr̄.in d.c.ꝓpoſuiſti.& d.c.vt debitus.& ſi
ambo ꝯcurrerēt p̄fertur Eps̄ rōne maioritatis in decre.
& ſi ad ſedē.de præbē.in vj.& xj.q.iij.q reſiſtit. ¶ Et in-
tellige,ꝙ ſi inferior prælatus pręuenit Epm̄ non poterit
ſe Eps̄ intromittere,quò ad cognitionē illius cauſæ.Po-
terit tamen ſi inferior prælatus excōicauerit ſubditum
præuenire Epiſcopum in abſoluendo , licèt iniuſtè fa-
ciat abſoluere ſine cōſcientia inferioris prælati, vt dictū
fuit.ſ.e.tit.c.cū ab eccleſiarū.¶In glo.j.in fi.ſuper ea,&
prædicta vera,niſi ſpeciale priuilegium,vel conſuetudo
aliud inducat : quia tūc illud ſeruari deberet. per id,qđ
habeť in c.cū contingat.j. de foro comp. & j.e.c.irrefra
gabili.§.exceſſus.& in c.fi.ſ.de offi.archi.xj.q.de perſo-
na. vbi tangit, an poteſt Eps̄ reuocare inferiorem ordi.
vt de cauſa non cognoſcat,poſtquam incepit.nam vide
tur,ꝙ non per p̄dicta , ex quò locus eſt præuentioni: &
hoc verū,niſi eēt oīno eadē iuriſdō cū iuriſdōne Epi,vt
eſt iuriſditio vicarij Epiſcopi.vt in c.ij.de cōſue.in vj.&
in c.Romana. in vj.nā tunc poteſt Eps̄ illum reuocare,
quando vult per. l.iudiciū ſoluitur. ff.de iudi. & ſic po-
teſt intelligi prima opi.quæ fortè hoc voluit ſentire , cū
allegauit prædictam.l.iudiciū ſoluitur. ſic etiam poteſt
reuocare, qn̄ vult iuriſditionē ſubdelegare . vt d.l.iudi-
ciū ſoluiť. Secus quando iuriſditio inferioris p̄lati non
eſt omnino eadē cū iuriſdōne Epi,vt cōtingit in iuriſdi
tione inferioris p̄lati plebani fortè , vel Abbatis.ſ.eod.
cū ab eccleſiarū. & c.quāto.differt tn̄ iuriſditio Epi etiā
quò ad ſubditos taliū prælatorū a iuriſditione Archiepi
ſcopi,quò ad ſubditos ſuffraganeorū : qa iuriſditio Epi
ſe habet,vt genus,& diſtribuitur ad quamlibet ſpeciem
ſubditorum ſuæ diœceſis, niſi aliud habeat priuilegiū,
vel ꝯſuetudo:ideo tūc locus eſt p̄uentioni cū iuriſditio
p̄latorū inferiorū nō ꝑ hoc iudicat exceptionem ſubdi
torū a iuriſditione Epiſcopi: ſed potius accumulet pote
ſtatē poteſtati . Secus eſt in iuriſditione Archiepiſcopi ,
quia ille habet iuriſditionem vniuerſalem in prouincia
quæ non diſtribuitur ad quemlibet de ipſa prouincia.
Vnde poteſtas Archiepiſcoporum nō accumulatur po-
teſtati Archiepi. Sed potius eximit ſubiectos ſuos a iu-
riſditione ipſius Archiepi. Et ideo tunc non eſt locus
præuentioni, nec habet iuriſditionem in ſubditos ſuo-
rum ſuffraganeorum, niſi in caſibus a iure expreſſis. &
c.de materia.in c.p̄ſona.xj.q.j.& q.iij.qui reſiſtit.& in p̄-
allegato.c.l.diſtin.c.peruenit. & in Spec.in tit.de appel.
§.de officio.ver.quid ſi iudex.ad id,qđ dixi de reuocatio
ne poteſtatis vicarij.facit,qđ hr̄ in c.clericos. & ibi not.
9 per Ioan.Andre.ſ.de offic.vica. ¶†In gloſſ.exceptis.ibi
nec ideo ſequitur,&c.quaſi velit gl.quod licèt Archiepi
ſcopus habeat iuriſdōnē vniuerſalē in tota ꝓuincia, ta-
mē illa nō diſtribuitur in quemlibet de ꝓuincia : & ſic
illa verba dū dicit, quòd Archiepiſcopus eſt ordinarius
totius prouinciæ ſumuntur collectiuè,& non diſtributi
10 uè. ¶In ead.ibi gloſſ.xij.diſtin. in c.illud. ¶†In eadem
gloſſ.ibi inter Epiſcopum, & clericum ſuū, vt quia cle
ricus accuſat Epiſcopum:& idem etiā econtra ſi Epiſco
pus accuſet clericum.ex quò cauſa eſt criminalis,vt ha
betur in c.j.vij.q.ij.allegata in gloſ.& facit qđ dicitur.j.
eo.c.irrefragabili.¶In ead.gloſſ.ibi,quando Epiſcopus
eſt negligens. Secus ſi eſſet excōicatus.vel propter deli
ctū ſuſpenſus,qa tūc nō intromittit ſe Archiepiſcopus.
11 in c.Romana.de ſupplen.negli.præla.in vj.¶†Et not.ꝙ
vbi agitur de executione vltimæ voluntatis ſupplet Ar-
chiepiſcopus negligentiam Epiſcopi. vt in auth.de ec-
cle.titu.§.ſi quis autem pro redemptione. & ſequen.col
la.ix.¶In eadem gloſſ.ibi:item cum euidens eſt,&c.&
idem dicendum in quocūque delicto notorio , quia eo
ipſo,quod notorius ſatis apparet de negligentia Epiſco
pi.j.de cenſi.c.Romana.§.ſanè.li.vj. ¶ Ideo tunc poteſt
ſe intromittere Archiepiſcopus . vt ibi,etiam per id,qđ
eſt dictum ſupra in gloſſ.quando Epiſcopus eſt negli-
gens . ¶In ead.gloſſ.in fin.Adde alios caſus ſecundum
docto.nam dat literas indulgentiarum per totā prouin-
ciam.j.de pœnis.c.noſtro.& eo.titul.c.Romana.libr.vj.
¶Item cum viſitat poteſt confeſſiones ſubditorum audi
re,& abſoluere . de cenſibus.c.fi.libr.vj.& ibi etiam ex-
preſſum eſt,quod negligente Epiſcopo poteſt Archiepi
ſcopus viſitare totā prouinciam ſeruata forma capituli
primi.de cenſi.in vj.¶Item poteſt ſe intromittere Archi
epiſcopus cum cauſa deferrur ad eum per conſultatio-
nē.xvij.diſtin.c.multis.¶Item in tangentibus totam ꝓ-
uinciam.infra de cōſti.ex frequentibus.& viij.q.iij. Ar-
chiepiſcopus.¶Item,quò ad congregationem prouin-
cialis concilij,& ea quæ aguntur. id eſt ſtatuūtur ibidē.
infra de pręben.graue.& de accuſa.ſicut olim.¶Item in
caſu.c.Romanā.de pęn.in vj.¶Itē in ratione priuilegij,
vel conſuetudinis.ſ.eo.in c.duo. & de foro compe. Ro-
mana.libr.vj. ¶Item ſi inter Epiſcopum , & capitulum
fiat permutatio ſuper aliquibus rebus mobilibus , cum
Epiſcopus non poſſit autorizare in facto proprio : & ad
hoc,quod legitur,& nota.in clemen.ſi vna. de rebus ec
cleſiæ non alienan.& in l.j.ff.de autoritate tutorū. ¶Itē
quando Epiſcopus recuſatur: nam poteſt etiam tūc in-
terdum ſe intromittere Archiepiſcopus.j. de appellat.
in c.cum ſpeciali.¶Et not.ex gloſſ.iij.opinio.in hac ma
12 teria.Innocen.verò hic dicebat,quod† Archiepiſcopus
habet iuriſditionem Archiepiſcopalem in tota prouin-
cia:ideo poteſt illam totam viſitare. vt dixit hic gl.in fi-
ne. Sed non habet iuriſditionem Epiſcopalem in tota
prouincia:ſed ſolum in ſua diœceſi. facit,quod habetur
in capit.j.xxj.diſtinc.Et quod habetur in clementi.fina.
de priuile.vnde non ſequitur ſecundum eum eſt iudex
totius prouinciæ:ergo eſt iudex cuiuſlibet de ꝓuincia:
quia Epiſcopus eſt ordinarius diœceſis . & tamen non
eſt iudex exemptorum . ¶Item licèt habeat Epiſcopus
iuriſditionem in ſubditos,non tamen habet in quemli-
bet ſuæ iuriſditionis.vt eſt videre in notario. qui ita re-
ctè viuit,quod nec conuenit aliquem, nec conuenitur,
nec correctione indiget xxij.diſt. in c. de Conſtantino-
poli.pauci tamen reperiuntur tales. ¶Et hæc opinio ſa
tis videtur procedere.tamen domi.Anto.per alia verba
dicit,quod Archieps̄ habet iuriſditionem vniuerſalem
in pro-

In prouincia: sed non distributiuam in quemlibet, nisi
13 in casibus expressis in iure. ¶ † Episcopus verò habet iurisdictionem vniuersalē in sua diœcesi distributiuā etiā in quēlibet de diœcesi, nisi consuetudo contrariū inducat. de quo tangitur super gl.j.& per hoc dicit, ꝙ excommunicatus ab Episcopo, non potest absoluere Archiepiscopus.ix.q.iij.nullus. nec potest etiā regulariter excōmunicare subditos suffraganei. vj.q.iij. si totus. & iij.q.vj.peregrina. Licèt secus sit in Epō quò ad subditos ꝑlatorum sibi subditorū, vt dictum fuit cum glo.j.& s̄.eod. c.cum ab ecclesiarum prælatis. quia quò ad illos non habet iurisditionē allegatā, nisi aliud habeat consuetudo. ¶ In gl.potestatē.in fi.& sic patet, ꝙ deuoluta est causa appellationis ad Archiepiscopum, quò ad hoc, vt possit cognoscere de causa ꝑ se, vel per alium inter personas, inter quas litigatur: sed non quò ad alias personas, & iō non potest compellere subditum suffraganei. Poterit tm̄ mandare suffraganeo, vt illū compellat ad suscipiendā delegationem: & si infra tempus congruum ad hoc assignatum, non fecerit: nec aliquam iustam causam prætēdat: videtur, quod tunc poterit cogere vtrunque. per id, quod habetur supra in c.quanto.& c.ad reprimēdam. & hoc etiam videtur de mente glo.

S V M M A R I V M.

1 *Excommunicatus propter contumaciam in non veniendo potest oblata satisdatione de parendo iuri purgare contumaciam: sed prius debet soluere expensas.*
2 *Delegatus in causa sibi specialiter commissa est maior quolibet ordinario: & de illa non potest se intromittere legatus, nec alter ordinarius, nec absoluere a sententijs per eum latis.*
3 *Successor delegati in onere, & honore potest facere, quod poterat prior delegatus.*
4 *Ordinarius, an, & quando possit absoluere a sententia delegati Papæ.*
5 *Præscriptio annalis qualiter per reum purgari possit.*
6 *Stipulari potest ordinarius alteri tanquam publica persona.*
7 *Possessio vera, an post lapsum anni transferatur per missionem in possessionem.*
8 *Decretum scdm, an requiratur ad hoc, vt quis efficiatur verus possessor.*
9 *Ad interrumpendam præscriptionem annalem cautio dari potest: non tamen ad finem aduocandi possessionem.*
10 *Annus, siue cursus anni requiritur ad hoc, vt quis cōstituatur verus possessor in reali, si missio fiat ante lit.contesta. secus si post.*
11 *Absoluere, non pōt ordinarius a sententia delegati Papæ præterquam in mortis articulo: secus in sententia censuræ lata per ius commune.*
12 *Infra annum audiri potest reus veniens pro recuperanda possessione: petens verò ab excommunicatione absolui potest post annum audiri.*
13 *Confiteri, an possit quis laico in casu necessitatis: si ei non sit copia sacerdotis.*
14 *Absolui, an possit a sñia excōicationis per delegatum Papæ lata mulier prægnans tempore partus tanquam sit in periculo mortis constituta.*
15 *Missus in possess. in reali post annum efficitur possessor.*
16 *Litis contesta. interrumpit, & perpetuat actiones vsque ad xl. annos.*
17 *Stipulari potest sacerdos alteri.*
18 *Dictio, quasi, quandoque importat veritatem.*

a Præterea. Mortuo [a] delegato Papæ, qui excommunicauit reū, vel actorem in possessionem induxit, si eius successor in delegatione succedit, reū absoluere, & possessionem restituere poterit: alis solus Papa restituet, & absoluet præterꝗ̄ in mortis articulo, ne tamen currat annalis pręscriptio reus corā ordinario, vel publicis personis de stando iuri præbeat cautionē. h.d. Et primo ponitur quæstio. Scd̄a solutio. Tertio consulit, & dat ꝓuisionem. Scd̄a ibi. ad quod. Tertia ibi: verūtamen. ¶ Nota duos modos puniendi cōtumaciā, videlicet, excōmunicando reum contumacem, vel mittendo actorē in possessionē. facit, qđ habet in c. qm̄. in fi.& c.tuæ j. vt lite.contesta. ¶ Item nota pro excommunicatione fiēda ab hoīe ꝑcedere debet ꝯtumacia. de
1 quo in c.de ꝑsbyterorum.xvij.q.iiij.& xj.q.iij. ¶ † Item no. ꝙ excōicatus ꝓpter contumaciā in nō veniendo videtur purgare contumaciam, & si sit manifesta oblata satisdatione de parendo iuri: debet tamen, quando est manifesta etiam prius satisfacere de expensis. j̄.de sen.
2 excō.venerabilibus.§.secus.li.vj. ¶ † Itē not. regulam, ꝙ delegatus in causa sibi specialiter commissa maior est quolibet ordinario: ideo nec legatus, nec alter ordinarius potest se de illa intromittere, nec absoluere a sentētijs per eum latis: nec etiam relaxare tenutam per eum
3 datam. facit. supra ritu.ij. insinuante. ¶ † Item nota, quod successor delegati in onere, & honore potest facere, quòd poterat prior delegatus: dicitur autem esse successor in onere, & honore, quando delegatio fuit facta sub nomine dignitatis. s̄.de offi.deleg. quoniam Abbas. ¶ Et nota, ꝙ esse delegatum est onus, & non honor tm̄. facit. l.munerū.§.mista.ff.de mune.& hono. ¶ Itē nota,
4 ꝙ † licèt regulariter ordinarius nō possit absoluere a sententia delegati Papæ. Fallit vbi imminet mortis periculum, ad idem, quod habetur.xvij.q.iiij.c.si quis suaden-
5 te. ¶ † Item no. practicā interrumpendi præscriptionem annalem ordinatam ad requisitionem veri possessoris, quia præstari debet cautio corā ordinario, seu ipsi ordinario, & si eius non hr̄ copia præstari debet corā publi-
6 cis, & honestis ꝑsonis. ¶ † Et ex ꝑdictis no. ꝙ ordinarius vt publica ꝑsona videt̄ posse alteri stipulari, & requirere. de quo in l.cum pro quo. ff.de in ius vocan. & facit, qđ habetur in l.j.ff.de iusti.& iur. & in c.q̄q̄.de vsur.in vj.& in l.iij.ff.rem pu.sal.fo.& in authen.generaliter.C. de Epis.& cle. ¶ Item, etiā no. ꝙ publicę, & honestę per-
7 sonæ aliquando surrogantur loco iudicis. ¶ † Item not. argu. pro, & contra, ꝙ per missionem in possessionē, an ꝑ lapsum anni trāsferatur possessio vera: nam, qđ transferetur faciunt illa verba ibi post annum verus efficitur possessor, qđ tunc, an transferat̄ faciunt illa verba ibi si post annum recuperare posset, &c. de quo in l.si quis emptionis circa fi. C.de pręscrip.xxx.anno.& j̄.vt lit.nō contesta. quoniam frequenter.§.in alijs. & §.quòd si su-
8 per. ¶ † Item no. ꝙ ad hoc, vt efficitur quis verus possessor non videtur necessarium secūdum decretū. de quo in d.§.ꝙ super.& §.fi.& c.cōtingit. de do. & cōtu.& tāgi-
9 tur hic per gl.in verbo possessor. ¶ † Itē not. ꝙ licèt corā personis hic descriptis possit præstari cautio ad finē interrumpendi præscriptionē annalē. nō tamen potest ꝑ-
10 stari ad finē tunc aduocandi possessionem. ¶ † Et adde, quòd cursus anni requiritur, vt quis constituatur verus possessor in reali, quando immissio est facta ante lit.contesta. Secus si facta sit post lit.conte. vel quasi, quia tunc statim efficitur possessor. vt legitur, & no. in d.§.qđ si super eo.& C.quomodo, & qn̄ iudex. in l.cōsentaneum.
11 ¶ † Item adde, quod licèt ordinarius nō posit absoluere a sententia delegati Papæ, nisi in mortis articulo, tamen a sententia censurę lata per ius cōe potest absoluere. j̄.de sen.excō.nuper. nisi absolutio sit expresse reser-
12 uata Papę, vt contingit in casu. c.si quis suadente. ¶ † Itē no. ꝙ licèt demum infra annum veniens reus ad finē recuperandę possessionis audiatur: tamen si velit absolui ab excommunicatione videtur quod audiatur etiā post annum, cū hic non ꝓhibeatur, quod potest procedere, quando excommunicatio fuisset lata ante diffinitionē. Secus si postea, quia tūc solum infra annum posset absoluere delegatus. secundum ea quæ no. s̄.de offi.dele.
13 in c.quærenti. ¶ † In.glos.in mortis. in fi. hæc vltima opinio est vera: quia in casu necessitatis, vbi quis non habet copiam sacerdotis potest cōfiteri laico: & sic absolutus est quantum ad Deum: ex quò non stat per eum quominus confiteatur sacerdoti: sed ex eo, quia nō poterat habere eius copiam. ipse autem laicus non habet potestatem absoluendi, quia nō habet potestatem cla-

a Mortuo. idem summant hūc §. Do. Fel. & do. Abb. Et vid hic do. Fely. prope prin. vbi ponit regulā quod excōmunicat⁹ ab homine non potest absolui ab excommunicante. & subiungit fallentias cum limitationibus quem omnino vide.

tium, quæ data fuit Petro, & successoribus: & sic etiam
alijs sacerdotibus, qui quãtum ad hoc sunt successores
Petri. sed non ipsi laici, vt est expressum de pœn. distin. j.
quem penitet. & distin. vj. qui vult. & hoc casu intelligi
debet illa autoritas Apostoli. Confitemini alterutrum
peccata vestra, quia locum habet, quando non habetur
copia sacerdotis. ¶ Item aduerte, quia gloss. tangit de
tribus, videlicet, de transeunte, seu intrante mare. ¶ Itẽ
de obsesso. ¶ Item de ingrediente bellum campestre.
quò ad primum concor. Hostien. cum gloss. quò ad se-
cundum dicit ponderandum medium obsessionis, &
qualitatis personæ, an scilicet, sit bellatrix. nam si lo-
cus obsessus expugnetur cum machinis, cõmune peri-
culum est omniũ obsessorum, cum lapis supra quem-
libet posset venire. Ideo tunc satis dicitur innuere
mortis periculum: & sic possit procedere gloss. Si au-
tem expugnatur cum balistis, vel alijs armis peri-
culosis. tunc, quò ad pugnatores dicetur satis innue-
re periculum: quia si expectaretur vulnus fortè daretur
mors cum vulnere: & fatuum est dicere secũdum Ho-
stien. quod post mortem ad medium recurratur. facit
quod nota. in l. j. C. vnde vi. vbi dicitur, quod quis se de-
fendendo non tenetur expectare primum actum; quò
ad alios non pugnantes nõ dicitur imminere tunc mor
tis periculum: ideo non possunt absolui. ¶ In eo autem
quod dicit gloss. de ingrediente bellum campestre. con
cor. Hostien. dummodo bellum sit iustum, & quod di-
ctum est etiam de obsessis procedit, quando iustè se de-
fendunt. Secus si iniustè: quia tunc cum sint in cõtinuo
peccato nõ poterunt absolui. j. de pœni. in c. quod qui-
dem. quod dicit Hostien. esse verum, nisi tales pęniteãt,
& non possint securè exire: quia tunc poterunt absolui,
ex quo imminet periculum, secũdum ea, quæ supra dixi.
duntamẽ taliter, quod nihil possit imputari. dicit etiam
Hostien. quòd in omnibus prædictis casibus si absolu-
tus euadat, vel eius hæres, si mortuus fuerit, debe-
bit ad excommunicatorem recurrere, & ei humiliter
14 obediri. infra de senten. excõ. c. de cætero. ¶ † Quid autẽ
de muliere prægnante, an possit absolui, tanquam sit
mortis periculo tempore partus, distinguenda est con-
ditio mulieris secũdum Hostien. quia si est incorpulenta,
& multos habuerit filios, & de facili consueuit parire
non est absoluenda, nisi aliud periculũ immineat. ¶ Si
autem aliàs non peperit, & multum timeat partum, &
fortè est debilis, vel aliàs cõsueuit esse in periculo mor-
tis in alio partu, poterit absolui. Subdit tamen, quod quia
experientia docet, vt etiam multis abũdantes in prole.
interdũ in partu cõtingit decedere, quod piũ esset dicere
simpliciter, ĩ partu mulieres absolui posse, quãdo imminet
partus: & maximè, quia si euadãt, reincidũt in excom-
municationẽ, nisi satisfaciant ad mandatum Papæ. secũdum
ea, quæ habentur j. de sen. excõ. eos qui. lib. vj. Et tene be-
nè menti istam glo. quia sæpe ad eam fit remissio, an quis
possit confiteri laico in casu necessitatis, vel ab illo ab-
15 solui. ¶ † In gl. possessor. ibi verus possessor post annum.
hic dic, quod missus in reali satis efficitur possessor: sed nõ
irreuocabiliter, quia reus infra annum veniens potest
recuperare: sed post annum non auditur reus volens re
cuperare possessionẽ. Ideo demum post annum dicitur
esse verus possessor ipse immissus: quando autem agi-
tur personali, clarum est quod non efficitur possessor,
nisi interueniat secundum decretum, vt ibi tangit glo.
¶ In glo. penul. ibi, quia sola lit. contest. &c. quasi velit,
quod licet lit. cõtesta. perpetuet actiones vsq; ad annos
xl. l. j. C. de annli excep. Et sic nõ solum interrumpit: sed
perpetuat, tamen alia interruptio nõ perpetuat: sed sim
pliciter interrumpit. Et sic ex tẽpore interruptionis ne
cessaria est noua præscriptio. ad quod facit, quod not. in l.
cum vero. alleg. in gl. Et sic secũdum hoc videretur, quod hic post
factam interruptionẽ de nouo inciperet præscriptio an-
nalis, sicut erat prima, cuius contrariũ vult gl. do. Anto.
hic concludit, quòd si ante cursum præscriptionis anna-
lis superuenit priuilegium, vel aliud faciens dormire pre-
scriptionem, tũc, cessante illa causa incipiet cursus, seu
currere illa præscriptio. j. de verborum signifi. c. dilecto.
¶ Si autem interueniet interruptio: tunc si interuenit per
oblationẽ, & cautionis præstationẽ: tunc, quia interrumpẽs
semper durat: & sic nõ est necessaria noua interruptio, quod
tunc, nõ curret ipsa pręscriptio annalis. ita intelligatur
gloss. ¶ Secus si tantum cautio fuisset oblata, & pars no
luisset tũc suscipere: quia videtur, quod tunc nouus annus
incipiat post interruptionem, & nisi iterato interrumpa
tur post talem, an efficeretur possessor, quod tene mẽti,
& per ea quæ tetigit glos. dicit hic Hosti. quòd cum citatio
perpetuet iurisdictionem, licèt nõ perpetuet actionem,
etiam de iure canonico eueniet mirabile, scilicet, quòd
durabit iurisdictio, & tamen extinguitur actio: sed tunc
iurisditio quò ad effectum erit inanis, si actio sit extin-
cta, & quod dixit glo. de præscrip. xl. ¶ Sed materia contra
procedet, quãdo quis vellet pręscribere contra ecclesiã. ¶ Si
autem contra laicũ, tũc etiam de iure canonico posset
procedere præscriptio. xl. annorũ. secũdum ea quę habentur in
c. de quarta. & c. illud. & ibi etiam dixi. j. de præscriptio.
¶ In ea. gl. ibi: vel debet habere conscientiã, &c. facit. l.
16 nemo. C. de acquiren. possess. ¶ † In ea. gl. ibi credo tñ, quod
si aliter, non habeat. alij dicunt, quod cum missus non fiat
verus possessor, ex quo facta fuit interruptio, nõ curret
præscriptio, etiam si per annum possideret. ¶ Vnde dicunt gl.
intelligendam, quando non fuit facta interruptio anna
lis: sed alij tenent cum gl. quia licèt, non fuerit factus ir-
reuocabilis possessor, ex quò interrupta fuit præscriptio,
tamen, ex quò verè possidet, vt superius dixi cum gl. in
verbo possessor. videtur, quod possit procedere præscriptio:
& plus videtur hic velle do. Flor. quod etiam si habeat con-
scientiam, quod res sit illius a quò petit: tamẽ possit præscri
bere, quia secũdum eum, quis non potest præscribere, quãdo
habet consciẽtiã rem esse alterius, quam eius, a quo ha
beat causam. Sed vbi habet conscientiam rem esse eius
a quo habet causam verè, vel interpretatiuè, vt est in ca
su isto. Facit, licèt ipse non alleget, quod habetur in l. si
ob causam. C. de euic. vbi factum iudicis reputatur fa-
ctum partis: tunc bene potest præscribere, & sic intelli-
gatur hic glo. tñ si ponderetur videtur velle, quod si habeat
conscientiã læsam, quia verè sciat rem esse rei: tunc non
possit præscribere. per hoc, quod habetur in c. fi. j. de pręę
script. & istud fortè verius per c. non tamen. & ibi nocе-
bit si non habeat talem consciẽtiã hoc solo, quod res dedu-
cta est in iudicio: quia deducta est per eum, qui putat se do-
minũ: & sic etiam præsumitur propter iuramentũ de cal. idẽ
tunc bene potest pręscribere. Nec ob. l. nemo. C. de acq.
pos. quia ibi loquitur respectu eius cõtra quem agitur,
quia contra illum pręsumptiuè inducitur mala fides: nõ
autem cõtra eum, qui rem in iudicium deducit. per hoc
quod habetur in l. non solum. ff. de regu. iur. vbi conte-
statio non debet nocere lit. contes. facit, quod dixi in c. si-
gnificauerunt. j. de resti. Et ad prædicta, etiam facit, quod ha
betur in tex. & glos. xvj q. iii. c. j. an tamen quò ad omni-
modam impediendam præscriptionem inducatur ma-
la fides contra eum, contra quem agitur. de quo tangit
gloss. in d. c. j. dicam in capitu. fin. j. de præscrip. adde his,
quæ dicta sunt, quòd satis videtur posse dici, quòd opin.
domi. Florenti. j. quando dicit, quòd præscribere potest
habens conscientiã rem esse illius, a quo habet causam
verè, vel interpretatiuè, procedat in casu. l. generaliter. ff.
de noxa. & quando est possessio serui alieni, qui damnũ
dedit ipsi damnum passo, cum ipse dominus teneatur,
vel seruum dare pro noxa: vel emendare damnum:
ideo non facit esse magnum præiudicium si præscriba-
tur con-

tur contra dominum:& satis videtur iustificari consciē-
tiam præscribentis: ex quò de iure tenetur dominus si-
bi ad alterum prædictorum.l.miles.§. decem.s̄.de regu.
iur.Sed in casu huius.§.procedat opi.gl.quia si verè ha-
beat cōscientiā,q res sit aliena,non poterit pręscribere.
Secus si non habeat talem cōscientiam:sed potius cre-
dit rem esse suā ipsius petentis,licèt deducta fuerit in iu
diciū:qa deducta fuit per eum.& no.contra eum.vt s̄.di
xi. & in casu isto cessat rō, de qua dixi circa.l.generalr.
¶ In gl.fi.ibi:aliàs nō noceret hoc intellige, nisi ex post
facto,qui voluit incipere,peteret,quia tunc deberet sibi
præstari,p id,quod habeē in l.debitor.ff.de vsuris.¶ Ex-
tra glo.quæritur,quæ sint iste publicæ.& honestæ perso
næ de quibus litera dicit.dicit Io.And.post Host.q sunt
sacerdotes, tabelliones,vel alij vicini,dūmodo boni vi-
ri,seu honesti.¶ Et ex hoc no.casum in quo priuata pso
na habetur pro publica. Et etiam nota casum, in quo sa
cerdos supplet vicem tabellionis.de quò per Iac.de Are.
7 in l.j.ff.de iusti.& iur. † vbi dicit, quòd sacerdos pōt sti-
pulari alteri circa ea,quæ spectāt ad eum,seu ad eius of-
ficium.de quo etiam per glo.in c.q̄.q̄.de vsur.in vj.¶ Et
no.q hic etiam habes casum, in quo etiā in spectātibus
ad ipsum potest alteri stipulari sicut, & tabellio. de quo
tabellione habetur in l.ij.ff.rem pu.sal.fo.An aūt suffi-
ciat coram vno sacerdote,vel coram vno tabellione hoc
fieri gl.voluit,quod sic.in l.vt imperfectius.C. de anna.
excep.& idem Spe.in ti.de primo decr.§.nūc de effectu.
ver.& not.q p̄missa,& seq.& præsertim in ver. sed quas
appellat.& ibi dicit,q non est necesse actorem citari,qñ
p̄statur hæc cautio. Alij aūt, quod hic dicit de ordinario
debeat intelligi de ordinario illius cāæ principalis.h. d.
q tutū est,quòd coram illo fiant : tamen si fiat corā alio
valebit per istum text. qui simpliciter loquitur de ordi-
nario.de quo etiam in Spe. in loco præallegato an autē
huius ordinis peruersio habeat vit Are.Ioan.And.tenet
hic,q non.idem Spec.in loco pręalleg.Innoc.tamen, &
Hostien.in c.j.j̄. de eo, qui mit.in pos.cau.rei seruan.&
ibi Ioan.An.super glo.dicit,quòd ordo esset in præstan-
do huius cautionem,vt in primo protestetur parti si fie-
ri potest. secundo si id fieri non potest protestetur ordi-
nario:& si id fieri non potest protestetur tabellioni,& in
subsidiū protestetur honestis viris, & sine dubio tutius
est hunc ordinē seruare attento tenore huius literæ tñ,
qa in hoc non versatur magnum p̄iudiciū satis videtur
tolerari,q peruersio ordinis non habeat vitiare argu. l.j.
in fi.ff.de ven.in pos.mit.¶ Et no. q hic dicit quasi præ-
scriptionem annalē interrumpat,&c.& sic videē innue-
re,q non sit vera p̄scriptio,q non videtur verum cum sa
tis videantē esse requisita ad præscriptionem.potes dice-
9 re,q † dictio quasi hic notat veritatem. vt habetur in si-
mili in tex.& gl.in l.si ante nuptias.ff.solu.mat.vel ideo
dicitur,quasi pręscriptio,quia per eam non quæritur p̄-
scriptio,sed possessio,vel potest referri ad verbum inter-
rumpat, quasi non sit vera interruptio,sed interpretati-
ua iuris dispositione prima expositio fortè melior:

SVMMARIVM.

1 *Statuta facere potest Episcopus in sua diœces.*
2 *Papa, quando committit causam appellatione remota in casu, vbi aliàs a iure est remota, tunc clausula appellatione remota intelligatur remouere appellationes solum ad limites iuris, & non vltra.*
3 *Clausula appellatione remota quid operetur.*
4 *Processus per ordinarium factus ex viribus potestatis delegati quam nō habet, non valeat.*
5 *Corrigere qui potest, potest, & reformare.*
6 *Rescriptum Papæ in dubio intelligitur sine præiudicio tertij.*
7 *Verba ista facias prout tibi videbitur quid importent.*
8 *Delegatus a Papa non intelligitur ordinarius, cui Papa mandat aliquod aliàs spectat ad eius iurisditionem.*
9 *Nisi aliter appareat hoc fuisse de mente Papæ.*

a LIcèt in corrigēdis. Per rescriptum [a] in
quo Papa monet ordinarium, vt suum
officium exequatur non facit eum dele-
gatū: & ideo ab eo ad p̄ximū superiorē
poterit appellari. h.d. ¶ Et primo ponit
formā rescripti. Secūdo illā declarat. Scđa ibi: quia cū.
¶ In tex.ibi regulare.i.regularibus conueniēs,& quod
subijcit, & honestū potest clericos seculares respicere.
¶ In tex.ibi.nō tanq̄ delegato supple, qa per tale māda
tum non fuit factus delegatus. Sed potius est excitata
iurisditio ordinaria. facit,quod dicitur cum glos.¶ No-
ta primo, quòd mandatum directum per Papam circa
materiam mere ordinario Episcopo competēiē videtur
ordinariæ potestatis excitatiuum: non autē nouæ pote-
statis cōcessiuum.facit,qđ habetur.j̄.eod.c.graue. & qđ
dicetur cum glo.penult. ¶ Nota,qđ in delictis corrigē
dis potest Episcopus tam contra regulares, quā contra
seculares ex officio inquirere,& punire,quod intellige,
nisi essent exempti,quia tunc nō posset contra tales p-
cedere, nisi in casibus de quibus habeē.j.de priuil. tua-
1 rum.& in c.j.de priuile.in vj.¶ † Nota Ep̄m posse facere
statuta in sua dięcesi, quæ etiam extendant vires ad re-
gulares ipsius diœcesis. & facit, quod habetur in c.vt
animarū.§.statura.de cōstitu.in vj.& j̄.eod.in c.quanto.
¶ Nota,q vbi a iure causaliter remouetur appellatio,&
extendiē remotio appellationis ad appellationes friuo-
las,& quæ absq; causis rationabilibus interponunē,fa-
cit qđ legiē,& nota.in l.j.§.fi.ff.quibus appel.nō licet.j.
2 de offi.dele.c.ex parte.el.ij. ¶ † No.q vbi Papa cōmittit
causam appellatione remota in casu,vbi alias a iure est
remota, tunc clausula appellatione remota intelligitur
remouere appellationes solum ad limites iuris, & non
vltra.facit,quod hē in simili, in c.cum dilectus.j.de cle.
3 non resi.¶ † Nota sm alium intellectum,quod clausula
appellatione remota vbi agitur de derogatione iuris
alterius, quàm Papæ refertur solum ad appellationes
friuolas:non autem tollit ad appellationes ex causa iu-
sta interpositas. ¶ Et pro hoc not.secundum domi.An-
to.duas limitationes ad c.pastoralis.infra de appel. Pri-
ma est quando in alio casu, quàm in casu vbi a iure re-
4 mouetur appellatio ad præiudiciū Papæ. ¶ † Not.quod
processus factus per ordinarium ex viribus potestatis
delegatæ,quam non habet non valet:de quo per Inno-
cen.& Ioan.Andr.infra de pręscrip.cum ex officij. & sic
colligit domi.Anto. ¶ Sed certe, & illud notabile non
bene hic colligitur.vt patet ex litera..Tamen pro eo vi-
detur esse gloss.in c.ex literis.ad fin. supra de offic.dele.
5 ¶ † Nota, quòd in potestate corrigendi venit etiam po-
testas reformandi. quod not.pro potestate quæ datur
staturarijs. facit, quod not. per Bartol.in j.constitu. C.
6 ¶ † Nota, quod a verbis Papæ prolatis in rescripto in
dubio censetur exceptum præiudicium tertij. de quo.
7 supra.de offic.delega. super eo. ¶ † Vltimo colligit do-
min. Anton. de significato istorum verborum facias
b prout tibi videbitur [b] expedire, quia intelliguntur fa-
cultate regulari, & honesto. & sic non videtur data fa-
cultas faciendi inhonestum, vel contra iura qđ dicit es-
se notandum propter potestatem quæ interdum datur
arbitris. ¶ Sed licet notabile in se sit verum per not.per
Barto.in extraua.ad reprimendam.in verbo : videbitur.
tamen hic non videtur bene colligi,quia hic non com
misit,vt faceret prout visum fuerit expedire, sed com-
misit,quòd corrigeret quæ viderit corrigenda.¶ In glo.
j.ibi.sed de expurgatione,vel dic,vt ibi nota.p gl.q licet
etiā appellare a purgatione:demū qñ subest iusta cā : &
Ioan.ab Imo.super j.Decre.

a Per rescriptum. Idem summat hic d. Ab. in effectu, licet paucis verbis cōmutatis & vide hic domi. Fely. punē tem con clu. cū suis fallen. quē nō pigeat videre.

a Tibi videbitur. vide Innoc. in c. Episcopi. de re ec. non alie. & bal. i mar. verbo clausula. versic. i. Adde Inn. i c. i. in gl. sua. in verbo suo. de consti.

a Prælati. idem summat hic d. Ab. Et si q̃ras, quãdo capitulum ecclesiæ cathedralis ẽ negligẽs in eligẽdo vel iudicã do, nũq̃d, & quando ptãs eligẽdi, vel iudicandi ad Epm deuoluatur. vide disti. q̃ ponit hic dom. Hen. Boych. in princi.c.

sic idem erit. quod in correctione, vt patet ex seq. ¶ In ea.ibi de notorijs excessibus. Secus in alijs, vt patet in c.puenit.j.de appel.dicebat etiã Hostien.q̃ posset appellari si fiat ex odio.p id,quod habetur.xxiij.q.iiij.ita planè.vel si corrigẽs eodem peccato maiori,vel ęquali,vel plus notoriè laboraret. per id,qđ habet.iij.q.vij.in c.iu
8 dicet.de quo dicendum,vt ibi dr̃.¶ †In gloss.penul.ibi: sed vt ordinatium.No.benè ex text.cum gl.q̃ vbi Papa aliq̃d mãdat ordinario, q̃ aliàs spectat ad eius iurisditionem non videtur eum facere delegatum: sed potius illum instruere:vel potius eius iurisditionem incitare: & hoc intelligit verum, nisi aliud appareat fuisse de mẽte
9 Papę.& dicunt doct.posse apparere in multis.† Primo si forte dicar̃ in lr̃is mãdam⁹ tibi quatenus autoritate nr̃a sic facias. nam per hoc videtur constitui delegarus.facit de rescrip.cũ aliquibus.in vj.& quod not.Barto.in l.j.ff. de opti.leg.& l.ambitiosa.ff.de decre.ab ordi.fa. ¶ Idẽ si dicatur committimus tibi, vel delegamus, vel aliud simile. Idem si apponatur aliquid vltra iurisditionem ordinariam,& quod non posset ex vi iurisditionis ordinariæ, vt si in causa ordinaria mandat procedi summariè. nam tunc videbitur esse delegatus. per id,quod habetur in l.ius autem ciuile. & ibi per Guil de Cu.ff.de iust.& iur.& per Iacob.But.in l.sæpe.ff.de offi.p̃si. ¶ Idẽ videtur velle Innocẽ.hic, si in literis de simplici iustitia mandatur procedi appellatione remota in causa ciuili. nã de iure cõi non posset procedi appellatione remota tenendo opi.q̃ clausula appellatione remota hodie aliquid operetur.de quo dictum fuit in c.pastoralis.& c.vt debitus. infra de appel.quod sequitur,etiã Hosti.& etiã videt̃ velle Inn.hic.licèt aliter videat̃ loqui in d.c.vt debitus.& gloss.ibi aliter dicat.Et not.benè prædicta propter rescripta quæ quotidiæ fiunt per superiores ordinarijs:an tunc censeantur delegati:an vero potius excitati iurisditione ordinaria,& est magni effectus:quia in vno casu aliter dẽt appellari interdũ,quã in alio.Itẽ interdũ possunt recipere salariũ si sunt delegati,& nõ si ordinarij.Et istud vltimũ seruar̃ in ciuitate ista:& ideo vidi sæpe in dubio reuocari,an cẽsendi delegati, an ordinarij: & prædicta,etiam inducit domi. Flo.ad quæstionẽ,quæ fuit de facto in ciuitate Paduæ, q̃a quidam supplicauit. d.Paduano.vt quãdam causam appellationis interpositę ab vno delegato ipsi dñi cõmitteret potestati,vel eius vicario,dñs rescripsit fiat ius per potestatẽ.nã dicebatur quòd illa verba non inducebant delegationem, sed excitationem officij. Sed ipse tenet oppositum in casu p̃dicto, q̃a erat de qua solus dñs poterat cognoscere, q̃a erat causa appellationis interpositę a suo delegato:ideo tunc necessario illa verba inducebãt delegationẽ: quia aliàs nõ valuisset,qđ factum esset per potestatem, & in dubio debet fieri interp̃tatio,vt res potius valeat,quàm pereat.j.de verbo.signi. Abbate.Secus,quando mandatur cognitio eis de quo poterat cognoscere ipse potestas,ratione ordinariæ potestatis per istũ tex.& tene mẽti prædicta,q̃a sæpe in practica occurrunt.& de materia per Ia.But.in d.l.sæpe.& per Guil.de Cu.in d.l.ius autẽ ciuile.& per Inno.& Io. And.hic.¶ In glo.fi.in fin.adde quod dictum fuit in gloss.j.

SVMMARIVM.

1 *Negligẽtia superioris probata videtur, si probetur malitia subiectorum, seu eorum operatio.*
2 *Sanguis subditorum requiretur de manibus prælatorum.*
3 *Anima sedem habet in sanguine, & in sicco non potest habitare.*
4 *Corrigere, & reformare qualiter differant.*
5 *Notarius, an possit aliquo casu reformare, siue corrigere instrumentum.*
6 *Testis, an possit corrigere dictum suum.*
Libere exerceri iudicium, quando exercetur appellatione, vel consuetudine non obstante, & quid importet clausula, vt libere valeas procedere, & causam terminare.
7 *Statuere contra ius, an possit is cui data est potestas libere statuendi.*

a IRrefragabili. Prelati a subditos corrigũt,& reformant consuetudine,vel appellatione nõ obstante, si tñ capl̃m canonicorũ excessus corrigere consueuit, nisi hoc fiat infra terminũ ab Ep̃o præfixum Ep̃s corrigit.h.d.vsq; ad §.excessus. & sunt quatuor partes principales,sicut quatuor sunt dicta principalia.Secunda ibi: excessus.Tertia ibi:cæterum.Quarta ibi prouideãt. ¶ In tex.ibi:irrefragabili.s. cui non debet refragari, seu ꝯdicere:vel expone.i.irretractabili.¶ No.primo,q̃ p̃lati debẽt solicite intẽdere circa correctionẽ subditorũ.¶ No. qđ vbi subditus est malus p̃sumir̃ id esse ex culpa p̃lati, si negligens sit in correctione.facit,qđ hr̃ vi.q.j. ex me
1 rito plebis.¶ †Et no.arg.q̃ ad ꝓbandũ negligentiã superioris vr̃ sufficere,q̃ ꝓbetur malitia subiectorũ, seu eorum mala operatio, nisi aliud ex aduerso appareat. pro quo facit,qđ legitur,& nota.in l.fundamẽta.de elec. in vj.vbi etiam ex ruina ædificorũ præsumitur de mala ad
2 ministratione rectoris,seu prælati.¶ †No.q̃ sanguis subditorum exigetur de manibus p̃latorũ in diuino iudicio, qđ est durũ verbũ ꝓ prælatis negligentibus correctionẽ subditorum.& tangit glos.j.& expone sanguis.i.
3 anima † quæ sedem hẽt in sanguine, q̃a non põt habitare in sicco.xxxij.q.ij.c.moyses.vnde dicit ibi glo. arg. ꝓ normanis,& polonis,vt possint fortiter bibere,ne aĩa habitet in sicco:& maximè tp̃e æstiuo magnorũ calorũ prout sunt hodie, vel potest exponi sanguis.i.peccatũ. Nam, vt dicit canon.nil ꝓdest homini nõ puniri ꝓprio peccato,qui puniendus est alieno.lxxxvj.dist. in c.faciẽ
4 tes.¶ †Not. q̃ aliud est corrigere, aliud reformare,& sic facit, q̃ si cõmittitur alicui reformatio statuti non videbitur cõmissa totalis correctio.de quo per Bar. in j.ꝯstit. C.an autem sit permissum nedũ reformare libellũ, sed ẽt corrigere ante lit. ꝯte.recurrendũ est ad l.ędita. C.de
5 eden.& in c.ij.j.de libel.obla.Et, an † notarijs sit ꝑmissum aliquo casu reformare,vel corrigere instrumẽtum.
6 recurrendũ ad Bar.in l.si librarius.ff.de re iu.Et,†an etiã testi sit licitum aliquo casu reformare, vel corrigere dictum suũ.vide ea,quæ habentur j.de testi.cogen.in c.p̃terea.& in c.cũ clamor.de test.¶ No.q̃ iudiciũ dr̃ libere exerceri,quando exercetur appellatione,vel consuetudine non obstante:& sic facit, qđ si cõmittitur causa libere expedienda,& terminãda videatur ꝯmissa, vt possit illã terminare nõ obstante ꝯtraria ꝯsuetudine. No.q̃ in potestate libere ꝓcedendi,nõ vr̃ cõcessum, vt forma in ꝓcedendo a iure inducta tollatur:& sic facit, q̃ si fiat cõpromissum in arbitros, vt libere possint ꝓcedere,per hoc non sit eis data ptãs, vt possint ꝓcedere iuris ordine non seruato.facit,qđ hr̃ iij.q.ij. de iudi. facit ẽt si datus est delegatus cũ hac clã,vt libere valeat ꝓcedere, & cãm terminare, non vr̃ per hoc data ptãs ꝓcedendi iuris ordine non seruato.& sic transit d.Ant.¶ Sed aduerte,q̃ ꝯ p̃dicta facit,qđ no.Io.An.in c.licèt Ep̃s.in nouel. de p̃ben.in vj.& in cle.dudũ.§.nos aũt.de sepul.potes dicere, q̃ p̃dicta ꝓcedunt vbi verbũ libere ꝓfertur in materia iudiciali:sed aliàs in materia extraiudiciali.tũc verbũ libere vr̃ importare qđ ẽt non requisito alio q̃ aĩs de iure debuisset req̃ri,posset actus expediri ꝑ ea q̃ habentur in gl.in d.§.nos aũt.& ꝑ Io.And.in d. c. licèt Episco
7 pus.¶ †An aũt si sit data alicui ptãs libere statuẽdi possit statuere ꝯ ius.dicit do.Ant.per istũ text.q̃ non. Si aũt sit data ptãs libere eligẽdi ꝯtra formam c.q̃a ꝓpter. de ele. siue a iure,siue a superiore der̃:& sic trãsit do.Anto. Sed põt dici hoc procedere,qñ Ep̃is ad quos spectat electio sit data cõmmissio,vel qñ fuerit alijs, vt collegio, vel si fieret alicui,vel aliquibus singulr̃ tunc verbũ libere importaret

portaret, quòd etiam non requisitis alijs, ad quos aliàs
de iure spectaret posset fieri electio, per id quod habe-
tur in d.§.nos autem.& in d.c.licèt Episcopus.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudine quæritur iurisdictio, & quando.*
2 *Dictio hactenus, quid importet.*
3 *Præscribere potest inferior Episcopo iurisdictionem etiam in ecclesia cathedrali, & etiam vbi agitur de correctionem criminum.*
4 *Iurisdictio inferioris suppletur per superiorem ratione negligẽtiæ ac quã do committatur negligentia.*
5 *Deuolutio ad hoc, vt fiat requiritur, quod capitulũ sit negligẽs: sed nõ requiritur quo ad hoc quin correctio possit fieri per capitulum non præcedente monitione Episcopi.*
6 *Consuetudo, quando remouetur simpliciter non intelligitur in dubio tolli cõsuetudo, per quam priuato esset ius quæsitum.*
7 *Potestas aliqua quando competit pluribus, vt vniuersitati, an possit remanere penès inferiores.*
8 *Corrigendi ius, quando spectat ad capitulum, an ex negligentia deuoluatur ad Episcopum.*
9 *Aduocatus, an & quãdo possit esse cõsultor in eã, in qua fuit requisitus.*
10 *Vxor repellitur ab accusando in re mariti si infra quadraginta dies fuerit negligens: potest tamen accusare tanquam extraneus infra tempus a iure extraneis deputatum.*
11 *Sententia lata contra duos quibus pariter præiudicatur, si vnus appellat infra decem dies, & alter non appellat: excluditur ab appellando: potest tamen alteri assistere, & testes producere.*

Excessus. Not. primo sm do. Ang. quod aliud est capitulum, aliud clerici cathedralis ecclesiæ: qa appellatione capituli nõ comprehenduntur clerici, vel econtra: & sic facit sm eum, quod si imponatur collecta clericis cathedralis ecclesiæ non includatur capitulum. Sed certè si litera pondereẽ, hoc notabile non colligiẽ ex litera, sed potius aliud videlicet, quòd aliud sunt singulares canonici cathedralis ecclesiæ, aliud capitulum sicut aliàs dicimus, quòd aliud est vniuersitas, aliud singuli de vniuersitate. xij.q.ij. qui manumittitur. & in l. in tm̃. §. vniuersitatis. ff. de re iudi. ¶ Item non videtur notabile esse in se verũ, qa appellatione clericorum cathedralis ecclesiæ videntur etiã cõtineri canonici, licèt non econtra. vt probatur in c. pro executione. j.
1 de priuile. in vj. ¶ † Not. quod ex consuetudine quæritur iu-
2 risditio. facit. s̃. eod. in c. duo simul. ¶ † Et not. ex dictione hactenus posita in litera, quæ hic videẽ loqui de consuetudine, preterea tñ idem dicas de futura per id, quod habetur. j. de so. compe. cũ contingat. & in præalleg. ca. duo simul. & sic non debet in hoc sumi argumentum a contrario sensu. facit, quod not. per glo. in c. vno. de ẽta. & qua. in vj. ¶ Et no. etiã, quod hic loquitur de capitulis ecclesiæ cathedralis: qđ potest ex ↄsuetudine quęrere iurisditionem, de qua in litera. Idem de capitulo alterius ecclesię nõ cathedralis. per id quod legitur, & nota.
3 in d. c. cũ cõtingat. ¶ † Et ex pdictis etiã inferior Ep̃o potest præscribere iurisditionem etiam in ecclesia cathedrali, & etiam vbi agitur de correctione criminum, qđ intelligit Hostiẽ. esse verum, nisi crimina essent grauia, & ageretur ad poenã degradationis: qa consuetudo non potest dare iurisditionẽ in talibus inferiori Ep̃o: quinimo, nec electo in Ep̃m si non sit cõsecratus. s̃. de elect. trãsmissa. & sic qđ hic dẽ videtur intelligendũ de criminibus non grauibus. fallit, qđ habetur in l. respiciendũ. §. furta. ff. de pęnis. ¶ Nota, quod de quæstione subditorum subditis Ep̃is se nõ intromittit Ep̃s, nisi cõsuetudo hoc disponat, aliàs esset secus, & locus esset pũentioni. vt di-
4 ctũ fuit. s̃. eo. c. pastoralis. in princi. ¶ † No. quod inferioris iurisditio ratione negligentiæ suppletur per superiorem. ¶ Et no. quòd committitur negligentia ex monitione, & ex termini statuitione lapso ipso termino: & sic no. quod añ lapsum termini nõ deuoluiẽ iurisdõ: & hoc voluit dictũ ex tũc: posita ĩ lr̃a q notat tpis extremitatẽ. l. iiij. ff. đ condi. & demon. & facit, qđ legiẽ, & no. in c. si capitulo. de concess. pben. in vj. s̃. de rescrip. ab excõicato. dicit tñ Io. An. hoc verũ, nisi capl̃m ante termini lapsum diceret se nõ velle corrigere: quia tũc Ep̃s posset supplere ante finitũ terminũ. per id, qđ hẽ in d. c. ab eo. de appel. in vj. & de sen. excõ. venerabilibus. §. secus. eo. titu. facit, qđ no. in palleg. c. ab excõicato. & intellige, quod hoc casu requiritur admonitio cũ statuitione termini. vt diciẽ in li-
5 tera. ¶ † Scđo ad hoc, vt fiat deuolutio requiriẽ, quod capitulum sit negligens: sed non requiritur, quò ad hoc, qa correctio possit fieri per capl̃m, & non præcedente monitione Ep̃i. ¶ Et no. quod ex monitione, & negligẽtia deuoluitur potestas iurisditionis capl̃i ad Ep̃m. Secus vbi agitur de potestate cõferendi beneficia: quia tũc deuoluiẽ rõne negligentiæ etiã non pcedẽte monitione: & hoc ideo, quia in dicto casu terminus a iure statuitur. j. de conces. præben. in c. statutum. quod non contingit in casu isto, quando agitur de potestate iurisditionis. ¶ No. quod prę latus circa correctionẽ fiendã debet pcipuè habere Deũ præ oculis, vt sic illã iustitiã faciat, & aliquẽ
6 non opprimat. ¶ † Not. quod vbi simpliciter remoueẽ consuetudo. nõ intelligitur in dubio tolli illa per quam priuato esset ius quæsitum, vt colligitur ex isto text. iuncto principio istius capituli: & sic facit, quod si Papa mandat aliqnid fieri non obstante consuetudine, quod solum per hoc tollitur consuetudo, quæ vniuersaliter respicit oẽs: non antẽ cõsuetudo alteri specificè dans priuilegium: & sic etiam facit, quod vbi per rescriptum præiudicaretur iuri priuato, seu priuatæ psonæ, non sufficit clausula generalis nõ obstante. facit, qđ hẽ in c. si pp tua debita. de rescrip. in vj. & per Io. Andr. in c. vno. de exces. pla. in vj. ¶ Not. quòd licèt consuetudo non possit simpliciter impedire correctionem. vt patet in prin. decre. tñ bene potest operari, vt per alium fiat: & non per quẽ fieri solebat. i. vt hic patet. ¶ In glos. j. ibi subditorum sanguis. hoc expone, vt dixi. s̃. in not. ¶ In ea. ibi sequanẽ etiam Paulũ, supple faciendo diligentiã sibi possibilẽ, & quod q̃tum in eis est, & si non possunt pdesse, tunc possunt dicere cũ Paulo, qđ sequiẽ in glo. ¶ In glo. ij. ibi exercere non debet: hoc verũ si consuetudo sic patet, vt Ep̃us nõ habeat se intromittere: sed Archid. aliàs locus esset pũentioni, vt dictũ est in c. pastoralis in princ. eo. ti. ¶ In glo. capl̃m ibi: sed quilibet est coniudex melius dicit, quod etiã nõ dicũtur cõiudices: sed capl̃m diciẽ esse iudex cuiuslibet canonici, & aliud est capitulum, qñ sunt capitulariter cõgregati, & vt capl̃m, & aliud singulares canonici. xij. q. ij. q. manumittiẽ. & dixi in notabilibus. nã capl̃m censeẽ esse quædam persona ficta, & repsentata a iure. p id, qđ legitur. & no. in l. mortuo. ff. de fideius. & qđ hẽ in c. Romana. §. in vniuersitatẽ. de sen. excõ. in vj. vnde dicit Inno. quod licet posset dici, quod isti simul ↄiudicãt qñ sunt capitulariter cõgregati: non tamẽ debẽt dici pprie coniudices: qa capl̃m est illud, qđ iudicat. ¶ Secus qñ dareñẽ plures simul iudices delegati: qa tũc bñ sunt cõiudices, nec põt vnus sine alio iudicare, si clausula aliqua hoc importans nõ sit apposita. s̃. de offic. deleg. causam matrimonij. & c. vno delegatorũ & eo. ti. cũ plures. in vj. dicebat tñ Hostiẽ. qđ consilium esset, quòd capitulum vni cõmittat vices suas: quia sæpe difficile est, quod plures adinuicẽ concordẽt. facit. l. si vnus. §. principaliter. cum seq. ff. de arbi. & in l. ij. §. deinde. ff. de origi. iuris. ¶ In ead. gl. ibi: de verb. sig. cũ clerici supple. & sic videẽ, qđ possit dicta deuolutio fieri cũ videaẽ de seipso ad seipsũ. ¶ In ea. gl. ibi: ergo apud illos, qa apud illos tm̃ remanebit. scilicet, qui non sunt negligentes.
7 ¶ † Et not. quòd licet, quando aliqua potestas competit pluribus, vt vniuersitati possit potestas remanere penès pauciores ex negligentia, vel soli: cum tamen secus est, quãdo spectaret ad plures. per id quod

est notoria.Inn.& Hostien.hic, ꝙ sic:quia aliter ſm eos consuetudo esset rationabilis.& ecclesiæ grauiosa videlicet,ꝙ quis posset esse iudex in sua causa:& ideo nō valeret.s.de consue.c.j.¶ Sed vbi factum est notoriū pōt valere consuetudo:quia non per hoc est iudex, sed executor sic,vt colligitur j.de verb.sig.c. ex parte. & c.cum olim.& hoc videtur procedere,quando cessatio fit contra Episcopum.vt sonare vñr verba Inn.& Hosti.& tangit Io.An.in c.si canonici.etiam notatur.j.eo. in vj.Ioā. tamen mo.vt ibi refert Ioan.Andr.& idem dicit si contra alium censetur:quia quis non dēt conuinci ex pbādis,sed ex notorijs,præcipuè in cultu diuino.arg.l.negātes.C.de action.& oblig.¶ Sed Archidia.in d.c.si canonici.placet,quod sufficiat,quod sit manifesta etiā si non sit notoria cū debeat examinari.vt patet ex his, quæ habentur in d.c.quamuis.j.eodē.in vj.& d.c.si canonici.& sic nō potest i itelligi de notoria, cum illa examinatione non egeat.ij.q.j.c.manifesta. & hanc opinionem sequitur Ioan.And.in nouella.in d.c.si canonici. quæ aūt requirantur,& quot ad inducendum cessationem. dic,
2 vt notatur per gl.in d.c.quis.ad fi.lib.vj.¶† Itē no.quod cessatio a diuinis in ecclesia cathedrali non legitime inducta,non tollit facultatem Episcopo celebandi in ipsa ecclesia,¶ Item dicit hic Hostien. si facta sit cum iusta causa.quia suspensio astringit ipsos canonicos non Episcopum,quin possit celebrare si velit:decet tñ ſcdm eū, ꝙ se conformet ipsis canonicis, quando causa est legitima.per id quod habetur s.eo.c. eum ab ecclesiarum. & c.ad reprimēdam. & poterit ſm eum Episcopus si voluerit celebrare in ipsa ecclesia cum capellanis domesticis suis,nec intererint canonici,nisi omnes,vel maior pars ꝯcordant: vt reassumant organa sua.dicebat tñ Vincen. ꝙ canonicus,qui in suspensione non consensit, licèt ꝑ se celebrari non possit:quia seruare debet, ꝙ maior pars facit l. qd̄ maior.ff. ad municipa. tamen cum Episcopo poterit interesse in diuinis,qd̄ est notandum, quasi tūc interit tanquam ministrans Episcopo, & non simpliciter,vt canonicus.¶ Item no.casum in quo Archiepiscopus cognoscit de subiectis:sed cognoscit tanquam delegatus.¶ Item no. casum quo quis habet potestatem a iure,& nihilominꝰ est delegatus,vt qñ ius hoc exprimit: & sic limitari debet id,qd̄ habetur s.e.cum ab ecclesia-
3 tum.& l.more.ff.de iurisdi.om.iud.¶† Et ex hoc etiam nota,ꝙ licèt vbi iurisdictio differtur per viā legis, seu iuris,iudex datus videatur ordinarius,vt no.in iuribus allegatis.tamen illud verum,nisi specifice exprimatur, ꝙ sit delegatus,vt hic patet,& j. de hæreti. ad abolendam. & de sta.mona.in singulis.& facit,quod not.glo.in clemen.j.in verbo Apostolica.de supplen.negli.prælato.& Ioan.And.in additio.Specu. super rubrica de sequestratio.possessionis,& fruct.versi.sed quæro.¶ Vltimo nota ꝙ metus pœnæ habet dirigere ad bonas operationes:& maximè illos,qui pœnam senserunt.facit,quod no. hic in gl.fina.& quod no.glo.in l.j.ff.de iusti.& iur.in glos.a diuinis. ibi subijcere ecclesiā interdicto.¶ Sed certè tex. hic loquitur de interdicto, sed de cessatione a diuinis interest,quæ longa est differētia:† quia si celebratur in ecclesia interdicta celebrans est irregularis. de excessi. prælatorum.in c.tanta.de senten.excōmn.is qui li.vj. Sed celebrans durante suspensione ad minus non est irregularis. vt voluit Innocen. & pro hoc , quia hoc non reperitur iure cautum.facit,quod habetur in dicto c.is qui. & no.glo.j.eodem.in capitu.si canonici.in vj. quod est verū secundum Ioan.And.ibi quando cessatio, seu suspensio est specialis in certa eccl͞ia. secus si esset generalis in tota ciuitate, quia tunc talis cessatio æquiparari videtur interdicto. infra.de senten.excommunica.& infra eo.in clemen.& ideo tunc celebrans videt irregularis. & hoc tenet Io. And.in dicto capi.si canonici.super gl.de quo dixi in c.dilectus.j.de appellatio. An autem sit iusta causa interdicendi ecclesiam , si fortè capitulum habeat ex consuetudine potestatem ex eo, quod non soluitur pensio antiqua aliquorum solidorum debita canonicis dic, quod non,& idem si super minima iniuria vellet interdicere.facit,quod habetur in c.ij. infra de his quæ fiunt a maiori parte capi.¶ In eadem gloss.ibi. & sic est cōtra &c.Solue,vt not.in c.quæsiuit.hic allegato.quia contra tium glo.procedit de iure communi. Secus de iure speciali,si hoc habet consuetudo. per id quod habetur hic. infra de appellationibus.ea.dilectus.j.eodem, si canonici.in vj.¶ In eadem glo.ibi eadem ratione: scilicet si diceremus canonicos nō posse interdicere ecclesiam, vel suspendere ex eo,quia dicantur seipsos suspendere, vel interdicere.¶ In glo.eadem.in fine. Innocen.vero dicebat, qd̄ canonici non sibi imperant eodem respectu : sed diuerso,qa capitulū,vt capitulū imperat singulis,vt singulis.nā & eos,vt singulos pt̄ iudicare:supra §.proxi. facit.xij.q.ij.qui manumittitur,quia causa ecclesiæ non est propria. ideo etiam prælato iudicante de illa.ij.q.vij. si quis erga.& in c.si quis ab Episcopo. cum ibi nota. & infra de malæfi.in ca.j.& ideo non obstant contraria superius allega.in gl.Hostien.vero aliter soluebat dicens, quod canonici sibi non imperant, licèt cessent voluntariè ab eo,quod facere non possunt: nec dicāt sibi ius ex eo,quia non danelententiam aliquam:sed solum suspēdunt organa sua:& ferè omnia alia expediūtur,vt prius. facit,quod not. infra de senten. excommunica.quod in dubijs.per Ioan.And.¶ In glos. super verbo delegatus. ibi ordinaria,vel quasi.Innocen.hic loquitur alternatiuè dicens,quod erit ordinaria,vel delegata, & si dicatur delegata in ea erit specialis,ꝙ non expirat per mortem. sed Vincen.dicit præcisè eam delegatam.& istud magis applaudet literæ:& ideo non expirat morte : quia illam habens per viam legis,quæ semper durat.l.arriani.C.de hæreticis.vnde inra quæ dicunt delegatam expirare per mortem,procedunt in delegata ab homine concessa nō per viam legis. secus quando fuit concessa per viam legis propter rationem superius dictam. & hoc videtur & sequi Host.qui dicit,quod cum iste sit delegatus si recusetur recurreret ad arbitros.per id quod habetur in cap. suspicionis.de officio delega.& bene facit eo.titu.ab arbitris.libro vj.per prædicta dicit hic do. Anto.si antiquū haberent potestatem statuendi:& per viam legis aliquē constituerent delegatum, ꝙ eius potestas non expiraret per mortem,vel remotionem Antianorū,& re integra. facit,quod habetur titu.proximo.c.fina.& idem si ab ipso pet viam statuti alicui daretur potestas delegata quod tene menti.¶ In eadem gloss.ibi.iij.q.iiij.in c.j. Hæc ratio non videtur esse generalis cum text.procedat etiam quātum in cōtemptum alterius, quàm Episcopi fit cessatio, vt colligitur de dictione † maximè,posita in litera
5 quæ est impliceatiua sui,vt dixi sup tex. Vnde datur alta ratio per Ioan.vt sequitur quam gloss.etiam impugnat. Vnde dicebat Inno.ꝙ si placuit Papæ statuere , & sufficit,quod sic est scriptū vj.q.iiij.scriptum est in l.& l.prospexit.ff.qui,& a quibus.vel secundum eum potuit esse causa , quia causa capitalis estardua , & in causis arduis requiritur consilium capituli,quod isto casu esset suspectum.Sed certè ista ratio non videtur bona per id,quod tangit glo.circa opinio.Ioan.vnde dicebat Hostien. qd̄ ratio esse potuit,vt auferatur scandalum,quod esse posset inter Episcopum,& capitulum propter factum cessationis diuinorum, quod respicit in totum populum , ꝙ consueuit venire ad diuina . & ista ratio satis placet.do. tamen Ant.hic dicebat,quod ratio esse potuit, quia hic loquitur,quando Episcopus vult exponere querimoniā de canonicis: & sic constituit se partem agendo contra capitulum:ideo tunc non posset cognoscere, quia esset actor,

actor,& iudex. Sed certè istà ratio videretur innuere, q si Episcopus nollet exponere quærimoniam : sed venire ad correctionem,quod tunc posset,quod videtur esse contra mentem literæ glo.& docto.Ideo hæc ratio non videtur bona.¶ In ead.gl.ibi loquitur de causa crimina li, de quo infra dicetur.¶ In ea.gl.ibi contemptum ipsi suspenditur.hæc ratio non est omnino vniuersalis,cũ litera habeat locum, & quando in cõtemptum alterius suspenditur propter dictionem maximè,vt dictum est s. in eadem causa & sic est causa criminalis.Io.An.hic dicit,quod licèt esset causa descendens ex crimine,cum ciuiliter agebatur:& ideo vr,qđ arbitri debuissent cognoscere: nam de causa criminali, quando ciuiliter agitur possunt Arbitri cognoscere.l.non distinguemus.§.libe ri.ff.de arbitris.cum ibi notatis per glossam. & in c.cau sa.§.fi.alleg.in glo.vnde dicit Io.And.quod videtur specialis hoc casu,quod nõ recurrat ad Arbitros. Sed Metropolitanũ,& per hoc dicit,quod vbi non haberet Metropolitanum.vel ipsa eadem esset Metropolitanum nõ habens primatem recurretur ad arbitros per dictum capitu.si clericus.quando ciuiliter de crimine ageret: sed quod hic agebatur ſm eum,quia si non fuisset prouisio huius c.debuisset iri ad arbitros: & extra casum hic positum recurrendum est ad arbitros: hodie tamen est prouisum,quando de tali controuersia Papa habeat cognoscere in c.quamuis.j.eod.in vj.Do.autem Anto. hic dicebat posse dici, quod hic erat causa criminalis propter id,quod dicit,quod metu pœnæ,&c.¶ Sed certè posset intelligi etiam de pœna ciuili applicanda parti. Hostiẽ. plus hic videtur velle videlicet,quod possit recurri ad arbitros,si Episcopus hoc velit.Si autem potius velit, qđ Archiepiscopus cognoscat per hanc decre. tunc hoc fa cere potuerit.¶ Sed certè constare videtur contra mentem decre.quod videtur velle,quod omnino sit recurrẽdum ad Archiepiscopum in casu isto: hodie tamen, vt dixi est prouisum, q Papa habeat cognoscere.in præal.

6 decre.q̃uis j.eo.in vj.¶ † Et not.q Episcopus, quãdo habet litem cum capitulo qualiter tunc debet libellus formari.vide,q no.gl.in c.significantibus.j.de appel.¶ Itẽ no.ex glo. quod arbitri necessarij non habent maiorem

7 potestatem,quàm haberent † arbitri voluntarij, qui nõ possunt cognoscere de causa criminali criminaliter mota: sic non possunt cognoscere ex necessitate iuris eligerentur.vt d.c.si laicus.xj.q.j.& sic facit ſm domi. Ant. quod si ex forma statuti attinentes infra certum gradũ debeant compromittere de litibus inter eos vertentibus,qđ intelligi debeat de litibus, de q̃bus posset fieri voluntarium compromissum,quod tene menti.¶ In gl. fina.infra de verborum signi.no.vt l.j.de iustitia,& iure.

SVMMARIVM.

1 *Pœnam pecuniariam imponere non debet ordinarius ecclesiasticus.*
2 *Suspensus si celebrat potest deponi.*

a Prælat[a]. sic not.contra auaritiam prælatorũ,qui pœnas cõuertunt in mulctas pecuniarias propter eorum cupiditatem.

a **Prouideant.** Prælatus in impositione pœnæ cauere debet ne,hoc statutum cõuertat ad questum pecuniæ,vel alterius grauaminis. hoc dicit.¶ Nota,quod prætextu liciti non debet aperiri via ad illicita.¶ Item not. quod pœnæ non debent imponi ad finem pœnæ indebitæ extorquendæ, seu ad extorsio

1 nem pecuæ.Et sic no.argumen.q † ordinarius ecclesiasticus non debet imponere pœnam pecuniariam. de quo per glo.infra de pœnis.licèt Hostien.tamen hic dicit, q prælatus pro correctione criminum poterit imponere pœnam pecuniariam, si illam videat magis timeri. argumen.capitu.quoniam.§.fina.infra, vt lite non contesta.dum tamen illam conuertat in pios vsus: & etiam in suam vtilitatem si indigeat, & non aliàs, & ne ad q̃stum videatur facere poterit etiam pœnas pecuniarias imponere vbi a iure interponuntur,vt nota in dicto.capitu.licèt.dicit tamen, quod de facto sibi applicat illas sed non bene per istum tex.& dabat Hostien.simile, q mulctæ quæ imponuntur a iudice seculari acquiruntur fisco.& tamen ſm eum ille quæ infliguntur pro facinoribus iam cõmissis sunt deputandæ publicis operibus. sicut in refectione viarum,pontium, & similium. alleg. l.j.C.de modo mulctarum. Sed melius facit.l. mulctarũ seuera.eodem titu.& ibi videtur probari, quod mulctæ possunt deputari pro operibus publicis: licèt aliter sentiat.de pœnis autem alijs, quæ pro delictis imponũtur, dic, vt habetur in l.diuinis. ff. de bonis damnatorum. ¶ Vltimo nota, quod pœnæ non debent imponi ad inferendum grauamen, & ideo non debet prælatus simulare,vel fingere delictum contra subditum, & dicere se velle inquirere ad finem,vt illum grauet per istum tex. secundum Pet.& Abba. Et nota etiam, quod facientes contra istud capitu. veniunt canonicè.puniendi, & erit canonica vltio:quia poterunt suspendi ab officio, & be

2 neficio:& † sic si suspensus celebrauerit poterit deponi. infra de vita & hone.cleri.vt clericorum.§.antepenulti. secundum Hostien.Petrus vero dicebat, quod erit pœna arbitraria,ex quo alia nõ exprimitur.per id quod habetur in capi.de causis.supra de offic.delega.

SVMMARIVM.

1 *In ciuitate eadem, vel diœcesi possunt esse populi diuersarum linguarum, & diuersorum rituum quò ad ecclesiastica sacramenta.*
2 *Vniuersitas vna,an possit diuidi in plures.*
3 *Verba ista,noueri se excommunicatum quid importent.*
4 *Episcopi plures,an, & qualiter possint esse in eadem ciuitate, et episcopus vnus possit ratione loci esse subiectus alterius episcopi,*
5 *Brachium seculare inuocare potest iudex ordinarius.*
6 *Brachium seculare inuocari,an possit contra clericum, si sit incorrigibilis.*
7 *Brachij secularis auxilium inuocare,an possit iudex delegatus.*

b Ciuitas. Eodẽ mõ sûmat do. Abb.in esse ctu.licèt p alia verba.

b **Q**Voniam in plerisq;. Ciuitas habẽs populum diuersæ linguæ, nõ per hoc habebit plures Episcopos, sed vnum tantũ qui secũdum varietatem linguarum prouidebit de viris idoneis,q officium celebrent,& sacramenta administrent: poterit etiam statuere alium Episcopum sibi vicarium, q habeat Episcopalia conferre,& illis præesse. hoc dicit.Diuiditur in quatuor partes principales, sicut sunt quatuor principalia dicta.secũda ibi:prohibemus.tertia ibi:sed si.quarta ibi: vnde si quis.¶ In tex.ibi.diuersarum linguarũ.puta græci,& latini,vel armenij.facit,quod habetur supra de tẽpo.ordi.in capitu.cum secundum,& c. quod translationem. vel citramontani, & latini,& vltramontani, seu theutonici, vt contingit in ciuitate, & diœcesi tridentina.¶ In tex.ibi varios ritus.supple quò ad sacramẽnta, & quod sequitur, & mores,dic quò ad alia.¶ Item ibi necessitas postulauerit. forte per collationem ordinum fiendam talibus, quæ non possunt fieri, nisi per Episcopum, & sic supple aute versicul.prohibemus.potest intelligi de alijs sacramentis,quę per inferiores Episcopo possunt ministrari. ¶ Item ibi, & subiectus:

1 aliàs ibi incurreret pœnam de qua sequitur.¶ † Nota, ex litera, quod in eadem ciuitate, vel diœcesi possunt esse populi diuersarum linguarum,& ex hoc not.domi. Anto.quod varietates non diuersificant populum. quia secundum eum, non diuersificatur:ex quo intra eandẽ ciuitatem colligunt,seu conferunt.Sed certè si litera põderetur cum loquatur in plurali,videtur potius probare oppositum.¶ Item no, q in eadem ciuitate possunt esse populi

populi habentes diuersos ritus quò ad ecclesiastica sacramēta, & mores, quò ad alia sub vna tamen fide existentes: & sic no. ꝙ non nocet varietas ritus, vel morū, dumtamen vnam fidem catholicam prosequantur: & sic eundem finem principalem. facit secundū do. Anto. ꝙ si testes sint concordes in principali loco, licèt discrepent in modo, & causa dicendi, non per hoc minus dicantur probare id, de quo principaliter quærit. de quo per Inno. de accu. c. qualiter, & quādo. el ij. & facit, qđ legitur, & notatur. per glos. in c. intelligentia dictorum. j. de verborum signi. & j. de cau. pos. in c. cum ecclesia. in verbo vacillasse. ¶ Item nota ꝙ in eadē ciuitate vna pars populi pōt vti diuersa cōsuetudine in diuersis moribus: & sic facit, qđ vna pars populi possit facere legē vel cōsuetudinem. facit l. ij. circa princi. ff. de origi. iuris.
2 de quo per Bart. in l. si hæres. §. viris. de leg. j. ¶ † An autē eadem vniuersitas possit diuidi in plures. not. Innocen. s. eod. cum ab ecclesiarum. & ibi dictum fuit. ¶ Itē not. secundum do. Ant. ꝙ appellatione ciuitatis in dispositione iuris cōmunis cōpræhenditur diœcesis. Sed certe potius videtur probari oppositū. vt in simili dixi in c. j. s. eod. de quo dicendum, vt no. glo. in c. j. de re. permu. in vj. ¶ Item no. quòd secundum diuersitatem linguarum prouidendū est de viris idoneis, qui habeant ministrare sacramenta ecclesiastica: & etiam instruere per prædicationes, & similia. ¶ Itē versi. prohibemus. No. ꝙ data vnitate loci, dari debet vnitas præsidentis. ¶ Et no. illud vulgatū ꝙ monstruosum est idem corpus habere duo capita. & ideo in vna ciuitate vnus tantū debet esse principalis Episcopus. ¶ Et no. ꝙ Episcopus dr̄ esse caput ciuitatis per diœcesim. & sic facit text. iste, ꝙ pluralitas principatuū sit vitanda: & quod de iure vnus
3 debet esse princeps. de quo vij. q. j. in apibus. ¶ † Itē nota, ꝙ per hæc verba noueritis excomunicatum, profertur excommunicationis sententia. de quo. j. de appel.
4 præterea. & j. de iud. c. j. ¶ † Item no. ꝙ propter necessitatem possunt in eadē ciuitate esse plures Episcopi: vno tamen existente alteri subiecto. ¶ Ex hoc no. ꝙ saltem in casu necessitatis potest esse Episcopus Vicarius alterius Episcopi. ¶ Et ex p̄dictis etiam not. ꝙ ratione loci, vnus Ep̄s potest esse alteri subiectus: licèt sit æqualis in dignitate Episcopali. ¶ Itē no. pœnam venientis cōtra
5 hoc capitulum. ¶ † Vltimo not. ꝙ ordinarius pōt inuocare brachium seculare. de quo. s. eo. c. j. ¶ In gl. necessitas ibi. vij. q. ij. non autem. Aduerte, quia in isto capitulo maior fuit dispensatio. quia ibi fuit dispensatio, vt Augu. esset Episcopus eiusdem ciuitatis cū alio Ep̄o. tene tamen menti istam glo. cum tex. quæ videtur velle ꝙ Episcopus non deberet esse Vicarius alterius Ep̄i, nisi necessitate instante. vt. d. c. non autem. & c. ad supplicationem. ꝙ ibi alleg. glo. non facit ad dictum gloss. q2 ibi nō erat, vt Vicarius. vt ibi patet. & sequitur etiā in fine glo. ¶ In glo. Vicarium. ibi: habere suffraganeū. Sed certe hic nō est propriè suffraganeus, sed Vicarius. ¶ In ea. gl. & ibi quādoque est subditus Episcopi. Nota bene gl. quæ sentit ꝙ in c. ad supplicationē Archiepiscopus de quo ibi erat subditus ratione beneficij, quod habebāt Episcopi in cuius diœcesi erat beneficiū. litera tamen ibi hoc non exprimit: sed dicit, ꝙ alteri Archiepiscopo tāquam Metropolitano erit subiectus: sed pōt dici, ꝙ illud verum quò ad archiepiscopalia: sed quò ad
6 alia procedat hæc glo. ¶ † In glos. percussum. in fi. circa. c. quisquis. dic, vt ibi no. in glo. fi. ibi: non est implorandum. Et sic videtur velle gloss. ꝙ regulariter non possit implorari brachium seculare contra clericum, nisi sit incorrigibilis: vel nisi sit in crimine falsi, & in alijs. vt nota. j. de hæret. ad abolendam. Sed certe in cōtrarium videtur veritas, quia imo videtur indistinctè permitti ad iuuandā potestatem iudicis ecclesiastici implorare brachiū iudicis secularis, sed expediat per id, quod habetur in text. isto. & s. e. ca. j. Nec obst. quod habetur in c. cum non ab homine, quia ibi loquitur, quando imploratur non ad iuuandam potestatem ecclesiasticam: sed principium ad puniendum. quo casu bene procedit glo. quia regulariter id fieri non debet. & hæc pro-
7 cedunt in ordi. ¶ † An autem delegatus possit implorare auxilium brachij secularis. tetigit Archi. & Ioā. An. de hæreti. vt officiū. ad fi. libr. vj. vbi Archi. dicit reperiri quandā additionem Bernar. in qua volebat, quòd non posse. Sed Ioan. And. dicit additionem illam non inueniri. & quod ipse Bernar. tenuit contrariū in c. j. de offi. deleg. in vj. & idem Inno. in ca. j. & ca. de causis. de offi. dele. vbi etiam per Io. An. an autem si fuerit Episcopus græcus constitutus Vicarius Episcopi latini, poterit ordinare clericos grecos extra quatuor tempora secūdū ritum grecorum. dicit Ioan. And. ꝙ sic. per istum tex. & per id, quod habetur in ca. cum secundum. & c. quò ad translationem. s. de tempo. ordi. Et pro hoc patet, ꝙ in ver. sed si ꝓpter. dū litera dicit catholicum præsulē &c. intellige de præsule Episcopo: quia aliàs nō posset ordines celebrare. & istud etiam de mente glo. in verb. necessitas. licèt alij aliter dicant: & non bene.

SVMMARIVM.

1 *Scientiæ defectus reprobatur in episcopis.*
2 *Multiplicato populo, siue ampliato, an augmententur præsides, siue regentes.*
3 *Prædicandi officium de iure communi spectat ad diœcesanum.*
4 *Visitans loco episcopi, debet ab episcopo habere necessaria, præterquam quò ad victualia, quæ a visitatis præstabuntur.*
5 *Conuentus nomine, comprehenditur aliquando capitulum ecclesiæ secularis.*
6 *Prædicandi officium, an possit committi, non presbytero.*

INter cætera. In cathedralibus, & collegiatis instituēdi sunt viri idonei, quibus cum expediret ep̄i possint cōmittere visitationes: prædicationes: & cōfessionū auditiones. h. d. Et in prima exordiū. In secunda constitutio. In tertia pœna. Secunda ibi: vnde cum. Tertia ibi: si quis autem. ¶ In tex. ibi: sed in omni verbo &c. habetur Luce. iiij. c. & etiam Mat. iiij. ¶ No. ꝙ inter cætera populus Christianus ma-
a xime indiget verbo dei [a], & cibo spirituali: vt prædicationes. ¶ Item not. ꝙ actu corporali, & materiali licitū est arguere ad sp̄ualem. de quo in c. ij. s. de transla. ¶ Itē no. illud vulgatū, ꝙ non in solo pane viuit homo. ¶ Itē
1 not. ꝙ defectus † scientiæ omnino reprobatur in Ep̄is.
2 facit, quod no. s. de ætate, & quali. c. fi. ¶ † Item no. ꝙ propter multitudinē populi nō multiplicantur præsidētes principales: sed deputantur vicegerentes: & sic subueniatur ipsi multitudini: & sic facit, ꝙ ampliato populo non per hoc amplientur regentes. quod videtur verū secundum do. Ant. in dignitatibus ecclesiasticis. secus in secularibus. l. ij. §. post hos. ff. de origi. iur. vbi propter augumētum populi plures fuerunt creati præsidentes. Sed certe de iure vnus deberet esse princeps in secularibus dignitatibus. per id, qđ habetur. vij. q. j. in apibus. & per illud etiā philosophi entia bene volunt disponi vnus ergo princeps. ¶ Item no. ꝙ prædicator, vt sit bonus debet prædicare opere, & sermone. vnde alibi dicitur. Cuius vita despicitur, restat merito, vt eius prædicatio contemnatur. iij. q. vij. §. tria. circa fi. quod est contra prædicatores dissolutos. ¶ Item no. ꝙ officium præ-
b dicandi [b] competit de iure cōmuni diœcesano: † vnde
3 alius in eius diœcesi non exercet officium prædicandi: tamen potest delegari ab Episcopo: & hoc ideo, quia cōpetit sibi iure ordinario. Secus in delegato cū industria vi-

a Verbo dei. Vnde Act. vj. ca. Non est æquum nos relinquere verbū dei: & ministrare mensis.

b Officiū prędicādi. Et sic not. quod p̄dicare dicitē officiū. vid. quod habetur in c. qđ dei timorē de sta. mo. & ca. cū ex iniūcto. de hære. & in c. sicut. eo. titu.

stria videtur in dubio delegata: ideo non potest alteri subdelegare.s̄.de offi.dele.c.fi.no.in c.si Episcopus.lib. vj.

4 ¶ †Item no. q visitanti vice Episcopi sunt necessaria ab Episcopo ministranda, intellige quò ad alia, præterquam quò ad victualia. nam pro victualibus prouidebunt visitati: sed in alijs Episcopus, puta in equis, necessarijs vestibus, & familiaribus. vt habetur in præallega. c.si Episcopus. & ibi etiam not. licèt Inno. hic aliter loqueretur. ¶ Item nota, q in ecclesijs cathedralibus, & cōuentualibus instituendi sunt tales, qui cōmodè possunt iuuare Episcopum in officio prædicandi, pœnitentias iniungendi: & sacramenta ecclesiæ ministrandi: & intellige in conuentualibus secularibus, nō in regularibus, quia ad eos non spectat officium prædicandi de iure. vt habetur.xvj.q.j.adijcimus. & ca.iuxta.& habes

5 q †appellatione conuentus comprehenditur interdum capitulum ecclesiæ secularis. de quo in decre. capitulū. s̄.de rescrip. dicit tamen Hosti. q hodie prælatus prouidet per mendicantes. facit, q habetur de excel.præla.in c.nimis. Et subiungit q si ipsi abstinerent a iuribus parochialibus: & ei ministrarent necessaria omnia rectè procederent. & sic residet hic do. Anro. Tu adde, q electio debet fieri de mendicantibus qui habent prædicare, confessiones audire, secundum formam cle.dudum. de sepul. ¶ Aduerte tamen, q dicit hic Ioā. And. q peccant mortaliter non ordinantes dignos, seu idoneos p istum text. vnde dicit orādū pro eis, quia multi incidūt in laqueum. dicit autem, q si illi ad quos spectat in ecclesijs conuentualibus prouidere sunt negligentes infra terminum eis statutum ab Episcopo, q poterit Eps̄ supplere. per id, quod habetur s̄.eo.in c.irrefragabili.§. excessus. & s̄.eo.ca.quanto. & si Episcopus esset etiam negligēs poterit Archiepiscopus prouidere, per id, qd̄ habetur in d.c. quanto. cum ex hac negligētia censetur mortale peccatum in prælatis videretur, q possent remoueri per ea quæ habentur in ca.j.de offi. Archi. quæ autem erit vltio, de quà in fine literę, dic, quod arbitraria. per id, quod habetur in d.c.de causis.de offi.delega.

6 ¶ †In gloss.ij.ibi.§.quia vero. & ibi etiā notatur, an debeat esse præsbyter ille cui committitur: vt ibi. ¶ In gl. fi.in fine. & dicit Hosti. quod Romanam ecclesiam excusat necessitas: quia de suo omnibus prouidere non posset. ¶ Item &t priuilegium ex antiqua consuetudine optātes. Fatetur tamen q Episcopi etiam conātur hoc mutare, quod esse nō debet, ex quò in priuilegium est concessum Romanæ sedi. facit, quod legitur, & notatur in c.in causis.j̄.de re iudi. ¶ Extra glo. tangitur hic quæstio per aliquos, q si Episcopus per aliū visitauit: & mortuo Episcopo visitans exigit procurationem a visitatis, opponit sibi q visitans erat Vicarius Episcopi. & sic cū habuerit salarium ab eo non videtur, q possit aliquid petere: sed replicatur econtra, q imo debetur visitanti procuratio ab ipsis visitatis. per ca.si Episcopus.j̄.eo.in vj. nec mors Episcopi habet præiudicare in iure iā quæsito. facit, quod habetur.j̄.de offi.delega.si super gratia. lib.vj. Et ista pars videt̄ vera, si visitans forte suis expensis visitauit, & procurauit animo repetēdi, cū forte pro tunc non cōmode posset exigere. dicit tamen ibi Inno. q vbi sine scandalo non potest exigi procuratio a visitatis, debet tunc Episcopus prouidere. & hoc etiam tenuit gloss.in dicto.c.si Episcopus

aEpiscop⁹. Si q̄ris quoties, quādo & qualiter episcopus, vel archiepiscop⁹ ecclesiā sibi subditā possit, & dcat visitare, & procurationem exinde recipere, seu caritatiuum subsidium petere. disting. vt per do. Hen. Boyc. in c.cū apostolus.infra de censi.

S V M M A R I V M.

1 *Aeconomus potest agere nomine monasterij, & esse in iudicio pro causis spectantibus ad monasterium.*
2 *Abbas agere potest pro capellis sibi subiectis, & pro iure earum.*
3 *Reus potest petere, vt ea, quæ continentur in petitione declarentur, & specificentur.*
4 *Iudex in calculo sententiæ, debet probationes, & acta enuntiare, & exprimere se vidisse.*
5 *Episcopalia iura quæ habet quilibet episcopus, quæ sint.*
6 *Iurisdictionem habet episcopus in capellis subiectis monasterijs.*
7 *Abbas ratione capellæ subiectæ tenetur ire ad synodum, & soluere cathedraticum.*
8 *Quartam decimarum, & mortuariorum soluere debet episcopo quælibet ecclesia inferior ei subiecta.*
9 *Procurationes exigi debent, secundum facultates ecclesiarum, & in eis debet æqualitas seruari.*
10 *Episcopus ex causa rationabili potest petere moderatum subsidium, cum charitate: & quæ erit causa rationabilis illud exigendi. nu. 30.*
11 *Petitio generalis, siue vniuersalis, an indifferenter admittatur.*
12 *In petitione iuris indebiti, an de iure speciali includatur debitum. & numero 28.*
13 *Sententia, an referri debeat ad acta, siue ad allegata, & probata.*
14 *Officium extraordinarium iudicis, non concurrit, cum ordinario remedio.*
15 *Possessorium iudicium non cadit in facto negatiuo.*
16 *Libellus iniustus, an possit sustineri.*
17 *Libello generali in quo aliqua fuerunt specificata, si super specificatis responsum fuerit negando, tacendo in alijs, an videatur in alijs tacendo cō fueri. Et si facta petitione generali fiat specificatio aliquorum, & postea sententietur super illis, an obstabit in omnibus.*
18 *Actio in dubio refertur ad ea, super quibus fuit lis.*
19 *Præscriptio nulla currit, sine possessione.*
20 *Possessio semel acquisita, non perditur, nisi expellatur, vel reuertens non admittatur, vel timeat se posse repelli.*
21 *Præscriptio ad hoc, vt detur in iurisdictionibus incorporalibus requiritur patientia illius, qui possidet, & non alterius.*
22 *Iurisdictio Episcopalis Episcopi, non potest totalis præscribi, nec etiam eius pars.*
23 *Archiepiscopus, an possit præscribere, vt faciat ante se portari crucem, vel q vtatur pallio in diœcesi suffraganei alterius Archiepiscopi Archiepiscopo proprio ignorante.*
24 *Pœnitentia maiorum criminum videtur episcopis reseruata.*
25 *Sacramenta, quæ tantum ab Episcopo recipiuntur, quæ sint.*
26 *Confessorem eligendi ius sibi quærere nō potest subditus, ex consuetudine.*
27 *Confiteri, an possit quis mendicantibus, sine licentia.*
28 *Sententia ad hoc, vt comprehendat iura debita de iure speciali requiritur quod super illis, sit facta specificatio: secus quò ad debita de iure communi.*
29 *Procuratio, an exigi debeat ab ecclesijs pauperibus.*
30 *Subsidium charitatiuum, an, & quando, & quare possit episcopus subditis exigere.*

a COnquerente. Episcopus in ecclesijs suæ diœcesis debet esse contentus iuribus epālibus, & quæ sint iura Episcopalia hic declarat̄.h.d. Et duæ sunt partes principales. Nā in prima ponitur petitio, & contestatio. In secunda sententia. secunda ibi: nos autem. ¶ In tex. ibi: contestata supple. & demū processum ad probationes. & ad alia vsque ad diffinitiuam sentētiā. & demū diffinitiua fuit lata: vt sequitur. Et not. q litera semper videtur innuere, quòd œconomus fuerit actor, & Episcopus conuentus. & iste est vnus intellectus in decre. alius est econtra, quòd Episcopus fuerit actor, & œconomus reus. & istum intellectum videtur sequi gl.

1 j.de quo. tangetur cum illa. ¶ † Not.j. quod æconomus agere potest nomine monasterij, & esse in iudicio pro causis spectantibus ad monasterium. & quis cōprehēdatur appellatione æconomi: tangit̄ in c.in pertractādis.j̄.de iura.calum. tamen secundum canones non est fienda differentia in nominibus.j̄.de procu.ca. petitio. facit, quod habetur in l.iubemus.§.sanè.C. de sac.sanc.

2 ecc. ¶ †Item not. quod Abbas potest agere pro capellis sibi subiectis, & pro iure earū, quia si æconomus monasterij hoc potest, multofortius Abbas. de quo in c.cū deputati.j̄.de iudi. & ibi de materia per Inn. & per eūdem in c. olim causam.j̄.de restitu.spol. & de reli.do.c. cum dilectus. ¶ Item no. quòd molestatus in aliquo iure particulari ratione iuris vniuersalis potest petere, vt dicens

dicens sibi ius vniuersale debitum cogat ad exprimē-
dum, quæ cōprehendere intelligit in ipso iure vniuer-
sali, ne aliàs quotidie molestetur. & videt, quòd possit
compellere actorem ad agendum, vt sic declaretur, ꝙ
sibi sit debitum. facit. l. diffamari. C. de ingen. ma. & col-
ligitur hic secundum vnum intellectum: intelligendo
quòd Abbas, seu æconomus agebat contra Episcopū.
¶ Sed intelligendo, quòd Episcopus ageret secundum
3 alium intellectum potes notare † quòd reus potest pe-
tere, vt illa quę continentur in petitione declarentur,
& specificentur, vt sic certificari possit reus, an velit ce-
dere, vel contendere. facit, quod habetur in ca. j. & ij. j.
de libel. obla. quod qualiter intelligatur tangetur cum
glo. j. ¶ Item no. quòd ecclesiæ impotentes ad præstan-
dum procuratorem non debent compelli illum præsta-
re. ¶ Item no. quòd vbi in libello generali aliqua speci-
ficantur, non per hoc excluduntur alia in libello gene-
rali comprehensa, quod intellige cum specificans non
habuit omnia ꝓ specificatis. aliàs esset secus. facit, qđ
habetur in l. quæsitum. §. fi. cum ibi notatis. ff. de fun.
instr. & ff. de suppel. lega. l. legata. ¶ Itē no. ꝙ vbi porre-
cta petitione vniuersali, seu generali, si aliqua specificā
tur. & si lit. contest. videtur incerta super omnibus facta
4 ꝙ possit ad sententiam diffinitiuam procedi. ¶ † Itē no.
in versi. nos autē. quod iudex in calculo sententiæ de-
bet probationes, & acta, & sententiā enuntiare, & etiā
exprimere se vidisse. facit, quod habetur. de offi. deleg.
c. super quæstionū §. j. sufficit tamen visis actis, & quæ
ab vtraque parte proposita sunt intellectis, tamē hodie
multi particulariter faciunt mentionem de omnibus
actis iudicij a principio, vsque ad calculum sententię. &
est vtile interdum ꝓpter ea quæ no. Bart. in auth. si quis
5 in aliquo. ad fi. C. de eden. ¶ † Itē no. hic per ordinē enu
merata iura episcopalia, quæ habet quilibet Episcopus
in ecclesijs sibi subiectis. & dato ꝙ alteri ꝑlato imme-
diate sint subiectę, & etiam dato, ꝙ talis prælatus sit re-
gularis. ¶ Et no. præcipuè, quod habet potestatem in-
stituendi, & corrigendi, & reformandi. Et sic not. ꝙ in
potestate corrigendi, & reformandi, non videtur venire
potestas instituendi, & destituendi. cum hic ponantur,
6 vt diuersa. ¶ † Item not. ꝙ etiā in capellis subiectis mo-
nasterij, Episcopus de iure cōmuni habet iurisdictionē
omnium causarum spectantiū ad forū ecclesiasticū, &
quæ sint ille posuit gl. s. eo. c. j. & in c. cum sit generale.
de fo. compe. & etiam in pęnitentij. iniungendis in re-
seruatis Episcopo. de quibus in c. si Episcopus. j. de pę-
ni. & re. in vj. ¶ Item no. ꝙ quædam sunt sacramēta. quę
ab Episcopo necessario recipiuntur: vt sacramentum
crismatis. & alia quæ ratione ordinis Episcopalis cōfe-
runtur. facit, quod habetur. j. de conse. eccle. vel alta. in
c. aqua. quædā autem sunt quæ necessario non recipiū-
tur ab episcopo, vt sacramentum baptismatis, & eucha-
ristiæ. & pœnitentiæ in casibus, non reseruatis Episco-
7 po. ¶ † Item no. ꝙ Abbas ratione capelle subiectæ tene
tur ire ad synodum. & etiam soluere cahedraticum. Et
8 no. quantum solui debeat nomine cathedratici. ¶ † Itē
no. ꝙ quælibet ecclesia inferior subiecta episcopo tene-
tur ad quartam decimarum, & quartam mortuariorum.
9 de quo tangetur hic per gl. ¶ † Item no. ꝙ in procuratio-
bus exigendis, debet haberi respectus ad facultates ec-
clesiarum: vt sic in plus non grauentur, quàm cōmodè
fieri possit. & an procuratio in victualibus debeat reci-
pi: an vero possit, & hodie recipi in pecunia dic, vt habe
tur in c. felicis. de censibus. in vj. ¶ Item no. qđ pro pro-
curationibus exigēdis seruari debet æqualitas: vt certis
paribus vna ecclesia, plus quàm alia nō grauetur, sicut
etiam in collectis imponendis: quia seruari debet æqua
litas. aliàs possent subditi licitè conqueri, si ęqualitas nō
seruatur. facit, quod habetur in l. j. & l. qui se grauatos.

C. de censibus censitoribus, & peræquato. lib. x. & sic di
cit do. Anto. se aliàs consuluisse. ¶ Item not. practicam
sententiæ super iure vniuersali, quando est dubium in-
ter partes, quid ipso iure comprehendatur: quia debet
sententia ferri specificando particularia iura. & super cę
10 teris est imponendum silentium. ¶ † Vltimo not. ꝙ epi-
scopus potest petere moderatum auxilium, seu subsi-
dium, cum charitate, subsistente manifesta, & rationa-
a bili causa. [a] & sic mensurando erit exactio, secundum
qualitatem instantiæ necessitatis. facit, quod habetur in
c. cum apostolus. in fin. j. de censibus. ¶ Et aduerte, quia
hic ex ordine literæ primo videtur tangi libellus. Secun
do sententia: quæ fuit diuisa in duas partes. Nam in pri-
ma parte declarat iura, quæ spectant ad Episcopum illa
specificando. In secunda super alijs imponit silentū vno
reseruato. ¶ Et no. ꝙ prima gl. tangit spectantia ad libel
lum, & quis sit effectus specificationis. ¶ In glo. j. ibi. l. j.
§. potest. ¶ Item est alius effectus specificationis secun-
dum Inno. quia si postea sententiaretur super specifica-
tis. & de alijs nil dicatur supple: vel etiam feratur senten
tia generalis, cum illa in dubio referatur ad specificata
in processu, non nocebit in alijs non specifiatis. l. licèt.
C. de iud. Secus esset si nihil esset specificatum: vel si ali
quid esset specificatū secuta fuisset clausula generalis,
quia tunc si postea prosecutio fuit generalis. & sentētia
generalis, obstabit in omnibus, si lata fuit absolutoria.
vt in præalle. l. licèt, nisi dolus interuenerit, l. tres fratres.
ff. de pac. l. de rebus. ff. de arbi. ¶ In ea. gl. ibi satis posset.
Aduerte, quia duplex esse potest intellectus in decre.
vnus, ꝙ hic Abbas erat actor, qui super molestatione
egit contra Episcopum quasi indebitè molestaretur. Et
secundum hoc non obstat contrarium gl. licèt huic in-
tellectui alia videantur obuiare, vt tangetur. Alius est
intellectus quem videtur velle glo. ꝙ hic Episcopus, vt
actor porrexit libellum contra Abbatem super capel-
lis monasterij, petendo ius Episcopale in illis. & Abbas,
vt reus petebat declarationē libelli, & tunc obstat con-
trarium. Sed glo. videtur respondere, ꝙ de iure nō com-
pellebatur Episcopus specificare. licèt posset si vellet ad
cautelam. & ita fuit secundum glo. & quod de iure non
cogatur quis ad specificandum ius vniuersale, si nō vult
dant doctores simile in petitione hæreditaris. quæ est
petitio vniuersalis. vt habetur in l. j. & ij. & iij. ff. de peti.
hære. & no. in c. ij. j. de libel. obla. Et tamē sufficit ꝙ quis
petat pronuntiare se hæredē talis: licèt non exprimat
res hæreditarias. Nam post sententiam in executione
poterit declarari, quæ sint res hæreditariæ. facit, quod
habetur in l. regulariter. & l. licèt. ff. de pet. hæredi. & in
l. a diuo Pio. §. si super rebus. ff. de re iud. & quod no. per
Inno. & Io. And. j. de rest. spol. c. cum ad sedem. ¶ Et no.
ꝙ glo. hic sentit, quod ista petitio sit vniuersalis, quādo
petitur ius Episcopale. sed Inn. hic videtur vacillare. &
tandem videtur dicere illam non esse vniuersalem: sed
generalem, inter quæ est differentia. iuxta ea quæ no. in
d. c. ij. j. de libel. obla. & in l. j. ff. de edē. in glo. mag. ¶ Sed
ipse idem Inno. videtur tenere idem, quod gloss. ista in
c. certificari. j. de sepul. Alij vero dicunt, ꝙ ex æquitate
iudex ad lites dirimendas, & ad certificandum ius in-
ter partes potest facere exprimi huiusmodi iura Epis-
copalia. & erit vtile reo, & actori, reo quidem: vt sic in
alijs nō specificatis possit fieri oblatio. & vt sciatur quid
reus debeat præstare: ne post sententiam alia contentio
oriatur. facit quod. s. dicit glo. ¶ Item prodest actori, vt
sentētia sit magis certa. & quia vbi petitur ius Episco-
pale simpliciter: nec aliud specificatur, videtur intelligi
tantum de his, quæ debentur de iure communi, & quæ
hic connumerantur, nō autem de iure speciali debitis;
& sic videtur hic sentire gloss. & in seq. Et istud vltimū
est bene not. ¶ Sed an procedat inferius, declarabitur
tamen

a Rationabili cā. Sed quando cōstabit de rationabili cā vt dicendū qđ stat arbitrio superioris, ſm glo. in c. cū apostolus. §. ꝓhibemus. infra de cēsibus. & ibi vide d. Cardin. de hac materia. & vide infra hoc eo. ca. prope fi. in litera. sum. xxx.

tamẽ quia hæc solutio nõ videtur velle, quod de æqui-
tate possit cogi ad specificãdum ille, qui agit super iure
vniuersali.quod videtur contra ea, quæ loquitur,& no.
in ca.ij.j.de libel.obla.Inno.posuit aliam solutionẽ i vi-
delicet,quia interdum negatur simpliciter totũ ius vni-
uersale.& tunc nõ est fienda alia specificatio.per ea quę
habentur in d.c.ij.& in l.j.in prin.ff.de edẽ.Aut pars nõ
negat simpliciter totum ius vniuersale: sed aliqua fateẽ
de iure vniuersali debita esse, aliqua dicit indebita. &
tũc facienda erit specificatio:vt sic pateat de quibus par-
tes sint in concordia ad lites abbreuiandas.facit, quod
habetur in l.quidam æstimauerũt.ff.si cer.peta. Et quia
non est æquum grauare partes onere probãdi super il-
lis,de quibus sunt in concordia.per id,quod habetur in
d.l.quidam, & ff.de interrog.act.& l.vbicunque.Et hæc
11 solutio, & prima videntur magis rationabiles.¶†Et ex
prædictis patet duo esse dubia.Primũ est nunquid peti-
tio vniuersalis: siue generalis indifferenter admittatur.
de quo prosequitur hic Inno. sed de hoc dicendum, vt
plenè no.per gl.& Io.An.in c.ij.de libel.obla.vbi posuit
id,quod tangit hic Inno. & ibi etiã dictum fuit. Et quia
nõ est materia propriè huius tituli,sufficit remittere ad
ibi notata.& ad ea quæ not.per glo. & Legistas in l.j.in
12 prin.ff.de eden.¶†Sed dubium est,an in petitione iuris
indebiti includatur debitum iure speciali: an vero so-
lummodo debitum de iure communi.gloss. hic videtur
sentire, quod non veniat debitũ de iure speciali. ¶Sed
contrarium videtur velle in c.constitutus.j.de relig.do.
Inno. videtur fuisse sibi cõtrarius. Nam hic videẽ tene-
re cum glos.quod non includatur debitum de iure spe-
ciali.Sed contrarium voluit in ca.fi.circa prin.s. de offi.
archid. & j.de sepul.in ca.certificari.Et idem voluit ẽm
do.Ant.in c.cum ad sedem.de rest.spo.Sed certe ibi vi-
detur aliam mediam opinionem ponere:videlicet, qđ
veniat ius speciale a principio constitutum:sed nõ ve-
niat debitum speciale ex postfacto acquisitum. vt colli-
gi potest ex verbis Inn.in d.c.cum ad sedem. ¶In hoc
articulo reperitur duplex conclusio.do. Anto.in hoc c.
& in primo mẽbro, primæ cõclusionis videtur aliquãtr
incongruè loqui.vnde potes dicere eius mẽtẽ fuisse ta-
lem:quia quando datur libellus, seu petitio quæ regu-
latur a consuetudine. & non a iure communi. vt est ius
archidiaconalis.facit,quod legitur & no.in c.cum satis.
& c.fi.de offi.archi.& tunc talis petitio includit de iure
speciali debitum.& sic intelligitur,quod no.Inno.in d.
c. fi.de offic.archi. Nam si Archiepiscopus petat ius ar-
chidiaconale: seu sibi competens ratione dignitatis ar-
chidiaconalis in tali petitione includiẽ id, quod sibi ex
consuetudine debetur: quia cum aliud cõmode refer-
ri nõ possit, cum talis reguletur a consuetudine magis,
quàm a iure communi non videtur posse de alio intel-
ligi.Et ideo ex mente videtur comprehendi.facit,quod
habetur in ca.ex parte.el j.de offi.del.& l.ij.& iij.ff.de li
be.& posthu.& quod no.gloss.in c.quoniam Abbas.de
offi.dele.& Bart.in l.si quis in prin.te.ff. de leg.iij.Si aũt
specificè peteretur debitum de iure speciali: puta ius
percipiendi sancti Petri den. de quo.j. de rescrip.audi-
tis:tunc clarum esset super petitione tali posse procedi:
interdum autem fit libellus,seu petitio,in materia quæ
regulatur a iure communi,& etiã potest regulari a iure
speciali.& tũc aut in libello apponũtur verba latissima,
vt quando petitur castrum cum pertinentijs. Nam ver-
bum pertinere quandoque sumitur latissimè. vt patet.
ff.de verbo. signi.l. verbum pertinere. & tunc compre-
henditur debitum etiã de iure speciali.& sic intelligiẽ,
quod not. per Inno. in d.c. cum ad sedem. non tamen
ponderat verba Inno.quò ad id,de quo.s.dixi.Et an di-
ctum Inn.ꝓcedat patebit ex infra dicẽdis. Qñque vero
in libello nõ ponuntur verba latissimè: vt quia petitur
simpliciter ius Episcopale.& tunc,aut debitum de iure
speciali est succedentis, & surrogãtis,loco debiti de iu-
re communi. & sic eius loco succedit. & tunc compre-
henditur in libello, seu in petitione. & sic intelligitur,
quod habetur in c.constitutus.de reli.do. in tex.& glo.
cum ibi notatis per doct. Et est ratio : quia surrogatum
assumit naturam eius,in cuius locum surrogatur.l.si cũ.
§.qui iniuriarũ.ff.si quis cautio.& j,vt lite pen.c. eccle-
sia.el.ij. Quandoque verò agitur de alio iure speciali.&
tunc, aut substantia talis debiti est debita de iure com-
muni : licèt aliqua extrinseca determinatio sit de iure
speciali,vt ꝯtingit in quarta,vel tertia decimatum, aut
mortuariorum. Nam substãtia debiti est de iure com-
muni: sed determinatio quantitatis variaẽ ex iure spe-
ciali consuetudinis: quia quandoque est tertia : qñque
medietas,quandoque quarta. facit, quod habetur in d.
c.certificari.j.de sepul.& quod no.hic glo.in versic.mor-
tuariorum. & tunc Innoc.secundum do.Anto. videtur
fuisse sibi contrarius:quia videtur velle,quod nõ inclu-
datur quarta mortuariorum. quia nõ videtur certitudi-
naliter a iure determinata. Sed contrarium ipse voluit
in c.certificari.de sepul.& illud dicit cõmuniter teneri,
dicit tamen ꝙ videtur,ꝙ includatur alio nõ apparẽte cũ
determinatione iuris cõmunis:vt ita in dubio de quar-
ta intelligatur:si aliud nõ apparet ex ꝓbationibus.& sic
intelligit Inno.in d.c.certificari.sed si ex probationibus
constaret ipsam esse maiorem ex determinatione con-
suetudinis:tunc dicit,ꝙ super illa ferenda erit sñia: quia
in libello intelligitur esse deductum substantia debiti,
ex quò illa est de iure communi. & ideo qualitates ha-
bẽtes illam determinare, sequũtur naturam ipsius sub-
stantiæ. ¶Si autem esset debitum omnimodo de iure
speciali. & tunc non induceretur. vt voluit hic secũdũ
eum.dicit tamen aduertendum, quod vbi dictũ est de-
bita de iure speciali includi: illa debent probari cum in
facto consistant. facit, quod habetur in l.ij. ff. de pro-
batio.& in l.j.C.quæ sit long. consuet. Sed vbi sunt de
bita de iure cõmuni sufficit illa allegari. Nec est neces-
se,quòd illa probentur:quia censentur certa : cum ius,
& ea quæ in iure consistunt certa sunt: nec subijciantur
necessitati probandi. infra de appella.c.sæpe.& l.ab ea
parte. ff.de proba. Et hæc est in effectu conclusio domi.
Anto.¶Sed aduerte primo,quia dixit de iure archidia-
coni videtur procedere,tenendo quod medium regule-
tur a consuetudine:tamẽ de iure videtur, quod tali qua
sunt iura, quæ de iure communi spectent ad archidi.vt
patet ex his,quæ habentur in c.ad hæc,& c.vt nostrum.
de offic.archidia. ¶ Item aduerte secundo, quòd vide-
tur simpliciter tenẽdũ,quòd in petitione iuris debiti in-
cludatur ẽt debitũ de iure speciali adeo, quòd potest in
processu specificari,& probari:quia verba libelli,& pe-
titionis sunt latè intelligenda pro libellante.Et sufficit,
ꝙ aliàs non possunt adaptari ad eius intentionem.l.si
quis intentione.ff.de iudic. & in l.sed si possessori.facit
quod no.gloss.in c.cum ad sedem.j.de restitu.spo.& de
reg.iur.in regula contra eum. libr.vj.cum verba libelli
sunt de se apta includere debitum, etiam de iure specia
li:quia nil repugnat,quòd si episcopus petit ius episco-
pale sibi debitũ quomodocunque,& sic, siue de iure cõ
muni:siue de iure speciali. Et ideò videtur,quòd inclu-
datur debitum etiam de iure speciali. & in simplici pe-
titione iure debiti.Et sic intellige Innocen. in dicto ca-
pitulo certificari. & in c.fina.de offi.Archi.Et intelligo
etiam hoc procedere,siue ab initio ius speciale fuerit ac
quisitum:siue ex postfacto, licèt Innocen. aliter dixerit
in d.c.cum ad sedem. Nam videtur vtrobiq; stare ratio,
quàm superius dixi. Et ideo vtrobique,debet ius idem
dici. per id quod habetur de constitu. translato. ¶ Ad-
uerte tamen, quia licèt includatur debitum de iure
speciali;

speciali quò ad finem, vt possit specificari in processu, & fieri probatio, & prosecutio super illo, si tamen nulla in processu fiat specificatio, nec probatio: tunc sentētia lata referetur solum ad debita de iure communi. & ita intelligo glo. & Inno. hic voluisse. Et reuera si bene pōderetur hoc, volunt & sic non contradicūt sibi in his, quæ not. in c. constitutus. & in d.c. certificari. sed potius vnū dictum per aliud declaratur. Et ideo vr̄ qn̄ in processu, non fuit facta aliqua specificatio. & sententia simpliciter lata, ꝙ solum poterit peti executio, quò ad ea q̄ sunt de iure communi. Et ita videtur velle hic gl. Et per hoc sit iste articulus expeditus. Nec expedit insistere in secūda conclusione, quam tangit hic d. Ant. licèt illa, vt plurimum concordet cum prima. & hæc procedunt tenēdo
13 intellectum, quod Episcopus hic esset actor. ¶ † Et ꝑ prædicta potest dici, & inferri, ꝙ glos. prima hic, & circa finem. & etiā Innocē. dicunt referri ad acta sententiæ in qua si aliud non apparet in dubio iudex videtur se referre ad ea, quæ debentur de iure cōi. & non de iure speciali. Sed si non est facta specificatio, & probatio in processu cum illa facto consistant, & probanda sint: vt patet ex his quæ habentur in l.j.C. quę sit lon. cosuetu. & in l.ij. ff. de proba. Et sententia in dubio debet referri ad allegata, & probata sm ea, quæ habentur s̄. de offi. deleg. c. pastoralis. §. quia vero s̄. eod. c.j. sm do. Inn. in c. certificari. de sepul. & etiam in c. fi. de offic. Archidia. posset referri ad actum libelli: quia libellus de se in dubio censebitur aptus inducere etiam ius speciale, vt sic possit fieri specificatio, & probatio in producēdo, si hoc facere voluerit actor. & si hoc fecerit poterit etiam tunc obtinere super debito aliquo iure speciali. Et ad illud, etiam referatur sententia, ex quò in processu apparebit esse specificatū cum, vt dixi sententia in dubio debeat referri ad allegata, & probata. facit, quod no. per Bar. in l.j.C. de erro. calcul. & in l.ij. & iij. C. de sen. quæ sine certa quanti. ¶ Secundus intellectus fuit, ꝙ hic Abbas fuerit actor, & egerit super molestatione, quasi indebitè molestaretur. Et secundum hunc intellectum, non haber obstare ɔ̄rium in glo. ¶ Vel secundo pōt dici, ꝙ hic Abbas dicebat illa iura Episcopalia ad se spectare. ideo agere potuit. facit, quod habetur in c. accedentibus. de excef. præla. Agere tanquam deficiente actione, & iure agendi. & nemo sine actione experitur. l. si pupilli. §. videamus. ff. de nego. gest. Nam hic per negationem talium iurium inquantū Abbas negabat Episcopum habere illa iura, competere videtur negatoria, quæ datur domino. vt not. de iudi. ca. examinata. & de verborum significationi. c. Abbate. ipse autem Abbas, non est dn̄s iurium capelle. & sic, non videtur posse agere possessorio: qa in facto negatio nulla possit haberi possessorio. facit, quod habetur in c. bonę. quia, non entium, nullæ possunt esse causæ. vt voluit ibi Innocen. quod hic agebat nomine capelle: non autem nomine monasterij: quia hoc ius, non competebat monasterio: sed cappelle. per id, quod dictum est. Et hoc dicit verum, quādo capella haber bona distincta a iuribus monasterij. quod nota. per Innocen. de priuile. capit. pastoralis. tunc Abbas quasi dominus posset intentare negatiuam ad similitudinem fructuarij. facit, quod habet̄ in l. si. ff. si vsufru. pet. licèt tutius secundum eum, quòd nomine capelle hoc faciat. ¶ Vel tertio posset dici, vt voluit hic Innocē. & in additione, quod si Abbas petat imponi silentium Episcopo, & decerni nullum ius ad Episcopum spectare, licèt hæc verba videātur sonare in negatoriam, quæ Abbati non videtur competere: sed capelle. vt est dictum: tamen. vt res potius valeat, quam pereat putat Innocen. sententiam esse tenendam pro Abbate, non ex eò, quia videtur consessoriam intentasse: quia illa libello non conuenit: nec negatoria: quia competit capelle. Sed ex eo, quia videtur effectū iudicis implorasse, quod bene cadit sub verbis prædictis libelli: qa officium competit habēti iustitiam, quia latissimum est licèt non habeat certam actionem. allegat, quod habet̄ in l.j. ff. de iurisdi. om. iudi. & de causa pos. capitulo. cum ecclesia. ¶ Nec obstat si dicatur, quod Abbati competit negatoria saltem nomine capelle. & sic iudicis officium non debet competere, nisi illa actio subest. infra de offi. iudi. capitu. ij. quia soluit Innocen. quod cōtrarium procedit in officio iudicis extraordinario. videlicet rescisiuo: vt quando datur contra sententiam, contractum, vel præscriptionem: hic in officio iudicis ordinario, quod competit cum alijs actionibus cum sit latissimum. Præterea diuerso nomine competit actio, & alio nomine. & ita ipsius iudicis officio. & ideo cōcurrere possunt. & sic resider Innocen. & Ioan. And. ¶ Nota. bene ex dicto Inno. ꝙ vbi in libello possunt intelligi duo iura. vnum, ꝙ competat agenti: alteri non videtur in dubio deductum ius competens agenti suo nomine. facit, quod no. in l. & magis. ff. de solu. ¶ Item no. ex dicto Innocen. limitatio-
14 nem ad id, quod dicitur, † quod officium iudicis tāquā extraordinarium, non concurrit cum ordinario remedio. de quo, etiam aliquid per eundem in ca. ex trāsmisso. de præscrip. & per glo. in l.j. §. per hanc. ff. de rei vendi. ¶ Nota. ex dicto Innocen. ꝙ vbi aliquis habet iustitiam: nec apparet, quod actio sibi competat, tūc competat sibi iudicis officium. Sed certè hoc non videtur verum, imo videtur, quod tunc competat actio in factum. per id, quod not. in l. quoties. & in rubri. de præscri. ver. Et de materia etiam per Bart. in l.j. ff. de condi. ex lege. & facit, quod habetur in l. sancimus. C. de sacrosan. ecc.
15 per glo. & doctores. ¶ † Et no. etiam, quod est dictum, ꝙ in facto negatiuo, non cadit iudicium possessorium.

¶ Tertio videtur obstare huic intellectui inquantū Abbas agebat contra Episcopum, & nō compelleret capellam soluere procurationem, non videtur, quod malè petierit. Primo, quia hæc petitio, non videtur sapere possessorium, quia concernit factum negatiuū in quo, non potest dari possessoriū: vt superius dictum est. ¶ Secundo, etiam quia non videtur competere petitorium: qa possidenti, non datur actio insti. de actio. §.j. Vnde sufficere debet, ꝙ si cōtra eum agatur, quod habet defensionem: nec videtur posse compelli quis ad agendum. C. vt nemo inui. in rubro, & nigro. ¶ Tertio, etiam videtur malè petijsse: quia videtur, quod non debuit petere, qđ capella nō potens indiffinitè, non grauaretur vltra quā facere posset. soluit Inno. quò ad primum, quod non cōpetit possessorium: sed datur negatiua. & ꝑ istis iuribus competit iuxta nota. de verbo. significa. c. Abbate. & de iud. ca. examinata. quod intellige, vt dictum fuit superius circa secundam opinionem. ¶ Quòd ad secundum respondet primo sm aliquos standum esse cōtrario. Sed hoc videtur esse contra hunc tex. Ideo alij dicunt, quòd Abbas potuit agere officio iudicis, vt compelleret Episcopus agere, & sua iura declarare. & hoc propter iustū timorē, quem habebat ex eo: qa Episcopus ferrebat in manibus gladium ad fulminandum sententiam excommunicationis. xxiiij. q. iij. corripiātur. & poterat timere ne etiam iniustè excommunicaret: cum etiam tūc fuisset ligatus per talem sententiam. xj. q. iij. c.j. ¶ Vel potes dicere secundo, vt etiam sensit Inno. quod hic compellitur agere Episcopus propter diffamationem. Nam diffamabat Episcopus Abbatem in certis iuribus, quæ sibi debita dicebat in capellis subiectis Abbati. Ideo potuit petere Abbas, vt iudex assignaret terminum Episcopo. ad quem ageret. aliàs silentium ei imponeret per id, qđ habetur in l. diffamari. C. de inge. & manu. & infra qui filij sint legi. capi. lator. ¶ Vel tertio potest dici, quod contra Episcopum poterit cōpetere officium iudicis ex eo: quia vltra debitum exigebat: sicut etiā coloni, & censiti agere

agere poſſunt contra dñm exigentem vltra quam dẽat.
C.in quibus cau.l.j.& ij.li.xj.dicit autem Inno.quod pri
ma facie videtur, quod Abbas iniuſtè petierit. & quod
non debuerit petere,quod eccleſia, quæ non erat ſuffi-
ciens,nõ cogeretur plus ſoluere ratione procurationis,
niſi quatenus penſatis facultatibus ſoluere poſſet ,put
in ſententia contineretur. Tamen finaliter dicit, quòd
ſaluari poſſet petitio Abbatis: quia moderari poſſet ex
ſententia.vt hic factum fuit. Et hoc ſequitur hic domi.
Ant.ex eo,quia illa verba,ꝙ non agat eccleſia,quæ non
poſſet, intelligatur diſtributiuè,vt ſic intelligatur,quę
non poteſt, ideſt,inquantum nõ poſſet.per id,quod ha
betur in ſimili in l.ſtichum, qui meus erit.ff. de lega.j.
16 ¶ † Et ex prędictis not. ꝙ ſuſtineri poteſt libellus prima
facie iniuſtus,ſi eius verba ſunt talia,quòd ex ſententia
poſſunt moderari,& reduci ad vias iuſtitiæ. pro hoc fa-
cit,quod not.in l. ſed,& ſi poſſeſſori.§.item ſi iurauero.
ff.de iureiuran.vbi, etiam verba libelli improprientur,
& ſuſtinentur,ex quò propriè, vel impropriè compre-
hendunt mentem agẽtis.¶ Quarto, etiam videtur huic
intellectui obſtare:quia videtur,quod non debuit cogi
Epiſcopus ad ſpecificandũ aliqua iura:ſicut nec in alijs
iudicibus.vt ĩ.de libel.obla.c.ij.¶ Sed potes dicere,vt ſu
perius tractatum fuit,quòd fortè concordabat de aliqui
bus iuribus dandis,vel non dandis.& ideo,quia ſemper
illis de quibus erat concordia, non expediens litigari,
nec grauare partes probationis l.quidam. ff.ſi cer. peta.
Ideo hic fuit coactus Epiſcopus ſpecificare:videlicet ſu-
per quibus eſſe concordia ſuper quibus eſſe non po-
tuit, etiam ante lit. conteſtat. videtur, etiam interro-
gari Epiſcopus, an hæc iura poſſideret.l.qui ſeruum.§.
17 qui in iure.ff. de interrogatio. actio. ¶ † Dicit, etiam
Innoceo. quòd ſi data fuit petitio generalis. & aliqua
fuerũt ſpecificata.& ſuper ſpecificatis fuerit reſponſum
negando in alijs tacendo videtur confiteri. per id, quod
habetur de præſump.nonne.¶ Quid autem ſi facta peti
tione generali fiat ſpecificatio aliquorum.& poſtea ſen
tentietur ſuper illis,an obſtabit in omnibus. dicit Inn.
quod non, ſed ſolum in ſpecificatis.& hoc eſt clarum,
ſi ſit ſolum ſuper illis ſentẽtiatum. Sed ſi ſimpliciter eſ-
ſet pronuntiatum:tunc eſt magis dubium. Tamen tunc
videtur idem cum ſententia tunc generalis in dubio de-
beat inferri ad ſpecialiter proſecuta in iudicio,ſm ea,q̃
habentur in l.licèt.C.de iudi. Sed ſi nihil fuiſſet ſpecifi-
catum ſecuta clauſula generali: tunc in omnibus obſta
bit exceptio.allegat,quod habetur in l. ſi ſub prætextu.
C.de tranſac.Et bene facit,quod habetur in d.l.licèt.C.
de iudic.vbi in duobus interuenerit.per l.tres fratres.ff.
de pac.Et,quod dictum eſt de ſententia dicit procedere
etiam in tranſactione.facit,licèt non alleget,quod not.
in l.age.& in d.l.ſub prætextu.C.de tranſac.Recitat au-
tem aliquos dicere,quod in tranſactione clauſula gene
ralis non referatur ad ea de quibus eſt actum.allegant.
d.l.ſub prætextu.Sed in liberatione fit ſecus: qa illa ad
omnia referatur.l.emptor.§.fina.& ibi per Guil. de Cu.
& Barto.& per Cy.in d.l.ſub prætextu. & per Bart. in d.
l.ſi de certa.nam Guil.& Bar.non videntur facere diffe-
rentiam in locis præalleg.inter tranſactionem,& pactũ
liberatorium:quia dicunt,quod vtrobiq;, dicitur refer-
ri generalis tranſactio,vel cõuentio ad ſpecificata, ſi id
fieri poteſt: ſalua ratione recti ſermonis. aliàs referetur
ad omnia.vt valebit ſm Butri.quò ad alia, non vt trãſa-
ctio:ſed vt ſimplex conuentio: cum trãſactio debeat fie
ri ſuper litem:licèt ſecus ſit in pacto,quod poſſet fieri ẽt
de re,non litigioſa. & ſm hoc procederet dictum Butr.
quando dictum eſſet,quod partes deuenerunt ad talem
conuentionem, & tranſactionem: ſecus ſi ſolum dictũ
eſſet,quod deuenerunt ad talem tranſactionem.Bart.ta
men in d.l.ſi de certa.dicit,quod etiam in hoc caſu poſ-
ſet ſuſtineri, quòd teneat tranſactio, etiam quò ad non
ſpecificata.Ex quò ſalua ratione recti ſermonis,nõ poſ-
ſet fieri reſtrictio ad ſpecificata per l.ſi ex pluribus.ff. de
ſolutio. Et,quia nihil repugnat, quod aliquid detur, vt
diſcedatur a lite in his,quę ſunt ſpecificata. & etiam ab
alijs,non ſpecificatis. Et pro hoc facit, quia non requiri
tur ſimpliciter,quod lis ſit præſens:ſed ſufficit,quod de
illa poſſit dubitari.vt patet ex his, quæ habentur in l.ij.
C.de tranſac.¶ Aduerte tamen,quia ipſemet Barto.in l.
de pupillo.§.ſi pluribus.ff.de ope.no.nũtia.dixit, quod
in dubio tranſactio refertur ad ea, de quibus fuit lis. ſe-
cus in pacto:quia pactum neceſſario non habet fieri ſu
ſuper re litigioſa:ſecus in tranſactione.& hoc etiam vo
luit glo.in d.l.emptor.§.fi.Et fortè iſtud ſatis de iure po-
teſt ſuſtineri per rationem allegatam.licèt ipſe Barto.ali
ter dixerit in d.l.ſi de certa.& in d.l.ſi emptor. Et adde,
quod etiam no.per eundem in l.aurelio.circa fi.§.caius.
ff.de liber.lega.vbi etiam dicit,quod generalis liberatio
18 non trahit ad omnia.& ideo vlterius,non inſiſto.¶ †Et
no.bene,quod Inno.videtur remanere in opinione, qđ
aliud in pacto liberatiuo: qa actio refertur in dubio ad
ea,ſuper quibus fuit lis.Secus in pacto,quia præiudica-
bitur in omnibus,ex quò eſt generale.& ſic videtur ap-
probare opinionem gloſ.in l.emptor.§.lucius.Et etiam
illam approbat Barto. in d.§.ſi in pluribus.licèt aliter lo
quatur in d.l.emptor.& d.l.ſi de certa.¶ In glo.canoni-
cam.in fi.Et intellige, quod inquantum Epiſcopus ha-
bet ius obedientiæ:per hoc debent inferiores eum reco
gnoſcere in iudicijs. Nam ipſe ordinarius eſt in ſua diœ
ceſi.vt tangit gloſ.ſequens.& habet etiam iuriſdictionẽ
in laicos,& magnates.infra titu.ij.in c.cum omnes prin
cipes.per id autem,quòd litera dicit, quòd habet ſubie-
ctionem:intellige, quòd debent recognoſcere Epiſco-
pum in dominum,& debent ſibi eſſe ſubiecti: nec pro-
deſt præſcriptio,vt patet j.de præſcrip.c. ad audientiam.
& debent ei reuerẽtiam præſtare.facit, quod habetur de
reſti.ſpo.in c.conquerendum.& j.titu.ij.in c.dilecta.Sed
aduerte,quia videtur obſtare text. Nam hanc obedien-
tiam videntur etiam habere inferiores Epiſcopo:vt Ar-
chibresbyter,& archidiaconus,vt patet ſupra de off. Ar
chidia.& j.c.j.& vlti.Et facit etiam de offi.deleg.in c.ſu
per eo.& ſimiliter videtur, quod habeant cenſuram ec-
cleſiaſticam.de elec.c.dudum.& de offi. Arhidia.in c.cũ
ſatis.& ſimiliter.ſ̃.eod.c. cum ab eccleſiarum. & de offi.
delega.ſuper eo.quod de iuriſdictione ſpeciali, ſeu ſub
alio,non principaliter aliqua poſſunt habere inferiores
ſicut Archidiaconi,& archibresbyteri,niſi exerceat præ
dicta,tanquam ſubepiſcopus.Sed, niſi eſſet de conſue-
tudine,quod ipſi exercerent quodammodo tanquã Epi-
ſcopi.Et, quod Epiſcopi, non haberent cognoſcere de
cauſis ſubditorum ad ipſos prælatos pertinentibus.Tũc
dicit, quod ſi vnum præciperet ipſe minor prælatus. &
aliud Epiſcopus: tunc potius obediendum eſſet minori
prælato, quàm Epiſcopo.facit,quod no.ſupra eodem.c.
paſtoralis. Dicit etiam,quod quando ex conſuetudine
tanquam Epiſcopi exercent: appellandum eſſet ab eis
ad Archiepiſcopum. per id, quod habetur infra de ope.
no.nuntia.c. ſignificantibus. Et hinc ſumpta occaſione
tractat Inno.an Epiſcopalis iuriſdictio poſſet præſcribi,
vel eius pars.de quo etiam tangit in c.bonæ. de poſtu-
19 lando.¶ Et pro declaratione ponit tres regulas. ¶ † Pri-
ma eſt, quod nulla præſcriptio currit ſine poſſeſſione. j.
de præſcriptio.c.cauſam.& de regu.iur.ſine poſſeſſione.
20 lib.vj.¶ †Secũda eſt,quod poſſeſſio ſemel acquiſita, nõ
perditur,niſi expellatur:vel reuertens, non admittatur:
vel ſuſpicetur:vel timeat ſe poſſe repelli.l.iij.§. in aduer
21 tenda.& l.clam poſſidere.§.fi.ff.de acquir.poſ.¶ † Tertia
eſt,quod ad hoc,vt detur pręſcriptio in iuriſdictionibus
incorporalibus requiritur patientia eius.& non alterius.
qui il-

22 qui illud possidet.& qui ex pſcriptione piudicat.¶ † Et
ex prædictis infert, ꝙ nõ posset pſcribi totalis iurisdictio
Episcopalis:vel etiã pars:vel vt de causa cognoscat Epi-
scopo ignotãte:quia Episcopus,non perdit possessionẽ,
si fiat eo ignorante:nec eius posset dari patiẽtia, ex quò
ignorat.facit, quod habetur in l.quos.ff. de serui. Secus
dicit,si quis in diœcesi vellet nouum ius ereare,quo p-
scripto Episcopus, non læderetur: puta quia Archiepi-
scopus extraneus vellet præscribere ius Archiepiscopa-
le in diœcesi.Nam tunc procederet præscriptio,ẽt igno
rante Episcopo: quia non tangit ius eius:requiretur ta-
men scientia Metropolitani,& eius patientia,cui præiu
dicatur. Propter pdicta,etiam infert, quod si plebanus
ius plebanatus in capella alterius plebani eiusdem diœ-
cesis præscribere intendit:requiritur, quod pscribat sciẽ
te illo plebano, & agente possessorio altero prædictorũ
modorum,etiam si Episcopus inquiret: quia non inte-
rest ipsius cum ipse possit facere, & pariter exercere iu-
risdictionem suam in istum,sicut in alium.Et etiam di-
cit idem dato,quod plebani essent diuersarũ diœcesum.
¶ Et prædicta,etiam dicit procedere,siue talia iura com
petant de iure communi: vt Episcopale:siue plebanale:
siue ex priuilegio:siue ex consuetudine:sicut in Episco-
po Papiensi, qui ex priuilegio habet multa iura in diœ-
cesi Placentiæ, quia talia potest præscribere Episcopus
Parmensis contra Papiensem,etiam ignorante Episco-
po Placentino, quia vel quæretur de eo, quod teneret
ipse Episcopus Placentinus de iure vero, quod tenet
Episcopus Papiensis potest præscribere ignotante ip-
so Episcopo Papiensi, per ea, quæ superius dicta sunt.
23 ¶ †Et per prædicta,etiam posset inferri ad aliud dubium
scilicet,an Archiepiscopus posset præscribere, vt faciat
ante se portari crucem: vel quòd vtatur pallio in diœce-
si suffraganei alterius Archiepiscopi Archiepõ proprio
ignorante. Nam videtur,quod non: quia proprius Ar-
chiepiscopus talia possidet in sua prouincia. & sic alius
præscribere non posset, nisi ipso sciente, & possessionẽ
amittente:vt est dictum.¶ Sed in contrarium facit,quia
extraneus Archiepõs possit exercere talia in alia diœcesi
virtute priuilegij sibi concessi.infra, vt lit.non contesta.
capitu.j.Sed responderi potest secundum Inn.ꝙ in priui
legio,in quo nouum ius acquiritur,& creatur autorita-
te Papæ, qui etiam ius vnius ecclesiæ posset alterare.ix.
q.iij.cuncta.In præscriptione autem est secus: quia illa,
nõ posset procedere sine possessione,vt est dictum. Pos-
sessio autem apud alium constituta, non posset acquiri
nisi ille sciat.& ideo ipso ignorante, non posset acquiri.
& sic,non potest procedere præscriptio.Et pro hoc etiã
quia allegans præscriptionem dicit se habere titulum
fortè ex collatione alterius, qui non habeat potestatem
conferendi.& tunc constat,quòd talis titulus,non pro-
dest.infra de deci.capitulo dudum.Aut nullum titulum
alter allegat verum, vel præsumptum,& tunc,non pos-
set præscribere,cum præscriptio esset contra ius.& sic si-
ne titulo,non procederet.iuxta,id quod nota.de præscri
ptio. capitulo si diligenti. & quod habetur in capitulo
contra morem capitu.distinctione.fatetur tamen Inno-
cen. quod alius non priuilegiatus posset ex sola bona
fide præscribere contra priuilegiatum, si fortè crederet
hoc ius sibi translatum autoritate eius, qui potestatem
haberet, & sic esset in bona fidæ, & interuenirent alia,
quæ in præscriptione sunt opportuna. Nam hoc casu,
ex quò præscriptio, non esset contra ius commune:sed
contra priuilegium sufficeret bona fides sine titulo. se-
cundum ea quæ nota. in capitulo primo. de præscriptis.
libro sexto. Et tene menti circa acquisitionem iurium
incorporalium.& qualiter, etiam acquiratur eis posses-
sio.Et de materia etiam per Innocen.& in c.ij. de postu-
la.& c. querelam. de elect. Nam in omnibus istis ponit
Inn. magnas gl.circa materiã istorũ iuriũ incorporaliũ.
Et de materia,ẽt p Bar.in l.j.§.j.ff.de itine. actuq; priua.
& ẽt p gl.& doc.ff.de seru.l.seruitutes.¶ Itẽ aduerte in-
quãtũ hic tangit institutione.dicit Host.intelligẽdũ de
institutione autorizabili, per quã datur potestas exer-
cendi curam animarum,aliàs non.vt in c.cum satis. de
offic.archidia. Sed certè videtur, quòd etiam posset in-
telligi de institutione per quam confertur titulus. vt j.
de appel.c.bonæ. & de institu.c.cum venissent. in qui-
bus iuribus patet, quòd de iure communi spectet etiã
ad Episcopum institutio,per quam titulus cõfertur:nec
ex priuilegio,vel præscriptione alteri competat.Et not.
benè ex superius dictis, qualiter acquratur quasi posses-
sio in iuribus incorporalibus. ¶ In gloss. pœnitentias
ibi publicas.supple,quæ imponuntur publicè. & solen
24 nitet pœnitentibus.l.dist.c.pœnitentes. ¶ †In e.a.in fi.
Nam pœnitentia maiorum criminum videtur Episco-
pis reseruata,de quo.infra de pœni.c.si Episcopus.lib.vj.
vbi enumerantur capitula, in quibus Episcopo reserua
tur potestas. Et intellige, etiam respectu laicorum. &
sic etiam laici nedum clerici talium capellarum subie-
ctarum monasterij videntur de iure communi, quò ad
prædicta esse subiecta scilicet ipsi Episcopo. facit, quod
25 hẽ.j.eo.c.dilectus. ¶ †Quæ autem sint sacramenta,quæ
sunt tãtum ab Episcopo recipiẽda. Dic,quod est ordo,
confirmatio in fronte,seu crismatio: cõsecratio altariũ,
& virginum. ¶ Item si fiat quæstio de matrimonio. de
consangui.c.j.dicit tamẽ hic Host.ꝙ generaliter omnia
sacramenta recipienda sunt ab Episcopo,vel eius vica-
rio:vel a pprio rectore,vel curatore.facit qđ no.de pœ.
& remis.c.omnis vtriusq;. & c.iij.de priui. Et intelligo,
quò ad alia sacramenta, q̃ quò ad illa quæ sunt tantum
Episcopo reseruata. de quibus.s.dixi. ¶ Et recipientes
ab alijs sacramentũ pœnitẽtię, sine licentia alterius pdi-
ctorum nõ sunt absoluti.per io,qđ habet in d.c.omnis.
& in cle.j.de priu. Nec posset in hoc operari cõsuetudo
sm eum: quia instituẽdo a tali debent examinari,an sit
discretus, & peritus. vt in d.c.omnis. Sed consuetudo
neminem examinat.& ideo ratio sit in tali nõ examina
to committendo.Arch.c.nihil est.de elect. ¶ Et ex hoc
no.sm do.Ant.ꝙ vbi ad ius quærendum requiritur ali-
qualis substãtialis forma præcedens,ibi nõ potest indu-
ci consuetudo. Ex quò illa dicta forma non procederet
non valet etiam consuetudo in casu prædicto,ne rumpa
tur neruus ecclesiasticæ disciplinæ. per id qđ hẽ.s.de cõ-
26 suetu.c.cum inter.¶ †Et sic patet ex pdictis, ꝙ subditus
ex consuetudine non põt quærere sibi ius eligendi cõ-
fessorem. & de hoc etiam est casus in d.c.si Episcopus.
de pœnis.in vj.Secus tamen est in Episcopis. & etiã in
prælatis,qđ possunt eligere confessorem. de pœni.c.si.
Tale tamen priuilegium, non extẽditur ad casus nota-
tos.de renũtia.c.nisi.§.pter cõscientiam.& facit,quod
habetur.s.tit.j.qđ ad translationem. ¶ Et per hoc dicit
Hosti.cauere debẽt Abbates qui non sunt exempti, &
alij prælati qui sunt sub Episcopo,& etiam canonici ec
clesiarum cathedralium,qđ nõ recurrãt ad alios cõfesso
res eligendo sibi eos:quia in d.c.fin.de pœni.habetur,ꝙ
deberent cõfiteri Episcopo, vel eius vicario ad hoc de-
putato. dicit ẽt Hosti.quod prælatus puta decanus: vel
aliàs in dignitate constitutus nõ simpliciter aliàs priua
tus: seu qui non sit in dignitate potest præscribere ex
consuetudine quod possit confessiones audire:quia cõ-
suetudo excusat quæ curam tribuit.allegat,quod habe
tur in dicto capitulo .omnis.j.respon.& quod not.Ho-
stien.de so.compe.cum contingat.& sic residet Io.And.
& do.Ant. ¶ Sed aduerte videtur hoc dictũ intelligẽdũ
scilicet,vt audiat confessiones,scilicet,ab illis qui habe
rent licentiam ab Episcopo,vel vicario,vel suo curato.
27 aliàs videretur secus.vt in d.c.si Episcopus.¶ †Adde ta-

men,quòd hodie videtur quis posse cõfiteri mendicãti
bus electis.secundum formam. clemen.dudum . de se-
pul.etiam sine alia licentia . per id, quod habetur, &
not.ibi per gloss.in verbo libere . licèt aliqui alter dixe-
runt.& sic communiter seruatur.& tamen non possunt
absoluere a casibus Episcopo reseruatis . vt etiam not.
per dictam clemen.¶ In gloss.duos solidos prçterquam
a monasterijs.supple:quia ratione monasteriorum non
debentur : sed benè debentur ratione capellarum,etiã
subiectarum monasterijs.vt no.infra c.dilectus.¶ In gl.
quartam decimationum.in fin.quod de iure communi
ius percipiendi decimas spectat ad ecclesiam parochia-
lem intra cuius parochiam percipiuntur . Sed vbi præ-
dia in parochia illius essent, intelliguntur esse sub paro
chia Episcopali. & ideo de iure communi exceptio de-
cimarum talium prædiorum spectaret ad Episcopum:
vt sic videlicet possit de decimis quas percipit ecclesia
parochialis ipse Episcopus petere quartam ab ipso re-
ctore parochiali.& sic non procedit finis huius glo.quę
videtur velle , quod solum ex consuetudine haberet
Episcopus ius percipiendi quartam decimarum . ¶ In
glo.mortuariorum.ibi. quando medietas. supple.secũ-
dum diuersas cõsuetudines:vt ex iuribus allegatis.¶ In
ea.ibi morte.secus quãdo datur in vita,& in sanitate. vt
in c.de his.de sepul.vel etiam in ęgritudine,si ex illa nõ
28 decedat.vt ibi patet. ¶ † Item,an necessaria fuit proba-
tio not.benè glo.quæ videtur velle,qđ ad hoc,vt sentẽ-
tia comprehendat iura debita de iure speciali requirit̃ ,
quod super illis sit facta specificatio.secus,quò ad debi-
ta de iure communi , & pro hoc facit,quod sentẽtia de-
bet referri ad allegata, & approbata.de quo plenius di-
xi super gloss.j.¶ Et not.etiam,quod gloss.videtur velle
quod in processu possit fieri specificatio de iure specia-
li. Et sic facit,quò ad hoc,quòd in petitione iuris debiti
includatur debitum de iure speciali.de quo plenius di-
xi.s̃.¶ Item ibi:potius pertinet.s̃.de iure communi . Et
hoc est verius per iura allegata in glos.Et sic substantia
debiti mortuariorum , & decimarum est de iure com-
muni:licèt decimatio quotę varietur:quoniã s̃m diuer-
sas consuetudines . vt in iuribus in principio gl.allega.
tamen vbi non apparet alia cõsuetudo: quota est quar-
29 ta decimarum,& mortuariorum. ¶ †In gl.facultatibus.
in fi.Sed an ab ecclesijs pauperibus exigetur aliqua ꝓ-
curatio. Quidam dicunt,quod non,alij vero dicunt,qđ
omnes simul congregabuntur , & fiet exactio pro rata.
& hoc etiã tenuit Io.An.per id, quod habetur in e.cum
instantia.de cẽsi.Et hoc videtur procedere quãdo eccle
sia posset aliquid soluere:sed vbi omnino eẽt impotẽs ,
videtur,quod nihil deberet exigere. per id,quod habe-
30 tur de censi.c.ij.¶ †In gl.fin.in fi.Sed quæritur quæ erit
a causa rationabilis [a] exigendi subsidiũ.dic fortè Episco-
pus fecit magnam emptionem necessariam Episcopa-
tui,vel fecit graues expensas pro eundo ad Papam , vel
Imperatorem:vel pro litigando pro iuribus ecclesiæ.Nã
propter talia,& similia poterit petere caritatiuum subsi
dium, quod intellige verum , nisi incidat in casu culpa
sua.de ęta.& quali.c.j.Et ideo si propter suã prodigalita
tem occurrat,sibi imputet.s̃.de cõsue.c.ex parte.¶ Qua
re autem appelletur subsidiũ caritatiuum.dic,quòd cau
sa caritatis debet a principio:non autẽ a principio vio-
lenter extorqueri. de censibus.c.ex parte . nec etiam a
pauperibus oppressis.j.de cẽsi.c.licèt.vnde instruit.Ho-
stien.prælatis,vt congregato clero cum caritate , & hu-
manitate loquatur ipsi clero : exprimendo causam suæ
indigentiæ . & exhortando , quòd velint sibi caritatiue
subuenire:quia cum cuilibet in necessitate sit subuenien
dũ.& sic fortiꝰ sibi , cũ ipse sit spõsus ecclę.& totiꝰ diœce
sis absurdũ eẽt, ꝙ spõsa videret spõsum laborare egesta
te ipsa existẽte diuite,& sibi nõ subueniẽte:sicut i simi-

a Causa rationabilis. Vide. s̃.in apostilla . b.nu.xj.

li dr̃ in l.nõ tamẽ.ff.de re iudi.Et taliter etiã eos,qui nõ
expectent compulsionem:sed potius sponte soluant, al
legando id,quod habetur in e.j.de donatio.

SUMMARIUM.

1 *Capituli appellatione,an continea tur capitulum religiosorum.*
2 *Visitationis tempore prælatus inquirit de his, quæ secrete denuntiãtur, & talia sunt secrete corrigenda.*
3 *In visitando monasterium , quod debeat canonicos secum Episcopus ducere.*
4 *Visitantes monasteria monialium debent contentari duobus notarijs , & duabus personis ecclesiæ suæ, & quatuor alijs viris honestis.*

VT iuxta. Episcopus visitãs monasteria,
nõ debet introducere secula-
res, sed duos,vel tres canonicos,cum aliqui
bus religiosis.h.d.Et primo p̃mittit motum
ꝓhibitionis. Scđo ꝓhibet.Tertia ibi:firmi-
ter.¶ Nota, quod non est decens,quòd seculares inter-
sint tempore quo fit visitatio per prælatos. ¶ Nota. ca-
sum quare, non debent interesse seculares. Ratio est,ne
detur materia dissolutionis fiendæ in claustro. ¶ Nota.
quas personas introducere posset: seu secum ducere p̃-
1 latus tempore visitationis.¶ †No.qđ hoc nomen capitu
lum,etiam vr̃ congruere capitulo religiosorũ.de quo in
e.capitulũ.de rescript.Communiter tamen appellamus
capitulum, clericorum secularium,& conuentũ religio
sorum. Vel fortè ideo hic dixit in capitulo: quia in loco
monasterij,qui appellatur capitulũ, ꝯsueuit visitatio fie
ri.¶ In gl.j.ibi oppido.facit,quod hr̃ de immuta.ecc.cle
ricis laicos.¶ In ea.ibi:sine strepitu iudiciorum. & ideo
2 cessare debet præsentia aduocatorum.†Et pro hoc etiã,
quia tempore visitationis inquirit prælatus de his, q̃ se-
crete denuntiãtur. & talia sunt secrete corrigenda.ij.q.j.
si peccauerit.¶ In glo.ij.in fi.secrete debet.hoc intelligit
Host.si canonici sint idonei,per ea,quæ habẽtur, de ver
borum significa. Abbate.¶ In gl.iij.in fi.& per hæc iu-
ra dicit Io. An.quod debẽt esse induti cappa: vel alio ha
3 bitu honesto,in quo cõsueuerunt intrare chorũ. ¶ †Ex-
tra glo.videtur, quod Episcopus tantummodo duos po
test inducere de canonicis,per id quod habetur de cler.
non residen.de cætero.& capi.ad audientiam.sol. illa iu
ra loquuntur in Episcopo:hic in Archiepiscopo, cui ꝑ-
mittitur maior numerus.facit de censi. cum Apostolus.
¶ Vel posset dici,quòd contraria loquuntur de canoni-
cis ,qui cõtinuè habent esse cum Episcopo se absentan
te:hic de his,qui vadunt cum eo dum visitat,qui paucis
diebus erũt absentes. Et sic ecclesia, non grauabitur s̃m
Hosti. qui dicit hos adhiberi: quia in ore duorũ,vel triũ
stat omne verbum.j.de testi.c.in omni.Quare autẽ , nõ
taxat numerum religiosorum. Dicit,quod ideo, ne si to
tum capitulũ secum duceret remaneret ecclesia cathe-
dralis canonicorum sola destituta.¶ Vel potest sic dici ,
quod est ratio,qa non sic timetur dissolutio ꝑuenire re-
ligiosis,sicut a clericis secularibus.facit,ꝙ habetur in li-
tera.Host.tamen hic dicebat,qđ considerata mente po-
tius quã verbis,poterit plures,& pauciores introducere
considerata idoneitate,& numero eorum. Hodie ꝑ ex-
trauagantẽ Bonifacij,quæ incipit debent.est statutũ , ꝙ
dẽnt prælati tempore visitationis ducere secum tres clę
ricos : quorum vnus sit religiosus. & etiam vnũ notariũ
clericũ: loquitur tamen,qñ visitat capitulum suæ eccle-
siæ cathedralis.Hodie,etiam est statutum per cle.atten-
4 dentes.de sta.mona.† ꝙ visitantes monasteria monialiũ
debent contentari duobus notarijs. & duabus personis
ecclesiæ suę:& quatuor alijs viris honestis.

SUMMARIUM.

1 *Abbas potest habere iurisdictionem, etiam in Laicos, & etiam potestatem exigendi pœnas.*

1 *Libellus (peto tale ius mihi de consuetudine debitum) an procedat.*
3 *Proponere, & probare, licet id, quod ab antiquo hactenus est obseruatũ.*
4 *Titulum possessionis suæ, non tenetur ostendere possessor.*
5 *Citatio, cognitio causę, & decisio, differunt inter se.*
6 *Lex diœcesana, & lex iurisdictionis qualiter differant, & quæ sint de lege iurisdictionis, & quæ de lege diœcesana.*
7 *Quarta, vel tertia mortuariorum, an sit de lege diœcesana, vel de lege iurisdictionis,*
8 *Decimas soluere, an teneantur religiosi.*
9 *Emendas pro delictis exigere, an liceat Episcopis.*
10 *Pęnam pecuniariam imponere, an possit iudex ecclesiasticus.*
11 *Pœna, quando agitur de crimine ciuiliter ad pęnam, an possit in aliam cõmutari.*

Dilectus filius. Lex diœcesana, & lex iurisdictionis sunt diuersa. Vnde res iudicata, seu sentẽtia lata in vna, non obstat super alia. h. d. Et in prima parte conquestio. In secũda prouisio. ibi: cũ ergo. ¶ In text. ibi: emendarum. idest pęnarum. ¶ Item ibi, & infra sub isto. & infra potest decidi, quod hic tan-
1 gitur in glo. j. ¶ † No. ꝙ Abbas posset habere iurisdictionem, etiam in laicos, & etiam potestatem exigendi pœnas. de quo j. de delic. pue. ca. ij. Nec obstat, quod habeť de sta. mona. recolẽtes. quia ibi loquitur de cisterciensibus. & de temporali pęna proueniente ratione temporalis iurisdictionis. & etiam est exhortatio quædam. vt ibi not. Hic autem loquitur de alijs religiosis, & etiam quãdo temporalis prouenit ex spirituali iurisdictione. Et ẽt ostendit, ꝙ esse possit de iure. & sic multiplici de causa
2 non habet obstare. ¶ † No. qđ procedit libellus, & petitio: peto tale ius de cõsuetudine mihi debitum. de quo j. de verbo. signi. Abbate. ¶ Nec ob. qđ tempus, non est modus inducendæ obligationis. l. obligationum ferè. §. placet. ff. de actio. & obliga. quia responderi põt, per ea quæ no. de censi. c. peruenit. & l. cum de in rem verso. ff. de vsu. & in l. hoc iure. §. aquæductus. ff. de aqua quoti. &
3 æsti. ¶ † Et per prædicta patet, ꝙ licitum est proponere, & probare id, qđ ab antiquo hactenus est obseruandũ. facit, quod habetur de so. compe. c. cũ ꝯtingat. de trãsla. præla. c. quãto. Et est etiam ratio, quia dẽt exponi ab antiquo. idest tanto tẽpore, quod sufficiat pro ꝯsuetudine inducenda: quia ibi Princeps fauet actori, vt no. de rest. spo. c. eum ad sedem. Et procedunt ista, etiam in electionibus pedagijs, & similibus, vt patet in d. ca. Abbate. & in d. c. super quibusdam. Et ista faciunt ſm Host. contra illos, qui occupant castra, & iurisdictiones, quæ ab alijs ab antiquo fuerunt detenta, nisi eis ostendatur titulus, quem videtur requirere cõtra dispositionem, cum pos-
4 sessor non cogatur ad ostendendum † titulum suæ possessionis. C. de rei vendi. l. fin. & l. cogi. de peti. hęredi. & in c. j. vt eccle. benefi. Nam sufficere debet, ꝙ sic ab antiquo fuerit obseruatum per hũc tex. & similia iura. licèt secus sit ſm Host. in iudice ecclesiastico, quasi velit, qđ iudex ecclesiasticus fundet intentionem suã de iure cõmuni contra quemcunque existentem in sua diœcesi. xvj. q. vij. omnes basilicę. Secus in iudice, vel domino seculari. de quo per ipsum Hostiẽ. in summa. de præscript. ver. imo. §. quæ exigent. in versi. quartum. & de hoc etiã Host. & Io. An. de iureiuran. c. nimis de iure. & ibi dictũ fuit. ¶ Not. quod exceptio rei iudicatæ tanq̃ litis finitæ potest opponi ad processum impediẽdum, & etiam dif-
5 ferendum. ¶ † No. esse differentiam inter citationem, & examinationem causæ, & decisionem. & sic facit, ꝙ appellatione cognitionis, seu examinationis causæ, nõ cõprehendatur citatio, nec sententia. & sic, si alicui cõmittatur cognitio, nõ videtur cõmissa citatio: nec decisio: nec sententia. & sic videtur hic transire do. Ant. Sed certè videtur, qđ vbi cognitio, intelligatur etiam commissa citatio. per id, quod habetur in l. in causę. §. causa. cognita. ff. de iureiuran. vbi patet, quod causa cognita dicitur fieri, qđ fit parte præsente: vel citata per cõtumaciã absente, quod autem cõmissa causæ cognitione, nõ intelligatur commissa decisio, seu sententia. not. gl. in l. q procuratorem. ff. de procu. de quo per Barto. in l. a diuo
6 Pio. ff. de re iudi. in prin. ¶ † No. quod potestatis Episcopalis duæ sunt species. Quædam. de specie legis diœcesanę. Quędam de specie legis iurisdictionis. & quæ sunt
a illa tangitur hic in glo.[a] & x. q. j. & c. j. & per Inn. de statu mona. c. j. ¶ Et no. qđ variata specie iuris agendi, vel defendendi, non habet obstare exceptio rei iudicatæ. facit, quod habetur in c. aduersario. de excep. & c. fi. de causa pos. ¶ Et no. nomen quinq; parochiarum potest esse vnum nomen cõpositum, & vnum ꝓpriũ, sicut alibi nomen qnq; ecclesiæ. s. de postu. bonæ. el ij. vel etiam possunt esse duæ partes ſm doctores. ¶ In glo. ibi. & consimilia q̃. enumerant. vt institutio, & destitutio, cõfirmatio: & visitatio, correctio. & ius suspẽdendi, & interdicẽdi: ac faciẽdi statuta: & inquirere tam de vita clericorũ, q̃ de officijs. & de statu. ecclesiarum, & etiã ius exercendi iurisdictionem in casibus spectantibus ad forum ecclesiasticũ. Nã ista sunt de lege iurisdictionis, vt etiã colligitur ex d. c. cõquerẽte. s. e. ex textu. isto. ¶ Itẽ ibi, & similia, q̃ ꝯsistunt in recipiendo, &c. Nã alia sunt de lege diœcesana. vt ẽt voluit Inn. in c. j. de statu mon. videlicet, missas publicas cantare: cathedram in loco ponere causa prædicandi: vel causas audiendi. xviij. q. ij. luminoso. ¶ Item a subditis moderatũ auxiliũ petere. xviij. q. ij. q̃ sit ad fi. ibi: nullis canonicis iurisdictionibus, &c. qđ exponit ibi gl. quæ sunt de l. diœcesana. quia ad illam, nõ tenentur monasteria. vt j. tangit gloss. ¶ Item pro negotijs ecclesiæ mittere clericos, & eis impetrare. vij. q. j. qa frater. & no. Inn. in d. c. j. de sta. mona. ¶ Et no. bene, qđ gl. videtur dare doctrinam, qđ illa quę ꝯsistunt in conferẽdo, vel in dando: vel etiam faciendo: sicut est conferre sacramenta: vel reddere ius: vel visitare. ista sunt de l. iurisdictionis. sed illa q̃ cõsistunt in recipiẽdo, illa sunt de l. diœcesana. Sed hæc doctrina, non placet Host. quia ſm illa ꝯuocatio ad synodum, nõ ꝯsistit in recipẽdo: sed potius in faciendo. Et sic vť, ꝙ deberet esse de l. iurisdictionis. potius q̃ de l. diœcesana. cuius ꝯrium dixit glo. ꝙ satis dicit probari in c. qđ super his. j. ti. ij. cũ monasteria, non videanť exempta ab hoc iure. vt ibi patet. & sic residet Host. & Io. An. & do. Ant. Sed certè posset dici, ꝙ d. c. qđ super his. loquiť in monasterijs habentibus populum. vt ibi no. qa Abbates talium monasteriorũ possunt vocari ad synodum: vt ibi. Sed glo. debet intelligi, quando, non habens populũ: quo casu Abbates, non tenentur ire ad synodum. vt in d. c. quod super. & xviij. di. Episcopus. tamen licèt gl. saluetur in hoc, ꝙ vocatio ad synodũ sit de l. diœcesana. Tñ, non vť saluari doctrina gl. inquantũ voluit, ꝙ illa q̃ sunt in faciendo, vel in dando sunt de l. iurisdictionis. ¶ Item, etiã non placet doctrina gl. Inn. ex eo, qa ꝓcuratio, q̃ consistit in recipiẽdo est de l. iurisdictionis. cum tũc ſm doc. & glo. deberet esse de l. diœcesana. Sed certè ob hoc posset defendi glo. ex eo, qa ꝓcuratio est accessoria visitãdi. j. de rescrip. ex officij. Et ideo sicut visitatio est de l. iurisdictionis. ita ẽt dẽt censeri procuratio, quæ est eius accessoriũ. vt in c. accessoriũ. de reg. iur. lib. vj. Innoc. tamen propter prædicta concludebat, qđ alia ratione, non dicuntur aliqua esse de l. diœcesana. vel iurisdictione: qa sic a iure assumpta, & nominata. Et potius a iure moderno decretalium q̃ antiquorũ canonũ. & videntur fuisse verba magistralia a principio inducta per glossato. x. q. j. in summa. Et dicit, ꝙ inuariabilis doctrina de his regulariter dati non posset per modum doctrinæ, & regulę. Sed potius per enumerationem casuum: vnde sub. l. iurisdictionis enumerat casus, quos gl. enumerat. & illos, ẽt quos addidit ad glo. & sub

a Hic in glo. Super qua vide hic do. Abbas. in ij. co. ver. in glo. ij. nu. iiij. q̃ plenè explicat.

l.diœceſana enumerat.& quos addidi ad glo.Et in effe-
ctu pōt dici,ꝙ illa dicunť eſſe de l.iuriſdictionis. a qui-
bus monaſteria reperiuntur exempta,intelliguntur eſ-
ſe de l.diœceſana.a quibus monaſteria reperiuntur diœ-
ceſana.& talia ſunt illa,quæ ſunt enumerata ſub l.diœ-
ceſana.dicit tamen hic Inno.ꝙ mirabile videtur, quod
collatio ſacramentorū fit de l. iuriſdictionis.dic tñ , qđ
illud ſatis probatur.per id,quod habetur in c. interdici
mus.xvj.q.j. vbi arctat monachos ad illa recipienda ab
Epiſcopo ſuo.Et ſic,ex quò monaſteria non ſunt exem
pta per canones debēt dici eſſe de l.iuriſdictionis. ¶ Et
no.etiam,quod licèt,ſtrictè ſumpto vocabulo differat. l.
diœceſana a l.iuriſdictionis.Tamē latè ſumpto vocabu
lo. l. diœceſana cōprehendit vtranq; legē.vt tetigit hic
7 gl.& probatur in c.auditis.de præſcrip.¶ † Item aduer-
te,quia licèt gl.& doc.hic tranſeant,qđ tertia, vel quar-
ta mortuariorum ſit de l.diœceſana. tamen ꝯ hunc for-
titer facit,quod habetur in c.de his.præallega.& in c.ij.
de ſepultu.in quibus patet , ꝙ etiā de relictis locis reli-
gioſis,ſeu monaſterijs debeť tertia, aut quarta. & ſic nō
videntur monaſteria ab hoc iure exempta. & per conſe
quens nō debet dici hoc ius eſſe de l.diœceſana.ſed po
tius de l.iuriſdictionis.per id,ꝙ ſ.dixi. ¶ Soluunt aliqui
qđ quarta mortuariorū de relictis monaſterijs debeť re
ctori parochiali.& ita loquantur dicta iura:ſed non Epi
ſcopo.ſed Inn.in d.c.j.de ſtatu mona.reprobat hāc ſolu
tionē.per id,quod hť in c.requiſiti. de teſt. vbi litera vť
velle,qđ etiam debeatur Epiſcopo.Et iō dicit , qđ poſ-
ſet dici,quod hoc ius tertiæ, vel quartæ mortuariorū ſit
de l.iuriſdictionis. Nam videtur recipi in recompenſa-
tionem ſacramentorū.facit,qđ hť in c.cum quis. de ſe-
pul.in vj.¶ No.non bene dixiſſe inquantū voluit, ꝙ ter
tertia,vel quarta mortuariorum ſit de l.diœceſana . Nā
potius videntur eſſe de l.iuriſdictionis.cum monaſteria
non ſint ab hoc iure exempta.& hoc,quando aliquid re
linquitur in morte. Si autē dareť in ſanitate aliquid re-
ligioſis:an tunc daretur quarta Epiſcopo. Inno. videtur
dubitare in d.c.j.de ſta.mona.Sed certè tex.non cauillā
do in d.c.de his probat,ꝙ nihil debetur: de quarta autē
decimarum gl. poſſet dicere veritatē, quia monaſteria
habent ius percipiendi decimas de laboribus ſuis.j. de
deci.ex parte.Et ſic Epiſcopus nihil ab eis detrahit:nec
etiam rector parochialis:vt patet ex his,quæ habenť in
8 d.c.ex parte.¶ † Et,qđ dixi religioſos non teneri ad de-
cimas illud debet intelligi ſm ea,quæ notanť in d.c. ex
parte.j.de deci.& eo.tit.c.nuper. Nam oēs religioſi vñc
exempti a decimis fructuū , quos proprijs manibus co-
lunt. Aliàs debent religioſi ſoluere decimas, niſi eſſent
ciſtercienſes,templarij:hoſpitalarij:vel alij in hoc priui
legiati.& hoc reſpectu poſſeſſionū quæſitarum ante cō
ſiliū generale.de quo in c.nuper de deci. Nam reſpectu
poſſeſſionū quæſitorum, poſtea non habent priuilegia,
etiam ciſtercienſes,vel alij ſimiles,vt patet in d.ca.nup.
¶ In ea.glo.in fi.facit, quod habetur in l.cum de hoc.ff.
9 de excep.rei iudi.¶ † Extra glo.opponitur,& videtur, ꝙ
de iure,non poſſit leuare emendam.de qua in litera. de
vi.& hone.cle.cum ab omni.ſol.Hoſtien. quod contra-
rium loquitur in delegato,qui facit illicitam petitionē.
Hic in ordinario , qui licèt magis aſtringatur ad gratis
reddendum,ſeu impediendum officium ſ.eo.inter cęte
ra.quando ex conſuetudine poſſet habere ius.de quo in
litera,videlicet exigendi emendas pro delictis.facit , qđ
habeť.j.de ſimo.c.ad Apoſtolicam. Vel ſi habente tem-
poralē iuriſdictionem in loco iuxta id,quod no.gl.j. de
delic.pue.c.ij.Et plus,etiā dicit Hoſti. ꝙ poterit leuare,
ideſt exigere ſportulas.per id,quod no.in c. cum ab om
ni.de vi.& hone.cleri.Sed certè,licèt gloſſ. ibi videatur
velle,qđ ordinarius poteſt leuare ſportulas. Et idem gl.
iij.q.iij.offeratur.& in auth.offeratur.C.de lit.conte.Ta-

a Propeſi né huius. c ǫrit. do. Abba. an iſta iura de quibus in hoc.c. poſſint cōpetere iferiori prælato. ver.viti.ǫrif nu.viij.

men hoc , non reperitur bene in iure expreſſum. vt &
fatetur gloſ. in dicta auth.offeratur.quod dicit eſſe verū
præterquā in clericis, in quibus reperitur bene expreſ-
ſum per legem cum clericis.auth.ſed hodie.& in l.om-
nes,qui.§.apparitor.C.de Epiſco.& cleri. Sed certè illa
iura,non loquuntur de ſportulis dandis iudicibus : ſed
executoribus,vt in eis patet.¶ Et ideo videtur,quod de
iure ordinario, non debeantur aliquæ ſportule ab ipſis
partibus:ſed debeant eſſe contenti ſuo ſalario.facit , qđ
habetur.in auth.vt iudi.ſine quoquo ſuffr.§.j.& §.cogita
tio.¶ Vel ſecundo pōt dici ad cōtrariū, quod illud loqť
in ſportulis. Sed hic loquitur de emenda pecuniarū. &
10 hic caſus diuerſus.& iſta vť eſſe vera.¶ † Et, an iudex ec
cleſiaſticus poſſit imponere pęnam pecuniariam. dictū
fuit.ſ.in c.irrefragabili.§.fi.¶ Nam videtur, ꝙ ſic ſi vide
tur illa magis timeri:vt ibi dictum fuit:vel ſi ex conſue-
tudine,vel ſtatuto teneatur delinquens ad certam pęnā.
facit,quod habetur in d.c.ij.de delic.pue.¶ Nec obſtat,
quod habetur.j.de pę.licèt.vbi videť,ꝙ pœna,nō dēt ap
plicari iudici eccleſiaſtico: qa illud verum, quādo illud
fieret ex auaritia : vel quando eſſet applicanda priuatæ
perſonæ. ſecus ſi monaſterio. Sed certè ſi ipſe iudex ec-
cleſiaſticus indigeat, poterit etiam in ſuam vtilitatē cō-
uertere, cum omnis ordinata charitas incipiat a ſeipſo.
l.præſes.C.de ſeruit.& aqua.de autoritate, & vſu pallij.
c.niſi aliàs.dēret deputari ad pios vſus.licèt de facto ſer-
uetur.vt dictū fuit in d.c.irrefragabili.dicit etiam Hoſti.
quod iſta procedunt , quando agitur ciuiliter intellige
in modum inquiſitionis.facit,quod no.de do.& contu.
veritatis.¶ Nam ſecundum eum poſſet pœnam ordina
riam temperare.& in aliam tranſmutare.l. qui ergo.§. q
grauior.ff.de his, qui no.infa.¶ Videtur tamen ſe velle,
ſi in modum accuſationis ageretur,quaſi velit,qđ tunc
nō poſſet vnam pœnam in aliam commutare.¶ Sed de
hoc,dic vt plenè no.per gl.& Legiſtas in d.§.pœna gra-
uior. Vbi Legiſtæ, non videntur hanc differentiam ad-
mittere.& ibi,etiam tangitur maximè per Bart. an ſic ci
11 uiliter agatur † de crimine ad pęnam applicandam par-
ti poteſt fieri commutatio in aliam pœnam.de quo dic,
a vt ibi:quia propriè,non eſt materia.c. [a]

S V M M A R I V M.

1 *Sententia lata contra illum, in quem quis non habet iuriſdictionem eſt ip ſo iure nulla.*
2 *Clerici exemptarum eccleſiarum ſubſunt Epiſcopis.*
3 *Expreſſio eorum, quæ ſui natura inſunt nihil operatur.*
4 *Suſpenſio concernit perſonam, & interdictum concernit locum.*
5 *Reuocare poteſt quis quæ perperam fecit.*

GRaue. Per reſcriptū in quo Papa mā
dat ordinario , vt corrigat ex-
ceſſus clericorum ſuorum diœce.non da-
tur ei iuriſdictio ſup exemptis.h.d. Et in
1 prima ponitur facti narratio.In ſcđa pro-
uiſio.ſecūda ibi:mandamus.¶ † Not. qđ
ſententia lata contra illū,in quem quis non habet ordi
nariā, vel delegatam iuriſdictionem eſt ipſo iure nulla.
¶ No. ꝙ per mādatum iuriſdictionis ordinario excitati-
uum,non ampliatur,nec extenditur iuriſdictio ad exē-
ptos:ſed ſolum cōmēſuratur poteſtas iuriſdictionis an-
2 tiquæ excitatæ.¶ † No.ꝙ clerici eccleſiarū exēptarū ſub
ſunt Epiſcopo.de quo de priuileg.per emptionē.lib. vj.
¶ Not.ꝙ per mandatum,per quod mādatur id,quod q.s
aliàs poterat facere de iure cōmuni,non creať noua po-
3 teſtas.vt in c.licèt ſ.eo.† Et ſic potes notare,quod expſ-
ſio eorum,quæ ſui natura inſunt nil operatur.de quo in
l.iii.de leg.j.& C.de fideiuſſo.l.non rectè.¶ No.qđ Epi-
ſcopus videtur poſſe ſupplere negligētiam exemptorū :
vt hic

vt hic videtur probari a contrario sensu. Sed veritas est
in contrarium: vt hic tangit gl. Et ideo ad literam dū di-
4 cit sit paratus debet suppleri maximè.¶ † Not.quod su-
spensio concernit personam, interdictum verò cōcernit
locū.de quo in c.j.§.& hæc eadem.de sen.excō.in vj.vbi
5 plenè per Io.An.in nouella.¶ † No.quod qs potest reuo
care id, quod libere fecit. & prudētiam esse reputari dēt
si illud reuocet.& non expectet ab alio emendari. facit,
quod habeť in auth.de nuptijs.§.j.Et hoc intellige, quā-
do actus est omnino nullus.de quo in c.nosti.de elec.&
de conuer.coniuga.in c. diuersis.& in l. si post mortem.
ff.de adop.¶ Vltimo inducitur decre.ad quæstionem, ꝙ
si Papa mandauit alicui prouideri in ecclesia exempta,
licèt sita in diœcesi.Sed contrarium tenetur per id, quod
habetur in c.si propter.de rescr.li.vj. & in cle.ne Roma-
ni.de elec. quia locus exemptus, non fit de iurisdictio-
ne diœce. Et ideo, non venit sub mandato prædicto.per
id, qđ Papa dat nouam potestatem: non aũt simpliciter
exuat antiquā. & sic non obstat hæc decre.¶ In glo.ibi
merito, non habetur.facit de rescri.c.j.& de regu.iur.c.
generi.li.vj.¶ In ea.ibi:non tanq̃ delegatus.hoc intelli
ge, & declara.per id, quod dictum fuit s̃.eo.¶ In gl.aper-
te.l.& per alia, &c.ꝙ fecit quasi velit, quod cautè faciet,
si aperte, non dicat se male fecisse. Sed potius satisfaciē
do iuri, vñ poterit palliare, & dicere sm Hosti. hoc mō,
tales sñias quas tuli in talia loca.& tales personas de vo-
luntate Dñi Papæ relaxo: cui oportet obedire. facit, qđ
habetur in c.in memoria.xviij.di.& qđ habetur ẽt in c.
qualiter, & qñ.de accusa.¶ In ea.gl.in fi.Sol. vt ibi not.
quia rřr quis posset reuocare a se factū si ipso iure, non
teneat, saluo nisi in pœnam aliud fuerit statutum. Et se
cus si actus, non sit omnino nullus.de quo dic, vt ibi. &
& in remissionibus quas dixi ĩ notabilibus, quò ad actū
tñ sñiæ diffinitiuè, vel interlocutoriæ.dic, vt no. per Io.
An.& Io.Cal.in d.c.qualiter.lo.j.de quo, etiam in c.cū
cessante.de appel.de quo, etiam per Legistas in l. ꝙ iussit.
ff.de re iudi.¶ In gl.fi.ibi:quod sententiæ late tenue-
runt.supple: qa priuatio præsupponit habitum.l.decem
ff.de verbo.obli.& j.de despon.impu. ad dissoluendum.
¶ In ea.ibi: sed potius de facto relaxatur. Et sic vř tenere
primam expositionem. & illa vera quò ad text.cum ex-
pressè hic dicat, ꝙ nullā iurisdictionē hēat. Si aũt fuisset
vbi ecclę nō fuissent exēptę: licèt fuissent subiectę Abba
ti.& tunc, licèt primo loco spectet correctio ad Abbatē,
non tñ debeat Eps se intromittere, nisi in negligentiam
Abbatis.vt l.dotem.ff. de verbo.obli.¶ In ea.ibi: sed po-
tius de facto relaxatur. Et sic videtur tenere primā expo-
sitionem: & illa vera quò ad tex.cum expresse hic dicat
quòd nullam iurisdidictionē habeat. Si autē habuisset
vbi ecclesiæ non fuissent exēpte: licèt fuissent subiectæ
Abbati. & tūc licèt primo loco spectet correctio ad Ab
batem.& non debeat Episcopus se intromittere, nisi in
negligentiā Abbatis: quia tunc, non teneret, qđ faceret
añ negligētiā. p id, quod dictū fuit s̃.eo.c.pastoralis.& c.
cū ab ecclesiarum.super gl.fi.¶ Et no.ex gl. qđ verbum
relaxes ex primo significato refert ad actū validū.¶ Et,
si referatur ad actum inualidum: tunc stat impropriè, &
refertur ad relaxationem facti.facit, quod not.glo.in c.j.
quod metus causa.lib.vj.& in l.j.ff.de ferijs.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictio, an, & quando possit delegari.*
2 *Absoluere excommunicatos pro violenti manuum iniectione in clericos potest inferior a Papa in quibusdam casibus.*

His quibus. Habens potestatem absol-
uendi incidentes in cano-
nem late sententię potest hoc alijs delegare
hoc.dicit. Et non diuiditur.¶ In tex.ibi: ma-
nuum.i.in clericos. ¶ † No.quod iurisdictio etiam spe-
1 cialiter, & a lege concessa secundum canones potest
delegari.de quo.s̃.d.c.quod sedem.¶ Potest autem dici
quod de speciali prouisione huius capituli, illa quę sunt
in priuilegium concessa possunt delegari in casu hic
posito. Et sic non sequitur, quod per hoc indifferenter
2 dicēdum esset idem in alijs casibus.¶ † No.quod in cer-
tis casibus inferior a Papa posset absoluere excōmuni-
catos pro violētia manuum iniectione in clericos.& qui
sint illi casus tangitur in gloss.¶ In gloss.ibi: ex officio
legationis: legati tamen de latere habent maius priuile
gium, q̃ legati missi.vt in c.excommunicatis.j.tit.j.¶ In
ea.ibi: Archidiacono Bononiēsi. No.benè, quod Archi-
diaconus Bonoñ.potest absoluere studētes Bononiæ si
incidant in canonē si, quis suadente.¶ In ea.ibi.c.vlt.&
adde, quod habetur in c.peruenit.vbi not.qđ a leui per-
cussione posset Episcopus absoluere.¶ In ea.ibi: dūmo-
do legatus habebat iurisdictionem: quasi velit, quod se-
cus si nudum ministeriū cōmittatuř delegato.¶ Et not.
qđ vř facere hanc differentiā, qñ cōmittitur ordinario:
vel alteri ex priuilegio ratione dignitatis. Host.tamē hic
tenebat oppositum dicens, quod etiam cōmittatur nu-
dum ministerium ordinario: vel ex priuilegio ratione
dignitatis, quod non poterit alteri cōmittere. Sed gloss.
vt dixi sensit contrarium.& etiam in versi.sed hic. Et se-
quitur hic Ioā.An. quod tunc non videtur ministerium
cōmitti.& dato, qđ cōmitteretur, ex quò non est delega
tus: sed potius competit sibi ex officio ratione dignita
tis poterit alteri cōmittere per hūc tex.qui loquitur in-
distinctè. Nec hic ob.c.fin.de offic.deleg.quia ibi loqui-
tur in delegato: hic in eo cui ex officio competit ratio-
ne dignitatis sine alia delegatione.

De officio iudicis. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Abbas monasterij principalis potest agere pro rebus, & iuribus monasterij inferioris subiecti ipsi principali monasterio.*
2 *De aduocato prouidere parti indigenti, an spectet ad iudicis officium. & nume.4.*
3 *Aduocatus non debet repelli eò, quia domesticus sit. & nu.8. & 9.*
5 *Aduocato publico non debentur salaria.*
6 *Aduocatus, an possit compelli ad sumendum aduocationem.*
7 *Medicus, an teneatur sine salario mederi pauperi.*
8 *Testis de domo iudicis non debet produci.*

a Ex literis. Ad officium [a] iudicis etiā
delegati spectat prouide-
re de aduocato parti, quę non potest illū
habere, & poterit iudex dare aduocatū,
etiam illum qui eidem iudici est dome-
sticus.¶ Ex ĩ primo poniť facti narratio.
Et in secunda decisa consultatio. secunda ibi: manda-
mus.¶ In text.ibi: vertebatur. Et infra decidiť quod cā
fuit cōmissa per sedē apostolicam ipsis iudicibus.de qui-
bus in suprascriptione.¶ Item ibi monasterij idest fosse
nouæ.¶ Item ibi factum supple: quatenus datus fuerit
dictus.R.in aduocatū alteri parti.¶ Item ibi: tutus erat.
Et infra deciditur consultatio, qua quærebant iudices
quid iuris, & quid fiendum. respondetur, vt sequitur.
1 ¶ † No.j.quod Abbas principalis monasterij posset age
re pro rebus, & iuribus inferioris monasterij subiecti
ipsi principali monasterio.de quo plenè.j.de iudi.cum
deputati.per Inno.de resti.spo.olim causam. & per Mo
2 dernos in cle.j.de rescrip.¶ † No.quod ad officium iudi
cis spectat prouidere de aduocato parti indigenti. de
quo in gloss.¶ Not.quòd non posset repelli aduocatus
3 ex eo † quòd sit domesticus: nec etiā ex eò qđ sit dome-
sticus aduocati alterius partis. Et rō esse pōt: qa non dř
ppriè esse iudicis, nec aduocati.ij.q.vj.biduū.¶ In gl.ij.

a Ad officium. Idē sūmat hic do. Abb. & vide ibidē casum longum in terminis.

ibi: econtra destributio aduocatorum supple.& sic vna
pars tantum non habeat omnes valentiores: sed potius
etiam detur: vel aliquis alteri parti de ipsis valentiori-
4 bus.¶In ea.ibi: hodie vero.Et sic videtur velle glo.† qđ
hodie non teneatur iudex prouidere:quia ecõtra distri-
butio fiet aduocatorum. & sic transit etiam Io.Andr.&
d.Ant.& gl.iij.§.tua vero.ver.si vero.& etiam in l.ꝓuidẽ
dum. alleg.in gl.C.de postu.sed Cy.ibi non tenet con-
trarium,dicens, quòd etiam hodie si petatur debet esse
aliqua distributio aduocatorum per illam. l.prouiden-
dum,quæ nõ reperitur correcta.& sic remaneret incor-
recta in suis viribus. per.l.sancimus. C.de test.& quia
iurium correctio est euitanda. de elec. cum expediat.li.
5 vj.& C.de appel.l.præcipimus. † Et quia licèt hodie sa-
laria non debentur aduocato publico:tamẽ salaria,quæ
danť per clientulos succedũt loco salarij de publico. vt
no.dixit gloss.in l.fori.C.de aduo.diuer.iudi.& sic non
obstat ratio gl.¶Itẽ adde circa ista, quod no. Specu.eo.
titu.§.deseruit.versi.ante lit.cõtest.vbi in effectu recitat
opinionem Alberti Papieñ.qui tenebat idẽ, quod Cy.
6 in d.l.prouidendum.C.de postulan.† An autem cõpel-
li potest aduocatus ad assumendum aduocationem,dic
quod sic ꝑ hunc tex.& ꝑ id,quod habeť in l.sancimus.
in honorarijs. ff.de va.& extraor.cog. Et præcipuè vbi
propter aduersarij potẽtiam nõ potest habere pars ad-
uocatum.facit, quod habetur hic in tex.& in legibus al
leg.hic in glos. debet tamen salarium dari pro modo,
seu qualitate causæ. vt in d.§.in honorarijs. Et hoc si
pars est sufficiens. Si autem esset pauper,& inpotens:
tunc consueuit aliquando constitui certus aduocatus,
cui datur salariũ de publico, qui habet pro pauperibus
aduocare.Si autem nõ repetiatur talis. tunc dicit Ioan.
And.post Hostien. quod iudex potest dare, etiam tali
aduocatum.& tenetur talis acceptare. & etiam sine pe-
cunia aduocare. facit, qđ habetur in l.j.§.ait prætor.ff.
de postulan. & in l.nec quicq̃;.§.aduocatos. ff.de offic.
procon.& leg.& quod tangit hic etiam gloss.in fine. Et
pro hoc etiam,quia ex diuino pręcepto tenetur quis di-
ligere proximũ,sicut seipsum. Math.xxij.Et quia omnẽ
gratiam scientię,& sapientię habuit a Deo:& gratis ac-
cepit.& sic gratis debet dare.j.q.j.in summa. & de mag.
c.j.¶Et si dicatur,quod fortè fecit ex tempore in adipi-
scendo. respondebitur ei secundũ Hosti. quis dedit eis
istas expẽsas, quasi ex Dei gratia,& permissione habue
rint.Et q̃a scientia est donũ Dei. & non cõsequiť q̃s cã
ex ꝓpria virtute,vel suis expensis: sed potius ex grã di-
uina iuxta illud.Omne datũ optimũ,&c.vt ĩ Epistola.j.
Ia.& transsumptiuę in c.q̃ Pio.j.q.ij.facit, ꝙ hř in cle.j.
de mag.& in l.j.& ij.ff.de legi. ¶Et ꝑ p̃dictis ẽt facit, ꝙ
7 no.gl.xiij.dist.c.j.in suum.vbi gl.etiam dicit † quod me-
dicus tenetur,etiam mederi pauperi, etiam sine salario.
& hoc in laicis: clerici autem beneficiati qui habẽt ex-
pensas de beneficijs.j.de præben.cum multo fortius ad
hoc tenentur scilicet pro pauperibus, & miserabilibus
personis, etiam gratis aduocare.j.de postu.c.j.& fin. Et
plus dicit Host. quod iudex talibus personis miserabili-
bus,etiam non petentibus debet aduocatum offerre.d.
a l.nec q̃q̃.§.aduocatos.¶In gloss.fi.[a] in fi.non ibi diffini-
8 tur quid iuris:sed hic in capitulo isto.¶†Sed ꝯ gl.& tex.
istum facit, & videtur quòd aduocatus non possit esse
domesticus iudicis: quia testis de domo iudicis non de-
bet produci.iiij.q.iiij.c.fin.Sed aduocatus videť quodã-
modo esse testis,& plusquam testis: quia de facto,& de
iure iu.clientuli dirigit in iudicio.& ea ꝓsequiť.j.de iu-
di.pastoralis.& C.de postu.l.quisquis. Solu.quod aliud
in teste cuius dicto creditur de his,quæ vidit, vel audi-
uit.& sic eius dictum est alteri præiudicabile. Secus in
aduocato cuius dicto non creditur, nisi inquantum iu-
re iuuetur.l.ab ea parte.ff.de probatio. Nam debet

a In gloss. fin. Si quæris verum propter familiaritatẽ existẽtẽ inter iudicẽ, & aduocatum alterius partis, si alia pars possit iudicẽ recusare. Distingue, vt hic p d. Hẽri. Boych. in princi.

erubescere sine.l.loqui.C.de colla.¶ Vel secundo pos-
set dici, quod in subsidium vbi alius haberi non posset
admittitur,etiam testis domesticus,& similiter aduoca-
tus.xiiij.q.ij.q̃q̃.& facit,quod nota.j.de test.veniens.Et
ideo nimirũ si hic admittitur aduocatus: q̃a fortè alius
non inueniebatur: vt innuit litera. Prima tamẽ solutio
est generalis.¶Sed iterato posset opponi,quod imo do-
mestica adiunctio aduocati potius debet repellere iudi-
cem: seu facere, quod propter illum iudex repellatur,q̃
coniunctio domestica partis.de qua est certum, qđ pro-
pter illam iudex posset repelli.de offi.delega. causam q̃.
Nam pars, vt plurimũ est rudis, & simplex, aduocatus
verò subtilis,& malitiosus. C.manda.l. ab anastasio. &
consueuit sibi acquirere magis familiaritatem domini,
quàm pars.& magis secreta domini rimari. & sic de faci
li propter suam continuam pulsationem posset ipsum
iudicem in suam partẽ trahere,iuxta illud vulgare,gut-
ta cauat lapidem,&c.¶Soluit Hostiẽ.quod iura non cõ
siderant hanc subtilitatem,sed affectionem ad causam.
Nam maior est partis affectio ad vincendam causam, q̃
aduocati.Nec est præsumptio, quod aduocatus ita ardẽ
ter procuret causam cliẽtuli,sicut propriam procuraret.
Nam quãdoque aliqui aduocati recepto salario,nõ mul
9 tum curant de eadem.¶†Et ideo secus, quando aduo-
catus est pars domestica iudicis,& familiaris, vel com-
mensalis, & pro hoc etiam: quia facilius intercedit pro
familiari suo,quàm pro aduocato: quia causa aduocati,
non est tamen propriè aduocati, fatetur tamen, quod si
appareret, qđ aduocatus nimis ardenter assumeret cau
sam,& totis viribus laboraret, vt inclinaret dominum,
& ipsum iudicem in sententia partis, & per hoc iudex
nimis sibi faueret. Tunc posset ipse dominus iuste recu
sari, non simpliciter: quia dominus aduocati per hunc
tex.¶Sed ex eo,quod nimis fauens infra, vt lite non cõ
testa.c.accedens.el.ij.¶Vnde ex modo proponendi, &
circunstantijs in libello recusationis appositæ iudex su-
per causa recusationis aditus aliquando posset ab adeũ-
tibus recusari,per id,quod not. de offi.delega.suspicio-
nis,& de appellatio.legitima.libr.vj.

SVMMARIVM.

1 *Officium iudicis,& actio differunt.& nu.7.*
2 *Restitutio in integrum,non petitur iure actionis,sed officio iudicis.*
3 *Officium iudicis,an possit implorari ante litis contestationem.*
4 *Actio, an possit competere de his, quæ occurrunt post litis contestationem.*
5 *Possessor bonæ fideĩ, non tenetur de culpa cõmissa ante litis contestationem.*
6 *Officium iudicis datur in subsidium, & non concurrit cum alio remedio.*
7 *Officium iudicis proponitur loco actionis deficientis.*
8 *Libellus,an debeat offerri,quando imploratur officium iudicis.*
9 *Officium iudicis,non perpetuatur per litis cõtestationem,sed debet inchoari,& terminari intra quatriennium.*
10 *Contractus cum ecclesia initus debet fieri cum solemnitate debita: aliàs est ipso iure nullus.*
11 *Restitutionem in integrum potest petere ecclesia aduersus contractum, licèt solemnitas debita interuenerit.*
12 *Lis contestari debet partibus præsentibus, sed altera parte per contumaciam absente procedi potest ad diffinitiuam.*
13 *Litis contestatio,an sit necessaria in restitutione in integrum.*
14 *Restitutio in integrum, quando petitur contra certam personam si proceditur partibus præsentibus lis debet contestari: aliàs non valet processus.*
15 *Absenti causa reipublicæ qualiter succurratur si contra eum præscriptũ fuerit.*
16 *Officium iudicis,an sit actio realis,vel personalis.*
17 *Officium iudicis in quibus casibus potest implorari.*
18 *Officium iudicis,quando imploratur,an sit necesse libellum offerri,& litem contestari,*
19 *Officium iudicis triplex est.*

Iudicis.

1 IVdicis. Si iudicis [a] officium succe-
dit loco actionis in illo sicut
in actione: necessaria erit litis ꝯtestatio,
sed si simplr fuerit ꝓposita. Secus si inci-
denter in iudicio ītētet. Et sunt duæ par-
tes principales: sicut sunt duo dicta prin-
cipalia..secūa ibi alias. ¶ In tex. ibi: alś, idest, si non prin-
cipaliter: sed incidenter imploratur iudicis officiũ, seu
ipsa restitutio in integrũ. ¶ No. qđ vbi iudicis officium
principalr deducit in iudiciũ, & succedit loco actoris.
2 Tūc litis ꝯtestatio est necessaria. ¶ † No. aliud est officiũ
iudicis. aliud actio. Et sic facit cōtra glossatorē iuris ciui
lis, qui dicebat, ꝙ officium iudicis ast actio. ꝑ legē actio-
nis verbo. ff. de actio. & obliga. sed Io. An. & Azo fuerũt
in ꝯria opinione. ꝑ id, qđ habet in l. qđ si minor. §. fin. ff.
de minoribus. Et pro hoc, etiam qa iudicis officium, nō
præsupponit obligationem. l. qui per collusionem. ff. de
actio. emp. & l. q certus. ff. de annuis leg. secus in actio-
ne. l. licèt. §. ea obligatio. ff. de procu. ¶ Posset tamen di-
ci pro ꝯcordia, qđ sumēdo actionē strictè officiũ iudicis
nō est actio, vt dixi. Sed latè sumpto vocabulo sic, & sic
saluet opinio Martini. facit, quod no. glo. institu. de act.
in prin. in quarta gl. & plenè no. per Bar. in l. j. ff. de iuris.
2 om. iudi. ¶ † No. qđ restitutio in integrũ, non petitur iu-
re actionis: sed officio iudicis. de quo in d. l. qđ si minor.
ff. de mino. ¶ No. quod vbi iudicis officium imploratur
incidenter ante ingressum causæ. & sic ante lit. cōtesta.
vel post, non est necessaria litis contestatio. facit, qđ no.
per gl. in rubri. ff. de interrog. actio. ¶ Ex ꝑdictis, ēt not.
quod etiam ante lit. contest. posset iudicis officium im-
3 plorari. de quo infra. de appella. signific. ¶ † Et adde, etiã
quod no. per Barto. in l. iiij. §. hoc autem ff. de damno in-
fect. ¶ Quandoque autem intēditur officium iudicis ad
instantiam partis. & hoc casu, quando imploratur con-
tra certam personam. Quandoque autem contra incer-
tam personam, seu contra nullam. Sed aduersus factum
suum. de quo hic tangitur in gloss. ij. Et pleniuś prosequ-
4 tur Specula. in gloss. præalleg. ¶ † In gloss. j. ibi. & non de
iure actionis, non intelligas gloss. quod pro illis, quę oc
currant post lit. contesta. non possit competere actio: qa
malè diceret: qa si detur damnum in re petita post lit. cō
testatam competit actio. l. Aquiliæ. sicut si ante litem
contesta. datum esset damnum. l. non solum. ff. de rei vē
di. & l. j. & ij. ff. ad l. Aquiliam. Et similiter si petatur an-
cilla. & nascatur partus post litem contesta. competit rei
vendi. etiam pro partu. l. partum. C. de rei vendi. & in l.
solum. §. j. ff. de rei vendi. Sed intellige glo. quod non est
necesse, quod petãtur iure actionis. Sed possunt peti of-
ficio iudicis deseruienti actioni propositæ. l. ædiles. §. itē
sciendum. ff. de ædili. actione. etiam si talia, non fuerunt
in libello petita. Sed vbi contigisset ante litem contest.
non intromitteret se iudex, nisi essent specialiter petita
5 in ipso libello. vt in d. §. item sciēdum. ¶ † In eadem ibi:
post litem contesta. admissam, de culpa autem commis-
sa ante litem contesta. non tenetur bonæfi. possessor. l. si
homo. ff. de rei. vendi. licèt malęfidei possessor. vt ibi no.
ta. tamen deberet tunc in libello specialiter peti ratio-
nem haberi, ex quò ante litem cōtestatam contigisset.
¶ In ea. ibi. & in multis alijs. de multis alijs casibus pro-
sequitur hic Inno. & Ioan. And. & Specu. eo. ti. §. j. in pri
ma parte, quorum aliquos tetigi post gl. ¶ Et no. bene ꝑ
cipuè vltimum casum, quem ponit hic Inno. inter alios
in quibus dicit competere iudicis officium. & illud pos-
se implorare. vnde, quando quis vult dicere sententiam
nullam, vel processum nullum poterit hoc dicere ꝑ of-
ficium iudicis, quod nota. allegat, quod habetur in c. in
nostra. de procura. & idem tenuit Batt. in l. quæ sub con
ditione. §. fi. ff. de ꝯditio. inst. facit. l. si expressum. ff. de ap
pella. ¶ In gloss. ij. ibi: cum alia actione. Et ideo dum li-
tera dicit, quod pro actione proponitur, debet intelligi
id est loco actionis deficiente, nō autem intelligas pro
6 ipsa actione subsistēte. ¶ † In ea. ibi: nō dēt ei tribui, &c.
Et sic videtur velle, quod officiũ iudicis detur in subsi-
dium. & non concurrat cum alio remedio, quod intel-
ligatur verum ſm Ioan. quando est officium rescissoriũ,
vt est officium, quod competit pro restitutione danda
ratione læsionis aduersus sententiam, vel contractum,
vel præscriptionem. Secus in alio officio iudicis: quia
benè potest concurrere cum ordinario prout legitur, &
no. in l. j. §. j. per hanc. ff. de rei vendi. vt patet, etiam in l.
de vsu. ff. de varijs, & extraordi. cog. in quatuor casibus
ibi positis secũdum vnum intellectum competebat re-
medium ordinarium, vt ibi, etiam tangit Bart. & tamen
competit etiam officium iudicis. Ideo dicitur, ꝙ fuit in-
ductum causa adiuuandi ius commune, vt etiam no. gl.
in d. l. j. §. per hanc. ideo potest concurrere cum iure cō
muni. & sic sit cum remedio ordinario. & pro hoc etiam
benè facit, quod no. Innocen. ĩ. titu. j. in c. conquerenti.
7 & ibi etiam tetigit. ¶ † Et no. etiã ex prædictis ꝙ, ex quò
in casu capituli huius proponit loco actionis deficiētis
patet, ꝙ officiũ iudicis non est actio, de quo dixi in no-
tabilibus. Quæ autem sit differētia, an sit actio, an vero
officium, tetigi aliquid in notabilibus, quia actio ꝓsup-
ponit obligationem. & sic illum obligatum contra quē
agitur. Sed potius esse factum propter quod iudex de-
bet, vel potest suum officium impartiri cōtra cōuentũ.
& sic diuersa est forma libellandi in actione, a forma li-
bellandi in officio iudicis. ¶ Item est alia notabilis dif-
ferentia. quia ille cōtra quem competit actio per inter-
pellationem, etiam extraiudicialem, competit etiam in
mora. l. quanti. ff. si cer. peta. & l. mora. ff. de vsur. Sed se-
cus est, quando solum competit officium iudicis, quia
tunc non constituitur quis in mora per interpellationē
extraiudicialem. Sed oportet, quòd vocetur ad iudiciũ,
& imploretur officium iudicis contra eum. l. cum po-
stulassem. ff. de dam. infect. ¶ Item est differentia ſm In-
no. hic, quòd vbi competit, iudex necessitatur ad deser-
uiendum actionem propositam. facit, quod not. in l. iiij.
C. de postu. per gloss. sed secus secundum eum, quando
competit officium iudicis. & hoc, etiam videtur sequi
Bart. in l. j. ff. de iurisdictio. omnium iudicum. vbi dicit,
quod cum officium iudicis non sit ius residens in par-
te, sicut est actio quæ est ius prosequendi in iudicio il-
lud, quod sibi debetur. insti. de actio. §. j. sed est quid resi-
dens in iudice. Ideo secundum eum alibi dicitur, quod
iudicis officium dicitur misericorditer implorari, vt no.
gl. in rubrica. ff. de interro. actio. fatetur tñ, quod aliquã-
do facit iudex iniuriam parti si officium suum. & sic of-
ficium iudicis non exhibet, quando competit per id, qđ
habetur in l. j. §. j. ff. de aqua quoti. & ęstiua. & ideo etiã
poterit appellari si deneget. l. j. & ij. C. si sæpius in inte.
resti. pos. Et residet Bar. in l. j. & Ioan. Andr. & do. Anto.
hic cũ dicto Inn. ¶ Potes dicere, ꝙ si lex aliqd cōmittat
ꝓtãti iudicis. tũc pōt ꝓcedere, ꝙ non necessitat iudex ad
id faciendũ. licèt possit si velit, nisi aliud appareat expꝛsse
dispositũ ꝑ id, qđ hr, & notat in l. nō q cqd. ff. de iudi. &
in l. sępe. ff. de offi. ꝓsi. & in cle. ij. ad finē. de iudi. Aliàs vi
detet, ꝙ iudex tenetur suum officium impartiri peten-
ti, licèt regulariter non teneatur impartiri si non petat
l. iiij. §. hoc aũt. ff. de dam. infec. cũ ibi notatis per Bartol.
¶ In eadē ibi sicut in iudicijs dēt lis cōtestari. & sic eadē
rōne libellus offerri. Et sic apparet su ꝑ quo dēt vel dēa
fieri contestatio. facit, ꝙ hr in c. j. & ij. de libel. obla. & in
8 c. j. de litis conte. † Et an ēt libellus debeat porrigi, qñ im
plorat officiũ iudicis, tractauit Bar. in l. ne quicq̃. §. vbi
decretũ. ff. de offici. procon. & lega. ¶ In eadē ibi, & non
9 ꝑpetuatur per lit. ꝯtest. † Nã dēt inchoari, & terminari. j.
quadriēniũ a tpe læsiōis numerãdũ. l. pe. & fi. C. đ tēp. ĩ

a Si iudi. cis. Ad intellectum huius. c. & eius materiæ, qa magis sapit doctrinam legalē, quã canonicã. vide doct. Bar. & Bal. & cæteros in l. ij. ff. de iuris. om. iud. & Specu. in duobus titulis, scilicet. de offi. om. iudi. in prima parte. & de off. iud. ĩ quarta parte. & is ꝓcursis, & quæ scribit hic dominus Io. de Imo. hēbis plenã notitiã materię de of. iudi.

integrum reſtitu.& in cle.j.de reſti.in integ.Nec aliquo
modo vltra durare poſſet, vt patet in dictis iuribus ſal-
10 uo eo,quod habetur.C.eo.l.fi.¶†In ea.ibi celebrato ſo
lenniter dicit glo.quod ſi in contractu inito cū eccleſia
nō īteruenisset ſolēnitas debita de quo.xij.q.ij. ſine ex-
ceptione.contractus eſſet ipſo iure nullus.Ideo nō eſſet
neceſſaria reſtitutio.l. in cauſæ.ff. de mino. Et quia qđ
nullū reſtitui non poteſt de quo.ī.de deſpon. impube.
ad diſſoluēdum. ¶In eadem ibi directe id eſt principali
ter. ¶ Nam ſi incidenter peteretur reſtitutio non eſſet
tunc neceſſaria conteſtatio, vt hic patet in ſecundo re-
11 ſponſo.† Et intelligo,ꝙ eccleſia poteſt petere reſtitutio
nem aduerſus cōtractum. licèt interuenerit ſolennitas
debita, ſi eccleſia fuit lęſa in ꝑtio rei. facit quod habeť
in c.j.de reſti.in integ.¶In eadē ibi quidā dicebant.&c.
Et hanc partem Pbi.reſpondens ad hunc tex. quod de-
bebat intelligi,quando procedebatur partibus præſenti
bus,quia tūc neceſſaria eſt conteſtatio. Sed vbi pars eſt
abſens per contumaciam,tunc benè poterit etiā ꝓcedi
lite non conte.per.l.in cauſæ.§.cauſa cognita. ff.de mi-
12 no.quæ habeť in gl.alle. ¶†Et per hoc adducebat Inn.
de cā electionis, in qua partibus ꝑſentibus lis eſt ꝯteſtā
da.ſm hoc de elec.dudū.el ij. ¶ Et tñ altera parte abſen
te per contumaciā poterit procedere ad diffinitiuam,ēt
lit.non conteſt.j.vt lite non conteſt.§.porrò. ¶Et hanc
opinionem,etiā vř ſenſiſſe Bar.in l.ab hoſtibus.§.ſed &
ſimplr.ff.ex quibus cau.ma. licèt ibi ex toto le non fir-
met,ſed remittit ad notata per docto.in auth.ſi oēs.C.ſi
13 ab hære.ſe abſti.¶†In eadē ibi per quā etiā conſtitutio-
nē non perpetuať. Et ſic ſatis vř innuere, ꝙ cōteſtatio
a litis ſit neceſſaria in reſtitutione [a] in integrū reddenda,
vt patet ex ſupradictis glo.In effectu vř eſſe, ꝙ reſtitutio
in integrū petat certā perſonā tunc neceſſaria ſit lit.cō-
te.nec poteſt ꝓcedi ad diffinitiuā lite non conteſt.con-
tra contumacē. Sed poterit procedi ad miſſionē in poſ-
ſeſſionem fiendā in re,propter quam petiť reſtitutio. Si
aūt non petitur contra tertiam perſonā. Sed contra fa-
ctū ſuum,vt cōtingit in caſu auth. ſi oēs ꝑalle.qñ videli
cet minor petit ſe reſtitui aduerſus aditionē hæreditatis
per eum inconſultū factam,vt ſic licitū ſit ſibi abſtinere
ipſa hæreditate,quā adiuit. & tunc non eſt neceſſaria li
tis conteſtatio. quia tūc non eſt cū quo poſſit fieri con-
teſt.ex quò contra certā perſonā non agetur. ſed ſolum
iudicis officiū imploretur aduerſus ſuum factum. facit
qđ habeť.j.eod.vt lite non conte.qm̄.§.ſicut.& cum iſta
opinione glo.cōiter tranſeunt Legiſtæ.Nam Cy.aperte
illam tenet in dicta auth.ſi oēs.circa fi.Bart.etiam in l.j.
ff.de iuriſ.om.iudi.& in l.nec quicq̄.§.vbi decretū.ff.de
offi.procon.& leg.& remittit ad no.per Cy.in d.auth.ſi
omnes. & ad hanc gloſſ.¶Sed aduerte,quia Odoffre.&
quidam alij non videntur tenere hanc opinionem. &
tangit Specu.in tit.de reſtitu.in integrum.§.& circa fin.
Et mouetur ipſe Odoffre. quia vbi per remedium miſ-
ſionis in poſſeſſionem non eſt plenè conſultum parti,
videtur, quod poſſit deueniri ad diffinitiuā, etiam lite
non conteſt.contra contumacem. facit,qđ no.in auth.
qui ſemel.C.eo.per Legiſtas,& maximè per Bar.Sed in
caſu propoſito non vř plenè conſuli ꝑmiſſione poſſeſ-
ſionem petenti reſtitui in integrum, vt ſtatim dicetur.
ergo videtur, quòd debeat poſſe procedi ad diffinitiuā
etiam lit.non conte.ꝯ contumacē.& pro hoc etiam bñ
facit.d.l.in cauſæ.§.cauſa cognita.licet gl.hic nitatur re-
ſponderi,quòd debeat intelligi, qñ lis erat conteſtata,
vel qñ non petebatur reſtitutio contra certam perſonā.
Quod autē non bene conſulatur petenti reſtitutionem
per miſſionē in poſſeſſionem patere pōt diligenter cōſi
derāti,qa cauſa reſtitutionis in integrū dēt finiri,& ter-
minari.j.quadrienniū.Sed tempore lęſionis.vt in l.fi.C.
de tēpo.reſti.regulariter ēt not.in cle.j.de reſti.in integ.

a Litis cōteſt. an ſit neceſſaria in cauſa reſtitutiōis. & addē hic d. Abb.ſuper gl.ij.in ij. colum. ver. in eadem gloſſ. nume.9.

& etiam tangit gl.hic.¶Item officium iudicis,per quod
petiť reſtitutio cum detur fauore perſonæ connumera-
ri.Sed inter quęſtiones ꝑſonales: & ſic accedat ad mate
riam actionū ꝑſonalium,vt hic voluit gloſ.circa finem.
¶ Sed vbi fit miſſio in perſonali contra cōtumacē miſ-
ſus non conſequitur poſſeſſionem verā. Sed ſolū cā cu-
ſtodie,vt j.vt lite non conteſ.qm̄.§.in alijs. vnde quādo-
cunq; veniens poſt annū biennium,vel etiam quadriē-
niū ſaltem vſq; ad xxx.annos poterit recuperare ille,cō
tra quē factū eſt miſſio, vt patet ex his, quæ notan. in d.
§.in alijs.licèt ſecus ſit, quando miſſio fit in reali actio-
ne,qa tunc ſolum infra annum auditur volens recupe-
rare poſſeſſionem,vt in d.c.quoniam.§.qđ ſi ſuper.facit
quod nota.in l.properandum.§.ſi autem reus.C.de iud.
& in l.ii.C.vbi in rem actio.& C.quomodo,& quando,
iud.in l.conſentaneum. Et ideo poterit venire poſt qua-
drienniū,& comparere ille,contra quem facta fuit miſ-
ſio,& recuperare poſſeſſionem,& tñ non erit finita cau-
ſa reſtitutionis:nec conceſſa reſtitutio nec etiā dari poſ-
ſet,ex quò lapſum erat quadrienniū.Et ſic euidenter pa
tet,ꝙ per talē immiſſionem,non eſt ſibi bene conſultū.
Et ideo dicebat ipſe Odoff.ꝙ anteq̄ procedatur ad diffi
nitiuā cōtra abſentem contumacē debebit compelli ca
ptis pignoribus,& mulcta indicta ad comparendū.facit
l.j.§.quod ergo.ff.de vē.inſpi.& in l.ſi quis magiſtratus.
ff.de mu.& hono.& ſi comparebit fiet litis conte.& po-
ſtea procedetur ad diffinitiuam,& ſic intelligať hæc de-
cre.& quod habetur in l.Papinianus.§.fi.ff. de mino. Si
aūt,non venit,& ſic ꝓtinax tunc dicit,ꝙ ſi infra tres mē
ſes, non venit tunc poterit procedi ad diffinitiuam etiā
in lite non ꝯteſt.pro quo allegat tex.in dicta.l.in cauſę.
§.cauſa cognita.vbi dicit indiſtinctè poſſe procedi con-
tra abſentem contumacem,nec diſtinguit,an lis conte-
ſtata,an non,ſic indiſtinctè vř intelligenda.l.de ꝑtio.ff.
de publi.Et rōc.quia circa.de priuilegijs. & ſic erit ſpe-
ciale in cauſa reſtitutionis lite non cōteſ.facit, qđ hř in
dicta auth.ſi omnes. dicit etiam in Spe.in loco pręalle.
ꝙ poſſet dici,ꝙ iſta,non erit ſententia.ſed decretum per
l.ſancimus.§.cum autem.C.ad trebel.Sed certè in hoc,
non approbať,& etiam in alio caſu penitus diuerſo loq;
tur Ioā.An.in additione Spe.in loco ꝑalle. dicit q̄ſtionē
fuiſſe de facto inter monaſteriū nouaculanū ex vna par
te,& cōuentum ſancti Ioānis in perſicheto ex alia, quia
concedenda fuit reſtitutio aduerſus quandā ſñiam latā
in fauore cōitatis ſancti Ioannis contra monaſteriū, &
dicebatur,ꝙ ſñia lata ſuper reſtitutione non valebit, qa
fuerat lite,non conte.Et pro parte cōitatis erat Odoff.q
dicebat, ꝙ non debebat valere tanq̄ lata ordinario iudi
cio non ſeruato.nam de ordinario iudicio eſt, ꝙ fiat lit.
conte.vt not.in c.in cauſis.de off.dele.& in l.prolatam.
C.de ſen.canoniſtæ.ij.q.vj.ſub.§.diffinitiua. allegāt hāc
decret. quia ex quò reſtitutio in integrum principaliter
fuerit petita,& ſuccedebat loco actionis debebat lis cō
teſtari,vt hic dicitur.Sed Franci.accur.erat pro monaſte
rio.& allegabat caſum in d.l. in cauſæ.§. cauſa cognita.
& etiā in dicta auth.ſi omnes.finaliter dicit fuiſſe deter-
minatum,ꝙ cum proceſſum fuit partibus præſentibus,
& lite non conteſta. ꝙ non teneret ſñia lata pro mona-
ſterio ſuper reſtitutione.¶†Vnde potes concludere, qñ 14
reſtitutio petitur contra certam perſonam,ꝙ aut proce-
ditur partibus præſentibus,& tunc debet lis conteſtari,
aliàs non valet ꝓceſſus ꝑ hanc decre.¶Tamen do. Ant.
hic vř velle,ꝙ ſi iudex mandauit litem cōteſtari,& fina-
liter non potuit inducere partem ad conteſtandam, qđ
tunc poſſet procedi ad diffinitiuam,etiam lite non cō-
teſtata.facit,quod no.gl.notabilis.in auth.qui ſemel.C.
qūo,& qñ iud. Nam tunc videtur reputandū pro abſen
te,per ea,quæ ibi nota.gloſſ.notabilis.tamen hoc nō eſt
ſine dubitatione propter iſtū tex.& ꝓ id,ꝙ no.Io. An.in
addi.

addi.p̃acl. Et quia iudex posset præcipere sibi sub magna pœna, ꝙ non discedat a palatio antequã cõtestetur. Et sic verisimile est, quod si iudex vellet, poterit præstari. ¶ Si autem pars se absentauerit, & si sit cõtumax: tũc ad opiniones euitandas debebit seruari in practica, qđ s̃. tetigi. videlicet, ꝙ iudex conetur compellere partem ad comparẽdum remedijs prætorijs, captis pignoribus, & mulcta indicta. tamen si comparebit poterit fieri cõtestatio, & demum procedi ad diffinitiuã. Tamen, si hoc non obstante perseueret in contumacia. Tunc poterit expectari infra tres menses, vel infra alium terminum a iudice statuendũ. Et si non veniat, poterit procedi ad diffinitiuam etiam lite non contest. per dictum. §. causa cognita. Et quia hoc casu non posset plenè consuli per remedium missionis in possessionem, vt s̃. dictum est. Et per hoc etiam videtur, ꝙ etiam, si sit præsens, & sit ꝑtinax in nolendo litem contestari, ex quò ipso absente posset procedi ad diffinitiuam lite non contest. ex quò aliter non potest consuli missionem in possessionem, & sic posset intelligi, & saluari dictum do. Anto. secus, qñ potest consuli per remedium missionis in possessionẽ, & sic potest succurri parti. quia tunc poterit procedi ad diffinitiuam lite non contest. Et sic intelligitur glo. singularis in dicta auth. qui semel. Licèt autem cautum sit seruare practicam, quam. s̃. dixi propter opiniones vitãdas, tamẽ satis puto de iure procedere opinionem, quã tenuit Phi. Et etiam videtur voluisse Ioã. And. in addi. prædicta, & Bart. in d. l. ab hostibus. videlicet, ꝙ si procedat partibus præsentibus, debeat lis diffinitiuam contestari, vt aliter non valet processus, si processum fuerit ad diffinitiuam, quod intellige saluo casu, quem dixi de pertinacibus in contestando. ¶ Si autẽ procedatur cõtra absentem contumacẽ tunc videtur, ꝙ possit procedi, vt teneat processus, si procedatur ad diffinitiuam etiam lite non contesta. per dictum. §. causa cognita. Et etiam dato, ꝙ iudex non fuerit conatus compellere eũ ad cõparẽdũ, tñ vt dixi tutius est cõpellere ad opiniones euitandas. do. autem Ricar. de Salyc. vt hic refert do. Anto. distinguebat, an petatur restitutio per officium rescindens, quod est præparatorium ad iudicium rescissoriũ, & tunc non sit necessaria litis contesta. Et sic intelligit. §. causa cognita. An vero intẽtetur officiũ rescissorium, per quod fit ipsa restitutio. & tunc necessaria sit litis cõtestatio. & sic intelligit hoc. c. intelligit autem esse officium rescindens, quod venit per modum agentis ad restituendum id, per quod quis lęditur. facit. j. de restit. in inte. c. cum ex literis. Sed officium rescissorium hoc est actio rescissoria se habet per modum patientis, quia super illa fit rescissio impedimenti, quia efficaciter nõ cõpetit, nisi facta restitutione. facit, quod habetur in l. nec quicquam. §. exemplo. ff. ex quib. cau. maio. & quod habetur in l. in causæ. §. interdum. ff. de mino. ¶ Pone exẽplum, si res tua fuit vsucapta & sic per vsucapionẽ perdidisti dominiũ te absente causa reipubli. & sic rei vendicatio fuit extincta. si postea reuersus petis restitui, pri⁹ implorabis officiũ iudicis, quod dicitur officiũ rescindẽs, vt sic tollatur vsucapio, per quã lęderis, qua sublata intelligitur tibi restituta actio prima. & sic comperit officium, seu iudicium rescissorium secundum eum, & poterit intentare vtilẽ rei vendicationem. Et quod iudicium rescissorium, & tunc est necessaria litis cõtestatio. Sed certe ista opinio non placet, quia iudicium nõ competens post rescissionem concessam appellatur vtilis actio rescissoria. l. in honorarijs. §. sed cum rescissa. ff. de actio. & oblig. Et facit quod no. in l. fi. C. ex qui cau. Et ideo, si transit actio est mirandũ, si ipsa lis debeat cõtestari per id, quod habetur in l. j. ff. de ædẽ. in prin. Sed de isto iudicio non loquitur hic. Sed de officio iudicis rescindẽs, ꝙ non est actio. vt s̃. dictum est. & sic eius opinio reprobatur per hũc text. qui loquit̃ propriè in officio rescindente, quod posset etiam vocari officium rescissorium. Nã nomina verbalia habent, & habere possunt sensum actiuè, & passiuè vocis. l. filiusfa. ff. de testa. vbi hæc verba testamenti factio concernunt factionem actiuam, per quam quis cõtestatur, & facit de test. ¶ Itẽ passiuam per quam possit de aliquo fieri testamentum, hoc est per testamentum relinqui alicui, qui sit capax ad capiendum ex testamento. facit quod habetur in §. legari. insti. de lega. & quod no. etiam Bar. in d. l. fi. C. ex quibus cau. maio. & ideo tene opinionem quam s̃. dixi.

¶ Et per prædicta etiam patet quid iuris, si minor, vel ecclesia, ledatur in contractu, solum respectu dominij, & non respectu possessionis, vt quia possessio ante contractum erat penès illum, cum quo contrahit ecclesia, vel minor, quo casu, si ratione læsionis petitur restitutio aduersus contractum solum, debet rescindi cõtractus, non autem per restitutionem in integrum consequitur ipsam rem, quia restitutio in integ. est in pristinum statum repositio, & debet restituere id, quod abstulit lęsio. l. quod si minor. §. restitutio. ff. de mino. ¶ Et sic cum læsio causata ex contractu solum concernat dominium, & non possessionem per restitutionem in integrum, nõ consequitur tũc possessionem, & solum, vt tollatur obstaculum contractus, vt sic illo sublato possit postea repeti a possessore. Secus si ecclesia, vel minor lederetur contrahendo in dominio, & possessione, quia possessio esset penès eos tempore contractus, & virtute contractus illum transfertur in contrahendo in dominio, & possessione, quia possessio esset penès eos tempore, quia tunc si fuerunt læsi occasione contractus per restitu. in integrum consequuntur etiam possessionem rei secundum ea, quæ nò. in l. qui pio. §. item quæritur. ff. de ꝑcu. & in d. l. fi. C. ex quib. cau. & per Bar. ibi, & in l. ab hostibus. §. sed simpliciter. An ergo requiratur contestatio, si petitur restitutio eo casu, quo læsio non fuit circa possessionem. videtur, ꝙ non, ex quò in effectu per restitutionem non petitur aliquid addi, vel fieri per aduersarium. Sed in contrarium facit, quod restitutio tunc petitur contra certam personam, & principaliter imploratur, & non aduersus suum factum petitur, ex quò petitur contra certam personam, & principaliter imploratur hic vero petitur, ex quò petitur, licèt nõ petatur aliquid fieri, vel dari videtur. quòd contestatio, sit necessaria per hunc tex. quod intellige secundum distinctionẽ quam s̃. dixi. Bart. in d. §. sed quod simpliciter forte voluit sentire, ꝙ hoc casu, quando non petitur aliquid dari, vel fieri, licèt petatur contra certam personam possit procedi lite non contesta. tamen ipse idem ibi videtur dicere hoc verum, quando proceditur cõtra absentem. Sed partibus præsentibus, etiam hoc casu dicit litis cõtesta. necessariã, & hoc videtur verius, & tutius per hũc tex. qui simpliciter loquitur, & tene menti prædicta, qa Legistæ communiter transeunt, cum conclusione huius glo. non perfectæ declarant hanc materiam, & aliàs non intellexi materiam istam, nisi hac vice. ¶ Et addė superius dictis inquantum dixi, ꝙ vbi solum petitur restitutio aduersus sententiam, vel præscriptionem, & nõ petitur aliquid dari, vel fieri ab aduersario, ꝙ posset ꝓcedi lite non contestata. Et hoc etiam voluit glo. in l. ab hostibus. §. sed quod simpliciter in secunda gl. ver. & qa tantum. ff. ex quib. cau. ma. licèt dicatur tutius esse litẽ contestari. Item etiam adde, quia dixerunt aliqui, vt tetigit hic Ioan. And. ꝙ simile allegatum per Phili. de causa non videtur bonũ, quia ille est casus specialis, in quo proceditur lite non conte. Et si videtur, ꝙ non debeat extendi per regulam, quia iure. de reg. iur. Sed certe, licèt non procedat. arg. per extensionem, tamen procedit similitudo. Nam hic etiam videtur similiter esse speciale, ꝙ

le,ꝙ vbi proceditur partibus præsentibus debeat lis cō-
testari.per hunc text.& in l.Papinianus.§.fi.ff.de mino.
& tamen cōtra absentem contumaciter posset procedi
lite non contest.per dictam.l.in causæ.§.causa cognita.
& per totum quod.s̄.dixi.s.quòd non posset consuli per
missionem in possessionem, sed aduerte,quia videtur,ꝙ
hoc casu , quando non posset plenè consuli per missio-
nem in possessionem,ꝙ debeat tunc procedi ad excom-
municationem.j.vt lit.non contesta.tue.non autem ad
diffinitiuam. per illum tex. & per id, quod ibi dixi post
do.Ant.Tu potes respondere primo,ꝙ illud potest pro-
cedere in foro canonico , in quo habet locum excom-
municatio.secus in foro ciuili, seu coram iudice secula
ri,qui non habet potestatem excommunicandi.Sed cō
tra hoc posses instare,quia licèt iudex secularis nō pos-
sit excommunicare, saltem posset mulctare.l.j.§. si quis
ius dicenti . & l.eos.C.de modo mulctandi . Sed posses
respondere, ꝙ limitata est potestas iudicis secularis cir-
ca mulctam . d.l.eos.C.de mo.mul. Et sic valde minor
pœna est ipsa mulcta,quàm excommunicatio, quæ re-
pellit a communione hominum , & sacramentorum,q̄
a iure nō reputatur grauis pœna, imo valde grauis.l.hi
qui sanctam.C.de apost.vel potes dicere secūdo , ꝙ vbi
esset actio per quam posset plenè consuli per missionē
in possessionem,& in qua posset procedi ad primum,&
secundum decretum.& tunc clarum , quod non posset
procedi lite non contesta. Vbi autem posset habere lo-
cum missio,& per missionem illam,non esset plenè cō-
sultum,tunc potest procedi ad diffinitiuam, & ita intel
ligitur,quod superius est dictum , & sic etiam posset li-
mitari dictum.c.tuæ. Vel forte etiam potest dici, ꝙ non
debet ibi sumi arg.a contrario sensu,quia resultaret in-
tellectus iuri contrarius.per ea,quæ no.Bar.in auth.qui
semel.C.quomodo & quando iudex . licet d.Ant.aliter
dicat in d.c.tuę.¶ Præterea etiam videtur,ꝙ dixi proba-
ri per d.l.in causæ.§.causa cogni.non violando tex.Po-
tes etiam dicere, quod tenendo opin.legistarū . de qua
per Bar.in dicta auth.qui semel.cum mihi videtur repu
gnare,ꝙ non ꝓcedāt ea,quę superius dixi.Sed si teneas
opinionem domi.Anto. de qua in d.c.tuæ est magis du
bium , an prædicta procedant propter.d.c.tuæ . Tamen
potes respondere,vt superius tetigi. Vel potes dicere,ꝙ
vbi ius de quo quæritur est breui tempore periturum ,
si non potest plene consuli per missionem in possessio-
nem.quia etiam tunc per excommunicationem fiendā
de contumace non plenè consuleretur ,quia nihilomi-
nus periret ius petentis,si excommunicatus perseuera-
ret in excommunicatione,& tūc procedat,quod est di-
ctum,ꝙ posset procedi ad diffinitiuam lit.non contesta.
& ita intelligat,quod dictum est. Sed vbi,quod petitur
non est temperatum . tūc,quia verisimiliter posset pro-
hiberi per excommunicationem,quia non est verisimi
le,ꝙ velit stare excommunicatus.& tunc posset proce-
dere dictum do.Ant. ꝙ tunc non potest procedi ad dif-
finitiuam lite non conte.¶ In ea.ibi loco iurisdictionis,
scilicet deficiētis, vt patet ex consequenti,vel potes di-
cere,ꝙ ponitur ꝓ actione,id est,loco actionis deficien-
tis,& intellige quo ad effectū ,seu respectu effectus . &
sic non probabitur, qđ sit necesse exprimi actionē in iu
dicio,& ꝑ hoc non obstat.c.dilecti.de iudic.¶ Et no.be-
ne ex quo proponitur officium iudicis loco actionis, er
go videtur , ꝙ sicut in actione debet dari libellus , & lis
contestari.l.j. cū ibi not.ff.de ęden. & in l.j.C.de lit.cō-
testa.& de libel.oblat.c.ij.Sic videtur ꝙ fieri debeat, qñ
iudicis officium principaliter imploratur, quod est cla-
rum in casu huius.c.quò ad libellum,facit,quod no.gl.
in d.l.j.in prin.ff de ęden.& etiam de contestatione , vt
patet ex text.quod tamen est intelligendum secundum
ea,quæ superius dixi.Et de materia plenius dicet in fin.

glo.¶ In ea.ibi debet rescindi officio iudicis.Nā licèt ex
edicto prætoris non teneri concedi debeat, seu conce-
datur restitutio, tamē per officium iudicis vinentis hoc
posset expediri.l. metū.§.ex hoc edicto.ff. quod metus
15 causa. ¶ Et nota ꝙ duplex fuit opinio in casu glo.† quā-
do præscriptum est contra absentem. causa reipublicæ .
vna fuit,ꝙ non competat actio ante restitutionem obtē-
tam . Sed obtenta restitutione per officium iudicis tūc
restituit sibi vtilis actio,quæ prius erat directa ante pręs-
criptionem,& expellatur vtilis rescissoria. facit , quod
habetur in d.l.ab hostibus. C.de cap. & postli.re. & l.fi.
C.ex quib.cau.ma. Et secundum istos rescissoria nō est
nomen actionis.Sed est quædam actio,sicut dicimus in
actione de peculio , vel in rem verso non sunt nomina
actionum,sed quædam actiones.l.iij.§.cum. cū ibi not.
ff.de peculio. Nomen autem actionis est ipsa actio,quæ
prius competerbat. Et sic competebat rei vēdicatio erit
cōcessa restituri, & erit vtilis rei vendicatio,quæ appel-
latur etiam vtilis rei rescissoria ex eo,quia datur rescissa
præscriptione per restitutionem in integrum. Alij vero
dicunt,ꝙ est nomen actionis,& competit statim reuer-
so post præscriptionem cōpletam . Sed inefficaciter do-
nec prætor , seu iudex insufflet in illam vtilē rescissoriā
spiraculum vitæ tollēdo obstaculum præscriptionibus.
Sed prima communiter tenetur de quo per gl.in §.rur-
sus.insti.de actio.& in d.l.ab hostibus.§.sed, ꝙ si simpli-
citer.& d.l.fi.C.ex qui.cau.ma. ¶ Aduerte tamen , quia
certo respectu possunt dictæ opiniones concordari. Nā
si per præscriptionem, seu per cursum temporis sublata
sit prima actio ipso iure,vt contingit in vsucapione ter-
mini , per quam quæritur etiam directum dominiū rei
immobilis,secundum ea quæ no. in l.in traditionibus.
C.de pac. & in auth.nisi. C.de bo.ma.& tunc procedit
prima opinio.qa ex quò pœnitus extincta est actio nō
posset competere actio,nisi prius concessa restitutione.
¶ Nec obstat , quod habetur in l.in causæ,§.interdū.ff.
de mino. Quia pōt responderi dupliciter, primo,vt ex-
ponatur ibi,vel pro,& vt ibi tangit glo. ¶ Vel potes di-
cere , & hoc magis credo de mente literæ,ꝙ nisi absens
fuerit læsus in possessione , & in dñio , quia eo absente
occupata fuit possessio per alium bona fide tamen,& cū
titulo, qui postea vsucepit durante absentia causa repu-
blicæ procedit prima pars illius. sed dicit,ꝙ cognitione
prætoria sibi succurretur expone.i. iudicis officio aduer-
sus vsucapionem,& aduersus amissionem possessionis .
& sic restituitur in integ.iudicis officio ad possessionem
& dominium . ex quò in vtraque fuit læsio in absentia.
Sed vbi ante absentiam perdidisset possessionem , & in
absentia dominium , tunc procedit secunda pars tex.dū
dicit,ꝙ competit actio rescissoria restitutione concessa,
quia restituetur aduersus vsucapionem, vt sic possit illa
non obstante rem vendicare , & competit sibi rei vēdi-
catio.quæ prius fuit directa.Interdū verò sumus i casu ,
in quo cursu tēporis ipso iure non tollitur actio,vt con-
tingit in præscriptione longi temporis , vt not.in auth.
nisi.supra allegata . & l.si quis emptioni.C.de præscrip.
xxx.anno.& tunc potest procedere alia opinio. quia tūc
potest agi antiqua actione, & si excipiaī de præscriptio-
ne poterit replicando iudicis officium implorari , vt per
restitutionem in integrum tollatur obstaculum præscri
ptionis , vt illa non obstante possit efficaciter non ven-
dicare.facit,quod no.glo.in d.§.sed simpliciter . & quod
no.Bar.in d.l.fi.ff.ex quibus causis maio.An autem vti-
lis restituta, quæ appellatur etiam vtilis restitutio duret
infra quadrienniū , an vero solum infra annum vtiliter,
prout olim erat in l.in honorarijs.§.sed cum rescissa. de
actio.& obliga.glo.in d.l.fi.tenuit , ꝙ hodie durabit per
quadriennium . Sed Bart.ibi tenet,ꝙ solum per annum
vtilem,quia hoc non reperitur correctum,& ideo stare
debę-

debemus iuri antiquo.l.sancimus. C.de testa. fatet tñ ꝙ ista vtilis rescissoria quæ intentatur post restitutionē rescissam perpetuatur per litem contest.sicut aliæ actiones.l.fin. C.de præscriptio. xxx.annorum. ¶In eadē gl. ibi inter personales. & idem etiam voluit Spe.eo.tit.§. j.versi.& natura.in penultima col. ¶ Auerte tamen, qđ interdum posset dici, ꝙ sapiat naturam realis, & quādo minor fuit læsus in contractu, alienando rem, & ille cui alienauit alteri non poterit minor restitui etiam contra illum in duobus casibus, scilicet quam sciuisset rē habitam ex contractu inito cum minore. Vel si ignorauit primus emptor in soluēdo.l. in causæ.§.fin.ff.de mino.

16 ¶ †Et not.ꝙ officium iudi. computatur inter personales quæstiones ex eo, quia regulariter videt̄ respicere personam, tamē certo respectu etiam sapit naturam realis. quia officium iudicis non est actio.vt superius tetigi.dictum fuit circa notabilia, nec præsupponit obligationē sicut nec actio realis, licèt secus sit in actione personali quia illa præsupponit obligationem. institu.de actio.§. j.cum ibi no. ¶ In glos.fi.ibi quem non apponunt infra tempus statutū. ¶ Aduerte tamē, ꝙ vbi omisit dilatoriā nō semper datur restitutio. Sed demum, quādo ex hoc incurreret graue præiudicium.vt no.Io.And.post Inno. & Hosti.j̃.de restit.in inte.ca.coram. ¶ An autem possit ecclesia, vel minor restitui ad productionem testiū post publicatas attestationes glo.supra sentit, ꝙ sic.de quo in c.auditis.j̃.de resti.in integ.ꝑ Ioan.& Inno.& per Bar.in l.j.§. nuntiatio.ff.de ope.nou.nuntia. ¶ In eadem ibi.§. sexta die, vt ibi plenè not.per gloss.& doc. quia veritas super excessibus non est necessaria litis contest. ¶ In ea. in fin.dic, vt ibi plenè dictum fuit vbi declaraui, an etiā possit implorari officium iudicis delegati ante lit. contest.de quo tangitur per glos.& Inno.in c.significasti.&

17 per Bart.in l.si reus.ff.de procura. ¶ †Extra glo. Inn.hic enumerat multos casus, in quibus iudicis officiū possit implorari, de quibus plenius Spec.eo.ti.§.j.Io.And.hic ponit aliquos videlicet, quando imploratur pro alimētis præstādis liberis a parentibus, vel ecōtra, quādo imploratur pro reuocando libertum magnatum in seruitute, vel quando imploratur, vt seruetur vltima volūtas velut tutor suspectus de dilapidatione, vel prælatus, vt remoueat̄, & allegat iura quæ satis sunt notoria. Pone exemplum canonicum per.c.cum pridē.de pac.vt si aliquis dicat peto a vobis domine iudex, vt faciatis mihi seruari talem compositionem, vt d.c.cum pridē.vel aliquis petit a iudice, vt præiudicat in tali præbēda, in qua fuit deceptus, & circūuentus.j̃.de re.permu. cum vniuersorum. Vel si aliquis implorat officium iudicis sup beneficio, super quo se submisit gratiæ aduersarij secūdum ea, quæ habentur in c.veniens.de renun.vel super quo coactus inopia, & vexatione fuit inductus ad male componendum.secundum id, quod habetur de præbē. dilectus in parte decisa. nam cum tolleretur officiū iudicis principaliter in prædictis facienda erit cōtesta.ponit exemplum in denuntiatione canonica. Nā licèt per offi.iudi. expediatur. tamen debet cum denuntiatione lis cōtestari, & si nō ꝓbet punitur.j̃.de collu.c.ij. ¶ Circa secundam partem text. quando incidenter implorat̄ officium iudicis ante ingressum causæ, seu ante contesta.ponit exemplum, si peto dari aduocatum.dicit Inn. non petitur hoc principaliter ꝓpter se, sed propter causam. Et sic incidenter dicitur peti.item si petitur assignari locum tutum.j̃.de app.ex parte. Ponunt etiam aliqui exemplum. si peto relaxari iuramentum de soluendis vsuris.de iureiu.debitores. Sed certe vt dicit Ioan. And. hoc casu, si propter hoc prouocaret quis alium ad iudicium, tunc principaliter imploraret officium iudicis, & sic essemus in primo casu dotis. Quando autem post ingressum causæ, seu post lit.contesta.imploratur, vt circa fructus, vel rei partium clarum est, ꝙ tunc incidenter dicitur peti.l.ædiles.§.item sciendum.ff.de ædil.edi. Et de istis casibus, siue principaliter imploretur, siue incidenter, siue ante ingressum, siue post plenius prosequitur Spe.eo.ti.§.j.ver.sed quæ vis est.vbi tangit, quæ sit differentia inter officium iudi.& actionem. de quo superius dictum fuit. ¶ Item adde his, quæ dicta fuerunt in l.prouidendum.quod no.Spec.§.deseruit.ver.ante lit.contre. & in effectu recitat opi. Alberti Papi.qui tenebat idem, quod dixi tenere Cyn.in l.prouidendum.C.de postula. ¶ Vltimo pro declaratione decret.& materiæ huius tit.

18 est dicendum generaliter, an † quando officium iudicis imploratur, sit necesse libellum offeri, & litem cōtestari.glo.in rubri.ff.de interroga.actio.tenet, quòd non sit necessarius libellus nec consequenter contestatio, quia datio libelli videtur inuenta pro actionibus.l.j. in prin. ff.de eden. Sed officium iudi. non est actio.l.ꝙ si minor. §.fi.ff.de mino. Et quia officium iudicis videtur misericorditer implorari, ex quò non competit actio, & ideo non est necessarius libellus, quod dixi maximè procedere, quando non speratur condemnatio, vel absolutoria, vt quando imploratur iudicis officium super interrogationibus fiendis. Sed certe glos.inquantum generaliter sentit non esse necessarium libellum, quādo iudicis officium imploratur est contra istum tex.& ideo comprehenditur, & ibi per Bar.& gloss. etiam sentit.l.j.in prin. ff.de eden.& in l.ij.§.dies.ff.quis or.in bo.pos.Ia. de Bu. tetigit de hac materia.ff.de interro.act. Bar.tetigit.l.j.ff. de iurisdi.om.iudi.licet plenius in d.§.vbi decre. Specu. etiam tangit prosequendo per casus speciales eod.tit.in ti.de libel.concep.§.nunc dicendum.dom. Anto.etiam hic tetigit ponendo distinctionem. Sed pro declaratione huius tituli. Et primo videndum quotuplex est iudicis officium, deinde ponam quæstionem in hoc articulo coniungēdo dicta doc. ¶ Circa primum est sciendū,

19 ꝙ communiter dixerūt, ꝙ † triplex est officium iudicis, nobile. quoddam mercenarium, quod deseruit actioni propositæ secundum naturam ipsius actionis, vt contingit in actionibus bonæfidei. Quoddam est mercenariū quod deseruit actioni contra ipsius naturam, vt contingit in actionibus stricti iuris arbitratijs.j̃.vt not.gl.C.de depo.l.iiij.& insti.de actio.§.præter.sed certe gl.melius dixisset, ꝙ duplex erat officium iudicis.s.nobile & mercenarium.& mercenariū diuiditur in duas species, quia quoddam deseruit actioni secundum suam naturam, ꝙ est contra eius naturam. Et ideo Iac.Bu.in d.l.j.ff.de interro.act.solum fecit duas species.s.nobile & mercenarium Bar.vero in l.j.de iur.om.iu.dicit, ꝙ triplex est species officij iudicis. Nam quoddā est nobile.s.per se subsistens, quoddam mercenarium deseruiens alteri actioni propositæ, quoddam est officium aduersarij, hoc est, quod aduersatur ipsi actioni, & quando imploratur per exceptionem, vel loco exceptionis.l.planè.ff.de pet.hę. Tamen videtur, ꝙ quando imploretur per exceptionē, satis potest dici mercenariū, quia deseruit ipsi exceptioni propositæ. nam iudex tenetur parti æqualiter iustitiā ministrare. facit quod habetur in l.donec.de iure delib. & in l.fi.C.de fruc.& lit.expen. Si autem proponatur loco exceptionis deficientis, tunc posset quodammodo dici officiū nobile, sicut quando proponitur loco actionis deficientis, vt s̄.patet. Nam reus in exceptione vicē actoris obtinet.l.j.ff.de exce.cū ibi no. & in l.exceptio. ff.de probat.& sic patet, ꝙ satis potest tolerari duas esse species principales, quia quoddā nobile, quoddā mercenarium, licèt quælibet species potest subdiuidi, quia nobile, quandoque imploratur loco actionis, quandoq, etiam in alia causa, vt patebit ex sequenti. ¶ Mercenarium autem posset subdiuidi, vt patere potest etiā ex his, quę.j̃.dicentur.do.vero Ant.hic dicit, ꝙ quoddā est officium

ciũ indicis nobile, quod imploratur super negotio aliàs non liquido, vt contingit in casu decre. quoddam, quod imploratur super negotio iã liquido, vt super executione sententiæ siue sit officiũ nobile. Vltramontani verò dixerunt ipsum esse mercenarium. Bart. etiã videtur velle in d.l.j.ff. de iuris.om.iud. Et tãgit etiam materiam in l. qui restituere.ff. de rei vendi. & in l. argeotarium.§. nomine.ff. de iudi. & ibi videtur velle, ꝙ sit officium nobile, quia si esset mercenarium expiraret lata sententia p l.iiij.C. de depo. quod est salsum. Et hanc opi. etiam sequitur Bat. in l. a diuo Pio.§.j.ff. de re iudi. Et sic videtur io hoc puncto sibi fuisse contrarius. Tamẽ posset defendi a cõtrarietate, q̃a nõ videtur prçcisè omnino firmasse hoc in d.l.j. Dicit etiam hic do. Ant. ꝙ quoddã est officium mercenarium. & istud subdiuidit. Quia quoddam est mercenarium deseruiens liti, vt quando aliquid attenteiur lite, vel appellatione pendente.j. vt lit. pen. per totum. & ff. nil. no. ap. pen. Et facit, quod habetur de consti. cum M. ferrariensis. Quoddam autem deseruit actioni proposite circa concernentia, & contingeotia ipsam actionem. & sic videtur velle, ꝙ officium iudicis per qđ reuocãtur attentata dicatur officium mercenarium. Sed contrarium videtur voluisse Iono. & Ioã. And. in c.j. lit. penden. & glo. in cle. ij. vt lit. penden. Nam prædicta dicunt, ꝙ ex puro, & mero officio iudicis sit reuocatio attentatorum, & sic aperte voluit, ꝙ nõ sit mercenarium ex quò est purum, & merum officiũ iudicis. Et facit, qđ legitur, & notatur in l. imperium.ff. de iuris.om. iudi. & maximè per Bar. & quod dixi in c. ad sedem.s̃.ti.j. Et ex prædictis patet dici posse, ꝙ re vera sunt tantum species principales officium iudicis duæ, quia quoddã est officiũ iudicis nobile, quoddam est officium mercenariũ, quelibet tamẽ species posset subdiuidi, nam posset dici quod quoddam est officium mercenarium quelibet tamen species posset subdiuidi. nã posset dici quod quoddã est offm̃ nobile ꝯpetens sup negotio nondũ liqdato. quoddã ꝯpetẽs sup negotio iã liqd. Itẽ primum posset subdiuidi, q̃a q̃nq; petit aliqd dari, vł fieri a pte, q̃nq; ñ vt j. patebit. ¶ Mercenariũ aũt posset subdiuidi, vt patere p̃t ex supradictis, q̃a quoddam est mercenariũ deseruiẽs actioni secundũ naturã actionis, quoddã contra naturam actionis. Et intellige contra naturã actionis simpliciter sumptum, quia est stricti iuris, & sic nõ deberet venire, nisi quod est expressum in illa.l. quicquid astringeode.ff. de ver. obli. sed non est contra naturam actionis considerato accideoti ipsius actinnis, propter quod actio sit arbitraria licèt sui natura sit strlcti iuris, vt insti. de actio.§. prçterea quasdam. cũ ibi notatis. Et ideo licèt dicatur seruire de iure contra natutam actionis inquãtum est stricti iuris, non tamen deseruire dicitur contra naturam actionis inquantum tatione actionis est arbitratia, imo secundum naturam actionis arbitraria dicitur deseruire, vt in d.§. præterea. quæ autem sunt actiones stricti iuris, & q̃ bonçfidei. no. per gl. in c. cũ venerabilis.j. de excep. & habetur in §. actionum. insti. de actio. & q̃ sunt stricti iuris arbitrariç hř in d.§. prçterea. Inst. de actio.§. posset etiam istud officium mercenariũ subdiuidi, q̃a quãdoque deseruit actioni proponẽdæ. vt quãdo imploretur, & citetur aduersarius, vel vt fiant interogationes ad præparanonẽ iudicij de quibus io l.j.ff. de interro. actio. vel vt faciat porrigi libellum, vel li. contest. vel etiam exercendç, vt quando imploratur pro dandis dilationibus, & vt statuatur teminos. ¶ Qandoq; deseruit actiooi proposite exercitatç terminandç, vt quando est plenè cognitum de causa imploratur, vt termino terminetur lis per sententiam. ¶ Item etiam secundum aliquos quandoque liti terminatç, & finite excquendç, & quandoq; imploratur pro executione, & istud procedit secuodum opi. illorum, qui tenent, quòd officium iudicis, quod imploratur pro executione sit mercenarium: sed vt dixi ista opinio commuoiter, non teoetur. ¶ Istis sic declaratis. Nũc est videndum nunquid in qualibet specie officij iudicis sit necessaria libelli oblatio, & lit. contesta. ¶ Conclude, quod aut quæritur de officio nobili, aut de officio mercenario. ¶ Si de nobili, & tunc, aut imploratur super negotio iam liquidato, aut super negotio nondum liquidato, si super oegotio liquidato non esset necessaria libelli oblatio, nec lit. conte. vt quando iudicis officiũ imploratur pro executione seotentiæ. vt oota. Barto. in l. intra dies.ff. de re iudi. si autem imploratur super negotio non liquidato, & tunc aut imploratur sup reuocatione attentatorum lite pẽdeote, & tunc non exigitur libellus nec cõtestatio, q̃a de plano fieoda est reuocatio, vt voluit Ioan. And. post Hostieo. in d. capitu.j. vt lit. pen. & gloss. io dicta clemcotina ij. vt lite penden. Aut imploratur aliter officium iudicis nobile, & tunc aut per illud petitur aliquid dari, vel fieri per partem, vt quando imploratur officium iudicis pro salario habendo, & tunc Barto. in d.§. vbi decretum. simpliciter dicit, quòd offerri debet libellus, vt lis contestari: quia tunc proponitur principaliter loco actionis, & ideo sicut in actione debeat libellus, & lis contestari. l.j. in princi.ff. de eden. ita etiam in casu isto, sed Iacob. de Butri. in dicta l.j.ff. videtur limitare istud esse verum, nisi esset iudicium summarium, vt quando imploratur officium iudicis super alimentis, quæ petuntur præstari officio iudicis oobili liberis a parentibus, vel econtra. nam tunc, non exigitur libelli oblatio, nec lit. contesta. cum talia summariè expediantur. l. si quis a liberis.§. vel si parẽs.ff. de liber. agnoscen. & l. pe.ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. Idẽ videtur hic velle. domi. Anton. quando causa, non esset magni præiudicij. quia esset modice quãtitatis, & pro hoc facit, quod habetur in authen. nisi breuiores. C. de seoten. Nam in causis modicis, non requiruotur solenoitates iuris, vt ibi, & voluit idem Bartol. in l.j.§. fina.ff. de varijs, & extraordina. cognitio. ¶ Interdum autem per officium iudicis nobile nõ petitur aliquid dari, vel fieri per partẽ sed principaliter concluditur iudici, vt aliquid faciat, vt quando petitur restitutio in integrum. Et tũc dicit Bar. in d.§. vbi decretum, ꝙ si exigatur plena causæ cognitio ex parte petentis, vt est quando petitur restitutio in integrum. & tune exigitur libelli oblatio, & etiaoi cõtestatio: sed hic non in hoc. capitul. & sic simpliciter trãsit in hoc membro qoia etiam quãdo petitur restitutio in integrum potest peti aliquid dari, vel fieri per partẽ vt si minor fuit læsus in contractu in certa traditione rei. Nã tunc imploratur officiũ iudicis, vt detur restitutio in integrum; & cogatur pars tradere secundum ea. quæ habentur in l. qui propriè.§. item quæritur.s̃.e.ff. de procu. & etiam superius tetigi. & tunc clarũ est ꝙ debet libellus offerri, cum succedat talis effectus loco actionis, vt hic probatur. Facit quod no. glo. in l.j. in prin.ff. de edẽ. & etiam voluit But. iu d.l.j.ff. de interro. actio. & debet etiam lis contestari, vt patet in hoc.c. de quo satis superius erit dictum cum gloss. ij. ¶ Si autem solum petatur restitutio in integrum aduersus contractum nõ petatur aliquid dari, vel fieri a parte, vt quia solũ forte fuit læsio in contractu. & tunc si petatur contra certam personã. adhuc videtur ꝙ debeat dari libellus cum tale officium succedat loco actionis cum principaliter imploretur, & debeat etiam lis contestari, ex quò contra certam personam imploratur per istum tex. qui simpliciter loquitur. & videtur de mente. Butri. in dicta.l.j. & sic etiam potest intelligi dictum Bart. in §. vbi decretum. Si autẽ imploratur officium iudicis super restitutione in iotegrum, & non imploratur contra certã personam, vt quando minor petit se restitui aduersus aditionem. & tunc clarum

ꝙ non

nō est necessaris cōtestatio litis, vt hic voluir gl.ij.sed an sit necessaria libelli oblario pōt esse dubiū.Bar.in d. §. vbi decretū.simpliciter intelligatur.videt̄ velle, q̄ sic Spec. tamen in Spec.eo.titu.§.j.versi.porrò.videtur velle, quod non sir necessarius libellus, debeat tamen qualis qualis petitio porrigi, vt iudex possit deliberare, q̄d agere debeat, & præcipuè si iudex hoc petat, vt videtur dici, quòd sufficiat verbo facere petitionē, & quod redigatur apud acta, sicut in simili dicimus in summarijs.in cle.sæpe.de verb.signifi.& facit, quod no. Spec.in tit.de libel.concep.§.nunc dicendum.versicu.xxx.& versicul. sed petatur canon.& ver.xxxij.pro prima tamen opinione, quòd libellus debeat, etiam hoc casu offerri, facit, quod notauit glo.in l.iij.§.si causa cognita.ff.de bo.pos. vbi dicit, quòd si petatur bonorum possessio, quæ ius tribuit dari debet libellus, quia debet expediri causs cognita.& ibi aliàs, & no.per gloss.in l.ij.§.dies.ff.quis ordo in bo.pos.seruetur.licèt nō sit necessaria contestatio, & etiam parte absente posset dari, vt ipse idē ibi dicit, sed si vis sustinere dictum Spec.potes dicere, quòd aliud sit quandoque imploratur officium iudicis super bo. pos.petenda. quia si compareat aduersarius debet cum eo lis contestari, vt not.Bart.in d.§.si causa cognita.ideo tūc cōueniens est quòd detur libellus. per id, quod posset accidere. sed secus est, quando petitur restitutio aduersus aditionem. quia etiam cum parētibus creditoribus non fiet contestario. vt hic dixit gloss. ¶ Item aduerte, quia quando restitutio petitur coutra certam personam non videtur fieri differētia cum agatur de magno prejudicio, vel non, licèt dom.Anto.videatur hic illam facere, sed non benè, quia restitutio in integrum nō datur pro modico. vt l.scio.ff.de resti.integ. Interdum autem imploratur officium nobile super alio. puta, vt detur tutor, vel vt interponatur decretū super alienatione rei minoris, & tūc non est necessaria libelli oblario, nec lit.contest. vt voluir Bartol.in d.§.vbi decretum. & etiam Butr.in d.l.j. Nam hoc casu non propriè ponitur loco actionis, vt de se patet, nec speratur sententia condemnatoria, quod est clarū, quādo imploratur vt interponatur decretum super alienatione.& idē, etiam quando petetur, vt detur tutor pupillo, quia non speratur cōdemnatoria ad pecuniam, sed prouideatur pupillo de tutore.& si qua causę cognitio exigitur tunc secundum Bart.est ex parte illius, qui dari debet tutor potius, quā ex parte petentis. & sic potest cōcludi, quòd vbi officiū iudicis non proponitur loco actionis, tunc non est necessarius libellus nec lit.conte. ¶ Si autem quæritur ab officio mercenario. tunc non est necesse, quòd porrigatur libellus. quia vt dicit Bu.in d.l.j.sufficit libellus principalis. qui in lit.offertur. & ideo alius libellus non est necessarius. Est tamen aduertendum, quòd si imploratur super accessorijs contingentibus post lit.contest.potest iudex se interponere, etiam si non fuerit perita in libello, secus si imploret̄ super accessorijs, q̄ ante litē cōtest.obuenerunt, quia tunc non interponet se, nisi de illis facta fuerit mentio in libello. l.ad illos.§. item sciendum.ff.de ędili.edic.& l.j.cum ibi notatis. C.de iudi. & sic intelligo domi. Anto.hic circa finem. ¶ Et aduerte, quia in casu isto secessoria veniunt officio iudicis, licèt pro illis etiam competat actio, vt voluit glo.in l.fundū. ff.de excep.vbi dicit gloss. quod pn̄t fructus peti cum re in libello, quando petuntur officio iudicis, secus si peterentur rei ven.quia non admitteretur accumulatio ex eo, quia sententia lata in vno posset parere præiudiciū in alio. Facit, quod habetur in d.l.fundum. & l.fundi.ff. de excep.& quod plenè not.in l.ædita actio.ff.de eden. & per legi.& maximè per Barto.& adde etiam, quod dictum fuit in c.significante. infra de appel. & hęc sufficiant loco repetitionis huius.c.

De maioritate, & obedientia. Rubrica.

¶ Dictum fuit.s̄.de ministris, & iudicibus ecclesiasticis. Verum, quia inter ipsos alij sunt maiores, & minores debent reuerentiam, & obediētiam maioribus. ideo post tit.præcedentes ponitur hæc rubrica. facit quod habetur in c.ad hoc ordo.lxxx.di.vbi litera dicit, quare inuēta fuerit veritas officiorum. de materia.xxj.& xxij.& xciij. & xcvj.dist. per archi. & etiam.ix.quæstio.iiij.& repetitur in vj.etiam.

SVMMARIVM.

1 *Maioritas attenditur ex temporis prioritate.*
2 *Concorditer factum quid dicatur.*
3 *Prior in quo est honorandus.*

a Cum certum. In honoribus [a] reuerentialibus impendendis maioritas ponderatur ceteris paribus ex temporis diuturnitate, seu prioritate. h.d. Et primo decisum exordium, secundo dispositio. secūda ibi: sit.

a In honoribus per alia verba summat d. Abb. tamē idem in effectu.

1 ¶ † No.j.quod maioritas attenditur ex temporis prioritate, quod facit pro senibus, & etiam pro doctoribus ante doctoratis, & pro militibus.qui ante, seu prius receperunt militiam, vt alijs posterioribus debeant præferri, vt communiter seruatur. ¶ Item not.quòd ille non gaudet priuilegio dignitatis ex temporis prioritate, qui nū est canonice præpositus. ¶ Itē not. quod verbum actus, est verbum generale, & potest referri ad omnem actum qui agant. Facit, quod legitur, & not.in auth.hoc ius.C. de sa.san.ec.de quo, etiam in glos.& ad id, quod dixi de senibus benè facit, quod habetur in l.semper.ff.de iur. immu. ¶ In gloss.j.in fin. & pro dicto gloss.etiam facit, quod habetur in c.hi qui. de præben.in vj.& ex text.cū gloss.patet quòd illud quod dicitur, quòd præferri patet prius ordinatus debet intelligi cæteris paribus alias secus. & ideo inter presbyteros presbyter primo ordinatus præfertur, saluo nisi posterior fuerit ordinatus a Papa, & primus ab ordinario non autem præfertur diaconus primo ordinatus presbytero post ordinatū, quia termini non sunt pares. sed benè inter diaconos præfertur primo ordinatus. Et per prædicta videtur etiam, quòd miles factus a Rege præferri debeat militi facto ab inferiori, licèt prius fuerit factus. ¶ In gloss.ij.ibi etiam facit pro prima parte. Nam ibi dicitur, quòd qui nō est soluēdo potest vnum seruum manumittere, etiam in fraudē creditorū. Et si manumittit duos simul primo nominatus erit liber. hoc facit pro prima parte, quod est verum nisi primus sufficeret ad satisfaciendum creditoribus. & non secundus, quia tunc primus non erit liber, sed secundus, ne creditores fraudentur, & de materia per gl. & Ioan. Andre.in regula. qui prior.de reg.iur.in vj.& p Dy.& Bartol.in l.priuilegia.ff.de priuile.credi. & etiam

a per Dyn.in dicta regula qui prior. ¶ † In gloss.fi.in fi.per istum text.quod cum gloss.videtur, quòd illud dicatur concorditer, & cum vnitate fieri, quod fit a maiori parte, quod est notandum secundum domi. Anto.propter statuta, & de hoc etiam est bona glo. in c.vbi periculū. §.idem quoque.de elec.libr.vj.& facit, quod habetur in c.tertio.infra de re iudica. ¶ Et aduerte, quia glos.in d. §.idem quoque.aperte dicit, quòd illud potest dici concorditer fieri, quod est factum a maiori parte.& videtur sentire hoc procedere, quando simpliciter disponitur aliquid concorditer fieri. Secus si adijciatur, quòd oēs, & singuli concorditer hoc faciant, quod tene menti. ¶ Item aduerte, quia si ponderetur hic gloss.non videtur hoc probare, sed potius oppositum. nā videtur velle, quòd

le, ꝙ quis debeat esse electus de concordi consensu, vel saltem maioris ptis, & sic ponit alternatiuam inter ista duo velut diuersa. Facit quod habetur in l. hæc verba ille aut ille. ff. de verb. sig. & sic melius probat gl. in pal legato. §. idem quoque. quam repuro singularem, & nõ de facili reperies ita aperte loquentem. Posset tamen di ci, quòd vera a maiori parte factum non dicatur factum cõcorditer inspecta veritate, sed inspecta iuris fictione, fingitur factum a maiori parte, & potest censeri factum ab omnibus de ipsa vniuersitate. l. qđ maior. ff. ad muni. ¶ Exemplum glos. aduerte, quia videtur, quòd in ho noribus deferendis attendi debeat consuetudo. de con suetu. cum olim. de constitutionibus. cum omnes. Sed dici debet, quòd vbi viget consuetudo rationabilis, illa debet attendi, sed vbi illa non subest, tunc de iure com muni procedit, quòd hic dicitur, quia cæteris paribus præfert prius ordinatus. Secus si cætera non sunt paria, vt quia posterior sit ordinatus a maiori, vel etiam in di gnitate maiori, vel ordine, per id, quod habetur. j. eodẽ. per tuas. & c. statuimus. dicit etiã Io. An. quòd consuetu do quæ non esset rationabilis non debet attendi, vnde dicit, ꝙ per consuetudinẽ nõ potest induci, ꝙ minor ꝓ feratur maiori, & iunior antiquiori, nisi ratione dignita tis, vel officij accidat, per id qđ habef in d. c. statuimus. & facit, ꝙ no. j. de appel. in c. dilecti. vnde non posset ꝓ scribi, quando esset irrationabilis, per id qđ habetur. s. de consuetu. c. fi. & de consti. c. j. in vj. cũ ibi notatis, per
3 glosſ. ¶ † In quo autem prior sit [a] honorandus dicit hic
a Inn. §. in ambulando, & sedendo, quia debet sedere in priori loco. ¶ Item in perceptione ꝓbendæ, vt ille prius percipiat. ¶ item in distribuendo, & sigillando, vt prius ante alios ad ꝓdicta admittatur, & idẽ in similibus acti bus cõgruentibus singulis de vniuersitate. Facit, quod no. in c. statuimus. quod intelligitur, qñ cętera sunt pa ria, vt superius est dictũ facit, ꝙ habef. viij. q. j. licèt dicit Inno. ꝙ honorabitur in illo, quia maior tempore, vel di gnitate habebit. eligere nominatim in scrutinio. dicit tñ tuuus esse, ꝙ ad hoc habeat mãdatum, sed certè hoc non est necesse, vt no. per glo de elec. c. sicut. libr. vj. ha bebit etiam potestatem conuocandi capitulũ, facit, qđ habetur in l. j. & ij. ff. de albo scri. & l. fi. ff. de fide instru men. dicit, etiam quod si vocaret canonicos ad capitu lũ & ipsi de capitulo non venirent, ex quò habet a iure potestatẽ vocandi valebit, quod faciant præsenes per id quod habetur. s. de elect. cum nobis olim. cũ ibi no. & intellige, qñ essent præsentes duæ partes vocandorum, vel saltem maior pars ſm aliam opin. de qua consueuit dici in d. c. cum nobis olim. & eo. titu. c. quia propter. & tangitur. j. eo. e. fi. vbi etiam gloss. tangit, ꝙ si nollet con gregare capitulũ possit cõpelli ꝑ ordinariũ, vel delega tũ a quo requirit vt cõgreget, per id, qđ habet. s. de offi. dele. ꝑterea. & quod not. in c. fi capitulo. de cõcef. præb. libr. vj. & hæc vera, nisi potestas esset alteri data de con suetudine. j. de so. cõp. cũ contingat. causam tñ capituli non exercebit, nisi in capitulo habuerit mãdatũ. ꝑ id, ꝙ habetur. s. de offi. ordina. irrefragabili. §. excessus. & j. de ꝓcur. c. j. ¶ Quid autẽ si vacabat dignitas in ecclesia. an poterit illã petere prius ordinatus. videt ꝙ non, ne note tur de ambitione. facit, quod habet. j. q. vj. c. sicut. & hoc tenet Innoc. videtur tñ posse dici, ꝙ non debeat censeri ambitio, ex quò autoritate iuris hoc facit. s. de elect. cũ in iure. cum ibi notatis. & eo. titu. cupientes. §. denique. lib. vj. Sed certè ibi loquitur, quando quis est electus, & petit se confirmari, ꝙ facilius toleratur cum per electio nem videtetur ius quæsitum saltẽ ad rem. de elec. cum inter canonicos. sed hic peteret se eligi, qđ non videbi tur congruũ. nã licèt digniot debeat eligi, tñ sufficit, qđ eligatur idoneus ſm illa q̃ notãt. in d. c. cũ inter canoni cos. & ad mãm decr. facit, qđ no. Bar. i l. j. ff. de albo scri.

a Prior sit. Sic etiam dicit hic Abb. post Innoc. in j. col. versi sed qu gro. nu. 2.

b Qui venit. Eodẽ modo sum mat domi. Abb.

c Principi. Ad hic ec clesia. ex. Iudex sa piẽs iudica tuc populũ suũ & prin cipatus sen sati stabilis erit.

SVMMARIVM.

1 *Per excommunicationem remouetur quis a communione ecclesiæ.*
2 *Communicari potest veniens contra præceptum Episcopi.*
3 *Obedire debemus Principi: & qui Principi non obedit damnari potest ad mortem: quomodo hæc autoritas intelligatur.*
4 *Statutum facere potest Episcopus: & an possit statuere in præiudicium iuris alterius.*
5 *Clerici qualiter fuerunt exempti a iurisdictione Principis secularis.*

b Si quis venerit. Qui venit [b] con tra decretũ Epi scopi põt excõicari. h. d. Et primo dictũ. Secũdo illud duplici autoritate ꝓbat. Se cũda ibi: in libro. & secũda autoritas ibi, & in concilio. ¶ In text. ubi abijciatur. i.
1 excõicetur, nam † per excõicationem remouetur quis a cõmunione ecclesiæ. de except. pia. in vj. ¶ In text. ibi rega. ij. & iij. Et intellige, quò ad mentẽ, & non simpli ter, quò ad verba ſm Io. Andr. de sacerdote aũt, ꝙ ei de beat obediri habetur deuterono. xviij. & facit qđ habef. j. qui fi. sint legi. per venerabilem. ¶ In tex. tibi anathe matizetur. i. excõicetur, & vide qđ habetur. j. de iudi. cũ
2 non ab homine. ¶ † No. j. ꝙ veniens contra præceptum Epi potest excommunicari, & hic videtur, ꝙ mortaliter peccet cum excõicatio aliter non deberet ferri. xj. q. iij. nemo. ¶ Nota, quod excõmunicatus dicitur esse separa
3 rus ab ecclesia. ¶ † No. illam autoritatẽ, qđ qui nõ obe
c dit Principi [c] põt dãnari ad mortẽ. Et no. qđ hæc autori tas potest intelligi ad literam, vt iacet. & tunc non intel ligas quod principaliter, & indistinctè ꝓcedat, aliàs se queretur, quod non obediens Principi in non soluen do decem alteri, vel aliud simile poterit damnari ad mortem, quod est absurdum. Ideo videtur, quod datur intelligi, quando nõ obediendo quis incurret trãsgres sionem legis, adeo quod incurret heresim, vel quãdo nõ obeditet in his, quæ tendunt ad vindictã maleficiorum. xxiij. q. v. in c. miles. & sic no. gl. iiij. q. j. in summa. quã gl. reputa notabilem ꝓ declaratione, & limitatione huius tex. Idẽ sentit Arch. si qs nõ obedierit ĩducẽdo schisma. ꝑ id qđ hr. vij. q. j. in c. denioꝫ. idẽ vr, qñ quis non obedit præcepto super quo facta est lex sub pœna mortis, vt de non eundo extra ciuitatẽ per muros. l. fi. ff. de rerum di uisione. vbi Romulus fecit decapitari fratrem, ꝙ a cõtra legis statuta exiuerat per muros ciuitatis, aliàs extra ca sus prædictos non vr ꝙ ex inobedientia indifferẽter de beat quis dãnari ad mortem. Potest etiam hæc autoritas intelligi de morte temporali, sed æterna. Et sic erit sen sus, quod qui nõ obedit Principi peccat mortaliter, ita ꝙ meretur pœnã æternam, nisi pœniteat, & sic sæpe allega tur iste tex. videlicet qđ non obediens iusto ꝑcepto su perioris, etiã laici peccet mortaliter, & facit etiã, qđ hr. xj. q. iij. ꝙ resistit. Et sic, etiã allegat Bar. hũc tex. in auth. sacramenta, C. si aduer. vẽdi. & in l. si quis ꝓ eo, in ptin. ff. de fideius. vnde dicit, ꝙ si statuto cauef, qđ minor, vel mulier non possit alienare rem sine certa solennitate, nõ valebit contractus, nec validabitur, etiã si iuramen tũ fuerit interpositũ, cũ tunc veniat contra ꝑceptum su perioris. Et sic videf peccare mortaliter ipse minor, vel mulier, & per ɔ̃ñs videtur, ꝙ iuramentum non habeat obligare, quia non dẽt nutrire peccatum mortale. j. de reg. iur. nõ est obligatoriũ. lib. vj. de quo plenè dixi in c. cum cõtingat. de iureiu. Sed aduerte, ꝙ a inquantũ dr, veniẽs ꝯ ꝑceptum superioris peccat mortaliter. hoc vi detur intelligere Dy. qñ qs venit contra ꝑceptũ cuius transgressio alia sui natura obligat ad mortale. nã ꝑce ptũ, & dispositio regulanf ſm naturã subiectæ materiæ, arg. l. si vno. in pricipio. ff. loca. & l. si stipulat'. ff. de vsu. & no. d. Ant. in c. cõcupiscẽtia. de ꝯsti. vel qñ ex ꝯtẽptu, & sic ex superbia quis non obediret, per id quod hr per Archi. xxj. di. quicũꝗ. & lxxvj. dist. c. vtinã. aliàs non vr

quod

quòd ex transgressione pcepti iudicis secularis quis in-
currat mortale. Nam iudex secularis nõ habet potesta-
tem ligandi animam ad mortale peccatum, cum anima
tanquam res spiritualis videatur esse sub iudice eccle-
siastico, & nõ sub iudice seculari. argu. j. de iud. c. decer-
nimus. ¶ Nec etiam videtur tunc in dubio mens iudi-
cis secularis ligare quem ad mortale peccatum, sed ad
pœnam extraordinariam, si alia non reperiatur, vel ad
pęnam nullitatis actus. Facit, quod no. Bart. post Iac. de
Bel. in l. nõ dubium. C. de legi. Si autem hæc intelligas
de Principe ecclesiastico, quod eius præceptũ obliget
ad mortale, prout videtur intelligere gl. tunc non facit
pro opi. Bar. ¶ Not. quod separatus ab ecclesia habetur
pro mortuo secundum vnum intellectũ. nã sicut mors
temporalis punit corpus. sic mors æterna videtur puni-
4 re animam. ¶ † No. quod Episcopus videtur posse face-
re statutum, de quo in gloss. j. & in c. ij. de const. in vj. &
facit etiam quod no. glo. in c. pen. de ver. sig. in vj. ¶ In
glo. iustum. quasi secus si esset iniustum. de quo j. in gl.
fi. ¶ In ea. ibi, sed de maioribus negotijs. maiora intelli
git quæ sunt Principi reseruata. s. de offi. lega. q trãsla-
tionem. vel quando Episcopus vellet statuere cõtra iu-
ra qui hoc non posset, vt legitur, & not. j. de offic. archi-
presby. c. fi. & in c. fi. j. de hæreti. in vj. An autem possit
statuere in præiudicium iuris alterius no. per Inno. j. de
loca. nostra. & s. de consti. quæ in ecclesiarum. & de ma-
teria etiam habetur per glo. iij. dist. §. porrò. & xviij. dist.
in summa. & per Inno. s. de consti. cum accessissent. &
per Io. And. eo. ti. cũ omnes, quò ad laicos aut qui dicãt
posse facere statuta, & sup quibus plenè proposuit Bar.
in l. omnes populi. ff. de iusti. & iure. ¶ Et not. q lato
sumpto vocabulo Episcopus potest facere decretum.
Alibi vero sumitur decretum pro cõstitutione populi,
quam facit Papa proprio motu: vt no. iij. di. in summa.
¶ In gl. iij. ibi: idest Papæ. hoc forte dixit gloss. vt videa-
tur melius inferri probatio. Sed pote dicere, q litera
põt simpliciter intelligi de Principe seculari, & eccle-
siastico, & sic bene infertur probatio, & etiam si intel-
ligeretur de Principe seculari satis põt inferri probatio
per identitatem, & similitudinem rationis. ¶ In glos. fi.
ibi, sed ostendit &c. simile not. v. q. vj. c. dilatori, vel põt
dici, q ecclesia non imponet per se hanc pœnam, sed p
alium si haberet temporalem iurisdictionem in loco. in
c. fi. ne cle. vel mona. in vj. ¶ In ea. ibi, vel morte. s. æter-
na. & sic intelligetur de morte spirituali, quã anima in-
currit, non de morte corporali, & de hoc qualiter hæc
litera debeat intelligi plenè dixi in notabilibus. ¶ Extra
5 glo. tangit hic Ioan. And. quis † exemerit clericos a iu-
risdictione Principis secularis cũ prius viderentur illis
subiecti. C. de epi. & cle. per totum. dicit tamen Lau. q
Papa de consensu Principis, seu Imperatoris. per id, qd
habetur in c. quicũq;. xj. q. iij. & in auth. vt cle. apud p-
prios Episcopos. §. si vero. colla. vj. ¶ Sed tamen tenet,
q de iure diuino sunt exẽpti per id, quod habetur. xcvj.
distin. si Imperator. & hoc etiam tenet Innocẽ. & Hosti.
nã clerici cẽsentur res spirituales, q a corpus, & animũ
in sortem Christi transtulerũt. xij. q. j. cui portio. & j. de
præben. causa secundum. ¶ Et ideo non debẽt esse sub
cõstitutionibus, vel sub iudicio laico. ii. x. dist. imperiũ.
& c. suscipitis. & per Host. & Inno. quod Papa etiã sine
consensu Imperatoris per suas constitutiones potuit
clericos eximere.

SUMMARIUM.

1 *Scriptura non est de substantia promissionis obedientiæ.*
2 *Curati iurare debent recipiendo curam.*
3 *Magistratus iudicis, an possit conueniri officio durante pro iniuria, quam intulit subdito.*

LEgebatur. In promissione obe-
dientiæ nõ est neces-
saria scriptura. Et primo ponitur factum.
Secũdo irredargutio. secũda ibi: in qua.
¶ In tex. ibi. literis tuis. loquitur prælato
qui receperat chartulam de promissione
obedientiæ. de quo sequitur. & quia forte frater de quo
in litera reputabat se grauatum, prælatus significauit fa
ctum Papæ propter suas literas cui Papa respõdet, put
sequitur. ¶ In tex. ibi: Atticus. est nomẽ proprium. ¶ In
tex. cõprobabat. qui forte sponte venerat ad mandatum
1 ipsius prælati. ¶ † Not. j. q scriptura non est de substantia
promissionis obedientiæ, nec etiam requiritur, q præste
tur in scriptis obedientia superiori, sed sufficit, q præste
tur obedientia manualis. j. eo. tit. in c. his quæ. & tãgitur
hic in gl. regulariter enim scriptura non est de substan-
tia actus. l. contrahitur. ff. de pign. Fallit in casibus not.
in c. j. de censi. in vj. ¶ No. q iniuria videtur fieri alicui si
compellitur ad faciendam scripturam de eo, quod credi
debet verbo suo. Facit quod habetur. s. de offic. deleg. cũ
super. cum cõcor. ¶ Et potes etiam notare superflua es-
se resecanda, vt hic tangit gl. fi. ¶ In gl. j. in fi. fallit etiã,
quando sunt rebelles, quia tunc etiam coguntur iura-
re. j. eo. cum in ecclesijs. in prima glo. vel si sint excom-
municati. j. de sen. excom. cum desideres. nam tales de-
bent iurare, vt ibi: licèt remittatur eo. titu. super eo. ¶ Et
intellige prædicta vera, nisi hoc habeat consuetudo, q
iurent. j. de ver. sig. cum clerici. secundum gl. dicit tamẽ
2 Host. q consuetudo non posset facere, q † curati non te
neantur iurare recipiendo curam. per id, quod habetur
3 s. de elec. significasti. & de consuet. cum inter. ¶ † Extra
gl. tangit hic Io. And. an magistratus iudicis posset con-
ueniri durante officio de iniuria per eum illata subdito,
de quo habetur in tex. & gl. in l. pars literarum. ff. de iu.
& in l. nec magistratibus. ff. de iniur. Conclusio est, q si
delinquit circa officium potest cõueniri. l. iubemus. C.
ad l. Iul. repe. Si extra officium, tunc si est de maioribus
vt quia habet merum, & mistum imperium, non potest
conueniri durante magistratu, nisi vt præstet cautionẽ
de respondendo finito officio. l. si adulterium. in fi. ff. de
adul. ¶ Sed si esset de minoribus, posset conueniri etiã
durãte officio. d. l. nec magistratibus. & hæc in magistra-
tibus temporalibus, sed in perpetuis tene indistinctè, q
posset conueniri durante officio, & ideo episcopus etiã
a suo clerico cõuenitur. xj. q. j. si clericus. Facit quod no.
gl. in l. nisi finita. ff. de tut. & ratio distra. nec est necesse,
q impetretur licentia a Principe, seu Papa. facit de rest.
spol. conquerente, licèt aliqui contra per l. cum vero. §.
fi. cum l. seq. ff. de fideicom. libe. Sed certe illa. l. loquitur
alio casu, vt ibi patet.

SUMMARIUM.

1 *Principes seculares sunt subiecti proprijs episcopis.*
2 *Dictio item. coniungit etiam non seruata paritate.*

OMnes. Ab omnibus obediẽdum est
1 episcopis. h. d. ¶ † No. j. q prin
cipes seculares sunt subiecti proprijs epi
scopis, quò ad spiritualia. facit quod ha
betur in c. solite. & lxiij. dist. in c. Valenti
nianus. ¶ Et sic not. q maior videtur esse
dignitas ecclesiastica, quàm secularis. de quo in c. solite.
2 ¶ † No. q dictio item. coniungit etiam non seruata pari-
tate. ¶ Not. q præcepta Petri, & Apostolorum habent
obligare no. argum. pro opi. magistrorum recitandis, &
differendis. facit quod habetur. xxiij. q. j. cum beatissi-
mus, & in l. qualiter. ff. de arbi. ¶ In gl. j. ibi habet larem
principalem. i. vbi habet habitationem principalem, &
sic in

ſic in duobus locis æqualiter haberet in vtroque corũ ſortitetur ſorum.l.aſſumptio.ff.ad muni. ¶ In ea.glo.in fi.& ad prædicta bene facit,quod habetur in c.cum qs. j.de ſepul.in vj.& per not. in capitu.nouum genus.j.de deci.¶ Vltimo aduerte,quia ſi intelligitur ſuperſcriptio hic poſita in tex.de Clemente primo,qui fuit ſucceſſor beati Petri patet, ꝙ licèt regulariter in collatione decretalium,vel conſtitutionum debeat ſeruari ordo,vt priori loco ponatur conſtitutio ædita a priori autore, vt habetur ſ.in procœmio huius libri , tamen quãdoque hoc fallit,vt hic patet iunctis capitulis præcedẽtibus, & eorum ſuperſcriptionibus . ¶ Si autem intelligeretur de Clemente tertio,tunc ceſſaret contrarium.De ſecundo autem Clemente non poteſt intelligi, quia non fuit canonicè inſtitutus,vt habetur in chronicis.

a Imperiũ. Sic ẽt format ſũmariũ.d.Abb. Et eſt iſtđ. c. ſm eũdẽ multũ allegabile.

S V M M A R I V M.

1 *Non obediens canonibus incurrit notam infamia.*
2 *Digniora ſunt ſpiritualia temporalibus.*
3 *Obedientia melior eſt,quàm victima.*

1 ILlud. †Nõ obediens canonibus incurrit notam infamiæ ratione tranſgreſſionis.h.d.& pars eius habetur.ſ.de tranſac.c.licet.& c.quanto. ¶ In tex.ibi melior ſic &c. verba fuerunt Samuelis Prophetę ad Saulum Regẽ lib. regum.xv. ¶ In text.ibi:cõmodo.poteſt intelligi de cõmodo eccleſiæ ad quã tranſiuit,quare dicebat ſe feciſſe, vt non perirent , vel occuparentur res eccle.per alium.
2 ¶ †Not.ꝙ ſpiritualia ſunt digniora temporalibus, & ſic ſunt illis præferenda.facit,quod habeť.xij.q.j.c.præcipimus. Not.ꝙ obedientia valde commendatur, & cenſeť eſſe multũ meritoria,vnde & alibi dicitur,ꝙ creſcit homo in virtutibus pro meritis obedientiæ.xj.q.iij.ne qd ergo.¶ Not.ꝙ pro cõmodo temporali , non debet prætermitti obedientia,& ſic etiam no.ꝙ prætextu pietatis nõ eſt fienda impietas,de quo in gl.fi.¶ No.illud ad qđ
3 ſæpe alleg.decr.videlicet ꝙ† melior eſt obedientia,quã victima hoc eſt ſacrificium, quia ſecundum legem antiqua fiebant offerendo arietes pingues pro ſacrificio. & ratio eſt, quia pro obedientia quis victimat ſeipſum. hoc eſt ſeipſum offert in ſacrificiũ. ¶ Sed per victimationem animalium victimatur aliud quam caro ipſorũ animalium offertur in ſacrificium. Facit, quod habetur viij.q.j.ſciendũ. ¶ Vltimo no.ꝙ inobediens canonibus videtur eſſe infamis. Facit quod habetur.ſ.de ele.dudũ. el ij.circa principiũ potes hoc intelligere,licèt doc.hoc non tangant de infamia canonica , non autem de infamia iuris, quæ in certis caſibus expꝛſſis in iure incurriť . de quibus in l.j.ff.de his qui no.inſa.& facit, quod not. glo.in ca. illi qui.vj.q.j. & quæ pœna ſit tranſgredientis notatur per glo.& doc.in c.generali.de elec.in vj.

S V M M A R I V M.

1 *Epiſcopi præſunt principibus,& illos excommunicare poſſunt.*
2 *Imperator dicitur illuſtris.*
3 *Illuſtres:ſuper illuſtres:ſpectabiles,& clariſsimi,qui dicantur.*
4 *Imperium,licèt tranſlatum fuerit ad germanos: Imperator tamen Conſtantinopolitanus vocatur Imperator,licèt impropriè.*
5 *In dignitate ſimpliciter approbari non dicitur is,cui Papa ſcribit ſub nomine dignitatis.*
6 *Verba præceptiua habent obligare,ſecus in exhortatiuis.*
7 *Verba prolata intelligenda ſunt ſecundum qualitatem materia.*
8 *Dictio tanquam,quid importet.*
9 *Mandatum , ſiue reſcriptum Principis de puniendo malos non extenditur ad non ſubditos.*
10 *Epiſcopus debet ſedere in eodem loco,cum Imperatore.*
11 *Sedere in loco alto,ſignificat ſuperioritatem.*
12 *Verba quãdo proferuntur reſpectu dignitatis,diſpoſitio refertur ad quẽcunque ſucceſſorem in dignitate.*
13 *Indefinita,quando æquipolleat vniuerſali.*
14 *Qui omne dicit nihil excludere videtur.*
15 *Autoritas quocunque ligaris quomodo intelligatur.*

b Imperator. Adde vnde imperiũ habuerit originẽ Bal. in l.fi. C. de quadrien. pſc. & per Inn. in ca.licet. de fo. cõp.

a
SOlite. Imperiũ [a] non præeſt ſacerdotio, imo illi ſubeſt,& illi obedire tenetur.h.d.Et diuiditur in vij.partes,nam in prima ponit admirationẽ Imperatoris Cõſtantinopolitani , & autoritatẽ qua mouebatur.Secundo ponit dictam autoritatem.Tertio ad declarandam prærogatiuam ſacerdotij inducit autoritatẽ Hieremiæ. Quarto inducit autoritatẽ geneſis. Quinto concludit contra Imperatorem. Sexto excuſat ſe ꝙ nõ increpauerit Imperatorem,& dicit,quod increpare potuerat probans illud certis autoritatibus.Septimo propter Imperatorem relinquit ſuum iudicium , ſecunda ibi:verſi.tertia ibi: potuiſſes,quarta ibi:præterea. quinta ibi:hæc autem.ſexta ibi.nos autem.ſeptima ibi : vtrũ autem.In tex.ibi: & j.decidiť literas tuas recepimus, vt hic tangit Io.And.licèt Hoſt.aliter diceret.In tex.ibi ſcripſiſſe.ſ. prima petri.xj.capit.In tex.ibi. conſtitui te ſuper gẽtes Hieremiæ primo.¶ In text,ibi euellas.ſcilicet peccata ab obedientibus.¶ In tex.ibi , & diſſipes.ſ. inobediẽtem.¶ Item ibi: ædifices.ſcilicet fideles in ducendo eos ad virtutes.¶ In text.ibi, & plantes.ſ.infideles.reducendo ad fidem per prædicationẽ,& alia opera virtuoſa,& quod.ſ.dixit incõcitet.l.in illo loco.& quare ſic diceret , dic quod interpretatur multipliciter. nã interpretatur obedientia reſpondens ſigno,& gratificato,& obedientia ad denotandũ ꝙ ſacerdotibus omnes debent eſſe obedientes . ¶ Itẽ dicitur reſpondẽs ſigno, quia ad ipſos in dubijs pro reſponſis erat recurrendum. Facit j.qui fi.ſint legit. per venerabilẽ.§.rationibus. vel dicitur reſpondens ſigno.quia debet eſſe ſignũ , & ſpeculum ac exemplum virtutis alijs,& ſic alios debẽt excellere virtutibus aliàs viliſſimi reputantur.j.q.j. viliſſimus.vel etiam dicitur reſpondens ſigno,quia ex autoritate domini habuerit prælationem. Facit quod habeť Luce.ij.c.& do vobis ſignum inuenietis infantem , &c. Dicitur etiam gratificatio,quia poteſtatem habent magnã gratioſe ſe habendi in imponẽdis pœnis.j.de pęni. & remiſ.in c. Deus quis.& c.cũ ex eo.& facit ad pꝺicta, quod habetur.xxxvj.diſt.§.ecce.¶ In tex.ibi. fecit duos habetur geneſis.c.j.¶ In tex.ibi:luminare maius.ſ.ſolẽ. vt.j.patet.& luminare minus appellat lunam,vt etiam infra patet. ¶ Itẽ ibi: hoc autem &c. ex hoc verſi.poteſt intelligi caſus in decretali,vt etiam patet ex glo j.¶ Itẽ ibi:honorabile membrum.hoc ideo dicit,quia poſt Papam tenet primum locum.xxij.diſt.renouantes.hoc tamen forte eſt intelligẽdum poſt Cardinales.qui cẽſenť pars corporis Papæ.vj.q.j.quiſquis. ¶ Item ibi: venerabilẽ fidẽ.ſupple , quia a parte dextera quæ venerabilior cenſetur,quàm ſiniſtra.¶ Item ibi:dicẽte domino.ſ.Ioãnis vltimo.c.¶ Itẽ ibi:dñs dixit. Matthæi.xvj.¶ Not.j.ꝙ poteſtas eccleſiaſtica non ſubeſt poteſtati tẽporali , ſed
1 potius econtra. ¶ †Ex hoc potes etiam not. ſecundum Abb.ꝙ Epiſcopi non dicuntur ſubeſſe principibus,ſed preeſſe,vnde poſſunt illos excommunicare.xj.q.iij.in c.
2 ſi autem.in tex.& glo. ¶ †No. ex ſupraſcriptione ꝙ Im-
b perator b dicitur illuſtris,& poteſt hoc pcedere in Imperatore Cõſtantinopolitano, qui non cenſetur Imperator vniuerſalis,ſed grecorũ. facit quod legitur, & no. vij.qõ.j. in capitu. in apibus.vnus eſt princeps. ſed Imperator Romanorum dicitur Imperator vniuerſalis. facit,quod habetur in l.deprecatio.ff.ad l.Rhodi.de iac.& quod habetur.ſ.de elect. venerabilem.& in cle.Romani.de iureiu. & talis videtur eſſe ſuper illuſtris, cum ſit

ſuper

super omnes dignitates.& similiter Papa q est sup oẽs
dignitates ecclesiasticas. Vnde vt alibi tãgit gl.in auth.
vt ab illustribus . & qui super eam dignitatẽ sunt col.v.
¶Quidã dicunt super illustres , vt Papa, & Imperator.
3 ¶†Quidam illustres,vt Cardinales,& pfectus prętorio.
Facit,quod habet in l.j.ff.de offi.pfe.pto.vt ibi not.p gl.
¶Quidã spectabiles, vt Duces,& Comites.facit,qđ ha
bet in l.si qñ.de ap. ¶Quidã Clarissimi, vt psides puin-
ciarum. Alij dicuntur minores magistratus,vt defenso-
res ciuitatis. Facit, quod no.per glo.in l.j.ff.de offi.eius
cui mand.est iuris.& de materia,etiam in Spec.in titul.
4 de iuris.om.iud.post princi.¶†No.q licèt translatũ fue-
rit Imperiũ in Alamanos,vt s.de ele.venerabilẽ.tamen
adbuc Constaotinopolitanus vocat Imperator,sed intel
lige impropriè,vt ẽt voluit gloss.in pallega.c.in apibus.
5 ¶†Et ex pdictis no. q licèt Papa scribat alicui sub noĩe
dignitatis,non tñ per hoc intelligit simpliciter illũ ap-
pbare in illa dignitate.facit,q habet in cle.si summus.
de sen.excõ.¶No.q aliud est causa,aliud occasio.& ad
hoc sæpe allegat istud c. nã cã infert suũ causatũ.sed oc
casio non de necessitate, vnde prouerbiorum.xvij.occa
sionẽ quærit q discedere vult ab amico,& sm Host.cau
sa vr cõsistere in iure,sed occasio in facto, vel iure capta
to.facit,qđ habetur de rescrip. statutũ.§.prouisurus. in
vj.¶No.quare fuit instituta potestas Regalis,& iurisdi-
ctio temporalis,qa ad vindictã malorũ,& ad præmiatio
nẽ bonorũ,facit. iiij.dist.c.intactũ . ¶Et ex hoc habes,
qđ duæ sunt causæ q̃ habẽt dirigere humanũ genus ad
bonum,scilicet pęna,& pręmium.facit,qđ habet in l.j.
ff.de insti.& iure.& s.titul.ij.c.irrefrãgabili . ad fin.& in
proęmio.huius libri.¶No.qđ ex virtute humilitatis, &
de cõsilio perfectionis est, q quis reputet se alteri subie-
ctũ,licèt non sit.¶In verbo verũ.No.qđ intellectus ver
borum declaratur ex qualitate personę,cui quis loquit,
& personæ loquẽtis,& etiã ex vi verborũ platorũ facit,
6 quod no.glo.hic in verbo psonã.¶†No.qđ quędã sunt
verba pceptiua,& ista habẽt obligare.Quædã vero sunt
verba exhortatiua,seu consultiua,& hæc necessario nõ
obligant. facit,qđ habetur.xiiij.q.j.qđ præcipitur.& in
cle. exiui de Paradiso.ver. item quia præterea . de verb.
signi.& quod no.do.Ant.s.de consti.nam cõcupiscẽtiã.
7 ¶†Not.qđ sm qualitatẽ materiæ verba prolata sunt in-
telligenda ad hoc.j.de verbo.signific.intelligentia.& c.
pterea.& l. si vnus.in principio.ff. locati. & ff.de vsuris.
§.si stipulatus.¶No.qđ argumentum per locum ab ab-
surdo est validum in iure.facit,qđ habetur.j.de iureiur.
quemadmodum .& in l.nam absurdũ.ff.de bo.quæ lib.
& sumitur argu.a falsitate cõsequentis ad falsitatẽ ante-
cedentis,& similiter arg.a consequenti destructo,qñ il-
la de se patet.Et ideo Papa hic non probauit falsitatem
huius ꝯsequentis,videlicet,qđ clerici subsint seruis,qa
de se erat patens, & sequebat ex autoritate allegata per
Imperatorẽ sequendo intellectũ ipsius Imperatoris , cũ
seruꝰ sit humana creatura.Nã,& alibi dicet, q ĩ Christo
patri,neq; liber,neq; seruꝰ,supple distinguit quominus
ab eo accepter.xxviij.q.j.§.ẽt.& j.đ ꝯiu.ser.c.j.¶No.qđ
vbi in pcepto superioris apponit verbũ , pptcr Deũ, vr
potius esse cõsiliũ perfectionis , quã pręceptũ, & sic no-
ta,q significatũ dictionis põderari debet etiam ex illis ,
8 quæ illi adijciuntur.¶†No.de dictione tanquam. [a] quæ
a videt notare improprietatem,& similitudinem, & non
veritatẽ,de quo hic in glo.& in ver.tanq̃.& l.j.C.de hę
9 re.insti.¶†No.q in mandato de iudicando , & punien-
do malos,nõ includuntur nõ subiecti,& ideo in aucto.
allegata per Imperatorem non comprehendebant cleri
ci, licèt Imperator generaliter intelligeret, q super oẽs
malos haberet potestatẽ, & sic tam super laicos, quàm
clericos . Sed iste intellectus non est bonus,qa vt dictũ
est, in simplici mandato de puniendo malos, nõ inclu-
duntur non subiecti.& ideo non includunt clerici, sed
laici,vel possunt etiam intelligi de clericis,qñ canones
hoc pmitterent,vt qa essent incorrigibiles. s.de iud.cũ
non ab homine.¶Nota,q interpretatio autoritatis, vel
legis fiende diligenter ponderanda sunt oĩa iura ipsius
autoritatis,& legis.In ver.potuisses. Nota autoritatem
Hieremiæ p excellẽtia dignitatis ecclesiasticæ.¶No.j.
quòd Deus fecit duo magna luminaria in firmamento
cœli.s.solem,& lunam,& no.q allegoricè posset iudica
re per vtrunque, quia per solem põt significari potestas
ecclesiastica, per lunã tẽporalis,& sicut p solẽ illumina
tur luna , ita etiam potestas tẽporalis illustratur a pote-
state ecclesiastica.¶Itẽ etiã no.quid significaret nox, &
quid dies allegoricè , qa dies significat claritatẽ animæ
virtuosæ . Sed nox significat animam sequentẽ carnalia
desideria , & consequenter tenebrosam , & offuscatam
10 vitijs,sicut etiã tempore nocturno sunt tenebre.¶†No.
q Eps debet sedere in eodẽ loco cũ Imperatore, & non
11 sub eius pedibus. ¶†Et no.etiã,q sedere in loco alto si-
gnificat superioritatẽ. ¶Not.etiã, q honorabilior est lo
cus sedere a dextera,quã a sinistra . & sic etiam videtur,
q in ambulãdo honorabilior debet ire ad partẽ dextrã.
¶No.q ad exemplum aliorũ etiam aliquid est faciẽdũ.
Vnde potes notare, illud aliena vita sit nobis magistra.
12 ¶†Not. quod vbi verba sunt prolata respectu digni-
tatis,dispositio refertur ad quẽcũq; successorẽ in digni-
tate.facit qđ hr de rescri.si gratiosæ. in vj. & in l.annua.
ff.de annu.leg.¶No.q verbũ generaliter,& indefinite,
positum indistinctè dẽt intelligi, & sic,etiã potes nota-
13 re,q † indefinita videtur ęquipollere vniuersali.de quo
14 in c.vt circa.de elect.in vj. ¶†Not.quòd qui omne , vel
quodcunque dicit,nihil vr excipere,& ad hoc sępe alle
gatur . facit quod habet in l.is qui ducenta.§.vtrum.ff.
de reb.dub.& qđ not. per gloss.in l.a procura. C.man.
15 ¶†Not.autoritates hic positas,& pcipuè illã quodcun-
que ligaueris,&c.¶In gl.personã.ibi:de infidelibus.fa-
cit,etiã,qđ hr in l.plenũ.§.equij.ff.de vsu, & habitatio-
ne.¶In glossa suscipiunt.ibi,aut alio iure.s.speciali, pu
ta ex iure feudorũ,si tenẽt in feudũ,vt r c.Romana.§.de
bet.j.allegato,quod hodie est in tit.de appel.in vj. ¶In
glo.tanq̃.ibi:potius quã veritate,& erit sensus,q re vera
non præcellit dignitatẽ sacerdotalẽ, etiã licèt de cõsilio
sit,q sacerdotes reputent illã pcellere . facit,qđ hr.s.de
biga.c.pe.¶In ea.in fi.Solue sm Hosti.q cõtraria pce-
dunt regulariter,qa verba debent in dubio aliquid ope
rari, fieri põt.j.de ver.sig.in c.Abbate.Sed fallit qñq: si
in his,quæ dependet ex voluntate,quo casu qñq; ponũ-
tur verba superba exabũdanti cautela, & exprimitur il-
lud,q tacitè inerat , & sic loquitur.l.non recte.hic alle.
& quod habetur in l.q mutuã.§.nõ ideo.ff.man.& qñq;
fit expressio,vt magis timeatur.j.de hære.si aduersus. &
xxiij.dis.q̃q̃. ¶In gl.inter lunam.ibi:quatragesies.aliàs
quatuordecies,& aliàs quindecies, seu neutra litera po
nit veritatẽ,sed debuisset dicere quinquaginta sex vici-
bus,quia septies octo facit qnquaginta sex. & sic gloss.
non benè cõputauit sm Ioan.An.Host.hic tangebat sm
astrologos quanto sit maior sol.terra,vel luna.Sed,vt di
cit Io.An.hoc relinquendũ est astrologis,& cõcludit se
dicere cũ Ambrosio sup examerõ.vj. qđ in hoc libẽter
fatet se nescire,quæ nescit,imo qđ scire nil pficit . ¶In
glo.venerabilẽ.in fi.sitr ex vestibus.xlj.di.§.j.& c.vlti.&
facit illud Euangelij, qũo intrasti non habens vestẽ nu
ptialẽ.¶In gl.nõ distinguemus.in fin.solue vt no.in c.
qđ si dormierit.31.q.j.& in l.de ptio.ff.de publi.qa indi
stinctè dictũ,vel statutũ dẽt indistinctè intelligi,nisi per
aliã legẽ,vel rõnẽ sit distinguendũ.& sic intelligat ꝯriũ.

[a] Dictione tãquã. Ad. de Bart.in l.omnes populi. in vj. q principali.vl chart. in princ. in ver.not. de dictione tãquã . ff. de iusti.& iur.

SVMMARIVM.

1 *Miles factus a rege, an debeat præcellere milites factos ab inferiore.*
2 *Ordinatus ab Archiepiscopo, an debeat præferri ordinato ab Episcopo*

3 *Ordinatus per Papam non eximitur a iurisditione sui Episcopi, licèt ei debeatur maior reuerentia.*
4 *Priuilegia debent esse perpetua: & priuilegio renuntiare intelligitur ex facto contrario.*
5 *Beneficiatus a Papa, an possit per inferiorem beneficio priuari.*

PEr tuas. Ordinato per Papam debetur
reuerentia tamen subest Episcopo h.d.& est communis diuisio. scd'a ibi:
ad quod.In tex.ibi per se. aposto.oraculum.
1 ¶†No.j.q ordinato a maiori maior debetur reuerentia.
& sic facit ad quęstionem, an miles factus a rege debeat
pcedere milites factos ab inferiori. nam videretur quod
sic per istum tex. & p id quod habetur.C.vt dignita.ordo seruet.l.ij.inter administratores.libr.xij.& in auth.vt
iudi.sine quo.suffra.§.eos aũt.colla.ij.& de pben.hi qui.
& in c.si apostolicæ. in vj.Inno.tñ in c.cũ in distribuendis.s.de tẽpo.ordi.videtur velle,q sit speciale in ordina-
2 to a Papa fm eũ videret q † ordinatus ab Archiepiscopo nõ pręferatur ordinato ab Epo, sed dẽt attẽdi prioritas tẽporis secundum ea,quę habentur.s.eo.c.l.Abbas.
hic videtur inclinare in eo qd'.s.dixi,& etiam do.Anto.
sed scd'm intellectum prædictum iste tex. nõ benè pro-
3 baret. ¶†Not.q ratione ordinationis factæ a superiore,
etiam a Papa non eximitur quis a reuerentia sui prælati inferioris.Notare,etiam potes,q quẽ Princeps hono-
a rat,alij etiã debent honorare.a ¶ In gl.j.ibi non pręferũ
tur. & sic quod hic dicitur debet intelligi inter illos, q
sunt eiusdẽ ordinis secus si in maiori essent, vt dicit gl.
& probatur etiã.j.eo.statuimus.¶ In ea.ibi cæteris concurrẽtibus, id est cęteris paribus.¶ In ea.ibi.sedeant in
meliori loco. de quo dicendum, vt hodie habetur in c.
vt apostolicæ. de priui.in vj. ¶ In ea.ibi ad onus &c.intellige,qd' intelliguntur eligi ad onus,qd' inest ipsi plationi,& per ons erũt subiecti superiori, cui inest subiecta dignitas illa ad quam eliditur. ¶ In ea.in fin.& hanc
vltimã opin.tenuit gl.in c.filiũ.j.q.j.Sed prima opi.tenetur per Inn.in c.cũ in distribuendis.de tempo.ordi.& illa,etiã cõmuniter tenetur. & plus ibi dicit,quòd nedũ,
nõ potest deponere,sed nec, etiã perpetuo suspendere,
q intelligebat Hosti. nisi Eps impetrasset a Papa licẽtiã
deponẽdi.Nec obstat,q iste subdiaconus est sub obediẽtia sui Epi,qa vbi licèt illud sit verũ non per hoc sequitur,q ab illo possit deponi,qa etiã Eps subest Archiepiscopo, quò ad obedientiã ei præstandã.s.de offic.or.pastoralis. & tñ ab eo non potest deponi.s.de transla.c.j.&
ij.finaliter Io.An.dicit opin.posse concordari videlicet,
vt prima pcedat in depositione ab ordine.scd'a in depositione a beneficio.facit,qd' not.xv.qõ.vij.in summa. &
j.de cõfir.vtili.vel Inutili.c.j.& ij.& de cle.nõ re.ex tue.
¶ Extra glo.tangit hic Io.An.duo,primo,an priuilegiũ
de quo in litera perdat subdiaconus si recipiat diaconatum,vel præsbyteratum ab alio de licentia Papæ vr, q
nõ qa augumentũ ordinis nõ dẽr operari detrimentũ,
4 sed potius pdesse.l.iij.C.de digni.li.xij.¶ Itẽ,qa † priuilegia debent esse perpetua. de reg.iur.in vj.decet.¶ Itẽ
qa etiam adhuc durat subdiaconus, licèt etiam habeat
alios ordines, & sic videtur durare cã priuilegij. & per
ons priuilegia.ar.j.de app.cũ cessante. a cõtratio sensu.
Contrarium tenet Hostiẽ. qa fm eum ex facto contrario quis intelligitur priuilegio renuntiare. de consti. cũ
accessissent. & qa priuilegium, & ius cõe sunt mista,iõ
videtur priuilegium de offic.dele.super quæstionũ.§.si
vero duo. & qa res facili reuertitur ad sui naturã.xxxv.
dist.ab exordio.& ff.de pac. si vnus.§.pactum. ver.q est
in specie. & sic residet Io.And.& do.Ant.¶ Sed aduerte qa,ex quò p receptionẽ diaconatus, vel pręsbyteratus non extinguitur ordo subdiaconatus. imo remanet
in sua essentia tanq̃ gradus de p subsistens.iõ vr,q non
simpliciter procedat dictũ Host.nam vr attendendũ.an

a Honorare debent. Vnde hest.vj.eodẽ. sic honorabit, quẽcunque rex voluerit honorare.

b Quando. Hoc eodẽ modo transit do.Abb. io s mma. huius.c.

tanq̃ subdiaconus,vel in actu subdiaconali incedat. &
tunc seruetur sibi priuilegiũ.de quo hic. An vero incedat tanq̃ diaconus, vel presbyter,& tunc non attendatur priuilegium subdiaconatus. & sic possit intelligi dictum archi.facit,qd' no.Bar.in lega.seruis ornatricibus.
l.legatis.§.ornatricibus.ff.de leg.iij.nec ob.pdictis c.super quæstionũ.§.si vero.qa ibi ius spãle non poterat separari,nec separatum cõsiderari a iure cõi. & ideo tunc
extinguitur priuilegium per misturam iuris cõis.hic se-
5 cus,vt patet ex pdictis. ¶†Vltimo tãgit hic.do.Ant.an
beneficiatos a Papa possit inferior priuare beneficio intellige pter delictum postea p ipsum cõmissum,& cõ
cludit,q sic,p ea q̃ leguntur in c.j.& ij.j.de cõfir.vti.vel
inuti.& j.de pbẽ.c.nisi.Et quia Papa nõ intẽdit mutare
naturã bñficij per id,qd' hr in cle.j.cũ ibi notatis.de sup.
negli.prælato.¶ Nec ob.qd' ibi no.Pau.de Liaza.vbi dicit, q si Papa cõtulit beneficiũ regulariter manuale supplendo negligentiam pręlati inferioris collatoris,quòd
tunc nõ mutatur natura bñficij,vt in d.cle.j. secus si cõtulit gratiosè prouidendo, qa tunc vr talis cui confertur factus obediẽtiarius Papæ, & illũ solũ Papa poterit
reuocare,& nõ alius,vt beneficiũ Principis sit ppetuũ,
vt in regula.de reg.iur.in vj.qa põr rñderi,q dictũ Pauli pcedit, qñ quærit,an ad nutũ possit reuocari,vel nõ,
hoc est simplicẽ voluntarẽ. sed nos loquimur,qñ ex cã
ppter delictũ postea cõmissum vult reuocare,quo casu
bñ vr posse reuocare inferior prælatus a Papa p id, qd'
habetur in d.c.j.& ij.de ofir.vti.vel inuti.¶ Et no.superius dicta habent locum,quãdo quęritur,an quis possit
priuari bñficio habito a Papa. ¶ Sed si quærit,an possit
priuari ordine habito a Papa, procedit quod dictũ fuit
in gloss.j.circa fin.& super ea.

SVMMARIVM.

1 *Restitutio in integ. viuificat iura extincta, sed non tribuit noua, nec ampliat antiqua.*
2 *Citatio præcedere debet in quocunque actu præiudiciali alterius quid si actus sit extraiudicialiter gerendus.*
3 *Absentans se malitiose potest dici contumax, etiam si citatio ad eum non peruenerit.*
4 *Rebellis ecclesia post restitutionem, non receperat ecclesias sibi prius subiectas.*
5 *Petitio inepta licèt a superiore repellatur, non per hoc intelligitur velle præiudicare in concedenda, vel deneganda iustitia si rite petatur.*
6 *Citandi sunt omnes, quos res tangit, & de quorum præiudicio agitur.*
7 *Testis si ante dictum suum assignat causam ipsius dicti, & postea dicit se duplici causa scire nihilominus sustentatur dictum suum.*
8 *Citari personaliter, quando quis debeat, vel sufficiat citatio ad domum, vel quòd sit publicè proposita.*
9 *Possessio non debet auferri possessori eo non citato.*
10 *Ecclesia quæ labitur in hæresim, vel schisma, an perdat iura sua.*
11 *Subiectionem, vel obedientiam petens a clericis contra quem debeat agere, & formare libellum.*
12 *Et an agens contra subiectum petendo obedientiam poterit possessorem, seu dominum nominare in iudicio.*
13 *Processus factus contra subiectum, an habeat præiudicare domino circa possessionem.*
14 *Sententia lata contra libertum, præiudicat patrono, quando patronus interuenisset in iudicio: secus si sciuisset tantum causam agi.*
15 *Subiectio quo iure, siue qua actione petatur.*
16 *Plures an, & quando possint agere contra vnum.*
17 *Sententia lata contra subiectum an, & quando præiudicet domino.*

b INter quatuor. Quãdo b de obediẽtia vel subiectione agitur nil dẽt attentari in præiudiciũ rei vel possessoris nõ citati.h.d. Et
duæ sunt ptes principales,sicut duę sunt
petitiones.Secunda ibi: sup obedientia.
1 ¶†No.primo q restituta ecclesiã ad vnionem Romanæ
ecclesiæ recuperat iura ex rebellione perdita non simpliciter:sde secũdũ limites antiq; ptãtis,& quo nõ reperiuntur

riunt ꝑ aliū occupata:& sic patet restitutio,ꝙ viuificat,
seu restituit iura extincta. sed non tribuit noua, nec ēt
ampliat antiqua. facit,quod habet in l.quod si minor.§.
restitutio.ff.de mino.vbi dicitur,qđ restitutio est in pri-
stinū statū repositio.¶Et ad prædicta etiā benè facit,qđ
legit,& no.ꝑ legi.l.in fi.C.de sen.pas. & qđ dicet super
a glo.pe.¶†Nota,ꝙ ad quemcunq; actū alteri preiudicia
lem non dēt ꝓcedi, nisi prius eo citato. & ad hoc sæpe
alleg.illud.c.quod videt ꝓcedere, etiā si extraiudiciali-
ter actus sit gerēdus. ꝑ id,qđ hic dr,& in l.nā ita diuus.
ff.de adopt.& facit, qđ habet in l.de vnoquoq;.ff.de re
iud.videt tñ,ꝙ interdū valeat actus extraiudicialis, licèt
non fuerit citatus ille,de cuius ꝑiudicio agit q̄uis possit
3 tunc retractari.s.de elect.ꝙ sicut.¶†Not.ꝙ malitiosè se
absentans potest dici cōtumax, etiā si ad eum non per-
ueniat citatio.facit.j.vt li.non conte.qm̄.§.porrò.¶No.
quòd aliud videtur esse quē esse inobedientem.& aliud
quē esse rebellē:& sic ex sola inobedientia nō videt q̄s
dici rebellis.quod dicit do.Anto.esse interdum propter
4 statuta punientia rebelles.¶†Not.ꝙ vbi propter rebel-
lionem ecclesiæ eximuntur ecclesiæ inferiores a subie-
ctione:& ex sola restitutione ecclesia restituta nō recu-
perat ecclesias sibi prius subiectas. Et sic facit, ꝙ si a ci-
uitate eximant castra pp rebellionē, si postea ciuitas re
stituatur ad gratiam Regis, vel Principis ꝑ hoc nō recu
perabit iura exempta,nisi aliud prouideat.¶Et ex ꝓdi-
ctis,etiam no. ꝙ ratione rebellionis ecclesia videt posse
priuari ecclesijs sibi subiectis. ¶Nota qđ vbi agitur de
subiectione ecclesiæ dicitur agi causa status ecclesiæ. fa
5 cit,quod habetur.infra de testi. cū olim. ¶†Nota,ꝙ vbi
superior repellit petitionē ineptā non per hoc intelligit
velle preiudicare in deneganda,vel cōcedenda iustitia,
si rite petatur. facit quod hr.infra de iud.de obedientia.
vbi agitur de inobedientia contra subiectum:quia si ab
alio possidetur deberet dari contra possidentem ipsum
ad subiectionem,& ille debet iudicium vocari.¶Si au-
tem pro libero se gerit debet dari contra ipsum, q præ-
tenditur subiectus:licèt gerat se pro libero.de quo tāgit
hic gloss.& infra de præscrip.c.auditis. & de religio.do.
cum venerabilis. & etiam tangit hic Innocen. vbi po-
6 nit magnam gloss.in ista materia. ¶†No.illud vulgatū.
quòd omnes quos res tangit, & de quorum præiudi-
a cio agitur sunt citandi [a].facit quod habetur in preälleg.
l.non ita diuus.ff.de adoptio.& in dicta.l.de vnoquoq;.
de re iudi.¶In gloss.j.in fine.Sed aduerte,quia litera di
cit ex duplici ratione Papa non admisit petitionem, &
tamen, non videtur exprimi,nisi vnam. Potes dicere,
quod prima ratio colligitur ex his,quę dicuntur in prę-
cedentibus ante versicu.iuris.videlicet,quia ecclesia cō
stantinopolitana,non erat in possessione, quādo ciuitas
fuit capta.sed aliàs. Secunda ratio sit quæ colligitur ex
versic.iuris.Innocen. tamen dicebat hic in addit. quòd
prima ratio fuit,quæ hic ponitur in versicu.iuris. Secū-
da fuit licèt hic nō exprimatur prudēs dissimulatio, ne
Pisani, & Veneti, & alij q̄ plures hn̄tes tales ecclesias.
de quibus fit mentio si fuissent massarij mouerentur cō
7 tra ecclesiam Romanam. ¶†Ex primo vero intellectu
nota argumentum pro teste qui si assignat causam dicti
sui ante ipsum dictum:& postea dicit se duplici causam
scire,& non assignat, nisi vnam postea. & nihilominus
sustineatur eius dictū,& intelligitur de duplici respectu
8 prius dicentium postea assignato.¶†In glo.citati:ibi pu
blicè proposita.de hoc an, & quando quis sit personali-
b ter [b] citandus vel sufficiat citatio ad domum, vel quod
sit publicè proposita. dic, vt plenè consueuit dici in c.
fin.infra.de eo, qui mittitur in posses.per Inno.& Ioan.
And.& per Bart.in l.iiij.§.prætor.ff.de dam.infect.& fa-
cit,quod habetur in clemē.j.de iud. ¶In ea.ibi. in c.cū
venerabilis.& ibi etiam de hoc per glos.& tangit inno-
cen.hic,de quo dicetur post gloss.¶In gloss.penul. etiā
melius facit.l.si necesse. quæ ibi seqtur, vbi habetur.§.
si deportatus.qui hic allegat.¶Et aduerte quia prima fa
cie gloss. videtur esse contra tex.tamen potes eam salua
re,vt voluit dicere,quod licèt petirio Patriarchæ nō de-
buit admitti non citatis aduersarijs,tamen eis citatis be
nè deberet admitti, quia videt, ꝙ de iure ex quo eccle-
sia constantinopolitana reuersa est ad fidem,& obediē-
tiam Romanæ ecclesiæ,qđ debet recuperare iura amis-
sa propter rebellionem, per ea quæ habentur in c. quia
diligentia.& in d.§.si deportatus.hic allega.¶Et hoc ēt
voluit tex. hic, dum dicit iustitiam tamen non negabi-
mus.&c.¶ Aduerte tamen,quia posset etiam dici,ꝙ li-
cèt potuit recuperare possessionē rerū vacantiū,& sic lo
quantur iura allegata.hic tamen non potuit recuperare
res per alium occupatas, nisi prius restitutione conces-
sa,per id quod habetur in l.ait prætor. §.itē ei.ff.ex qui.
cau.ma.nec videtur, etiam posse recuperare res in aliū
translatas,nisi aliud prouideatur,per id quod legitur,&
not.in l.fin. C.de sen.pas.& ideo nimirum si non recu-
perauit ipso iure ius obedientię contra Archiepiscopū.
& Episcopos Regni Cypri quibus fuerat concessa exē-
9 ptio.Illud † autem est certū qđ possessori non debet au
ferri possessio eo non citato. de præbend. licèt Episco-
10 pus.in sexto.¶†Et ex prędictis potest inferri ad id,quod
tangit hic Inno. an ecclesia quæ labitur in hæresim, vel
schisma perdat iura sua.nā dicit,qđ nō,quò ad proprie-
tatē, sed possessionem benè perdit, q̄uis postq̄ redierit
ad fidem illam iure postliminij recuperet illa de facto
postea habita si fuerit vacans, vel saltem impetrata re-
stitutione in integrū si ab alio teneatur.per ea, quę ha-
bentur in l.ait prętor.§.item ei.& l.sciendum.& l.deni-
que.ff.ex quibus cau.maio.¶ Alij tamen dixerunt, ꝙ ēt
possessionē retinet, licèt exercitium nō habeat, per id,
quod habetur in c.tua diligentia.de electio. & quia deli
ctum personæ, non debet nocere ecclesiæ. de regu.iu.
delictum.in vj. Et etiā quia non est auferenda possessio
alicui ante causæ cognitionem. Do. tamen Anto. hic
concordat opiniones,dicens primam procedere,quan-
do tota ecclesia est schismatica,& sic nedū prælatus.sed
etiam capitulum,seu conuentus. per id,quod nota.s.de
ordine cogni.cum dilectus.per gloss. ¶Secunda opinio
procedat,quando solus Papa delinquat. ¶Sed aduerte,
quia in primo casu videtur, quod etiam tunc dominiū
perdat. ex quò etiam capitulū, vel cōuentus delinquit:
sed de iure postliminij recuperat dominiū post reuersio
nem ad fidem. per ea, quæ habentur in præallegato c.
quia diligentia. & in dicto §.si deportatus. & in l.j.& l.
postliminij ius. & l.retro.ff.de captiuis. ¶Et intellige,
qđ recuperat dominium, nisi fuerit in alium translatū.
per id, quod hic dicitur in versicu.cum & ipsi. & quod
nota.in dicta l.fina. C.de sen.passis.maximè per Bart.in
l.gallus.§.quæsitum.ff.de libe.& posthumis.¶Item in-
telligit,qđ recuperat possessionem ex eo, quia potest il-
lam apprehendere propria autoritate, si per alium non
fuit occupata:aliàs nō poterit recuperare,nisi prius cita
to possessore.vt hic patet. & d.l.ait prætor.§.itē ei. ¶Et
per prædicta,etiā videtur, qđ si ecclesia præscribat rem
aliquā,& sit facta schismatica ante cōpletā præscriptio-
nem, qđ tunc interrumpitur præscriptio,cum designat
habere possessionē,vt est dictum, & sine possessione nō
procedit præscriptio.de reg.iuris:sine possessione. in vj.
& de vsucapio.in l.naturaliter.nec fingetur præscriptio
completa per fictionem postliminij: & licèt reuertatur
ad fidem, quia illa fictio non operatur, quò ad præscri-
ptionē,quæ requirit factum possessionis cōtinuæ, & nō
interruptę.vt probatur in d.l.sciendū.& l.denique.ff.ex
11 qui.cau.maio. ¶†Et tangit hic Inno.Primo contra quē
c debeat agere,& formare libellum [c] petens subiectionē

a Sunt citādi. Adde, quod non est necessario citandus ille de quo notorium est ꝙ nulla ei cōpetit defensio.vt ꝑ ab.in c. cū olim. de re iudi. & ibi do.Fely.in vj.col.vers. non est citād⁹.nu.ij.

b ¶Personaliter citād⁹.Quando autem citatio ad domū valeat, vi e per d. Feli. in c.in nomine domini.de restitu in vj.col. versic. vno casu saluat. nu. xx.fol. 34. parte.ij.in impressione Lug.

c ¶Formare libellū. Adde hic do.Abb.in iij.col ver. in gloss.in verb. citi. ti.nu. 4.

vel obedientiam clericis: an verò contra ipsos clericos:
an vero contra prælatos, qui possident subiectionem in
illos.¶ Secundũ dubium est, & in isto magis principali
ter insistit Innoc.videlicet, an vbi petitur, subiectio ha-
beat locũ nominando dñm in iudicio, de quo habetur.
j.vt lit.nõ cõtes.c.quoniã.§.qđ si super. & in l.ij.C.vbi
in rem actio.¶ Tertio tãgit quo iure petatur subiectio,
siue clerici gerant se pro liberis, siue per alium possideã
tur. ¶Quarto tangit, an gesta cum ipsis subiectis in iu-
dicio cum illis agitato habeant pręiudicare alijs succes-
soribus ipsius subiectionis eis non vocatis.¶ Circa pri-
mũ, licèt Inn.hic instet.& etiam do. Ant.referat opinio.
tamen potes concludere prout fuit de mente Innoc. &
tangit etiam hic do.Ant.qđ aut illi a quibus petiĩ subie
ctio gerunt se pro liberis. Et tunc contra eos dandus est
libellus, & contra ipsos procedendũ. facit, quod habe-
tur.infra de re iudica.cum inter. & in l.j.§.per hanc. cũ
ibi nota.ff.de rei ven.& ibi bona gloss.in hac materia.fa
cit etiam, quod habetur.§.de causa posses.cũ olim. Aut
ab alio possidentur, & tunc, aut petiĩ subiectio nõ dero-
gans possessioni alterius. vt quia petitur subiectio sub
illa verba, quia possidet tanquam subiectus Episcopo,
& modo petitur ratione subiectionis archidiaconalis,
vel Abbatialis: aut alterius prælationis sub Episcopo
volendo præiudicare subiectioni Episcopi. & hoc casu
idem dicendum, quia poterit cõtra ipsos agi, qui pręten
duntur subiecti.arg.infra de exces.præla.ad hæc. & xj.q.
iij.qui resistit.cũ seq. Aut intendit consequi subiectionẽ
quã alius possidet. & tunc ad hoc possidenti debet li-
bellus formari, & agi contra ipm possidentẽ subiectio-
nem.& non ꝯ subditũ. vt hic dixit glo.ij.& etiã in c.cũ
venerabilis.de religio.domi.¶Si autem vellet agere so-
lum ad finẽ, vt præiudicetur ipsi possessio: tunc videtur,
ꝙ possit cõtra eum agere. nam, aut ꝯfitebitur sibi subie
ctum agenti: & tunc fertur sententia contra eum pro-
pter quã non poterit dicere se nõ subiectum: non tamẽ
fiet præiudicium possessori absenti, & non citato per
istum text. ¶Si autem non fateatur se subiectum: sed di
cat fortè se alteri subiectum: tunc videtur, ꝙ etiam pos-
sit agi contra eum ad finem, vt sententia feratur super
subiectione ad præiudicium ipsius possessi: non tamen
fiet præiudicium absenti non citato per istum tex.& iõ
vt dictum est supra, melius est, qđ dicteĩ libellus contra
possidentẽ subiectionem: vel saltem, quod citetur ipse
possidens in processu fiendo cõtra subiectum, vt sic si-
bi præiudicetur.per id, quod no.hic Host.& qđ no.Cy-
12 nus.in l.j.C.de aduo.diuer.iudi. ¶†Nec ob.prædictis si
dicatur, ꝙ processus factus contra subiectũ videĩ qđ ha
beat præiudicare dño circa possessionem. per id, quod
habet in l.iij.§.qđ si seruus.ff.de acquirẽ.poss.q̃a ibi lo-
quiĩ in possessione rei corporalis, quã tenebat colonus,
vel seruus nomine domini. Hic autẽ loquitur de quasi
possessione iuris corporalis obedientiæ, quam nõ pos-
sidebat, nisi ipse subiectus, cum nemo seipsum possit
possidere.ff.de acqui.rerum domi.l.liber homo.seu in l.
homo liber. & ita sentit hic domi.Ant. Potes etiam da-
re aliam solutionẽ, quod in contrariũ interuenit factũ
serui, vel coloni, qui tradebat rem alteri: & sic intende-
bat rem in alium transferre. Sed hic loquitur in senten-
tia iudicis lata cõtra reũ: per quã nõ videtur pręiudicare
iuri alterius. vt voluit Innocen. in c.quoniam. §.quod
si super. vt lite non contesta. & Bartol.in l.ij. C.vbi in
rẽ actio.& adde qđ.j.tãgeĩ circa quartũ dubiũ. & hęc đ
13 prio dubio sufficiãt. ¶†Et breuiter circa ſm, an in iuri-
bus incorporalibus si aliquis conueniatur pro illis in iu
dicio, an habebit locũ noĩatio.de qua in c.qñ.§.qđ si su
per.vt lit.nõ cõtesta.& sic, an si agat cõtra subiectũ petẽ
do obedientiam poterit dominium, seu possessorẽ obe-
dientiæ noĩate in iudicio Inno.hic posuit opi. nam vna
fuit opin.simpliciter, ꝙ etiam vbi agitur pro iuribus in-
corporalibus habeat locũ dicta noiatio. & istam tenuit
Inn.in dicto.§.ꝙ si sup.& etiã Bar.in l.ij.C.vbi in rẽ act.
Scđa fuit opi.simplr, ꝙ non habeat locũ noĩatio.q̃a illa
nõ hẽt locũ, nisi qñ ꝯuẽtus alieno noĩe possidet.sed hic
subiectus in se non possidet obedientiã, vt superius est
dictũ circa finem præcedẽtis dubij. Tertia fuit opinio,
ꝙ si petitur ecclesia, nõ habet locum nominatio, q̃a illa
non põt possidere, nec eius dominiũ haberi.l.j.ff.de re.
diui.& sic non potest vendicari, nec realis actio cõpete-
re, quo casu hẽt locũ tñ noiatio.s.qñ agiĩ realiter patet ĩ
d.§.qđ si super. posset tamen vendicari ecclesia ratione
rerum Episcopaliũ: vel alterius iuris in ea competentis.
arg.l.qui tabernam. ff.de contrahen. emptio. & l.si do-
mus.§.fin.ff.de lega.j. ¶ Quarta fuit opinio, ꝙ in his in-
corporalibus vbi agitur contra subiectũ, qui in alio dici
tur detineri, ꝙ licèt nõ habeat locum nominatio quãtũ
ad hoc, vt præiudicetur possidenti. tamẽ potest habere
locum, vt detur terminus, vt veniat ad docendum de
iure suo.per id, quod hic habetur. & in l.si pariter.ff.de
libe.cau. si tñ non venerit nõ tñ per hoc proceditur ſm
formã dicti.§.ꝙ si super.videlicet, vt agẽs fiat verus pos-
sessor cũ non habeat facultatem rei restituẽdæ ille, qui
conuenitur: quia non debet subtrahere obedientiam
ei, cui tenetur obedire, & qui est in quasi possessione,
quia peccaret, nisi prius ab eius obedientia absoluatur.
xvj.q.iij.placuit.ꝙ hic fieri nõ potest, q̃a non est pręsens
ille cui præiudicatur: nec contra eum est actum. facit
quod habetur.viij.q.iiij.nonne dato, quòd feretur sen-
tentia cõtrã talem cõuẽtum: tñ si veniret postea dñs do-
cẽs de iure suo, & de possessione subiectionis summarię
impediretĩ executio. per id, qđ habetur in l.a diuo Pio.
§.si super rebus.ff.de re iudi.nec habet obstare ꝑ id, qđ
habetur in l.postq̃.ff.de hære.vel act.ven. & in l.nomẽ.
C.quę res pig.ob.pos.vbi patet, ꝙ si tu cessisti mihi actio
nes cõtra debitorẽ tuum ago cõtra ipm.& tenet iudiciũ
ad tui præiudiciũ cedẽtis: licèt nõ citati.& sic a simili vr̃
ꝙ debeat cõpelli obedire cõuentus agenti, q̃uis dñs in
iudicio non fuerit: q̃a respõderi põt, ꝙ in dictis iuribus
illud operatur consensus cedentis actionẽ, vel obligan-
tis nomen sui debitoris. sed hic non interfuit cõsensus
illius, qui habebat obedientiã. Nec ob.etiam.j.de re iu-
di.c.pe.q̃a ibi loquiĩ, qñ persona cum qua agitur potest
rem in iudicio deducere. ¶ Item non ob.qđ habeĩ in l.
14 sæpe.ff.de re iudi.vbi dĩ, ꝙ † sententia lata cõtra libertũ
præiudicat patrono. quia illud verum, qñ patronus in-
teruenit in iudicio: secus si sciuisset tñ causam agi per
id quod habeĩ in c.cũ super.j.de re iudi. vbi de materia
per Inno.& ibi etiã dicit, quòd opi. Rogerij in d.l.sæpe.
inquãtum videtur velle, quòd pręiudicatur patrono sciẽ
ti, & tacenti non est vera. Sed aduerte, quia glos. Accur.
illam videtur tenere, & etiam Bart.in d.l.sæpe.vnde do.
Ant.hic saluat illã, vt habeat locum, quando agitur cõ
tra libertum quo casu ad eum principaliter spectat se
defendere.l.principaliter.C.de lib.cau. Sed hic ad sub-
iectũ nõ spectabat principaliter defensio. sed ad ipsum
possidentem subiectionẽ. & ponit etiã aliquas solutio-
nes in quibus non insisto. de materia tetigi in d.c.cum
super.& tangam aliquid circa quartũ dubiũ. ¶ Potes in
hoc secundo dubio hic concludere: q̃a aut agitur actio-
ne personali. vt quia quis dicit alium promisisse sibi obe
dientiã, seu obedire: & tũc non habet locũ, quãdo agiĩ
actione personali, sed reali. vt ibi patet. An tñ aliquo ca-
su habeat locũ nominatio, qñ quis cõueniĩ actione ꝑ-
sonali: licèt nõ habeat locũ nominatio. de qua in §.& si
super.recurre ad no.per legi.in auth.qua in ꝓuincia. C.
vbi de cri.agi opor. & qđ isto casu non habeat locũ no-
minatio. de qua in §.ꝙ si super. et facit q̃a, ex quò agitur
ꝑsonali, nõ ꝑiudicaret possessori. ¶ Si aũt agiĩ reali tũc,
aut quis

aut quis possidet tanquam vicarius,& coadiutor: & tūc bene valebit nominatio,& processus de quo in d. §. qđ si super. quia ex quo possidet tanq̃ vicarius, vel coadiutor videtur habere facultatem rei restituendæ. ff. de rei vendi. in l. officium. & hoc etiam fuit hic de mente Innocē. vnde hoc casu, si fiat nominatio,& procedatur f'm formam dicti §. quod, si super sententia lata cōtra istum conuentum, qui tenebat tanquam vicarius, vel coadiutor tenebit,& mandabitur executioni, & in præiudiciū dicti non venientis, cum talis habeat facultatem rei restituendæ. Si autem conuentus non possideat tanquam Vicarius, vel coadiutor: & tunc si agitur contra conuentum ad ius aliud sub illo, quod ab alio detinetur: vt q̃a agitur, vt præstetur obedientia tanquam Archidiacono contra illum, qui alteri præstet obedientiā, vt Episcopo: & tunc est clarum, ꝙ non habet locū noïatio: q̃a nō est alius qui prætendat se detinere, seu possidere ius, quod petitur. Si autem agatur ad ius inobedientiæ, ꝙ ab alio possidetur. tunc, si agatur contra illum, qui possidet, clarū est qđ non est tractandum de noïatione, ex quo ipse, qui possidet conuenitur. ¶ Si autem conuenitur ipse subiectus qui ab alio possidetur respectu ipsius iuris, quod ab alio possidetur: & tunc habent locum opinio. de quibus s. tetigi. quia aliqui videntur velle, ꝙ sic, aliqui qđ non, & tamen videntur velle, quod habeat locum quò ad quid: non per omnia. tamen Inno. & do. Ant. vidētur velle, quod non habeat locum noïatio ex eo, quia si pronunciaretur contra ipsum subiectum conuentum, non posset sententia mandari executioni ex eo: quia etiam si vellet subiectus conuentus, & conuictus præstare obedientiam: tamen ipse agens, non deberet recipere. & si reciperet peccaret, cum alteri, qui est in possessione debeatur, xv. q. iij. placuit. & eadem obedientia pluribus insolidum deberi non potest. ff. cōmo. si vt certo. §. si duobus. ¶ Sed aduerte: quia licèt sic resideat Inn. & do. Ant. tamen decisio huius dubij videtur pendere ex alio: videlicet, an sňia lata contra subiectū habeat præiudicare illi, qui possidebat obedientiam, si sciuit iudicium agitari, & tacuit. de quo dicet. in iiij. dubio. Nam, si præiudicet saltem quantū ad possessionē prout videt not. in ca. cum super. de re iud. per Inno. licèt dicat, non præiudicari respectu ꝓprietatis. non video quare, non haberet locū nominatio, per quā intimaretur dño de lite mota cōtra subiectū. Si autē teneať, qđ nō ꝑiudicet, etiam quò ad possessionem scienti, & patienti. tunc posset ꝓcedere opi. ꝙ nō habeat locum noïatio. Sed alia opi. vř verior ꝑ ea, quæ habentur in d. ca. cū super. & qđ ibi dixi, & de materia, etiā per Inn. j. de præscrip. auditis. & hoc de secundo plenissimè.

15 ¶ † Circa tertiū scilicet quo iure agať qñ petitur obedientia. ꝯcludē, ꝙ si ille contra quem agitur, nō facit controuersiā. sed confitebitur, dabitur officium iudicis, & sibi cōfitenti præiudicabiť, & nō tertio. Si vero facit controuersiam sui, & se pro libero gerit. tūc ēt hoc casu poterit implorari officium iudicis. j. de cau. pos. cum olim. & j. de re iud. cū inter. ¶ Item poterit agi actione in rem præiudiciali, per q̃ poterit peti declarari illū clericū suū, & sibi subiectum. insti. de actio. §. præiudiciales. aut ab alio detinetur conuentus. Et tūc, si detinens nō cōtendit se habere aliquod ius, nec etiam detinet inuitum illū, qui prætēdiť subiectus. Et tunc idem dicendum, quod in casu ꝑcedenti f'm Inn. videretur tñ, ꝙ hoc casu, etiam posset cōpetere rei vend. adiecta causa de iure canonico. per id, qđ infra de spon. non est vobis. & per gloss. in l. j. §. per hanc. ff. de rei ven. ex cuius dictis Inno. hic sumpsit multa. ¶ Si aūt detinens contendit se habere ius, vel detineat inuitū: & tunc contra eum poterit agi interdi. de libe. homine exhibēdo, seu ad illius instar. de cleri. exhi. ar. l. j. & ꝑ totū. ff. de libe. ho. exhi. & etiam poterit agi cōtra eum rei ven. adiecta causa de iure canonico. Nā hoc casu ageť actione in rē ꝑiudiciali, vel officio iudicis. Et no. vt tangit hic Inno. ꝙ in actione in rem ꝑiudiciali ꝓprie quærit, an talis sit filius, vel talis sit clericus talis ecclesiæ. sed per rei ven. adiecta causa de iure canonico. quare, an quis sit in potestate agentis vel non. facit, quod not. gloss. in d. §. per hanc dicit do.

16 etiam Innocen. quod † sunt plures, qui dicant se habere idem ius in aliqua ecclesia, siue Episcopale, siue aliud poterunt inter se cōtendere, & intentare actionem realem, quæ dicetur confessoria. facit, quod habetur. j. de iu di. examinata. & de præscrip. auditis. nā cōfessoria dať ēt nonsolū contra possidentē: sed etiā cōtra turbantem. ff. si serui. ven. & in l. si quis diutur. dicit etiā, qđ duo possunt agere contra possidentem. j. de re iudi. cum super. ¶ Et quia non est prohibitum plures agere contra vnū. ff. de rei ven. l. is a quo. & l. seq. & ff. de noxa. l. si quis a multis. Nec ob. si dicatur, quod non habet facultatem rei restituendæ ipse subiectus, qui conuenitur: quia respondet Innoc. ꝙ hoc alteri non ꝑiudicabit, nisi possit ei taciturnitas, vel aliud imputari f'm formam. c. quāuis. & c. cum super. j. de re iudi. ¶ Et no. benè inquā tum dicit, nisi possit ei taciturnitas, & cætera. propter id quod statim dicā in sequēti dubio. ¶ Nec ob. ꝓdictis inquantum dixi posse cōcurrere officiū iudicis cū præiudiciali actione in rem, quod videtur contra. l. in causæ. ff. de mino. quia istud officiū datur causa adiuuandi ius cōmune. sed in contrario datur de iure speciali contra ius commune, ideo non competit. vt no. gl. in d. §. per hanc tangit Inno. & ibi etiā dixi. s. de offi. ordi. conquerente.

17 ¶ † Circa quartū, & vltimū, an sňia lata contra subiectū præiudicet dño non vocatē, qui non fuit in iudicio glo. secūda hic concludit, quod non, saluo nisi sciuit causam agi. & tacuit per id quod habetur. j. de re iudi. quāuis. & idem videtur velle Innoc. in præcedenti dubio. ad fin. vt ibi tetigi. ¶ Sed in secūdo dubio videtur velle oppositū. videlicet, ꝙ nō præiudicet scienti, & tacenti: sed demū si interuenerit in iudicio. vt tetigi circa quatiā opi. in secūdo dubio. ¶ Sed licèt Io. And. & do. Anto. nō declarent tñ videť, qđ vera sit opi. gl. quò ad præiudiciū possessoris. per ea, quæ habenť in c. cū super. j. de re iud. cum ibi no. per Inno. & quæ etiā dixi ibi, sed respectu iuris proprietatis procedat alia opin. vt non habeat nocere, nisi interuenerit in iudicio, vel nisi fuerit citatus. per ea quę habentur in l. sæpe. ff. de re iud. & per Cy. in l. j. C. de adu. diuer. iudi. Et ad hoc facit quod dicit hic Hosti. ꝙ de cautela est, quod agēs faciat omnes vocari, quos res tāgit. vt sic omnibus præiudicet sententia. facit quod habeť. j. eo. ca. fi. & s. de cōsti. c. cū ecclesia. & habeť ēt in c. auditis. j. de præscri. & hæc de quarto sufficiāť. ¶ An autem indistinctè, vbi aliquid conceditur per Papam ad præiudicium alterius sit necesse partē citari. dicit Io. And. ꝙ si conceditur per viam gratię, non est necesse per id, ꝙ habetur. supra de renun. ex transmissa. alias benè debet quis citari per istum tex. & similia iura.

SVMMARIVM.

1 *Ad synodum venire tenentur Abbates, & sacerdotes curati. & nu. 8.*
2 *Ad synodum vocare est de lege diœcesana.*
3 *Abbates sunt subiecti Episcopo etiam, quò ad legem diœcesanā. & nu. 7.*
4 *Statuere non potest Episcopus contra ius superioris.*
5 *Mandato iniquo superioris obedire non tenetur inferior.*
6 *Inferiores debent superiori reuerentiam.*

2 QVod super. Subditi [a] Episcopi ad ipsius synodum accedere, & ei obedire cogūtur. hoc dicit. Er ponit dictū cū quadam limitatione. ibi dūmodo.

1 ¶ † Nota p[ri]o, ꝙ Abbates, & ēt sacerdotes teneuť ire ad synodū, & ꝙ dixi d' sacerdotib' intellige si

a Subditi. Hoc c. sum mat latius do. Abb. vi de eum.

ſint curati . alij autem ſm doct. noo tenenẽ ire, nec ca-
thedraticum ſoluere, ex quò uoo habent curam ſpecia
lem. Et ſic nõ expedit,ꝙ habeat cathedrã cauſa prædicã
di.qđ aũt dixi de Abbatibus:intellige,vt dicetur cũ gl.
2 ¶†No.ꝙ vocare ad ſynodum eſt de lege diçceſana,& q̃
dicãtur eſſe de lege diçceſana.& q̃ de lege iuriſditionis.
dic,vt pleoè dictũ fuit. ſ.de offic.or. dilectus.vbi per gl.
& Ion. & Io.An.licèt ipſe Inn. pleni⁹ ponat.j.de capel.
3 mo.c.j.¶†No.qđ Abbates videntur ſubiecti Epõ etiã,
quò ad legẽ diçceſanã : qđ iotellige in habentibus po-
pulũ.vt tetigit gloſſ.in d.c.dilectus.& facit etiam quod
4 taogetur cũ gl. ¶†No.quòd Epiſcopus nõ põt ſtatuere
cõtra ius ſuperioris . de quo in c.fi.ſ.de offic.archi.& in
cle.ne Romani.de electio. Et huc clarũ de iure canooi-
co.quòd inferior non poteſt ſtatuere contra ius cõe . vt
etiam no.in d.c.fi.de offi.archipresby. ſecus videẽ de iu
re ciuili, qoò ad ſtatuta, quæ fiunt per populũ habentẽ
poteſtatẽ ſtatuendi per.l.oẽs populi.ff.de iuſti. & iur.ꝑ
quã legem videẽ conceſſa ppl̃s poteſtas ſtatuendi etiã
contra ius cõe obſeruãdum i o loco,ſeu ciuitate , vbi ſit
ſtatutũ: alius aũt magiſtratus non videẽ poſſe cõtra ius
ſtatuere.l.formã.C.de offi.præſe.præto.oriẽtis. Et iſtud
cõiter teneẽ,de quo ẽt tetigi in cle.ne Romani.de elec.
refert tñ hic do.Ant.Iac.de Are.tenuiſſe,quòd etiam de
iure ciuili populus non poſſit ſtatuere contra ius cõe, ſi
ſit ſubiectus imperio . Secus ſi oon ſit ſubiectus . & ſic
intelligatur.d.l.oẽs populi. ſed alia opin.cõiter tenetur
interdum , qnòd etiã populus ſubiectus imperio poſſit
5 facere ſtatuta contra ius cõe per.d.l.oẽs populi. ¶†No.
ꝙ inferiores oõ teneoẽ parere mandatis ſuperioris,ſi cõ
ſtat illa eſſe iniqua.facit.xij.q.iij.Iulianus.& c.ſi dñs . Et
ideo ſi in citatione,quam fecit Epſ de ꝑlatis,vt veniant
ad ſynodum exprimiẽ quòd veniant ad facienda ſtatuta
aliqua,quæ conſtat eſſe contra ius cõmune. per.d.l.oẽs
populi.nõ arctat citatio. Idẽ ſi ſuot certificati,quòd cõ-
uocenẽ ꝓpter malã cauſam cui forte nõ auderẽt ꝯtradi-
cere ſi eſſent p̃ſentes, vt ſuper dando ſauorem Principi
6 excõicato.¶†No.quòd inferiores debẽt ſuperiori exhi
bere reuerentiã, & obedientiã . hæc tñ ſunt de lege iu-
riſditionis. vt patet ex his,quæ habentur.ſ.de offi.ordi.
cõquerente.& c.dilectus.licèt.d. Ant.hic videatur vel-
le,ꝙ ſit de lege diçceſana. ſed nõ videtur bñ dicere ꝑ ea
7 quæ habẽtur in iuribus præallega.¶†In glo.j.in fin.Idẽ
tenet hic Innoc. dicẽs,quòd ẽt exempti Abbates ſi ha-
beant populum ooo exemptum, nõ ſunt exempti Ab-
bates a lege diçceſana.& ideo debẽt venire ad ſynodũ,
& debẽt cathedrã habere io eccleſia , in qua Epiſcopus
poſſit prædicare. & ẽt debẽt præſtare quartã decimarũ ,
oblationũ,aut funeralium.j.de ſepul.c.in noſtra. ¶ Sed
aduerte,quia contra gl.& Inn.facit iſte text.qui non di-
ſtinguit.An Abbates habeãt populũ,vel nõ: & ſic indi-
ſtinctè videreẽ intelligẽdus argumẽto eorum , quæ ha-
bentur.xviij.diſt.ſi Romanorum.& ſ.c.ſolite.ad fi. & de
electio. vt circa . io vj.ad idem, etiam facit,quod habe-
tur in c.Abbates.xviij.q.ij.vbi ẽt ſimpl̃r dicitur , ꝙ Ab-
bates debent ire ad ſynodum . Et pro hoc etiam facit ,
quia in ſynodo fiunt ſtatuta concerneotia diçceſim nõ
ſolum quò ad legem diœceſanam , ſed etiam quò ad
legem iuriſditionis,a qua lege iuriſditionis monaſteria
non ſuot exempta.ſ.de offi.ordi.dilectus. & ibi not.er-
go videtur quod teneaotur ire ad ſynodum . Propter
hoc dicebat in d.c. Abbates . quòd Abbas non exem-
ptus, licèt non habeat populum,tenetur ire ad ſynodũ
in qua aliud ſtatuatur,quod ipſum taogit.Hoſtien.vero
videtur dicere, quod Abbas tenetur ire ad ſynodum,ẽt
ſi populum nõ habeat per iſtum tex.& pręallega.c.Ab-
bates. ſed non dẽt cogi ire ,niſi ex cauſa.per iura alleg.
in glo.dicit ẽt qđ Abbas exemptus ratiooe capellarum
nõ exemptarũ teneẽ ire ad ſynodũ. ꝑ id,quod habeẽ de
priuileg. ex ore. niſi ꝑ priuilegium aliud concedaẽ.j. de
exceſ.præla.in c.nimis.præalleg.dicit etiam , quod quò
ad cathedraticum ſeruanda eſt cooſuctudo cuiuſcunq;
eccleſiæ.de offi.or.c.fi.& xviij.q.ij.ſeruitium.Potes dice
re,qđ licèt hic indiſtinctè loquatur, tamen nõ eſt incoo
ueniens,ꝙ diſtinguatur per alia iura.per id, quod habe-
tur.xxxj.q.j.ꝙ ſi dormierit.& qđ dictũ fuit.ſ. c.ſolite. ad
fi.& facit,quod habetur in l.de pretio.ff.de public.& ẽt,
quia prompti eſſe debemus, vt iura iuribus ꝯcordemus
de ele.cum expediat.io vj.iũcto.c.eccleſia veſtra.de ele.
Potes,etiam dicere, quod habentes populum tenentur
ire,etiam ſi ſpecialiter,non citentur,ſed generaliter:ſed
ſi non habent populum,tuoc non tenentur ire, niſi ſpe
cialiter citentur, non debent tõ arctari , niſi ſubſiſtente
cauſa iuſta,& rationabili,per ea, quæ habẽtur in palea.
c.Epiſcopus.xviij.diſtin.licèt cautius eſſet accedere pro
pter ſtatuta,quæ ibi fieri poſſet quibus,poſſet contradi-
cere,ſi eſſet pręſens.xxxj.diſtin.in c.niceoa.dicebat etiã
Abbas in c.ex ore.ꝙ non ſeruatur de couſuetudine, qđ
Abbates exempti propter capellas non exemptas acce-
dant ad ſynodum:& reſpondet ad c.ex ore, quod poteſt
intelligi, qñ Epiſcopus in ſynodo vult publicare ſtatu-
ta concilij prouincialis, in quo Abbas,non fuit.xviij.di.
8 in c.vlti.¶†Et not. ꝙ ſi Abbas haberet eccleſias ſibi ſu-
biectas in diuerſis Epiſcopatibus.& eodem tempore q-
libet Epiſcopus congreget ſynodum poterit perſonali-
ter ire ad vnam:ad aliam poterit mittere alium loco ſui,
eo caſu quo tenetur ire ad ſynodum propter dictas ec-
cleſias. ¶ Vltimo,etiam tangit Ioan.And.& dicit, quod
hic loquitur de concilio ſynodali congregando per Epi
ſcopum.an Abbates teneantur ad illud quid iuris,ſi cõ-
gregetur concilium prouinciale per Archiepiſcopum ,
an Abbates ſubiecti Epiſcopo tenebuntur ad illud ire.
videtur,ꝙ non,quia Epiſcopi inde reuerſi habent publi
care in ſuis ſynodalibus concilijs ſtatuta in cõcilio pro-
uinciali.xviij.diſtin.c.fi.& j.de accuſ.c. ſicut olim. & ſic
ibi,etiam dictum fuit.nec ob.præalleg.ca.ſicut, quia dũ
litera ibi dicit,& ad alios,&c. poteſt intelligi de procu-
ratoribus capitulorum cathedralium eccleſiarum.& ibi
tangit Ioan.And.nec obſtat,etiam quod habetur. xviij.
diſt.cap.propter.& c.quia.q̃ dicunt omnes clericos dẽre
venire ad cõcilia prouincialia, quia illud intelligitur de
habentibus cauſas coram ipſo concilio.dicit tamen Ho
ſtieo.quod cum ſtatuta, quæ ibi fiunt habent aſtringere
omnes de prouincia, licèt non coguntur Abbates veni-
re.expedit tamen eis,quod potius vadant,ne eis fiat p̄iu
dicium.Nam poſſent interdum ſi eſſent præſentes con-
tradicere,per ea,quæ habentur in d.ca. nicena.xxxj.diſt.

SVMMARIVM.

1 *Canonici regulares tenentur obedire ſuis prioribus.*
2 *Concorditer fieri, quid dicatur.*
3 *Prior poteſt ferre ſentẽtiam excommunicationis in clericos ſibi ſubiectos.*
4 *Inobedientia eſt peccatum mortale.*
5 *Delictum, an poſsit probari per ſcripturam. & nu.9.*
6 *Scripturæ prælatorum ſunt authenticæ.*
7 *Iuramentum, an ſit de forma abſolutionis, vel excommunicationis, iuramentum debet præſtari corporaliter.*
Et virtute iuramenti exacti in abſolutione a ſententia excommunicationis poteſt quis compelli parere priori iudici.
8 *Incorrigibilis eſt excludendus a conſortio fratrum.*
9 *Teſtes, an poſsint deponere dictum ſuum per ſcripturam ab ipſis trãſmiſſam iudici.*

CVm in eccleſijs. Caoonici,etiam regulares inobe-
dientes ſuo priori per ipſos poſſunt excom-
municari , & ſi incorrigibiles ſint de fratrũ
conſortio expelli. hoc dicit. Et duæ ſunt partes principa
les. In prima narrat factum. In ſecunda dat iudices. ſe-
cunda

cunda ibi : ideoque . Prima facit tria:quia primo ponit
mādatum Papæ. Secūda rebellinnē quatuor canonico-
rum,& ipsorum excōicationē . tertio absolutionē ipso-
rum,& præceptum eis factum.secunda ibi:cūq; . tertia
ibi:cum igitur.¶ In tex.ibi:& sancti Ioannis in monte.
dicas sunt duæ ecclesiæ simul vnitc , & vna earū est tm̄
prior.¶ Itē ibi:ad Deū idest s̄m mandata Dei:seu iuxta
aliud est ad eum idest eius officiū. ¶ Item ibi: pmulga-
uit.& j.a qua sententia petierunt ab ipso priore se absol
ui,& prior obtulit se paratū absoluere , dūmodo pręsta-
rent sibi iuramentū de obedientia,cui responderunt, q
non magis pstarent sibi,q̄ vni asino. Et propter hoc ac-
cesserunt ad sedē apostolicā pro absolutione habenda .
vnde prior misit,etiā nuntiū suū,& fecit etiam, q multi
plati per suas literas significauerūt Papæ de cōtumacia
ipsorū canonicorū.vt patet ex sequentibus.vñ Papa p-
1 uidit,vt sequit.¶ †No.primo, q canonici tenētur obedi
re suo priori in his,quæ spectant ad eius officium.vt hic
colligit s̄m vnā lecturā . & sic facit,qđ si aliqd extra of-
ficiū cōmittat nō teneant obedire . facit, qđ habet.in l.
nō videtur.§.qui iussu.ff.de reg.iu. ¶ No. q suspectus de
2 inobediētia pōt cōpelli ad iurandū.de quo in gl.¶ †No.
q illud dicitur concorditer fieri qđ ab omnibus alibi,ēt
dicitur, q fit a maiori parte.de quo dictū fuit in c.j.s̄.eo.
3 ¶ †No. q prior pōt ferre sñiam excōicatiōis in clericos
sibi subiectos rōne inobedientiæ.Et sic not.quòd prior
videtur habere iurisditionē ordinariā in subiectos , de
4 quo in c.cū ab ecclesiarum.de offi.ordi. ¶ †No. q ppter
inobediētiā pōt ferri sñia excōicationis. & sic inobediē
tia videt esse pctm̄ mortale.facit, qđ habet.s̄.e.c.ij.& xj.
5 q.iij.nemo. ¶ †No. q per scripturam videt probari deli-
a ctum [a].de quo per gl.in c.vlt.de iureiura.in vj.& de ver
bo.sig.c.ij.eo.lib.& per Bar.in l.scena.ff.ad turpil. & per
Ioan.And.in regu.semel malus. in vj.in mercurialibus.
6 & de hoc,etiam tangitur hic in gl. ¶ †No.quòd scriptu
rę prælatorum vidētur authenticę.de quo in c.post ces-
7 sionem.j.de proba.& in c.ij.de fideiusso.¶ †Not. q iura-
mentum videtur esse de forma absolutionis,vel excom
municationis.de quo.j.de sen.excō.cū desideres. ¶ No.
quòd iuramentum debet præstari corporaliter . de quo
per gloss.cle.j.de hære.vbi bona gloss.& facit qđ no.Io.
Andr. in c.fin.j.de iura.calum. ¶ No.quòd virtute iura-
menti exacti in absolutione a sentētia excōmunicatio-
nis potest quis cōpelli parere priori iudici. facit, qđ ha-
betur in c.ad primendā.s̄.de offi.ordi. ¶ No. q pœna im
ponitur,ne quis de cōtumacia,vel delicto possit gloria-
8 ri. ¶ †Not.quod incorrigibilis est excludendus de con-
sortio fratrū . & sic facit,quod de vniuersitate possit ex-
cludi propter cōtumaciam ille,qui est incorrigibilis.de
quo.s̄.de consti.ex literis. ¶ Aduerte tamen secundum
Ioan. Andre.quòd hic non dicitur quòd de monasterio
expellantur,seu excludātur : sed solū de cōsortio fratrū.
nam aliàs daretur materia vacādi,& delinquēdi. iō erūt
separari a consortio fratrum.sed in ergastulis intra mo-
nasterium.j̄.de regu.c.fi. & facit,quod habetur in c.dile
ctus.j.de simo. & ideo non comedent cum aliis in refe-
ctorio: nec iacebunt in dormitorio:sed in alio loco sta-
bunt reclusi intra monasteriū:nō aūt de monasterio ex-
pellētur,vt dixi aliàs volenti vagari facile esset se facere
inobediētē s̄m Pe.& Abb. ¶ In gl.j.in fi.solue,vt patet
ex supradictis in gl. qa hic erat suspectus de inobedien-
tia ibi:non imo se ad illā offerebat.¶ In gl.auth.ibi, qđ
nō est verum.& pro hoc facit,qđ habetur.ij.q.vij.perfe
cta.& v.quæstio.ij.relatum . & iij.quæstio.vij. testes . in
9 quibus patet † quòd testes non possunt deponere dictū
suum per scripturā per ipsos transmissam iudici:sed de-
bēt deponere coram ipso iudice: pręcipuè in criminali-
bus,in quibus requiruntur probationes luce clariores.
l.fi.C.de probatio. ¶ Sed potes dicere,vt hic tangit In-
nocen. quod contraria locum habent quando ageretur
de crimine criminaliter ad finē , vt quis puniret , & de-
poneretur : sed hic agitur ciuiliter ad finem, vt cogan-
tur redire ad obedientiam. & sic non agitur de alterius
pręiudicio:sed potius de salute.& ideo facilius creditur.
facit , quod habetur.s̄.de elect.c.j.per totum . ¶ Et per
prædicta potest responderi etiā ad sequens contrarium
positū in gl.& etiam ad aliud si dicatur, quòd nō debet
credi testibus receptis non lite contest.s̄.vt lite non cō-
test.per totū . Tamen Hostien.videtur hic dicere,quòd
isti erant testes extraiudiciales.& ideo probāt,licèt rece
pti lite non contesta. quia præsumptio , non induci-
tur donec contrarium probetur . sed contrarium loqui-
tur in testibus iudicialibus,seu qui recipiuntur in iudi-
cio. facit quod not.gloss.in d.c.relatum.v.q.ij. ¶ Et not.
hanc solutionem pro limitatione tituli, vt lit.non con-
testa.tamen alia solutio, q hic non agitur de præiudicio
alterius : sed potius de salute planior videtur . an au-
tem per scripturam possit probari crimen,dedi remissio
nem in notabilibus,& conclusio est. vt tangit Bart.in l.
senatus.& Ioan.Andre.in regu.semel malus. qđ si deli
ctum committitur per scripturam, puta faciendo statu-
tum contra libertatem ecclesiæ benè potest pbari per
scripturā.facit.j.de sent.excō.in c.nouerint. & similiter
delictū inobedientiæ si apparet per scripturā præceptū ,
& non fuisse partiū.Si autē non cōmittatur per scriptu
ram tūc indirecte potest pbari crimen per instrumētū ,
& sic per scripturam, vt si probata sit copula carnalis cū
aliqua muliere.& pbata muliere. & pbetur per instru-
mentū, q illa erat vxor Titij ex hoc pbabitur adulteriū,
quia non pbaret,nisi appareret de matrimonio directè
aut non probatur crimen per instrumentum,nisi confe
ctū sit de consensu committentis crimen. vt voluit Ioā.
An.super dicta reg.semel malus.circa fi. ¶ In eadē ibi:
dicuntur authēticæ. hoc ideo, qa habebant authenticū
sigillū . de hoc tñ dicendū, vt plenè consueuit dici in c.
post cessionē.j.de proba. ¶ In glo.penul.in fi.facit, q ha-
betur.j.de statu mona.c.cum ad monasterium. circa fi.
vel potes dicere ad c.clericos. superius allegatum,qđ il
lud operatur timor periurij: de quo facilius timetur p-
pter incōtinentiā q̄ ppter inobedientiā . ¶ Ad alia iura
potes dicere,quòd loquātur de iuramēto quod est one-
ris,vt in iuramento litis. vel quod præstat quis,vt testis.
sed hic loquit de iuramēto quod est honoris,seu hone-
sto.facit,qđ no.gl.in c.paruuli.hic alleg. ¶ Sed aduerte:
quia posset dubitari quare coguntur isti iterato iurare ,
ex quò tempore absolutionis factę in curia iurarunt de
parendo mandato ecclesiæ : & sic videtur , q solum de-
buissent cogi ad parendum mandato sui superioris. fa-
cit.s̄.de offi.deleg.prudentiam.§.sexta.sed hic docto. di-
cunt,quod istud factum fuit ex eò,quod prius noluerūt
iurare suo priori immo superbo modo denegauerant.&
ideo purgetur eorum inobedientia , & contumacia in
qua fuerunt,nolendo iurare pro tanto: compelluntur ,
etiam iurare ipsi priori cui prius propter superbiam
noluerunt iurare.

a Probari delictum . An possit probari crimen p scriptura,vide hic p d.Hē. boych. in princ. & p do. Ab.hic in ij.co.versic.in glos. iij.nu.u. & adde Ol. cōs.cxciii.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum inferiorum ecclesiarum,an possit congregari , sine licentia superioris.*

2 *Obedientia, & reuerentia quomodo differant.*

3 *Vacante ecclesia capitulum succedit in obedientia.*

4 *Vacante sede,an capitulum possit excommunicare. & nu. 5 .*

6 *Cardinalis etiam non Episcopus habet iurisditionem Episcopalem in ecclesijs sibi subiectis.*

b His quæ pro ecclesia. Mortuo[b] plato ipsi⁹ subditi dēnt ī oīb⁹ obedire caplm nisi p bono pacis aliqd fuerit exceptū.h.d. Et prio diffinit qd iuris ecclia ñ vacāte. Scđo, qd iuris ea vacāte.scđa ibi:quā-

b Mortuo. hic c.latius summai p do. Ab. s̄m tenorē tex.

do aût. ¶Not.primò practicã,& formam sententiandi,
qñ agitur pro obedientia contra gerentes se pro liberis.
ex quò etiam petere potest forma libellandi. de quo di-
ctum fuit.s̃.co.c.inter quatuor.¶ No.ꝙ tractus futuri tẽ
poris spectat ad iudicẽ,nisi ex p̃senti statu seq̃tur illatio
ad futurum. de quo.in c.p̃latis.de homi.in c.in nostra.j.
de sepul.& in l.j.§.j.ff.de vsu. facit etiam, qđ habetur.in
l.harum.& l.egi.ff.si serui.vendi. ¶No.ꝙ capelle subie-
ctæ debent præstare reuerentiam prælato superioris ec-
clesiæ cui subsunt . nec ob.ꝙ habetur.j.de iure patro.c.
postulasti. & lxiij. dist.si in plebibus . vbi videtur,ꝙ suf-
ficiat,ꝙ præstent præsbytero capelle,tanq̃ suo prælato,
qui habeat præstare obedientiã ecclesiæ matrici , quia
responderi potest s̃m Vinc. quòd cõtrariũ potest ꝓcede
re quando clerici essent in capellis , tanquam collegiũ.
& sic collegialiter , & haberent prælatũ ipsius collegij.
Nam tũc sufficeret,qđ præstetur obediẽtia ꝑ ipsum,qui
præest collegio,vel ꝑ aliũ de collegio noĩe collegij . Se-
cus quando clerici sunt,vt singuli in capellis: quia tunc
singuli præstant obediẽtiam prælato ecclesiæ matricis:
& ita loquitur hic.facit,quod habetur de exces.prẹla.di-
lec.¶Not.quę iura habeat superior ecclesiæ in capellis,
& ecclesijs sibi subiectis.¶Quæ autem iura habeat Ep̃s
habet̃.s̃.de offi.ordi.cõquerẽte.& c.dilectus . ¶Sedad-
uerte,quia loquit̃ hic in capellis subiectis ecclesię matri
ci,quæ est titulus Cardinalis . & Cardinales etiã nõ Ep̃i
habẽt iurisditionem Ep̃alem in clericis,& capellis sibi
subiectis.vt no.Ioan.Mo.& Io.And.post eum in c.vno.
eo.titu.in vj.sed alia matrix ecclesia, vel prælatus ipsius
ecclesiæ matricis non habet de iure cõmuni iurisditio-
nem in capellis subiectis,vel clericis ipsorum, sed Epi-
scopus,qui est ordinarius in tota diœcesi.xj.q.j.de perso
na.& de offi.ordi.cum Episcopus.in vj.& not.Innocen.
& Io.An.post eũ.j.de ca.mo.dilectus.in verbo. iure cõi.
& sic nõ habet potestatẽ instituẽdi, nec destituẽdi de iu
re cõi,nisi aliud appareat ex cõsuetudine legitimè p̃scri
1 pta . ¶†Nota,ꝙ capitulũ inferiorũ ecclesiarum non vi-
detur posse congregrari sine licentia superioris:nec etiã
scrutinium , aut baptismũ facere . sed certè , vt patet ex
prædictis hoc non colligit̃ simpliciter ex isto text. quia
loquitur in ecclesijs, & capellis subiectis ecclesiæ, quæ
est titulus Cardinalis . & sic in alijs colligitur in nota-
bili.¶Et eodem modo videtur,ꝙ licèt domi.Ant.etiam
colligat , ꝙ superior prælatus potest corrigere clericos
ecclesiarum sibi subiectarum,excõicando,interdicẽdo,
vel suspendendo.tamen hoc videtur procedere, quò ad
ecclesias,& capellas subiectas titulo Cardinalis,nõ quò
ad alias,nisi aliud habeat consuetu.ꝑ nota. per Inno.in
dicto c.dilectus.de capel.mo.¶Not.tres species censu-
rę ecclesiasticæ.s.excõicatio:interdictũ,& suspensio. ꝓ-
priè tñ interdictum refertur ad loca, & sic ad ecclesiam.
sed excõicatio,& suspensio ad personas.de quo.j.de ap-
pel.ad hoc.& de sen.excõ.c.j.in vj.¶No.qđ Cardinalis
in ecclesia sibi assignata dicitur habere titulũ , & ipsius
2 morte dicitur vacare.¶†No.ꝙ aliud videtur esse reuerẽ
tia,& aliud obedientia,& aliud honorificentia:nã obe-
dientia est in obediendo mandatum , seu præceptum .
reuerentia in cedendo.s.locum superiorem,vel vt ince-
dat ad dexteram in ambulando,honorificentia quando
3 eleuat caputium,seu pileum. ¶†Not.quòd vacante ec-
clesia capitulũ succedit in obediẽtia , nisi reperiat aliud
esse exceptum per Papam. ¶No.ꝙ interdum videt̃ esse
licitũ pro bono cõcordię pacis in aliquo ledere iustitiã.
¶In gl.j.ibi:& quandoque per iuramentum istud con-
tingit,quando est clericus cui assignata est cura anima-
rum.nam tunc tenetur præstare obedientiam,etiam iu-
rando.vt in c.nullus.hic allega.cum ibi no.& etiã no.s̃.
eo.legebatur.¶In gl.pro scrutinio.in fi.not.qualiter ac-
cipiatur hic scrutiniũ : q̃a hic nõ loquitur de scrutinio,
quod fit pro eligendo prælato. de quo in c.q̃a propter.
de elec.sed de scrutinio,quod fit de baptizandis per.xx.
dies anteq̃ baptizentur,quando sunt adulti,& scrutinã
tur,vt probatur,an benè, & rectè sentiãt in fide de quo
per glo.in c.dilectus . ¶ In gloss.fi.ibi cautela,& studio.
i.cum protestatione,qđ per hoc non acquirant plus iu-
ris,quod habent . & hæc opi.satis videtur procedere,&
quod possit capitulũ vocare vicinos Episcopos pro ex-
pediendis his,quę requirunt munus cõsecrationis.facit
quod legitur, & notat̃.s̃.de electi.suffraganeis . Alij ta-
men,vt refert Inno.dicunt, ꝙ hęc potestas in his q̃ sunt
ordinis Episcopalis deuoluetur ad proximũ superiorẽ,
qui poterit committere cui voluerit,vel dare visitatorẽ.
lxj.distin.obitum.& c.carmensis.de quo etiam remittit
ad c.ad abolendam . de hęre.& sic residet Ioan.Andr.&
domi.Anto. Potes dicere,quòd si superior prouidet illi
habebit prædicta expedire, aliàs si non prouiderit ꝓce-
dat,qđ dixit glos.An autẽ potestas instituẽdi p̃sentatos
transeat ad capitulum . dic,ꝙ sic,vt hodie est expressum
in c.j.& ij.de insti.in vj. ¶ In eadem ibi:tantũ ad præla-
tũ.;Secus si ad prælatũ,& capitulũ,vt hodie est declara-
tum in c.j.ne se.va.in vj.¶ In eadem ibi: sed non nega-
4 tur,&c. Et hodie est expressum † quòd potest absolue-
re.in c.j.j.e.in vj.licèt Goffre.aliter teneret, vt ibi not.&
per hoc etiam videtur , qđ de iure cõi capitulũ vacante
sede possit excõicare , cum a pari procedat potestas ab-
soluendi,& excõicãdi.de pœ.dist.iij.c.verbũ.nec ob.qđ
excõicatio est mucro ecclesię.xxiij.q.iij.corripiantur.&
sic videtur,qđ capitulum nõ possit hoc facere . nec etiã
Cardinalis si non est Episcopus: q̃a contrariũ procedit
in excommunicatione solenni,quę fit assistentibus. xij.
Episcopis.xj.q.iij.debent.¶ Sed excommunicatio, quę
fit sine solennitate , benè põt compercre inferiori Epo.
vt s̃.eodem. cum in ecclesijs . & de offic.or.cum ab ec-
clesiarum . cum ibi not.& not.etiam. infra de iudi.cum
5 non ab homine. ¶†Et plus etiã videtur, qđ Cardinalis
etiam non Episcopus in ecclesijs sibi subiectis habet
Episcopalem iurisditionem.vt superius tetigi,& no.Io.
An.j.eo.c.j.in vj.quod posset ẽt solenniter excõmunica-
re,tamen capitulum non haberet potestatem talem ex-
cõumnicationem solennem faciendi . vt s̃.teti. ¶ Et ex
prædictis patet,qđ de iure communi, nisi aliud per Pa-
pam fuerit statutum,vel ex consuetudine prę scripta po
testas iurisditionalis de pręlato in capitulũ descendit va
cante sede etiam , quò ad potestatem excommunican-
di, absoluendi,& suspendendi,vel interdicendi,vel cor
rigendi.vt etiam voluit hic gl.& sequitur, etiã Hosti.&
facit etiam,qđ habetur.j.eo.c.cũ olim . & j.de transact.
prẹterea.ij.& istud videtur tenendum, licèt Innocen.re
ferat opinio. & refert aliquos dicere, qđ capitulum va-
cante sede non habet potestatem excommunicandi :
nec etiam corrigendi,si velit corrigere sententiando,&
pœnam imponendo. Secus si vellet procedere ad corre
ctionem solum monendo:& non de causa cognoscen-
do.alleg.quod habetur de offic.archipresby.c.fin.sed te
ne opinio.gloss.etiam , quam etiam sequitur Hostien.
& not.quòd in alio prælato matrices ecclesiæ, quàm in
Cardinali si est inferior prælatus Episcopo ille , vt dixi
non habet potestatem iurisditionalem in capellis sibi
subiectis.vt etiam not.Innocen.in c.dilectus . de capel.
mo.ideo tunc frustra quæritur , an eo mortuo talis po-
testas transeat in alium.

S V M M A R I V M.

1 *Abbatissa habet iurisditionem in clericos sibi subiectos: & potest suspẽde re a beneficio, & quid de suspensione ab officio. & nu.4.*
2 *Fœmina non potest excommunicare.*
3 *Propter inobedientiam, & culpam potest quis suspendi a beneficio.*
5 *Conuersus ecclesiæ secularis si contrahat, erit verum matrimonium. secus in conuerso ecclesiæ regularis.*

-lia.

Dilecta.

a Dilecta. Licèt abbatissa [a] non possit sub
ditos excõmunicare ipsi tamen
sibi obedire coguntur.h.d. Et primo ponit
1 q̃relã.scđo dat iudices.ibi:quo circa.¶ †No
ta primo,ꝙ Abbatiss.: potest habere iurisdi
tionem in clericos sibi subiectos.¶ Not.quòd Abbatis-
sa videtur posse suspendere officio, & beneficio.& sic vi
detur,ꝙ talis potestas suspẽdẽdi ab officio,& beneficio,
non dependeat a potestate clauium.¶ Sed aduerte,licèt
sic resideat do.Ant.hoc procedere potest in suspensione
a beneficio:sed de suspensione ab officio est dubium.de
2 quo tangeť in glo.& ibi diceť.¶ †No.ꝙ femina,licèt re-
ligiosa,etiam in p̃latione posita , non habet potestatem
excõicandi.& iõ est,quia talis potestas pendet a potesta
te clauium, quæ non cadit in fęmina.j̃.de pe.& remis.c.
3 noua quædam.¶ No.ꝙ † propter inobediẽtiã , & culpã
potest quis suspendi a beneficio.facit,qđ not. in cle.cu-
pientes.in gl.no.nouã.de pœnis.¶ No.ꝙ vbi deficit po
testas in cõpellendo subditos,superior debet iuuare par
tem inferiorem.facit,quod habetur.s̃.de offi.ordi.c.j. &
in c.Ep̃ale.C.de Epis.audi.¶ Not.ꝙ inferior demum te-
netur obseruare monita,& mandata superioris,q̃n sunt
salubria.& sic iusta,aliàs secus,vt tangitur in glo.fi.¶ In
gl.j.ibi:dicas,ꝙ Abbatissa,&c.dic clarius,quá gl. ꝙ mu-
lier,si non habet dignitatem,non habet potestatem iu-
dicandi,nec iurisditionem exercendi.facit, qđ habetur
in l.fin.C.de arbit.secus,quando habet dignitatem , q̃a
tunc ratione dignitatis bene potest habere iurisdictio-
nem.& ita loquitur hic.facit,quod no.in d.l.fi.j̃.de arbi.
dilecti.& xij.q.ij.cũ deuotissimam.Nam, ex quò digni-
tas de iure est sibi data censentur omnia attributa , quæ
ad illam dignitatem sunt consecutiua.arg.eorum , quæ
habentur.s̃.de offi.deleg.pręterea.& c.ex litteris.¶ In ea
dem ibi:& instruere clericos.hoc intelligit de institutio
ne,quæ dat possessionem,& titulum, non de institutio-
ne autorizabili , per quam datur potestas exercendi cu-
ram animarum,& per consequens ligandi,& absoluen-
di.s̃.de offi.archi.cum satis.cum ibi no.Nam illa facere,
4 non potest Abbatissa,quæ non hẽt ptãtem clauiũ.¶ †In
ea.gl.in fi.& sic in effectu tenet gl.ꝙ licèt Abbatissa pos
sit suspendere a beneficio,non poterit tñ suspendere ab
officio.& hoc,etiã tenet hic Hosti.q̃a appellatione cen-
suræ cõprehenditur excõicatio,& suspensio.j̃.de verbo.
sign.quærenti. & sic vnõ prohibito cẽsetur etiã reliquũ
prohibitũ.¶ Itẽ sufficit ſm eum,qđ non apparet p vsum
per id,quod habetur.s̃.de transac.ca.ij. Sed contra istud
vltimum facit iste text. cui potest responderi,vt s̃.tangit
gl.in ver.& non dẽt.Abbas verò hic dicit , ꝙ si quæritur
de suspensione officij:quia non seruata suspensus incur
rat irregularitatem:tunc illa,non potest facere Abbatis-
sa per rationes allegatas in glo.& per id, quod dixi post
Host.¶ Sed si quæritur de quadam suspensione facti,pu
ta si velit prohibere,ne aliquibus diebus celebrent. vel
vt quotidianas distributiones,non percipiant, & talem
suspensionem bene potest facere . & ita intelligatur iste
tex.¶ In gl.pe.in fi.& de istis canonicis secularibus , seu
canonicabus secularibus habetur,etiam de elec.indem
nitatibus.ad fi.in vj. & hodie tales visitantur per ordina
rios autoritate Apostolica,si sunt exempte,vel autorita
te propria.vt habetur in c.ij.ver.illas vero.de sta. mo.in
5 cle.¶ †Et facit ista glo.ꝙ conuersus ecclíæ secularis, q̃a
non facit professionem, quod si contraheret esse verum
matrimonium . secus in conuerso ecclesiæ regularis fa-
ciente professionem, quia talis , non potest contrahere
matrimonium.facit,quod no.glo.in c. lex continentiæ
xxvij.q.j.vbi bona glo.videtur etiam ꝙ conuersus eccle
siæ secularis,nõ gaudeat priuilegio canonis,si quis sua-
dente.secus in conuerso ecclesiæ regularium. de quo.j̃.
de senten.excommunica.non dubium.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum prælati præstitum in præiudicium ecclesiæ est ipso iure nullum.*
2 *A grauamine extraiudiciali,an possit appellari.*
3 *Capitulum potest petere reuocari gesta per Episcopum,& absolutionem petere quatenus ecclesiæ præiudicatur,*
4 *Autoritas,non facias alijs,&c.qualiter intelligatur.*
5 *Subijcere non potest dominus terram suam alterius dominio:& contradictio subditorum eius admittetur.*
6 *Transferre ius suum,an possit dominus sine consensu vasalli.*
7 *Capitulum potest petere reuocari id, quod fecit Episcopus in præiudicium ecclesiæ,& appellare,& causam in iudicio prosequi.*
8 *Iuramentum prælati,an transeat in successorem.*
9 *Iuramentum generale restringi debet ad licita.*
10 *Plus petenti,an possit totum debitum denegari.*
11 *Iuramentum iniustè præstitum,an sit obligatorium.*
12 *Appellatione omissa,non debet quis dimittere vti iure suo,*
13 *Actus iudicis factus post appellationem extraiudicialem,non valet: & tamen valet promissio pacis,& iuramentum.*
14 *Appellationis extraiudicialis effectus,qui sint.*
15 *Appellatio iudicialis suspendit effectum eorum,quæ prætenduntur.*
16 *Appellatio iudicialis,& extraiudicialis quomodo conueniant.*

b Dilecti. Si metropolitanus [b] a suo suf-
fraganeo iuramentũ exigit vl
tra formam statutam a canone in eo,qđ
est vltra suffraganeos,obedire nõ teneť.
h.d.Et in primo ponitur appellãtiũ quæ
rela.in secũda prouisio. scđa ibi:cũ igiť.
¶ In tex.ibi castellano Ep̃o:iste est Episcopus ciuitatis ,
qui sic denominatur, & est subiectus Patriarchæ Gran-
den.¶ In tex.ibi exigere potest intellige propriè.i.exige
re velles. Et ſm hoc appellatum fuit anteq̃ iuramẽtum
præstaretur.potes etiam exponere exigeres.i. exegisset.
Et tunc est intelligendum, ꝙ post præstitum iuramentũ
fuit appellatũ.de quo diceť post gl.¶ In tex.ibi.& j. deci
ditur,ꝙ petebant de opportuno remedio prouideri. vn-
de Papa ꝓuidit,vt sequiť a consultissimo.de rebus eccl.
non alie.in vj.& qđ legiť,& no.in c.ij.j̃.de iureiu.¶ No.
primo , ꝙ Archidiaconus post Ep̃m videtur esse caput
capituli.¶ No. ꝙ in præstatione iuramenti fienda p suf-
fraganeum dr̃ seruari forma canonica, seu a canonibus
statuta,& consuetudo generalis ecclesiæ.¶ Not. ꝙ iura-
mentum præstitum vltra dictam formã,non valet.¶ Et
no.etiã,ꝙ idẽ est aliquid fieri citra, vel præter formã fie-
ri,& contra formã.facit,qđ habeť de elect. si cui.libr.vj.
1 ¶ †No.ꝙ iur̃m prælati præstitũ ad præiudicium ecclesię
videť esse ipso iure nullũ.facit, qđ habeť.j. de iureiur.c.
1 ij.& c.sicut.¶ †No.ꝙ a grauamine illato , etiam de facto
potest de iure canonico appellari.Secus dicit esse domi.
Ant.de iure ciuili per l.si expressim.ff.de appel.Sed cer-
tè ibi potius videtur probari contrariũ,cũ ibi dicatur, ꝙ
ēt a sñia,quæ est nulla appellatur.Sed fortè do.Ant. vo-
luit intelligere,ꝙ a grauamine facto extraiudiciali , non
appellať de iure ciuili : licèt de iure canonico sic, vt hic
patet.& j̃.de appella.bonæ.sed d.l.si expressim.loquiť de
grauamine iudiciali,an tamen aliquo casu de iure ciui-
li possit appellari a grauamine extraiudiciali.not.Bar.in
l.fi.ff.de appella.recipi.¶ No.ꝙ capitulum potest petere
irritari factum prelati tẽdens ad præiudicium ecclesiæ ,
tanq̃ sua intersit ne ecclesię pręiudicetur,& sic facit,qđ
capitulũ possit prosequi iura ecclesię,q̃n ecclesię pręiudi
caret,etiam contradicente p̃lato. de quo tangitur in gl.
j.¶ No.ꝙ vbi pactũ est in forma,si non valet , qđ agitur
vt agetur,valet vt valere potest. vbi in actu sunt articuli
separati.nam tunc tenet,quatenus de iure sit. Secus vi-
deretur,q̃n esset vnus articulus tantum : quia tũc pactũ
in forma videtur reddere actum nullum,l.grece.§.illud.
ff.de fideiusso.& ibi no.per Bart.vbi etiam prosequitur.
an,& quando vtile,per inutile vitietur. de quo in regu.
vtile.

a Licèt Abbatissa. si q̃ris vtrũ Abbatissa, vel alia p̃lata ecclesiastica possit suspẽdere clericos sibi subditos,vel moniales sibi subditas vide hic dis. do.Hẽ.Bo. in prin.ca.

b Si metropolitanus. ex vno ore loquũtur. d. Ab. & Ioan. in sũmatione huius.c.

3 vtile.j.de reg.iu.in vj.¶†No.qđ capłm pōt petere reuo
cari geſtum ꝑ Epm,& abſolutionē petere quatenus ec-
4 cleſiæ ꝑiudicatur.¶†No.illā vulgatam autoritatē, ꝗ qs
nō dēt alij facere, qđ ſibi ab alio,fieri nollet de qua ha-
betur in prin.decre.j. diſt. & ibi etiam declaratur quali-
5 ter ſit in telligenda.¶† No.ꝗ Epſ non videtur poſſe fa-
cere aliquā ſubiectionē cōtra eccleſiā.& ſic facit in arg.
ꝗ ſi aliquis dñs vellet terrā ſubijcere alteri dño,admitti
debeat ɔtradictio ſubditorū: qa ipſorū videt̄ intereſſe,
ꝗ dñs ſuus ſit liber,& qđ tot dños,nō habeant.facit, ꝗ
hr̄.j.eo.c.fi.& ff.de appel.non tñ.& in lib.feudorum.de
feudo,nō alienando ſine volūtate maioris dñi.in l. im-
6 perialem.§.præterea ducatus.vbi etiā vr̄ ꝓbari, ꝗ† dñs
ſine voluntate vaſalli ius ſuū nō transferat in aliū, ꝗ eſt
notandū.¶In gl.j.ibi:pręiudicabat̄ eccłię.ſupple inquā
tū agebat̄, ꝗ eſſet magis obligata alteri, q̄ de iure eſſet
ſtatutū.Et ideo quia erāt beneficiati in ipſa eccleſia Ar-
chidia.& capłm intererat ipſorum ſe opponere, ne ꝑiu
diciū fieret eccleſiæ,licèt iur̄m ſuiſſet præſtitum ꝑ Epi-
ſcopum & non per eos.& ſic nō ob.contrariū, ſi dicat̄,
ꝗ non debuerūt audiri appellādo, ex quò iur̄m erat ꝓ-
ſtitum per Epm,& non per eos quare, licèt ſic eſſet. ta-
mē debuerūt audiri rōne ſui intereſſe,vt eſt dictū.¶ Et
ex hoc potes notare,ꝗ licèt principalis excludatur a fa
cultate appellandi: quia ſibi met inferat grauamē, non
tñ per hoc excluditur ille,cuius intereſt quin poſſit ap-
pellare,& ꝓſequi.facit,qđ habetur.s̄. de offi.dele.ſuper
eo.¶Et ex prædictis colligit Inno.& dicit eſſe dignum.
7 ¶†No.ꝗ ſi Epſ aliquid facit in ꝑiudiciū eccleſię,capłm
poteſt petere illud reuocari,& appellari, & cām in iudi
cio proſequi,& demū ipſo capło appellante,& ꝓſequē
te finaliter abſoluet Epſ a præſtito iuramento: quia nō
potuit præiudicare eccleſiæ.xij.q.ij.nō liceat. & qa ſpi-
ritualia,& dignitates eccleſiæ ſunt cōia Epō,& capło:li
cèt Epſ ſit in capło.de ver.ſig.cū clerici.Sed certè, vt di
cit Hoſti.hæc vltima ratio nō videt̄ bona, quia cōclude
ret,ꝗ alter ſine alijs,nō poſſet agere.vt patet ex no.s̄. de
reſcrip.edoceri.ideo dicit̄.ꝗ melior eſt ratio: quia in ta-
li reuocatione, ꝑ quam ſit melior cōditio eccleſiæ audi
ret̄ nedū capłm: ſed vnus canonicus, vel parrochianus
eccleſiæ.vt legit̄,& not.j.de re.ecc. nō alie.ſi quis preſ-
byterorū.& etiā ille qui alienauit.j.de iureiurand. ſicut
noſtris. imo & in omnibus tacentibus ſuperior ex offi-
8 cio talia reuocet.j.de inſti.cū veniſſent.circa fin.¶†Hīc
etiam aduerte:qa videtur obſtare textui, & prædictis:
quia iſtud iuramentum eſt perſonale ex parte præſtan-
tis,& ideo,nō tranſit ad Epm ſucceſſorē, nec ipm ob-
ligat, licèt ex parte eius, cui præſtatur cenſeat̄,ſeu poſ-
ſit eſſe reale.vt habet̄.j.de iureiuran.veritatis. & ſic vr̄,
ꝗ capitulū non potuit ſe intromittere, ex quò nō facie
bat præiudiciū ſucceſſori,& ſubſequenter eccleſiæ, ſed
ſolum ipſi iuranti.¶Sed reſponderi poſſet ſm̄ Goff. qa
licèt iuramētū ſit perſonale ex parte præſtantis, qa iliū
ſolū obligat.tamē,quia potuiſſet fieri reale ex eo,qa de
ductū fuiſſet in cōſuetudinē de ſic iurando, & de exigē
do a ſucceſſore: ideo debuit poſſe a prīcipio obuiari ne
in poſterum quouis modo præiudicaret eccleſiæ. facit,
ꝗ hr̄.j.de arb.peruenit.Et ex prædictis patet, ꝗ non ſo-
lum appellatur a grauamine iuris.ſed etiā facti,& nō ſo
lū in præſenti:ſed etiam in futuro,quādo grauamen ab
initio deſignat veriſimilem cauſam grauaminis in futu
rū.facit,quod hr̄.j.de appel.bonæ.& c.dilecto.¶An au
tem Epiſcopus occaſione eius,quod plus petebatur po
tuiſſet totū denegare.dicebat Goffre.ꝗ ſic.per l.j.§.Tre-
batius ff.de aqua quotidia.Sed,vt dicit Io.An.illa.l.etiā
facit in contrarium, ſi benè inſpiciatur.ideo dicit,quòd
opi.Goffre.poſſet procedere, quando Archiepiſcopus,
nō volebat partem recipere: ſed totum prout erat iura-
tum.de quo tangetur in gloſſ. penul.¶In gloſſ. cano-
nica.in fine.& ſic habes ex glo.formam iuramenti,quā
præſtant Epiſcopi in ſua promotione. de forma vero iu
ramenti Abbatum habetur in c.ne dei.j.de ſimo.de for
ma iuramenti canonicorū hr̄ j.de verbo.ſig. cum cleri-
ci.de forma iuramenti rectoris eccleſiæ habetur per Io.
Andre.in c.tua nos.j.de iureiur.¶Nec ob. huic tex.j.de
cenſi.ſignificauit. vbi in iuramento adijcitur iuramen-
tum de cenſu præſtando.quia hic loquitur in iuramen-
tis inductis de iure cōi, & generali conſuetudine quæ
ſunt expreſſa,& limitata in iure.¶ Sed vbi certa forma
non eſt ſcripta in iure, vt in his,quæ debentur de iure
ſpeciali, tūc poteſt ſibi ſuperior prouidere ſuper his ad
quæ ſubditus eſt aſtrictus præſtare formam iuramenti,
9 & per omnem aliam licitam cautionē.¶ † In gl.penul.
ibi:nullus Epiſcopus ex vſu.¶ Item poteſt dici, qđ iſta
conſuetudo erat contra canones,& pręiudicialis eccle-
ſiæ:ideo,non debuit tenere.facit s̄.de cōſue.c.j. illud au
tem eſt certum, ꝗ iuramentum generale debet reſtrin-
gi ad licita.de iureiura.c.j.in vj.Goffre. tamen dicebat,
ꝗ hic loquitur de cōſuetudine,quæ nō erat præſcripta:
ideo non habebat præiudicare.s̄.de conſue.c. fi. Secus
ſi fuiſſet præſcripta.s̄. de offi. Archi.c.fi. ſed cōtra Goffr.
facit, quia vbi fit mentio de conſuetudine in dubio in-
telligitur de pręſcripta. vt no.s̄.de electio.cumana.ideo
dicebat Hoſti. ꝗ conſuetudo hic erat irrationabilis, &
periculoſa eccleſijs:ideo non poterat præſcribi. Nam,
ſi talis additio quę fiebat hic in iuramento approbetur,
miniſtraretur materia auaritiæ,& ſuperbię pręlatorum
& ambitionis ſubiectorum,qui etiam,vt dicit Inn. pro-
mitterent,& iurarent quid vellēt ſuperiores,vt promo-
uerentur,& ne ſua promotio impediretur.facit.j.de iu-
di. cum veniſſent. & de cenſi.q̄uis.ideo talis conſuetu-
do tanq̄ irrationabilis,non poteſt præſcribi.s̄.de cōſue.
10 c.fi.¶†In eadem in fi.ſed an poterit totum denegari oc
caſione eius, quod plus petierit gloſſ. non bene aperit.
Goffre.vt tetigi ſuper gl.innuit,ꝗ ſic.per l.j.§.trebatius.
ff.de aqua quoti. Sed, vt dixi ibi in l. illa etiam.facit in
contrarium, ſi benè aduertatur.& ideo Io. And. tenet,
ꝗ non:ſaluo niſi Archiepiſcopus,non vellet partem do
mini recipere.& hæc faciunt ad quæſtionem vulgatam.
an ſi petitur plus debito poſſit totum negari: & an tota
poſitio ratione partis falſæ poſſit tota negari communi
ter tenetur,ꝗ ſic.vt no. glo.in c.ij. de conſue.in vj. Sed
Bar.in l.j.§.ſi quis ſimpliciter.ff.de ver.ob. tenet oppoſi
tum:quia ſm̄ eum, licèt petitur totum,non videtur pe-
tens excludere partem:imo videtur,etiam illam inclu-
dere.l.ſi quis cum totum.ff.de exceptio.rei iudicatæ. &
l.pupillus.§.fi.ff.de ver.ſigni.& ff.de legi.l.qui ſolidum.
in prin.& ideo,non debet tota poſitio negari. ſed ɔfeſ-
ſari debet pars quæ eſt vera.& hoc etiam voluit Io.An.
in c.præſentium.ſuper glo. de teſti.in vj.¶ Aduerte ta-
men,quia ſi dans petitionem, vel poſitionem proteſta-
tur,ꝗ non vult habere partem tātum. tūc iſto caſu poſ-
ſet procedere,quod primo dixi,& quod nota.in d.ca.ij.
in vj.& facit,quod habetur infra de cenſi. cum Apoſto-
lus.& de exceſ.prælato.cum ad quotundam.Secus vbi
nulla apparet proteſtatio, & petitio eſt diuidua, ſeu
continet quid diuiduum: quia non debet totum nega-
ri. vt nota Barto.in dicto §.ſi quis ſimpliciter. Si autem
totum eſt debitum, quod petitur reſpectu perſonæ,
ſed petitur in debitis qualificatis: vt quia debitum ſub
conditione petitur purè: tunc bene poſſet negari ſim-
pliciter id, quod petitur.per id, quod habetur in dicto.
§.ſi quis ſimpliciter.& ſecundum prædicta debet intelli
gi,& limitari gloſſ.quæ habetur in capitulo primo & ij.
de conſue.in vj.¶In gloſſ.fina.in fin.de materia.in reg.
vtile. de regulis iuris.in vj. & in l. pecuniæ fenebris. ff.
de vſuris. & per Bartol.in l. grecę.§. illud.de fideiuſſo.
11 ¶†Ex gloſſ. poteſt opponi, quod hoc iuramentum de
quo

quo in litera non debet prætextu appellationis nullum
decerni, quia iuramentum licèt iniustè præstitum vide-
tur esse obligatorium. s. de elect. venerabilem. & j. de
iureiuran. in c. si vero. & c. verum. & j. quod metus cau-
sa. nec videtur hoc operari appellatio: quia appellatio
sequens extraiudicialis non suspendit præcedentia. de
appella. cum sit Romana. & c. bonæ. cuius timore diei
potest, q duplex potest esse intellectus in decre. vnus q
appellatum fuerit ante iuramentum: & tunc verbum
exigere stat propriè. vt tetigi in litera. alius, quod post
præstitum iuramentum fuerit appellatum, sed ante so-
lutionem. Et tūc debet exponi exigeres, idest exigisses.
si intelligamus secundum primū intellectum: tunc nō
haber obstare contrarium: quia ex quò iuramentū fuit
præstitum post appellationem docta de appellatione, &
iustitia appellationis debet retractari iuramentum: & si
quid est solutum videtur esse satis iustificata appellatio
eo ipso, quod fuit interposita ne exigatur aliud, quā exi
gatur ab alijs. Episcopis. & sic appellatū videtur ex cau
sa legitima, & verisimili. facit, quod habet. j. de appell.
vt debitus. & c. bonæ. & ideo nimirum, si reuocatur iu-
ramentum, & inhibetur ne aliquid per tale iuramentū
12 exigatur. ¶ † Quidam tamen vt refert hic Inno. videntur
exprobare hunc intellectum dicentes, q propter appel-
lationē omissam, quis nō debet dimittere vti iure suo.
sicut nec propter prohibitionem. C. de rescin. ven. l. si
maior. & l. pe. ff. de procu. s. de elec. cū ecclesia Vultera-
na. Sed cōtra istos facit. quod habet in præallega. decre.
bonæ. de appel. vbi, si quis priuetur post appellationem
possessione restituitur illa antequam quæstio de princi-
pali causa cognoscatur dato, q ex causa verisimili fuerit
appellatum. ¶ Sed isti respōdebant, q si attentatum pri-
uat, & innouat respectu possessionis: tunc reducitur in
pristinum statum: & sic loquitur ibi quare petierunt se
appellantes reduci in eum statum, in quo erant tempo
re appellationis: sed in casu nostro appellantes erant in
possessione eius, quod erat attentatum: quia appellarūt
ne præstaretur iuramentum, vel ne aliquid exigeretur
prætextu iuramenti: sed non præstare iuramentum, vel
nil exigere, non possunt possideri, vel quasi, quia sunt
quid negatiuum, & non affirmatiuum: ergo non potest
dari restitutio, cum non detur possessio. sed certe, vt hic
tangit do. Ant. potest dici, q omnia attentata sunt retra-
ctanda. vt iura volunt, & sic non solum intelligitur de
attentata: nō solum respectu possessionis: sed etiā aliàs,
sicut erat hic: quia fuit compulsus iurare, vel præstare q
prius non fuerat iuratū, vel præstitum: & sic iste primus
intellectus potest saluari. ¶ Dicit tamen do. Anto. q ex
hoc solo, quod præcesserit extraiudicialis appellatio iu-
ramentum non est nullum: nisi etiam ex causa propter
quam appellatur reddatur nullum: quia appellatio ex-
traiudicialis velut non suspendens partis potestatē cū
sit prouocatio ad causam. j. de appel. cum sit Romana.
non reddit actum nullū factum post talē appellationē,
nisi secundum naturā causæ ipsius appellationis. vt no.
per gloss. Ioan. And. s. de electio. auditis. & c. cum nobis
olim. & facit, quod habetur eo. titu. cōsiderauimus. & c.
bonæ. & ex natura causæ appellationis in casu pposito
satis reddebatur iuramentum nullum. vt patet ex his,
quæ habentur in gl. penul. & super ea. ¶ Secundus fuit
intellectus, q hic appellatio fuerit secuta iuramentum:
& sic post præstitum iuramentum, & quod fuerit inter-
posita ad impediendam exactionem ratione iuramenti
quo casu cū ista appellatio videatur interposita ex cau-
sa verisimili ne exigatur vltra, quàm alij Metropolitani
consueuerunt exigere. facit. j. de appel. bonæ. Patriarcha
ratione iuramenti nil debebat exigere. & si exigit videt
q antequam super principali procedatur veniat reuocā-
dum per viam attentati. Sed hic intellectus, non placet
Inno. per ea, quæ habentur in c. bonæ. j. de appella. ¶ Et
istud etiam sequitur hic do. Anto. quia si iuramentum
præcessit appellationē, licèt appellatio fuerit secuta, ne
exigatur aliquid prætextu iuramenti talis appellatio nō
habet impedire exactionem: nec etiam illa retractare,
nisi quæsito de veritate, & iustitia appellationis. Et sic.
non fieret retractatio per viam attentati antequā super
principali procedatur: & ratio est, quia iuramentū ex-
traiudicialiter præstitum, nō fuit suspensum per appel-
lationem extraiudicialem quæ nō suspendit præterita,
nec etiam consecutiua ad illa. vt legitur, & not. j. de ap-
pel. constitutus. & ideo, ex quò iuramentum, non fuit
suspensum per appellationem. nec cōsecutiuum ex il-
lo nō debebat impediri exactio virtute iuramenti, nec
dicebatur innouari, si fiebat exactio, sed potius esset in-
nouari, si non posset prosequi quis ius suum, sicut in si-
mili contingat, quādo aliquis est in possessione, & appel
latur ne colligat fructus: quia ista appellatio, nō suspen-
dit appellationem possessionem, nec collectionem fru-
ctuum quæ est consecutiua ad ipsam possessionem. facit
quod legitur, & nota. in d. c. constitutus. & c. bonæ. j. de
appel. & tenēdus est primus intellectus: videlicet, q hic
appellatum fuit ante iuramentum: ideo tunc iuramen-
tum postea præstitum benè retractatur per viam atten-
tati. dicit tamen do. Anto. vt etiam superius tetigi, q ex
hoc solo iuramentum, non est nullum, q præcesserit
appellatio extraiudicialis, nisi etiā causa appellationis
esset talis quæ reddat ipsum nullum, vt hic fuerit. per id
quod legitur, & not. in c. auditis. s. de elec. facit quod ha
betur in c. ij. & c. sicut nost. is. j. de iureiu. ¶ Et p hoc po-
test inferri ad id, quod hic tangit Inn. videlicet, an eo ip
so infringatur hoc iuramentum, quod præstitū fuit post
appellationem, vel ante. ¶ Nam concludit, q non dum
modo, possit saluari, sine interitu salutis æternæ: & sic
dummodo causa appellationis, non inferat ad nullitatē
13 iuramenti. Et ex hoc nota, q † licèt non valeat actus iu-
dicis factus post appellationem, etiam extraiudicialem,
vt j. tangetur. tamen valet promissio partis, & iuramen-
tum, vt etiam tangit hic do. Ant. circa finem. ¶ Vltimo
tractat contra Inn. de aliquibus effectibus appellationis
extraiudicialibus: & an in aliquo differat ab appellatio
14 ne iudiciali. & voluit Inn. q † plures sunt effectus ipsius
appellationis extraiudicialis: vnus est, quia si appello ne
aliquis emat talē rem, quia mea est, talis appellatio ex-
traiudicialis habebit vim denūtiationis. vnde sicut de-
nuntiatio. facit malæfidei possessorem venientem con-
tra dictam appellationem, vel denūtiationem, sed in ve
teri possessore non prodest ipsa protestatio, vel denun-
tiatio: nec consequēret appellatio. per id quod habetur
in l. pen. ff. de vsuca. pro emptore. & sic æquiparat istam
appellationem extraiudicialem denuntiationi. quod se
quitur etiam do. Ant. dum tamen ipse appellans prose-
quatur postea appellationem, & probet causam pptet
quam appellauit, vel contra appellantē, non prosequen
tem præsumeretur. j. de do. & contu. cum dilecti. vnde si
protestatur, vel appellet ne quis emat talem fundū: quia
suus est debebit hoc probare. alibi cum dicit glos. quod
plus operatur protestatio, quàm appellatio. vt not. in c.
cum m. s. de const. per l. ij. C. de filijsfa. lib. x. vbi si pater
protestatur se nolle teneri, si filius vocetur ad munera,
nō obligatur pro filio. secus si appellet a nominatione,
vel vocatione. & ratio est, quia appellando videtur illā
probare, vt factam. licèt non sit facta per l. iij. §. filijs. ff. rē
ratam habe. quæ ratio cessat in protestatione. ¶ Secun-
dus est effectus: quia vbi est appellatum potest officium
iudicis implorari, & per viam attentari quis reducatur
in pristinum statum, & hoc est valde vtile: quia si non
fuisset appellatum opporteret intentari interdictum recu
perandæ possessionis. quo casu grauaretur in probanda
possessio-

poſſeſſione,& ſpoliatione.ſ̄.de offi.del. ꝯſultationibus. cum ibi no.& j.de reſti.ſpo.cum ad ſedem.ſed hoc caſu ſufficit probare ſtatum in quo erat tẽpore emiſſę appellationis.j̄.de app.c.bonæ.& ſ̄.de reſcrip.ex parte.¶ Tertius eſt effectus:quia non ſolum contra ipſum a quo eſt appellatum poterit officium iudicis implorari.vt fiat reductio in priſtinum ſtatum, ſed etiam contra non ſpoliatũ nec ſcienter recipientẽ a ſpoliatore,vt pręal.decre. bonæ.contra quos nõ habet locum interdictũ. vt patet in prælleg.c. cum ad ſedem. nec etiam conditio ex ea. ſæpe.eo.ti.daretur tamen ſecundum Hoſti. conditio ex canone.c. reintegrãda.iij.q.j.¶ Quartus eſt effectus: q̄a ſententia lata poſt appellationem extraiudicialẽ retractatur per viam attentati. & ſic redditur nulla,dummodo probetur veritas cauſæ appellatio.de app.dilecti. & c.ad audientiam.licèt aliàs vbi non præcedit appellatio ſententia excommunicationis teneret, licèt ſit iniuſta. xij.q.iij.c.j.¶ Quintus effectus eſt,quia proſequenti appellationem etiam extraiudicialem non obſtabit exceptio excommunicationis.j̄.de excep.cum inter.Secus ſi ageret ꝑ viam querelæ.j̄. de iudi.intelleximus.Et ꝑ hoc dicit Inno. quem debere eſſe cautum, vt non porrigat libellum in viam querelæ. ſed in viam appellationis.& ſic petat reuocari quicquid factũ eſt poſt appellationẽ extraiudicialem.Et ex prædictis no.Inn.hic velle,ꝙ etiã proſequenti apppellationem extraiudicialem nõ habet obſtare exceptio excõmunicationis. cõtrarium ipſe no. in d.c.cum inter.de excep.vbi videtur velle,ꝙ excõmunicatus non audiatur appellans extra iudiciũ Ioã.And. in c.pia.de excep.in vj.in nouella.cõcor.opi. quia ſecũda opi. habet locum, quando appellatio eſſet merè extraiudicialis,quia tunc perinde eſt,ac ſi ageret cum illa ſit prouocatio ad cauſam.j̄. de appel.cum ſit Romana. ſed prima opi.habet locum, quando appellatio nõ eſſet merè extraiudicialis, vt quando appellaretur ab executore. de quo dicendum, vt ibi tetigi etiam in d.capitu. cum inter. ¶ Sextus effectus eſt, quia defert cauſam ad ſuperiorem. de quo etiã per Inno.in c.j. de his quæ fiũt a ma.par.ea.¶ Septimus effectus: quia literæ impetratę ab aduerſario,non valent non facta mentione de appellatione.ſ̄.de reſcrip. ex parte.cũ ibi not.& j̄.de ap.oblatę.licèt aliter notetur per Inno.in c.ex literis.de offi.deleg.¶ Octauus effectus : quia extraiudicialis appellatio non ſuſpendit præterita, nec etiam futura,quæ trahunt conſequentiam ad præterita. vt legitur, & not.in d.c. conſtitutus.j̄. de appel. Et in hoc differt ab appelatione
15 iudiciali:quia† illa ſuſpendit effectum eorum,quæ prętendunt.l.iij.ff.ad turpil. & j̄.de iureiur. venientes.conueniunt tamen in aliquibus appellatio iudicialis,& ex-
16 traiudicialis. ¶ †Primo, quia non auditur poſt annũ in appellatione extraiudiciali,ſicut nec iudiciali,vt eſt hodie expreſſum in cle. ſicut. de appel. ¶ Secundo etiam appellans extra iudicium poteſt præfigere terminũ ſuæ appellationi,ſicut ſi appellat̃ in iudicio.j̄. de appel.ſæpe. non credit tamen Inn. ꝙ talis terminus conſtringat, vt habeat vim citationis, niſi iterato quis citetur. & niſi quando appellatur ab electione. in ca.j.de electio.in vj. Sed ſi vult in termino comparere poteſt,& habet beneficium.ca. oblatę. de appella.& eod.titu.c.j.in vj.quia ſi malitioſe præueniatur terminus literę,non valebunt in dicto.c.oblatę. Et pro eo,quod dixi ꝙ regulariter nõ habet vim citationis.facit:quia ſi contrarium diceretur, ſequeretur ꝙ quis poſſet citare aduerſarium quando vellet,quod non videtur conueniens. facit,quod habetur. j̄.de app. cum ſit Romana.¶ Item conueniunt appellatio iudicialis,& extraiudicialis. quia vtrobiq; nõ proſequẽs appellationẽ punit̃ in expẽſis.facit, qđ habet̃.ſ̄.de reſcript.ex parte. & j̄.de appella.cũ ſit Romana.¶ Et de materia appellationis extraiudicialis,& in quo etiã differat a iudiciali tangitur etiam per Ioã.And.in c.bonæ. infra de appel.& aliquid etiam in c.conſtitutus. in c.dilectus.& etiam per Ioan. And.& Inn.in c.cum inter canonicos.& c.cum nobis olim. & c.auditis.de elec.& in c.j.de his,quę fiunt a ma.par.capi.

S V M M A R I V M.

1 *Frater de ordine mendicantium poteſt eſſe delegatus Papæ, ſi eſt prior.*
2 *Eligendi poteſtas ſpectans ad Epiſcopum ex iure deuoluto, non deuoluitur ad capitulum ſede vacante. & nu.9.*
3 *De prælato prouidetur in eccleſia via electionis, & via poſtulationis.*
4 *Vacante ſede capitulum ſuccedit in poteſtate iuriſditionali. & nu.8.*
5 *Vacante ſede, an capitulum poſſit dare licentiam clerico transeundi ad aliam eccleſiam.*
6 *Fructus beneficij vacantis, an debeant eſſe Epiſcopi ad quem ſpectat collatio ipſius beneficij.*
7 *Electio canonicè facta debet a confirmatore, licèt electus ſibi diſpliceret confirmari.*

a CVm olim. Mortuo Epiſcopo[a] capitulum confirmat cõfirmãdos ab ipſo.h.d. Et prouidet primo circa electionẽ. Secundo circa confirmationem.ſecunda ibi:mandãtes.¶ In tex. ibi : & j̄.ſub iſto.j̄.forte deciditur, quod vacante monaſterio ſancti Saluatoris,de quo ſequitur. monachi elegerunt aliquem in Abbatem, quem petebant confirmari,& dicebatur, ꝙ non debebat confirmari,& quia erant priuati poteſtate eligendi,ex quo elegerant indignum. vnde forte ſupplicauerunt Papæ monachi,vt reſtitueret eis poteſtatẽ,& Papa in hoc fuit con-
1 tentus facere gratiam, vt patet ex ſequentibus.¶ †Not. primo ex ſupraſcriptione, ꝙ frater de ordine mendican-
b tium, ſi eſt prior poteſt dari delegatus[b] a Papa, de quo dicendum, vt hodie habetur in cle. & ſi principalis. de reſcri.¶ No.quod vbi Papa aliquid mandat contra ius, dicitur illud concedere de gratia,& ideo conſueuit ver-
2 bum de gratia exprimere. ¶ †Not.ſecundum vnum intellectum, ꝙ poteſtas eligendi ex iure deuoluto ſpectãs ad Epiſcopum non deuoluitur ad capitulum vacante ſede.de quo tangitur per Io.And.in c.quãquam. de elect. in vj.in nouella.vbi etiam per Ioã.monachum. & j̄.per Ioan.And.ſuper glo.pen. ¶ Sed an hoc ſimpliciter pro-
3 cedat.dicam poſt glo.¶ †No.duas vias, per quas prouidetur de prælato.vna eſt via electionis,& hæc fit de habili.alia via poſtulationis : & hæc fit de inhabili.ꝑ vtrãque tamen effectualiter prouidetur eccleſiæ. de quo in ca.j.& ca.fi.ſ̄. de poſtula.prælato. ¶ Not. ꝙ in poteſtate confirmandi ſuccedit capitulum vacante ſede. & idem cõmuniter dicit̃ in poteſtate iuriſdictionali.facit, quãdo dictum fuit.ſ̄. eod.ca.his quæ. ¶ Not. ꝙ in mandato cõfirmationis electionis includitur electio, quæ ſit nulla,vel iniuſta.¶ Vltimo not.ꝙ poteſtas reſtituta in conſecutiuis ad illam eſt eiuſdem naturę cuius eſt prima. & ideo ſic electus de qua in litera ſi fiebat ex vi antiquę poteſtatis habebat confirmare eccleſiam meſſanen.ita etiam electionem factã virtute poteſtatis reſtitutę.¶ In glo.j.in fi. vel potes exemplificare in priuatis poteſtate eligendi: quia elegerunt cõtra formam.c.quia propter. ſ̄.de elec. Et propter hoc fuerunt priuati per ſententiã,
4 quæ fieri potuit.vt ibi patet.¶ †In gloſ.ij.in fi.& ſic vult
c glo.ꝙ capitulũ vacãte ſede ſuccedat in poteſtate[c] iuriſdictionali, vt ſic poſſit illa exercere,per quæ nõ cõtingat alienatio rei, vel perſonæ, vel fructuum bonorum, ſeu iurium Epiſcopalium. Vincen. tamen dabat regulam oppoſitã : videlicet ꝙ regulariter iuriſditio,vel poteſtas prælati vacante eccleſia non deuoluitur ad capitulum, niſi quatenus in iure inueniat̃ expreſſum. vnde, quod hic dicitur de poteſtate confirmandi, vt in illa ſuccedat dicit

a Mortuo Epiſcopo. idem eſt tenor ſũme. do.Abb.& do.Io.Et ſi q̄ras vtrũ aliquo mortuo ad quẽ ptas ei⁹ deuoluat̃. diſtingue, vt per d. Her. Boy.i c.ad abolendã. īfra de hæreti.

b Dari delegat⁹. Adde Cal. cõſil.vj. de offi.delega.

c Succedat in poteſtate. Adde hic d. Ab. ſ j.col.ver. in gl.ij.nu. ij. & d.Hẽ. Boy.i j.co. verſ.ſuper. eo.c.

dicit fuisse de gratia,& non de iure. ¶ Sed ista opinio cõ muniter non tenetur: quia iugiendi sunt intellectus, q trahunt decretalem ad gratiam. vt not. Ioan. Andre. in c. ex parte. j. de testibus. & facit, quod nota. in c. penulti. j. de tempo. ordi. ¶ Item contra istam opinio. facit, quod habetur in c. his quæ. s. eod. & j. de hæreti. ad abolendã. Abbas vero hic dabat aliam theoricam dicens, quòd in his quę Episcopus cõmunicat cum capitulo, benè succedit capitulum vacante sede. ¶ Sed quia in collatione beneficiorum non communicat cum capitulo. ideo nõ succedit, vt in capitulo. illa. allega. in gloss. ¶ Sed istam opinio. reprobat Ioan. Andre. quia dicit in collatione beneficiorum non communicat cum capitulo respectu consensus, vt teneatur consensum capituli habere, tamen communicat cum consilio, quia debet conferre cũ consilio capituli. j. de his, quæ fiunt a præla. quoniam. & c. ea noscitur. & sic debent succedere in potestate cõferendi, quod est contra dictum. c. illa. Præterea etiam si Episcopus habeat conferre cum consensu capituli. nõ tamen transfertur in capitulum potestas cõferrendi vacante sede. vt c. j. ne sede vacãte. in vj. licèt secus sit quãdo spectat ad Episcopum,& capitulum. vt ibi patet. & sic videtur, quòd opinio gloss. sit melior. Aduerte tamẽ
5 quia in eo, quòd † gloss. dixit, quòd vacante, sed non potest capitulum dare licentiam clerico transeundi ad aliã ecclesiam, licèt gloss. hoc tenuit hic in c. præsbyteri. & c. fraternitatem. allega. in gloss. tamen Ioan. Mo. tenuit contrarium, vt refert Ioan. Andr. in c. si Abbatem. de electio. in vj. super gloss. & illa opinio videtur verior de iure. vt ibi tangit Ioan. Andre. quia capitulum debet succedere regulariter in ptãte iurisdictionaliter plati vacãte sede. per ea, quæ hic habentur. & s. eo. his quæ. Nec obstat capitulum præsbyteri. quia non probat ad id, quod allegatur. nam hic nõ agitur de clerico licẽtiãdo ad aliã ecclesiam, immo de clerico ipsius ecclesiæ promouendo in rectorem ipsius ecclesiæ, vt ibi patet. Præterea ſm quod innuit litera ibi agitur de conferendis ordinibus. & sic non agitur de translatione fienda ad aliã ecclesiã. præcedens tamen solutio melior est. ¶ Item non ob. c. fraternitatis. quia licèt ibi fuerit petita licentia a Papa: non sequitur, quod non potuerit peti. à capitulo: vel forte ecclesia carebat ibi capitulo, ppter hostilitatẽ. ¶ Nec ob. etiam ratio gloss. dum dicat, quòd si capitulum non succedit in potestate alienandi res vacãte sede: non debet etiam succedere in potestate alienandi personam, quia non est eadem ratio. nam prælatus solus potest dare licentiam transeundi, etiam sine capitulo. & sic alienare personam. de electio. si religiosus. lib. vj. & tamen non potest prælatus sine capitulo alienare res ecclesiæ. xij. quæstio. ij. sine exceptione. & sic facilius conceditur alienatio personæ, quàm rerum. & per hoc etiam videtur esse minoris præiudicij. nã facilius poterit alia persona loco alterius subrogari, quàm alia res loco rei alienatæ. & ideo non procedit ęquiparatio gloss. ¶ Item aduerte, quia Hostien. videtur reprobare rationem glo. quam assignat in potestate conferendi beneficia. nam dicit, rõ.
6 gloss. videtur concludere, quòd Episcopus faciat † fructus suos beneficij vacãtis spectantis ad suam collationem. quod falsum est, quia immo tales fructus debent conseruari pro illo qui promouendus est ad ipsum beneficium. vt legitur, & nota. supra de offi. ordi. cum vos. ¶ Sed certè, vt hic tangit Ioan. Andre. Hostien. non reprobat benè gl. qa gl. hic non dicit, q Episcopus faciat fructus suos beneficij vacantis. sed dicit, quòd debet habere fructus bonorum, seu iurium Episcopalium: & fructus iuris Episcopalis censetur, etiam conferre beneficium spectans ad collationem Episcopi propter libertatem, quam habet Episcopus in eligendo cui conferat. j. de præben. c. relatum. & facit, quod no. Innocen. j. de restitu. spolia. in literis. & de iure patro. consultationibus. & ideo nõ dẽt spectare ad capitulũ, vt hos fructus faciat suos q sunt fructus iuris Episcopalis. sed potius reseruare futuro Episcopo. ¶ Et ex prædictis not. diligenter, q fructus iuris conferendi beneficium dicitur esse ipsum conferre. & hoc voluit gloss. quam vero, & idem voluit Innocen. in dicto c. in literis. ¶ Itẽ, etiam aduerte, quia ipse Hostien. etiam nititur reprobare rationem gl. quã assignat circa potestatem confirmandi. videlicet, quia tunc nulla fit alienatio, nec præiudicatur futuro Episcopo. Nam dicit, quòd hæc ratio non videtur bona: quia secundum eum etiam sic alienatio personæ in confirmatione. & etiam quia subijciuntur omnia prælato cõfirmato per confirmationem. nam aliter non potest administrare. s. de electio. qualiter. c. transmissa. & etiam videtur fieri pręiudicium futuro Episcopo: quia si futurus Episcopus expectaret, fieret diligentior examinatio. facit. s. de electio. nihil est. fortè habebit Episcopus futurus subditum quem non vellet, vel non expediret habere. facit quod habetur. j. de filijs presbyte. proposuit. & de translatio. c. quanto. versicu. cæterum. Sed certè, vt hic voluit Ioan. Andre. Hostien. non benè approbauit gloss. seu rationem gloss. quia non sequitur confirmatur quis in prælatum. ergo fit alienatio personæ. quia potest esse, quod quis fuerit electus, & habuerit licentiam a suo prælato transeundi ad aliam ecclesiam: & sic non fit alienatio personæ sede vacante. quia non vacabat ecclesia in qua erat iste qui fuerat electus. sed gloss. loquitur, quando ecclesia talis vacasset. Præterea etiam non procedit opinio, quæ habet, quòd capitulum vacãte sede non possit dare licentiam transeundi. vt supra dixi post Ioan. Mo. & Ioan. Andre. Licèt gloss. hic. & Hostien. & etiam Archidia. in c. si Abbatem. de elect. in vj. aliter dixerint. ¶ Itẽ licèt p confirmationem confirmatus in prælatum recipiat potestatem administrandi: nõ tamen per hoc fit aliqua alienatio. sed solum datur potestas administrandi. Præterea nulla fit alienatio iuris Episcopalis. Sed potius acquisitio: quia acquiritur nouus subditus qui confirmatur. ¶ Item non obstat, q diligentius examinasset successor, seu futurus Episcopus, quàm capitulum: quia istud non videtur esse verũ, immo potius oppositum per id, quod alibi dicitur in c. prudentiam. in princip. de officio deleg. vbi patet, quòd facilius inuenitur quod a pluribus quæritur. ¶ Item nõ obstat, quòd per confirmationem fortè futurus Episcopus habebit subditum, quem non vellet: quia respõderi potest, quòd hoc non est verisimile, cum confirmatio debeat fieri iuridice, & præsumptio est, quod iustitia ministrabitur per capitulum, & sic confirmabit si de iure fuerit confirmandus. Et aliter non hoc haberet necesse facere ipse futurus Episcopus. facit, quod habetur in l. j. C. de offi. iu. vbi in dubio debet præsumpti p iudice, quod iustitiam faciat. ¶ Et pro prædictis, etiam facit. qa
7 etiam dato, quòd † electus displiceret confirmatori: tamen electio si sit canonica debet per ipsum cõfirmari. s. de electio. in cap. postquam. Et ex prædictis patet defensatam esse gloss. & eius rationes excepto eo, quod dixit de potestate dandi licentiam transeundi vacante sede.
8 ¶ † Et ex prædictis etiam habes q capitulũ succedit in potestate prælati vacante sede, nisi quatenus reperiatur oppositum: vt hic patet. & s. eo. his quæ. & de materia. & Ioan. Andre. in c. vnico. de maio. & obe. in vj. in nouella. & aliquid etiam secundum gloss. in c. vnico. de schisma. in vj. & in cle. j. de re. permu. ¶ Extra gloss. videtur, quod Papa non potuerit, seu non debuerit concedere conuentui potestatem eligendi: quia si conuentus fuit priuatus ex eius negligentia, vel delicto potestas erat deuoluta ad Episcopum. s. de elect. ne pro defectu. & eo. titu. quamquam. lib. vj. & sic non debuit præiudicare iuri

ſtate iuri Epiſcopi.argu.ſ.de offi.delega.ſuper eo.¶ So. poteſt dici primo,ꝙ iſtud fecit Papa ex plenitudine poteſtatis.facit j.de conceſ.preben. propoſuit.non autem de ordinata poteſtate. Vel.ſecūdo poteſt dici, ꝙ electio forte erat deuoluta ad Papā.facit,ꝙ no.de elec.cupientes.§.qđ ſi.ad fin.lib.vj.Vel poteſt dici tertio,quod licèt hæc poteſtas deuolueretur ad Epiſcopum: tamen non deuoluebatur ad capitulum eccleſiæ Epiſcopalis ſede vacante: & qa vacabat hic eccleſia Maſſanen. Ideo ſine iniuria capituli videtur Papa potuiſſe concedere pote-
9 ſtatē conuentui eligendi.¶ † Et ex hoc habes,ꝙ in iure deuoluto ad Epiſcopum , non videtur ſuccedere capitulum vacante ſede.hoc tenuit Ioā.mo.vt no.Ioan.An. in c.ꝗ̄q̄.de ele.ſuper gl.pe.in vj.¶ Sed Io. An. ibi tenet 9riū:qa regulariter ſuccedit capitulū in poteſtate Epiſcopi vacante ſede: & in poteſtate iuriſdictionali Epiſcopi:cui hæc poteſtas deuoluta videt̃ accedere:& ideo debent tāquā acceſſoria ſequi naturam ſui principalis. de reg.iu.acceſſorium.in vj.¶ Nec obſtat,quod not.per Inn.& Ioan.And.in c.cum in cunctis.ad fin.ſ. de elec. vbi nota.ꝙ capitulum,non ſuccedit Epiſcopo in poteſtate conferendi ad ipſum deuoluta. quia loquitur,quā do Epiſcopus viuit, quo caſu ſuccedit capitulū in eius poteſtate,ex quo innuit Epiſcopus:& ideo,licèt cōtingat eum priuari ptāte ad ipſum deuoluta.talis poteſtas non trāſfertur in capitulum , licèt ſi priuetur poteſtate originaliter ſibi cōpetenti in cōferendo:qa forte ſcienter promouit indignum,in illa ſuccedat capitulū.Et ſic loquimur,quādo mortuus eſt Epiſcopus:& in eius poteſtate iuriſdictionali ſuccedit capitulum:& conſequēter ſuccedere debet in poteſtate deuoluta acceſſoria , vel poteſtatem permiſſam.Et prædicta tene menti:quia Io.An.& do. Anto. hoc hic perfectè non declarāt:nec etiam in d.c.ꝗ̄q̄.nec in præalleg.c. cum in cunctis. circa fi.¶ Tangit, etiam hic Io.An.an Epiſcopus, vel Archiepiſcopus deuoluta ad eius poteſtatem poſſet facere gratiā,quā fecit hic Papa. Dicunt aliqui,ꝙ ſic,licèt non poſſet ratificare electionē,quā talis feciſſet ipſo conueto,nō teſtituto.j.de reſti.ſpo.literas.Io.An.dicit, ꝙ ſatis putat,qđ de ſuo tēpore poſſet Archieps,vel eps concedere inferiori:ſed directè fatere nō poſſet,ꝙ lapſis ſuis tribus mēſibus inferior poſſet eligere ad præiudicium ſuperioris ad quē deuolui debet poteſtas.¶ Vltimo tangit cuius effectus erūt hæc verba, reſtitutio poteſtatis. dicit,ꝙ effectus erit: quia iſti de nouo habebūt integrū tēpus:vt etiam no.de elec.c.ſi.electio.in vj. Et ſi non eligant infra debitum tēpus:vel interim ſciēter eligāt indignum deuoluetur poteſtas ad diœceſanū: nō ad Papā pp liberā poteſtatē datā:& ſic nō ex iure Papę:ſed ex iure ſuo recuperato vnt eligere.facit ꝙ no.in l.petēdæ. C. de temp.teſti.in integ.& l.vlt.ff.quis & a quo appellet.

SVMMARIVM.

1 *Honor loci debetur ſecundum ordinem dignitatis,& non ſecundum ordinem temporis.*

2 *Maioritas attenditur multis modis.*

a Sic ſūmat. do. Ab.in effectu.& ſi ꝗ ris ꝗ maioritas alteri pferat. diſtingue hic ſm d. Hen. Boy.

a STatuimus. Qui maior ē ordine: licèt poſterius ſit in eccleſia inſtitutus , in loco , & portione potior eſſe debet.h.d.Et tres ſunt partes, ſicut tria ſunt dicta.ſcda ibi:& ꝗ maiot. tertia ibi:ac minores.¶ In tex.ibi.de reliquis.ſ.ordinibus minoribus.de quibus hr.xxiij.di.pſalmiſta.& c.præcedētibus.¶ In tex.ibi.potiorē.i.priorem ſm vnū intellectū.ſm aliū pōt exponi.i. vberiorē: vt ſi maiorē portionē habeat.Sed gl. ſcda tenet primam expoſitionē:& illa communiter tenetur,vt dicetur in illa.

1 ¶Not.j.† ꝙ ſm ordinē dignitatis debetur honor loci:& non ſm ordinem tēporis:& ſic facit , ꝙ iunior maior in dignitate debeat pcedere ſeniorē,ſeu antiquiorē ætate: licèt non poſitus in dignitate. ¶ No.ꝙ in portione percipienda attendi debet maioritas dignitatis: & qualiter ſit intelligēdū tanget eū gl.ij. ¶ No. tres ordines ſacro. ſ.presbiteratū:diaconatū: & ſubdiaconatū. de quo per glo.& Io.An.in procemio.vj.Not.ꝙ minores in ordine debent ſeruire maioribus in ordine præuia conſuetudi-
2 ne.¶ † Not.dic de maioritate ordinis,ſeu ordinationis. Quædam autem eſt maioritas reſpectu dignitatis.ſ. de elec.dudum.& de offic.deleg.paſtoralis.Quādoque conſideratur maioritas reſpectu temporis: vt qa quis prius fuit inſtitutus quàm alter.Quandoque eſt maioritas reſpectu ſenectutis...ff.de iureiu. l.ſemper. & primæ duæ maioritates præferuntur duabus vltimis . Quandoq; ēt appellatur maioritas reſpectu maioris diſcuſſionis.ſ.de ele.tranſmiſſam.& de iud.at ſi clerici.§.de adulte.Quādoque reſpectu conſecrationis.j.de conſecra. eccle. vel alta.c.aqua.Et iſte duæ maioritates videntur potius deferri ad cauſam, vel ad rem,ꝗ̄ ad perſonam: vt patet ex iure præalleg.¶ In gl.j.ibi.ſ. cod.ti.c.j. Et adde,quod ibi dictū fuerit.Itē ibi ſm vitę &c.melior actio probaſ.¶ In ea.in fi.gl.bene dicit: ſed non perfectè declarauit. Et ió potes dicere, ꝙ quò ad merita virtutum , & vitę quò ad Deum attendit bona actio vitę:& ille cenſeť magis deo acceptus,qui melius agit,& melius viuit:ſeu magis virtuoſe:ſed quò ad præmiū honoris: & quò ad mundialē honorē benè inſpicitur maioritas dignitatis.& ita loqť iſte tex.¶ In gl.ij.ibi:iure cōmuni.plus credo.aliqui habent gl.affirmatiuē: alij vero habēt negatiuē.ſ. nō plus credo dādum & c.Et iſta ſecunda magis videtur eſſe de mente gl.per ea,quæ ſequuntur.¶ In ea.glo.in fi. Et ſic glo.vult mecum , ꝙ vbi quæritur a principio de aliquo bñficiando,& recipiendo, ꝙ tunc magis debeat honorari exiſtens in maiori dignitate , vel ordine : ſi autem ſunt in eccſia plures recepti. Si in eccleſia ſunt plures præbēde diſtinctè quilibet habebit ſuam præbendam : prout ad illā fuerit receptus.Si autem non ſunt præbēde diſtinctè eccleſiæ. Si in ea eſt conſuetudo quantum dari debeat vnicuiq; illa ſeruabitur.Si autem non apparet conſuetudo in ipſa eccleſia: tunc recurretur ad conſuetudinem aliarum eccleſiarum ipſius prouinciæ : & ſi non apparet de illa, poteſt etiam recurri ad conſuetudinem eccleſiarum prouinciarum.per c.ſuper eo. de cenſi. Vbi autem prædicta ceſſarent:quia nō apparent cōſuetudines prædictę :tunc de iure communi dicit gl. quòd plus non valebit vnus,ꝗ̄ alter:licèt ſit maior dignitate, vel ordine,præfertur tamē maior ordine, vel dignitate minori,quo ad hoc,vt prius percipiat ſuam portionē.Et ideo prius percipiet presbyter,ꝗ̄ diaconus:non tamen percipiet plus: vt eſt dictum . Et ſi eſſent eiuſdem ordinis videtur,ꝙ tunc prius inſtitutus in eccleſia prius habeat percipere ſuam portionē.p id,ꝙ habetur.ſ. eo.c.j. Et ſic,ſi duo ſunt diaconi in eccľia ille,qui fuit prius cōſtitutus,ſeu receptus in eccleſia:ille preferetur alteri: vt prius ipſe percipiat ſuam portionem:tamen,vt prius dictum eſt:nō plus dabitur vni,ꝗ̄ alteri.& hoc tenuit Hoſti.ſ.de conſti.cū oēs.& ibi per Io.An. ſuper gl. qđ dicit eſſe verū quò ad portionē pcipiēdā de cōi colono, quò ad victū. per id,quod habetur.xvj.q.j.c.j. de fil.præsby. propoſuit. Sed quò ad portionem percipiendam ratione veſtimentorum dicit,ꝙ maiorē debet habere exiſtēs in maiori ordine,vel dignitate:quia ad hoc videtur magis dignus,ꝗ̄ exiſtens in minori.facit, quod habetur.j. q.vlt.c.ſi.& quod habetur in cap. Vulteranæ.xij.q.ij. Et hanc opi.ſequuntur communiter doc.& ſequitur etiam Ioan. An.in d.c.cum omnes.& Arch.xvj.q.j. ¶ Nec obſtat ꝙ dixi de veſtibus pal.c.j.dū dicit, ꝙ non dēt dari vni id,ꝓpter qđ alius ſcrupuloſo corde moueaſ: qa reſpōderi

deri potest, quod intelligi debet, & exponi moueatur. i. moueri rationabiliter debeat, vel possit, vt voluit Inno. in d. c. cum omnes. & hoc, non contigit in casu proposito. Item aduerte, quia iura videntur variare in hac materia: vt patet ex iuribus allega. in glo. hic tenet cõditionem, quam dixi, & idem etiam voluit in d. ca. j. xvj. q. j. Idem, etiam voluit in ca. consuluit. xxiiij. dist. licèt text. videatur ibi facere in oppositum. Sed glo. ibi: nititur respondere videlicet, quod plus debeat habere rector, q̃ clericus. & hoc videtur tenere gloss. in ca. fi. j. q. ij. Idem videtur tenere Archi. in c. vulterane. xij. qõ. ij. cum opi. huius gloss. & Innocen. videtur transire, etiam do. Lauren. in quodam suo consi. vbi videtur velle, ꝙ tantã portionem habeat clericus, quantam rector. dicit tamen, ꝙ illam debet recipere de manu rectoris, non autem propria autoritate assumere. per c. cum cui. de præbend. in vi. Nec obst. quod habetur. xij. q. ij. Vulteranæ. vbi videtur, quod quatuor debeant fieri portiones de rebus ecclesiæ de iure communi: quarum vnam debet habere Episcopus: alia debet esse clericorum: tertia pauperum: quarta fabricę. quia secundum eum ibi loquitur de rebus ecclesiæ cathedralis: non autem de rebus ecclesiæ inferioris. Dicit tamen Hosti. in c. requisisti. de testa. qđ de iure Episcopus de rebus ecclesiæ Episcopalis debet habere medietatem, & aliam medietatem clerici. facit. x. qõ. j. antiquos. Sed aduerte, quia distinctio Innocen. inter cibaria, & vestes, non benè reperitur in iure exp̃ssa. ¶ Sed potest dici, ꝙ ex æquitate fuit inducta ad iura concordantia, quæ videbantur contraria. Item aduerte, quia inquantum Ioan. Cal. dicit, ꝙ c. nobis. & c. Vlteranæ. & c. ꝯcesso. loquuntur in rebus ecclesię cathedralis, & non in alijs: non videtur verum: quia imo, etiam in alia matricis ecclesia videtur habere locum: licèt, non sit ecclesia Episcopalis. Sed fortè plebs baptismalis habens sub se capellas. j. de præscrip. c. ex transmissa. & c. requisisti. infra de testa. & in c. quicunque xvj. qõ. j. Imo plus videtur, quod etiam habeat locum in rebus ecclesiarum aliorum inferiorum: vt voluit gloss. xvj. q. j. in c. constitutum. & x. q. j. nouerint. in ver. de his. vnde gloss. in dicto capitulo nouerint. dicit, ꝙ a principio fuit inductum, quòd Episcopi haberent medietatem redditum de rebus ecclesiæ Episcopalis: sed de rebus ecclesiarum inferiorum tertiam postea fuit inductum de quarta. per ea, quæ habentur in d. c. Vulteranæ. Demum fuit inductum, quod solum quartam decimationum, & collationum haberent. facit, quòd habetur. supra de offi. ord. cõ querente. & sic dicit fuisse sententiatum per ecclesiã sancti Yuonis in persiceto contra Episcopum Bononien. & idem voluit gloss. in ca. ij. & iij. vbi videtur, ꝙ Episcopus nihil debet percipere præter cathedraticum: quia illud debet intelligi, quando sic se habet consuetudo, vel quãdo vellet quartam deputatam fabricare: & non vellet habere onus fabricæ, vt not. in iuribus præalleg. Sed attende, quia glo. in d. c. quia nouerint. videtur velle, quod ca. Vulteranæ. & c. concesso. non habeant locũ in rebus ecclesiæ Episcopalis. & sic videtur contra dicere gloss. in c. requisisti. de testa. & c. quicunque. xvj. q. j. q. habebat illam distribuere, quod sibi videbatur opportunum: vt patet ex his, quæ habentur. v. q. j. decretum. postea fuit statutum, quod haberet medietatem: vt in c. antiquos. ea. causa. & q. demum fuit statutum, quod haberet tertiam, vt d. c. nouerint. demum fuit statutum, ꝙ haberet quartam. Et sic quatuor fierẽt portiones secundum ea, quæ habentur in d. c. Vulteranæ. & c. concesso. Et sic dicta capitula videntur habere locum, nedum in rebus ecclesiæ cathedralis: sed etiam in rebus aliarum ecclesiarum, etiam si, non sint matrices. Nam indistincte loquuntur. Sed tunc restat dubium, si de iure communi clerici debeant habere quartam: qualiter diuiditur ista quarta: quia ibi, non benè declaratur, nisi dicas quod in c. Vlteranę. dicitur, ꝙ illa debet distribuere Episcopus inter clericos secundum, ꝙ visum sibi fuerit. & innuit litera, quòd possit habere rationem dignitatis. verum, quia in c. j. xvj. q. j. dicitur, quòd non debet honorabilius dari vni, quàm alteri: satis videtur pro concordia dictorum iurium, quod de iure Episcopus haberet arbitrari in ecclesia: vbi non essent indistinctę p̃bende, quia quò ad victũ tãtum haberet vnus quantum haberet alter. vt voluit hæc gl. & Innocen. Sed quò ad vestes posset arbitrari existens in maiori ordine, vel dignitate. Et hoc modo possumus intelligere hanc materiam: licèt communiter consuetudo, vel statutum ecclesiæ determinet ista dubia videtur, etiam quòd de iure, si esset clericus doctor in vna ecclesia qui honeste, non posset solus incedere, ꝙ sibi deberet prouideri: vt possit etiam habere seruitorem eadem ratione, qua de vestibus sibi magis prouidetur: quia non est dare rationem diuersitatis: & per consequens idem ius supra de const. translato. dũ modo facultates ecclesiæ patiantur. Nam aliàs imputet sibi, qui se in talem ecclesiam fecit institui. xcj. dist. clericus victum. ¶ In gloss. fina. in fin. Et sic patet, quod triplex obsequium posset considerari scilicet circa diuina officia. ¶ Item circa alia extraiudicialia, & quid iuris in omnibus prædictis, satis patet ex gloss. Innocen. tamen dicebat, quòd hæc decre. loquitur secundum consuetudinem vrbis, quæ talis est, quòd in ecclesijs sunt aliqui minores clerici, qui etiam, si sunt recepti in canonicos: & habent ius canoniæ in ipsa ecclesia, tamen faciũt seruitia: quia purgant, seu scobant ecclesias: accendunt lãpades. & pulsant campanas: & in istis seruitijs stant per tres, vel quatuor annos priusquam percipiãt beneficia, quæ hic vocantur portiones: & licet per hanc constitutionem continetur de consuetudine, quod primo receptus prius recipiet portionẽ, tamẽ Papa remouet hanc consuetudinem: & statuit præferri maiorem in ordine. secundum Innocen. Sed iste intellectus, non placet Hostien. quia innuit decre. esse localem, & non ponere ius communi vtendo verbo statuimus. Sed aduerte, quia contra tex. & dicit, quod dictum est cum gloss. ij. facit, quod habetur supra de rescrip. capit. capitulum. de offi. deleg. ex parte. in quibus videtur, quod præferri debeat primo receptus. Sed Innocen. hic dicit, quòd hic loquitur in ecclesijs, in quibus viget consuetudo. de qua supra dixi. vnde dicit secundo, quòd in cõtrarijs loquitur, quando præbendæ sunt distinctè: sed hic, quando non sunt distinctè. ¶ Vel posset tertio dici ad contraria, qđ loquuntur, quando sunt duo, quorum alter tantum habet ius: & dubitatur quis sit ille. quo casu dicendum, vt in contrarijs habetur: hic autem, quando sunt duo quorum vtrunque habet ius. & dubitatur quis debeat præferri. Verum hæc solutio, nõ est perfecta: vt patet ex his quę habentur in c. si soli, de. concel. præben li. vj. ¶ Potest dici quarto, ꝙ contrarium loquitur in his, qui impetrarunt a Papa quo casu præfertur prior dato. de rescrip.

a Nota d ecclesia sá cti Yuonis.

tibi qui. li. vj. sed & de præben. cum cui. li. vj. Sed hic loquitur in receptis in ecclesia sine impetratione. Hosti. tamen dicebat, ꝙ etiam in his, qui impetrauerit a Papa: licèt in præbenda assignata. Primo impetranti ipse prę ferebatur: tamen in assignando debebit seruari, quod hic dicitur, vt præferatur secundo impetrãs, si sit maior. in ordine. argu. l. si. C. qui po. in pig. ha. & de ęta. & quali. quæris. sed certè iura præalleg. probant opi. Hostiẽ. vt in c. tibi, qui. de præbend. lib. vj. vbi patet, quòd primus impetrans in præbenda assignanda pręferri debet secũdo impetranti, non distinguens: an secundus sit maior ordine, vel non: sed in pręb enda assignanda secũdo impetranti, non pręfertur primus impetrans, saluo, nisi p̃benda fuerit effecta per collationem canonicam factã

primo

primo per Papam, vel eius autoritate. de præben. capi. si postquam.lib.vj. Vel, quia processus executionis primi impetrantis, vel per decretum appositum in literis ipsius primi. vt probatur in d.capitulo.tibi qui.& plenè. no.in d.c.si soli.de conces.præben.lib.vj.vbi autem, nõ est assignata secũda signanda debet præferri primus impetrans: vt prædixi, etiam si secundus impetrãs sit in dignitate: vbi præbenda esset annexa dignitati.J. de præben.c.quia sepe.li.vj. In receptis autem per capitulum, clarum, quòd primo receptus, non habet ius vt præferatur: quia non potest dare ius ad vacaturas. facit, qd̃ not. infra de præben.dilectus.& c.relatum. licèt secus in Papa.de conces.præbend.c.proposuit.dicit tamen Inno.ꝙ receptus autoritate capituli seruari debet, quod hic dicitur, vt maior ordine: licèt posterius receptus præferatur per hanc decre.fatetur tamen, ꝙ si fieret, teneret quod fieret: licèt malè faceret: & deberent prouidere illi, quẽ debuerunt recipere. infra de prębend.dilectus. ¶ Quid autem, si duo impetrantes a Papa concurrent, qui sunt pares in data quorum vnus sit maior: alter minor, quis præferetur. Hostien.dicit, quod præferetur maior ordine. Fatetur tamen, quod alius contra. & hæc regula est hodie approbata per c.j.de rescrip.lib.vj. vbi dicitur, qd̃ præfertur, quando primo præsentat: & si simul præsentant electio erit capituli: & sic poterit eligere quem voluerit. dicit do. Anto. ꝙ æquum esset, quod eligerent illud, qui est maior ordinis. Si tamen hoc non facerẽt, vel omnes tenerent, ꝙ facerent. per illum text. Prædicta ẽt faciũt ad quæstionem. Si duo sint recepti per literas impetratas a Papa in forma cum se facultas obtulerit: an prima vacans debeat conferri maiori in ordine secũdo impetranti. nam videtur, ꝙ sic quasi facultas, non dicatur se offerre, vt prouideat minori in ordine primo impetranti antequam maiori in ordine sit prouisum. Sed contrarium tenet Inno. videlicet, quod prior in data sit prȩferendus, licèt sit minor in ordine: quia propter priorem datam sit sibi quæsitum ius ad primam vacantem. pro quo facit, quod habetur in c.tibi qui.li.vj. Et sic nõ habet locum decre. quæ demum habet locum, quando non est quæsitum ius alteri. Quid autem de receptis ꝑ literas facultatum impetratas. tangit hic Ioan. An. Sed de hoc dic, vt hodie habetur in c.cum aliquibus.de rescrip.lib.vj. Per prædicta patet quod Hostiẽ. hic in multis bene dixit.& similiter in summa titu.& in §. penult. & fi. Et de materia, vt dixi impetrantium a Papa plenè habetur per glo.in d. c.si soli. Et adde, ꝙ vbi super glos. ij. allegauerim.c.nouerunt ibi: de his debui allegare.c. de his.& facit ad materiam glos.j. habite in ca.regenda cum quatuor.& quod nota. per Hostien. in sum. de sepul.§.an sit licitum sub.§. vetus est. & seq. vsque ad fin. & per Innocen.de testa.requisisti.in gloss. quæ incipit. licèt multa. in quibus tractatur, an de iure cõmuni Episcopus debeat habere quartam.

a Si ecclesia. hoc ẽt modo trã sit summã do ab.

SVMMARIVM.

1 *Ligandi, & soluendi potestas dependet a potestate superioris.*
2 *Ecclesia si erigitur in cathedralem eximitur a iurisdictione prioris superis, qui erat inferior Episcopo.*
3 *Iurisdictionem habens intra limites alicuius territorij, an censeatur habere iurisdictionem in monasteria, & ecclesias.*
4 *Papa condemnari potest a concilio generali.*
5 *Absoluere, an possit, qui ligandi potestatem habet.*
6 *Legatus de latere potest extra suam legationem absoluere excommunicatos, sed non excommunicare.*
7 *Absoluere, an possit is, cui Papa commisit potestatem excommunicandi.*
8 *Pater tanquam legitimus administrator agit pro rebus filij existentis in sua potestate.*
9 *Ecclesia cathedralis noua, non potest propter latitudinem prouinciæ, vel diuersitatem linguarum erigi sine licentia Papæ.*
10 *Dictio si, quandoque ponitur pro quia.*
11 *Archiepiscopus, si delinquat in diœcesi suffraganei, an suffraganeus poterit illum excommunicare, vel contra eum procedere.*
12 *Forum sortiri debet delinquens in loco delicti.*
13 *Archiepiscopus, non habet iurisdictionem in subditos suffraganei.*
14 *Deponere Episcopos ad solum papam pertinet.*

a CVm inferior. Si ecclesia [a] in aliquo archidiaconatu sita in cathedralẽ erigitur a iurisditione archidiaconi est exẽpta. Et primo narrat factum. Secundo prouidet Episcopo. Tertio prouideri mandat archidiacono. secunda ibi: mandamus. tertia ibi. prouisio. ¶ Not.j. regulam vulgarem, quod inferior non habet potestatem
1 in superiorẽ: sed contra. ¶ † Et not. ꝙ potestas ligandi, & soluendi pẽdet a potestate superioris. facit, quod habet xxj.disti.inferior. ¶ Item not. ꝙ parificari videtur potestas ligandi, & soluendi. facit, quod habetur de pœnit. disti.j.verbum. & quod not.de rescrip.ab excommunicato. ¶ Item not. ꝙ de potestate patris licitũ est arguere ad potestatem iurisdictionalem: similiter, & a potestate domini in seruum licitũ est arguere ad iurisdictionalem.l.qui furem.ff.de sta.homin. ¶ Item not. reputari incongrum, ꝙ filius habeat imperium in parentem.
2 l.cum oportet.§.penul.C.de bo.quæ libe. ¶ † Item not. quod eo, quod ecclesia erigitur in cathedralem videtur eximi a iurisditione prioris superioris, qui erat minor Episcopo. de quo tangitur in glo. ¶ Item no. secundum aliquos, ꝙ inferior in territorio proprio, non habet potestatem in maiorem: sed certè notabile non colligitur tenendo, quòd eximatur a potestate superioris. de quo tangitur cum glo. nam desinit tunc esse territorium propriũ, quatenus est assignatum pro ecclesia cathedrali: quia, non censetur esse amplius teritorium archidiaconi. ¶ Item not. quòd Archiepiscopus videtur posse erigere aliquam ecclesiam in cathedralem, quod intelligitur verum de licentia Papæ: aliàs secus per ea, quæ hñt s̃.de offi.deleg.quod translationem.& infra de exces. p̃la.sicut. ¶ Item no. quòd de mandato Papæ erigitur aliqua ecclesia in cathedralem, si prouideatur alteri ecclesiæ debeat fieri recompensatio. ¶ Item no. quòd in diœcesi propria Archiepiscopus, vel Episcopus, non videtur posse alteri præiudicare: quod intellige verum enormiter, & nisi causa subsit: vt patet ex his, quȩ habẽtur infra de relig.domi.constitutus.& de rebus eccl.non alię. ca.j.in vj. & facit de consuetu. cum olim: circa finem. ¶ Vltimo not. ꝙ ecclesia ædificata in territorio habens iurisditionem, non videtur habere iurisdictionem ille, in cuius territorio ædificatur: quod videtur verum quãdo ecclesia ædificata errigitur in cathedralem, vt tunc nõ subsit inferiori: & iõ hic nõ subest archidiacono bene põt subesse superiori, puta Archiepiscopo in cuius
3 diœcesi est sita: vt hic, etiam probatur. Et de hoc, † an habens iurisditionem intra limites alicuius territorij cẽseatur habere iurisditionẽ in monasteria, & ecclesias, quæ sunt in territorio dicendum prout habetur. supra de offi. Archi.dilecto.& de capel.mona.c.dilectus. ¶ In gloss.j.se subijcit minori: sed minor quodammodo censetur maior ratione subiectionis sibi factȩ: & ideo tunc habet potestatem in alium maiorem. facit quod habet in c.nos incompetenter.alle.in gl. & in l.est receptum. alleg. in gloss.& quod habetur in l.ille a quo.§. tempestiuum.ff.ad trebel.& hæc est ratio huic fallentiæ. fallit etiam prima regula posita supra in gloss. in capit.si Pa-
4 pa.vbi patet, quod † licèt Papa sit maior oĩm.viij.q.iij. capit.cuncta. & c.per principalem.tamen condemnari potest a cõcilio: sed illud est speciale causa hęresis, ꝓpter quam Papa tunc cẽsetur minor: ideo ligati potest a concilio generali: aliàs secus cum regulariter etiam sit su-

fit supr a ꝯcilium.s̄.de elect.significasti. Item fallit regula p̄dicta s̄.de offi.delc.in c.sanè.el ij.Sed ratio est,q̃a
ratione delegationis ille,ꝗ erat minor factus est maior.
5 vt ibi patet,& s̄.de offi.lega.studuisti.¶†In ea.gloss.ibi:
sed post annũ nõ potest absoluere: tñ onus fallẽtiæ est,
q̃a regula hẽt locum durante potestate ligandi,vt tunc
possit absoluere:sed vbi expirauit ptãs ligãdi ꝑut contingit lapso anno:tũc ꝯueniens est,ꝗ etiã nõ possit absoluere.Et sic habes declaratã exceptionẽ factã ꝯ regulam positam per glo.fallit,etiã dicta regula in c.graue.
dc pben.& de sen.excõ.c. tua Nã ibi speciale est ex eo,
quia Papa reseruauit sibi absolutionẽ.alś ꝑcederet rña.
¶In ea.gl.ibi:qui tamen non potest ligare.Potes dicere,ꝗ ẽt non absoluit ex potestate clauiũ, cũ laicus non
hẽt talẽ ptãtẽ,vt plenè dictũ fuit.s̄.de offi.ordi. pastoralis.¶In gl.quæ incipit quo casu.& sic absolutio potius
surgit ex canonis dispositione. Ex quò volẽs confiteri,
non habet sacerdotẽ,cui cõfiteaẽ:hic ꝯfitetur proximo
cuius copiã habet.facit,qđ hẽ de pœni.dist.j. quẽ penitet.Et sic habes declarationẽ fallentiæ circa tertiã regulã,quæ videtur habere fallentiam, per ea,quæ hñr.s̄.de
offi.leg.nouit.& c.pe.& j̄.de sen.excõ.ad eminentiã.in
6 quibus patet, ꝗ † legatus de latere potest absoluere excõicatos extra suã legationem ꝑpter suã iurisdictionẽ:
& tamen extra illam excommunicare non posset. Sed
potes dicere qđ absolutio fit quasi extraiudicialiter: iõ
potest fieri extra legationem. sed excõicatio non debet
fieri,nisi causa cognita.facit.j̄.de sen.excõi.sacro.& eo.
ti.c.j.in vj.& sic videtur esse actus iurisdictionalis: ideo
non potest fieri extra legationẽ, seu proprium territoriũ.per id,qđ hẽ in c.ij.§.j.de consti.in vj.& l.fi.ff.de iu-
7 risdi.om.iud.¶†In ea.gl.in fi.Secus videtur,si non fuisset cõmissa potestas excõicandi tanq̃ executori:sed simpliciter potestas iurisditionalis excõicandi: q̃a tunc poterit absoluere. & ita ẽt vẽ fuisse de mente gl.& facit ẽt
qđ no.gl.in c.si homo esset.xxvij.q.j.& xxj.dis.inferior.
Et ꝑ hoc vẽ,ꝗ si mandatũ est alicui,vt cã p ipsum examinata compellat debitorẽ ad soluendũ si viderit expedire,ꝗ poterit eum absoluere: si appareat eum non esse
debitorẽ:& similiter facit, ꝗ si cõpromissum est in arbitros,ꝗ condemnet Titium, si appareat eum debitorẽ:ꝗ
si nõ appareat possit eum absoluere.¶In gl.ij.ibi: iurisditionem habet in ipsum.Sed dic illud ẽt contingit rõne beneficij suscepti:cuius ratione se videtur subiecisse
superiori ipsius bñficij:& sic quò ad hoc censẽ minor.
per id,qđ dixi.s̄.gl.j.ideo nimirũ,si habet iurisdictionẽ
8 in cũ.¶ In eadẽ gl.in fi. adde, ꝗ † pater tanq̃ legitimus
administrator agit pro rebus filij sui existẽtis in sua potestate.l.j.C.de bo.mat. & C.de bo.q̃ lib.l. sed cũ opor-
9 tet.& l.fi.¶†In gl.iij.ad fi.ibi:ꝗ licèt autoritate,sed certè hoc nõ est verũ:nec hoc ibi dicitur in c.qm̃. hic alle.
ꝗ propter latitudinem prouinciæ, vel diuersitatem linguarũ possit sine licentia Papæ creari noua cathedra:
seu noua ecclesia cathedralis: sed bene dicit, ꝗ poterit
alium Episcopum habere in vicarium, & coadiutorẽ,
& sic in effectu erit sub Ep̃o cuius erit vicarius: nec erit
intitulatus:sed solum vicarius:sed de licentia Papæ bene posset creari noua ecclesia cathedralis:& in illa creabitur nouus Ep̃s intitulatus.& ita loquitur hic. nec ob.
ꝗ non debeant esse duo capita quasi monstrũ in eodem
corpore:seu in eadẽ diœcesi:quia hic non erat vna diœcesis,sed erãt duæ:& q̃libet vellit suũ caput p se: an autẽ,qñ de vna diœcesi fiunt duæ literæ cõcessæ a Papa p
quas mãdabitur alicui ꝑuideri in diœcesi anteq̃ esset facta diuisio trahærent ẽt ad nouã diœcesim creatã dicit
Io.An.ꝗ sic.p ea q̃ hñr in extrauagã.Ioã.xxij.quæ incipit,sedes Apostolica.¶In gl.pe.ibi.iurisditionem haberet in cũ.contrariũ tenet Io.An.dicens,ꝗ imo ipso iure est exẽptus a iurisditione Archidiaconi:qđ patet,q̃a

Papa hic,tñ eximit eũ:nec mandat eximi: sed denũtiat
exemptũ ex vi exẽptionis factę de monasterio in ecclesiam cathedralẽ:& plus etiã voluit,ꝗ nisi iste Archidiaconus probet se exemptum,ꝗ ipse erit iste Ep̃o nouiter
creato subiectus:ex quò Archidiaconatus esset nunc in
territorio Ep̃i.per id,qđ habeẽ.x.q.j.redenda.& s̄.de offic.ordi.cõquerente.ſm Inno.& Hosti.¶In glos.fi.in fi.
Sed Aduerte,q̃a cõtra text.facit.dũ dicit cõditionaliter
si ex hoc lædant iura Archidiaconatus:& sic videtur innuere,ꝗ possit esse,quod non lædantur:quod non videẽ
10 verũ,vt ex se patet. † Sed potes exponere,si pro q̃a:nec
est absonũ,ꝗ vna dictio ponaẽ ꝑ alia quando expedit: vt
no.in l.has causas.de cõd.& demõ.& p Bar.plenè in l.j.
co.ti.vbi plenè tractat de dictione si.& facit etiã,ꝗ habetur in versi.Catonis. si Deus est animus.& quod.j̄.dicẽ
prouideri debet absq; præiudicio iuris alieni,intellige si
gratiã.facit,quod habeẽ.s̄.de cõsue.cũ olim. non enim,
sine aliquali præiudicio alterius poterit fieri recõpensatio:& potest dici,ꝗ poterit prouideri decimis in nullius
parochijs cõstitutis.j̄.de deci.c.quoniã. vel de fructibus
super excrescẽtibus. per id,quod habeẽ.s̄.de consue.cũ.
M.Ferrarieñ.¶Extra gl.tangit hic Ioan.An.post Innoc.
11 an † si Archiep̃s delinquat in diœcesi suffraganei:an suffraganeus poterit illũ excõmunicare, vel cõtra eum ꝑcedere.de quo tetigi glo.in c.j.iij.q.vj.& infra de rap.c.j.
& Archi.de consti.c.ij.in vj. Hugo. vt not.in d.c.j.iij.q.
vj.tenuit,ꝗ sic: q̃a ratione delicti videtur subiectus esse
ipsi suffraganeo:ex quò in ipsius diœcesi delictum est cõmissum.ꝑ id,qđ habetur in auth.qua in ꝑuincia.vbi de
cri.agi.oport.& in d.c.j.de rapto.& d.c.j.iij.q.vj. Sed alij
tenuerunt cõtrariũ:vt patet ex no.in d.c.j.de rap.& in d.
c.j.iij.q.vj.& istud sequitur hic Inno.dicẽs: ꝗ non poterit ꝑcedere suffraganeus contra ipsum Archiepiscopũ
ratione talis delicti: siue criminaliter accusaret: siue contra eum ciuiliter agatur: sed ꝯuenietur coram Patriarcha: vel corã Papa.alleg.qđ habeẽ xvj.q.j.frater noster.
& xxj.dist.submittitur.& c.fi.assignat,etiam rationẽ: q̃a
Archiepiscopus habet iurisditionẽ Archiepiscopalẽ ẽt
in diœcesi suffraganei.vt not.s̄.de offic.or.pastoralis. &
sic ratione delicti in ea commissi non videtur posse conueniri coram ipso suffraganeo. & etiã per rationẽ istius
tex.q̃a inferior non debet habere potestatẽ in superiorẽ. necob.qđ habeẽ.j̄.de fo.cõp.postulasti.& in d.auth.
qua in prouincia. cũ si.in quibus patet,ꝗ ratione delicti
quis sortitur forũ: q̃a illud est verum,quando delinquẽs
nõ est superior illius,in cuius territorio delinqt:alias secus per istũ tex.Et per hoc ẽt infert Inn.ꝗ ẽt si Ep̃s suffraganeus teneret Ep̃atũ alterius ꝑuinciæ de dispēsatione Papæ:& ibi suus Metropolitanus delinqueret, ꝗ tñ
ille suffraganeus illũ excõicari nõ posset ꝑpter tale delictũ,licet alij teneant ꝯrĩũ. ꝑ q̃bus facit,qđ hẽt.xvj.q.
j.c.j.& j̄.de priuile.cum capella.¶Sed Inno.dicit: ꝗ ibi
loquiẽ in his,qui sunt pares:quorũ alter ratione delicti,
vel contractus poterit alteri subijci. facit, qđ hẽ de priui.volentes. libr.vj. Sed hic loquimur,quando alter est
superior tãtũ altero: & habet iurisditionem in minorẽ:
ideo non est conueniens. ꝗ tunc maior a minori iudiceẽ. nam absurdum esset,ꝗ suũ superiorem immediatum cõdemnaret: & ideo,etiã dicimus,ꝗ Papa vbicũq;
delinquat a nemine ꝯdemnaẽ:q̃a superior ẽ omniũ. de
cõcess.præbẽ.ꝑposuit. & ix.q.iij.aliorũ exceptio crimine hæresis.xl.di.si Papa,& dixi.s̄.j.glo. Et illud autem,ꝗ
ratione delegationis si fieret ipsi suffraganeo posset tũc
cõtra eum procedere: licet deberet differre in coactionibus inferendis. supra de offic.lega.sane.ij.eodem tit.
quia pontificali.libr.vj.& ista est cõis opin. ¶Ex p̃dictis
patet satis respõsum.ad ꝯria,sed d.Anto.videaẽ aliqualiter dubitare đ pũcto iuris.nã ſm cũ vẽ obstare p̃dictis,licet maior tñ vẽ cẽseri minor, ex quò delinquit in terri-

torio ſuffraganei:& ſic videtur tacitè ſe ſubiecisse.facit,
quod habetur. de foro.cōpe.c.poſtulaſti.¶Itē,quia non
hēt iuriſditionē in ſpecie in territorio ſuffraganei con-
tra ſubditos ſuffraganei : ſed ſolum contra ipſum Epm,
& ſic non debet cenſeri,ꝙ in ſuo territorio ipſe Archie-
piſcopus deliquerit. his non obſt.tene cū opi.qa ſm eū
non debet poſſe ſortiri forum,ſine cōſenſu ſui ſuperio-
ris.j.de foro compe.ſignificaſti.¶Sed certè iſta ratio nō
eſt bona,quando quis ſortitur forum delinquendo, vel
contrahendo non eſt neceſſarius conſenſus ſuperioris:
12 vt not.in c.dilecti.& in c.poſtulaſti.de foro cōpe.¶†Vñ
potes melius dicere,quod licèt ratione delicti,quis ſor
tiatur forum in loco:tamen regulariter hoc fallit,quan
do propter illud inferior vellet conſequi iuriſditionem
in ſuperiorem:quia hoc fieri non poteſt:nec rationabi-
le eſt:vt hic patet. Et ideo cum Archiepiſcopus habeat
iuriſditionē i ſuffraganeū tanq̃ inferiorē, nō poterit ſuf
fraganeus punire Archiepm ſuperiorē ſuū ratione delicti
13 commiſſi in diœceſi. per hunc tex. ¶†Itē non ob.ſi dica
tur,ꝙ Archieps non habet iuriſditionē in ſubditos ſuf-
fraganei:& ſic in diœceſi ſuffraganei ſpecificè : licèt in
genere habeat iuriſditionem Archiepiſcopalē: & ſic vi
detur,ꝙ deberet poſſe puniri ſi delinquit in diœceſi ſuf-
fraganei : qa pōt rñdere primo, ꝙ etiā in cæteris caſib⁹
habeat iuriſditionem in ſubditos ſuffraganei : vt patet
ex his,quæ habentur in c.Romana . de cenſi.in vj.& ſ.
de offi.or.paſtoralis. Præterea,licèt illud ſit verū in ſe,ta
men nō ꝑ hoc tollitur ratio iſtius tex.qa inferior nō dēt
ligare,vel punire ſuperiorē. & ſic remanet cōcluſio In-
no.vera.quæ cōiter ēt tenet. ſed iuxta ꝑdicta ſit dubiū,
ꝙ ſi extraneus Eps delinquit intra metas alicuius Ar-
chidiaconatus: nūquid ab eo Archidiacono poterit pu
niri.Inn.hic refert opi.nā dicit,ꝙ nō:qa Archidiaconus
etiam non exercet iuriſditionē in monaſterijs ſuis in
ſuo Archidiaconatu,niſi habeat hoc ꝯſuetudo.ſ.de off.
Archi.c.fin.¶Itē,qa cōſiderata perſona Epiſcopi cā vr
eſſe grauis:& ſic ad ſuperiorē referēda. de offi.archi.c.j.
¶Itē,quia videtur deferendum eſſe dignitati Epiſcopa-
li.ar.huius.c.& vide de ſen.excommuni. quia periculo-
ſum.li.vj. Illa fuit opi.ſecunda:videlicet. qđ Archi.poſ-
ſit ipſum punire. & iſtā ſequitur Inno.ꝙ licèt Archi.nō
habeat ordinariam iuriſdictionem in Abbates ſui Ar-
chidiaconatus: tñ vr, ꝙ ſi extra monaſteriū delinquat
intra limites Archidiaconatus rōne delicti ſortiatur fo
rū non ob.dignitate, vel priuilegio,ꝑ regulam,q̃ hr.vj.
q.iij.placuit.& iij.q.vj.c.j.& de rap.c.j.& in auth.qua in
ꝓuincia.C.vbi de cri.agi opor.Hoſti.autē tenet primā
opi.nec ob.regula ꝑalleg.quia ſm eū fallit ob reueren-
tiā ſedis Epiſcopalis:quæ non eſt iudicāda ab inferiori-
bus.ar.in præalle.c.qa periculoſum. ſed Io.Andr.tenet
opi.Innoc.quia ex quo Archi.habet ptātē puniēdi , &
coercendi delicta in certos limites. facit,quod habet.j.
de fo.cōpe.cū cōtingat.debet poſſe puniri ipſum Epm
extraneū delinquētem intra metas ſui Archidiacona-
tus:aliàs ſequeret , ꝙ ſi vnus Eps delinqueret in diœceſi
alterius Epiſcopi , ꝙ nō poſſet puniri per Epiſcopū loci
delicti : quia ſicut minor regulariter ꝓhibetur iudicare
ſuperiorē: ita etiā par parē.ſ.de elec.innotuit . Nec ob:
iſte text. qa loquit,qñ inferior vellet iudicare ſuum ſu-
periorē , qui habet iuriſditionem in ipſum inferiorem:
quia a iure prohibetur:vt hic patet. Sed in caſu ꝓpoſi-
to Eps,de quo quæritur nō eſt ſuperior ipſius Archidia
coni:nec in illū habet iuriſditionem:quia eſt extraneus
Eps:vt prædixi.do.Ant.hic ꝯcludit,ꝙ ſi Archidiaconus
vellet procedere ad pœnam criminalē depoſitionis:tūc
14 nō poſſit † qa ſolus Papa pt deponere Epiſcopos:vt no.
de offi.leg.qđ trāſlationē.& j.de iudi.c.j.& hoc caſu ꝓ-
cedit opin.Hoſtien.¶Si autem velit aliquam leuē pœ-
nā inferre,tunc vr,qđ procedit opi.Inno.tamē finaliter

a Cōpoſitionē.Nihil differt hoc ſummarium a ſummario do.Ab. Et ſi quæris, quę humilitas ſit retinenda,ſeu approbanda. diſtinguè,vt hic per.d.Hē. Boych. in prin.

b Omniū cōſenſus. Si quæris verum in negotiis, ſeu tractatibus, omnesquorū intereſt ſint vocādi, & qbus ꝑiudicari pt. diſtinguè, vt hic per domi.Hē. Boy. in j. col.ver. ſu per eod.c.

dicit,ꝙ imponere pœnam Epiſcopo videatur de grauio
ribus: & iuriſdictio Archidiaconi non extendatur ad il
la:ſed ad leuiora.ſ.de offic.Archi.c.j.& c.ea quæ.& hoc
caſu procedit opi.Hoſti.ſaluo,niſi conſuetudo etiā da-
ret ipſi Archidiacono poteſtatem in grauibus tenēdo,
ꝙ conſuetudo non poſſit in grauibus dare poteſtatem
inferiori.de quo Epiſcopo per Io.An.in c.cum contin-
gat.infra de foro compe.& ſ.de offic.ordi.irrefragabili.
§.exceſſus. Et ad materiam facit,quod no.Archi.& Io.
And.in capitu.ij.de conſti.lib.vj.

S V M M A R I V M.

1 *Dominus territorij ſi velit cū alio componere ſuper iure ſubiectionis con ſenſus principalium ſubditorum interuenire debet.*
2 *Abſentes , non ſunt neceſſario vocandi in alijs actibus, quàm electionis.*
3 *Actus qui geritur ſi fiat in præiudiciū eccleſiæ vnus ſolus contradicere poteſt.*
4 *Conſenſus omniū requiritur vbi negotiū ad plures ſpectat, vt ad ſingulos. non vt ad vniuerſos.*
5 *Et in actibus eccleſiæ non neceſſarijs , nec euidenter vtilibus, ſed voluntarijs non ſufficit conſenſu maioris partis, ſed requiritur conſenſus oium .*
6 *Conſentire debent omnes de capitulo in tranſactionibus fiendis.*
7 *Præſentes dicuntur , qui in ciuitate ſunt, vbi negotium tangit ciuitatem.*
8 *Conſenſus capitanei prouinciæ requiritur in actibus tangentibus prouinciam.*
9 *Cōſenſus prælati, & capituli ſimul requiritur in arduis negotijs eccleſię.*
10 *Comparere perſonaliter non tenetur quis, niſi citatus fuerit, vt perſonaliter compareat.*
11 *Impedire, ſeu retractare prouiſionem Papę poſſunt venientes ex tranſuerſo quorum intereſt.*
12 *Prouinciæ appellatione comprehenditur ſedes Archiepiſcopalis.*
13 *Vocari qui debeant in actibus vniuerſitatis , an abſentes, aut ſolū præſentes, & quid in actibus capitularibus.*
14 *Et ſi non vocentur omnes quorum intereſt, an actus teneat.*

a HVmilis. Compoſitionem a ſup iure pri
matię vnus ſolus cuius intereſt
poterit impedire. hoc dicit. Et duo facit. Pri
mo mandat cōpoſitionem publicandā, ſi ꝑ-
lati conſentiant. Scđo diſſentientes citari mādat: & pu
blicationem non fiendā. ſcđa ibi: ſi qui vero.¶ In text.
ibi: infra deciditur factum, qđ patet ex ſequētibus , qa
lite diutius agitata inter Burdegalenſem Archiepm ex
vna parte:& Bituricen. Archiepm ex alia ſuper iure pri
matiæ,ꝙ prætendebat Archieps Bituricen.in Archiepi
ſcopū Burdegalen. & eius ꝓuinciam eādem, Papa fecit
quādam ꝓuiſionem, ſeu compoſitionem inter eos, quā
mandauit quibuſdā,de qbus in ſupraſcriptione dās eis
in mādatis,vt procederent ſm formā,quæ ſequit.¶ No.
ēt ꝙ in cauſa prælationis reſpectu ſpiritualium pōt fieri
1 cōpoſitio.facit,qđ dicet.j.de tranſac.ſuper eo.¶ †Item
no. ꝙ cōuētio ſuper iure primatiæ facta ēt autoritate ſu
perioris interueniente tanq̃ præiudicans prælatis ſub-
ditis,non vr valere ſine ipſorum cōſenſu:& ſic facit,qđ
ſi dñs loci ſuper iure ſubiectionis velit cū alio cōpone
re non poſſit, niſi interueniat conſenſus principalium
2 ſubditorū.facit,qđ dictū fuit.ſ.c.dilecti.¶ † Itē not.ꝙ in
alijs actibus q̃ electionis, nō videntr neceſſario vocan-
dos eſſe abſentes.de quo,ꝑ glo.in c.præſentiū. in glo.q̃
3 incipit.ibidē retinentiū:de teſti.in vj.¶†Itē no. quòd vbi
actus q geritur euidēter poteſt rendere ad ꝑiudiciū ec-
cleſiæ vr vnus poſſe ꝯtradicere.facit, ꝙ habet.j. de his,
4 q̃ fiunt a ma.p.ca.c.j.¶†Itē no.ſm aliū reſpectum,ꝙ vbi
ad plures ſpectat negotiū,vt ad ſingulos : nō vt ad vni-
b uerſos requirit oim ꝯſenſus b facit l.ꝑ fundū.ff.de ſerui.
5 ru.prædi.& no.gl.ſ.de conſtit.cū oēs.¶†Item potes no
tare ſcđm aliam cōſiderationem , ꝙ in actibus non ne-
ceſſarijs:nec euidenter vtilibus eccleſiæ: ſed volūtarijs
non ſufficit conſenſus maioris partis.de quo,etiā nota.
in d.c.cum omnes.& ſic hoc caſu non ꝓcedit regula,ꝙ
maior.

maior.ff.ad munici.quę vult,ꝙ sufficiat cõsensus maio-
ris partis.nam hoc casu requirit̃ consensus oĩum:& idẽ
in duobus casibus præcedentibus.per ea,quę habentur
in d.ca.cũ omnes. & in d.cap.j.de his,quæ fi. à ma.par.
6 capi.¶†Et ꝑ prædicta vr̃,qđ cautela sit,vt in transactio-
nibus fiendis oẽs de capitulo ꝯsentiãt,cum actus trãsa-
ctionis sit actus voluntarius. Et sic arg.ꝙ debeat haberi
oĩum cõsensus, vbi illa transactio euidẽter tenderet in
vtilitatem ecclesiæ: quia tunc sufficeret cõsensus maio-
7 ris partis.per nota.in d.c. cũ omne. ¶ Itẽ no.ꝙ † vbi ne-
gotium tangit ꝓuinciá,illi dicunt̃ p̃sentes,q̃ sunt in ꝓ-
uincia:& similiter vr̃ ꝙ dicant̃ p̃sentes,q̃ sunt in ciuita-
8 te vbi negotiũ tãgit ciuitatẽ.¶†Itẽ no.ꝙ in actibus tan-
gentibus ꝓuinciam, vr̃ requirẽdus consensus capitanei
9 ꝓuinciæ,non singulorum ꝑsonarum de ꝓuincia.¶†Itẽ
no. ꝙ in arduis negotijs non solum requirit̃ cõsensus ca
pituli: sed etiam cõsensus p̃latorum,& aliorũ capitulo-
10 rum.¶†Item no.ꝙ q̃s nõ tenet̃ ꝑsonaliter cõparere nisi
fuerit citatus, vt ꝑsonaliter cõpareat.de quo in gl.¶Itẽ
no.ꝙ contradicens cõpositioni factę per superiorẽ si suc
11 cumbat in iure principali dãnari dẽt in expensis. ¶†Vl
timo not.ꝙ venientes ex transuerso possunt retractare,
seu impedire prouisionem Papæ: sicut etiã impedirent
executionẽ sententiæ.j.de re iudi.cũ sup. & de testi.ve
niens.Et tales ex transuerso veniẽtes ſm Inno.sunt re-
mittẽdi ad iudicẽ, qui cognoscit inter alios principales.
l.si per iter.ff.de libe.cau. & hoc verum,q̃ñ lis cępta tan
git ꝓ parte de nouo venientes. Secus si nõ tangeret,vt
si veniret alius Archiepiscópus de nouo,& peteret iura
primatię: q̃a tũc non esset remittẽdus ſm Inno.ex quò
12 diuersum ius deducit.¶ Not.ꝙ† vbi fit mentio de pro-
uincia,cõprehendit̃ etiã Archiepiscopalis sedes.de quo
in c.quãuis.de præbẽ.in vj.¶ In gl.ij.in fi. Sed quare re-
q̃ritur cõsensus capituli Bituricen.nam videtur,ꝙ suffi-
cit consensus Archiepiscopi Bituricen. ex quò agit̃ de
iure ꝓuinciæ.ix.q̃.iij.ca.j.& ij.Potes dicere ſm Inno.ꝙ
ideo requiritur consensus capituli Bituricen.quia istud
negotiũ erat arduũ.vel forte secũdũ Host.ꝓuisione Pa-
pę erãt aliq̃ articuli facientes ꝓ Bardegalẽ. nec habent
obstare conclusioni glos. Iura superius allegata inquã-
tum dicatur,ꝙ prælatus de consensu capituli potest liti-
gare,vel donare aliq̃d alteri ecclesię,vel cõpositionẽ fa-
cere: quia illa iura ꝓcedunt, q̃si ageretur tñ de iuribus
ecclesiæ Archiepiscopalis, & rebus ejus:sed hic agit̃ de
iure concernẽte totã ꝓuinciã: ideo tũc locũ hẽt,qđ hic
13 dicitur in tex.& glo.¶†In gl.iij.in fi.not.ex gl.plura,an
in actibus vniuersitatis sint vocãdi absentes.& glo.ij.in
prin.vr̃ innuere,ꝙ nõ. & ꝓ ipsa vr̃ facere iste tex.& hoc
ẽt tenet gl.& repetatur singularis in c.p̃sentiũ.de test.in
vj. quæ dicit regulariter nõ esse vocandos absentes:fallit
nisi aliud habeat consuetudo. fallit in tribus casibus:vi-
delicet,in electionibus fiendis: in redẽptionibus cano-
nicorum:& in cessationibus a diuinis.per ea,q̃ habent̃.
s̃.de ele.corã.& de offic.ordi.quãuis.in vj.& de p̃ben.cũ
in ecclesijs.eo.lib. ¶ Sed do.Anto.hic dicit,ꝙ in nego-
tijs arduis semper videntur vocandi absentes,nisi ius a-
liud disponat.secus in non arduis.& sic dicit voluisse In
no.j.de no.ope.nun. Sed certe tutior vr̃ opi.glo.per ea,
quæ habẽtur.x.q.ij.hoc ius. vbi etiam in alienationibus
rerum ecclesiasticarũ:licèt sit de se negotiũ arduũ, & si-
ne magna solennitate fieri non debeat.xij.q.ij.sine ex-
ceptione.C.de sacrosan.eccle.auth.hoc ius porrectum.
non est necesse vocari absentes:cuius contrarium debe
ret esse attenta regula Inno. nec videtur posse dare ple-
nam rationem specialitatis,quare ibi non vocatur,& in
alijs arduis sic, & ideo tutius est inhęrere gl. quæ etiam
communiter tenetur.Secundo no.ex gloss.quando vo-
candi sunt absentes,de quanto remoto loco sunt vocan
di: quia de loco vnde commode possunt vocari.facit.s̃.

de elec.coram.& in c.qđ sicut. Tertio no.ex gl.qui dicã
tur absentes: & quia si negotiũ tangit prouinciã,illi di-
cuntur absentes,qui sunt extra prouinciam: vt satis ꝓ-
batur etiam hic in tex.ibi in c.præsentium.&c.vt etiam
dicebàt Hosti.& eadẽ ratione videtur,ꝙ si negotiũ tan-
git diœcesim illi dicunt̃ absentes, qui sunt extra diœ-
cesim: & si ciuitatem illi,qui sunt extra ciuitatẽ.de ma-
teria tangitur in c.porrò.s̃.de elect. & ibi videtur cõclu-
di, ꝙ ad actus electionis sunt vocandi etiã absentes,qui
cõmode possint vocari. & facit,quod hr̃ eo.ti.qđ sicut.
¶Itẽ no.ex gl.ꝙ vr̃ sufficere,ꝙ maior pars capituli sit p̃-
sens si alij nõ veniant,q̃ fuerũt vocati:& qđ vr̃ illud,qđ
facit maior pars ipsorum p̃sentiũ debeat valere.l.qđ ma
ior.ff.ad municipa.¶Sed cõtra hoc facit,q̃a vr̃,ꝙ immò
duplo maior pars debeat esse præsens. per.l.planè.ff.qđ
cuiusque vniuer.do.Anto.hic dicit,ꝙ sufficit,quod duæ
partes vocãdorum sint præsentes: & illud,ꝙ facit maior
pars illarũ duarũ partium tenebit. per id,quod no.Ioan.
And.j.de his q̃ fiunt a ma.par.cap.in c.j.& sic dicit,ꝙ ista
gl.simpliciter non bene dixit inquantum voluit, ꝙ suf-
ficeret maiorẽ partem esse præsentẽ.¶Sed aduerte,quia
licèt forte seruaretur in practica dictũ Io.An. tamen nõ
vr̃ bene iure fundari: quia non de iure ciuili,cũ ius ciui
le vellet duplã partem totius ex vniuersitate debere es-
se præsentẽ.d.l.planè. & facit,qđ no.Bar.in l.omnes po
puli.ff.de iusti.& iur.& sic nõ sufficit,qđ duæ partes vo-
cãdorũ sint p̃sentes:& sic non ascendát ad duplam par-
tem vniuersitatis.¶Item etiam de iure canonico nõ ꝓ-
batur opi.Io.An. q̃a nullibi in iure canonico cauet̃, qđ
dicit:& ideo videtur,ꝙ de iure canonico sufficit maiorẽ
partem vniuersitatis esse p̃sentem. & istud videt̃ voluis-
se Composto.in c. quia propter.s̃.de elec. & bene facit,
ꝙ ibi habetur in text. & sic de iure canonico vr̃ verior
opi.glo.& plus videtur voluisse Compo.in d.c. quia ꝓ-
pter.in verbo,q̃a maior. qđ etiam sufficit maiorẽ partẽ
capituli esse præsentem,dũmodo illi,qui dẽnt,& volũt,
& possunt ꝯmode interesse,intersint. ꝑ id,quod hr̃ in d.
c.quia propter. Et ideo dixi,ꝙ debent interesse,vt com-
prebendam illos,qui habent vocem in capitulo. & fa-
cit,quod habetur in cle.vt hi qui. de æta.& quali.¶Itẽ
ideo dixi qui debent interesse,& volunt interesse:quia
si nollent interesse vocati nõ curatur de eorũ absentia:
quinimo non est necesse vocari si cõmode vocari non
possunt.vt in ca.quod sicut.de elect. Et si etiã essent in-
firmi, & non possent venire ẽt nõ curat̃ de eorũ absen-
tia: an tñ tũc possent ꝓcuratorẽ constituere,q̃ñ sic sunt
impediti: & sunt in loco in quo possint cõmode vocari.
hr̃ in d.ca.quia propter.de elect.& de elect.si quis iusto.
in vj. Si tamen vocatus non constituat eo.casu,quo põt
non curatur de eius absentia: & residet ius capituli in
præsentibus,qui erant præsentes: & qui vocari venerũt
etiam si sit minor pars. per id, quod habetur in l. sicut.
ff.quòd cuiusque vniuer.Facit,quod habetur in ca.cum
nobis olim.& c.cum inter vniuersas.s̃. de elect.& quod
maior pars illorum præsentium fecerit,valebit. per id,
quod habetur.xij.q.ij.hoc ius porrectum.Et ista opi.vi-
detur verior de iure canonico. per ea,quæ habentur. in
d.c.quia propter.tamen in practica seruaretur opi.Ioan.
And.q̃a gl.in c.j.j.de his,quæ fiunt a maio.par.ca.tenet,
quod requiruntur duæ partes esse præsentes.& illud ibi
sequitur Inno.Hosthen.& Goff.licet Alanus & Guil.na
so.ibi teneant sufficere maiorem partem esse præsentẽ:
vt voluit hic gloss.& respondent ad l.nulli. & l.planè.ff.
quod cuiusque vniuer. quòd non loquitur in clericis:
sed in laicis.Sed Ioan.And.ibi.vt s̃.tetigi dicit,ꝙ non re
quiritur,quod duæ partes totius capituli sint pręsentes:
sed sufficit,ꝙ duæ partes vocandorum. per id,quod hic
dicit glo.in fi. dum dicit,ꝙ tota potestas, & ius vniuer-
sitatis remanet penès illos, qui sunt præsentes: & qui

commode vocari poſſunt. & iſtud, vt dixi ſequitur do.
Anto.tamen de iure non videtur benè probari: de iure
autē ciuili requiritur duas partes vniuerſitatis eſſe prę-
ſentes: vel duæ partes concilij repræſentantes vniuer-
ſitatē.iuxta illud, quod nota.glo. quæ ſit longa conſue.
in rubri. & not.Bal.in l.omnes populi.in ij.q.principa-
li.facit, quod habetur in tex.& gl.in l. nulli. & l.planè.
ff.quod cuiuſque vniuer. Et prædicta tene menti: quia
ſæpe fit remiſſio ad ea, quæ hic no.& etiā ad no.in d.c.j.
de his quæ fiunt a maior.par.capit.& quod dixi ſuffice-
re cōſenſum maioris partis pręſentiū.per l.quis maior.
ff.ad municipa.& not.etiam in d.l.nulli. & l.planè pro-
cedit in actibus neceſſarijs. & vtilibus: ſeu concernen-
tibus vtilitatem vniuerſitatis. Secus in actibus volun-
tarijs.vt not.in d.c.cum omnes.ſ.de conſtit. & ideo hic
requiritur conſenſus omniū partium.vt patet ex litera.
¶ In gl.noluerint in fi.facit quod no.de offi.delega.ſup
eo.cum concor.In gl.prælati.ibi: iuris eſſe ambiguum.
hodie eſt c.j.de iudi.in vj.facit ad materiam, quod not.
per glo.& doct.in l.fi.C.de procura.& ff.de procura.l.ſi
actor.& j.de iuramen.calum.cum cauſam.¶ In eadem
gloſſ.in fi.facit, quod nota.j.de ſenten.excōmuni.in c.
nulli.¶ In gloſſ. penul.in fi. vbi tex.cum gloſſ.dicebat
Iaco.de Albenga, ꝙ impetrans pro capitulo nō neceſ-
ſitatur ad ꝓbandum mandatum, cū capitulū habeat liti
gare per ꝓcuratorem.vt hic patet. Secus dicit in procu
ratore pręlati.& ſic limitat, qđ habetur.ſ.de reſcrip.nō-
nulli. Sed Hoſti.non placet hoc dictum: qa immo plus
deberet pſumi ꝓ prælato. per ea, q̄ habentur.j.de æta.&
qualita.in c.iiij.Nec ob.iſte text.qa illud, qđ hic dicitur
de platis, ſtatutum fuit ad terrorē, vt ſic prælati timētes
labores, & expenſas reſiſtunt a contradictione: & quia
habitis prælatis alij inferiores facilius nominantur. ſm
Hoſti.Et quia etiam ſi capitula neceſſitarentur venire,
defrauderētur eccleſiæ diuinis officijs, qđ eſt euitādū.
facit de elect.cupientes.§.cæterum.lib.vj.¶ In gl.ij.fun-
data erat per compoſitionem. ſed Hoſtien.hoc dictum:
quia ſm eum hic compoſitio nō erat facta: ſed debebat
fieri: vel non erat publicata. & adhuc contra illam pote
rat opponi talia per Burdegaleū. qđ obtinuiſſet: cū du-
bius ſit euentus litis.ff.de pecu.l.quod debetur. nec pla
cet ſibi etiam, quod ſubdit glo. de terrore: qa terror iu-
ris, & iuſtus prout hic erat non habet obeſſe. iō dicebat
cum Inno.ꝙ melior eſt ratio: quia cōdemnatur in expen
ſis: qa ex quò Archiepiſcopi concordauerunt, contradi
ctores pſumuntur temerè reſiſtere: niſi aliud appareat:
& ideo ſunt ɔdemnādi in expenſis.ff.de iudi.l.eum quē
temerè. Secus ſi probabiliter contradicerēt.ff.de leg.ij.
l.qui ſolum.§.ēt. Sed certe etiam ſaluari poteſt intelle-
ctus glo.quia poſſumus dicere, ꝙ compoſitio erat facta,
& erat intimata: licèt non eſſet ſolēniter publicata: vt j.
tangetur. & ob id, quod dixit glo.& de terrore non ha-
bet obſtare, ꝙ conſenſus præſtitus per metum nō valet.
ſ.qđ met.cau.Abbas. qa illud verum in terrore facti in-
iuſto.ſecus in terrore iuſto: & ita loqtur hic. facit, quod
habet.in l.ſi mulier.ff.qđ me.cau. ¶ Extra gl.vī, ꝙ litera
non ꝓcedit inquantum requirit conſenſum præſtari cō
poſitioni anteq̄ publicetur.nam videtur, ꝙ talis conſen
ſus nil operetur: quia non habet prouidere ſuper igno-
ratis: quominus poſtea poſſit contradicere.ff.de pactis.
l.tres fratres. vbi tranſactio ſuper hæreditate non trahit
ad fideicommiſſum ignoratum. ad idem.l.nec ignorās.
C.de tranſact. vbi ignorans non dicitur conſentire: ſed
ante publicationem erat ignorantia: ergo &c. ¶ Sed re-
ſponderi poteſt: vt hic tangit Io.An. ꝙ contraria proce-
dunt, quando fit compoſitio extraiudicialis nullo me-
diante: ſed hoc fit mediante iudice, vel alio, in quo com
promittitur: & ſic ſæpe fit per partes, q̄ compromittunt
in aliquem, vt poſſit facere alte, & baſſe iuxta vulgare
multorum: & dicere, & facere, q̄cquid vult, & ius vnius
partis, vel in totum alteri dare. Nam tunc poſſet compo
ſitio ſecuta impugnari ex partium ignorātia: quia ex vi
pacti excludit ſe pars, quæ taliter conſenſit: & ideo de ſe
conqueratur dicta l.diem proferri.§.ſtari.ff.de arbit.& l.
cum mandato.§.fina.ff.de minori. & l.j.§.hactenus.ff.ſi
menſor fal.mo.dixe. Et no.iſtam ſolutionem, quia facit,
quòd vbi talia verba apponuntur in compromiſſo non
poſſit peti reductio ad arbitrium boni viri.de quo, in l.ſi
ſocietatē.§.vbi.ff.pro ſocio. & j.de iureiuran.c.Quinta-
uallis. Vel poteſt dici, ꝙ ignorātia legitima excuſat, nec
præiudicat conſentientem: ſecus ſi ſit illegitima, vt quā
do conſenſit quis compoſitioni exīſæ, licèt clauſæ: qa
videtur ſentire in omni eo, quod in ipſa continetur: &
imputet ſibi, ꝙ non fecit illam ſibi aperiri: nam poterat
dicere iuxta vulgare, ꝙ non volebat emere gattā in ſac-
co.ar.l.j.§.ſi a ſtatuto.ff.depoſiti.& ff.de acti.emp.l.cum j.
rū.Io.An.dicit, ꝙ tertio ſolui poteſt plane cōtrarium: vi
delicet, ꝙ data fuit copia ɔpoſitionis, q̄ debuit dari ante-
q̄ fieret ſolēnis publicatio: & demum debebat fieri ſo-
lennis publicatio ſi omnes cōſentirēt. & hoc dicit fuiſ-
ſe de mente Hoſtiē. ponderato verbo ſolenniter poſito
in litera. ¶ An autem indiſtinctè impediat publicatio,
ſi aliquis contradicit, quidam ꝙ non, ſi non allegant iu-
ſtam cauſam.arg.c.j.j.de his, quę fiunt a maio.par.capi.
& ſic intelligunt iſtum text. qū volunt conſentire alle-
gata cauſa rationabili. Alij tenent contrarium: quia hic
agitur de compoſitione, q̄ eſt actus voluntarius: & ideo
ēt quilibet ſine cauſa poterit contradicere: tamen ſi cō-
tradicens citabitur: vt dicitur in tex.vt compareat corā
Papa, & coram Epiſcopo examinabit, an iuſte moueca-
tur. Et iſte intellectus videt magis literæ amicari: dum
ſimpliciter dicit, ſi q̄ noluerint præſtare cōſenſum, &c.
& quia iſti mādatarij erant nudi executores: nec habe-
bant diſcutere de rationabilitate cauſæ. Quid autem ſi
requiſiti non conſentiant: nec contra dicant: dic, ꝙ ha-
bentur pro contradicētibus.l.qui vas.§.vetare.ff.de fur.
& per id, quod no.ſ.de elec.in geneſi.& j.de reg.iur.qui
tacet.li.vj.q autem cōtineant hic appellatione prælato-
rum, q debēt conſentire, dicit Inno.qđ continent Epī,
per id, qđ ſequitur de capellis cathedralibus: vel cōpre-
hendentur ēt oēs prælati habentes iuriſditionē ordina-
riā.ſ.de offi.ordi.cum ab eccleſiarū. qa omnium illorū
vī intereſſe.¶ Sed aduerte: quia contra tex.& pdicta fa-
ciunt: qa non vī, ꝙ fuerit expediēs citare capitula cathe
dralia, & alios platos: ſed debuerit ſufficere reqri Archi
epm, & Epiſcopos ꝓuinciæ.ix.q.iij.c.ij.& per totū. Sed
dic ſm Inn.ꝙ cum agatur de iure totius ꝓuinciæ: & ne-
gotiū ſit arduum requiritur, ꝙ ēt citentur plati, & capi-
tula cathedralia.facit j.de his q̄ fiunt a præla.c.fi.& ſi di
cas, ꝙ nō tm̄ capitula: ſed oēs alij clerici debuerūt citari,
cū ēt eorum interſit, nō ſubijci pluribus dominis. argu.
eius, qđ habetur.j.de reg.iur.qđ omnes lib.vj.Reſpon-
deri pōt, ꝙ hic agitur de negotio vniuerſitatis: ideo ſuffi
cit reqri rectores, & maiores de vniuerſitate.per id, qđ
habetur infra de procurato. capi.fina.ff.de condi.& de-
mon.l.municipalibus.& licèt prælati ſimul collecti nō
requirātur: vt vna vniuerſitas, tamen quilibet prælatus
tenet vicem ſuæ vniuerſitatis: & requiritur pro illa tan-
quam caput eius. Secus quādo ageretur de negotio ſin-
gularū perſonarum: qa tunc requiritur conſenſus om-
14 nium illorum.l.per fundū.ff.de ſerui.ruſti.prædi.¶ † Vl

Si non vocentur oēs quorū īter eſt, ſed aliqui, an teneat actus.

timo tangit hic Inno.an ſi non vocentur oēs quorū in-
tereſt: ſed aliq̄ tm̄, an tenet, quod agitur. Nam vī, ꝙ non
valeat per.c.inter quatuor.ſ.eo. In ɔ̄rium facit l.etiam.
§.fi.ff.de mino.vbi dicit, ꝙ non præiudicabitur abſenti-
bus.& ſic innuit, ꝙ quò ad alios actus tenebit. Innocē.
conſiderat hic duos caſus. Nam quandoque agitur offi-
cio iudicis ſuper iure concernente plures, quandoque
agitur

agitur aliqua actione. Primo casu exemplum ponit, si imploretur officium iudicis super restitutione petenda aduersus aditionem hæreditatis: vel super compositione publicanda, quæ tangit plures: & tunc oẽs sunt vocandi quorum interest, si tamen aliqu i non fuerint vocati, ex quò officium non dirigitur contra certam personam valebit, ꝙ agit. ꝑ auth. si omnes. C. si vt se ab heredi. absti. & ff. de re iudi. l. de vnoquoq;, sed non ꝑiudicabitur absentibus per d. l. eriã. §. fi. refert tamen, ꝙ alij dicunt, quod non tenet, ꝙ fit, nisi per ędictum solẽniter sint vocati. per l. j. §. item cum ex eo. ff. quæ senten. sine appel. rescin. sed non nocebit illis, qui non audiuerunt ædictum: vel aliàs non sunt in culpa. j. qui ma. aecu. nõ pos. cũ in tua. & sic residet Inn. & Io. An. & ẽt do. Anto. Sed fortè præcedens opi. verior est, videlicet. ꝙ teneant actus quò ad vocatos: & non pręiudicet absentibus. ꝑ ea, quæ hñr in d. l. ẽt. §. fi. & d. l. de vnoquoq;. Nec obst. c. inter quatuor. s̃. eo. imo potius facit pro, si bene ponderetur. ¶ Item non ob. §. cum ex eo. quia ibi loquitur, quãdo causa specialiter erat cum vno: & fuit processum ipso non citato: ideo tenet, quod fiet contra eum. Et ad prædicta facit, quod habetur in l. ij. §. dubitandum. ff. fa. ercis. Nec ob. eo. ti. l. in hoc iure. quia ibi loquitur, quando cum pluribus lis erat contestata in iudicio familiæ erciscundæ: & fertur sentẽtia solum inter aliquos: ideo tunc non tenet: cum non possit bene fieri diuisio, nisi diffiniatur lis inter omnes, inter quos facta est contestatio. & pro ista parte bene facit quod not. Barto. in auth. sed cum cessante. C. ad leg. Fal. vbi videtur tenere, ꝙ teneat actus ad præiudicium præsentium: & non præiudicat absentibus, quando fit inuentarium aliquibus nõ citatis: tamen forte in illo casu, posset dici oppositum, quòd vitietur confectio inuentarij, per id, quod habetur in l. fin. §. & si præfatam. in verbo solidauerunt. C. de iure delide. vbi videtur, quòd insolidum omnia capitula debeant esse obseruata: aliàs non proficiat confectio inuentarij. tamen opi. Barto. satis habet æquitatem. Secundo casu, quando agitur aliqua actione: & tunc dicit, quòd illi tantum sunt vocandi, qui in libello sunt nominati: quia tales possunt habere ius cõtradictionibus. facit. s̃. eo. inter quatuor. Fatetur tamen, quòd reus conuentus posset interdum in iudicio dominum nominare. c. quoniam. §. quod si super. vt lit. non conte. & ꝙ etiã ille cuius interest, quãdo ad eum primo loco spectaret defensio, vel actio, posset prohibere actorem, & reũ litigate. de quo plenè. j. de re iudi. c. quamuis. & c. cũ super.

¶ De treuga & pace. Rubri.

¶ Quia ad iudicis officiũ de quo in superioribus titulis est dictum pertinet pacificare discordes. xc. dist. per totum ideo, &c. vel aliter, & sic quia maiorũ de quibus dictum. s̃. proximè est pacem, & treugã inducere, & subditorum obedire. xc. dist. c. j. ideo, &c. de materia hr̃. xc. dis. ꝑ totũ. & xxiiii. q. iij. si q̃s romipetas cũ duobus seq.

S V M M A R I V M.

1 *Feria prima incipit in die dominico, & quilibet dies hebdomadæ potest dici feria.*
2 *Treugæ quo iure sint introductæ, & quibus diebus.*
3 *Dies artificialis incipit ab ortu solis, & finitur in occasu, sed dies naturalis est viginti quatuor hororarum.*
4 *Bellans diebus prohibitis peccat mortaliter.*
5 *Ferias, non obseruans est excommunicatus.*
6 *Excommunicatus, in vno loco censetur excommunicatus vbique.*
7 *Iudex vnius territorij potest committere alteri iudici executionem sñię.*
8 *Funiculus triplex difficilius rumpitur.*
9 *Propter metum non debet prælatus omittere quin iustitiam faciat aliàs peccat mortaliter, & videtur posse deponi.*
10 *Pax quid sit.*
11 *Bellare potest quis omni tempore se defendendo si iusta est defensio.*
12 *Consuetudo, an possit induci contra legem præcepti, seu canonem.*
13 *Consuetudo induci potest ex sententijs etiam nullis de facto per decennium obseruatis.*
14 *Treugam indicere potest, qui potest indicere libellum.*

a TReugas. [a] Die iouis bellãdum non est propter ascensionẽ domini in celum: & propter cenã cũ discipulis factam: nec dic veneris propter reuerentiam passionis Christi: nec die sabbati: quia eodem die latuerunt discipuli propter metum iudeorum: & q̃a corpus dñi latuit in sepulchro: nec die dominico: quia ferè quodlibet insigne fuit eodem die a dño institutũ: & ẽt ꝑpter reuerentiam resurrectionis: q̃a ipso die fuit. Nec in alijs diebus, de q̃bus hic. & in prima determinat dies feriarũ in actu bellandi. In scd̃a pœna nõ seruantiũ. In tertia pœnã Epõrum negligẽtiũ, & instruit eos, q̃d facere dẽant, vt treuge, & pax, seruenẽ. scd̃a ibi, si quis aũt treugas. tertia ibi si quis autẽ. ¶ In tex. ibi: a quarta feria. i. a die mercurij.
1 ¶ Nã prima † feria incipit in die dñica: & sicut septem
dies in hebdomada dicunẽ esse: ita etiã septem ferie. Nã
quilibet dies in hebdomada põt appellari feria: & vt di
xi dñica appellaẽ prima feria, & cõsequenter dies lune
scd̃a feria: & sic successiuè de alijs diebus, vsq; ad septimum. ¶ In tex. ibi: scd̃a feria. i. die lune, vt patet ex prædictis. ¶ In tex. ibi: aduentu. quo tempore incipiet aduẽtus dñi: & quo tempore suptuagesima de qua sequiẽ cõsueuit dici in c. capellanus. j. de fer. & ibi hoc declaraui
2 melius, q̃ declaratur ꝑ doc. ¶ † Not. j. ꝙ treuge a iure canonico sunt inductæ in diebus hic positis: & hoc ꝑpter
reuerẽtiã ipsorum dierũ: vt patere pt ex his, q̃ dixi summando. Et eodem modo ꝑpter reuerentiam dierũ ab aduẽtu dñi vsq; ad octauam Epiphanie, & sir a septuagesima vsq; ad octauã Paschæ. Nã etiã in dictis diebus propter ipsorũ reuerentiã dẽt cessari a solennitate nuptiarũ: vt patet in c. capellanus. j. de fer. Et si dicas quare ergo non dixit, etiã cessandum a guerra tẽpore rogationum vsq; ad octauã pentecostes. quibus etiam cessaẽ a solenitate nuptiarũ: vt habeẽ in præalleg. c. capellanus. Potes dicere, ꝙ sic placuit Principi, seu cõcilio, non exprimere de illis: & fortè potuit esse ratio: quia illud tempus est magis aptum ad bellum q̃ illud: cũ illi dies occurrant de mense Maij, & Iulij: & male fuisse obserua-
3 tum: vt sensit hic do. Floria. ¶ † Item nota, ꝙ dies artificialis incipit ab ortu solis: & finitur in occasu: sed dies naturalis est. xxiiij. horarũ: & comprehendit etiã noctẽ. l. more Romano. ff. de ferijs. & in actu, qui cõmode de nocte nõ posset exerceri, appellatione diei intelligitur de artificiali. facit, q̃d habetur. s̃. de offi. dele. consuluit.
4 ¶ † Itẽ no. ꝙ bellans diebus ꝑhibitis videẽ, q̃d incurrat
pctm̃ mortale, cũ hæc ꝯstitutio sit p̃cepti. facit, q̃d hr̃. s̃. ti. j. c. ij. ¶ † Itẽ no. ꝙ ius canonicũ, & superior ecclesiasticus potest ligare secularẽ: & indicere ei ferias, q̃n agiẽ de exercitio actus, in quo quodammodo est reuerentia
5 altissimi: arguiẽ saltẽ in dictis diebus. ¶ † Itẽ no. ꝙ frãgẽs
ferias est excõicatus: & eius excõicatio etiã dẽt seruari
6 ab alijs Epĩs. Et sic patet, ꝙ † excõicatus in vno loco cẽ
setur excõicatus vbiq; & facit, ꝙ habet. iiij. q. v. c. j. & sic est casus in quo sententia trahit effectũ, etiã extra limites territorij sñiantis: & hoc ideo, q̃a talis excõicatio sequiẽ ꝑsonã, sicut lepra leprosum. facit, quod habeẽ in l.
7 ex eo. ff. de postu. ¶ † Itẽ no. ꝙ iudex vnius territorij põt
cõmittere alteri iudici executionẽ sñię. de quo plenè in c. postulasti. de foro compe. & in l. a diuo Pio. §. j. vbi. ẽt per Bart. ff. de re iudi. ¶ Item no. ꝙ par potest confirmare sñiam paris: q̃d intellige ipsam de facto seruando: vt tangiẽ in gloss. & facit, quod habetur. s̃. de offic. leg. stu
8 duisti. ¶ † Item not. illud vulgatum, quòd funiculus tri-

[a] Sup hoc cap. si quæras, quod bellum dicitur licitũ, & quod non, distingue hoc secundũ do. Hen. Boy.

plex difficilius rumpitur.Et ſic no. ꝙ multiplicato vin-
culo conſequenter ſequitur maior difficultas in diſſol-
uendo.de quo j.de ſen.excõi.c.officij.& in c.cũ pro cau
ſa. & per Bar.in l.de pupillo.§.ſi in pluribus.ff. de oper.
no.nũtia.facit,ẽt quod no.in auth.itaq;.C. cõia de ſuc.
per Legiſtas.¶ Itẽ no.ꝙ Eṗs principaliter debet in agẽ-
dis habere reſpectum ad Deum.& ſecundario ad ſalutẽ
populi. ¶ Itẽ no ꝙ propter metum interdum corrumpi
tur iuſtitia:ſimiliter,& in alijs modis,de quibus.xj. qõ-
ne.iiij.capi.quatuor.& l.ij.§. virginis.ff.de origine iuris.
9 ¶ †Item nota,ꝙ prælatus peccare videtur mortaliter, ſi
propter timorem omittit iuſtitiam : & propter hoc vi-
detur poſſe deponi. facit quod habetur.xliij.diſt.c.ſit re
ctor.vbi tales prælati poſſunt dici canes muti,non valẽ
tes latrare.¶ Item potes notare, ꝙ interdum treuga ap-
pellatur pax:vt patet hic ex litera ibi:ad pacem firmiter
tenendum.iunctis his, quæ ſuperius dicta ſunt in text.
facit,quod habetur.xxiiij.q.iij.c. illi qui.¶ In gl.j. in fi.
melius dixiſſet bello nondum finito.ſecũdm do.Flo.quia
verbum diſcordia eſt generale:& comprehendit etiam
diſcordias priuatorum inter quos propriè , non eſt bel-
lum:& conſequenter, nec propriè treuga cum talia vi-
deantur ſpectare ad habentem iuriſdictionem.l.nõ du-
bito.& l.poſtliminij.§.induciæ.ff.de capt.& facit, quod
no.Inno.j.de teſt.ſpolia.olim ſecũdm eum glo.poteſt ſal-
uari:quia lato ſumpto vocabulo, etiam poteſt dici bel-
lum, & conſequenter treuga inter priuatos . & ſic etiã
quotidie videmus de facto priuatos habentes guerram.
a Quid autem ſit pax [a] dic,ꝙ † eſt finis diſcordie, & belli,
10 quæ debet haberi in voluntate : ſed guerra demum in
neceſſitate.facit,qđ habetur.xxiij.qõ.j.c.niſi bella. & c.
noli exiſtimare.in qbus dr, qđ bellamus hic,& bellare
debemus,vt pacem habeamus:poteſt etiã dici pax,vin-
11 culum concordie.ſ.de iudi.nouit.¶ †In gl.ij.ibi : vrget
neceſſitas. Vel dic clarius,ꝙ ſe defendẽdo,ſi iuſta eſt de-
fenſio poteſt quis omni tempore bellare. & ita põt in-
telligi.c.ſi nulla.ſed alium impugnando: licèt iuſte im-
pugnet:quia licitum ſit bellum debebit ceſſare ab ipſo
bello in dicbus hic poſitis : niſi aliqua neceſſaria cauſa
aliud iubeat:vt in d.c.ſi nulla.¶ In ea.glo.in fi.No.dili-
genter glo.quę reputatur ſingularis inquantum vult re
12 lata ad tex.ꝙ † cõtra legem,ſeu canonem præcepti poſ-
ſit induci conſuetudo,ꝙ non ligat,ſi non fuerit tale ius
moribus vtentium approbatum.Ad idem facit,ꝙ habe
tur in c.dolentes.in gl.fi.j.de cele.miſ. Et hanc opi.etiã
tenuit Hoſt.in ſumma huius ti.Sed cõtrariũ tenuit hic
Hoſt.in lectu.alleg.quod habetur xij.diſt.c.ij.circa prin.
& lxxij.diſt.ꝑpoſuiſti.in fin.¶ Item,quia ex quò lex eſt
præcepti , non videtur poſſe date bonum initium præ-
ſcriptionis:quia peccat ꝯueniens:& per conſequẽs, nõ
videtur poſſe tolli per cõſuetudinem, ſeu deſuetudinẽ
videtur,& quodãmodo irrationabilis:q.a tp̃s,nõ eſt mo
dus tollẽdæ obligationis.l.obligationum ferè.§.placet.
ff.de actio.& obli.facit.j.de cenſi.peruenit.nec ſm eum
hoc caſu debet excuſare magiſtrorum autoritas : licèt
aliàs excuſet in non determinatis a iure.in c.ij.j. de de-
ci.Et ad §.leges reſpondet,ꝙ non loquitur in iuribus ṗ-
cepto contrarijs: ſed in alijs,quæ emanant per modum
ſtatuti.ſ.ti.j.c.ſtatuimus . & iſtã partẽ etiam ſequit̃ Ar-
chi.in d.§.leges.¶ Alij tamen dixerunt,ꝙ ſi eſt conſtitu
tio pœnalis,quę ſtatim moderatur effectum ſuum ,con
traueniens incidit in factum damnationis. facit. xxiiij.
q.j.& ij.ſecus,ſi mandet pœnam inferri , quia tunc poſ-
ſet tolli per conſuetudinem. & ſic poſſit intelligi.§. le-
ges.& etiam hæc glo.quia in hoc.c.non infertur ipſo iu
iure pœna.Ioan.And.remittit ad no.ſ. de conſue.ſuper
rubri.ad fi.Io.Cal.hic in addi. dicit cõcludi poſſe ex ibi
no.ꝙ ſi ꝯſtitutio præceptoria emanat ſuper eo cuius ꝯ-
uentio aliàs de ſe generabat mortale peccatum: tũc nõ
tollatur per deſuetudinem, etiã ſi a principio non reci-
piatur.per ea,quæ habentur in c.fi.ſ.de conſue. Si vero
emanat ſuper eo:cuius ꝯuentio de ſe non inducit mor-
tale:& tunc,licèt primi,nõ obedientes tali l. pręcepto-
riè peccauerunt mortaliter. per id,quod habetur.ſ.ti.j.c.
ij.& xiiij.q.j.quod præcipitur. tamen contra ipſam põt
pręſcribi:vt in §.leges.alleg.in glo.& poſtquam erit pręſcripta,contrafacientes non peccabunt. vt in d.§.& ſic,
debet intelligi hæc gl.¶ Et per prædicta dicit patere re
ſponſionem ad rationes Hoſti.quia non ſequitur primi
peccauerunt:ergo,& ſequentes peccant:q.a ſequentes,
non aſtringuntur poſt præſcriptionẽ.Nec ob.etiã, ꝙ ſo-
lum tempus nõ tollit obligationẽ : q.a hic non eſt ſolũ
tẽpus:ſed reſiſtentia ſubditorum vnà cũ lapſu temporis
¶ Et aduertendũ ſm eum: q.a licèt vbi cõſtitutio a prin
cipio fuit recepta requiratur tempus.xl.annorũ. iuxta,
ea,quæ legunt̃,& not.ſ. de conſue.c.fi.tamen,quando a
principio,non recipitur ſufficiat lapſus decennij. argu.
eorum quę habentur in d.§. leges.& quæ not. per gl.in
c.fi.de cõſuetu.in vj.& cum iſta opi.tranſit hic do. Ant.
quæ eſt multum notabilis. Et cum illa etiam vr̃ tranſire
do.Flo.hic in addi.licèt aliqui referant eum aliter dice-
re:& fortè in lectura voluit,quod ipſi dicunt ſuper hoc.
c.nam dicunt ipſum tenere,ꝙ Epiſcopi teneant̃ obſerua
re diſpoſitionem huius.c.etiam hodie: nec in hoc iſtud
ius eſt abrogatum: ſed non ſeruantes non incurrũt pœ
nam:q.a in hoc bene eſt abrogatum.facit, qđ no.ꝑ glo.
in d.c.dolentes.in gl.fi.Et finaliter videtur,ꝙ ſi conſtitu
tio permittit,vel punit:ſeu diſponit, poteſt per deſuetu
dinem tolli.Si vero vetat,vel præcipit:tunc ſi ad cõmo-
dum priuatum poteſt tolli per deſuetudinem.quia etiã
per renuntiationẽ tale ius poteſt tolli.facit, quod nota.
gl.in l.de quibus.ff.de legi.¶ Si verò concernit honorẽ
Dei,vt hic contingit,vel commodum publicũ : tũc di-
cit,qđ ſi talis.l.non recipitur tempore ſtatuti editi,& ſu
perior ſcit,& patitur, & ſic tacitè conſentit tali,non re-
ceptioni tunc ius,nõ ligabit.& ſic loquitur.§.leges.Se-
cus,ſi ſuperior neſciat:quia tunc ligabit ſm eum: & cõ-
ſuetudo tunc non videtur temperari per rationẽ Hoſt.
¶ Sed aduerte,quia maior videtur opi.Io.Cald.nã licèt
princeps neſciat,vel Papa:tamen videtur, ꝙ poſſit præ-
ſcribi ex poteſtate data a iure.per ea , quæ habentur in
c.fi.ſ.de conſue.& quæ plenè notantur per Cyn. in l.ij.
C.quæ ſit longa conſuetu.& per Bart.in l.de quibus.ff.
13 de legi.¶ †Et pro iſta parte etiam facit,quod no. Cy.in
l.ij.pręallega.in vj.q.ij.principalis.vbi dicit: ꝙ etiam ex
ſententijs nullis de facto obſeruatis per decennium po
teſt induci conſuetudo. Et ſic eodem modo videtur , ꝙ
licèt primi,non obedientes infra decennium peccẽt:ta
men inducatur conſuetudo, vt poſt decennium nõ ha-
beat effectum: & quod dixi de decennio ſatis puto poſ-
ſe ꝑcedere ſm leges: ſed ſm canones eſt magis dubiũ :
quia videtur,quod requiratur tempus xl.annorum : ex
quo præſcriptio eſt contra ius.per ea , quæ notant̃ in c.
fi.de conſuetu.Nec obſt. quod not. gl.in c.fi.de conſue.
in vj.quia loquitur in conſuetudine,quę eſt præter ius,
& nõ contra ius:vt ibi patet.¶ Item nec obſtat.§.leges.
quia ille eſt tex.Gratiani,qui non habuit poteſtatem le
gis condendę:vt voluit gl.ij.q.iij.§. hinc colligit̃: & no.
per do.ſ.in c.ij.de reſcrip. & fortè iſtud eſt verius de iu-
re, tene tamen menti dictum Io.Cal.qđ ſequitur , etiã
14 do.Anto.¶ †In glo.fi.in fi.quis autẽ poſſit indicere treu
gam dic,ꝙ ille qui poſſit indicere bellum , qui aũt poſ-
ſit indicere bellum nota.per Inno.de reſti. ſpo.c. olim.
& c.ſicut.el j.de iureiur.

a Pax qd ſit. Quę ẽt ſm beatũ Tho. j. ij. q.lxx. art. iij.& ij.ij. qõ xxix. ſic diffinit pax ẽ trã quilla libertas.

S V M M A R I V M.

1 *Ius aliquando tollitur per deſuetudinem.*
2 *Ambaſiatores hoſtium debent habere ſecuritatem.*
3 *Saluus conductus datus alicui de veniendo intelligitur ẽt de redeundo .*

Innoua-

a INnouamus. Personę a & res hic enumeratę tēpore
guerę debent plena securitate gaudere.
h.d. Et diu iditur, & malè seruaẽ de facto
hæc decreta. sicut, & præcedens. ¶ Not.j.
1 ꝙ † ius interdũ tolliẽ per desuetudinẽ: &
iõ expedit innouari. ¶ Itẽ no. ꝙ in his, q̃ spectant ad pa-
cem, potest Papa priuilegiare etiã seculares: sicut patet
hic de mercatoribus, & peregrinis. Nam dispositio sup
pace videtur spectare ad superiorẽ ecclesiasticum. facit.
s. de indi. & xc. dis. c. studẽdum. videtur etiam, ꝙ legati,
2 hoc est † ambasiatores hostiũ etiã debeãt habere secu-
ritatem a iure. de qua hic. j. dist. iusgentium. ¶ Item no.
3 in litera. ibi: euntes, & redeuntes. arg. ꝙ † si detur saluus
conductus alicui de veniendo ad locũ: intelligatur etiã
datus de redeundo. per id, quod habetur in l. vtimur.
de sepul. viol. & ibi hoc expresse tenet Bart. nam etiam,
non videtur habere securitatem benè in veniendo: nisi
etiã possit redire. facit, quod notatur per Bar. in l. ij. ff. ad
le. iu. maiesta. Facit etiam, ꝙ si detur alicui securitas, vt
possit venire ad ciuitatem: & non possit venire, nisi cum
equo, quòd videatur, etiã data securitas pro equo. facit
etiam, ꝙ si detur alicui securitas, vt possit cõducere mer-
cãtias: videẽ data, ꝙ etiã possit reducere. facit, quod no.
ꝑ Bar. in d. l. vtimur. ¶ Vltimo no. secundũ Abb. casum,
in quo ita priuilegiaẽ asinus, sicut, & presbyter. Et hoc
ideo, quia priuilegium in casu isto datum est personis:
& rebus hic descriptis in gl. & per gl. in auth. agriculto-
res. signata super. l. pignorũ. hic alle. tamẽ de facto, etiã
non seruatur: quia per iudices etiam capiũtur pignora
illa, quæ hic dicuntur: licèt hoc fieri non deberet. Et no.
ꝙ licet non videatur esse aliquod capitulum faciens ad
secundam partem rubricæ: tamen potest dici, ꝙ satis fa-
cit primum capitulum: & ſm ẽt ad illam: quia temporì-
bus de q̃bus in p̃cedenti capitulo dẽt habere securitatẽ
acsi esset pax omni tẽpore: ẽt si vigeat guerra. & sic quo
ad ea, q̃ dicũtur in d. c. ij. censetur de iure esse pax: & iõ
hoc respectu potest facere ad secũdam partem rubricæ.

De pactis. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Pacta fiunt gratis; sed transactiones precio recepto: seu aliquo dato.*

¶ Viso de iudicibus, vt eorũ officijs conueniens erat vi-
dere de iudicijs. Verùm, quia vocati ad iudicia paci sci,
vel transigere, cõsueuerunt. Ideo de his pręmittit. & pri-
1 mo de pactis: tanquam honorabilioribus, † quia fiunt
gratis: sed trãsactiones precio recepto, seu aliquo dato:
vt in l. transactiones. C. de transact. Et de materia xxij.
q. j. c. j. & ij. q. v. iuramenti. & repetitur. in vj.

SVMMARIVM.

1 *Pacta debent obtinere suam firmitatem.*
2 *Pacta non seruantes peccant mortaliter.*
3 *Excommunicatio non infertur, nisi pro mortali peccato.*
4 *Lex qualiter condi debet.*
5 *Interogatus duabus interogationibus quarum vna ab altera dependet, si respondet principali respondere videtur accessoriæ.*
6 *Pacis obseruandæ causa iurisdictionem habet ecclesia.*
7 *Pacta debent esse legitima, non captiosa, aliàs resc. induntur.*
8 *Ex pacto nudo de iure canonico oritur actio: sed secũdum leges secus est.*
9 *Obligatio, an oriatur ex iuramento.*
10 *Pacem rumpere, an dicatur, qui cum inimico fecit pacem, si pro accusatore inimici fideiubeat.*
11 *Pacem facere de morte patris, an possit pupillus, & quid de tutore.*
12 *Vulneratus aliquem si post vulnerationem condemnetur, vel absoluatur de vulnere, & vulneratus moriatur, an de morte accusari poterit.*

ANtigonus. Pax, & pacta sunt seruã-
da, aliàs quis potest excõ
municari. h. d. Et primo poniẽ dictum anti-
goni. Secundo illius dicti per concilium ap
probatio. secunda ibi. vniuersi. ¶ In tex. ibi:
conuentus. potest intelligi. i. commonitus, vt seruet pa- a Personę. Idē sũmat hic Ab.
cta. Alij intelligũt conuentus. s. coram iudice ecclesia-
stico. facit, quod dicetur super glo. ¶ Item ibi: non cohi
buerit. i. se non emendauerit. ¶ Item ibi. disciplina. quia
poterit excommunicari. j. de ver. sig. c. quærenti. ¶ No. j.
1 ꝙ † pacta debent obtinere suam firmitatem: & sic vide-
tur, ꝙ si sit pactum inducens actionem: vt est pactũ ve-
stium: tunc datur pro illo actio. Si aũt sit nudum: tunc
solum proficiat ad exceptionem: quia illa vẽ esse firmi-
tas pacti nudi. l. iurisgentium. §. j. ff. de pact. Sed ſm hoc
vẽ, quod tex. iste necessario nõ probat: quia ex pacto nu
do detur actio de iure canonico: licèt cõiter teneatur op
positum: vt tangit gl. j. hic in fi. & tangetur super illa. &
pro opi. cõi facit inquantum hic mandat seruari pacta.
Nam vbi lex mandat aliquid seruari, vẽ ꝙ tunc oriatur
actio. l. statuas. ff. de acqui. re. dom. & no. glo. in simili, in
auth. sacramẽta puberum. C. si aduer. ven. & per Bart. in
l. si quis ꝓ eo. in prin. ff. de fideiuss. Sali. tñ Richar. tenue-
runt primum dictum. vt refert Sal. in l. legem. C. de pac.
2 & tangam super gl. j. in fi. ¶ † Item no. ꝙ non seruans pa
ctũ vẽ peccare mortaliter: quod patet, quia potest excõi-
3 cari. † Excommunicatio aũt non infertur, nisi pro mor-
tali peccato. xj. q. iij. nemo Episcoporũ. & facit, quod hẽ.
4 xxij. qõ. j. c. prædicandum. ¶ † Item no. practicã legis cõ-
dendę, & postea populus interrogatur: an sibi placeat: &
postea populus, seu vniuersitas consentit. facit, qđ habe
tur in l. j. ff. de legi. Et poterit talis ꝓpositio fieri per ma-
iorem de vniuersitate: vel per alium ad hoc electum. si-
cut in simili dicit de publicatione electionis. in c. sicut.
de elec. in vj. ¶ Item no. ꝙ ius æditum in concilio gene-
rali nõ solum censetur æditum a Papa: sed ẽt ab omni-
bus de cõcilio: quia licèt Papa sit supra concilium. s. de
elec. c. significasti, tñ dicitur cõicare cõcilio potestatem
5 ius cõdẽdi. ¶ † Vltimo potes notare arg. ꝙ vbi fiunt duæ
ꝓpositiones, seu interrogationes: & vnã habet dependẽ
tiam ab alia respondens principali affirmando vẽ etiam
respondere accessoriæ similiter affirmando. & sic nõ vi-
detur procedere illa regula, quæ habetur. j. de pręscri. in
c. non ne. Et sic etiam facit, ꝙ si aliquis interrogetur, an
ꝑmittat dare centum sub pœna mille: si respondet pro-
mitto dare centum, videatur ꝑmittere etiam sub pœna
mille dare. & sic residet hic do. Ant. Sed forte istud dictũ
non est verum: quia licèt sic simpliciter respondisset ꝓ-
mitto, videtur interpretãda promissio, & responsio ſm
interrogata, insti. de inuti. stipu. §. p̃terea. tñ secus videẽ,
qñ nõ, est simplex respõsio: sed determinata: vt fuit hic
qñ promittit dare centũ: q̃a tunc non vẽ, quod ad aliud
extendatur per l. quicquid astringendæ. ff. de verbo. ob-
lig. Nec ob. iste text. q̃a loquitur in accessorio tendente
ad faciliorẽ exactionem, inquantum vult, ꝙ si conuẽtus
se non emendet possit excõicari: ideo tale accessoriũ in-
telligitur repetitũ in respõsione concilij: sed in casu de
quo q̃ritur, agitur de accessorio tendẽte ad obligationẽ:
& ideo nõ est eadem ratio: q̃a istud accessorium est ma-
gis odiosum, quam primum. facit qđ no. Iaco. de Bu. in
6 simili. & Bar. in l. rogasti. §. si tibi. ff. si cer. peta. ¶ † In gl. j.
ibi inter Episcopos. sup. sic. inter ꝑsonas ecclesiasticas:
& ideo dixit gloss. quia non videtur habere potestatem
disponendi quò ad laicos. infra. de indi. ca. nouit. Posset
tamen dici, quòd etiam quò ad laicos ecclesia habet
iurisdictionem ratione pacis, vt illa seruetur. per ea,
quæ habent in dicto capitu. nouit. sed vbi aliàs nõ age-
retur de pace, videtur quòd Papa non habet se intro-
mittere quò ad laicos: nisi res deduceretur ad iudicium

ecclesiæ per viam denuntiationis peccati, vt plenè legi-
7 tur, & notatur in d. c. nouit. ¶ In ea. gloss. ibi. pacta legiti-
ma. nā illa habēt suam firmitatē: sed illa q̄ nō sunt legiti-
ma, non: ideo de illis non loquitur litera. ¶ In ea. glo. ibi:
sit captiosum. exemplum patet in l. si id, q̄d. in fi. alleg. in
gloss. q̄n pupillus vendidit autoritate tutoris: & postea
sine eius autoritate per pactū vult recedere. nam captio-
sum esset dicere, q̄ posset recedere cum non posset rece-
8 di ad praeiudiciū pupilli. ¶ In eadem gl. in fi. Not. bñ ex gl.
a q̄ de iure canonico oritur actio ex pacto nudo: [a] licèt se-
cus sit secundum leges. Innocen. tenuit contrariū. videli
cet, q̄d de iure canonico non oriatur actio ex pacto nu-
do: nec etiam ex iuramento. in c. nouit. j. de iudic. & in c.
cū venissent. licèt ipse aliter videat sentire in c. licèt. j. de
voto. quâuis dici posset, q̄d ibi non loquitur in pacto nu-
do: sed in voto: & per hanc partem, q̄ nō oriatur actio ex
pacto nudo, etiam de iure canonico. tenuit Richar. de Sa
ly. & etiam Saly. in l. legem. C. de pac. q̄a s̄m eū standum
est iuri ciuili, inquantum non reperiatur oppositū de iu-
re canonico. j. de oper. no. nun. c. j. nec obst. iste tex. q̄a re-
spondent prædicti, q̄ non probat, q̄d ex pacto nudo de-
tur actio: sed dicat, quòd pacta suam obtineant firmita-
tem: firmitas aūt pactorū est, quòd si sunt vestita pariant
actionem: si autem nuda pariant tantum exceptionem:
vt l. iurisgentiū. §. igitur. & §. sed cū nuda. ff. de pac. & l. le-
gem. C. de pac. & ideo non videtur tex. p̄bare opi. gl. sed
opi. glo. cōiter tenetur per canonistas. vnde illam, etiam
tenet Vin. Goff. & Hosti. & etiam Archi. in c. quicunque
suffragio. alleg. in glo. & in c. iuramenti. mouētur per rō-
nes gloss. tactas. quia pactum nudum habens cursum le-
gis, seu iuris producit actionē. l. legitima. ff. de pac. sed pa
ctum nudum videtur habere concursum iuris naturalis,
& diuini volentis seruari promissa. facit, q̄d habetur in
c. prædicandum. xij. quæstio. j. Et hunc finem, etiam se-
quatur ius canonicum: vt not. ex his, quę no. in proœmio
huius libri. ergo videtur, quòd de iure canonico ex pa-
cto dari debeat actio: ex quo dicas si datur concursus iu-
ris diuini, ergo etiam s̄m leges debet dari actio. cuius cō
trarium tamen est verum: vt etiā tangit glo. Posset respō
deri, quòd illud contingit, q̄a ius ciuile principaliter nō
insequitur finem iuris diuini: sed finem publicæ vtilita-
tis. facit, quod no. Ioan. Andr. in regula possessor. de reg.
iur. libr. vj. in Mercu. & q̄d etiā no. in proœmio huius li-
bri. & pro opi. etiam glo. facit. q̄d habeē in c. per tuas. j. de
arbi. & quòd no. Dyn. in regula. nō est in mora. de regu.
iur. in vj. Hostien. in c. cū venissent. de instit. Et istam, ēt
videtur tenere Bar. in l. si quis p̄ eo. ff. de fideius. per istū
text. ioquātū mādat pacta seruari: & iō vr̄ quod oriri de-
bet actio. per ea, quæ habentur in l. statuas. ff. de acquir.
re. do. & quod no. in auth. sacramenta. C. si aduer. ven. &
cum ista opin. etiam transit hic Ioan. Andre. & pro ista
parte etiam facit s̄m Hostien. quia in certis casibus de iu
re ciuili ex pacto nudo datur actio. de quibus p̄ gl. in d. l.
iurisgentiū. §. j. & s̄m eū nō videtur, quod vlla bona ratio
dari possit: quare magis in illis casibus. q̄ in alijs oriatur
actio. domi. Anto. hic dicit, quòd disputatiuè teneri pos-
set opi. quod non oriat̄ actio, & de iure canonico: sed ta-
men finaliter tenet cum glo. & dicit etiā, quod similiter
posset teneri, q̄ ex iuramento non oriatur actio: q̄n nō tē
dit ad decisionē litis: vt voluit Inno. in c. cū venissent. de
institu. quia per iuramētum videtur, quis obligari Deo:
vt videtur probari in c. debitores. j. de iureiuran. vbi obli
gatur quis Deo, & nō parti per iuramētum: & sic solum
videtur competere officium iudicis. facit, quod not. In-
nocen. infra de iureiuran. quintaualls. tamen finaliter
9 inclinat, quod † ex iuramento oriatur obligatio, quādo
emanat sup̄ re licita: q̄a licèt principio qd̄ Deo tñ q̄ri-
tur, etiā secūdario parti: vt patet a ōrio sensu. d. c. debito-
res. nā ibi iō quærit̄ parti obligatio: q̄a cōtinebat q̄d illi-
citum respectu recipientis, & sic a ōtrario, si non fuis-
set illicitum fuisset obligatus parti. do. Flo. hic tenet, q̄
non oriatur actio de iure canonico ex pacto nudo, sed
possit implorari officium iudicis. & sic intelligatur iste
tex. q̄am, licèt mandet pactū seruari, p̄uidet qualiter de
beat seruari: quia p̄ cēsuram ecclesiasticam si iudex ec-
clesiasticus adeat. & per hoc, non ob. q̄d habeē in l. sta-
tuas. q̄a ibi non p̄uidet quo remedio debeat seruari id
q̄d statuit: ideo tunc oritur actio: hic secus. nec ob. q̄ pa
ctum nudum habet concursum iuris diuini, & canoni-
ci. & sic debet inducere actionē per l. l&imam. ff. de pac.
q̄a illa. l. loquitur q̄n exprēsse per leaueē. q̄ ex pacto nu
do q̄s efficaciter obligeē. vt patet ex ibi no. in gl. & per
doc. q̄ non reperitur hoc casu. Et hæc opi. satis vr̄ posse
de iure defensari: tñ vt dixi gl. cōiter teneē per canoni-
stas: & iō seruaretur in practica. Et, an ex iuramento ori
at̄ actio. dixi in c. cum contingat. j. de iureiu. Casus aūt
in quibus s̄m leges ex pacto nudo oriatur actio posuit
hic Io. An. in d. l. iurisgētiū. C. eo. & Hosti. in sum.
e. ti. §. q̄s sit effectus. & licèt Hosti. dicat, q̄ non hēt in se
rōnē specialitatis: tñ contrariū est verū: vt patere potest
intuenti attenta dispositione iuris ciuilis. ¶ Vltimo tā-
git do. Ant. aliquas q̄ones q̄ melius stetissent in ti. præ-
10 cedēti. Vna † est, si feci pacē cū inimico meo: an videar
frangere pacem fideiubēdo p̄ illo, qui eū accusat. & di-
xit Spe. q̄ non. io ti. de treug. & pace. circa fi. vbi etiā tā-
git, si fecimus pacē ego, & tu: & quilibet nostrū p̄ parte
sua: an si postea vulnero consanguineū tuū videat̄ pax
fracta, & tenet Spe. q̄ sic, j. dicto ti. de treu. & pa. in fi. tā-
11 git etiā do. Ant. an † pupillus possit facere pacē de mor-
12 te patris: & q̄d de tutore. Et, an † absolutus, vel damna
tus de vulnere, si postea moriat̄ vulneratus, possit accu-
sari de morte. de quibus in Spec. de homi. ver. illud qua
re. & seq. & facit, q̄d no. Bart. in l. senatus. ff. de accusa. &
Spec. de accusa. ver. sed ponē. & seq. & ff. de adult. l. de-
nūtiasse. §. quid ramē. & ad id, q̄d dixi de pupillo. & tu-
tore. facit, quod ēt no. per Legistas in l. pactum curato-
ris. C. de pac. & l. præses. C. de transactio.

a Actio, an oriatur ex pacto nudo de iure canonico. Distingue vt hic per do. Hen. boy. in prin. capituli.

SVMMARIVM.

1 *Contractus si sit per Principem, vel habentem potestatem ius condendi nihil ei opponi potest.*

2 *Securū facere aliquē promittens debet facere consentire illos qui possent contradicere.*

3 *Ratihabitio, quando fit in his, quæ dependent respectu initij a potestate ratificantis trahitur retro: sed in his, quæ dependent a potestate rationabentis respectu initij secus.*

4 *Consensus, quod sit de substantia ab ipso initio quomodo cognoscatur.*

QVoties. Cōuentio inualida p̄ ratifica-
tionem superioris confirmari
potest. hoc diuiditur: & pro ca-
su potest dici, quod cum quæreret̄, quędā
confirmatio a Papa in exordio fuit opposi.
tum, q̄d hic dē. facit, q̄d habeē. j. de confir. vti. vel inuti-
c. venerabili. ¶ No. q̄ in conuentionibus vtile est habe
1 re consensum superioris, seu Papæ. ¶ Itē no. q̄ vtilita-
te prouueniente ex confirmatione Papæ: q̄a tunc cōtra
conuentionē, non poterit aliqd opponi: & facit, q̄ si eō
tractus sit per Principem, vel habentem ptātē iuris cō-
dendi, q̄ nil possit dici contra illum. facit, q̄d hr̄ in l. cæ-
sar. ff. de publi. ¶ Item not. quod ille potest dici securus
cui de iure, non potest moueri quæstio. Et sic facit, qd̄
2 † si aliquis promisit alium facere securum, quod debet
facere consentire illos, qui possent de iure contradice-
re. facit, quod no. glo. in l. mandato Titij. §. fi. ff. manda.
3 ¶ In glo. j. in fin. & sic vult glo. q̄ † vbi ratihabitio fit in
his, quæ dependent respectu initij a potestate ratificā-
tis tūc trahat retro, cū tunc videat̄ esse habilitas extre-
morum.

morũ.fac it, quod plenè not.Bar.in l.is qui pro emptore.ff. de vsucapio. in materia fictionis translatiue in l.
bonorum.ff.rem ra.habe. Secus in his, quæ pendent a
potestate ratum habentis respectu initij:quia tunc propter habilitatem extremi ad quod trahi debet ratihabitio,tunc nõ trahitur retro.vt l.obseruare. circa fi.alleg.
in gloss.& in d.l.bonorum. Et hæc procedunt regulariter:sed fallit regula, si requiratur consensus ab initio ꝑ
substantia,& forma actus: quia non trahitur tunc retro
sequens consensus, vt probatur in §.iussum.& §.pupillus.alle.in glos. Si vero cõsensus nõ esset de substantia.
tunc, si actus est omnino nullus, non confirmatur per
sequentem consensum.s̃.de ele.auditis.saluo, nisi penderet a potestate cõfirmãtis.l.filio præterito.ff.de iniust.
rup.testa.& facit,quod not.Bar.in l.j.ff.de le.iij. ¶ Si aũt
actus esset aliquis:tunc ratihabitio trahitur retro: quia
habet initium validũ. s̃.de ele.sicut. & facit,quod notat
Inno.s̃.de consuetu.causam consuetudinis.de offi.dele.
c.prudentiam. & quod notatur in gloss.in regula, non
firmatur.& in regula.ratihabitio.in vj. Qualiter autem
4 cognoscetur, † an cõsensus sit de substantia ab ipso initio.dic, quod si requiritur per modũ iussus autoritatis,
vel licentiæ: tunc dicitur esse de substantia. vt notatur
in l.si quis in bona.§.iussum.ff.de aequi.here.secus,si ꝑ
viam simplicis consensus.vt voluit Inno.in d.c.cũ consuetudinis.& j̃.de rebus eccle.non alien.cap.j.in vj.nisi
expresse aliud reperiatur cautum.vt l.quid ergo.alle.in
gloss.de materia,etiam habetur in l.fina.C.ad mace.

SVMMARIVM.

1 *Pactum quid sit: quotuplex est pactum: & quid pactum nudum: & quid vestitum.*

QValiter. Summari ꝑt qualiter summatum fuit.c.j.j̃.de eo.qui
mit.ĩ pos.cau.rei seruã. ¶ Itẽ no.ꝙ ꝓmissa
sunt effectualiter obseruanda. de quo.s̃.
e.c.j. ¶ In glos.j.in fi.Sol.vt colligi potest
ex his,quæ habentur in c.nuper.circa.fi.
quia ibi interuenit voluntas cum opere,licèt opus non
habuerit iuris effectum, quod sufficit ad inducendam
bigamiam:ex quò interuenit voluntas cum opere subsecuto,& de facto tantũ:& sic non habet obstare. ¶ Extra glo. tangit hic.do.Anto. quomodo pactum est con-
1 sequens ad omne conuentum.l.i.§.j.ff.eod. Et est † pactum,duorum pluriumve in idem placitus consensus.
in d.l.j.& infra de ver.sig.ca.pactum. ¶ Item est duplex
pactum.s.nudum, & vestitum. vt.d.l.j.& l.iurisgentiũ.
§.i.§.quinimo.ff. de pact.Et dicitur pactum nudũ quando stat in finibus sui generis: & transit in aliam speciẽ
contractus,per quam recipiat vestimentum, quæ autẽ
sunt vestimenta pactorum.habetur in d.l.iurisgentium.
§.quinimo.nam vestiũtur verbis,vt in stipulatione. Itẽ
literis,vt in obligatione literarum.Item consensu,vt in
emptione,& venditione:& locatione: & societate. Itẽ
rei interuentu,vt in contractibus innominatis. de quibus plenè in l.naturalis.ff.de præscrip.ver.Et de prædicti. vestimentis plenè in d.§.quinimo. & l.le.C. de pac.
Et si dicas in omni pacto est consensus, etiam si sit nudum:ergo deberet vestiri.responderi potest, quod consensus,non vestit omne pactum: sed solum contractus
nominatos propter eorum frequẽtiam de quibus insti.
de obliga.quæ ex quasi delic. nascun. per totum. ¶ Itẽ
aduerte,quia videtur, quod non sit dare pactum nudũ:
quia aut causa concluditur in pacto: ita quòd transit in
aliquem contractum nominatum:& tunc,non erit nudum:sed vestitum.l.iurigentium.in princi.ff.e.aut nulla causa est adiecta:& tunc videtur,quod subintelligaẽ
causa donationis.l.campanus.ff.de oper.libert.quæ falrem hodie producit obligationem efficacem.l. si qs argentum.C.de dona.Solutio Gui.de cu.dicit,quod d.l.si
quis argentum.habet locum in conuentione dandi,nõ
faciendi: quia non debet extendi vltra terminos suos.
vel secundum Ray.potest dici,quod tunc habet locum
in donatione expressa:non autem in tacita,seu præsumpta.Nam secundum eum,non est simpliciter verũ:quia
est in dubio præsumiẽ donatio:quia non præsumiẽ quẽ
iactare suum.l.cum de indebito.ff.de proba. & s̃. de renun.su ꝑ hoc. ¶ Vel potest dici tertio, quãdo promittẽs
scit causam non subesse,creditor putat subesse,secus si
vterque putat,non subesse.facit,qđ no.in l.ij.§.circa.ff.
de doli excep.& ꝙ plenè dixi in l.a Titio.ff. de ver.obli.
¶ Quarto potest dici,quod l.si quis argentum.habet locum in vera donatione,non autem in ficta,vel præsumpta.argum.eorum,quę habentur in l.j̃.C. de dotis promiss.Posses dicere, ꝙ aliud est facere pactum de donando,ex quò agi non potest,si est nudum: aliud est donare.& ita loquatur.d.l.si quis argentum.facit,quod habetur in l.bonæ fidei.ff.de eo,quod certo loco,& c.pe. de
elect.in vj. ¶ Quæ autem possint esse exempla pacti nudi tangetur per gl.& docto. in l.j.§.j.ff.eo.& per Salice.
in l.legem.C.eo.tit.Potes ponere exemplum, quando
expresse dicitur, ꝙ per pactum nudũ quis promittit aliquid,vel quando, non prætendendo interrogatoriè qs
promittit aliquid alteri.de quo latius in locis præalleg.
& quæ sunt de pacto nudo,& vestito procedunt secundum leges:secundum canones autem,non iure curandum de ista differentia tenendo, quòd secundum canones, etiam pro nudo pacto detur actio. de quo dictum.
fuit in capitu.j.supra eodem titu.

SVMMARIVM.

1 *Frater potest tanquam coniuncta persona agere pro fratre tam in spiritualibus, quam in temporalibus.*
2 *Pactum pro pecunia factum de renuntiando beneficio in quo titulus habetur, non valet, etiam si loco expensarum, vel interesse promittatur.*
3 *Vexationem redimere potest is, qui ius habet in beneficio. & nu.8.*
4 *Beneficium siue ius spirituale, non debet conferri per simoniam, vel pactionem illicitam, nec etiam tolli.*
5 *Conuentio facta coram superiore presumitur in dubio licita.*
6 *Coniuncta persona, an habeat potestatem in his, quæ requirunt speciale mandatum, vel saltem generale cum libera.*
7 *Ex instrumentorum redditione præsumitur renuntiatio iuris ex eis competentis.*
9 *Index potest ius acquirere vni parti, etiam illa absente.*
10 *Pactum siue stipulatio vnius non habet alteri prodesse.*

a CVm pridem. Nõ valet pactũ a quod ecclasticum
beneficium debet per pecuniam resignari.hoc dicit. Primo narrat factũ sub quo
continetur processus causę.partium trãsactio:reprobatio: & Papalis ordinatio.
Secundo dat iudices:secunda ibi:cæterum. ¶ Not. ꝙ in
causa monasterij prælatus, & conuentus habent cõstituere procuratorem.de quo,supra de rescrip.c. edoceri.
1 ¶ † Item nota. quòd frater tanquam coniuncta persona
potest agere pro fratre, etiam in spiritualibus,nedũ temporalibus, quod est no.pro declaratione,quę habeẽ in
2 l.sed,& he.ff.de procur. ¶ † Item nota. quod pactum de
renuntiando benenficio,in quo habetur titulus ꝑ pecunia, etiam loco expensarum,vel interesse soluendo,
non valet velut sapiens simoniam. facit, quod notatur
per glo.s̃.de renuntia.capitu.super hoc.hic in verbo pecuniæ.Et hæc nota diligenter, qũia sæpe de facto contingunt tales compositiones,quæ sunt illicite.& quę de
3 iure,non valet: licèt † habens ius in beneficio possit aliquid date pro redimenda vexatione, vt cessetur ab illa,
vt ha-

a Non videlicet pactũ.idẽ, & eisdẽ verbis sũmat do. Abba. hoc.c.

vt habetur.j.de ſim.c.dilectus. & etiam tangitur hic in
4 gloſſ.¶ Et ex prædictis,etiã not.ꝙ †ſicut ius ſpũale,non
debet conferri per ſimoniã,vel illicitã pactionẽ: ſic nec
5 etiam dẽt tolli. ¶ †Item no.ꝙ cõuentio facta coram ſu-
periore in dubio videtur licita, niſi aliud ex eius ſerie
appareat.¶ Item no.ꝙ duo fratres pñt habere duo bñfi-
cia in duabus eccleſijs vni eccleſiæ ſubiectis, vel etiam
in eadem eccleſia, ſi vnus habeat rectoratum eccleſiæ,
6 alter capellaniam.¶ Itẽ not.ꝙ † coniuncta pſona vr̃ ha-
bere ptãtem etiam in his,quę requirũt ſpãlc mandatũ,
vel ſaltem generale cum libera, ſicut eſt cedere,renun-
tiare, vel componere.ff.de procura.l.procurator cui li-
bera. & l.procurator totorum. hoc tamen de iure non
7 pcedit,vt tãgiẽ in gl.ij.¶ †Itẽ no.ꝑ traditionẽ inſtrumẽ
torum vr̃ renuntiari iuri competenti ex ipſis inſtrumẽ-
tis.de quo.ſ.de renũ.in c.veniens.& in c.ſup hoc.& l.j.
C.de dona. ¶ Itẽ not.ꝙ ꝯ non ſeruantẽ ordinationẽ fa-
ctã a Papa, vr̃ parti aduerſæ competere remediũ redeũ
di ad ius antiquũ, qđ qualiter intelligaẽ,tangiẽ in gl.fi.
¶ In gl.ij.in fi.quaſi velit gl.ꝙ iſta renuntiatio non ha-
buit nocere fratri,niſi fuiſſet ratificata per ipſum fratrẽ,
vel niſi habuiſſet ſpãlc mandatum, vel generale cũ li-
bera.¶ In gloſſ.non duximus.ibi.hic vero ſimoniã.&c.
vel potes dicere, quod illa tranſactio fit ſuper fructibus
decimarũ,& ſic ſup re tpali,hic ſup re ſpũali.facit,quod
leg.& not.j.de deci.quãuis,vel ſm Goff.ibi.fuit amica-
bilis compoſitio,quæ eſt licita,hic tranſactio, q̃ non eſt
8 licita:vt patet ex his q̃ habenẽ.c.ſuper eo.ĩ.eo.¶ †In gl.
pactionis ibi: ius habebant in electione. & ſic ille,qui
dabat pecuniã nondũ erat plenariũ ius conſecutus. Iõ
tunc non eſt licitum dare pecuniam.Secus,quãdo quis
eſt plenum ius cõſecutus,& poſtea moleſtaẽ. quia tunc
benè põt dare pecuniã ꝓ redimenda vexatione,vt ſ.di-
xit gloſ.¶ In ea.gl.in fi.& ſic vult gl.ꝙ in ꝓhibitis,quia
ſimoniaca ſui natura,non opereẽ autoritas Papæ.Ideo,
non poſſet facere,qđ licite ex cõuentione aliquid reci-
pereẽ,vt ex ꝯuẽtione ꝓ ſacramẽto baptiſmi,vel alio ſa-
cramento,ſed in ſimoniacis,quia ꝓhibita ꝑ ꝯſtitutionẽ
eccleſiæ, bñ põt Papa facere tem licitã,quæ aliàs erat il
licita.& ideo in caſu decre.ſi autoritate Papæ fuiſſet fa-
cta cõuentio,de qua in litera,valuiſſet,qa talis conuen-
tio eſt ꝓhibita ex cõſtitutione eccleſiæ,quam Papa tol-
lere põt,vt in c.ꝓpoſuit.allegato in gl.& facit,quod no.
per gl.in c.ex parte.el j.ſ.de offic.dele.¶ In gl.pen.in fi.
qua autem actione petantur inſtrumenta ꝑ debitorem
ſaluo debito, dicit hic Flori.ꝙ ſi creditor ſoluerat pecu-
niam pro inſtrumento tunc ageẽ conditione ſine cauſa
per id,qđ habetur in l.diſſolutę.alleg.in gloſſ.¶ Si autẽ
debitor ſoluiſſet pecuniã pro inſtrumento, tunc poſſet
agere rei ven.vel actione ad exhibendum. facit.l.vlti.
C.ad exhib. & quod habeẽ in l.iij.§.vlti.& fi.ff.ad exhi.
¶ In glo.fi.ibi.& illa renuntiatio. Aduerte,quia gl.hoc
videtur velle dare ſecundam, vel tertiã ſolutionẽ,neq;
iſti de iure fuerunt auditi propterea, qa renuntiatio fa-
cta,non habebat tacitam cõditionẽ:ſi aduerſarij imple-
rent illud,quòd Papa mandauerat.¶ Sed contra iſtã fa-
cit,quia litera vr̃ velle,ꝙ renuntiatio fuerit ſimplex, &
libera:ideo Inno.tenet ſecundam:vt quod de gratia iſti
fuerunt auditi. prima ſolu.non vr̃ bona:quia ſpoliatus
poſſet ſponte renuntiare iuri ſuo:ſi vellet,vt etiam not.
in c.ſup hoc.de renun. licèt in dubio nõ pſumaẽ ſpõte
facere,niſi aliud appareat, vt hr̃ in d.c.ſolitę.do.Flo.vr̃
hic tenere ſolutionẽ vltimã,videlicet,ꝙ iure ordinario
per interdictũ vnde vi iſti fuerunt auditi:qa ſcđm cũ li-
cèt renũtiatio de ſe fuerit pura:habuit tñ in ſe tacitã cõ
ditionẽ eſt ꝯiectura veriſimili:qa non erat veriſimile,ꝙ
Petrus fuiſſet libere renũtiat⁹, vt patere põt ex ꝯpoſitio-
ne pcedẽti facta ꝑ eũ:& ſic eſt veriſimile, qđ renũtiauit
ſperãs ꝑ Papã ſibi ꝓuideri,& cũ effectu q̃ tacita ꝯditio,

nõ eſt illicita.nec etiã ſm eum veriſimiliter fuit intẽtio
Papę,vt iſti carerent eccleſia,& capella oĩno:ſed demũ
ſi prior, & monachi in alio prouiderent,cõiter tñ teneẽ
ſcđa ſolutio glo.ꝙ ſolum de gratia fuerũt auditi: & pro
opi.cõi vr̃ caſus in c.cum inter.ĩ.de elec.cum ibi no.in
gl.¶ In ea.gl.in fi.primam opi.tenuit hic Philli.& Inn.
&ꝓ eis etiam facit.c.quãuis. de reſcript.in vj. Secunda
verò,quã tenet gl.tenuit Vin.Tan.& Hoſti.Ioan.An.di
cit ponderanda eſſe verba reſtitutionis,& mandati,qui
bus ponderatis poterit procedere prima opi. interdũ ſe
cunda facit,qđ hr̃.ĩ.de priuile.porrò. & plus,non dicit,
& ſic fortè voluit dicere,ꝙ ſi Papa mandauit iſtos reſti-
tui a moto quolibet detentore,vel reuocato in irritum
quicquid interim fuerit attẽtatum tunc habeat locum
opi.ij.Secus,ſi ſimpliciter mandauit illos reſtitui, quia
tunc in dubio, non vr̃ tollere ius alteri interim quæſitũ
per id,quod hr̃ in d.c.quãuis,ſed potius vr̃ voluiſſe mã
datum ſuum habere effectum,ſi alteri tertio non fiat ꝑ
iudicium,& iſta opi.videtur vera tenẽdo, ꝙ in caſu iſto
de gratia fuerint auditi ꝓut tenuit glo.ſ.& ẽ cõis opi.vt
ſ.dixi.Sed,ſi teneremꝰ,ꝙ de iure debuiſſent audiri ꝓut
tenuit do. Flor. tunc ſimpliciter tenenda eſſet ſcđa opi.
9 gl.¶ †Extra gl.inducitur tex.iſte ad qõnem, ꝙ iudex põ
teſt acquirere ius vni parti,etiam illa abſente.nã renun
tiatio hic fuit facta in manibus Papæ abſentibus prio-
re,& monachis, & tamen acquiſitum fuit ius eis ex di-
10 cta renuntiatione,nec obſt.qđ † pactum, vel ſtipulatio
vnius non hẽt alteri prodeſſe.l. ſi vnus.§. ante oĩa.ff. de
pac.& in titu.j.ĩ.io c.veniens.quia illud verum.regulari
ter,fallit in Papa,qui eſt publica pſona: & ideo põt ac-
quirere monaſterio,& ſtipulari,ſeu paciſci, vt l.ij. in fi.
cum ibi no.ff. rem pu.ſal.fore. & quia habet plenitudi-
nẽ poteſtatis ſup oẽs eccleſias.ij.q.vj.decreto.& ſic for-
tius per ipſum quam per prælatum põt acquiri eccleſię
de quo prælato eſt certũ.l.præſes.ff.de trãſ.& l.fin.ff.qđ
cuiuſq; vniuerſi.poſſet tñ dici,quod hic interuenit ꝓcu
rator monaſterij ꝑ id,qđ hic habetur in ptin.& idem vi
detur,ſi renuntiatio facta fuiſſet extraneo recipiẽte no-
mine monaſterij: nã tunc etiam poteſt ratificari per Ab
batem,& monachos.l.ſi pupilli.§.itẽ q̃ritur.ff. de nego.
geſt.ſed vbi renuntiatio fieret nemine recipiente ꝓ mo
naſterio,nec in præſentia Papæ,vel iudicis: tunc videẽ
qđ nullum ius fuiſſet acquiſitũ illi monaſterio. Alij tñ
vt refert Inn.& Io.An.dicunt,ꝙ cũ lites ſint odioſæ vale
bit renũtiatio litis facta ẽt abſente parte,per id, ꝙ hr̃ in
l.poſtquã liti.C.de pactis.& hoc ibi vr̃ tenere gl.in cõ-
muniter legiſte,& maximè Bar.intelligunt.d.l. poſtq̃ li
ti.qñ renũtiatio fit parte pſente, vel iudice,q repræſen-
tat pſonã partis,facit,ꝙ hr̃ in l.ſi ob cãm.C.de cure.vel
põt dici,ꝙ illa.l.hẽt locũ qñ renũtiatur iuri reali: ſecus
ſi iuri pſonali ꝑ id,ꝙ no.gl.in l.idẽ in duobus.ff.de pac.
Nã facilꝰ abdicari põt ius reale q̃ pſonale,qa poſſum ha
bere rẽ meã ꝓ derelicto.vt j.& ꝑ totũ.ff. ꝓ dereli. & fa-
cit,ꝙ no.In.ſ.de renũ.c.veniẽs. ſed ius pſonale inhæret
oſſibus,& nõ põt ſic de facili ſeparari.l.qs ergo caſos.ff.
de pac.& facit,ꝙ no. ꝑ gl.in l.iiij.ff. ꝓ ſocio.& tãgit hic
do.Ant.aliqua q̃ tanguñẽ ꝑ gl.& Bar.in l.nõ ſolũ.§. ſi li
berationis verba.ff.de liber.lega.vbi tãgit, an valeat re-
nũtiatio facta parte abſente:& concludit,ꝙ ſic,ſi fit ſup
iure reali ꝑ id,qđ hr̃ in d.l.poſtq̃.& ꝑ Inn.in c.veniens.
Si vero fit ſup iure pſonali:tũc ſi fit tacitè,exemplũ col-
ligi põt ex l.ij.C.de pac.qñ creditor hęreditaris agit em
ptio.hæreditatis:qa tunc vr̃ paciſci ne petat a vẽditore:
& tũc ꝓdeſt venditori ẽt abſenti, vt ibi. Si autem fit ex-
preſſe,tũc ſi mediãte nũtio, vel epiſtola ꝓderit ipſi ab-
ſenti.l.labeo.ff.de iureiuran. Si verò fit non interueniẽ
te nũtio,vel epiſtola: tunc ſi fit alicui recipienti nomi-
ne abſentis acqrit ipſi abſenti exceptio doli.l. reſcriptũ.
§.fin.ff.de pac.& ſic euã intelligatur gl.in d.§.liberatio-
nis,

nis. Secus si fiat nemine recipiente per id, quod no. glos. in d.l. idem in duobus. quia sic exceptio acquiretur absenti: & hoc si fiat extra iudicium, vel si fieret in iudicio iudice præsente benè proderit absenti per ea, quæ habetur in d.l. postquam liti. & superius tetigi, & quod plenius per Bartol. in d. §. si liberationis. & tene menti prædicta pro intellectu, & declaratione. d.l. postquam liti. & ad id, quod dixi per Papam posse quæri subdito. facit, quod no. do. Ant. §. in proœmio huius libri.

SVMMARIVM.

1 *Pactum de succedendo in ecclesia non valet.*
2 *Successorem sibi eligere in ecclesia, an possit prælatus.*

Accepimus. Non valet pactum de succedēdo post mortem plā-
1 ti ipsius in ecclesia. hoc dicit. ¶ No. quod † pactum de succedendo in ecclesia non valet, nec mirum, quia ecclesiastica beneficia ex successione, non debent acquiri. Sed ex canonica institutione. supra de fi. presby. ad extirpandas. ¶ Vltimo nota, quòd inferior a Papa non pōt dare ius ad vacaturas: facit, quod habetur.
2 j. de conces. præben. c. proposuisti. ¶ In gl. fi. in fi. & † hoc verum de iure communi, tamen Papa posset ex speciali gratia concedere alicui, vt sibi eligat successorem in ecclesia, vt probatur in c. petiisti. vij. q. j. & facit ēt, quod habetur in e. constitutus. j. de conces. præben. licèt ibi nō propriè loquatur de pacto succedendi: sed potestate conferē di primam vacaturam.

SVMMARIVM.

1 *Pensio augeri non debet per pactum, beneficij acquirendi gratia.*
2 *Spoliare verbum quandoque sumitur in bona parte.*
3 *Pensiones augeri non debent, etiam augmentatis facultatibus beneficij: nec huius est licita conuentio.*
4 *Et quid de pacto pensionis diminuendæ.*

Cum clerici. Is qui per pactum pensionis augendæ cōsecutus est ecclesiam, illa priuari dēt: & aliàs canonicè puniri. Et primo narrat factum quod secundo corrigi mandat: secūda ibi: nos. ¶ In text. ibi aliàs. i. vltra spoliationē
1 prædictā. ¶ † No. j. quod pactum de augenda pensione est damnatum a iure, præcipuè quādo apponitur in collationis actu. vt sic facilius, quis consequatur ecclesiam: facit, quod habetur. j. de censi. prohibemus, vt etiam post collationem dictum pactum videtur esse prohibitū: sed potissimè in casu isto prohibetur tanquam simoniacū. ¶ Itē
2 not. quod † verbum spoliare interdum sumitur in bona parte, pro priuatione legitima, & iurisdictionali, licèt vt plurimum ponatur in mala parte. vt patet. §. de testi. spo.
3 conquerente. & per totum. ¶ † In gloss. ij. in fi. potes dicere, quod quantum ad casum de quo in litera nullo modo licita est cōuentio, etiam augmentatis facultatibus qualitercunque, quia nō debet taliter per talem compositionem cōsequi titulum in beneficio, cum talis conuentio sapiat simoniam. Si autem quæritur post titulum legitimè collatum, an possit augeri census, tunc procedit quæstio, gloss. tamen Hostien. hic dicit, quod si necessitas illius cui augetur hoc exigit, nec fit clā, sed palā prælato, & capitulo consentiente, & superiore autorizante, tūc poterit augeri. ar. l. non æstimo. ff. de auto. tuto. & j. de præben. c. proposuisti. sed si talis causa, seu necessitas nō subest, tunc videtur velle Hostien. quòd non debeat augeri. vñ dicit, quod suo iudicio tunc priuata bursa non dēt repleri: sed potius deberet diuinus cultus augeri, per id, quod habetur. §. de consti. in c. pe. facit, quod no. j. tit. j. c. de cetero. & sic non videtur tenere distinctionem gloss. sed id quod superius dixi, & illud vr̄ rationabilibus, cū quo etiā
4 transit Ioan. And. & do. Ant. ¶ † Extra glo. posset esse dubium quid de pacto diminuendæ pensionis. si instituendus non vult recipere beneficium, nisi remittatur pensio: dicunt quidam Ioan. de Lig. hic tenere, quod si fit ad commodū instituendi non valebit. Secus si ad commodum ecclesiæ, sed contra hoc facit, quia videtur, quod simpliciter nō debeat valere ex eo, quia contrariorum eadē est disciplina. l. sed & si contra. ff. de vulg. & pup. & c. cum renuntiatur. xxx. q. ij. & ideo sicut, non potest pēsio augeri tempore institutionis, seu collationis, sic cū nec etiam diminui: nam, & paria vidētur dare, & remittere. ff. de calum. l. j. §. fin. cum sequen. an autem si conuentio hic fuisset licita fuisset ecclesia obligata pro pensione. Inno. dicit quod sic. per id, quod habetur in l. fideicom missum. §. tractatum. ff. de iudi. nec obst. l. fina. ff. de contrahen. empt. quia ibi obligatio fuit personalis hic autē agebatur, vt esset realis.

SVMMARIVM.

1 *Pactum appositum iuxta contractum, vel in traditione rei ad præiudicium alterius paciscentium, non valet.*
2 *Sepulturam paciscendo eligere nullus debet.*
3 *Decima, an sint soluenda de pensionibus domorum.*
4 *Soluens scienter indebitum, an videatur donare.*
5 *Pactum si non valet, an valeat pœna.*
6 *Pœnam in pactis appositam, an possint personæ ecclesiasticæ petere.*

Plerique. Ecclesia rem suam locādo, vel in feudum concedendo, non potest apponere pactum per quod iuri parochiali alterius ecclesiæ derogat. hoc dicit. Et primo narrat factum. Secundo illud corrigi man
1 dat. ibi cum autem. ¶ † Not. j. quòd pactum appositum iuxta cōtractū, vel in traditione rei ad præiudicium alte
2 rius compaciscentium non valet. ¶ † Item no. quod pactum de eligēdo sepulturam non valet. similiter facit, quod no. in cap. de sepul. in vj. & de pœnis. in cle. cupientes. ad fin. vbi etiam imponitur pœna cōtra religiosos, & clericos inducentes aliquos, vt obligentur per pactū, vel totum, vel iuramētum ad eligendū sepulturā. ¶ Itē not. quod vbi reuocatur principale pactum retractandū est ēt, quod ex eo secutum est. facit, quod habetur in l.
3 non dubium. C. de leg. ¶ † Vltimo no. secundū quosdā, quod decimæ sunt soluendæ, etiam de pensionibus domorum: facit. j. de decimis. c. commissum. & c. tua nobis, sed melius facit. c. penul. j. de vsu. Ioan. Andre. hic dicit, quòd non benè istud colligitur hic, quia locator domus: nō aūt cōductor soluere dēt decimam pensionis: sed mens huius literæ fuit, quòd agebatur per procuratorem, quòd decimæ personales, vel etiam prædiales soluerentur per conductorem ecclesiæ locatrici, quod per pactum præiudicabitur ecclesiæ parochiali. in glo. j. in fi. hic autem pactum non tenuit, quia factum super iure spirituali pro re temporali, quod fieri non potuit. facit quod habet. j. de re. perm. in c. ad quæstiones. ¶ In gloss. fi. in fin. & sic est in electione ecclesiæ parochialis contra quem agat: sed tunc est dubium, quòd si eligit possessorem: an tunc ipse possessor poterit repetere ab eo cui soluit, cum ei non deberetur: videtur, quod non, quia in pari causa turpitudinis potior est conditio possidentis. l. ij. C. de condi. ob turpem causam. ¶ In contrarium facit, quia turpitudo solum videtur esse ex parte recipientis: facit, quod habetur. j. de iureiuran. c. debitores. Ioan. Andr. concludit, quod regulariter non re-
4 petet, quia videtur † donasse soluendo scienter indebitum per

tum,per id,quod no.j̄.de solu.c.si.fallit si esset persona,
q̄ excusaret ab ignorantia iuris, ꝑ id,qđ habet in l.cum
5 de indebito.ff.de proba.& in d.c.fin. An † autē vbi non
valet pactum, non valet,etiam pœna.j.do so.compe.c.
si diligenti.C.eo.tit.l.pacta quæ ꝯtra.& ibi not.Secus si
esset pręter legē.l.stipulatio ista.§.alteri.ff.de ver.oblig.
¶ Si autem esset s̄m.l.seu scđm canonem:tunc valet pa
ctum, & pœna tñ paciscens debet altero esse conten-
tus.l.rescriptum.§.si pactum.ff de pac. quod intellige,
6 vt no.in l.fidem.ff.de trāſ.¶ † An vero personę ecclesia-
sticæ possint petere pœnam not.j.de arbi.c.dilecti. & j.
de pę.suam.& de regu.iur.bonafides.in mercu.in vj.

S V M M A R I V M.

1 *Pactio, & conuentio differunt.*
2 *Pactum pro obtinendis spiritualibus, non valet.*
3 *Pactum, quod fit contra ius publicum, non valet.*
4 *Iuramentum continens omninò illicitum, non est seruandum.*
5 *Pactum turpe, & rei turpis differunt.*

a Non valet. Si quæris, quando pactio debet seruari, vel quādo nō distingue, hic secundū. domi. Hē.boych.

a PActiones. Non valet [a] pactio in spiri-
tualibus, vel q̄ peccatū in-
ducit: vel quæ de iure,& de facto est impos-
sibilis.h.d. Et primo ponit dictum,& eius ra
tionē:scđo illud ampliat,& ꝓbat. scđa ibi:quod etiam.
1 ¶ † No.ex tex.primo,quod aliud videt̄ esse pactio,aliud
conuentio. nam verbū conuentio est magis generale:
vt patet ex his, q̄ habent̄ in l.j.§.cōuentionis.ff.e.nā di-
cunt̄ conueniri illi,qui in aliquo loco ꝯueniunt:licèt ni
hil paciscant̄. ¶ Itē no. quòd etiā ī foro canonico licitū
2 est allegare.l.de quo in c.j.de oper.no.nun. ¶ † Itē no.ꝙ
pactū ꝓ spiritualibus obtinēdis nō valet:nec ob.ꝙ hr̄.s̄.
de elec.significasti.qa ibi ꝓpriè,nō est pactio,sed est ex-
pressio eius,ꝙ tacitè inest,vt ibi patet.nec obstat,ꝙ habe
tur in c.significatū.j̄.de præben.quia ibi nō dr̄, ꝙ valeat
pactum ꝓ spūali obtinendo:sed dr̄,ꝙ beneficio vacanti
pōt annecti onus spūale:nec ob.etiā qđ habet̄.j̄.de ꝯdi.
apposi.in c.verū,qa ibi pactū fuit adiectū suꝑ re tēpora
3 li. ¶ Itē not.ꝙ † pactū ꝯtra ius non valet,qđ est verum,si
fit ꝯtra ius publicū,cui nō pōt renūtiari.j.de so.compe.
si diligenti.cum ibi no. Sed si ꝯtra ius priuatum cui pos
sit renūtiari, vt l.pacisci.ff.de pact. ¶ Vltimo no.ꝙ dictū
est in summario. ¶ In glos.j.ibi tacite.exemplum huius
tacitę ꝯuentionis pōt poni ꝑ id, qđ habetur in c.ad no-
strā.ī c.seq. ¶ In ea.gl.ibi: nō enim sert opē.supple.a iu-
4 re ꝓbatā,licèt ꝑ pactum ferat opē. ¶ † In ea.glo.in fi.ad-
de,ꝙ si iuramentum ꝯtinet oīno illicitum nō est seruā-
dum,vt in iuribus all̄.gloss.& infra de regu.iur.non est
obligatorium. in vj.si esset illicitum tātum ex parte re-
cipientis.j̄.de iureiu.in c.debitores.licèt solutū tūc prę-
textu.iuramēti possit repeti.vt patet in glo.penul.ibi,&
instit.de inuti.stip. circa prin.aduerte,qa gl.vr̄ voluisse,
ꝙ idē dicat̄ pactum turpe,& rei turpis, tex.tñ hic ponē-
do alternatiuam &,inter illa videtur voluisse,quòd sint
diuersa.arg.l.hęc verba ille,aut ille.ff.de verb.sig. Vnde
5 Io.An.† videt̄ assignare differentiam inter dicta pacta,
vt dicat̄ pactum turpe,qđ habet annexā turpitudinem:
vt quia per dolum,aut metum, aut ꝑ simoniā fuit ini-
tum. ¶ Sed pactū rei turpis,est si q̄s ꝓmittit facere ho-
micidiū,vel sacrilegium. pactū verò habens cām turpē
dr̄ esse.si promitto.x.si interfecerit hominē.vel ne furtū
agas contra me,si cōtingat in furtū cōmittere talia autē
pacta illicita sunt,vt patet ex iuribus hic alle.in gl. Sed
Bar.in l.generaliter.ff.de ver.obl.dicit, ꝙ q̄dā sunt pacta
nullā habētia turpitudinē,& sunt s̄m leges,& talia sunt
valida. Quædā vero sunt p̄ter legem,licet non ꝯtineant
turpitudinē.vt qñ stipulat̄ q̄s aliquid dare alteri. & fa-

b De transactiōibus. Super hac rubrica. q̄ rit. d. Ab. quid sit trāsactio.vide eum hic in cōtinuatione rubricę.

cit, licèt non valeat principalis ꝓmissio, valebit tñ pœ-
nalis.l.stipulatio ista.§.alteri.ff.de ver.ob. Quędam vero
sunt pacta in se ꝯtinentia turpitudinē, & hoc pōt con-
tingere tribus modis: qa,aut in ꝓmissione venit aliq̄d
turpe,vt si promittis occidere hominem:& tūc promis-
sio est nulla ipso iure, vt in dicta l.gñaliter. aut ꝓmissio
in se nō cōtinet,quid turpe tamē est turpiter facta:vt qa
ꝑ dolū,vel metū:& tunc de iuris rigore valet:tamē non
ob.exceptio, & rescindit ꝑ remedia iuris,de quibus in
tit.qđ met.cā, & de dolo. Quædā vero ꝓmissio est tur-
pis,nō qa ꝯtineat in se turpe:sed ꝓpter cām annexā,vt
si promitto tibi centū,si interfeceris hoīem: & tunc li-
cèt fuerit opi.an talis promissio sit ipso iure nulla:tamē
gl.tenet,qđ sit nulla in l.iurisgētiū.§.si obstar.ff.de pac.
Et facit,qđ hr̄ in l.si plagi.ff.de ver.ob. ¶ Sed Vltramon
tani,vt refert Cyn.in l.ij.C.qđ me.cau. dicunt,qđ valet
de mero rigore. sed obstat exceptio ꝑ id, qđ habet̄ in l.
pe.ff.de condi.ob.tur.cau. vbi litera vr̄ velle, qđ detur
exceptio doli. ¶ Sed, vt dicit Bart.in d.l.gñaliter potest
rn̄deri, qđ ibi loquit̄ de exceptione doli prout est facti,
vel intentionis nō iuris iuxta no.ꝑ gl.in l.qui se ꝑ aliū.
& d.l.gñaliter. & l.plagi.in q̄bus aperte videtur ꝓbari,
qđ nulla oriatur obligatio, vel posset dici ad d.l.pe. qđ
qñq; in promissione exprimitur causa turpis: & tūc ꝓ-
cedat opi.gloss. ¶ Quandoq; non exprimitur,licèt taci-
tè intelligat̄ ex mente ꝓmitti & tunc ꝓcedat opi.vltra-
mon.facit,ꝙ not.in l.ij.C.qñ prouo. non est necesse. &
j̄.de re iudi.c.j. vbi in simili distinguit̄ in fn̄a, an expri-
matur error, vel non. ¶ Sed hæc solutio non placet
do.Flo.quia regulariter taciti, & expressi eadem est rō,
& conditio secūdū ea, quæ habent̄ in l.cū q̄d.ff.si cert.
pe.& j̄.de so.cōpe.c.si diligenti. & sic ex p̄dictis vr̄,ꝙ pro-
priè loquendo,pactū turpe, vel rei turpis pro eodē sup-
ponat,licèt possent diuersificari stricto sumpto vocabu-
lo,per ea,quæ dixi post Ioan.An. ¶ In ea.glo.ibi:contra
leges.supple æditas a iure ꝯsulto. & q̄d subijcit de con-
stitutionibus.s.principū. & quod.j̄.dicit de sena.consul
tis:intellige de statutis a senatoribus,qui habebant po-
testatē.l.condendæ.& quod subijcit de plebiscitis.intel
lige de statutis,plebeis Romanis,quando recesserunt a
maioribus, seu nobilibus Romanis in montē auētinū:
& fecerunt ibi certa statuta, quæ postea fuerunt appro-
bata per populum Romanum, vt habetur in l.ij.ff.de
ori.iu.& de illis habetis exempla in tex.& gl.in l.iuris-
gentium.§.prætor ait.ff.de pactis.& l.condictiones. & l.
filius.ff.de conditio.institu.& facit etiam ad materiam,
quod notatur in l.continuus.§.illud.ff.de verbo.obliga-
tio.& per Bartol.in l.inter stipulantem.§.sacramenta. &
eodem titu.l.quidam. Et not.etiam ex text.& glo.quòd
quædam sunt impossibilia de iure,& de facto. vt si pro-
mittis dare solē,lunā,vel chimeram. Quędam sunt im-
possibilia de iure tantum. sed non de facto,vt si promit
tis aliquid,qđ reprobatur a iure: quædam autē sunt im
possibilia de facto, vt si ꝓmittis mihi montē aureū, qa
de facto nō reperitur: facit,quod notatur insti.de inuti.
stipula.circa principium.

b ¶ De transactio.[b] Rubrica.

¶ Continuatio huius rubricæ patet ex his, q̄ proximè
dicta sunt super præcedenti rubrica. de materia habet̄.
liij.distin.generalis.j.q.iij.ea,quę.v.q.ij.si primates.xvj.
q.vij.decimas.& xxiij.q.iiij.si illic.

S V M M A R I V M.

1 *Transactione tollitur omne ius, quod competebat partibus ante transa-ctionem.*
2 *Pacta vltima seruanda sunt.*
3 *Clausula supplentes omnem defectum, &c. quid importet.*

4 *Transactio*

4 *Transactio, an, & quando restringatur ad petita.*
Petitio est triplex.
5 *Indefinita æquipollet vniuersali.*
6 *Transactio generalis, an extendatur ad ignorata.*
7 *Sententia, quæ non tenet, an per confirmationem Papæ efficiatur valida.*

SIcut graue. instrumenta, &
alia iura partium
contraria transactione tolluutur.h.d.
Et prima pars decernit, seu ponit de-
cretum. secunda supplet. secunda ibi
cui si quid.¶ No. ex tex. primo, quod
1 † omne ius ꝯpetens ptibus añ trãsa-
ctionẽ tollit per trãsactinnem supueniẽtem: quatenus
facit contra ipsam trãsactionẽ.¶ Itẽ no.ꝙ ad renũtiatio-
nem iuris cõis, non vr̃ seq. tenuntiatio iuris cõpetentis
2 ratione priuilegij, vel p̃scriptionis.¶ † Itẽ not.ꝙ vltima
3 pacta sunt seruanda.l.pacta nouissima.C.de pac.¶ † Itẽ
potes notare, ꝙ Princeps, seu Papa p̃t supplere defectũ
solennitatis adhibitum in transactione ptiũ, vel in alio
actu: facit, qd̃ no.s̃.de elec.in c.illa.& p Guil.in Spe. de
legato.§.nunc ostendendum.ver.no.ꝙ clausula.vbi tan
git de virtute clausulæ, quæ sæpe apponit̃ in literis Pa-
palibus, dum dr̃, supplentes oẽm defectũ si qs fortè fue
rit in p̃missis. nam p illam vr̃ subueniri contra defectũ
solennitatis iuris positiui: non autẽ cõtra defectum sur
gentem ex iure naturali: vel ex nobilitate personæ: vel
ex defectu potestatis: facit, quod hr̃ in cle.pastoralis.ver
4 sic.cæterum.de re iudi.¶ † In glo.ij.ibi petitio specialis.
a Aduerte, quia glo. voluit principaliter ꝓsequi tres ca-
sus. Quia qñq; petitio fuit specialis, qñq; gñalis, qñque
indefinita. Et de quolibet istorum casuum subdistingui
tur. Nã in primo casu ꝯcludit, ꝙ si trãsactio sit specialis:
& sic simpliciter sup petitione, non nocebit in alijs. Et
idem si esset sup parte petitorũ, quia solũ nocebit qua-
tenus facta est transactio.¶ Si aũt petitio fuit spãlis: vt
quia fortè petebat quis reddi rationẽ vni administranti
p reum q dicebatur, etiam generaliter oĩa negotia ad-
ministrasse, si postea fit transactio gñalis s̃m gl. restringi
tur ad petita: & sic ad id, de quo spãle est actũ. Et hoc cla
rum si id fieri põt salua rõne recti sermonis: & sic loqu
tur.l.si de certa.alle.in gl.fi.¶ Sed vbi, nõ posset restrin-
gi solũ ad petita salua rõne recti sermonis tunc s̃m oẽs
præiudicabit in oĩbus, ex quò generalis est, & non põt
restringi ad petita salua rõue recti sermonis p id, ꝙ ha-
betur in l.plautius.ff.de au.& ar.leg.& l.si ex pluribus.
ff.de solu.cum ibi not.p Bar.in d.l.si decre.tñ s̃m Iaco.
de But.in his, de quibus non erat lis valebit vi pacti. in
alijs vi transactionis, argumen.l.j.ff.de transac.¶ Sed se
cundum Barto.in d.l.si de certa. valebit etiam vi transa
ctionis: quia licèt, nõ fuerit lis mota quò ad alia, tamẽ
sufficit quò ad validitatem transactionis timore future
litis. vt nota.in l.ij.C.de transa.ꝓpter dubitationes, ta-
men prædictas tollendas, notarij hodie in instrumento
dicunt, quod partes deuenerunt ad talem cõuentionẽ,
transactionem, & pactum, non dicunt tantummodo, ꝙ
deuenerunt ad istam transactionem: vnde tunc est cla-
rũ, ꝙ transactio facta inter partes si sit generalis, & non
possit referri ad petita tñ salua rõne recti sermonis, qd̃
tuue valebit in alijs non petitis etiam vi Pacti. Qñ aũt
generalis transactio dicat̃ posse restringi ad petita salua
ratione recti sermonis: patet exemplum d.l. si decreta,
C.de transac.qñ fit transactio super re petita, & promit
titur ex causa restitutionis nihil amplius petere: quia in
telligitur.s.nomine dictæ rei.& sic bene põt tũc restrin
gi ad petita. Secus si dictum fuisset, qd̃ ꝓmittitur nihil
amplius peti occasione dictæ rei, vel alia quacũque de
causa, quia tunc patet, ꝙ nõ potest restringi tantũmodò
ad petita: facit, quod not.in l.pluribus.ff.de acceptil.&
§.ex pluribus. ff.de solu. ¶ Item aduerte inquantũ dixi transactionem generalem in dubio debere referri ad petita est dubium, an idem sit in pacto generali, gl.not. & fin.in l.emptor.§.lucius.ff.de pac.tenuit, ꝙ secus est in pacto gñali: quia illud in dubio generale p̃iudicabit s̃m Guil.de Cu.& Bar.in d.§.Lucius. Et idem Bar.in l.si de certa.de trãsac. Et Cy.ibi in l.sub p̃textu specierum, dicunt non esse differentiam faciendam inter pactum, & transactionem. Quia vtrobiq; videtur eadẽ ratio s̃m eos: & per ꝯñs idem ius debet dici.argu.l.illud.ff.ad l. aquil.& s̃.de constu.transla. & sic s̃m eos idem dicendũ in pacto generali, qd̃ dictũ est in trãsactione. ¶ Sed aduerte, quia gloss. forte de iure põt defensari ex eo, quia transactio debet fieri de re dubia, & lite incerta.l.j.ff.de transac. & ideo non est mirũ si in dubio restringit̃ ad ea de qbus erat lis: sed pactũ põt fieri super de his quibus, non est lis, vt patet ex his, quæ notant̃ in rubr.ff.& C. de transa.& in d.l.j.ff.de transa. Et ideo videt̃, qd̃ non sit eadẽ ratio restringendi pactum: sed generaliter debet intelligi, vt voluit gl.in d.§.Lucius. Et hanc opin.etiam tenuit Bar. in l.de pupillo.§.si in pluribus.ff.de ope.no. nun.& sic in hoc vr̃ sibi fuisse cõtrarius: & hæc sufficiãt de primo casu petitio fuit specialis. ¶ Scd̃o casu, quando petitio fuit generalis tunc gloss. hic distinguit duos casus, quia aut transactio, etiam fuit generalis: & tunc generaliter, & in oĩbus p̃iudicabit.l.sub prætextu. C.e. titu. Aut transactio fuit spãlis, licèt petitio est gñalis: & tunc non impedit processum aliorũ: & sic non p̃iudicabit, quò ad alia. facit, ꝙ habet̃. C.e.l.pen. & in l.si vnus. §.ante oĩa.ff.de pact. ¶ Sed aduerte, quia primũ membrum recipit limitationẽ, videlicet, quando petitio fuit generalis: & similiter transactio inquãtum dictum fuit, ꝙ tunc generaliter in oĩbus præiudicat: nam illud verũ, nisi aliqua fuissent dolo occultata: qa tunc in illis, non præiudicaret: vt l.tres fraties.ff.de pac.¶ Itẽ illud verũ vbi aliqua possent dependẽtia ex testõ. quia in illis, nõ est licitum transigere, nisi inspectis, & cognitis verbis testamenti.l.de his.ff.eo.titu. ideo in talibus non haberet præiudicare generalis transactio. ¶ Item etiam habent procedere, quando nedum petitio fuit generalis transactio: sed etiam media prosecutio. ¶ Si autem prosecutio fuisset specialis licèt petitio, & trãsactio fuissent generalis vr̃, qd̃ licèt de rigore iuris, nõ noceat i omnibus tñ vi replicationis doli solũ nocebit in prosecutione. arg. sicut in simili dicimus in sententia in l.licèt.C. de iud.& sic restringetur tunc in effectu ad spiritualia prosecuta. Et istud tenuit Bar.in l.sub prætextu specierum. Glos.tamen ibi tenuit oppositum, videlicet, quod transactio tũc noceat in oĩbus, & aliud sit in sententia, quæ dẽt ferri s̃m allegata, & ꝓbata.l.illicitas.§.veritas. ff.de offic.præsi. Ideo nimirum si restringitur ad media prosecuta, in quibus est facta probatio, & non ad alia in quibus, non est facta probatio. Sed transactio procedit a spontanea dispositione partium, quæ possunt sibi præiudicare prout volunt: & ideo, ex quò transactio est generalis: & petitio, etiam fuit generalis: vr̃, quod in oĩbus habeat p̃iudicare. Et ista opi.gl. satis de iure vr̃ defensari posse: tñ Bart. vt dixi dicit idem dicendũ in transact.ꝙ in sñia, vt illa restringatur, etiam ad ꝓsecuta. Et facit p hoc, quod habetur in l.si de certa.C.eo. nã sicut restringitur ad specialiter petita, licèt ex mera conuentione partium procedat, ita vr̃, quod eadem ratione restringatur ad spãliter prosecuta, quamuis ex conuentione partium procedat. ¶ Item intellige prædicta vera, nisi trãsactio esset per dolum extorta, vel per metum: quia tunc, nõ noceret p ea, quæ habent̃ in l.sub p̃textu instrumẽti. C.eo.& hæc sufficiant de scd̃o casu principali, quando petitio fuit generalis. ¶ Tertio casu, quando fuit indefinita. Gloss. hic videtur dicere, quod si transactio fuit specia-

a Aduerte. hęc materia ẽ magis legalis quã canonica, ideo vide do. in legibus allegatis hic per glo. qa ibi est propria materia huius tractatus.

specialis, vel indefinita non nocet in alijs. Secus si fuit transactio generalis: quia tūc de rigore iuris nocebit in omnibus, sed replicatione doli rescindetur. ꝑ iura. alle. in gl. ¶ Sed certè ista differentia, quam facit gl. inter petitionē geneneralem, & petitionē indefinitam, commu
5 nitec non tenet: qa † indefinita æquipollet vniuersali: & sic generali. j. de priuil. qa circa. & facit, ꝙ no. in c. vt circa de elec. in vj. vnde eundem effectū operaē petitio, peto mihi reddi rationē administrationis bonorū meo cum ꝙ petitio est indefinita: vel si Eps dicit peto oīa iura Episcopalia: & ideo non ꝑcedit differentia gloss. an
6 † autem generalis transactio extēdatur ad ignorata. Cōclude, ꝙ si agiē de pendentibus ex testō, non extēditur ad illa. l. de his. ff. eodem. ¶ Si autem quæritur in alijs, & tunc, aut natura actionis ꝓpositæ est apta comprehendere ignorata: vt qa petitio est vniuersalis, & sic in genere fuit saltem cogitatum: facit, ꝙ habeē in l. qui iure. ff. de vulg. ideo tunc trāsactio ḡnalis ꝑiudicat in oībus salua distinctione, ꝙ superius dixi. Secus si natura actionis, non sit apta ꝯprehendere, vt qa est actio specialis: qa tunc nō videtur de in cogitatum, nisi aliud appareat. l. qui eum. in fin. ff. de transac. & plenè per legistas in l. sub prætextu specierū. & l. si de certa. & ibi etiā per Barto. C. eo. ti. ¶ Et adde etiam, quod generalis trāsactio, non hēt præiudicare: postea de nouo superuenienti ar. eorum ꝙ habentur de excep. c. pastoralis. & s. de renun. c. cum inter. & ꝓbatur in d. l. sub prætextu specierum. & ibi etiam ꝑ Bar. Et ad materiā facit, qđ no. ꝑ legistas in l. actione. C. de transac. & per Bar. in l. aurelius. §. caius. ff. de liber. le. & in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de ver. obl. ¶ In gl. penul. ibi: cum causæ cognitione. & sic ex certa scientia. Secus si simpliciter facta in forma cōi, quia talis cōfirmatio nō tribuit ius vltra, quā competat ius antiquū, vt plenè not. in c. j. & ij. j. de cōfir. vti. vel inuti. & j. de concess. præben. qua diuersitatem. & s.
7 de constit. c. cum accessissent. ¶ † In gl. fi. ibi: sumit vigorem: hoc verum, quando subest defectus solēnitatis positiuæ. Secus si subest defectus iuris naturalis, vel inhabilitatis personæ, vt notatur in Spec. in tit. de lega. ij. §. nunc ostendendum. ver. & no. ꝙ clausula. s. de elec. c. illa. per Ioā. And. facit, quod habetur in clem. pastoralis. ver. cæterum. de re iudi. & quod not. Bart. in l. si quis. C. de decurio. lib. x.

SVMMARIVM.

1 *Autoritas Episcopi requiritur in actu exercendo cum ecclesia. & nu. 4.*
2 *Compositio super decimis cum consensu Episcopi valet.*
3 *Transactio, an posit interuenire super spiritualibus.*
5 *Alienare, an posit res ecclesiæ subditus Abbatis, vel inferioris cum consensu ipsius Abbatis, vel prælati inferioris.*
6 *Transactio, vel compositio, potest fieri sine superioris autoritate: & qñ.*

STatuimus. Valet transactio, super fructibus decimarum facta autoritate Episcopi hoc dicit, vel sic: valet compositio super decimis facta superioris autoritate. h. d. non diuiditur. ¶ In text. ibi: inter vos non apparet cui loquatur, an clericus, vel laicus ideo gl. fi. hic dubitauit. ¶ Itē ibi sui. i. ipsius ꝑsonæ ecclesiasticæ: & intellige de consensu Archiepiscopi, quando in diœcesi Archiepiscopi sunt decimæ, super quibus fit cōpositio: sed si sunt in diœcesi Episcopi suffraganei: tunc sufficit cōsensus ipsius Episcopi in cuius diœcesi sunt, facit, quod habeē. s. de offi. dele. c. pastoralis. ¶ No. ꝙ illa ptāte habebat Archieps in sua diœcesi, quā habet Eps in sua: regulariter autē in diœcesi suffraganei quò ad subditos suffraganeorum, non habet iurisdictionē. vt s. de offi. ordi. capitu. pastoralis. ¶ Itē not.

a ¶ Valet transactio. hoc eodē mō summat dom. Abbas.

1 ꝙ † in actu exercēdo cum ecclesia requiritur autoritas
2 Epi in cuius diœcesi est ipsa ecclesia. ¶ Itē no. † ꝙ vale-
re videtur compositio super decimis cum cōsensu Epi,
3 de quo tangetur in fi. glo. ¶ † Item potes notare, qđ super spūali videtur posse interuenire transactio. de quo tāgetur cū gloss. j. j. eod. super eod. ¶ In gloss. j. ibi, & vasis ecclesiæ: intellige redactis ad massam, quando erāt vasa consecrata, & sic desinunt esse consecrata, vt habetur in d. c. casellas. & d. c. si illic. s. allegatum: quia glo. non respondet: potes dicere, quòd ibi non interuenit transactio sub spirituali. sed super iniuria illata. ¶ Item nō ob. c. quando. quia potius facit pro. nam ibi prohibetur dare tēporalem pro spiritualibus, licèt ꝑmittat date spiritualē pro spūali. ¶ In ea. gl. in fi. vnde dicebat Gof. ꝙ transactio sine superioris autoritate fieri non potest, ꝙ spūmitur vitiosa eo, qđ fit de rebus spūalibus. facit. s. titu. j. cum pridem. ¶ Sed cōpositio amicabilis superioris autoritate fieri potest. argu. l. furti. §. qui iussu. ff. de his, qui no. infa. facit, ꝙ dictum fuit in d. c. cū pridem. potes dicere, vt etiam hic voluit sentire Innoc. ꝙ transactio, vt det spirituali pro temporali, vel econtra non est licitum, qa sapit naturā simoniæ. ¶ Sed amicabilis compositio benè potest interuenire in spirituali: si fortè detur spūale ꝑ spūali. vt in c. quæsitum. de re. permu. Secus si tpale, ꝑ spūali. ut ibi, & hoc, quando petiē spirituale respectu ꝓprietatis. Si uerò petiē respectu tituli: tunc uidetur, ꝙ non possit dare, etiam spiritnale ꝑ illo, per ea, quæ habētur in c. constitutus. licèt posset fieri permutatio, ut in præalleg. c. quæsitum. posset tamē interuenire compositio mediāte supiore dūmō qs pure, & simplr renūtiet iuri, ꝙ hēt, uel recipiaē simplr ius, qđ hēt ꝑ id, qđ hr in c. sup eo. posset tñ ab habēte ius dari aliqđ cā redimēdi vexationē, vt dictum fuit. s. tit. j. e. cum pridē. & hoc, ꝙ habetur plenum ius. Secus si nondum esset plenum ius consecutus, vt no. in palle. c. cum pridem. nec reprobaē cōpositio facta per superiorē dūmō, vt dixi simpliciter fiat renūtiatio. vt patet in d. c. nisi essent. j. de pbē. ¶ An aūt si aliquid sit annuatim dandum ex cōpositione superioris eo casu, quo compositio fuit licita, vtrum tunc obligatur perpetuo ecclesiæ. dicit Inno. ꝙ nō, sed censebitur obligatio personalis: & non transibit contra successorē. j. eo. de cetero. & d. c. nisi saluo. nisi interueniret autoritas superioris ordinarij, & sic Epi ꝑ ea, quæ habētur in c. veniens. & plus dicit Inno. ꝙ vt ꝑcipiens pēsionem licite percipiat est necesse, quòd credat se iustam causam habere. facit, ꝙ habetur. j. de insti. c. iij. & j. q. iij. si qs. & qđ habeē. j. eo. de cætero. ¶ In gloss. fi. in fi. & sic ponit gl. in effectu. duos intellectus, vnus est, quod loquatur text. qñ fit cōpositio super decimis inter ꝑsonas ecclesiasticas: nam ista benè pōt fieri mistum rectore faciēte compositionē. facit. j. de decimis. ex multiplici. & quod no. j. de decimis. c. in aliquibus. sed nō nocet successori. saluo, nisi facta sit autoritate Epi. d. c. de cætero. & c. veniens. ¶ Alius intellectus, qñ compositio fit cū laicis. & istū intellectū tenet hic Host. qa litera dicit inter vos, & aliquā personā ecclesiasticam: & sic videē loqui laicis, quando cōponiē cum aliqua ꝑsona ecclesiastica: non autē dixit inter vos, & aliā personā ecclesiasticam: qa tunc benè videretur implicate, ꝙ loqueeē ꝑsonis ecclesiasticis ꝑ id, quod habeē. s. de referi. c. sedes. & ideo tene, ꝙ compositio facta cū laicis de consensu Epi valeat ꝑ istum text. & ratione gloſ. & sic tenet cū ista fi. gl. hic positæ. Nec obst. fm eum, ꝙ laici nō ꝑñt decimas possidere, qa fm eū nō possidebunt ius spūale decimæ: sed quantitatē partis fructuū ipsarū decimatum: & sic dicit posse intelligi, quod habetur. j. de paro. §. fi. & j. de deci. in aliquibus. & c. sup eo. j. eo. & sic relidet hic Ioā. And. & do. Anto. ¶ Sed aduerte, quia text. cum gloss. videtur tenere cōtrarium in c. pe. de confir. vtil, vel inuti. & ibi no. qđ nō pt fieri cōpositio sup decimis, cū laico, vt aliquid minus soluaē, nisi interueniat autoritas Papæ: & sic

pæ:& sic etiam ibi transit Io. And. Aliqui verò voluerũt dicere, quod in decimis præteritis possit fieri cõpositio cũ laicis,& ita intelligatur hic, sed nõ sup futuris. alle. simile, qđ habent Legistæ in alimentis in testamento relictis: qa super præteritis alimentis potest transigi, nõ super futuris. vt l. de alimentis. C. de transact. & istā opi. refert Archidia. in c. decimas xvj. q. vij. sed nõ tenet illā, quia vř, ꝙ decimæ sunt integraliter soluendæ. j. de deci. c. in aliquibus. pôt dici, ꝙ si trāsactio fiat ex causa, forte quia ille, q debet soluere est pauper: & nõ bene potest sustentare familiam suā si integraliter soluat decimas: & tunc potest transactio cum eo fieri autoritate Episcopi,& ita possit intelligi hic. Nam decimæ intelliguntur tributa egentium personarum, & sic pauperum xvj. q. j. qm quicquid. & xij. q. ij. c. aurum habet ecclesia. & istud etiam voluit Hosti. in summa. de decimis. §. fin. ver. viij. quare & hoc vř satis ꝑcedere in decimis præteritis: tamen vř idem dicendum in futuris, cum eadem ratio vi deatur: & per consequens idem ius. l. illud. ff. ad l. aquil. & s. de consti. translato. ¶ Sed vbi non subesset causa ꝑdicta, quia soluere debens potens esset soluendo: tunc videtur, qđ non teneret transactio super decimis, per q̃ minuatur quantitas decimæ soluenda per laicos sine autoritate Papæ, per ea, quæ habentur in d. c. pen. Secus si non comminuetur quantitas decimæ: sed fieret compositio super tempore fiendæ solutionis: quia tũc teneret saltem de autoritate Episcopi ꝑ istum text. & per id, qđ habetur, & no. in c. pe. & hæc procedunt in locis, in quibus decimæ soluunt: & idem in alijs tenendo, ꝙ decimæ sint in ꝓcepto: nec per consuetudinem possunt præscribi: de quo per Inno. super rub. j. de deci. & per Io. And. & post Host. in c. a nobis. j. de deci. & per gloss. in c. j. de decimis. in vj. forte tamen glo. hic voluit sentire, quod in locis, in quibus de consuetudine nõ soluitur. ꝙ licita sit compositio, cum autoritate Episcopi, quasi per hoc consulatur ecclesię: & sic valeat arg. eorum, quæ habentur. in c. cum Apostolica. alleg. in gl. & hæc opin. vř satis ęqua, tamen si de iure consuetudo, vel præscriptio nihil posset operari de rigore iuris non vř precedere. Aduerte tamen, quia licèt aliqui dicant, ꝙ licèt super decimis prædialibus consuetudo non posset operari, tñ secus sit in personalibus decimis. & hoc tenuit Host. vt not. Ioã. And. in d. c. a nobis, & c. in aliquibus. & aliqui etiam dicunt, ꝙ in minutis decimis consuetudo potest operari: vt no. Io. An. in d. c. in aliquibus. & Archi. xvj. q. vij. c. quicunque. & tunc in istis videretur etiam procedere iste tex. vt in illis posset fieri compositio autoritate Episcopi. Inno. tamen tenuit contra Hostien. vt refert gl. in d. c. j. de decimis. in vj. dixit etiam Io. And. in d. c. in aliquibus. & refert Archi. in d. c. quicunque. ꝙ valere videtur compositio, q̃ fit, vt certa quantitas soluatur annuatim, etiam si nihil recolligatur, quia ratione in certitudinis, videt tolerare: & sic dicit fieri in Alamania, in aliquibus partibus. Sed certe istud videretur posse tolerari, qñdo quantitas soluenda esset congrua arbitrio boni viri: & præsertim si cõiter consueuit recolligi,& rato perdi recollectans: facit, quod habetur in l. si a lege. C. de vsur. Et facit etiam ad materiam, quod no. Archi. xij. q. j. duo sunt genera. & xvj. q. j. c. decimæ, & de materia etiã plenè per Ioan. And. in d. c. nobis. vbi ista materia examinabił, & dubiũ facit, quia ꝓceptũ de decima soluẽda ſm Thomã, & tehologos. & etiam Hosti. respectu quotę est præceptũ iudiciale, vel cęrimoniale, licèt respectu substantiæ, vt aliquid soluatur in recognitione vniuersalis dominij, censet esse præceptum morale: & sic respectu quotę vř obligare ex vi præcepti ecclesiæ: quia iudicialia, vel cęrimonialia veteris legis non obligant in noua post aduentũ Christi: nisi quatenus sint p ecclesiam approbata. vt & no. in c. fi. §. de consue. & vj. distin. in summa: & ideo videret, ꝙ respectu quotę posset cõsuetudo operari, cum operari possit cõtra legem ꝓcepti. vt notat gl. & ibi dictũ fuit. s. de treug. & pace. c. j. hoc tñ ad ꝓsens non decerno.

4 ¶ † Item aduerte inquantum hic dř, qđ debet interuenire autoritas Episcopi in trãsactione dicit Inno. etiam, ꝙ requiritur aliqualis causæ cognitio alle. qđ habetur. xij. q. ij. Abbatibus. & c. si qua. de rebus. & c. sequen. dicit etiam, ꝙ in alienatione fienda per Episcopum requiret autoritas Archiepiscopi. & in alienatione Archiepi requiretur autoritas Patriarchæ, vel Papæ. requiretur ēt consensus capituli. & si Eps non haberet capitulum in alienatione fienda per eũ, deberet requirere cõsensum sui pśbyteri. s. suorũ clericorum. xij. q. ij. ca. placuit. dicit ēt, ꝙ si Abbas vult alienare aliquam rē monasterij. dēt habere cõsensum sui conuentus: & dēt interuenire autoritas Epi. xij. q. ij. Abbatib⁹. & xvij. q. iiij. in venditionibus.

5 ¶ An aũt † subiectus Abbati, vel alteri prælato inferiori Episcopo posset alienare eũ autoritate Abbatis, vel ipsius prælati. Et dicit Inno. qđ nõ, quia vř, ꝙ istud sit reseruatum Episcopis, vt habeant pręstare autoritatem in alienatione rerum ecclesiasticarum suæ diœcesis, per id, quod hř in d. c. Abbatibus. & d. c. in venditionibus, qđ intellige, nisi essent prælati exempti habentes ecclesias pleno iure subiectas. & sicut habentes quasi iurisdictionem Episcopalem: quia tunc tales possent interponere autoritatem, vt etiam hic tenuit Inno. & no. gl. in cle. j. de reb. eccle. nõ alie. facit etiam, qđ notatur. j. de priuile. cum & plātare per Io. An. post Hosti.

6 ¶ † Vltimo adde, ꝙ vbi transactio, vel compositio fit super iure de perdito recuperando, quod alias de iure cõmuni cõmpetebat ecclesiæ, valet compositio etiam sine superioris autoritate. vt in c. j. de pac. in vj. & idem quãdo fit compositio cum mẽdicantibus per rectores ecclesiarum. vt in c. fi. de pact. in vj. & etiam adde, ꝙ ex pacto partium non potest dari titulus in beneficio, nisi forte altera partium haberet potestatem conferẽdi: vt si esset quæstio cum capitulo, ad quod spectaret collatio præbẽdarum. facit, quod not. Inno. j. in c. de cætero. & supra. de renuntia. c. cum inter.

SVMMARIVM.

1 *Transactio facta à prælato habente generale mandatum à capitulo, valet, licèt capitulum dissentiat.*

2 *Transigere non potest Abbas, vel prior super iure ad ecclesiam suam spectante sine consensu capituli.*

3 *Agere, an possit prælatus de rebus ecclesiæ suæ sine consensu capituli.*

4 *Transigere potest tutor sine consensu pupilli, cum autoritate tamen superioris, si de alienatione rei pupilli agatur.*

5 *Curator datus hæreditati iacenti non potest alienare, nec rem in iudicium deducere.*

6 *Mandatum generale habens cum clausula de rato, an possit transigere.*

Contingit. Si capitulum consenserit transactioni, q̃ fecit platus nomine ecclesiæ vlterius dissentire non poterit. h. d. Et est cõmunis diuisio. secũa ibi: vnde. ¶ In tex. ibi: ac si nõ ꝯsenserit: nam tacite cõsensisse vř ex quo capitulum passum est illam obseruari ſm vnum intellectum, licèt ēt alius intellectus tangatur in gl.

1 ¶ † Not. ꝙ transactio facta à plato habente generale mãdatũ a capitulo vř validari ꝯ defectũ consensus capituli: si capitulũ cũ habuit illius notitiã nõ contradixit: facit, qđ hř. s. de offi. deleg. cum olim Abbas. Et præcipuè, qñ patiente capitulo aliquo tpe est seruata: & hoc ideo cõtingit, quia tacite videtur ratificari. Vel quia præsumitur consensum capituli intercessisse. j. de his, quæ fiũt a præla. ea nosceitur. facit, quod habetur. eo. tit. c. ij. & iij. ¶ Item no,

2 † ꝙ Abbas, vel prior, & idem videtur de alio prælato nõ videtur

videtur posse transigere de iure spectante ad suā ecclesiam sine cōsensu capituli. ¶ Et not. istud vr̃ pcedere ēt si habuerit mādatū ad agendū ab ipso capitulo: quia nō videtur per hoc transigere sine cōsensu capituli, de quo
3 tangeť cū gl. ¶ † In glo. j. ibi pōt tñ exercere actiones: & sic videtur velle gloss. q prælatus possit transigere sine speciali mādato ipsius capituli: sed de hoc, an prælatus possit agere sine consensu capituli no. s. de rescrip. edocti. quod potest occasione rerū spectantium ad suam administrationem, si sit diuisa. Si verò non sit diuisa nō potest agere sine mandato capituli, seu sine eius cōsensu: sufficit tamē mādatū generale quò ad hoc, vt possit agere in iudicio. vt etiam voluit sentire glo. sed non potest transigere sine speciali mandato, vel nisi habeat generale mandatum cū libera. ff. de proc. l. procurator cui libera. l. mandato generali. & j. de procu. qui ad agendū. lib. vj. ¶ Et si dicas nonne prælatus videtur habere generale mandatum cum libera. ff. de pcu. l. procurator cui libera. & l. mandato generali. & s. de elec. cū vobis olim. dicit Goff. quod non est verum, immo habet solū gñalē potestatem, sed non liberam. ideo nō potest transire, cū per transactionem fiat alienatio. facit, quod habetur in l. fi. C. de litigiosis. & s̃m Host. habet liberam, dū benè administrat, non qñ male, vel quando ecclesiam spoliat, sicut dicimus in tutore. in l. qui fundum. §. si inter. ff. p em pto. & l. interdum. §. qui tutelam. ff. de fur. & facit, quod no. xvj. q. j. in canonibus. & j. de accus. c. qualiter. el ij. in
4 glo. iij. ibi. & † licèt tutor possit transigere sine consensu pupilli, vt l. pses. C. de transac. illud est, qa pupillus non hēt discretionem, seu integrum intellectū. Secus in capitulo respectu prælati, tamen sicut tutor nō potest transigere sine autoritate superioris, quādo agetetur de alienatione rei pupilli, vt legitur in l. j. C. si aduer. transa. ita etiam si per transactionem alienetur res ecclesiæ vltra cōsensum capituli reqritur autoritas superioris per ea, quæ habentur in simili in d. l. j. & ij. secus videretur, si nō fiat alienatio rei ecclesiæ: sed forte certa quantitas dari deberet: quia tunc videtur, q nō requiratur autoritas superioris per ea, quæ habentur in simili. in d. l. j. & ij. & d. l. præses. & eadē ratione: nec in prælato requiretur autoritas superioris. sed sufficit cōsensus capituli. An autem vacante ecclesia posset capitulū transigere. dicit Gof. qđ nō per ea, q̃ habetur. j. ne sede vacante. c. vlti. & xij. q. ij. c. si qua de rebus esset. de re. eccle. nō alie. ca. j. in vj. ¶ In
3 ea. glo. ibi ait prætor. sol. q ibi loquitur in curatore† dato hæreditati iacenti ad custodiendum illam: iō nō pt alienare, nec rem in iudicium deducere. Secus in tutore, & prælato, q licet non pt alienare, potest rem in iudicium
6 deducere, vt patet ex supradictis. ¶ † In ea. gl. in fi. & sic vr̃ cōcludere glo. q licet quis habeat mandatū generale cum clausula de rato: quia constitutus pmittat se ratum habere q cquid fecerit procurator, qđ non per hoc poterit transigere: & sic non intelligetur habere mandatū generale cum libera: & idem voluit gl. in c. cum dilectus. de relig. do. licèt aliqui aliter dixerint, vt tangit gl. in d. c. cum dilectus. de relig. do. Bar. in hoc videť sibi cōtrarius. nam Bar. in l. procurator. concludit, quod videť datum mandatum generale cum libera alle. quod habetur. in l. creditor. §. Lucius. ff. manda. ibi tamen non loquitur. contrariū ipse de clausula ratihabitionis tenuit in l. j. ff. de offi. procu. cæs. & idem tenuit Cy. in l. si procurator. C. de procu. Idem videtur velle glo. in l. si procuratorabsentem. ff. de procur. vbi dicitur, quod clausula ratihabitionis videtur ex abundanti inseri: & ideo nō habet inducere liberam potestatē: facit, quod habetur. in l. qui mutuam. §. non ideo. ff. manda. & ista pars verior videtur, qa communiter ex vsu communi dicta clausula apponitur: & sic semper videretur data libera potestas: & per consequens posset transigere, quod videtur verū,

nec etiam de mente cōstituētis. ¶ Et not. q intelligendo, q Abbas hic habuerit mandatum ad transigēdum, tunc transactio valuisset. Et ideo dum litera dicit, si fuerit aliquot annis &c. debet suppleri maximè, qa idem, & si nullo tempore fuisset adhuc seruata. Et ideo dicit, q si lapsum est quadriennium non posset ecclesia venire contra transactionem ratione læsionis, vt tangit glo. seq. possemus tamē intelligere, vt tetigi in notabilibus, quod Abbas non habuit mandatum ad transigendum: & sic transactio nō erat efficax, tamen sumpsit effectum ex tacito consensu capituli, quod postquam sciuit non contradixit. nam videtur ratificari tacitè. Et præcipuè si erat clausula ratihabitio in procuratorio. Et maxime si aliqđ annis fuit seruata. Et sic patet ex pdictis duplicē intellectū in decretali, & quilibet in se bonus. Et ad pdicta facit, qđ hr̃ in c. cū olim Abbas. de officio delegati.

SVMMARIVM.

1 *Transactio super lite mota respectu tituli beneficij, non valet, & videtur continere speciem simoniæ.*

CONstitutus. Super ecclesiastico bñficio transigi nō potest. h. d. Pprimo ponit partis querelam: secundo dat iudicem. secunda ibi: qa agitur. ¶ In tex.
1 ibi infra doc. & fine debito terminetis. ¶ † Not. quod nō valet transactio super lit. mota respectu tituli beneficij de quo etiam tractum fuit. s. e. c. ij. ¶ Item not. quod talis transactio super beneficio ecclesiastico videtur continere speciem simoniæ. de quo. s. ti. j. cum pridem. ¶ Itē no. quod a transactione existente nulla remaneat lis in primis terminis. ¶ In glo. j. in fi. sol. quod ibi principale nō erat omnino nullum, qa non continebat illicitum, nisi respectu recipientis: & ideo cum per iuramentum, quis principaliter Deo obligeť: ideo valet ibi accessorium iuramenti, sed hic principaliter omnino in se erat turpe: & ideo non valet ēt iuramentum. ¶ In gl. fi. j. quare nō deponiť, supple cum simoniaci deponi debeant ab officio, & beneficio. j. q. j. reperiuntur. & c. erga simoniacos & no. s. ti. j. cum clerici. in glo. fi. ¶ In ea. gl. ibi, siue fidē suam. supple, quod non videtur debere fieri, qa talis nō videtur audiendus contra suum iuramentū, vel fidem per eum pstitum. j. de iureiu. cum contingat. & c. querelam. immo vr̃ priuandus beneficio, vt in d. c. querelam. ¶ In ea. glo. in §. porrò. & j. de iureiur. in c. in pari. lib. vj. ¶ In ead. glo. ibi iure poli. i. de iure diuino dispēsatiuæ. ¶ In ea. glo. in fin. Innoc. vero hic dicit, q causa præstitit dispensationem: quia hic non constabat de vera simonia, licèt transactio haberet speciem simoniæ: nam possibile est, quòd transactio fuerit licita, si forte aliqđ fuit datum per habentem ius alteri ad redimendam vexationem. infra. de simo. dilectus. & facit, quod dictū fuit supra. tit. j. cum pridem. Sed quia non constabat Papæ, an habuisset ius, vel non: talis dans non poterat dicere cōstare de vera simonia, quamquam transactio habebat speciem simoniæ, vt hic dicit, quàm ponderat Innocen. nam non dixit, quòd vera esset simoniaca: sed quòd haberet speciem simoniæ: ideo voluit audiri causam non obsta. transactio. & si dicas quare reuocat transactionē, ex quò non obstat de vera simonia dic, quod ideo, quia nedum ab eo, quod est malum: sed etiam ab eo, quod habet speciem mali est abstinendum. infra. de vita & honesta. clerico. & ideo cum in dubio habet speciem simo. illam reuocauit. Et ad materiam gloss. facit, quod habetur in cap. dilecti. infra. de exceptio. & quod no. infra. eod. in c. super eo.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus appellatur iudex extraordinarius.*
2 *Transactio non valet in spiritualibus, valet tamen compositio.*

3 Iudex,

3 *Iudex, an debeat citari, vt defendat processum suum.*
4 *Citari qui debeant, quando aliquis petit beneficium.*
5 *Transigere, an possit prælatus cum consensu capituli sine autoritate Episcopi.*
6 *Cedere liti, an possit prælatus cui data est potestas transigendi.*

a DE cætero. Per transactionem ᵃ factam sine licētia Episcopi potest prælatus, sed non ecclesia effici censualis. ᵃ hoc dicit. Primo thema ex qua elicitur quæstio. secundo solutio. secūda ibi: si compositio. ¶ In text. ibi: ius aliquod: hoc est certam quantitatem pecuniæ, vel bladi, nō autem intelligas, quòd per modum quotæ debuerit aliquid habere puta tertiam, vel quartam redituum beneficij: quia istud esset scindere beneficium, quod est a iure reprobatum. ſ. de præbē. maioribus. Sed primum, quandoque permittitur: vt patet ex his, quę habentur. infra de præben. nisi esset. & tangitur in gloss. ij. ¶ In text. ibi: absque Episcopali autoritate. litera ista in eo, quod sequitur videtur aliqualiter fuisse inepta: ideo dixit Hostien. quod planior fuisset, si dixisset absq; autoritate Episcopi, qui præest ecclesiæ: verum dicit tamen quod prout habeť in litera cui præest ecclesiæ potest intelligi, scilicet ipse Episcopus secundum Hostiē. & tunc deberet suppleri, dum dicit Episcopali autoritate, scilicet ipsi ecclesiæ, quod est. j. cui præest. s. ipse Episcopus. Sed gloss. fin. in fin. & Innocen. intelligeret cui præest, scilicet ipse impetrator. & tunc oportet exponi cui. i. qui. nam erit sensus, quod tūc census erit solutus, seu soluendus ab eo. s. impetrante, qui præest ecclesiæ, de qua agebať, nā nō est verisimile, quòd si obtinuerit ecclesiam, nō ēt sibi debeat solui cēsus, quod videretur innui, si illa dictio, cui, staret propriè: posset etiam intelligi secundum Hostien. cui præest, scilicet ipse, qui cōposuit: & sic posset etiam tunc litera stare ꝓpriè, & exponit solutus, idest soluendus, qualiter compositio in se
1 potest esse bona. ¶ † Not. j. quod iudex delegatus appellatur extraordinarius. facit, quod habetur. infra de proba. quoniam cōtra falsam. & in c. j. de rescrip. in vj. & ꝓcedit hoc respectiuè ad ordinarium: quia delegatus non
2 est ordinarius. ¶ † Item not. quod licèt transactio non valeat in spiritualibus tamen compositio videtur posse valere, de quo tangit hic gloss. & not. infra eodem c. super eo. vbi tangitur, quando dicatur esse compositio, & quando transactio. Et no. secundum intellectum gloss. hic positę, quòd valet compositio facta autoritate superioris: & superius etiam dicitur delegatus corā quo quæstio vertitur etiam dato, quod interueniat autoritas Episcopi: tamen per talem compositionem factam autoritate delegati non constituetur ecclesia censualis: & sic nō obligatur successor, nisi intercesserit autoritas Epi: requiritur etiam consensus cōuentus, seù capituli ipsius ecclesiæ vltra consensum prælati si ecclesia habeat conuentum, & ita potest colligi hic secundum vnum intellectū, quē ēt tangit Hosti. dum litera dicit absq; Episcopi autoritate. suppleať, & absque ꝯsensu, q̄ est. j. hoc est ipsorum de conuentu, seu capitulo ecclesiæ cui præest, scilicet prælatus componens. Si autem non habet conuentum, vel capitulum, sufficit consensus rectoris cum autoritate Episcopi: facit, quòd not. gloss. in c. potuit. j. de loca. ¶ In glo. ij. ibi: factum fuit. intellige, quod partes se compromiserūt in ipsum iudicem, vt amicabiliter finiret litem inter eos, & ipse postea adiudicauit beneficium ius habenti, & pro bono pacis ordinauit aliquid dari alteri parti sub nomine certę quantitatis, & non sub nomine quotę, vt dixi in notabilibus. nec ob. c. maioribus. j. de præben. ¶ In ead. gl. ibi: aliàs simoniaca esset. supple, si inter partes fuisset facta. s. tit. j. cū pridem. ¶ In ea. gl. ibi. personalis erit: & sic non sufficit autoritas delegati, vt sit realis, qđ intellige verum, nisi ad hoc haberet speciale mandatum a Papa, vel nisi per Papam confirmaretur. j. eo. veniens. & sic maiorem potestatem habet in hoc Eṗs, quam delegatus, & potest etiā esse ratio: q̄a delegatus habet temporalem iurisdictionem, ordinarius perpetuā. ¶ Item ordinaria iurisdictio est fauorabilior. vt per gloss. in c. j. de rescript. in vj. Nec ob. prædictis, quod habetur. infra de præben. in c. nisi. in glo. vlt. q̄a debet intelligi, q̄ erit realis, qn̄ interuenit autoritas Eṗi per istum tex. ¶ In ea. gl. ibi: vel dic. & sic patet ex gloss. q̄ duplex pōt esse intellectus in decre. vnus q̄ petebatur ecclesia in titulum, & sic loquitur, quod dicit glo. in ver. & pōt intelligi. Secundus, qn̄ petitur rōne ꝓprietatis: vt q̄a ꝓlatus dicit aliquā ecclesiam subiectā suæ ecclesiæ: & isto casu procedit, qđ tangit hic glo. in isto ver. vel dic. nā tunc valet transactio dūmodo deť spirituale ꝓ spūali, vt dictū fuit. s. eo. c. ij. & no. j. eo. c. super eo. posset etiā intelligi ſm Inno. qn̄ quis petit canonicari, seu recipi in canonicū in ecclesia: q̄a tunc pōt fieri compositio consentientibus illis ad quos spectat electio: facit, quod no. Innoc. s. c. ij. qđ intellige dummodo fiat absq; vitio simoniæ. ¶ In ea. glo. in fi. & sic exponebat Inno. vt dixi super litera, tn̄ videť, q̄ tūc debeat exponi cui. i. q̄, & debebat intelligi solutus. s. ab eo, si præest
3 ecclesiæ de quo dic, vt dixi in tex. ¶ † Extra glos. tangit.
b Innoc. an debeat citari iudex, ᵇ vt defendat suum ꝓcessum: & concludit, q̄ non est necesse, q̄ citetur, licèt possit comparere ad ipsum defendendū si vellet: de quo ēt tangit. j. de ꝓcur. in nr̄a. & tangit. j. de ꝓba. cū spāli. circa fi. hoc tn̄, qđ iudex non sit necessario citādus vr̄ intelligēdū, qn̄ ad instantiā partis processit. Secus si ex officio.
4 j. de sen. excō. venerabilibus. in vj. ¶ † Tangit secundo, qđ si aliquis beneficiū petit, q̄ sint citandi, & dicit, q̄ si quis petat electionem suā cōfirmari, vel suā præsentationem admitti, debebūt vocari electores, seu illi, ad quos spectat electio, seu præsentatio. Si aūt aliquis vellet se opponere post præsentationem non sunt tunc vocandi electores, vel præsentatores, si confirmatus fortè petat possessionē beneficii, quia non debet impediri adeptio possessionis, ex quò est confirmatus. infra de appel. c. ij. nisi opponatur crimen cū infamia. j. de accu. accedens: vel nisi sit facta confirmatio, vel institutio absentibus, & non vocatis illis. qui se volunt opponere, vel sine causæ cognitione. argu. quod not. s. de elec. cū dilecti. & infra. de causa pos. & infra de causa. accedens. ¶ Si aūt, q̄s peteret ꝓbēdā a capitulo, deberet agere contra ipsum, & similiter si tertius possideret, ille esset vocandus. j. de ꝓben. licèt Episcopus. in vj. An aūt si cōfirmatio fiat nō vocatis vocādis. an valeat. Inno. hic refert opi. de q̄bus etiā tangit in d. c. cum dilecti. Sed tene, quod non valet per id, quod habetur in cap. fin. de elect. in vj. & si contingat appellari seruari debet, qđ habeť. j. ca. j. de elect. eo. lib. tangit etiā quo iure agendum sit ad beneficium: & concludit, quod ante confirmationem agitur iudicis officio: facit, quod not. s. de renun. veniens. q̄a non pōt agi negatoria, vel ꝯfessoria ꝯ turbātes dicto casu: q̄a nō het adhuc ius in re: & sic vr̄ velle, q̄ vbi hēt ius in re per ꝯfirmationē, vel collationē, aut institutionē: tūc bn̄ poterit agere ꝯfessoria, vel negatoriā. de quo. j. de iudi. examinata. & de ver. sig. Abbate. & p Io. An. post cōpost. in decre. capitulū. & in c. mādatū. s. de rescrip. Dixit ēt hic Inn. qđ pōt q̄s petere electionē suā ꝓnuntiari canonicā: licèt nō petat ipsam cōfirmari: & tūc ꝓcedeť ꝓut ꝓcediť, qn̄ q̄s petit se legitimè ꝓnūtiari. j. q̄. fi. sint legi. causam q̄. & hoc casu ꝯfirmatio reseruateť illa ad quē ptinet. alle. qđ hť. s. de offi. dele. sup eo. & de elect. cū in veteri. ¶ Sed circa hoc potes addere, q̄ no. Inn. & Io. An. in c. cū Bertold⁹. j. de re iudi. & dicit ēt Inn. q̄ ēt post adeptionē possessionis pt petere patroni, vel electores, q̄ re-

a Per trāsactionē. Eadem sunt verba, & sensus in summario. d. Abb. sup hoc. c. facto nec q̄equa ab hoc dissentit.

b Citari iudex. An iudex debeat citari, vt defendat processum. nota.

plex difficilius rumpitur.Et ſic no. ꝙ multiplicato vin-
culo conſequenter ſequitur maior difficultas in diſſol-
uendo.de quo j.de ſen.excõi.c.officij.& in c.cũ pro cau
ſa. & per Bar.in l.de pupillo.§.ſi in pluribus.ff. de oper.
no.nũtia.facit,ẽt quod no.in auth.itaq;.C. cõia de ſuc.
per Legiſtas.¶ Itẽ no.ꝙ Ep̃s principaliter debet in agẽ-
dis habere reſpectum ad Deum.& ſecundario ad ſalutẽ
populi. ¶ Itẽ no.ꝙ propter metum interdum corrumpi
tur iuſtitia:ſimiliter,& in alijs modis,de quibus.xj. qõ-
ne.iiij.capi.quatuor.& l.ij.§. virginis.ff.de origine iuris.
9 ¶ †Item nota,ꝙ prælatus peccare videtur mortaliter, ſi
propter timorem omittit iuſtitiam: & propter hoc vi-
detur poſſe deponi. facit quod habetur.xliij.diſt.c.ſit re
ctor.vbi tales prælati poſſunt dici canes muti,non valẽ
tes latrare.¶ Item potes notare, ꝙ interdum treuga ap-
pellatur pax:vt patet hic ex litera ibi:ad pacem firmiter
tenendum.iunctis his, quæ ſuperius dicta ſunt in text.
facit,quod habetur.xxiiij.q.iij.c. illi qui.¶ In gl.j. in fi.
melius dixiſſet bello nondum finito.ſcd̃m do.Flo.quia
verbum diſcordia eſt generale:& comprehendit etiam
diſcordias priuatorum inter quos propriè, non eſt bel-
lum:& conſequenter, nec propriè treuga cum talia vi-
deantur ſpectare ad habentem iuriſdictionem.l.nõ du-
bito.& l.poſtliminij.§.induciæ.ff.de capt.& facit, quod
no.Inno.j.de reſt.ſpolia.olim ſcd̃m eum glo.poteſt ſal-
uari:quia lato ſumpto vocabulo, etiam poteſt dici bel-
lum, & conſequenter treuga inter priuatos. & ſic etiã
quotidie videmus de facto priuatos habentes guerram.
2 Quid autem ſit pax[a] dic,ꝙ † eſt finis diſcordie, & belli,
10 quæ debet haberi in voluntate: ſed guerra demum in
neceſſitate.facit,qd̃ habetur.xxiij.qõ.j.c.niſi bella. & c.
noli exiſtimare.in qbus dr̃, qd̃ bellamus hic,& bellare
debemus,vt pacem habeamus:poteſt etiã dici pax, vin-
11 culum concordie.ſ.de iudi.nouit.¶ †In gl.ij.ibi: vrget
neceſſitas. Vel dic clarius,ꝙ ſe defendẽdo,ſi iuſta eſt de-
fenſio poteſt quis omni tempore bellare. & ita põt in-
telligi.c.ſi nulla.ſed alium impugnando: licèt iuſte im-
pugnet:quia licitum ſit bellum debebit ceſſare ab ipſo
bello in diebus hic poſitis: niſi aliqua neceſſaria cauſa
aliud ſubeat:vt in d.c.ſi nulla.¶ In ea.glo.in fi.No.dili-
genter glo.quę reputatur ſingularis inquantum vult re
12 lata ad tex.ꝙ † cõtra legem,ſeu canonem præcepti poſ-
ſit induci conſuetudo,ꝙ non ligat,ſi non fuerit tale ius
moribus viuentium approbatum.Ad idem facit,ꝙ habe
tur in c.dolentes.in gl.fi.j.de cele.miſ. Et hanc opi.etiã
tenuit Hoſt.in ſumma huius ti.Sed cõtrariũ tenuit hic
Hoſt.in lectu.alleg.quod habetur xij.diſt.c.ij.circa prin.
& lxxij.diſt.ꝓpoſuiſti.in fin.¶ Item,quia ex quò lex eſt
præcepti, non videtur poſſe dare bonum initium præ-
ſcriptionis:quia peccat ꝯueniens:& per conſequẽs, nõ
videtur poſſe tolli per cõſuetudinem, ſeu deſuetudinẽ
videtur,& quodãmodo irrationabilis:qa tp̃s,nõ eſt mo
dus tollẽdæ obligationis.l.obligationum ferè.§.placet.
ff.de actio.& obli.facit.j.de cenſi.peruenit.nec ſm̃ cum
hoc caſu debet excuſare magiſtrorum autoritas: licèt
aliàs excuſet in non determinatis a iure.in c.ij.j. de de-
ci.Et ad §.leges reſpondet,ꝙ non loquitur in iuribus p̃-
cepto contrarijs: ſed in alijs,quæ emanant per modum
ſtatuti.ſ.ti.j.c.ſtatuimus. & iſtã partẽ etiam ſequit̃ Ar-
chi.in d.§.leges.¶ Alij tamen dixerunt,ꝙ ſi eſt conſtitu
tio pœnalis,quę ſtatim moderatur effectum ſuum,con
trauenions incidit in factum damnationis. facit. xxiiij.
q.j.& ij.ſecus,ſi mandet pœnam inferri, quia tunc poſ-
ſet tolli per conſuetudinem. & ſic poſſit intelligi.§. le-
ges.& etiam hæc glo.quia in hoc.c.non infertur ipſo iu
iure pœna.Ioan.And.remittit ad no.ſ. de conſue.ſuper
rubri.ad fi.Io.Cal.hic in addi. dicit cõcludi poſſe ex ibi
no.ꝙ ſi ꝯſtitutio præceptoria emanat ſuper eo cuius ꝯ-
uentio aliàs de ſe generabat mortale peccatum: tũc nõ
tollatur per deſuetudinem, etiã ſi a principio non reci-
piatur.per ea,quæ habentur in c.fi.ſ.de conſue. Si vero
emanat ſuper eo:cuius ꝯuentio de ſe non inducit mor-
tale:& tunc,licèt primi,nõ obedientes tali l. pręcepto-
riè peccauerunt mortaliter. per id,quod habetur.ſ.ti.j.c.
ij.& xiiij.q.j.quod præcipitur. tamen contra ipſam põt
pręſcribi:vt in §.leges.alleg.in glo.& poſtquam erit pręſ
ſcripta,contrafacientes non peccabunt. vt in d.§.& ſic
debet intelligi hæc gl.¶ Et per prædicta dicit patere re
ſponſionem ad rationes Hoſti.quia non ſequitur primi
peccauerunt:ergo,& ſequentes peccant:qa ſequentes,
non aſtringuntur poſt præſcriptionẽ.Nec ob.etiã, ꝙ ſo-
lum tempus nõ tollit obligationẽ: qa hic non eſt ſolũ
tẽpus:ſed reſiſtentia ſubditorum vnà cũ lapſu temporis
¶ Et aduertendũ ſm̃ eum: qa licèt vbi cõſtitutio a prin
cipio fuit recepta requiratur tempus.xl.annorũ. iuxta,
ea,quæ legunt̃,& not.ſ. de conſue.c.fi.tamen,quando a
principio,non recipitur ſufficiat lapſus decennij. argu.
eorum quę habentur in d.§.leges.& quæ not. per gl.in
c.fi.de cõſuetu.in vj.& cum iſta opi.tranſit hic do. Ant.
quæ eſt multum notabilis. Et cum illa etiam vr̃ tranſire
do.Flo.hic in addi. licèt aliqui referant eum aliter dice-
re:& fortè in lectura voluit,quod ipſi dicunt ſuper hoc.
c.nam dicunt ipſum tenere,ꝙ Epiſcopi tenent̃ obſerua
re diſpoſitionem huius.c.etiam hodie: nec in hoc iſtud
ius eſt abrogatum: ſed non ſeruantes non incurrũt pœ
nam:qa in hoc bene eſt abrogatum.facit, qd̃ no.ꝑ glo.
in d.c.delentes. in gl.fi.Et finaliter videtur,ꝙ ſi conſtitu
tio permittit,vel punit:ſeu diſponit, poteſt per deſuetu
dinem tolli.Si vero vetat,vel præcipit:tunc ſi ad cõmo-
dum priuatum poteſt tolli per deſuetudinem.quia etiã
per renuntiationẽ tale ius poteſt tolli.facit, quod nota.
gl.in l.de quibus.ff.de legi.¶ Si verò concernit honorẽ
Dei,vt hic contingit,vel commodum publicũ: tũc di-
cit,qd̃ ſi talis.l.non recipitur tempore ſtatuti editi,& ſu
perior ſcit,& patitur, & ſic tacitè conſentit tali,non re-
ceptioni tunc ius,nõ ligabit.& ſic loquitur.§.leges.Se-
cus,ſi ſuperior neſciat:quia tunc ligabit ſm̃ eum: & cõ-
ſuetudo tunc non videtur temperari per rationẽ Hoſt.
¶ Sed aduerte,quia maior videtur opi.Io.Cald.nã licèt
princeps neſciat,vel Papa:tamen videtur, ꝙ poſſit præ-
ſcribi ex poteſtate data a iure.per ea, quæ habentur in
c.fi.ſ.de conſue.& quæ plenè notantur per Cyn. in l.ij.
C.quæ ſit longa conſuetu.& per Bart.in l.de quibus.ff.
13 de legi.¶ †Et pro iſta parte etiam facit,quod no. Cy.in
l.ij.pręallega.in vj.q.ij.principalis.vbi dicit: ꝙ etiam ex
ſententijs nullis de facto obſeruatis per decennium po
teſt induci conſuetudo. Et ſic eodem modo videtur, ꝙ
licèt primi,non obedientes infra decennium peccẽt:ta
men inducatur conſuetudo, vt poſt decennium nõ ha-
beat effectum: & quod dixi de decennio ſatis puto poſ-
ſe ꝓcedere ſm̃ leges: ſed ſm̃ canones eſt magis dubiũ:
quia videtur,quod requiratur tempus xl.annorum: ex
quo præſcriptio eſt contra ius.per ea, quæ notant̃ in c.
fi.de conſuetu.Nec obſt. quod not. gl.in c.fi.de conſue.
in vj.quia loquitur in conſuetudine,quę eſt præter ius,
& nõ contra ius:vt ibi patet.¶ Item nec obſtat.§.leges.
quia ille eſt tex.Gratiani,qui non habuit poteſtatem le
gis condendę:vt voluit gl.ij.q.iij.§.hinc colligit̃: & no.
per do.ſ.in c.ij.de reſcrip. & fortè iſtud eſt verius de iu-
re, tene tamen menti dictum Io.Cal.qd̃ ſequitur, etiã
14 do.Anto.¶ †In glo.fi.in fi.quis autẽ poſſit indicere treu
gam dic,ꝙ ille qui poſſit indicere bellum, qui aũt poſ-
ſit indicere bellum nota.per Inno.de reſti. ſpo.c. olim.
& c.ſicut.el j.de iureiur.

[a] Pax qd ſit. Quę ẽt ſm̃ beatũ Tho. j. ij. q.lxx.art. iij.& ij.ij. qõ xxix. ſic diffinit̃ pax ẽ trãquilla libertas.

S V M M A R I V M.

1 *Ius aliquando tollitur per deſuetudinem.*
2 *Ambaſiatores hoſtium debent habere ſecuritatem.*
3 *Saluus conductus datus alicui de veniendo intelligitur ẽt de redeundo.*

Innoua-

a INnouamus. Personę & res hic enumeratę tẽpore
guerę debent plena securitate gaudere.
h.d. Et diuiditur, & malè seruat̃ de facto
hæc decreta. sicut, & præcedens. ¶ Not. j.
1 ꝙ † ius interdũ tollit̃ per desuetudinẽ: &
iõ expedit innouari. ¶ Itẽ no. ꝙ in his, q̃ spectant ad pa-
cem, potest Papa priuilegiare etiã seculares: sicut patet
hic de mercatoribus, & peregrinis. Nam dispositio sup
pace videtur spectare ad superiorẽ ecclesiasticum. facit.
s. de iudi. & xc. dis. c. studẽdum. videtur etiam, ꝙ legati,
2 hoc est † ambasiatores hostiũ etiã debeãt habere secu-
ritatem a iure. de qua hic. j. dist. iusgentium. ¶ Item no.
3 in litera. ibi: euntes, & redeuntes. arg. ꝙ † si detur saluus
conductus alicui de veniendo ad locũ: intelligatur etiã
datus de redeundo. per id, quod habetur in l. vtimur.
de sepul. viol. & ibi hoc expresse tenet Bart. nam etiam,
non videtur habere securitatem benè in veniendo: nisi
etiã possit redire. facit, quod notatur per Bat. in l. ij. ff. ad
le. iu. maiesta. Facit etiam, ꝙ si detur alicui securitas, vt
possit venire ad ciuitatem: & non possit venire, nisi cum
equo, quòd videatur, etiã data securitas pro equo. facit
etiam, ꝙ si detur alicui securitas, vt possit cõducere mer-
cãtias: videt̃ data, ꝙ etiã possit reducere. facit, quod no.
p Bar. in d. l. vtimur. ¶ Vltimo no. secundũ Abb. casum,
in quo ita priuilegiat̃ asinus, sicut, & presbyter. Et hoc
ideo, quia priuilegium in casu isto datum est personis:
& rebus hic descriptis in gl. & per gl. in auth. agriculto-
res. signata super. l. pignorũ. hic alle. tamẽ de facto, etiã
non seruatur: quia per iudices etiam capiũtur pignora
illa, quæ hic dicuntur: licèt hoc fieri non deberet. Et no.
ꝙ licet non videatur esse aliquod capitulum faciens ad
secundam partem rubricæ: tamen potest dici, ꝙ satis fa-
cit primum capitulum: & sm ẽt ad illam: quia tempori-
bus de qbus in pcedenti capitulo dẽt habere securitatẽ
acsi esset pax omni tẽpore: ẽt si vigeat guerra. & sic quo
ad ea, q̃ dicũtur in d. c. ij. censetur de iure esse pax: & iõ
hoc respectu potest facere ad secũdam partem rubricæ.

De pactis. Rubrica.

S V M M A R I V M.

1 *Pacta fiunt gratis: sed transactiones precio recepto: seu aliquo dato.*

¶ Viso de iudicibus, vt eorũ officijs conueniens erat vi-
dere de iudicijs. Verùm, quia vocati ad iudicia pacisci,
vel transigere, cõsueuerunt. Ideo de his pręmittit. & pri-
1 mo de pactis: tanquam honorabilioribus, † quia fiunt
gratis: sed trãsactiones precio recepto, seu aliquo dato:
vt in l. transactiones. C. de transact. Et de materia xxij.
q. j. c. j. & ij. q. v. iuramenti. & repetitur. in vj.

S V M M A R I V M.

1 *Pacta debent obtinere suam firmitatem.*
2 *Pacta non seruantes peccant mortaliter.*
3 *Excommunicatio non infertur, nisi pro mortali peccato.*
4 *Lex qualiter condi debet.*
5 *Interogatus duabus interogationibus quarum vna ab altera dependet, si respondet principali respondere videtur accessoriæ.*
6 *Pacis obseruandæ causa iurisdictionem habet ecclesia.*
7 *Pacta debent esse legitima, non captiosa, aliàs resc indantur.*
8 *Ex pacto nudo de iure canonico oritur actio: sed secũdum leges secus est.*
9 *Obligatio, an oriatur ex iuramento.*
10 *Pacem rumpere, an dicatur, qui cum inimico fecit pacem, si pro accusato-re inimici fideiubeat.*
11 *Pacem facere de morte patris, an possit pupillus, & quid de tutore.*
12 *Vulnerans aliquem si post vulnerationem condemnetur, vel absoluatur de vulnere, & vulneratus moriatur, an de morte accusari poterit.*

ANtigonus. Pax, & pacta sunt seruã-
da, aliàs quis potest excõ
municari. h.d. Et primo ponit̃ dictum anti-
goni. Secundo illius dicti per concilium ap
probatio. secunda ibi. vniuersi. ¶ In tex. ibi:
conuentus. potest intelligi. i. commonitus, vt seruet pa- a Personę. Idẽ sũmat hic Ab-
cta. Alij intelligũt conuentus. s. coram iudice ecclesia-
stico. facit, quod dicetur super glo. ¶ Item ibi: non cohi
buerit. i. se non emendauerit. ¶ Item ibi. disciplina. quia
poterit excommunicari. j. de ver. sig. c. quærenti. ¶ No. j.
1 ꝙ † pacta debent obtinere suam firmitatem: & sic vide-
tur, ꝙ si sit pactum inducens actionem: vt est pactũ ve-
stitum: tunc datur pro illo actio. Si aũt sit nudum: tunc
solum proficiat ad exceptionem: quia illa vr̃ esse firmi-
tas pacti nudi. l. iurisgentium. §. j. ff. de pact. Sed sm hoc
vr̃, quod tex. iste necessario nõ probat: quia ex pacto nu
do detur actio de iure canonico: licèt cõiter teneatur op
positum: vt tangit gl. j. hic in fi. & tangetur super illa. &
pro opi. cõi facit inquantum hic mandat seruari pacta.
Nam vbi lex mandat aliquid seruari, vr̃ ꝙ tunc oriatur
actio. l. statuas. ff. de acqui. re. dom. & no. glo. in simili, in
auth. sacramẽta puberum. C. si aduer. ven. & per Bart. in
l. si quis p eo. in prin. ff. de fideius. Sali. tñ Richar. renue-
runt primum dictum. vt refert Sal. in l. legem. C. de pac.
2 & tangam super gl. j. in fi. ¶ † Item no. ꝙ non seruans pa
ctũ vr̃ peccare mortaliter: quod patet, quia potest excõi-
3 cari. † Excommunicatio aũt non infertur, nisi pro mor-
tali peccato. xj. q. iij. nemo Episcoporũ. & facit, quod hr̃.
4 xxij. q. j. c. prædicandum. ¶ † Item no. practicã legis cõ-
dendę, & postea populus interrogatur: an sibi placeat: &
postea populus, seu vniuersitas consentit. facit, qđ habe
tur in l. j. ff. de legi. Et poterit talis ppositio fieri per ma-
iorem de vniuersitate: vel per alium ad hoc electum. si-
cut in simili dicit̃ de publicatione electionis. in c. sicut.
de elec. in vj. ¶ Item no. ꝙ ius æditum in concilio gene-
rali nõ solum censetur æditum a Papa: sed ẽt ab omni-
bus de cõcilio: quia licèt Papa sit supra concilium. s. de
elec. c. significasti. tñ dicitur cõicare cõcilio potestatem
5 ius cõdẽdi. ¶ † Vltimo potes notare arg. ꝙ vbi fiunt duæ
ppositiones, seu interrogationes: & vnã habet dependẽ
tiam ab alia respondens principali affirmando vr̃ etiam
respondere accessoriæ similiter affirmando. & sic nõ vi-
detur procedere illa regula, quæ habetur. j. de pręscri. in
c. non ne. Et sic etiam facit, ꝙ si aliquis interrogetur, an
pmittat dare centum sub pœna mille: si respondet pro-
mitto dare centum, videatur pmittere etiam sub pœna
mille dare. & sic residet hic do. Ant. Sed forte istud dictũ
non est verum: quia licèt sic simpliciter respondisset p-
mitto, videtur interpretãda promissio, & responsio sm
interrogata, iusti. de inuti. stipu. §. pterea. tñ secus videt̃,
qñ nõ, est simplex respõsio: sed determinata: vt fuit hic
qñ promittit dare centũ: qa tunc non vr̃, quod ad aliud
extendatur per l. quicquid astringendæ. ff. de verbo. ob-
lig. Nec ob. iste text. qa loquitur in accessorio tendente
ad faciliorẽ exactionem, inquantum vult, ꝙ si conuictus
se non emendet possit excõicari: ideo tale accessoriũ in-
telligitur repetitũ in respõsione concilij: sed in casu de
quo q̃ritur, agitur de accessorio tendẽte ad obligationẽ:
& ideo nõ est eadem ratio: qa istud accessorium est ma-
gis odiosum, quam primum. facit qđ no. Iaco. de Bu. in
6 simili. & Bar. in l. rogasti. §. si tibi. ff. si cer. peta. ¶ † In gl. j.
ibi inter Episcopos. sup. sic. inter psonas ecclesiasticas:
& ideo dixit gloss. quia non videtur habere potestatem
disponendi quò ad laicos. infra. de iudi. ca. nouit. Posset
tamen dici, quòd etiam quò ad laicos ecclesia habet
iurisdictionem ratione pacis, vt illa seruetur. per eã,
quæ habent in dicto capitu. nouit. sed vbi aliàs nõ age-
retur de pace, videtur quòd Papa non habet se intro-
mittere quò ad laicos: nisi res deduceretur ad iudicium

ecclesiæ per viam denuntiationis peccati, vt plenè legi-
7 tur,& notatur in d.c.nouit.¶†In ea.gloss.ibi.pacta legiti-
ma.nã illa habẽt suam firmitatẽ:sed illa q̃ nõ sunt legiti-
ma,non:ideo de illis non loquitur litera.¶In ea.glo.ibi:
sit captiosum.exemplum patet in l.si id,qđ.in fi.alleg.in
gloss.qñ pupillus vendidit autoritate tutoris: & postea
sine eius autoritate per pactũ vult recedere. nam captio-
sum esset dicere,ꝙ posset recedere:cum non posset rece-
8 di ad ꝓiudiciũ pupilli.¶†In eadem gl.in fi.Not.bñ ex gl.
a ꝙ de iure canonico oritur actio ex pacto nudo: [a] licèt se-
cus sit secundum leges.Innocen.tenuit contrariũ.videli
cet, qđ de iure canonico non oriatur actio ex pacto nu-
do:nec etiam ex iuramento.in c.nouit.j.de iudic.& in c.
cũ venissent.licèt ipse aliter videaẽ sentire in c.licèt.j.de
voto.quãuis dici posset,qđ ibi non loquitur in pacto nu-
do:sed in voto:& per hanc partem,ꝙ nõ oriatur actio ex
pacto nudo,etiam de iure canonico.tenuit Richar.de Sa
ly.& etiam Saly.in l.legem.C.de pac.qa ſm eũ standum
est iuri ciuili, inquantum non reperiatur oppositũ de iu-
re canonico.j.de oper.no.nun.c.j.nec obst.iste tex.qa re-
spondent prædicti, ꝙ non probat, qđ ex pacto nudo de-
tur actio: sed dicat, quòd pacta suam obtineant firmita-
tem: firmitas aũt pactorũ est,quòd si sunt vestita pariant
actionem: si autem nuda pariant tantum exceptionem:
vt l.iurisgentiũ.§.igitur.& §.sed cũ nuda.ff.de pac.& l.le-
gem. C.de pac.& ideo non videtur tex.ꝓbare opi.gl.sed
opi.glo.cõiter tenetur per canonistas. vnde illam,etiam
tenet Vin.Goff.& Hosti. & etiam Archi.in c.quicunque
suffragio.alleg.in glo.& in c.iuramenti.mouẽtur per rõ-
nes gloss.tactas. quia pactum nudum habens cursum le-
gis,seu iuris producit actionẽ.l.legitima.ff.de pac.sed pa
ctum nudum videtur habere concursum iuris naturalis,
& diuini volentis seruari promissa. facit, qđ habetur in
c.prædicandum. xij.quæstio.j. Et hunc finem, etiam se-
quatur ius canonicum: vt not.ex his,quę no.in proęmio
huius libri. ergo videtur, quòd de iure canonico ex pa-
cto dari debeat actio: ex quo dicas si datur concursus iu-
ris diuini,ergo etiam ſm leges debet dari actio. cuius cõ
trarium tamen est verum:vt etiã tangit glo. Posset respõ
deri,quòd illud contingit, qa ius ciuile principaliter nõ
insequitur finem iuris diuini: sed finem publicæ vtilita-
tis. facit,quod no.Ioan.Andr.in regula possessor.de reg.
iur.libr.vj.in Mercu. & qđ etiã no.in procemio huius li-
bri.& pro opi.etiam glo.facit.qđ habeẽ in c.per tuas.j.de
arbi.& quòd no.Dyn.in regula.nõ est in mora.de regu.
iur.in vj.Hostien.in c.cũ venissent. de instit. Et istam,ẽr
videtur tenere Bar. in l.si quis ꝓ eo.ff.de fideius. per istũ
text.inquãtũ mãdat pacta seruari: & iõ vẽ quod oriri de-
be: actio. per ea,quæ habentur in l.statuas.ff.de acquir.
te.do.& quod no.in auth.sacramenta.C.si aduer.ven.&
cum ista opin.etiam transit hic Ioan. Andre. & pro ista
parte etiam facit ſm Hostien.quia in certis casibus de iu
re ciuili ex pacto nudo datur actio.de quibus ꝑ gl.in d.l.
iurisgentiũ.§.j.& ſm eũ nõ videtur,quod vlla bona ratio
dari possit: quare magis in illis casibus.q̃ in alijs oriatur
actio.domi.Anto.hic dicit,quòd disputatiuè teneri pos-
set opi.quod non oriaẽ actio,& de iure canonico:sed ta-
men finaliter tenet cum glo. & dicit etiã,quod similiter
posset teneri,ꝙ ex iuramento non oriatur actio:qñ nõ tẽ
dit ad decisionẽ litis: vt voluit Inno.in c.cũ venissent.de
institu.quia per iuramẽtum videtur, quis obligari Deo:
vt videtur probari in c.debitores.j.de iureiuran.vbi obli
gatur quis Deo,& nõ parti per iuramẽtum: & sic solum
videtur competere officium iudicis. facit,quod not. In-
nocen. infra de iureiuran. quintauallis. tamen finaliter
9 inclinat,quod † ex iuramento oriatur obligatio, quãdo
emanat sup re licita:qa licèt principio q̃raẽ Deo: tñ q̃ri-
tur,etiã secũdario parti:vt patet a ↄ̃rio sensu.d.c.debito-
res.nã ibi iõ quæriẽ parti obligatio: qa cõtinebat qd illi-
citum respectu recipientis,& sic a ↄtrario, si non fuis-
set illicitum fuisset obligatus parti.do.Flo.hic tenet, ꝙ
non oriatur actio de iure canonico ex pacto nudo, sed
possit implorari officium iudicis. & sic intelligatur iste
tex.nam,licèt mandet pactũ seruari ꝓuidet qualiter de
beat seruari:quia ꝑ cẽsuram ecclesiasticam si iudex ec-
clesiasticus adeaẽ.& per hoc,non ob.qđ habeẽ in l. sta-
tuas. qa ibi non ꝓuidet quo remedio debeat seruari id
qđ statuiẽ:ideo tunc oritur actio:hic secus.nec ob.ꝙ pa
ctum nudum habet concursum iuris diuini,& canoni-
ci. & sic debet inducere actionẽ per l.ltimam.ff.de pac.
qa illa.l.loquitur qñ expresse per l.caueẽ.ꝙ ex pacto nu
do qs efficaciter obligeẽ. vt patet ex ibi no.in gl. & per
doc.ꝙ non reperitur hoc casu.Et hæc opi. satis vr posse
de iure defensari:tñ vt dixi gl. cõiter teneẽ per canoni-
stas:& iõ seruaretur in practica.Et,an ex iuramento ori
aẽ actio.dixi in c.cum contingat.j.de iureiu. Casus aũt
in quibus ſm leges ex pacto nudo oriatur actio posuit
hic Io.An.in gl.in d.l.iurisgẽtiũ.C.eo.& Hosti. in sum.
e.ti.§.qs sit effectus.& licèt Hosti.dicat, ꝙ non hẽt in se
rõnẽ specialitatis:tñ contrariũ est verũ:vt patere potest
intuenti attenta dispositione iuris ciuilis.¶ Vltimo tã-
git do.Ant.aliquas q̃ones q̃ melius stetissent in ti. præ-
10 cedẽti.Vna † est,si feci pacẽ cũ inimico meo: an videar
frangere pacem fideiubẽdo ꝓ illo,qui eũ accusat.& di-
xit Spe.ꝙ non.in ti.de treug.& pace.circa fi.vbi etiã tã-
git,si fecimus pacẽ ego,& tu:& quilibet nostrũ ꝓ parte
sua: an si postea vulnero consanguineũ tuũ videaẽ pax
fracta,& tenet Spe.ꝙ sic,ĩ dicto ti.de treu.& pa.in fi.tã-
11 git etiã do.Ant.an † pupillus possit facere pacẽ de mor-
12 te patris:& qd de tutore.Et,an † absolutus, vel damna
tus de vulnere,si postea moriaẽ vulneratus,possit accu-
sari de morte.de quibus in Spec.de homi.ver.illud qua
re.& seq.& facit,qđ no.Bart.in l.senatus.ff.de accusa.&
Spec.de accusa.ver.sed ponè. & seq.& ff.de adult.l.de-
nũtiasse.§.quid tamẽ.& ad id,qđ dixi de pupillo.& tu-
tore. facit,quod ẽt no.per Legistas in l.pactum curato-
ris.C.de pac. & l.præses.C.de transactio.

S V M M A R I V M.

1 *Contractus si fit per Principem, vel habentem potestatem ius condendi nihil ei opponi potest.*
2 *Securũ facere aliquẽ promittens debet facere consentire illos qui possent contradicere.*
3 *Ratihabitio, quando fit in his, quæ dependent respectu initij a potestate ratificantis trahitur retro: sed in his, quæ dependent a potestate ratum habentis respectu initij secus:*
4 *Consensus, quod fit de substantia ab ipso initio quomodo cognoscatur.*

Quoties. Cõuentio inualida ꝑ ratifica-
tionem superioris confirmari
potest.hoc dicit.Et,nõ diuiditur:& pro ca-
su potest dici,quod cum quæreret, quædã
confirmatio a Papa in exordio fuit opposi-
tum,qđ hic dr.facit,qđ habeẽ.j.de confi.vti. vel inuti-
c.venerabili.¶ No.ꝙ in conuentionibus vtile est habe
1 re consensum superioris,seu Papæ.¶†Itẽ no. ꝙ vtilita-
te prouceniente ex confirmatione Papæ: qa tunc cõtra
conuentionẽ,non poterit aliqd opponi:& facit,ꝙ si cõ
tractus sit per Principem,vel habentem ptãtẽ iuris cõ-
dendi,ꝙ nil possit dici contra illum.facit,qđ hr in l.cæ-
sar.ff.de publi.¶Item not. quod ille potest dici securus
cui de iure, non potest moueri quæstio. Et sic facit, qđ
2 † si aliquis promisit alium facere securum, quod debet
facere consentire illos, qui possent de iure contradice-
re.facit,quod no.glo.in l.mandato Titij.§.fi.ff.manda.
3 ¶In glo.j.in fin.& sic vult glo. ꝙ † vbi ratihabitio fit in
his, quæ dependent respectu initij a potestate ratificã-
tis tũc trahaẽ retro, eũ tunc videaẽ esse habilitas extre-
morum.

[a] Actio, an oriatur ex pacto nudo de iure canonico. Distingue vt hic per do. Hen. boy. in pri. capituli.

morū fac it, quod plenè not.Bar.in l.is qui pro emptore.ff. de vsucapio. in materia fictionis translatiue in l. bonorum.ff.rem ra.habe. Secus in his, quæ pendent a potestate ratum habentis respectu initij:quia tunc propter habilitatem extremi ad quod trahi debet ratihabitio,tunc nō trahitur retro.vt l.obseruare. circa fi.alleg. in gloss.& in d.l.bonorum. Et hæc procedunt regulariter:sed fallit regula, si requiratur consensus ab initio ꝓ substantia,& forma actus: quia non trahitur tunc retro sequens consensus, vt probatur in §.iussum.& §.pupillus.alle.in glos. Si vero cōsensus nō esset de substantia. tunc, si actus est omnino nullus, non confirmatur per sequentem consensum.s̄.de ele.auditis.saluo, nisi penderet a potestate cōfirmātis.l.filio præterito.ff.de iniust. rup.testa.& facit,quod not.Bar.in l.j.ff.de le.iij. ¶ Si aūt actus esset aliquis:tunc ratihabitio trahitur retro: quia habet initium validū. s̄.de ele.sicut. & facit,quod notat Inno.s̄.de consuetu.causam consuetudinis.de offi.dele. c.prudentiam. & quod notatur in gloss.in regula, non firmatur.& in regula.ratihabitiō.in vj. Qualiter autem
4 cognoscetur, † an cōsensus sit de substantia ab ipso initio.dic, quod si requiritur per modū iussus autoritatis, vel licentiæ: tunc dicitur esse de substantia. vt notatur in l.si quis in bona.§.iussum.ff.de acqui.here.secus,si ꝑ viam simplicis consensus.vt voluit Inno.in d.c.cū consuetudinis.& j̄.de rebus eccle.non alien.cap.j.in vj.nisi expresse aliud reperiatur cautum.vt l.quid ergo.alle.in gloss.de materia,etiam habetur in l.fina.C.ad mace.

S V M M A R I V M.

1 *Pactum quid sit: quotuplex est pactum: & quid pactum nudum: & quid vestitum.*

QValiter. Summari ꝑt qualiter summatum fuit.c.j.j̄.de eo.qui mit.ī pos.cau.rei seruā. ¶ Itē no.ꝙ ꝓmissa sunt effectualiter obseruanda. de quo.s̄. e.c.j. ¶ In glos.j.in fi.Sol.vt colligi potest ex his,quæ habentur in c.nuper.circa.fi. quia ibi interuenit voluntas cum opere,licèt opus non habuerit iuris effectum, quod sufficit ad inducendam bigamiam:ex quò interuenit voluntas cum opere subsecuto,& de facto tantū:& sic non habet obstare. ¶ Extra glo. tangit hic.do.Anto. quomodo pactum est con-
1 sequens ad omne conuentum.l.i.§.j.ff.eod. Et est † pactum,duorum pluriumve in idem placitus consensus. in d.l.j.& infra de ver.sig.ca.pactum. ¶ Item est duplex pactum.s.nudum, & vestitum. vt.d.l.j.& l.iurisgentiū. §.i.§.quinimo.ff. de pact.Et dicitur pactum nudū quando stat in finibus sui generis: & transit in aliam speciē contractus,per quam recipiat vestimentum, quæ autē sunt vestimenta pactorum.habetur in d.l.iurisgentium. §.quinimo.nam vestiūtur verbis, vt in stipulatione. Itē literis,vt in obligatione literarum.Item consensu,vt in emptione,& venditione:& locatione: & societate. Itē rei interuentu,vt in contractibus innominatis. de quibus plenè in l.naturalis.ff.de præscrip.ver.Et de prædictis vestimentis plenè in d.§.quinimo. & l.le.C. de pac. Et si dicas in omni pacto est consensus, etiam si sit nudum:ergo deberet vestiri.responderi potest, quod consensus,non vestit omne pactum: sed solum contractus nominatos propter eorum frequētiam de quibus insti. de obliga.quæ ex quasi delic. nascun. per totum. ¶ Itē aduerte,quia videtur, quod non sit dare pactum nudū: quia aut causa concluditur in pacto: ita quòd transit in aliquem contractum nominatum:& tunc,non erit nudum:sed vestitum.l.iurigentium.in princi.ff.e.aut nulla causa est adiecta:& tunc videtur, quod subintelligaī causa donationis.l.campanus.ff.de oper.libert.quæ faltem hodie producit obligationem efficacem.l. si q̄s argentum.C.de dona.Solutio Gui.de cu.dicit,quod d.l.si quis argentum.habet locum in conuentione dandi,nō faciendi: quia non debet extendi vltra terminos suos. vel secundum Ray.potest dici,quod tunc habet locum in donatione expressa:non autem in tacita,seu præsumpta.Nam secundum eum,non est simpliciter verū:quia est in dubio præsumiī donatio:quia non præsumiī quē iactare suum.l.cum de indebito.ff.de proba. & s̄. de renun.sup hoc. ¶ Vel potest dici tertio, quādo promittēs scit causam non subesse,creditor putat subesse,secus si vterque putat,non subesse.facit,qđ no.in l.ij.§.circa.ff. de doli excep.& ꝙ plenè dixi in l.a Titio.ff. de ver.obli. ¶ Quarto potest dici, quod l.si quis argentum.habet locum in vera donatione,non autem in ficta, vel præsumpta.argum.eorum,quę habentur in l.j̄.C. de dotis promis. Posses dicere, ꝙ aliud est facere pactum de donando,ex quò agi non potest,si est nudum: aliud est donare.& ita loquatur.d.l.si quis argentum.facit,quod habetur in l.bonæ fidei.ff.de eo,quod certo loco,& c.pe. de elect.in vj. ¶ Quæ autem possint esse exempla pacti nudi tangetur per gl.& docto. in l.j.§.j.ff.eo.& per Salice. in l.legem.C.eo.tit.Potes ponere exemplum, quando expresse dicitur, ꝙ per pactum nudū quis promittit aliquid,vel quando, non prætendendo interrogatoriè q̄s promittit aliquid alteri.de quo latius in locis præalleg. & quæ sunt de pacto nudo,& vestito procedunt secundum leges:secundum canones autem,non iure curandum de ista differentia tenendo, quòd secundum canones, etiam pro nudo pacto detur actio. de quo dictum fuit in capitu.j.supra eodem titu.

S V M M A R I V M.

1 *Frater potest tanquam coniuncta persona agere pro fratre tam in spiritualibus, quàm in temporalibus.*
2 *Pactum pro pecunia factum de renuntiando beneficio in quo titulus habetur, non valet, etiamsi loco expensarum, vel interesse promittatur.*
3 *Vexationem redimere potest is, qui ius habet in beneficio.& nu.8.*
4 *Beneficium siue ius spirituale, non debet conferri per simoniam, vel pactionem illicitam, nec etiam tolli.*
5 *Conuentio facta coram superiore presumitur in dubio licita.*
6 *Coniuncta persona, an habeat potestatem in his, quæ requirunt speciale mandatum, vel saltem generale cum libera.*
7 *Ex instrumentorum redditione præsumitur renuntiatio iuris ex eis competentis.*
9 *Iudex potest ius acquirere vni parti, etiam illa absente.*
10 *Pactum siue stipulatio vnius non habet alteri prodesse.*

2 CVm pridem. Nō valer pactū [a] quod ecclasticum beneficium debet per pecuniam resignari.hoc dicit. Primo narrat factū sub quo continetur processus causę.partium trāsactio:reprobatio; & Papalis ordinatio. Secundo dat iudices:secunda ibi:cæterum. ¶ Not. ꝙ in causa monasterij prælatus, & conuentus habent cōstituere procuratorem.de quo, supra de rescrip.c. edoceri.
1 ¶ † Item nota. quòd frater tanquam coniuncta persona potest agere pro fratre, etiam in spiritualibus,nedū tēporalibus, quod est no.pro declaratione,quę habeī in
2 l.sed,& he.ff.de procur. ¶ † Item nota. quod pactum de renuntiando beneneficio,in quo habetur titulus ꝓ pecunia, etiam loco expensatum,vel interesse soluendo, non valet velut sapiens simoniam. facit, quod notatur per glo.s̄.de renuntia.capitu.super hoc.hic in verbo pecuniæ.Et hæc nota diligenter, quia sæpe de facto contingunt tales compositiones,quæ sunt illicite.& quę de
3 iure,non valēt: licèt † habens ius in beneficio possit aliquid dare pro redimenda vexatione, vt cessetur ab illa, vt ha-

[a] Non videlicet pactū.idē, & eisdē verbis sūmat do. Abba. hoc.c.

vt habetur. j. de sim. c. dilectus. & etiam tangitur hic in
4 gloss. ¶ Et ex prædictis, etiã no. q sicut ius spũale, non debet conferri per simoniã, vel illicitã pactionẽ: sic nec
5 etiam dẽt tolli. ¶ Item no. q couentio facta coram superiore in dubio videtur licita, nisi aliud ex eius serie appareat. ¶ Item no. q duo fratres põt habere duo bñficia in duabus ecclesijs vni ecclesiæ subiectis, vel etiam in eadem ecclesia, si vnus habeat rectoratum ecclesiæ,
6 alter capellaniam. ¶ Itẽ not. q conuncta psona vr habere ptãtem etiam in his, quę requirũt spãle mandatũ, vel saltem generale cum libera, sicut est cedere, renunciare, vel componere. ff. de procura. l. procurator cui libera. & l. procurator totorum. hoc tamen de iure non
7 pcedit, vt tãgit in gl. ij. ¶ Itẽ no. p traditionẽ instrumẽtorum vr renuntiari iuri competenti ex ipsis instrumẽtis. de quo. s. de renũ. in c. veniens. & in c. sup hoc. & l. ij. C. de dona. ¶ Itẽ not. q p non seruantẽ ordinationẽ factã a Papa, vr parti aduersæ competere remediũ redeũdi ad ius antiquũ, qd qualiter intelligaẽ, tangiẽ in gl. ij. ¶ In gl. ij. ibi si. quasi velit gl. q ista renuntiatio non habuit nocere fratri, nisi fuisset ratificata per ipsum fratrẽ, vel nisi habuisset spãle mandatum, vel generale cũ libera. ¶ In gloss. non duximus. ibi. hic vero simoniã. &c. vel potes dicere, quod illa transactio fit super fructibus decimarũ, & sic sup re tpali, hic sup re spũali. facit, quod leg. & not. j. de deci. quãuis, vel fm Goff. ibi. fuit amicabilis compositio, quæ est licita, hic transactio, q̃ non est
8 licita: vt patet ex his q̃ habenẽ. c. super eo. j. eo. ¶ In gl. pactionis ibi: ius habebant in electione. & sic ille, qui dabat pecuniã nondũ erat plenariũ ius consecutus. Io tunc non est licitum dare pecuniam. Secus, quãdo quis est plenum ius cõsecutus, & postea molestaẽ. quia tunc benè põt dare pecuniã p redimenda vexatione, vt s. dixit glos. ¶ In ea. gl. in fi. & sic vult gl. p phibitis, quia simoniaca sui natura, non operet autoritas Papæ. Ideo, non posset facere, qd licite ex cõuentione aliquid reciperet, vt ex pũetione p sacramẽto baptismi, vel alio sacramento, sed in simoniacis, quia phibita p pstitutionẽ ecclesiæ, bñ põt Papa facere rem licitã, quæ aliàs erat illicita. & ideo in casu dcere. si autoritate Papæ fuisset facta cõuentio, valuisset, qa talis conuentio est phibita ex cõstitutione ecclesiæ, quam Papa tollere põt, vt in e. ppsuit. allegato in gl. & facit, quod no. per gl. in c. ex parte. el j. s. de offic. dele. ¶ In gl. pen. in fi. qua autem actione petantur instrumenta p debitorem saluo debito, dicit hic Flori. q si creditor soluerat pecuniam pro instrumento tunc ageẽ condictione sine causa per id, qd habetur in l. dissoluię. alleg. in gloss. ¶ Si autẽ debitor soluisset pecuniã pro instrumẽto, tunc posset agere rei ven. vel actione ad exhibendum. facit. l. vlti. C. ad exhib. & quod habeẽ in l. iij. §. vlti. & fi. ff. ad exhi. ¶ In glo. fi. ibi. & illa renunciatio. Aduerte, quia gl. hoc videtur velle dare secundam, vel tertiã solutionẽ, neq; isti de iure fuerunt auditi propterea, q renuntiatio facta, non habebat tacitam cõditionẽ: si aduersarij implerent illud, quod Papa mandauerat. ¶ Sed contra istã facit, quia litera vr velle, q renuntiatio fuerit simplex, & libera: ideo Inno. tenet secundam: vt quod de gratia isti fuerunt auditi. prima solu. non vr bona: quia spoliatus posset sponte renuntiare iuri suo: si vellet, vt etiam nor. in c. sup hoc. de renun. licèt in dubio nõ psumaẽ spõte facere, nisi aliud appareat, vt hr in d. c. soliię. do. Flo. vr hic tenere solutionẽ vltimã, videlicet, q iure ordinario per interdictũ vnde vi isti fuerunt auditi: qa scdm eũ licèt renũtiatio de se fuerit pura: habuit tñ in se tacitã cõditionẽ est piectura verisimili: qa non erat verisimile, q Petrus fuisset libere renũtiat', vt patere põt ex ppositione pcedẽti facta p eũ: & sic est verisimile, qd renũtiauit sperãs p Papã sibi puideri, & cũ effectu q̃ tacita pditio,

nõ est illicita. nec etiã fm eum verisimiliter fuit intẽtio Papę, vt isti carerent ecclesia, & capella oĩno: sed demũ si prior, & monachi in alio prouiderent, cõiter tñ tenẽ scda solutio glo. q solum de gratia fuerũt auditi: & pro opi. cõi vr casus in c. cum inter. j. de elec. cum ibi no. in gl. ¶ In ea. gl. in fi. primam opi. tenuit hic Philli. & Inn. & p eis etiam facit. c. quãuis. de rescript. in vj. Secunda verò, quã tenet gl. tenuit Vin. Tan. & Hosti. Ioan. An. dicit ponderanda esse verba restitutionis, & mandati, quibus ponderatis poterit procedere prima opi. interdũ secunda facit, qd hr. j. de priuile. porrò. & plus, non dicit, & sic fortè voluit dicere, q si Papa mandauit istos restitui a moto quolibet detentore, vel reuocato in irritum qnicquid interim fuerit attẽtatum tunc habeat locum opi. ij. Secus, si simpliciter mandauit illos restitui, quia tunc in dubio, non vr tollere ius alteri interim quæsitũ per id, quod hr in d. c. quãuis, sed potius vr voluisse mãdatum suum habere effectum, si alteri tertio non fiat p iudicium, & ista opi. videtur vera renẽdo, q in casu isto de gratia fuerint auditi put tenuit glo. f. & cõis opi. vt s. dixi. Sed, si teneremº, q de iure debuissent auditi put tenuit do. Flor. tunc simpliciter tenenda esset scda opi.
9 gl. ¶ Extra gl. inducitur tex. iste ad qõnem, q iudex põtest acquirere ius vni parti, etiam illa absente. nã renuntiatio hic fuit facta in manibus Papæ absentibus priore, & monachis, & tamen acquisitum fuit ius eis ex di-
10 cta renuntiatione, nec obst. qd pactum, vel stipulatio vnius non hẽt alteri prodesse. l. si vnus. §. ante oĩa. ff. de pac. & in tim. j. j. in c. veniens. quia illud verum. regulariter, fallit in Papa, qui est publica psona: & ideo põt acquirere monasterio, & stipulari, seu pacisci, vt l. ij. in fi. cum ibi no. ff. rem pu. sal. fore. & quia habet plenitudinẽ potestatis sup oẽs ecclesias. ij. q. vj. decreto. & sic fortius per ipsum quam per prælatum põt acquiri ecclesiæ de quo prælato est certũ. l. præses. ff. de trãs. & l. fin. ff. qd cuiusq; vniuersi. posset tñ dici, quod hic interuenit pcurator monasterij p id, qd hic habetur in prin. & idem videtur, si renuntiatio facta fuisset extraneo recipiẽte nomine monasterij: nã tunc etiam potest ratificari per Abbatem, & monachos. l. si pupilli. §. itẽ q̃ritur. ff. de nego. gest. sed vbi renuntiatio fieret nemine recipiente p monasterio, nec in præsentia Papæ, vel iudicis tunc videẽ qd nullum ius fuisset acquisitũ illi monasterio. Alij tñ vt refert Inn. & Io. An. dicunt, q cũ lites sint odiose valebit renũtiatio litis facta ẽtabsente parte, per id, q hr in l. postquã liti. C. de pactis. & hoc ibi vr tenere gl. in cõmuniter legiste, & maximè Bar. intelligunt. d. l. postq̃ liti. qñ renũtiatio fit parte pñte, vel iudice, q representat psonã partis, facit, q hr in l. si ob cãm. C. de euic. vel põt dici, q illa. l. hẽt locũ qñ renũtiatur iuri reali: secus si iuri psonali p id, q no. gl. in l. idẽ in duobus. ff. de pac. Nã facilĩ abdicati pt ius reale q̃ psonale, qa possum habere tẽ meã p derelicto. vt j. & p totũ. ff. p dereli. & facit, q no. In. s. de renũ. c. veniẽs. sed ius psonale inhæret ossibus, & nõ põt sic de facili separari. l. qs ergo casus. ff. de pac. & facit, q no. p gl. in l. iiij. ff. p socio. & tãgit hic. do. Ant. aliqua q tangunẽ p gl. & Bar. in l. nõ solũ. §. si liberationis verba. ff. de liber. lega. vbi tãgit, an valeat renũtiatio facta parte absenie: & concludit, q sic, si fit sup iure reali p id, qd hr in d. l. postq̃. & p Inn. in c. veniens. Si vero fit sup iure psonali: tũc si fit tacitè, exemplũ colligi põt ex l. ij. C. de pac. qñ creditor hereditatis agit em ptio. hæreditatis: qa tunc vr pacisci ne petat a vẽditore: & tũc pdest venditori ẽi absenti, vt ibi. Si autem fit expresse, tũc si mediãte nũtio, vel epistola pdeẽt ipsi absenti. l. labeo. ff. de iureiuran. Si verò fit non interueniẽte nũtio, vel epistola: tunc si fit alieni recipienti nomine absentis acqrit ipsi absenti exceptio doli. l. rescriptũ. §. fin. ff. de pac. & sic etiã intelligatur gl. in d. §. liberationis.

nis. Secus si fiat nemine recipiente per id, quod no. glos. in d. l. idem in duobus. quia tūc exceptio acquiretur absenti: & hoc si fiat extra iudicium, vel si fieret in iudicio iudice præsente benè proderit absenti per ea, quæ habetur in d. l. postquam liti. & superius tetigi, & quod plenius per Bartol. in d. §. si liberationis. & tene menti prædicta pro intellectu, & declaratione. d. l. postquam liti. & ad id, quod dixi per Papam posse quæri subdito. facit, qđ no. do. Ant. s. in procemio huius libri.

SVMMARIVM.

1 *Pactum de succedendo in ecclesia non valet.*
2 *Successorem sibi eligere in ecclesia, an possit prælatus.*

Accepimus. Non valet pactum de succedēdo post mortem plari ipsius in ecclesia. hoc dicit. ¶ No. qđ † pa-
1 ctum de succedendo in ecclesia non valet, nec mirum, qa ecclesiastica beneficia ex successione, non debent acquiri. Sed ex canonica institutione. supra de fi. presby. ad extirpandas. ¶ Vltimo nota, quòd inferior a Papa non pōt dare ius ad vacaturas: facit, quod habetur.
2 j. de concess. præben. c. proposuisti. ¶ In gl. fi. in fi. & † hoc verum de iure communi, tamen Papa posset ex speciali gratia concedere alicui, vt sibi eligat successorem in ecclesia, vt probatur in c. petiisti. vij. q. j. & facit ēt, qđ habetur in c. constitutus. j. de concess. præben. licèt ibi nō propriè loquatur de pacto succedendi: sed potestate conferēdi primam vacaturam.

SVMMARIVM.

1 *Pensio augeri non debet per pactum, beneficij acquirendi gratiâ.*
2 *Spoliare verbum quandoque sumitur in bona parte.*
3 *Pensiones augeri non debent, etiam augmentatis facultatibus beneficij: nec huius est licita conuentio.*
4 *Et quid de pacto pensionis diminuendæ.*

Cum clerici. Is qui per pactum pensionis augendę cōsecutus est ecclesiam, illa priuari dēt: & aliàs canonicè puniri. Et primo narrat factum quod secundo corrigi mandat: secūda ibi: nos. ¶ In text. ibi aliàs. i. vltra spoliationē
1 prędictā. ¶ † No. j. quod pactum de augenda pensione est damnatum a iure, præcipuè quādo apponitur in collationis actu. vt sic facilius, quis consequatur ecclesiam: facit, quod habetur. j. de ceosi. prohibemus, vt etiam post collationem dictum pactum videtur esse prohibitū: sed potissimè in casu isto prohibetur tanquam simoniacū. ¶ Itē
2 not. quod † verbum spoliare interdum sumitur in bona parte, pro priuatione legitima, & iurisdictionali, licèt vt plurimum ponatur in mala parte. vt patet. s. de resti. spo.
3 conquerente. & per totum. ¶ † In gloss. ij. in fi. potes dicere, quod quantum ad casum de quo in litera nullo modo licita est cōuentio, etiam augmentatis facultatibus qualitercunque, quia nō debet taliter per talem compositionem cōsequi titulum in beneficio, cum talis conuentio sapiat simoniam. Si autem quæritur post titulum legitimè collatum, an possit augeri sensus, tunc procedit quæstio, gloss. tamen Hostien. hic dicit, quod si necessitas illius cui augetur hoc exigit, nec fit clā, sed palā prælato, & capitulo consentiente, & superiore autoritate, tūc poterit augeri. ar. l. nooesttimo. ff. de auto. tuto. & j. de præben. c. proposuisti. sed si talis causa, seu necessitas nō subest, tunc videtur velle Hostien. quòd non debeat augeri. vñ dicit, qđ suo iudicio tunc priuata bursa non dēt repleri: sed potius deberet diuinus cultus augeri, per id, quod habetur. s. de consti. in c. pe. facit, qđ no. j. tit. j. c. de cetero. & sic non videtur tenere distinctionem gloss. sed id qđ superius dixi, & illud vř rationabilibus, cū quo etiā
4 transit Ioan. And. & do. Ant. ¶ † Extra glo. posset esse dubium quid de pacto diminuendæ pensionis. si instituendus non vult recipere beneficium, nisi remittatur pensio: dicunt quidam Ioan. de Lig. hic tenere, quod si fit ad commodū instituendi non valebit. Secus si ad commodum ecclesiæ, sed contra hoc facit, quia videtur, ꝙ simpliciter nō debeat valere ex eo, quia contrariorum eadē est disciplina. l. sed & si contra. ff. de vulg. & pup. & c. cum renuntiatur. xxx. q. ij. & ideo sicut, non potest pēsio augeri tempore institutionis, seu collationis, sic nec etiam diminui: nam, & paria vidētur dare, & remittere. ff. de calum. l. j. §. fin. cum sequen. an autem si conuentio hic fuisset licita fuisset ecclesia obligata pro pensione. Inno. dicit qđ sic. per id, qđ habetur in l. fideicommissum. §. tractatum. ff. de iudi. nec obst. l. fina. ff. de contrahen. empt. quia ibi obligatio fuit personalis hic autē agebatur, vt esset realis.

SVMMARIVM.

1 *Pactum appositum iuxta contractum, vel in traditione rei ad præiudicium alterius paciscentium, non valet.*
2 *Sepulturam paciscendo eligere nullus debet.*
3 *Decima, an sint soluenda de pensionibus domorum.*
4 *Soluens scienter indebitum, an videatur donare.*
5 *Pactum si non valet, an valeat pœna.*
6 *Pœnam in pactis appositam, an possint personæ ecclesiasticæ petere.*

Plerique. Ecclesia rem suam locādo, vel in feudum concedendo, non potest apponere pactum per quod iuri parochiali alterius ecclesiæ derogeť. hoc dicit. Et primo narrat factum. Secundo illud corrigi man
1 dat: ibi cum autem. ¶ † Not. j. quòd pactum appositum iuxta cōtractū, vel in traditione rei ad preiudicium alte
2 rius compaciscentium non valet. ¶ † Item no. quod pactum de eligēdo sepulturam non valet. similiter facit, qđ no. in cap. de sepul. in vj. & de pœnis. in cle. cupientes. ad fin. vbi etiam imponitur pœna cōtra religiosos, & clericos inducentes aliquos, vt obligentur per pactū, vel totum, vel iuramētum ad eligendū sepulturā. ¶ Itē not. quod vbi reuocatur principale pactum retractandū est ēt, quod ex eo secutum est. facit, quod habetur in l.
3 non dubium. C. de leg. ¶ † Vltimo no. secundū quosdā, quod decimę sunt soluendæ, etiam de pensionibus domorum: facit. j. de decimis. c. commissum. & c. tua nobis, sed melius facit. c. penul. j. de vsur. Ioan. Andre. hic dicit, quòd non benè istud colligitur hic, quia locator domus: nō aūt cōductor soluere dēt decimam pensionis: sed mens huius literæ fuit, quòd agebatur per procuratorem, quòd decimæ personales, vel etiam prædiales soluerentur per conductorem ecclesiæ locatrici, qđ per pactum præiudicabitur ecclesiæ parochiali. in glo. j. in fi. hic autem pactum non tenuit, quia factum super iure spirituali pro re temporali, quod fieri non potuit. facit quod habeť. j. de re. perm. in c. ad quæstiones. ¶ In gloss. ñ. in fin. & sic est in electione ecclesiæ parochialis contra quem agat: sed tunc est dubium, quòd si eligit possessorem: an tunc ipse possessor poterit repetere ab eo cui soluit, cum ei non deberetur: videtur, quod non, quia in pari causa turpitudinis potior est conditio possidentis. l. ij. C. de condi. ob turpem causam. ¶ In contrarium facit, quia turpitudo solum videtur esse ex parte recipientis: facit, quod habetur. j. de iureiuran. c. debitores. Ioan. Andr. concludit, quod regulariter non re-
4 petet, quia videtur † donasse soluendo scienter indebitum per

tum,per id,quod no.j.de solu.c.si.fallit si esset persona,
q excusaret ab ignorantia iuris, p id,qđ habet in l.cum
5 de indebito.ff.de proba.& in d.c.fin. An † autē vbi non
valet pactum, non valet,etiam pœna.j.de so.compe.c.
si diligenti.C.eo.tit.l.pacta quæ ɔtra.& ibi not.Secus si
esset pręter legē.l.stipulatio ista.§.alteri.ff.de ver.oblig.
¶ Si autem esset fm.l.seu fcđm canonem:tunc valet pa
ctum , & pœna tñ paciscens debet altero esse conten-
tus.l.rescriptum.§.si pactum.ff de pac. quod intellige ,
6 vt no.in l.fidem.ff.de trās.¶ † An vero personę ecclesia-
sticæ possint petere pœnam not.j.de arbi.c.dilecti . & j.
de pę.suam.& de regu.iur.bonafides.in mercu.in vj.

S V M M A R I V M.

1 *Pactio, & conuentio differunt.*
2 *Pactum pro obtinendis spiritualibus, non valet.*
3 *Pactum, quod fit contra ius publicum, non valet.*
4 *Iuramentum continens omninò illicitum, non est seruandum.*
5 *Pactum turpe, & rei turpis differunt.*

a Non valet.Si quæris, quando pactio debet seruari , vel quādo nō distingue, hic secundū. domi. Hē.boych.

2 PActiones. Non valet [a] pactio in spiri-
tualibus, vel q peccatū in-
ducit: vel quæ de iure,& de facto est impos-
sibilis.h.d.Et primo ponit dictum,& eius ra
tionē:fcđo illud ampliat,& pbar . fcđa ibi:quod etiam.
1 ¶ † No.ex tex.primo,quod aliud videt esse pactio,aliud
conuentio . nam verbū conuentio est magis generale:
vt patet ex his, q habent in l.j.§.cōuentionis.ff.e.nā di-
cunt conueniri illi,qui in aliquo loco ɔueniunt:licèt ni
hil paciscant. ¶ Itē no. quòd etiā i foro cannnico licitū
2 est allegare.l.de quo in c.j.de oper.no.nun. ¶ † Itē no.q
pactū p spiritualibus obtinēdis nō valet:nec ob.q hr.s.
de elec.significasti.qa ibi ppriè,nō est pactio,sed est ex-
pressio eius,q tacitè inest,vt ibi patet.nec obstat,q habe
tur in c.significatū.j.de præben.quia ibi nō dr, q valeat
pactum p spūali obtinendo:sed dr,q beneficio vacanti
pōt annecti onus spūale:nec ob.etiā qđ habet.j.de ɔdi.
appositi.in c.verū,qa ibi pactū fuit adiectū sup re tēpora
3 li.¶ Itē not.q † pactū ɔtra ius non valet,qđ est verum,si
fit ɔtra ius publicū,cui nō pōt renūtiari.j.de so.compe.
si diligenti.cum ibi no. Sed si ɔtra ius priuatum cui pos
sit renūtiari, vt l.pacisci.ff.de pact. ¶ Vltimo no.q dictū
est in summario.¶ In glos.j.ibi tacitę.exemplum huius
tacitę ɔuentionis pōt poni p id, qđ habetur in c.ad no-
strā.j c.seq. ¶ In ea.gl.ibi: nō enim fert opē.supple.a iu-
4 re pbatā,licèt p pactum ferat opē. ¶ † In ea.glo.in fi.ad-
de,q si iuramentum ɔtinet oīno illicitum nō est seruā-
dum,vt in iuribus all.gloss.& infra de regu.iur.non est
obligatorium . in vj.si esset illicitum tātum ex parte re-
cipientis.j.de iureiu.in c.debitores.licèt solutū tūc prę-
textu.iuramēti possit repeti.vt patet in glo.penul.ibi,&
instit.de inuti.stip. circa prin.aduerte,qa gl.vr voluisse,
q idē dicat pactum turpe,& rei turpis, tex.tñ hic ponē-
do alternatiuam &,inter illa videtur voluisse,quod sint
diuersa.arg.l.hęc verba ille,aut ille.ff.de verb.sig.Vnde

b De transactiōibus. Super hac rubrica , q rit . d. Ab. quid sit trāsactio.vide eum hic in cōtinuatione rubricę.

5 Io.An.† videt assignare differentiam inter dicta pacta ,
vt dicat pactum turpe,qđ habet annexā turpitudinem:
vt quia per dolum,aut metum , aut p simoniā fuit ini-
tum . ¶ Sed pactū rei turpis,est si qs pmittit facere ho-
micidiū,vel sacrilegium. pactū verò habens cām turpē
dr esse.si promitto.x.si interfecerit hominē.vel ne furtū
agas contra me,si cōtingat in furtū cōmittere talia autē
pacta illicita sunt,vt patet ex iuribus hic alle.in gl. Sed
Bar.in l.generaliter.ff.de ver.obl.dicit, q qdā sunt pacta 1
nullā habētia turpitudinē,& sunt fm leges,& talia sunt
valida.Quædā vero sunt pter legem,licèt non ɔtineant 2
turpitudinē.vt qñ stipulat qs aliquid dare alteri . & fa- 3
cit, licèt non valeat principalis pmissio, valebit tñ pœ-
nalis.l.stipulatio ista.§.alteri.ff.de ver.ob.Quędam vero
sunt pacta in se ɔtinentia turpitudinē , & hoc pōt con-
tingere tribus modis : qa,aut in pmissione venit aliqd
turpe,vt si promittis occidere hominem:& tūc promis-
sio est nulla ipso iure, vt in dicta l.gñaliter. aut pmissio
in se nō cōtinet,quid turpe tamē est turpiter facta:vt qa
p dolū,vel metū:& tunc de iuris rigore valet:tamē non
ob.exceptio , & rescindit p remedia iuris,de quibus in
tit.qđ met.cā , & de dolo . Quædā vero pmissio est tur-
pis,nō qa ɔtineat in se turpe:sed pptet cām annexā,vt
si promitto tibi centū,si interfeceris hoīem : & tunc li-
cèt fuerit opi.an talis promissio sit ipso iure nulla:tamē
gl.tenet,qđ sit nulla in l.iurisgētiū.§.si obstat.ff.de pac.
Et facit,qđ hr in l.si plagi.ff.de ver.ob.¶ Sed Vltramon
tani,vt refert Cyn.in l.ij.C.qđ me.cau. dicunt,qđ valet
de mero rigore . sed obstat exceptio p id, qđ habet in l.
pe.ff.de condi.ob.tur.cau. vbi litera vr velle , qđ detur
exceptio doli. ¶ Sed, vt dicit Bart.in d.l.gñaliter potest
rñderi , qđ ibi loquit de exceptione doli prout est facti,
vel intentionis nō iuris iuxta no.p gl.in l.qui se p aliū.
& d.l.gñaliter. & l.plagi.in qbus aperte videtur pbari,
qđ nulla oriatur obligatio , vel posset dici ad d.l.pe. qđ
qñq; in promissione exprimitur causa turpis : & tūc p-
cedat opi.gloss. ¶ Quandoq; non exprimitur,licèt taci-
tè intelligat ex mente ɔtrium & tunc pcedat opi.vltra-
mon.facit,q not.in l.ij.C.qñ prouo. non est necesse. &
j.de re iudi.c.j. vbi in simili distinguit in snīa , an expri- 4
primatur error , vel non . ¶ Sed hæc solutio non placet 1
do.Flo.quia regulariter taciti , & expressi eadem est rō,
& conditio secūdū ea , quæ habent in l.cū q.d.ff.si cert.
pe.& j.de so.cōpe.§.si diligenti. & sic ex pdictis vr,q pro-
priè loquendo,pactū turpe, vel rei turpis pro eodē sup-
ponat,licèt possent diuersificari stricto sumpto vocabu-
lo,per ea,quæ dixi post Ioan.An. ¶ In ea.glo.ibi:contra
leges.supple æditas a iure ɔsulto. & qd subijcit de con-
stitutionibus.§.principū. & quod.j.dicit de sena.consul
tis:intellige de statutis a senatoribus,qui habebant po-
testatē.l.condendæ.& quod subijcit de plebiscitis.intel
lige de statutis,plebeis Romanis,quando recesserunt a
maioribus , seu nobilibus Romanis in montē auētinū:
& fecerunt ibi certa statuta , quæ postea fuerunt appro-
bata per populum Romanum , vt habetur in l.ij.ff.de
ori.iu.& de illis habetis exempla in tex.& gl.in l.iuris-
gentium.§.prætor ait.ff.de pactis.& l.condictiones. & l.
filius.ff.de conditio.institu.& facit etiam ad materiam ,
quod notatur in l.continuus.§.illud.ff.de verbo.obliga-
tio.& per Bartol.in l.inter stipulantem.§.sacramenta. &
eodem titu.l.quidam.Et not.etiam ex text.& glo.quòd
quædam sunt impossibilia de iure,& de facto . vt si pro-
mittis dare solē,lunā,vel chimeram. Quędam sunt im-
possibilia de iure tantum. sed non de facto,vt si promit
tis aliquid,qđ reprobatur a iure: quædam autē sunt im
possibilia de facto, vt si pmittis mihi montē aureū , qa
de facto nō reperitur : facit,quod notatur insti.de inuti.
stipula.circa principium.

b ¶ De transactio.[b] Rubrica.

¶ Continuatio huius rubricæ patet ex his , q proximè
dicta sunt super præcedenti rubrica . de materia habet.
liiij.distin.generalis.j.q.iij.ea,quę.v.q.ij.si primates.xvj.
q.vij.decimas.& xxiij.q.iiij.si illic.

S V M M A R I V M.

1 *Transactione tollitur omne ius , quod competebat partibus ante transa-ctionem.*
2 *Pacta vltima seruanda sunt.*
3 *Clausula supplentes omnem defectum, &c. quid importet.*

4 Transactio

4 *Transactio, an, & quando restringatur ad petita.*
Petitio est triplex.
5 *Indefinita æquipollet vniuersali.*
6 *Transactio generalis, an extendatur ad ignorata.*
7 *Sententia, quæ non tenet, an per confirmationem Papæ efficiatur valida.*

SIcut graue. instrumenta, &
alia iura partium
contraria transactione tolluutur.h.d.
Et prima pars decernit,seu ponit de-
cretum.secunda supplet.secunda ibi
cui si quid.¶No.ex tex.primo, quod
1 † omne ius ɔpetens ptibus añ trāsa-
ctionē tolliř per trāsactionem supueniētem: quatenus
facit contra ipsam trāsactionē.¶Itē no.ꝙ ad renūtiatio-
nem iuris cōis,non vř seq. renuntiatio iuris cōpetentis
2 ratione priuilegij,vel p̄scriptionis.¶† Itē not.ꝙ vltima
3 pacta sunt seruanda.l.pacta nouissima.C.de pac.¶†Itē
potes notare,ꝙ Princeps, seu Papa p̄t supplere defectū
solennitatis adhibitum in transactione ptiū, vel in alio
actu:facit,qď no.s̄.de elec.in c.illa.& p Guil.in Spe. de
legato.§.nunc ostendendum.ver.no.ꝙ clausula.vbi tan
git de virtute clausulæ,quæ sæpe apponiř in literis Pa-
palibus,dum dř,supplentes oēm defectū si qs fortè fue
rit in p̄missis. nam p illam vř subueniri contra defectū
solennitatis iuris positiui:non autē cōtra defectum sur
gentem ex iure naturali:vel ex nobilitate personæ: vel
ex defectu potestatis:facit,quod hř in cle.pastoralis.ver
4 sic.cæterum.de re iudi.¶† In glo.ij.ibi petitio specialis.
a Aduerte, quia glo. voluit principaliter p̄sequi tres ca-
sus. Quia qñq; petitio fuit specialis,qñq; gñalis,qñque
indefinita.Et de quolibet istorum casuum subdistingui
tur.Nā in primo casu ɔcludit,ꝙ si trāsactio sit specialis:
& sic simpliciter sup petitione, non nocebit in alijs. Et
idem si esset sup parte petitorū,quia solū nocebit qua-
tenus facta est transactio.¶ Si aūt petitio fuit spālis: vt
quia fortè petebat quis reddi rationē vni administranti
p reum q. dicebatur, etiam generaliter oīa negotia ad-
ministrasse,si postea fit transactio gñalis s̄m gl.restringi
tur ad petita:& sic ad id,de quo spāle est actū.Et hoc cla
rum si id fieri pōt salua rōne recti sermonis: & sic loqui
tur.l.si de certa.alle.in gl.fi.¶ Sed vbi,nō posset restrin-
gi solū ad petita salua rōne recti sermonis tunc s̄m oēs
præiudicabit in oībus,ex quò generalis est, & non pōt
restringi ad petita salua rōne recti sermonis p id,ꝙ ha-
betur in l.plautius.ff.de au.& ar.leg.& l.si ex pluribus.
ff.de solu.cum ibi not.p Bar.in d.l.si decre.tñ s̄m Iaco.
de But.in his,de quibus non erat lis valebit vi pacti. in
alijs vi transactionis,argumen.l.j.ff.de transac.¶ Sed se
cundum Barto.in d.l.si de certa. valebit etiam vi transa
ctionis : quia licèt,nō fuerit lis mota quò ad alia,tamē
sufficit quò ad validitatem transactionis timore future
litis. vt nota.in l.ij.C.de transa.p̄pter dubitationes,ta-
men prædictas tollendas, notarij hodie in instrumento
dicunt, quod partes deuenerunt ad talem cōuentionē,
transactionem,& pactum,non dicunt tantummodo,ꝙ
deuenerunt ad istam transactionem: vnde tunc est cla-
rū,ꝙ transactio facta inter partes si sit generalis, & non
possit referri ad petita tm̄ salua rōne recti sermonis, qď
tunc valebit in alijs non petitis etiam vi Pacti . Qñ aūt
generalis transactio dicat posse restringi ad petita salua
ratione recti sermonis : paret exemplum d.l. si decreta,
C.de transac.qñ fit transactio super re petita,& promit
titur ex causa restitutionis nihil amplius petere:quia in
telligitur.s.nomine dictæ rei.& sic bene pōt tūc restrin
gi ad petita.Secus si dictum fuisset, qď p̄mittitur nihil
amplius peti occasione dictæ rei , vel alia quacūque de
causa,quia tunc patet,ꝙ nō potest restringi tantūmodò
ad petita: facit,quod not.in l.pluribus.ff.de acceptil.&
§.ex pluribus, ff.de solu. ¶ Item aduerte inquantū dixi
transactionem generalem in dubio debere referri ad
petita est dubium,an idem sit in pacto generali,gl.not.
& sm.in l.emptor.§.lucius.ff.de pac.tenuit , ꝙ secus est
in pacto gñali: quia illud in dubio generale p̄iudicabit
s̄m Guil.de Cu.& Bar.in d.§.Lucius.Et idem Bar.in l.si
de certa.de trāsac. Et Cy.ibi in l.sub p̄textu specierum,
dicunt non esse differentiam faciendam inter pactum ,
& transactionem . Quia vtrobiq; videtur eadē ratio s̄m
eos : & per ɔñs idem ius debet dici.argu.l.illud.ff.ad l.
aquil.& s̄.de consti.transla. & sic s̄m eos idem dicendū
in pacto generali,qď dictū est in trāsactione. ¶ Sed ad-
uerte,quia gloss.forte de iure pōt defensari ex eo , quia
transactio debet fieri de re dubia, & lite incerta.l.j.ff.de
transac. & ideo non est mirū si in dubio restringiř ad ea
de qbus erat lis: sed pactū pōt fieri super de his quibus,
non est lis , vt patet ex his,quæ notanř in rubr.ff.& C.
de transa.& in d.l.j.ff.de transa.Et ideo videř,qď non sit
eadē ratio restringendi pactum : sed generaliter debet
intelligi,vt voluit gl.in d.§.Lucius.Et hanc opin.etiam
tenuit Bar. in l.de pupillo.§.si in pluribus.ff.de ope.no.
nun.& sic in hoc vř sibi fuisse cōtrarius:& hæc sufficiāt
de primo casu petitio fuit specialis. ¶ Scđo casu,quan-
do petitio fuit generalis tunc gloss. hic distinguit duos
casus,quia aut transactio, etiam fuit generalis : & tunc
generaliter, & in oībus p̄iudicabit.l.sub prætextu.C.e.
titu. Aut transactio fuit spālis,licèt petitio est gñalis : &
tunc non impedit processum aliorū: & sic non p̄iudica
bit,quò ad alia.facit,ꝙ habeř.C.e.l.pen. & in l.si vnus.
§.ante oīa.ff.de pact. ¶ Sed aduerte, quia primū mem-
brum recipit limitationē,videlicet, quando petitio fuit
generalis:& similiter transactio inquātum dictum fuit,
ꝙ tunc generaliter in oībus præiudicat:nam illud verū,
nisi aliqua fuissent dolo occultata:q.a tunc in illis, non
præiudicaret : vt l.tres fratres.ff.de pac. ¶ Itē illud verū
vbi aliqua possent dependētia ex testō.quia in illis, nō
est licitum transigere,nisi inspectis , & cognitis verbis
testamenti.l.de his.ff.eo.titu.ideo in talibus non habe
ret præiudicare generalis transactio. ¶ Item etiam ha-
bent procedere , quando nedum petitio fuit generalis
transactio:sed etiam media prosecutio.¶ Si autem pro-
secutio fuisset specialis licèt petitio,& trāsactio fuissent
generalis vř,qď licè: de rigore iuris,nō noceat:ī omni-
bus tñ vi replicationis doli solū nocebit in prosecutio-
ne . arg.sicut in simili dicimus in sententia in l.licèt.C.
de iud.& sic restringetur tunc in effectu ad spiritualia
prosecuta. Et istud tenuit Bar.in l.sub prætextu specie-
rum.Glos.tamen ibi tenuit oppositum,videlicet,quod
transactio tūc noceat in oībus, & aliud sit in sententia,
quæ dēt ferri s̄m allegata , & p̄bata.l.illicitas.§.veritas.
ff.de offic.præsi. Ideo nimirum si restringitur ad media
prosecuta,in quibus est facta probatio,& non ad alia in
quibus,non est facta probatio.Sed transactio procedit a
spontanea dispositione partium , quæ possunt sibi præ-
iudicare prout volunt:& ideo,ex quò transactio est ge-
neralis:& petitio,etiam fuit generalis:vř,quod in oībus
habeat p̄iudicare.Et ista opi.gl.satis de iure vř defensa-
ri posse: tñ Bart.vt dixi dicit idem dicendū in transact.ꝙ
in sniā,vt illa restringatur,etiam ad p̄secuta. Et facit p
hoc,quod habetur in l.si de certa.C.eo.nā sicut restrin-
gitur ad specialiter petita , licèt ex mera conuentione
partium procedat, ita vř,quod eadem ratione restringa
tur ad spāliter prosecuta,quamuis ex conuentione par
tium procedat. ¶ Item intellige prædicta vera,nisi trāsa
ctio esset per dolum extorta,vel per metum:quia tunc,
nō noceret p ea,quæ habenř in l.sub p̄textu instrumē-
ti.C.eo.& hæc sufficiant de scđo casu principali , quan-
do petitio fuit generalis. ¶ Tertio casu,quando fuit in-
definita.Gloss.hic videtur dicere,quod si transactio fuit
specia-

a Aduerte.hęc materia ē magis legalis quā canonica , ideo vide do.in legibus allegatis hic per glo.qa ibi est propria materia huius tractatus .

ſpecialis, vel indefinita non nocet in alijs. Secus ſi fuit
tranſactio generalis:quia tūc de rigore iuris nocebit in
omnibus,ſed replicatione doli reſcindetur.p iura. alle.
in gl.¶ Sed certè iſta differentia, quam facit gl.inter pe
titionē gen eneralem,& petitionē indefinitam,commu
5 niter non teneẽ : qa † indefinita æquipollet vniuerſali:
& ſic generali.j̄.de priuil.qa circa.& facit,ꝙ no. in c. vt
circa de elec.in vj.vnde eundem effectū operaẽ petitio,
pero mihi reddi rationē adminiſtrationis bonorū meo
rum q̄ petitio eſt indefinita: vel ſi Ep̄s dicit peto oīa iu-
ra Epiſcopalia : & ideo non ꝓcedit differentia gloſſ.an
6 † autem generalis tranſactio extēdatur ad ignorata.Cō
clude,ꝙ ſi agiẽ de pendentibus ex teſtō , non extēditur
ad illa.l.de his.ff.eodem.¶ Si autem quæritur in alijs,&
tunc,aut natura actionis ꝓpoſitæ eſt apta comprehen-
dere ignorata:vt qa petitio eſt vniuerſalis , & ſic in ge-
nere fuit ſaltem cogitatum:facit,ꝙ habeẽ in l. qui iure.
ff.de vulg. ideo tunc trāſactio gn̄alis p̄iudicat in oībus
ſalua diſtinctione,q̄ ſuperius dixi.Secus ſi natura actio
nis,non ſit apta ꝯprehendere, vt qa eſt actio ſpecialis :
qa tunc nō videtur de incognitis cogitatum,niſi aliud
appareat.l.qui eum.in fin.ff.de tranſac.& plenè per legi
ſtas in l.ſub prætextu ſpecierū.& l.ſi de certa.& ibi etiā
per Barto.C.eo.ti.¶ Et adde etiam,quod generalis trā-
ſactio,non hēt præiudicare:poſtea de nouo ſupuenien
ti ar.eorum q̄ habentur de excep.c.paſtoralis.& s̄.de re
nun.c.cum inter . & ꝓbatur in d.l.ſub prætextu ſpecie-
rum.& ibi etiam p Bar.Et ad materiā facit,qđ no.p le-
giſtas in l.actione.C.de tranſac.& per Bar.in l.aurelius.
§.caius.ff.de liber.le.& in l.qui Romæ.§. duo fratres.ff.
de ver.obl. ¶ In gl.penul.ibi:cum cauſæ cognitione.&
ſic ex certa ſcientia . Secus ſi ſimpliciter facta in forma
cōi,quia talis cōfirmatio nō tribuit ius vltra, quā com
petat ius antiquū,vt plenè not. in c.j.& ij.j̄.de cōfir.vti.
vel inuti.& j̄.de conceſ.præben.quia diuerſitatem.& s̄.
7 de conſtit.c.cum acceſſiſſent.¶ † In gl.fi.ibi: ſumit vigo
rem:hoc verum,quando ſubeſt defectus ſolēnitatis po
ſitiuę.Secus ſi ſubeſt defectus iuris naturalis , vel inha-
bilitatis perſonæ,vt notatur in Spec. in tit.de lega. iij.§.
nunc oſtendendum.ver.& no.ꝙ clauſula.s̄.de elec.c. il-
la.per Ioā.And.facit , quod habetur in clem.paſtoralis.
ver.cæterum.de re iudi.& quod not.Bart.in l.ſi quis.C.
de decurio.lib.x.

S V M M A R I V M.

1 *Autoritas Epiſcopi requiritur in actu exercendo cum eccleſia . & nu.4.*
2 *Compoſitio ſuper decimis cum conſenſu Epiſcopi valet.*
3 *Tranſactio,an poſsit interuenire ſuper re ſpirituali.*
5 *Alienare,an poſsit res eccleſiæ ſubditus Abbatis, vel inferiori cum con-
ſenſu ipſius Abbatis, vel prælati inferioris.*
6 *Tranſactio, vel compoſitio, poteſt fieri ſine ſuperioris autoritate : & qn̄.*

STatuimus. Valet tranſactio ſuper fructibus decimarum fa
cta autoritate Epiſcopi hoc dicit,vel ſic:va
let compoſitio ſuper decimis facta ſuperio
ris autoritate.h.d.non diuiditur.¶ In text.

a ¶ Valet tranſactio. hoc eodē mō ſummat dom. Abbas.

ibi : inter vos non apparet cui loquatur,an clericus,vel
laicus ideo gl.fi.hic dubitauit.¶ Itē ibi ſui.i. ipſius pſo-
næ eccleſiaſticæ: & intellige de conſenſu Archiepiſco-
pi , quando in diœceſi Archiepiſcopi ſunt decime,ſup
quibus fit cōpoſitio:ſed ſi ſunt in diœceſi Epiſcopi ſuf-
fraganei:tunc ſufficit cōſenſus ipſius Epiſcopi in cuius
diœceſi ſunt,facit,quod habeẽ.s̄.de offi.dele.c.paſtora-
lis. ¶ No.ꝙ illa ptātē habebat Archieps in ſua diœceſi,
quā habet Ep̄s in ſua:regulariter autē in diœceſi ſuffra
ganei quò ad ſubditos ſuffraganeorum , non habet iu-
riſdictionē.vt s̄.de offi.ordi.capitu.paſtoralis.¶ Itē not.
1 q † in actu exercēdo cum eccleſia requiritur autoritas
2 Ep̄i in cuius diœceſi eſt ipſa eccleſia.¶ Itē no. † ꝙ vale-
re videtur compoſitio ſuper decimis cum cōſenſu Ep̄i,
3 de quo tangetur in fi.glo.¶ † Item potes notare,qđ ſup
re ſpūali videtur poſſe interuenire tranſactio.de quo tā
getur cū gloſſ.j.j̄.eod.ſuper eod. ¶ In gloſſ.j.ibi,& vaſis
eccleſiæ:intellige redactis ad maſſam,quando erāt vaſa
conſecrata,& ſic deſinunt eſſe conſecrata,vt habetur in
d.c.caſellas.& d.c.ſi illic.s̄.allegatum : quia glo.non re-
ſpondet : potes dicere, quòd ibi non interuenit tranſa-
ctio ſub ſpirituali.ſed ſup iniuria illata.¶ Item nō ob.c.
quando.quia potius facit pro. nam ibi prohibetur dare
tēporalem pro ſpiritualibus, licèt ꝓmittat dare ſpiritua
le pro ſpūali. ¶ In ea.gl.in fi.vnde dicebat Goſ. ꝙ tran-
ſactio ſine ſuperioris autoritate fieri non poteſt, qa p̄ſu
mitur vitioſa eo,qđ fit de rebus ſpūalibus.facit.s̄.titu.j.
cum pridem. ¶ Sed cōpoſitio amicabilis ſuperioris au-
toritate fieri poteſt.argu.l.furti.§.qui iuſſu.ff.de his,qui
no.infa.facit,ꝙ dictum fuit in d.c.cū pridem.potes dice
re,vt etiam hic voluit ſentire Innoc.ꝙ tranſactio,vt deẽ
ſpirituali pro temporali,vel econtra non eſt licitum,qa
ſapit naturā ſimoniæ . ¶ Sed amicabilis compoſitio be-
ne poteſt interuenire in ſpirituali : ſi forte detur ſpūale
ꝓ ſpūali. vt in c.quæſitum.de re.permu.Secus ſi tp̄ale,
ꝓ ſpūali.ut ibi,& hoc,quando petiẽ ſpirituale reſpectu
ꝓprietatis. Si uerò petiẽ reſpectu tituli:tunc uidetur,ꝙ
non poſſit dare,etiam ſpirituale ꝓ illo,per ea,quæ habē
tur in c.conſtitutus . licèt poſſet fieri permutatio , ut in
præalleg.c.quæſitum . poſſet tamē interuenire compo-
ſitio mediāte ſupiore dūmō qs pure,& ſimplr renūtiet
iuri,ꝙ hēt , uel recipiaẽ ſimplr ius,qđ hēt p id,qđ hr̄ in
c.ſup eo. poſſet tn̄ ab habēte ius dari aliqđ cā redimēdi
vexationē,vt dictum fuit.s̄.tit.j.c.cum pridē . & hoc,qn̄
haberet plenum ius.Secus ſi nondum eſſet plenum ius
conſecutus,vt no.in p̄alle.c.cum pridem . nec reprobaẽ
cōpoſitio facta per ſuperiorē dūmō , vt dixi ſimpliciter
fiat renūtiatio.vt patet in d.c.niſi eſſent.j̄.de p̄bē.¶ An
aūt ſi aliquid ſit annuatim dandum ex cōpoſitione ſu-
perioris eo caſu, quo compoſitio fuit licita,vtrum tunc
obligatur perpetuo eccleſiæ.dicit Inno.ꝙ nō,ſed cenſe-
bitur obligatio perſonalis : & non tranſibit contra ſuc-
ceſſorē.j̄.eo.de cętero.& d.c.niſi ſaluo.niſi interueniret
autoritas ſuperioris ordinarij,& ſic Ep̄i p ea,quæ habē-
tur in c.veniens.& plus dicit Inno.ꝙ vt ꝑcipiens pēſio-
nem licite percipiat eſt neceſſe, quòd credat ſe iuſtam
cauſam habere.facit,ꝙ habetur.j.de inſti.c.iiij.& j.q.iij.
ſi qs.& qđ habeẽ.j̄.eo.de cætero. ¶ In gloſſ.fi.in fi.& ſic
ponit gl.in effectu . duos intellectus,vnus eſt,quod lo-
quatur text. qn̄ fit cōpoſitio ſuper decimis inter pſonas
eccleſiaſticas: nam iſta benè pōt fieri miſtim rectore fa-
ciēte compoſitionē . facit.j̄.de decimis.ex multiplici.&
quod no.j.de decimis.c.in aliquibus. ſed nō nocet ſuc-
ceſſori . ſaluo,niſi facta ſit autoritate Ep̄i.d.c.de cæterò.
& c.veniens . ¶ Alius intellectus, qn̄ compoſitio fit cū
laicis. & iſtū intellectū tenet hic Hoſt.qa litera dicit in-
ter vos,& aliquā perſonā eccleſiaſticam: & ſic videẽ lo-
qui laicis , quando cōponiẽ cum aliqua pſona eccleſia-
ſtica: non autē dixit inter vos,& aliā perſonā eccleſiaſti
cam: qa tunc benè videretur implicare,ꝙ loquereẽ pſo
nis eccleſiaſticis p id,quod habeẽ.s̄.de teſti.c.ſedes . &
ideo tene,ꝙ compoſitio facta cū laicis de conſenſu Ep̄i
valear p iſtum text.& rationē gloſ. & ſic tenet cū iſta fi.
gl.hic poſitæ. Nec obſt.ſm eum,ꝙ laici nō pſſt decimas
poſſidere,qa ſm eū nō poſſidebunt ius ſpūale decimæ:
ſed quantitatē partis fructuū ipſarū decimarum : & ſic
dicit poſſe intelligi, quod habetur.j̄.de paro.§.fi.& j.de
deci.in aliquibus. & c.ſup eo.j̄.eo.& ſic teſidet hic Ioā .
And.& do.Anto.¶ Sed aduerte,quia text.cum gloſſ. vi-
detur tenere cōtrarium in c.pe.de confir.vtil.vel inuti.
& ibi no. qđ nō p̄t fieri cōpoſitio ſup decimis,cū laico,
vt aliquid minus ſoluaẽ , niſi interueniat autoritas Pa-
pæ:& ſic

pæ: & sic etiam ibi transit Io. And. Aliqui verò voluerũt dicere, quod in decimis præteritis possit fieri cõpositio cũ laicis, & ita intelligatur hic, sed nõ sup futuris. alle. simile, qđ habent Legistæ in alimentis in testamento relictis: qa super præteritis alimentis potest transigi, nõ super futuris. vt l. de alimentis. C. de transact. & istã opi. refert Archidia. in c. decimas. xvj. q. vij. sed nõ tenet illã, quia vr̃, ꝙ decimæ sunt integraliter soluendæ. ĩ. de deci. c. in aliquibus. põt dici, ꝙ si trãsactio fiat ex causa, forte quia ille, q debet soluere est pauper: & nõ bene potest sustentare familiam suã si integraliter soluat decimas: & tunc potest transactio cum eo fieri autoritate Episcopi, & ita possit intelligi hic. Nam decimæ intelliguntur tributa egentium personarum, & sic pauperum xvj. q. j. qm̃ quicquid. & xij. q. ij. c. aurum habet ecclesia. & istud etiam voluit Hosti. in summa. de decimis. §. fin. ver. viij. quare & hoc vr̃ satis ꝓcedere in decimis præteritis: tamen vr̃ idem dicendum in futuris, cum eadem ratio videatur: & per consequens idem ius. l. illud. ff. ad l. aquil. & s̃. de consti. translato. ¶ Sed vbi non subesset causa p̄dicta, quia soluere debens potens esset soluendo: tunc videtur, qđ non teneret transactio super decimis, per q̄ minuatur quantitas decimæ soluenda per laicos sine autoritate Papæ, per ea, quæ habentur in d. c. pen. Secus si non comminueretur quantitas decimę: sed fieret compositio super tempore fiendæ solutionis: quia tũc teneret saltem de autoritate Episcopi p istum text. & per id, qđ habetur, & no. in c. pe. & hæc procedunt in locis, in quibus decimę soluunt̃: & idem in alijs tenendo, ꝙ decimę sint in p̄cepto: nec per consuetudinem possunt præscribi: de quo per Inno. super rub. ĩ. de deci. & per Io. And. & post Host. in c. a nobis. ĩ. de deci. & per gloss. in c. j. de decimis. in vj. forte tamen glo. hic voluit sentire, quod in locis, in quibus de consuetudine nõ soluitur. ꝙ licita sit compositio, cum autoritate Episcopi, quasi per hoc consulatur ecclesię: & sic valeat arg. eorum. quæ habentur. in c. cum Apostolica. alleg. in gl. & hæc opin. vr̃. satis ęqua, tamen si de iure consuetudo, vel præscriptio nihil posset operari de rigore iuris non vr̃ procedere. Aduerte tamen, quia licèt aliqui dicant, ꝙ licèt super decimis prædialibus consuetudo non posset operari, tñ secus sit in personalibus decimis. & hoc tenuit Host. vt not. Ioã. And. in d. c. a nobis, & c. in aliquibus. & aliqui etiam dicunt, ꝙ in minutis decimis consuetudo potest operari: vt no. Io. An. in d. c. in aliquibus. & Archi. xvj. q. vij. c. quicunque. & tunc in istis videretur etiam procedere iste tex. vt in illis posset fieri compositio autoritate Episcopi. Inno. tamen tenuit contra Hostien. vt refert gl. in d. c. j. de decimis. in vj. dixit etiam Io. And. in d. c. in aliquibus. & refert Archi. in d. c. quicunque. ꝙ valere videtur compositio, q̄ fit, vt certa quantitas soluatur annuatim, etiam si nihil recolligatur, quia ratione incertitudinis, videt̃ tolerare: & sic dicit fieri in Alamania, in aliqbus partibus. Sed certe istud videretur posse tolerari, quãdo quantitas soluenda esset congrua arbitrio boni viri: & præsertim si cõiter consueuit recolligi, & rato perdi recollectans: facit, quod habetur in l. si a lege. C. de vsur. Et facit etiam ad materiam, quod no. Archi. xij. q. j. duo sunt genera. & xvj. q. j. c. decimæ, & de materia etiã plenè per Ioan. And. in d. c. nobis. vbi ista materia examinabit̃, & dubiũ facit, quia p̄ceptũ de decima soluẽda ſm Thomã, & theologos. & etiam Hosti. respectu quotę est præceptũ iudiciale, vel cęrimoniale, licèt respectu substantiæ, vt aliquid soluatur in recognitione vniuersalis dominij censet̃ esse præceptum morale: & sic respectu quotę vr̃ obligare ex vi præcepti ecclesiæ: quia iudicialia, vel cęrimonialia veteris legis non obligant in noua post aduentũ Christi: nisi quatenus sint p ecclesiam approbata. vt ẽt no. in c. fi. s̃. de consue. & vj. distin. in summa: & ideo videret̃, ꝙ respectu quotę posset cõsuetudo operari, cum operari possit cõtra legem p̄cepti. vt notat gl. & ibi dictũ fuit. s̃. de de treug. & pace. c. j. hoc tñ ad p̄-
4 sens non decerno. ¶ † Item aduerte inquantum hic dr̃,
qđ debet interuenire autoritas Episcopi in trãsactione
dicit Inno. etiam, ꝙ requiritur aliqualis causæ cognitio
alle. qđ habetur. xij. q. ij. Abbatibus. & c. si qua. de rebus.
& c. sequen. dicit etiam, ꝙ in alienatione fienda per Episcopum requiret̃ autoritas Archiepiscopi. & in alienatione Archiep̄i requiretur autoritas Patriarchæ, vel Papæ. requiretur ẽt consensus capituli, & si Ep̄s non haberet capitulum in alienatione fienda per eũ, deberet requirere cõsensum sui p̄sbyteri. i. suorũ clericorum. xij. q. ij. ca. placuit. dicit ẽt, ꝙ si Abbas vult alienare aliquam rẽ monasterij. dẽt habere cõsensum sui conuentus; & dẽt
interuenire autoritas Ep̄i. xij. q. ij. Abbatib⁹. & xvij. q. iiij.
5 in venditionibus. ¶ An aũt † subiectus Abbati, vel alteri prælato inferiori Episcopo posset alienare cũ autoritate Abbatis, vel ipsius prælati. Et dicit Inno. qđ nõ, quia vr̃, ꝙ istud sit reseruatum Episcopis, vt habeant prestare autoritatem in alienatione rerum ecclesiasticarum suæ diœcesis, per id, quod hr̃ in d. c. Abbatibus. & d. c. in vẽditionibus, qđ intellige. nisi essent prælati exempti habentes ecclesias pleno iure subiectas. & sicut habentes quasi iurisdictionem Episcopalem: quia tunc tales possent interponere autoritatem, vt etiam hic tenuit Inno. & no. gl. in cle. j. de reb. eccle. nõ alie. facit etiam, qđ notatur. j. de priuile. cum & plãtare per Io. An. post Hosti.
6 ¶ † Vltimo adde, ꝙ vbi transactio, vel compositio fit super iure de perdito recuperando, quod alias de iure cõmuni competebat ecclesiæ, valet compositio etiam sine superioris autoritate. vt in c. j. de pac. in vj. & idem quãdo fit compositio cum mẽdicantibus per rectores ecclesiarum. vt in c. fi. de pact. in vj. & etiam adde, ꝙ ex pacto partium non potest dari titulus in beneficio, nisi forte altera partium haberet potestatem conferẽdi: vt si esset quæstio cum capitulo, ad quod spectaret collatio præbẽdarum. facit, quod not. Inno. ĩ. in c. de cætero. & supra. de renuntia. c. cum inter.

SVMMARIVM.

1 *Transactio facta à prælato habente generale mandatum à capitulo, valet, licèt capitulum dissentiat.*
2 *Transigere non potest Abbas, vel prior super iure ad ecclesiam suam spectante sine consensu capituli.*
3 *Agere, an possit prælatus de rebus ecclesiæ suæ sine consensu capituli.*
4 *Transigere potest tutor sine consensu pupilli, cum autoritate tamen superioris, si de alienatione rei pupilli agatur.*
5 *Curator datus hæreditati iacẽti non potest alienare, nec rem in iudicium deducere.*
6 *Mandatum generale habens cum clausula de rato, an possit transigere.*

C Ontingit. Si capitulum consensit transactioni, q̄ fecit p̄latus nomine ecclesiæ vlterius dissentire non poterit. h. d. Et est cõmunis diuisio. scđa ibi: vnde. ¶ In tex. ibi: ac si nõ ꝯsenserit: nam tacite cõsensisse vr̃ ex quo capitulum passum est illam obseruari ſm vnum intelle-
1 ctum, licèt ẽt alius intellectus tangatur in gl. ¶ † Not. ꝙ transactio facta à p̄lato habente generale mãdatũ à capitulo vr̃ validari ꝯ defectũ consensus capituli: si capitulũ cũ habuit illius notitiã nõ contradixit: facit, qđ hr̃. s̃. de offi. deleg. cum olim Abbas. Et præcipuè, qñ patiente capitulo aliquo t̄pe est seruata: & hoc ideo cõtingit, quia tacite videtur ratificari. Vel quia præsumitur consensum capituli intercessisse. j. de his, quæ fiũt a præla. cą noscitur. facit, quod habetur. eo. tit. c. ij. & iij. ¶ Item no,
2 † ꝙ Abbas, vel prior, & idem videtur de alio prælato nõ

videtur

3 *Iudex, an debeat citari, vt defendat processum suum.*
4 *Citari qui debeant, quando aliquis petit beneficium.*
5 *Transigere, an possit prælatus citra consensum capituli sine autoritate Episcopi.*
6 *Cedere liti, an possit prælatus cui data est potestas transigendi.*

a De cætero. Per transactionem [a] factam sine licentia Episcopi potest prælatus, sed non ecclesia effici censualis. hoc dicit. Primo thema ex qua elicitur quæstio. secundo solutio. secunda ibi: si compositio. ¶ In textu ibi: aliquod: hoc est certam quantitatem pecuniæ, vel bladi, nō autem intelligas, quod per modum quotæ debuerit aliquid habere puta tertiam, vel quartam redditum beneficij: quia istud esset scindere beneficium, quod est a iure reprobatum. j. de præbē. maioribus. Sed primum, quandoque permittitur: vt patet ex his, quæ habentur. infra de præben. nisi esset. & tangitur in glo. ij. ¶ In text. ibi: absque Episcopali autoritate. litera ista in eo, quod sequitur videtur aliqualiter fuisse inepta: ideo dixit Hostien. quod planior fuisset, si dixisset absq; autoritate Episcopi, qui præest ecclesiæ: verum dicit tamen quod prout habet in litera cui præest ecclesiæ potest intelligi, scilicet ipse Episcopus secundum Hostien. & tunc deberet suppleri, dum dicit Episcopali autoritate, scilicet ipsi ecclesiæ, quod est. j. cui præest. i. ipse Episcopus. Sed gloss. fin. in fin. & Innocen. intelligeret cui præest, scilicet ipse impetrator. & tunc oportet exponi eius. i. qui. nam erit sensus, quod tūc census erit solutus, seu soluendus ab eo. s. impetrante, qui præest ecclesiæ, de qua agebat, nā nō est verisimile, quod si obtinuerit ecclesiam, nō et sibi debeat solui cēsus, quod videretur innui, si illa dictio, cui, staret propriè: posset etiam intelligi secundum Hostien. cui præest, scilicet ipse, qui cōposuit: & sic posset etiam tunc litera stare pptiè, & exponit solutus, idest soluendus, qualiter compositio in se

1 potest esse bona. ¶ † Not. j. quod iudex delegatus appellatur extraordinarius. facit, quod habetur. infra de probā. quoniam cōtra falsam. & in c. j. de rescrip. in vj. & pcedit hoc respectiuè ad ordinarium: quia delegatus non

2 est ordinarius. ¶ † Item not. quod licèt transactio non valeat in spiritualibus tamen compositio videtur posse valere, de quo tangit hic gloss. & not. infra eodem c. super eo. vbi tangitur, quando dicatur esse compositio, & quando transactio. Et no. secundum intellectum gloss. hic positū, quod valet compositio facta autoritate superioris: & superint etiam dicitur delegatus corā quo quæstio vertitur etiam dato, quod interueniat autoritas Episcopi: tamen per talem compositionem factam autoritate delegati non constituetur ecclesia censualis: & sic nō obligatur successor, nisi intercessisset autoritas Epi: requiritur etiam consensus cōuentus, seu capituli ipsius ecclesiæ vltra consensum prælati si ecclesia habeat conuentum, & ita potest colligi hic secundum vnum intellectū, quē et tangit Hosti. dum litera dicit absq; Episcopi autoritate. suppleaī, & absque ɔsensu, q, est. j. hoc est ipsorum de conuentu, seu capitulo ecclesiæ cui præest, scilicet prælatus componens. Si autem non habet conuentum, vel capitulum, sufficit consensus rectoris cum autoritate Episcopi: facit, quod not. gloss. in c. potuit. j. de loca. ¶ In glo. ij. ibi: factum fuit. intellige, quod partes se compromiserūt in ipsum iudicem, vt amicabiliter finiret litem inter eos, & ipse postea adiudicauit beneficium ius habenti, & pro bono pacis ordinauit aliquid dari alteri parti sub nomine certæ quantitatis, & non sub nomine quotæ, vt dixi in notabilibus. nec ob. c. maioribus. j. de præben. ¶ In ead. gl. ibi: aliàs simoniaca esset. supple, si inter partes fuisset facta. s. tit. j. cū pridem. ¶ In ea. gl. ibi. personalis erit: & sic non sufficit autoritas delegati, vt sit realis, qđ intellige verum, nisi ad hoc haberet speciale mandatum a Papa, vel nisi pet Papam confirmaretur. s. eo. veniens. & sic maiorem potestatem habet in hoc Eps, quam delegatus, & potest etiā esse ratio: qa delegatus habet temporalem iurisdictionem, ordinarius perpetuā. ¶ Item ordinaria iurisdictio: est fauorabilior. vt per gloss. in c. j. de rescript. in vj. Nec ob. prædictis, quod habetur. infra de præben. in c. nisi. in glo. vlt. qa debet intelligi, q, erit realis, qñ interuenit autoritas Epi per istum tex. ¶ In ea. gl. ibi: vel dic. & sic patet ex gloss. q, duplex pōt esse intellectus in decre. vnus q, petebatur ecclesia in titulum, & sic loquitur, quod dicit glo. in vet. & pōt intelligi. Secundus, qñ petitur rōne pprietatis: vt q, platus diceret aliquā ecclesiam subiectā suæ ecclesiæ: & isto casu procedit, qđ tangit hic glo. in isto ver. vel dic. nā tunc valet transactio dūmodo dēt spirituale p spūali, vt dictū fuit. s. eo. c. ij. & no. s. eo. c. super eo. posset etiā intelligi fm Inno. qñ petit canonicari, seu recipi in canonicū in ecclesia: qa tunc pōt fieri compositio consentientibus illis ad quos spectat electio: facit, quod no. Innoc. s. e. ij. qđ intellige dummodo fiat absq; vitio simoniæ. ¶ In ea. glo. in fi. & sic exponebat Inno. vt dixi super litera, tñ videt, q, tūc debeat exponi cui. i. q, & debebat intelligi solutus. s. ab eo, si præest

3 ecclesiæ de quo die, vt dixi in tex. ¶ † Extra glos. tangit.
b Innoc. an debeat citari iudex, [b] vt defendat suum pcessum: & concludit, q, non est necesse, q, citetur, licèt possit comparere ad ipsum defendendū si vellet: de quo et tangit. j. de pcur. in nrā. & tangit. j. de pba. cū spāli. circa fi. hoc tñ, qđ iudex non sit necessariō citādus vl intelligēdū, qñ ad instantiā partis processit. Secus si ex officio.

4 j. de sen. excō. venerabilibus. in vj. ¶ † Tangit secundo, qđ si aliquis beneficium petit, q, sint citandi, & dicit, q, si quis petat electionem suā cōfirmari, vel suā præsentationem admitti, debebūt vocari electores, seu illi, ad quos spectat electio, seu præsentatio. Si autē aliquis vellet se opponere post præsentationem non sunt tunc vocandi electores, vel præsentatores, si confirmatus fortè petat possessionem beneficij, quia non debet impediri adeptio possessionis, ex quo est confirmatus. infra de appel. c. ij. nisi opponatur crimen cū infamia. s. de accu. accedens. vel nisi sit facta confirmatio, vel institutio absentibus, & non vocatis illis. qui se volunt opponere, vel sine causæ cognitione. argu. quod not. s. de elec. cū dilecti. & infra. de causa pos. & infra de causa. accedens. ¶ Si autē, q, s peteret pbēdā a capitulo, deberet agere contra ipsum, & similiter si tertius possideret, ille esset vocandus. j. de pben. licèt Episcopus. in vj. An autē si cōfirmatio fiat nō vocatis vocādis. an valeat. Inno. hic refert opi. de qbus etiā tangit in d. c. cum dilecti. Sed tene, quod non valeat per id, quod habetur in cap. fin. de elect. in vj. & si contingat appellari seruari debet, qđ habet. j. ca. j. de elect. eo. lib. tangit etiā quo iure agendum sit ad beneficium: & concludit, quod ante confirmationem agitur iudicis officio: facit, quod not. s. de renun. veniens. qa non pōt agi negatoria, vel pfessoria ɔ turbātes dicto casu: qa nō hēt adhuc ios in re: & sic vl velle, q, vbi hēt ius in re per pfirmationē, vel collationē, aut institutionē: tūc bñ poterit agere pfessoria, vel negatoriam de quo. j. de iudi. examinata. & de ver. sig. Abbate. & p Io. An. post cōpost. in decre. capitulū. & in c. mādatū. s. de rescrip. Dixit et hic Inn. qđ pōt q, s petere electionē suā pnuntiari canonicā: licèt nō petat ipsam cōfirmari: & tūc pcedet put pcedit, qñ q, s petit se legitimè pnūtiari. q, si sint legi. c. causam q. & hoc casu pfirmatio reseruatur illa ad quē ptinet. alle. qđ hr. s. de offi. dele. sup eo. & de elect. cū in veteri. ¶ Sed circa hoc potes addere, q, no. Inn. & Io. An. in c. cū Bertold. j. de re iudi. & dicit et Inn. q, et post adeptionē possessionis pt petere patronū, vel electores, q, rei mouea-

a Per trāsactionē. Eadem sunt verba, & sensus in summario. d. Abb. sup hoc. c. facto nec æquā ab hoc dissentit.

b Citari iudex. An iudex debeat citari, vt defendat processum. nota.

moueatur, qui ab eis præsentatus, vel electus non fuit
5 per ea, quæ habent in d.c.cum Bertoldus. ¶ †Vlterius
tractant hic aliqui, an prælatus possit transigere cũ con
sensu capituli sine autoritate Epi,& videt,q sic,per.c.j.
& fi.de pactis.in vj.& s̃.eodẽ.contingit. & quia videtur
permissum propter dubium lit.euentũ.arg.l.quod habe
tur.ff.de peculio.& C.e.l.præses. Potes dicere,q si trãsa
ctio fiat super re,quę non potest alienari sine autoritate
Episcopi,non poterit etiã fieri transactio per id,qđ not.
in simili.in j.& ij.C.si aduer.transact. & dixi in c. cõtin-
git.s̃.eo.& p hoc,quia alias daretur materia fingendi li-
res.ar.l.cum hi.Nõ ob.etiam.c.fi.j.de pac.in vj.q a agit
de iure antiquo recuperando. Non ob.etiam.c.fin.j.de
re.pmu.quia loquit in mendicantibus,quod dictũ fuit
in c.ij.s̃.eo.Non etiã.c.cũ contingit,q a dẽt intelligi sm
6 prædicta,vt ibi, etiã dictũ fuit. ¶ †Vltimo dubitatur si
data est potestas transigendi prælato: an poterit cedere
liti. potes concludere,quòd si cessio fit causa transactio-
nis ex casu,in quo transactio sit licita, tunc poterit fieri
cessio. Secus si vellet sponte renuntiare, seu cedere liti
gratis,quia illud esset donare, & donatio nõ vr permis-
sa, nisi specialiter permittatur.l.nã & necesse.ff.de pac.
& l.si filiusfa.ff.de dolo, & prædicta intellige vera, nisi
fortè renuntiatio fieret cognoscendo bonã fidem, quia
cognosceret se non habere ius: & ideo propter hoc re-
nuntiaret liti.ar.l.quoties.§.sicut.C.de admi.tuto.

SVMMARIVM.

1 *Transactionis beneficij mediator non potest illud impetrare.*
2 *Aduocatus non potest esse testis in causa,in qua est aduocatus,& quid de his,quæ gesta sunt in iudicio in quo fuit aduocatus.*
3 *Aduocatus non potest esse testis, vt viua voce testificetur pro clientulo potest tamen esse testis descriptus in instrumento confecto inter clientulum,& alium,& nu. 13.*
4 *Mediator potest esse testis in actu,in quo fuit mediator, siue proxeneta.*
5 *Non clericus nõ potest beneficiũ ecclesiasticũ impetrare. nu. 12.& 16.*
6 *Impetratio beneficij tanquam vacantis videtur surreptitia si per transactionem tenetur.*
7 *Ignorantiam prætendere non potest quis in his, in quibus fuit descriptus testis.*
8 *Autoritatem voluntariè præstans in contractu inter alios inito super re in qua prætendit habere ius videtur illi iuri renuntiare.*
9 *Testis patiens se ascribi in instrumẽto super re in qua habebat ius videtur illi ius renuntiare.*
10 *Confiteri videtur is,qui non negat illud,quod sibi proponitur.*
11 *Renuntiare velle iuri suo in dubio non videtur,quod quis ignorat.*
14 *Excommunicatus repellitur ab actu testificandi: nõ tamẽ inualidatur instrumentum in quo tanquam testis fuit descriptus.*
15 *Procurator notarius,an possit in causa in qua est procurator producere instrumentum,quod manu sua confecerat ante quam esset procurator.*

a Si beneficium. Su, er hoc so let quæri, vbi aliquid agitur, vel disponitur de re tua te pñte nõ ound tibi piudicet.di stingue hic F.n.do.Hẽ. Boych. in prin.c.

1 EX literis. † Si beneficiũ, [a] quod per
a trãsactionem habet renũ
tiet, & vt vacans impetraret ab eo, qui
fuit transactionis mediator,nõ valet im-
petratio.h.d.sm lecturã,q̃ sequit Io.An.
sed sm lect. quã sequitur Hosti.vt voluit
tangere glo.j.vbi dixi,vt vacans deberet dici,vt debitũ.
Posset etiam sm lecturã Hostiẽ.sic summari, ius ad be-
neficiũ competens pditur per aduocationẽ inter alios
de ipso beneficio litigantes sciẽter præstitam, & p trãsa
ctionẽ inter alios factã, eo q ius hẽt trãsactionis scien-
ter autorãte,& sciẽter illã instigãte.h.d.prima pars nar-
rat factũ,secunda diffinit. secunda ibi:an aũt,& legitur
decre.duobus modis: vno modo,quòd hic ille,qui im-
petrauit ante compositionem factam prætendebat ius
in beneficio super quo facta est cõpositio, & postea im-
petrauit literas cõtentiosas tacens se clericum, & tacẽs
etiam transactionem, seu compositionem. Alio modo,
legitur, quòd ante impetrationẽ nullum ius habebat,
& istum secundum sequit Io. An.quia primus non vi-
detur posse procedere ex eo, quia cũ esset laicus nõ po-
tuit habere ius in beneficio,vt voluit litera hęc in fi. &
2 s̃.de elec.sacrosancta.& c.massana.¶ †No.q licèt aduo-
catus nõ possit esse testis in causa, in qua est aduocatus
per id,quod legitur,& not.in l.fin.ff.de testi.& in c.Ro-
mana.de test.in vj.potest tamen describi, vt testis in in-
strumento compositionis factæ super lite in qua est ad-
uocatus:& idem dicit hic.d. Ant.vt videlicet possit de-
scribi testis in actis,quæ gerunt per clientulum in iudi-
cio,quod est no.litera tñ hoc vltimum non benè pbat.
Et per prædicta videretur, q aduocatus de his quæ gesta
sunt in iudicio,in quo fuit aduocatus possit in alio iudi-
cio testificari,qđ an pcedat recurrendum est ad ea,q̃ ha
bent in d.c.Romana. de testi.in vj.& j̃.de testi.cum a no
3 bis.& Bar.de iure fis.l.de ferre.§.idẽ decreuerunt. ¶ †Itẽ
not.quòd licèt aduocatus non possit esse testis, vt viua
voce testificetur pro clientulo: tamen potest esse testis
descriptus in instrumento cõfecto inter clientulum, &
alium, & ad adminiculandum, & solennizandum fidẽ
instrumenti. Et ex hoc not. quòd hic testis repellitur a
testificando propter suspicionem,non tamẽ videtur re-
pelli ad annullandum instrumentum si in illo describa-
4 tur ipsum fuisse pręsentem,qđ est notandũ.¶ †Itẽ no.q
mediator potest describi testis in contractu, in quo fuit
mediator,seu proxeneta,vt hic videtur probari: & sic fa
cit,quod licèt mediator, vel proxeneta posset testifica-
ri viua voce in causa,in qua fuit mediator,nisi secundũ
no.in c.j.de testi.in vj.& in §.quoniam. in authen.de te
sti.colla.vij.& j̃.de testi.cog.c.dilectus. tamẽ potest.de-
scribi, vt testis ad solennizandum ad iuuandam scriptu
ram instrumenti:facit,quod legit.in l.j.C.de testa.¶ Itẽ
not.quod ista officia non videntur repugnantia pro eo-
dem instanti, quis principalis autor cõtractus intellige
ab alio gesto:& testis in eodem contractu: & sic facit,q
si per statutum testamentum debet fieri in præsentia
presbyteri, quod poterit etiam describi in testamento,
5 vt testis.¶ †Item no.quod ille,qui non est clericus non
potest beneficium ecclesiasticum impetrare:& sic literę
ab eo impetratę sunt nullę. Ad idem etiam,quod habe
tur.s̃.de rescri.cum adeo. & facit quod dicetur in gloss.
6 fi.¶ Item not. quod † impetratio beneficij,tanquã vacã
tis si p trãsactionẽ tenet vr,vt surreptitia. Sed certè hoc
est verum si ille,qui fuit autor trãsactionis impetrauit.
Secus si tertius,quia si transactio est nulla non tenet in
impetratione de illa facere mentionem per id, quod le-
gitur,& not.j̃.de conces.pben.cum nostris. per gloss.&
de rescrip.ex tenore.¶ Et ex pdictis not.casum. in quo
taciturnitas pignoris possessionis intoleratæ vitiat lite-
ras.licèt regulariter nõ habet vitiare. secundũ no.in d.
7 c.cum nostris.¶ †Item not.quòd quis non potest pretẽ-
dere ignorãtiam eorum,in quibus est descriptus testis,
& fuit autor. ¶ Item not.q in ponderanda qualitate p-
sonæ attenditur Episcopus dare. facit,quod habetur de
rescriptis.si eo tempore. in vj. ¶ Item no.secundum in-
tellectum Hosti. per aduocationem scienter præstitam
super re, in qua quis prætendit ius habere perdit ius,
quod habet in ipsa re illa alteri adiudicata: facit, quod
8 habetur in l.vltima.ff.de inoffi.testa. ¶ †Item potes no-
tare,quod propter officium præstationis autoritatis vo-
luntariæ super cõtractu inter alios inito super re in qua
autoritatem præstans prætendit ius habere videtur suo
9 iuri renuntiari.facit,quod tangitur hic in glo.j.¶ †Item
potes notare, quòd vbi aliquis patitur se ascribi in testẽ
in instrumento inter alios confecto super re,in qua ha-
bebat ius aliqđ videtur iuri suo renuntiare, quod dicit
do.Ant.procedere, quãdo talis descriptio iuncta est cũ
autorizatione,q̃ fecit iste testis descriptus in actu in in-
strumento.

ſtrumento.¶ An aūt aliàs ſola deſcriptio in teſtem, vel
ſolum eſſe teſtem in actu,qui celebratur inter alios ha
bet præiudicari ipſi teſti in iure.tangitur hic in gl. ij. &
in l.caius.ff.de pigno.act.& per Bar.in l.quæ dotis.ff.ſo
10 lu.mat.¶†Vltimo potes notare, quod non negans ali-
quis, quod dicitur ipſum feciſſe,videtur confiteri ſe il-
lud feciſſe:facit,quod habetur.ſ.in c.j.de poſtu.prę̨la.&
de ordi.cogni.in c.cum dilectus.quod tene menti,quia
11 notandum.¶†In gl.prima ibi.ſecus ſi ignoranter.facit,
qđ habeť in l.mater.C.de inoffi.teſtamen.& in l.legiti-
mam.ff.de pet.hære.in quibus patet,quòd in dubio q̧s
non videtur renunciare velle iuri , quod quis ingnorat
ſe habere.Secus,quando ſciuiſſet , quia tunc prę̨ſtando
officium aduocationis ſuper re in qua ſcit ſe ius habere
videtur iuri ſuo velle renunciare.vt dixit gl. Nec ob. ꝙ
dixit glo.in c.inter dilectos.§.porro.j.de fi. inſtru. & de
re iudi.ſuborta. vbi non videtur etiam ſcienti fieri p̄iu
dicium,quia illud verum,quando aliquis impendit of-
ficium neceſſarium,vt quia eſt iudex in cauſa:nam mu
nus,& officium iudicandi eſt neceſſarium.l.munerum.
§.iudicandi.ff.de mune.& ho.& ſ.de offic.dele.paſtora-
lis.in prin. ideo tunc non prę̨iudicatur etiam ſcienti:&
ſic loquuntur contraria. de cautela tamen eſſet, qđ q̧s
tunc proteſtaretur de iure ſuo, quod intelligit,illud ſibi
ſaluum eſſe.Sed hic loquitur,qñ quis impendit officiū
voluntarium,vt eſt officium aduocationis,vel procu.iō
tunc ſcienter illud præſtans prę̨iudicat ſibi per iſtū tex.
& per l.vlti.ff.de inoffi.teſt.¶ Et nota,quòd glo.iſta vo-
luit vnum intellectum in decret.videlicet, ꝙ loquatur,
quando impetratio fuit facta ſuper iure antiquo, ꝙ p̄tē
debat impetrans ſe habere in eccleſia, & ſuper hoc lite
ras contentioſas ad delegatos impetrauerat, non aūt ſu
per titulo beneficij conſequendo: & iſtum intellectum
etiam ſenſit glo.ſequens,& etiam glo.penul.Sed ſcđm
iſtum intellectum repellitur iſte impetrans propter plu
ra,quæ ſibi opponebantur:primo ex eo,quod fuerat ad
uocatus, & præſtiterat patrocinium in cauſa pro illo,q
nūc poſſidebat beneficium,& ſic perdebat iura ſua: qa
videbatur tacitè illis renunciaſſe.¶ Item ſecundo,quia
fuerat paſſus ſe deſcribi in teſtem in tranſactione.¶ Itē
& tertio quia fuerat autor tranſact.& ſic per prædicta vi
12 debať etiam,ꝙ renūtiaſſet iuri ſuo.¶†Item etiā q̧a mē-
tiendo dixit ſe clericum cum non eſſet, & ſic non pote
rat ius in eccleſia prætendere de iure , & ideo cum præ
dicta negaret iſte impetrās , Papa imponit ſibi ſilentiū.
¶ Sed fortè,q̧a vt hic tangit Io.And.licèt Hoſti. videať
ſequi hanc lect. tñ non videtur bona, quia ex quò erat
laicus t̄pe inite tranſactionis,non poterat habere aliqđ
ius in eccleſia.ſ.de ele.c.ſacroſancta.& ca.maſſana.& de
reſcrip.cum adeo.ideo fruſtra tractaretur,an iuri ſuo vi-
deretur renūtiare : ideo alius fuit intellectus,quomodo
fortè voluit ſentire gloſſ.fi.& ſequitur Ioan.And.& In-
nocen.ꝙ iſte.G.qui impetrauit ſuper eccleſia obtinen-
da in titulum,quam tenebat.A. vigore trāſactionis mē
tiens ſe clericum in impetratione:& tacito de trāſactio
ne cuius ipſe fuerat autor,narrans dictam eccleſiam va
care,& obtinuit literas , in q̧bus mādabatur,vt dictum
beneficium ſibi conferretur : vel fortè etiam p̱ Papam
fuit ſibi collatū: & dum peteret dictam eccleſiam , ſcu.
beneficium fuit oppoſitum,quod literæ erant ſurrepti-
tiæ,quia dixerat ſe clericum cum non eſſet , & quia ta-
cuerat tranſactionem , quam ignorare nō poterat cum
illius fuiſſet autor, & etiam teſtis in inſtrumento tran-
ſactionis,& hoc etiam coram Papa non negabat : & iō
Papa ſibi impoſuit ſilentiū. ¶ Sed huic intellectui ob-
ſtat, quia cum tranſactio hic facta fuerit ſuper eccleſia ,
& ſic ſuper beneficio,videtur quod non valuerit in ca-
pitu.proxi. & ſic eius taciturnitas non videtur vitiare li
teras,per id,qđ habetur.ſupra de reſcrip.ex tenore.& j.
de conceſ.præben.cum noſtris. ¶ Sed poteſt reſponde-
ri,quòd tranſactio hic fuit primo valida, q̧a fuit amica-
bilis compoſitio , vt hic tangit gloſſ.iij. & ſic non fuit
propria,& ſtricta tranſactio:ſed lata,quę comprehendit
omnem cōuentionem,per quam a lite receditur : facit,
qđ habetur in l.j.ff.eo. Vel ſecundo poteſt dici,qđ licèt
tranſactio fuerat nulla,tamen hoc non poterat allegare
ipſe impetrans eo:quia hoc allegando allegaret turpitu
dinem ſuam, quia fuerat autor illius trāſactionis : & iō
quò ad eum habetur perinde,ac ſi valeret tranſactio.Se
cus eſſet ſi clericus impetraret, quia benè valeret impe
tratio , etiam non facta mentione de tali tranſactione :
ex quò erat nulla per ea, quæ habentur in d.c.cum no-
ſtris,& c.ex tenore.¶ Et ex prædictis etiā not.caſum in
quo eſt neceſſe facere mentionem, etiam de non colo-
rata poſſeſſione ſcilicet,quando impetrans fuit autor il-
lius incolorate poſſeſſionis , vt etiam tetigi in notabili-
bus : vel poſſes dicere, quod ideo fuit neceſſe facere
mentionem:quia tranſactio non concludit apertam ſi-
moniam,licèt habeat ſpeciem ſimoniæ per ea,quæ ha-
bentur in c.proxi. & ſic hoc reſpectu poteſt dici colora-
tus poſſeſſor. Et licèt domi..Anto.videatur etiam iſtam
ſolutionem approbare , tamē non videtur eſſe tuta,per
text.ſupra c.proxi. qui videtur velle talem tranſactionē
eſſe irritam : & ſic inualidam repellitur , etiam iſte im-
petrans , quia non erat clericus tempore impetrationis
13 per id,quod tangitur in gloſſa fina. ¶†In gloſſa in ſcri-
ptis ibi: & non in cauſa. dupliciter poteſt intelligi hæc
gloſſ.vno modo, quod non poteſt eſſe teſtis in cauſa in
qua eſt aduocatus , ut ſic viua voce teſtificetur ad com-
modum clientuli:& ſecundum hoc non negabit gloſſ.
quin poſſit deſcribi teſtis tempore aduocationis in his,
quæ gerūtur in cauſa,& quin poſſit poſtea de his teſtifi-
cari in futurum tempore ,quo non erat aduocatus : &
iſtum intellectum ſequitur hic domi. Anto.& idem di-
cit tenendum in procuratore. de quo in l.fin.ff.de teſti.
& in c.Romana.de teſti.in vj.in Specu.de teſte.ver.itē,
quod fuit.¶ Alius poteſt eſſe intellectus gloſ.quòd fuit
teſtis ſcriptus in inſtrumento tranſactionis , & non in
cauſa.ſupple in ſcriptis,in qua patrocinabatur referēdo
glo.ad text. & ſ'm hoc eſſet hæc gloſſ.contra dictum d.
Anto.& contra id,quod dixi in prę̨cedenti intellectu:&
pro hoc facit,quia non videtur,quod aduocatus,vel p̱-
curator poſſit eſſe teſtis in cauſa,in qua fuit procurator,
vel aduocatus,etiam in alia inſtantia,& etiam finito of
ficio aduocationis , quia videtur repellendus tanquam
ſuſpectus ratione affectionis, quam præſumitur habe-
re ad cauſam,per id,quod habetur in d.l.ſi.ff.de teſti.&
in c.Romana . & hoc , quando produceretur per illum
cuius fuit aduocatus.Secus ſi produceretur per aduerſa
riū,q̧a tūc bene poſſe teſtificari, ex quò aduerſarius eū
produxit poterit tamen dicere veritatem pro vtraque
parte : vt not.gloſſ.in dicto capitulo Romana . & facit,
quod not. in d.l.fi.ſed inuito aduerſario non poterit eſ-
ſe teſtis,etiam in alia inſtantia , & etiā finito officio ad-
uocationis,vel procurationis, quod eſt planum ſi ad eū
ſpectaret aliquod commodum , vel incommodum,per
ea,quæ habentur in l.deferre.§.idē decreuerunt . eū ibi
not.per Barto.ff.de iure fiſci.cum idem,etiam ſi non ad
eum ſpectet commodum,vel incommodum,quia ſunt
ſuſpecti ratione affectionis , quam præſumitur habere
ad cauſam per ea ,quæ habentur in dicto capitulo Ro-
mana.& in d.l.fin.dicit tamen Bar.quod de ꝯſenſu vtri-
uſq; partis poſſet teſtificari ſicut, & proxeneta iuxta not:
in auth.de teſti.§.penul.colla.vij. & per gl.in c.dilecto-
rum.j.de teſti.cogen. & plus videť Io.An.in addi.Spec.
in tit.de teſte.§.j.ver.ſed pone,ꝙ adminiſtrator.ꝙ vbi ex
facto,vel omiſſo nō reſultat vituperium , vel honor ad-
uocato,vel procuratori,ꝙ tunc poterit produci in teſtē,

etiam ab illo cuius fuit aduocatus, uel procurator si producatur in alia instantia, in qua non sit procurator, vel aduocatus, quod est notandum. Secus si produceretur in instantia, in qua esset procurator, vel aduocatus: vel etiam si produceret super facto, vel omisso, ex quo resultaret sibi honor, vel vituperium, seu infamia, vel reprehensio. Et sic patet ex pdictis, quod primus intellectus, quem sequitur do. Anto. non videtur tutus. Et an etiam producere possit aliquo casu patebit ex sequentibus. Inno. vero hic dicit, quod aduocatus non potest esse testis, vt viua voce testificetur pro clientulo, sed benè potest tanquam solennizans instrumentum inscribi in testem ad adminiculandum ipsum instrumentum: & hoc si instrumētum non appareat falsum, nec aliter reuocetur in dubium de viribus instrumenti, aliàs si esset opus, quod propter defectū fidei instrumenti viua voce repeterentur testes, dicit quod isto casu non crederetur aduocato p clientulo, si vellet producere ad adiuuandū instrumētum. ¶ Et ex prædictis no. q licèt quis repellat a testificando viua voce, tamen nō repellitur quin possit descr. tibi in testem ad adminiculandum instrumentum, seu solennizandum. Et dixit do. Ant. aduertendū, q Inno. videtur hoc intelligere, quando quis fuit descriptus in instrumento ante suspicionem, & sic ante aduocationē. Sed certè sm eum tunc non esset illud dubiū: præterea tex. hic videt loqui, quando fuit descriptus tēpore aduocationis, quo casu dicit, q adminiculat instrumentū, vt prodest saltem finita aduocatione. ¶ Et ad pdicta allegat, quod not. Inno. de excep. pia. lib. vj. vbi pa

14 tet, q † licet excōicatus repellatur ab actu testificandi, non tñ inhabilitatur, seu inualiditatur instrumentum in quo tanquam testis fuit descriptus, quod est intelligēdum, quādo erat occultè excommunicatus, per ea, quę habentur in c. decernimus. de senten. excō. in vj. Et facit, quod habetur in l. j. C. de testa. ¶ Et p prædicta infert do. Ant. q vbi testis non est omnino habilis, sed potest repelli propter suspicionē, qd tunc solennizatur instrumentum si fuerit in eo descriptus: & adhibeatur, vbi non habeat deponere viua voce. Secus si habeat deponere viua voce, quia tūc si suspensio esset perpetua, vt consanguinitatis perpetuæ tunc perpetuo repelleretur. Si vero temporalis repelleretur durante suspicione,

15 & non illa finita. ¶ † Et prædicta secundum eum faciūt ad quæstionem, an procurator notatius possit in causa in qua est procurator producere instrumentum pro clientulo scriptum sua manu, quod cōfecerat antequā esset procurator: & an tale instrumentum probabit. nā videtur, quod sic, per prædicta. & sic etiam tenet Ioan. Andre. in regula, cum quid vna. de regu. iur. in vj. per prædicta etiam videtur secundum eum, quod licet consanguineus non sit legitimus testis omnino: sed eius fidei detrahatur ratione coniunctionis. vt not. in Spec. de teste. §. j. ver. sed nunquid frater. & Bartol. in l. qui testamento. ff. de testa. tamen si est descriptus in Instrumēto ad solennizandum, & adminiculandum instrumentum, eius tacita vox faciet fidem. Et idem videtur in proxeneta. & per hoc, etiam videtur idem in patre, uel matre si describetur testis in instrumento, quod fit pro filio. & sic transit domi. Anto. ¶ Sed aduerte, quia fortè dictum suum non procedit, quia secundum hoc sequeretur, quod si confectum est instrumentum ad utilitatem filij emancipati in quo solum describeretur pater, & mater, quod tale instrumentum faceret fidem, quod non uidetur rationabile: quia sicut uiua uoce, non possent testificari ad remediū filij. l. patentes. C. de testi. ita uidetur, quod non credatur eorum uoce mortuæ, cum plus debeat credi uoci uiuæ, quam mortuæ, iuxta ea, quæ not. in §. j. in Authentica. de fide instrumen. §. & cautela. Nec ob. quod habetur in dicta l. j. C. de testa. & in d. §. pia. quia in communi opinio. reputabatur testis ab illis tempore quo describatur in instrumento. ideo valet instrumētum, & probabit nisi secus. ¶ Item non obst. iste text. quia hic fuit inscriptus testis aduocatus in instrumento transactionis super quo contractu videtur, quod possit testificari: quia non testificatur super lite: sed super contractu transactionis inito in ter partes. & non præsumatur sic habere effectū ad transactionem sicut ad litem saluo, nisi fuisset autor, & mediator transactionis: quia tunc non posset testificari viua voce, nisi vtraque parte cōsentiente, sicut neq; pro xeneta, tunc videtur, quod teneat instrumentū. & probet in quo ipse fuit inscriptus cū alio, nisi aliter reprobetur instrumentum, vt voluit Innoc. & per hoc etiam quia per transactionem finitur lis, & consequenter officium aduocationis. Idem videtur, quod non prohibeatur describi testis in tali transactione. facit tamen multum pro domi. Anto. tex. iste inquātum dicit, quod fuit autor transactionis, & quod fuit descriptus in instrumēto. & sic videtur velle, quod probet. licèt tunc non posset testificari viua voce pro ipsa trāsactione. ¶ Sed posset dici, quod hic fortè alij testes in numero sufficienti erant descripti: præterea hic non disputatur, an instrumentum probaret, vel non, nec erat etiam necesse, qd iste impetrans confitebatur transactionē. & sic non videtur necessario probare tex. iste, quod probet instrumentum in quo describitur testis qui sm cōmunē opi. erat inhabilis, & suspectus tempore quo describitur. tñ gl. & Inno. vident hoc velle, & expresse tenet do. Anto. vt s. dixi. & tene diligenter mēti prædicta: quia alibi nō reperit in iure canonico, vel ciuili. & pōt multoties de facto contingere. ¶ In ea. glo. in fi. do. Anto. hic dicit, q hic nedum fuit descriptus testis: sed etiā fuit autor transactionis. ideo præiudicat sibi: sed si solum fuisset testis: tunc dicit, q esset sibi magis dubiū, an si præiudicaret, etiam si sciuisset sibi ius competere tamen posset dici, quod deberet attendi, an ipse sollummodo vellet scribi testis pro solennitate instrumēti, an vero animo approbandi quæ in instrumento continentur: vel posset etiā distingui, an actus qui geritur posset geri eo inuito: qa tunc imputet sibi quare non contradixit per ea, quę habentur in l. sæpe. ff. de re iudi. & in c. penul. j. de re iudi. & de materia vide per glo. in l. caius alleg. in glo. & per Bat. in l. quæ dotis. ff. solu. matri. ¶ In glo. ij. in fi. vel dic q etiam pōt stare propriè. licèt tunc non valeat, vt dixi super gl. j. ¶ In gl. fin. & sic vult gl. q non clericus sit inhabilis ad impetrādū hoc intellige verum scdm Host. nisi fortè ex serie inscripti appareat Papā ex certa sciētia scribere non clerico, exemplum, si mandat prouideri Titio cupienti ascribi militiæ clericali. Nam tunc valet scdm stilum curie. facit, qd not. s. de seruis. nō ordi. c. e. libētius. & de præsumpt. c. fi. & dicit, qd tunc solet scribi, q ei prouideatur cum fuerit ascriptus. de quo in Specu. de act. & peti. §. superest ver. sed nunquid scholaris, & in c. cū adeo. s. de rescri. Et ad materiā decre. facit, qd habet in tex. & glo. & per Bat. in l. qui testamento. ff. de testa. & præcipue ad ea, quæ dixi sup gl. ij. idem etiā ad ea, quæ dixi super gl. j. bene facit, qd not. Bar. in l. si pater. ff. ad l. cor. de fal. vbi dicit, q licet filius emācipatus non possit testificare pro patre tñ, nō pōt esse notarius, & cōficere instrumētum sup ꝯtractu inito cum patre, & ratio diuersitatis est scdm Bart. ibi. quia testis adhibetur, seu pducitur ab vna parte tantum, sed notarius rogatur ab vtraque parte. & ideo tunc videlicet, qd facit, & pro hoc facit, quod no. per glo. in c. pe. in auth. de testi. inquātum dicit, q proxeneta: licèt non possit pduci ab vna parte tñ de ꝯsensu vtriusq; partis pōt testificari. Sed certè dictū Bat. vr intelligendum, qn constat filiū esse rogatum ab vtraq; parte de instrumēto p ꝯfessionē partium

partium, vel alio modo. Sed vbi hoc non constaret tūc
dictum suū esset magis dubiū, tamen, si velles tenere il
lud dicere posses, qđ in dubio propter officium publi-
cum, & iuratum præsumaẽ pro ipso notario. j. de præ-
scrip. ad audiẽtiā. & ideo præsumatur in dubio rogatus
ab vtraq; parte. & per hoc vr̃ etiā, ꝙ si describat aliquos
testes in instrumento: similiter in dubio credatur illos
fuisse præsentes. & etiā adhibitos a partibus, si hoc at-
testetur. & propter hoc videtur, ꝙ stari debeat instrumẽ
to. licèt fortè aliqua suspicio esset contra testes, & non
simpliciter crederetur eis si viua voce haberent testifi-
care: sed ſm hoc videtur posse sustineri illud, qđ sensit
gl. ij. & quod dixi ibi post Innocen. & do. Anto. licèt nō
sit sine aliquali dubitatione ꝑpter ea, q̄ ibi dixi. Et ad
materiam etiam facit, quod no. Bar. in l. ij. ff. de stipu. ser
uo. & l. lubenius. §. sanè. C. de sacrosan. eccl. in qbus lo-
cis tãgit: an ille qui est notarius possit scribere testamẽ
tum suum, vel instrumentum, per quod instituit aliquẽ
procuratorẽ, vel si sit iudex, & notarius, an poterit scri-
bere acta, quæ coram se fiant, ꝙ vltimum tangit in d. §.
sanè. super quo etiam adde, ꝙ nota. infra de testi. cum a
nobis. & de probatio. quoniam contra falsam.

SVMMARIVM.

1 *Transactio propriè non cadit super re spirituali.*
2 *Transactio super re spirituali non inducit expressam simoniam, sed speciem simoniæ.*
3 *Ius habens in beneficio, an possit aliquid dare, vt illud retineat, & ne in eo vexetur.*
4 *Transactio qualiter a compositione differat. & nu. 6.*
5 *Transactio interuenire põt quando aliquid spirituale petitur ratione proprietatis, dummodo spirituale detur pro spirituali.*
7 *Transactio non potest aperte fieri super eo, quod est decisum per sententiam, quæ transiuit in rem iudicatam.*

SVper eo. Super ecclesiastico benefi-
cio non potest transigi, licèt
possit amicabiliter componi. h. d. Et est cõis
diuisio, cõsultatio, & responsio. secũda ibi:
tale. ¶ In tex. ibi: promisso. supple sine quo
rum altero non potest esse transactio, vt tangit gloss. ij.
1 ¶ † No. ꝙ transactio propriè sumpto vocabulo non ca-
dit super re sacra, vel spirituali, & hoc ꝑpter vitiũ simo
2 niæ. ¶ † No. tamen, ꝙ transactio sup re spirituali nõ vi-
detur inducere expressam simoniam: sed speciem simo
niæ. facit, qđ dixi. s. e. constitutus. nam si det aliqđ ad ha
3 bente. ius † vt possit retinere beneficiũ, qđ habet, vt nõ
molesteẽ non est simonia: sed est redemptio vexationis
j. de simo. dilectus. ¶ Quid autẽ si nõ haberet qs posses-
sionem, licèt haberet ius, an esset tunc licitũ aliqđ dare
vt hẽret possessionẽ ipsius beneficij cõclude, ꝙ si nõ ha
bebat plenũ ius in re. licèt habebat ius ad rẽ, non est li-
citũ tũc aliqđ dare, p id, qđ legiẽ, & no. j. de simo. Mat-
theus. & s. ti. j. cũ pridẽ. Si aũt hẽret plenũ ius in re: tũc
videreẽ, quod esset licitum, tñ ꝯtrariũ tenuit gl. in c. de
cimas. xvj. q. vij. & idẽ voluit Inno. in d. c. dilectus. vt re-
fert Archi. in d. c. decimas. licèt Hug. tenuit cõtrariũ: vt
etiam ibi tangit Archi. & sic non est licitum aliquid da
4 re, vt quis consequaẽ possessionẽ beneficij. ¶ † Item no.
differẽtiam inter transactionem, & compositionẽ: quia
compositio fit gratis: sed transactio fit aliquo dato retẽ-
to, vel promisso. facit, quod tangit gloss. ij. ¶ Et ex præ-
dictis etiam potes notare, quod valet actio gratuita su-
per spiritualibus, quando non agitur aliquod ius quæri
a paciscente, sed solum, vt paciscens repellatur a mole-
stando alium. ¶ In glo. j. ibi: neque pactio. intellige pro
qua dari debeat temporale pro spirituali, vt infra sequi
tur, vel intellige glo. de pactione per quã quis vellet ex
pactione ius. qrere: qa illa nõ est licita cũ ecclĩasticũ be-
neficium ex partiũ conuentione non possit haberi: sed
ex canonica institutione: vt ꝓbaẽ in c. j. de reg. iu. in vj.
& ibi tangit glos. sed pactio, seu conuentio gratuita p q̃
quis discedat a molestia bñ videtur licita, vt dixi in no-
tabilib'. ¶ In ea. gl. ibi: inter partes. idest inter ipsas pso-
nas ecclesiasticas inter quas erat lis super decimis. & sic
ꝓsequitur glo. intellectũ primũ positum in glo. fin. in c.
5 statuimus. s. eo. tit. ¶ † Et ex his, q̄ tanguntur in gloss. ha
bes conclusionem, ꝙ si aliquid spirituale petitur ratio-
ne ꝓprietatis põt interuenire transactio, dummodo spi-
rituale pro spũali detur, & non temporale pro spiritua-
li. Si autẽ petitur spirituale rõne tituli: vt qa quis petit
beneficium ecclesiasticum in quo dicit se habere titulũ:
tunc non potest interuenire transactio. facit, quod dictũ
fuit. s. ti. j. c. cũ pridem. Sed bene põt interuenire amica
bilis compositio, vt hic in litera dicit. ¶ Sed contra hoc
facit, quia non videtur, quod etiam amicabilis composi
tio possit interuenire ex eo, quia sine canonica institu-
tione beneficium ecclesiasticum non possit obtineri. vt
c. j. de reg. iur. in vj. j. de insti. c. iij. ¶ Sed potes responde-
re, qđ dẽt intelligi, ꝙ admittitur amicabilis compositio
nõ, vt per illam quis consequatur titulum, quẽ non ha-
bet, sed quia adinuicem componunt, vt declaretur quis
ius habeat, & amicabiliter se componunt, vt aliquis iu-
risperitus habeat videre iura vtriusq;. & hoc declarare,
& quod debeant stare declarationi illius. nam talis com
positio erit licita: nec agitur tunc, vt alter ab altero que-
rat ius: sed, vt cedat liti, qui ius non habet. Potest etiam
interuenire amicabilis compositio, quando ad præces
tenentis beneficium ille, qui mouet litem renuntiat li-
ti tanquam ius non habens. & sic discedit a molestia,
& plus videtur, quod si gratis discedatur ab ipsa mole-
stia, & sine aliquo pacto, licèt postea ex postfacto ille, q
molestabatur videns illius liberalitatem aliquid gratis
dedit, quod illud non impugnetur, ex quo ex liberalita
te prædicta processerunt. ¶ Potest etiam esse amicabi-
lis compositio, qñ se cõpromittũt in iudicem corã quo
est quæstio, vt videat, quis eorũ habeat ius. & litẽ finiet
prout sibi visum fuerit. & hoc casu poterit iudex declara
re, quis habeat ius, & etiam pro bono pacis ordinare, vt
aliquid detur alteri parti. j. de præben. nisi. & not. s. eod.
c. cõstitutus. ¶ Ex pacto aũt aliquid dare omnino est re-
probatum, vt hic patet. licèt, quando constaret. quẽ ius
habere in beneficio, quod possidet licitum esset aliquid
dare ꝑ redimenda vexatione, vt in c. dilectus. de simo.
6 ¶ † Et ex prædictis patet, quæ sit differentia inter transa
ctionẽ, & amicabilem cõpositionẽ. nam transactio non
fit gratis, vt patet ex tex. & glos. sequenti. secus in com-
positione. ¶ In gl. ij. ibi: non procedit: intellige, etiam in
temporalibus, seu super temporalibus, nam super illis
valet, qñ fit super re dubia, & lite certa, & non termina
ta aliquo dato promisso, vel retẽto. licèt super spirituali
bus nõ valeret. ¶ In ea. gl. ibi: euidẽs esset calũnia: intel-
lige ex ꝑte actoris. Nã si ex ꝑte rei solũ esset valeret trã-
sactio, licèt ob. exceptio doli. vt not. in l. sub prætextu. &
l. j. C. de transactio. & l. in summa. alleg. in gloss. ¶ Et ra-
tio diuersitatis potest esse, quia agens calumniosè vide
tur obripere parti, & iudici. ideo in eius odium actus sit
nullus. facit. j. de re iudi. olim. & ff. de sal. l. si quis obre-
pserit: sed reus non propriè dicit obripere iudici: quia
non agit, sed se defendit. facit, quod no. Bald. in d. l. præ-
textu. & ista est cõis opi. Iac. But: quem sequitur Bart. in
d. l. in summa. limitat primum dictum, videlicet, quan-
do calumnia est ex parte actoris, quod intelligitur quã-
do calumnia interuenit ab ipso initio in calumniosè li
tigando. & sic ipsa lite instituenda, quod est præambu-
lum ipsius transactionis. nam tunc transactio erit nul-
la. Secus si ab ipso initio lit. non fuit calumnia. licèt po-
stea reus calũniosè inducatur per actorẽ ad transigen-

dum:quia tunc trāsactio valebit:sed ob.exceptio doli.l.
dolo.C.de inuti.stipu.Et prædicta dicit Bar.procedere,
qn̄ transactio interponitur super contractu stricti iuris.
Si autem interponitur super contractu bonæfidei,tunc
dolus causam dans transactioni, siue ex parte actoris,
siue rei,facit tra.:sactionem esse nullam, per id, quod
legitur,& not.d.l.de tutela.C.de resti.in integ. ¶Nam
sicut dolus dans causam contractui bonæfidei annul-
lat ipsum ipso iure. vt legitur, & not.in l.eleganter.ff.
de do.licèt sit secus in stricti iuris contractibus. vt d.l.
dolo.& not.etiā.j.de emp. & vendi.in c.cū dilecti.circa
fi.ita etiam dolus dans causam distractui contractus bo
næfidei.vt d.l.de tutela.& eum ista opin.transit hic do.
Anto.tamen contra illam facit, quia transactio est con-
tractus innominatus.l.naturalis. ff.de præscriptis ver-
bis.& est contractus stricti iuris: quia nō numeratur in
§.actionū.insti.de act.& j.de excep.cū venerabilibus.p
glo.& ideo videtur,quia licèt transactio interueniat su-
per contractu bonæ fidei ad tollendum illum, qa tn̄ est
contractus, dr̄ per se,& stricti iuris videtur,q nō annul
letur ipso iure saltem, qn̄ calumnia non fuit ab initio
in litigando. Et ad l.de tutela.posset responderi tenen-
do ibi alium intellectū quē ponit gl.tene tamē mēti di-
ctum Bar. hic,cum quo transit hic do.Ant.& hoc,quā-
do trāsactio fit super temporalibus.Si autem fiat com-
positio super beneficio, seu in causa beneficiali,vel spi
rituali,dicit do.Anto.q satis videt̄ posse dici,qd̄ si calū-
nia sit ex parte alterius litigātium, quod compositio sit
nulla:qa in talibus oīs puritas debet adesse. & oīs mali
tia cessare.facit,qd̄ habet̄.j.q.ij.q̄ Pio.¶Si aūt fiat alte-
ro ius non habente putante tn̄ se habere: tūc si contin-
gat bn̄ficiū assignari ius habenti,planū est,q valebit cō
positio. ¶Si aūt assignet̄ ius non habenti:tūc si hoc fiat
a nō habēte potestatē ɔferēdi:tunc per hoc nō acquire-
tur titulus, nec præiudicabitur superiori,quin possit q̄-
rere de titulo. licèt valeat cōpositio, quò ad præiudiciū
partium,& sic debet intelligi,q legitur,& not.in c.nisi
essent.infra de præben. Si autem cōpositio fit p haben-
tem potestatē cōferendi: tunc si habet intētionē præbē
di titulū non habenti:tūc licite poterit teneri. facit,qd̄
dixi post Inno.s̄.e.c.statuimus. & c.cōstitutus.aliàs nō,
& in dubio dicit p̄sumendū: qa non videtur habere
intentionē conferendi ex eo, qa in dubio videtur velle
determinare,vt arbiter quis ius habeat. facit, qd̄ habe-
7 tur in d.c.nisi essent.¶†In ea.gl.ibi. nō tenet trāsactio.
no:benè non potest fieri transactio sup eo, qd̄ est deci-
sum per sententiam,quæ trāsiuit in rē iudi. facit, quod
habetur in l.postrem.ff.de trāsac.& hoc ideo:qa tūc est
res certa, cum sententia pro veritate habeatur.l.res iu-
dicata.ff.de re iud.& sic non pōt dici dubia,vel incerta.
& p cōsequēs non pōt cadere transactio:qa de sui natu
ra.& substātia requirit rē dubiā.l.j.ff.eo.& p hoc etiam
videtur, q non possit compromitti de rebus decisis per
sententiā,q̄ trāsiuit in rē iudicatā.& cōpromissum cen-
seatur q̄dā trāsactio, vt no.Inn.j.de iureiur.c.Quinta-
uallis.& glo.in §.si vero contingerit.in auth.vt differē.
iudi.col.ix.& prædicta faciūt, quod statuta arctātia quē
ad cōpromissum nō debēt intelligi,qn̄ peteretur ɔpro-
missum super decis.per sententiā, quæ transiuit in rē iu
di.facit,quod no.Bar.in d.l.postrem.ff.eodem.

a Transactio facta. ab hoc sūmario nihil differt summariū d.Abb.nec verbis nec ensu.

b Sunt voluntaria. Si quęris quę sacramēta sunt necessaria, & q̄ voluntaria distīguē secundū do. Hē.Boy.in c.q in te. infra de peniten.& remissioni.

S V M M A R I V M.

1 *Sacramenta quædam sunt necessaria, quædam voluntaria.*
2 *Decimæ personales debentur in recompensationem oneris sacramentorū.*
3 *Monachi non possunt habere proprium in particulari.*
4 *Monachi tenentur ad decimas prædiales: nisi sint super hoc exempti.*
5 *Decimas soluere tenentur coloni monachorum exemptorum a solutione decimarum pro rata fructuum ipsorum colonorum.*
6 *Transactio large potest dici pactum.*
7 *Compositio super decimis præteritis, an valeat.*
8 *Et, an possit taliter fieri, quod minus detur quàm debeatur.*
9 *Præscriptio non potest currere in decimis.*
10 *Sacramenta ecclesiæ sunt septem, quorum quinque dicūtur necessaria, alia duo voluntaria.*
11 *Baptismus potest a quocūque recipi, dūmodo in forma ecclesiæ cōferatur.*
12 *Confiteri laico, an possit aliquis,*
13 *Transactio, an possit de licentia Papæ fieri super rebus spiritualibus.*
14 *Pactum in dubio, an debeat præsumi personale, vel reale.*

a VEniens. Trāsactio facta a de rebus ec-
clesiæ per prælatum sine su-
perioris consensu, non obligat successorē.
h.d.prima pars narrat factum.Secunda dat
iudices.secunda ibi:mandamus.¶ In text,
ibi: sanctæ Mariæ: supple cui⁹ erat rector ipse magister
Guilielmus.¶ Item in tex.ibi.duabus caruatis est certa
mensura terre secundū vulgare loci.facit, qd̄ habet̄ in
simili.j.de ecclesijs ædifi.ad audiētiā.vel s̄m Hosti. q̄tū
cum duobus carucis deputatis ad arandum posset cul-
tiuari.& sic in effectu,quātum duo paria boum possint
in anno arrare.¶ Item ibi:ex soluāt. & ibi deciditur,q
de hoc conquerebatur ipse magister Guilielmus,& pe
1 tijs de opportuno remedio prouideri.¶†No.j.q sacra-
b mentorū. q̄dā sunt necessaria,q̄dā sunt voluntaria.[b] de
quo in gl.j.& s̄.de sacra.nō iterā.sup rubri.per Ioā.An.
2 ¶†Item no.q decime videntur deberi in recōpensatio-
nem oneris sacramētorū.& sic videret̄,q debeant̄ eccle
siæ a qua recipiunt̄ ecclesiastica sacramēta,q est verum
in personalibus,sed prædiales debent̄ ecclesiæ in cuius
parochia sunt sita p̄dia.de quo.j.de deci.cū sunt,&c.cū
ɔtingat.¶ Itē no.q vbi ex cōpositione,quæ fit p recto-
rem ecclesiæ præiudicat̄ ipsi ecclesiæ p̄missio respectu
futuræ præstationis censet̄ personalis.& nō realis,si nō
interuenit autoritas Ep̄i,vel Papæ. facit qd̄ dictum est.
s̄.eo.c.de cætero. vbi probatur,q sufficit autoritas Ep̄i.
3 & sic litera ista suppleri debet per illam.¶†Itē no.q li-
cet monachi,nō possint habere p̄prium in particulari.
de sta.mona.cū ad monasterium.circa fi.xij.q.j.volo. &
c.non dicatis.tn̄ possunt habere p̄priū in cōmuni. licèt
secus sit in mendicantibus.facit, quod habet̄ in ca.j.de
reli.domi.vj.& in c.exijt,qui seminat.de verbo.signi.in
4 vj.& in cle.exiui.eo.ti.¶†Itē no.q monachi vn̄r teneri
ad decimas prædiales, nisi sup hoc sint priuilegiati. de
quo.j.de decimis.ex parte.¶ Item no.qd̄ pacta facta nō
habent inter alios nocere,q intellige, qn̄ sunt penitus
extranei.p id,qd̄ no.gl.j.e.j.de iniurijs,& dā.da. in sex-
to.& per Inno.in c.cum super.ad fi.de re iudi.circa fin.
¶Item no.q Agricole tenētur ad decimas possessionū,
5 quas colunt pro rata fructuū,quā percipiunt.¶ †Et no.
qd̄ pactum,& transactio super decimis inter ecclesiam
& dn̄m possessionis nō prodest colono,quò ad ratā fru-
ctuū ipsius coloni. Et sic facit tex.iste,q coloni Religio
sorum exēptorū,& priuilegiatorū super decimis nō sol
uendis teneantur ad decimas pro rata fructuū ipsorum
colonorū. de quo p gl.in cle.j.de decimis. in verbo ex
plendas.vbi concludit,quod si priuilegium sit reale: vt
quia eximat terras ipsorum religiosorum, tunc coloni
talium terrarum non tenebunt̄ ad decimas. Si autē pri
uilegiū sit personale, & sic solū priuilegiat personas ip-
sorum religiosorū respectu partis fructuū ipsorum co-
6 lonorum.¶†Vltimo potes notare, quod transactio la-
to sumpto vocabulo appellatur etiam pactum, vt patet
ibi: nec pacta inter alios.& s̄.e.c.j.vnde potest dici,qd̄
pactum, seu pactio est genus:sed transactio, seu compo
sitio sunt species pacti.facit,quod habet̄ in l j.ff. de pa-
ctis,& quod dictum fuit supra capitul.iij.supra titulo.j.
¶Et ex hoc patet, quod transactio, seu compositio pōt
dici pactum:sed non omne pactum est trāsactio,vel cō-
positio.

7 positio. ¶ †Item potes notare secundum Io. Andr. quod
compositio videtur valere super decimis præteritis, vt
hic videtur posse colligi ex fiue tex. quo remittit ad ea, q̃
not. in c. vt super. de rebus eccle. non alienan. & ibi hoc
tenet gloss. & sequitur etiam illam ibi Ioan. Andre. Se-
cus tamen dicit ibi. gloss. super futuris decimis: quia su-
per illis non poterit fieri compositio. per id, quod habet̃
in c. vltimo. infra de rerum permu. ¶ Sed aduerte, quia
de mente illius gloss. videtur esse, quod possit fieri com-
positio super prętcritis decimis, vt detur aliquid tempo-
rale pro eis, quia ex quò sunt præteritæ debebantur fru
ctus ipsarum decimarum. & sic, quid temporale. facit,
infra de decimis. quamuis. Et ideo benè potest aliquid
temporale pro ipsis dari, vt etiam hic colligitur, dum
dicit iustam æstimationem, &c. ¶ Secus, quando agitur
de futuris: quia tunc ageretur de remittendo iure spiri-
tuali competente super decimis. Ideo non potest fieri
compositio: vt detur tunc aliquid temporale pro ipsis
decimis futuris, saltem quãdo ageretur: vt in perpetuũ
quis liberaretur ab ipso iure decimarum: sed si agere-
tur, vt ad tempus tantum liberaretur. tunc Bar. Brixien.
tenuit, quod fieri possit. vt refert Ioan. Andre. d. c. fin. &
Archi. xvj. quęstio. vij. c. decimas. sed tamẽ meo iudicio
hoc non est sine dubitatione: quia sicut prohibetur cõ-
positio super iure decimarum futuro in totum, ita vide-
tur, quod etiam prohiberetur respectu partis. argu. l.
quæ de tota. ff. de rei vendi. & supra de offic. deleg. c. pa-
storalis. versicu. item cum totum. ¶ Et per prædicta pa-
ret, quod non dixit gloss. in dicto capitulo. vt super. qđ
possit fieri compositio super illis dando rem tempora-
lem pro illis, puta ęstimationem, vel aliam rem tantun-
dem valentem quantum valebant fructus decimarum.
8 ¶ † An autem possit fieri compositio super prętcritis, ꝙ
minus detur q̃ debeat, recurre ad ea, quæ dixi. s̄. eod. c.
ij. Nam videtur, quod ad præiudicium cõponẽtis possit
fieri. arg. huius text. Sed ad præiudicium ecclesiæ non
sine autoritate Episcopi. per ea, quæ habent̃ in d. c. ij. s̄.
eo. de cætero. ¶ Et prædicta adde ad ea, quæ dixi in d. c.
ij. & etiam tene menti pro declaratione gl. d. c. vt super.
9 ſm Host. † qđ in decimis non possit currere præscriptio,
qđ potest esse verũ in p̃dialibus. Secus in prædialibus.
per id, qđ habetur. j̄. de deci. in aliquibus. & in c. fina. de
parochijs. de quo dicendum, vt plenè not. Io. And. in c.
cum a nobis. j. de deci. & per gloss. in ca. j. de deci. in vj.
10 ¶ † In glo. j. in fi. no. bñ ex glo. qđ septem sunt sacramẽ-
ta ecclesiæ, quorũ quinq; dicunt̃ necessaria alia duo di-
cuntur voluntaria. Et not. rationem quare: quia sine il-
lis quinq; nõ põt qs saluari, si ex cõtemptu omittũtur.
vbi dum dicit glo. confirmatio. intellige scilicet in fron
11 te. & sic loquitur de sacramento chrismatis. ¶ † Itẽ etiã
not. ꝙ sacramentum baptismi potest recipi a quocunq;
in casu necessitatis: vt qa non habet̃ copia sacerdotis, &
sic ẽt assumi potest ẽt à laico, & ẽt a muliere, & ẽt ab
hęretico, dũ modo in forma ecclesię conferatur. vt patet
in iuribus. alleg. in gloss. de sacramento autem pœnitẽ-
12 tiæ, etiam tenetur † ꝙ si non habetur copia sacerdotis,
potest etiam quis confiteri laico. & sic in casu neces-
sitatis. facit, quod habetur in Epistola Ia. c. v. & de pęni.
dist. j. c. quẽ pęnitet. de quo etiam per gl. s̄. de offi. ordi. pa
storalis. in gl. quo casu. An aũt possit assumi pœnitentia
in casu necessitatis ab hæretico. gloss. tenuit, quod sic in
c. his potestatis. de pę. dist. j. Sed contrariũ tenuit glos. in
c. præter. xxxij. dist. & illam tenuit Archi. & similiter vi-
detur, quod corpus Christi non debet recipi ab hæreti-
co, etiam in casu necessitatis. per id, quod intelligitur
& not. in c. cępit. xxiiij. quæstio. j. Et de materia gloss.
per Ioan. Andre. supra de sacra. non iteran. super ru-
bri. & tene menti istam glo. quia sæpe ad illa fit remissio,
quæ dicantur sacramenta necessaria, & quæ voluntaria.

13 ¶ † In gloss. ij. in fi. do. Anto. intelligit istam procedere,
quando autoritate Papæ facta esset transactio. Nam de
autoritate eius posset fieri trãsactio in spiritualibus, dũ-
modo sint de illis, quæ sunt simoniaca, quia prohibita.
& sic p̱ ius positiuum. Secus si sint prohibita: quia sint
simoniaca ſm ius diuinũ. facit, qđ not. s̄. tit. j. cum pridẽ.
& s̄. de offic. deleg. ex parte. per gl. Tu potes dicere, ꝙ ista
secunda põt etiam procedere. licèt non interuenerit au
toritas Papæ: quia fiebat inter personas ecclesiasticas su
per rebus spiritualibus. vt sic in parte monachi retine-
rent decimas. & in alia parte soluerent, quod fieri po-
tuit. vt not. s̄. e. c. proxi. tamen compositio erit persona-
lis, nisi interueniat autoritas Papæ, vel Episcopi, vt hic
patet. & s̄. eo. de cætero. ¶ In glos. confirmatam ibi: si ex
certa sciẽtia. secus si in forma cõmuni. & sic loquunt̃ iu
ra. allega. in gloss. in versicul. argumen. contra. Nam illa
non dat nouum ius si confirmat, quod habet̃ ante con-
firmationem. vt plenè not. j̄. de confirma. vtili. vel inuti.
capitulo secundo. & quod dixit gloss. quod, quò ad ip-
sas personas erat personalis intellige: quia de iure non
potuerant illam facere realem, licèt hoc habuisset in
intentione: quia sine autoritate superioris non pote-
rant ecclesiam obligare in præiudicium successoris: sed
si interueniat: tunc confirmatio Papæ ex certa scientia,
ex quò ad intentionem partiũ fuerat realis benè præiu-
dicaret successori. Secus si quò ad intentionem partis
fuisset personalis: quia tũc etiam si ex certa scientia cõ-
firmaretur non obligaretur successor: quia Papa non
intendit per suam confirmationem, nisi cõfirmare illud
quod fuit inter partes actum. ¶ In glos. inter alios ibi: si
ecclesia esset læsa: sed quomodo põt contingere læsio,
ex quò ecclesia non est obligata: sed persona ipsius re-
ctoris certè nõ videtur, quod per hoc possit ecclesia re-
stitui. per id, quod no. gl. in cle. j. de resti. in integ. ¶ Sed
potes dicere ſm doc. ꝙ si de facto lederetur ecclesia si cõ
positio seruaret̃ per rectorẽ, vt qa clerici non haberent
vnde viuerent tunc restituenda esset ecclesia. vt sic cleri
ci possint habere necessaria non obstante obligatione
rectoris. & sic potest intelligi gloss. ¶ Aduertendum ta-
men, qđ si rector imponens haberet proprium, teneret̃
aduersario, cum quo componitur ad interesse. arg. c. de
multa. j̄. de præben. & j̄. de appella. reprehensibilis. vnde
potest dici, quod si habet proprium debebit, etiam ec-
clesiam conseruare indẽnem. j. de arbi. per tuas. Si antẽ
non habet vnde conseruet ecclesiam indẽnem, tũc sibi
subtrahitur sua portio, & dabitur alijs clericis. dignum
est enim, vt ipse tanquã malè meritus taliter cõponen-
do egestate laboret arg. l. bonæfidei. depositi. qđ tamen
intellige verum, dũmodo non cogatur mendicare: sed
tm̃ parce viuere. j̄. de fideiusso. peruenit. & lxxxiij. dist.
diaconi. ¶ Si aũt eius portio non sufficeret, tunc com-
petet restitutio ecclesię, etiã viuente ipso rectore contra
ipsam transactionem. & hoc casu intelligatur hæc glos.
¶ Aduerte tñ, qa in lęsione trãsactionis vr̃, ꝙ sit habẽdꝰ
spectus ad æstimationem dubij euentus litis, non ad ve
ram æstimationem rei. ſm no. per gl. in l. Lucius. §. fi. ff.
ad trebel. vt hic voluit do. Anto. ¶ Et ex prædictis patet
quod aduersus personalem obligationẽ rectoris eccle-
sia non põt restitui, nisi in subsidiũ, qñ ex hoc lederetur
grauiter, & aliter nõ põt sibi cõsuli. Et per hoc habes li
mitationem ad not. per gloss. in clemen. j. de restitu. in
14 integrum. ¶ † Extra glos. potest dubitari, an pactum in
dubio præsumi debeat personale, an verò reale. &
videtur, quod personale per istum text. In contra-
rium facit. lege si pactum. ff. de pactis. & l. iurisgen-
tium. §. pactorum. conclude, quod pactum debet iu-
dicari reale, vel personale consideratis verbis, & men-
te paciscentium, vt dicto §. pactorum. & si agitur de
temporali hæreditate, seu in rem, dubio videtur quod

pactum intelligatur reale,& habeat præiudicare ſucceſſori temporalis hæreditatis,vt d.§.pactorum. & ſic tranſit domi.Anto.¶ Sed tu dic plenius,de hoc intelligitur, vt not.per Bartol. in l.qui in ſumtum.§.ſi ex altera.ff.de pac.& l.ſi ſic.ff.de verborum obligationib. vbi etiam dixi. ¶ Si autem agatur de ſpirituali ſucceſſore,an in dubio pactum habeat illi præiudicare. & ſic,an cenſeatur reale,vel perſonale. dic,quod hoc caſu,non conſideratur ſola voluntas paciſcentium:quia licèt poſſint perſonas obligare : nõ tamẽ poſſunt obligare eccleſias.& ſic ſucceſſorẽ, niſi interueniat autoritas ſuperioris . vt hic patet.& infra.de arbi.peruenit.& infra.de precarijs.c.ij. facit , quod not.ſuper gloſſ.iij. ¶ Vltimo tangit hic Innocentius a quo poſſunt peti decimæ perceptæ. dic,qđ a poſſeſſoribus ipſorum fructuũ decimarũ.j.de deci.paſtoralis.ſed ſi aliquis poſſideret ius percipiendi decimas ſpectans ad alium : tunc ille poſſet conueniri . ſupra de de maio.& obe.in c.Inter quatuor.

a Super ſpirituali. In hoc c.ſummãdo ſunt concordes. do.Ioan.& Abb.

SVMMARIVM.

1 *Tranſactio ſuper iure præſentandi,ſiue iure patronatus non valet.*
2 *Pactio,per quam nouus cenſus imponitur eccleſiæ non valet.*
3 *Laicus,an poſſit ſibi quærere ius præſentandi.*

PRæterea. Non valet tranſactio ſuper iure præſentandi . & conſequẽter ſuper iure patronatus , ꝑ quã nouus cenſus imponitur eccleſiæ, vel antiquus augetur. hoc dicit . Et eſt communis diuiſio,conſultatio,
1 & reſponſio.Secunda ibi:cum igitur. ¶ † Not.quod ſuꝑ iure præſentandi , & conſequenter ſuper iure patronatus non valet tranſactio, ſicut non valet ſuper alio ſpirituali. ¶ Et ſic not.quod ſicut tranſactio in ſpiritualibus inducit ſimoniã , ita ẽt ſi fiat ſuꝑ annexis ſpiritualibus vt eſt ius patronatus,& ius ꝑſentandi.facit.infra de iud.
2 c.quanto.& c.decernimus. ¶ † Item not.quod non valet pactio per quam nouus cenſus imponitur eccleſiæ, vel antiquus augetur . ¶ Item not.a contrario ſenſu, quod inter laicum , & clericum,videtur licita compoſitio ſuper iure patronatus,vel ſuper iure præſentandi,dum tamẽ fiat ſine ſimonia,& ſine ꝑiudicio eccleſię.Et ex hoc
3 no.arg.† quod laicus videtur poſſe quærere ius præſentandi.licèt nõ appareat de iure patronatus.de quo dicẽdum,vt c.querelam.s̃.de electione.¶ In gloſſ.j.in fi.glo. ſequens dicit idem ſi autoritate ſuperioris:quia non poteſt eccleſia conſtitui cenſualis de nouo , vel augeri cẽſus.Sed intellige gloſ.veram referendo eam ad tex.quia non videtur iuſta cauſa augendi, vel de nouo cõſtituendi. Sed vbi ſubeſſet iuſta cauſa benè poſſet de autoritate ſuperioris cenſus imponi,vel augeri.ꝑ id,quod nota. in c.prohibemus.infra de cenſi.¶ Extra gloſ.tangit hic Innocentius vnum , an ſi laici percepiſſent ab antiquo cenſum in eccleſia,quod eſſe poteſt iuxta ea,quæ habẽtur in c.eleuterius.xviij.q.vltima. an tunc poſſent illud remittere tranſigendo pro iure patronatus recipiendo . & dicit,quod ſic.allegat d.c.ſtatuimus . ſed Hoſtiẽ.dicit hoc verũ , ſi interuenerit autoritas ſuperioris intellige eo modo,quo dicitur in c.niſi eſſent. de præbẽ.& fortè ſi fuiſſet quæſtio ſuper iure patro.& amicabiliter ſe cõpoſuiſſent.ſtare ei,quod faceret ipſe ſuperior.Nam tunc poterit ſuperior declarare ſi ſibi videatur ius patronatus ſpectare ad ipſum laicum,& ordinare , quod remittat cenſum eccleſiæ.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus præſtatio non arguit neceſſario ſubiectionem.*
2 *Excipiens,an videatur confiteri intentionem aduerſarij.& nu.5.*
3 *Confeſſio facta ſuper iure de præterito aduerſarij cõcludit, & fundat intentionem ipſius aduerſarij .*
4 *Confeſſio facta per conuentum eccleſiæ collegiatæ,vel per ſyndicum videtur præiudicare ipſi eccleſiæ.*
5 *Confeſſio continens diuerſos articulos poteſt pro parte acceptari , & pro parte reprobari.*

a PRæterea. Suꝑ ſpirituali [a] ſubiectione tranſigere nõ licèt.h.d. Et eſt cõis diuiſio,conſultatio,Et reſponſio,ſcđa ibi:mandamus.¶ Not.j.quod capellæ, quæ ſunt intra limites eccleſiæ matricis videntur de iure communi ſubiectæ ipſi matrici eccleſiæ.& ad quę dicantur eſſe ſubiecta tãgitur per Innocen.infra de capellis mo.dilectus.& s̃.de offi. Archi. dilecto.¶ Et no.ꝙ mater eccleſia eſt aliqñ monachalis, & inferior eccleſia cathedralis , quádoq; eſt ipſa eccleſia cathedralis.j̃.de verbo.ſigni.c.venerabili . & de præſcrip.ex tranſmiſſa. de ſen.excom.c.j.in clemen. ¶ Itẽ not.quòd præſtatio cenſus, quandoque eſt ſignum exẽ-
1 ptionis . Et ex hoc patet † quod præſtatio cenſus neceſſario nõ arguit ſubiectionẽ.facit,quod habet̃.j̃.de cauſa poſſ.c.fi.¶ Item no.ꝙ ſuper ſubiectione ſpirituali nõ eſt
2 licitum tranſigere.¶ Item no.quòd vbi excipiẽs pure , & explicite cõfitetur intentionem aduerſarij , vel illud ex quò probatur intentio aduerſarij, licèt poſtea ſeparatim excipiat,præiudicat ſibi talis confeſſio , licèt facta ſit per excipientẽ . ¶ Et per prædicta potes notare limitationem ad illud vulgatum, quo dicitur excipientem nõ confiteri.j.de excep.cũ venerabilis . de regu.iur. exceptionem.lib.vj.¶ Nam illud eſt verum,quando intentio partis aduerſæ ſolummodo dicitur tacitè incluſa in exceptione . ſecus,quãdo excipiens expreſsè ſeparatim a verbis exceptionis confitetur, ſeu punit intentionem aduerſarij,vel illud,ex quò ipſa intentio aduerſarij probatur:quia tũc præiudicat ſibi excipiens,& videtur fateri non ſimpliciter vi exceptionis:ſed ex vi confeſſionis, vel poſitionis ſeparatim factæ de intentione aduerſarij.
3 ¶ † Item not.quod confeſſio facta ſuper iure de præterito aduerſarij cõcludit,& fundat intẽtionẽ ipſius aduerſarij,etiam reſpectu temporis præſentis,vel ſi aliud ſufficiens in contrarium non oſtendatur . facit.l.ſiue poſſidetis.C.de probatio.facit tex.iſte cõtra glo.in l.cæterũ. §.j.ff.de confeſ.quæ videtur velle , quòd confeſſio iuris de præterito, non habeat inferre ad tempus præſens , ſed certè illa gloſſ.non videtur indiſtinctè procedere . ꝑ ea,quæ hic habentur.facit,etiam quod dixi in c.ij.& qđ
4 dixi.j̃.de libel.obla.c.j.& ij.¶ † Item not.quod confeſſio facta per cõuentum eccleſiæ collegiatę, vel per ſyndicũ videtur præiudicare ipſi eccleſiæ.de quo tangitur hic in gloſ.pe.& facit etiam,quod habetur.in c.ij.infra de ord. cogni.& de teſti.præſentium.libro vj. ¶ Item not.quod ſufficit iudicẽ certificari in principali , ſuper quo ſentẽtia eſt ferenda ita ,quod ſit certus qualem ſententiam debeat ferre.licèt non certificetur de quolibet accidente, ſeu acceſſorio.facit,quod habetur in c.cum cauſam.in-
5 fra.de emptio.& vendi.¶ † Item not.ꝙ vbi confeſſio cõtinet diuerſos articulos ſeparatos põt pro parte acceptari , & pro parte reprobari maximè vbi reprobatur non quantũ ad factũ: ſed quantũ ad iuris effectũ,ſeu quò ad iuris validitatem.de quo in l.publica.§.fin.ff.depo.& s̃. de reſcri.in c.ex parte decani. & l.vnica.C.de confeſſis. ¶ In glo.j.in fi.nam per priuilegium bene potuiſſet eximi,ſi Papa conceſſiſſet.j̃.de priuile.ex ore. & c.cum capella.¶ In gloſſ.ij.ibi.excipiendo hoc fecerunt quaſi velit gloſſ. quod ibi explicite non fecerunt confeſſionem ideo tunc ſtat regula,qđ excipiens non videt̃ fateri.hic ſecus,vt etiam declaraui in notabilibus. ¶ In ea.gl.ibi: poterat ſic reſpondere. dicit Ioan. And.qđ hoc conſiliũ nõ eſt ſm Deũ : qa non debet veritas occultari.infra de crimine fal.c.j.facit,qđ no.ꝑ glo.in regula exceptiones obijciens.

obijciens.de reg.iur.in vj.¶Sed aduerte,quia ꝯtra tex.
& gl.facit, quia cum stetur confessioni cõtra fratres cel
le, videtur etiam quod debuit stari ipsis.infra de censi.
cum olim.¶Sed potes dicere, quod licèt staretur con-
fessioni pro ipsis inquantum allegant transactionem,ta
men non possunt iuuari ex illa: quia transactio non te-
nuit,vt hic patet. & sic pars aduersa non reprobat con-
fessionem quò ad factũ: sed quò ad iuris effectum, seu
validitatem.& sic transit do. Anto. Tu potes dicere, qđ
ex quò capitula sunt separata pôt pars acceptari. & pars
repudiari,etiam respectu facti.per id, qđ habetur in d.
l.publia.§.fi.ff.depo.& per id,quod not.infra c.fi.de cõ-
fessis.¶Item aduerte, quia videtur obstare huic tex.qa
ex quò confessio non erat certa. & ex quò de certo cen
su non fuit dictum,videtur,ꝙ non potuerit ferri senten
tia.argu.c.graue.xj.q.iij.¶Sed respondet, quod ex quò
transactio non valebat, non fuit curandum pro quanto
censu fuisset facta. Et ideo valuit sententia lata sup su-
biectione eiecta ipsa transactione.infra de dona. pasto-
ralis.infra de censi.cum venerabilis.& plenius per Ioã.
Andr. & etiam tangitur in d.c.constitutus.alle.in gloss.
¶In glo.subiectione in fi.sed certè poterat esse, qđ ha-
bebant bonam fidem præsentantes transactionem va-
lere.Ideo præcedens ratio videtur melior.& dictum gl.
facit,quod habetur in c.fi.infra de præscriptio.¶ In gl.
penul.in fi.& ideo præiudicauit confessio,quod intelli-
ge,vt no.in capit.fi.de præscrip.& c.præsentium. de te-
sti.in vj.¶Extra glo.tangit Inno.vnum,quòd si cella re
cipiebat certum cẽsum annuatim ab ecclesia matrice.
an posset illud remittere, vt eximatur.Innoc.hic dicit,ꝙ
licèt non sit verisimile, ꝙ matrix ecclesia debeat cẽsum
inferiori:tamen si hoc contingat,valebit transactio: qa
remittere cẽsum videtur quid spirituale secundum eũ.
& sic videtur dare spirituale pro spirituali: sed hoc non
placet.Hostien.quia imo census est quid temporale.fa-
cit,quod habetur in capitu.præcedenti, & quod ibi di-
ctum fuit,subiectio verò hic erat spiritualis. Ideo vide-
tur, quod non posset remitti talis census pro ipsa subie
ctione spirituali,sicut nec dari.supra capitu.proxi.& qa
idem est remittere, quod dare.infra de simonia.quere-
lam,& l.ij.ff.de calum.Et ideo, non videtur procedere
dictum Innocen.saluo, nisi ex superioris ordinatione si
ue partium conuentione hoc fieret, per id,quod habeť.
infra de præben.nisi.¶An autem transactio teneat sup
temporali subiectione.videtur quod non:quia inter do
minum,& seruum super seruitute,non procedit transa
ctio.C.eod.l.interpositas. ¶In contrarium facit, quod
habetur in l.fina.C. eodem,& ff.de iudi.l.vix ex certis.
Sed dic, quòd si est probabile dubium super seruitute.
& sic subiectione,potest transigi:aliàs secus,vt nota. in
d.l.interpositas.C.eodem.

SVMMARIVM.

1 *Dispensare potest legatus contra ius.*
2 *Transactio super matrimonio interuenire non potest.*
3 *Matrimonium est penès infideles.*
4 *Seueritati detrahi potest vbi est multitudo peccantium.*
5 *Dispensatio fieri non potest, vt legitimè coniuncti per matrimonium sepa rentur.*
6 *Dispensare, an possit legatus in gradibus consanguinitatis, & affinitatis.*
7 *Rigor iuris scriptus præfertur æquitati, non scriptæ.*
8 *Maius delictũ censetur esse contra personam maiorem, quam contra mi- norem.*
9 *Transigere in quibus casibus sit licitum.*

a EX parte. Super matrimonio[a] non
potest interuenire transa-
ctio.hoc dicit.Et primo hortatur legatũ.
vt etiam componat in casibus expressis
in Iure. Secundo ab hoc excipit. Tertio
exceptionem exemplificat.Quarto dicit
quid de casibus a iure nõ declaratis. secunda ibi. exce.
tertia ibi:vt pote.quarta ibi:in his verò.¶ In text.ibi.&
infra.deciditur,quod habetur in prima glo.¶Not.j.qđ
superior, & præcipuè legatus debet se interponere ad
compositiones,& concordias faciendas inter subditos.
facit,quod habetur in c.j. infra de mu.peti.quod no.hic
in glo.j.vnde dum litera dicit poterit suppleri, ꝙ potest
& debebis per iura allegata in glo.ij. & quæ habetur in
d.c.j.de mu.peti. ¶Item no. quod legatus pôt recedere
a rigore iuris ex causa,vt hic erat, attẽto statu imperij,
1 & multitudine peccantium. & sic facit,† quod legatus
possit dispensare contra ius, de quo aliquid dicam post
glo.& facit,etiam iste tex.in argu.quod legatus,si vide-
rit expedire possit committere causas sine strepitu,& fi-
gura iudicij,quãdo euidens status loci rei hoc suadeat.
2 de quo in c.fi.de hære.in vj.¶† Item not. quod non va-
let transactio in sacramento matrimonij,de quo dicen
dum, vt tangitur hic in gloss. in verbo sacramentum.
3 ¶†Item nota, quod sacramentum matrimonij nedum
est penes fideles:sed etiam penes infideles.& sic quò ad
substantiam talis sacramenti,non requiritur semper ne
cessario fides catholica.¶Item not. quod in non deter-
minatis a iure procedere potest iudex prout arbitratus
fuerit sola æquitate pensata. & quod statuerit pro iure
4 seruari,seruandum erit.¶† Item no.quod in arbitrarijs
considerandæ sunt circunstantiæ loci temporis, & per-
sonarum.& etiam naturale causæ.¶ Item not. quod in
5 dubijs humanior sententia est sumenda.¶†Item nota.
quod vbi multitudo peccantium reperitur: tunc detra-
hi potest seueritati.facit,quod habetur in ca.latores. de
cle.excommu.mi. & in capitu. vt constitueretur.l.dist.
¶In glo.ij.in fi.nec ob.si dicatur, quod secundum hoc
crimina remanebunt impunita contra id, quod habeť.
infra de senten.excommunica.vt famæ.ff.ad l.aqui.l.ita
vulneratus.quia responderi potest, vt tangit gloss.in c.
j.& c.studen.xc.dist.ꝙ compositio debet fieri sine præiu
dicio iuris publici. vt quãdo agetur de causis ciuilibus,
vel quando agitur ciuiliter de crimine, vel si agatur cri
minaliter sit tale crimen,ꝙ pars possit remittere, vt est
crimẽ iniuriarum:vel aliud super quo licita est compo-
sitio:sicut contingit in aliquibus,de quibus in l.transi-
gere.C.de transa.& ij.qõ.iij.præuaricator.& ca. ij. infra
de collu.detegen.secus, quando ageretur criminaliter
in alijs casibus,in quibus non est licitum transigere,vel
pacisci de quibus in prædicta.l.transigere,& in alijs iu-
6 ribus pręallegatis.¶†In glos. sacramentum in fin.& sic
vult gloss.quod non possit fieri dispensatio, vt legitimi
coniuncti per matrimonium separentur,velut coniun-
cti in gradu prohibito.l.diuina.simul remaneant.secus
si essent coniuncti in gradu prohibito tantum.l.canoni
ca.Qui autem sint gradus prohibiti.l.diuina. habentur
per glo.in l.literas.de resti.spo.de prohibi.autẽ.l. cano-
nica.habetur in c.non dẽt.infra.de consangui. & affini.
¶Et pro declaratione tex.& glo. potes concludere,qđ
aut quæritur, an inferior a Papa possit dispensare super
matrimonio.Et tunc dicendum,quod non,& sic potest
etiam hic intelligi etiã si sit legatus de latere. vt hic pa-
tet ex suprascriptione iuncto tex.& his, quę not.supra
in capitu.fina.de offi.lega. & eodem titu. capitu.j.in vj.
7 ¶†Vnde videtur, quòd legatus etiam de latere nõ pos-
sit dispensare in gradibus consanguinitatis, & affinita-
tis,etiam prohibi.tantum constitutione canonica, nisi
aliud habeat speciale mandatum a Papa, & hoc etiam
tenet hic Innocen.quod tene menti.facit, quod habe-
tur in c.quòd dilectio.& c.quia circa.& c. non debet.in
fra.de consangui.& affi. & facit etiam,quod legitur, &
nota supra de tempo.ord.dilectus.Aut loquimur in Pa
pa. & tunc, aut quęrimus de sponsalibus per verba de
futuro.& tunc videtur.quod possit dispensare:quia etiã
ipsemet partes possent ab ipsis recedere. infra de spon.
c.ij.ta-

a Sup matrimonio. domi. Ab. sumat dupliciter. & in secũdo summario ẽ amplior isto vid eũ hic.& si q̄ris in quibus cõpositio,vel dispẽsatio fieri pôt. vide bonam distinctionẽ hic per do. Henr. Boych. in princ. quã sgurgita diligenter.

ca.ij.tamen videtur,quod ſine cauſa non deberet diſpē
ſare contra voluntatem alterius partis.facit,quod nota.
in c.non eſt.infra de renuntia.& c.cum inter. Aut quæ-
rimus de matrimonio contracto per verba de præſenti,
& tunc ſi eſt carnali copula conſummatum non poteſt
diſpenſare.ſupra de transla.c.ij. & de conuer. coniu. ex
publico.& facit, quod no.in regula actus legiti. de reg.
iur.in vj.Si autem non eſt carnali copula conſummatū
tunc communiter tenetur,quod poteſt diſpenſare : ſed
non debet niſi ex magna cauſa. vt no.in d.ca. ex publi.
co.Et prædicta ꝓcedunt,quando legitimè matrimoniū
6 eſt contractum.¶†Si autem non eſt legitimè cōtractū:
vt quia ſunt in gradu prohibito, an poſſunt diſpenſari ,
vt ſimul remancāt,dic,quod ſic ſi ſolum gradus eſt pro
hibitus.l.canonica.Secus ſi diuina.ĵ.de reſt.ſpo.literas.
& etiam tangit hic glo.¶ In gl.infideles.& ſic potes di-
cere, ꝙ verum ſacramētum matrimonij eſt etiam apud
infideles:ſed apud fideles eſt ratum hoc eſt firmū adeo,
quod nullo caſu poteſt ſeparari quò ad vinculum : ſed
apud infideles non eſt omnino ratum quo minus ſepa-
7 rari poſſit in caſu poſito in glo.¶†In glo.ſeruara ibi. de
æquitate non ſcripta.nota.bene ex gloſſ. quòd ius , vel
a rigor iuris ſcriptus præfertur æquitati [a] non ſcriptæ . ſe-
cus vbi neutrum eſt.¶ Sed circa hoc poteſt latius dice-
re,quia aut æquitas , & rigor ad idem tendunt , & tunc
vtrunque ſeruatur.facit , quod habetur xlv.diſtin. diſci
plina.aut inuicem contradicunt.& tunc, aut nos loqui
mur in arbitrarijs,& videtur , quod æquitas debeat ſer-
uari.facit,quod habetur in auth.iuſiurandum, ꝙ præſta
tur ab his.coll.iij.vbi iudices iurant ſeruare ęquitatem.
quod debet intelligi in arbitrijs.vt voluit Inno. in c.j.§.
de conſti.Aut loquimur in aliis,& tunc aut alterum eſt
ſcriptum,alterum no.& tunc ſtari debet ſcripto. per id,
quod hic dixit gl.facit,quod hꝫ in l.j.& ibi etiam de ma
teria per legiſtas.C.de leg.& vj.q.iij.ſcriptum eſt in l.&
in l.proſpexit.ff.qui & a quibus.quod intellige,niſi iu-
dex haberet poteſtatem diſpenſandi. ĵ.de pę. licèt.¶ Si
vero neutrum eſt ſcriptum, tunc ſtandum eſt æquitati.
facit,ꝙ habeť in l.ſcire.§.ſufficit.ff.de excu.tuto.& l. pla
cuit.allegata in gl.¶ Aut vtrunque eſt ſcriptum . & tūc
aut ꝯſtat quod eorū ſit vltimū . & tūnc illi debet ſtari.ĵ.
de conſti.c.j.in vj. Aut non conſtat.& tūc. in dubio ſer
uabitur æq̄tas.facit, qđ habeť ff.de re.iu.l.in oībus. Pręː
dicta ꝓcedūt,qn̄ rigor, & æquitas ambo ſunt in ſpecie,
vel ambo in genere.ſecus ſi rigor eſſet in ſpecie, & æq-
tas in genere;quia tunc præfertur rigor in ſua ſpecie.vt
patet in pręſcriptione quę ex rigore iuris propter bonū
publicū fuit inducta ne dominia rerū eſſent in incerto.
l.j. ff. de vſuca.nam talis rigor in ſpecie præſcriptionis
præfertur æquitati generali quæ habet , ꝙ quis non de-
bet locupletari cū aliena iactura.ff.de cōdi.ind.l.nā na-
tura.¶ Et tene menti prædicta:quia ſæpe fit remiſſio ad
ea,quę hic dicuntur,an præferri debeat æquitas rigori,
vel non.Et ad id,qđ dixi de æquitate in genere de rigo
re in ſpecie.bene facit, quod habeť in regula locupleta
ri.de regulis.iur.in vj.& infra de præſcrip.ad aures.¶ In
gloſſ.penulti.ibi : quia aliter procedunt. & ſic loquitur
gloſ.de perſona delinquente, quę aliter punitur ſi ſit in
dignitate,quam ſi non ſit.de quo. infra de iureiuran.cū
8 quidam.& xl.diſtin.homo Chriſtianus.¶† Conſideran
da eſt etiā perſona cōtra quam delinquitur,quia maius
delictum cenſetur eſſe contra perſonam maiorem,quā
contra minorem.inſtitu.de iniurijs.§.atrox. Et ideo tūc
maior pœna venit imponenda, quando contra maio-
rem delinquitur.per id , quod habetur.xxiiij.quęſtione
j.capitul.non afferamus.¶ In eadem gloſſ.ibi:magne.in
fine,ibi dicit in diſpenſatione fienda a voto attendendā
cām,per quam votū fuit emiſſum. & ſic non facit ſpeci
fice ad materiam delictorum,& penarum. Sed melius

a Præfert æq̄tati. Vide diſtinc. dom. Hér. Boy. i iiij. col.ver.ſuper eod.c.

b Licitum trāſigere . vide hic diſtinctionē bona do. Hér. Boy. in ij. colū. ver. ſuper eodem.ca.

facit , quod habetur in capitu. cum dilecti. infra de ac-
cuſatio.quod alleg.glo.vbi ſi aliquis recipit res ex nau-
fragio,attenditur cauſa propter quam receperit, quia ſi
animo ſibi lucrandi,committit delictū,& venit puniē-
dus.Secus ſi cauſa cuſtodiendi.facit,quod habetur in l.
verum.alleg.in gl. Vbi arripiens ancillam propter cau-
ſam fornicationis non dicitur furtum committere . q̄a
non arripit illam,vt priuet dominum . ſed propter cau-
ſam fornicationis.Et ideo dicit lex,qđ animus , & pro-
poſitum diſtinguunt maleficium.l.qui in iure.ff.de fur.
¶ In ea.gl.ibi:de clericis coniug.c.cum olim.vbi patet ,
quod ratione loci excuſatur quis a delicto , ſi exiſtēs in
ſacris teneat vxorem quam accepit in minoribus.Nam
hoc eſt licitum in partibus grecie , ſed non in partibus
latinis.Attenditur etiam locus , quia diuerſificat inter-
dum furtum a ſacrilegio:quia ſi auſertur de loco ſacro,
eſt ſacrilegiū.alias eſt furtū.l.aut facta.§. locus.ff. de pe.
& ibi plenè in tex.de omnibus his, quæ tanguť in gl.
¶ In ea.gl.ibi.& tempus tacendi, &c.melius eſt dicen-
dum.Et pone exemplum. per id, qđ habetur in l.furē.
ff.de ſicarijs.& ĵ.de homi.ſi perfodiens.vbi patet, quod
furem nocturnum licitum eſt percutere,nō ſic in diur-
no. ſtatuta etiam communiter magis puniūt delicta cō
miſſa de nocte, quàm de die.& de materia gl.vt dixi ha
betur.in d.l.aut facta.in tex.& etiam in c.ſicut dignum.
ad quod infra remittit . ¶ In gl.fi.ibi:non debet eſſe te-
nax.Et ideo ſacerdos in imponenda penitentia non de
bet nimis rigide ſe habere.Vnde redarguuntur ſacerdo
tes, qui aſperas penitentias alijs imponunt.& pro ſe no-
lunt etiam minimam ſuſtinere.vt patet in præalleg. ca.
allegant.¶ Extra glo.tangit hic Ioan.An. in quibus po
terit delegatus detrahere ſenentiæ.dicit poſt Hoſtiē. ꝙ
in pœnis imponendis.facit,quod hꝫ de pœnis.c.j.§.pę-
næ.& ĵ.de pe.licèt.cum ibi notatis. ¶ Item in peniten-
tijs imponendis.ĵ.de penitē. & remiſſio.c. Deus qui. in
publicis tū criminibus non debebit diſpenſare: ſed illa
diſcutere,& punire.ĵ.de colluſio.detegen.c.j.niſi ratio-
ne neceſſitatis,vel vtilitatis ſuadeat diſpenſationē.quin
quageſima diſtinctione.vt cōſtitueretur.& c.a dn̄o ſan-
cto.non poterit autem diſpenſare cum illo, q̄ tenet ſu-
perinductam vltra coniugem.facit,quod habetur in fra
de ſponſa.duorū.c.j.vel quod monachus habeat ꝓpriū.
ĵ.de ſta.mona.ca.cum ad monaſterium.circa finem. Et
facit ad prædicta.c.j.ĵ.de ſponſa.¶ Item non poterit di-
ſpēſare, quod quis poſſit committere mortale peccatū .
vel in illo remanere.Nam in talibus nō admittiť diſpē-
ſatio,nec præſcriptio.ſupra de conſue.cap.finali.nec in
prohibitione iure diuino.ĵ.de vſu.c.ſuper eo.¶ Et pro-
pter prædicta inducitur hæc decre.pro,& contra.pro po
teſtate legati.in diſpenſando tamen communiter dicūt
docto.legatos de latere poſſe diſpenſare in omnibus ca
ſibus,in quibus poſſunt diſpēſare Epiſcopi. & etiam in
aliquibus alijs. de quibus in Specu.de lega. in §.conſe-
quenter.in princi. non poterit tamen diſpenſare etiam
contra ius poſitiuum cuius tranſgreſſio inducit morta-
le.facit , quod notatur in c.a nobis. de bigamis. & infra
de conſangui.& affini. non debet: ſed ſolus Papa vide-
tur tunc poſſe.¶ Et per prædicta videtur etiā, quod nō
poſſit legatus ſine ſpeciali mandato Papę diſpenſare in
gradibus conſanguinitatis & affinitatis.& prohibitis tā
9 tummodo.l.canonica.de quo tetigi in nota. ¶†Vltimo
tangit dominus Antonius . in quibus caſibus ſit lici-
b tum tranſigere . [b] & concludit , quod in ciuilibus , &
temporalibus licitum eſt trāſigere , in ſpiritualibus nō.
ſupra eodem, ſuper eodem.¶ Si autem agatur crimina
liter de crimine : tunc concludit , quod de iure ciuili
in priuatis criminibus videtur licita tranſactio,& idem
in publicis , vbi veniret imponenda pœna ſanguinis
præter quam in crimine adulterij : ſed in alijs lici-
tum

tum est in quibus non venit imponenda pœna sanguinis transigere excepto crimine falsi prout habetur plenè per legi. in l.transigere.C.de transac. & no.gl.ij.q.iij. præuaricator. & hæc de iure ciuili:sed de iure canonico non imponitur pœna sanguinis. & omne crimen censetur publicum. vt not.glo.in c.j.j̄.de collu.deregen.Ideo videtur, quod nō sit licita transactio de iure canonico, quando agitur criminaliter de crimine, vt etiam voluit glo,in d.c.j.& d.c.præuaricator. Secus si ageretur ciuiliter de crimine. per id,ꝙ habetur.xc.disti.c.studeñ.§.j.& facit etiam,quod dixi super glo.ij.

¶De postulando. Rubrica.

SUMMARIUM.

1 *Aduocati officium est dignius, quàm procuratoris.*

¶Continuatur ad præcedentia. visum est in præcedētibus de pac.& de transactio. verùm,quia vocati ad iudicia interdum nolunt paciscí,nec transigere:sed litigare: tunc solent sibi q̄rere aduocatos,& procuratores. ideo post præcedentes Rubricas pouit duas sequentes ante
1 Rubri.de iudi. & p̄mittit de postulando,† quia dignius
est officium aduocati,quàm ꝓcuratoris. facit,quod no. insti.de repli.§.fi.& j̄.de iudi.cum deputati. postea autē post istá subijcit de procur.& de materia habetur in decre.iij.q.vij.§.tria.& §.verum.& xiij.q.v.denique. & xv. q.ij.c.ij.& de pœniten.distin.j.c.nemo.

SUMMARIUM.

1 *Aduocare non possunt clerici in sacris coram iudice seculari: sed coram ecclesiastico possunt.*
2 *Aduocare possunt beneficiati in causa ecclesiastica coram iudice seculari.*
3 *Clerici beneficiati, & etiam in sacris possunt prosequi causam suam, vel ecclesiæ coram iudice seculari.*
4 *Causa ecclesiæ non videtur esse propria causa ipsius prælati.*
5 *Clericus non debet esse aduocatus, in causa criminali.*
6 *Aduocare, an possit clericus pro fratre accusato criminaliter.*
7 *Et quid de clerico, qui non habet vnde sustentetur, an poterit aduocare coram seculari.*
8 *Salarium recipere, an debeat clericus pro patrocinio.*
9 *Et quid de aduocato laico.*
10 *Aduocare, siue aduocati officium suscipere, an possit quis cogi.*

a CLerici. Clericus [a] ĩ sacris, vel in mi
notibus beneficiatus in foro seculari postulare non debet, nisi pro
se,vel sua ecclesia, vel miserabili persona.h.d. ¶ Primo ponit prohibitionem.
1 Secundo ab illa excipit ibi nisi. ¶†Not.
quod clerici existentes in sacris, non possunt aduocare
coram iudice seculari.Et idem in minoribus beneficiatis.¶Item no. a contrario sensu,quod clerici,q̄ nō sunt
in sacris, nec beneficiati possunt etiam aduocare corā
iudice seculari.¶Item potes notare a cōtrario sensu, ꝙ
coram iudice ecclesiastico videntur posse aduocare clerici etiam existētes in sacris, vel etiam in minoribus be
2 neficiati. ¶†Item no.a contrario sensu, ꝙ in causa eccle
siastica etiam coram seculari possunt aduocare benefi-
b ciati. & etiā in sacris constituti quomodo autem [b] possit
contingere,quod causa ecclesiastica tractetur coram seculari cum videatur hoc nō cadere in laicum.j.de iudi. decernimus. Potes ponere exemplum,quando quæstio esset inter duos clericos de re aliqua tēporali ecclesiæ. & per iudicem ordinarium ecclesiasticū talis causa delegaretur laico,quod fieri potest,vt not.per gloss.in d.c. decernimus. ¶Posset etiā appellari causa ecclesiastica ratione personæ ecclesiasticæ agentis contra secularem
coram iudice seculari cum actor debeat sequi forū rei. j.de fo.compe.cum sit generale, vel si sit causa feudi ecclesiæ habitę a domino temporali, & corā ipso agatur, vt j̄.de fo.compe.c.verum. & sic poterit clericus pro clerico esse aduocatus velut persona ecclesiastica etiam coram seculari: sed pro laico non coram iudice seculari. facit,quod habetur in simili.in ca.j.j̄.de fideius.licèt corā ecclesiastico iudice bene posset esse aduocatus pro laico,vt hic colligitur a contrario sensu.& quod dixi clericū posse esse aduocatum coram iudice seculari intellige,vt dixi,si nō est in sacris,nec est beneficiatus.& tā-
3 tummodo in minoribus ordinibus.¶†Item no.q̄d cle-
rici beneficiati,& etiam in sacris possunt prosequi causam propriam, vel ecclesiæ suæ etiam coram iudice seculari,si forte agatur contra laicum, & ꝓ illa aduocare.
4 ¶†Et ex prædictis no.ꝙ causa ecclesiæ non videtur esse
ꝓpria prælati,cū hic ponatur alternatiua inter illa duo. & sic facit,quod consanguineus rectoris ecclesię in causa ecclesiæ non possit recusari: quia illa nō censetur causa propria ipsius rectoris, ¶ Cōtrarium tamen tenet Io. An,de offi.delega.insinuante.& j̄.de appella.postremo. ¶Item not. ꝙ pro miserabili persona potest clericus et in sacris,vel in minoribus beneficiatus aduocare etiam coram seculari,quando tales personæ,nō possunt se iuuare,quod quando fit,tangitur in gl.vt quia non habēt vnde possint soluere aduocato,vel non possunt habere ita bonum,vt tangit glo.ij.j̄.eo.c.fi.& quæ dicantur ꝑsonæ miserabiles no.per Innocen.j̄.de offi.delega. signifi-
5 cantibus.¶†In gloss.j.ibi:interesse non dēnt. Et sic vult
gl. quod in causa criminali clericus etiam in minoribus tantum, quamuis non sit beneficiatus nō possit esse aduocatus. Et hoc propter irregularitatem,quā sentit gl, quod tunc incurreret. & sic si non curaret de irregularitate videtur,ꝙ tunc potest esse aduocatus in causa criminali:sed sine irregularite videtur,quod esse non posset. & videtur sentire gl.ꝙ etiam hoc procedat ex parte rei. ¶Sed contra hoc facit,quia videtur,quod quilibet etiā clericus debeat defendere accusatum: q̄a reos criminū defendit ecclesia.xxiij.q.v.c.reos.& j̄.de immuni.ecclesia.c.inter. ¶ Huius timore dicunt quidam,quod gl.nō benè dicit inquātum voluit hoc sentire, quod clericus non possit esse aduocatus pro accusato in causa criminali.de quo etiam tangetur per glo.c.j.lj.dist.vbi tangūtur opiniones contrariæ.Host.dicit,quod tutius est clerico, quod abstineat,quia possit cōtingere,quod ex sui imperitia succūberet accusatus, & puniretur ad mortem,vel mutilationem membri. Et sic sibi hoc videretur imputandum.arg.j.de homi.c.tua nos.& c.de cætero.& c.ad audientiam. ¶ Vel posset etiam contingere, quod propter nimiam peritiam,& cauallationem aduocati absolueretur accusatus iniustè, & mutilaretur accusator ꝓpter pœnam talionis,& sic fieret aduocatus irregularis, qui dedisset causam ꝑdictis. Vnde periculosum est clericis de talibus se intromittere,& præcipuè,quia de facili lingua labitur.l.famosi.ff.ad l.iuli.maiesta.Tamē de iure videtur, quod si sit causa criminalis ex qua non dēat sequi pœna mortis,vel mutilanonis membri, nec pęna sanguinis,tunc videtur, ꝙ possit esse aduocatus ex quò talis causa in qua pœna sanguinis non venit ferenda. & consequenter non potest sequi irregularis. facit, quod habetur in cle.furiosus.de homi.& j.ne cleri.vel mona. capi.sententiam.¶ Si autem sit talis causa ex qua pœna sanguinis veniebat imponenda:tūc si reus iuste absoluitur,& accusator non punitur de calumnia.forte,quia destitit ante inscriptionem: vel ex forma statuti nō veniebat puniendus ad pœnam talionis: sed ad pœnam pecuniariam: licèt defecerit in accusatione: vel etiam licèt veniret puniendus pœna talionis iudex commutauit in pecuniariam, q̄d interdum cōtingit,vt patet ex his,

a Cleric[9]. cōcordat. do. Abbas in summatione huius.c.

b Quomodo autem. hoc quòd hic dicitur est cōmune,& visitatū ĩ hoc regno Frāciæ. nā causæ bñficiales omnes penè tractantur in foro, seu curijs secularib[9]. vt patet in practica hui[9] regni.

his,quæ habentur.ſ.titu.proxi.c.fi.& j.de pœnis.licèt.Et
tunc in iſtis caſibus etiam non erit irregularis ille, qui
fuit aduocatus pro accuſato. Idem ſi ipſe accuſator pu-
niatur pœna ſanguinis propter pœnam talionis,dūmo
do aduocatus ſolum habuerit intentionem defendendi
reum,& nō vt puniretur ipſe accuſator. & hoc debebit
proteſtari, & ſic non imputetur ſibi ſi poſtea contingat
ipſum accuſaturem puniri. arg.eorum,quæ habētur in
cap.ij.lib.vj.de homi. & tamen cautum erit ſecundum
Hoſt.proteſtationem prædictam ſæpius repetere,& etiā
non opponere ipſi accuſatori,qđ ſe nō inſcripſit. Nam
ſi hoc non opponit,& proteſtatur,vt ſ.licèt puniatur pœ
na ſanguinis ipſe accuſator propter pœnam talionis:q̄a
non probauit,vel falſos teſtes produxit,videt̄ potius pu
niri ſuo facto,quàm facto aduocati. & hoc,quando reus
fuit iuſte abſolutus. ¶Si autem iniuſte ꝑpter peritiam
aduocati.& per hoc poſtea accuſator fuiſſet punitus pœ
na talionis:tūc eſſet aduocatus irregularis. per id,quod
habetur.in c.de cætero.de homi.& in d.c.tua nos. ¶Itē
ſecus,ſi non fuit proteſtatus per ea,quæ habentur in ca.
6 ij.& fin.de homici.in vj. ¶† Et per hoc poteſt inferri ad
quæſtionem,quam hic tangit Ioā.And. pro fratre accū
ſato criminaliter poterit cleric⁹ aduocare ꝑ eo ad eius
defenſionem ſine pœna irregularitatis,ſi contingat ac-
cuſatorem poſtea puniri ad pœnam talionis, & ad pœ-
nam ſanguinis.nam videtur,quod ſic cum limitationi-
bus prædictis;quādo ſcilicet aduocat, vt iuſte abſoluat:
& etiam proteſtatur,quod non intendit,q̄ puniatur ac-
cuſator ratione calūniæ alicuius, ſed ſolum vult, & in-
tendit defendere fratrem, & ſi qua irregularitas diceret̄
cōtra hūc hoc caſu eſſet de facili diſpenſabilis. Dicit tñ
quod de conſilio eſt,quod in dubio abſtineatur, & po-
tius alius procuretur aduocatus, & quod deciſio huius
dubij etiam ad Papam ſpectat. per ea,quæ habentur.j.
qui fi.ſint legi. per venerabilē.§.rationibus. Pro eo tñ.
quod dixi, quod poſſit defendere facit, quia ſi licitū eſt
defendere ſocium cum armis.de ſenten.excō.c.dilecto.
lib.vj.& j.de appella.c.dilectus.fortius videtur eſſe lici-
tum defendere fratrem de iure.& tene menti prædicta.
¶Sed certe capitulum dilecto.non videtur facere ad ꝓ-
poſitum:quia licèt ibi permittitur defendere ſociū cum
armis,ita quod non veniret puniendus:tamen ſi ſequat̄
mors, vel debilitatio membri nō euadit irregularitatē,
quæ contrahitur etiam ex actu licito. vt patet in iudice
iuſte condemnante quem ad mortem.& not.per glo.in
cle.vnica.ad finem.de homi.¶ Hic autem tractamus,an
poſſit eſſe aduocatus ſine pœna irregularitatis. Et ſic nō
facit pro, immo facit contra. ¶Item etiam ad capitulū
prælatis poteſt reſponderi, quod ibi agebatur ciuiliter
de crimine.& ſic ex natura iudicij non debebit ſequi pœ
na criminalis, immo pēdente ciuili iudicio interim de
crimine ſilere debet.l. interdū.ff.de publi.iudi. & facit,
quod no.j.de ordine cognitio.ca.j. ¶ Sed hic ex natura
iudicij criminalis eſt, vt puniatur accuſator de calūnia,
etiam eadem inſtantia,vt legitur,& no.in l.j.C.de calū.
¶Et ideo hoc caſu videtur,quod proteſtatio non opere
tur ex quo ex natura ſequi poteſt pœnam ſanguinis. ꝑ
id,quod habetur in c.fin.de homici.in vj.¶ Prĕterea id,
quod dr̄ in c.prælа.fuiſſe videtur permiſſum. vt ibi dici
tur ne detur materia alijs deprædandi clericos,& perſo-
nas eccleſiaſticas,quæ ratio hic ceſſat. Ideo videt̄,quod
de iure non poſſit clericus eſſe aduocatus in cauſa ſan-
guinis pro accuſato, quod etiam tenuit Hoſti.in ca.j.li.
diſtinctione. & etiam videtur hic tenere domi.Ant.di-
cens, quod videtur indiſtinctè poſſe dici,quod erit irre-
gularis: ex quò ſaltem indirectè ſequitur homicidium.
per id,quod habet̄ in d.c.finali:licèt Brixien. & Hoſtiē.
tenuerint contrarium, vt patet ex not. per gloſſam in
d.c.j.& ex his quæ.ſ. dixi. ¶Sed ex prædictis benè patet
quod tutius eſt omnino abſtinere ab aduocatione etiā
ꝓ accuſato in cauſa ſanguinis,ſiue ſit frater, ſiue extra-
neus. Facit,quod notatur in dicta clemen.j.de homici.
Nec obſtat, quod habet̄ in c. nos.xxiij.quæſtione.v. &
de immunit.eccle.inter.in quibus videtur,quod eccle-
ſia defendat reos ſanguinis:quia illud facit intercedē-
do, & rogando,vt euitetur effuſio ſanguinis,& etiā re-
ceptādo confugientes ad eccleſiam, non autem aduo-
cando in iudicio: quia id non videtur licitum clerico
7 per ea,quæ ſuperius dicta ſunt. ¶† In eadem glo.ibi:ꝓ-
uidere debet:ſed quid ſi de facto ſibi non prouideatur,
& non habet vnde ſuſtententur ipſe clericus conſtitu-
tus in ſacris.dicit Hoſt. quod tunc poterit aduocari co-
ram ſeculari,vt ſibi victum quĕrat.per id,quod habetur
in c.clericus victū.xcj.diſtinctione. Et hoc propter ne-
ceſſitatē.nā lex permittit patri filium diſtrahere.l.j.C.de
patr.qui fi.diſtra.& etiam dicimus,quod neceſſitas non
habet legem:nec eſt ſub lege.infra. de obſeruantia ieiu
nio.c.conſilium.§.j.& facit.de conſecratio.di.j.cā.ſolet.
& quod notatur.in l.j.C.de oper.liber.& ſic debet limi-
tari textus iſte,vt nō habeat locum in caſu neceſſitatis.
8 ¶†Extra gl.tangit hic Ioannes Andreas,q̄a hic ꝓhibet
clericum in ſacris,vel beneficiatum aduocare coram iu
dice ſeculari. Et ſic videtur permittere coram eccleſiaſti
co.argumen.j.de præſumptio.nonne. an poterunt ſala-
rium exigere. Innoc.dicit,quod poſſunt recipere ſi det̄:
ſed non exigere.per id,quod habetur. in ca.dilectus.ad
finem.de ſimo. & xv.quæſtione.j.ca.j.ſed Hoſtien.dicit
hoc verùm in clericis in ſacris, vel in minoribus,bene-
ficiatis.Si vero ſunt in minoribus non beneficiati:tunc
poterunt etiam petere ſalarium: quia nō ſunt legati ec-
cleſiæ.& ideo poſſunt aduocare, & vxores ducere.j.de
cleri.coniug.c.j.infra de elec. cū ex eo.lib.vj. ¶Sed cō-
tra iſtud facit, quod habetur in d.ca.j.xv.q.ij.vbi dicitur
generaliter,q̄ nulli clerici debent exigere ſalarium.Sed
poteſt dici, quod illud c.loquatur in regularibus. vt ibi
etiam videtur velle Gratianus. ¶Vel ſecundo poteſt di
ci, quod loquatur in cauſis ſpiritualibus, in q̄bus ꝓce-
dat.vt ibi dicitur,quod nō ſit licitum exigere ſalarium.
licèt gratis datum poſſit recipi: ſed ſecus in temporali-
bus cauſis,in quibus etiam poterit exigi. & ita tenebat
Pe.¶ Vel tertio poteſt dici. vt ibi etiam tangit gl.quod
illi.c.eſt derogatum per contrariam conſuetudinem.Et
ex iſta ſolutione no.quod etiam contra canones prĕce-
pti induci poteſt conſuetudo.de quo dictum fuit. in c.j.
ſ.de treug.& pace. do.Anto;hic videtur dicere,quod de
æquitate canonica clerici nō debent exigere ſalarium.
per id,quod habetur.in d.ca.j.xv.q.ij.licèt de iure omni
caſu quo permittitur eis patrocinari de iure videantur
poſſe petere ſalarium: quia non debet quis ſuis ſtipen-
dijs militare.j.de præſcrip. cū ex officij. ¶ Sed certe iſta
opi.non videtur bona, quia æquitas ſcripta,in iure præ-
fertur rigori.ſ.ti.j.c.fi.& ibi no. & ſic videtur,quod alte
ra de ſolutionibus ſuperius datis ſit tenenda. tangit ēt
9 Ioan.And.ſecundo. † An laicus poſſit exigere ſalarium
pro aduocatione. & concludit,quod ſi eſt ſalariatus de
publico non poteſt petere a clientulo.l.prouidendum.
C.eo.tit.& idem dicit de medico eadem ratione. facit,
quod habetur.in l.antepenulti.C.de profeſſor. & medi.
lib.x.Dicit tamen,quod aduocatus a clientulo non liti-
gante. & ſimiliter medicus a ſano ratione conſilij poſſit
ſalarium recipere: quia ſalarium de publico videt̄ con-
ſtitutum pro litigantibus,& pro infirmis,non pro nō li
tigantibus,nec pro ſanis iuxta illud,ſanis non eſt opus
medico. ¶Si autem non habeat ſalarium de publico:
tunc ſi recipit ſalarium pro tota lite non poterit poſtea
plus exigere.ſecus ſi recipiat ꝑ vna die,vel duobus die-
bus:quia pro alio tempore ſequēti poterit petere. facit,
quod habetur in l.quiſquis.§.præterea.C.eod. & l.j.§.ſi
cui.ff.

cui.ff.de varijs,& extra.cogni. Et ibi etiam habetur,qđ
succurri debet clientulo si aduocatus vltra debitũ vel-
let salarium habere.de quo dicendum.vt ibi.& etiã tan
10 git Hostien.in summa huius tituli.¶†An autem possit
quis cogi acceptare aduocatum.dictum fuit.in c.j.s̃.de
offi.iudi. & dicit hic Hostien. quod pro miserabili per-
sona posset cõpelli clericus aduocare cõtra ecclesiam
ꝓpriã.de quo in summa eo.tit.§.si.ver.sed nũquid.& se:

S V M M A R I V M.

1 *Monachi, & canonici Regulares non possunt exercere aduocationis officium.*
2 *Responsum certum dari potest per verbum credo.*
3 *Monachus, an possit postulare pro miserabilibus personis.*

EX parte. Monachi & regulares ca-
nonici postulare nõ dẽnt,
nisi pro vtilitate monasterij. & de præ-
cepto prælati.h.d.Et est cõmunis diuisio
cõsultatio,& respõsio. Secũda ibi:vnde
1 consultationi. ¶†No.ꝙ monachi,& ca-
nonici regulares non possunt exercere officium aduo-
cationis, nisi duobus cõcurrentibus.s.vtilitate mona-
sterij. & licentia sui prælati.& tunc videnĩ posse aduo-
care tam in iudicio ecclesiastico,quàm seculari, vt hic
videtur colligi ex litera. ¶Item no. ꝙ potestas aduocã-
di dicitur,& appellaĩ officiũ.& sic facit, ꝙ si per statutũ
aliqui prohibeantur ab officijs videanĩ etiã prohibiti a
potestate exercendi officium aduocationis, nisi aliud
appareat fuisse de mente statuentiũ.¶Item not. ꝙ mo-
nachus nõ videtur posse dari executor. de quo in c. cũ
olim.infra.de priui. & in cle.& si principalis.in prin.de
rescrip.facit, quod habeĩ.s̃.de offi.dele. pastoralis.§.qa
vero.Similiter non videtur posse esse procurator.Nam
etiam interdũ procurator executor appellaĩ, vt patet
ex his,quæ habentur in l.si.ff.de testi. ¶Item no. ꝙ etiã
in materia prohibente, & inhabilitate personam põt
procedi ex identitate rationis de similibus ad similia.
¶Item not. ꝙ regulariter idem iudicium est. & eadem
iuris dispositio de monachis,& canonicis regularibus.
de quo.j.de stat.mona.ꝙ Dei timorem. Differunt tamẽ
in vestibus: quia canonici regulares habent totã lineã
albam,quod non est in monachis. facit,quod not.gl.in
cle.j.de elect. ¶Item habent regulam laxiorem,quàm
monachi.& sic non ita strictam. vt patet ex his,quæ ha
2 bentur.in d.cap.quod Dei timorem. ¶†Item no.ꝙ per
verbum credimus,vel per verbum credo, videtur cer-
tum responsum dari. & sic facit pro consulente si dicat
se credere sic esse de iure, vt videatur satis certum dare
responsum.Et idem si dicat,ꝙ sibi sic videtur.l.quod ta
men.§.si arbiter.ff.de arbitris.¶Vltimo no.illud vulga-
tum, quod vbi est eadem ratio. idem ius debet dici.
¶In glo.j.ibi:non sufficit vtilitas mona.Sed an sufficiat
vtilitas monasterij cum licentia Abbatis, si vtilitas nõ
sit principaliter,& directè mona.respectu causæ,de qua
tractatur:sed in quandam consequentiam: quia mona
chus percipit lucrum salarij ex officio aduocationis cõ
uertendum in vtilitatem monasterij forte grauati debi
tis. dicit Io.Andr.ꝙ non: quia tex.iste inquantum per-
mittit monachum postulare pro vtilitate monasterij cũ
licentia Abbatis est contra regulas iuris communis, q̃
volunt,quod monachi nõ debeant esse susceptores fo-
rensis,vel ecclesiastici negotij. Et ideo strictè dẽt intel-
ligi, quãdo directè principaliter agitur de vtilitate mo-
nasterij respectu causæ,de qua agitur. & non quãdo in-
directè per quandam consequentiam. per ea,q̃ haben-
tur in regula in argumentis,& in regula quę a iure.j.de
reg.iu.lib.vj. Et sic dicit dominum suum in iure dispu-
tãdo tenuisse.Et sic remittit se ad notata in regula in ar-
gumentis,quod tene menti pro limitatione istius text.
¶In ea.glo.ibi: de factis priuatorum:quasi velit secun-
dum do.Anto. secus esse si agatur de iure publico spe-
ctante ad coniunctam personam, vt si vellet actionem
popularem intentare pro cõiuncta persona. Nam hoc
non poterit secundum istum intellectum, quem tene
menti pro limitatione legis: sed & hæc allegata. ¶Sed
aduerte,quia glo.non dixit de factis priuatis: sed de fa-
ctis priuatorum.i.priuatarum personarum. & sic gl.nõ
videtur sensisse præcedẽtem intellectum, sed voluit di-
cere, quod cõtraria loquuntur in personis priuatis,hoc
est non religiosis,sed secularibus. Secus autem in ipsis
religiosis:quia monachus non censetur habere coniun
ctionem in terris: sed eorum cognatio potius videtur
esse in cœlis,cum habeantur pro mortuis xvj.q.j. pla-
cuit. & videntur translati ab hoc mũdo respectu animæ,
& corporis,in Auth.hæc constitutio inter pri.consti.in
prin.colla.vj.¶Aduerte tamẽ,quod vbi agitur de suc-
cessione hæreditatis cẽsetur habere cognationem,qua-
re ex ei⁹ ꝑsona succedit mona.l. Deo nobis.C. de Epis.
& cler.& de proba.in præsentia.¶Vel potes respõdere
ad contrarium, quod licèt coniunctio suppleat defectũ
mandati in causa agitanda supposita aliàs habilitatę ꝑ-
sonæ. Non tamen supplet defectũ licentiæ ad integran
dam personam ad actum agendum: quia hoc cautum
non reperitur, vel etiam posset dici secundum alios,
quò ad potentiam agendi coniunctio supplet defectũ
mandati,non aũt quò ad potentiam postulandi. ¶Sed
certe ista solutio non placet: quia coniunctio personæ,
videtur etiam operari quo ad potentiam postulandi si-
cut etiam patet quo ad potentiam agẽdi.vt patet.in l.j.
§.si.cum sequenti.ff.de postu. & facit etiam,quod habe
3 tur. in ca.proxi.¶†An autem ꝓ miserabilibus personis
posset monachus postulare.dic,quod sic interueniente
licentia Abbatis.vt no.in Spe.in titu. de aduo.§.j.circa
prin.¶In glos.fi.ibi:etiam dominium non transfertur.
vnde comprehendat etiã obligationẽ pignorum.facit,
quod habetur in l.fi.C.de re.eccle.non alie.¶In ea.gl.
ibi:inseruiunt laxiori.& sic magis stricta est regula mo-
nachorum, quàm canonicorum regularium,differunt
etiam in habitu,vt dixi in nota.¶Item differunt etiam
in esu carnium: quia non sic interdicitur canonicis re-
gularibus, sicut monachis secũdum Io.And.de quo.j.
de sta.mona.c.cum ad monasterium. & cap.quod Dei
timorem.allegato in glo.

S V M M A R I V M.

1 *Filius patroni: licèt sit aduocatus contra libertum non perdit ius petendi bonorum possessionem in bonis liberti post eius mortem.*
2 *Postulare in quibus casibus possit sacerdos.*
3 *Causa ecclesiæ non dicitur propria prælati.*
4 *Recusari non potest iudex consanguineus prælati in causa ecclesiæ.*
5 *Aduocationis officium exercens cõtra illum cui tenetur ad remunerationem est ingratus.*
6 *Aduocare pro coniunctis personis potest clericus cõtra ecclesiam a qua habet beneficium.*
7 *Ingratus priuari debet beneficio, quod suscepit ab illo, cui est ingratus.*
8 *Sacerdos, an prohibeatur a postulando.*
9 *Episcopus, an possit aduocare.*
10 *Postulantium triplex est ordo.*
11 *Canonicus concanonico suo sine mandato postulare potest.*
12 *Beneficiatus in duabus ecclesijs neutram debet iuuare contra aliam.*
13 *Ingratus, an repellatur a successione ab intestato.*
14 *Testificari, an possit beneficiatus contra ecclesiam in qua est beneficiatus.*
15 *Aduocare non debet quis contra patriam.*

CVm sacerdotis. Sacerdos nõ põt
postulare. & sic
officiũ aduocationis exercere,nisi in casib⁹
hic expressis. & clericus contra ecclesiam a
qua habet beneficium aduocans, vel ꝓcu-
rans priuatur beneficio tanquam ingratus.h.d. Et duæ
sunt

ſunt partes principales,quæ patēt ex ſummario. Secū-
da ibi:clericus autem. ¶Not.j. quale debet eſſe officiū
ſacerdotis.de quo in gl.j.¶Item no. quod aduocatus di
citur nocere illi cōtra quem aduocat. quod dicit Inno.
verum,quò ad opi. non quò ad veritatem : quia officiū
aduocationis potius eſt vtile reipublicæ,quàm nociuū.
C.de aduoca. diuerſorum iudicum.l.aduocati : vbi di-
citur, quod aduocati prouident humano generi in di-
rimendis ambiguis factis cauſarum,ſicut,& milites ar-
1 matę militiæ. †Et ꝓpter prædicta alibi dicitur,quod fi-
lius patroni,licèt ſit aduocatus contra libertū : nō per-
dit ius petendi bonorum poſſeſſio.in bonis liberti poſt
eius mortem.l. qui cum maior.§.penulti.ff. de ope.lib.
ſecundum Vin.quod eſt no.nam facit, an dicatur aduo
catus frangere pacem ſi aduocat contra illum cū quo
fecit pacem,vel alium pro parte illius. nam per prædi-
cta videtur dicendum,quod non. Et ſi dicas ſi officium
aduocationis ſui natura in veritate non dicatur noci-
uum,quare prohibeť ſacerdoti.dic ꝙ ideo,qa ſacerdos
debet abſtinere non ſolum a malo: ſed ēt ab eo,qđ ha-
bet ſpeciē,vel opinionem mali.j.de vi.& hone.cler. cū
2 ab omni.¶† Item no.caſus,in qbus poteſt ſacerdos po
ſtulare,primus,quando pro ſe. Secundus qñ pro ſua ec
cleſia. Tertius qñ pro coniuncta perſona. Quartus,qñ
pro miſerabili perſona.in iſtis tamē duobus vltimis ca-
ſibus videtur admittēdus demū ſi neceſſitas immineat,
vt litera innuit.de quo in glo.ij.& videtur do.Anto.vel
le, ꝙ in dictis caſibus,in qbus ꝑmittitur ſibi poſtulare
nō dicať alteri nocere.¶Sed poſſēt dici,qđ licèt noceat
quo ad opi. non tñ illud attēdiť in caſibus ṕdictis,cum
3 ratio id ſuadeat. ¶†Item no. quod cauſa eccleſiæ nō dř
propria prælati.Ad idem,qđ habetur.s̄.e.ca.j.Et ſic facit
4 ad id,qđ ibi dixi. videlicet an † cōſanguineus rectoris,
vel p̄lati poſſit recuſari iudex in cauſa eccleſiæ. de quo
5 ēt.s̄.de offi.dele.inſinuāte. & j̄.de app.poſtremo.¶†Itē
no.ꝙ vbi quis exercet officium aduocationis contra il-
lum cui teneť ad remunerationem, quod dř ingratus,
6 & idē in officio procurationis.de quo in glo.fi.¶†Item
no.a contrario ſenſu,quod licitum eſt clerico ꝓ ſibi cō-
iunctis aduocare, vel officium procurationis exercere
contra eccleſiam a qua habet beneficium. & hoc ēt te-
net hic Hoſt. licèt qdam teneāt contrariū ſupplētes ad
literam maximè,dum dicit,ꝓ extraneis. Sed iſtud eſt li
teram violare.Ideo verior vř opiñ.Hoſti.argumēto eo-
rum,q̄ habentur in c.apoſtolica.j̄.de his quæ fi.a prçla.
¶Et ex hoc no. quod maior videtur eſſe ratio coniun-
ctorum ratione ſanguinis,q̄ eccleſiæ a qua clericus hēt
beneficiū.& plus dicit etiam Hoſtien.ꝙ pro miſerabili
bus pſonis ſi neceſſitas immaneat poterit eſſe aduoca-
tus,vel procurator,contra eccleſiam.facit qđ habetur.
s̄.in prin.huius.ca.& s̄.eo.ca.j.& j̄.de iureiuran.petitio.
de qua in Specu.tit.de aduo.ver.ſed nunquid.¶Et not.
qđ id,ꝙ hic dicitur de clerico habēte beneficium ab ec
cleſia videtur procedere in laico percipiente aliquid ab
eccleſia.& hoc voluit litera,dum dixit, maximè ſi cleri
cus ſit,& ſic implicat idem. & ſi non ſit clericus,ſed lai
cus,vt ſi aduocet contra eccleſiam perdat beneficiū,qđ
ab ea recipit.de quo inſti.de aduo.§.j.circa fi.iij.colum.
7 ¶†Item no.pœnam ingrati, quia priuatur beneficio:
qđ ſuſcepit ab illo,cui eſt ingratus.facit,quod habeť.in
d.c.propter.¶Vltimo not.quod verbū ſpoliari.interdū
ſtat in bona parte.de quo.de reſtit.ſpo. conquerente.&
per hunc tex.videtur, ꝙ vbi lex,vel canon dicit præci-
pimus talē ſpoliari,vel ſpolietur.præſupponatur talem
ipſo iure ſpoliatum : ſed eum ſpoliandum,quò ad facti
poſſeſſionem,quod eſt notandum.ſecundum do.Anto.
¶In gloſſ.j.in fin.ſupple. & ibi pro cauſis hic expreſſis.
8 ¶†Sed dubium eſt,an ſacerdos prohibeatur a poſtulā-
do coram iudice eccleſiaſtico etiam extra caſus hic po-

ſitos,vel etiam coram ſeculari in cauſis eccleſiaſticis in
quibus caſibus admittūtur clerici in ſacris,qui nō ſunt
ſacerdotes,& in minoribus beneficiati,vt dictum fuit
s̄.c.j.Hoſti.hic videtur velle ſic dicens,quod hic ſumiť
nomen ſacerdotis latè pro quolibet exiſtente in ordi-
ne ſacro.facit, quod hř in ſimili.j.de coha.cle.ſi q ſquā.
¶Sed Inn.& Ioā.And.tenent cōtrariū dicentes, ꝙ hic
videť ſpecialiter loqui de ſacerdote,vt ſic ex eo ſolo or-
dine ſacerdotali prohibeatur a poſtulādo magis quam
alij exiſtētes in ſacris ordinibus inferioribus: ſicut e tiā
ex ordine prohibetur a ſciētijs de quibus.in cap.fi.j̄. ne
cleri. vel mona. Et iſtum puto fuiſſe intellectum Ioan.
An.& Hoſt.prout ſuperius recitaui. ſed dom.Anto.hic
aliter recitat,dicens Ioan.And.velle, ꝙ ex ſolo ordine
ſacerdotali ꝓhibentur a poſtulando coram ſeculari iu-
dice ēt: pro his perſonis,quæ hic exprimuntur.licèt ſm
eum Hoſt. teneat, ꝙ poſſit poſtulare pro talibus perſo-
nis coram quocūque iudice ēt ſeculari ꝑ.c.j.ver.in pla-
ci.j̄.ne cleri.vel mona.¶Sed certe non puto fuiſſe mē-
tem Io.An.talē,ſed illam,q̄ dixi.& videť,ꝙ debeat poſ-
ſe pro iſtis perſonis etiā coram ſeculari iudice poſtu-
lare.per id,quod habetur.in d.c.j.verſ.in placitis.& per
iſtū tex.q non diſtinguit iudicē eccleſiaſticū a ſeculari.
9 ¶†Quid aūt de Epiſcopo dic,ꝙ fortius prohibetur,quā
ſacerdos vnde coram ſeculari iudice nō pōt aduocare.
v.q.iij.quia Ep̄s.ratio eſt in promptu : qa indecens eſt,
vt reuerentia quam dēt facere aduocatus iudici in ſtan
do rectus iudice ſedente.C.eo.l.q ſquis.fieret per Ep̄m
ipſi iudici ſeculari.dicit tñ Hoſti.ꝙ interdum cogiť Ep̄s
ire ad iudicē ſecularē,ſi ab ipſo hēt feudum, & tunc ne
Ep̄alē dignitatē cōfundat dēt ꝓponere intentū ſuū, cū
humilitate.nō ſtādo:ſed ſedēdo.facit.s̄.de maio.& obe.
ſolitę. In eccleſiaſtico vero iudicio hēt Ep̄s electionē,
an ꝑ ſe,an verò ꝑ aliū litiget.j̄.de iura.cal.c.fi. ¶Itē ad-
uerte,ꝙ dř hic de ſacerdote. ꝙ nō dēt eē aduocatus,vel
procurator ꝓ alio intellige verū,niſi eſſet negotiū, qđ
ēt miſtū tangeret eccleſiam ſuā.j̄.de cēſi.ſopita.vel ſuū
ſuperiorē.j.ti.j.in noſtra, vel niſi extraiudicialiter ꝓmo
ueret negotiū alterius ēt laici apud Papam, vel alium
ſuperiorem.j̄.q fi.ſint legiti.per venerabilem.de quo ꝑ
Archi.lxxxvj.diſt.ꝑuenit. & facit,qđ habetur xxj.q.iij.
10 Cyprianus.¶†In glo.ij.ibi.§.ſunt aūt,& ibi:ponitur tri
plex ordo poſtulantiū. ¶Nam quidam ſunt,q nō poſ-
ſunt nec pro ſe, nec pro alijs poſtulare,vt pupilli,& mi
nores,& furioſi.¶Quidam ſunt qui poſſunt pro ſe tan-
tū,vt damnati de publico iudicio. ¶Quidam pro ſe,&
cæteris pſonis.vt illi,q aliàs ſunt infames. & ſic ꝓpter
delictum prohibentur,ne indifferenter poſtulent,qñq;
ēt prohibentur rōne religionis,vel rōne ordinis. vt hic
patet.& s̄.c.j.& ij.¶In ea.glo.in ver.alij enim. & ēt ha-
beť.in l.j.§.fi.cū ſequenti.ff.de poſtul. Et no.ꝙ illud,qđ
ſeqtur in glo.dū dicit.& inter cōiunctos.ſatis credo in-
telligēdos confratres ſuos eiuſdē eccleſiæ in multis li-
1 bris non habetur † vnde vř fuiſſe additio,quæ vř velle,
qđ concanonicus, cū alio cōcanonico,tanq̄ pro fratre
poſſit ſine mādato poſtulare. facit,ꝙ hř.s̄.de offi.deleg.
cum R.& de quo etiam tangetur.in c.fi.j̄.titu.j.& dicit
Io.idem de amico fraterna caritate dilec.arg.l.nemo.§.
qui frater.ff.de hære. inſti.& de verb.ſignific.l.latæ cul-
pæ.§.amicos. quod vř etiam tenere Guil.de Cugn.in l.
ſed & hæc.ff.de procu. & Cy.in l.inuitus.C.de procur.
quod ſatis videtur poſſe admitti, vt etiam tangit Ioan.
An.dummodo non pecunia: ſed Dei caritas dilectionē
fraternalem opereť,iuxta illud Saluatoris.Matth.xij.q-
cunque fecerit voluntatem patris mei,qui in cœlis eſt
ipſe meus frater,ſoror,& mater eſt. & hoc dicit domi.
Anton.poſſe procedere quò ad potentiam poſtulandi :
ſed quò ad potentiam agendi, videtur ſecus,quare vi-
detur requiri coniunctio carnalis. vt patet. ex l. ſed &
hæc

hæc superius alleg. facit, quod not. domi. Anto. in cap. cur im. supra de offi. dele. & supra de rescript. nonnulli. & quod dicetur in c. fi. infra ti. j. ¶ Sed certè non video bonam differentiam inter postulare, & agere, & sic inter officium aduocationis, & procurationis: quia etiã in postulando videtur materia requirere coniunctionem personarum ratione sanguinis, vt patet in d. l. j. in fin. cum sequenti. ff. de postu. ¶ Fatendum est tamen, quòd amicitia supplet interdum defectum potestatis assumendi officium procurationis, vt voluit Innocen. j. de re iudi. cũ. I. & A. de materia tangit in d. c. fi. j. ti. j. ¶ In gl. fi. ibi: perdere debet: intellige hoc verum, quãdo beneficium fuit gratis concessum. Secus si propter reuerentiam seruitij præstiti: quia tunc videtur, quod venit distinguendum in persona, non in facultatibus. xvj. q. vj. illud secundum Vicen. de quo etiam in Spe. de aduoca. §. j. ver.

12 sed nunquid. ¶ † In ea. gl. ibi. §. item si contra patrem. & sic vult gl. quòd vbi quis est beneficiatus in duabus ecclesijs, neutram debet iuuare contra aliam, saluo nisi esset prælatus vnius ecclesiæ ex prædictis: quia tunc hodie videtur ex necessitate officij. Ideo tunc excusatur, per id, quod habetur in l. quæsitum. alle. in glo. & in §. Item si contra patrem. alias vt dixi, neutram iuuabit cõtra aliã: ¶ Sed Innocen. & Hostien. dicunt, quod pro prima poterit esse aduocatus contra secundam. per ea, quæ habetur. j. de iureiuran. c. tua. & veniens. & c. intellecto. & c. eam te. Consuluit tamen Host. si potest, quod non assumat partes aduocati: sed mediatoris: ex quo vterque pariter tenetur. argumen. infra de testa. capi. relatum. el ij. Bar. Brixi. dicit si scit alteram fouere iustitiam illam poterit iuuare. Nam alteram quam scit fouere iniustitiam non tenetur iuuare: quia aduocatus non debet causam iniustam defendere. l. rem non nouam. §. patroni. C. de iudi. & facit, quod habetur in l. quoties. §. sicut. ff. de admini. tuto. vbi tutor non tenetur defendere causam in iustam pro pupillo: sed potest bonam fidem, & veritatẽ agnoscere. ¶ Si vero ignoret qui foueat iustitiam: tunc poterit vnam iuuare. & alteri dare personam idoneam, quæ pro illa postulet loco sui. de quo remittit Ioã. An. ad no. per se super regula contractus. de reg. iur. in vj. in Mercu. vbi videtur concludere, quòd si scit quæ foueat iustitiam illam iuuabit, si ignoret poterit iuuare primam vt voluit Innocen. vel etiam secundam, dummodo det alium qui pro alia postulet. ¶ Potes concludere, vt hic tangit do. Ant. quòd aut manifeste constat, quòd altera ecclesiarum fouet causam iniustam, & tũc poterit aliam ecclesiam iuuare: quia non tenetur iuuare illam, quę fouet iniustitiam, vt supra dixi, aut non cõstat quæ foueat iustitiam, & sic dubitatur. & tunc abstineat ab aduocatione vtriusque si potest, per id, quod tangit hic gloss. & potius assumat partes mediatoris, quàm aduocati, vt voluit hic Hostien. ¶ Si autem instetur, vt cogatur acceptare aduocationem, vel aliter compellatur. & tunc si habet beneficia pro officio aduocationis. facit, quod habetur in c. breui. de iureiuran. tunc tenebitur iuuare primam. & secundæ poterit dare personam idoneam, quæ pro illa postulet, vt voluit Bar. brixi. Aut habet simpliciter beneficia non pro officio aduocationis. & tunc neutram iuuare debet contra aliam. vt hic voluit glos. alias videtur, quod incurrat pœnam. de qua in text. ¶ In ead. gloss. circa fi. ibi: nec succederet. hoc intellige verũ do. Anto. quando ecclesia, vt collegiũ, seu collegialiter esset ingrata, per id, quod no. glo. de ordi. cogni. cum dilectus. alias delictum prælati, vel alicuius de ecclesia non noceret ecclesiæ. infra de regu. iu. delictum. lib. vj. & sic transit do. Anto. ¶ Tu potes etiam diligenter notare gl.

13 quæ videtur velle, † quod etiam ratione ingratitudinis quis repellatur a successione ab intestato, quod est val de nota. si est verum, & hanc glo. reputo singularem, & non memini me alibi vidisse, tamen iura allegata in gl. videlicet. l. liberi. C. de inofficio. testa. non loquũt in successione ab intestato: sed quando conditũ fuit testamẽtum. & fortè glo. non est vera, ex quò defunctus nõ exhæredauit ecclesiam, quia non poterit hæres eius obijcere de ingratitudine, ex quò ipse nil dixit. facit, quod habetur in l. fin. C. de reuo. do. ¶ Extra gloss. quia id tangitur, an quis possit aduocare contra ecclesiam. tangit

14 Ioan. Andr. an † beneficiatus in ecclesia possit contra illam testificare, de quo in tex. & gl. infra de testi. veniẽs. el ij. in glo. sing. & supra de seruis non or. in capit. de famulis. nam videtur, quod non, si sponte veniat, secus si

15 coactus. ¶ † Tangit etiam, an possit quis contra patriam aduocare. de quo in Spec. de aduo. §. j. ver. sed & hæc. & seq. domi. Anto. videtur dicere, quod non, imo incurrit pœnam, & poterit priuari immunitate ciuitatis. argu. huius text. licèt Specu. videatur aliter dicere in d. versi. sed secundum hæc.

¶ De procuratoribus. Rubri.

¶ Continuatio patet ex his, quæ dicta sunt in proxima rubrica, nam viso supra titu. j. de postu. & sic de aduocatione, restabat videre de officio procurationis. ideo hic ponitur rubrica. De materia habetur. v. q. iij. per totũ. & iij. q. vij. capitu. j. & reperitur in vj. & cle.

SVMMARIVM.

1 *Iudicium agitatum cum falso procuratore non habente mandatum non præiudicat domino.*
2 *Semel malus præsumitur in futurum malus in eodem genere mali.*
3 *Procuratorem constituere non potest prælatus sine consensu capituli, & eius subscriptione.*
4 *Mandatum procuratoris, an possit probari per testes.*
5 *Probatio testium, & instrumentorum parificatur.*
6 *Procurator de cuius mandato dubitatur, probare potest mandatũ, vel cauere de rato.*
7 *Coniuncta persona reputantur clerici eiusdem ecclesiæ.*
8 *Gesta quæ dicantur.*
9 *Agere, an possit prælatus pro ecclesia sine consensu capituli, nisi caueat de rato.*
10 *Alienare qui non potest: non potest rem in iudicium deducere.*

a ALia quidem. Procurans[a] licèt in iudicio causam ecclesiæ collegiatę dẽt habere sufficiens mandatum ab ecclesia, hoc est a prælato & capitu. hoc dicit. Primo præmittit motiuum. Secundo submittit mandatum.

a Procurãs. licèt d. Ab. p alia verba sum met hoc c. tamen idẽ est in effectu.

1 secunda ibi: quia ergo. ¶ † Not. j. quòd iudicium agitatum cum falso procuratore non habente mãdatum ad causam agitandam, non valet, nec præiudicat domino. facit, quod habetur in capitu. in nostra. infra eodem. C. eo. l. licèt. ¶ Item etiam nota, quod ex præteritis potest sumi cautela circa futura, & sic potes notare illud vulgatum. ratio præteriti scire futura facit. ¶ Item not. quòd qui semel est malus in eodem genere mali etiam præsumi-

2 tur in futurum esse malus. de quo in regula. semel ma-

3 lus. de reg. iur. libr. vj. ¶ Item nota. quòd † prælatus non videtur posse constituere procuratorem sine consensu capituli, & eius subscriptione. Et ponderandum est ẽt quod vltra prædicta videtur requiri subscriptio testium. Et per hoc videtur, quod alij, qui adhibentur de capitulo non adhibentur, vt testes. licèt Innocen. aliter dixerit. ¶ Et ex prædictis etiam nota. quod interueniens in actu tanquam præstans consensum, vel autoritatẽ, non debet describi, vt testis in instrumento. Secus in media tore per id, quod legitur, & notatur in c. ex literis. supra de transac. ¶ Item not. casum secundum vnum intellectum

ctum in quo requiritur mādatū esse factum apud acta.
4 ¶ †In glo.j.ibi:per testes. No.diligenter gl.quam de facili alibi non reperies, ꝙ mādatum procuratoris potest probari per testes nedum per instrumenta.cōtrarium tenuit Pet. & Cy.in l.j.C.eo.ex eo,quia si probatio fiat per testes cum fiat inter alias personas non præiudicabit domino,si aliter non apparet ipsum dedisse mandatum, per ea,quæ habentur in l.j.& ij.C.qui res iudic. non nocet. & j.de re iudic.cum inter vos.& ideo s'm eos debet fieri probatio per instrumētum, quæ est probatio probata, quia facit instrumentum fidem etiam contra dominum. secus in ꝓbatione testium,quæ velut inter alios facta, non faciat fidem contra dominum. & sic non est probatio probata. sed Guil.de cun. in l.si procurator.ff. de procu.tenet gl.istam.& idem Azo. in summa de procur.mouetur Guil.quia potest constitui procurator per nuntium.l.j.ff.eo.tit.Et sic innititur, ꝙ nuntius poterit de hoc testificari.¶ Item potest cōstitui procurator per literas.d.l.si procurator.ff.de procura. & tamen si literæ negentur oportet illas probari per testes, vt etiam not. in d.l.si procurator.Et ideo videtur, ꝙ mandatum possit
5 probari per testes.¶ †Et pro hoc etiam faciat, qa patificatur ꝓbatio testiū, & instrumētorum.l.in exercendis. C.de fide instru.& j.de fide instru.cū Ioānes. licèt Cy. illud respondeat ꝓcedere inter easdē personas, & non inter diuersas.Bar.in l.j.C.eod. & in l.non solum.§.qui aliena.ff.de procur.tenet istam gl.Et ad contraria respōdet,ꝙ quando reuocatur in dubio de mandato,videtur procurator habere legitimam personam super hoc dubio litigandi:& sic testes producendi,sicut etiam iudex de cuius iurisdictione dubitatur habet legitimam personam cognoscendi,an sua sit iurisditio.s̄.de rescrip.super literis. ¶ Et ideo ꝓbatio, quæ fiet per testes ꝑ procuratorem habebit præiudicare domino.do.Ant.hic renuit ad notata per se in cle.j.eo.ti.vbi videtur cōcludere,ꝙ possit fieri probatio per testes saltem ad finem, vt admittatur cum cautione de rato. ¶ Sed certè istud est contra glo.istam,quę aperte vult,qđ vbi constat de mādato per testes,vel instrumenta, nō teneatur procurator cauere de rato.¶ Præterea opi.Bar. nō videt̄ vera in quantū vult probationem factā per testes præiudicare domino,quia hoc non reperit̄ iure cautum:imo potius oppositum per regulā,quę habet,qđ probatio facta inter alias personas alteri non præiudicat.¶ Nec ob.ꝙ ipse dicit de iudice,qa illud ꝓcedit, qn̄ constat rescriptū emanatum a Papa,licèt alia dubitatio orіat̄, vnde si rescriptum esset falsum nihil valeret, ꝙ ageretur per talē prætensum iudicē.& voluit Inno.s̄.de rescrip.super literis.Hic autem non constabat de veritate mandati,licèt esset præsumptio propter testes.¶ Vnde potes dicere,ꝙ in hoc patificantur testes,& instrumenta,qa etiā probatio facta per instrumentū productū cōtra aduersarium non præiudicabit domino.¶ Sed oportebit iterato produci. nā,& acta vnius causæ non probāt in alia,nisi producantur.no.in l.ij.C.de eden.& idē erit in testibus,qa testes recepti non p̄iudicabunt domino,nisi repetātur, seu iterū producātur.Et si dicas testes possent mori antequam repeterentur,& sic probatio posset perire,non sic in probatione instrumenti.¶ Posset dici, ꝙ vbi timeretur de morte testium, vel eorum absentia posset peti vt ad eternam rei memoriam reciperentur. s'm ea,quæ habentur in c.quoniam frequenter.j.vt lite non contesta.Et ideo videtur cōcludi, ꝙ sufficit probari per testes mandatū ad finem, vt admittatur procurator etiam sine cautione de rato : quia satis potest esse certus iudex de mandato, ex quo testes idonei de illo deponunt, & verisimile est,quia si expediens erit eodem modo deponent contra dominum.& ideo debet admittere procuratorem etiam sine cautione de rato:vt voluit hic glos.

& de materia etiam dixi in clemen.j.de procura.¶ In eadem glo.ibi:pro defensione condemnati.sup. ad pœnā personalem : vt habetur in l.non tantum. hic allegata.
6 ¶ †In eadem glo.ibi:si quis seruum.tene, qđ vbi est dubium de mandato:siue reus dicat nōn habes mandatū: siue dicat dubito est in electione procuratoris, an velit probare mandatum, vel cauere de rato. nam ad alterū prędictorum videtur teneri : & per consequens electio debet esse sua.per id,quod habetur in l.plerumq;. allegata in glo.& j.de regu.iur.in alternatiuis.lib.vj.¶ Sed dubium est,an eo ipso, ꝙ reus negat procuratorē habere mandatū,dicatur res esse dubia, ita quod debeat admitti cum cautione de rato.videretur, ꝙ sic:qa ꝑ negationem videtur fieri res dubia.l.fin. C. qui.ad li.procla. non licet.& videtur sentire glo.in l.j.C.eo. sed communiter tenetur cōtrarium, qa negatio facit rem dubiam ad commodum rei,ved.l.fi.non autem ad commodum actoris,vt esset in casu proposito: quia hoc non reperitur iure cautum. & ideo dicunt, quod dicetur esse dubium de mādato, qn̄ probat de illo per vnum testem, vel quando probat per instrumentum de quo dubitat̄: an sit sufficens, vel qn̄ habet instrumenta causæ penes se.nam ex hoc surgit præsumptio pro eo, qđ sit procurator per ea,quæ leguntur,& no.s̄.de offi.delega.c.corā & per Bar.in l.iij.§.causæ.ff.ad carbo.& per id, qđ hr̄ in l.fi.C.de pac.conuē.vel quando cōstaret de mandato ꝑ instrumentum:sed probaret̄ reuocatio per vnū testē.ta
7 cit, qđ habetur in l.vulgo.ff.de adminiltra.tuto. ¶ †In eadem gloss.ibi:item clerici inter coniunctas. Nota,qđ clerici eiusdem ecclesiæ reputantur coniunctę ꝑsonæ. de quo per gloss.in c.fi.s̄.titu.j.& tangetur in c.fi.j.eod. ¶ Et adde ei, quod dixi.s̄.mādatum procuratoris posse probari per testes.qđ no.Ioā.An. in addi.Spec.in ti.de procura.§.iij.circa princi.vbi concludit, qđ regulariter in iudicijs,non admittitur de consuetudine probatio ꝑ testes : vt videtur satis rationabile sc'dm eum : quia illa posset habere longiorē tractū.& sic dilatarent̄ lites, & pro hoc etiā faciat,qa agens debet venire plenè instructus de iuribus suis.in auth.ꝙ fieri.C.de dila.canonizata.iij.qō iij. tamen vbi in promptu essent testes idonei, qui statim possent opponere vr̄ cessare ratio Ioan.And. & sic videt̄,qđ tunc saltem de iure deberet admitti probatio per testes.de quo plenius per Ioan.An.in p̄allegata addi.¶ In gl.fi.ibi:exponit hoc verbum,sed Hostien. non placet dictum gl.quia leges non requirunt solennitatem.de quo fit mentio hic in tex.sed volunt,qđ sufficiat,qđ mandatum contineat id, qđ habetur in prin.c. mandato.j.gl.j.eo. & qđ habetur in l. si procuratorem. ff.eo.& in l.j.ff.de satisda.& videtur sufficere,qđ de hoc fiat fides iudici.l.quinquaginta.ff.de probat. ¶ Vel potest dici, quod hic appellant mandatū legaliter factum quando fit ad instar decreti, qđ interponit̄ sc'dm leges in alienatione rei ecclesiasticę facta solenniter in qua requiritur consensus clericorū roborantiū ipsorum subscriptionibus.& potest dici,ꝙ Papa hanc cautelam voluit adhiberi specialiter in casu isto in odium illius,qui videbatur voluisse eludere Papam, & aduersarium,ne deinceps posset secūdo,vel tertio similiter eludere. Nō aūt est dicendum, ꝙ voluerit vniuersaliter fore necesse solēnitatem istam adhibere.¶ Sed aduerte, quia potest esse dubium quare Papa hic non dixit.& illorū de capitulo testiūq; subscriptionibus,&c.gl.hic, & doc.videntur velle,qđ hic comprehendit illos de capitulo sub illis verbis,& presbyterorū, seu diaconorū. ¶ Sed certè possibile esset,qđ essent presbyteri,vel diaconi in ecclesia qui etiā non essent de capitulo.vnde pōt dici, qđ habuit hic respectū Papa ad id,qđ dicitur in c. placuit.xij. q̄.ij.vbi dicit litera,qđ Ep̄s in alienatione rei ecclesiasticę debet habere cōsensum sui presbyteri, qđ intelligit Inn.

git Inn.s.in c.ij.de trā.s.& refert Archi.i d.c.placuit.qn nō hēret canonicos, & sic non haberet capitulum. Nā tūc videt, q illa quæ dērent expediri cū cōsensu capitu li,si non habet capitulū cū cōsensu præsbyterotum ip sius ecclesiæ,& si nō essent presbyteri cū consensu dia conorū per istū rex.qui vr in hoc supplere.d.c. placuit. arg.l. cū pater.§. acta peto.ff. de lega.ij. & sic in effectu vbi haberet capitulū,deberet interuenire consensus ca pituli: vt voluit gl.i seq. ¶ Itē secūdo posset esse dubiū, qa litera dicit subscriptionibus roboratā, an sit necesse q isti de quibus in litera propria manu subscribant in strumenta,licèt prima facie, vr innuere,q sic.¶ Sed in ɔtrariū,q sufficiat notariū subscribere istos.facit,qd hr in §.oportet.& §.sed si instrumēta.in auth.de fide.instr. & cau.fortè posset dici, q si lra mādati esset scripta ma nu priuata deberēt isti de qbus dr ppria manu se sub scribere.facit,qd hr in l.scripturas.C.q potio.in pig.ha be.& auth.ibi posita cū ibi no.& j.de fid.instr.c.ij.cum ibi no.Secus si manu tabellionis sit facta scriptura i pu blica forma,nisi dicas,q hic fuerit speciale i odiū illius, qui forma vt voluisse aliàs voluit eludere Papā, & ad uersariū, vt et si scriptura fit publica reqrat subscriptio istorū,de qbus in lra.pcedens dictū vr rōnalibus.¶ Itē aduerte,qa est dubiū de intellectu lræ dū dixit,gestisq;

8 ex more indicto,&c.¶ †Sed potes dicere, qd illa verba pñt sic exponi gestis.i. q gesta sunt ad dādū mādatū ad scripturā redactā ex more.i.iuxta morē. & sic manu ta bellionis in publica forma,vt est cōsuetū, vel per lras si gillatas sigillo autētico regis, vel alterius Principis iux ta morē,seu ɔsuetudinē loci, vt sic fidē faciat scriptura. j.de fi.inst.cū dilectus.& eo.ti.c.ij.cū ibi no.qm dicebat Inn.q gesta appellant qñq; q in mentē hominū retinē tur,& qñq; publicanē,& in scripturā rediguntē.j. de te sti.significauit.& c.albericus.& C.de testa.l. publicati. qñq; vero dicunē gesta facta redacta in scriptis, vel po tius ipse scripturæ in qbus gesta reponunē, seu referun tur,q in Romana curia dicunē registrata q si sint bñ cu stodita reperianē in archiuo publico, vel autēticarū ɔ sonarū q hēnt autoritatē faciēdi scripturas publicas:si cut sunt tabelliones,q faciūt fidē.j.de pscrip. ad audien tiā.Host.ēt dicebat,q ēt Reges,& Pricipes ēt hēnt sigil la autētica,ppter q dat fides scripturis talib sigillis si gillatis:vt d.c.cū dilectus.&c.j.& ij.de fid.instr. vel fm Host.hic vocat gestā scripturā scriptā manu tabellionis & spāliter autoritate iudicis, & ēt acta iudicialia appel lant gesta,& faciūt fidē.l.gesta.s.de re iudi.& j. de pba. qm ɔ.Pōt ēt exponi fm Hosti. lra dū dicit gestis.i.apud gesta,& sic apud acta.facit , qd hr in l.j.C.de satis. & in auth.hoc ius.C.de sacro.ec.& j.de re iud.cū inter vos. in vlti. gl. sed fm istū intellectū dēret hoc mādatū fuis se factū ēt apud acta.¶ Sed fortè pcedēs intellectus ma gis est de mēte lræ, vt sic sufficiat scripturā mādati esse factā taliter fm motē loci,q cēseat authētica , & iducat pbationē, id aūt,qd seqē lra exponit gl.vlt. ibi institu to,hoc est facto.¶ Sed Inn.exponit.i.habentem autori tatē superioris,sicut & alia acta publica q fiunt corā su periore,& sic fortè voluit,q hoc casu reqratur autoritas Arcbiepi,cū ille sit superior Epi. facit qd hr in ca.j.j.de rebus eccl.nō alie.& fortè ēt voluit, q apud acta fieret. ¶ Et licèt in casu isto solennitas de qua hic seruari de buerit ,ppter mādatū Papæ,tñ vr q hodie ista solēnitas nō sit necessaria,sed sufficiat, q sit factū mādatū per pla tū cū consensu capituli,qd contineanē ea, q hār in ca. mandato.in j.glo. in prin. & sic scriptū in forma publi ca,& manu tabellionis priuilegiū litera habente sigil lum autenticum:per ea,q habentur in d.ca.ij.& c.cum dilectus.de fide instru.¶ In eadem gl.ibi:nec rebus ec clesiasticis.& hic colligitur alia solutio ad dictas leges. qd nō habēt locum in rebus ecclesiasticis.p hoc facit

quod habetur in c.ecclesia Sanctę Marię.& c.quę in ec clesiarū.s.de ɔstitu. & hęc solutio videē meliōr,quō ad dictas leges. ¶ Præcedens autē solutio inquātū vult, q effectualiter nō possit agere administrator ciuitatis, nisi caueat de rato,videtur violare leges pallē.& præcipuè.l. vltimā.ff.qd cuiusq, vniuer. ¶ Et no. ex prædictis glos.

9 remanere in ɔclusione,q regulariter † platus non possit agere sine cōsensu capituli, nec ecōtra,nisi velit cauere de rato , vel nisi agaē de reuocatione rei malè alienatæ. Defendere autē ecclesiam si cōueniaē similiter nō po test,saluo nisi babet ɔsensum capituli,vel nisi satisda ret de iudicato soluendo. ¶ Sed cōclusionē gl.facit,qd habeē.s.de rescrip.edoceri.dic fm doct.glos.procedere, qñ bona prælati,& capituli non sunt diuisa.¶ Si autem bona essent diuisa tunc prælatus in spectantibus ad suā administrationē posset agere sine consensu capituli: & similiter econtra.& hoc verū in leuibus.Secus si sit cau sa grauis,& præcipue tangens statum ecclesiæ,quia tūc requiritur consensus vtriusque,etiam si separata sit ad ministratio. Secus si sit leuis causa,vt dictum est,& fm prędicta debet intelligi iste tex.Inn.tñ hic dicebat,q si presbyteri,seu diaconi nō interueniebāt tanq solēnizā tes instrumentū : sed tanq testes dātes fidē instrumēto, & sic nō pbabit istud capitulū,q pęlatus nō possit age re sine cōsensu capituli in spectantibus ad suam admini strationē. ¶ Sed certè iste intellectus:vt tangit do. Ant. non videtur bonus,qa hic exigebanē alij:vt litera dicit. & sic isti presbyteri non tenebāt locum testium. ¶ Ideo dicebat Inno.aliter & melius videlicet,q hæc decte.lo quitur in arduis,negotijs,quę non debent expediri sine capitulo.j.de his,quæ fi.a præla.c.nouit. & c.quāto.vel potest hoc intelligi , quod hic erat quæstio de his , quæ cōiter tangebant vtrunq;. facit,qd habetur.s.de maio.

10 & obe.c.h. ¶ †Nec obst.pdictis,q qui non pōt alienare nō potest rē,&t in iudicium deducere.ut l.ait prætor.al lega.in gl.qa illud verū in administratore,cui non repe ritur data potestas agendi , sed solū datur ad custodien dū:ut ibi pater,& facit,quod ibi no.glos.& patet,etiam instantia in tutore, qui potest agere p pupillo, licèt nō possit alienare rē pupilli. ¶ Itē nō obstat,q poterit pre latus fingere litem:qa in dubio hoc nō debeē præsumi. ar.l.merito.ff.p socio. & sic lederet ecclesia in tali iudi cio paratū erit remediū p viā restitutionis in integrū.j. de testi.in integ.c.j.& per totum.uel ēt per titulū de col lusio detegenda.ff.& etiam.j.de collu.detegē.c.j.si de il la appareret , & etiā posset remoueri, ut suspectus si de hoc esset suspicio.per id,qd habetur.j.de accusa.¶ Ex tra gl.tangit hic Io. An.an si reuocatur in dubiū de mā dato iudex interloquatur procuratorem habere manda tum præiudicet talis snia dño.Hostien.dicit,q sic,si do minus sciat si non appellet infra decē dies a tempore scientiæ,uel non contradicat.per id,quod habetur.s.de offi.dele.cū olim Abbas.& de elec.cum dilecti.Secus si contradicat,uel appellet,uel ignoret:quia talis scientia nō præiudicabit sibi : ex quō nō fieret in iudicio si non pbatur esse de mandato.per id,qd hr in l.ij. C.quib.res iudi.non nocet.facit,qd dixi.s.in j.glo.nec obstat,qd ha betur in l.j.§.Pomponius.ff.qd sal.tu.auto. ubi uidetur standum pronūtiationi iudicis si nō pronunciat aliquē tutorē:qa illud procedit in tutore: cū dare tutorem spē ctat ad iudicem.l.j.& ij.ff.de tu.& cura.datis ab his. Se cus in procuratore , qa ad iudicē non spectat illum da re:sed ad partē. Ideo in primo casu facilius præiudicat pnuntiatio iudicis. facit,quod habetur,& notat Cy. & Bar.in l.licet.C.de procu.& Io. Andr.post Compost.de rescrip.super literis.post glos.¶ Et propter prædicta ui detur bona consuetudo,quod habet,mandatum nō p bari per testes,de quo per Io.An.in addi. Spec.in tit.de procu.§.iij.circa prin.Et tetigi super.j.glo.

SVMMARIVM.

1 *Contumax cenſendus eſt non comparens ad primam citationem impedimento non ſubſiſtente.*
2 *Infirmitas excuſat contumaciam.*
3 *In cauſis arduis non tenetur quis reſpondere per procuratorem.*
4 *Dictio alia non ſemper eſt implicatiua.*
5 *Excuſatoribus venientibus ad certificandum iudicem de impedimento creditur.*
6 *Condemnatio expenſarum facta per iudicem certificatum de impedimento, an teneat.*
7 *Impedimenta excuſantia abſentes a contumacia, quæ ſint.*
8 *Citatus ſimpliciter intelligitur citatus, vt cõpareat p ſe vel p ꝓcuratorẽ.*
9 *Delegatus, an poßit arctare aliquem ad perſonalem comparitionem.*
10 *Impeditus, an teneatur comparere per procuratorem.*
11 *Contumax in prima citatione damnari debet in expenſis.*
12 *Et an requiratur citatio, vt contumax condemnetur in expenſis.*
13 *Cauſæ graues, quæ dicantur.*
14 *Sententia lata contra abſentem reuocatur probata iuſta cauſa abſentiæ.*
15 *Excuſator abſentis dẽt ſe offerre paratum ad probandũ de impedimẽto.*
16 *Sententia qualiter retractetur docto de impedimento.*
17 *Abſentibus qualiter ſuccurratur.*
18 *Sñīa lata contra expulſos de ciuitate propter partialitates, an teneat.*

QVerelam. Reuocatur ſentẽtia qua
condemnatus fuerat in
expenſis abſens ex iuſta cauſa: & ſimili-
ter accuſatus, q in ardua cauſa ꝓcurato-
rem conſtituere noluit. hoc dicit. Prima
pars deciſe ponit partis querelam. Secun
1 da dat iudicem. ſecunda ibi: mandamus. ¶†Not. quod
non cõparens etiam ad primã citationẽ nõ ſubſiſtente
impedimento, videt̃ cenſendus contumax ad fi. vt poſ-
ſit condemnari in expenſis, etiam ipſius primæ citatio-
2 nis. de quo hic in glo. in verbo rationabili. ¶†No. ꝙ im
peditus propter infirmitatẽ non arctatur ad cõparendũ
per ſe, nec etiã per procuratorẽ, ſi cauſa eſt ardua, & ſic
infirmitas, vel aliud iuſtum impedimentũ excuſat cõtu
maciã in cauſa ardua. hoc tamẽ vr̃ fallere in cauſa ele-
ctionis. ꝑ id quod habet̃ in c. dilecti. ſ̃. de dolo, & cõtu.
nã talis cauſa celeritatẽ videt̃ deſiderare propter pericu
3 lũ vacationis, ꝑ ea quæ ibi no. ¶†Et ex ꝓdictis ẽt not. ꝙ
in cauſis arduis nõ tenetur quis reſpõdere per procura
torem: & ſic a cõtrario in alijs. Secus videtur etiam ſi ſit
impeditus per ſe comparere. nam aliàs videtur cenſen-
dus contumax: vt hic videtur innui a contrario ſenſu
4 in verbo detentus. ¶†Item nota, ꝙ dictio alia, non ſem-
per eſt implicatiua. de quo etiã ꝑ gl. de reſcri. in c. ſedes.
5 ¶†Item not. ꝙ excuſatoribus credendum eſt ad finem
certificandi iudicem de impedimento. videtur tamen,
quod debeant eſſe duo ad fi. vt excuſetur abſens a con-
6 tumacia. ¶†Itẽ not. ꝙ condemnatio expenſarum facta
per iudicem etiã de impedimento certificatum, videtur
tenere, licèt de facili ſit reuocanda, quod videt̃ eſſe cõ-
tra ea, quæ no. in l. quęſitum. ff. de re iudic. ſ̃m vnũ intel
lectum. cum ibi nota. per Barto. ꝙ qualiter ſit intelligen
7 dum tangetur cum glo. fin. ¶†In gl. iiij. ibi: Quartana ta
men non excuſat. intellige tamen, quãdo nõ impediat
ſuis negotijs intereſſe: vt l. quæſitum. ¶ Et not. glo. cum
tex. vnum impedimentum iuſtum excuſans a veniẽdo.
ſ. infirmitas, quando eſt continua, vt quia patitur febres
quotidianas, videtur etiam quod iuſta cauſa impedimẽ
ti ſit, ſi quis ſit impeditus propter infirmitatem ſuorum
de familia ſua. xxiij. diſt. c. communis. cum ibi no. ¶ Idẽ
ſi propter tempeſtatem, vel inundationes aquarum fuit
impeditus: vel propter guerram, vt not. gloſſ. xviij. di-
ſtin. peruenit. & facit, quod habetur in l. ij. ff. ſi quis can.
¶ Idem ſi propter intemperiem aeris, ſeu propter peſtẽ
non comparuerit. per id quod not. in l. de ætate. ff. ad tre
8 bel. & c. ad ſupplicationem. ſupra de renũcia. ¶†In ea.
gloſſ. ibi, §. ſi quis condemnatus. & pro hoc etiam facit,
qa ſi quis citatur, ſimpliciter intelligitur citatus vt cõ-
pareat per ſe, vel per procuratorẽ. l. j. §. j. ff. de ꝓcur. & ſic
ſi hoc exprimitur videtur exprimi, ꝙ tacitè ineſt. & per
conſequens talis expreſſio nihil debet operari. l. iij. ff.
de lega. j. & de materia tangit etiam gl. j. in ver. ſed vide
9 tur. ¶†In eadem gl. ibi: niſi in certis caſibus. & in dictis
caſibus idem dicas in iudice ordinario: vt in ca. iur. eſſe
hic allega. qđ hodie eſt in c. j. de iudi. in vj. olim erat ex-
trauagans poſita inter conſtitutiones Innocentianas.
¶ Et adde etiã, qđ inferior a Papa poteſt etiam arctare
quem ad perſonalẽ comparitionem in caſibus de qui-
bus in l. vltima. C. de procura. de quibus tangit glo. j. in
ver. & illud. & facit etiã, qđ habetur idem in l. ſi actor.
ff. de ꝓcu. de Papa autẽ certũ eſt, ꝙ poteſt arctare quem
ad perſonalem cõparitionem, qa ſuper ius eſt. ȷ̃. de con
ceſ. p̃ben. propoſuit. & facit, qđ habetur in c. cũ dilecti.
10 ſ̃. de cle. ¶†In eadẽ glo. ibi: & ſi cauſa ſit vehementior.
ſup. vt qa dñs ſcit melius veritatem: & eſt melius infor-
matus quam procurator: vt no. in l. vlti. ſtatim allega. nã
dñs poteſt arctari, vt perſonaliter cõpareat ad reſpondẽ
dum libello, vel poſitionibus, ſi eſt melius informatus
quã procurator, & melius veriſimiliter ſcit veritatẽ, vel
ſi dñs eſt iuſtior, vel magis legalis, & minus rixoſus q̃
ꝓcurator: ꝑ ea quæ habent̃ in d. l. vltra, de procur. & in
d. l. ſi actor. ff. de procura. ¶ In eadẽ gl. ibi: & ideo nõ cõ
pellitur ꝯſtituere ꝓcuratorẽ. hoc intellige verũ, qñ cau
ſa eſſet ardua: vt hic patet. ſed in caſibus de quibus pro
ximè dixi, de quibus loquit̃ gl. vr̃ qđ non ſit tractãdũ,
an cõpellendus ſit conſtituere procuratorẽ: imo potius
etiam poſſit cõpelli, ꝙ perſonaliter cõpareat. ¶ In ea. gl.
ibi: quia non reciperetur hoc ſi aduerſarius contradice
ret, qđ facere poſſet ex eo, qa dñs eſſet melius informa
tus: & ſic poſſet petere, vt perſonaliter cõpareat. ¶ In ea
dẽ gl. ibi: vel etiam ſi eſſet aliàs ardua. Aduerte, qa hoc
caſu non tenetur mittere ſi non vult per iſtum text. ta-
mẽ ſi mitteret deberet recipi ſi eſſet bene informatus,
& dñs non eſſet iuſtior. ¶ In eadem gl. in fi. aduerte, qa
gl. tetigit plura. Primo quæ dicat̃ iuſta cauſa impedimẽ
ti, & de hoc tetigi circa princi. Secundo tetigit, an quis
ſic impeditus teneat̃ mittere procuratorẽ in ver. dicunt
quidã. Tertio tetigit, an poſſit quis arctari ad perſonali
ter cõparendũ in ver. iudex delegatus. & vltimate red-
dit ad ſ̃m in ver. ſed videtur. ¶ Et circa ſcđm dubiũ: an
impeditus teneat̃ comparere per ꝓcuratorẽ. gl. in effe-
ctu ꝯcludit, ꝙ ex parte actoris ſi interueniat impedimẽ-
tum teneatur mittere procuratorem, vt interrumpat p̃
ſcriptionẽ, vel lit. conteſta. aliàs imputetur ſibi per l. j. ff.
de diuer. & temp. præſcrip. & l. Papinianus. ff. de mino.
ſed ex parte rei ſi interueniat impedimentum non tene
tur qs mittere procuratorem: ſed excuſatorem ad alle-
gandum impedimentum. Inno. hic recitat opi. in mate
ria: tñ non vr̃ perfectę loqui. Gl. tangit de materia in c.
cum dilecti. de dolo, & contuma. & v. q. iij. ſi egrotans.
& in l. j. ff. de diuer. præſcrip. Cy. tetigit in l. j. C. de teſta.
mili. Guil. in l. ij. ff. ſi quis cau. & Bar. in d. l. j. ff. de diuer.
& tempo. præſcrip. vt etiam tetigit hic do. Anto. & fuit
de mente Bar. in d. l. j. ꝙ aut impedimentum interuenit
ex parte actoris, aut ex parte rei. Primo caſu videtur, ꝙ
non excuſet quominus quis teneatur mittere procura-
torem ad interrumpendam p̃ſcriptionẽ: ꝑ ea quæ habẽ
tur in d. l. j. quod dicit domi. Anto. procedere ſcđm iura
antiqua, ſcđm quę nõ cogitur quis perſiſtere in lite: &
ideo non contrahebatur hermodicium. Et ideo nõ po-
terat ꝓcedere actore abſente in cauſa. l. & poſt ædictũ.
§. circunducto. cum ibi nota. ff. de iudi. & ſic modicum
erat præiudicium ipſi actori ſi cogebatur mittere procu
ratorem, quia ſolum cogebatur mittere ad interrum-
pendum, & poſtea poterat deſiſtere. & idem dicetur ho 11
die, ꝙ ſufficeret ſola miſſio executoris, ſeu nuntij ad in-
terruptionem: vt contingit in præſcriptione. xxx. anno.
¶ Sed

¶Sed vbi exigeretur libelli porrectio,& lit.cōtest.vt cō-
tingit, quando agitur de interrumpenda præscrip.longi
tempo.x.vel.xx.anno. Facit, quod notatur in l.ij.ff.pro
empto.tūc, q̄a necessitaretur hodie procurator causam
expedire: per ea,quæ habētur in auth.qui semel.C.quō
& quando iudex. dicit,ꝙ nō esset iniquum distinguere,
an impedimentum surrexit a culpa: & tunc arctetur ꝓ-
curator ad prosequēdū, pone exemplū, si fuerat relega-
tus propter delictum.l.Papinianus exuli.ff.de mino.an
a casu,& tūc distinguatur,an causa sit leuis: & tunc non
teneatur prosequi: ꝑ ea,quæ hic notauit Inno.circa in-
tellectum.d.l.j.& sic residet do.Anto.tamē posses dice-
re,ꝙ auth.qui semel . intelligatur in eo,qui spōte venit
ad iudiciū: nō in illo,qui ex necessitate ne currat præscri
ptio misit ꝓcuratorē ad interrūpendū p̄scriptionē. facit
qđ no.j.de cā pos.pastoralis.Præterea ēt vř de iure ꝙ nō
dēat fieri citatio ꝑ executorē ad interrūpēdū p̄scriptio-
nē:nisi oblato libello iudici: vt patet in.d.l.sicut in rē.C.
de p̄scrip.xxx.an.& sic videreť ꝙ nō sit fienda differētia:
an p̄scriptio hēat interrūpi ꝑ missionē executoris:an ve
ro ꝑ libelli oblationē. & lit.ꝯtest.tn̄ cōiter de ꝯsuetudi-
ne fit citatio etiam nō oblato libello: vt no.in d.l.sicut.
per docto.& per Bar.in dicta auth.offerať.C.de lit.cōte.
¶Scđo casu,qn̄ impedimētū venit ex parte rei:& tunc
ꝯclude,ꝙ aut impediť venire rōne dignitatis,aut alia d
cā si rōne dignitatis,tūc si impedimentū est ꝑpetuū,tūc
teneť mittere ꝓcuratorem.l.pe.C.de ꝓcu. ¶Si vero est
ṫpale nō arctať ad mittēdū.facit,qđ hř in l.iij.ff.de i ius
voc.& ff.de iniur.l.nec magistratib⁹.& l.pars literarū.ff.
de iudi.¶Si autē est aliter impeditus, & tūc,aut est im-
pedimentū impotentiæ iuris:& tūc tenetur constituere
procuratorē.s.de iudi.intelleximus.& facit,qđ habetur
v.q.iij.q̄a Eps.tn̄ in d.c.intelleximus. non erat inhabili
tas comparēdi per se si volebat,s̄m cōmunē intellectū .
aut impediť alio etiam impedimēto facti: & tūc,aut est
impedimentū necessariū:sed non probabile,vt in rele-
gato, & teneť mittere ꝓcuratorē.l.Papin.s.alle. & l.sed
& si ꝑ prætorem.§.aduersus.ff.ex q̄b.cau.maio.Aut est
impedimētū necessariū,& probabile:& tūc si perpetuo
duraturū teneť mittere procuratorē . facit, qđ habeť in
simili in l.fi.C.de procu. ¶Si autē non est perpetuo du
raturum:& tunc aut.est modico ṫpe : non tenetur mit-
tere ꝓcuratorē : & per.l.ij.ff.si q̄s cau.& hoc simpliciter
tenet Bar.in d.l.j.Hoc tn̄ vř verum,qn̄ causa esset ardua
per istū tex.Secus si esset leuis:vt hic vř probari a cōtra-
rio sensu.¶Itē hoc verum nisi fuisset citatus a Papa,vt
cōpareat per se,vel per ꝓcuratorē. per id,qđ hř in c.cū
dilecti.s.de dolo,& ꝯtu.& qđ hic dixit gloss.¶Itē hoc
verum,nisi sit causa electionis,q̄a in illa teneť cōparere
per ꝓcuratorē,si nō pōt ꝑ se, licèt sit causa ardua:vt est
tex.cū gl.in c.cupientes.§.qđ si per viginti.in ver.in su-
ꝑ.de ele.i vj.& facit,qđ no.Spe.e.ti.§.ij.circa fi. ¶Si au-
tē erit multo ṫpe duraturū.tūc s̄m Bar.in d.l.j.si lis fuit
inchoata ante impedimētū tenetur mittere procurato-
rem : aliàs si non fuit ante inchoata non tenebitur ,
per.l.eandē.ff.de leg.qđ videť esse verū: nisi in casibus,
in quibus.s.proximè dixi.nā videtur,qđ hoc nō proce-
dat in causa electionis : nec vbi Papa citat , vt cōpareat
per se,vel per procuratorē:nec in casibus leuibus ꝑ istū
tex.a sensu cōtrario.& sic debet limitari.d.l.eandem.&
dictū Bart. & de materia etiā dixi in d.c.cū dilecti.s.de
dolo,& ꝯtu.¶In gl.rōnabili. ibi: de dolo,& cōtu.actio.
hodie.hř.in c.actor.de dolo,& ꝯtu.in vj. ¶In ea.gl.ibi:
post perēptoriū.facit.ff.de iudi.i l.ad perēptoriū.cū seq.
sed ad differētiā.l.patere pōt rāsio : ꝑ ea q̄ ibi tetigit gl.
11 ¶†In eadē gl.in fi.No.bn̄ ꝙ ēt si quis fit cōtumax in pri
ma citatione dānari dēt in expēsis.cōcordat gl.in c.ho-
norat.lxxiiij.dist. & iij.q.v.c.j.facit , qđ hř.j.de testi. co-
gen.c.ij.& per Cy.in l.sancimus.C.de iudi.& per Guil.
in Spe.ti.de cita.§.viso.versi. quid si tres.vbi videtur te-
nere cū glo.etiā si tres termini in vna citatione fuerint
positi.Recitat tn̄ Spe.quendam tenuisse, quod sufficiat
cōparere in vltima citatione ad hoc , vt non cōdēnetur
ꝓ primis quasi de licētia iudicis videatur abstinuisse se
a cōparēdo.facit,qđ habeť in regula in alternatiuis . de
reg.iur.in vj.Io.And.hic tenet opi.gloss.in præceptis.&
citationibus de veniendo, vbi agitur de expensis factis
ad veniendū,q̄a interest partis,quæ venit in primo ter-
mino aduersarium venisse,ne inaniter fecerit illas expē
sas . Ideo illius interest habeť ratio, licèt reus veniat in
vltimo termino. Sed alia opi.contraria potest saluari in
expensis citationis,si fuit vnica citatio cum distributio-
ne temporum: puta,quia assignati sunt sex dies ad com
parendum.quorum duo sunt pro primo.duo pro secun
do. duo pro tertio termino peremptorio : quia tunc cū
vnica sit citatio vnica est expensa . & ideo videtur tunc
sufficere,quod in vltimo termino comparuerit,quia nō
potest dari interesse respectu expensæ citationis. secus,
qn̄ separatim tres citationes factę fuissent:& sic ꝓ quali
bet fuisset separata expeñ.q̄a tunc tenebitur pro expē-
sis citationis primæ.si in illa non cōparuit.& hoc modo
intelligatur gl.Secus,vt dixi : q̄a vnica fuisset citatio cū
distributione tēporū respectu expēsarū citationis.¶ Itē
secus in præceptis,quę faciunt executores de parendo,
apponēdo in p̄cepto tres terminos:q̄a sufficit ad euitan
dā pœnam vltimo cōparuisse s̄m Io.An.facit.de reg.iu.
in pœnis.in vj.dicit ēt Io.And.qđ vbi reus comparet in
vltima citatione pro illa nullatenus condēnabitur : q̄a
12 ex quò in illa cōparuit debet esse gratuita . ¶† An autē
exigatur citatio,vt possit cōtumax cōdemnari in expen
sis.videť dicendū,qđ nōn per id,qđ no.Inn.de appel.in
c.ex ratione.& §.sæpe.& facit,qđ no.Bart.in l.ij.ff.de re
mili.& quod diceť.j.e.c.auditis.& quod etiā dixi in c.j.
j.de re iudi.& qđ ibi notatur per do. Ant.in glo.penul.
13 in fi.vbi dicuntur,etiā tunc graues: qn̄ † sunt causæ gra
uis præiudicij,& periculosę,vel valde intricatę:vel etiā
reputenť de maioribus:vt est causa matrimonialis: vt j.
de cōsangui.& affi.c.j.& facit.j.eo.tuæ. ¶Itē si est causa
libertatis,qn̄ quis proclamat in libertatē.ij.q.vj.si qn̄.&
in l.sed & hoc.§.j.ff.de procu.¶Itē si agitur de toto pa-
trimonio,vel maiori parte.l.propter litē.ff.de excusa.tu
to.& j.de resti.spo.c.frequens . in vj.¶Item vbi vertitur
periculū animæ.xij.quæstio.j.præcipimus.& j.de simo.
matthęus.¶Itē si est causa inducens infamiam.l.seruo-
rum.in fi.ff.de pœnis.vnde videť dicere lex,quod quasi
maior censetur esse amissio famæ,q̄ oculorū.l.infamia .
C.de decur.li.xj.& facit,ꝙ notať.j.de appel.vt debitus.
ad fi.& de elect.c.q̄uis.in vj.admittitur tamē ꝓcurator
in causa famæ cū speciali mandato.l.non solum.§.fin.ff.
de ꝓcur. & expedit etiam reum comparere per procu-
ratorem, vt infamiā euitet.l.furti.§.qui alienæ.ff.de his
qui no.infa.¶In gl.fi.ibi.ff.de re iudi.l.quæsitū. Sed po-
14 test dici s̄m vnū intellectū,ꝙ inquātū ibi dř,ꝙ † sñia nō
tenet , intelligitur scilicet cum effectu rescindi debet
per restitutionem in integrum:vel secundum aliū intel
lectum qui est magis notabilis potest dici,ꝙ illud proce
dit,quando iudex habuit scientiā, & notitiam impedi-
menti.nā si tūc procedit ad sententiam diffinitiuā , vel
interlocutoriam sententia non valet ipso iure:& ibi est
singularis s̄m vnum intellectum.& fuit ēt Pla.& no.gl.
l.cōtra pupillū.ff.de re iu.& s̄m hoc,si iudex hoc sciuis-
set impedimētum nō valuisset sñia:& non esset necessa
ria absolutio de iure:licèt de facto fieri poterat:sicut de
facto facta fuit condēnatio. per id,ꝙ hř in l.j.ff.de ferijs.
tn̄ lřa vř potius loq̄ de absolutione fiēda de iure : vnde
tunc erit videndum pro intellectu text. an dicto istorū
excusatorum debuit iudex credere , & an ex hoc dicať
hřе notitiā:tex.vř hic facere, ꝙ credať , qn̄ sunt duo : &

pro hoc faciat, quando videſ agi de modico præiudicio. nā agitur de differēdo proceſſu ad aliquod tempus, donec ceſſauerit infirmitas, ſeu impedimentū: & in mora modici tpis non videtur eſſe periculum. l.ſi debitor.ff. de iudi.Bar.in l.quæſitum.prælle.videſ velle, ꝙ nō ſteſ
15 dicto excuſatorū.vnde dicit, ꝙ † ſe debēr offerre paratos
probare impedimētū: & iudex debet dare terminū ipſi excuſatori ad probandū de ipſo impedimento.per.l.inter accuſatorem.& in l.penul.§.ad crimē.ff.de pub.iud. Et ſi iudex non admittat talem excuſatorē offerentem ſe paratum probare, iudex habebitur pro certificato de impedimento. per.l.ait prætor.§.ſi quis particeps. ff.de his, quæ in frau.credi.& iō impedimento poſtea ꝓbato reddetur ſnīa nulla.per ea, quæ habētur in d.l.quæſitū. Secus ſi non obtulit excuſator ſe probaturū impedimētum allegatum, q̄a tunc valebit ſententia.l.liberto.§.fi. ff.de nego.geſt.vbi dicitur, ꝙ poteſt appellari. & ſic innuitur, ꝙ valeat. ¶ Qualiter autem poterit probare impedimentū, ſeu infirmitatē, dic, ꝙ poterit ꝓbari infirmitas per medicos. per ea, quæ habētur in l.ſemel.ff.de re mili.lib.xij.& poterit hoc impetrare excuſator, vt tales medici obligantur.Facit, qđ habetur in l.j.§.j.ff.de ven. inſpi.& l.cōparationes. C.de fide inſtru. poterit etiam probari per illos de familia, q̄a ad illa, quæ geruntur intra domum, & intra familiā admittunſ familiares.l.cōſenſu.§.ſuper plagijs. C.de repu.dicit etiā Bart.in loco præallega.ꝙ poterit etiā ꝓbari, ſi ille, qui ſuit infirmus cōpareat corā iudice: & apparet ipſum in facie extenuatum modo, quo ſolēt eſſe, qui paſſi ſunt infirmitatē.nā tunc poterit credi eius iuramento.arg.eius, qđ habetur in l.minor.xxv.annis.ex aſpectu.ff.de mino. nec obſt.ſi dicatur, ꝙ ſtari debet dicto excuſatorū. per id, qđ habetur.ſ.de reſcrip.ſciſcitatus. & de offi.deleg.c.prudentiā. q̄a poteſt reſponderi ſm do.Anto.ꝙ ibi loquitur de excuſatoribus datis a iudice, qui cēſetur habere ex officio publico poteſtatē excuſandi: ſed hic in datis a parte.& ſic de excuſatoribus, qui mittuntur in cauſa criminali, remittit ad not.j.de accuſa.c. veniens. & l.penul.§.ad crimen.prælle.& ſic videtur velle, ꝙ non credatur excuſatoribus.& per hoc, etiā faciat, q̄a non videtur ꝙ q̄s poſſit ſuſtinere vicem accuſatoris, & teſtis. argumen.l. fin.C.de aſſeſſo.¶ Sed aduerte, q̄a poſſet dici Bar.loqui qñ vnus tm̄ eſt excuſatus, ꝙ illi ſoli nō creditur.j.de teſti.c.veniens.el j.& C.de teſti.l.iuſiurandi.ſed hic loquitur, qñ ſunt duo. vnde videtur, ꝙ eis credatur, ſicut etiā dicimus in ſimili de iudicibus: q̄a ſi ſunt duo, creditur eis in alia inſtantia de geſtis corā ſe: vt legiſ, & notatur. j.de teſti.c.cum a nobis. infra de purga.cano.c.cum dilectus. & ſimiliter creditur nuntijs duobus.j.de appel. cum parati.cum ibi not.licèt aliquando non crederetur ſm opi.aliquorū.de quo in d.c.cū parati. & fortè iſta ꝑs verior.per iſtum tex.nō violādo eū. & ſatis videtur eſſe æquū, qđ credatur, cū agatur de modico præiudicio: vt ſ.tetigi.eadem ratione nō videtur abſonū, ꝙ gerant officiū excuſatoris, & teſtis, ꝓpter modicitatē pręiudicij. Facit quod no.Barto.in auth.niſi breuiores.C.de ſen.& interlo.& l.Iulianus.§.ſanè.C.de ſacroſan.ecc. Et ſi dicas ſm hoc ſentētia hæc debuit eſſe nulla: poteſt dici fatendo iſtud, ꝙ hic dicitur de abſolutione intelligatur de abſolutione facti nō iuris. Vel pōt dici, ꝙ iſti allegāt impedimentū, & nō obtulerunt ſe paratos illud ꝓbare: vel ſup illo deponere, tanq̄ teſtes cum iuramento: & iō tenuit ſnīa: ſed debuit retractari conſtito poſtea de impedimēto, aduerte tamē, qđ gl.hic tāgit duplicem modū retractādi, vnus eſt ꝑ reſtōnem in integrū aduerſus ſnīam: vt ſic illa conceſſa abſoluatur ab ipſa ſnīa. Alius eſt, ꝙ retracteſ ſnīa offō iudicis cū fuerit interlocutoria quæ nō tranſit in rē iudicatā, quò ad iudicē. & ſic patet
16 † ſi quæriſ qualiter retracteſ ſnīa docto de impedimēto
vſ diſtinguēdū, ꝙ aut nos loquimur de ſnīa diffinitiua: aut interlocutoria, ſi eſt diffinitiua retractabitur per reſtitutionē in integrū: ſaluo niſi iudex ſciuiſſet impedimentū per ea, quæ habentur in d.l.quæſitū. Idē ſi per iudicē ſtetiſſet quominus fieret ſibi fides de impedimēto: ꝑ ea, quæ ſuperius dixi.& per ea, quæ no.Bar.in d.l.q̄ſitū.Si autē ſit interlocutoria tunc poteſt dici, ꝙ ſi iudex ſciuit impedimentū, vel per eū ſtetit, ſit nulla. Si autem ignorauit, nec per eū ſtetit tunc ſi agitur de retractatione ſententiæ coram alio iudice, q̄ coram illo, qui tulit ſnīam, reuocabiſ per reſtitutionē in integrū. & ſic intelligaſ vna opi.hic poſita.iu prin.gl.Si autē petatur reuocatio corā eodē iudice, qui tulit, vel ſucceſſore.& tunc pōt illa ex ſuo officio reuocare: ſi nondū finita ſit inſtātia.ꝑ id, qđ hſ in c.cū ceſſante.j.de appel.& qđ ēt hic tāgit glo.in ſcđa opin.Secus ſi inſtātia eſſet finita: & tunc nō poterit retractari, niſi per reſtitutionem in integ.ar. eorū, quæ habētur.in l.iudicis.ff.de re iudi.& per prędicta etiā patere poteſt, an aliquid proſit mittere excuſatorem.nā certè poteſt prodeſſe: q̄a iudex fortè ſtabit dicto excuſatoris.& nō ꝓcederet, niſi aliàs ꝓceſſiſſet ad excōmunicationē, vel cōdēnationē expē. ꝓpter præſumptā cōtumaciā.iiij.q.v.c.j.& v.q.iij.ſi ægrotās. & q̄a facilius impeditur fiendū q̄ tollatur iam factū.j.de iur eiu.quēadmodū.& poterit ſi iudex non crederet ſe offerre paratū ꝓbare impedimentū.& tūc ſi iudex nō audiret eū habebit ꝓ certificato de impedimento. & idē ſi audiat eū, & ꝓbeſ impedimentū.vnde nō tenebit tunc ſententia, niſi fortè eſſet ſnīa miſſionis ex primo decreto, quæ pōt etiā ferri ꝯtra abſentē cauſa reipublicę.C. de teſta.mili. l.ignorare. & etiā cōtra pupillū.ff.ex qui.cau.in poſſeſ. eatur.l.hoc autē. ſed vbi nō eſſet miſſus nūtius, teneret ſnīa: licèt poſtea peti poſſit reſtitutio docto de impedimento: vt præalleg.l.quæſitū.& ſic patet, ꝙ vtile eſt mittere excuſatorē ad allegandū impedimentū, & docēdū de illo: & ſic poſſet intelligi, qđ dixit gl.in verbo detentus. circa fin.tamen etiam ſi nō fuerit miſſus excuſator adhuc ſuccurretur iuſte impedito: & vt refert Inno.ſm aliquos retractabiſ quicquid cōtra eū factum fuerit: vel nullū pronuntiabitur ſm diuerſas opi. de q̄bus.vij.q.j. ꝑſentiū.& j.de re iudi.c.cū Bertoldus.& d.l.q̄ſitū.& aliter nō declarat.Sed d.Ant.dicit, ꝙ ſi agiſ de miſſione fiēda ex ſecūdo decreto, in quo requiritur latitatio.l. Fulcinius.§.j.ff.ex q̄bꝰ cau.in poſ.ea.& tūc, ſiue mittat, ſiue nō: retractabiſ ipſo iure, q̄a tale decretū ē nullū, ex quò interpoſitū eſt ꝯ nō latitantē: fallit tn̄, qñ in cā noxali, vel damni infecti, fieret miſſio ex ſcđo decreto: q̄a tunc nō reqriſ latitatio.iō tūc tenet de mero rigore, ſed peti poterit reſtitutio.l.ſi finita.§.ſi fortè.ff.de damno.infec.
17 ¶ † Et per prædicta ſatis patet declaratam eſſe gloſſ. &
etiā iſtum tex. Aduerte tamē, q̄a Inn.hic tractauit materiā generaliter, qualiter ſuccurraſ abſentibus. de qua per gl.& Bart.in l.fi.ff.de reſti.in integ. & ij.q.j.ſi aduerſus.& in effectu ꝯcludit, ꝙ quędam eſt abſentia neceſſaria, & ꝓbabilis: q̄dā ꝓbabilis tm̄: quædā neceſſaria tm̄: quædā voluntaria.prima dicitur eſſe, qñ quis eſt abſens cauſa reipublicæ.facit.l.ſed & ſi per prætorē.§.fi.cū ſeq. ff.ex quibus cau.ma. Idem ſi ſit cauſa infirmitatis. ſm Barto.in d.l.fi.& ſatis probatur hic.& d.l.quæſitum. & hoc caſu ſi eſt interlocutoria de mittēdo in poſſeſſionē ex primo decreto tenet, & de iure cōi, & audiſ volēs recuperare poſſeſſionē, niſi fortè in reali lapſus eſt annus: q̄a tūc eſt neceſſaria reſtitutio.j.de verb.ſig.c.dilecto.Si aūt ſit cā interlocutoria ex ſcđo decreto, tūc diſtingue, vt ſ.dixi, an ſit cā in qua reqraſ latitatio, vel non. Si aūt ſit ſnīa diffinitiua, tūc ſi nō fuerit defenſus, vel minꝰ legitimæ poterit reſtitui ad totā. Si aūt fuit defensꝰ legitimè reſtituetſ ſolū ad appellādū: vt d.l.fi.& hoc, qñ iudex ignorauit impedimētū, nā ſi ſciuiſſet, tūc ſnīa fuiſſet nulla d.l. quęſitum.

quæsitum.ſm vnum intellectum,& intellige,qñ fuit ci
tatus abſens legitimè ad domum.facit.l.j.C.ex qui.cau.
maio.aliàs ſententia eſſet nulla.l.j.§.item cum ex eo.ff.
quæ ſen. ſine appel. reſcin.ſiue nullo modo fuerit cita-
tus:ſiue minus legitimè,quia non intercesſerit perem-
ptorium , vel trina citatio:per ea quæ habentur in d.§.
itē cũ ex eo.& ff.de re iud.l.ad peremptoriũ. Si aũt fuit
legitimè citatus,& legitimè defenſus reſtituetur ſolum
ad appellandũ:vt no.in d.l.fi.¶ Si aũt quęritur,qñ quis
eſt abſens ex cauſa probabili tantum, puta ſtudiorum.
Inno.hic refert opi. quæ tanguntur in d.l.fi. & etiã in l.
necnon.ff.ex quibus cau.maio.concludit ſm Bar. in d.
l.fi.ꝙ ſi fuit defenſus legitimè,& intellige etiã legitimè
citatus.per id,qđ dixi.ſ.ad nihilum reſtituetur:ſaluo ni
ſi procurator ſuus non eſſet ſoluendo , per id qđ habeť
in l.j.§.ſi procurator.ff.qñ appel.ſit , & in hoc differt ab
abſente in cã neceſſaria,& probabili,& neceſſaria tan-
tum qui reſtituitur ad appellandum,licèt legitimè fue-
rit defenſus etiam ſi procurator ſit ſoluendo.¶ Si autē
non fuit defenſus,vel minus legitimè fuit tamē legiti-
mè citatus.per id qđ ſ.dixi.tunc dicunt quidam idē di-
cendum,qđ in abſente ex cauſa neceſſaria,& probabi-
li,vt poſſit reſtitui ad totam cauſam.Alij dicunt contra
rium ſaluo niſi potuiſſet dimittere procuratorem, quã
do ſe abſentauit,vel ſi dimiſit mortuus eſt quas opin.&
tangit gl.in d.l.fi.& etiam hic Inno.Bar.concordat opi.
qa prima opi.habet locum in cauſis non ceptis tpe ab
ſentię,ſecunda in cauſis ceptis tempore quo ſe abſenta
uit. de quò plenius per eum in dicta l.fina. & hoc circa
ſecundam abſentiam. De tertia abſentia, quando eſt
abſens ex cauſa neceſſaria tantum , ſed non probabili;
vt quia propter delictum,& relegationem: & tunc non
reſtituetur ſaluo,niſi quando non potuit dimittere pro
curatorem , vel relinquit, ſed eſt mortuus.l.per præto-
rem.§.j.ff. ex qui. cau.maio. & l. Papinianus.ff. de mi-
no.& hoc procedit etiam in cauſis non cęptis tempore
abſentiæ: & in hoc differt ab abſente ex neceſſaria cau-
ſa , & probabili , vel ex probabili tantum , & hoc cir-
ca tertiã abſentiã.¶ Circa quartã,qñ quis eſt abſens ex
cauſa voluntaria: tunc non reſtituetur,& valebit,quòd
actum eſt ſi fuit legitimè citatus : ſi tamē veniat iudice
ſedente pro tribunali audietur appellans:vel ſaltē reſti-
tuetur ad appellandum ſecundum ea quæ habentur in
l.penult. ff.de reſtitu. in integ. Et de materia contuma
ciæ,& abſentiæ ex cauſa voluntaria plenè habeť in d.l.
pœnam.in fin.per gloſſ.& Barto.& in text.& glo. cle.ſi
18 ante.de dolo,& contuma.¶ † An autem ſententia lata
cõtra expulſos de ciuitate propter partialitates teneat.
dicit Barto. quòd non in d.l. fina. quia tales ſunt citati
ad locum notoriè inimicum,& ſic non tutum, & ſic nõ
arctat citatio : vt in cle.paſtoralis.verſicu. Piſana. de re
iudi.& l.ſciendum.ff.de lega.& facit , quod habetur in
l. ſulcinius. §.j.ff. ex quibus cau.in poſ. eatur. vbi iuſte
poteſt timere crudelitatem tyranni.

S V M M A R I V M.

1 *Procuratorem a ſe conſtitutum reuocare poteſt dominus ante litis conte ſtationem.*
2 *Sententia lata cum procuratore legitimè reuocato eſt nulla,& nõ præiu dicat domino.*
3 *Iuramentum in ſupplementum probationis deferendum eſt in his quę cõ tingunt incidenter in iudicio ſi detur ſemiplena probatio.*
4 *Agens poſſeſſorio recuperandæ in beneficialibus , an debeat docere de titulo.*
5 *Titulum ſuę poſſeſſionis oſtendere tenetur poſſidens beneficium ad peti tionem ordinarij.& nume.10.*
6 *Reuocatio procuratoris,an debeat tranſire ad notitiam aduerſarij.*
7 *Iuramentum quando agitur de modico præiudicio deferendum eſt parti quæ pro ſe habet præſumptionem.*
8 *Sententia nulla non habet obſtare agenti poſſeſſorio recuperandæ.*
9 *Agenti poſſeſſorio recuperandę non debet obſtare exceptio excommu nicationis.*
10 *Titulum poſſeſſionis ſuæ dicere non cogitur pacifice poſſidens ad petitio nem impetrantis.*
11 *Electio ſi petatur confirmari, vt canonica,& petens non probet canoni cam qualiter pronunciabitur.*

EX inſinuatione. Sententia la-
ta cum ꝓcu-
ratore reuocato , & hoc certificato non
tenet.h.d. In prima ponit facti narratio-
nē.In ſcđa dat iudices . ſcđa ibi: cæterũ.
¶ In tex.ibi:inter ipſum.ſ. archiepiſcopũ
ex vna parte,& cõuentum a magiſtro. G.de quo ſequiť.
¶ Item ibi reprobauit.ſup.& ꝓpter dictã ſñiam.fuit etiã
ſpoliatus poſſ.dictæ præbendæ : vt colligi poteſt ex his,
1 quæ inferius in litera dicuntur.¶ †No.quod dñs poteſt
libere reuocare procuratorē a ſe cõſtitutũ, qđ intellige
verũ ante litis ꝯteſtationē.nã poſtea reuocari nõ poſſet
2 ſine cauſa:vt tãgiť in gl.j.& c.ij.j.eo.in vj. ¶ †Item not.
ꝙ ſententia lata cũ procuratore legitimè reuocato, cē-
ſetur nulla:& non præiudicat dño:nec meretur execu-
3 tionē.facit,qđ habetur j.eo.c.in noſtra . ¶ †Item not.ꝙ
etiã in his,q̃ cõtingũt incidēter in iudicio ſi detur ſemi-
plena ꝓbatio deferendũ eſt iuramentum in ſupplemen
tum probationis. & ſic no.ꝙ nõ ſolũ deferť iuramētum
neceſſariũ ad deciſionē litis principalis , qñ ſemiplene
eſt probatũ.j.de iureiur.c.fi.ſed etiã defertur ad deciſio-
nē articuli in lite emergētis. ¶ Itē no.ꝙ etiã pro attenta
tis iudicialr. & iudicis autoritate vigore ſñiæ nullæ dať
poſſeſſorio recuperandę, vel remediũ attentati, qđ hēt
priuilegium poſſeſſorij:vt non admittatur exceptio de-
fectus proprietatis , facit , quod not.infra de reſti.ſpo.c.
ex literis . & de appel.c.bonæ. ¶ Et not. quòd tale poſ-
ſeſſorium non ſolũ extendit ad rem principalem:ſed &
ad fructus.facit,ꝙ habetur.ſ.de offi.deleg.cũ cauſa. & j.
4 de reſti.ſpo.c.grauis. ¶ †Item not.quòd vbi agiť poſſeſ-
ſorio recuperandæ in beneficialibus non vř exigi pro-
batio tituli. & ſic videtur,quod agenti poſſeſſorio recu
perandæ in beneficialibus nõ habeat obſtare exceptio
defectus proprietatis tit. nec exceptio nõ canonice in-
ſtitutionis , quò ad finem impediendi reſtitutionem ad
præiudiciũ ſpoliantis:ſed quò ad obtinēdam reſtitutio
nē irreuocabilem reſpectu iudicis: nõ videtur ꝓficere,
niſi probetur tit.& canonica inſtitutio:vt hic videť col-
ligi.ſm vnum intellectũ. Et ſic iſte text. videtur decide-
re dubiũ vulgatũ, an agēs poſſeſſorio in beneficialibus
habeat docere de titulo.de quo cõſueuit tãgi.j.de reſtit.
ſpo.c.in literis.& eo.tit.ex parte.N.& per Io. An. in ad-
di.Spe.ſuper rubri.de reſti.ſpo.& tangetur cũ glo.in ver
bo probare.¶ Itē no.pluralis habens plura beneficia po
teſt agere poſſeſſorio recuperãdæ: ſi altero illorũ ſpolie
tur cõtra ipſum ſpoliantē. Et ex hoc videtur,quod licèt
agenti reſiſtat ius commune:ſi tamē ipſum in commu-
ne nõ fundat intentionē partis aduerſæ agi poterit poſ-
ſeſſorio.Secus ſi fundaret intētũ ꝑtis aduerſæ:vt in c.ad
decimas.de reſti.ſpolia.in vj. & ſic vř hic caſus ꝑ gl.hic
5 poſitã de quo tangeť cũ gl.in ver.ꝓbare . ¶ †Itē not.ſm
vnũ intellectũ, ꝙ poſſidēs bñficiũ arctať ad petitionē or
dinarij oſtēdere titulũ ſuæ poſſeſſionis maximè , qñ ius
ei reſiſtit.facit,ꝙ hť in c.ordinarij.de offi.ordi.in vj.licèt
nõ arcteť oſtēdere ad petitionē ꝑtis.de quo in d.c.ordi-
narij.& tãgeť cũ gl.in ver.ꝓbare . ¶ Vltimo no.caſum ĩ
quo appellatio a iure remoueť. đ quo in c.paſtoralis.in
pri.j.de app.& e.ti.c.vt debit᷑.¶ In gl.j.ibi.qa idiſtinctè
potuit.&ſi cã ñ ſubſit reuocãdi:ex quò lis nõ erat ꝯteſ.
Sed vbi eſſet ꝯteſ.poſſet reuocari demũ cã ſubſiſtēte: ꝑ
ea,quæ habentur in l.poſt litis.ff.eo.ti.¶ In ea.gloſ.ibi:

& sciente aduersario. vel potest dici sm Innoc.q quan-
6 do † reuocatio fit ante litis contesta. tamẽ nõ est neces-
se illam transire ad notitiam aduersarij. ¶ Sed tu tene,
quòd siue post lit.contes.siue ante, si fiat reuocatio de-
bet trãsire ad notitiã aduersarij: si ad eius notitiã transi-
uit mandatum procuratoriũ, & arctatus fuit de manda-
to. nam tunc eodẽ modo debet arctari de reuocatione,
vt etiam no.gl.j.eo.in vj.in c.ij.& facit etiam, qđ no.j.
c.proxi.& j.eo.c.mandato.& qđ not.in cle.j.de renun.
& l.j.C.de sacrosanc.eccle.¶ In gl.iij.ibi.c.veniens.po-
tes dicere, qđ hic non creditur vni testi tantũ: sed credi
tur vni testi cum iuramento partis: q de iure est appro-
batum.j.de iureiu.c.fi.& sic non obstant cõtraria. & de
materia in d.c.veniens.cl j.¶ In ea.gloss.ibi:potest dici.
quasi velit gl.q hic non creditur archidiacono, tanquã
testi: sed creditr vni testi cũ iuramento ipsius archidiaco
ni: cũ de iure id permittatur fieri per iudicem inspectis
circunstantijs.j.de iureiur.c.fin. Posses etiam dicere, q
non est absonum, quod hoc casu, quis recipiatur pro
vno teste in causa sua: per id, quod notatur.j.de testib.
in omni negotio.& l.in bonæfidei.C.de rebus credi. &
facit etiam, qđ not.Bar.in l.admonendi.ff.de iureiuran.
¶ In eadem gl.ibi: quia erat reus. intellige originarius.
quia a principio fuit cõuentus archidiaconus, & finali-
ter spoliatus autoritate sententiæ nullę: licèt esset actor
in iudicio recuperandæ possessionis. Ex hoc no.diligen
ter, q eo casu, quo defertendũ est iuramentum reo illud
procedit etiam si sit reus originarius: licèt sit actor in iu
dicio, de quo quæritur. facit, quod notatur in simili.de
7 excõicato.j.de exceptio.c.significauerunt. ¶ † In eadẽ
gl.ibi: quare modicum præiudicatur.no.benè.q vbi agi
tur de modico præiudicio deferendum est iuramentũ
parti, quę ꝑ se habet præsumptionẽ: vt hic est tex.cõiun
cta gl.licèt aliàs, qñ nõ ageretur de leui pręiudicio sit du
biũ cui debeat deferri.de quo in c.fi.j.de iureiur.& no-
tat Bar.in l.admonendi.circa fi.de iureiur.vbi ponderat
8 hanc gl.ad id, qđ dixi.¶ † In gl.nõ obst.in fi.& sic sentẽ-
tia nulla nõ habet obstare agenti possessorio recuperã-
dæ. nam irritata sententia omne illud, qđ ex ea scriptũ
est: est retractatũ.l.nõ dubiũ. C.de leg.& ꝑ ꝯñs posses-
sio data pro executione talis sententiæ.facit, quod hr̃.j.
c.auditis. Secus quando sententia esset aliqua: quia illa
benè potest obstare.j.de cau.poss.c.eum dilectus. & de
re iudi.cum inter vos. & sm istum intellectũ hic ageba
tur possessorio recuperandę.& licèt exciperetur de sen-
tentia, replicabatr de eius nullitate.& sic nõ potuit eius
vigore spoliari.j.de resti.spo.c.conquerente. ¶ Inn.hic
ponit aliũ intellectũ: videlicet, q petebatr principaliter
sententiam pronuntiari nullam, & ipsam de facto cas-
sari, quatenus de facto processit, & incidenter officio iu
dicis retractari omnia attẽtata pro executione dictę sen
tentiæ nullæ: & ideo cassata dicta sententia debet resti-
tui possessio attentata vigore executionis. ¶ Ex hoc no,
diligenter, q sicut a iure datur remedium attẽtati ad re-
tractãda ea, quæ sunt attẽtata in materia appellationis.
ita etiam cõpetit remediũ attẽtati, quãdo intẽtatur via
nullitatis, q tene menti. Et no, q hoc casu nõ solũ vide-
tur teneri ad fructus perceptos, sed etiam ad percipien-
dos.j.de resti.spol.c.grauis.licèt Goff.hic diceret, q titu
lus sententię excusabit a percipendis. Facit, qđ notatr.s.
de offic.dele.c.cum causa.& C.de rei.vendi.l. si fundũ.
Sed certè hic titulus erat nullus: quia sententia nulla:
vt hic patet.& sic habebatur pro titulo, ideo nõ ꝓdest p
9 id, qđ hr̃, in l.nec nullam.§.j.ff.de peti.hęredi. ¶ † In gl.
canonicũ.ibi: puta excõicatio.no.bñ diligenter hãc gl.
relatã ad tex.q apte dicit, q agẽti possessorio recuperã-
dę obstare nõ dẽt exceptio excõicationis. & idẽ voluit
gl.ĩ c.in noĩe dñi.xxiij.di.& Spe.ĩ ti.de cau.pos.& ꝓprie
§.fi.ver.xxj. & qđ etiam non possit excõicatus etiã im-
petrare rescriptum super possessorio recuperandæ. etiã
habetur.s.de rescri.c.dilectus. Et no.bene hoc: quia pri
ma facie videretur oppositũ: quia communiter dici con
sueuit, q possessorium recuperandæ est priuilegium, vt
ante omnia debeat qs restitui.j. de resti. spo.in literis.
& c.item cum quis.& ad l.Iuliam de vi.l. si qs ad se fun
dum.sed certè non est pronuntiatum, quin obstet exce
ptio excõmunicationis: vt hic patet: licèt quò ad alios
sit priuilegiatum. Et si dicatur dabitur materia spolian-
di excõicatum: potest dici, q imputare sibi habet excõ-
municatus, si non petit absolutionem: quia illa obten-
ta poterit agere possessorio pro spoliatione facta tẽpo-
re excõicationis.facit, qđ legitr, & not.j.de dolo, & con
tuma.veritatis.& facit etiã ad materiã, q notatur p In-
no.in gl.ꝓbare.ibi: res alienas. Facit, q habetur in l. co
gi.C.de petitio hæredi.¶ In eadem gl.in fi. vel potes di
cere, q si solum agitur possessorio recuperandæ, non te
netr qs docere de titulo. Secus si petat sibi restitui pos-
sessionem, & illam confirmari: qa tunc non videtr dedu
ci nudum possessorium: imo etiam videtr deducere ius
sapiens proprietatẽ: & ideo tũc debet docere de titulo,
vt obtineat in ambobus, aliter non obtineret in secun
do: vt hic colligitur sm Inno.facit, qđ hr̃ in simili in c.
ex parte.j.de testi.scđm vnũ intellectum: vbi patet, q si
quis agat per viam attentati: & vlta hoc petat se in pos-
sessione cõfirmari: debet ꝓbare titulũ suę possessionis,
vel potest dici, q quò ad aduersariũ non tenetur docere
de titulo: vt legitur, & notatur in c.j.de regu.iu.in vj.&
facit, qđ no.Io.An.post Hostien.j.de simo.licèt heli. &
quod habetur in c.ordinarij.de officio ordi.in vj.& hoc
modo potest intelligi opi.Inn. quã gl. hic ponit in ver.
alij dicunt. scilicet Papa.nam loquitur de Inn.iiij.vnde
dicebat etiam Innoc. q si ille ad quem spectat collatio
beneficij petit a possessore: vt doceat se canonicũ cano-
nice institutũ, debebit hoc docere.arg.c.legum.ij.q.j.&
j.vt eccle.benefi.c.j.& j.de cle.peregri.c.fin. & facit, qđ
habetur in præallega.c.ordinarij. qđ intellige verũ, nisi
beneficiatus longo tempore possedit beneficium sciẽ-
te, & patiẽte ipso ordinario collatore: vł nisi alius actus
intercessierit per quẽ videatur etiã ipsum tacitè consen
sisse.j.de his, quæ fiunt a maio. parte capituli.c. ex ore.
facit qđ no.ipse Inno.in c.ij.j. de eo, qui fur.ord.rece.di
cit tamen, q si expresse cõsensisset admitteretur ad pro
bandum illum non esse canonice institutum.j.de pręe-
ben.c.dilecto.facit, quod notatr per Io.An.in c.licèt he
li. de simo.& per pręcdicta dicit Cõpost.in c.capitulũ.s.
10 de rescrip.vt ibi refert Ioan.An.post gl. q † licèt pacifi-
ce possidens cogatur dicere titulum suę possessionis ad
petitionem ordinarij: tamen si aliquis impetrauit illud
beneficium tanq̃ de iure vacans nõ obtinebit: nisi pro-
bet illum non esse canonice institutum: qa ad petitio-
nem impetrãtis non cogitur titulũ dicere suę possessio-
nis, & satis est, qđ aliunde non probatur contra eũ. Di-
xit etiam Inno.posse dici, quòd hic fuit prouisio quæ-
dam Papalis, per quam grauatus fuit possessor ad docẽ
dum de titulo, qa in alio fuit relegatus videlicet circa
probationem reuocationis ꝓcuratoris, sed iste intelle-
ctus non fuit tenendus hic: qa scđm hoc nõ poneretur
hic ius cõmune, quòd in dubio non est dicendum, per
id, qđ notatur in c.penul.s.de temp.ordi.ideo tene, qđ
superius dixi. Iõ ꝓ declaratione materiæ potes ꝯclude-
re. vt hic tangit do.Ant. q aut agens possessorio non so
lũ intendit restitutionẽ possessionis, sed ẽt, vt in illa cõ-
firmetur.& tunc dẽt docere de titulo: qa non vr̃ tũc in-
tentare merũ possessorium, vt hic est casus scđm vnum
intellectũ, quem tangit Inn. facit, quod habetr in ca.j.j.
de restitu.spolia. qñq; quis agit possessorio solum ad fi-
nem obtinendę possessionis: & tunc, aut contra agentẽ
nulla est præsumptio, vel resistentia iuris: aut est psum-
ptio

ptio contra possidentem, vel ius repugnat possessioni illius. Primo casu si vult obtinere restitutionem possessionis solo respectu aduersarij: non irreuocabiliter solũ quò ad iudicem, & tunc etiam si non probet titulũ poterit obtinere restitutionem possessionis. dum tñ ostendat se spoliatum, & se fuisse in possessione tpe spoliationis. & sic qđ habuerit possessionẽ patiente illo ad quem spectat collatio: aliàs non videtur, q̃ in beneficialibus possit habere veram possessionem. per ea, quæ plenè notantur. j. de resti. spo. c. in literis. & c. ex parte. N. & s̃. de postu. c. bone. el ij. ¶ Si verò vult obtinere possessionis restitutionem irreuocabiliter etiam respectu iudicis: & tunc oportet, qđ doceat de ti. & ita potest intelligi hic. Et per istum tex. dicit do. Anto. melius hoc decidi q̃ alibi. Secundo casu, quando est præsumptio contra possidentem, vel ius repugnat possessioni suæ: & tunc si ius commune fundat intentionem partis aduerse, impediatur restitutio etiam quò ad partem nedum quò ad iudicem. de resti. spolia. ad decimas. lib. vj. cum ibi no. p gl: quandoque, licèt ius repugnet agenti non tamen fundat intentionem recipientis. & tunc glo. in d. c. ad decimas. dicit, q̃ agenti possessorio non obstat exceptio defectus tituli. Sed illam glo. videtur reprobare Ioã. And. super rubri. de resti. spolia. in additio. Spe. quod no. Inno. s̃. de filijs presby. c. constitutus. vbi concludit, q̃ exceptio notoria defectus tituli. licèt non fundauit intentionem partis aduerse tamen ob. agenti possessorio recuperandę. Tenet domi. Ant. dictum Inn. in beneficialibus: sed in alijs non beneficialibus tenet gl. præalleg. in c. ad decimas. Et ratio diuersitatis, qa in beneficialibus dato defectu tituli notorij iustificatur possessio: qa non potest esse sine canonico titulo. j. de regu. iur. ca. j: in vj. sed in alijs iuribus potest haberi possessio etiam sine titulo. ¶ Sed aduerte, quia contra prædicta videt̃ facere hæc decre. Nam hic Archidiacono videtur obstare notorius defectus proprietatis, quia erat pluralis, & tamen potest agere possessorio. ¶ Sed dici potest sedm domi. Ant. quod per hæc non concludebatur notorius tituli defectus: quia sedm istam materiam añ. c. de multa. de præben. erat eius electio, qđ vellet dimittere. j. de ele. non resi. quia nonnulli. & ideo cum posset eligere, quod vellet in vtroque habebat titulum: nec etiam secundum iura hodierna habebit obstare hæc decre. qa c. de multa. non habebit locum in casu isto: sed qñ quis haberet ista duo beneficia curata, vel duas dignitates, vel vnam dignitatem, & aliud curatum, quod hic non erat, sed habebat beneficium simplex præbendæ cum Archidiaconatu. Præterea, licèt essemus in casu in quo acceptatio secundi faceret vacare primum ipso iure: fortè non constabat, q̃ esset primum, vel secundum, & iõ interim potuerit agere possessorio recuperandæ. & per prædicta etiam patet non obstare, qđ sicut notorius defectus tituli habet obstare agenti possessorio. ita etiam notorius defectus per quem p̃uari posset. j. de accusa. si constiterit. quia ex prædictis satis patere potest etiam
11 responsio: per ea, quę in simili superius dicta sunt. ¶ † Vltimo tangit hic Inno. an si petatur electio confirmari, vt canonica, & petens non probet canonicam qualiter pronuntiabitur. & ponit duas practicas: vna est, q̃ infirmabit electionem: alia quòd pronuntiabit illam nõ cõfirmandam: sed dic, qđ prima practica potest procedere qñ reus assumpsit in se onus probandi ipsam esse infirmãdã, & hoc p̃bauit, secũda, qñ reus nõ assumpsit hoc onus. per id, qđ habetur. j. de resti. spo. ex conquestione & l. circa. ff. de proba. Et adde, quia Inno. hic sentit collationẽ posse confirmari. Sed Ioã. An. & do. Anto. hic dicunt, qđ licèt electio confirmetur non tamen collatio. quia illa habet in se vim confirmationis, & electionis: vt legitur, & notatur in c. j. de elec. in vj. sed certè nõ reputo absonũ, qđ petatur etiam confirmari ipsam collationẽ sicut etiam peti põt ꝯtum: vel sentẽtiã confirmari per id, q̃ no. Inn. in c. j. & ij. j. de cõfirma. vti. vel inuti. alia, quæ tangit hic Innocen. sunt clara ideo omitto.

SVMMARIVM.

1 *Presbyter potest esse procurator in causa defensionis proprij Episcopi.*
2 *Procurator interuenire potest vbi de crimine agitur per viam denuntiationis, vel inquisitionis.*
3 *Reuocatur procurator ex causa legitima, quando de fide eius suspiratur.*
4 *Gesta cum procuratore reuocato ad hoc, vt nõ valeant sufficit procuratorem esse certificatum de reuocatione mandati.*
5 *In quasi possessione alicuius officij esse qualiter probetur.*
6 *Deponi potest Episcopus propter dilapidationem, periurium, & excommunicationem.*
7 *Præsumitur pro facto personarum literatarum.*
8 *Negatiua probari potest ex inspectione literarum.*
9 *Sentẽtia diffinitiua, an veniat retractanda per modum attẽtati si fuerit lata post legitimam appellationem ab interlocutoria, vel a grauamine interpositam.*
10 *Acta particularia, quæ non continentur in scripturis vniuersalibus actorum possunt probari per testes.*
11 *Exceptio falsi procuratoris reddit iudicium nullum.*
12 *Reuocari non potest procurator post litis contestationem, nisi causa subsistente.*
13 *Reuocatio mandati procuratoris debet transire ad notitiam aduersarij, vel iudicis.*
14 *Procurator falsus dicitur, qui nunquam habuit mandatum, vel si habuit fuit reuocatum.*
15 *Exceptio tu non potest esse procurator non potest opponi post litis contestata. sed in excep. tu non habes mandatum secus est. & nu. 17*
16 *Miles an possit esse procurator alterius. & nu. 18.*
19 *Solutum si est debitum non repetitur, quando iudicium est nullum.*
20 *Sententia lata super confirmatione, vel infirmatione sententiæ qualem effectum habeat.*

IN nostra. Rescriptum impetratũ a procuratore reuocato & de hoc certificato non valet, nec etiã processus, vel sententia, qui cum illo interuenerint. h. d. ¶ Et primo narrat factũ. Secundo diffinit. secunda ibi: nos vero.
1 ¶ † Not. quod presbyter potest esse procurator in causa defensionis proprij Episcopi. facit, quod habetur in c. j. s̃. de postu. p̃la. & j̃. de censi. sopite. & xxij. q. iij. ita diligẽter. facit etiam, quod not. in c. si. in glo. ij. ti. ij. qualiter autem caute posset cõstitui procurator colligi potest ex c. qui ad agendum. de procu. li. vj. & in cle. non põt. eod. titu. nam practica est, quòd constituatur ad agendum: & defendendum: & quod aliqua nominentur in procuratorio exigentia speciale mandatũ: & postea subijciat̃ clausula generalis: vt patet ex dictis iuribus. & facit, qđ
2 notat Innocen. s̃. de rescrip. sedes. ¶ † Item no. quod vbi de crimine agitur per viam denũtiationis: vel inquisitionis potest interuenire procurator. Secus, quando per
3 viam accusationis. j̃. de accusati. c. veniens. ¶ † Item no. vnã legitimã causam reuocãdi procuratorẽ: quãdo dñs iuste dubitat de fide procuratoris, & sic habet eum su-
4 spectum. de quo in tex. & gl. in c. ij. j̃. e. in vj. ¶ † Item no. q̃ vt gesta cum procuratore reuocato non valeant videtur sufficere procuratorem esse certificatum de reuocatione mandati. de quo est dicendum, vt no. j̃. c. mãdato. & plenius in c. ij. vbi bona glo. j̃. eo. in vj. & facit, etiam
5 qđ notatur in cle. vnica. de renun. ¶ † Item ad cõcludendum quẽ esse in quasi possessione alicuius officij nõ vr̃ sufficere articulariter probare, q̃ se gerat pro tali. nam possibile est, quod ab alijs non reputatur pro tali. quod etiam reuera non est talis. facit, quod notat. Innoc. infra de eo, qui fur. ordi. recep. c. ij. & ideo vr̃, qđ debeat articulari, q̃ se gessit, & gerit p̃ tali. & sic, ẽt ab alijs tenet̃, & reputat̃. facit, q̃ notat̃. s̃. de filijs p̃sby. c. Michael. ¶ Itẽ no. q̃ in p̃bandis dilatorijs dari debet terminus ad pro-

bandum ad petitionem opponentis.de quo.j.de excep.
c.pastoralis.¶ Item not.quod in causa criminali vbi agi
tur ad remotionẽ prælati non est procedendum lit.non
contest. facit, quod habetur in c.j.vt lite non contesta.
quod videtur procedere,quando est persona,cũ qua fie-
ri possit contestatio : puta denuntians , vel promouens
inquisitionem.facit,quod no.Io.And.in c.cum clamor.
j.de testi. Secus, quãdo ex mero officio iudex procedit.
6 j.vt lite non contesta.c.qm̃.§. sunt, & alij . ¶ †Item not.
tria delicta, quæ sunt habilia ad deponendum etiã Epi-
scopum,videlicet,dilapidatio:periurium:& excommu-
nicatio . facit,ꝙ habetur.j.de accu.in c.fi. & quod dixi
de excõmunicatione,intellige,qñ in excõmunicatione
perseuerauit per annũ.xj.q.iij.c.rursus . & c. quicunq;.
Et faciunt etiam ad prædicta, quæ habẽtur.j.de iureiu.
c.querelam . ¶ Item not.quòd pro rectitudine proces-
sus. etiam qñ est appellatum.videẽ præsumendũ,quan-
do personæ præcedentes sunt honestę,& literatę . Et sic
7 not.quòd † pro facto personarum literatarũ præsumiẽ.
facit,quod habetur.j.de ope.noui nuntia.c.j. & de sen-
ten.excõi.c.sacro.& quod notatur per doc.in c.j.de ele.
peregri.& j.de pręsum.cũ in iuuentute.& siñr pro hone-
stis personis.j.de ꝓsump.mandatũ.& de præbẽ.c.nisi.&
similiter pro personis religiosis.j.de ope.noui.nuntia.c.
8 ij.¶ †Item not. quòd negatiua potest probari ex inspe-
ctione literarum . facit, quod legitur,& notatur in l.iij.
C.de erro.aduo.& j.de restit.spol.cum ad sedem . Et sic
facit , quod vbi ex tenore actoris non appareat de litis
contesta.quod dicaẽ satis ꝓbari defectus litis contest.fa
cit,quod habeẽ in dicto c.cũ ad sedem. & j.de proba.c.
quoniã contra falsam. ¶ Item not.ꝙ obiectio exceptio-
nis,& oblatio ꝓbationis:videntur iustificare appellatio
nem : etiam, quò ad finẽ retractãdæ diffinitiuæ interim
attentatæ. & sic videtur hic esse casus de eo,de quo du-
9 bitauit Io.And.de testi.ex parte.an † videlicet sententia
diffinitiua veniat retractãda per modum attẽtati,si fue-
rit lata post appellationem legitimã ab interlocutoria ,
vel grauamine interpositam . facit,etiam iste text.quòd
obiectio exceptionis,& oblatio ꝓbationis iustificet ap-
pellationem : etiam quò ad consequendum finẽ ipsius
exceptionis : quando scilicet vnus,& idem est finis ex-
ceptionis cum fine appellationis respectu attentari re-
tractandi:vt hic patet.secus,quando non esset idẽ finis:
vt patet ex his , quæ not.Ioan.Andre.in dicto c.ex par-
10 te.& j.de app.interposita. ¶ †Itẽ no.ꝙ acta particularia,
quæ non continentur in scripturis vniuersalibus acto-
rum possunt per testes probari. facit,quod not.per Inn.
in c.quoniam contra falsam. ad fi.& l.si prætor.ff.de iu-
11 di.¶ †Item not.quòd exceptio falsi procuratoris reddit
iudicium nullum. & ideo potest opponi quandocunq;,
etiam post sententiam.Facit,quod habetur . C.eo.ti.l.li
cèt.¶ Item not.quòd videtur,ꝙ Episcopus potest depo-
ni ab Episcopatu per inferiorẽ a Papa:quod intellige ve
rum,quando habet ad hoc speciale mandatum a Papa,
aliàs secus : vt plenè notatur.j.de iudi.c.j.¶ Vltimo not.
ꝙ illud,ꝙ est nullũ,vẽ posse irritari,quod intellige de
facto.quatenus de facto processit,vt in simili dicit glo.in
l.j.ff.de ser.non autem potest de iure irritari, ex quò est
nullum,quia quod nullum est tolli, vel irritari non po-
test.j.de despon.impu.ad dissoluendum . & l.nam & si.
§.rumpendo.ff.de iniusto,& irri.testa.vel potest exponi
irritandum.i.irritum nuntiandum:vt in gl.quia non est
absonum secũdum subiectam materiam, ꝙ vna dictio
ponatur pro alia : vt l.has causas.ff.de condi.& demon.
Potest etiam notare casum in quo videẽ valere sentẽtia
lata parte absente, qñ scilicet fertur super infirmatione
sententiæ . quod qualiter sit intelligendum tangitur in
gl.fi.¶ In gl.j.ibi:aliàs ꝓcurator. quãdo scilicet ꝓcede-
retur ꝑ viã accusationis:vt patet ex notatis in c.ventẽs.
ꝙ accusa.nã illa ꝓpriè appellaẽ via criminalis:vt ibi no.
secus in via inquisitionis, vel denũtiationis . vt põt hic
colligi:& tangitur in d.c.veniens.j.de dolo,& ɔtu.c.ve-
ritatis.¶ In gl.ij. in fi.gl. procedit,quando fuissent duo
simul in solidum constituti.Secus si simpliciter:qa tũc
vnus sine alio agere non posset.j.eo.c.si duo.lib.vj.¶ In
gl.iij.ibi rem suam. vt est ille,cui cessæ sunt actiones ex
causa venditionis,vel donationis.nam talis non potest
reuocari etiam ante litis.contest.l.illam.C. de donatio.
¶ In eadem glo.ibi:retentione.puta propter expensas,
12 quas fecit procurator de propria pecunia.¶ †In eadem
gl.ibi:& nisi post litis contesta. nam tunc non potest re
uocari,nisi causa subsistente.licèt ante litis contest. in-
distinctè possit reuocari,vt s̄.tetigit gl.facit.ff.e.ti.l.post
13 litem.& ꝙ habetur in c.ij.j.eo.in vj.¶ †In glo.reuoca-
uit.in fi.& sic videtur velle,ꝙ necesse sit reuocationem
mandati trãsire ad notitiam aduersarij, vel iudicis:aliàs
tenebit iudicium habitum cum procuratore,licèt reuo
cato,nec distinguit glo.an ante litis ɔtesta. vel post fiat
contestatio,vel post fiat reuocatio.& idem voluit glo.j.
c.mandato.Inno.tamen hic refert aliquos dicere,quòd
istud procederet,quando reuocatio fieret post litis con
testa.Secus si ante,quia tunc videtur , quod non sit ne-
cesse reuocationem transire ad notitiam iudicis, vel ad
uersarij.& pro ista opinione facit.c.mandato.& glo.ibi
tenet primam opinionem.& idem in effectu vult gl. in
c.ij.j.eo.in vj.vbi videtur concludere,ꝙ non sit differen
tia:an fiat ante litis contesta. vel post.sed debet attẽdi,
an notitia mandati peruenerit ad aduersarium, vel iudi
cem: & tunc requireretur , ꝙ etiam reuocatio transeat
similiter ad notitiã ipsius aduersarij, vel iudicis. Secus
vbi notitia mandati non transiuit ad iudicẽ , nec ad ad-
uersariũ:quia tunc non est necesse , ꝙ transeat reuoca-
tio:& imputet sibi tunc pars,quæ non fecit sibi ostendi
mãdatum. ¶ Item aduerte,ꝙ eo casu,in quo requiritur
notitia reuocationis transire ad iudicem, vel ad aduer-
sarium est aliqualis differentia,an transeat ad notitiam
iudicis:an verò aduersarij: quia vbi trãsiuit in notitiam
iudicis reuocatio,non valet ipso iure,ꝙ agitur,qa iu-
dex scienter processit cũ minus legitima persona . Sed
vbi transiuit in notitiam aduersarij iudice ignorãte:tũc
de mero rigore valet,ꝙ geritur,ex quò iudex ignorauit
sed ope replicationis propter scientiam aduersarij repel
letur ipse aduersarius a commodo sñiæ,& aliorũ gesto-
rum.facit,ꝙ no.glo.in l.j.C.de sacrosan.eccle.¶ Et ex
prædictis habes,ꝙ hic videtur reuocari processus in re-
uocationem mandati.Sed Goff.dicebat,ꝙ hic fuit reuo
catus propter appellationem legitimã interpositam ex
causa rationabili:& quia etiam processum fuit lite non
contesta.litera tamen in fi.facit pro pręcedenti opinio-
ne.& ꝙ dicitur non tenere gesta cũ ꝓcuratore reuoca
to intellige,nisi dominus illa ratificaret: per ea,quæ ha
bentur in l.licèt.C.e.& l.licèt.C.de iudi.& facit.l. si ma
ter.§.hoc iure.ff.de excep.rei iudica.vbi bona glo. ¶ In
glo.ibi:inutile.ibi:& hoc poterit probare.nota. bene ex
hac gl.iuncta cum tex.quia licèt exceptio proposita ne
cessariè non concludat ad intentum excipientis: si tñ ꝑ
probationes fiendas potest declarari taliter , ꝙ conclu-
dat non debet reijci talis exceptio:aliàs grauatur pars ,
& põt appellari:vt hic probatur.Nam hic opponebatur
ꝓcurator fuisse falsus ꝓpter reuocationem mandati : ꝗ
exceptio non cõcludebat necessariò intentum excipiẽ
tis,si notitia mandati nõ transiuerat ad iudicem, & ad-
uersariũ:quia possibile erat, ꝙ reuocatio nõ transiuisset
ad notitiam alicuius prædictorum:tamen qa poterat in
probationibus declarari, ꝙ reuocatio peruenerit ad ad
uersarium:licèt non peruenerit ad Papam: quia verisi-
militer literas non dedisset : ideo debuit admitti exce-
ptio falsi ꝓcuratoris, & pro tãto tenuit hæc appellatio,
vt hic

vt hic dicit gl. Et no. ꝙ eoipso, ꝙ in literis commissionis
Papæ continet̃ aliquem esse procuratorem: p̃sumit̃, ꝙ
ꝓcuratio fuerit p̃sentata Papæ, quia de stilo curię est, ꝙ
nõ admittat̃ aliq̃s tanq̃ ꝓcurator, nisi ostẽdat mãdatũ.
¶ In eadem glo. ibi: super futuro processu. & sic vult gl.
ꝙ vbi non valet principale, non valet etiam accessoriũ:
& per consequens nõ valebit commissio facta super cõ-
secutiuis iudicij nulli. Et ꝑ hoc patet, ꝙ est dare casum,
in quo literæ ad lites sunt ipso iure nullę: licèt regula-
riter contra: vt plenè no. in c. ad audiẽtiam. el. ij. supra.
de rescri. Sed certe istud potest dici, ꝙ est ꝑpter defectũ
mandati: vt patet in c. nonnulli. & in c. ex parte decani.
s̃. de rescrip. & sic non obstant not. in d. c. ad audientiã.
quæ alio casu loquuntur. ¶ In eadem gl. ibi: quia in frau-
dem. Et hic potest colligi alia solutio videlicet, ꝙ do-
losè facta fuit interpretatio: & ideo indistinctè nõ pro-
dest: vt habet̃ in d. c. super literis. Vel potes dicere ter-
tio, ꝙ decretalis super literis prouidet contra vitium
surreptionis: non contra defectum potestatis impetrã-
tis: quia illud non supplet Papa aliquo modo: nec est
verisimile, ꝙ rescriptum cõcederet si sciret defectũ po-
testatis: per ea, quæ habentur. in d. c. nonnulli. & cap. ex
a parte decani. ¶ In gloss. exceptio. a ibi: ex parte decani.
14 ibi concluditur, quod ille dicitur † falsus procurator,
qui nũquam habuit mandatum: vel licèt habuerit, fue-
15 rit reuocatum. ¶ † In ea. gloss. in fi. & sic vult, ꝙ duplex
est exceptio procuratoria. vna est, quando opponit̃, tu
non potes esse procurator, alia, quando opponitur, tu
non habes mandatum. & concludit, ꝙ prima nõ potest
opponi, post lit. contest. sed secunda sic: quia potest op-
poni etiam post sentẽtiam: & ratio diuersitatis, quia ista
vltima reddit iudicium retro nullum: vt hic patet. in fi.
& C. eo. l. licèt. & sic censetur opponi semper ante litis
contestationem, cum contestatio sit nulla. & paria sunt
contestationem factam non esse: vel factam, & esse nul
lam. ar. l. iiij. §. condemnatũ. ff. de re iudi. & l. quoties. ff.
qui satisda. cogan. & quod habetur. in c. ij. s̃. de transact.
quæ ratio cessat in prima exceptione, quando opponi-
tur, tu non potes esse procurator: vt ibi patebit. Et nota
per glo. quæ ponit exemplum in milite, qui non potest
esse procurator alterius: vt l. militem. C. eod. nã talis ex-
ceptio non poterit opponi post litis contestationem, &
ratio est: quia licèt miles non possit esse procurator pro
alio, tamẽ potest esse procurator pro se. l. qui stipendia.
C. eo. sed per litis contestationem, quam facit miles ꝓ-
curatorio nomine alterius efficitur dictæ instantiæ. in
c. j. j̃. eo. in vj. & l. procuratoribus. & in l. nullam. C. eo.
& sic post litis cõtestationem censetur causam ꝓpriam
prosequi. ideo non potest repelli post litis contestatio-
16 nem. ¶ Et quod dixi militem non † posse esse alterius
procuratorem. dicit hic Ioan. Andr. non habere locũ in
militibus nostri temporis, licèt cingantur ense, quia in
eis non interueniunt illa iura, q̃ erant necessaria in mi-
litibus: de quibus fit mentio in iure: vt patet ex his, quę
notantur per gl. in l. penul. ff. ex quibus causis maio. vbi
glo. enumerat illa, quæ erant necessaria in militibus, vt
gauderent priuilegio militum. & hoc seqtur Spe. in tit.
de ꝓcura. §. j. versi. itẽ ꝙ si miles. & idem etiã voluit Cy.
17 in l. j. C. de iur. & facti igno. ¶ † Item aduerte inquantũ
dixit, ꝙ ista exceptio, tu non potes esse procurator, non
potest opponi post litis contesta. sed solum ante habet
locum, quando quis poterit esse procurator pro se: licèt
non pro alio: vt contingit in militibus. vt s̃. dixi. Secus
si non posset esse procurator pro alio, nec pro se, vt con
tingit in seruo, & excommunicato: & etiam in mona-
cho qui nec pro se, nec pro alio potest esse in iudicio.
ff. de iudi. l. non idcirco. §. cum postea. & j. de re iudic. ad
probãdum. & de statu mona. cum ad monasterium. cir
ca finem. nam tunc talis exceptio velut perimens iudi-
cium, seu processum poterit per quemcunque oppo-
ni. facit, quod notatur in cle. vnica. de excep. & cle. reli-
giosus. de procurato. facit etiam, quod nota. Spec. in ti-
tu. de excep. §. ij. versi. id quoque. & quod notatur. j̃. de
re iudic. ¶ Et per prædicta potest inferri, an eo casu quo
clericus non potest esse procurator, quod quãdo sit col-
ligitur. in c. j. & fi. s̃. tit. j. an poterit talis exceptio oppo-
ni post lit. contesta. nam certè videtur, ꝙ non, quia cle-
ricus non potest esse pro alio in iudicio: tamen potest
pro se: vt in c. j. & fi. & sic potest effici dominus instantię
per litis contestationem. facit. j̃. eo. ti. c. j. in vj. & ideo nõ
potest postea repelli. Secus in monacho, q̃ censet̃ mor-
tuus mundo, & non potest habere proprium. j̃. de statu
monachorum. cum ad monasterium. circa finem. Nec
obstat si dicas, ꝙ clericus non potest renuntiare priui-
legio fori: etiam cum iuramento. j. de foro cõpeten. c. si
diligenti. quia verum est, ꝙ non potest priuilegio renũ-
tiare vt ibi: tamen benè potest tolli prohibitio, per quã
nõ potest esse procurator si nõ opponatur tempore de-
18 bito, ex quò omnino non redditur inhabilis. ¶ † Et per
prædicta etiam videtur quid dicendũ de milite, qui nõ
potest procurare pro alio. C. eo. l. alienã. an poterit post
litis contestationem repelli. nam videtur, ꝙ non pro se
esse possit in iudicio. l. neque. & l. fęminis. ff. eo. & facit,
quod notat̃ in l. ira demũ. C. eo. & s̃. de rescrip. ca. sciscitatus. & ad materiã etiã facit, quod plenè notat Barto.
in l. licèt. C. eod. & in l. pomponius. §. rati. ff. eod. titu.
9 ¶ † In gloss. nullum. in fine. intellige, ꝙ non repetitur
solutum, quando soluitur debitum, si iudiciũ esset nul-
lum. secus si esset indebitũ: vt in l. si sine. ff. rẽ ratam ha-
be. cum ibi notatis per glo. & Barto. ¶ In glos. fina. ibi:
& præsumitur ex hoc &c. supple, ꝙ saltem tacitè fuerit
citatus quare præsumendum est, quod ex quò iudices
retulerunt negotium ad Papam, ꝙ statuerunt partibus
terminum ad se præsentandum coram Papa, sicut com
muniter fieri consueuit: vt patet ex his, quæ habentur.
j. de appella. super eo. & c. intimasti. ¶ In eadem glos. in
fine. aduerte, quia ex gl. possunt colligi tres solutiones
ad contrarium primo loco formatum. videlicet, ꝙ Papa
non debuit procedere altera parte absente: per ea, quæ
habentur. in c. inter quatuor. de maior. & obedien. nam
vna est solutio, ꝙ sit speciale in cã appellationis, in qua
potest procedere altera parte absente: nisi fuerit citata,
vel interuenerit aliquid loco citationis: puta statutio
termini ad prosequendam appellationem, vt fuit in di-
cto. ca. sæpe. Ideo secunda fuit solutio, ꝙ hic altera pars
erat præsens. & istam tenet Hostien. per tex. dum dicit,
ꝙ super propositis fuit facta Papæ plenaria fides, qđ fie
ri non potuisset, nisi partibus præsentibus: per ea, quæ
habentur in l. fin. C. si per vim, vel alio modo. & j̃. de re-
stitu. in integrum. ca. cũ ex literis. ¶ Tertia fuit solutio,
ꝙ altera pars contumaciter erat absens, quia fuerat cita
ta expressè, vel tacitè per terminum statutum per iudi-
ces referentes negotium ad Papam. ¶ Quarta fuit solu-
tio extra glo. quam tangit Inno. & Hostiẽ. ꝙ sit speciale
hoc casu propter periculum animarum, ꝙ posset men-
tiri Episcopo habito pro deposito. arg. eorum, quę ha-
bentur. s̃. de electio. cum nobis. olim. & j. de appel. ca.
oblatæ. ¶ Vel quinto potest dici secundum eos, ꝙ Pa-
pa processit de plenitudine potestatis. Facit quod nota-
tur. j̃. de accusa. ca. ad petitionẽ. ¶ Sexta solutio collig-
tur ex dictis Inn. ꝙ hic mortuus erat accusator, seu de-
nuntiat̃, vt dicit parere in litera. & sic perierat denũtia-
tio. l. iij. C. si reus, vel accu. mor. fuerit. quo casu iudex
posset ex suo officio procedere ad determinandam in-
quisitionem. xxiij. q. iij. c. ecce. & j. de collu. c. crimina.
¶ Sed ista solutio, vt tangit Inno. non videtur bona ad
textum. quia hic non agitur de receptione testium su-
per negotio principali: sed super appellatione, & vali-
ditate

a In gloss. exceptio. super hac gloss. [illegible] ẽri verum exceptio procuratoria opposita contra clericum, qui nõ potest eẽ procurator sicut, nec miles sit dilatoria, vel peremptoria. distingue, vt hic per domi. Henri. Bohyche. in princ. capituli.

ditate processus.& sic nõ est verisimile Papã ex officio processisse: quia validitas, vel inualiditas instantiæ tendit ad commodum priuatum, quod iudex non supplet. s.de electio.ca.innotuit.ad finem.nec propter id iudex inquirit.j.de iureiuran.ca.ad nostram.el.ij.cum ibi notatis per Innocen. ¶ Vltima solutio tangitur per Inno. quod contrarium procedit, quãdo petitio dirigitur cõtra certam, & determinatam personam.& aliquid petitur a parte, quia tunc pars est citanda: & lis cũ illis contestanda.s.de maior.& obedien.inter.quatuor. Sed hic non dirigebatur petitio contra certam personam : nec aliquid petebat a parte: sed iudice, videlicet, vt pronũtiaret processum nullum. ideo tenuit, quod factum est etiam non facta citatione: quia in petitione non nominabitur pars. & sic videtur, quod non fuerit expediens illam citari: nec etiam videtur expediens citari iudices, de quorum consensu agebatur: quia ipsorum nõ videbatur interesse. nec videntur citandi, vt suũ processum defendant, vt dictum fuit.s.de transactio.de cætero. & facit, quod habetur.ij.quæstio.vj.cap.hoc etiam. ¶ Sed certe ista solutio hic nõ videtur bona, q̃a hic erat pars ad cuius instantiam fuerat processum, scilicet ipse decanus. & sic videt, quod debuerit citari. per id, quod habetur in dicto.c.inter quatuor.vnde tene secũdam, vel tertiam solutionem.s.datam.¶ Aduerte tamen, quia tãgit hic Innocẽtius, qualis sit modus procedendi, quando petitio non dirigitur contra certam personã. & aliquid petitur a iudice. Concludit, quod modus erit, quia implorato iudicis officio debebit ipse iudex solenniter per tria ędicta, seu tres citationes generaliter citare omnes, qui ex confirmatione, vel infirmatione sentẽtiæ læderentur, si de illa agatur. argum.authen.si omnes.C. si vt se ab hæredita.abstine.& C.quomodo, & quando iudex.auth. qui semel.s.de maiorita. & obedientia.ca. fina.& l.nam ita diuus.ff.de adoptio.aliàs si ędictũ, seu citatio solenniter non proponeretur non pręiudicaret. l.prima.§.item cum ex eo.ff. quæ sentẽ.sine appella. rescindantur. nec sufficit simpliciter scientia, si nõ interuenit solennis citatio.l.in causæ.§.causa. & l.etiam.§. causa.ff.de mino.nisi in casibus, de quibus.in c.vlt.j.de re iudi. Et dicit etiam, q̃ aliqui sunt contra quos sentẽtia lata est, vel de quibus est certũ, q̃ si reuocaretur fieret eis præiudicium, q̃ illi tũc specificè sunt citandi.per id, quod habetur in c.fi.infra.de eo, qui mit.in pos.& facit, quod habetur.in l.j.§.pe.ff.de ven.inspicien. & hoc nota diligenter. & tene menti, q̃ generalis citatio non sufficit, quando est aliquis de quo est certum, q̃ speciale sibi præiudicaret: & sic vltra generalem citationem si esset facta requiretur etiam specialis citatio illius, & hoc tenuit Barto. in l.si eo tempore.C.de renun. Et facit, quod no.Inno.in cap.fi.supra de maior.& obedien. An autem iudex sit citandus, vt defendat suum processum tenet hic Inno.de quo dictum fuit. in c.de cætero. supra de transac.Et dicit etiam Inno. q̃ comparẽtes infra terminum ędicti debent audiri:& cum illis procedi.

a Secus si compareant post terminum, & præcipuè post latam sententiam: quia tunc non audientur, nisi per beneficium restitutionis.supra eod.cap.querelam. de quo dicendum, vt habetur in tex.& glo.& ibi per Io.And.j. qui ma.accus.pos.c.fi.dicit tamen, q̃ ædictum, seu citatio non videtur præiudicare illis, ad quorum notitiam non transiuit, nec potuit transire. facit, quod habetur lxxxvj.dist.c.proposuisti. Et nnt.prædicta ad intellectũ

20 prædictæ authen.si omnes.¶ †Vltimo tangit Innoc.de effectu sentẽtiæ latę super confirmatione, vel infirmatione sententiæ, vel processus: & concludit, q̃ si feratur sententia pro actore super infirmatione sententiæ, vel processus: effectus erit, vt quia reddetur sentẽtia nulla, & reuocabitur quicquid ex illa fuerit secutum.facit, q̃d habetur.C.de legibus.l.non dubium.& vij.q.j.præsentium.& dicta sententia nedum proderit ipsi actori. sed etiam alijs, quorum intererit, etiam si fuerit lata ad petitionem eius, qui de iure admitti nõ debuit. per id, q̃d habetur.in l.posthumus.§.j.vbi est casus notabilis.ff.de inoffi.testa. Secus si ferretur sententia contra actorẽ p̃ reo super confirmatione sententiæ: quia illa præiudicabit solum actori, non alijs, qui nõ fuerunt in iudicio. p̃ id, quod habetur.infra.de re iudi.cap.cum inter vos. & ratio diuersitatis, quia quando fertur sententia contra reum super infirmatione inputet sibi reus: quia non se benè defendit, & quia plenariè non deduxit ius suum, ideo non est incongruum, q̃ talis sentẽtia habeat prodesse omnibus quorum interest. etiam si non fuerunt in iudicio. sed vbi fertur sententia pro reo contra actorem super confirmatione sententiæ non est alijs absentibus imputandum, qui non fuerunt in iudicio, & talis sententia solum habet nocere actori: & nõ alijs. & ista videtur substantiabilis ratio.licèt Ioan. And.& do. Ant. aliter dixerint ad allegationes allegatas. & tene menti prædicta pro declaratione eorum, quæ habentur.in d.l. posthumus.§.j.ff.de inoffic.testa. Et ex pręd̃ictis tene diligenter menti pro practica, quod vbi aliquid petitur a iudice, nõ sufficit citatio generalis respectu illius de cuius speciali præiudicio certum est agi posse: quia ille, q̃ implorauit talem citationem generalem.non proficiet talis citatio, si sciebat esse certã personam, de cuius p̃iudicio tractabatur: & illam non fecit specifice citari. Item tene menti de effectu sententiæ infirmatoriæ, vel confimatoriæ alicuius actus.

Margin note: a Si agit. idem summat domi. Abba. hic, & sup hoc solet quęri in quibus causis admittit procurator, & quibus nõ distingue. vt hic per dom.Hen. Boyche. in princip.

S V M M A R I V M.

1 *Talio est similitudo supplicij, seu pœnæ, quam pateretur accusatus si crimen probaretur.*
2 *Adulterij crimen est mistæ iurisdictionis.*
3 *Procurator non interuenit in causa criminali intentata ad pœnam criminalem etiam ex parte actoris.& nu.9.*
4 *Inscriptio ad pœnam talionis in criminalibus causis necessaria est.*
5 *Separatio thori fieri debet ad instantiam viri de muliere adultera cõquerentis: non tamen fiet separatio vinculi matrimonij.*
6 *Inscriptio ad pœnam talionis non requiritur, quando de crimine ciuiliter agitur.*
7 *Accusatio de adulterio ad pœnam separationis thori dicitur mista inter ciuilem, & criminalem.*
8 *Procurator interuenire potest, vbi agitur ciuiliter etiam de crimine, vel vbi causa est mista.*
10 *Pœna adulterij, quæ sit. & nu 13.*
11 *Pœnam a iure statutam alterare, an possit iudex.*
12 *Ad accusationem adulterij, quis admittitur.*
14 *Incestum committentis pœna.*
15 *Libellus accusationis, quid continere debeat.*
16 *Hora commissi criminis, an debeat in libello exprimi.*
17 *Dies commissi criminis, an debeat exprimi in libello.*
18 *Agens querela inofficiosi testamenti, nõ dr̃ agere petitione hæreditatis.*

a TVæ fraternitati. Si agitur a de adulterio coram iudice seculari ad pœnam legalem: non interuenit procurator, secus si agat coram iudice ecclesiastico ad separationem thori.h.d.In prima consultatio decisa. In secunda ibi: consultationi ponitur responsio, q̃ distinguit. Et secundum membrum prosequitur ibi: si

1 verò.¶ †In text.ibi: talionis: id est similitudinis supplicij, seu pœnæ, quam pateretur accusatus si probetur crimen. facit, quod no.j.de accu.super his.& quod ibi dictum fuit.¶ Item ibi: si necessitas. supple maximè secũdum Host.ex quo causa non est criminalis: & sic debet procurator etiam non existente necessitate.l.j.§.j.ff.eo. facit,

facit, quod habeẽ in simili.s̃.de offi.deleg.ca. pastoralis.
2 & de offi.ordi. quod sede. ¶†Not.primo ex litera, ꝙ crimen adulterij est mistę iurisdictionis: quia diuerso respectu potest tractari coram iudice seculari, quando agitur ad poenam criminalem, & diuerso respectu corã iudice ecclesiastico, quãdo agitur ad separationẽ thori.
3 de quo agitur j̃.de foro compe.c.cũ sit generale.¶†Itẽ not. ꝙ in causa criminali intentata ad poenã criminalẽ etiam ex parte actoris: non interuenit procurator, & hoc propter poenam talionis accusatori imponenda.& sic facit, quod si cessaret poena talionis, qđ posset tunc interuenire procurator. Sed de hoc dic, vt plenè dictũ fuit.j̃.de accusa.ca.veniens. Et per Legistas in l.pe.§.ad crimen.ff.de publi.iudi.nã etiã aliæ. vt s̃.consueuerunt assignare ꝓpter quas prohibetur ꝓcurator interueni-
4 re.¶Item not.†ꝙ de iure in criminalibus causis necessaria est inscriptio ad poenam talionis. de quo, & de cu
5 ius forma tangitur in l.si cui.de accus. ¶Item not.ꝙ ꝓpter crimẽ adulterij mulier debet separari à thoro viri ad instantiam ipsius viri.: non tamẽ tunc fiet separatio vinculi matrimonij: & ideo non posset vir aliam vxorẽ accipere etiam facta dicta separatione.per id, quod habetur.j̃.de eo qui du. in vxo. quã polluit per adulteriũ. c.ex literis.¶Et intellige, ꝙ non solũ fit separatio, quò ad thorum. & sic non solum a copula coniugali, seu carnali: sed etiam a cohabitatione, & cõsequenter etiã a mutuis seruitijs: quæ inter coniuges debentur.de q-
6 bus.j̃.de resti.spo.c.literas.¶†Item no. ꝙ vbi de crimine agitur ciuiliter, vel mistim. licèt non sit necessaria inscriptio: tamẽ solẽniter debet libellus formari. & sic videtur, ꝙ in causa ciuili de crimine seruanda sit forma in libello faciendo, quæ habetur in l. libellorum.ff.de accusa.canonizata.ij.q.viij. saluo eo, qđ dixi de inscriptione. quia illa non requiritur, quando ciuiliter agiẽ de crimine: vt hic patet. & eadẽ forma videtur seruãda in inquisitione, quę fit de crimine, vel etiã quando excipitur de crimine. de quo in c.fi.j.de purgatio.cano.& per Barto.in l. prætor.ff. de iniurijs. & l.j.ff.de except. ¶Item nota, ꝙ ordinata in vnum finem: non debent trahi, vt operentur oppositum. facit quod habetur in l.
7 legata inutiliter.ff.de lega.j. ¶† Item nota, ꝙ accusatio de adulterio ad poenam separationis thori. dicitur esse mista inter ciuilem, & criminalẽ. & dicitur esse mista, quia videtur accedere ad naturam causæ ciuilis inquãtum agitur, vt vir lucretur dotem propter adulterium mulieris: vel mulier donationem propter nuptias, propter adulterium viri. facit, quod habetur in l.cõsensu. C.de repu.& l.quamuis.& auth. ibi posita. C.de adulterijs. Dicitur etiam accedere ad naturam causæ criminalis: inquantum agitur, vt imponatur poena separationis thori ratione criminis adulterij: & cõsequenter ingratitudinis commisse erga aliam coniugem, & sic trãsit hic do. Anto.¶Sed certè hic in litera solum dicitur, quòd agebatur ad separationem thori: & tamen appellat talem causam mistam. Vnde posset dici, quod talis causa videtur accedere ad naturam causę ciuilis. ex eo, quia poena separationis thori non videtur respicere publicam vtilitatem, prout consueuit respicere poena criminalis. l.licitatio.§.quod illicite.ff.de publicis. & ideo videtur, quod accedat ad naturam ciuilis, quæ consueuit respicere cõmodum priuatæ personæ.¶Item potest dici ad applicandum parti, ad quod tẽdit causa ciuilis. Facit quod legitur in l.iij.§.j.ff.de sepulcr.viola. per gl. & per Barto.in l.agraria.ff.de ter.mo.& ideo potest dici accedere ad naturam causæ criminalis. ¶Et ex prædictis patet, ꝙ quædam sunt causæ ciuiles: quædam criminales: & quędam miste.facit quod no.gl.in c.literas.
8 de iuramen.calum.¶†Item nota, ꝙ vbi agitur ciuiliter etiam de crimine, vel vbi est causa mista potest interuenire procurator. & istud communiter tenetur. Tamen aduerte, quod posset dici, ꝙ in causa mista demum admittatur procurator, quãdo necessitas id suadeat. vt hic videtur tex. non violando. Tamen vt tetigi super litera Host.& Ioan.And.supplent ad literam dictionem. maximè. dũ dicit, si necessitas id postulauerit, & sic voluit, ꝙ indistinctè posset procurator cõstitui in causa mista sicut in causa ciuili de crimine, & cum dicta opinio, ẽt transit hic do. Ant.¶ Et secundum prædicta potes notare, ꝙ mistum ex duobus oppositis attribuitur naturæ alterius, tantum cui magis inualescit. facit, quod habetur
9 in l.quæritur.ff.de statu ho.¶†Vltimo nota vnam causam, quia in criminalibus non interuenit procurator. nam ratio esse potest, quia in talibus, tanquam grauioribus proceditur seuerius in præsentia principaliũ personarum.s̃.eod.c.querelam. & ff.ad carbo.l.j.§.sed & si quis.& §.fi.de quo plenè in c.veniens.de accusatio.vbi etiam per do.Anto.& per Legistas in l.pe.§.ad crimen.
10 ff.de publi.iudi.¶†In gl.j.in fi.per id, quod dixit glo.ꝙ hodie poena adulterij est, vt mulier detrudaẽ in monasterium.dicebat Vincen.ꝙ videatur, quod cum talis pęna videatur quodammodo ecclesiastica. facit quod no. xxxij.q.j.c.ij.iij.& iiij.quod poterit mulier accusari ad talem poenam, etiã coram iudice ecclesiastico.sed Inn. hoc non placet, quia cum hæc sit poena introducta per legem: & sic per iudicem secularem, & nõ per ecclesiasticum non potest ad illam cogi coram iudice ecclesiastico: sed debet agi ad separationem thori coram eo saluo, nisi mulier esset de temporali foro ecclesiæ. vt quia esset de terris subiectis ecclesiæ: quia tũc poterit etiam coram iudice ecclesiastico agi ad poenã detrusionis in monasteriũ. dicit tamen, ꝙ melius esset, quod hoc expediretur per iudicem secularẽ a iudice ecclesiastico institutum. facit ad prædicta, quod habetur.j̃.de ap.c.si duo-
11 bus.& j.ne cle.vel mo.in vj. ¶†An autem possit iudex alterare poenam in iure statutam. Inno.videtur velle, ꝙ sic. Hosti.contra, ex quò est a iure determinata.concor. opi.quia ex causa potest alterare, sine causa non, vt plene notatur in l.quid ergo.§.poena grauior.ff. de his qui
12 no.infa.de quo etiam per Inn.in c.ij.de consti.¶†Quis autem admittatur ad hãc accusationem adulterij. dic, quod triplex est accusatio. nam quædam fit ad finẽ poenitẽtiæ.& ad hanc quilibet admittitur.j.q.ij.si peccauerit. quædam est ad separationem thori, vt quis lucretur dotem, vel donationem propter nuptias: & ad hoc solũ admittitur coniux prætendens prædicta. facit vt lit.nõ conte.c.j.¶Quædam est poena legalis, & ad hãc põt vir accusare coniugem, non autem econuerso. vt no.in l.j. C.de adul.vbi patet, ꝙ mulier nõ potest accusare virũ, qui commisit adulteriũ, licet econtra sic. facit quod habetur in c.ij.& iij.xxxij.q.j. & j̃. de conuer.coniug.c.ex parte.& ratio diuersitatis est, quia propter prolem plus præiudicatur proli viri per adulteriũ vxoris, quàm econuerso. & ad hanc accusationem præfertur vir intra.xv. dies vtiles a die separationis, & tangit gl.sequẽs postea admittũtur etiam alij, vt l.quamuis.C.de adul. ¶Quid autem si teneamus, quod in vtroque foro possit fieri accusatio adulterij, an si pęna sit imposita in vno foro, tolletur poena alterius fori. Hosti.dicebat, ꝙ sic, quia si cõsideramus antiqua tẽpora imponebatur pęna mortis ꝑ l.ciuilem. vnde si illa erat imposita frustra tractatur de alia imponenda. Idem dicebat, etiã si tractaretur de poena nouæ legis, scilicet detrusionis in monasterio, quia si illa sit imposita, alia ne imponetur in delicto eiusdẽ sæpius quæratur.ff.nau.caupo.stabu.in l.licèt.¶Sed potes dicere, vt hic tangit do.Anto.ꝙ si sit imposita poena poenitentialis per iudicem ecclesiasticum non tolletur poena fori contentiosi imponenda per iudicem secularem, vel ecclesiasticũ, vt colligitur in c.ad monasteriũ. xxxiij.

xxxiij.q.ij.& facit,qđ no.j.de diuór.gaudemus. circa fi.
de quo plene.j.de accu.de his. ¶Quandoque est impo-
sita pœna fori contentiosi:& tūc si est ciuilis,vel mista,
imposita per ecclesiasticum, non tolletur pœna impo-
nēda per iudicem seculatē.per l.j.ff.qn̄ ciuilis actio. Et
sic videtur, ꝙ licèt actum sit coram iudice ecclesiastico
quò ad separationem thori,tamen poterit agi coram se
culari,vt detrudatur in monasteriū:videtur,ꝙ nō possit
agi coram ecclesiastico ad separationem thori,quia illa
iam facta est per detrusionem in monasterium. Si autē
pœna est vtriusque fori foret criminalis.tūc vna impo-
sita.alia non posset imponi per id,quod habetur in d.l.
licèt.& l.prætor.§.si dicatur.ff.de iniu.¶In gloss.ij.ibi:a
iure mariti.cōsistit autem ius mariti in hoc, quod præ-
fertur alijs:& qa non tenebat se inscribere, nec punie-
batur de calūnia,si nō ꝓbabat.vt not.gl.iiij.q.iiij.§.alij:
¶In ea.glo.ibi:pœnam talionis.& ideo si vir hodie ac-
cusaret vxorem de adulterio, & non probaret,deberet
detrudi in monasteriū,sicut detruderetur mulier si fuis-
set conuicta de adulterio. vt dixit gloss. præcedens. &
nota ꝑ Legistas.& maximè. ꝑ Cy.in l.quis.C.de adul-
13 terijs. ¶†Et no.ꝙ licèt in adultera, sit mutata pœna, q̄
olim erat,quia non damnatur ad mortem.sed detruda-
tur in monasterium: tamen in adultero non reperitur
mutata:& ideo de iure cōmuni videtur,ꝙ sit pęna mor-
tis in illo,qui committit adulterium.per ea,quæ habē-
tur in d.l.quāuis.& hoc tenet Cy.& communiter Legi-
14 stæ.statuta tamen quandoque aliter prouident.¶†Quæ
aūt sit pœna cōmittentis incestum de iure cōmuni. gl.
in l.si quis.in prin.ff.de adulterijs.tenet,ꝙ eadem est pę
na,q̄ est in adulterio. Et illud forte poterat ꝓcedere se-
cundum tpa digestorum.Sed hodie cū alia sit pœna de
adulterio de iure codicis,& alia pęna incestus.per ea,q̄
habētur in l.si qs incestus.C.de incest.nup.& in Auth.
de incest.nuptijs:coll.iij.per quæ vr̄, ꝙ committens in-
cestum saltem sub colore nuptiarum,non sit damnan-
dus ad mortem:& ita de facto pridie consului, qđ tene
menti.¶In gl.iij. in fi.facit,quod notat gl.in l.si duo.ff.
de arb. vbi ponit versum illum, sub dubio forte respō-
dent sæpe periti. ¶In gl.nomen.in fi.¶Quid autem,si
accusans nesciat nomen adulteri. dicit glos.in l.libello
rum canonizata.ij.q.viij.quod procedet libellus, etiam
si nomen adulteri non exprimatur, quæ reputatur sin-
gularis, & ipsam valde notat Bal.in auth.si nouo iure.
15 C.de seruis fugit.¶†In glo.in l.ciuili.ibi:consule. id est
quibus Consulibus Regnātibus tēpore, quo fit accusa
tio debet exprimi in libello: & illud erat olim tēpore,
quo Romani regebant.¶Sed hodie loco consulum po
nitur nomen Papæ,vel Imperatoris:ponuntur etiā an-
ni Domini a natiuitate, vel īcarnationis,vt patet ex no
tatis per gl.in l.fi.C.de accu.In ea.gl.ibi: mēse.scilicet
dati libelli,& similiter,quod sequitur die,scilicet dati li
belli,sed infra circa finem.loquitur de mense,& die cri
minis commissi.¶In ea.gl.ibi:coram prætore iudice co
rā quo fit accusatio.¶Item ibi:te deferre. hoc dicit,qa
accusator debet in libello circa finē ponere quomodo
profitetur se accusare reum,prout in libello cōtinetur.
facit,quod habetur in l.si cui.ff.de accu.Itē ibi crimen.
scilicet commissum in locum, scilicet commissi crimi-
nis.ibi sodalem, id est socium.cum quo crimen cōmis-
sum:& sic si accusatur mulier de adulterio.debet expri
mi cum quo commisit, si tamen ignoret nomen adul-
teri, & iuret se illud non posse scire videtur excusari.vt
16 notatur in d.l.libellorum. ¶†In eadem gloss.ibi: hora
scilicet commissi criminis: quia illa necessario non est
exprimenda in libello: nec similiter dies commissi cri-
minis:sed sufficit exprimere annum,& mēsem,in quo
delictum est commissum.vt patet in l.libellorum pręal
17 leg.¶†An tamen aliquo casu teneatur ad instātiam rei
exprimere diem cōmissi criminis:sic vt reus possit face
re suas defensiones.no.Bar.in l.si is qui.ff.de publi.iud.
¶In gl.pe.in fi.so.vt no.per gl.j.de reg.iur.cum qd vna
via.quia,quod hic dr̄ cum cōcor.hic allegatis.procedit
regulariter.fallit quandoq;, vt cōtingit in §.item serui.
hic alle.quando videlicet prohibitum principaliter ve-
nit in consequentiam alicuius permissi. facit.l.j.in fi.ff.
de aut.tut.vel qn̄ sunt duæ viæ tendentes ad diuersum
effectum,vt tangit gl.in dicta regul.cum quid vna via.
18 ¶†In fine ibi: proponit pet.hæred.hoc est falsum:quia
agens querela,non dicitur agere petit.hæredi. quia illa
non competit,nisi post obtētam victoriam in querela,
vt plenè no.in l.qui de inofficioso.alleg.in glo.¶In ea.
gl.ibi:quia si non venit dies statuta:& sic vult gl.ꝙ in ci
uili non possit statui terminus ad agendum. sed solum
in criminali,& sic etiam sensit glo.in l.Papinianus.§.j.
hic alle.¶Sed contrarium communiter tenetur.vt no-
ta.Bar.in d.§.j.& Dy.in regu.indultum. de reg.iu.in vj.
& per gloss.in l.diffamari.C.de inge.& manu.& per id,
quod no.in l.j.C.vt nemo inuitus.& facit etiam,quod
no.per Bat.in l.Titia.ff.de accusa.verum est,quod que-
relā dicitur mista:quia quādoque appellatur accusatio.
l.nam etiam parentibus.C.de inoffic.testa. vbi patet,ꝙ
quandoque etiam appellatur actio.

SVMMARIVM.

1 *Expensas repetere potest procurator capituli,quas fecit in negotio sibi per capitulum mandato.*
2 *Negotium alterius extraiudiciale vtiliter gerens potest repetere, quod expendit,& quid si gerat iudiciale negotium.*
3 *Mandatum habens eundi ad curiam,si incidat in latrones, an poterit a domino mandante repetere damna,quæ propter capturam passus est.*
4 *Socius,qui pro negotijs societatis ibat, si fuerit depredatus,periculum erit commune ipsorum sociorum.*

CVm pro causa. Qui mādato do
mini cām pro-
curauit ab ipso repetit expensas : quas
ꝓpter hoc fecit.& primo ponit decisam
partis querelam.secunda dat iudices.se-
cūda ibi:discretioni. ¶In text.ibi:inter.
G.iste.G.forte erat procurator capituli cōtra archidia-
conū. de quo sequit̄, qui archidiaconus petebat certas
expensas a capitulo.vt ibi patet. ¶In text. ibi:& j.deel-
ditur forte quòd iudices non expediebant causam.vn-
de conquestus fuit Papæ ipse archidiaconus, & Papa
mādauit,vt sequitur.Et dicebat Abbas,quod forte iste.
G.iuerat ad curiam, vt impetraret confirmari consti-
1 tutiones capituli.¶†Not.quòd procurator capituli po-
test repetere expensas,quas fecit in negotio sibi mādа-
to per capitulum.¶Item no.quòd expē.quæ petuntur
propter accessum ad sedem apo.ita demum possunt pe-
ti, si propter hoc accesserit,illas petēs. Secus si propter
2 aliud, de quo in gloss.fi.¶†In gloss.j.in fin.aduerte, qa
gloss.loquitur, quando quis gerit negotium extraiu-
diciale,quo casu, si vtiliter gerit potest repetere, quod
expendit. ¶Si autem gerat negotium iudiciale agēdo
in iudicio: tunc habet locum,quod tangit glo. sequēs.
quia si facit cum mandato repetit,quod expendit: si si-
ne mandato repetit si obtineat. secus si succumbat. ra-
tio,quia præsumitur tūc inutiliter gessisse, ex quò suc-
3 cubuit. facit, quod not.in l.etiam. C.manda. ¶†Quid
aūt si habens mandatū eundi ad curiā incidat in latro-
nes,& fuerit derobatus,an poterit repetere dāna, quæ
passus est ꝑꝑ capturam a dño,qui dedit sibi mādatum.
Phil.hic dicit,ꝙ nō, per ea,quæ habentur in l.inter cau
sas.§.non oīa.ff.mandati.Secus dicit esse in societate,si
4 socius † q. ibat pro factis societatis fuerit depdatus: qa
tūc piculū cōe erit ipsorū sociorū, cū societas obtineat
vinculum

vinculum fraternitatis, per id, qđ habetur in l. cū duo-
bus. §. quidam. ff. pro socio. glos. tamen in §. omnia. di-
cit, ꝙ licèt de iure procurator non possit repetere. tamē
de æquitate æquum esset sibi restitui. Et ista faciunt ad
q̃stionē, si Ambasiator incidat in latrones, & derobeť,
an debeat sibi refici damnum. Nā videretur, ꝙ de iure
non arctetur mittens ad reficiendū. sed de hoc dicendū
plenius, vt no. Bar. in l. seruus communis. §. quod vero.
ff. de furtis. vbi refert quæstionem de facto euenisse in
personam Ioan. And. transmissam ad curiam.

S V M M A R I V M.

1 *Vniuersitas non potest commode per se litigare.*
2 *Vniuersitatem facere non videntur scholares: sed potius magistri, & doctores.*
3 *Vniuersitas, an possit constituere procuratorem.*

QVia in causis. Vniuersitas ī causis ad agēdum, &
defendendum, procuratorem constitue-
re p̃t. hoc dicit. In prima petitio. In secū
da eius admissio. Secūda ibi: licèt igitur.
1 ¶ † No. ꝙ vniuersitas commode non po
test per se litigare. nam difficile est multos in simul con
gregare. facit, qđ hř in l. metum. §. animaduertendū. ff.
quod met. cau. ¶ Item no. quòd interdum ad omne du-
bium tollendum potest præcibus impetrari, quod a iu
re communi conceditur. Et sic facit, quod si concedať,
aliàs concessum a iure communi, oriatur etiam ex hoc
nouum ius. & sic facit ad ea, quæ no. in ca. j. de consti. in
vj. ¶ Vltimo no. ꝙ dictū est in summario. ¶ In glo. j. ibi:
loco dñi babetur. nam vniuersitas censetur persona q̃-
dam representata. l. mortuo. ff. de fideius. Et facit, quod
no. in c. Romana. §. in vniuersitate. de senten. excōmu.
in vj. ¶ In gl. ij. ibi: a Principe consequuti. nam videtur,
nō numerari inter vniuersitates approbatas. l. j. ff. quod
cuiusque vniuersitatis. & nulla vniuersitas intelligitur
hēre ius vniuersitatis, nisi sit de approbatis. l. j. ff. de col-
le. illici. ¶ Sed potest dici, ꝙ licèt nō approbetur vniuer-
sitas scholarium. in d. l. j. tñ approbatur in auth. habita.
C. ne si. pro patre. & ideo censetur vniuersitas approba-
ta, & etiam de consuetudine. vnde etiam habet suos re
ctores, & suos consiliarios, vt j. tangit glo. tamen in l. fi.
2 C. de iur. om. iud. dixit, ꝙ scholares † non videntur face
re vniuersitatem: sed potius magistri, & doctores, q̃a ip-
si non propriè exercent possessionem: sed sunt sub exer
centibus. Sed tene, quod dixi. supra, quia videntur face
re vniuersitatem approbatam de iure, & de consuetudi
ne. vt etiam no. doc. & maximè Barto. in d. l. fi. ¶ In ea.
gl. ibi: per seipsum. s. procuratorem ab vniuersitate cō-
stitutum. & ratio, quia præsumitur melius informatus,
quàm ipsa vniuersitas: quia communiter negligi cōsue
uit, quod communiter possidetur. l. ij. C. quando, & qui
bus quar. pars de. li. x. Sed negotium priuatæ personæ p̃-
sumitur melius sciri per ipsum dominum, quàm p pro-
curatorem. & ideo debet dominus iurare, & nō procu-
rator, nisi habeat speciale mandatū. infra de iura. calū.
c. fin. in vj. ¶ In ea. gl. in fi. & ex his, quæ tetigit glo. no.
3 quòd † secundum canones vniuersitas potest constitue
re procuratorē, sed non secundum leges. Sed cōtra hoc
facit, quod habeť in Auth. de san. Epis. §. si quādo. aliàs
est §. si vero Episcopi. colla. ix. vbi dicitur causam mo-
nasterij agi posse per procuratorem. ¶ Sed glo. ibi expo
nit. i. per syndicum, vel procuratorem datum a syndico
post lit. contesta. ¶ Sed iste solutiones videntur literam
violare. Ideo videť, quòd illa litera possit stare propriè
per hunc text. licèt legistę communiter teneant gloss.
præalle. Nec obstat prædictis. l. omnes. §. nihilominus.
alleg. in gloss. quę loquitur, quando est vniuersitas ec-
clesiastica, quæ vult constituere in rebus ecclesiæ syndi
cum, vel actorem.

S V M M A R I V M.

1 *Testis dictum dicentis scio Titiū promisisse decem Scio, quia audiui, quā-do promisit valet.*
2 *Reuocatio procuratoris non valet post conclusionem in causa.*
3 *Citatus ad causam nullitatis non arctatur ad comparendum, vel mittēdū procuratorem instructū super negotio principali expedito articulo nullitatis.*
4 *Citatio ad sententiam, an sit necessaria, quando conclusio est facta in causa.*
5 *Tractus futuri temporis, an spectet ad iudicem.*
6 *Expensæ litis quo iure petantur.*
7 *Petitio incerta, vel generalis, aut vniuersalis, si admittatur sententia incerta valet.*

a AVditis. Si post a conclusionē in cau
sa appareat procuratorē esse
reuocatum nihilominus fertur senten-
tia, & condemnabitur reuocans in ex-
pensis, quando per hoc impeditur pro-
cessus iudicis. Et primo fert sententiam
super processibus, & tollit obstaculum. secundo condē
nat in expensis. ibi: cæterum. ¶ No. primo, quòd ad posi
tionem sensus auditus non videtur necessario poni sen
sus intellectus: lex tamen videtur velle, quòd præsum-
ptiuè ponatur, vt sic præsumatur audientem intellexis-
se. l. diem proferre. §. coram. ff. de arbi. & sic facit, quòd
1 † valeat dictum testis, si dicat scio Titium promisisse. x.
Scio, quia audiui, quando promisit. facit quod not. Bart.
in l. ij. ff. de auto. tu. ¶ Itē not. ꝙ annullato principali an-
nullatur etiam omne, quod ex eo, vel ob illud est secu-
tum. facit infra de fid. inst. inter dilectos. §. cæterū, & C.
2 de leg. l. non dubium. ¶ † Item no. quod post conclusio
nem in causa nō valet reuocatio procuratoris, licèt sit
procuratori, & iudici intimata, & hoc quò ad præiudi-
cium litis, in qua est facta conclusio. valebit tamen quò
ad prę iudicium alterius postea inchoādæ, post ꝯclusio-
nem autem in causa regulariter non potest aliquid pro
duci. infra de fid. instr. cum dilectus. ¶ Item nota. ꝙ quò
ad vim reuocationis mandati non attenditur tempus
datę literarum reuocatoriarum, sed tempus p̃sentatio-
nis, nisi esset in causa conclusum. facit infra de appel.
super eo. ¶ Item no. secundum domi. Ant. bonum tex.
per quem videtur probari, ꝙ sicut appellatus cōsentiē-
do, vt totum negotium sit in curia potest facere nego-
tium esse in curia. infra de appel. sæpe. & eodem titu. ca.
j. in vj. ita ille, cōtra quem de nullitate dicitur potest cō
sentiendo facere, quod expedito articulo nullitatis to-
tum negotium sit in curia. Sed certè istud no. non vide
tur bene hic colligi, quia litera hic dicit, ꝙ Colubricē.
Episcopus procurauerat totum negotium aduocari p
Papam ad curiam: & ideo non mirandum si expedito
articulo nullitatis processuum debuit postea ipse colu-
bricen. per se, vel per procuratorem idoneum compa-
3 rere super principali negotio. ¶ † Et per prædicta etiam
non videtur colligi aliud notabile: quod ipse hic colli-
git videlicet, quod citatus ad causam nullitatis non ar-
ctatur ad compatēdum, vel mittendum procuratorem
instructum super negotio principali expedito articulo
nullitatis. Nam si ponderetur hic litera nō bene hic col
ligitur. ¶ Item not. paria sunt aliquid non fieri, vel tar-
de fieri. ¶ Item not. quòd si ius agendi est de pręsenti, &
status præsens indicat verisimilem euentum iuris de fu
turo, tunc tractus futuri temporis spectat ad iudicem,
de quo tangetur cum glo. fi. ¶ Item no. quòd valet sen-
tentia incerta lata super expen. de quò etiam tangetur
infra in d. glo. fi. ¶ In gl. iij. ibi: vel ad iudicem. aliàs non
noceret

a Si post. super hoc. c. si quęratur, an tractus futuri tēporis spectet ad iudicē, vel non. distinguè vt hic p Hē. Boy. in ca. in nostra. infra de sepultu.

cidunt secundum naturam litis: & ideo de illis habetur ratio officio iudicis etiam si non essent petitæ. facit, quod not. j. de testa. Raymundus. in ver. demum. super gloss. Alia solutio ponitur hic per Inno. ad contrariū inquātum dicitur, quod sententia debet esse certa, quia dicit, quod illud est verū a potestate partis dependet petere certū. Sed vbi quando a potestate partis non pendet certum quid petere: tunc procedit petitio, & sententia incerta. vt hic patet. Nam respectu futuri temporis nō poterat esse certus de qualitate expensarū quas esset facturus: & an cautio aliqua eueniret: & ideo admittitur incerta petitio. facit. l. j. §. quod autem. ff. quorum leg. ¶ Vel potest dici tertio, quod in accessorijs toleratur incerta petitio, & sententia, & sufficit in executione postea fiat declaratio per id, quod legitur, & no. in c. j. & j. de resti. spol. cum ad sedē. & de libel. obla. c. ij. & per Innocē. de excc. præla. capi. tanto. ¶ Vel potest dici quarto, quod vbi sententia est certa quō nō expectet certificationem, illa est inualida. Secus si expectet certificationē, & sit spes de illa. Quia tunc valet: & ita, quia erat spes, quod expen. postea taxarentur, & sic certificarentur. Vel potest dici, quod vbi petitio est incerta admittitur sententia incerta. vt no. in l. ij. C. de sen. quæ sine certa quanti. Inno. autē etiam hic ponebat aliam solutionem inquantum dicitur, quod sententia debet esse certa quæ secundum eū procedit in diffinitiua, quare illa debet esse certa: & ratio diuersitatis secundum eū, quia sententiando diffinitiuè functus est iudex officio suo: & ideo cesset spēs declarandi: & sic sententia remaneret incerta, & cōsequenter inutilis. Sed in interlocutorijs non finitur officiū iudicis: & ideo in illis habet locum mutatio, & reuocatio. j. de appel. cum cessante. & l. quod iussit. ff. de re iudi. & sic fortius declaratio, & sic interlocutoriæ habent speciem declarationis: ideo valent. Sed do. Anto. dicit, quod ista ratio concluderet in interlocutorijs quæ dantur pendente instantia non in his quæ dātur cum diffinitiuis, nisi esset reseruatum ius declarādi. l. terminato. ff. de fructi. & litis expē. & quod no. j. de eo. qui mit. in pos. c. ij. sed dictum do. Anto. non placet, quia videtur velle, quod vbi in diffinitiua condemnatur pars in expensis, non possit postea fieri cōdemnatio, nisi iudex reseruaret sibi ius taxandi, & declarandi expen. quod est cōtra ea quæ habentur, & notā per gloss. & doc. & maximē. Barto. in l. terminato. non ob. quod iudex dicatur functus officio suo quod est verum. Vt iterato non possit iudicare, sed nō quo ad hoc, vt non possit exequi sententiam, vel vt nō possit taxare expen. quando esset ordinarius per ea, quę habentur in d. l. iudex. ff. de re iudi. & §. de offi. deleg. in

7 literis. ¶ † Et ex prædictis potes cōcludere, quod vbicūque admittitur petitio incerta, vel generalis, aut vniuersalis valet sententia incerta. vt patet secundum vnum intellectum. Si autem datur petitio certa: tunc sententia est incerta re, sed non spe per ea, quæ. §. dixit. Hosti. tamen euadebat contrarium formatum in gloss. dicens, quod hic non fuit facta condemnatio. sed declarauit ipsum condemnandum. vnde exponit literam dum dicit, condēnandum tibi duximus. i. declaramus: sed istud videtur literam violare: ideo tene alterā de sol. §. datis. ¶ In ea. gloss. ibi. nulla taxatione præmissa: & hoc factum fuit: quia non poterit fieri taxatio, antequā expensæ essent factæ: & per hoc non cessat contrarium, quod sequitur extra gloss. inquantum dictum est post conclusionem in causa nihil fieri posse. vt etiam videtur velle hæc decret. limitat do. Anto. hoc verum, nisi conclusio sit reuocata expresse, vel tacitè: tacitè autem censetur reuocari eo ipso, quod iudex admittit partem ad aliquid actitādū: quia ex quo vult vnū de contrarijs, videtur reliquū excludere. xxxij. di. hospitiolū. & l. illud. ff. de acq. hær. quod intellige verum, si iudex sciuit in causa esse conclusum. secus si ignorauit per id, quod habetur in cle. j. de procura. dicit tamē, quod de facili nō præsumitur ignorantia: quia non debet procedere ad acta sequentia nō visis præcedentibus. & ita dicūt do. de Rota in sua cōclu. v. vbi dicunt, quod si post conclusionē in causa beneficiali admittantur articuli, videtur reuocata cōclusio. limitat etiam prædicta procedere, quod non possint fieri acta post conclusionem in causa beneficiali, si fiant ad instantiam partis. secus si officio iudicis. infra de fid. instru. cum Ioannes.

SVMMARIVM.

1 *Canonicus potest esse Vicarius Episcopi.*
2 *Tutor, vel curator non possunt constituere procuratorem ante litis contestationem.*
3 *Curator ad litem, an possit dari sine autoritate iudicis.*
4 *Procurator post litem contestatam non reuocatur.*

PEtitio. Procurator Epi causas Epatus agit, & defendit: licèt nō fuerit datus sub nomine syndici, vel actoris. h d. Et in prima ponitur petitio. in secūda responsiua, prouisio. secūda ibi: nos igit.

1 ¶ Not. quod canonicus potest esse Vicarius Episcopi: nec mirum, quia videtur etiā, quod simplex clericus possit esse procurator per ea, quæ habentur in c. Ioannes. de cleri. coniu. per Ioan. And. ¶ Item not. quod Episcopus pōtest in causa Epatus constituere procuratorem generalem: & sic not. quod ius canonicum nō fecit vim in verbis: an exprimatur nomen syndici, vel procuratoris: dummodo detur mandatum ad agendum, & respondendum. vnde dicebat Host. quod etiam si diceret constituo te asinum ad causam meā tractandam, quod esset procurator. ¶ Sed forte non est verum, vt hic tangit do. Anto. quia videretur non recipiendum tale mādatum. per id, quod hm l. iiij. ff. de leg. j. vbi si quis habet equū. & dicat lego asinum meum non valet tale legatum: quia ius nō tolerat errorem in nominibus appellatiuis. Nec obst. iste tex. quia hic non exprimebatur nomē omnino extraneum: & ideo toleratur cum mandato. ¶ Item no. quod in mandato procuratoris recurratur ad intentionem mādantis. de quo in l. fi. ¶ Vltimo not. arg. quod eo ipso, quod quis constituitur procura. & Vicarius videatur habere generalem potestatem cum libera: vt hic videtur colligi in fi. iuncto prin. ¶ Sed contrarium videtur velle hic glo. j. & literam dum dicit, liberam potestatē, potest intelligi. s. non obstante, quod nō fuerit datus syndicus, vel actor: non autem, quod intelligatur habuisse generalem potestatem cum libera, ex quo hoc non fuit dictū. ¶ In glo. j. ibi procurator rotorum. nec potuissent etiā pignus remittere. ff. qui. mo. pig. vel hypo. sol. l. si consenserit. §. j. nisi habuissent generalē cum libera. secundū Offre. & Host. j. eo. qui ad agendum. li. vj. & dicuntur habere, quando id exprimitur in procuratorio. ff. eo. l. procuratori cui libera. nec sufficit, quod dominus promittat se ratū habiturum quicquid factum fuerit per procuratorem. Quia per hoc nō intelligitur data libera potestas: licèt aliqui contra, vt dictum fuit. §. de transac. contingit. & no. j. de relig. do. cum dilectus. ¶ In ead. glo. ibi, licèt in tutoribus. & idem hodie in executoribus vltimarum voluntatum. in c. religiosis. de testa. in vj. de quibus dicendum, vt ibi. ¶ In eadem gloss. in fin. & hoc est expeditum in c. si duo. j. eodē. in vj. vbi approbatur. quod. §. dixit gloss. Et de materia, an quando mandatur aliquid duobus intelligatur dari mandatum insolidum, plenè probat Barto. in l. j. §. si plures. ff. de exercito. ¶ In gloss. pe. in fi. forte dubitatio erat, quod de iure ciuili cōmuniter tenetur, quod in causa vniuersitatis debet cōstitui syndicus, & non procurator. de quo. §. eo. quia in causis. ¶ In glo. fi.

gl.fi.ibi:alias fit interpretatio contra ipsum.& de materia plenè per gl.in reg.contra eum.de reg.iur. in vj.& per Inn.s.de rescri.causam quæ.¶ In ea.gl.in fi.quia tamen lex fecerit differentiam potest colligi ex his, quæ not.s. eo.quia in causis. & l.j.§.quibus.ff.quod cuiusque vniuersi.& no.q hic videtur casus, q episcopus potest constituere procuratorem ante litis conte. cuius contrariũ videbatur,quia non est dominus,sed procurator rerum ecclesiatum.j.de don.c.ij.& sic videtur,q ante lit.conte. non possit procuratorem constituere per id,quod habetur in l.neque tutores.& l.nulla.& l.quamuis.C.eo.sed sol.secundum Inn. q contraria loquuntur in tutore,&
2 curatore† ,quia non possunt constituere procuratorem ante lit.conte. licet tutor possit cum decreto iudicis cõstituere actorem,& ratio,quia tutor nõ est dñs,nec põt vti rebus pupilli.Secus in epõ qui habet pleniorem administrationem,q̃ tutor, qui potest vti rebus epatus ad suum vsum:& ideo habetur loco dñi: vt possit procuratorem constituere etiam ante litis contest.& etiam sine autoritate alterius superioris ad instar patris,qui potest constituere procuratorem in rebus,in quibus hẽt vsum fructum ad legitimam administratione,& ideo potest constituere procuratorem etiam ante lit.conte.l.j.cum ibi no.C.de bonis mater.Et facit,quod not.Inn.in c.licet heli.j.de simo.& quod dixi.j.de accus.qualiter. el ij.
3 super gl.iij.¶ †Et tangit etiam hic Inn.an curator possit dari ad litem sine autoritate iudicis,& dicit, q non,& secundum eum non sufficiet delegatus. Sed debet esse ordinarius,quia talis datio est misti imperij ibi:nec mãdante.ff.de tut.& cura. datis ab his,tamen hodie est expressum,quod delegatus Papę,& eius subdelegatus potest dare procuratorem ad litem coram se vertentem.de iudi.c.fi.in vj.& dicit Inno.q curator sicut nec tutor tenetur satisdare. per l.fi.§.desensionem.C.de admi.tuto. Tangit etiam Inn. an si aliquis est constitutus procurator ad lit.cont. & ad constituendum procuratorem aliũ super his, quæ in eadem causa sunt facienda , an si ipse vult prosequi post lit.contes.possit, an vero necessitetur ad constituendum alium procuratorem:& concludit,q potest prosequi,si vult,quia illa verba,& ad constituendum alium videntur potius posita ad exoneratione, & fauorem ipsius constituti,quàm ad restringendum mãdatum,vel ad prohibẽdum,q ipse non prosequat.¶ Vltimo tangit quid si est datus ad litis contestationem tãtũmodo,vt sic vlterius non prosequatur,an poterit post litis conte.prosequi. videretur q sic, quia per contestatione fit dominus litis, & non videtur posse repelli,nisi ex causa per c.j.j.eo.tit vj. Contrarium tenet Inno.quia ex quo mandatum recipit sub certa forma debet illam seruare.l.diligenter.ff.mandati.& sic videtur,q non poterit prosequi,sed ipse dñs per se, vel per aliũ perficiet. sed Iac.de Are. vt refert Cy.in l.quod quis.C.eod.tenet primam partem,quod possit prosequi litem, ex quo factus est dñs litis per conte. & per hoc facit secundũ eũ , quia ratio quare procurator post litis contestationem
4 †non reuocatur est,quia interest aduersarij, ne per plures aduersarios restringatur.facit.ff.eod.l.quæ omnia.& sic talis obiectio non videtur operari contra iuris dispositionem.alle.quod habetur in simili in l.j.in fin.cũ seq. ff.de reb.cor.vbi si vendo rem minori cum pacto, quod sit mihi obligata:& postea rem trado,nõ valet dicta cõuentio velut contra dispositionem iuris disponẽtis, qd sine solennitate debita minor non obligat rem . d. Anr. hic concor.opin.quia si ab initio opponatur,q non dẽt admitti : quia talis forma videtur contra dispositionem iuris per rationem,quam tetigi post Iac.de Ra.tunc nõ debebit admitti,& poterit repelli.facit,quod no.in simili.j.de dila.exposuit:secus si hoc nõ opponitur,quia tũc videtur approbari forma talis procuratorij : & ideo poterit lit.conte.videtur tamen q ex quõ nihil obiecerit, non poterit postea prosequi ne veniat contra formam mãdati:& si dicatur distinguetur in plures , imputet sibi qui illum admisit, quia potuit sibi præiudicare propter inhabilitatem personæ:& per hoc non ob.illa l.hic alleg.per Iaco.de Rauen.

SVMMARIVM.

1 *Partes in litigando debent esse libere.*
2 *Procurator ad hoc , vt sit sufficiens debet habere mandatum ad agendũ & defendendum.*
3 *Procurator videtur legitimè constitutus ad lites , si est constitutus ad prosequendam iustitiam constituentis .*
4 *Tutor non potest dare procuratorem, nisi post litis contestationem.*
5 *Procuratorem constituere, an possit pater in bonis aduentitijs filij.*
6 *Procurator rei tenetur de iudicato soluendo satisdare, & etiam procurator rei in causa reconuentionis.*
7 *Procurator pro quo dominus satisdedit, an teneatur saltem nudo verbo promittere de iudi.sol.*
8 *Matrimonium contrahere de iure canonico,potest filius inuitis parentibus,in quorum est potestate.*
9 *Dotare filium, an teneatur pater quã eo inuito contraxit matrimonium.*
10 *Captiuus ab hostibus populi Romani non potest testamentum facere , nec procuratorem constituere.*
11 *Procuratorem constituere,an possit is,qui in obsfagio detinetur.*
12 *Procuratorem constituere,an possit filiusfamilias in peculio castrensi , vel quasi.*

Accedens. Prouidere debet iudex, q in causa matrimoniali procuratorem constituens plena gaudeat libertate.h.d.Primo prouidet libertati mulieris.Secundo citat ad causam illum,de quo fit mentio in suprascriptione.secunda ibi ergo. ¶ In text.ibi:& j.forte decidit,q aliquis accedens ad sedem apostolicam significauit Papæ quomodo detineatur inuita nobilis mulier de qua sequit̃ in litera per Vbaldũ. de quo in suprascriptione: & narratum fuit Papæ de sponsalibus quæ dicebant cõtracta inter filiũ ipsius Vbaldi, & filiam dictæ mulieris. Et petitum fuit prouideri liberati mulieris. Vnde Papa
1 volens prouideri mandauit , vt sequitur. ¶ †Nota q ad officium iudicis spectat facere , quòd partes in litigãdo sint libere,& secure.¶ Item not.quòd constitutio procuratoris dependet a libera potestate cõstituentis.¶ Itẽ not. q vt pcurator sit sufficiẽs debet habere mãdatũ ad
2 agẽdũ,& defendendũ .de quo.In gloss.ij.¶ †Item not.q mater videtur posse tractare pro filio causam matrimonialem.de quo in gloss.j.circa fi. ¶ Item no.q constitutio procuratoris facta a detento per alium in causa quã habet cum ipso detinente non videtur valere,tanquam non libera . facit quod habetur in l. qui in carcerem.ff.
3 quod me.cau. ¶ †Item not.q procurator videtur legitimè constitutus ad lites & prosequendã iustitiam constituentis.& sic transit do. Anto. Sed forte posset dici,q tale mandatum non sit sufficiens,per id,quod habetur in simili.j.in c.exposuit.j.de dila.quia secundum hoc posset dici,q si constitutus nõ foueret iustitiam,q gesta talis procuratoris non præiudicarent sibi:& sic tale mandatum videtur cauillosum:sicut etiam,quando quis pmittit feratum habiturum, quod legitimè fiet per talẽ, vt no.in d.c.exposuit. & per gloss.xxv.q.j.in c.relatio. nec ob.iste text.quia non dicit, quòd fuerit simpliciter constitutus ad iustitiam mulieris prosequendam. vnde potest intelligi , q poterat procuratorem legitimè constituere secundum formam iuris: & talis poterit iustitiã mulieris prosequi.¶ In glo.j.in fine.vel dic, q forte mater erat tutrix filij, tunc esse potest secundum ea , quæ habentur.j.de appel.c.ex parte.in.& ideo poterat agere pro filio.facit,quod habetur in authen.matri & auiæ.C. quando

quando mulier tute.offi.fun.potest. hæc tamen solutio
4 non valet: quia † tutor non potest dare procuratorem, nisi post lit.contesta. l.neque.C. de procura. licèt possit cõstituere actorem cum autoritate iudicis etiam ante litem contest.vt nota.in dicta.l.neque.facit, quod habe-
5 tur in l.decreto.ff.de admi.tut. An autem † pater in bonis aduentitijs filij in quibus habet vsumfructum possit constituere procuratorem ante litis contesta. communitet tenetur, quod sic.p id, quod habetur.in l.j.C. de bon.mater.& hoc, quia pleniorem administrationẽ habet quam habeat tutor, quia habet vsumfructũ,quẽ non habet tutor. facit, quod not.Innocen. de simonia. licèt hel. & ideo potest constituere procuratorem etiã ante litis contesta.fecus in tutore: & per hoc videt tex. in l.j.C.de bo.mater.& ibi per legistas.¶ An autem procurator tunc datus a patre habet concipere libellum in persona patris,& filij.no.Spec.de libel.concep.§.iá nũc videndum.ad fi.vbi cõcludit,q in persona vtriusque poterit concipere:& sic nomine filij,& nomine ipsius patris tãquam legitimi administratoris ipsius filij.¶ In gl. fin.ibi idem si recoouenjatur.hoc verum si regulariter. fallit si constitutus sit procurator in rem suam ex causa necessaria: quia ille oon tenetur defendere dominum in causa reconuentionis.l.seruum. quoq;.§.si. cum seq. ff.de procura.¶ Et no.ex glo. q dominus qui constituit procuratorem potest releuare ipsum ab onere satisdandi de iudicato soluendo: si pro illo promittat de iudicato soluendo sub hypotheca,seu obligatione rerum sua
6 rum,& ita communiter practicatur.¶ †Nam tenet pro curator rei satisdare de iudicato soluen. & etiam procurator actoris in causa reconuentionis,vt voluit gl.¶ Et no.tres effectus dictæ satisdationis qui comprehendantur sub clausula de iudi.sol.nam comprehenditur, qd soluetur id,quod iudicabitur.Item,quod defendetur il le qui conuenitur.Item,quod cessabit dolus, vt etiã hic
7 voluit gloss.¶ † An autem ipse procurator pro quo dominus satisdedit teneatur saltem nudo verbo promittere iudi.sol.not.Barto.super rubri.ff.iudi.solui,& Cy. in l.j.C.de satisdando. de consuetudine seruatur communiter,quod tenetur aliquam prouisionem facere.¶ An autem possit cogi procurator præcisè defendere:an vero sufficiat, quod si noo defendat committatur stipulatio de iudica.solu. ex clausula de defendendo:dic quòd regulariter ooo cogitur præcisè defendere. fallit in casibus nominatis per glo.in l.sed,& hæc.& §.prætor.ff.de procur.& in cle.j.de procurato.puta si dominus satisdedisset pro ipso præsente,vel consentiente: vel si lis esset
8 tempore peritura.¶†Iu ea.gl.in fi.hoc verum,quòd filius possit inuitis parẽtibus in quorum est potestate de iure caoonico contrahere matrimonium,vt le.& nota. in c.hoc sanctum.xxij.q.ij.secus de iure ciuili.l. paulus. ff.de sta.ho.cum ibi nota.sed in hoc præualet ius canonicum: quia in materia matrimonij velut spirituali potius standum est iuri canonico, quàm ciuili.per id, qd not.per glo.insti.de gradi.§.fin.& l.ij.C. de secum.oup.
9 ¶†Et per prędicta videtur,q si filia contrahat matrimoniũ etiam inuito patre, teneatur pater eam dotare, per id,quod habetur in l.qui liberos.ff.de ritu oup. & quod no.in d.capi.hoc saoctum,quod domi.Anto.videtur limitare, dummodo dignum elegerit : quod tene menti. tamen fortè cum hæc causa numeretur inter causas exhæredationis. de quibus in d.§.causas.in Auth.vt cum. de app.cogno.col.viij.& per glo. infra de iureiu.Quintaualiis.videretur,quod licèt eligat indignum,tamẽ debeat dotari:licèt possit dici , qd tunc ad minorem dotẽ teneat, quam teneretur aliàs si dignum elegisset, cum dos secũdum qualitatem viri sit cooftituenda.l.qro.ff. de iure do.& facit,qd no.in l.j.& ij.C.si aduer.dotẽ.Ius
10 tamẽ ciuile maiorẽ equitatem habere videtur.¶†Vltimo tangunt hic doct. an ille,qui detinetur captiuus ab hostibus populi Romani possit constituere procuratorem.& dicunt,q non sicut,nec facere testamentum, p. l.obsides.ff.de test. ¶ Sed tu dic illud verum,quãdo detineret captiuus ab hostibus populi Romani , seu Imperij,vel Papæ.per id,quod not.in l. hostes . C.de capti. Nam tales efficiunt serui capientiũ: secus,quãdo alias a latronibus quis detinetur captiuus,quia retinet libertatem.l.qui a latronibus.ff.de test. Ideo potest testari, intellige ad commodum alienum non detinentis.vt not. in d.l.qui alienationibus. maximè per Bat.& eodẽ modo potest pcuratorẽ cõstituere,dũmodo nõ cõstituat ad vtilitatem detinentis. facit,qd no.per glos.& Bar.in l.q in carcerem.ff.quod me.cau.& hoc, quando iniustè q̃s detinetur in carcete priuato: & idẽ sentit gl.si in carcere publico iniustè detinetur.in d.l.si in carcere.secus si iuste detioeretur in carcere publico : quia videtur, q ẽt tunc possit constituere procuratorẽ ad vtilitatẽ eius, q fecit detineri.vt voluit Barto.in d.l.qui in carcerem. de
11 quo plenè dixi in d.l.qui a latronibus ¶†An aũt si aliquis sub iuratoria cautione teneat in obstagio poterit constituere procuratorem. Host.v.f.velle idẽ,qd detento : quia talis videt abesse ex causa licita a loco in quo litigatur,facit,quod habetur.infra de iureiuran.c.ex rescripto.& facit,quod habetur in l.succurritur . & seq.ff. ex qui.cau.ma. Et dicebat Host.q talis tanq̃ iu ste impeditus in causa graui nõ tenebatur cõstituere procuratorem.per ea,quæ habentur.§.c.querelã.Et adde ad materiam quod dixi io l.qui a latronibus. vbi tangitur quid iuris,siue quis detineatur in carcere priuato,siue in publico: & siue rite quis fuerit captus,& carceratus in publico,siue non rite:& de materia ibi,etiam per Barto.&
12 Bal. ¶†Vltimo tangit hic Innoc.an filiusfa. possit constituere procuratorem in castrensi peculio , vel quasi: & quid etiam de aduentitio. de quo dicendũ,vt no.plenè in l.fin.§.necessitatem.C.de bo.quæ lib,& etiam tangit , an possit constituere procuratorem in causa matrimoniali,vel spirituali. de quo dicendum,vt habetur.j. de resti.spo.c.ex parte. & in c.fi.de iud.in vj.& ibi ctiam habetur de minore.xxv.annis . an in causa beneficiali, vel spirituali,possit esse in iudicio,& in causa matrimoniali.habetur in d.c.ex parte.

SVMMARIVM.

1 *Procurator constitutus ad omnia negotia tractanda, videtur constitutus ad iudicia.*
2 *Procurator generalis constitutus ante litem motam potest petere inducias ad consulendum dominum.& nu.6.*
3 *Procurator mittere tenetur absentis se.*
4 *Procurator generalis potest appellare,& appellationem prosequi.*
5 *Citatio ad domum habitationis an, & quando sufficiat , vel quando requiratur citatio personalis.*

Dilectus. Si generali pcuratori denegentur induciæ ad consulẽdum dominum absentẽ ex causa pbabili, licite procurator poterit appellare. ¶ Et primo narrat grauamen appellantis. Secundo dat iudicem . secunda ibi:
1 quo circa . ¶ †Not.primo , quod procurator constitutus ad omnia negotia tractanda: videtur etiam constitutus ad iudicia : & sic, etiam ad lites : vt hic videtur probari non cauillando text. & hodie est expressum. infra de procura. qui generaliter . libro sexto. Contrarium tamen videbatur, quia aliud videtur esse negotium, aliud lis, sed certè sub appellatione negotij potest comprehendi lis : quia dicitur negotium, quasi negans otium. infra de verbor.signifi.tonis . §. nego-
2 tium , quia maximè contingit in litibus fieri. ¶†Item no.q pcurator generalis constitutus ante litẽ motã põt petere

petere inducias ad consulendũ dñm. A contrario vero,
q si fuisset specialiter constitutus ad certam causam agi
tandam non poterit petere inducias ad consulendum
dñm: quia verisimiliter debet esse plenè in illa instru-
3 ctus. Itẽ vr̃ si post litem motã fuisset ꝯstitutus. ¶ †Item
not. quod se absentans tenet̃ mittere procuratorẽ, aliàs
si non defenditur poterit procedi contra eum. vt hic tã
4 git gl.ij.in fi. ¶ †Vltimo no. quòd procurator generalis
5 potest appellare:& appellationem prosequi. ¶ †In gl.j.
ibi:ad ecclesiã suam. Nam sufficit citare quẽ ad domum
habitationis solite. vt in c.fin.j.de eo qui mit.in pos. &
hoc si est absens a ciuitate: si autẽ esset p̃sens deberet ci
tari personaliter: non autem fieri citatio ad domum per
ea, quæ habentur in c.causam quæ.de dolo,& contu. &
in c.fi.de eo qui mit.in pos.& per Bart.in l.meminerit.
C.vnde vi.& l.iiij.§.prætor.ff.de dam.infec. ¶ Et aduer-
te etiam, quia videtur, quod vbi dimisi procuratorem
sufficiat procurator citari, licèt non citetur ad domum.
per ea, quæ habentur in l.j.§.j.ff.de lib.agno.& per Bart.
in d.§.prætor. ¶ In eadem gloss.in fin.potest etiam intel
ligi secundum Innocenti. quod fuit citatus per nun-
tium missum: sed tamen non potuit certificari ex teno-
re citationis de causa, quæ mouebatur contra eum: iõ
etiam tunc dari debuit dilatio procuratori ad ipsum cõ
sulendum. ¶ Et not. quod vult, quod citatio possit fieri
per delegatum apostolicum, etiam in quocunque loco
sit citandus, quia representat vices Papæ. An autem
ordinarius possit in alio loco existente citare. habetur in
c.Romana.§.contrahentes. de fo.compe.in vj.& l.om-
nes.§.si vero. C.de Episco.& cler. & per Cynum. ¶ In
gloss.ij.ibi:tam ad iudicia. istud est diuinare,& destrue-
re literam istam, quæ simpliciter vult, quòd fuit con-
stitutus ad omnia negotia: & tamen vult etiam, quòd
intelligatur in effectu constitutus ad iudicia:& hoc etiã
6 est expressum.j.eo.qui generaliter. in sexto. ¶ †In gl.fi.
ibi:iusta appellatio.hoc intellige verum in procuratore
generali: & qñ non potuit imputari culpa illi, qui se p̃-
sentauit, quia nondum erat causa mota. Secus dicit in
speciali procuratore constituto ad certam causam: quia
in illa non darentur sibi inducię ad consulendum dñm,
quia tunc imputandũ esset domino, quare nõ instruxit:
vel etiam præsumitur instructus. dicit tamen Hostien.
quod si aliquid decurreret super quo verisimiliter dñs
non potuit instruere procuratorem, quod tunc debebit
procuratori dari dilatio ad dominum consulendum.ar.
l.fi.C.eo.& quod not.in c.in pertractandis.j.de iura.ca-
lum.de confes.c.ij.in vj.dicit etiam hic do.Ant.q si dñs
esset specialiter citatus ad causam, vt compareat instru-
ctus iuxta certum terminũ, nõ habebit nouas inducias,
quando poterat instrui ex tenore citationis.per id, quod
habetur infra de dila. Præterea, nisi fortè super nouiter
emergentibus. facit, quod no.in c.cupientes.§.quod si
per.xx.in versic.contingentibus.de elec.in vj.dicit etiã,
q ille qui est citatus, vt compareat instructus, & quan-
do ex tenore citationis potuit instrui debet comparere
instructus, quò ad deliberationem de respondendo: &
quò ad probationem instrumentorum: sed non respe-
ctu testium quos non tenetur secum ducere. dicto ca-
pitulo cupientes.§.si vero. in gloss. super verbo alibi.
¶ Et per prædicta dicit, quod si prælatus agit causam in
qua quæratur de agitatis in capitulo, in quo nõ fuit: po
test petere inducias ad capitulũ cõsulendũ. facit, quod
habetur.j.de testi.veniens. el ij.& de ferijs.c.fi. ¶ In ea.
gloss.ibi:vel minus.no. bene ex gloss.quod concludit,
quod tempus.xx.dierum datũ ad deliberandum, & rñ-
dendum libello. vt habetur in authen.offeratur. C.de
litis contesta. canonizata.iij.quæstio.iij.potest minui,
& augeri.& ista opinio communiter tenetur: licèt gl.te
nuerit ꝯtriũ in d.auth.offeratur. de quo per Bar.& alios
doct. ¶ In ea.gl.in fi.& bñ dicunt isti in se, qa cõsuetu-
do loci, seu iudicij, etiam est iusta causa abbreuiãdi di-
lationem. vt plenè not. Barto.in l.ij.ff.de re iudicata.

SVMMARIVM.

1 *Religiosus regularis, an possit obligari.*
2 *Vir, an nomine vxoris possit intentare actionem vxori competentem. & nume.6.*
3 *Contumax reputatur veniens si illicentiatus recedat.*
4 *Procurator constitutus ad agendum, an videatur constitutus ad defendendum.*
5 *Sententia lata super expensis fertur etiam contra absentem.*
6 *Maritus potest esse procurator vxoris minoris.xxv.annorum.*
7 *Defendere volens dominum satisdare debet de iudicato soluendo.*
8 *Et si habens mandatum ad defendendum non defendat dominus poterit condemnari in expensis.*
9 *Procurator, an teneatur præcisè defendere.*
10 *Procurator per reum ante libelli perceptionem ad dilatorias proponendas ante lit.contesta. an admittatur.*
11 *Recusatio iudicis potest proponi ante libelli oblationem.*
12 *Iudicium, an incipiat a citatione.*
13 *Terminus si est assignatus ad certum articulum, an sufficiat mittere procuratorem ad illum articulum.*
14 *Procurator, an possit ad partem litis constitui.*
15 *Stipulari alteri, & acquirere, an possit quis.*
16 *Maritus, an lucretur fructus bonorum paraphrenalium.*

COnstitutus. Si re⁹ recedat a iu
dicio ꝯstituto pro
curatore solũ ad agendum ꝯtumax est
& ꝯdẽnat̃ in expensis.h.d. Et in prima
p̃te narrat contumaciã, & ꝯdemnatio-
nem rei in expensis. ¶ In sc̃da ꝯdemna
tionẽ approbat, & cãm cõmittit. sc̃da ibi:nos aũt. ¶ In
tex.ibi in causa ꝑcedas breui oratione iustitiã ministrã
1 do. ¶ †No.primo, q Prior regularis recipiẽs mutuo pe-
cuniam vr̃ obligatus ad quantitatẽ receptã:& sic vr̃, qđ
regularis, seu religiosus possit obligari: q intellige verũ
qñ habet administrationẽ, vt habebat hic prior: non au
tẽ vr̃ posse obligari. Sed, an obliget tũc cõuẽtũ, seu mo
nasteriũ est recurrendũ ad ea, quæ habentur in c.qđ q-
2 busdam.j.de fideius. ¶ †Item no.ſm vnũ intellectũ, qđ
vir nomine vxoris potest intentare actionẽ vxori com-
petentem, qđ vr̃ ꝑcedere etiã si nullum ostendat man-
datum: quia tanq̃ coniuncta persona vr̃ agere posse. l.
3 maritus. C.eo. ¶ †Item no. q contumax reputatur non
solũ non veniens, sed etiã veniens, si illicentiatus rece
dat anteq̃ sit expeditum id de quo agitur non dimisso
procuratore legitimè constituto. facit, qđ habet̃.j.de iu
di.c.j.& xj.q.iij.c.certum. ¶ Itẽ no. q procurator ex par-
te rei datus ad agendũ tantũ tanq̃ non legitimè consti
tutus nõ excusat contumaciã dñi citati: qa reus dẽt cõ
stituere ꝑcuratorẽ ad defendẽdũ, actor ad agẽdũ, saluo
nisi reconueniatur: qa tunc etiã dẽt constitui ad defen
4 dendũ: de quo etiã in gl.ij. ¶ †Et ex prædictis no. q pro
curator constitutus ad agendũ non vr̃ constitutus ad de
fendendũ: vbi principaliter debebat defendere: sed vbi
veniret in ꝯsequentiam mandati de agendo: vt quia re-
conueniret̃ ꝑcurator q agit: tũc ꝑcurator datus ad agẽ
dũ intelligitur etiã cõstitutus ad defendendũ in causa
5 recõuentionis. l. inuitus.§. pœna.ff.eo. ¶ Itẽ not. q sñia
lata super expen. fertur etiam cõtra absentem, etiam si
non sit citatus ad audiendum condemnationem expẽ-
6 sarũ. de quo in glo.fina.& supra eod.c.auditis. ¶ †In gl.
j.ibi:mutuãdo ei pecuniam. Aduerte, quia si mutuauit
pecuniam vxori nomine vxoris: quæsita fuit vtilis actio
mulieri, licèt absenti. C.si certum peta.l. si absente.& l.
certi condictio.§.qñ.& §.si nummos.ff.si cer.pet.& istã
actionẽ nõ posset intentare vir sine mãdato vxoris, vel
nisi tanq̃ ꝯiuncta persona cauẽdo de rato: qa tũc posset
etiam

etiã sine mandato.vt volu it gl.& hoc intellige,qñ nul
la stipulatio interuenit. Si aũt meritus stipulet pecuniã
sibi reddi noĩe vxoris:tunc non oritur actio ex numera
tione.l.cum em.ff.de noua.sed quęret tunc soli marito
actio ex stipulatione:ideo tunc nimirum si posset agere
ex illa quasi ageret pro iure sibi competẽte:mulieri aũt
ex dicta stipulatione non ꝯperit actio,nisi fuerit sibi cõ-
cessa.per ea,quæ hñr in l.possessio.§.& si possessio.ff.de
acqui.poss.quã teneṫ cedere, ex quò nomine mulieris
stipulatus est sibi reddi.per ea, quæ habenṫ in d.§.& si
possessio.& l.idẽ quæ.§.si cui.ff.manda.non posset tñ sti
pulari, dari,vel solui vxori.vt hic tangit gl.licèt possit si
bi stipulari dari noĩe vxoris,vt prædixi.¶ In ea.glo. ibi,
nisi quatenus in mandato contineṫ:& hoc cõitę teneṫ
qa quo ad alia tacitè videṫ ꝓhibitus. arg.l.cum prætor.
ff.de iudi.licèt aliqui contra,vt not.p Cy.in l. maritus.
C.eo.¶ In ea.glo.ibi,si vxor agere vellet. hoc intellige,
qñ cessa fuisset actio eo casu quo vir stipulatus fuit sibi
reddi:aliàs mulieri non cõpeteret actio per ea,quę.s.di
xi.secus, qñ solum noĩe mulieris mutuata est pecunia:
qa tunc sine aliqua cessione competit actio mulieri.l.si
absente.C.si cer.pet.¶ In ea.gl. in fine.potes etiam di-
cere,ꝙ in casibus huius capituli mulier deberet aliqua
noĩa debitorum in dotem ipsi viro: & ideo vir poterat
agere per ea,q̃ habẽtur in l.nõibus.C.de hæredi.actio.
& illa noĩa erat debitum istius prioris. Vel potes dicere
ꝙ ista mulier cõtra dotem habebat certos debitores,in
ter quos erat iste prior: vnde concessit exactionem ma-
rito,vt quod exigeret esset loco bonorum paraphrena-
lium ipsius mulieris.facit,quod habeṫ in l.fi.C.de pac.
conuen.& eoipso ,quod tradit sibi instrumenta,tacitè
videtur concedere potestatem exigendi. Et no. ꝙ mari-
tus põt esse procurator vxoris si esset minor.xxv. annis
ipsa vxor.l.ij.C.qui tutores dari possunt.¶ In gl.pe.ibi,
ꝙ si fecisset . nam poterat offerri se defensioni satisdãdo
de iudi.sol.l.minor.§.quoniam.ff.eo.& ideo tunc si hoc
fecisset,non debuisset condemnari prior in expensis.
7 ¶† Et no.ꝙ qui vult dñm defendere siue habeat man-
datum,siue non :& etiam si sit locuples debet satisdare
de iudic.sol.vt no.in c.proxi.est tamen differentia,quia
ibi babuit mandatum si contingat eum cõdemnari fiet
executio in bonis dñi: aliàs si nõ habet,fiet executio in
bonis ipsius procur.toris.l.plautius ff.de ꝓcurato.¶ Et
no.bene,quia sentit glo.quòd licèt iste nõ haberet mã-
datum ad defendendum:si tamen defendisset non fuis-
set condemnatus prior in expensis: & hoc credo verũ ,
8 licèt Innocen hic aliter videatur velle.¶† Quid autem
si habens mandatum ad defendendum non defendat,
dic,ꝙ dominus poterit condemnari in expensis,ex quò
nullus defendit, & imputet sibi,qui talem elegit argu-
mẽ.l.cum mãdato.ff.de mino.tamẽ habebit regressum
contra procuratorem negligentem ad interesse.per ea,
quæ habentur in l.mutus.§. poena. cum ibi not.ff.eod.
9 † Et an procurator teneatur præcisè defendere. nota.
in clementi. j. de procurato. & l. sed hæc. §. defen-
dere.ff.eodem. ¶ In gloss. fina. ibi , quod debuit hic
promitti. ¶Sed quid si facta condemnatio non proce-
dente iuramento , vel taxatione. An valebit condẽna-
tio expen.aliqui dicunt consultũ fuisse,ꝙ sic.Sed in con
trarium facit , quia forma videtur esse lata a iure. facit,
quod habeṫ in auth.sed nouo iure. C.de iudi.forte,põt
dici,ꝙ sententia tenet,licèt videatur iniusta:quia iura-
mentum videtur habere vim probationis. facit , quod
habetur in ca.fi.j. de iureiuran. Et ideo sicut sententia
lata tenet, licèt non fuit facta probatio. vt etiam voluit
Innocen.infra de proba.quoniam contra falsum. ¶ Idẽ
videtur,quòd etiam hoc casu teneat talis sententia : li-
cèt vt dixi videaṫ iniustè lata, & ꝓpter hoc possit appel-
10 lari.¶†Extra gl.tãgit hic Inn.quid si reus nondum per-
cepto libello cõstituit procuratorem ad dilatorias pro-
ponendas ante lit. contest.an talis procurator sit admit-
tendus,& refert aliquos tenere,quod non : quia libelli
oblatio videtur esse principium , & exordium litis . in
auth.offeratur.C.de lit.contesta.cano.iij.quæstio.iij. Et
ideo talis procurator non videtur legitimę constitutus
ad excipiendum : quia videtur constitutus ad agenda
media omisso principio.¶ Itẽ quia ante libelli oblatio-
nem non videtur esse aliquis actor , vel reus : exceptio
autem debet proponi contra agentem.l.j.ff.de excep.
& sic videtur, quod non sit legitimę constitutus ante li
belli oblationem,& ante lit.contest.Refert tamẽ, ꝙ alij
tenuerunt oppositum videlicet , quòd talis procurator
debeat admitti si velit excipere,etiam si nõ habeat mã-
datum ad defendendum . & hæc opinio placet Hostię.
11 qa etiam ante libelli † oblationem proponi potest re-
cusatio iudicis . vt patet ex his,quæ habentur in c.inter
monasterium.infra de re iud.quæ etiam proponi potest
vbi libellus nõ offertur. infra de app.cum speciali. Nec
obstat,quod hic nõ sit actor,nec reus, qa imo satis dici
potest reus ille,qui fuit citatus. nam in citatione expri-
mitur,qui citatur,& ad cuius instantiam, & super,quo
citatur. facit,quod habetur in c.ij.vt lite non contest.in
12 cle. ¶ †Item etiam iudicium videtur incipere a citatio-
ne. insti. de pę. temere liti.§.fin.& per illam etiam fir-
matur iurisdictio.§.de offic.delega.gratum. & c.licèt.er
go eodẽ modo debet posse repelli post ipsam citationẽ
13 iusta causa subsistente. ¶† Tangit etiam secundo,quid
si assignatus est terminus ad certum articulum : an suf-
ficiat mittere procuratorem ad illum articulum . Et di-
cit Innocen.quod de cautela est , quod constituatur ad
illum arg.& ad omnia illa,quæ facienda sunt, & occur-
runt,tamẽ dicit, quod si simpliciter fuit cõstitutus pro-
curator ad illum articulum:puta ad producendos testes
videtur,quod possit per illum fieri arguendo de toto ad
14 partem argu.l.quæ de toto.ff.de rei vendi. † Nam sicut
posset constitui ad totã litem : ita videtur , quod etiam
ad partem litis: dicit tamen,quòd talis procurator non
tenebitur , nisi ad testes producendos: & ad ea , quæ
fuerint necessaria circa productionem testium : & quò
ad alia non poterit se impedire : & ideo si ex aliqua cau
sa omittatur productio testium non poterit procedere
ad alios actus, quia illis non est procurator : poterit ta-
men secundum eum recipere diem assignãdam ad alia
expedienda ne circunducatur ędictum,seu citatio.arg.
l.& post ędictum.§.circũducto.ff.de iudicijs. & debebit
hoc intimare domino . Sed quid si detur mandatum ad
expedienda omnia , quæ tali Die occurrerent facienda
videtur , quòd tale mandatum admittatur : quia talis
habet etiam potestatem recipiendi libellum si contin-
gat,quòd illa Die offeratur . dicit tamen Hostien.quòd
talia mandata non sunt simpliciter , se indistinctè ad-
mittenda : aliàs poterunt successiuè plures dari sub ea-
dem forma,& poterit negotium intricari : quia poterit
vnus negare, quod alter fuerit confessus: & poterunt ẽt
aliæ difficultates oriri in grauamẽ actoris cuius interest
in plures non restringi.l.ne in plures.ff.de exercito. &
ideo iudex ex officio debet concurrere.j.de app. vt de-
bitus.Illud autem est certum,quod cõstitutus procura-
tor ad lit.contest. & ad omnia alia,quæ in lite occurrẽt
facienda dicitur legitimæ constitutus.j.de ꝓcur.qui ad
15 agendũ in vj. ¶†Vltimo propter id,quod tetigit gl.j.an
quis possit alteri stipulari, & acquirere actionem . vide
bonam glo.in c.quamquam.de vsuris.in vj.de qua ma-
teria plenè p Bar.in l.stipulatio ista.§.si quis insulã.ff.de
verb.oblig.& propter id quod tetigit super gl.j.de bonis
16 paraphrenalibus † quis potest dubitari , an maritus lu-
cretur fructus bonorũ paraphrenaliũ.tangiṫ in l.si.C.de
pac.conuen.Et plenius per Barto.in l.fin.ff.ad le.fal.vbi
Ioan.ab Imo.super j.Decret. Te a concludit

concludit,ꝙ si extant debẽt restitui:idem si sunt ꝯsum
pti contra voluntatem mulieris. ¶Si vero sint ꝯsumpti
non tñ contra eius voluntatem : tunc si sunt industria-
les , nõ veniunt restituendi:& idem si sint naturales fru
ctus modicæ quantitatis . Secus si sint magnæ . de quo
latius per eum in d.l.fin.

S V M M A R I V M.

1 *Reuocatio procuratoris, an debeat transire in notitiam iudicis, & aduer-sarij.& nu.5.*
2 *Reuocatio procuratoris potest fieri post litem contestatam.*
3 *Iudicium agitatum per procuratorem reuocatum ignorante iudice , vel aduersario, an,& quando valeat.*
4 *Procurator rei an,& quando teneatur cauere de rato.*
6 *Mandatum ad iudicia,& mandatum ad negotia differunt.*
7 *Reuocatio mandati , an debeat necessario deuenire ad notitiam procu-ratoris.*
8 *Gesta per procuratorem reuocatum, an possit quis approbare.*
9 *Procuratorem se asserens constitutum ad exigendum, an debeat admitti cum cautione de rato, si dubitetur de mandato.*

a Valent gesta. Sup hoc.c.si q̃-ritur verũ mandatũ , valeat re-uocari,vel non,distin gue,vt hic ſm d. Hẽ. Boych. in princi.c.

a MAndato. Valent gesta a per.procu-
ratorem reuocatũ iudice
& aduersario ignorante.b.d. Et non reci
pit ꝯmodã diuisionẽ.¶†No.ꝙ nõ vr̃ suf-
ficere reuocationẽ ꝓcuratoris trãsire in
notitiã iudicis, vel aduersarij . Sed vide-
tur necesse,ꝙ ad vtriusq; notitiã trãseat. hoc tñ non est
verũ: qa imo sufficit,ꝙ ad notitiã iudicis,vel aduersarij
transeat,vt legitur,& no.in l.j.C.de satisda.& dictũ fuit
in c.in nostra.nec obstat iste text.qa dũ dicit vel aduer-
sario,debet exponi,vel,prout,facit hic gl.fi. quã tñ ali
qui libri non habent. & alleg. qđ habetur in l.sæpe.ff.
de ver. sig. vbi interdũ disiũcta ponitur pro coniuncta.
& similiter ecõtra.facit,quod legitur,& not.s̃.de rescri.
c.ij.vbi econtra dictio &,exponitur pro vel.¶Item no.
a contrario sensu, qđ videtur valere reuocatio facta añ
lit.contest.etiã si non transiuerit in notitiã iudicis , vel
aduersarij. & istud tenebat Tancre.glo.tñ.ij.hic.& com
muniter doc.tenent contrarium: & dicunt idem esse si
reuocatio fieret ante lit.cõtest.Secus est,quãdo fit post
lit.contest. & ideo ad literã istam dum dicit,post cõtest.
2 suppleri debet maximè. ¶†Item no.ꝙ reuocatio procu
ratoris potest fieri etiam post lit.contest.de quo hic in
gloss.ij.circa fin. supra eodem ex insinuatione.& capit.
3 in nostra . ¶†Vltimo no.ꝙ iudicium agitatũ per procu
ratorem reuocatũ ignorante iudice , vel aduersario vi-
detur valere , Licèt ipse procurator sciuerat reuocatio-
nem:& hoc clarũ ad præiudiciũ ipsius dñi,qui non inti
mauit reuocationẽ iudici,& aduersario.sed si iudiciũ tẽ
dat in fauorẽ ipsius dñi reuocantis nõ videtur sibi pro-
desse.per ea,q̃ habenr̃ de rescr.ex parte decani. de quo
tamen dicendum , vt ibi in l.dispensatorem.ff.de solu.
¶In gloss.j.& in qua causa,licèt hoc possit fieri: non ta
men est necessarium : quia potest qs constitui ꝓcura-
tor ad oẽs causas.l.omniũ.ff.eod.¶In eadem glo.ibi: &
qđ ratũ habebit. hæc clausula ad cautelã ponir̃ non de
necessitate:quia quando constat de mandato dñs tene-
tur habere ratum,quod facit procurator in negotio sibi
mandato. vt voluit glos.in l.si procuratorem absentem.
ff.eo.tit.¶In ea.gloss.ibi: coram quibus iudicibus:licèt
etiam hoc fieri possit:non tamen est necessarium,qa po
test constitui procurator ad comparendum coram quo-
cunq; iudice nullo expresso: & sic sæpe concipiunr̃ in-
strumẽta procuratoria.¶In ea.glos.ibi. se offerre defen
sioni . supple,& satisdare de iudi.solu.quã cautionẽ de-
bet procurator rei præstare, etiã si constat de mandato:
& etiã si sit aliàs idoneus.l.minor.§.qñ.ff.eo.quare aũt
ꝓcurator rei satisdat de iudi.solu. etiã si cõstet de man-
dato.& tamen procurator actoris non tenetur præstare
cautionem de rato,si constat de mandato.no.per glo.&
do.in l.non solũ.§.qui alieno.ff. de procur. nam si ꝯstat
de mandato ꝓcuratoris actoris satis est cautũ reo : quia
si feratur absolutoria pro ipso habebit præiudicare do-
mino actori.& competit exceptio rei iudicatæ contra il
lum:& ideo non interest rei,ꝙ caueatur de rato,ex quò
constat de mandato.Sed eõ,licèt sententia feratur con
tra procuratorem rei per hoc non habet actor intẽtũ:
& ideo , vt bene sit sibi cautum interest sua , vt satisdet̃
de iudi.sol.¶In ea.gl.ibi,quia verbum sonat.i.ꝙ soluat
iudicatũ,seu id,qđ iudicabitur. ¶In ea.gl. ibi debet in
terponi:& præstabitur aduersario , vel notarius recipit
nomine aduersarij tanquã publicæ personæ.facit,ꝙ ha-
4 betur in l.ij.ff.rem pu.sal.fore.¶†In ea.gl.ibi:non solũ.
§.vlti.& sic vult gl. qđ licèt regulariter ꝓcurator rei nõ
teneatur cauere de rato si dubiter̃ de mandato: sed suf-
ficiat,ꝙ caueat de iudicato sol.Tamẽ hoc fallit in duo-
bus casibus.Primus est,quando est constitutus procu-
rator in iudicio misto,in quo vtraque persona sustinet
vicem actoris,& rei:exemplum in iudicijs mistis.de q-
bus.j.de proba.ex literis.¶Item fallit,qñ per cautionẽ
de iudicato sol.non est plenè consultum ipsi actori , vt
tangit in casu.l.Pomponius.§.sed his.ff.eo.& in alijs al
leg.in gl.¶In ea.gl.ibi:ante litem hoc verũ,quãdo pro
curator interuenit ante lit.contest.Secus si interueniat
post:quia tunc poterunt etiam post lit.contest. homini
cautiones præstari,vt voluit glo.in c.cum.m.s̃. de con-
sti.vt legitur,& nota.in l.ij.C. de consor. eiusdem.litis.
¶In glo.ij.ibi:non valet.& intellige, qđ non valet ipso
iure,qñ reuocatio peruenit ad iudicẽ: sed quando per-
uenit ad aduersarium, tunc non valebit ope exceptio-
nis,per ea,quæ dixi.s̃.in c.in nostra.super glo. & per id, 7
5 qđ no.glo.in l.j.C.de satisd.¶† In ea.gl. ibi certificare
debent aduersarium. Innuit glo. ꝙ ipse dominus reuo-
cans debet certificare aduersarium, & iudicem.idẽ in-
nuit.infra.in ver.vel dic,& sic vr̃, ꝙ nõ sufficiat iudicẽ,
vel aduersariũ aliter scire, nisi post reuocationem inti-
matam per ipsum dñm.& hoc tenuit hic Host.ar.eorũ,
quæ habentur in c.prudentiam.s̃.de offi:deleg. & quia
aliàs reus posset malitiosè fingere , & allegare reuoca-
tionem procuratoris, & petere dilationem ad proban-
dum,vt negotium differat:talis aũt materia est præscin
denda argu.j.de diuor.quanto.Alij tamen dicũt,ꝙ suf-
ficit ẽt si aliter sciat reuocationẽ iudex , vel aduersarius
argu.l.interueniunt.§.a quo.ff.de peti.hære.& quia ista
intimatio non vr̃ requiri, nisi ad finem certificandi : &
sic vr̃,ꝙ sufficiat qualitercunq; fiat.arg.j. de reg.iur. cũ
qui.in vj.& no.per Bar.in l.denũtiasse.ff.de adult.& per
doc.in c.fi.j.de emp.& vend. Posset dici ꝓ concor.opi.
qđ si reus offert se incontinenti paratũ probare reuoca
tionem. Tunc debeat admitti per iura ꝓximè alleg. &
per id,qđ habet̃ in l.sed is a quo.ff. vt in pos.leg. Secus
vbi non offerret se paratum incontinenti ꝓbare,ne de
tur materia dilatandi iudiciũ. Et sic possit intelligi opi.
Hosti.quam sequitur hic Ioan.And.¶In ea.gl. ibi.sup-
ple hic maximè:& ista opi.cõmuniter tenet̃,ꝙ idem sit,
siue reuocatio fiat ante lite-contest.siue post:qa eadem
est ratio vtrobique,vt patet ex eo,qđ sequitur in gl. &
per consequens vtrobique dẽt idem ius esse.ar.c.trans-
lato.s̃.de consti.& intellige hoc verum,qñ notitia mã-
dati transiuit ad ipsum aduersarium· aliàs non esset ne-
cesse,ꝙ ad ipm transitet notitia reuocationis.vt est glo.
6 ordina.valde no.i̅ c.ij.j.e.in vj.¶† In ea.gl.ibi. illis nego
tijs.& sic vult gl.ꝙ differentia sit inter mandatũ ad iudi-
cia,& mandatum ad negotia, vt primo casu sit necesse
quod transeat reuocatio ad notitiam aduersarij : & istã
opi.cõiter sequunr̃ glo.s̃.de rescrip.& in l.j.ff.quod ius-
su .Sed do.Ant.hic dicit,quòd rectè considerando non
est dif-

est differentia fienda inter prędictos casus. Sed vtrobiq;
est dicendum, q aut notitia mandati transiuit ad aduer
sarium: & tunc debet etiam transire notitia reuocatio-
nis: aut non transiuit notitia mandati ad aduersariũ: &
tunc non est necesse, quod transeat notitia reuocatio-
nis. per ea, quæ no. glo. iij. in c. ij. ĩ. eo. in vj. dicit tñ, q gl.
potest saluari habito respectu ad cõiter accidentia: quia
ſm eum magis cõiter tangit in iudicijs notitia mandati
deuenire ad notitiam aduersarij, q̃ in negotijs: sed de
hoc dic, vt plenius dicã in fi. gl. ¶ In ea. gl. ibi: vel dic, q
tenet sententia. supple etiã ad præiudicium domini per
rationem, quæ sequitur in glos. & istã partem tenet hic
Inno. & etiam communiter tenetur. ¶ In ea. glos. in fiu.
quasi velit gloss. q vbi post lit. contest. dñs vult aduoca-
re procuratorem ex aliqua causa, si ꝓcurator simplici-
ter oĩno contradicit: quia videtur tunc esse suspectus se
ingerendo procurationi, quod tunc poterit remoueri.
Secus si contradicat allegando, quod hoc facit pro ho-
nore suo sustinendo, vt sic sine nota suspicionis, & in-
fidelitatis remoueatur: qa tunc, licèt interim nõ debet
admitti ad prosequendum in causa principali: tñ si obti
neat in causa reuocationis, non erit remouendus ipso
inuito: facit, quod hr̃ in l. quæ oĩa. hic alleg. posset enã
dici, q licèt aliqualiter sit suspectus ɔdicẽdo reuocatio-
ni, nõ tamẽ intantũ quod veniat omnino reuocãdus si
obtineat in cã reuocationis: ex quò suspicio solũ surgit
ex eo, quia contradicit reuocationi: secus, quãdo ex alia
cã surgit suspicio. de quo in ꝑalleg. l. quæ oĩa. Et ꝓ decla
ratione eorũ, quæ sunt tacta in gloss. & consequenter in
tex. est videndũ, an si aliquo casu reuocatio non perue-
nit ad notitiam procuratoris aliquid operetur. Secũdo
erit videndum, an in casibus in quibus reuocatio non
7 operabitur si deueniat ad notitiã. ¶ † Itẽ tertio erit vidẽ-
dum, an sit necesse, quod deueniat notitia ad notitiam
ꝓcuratoris, & an aliquid opereť si non deueniat. ¶ Cõ
clude, q aut habet mandatũ tanq̃ nuntius, qui debet cõ
cipere verba in persona dñi. vt not. gl. in l. multum. C. si
quis alteri, vel sibi. & tunc non est necesse, quod deue-
niat ad notitiam ipsius nuntij. per id, quod habetur in l.
si pater. ff. de manumis. & not. glos. in cle. cum illusio. de
renun. vbi bona glo. & ideo non valebit actus: licèt ipse
nuntius ignoraret reuocationem mandati: & ratio est,
quia dñs censetur actum facere mediante organo nun-
tij. l. & licèt. ff. de cõstitu. pecu. & ideo ex quò dñs reuo-
cat mandatum non potest actus valere. Aut fuit datum
mandatum tanquã procuratori: & tunc, aut est actus, q
non potest sortiri effectum sine consensu domini. vt est
trãslatio dominij: & tũc etiam impediatur actus trans-
lationis dominij: etiam si reuocatio non deuenerit ad
procuratorem. vt est tex. in l. si prohibuerit. ff. de publi.
& not. gloss. in §. alie. insti. de acti. Et idem contingit in
contractu matrimonij: quia non potest cõtrahi sine cõ-
sensu: & pro tanto impeditur contractus matrimonij si
fiat per procuratorem constitutum ad ipsum contrahen
dum: si contrahatur post reuocationem factam, etiam
ignorante procuratore. vt in c. g. ĩ. eo. in vj. Si autem sit
actus qui potest sortiri effectum circa consensum domi
ni: vt si procurator emat nomine domini: vel vendat no
mine domini. nam etiam absque aliquo mandato pos-
set emere nomine domini. Et similiter vendere, etiam
tunc isto casu non impeditur actus, si reuocatio nõ de-
uenit ad notitiam procuratoris. facit, quod habetur in
l. si mandassem. ff. mandati. in glos. Si autem perueniret
ad notitiam procuratoris: an tũc impediretur actus in-
ferius patebit. ¶ Ex prædictis patet, quod si agatur ad
impediendam substantiam, seu validitatem actus fien-
di, nõ est necesse, quòd reuocatio deueniet ad procura-
torem, quando habebat mandatum, vt nuntius, vel
quando erat actus, qui non poterat fieri sine voluntate
domini: aliàs secus. ¶ Aduerte tamẽ si in aliquo interes-
set illius mandatarij sciuisse reuocationem: forte, quia
fecit aliquas expẽsas quas nõ fecisset, non nocebit talis
reuocatio quominus possit agere actione mandati ad
interesse: ex quò fuit certificatus de reuocatione. per id,
quod habetur in §. rectè. & §. item si adhuc. insti. man.
¶ Secundo casu, quando quęritur, an sufficiat deuenire
notitiam reuocationis ad procuratorem, licèt non de-
ueniat ad aduersarium. Conclude, quod quò ad præiu-
dicium ipsius procuratoris, vt non possit agere actione
mandati contra dominum: clarum est, quòd sufficiat,
quia imputet sibi: ex quò sciuit reuocationem. ¶ Si au-
tem quæritur ad impediendam validitatem actus: tunc
in casibus, in quibus dixi illam impediri: licèt reuoca-
tio non deuenit ad procuratorem videtur, quod etiam
tunc impediatur per iura superius allegata. ¶ In alijs
autem conclude, quòd aut fuit procurator generaliter
constitutus. & tunc videtur sufficere, quod reuocatio,
etiam qualiter fiat publicę per ea, quæ habẽtur in l. sed
si pupillus. §. præscribere. ff. de insti. Si autem fuit datũ
mandatum ad contrahendum cum certa persona: tunc
si trãsiuisset notitia mandati ad aduersarium non suffi-
ciet reuocationem deuenire ad procuratorem: sed habe
bit inde venire ad aduersarium. per ea, quæ habentur,
& not. in c. ij. infra eodem. in vj. Et videtur istud proce-
dere tam in procuratore ad iudicia, quàm ad negotia
cum vtrobique videatur eadem ratio, & etiam voluit
hic domi. Anto. Est tamen differentia inter procurato-
rem ad iudicia, & procuratorem ad negotia in hoc, qđ
sufficit reuocationem in iudicijs deuenire ad iudicem:
licèt non deueniret ad aduersarium: vt paret ex his, quę
dixit glos. & quæ habentur in l. j. C. de satisd. Sed in ne-
gotijs extraiudicialibus debet deuenire notitia reuoca-
tionis ad aduersariũ. Et ideo si aliquis esset constitutus
procurator ad emendã certã rem a titio, & titius esset
certificatus de mandato, si reuocetur procurator, & nõ
intimetur ipsi Titio valebit cõtractus, qui fiet etiam ad
præiudicium domini. per ea, quæ habentur in d. l. si mã
dassent. Si autem habebat mandatum ad incertam per-
sonam, puta, quia datum fuit mandatum ad emendam
aliquam rem, nec fuit expressum a quo emeret. & tunc
si deuenit notitia mandati ad certam personam. Et hoc
sciuit dominus debet illi intimare reuocationem. ¶ Si
autẽ dñs ignorauit ad quem transiuerit notitia manda-
ti. & tũc sufficit, q notitia deueniret ad procuratorẽ: qa
nõ est quid imputãdum domino, ex quò nesciuit, cum
quo procurator velit contrahere. & ideo debet sibi con
trahens cum procuratore facere fieri cautionem talem,
quod reddatur tutus, si contingeret reuocationem ali
quam factã esse. facit, quod no. in dicta cle. cum illusio.
Et quæ dixi procedunt regulariter. Sed fallit in aliqui-
bus casibus de quibus dixi in præallegata cle. cũ illusio.
& præcipuè in casu dictæ clemen. non sufficit reuoca-
tionem, etiam peruenisse ad procuratorem: licèt aga-
tur de perdendo dominio iuris sui, & ratio ponitur
8 in text. & etiam tangit ibi gloss. ¶ † An autem gesta
per procuratorem reuocatum, quis possit approbare.
gloss. videtur velle, quod non, in cap. ex parte decani.
supra de rescrip. & videtur text. in l. dispensatorem. ff.
de sol. ¶ Sed Barto. ibi dicit, quod quò ad finem actio-
nis consequendæ non potest quis approbare per dicta
l. dispensatorem: sed quò ad finem exceptionis sic.
per ea, quæ habenť in l. quo enim. §. Iulia. ff. rem ra. ha-
be. & quod no. gloss. in d. l. dispensatorem. & secundum
hoc si sententia esset lata absolutoria. & sic in fauorem
rei, qui reuocauerat procuratorem poterit illam ha-
bere ratam, vt ex illa habeat exceptionem: sed con-
trarium voluit Specu. in tit. de desen. re. in §. j. versi. sed
pone egisti. & facit, quod not. gl. in d. c. ex parte decani.

circa finem.¶In glo.fi.in ver.& ita patet.Barto.ibi non declarat potes dicere,vt voluit Spec.in præalle. ver.qđ ille, qui reuocauit procuratorem potest ratificare gesta per eum ad sui preiudicium.& sic loquitur.l.quoties.§. Iulianus.nō ad sui fauorem.& sic loquit.d.l.dispensatorem.& gl.in d.c.ex parte.qđ intellige,nisi in quandā cō sequentiā.& non principaliter vellet quis approbare ad fi.exceptionis.& sic pōt intelligi.d.§.Iulian'.& ēt dictū Bar.vnde si pcurator reuocatus exegit debitum dñi, & promiserat de rato,si pcurator soluit, illud quod exigit domino, & dominus habet ratam solutionem factam procuratori non poterit procurator conueniri ex stipulatione de rato,& consequenter si repetatur,quod fuit solutum obstabit exceptio.& sic etiam potest intelligi,
9 quod no.gl.in d.l.dispensatorem.¶†Vltimo potest esse dubium,an asserens se procuratorē cōstitutū ad exigendum debeat admitti cum cautione de rato si sit dubiū in mandato. glo.no.& singularis tenuit, quod non in l. non solum.§.qui alieno.ff.de procu.Sed contrarium tenuit Bart.in l.si fine.§.j.ff.tem ra.habe.per illum text.& ad iura alleg.per gl.in §.qui alieno. respondet,quod loquuntur in eo,qui prætendit se habere mandatum publicum,seu a re publica. Secus in eo,qui prætendit mādatum a priuata persona per.d.l.si fine.§.j.

S V M M A R I V M.

1 *Filiusf.pōt p alio in iudicio esse procurator sine consensu patris.& nu.8.*
2 *Procurator potest constitui ad lites præsentes, & futuras.& nu.14.*
3 *Plures procuratores vbi insolidum constituuntur melior est conditio occupantis.& nu.15.*
4 *Et si plures procuratores successiuè ad eandem causam diuersis temporibus dantur ex datione secundi reuocatur primus.& nu.16.*
5 *Mandatum procuratoris datum ad pertractādam causam videtur limitari ad limites causæ principalis.& nu.20.*
6 *Procurator appellare potest a sententia lata contra se, etiam sine nouo mandato.*
7 *Appellare potest procurator ab eadem sententia pro parte, & pro parte non,quando diuersa sunt capitula.*
9 *Minor.xxv.annis,an possit esse procurator.& nu.13.*
10 *Minor.xxv.annis potest esse procurator in spiritualibus.*
11 *Seruus potest esse procurator ad negotia.*
12 *Iudicium agitatum cum minore,an sit ipso iure nullum, an vero sit necessaria exceptio.*
17 *Morbosum animal si vendatur restitui debet emptori pretium restituto animali.*
18 *Appellari debet in scriptis,quando appellatur ab interlocutoria.*
19 *Procurator,q appellauit,an teneatur appellationē prosequi.& nu.21.*
22 *Procurator an possit dimittere prosecutionem appellationis a diffinitiua sine iudicis licentia.*
23 *Procurator si velit,an possit prosequi appellationem.*

a Non potest.licèt.d. Io. An.non sūmet pās. c. Abbas tamē suo sensu magnifico quo in cæteris vtitur sūmat hoc.c.vide eum hic.

b Esse procurator. Si quæris,quādo minor. xxv. annis possit gerere negotiū alienum distingue. vt hic p Hēri. Bo.ch. in principio.c.

a NOn iniuste. Non pōt [a] breuiter summari pp multiplicitatem dictorum. Et sex sunt dicta principalia. Secundum ibi:quis. Tertiū ibi:q licèt. Quartū ibi:q fieri. Quintum ibi:potuit. Sextū ibi:licèt.fm Io.ā. And. posset dici, q essent septem. & sextum posset assignari
1 ibi:vel si iusta.septimū ibi:in ver.licèt.¶†No.q filiusfa. pōt esse pcurator pro alio in iudicio,etiā sine consensu patris,qđ hodie est expressum.j.eod.qui generaliter. in
2 vj.¶†Item no.q nedū pcurator pōt cōstitui ad lites psentes,sed etiam ad futuras. Secus tū videtur in rescriptis,quæ non extenduntur ad lites futuras.s.de rescrip.
3 c.fi.¶†Item notq vbi cōstituuntur plures pcuratores insolidum,melior est conditio occupantis. de quo ho-
4 die habet in c.si duo.j.eo.in vj.¶†Item no.q vbi in diuersis temporibus successiuè danē plures procuratores ad eandem causam ex datione secundi reuocatur primus. & sic in dependentibus a voluntate vltima derogatur primis. facit,quod habetur in l.si quis a procuratore.§.fina.& l.pluribus.ff.eo.& l.pacta nouissima.C.de
5 pac.¶†Itē not.q mandatū pcuratoris datū ad causam pertractandam videtur limitari ad limites instantiæ causæ principalis: vnde lata sententia videtur finiri mandatum,licèt possit appellare.l.inuitus. C.de procu.non tamen tenetur prosequi appellationem.d.l.inuitus. C.e.
6 An aūt poterit psequi si voluerit tāgeē cū gl.fi.¶†Item no.q procurator potest appellare a sententia lata con-
7 tra se,etiam sine nouo mandato.¶†Item no.q ab eadē sententia pōt pro parte appellare, & pro parte non : qđ intellige verum,qn diuersa sunt capitula.facit,qđ not. j.de testa.Raynutius. & c.Raynaldus.¶Item not.quod vbi procurator impeditur appellare debet dño notificare sententiam contra se latam, vt sic possit appellare si velit.de quo in gloss.fina. ¶ Vltimo no.q alia est instantia causæ appellationis,alia est instantia causæ principalis,& qđ mādatū restringi videē ad mensuras instantiæ causæ principalis in dubio.de quo tangetur cum glo.fi. ¶In gl.j.ibi præstita cautione satisdatione.s.de rato,qn vult admitti ad attendendum.facit,qđ no.s.eo.c.proxi.
8 ¶†In ea.gloss.ibi:potest constitui procurator.supple ab extraneo, etiam sine consensu patris, vt satis hic videtur esse de mente literæ.& etiam hodie patet.j.eod.qui
9 generaliter.§.fina.in vj.¶†In eadē gloss.ibi.§.proximo. nisi esset minor. & sic vult gloss.q minor.xxv.annis nō
b possit esse procurator [b] ad iudicia.& istud ēt tenuit glo. in l.exigendi.C.eo.& l.minor.C.de procu.¶Sed Host. hic tenet contrarium dicens, q si sit maior.xvij.annis poterit esse procurator,etiā ad iudicia. per id,qđ habetur in §.iuste.insti.qui. ex cau.ma. vbi videtur probare quod est dictū.Idē etiā,qa sibi debet imputare,qui talē elegit. argu.l.qui mandato.ff.de mino. ¶ Nec obstat, quod habeē in l.minor.ff.co.qa fm eum illa.l.loquitur, qn sine mandato vult defendere,quo casu non admittitur ne fiat præiudiciū sibi,vt ibi dicitur. ¶Secus qn hēt mandatum a dño, qui satisdedit pro ipso minore pcuratore: quia tunc non restituerētur fideiussores,ex quo dati sunt a dño qui est maior,& non ab ipso minore. facit,qđ habeē in l.ij.§.sed vetū.ff.de mi. ¶Nec ob.etiā si dicatur, qđ poterit ipse minor ppter cōtumaciā excōmunicari.j.vt lit.nō contest.c.j.ad finē. Quia rńdet,qđ excōicatio est medicinalis.j.de sen.excō. c.si medicina-
10 lis.li.vj.& sic non videē esse multū præiudicialis. ¶†Itē quia est actus spiritualis,& in spiritualibus minor.xxv. annis pōt esse in iudicio.vt in c.fin.de iudi.in vj.& j.de restu.spo.ex parte.Et hanc opi.etiā tenēt alteri,vt refert Cy.in d.l.exigendi.p ea q habenē in d.§.iuste.Nā nō vř esse bona rñsio q dat p gl.in d.l.exigendi.qđ ibi loquaē in pcuratore ad negotia:quia illa non videtur esse iusta causa admittendi seruum,vt sit procurator ad negotia, cum etiam seruus possit esse procurator ad negotia.l. seruū quoq;.ff.de pcu.Sed doc.citramontani,& maximè Iac.Bu.& Bar.tenent cū glos.p.l.minor.q alle.in gl. & q simplr loquiē.Et ēt dicūt esse bonā responsionē.ad
11 §.iuste.†qa licèt seruus possit esse pcurator ad negotia: tñ verisimiliter fidelius se habebit in negotijs dñi si videbit se manumissum.& consequenter sibi datā libertatem,& alij etiam libentius contrahent cū libero:quam cū seruo, cū seruus ex gestis ī seruitute nō obligeē.d.l.eū actū.ff.de neg.gest.Et hæc opi.videē verior, & approbata in c.q gnaliter.& ibi Io.Andr.cōcordat opi.qa dicit, quod opi.gloss. potest procedere si obijciatur exceptio. Sed si non obijciatur tunc procedat opin. Hostien. sed aduerte,quia an opi.Io.An.possit procedere : pendet ex
12 illo dubio † an iudicium agitatum cum minore sit ipso iure nullum : an vero sit necessaria exceptio in quo gl. fuerunt contrariæ.& etiam Barto.nam in l.exigendi.videtur velle,ibi gl.q post lit.cōtest.nō posset exceptio opponi.& ita videē ibi transire Bart.¶Sed contrarium videtur vel-

deĩ velle in d.l.minor.ex eo, quia nõ habet legitimam personã standi in iudicio. Et ideo vr̃, qđ iudiciũ sit nullum etiã si non fuerit opposita exceptio: & vr̃ etiã, qđ possit qñcunq; opponi. per id, quod dictũ fuit.s̃.e.io nostra. ¶ Et ista pars videtur verior. & pro hoc facit, qa ipse minor non potest esse in iudicio pro se, nec pro alio saluo casu.l.fi.C.qui legi.perso.& sic vr̃, qđ possit qñcũque exceptio opponi ꝑ ea, q̃ dixi in d.ca.in nostra. ¶ Et bene facit tex.non cauillando in d.c.q gñaliter.§.fina.

13 ¶ † Quid autem si minor q recepisset mandatũ, & promisisset de iud.sol. & dedisset fideiussores iurasset de nõ veniẽdo ꝯ: an tunc poterit procedere in iudicio. glo. vr̃ velle, ꝙ sic in auth.sacramenta.C. si aduersus vendi. nã tõne sacramenti censeĩ esse maior. & ideo poterit tunc procuratorio nomine esse in iudicio. & hoc tenuit etiã Bar.in dicta auth.sacramenta.& ẽt videĩ hic tenere Host.& Io.de lig.licèt do.Ant.videaĩ tenere contra. ¶ Sed verior videĩ opi.Bar.quã etiam videtur tenere gl. in di-
14 ĉta auth. sacramẽta. ¶ † In gl.ij.ibi, & futuras lites. Sed quid si procurator sit generaliter cõstitutus ad lites, & ad causas: an intelligetur cõstitutus ad præsentes, & futuras, an vero ad p̃sentes tantum. Io. An.hic tenet, ꝙ videĩ constitutus non solũ ad præsentes, sed etiam ad futuras. vt no.Spec.eo.§.iij.ver.quid si procuratorium.vbi hoc tenet Spec.& ꝑ.l.fi.C. q̃ res pig.obli.pos.per l.si seruitus.ff. de seru.vrb. prædio. & istud sequiĩ etiã hic do. Ant. ¶ Sed gl. videtur velle contrarium in l.omnium. ff.eo.& l.dãnum.§.si is qui vicinas.ff. de dã.infe.& illud ibi tenet Bart.ꝑ.l.qui habet.§.fi.cum.l.seq.ff.de tute. Et respondet ad alleg.ꝑ Spec.primo ad d.l.fi. quod ibi agitur de modico præiudicio, si in obligatione bonorum simpliciter facta veniant etiam futura: quia per hoc nõ augetur etiã debitum principale: sed hoc præiudicium esset procuratori si cogereĩ etiam esse obligatus pro futuris causis. Nõ ob.etiam d.l.si seruitus, quia ibi potuit prouideri, quæ seruitutes possent cadere in seruitute q̃ constituebatur: sed hic non de facili potuit videri q̃ causæ essent future. Et ista opi.esset de iure verior. ¶ In ea. gl.ibi in diem.vnde potest dari procurator, vt duret vsque ad annum.vt not.in Spe. in d.§.iij.ver.quid si mandatum. ¶ In ea.gl.ibi, vel inuitus videtur hoc intellige verum saluo casu cle.j.e.ti.vbi patet, ꝙ si procurator recipit instrumentum, vel literas procurationis, & nõ cõtradicit: vr̃ acceptare mãdatum ad causas contentas in instrumento, vel literis.de quo dicendũ, vt.j. ¶ In gl.iij. ibi: qui primo ad sententiam venit. & istud habet locũ, quando agitur de præoccupatione debiti. ¶ Sed vbi agitur de præoccupatione debiti.officij procurationis, & exercitij iudicij: tunc sufficit præuenire præambulũ ipsius iudicij, vt est lit.conte. vt dicatur facta præoccupatio, vt probatur in l.pluribus.ff.eod.& j.si duo.lib.vj. Et facit, quod no.Bar.in d.l.pluribus.& l. si pluribus.ff. de
15 leg.j. ¶ † In ea.glo.ibi nihilominus remaneat. supple, qa poterit contingere cõtrarietas. nam poterit vnus negare, alter concedere: sed licèt ista ratio possit considerari, tamen veritas est, quod debet distingui. An plures dentur procuratores insolidum, An vero simpliciter, quia Primo casu vnus poterit agere sine alio, & melior erit conditio occupantis. Secus in secundo casu, quia vnus non poterit agere sine alio, vt est expressum in c. si duo. j.eo.in vj.& facit, qđ hr̃.s̃.de offi.dele.c. causam matrimonij. & ad id qđ dictum est supra de contrarietate responde, vt dictum est in gloss.in d.ca.si duo, quod tunc neutra responsio valebit, quia responsio vnius sine alio non valet, multofortius non valebit altero contradi-
16 cente. ¶ † In gloss. diuersis temporibus ibi: reuocare videtur. quod intellige verum etiam si secundus non recipiat mandatum, & per hoc non tollitur tacita voluntas reuocãdi primum, quam vr̃ habuisse ipse ꝯstituens ipsum secundum, vt no.glo.in c.si duo.j̃.eod.in vj. ¶ Et intellige gl.qñ datur secundus ante lit.contest.cum primo alias primus non posset reuocare sine causa in c.ij. j̃.eo.in vj. ¶ In ea.gl.ibi: qa secũdũ rescriptũ. ¶ Sed certè nõ est bona similitudo: quia secũdũ rescriptũ ita demũ derogat primo, si fiat de hoc mẽtio ĩ scđo, vt patet in c. cæterũ.s̃.de rescrip. ¶ Sed hic dando secundũ ꝓcuratorem videtur reuocatus primus etiã si nulla fiat mentio de primo in datione secundi, vt hic innuitur. & ratio diuersitatis potest esse sm̃ Host.qa per rescriptum datur iudex tãquã cõis ꝑsona ambabus partibus, sed procurator datur solum ad vtilitatẽ constituẽtis.iõ facilius reuocaĩ. ¶ In ea.gl.in fi.dic, ꝙ ratio esse põt in casibus p̃dictis: qa obligatio habuit originem in persona vnius, & deuenit postea ad plures.ideo necesse habent tũc illi plures cõstituere vnũ ꝓcuratorẽ. Secus vbi à principio obligatio esset originata in personã pluriũ, quia tunc posset dare vnũ procuratorem, & etiã ille in cuius ꝑsona originata est obligatio potest dare vnũ procuratorẽ, & etiam plures, vt dixit glo.& habetur in c.si duo.li.vj.
17 ¶ † Et nota, quòd actio redhibitoria competit emptori, & consequenter hæredibus eius si reperiatur animal venditum esse morbosum, vt saltem reddatur p̃tiũ per venditorem restituto ipso animali venditori. ¶ Et not. etiam quod actio familiæ hercis. cõpetit pro hæreditate diuidenda. & actio cõmuni diuidundo pro alia re cõmuni. actio finium regundorũ.ꝓ distinguẽdis finibus. ¶ In glo.penul.in fi.& de materia dic, vt ibi: in d.c.querelã.& j̃.de rescrip.c.sciscitatus. ¶ In gl.fi.ibi: vel põt dici hęc scđa vera ꝑ istũ text.q loquiĩ indistinctè. & qa vt dicit Ioan. Andr.dominus potuit verisimiliter credere procuratorẽ esse solicitũ in appellãdo: ex quò appellare teneĩ, & iõ non vr̃ sibi aliqđ imputãdũ, si nõ appellauit. ¶ In ea.gl.ibi: vel inopia.sed quomodo hẽt excusare inopia ab appellãdo: cum possit appellari viua voce. vt l.litiga.C.de appella.& l.j.in fin.ff.de appella. Sed potes dicere secundum Gof.quod illud verum, quãdo incontinenti quis velit appellare: sed vbi vult appellare ex interuallo debet appellare in scriptis, vt patet in dictis iuribus. & sic tunc oportebit soluere aduocato, seu scriptori, seu notario. & fortè iste non habet vñ soluat: nec arctabaĩ ad appellandũ viua voce: quia electio eius erat appellare viua voce: vel in scriptis, vt patet in di-
18 ctis iuribus. ¶ † In ea.glo.in fi.& hęc procedunt si appellcẽ a diffinitiua. ¶ Si autẽ appelletur ab interlocutoria: semper appellandum est in scriptis, vt in c.j.de appel.in
19 vj. ¶ † Item aduerte, qa est dubiũ, an ꝓcurator qui appellauit teneaĩ ꝓsequi appellationẽ.& supposito, ꝙ nõ teneaĩ: an possit prosequi si velit. ¶ Et in hoc articulo tres fuerunt opi.vna fuit Placen.vt tangit gloss.C.eo.l. inuitus. quod procurator teneatur prosequi etiã appellationem. Secunda fuit opi.quæ communiter teneĩ, ꝙ nõ possit prosequi appellationẽ: quando simpliciter fuit constitutus ad vnam causam. Tertia fuit opi.ꝙ non teneatur prosequi: sed possit, si velit de qua etiã tangiĩ in l.si actor. C.de appel.pro prima opi.quã sequunĩ vltramontani, vt tangit Cyn.in l.inuitus.facit, quod habetur in l.fin.ff.eodem. an per alium vbi videtur expressum, ꝙ procurator tenetur causam appellationis prosequi. ¶ Secundo pro hoc facit. l.qui proprio.§.item quæritur.ff.eodem. vbi tenetur ꝓsequi causam restitutionis. ergo eadem ratione etiam causam appellationis, cum videatur parificari restitutio, & appellatio.l.præses.ff.de mino. ¶ Tertio pro hoc facit, quod habetur in l.j. C.vt causæ post pubet. adsit tutor. vbi etiam finita tutela tenetur causam appellationis prosequi: ergo eodem modo, & procurator. ¶ Quarto pro hoc facit.l.inuitus. C.eo.dum dicit, nisi ꝓuocationis cãm ostenderet intelligẽdo dũ dicit ꝓcurationis exercẽdæ. ¶ Quinto ꝓ hoc

facit, quod habetur in l.si procuratorẽ.§.ignorantes.ff.
mandati.vbi videtur,ꝙ tenetur,nisi necessitas excuset.
& sic videtur loqui in ꝓsecutione appellationis : qa in
ipsa interponenda non videntur necessariæ expeñ.cũ
sufficiat viua voce appellare.ff.de appel.l.j.in fi.cũ l.se-
quẽti.huic tñ rationi posset responderi ꝑ ea,quę dixi.s̃.
super gl.& pro ista parte, etiam facit ratio,quia si tene-
tur procurator appellare.& sic facere initium:ergo etiã
tenetur prosequi. & sic finire. argu. eius quod habetur
30 in l.hærennius.§.Caius.ff.de euic. ¶† Sed vt dixi com-
muniter tenetur secunda opin. quia nõ possit prosequi
ex eo,quia mãdatũ videtur limitatum ad instantiã cau-
sæ principalis.& ideo non videtur,ꝙ teneatur prosequi
instantiam causæ appellationis. & per hoc tex.in l.inui
tus.intelligendo literam dum dicit, nisi prouocationis
causam.s.interponendę. ¶ Item etiam pro hac parte fa-
cit.l.si actor.C.de appellat.vbi actor tenetur appellare ,
sed non tenetur prosequi . ¶ Item etiam pro hac par-
te facit.d.l.si procurator.§.si ignorantes.vbi solum dici-
tur,quod tenetur appellare,nisi inopia excusat.& nihil
dicit de prosecutione. & pro hoc etiã iste tex.nisi aper-
te videt̃ velle,ꝙ non teneatur prosequi. nec obstat , qđ
dictum est expeñ.non occurrere in appellando:qa imo
possunt occurrere si appellat̃ in scriptis.vt s̃.dixi.& for-
tè etiam ex forma statuti aliquid debet solui per appel-
lantem,vt tangit Bar.in l.inuitus.& quod ista pars non
teneatur prosequi videtur de iure verior, per istum tex.
hic in fi.¶ Nec ob.contraria. nam primo non ob.d.l.fi.
an per alium causa appella.quia loquitur in procurato-
re habente mãdatum generale ad omnes causas.hic au
tem in habente mandatum speciale ad certam causam.
¶ Et ex hac solutione not. ꝙ vbi aliquis est constitutus
procurator generalis ad causas . quod nedum tenetur
tunc appellare, sed etiam tenetur appellationem prose
qui.facit,quod habetur in cle.j.hoc eo.tit. ¶ Potest etiã
dici secundũ aliquos,ꝙ in d.l.fin.habuit mandatum ad
vtranq; causam per principalem,& appellationẽ,& itẽ
non ob.quod habetur in l.inuitus. C.eo.quia dum lite
ra ibi dicit , quod vbi procurationis causa debet intel-
ligi scilicet interponendę,vt ibi etiam not. & probatur
etiam per hunc text.qui videtur ꝓbare opi. Pla.¶ Item
non obst.l.qui proprio.§.item quæritur.quia ibi loqui-
tur in restitutione in integrum, quæ agitatur coram iu
dice hic in appellatione,quæ agitatur in diuersis.l.pro-
fecti.ff.de mino. & sic causa restitutionis magis videtur
esse de appendicijs ipsius causę principalis,quàm causę
appellationis,vel potest dici, quòd ibi incidenter pete-
batur restitutio.ideo procurator tenetur in illa respon-
dere.facit,quod dicetur.j.de appella.ab interlocutoria.
¶ Item non obstat,quod habetur in l.j.C.vt causæ post
pub.adsit tutor.quia ibi loquitur in tutore,qui omnino
tenetur causam defendere , nec eius potestas limitatur
ad instantiã . Secus in ꝓcuratore,& in actore,vt habe-
tur in l.si actor.C.de appella. ¶ Item non ob.quod ba-
betur in l.liberto.§.fin.ff.de neg.gest. quia ibi loquitur
in gestore generali,qui accessit ad vniuersa negotia ge-
renda . & ideo ibi tenetur appellare , & appellationem
prosequi,sicut etiam procurator generalis datus ad cau
sas. ¶ Item non ob.quod babetur in l.si procuratorem.
§.si ignorantes . quia potest respõderi,vt s̃.dictũ est,vel
ſm Bartol.põt dici,quod ibi loquitur in fideiussore,qui
suo noĩe conuenitur propter suam obligationem.Et iõ
debet tũc nedum appellare,sed etiã appellationẽ ꝓseq
nisi inopia eos excuset, vt ibi dicitur . Et eodem modo
potest responderi ad.l.hærennius.§.fi.ff.de euic.& ad.l.
propter veneni.§.nuptijs.ff.ad sil. Vnde dicebat Barto.
in l.inuitus.C.eodem.quod quandoque,quis conueni-
tur noĩe proprio,& ad cõmodũ propriũ.& tũc nõ tenet̃
de necessitate appellare.& si appellauit non tenet̃ ꝓse-
qui, qa in re sua est quilibet moderator, & arbiter.l. in
re mandata.C.manda. Et potest etiam quis renuntiare
appellationi si vult C.de appella.l. si quis libellos. Aut
quis conuenitur nomine alieno. & ad cõmodũ ꝓpriũ:
vt qa est procurator in rem suã.& tunc dicẽdum idem,
qđ in proximo casu:qa eadem est rõ: ex quò cõmodũ,
& incõmodũ spectat ad eũ.facit,qđ hr̃ in l.j.§.in ꝓpria.
ff.qñ app.sit,aut quis cõuenit̃ noĩe alieno,& ad cõmo-
dum alienũ,vt est ꝓcurator simplex, & nõ in rem suã ,
& tunc tenet̃ appellare:sed nõ tenet̃ ꝓsequi, nisi sit pro
curator gñalis, vel hoc habeat in mandatis per ea quæ.
s̃.dixi,& quæ habent̃ in l.fi.ff.e.aut per aliũ , nisi ꝓpter
paupertatem, vel aliam iustã cãm excusetur ab appellã
do,vt hic dixit gl.& dicunt etiam aliqui prædicta ꝓce-
dere,qñ cõstat dictum fouere bonã cãm, vel est dubiũ:
quia tenetur appellare.Secus si constaret dictum foue-
re malam cãm.arg.l.si bonam causam.C.de admini.tu.
& l.quoties.§.sicut.ff.de admini.tut. ¶ Sed tutius est,vt
hic dixit do.Ant.ꝙ appellet,vel denuntiet dño per istũ
tex.¶ Qñq, quis conuenit̃ noĩe ꝓprio, & ad cõmodũ,
vel incõmodũ aliorũ, vt in fideiussore , & in emptore ,
& hoc casu dicẽdum, ꝙ aut constat sententiam esse bñ
latam idest aduersariũ fouere iustitiã , & non tenet̃ ap-
pellare.per ea,quæ habent̃ in d.l.si bonam cãm . & in l.
hærennius.§. caius.ff. de euic . ¶ Si autẽ constet sñiam
male latã,& aduersariũ fouere iniustitiã tunc debet ap
pellare.ꝑ ea,quę hñr in d.§.si ignorantes.& d.§.caia.sal
uo nisi prius esset dñs,vel ipse actor tempore sñiæ. per
ea,quæ habentur in d.§.caia.Aut dubiũ est quis fouear
iustitiam,& tunc videtur Bar. velle illud scilicet , qđ dr̃
in §.ignorantes.sed in §.caia.& in l.inuitus. & in l.pro-
pter veneni.vr̃ tenere cum glo.in §.caia. ꝙ debet appel
lari.Sed tex.cum gl.in d.§.caia.videt̃ velle,qđ in dubio
præsumendum sit pro sententia. & ideo non tenet̃ ap-
pellare: si tamen appelletur , quia per appellationẽ ces-
sat præsumptio,quæ surgit ex sententia tenebitur pro-
sequi ipsam appellationẽ.facit,qđ no.gl. in d.l.veneni.
§.neptis.& quod not.Ia.But.in d.l.inuitus.& tangit hic
do.Anto.& idem est dicendum in hærede qui vendicat
necem defuncti, ne aliàs ab ea auferatur hæreditas tan
quam ab indigno:quia vr̃ dicendum, vt dictum est.s̃.in
emptore.vt voluit gl.in d.§.neptis.¶ Et secundum ꝑdi-
cta videtur, ꝙ æquiparẽtur in titulo quò ad materiam ,
videlicet tutor,& curator,emptor, & hæres vendicans
necem defuncti & ẽt gestor vniuersalis.& similiter etiã
fideiussor.sed Innoc. hic vr̃ æquiparare fideiussorem fi-
deiussori simplici,& actori.¶ Sed Bar.& do.Ant.vident̃
tenere,quod prius dixi.pro Inno.tamen multum facit.
§.ignorantes.intelligẽdo,vt sonat in appellatione : sed
si intelligatur de prosecutione faceret pro Bar.& etiam
qa videtur eadem rõ,quæ in emptore, ex quò noĩe pro
31 prio cõuenit̃.¶ † Item non ob. inquantum dixi,ꝙ sim-
plex procurator ad certam cãm tenet̃ appellare: sed nõ
prosequi si dicatur , quod ex quò tenetur appellare , &
sic facere principium.& sic etiã tenetur prosequi , & sic
producere ad fi.quia isti actus sunt separati hinc est, qđ
ẽt diuersa tempora statuunt̃ in eis. nam. x. dies dantur
ad appellandum , sed ad ꝓsequendum datur annus, ex
causa biennium.infra de appell.ex causa , & de regulis
iuris.quod ad consultationem,licèt appellatio sit pam-
bulũ prosecutionis ipsius, seu debeat præcedere ipsam
prosecutionem.Et ideo cum sint separata necessario de
vno ad alium non infertur,argumen.l.fin.ff. de calum.
& bene dixi supra de procuratore cõstituto ad causam .
Secus si esset datus ad vnum actum tantum , puta ad
sententiam audiendam : quia tunc non tenetur appel-
lare , vt hic voluit Ioan. Andre. ¶ Item prædicta vera
in appellatione a diffinitiua: quia procurator simplex
non tenetur illam prosequi . Si vero appelletur ab in-
terlocutoria

terlocutoria dicit Innocent. quod ſi proſecutio fienda eſt in eadē ciuitate, vel loco, vbi tractanda eſt cauſa principalis non tenetur illam proſequi cum incidenter veniat ad cauſam ipſam principalem. Secus ſi haberet
22 in alio loco tractari.arg.l.longius.ff.de iudi. ¶ †An aũt procurator poſſit dimittere proſecutionem appellationis a diffinitiua ſine iudicis licentia.Innocē. hic finaliter tenet, quod ſic, quia hoc a iure ſibi conceditur.ideo non eſt neceſſe, quod vadat ad iudicem.arg. eorũ quæ habentur in l.ſub conditionibus.ff.de condi.inſti.licèt aliquos tenere cõtrarium, ſed verius putat eſſe, ꝙ dixit. ¶ Et prædicta procedunt de iure.Hoſt.vero dicit, quod curia ſeruat, quod procuratorem appellantem in cauſa quæ ibi vertebatur non audit ſi dicat, ꝙ nõ vult, vel nõ poteſt proſequi cauſam appellationis: ſed vult domino denuntiare, vel ipſum conſulere.immo hoc ipſo, quòd procurator non vult, vel non poteſt proſequi procedit contra dominum tanquam contra contumacem ſi appellatum eſt ab interlocutoria.per ea quæ habentur. ſ.eo.auditis.& c.conſtitutus. ¶ Si autem appellatũ ſit a diffinitiua lata in curia, tũc datur breuis dilatio ad denuntiandum domino ſi non eſt in loco nimis remoto, aliàs præfigitur procuratori peremptorium ad ꝓſequēdum appellationem.& dominus citatur per peremptorium edictum per cuius lapſum rata manebit ſentētia. & hæc eſt cõſuetudo curiæ fundata ſuper æquitate abbreuiandarum litiũ.& vt parcatur laboribus, & expen. facit, quod no.Archi.de teſti.ca. Romana.lib.vj.Poſſet etiam dici, quod nullus terminus de neceſſitate ſit ſtatuendus: quia ſi non ſit proſecutio appellationis firmabitur ſentētia per lapſum anni.ſ.de appella. cum ſit Ro
23 mana. ¶ † Vltimo eſt videndũ, an licèt procurator non teneatur proſequi: an poſſit ſi velit.tex.hic videtur velle, quod ſic in fi.a contrario ſenſu dum dicit non tenet inuitus.& ſic videtur velle, quod poſſit ſponte ꝓſequi ſi vult. ¶ Gloſſ.& Bar.in l.ſi actor.C.de appella.videtur velle, ꝙ non admittatur, vt procurator: ſed vt quilibet alius. Et ideo ſi velit interuenire pro reo ad defenſionē pro quo fuit ꝓcurator poterit ſatiſdare de iudi.ſol.quia quilibet poteſt aliũ defendere præſtito de ſatiſdatione. l.minor.§.j.ff.de minori.& facit, quod no.ſ.c.mandato. Si autem fuit procurator ex parte actoris tunc, ſi eſſet coniuncta perſona poterit proſequi appellationē tanquã coniuncta perſona cauendo de rato. Et iſtud ſequitur Bar.in l.ſi actor. ¶ Sed cõtra iſtud facit, vt tangit hic do.Anto. quia ſi cenſetur habere limitatum mãdatum ad cauſam principalem, & ad actũ appellationis, ergo videtur prohibitus quò ad alia, & quò ad aliòs actus, ꝑ ea, quæ habentur in l.maritus.C.de procura.ſed ſuſtinendo Bar.poſſet dici, quòd illa.l.maritus habet locum quando limitatio facta eſt per hominem: ſed hic ſit limitatio ex iuris interpretatione.d. Ant.hic plus dicit, videlicet ſe tenuiſſe repetendo, quod procurator poterat proſequi ſi volebat etiam tanquam procurator pro quo facit iſte textu. ¶ Item quia in cauſa appellationis videtur interuenire ex vi antiqui mandati.per ea, quæ habentur in l.ita demum.C.eo.vbi in cauſa appellationis non poteſt opponi exceptio quæ non fuit oppoſita in cauſa principali ante lit.conteſt. & ſi dicatur ſecũdũ hoc videtur, quod habeat mandatum etiã ad proſequēdam appellationem. Et per conſequens videtur, quod teneatur proſequi cuius cõtrariũ hic dicit. Reſponde quod mandatum tanquã fauorabile ex parte mandantis ex iuris intellectu ſe extendit etiam ad proſecutionem appellationis. ¶ Sed ex parte ſuſcipiētis cenſetur odioſum, cum per illud obligetur procurator.ideo non extenditur ad proſecutionem appellationis, ſi nõ vult: ſed ſi vult videtur, ꝙ poſſit proſequi per iſtum text.quia licèt ab initio quis non ſuſcipiat mandatum ad proſecutionem, tamen ex poſtfacto videtur poſſe ſuſcipere. per id, quod habetur in l.ſemper.ff.de de regu.iur.& in c.licèt.de procura.in vj. Sed vt dixi communis opi.videtur eſſe in contrarium, vt videtur eſſe text.cõtra hãc opi.in d.l.ſi actor.C.de appel.vbi aperte dicitur, ꝙ nõ poteſt proſequi: ſed ſolũ poteſt appellare tanquã actor. Et hæc ſufficiant de materia huius glo.

SVMMARIVM.

1 *Procurator conſtitutus ab excommunicato ad impetrandum excluditur ab impetrando.*
2 *Vniuerſitas poteſt conſtituere procuratorem.*
3 *Et an, & quando in facto vniuerſitatis permiſſio habilium, vel inhabilium vitiet actum.*
4 *In actibus gerendis per vniuerſitatem, debet actus geri collegialiter.*
5 *Tolerantia in officio ſupplet inhabilitatem. & nu.13.*
6 *Maiores de vniuerſitate, an poſſint per ſe litem exercere.*
7 *Litera impetrata ab excommunicato tolerato, an valeant.*
8 *Procurator excommunicatus, ſi impetrat reſcriptum, an valeat.*
9 *Et quid ſi conſtituatur procurator non excommunicatus ab excõicato.*
10 *Procurator non excommunicatus, ſi conſtituatur a domino non excommunicato, an excommunicatio ſuperueniens impediat procuratorem agere.*
11 *Officij nomine fieri videtur actus, quando de officio fit mentio.*
12 *Autoritas maiorum de vniuerſitate, an ſit neceſſaria in conſtitutione ſyndici ab vniuerſitate.*
13 *Vniuerſitas non poteſt agere, quando prelatus, & adminiſtrator ſunt excommunicati.*
14 *Excommunicati, quando tolerentur, & valeant geſta per ipſos.*
15 *Toleratus quis dicatur.*
16 *Excommunicatus minori ratione participationis cum excommunicato nõ priuatur poteſtate eligendi.*
17 *Omnibus de vniuerſitate exiſtentibus excommunicatis actus ab ea geſtus non valet.*
18 *Vnus de capitulo poteſt impetrare literas pro eccleſia, vel conſtituere procuratorem ad impetrandum, tanquam coniuncta perſona, ſed nõ poteſt conſtituere procuratorem ad agendum. & nu.20.*
19 *In ſyndicatu, an neceſſario ſint exprimenda nomina omnium de vniuerſitate, & an in ſyndicatu debeat interuenire autoritas ſuperioris.*
21 *Regentes propter excommunicationem priuantur poteſtate regendi, quò ad effectum iuris.*
22 *Pactum ſi in cauſa efficienti non valet quod agitur, vt agitur, valet, vt valere poteſt.*
23 *Procurator conſtitutus ad impetrandum, qui tempore conſtitutionis eſt excommunicatus, ſed tempore quo impetrat non eſt excommunicatus, an valebit impetratum.*

a COnſulti. Procurator[a] vniuerſitatis cuius maiores, & iurati ſunt excommunicati ad impetrandum admittitur, niſi in procuratorio illo ſint expreſſi: vel niſi eorũ autoritate ipſum procuratorium ſit factũ, vel niſi fuerint ſcienter admiſſi.h.d.Et in prima conſultatio.In ſecũda reſponſio.ſecunda ibi: taliter reſpõdemus. ¶ In tex.ibi: maior, puta rector, vel poteſtas.Item ibi: iurati, puta cõ
1 ſiliarij. ¶ †No. ꝙ procurator conſtitutus ab excõmunicato ad impetrandum excluditur ab impetrando. & ſic videtur, ꝙ cõſtitutio procuratoris valeat, ſed exceptione tantum repellitur procurator ab impetrãdo de quo
2 dicendũ, vt dici cõſueuit.in c.j.de reſcrip.in vj. ¶ †Not. ꝙ vniuerſitas poteſt conſtituere procuratorem.de quo. ſ.eo.in ca.quia in cauſis. ¶ Not.ſecundum do.Anto. ꝙ maiores, per quod regitur vniuerſitas nõ videntur ſoli poſſe conſtituere procuratorem in cauſis vniuerſitatis: nec cauſas vniuerſitatis tractare. Vnde ſecundum eum priores: vel etiam antiani non videntur poſſe tractare cauſam vniuerſitatis: nec ꝯſequenter ad illũ cõſtituere, ſed oportet, ꝙ illam tractet ipſa vniuerſitas, vel repreſentantes ipſam vniuerſitatem: vt eſt conſilium generale, ꝙ repreſentat populum.vt no.glo.in rubri. C.quæ ſit lon.

sit lon.consue. ¶ Et aduerte de iure videtur oppositũ. per ea, quæ habẽtur in l.item eorum.§.si decuriones.& l.j.§.quibus.ff.quod cuiusque vniuer.& l.mulier eo.tit. vbi patet, quod decuriones quorum loco hodie succedunt consiliarij ciuitatum:hoc est priores, vel antiani secundum diuersitatem prouinciarum.vt not. gloss.in l.sed si ex dolo.§.dolo.ff.de dolo.poterãt cõstituere sindicum,vel actorem ad agendum causam vniuersitatis. facit,quod no.Barto.in l.actor.ff.rem ra.ha.] Et istud vr verius de iure per prædictas leges: nisi consuetudo,vel statutũ loci aliud haberet.per ea, quæ habentur in d.l. nulli.nec ob.iste tex.quia licet dicat, quod fuerat procurator constitutus ab ipsa cõmunitate nõ negat quin etiam potuisset cõstitui ab ipsis iuratis, seu cõsiliarijs, si non fuissent excommunicati : nec debet sumi resultans cõtrarius iuri.per ea,quæ habentur in l.ij.C.de cõ-
3 di. inser. ¶ †Not. ꝙ in factis vniuersitatis permissio habilium,vel inhabilium non vitiat actum : nisi in tribus casibus hic positis.Primus est,quando exprimuntur inhabiles ad actum exercendum.Secundus quando autoritate inhabilium actus exercetur. Tertius est,quando vniuersitas scienter admittit inhabiles . & sic ex di-
4 ctis causis remanet regula, ꝙ actus valet. ¶ †Et pro declaratione decre. & eius materia potes præmittere duo vel tria.Primo ꝙ in actibus gerendis per vniuersitatem dẽt actus geri collegialiter.& sic in forma vniuersitatis. per id,quod habetur.s.de elec.in genesi.& quod etiam not.s. de postu.præla.bonæ. el ij. de rescript. eam te. & facit etiam , quod not.in c.j.de rebus eccle.non alie.in
5 vj.† Etiam præmitte, ꝙ in alijs quæ geruntur ad vtilitatem aliorum ex officio publico:tolerãtia in officio supplet inhabilitatem.ff.de offi.præto.l.Barbarius.& facit, quod not.in c.nihil.& c.cum dilecti.s.de elec.Secus in his,quæ quis facit iure priuato, vel ad priuatã vtilitatẽ. vt voluit Inno. hic.& s.de consue.cum dilectus. Potes etiam præmittere,ꝙ in casibus vniuersitatis si aliqui reperiantur inhabiles potestas remanet penes habiles etiam si sunt duo vel vnus.s.de postu. gratũ.cũ ibi no. & de elec.ca.auditis.¶ In gloss.j.de testi.cap.licet.& sic vult glo.ꝙ ea, quæ superius tacta sunt faciant dubium in decret. tamen aliter non sol. do. Anto.hic dicit pro solutione, ꝙ quidam sunt actus qui respiciunt administrationem commissam regentibus ciuitatem: vt determinare de iurisdictione: vel statu, aut regimine ciuitatis.& tunc talia capiunt robur,& vim ab eis,& ideo talia essent inualida eis existentibus inhabilibus , & sic procedit contra . ¶ Quidam verò sunt actus qui respiciunt administrationem rerum , & iurium vniuersitatis,quæ competit soli vniuersitati , vt est secundum eũ litem exercere:vel alienare bona spectantia ad vniuersitatẽ,quæ bona sunt vniuersitatis, & non singulorum de vniuersitate.xij.q.ij.qui manumittitur. & l. intantũ. §.vniuersitatis.ff.de re.diui.& in talibus actus recipit robur tanquam ab vniuersitate, non vt a singulis etiam principaliter regentibus . ideo tunc gesta quæ aguntur ab vniuersitate valent, ex quo aliq. de vniuersitate sunt habiles, licèt aliqui sint inhabiles : quia penes habiles residet potestas vniuersitatis: vt dixi in euidentialibus . vt legitur,& no.in c.gratum.s.de postu. & sic residet d.
6 Ant. ¶ †Sed certe inquãtum innuit, ꝙ non possint maiores de vniuersitate litem exercere: nec consequenter procuratorem constituere non videtur benè dicere.per id, quod dixi in not. & quod habetur in l.nulli.ff.quod cuiusque vniuersi.ideo potest solui contrarium, ꝙ licèt maiores possent procuratorem constituere si nõ essent excommunicati : tamen etiam ipsa vniuersitas potest, & ideo tenet constitutio,nisi in tribus casibus hic positis. fateor tamen ꝙ maiores de vniuersitate non possint alienare bona sine solennitate.in l.fi.C. de ven.re.ciui.

lib.xj. ¶ In ea.ibi:non refert per quemcunque &c. Hoc verum regulariter,fallit interdum vt patet in c.ij.de hæreti.lib.vj.& ex his, quæ habentur in c.j.de rescri.in vj. ¶ In ea.gl.ibi: sed mirum.immo dic tenendum esse id,
7 quod no.per glo.in d.c.j.de rescrip.in vj. ¶ †In ea.gloss. in fi.Et sic concludit,quod literæ impetratæ ab excommunicato:qui non fuit repulsus ab impetrando valent & tenent.¶ Sed contrarium tenuit olim.Bar.in gl.antiqua huius capituli , quam postea cancellauit faciendo istam.Sed hodie est expressum, quod rescriptum impetratum ab excommunicato est ipso iure nullum , vt in d.c.j.de rescri.in vj.Nec ob.si dicatur , quod secundum hoc punitur qui non peccauit,scilicet dominus qui ꝓcuratorẽ cõstituit excommunicatum,quia,aut hoc sciebat ipse dominus,quod ille erat excommunicatus,que constituit procuratorẽ,& tunc sibi habet imputare:aut ignorabat. & tunc videt ꝙ possit habere regressum contra procuratorem: qui non significauit hoc domino an tequam faceret excusas in impetrando rescriptũ.¶ Et istud satis videtur rationabile,si ꝓcurator sciebat se excommunicatum:vel erat in suprema ignorantia : sed si ignorasset se excommunicatum,quod esse potest secũdum ea, quæ habentur.j.de cleri.excom.c.apostolicæ. tunc satis videtur ęquũ,quod impetratio teneat:ne iusta ignorantia puniatur.argu.l.genero.ff.de his qui no. infa.& quod habetur in d.c.apostolicæ. & quod no.per Io.Cal.j.de prob.post cessionem.& de re iudi.c.ad pro-
8 bandum . ¶ †Et ex prædictis patet quid iuris,quãdo ꝓcurator excommunicatus impetrat rescriptum: an tale rescriptum valeat.Et facit, quod no.Io.And.in d.c.j.de rescri.in vj.in nouel.licet Host.teneat,ꝙ si impetrãs sit occultus excõmunicatus , quod teneat rescriptum.Secus si notorius. sed Ioan.mo. tenet idem si sit occultus pro quo facit : quia in actibus qui ex iure priuato gerũtur tolerantia nil operatur. vt voluit Inno.s.de consue. cum dilectus.& ẽt in hoc c.& hæc opi.Io.mo. vr verior quando ipse dominus sciebat ipsum procuratorẽ excommunicatũ, vel si ignorabat , procurator sciebat se excõmunicatum . Secus si iuste ignorasset procurator se excommunicatum.& similiter dominus , quia tunc videt ꝙ debeat valere , ne iusta ignorantia puniatur,vt
9 s.tetigi.& hoc casu possit saluari opi.Host. ¶ †Quid aũt econtra si constituatur non excommunicatus procurator ab excommunicato:hic aduerte , aut cõstituitur ꝓcurator ad impetrandum : aut ad agendum: aut ad negotia extraiudicialia:si ɔstituatur ad impetrandũ,videtur , quod non teneatur per istũ tex.dum ponderat tps, quo constituitur procurator. & sic vult,quod si illo tpe erat excõmunicatus ipse cõstituens , quod licèt postea absoluatur,non valeat procuratoriũ.facit, quod habet in simili.j.de proba.post cessionem . & quod etiam tãgetur cum gloss.fi. ¶ Secundo casu, quando fuit cõstitutus ad agendũ:tunc videtur, quod teneat procuratorium.licèt possit opponi exceptio.per id, quod habetur in l.pia.de exceptio.in vj.In contrarium facit iste tex.inquantum vult , ꝙ non valeat constitutio procuratoris constituti ad impetrandum si tempore quo cõstituitur constituens erat excõmunicatus. Inno.videtur hic cõcludere, ꝙ si cõstitutus est procurator ab excommunicato tempore quo est constitutus . & durat excommunicatio tempore quo agitur : tũe planum est,quod repellitur procurator,vt tangit glo.fi. Aut tempore quo fuit constitutus procurator constituens erat excõmunicatus:sed tempore quo agitur reperitur absolutus. & tũc dicit Innoc.ꝙ nõ valuit cõstitutio:quia in talibus principium est considerandum. & tempus quo procurator ɔstituit per istũ tex. Fatetur tñ, qđ nisi excipiat ɔ ꝓcuratorẽ tenebũt q fient p illũ, quia fm eũ vr , qđ teneat procuratio ipso iure a principio.& si dicat si teneat cõstitutio

ſtitutio procuratoris ſaltem debet poſſe procurator age
re abſoluto domino excommunicato. reſpondet Inno.
quod dominus excommunicatus non habet exercitiũ
litis.ideo illud mandare nõ poteſt.per id,quod habet.j.
q.vij.c.c.daibertum.& j.de iure patro.ca. quod autem.
Sed certè,vt hic tangit do.Ant.ſi non transfertur exer-
citium litis in procuratore:ergo ſi interim agat non va-
lebit, quod agitur etiam ſi non excipiatur. ideo remit-
tit domi.Anto.ad ea,quæ dixit in d.c.poſt ceſſionẽ. vbi
tenet in ſimili, quod ſi conſtituitur procurator ad agen
dum ille qui tempore quo conſtitutus eſt erat excõmu
nicatus,quòd ipſo iure non valet conſtitutio per illum
tex.cum gloſſ.& idem videtur velle in caſu iſto, quan-
do a domino excommunicato tempore conſtitutionis
conſtituitur procurator, vt ſic non poſſit etiam poſt ab-
ſolutionem talis procurator agere, prout etiam contin
git in caſu.d.c.poſt ceſſionem.licèt Inno.velit,quod ſo-
lum ope exceptionis vitiatur conſtitutio procuratoris,
vt etiam hic idem dicat.¶ Sed gloſſ.in d.c.poſt ceſſionẽ
& Ioan.Andr.& ſequitur etiam domi. Anto.tenent ibi
contrarium,ſcilicet quod nõ valeant ipſo iure.¶ Et pro
hoc etiam facit tex. iſte qui ponderare videtur tempus
quo conſtituitur procurator, vt ſi illo tempore fuit con
ſtitutus ab excommunicato non poſſit poſtea impetra-
re etiam ſi conſtituens fuit abſolutus,& ſic videtur, qđ
non valeat ipſo iure. facit, quod habetur in ſimili.in d.
c.poſt ceſſionem.¶ Et ſic videtur idem dicendum, quã-
do eſt conſtitutus procurator ad iudicia a domino, qui
eſt excommunicatus tempore conſtitutionis, vt ſic ip-
ſo iure non valeat conſtitutio procuratoris. arg. huius
tex.& per id,quod habetur in d.ca. poſt ceſſionem.& ẽt
hoc videtur voluiſſe domi. Anto. hic remittendo ad d.
c.poſt ceſſionem.¶ Tertio caſu,quando conſtitutus eſt
ad negotia procurator ab illo qui eſt excõmunicatus,
tunc,an teneat conſtitutio pẽdet ex no.in c. veritatis.j.
de do.& contum.nam ſecundum Innocen. opi.ibi po-
ſita valeret,licèt poſſit repelli exceptione.Secus ſecun-
10 dum opin.Hoſti.& quæ opi.ſit verior ibi dixi.¶ † Quid
autem ſi conſtitutus procurator non excommunicatus
a domino non excommunicato ſi poſtea ſuperuenit ex
communicatio,an tunc impediat procuratorem agere.
tangam ſuper glo.fin. habetis iſtud declaratum.¶ Et ex
prædictis etiam patere poteſt quid iuris,ſi ille qui eſt ex
communicatus conſtituatur procurator ad agendum:
quia videtur,quod ipſo iure non valeret: vt habetur in
d.capi.poſt ceſſionem.¶ Item etiam petere poteſt quid
iuris ſi ille qui eſt excommunicatus conſtituatur procu
rator ad negotia,quia pendet ex no.in d.c. veritatis, vt
tactum eſt ſupra quid iuris, quando excommunicatus
conſtituit non excommunicatum, ſiue cõſtituat ad im
petrandum,ſiue ad agẽdum,ſiue ad negotia,habetis la
tius quam tangat Innocen.vel domi.Anto. ¶ In glo.ij.
ibi,quia per hoc apparet quaſi velit glo. quod ratio pri
mi caſus quare non valeat impetratio ſicut conſtitutio
procuratoris ad impetrandum maioribus exiſtentibus
excommunicatis,& in procuratorio expreſſis ſit ex eo,
quia eo ipſo,quod ſunt expreſſi in procuratorio videtur
quòd præſumatur actum fieri eiſdem principaliter in-
ſtantibus.& ideo non valeat talis conſtitutio. Innocen.
dicit hoc verũ, quando ſoli ſunt expreſſi inhabiles,puta
quia dicitur, ꝙ maiores, & iurati conſtituerunt talẽ pro
curatorem.¶ Idem etiam ſi dicatur hoc modo, quod ta
lis communitas,& maiores, & iurati conſtituunt talem
procuratorem. Idem dicit ſi dicatur talis communitas
videlicet.a.b.& c.nominando illos de communitate,&
ſubdatur tales,& tales, q̃ ſunt maiores, & iurati. Secus
ſecundum eum ſi ſimpliciter diceretur, ꝙ talis commu
nitas conſtituit talem procuratorem.Idem dicit ſi dica-
tur, ꝙ talis communitas conſtituit talem procuratorem
neminem exprimendo. & idem ſi exprimantur nomi-
na illorum de vniuerſitate, & etiam ſi exprimantur no
mina illorum, qui ſunt maiores,& iurati:ſed exprimũ-
tur ſimpľr ſicut alij non facta mentione,qui ſunt maio-
res,& iurati:ſed vniformiter ſunt expreſſi cum alijs. nõ
tunc valeret conſtitutio.nam ex quò expreſſe nõ ſit au-
toritate ipſorum maiorum:nec etiã tacitè, ex quo ſim-
pliciter ſunt nominati nomine proprio,& nõ, vt maio-
res,& iurati.facit,quod no.glo.& Bar. in l.quacumque
ratione.ff.de procu.& l.ſciendum.§.tutores.ff.qui ſatiſ.
11 da.cog.vbi patet, † quod quando ſit mentio officij vi-
detur tunc actus fieri ſub nomine officii.ſecus, quãdo
non fit mentio.Et ideo in caſu prædicto non vitiabitur
conſtitutio procuratoris ſi alij determinate ignorabant
illos excommunicatos.Idem dicit Innocent.ſi prædicti
deſcriberentur tanquam teſtes in actu procurationis:
quia per hoc non vitiabitur conſtitutio procuratoris.
¶ An autem tale inſtrumentum probet pendet ex his,
quæ tetigi in c.ex literis.ſ.de tranſac.& quæ not. in ca.
decernimus.de ſenten.excommunica.in vj. Et per præ-
dicta etiam patet ratio ſecundi caſus ſcilicet, quando p̃
ſtant autoritatem in conſtitutione procuratoris: q̃a tũc
videtur actus geri ab ipſis excommunicatis, vt infra ẽt
tangit glo. Et aduerte,quia Hoſti. & quidam alij dicunt
iſtos duos primos caſus debere intelligi ſecundum tem
periem tertij caſus,qui ſcilicet ſcienter exprimuntur,&
ſcienter adhibentur,vt autores.ſecus ſi ignoranter, q̃a
tunc valebit actus geſtus propter habiles in quos reſi-
det poteſtas ipſius collegij.ſupra de poſtu.gratũ. ¶ Sed
iſta opi.etiam non videtur vera, vt etiam hic tangit do.
Ant. quia ſecundum hoc ſuperflueret ſecundus caſus,
& ſufficiſſet illum ſolum ponere, ꝙ non eſt de mente
tex.& ideo tene ſecure, ꝙ primi duo caſus procedũt ſi-
ue ſcienter,ſiue ignoranter fiat expreſſio,vel adhibean-
tur ad autorandum.& dicit Innocẽ. finaliter etiam hoc
procedere,quando dicitur in ſecundo caſu quando ex-
communicati interponunt autoritatem,quòd non va-
let actus ſiue de neceſſitate iuris,vel ſtatuti, requiratur
ad validitatem actus autoritas ipſorum maiorum, ſiue
non:quia hoc eſt ſtatutum in odium excommunicato-
rum:& quia ſi actus vitiatur,quando ſcienter admittun
tur, vt hic patet in ſecundo caſu fortius debet vitiari,
12 quando autoritatem præſtant.¶ † Dicit tamen Innocẽ.
ꝙ in conſtitutione ſyndici ab vniuerſitate fienda nõ eſt
de iure neceſſaria autoritas maiorũ, ſeu ſuperioris, q̃a
vniuerſitas tanquam domina alleg. quod habetur in l.
inuitum.§.vniuerſitatis.ff.de rerum diui.facit,quod ha
betur.xij.q.ij. qui manumittitur.conſtituit ſyndicũ, &
procuratorem,& non actorem.alleg.l.ij.ff. quod cuiuſ-
que vniuer.& quia in conſtitutione ſyndici,aut procu-
ratoris,non requiritur autoritas iudicis.nec ob. qđ ali-
quando reperitur, quòd vniuerſitas conſtituit actorem
vt patet in d.l.j.§.quibus.Et ſic videtur,quòd requiritur
autoritas ſuperioris.per id,quod habetur in l.neque.C.
de procura.reſpondet Innocen.quod illud procedit,q̃n
principales de vniuerſitate conſtituunt actorem, & nõ
ipſa vniuerſitas,vel quando conſtituit vniuerſitas acto
rem ad negotia, & non ad lites, vel quando conſtituit
in negotijs,vbi vniuerſitas non eſt domina.facit, quod
nota.infra de iura.calum.capitu.j.& c. in pertractandis.
¶ Et licèt domi. Anto.ſic pertranſeat, tamen videtur ꝙ
prima reſponſio,& vltima poſſit tolerari:ſed non ſecun
da:quia minor ſolẽnitas requiritur in negotijs extraiu-
dicialibus,quàm in litibus,vt patet in d.l.neque.& in l.
ſi procurator.§.ſi tutores.ff.mandati.vbi patet, quod tu
tor primo poteſt cõſtituere procuratorem ad negotia,
& non ad lites ante lit.conteſta. Sed tunc debet conſti-
tuere actorem cum decreto iudicis,& quod dixi vniuer
ſitatem poſſe conſtituere procuratorem ſine autoritate
maiorum,

maiorum, vel superiorum, ꝓcedit in vniuersitate seculari,& videtur hic esse casus,inquantum dicitur, quod tenet ꝯstitutio ꝓcuratoris facta ab vniuersitate si ignoranter admissi sunt excommunicati, & non sint expressi maiores,& iurati, nec pręstauerint autoritatem. Nam ex quo maiores, & iurati essent excommunicati erant inhabiles,& sic erat perinde ac si nō haberet eos.facit, quod habetur in l.j.§.quibus.& quod habetur in c.ij. s. de transla.& tamen hic dicitur, quod valet constitutio procuratoris, & expresse etiam hic voluit Innoc. & tenuit Barto.in l.actor.ff.rem ra.habe.& ibi etiam hoc tenet glo. licèt glo. etiam teneat contrarium in l.nulli.ff. quod cuiusque vniuersi.¶ Sed præcedentem gl. tenuit Guil.in d.l.nulli.quam sequitur etiam Bar.in d.l.actor. vt prædixi. Et etiam Inno.hic in effectu vult, & vt dixi hic est casus rectè intuētibus. Secus videtur in vniuersitate ecclesiastica quæ non videtur regulariter posse agere sine suo prelato.de quo.s.de rescrip.edocen.& sed in

13 boc potest intelligi,quod ibi tangit glo.dum dicit † qđ vniuersitas non potest agere,qñ administrator,& prælatus sunt excommunicati:quia illud videtur verum in vniuersitate ecclesiastica.Secus in seculari.per ea , quæ s.dixi.¶ In gl.iiij.in fi.aduerte,quia videretur,quod indistinctè.& sic etiam in tribus casibus hic exceptis dēat valere constitutio procuratoris,quia gesta a toleratis videntur valere.l.barbarius.ff.de offi.pręfec.præto.& viij. q.v.c.nonne.& iij.q.vij.§.tria. Huius timore dixit hic Inno.primo qđ iste tex. debet intelligi in excommunicatis per sententiam hominis,qui dicuntur non esse tolerati,ex quo sententia contra eos est lata:sed ꝯtraria procedant in excōicatis per ius,qui possunt dici tolerati ēt si sint notorij.& per hoc pondera literam dum dicit ex communicationis sententia innodati. & sic ſm eum videtur loqui de excommunicatis per sententiam hominis,seu ab homine.¶ Et no.diligenter, quod Inno. hic

14 videtur velle in ista solutione,qđ excōicatus † per sententiam hominis dicaꝰ indistinctè non tolerari,sed excommunicatus per sententiam a iure dicatur tolerari indistinctè,siue sit occultus,siue non,sed Host.non placet ista opi.nam dicit,ꝙ ista verba excōicationis sententia conueniunt etiā sniæ iuris,vt probatur.j.de sen. excommuni.c.non dubium.& c.qđ de his.& c. in vniuersitate. Ideo secundo potest solui contrarium ſm Hosti. ꝙ contrarium ꝓcedat in excōicatis occultis qui dicuntur tolerari quo casu valeāt gesta ſm eū. Secus in publicis excōicatis, siue ab homine sint excōicati , siue a iure: quia tunc non videntur tolerari , ex quo factum est publicum, ex quo sunt excōicati. Sed certe ista solutio non videtur perfecta,qa iste tex. videꝰ ꝓcedere etiam in occulto excommunicato.per id,quod no.Io.mo. & Io. An.post eum in c.j.de rescri.in vj.¶ Vnde tertio potest dici,vt hic voluit Inno.ꝙ quædam sunt,quę geruntur a priuato,& ex iure priuato. & tunc tolerare nihil operaꝰ vt patet ex his,quæ no.Innoc.de consue.cū dilectus.& s.de electi.nihil. Et ideo contra constitutum ꝓcuratorē a tali posset excipi,tñ si non exciperetur tñ aliquos valerent gesta per talem procuratorē.per id, qđ habeꝰ de excep.pia.li.vj.¶ Sed de hoc dic,vt dixi super gl.¶ Quędam vero sunt, quæ gerūtur ab vniuersitate,vel ab alio vt publica persona,& inter alios, seu ad vtilitatem aliorum,vt sunt sententiæ,instrumēta,& testamēta,& exercitium cuiuslibet iurisdictionis voluntariæ, & contentiosæ.& in istis tolerare multum operaꝰ, quia facit actū valere,quia aliter non valeret,vt patet in d.l.barbarius.

15 superius alle.¶ †Et no.ꝙ dici potest toleratus,qñ nō est lata sētētia super inhabilitate,seu super vitio , & factū non est notorium . Secus si esset notorium factum , ex quo surgit vitium,& inhabilitas per id , quod habeꝰ in l.j.C.de testa.j.de re iudi.c.ad probandum. licèt Innoc. aliter senserit in prima solutione. Quando autem interuenit sententia hominis,qa illa fertur publicè, & in loco publico in dubio inducit notorium ex iuris pſumptione.j.de coha.cle.c.fi.nisi aliud probetur per ea,quæ no.per glo.in cle.j.de sępu.vbi bona glos. & quæ no.ēt per Pau.de leaza.in procemio cle.in verbo de extero.& quæ habenꝰ etiā.j.de cle.excō.mini.c.Apostolicæ.Quędam autem sunt ꝗ geruntur nō autoritate publica, sed priuata.& tunc etiam si gerantur per vniuersitatem nihil habet prodesse tolerare , vt qñ aliqua geruntur per vniuersitatem,quæ respiciunt commodum, vel honorem vniuersitatis.& non fuerit inter alios,seu ad aliorū vtilitatē,sicut est constituere procuratorē.nā in talibus tolerare nihil operaꝰ. Et ideo potest excipi cōtra tales procuratores constitutos ab excōicatis, & per hoc facit ſm Inn.quia tales consensus qui interueniunt per illos de vniuersitate,qui sunt excommunicati sunt iura personalia,seu priuata, non publica.Ideo si personæ constituentes sunt excommunicatę, quæ consentiunt in constitutione procuratoris etiam si fuerint tolerate nō valebit constitutio ꝓcuratoris in casibus hic positis, & ratio diuersitatis inter ea,quę geruntur inter alios autoritate publica. & alia quæ geruntur ad vtilitatem priuatā est , quia in primis subest publica,& publicum officiū, quo ratione tolerantur gesta. Secus in his, quæ ex iure priuato geruntur.nam talia possunt per exceptionē eli di,& posset etiam agi officio iudicis ad cassationem ipsorum ſm Inno.& sic resideat do. Anto. Tu potes etiam addere,ꝙ etiam actus interdū ipso iure non valet,vt patet ex his,quæ dixi sup gl.ij.¶ In gl.fi.ibi:vitiatur p inutile.de hoc plenè.j.de reg.iur.vtile.lib.vj.& per glo.in l. pecuniæ.ff.de vsur.& per Bar.in l.grecæ.§.illud.ff. de fi-

16 deiuſ.¶ †In ea.gl.ibi.de elec.illa.istud.c.& c.si celebrat. de quo sequitur in gl.loquūtur in excōicato minori,ratione participationis factæ cū excommunicato maiori in locutione, vel cōmestione,ꝙ non est priuatus potestate eligendi,vt patet in dictis iuribus.iō nimirū si eligat,cum non per hoc vitiatur elec.facit,qđ habetur,in d.c.si celebrat.& d.c.illa.ad c.cū Vintomiensis.potes dicere,ꝙ ibi qs erat inhabilis ex eo: quia elegerat sciēret indignū.& in potestate aliorum habiliū erit talē repellere,vel ipsum secum admittere.ideo nimirū si non vitiatur actus,si habiles illum secū admittant ad eligēdū. Hic aūt loqꝰ,qñ quis erat inhabilis rōne maioris excō. quo casu non erat in ptāte habiliū talē inhabilē secum admittere ꝑpter piculū cōis.j.de exceptio.pia.li.vj. Ad l.si ex falso.C.de transac.dic,ꝙ ibi loquiꝰ in transa. quæ babebat diuersa capitula. ideo licèt in vno fuerit falsitas commissa,nō nocet in alio separato.Item non ob.c. cū I.& A.j.de re iudi. qa ibi loquiꝰ in iudicio testificandi,ꝙ cuilibet.testi de ꝑ se cōpetit, hoc in officio ꝓcuratoris cōcedendo ab vniuersitate,in quo nō cōpetit cuilibet de vniuersitate ꝓsolū ipsum ꝓcuratorem in rebus vniuersitatis constituere,sed simul ad ipsos de vniuersitate collegialiter cōgregatos. & ideo hoc casu ꝑmistio inhabiliū vitiat actū.secus in casu præcedenti.facit,qđ

17 hꝰ in l.j.ff.qđ cū fal.tur.auto.¶ †Quid aūt si geriꝰ actus ab vniuersitate oibus de vniuersitate existētibus excōicatis? dic,qđ nō valebit actus ꝓ istū tex.nā licèt vniuersitas dicaꝰ cōstituere ꝓcuratorē ꝗ excōicata nō est. nec esse pōt.j.de sen.excō.c.Romana.§.in vniuersitatē.lib. vj.licèt singuli de vniuersitate bene psit excōmunicari, tñ suffragia uocū trahunt originē a singularibus de vniuersitate inhabilibus,ideo nō ualet,ꝙ agtē,facit,qđ no. s.de consue.cū dilectus.& j.de do.& contu.c. ueritatis. ¶ Si aūt ab uniuersitate aliqua gerant aliquibus existētibus inhabilibus de uniuersitate,& gerūtur ipsis inhabilibus iunctus cum habilibus,an tunc actus ualeat.potes cōcludere, ut hic tangit do.Ant. qđ qñq; exercitiū actus

actus spectat insolidum ad plures. & tunc commissio inhabilium cum habilibus non vitiat actum. j. de re iu di. cum. i. & a. & c. j. & ff. quod cum falso tuto. auto. aut iunguntur habiles cum habilibus in exercitio actus simul spectante ad plures. & tunc, aut a ptāte habilium pendet habilitare inhabiles. & tunc siue scienter siue ignoranter admittantur inhabiles valebit actus: quia si admittitur scienter videnť habilitari. arg. l. quidā consulebat. ff. de re iudi. & quod no. s. de fi. presby. capi. veniens. ¶ Si autē admittitur ignoranter, tunc, aut actus gestus videtur capere vim a potestate habilium in quos residet potestas. per id, quod habetur in ca. gratum. de postu. & c. cum Vintoniēsis. s. de elect. & quia in dubio habiles videntur velle valere actum quem faciunt eo modo, quo melius potest. argum. l. iij. ff. de testam. mili. ¶ Quandoque vero non pendet a potestate habilium habilitare inhabiles, & tūc, aut inhabiles solum interuenerunt actu, & non valet actus, vt hic patet. Aut omnes nominantur, & tunc, aut illi inhabiles interueniūt vt autoritatem præstent expresse, vel tacite, & non valet actus, vt hic patet. Aut simpliciter interueniunt, vt alij de vniuersitate, & tunc si ignoranter admittuntur valet quod agiť. Secus si scienter, vt hic patet. ¶ Et no. secundum Hosti. quod vbi habiles sciunt de habilitate aliorum, si est actus in quo exigatur ad eius validitatē autoritas præsidentium, & illi tales sunt excommunicati consilium est, quod ipsi habiles excludant illos tales præsidentes, & alios de nouo faciāt, qui assistant cū alijs, & præstent autoritatem actui. Nam penes habiles residet potestas eligendi ipsos præsidentes, vt habetur in c. gratum. s. de postu. aliàs si non eligerent non possent actum exercere: quia tunc diceretur quodammodo vniuersitas vacare, vt dixit gl. iij. ¶ Si autem sit talis actus qui possit geri ab vniuersitate absque autoritate regentium, tunc modus est, quod habiles actum exerceant exclusis inhabilibus, vel si eos de facto non possunt excludere, admittant illos cū protestatione, quod non intendunt, cum ipsis inhabilibus actum exercere. facit quod no. per Inno. in c. illa. s. de elec. & de consue. c. cum dilectus. ¶ In ea. gl. in fi. no. ex gl. plura. Primo differentiam inter procuratorem cōstitutum ab impetrandum ab vniuersitate, & syndicum, vel procuratorē constitutum ad agendum ab ipsa vniuersitate, quia secundum eum, primo casu non est necesse exprimere nomina omnium de vniuersitate, nec etiā nomina maiorum, vel superioris. Secus in secundo. ¶ Item not. ij. quod procurator constitutus ad agendum ab excom-

18 municato potest repelli. ¶ † Itē not. iij. ex gl. quod vnus de capitulo potest impetrare literas pro ecclesia, vel cū stituere procuratorem ad impetrandum tanquam con iuncta persona: sed non potest constituere procuratorē ad agendum. c. nonnulli. alle. in glo. quia potest intelligi de coniunctione carnali. facit quod infra dicetur. Et similiter. c. non liceat. non probat dictum glos. quia loquitur, quādo agitur de alienatione rei male alienatæ, in quo videtur speciale, quod quilibet de ecclesia admittatur. j. de re. eccle. non alie. c. si quis presbyterorū.

19 ¶ † Circa primū, an in syndicatu necessario sint exprimēda nomina omnium de vniuersitate, dicetur in c. j. j. eo. ti. lib. vj. ¶ Aduerte tamen, quia etiam dato, quod deberent exprimi omnes de vniuersitate, tamē possent exprimi vniformiter, vt singulares de vniuersitate, & sic videretur, quod tunc non noceret si aliqui essent inhabiles, si ignorāter admitterentur, per ea, quę dixi super glo. iij. ¶ Et no. etiam quod glo. voluit, q̄ in syndicatu debeat interuenire autoritas superioris, sed Inn. hic sentit contrarium per istum tex. vt tetigi super gl. iij. & ideo gl. in l. actor. ff. rem ra. hab. & ibi etiam hoc sequitur Bart. quando solum cōstituitur ad agendum. ¶ Sed gl. posset procedere in vniuersitate ecclesiastica, in qua regulariter non potest ipsa vniuersitas agere sine prælato. facit. j. de iudi. causam quæ. sed dictum Inno. procedat in vniuersitate seculari. facit, quod dixi super gl. iij. ¶ Item posset pcedere gl. in syndico constituto ad alienandum rem vniuersitatis, per ea, quę habentur in l. fi. C. de ven. re. ciui. lib. xj. ¶ Sed in syndico constituto ad agendum ab vniuersitate seculari nō procedit gl. ¶ Itē aduerte inquantum glo. voluit, quod procurator constitutus ab excommunicato constituentis tempore quo agitur. Si autem esset absolutus esset magis dubium. tamen Innoc. videtur hic velle, quod poterit tunc excipi contra eum, ex quo principium fuit vitiosum. Videtur tamen velle, quod valerent gesta si nō excipiatur. facit, quod habetur in c. pia. de excep. In vj. Sed de hoc dic, vt dixi super prima gloss. ad finem. ¶ Si autem constituatur quis procurator ab aliquibus non excommunicatis. & postea superueniat excommunicatio, an tunc nocebit. Inno. hic notabiliter in effectu cōcludit, quod est aduertendum, quod aut ipsi cōstituentes qui facti sunt inhabiles habebāt exercitiū litis, seu actionis: aut non, si habebant exercitiū ipsius actionis, tūc videtur, quod obstabit exceptio, ex quo tempore, quo agitur nō sunt excommunicati: quia sicut nō possent per se agere: sic nō possent per alium. arg. j. de reg. iur. qui per alium. li. vj. ¶ Si autem ad ipsos constituentes factos inhabiles nō spectabat exercitium actionis: vt quia vniuersitas constituit procuratorem super bonis spectantibus ad vniuersitatem: nec est ibi caput habens administrationem lit. vel iurium ipsius vniuersitatis. & tunc non repellitur procurator constitutus ab vniuersitate: seu per illos de vniuersitate collegialiter congregatos, quia vniuersitas, vt vniuersitas nō potest excommunicari, vt c. Romana. s. in vniuersitate. de sen. exc. in vj. Et licet singuli de vniuersitate sint excommunicati non agetur nomine eorum: sed nomine vniuersitatis: quia causa vniuersitatis non est singulorum. xij. q. ij. qui manumittitur. Alij sunt aliqui inhabiles in vniuersitate ad quod spectat effectus, & exercitium actionis: vt quia vniuersitas habet caput ad quod spectat administratio vniuersitatis, & officium ex forma statuti, vel de iure, vt patet in vniuersitate ecclesiastica habente prælatum. facit, quod habetur in l. nulli. ff. quod cuiusque vniuer. & s. de rescri. edoceri. & tunc, aut procurator constitutus est simplex procurator. & sic habet officium temporale, & reuocabile ex voluntate constituentis, & habet agere nomine ipsius constituentis, & tunc, si superueniat excōmunicatio ipsi cōstituenti ad quæ spectabat litis exercitium poterit repelli procurator, cū habeat agere noīe constituentis. & sic debet posse repelli, sicut ipse cōstituens. Aut constitutus habet officium perpetuum. & est talis persona, quæ potest agere pro vniuersitate absque eo, quod nominet illos ad quos spectat litis exercitium: vt est æconomus ecclesiæ, vel vice dominus, & tunc talis nō repelletur: quia habet agere nomine vniuersitatis, seu ecclesię, non nomine constituentis. facit, quod habetur. lxxxix. distin. c. nouimus. & c. quod in quibusdam. & vij. q. j. quia frater, idem dicit, si habeat officium temporale: dum tamen sit talis, qui nō habet agere nomine constituentium: vt est visitator, vel coadiutor qui agunt nomine ecclesiæ. facit, quod habetur in d. c. quia frater. Sed syndici, & procuratores habent agere nomine ipsorum constituentium. ideo repelluntur, si constituentes sint excommunicati tempore quo agi-

20 tur. & tene mēti prædicta. ¶ † Circa vltimum not. quod tangit glos. an vnus de ecclesia possit impetrare pro ecclesia Archi. in c. statutum. s. cum autem. de rescr. in vj. dicit quod de consuetudine curiæ nullus admittitur ad impetrandum, vel contradicendum impetrationi pro alio

alio sine mandato speciali.nisi sit coninncta psona car-
nali proximitate.secundum Gof.& Hostien.nec etiam
admitterur Episcopus ad cōtradicēdum impetrationi
pro suo subdito.Dicit tamen,ꝙ si intersit contradicen-
tis, ꝙ litera non transeat,cauebitur ei.& literā recipiet
impetrator,dicit etiam curiam non requirere mandatū
nisi literæ contradicantur. alle.quod no.Hosti.in sum-
ma.de rescrip.§.quæ possunt.ver.sed nunquid canoni-
cus.dicit etiam Archi.vbi.s̄.quod licet decre. nonnul-
li.de rescrip. permittat coniunctos impetrare,non per-
mittit eos contradicere impetrantibus.Et ideo ad con-
uenientiam iudicū: nec admittentur sine speciali man
dato,cum talis actus sit potius contradicere, quàm de-
fendere.facit,quod no.per Io.An.in d.c.nonnulli. facit
etiam ad prædicta,quod no.gloss.ij.& quod ibi dictum
fuit in c.fi.s̄.de postu.facit etiam ad materiam,quod ha
betur in c.coram.s̄.de offi.dele.Et ex prędictis patet gl.
21 hic positam nō procedere.¶†Vltimo potes notare,qđ
per excommunicationem Regentes priuantur potesta-
te regendi quò ad effectum iuris: vt hic videtur innui,
dum dicit, per quos communitas regebatur.quasi ante
excommunicationem haberent regimen non postea.
facit,quod no.& habetur.j̄.de re iudi. ad probandum.
& de immu.eccle.cum aduersus.& de sen.excom.c.no
22 uerint.¶†Potes etiam notare,ꝙ ibi pactum in causa ef
ficienti,si non valet,quod agitur,vt agitur,valet vt vale
re potest,saluo vbi vitium sit patens ex forma ipsius a-
ctus: vel vbi ipsum vitium principaliter interueniat ꝓ
actu expediendo. de materia in l.j.§.eum qui.ff.de con
sti.pec.& per Bat.in l.j.§.si quis ita.ff.de ver.obli. & ad-
23 de etiam his quæ s̄.dixi.† quod vbi constituitur procu
rator ad impetrandum , qui est excommunicatus tem-
pore constitutionis:sed postea tempore , quo impetrāt
non sit excommunicatus:an valebit impetratum.Nam
videretur quod sic,quia c.j.de rescri.in vj.non loquitur
hoc casu:sed quando est excommunicatus tempore im
petrationis.¶In contrarium tamen facit, quia videtur
quod constitutio sit nulla ab ipso initio , ex quò est ex-
communicatus tempore constitutionis per istum text.
& per ea,quæ tetigi.in fin.primæ glossę.& quia videtur
cōstitui ad actum,cuius est incapax.ideo videtur quod
non valeat.

¶De syndico. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Syndicus in causa collegij respondet positionibus sine iuramento,*

¶Visum est.s̄.in titu.præcedenti,qui agit, vel defendit
causam singularis personæ. Verum,quia interdum tra-
ctatur causa vniuersitatis,quam agit , vel defendit syn-
dicus ipsius vniuersitatis. ideo post Rubricam præcedē
tem ponit istam.¶Et de syndico vniuersitatis secularis
habetur in c.licet.j̄.de probatio. de syndico vero eccle-
siasticæ vniuersitatis habetur.j̄.in nigro . & j. de capel.
1 mona.cum dilectus. & quomodo† etiam in causa col-
legij syndicus respondet positionibus , sine iuramento
habetur in c.ij.de testi.in vj. De æconomo autē & eius
officio habetur.lxxxix.dist. per totum.& viij.q.iij.cum
scimus.& j.de iura.cal.c.imperatorum.

SVMMARIVM.

1 *Monachi debent a litigijs forensibus abstinere.*
2 *Syndicus monasterij potest esse laicus.& nu.11.*
3 *Syndicatus officium non est spirituale,& potest esse voluntarium,potest tamen casualiter cogi aliquis ad acceptandum syndicatus officium.*
4 *Procurationis , vel aduocationis officium acceptare , potest aliquis ex causa cogi.*
5 *Negotij appellatione venit etiam negotium iudiciale.*
6 *Syndicus quando constituitur , an nomina singulorum debeant exprimi in instrumento syndicatus.*
7 *Et si opponatur syndicatui facto per collegium canonicorum , quod maior pars non fuit præsens,cui incumbat probatio.*
8 *Notarius,an conuincetur falsum scripsisse eoipso,quod asseruit id , quod sibi dictum fuit,licèt probetur contrarium.*
9 *Ad syndici vniuersitatis constitutionem , an requiratur decretum superioris.*
10 *Syndicus ab Abbate,& capitulo constitutus, an possit per solum Abbatem reuocari.*
11 *Contemptus solus agere potest de contemptu, vel alius eius mandato.*
12 *Monachus non potest esse procurator etiam pro vtilitate monasterij,nisi interueniat mandatum Abbatis.*

SIcut studij. Decens est religiosos
a litigijs abstinere. &
ideo habere debent syndicū qui causas
monasterij agat, & defendat.h.d. Primo
præmittit exordium , ex quò colligitur
vna causa mandati . Secūdo ponitur mā
datum. Tertio subiungit aliam causam mandati. secū-
da ibi: pro qua re.tertia ibi:expedit.¶In text.ibi : cum
Fausto . nomen proprium est cuiusdam iurisperiti, ex-
1 pti in litigijs iudicialibus. ¶†Not.ꝙ ad superiores spe-
ctat monachos remouere a litigijs forensibus .& sic,vt
non habeant litigare in curia seculari , quod qualiter
intelligendum sit tangetur in gl.j.circa fin. ¶ Item no.
ꝙ ad superiorem spectare videtur prouidere monaste-
rio , vt syndicus constituatur.facit , quod habetur.j̄.de
2 iura.cal.c.Imperatorū.¶†Item no.quod laicus videtur
posse esse syndicus monastrij.Et no.etiam ꝙ sibi potest
3 cōstitui salarium.nā tale † officium nō est officiū spiri-
tuale,iō potest etiā non gratuitè exerceri. ¶Et not.etiā
ꝙ officium syndicatus potest esse officium voluntariū.
quod videt̄ procedere regulariter . Nā casualiter inter-
dū videret̄ posse quē cogi ad acceptādū officiū syndica
4 tus : sicut etiā casualiter † potest q̄s cogi acceptare offi-
cium procurationis, vel aduocationis,vt dictum fuit.s̄.
in ca.j.& facit , quod habetur in l.prouidendum. C.de
5 postu.¶†Item no.quod appellatione negotij venit etiā
negotium iudiciale. de quo in c.qui generaliter.de ꝓ-
cu.in vj.& dictum fuit in c.dilectus.s̄.de procu.¶In gl.
6 & cōstituitur ab vniuersitate.¶†Sed hic potest esse du-
bium, an quando cōstituitur syndicus ab vniuersitate,
vel collegio, debeāt exprimi nomina sigulorum in in-
strumento syndicatus.vr̄ dicendū,ꝙ non sunt necessa-
riò exprimenda.per id,quod habetur.s̄.tit.proxi.in c.fi.
& in l.iij.C.de ven.re.ciui.lib.xj.Gloss.in d.c.fi.tenet,ꝙ
sint necessario nomina exprimenda,quando constitui-
tur syndicus ad agendum. Secus si constituatur procu-
rator ad impetrādum.Bar.in l.j.ff.de albo scribē. dicit ,
ꝙ si constituatur syndicus ad alienandum rem vniuer-
sitatis,debent inscribi nomina ipsorum de vniuersita-
te.per ea,quæ habentur in d.l.iij.& facit , quod legitur,
& no.in c.j.de reb.eccle.non alie.in vj. ¶Si autem cō-
stituatur ad aliud,tūc,si vniuersitas magna est, non est
necesse exprimere nomina ipsorū de vniuersitate:quia
esset quodammodo minus difficile. Et videtur probari
in d.c.fi.s̄.ti.j. Secus si esset vniuersitas parua , vt colle-
gium priorum,vel antianorum,vel canonicorum.arg.
eorum quæ habentur in d.l.j.ff.de albo scri.do. Ant.hic
dicit,ꝙ siue vniuersitas sit parua,siue magna:nō est ne-
cesse,ꝙ exprimantur nomina ipsorum de vniuersitate:
nec & maiorum , & iuratorum per.d.c.fi.dūmodo ali-
ter appareat,ꝙ duæ partes vniuersitatis fuerūt præsen-
tes. & quod fuerit cōstitutus a maiori parte ipsarū dua-
rum partiū.per ea , quæ habētur in d.l.nulli.& l.planè.
ff.quod cuiusque vniuer. & hæc dicit vera præterquam
in casu

in casu d.l.iij. & remittit ad not. in Specu.eod. titu.§.j.
¶Item opponitur,ꝙ nomina.& ibi per Ioã.And.in ad-
di.& facit,quod habeť in eo.§.versi.porrò.& seq. ¶Sed
aduerte, quia Ioan.And.in dicta additio.dicit Hosti.in
summa huius tituli tenere,ꝙ exprimenda sint nomina,
nisi difficile sit, vt quia vniuersitas sit magna. Et sic vi-
detur concordare cum opi. Bar.sed ipse Ioã.And.tenet
ꝙ siue sit parua,siue magna sufficiat dicere,ꝙ cõgregata
tali vniuersitate in tali loco more solito dicta vniuersi-
tas constituit talem syndicum. Nã satis certũ est instru-
mentum , ex quo apparet ex illo,quæ vniuersitas con-
stituit syndicum.facit,quod habetur.j̃.de proba.c.licèt.
in casu.d.l.iij.& remittit ad not.in Spec.eo.tit.§.j. ¶Itẽ
opponitur , ꝙ nomina . & ibi per Ioan.And.in addi.&
facit, quod habeť in eo.§.versi.porro . & seq. ¶Sed ad-
uerte , quia Ioan.And. in d.additio.dicit Hosti.in sum-
ma huius tituli tenere,ꝙ exprimenda sint nomina,nisi
difficile sit, vt quia vniuersitas sit magna.Et sic videtur
concordare cũ opi.Bar.sed ipse Ioan.And.tenet,ꝙ siue
sit parua,siue magna sufficiat dicere, ꝙ congregata tali
vniuersitate in tali loco more solito dicta vniuersitas
constituit talem syndicum. Nam satis certũ est instru-
mentum,ex quò apparet ex illo,quæ vniuersitas cõsti-
tuit syndicum. facit,quod habetur.j̃.de proba.ca.licèt.
vbi etiam dicitur sententia certa,si feretur contra certã
vniuersitatem,seu pro ipsa. Et ideo secundum eum nõ
exigitur aliqua specificatio . arg.l.j.in fi.ff.de do.præle.
& quod etiam, quia notarius potest attestari de solẽni-
tate: vt si dicat talis ꝓmisit ꝑ stipulationẽ tali.vt legitur
& no.in l.j.C.de vsur.licèt secus sit in teste, qui dẽt de-
ponere de actu facti, ex quò resultat ipsa solennis pro-
missio.vt no.in l.j.Dicit tamen,ꝙ communiter consue-
uerunt sic concipi instrumenta, cõgregata tali vniuer-
sitate in tali loco more solito in qua interuenerũt duæ
partes , & vltra repræsentantium dictam vniuersitatem
constituit talem syndicum . Nam credendũ est tali in-
strumẽto tabellionis,donec aliud appareat.per ea,quæ
habentur in l.cum precibus.C.de ꝓbat.& j̃.de his quæ
fiunt a prçla.c.ea noscitur.licèt alia non fuerit facta ex-
pressio.Consulit tamen, quod in arduis debeat fieri ex-
pressio ipsorum de vniuersitate saltem taliter,quod ap-
pareat duas partes repræsentantiũ vniuersitatem fuisse
præsentes. ¶Sed vt dixi illud dicit esse de consilio.& ꝑ
consequens non videtur esse necessarium: quod intel-
lige verum , nisi in casu.d.l.iij.C.de vendi.re.ciui. ¶Et
per prædicta videtur , quod gloss.fi.in d.c.fi.& Barto.in
7 l.j. non perfectè dixerunt. ¶†Quid autem si opponat
syndicatui facto per collegiũ canonicorũ, quod maior
pars canonicorum non fuit præsens : vt quia tale.a. &
b.nõ fuerunt vocati,qui erant vocãdi cui incũbit onus
probãdi:an opponenti:an producenti.Fed.de senis suo
consi.cxlviij.tenet , quod opponenti . Nam aut agit de
contẽptu dicens,quod.a.& b.erant in loco de quo fue-
rant vocandi:sed fuerunt contẽpti. & tunc,quia agens
debet ꝓbare id, quod est causa suæ intentionis l.actor.
C.de proba.aut excipit.& adhuc idem,quia reus in ex-
ceptione est actor.l.in exceptione.ff. de probat. & quia
in dubio debet præsumi pro instrumento.d.l.cum pre
cibus.C.de proba.& j̃.de fide instrum.cum Ioan. & ista
pars videtur de iure vera.licèt do. Anto.videtur hic du-
bitasse . ¶Sed iuxta prædicta potest dubitari,quid si in
syndicatu dicatur congregatis.a.b.c.d.qui faciant duas
partes vocandorum tale collegium constituit syndicũ.
8 † An si opponitur,ꝙ illi non faciunt duas partes vocã-
dorum. & etiam probetur,an per hoc cõuinceť instru-
mẽtum esse falsum.& notarium scripsisse falsum.Fede.
in suo consi.cclxxxviij. dicit,ꝙ nõ:quia super tali asser-
tione non censetur factum esse instrumentum:sed sup
constitutione syndicatus,de quo principaliter agebat.

licèt tabellio asseruit illud, quod sibi dictum fuit.facit
quod no.Inn.j̃.de proba.c.quoniam contra. & quod ẽt
ipse not.in c.fraternitatis.j̃. de hæreti. Et sic residet hic
d.Ant.¶Sed forte posset dici oppositũ:quia de substan
tia ipsius actus est, quod interueniant duæ partes vocã
dorum.& constituatur a maiori parte ipsorum.facit,qđ
not.glo.in c.j.j.de his,quæ fiunt a maio.par.capi.& qđ
ibi not.etiam per Ioan.And. & ideo videtur,ꝙ notarius
non debuerit illud asserere,si nõ erat verum . Sed si vis
sustinere dictum Fede.potes dicere , quod falsum non
cõmittitur sine dolo.l.quid sit falsum.ff.de fal.notarius
autem non vř esse in dolo , si credidit assertioni sibi fa-
ctæ per illos de capitulo.arg.eorum,quę habentur in l.
j.§.fin.ff.qñ actio de pecu.sit anna.videtur tamen quod
instrumentum reddatur inualidum, ex quò non fuit fa
cta secundum formam iuris: quia non fuerunt præsen-
tes duæ partes vocandorum,prout esse debebant, ꝑ ea
quæ habentur in d.c.fin.de his,quæ fi.a maio.par.capi.
¶Iuxta prędicta etiam potest esse dubium,quid si Ab-
bas cum septem monachis cõstituit quẽdam syndicũ:
deinde per interuallum alicuius temporis cũ duobus ,
vel tribus monachis asserens illum constituere capitu-
lum reuocat ipsum syndicum . An si postea contra in-
strumentum reuocationis opponatur,quod non valet:
quia non interfuerunt alij qui interfuerunt in constitu
tione qui præsumuntur viuere, & residere in monaste-
rio,nisi aliud appareat.Federi.in suo consi.ccxvj.& etiã
cclxxxviij.& facit,quod tangit in consi.ccxlviij.dicit,ꝙ
in dubio tenet reuocatio ,& instrumento standum est,
nisi aliud probetur.per ea, quæ habentur in c.ca nosci
tur.de his,quæ fiunt a præla.Nam possibile est,ꝙ tempo
re reuocationis illi qui fuerunt expressi repræsentabant
capitulum: licet non repræsentassent tempore constitu
tionis.Ideo in dubio standum erit instrumento,nisi pro
9 betur contrarium. ¶†An autem in constitutione syndi
ci vniuersitatis requiritur decretum superioris. dixi in
e.fi.s̃.ti.j.& per Bar.in l.actor.ff.rem ra.habe.Nam vide
tur ꝙ non:si est vniuersitas secularis. per ea,quæ haben
10 tur in d.c.fin.¶†An autem procuratorem constitutum
ab Abbate,& ca.solus Abbas, poterit postea reuocare.
tangit Inno.in c.præsentium. de testi.in vj. Et ibi vide-
tur tenere,ꝙ sic:quod videtur intelligendum,si consen
sus capituli necessario non requirebatur in constitutio-
ne:sed forte ad cautelam fuit adhibitus. aliàs non esset
ratio quare etiam non deberet consensus capituli in-
teruenire in reuocatione:quia in ea requiruntur in cõ-
stituendo, debent etiam interuenire in destruẽdo.l.tua
11 prædia.ff.de serui.rust.prædio.¶†Et adde prædictis qđ
de contemptu nemo potest agere , nisi ille qui est con-
temptus,vel alius eius mandato.vt not.in c.cum in ec-
clesijs.de præbend.in vj.& s̃.de elect.c.quod sicut.¶In
ea.gl.ibi:potest esse laicus.supple ipse syndicus: sed nõ
potest esse Vicarius Episcopi: nec ẽt potest esse æcono-
mus.vt habetur in c.iudicatũ.lxxxix.dist.& xvj.q.vij.in
noua actione . & intellige de Vicario in spiritualibus .
Nam in temporalibus benè posset esse laicus. facit qđ
no.Archi.in d.c.in noua.& lxxvij.di.c.in singulis.¶Itẽ
adde quod dicit Archi.in d.c.iudicatum.quod si eccle-
sia est magnis debitis aggrauata:nec aliter quã per lai-
cum potest subleuari:tunc poterit laicus constitui æco-
nomus.arg.eorum quæ habentur in c.nostra.j.de loca.
dicit tamen,ꝙ tunc talis laicus debebit committere ad
ministrationem alicui clerico qui pro ipso administret.
12 ¶†In ea.gl.ibi:possunt esse syndici. supple de mandato
superioris . Nam monachus non possit esse procurator
etiam pro vtilitate monasterj,nisi etiã interueniat mã-
datum Abbatis.vt in ca.monachi.xvj.q.j.& facit, quod
habetur in ca.causa.& q.c.de præsentium. & c.qui ve-
re.& de materia etiam per Inn.j̃.de re iudi.c.cũ.I.& A.
vbi dicit

vbi dicit satis vtilitatem monasterij procurari, si interuenit pro Abbate monasterij, contra quem inquiritur: vel si agatur de eius electione: quia vertit vtilitas monasterij, vt bonus Abbas monasterio præferaꝛ, vel etiã defendatur.¶ Et plus etiã ibi dicit, ꝙ laico amico monasterio admitti poterit.de quo dicendũ, vt ibi ꝑ Inno. cuius verba hic ponit do.Anto. sed non est necesse instare per ea, quæ no.Inno. & quæ dicta fuerunt in d.c. cum.l.& A.¶ In ea.glo.ibi: quandoque ab Episcopo. puta in spectantibus ad administrationem Episcopi. Et ibi: a capitulo. puta in spectãtibus ad administrationẽ capituli.¶ In gl.fi. in fi. Et per hoc poterunt vacare diuinis officijs, & contemplationibus. & per consequens maiori bono.¶ Quid autem si fuisset constitutus syndicus vsq; ad annũ ante causam inchoatam infra annũ, in quo litem est contestatus, an poterit proseq. post annum. Specu.recitat opinionem eo.titu.ver.illud etiam. Sed dicit cautelam esse quod ille qui contestatus est litem faciat successorem procuratoris ad illam causam. Bat.tetigit in l.id autem.§.fi.ff.de admini.tutò. Et videtur velle, ꝙ ad instantiam aduersarij non poterit nouus syndicus repellere primum: si ipse aduersarius non cõsentit, ne distinguatur in plures aduersarios.¶ Sed contrarium videtur posse dici, per id, quod dictum fuit in c.petitio.s̄.tit.j. quia ex quò mandatum fuit limitatum seruanda est forma mandati.l.diligenter.ff.mandati. & s̄.de rescri.cum dilecta. Et imputet sibi aduersarius, qui a principio non opposuit contra talem formam mandati.vt ibi dixi.

a Si quis. Hoc etiã modo summat.d. Abbas nihil addito nihilque sublato. Et si q̃ras vtrũ vxor quæ viuente uiro i seculo remanẽte religiõem ingreditur post mortem viri i religiõe remanere teneatur, distingue vt hic per Hẽric. Boyc.

¶ De his quæ vi metusve causa fiunt. Rub.

¶ Continuatur hâc forma.visum est de his, quæ sponte agimus circa negotia, & circa iudicia: restabat videre de his, quæ coactę fiunt, ideo ponitur hic ista Rubrica de materia in decr.xv.q.vj.xxiij.q.v.iij.q.j.xv.q.j.merito.& j.q.j.constat. & repetitur in vj. Et ponit hic Inn. aliqua super Rubrica, quæ non sunt magnæ vtilitatis. ideo omitto: licèt hic illa prosequatur Io.And. & quod ponit Innoc.dicam.j.eodem. ad audientiam.vbi etiam ponit do.Anto.

SVMMARIVM.

1 *Nobilitate probata non probatur potentia.*
2 *Metus iustus probatur, quando euaginato gladio in loco solitario facta est comminatio mortis.*
3 *Metus conditionalis qualiter discernatur a metu præciso.*
4 *Velari potest mulier ingrediens monasterium, licèt non sit virgo.*
5 *Ad professionem recipere aliquem potest Episcopus.*
6 *Protestatio contraria facto si est vestita iusta causa iuuat protestantem.*
7 *Protestatio detrahens ex facto totalem sensum, seu intellectum facti a iure præsumptum iuuat protestantem, & inficit ipsum actum.*
8 *Simulatio facta in bonam partem a iure permittitur. & nu. 15.*
9 *Excommunicatus iniuste non absoluitur, nisi caueat de parendo mandato ecclesiæ, vel iudicis. & nu. 16.*
10 *Abbatissa sola absque consensu monialium, an possit agere procuratione monialis quæ de monasterio aufugit.*
11 *Vniuersitas citari potest, & etiam conuentus.*
12 *Moniales citari non possunt, vt compareant personaliter.*
13 *Ratihabitio quæ sequitur actum an, & quando ratificet ipsum.*
14 *Libellus qualiter formari debeat contra eum qui de monasterio exiuit.*
17 *Monasterium ingrediens sine consensu mulieris potest ab ea reuocari.*
18 *Metus illatus per tyrannum præsumitur durare quamdiu durat regimen eorum.*
19 *Mulier sponte intrans monasterium cum consensu viri non potest inde exire.*

a PRælatum, Si quis[a] timore mortis postea ratum nõ habẽs religionem ingrediẽs profiteatur, & exire, & matrimonium contrahere poterit. Secus si a principio, vel ex postfacto consenserit.h.d. Et in prima parte narrat factum. In secunda dat iudices.secunda ibi: ideoque. ¶ In tex.ibi: monachalem: & infra deciditur quod milites significauerunt hoc viro.& quod vir remansit contentus, & misit duos Episcopos qui imponerẽt velum: vt sequitur.¶ In text. ibi: strinxit. & ibi deciditur quod pro parte dictæ mulieris, & eius viri prædicta narrata fuerunt Papæ. & petitum de opportuno remedio prouideri.ideo Papa proui
1 det, vt sequitur.¶ † No.ꝙ ad cõcludendum potentiam,
non sufficit probare nobilitatem: quia possibile est, q̃d
sit nobilis.& tamen non sit potens. & sic ad inferendũ
iustum timorem plus operatur potẽtia, q̃ nobilitas. sm
a Host.¶ † Item no.vnum modum probandi iustum me-
tũ, qñ probatur, ꝙ euaginato gladio in loco solitario fa
cta est cõminatio mortis. & sic deuentum est ad actum
3 propinquum inferendę mortis.¶ † Item no.modum co
gnoscendi metũ conditionalem, a metu pręciso: q̃a me
tus conditionalis est, qñ comminatur mors sub condi-
tione, si aliquid nõ fiat, propter quem postea illud fit, &
iste metus habet in se volũtatem, licèt coactam. xv.q.j.
merito.& l.si mulier.§.pe.ff.quod metus cau. sed metus
præcisus nullam habet voluntatẽ.vt dicetur in c.sacris.
4 j.eo.¶ † Item not.ꝙ mulier etiam nõ existens virgo, qñ
ingreditur monasteriũ velatur, q̃d intellige de velo ꝓ-
5 fessionis, & non consecrationis.vt tangit gl.ij. ¶ † Item
no.ꝙ ep̃s videtur posse recipere quem ad professionem.
de quo.j.de regu.porrectum. ¶ Item no.duo reddentia
mulierem suspectã de mutatione vitæ, qñ est iuuenis.
& habet libertos.facit, q̃d hr̃.j.de conuer.coniug.in ca.
vxoratus.& c.cum sis.¶ Item no. ꝙ vbi suspicio est con
tra profitentem nõ debet admitti sine causæ cognitio-
ne.¶ Item no.ꝙ in actibus pendentibus a libera volun
tate timor mortis vr̃ ipso iure inficere actum. de quo.j.
6 in c.seq.¶ † Item not.ꝙ protestatio contraria facto si est
vestita iusta causa iuuat protestantem. Secus si nõ esset
vestita iusta causa.vt habetur in c.cũ.M.s̄.de cõst. & in
7 cle.gratiæ.de rescrip.& in cle.j.de procu.¶ † Item no.ꝙ
protestatio detrahens ex facto totalem sensum, seu in-
tellectum facti a iure præsumptum iuuat protestãtem,
& inficit ipsum actum.& ideo ipsa protestatio cõtra su-
sceptionẽ veli de animo non profitendi: hoc est, ꝙ non
recipitur animo profitendi iuuat protestantem: vt si est
vestita iusta de cã: puta interueniente iusto metu: aliàs
non videtur iuuare protestantem, vbi protestationi nõ
consentit ille cum quo vinculum principaliter contra-
hitur: vt est in casu professionis inducendæ ꝑ susceptio
nem veli: vel vbi aliàs fit professio, quod vinculum prin
cipaliter contrahitur cum Deo. non autem cum ipso
recipiente professionem.facit, quod notatur per Ioan.
And.in c.fi.j.de condi.appo. Et licèt d.Ant.videatur in
notabilibus sequi quod est dictum tamen an procedat
8 patebit ex his, quæ dicentur super gl.pen.¶ † Item not.
quod simulatio si fiat in bonam partem a iure permitti
tur, & succedit regula, ꝙ plus valet, ꝙ agitur, quàm q̃d
simulate concipitur.facit, quod habetur in l.j.& per to-
tum.C.plus vale.quod agi. ¶ Et not.quòd simulari ali-
quid dicitur, quãdo actus qui geritur aliud designat ex
iuris præsumptione: & ad alium effectum, fit ex partiũ
9 voluntate.¶ † Item no.ꝙ etiam iniuste excõmunicatus
non absoluitur nisi præstita cautione de parendo man
dato ecclesiæ, vel iudicis: quod verum intellige, quan-
do est dubium, an excommunicatio sit iniusta. Secus si
constaret per ea, quæ habentur.s̄.de rescri.ab excõmu-
10 nicato.j.de sen.excom.sacro.¶ † Item no.ꝙ sola Abba-
tissa

tissia absq; consensu monialium non videt̃ posse age-
te pro recuperatione monialis, q̃ dicit̃ de monasterio
aufugisse, de quo recurrendum est ad ea, quæ haben-
tur. s̃. de rescrip. edoceri. ¶ Item no. practicã proceden
di ꝯtra monachũ, vel monachã de monasterio fugien
tem: quia põt eis mandari sub pœna excõicationis, ꝙ
11 ad monasteriũ reuertant̃. ¶ † Itẽ no. ꝙ cõuentus, & sic
vniuersitas potest citari. de quo per gl. in c. si capitulo.
12 de concess. præben. in vj. ¶ An aũt possint † moniales
citari, vt personaliter compareant: dic regulariter, ꝙ
13 non. de iud. c. ij. in vj. ¶ † Item no. ꝙ ratihabitio, quę se-
quit̃ post actũ inualidum confirmat ipsum, qñ validi-
tas actus pendet a nudo consensu ratificantis. facit, ꝙ
habetur in l. filio præterito. ff. de iniusto testa. Secus si
exigeret̃ consensus pro solẽnitate actus certo deter-
minato tẽpore, per ea, quę habent̃ in l. qd ergo. ff. de
his qui no. in fa. & facit, qd̃ no. Inn. s̃. de consue. cũ cõ-
suetudinis. & de offi. dele. prudentiã. in prin. & de reb.
14 eccle. non alie. c. j. in vj. ¶ † Vltimo no. practicã dictãdi
libellũ, & ꝯfir sententiã ꝯ illũ, qui de monasterio exi-
uit, & habitũ dimisit: qa debet agi, vt redeat ad mona
steriũ: & vt habitũ malè amissum reassumat. ¶ In gl. j.
ibi: de qbus. de hoc solue, ꝙ in c. cũ. M. protestatio nõ
erat vestita iusta causa. Secus qñ erat vestita per metũ
cadentẽ in constantẽ, qui interuenerat tempore ꝓte-
stationis. Vel potest dici secũdo, quod in d. c. cum. M.
factũ erat certũ: & protestatio ibi tendebat ad tollẽdũ
consecutiuum necessariũ ad ipsum factum: hic autẽ
erat dubiũ factum, & protestatio tendebat ad tollen-
dum præsumptionẽ iuris ex postfacto. Et hæc solutio
secũda procedit, si intelligamus, ꝙ hic nõ interuenit
verbalis professio: sed tacita per susceptionẽ, vel aliàs
procedere potest prima solutio. Et de materia prote-
stationis dictum fuit in d. c. cum. M. & etiam per Bart.
in l. non solum. §. morte. ff. de no. ope. nun. & etiã ali-
quid per gl. & Io. de Lig. in c. Cumana. de elect. & ple-
nè ꝑ do. Anto. in repetitio. d. c. cũ. M. ¶ In ea. glo. ibi: si
constet in iudicio. supp. de ipso metu. Et sic videt̃ vel-
le gl. ꝙ etiã si non interueniat protestatio, si tamen in-
teruenit iustus metus cadens in constantem ipso iure
inficit actum ingressus, seu professionis, cum pendere
debeat a libera voluntate ingredientis. facit, quod ha-
betur. j. de spons. cum locum. & c. veniẽs. Et sic patet,
ꝙ si fiat protestatio hoc casu habebit cõcursum iuris
attento extrinseco accidenti metus: ideo nimirũ si ꝓ-
testatio etiam iuuat: secus vbi non haberet ꝯcursum
iuris: & sic non interuenisset iusta causa. vt in præalle.
c. cum. M. ¶ In gloss. ij. in fine. & sic vult gloss. quod si
15 † simulatio fit ad finẽ boni, toleretur. Secus vbi si ad
16 cautelam, vel prouisionem fiat. ¶ † In gl. iij. in fi. idem
no. in d. c. ex tenore. Goff. tamen dicit, quod interdum
potest esse differentia inter dictas formas: quia iurans
de stando mandatis ecclesiæ indistinctè obligat̃ cui-
cunque successori ipsius recipientis sacramẽtum: sed
si iuratur de stando mandatis: tunc esset distinguẽdũ,
an sub nomine proprio ipsius iudicis iuret̃: & nõ ex-
tenditur ad successorem. l. cum apud. ff. iudi. sol. ¶ Se-
cus si iuretur sub nomine dignitatis: puta de parendo
mandatis iudicis, vel excommunicatoris: & quia tũc
respiciet, etiam successorem. facit, quod habetur s̃. de
offic. deleg. qm̃ Abbas. Sed aduerte, quia videt̃ quod
malè fecerit Episcopus, de quo in litera excõmunicã-
do mulierem, & eius virum, cum iusta de causa ipsa
mulier exiuisset monasterium: vt hic dicitur. Potes
dicere fatendo contrariũ, quod Episcopus fulmina-
uit dictam sententiam: vel potes dicere, ꝙ propter cõ-
tumaciam fortè in non veniendo: vel non parendo
mandatis Episcopi excommunicauit. ¶ Item etiam vi-
detur obstare, quia videt̃, qd̃ nõ debeat fieri absolutio
anteq̃ fuerit satisfactum. per ea, quę habẽtur. ij. q. vij.
accusatio. ¶ Sed dicunt quidam, ꝙ ibi est speciale in
offendentibus ecclesias. Hosti. vero dicit, ꝙ si quis est
excõicatus ꝓ offensa Dei, absolui debeat præstita cau
tione de satisfaciendo. per id, quod habetur. j. de ap-
pel. qua fronte. qa Deus ponderat cordis contritionẽ.
facit, qd̃ habet̃ de pœni. distin. j. c. j. & ij. Aut quis est
excõicatus pro offensa hominis: & tunc si est notoria
nõ dẽt absolui nisi satisfaciat, ita posset intelligi ꝯriũ.
& quod habetur de verb. signi. ex parte. saluo, nisi es-
set periculum in mora. j. de senten. excõ. c. sacro. Si au
tem aliquis sit excõicatus pro offensa hoĩs dubia: tũc
debet absolui præstita cautione. vt præalleg. c. ex par-
te. Et sic potest intelligi hic, qa dubius erat excessus:
quod patet, quia Papa de illa mandat inquiri. ¶ In gl.
penul. ibi: cũ sit negatiua. Et sic non videtur probari
per id, quod habet̃ in c. bonæ. el j. de elec. s̃. & l. actor.
C. de probatio. ¶ In ea. gl. ibi: nisi per narrationẽ præ-
missam. Sed certè, non videt̃ ꝙ illa narratio in dubio
reuocetur. supple, quãdo de ipsa cõstet. facit, qd̃ dictũ
fuit super gl. j. circa finẽ. ¶ In ead. gloss. in fin. Sed cer-
tè per solutiones gloss. non videtur haberi verus intel
lectus, ideo hic dici potest, vt tangit hic do. Anto. &
fuit de mente Innoc. quod quandoq; constat mulierẽ
fuisse verbaliter professam: & aliud nõ apparet: & tũc
mulier debet arctari ad probãdum metũ, vel ꝓtestatio
nẽ iuncto metu: aliàs non concluderet̃ professionem
esse nullã. Nam tunc obligatur religioni: ex quò ex-
presse profitet̃, etiam si protestet̃ qd̃ profiteri nõ intẽ-
dit: quia talis protestatio velut contraria facto non
iuuat, nisi interueniat iustus metus iuuãs ipsam ꝓte-
stationẽ. facit, quod dictum fuit cum glos. j. circa ꝓriũ.
c. cum. M. de constitu. Et sic hoc casu quando verba-
liter fuit professa non sufficeret probare protestationẽ
ad infringendũ professionem, nisi iustũ etiam probet̃
metum interuenisse. Quandoq; mulier non fuit ex-
presse professa religionẽ: sed suscepit habitum. Et tũc
aut ille habitus non fuit habitus professarum. Et tunc
non inducit professionem: etiam si nulla protestatio,
vel metus interuenit. facit, quod habetur. j. de regula.
porrectũ. vbi solus habitus non facit monachum: &
sic non inducit professionem. facit etiam, qd̃ habetur
in c. pe. j. de reg. in vj. ¶ Aut suscepit habitum profes-
sarum: & professis tãtũ ꝯuenientẽ: & tũc si interuenit
ꝓtestatio, & iustus metus simul iuuabit̃ ꝓtestans: qa
non valebit professio: vt etiam hic probat̃ s̃m vnum
intellẽm, idẽ si intercedat metus absq; protestatione,
dũmodo de illo constat in iudicio. vt dixit glo. ¶ Si au
tem intercedit sola protestatio absq; metu. tunc dicit
Innocen. quod iuuat protestatio, etiam si nullus me-
tus interueniat, vel mistus iustus: quia ꝓtestatio decla
rat animum, & tollit præsumptionẽ surgentem ex illa
susceptione habitus: & in hoc est differentia s̃m eum
inter verbalẽ professionẽ, & præsumptã professionẽ,
vel delationem habitus: quia in verbali, nuda prote-
statio non iuuat: sed oportet, ꝙ sit vestita iusto metu.
Sed vbi agitur de ꝓfessione præsumpta per susceptio-
nem, vel delationem habitus secundum ea, quæ habẽ
tur in c. j. de regula. in vj. & c. constitutionem. eodem.
libr. & eodem titul. iuuabit protestatio nuda, etiam
sine iusto metu. facit, quod habetur in c. pręsens. xx. q.
iij. Et est ratio diuersitatis: quia verbalis professio cer-
titudinaliter arguit, seu demonstrat professionem, cũ
verba naturaliter exprimant certum conceptum mẽ-
tis. facit. l. Labeo. §. tubero. ff. de suppel. lega. Et ideo
tunc est standum professioni, nisi iustus metus inter-
uenit, & probetur: sed receptio habitus non infert de

neceſſitate mentem certam in profitendo, niſi ius in
dubio præſumat illam profeſſionem præſumptio aūt
de facili eliditur per aliā præſumptionē.j. qui filij ſint
legi.tranſmiſſa.cum ibi no.& ſ̄.de elect.cum inter.&
facit,quod not.Innocen.in c.j.de eo qui fur.or.recep.
¶ Et per prædicta videtur conſtare mulierem habitū
profeſſarum ſuſcepiſſe. nam de tali habitu debet hoc
intelligi: qa alias etiam ceſſante metu ſuſceptio habi
tus non induxiſſet profeſſionem.vt ſ̄.tetigi.ex quò cō
ſtabat de proteſtatione mulieris,arctabātur moniales
ad probandum ratificationem,vel aliud,per quod re-
ceſſerit a ꝓteſtatione, aliàs nō profiteretur.Nam ſuf-
ficeret probare metum non interueniſſe,ex quo ꝓte-
ſtatio infringebat profeſſionem: tamen quia litera hic
etiam videtur velle, quod moniales debent probare
metū nō interueniſſe,potes intelligere, quod mulier
fuit profeſſa:& ſuſcepit habitum profeſſarū: ſed prote
ſtata fuit,quòd nō intendebat profiteri: ſed hoc facie-
bat propter iuſtum timorē mortis:& non negabantur
prædicta per partes.ſ.ꝙ mulier non fuerit ſic proteſta-
ta:& quod etiam non interuenerit comminatio mor-
tis:ideo debebat probari: vel qđ tūc nō fecerit ꝓpter
periculū mortis: cuius tñ oppoſitum arguebant ſigna
extrinſeca euaginationis gladij: vel quod ex poſtfa-
cto mulier ratificauit profeſſionem. Et ſ'm hoc vr̄ hic
caſus,ꝙ ſi ex accidētib' extrinſecis appareat de metu,
propter quē dicit mulier ſe feciſſe profeſſionē. Et alia
pars dicat,ꝙ non fecit propter metū. & qđ metus nō
interuenerit,ꝙ debeat admitti. Innoc.tñ videt̄ tenere
contrariū in c.ſuper hoc. de renun.fortè poſſet dici,ꝙ
licèt actus extrinſecus ſignificet metum: tñ poſſibile
eſſet, quod ille,qui facit actū non facit propter metū:
ſed vult ſponte facere: & ideo hoc debet inueſtigari.
& ſic poſſet intelligi hęc litera. Vel dici pōt ad contra-
riū gl.qđ hic nō dicat̄, quis habeat ꝓbare,an monia-
les,an mulier.Sed impſonaliter dicit, ſi legitimę fue-
rit probatum:quod poteſt intelligi ab alio.ſ.qui de iu
re habeat probare. ¶ Sed certè iſta ſolutio nō placet,
licèt in ea reſideat do.Ant.quia ex qualitate eius, qđ
dicit eſſe probandum apparet, quod vult moniales
probare, ꝙ non timor mortis interuenit, imo potius
oppoſitum. ¶ In gl.fi.ibi:intret religionē profitendo.
ſupple,ſponte,vt differat,& cauſæ,& ſic etiam fuit de
mente gloſſ. ¶ In ea.gl.ibi:ratum habeant ſponte.ſup
ple in vita viri, & hoc fuiſſe de mente gloſſ.patet dū
ſequit̄ in ea interim marito mortuo. ¶ In ea.gloſ.ibi:
quantum ad maritū.in hoc non videt̄ benè dicere gl.
qa imo vr̄ tenere votū, & ingreſſus mulieris quantū
ad maritum,ex quò cōſentit,vt legitur,& no.in c.vxo
ratus.j.de conuer.coniu.licèt Eps ex ſuo officio ſi ſibi
videret̄ fortè ad euitandū incontinentiam viri poſſet
mulierē reuocare de monaſterio, & reducere illā pe-
nes virum.vt no.in d.c.vxoratus.& in c.j.eo.tit. ¶ Et ꝑ
hoc patet glo.benè dixiſſe,inquantū dixit,quod mor
tuo viro, qui conſenſit ingreſſui non poterit mulier
redire ad ſeculum.: & ſi redierit poterit compelli poſt
mortem viri redire ad monaſteriū: & etiā ipſo viuen-
te,ſi videat̄ Epō,per ea quæ habentur in d.c.j.& c.vxo
ratus. ¶ In ea.gloſ.ibi:de hoc dic,ꝙ illud.c.placet.& c.
quidā intrauit.loquuntur,qñ vir ſine conſenſu mulie
17 ris † intrauit monaſteriū: & ideo tūc poteſt repeti per
mulierem: qa non tenuit ingreſſus quantū ad ipſam,
ex quò non cōſenſit:& ſic ſi repetierit eum non tene-
bitur etiā poſt mortē mulieris redire ad monaſteriū,
licèt teneatur cōtinere.vt habetur in d.c.placet. & c.
quidā intrauit. Videtur tñ,ꝙ ſi mulier non repetiit eū
in vita ſua,poſt mortem mulieris nō poterit exire, ex
quò mulier non fuit vſa iure ſuo: & quantū ad ꝓiudi-
ciū ipſius ingredientis tenuit ingreſſus. vt voluit Ioā.
Cal.in c.ex parte.de cōuer.cōiu.vbi etiam de materia
ꝑ Io. An. ¶ In ea.gl.ibi: poſt mortē mulieris ratifica-
uit ingreſſum. Sed hic loquit̄,qñ poſt mortē viri,quo
caſu eſt planū,vt dicit gl.ꝙ ingreſſus ipſe ratificat̄, ex
quò mulier ipſum ratificat poſt mortē viri. ¶ In ea.gl.
ibi:durare intelligitur. Not.bñ,qđ vbi durat eadē cā
metus,in dubio,etiā intelligit ipſe metus durare,niſi
aliud appareat.ad hoc etiam facit,quod notat̄ ꝑ Legi
ſtas in l.ij.C.qđ met.cau.vbi notat̄,ꝙ qñ metus infert̄
18 †per Tyrannū intelligit̄ durare metus donec duret.re-
gimen Tyranni:& iō nō ꝑſumit̄ ſponte fieri,niſi aliud
appareat. ¶ In ea.gl.ibi:vel dic,ꝙ mulier iſta. Aduerte,
qa licèt gl.videat̄ ponere nouū intellectum in ver.tñ
reuera nō ponit,quò ad ea q̄ dicta ſunt. ¶ In gl.qa.ſ̄.
ēt gl.poſuit,qñ ēt viro ꝯſentiēte intrauit religionē,vt
patet in ver.no.& aliud,&c. ¶ In ea.gl.ibi: & ita ſolen
nizauit votū.ſupple ipſa mulier,ex quò vir conſenſit:
licèt vir non promiſerit caſtitatem.nam licèt non de-
buerit mulier admitti ad votū religionis,& ad ingreſ-
ſum:niſi ipſe vir remanens in ſeculo voueat caſtitatē,
qñ nō eſt ſuſpectus de incōtinētia:vel niſi ēt ingredia
tur religionē,qñ eſſet ſuſpectus de incontinentia: vt
qa eſſet iuuenis, vt j̄.de conuer.cōiu.c.cū ſis.tamē ſi
mulier admittat̄ ad votū, & ingreſſum religionis cō-
ſentiente viro:licèt vir non voueat caſtitatē: tñ valet
ingreſſus mulieris:quia nō poteſt vir illā repetere,ex
quò cōſenſit: licèt Epiſcopus ex officio ſuo poſſet: vt
ſ̄.tetigi. Et ideo nimirum ſi dicit ſolennizatum votū
mulieris:& ſic nō poſſet exire monaſterium:& ſi exie
rit debebit compelli redire ad ipſum monaſteriū, vt
ſ̄.dixit gl.facit,quod notat̄ per gl.in d.c.vxoratus. ¶ In
ea.glo.in fi.Et de materia per Io.An.& Io. Cald.in c.
19 ex parte.j̄.de conuer.coniu. ¶ †Et ex prædictis patet,
ꝙ ſi mulier intrat monaſterium cū conſenſu viri,non
pōt exire ſi ſponte intrauerit:nec vir poterit repetere.
Et ſi Eps ex officio reduceret illā ad virū,fortè ꝑꝑ in-
continētiā viri vitandā, nihilominus poſt mortē viri
cogetur redire ad monaſteriū. Si aūt ſine licentia viri
ingreſſa fuit monaſteriū: tunc ſi vir nō repetat illā,nō
pōt exire:ſed ſi vir repetierit illam,nō tenebit̄ ēt poſt
mortem viri redire ad monaſteriū,ex quò a principio
ſine conſenſu viri intrauit: & ſic non fuit oīno ſolen-
nizatum votū ingreſſus tenebit̄ tamen continentiam
ſeruare ꝑꝑ votum ſuū:vt patet ex ſuperius dictis. Et
intellige prędicta,qñ matrimoniū erat carnali copula
conſummatū;, aliàs poſſet alter coniugū altero inui-
to trāſire ad religionē.j.de conuer.coniu.ex publico.
¶ Quando autem dicat̄ mulier in caſu capituli rati-
ficaſſe votū poſt mortē viri.qñ.ſ.mulier illa ſciens ali-
quādiu perſeuerauerit in monaſteriū nulla facta ꝓte-
ſtatione,vel ꝯtradictione;& requirunt aliq qđ ſteterit
ꝑ mēſem.ꝑ id, qđ habet̄.j.q.j.cōſtat alij per duos,per
id quod hr̄.j̄.de conuer. coniuga.ex publico. ¶ Sed
certè ex prædictis iuribus videtur notari facti accidē-
tia.ideo dicit do. Anto.hoc relinquendum arbitrio ſu
perioris,infra quantū tempus dicatur ratificaſſe, cum
non reperiatur benè determinatum in iure. argumē.
c.de cauſis. de offi.delega.de conſilio tamen eſt,quod
q̄ primū mulier ſcit mortē viri ꝑꝑ cuius metū intra-
uit,quod ſtatim proteſtetur coram abbatiſſa,& conuē
tu, quod non intendit approbare ingreſſum factū per
metum:: & hoc ſi tutè poteſt facere ꝓteſtationē, aliàs
non imputaretur ſibi per id,quod dixit.ſ̄.glo.j.

S V M M A R I V M.

1 *Metus amiſſionis bonorum cauſat iuſtum metum ad infringendum renuntiationem beneficij.*

2 *Libellus in actione, quod metus causa qualiter concludere debeat:*
3 *Adulterium committere non debet mulier propter metum amißionis aliquarum rerum.*
4 *Solutio vnius, an & quando liberet alium.*
5 *Sententia lata per metum, an teneat.*
6 *Electio, vel collatio facta per metum, an teneat ipso iure.*
7 *Promißio, vel actus factus per metum, licèt ipso iure teneat competit tamen exceptio contra agentem ex promißione: & poteſt etiam agere actione, quod metus causa.*
8 *Voluntas directa, quæ requiritur in actu: ille actus ex metu inualidatur.*

ABbas. Qui propter metum amiſſio-
nis pr̃imonij ſui beneficio re
nũtiat illud repetere poteſt.h.d. Primo
narrat factũ. Secũdo dat iudicem. ſcd̃a
ibi: vñ in tex.ibi dignoſcit̃ fortè in feu-
dum, vel in emphyteuſim.¶ In tex.ibi:
abiuraret.i.cum iuramento renuntiaret.¶ In tex. ibi:
1 reſtituas.i.reſtitui facias.not. quod † timor amiſſionis
bonorũ ſuorum cauſat iuſtum metũ ad infringẽdum
renuntiationẽ bñficij.Et idẽ videt̃, ꝙ ſi ſit metus amiſ-
ſionis maioris partis bonorũ.ꝑ id, ꝙ hr̃ in c.frequens.
de reſti.ſpo.in vj.& in l.propter litem.ff. de excuſa.tu-
to.¶ Item no.ꝙ remediũ ꝯpetens ex ędicto, qđ metus
cauſa: non ſolum competit contra inferentem metũ:
ſed etiam contra tertium poſſeſſorem.de quo in gloſſ.
2 ¶ †Item no.practicam libelli in actione, qđ metus cã:
quia poteſt, & debet concludi, vt reſtituantur tradita
per metum cum omni integritate.¶ Vltimo no. illud
vulgatum, ꝙ ea quæ fiunt per metũ de iure non valẽt.
¶ In gl.j.ibi: non tangit hoc.i.non facit contra. Prædi
cta tñ gl. non declarat quare non faciat contra.¶ Po-
tes dicere, ꝙ ideo non facit contra: quia ibi non ageba
tur de metu amiſſionis rerum talium.de quibus.s̃. di-
xit gl. ¶ Poteſt etiã dici, ꝙ ibi ponit caſum diuerſum.
3 Nã dicit, ꝙ † mulier non dẽt committere adulterium
propter metũ amiſſionis aliquarũ rerũ: qa melius eſt,
ꝙ patiatur perditionẽ rerũ, q̃ quod peccet mortaliter
committendo adulteriũ.j̃.eo.in c.ſacris.Goff.vero di-
cebat, qđ metus amiſſionis omniũ rerũ, quas quis hẽt
in domo: vel maioris partis inducit iuſtũ metũ. & ſic
etiam tranſit do. Ant.alleg.l.propter litem.ff. de excu.
tuto.& de reſti.ſpolia.c.frequens.in vj.¶ Sed certè illa
iura loquũtur de omnibus rebus, vel maiori parte bo
norum alicuius: non autem ſimpliciter de bonis, quæ
hẽt in domo: ſed generaliter de omnibus ſuis bonis,
vel maiori parte, tamen tene menti dictum Goff.quia
eſt valde notabile inquãtum vult, quod etiam metus
amiſſionis bonorum, quę quis hẽt in domo, vel maio
ris partis inducit iuſtum metum. pro quo facit litera
hic, dum dicit a domo, &c.¶ In eadem gloſ.ibi: quam
contra illum qui metum intulit in ea.ſupple, licèt nõ
poſſideat: & hoc in odium eius q metum intulit.¶ In
eadem glo.ibi: hoc intereſſe. Et dicitur intereſſe, quã-
do mihi agẽti aliquid abeſt, quod peto: & alteri adeſt.
¶ Et idem etiam ſi alteri contra quem ago non adſit,
ex quò mihi abeſt.facit, quod nota in l.j.§.fina.ff.ſi qs
ius di.non obtempera.Sed vbi peto illud, qđ mihi nõ
abeſt: tunc dicitur eſſe pœna: & quatenus eſt pœna, ſi
4 plures tenentur ſolutio † vnius non liberat alium, vt
notatur in §.ſi plures.alleg.in glo.Secus, quando age
retur ad intereſſe, ad quod plures tenẽtur inſolidum:
quia ſolutio vnius liberat alium, quia facta ſolutione
ab vno amplius non intereſt mea, vt etiam nota. per
gloſſ. in dicto §. ſi plures. quæ ratio ceſſat in pœna:
licèt habeam pęnam ab vno ne alius remaneat impu
nitus poſſim etiam petere ab eo.¶ In eadem gloſſ. in
verſic. excipiuntur caſus.¶ Nota bene, quia videtur
velle gloſſ. quòd in omnibus fallentijs infra poſitis ẽt
ſi ſua culpa, quis incidat in metum: tamen ipſo iure
non valet, quod agitur. Et ratio eſſe poteſt, vt tangit
hic domi. Anto.quia in illis fallentijs nedum requiri-
tur conſenſus: ſed etiam qualitas libertatis.i. quod
ſit conſenſus liber: ideo ſi interueniat conſenſus me-
ticuloſus: quia non eſt conſenſus liber, prout requiri
tur non valet ipſo iure, quod agit. Secus in alijs caſi-
bus, in quibus non reperitur, quod requiratur conſen
ſus cum qualitate libertatis: quia tunc de mero iure
tenet: licèt ſuccurratur per actionẽ, qđ metus cauſa.
¶ In ea.gl. ibi: in rebus eccleſiæ.hoc ſequitur Io.An.ꝑ
c.j.xv.q.vj.& c.peruenit.alle. in gl.licèt alij tenerẽt cõ
trarium.facit etiam quod habetur in c.ij.de rebus ec-
cle.non alie. in vj.domi.Anto.hic uidetur uelle, quod
ſi traditur res eccleſię ſine ſolennitate debita: tũc ipſo
iure nõ ualet: ſecus ſi cum ſolennitate debita, licèt ꝑ
metum: quia tunc de mero rigore tenebit: licèt ſuc-
curri poſſit per actionẽ, quod metus cauſa. Sed tutius
eſt tenere glo.per iura allega.in gloſ.& quia illam, ẽt
ſequitur hic Ioan. Andr.¶ In ea.glo.ibi: impetrantur.
aliàs eſt auxionãtur ab angeo: alias eſt in gl.auxiona-
tur ab ango angis. ſm primã literã pōt exponi: ideſt
ſua autoritate eſt lucratus. ſecundum ſecundam lite-
ram poteſt exponi: ideſt auget numerum ſuorum. ſm
tertiam poteſt exponi, ideo conſtringit, vt inter an-
guſtias tenet, ut hic tangit Ioan. And.¶ In eadem gl.
ibi: non tenet iuriſdictio.& ſic non prorogatur iuriſdi
ctio per conſenſum meticuloſum. facit, quod notat.
5 gloſſ.in l.ſi mulier.§.ſi dos.ff.eodem. ¶ †Sed quid de
ſententia lata per metum. Hoſtien.etiam uidetur hic
ſequi Io.An.uidetur uelle, quod ſit nulla ipſo iure. fa-
cit, qđ habet̃.xxv.q.j.c.omne.ubi archid.dicit quoſdã
tenere, quod ſecundum canones talis ſnĩa non tenet
ne detur materia inferendi metum præla. eccleſiaſti-
cis. Sed gloſſ.in quatuor. & c.iniuſtum.xj.q.iij.tenet
contrarium. ſcilicet, ꝙ tenet ipſo iure, licèt ſuccurra-
tur per ædictum, qđ metus cauſa. Et iſtud tenuit gloſ.
Io.An.in c.j.eo.ti.in vj.per illum tex.per locũ a ſpecia
li: quia ſi ſpeciale eſt quod abſolutio facta per metum
ipſo iure non tenet: uidetur, ꝙ ſecus ſit in ſentẽtia.Et
iſta pars eſt tutior, licèt d.Ant.uideat̃ inclinare in opi.
Hoſt.Finaliter tamen dicit, ꝙ ſi ſnĩa eſt lata ſine ſolen
nitate debita: tũc clarũ eſt, quod non ualet: quia non
ualeret, ſiue metu, ſiue ſolennitate. Si aũt ſit lata cum
debita ſolennitate, ſed per metum, tunc videt̃ magis
dubium: tñ ſm eum poteſt dici, ꝙ ſit nulla: qa actus
ſententiæ videt̃ pẽdere a libero actu ſententiantis, vt
in Auth.iuſiurãdũ, qđ pſtat̃ ab eis.circa principiũ.tu-
tius tñ eſt tenere, ꝙ valet ipſo iure: quia glo.cõiter il-
lam ſequuntur opinio. vt s̃.dixi. & in dubio nõ eſt re-
cedendum ab opinio.gloſ.vt no.Iacob.Bu. in l.j. C.q
pro ſua iuriſdictio.¶ In ea.gloſ.ibi.l.j.§.vlti.Item fallit
quãdo teſtis detinetur inuitus in teſtamento fiendo,
vt no.glo.ij.in c.ſacris.¶ Item fallit in caſu dicti.c.j.j̃.
co.in vj.¶ Item vbicunq; vertitur periculum anima-
rum: quia tunc nullum iuramentum, vel prouiſio
obligat.j̃.de iureiuran.c.ſi vero.¶ Itẽ fallit ſm Hoſti.
qñ conſtituitur procurator per metum.s̃.de procurat.
accedens. Poſſet tamen dici, ꝙ ibi conſtituebatur in
cauſa matrimonij: iõ nimirũ ſi tũc non tenet.¶ Quid
6 aũt † in matrimonio ſpũali: ut ſi electio, uel collatio
fiat ꝑ metum: an tunc tenebit ipſo iure: videretur, ꝙ
non, ſicut nec matrimonium carnale. & hoc ẽt hic te
net.d. Ant.ſed de hoc dicet̃ in c.ꝓxi.vbi ẽt ipſe tãgit.
¶ In ea.gl.ſi.aduerte, qa opi.q̃ gl.reprobat poſſet ſal-
7 uari certo reſpectu: qa † licèt realiter ꝓmiſſio, vł actus
q fit ꝑ metũ teneat̃ ipſo iure: tñ cõpetit exceptio ꝯ ꝓ-
miſſionẽ q̃ pōt ꝓpria autoritate obijcere metũ paſſus

contra agentē ex ꝓmissione: pōt etiam agere actione qđ metus cā, vt liberet a ꝓmissione.l.metū.§.sed qđ ꝑtor.ff.qđ met.cau.¶ Itē qñ quis tradit rem alicui per metū,licèt transferat directū dñium in accipientē: tñ vtile remanet penès metū passum:& ideo posset agere vtili rei vendi.ad rem recuperandā: tñ etiam agere pōt actione, qđ metus cā. vt caperet directū dñiū: & sic quatenus competit exceptio: vel etiā reseruat̄ vtile dñium: satis pōt dici, ꝙ ipso iure illo respectu non tenet,qđ metu est factū:tamē,qa de mero rigore tenetur promissio: & similiter transfert̄ directū dominiū. iō dicunt,ꝙ ea,quæ per metū fiunt,ipso iure tenēt. Et adde, ꝙ minor metus dicit̄ cadere in constantē mulierem,q̄ in virum;quia fragilior est ipsa mulier.vt est gl. in c.cum locum.j.de sponsa. ¶ Vltimo potes addere, qđ no.gl.xxiij.q.v.notificasti.vbi dici,ꝙ si in actu exigitur directa voluntas, inualidat̄ actus ex metu. & intellige directa.i.libera.vt hic tangit do.Ant.& sic facit pro eo,quod dixit.s̄.quod vbi in actu non requiritur libera voluntas, non valet quod fit per metum. vt est videre in matrimonio. vt s̄.tetigit.gloss. & licèt gloss. dixerit,& tunc iuramentum non obligare. tamen do. Anto.tenet contra:quia videtur,quòd obliget,nisi qs absoluatur: licèt per metum sit extortū. per id,quod habetur in c.seq.& hoc videtur tutius.

SVMMARIVM.

1 *Vnanimiter fieri dicitur,qđ ab omnibus de capitulo fit, vno excepto.*
2 *Renuntiatio beneficij facta ad terrorem laicorum non valet.& nu.6.*
3 *Iuramentum, vel fidei præstatio si interueniat in his,in quibus requiritur libertas arbitrij obligat iurantem.*
4 *Iuramentum,& fidei interpositio æquiparantur.*
5 *Loquela simplex,& iuramentum apud Deum idem sunt.*
7 *Iuramentum per metum præstitum,an,& quando sit obligatorium.*

AD aures. Qui terrore laicorū electioni de se factę renunriat, si renuntiatio non sit iuramento, vel fide,firmata,regimini, ad ꝙ electus erat ꝑfici poterit.h.d. Et est cōis diuisio,cōsultatio,& rñsio. secūda ibi:tuæ.
¶ In text.ibi: & infra deciditur ꝯsultatio:qa q̄rebat,an non obstante renuntiatione posset præfici regimini
1 plebanię:& rñdet Papa, vt seqt̄.¶ †Not.ꝙ fm d.Ant.
illud dr̄ vnanimiter factum, qđ est factū ab omnibus
de collegio,vno excepto.Sed certè hic non dicit̄ simpliciter,ꝙ vnanimiter fuerit electus: sed qđ inanimi.
electus,vno excepto.& sic non vr̄ hic colligi notabi-
2 le prædictū. ¶ †No.ꝙ renuntiatio facta ad terrorē,seu
metū laicorū,non vr̄ valere:& sic vr̄ hic esse casus,in
quo gestū ꝑ metū ipso iure nō tenet, qñ renūtiat̄ bñficio,seu matrimonio spirituali.de quo tāget̄ suꝑ gl.j.
Et facit ad ꝑdicta,qa hmōi spūalibus reqrit̄ libera volūtas.de elec.vbi ꝑiculū.li.vj.Et iō cū nō interueniat
libera volūtas,qñ interuenit metus:ideo vr̄ qđ actus
3 sit nullus. ¶ †Item no.sequendo quod proximè dixi,
ꝙ in his, in qbus requiritur libertas arbitrij.licèt simplex dispositio,non valeat interueniente metu: tamē
obligat̄, si īteruenīat iuramētū,vel fidei ꝑstatio.¶ Et
ex ꝑdictis no.casum,in quo nō valet principale: & tñ
valet accessoriū iuramēti.de quo.j.de iureiur.debito-
4 res.¶ †Itē no.ꝙ iuramētū,& fidei interpositio ęqparā
tur.Et dr̄ fidei īterpositio,qñ qs ꝓmittit aliqd ꝑ Deū,
vel fidē suā:iuramētū verò est illud,qđ fit iurādo suꝑ
aliquo libro:vel suꝑ reliquijs: vel re sacra. An tñ aliquo casu sit differētia inter ꝑdicta recurre ad ea,q̄ dixi.
5 j̄.de iureiur.c.pe.¶ †Et ex ꝑdictis ēt not.ꝙ licèt Deus
nō faciat differētiā inter loquelā simplicē, & iurm̄.j̄.
de iureiur.& si Christus.& s̄.de pac.c.j.cū ibi no.tñ ecclesia ob reuerentiam iuramenti facit differētiam: & ratio esse potest, quia per iuramētum quis principalr̄ obligat̄ Deo: & iō tūc obligatio valet:sed simplex ꝓmissio,& renuntiatio,quę fit parti,cū pars vitiosè recipiat,illa inualidat̄.ꝑ id,quod hr̄ in d.c.debitores.¶ In gl.j.in fi.gl.posset procedere,qñ fuisset electus confirmatus,qa ille non potest renuntiare ad pręiudiciū superioris: sed qñ est electus tñ bene potest renuntiare etiam ad præiudicium superioris,vt probat̄ ex tex.cū gl.s̄.de transla.c.ij.Et facit,qđ not.gl. in c.si electio.de elec.in vj.& sic gl.relata ad tex.qui vr̄ loqui de electo tñ non videt̄ bene dixisse.¶ Itē aduerte quia vr̄ obstare decre.nam non videt̄,ꝙ iste debuerit admitti ad regimen plebaniæ, quia ex renuntiatione quātūcunq; meticulosa vr̄ perdidisse ius sibi competens: & sic vr̄ deficere in iure agendi,ex quò renunciauit, licèt per metum:qa coacta voluntas:volūtas est.xv.q.vj.c.merito.Sol.quidā,qđ audit̄ iste ex iure antiquo quasi velint,ꝙ hoc casu renuntiatio non valeat.¶ Alij dicunt, ꝙ ex iure nouo fuit auditus:videlicet,ꝓpter ius,qđ sibi datur ex hoc ædicto.¶ Petrus,& Abbas dicebāt, ꝙ auditus fuit petita restitutione in integrum do.Anto. hic dicit,ꝙ renūtiatio fuit nulla: & sic in effectu tenet primam opinio.Et hoc ideo, qa in his quæ requirunt liberam voluntatē:vt sunt electores,qui in contrahēdo requirunt liberum arbitriū.de ele.vbi periculum. in vj. Et eadem ratione in dissoluendo.ar.l. nihil tam naturale.ff.de reg.iu.& j̄.de regu.iur.c.j. Et quia sicut in matrimonio carnali contrahendo,vel dissoluendo, requiritur libera voluntas:aliàs nō valet, qđ agitur.vt dictum fuit in c.præcedenti. ita ēt vr̄ in mr̄imonio spirituali,siue agat̄ de eo ꝯtrahēdo:siue dissoluēdo.¶ Domini de Rota in sua conclusione.cclxvij. reuocāt hoc in dubium,an renuntiatio ꝑ metum facta sit nulla.& pro ꝑte affirmatiua allegant istud.c.& c. ꝑcedens.cle. multorum.§.sanè.de pe.& rationem q̄.s̄.feci: qa vr̄,ꝙ debeat esse libera in ꝯtrahendo,& dissoluēdo. allegāt etiam dictum Host.in summa.de renun.§. qualiter.Finaliter dicunt,ꝙ maior ꝑs dominorum de rota tenuit contrarium: videlicet, ꝙ renuntiatio bñficij facta per metum teneat:sed rescindat̄ per actionē, qđ metus cā vel iudicis officio,mouent̄: qa metus regulariter non sufficit ipso iure: ideo regulariter tenent,quæ fiunt ꝑ metum.Fallit in aliquibus casibus.de quibus in ca.ꝑce.inter quos iste non connumerat̄ ad cle.multorum. §.sanè.dicunt,qđ speciale est in renuntiatione facta ꝑ captum,& detentum a sæcularibus: & sic extra casum illum vr̄ remouere regula in ꝯtrarium.& ita ibi vr̄ velle Pau.de Liaza.& Stepha.& do.Ant.hic. & in c.præce,tenent contrarium.qa hoc casu vr̄,ꝙ requiratur libera voluntas,sicut etiam,Sꝫ in matrimonio carnali, & ideo videtur, ꝙ ipso iure inficiatur renunciatio propter metum, cum nō interueniat libera volūtas.¶ Et pro ista parte facit.c.precedens.dum dicit,debet in irritum reuocari:tamen posset responderi,qđ intelligitur scilicet per actionē,quod metus cā,per ea,q̄ habētur in l.j.ff.qđ metus cā.fortè seruaret̄ in practica decisio rote, ex quò non habemus clare tex. in oppositū & ꝑ ea etiā,ꝙ dixit Pau. in dicta cle.multorum.¶ Aduerte tamen,quod etiam si dicamus, quod de mero rigore iuris teneat, tamē vtile ius videtur remanere penes renuntiationem:& obst.except. contra renuntiationem,per ea,quæ dixi in c.præce. Et ideo nimirum si Papa hic mandauit istum præfici non ob. renuntiatione,ex quò fuit per metum facta.¶ In glo.ij.j.de renun.super hoc.vbi patet ex no.per gl. quod magis est priuilegiata via possessorij recuperādę, q̄ via actionis

quod

quod metus causa. Dicit tamen hic.d.Ant. aduertendum, q si renunciatio fit post spoliationem, videtur respicere proprietatem beneficij, non possessionem quã non babebat. Et ideo talis renuntiatio etiam facta cũ iuramento nõ impedit quominus possit agere possessorio recuperandę, nisi constaret, quod etiam iuri talis possessorij voluisset renuntiare. Si autem ante spoliationem renunciauit beneficio: tunc illa videt respicere nedum proprietatem: sed etiam possessionem beneficij, & sic ius petitorij & possessorij: & ideo nõ dẽt audiri. de quo dicendum, vt plenè dictũ fuit in d.c.ij. Et intellige, q tunc nõ audiret ex antiquo iure: sed si vellet agere ex iure nouiter quæsito, tunc bene posset, vt hr in c.eum inter.s.de renun. Sed certè repetere ex antiquo non potest, vt dixi: nec etiam potest ex iure orto ex tempore iuramenti ratione metus obstãte iuramẽto, vbi propria authoritate vellet venire contra: tamẽ posset autoritate superioris absolui a iuramento, vel etiã sibi prouideri per viã denũtiationis: vel ex officio superioris, per id, qd hr.s.e.c.prox. & qd ẽt hic voluit Inn. ¶ In ea.gl.ibi: sed non negat. hic colligit scd'a solutio, & secundus intellectus ad c.Abbas. videlicet, q ibi etiã iurauerit non repetere, tñ, quia per metum id fecit, succurrit ibi officio superioris. Ex quò cõstat de metu: nec hic etiã negat quin possit officio superioris huic succurri: sed dẽt intelligi, qd propria autoritate non posset repetere anteq absolutus esset a iuramen-

7 to, vel a præstatione fidei. ¶ † Et ex prædictis vr, q iuramẽtũ etiam per metũ præstitum obliget, qñ pôt seruari sine interitu salutis eternæ. de quo fuerunt opin. in ca.si vero, & c.verũ.de iureiur. Nam Bazianus antiquus glossator tenuit, q non obliget, per l.j.ff.e.ti. Alij dicunt, si iurans hẽt animũ obligandi obligat: als nõ, allegant de baptis.maiores. Tertia est cõis opin.gl. & doc. q iuramentum obligat etiam metu extortũ, quia coacta voluntas: volũtas est.xv.q.j.c.merito. & l.si mulier.§.pe.ff.eo. vnde dicebat Inno.hic, q iuramentum vbi est turpiter præstitum, & super re turpi: & tunc nõ obligat.s.de elec.c.venerabilẽ. & quod habetur.xxii. q.iiij.inter cætera. & c.in malis. & j.de reg.iur. non est obligatoriũ.in vj. ¶ Si autẽ est turpiter præstitum, q a dolo, vel metu: sed non sup re turpi: & tũc est obligatorium, vt non liceat propria autoritate venire contra, nisi prius sit absolutus a superiore, in qua absolutione fienda cõsiderabit: an iustus fuerit metus qui caderet in constantem, vel non. facit, qd habet in c.pe.j.eo. dicit tñ Inn. q vbi potest prouideri alia via, ita q nõ cõtraueniat iuramento, q illa potius esset sequenda, vt in illo, q iurasset soluere vsuras. nã posset soluere, & postea repetere. facit.j.de iureiur. debitores. Dicit tñ, qd non reputat contra ius esse, si alijs vijs omissis absoluat a iuramento, ex quò fuit per metum, vel dolũ extortũ. facit, qd hr i d.c.si vero. & c.j. & c.debitores. Sed Io.An.in d.c.verum.tenet, qd iuramẽtum metu extortum obliget ɔtrauenientẽ solum ad veniale peccatum. sed non ad mortale: licèt contraueniat añ absolutionẽ. de quo dicẽdũ, vt ibi dictum fuit. dñs tñ Ant. hic vr dicere, q si constat, qd habuerit iurãs animum faciendi, qd iurauit, qd tunc ɔtraueniens ante absolutionẽ peccet mortaliter. Secus vbi non constat: quia tunc procedet dictũ Io.An. sed nõ placet istud dictũ, quia ex quò iurat aliquid facere, vr esse ius volũtas sic facienda: licèt per metũ: & sic non videtur pcedere dicta differentia: & quia si non facit sponte: sed per metum videtur vtrobiq; esse eadem ratio. Secundo dic, vt dictum fuit in d.c.vero. Et ad materiã facit, qd no. Inn.in d.c.per venerabilẽ.de ele. & quod not.etiam p gl. & doc. in ca.quanto.infra de iureiu. & xv.q.vj.c.j.

SVMMARIVM.

1 *Renunciaturum se beneficio suo per metum iurans, & deinde renũciat, illud repetere poterit.*
2 *Iuramentum per metum factum de renuntiando, obligat solum respectu iuris competentis tempore iuramenti.*
3 *Omnis metus, qui infertur per Regem, vel alium superiorem non est sufficiens ad inducendum actionem, quod metus causa.*
4 *Renuntiatio beneficij ad hoc, vt teneat debet fieri coram superiore, ad quem spectat collatio.*
5 *Promissio meticulosa de renuntiando etiam cum iuramento non inficit renuntiationem secutam, nisi fuerit secuta instante eodem metu.*
6 *Violentia quotuplex est.*
7 *Metu renuntians, vel soluens, si tempore renuntiationis, vel solutionis non instet, an possit repetere.*
8 *Promittens non animo obligandi se, non obligatur quò ad Deum, siue fiat promissio per metum, vel iuramentum.*
9 *Contra agentẽ, quod metus causa, an possit excipi, q sua non interest.*

2 AD audientiam. Qui per metũ [a] q debuit cade-
1 re in cõstantem beneficio suo † renuntiare iurauit: & successiuè renũtiat, illud repetere poterit. hoc dicit. In prima ponitur partis conquæstio. In secunda dat iudicẽ. secunda ibi: quia vero. ¶ No. q iuramentum de renuntiando beneficio facta renuntiatione obligat iurantem ad non repetendum.
2 Et sic no. q † iuramentum de renuntiando obligat solum respectu iuris competentis tpe iuramenti: nõ autem respectu iuris postea quęrẽdi. facit, qd habetur.s. de renun.c.cũ inter. & qd dictũ fuit in c.præcedẽ. nec etiam extenditur ad ius, quod quęritur in ipsa interpositione iuramenti pp accidens extrinsecus metus. quod tamen intellige fm ea, quę dixi in c.pręcedenti. ¶ Itẽ not. q admittit quis ad probandum se fuisse expulsum a Rege: licèt prima facie non sit verisimile. tacit, quod hr in l.fi.ff.eo. ¶ † Itẽ no. q nõ omnis metus
3 qui infertur per Regẽ, vel aliũ superiorẽ est sufficiens ad inducendum actionem, qd metus causa: sed demũ quãdo est talis, qui caderet in constantem virũ. ¶ Itẽ
4 no. q † vt renũtiatio teneat, debet fieri coram superiore, ad quẽ spectat collatio. de quo.s.de renũ.admonet.
5 & in cle.j.de renun. ¶ Item no. argumentũ † q pmissio de renũtiando meticulosa etiã cũ iuramento non videt inficere renũtiationem secutã, nisi fuerit secuta instãte eod.metu. ¶ In gl.ij.ibi: quod fit vi atroci sup-
6 ple compulsiua. vt j.sequitur. ¶ † Ex no. bene glo.in sequentibus. quæ vult in effectu, q quadruplex est violẽtia. s.compulsiua. Item expulsiua. Itẽ ablatiua. Itẽ turbatiua. Item etiam quinta. s.inquietatiua. & sic potest dici esse quintuplex. ¶ Ex no. etiã quę remedia competãt in qualibet specie. & facit etiã ad materiã quod no.glo.j.de cau.pos.pastoralis. & qd not.gl.in l.extat. ff.qd met.cau. vbi etiam gl.est magistra plenior q ista. ¶ In ea.gloss.ibi: iustè, vel iniustè. sup. ex quò fecit vi, vel clam. nam in odium talis non audietur quominus destruatur: qd sit factũ vi vel clam: licet alias habuisset ius faciendi. ¶ In ea.gl.ibi: pro futuro periculo. vt si forte fuit minatus, q nisi tale quid faciat per totum diem in die sequenti interficiet eum, vel auferet bona sua. ¶ In ea.gl.ibi: tenet. supple, qd teneret fm Io.
7 An. ¶ † In gl.ad resignationẽ in eã turpitudinis. sup. q fuit metus. Nam illa vr sublata per spõtaneã solonẽ, vel resignationẽ postea factã, ex quò tpe solonis, vl resignationis nõ instabit metus: licet interuenisset tpe pmissiõis, uel iuramẽti de resignãdo. ¶ Sed aduerte, q a gl. vr fateri. & Host. hoc pcedere in pmissione: q a illa nõ vr necessitate ad solutionẽ, sicut iuramentũ. nam ɔ illã opponi poterat exceptio: & ppria autoritate ɔtra-

a Qui per metum. Super hoc c. si quærit verum per metum cadentem in cõstãtẽ virum cum iuramento renun. iuri suo, vel aliquid promittens, & postea pmissum soluens, vel adimplens possit illud ius renunciatũ, vel illud solutũ, vel adũpletũ, repetere. distingue, vt hic per domi. Hẽ. Boych. in prin.c.

a Excom. municat'. Cōcordat. do. Abb. & d. Io. i sum matione p̄ senti c. Et si quæras, an commu nicans ex communi cato incur rat senten. tiam excō. municatio nis, vel pec cet morta liter distin gue, vt hic p do Hēr. Boych.

ueniri. vt dictum fuit.§.co.c. Abbas. & sic intelligaē.
l.ij.C.eo. Secus in iuramento: quia si quis iurauit resi-
gnare beneficiū: licèt per metū iurauerit, obligatus est
ad obseruandū: nec potest cōtrauenire ante absolutio-
nem: & sic videtur tale iuramentum ad resignationē
faciendam. facit, quod habetur. infra de iureiuran. de-
bitores. Idē videtur, quòd licèt tunc resignet beneficiū
tempore quo non instet idem metus, tamen succurri
debeat, vt possit repetere, ex quò sponte hoc nō fecit:
sed ductus necessitate iuramenti præambuli. per ea, q̄
habentur in d.c. debitores. Nec ob. si dicaē, qđ poterat
petere absolutionē a iuramento, ex quò fuit præstitū
per metum. vt dictum fuit in c. præceden. & sic videtur
ei imputandum si non fecit: quia responderi potest, ꝙ
non est sibi imputandum si voluit seruare iuramentū:
& potius per aliam viam sibi consuli: quia potius sic
debuit facere. vt voluit Inn. in c. præceden. Et per hoc
etiam facit, quia non videtur imputandum si voluit
euitare sinistram opinionem vulgarem, quam inter-
dum quis incurrit veniendo contra iuramentum, etiā
post absolutionem. Et ad prædicta benè facit, quod ha
betur in d.c. debitores. j̄. de iureiuran. & quod ibi not.
per glo. & Ioan. An. & hæc opinio satis videtur rōnabi
lis. per no. in d.c. debitores. tamen tex. iste videtur mul
tum facere per glo. nisi supplcatur per ea, quæ haben-
8 tur in d.c. debitores. ¶ †Et aduerte, quia etiam dicebat
hic Hosti. quòd vbi quis non habet animum obligādi
se: siue sit promissio facta per metum: siue per iuramē-
tum neutrum obligat quò ad Deum: sed quò ad ec-
clesiam benè obligat iuramentum, licèt nō promissio:
& hoc, vt in maiori reuerentia habeatur iuramētum:
vnde etiā non potest veniri cōtra ante absolutionem.
Si autē vtrobiq; habuit animū obligādi: tūc vtrobiq;
obligatur, quò ad Deum: sed obligatio non necessitat,
quò ad ecclesiam, nisi in iuramento. ¶ Sed certe non
video quomodo ista distinctio procedat: quia si p me-
tum quis iurat, vel promittit, videatur habere animū
obligandi: licèt coactè id faciat. argumen. l. Labeo. §. tu
bero. ff. de suppel. lega. quia non præsumitur quis ver-
bo dixisse, quod mente nō cogitauerit: & sic nō video
quomodo posset constare, quod non habuerit animū
obligandi: quia videtur se voluisse obligare: licèt coa-
ctè fecerit: & coacta voluntas: voluntas est. vt di- a
ctum est, & probatur. xv. quæstione. j. c. merito. ¶ In
gloss. ibi: potest hoc denuntiare. supple, si iurasset etiā
non denuntiare: quia tale iuramentum non videtur
valere. vt voluit Innocen. supra eodem. capi. proxi. &
gloss. in c. j. xv. q. vj. de quo dicendum, vt dictum fuit
9 in c. quemadmodum. ad finem. j̄. de iureiu. ¶ †Ex glo.
tangit domi. Anto. hic, quod posuit Innocen. super ru
brica. videlicet, an contra agentem actione, quod me-
tus causa possit excipi, quod sua non interest agere: qa
res tradita per metum est ipsius conuenti. & dicit, qđ
sic: quia actio quod metus causa persequitur damnū,
& sic interesse. l. si cum exceptione. §. quadruplicabi-
tur. & §. Iulia. ff. quod me. cau. & l. fi. §. fi. ff. eodem tit. &
ideo si nullum est damnum, non fiet cōdemnatio. Nō
videtur autem esse damnum si res est ipsius cōuenti.
Fatetur tamen, quod incumbet probatio ipsi conuen-
to qui metum intulit: licèt possideat, quia dolosè pos-
sidet: & dolosa possessio non iuuat possidentem. C. de
probatio. l. vis cuius. & l. si de possessione. & l. liberis. ff.
de libera. cau. & facit, quod nota. §. de fer. non ordi. c.
ij. Fateē tñ, qđ si interesset ipsius metū passi rōne pos-
ses. licèt non interesset ratione dominij: vt quia forte
habebat iustam causam retinēdi possessionē, quę fuit
sibi per metum ablata: licèt res non esset sua: tunc in
actione qđ metus causa veniret, vt restituaē ipsa pos-
sessio: vel æstimatio ipsius possessionis. facit, qđ habeē
in l. fi. ff. vti pos. licèt respectu dñij non haberet actio-
nem, quod metus cā. dicit, & Inno. ꝙ licèt repelli pos-
sit a remedio actionis, quod metus cā respectu domi-
nij, qñ res esset cōuenti: tñ nō deficerēt alia remedia
q̄ danē ꝯ metū inferentē. s. remediū. l. extat. ff. e. ti. & C.
vñ vi. l. si quis in tantā. q̄ cōpetunt contra illū, q̄ ius si-
bi dicit in re propria per aliū possessorē: & etiā posset
agi criminaliter. l. Iul. de vi. ff. ad l. Iul. de vi. l. j. & p to-
tum. ¶ Quid aūt si reus inferens metū nō excipiat de
dñio. & sic rē restituat, an poterit agere rei ven. nō ob.
excep. rei iudi. dicit Inn. ꝙ sic: qa licèt eedē sint ꝑsonæ,
& eadē res: tñ alia est cā petendi rō nō ob. excep. facit,
qđ hr̄. j̄. de excep. aduersario. secus si opposuisset exce-
ptionē dñij: & eo non ob. lata esset snia pro actore: qa
tunc posset dici, ꝙ ob. exceptio rei iud. per id, qđ hr̄ ff.
de cōpen. §. in diē. & §. si ratione. & j̄. de cau. pos. cū ec
clesia. & qđ j̄. plenè no. Et licèt Inn. & Ioan. An. & do.
Ant. sic trāseāt. tñ pōt dici, ꝙ ēt si non excepit de dñio
in ipso primo iudicio actionis, qđ metus cā, tñ si po-
stea agat rei ven. vr̄, qđ possit obijci, ꝙ perdere dēt ius
suū. C. vnde vi. l. si qs in tantā. ff. qđ met. causa. l. extat.
& no. gl. in d.c. cū ecclesia. ¶ In gl. pen. facit, quod ha-
beē in simili in l. Papi. §. si filius. ff. de inoffic. testa. Nec
ob. p̄dictis, inquantum est dictū, quod contra agentē,
qđ metus causa, potest opponi exceptio dominij. p id,
quod habetur in l. si quis conditionis. C. loca. vbi con
ductor non potest referre quæstionem domini locato
ri, quia ibi loquitur in conductore, qui habet causam
voluntariam, & sic casus est diuersus.

S V M M A R I V M.

1 *Coactio absoluta excusat a culpa, & pœna, sed conditionalis attenuat pœnam, licèt totaliter non liberet a pœna.*
2 *Communicare cum excommunicato, an sit peccatum mortale. & nume. 4. & 8.*
3 *Voluntarium quid dicatur, & quid inuoluntarium.*
4 *Communicans per metum excommunicato quò ad Deū non patitur detrimentum.*
5 *Baptizatus sponte, vel per metum parificantur.*
6 *Coactio absoluta, siue præcisa, quæ dicatur, & quę conditionalis.*
7 *Continentia est res voti, & non præcepti, & sponte debet quis se ad illam obligare.*

SAcris. Excommunicatus a non est,
qui absolute coactus excōi-
cato cōicat. Secus si coactio fuerit cōdi
tionalis. nā tūc incurrit mortale pecca-
tū. h.d. Et in prima decisa ꝯsultatio. In
scđa distinguēs rñsio. secūda ibi: distin
guemus. & ꝭm mēbrū distinctionis. ibi: in scđo. ¶ No.
ꝙ interdū habēti soluere q̄stionē incumbit necessitas
distinguendi: vt quia aliter indistinctè soluere nō pos-
set. facit, ꝙ hr̄ j̄. de rescrip. ex literis. & de sen. excō. c. cū
1 illorū. cū si. ¶ †Itē no. ꝙ absoluta coactio excusat a cul
pa, & a pœna: sed ꝯditionalis attenuat pęna: non autē
liberat totaliter a pęna. Et est ratio, qa absoluta, seu p̄-
cisa coactio nullā hēt voluntatē. Sed cōditionalis hēt
voluntatē, licèt coactā: & iō illa nō excludit oīno pec-
catū: qa radicaē ab ipsa voluntate, licèt attenuet pęnā,
2 ex quo volūtas nō est libera. ¶ Itē no. ꝙ † cōicare excō
municato vr̄ esse peccatū mortale. de quo diceē in vlt.
q. post gl. Et ex hoc potes notare, ꝙ excōicatio minor
ferē a iure qñq; pro mortali. ¶ Itē no. vituperiū in ope
rationibus humanis consistit in agendo: nō in patien-
3 do. ¶ †Item potes notare ꝭm d. Anto. ꝙ in operationi-
bus humanis pñt considerari duo principia. s. volunta
riū, & inuoluntariū. Volūtarium est duplex: qa quod-
dam est voluntariū simpliciter, quoddā volūtariū quò
ad quid. Voluntarium simpliciter est cuius pricipium
mouens

mouens operationes organicas, seu instrumẽtales, est
ab intra in operante ſm tp̃s operationis: & etiã ante:
vt qa nullo extrinseco impellente operatur: sed solũ,
qa vult. & istud principiũ ↄsiderat legislator in pena,
& p̃mio. In pena, si qđ agit̃ est malũ. i. premio, si qđ agi
tur est bonũ. l. j. cũ ibi nor. ff. de iusti. & iur. & facit, qđ
no. fuit s̃. de offi. or. irrefragabili. circa fi. Volũtarium
quò ad qd, est cuius principiũ est ab intra in ipso ope-
rante ſm tp̃s operationis: sed p̃cedẽte aliqua cã extrin
seca: qua cessante nõ eligeret operari: & sic nõ oĩ tpe:
sed solũ ſm tp̃s op̃ationis, est principiũ i operãte. In-
uoluntariũ verò est, cuius principium est omnino ab
extra ipsum operantẽ: vt qa aliqua cã p̃cise impellẽte
operat̃ cessante principio aliquo intrinsece volunta-
tis. vt patet ex p̃cisa, & absoluta coactione. allegat, qđ
habet̃ p Philosophũ. iij. Ethi. ¶ In gloss. excludit̃. ibi:
indultũ a iure. sup. in fauorẽ animarum. Sed Host. di-
4 cit q † si quis cõicat excõicato p metũ si non consen-
tit iniquitati, quò ad Deũ non patitur detrimentũ. &
ita loquunt̃ capitula allega. per gl. sed quò ad ecclesiã
est excõicatus minnri, & ita loquitur hic. ¶ Sed certẽ,
licet non ↄsentiat iniquitati, ex quò tñ cõicat cũ excõi-
cato. vr̃ q quò ad Deũ peccet, ex quò cõicat, licèt per
coactã volũtatẽ. & licet met᷒ attenuet culpã, & sic nõ
vr̃ hæc solutio ↄfecta. Et pp̃ hęc fortè d. Ant. hic dicit
qđ si qs cõicat cũ excõicato p metũ habentẽ annexũ
p̃cipiũ volũtatis in cõicãte ſcđm tp̃s operationis bñ
incurrit excõicationẽ, vt hic patet. Sed si principiũ vo
lũtatis nullatenus sit in cõicante, & sic nõ ↄsentit ini
quitati. tunc non erit excõmunicatus, & ita loquant̃
cõtraria. ¶ Sed certe si ponderent̃ videtur loqui, etiã
vbi est principiũ voluntatis in cõmunicante ſm tem-
pus ipsius cõicantis operationis, ideo potest dici, qđ
cõmunio veniebat in cõsequentiã actus permissi, qa
steterat in loco corã Rege, vbi erant excõmunicati cũ
ad Regem accessissent pro vtilitate ecclesiarũ, & non
poterat aliter ipsum adire. ideo non imputat̃. arg. l. j.
ad fi. ff. de auto. tut. hic aũt principaliter fiebat cõmu-
5 nio. ¶ † In glo. fi. in fi. ibi. c. eos. dicitur, q parificant̃ ba
ptizatus spõte, vel per metũ. Sed potes dicere, q in di-
ctis iuribus interuenit metus cõditionalis impellens
volũtatẽ, hic aũt fuit metus absolutus, in primo casu
& sic ibi non obstat etiã secundo casui, ibi interuenit
metus conditionalis, hic a pœna excõicationis, sicut
nec excusat ab irregularitate rebaptizationis, vt d. c.
eos: nec a periurio. d. c. q sq s. fatẽdũ est tñ qđ attenuat
culpã, si est iustus metus q cadat in ↄstantẽ, vt hic p-
bat̃. ¶ Itẽ aduerte, quia ↄ̃ decreta. facit, qđ hr̃. j̃. de sen.
excõ. c. sacro. vbi met᷒ excusat a pena excõicationis.
sed dic, q ibi excusat a pœna excõicationis, nec ille te
neat ire ad sedẽ apostolicã, put teneretur, si spõte cõi-
casset in diuinis in casu illo, qa sic voluit Papa, sed nõ
excusat quominus incurrat excõicationẽ, a qua pos-
sit ab inferiore absolui, & de intellectu d. c. dicendũ,
vt ibi. ¶ Itẽ etiã non ob. quædã decre. æquè olim erat
in titulo de immuni. ecclesiarũ, in scđa cõpilatione, &
incipiebat qm̃. vbi dicebat̃, qđ coactè recipiens excõ-
municatũ ad hospitiũ nõ incurrebat excõicationem,
qa dẽt intelligi. i. tm̃ ipse hospes, imo etiã cogens, vel
fortè illa fuit remota, quia contradicebat huic textui.
¶ Vlterius fortiter vr̃ obstare, qđ habet̃. xj. q. iij. qm̃. &
j̃. de sen. excõ. inter alia. & c. si vero. in qbus patet, qđ
pp necessitatẽ famis, qs excusat̃, si cõicet excõicato
petendo ab illo necessaria. Et similiter excusat̃ credi-
tor repetens sibi debitũ ab excõicato, ergo vr̃ qđ ne-
cessitas vitæ ↄseruãdę ↄ̃ gladiũ multo fortius dẽt excu
sare. Potes dicere primo, q hæc decreta. intelligat̃, qñ
qs cõicat excõicato maiori in crimine, ideo nimirum
si non excusatur. ¶ Sed in ↄ̃trijs non cõicabat in crimi
ne, sed aliter participando secũ emendo necessaria. ve
rum, qa iste tex. intelligit̃ in participante cũ excõica
to non in crimine, sed aliter participando, potes dice-
re, qđ cõia sunt specialia p̃missa ↄtra regulas iuris, &
ideo non sunt trahenda ad consequentiã. de regu. iur.
quæ a iure. in vj. & quod dictum est de repetitione de-
bitoris, illud etiã tolerat̃, qa fit in odiũ excõicati, sed
hic loquit̃, qñ fit cõio in fauorẽ excõicati, & sic trãsit
Io. An. d. Ant. hic soluit aliter, qa Io. An. nõ vr̃ assigna-
re bonam rõnẽ diuersitatis. vnde ipse dicit, q nõ excu-
satur ille, q cõicat ne famæ pereat, quia est principiũ
mouens mortẽ. s. ne sumat cibũ esset ab intra in ipso
qui p̃mittet se famæ mori excusatur, qa nullus dẽt
malũ eligere in se. & ideo potius debet eligere cõica-
re emẽdo necessaria. facit, qđ hr̃. xiij. di. c. j. ¶ Sed vbi
timet̃ metus mortis p gladiũ si nõ cõicaret excõica-
to, principium mouẽs mortẽ est ab extra in ipso habẽ
te gladiũ, & sic non diceretur agere, sed pati. ideo tũc
melius, quod eligat mori per aliũ, q̃ ipse peccet, quò
ad Deum: raro tamen reperiuntur tales, qui hoc elige
rent propter prædicta. dixit tñ Io. And. q planior esset
intellectus, si intelligamus, quod hic communicabat
6 in crimine. ¶ † Pro declaratione decreta. tangit hic Io.
And. quæ dicat̃ coactio absoluta, seu præcisa, & quæ
cõditionalis, dic, q prima est, qñ nulla adest voluntas
in coacto, vt si quis detineret iudæum inuitum, vel
baptizaret eum, vel cogeret qs & attraheretur p vim
vellet nollet in ecclesiã, & detineretur ibi inuitus, vt
audiret ibi missam cum excõicato. ¶ Sed conditiona-
lis est, quę habet in se voluntatem, licèt coactam, vt si
quis gladio euaginato minet̃ alicui, quod nisi intret
ecclesiam, & audiat missam cũ excõicato interficiet
eum, & propter hoc ille intrat, & audit missam. Vel si
euaginato gladio. quis minet̃ iudæo mortẽ, nisi patia-
tur se baptizari. & propter hoc iudæus timens mortẽ
patitur se baptizari. & sic adest voluntas: licèt coacta.
¶ Et nota, q vbi interuenit coactio p̃cisa, seu absolu-
ta. quia tunc nulla interuenit voluntas coacti, ideo ex
tali actu inito per talem coactionẽ non meret̃ pœna,
nec præmiũ. Sed vbi interuenit coactio cõditionalis,
tunc si interueniat in actu illicito pp talẽ metum, vel
coactionem, nõ eximit̃ quis a culpa, & pœna, licèt qs
alleuietur, vt hic patet. Si autem actus fuerit licitus,
non propter hoc merebitur actus faciens per talem
actionẽ, ex quò voluntariè non fecit, quia voluntariũ
militẽ vult Christus, nõ coactũ, vt no. gl. in c. Abbas.
s̃. co. Recipit tñ quis characterem in actu sacramenta
li, vt si per metum quis recipiet baptismum, vel ordi.
7 j̃. de baptis. c. maiores. ¶ † Et an si cõditionaliter quis
fuerit coactus ad receptionem sacri ordinis, teneatur
ad continentiam no. gl. in d. c. maiores. Et finaliter ibi
videtur concludere quod non, quia cõtinentia est res
voti: & non præcepti, & sponte quis dẽt ad illã se obli
gare. facit, qđ notat̃ in c. ij. s̃. eo. Tangit etiã hic secun-
do Io. And. an vbi cadit coactio absoluta, cadat etiam
conditionalis, & similiter econuerso, & concludit, q
vbi cadit absoluta, cadit etiã ↄditionalis, & absoluta.
¶ Nã ad iuramentum verbale præstandũ potest quis
cogi per coactionem cõditionalẽ, sed nõ p p̃cisam. qa
nõ posset qs cogi p̃cisè loqui, si nollet. facit, quod hr̃
in l. iij. C. de hære. institué. Sed ad actuale iuramentũ
p̃stãdũ, qđ fit ponẽdo manũ. s. librũ. bñ posset cogi qs
p actionẽ absolutã, & ẽt p ↄditionalẽ, & eodẽ mõ ad
verbalẽ despõsationẽ nõ posset qs cogi p̃cisè. & sic nõ
posset interuenire coactio coacta, sed ↄditionalis. Sed
in actuali desponsatione, quę fit per annuli immissio-
nẽ, vtraq; coactio posset interuenire. & idẽ in simili-

bus. ¶ Tangit tertio de quo metu hic intelligaĩ,& cõ-
cludit, quod loquiř etiam de illo qui cadere potest in
ↄstantẽ ꝑ text.q dicit vniuersaliter ꝓ nullo metu, &c.
licèt quidã intelligerent solum de vano metu,lateẽ tñ
qđ metus vanus etiã attenuat culpã apud Deum,licèt
nõ intantum sicut iustus metus, & ratio,qa minus co
temnit q facit per metum,licèt vanũ, hoc est q nõ ca
deret in constantẽ , q̃ ille q facit malũ nullo existente
metu.& ideo minus peccat ꝑ id.quod habeẽ.xl.distin.
homo Christianus.& j.de iureiu.cũ quidã. ¶ Tãgit ẽt
quarto de qua ↄmunione hic loquatur,an de illa,quæ
inducit minorẽ excõicationem tñ,vt quæ fit locutio-
ne,oratione,vel cõuiuio.an de illa,quę fit in crimine.
¶ Inno. refert quosdã intelligere de secunda cõione.s.
de illa,quę fit in crimine,& ſm hoc tex.eẽt clarus , tñ
8 cõiter intelligeẽ etiã de prima cõione. ¶ † Vltimo tra-
ctat , an scienter cõicans excõicato in casibus non ꝑ-
a missis a iure sit peccatũ mortale. [a] hic videẽ expressum
qđ sic,& xj.q.iij.rogo.& j.de excep.exceptionẽ. & eo.
tit.c.pia.in vj. ¶ Et pro hoc etiam facit,quia talis com-
munio est a iure prohibita.& sic contraueniens vř pec
care mortaliter.s.de maio.& obe.c.j.vbi deponitur fa-
ciẽs contra præcepta canonum.Facit qđ no.gl.in c.ge
nerali.de elec.in vj. ¶ Item etiam,ꝙ hæc cõio describi
tur sub nomine criminis.xvj.q.iij.merito.& crimen di
citur esse graue peccatum.lxxx.dist.c.j.& facit etiã di-
ctum Apostoli ad Corinthi.v.vbi auferte malũ de vo-
bis, &c.& transumptiuæ.ij.q.j.multi. istam sententiã
sequitur Goff.in summa.de senten.excõ.§.fi.ver. quid
si aliquis cõmunicat.Hosti.vero in summa prædicti ti.
§.fin.ver.sed nunquid participans.tenet,ꝙ regulariter
cõicans excõicato non peccet mortaliter,fallit si id fa-
ciat nimis frequenter , vel in contemptũ . Idẽ Arch.in
præallegato.c.rogo.& ibi dixi post Tho.de Aquino , ꝙ
regulariter non peccat mortaliter,nisi cõicet in crimi-
ne,vel in diuinis,vel in contemptũ.& hanc partem fi-
naliter tenet Io. An.concludens, qđ cõicare excõica-
to sit veniale.fallit in vj.casibus . primo , qñ illud fit in
cõtemptũ clauiũ.facit,qđ habetur in c.tãto.de excel-
si.prę̃la.secundo,qñ illud facit in cõtemptũ superioris.
facit,quod hř in d.c.tanto.& de cle.excõ.c.si celebrat.
tertio , qñ communicat in crimine.j.de sen.excom.c.
si concubinę . Quartus est, qñ ille cui quis cõicat erat
excõicatus cũ participibus per illũ qui habuerit pote-
statẽ per id,qđ hř in c.statuimus.de sen.excõ.in vj. Et
iste casus posset includi sub secundo.Et sic intelligere
tur ista decre.in hoc casu,tũc clare ꝓcedere.Quintus ,
qñ quis cõicat ipsi excõicato in diuinis. & præcipuè in
casu capituli significauit. de sen.excõ.in vj. Sextus ca-
sus,qñ nimis frequenter quis communicat, quia pro-
pter frequentiam veniale trãsit in mortale.xxv.dist.§.
criminis. Et in istis casibus exceptis posset intelligi
hæc decre.aliàs regulariter non incurret cõicans excõ
municato mortale,sed veniale. Nam vt dicit Io.Andr.
esset nimis magnus rigor,ꝙ excõicatum cui in via oc-
curro,saluto,quod ex hoc solo peccẽ mortaliter.vel si
fortè excõicatum inuitatũ in conuiuio per cõem ami
cum non euito.non videẽ,qđ ꝑ hoc sim dignus pęna,
seu gřa infernali. & sic,ꝙ peccẽ mortaliter , sed potius
erit veniale.qa venit tunc qs cõtra feruorẽ charitatis,
qđ est ꝓpriũ venialis peccati, vt patet ꝑ gl.in solutio-
ne.vj.libri,& in casibus exceptuatis , vt dixi potest in-
telligi iste tex.do.Flo.dicebat hic,ꝙ si quis cõicat excõ
municato ex ꝓposito tũc peccat mortaliter.secus si ex
quadã facilitate. vt si transeundo ꝑ viã occurrat excõi
catus notus,& quis salutet eũ,qa de consuetudine ha
bet salutare notum . Tunc non peccat mortaliter . sed
venialiter.dicit tñ,ꝙ bonatum mentiũ est timere cul-

a Peccatũ mortale . Addẽ appostilam positam supra in princi.

b Ad illam transferre. Si quæris vtrum religiosi possint autoritate ꝓpria se ad aliam religionem transferre, distingue , vt hic ꝑ d. Hẽ.Boych. in ij.colũ. ver. super eo.c.

pã vbi nõ est.v.di.ad eius vero, qđ potius debet qs re-
putare cõicare excõicato esse mortale. vt sic magis ha
beat cãm retrahendi se.& vt in maiori reuerentia cen
sura ecclesiastica habeatur,sed cõiter teneẽ, qđ dixi.s.
post Io.An.& opi.Io.An.satis rõnabilis vř ꝑ ea q.s.di-
xi. ¶ Et no.ꝙ Io.And.commentauit hanc decre.in hõ-
norẽ cuiusdã nobilis Theuronici, qui repetijt hãc de-
cre.& qa fuit reputata tunc noua res, qđ vir adeo no-
bilis ad illũ actũ repetitionis veniret aliã nouitatẽ es-
se admisit:qa voluit,qđ dña sua millantia interesset in
eius repetitione. ¶ Sed vt dicit do.Anto.licèt omnia,q̃
fecit tantus homo tolerentur,non est tamen honestũ,
tale quid fiendum,& similia,&c.

S V M M A R I V M.

1 *Prælatus non potest obligare ecclesiam ad duriorem statum.*
2 *Canonici non possunt mutare statum suæ ecclesiæ, possunt tamen se obligare ad obseruantiam strictioris regulæ.*
3 *Dolus dãs cãm cõtractui in spũalibus nõ vř vitiare cõtractũ. & nu.9.*
4 *Dolus cum lata culpa interdum compensatur.*
5 *Statum ecclesiæ mutare non possunt canonici.*
6 *Iuramentum ꝙ tendit in præiudicium salutis ęternæ, aut etiam corporalis non ligat effectualiter.*
7 *Metus sententiæ excommunicationis ferendę, an dicatur iustus metus.*
8 *Metus iustus quis dicatur.*

C Vm dilectus. Metũ passo nõ
subueniẽ, si me-
tus fuit talis, qui non debuit cadere in
constantem.hoc dicit. ¶ Et primo præ-
mittit diffinitionis causam.secũdo sol-
uit obstantia.tertio diffinit.secũda ibi:nõ
obstante. tertia super restitutione. ¶ Not.qđ canonici
pñt se obligare super nõ impediẽda subiectione , vel
vnione suæ ecclesiæ.licèt ipsi non habeant ptãtem ve-
niendi,vel subijciendi de quo in gl.j.j. de conces.præ-
1 ben.sicut. ¶ † Itẽ no.ꝙ licèt prælatus nõ possit obligare
ecclesiã ad duriorẽ statũ.pñt tñ canonici oẽs se obliga
re & ecclesiã ad duriorẽ statum. ¶ Et sic no.qđ licèt fa
ctum prælati nõ p̃iudicet ecclesiæ, præiudicat tamẽ fa
ctũ totius collegij. facit,qđ no.ꝑ gl.j.de ot.cog.cũ di-
2 lectus. ¶ † Itẽ not.ꝙ licèt canonici non possint mutare
statum suæ ecclesiæ . possunt tamen se obligare ad ob-
seruãtiã strictioris regulę. vt etiã hic tãgit gl.j.ſm vnã
solutionẽ. ¶ Item not.ꝙ nõ debet via aperiri periurijs.
& qđ sacramentũ est seruãdum si non pergit in pręiu-
diciũ salutis æternæ. ¶ Itẽ no.ꝙ gesta per metũ q non
cadit in constantẽ nõ sunt vitanda. ¶ Et no. qs metus
cadat in cõstantẽ.quia metus mortis,vel cruciatus cor
poris. ¶ Itẽ not.ꝙ vt gesta ꝑ dolum retractenẽ,oportet
esse dolũ magnę caliditatis , seu malitiæ. vnde nõ suf-
ficit dolus q caderet in supinũ , sed non in sapientem.
¶ Et sic not.ꝙ sicut in metu requiriẽ, qđ cadere possit
in constantẽ,ita in dolo requiratur,quod cadere,& sic
3 decipere possit sapientem. ¶ † Itẽ no.ꝙ dolus dans cãm
contractui in spũalibus non videẽ vitiare cõtractum .
de quo in gl.fi.põt tñ dici,quod hic non fuit iustus do
lus,seu talis,qui habuisset decipere sapientem,& ideo
4 non attenditur. ¶ † Itẽ no.ꝙ interdũ dolus cũ lata cul-
pa compensaẽ , de quo tangeẽ in gl.fi.Et ſm hoc illud
qđ decidiẽ,dolum præpõderare culpæ intelligi.f.leui ,
non aũt si sit lata.qđ an ꝓcedat dicetur suꝑ gl.fin. ¶ In
gl.j.ib :sed non vř. hic colligiẽ secũda solutio,quæ vi-
ueẽ magis esse de mente literæ. ¶ In ea.gl.ibi: ꝑsonali-
ter obligauerunt . & hoc facere poterant ſm Inn.quia
poterant se astringere ad duriorem regulam.j.de regu.
licèt quod fateẽ Hosti. si hoc fecerint singuli ꝑsonali-
ter se obligãdo,sed remanẽdo in loco non poterunt se
b astringere strictiori rlæ. nec se,vel locũ ad illã trãsfer-
5 re[b] sine licẽtia diœce.qa hoc † eẽt mutare statũ ecclę,qđ
facere

facere non possunt canonici.j̃.de eccle.ędifi.ad audiẽ-
tiam.el ij.& de reli.domi.inter quatuor. & eod.ti.c.j.in
vj & facit,quod habetur.j̃.de re.eccle.non alie.ca. pos-
sessiones.Et dicit Hosti. hoc casu requiri ꝯsensum om
nium,per id,quod habetur.j̃.de reg.iur.ꝙ omnes.libr.
vj.& j.de reg.super eo.vnde licèt quò ad eos teneatur
obligatio,vt hic patet, non tamen tenet quò ad præiu
dicium superioris.Facit,ꝙ habetur.j̃.de testi.spo.olim
el j.¶Item aduerte inquantum Hosti. exigit ꝯsensum
omnium,hoc verum,quando agũt statim anteriorem
inducere de nouo. Secus si agant antiquum reforma-
re:quia tunc stabitur maiori parti,vt no.per Inno.j̃.de
reg.super eo.¶In ea.glo.in fi.& dicit hic Goff.interue
nisse consensum Episcopi,& capituli,& plus etiam di
cit,quod si Episcopus recusaret consentire sine causa,
& eius præiudicium nõ ageretur, quod compelli pos-
set per superiorem consentire. j. de iure patro.nullis.
6 ¶†In glo.ij.ibi:salutis corporalis.& sic vult gl. quòd si
cut iuramentum, quod tendit in præiudicium salutis
æternę effectualiter non ligat, sic nec si tendat in p̃iu-
dicium salutis corporalis.facit,qđ no.gl.in c.si vero.j̃.
de iureiu.& ideo non ligaret iuramentum si quis iura
ret habitare in loco in quo quis certum esset sibi im-
minere periculum mortis,vt voluit gl.in d.c.si vero.&
facit,quod no.in c.j.s̃.de renuntia.ad supplicationem.
idem si dicas iuramentum tendat ad deteriorem exitũ
animæ,vt quia induceret veniale, licèt non induceret
mortale.nam etiam tale iuramentum non obligat, vt
legitur,& no.in c.si aliquid.xxij.q.iiij.& per Ioan.An.
in c.quamuis.de pact.in vj.¶ Et sic no. ꝙ quis non te-
netur ad obseruandum iuramentum,siue per hoc pec
caret mortaliter,siue venialiter, quod est notandum.
¶In gl. violentia ibi:non semper sufficiunt. nam con
siderãda est qualitas personę,q̃ profert verba,& com
minatur, an sit talis persona quæ cõsueuit minas suas
mittere executioni,an non.xx.q.j.rationi.per id, quod
7 habetur in l.j.C.si quis Imper.maledix.¶†In ea.gl. in
fi.no.diligenter gl.quæ vult,quod metus sniæ excom-
municationis ferendæ cõtra aliquem, nisi aliud faciat
non dicitur iustus metus.contrarium no.gl.in c.olim.
el.iij.j̃.de testi.spolia.& illa est verior secundum Host.
quia excommunicatio nedum videtur detinere corpo
ris detrimentum,sed etiam animæ.alle.ij.q.j. manife-
sta.Nec ob.quòd dicitur medicina,quia illud verum,
quando fertur causa legitima subsistente, vel illud sic
dicitur,propter bonum obedientiæ si non condemna
tur.xj. q.iij. quid ergo.aliàs secus. Vnde si pauperẽ p̃s-
byterum de cuius promotione sit spes Episcopus cõ-
minetur excommunicare, nisi det sibi decem,certè vi
detur quod iuste timeat.¶Io. And.hic concordat opi.
nam dicitur,ꝙ ista gl.procedit,quando sententia excõ
municationis esset iusta,quia tunc sibi imputet,qui se
talem reddidit,vt dignus sit excommunicari. nam ta-
lis est metus iuris præcedente culpa sua. ideo sibi non
prodest.l.si mulier.ff.eo.Sed vbi sentẽtia esset iniusta,
tunc timor excommunicationis esset legitimus. & sic
procedat gl.contraria.Facit, quod habetur in l. hi qui
sanctam.C.de aposta.Vbi dicitur,quod grauis est pœ-
na esse inter homines, & hominum carere cõmercio,
quod inducit excommunicatio, & sic timor excõmu-
nicationis est timor grauis pœnę.facit,quod habetur.
j.de senten.excommunica.sacro.ad fi.ideo debet iuua
re.¶In glo. pen.ibi. vnde videtur relinquendum,&c.
¶Et ꝓ hoc bene facit, quod habetur in l.j.C.si qs Im-
pe.maledixerit. & quod dixi super glo.præcedenti. &
cum gl.transeunt communiter doc.¶In ea.gl.ibi: me
dicus. loquitur ibi quãdo infirmus propter minas me
dici dat sibi aliquid, quod alias non dedisset vltra de-
bitum,& quomodo interdum subuenitur damnũ pas-
so per actionem,quod metus causa.ex verbis, & sentẽ
tia ædicti,quod metus causa. quandoque ex sententia
tantum, quandoque ex constitutionibus principum
quandoque ex interpretatione iuriscõsultorum inter-
pretantium mẽtem ędicti,potest dici ex sententia ædi
cti,quandoque officio iudicis.no.gl.in l.nec timorem
ff.eo.¶In ea.glo.ibi iudex vero non dicitur,&c.Con-
trarium videtur sensisse glo.s̃.dum dixit sine potentia
iudicis,& sic ibi videtur velle, quod etiam iudex pos-
sit inferre metum.cuius contrarium dixit gloss.in hac
parte.Ioan.And.non declarat,nec d.Anto.potes dice-
re,quod si iudex exercendo iurisdictionem, & officiũ
suum comminetur,non dicitur tunc inferre metum,
quia iuris executiuum non continet in se iniuriam.l.
iniuriarum.§.j.ff.de iniur.& facit, quod habetur in l.si
mulier.ff.eo.vbi,quando quis timet metum iuris,non
attenditur talis metus.& sic posset intelligi glo. in hac
parte.facit, quod habetur in l. sed si per prætorem. §.
sed si cum decreto.ff.ex qui.cau.maio.Secus, quando
iudex non exercendo iurisdictionem, vel officiũ suũ
comminatur per potentiam sui officij, vt aliqud extor
queat, quia tunc põt inferre metum inducẽtem actio
nem,quod metus causa,vt est tex.in l.iij.ff.quod me-
tus causa.¶In ea.glo.in fi.& sic videtur velle glos. qđ
hic agebatr̃ conditione ex canone reintegranda.¶Alij
vero dixerũt, quod agebatur possessorio,& petebat se
restitui in pristinum statum Pe.vero,& Abb.dicebãt,
ꝙ agebatur actione,quod metus causa.& ista magis vi
detur verisimilis.arg.l.Imperator.ff.de in diem adie.&
quod no.in l.fi.ff.de condi.inde.Host.dicebat, ꝙ fortè
officium iudicis implorabant vel simpliciter petebant
se restitui,quia non est necesse exprimere nomẽ actio
nis.j̃.de iudi.dilecti. quare autem fuerit istis impositũ
silentium,dic triplici de causa.primo,quia iurauerũt,
secundo,qa metus illatus non fuit probabilis.tertio,
quia dolus alterius fuit in se bonus eis & fauorabilis.
facit,quod not.infra de conuer.coniu.capitu. dudum.
8 ¶†Et aduerte inquantum dixit glo. relinquendum ar
bitrio iudicis,quis dicatur iustus metus.tenẽt etiã idẽ
doc.vt dixi.dicunt tamen, quod attendi debebit qua-
litas personarum,& ipsius facti. nam in debiliori per-
sona minus metus sufficiet, quia etiam quò ad mulie
rem minor metus sufficit quam in viro,vt no.glos.in-
fra de spon. cum locum. & bene facit, quod habetur.
xxxij.q.vj.c.indignantur.Dicunt etiam doctores, qđ
metus perdendæ spei promotionis interdum cẽsetur
esse iustus.per ea,quæ habentur.infra de insti.cum ve
nissent.& quod no.per Archi.xv.q.vj.c.j.¶ In gloss.fi.
ibi idem in matrimonio. licèt doc.transeant cum gl.
tamen reuera iura quæ allegantur per gl.non probant
dictum glo.sed loquuntur, quando alter coniugũ do-
losè inducitur ad consentiendum alteri transeunti ad
religionem.gl.potest dicere verum in se, quia licèt qs
dolosè induxerit aliquem ad contrahẽdum matrimo-
nium fortè dicendo se valde diuitem cum non fuerit,
non per hoc retractabitur matrimonium per quod ha
9 betur in c.ij.s̃.de transla.¶†In eadem gl.ibi eleganter
in principio.quasi velit glo. quòd in spiritualibus non
subueniatur dolum passo,sed in tẽporalibus sic. Hinc
est,quod si dolus det causam contractui bonæfidei ip-
so iure est nullus,vt l.eleganter.hic alle. & facit,quod
habetur.infra de emp.& vend.c.cum dilecti. secundũ
rationem diuersitatis non ponit hic illam, tamen po-
tuit glo.in c.dudum.infra de conuer.coniu. videlicet,
quia dolus in spiritualibus.& sic per quem quis indu-
citur ad actum spiritualẽ non est dolus malus, sed bo-
nus:quia bonum suadet fieri.nam in se bonum est re-
ligionem

liginnem ingredi, vel transi.e ad strictiorem infra. de reg.licèt.posset tñ dari alia solutio, quæ magis conformaĩ literæ, videlicet, ꝙ hic loquaĩ in dolo, qui non decepisset diligentẽ, sed supinũ, seu modicũ, aut parum intelligentem, vt quia fortè promittebatur, ꝙ intrans talẽ religionẽ non haberet stimulum carnis, vel promittebaĩ aliquid ↄ ius naturale, vel ↄ ius positiuũ, vel ↄtra regulã ordinis. & ideo dolus non nocet quo minus saltem dẽat seruari iuramentũ hoc, qđ habeĩ in pręalle.c.dudum.de cõuer.coniug. Secus si esset dolus, qui peritissimos falleret. quia tunc iuramẽtũ superioris autoritate posset peti remitti.arg.eorũ, quæ habenĩ de rescr.ex tenore.& j.de iureiu.si vero.¶ In ea. gl.ibi: non ꝑponderat culpę. quasi velit, qđ huc sit speciale in casu isto, sed rĩr sic secus. Ratio autẽ esse pũt, qa hic dolus erat bonus, vt superius dictũ fuit. Secus, quando esset malus. Vel hic ideo esset spãle. quia nõ fuit dolus q caderet in prudentem. & ideo potius imputetur fatuitati illorũ, qui crediderũt, vt litera dicit. nam sicut dolus cum dolo compensaĩ. & culpa cum culpa.l.si ambo.ff.de compen. ita videtur, ꝙ dolus cõpensaĩ cum fatuitate, quæ est lata culpa, licèt nõ cum leui culpa. & sic loquatur contrarium, sed licèt sic trãseat.d.Ant.tñ ꝓcedens solutio plus placet, qa etiã.l.alle.in gl.loquitur in lata culpa, vt si quis transeat ꝑ locum ioculatorũ, seu balistariorũ. nã licèt talis sit in culpa trãseundo ꝑ talẽ locũ, tñ si dolosè quis ꝑculerit talem sic transeuntẽ puniĩ, quia dolus præpõderat culpæ etiã latæ in casu prædicto. facit, qđ habeĩ in l.si putatorũ.ff.ad l.aquil.¶ In ea.gl.in fi.so. quod ibi non restituitur aduersus matrimonium, vel actum spiritualem. Sed aduersus instãtiam ratione absentiæ, de quo dicendum, vt j.& facit, quod not.infra de restit.spo.ex parte, & de voto scripturæ, & de regula.cum virum.

SVMMARIVM.

1 Iuramentum, an, & quando inuito reo detur actori.
2 Iuramento actoris quandoque statur in odium violenti ad probandam æstimationem affectionis.
3 Libellus contra violentum qualiter debet procedere.
4 Interesse surgens ex maleficio probari potest per sacramentum.
5 Argumenta probabilia, an sufficiant, vbi plenè probationes deficiunt.
6 Spoliati iuramento, an, & super quibus rebus credatur.
7 Iuramentum necessarium quod defertur in supplementum semiplenæ probationis.
8 Sñia lata in plus, vel minus quàm iudex debeat cõdemnare, an valeat.
9 Ex iuramento necessario, quod in defectum probationis defertur, an oritur obligatio.
10 Difficultas probationis, an sufficiat, vt statur iuramento.

a Probata violentia. ad intellectũ huius ca. vide.C.vnde vi.l.si quando. & ibi per scribẽtes. & ꝑ hoc.c.& dictã.l.si, qñ. obtinuit sẽtẽtiã in materia violẽtię quidam venerabilis sacerdos me Io. de gradib⁹ patrocinãte ꝑ eodẽ sacerdote. Nã probata violẽtia per ipsum sacerdotẽ fuit ei delatum iuramentũ de reb⁹ amissis in dicto insultu, seu violentia sibi illata.

a SVper eo. Probata violẽtia[a] per testes, res amissę, & earum æstimatio ꝓbaĩ per iuramẽtũ.h.d. In prima partis conquæstio. In scđa rñsio. scđa ibi: verũ.¶ No. ꝙ in ꝓbãdo accessorio si plenè probatũ fuerit princi-
1 pale releuatur qs rõne violentiæ illatæ.¶ †Item no. casum, in quo defertur sacramentũ actori ẽt sup eo, sup quo semiplenè non ꝓbauit, ẽt inuito reo. & sic vĩ esse casus, in quo qs vĩ esse testis in cã ꝓpria.¶ Et est spãle tribus concurrentibus. Et primo, ꝙ ius agẽdi principale sit fundatũ sup violẽtia cõuenti. Scđo, ꝙ constet de ipsa violentia ꝑ testes. & idẽ, & fortius si per ꝓfessionẽ partis aduersę, vt ẽt hic voluit Io. An. Itẽ tertiũ, ꝙ subsit difficultas in ꝓbando. facit, quod hĩ in l.si qñ.C.vn-
2 de vi. vnde sumpta fuit hæc decre.¶ † Itẽ no. ꝙ in odiũ violenti videtur standum esse sacramento actoris sup rebus amissis, & super æstimatione illarũ.¶ Itẽ not. ꝙ taxatio debet ꝓcedere iuramentum, qñ iuratur super æstimatione rerũ per violentiã ablatarum. sic etiã, qñ iuratur sup expen. in auth. post iniurã.C.de iudi. posita super.l.iancinius. licèt olim esset secus, vt ibi patet. Et an idẽ sit in sacramẽto in litem, quod defertur ad probandũ æstimationem affectionis. no.gl.in pręalle. auth. Et facit, quod not.in l.videamus.§.pe.ff.de in litem iuran. nam non est incongruũ, quod iudex taxet etiam post tale iuramentum, quod est de affectione. nam per hoc non redditur iurans periurus. Secus, qñ esset iuramentum super vera æstimatione, quia si posset postea iudex taxare videreĩ reddi iurans periurus,
3 ideo tunc debet præcedere taxatio.¶ †Vltimo no. practicam procedendi contra violentum. nam prius dẽt probari violentia, probata autem violentia potest peti sacramentum deferri actori ad probandas res amissas, & earũ æstimationem, quo facto iudex poterit taxare id, super quo debeat iurari. postea debet iuramẽtum præstari. & demum condemnatio fieri intãtum, inquantum fuit taxatũ, & iuratum.¶ Potes etiam no-
4 tare, ꝙ † interesse surgens ex maleficio probari põt ꝑ sacramentum.¶ In glo.j.ibi ex maleficio. Nota bene gl.q generaliter vult, quod vbi interesse surgit ex maleficio,[b] possit probari per iuramentum, intellige cõcurrente difficultate probationis, per ea, quæ nota. in l.si qñ.C.vñ vi.& sic, licèt tex. loquatur in delicto violentiæ, tamen gl. videtur etiã se extẽdere ad aliud maleficium. facit, qđ no.glo.j.de foro compe.dilecti.& plus etiam dicit hic Inn. ꝙ etiã si agaĩ ex cõtractu, si arguaĩ perfidia, seu dolus ipsius conuenti, qđ poterit etiam ratione doli probari interesse per iuramentum. & idẽ videtur velle gl.in §.non solũ.hic allegato.& in l.semper.§.in hoc interdicto.ff.quod vi, aut clã. & facit etiã quod no.in l.in actionibus.ff.de in litẽ iur.& ideo dicit Inno. quod si deposui saccum signatum, vel valisiã, & ille penes quem deposui reserauit, seu aperuit, Et ego dico, quod ibi erat pecunia, ipse vero dicit, quod erant lapides, vel non erat tanta pecunia, quantã assero. tũc si ago rõne doli commissi, & ꝑfidię in reserando, seu in aperiendo. nam præsumitur dolus contra talem, quia contra ius fecit aperiendo. facit, qđ habetur in c.j.j.de præsump.& qđ no.in l.j.C.ad l.cor.de sica. nec crediĩ ↄuento, si alleget se nõ aperuisse, nisi aliud aliter probet, per ea, q habẽtur in iuribus pręallegat. ideo tunc poterit, & debebit stari sacro actoris super quantitate pecuniæ, ex quò arguitur dolus conuenti. Secus vbi non argueretur eius dolus, quia tunc deberet fieri probatio per testes. vt dixit glo.¶ Et facit, qđ habetur in l.ediles.§.j.& ij.ff.de edil.edic. Refert tamẽ Innoc. aliquos tenere, quod si agatur ex contractu, siue arguaĩ dolus, & perfidia; siue non, defertur iuramẽtum. Secus si ex delicto. vnde dicunt isti, quod si in casu prędicto ageretur furti. quia talis videtur furtum cõmittere aperiendo, & amouendo.l.si sacculum.ff.deposi. melius tamen dixisset conditione furtiua, quia actio furti datur ad pœnam, non ad interesse, vt l.si ancille.C.de fur. tunc secundum eos ꝓbare posset interesse per iuramentum. do. Anto. hic dicit, quod hic nõ loquitur de iuramento. de quo loquitur.c.fin.j.de iurem. videlicet, ꝙ defertur a parte parti voluntariè, vel iudice approbante, vel per iudicẽ in supplementũ semiplenæ probationis, sed loquiĩ de iuramento, quòd defertur etiam inuito reo in totali probatione eius, de quo quæritur, & est iuramentum veritatis, & istud defertur in odium violenti, vel dolosi cõcurrente difficultate probationis, & ideo si agaĩ depositi, & arguatur dolus, poterit fieri probatio ꝑ iuramentũ. Nã etiã ſm eum, cũ actio depositi sit bonæ fidei, vt no.j.de excep.cũ venerabilis.& in bonæ fidei actionibus iuretur

in litem

in litem per iuramẽtum affectionis, si esset res in qua caderet affectio.sed in nũmis,seu pecunia,non cadit affectio.l. nũmis. ff.de in litem iuran. ideo solum põt habere locum iuramentũ in litem quatenus est veritatis.facit,quod habetur in l.in actionibus.§.planè p̃allegato. ¶ Et ex prædictis patet primam opinionem Inno.de iure posse procedere,& illa etiam cõmuniter tenetur.facit,quod habetur in l.j.§.si cista.ff.deposi. & quod no.Bar.in d.l.in actionibus.¶ In eadem glo.ibi: non pertinet &c.cõtrarium tenet hic Inno. quia aliàs hæc decre.si nõ haberet locũ in actione, quod metus causa esset male situata in hoc titulo. nã licèt rubrica dicat de his quæ vi intelligitur,scilicet compulsiua.vt no.glo.s̃.eo.ad audientiam. & ideo videtur,quod etiã hæc decre.habeat locũ in actione,quod metus causa. Nec obstat si dicatur, quod actio, quod metus causa. datur contra tertium possessorem, qui non commisit metum.quia licèt illud sit verum, vt tetigit glos.tamẽ nõ per hoc sequitur,quod si agatur cõtra ipsum metũ inferentem,qđ nõ habeat locum decre.licèt non haberet locum, quando ageretur contra tertiũ, nisi forte scienter successisset in vitium, vt voluit hic d. Ant. argu.eorum,quæ habentur.j̃.de resti.spo.sæpe.Et cõcludit Inn. quod siue sit ius incõpulsiua, siue inquietatiua, siue turbatiua,habebit locum hæc decre. quæ generaliter loquitur de violẽtia, quę multiplex est,vt dictum fuit in c.ad audientiam.posset tamen dici,qđ si generaliter loquatur videtur intelligenda secũdum materiã tituli,in quo est posita. arg.l.Imperatores.ff. de in diem adiec. tamen doc. transeunt cum Inno.& potest sustineri dictum Inno.ex identitate rationis,& per id,quod habetur in tex.& gl.in l.semper.§.in hoc interdicto.ff.quod vi ant clam.& quod no. per glo.in d.§.non solum.inst. de verb. obligatio. & hoc etiã tãgit Hostiẽ. quia subueniendum est probationibus, & difficultati p̱bationis,& puniẽda est malitia.do. Ant. hic dicit,quod si conqueritur de iuramento,quod defertur ad probationem rerum amissarum. tũc sit speciale in actione vi bonorũ rap. & in interdicto. vnde vi.vt tũc deferri possit.Sed in alijs secus, quia secũdũ eum non reperitur hoc in alijs.Sed certe imo videtur reperiri saltem in actione, quod metus causa.per hãc decreta.Sed vbi agitur de iuramento, per quod p̱batur vera ęstimatio rerum,tunc dicit, quòd vbicunque arguitur delictum,vel dolus, & concurrit difficilis p̱batio poterit deferri tale iuramentum,aliàs quod habetur in l.arbitrio.ff.de dolo.& facit,quod habeẽ in l. in actionibus,§.plenè.ff.de in litẽ iuran. ¶ Et per hoc dicit,quod si agatur actione, quod metus causa.cõtra metum inferentem poterit iurari, secus si contra tertium,nisi scienter successit in vitiũ.facit, quod.s̃.dixi. ¶ Et per prædicta infertur ad id, quod tãgit hic Inno. videlicet,qđ si Rex, vel Dominus terræ,iniustè bãuiuit, vel diffidauit aliquẽ,qui multa bona mobilia habebat in eius districtu,quod si sint per alios occupata, do.tenẽbitur de amissio.actio, quod metus causa.per l.si cum excep.§.pedius.ff.quod metus cau. & probatẽ amissio per iuramentum.Nec ob.l.metus.ff. eod.quia ibi fuit vanus timor,vt ipse dicit de quo dicendum,vt ibi tangit gloss.¶ Et ad prædicta benè facit, quod no. Bart.in l.in actionibus. prealle. & quod habetur in l. semper.§.pe.ff. quod vi aut clam. & facit, quod not. Barto. in l.j.§.si cista.ff. deposi.& quod not.gloss. in l. nũmis. in fi.vltimę gl.ff.de in litem iuran.& ff.de sen. quæ pro eo, quod interest proferuntur.¶ Et aduerte, quia glo.in §.non solum.insti.de verbo.obli.& etiam in d.l.nũmis.circa fi. & in l.semper.§. in hoc interdicto.videtur velle,quod vbi agitur cõtra dolosum possit probari interesse per iuramentum.Sed glo. in d.l. in actionib.& in l.si quando.C.vnde vi.videtur velle, quod vltra dolum requiratur etiam difficultas probãdi ad hoc, vt possit probari per iuramemtũ.& per hoc etiam facit,quod.j.sequitur in glo.& istam partem sequiẽ Bar.in d.l.in actionibus. ¶ Dicit tamen quod nõ refert,an dolo sit commissus ab initio contractæ obligationis,an ex interuallo, vt quia fuerit non in mora restituẽdi.facit,qđ hẽ in d.l.nũmis, & l.in actionibus. §.planè.¶ Nec ẽt est necesse, quod dolus sit cõmissus in nõ parẽdo iudici, licèt illud sit necessarium qñ ageretẽ de iuramẽto affectionis,vt plenè no.p Bart.in d.l. in actionibus. ¶ Et per prædicta etiam videtur,quòd si agatur actione furti,quòd etiam habeat locum hæc decre.ex identitate rationis, & videtur probari etiam in l.cum furti.ff.de in litem iuran.siue dicamus,quòd agatur condictione furtiua, siue agatur actione furti pœnali. quia cũ pœnalis in furto imponatur respectiuè ad ipsam rem cũ sit pœna dupli. si est furtum non manifestum.& quadrupli,si est manifestum.ideo oportet etiam in actione furti habere respectum ad ęstimationem rei, & illa consequenter probari saltem per iuramentum, quando propter difficultatem aliter probari non potest,& hoc etiam voluit gl.in d.l.cum furti.& per hoc etiã, quia vt dictum est subueniendum est probationibus,& difficultati probandi.Facit,quòd habetur in l.qnoniam. ad finem.C.de hæreti. & l.cutent.ff.de resti.& punienda est etiam malitia.facit,qđ habetur etiam.j̃.de sen.excom.c.vt famæ.Et ad prædicta facit, quod habetur in ca.j.& ij.s̃.de cleri.peregri.
5 vbi etiam † sufficiunt probabilia argumenta, quando deficiunt plenæ probationes. facit etiam quod habetur in l.j.& ij.C. vbi pu.edu.debe. & in l. de officio.ff. eo.tit.& quod not.glo.j̃.de priui.c.cum olim essemus. Intelligitur autem subesse difficultas probandi secundum Barto.in d.l.in actionibus. in vltima col.quando res quæ petitur non potest ad oculum demonstrari, vt quia perempta est forte post moram.d.l. in actionibus.§.planè.vel aliàs non apparet.per id, quod habetur in l.cum res.§.pen.ff.de lega.j.& quod habetur
6 in d.l.nummis.¶ †In ead.gl.ibi : singula vtensilia.surgit autem difficultas probandi in talibus, ex eo,quia secreta patrimonij non reuelantur ciuibus.Imo multoties occulta tenentur,& creditur,quandoque diues qui est pauper,& ecõtra. facit,quod habetur in Auth. de nup.§.quia vero.coll.iiij.ipse tamen dominus non præsumitur ignorare patrimonium suum .facit, quod habetur in l.quisquis.C.de rescind.vendi.& quod no. Bar.in auth.sed cum testator.C.ad l.Fal. ¶ In ead.glo. ibi:præsumptionem.s.violentam. ¶ Sed certe,vt tangit hic do.Anto.super rebus,& qualitatibus rerum.re uera hoc non habet præsumptionem de qua loquiẽ. c.vltimum.de iureiurã. quia ibi loquitur de præsumptione inducente semiplenam, in cuius supplementum defertur iuramentum. Sed hic loquitur de alia specie iuramenti, quod defertur in odium violenti, vel dolosi, interueniente difficultate probandi etiam si non interueniat semiplena probatio.dictum.c. vltimum. & eius materia habet locum etiam contra non dolosum.¶ In ea.gl.in fi. alium casum.hic addit Ioan. Andre.per id, quod habetur in Auth. de coll.§.super eo.colla.ix. in illo videlicet,qui non stetit in syndicatu, sed recessit, quia stabitur iuramento partis contra eum. facit, quod habetur.C.vt omnes tam ciuiles,q̃
7 criminales ca.l.j.& quod no.Fede.in suo cõs.ix.¶ †Et aduerte,quod pro intellectu eius, quod tetigit glos.in verbo,sed quæ fuit causa,quod quoddam est sacramẽtum necessarium, quod defertur in supplemẽtũ semiplenæ

plenæ probationis, & de isto loquitur.c.fi.de iureiur. & habet locum in omni causa, vt ibi plenè nor. quoddam autem est sacramentum, quod defertur etiā nulla subsistente semiplena probatione, & istud defertur duobus cōcurrentibus, videlicet difficultate probādi, & odio eius, cōtra quem agitur. vt quia est violentus, vel aliter delinquit, vel dolum commisit. vt patet ex his, quæ superius dixi. & de isto propriè loquitur hæc decreta. ¶ Est etiam iuramentum in litē, quod est affectionis. & istud habet locum in actionibus bonæ fi. & actio.in rem. & de hoc non tractatur hic, sed plenè habetur de hoc in tex. & gloss. & per docto. in l.in actionibus.ff.de in litem iurand. ¶ Et prædicta faciunt ad quæstionem. si statuto cauetur, quod si fiat incēdium, vel deprædatio, vel aliud malum in villa, quod illi de villa teneantur resarcire damnū, an si constet de delicto commisso in villa, poterit probari quantitas dāni per iuramentum cōtra illos de villa. Ia. de Are. vt hic refert do. Anto. videtur velle, quod sic, quia villa conuenitur ex quasi maleficio. videlicet, quia non benè custodiuit territorium ipsius ville. facit, quod habetur in l.j.§.in summa.ff.de his qui deiecerunt. & quod habetur in l.ne quid.ff.de incen.rui.naufra. Vbi videtur casus secundum vnam lecturam. ¶ In contrariū facit, quia videtur, quod villa possit conueniri ex delicto alieno. & sic videtur, quod non possit probari per iuramentum interesse. seu damni contra illam, per id, quod habetur in l.j.ff.quando ex facto tuto. ¶ Et istud ibi tenet Dyn. & etiam idem Bart. in d.l.si quando. C. vnde vi. & ibi etiam per Cy. & per eundem Bar. in l.j. ff.de furtis aduersus nau. & in d.l.ne quid. facit etiam quod no. Io. An. in addi. in ti. de rapto circa principiū. vbi dicit, quod non habet locum hoc iuramentum, quando petitur æstimatio ratione culpæ, vel ficti doli, vt si vigore statuti debeat emendari damnum per villam, in qua commissum est Facit etiam quod no. Iac. de Bel. in Auth. vt nulli iudi.§.quoniā.coll.ix. & hæc intellige vera, nisi aliter per statutum prouideatur. ¶ In
8 glo.penul. in fin. & plus dicit hic Innocen. quod † sententia aliter lata in plus, vel minus, non valebit ipso iure, per id, quod habetur in §.oportet.allega. in glos. & hoc procedit in iuramento isto quod præstatur super æstimatione. ¶ Secus in iuramento affectionis, q̄a iudex posset etiam tunc in minus cōdemnare, quàm sit iuratum.l.videamus. circa fin.ff.de in litem iuran. cum ibi nota.facit, quod habetur in l.in actionibus.in princ.C.eo.dicit etiam Inno.gloss. procedere, quādo stante taxatione vellet in plus, vel minus condēnare, quia tunc nō posset. Sed si vellet reuocare taxationem tanquam iniustè factam, & de nouo taxare tunc poterit.per ea, quæ habentur in l. quod iussit.ff. de re iudi. & j.de appel.ca.cum cessante. Nec ob.§.oportet. alleg.in glo.quia respondet, quod ibi loquitur, quando taxatio est legitima, & non fuerat reuocata. Secus si taxatio non esset legitima, & esset ante sententiā reuocata: quia tūc non tenetur primam taxationē seq, etiam si super illa iuratum fuisset. Nec obstat, qd̄ habetur in l.non erit.§.dato.ff.de iureiu. quia hic loquit̄ in iuramento, quod non parit actionem: sed succedit loco probationis. Secus ex iuramentis, ex quibus dat̄ actio: quia tunc non est licitum iudici reuocare post præstitum iuramentum, nisi in casu, qui habetur in l. admonendi.ff.de iureiu. & de offi.del.in fi. quod v̄r verum in delegato.secus in ordinario, per id, quod habetur.j. de accusa.qualiter.el j. ¶ Sed certe ibi ꝓpriè nō reuocat: sed nullā pronuntiat, quia ibi sententia erat nulla. vt ibi plenè no. & sic videtur velle Innocē. quod etiam si post taxationem sit iuratum: tamen possit reuocari taxatio ante sententiā si dicatur non esse legitimā. quod an sit verū patebit ex seq. ¶ Sed iuxta prædicta quęrit Inno. an si ex iuramēto, & taxatione quis est lęsus: vt quia taxatio fuit iniusta, an debebit appellari a taxatione, & iuramento. an vero sufficiat, quod appelletur a sententia, quæ postea fertur. Inn. hic ponit opiniones. Nam quidam dicunt posse appellari a taxatione, & iuramento. & etiam posse appellari a sententia, si fuerit lata, & in tali appellatione a sententia discutietur, an iusta fuit taxatio. facit, quod habetur in d.l.generaliter.§.finautem.§.de iureiu. Alij dicunt quod omnino appellandum est a taxatione. & iuramē to, si quis crederet se ex hoc grauatū. Nam poterit appellare, quia iuramentum æquiparatur sentētiæ, cum ex eo oriatur actio, sicut ex sententia. vt l.actori.C.de iureiu. & ideo ab eo, sicut a sententia poterit appellari infra decem dies. Nec secundum eos est tutum reseruare appellationem super diffinitiua, quia illa fortè non fertur infra decem dies. & sic, si postea feratur, licèt appelletur a diffinitiua non prodesset sibi, qa etiam si obtineret in diffinitiua, non tolleretur actio nata ex iuramēto. & sic videntur isti velle, quod si infra decem dies ferretur diffinitiua, sufficeret tunc appellari a diffinitiua. ¶ Sed ista opin. scilicet, quod feratur sentēntia intra decem dies, vel non, est hodie in effectu reprobata. per id, quod habetur in c.fi.de appel. in vj. ¶ Recitat vlterius Innoc. quosdam tenere, quod sufficiat appellari a diffinitiua sententia, & quod si illa cassetur, etiam admittetur actio quæsita ex iureiurando a quo sententia etiam processit. vt in §. oportet præalleg. & quia taxatio, & iuramentum simul cum sententia inde secuta videtur esse vnum factnm. facit qd̄ habetur in l.vj.ff.de duo.reis. & l.iij.§.j.ff de mino. ¶ Finaliter Inno. hic videtur concludere, quod tutius est appellare a taxatione, & iureiurando: quia si non sequeretur sententia, non prouideretur postea contra grauamen illatum, nisi in casibus, qui habent̄ in l.admonendi.ff.de iureiuran. ¶ Videtur tamen Inno. vltimo loco aliter concludere. quod sequitur etiam hic d. Ant. videlicet, quia quandoque iuramentum interponitur ad declarandum, vel decidendum: vt quia iuratur sic esse, vel non esse, vel sibi deberi, vel non deberi. & sic succedit loco probationis simpliciter, si est iuramentum litis decisiuum, quod defertur a parte parti iudice confortante. & tunc principaliter nō ordinatur in finem sententiæ. Sed per se subsistit, & producit actionem. ideo tunc debet ab eo appellari: nec tūc sufficit reseruare appellationem super diffinitiua postea ferenda. ¶ Si verò iuramentum succedat loco ꝓbationis. vt quia se iurat tantum expendisse, vel quod tantum res valebat, vt cōtingit in casu decreta. & isto casu iuramentum non æquiparatur sententiæ, sed ꝓbationi, & ordinatur in finem sententiæ ferēdæ. Et sic ex tali iuramento non oritur actio. Ideo tunc sufficit appellare a sententia, quę sequitur. ¶ Dicit etiam, q̄ si iudex post iuramentum præstitum cognoscat se errasse in taxatione, poterit reuocare taxationem, & errorem corrigere. per l.quod iussit. & c.cum cessante.§.alleg. & §.oportet.alle.in glo. intelligit, quando taxatio fuit iusta. Et sic transit hic Io. An. & do. Anto. Et subdit etiam do. Ant. hic concludi posse, quod vbi iuramentum succedit loco probationis, tantum sufficit appellare a sententia. Idem si non succedat loco probationis tantū: sed etiam ex eo oriatur actio, si speratur sententia, & sequatur, quia tunc etiam sufficit appellare ab ipsa sententia, quia iuramentum, tunc videtur ordinari in finem sententię. ¶ Si autē non sequatur, tūc videt̄ q̄ debuit appellari ab ipsa delatione iuramenti.

¶ Sed

¶ Sed aduerte inquantum Inn. & etiam Io. An. & do. Anto. volunt, quod a taxatione possit appellari. satis videtur hnc rationabile, quia taxatio committitur iudici, vt bono viro. quia habeat arbitrari. & illā facere inspectis circūstantijs facti, & personarum. & ideo si male arbitretur, videtur quod possit appellari. facit, qd no. glo. in c. super his. ĵ. de accu. & quod habetur in l. si qua pœna ff. de verbo. sig. ¶ Sed vbi non est appellatum a taxatione si iuramentum postea est secutum, videtur quod iudex non possit reuocare taxationem, nec etiā possit appellari ab ipsa dilatione iuramēti. ex quo non contra dixit taxatione, quia ex dispositione iuris debet sequi iuramentum, & stari iuramento. vt habetur in auth. post iusiuran. C. de iudi. & tenetur iudex omnino condemnare secundum iuramentum. vt ĵ. habetur. & in Auth. de iudi. §. oportet. col. vj. nec debet iudex esse clemētior. l. vt dicit textu. in dicto. §. oportet. & ideo ex quo lex vult, quod fiat condemnatio secundum, quod est iuratum præcedente taxatione. Nec debet minui quantitas, nec debet etiam iudex velle minuere. & ideo videtur quod iudex non possit, post iuramentum: pstitū reuocare taxationē: quia eius reuocatio esset aperte contra ius. & sic nō valeret. per id, quod habetur in c. j. ĵ. de re iudi. & l. ij. C. quādo puo. non est neces. ¶ Et hoc etiā sequitur, quod si sententia, sit lata secundum iuramentum, non poterit appellari ab illa, ex quo secundum dispositionem legis est lata. per id, quod habetur in d. l. si qua pœna. & l. fi. ff. de app. reci. ¶ Nec ob. l. generaliter. §. sin autem. ff. de iureiur. quā alleg. Inno. quia ibi non loquitur, quando præstitum fuit iuramentum. Sed loquitur, quando fuit recusatū fuerit sine causa habetur, ac si fuisset iuratū iuxta delationem aduersarij. Secus si in causa fuerit recusarū. & ideo si iudex condemnauerit recusantē poterit appellari. & in appellatione discutietur. an cum causa, vel sine cā recusauerit. ¶ Et ex hoc apparebit, an bene fuit appellatum, an non: & sic non facit ad casum propositum in quo loquimur, quando iurm est præstitum, & detegeretur periurium, si reuocaretur. ideo nō debet audiri. tūc appellans. per id, quod no. in d. auth. post iusiurandum. licèt Bar. in l. in actionibus. circa fi. videatur voluisse adhærere opi. Inno. hic positę per dictam. l. generaliter. §. sin autem. ¶ Sed vt dixi dicta opinio videtur esse contra dictam auth. post iusiurādum. & in cor. vnde sumitur. ¶ Sed aduerte, quia posses dicere, quod Inno. loquitur, quando ex post facto probatur malè fuisse taxatum, & consequenter iuratum, & videtur quod tunc non sit incongruum reuocari taxationem, & iuramentum: licèt lex dicat stari iuramento. per id, quod no. Ioā. An. in decret. statutum. §. cum vero. de rescrip. in vj. in nouella. & in c. ij. de temp. ordi. lib. vj. super glos. quæ incipit æquipollet. in ca. quia propter. §. illud. & §. iuramento. de electio. & quod ipse no. in additio. Spec. in titu. de officio iudi. §. fina. sup versi. vj. in quibus locis videtur cōcludere, quod licèt ius dicat stari alicuius iuramento loco probationis: illud videtur intelligendum, nisi probetur contrarium: & sic videtur, quod illo modo debeat intelligi hæc decreta. post iusiurandum. ¶ Sed potest respōderi, quod prædicta procedunt, quando parte absente, & non cōsciente iuratur quo casu nō est, quid imputandum parti in cuius præiudicium tendit iuramentum: sed hic imputandum est parti, quæ non contradixit taxationi. Et ideo merito, si sequatur postea iuramentum non audietur volendo probare cōtrarium, & pro hoc facit, qd no. domini de Rota in sua conclu. cclxxxiiij. vbi dicunt, quod licèt tutius, sit citare partem in delatione iuramenti fienda, tamen nō est necesse, quia iuramentum ex dispositione iuris omnino est deferendū etiam contradicente parte, & quia sufficit, quod fuerit citatus ad taxationem, & probationem violentiæ, vel metus: & sic bene voluit, quod citari debeat ad taxationem, & sic possit contradicere. Dicunt tamen, quod in iuramento, quod præstatur in supplemētum semiplenæ probationis secundum materiam. c. fin. ĵ. de iureiur. bene debetur pars citari: quia interest partis, qd sit præsens, quando debet deferri iuramentum, cum quælibet pars possit allegare sibi esse deferendū iuxta

9 no. in d. c. fi. ¶ † No. tamen ex dictis Inno. quod ex iuramento necessario, quod defertur in defectum probationis, non videtur oriri actio. de quo est contētio inter legi. vt patet ex not. in l. j. & rubrica. C. de re. cre. & ff. de iureiuran. l. sed & si possessori. Bart. tamen tenet opinionem Inno. ¶ Et ex prædictis, etiam patet, quod vbi ex iuramento oriatur actio, quia illud est iudiciale, vel voluntarium, videtur quod postea non possit appellari, nec ab ipso iuramento, nec a sententia, quod sequatur postea secundum illud per l. non erit. §. dato. ff. de iureiu. licet Inno. hic aliter videatur velle. & etiā Bar. in l. in actionibus. circa fi. ff. de in litem iurā. ¶ In gl. fi. vbi an honesta sit aduerte, quia ibi qualitas potius ponderanda est in materia. c. fi. ĵ. de iureiur. sed qualitas diuitiarum, & paupertatis bene est consideranda in materia huius capituli: videlicet in taxatione rerū fienda, & earum æstimatione. vnde dicunt docto. quod si muliercula, quæ est passa vim dicat se habuisse scutellas argenteas in loco de quo fuit expulsa non crederetur sibi, & similiter, si vilis mercator, & non multum diues dicat se habuisse præciosas mercantias magni valoris non credetur sibi. Et similiter magister grammaticæ dicat se habuisset libros iuris ciuilis, & sacræ paginæ in loco, de quo est expulsus non credetur. Secus si diceret libros grammaticę: quia illud est satis verisimile. ¶ Et similiter est miles honorabilis, qui dicit se habuisse scutellas argenteas in loco, de quo est expulsus, & in loco, vbi plurimū conuersabatur. satis poterit verisimiliter credi. & ideo bene dicit litera, quod debet inspici qualitas psonarum, & etiam ipsius negotij, vt quia forte apparet locus ex toto derobatus. & sic videtur tanquam bonus vir habebit prædicta cōsiderare. & secundum id, qd fuerit verisimile arbitrari, & taxari. facit, qd no. in l.

10 si quā. C. vnde vi. ¶ † Vltimo adde, quia videtur hic sensisse Host. quod sola difficultas probationis [a] sufficiat, vt stetur iuramento, per id, quod habetur in c. ij. de cler. pereg. & in l. ij. C. de alimen. pup. præstā. & in l. quoniam. C. de hæreti. & qd no. ĵ. de priui. cum olim. el j. Sed vt dicit do. Anto. hæc opinio non videtur vera, quod sola difficultas hoc operetur: nisi vbi hoc appareat in iure expressum. per id, quod not. Bart. in l. in actionibus. ff. de in lit. iuran. Et nisi agatur de probatione conscientiæ. per id, quod habetur. de sent. excom. si vero. & de homicidio significasti. Et facit, quod habetur. ĵ. de testibus. præsentium. & de exceptio. c. pastoralis.

[a] Difficultas probationis. Qualiter intelligatur ista regula, qd ppter difficultatem pbādi admittantur testes inhabiles, vide plenis. per Hyppo. de Mar. sing. lxxiij. inci. plures sūt q allegāt.

¶ De in integrum restitutione. Rub.

¶ Continuatur ad præcedentia hac forma. Viso supra de quadā speciali restitutione, quæ datur ratione metus: restabat videre de materia restitutionis in integrū in genere. Ideo hic ponitur ista rubri. quæ comprehēdit restitutionem quæ datur fauore ecclesiarū, & hoc vt plurimum. ¶ Item tractat de restitutione, quæ datur fauore minoris. ĵ. c. constitutus. §. pen. ¶ Item de restitutione, quæ datur maiori. ĵ. eo. ex literis. ¶ De materia. ij. q. iij. in fi. & xxxv. q. ix. per totum. & reperitur. in vj. & in clementinis.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuticus contractus, & censualis fieri potest super possessionibus ecclesiarum solennitatibus debitis obseruatis.*
2 *Restitutionis in integrum petitio quid debeat continere.*
3 *Restitutio in integrum præstari debet ecclesiæ sicut minori.*
4 *Pactum prælati, an noceat ecclesiæ.*
5 *Verba ista restituas ad ius, & proprietatem, quid importent.*
6 *Reddere verbum denotat translationem dominij.*
7 *Restitutio in integrum debet vtranque partem reponere in suo statu.*
8 *Deceptio dolosa arguit malam fidem ratione doli.*
9 *Ecclesia petens restitutionem, an teneatur exprimere læsionem ex facilitate sui euenisse, an dolo aduersarij.*
10 *Minor si dicat se læsum, an debeat in libello allegare se esse læsum propter sui facilitatem, an propter dolum aduersarij.*
11 *Libellus non concludens necessariò, sed solum præsumptiuè, an admittatur.*
12 *Ecclesia æquiparatur reipublicæ, & etiam minori.*
13 *Præscriptio decem, vel viginti ann. non currit contra ecclesiam.*
14 *Vsucapio triennij currit ecclesiæ in rebus mobilibus.*
15 *Restitutio in integrum regulariter peti debet infra quadriennium a tempore læsionis.*
16 *Alienatio rei ecclesiasticæ, si facta fuerit cum debita solennitate non tamen in casu concesso a iure, videlicet, propter vtilitatem ecclesiæ, vel necessitatem ecclesiæ suadentem est ipso iure nulla.*
17 *Et quod contractus alienationis rei ecclesiasticæ, si est factus in casu non licito, licèt non sit seruata forma non valet.*

REquisiuit. Ecclesia restituitur contra contractum aliàs legitimè celebratum, si enormiter ex eo sit læsa. hoc dicit. Et communis diuisio. Secūda ibi noueris. ¶ † Nota quòd
1 possessiones ecclesiarum possunt locari ad annuum cēsum præstandum. Et sic super eis fieri potest cōtractus emphyteuticus, & censualis, quod intellige seruatis solennitatibus debitis. per id, quod habetur infra de rebus ecclesiæ non alienandis. ca. j. & ij. in vj. ¶ Item not. quod ad validitatē cōtractus initi cum ecclesia sufficit necessitatem, vel vtilitatē superesse in causa mouente ipsum cōtractum, licèt deficiat vtilitas in quantitate precij, dabitur tamen tunc restitutio propter deceptionem. ¶ † Item no. aliqua, quæ
2 videntur necessaria ad restitutionem in integrum cōcedendam. ¶ Primo, quòd petens sit de personis priuilegiatis a iure, vt est ecclesia, vel minor. Secundo requiritur, quod veniat læsio, & intellige, nō parua, seu minima. vt tangit glo. ij. ¶ Item videtur requiri, quòd læsio sit manifesta. Satis tamen potest dici de illa manifestè cōstare, si constat per confessionem partis, vel per testes. facit, quod habetur in c. cum ad sedem. j. de
3 resti. spolia. & de coba. cler. & mulic. ca. fi. ¶ † Itē notà illud vulgatum, quòd ecclesia vtitur iure minoris, & ad instar minoris datur sibi restitutio. Et not. quod ecclesiæ semper videtur danda restitutio. Sed intellige semper, in omni casu, quo læditur: nō autē omni tempore, quia solum datur infra quadriennium tempore læsionis, vt hodie est expressum in c. j. & j. cod. in vj. Fallit in casibus ibi not. in quibus etiam vltra quadriēnium auditur.
4 ¶ † Item nota, quod factum prælati nocet ecclesiæ de mero iure, quando solennitates debitę intercedunt in actu, licèt si ecclesia reperiatur læsa sibi prouideatur, seu prouideri debet per beneficium restitutionis in inte-
5 grum. ¶ † Item no. de vi istorū verborum restituas ad ius proprietatem ecclesiæ: quia nō solum denotāt reintegrationem possessionis: sed etiā proprietatis. facit, quod no. Inno. j. de rebus eccle. non alie. ca. Episcopi.
6 ¶ † Item not. de significato huius verbi reddere: quia denotat translationē dnij in aliū factā. facit, quod ha-
7 betur in l. cum quidam. ff. de leg. ij. ¶ † Item not. materiam restitutionis in integrum. quia reponere debet vtranque partē in suo statu. & illam conseruare indemnem, si fieri pōt. quod hr in l. qd si minor. §. resti. ff. de minori. & l. ij. C. de reputa. q fiūt in iu. ¶ Vltimo no. quod licèt contractus ex læsione fiat retractabilis, vt sic contrahens restitutioni subiaceat: non tamen dicetur cōtrahens esse in mala fide. & sic patet, quod deceptio causans restitutionem necessario in contrahentē non arguit malam fidem. quod est notandum. quod videtur
8 tamen intelliegendum in deceptione re ipsa † Nā deceptio dolosa beuè videtur arguere malam fidē ratione doli. ¶ In gloss. j. ad longum tempus. & sic translatum fuit vtile dominiū. per id, quod habetur in l. j. & ij. ff. si aget vecti. & hic secunda solutio videtur literæ conformis: quia si hoc casu ledatur ecclesia in pcij quā-
9 titate poterit restitui. vt hic dicitur. ¶ † An autem teneatur ecclesia petēs restitutionem exprimere, an sit læsa sui facilitate, an dolo aduersarij. videtur dicendū quod nō. sicut in simili dicitur in minore, in quo videtur sufficere, quod dicat se minorem, & læsum. per id, quod habetur in l. minoribus. C. de in inte. resti. ¶ Vbertus tñ de Bobio, vt refert Spe. in tit. co. §. qualiter. circa prin. in scda parte tenuit contrarium per. l. ij. C. si sæpius in integr. resti. postu. & l. fi. C. de edic. diui adria. tol. quia restitutio danda est cum causæ cognitione. l. omnes. ff. eo. titul. & quia restitutio videtur habere instar actionis personalis. facit, quod habetur in c. penul. s. de offi. iudi. Ideo videtur causa esse exprimenda. iuxta not. in ca. ij. de libelli obla. Licèt aliud sit in sententia, in qua non tenetur iudex exprimere causam. j. de re iudi. sicut. Et subdit, quod plures causas potest exprimere: tamen si vnā subdit, aliam nō poterat prosequi. de quo in Specu. in loco præalleg. & etiam per Ioan. Andr. in addi.
10 ¶ † Et istam opi Vber. videtur sequi Bart. licèt de ipso non faciat mentionem. in l. fi. C. de rest. in integr. vbi videtur dicere, quod minor debet in libello allegare se læsum propter sui facilitatem, vel propter dolum aduersarij. alias non concluderet libellus secundū eū per l. fin. & sic transit hic domi. Anto. ¶ Sed cōmunis opin. videtur esse, quod sufficiat minorē dicere, se minorem, & læsum. vt patet ex not. in Spec. in loco præalleg. & pro ista parte videtur casus in d. l. minoribus. ista enim duo sunt illa, quæ videntur fundare super intentione minoris per illum text. per id, quod habetur in l. nam & postea. §. si minor. ff. de iureiurand. Fateor tamen, quod si aduersarius dicat ipsum non fuisse læsum sui facilitate, quia dicat eum fecisse id, quod quilibet diligens fecisset, posset eum excludere, si hoc probet: quia tunc non dēt dici circūscriptus, ex quo iure communi esset vsus. per id, quod habetur in d. l. fi. facit, qd not. in l. si intra. C. de restitut. in integr. vbi sufficit petenti se restitui in integrum probare se minorē, & læsum tempore contractus. Licèt non dicat se nunc etiā minorem, vel esse intra quadriennium datum ad restitutionem petendam. ¶ Sed hoc debet allegare aduersarius, & probare si vult excludere petentem restitutionem: quia debet dicere, quod nunc est maior, & lapsum est tempus restitutionis petendæ. facit etiam, quod no. Inno. in c. fina. de libel. obla. Vbi tenet, quia non est necesse in libello remouere ius cōpetens, seu quod dicetur competere aduersario. Et ideo videtur, quod verior si opinio communis quam opinio. Bar. quod
11 tene menti pro substentandis libellis. ¶ † Nec obstat prædictis quod dicatur, quod libellus necessario non cōcludit, tñ cōcludit præsumptiuè, quod sufficit per ea, quæ habentur in l. omnes. §. lucius. ff. de his quæ in frau. credi. & quod not. per docto in l. edita. C. de edendo. ¶ In glossa. ij. in fin. Et aduerte, quia si magna est læsio datur restitutio vsque ad quadriennium. ¶ Si autem

valde

valde enormis,vt quia vltra dimidiam iuſti pręcij:tũc
ſecundum domi.Anto. dabitur reſtitutio eccleſiæ per
petno.per id,quod habetur.infra eodem tit. ex literis,
& quod notatur in c.j.infra eodem in vj.¶ Sed aduer-
te ſi deceptio eſſet vltra dimidiam iuſti prætij videtur,
ꝙ tunc ſuccurretur de iure communi per remedium.
l.ij.C.de reſcin.ven.& facit,quod habetur in c. cũ di-
lecti.& j.de emp.& ven.¶ Ideo vr̃, qđ hoc dictum nõ
procedat.Nec ob. prælieg.c. cũ ex literis.quia poſſet
intelligi,quando valde enormis,& præiudicialis eſt lę
ſio,licèt ſit infra dimidiam: quia tunc poterit dari reſti
tutio etiam vltra quadriennium.Poteſt etiam aliter re
12 ſponderi ad d.c.vt tangit hic gl.in d.c.j.¶† In glo.[a] mi
a noris ibi : quid ergo ibi ęquiparatur eccleſia reipubli-
cæ.quia ſicut eccleſiæ,ſic,& reipublicę dicitur cõmit-
ti crimẽ ſacrilegij,ſeu peculatus, ſi auferatur res eccle
ſiæ ab ipſa eccleſia,hic quò ad reſtitutionẽ conceden-
dam æquiparatur minori. Dicit tñ hic Innoc.ꝙ in hac
materia reſtitutionis inter minorem ex vna parte , &
eccleſiam,& rempublicam , & ciuitatẽ ex alia eſt dif-
ferentia.quia hodie minori non currit vſucapio trien
nij,quæ habet locũ in rebus mobilibus.inſtit. de vſu.
per totum.vel præſcriptio quadriennij, quę habet lo-
cũ in caſu.l.fin.C.de quadri.præſcri.& facit,qđ habeť
in l.j.& ij.e.ti.nec præſcriptio.x.vel.xx.annorum,quæ
habet locũ in rebus immobilibus.l.fi.C. de præſcrip.
lon.tem.Quia ipſo iure contra minorẽ non currũt ho
die tales præſcriptiones.l.fi.C.in quibus can.reſtit. in
integr.non eſt neceſſa.licèt olim currerent contra mi
norem,quamuis nõ contra pupillũ.l.bonæfidei.C.de
acqui.re.do.¶ Sed contra rẽpublicã,eccleſiam, vel ci-
uitatem,bene vr̃ currere vſucapio triennij,& etiã præ
ſcriptio quadriennij , & etiã aliæ præſcriptiones tem-
porales,& ꝑpetuę hoc eſt.xxx.vel xl.annorũ.ſed dabi
tur eis reſtitutio ſm Inno. intellige recepta ciuitate ꝑ
13 id,quod.j.dicam poſt eum.¶†Et intellige etiã, ꝙ con
tra eccleſiam nõ currit pręſcriptio decẽ,vel viginti an
norum. ꝑ id,quod habetur in auth. quas actiones. C.
de ſacroſan.eccl.& in Auth. hæc conſtitutio innouat
conſti.coll.viij.& in Auth.de eccle.titu.§.pro tempo-
ralibus.colla.ix.& poteſt eſſe ratio prædictorum: quia
eccleſia, & reſpublica finguntur eſſe in vltimo inſtãti
minoris ætatis. & ideo contra ipſas currit præſcriptio.
xxx.vel xl.annorum.ſed dabitur reſtitutio ex genera-
libus ædictis.de quibus in l.j.& in l.ait pretor.ff.de mi
noribus.Contra pupillum tamen non currit præſcri-
ptio.xxx.vel xl.annorum. Sed dormit interim duran-
te pupillari ętate.l.ſicut.C.de pręſcrip.xxx.annorum.
& facit,quod habetur in l.rempublicam.C.de iure rei
publi.lib.xj.& C. ex qui.cau.ma.l.reſpublica.¶ Dicit
tamen Innocen. quòd ciuitas non reſtituetur per id ,
quod habetur in l.nihil.ff.ad macedo. quod tene mẽ-
ti:quia videtur velle, quod ſolũ Reſpublica Romano-
rum poſſet reſtitui cum illa propriè dicatur Reſpubli-
ca. Aliæ dicantur impropriè.l.eũ qui vectiga.ff.de ver-
borum ſignificatio.glo.tamen iuris ciuilis in d.l.nihil
& d.l.reſpublica.tenent contrarium.Barto.poſt Bu.in
d.l.reſpublica.dicit , quod non reſtituitur iure mino-
ris,Sed ex clauſula generali.Si qua mihi iuſta cauſa vi
debitur.de qua in l.j.C.ex qui cau.ma. nam cum ciui-
tates regãtur per ſuos adminiſtratores,æqnum eſſe vi
detur,quod ſi ledãtur poſſit reſtitui ſicut etiam minor
& eccleſia reſtituitur.¶ Nec ob.l.nihil.ff.ad macedo.
licèt non reſpondeat , quia ibi dicitur,quod ſi ciuitas
mutuat pecuniam filioſo. poterit obijci exceptio ma-
cedoniani.nõ tamen dicitur,an poſſit reſtitui,an nõ ,
tamen,quando minor mutuaſſet filioſo.non obſtat ſi-
bi exceptio macedo.facit , quod habetur in l. verum.
§.fin.ff.de minoribus.¶ Et forte non ſuccurritur ciui-
tati,quæ ſcienter mutuauit pecuniam ipſi filioſo.& ſic
non ſequitur,quãdo aliàs reperitur lęſa, quod nõ poſ-
ſit,vel non debeat reſtitui,& ſic potes tenere commu
nem opi.gloſ.& doc.licèt multum videatur facere per
Innocen. & opi.Innoc.etiam ſequitur Petr.in d.l. reſ-
14 publica.¶†Et per prædicta videtur,ꝙ vſucapio trien-
nij currat eccleſiæ in rebus mobilibus:& ſimiliter præ
ſcriptio quadriennij. de qua ſupra dixi . & iſtud videť
tenere gloſ.in §. ꝓ temporalibus.ſuperius alle.in §.ſi
minus.in Auth.de non alie. col.ij. licèt dicat eccleſiã
poſſe reſtitui aduerſus vſucapionem.Iſta pars videtur
probari,videlicet, ꝙ vſucapio triennij currat eccleſiæ
in d. Auth.quas actiones.& in d.§. ꝓ temporalibus.& — a In gl. vide d. Abb. hic in eir. colũ. poſt prin. nu. a.
ipſam ſequuntur communiter legiſtę.& Dy. in regu.
poſſeſſor.de reg.iur.in vj.& infra.tangit Ioan.And. ſu
per finem primæ glo.& etiam canoniſtę communiter
Nam illam ſequitur Innocen.vt hic patet.& etiã Goſ.
in ſum.de præſcript. & ſecurus etiam fuit Hoſtien.in
ſumma prædicta,ſeu in ſum.de vſuca.§.quæ vero.ver.
quidam voluerunt . Sed hic mutauit opinionem , &
tenuit, quòd contra eccleſiam non currit præſcriptio
triennij,vel quadriennij,vt minor.xl.annorum. ſaluo
caſu ſpeciali,fauore fidei.infra de pręſcrip.c.j.& ſaluis
ſcriptionibus iudicialibus,& quæ puniunt contuma-
ciam.infra,vt lite non conte.c.quoniam.§.in alijs.& j.
de appel.capitu.cum ſit Romana.& cap.ex ratione.de
his,quæ reſpiciunt ſtatum , & conditionem perſona-
rum.facit.v.q.ij.præſenti. & xvij.q.ij. ſi quis inſequiť.
pro hoc alle.quia non reperitur iure canonico cautũ,
quod minor præſcriptio.xl. annorum hodie currat cõ
tra eccleſiam.facit.infra.de præſcri.capitu. de quarta.
cum ibi not. & quia etiam ius ciuile non videtur po-
tuiſſe ſtatuere ad præiudicium eccleſię ſuper rebus ec
cleſiæ.ſupra de conſti.capi.eccleſia.& c. quæ in eccle-
ſiarum.& x.diſtin.ca.j. Nec videtur etiam ,quòd prin-
ceps ſecularis poſſit dare rem ſpectantem ad eccleſiã
alteri.imo potius oppoſitum,per id,quòd habetur.x.
q.ij.c.iij.& ſeq.facit.infra de rerum permu.capi.j.vbi ſi
velit permutare princeps cum eccleſia neceſſaria eſt
voluntas eccleſiæ. & ſic non videtur habere locum ꝓ-
ſcriptio quadriennij, quæ videtur habere locum,quã-
do princeps dat rem alterius,tanquam ſuam alteri.de
quo habetur in l.j.& ij.& per totum.C.de quadri.præ
ſcrip.& in hanc partem,quod non currat vſucap.triẽ-
nij, vel quadriennij videtur inclinare gloſſ.xvj.q.iij.§.
quas actiones. ad fin.q.& hæc pars videtur de iure ve-
rior per rationes ſuperius allegat.licèt,vt dixi alia opi
nio ſit magis communis.¶ An autem eccleſiæ dari de
beat,vel poſſit, reſtitutio aduerſus pręſcriptionem.xl.
15 annorum a dicitur in capi.auditis.infra eodem.¶† In
eadem glo.ibi alij dixerunt.præcedens opin.hodie eſt
approbata in capi.j.infra eodem.in vj.quia regulariter
debet peti reſtitutio infra quadriẽnium a tempore lę-
ſionis . Fallit in caſibus ibi poſitis, & ſub altero illorũ
comprehenditur caſus cap.cum ex literis. & ibi nota.
¶ In gl.conſtiterit.in fi. Et an in cauſa reſtitutionis in
integrum poſſit procedere contra cõtumacem lite nõ
conte.dic,vt ibi plenè nota.& dictum fuit.ſupra.¶ In
glo.penulti.ibi in caſu licito.ſupple : & ſeruata ſolen-
nitate,de qua habetur in ca. ſine exceptione. inferius
alleg.& in capi.j.de rebus eccle.non alienan.in vj.fa-
16 cit,quod habeť in capitu.ij.eodem titu.& libro.¶† In
ea.gloſ.ibi nullus eſt contractus.nota.diligenter glo.
quæ videtur velle,quod licèt alienatio ſit facta cũ de-
bita ſolennitate . Si tamen non ſit facta in caſu cõceſ-
ſo a iure : videlicet, propter vtilitatem , vel neceſſita-
tem eccleſiæ ſuadentem eſt ipſo iure nulla . ¶ Con-
trarium

tratium voluit glo. xij.q.ij.in fin.summe vbi glo.videtur velle,quod teneat contractus,sed detur restitutio. Sed Archidia.in e.ij.de rebus eccle.non alienandis.in vj.tenet opinio.huius glo. ꝙ alienatio sit ipso iure nulla:ex quo fit in casu non cõcesso, monetur per textũ in e.fi.j.de rebus eccle.non alienan.& s̄.de cõstitutio. quę in ecclesiarum.in quibus dicitur, quod alienatio rerum ecclesiæ facta sine legitimo ecclesiasticarũ personarum consensu nulla est,constat autem, quod nõ dicitur legitimus consensus, quando interuenit in casu non permisso a canone. & pro ista parte etiam bene facit,quod habet̃ in d.c.ij. de rebus eccle. non alien. in vj. Vbi litera videtur velle, quod copulatiuè req̃rat̃ quod alienatio fiat forma debita seruata, & in casu p̃misso. ergo si aliud prædictorum deficiat ipso iure nõ valet:quia ad veritatem copulatiuè requiritur concursus vtriusque copulati.l.si hæredi plures.ff. de ꝯdi.inser.facit,ꝙ habet̃.s̄.de rescrip.c.ij.¶ Opinionem tamẽ Io.An.positã.xij.q.ij.circa fi.summe.contrariam tamẽ glos.sequebatur Host.in summa huius tit.§.in q̃bus. vt etiam refert Io.An.in dicto.c.ij.de rebus eccle. non alienan.in vj.Et ibi etiam refert Damasum super.ij.q. ti.de his,quæ fiunt a præla.idem tenere.monetur per c.cum vos.eo.titu.Sed certe ibi loquitur,cum alienatio erit temporalis,& non perpetua.vt ibi no. alleg.c. cum dilecti.de emptio.& vendi.¶ Sed certè ibi fuit facta in casu concesso,& seruata debita solẽnitate. Sed lęsio fuit in prętio.¶ Item etiam alle.rationẽ,quia aut vertitur vtilitas ecclesiæ.& tunc videtur, ꝙ alienata teneat,aut non vertitur vtilitas ecclesiæ. Et tunc,nisi teneamus,ꝙ valeat contractus:sed detur restitutio, nunquam dabitur restitutio ecclesiæ:quia vbi est tuta iure cõmuni, cessat restitutio.l.in causæ.ff.de minoribus. & sic ſm eum,si ecclesia nõ decipitur valet,quod agitur.Si decipitur,non videtur subesse vtilitas:& sic videtur tunc fieri in casu non concesso.& tamen videt̃, quod tũc detur restitutio,vt hic patet, & sic cõtractus non videtur nullus. Sed,vt dicit Ioan. Andr. ista ratio non concludit,q̃a posset esse,q̃d seruata est forma debita,& ẽt sic in casu cõcesso,q̃a subest vtilitas ecclesię mouens ad contractum faciendum : fortè quia res est ruinosa , vel fortè est minor sumptus ipsi ecclesiæ q̃ sit vtilitas q̃ percipit. vnde dato,ꝙ in alienãdo decipiatur in q̃titate,vt quia potuit vendi ꝓ maiori p̃tio q̃ sit venditio,certè valebit contractus,ex quo seruata erat forma debita.& ẽt suberat vtilitas in alienãdo:licèt in q̃titate prætij interuenerit deceptio : & sic non interuenit vtilitas ecclesiæ in causa principali mouente ad

17 contrahendum.¶ †Et ex prædictis patet,ꝙ aut contractus alienationis rei ecclesiasticæ est factus in casu nõ licito.& tunc,licèt alias sit seruata forma,non valebit ipso iure.& sic non erit necessaria restitutio.¶ Quandoque est factus in casu licito,sed non cum debita solennitate.& idẽ,q̃a copulatiuè requiritur, vt prædixi. Qñq; est initus in casu licito, & cũ debita solẽnitate, sed tñ lęsa in prætij quantitate.& tũc de mero iure tenet contractus,sed dari poterit restitutio. & ita loquit̃ hic.¶ Vltimo adde inquantũ super prima gl. alle.l. si intra.C.de restit. in integ.debuit alleg.l.si minorẽ.eo. ti.vbi est casus rotundus,q̃d aduersario minoris incũbit obijcere,& probare, quod minor sit extratempora restitutionis cõcedendæ, & sic etiam intelligit Bar.

a Ecclesia lęsa. nihil differt. do. Io. Et si q̃ras, an sententia lata contra ecclesiam valeat, vel si distingue hic ſm. d. Hẽr. Boy. in prin.ca.

SVMMARIVM.

1 *Electus postquam consensit electioni potest prosequi electionem suam absque nota ambitionis.*

2 *Vacante sede possunt monachi agere, & litigare pro ecclesia super iure eligendi.*

3 *Electionis ab alio factæ inualiditatem volens cõcludere, quid agere debeat.*

4 *Sententiam expectare non debet qui de ea malè sentit:sed si causæ agere velit,cedat liti.*

5 *Renuntiatio litis facta absente parte,an valeat.*

6 *Renuntiatio beneficij facta non in manibus superioris , an,& quando valeat.*

7 *Intrusus quis dicatur.*

8 *Possessor lite pendente debet vti sua possessione.*

9 *Ignorantes,an afficiantur decreto Papæ.*

10 *Possessorium recuperandæ agi potest pro quasi possessione iuris eligendi.*

11 *Iudex non debet animosè procedere magis pro vna parte, quàm pro alia.*

12 *Negligentia procuratoris in omittẽdo productionem iurium ecclesiæ, an noceat ecclesiæ ipso iure.*

13 *Productio instrumenti in actu summario non prodest.*

14 *Lite pendente possessor non priuatur potestate colligendi fructus.*

15 *Electus non confirmatus si consensit electioni potest renuntiare iuri suo,licèt non renuntiet in manibus superioris.*

16 *Procurator super lite iuris eligendi potest constitui , etiam sede vacante.*

17 *Inhibitio Papæ si fiat iustè inficit actum gestum post inhibitionem.*

18 *Inhibitio Papę,quando fit sine decreto,an afficiat ignorantem.*

19 *Præceptum notoriam iniustitiam habens est nullum.*

20 *Quasi possessio iuris eligendi qualiter quæratur.*

21 *Possessor antiquus qualiter agere potest contra nouũ possessorem, seu prætendentem se nouiter possidere.*

2 CVm venissent. Ecclesia [a] restituitur ꝯtra negligentiam ꝓcuratoris qui iura ecclesiastica medio tp̃e nõ ꝓduxit. h. d. Et sunt quatuor partes principales. In prima ponit comparationẽ partiũ , & dationẽ auditoris. Secundo ponit allegationẽ Epi. tertio allegationem monasterij. quarto interloquitur. secunda ibi corã. tertia ibi:ad hoc. quarta ibi: nos igitur ¶ In tex.ibi subiectionis.supple:& etiã iure eligẽdi.vt tangit gl.& etiam intelligit̃ ex his,quæ.j.dicunt̃.¶ In tex.præcipuè in ver.districtius. Itẽ ibi:ad hæc.supple: pro parte monasterij.¶ Itẽ ibi:& receperũt.& j.hic decidit̃,q̃d petebãt monachi etiã se restitui, & q̃d cardinalis retulit negotiũ instructũ ad Papã. Papa aũt prouidit,vt sequitur.

1 ¶ †Nota eligentes, & etiam electus ẽt anteq̃ obtineant cõfirmationem pñt litigare super iure eligendi ad finẽ defendendi validitatem electionis. Et ex hoc no.ꝙ electus postq̃ consenserit electioni potest prosequi electionẽ suam absq; no. ambitionis.facit,ꝙ no.Innoc.s̄.de elect.cum in iure De postulato aũt quid dicendum habetur in e.bonæ.el j.& ij.s̄. de postula.& in ca. cupientes.§.penul.de elec.in vj.cũ ibi no.per glo. De illo aũt cui facta est collatio non vr̃ dubiũ,ꝙ potest illã ꝓsequi.j.de præbẽ.dilectus.

2 ¶ †Itẽ no.ꝙ vacante sede possunt monachi agere, & litigare pro ecclesia super iure eligendi,facit,ꝙ no.gl.in ea.cũ dilectus.s̄.de consue.& in ele.vlti. de procura.¶ Item no.ꝙ ista videtur ęquipollere , ago pro tali,vel ago nomine talis.facit,q̃d habetur in l.fideicõmissa.§. interdiũ.ff.de leg.iij.& no.Barto. In l.j.§.j.ff.de ope.no.nun. ¶ Itẽ no.ar. ꝙ a subiectione ecclesiæ videtur posse argui ad potestatem prouidẽdi in ipsa ecclesia , etiam si sit collegiata.¶ Sed aduerte, quia notabile colligitur, si suppleatur litera in verbo subiectionis,vt faciat glo. & dixi in text. Potest etiã dici,q̃d fortè Episcopus ex consuetudine,vel priuilegio habet ius eligẽdi in monasterijs sibi subiectis.licèt de iure cõmuni sit secus.s̄. de elec. c.j. & ideo concludebat ius eligendi spectare ad Epm. Sed ecõtra monachi obtinebãt si exemptionem ꝓbabant.

3 ¶ † No.ꝙ ad concludẽdum inualiditatem ele-

tem electionis ab alio factę est necesse, qđ volens illā
cōcludere, alleget ¶ esse in quasi possessione iuris eli-
gendi, qa actus eligendi tanq̄ fructus ipsius iuris seqͣ
possessorē. facit, ꝙ no. gl. s̄. de maior. & obe. c. cū olim.
& qđ hr̄. j. de cau. pos. & ꝓprie. cū ecclesiæ. & ꝙ no. de
resti. spo. cū ex literis. j. de iure patro. cōsultationibus.
Et facit. s̄. de elec. q̄relā. ¶ Et no. qualis dēt esse posses-
sio. qa dēt esse incōcussa: hoc est non interrupta: & cū
bona fide, quia aliàs non valeret electio, cū malefidei
possessor non faciat fructus suos. C. de rei vendi. l. cer
tū. & facit, quod no. per Innoc. in d. c. in literis. & in d.
c. consultationibus. ¶ Item no. ꝙ super iure subiectio-
nis, Episcopus fundat intētionem suam de iure cōi in
monasterijs, quæ sunt sita intra suam diœcesim, licèt
non super iure eligendi. facit, qđ habetur de restitut.
spolia. olim. el iij. & s̄. de electio. in c. j. in versi. sed cum
4 occasum. ¶ †No. cautelā male tenentis rem, vt nō ex-
pectata sententia cedat liti. facit, quod habet̄. s̄. de ele
ctio. dudum. el ij. & ff. de iureiuran. l. iusiurandum. §. fi.
5 per Barto. ¶ †Item no. ꝙ valere videt̄ renuntiatio litis
facta absente parte, præcipuè ab eo, qui iniustè litiga-
bat. facit, qđ not. per Innoc. s̄. de pactis. in ca. cum pri-
dē. & s̄. de renun. veniens. & per glo. in l. postq̄ liti. C.
6 de pactis. ¶ †Item not. ꝙ valet renuntiatio facta etiam
non in manibus superioris, qđ videtur verum ad suū
præiudiciū. Et pręcipuè quando fit de iure dubio, & in
litem deducto. An autem valeat ad pręiudiciū superio
ris. tangit hic gl. in verbo: renuntiauit. Et plenius in c.
si electio. de ele. in vj. & facit, quod dictum fuit. s̄. tit. j.
7 ad aures. ¶ †Item no. quis dicatur intrusus, quia ille,
a qui habet beneficium a non habēte potestatem. facit
quod habetur. j. de accu. veniens. & j. de restit. spolia.
in literis. & s̄. de electio. nihil. ¶ Et idem videtur, si ha
beat non seruata forma canonica, per id, quod habet̄.
s̄. de elec. qa propter. ¶ In ver. sed iudices. no. ꝙ ad offi
cium iudicis spectat prouidere, vt partes compareant
per se, vel per legitimum procuratorem. facit, qđ not.
glo. in c. j. in verbo absentia. de electio. in vj. ¶ Itē not.
ꝙ ad iudicem etiam delegatum videtur spectare pote
stas inhibendi aliquid attentari lite pendente. facit, ꝙ
8 habetur. infra de matrimo. contracto. c. j. & ij. ¶ †Item
nota, ꝙ iudex lite pendente non potest inhibere, quo-
minus possessor vtatur sua possessione etiam lite pen-
dente. facit, quod habetur. j. vt lite pen. c. j. ¶ Item no.
ꝙ factum contra inhibitionem iudicis. Si fuerit iniu-
sta, videtur valere, & maximè, quando non est apposi
9 tum decretum. ¶ †De inhibitione autem Papæ, & an
decretum Papæ afficiat ignorantes. habet̄ in c. antepe
nul. & de electio. in vj. & in c. j. de concess. præben. e. li.
¶ Et facit ēt, quod habet̄. j. de præbē. dilectus. & videt̄
velle gl. in d. c. j. qđ hoc decretū Papæ afficiat ignorā-
10 tes. tn̄ secus si sit in decreto inferioris. ¶ †Itē no. ꝙ pro
quasi possessione iuris eligendi potest agi possessorio
recuperandæ: intellige, vt ibi, cum sit ius incorporale
in quo non cadit vera possessio. facit, ꝙ hr̄ de cau. pos.
& proprietatis. in c. cū ecclesia. & l. pen. ff. de serui. &
l. j. in fi. ff. vti poss. ¶ Item no. ꝙ in electionis actu cōtē-
pto, vel repulso possessore, videt̄ priuari possessor pos-
sessione iuris eligendi. de quo plenè hic per Inn. in gl.
magna: & tunc videt̄ posse agi possessorio recuperan-
dæ. ¶ Item nota. ꝙ electio facta contempto possessore
iuris eligendi videt̄ debere cassari. ¶ In ver. ad hoc. no
ta. ꝙ vtile est ꝓtestari de iure suo. de quo ēt hic in glo.
11 ¶ †Item no. ꝙ iudex ēt non dēt animosè procedere [b]
b magis pro vna parte q̄ pro alia. aliàs videt̄, qđ esset iu
sta causa recusandi. facit, qđ habetur, vt lite non cōte.
accedēs. el ij. & qđ ibi no. de appel. legitima. li. vj. ¶ Itē
no. qđ videtur animosè procedere, quādo nō vult iu-

ra partis aduersæ inspicere. & procedit ad vlteriora il-
lis non visis, quod tene menti. ¶ In ver. nos igitur. no.
per quæ verba priuilegij ꝓbatur exemptio: quia per
verba, quæ cōcludunt ecclesiā ad ius, & ꝓprietatē ec-
clesiæ Romanæ pertinere. de quo plenè in c. si Papa.
12 de priui. in vj. ¶ †Itē not. ꝙ ꝓcuratoris negligentia in
omittēdo productionem iurium ecclesiæ videt̄ noce-
re ipso iure ecclesiæ. licèt succurri possit remedio re-
stitutionis aduersus omissionem ꝓductionis. ¶ Et no.
practicā dandæ restitutionis aduersus omissionē ꝓdu
ctionis instrumēti, qa ante oportet, ꝙ summariæ con
stet de læsione ex tali non ꝓductione: & satis dicit̄ in-
stare eoipso, qđ inspecto ipso instrumento ex simpli-
ci figura, & ex simplici lectione apparet instrm̄ ptine
re ad cām. facit, qđ hr̄ in simili. j. vt li. nō ꝯtesta. §. qđ si
13 sup. ¶ †Et not. ēt, ꝙ ꝓductio instrī in actu summario
nō ꝓdesse vr̄, qđ hr̄. j. de testi. c. veniēs. el ij. & qđ not.
Fede. in suis cōsi. consilio. clv. vbi dicit, ꝙ allegatio in-
strumēti in libello, si illud ꝓducat̄ ad finē deliberan-
di super libello, illa ꝓductio nō sufficit ad ꝓbandū su
per meritis causæ. nisi illud iterato ꝓducatur. facit, qđ
habet̄. j. de testi. c. veniens. in versi. electionē. ¶ Not. ꝙ
validitas electionis factæ lite pendēte a prætendente
se possessorē pendet ex litis euētu. ¶ Et sic no. ꝙ lit. cō
testa. nō cōstituit quē malefidei possessorē simpliciter
lite pēdē. sed solū fingit eū malefidei secuto litis euē-
14 tu cōtrario possidenti. Et ideo † sicut lite pendē. non
priuatur possessor potestate fructus colligēdi: sic etiā
nō priuat̄ hn̄s quasi possessionem quasi iure eligendi.

a Dicatur intrusus. Ad de d. de ro. deci. suis. de restitu. spolia.

¶ Sed validitas electionis pendet ex euētu litis. C. de
rei vēdi. l. certū. cū ibi nota. & ff. de rei ven. l. ex diuer-
so. vbi bona gl. ¶ In gl. eorū. ibi: vel se excusante. sup-
ple: apposita clausula, ꝙ suæ oīs, &c. per id, qđ hr̄. s̄. de
15 offi. deleg. c. prudentiā. ¶ †In glo. renūtiauit. in fin. Et
sic vult glo. ꝙ si electus cōsensit electioni, si nō est ꝯfir
matus pōt renūtiare iuri suo, licèt nō renūtiet in ma-
nibus superioris. ¶ Secus si esset cōfirmatus, qa tunc
nō posset renuntiare in p̄iudiciū superioris ipso non
consentiente. idē voluit glo. in c. ij. s̄. de trāsla. de quo
16 plenius per glos. in c. si electio. de elect. in vj. ¶ †In gl.
vel ꝓcurator. in fi. no. benè, ꝙ super lite iuris eligendi
potest cōstitui ꝓcurator, etiā sede vacāte. & etiā dicta
causa tractari sede vacante. & est speciale in hmōi cau
sa, quæ commodius videtur tunc expediri. facit, quod
no. gl. in c. cum dilectus. hic allega. & in clemen. vlti.
de procurat. Vel potest dici s̄m Innocē. qđ de iuribus
spectantibus ad prælatum agere non possunt: sed de
spectantibus ad vtrūque, vel ad capitulū tm̄, bn̄ pos-
sunt agere, & procuratorem constituere. Sed solu. gl.
melior est per ea, quę habentur in dicta clementi. vlti.
de procura. nec est necesse, quod actor constituatur
autoritate iudicis, vel Archiepiscopi. per id, quod ha-
betur institu. de auto. tuto. in §. fina. quia talibus solē-
nitatibus non vtimur necessario secundum Cano. se-
cundum Hostien. alle. quod habetur. j. de iudi. c. dile-
cti. ¶ In glo. inhibentes. C. de ꝓbatio. l. ij. & sic vult gl.
17 iuncta cum gloss. fina. ꝙ † vbi inhibitio fit iuste hoc
est non possidenti, benè inficit actum gestum post in-
hibitionem. ¶ Sed vbi inhibitio est iniustè facta pos-
sessori, ne sua possessione vtatur. vel ne ꝑcipiat
fructus suæ possessionis, tunc non inficiat actum fa-
ctum post inhibitionem, si talis actus tendit ad per-
ceptionem fructuū ipsius possessionis: vel quasi pos-
sessionis, quia non debet quis tali commodo priuari
lit. pendente. vt in iuribus allega. in princip. glossæ.
¶ Et ex prædictis not. effectum inhibitionis inferioris
a Papa, quia si est iusta debet seruari. Si autē est iniu-
sta non habet inficere actum factū post inhibitionē.

b Animosè procedere. add. Pa. de Ca. cōsil. ccix. in primo impressus.

¶De inhibitione autē Papæ quem effectum habeat.
18 habetur in c.antepenul.de electi.in vj. ¶†Et ibi etiā habetur, an inhibitio Papæ afficiat ignorantem, quādo est sine decreto. Si autē fit cum decreto, per qđ decernit actum nullum, si cōtra fiat tunc clarum qđ afficit ignorātem. vt legitur, & nota.in c.j.de elec.in vj. licèt secus sit in decreto inferioris. vt ibi not. ¶In ea.gl. in fin. Sed certè ibi non clare apparet solut. ad dictā. l.diuus. Ideo potes dicere, qđ ibi loquiť in prohibitione legis, hic in prohibitione hominis, quę non est tāte virtutis. Vel melius, qđ distrahere rem, vel partem rei lite pendente benè est probibitum. & ita loquitur dicta.l.diuus. ¶Sed colligere fructus, vel facere actū qui fit in loco collectionis, vt est eligere, qui est fructus iuris eligendi. facit, quod nota.gl.in c.cum olim. s̄.de maio.& obedi.non est prohibitum. & ita loquiť qđ.s̄.dictum est. ¶Et per prædicta etiā potest responderi ad id, quod habetur. C.de litigio.in l.ij.quia ibi prohibetur alienari res litigiosa. vt ius deductum in iudicio. Sed hic eligendo alienatur.non alienatur res litigiosa, nec ius deductum in iudiciū. Nā licèt eligendo id transferat Abbatiam in ipsum Abbatem. non tamen transferunt rem litigiosam. quia nec Episcopus contendebat hic se Abbatem, nec etiam per hoc transfertur ius eligendi in alium, vel ipsius iuris possessio: imo remanet penes asserentē se possidere. ¶Secus si de Abbatia ageret tanq̄ de titulo: quia tunc nō liceret eligere. per id, quod habetur de arbi.ex parte. & quod hodie habeť in c.j.& ij.vt lite pen.in vj. ¶Et dicit Ioan. An. ꝙ illa iura non corrigunt hanc decré. quia illa hic loquitur, quādo de iure eligendi, vel conferendi est quæstio inter duos electos, vel inter vnum electum, & alium se illi opponentē, & ipsam electionem impugnantem. facit, quod no.Ioan.An.in præallega.c.ex parte. ¶Idem aduerte, quia vř obstare huic textui: quia videtur, qđ inhibitio hic facta transiuit in rem iudicatam, ex quò non fuerit appellatum. j̄.de re iudi.c.cum inter nos.& sic iurisditio inhibentium videtur tacitè prorogata.argu.s̄.de offi.deleg.cum olim Abbas. ¶Soluit Inno.ꝙ hic nō valuit inhibitio ex defectu potestatis, quia eis hoc non erat commissum.& quia etiam non sufficit tacitus consensus, requiritur expressus cōsensus in prorogando iurisditionem. sed istud vltimum non est verum.quia imo etiam ex tacito consensu potest prorogari iurisditio.ꝑ ea, q̄ plenè notanť in c.P.& G.s̄.de officio deleg. & j̄.de re iudi. inter monasterium.& l.j.& ij.ff.de iudi.facit etiam ad materiā, qđ no.ipse Inno.in c.prudentiā.s̄.de offi.delega. Ideo Innocē.soluit secđo, qđ mandata, quæ fiunt ex abrupto, & sine causæ cognitione, nō habent vim interlocutoriæ, nec transeunt in rem iudic.alleg. qđ hř in l.iij.& in l.fina. C.cōmi.vel episto. licèt solutū vi talis præcepti nō repetatur, si aliàs erat debitū.l.fin. in fine.ff.qđ metus causa. Secus quādo fuerit cū causę cognitione. facit, quod habeť in l.j.§.fina.ff.de offi. præfec.vrb.& sic loquuntur contraria. Hęc solutio nō videtur placere Innoc.quia præceptū de his, quæ spectant ad iudicis officiū videtur valere, etiā si fiat sine causæ cognitione.alleg.quod habetur. vij.q.j.quia frater.& quod nota.s̄.de tempo.ordi.ad aures.alleg.etiā quod habetur in l.moris.& l.fi.ff.de pœnis. vbi pœna imposita sine ordine iudiciario ligat saltē ad tempus imponentis. vnde finaliter dicit, ꝙ ista inhibitio ideo non astrinxit, quia non pertinebat ad eorum officiū, nec erat eis commissum. facit.j̄.de regu.iur.ea quæ.in vj. & ēt q̄a notoriè apparebat iniustum: ideo nō debuit ratū habere per superiorē tale præceptū.j̄.de appel.c.solicitudine.§.si vero. ¶Et ex ꝑdictis.no.primo ꝙ si iudex extra cognitionem negotij commissi aliq̄d incidenter iniustum præcipit circa litem, ꝙ tale præceptum est nullum ex defectu potestatis.& sic vř, ꝙ si lite pendente extra casus permissos faceret sequestrū, qđ tale sequestrū non valeret. ¶Not. etiam, ꝙ præceptum, & s̄nīa si habent notōriā iniustitiam, vř esse nullum.facit, quod hř in d.§.si vero. Aliqui tamen dicūt, ꝙ sicut mandatum Papæ non afficit, nec ligat manus eius, ad quē spectat electio, seu collatio.j̄. de præbē.c. dilectus.el ij. Ita, nec inhibitio alterius iudicis multo minus debet afficere, vel ligare. ¶Sed certè lōga differentia est inter mandatum Papæ, & inhibitionē, vt patet ex his, quæ habentur in d.c. dilectus.el ij.iūctis his, quæ notanť per glo. in c.antepenul.de elect.in vj. & ideo necessario non infertur ex illa. ¶In glo.ꝑsumpserunt.in fi.potes dicere, qđ fuit allegatio partis: & ideo ex illa non inferť necessario, qđ non debuerit eligere. ¶In gl.in damnum.sed aduerte, quia vř, ꝙ Papę non fiebat prędiudicium, cum nō fuisset vocatus: & q̄a res inter alios acta non habet præiudicare.s̄. de maio. & obedi.inter quatuor.C.res inter alios acta.per totū. & sic videtur, qđ non debuerit dari restitutio pro iure, vel pro lęsione iuris Papæ. Potes dicere, ꝙ principaliter, & directè fuit data pro iure, & læsione iuris monasterij per quē etiā indirectę relevabatur grauamen Papæ.facit, qđ hř in l.si certū.ff.quē ad ser.amit. ¶Vel potes dicere, ꝙ prędiudicabiť Papę saltē in possessione, cū alius loco sui sibi aliquid vendicabat in possessione, vř ꝑprietate monasterij, vel iurium eius: & præcipuè si sciuisset cām agi. Nam etiam tunc ꝑiudicatū fuisset in ꝑprietate s̄m aliquorū opi. de qua in ꝑalle.c. inter quatuor.& j̄.de re iudi.c.cū sup. ¶Vel pōt dici, ꝙ erat læsio respectu qualis qualis ꝑiudicij, qđ infertur ex re etiam inter alios acta.l.a s̄nia.ff.de appel. & l.si duo patroni.ff.de iureiu. cuius prætextu pōt dari restitutio ꝑ hunc text. sicut etiam potest appellari, vt habeť in d.l.a s̄nīa.& hoc tene mēti ꝑ ampliatione.d.l.a s̄nīa. Nā s̄m hoc habes, ꝙ sicut rōne qualis qualis prędiudicij pōt appellari a s̄nīa inter alios lata: ita si sit persona priuilegiata poterit petere restitutionē, ꝙ tene menti. ¶In gl.pe.ibi: aliàs nunq̄.i.si ꝑcurator esset soluēdo. ¶In ea.glo.ibi: si fideiussor.j.respon. Alij dixerunt, ꝙ hic loquitur de restitutione, quę datur iure minoris. ideo nō curatur, an procurator sit soluendo, an non. Secus, q̄n datur iure maioris ex clausula generali, si qua mihi iusta esse videbitur. de qua in l.j.ad fi. ff.ex qui. cau.ma. An tamen ista opi.sit vera. patebit inferius circa fi.gl. ¶Aduerte tn̄, q̄a s̄m prædictam opi.habes vnam differentiam inter restōnem iure maioris, & rōnem iure minoris. Aliam dr̄iam tangit etiā gl. in se q̄ simpľr intelligendo non est bona. vt j.patebit. ¶In ea.glos.ibi, quia nunc habet actionem. adde hoc verum s̄m naturam subiectæ materiæ.& quando quis esset læsus dolo, vel metu aduersarij. ¶Sed vbi quis eēt læsus aliter. & dareť restitutio ex clausula generali. tunc etiā talis restitutio datur iudicis officio nobili nō iure actionis; licèt detur maiori.per id, qđ habetur in l.j. ad fin.ff.ex qui.cau.ma.& in c.ij.s̄.de offi.iudi. ¶In ea.ibi.imputet sibi.& sic videtur velle gl.ꝙ nō detur restitutio, vbi interuenit negligentia ꝑcuratoris, & non interuenit dolus. Sed certè imo videtur, ꝙ etiā tunc in subsidiū, si ꝑcurator non sit soluendo detur restitutio. per id, ꝙ habeť in l.j.in fi.ff.quando appel.sit. ¶In ea.gl.in fin. sed certè lex etiā alleg.in gl.loquiť, q̄n aliquid fuit gestū, vel omissum per tutorem, & sic per administratorem aduersarium est tutor dari possit inuitus. nā tunc bene electio est minoris, an velit agere contra eū, an vero velit restitui. Sed vbi aliq̄d est gestum ꝑ ꝑcuratorem

totem cuius officiũ est voluntariũ nõ hẽt electionem minoris. ¶ Sed prius cõuenire dẽt procuratorẽ demũ in subsidiũ, si nõ sit soluendo poterit restitui. vt hr̃ in pręalle. l. cũ mãdato. & l. etiã nota. & sic vr̃. ꝙ sicut minor nõ hẽt electionẽ ꝯ ꝓcuratorẽ. sic, nec etiã habeat ecclesia, nec ille text. ꝓbat ꝯriũ, q̃a potest dici, qđ hic procurator nõ erat soluẽdo ꝑ ꝑ id, qđ tetigit glo. circa prin. tene tñ mẽti gl. quę videtur velle, qđ fauore ecclesiæ sit speciale, qđ habeat electionẽ, an velit ꝯuenire ꝓcuratorẽ. an vero velit restitui in integrũ. ¶ In glo. fi. ibi. xvj. q. iiij. volumus. & adde, qđ dictũ fuit sup gl. in verbo inhibẽtes. ¶ In ea. gl. in fi. & sic vult Io. And. in effectu, qđ qñ est q̃stio sup ꝓprietate iuris eligẽdi. tunc nõ dẽt eligere, si tñ eligat, valebit electio ꝓ tũc. ¶ Sed tñ effectualis validitas pendebit ex futuro euẽtu, & idẽ in effectu vult in iure p̃sentãdi. Gl. tñ hic vr̃ velle indistinctè, qđ etiã si pendeat q̃stio sup iure ꝓprietatis iuris eligẽdi, vel p̃ñtãdi, qđ etiã tũc interim p̃sentatio, vel electio nõ est facienda. si tñ fiat ꝓ tunc, valebit: q̃a nõ statim cassabit. Sed pendebit effectualis validitas effectiua ex euentu litis. & hæc opi. videt̃ verior, si p̃sentatio, vel electio fiat post lit. cõte. q̃a per lit. cõtesta. iuris fictione ꝯuentus ꝯstituit̃ in mala fide, adeo quod si contingat eum succumbere restituere debet fructus perceptos. vt not. in l. certum. C. de rei ven. & l. ex diuerso. ff. de rei ven. & sic per cõsequens electio veniret cassanda, si contingat conuentũ succũbere. cũ ipsa electio sit fructus quasi possessione iuris eligendi. vt no. glos. in c. cum olim. de maio. & obe. & no. in c. in literis. de resti. spol. ¶ Fateor tamẽ, quod ex quò est in possessione, si vult eligere lite pen. etiam post lit. cõtes. non debebat prohiberi. quia propter li. pendẽtiã nõ debet quis prohiberi vti sua possessione. vt in c. j. ĩ. vt lite pendente. & s̃. tetigit gl. Dixit ẽt Inn. ꝙ si vterq;, hoc est agẽs, & cõuentus cõtẽdant se possidere, quilibet illorũ poterit eligere si voluerit, sed superior a quo petetur confirmatio cognoscit ad quem pertineat electio, & q̃s sit in possessione illius electionis, confirmabit electionem. l. j. §. huiusmõi. ff. vti possi. & facit, qđ habet̃ in l. penul. ff. de aqua quoti. quia ibi non dicitur, quod iudex pendẽte cõtrouersia possit ꝓhibere possessori actum electionis. ¶ Sed potius dicitur oppositũ: quia ibi dicitur, qđ caueri debet possessori ut lite pendẽte impediatur in sua possessione. facit, quod no. glos. in l. j. in prin. in glo. magna. ff. de iti. actuq; priua. Et fm̃ prædicta videtur, ꝙ non sit differẽtia inter actum electionis, & inter actũ præsentationis. ¶ Hostien. tamen faciebat differentiam inter p̃dicta: q̃a secundum eũ lite pendente super iure præsentãdi: nõ debet fieri præsentatio. & sic loquit̃. c. ex literis. alleg. in gl. de iure patro. Sed secus fit in electione, quia illa benè poterit fieri pendente lite, super iure eligendi per hunc text. & poterit esse ratio diuersitatis fm̃ eũ, quia patronus in præsentãdo innititur gr̃æ: quia ius patronatus ex quò cõpetit ius pręsentãdi est ius annexũ spũali, qđ ex gratia cõcessum est laicis. vt ĩ. de iur. patro. c. quoniam. & de re iudi. c. quanto. Sed collegium eligendo vtitur iure cõi. s̃. de elec. c. j. Ideo facilius prohibetur ius patronatus in præsentando, q̃ collegiũ in eligẽdo, cũ facilius impediatur ius speciale, q̃ cõe. l. eius militis. §. militia missus. ff. de testa. mil. Et licèt assignet aliam rationem diuersitatis. quam tãgit hic Ioan. And. & d. Ant. post eum. tñ rationabilior videtur opi. glo. & Ioan. Andr. ꝙ non sit differentia inter prædicta, cum diligenter cõsiderãdo vr̃ eadẽ rõ in vtroq;. ¶ Aduerte tñ, q̃a hic tangit do. Ant. quandoq; fit electio ab existente in possessione iuris eligendi, q̃ etiam habet proprietatem ipsius iuris: & tunc clarum quod valet electio, & debet confirmari. ¶ Qñq; est facta per habentẽ potestatẽ iuris eligendi. sed non possessionẽ. & tũc nõ valet, q̃a potestas eligendi sequitur possessorem tanq̃ fructus ipsius possessionis: qđ intellige verũ, nisi possessio esset vacans, quo casu cẽsetur illam nancisci eligendo: & ideo valet electio. vt voluit Inno. in c. cumana. de elect. ¶ Quandoq; vero est facta per nõ habentẽ potestatẽ iuris eligẽdi: sed est in pacifica possessione eligendi, & bona fide: & tunc valebit electio, & erit confirmanda. ĩ. de iu. patro. consultationibus. Si vero esset in quasi possessione eligẽdi malafide, non valeret electio ab eo facta. & ideo nõ esset ꝯfirmanda: quia malefidei possessor non facit fructus suos. C. de rei vendi. l. certũ. cum ibi no. Et facit, quod no. Inn. ĩ. de rest. spo. in literis. de iu. pat. in c. ꝯsultationibus. ¶ Et p̃dicta ꝓcedunt, qñ electio fit añ litẽ motam, si aũt fieret post litẽ motã sup ꝓprietate, licèt nõ possit impediri possessor eligere ꝓpter ipsam litis pendentiã, cũ non debeat priuari sua possessione: cũ electio ante euentum litis non erit confirmanda: sed pẽdebit ex futuro euẽtu. q̃a factus est iuris fictione malefidei per contest. d. l. certũ. Ideo si cõtingit eũ succũbere, cassabitur electio. Secus si obtineat, vt etiã superius tetigi. ¶ Item aduerte, quia licèt lis pendeat sup possessione, si agens non contendat se possidere: vt q̃a agit possessorio recuperandę si conuentus dicit se iustè possidere: nõ debebit prohiberi vti possessione sua. vt hic videtur colligi. ¶ Si autẽ vterq; cõtẽdat se possidere: & nõ est certum quis possideat. videtur, qđ interim iudex possit prohibere ne eligat. argumentũ. l. si vnus. ff. de vsufructu. tamen, vt voluit hic Innoc. ex quò vterque contendit se possessorem, & non constat quis sit possessor, videtur qđ possit eligere: quia debet ꝑmissum vtriq; manumittere, validitas tñ pendebit ex euentu litis. ¶ Et ex prædictis patet respõsum ad contraria gloss. Posset tñ dici fm̃ Inn. aliter respondẽdo, qđ non fuit facta confirmatio: quia erat cõtrouersia, an teneret̃ electio ex eo, q̃a dicebat̃ facta ab excõicatis ꝑ Ep̃m Veneten. autoritate ordinaria. ¶ Sed ipsi monachi eligẽtes dicebãt excõicationẽ nõ tenere ꝑꝑ exemptionẽ, q̃ habebãt. & sic ista q̃stio electionis tãq̃ p̃ambula, & p̃iudicialis prius fuit terminanda: ex qua pẽdebat, an esset fiẽda ꝯfirmatio. facit. ĩ. de ord. cogni. trã. & ꝙ hr̃. ĩ. q̃ filij sint legi. c. ꝑ venerabilẽ. ver. filijs. & §. fin. q̃a ibi lite pen. fit gr̃a, per quam partibus non præiudicatur. Secus vbi fieret gratia per quam alteri parti p̃æiudicaretur. ĩ. vt lite pen. c. fina. & ideo nõ debuit hic fieri confirmatio, vel cassatio lite pen. propter pręiudiciũ alterius partis. facit, qđ nota. s̃. de elec. c. dudum. el ij. ¶ Extra glos. videtur, quod non debuit dari restitutio ad producendũ priuilegia, quia non vidẽtur facere ad causam, cum Ep̃us ageret possessorio recuperãdę, cõtra quod nõ ad exceptionem proprietatis. de resti. spo. in literis. & instrumenta vidẽtur respicere ꝓprietatẽ. Solu. fm̃ Inno. qđ principalis quæstio erat super validitate electionis, & reducebatur in iudicio per modũ causæ ad cassandã electionẽ, quæ electio erat facta ab interdictis ab Ep̃o ordinario. licèt ẽt deduceret quasi possessionẽ iuris eligendi, quia dicebat se expulsatum, monachi dicebant se exemptos, ideo petebant videri priuilegia, per quæ patebat de exemptione, & ꝯñr de nullitate excõicationis. & ideo benè faciebant ad causam. ¶ Item etiam benè potest dici, ꝙ erat quæstio super iure eligendi, quia Episcopus prætendebat ex consuetudine, vel priuilegio, qđ in oĩbus ecclesijs sibi subiectis habebat ius eligendi. & dicebat, qđ monasteriũ erat sibi subiectũ. Sed monachi negabant, & dicebãt exemptos: iõ benè facie-

bant priuilegia ad causam. ¶ Item secundo obstat, q
vr̃ q monasterio nõ generaret̃ p̃iudiciũ ex omissione
priuilegiorum: quia sententia lata in possessorio non
habet obligare agentem petitorio de causa possessio-
nis.c.fin. Sed dic, quod immo præiudicabitur, quia si
cassatur electio, quia fortè excommunicati, vel inter-
dicti eis præiudicabitur in iure electionis; quia corũ
electio cassabatur, & etiam quia putabantur excom-
municati, interfuit monachorum producere priuile-
gia. & sic contentio erat super proprietate iuris eli-
gendi, prętendẽdo illam rationem proprietatis subie-
ctionis monasterij ex priuilegio, vel consuetudine, &t
tunc patet, quod fiebat præiudicium, si non poterat
producere priuilegia exemptionis. ¶ Item tertio vi-
detur obstare, quod non fuerit necessaria restitutio,
cum sufficiat fuisse appellatum a sentẽtia, cum in cau
sa appellationis non probata possunt probari. vt in c.
fraternitatis. infra de testa. & C. de temp. appella. l. per
hanc. ¶ Sed dic, quod hic non fuit appellatum a sen-
tentia: ideo Episcopus fuit restitutus. & not. q duplex
potest cõsiderari restitutio. vna, quę fit aduersus pro-
bationem omissam. vt illa possit fieri nõ obstante sen-
tentia, & iniusta, quia præambula est ad illam restitu-
tionem. sufficit, quod colorate doceat de læsione ex
sola simplici inspectione instr̃orũ, quæ prima facie fa-
ciunt ad causam. nam ex hoc solo concedi debet talis
restitutio: nec pro tunc debebit disputari aliter de iu-
ribus instrumentorum. secunda est restitutio, q̃ dabi-
tur aduersus sententiã, si appareat propter ipsa instru
menta discussis plenè oppositionibus fiendis contra
instrumenta facere ad causam, & per illam rescinden
dam rem suã, & per prædicta patet, quod licèt Spec.
hoc eo.titu. in ij. parte Specu. §. j. in q. v. illud dicat, qđ
vbi petitur restitutio ante sententiam non sit necesse
docere de læsione. Secus si aduersus sententiã, vel cõ-
tractus: tamen semper debeat doceri de lęsione, quan
do petitur restitutio. verum est tamen, quod leuior
probatio sufficit, quando petitur ante sententiam ad-
uersus omissam probationem. quia vt dixi sufficit, q
coloratè prima facie appareat de læsione ex sola inspe
ctione simplicis instrumenti. ¶ Sed vbi petitur restitu
tio aduersus sententiam, vel contractũ, tunc debet p-
bari plenè de læsione. facit, quod habetur in l. nam &
postea. §. si minor. ff. de iureiuran. & l. minor aũt magi
stratus. & l. in causæ. §. causa cogniti. ff. de minoribus.
20 & quod habetur in fi. s̃. de offic. iudi. ¶ † Vltimo ponit
hic Ian. gl. magnã, quę incipit per monachos, in qua
tractat de quasi possessione iuris eligendi: & in effectu
prosequitur tria. nam primo tractat de modo quærendi
di quasi possessionẽ iuris eligẽdi ɔtra antiquũ posses-
sorem. & consequenter de modis illam perdẽdi. ¶ Se-
cundo tractat de modo agendi inter se. & sic qualiter
agere potest antiquus possessor contra nouũ possesso-
rẽ, seu prætendentem nouiter se possidere. Tertio tra-
ctat de officio possessionis nouiter acquisitæ per actũ
electionis noui possessoris. ¶ Circa primum conclu-
dit, quòd si stãte antiquo possessore iure eligẽdi alius
prætendat ad se spectare ipsum ius eligendi. & si asse-
rit coram alijs, quod ex hoc solo talis sic asserens non
quærit possessionem, qa nõ intercedit aliqs actus suf-
ficiens ad ipsam quærẽdam. nã exigit̃ actus, qui con-
gruat possessioni, ex quò detur patientia eius contra
quẽ quis vult acq̃rere, per ea, q̃ habẽtur in l. j. §. j. & ij.
C. de seruit. & l. j. & ibi etiam p Bar. ff. de iti. actuq; pri.
facit. j. de cau. pos. cum ecclesia. & facit. j. de cau. pos.
c. cum dilectus. Et facit, qđ no. Innocẽ. in c. bonæ. el ij.
de postu. præla. & de offic. or. c. conquerente. Tales aũt
actus verborũ per quẽ asserit ad se spectare ius eligẽ-
di põt fieri citrà possessionẽ, & dici potest, qđ tũc labia
sua possident. vt alibi dicit Inn. j. de resti. spoli. c. olim.
el. iij. & istud vr̃ p̃cedere, siue viuat elect⁹ ab antiquo
possessore, siue sit mortuus, licèt aliq aliter dicant. vt
hic refert Innocẽ. Quando vero contingit, quòd vltra
assertionem prędictã concurrit assertio electi ab anti-
quo possessore, qui vult recognoscere illũ asserentẽ in
possessionẽ iuris eligendi, & interuertere possessionẽ
antiqui possessoris. & tunc dicit Innocẽ. q tunc talis
recognitio non potest priuare antiquũ possessorẽ suã
possessione, & alteri acq̃rere, qa nemo potest sibi cau-
sam possessionis mutare. l. cũ nemo. C. de acq̃rẽ. pos.
secus dicit Inn. si aliquis alteri subiectus recognoscat
aliũ vt possessorẽ, & tanq̃ se illi subiectũ: & illi respõ-
deat de obedientia: quia tunc priuat antiquũ possesso
rẽ. & alius nouus ex tunc incipit præscribere cõseque
ter possidere, cũ sine possessione non currat p̃scriptio.
de reg. iur. sine possess. lib. vj. Et ratio diuersitatis potest
esse, qa actus recognitionis est separat⁹ ab actu eligẽ-
di. & ideo nõ vr̃ dari quasi possessio iuris eligẽdi. facit
qđ hr̃. s̃. de electio. c. Cumana. ¶ Sed r̃nsio obediẽtiæ
bñ cõgruit iuri possessionis. & ideo bñ inducit quasi
possessionem: qđ intellige, q̃n sciẽte, & patiente anti-
quo possessore, r̃ndendo de ipsa obedientia, aliàs non
acq̃reretur possessio. per id, quod hr̃. j. de restitu. spo. c.
olim. el. iij. & l. penul. ff. de seruitu. Nec ob. q habet̃ in
l. iij. §. q si seruus. ff. de acq. pos. qa ibi loquitur in per-
ditione possessionis rerũ corporaliũ. quo casu nõ exi-
gitur patiẽtia in dãda possessione. Sed sufficit interdi
ctio actualis ipsius detinẽtis. puta serui. vel coloni, vt
possessio perdat̃ p antiquũ possessorẽ, q suã possessio
nẽ relinquebat sup detẽtatione p̃dictorũ. p ea, q̃ hñr.
j d. c. olim. & in l. j. §. nõ autẽ. ff. de vi, & vi ar. ¶ Quãq;,
& tertio ɔtingit, q p̃ asserẽtẽ ad se spectare ius eligẽdi
p̃cedit̃ ad actũ electionis, & electus gerit se p electo,
& ẽt cõfirmat̃ electio: & tũc vr̃, qđ si p̃dicta fiãt ignorã
te antiquo possessore nõ perdatur possessio, qa nulla
põt dici tũc eius patiẽtiã adesse, ex quò ignorat. Sed si
sciat, & non cõtradicat. vt qa suspicet̃ se posse repelli,
vel timore iuris, vel facti. Exemplum de timore iuris,
si forte vlterius se non intermittat: qa nõ credit ad se
p̃tinere ius illud, qđ possidebat. Exẽplũ de timore fa-
cti fortè, qa nõ est ausus eligere p p illã, q dicit se esse
in quasi possessione. & in dubio ẽt vr̃ suspicari se pos-
se repelli eoipso, qđ scit prędicta fieri, & nõ ɔtradicit
faciendã nouã electionem intra tẽpus à iure permis-
sum, nec implorando officium iudicis, vt talis electio
casset̃, tanq̃ facta a nõ habẽte potestatem eligẽdi. arg.
eorũ, q̃ habent̃ in l. si id qđ. §. fi. & l. q̃uis salt⁹. & quẽ-
admodũ. & l. clã possidere. §. fi. de acq. pos. vñ imputat̃
sibi, si q̃ cito cõmodè põt nõ cõtradicat, q arbitrio iu-
dicis erit relinquendũ. Facit, qđ habet̃ in §. cũ igitur.
ff. de vi, & vi ar. vnde secus impediret̃ cõtradicere p p
infirmitatẽ; vel qa copiã iudicis non haberet, vel per
aliã iustam causam. ¶ Si autem solum sit processum
ad actũ electionis, & nõ sit adhuc cõfirmata, tunc li-
cèt sup hoc fuerint opi. tñ videtur Inn. in hoc resid-
re. & idẽ dicendũ si hoc scit antiquus possessor; & non
cõtradicit, nec faciat aliquẽ actũ per quẽ ostendat, q
vult retinere suã possessionẽ, q tũc perdat ipsam quasi
possessionẽ. & idẽ etiã si veniẽs ad actũ eligendi expel
leretur de loco, vbi debet fieri electio. facit, quod no.
Bar. in l. j. §. j. ff. de iti. actuq; pri. ¶ Et idem etiã dicen-
dum si electus fuerit infamatus, & habeat possessio-
nem ecclesiæ, & non cõtradicat ipse antiquus peten-
do ipsum cassari, vel agendo interdicto retinẽdę pos-
sessionis ɔ electorẽ. nã tunc perdit possessionẽ. & q̃stra
est ipsi electori p factũ, seu actum ipsius electionis, &
ex patientia

ex patientia ipsius antiqui possessoris perdit etiā possessio, si ille antiquus possessor alibi renūtiat, vel etiā si contra eum feratur sententia. & vbi assignetur, seu adiudicetur ius eligendi, & sententia transeat in rem iudicatam. nam tunc debuit suspicari se posse repelli. facit, qd habet in l. qui vniuersas. ff. de acquir. posses.

21 Et per hęc sunt expedita, q cadūt circa primū. ¶ †Circa scdm dicit, q antiquus possessor potest agere possessorio recuperandę. Sed dicit, q nō est sapiēs ipsum intentando ex eo, quia si intentat tale interdictum vr fateri aduersariū possessorē. & sic se amisisse possessionē: & iō dicit, q melius est qd intētet interdictū recuperandæ possessionis, qn nō erat priuatus possessione. nam si illa esset priuatus nō competeret sibi, quia tale interdictū retinendæ possessionis trahęret possessionē. insti. de interdic. §. retinendę. & dicit, q effectus talis erit si obtineat, q cassabit electio facta p illū, q turbauit eū in possessione. & sic talis electus remanebit, qd intelligitur pcedere, qn ille electus sciuit causam agi ꝯtra electorē, & aliter nō cōtradixit. per id, qd habet. j. de re iudi. q̄uis. nam tūc præiudicabat iudiciū habitū contra talē electorem. Secus si ipse electus cōfitet extra iudiciū se non fuisse in possessione eligendi, vel ēt renūtiaret quasi possessioni, qa tunc nō p̄iudicaret ipsi electo. Et aduerte, prout dixi cōtra ipsum eligentem quasi dicatur turbare antiquū possessorē agi pōt interdicto retinendæ. licèt secus fm Inno. si nō pcedi tur ad actum electionis. sed solum inter amicos suos diceret, q ad ipsum spectaret electio. quia pptertalia verba nō dabitur interdictū retinēdę. & sic videt velle Inno. qd pptur turbationē verbalē, vel diffinitionē nō detur interdictum retinendę possessionis. Sed hoc limitat Bar. in l. j. §. hmōi. ff. vti possi. nisi p talē turbationē, vel diffinitionē verbalē quis impediret in sua possessione. vt si ex eo, qd aliqs asserit ad se spectare fundū quē teneo, nō reperio qui velit cū laborare. nā talis videtur impedire me in possessione. facit, qd hr in l. vim facit. ff. de vi & vi arma. Dicit etiā Inno. q cōtra ipsum electū, vel cōtra confirmationē nō competit interdictū retinendę possessionis, qa tales non asserunt se possidere, nisi ad se spectaret ius eligēdi: sed debet agi cōtra ipsum electorē. qd intelligit Bart. in d. §. hmōi. quādo per talem electū, vel cōfirmatorē non impedit quis vti sua quasi possessione: qd esset secus. & per hoc fit expeditū scdm. ¶ Circa tertium, & vltimū conclude, q in casibus, in quibus nō priuat antiquus sua possessione clarū est q electio facta a p̄tēdētibus se habere ius eligēdi nō valebit. In casibus aūt, in quibus priuatur antiquus sua possessione, & acqrit nouo possessori. tunc si iste nouus possessor est in pacifica possessione. & bonafide, qa credit ad se ius spectare. clarum est, q si post primā electionē fiat alia, q valebit illa, & debebit ꝯfirmari. per id, qd hr. j. de cau. pos. c. cum ecclesia. ¶ Sed dubium est quid de ipsa prima electione, qa videt facta ab illo qui tpe electionis non erat in quasi possessione. & sic videt, q nō valuerit: & per consequens ratio potuit confirmari. per id, quod nota. in cle. j. per glos. de elec. ¶ Sed contrarium videtur velle Inno. quia licèt non fuerit in quasi possessione tempore electionis videtur sufficere, q sit in quasi possessione tempore confirmationis. nam secundum eum potest dici, quòd electio habet plures. prima est factum ipsius electionis. secunda est patientia antiqui possessoris. tertia est confirmatio. vnde demū est dicendum elegisse, seu electionem factam esse, quādo p̄dicta omnia interueniūt erat in quasi possessione. Ideo tunc potest dici, q electio sit facta a quasi possessore iure eligendi. Et potest dici fm eum, quod patientia antiqui possessoris trahatur ad tempus electionis. facit, quod nota. c. fi. j. de coniug. ser. & p hoc etiā, quia si electio fit sciente antiquo possessore, & patiēte, potest dici, q in limite exercitij superuenit potestas, q vr sufficere per id, qd habetur in simili in l. si Titius. ff. de ver. obli. & C. de contrahen. stipu. l. nuda. & ideo vr dicendū, licèt ignorauit electus tempore electionis si illam sciuit ante confirmationē, qa vr, quòd sufficiat quasi adhuc res sit in fieri, tempore quo superuenit potestas. facit, qd habetur in l. si Titium. & q dixi. s. post Inno. Vbi vero post confirmationē superuenit sciētia: tūc clarū videtur, q electio nō tenuit tanq facta a nō possessore. ¶ Item aduerte inq̄tū dixi, qd si electio fit sciente, & patiente antiquo possessore, q talis electio venit confirmanda. Inn. vr hoc limitare, nisi ius cōe faciat contra eligentem. vt qa ille qui elegit non est ille ad quē de iure spectat eligere. Nā tunc vr, q non debeat confirmari, quia non p̄sumitur esse bonæfidei in hac possessione, ex quò ius cōe est ꝯtra eū. facit, qd habetur in c. j. de præscrip. in vj. ¶ Saluo, nisi probaret, qd haberet possessionem in aliquo iusto titulo, vel aliter iustificaret possessionem. Facit, q habet in l. igitur. §. ij. & l. liberis. §. fi. ff. de lib. cau. Vel, nisi appareret, qd longo tempore quis fuerit in possessione. arg. eorum, quæ hn̄t in l. iij. §. si seruus. ff. de acq. posses. Et sic vult Inno. q præsumatur bonafide eoipso, q qs fuit longo tpe in possessione. Et subdit etiam relinq arbitrio iudicis, qd dicatur longū tps. arg. l. ij. §. fi. ff. de iure deliber. Idem voluit Archid. in d. c. j. de præscrip. in vj. & ideo, nisi iustificetur possessio aliquo prædictorum modorum non confirmabitur. Sed talis possessio bene sufficeret, vt posset agere possessorio recuperandæ, si spoliaretur. per id, quod habetur in c. in literis. j. de restitu. spo. do. Ant. hic videtur velle, q sufficiat apparere de patientia antiqui possessoris, quia per illam satis iustificatur possessio noui possessoris. per id, quod habetur in c. cū ecclesia. j. de cau. posses. de quo dicendum, vt ibi plenè consueuit dici. Vbi autem possessor non haberet quietam possessionem: tunc recurrendū est ad ea, quæ dixi super gl. fina. quare videtur, q interim non deberet confirmari, sed expectari debet litis euentus. Tractat ēt Inn. an habens quasi possessionem iuris excōicandi bona fide possit excōicare, & refert aliquos tenere, q nō, nisi etiā habeat proprietatem iuris excōicandi. & finaliter vr inclinare, q idē sit in quasi possessione iuris eligendi. & ita vr sentire in c. in literis. de resti. spo. & in c. olim. el iij. Et facit etiā ad materiam, q ipse no. de religi. do. c. constitutus. & de capel. mona. capitu. dilectus. & de materia etiam tangitur in c. consultationibus. de iure patro. & in d. capi. fin. j. de cau. pos. & hæc sufficiant de tertio.

S V M M A R I V M.

1 *Libelli verba intelliguntur lata ad vtilitatem libellantis.*
2 *Donare possunt reges ecclesijs bona, possessiones, libertatem, & iurisdictionem. & nu. 12.*
3 *Post conclusionem in causa prohibetur probatio, quam quis principaliter vult facere, & probatio declaratiua probationis iam factæ.*
4 *Probabile solum per scripturam potest coadiuuari per testes.*
5 *Præscribi potest ius Episcopale contra Episcopum ab inferiori in aliquibus capellis.*
6 *Titulus minus iustus dat causam præscribendi.*
7 *Præscriptio contra ecclesiam dormit tempore vacationis ecclesiæ.*
8 *Priuilegiatus contra priuilegiatum vti potest suo priuilegio.*
9 *Restitutio, quādo petitur aduersus probationem omissam, an sit necessaria probatio læsionis.*
10 *Restitutio, quæ datur ecclesiæ datur ad instar iuris minoris.*
11 *Appellatio est remedium iuris communis, sed restitutio est remedium* *extraordi-*

extraordinarium.
13 *Respublica alia, quàm Romanorum, an posit in integrum restitui.*
14 *Restitui, an posit ecclesia aduersus præscriptionem.*
15 *Restitutionem petere, an posit minor, qui minori mutuauit non obstan te exceptione macedoniani.*
16 *Restitui an posit ecclesia, vel minor ad producendos testes post publicatas attestationes.*
17 *Et an restituto minore, vel ecclesia, vt non obstante publicatione testes producere posit intelligatur etiam restituta pars, vt similiter posit testes producere non obstan.publi.&c.*

a Ecclesia côtra. Hoc eodem modo procedit summa rium. do. Abb. Et si qras verû, qñ minor, vel ecclesia quæ iure minoris vtitur, & petit restitui propter læsionê aliquâ teneaî probare ipsam lęsionê. distingue, vt hic per do. Hėr. Boy. post princip.ca.

a AVditis. Ecclesia contra. a ecclesiã restituitur q̃ grauiter fue
rit læsa propter probationes omissas.
h.d.Et primo recitat factũ. scđo inter-
loquit.scđa ibi:licèt. ¶ Nota primo, ꝙ
Episcopus in capellis subiectis mona-
sterio sitis intra limites suæ diœcesis videtur de iure
communi fundare suam intentionem . etiam, quò ad
speciem legis diœcesane, nedum quò ad speciem le-
gis iurisdictionis. de quo in c.dilectus.s̄.de offic.ordi.
vbi plenè.Potes tamen dicere,ꝙ hic ponitur lex diœce
sana lata pro lege iurisdictionis.cum monasteria non
sint subiecta,quò ad legem diœcesanam ipsius Episco
po strictè sumendo legem diœcesanam. vt plenè nota.
1 in d.c.dilectus. ¶†Et sic potes notare,ꝙ verba libelli
intelliguntur,etiam lata ad vtilitatem libellantis . fa-
cit , quod habetur in l.sed & si priori.§.item si iuraue-
ro.ff.de iureiuran.¶ Itẽ no.quod probatio priuilegio-
rum dicitur esse euidens . ¶ Et not.etiam,ꝙ negatiua
potest euidenter probari, quãdo est arctata ad conten
2 ta in aliqua scriptura:vel instrumento.¶†Item nota,
ꝙ Reges videntur posse concedere libertatẽ ecclesijs,
& donare possessiones,& bona ecclesijs,& iurisditio-
nes,quas habẽt in vniuersitate alicuius loci. & sic fa-
cit pro do::atione Constantini. de qua aliquid habe-
tur in clem.Romani.de iureiuran. & in c.fundamen-
ta.§.ne aurẽ.de electio.in vj.& per Legistas. in j.con-
stitu.C.& in j.constitu.ffor ũ.Et etiã aliquid dixi in ru
brica.ff.de verbo.obliga.& qđ dixi Reges posse côce
dere libertatẽ ecclesijs.intellige,vt dicetur super.j.gl.
¶ Item nota practicam certificandi ꝓbationẽ dubiã,
vt fortè, quia res de qua agit̃ duplici nomine nomina
tur.& aliter nominatur in libello. & aliter in ꝓbatio-
ne:vt sic fiat nouus articulus. & etiã ꝓbet̃ qualiter sit
noîata in tali libello,& in tali articulo. & in talib' ꝓ-
bationibus,& vna eadẽ res . facit, quod habetur.j.de
3 præscript.c.auditis. ¶†Item no.ꝙ post conclusionẽ in
causa nõ solum ꝓhibet̃ probatio quã quis principali-
ter vult facere. Sed etiã ꝓhibet̃ de iure cõi ꝓbõ decla
ratiua probõnis iã factæ,qđ tene mẽti ꝑ ampliatione.
c.cum dilectus.j̃.de fide instru. & intellige hoc verũ
per testes:sed ꝑ confessionem partis ex officio bñ ad-
4 mittitur probatio.vt j.de fi.iust.c.cum Ioannes.¶†Itẽ
nota,ꝙ illud,qđ nõ est probabile aliter, q̃ per scriptu
ram,vt est probare priuilegium.iuxta nota.ꝑ glo.in c.
ij.de censi.li.vj.põt coadiuuari , & certificari ꝑ testes,
vt hic probatur ſm vnum intellectum . ꝙ est bñ not.
ſm.d.Ant.Et bñ facit,licèt ipse non alleget,quod no.
Iaco.Bu.& Bar.in l.cer.condi.§.quoniã.ff.si cert.peta.
vbi notabiliter dicunt,ꝙ licèt in certo casu prohibeat̃
ꝓbatio aliter q̃ ꝑ scripturã ꝙ si scriptura facta est po-
terit certificari, & declarari ꝑ testes . vt si qs in instro
5 ꝓmiserit iteresse,si aliqd faceret,vel nõ faceret.¶†Itẽ
no.ꝙ ius Episcopale côtra Episcopũ potest præscribi
in aliquibus capellis etiam per inferiorem , quò ad
hoc,vt sit tali inferiori ipsa capella pleno iure subie-
cta.facit,quod no.j̃.de exces.præl.accidentibus.& qđ
habetur etiã in cle.j.de exces.præla.¶ Itẽ no.quod ex
titulo,& priuilegio necessario non ꝯcludentis ad rem
de cuius præscriptione agitur præscribi põt ipsa res ẽt
6 ſm ius cõe.¶†Nam etiã minus iustus titulus dat cau
sam præscribẽdi.j.de præscrip.c.si diligenti. & facit,ꝙ
7 hr̃.j.de insti.cum venissent.¶†Itẽ no.ꝙ tempore vaca
tionis ecclesiæ subducunt̃ de præscriptione côtra ec-
clesiam.& sic interim dicit̃ præscriptio dormire. facit,
quod hr̃ in c.j.& c.illud.j.de præscrip.& eo.ti.c. trans-
missa.¶ Et sic potes notare, qđ tempus vacationis fa-
cit dormire præscriptionem,non autem interrũpi. fa-
cit,quod hr̃ in simili in l.sicut.C. de præscrip.xxx. an-
8 norum.& ꝙ no.in d.c.illud.¶†Item no.ꝙ ecclesia cõ-
tra ecclesiã restituit̃ ꝓpter probationẽ omissam, & sic
potes notare , ꝙ priuilegiatus vti põt priuilegio suo ꝯ
priuilegiatũ.de quo per legistas,& maximè per Cy.&
9 Bar.in l.fina.C.de sacran.eccle.¶†Item no.ꝙ vbi peti
tur restitutio aduersus probationem omissam non vi
det̃ necessaria probatio lęsionis,sed videt̃,quod stetur
simplici assertioni allegantis lęsionem.nam eoipso, ꝙ
apparet probationem necessariam omissam,& allegat
illam fieri posse,statim videt̃ patere de læsione.& hoc
dicit verum dominus Anto.quando dicit̃ omissam es-
se probationem aliam,quàm istam.¶ Sed vbi petit̃ re
stitutio aduersus omissam productionem instrumen-
ti, quod tunc ſm eum debebit summariè examinari ,
an instrumentũ,quod allegat̃ faciat ad causam , ꝙ po-
terit patere ex simplici lectura ipsius instrumẽti.facit,
quod no.Specu.eod.ti.§.ij.versi.illud quoque.& quod
dictum fuit in c.ꝓcedẽ. & est rõ diuersitatis ſm eum :
quia,an probatio instrumenti faciat ad causam statim
potest constare ex inspectione, & lectura ipsius instru
menti,sed non sic contingit in ꝓbatione testiũ.¶ Sed
certè videt̃ dici posse,quod etiam vbi agit̃ de ꝓbatio-
ne testiũ omissa, iudex summariè se debeat informa-
re,an allegãs illam possit illam facere.per id,quod no.
Bar.in l.nam,& postea.§.si minor.ff.de iureiuran. & ꝙ
etiam no.hic Inno. in hoc articulo,quãdo ecclesia pe
tit se restitui aduersus omissam productionẽ testium ,
& secundum prædicta potest dici intelligendum esse
10 istum tex.¶†Vltimo no.quod restitutio , q̃ dat̃ eccle-
siæ dat̃ ad instar iuris minoris. ¶ Et not.qđ demũ dat̃,
quando allegatur graue damnum , seu grauis iactura.
secus si leuis.facit,qđ habet̃.s̄.eod.c.j.¶ Et ex hoc vr̃
dici posse, ꝙ licèt rõne talis qualis præiudicij possit ap
pellari a sententia quæ non affert graue præiudicium.
tamen videtur,qđ non possit peti restitutio rõne dicti
talis qualis præiudicij.& sic videtur,qđ vna solutio q̃
data fuit in c.ij.s̄.eo.post glos.non sit tuta,sed alię sint
11 meliores.¶ †Et ratio diuersitatis esse potest,quia ap-
pellatio est remedim iuris communis:ideo facilius cõ
petit.facit, quod habet̃ in l.a sententia. ff. de appella.
¶ Sed restitutio est remedium extraordinarium, vt pa
ter in l.in causæ.el ij.ff.de minoribus. ideo non sic faci
liter datur:& pro hoc ẽt,qa facilius tollit̃ ius speciale,
q̃ ius commune , vt in l.eius militis.§. militia missus.
12 ff.de testa.mili.¶†In glo.j.in fin.Inno.hic dicit, quod
hic nõ dicitur, quod tenuerat libertas data per leges ,
sed libertas data per Papam.Potes dicere,vt tãgit seq.
gl. in fin. quod Reges quo ad temporalia possint dare
libertatem ecclesijs , facit.viij.distin.quo iure.sed nõ
quò ad spiritualia.infra de decimis.tue.saluo,nisi Pa-
pa hoc eis concessisset.per id,quod habetur in c. syn-
nodo.alleg.in glo.Et istud sequitur hic Hostien.& idẽ
Goffr.dicens,quod isti Reges donauerunt vallem. de
Euesca,in qua potuerunt regalia remittere, & etiam
ius patro.in ecclesijs ibi existentibus.facit. infra de iu
re patro.capitulo.j.in vj. sed aliàs in spiritualibus non
possunt dare ecclesiæ libertatem, nisi hoc fuerit a Pa-
pa con-

pa concessum.¶In gl.ij.ibi:mentio non fiebat. sed bñ
fiebat mentio in libello, & in actis,& in articulis. &
sic in effectu erat vnus,& idē locus. licèt aliter in pri-
uilegio noiaretur.& aliter in libello.¶In ea.erat pro-
bata.supple,iūcto priuilegio Regū cū priuilegio Ce-
lestini. ¶In gl.iure minoris. ibi: iure reipublicæ. sup-
ple,Romanorum.nam illa respublica bñ pōt restitui;
13 vt patet in l.rēpublicā.C.de iure reipub.li.xj.¶ †Sed
dubiū est de alia republica alterius ciuitatis q̃ Roma-
nę,an restituat̄,cum illa non dicatur ꝓpriè respublica
l.eū qui vectigal.ff.de verb.sig.sed impropriè.l.sed, &
hæ.§.j.ff.de publi.nam q̃dam dicūt,ꝙ nō, q̃a iura dāt
restitutionem reipublicæ, & respublica ꝓpriè dr̄ res-
publica Romanorū.& sic vr̄,ꝙ strictè debeat intelligi,
cum in exorbitantibus nō sit fienda extensio.de rē.iu.
q̃ a iure li.vj.¶Sed gl.cōiter tenet ꝯtrariū. vt patet in
d.l.rēpublicā.ēt in l.respublica.C. ex qui.cau.ma. vbi
ēt per legistas.& maximè ꝑ Cy.Bu.& Bar. & finaliter
Bar.post Iaco.But.tenet,ꝙ alia respublica q̃ Romano-
rū nō restituatur ex priuilegio speciali sibi concesso,
sed ex clausula generali,si qua mihi iusta causa videbi
tur,&c.de qua in l.j.in fi.ff.ex qui.cau.ma. & hāc opi.
vr̄ tenere Io.An.post multas aliàs opi.recitatas in ad-
di.Spec.eo.ti.§.ij.ver.idem quoq;.in verbo partis.vbi
etiam tangit de villa.& Castro.& dicit,qđ illud etiam
tetigit Odofre.dicens etiā hāc opi.æquā. maximè pro
pter pupillos,viduas, & aliàs miserabiles ꝑsonas,quæ
læsa ciuitate, seu municipio etiam lęduntur. facit.l.j.
§.j.ff.de ven.in posses.mit.Et istud etiā sequit̄ Guil. de
suza.in d.l.respublica. Et ampliabat ēt ad oē aliud col
legiū,seu corpus.& ita residet d.Ant.¶ Sed istud vlti-
mum vr̄ esse verū,nisi esset paruuū collegiū.per ea, q̃
no.Bar.in d.l.respublica.¶In eadē ibi:cōparantur tu-
toribus.hoc verum quò ad q̃dam, vt patet ex his,quæ
habentur.j̄.de accusa.c. qualiter.el ij.in gl.iij. & super
ea.sed non quò ad oīa faciunt no.per gl. v.q.iij.c.fi.nā
liberiorē, & vberiorem administrationē hēnt ꝓlati in
rebus ecclesię,q̃ tutores in rebus pupillorū,vt no.In-
no.j.de simo.licèt hæli.¶In eadem ibi:nō vr̄, &c. hic
gl.ponit vnā rōnem q̃ non facit ꝓ sc̄da opi. sed prima
& sic pro eo,ꝙ ꝓximè dixerat.¶In eadē ibi,sed verius
14 vr̄.& sic vult gl. ꝙ † aduersus præscriptionē non resti-
tuat̄ ecclesia.¶Sed aduerte pro declaratione gl. qđ q̃-
dam est præscriptio, q̃ non currit ecclesiæ, vt præscri-
ptio.x.vel xx.an.vt in auth.quas actiones.C. de sacro.
eccle.& tūc non ꝓcedat q̃stio,q̃a ex quò nō currit nō
expedit,ꝙ restituat̄. Quædam est ꝑscriptio de qua du-
biū est,an currat,vt vsucapio triennij, q̃ habet locū in
rebus mobilibus.nā sunt opi.an currat ecclesiæ, vt di
ctū fuit.s̄.c.j.& in ipsa est dubium,an supposito, ꝙ cur
rat,an saltē deberet dari restitutio gl. hic loquēdo in-
distinctè vr̄ velle,ꝙ non.& idē gl. in auth. quas actio-
nes.Sed ꝯriū voluit glo.in §.pre tpalibus.in Auth.de
eccle.ti.coll.viij.quid tenendū patebit ex seq̄.¶Quę-
dā est pręscriptio de qua certū est qđ currit ecclesię,vt
ꝑscrip.xl.an.j̄.de ꝑscrip.in c.de quarta.& in ista est du-
biū,an ecclesia possit restitui.& glo.hic dicit ꝙ nō,idē
tenet glo.in cle.j.hoc eo.tit.& idē tenuit Goff. in sum
ma huius tit.§.verum.ver.ꝑscriptiones.Host. aūt in c.
j.de transa.& c.contingit.tenet contrarium,videlicet,
ꝙ licèt contra ecclesiam currat, præscriptio, tñ resti-
tuatur a.leg.qđ hr̄.j̄.vt lite nō ꝯtesta.accedens.& j.de
rebus eccle.non alienan.ad nostram.Hæc tñ iura non
multum faciunt ad hanc opi. Hanc tñ seq̄t̄ Pau.in d.
cle.j.eod.titu.per illam cle.quæ gñaliter dicit,ꝙ aduer
sus lapsum tp̄is restituitur ecclesia.vt q̃a si restituit̄ cō
tra præscriptiones respicientes statū iudiciorū:vt hic,
&s̄.c.ꝑcedenti.ergo idē videt̄ dicendū in ꝑscriptioni-
bus extraiudicialibus cū per illas ꝑdat̄, etiā dominiū.
¶Nec ob.s̄m eum, ꝙ non reperit iure expressum ec-
clesiā restitui aduersus pręscriptionē.q̃a sufficit s̄m eū
generaliter esse statutū,qđ vbi lædit̄ ecclesia,restitui-
tur iure minoris. Et hanc opin.dicit do.An.veriorem
de iure.& etiā dicit se nō vidisse hoc dubiū, in practi-
ca fortè durū esset obtinere, qđ restituatur ꝓpter au-
toritatē glos.iuris canonici, quæ firmat contrariū. vt
patet hic,& in d.cle.j.& etiā Spec.eo.titu.§.ij.ver.hoc
quoq;.& ver.vt autē.refert.Clemētē iiij.in quadā cau
sa ꝓnuntiasse s̄m opi.glo.De materia,etiā tetigi in d.
cle.j.eo.tit.¶In ea.glos.ibi:post quadrienniū audiret̄.
no.benè verba gloss.quia nō dicit, ꝙ aduersus lapsum
quadriennij ꝓpter iustū impedimentū posset restitui
ex clausula generali: si qua mihi,&c.ꝓut hic videtur
sensisse do.Anto.Sed benè dicit,quod auditur: intel-
lige de iure cōi causati post quadrienniū ꝓpter iustū
impedimentū.& ratio est, q̃a tēpus minoris ætatis,&
tempus iusti impedimēti subducitur de quadriennio.
& sic dicto tp̄e nō currit. vt habetur in l.fin.C.de rēp.
in integ.resti. Quod aūt non debeat dari restitutio ad-
uersus lapsum quadriennij satis patet ex his, quæ ha
bentur in l.interdū.ff.de mino.& quę dicta sunt.s̄.ꝓce
dunt in ꝑscriptionibus extraiudicialibus. ¶In ꝑscri-
ptionibus autē iudicialibus certum est ꝙ ille currunt,
sed ꝓost petitur restitutio. vt patet hic in c.ꝑce.& facit
ꝙ dicet̄ in c.fi.j̄.eo.¶In ea.in fi.opi.glos.hodie est ap-
probata in c.4.& ij.j̄.eo.in vj.¶In glos.pe.ibi:in cōfes-
sione.hoc verū,qñ fuit facta debito tēpore,vel cōfessa
tū est ꝓ vero id,qđ erat falsum. als si vitiū nō esset in
cōfessione nō daret̄ restitutio,q̃a tūc cōfitens vsus es-
set iure cōi.facit.l.fi.C.eo. ¶In ea.gl.in fi. & ꝑ ꝑdicta
dicit Io.An.ꝙ si ecclesia nō est vsa rescripto intra an-
num ꝑ negligētiā,qđ tūc poterit restitui. facit,qđ hr̄.
s̄.de rescrip.si autē.& c.plerunq;.Secus si per dolū.fa
cit.C.si aduersus delic.l.j.qđ videtur intelligendū,qñ
tota ecclesia delinquit s̄m id,qđ habet̄.C.de sacrosan.
ec.l.iubemus nulla. & j̄.de ordi.cog.c.ij. Secus si so-
lus prelatus.de reg.iur.delictum.lib.vj.& facit,qđ no.
Spec.eo.ti.§.ij.vers.sed nunq̄d ecclesia.dicit tñ Io.An.
ꝙ si ecclesia sit exclusa per lapsum peremptorij dati ad
proponēdas exceptiones nō restituet̄ si velit ꝓpone-
re crimina,vel defectus. vt no.Spec.eo.ti.§.ij.versi.sed
pone ecclesia. ¶Et idem voluit Cōpost.s̄.de elect.qđ
15 sicut.¶†In glo.fi.ibi:contra minorē.supple,filijfa.qui
recipit mutuā pecuniā ab alio minore. nā si opponat
exceptionē macedo. cōtra minorē repetentē pecuniā
mutuatā poterit agēs petere restitu.vt nō ob.exceptio
ne macedo.reddat̄ sibi pecunia. & hoc,qñ minor fuit
ꝯuentus cui sit pecunia mutuata illā habet nō tractat
de lucro,& agēs de dāno & sic non sunt in pari causa.
Ideo audit̄ minor agens si velit vti suo priuilegio. Se-
cus si minor cōuentus pecuniā ꝑdidisset: q̃a tūc cum
vterq; tractaret de dāno.& sic esset in pari causa. & iō
melior est conditio conuenti.arg.regulæ fauorabilio-
res.ff.de regu.iur. & sic non vtet̄ priuilegiatus priuile
gio suo cōtra priuilegiatum. Et sic ergo apparet quare
hic vna eccl'ia restituit̄ ꝯ aliam,quia circa diuersa peti
tur restitu.& petens remaneret in damno:sed ecclesia
conuenta remaneret in lucro si nō daretur restitutio.
& de materia ꝑ Legistas in authen.quas actiones. C.
de sacrosan.eccle. ¶In ead.ibi: eum statum. hoc ve-
rum, quò ad postulantem restitutionem: sed quò ad
aduersarium maiorem non priuilegiatum. Idem ta-
men dic in respectu eiusdem articuli:quia illius respe
ctu vterq; imponit̄ in pristinū statū.s̄.eod.c.j.& idē si
esset articul' ꝯnexus.l.ēt.§.j.ff.de mino.Sec' respectu
articuli diuersi:ꝑ ea q̃ habent̄ in l.eū minor.& i d.l.ēt.

16 §.j.ff.de mino.cū ibi not.¶ †Et tangit Inno.an eccle-
sia, vel minor possit restitui ad ꝑducendos testes post
publicatas attestationes.nā vr̄,ꝙ nō:qa ꝓhibet̄ ꝑpter
dolū p̄sumptū,ne subornent̄ testes in §.quia vero . in
auth.de testi.colla.vij. ¶ Cōtrariū finaľr tenet hic In-
no.ꝯcludēs, ꝙ si nulli testes fuerūt ꝑducti in termino
perēptorio,tūc clarū, ꝙ poterit restitui.Sed si sunt ꝑ-
ducti aliqui nō ꝓbāt,& velint alios ꝑducere cōcludit
ꝙ debebit restitui adhibita tñ diligēti causę cognitio-
ne.& idē si per illā ꝑpēdat , ꝙ ecclesia sit læsa fortè ex
prælati facilitate,vel negligentia, qui poterat ꝑduce-
re alios testes q plenè ꝓbassent tūc debent restituere
cū hoc suggerit æquitas,ex quò constat de lęsione.fa-
cit.s̄.de trāsa.c.si.Secus si iudici non cōstaret de lęsio-
ne.¶ Nec obst.qđ dictum est de subornatione: qa ex
qualitate personarū cū sint religiosi tollit̄ p̄sumptio.
s̄.de ꝓcur.in nostra.& j̄.de noui ope.nū.c.ij.Nec obst.
ēt.l.verū.§.si locupleti.ff.de minori.qa hic in casu isto
hoc non contigisset diligentissimo patrisfamil.cū ille
fuisset solicitus in producēdo testes,qui benè possent
ꝓbare.ibi secus:& licèt nō præsumat̄ lęsus.ar.l.fin.C.
eo.Tamen si præmissa diligenti examinatione appa-
reat oppositū succumbit talis p̄sumptio ꝓbationi. fa-
cit,qđ habet̄.s̄.de elect.cū inter.& qđ no.Spec.in ti.e.
§.vlti.versi.sed nūqd in causa.& idem tenuit Barto.in
minore in l.j.§.nuntiatio.ff.de noui ope.nun. & est ca
sus ſm vnā lectu.in l.minor.xxv.annis omissam.ff.de
mino.& cōcludit Bart.in d.§.nuntiatio.ꝙ licèt aduer-
sus dolū verū nō restituat̄ minor, tamē aduersus dolū
præsumptum benè restituit̄,si appareat euidens lęsio
per id , qđ habet̄ in l.vbi exigit̄.ff.de eden. & l.j.§.ac-
cusationē.cōiuncta.l.qui destitit.ff.ad turp. Et qđ dixi
minorē restitui posse aduersus dolū p̄sumptū est verū
si intelligas de dolo p̄sumpto in præteritū , seu respe-
ctu præteriti, hoc satis probat̄ per ea,quę habentur in
d.l.vbi exigitur.coniuncta glos.ff.de eden.Idem si in-
telligas de dolo pręsumpto in futurū, dūmodo pręmis
sa diligēti examinatione appareat euidenter de lęsio-
ne:vt hic voluit Innoc.& est casus in d.l.minor omis-
sam. alleg.ſm vnū intellectū.ff.de minor. & benè fa-
cit,qđ habetur in d.l.j.§.accusationē.iuncta.d.l.q de-
stitit.nā si desistens ab accusatione nō pōt accusare ꝓ-
pter præsumptā a iure calumniā in futurū : & tamē si
sit minor potest restitui : vt accuset si constet, ꝙ dānū
patiat̄ . Et sic eodē modo debeat audiri, & restitui ad-
uersus omissam ꝑductionē testiū nō obstante publi-
catione si appareat euidenter de lęsione,& p̄cipuè qñ
petit̄ ꝑductio per tutorē, qa in ipso cessare vr̄ pręsum
ptio subornationis,cū nō tractet de proprio cōmodo.
facit , ꝙ habetur in l.videamus.ff.de in lit.iurā. & qđ
no.Guil.de Cu.in l.si qs ex argentarijs.§.fin.de eden.
& facit , quod habetur in l.ędicto. ad fin.ff.de iure fis.
In ecclesia autem idem est dicēdū: vt s̄.voluit Innoc.
quia si omissio productionis est facta culpa prælati de
bet restitui ecclesia si appareat de læsione: quia dolus
prælati p̄sumptus nō debet nocere ecclesiæ: vt in rła.
delictū . de regu.iur.in vj. Nec etiam si a tota ecclesia
procederetur: quia non est præsumendum,quod per-
sonæ ecclesiasticæ velint dolum committere , vel ca-
lumniari.per id,quod habetur.s̄.de procura.in nostra.
17 & j̄.de oper.noui nun.c.ij. ¶ †An autem restituto mi
nore,vel ecclesia,vt possit ꝑducere testes non obstāte
publicatione intelligitur etiam restituta pars aduersa
vt similiter possit testes producere non obstante pu-
blicatione.vr̄ ꝙ sic ; per ea,quæ habent̄ in l.j.&.ij.C.si
aduer.transac.& s̄.eo.c.j.C.de repu.q̄ fiunt in iudi.l.j.
in quibus patet,ꝙ restituto minore aduersus ꝯctū, &
etiam reintegrātur omnia parti aduersæ.¶ Sed potes

a Cōtra sē-
tentiā. do.
Abb. ponit
hic duplex
summariū.
vi'e eū. Et
si quæras ,
sententia la-
ta in causa
mrīmonia-
li transeat
in rem iud.
distingue ,
vt per do.
Hēri. Boy.
in c. lator.
infra de re
iudicata.

cōcludere,vt tangit Bar.in d.§.Nūtiatio. ꝙ aut omis-
sio ꝓbationis minoris fuit cā quare aduersari' maior,
& nō priuilegiatus,omisit etiam testes producere , vt
fortè minor producebat paucos testes,iudex refutauit
numerum alterius partis , vel qa aduersarius videbat
minorem deficere in sua intentione . Ideo non cura-
uit probare suā exceptionē, quę sibi cōpetebat:& tūc
audietur etiam aduersarius,per ea, quæ habēt̄ in iu
ribus superius allega.& per ea,quæ notant̄ hic in glo.
fi. Aut omissio minoris omino nō fuit cā,quare aduer
rius etiam omitteret, & tunc non audietur etiam ad-
uersarius per id, quod habetur in l. etiam.§.ex causa.
ff.de mino.¶ †Nec ob.pręd ictis.l.perendæ.C. de rem.
in integ.restitu.vbi si datur dilatio vni parti,intelligit̄
ēt data alteri,licèt illam petere non potuisset : qa hic
non dat̄ noua dilatio.Sed auditur perinde acsi esset in-
ter primā dilationē ante publicationē,Nec ob.etiā.l.
fina.C.de fruc.& li.expen.& C.de iude.in l.die sabba
ti.quia ibi , nō pōt aliquid imputari aduersario hic.sic
Et ad materiam facit,quod notat Spe.in tit.de dila.§.
videndum.ver.in sententia.¶ Et adde etiam, qđ nota.
Barto.in l.minor etiam si quasi contumax.ff.de mino.

SVMMARIVM.

1 *Causa matrimonialis si alicui delegatur potest etiam subdelegari , licèt videatur ardua.*
2 *Sententia in causa appellationis debet esse cōfirmatoria primæ, vel infirmatoria.& nu.8.*
3 *Pater in causa matrimoniali potest comparere ad defensionem filiæ.*
4 *Testi sponte se offerenti in iudicio,an credatur.*
5 *Cumulari potest in eadem instantia propter dubium probabile remediū appellationis,& supplicationis.*
6 *Sententia quæ non transiuit in rem iudicatam qualiter retractari debeat.& nume.17.*
7 *Aduersus sententiam quæ non transiuit in rem iudicatam , an quis audiatur,& quando.*
9 *Lite non contestata in causa matrimoniali procedi potest etiam in causa principali.*
10 *Sententia prætextu falsorum testium lata,an sit nulla.*
11 *Supplicare,licèt etiam in casus in quibus non,licèt appellare.*
12 *Clausula appellatione remota,an impediat appellationem.*
13 *Supplicatio,& appellatio qualiter differant.*
14 *Supplicari potest infra biennium, quando supplicatio porrigitur Papæ vel Principi.*
15 *Supplicari potest tertio,sed secus in appellatione.*
16 *Supplicari potest ab ipso ad seipsum.*
18 *Supplicationem admittere non potest alius a Principe.*
19 *Sententia in causa supplicationis debet esse confirmatoria primæ , vel infirmatoria.*

a EX literis. Contra sn̄iam , latam in cā
matrimoniali beneficio sup
plicationis restituitur etiam maior ex iu-
sta causa.h.d. Et primo ponit mulieris sup
plicationē, & iudicis relaxationem . Scđo dat iudicē.
scđa ibi:licèt autē.¶ No.j. ꝙ causa matrimonialis non
semper delegat̄ ex stilo curie Ep̄is: sed qñq; etiā dele
gatur Archipresbyteris.facit,qđ hr̄.j̄.de cōsan. & affi.
in c.j.& qđ no.per Io.An. in c.causam matrimonij.s̄.
1 de offi.dele.¶ Itē no.ꝙ licèt † causa matrimonialis vi-
deatur ardua tamē si delegatur non videt̄ electa indu
stria delegati.& ideo potest subdelegare vices suas.Se
cus,qñ eligitur industria.s̄.de offi.delega.ca.fin. ¶ Itē
no. quod iudex appellationis vbi aliquid de nouo nō
producitur debet sententiam ferre , prout iustum sibi
visum fuit inspectis actis causæ principalis. ¶ Et not.
2 ꝙ † in causa appellationis sententia debet esse confir-
matoria primæ,vel infirmatoria,de quo in l.eos.C.de
3 appel.¶ Itē not. ꝙ pater in causa matrimoniali potest
comparere

comparere ad defensionem filie, pręcipuè ad allegan-
das causas excusationis contumaciæ.¶ Item no.quòd
4 † creditur testi sponte se offerēti in iudicio.facit,quod
no.Barto.in l.post legatum.§.his vero.ff.de his qui. vt
indig.& maximè,quādo testificatur pro coniuncta p-
sona,vt quando venit,vt ministret ad aliquem actum
iudicij.¶ Item no.quod falsa præsentatio prorogatio-
nis diei ad quē quis est citatus præsentata ex parte iu-
dicis excusare videtur contumaciam citati,si esset ta
5 lis cui credi deberet, aliàs secus. ¶ Item not.ꝙ † in ea
dem instantia propter probabile dubiū videtur posse
accumulari remediū appellationis, & supplicationis.
& sic remedium ordinarium cum extraordinario. fa-
cit, quod habetur in ca.j. de postula.præla.in vj. & ꝙ
notatur in c. vt quis duas.de elec. eo.lib.& in l.j.§.qui
autem.ff.quorum lega.¶ In versi.licèt.not.ꝙ ad cōce-
dendam restitutionem contra sententiā,quæ nō tran-
siuit in rem iudicatam:sufficere videt̄ semiplenè con-
stare de impedimento eius contra quem est lata sen-
6 tentia. ¶ † Item no.modos retractandi sententiā,quæ
non transiuit in rem iudicatam: videlicet, ꝙ per viam
restitutionis in integrum,& per viam supplicationis,
quæ remedia videntur necessaria,quando quis reinte
grari vult ad instantiam causæ.secus si non vellet rein-
tegrari ad instantiam:licèt aliàs peteret retractari sen-
tentiam: quia videtur ꝙ officio iudicis possit id peti.de
quo plene dictum fuit.j̄.de restit.spo.c.ex parte.vbi di
ctum fuit, quæ remedia competant pro retractatione
sententiæ,quæ non transiuit in rem iudicatam.& etiā
aliquid dictum fuit.s̄.de rescrip.c.ad audientiam.¶ Itē
7 no.ꝙ † aduersus sententiam, quę non transiuit in rem
iudicatam,non audiatur quis,nisi aliquis color allege
tur, propter quem suadeat ęquitas illam retractari.fa-
cit,quod habetur in l.minor autem.ff.de mino. & qđ
no.per doc.in consanguinei.j̄.de re iudi. Sufficere ta-
men videtur summaria informatio: etiam per excusa
torem,seu per probationem semiplenam. ¶ Item no.
ꝙ eoipso,quod lata est sententia contra aliquem videt̄
constare de læsione,si solummodo asserat se posse ali-
quid contra sententiam probare,& in hoc standum vi
det̄ dicto asserentis,sine aliqua probatione. & sic tran
sit hic.do. Ant. Sed certe istud dictum non videtur ve
rum,ꝙ soli assertioni stetur:imo videtur, ꝙ summariè
debeat apparere de læsione,& sic. quod possit aliquid
probare contra sententiam.per id, quod no.gl.& Bar.
in l.nam & postea.§.si minor.ff.de iureiu.& quod dixi
8 in c.præcedenti.¶ † Vltimo no.quod sicut in causa ap
pellationis sententia debet esse confirmatoria,vel in-
firmatoria.l.eos.C.de app. ita & in causa restitutionis
in integrum,vel supplicationis aduersus sententiam,
quod est notandum secundum do.Anto. ¶ In glos.ij.
in fi. Aduerte,si in causa principali non esset lis conte
stata videtur ꝙ tunc debeat constari in causa appella-
tionis. ¶ Sed vbi esset contestata in causa principali,
tunc procedere videtur ꝙ dicit gl. ꝙ tunc poterit pro-
cedi altera parte absente in causa appellationis etiam
lite non contestata. de quo etiam notatur.j.eod.c.per
per tuas.& j̄.de app. si tamen vtraq; pars esset præsens
videtur etiam quod tunc lis esset contestāda in causa
principali. per id,quod habetur in l.vna.C.ne lice.in
vna eademque causa.& ibi per Bart.Hæc tamen pro-
9 cedunt in alia causa,q̄ in matrimoniali.† Nam in cau
sa matrimonali etiā in causa principali procedi potest
etiam lite non contestatata: vt patet. infra vt lite non
contest.in cap.quoniam.§.si autem.de carnali. Et ho
die clarius est expeditum in cle. dispendiosam.de iu-
dic. Et facit etiam quod habet̄ in §.porrò.in d.c.quo-
10 niam.¶ † In glo.ad cū.in fin.dicit hic do.Anto.ꝙ licèt

sententia lata per falsos testes sit nulla: quod tamen
qualiter procedat dic, vt habetur, & dici consueuit.
in c.cum venerabilis.j̄.de exce. tamen sententia lata
contra citatum, qui per falsam assertionem est dece-
ptus,non est nulla ipso iure:q͂a tenet ratione præsum-
ptionis contumaciæ:ex quò quis fuerat citatus,saluo
nisi iudex tempore prolationis sententiæ esset certifi-
catus de impedimento:quia tūc esset nulla. per id,qđ
habetur,& not.in l.quæsitum.& l.contra pupillum.ff.
de re iudi.& s̄.de procu.querelam.Sed vbi ignorasset,
teneret processus:tamen pars tūc appellat de iure cō-
muni:quia licèt apparenter esset vere contumax: ta-
men existenter non esset vere contumax: ex quò ap-
pareret de impedimento. & ideo non prohibetur ap-
pellare in decem dies a tempore sententiæ. per id,qđ
habetur in l.ab eo.C.quomodo, & quando iu. & etiā
peti restitutio aduersus sententiam,vt est casus in d.l.
quęsitum.secundum alium intellectum.& facit,quod
habetur in d.c.querelam. tamen hic non consistit de
11 falsitate allegata. ¶ † In gloss.supplicauit.ff.de appel.
l.secundum, & sic innuit gl.ꝙ quilibet potest supplica
re etiam in casibus, in quibus non licet appellare: vt
quando supplicatur contra sententiam Principis, vel
pfecti ƥtoris.nam licèt ab illis non appellet̄ tū poterit
supplicari: vt patet ex his quæ habētur in l.si quis ad-
uersus.alleg.in glo.& j.c.proxi.& in l.j.C.de sen.præ-
fe.præto.& idem etiam si fuerit remota appellatio: vt
12 voluit gloss.¶ † An autem clausula appellationem re-
mota impediat indistinctè appellationem recurrēdū
est ad ea,quæ habentur in c.pastoralis.& c.vt debitus.
13 j̄.de app.¶ † Et ex prædictis habes vnam differentiam
inter appellationem,& supplicationem:quia supplica-
ri potest aduersus sententiam a qua non potest appel-
lari propter dignitatem proferentis, vel quia remota
fuerit appellatio. ¶ Et etiam alia differentia quam tā-
git glo.in seq.quia appellatione pendente non man-
datur sententia executioni.Secus pendente supplica-
tione,præstita tamen cautione de qua glos.facit,quod
habetur ad prædicta.ff. nil no.app.pen. ¶ Itē & tertio
est differentia,vt tangit gl.ij. & solum potest appellari
vsque ad decem dies tempore sentētiæ.s̄. de re iudica.
14 quod ad consultationem.sed † supplicari potest etiam
infra biennium,quando porrigitur superiori intellige
Principi, vel Papæ per.l.vnam.C.de sen.præfec.præt.
alleg.in gl. Secus secundum glo. quando supplicatur
inferiori,puta ipsi præfecto prætorio,vel eius consilia
rijs:vt in auth.quæ supplicatio.C. de preci.impe.offe.
secūdum vnum intellectum,quem etiam sequitur ibi
Bart.¶ Alius est intellectus in se etiā verus.videlicet,
ꝙ si supplicatur ipsi præfecto.ad fi.vt pręstetur sibi cau
tio.de qua in gl. debet supplicari intra decem dies.sed
vbi quis non curat de dicta cautione:tunc etiam pote
rit supplicare ipsi præfecto vsque ad biennium, & sic
15 etiā videtur sonare dicta auth.quæ supplicatio. ¶ † Est
etiam, & quarta differentia secundum do.Anto.quia
licèt non possit tertio appellari.j̄.de app.sua nobis. ta-
mē videtur ꝙ tertio poterit supplicari: sed certe istud
non reperitur bene iure cautum.¶ Et no.etiam con-
tra ea, quæ habentur in l.j.C.ne lic.in vna eademque
causa prouo.in rubro, & nigro.vbi videt̄ expressum,
quod sint latæ duæ sententiæ super eodem per præfe-
ctum prætoris,non poterit postea supplicari. & illud
etiam expresse voluit Inn.si bene ponderetur. & facit
etiam quod no.Bar.in l.vna.vbi dicit,ꝙ si bis fuerit ap
pellatum non licebit tertio appellare: nec etiam sup-
16 plicare.¶ † Item est alia differētia,quia ab ipso ad seip-
sum non appellatur.de consue.c.ij.li.vj.& tamen sup-
plicari potest: vt hic patet, & quod hoc sit intelligen-
dum:

dum:quando aliquis color allegatur ad instificãdum
supplicatinnem.& sic videtur, quod aliàs non admit-
teretur supplicatio. De materia in Spe. de supplica.§.
differt.& per Cy.in d.auth.quæ supplicatio.vbi etiam
examinat aliquas ex differentijs positis.per Specu.an
procedant.Et de materia etiam hic tangit Inno.qui &
dicit,ꝙ supplicatio latè dicitur quælibet præcum por-
rectio, sed strictè dicitur qñ supplicatur aduersus sen-
tentiam.Et hæc supplicatio,vt admittatur debet habe
re concursum alicuius p̃sumptionis,nisi vt fauore ma
trimonii,vel alia probabili causa. argumẽ.l.minor au
tem.ff.de mino. & videtur etiam dicere , quod solius
Principis est admittere talem supplicationem,quæ iu
ri derogat.facit,quod habetur in l.quoties.C.de preci.
impe.offe.& in l.ij.C.sen.rescin.nnn posse. & quod di
citur cum gl.seq.¶In glo.ad plenum.ibi: minus suffi-
ciens probatio &c.Sed potest dici,quod illud speciale
est in causa beneficiali,& eodem mõ hic in causa ma
trimoniali,sed de iure vr̃ quod plenè debeat de impe
dimento constare.facit,quod habetur in l.quæsitum.
ff.de re iudi.¶In ea.gl.in fi.& sic vult gl.ꝙ mulier hic
nõ audiatur per viam appellationis,quod est verum,
ex quò ipsa non plenè probauit impedimentum ,&
cum ipsa fuit personaliter citata præsumitur vere con
tumax , & sic non auditur appellans:vt in cle.si ante.
de dolo,& contu.¶Sed si plenè fuisset probatum im-
pedimentum benè audiretur per viam appellationis:
quia licèt apparenter esset vere contumax, nnn tamẽ
esset existenter,seu in existenti contumacia: vt etiam
superius dixit supèr gloss.iij.& facit ,quod plenè no-
tatur in cle.si ante.de dolo,& enntu.¶Item no.ex gl.
quia vult , ꝙ mulier fuerit hic adita per viã restitutio-
nis:quasi causata a legitimo impedimẽto. ¶Sed certe
contra videtur verum,quia impedimentum non fuit
plenè probatum:nec videtur sufficere semiplena pro-
batio ad dandam restitutionẽ. licèt gl. videatur aliter
sentire,nisi salues gl.quod intelligatur, qund hoc ca-
17 su sit speciale fauore matrimonij. quo casu † sentẽtia
posset retractari etiam sine restitutione, eũ nõ trãseat
in rem iudicatam:vt patet.j.de re iudi.c. tenor.c.lator
cõsanguinei. Et si dicatur ad quid ergo restituitur , ex
quò sententia non transit in rem iudicatã, Potest re-
sponderi,quod si mulier ista voluisset audiri circa me-
rita causæ tantum, inchoando nouam instantiam,nõ
fuisset necessaria noua restitutio. Nam potuisset tunc
audiri per viam querelæ,aut nullitatis,secundũ nota.
in ca. ex parte.j.de resti.spo. Vbi etiã dixi qualiter re-
tractẽtur,& quo remedio sententiæ quæ non transeũt
in rem iudicatam. Sed hic mulier ista volebat reinte-
grari ad primã instantiã.Ideo opus fuerat restõne quę
tamen dari nõ debuit, nisi aliquis color interueniret,
& quia talis restitutio non est magni p̃iudicij. nõ fuit
necessaria plena probatio impedimẽti:sed sufficit etiã
minus plenè. & hoc modo posset saluari iste intelle-
ctus secundum quem videtur , quod etiam inferior a
Principe potuisset hãc restitutionẽ cõcedere. ¶Alius
& secundus fuit intellectus propter difficultates præ-
dictas euitandas,ꝙ ista mulier fuit audita per viã sup-
plicationis de speciali gratia cõcesse a Principe , quia
de iure communi nõ poterat audiri per viam restitu-
tionis fundando se super impedimento cũ illud plenè
non probaret. Et ad hanc gratiam cõcedendam forte
reduxit Papam facilitas retractandi sententiã in cau-
sa matrimoniali,quæ non transit in rem iudi.apparẽ-
te aliquo colore. Et si dicas ad q̃d fuit necessaria gra-
tia si sententia non trãsit in rem iudi. Responderi põt
dupliciter.Primo ꝙ si mulier per illam viam voluisset
venire,non erat opus gratia.Sed hic mulier eligit viã
impedimenti,& restitutionis propter impedimentum
ꝙ plenè nnn probabat: idõ fuit necessaria gratia. Secũ-
do põt dici. , vt.s̃.in simili tetigit in præcedenti lectu.
quod contrarium procederet si voluisset nouã instan
tiam inchoare : sed hic volebat reintegrari ad primã
instantiam ratione impedimenti,ꝙ nõ plenè probat̃ :
ideo opus fuit gratia. ¶Et per hoc induerunt docto.
quod idem esset dicendum in quacũque alia causa fa-
uorabili , vbi quãcunque verisimilem præsumptionẽ
mouetur Princeps ad similem supplicationem cõce-
dendam.facit.j.de consang.& affi.in c.tua. & de re iu-
di.c.Bertoldus.in vers.postmodum.& fuit gratia con-
cessa per viam supplicationis fauore matrimonij,& ꝑ
aliqualem probationem impedimenti:licèt illa fuerit
minus plena ex multis : tũ quia per testimoniũ vnius
tantum:tum etiam : quia probatur per sacramentum
patris in causa filiæ. in qua non est regulariter testis
idoneus . Tum etiam.quia sacramentum fuerat spõte
oblatum:tum etiam,quia sacramentum præstans erat
ipse.idem allegans excusationem præstans ministeriũ
in litem.Tum etiam,quia præstitum est sacramẽtũ in
patris absentia. & secundum istum intellectum infe-
rior a Principe non potuisset hanc gratiam cõcedere:
quia solius Principis est contra ius,& in præiudicium
alterius supplicationẽ admittere. facit,quod habetur
in l.ij.C.sen.rescin.nõ posse.¶Tertius fuit intellectus
Vincen. & Tancre. videlicet : quod ista mulier fuerit
audita via appellationis.Sed iste intellectus cõmuniter
non tenetur:quia non fuit plenè probatum,de fraude
& apparebat mulierem fuisse veram cõtumacẽ nõ ap
parenter,cum habuisset notitiã peremptorij.per id,q̃d
habetur in l.ex consensu.§.fi.ff.de appel.vbi text. no-
tabiliter dicit, ꝙ ille dicitur verus contumax , vt non
possit appellare, qui cognouit: & sic habuit notitiam
peremptorij. ¶Præterea iste intellectus non fuit de
mente literæ. nam vt hic patet circa finem.Papa non
admisit via appellationis,sed via supplicationis. patet
ibi dum , dicit supplicationẽ mulieris &c. An autem
si constetisset de iuramento plenè potuisset appella-
re mulier:dixi superius super gloss. tertia. ¶Quartus
potest esse intellectus qui potest colligi ex glo.sequẽ-
ti.quod ideo mulier fuit audita contra sententiam la-
tam contra matrimonium:quia talis sententia nõ trã-
sit in rem iudicatam.j. de re iudica.in c.lator.& c.cõ-
sanguinei. ¶Et si dicas secundum hoc non debuisset
esse necessaria excusatio contumaciæ, potest respon-
deri, quod licèt in causa matrimoniali sententia non
transit in rem iudicatam : tamen non retractatur, nisi
subsit aliquis color in retractando: vt no.in d.c.lator.
j.de re iudi.& ideo hic ponderat̃ excusatio contuma-
ciæ,licèt sufficiet,ꝙ etiam minus plenè probetur.Et si
dicatur , nõ videtur quod restitutio aliqua fuit neces-
saria , ex quò poterat audire de iure communi, cuius
contrariũ innuit litera. Potes dicere,quod illud con-
tingit,quia mulier volebat reintegrari ad instantiã,&
non simpliciter retractari sententiam : & ideo quò ad
hoc fuit necessaria restitutio.& sic posset intelligi hæc
litera.Potes tenere primum intellectum , vel secũdũ
qui magis plenè procedunt. ¶Et forte etiam posset
dici,quod etiã secundus procedat in inferiore a Prin-
cipe:quia nõ est simplex via supplicationis iuncta cũ
via restitutionis:vt patet ex litera, dum dicit supplica
tionem mulieris admisimus, & ad audiẽtiam restitui
mus &c.¶Et pro hoc etiam facit, quod no.in c.pe.s̃.
de temp.ordi.Inno.tamen,& etiam Ioan. And.& do.
18 Ant.post eũ voluerunt , quod † alius a Principe sup-
plicationem nõ posset admittere,sed æquius,& fauo-
rabilius videtur esse,quod dixi. ¶In glos.restituimus.
in fi.sed

in fi. sed certe opi. prædictorum potest saluari quò ad hoc, quia quò ad instantiam transire videtur in rẽ iudicatam: vnde non potest redire ad illam, nisi mediãte bñficio restitutionis: vt hic patet. Sed quò ad vinculum sententiæ opi. istorum non procedit, vt voluit gloss. ¶ Item intellige, quod non transit sententia in rem iudicatam, in causa matrimoniali, quãdo lata est contra matrimonium, quia transitus in rem iudicatã surgit ab acquiescere sententiæ & sic consensu tacitæ facit j. de re iudi. quod ad consultationem. Sed cõsensus partium contra matrimonium nihil potest operari. s. de transact. in ca. ij. Sed vbi sententia lata esset pro matrimonio, tunc benè posset transire in rẽ iud. quia partes possent consentire, q fit matrimonium vbi nõ essent saluo nisi subesset impedimentum, cui partes renuntiare non possent. facit, quod not. in c. lator. in gloss. fi. j. de re iudi. ¶ In glos. fi. vbi vnus est articulus. certe etiam si esset vnus posset pro parte confirmari, & pro parte infirmari, vt si quis esset condemnatus in centum, & solum probatio esset de quinquaginta. fa-
10 cit, quod legitur, & no. in l. j. C. si aduer. rẽ iu. ¶ † In ea. gloss. in fi. facit etiam hæc decre. q sententia in causa supplicationis dẽt esse cõfirmatoria, vel infirmatoria primæ sententię, sicut in causa appellationis, quod est notandum secundum do. Anto. quia secundum eum alibi non habetur ita clarum.

SVMMARIVM.

1 *Causa restitutionis in integrum, debet tractari partibus præsentibus.*
2 *Potestas delegata potest concurrere, cum generali.*
3 *A sententia Papę appellari non potest.*
4 *Appellationis remedium, an excludat remedium restitutionis in integrum.*
5 *Libellus restitutionis in integrũ ab ecclesia lesa qualiter aduersus sententiam formari debeat.*
6 *Sententia Papę, vel Principis potest in melius commutari.*
7 *Restitutio, an dari possit contra sententiam a qua bis est appellatum.*
8 *Sententia propter breuitatem tẽporis lata sine cognitione, an sit nulla.*
9 *Sententia lata expressa falsa causa cum verbo præcipuè, vel maximè, an sit retractanda.*
10 *Data sententiæ, an ipsa scribenda sit.*
11 *Causa restitutionis tractatur separatim a negotio principali.*
12 *Comminatio iudicis de procedendo ad vlteriora: an habeat vim peremptorij.*
13 *Studium quanto tempore a scholari compleatur.*
14 *De instrumenti falsitate, si dubitetur recurri debet ad originale.*
15 *Citatio ad diem feriatum, an teneat.*
16 *Restitutio si incidenter petitur, an sit necessaria litis contestatio.*
17 *Nomina verbalia possunt intelligi actiuè, & passiuè.*
18 *Dominium, an perdatur per præscriptionem.*
19 *Actio personalis, an præscriptione tollatur.*
20 *Accumulari, an possit rescissoria cum remedio rescindente.*
21 *Libellus qualiter in rescissoria formari debeat.*

a
1 VM ex literis. Ecclesia ᵃ etiã cõtra sententiã Papæ restitui potest, & † causa restitutionis in integrum partibus præsentibus est tractanda. h. d. Et primo ponit petitionem ecclesiæ Illerdensis. Secũdo examinationem, deliberationem, & interlocutionem Papalem. Tertio citationem partis aduersæ cum comminatione processus. secunda ibi: nos igitur. tertia. ibi: quo circa. ¶ In tex: ibi: ex literis celestini. sup. quas fortè scripserat Papæ dum erat legatus. ¶ Item ibi: illa Illerden. ecclesia: ista ecclesia fuit cõuenta super quibusdam ecclesijs per ecclesiam Exoniẽsem, seu per Episcopũ, & capitulũ ecclesiæ Exonensis. de quo in supraścriptione, qui prætendebat certas ecclesias, quas ipsa ecclesia ibidem possidebat ad se spectare: ideo egerant contra ipsam ecclesiam Illerden. & obti-
2 nuerunt sententiã tẽpore Eugenij: vt. j. patet. ¶ † Not. j. q potestas delegata concurrere potest cum generali legatinnis potestate, & sic potest quis habere duplicẽ potestatem. facit, quod habetur. j. de arbi. innotuit. & de præscri. cum ex officij. ¶ Item no. ex verbo denuo, quod debet referri ad verbum cõmisit, non ad verbũ
3 fungẽtu. ¶ Item † no. q a sententia Papæ non possit appellari. facit, quod habetur de elec. licèt. ad fi. & l. fi. ff. a qui. appel. non licet. tamen benè posset restitutio in integrum peti aduersus sentẽtiam Papæ, potest etiam supplicari: vt patet. s. eo. c. proxi. quia vtrunque remedium est extraordinarium ex æquitate, vnum non excludit aliud. per id, quod not. in l. de peco. C. ad legem aquil. & in l. si cum exceptio. §. eum qui. ff. quod
4 metus causa. ¶ † An autem remedium appellationis
b excludat remedium restitutio. ᵇ in integrum videtur, quod sic: quia remedium appellationis est ordinarium, & restitutionis extraordinarium, tamen veritas est, quando plenius prouidetur, remedium restitutionis non excluditur per remedium appellationis. p
5 ea, quæ not. in l. fi. C. si aduer. rẽ iudi. ¶ † Item not. practicam cõcludendi in libello restitutionis in integrũ aduersus sententiam, quia potest concludi, quod cum ecclesia sit læsa per talem sententiam petitur per officium iudicis intra melius reformari, & contra ecclesiam restitui. ¶ Item not. licèt committatur causa non obstante sententia non tamen intelligitur dato restitutio. Et ideo secundum Innocẽ. quia talis commissio fuit facta sine causæ cognitione. facit, quod habetur
6 super gl. in verbo comittendum. ¶ † Item no. q etiam sententia Papæ, vel Principis iusta causa suadente põt
7 melius commutari. ¶ † Itẽ not. arg. q contra sententiam a qua bis est appellatum possit dari restitutio: licèt nõ possit tertio appellari: tamen si ponderetur, litera hoc non benè probat: licèt notabile videtur in se verum.
8 ¶ † Item not. q vbi breuitate tẽporis perpenditur sententiam latam fuisse sine causæ cognitione, videtur q sententia sit aliqua: licèt sit de facili retractanda. sed Bar. in l. prolatã. C. de sen. dicit q est nulla, quia inter alia substantialia iudicij est causæ cognitio. per id, qđ habetur in d. l. prolatam. & ij. q. j. in summa. & c. nos in quemquam. do. Anto. hic aliter. non declarat. sed põt dici, quod Bart. loquitur, quando tanta est temporis breuitas: quia omnino excluditur causæ cognitio, vt si apparet, quod eadem die sit lis contesta. & similiter sententia. ¶ Sed iste tex. loquitur, quando non est tan-
9 ta breuitas temporis, vt ex litera patet. ¶ † Item not. q sententia lata expressa falsa causa cũ verbo præcipuè, vel maximè videt retractãda apparẽte falsitate causę, vbi ex alia causa inspectis actis sustineri non posset. & sic debet limitari dictum Ia. de Bu. in l. ij. §. ignominię. ff. de his quæ not. infa. vbi concludit, q licèt exprimat causa falsa in sententia: & si tamen exprimitur dictionem maximè nõ reuocabitur sententia apparente falsitate causæ si ex alia causa possit sustineri. nam illud verum, quando ex actis apparet de alia causa. facit, qđ not. per Ioan. And. & do. Ant. s. de tenũ. in præsentia. & ibi etiam aliquid per Inn. facit, quod no. Bar. in l. si
10 is ad quem. ff. de acqui. hęre. † ¶ Item not. q in sententijs est scribenda data ipsius sententiæ. ¶ Itẽ no. q causa propter quã iudex est motus ad sententiam dũ reperitur falsa in facto, & non in iure non vitiat sententiam ipso iure, sed opus est restitutione. facit, quod habetur. s. de re iud. cum Bertoldus. & in d. l. si is ad quẽ. ¶ Item not. illud vulgatũ, q merita causarum partiũ assertione penduntur. & gl. hic alleg. cõcor. ¶ Itẽ. no. q citatus

a Ecclesia. Si quærat an ecclesia possit petere restitutionem in integ. post lapsũ quadriennij, distingue, vt hic per do. Henr. Boy. in princ. c.

b Remedium restit. Practica & stilus est in cãcellaria Regia Frãcorum, qđ nũquã cõceditur restitutio, si causa pendeat pappellatione & sic ego Io. de gradibus vidi obseruari in ipsa venerabili cancellaria regis nostri Christianissimi.

citatus ad reſtitutionem dandam non videtur citatus
ad procurationem negotij principalis data reſtitutio
11 ne,niſi aliter ſit expreſſum.¶†Et ex hoc ẽt no.ꝙ cau-
ſa reſtitutionis ſeparatim tractatur a negotio princi-
pali.& ſic facit,quod reſtitutio aduerſus ſententiã, &
negotium principale, non poſſit ſimul accumulari.de
quo.ĩ.dicet . facit ẽt, qđ ſicut iuſtificata appellõne iu-
dex appellõnis cognoſcit de principali.ĩ.de app.vt de-
bitus.ita ẽt iuſtificata reſtitutione aduerſus ſentẽtiam
iudex reſti.cognoſcere debeat de principali negotio.
¶Item not. quòd etiam in prima citatione iudex ex
cauſa poteſt ſtatuere terminum peremptorium vide-
licet,quãdo citatur exiſtens in loco longinquo, & ſic
difficilis eſt citatio.facit,quod no.ĩ.c.cõſultationibus.
12 de offi.del.& in c.j.ſ.de dila.¶Vltimo no.ꝙ † cõmina-
tio proceſſus ad vlteriora non habeat vim perempto-
rij,niſi aliud exprimatur. & ſic reſidet do. Anto.¶Sed
tu potes dicere hoc verum,quando cõminatur,quod
procedet quãtum de iure poterit.Secus ſi commina-
retur ſe proceſſurum ad ſentẽtiam: talis comminatio
habet vim peremptorij. & ſi hoc nõ exprimat. l. in ꝑ-
emptorio.ff.de iudi.& no. Bar.in l.ſi finita.§.Iul. ff.de
dam.inſec.& facit etiam,quod dictũ fuit.ſ.de reſcrip.
in ca.cauſam quæ. ¶In gloſſ.ibi:ꝙ reſtitutio data fuit.
melius dixiſſet , quod commiſſa fuit cauſa reſtitutio-
nis:quia reuera tempore Anaſtaſij non fuit data reſti-
tutio:ſed fuit benè commiſſa cauſa reſtitutionis. ¶In
ea ibi:poſtea dare non debet.hoc non videtur verum,
quia licèt reſtitutio ſit conceſſa: tamẽ poſtea poteſt ad
contrarium reſtitui.l.ſi ſiue.§.reſtit.ff.de mino.Fateor
tamen,ꝙ ſi reſtitutio eſt data, non eſt neceſſe,quod ſu
per eodem iterato detur.¶In ea.gloſſ.in fi.& ex his q̃
dixit gl.colligi p̄t vna ſolutio , quare vltra quadriẽniũ
auditur eccleſia Illerden. quia non ſtetit per eã,quo-
minus terminaretur , ſed per iudices.& ſic nõ videtur
interim concurriſſe tempus.per id,quod habetur in l.
ſed ſi per prætorẽ.in princ. ff. ex qui cau.maio. ¶Vel
poteſt dici ſecundo , quod ideo hic auditur vltra qua-
driennium:quia fraus, vel præuaricatio interuenerat.
facit,quod habetur in ca.j.& ij.ĩ.eo.in vj.& quod dicit
de falſitate inſtrumenti.¶Vel poteſt etiam dici,ꝙ tꝑe
ipſius Papæ malè ſententiantis non currit etiã ipſum
quadriennium : ſicut nec currit præſcriptio tempore
vitę prælati malè alienantis.xv.q.iij.in c.ſi ſacerdotes.
vel poteſt dici, quod quando eſt valde enormis læſio,
auditur etiam vltra quadriennium.& ita etiam poſſet
intellegi hic.& no.in d.c.j.& ij.ĩ.eo.in vj. ¶Hoſt.verò
hic dicit,ꝙ vbi reſtitutio petitur fauore eccleſiæ,nulla
alia legitima cauſa extrinſeca interueniente,tunc de-
bet dari infra quadriẽnium a tempore læſionis : ſed ſi
petiẽ ex clauſula generali, ſi qua mihi iuſta cauſa &c.
ſubſiſtẽte alia cauſa extrinſeca, de qua clauſula habe-
tur in l.j.ad fi.ff.ex qui cau.maio. tunc dicit Hoſtiẽ.ꝙ
cum reſtitutio tunc pendeat plus a mero officio iudi-
cis,quàm a partis inſtãtia,tunc non clauditur tẽpore,
ſicut aliæ clauduntur : imo quantocunque tẽpore pẽ-
deat cauſa, durabit etiam ius dandę reſtit.& ita intel-
ligatur hic. ¶Et facit, quod habetur in c.j.ĩ.e.in vj.nã
ſecundũ eũ eccleſia hic ſemꝑ fuit impedita in reſtitu-
tione conſequenda,& ſic petebat ſe reſtitui tã ex clau-
ſula ſpeciali fauore eccleſię,quàm ex clauſula genera
li.& talis reſtitu. plus fundatur ſuper æquitate ex pu-
ro nobili officio iudicis,& plus ex illo datur,quàm ad
inſtantiam partis.allegat.ĩ.de inſt.cum veniſſent.& ĩ.
de iuricur.ad noſtram.& ſic reſidet Ioan.Andr. & do.
Anto. ¶Sed certe inquantum Hoſtien.voluit, ꝙ vbi
reſtitutio petitur ex clauſula generali dari poſſit reſti-
tutio vltra quadriennium a tempore læſionis non vi-
detur verum.per id , qđ hẽ in l.fi.C.de temp.in integ.
reſti.vbi litera indiſtinctè dicit , quòd vbicunque pe-
titur reſtitutio debet peti, & finiri infra quadriennium.
¶Fateor tamẽ , quod de quadriẽnio data ad reſtitutio-
nem petendã ſubduci debet tẽpus impedimẽti ꝓpter
abſentiam,vel iuſtã cauſam: vt habetur in d.l.fi.& ita
poteſt etiam intelligi hic. ¶In gl.magiſter.in fi.adde,
quod habeẽ in c.pe.ĩ.e.& ĩ.c.proxi. quia in petẽda re-
ſtitutione requiritur ſpeciale mandatũ, quando prin-
cipaliter petitur,ſecus ſi incidenter: vt not.in iuribus
præalleg.¶In glo.per officium.ibi: non iure actionis.
& hoc clarum, qñ petiẽ reſtitutio ratione minoris æta
tis:vt patet ĩ l.ſi minor.hic alle.Et idẽ vr̃ ſi petaẽ fauo-
re eccleſiæ,quæ æquiparatur minori.ſ.e.c.j.¶Sed vbi
petitur per maiorem ex aliqua iuſta cauſa, tũc ſucrũ
opi.vt patet ex no.in l.ab hoſtibus.§.ſed quod ſimpli-
citer.ff.ex q.cau.ma.& ibi etiam per Bar. nã aliqui di
cere voluerunt,ꝙ tunc iure actionis petitur.per.l.fin.
C.ex qui.cau.ma.ſed ꝯtrũ cõiter teneẽ,ꝙ imo tũc etiã
petiẽ officio iudicis.Nec obſt.d.l.fi.q̃a dẽt intelligi, ꝙ
exceptio lapſus anni vtilis,qui dabaẽ olim ad reſtõnẽ
petẽdam, & cuius loco hodie ſtatutũ eſt quadriẽniũ,
vt patet in d.l.fi.C.de temp.in integ.reſti.impedit na-
tiuitatem vtilis actionis reſtituẽdæ per officiũ iudicis:
vt ibi no. ¶In gl.cõmittendam in fi.hæc ſolutio gl.vr̃
eſſe contra mentem literę,quæ videtur velle.quod cõ
miſſum fuerit negotium principale non ob.ſnĩa.ideo
Inn.aliter ſoluit , videlicet,ꝙ licet cõmiſerit cãm non
obſtante ſnĩa : tamẽ nõ cõmiſit cũ cauſæ cognitione,
cum qua danda eſt reſtitutio,quæ nõ dẽt dari ſine cãæ
cognitione.l.in cauſæ.§.cauſa cognita.ff.de minor. &
ideo licèt cõmiſerit cauſam nõ obſtante ſnĩa : ex quò
nõ interceſſerit cãæ cognitio,nõ intelĩr dediſſe reſtitu
tionẽ,ſed potius,vt videtur,& an eſſet danda. Et ſi eſ-
ſet danda daretur,& demum procederetur in negotio
principali,ad hoc facit , quia non omnis vox iudicis,
habet vim ſententiæ.facit,quod habetur in l.ex ſtipu
latione.C.de ſen.¶In gl.inſtructus.ibi : ſupple,tp̃s.&
pro hoc etiam quod hẽ.ĩ.de deſpõ.impu. in c.de illis.
vbi etiam in matrimonio induſtria, & malitia ſupple
ret ætatem.¶In ea.gl.in fi.& pro prædictis etiam facit
quod no.gl.in l.in ſacris.C.de proxi.ſacro.ſcrin.li.xij.
vbi etiã gl.ſir̃ dicit , ꝙ nõ ſufficit diu in ſcholis fuiſſe,
niſi etiam bene ſtuduerit.& facit,quod hẽ in l.ij.C.de
tyro.eo.li.vbi gl.dicit: ꝙ vagus ſcholaris.i.vagabũdus
13 non fit magiſter.¶†Quantum tempus datur ſcholari
ad complendum ſtudium, & tractat etiam hic Io.An.
de tꝑe deputato ad complendum ſtudium theologię.
Nam ad complendum ſtudium theologiæ deputatũ
eſt quinquennium.ĩ.de magi.in c.fi. Ad complẽdum
ſtudium iuris canonici deputatum eſt ſeptennium in
c.cum ex eo.cum ibi no.de ele.in vj.ad complendum
ſtudium iuris ciuilis deputatum eſt quinquenniũ : vt
in j.conſt.digeſtorum.ſed certe illud poterat procede
re tꝑe,quo illa cõſtitutio fuit edita,quo tꝑe nullę erãt
gl.ſed tantummodo tex.iuris ciuilis, & ideo vr̃ ꝙ ho-
die deberet dari ſeptẽnium, ſm̃ quod datur de iure ca
nonico . ¶In gl.a parte vr̃a vbi credẽs priuilegiũ &c.
vel poteſt dici ꝙ hoc non facit, quia delictum prælati
non debebat nocere eccleſiæ.ĩ.de regu.iur. delictum.
lib.vj.¶In ea.gl.ibi:quominus ſaltem reſtituatur.hęc
prima lect.reprobatur per do.Ant.ex eo,quia vbi ſnĩa
eſt lata per falſas ꝓbationes videẽ , ꝙ ſit nulla, per ea,
quæ leguntur,& no.ĩ.de exce.cum venerabilis.¶Sed
certe videtur ꝙ poſſit ſaluari, quia nõ ſemper ſnĩa lata
per falſas probationes,nõ ſemꝑ eſt nulla: imo regula
riter eſt aliqua,licèt poſſit peti reſtitutio:vt habetur in
l.diuus.ff.de re iudi.& no.etiam per Bar.in l.ſi is.ff. de
acquiren.

acquiren.hære.¶In eadem gl.in fi.vel potest dici, vt
hic tangit do. Ant.q pars Illerden. pduxit priuilegiũ,
q erat verum.sed ex parte altera fuit oppositum,q erat
falsum,& aliquid falso probatum. vñ Celestinus inuit
tus tali probationi tulit sententiam contra ecclesiam
Illerden.sed male,quia postea apparuit ex registro, q
14 priuilegium prædictum erat verum. ¶ † Et ex prædi-
ctis no.q vbi dubitatur de falsitate instrumenti recur-
rendũ est ad originale.de quo in c. qm.j. de proba.in
§.fin.in auth.de tabellionibus.colla.v.vbi bona gloss.
¶ Et facit,qđ not.Bart.in l. sempronius proculo.ff.de
leg.ij.¶ In gloss. ad testum.ibi:exclusiue tenetur,& in
dubio sic dẽt intelligi, ne resultet prauus intellectus.
facit,quod no.infra de seruit.in c.j.& plenè per Barto.
in l.patronus.§.j.ff.de leg.iij.& per Cy.in l.a caligato.
15 C.de nup. Et de materia, an † teneat citatio ad diem
feriatam plenè dictum fuit in c.fi.infra de fer.& etiam
dixi.in l.j.§.j.ff.de noui oper.nun. ¶ In ea.in fi.nam in
dubio Papa videtur vti iure communi, nõ iure specia
li,vt colligi potest in c.in causis.hic allegat.¶ In glos.
ostensuri.in fi. Inno. hic dixit,q fundata erat intentio
ecclesiæ Illerden.ex priuilegio, vel erat præsumptio:
per ea,quę dicta sunt supra de falsitate priuilegij,dicit
etiam, quod hæc negatiua non poterit probari solum
per testes,vel instrumenta:sed etiam per iura commu
nia,cum sit negatiua iuris. ¶ Et de materia negatiuæ
plenè habetur supra de elec.bonæ.el ij.dicit etiam, q
poterit probari probãdo,quod ecclesia Illerden. renũ
tiauit priuilegio tacitè, vel expressè.supra de cõstitu.
cum accessissent.& infra de priuile.accedentibus.& c.
si de terra. Vel si ab ecclesia Oxonensi si producat pri-
uilegium contra priuilegium ecclesiæ Illerden. faciẽs
sufficientem mentionem de illo.infra de præscrip.ve-
niens.¶ In glo.fin.ibi arg.contra,&c. Sed illud procẽ
dit regulariter, quia prima vice regulariter non debet
mitti perẽptoriè. fallit quãdo necessitas aliud suadet,
vel longa distantia locorum:vt superius dixit gloss.&
facit,quod dictum fuit in ca. consuluit.supra de offic.
delega.& quod no.Ioan.And.in addi.Spe.in tit.de ci-
tatione.§.viso.versic.item.licèt in die peremptorij. In
ea.ibi aufert onus electo.sup.se præsentandi corã Pa-
pa.facit,quod habetur supra de elec. nihil est.¶ In gl.
16 si concludit. quòd † si restitutio petitur incidenter nõ
videtur, q sit necessaria contestatio sic nec super alijs
incidentibus qõnibus:vt no.in c.prudentiam.§.sexta.
supra de offi.deleg.¶ Si vero petitur principaliter,tũc
si petitur aduersus contractus:& sic aduersus extraiu-
dicialia, erit libellus offerendus,& lis contestãda.per
id,quod habetur in c.fi.supra de offi.iudi.¶ Si vero pe
titur aduersus sententiam.& sic in iudicialibus, seu ad-
uersus iudicialia.tunc Innocen.hic videtur dicere, q
non sit necessaria contestatio,licèt dicat, quod tutius
sit illam fieri.sed Bart.in l.ab hostibus.§.sed,quod sim
pliciter.ff.ex qui.cau.ma.tenet contrarium,quia sicut
in causa appellationis, quando tractatur partibus præ
sentibus est lis contestanda:vt in l.j.cum ibi no.C.ne
liceat in vna eademque causa. Ita etiam videtur dicen
dum in causa restitutionis aduersus sententiam, cum
videantur æquiparari restitutio,& appellatio.l.pręses.
ff.de mino.Secus si procederetur altera parte absente
per contumaciam,quia tunc videtur, quod bene po-
terit procedi etiam lit.non contesta. sicut etiam fit in
causa appellationis.vt l.fi.§.illud.C.de tempo. appel.
& infra de app.per tuas. Et idem etiam videtur dicen
dum,quando petitur aduersus contractum: & sic etiã
de facto fuit seruatum: vt dixi in c.ij.ã. de offi.iudi. Et
posuit Ioã.And.in addi.Spe.eodem titu.§.ij.aliàs.j.ad
fi.in ij.parte.Spe. & hæc videtur communis opi. licèt
Pet.de Bellapertica dixerit,quod eo casu, quo requiri-
tur contestatio litis in causa restitutionis in integrum
quando contra certam personam petitur aliquid dari
vel fieri.facit,quod no.Cy.in auth.si omnes.C.si,vt se
ab hære.absti.non poterit procedi contra absentem,si
lis non sit contest. etiam si fuerit contumax: & etiam
secundum eum non curret tempus,ex quo iure impe
diente non posset procedi.facit,quod habetur in l.j.in
fi.C.de temp.In integ.resti.de quo per Cyn.in d.l.fin.
& in l.quod tempore.C.de resti.mili.¶ Et adde his,q
dixi super gl.in verbo.committendum.quod fortè nõ
constabat Celestinum commisisse,quòd non obstan-
te sententia Eugenij ferreretur diffinitiua. nec etiam
verè constare poterat: ex quo altera pars erat absens:
licèt per partem præsentem hoc allegaretur secundũ
Inno. Et adde etiam ei,quod dixit gl.in verbo.ostẽsu-
ri.sed non compelluntur:nam melius dixisset, vel nõ
compelluntur,quia voluit sentire aliam solutionem,
per quam in effectu ad literam,dum dicit si poteritis:
suppleri debet, & volueritis:vt etiam voluit hic Inn.
¶ Extra glo.ponit hic Inocen.vnam glo. magnam.in
materia restitutionis in integrũ,in qua tractat aliqua,
quæ habentur,& tractantur per legistas in l.quo tem-
pore.C.de resti.mili.maximè per Cy. & Iaco. de Bur.
& in l.fin.C.ex qui.cau.maio.¶ Et pro euidentia põt
præmitti, quod in iure reperitur in effectu duplex iu-
dicium,seu remedium in hac materia. nam est reme-
dium rescindens, & istud est officium iudicis quo me
diante rescinditur obstaculum,seu obiectum inducẽs
lęsionẽ.facit,quod habetur in l.si quis stipulatus.ff.ex
qui.cau.maio.& l.quod si minor.§.fi.ff.de mino. & qđ
dixi super gl. in verbo per officium. & istud interdum
appellatur actio rescissoria,quia officium iudicis com
prehendit late accipiẽdo.l. actionis verbo.ff.de actio:
& oblig. & dicitur actio rescissoria actiuè ex eo, quia
17 rescindit. nam † nomina verbalia possunt intelligi
actiuè,& passiuè:vt legitur,& no. in l.filiusfa.ff. de te-
sta.& ius petendi,seu implorandi istud remedium re
scindens potest dici natiuum, & non datiuum, quia
nascitur ex præsistenti materia: quia ex læsione consi
stа cum minore ætate,vel mista absentia,vel rationa-
bili causa:vt voluit Ioaco.Butri.in l.fin.C.ex qui.cau.
ma.¶ Et etiam remedium rescissorium,quod appella
tur vtilis rescissoria,vel actio restituta.facit, quod ha-
betur in §.rursus.instit.de actio.& in d.l.fi.C. ex qbus
cau.ma.& in l.ab hostibus.§.in vtili.ff.de capti.& post
li.reuer. Et istud etiam interdum appellatur rescisso-
ria passiuè: quia per restitutionem cõcessam rescindẽs
officium iudicis tollitur obstaculum propter quod cõ
perit vtilis actio, quę prius nõ competebat saltem ex
effectu,antequam tolleretur obstaculum.¶ Et aduer-
tendum, quod ista actio rescissoria passiuè considera-
ta,quandoque est datiua,quandoque vero habet præ-
existentem materiam.facit,quod habetur in l.iurisgẽ-
tium.§.j.ff.de pact.vt quando per vsucapionem trien-
nij quis perdidit dominium rei mobilis tempore quo
erat absens causa reipublicę.nam per vsucapionem p
ditur directum dominium.l.in traditionibus. cum ibi
nota C.de pac.& no.in auth. nisi triennale.C. de bo.
quæ libe. aliàs ma. Et ideo contra vsucapionem, cum
sit extinctum dominium:vt patet in iuribus prædictis
non restituitur per officium rescindens directum do-
minium,nec directa rei vendicatio, quia per prætorẽ
nõ potest resuscitari ius directum extinctum per ius
ciuile:sed solum quò ad effectum.& sic vtiliter.facit,
quod habetur.in §.quos autem.instit.de bo.posses &
ideo solum restituit vtile dominium,& vtilem rei vẽ-
dicationẽ,quæ potest dici datiua,quia non habet ma-
teriam

21

a Simul accumulari. Adde hic do. Abb.in vj.col. ver. hic ergo visis.

rerlam præexistētem ex qua nascatur,ex quò erat ex-
tinctum dominium.& illud videt̃ sequi Barto. in d.§.
sed quod simpliciter.& etiam Cyn.in l.fin. C.ex qui.
cau.ma.¶ Sed Ia.Bu.ibi dicit, ꝙ potest dici materiam
ibi esse datiuam,quare datur dominium vtile, seu re-
stituitur per officium rescindens: sed vtilis rei vendi-
catio pōt dici natiua, q̃a nascitur ex materia vtilis do
minij.obiecta aūt ledentia sunt multa contra quæ da-
ri potest restitutio,vt sñia,cōtractus,transactio, vsuca
pio,præscriptio, & alij modi,quibus dominiū,vel ius
ꝑditur. ¶ Item interdū vtilis rescissoria , seu restituta
potest dici natiua, vt qñ quis ꝑdidit dñium rei immo-
18 bilis ꝑ p̃scriptionem in abſētia cā reipublicæ.¶ †Nā ꝑ
p̃scriptionē ſm opi.gl.& cōmunē,non ꝑdit̃ directum
dñium,sed solum vtile,vt no.in auth.nisi.præalleg.&
sic remanet directū dñium penès illum,contra quem
est p̃scriptū. & ꝑ ꝯñs directa rei vendicatio,tñ est sine
effectu cū possit repelli exceptione p̃scrip.nisi ꝑ reme
diū restitutionis rescindat̃ obstaculū præscriptionis.
nam tunc cōpetit cum effectu.& sic vtiliter , q̃a vtilis
actio bēt dñium directū præambulū, ex quò origina-
liter nascit̃ pōt dici natiua. Et idē vr̃,qñ esset p̃scriptū
actioni personali,q̃a nō tollitur ipso iure,sed ope ex-
ceptionis ſm gl.facit,ꝙ habet̃ in d.§.sed qđ simplr̃. &
in d.l.fi.& l.obligationū ferè.§.placet.ff.de act.& obli.
19 ¶ †Vltramontani tñ dicunt , ꝙ hodie ꝑ præscriptionē
ipso iure tollit̃ actio personalis ,per l.sicut.& l.omnis.
C.de præscrip.xxx.vel xl.an. & ſm hoc vtilis rescisso-
ria ,seu restitutoria esset datiua , nō natiua,ex quò es-
set penitus extincta, & intelligunt etiā obligationem
penitus.Sed Bar.in d.l.fi.dicit, ꝙ licèt tollatur actio ip
so iure,non tñ tollitur obligatio, q̃a hoc non dicit̃ in
d.l.sicut,& l.seq.& sic etiā remanet ipsa obligatio ꝑ id
qđ not. in d.l.obligationum ferè.§. placet.& ideo ſm
eū pōt dici natiua propter p̃cedentē materiā obliga-
tionis.¶ Et ex prędictis patet,ꝙ quò ad effectū,qñ per
officium rescindens est sublatum obstaculū vsucapio
nis, p̃scriptionis,sñiæ,vel ꝯctus,pinde est quò ad effe
ctum,ac si dictū obstaculū non interuenisset, facit,qđ
hr̃ in d.§.rursus.instit.de actio.¶ Item etiā potest præ-
mitti,ꝙ restitutio quę fit per bñficium rescindens dēt
commensurari cū læsione, vt quatenus facta est læsio
eatenus fiat restitutio,& hinc est,ꝙ dicimus, ꝙ restitu
tio est in pristinum statum reductio.l. ꝙ si minor.§.re-
stitutio.ff.de mino.& in l.fi.C.de sen.passis.¶ Et ideo
si quis solū sit læsus in possessione,in ea sola restituit̃.
l.ait prætor.§.item ei.ff.ex qui.cau.maio.¶ Si autē læ-
sus sit in possessione, & dominio,restituit̃ in vtroq;.l.
in causæ.§.interdum.ff.de mino.& l.siue.j.interposito
ff.de admi.tuto.¶ Si vero sit lęsus in dñio,illud solum
restituit̃,vt sic possit agere rei vēdicatione, vt prius po
terat.l.qui proprio.§.item quæritur.ff.de procur. & si-
militer si esset læsus in non acquirendo restituetur,vt
possit acquirere.facit, quod hr̃ in l. si quis stipulatus.
ff.ex qui.cau.ma.& l.non omnia.ff.de mino. & qđ ha
betur in l.fi.eodem ti.¶ Ex prædictis ēt patet, an actio
rescissoria, seu restitutoria competat ante restitutionē
concessam.nam quidā dicunt, ꝙ sic:licèt sit sine effe-
ctu,donec iudex,seu prætor insufflet spiraculū vitæ re
stitutionē concedendo.alij dixerunt,ꝙ non competat
nisi pōt restitutionē concessam,vt no.in d.l. fin. C.ex
qui.cau.maio.¶ Sed potes concordare opi. ex prædi-
ctis,quia quando extincta est actio ipso iure,tunc pro
cedit secunda opin.ꝙ qñ sit patet ex supradictis.¶ Sed
quando non est extincta ipso iure , sed ope exceptio-
nis:tunc potest procedere prima opi.¶ Istis sic p̃missis
videndum est de tribus,quæ tangit hic Innoc. primo,
an talis rescissoria possit accumulari cum remedio re-
scindente:an vero sit necesse , quod dicta remedia se-
paratę intententur.¶ Secundo , an sufficiat intentare
solum beneficium rescindens , an vero sit necesse in-
tentare vtilem rescissoriam. Et ex prædictis etiam pōt
appellari practica libellandi, & consequenter senten-
tiandi.¶ Tertio tangit Inno.de modo procedendi , &
20 probandi.¶ †Circa primū videtur, ꝙ non possit simul
a accumulari a vt quia dictum est non videtur , ꝙ vtilis
rescissoria competat anteq̃ sit finitum remedium re-
scindens,seu anteq̃ sit facta restitutio, & rescissio ꝑ iu
dicis officium rescindens,& nemo sine actione expe-
ritur.l.si pupil.§.videamus.ff.de nego.gest.¶ Contra-
riū hic tenet Inno.per istum tex.intelligēdo, ꝙ hic pe
tierit procurator ecclesiæ Illerden. sñiam in melius re
formari,& ecclesiam restitui.contra illam,& etiā,ꝙ ec
clesiæ sibi redderent̃. istud tamē verbū non exprimit
litera.Sed ipse videtur illud supplere : licèt ēt subdat,
qđ etiā si non petat̃ rem restitui,qđ istud veniat in cō
sequentiam petēdo restitutionem in integrū:q̃a tunc
dēnt retractari oīa inouata occasione sñię facta. argu.
corū,q̃ habentur.s̃.de procura.insinuante. & in c.no-
stra.qđ vr̃ intelligendū , quando occasione sententiæ
facta fuit inuocatio:sed vbi aduersarius añ sñiam pos-
sideret, tūc esset necesse,qđ nedum peteret restitutio-
nem in integrū : sed etiā ipsas ecclesias restitui si vult
illas consequi in vno iudicio.facit , qđ inferius dicet̃,
& istud communiter tenetur, ꝙ potest accumulari vti
lis rescissoria cum beneficio rescindentis : quia tēpo-
re libelli non competebat ipsa vtilis rescissoria, tñ spe
rabat̃ oriri in ꝓcessu iudicij.& ideo potest intentari ꝑ
ea,quæ habent̃ in l.Titius.ff.de ver.obli. & l. nuda.C.
de ꝯhen.stip.& in c.Raynaldus.de testa.& l.conductio
res.C.loca.& quod not.etiā in l.non ab re.C. vnde vi.
Vnde intelligitur tunc intentari primo officiū rescin
dēs, & successiuè facta restitutione ipsa vtilis rescisso-
ria inquantū obtineatur in ipso remedio rescindēte ,
facit, qđ habet̃ in simili in querela inofficiosi testamē
ti , cum quo pōt in eodē libello conditionaliter tñ ex
ordine inquantū obtineatur.in querela intentari, seu
simul accumulari in l.q. de inofficioso. de inoffi.testa.
¶ Et pro ista opi. facit ratio circuitus euitandi.ar.cle.
audiror.de rescrip.& in l.dominus restitutio.ff.de cō-
21 di.indebi.& l.si mulier.ff.de condi.ob.cau.¶ †Et pote
rit esse forma libelli,cum ego talis per sententiam fue
rim repulsus a petitione mea , cum tamen res ad me
ptineat rōne dñij,vel quasi,peto quatenus sñia rescis-
sa per officium vestrū o dñe iudex,a quo peto restitui
in integrū , mihi rē adiudicetis . facit,qđ habetur in l.
in causæ.§.interdū.ff.de mino. & eodem modo posset
exēplificari,qñ læsio esset in cōtractu, vel præscriptio
ne.¶ Et no.ꝙ illud nomē rescissoria,nō ē nomē actio-
nis,sed quædā adiectio:sicut dicimus in actione de pe
culio,& de in rem verso, quia non sunt nomina actio
nū,sed adiectionis.l.iij.§.qui congruit.ff.de pecu.¶ Et
no.ꝑ gl. in §.rursus. sed aliàs est vtilis actio in rem,vel
in ꝑsonā.Et istud sufficit de primo.¶ Circa sc̄dm , an
sufficiat bñficium rescindens,sicut vtilis restituta.con
clude,qđ si quis vult obtinere solam rescissionem con
tractus,sententię,vel pręscriptionis:tunc sufficit bene
ficium rescindens.Et idem si quis velit restitui aduer-
sus probationem,& allegationum exceptionem.nam
tunc sufficit sibi rescindens.quia aliud non quærit, ni
si rescissionem obstaculi. ¶ Si autem vltra finē rescis-
sionis intendit quis consequi rei restitutionē:an tunc
sufficiat beneficium rescindēs.istud est magis dubiū.
Et super hoc fuerunt opinio.nam vna fuit opi. qđ nō
sufficit beneficium rescindens, vt quis rem consequa
tur,quia prius intentandū , & terminandū est bñficiū
rescindens

rescindēs antequam inchoetur negotiū principale, seu iudicium super vtili rescissoria. ¶ Et pro hac opi. benè facit iste textu. vbi vult primo finiri causam restitu. in integrum aduersus sententiam, antequam ꝓcedatur in negotio principali. ad idē benè facit. l. quia proprio. §. item quærit. ff. de procura. & ff. de iureiur. l. nam & postea. §. si minori. Hæc opi. simpliciter, & indistinctè intellecta non videtur vera. per id, quod habetur in l. in causæ. §. interdū. ff. de mino. & l. si siue. §. interposita. ff. de admi. tuto. in quibus videtur, q in tētato beneficio rescindentis fiat rei restitutio. Vnde forte propter hoc fuit alia, & secūda opi. q si in instātia beneficij rescindentis probatum, sit de iure vtilis rescissoriæ, vt quia ꝓbauit se dominum, vel quasi. facit, quod not. in c. Abbate. de re judi. in vj. in tex. & gl. & tunc restituetur res per beneficium rescindēs: licèt non fuerit intentata vtilis rescissoria, vt euitetur circuitus. ar. cle. auditor. de rescrip. & l. dñs testamento. ff. de condi. inde. ¶ Si verò in instantia judicij rescindentis non sit probatū de iure vtilis rescissoriæ, vt qa non probauit se dominum, vel quasi: sed tantum se læsum, tunc videtur q non restituatur res, nisi intentetur vtilis rescissoria. & ideo tunc obtinebit per iudicium rescindens tantummodo rescissionē contractus sententiæ. vel præscriptionis. & istam opi. sequebatur Tancre. ¶ Sed certe ista opi. nō videtur bona: quia nō videt̄ posse docere de læsione, nisi aliquid doceretur de iure vtilis rescissoriæ. per id, quod habetur in l. nā & postea. §. si minor. ff. de iureiuran. ¶ Item etiam, qa interdum videt̄ debere fieri, quando videlicet minor esset læsus in contractu, tradendo rem quam habebat penès se. Nam si appareret, q sit læsus quasi minori ꝓtio vendidit, quàm valeat, ex quò rē possideret: & per contractum priuatus est possessione: licèt aliter nō ꝓbet se dominum, vel quasi, videtur q debeat restitui aduersus cōtractum, & reponi pristinū statum. l. quod si minor. §. restitutio. ff. de mino. & per cōsequens rescindi debet contractus, & etiam res sibi restirui per beneficium rescindens. ¶ Vnde tertia fuit opi. quam tangit hic Inno. vt distinguatur, an petatur restitutio aduersus contractum, an aduersus sentētiam, vel præscriptionē: q primo casu sufficiet beneficiū rescindens tantum, etiam vt res restituatur. per id, qnod habetur in §. interdum. secundo casu secus, quando non restituetur res, nisi intentetur vtilis rescissoria, seu restituta post beneficium rescindēs. Et est ratio diuersitatis, quia quando læsio fuit in contractu: contractus læsit non solum in iure: sed etiam in facto, seu possessione, quia fuit priuatus minor per cōtractum. & ideo cum rescisso contractu per beneficium rescindens, quādo petitur restitutio in integrum aduersus contractū per per minorem, reperitur esse res penès aduarsariū sine aliquo iure, quare rescissus est cōtractus cuius vigore ad eum peruenit. ideo debet per iudicium rescindēs etiam res restitui, quæ ratio cessat, quādo petitur restitutio aduersus sententiā ꝓ possessore rei, vel aduersus præscriptionem, per quam reus acquisiuerat rem quā possidebat: quia licèt tollatur obstaculū sententiæ, vel præscriptionis, non apparet, q res sit sine causa penès ipsum reum. ¶ Sed certe ista opi. etiam nō videt̄ perfecta: quia est possibile, q etiam, quando petitur restitutio aduersus contractum nō debeat fieri restitutio, vt si ille, qui contraxit cū minore non acquisiuit possessionem ratione ipsius contractus, sed alius ante cōtractum illam habebat. facit, quod habet̄ in l. qui proprio. §. item quæritur. ff. de procu. ¶ Item etiam possibile est, quando propter absentiam quis priuatus est dominio, & etiam possessione rei: & ideo tunc videt̄, quod debet res restitui per beneficium rescindēs. per id, quod habetur in l. ait prætor. §. itē rei. ff. ex qui. cau. maio. ¶ Quarta fuit opi. quam videtur hic sequi Inn. & sequitur etiam do. Ant. vt non fiat differentia inter sententiam præscriptionis, vel cōtractum: sed debeat distingui· quia aut quis per aliquod prædictorum est læsus in iure, & in possessione, & sic in iure, & ī facto, secundum alium modum loquendi. Aut est læsus in iure tantum: & non in possessione. Primo casu sufficit beneficium rescindens per illam regulam vulgatam, quia restitutio debet esse in pristinum statū repositio. l. quod si minor. §. restituti. ff. de mino. & sic beneficiū rescindens, debet reintegrari in tantum, in quantum obiectum lædens induxit læsionem d. l. in causis. §. interdum. & ideo si in cōtractu minor fuit læsus tradēdo rem, vel in præscriptione fuit læsus in dominio, & possessione, qa in absentia reipublicæ causa fuit possessio per alium apprehensa. Et tandē fuit res præscripta: vel secundū vigorem sententiæ fuit quis coactus tradere rem, in istis casibus videtur, q per beneficiū rescindens debeat res reponi in pristinum statū. & sic non solum tollit obstaculum contractus præscriptionis, vel sententiæ, sed etiam debet res restitui: per ea, quæ habēturin d. l. si fine. §. interposita. & d. l. ait prætor. §. item ei. Secundo casu, quando fuit solum in iure, & non in possessione. tunc hoc casu hoc videt̄ velle Inno. q aut de iure vtilis rescisoria constat ex actis præteritis antique instantiæ: & etiam ex probationibus factis in instantia iudicij rescindentis. & isto casu etiam sufficit beneficium rescindens, & etiam res restituatur. & hoc, vt circuitus euitetur. ar. cle. auditor. de rescri. ¶ Si vero non constat de iure rescissoriè ex antiqua instantia, nec etiam ex noua super officio rescindentis: tunc non sufficit beneficiū rescindens: sed erit expediens, quod intentet̄ vtilis rescissoria. & plenè probetur de iure ipsius vtilis actionis, vel de iure dominij, vel quasi, & etiam de iure obligationis si fuit præscriptum actione personali. Et per prædicta videt̄, q si petitur restitutio aduersus sententiam latam pro eo, si apparet ex primis actis, quod actor probauerit dominium, vel quasi dominium, quod causat publicationem: vt plenè no. ī. c. Abbate. de re iud. lib. vj. in glos. & sic debeat condemnari reus vbi fuit absolutus videtur, qđ tunc debebit nedum per officiū rescindēs tolli obstaculum sententiæ, si forte minor, vel ecclesia petat se restitui aduersus sententiam: sed etiam debebit iudex facere rem restitui. & sic condemnare ad restitutionem. & istud etiam voluit Ia. Bur. in l. ab hostibus, §. sed quod simpliciter. ff. ex quius causis maio. Et est ratio secundum eum, quia tunc non solum fuit læsus minor in eo, quod non fuit lata cōdemnatoria, prout fieri debebat, ex quò de iure constabat. Et ideo videtur, quod beneficium rescindens, quod implorat petendo restitutionem aduersus sententiam debebit etiam fieri restitutio rei, seu etiam condemnari ad rei restitutionem, secus si in primo instanti non apparebat de iure ipsius minoris, vel ecclesiæ: quia tunc videtur, q solum tollatur obstaculū sententiæ: & postea debebat procedi in negotio principali. & ita debet intelligi ille tex. ¶ Per prædicta etiam videtur, q si petat̄ restitutio aduersus præscriptionem, licèt læsio fuerit solum in iure, & non in possessione, q si instantia bn̄ficij rescindentis probetur de iure vtilis rescissoriæ. & sic de vtili dominio, vel quasi, quod tūc similiter per beneficiū rescindēs rescindet̄ ꝓscriptio. & ēt restituet̄ res, seu fiat condemnatio ad rei restitututionem. & videtur velle Inno. in glo. magna. hic circa fi. quod hoc procedat etiam si simplex intentetur beneficium rescindens.

scindens. ¶Sed in glo super verbo restitui. videt velle hoc procedere, quando cum beneficio rescindentis accumulata est vtilis rescissoria. aliàs secus. d. Ant. hic cócordat opi. nam dicit, quod primum dictum potest procedere, quando obiectum abstulit ius, & factū, seu possessionem. Secus si ius tantum, quia tunc procedat quod dixit in verbo restitui. ¶Sed certe ista cócot. nō videtur clara, quia quando læsus est quis in iure, & in possessione, videtur sufficere quod solum appareat de ipsa possessione, licèt aliter nō probetur de iure ipsius rei. per id, quod habetur in d.l. in causis. §. interdū. & etiam voluit hic Inno. inquantum dixi, quod vbi minor læsus est in contractu tradendo rem, sufficit docere, ꝙ læsus est in pretio rei, quam tradidit per contractum, licèt aliter non probetur ius sibi in illa competere. Præterea nos loquimur, quando læsio non fuit in possessione, sed in iure: vnde videndum est, an Inno. benè dicat in eo, quod hic tangit in glos. magna. circa fi. ¶Pro cuius declaratione est aduertēdū, ꝙ vbicūq; aliquid venit bis examinādum successiuè in duobus iudicijs, quorum vnum est declaratoriū alterius, tunc in primo iudicio sufficit probatio summaria. facit, qđ habetur in l. iij. §. sciendum. ff. ad exhib. & l. thesaurus. ff. eo. ti. & nō vr, qđ in iudicio, seu officio rescindētis, sufficere debeat summaria ꝓbatio forte per vnū testē. facit, qđ hr in simili. in c. qm̄. §. in alis. j. vt lit. nō ɔtest. & l. cū ꝓponas. C. de bo. autho. iudi. possi. vel etiam forte per duos testes: quia non sunt omni exceptione maiores, videtur quod hoc casu non procedat dictum Innoc. quia non videtur sufficere dictum de iure vtilis rescissoriæ licèt talis probatio sufficeret ad concedendum remedium rescindens. & istud etiam tenent Legistæ, maxime Cy. in l. quo tempore. C. de re sti. mili. & But. ibi & in d.l. ab hostibus. §. sed quod simpliciter. ¶Et plus etiam dicunt prædicti, quod etiam si postea intentetur vtilis rescissoria, talis probatio facta in instantia remedij rescindentis non sufficiet in instantia vtilis rescissoriæ: licèt inducat prosumptionem, quia probatio facta in summario iudicio non præiudicat plenariè. l. pe. ff. de his, qui sunt sui vel alie. iut. & facit, quod no. per gl. & Inno. j. de ord. cog. cum dilectus. & eo. ti. c. fi. per Inno. facit etiam, quod habetur. j. de testi. veniens. el ij. ¶Et sic ex prædictis patet, ꝙ hoc casu, quando læsio fuit in iure, & etiam in possessione beneficium rescindens non sufficit, vt quis consequatur restitutionem, vel condemnat ad illam, sed solum tollit obstaculum, vt sic postea posset intentari vtilis rescissoria. ¶Sed hic occurrit dubium, quid si in instātia beneficij rescindētis fuit plene probatum de iure vtilis rescissoriæ: vt quia probatum est per plures testes omni exceptione maiores de dominio, vel quasi, & plenè fuit hoc discussum in iudicio rescindentis. An tunc sufficiat beneficium rescindēs, vt quis etiam consequatur rem, & nedum rescissionē obstaculi, vel saltem condemnationem, vel rei restitutionem. Inno. vt s. tetigi. in gl. magna. videtur velle, quod sic. ¶Sed contrarium tenent communiter legistæ, maximè Cy. & But. ex eo, quod iuxta formam petitionis formari debet sententia. j. de simo. licet heli. & ff. communi diui. l. vt fundus. ideo cum petitum sit per officium rescindens obstaculum tolli. & non fuit petita restitutio rei, videtur, quod non debeat ad illum condemnari. Secus si fuisset accumulatum iudicium vtilis rescissoriæ cum beneficio rescindentis, quod fieri potest conditionaliter, & successiuè, non purè, & simplicitr cum vtilis rescissoria non competat ante finitum rescindens officium: sed bene potest conditionaliter intentari, puta petendo rescindi obstaculum, & inquantum contingat illud rescindi, petit etiam restitui ratione dominij, vel quasi. facit, quod no. in simi li. in l. conductores. C. locat. & l. non ob rem. C. vnde vi. & l. q. de inofficioso. ff. de inoffi. test. ¶Et dixi ꝙ circa primum dubium etiam hoc casu posset saluari dictum Innoc. & hæc intellige vera saluo eo, quod dixi post Butri. quando petitur restitutio aduersus sententiam, quod interdum etiam si fuerit accumulata vtilis rescissoria potuit nedum rescindi obstaculum sententiæ: sed etiam fieri condemnatoria ad rei restitutionē: vt superius dixi. Sed vbi petitur restitutio aduersus cōtractum, vel præscriptionem, & læsio fuit in iure, & non in possessione, tunc procedit quod superius dixi. ¶An autem si læsio sit tātum in possessione, possit peti restitutio aduersus illam. dicendum, quod sic, per ea quæ. j. habentur, in d.l. ait prætor. §. item ei. & not. Barto. in d. §. sed quod simpliciter. circa fi. ¶Sed iuxta prædicta potest dubitari, an quādo plenariè probatum est instantia iudicij rescindentis de iure vtilis rescissoriæ: an si postea post iudicium rescindens intentetur vtilis rescissoria, si tales probationes producantur in iudicio ipsius vtilis rescissoriæ, quæ factæ fuerint in iudicio rescindentis. an faciant fidem. Cy. post Pe. in d.l. quo tempore. dicit, quod non. per id, quod habetur. in l. si duo. §. idem iulia. ff. de iureiuran. & l. si quis libertatem. ff. de peti. hæred. ¶Nam ex quo non tenebatur plenarie probare in iudicio rescindentis, videtur, ꝙ si sponte plene probauerit non releuet talis probatio, nisi sit summaria probatio. ar. no. in iure præalle. quasi impertinens videatur dicta probatio. & sic non debeat prodesse pro materia allega. Iaco. Butr. in d. §. sed quod simpliciter. tenuit oppositum, quia non debet dici probatio impertinens, cum probauerit illud, ad quod tenebatur, licèt pinguius, quàm teneretur. arg. eorum, quæ habentur. in l. diligenter. ff. nam. ¶Et per hoc non obst. quod habetur. in d.l. si quis libertatem. & d. §. idem Iulia, quia ibi probabatur id, ad quod nullo modo tenebatur, & sic erat omnino impertinens, sed hic tenebatur probare, licèt non sic erat, prout ꝓbauit. & ideo videtur, ꝙ inter easdem personas debeat probare. per id, quod habetur in l. cum antea. ad fi. C. de arbi. & quod habetur in l. ij. C. de eden. Bat. tamen in l. ij. §. fin. ff. vi bo. rap. simpliciter dicit, ꝙ probatio facta in summario iudicio, vel ante lit. cōte. & sic extraordinariè nō probat in alio plenario iudicio, & sic intellige, ꝙ habetur in d.c. veniens. & c. dilectus. & c. fin. ¶Sed forte dictum suū potest limitari, quando in summario non est facta plena probatio, & plenaria discussio. per id, quod no. Butt. in d. §. sed quod simpliciter. & si dicat videtur alia ratione, quod dicta probatio facta in iudicio rescindētis faciat fidem in iudicio vtilis rescissoriæ, quia agitur ad alium finem, potest responderi, ꝙ illud non procedit, quando plenariè non est facta discussio in primo iudicio. & idem veniret postea discutiēdum in alio iudicio inter easdem personas. per id, quod habetur in l. si quis cum totum. § planè. & §. ancilla. de execu. rei iudi. & not. etiam Barto. in d.l. ij. §. idem. ff. vi bono. rap. vbi dicit, ꝙ probationes factæ super crimine in causa criminali ad effectum criminalē probant in causa ciuili de crimine ad effectum ciuilē. ¶Et ad hoc etiam facit, quod ipse not. in l. sed si ante. ff. de except. & facit etiam ad materiam, quod ipse no. in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de ver. ob. Et ad prædicta etiam benè facit, ꝙ no. Inno. & do. Anto. in c. cum ecclesia. j. de causa pos. & proprie. vbi dicūt, ꝙ si super deducto in modū causæ assumiī principaliter disputatio, & plenaria discussio, ꝙ tales probationes faciūt fidem in alio iudicio super eodem, & inter easdē personas,

sonas.¶ Et ex prędictis patere potest quid iuris, si iste qui petit restitutionẽ possidet rem, vt quia non tradidit adhuc vigore contractus: vel non tradidit vigore sententiæ, per quam erat condemnatus: quia tũc sufficit sibi beneficiũ rescindens, per quod tollit̃ obstaculum sñiæ, vel contractus. Si vero petẽs restitutionem non possideat, tunc si ille contra quem petit̃ restitutio habuit possessionem ab ipso petendę restitutionis vigore ꝯtract⁹, vel sñiæ, q̃a per illud dẽt reponi in pristinum statũ: & per ꝯñs reintegrari. Secus si non habeat possessionem ab ipso petente restitutionẽ: q̃a tunc nõ sufficit sibi beneficiũ rescindens. Sed oportet, ꝙ intẽtet etiam vtilẽ rescissoriã, si vult conseq; rei restitutionem, q̃ tñ poterit accumulare cũ bñficio rescindentis nõ simplr̃. & pure, cũ non sit nata ante bñficiũ rescindens, sed conditionaliter, & successiuè inquantũ obtineatur in bñficio rescindentis: vt superius dictũ fuit, & probat̃ in simili per d.l. ꝯductores. C. locati. & l. nõ ab re. C. vñ vi. & l. q. de inofficioso. ff. de inoffi. testa. & no. etiã per Inn. in gl. magna. & ẽt in verbo restitui. & per Cy. & But. in d.l. quo tpe. & etiã p Butr. in d.l. sed, ꝙ simpliciter. & hæc sufficiant de scđo dubio.¶ Circa tertiũ, videlicet, circa modum ꝓcedẽdi, & ꝓbandi in talibus, conclude, ꝙ qñ petitur restitutio aduersus probationẽ, vel allegationẽ omissam, qñq; aduersus sententiã, qñq; aduersus ꝯtractũ, vel ꝑscriptionem. Primo casu dicit Inn. ꝙ modus ꝓcedendi erit, q̃a si petit̃ restitutio iudex quærit cãm petitionis restitutionis, & si incolloratè petat iudex debeat seipsum reijcere, puta, si non assignat aliquã cãm, quæ verisimilr̃ dẽat mouere iudicẽ ad dandam restitutionẽ. facit, qđ hr̃ in l. minor antẽ. ff. de mino. Si autẽ allegat iustã cãm, q̃ moueat iudicẽ, tũc summaria cognitione ꝑmissa sine lit. conte. cũ hæc restitutio incidẽter videat̃ peraudita, tñ altera ꝑte dabitur restitutio, vt audiatur. facit, ꝙ hr̃ in c. ij. s̃. de offi. iud. c. fi. Et poterit etiã si vult ꝓducere instrumẽtũ iudex facere, qđ illud ostẽdat, & poterit examinare, an saltẽ prima facię ex electione instrumẽti faciat ad cãm. facit, qđ hr̃ in d.c. ij.¶ Simılr̃ ẜm do. Ant. si petat restitutionem aduersus probationẽ omissam poterit iudex facere, qđ formet articulũ in scriptis, vł verbo exprimat, per quẽ vult restitui. & sic appareat, qđ ille articulus faciat cãm, q̃a de læsione scđm eum satis vr̃ constare eoipso, qđ habet sñiam ꝯtra se, & est ei ablata facultas ꝓbandi debebit restitui.¶ Sed certè non credo, qđ sufficiat apparere articulum facere ad cãm: nisi etiã summariè appareat, quod illũ possit probare per id, quod no. gl. & Bart. in l. nam, & postea. §. si minor. ff. de iureiu. & in casu isto facta restitutione habebunt recipi probationes omissæ: & tũc plenariè debebit examinari, & ꝓbari, nec sufficiat summaria probatio facta ad finẽ, vt det̃ restitutio per ea, q̃ superius dixi, & quod hr̃ in l. pe. ff. de his qui sunt sui, vel alie. iur. q̃a ꝓbatio facta in summario iudicio summariè nõ ꝑiudicat in plenario: & vt dixi. s̃. qñ petitur talis restitutio. q̃a incidenter petit̃, & ꝑparet viam principali q̃ōni non est necesse lit. conte. licẽt debebat interueniente partium præsentia: & sic refrenent̃ a falso dicendo. Secus vbi loco actionis succedat officiũ iudicis: quia tunc necessaria est ꝯtentio: vt in d.c. fi. de offic. iud. dicit tñ Inn. ꝙ tutius est oĩ casu litẽ ꝯtestari.¶ Sed certè vt dixit do. Ant. hoc nõ est necessariũ, qñ incidẽter petit̃: p ea, q̃ hñt in d.c. fi. & q̃a sufficit ꝯte. lit. in principali. sicut in simili dr̃ in dilatoriis. s̃. de offi. dele. c. prudẽtiã. §. vj. Scđo casu, qũ petit̃ restitutio aduersus sentẽtiã, & tũc cũ effectu petat se reintegrari ad primã instãtiã vr̃, qđ quodãmõ incidenter peti videat̃ ꝑparatoriæ, cũ postea principale negotiũ plenè veniat discutiendũ, ideo vr̃ idẽ dicendũ, qđ in ꝑcedẽti casu, vt debeat, & sufficiat allegare aliquẽ colorẽ ad iustificandũ petitionẽ restitui. & summariè docere đ electione, q̃a vt dixi postea plenariè discutietur negotium principale. & etiã innuitur in tex. isto. & facit ad ꝑdicta, qđ hr̃ in l. iij. §. sciendũ. & l. thesaurus. ff. ad exhiben. in quibus patet, ꝙ in actione præparatoria sufficit cognitio summaria.¶ Aduerte tñ, quia si ex prima instantia. & ex actis ipsius primæ instantiæ pateret clare de iure vtilis rescissorię, tũc, q̃a minor contra quẽ sñia fuisset lata non solũ fuisset læsus in eo, qđ sñia fuisset lata cõtra eum pro aduersario. pro quo lata fuisset absolutoria, sed ẽt in eo, qđ non fuisset sibi aduersarius condẽnatus, vr̃ qđ iudex aditus sup restitutione poterit etiã condẽnare reũ, & non solũmodo restituere aduersus sñiam absolutoriã: vt voluit Ia. Bu. in §. si q̃s simpliciter. & etiam tetigi superius. secus vbi non apparet ex actis primę instantię plenè de iure vtilis rescissorię: q̃a tunc solum rescinderet̃ sñia: & postea procedet̃ in negotio principali, vt hic etiã innuit text. Tertio casu concludit hic do. Ant. ꝙ si obiectũ ledens lęsit in solo iure, & non in facto, seu in possessione, ꝙ tũc oportet, qđ plenaria fiat ꝓbatio sup restitutione, q̃a ẜm eum videt̃ surrogari loco actionis. Sed certè istud non videtur verum, q̃a hoc casu p beneficiũ rescindẽs solũ tollet̃ obstaculũ, vt aperiet̃ via vtilis rescissorię, in qua plenarię fiẽda erit discutio: iõ vr̃, ꝙ in restitutione cõcedẽda, summariè sufficiat ꝓbatio, ex quò est ꝑparatoria ad aliud iudiciũ plenariũ p ea q̃. s̃. dixi. & istud ẽt voluit Cy. in d.l. quo tpe. & ẽt Bu. ibi: in §. sed qđ simpliciter. dictũ tñ Ant. posset saluari, qñ in beneficio rescindẽti accumulata esset vtilis rescissoria, q̃a fecisset se in integrũ restitui, & restitutione ꝯcessa tẽ restitui: q̃a tunc, vt ꝯsequat̃ rei restitutionem debet fieri plenaria ꝓbatio.¶ Si autẽ obiectum ledens lęsit in iure, & in facto, seu in possessione. tũc cõcludit do. Anto. ꝙ si intẽtetur beneficiũ rescindẽs solũ ad finẽ rescindendi obiectũ, nõ ad finem, qđ res restituat̃. & tunc ẜm cũ Innoc. videt̃ primo velle ẜm quosdam, quòd sufficiat summariè ꝓbare lęsionẽ, vt det̃ restitutio: q̃a sufficit ostendere aliquẽ colorem, vel verisimilitudinẽ ꝓpter quẽ, sñia, vel contractus debeat rescindi. facit, qđ habet̃. s̃. eod. c. ij. & ff. de mino. l. minor autẽ.¶ Alij vero dixerunt, ꝙ oportet, ꝙ plenè ꝓbet̃, per ea, quę habent̃ in l. nã & postea. §. si minor. ff. de iureiur. & hoc vr̃ tenere Inno. ẜm cum. nã dicit, ꝙ nõ credit, qđ in dictis casibus sufficiat semiplena, vel summaria probatio, & ꝙ non videt̃, ꝙ hoc casu aliquę ꝓbationes sufficiãt ad dandã restitutionẽ q̃ nõ ꝓficiant ad condemnandum ad restitutionẽ rei. & iõ dẽt plenariè ꝓbari. & sic residet. d. Ant. Sed certè non video quare requirat̃ plenaria probatio, si solum imploret ut beneficiũ rescindẽs ad finem solum modo tollendi obstaculum, quia non fiet tũc restitutio rei: ex quò hoc non intendit intentans remedium rescindens: & sic erit in effectu iudicium ꝑparatorium: ideo vr̃, quod tunc sufficiat summaria probatio per ea, quę superius dixi. Secus si per bñficiũ rescindẽs vellet ꝯsequi rei restitutionẽ, quòd posset, ex quò lęsio fuisset in iure, & in facto, seu in possessione: q̃a tunc videtur, ꝙ debeat lis contesta. cũ succedat loco actionis. d.c. fi. de offi. iudi. & ꝯfir. etiam plena ꝓbatio fieri, qđ intelligo respectu lęsionis. quare plenè dẽt docere, ꝙ res, quã vẽdidit, & tradidit plus valet in multo maiori quantitatẽ, nõ aũt vr̃, ꝙ habeat necesse ꝓbare rem esse suam, vel quasi suam: q̃a præsumit̃, qđ res fuerit sua, ex quò possidebat: p ea, q̃ habent̃ in l. quidã in suo. ff. de ꝯdi. insti. per Bart. & etiam sensit hic Inn. Nec vr̃ ẽt posse recitare q̃ōnẽ dominij

aduersarius,ex quò habet causam ab ipso minore, ar. l.si quis cõditionis.C.locati. & hæc sufficiant de materia huius capituli: de qua etiã per Legistas in d.c.q tpe.de restit.milit.& d.l.ab hostibus.§.sed q simpliciter.ff.ex qui.cau.ma.& per Dy.& Butr.in §.tursus.insti.de actionibus.

SVMMARIVM.

1 *Monasteria,an sint subiecta Episcopo,tam quò ad legem iurisditionis, quam quò ad legem diœcesanam.*
2 *Restitutionis in integrum petitio non impedit executionem sententiæ, quando est præsumptio cõtra actorem,quod malitiosè petat restitui.*
3 *Sententia potest ferri cõtra dominum in iudicio agitato per procuratorem.& nu.5.*
4 *Procurator potest petere restitutionẽ in integrum,sine spãli mãdato.*
6 *Quæstio incidens,quæ dicatur.& nu.11.*
7 *Restitutio peti potest super incidenti sine speciali mandato.*
8 *Procurator datus ad petendum confirmationem, non potest petere dispensationem,& procurator habens mandatum ad expedienda illa q̃ sunt de iure communi,nõ põt expedire ea,q̃ sunt de iure speciali.*
9 *Restitutionem in integrum petere possunt syndicus, & prælatus ecclesiæ,& qui legitimam administrationẽ habẽt, & etiam pater p filio.*
10 *Appellari non potest a Papa cum non habeat superiorem.*
12 *Exceptiones contra sententiam ad impediendam executionem,an, & quando admittantur.*
13 *Restitutione in integrum petita nil innouari debet.*
14 *Expensarum condemnationem obtinens ex eo, quia obtinuit tres sentẽtias absolutorias,an poterit cogi ad cauendum de restituendis expensis,si petatur restitutio in integrum.*
15 *Sententia lata, quæ transiuit in rem iudicatam,si quis petat restitui ad appellandum,& interim fiat executio:an poterit retractari per viã attentati.*
16 *Appellatio,& restitutio in integrum qualiter inter se differant.*

a Si restituaf. Hoc eodem modo sũmat do.Abb.

b Quod p curator. Adde dist. do. Henr. Boy.quam ponit hic i princip. c.

a SVscitata. Si restituatur [a] in integrum contra sñiam ille ↄtra quẽ est præsumptio,sñia mandabitur executioni cum cautione de restituendo rem, si prius condemnatus in hoc iudicio præualeat. hoc dicit. Et primo decisa facti narratio. Secundo diffinitio. Tertio restitutionis petitio. Quarto ipsius restitutionis concessio cũ certa prouisione. secũda ibi:nos intellectis. tertia ibi:sententia vero.quarta ibi:ne vero. ¶ In text. ibi:prænotatis.sup.indecisa. & fortè erant super subiectione,visitatione, procuratione,& obedientia. ¶ Irẽ ibi exigente.quia fortè monasteriũ nihil probauerat, & Episcopus habebat fundatam intentionem de iure communi,cum monasterium esset in sua diœc.facit, quod habetur.supra de offic.ordi.capit.conquerente. ¶ No.j.quòd Episcopus de iure communi fundat intentum suum super subiectione contra monasteria sita in sua diœce. & ideo debet obtinere, nisi probetẽ præscriptio,vel aliud in cõtrariũ,puta priuilegiũ. An
1 † tñ monasteria sint subiecta Episcopo, nedũ quò ad l.iurisditionis. sed etiam quò ad.l.diœcesanã. dic,vt habet in c.dilectus.s̃.de offi.ordi.& p Inno.ĩ.de statu mona.c.j. ¶ Not.q ecclesia etiam post sententiam potest restitui aduersus excep. & probationẽ omissam.
2 ¶ †Not.q vbi est præsumptio contra actorem, quod malitiosè petat restitui in integrum: tunc petitio restitutionis in integrum non impedit executionẽ sñię, sicut nec supplicatio, facit,q dictũ in c.ex literis.s̃.eo. & sic secus videtur a contrario, si non sit præsumptio malitię ↄ petentem restitutionem: q̃a tunc videt,qđ impediatur executio sententię. & sic ↄmuniter intelligit hęc decre.facit,qđ no.hic gl.penul.& s̃m prædicta etiam videtur debere intelligi.C.de in integr.restitu.postulata. nihil innouari debere in rubro,& nigro: q̃a illud videt p̃cedere,qñ nõ est p̃sumptio malitiæ contra petentẽ restitutionem:aliàs secus per hãc decre.& sic etiam intelligit ibi Cy.facit, quod dicetur super gloss.penul. ¶ No.quod iudex non debet repellere petitionem partis, qñ hoc esset grauis ponderis, seu magni p̃iudicij ipsi parti, licèt præsumptio sit contra partem ipsam petentem.facit,qđ no.Inn. in c.post
3 electionem.de conces.præben. ¶ No.q † sñia põt ferri cõtra dñm in iudicio agitato per p̃curatorẽ. de quo hic in glo.j.& s̃.de elec.querelam.& per legistas in l.j.
4 C.de sen. ¶ †No.s̃m vnũ intellectum, q procurator [b]
b potest petere restitutionem in integrum sine speciali mandato,quando petit illam incidenter.secus, qñ pe-
5 titur principaliter,vt not.in c.seq. ¶ †In glo.j.ibi, contra monasterium. sup. licèt iudicium fuerit agitatum per procuratorem,vel syndicum. ¶ In ea.ibi: sed ecclesia non multum curat,&c.& sic vult gl.q de æquitate canonica possit condẽnari etiã dñs,si non fuerit in iudicio per se,sed per procuratorem: licèt legistę dicant contrarium in l.j.C.de sen.& interlo.sed canonistę cõmuniter tenent hanc glos. Posset tamen dici, q etiam de iure ciuili sustineat qñq;, q possit ferri sñia p monasterio, vel ecclesia,aut minore, licèt non fuerint in iudicio,vt voluit Barto.in d.l.j.de quo dicendũ, vt ibi p eum. ¶ In ead.ibi,& dic melius dixisset, vel dic, q̃a hic ponitur secunda solutio. secundus intellectus videlicet, q nõ cõdemnauit expresse monasterium, sed in ↄñtiam condẽnãdo p̃curatorem monasterij. In gl. ij.in fi.ideo sic exposuit glo.quia in spiritualibus non cadit stricta transactio.s̃.de transac.super eo.cũ ibi no.
6 ¶ †In gloss.postulauit.ibi:intelligitur incidenter facti. No.bene.ex glo.q quæstio dicitur incidens, nedum si contingat lite pendente ante sñiam: sed etiam si post
7 sentẽtiam ante executionem. ¶ †Et not.q super incidenti potest peti restitutio sine speciali mandato.Inn. vero.hic dicit,quod etiam principaliter poterat procurator petere restitutionem non solum incidenter ex eo,qđ factus erat dñs litis per litis ↄtestationem:vnde dñs ipm mutare non potuisset intellige sine causa. de procura.c.ij.libr.vj. Et istud fortè etiam voluit sentire gl.dum dixit,& per eum,qui factus est dñs lite conte. Sed certè,licèt istam opi.non impugnat Io. And. nec do. Anto.tamen non videt bona,q̃a per litis contesta. fit solum dñs instantiæ, quæ finitur per sententiam.l. properandum.C.de iudi.hinc est,q licèt possit appellare,non potest tamen prosequi appellationem: vt dictum fuit.s̃.de procura.non iniuste.& ideo videtur, q si non potest prosequi appellationẽ quæ est remediũ iuris communis, multominus poterit prosequi restitutionem,quæ est remediũ iuris specialis. ¶ Præterea contra istã opi.facit,qđ habet.s̃. de elect.innotuit.vbi
8 † p̃curator datus ad petendũ confirmationẽ non potest petere dispensationem:vnde potest dici s̃m Host. q iste procurator fuerat cõstitutus taliter, qđ etiã datum fuerat mandatũ, vt posset petere restitutionẽ ante sententiã,& post.& ideo fuit admissus, & vidi de facto seruari, q non admittit sine speciali mandato; vel potest dici,qđ hic fuit admissus, quia nõ fuit obiectũ aliquid contra eum. ¶ Ad c.innotuit.potest dici,q vbi procurator habens mandatum ad expedienda illa, q̃ sunt de iure communi non potest expedire illa quæ veniunt de iure speciali ex eo, quia ibi dispensatio quæ petebatur de iure speciali non erat ita connexa principali petito, vel mandato,sicut erat petitio restitutionis in integrum, imo erat illi quasi contrarius, quia dispensatio fit de gratia, sed confirmatio de iustitia.supra de elect. postquam. Sed restitutio in integrum hic fieri dicitur de iustitia, & est magis connexa ipsi negotio principali: ideo facilius illam petere poterit

potest.& ista solutio procedit tenendo opi.gl. ¶ Sed tenendo,qđ habuerit hic speciale mandatū non esset expediens in contrario.d.c.innotuit. & hæc procedūt in procuratore actoris petente resti.in integ. Sed procurator rei contra quē petitur restitutio, bñ admittet ad defendendū reū cōtra dictā causam restitutionis si ne speciali mandato. l. qđ si de speciali. ff. de minori. ¶ In ea.ibi.l.si actor quatenus.ibi dr, ꝙ curator potest ꝓsequi lit.appel. potest dici fm Ioan. And. & Inno.qđ ibi loquit in administratoribus necessarijs, sicut sunt tutores, & curatores qui intelliguntur habere mandatum a iure plenū,& sic etiā ad petēdum restitutionē, Secus in administratore voluntario,vt est procurator,

9 ¶ †Et per hoc dicit Inno.ꝙ syndicus, & omnes alij q habent legitimam administrationem: & similiter platus ecclesię,licèt non habeant speciale mandatū possunt petere restitutionem in integrum. Sic pater pōt petere pro filio,licèt alij cognati,vel affines nō admittantur sine speciali mandato, vel nisi adolescens sit talis vitæ, qđ merito debeat eius bonis interdici.l. patri & l.illud.cum seq.ff.de mino. Potest etiā dici inquantum.d.l.si actor. dicit procuratorem non posse prosequi appellationē,qđ non ob.quia hic non dicit contrariū sed dicitur, ꝙ pt prosequi restitutionem in integrū, q magis est cōnexa principali negotio q̄ appellatio: qa restitutio pōt peti corā eodē iudice:sed non pōt prosequi appellationem corā eodem iudice.l.præfecti.ff.de mino. ¶ In ea.ibi:locum non habebit appellatio. sup. ꝓpter personā iudicis sentētiantis,qa fuit Papa,a quo non potest appellari,cū nō hēat superiorē.s.de maio.

10 & obe.solitæ.q filij sint legiti.ꝑ venerabilem.† appellatio autem debet fieri de minori ad maiorem: vt legitur no.in l.ij.ff.de appel.Secus dicit Io. And. si per lapsum decem dierū ecclesia fuisset exclusa a potestate appellādi,vt si sententia fuisset lata per talem iudicē, a quo potuisset appellari: sed non fuisset appellatū infra decē dies.facit,qđ habeť.j.de re iudi. qđ ad ꝯsultationē.nam tunc non esset quæstio incidens si peteret fm eum.& ideo non posset tunc procurator restitutionē petere:de qua hic, nisi haberet speciale mandatū,

11 & istud sequit etiā do.Anto.¶ †Et ex prædictis habes, qđ inquantum dictū est supra q̄onem dici incidentē, vt qñ contingit post sñiam ante executionē habet locum, qñ sñia non transiuit in rem iudicatam. secus si transiret:vt hic patet.¶ Et ex prædictis etiam patet, ꝙ aliud vř esse non posse appellare, & aliud sñiam transire in rem iudicatā.Sed certè non video quare magis incidenter videtur peti,qñ non potest appellari ꝓpter prærogatiuam personæ sententiantis, q̄ qñ nō potest propter transitū in rem iudicatā, cum vtrobiq; videaē principaliter peti si illa petitur nulla præcedente vexatione aduersarij. Nec obst.iste tex.quia videtur loqui, qñ petebatur executio sñiæ, qđ videtur innui ex eo, quia Papa hic mandat sententiam executioni mandari, qđ verisimiliter non fecisset si id non fuisset petitū, quia ad commodum partis iudex non interponit officium suum,nisi petatur.s.de elec.innotuit. ad fin.& l. iiij.§.hoc autem.ff.de damno infec. Et cum peteretur executio sententiæ dicebať illam non fiendam: quia ecclesia fuerat læsa propter omissam probationem ꝑscriptionis, ꝓpter quā competebat restitutio ecclesię, & sic etiam petebatur ipsa restitutio. & sic incidenter petebatur tunc restitutio:ideo videtur, quod sine speciali mandato potuerit peti. secus videtur, quando non præcedente aliqua stimulatione aduersarij peteretur restitutio in integrum: quia tunc videtur principaliter peti, ex quò non præcedit quæstio cui dicatur incidere,& sic potest limitari,& intelligi iste text.

Tene tamen menti.dictum glos.& Io. Andr.cum quo transit etiā do. Anto.Et aduerte etiam, ꝙ potestas appellandi a sententia non excludit potestatem petendi restitutionem in integrum, quia remedium restitutionis plenius prouidet quàm appellatio: vt legitur & not.in l.fina.per gloss.& doc. C.si aduer.rem iudi. Secus vbi non plenius ꝓuideret remedium restitutionis,quàm remediū iuris cōis,quia remediū iuris cōis facit cessare remediū restitutionis.l.in causę.la ij.ff.de mino. Posset etiam dici,qđ hic habebat mandatū speciale ad petendam restitutionem:vt dictum fuit.s.fm vnā solutionē.¶ In gloss.effectū sñię.ibi: mandabitur

12 sñia executioni.¶ †No.ex gl.an, & quādo admittātur exceptiones cōtra sñiam ad impediendam executionē. potes ꝯcludere,qđ si exceptio non detrahit sñiæ, nec veniat ad modificationem executionis nō debet admitti velut impertinens. argu.eius, qđ habeť.s.de offi.delega. cum contingat.ad fi. C.de probat.l.ad ꝓbationem. Si autem detrahat sententiæ,vel modificet executionem, tūc si requirat altiorem indaginem nō debet admitti, quia iudicium executiuum sententiæ est summarium, in quo nō admittuntur exceptiones requirentes altiorem indaginem.l.iij.§. ibidem.ff.ad exhiben.& not.in l.iiij.§.condemnatum. & l.a diuo Pio.§.si super rebus.ff.de re iudi.per Bartol. Si autem non requirat altiorem indaginem,sed summariè probari possit:& offeratur probatio,tunc si nō est præsumptio cōtra opponentem admittitur exceptio, & impeditur executio. facit,qđ no.per Bart.in d.§.cōdēnatū. d.§.si super rebus.¶ Si autem sit præsumptio veniens contra opponentē, tunc videtur,quod ex quò offertur probatio propter præsumptionē non impediretur executio:sed prętari debet cautio de restituendo,quę medio tempore percipienē occasione ipsius sententię, vt hic videtur probari. Nec obst.qđ nor.Inno.j.de cōcessio.præben.post electionē. vbi videtur velle,quòd præsumptio frustratorij iudicij,seu malitię,videť tolli si offeratur probatio incōtinenti:qa illud videtur verum,quò ad hoc,vt nō repellatur excipiens omnino: sed tamen, quò ad alium effectum illud nō procedit: vt hic patet.¶ In ea.gl.ibi:sed in modum actionis.no. benè ex eo,quod repulsa exceptione ex eo,qa tpe cōgruo non videatur opposita, potest postea agi per viā actionis super eo, quod exceptum. Secus si fuerit repulsa, qa iniusta ꝑ id, qđ habetur in l.quod in diem. §.si rationem.ff.de compensa.facit,etiam ad prędicta, ꝙ not.Bart.in l.j.§.j.ff. qđ vi aut clam. ¶ Potes etiam dicere,ꝙ ratio gl.fit ex eo,quia executio sñiæ fit summariè,vt superius est dictū.& factum in summario iudicio nō habet obstare in plenario. de testi.veniēs. el ij.& per gl.& Inno.c.ij.de ordi.cogni.& eo.titu.c.fin. ¶ Et no.ꝙ glo.videtur intelligenda, quando in modū actionis etiam potest proponi, qđ propositum est in modum exceptionis. ¶ Sed vbi propositum in modū exceptionis non posset proponi in modum actionis, vt si opponeretur exceptio pacti de non petendo, qđ diceretur factum post sententiam, tunc videtur, ꝙ si præsumptio fit malitiosè contra opponentem, ꝙ audiatur ipsa exceptio: sed interim fiunt exceptiones præstita cautione. de qua hic argumen.huius.text.& videtur etiam voluisse domin. Anto.hic. per id, quod supra dixi.circa hanc gloss.post eum. ¶ Et secundum prædicta, etiam videtur debere intelligi, quod habetur in l.satis aperte.C.de fal. ¶ In ea.ibi: nec dicebat. sup.coram Papa, licèt dixerit tempore appellationis, vt patet in dicto capitulo constitutus. ad fin. alleg.in gloss. ¶ Per prædicta habes limitationem ad ca, quæ

13 habenē in d.§.condēnatum. ¶ †In gl.penul.in fi.Not.

bene ex gloſſ.iuncta cum tex.limitatio.ad id, qđ habetur in l.j.C.de in integrū reſti.poſtulata.vbi dicitur ꝙ petita reſtitutione in integrum nihil debet innouari.& ſic non debet fieri executio ſententiæ,quia illud eſt verū regulariter.fallit,quādo eſt præſumptio cōtra petentem reſtitutionem,quia tūc nō obſtāte petitione reſti.fieri dēt executio.præſtita tñ cautione de qua hic.& ſic etiam intelligit Cy.in d.l.j.¶ Alij tamē dicūt quod hic ideo non impeditur executio ſnīæ.quia petebatur reſtitutio aduerſus ſnīam Principis, quæ non datur,niſi per ſupplicationem ,& ſupplicatio non impedit executionem poſt decē dies.& notaṫ.ſ.eo.ex literis . quinimo nec ante , vt ibi etiam nota. licèt vbi petitur infra decem dies præſtari debeat cautio. vt ibi & in auth.;q ſupplicatio.C.de preci.imper.offe. ¶ Vel ſm alios ſpeciale eſt in ſententijs latis a Principe , vt pretextu reſtitutionis petitur nō impediaṫ executio , & ſic ſecus erit in ſententijs aliorum : ſed Hoſtiē.hoc non placet,quia litera hic dixit iure diximus ꝓuidendū. & ſic videṫ ponere ius cōe,non aūt ius ſpeciale in Principe,ſeu Papa. facit,quod habeṫ.j.de re iudi.c.in cauſis . Solutio gl.cōiter tenetur,& illa videtur notabilior,& etiam melior per rationem Hoſt. ¶ Alij dicere voluerunt,quod ad contrariū.d.l.vnius.C.de in integ.reſti.poſtu.l.nihil nouari debere. quod illa procedit de iure ciuili:ſed hic loquiṫ de iure canonico. Sed iſta ſolutio non placet , quia in dubio debemus iura iuribus concordate ſi fieri poteſt.c.cum expediat . de elect.in vj. & in §.quibus . in j.conſtitu.C.alij vero vt Bart.in l.defendente.ff.de auto.tuto.dicunt , ꝙ ſi euidens eſt cauſa reſtit.& ſic de facili poteſt probari , tūc impediretur executio ſnīæ. & ſic intelligatur.d.l.vna. ſecus ſi non ſit euidens,quia tūc non impeditur executio ſententiæ. ¶ Sed certè hæc ſolutio vṙ cōtra.d.l. vnā. quæ ſimpliciter dicit,petita reſtitutione in integrum nihil debere innouari. & tamen certum eſt cauſam reſtitutionis durare vſq; quadrienniū.l.fi.C.de reſti.in integ. Et ſic videtur procedere,etiam ſi de facili nō poſſit probari cauſa reſtitutionis.¶ Alij vero,vt d. Flo.hic dicunt,ꝙ hic loquitur , quando reſtitutio fuit conceſſa,patet ex litera, dum dicit,diximus indulgēdam,ſed in contrario,ſeu in d.l.vna erat petita , & nō conceſſa . ¶ Sed huic ſolutioni fortiter obſtat, quia ſi reſtitutio hic erat conceſſa,videtur per conſequens ꝙ ſit reſciſſa ſententia.& ideo videtur,ꝙ nullo modo debuerit mandari executioni , & multominus q̃ quādo eſt petita, & non conceſſa. Sed ipſe reſpondet , quod hic non fuerit ſimpliciter, & totaliter reſciſſa ſententia:ſed ſolum fuit data reſtitutio ad ꝓbandū p̄ſcriptionē omiſſam, ſeu p̄ſcriptionis ꝓbationē : & ſcđm aliquos dicit hoc eſſe ſpeciale in Papa,quia alius nō videtur hoc poſſe ex eo , q̇a ſententia tenet de iure cōi videṫ, ꝙ ſit mandata executioni , nec debet retractari prætextu nouarum probationū.j.de re iudi.inter monaſterium.Si vero venit reſcindenda de iure ſpeciali. & tūc ſm eum reſpectu eiuſdem.c.non poteſt ꝓ parte reſcindi , & ꝓ parte non.facit.l.in hoc iudicio.ff.fami.erc. licèt reſpectu diuerſorum ſic . Secus facit,qđ hṙ.j.de teſta.in c.Raynutius. ſed certè iſte intellectus non videtur literæ conformis,& dum dicit,iure diximus prouidendum . & ſic videtur litera velle , quod iſta prouiſio huius.c.fuit facta de iure communi.& ſic non ſit ſpeciale in Papa . & hoc tenendo potes dicere quòd in inferiori iudice haberet locum hęc decre.Nā poteſt primo concedere reſtitutionem aduerſus probationem omiſſam . & iſta erit quaſi præparatoria ad reſtitutionem cōcedendā cōtra ſnīam,ſi cōtingat poſtea probari præſcriptionē.facit,qđ dixi in c.ij.& c.iij.

& qđ in eis no.per Inno.& Io.An.ſ.eo.tit. vñ licèt poſtea prima reſtitutio ſit conceſſa , ex quò non eſt conceſſa probari poterit fieri executio ſnīæ,ſi ſit præſumptio contra petentem reſtitutionem,quæ præſumptio ex circunſtantijs poterit probari,vel apparere. per ea , q̄ habentur in c.ij.de renun.in vj.& facit,quod not.in ſimili in §.Fulcinius.§. q̇d ſit latitare.ff.ex qui.cau.in poſ.eatur.& per Dy.in regula pro poſſeſſore.de regu.iur.in vj.& iſtam opi.vṙ ſequi ipſe idem.do.Flo. in ad di.ſuis.¶ Et no.bene hunc intellectum , q̇a ſi data eſt reſtitutio aduerſus probationē omiſſam,vṙ prima facie,ꝙ eſſet pręſumptio pro petente reſti.& ſic,licèt nōdum ſit cōceſſa reſtitutio ꝯtra ſnīam , videṫ,ꝙ debuiſſet impediri executio.Sed potes dicere,ꝙ licèt eſſet dicta præſumptio de cauſa, tamen fortè ex alijs circunſtantijs erit præſumptio malitiæ contra petentē.¶ Et poſſet dici ſm vnā opi. ꝙ hic fuit data reſtitutio aduerſus omiſſam probationem nulla facta probatione , vt voluit ſentire Spe.e.titu.§.ij.ver.illud.in ſecunda parte Spe.& tetigi in c.ij.& iij.eo.¶ Vnde nimirum tunc ſi non magna reſultabat præſumptio ex tali conceſſione reſti.tamen ex alijs circunſtantijs erat præſumptio malitiæ.¶ Et ex prædictis,& his , q̄ dicta fuerunt in c. ij.ſ.eo.videtur poſſe notari duplex practica, qñ omiſſa fuit probatio:& poſtea lata fuit ſnia vna , qđ primo petatur reſtitutio aduerſus probationem omiſſam, & demum contra ipſam ſnīam,vt hic colligitur ſm ea,q̄ ſuperius ſunt dicta.& facit,quod dictum fuit in d.c.ij. & iij.¶ Alia practica eſt, qđ petatur ipſa reſtitutio aduerſus ipſam ſnīam . & ſic fieri poſſit poſtea probatio probationis omiſſæ. & iſtam videnṫ ſentire do.legiſtæ & præcipuè Butri.in d.l.ab hoſtibus.§.ſed,qđ ſimpliciter.ff.ex qui.cau.ma.& etiam Inno.in d.c.j.ſ.e. ¶ † Extra glo.poſſet dubitari,an ſi aliquis obtineat condemnationem expenſarū ex eo,quia obtinuit tres ſententias abſolutorias, an ſi petatur reſtitutio, poterit cogi ad cauendum de reſtituendis expenſis ſi cōtingat obtineri in reſtitutione petita , videtur qđ ſic per iſtum tex. ſed contrarium tenēt dñi de Rota ſua ꝯcluſi.cccc. xl.xxiiij.mouenṫ,q̇a ille,qui obtinet executionē ſnīæ ſuper expenſis , nō obtinet ipſas expenſas ſimpliciter ratione ſententiæ: ſed rōne præſumptionis calumniæ vel temeritatis.facit , qđ habetur.j. de pęnis calūniā. ff.de iudi.in l. eum quē temerè. & per hoc habes vnā limitationē ad decre.Secundo limitat decre.procedere,quando quis obtinet executionē in re ab alio poſſeſſam,ſecus vbi feratur ſnīa pro poſſeſſore:quia tunc ſi peteṫ reſtitutio,non teneṫ ille contra quē petitur cauere de reſtituenda.¶ † Tangit etiam quid ſi lata ſnīa quę tranſiuit in rem iudicatam aliquis petat reſtitui ad appellandum:& interim fiat executio:an poterit retractari ꝑ viam attentati.d.de Rota cōcluſi.ccccxxxv. tenent,qđ non:ex eo , quia executio fuit legitimè facta.per iſtum tex.qđ videtur intelligendum , qñ præſumptio erat contra petentem reſtitu.per ea,quæ habentur in glo.penul.& ſuper ea. & quia ſi remediū reſtitutionis aduerſus ſnīam,non impedit executionē , multominus remedium reſtitutionis ad appellandū , qđ intelligit do.Ant.procedere,quādo executio facta eſt ante reſtitutionem . ſecus ſi fuit facta poſt reſtitutionem datam ad appellandum.& ſic poſt appellationem , vel pendente tempore dato ad appellandum. ꝑ id,quod habetur de appel. non ſolum.lib.vj.¶ † Et ex prædictis nota.differētiam inter appellationem,& reſtitutionem in integrum : quia vbi facta eſt executio pendente appellatione, vel tempore dato ad appellādum poteſt peti reſtitutio per viam attētati. Secus vbi facta eſt ante reſti.petitam : licèt intra tempus illā petendi:vt

14 (margin, beside "ter.ff.ex qui.cau.ma.") · 15 (margin, beside "cauere de reſtituenda") · 16 (margin, beside "id,quod habetur de appel.")

tendi: vt patet ex prædictis. de quo etiam per Io. And.
in addi. Spe. in tit. de suppli. §. differt. & ratio diuersita
tis est, quia appellatio est remediũ iuris communis.
ideo potentius agit, q̃ remediũ rest. quod est remediũ
de iure speciali. In supplicatione autẽ, quę fit aduersus
sñiam Principis, vel Papæ, q̃a propter autoritatẽ sen-
tẽtiantis sentẽtia habet magnã præsumptionẽ pro se:
ideo ibi fit executio etiam illa pendẽte: vt dictum fuit.
s̃. eo. ex literis. & tãgit Io. And. in d. §. differt.

SVMMARIVM.

1 *Mora purgari debet infra modicum tempus.*
2 *Citatus peremptoriè non potest post lapsum peremptorij petere dilationem.*
3 *Citatus vt compareat instructus, qualiter debeat comparere.*
4 *Exclusus per viam iuris communis potest venire per viam iuris specialis. & nu. 6.*
5 *Ad restitutionem petendam requiritur speciale mandatum.*
7 *Quadriennium datum ad petendam restitutionem, quando ecclesia, vel minor lęditur propter lapsum termini peremptorij, quando incipiat currere.*
8 *Restitui an possit ecclesia aduersus interlocutoriam, per quã facta fuit iniustitia ecclesiæ.*

a COram. Post peremptoriũ, de iure cõi
non auditur ecclesia. audit̃ tñ
per beneficium restitutionis in integrum.
hoc dicit. Et primo narrat factum. Secun
do interloquitur. sec̃a ibi: nos autem. ¶ In text. ibi: as-
signatus. sup. in quo cum actis, & alijs munimentis
corã Papa se præsentet sñiam audituri. ¶ Itẽ ibi: inter
eos. sup. & etiam contra eos de iure cõmuni denegan
do: vt etiam tangit gloss. ¶ Not. q̃ per lapsum triennij
peremptorij statuti ad aliquid producendũ, videtur
q̃ de iure communi, quis non debeat audiri, qđ videt̃
intelligendũ, quando nõ comparet infra modicũ tp̃s
post peremptoriũ. Abb. videtur, qđ audiri deberet per
istũ tex. a cõtrario sensu, & per id, qđ habetur in l. & si
post tres. ff. si quis cau. & istud etiam videtur hic velle
Hosti. & Io. And. & per illã. l. & si post tres. videtur ẽt
hoc limitandũ, quando non est ius factum aduersarij
deterius post lapsum p̃emptorij, aliter secus p ea, q̃ ha
bent̃ in præalleg. l. & si post tres. Et cũ p̃dictis limita-
tionibus, vr̃ qđ intelligi debeat glo. valde notabilis, q̃
hr̃ in cle. sæpe. in verbo non obstante. de verbo. signi.
& qđ no. Cy. l. si ea. C. q. accu. non poss. Et ad p̃dicta ẽt
1 facit, q̃ † purgatio moræ debet fieri infra modicũ tp̃s:
s̃m ea q̃ habent̃ in l. si ita quis. §. Seia. ff. de verb. obli.
& plenè not. p Bart. eo. tit. si insulã. & sec̃m prædicta,
etiã vr̃ limitandum, qđ not. Bart. in l. mancipiorũ. ff.
de optio. lega. & facit, qđ dixi in c. licèt causam. j̃. de
2 proba. † ¶ Item no. q̃ citatus peremptoriè non potest:
postea post lapsum peremptorij petere dilationem
ad instruendam causam de iure communi: sed solum
per viam restitutionis, si hoc suadeat qualitas perso-
3 næ. ¶ Et not. quòd † citatus, vt compareat instructus
debet comparere cũ attestationibus hoc est testibus
receptis, & cum alijs munimẽtis hoc est iuribus, seu
instrumẽtis habentibus munire, seu iuuare ipsam cau
sam, non tenetur tamen testes recipiẽdos secum duce
re: vt not. gloss. in c. cupientes. in §. si vero. de elect.
4 in vj. ¶ Item not. quod † exclusus per viam iuris com
munis, potestq; venire per viam iuris specialis. Et sic p̃-
hibitum vna via, conceditur alia, quando via est so-
5 lum prohibita. de quo in gl. fin. ¶ Item not. quod † ad
petendam restitutionem requiritur speciale manda-
tum, quod est verum, quãdo principaliter petitur, se-
cus si incidenter: vt dictum fuit in capitu. præcedenti.
& dicitur incidenter peti: etiam quando petitur post
sententiam infra tempus datum ad appellandum: vt
voluit Ioan. Andre. & etiam gloss. in c. præcedenti.
Et etiam sequitur domi. Anto. & domin. Florian. de
quo tamen dicendum: vt ibi dixi. Vnde videtur, quod
in tex. isto ex abundanti fuit dictum de speciali man-
dato, cum videatur incidenter petita restitutio. ¶ Ali-
qui tamen dicunt hoc verum, quãdo petitur infra de-
cem dies a die datę interlocutoriæ. secus si postea, q̃a
fortè ista nõ est vera, quia ex quò hẽt prosequi in cau-
sa, licèt lapsum sit tempus decem dierum: quia non
potest commodè procedere, videtur q̃ incidenter di-
citur peti. & qđ dixi. s̃. c. p̃xi. videt̃ procedere post sen
tentiam diffinitiuã, vel quando esset interlocutoria, &
non expectaret illam sententiam post se. ¶ Item not.
quod solus prælatus non videtur constituere procura
torem in causa ecclesiæ, etiam si fuerit litem contesta
tus, quod videtur contra ea, quæ habentur in l. neq;.
& l. nulla. C. de procur. Nam per contestationem vi-
detur factus dominus litis: vt in c. j. & ij. infra eodem.
lib. vj. ¶ Sed dic s̃m Ioan. Andr. q̃ hic Archiepiscopus
erat in iudicio de consensu capituli: q̃a causa erat cõ-
munis Archiepiscopi, & capituli, & erat ardua. & iõ
solus non potest constituere procuratorem. facit, qđ
no. s̃. de rescrip. edoceri. & quod dictum fuit in c. j. de
procura. An autem requiratur speciale mandatũ ad
petendum restitutionem, cum fuit expediens. tangi-
tur cum gl. pe. ¶ In gloss. j. in fi. & facit, quod habetur
in c. duo simul. s̃. de offi. ordi. ¶ Aduerte tamen, quod
quatuor principales Patriarchę. de quibus. j̃. de priui.
antiqua. habent certa priuilegia, quę alij non habent.
de quibus in d. c. antiqua. ¶ In glo. mandatum. in fi. &
plures alios casus vide per glos. in c. qui ad agendum.
de procu. in vj. An autem sufficiat, quod quis habeat
mandatum ad petendam restitutionem in integrum.
cum fuerit expeditus, licèt non specificetur causa in
qua habeat peti. Cy. in l. j. C. etiam per procura. resti.
causam tractari posse. tenet, quod non. Sed contratiũ
tenuit Barto. in l. filius. ff. de donatio. per illam. l. Nam
ex quò in fauorem concedentis mandatum habet pe
ti ipsa restitutio, sufficit quod sit speciale mandatum
datum ad restitutionem petendam: licèt nõ exprima-
tur causa, in qua habeat peti per prædictam. l. filius. &
quod ibi habetur in simili. de quo plenius per Bart. in
6 d. l. filius. ¶ † In glo. fi. in fi. & de materia per glo. in re-
gula. quod cum vna via. de regu. iur. in vj. vbi patet, q̃
quando prohibitio est simplex: tunc prohibitum vna
via, non debet concedi alia: sed vbi prohibitio non fit
simpliciter, sed respectu certæ viæ. tunc non intelligit̃
esse p̃hibitum respectu alterius vię. & ita hic, q̃a licèt
prohibetur de iure communi, tamen admittitur de iu
7 re speciali, quia alia est via. ¶ † Extra gloss. tangit hic
Inno. a quo tempore incipiat currere quadriennium
datum ad restitutionem petendam in casu isto, qñ ec
clesia, vel minor ledatur p̃pter lapsum termini perẽ-
ptorij. & concludit, quod incipit a fine ipsius termini
statuti ad comparendum. & sic a tẽpore lapsus ipsius
termini, & non a die latæ sententiæ. ¶ Mouetur, quia
finito termino, completa fuit lęsio, quod patet, q̃a nul
la sequeretur sententia, nihilominus daret̃ restitutio
contra talem læsionem. facit, quod habetur. s̃. c. ij. &
iij. ¶ Refert tamen, qđ alij dixerunt quadrienniũ com
putari a die sententiæ, & q̃ sufficit contra sententiam
petere restitutionẽ. arg. l. iij. §. j. ff. de mino. Sed prima
opi. placet Inno. per rationẽ superius allega. ¶ Fateor
tamen, quod cautè faciet lęsus in omissione probatio
nis, & in sentẽtia, si petat se restitui aduersus vtrũq;.
& hoc etiam sequit̃ glo. in cle. j. hoc eo. ti. & facit, qđ

a Post p̃emptoriũ. Eodẽ modo sũmat do. Abb. hoc. c.

no.Ioan.And.& Archi.in c.j.& ij.ĩ.ſo.lib.vj.Sed ad-
uerte, qđ dictũ Inn.põr dupliciter intelligi inquantũ
dicit,ꝙ nõ incipit a die ſnĩæ: ideo poteſt intelligi,ſcili
cet interlocutorię,per quã ſtatutus fuit ipſe terminus
peremptorius. & de iſta videtur loqui Inno.ſi ponde-
rentur eius verba. Poteſt etiam intelligi de ſententia
diffinitiua poſtea ſubſecuta. ſm primum intellectũ,
videť obſt.qđ habeť in l.j.§.biduum.ff.quando appel.
ſit.canonizata.ij.q.vj.c.biduum. & quam habetur.ĩ.
de re iudi.qđ ad cõſultationē. in quibus patet,qđ tp̃s
datum ad appellandum currit a die ſnĩæ latæ ſub con
ditione,vel in diē,non a tpe euenientis conditionis,
vel diei.& ſic eodem modo videtur dicendum,qđ tē-
pus datũ ad reſtitutionē petendã,currit a die latę ſnię
interlocutorię,per quam terminus peremptorius fuit
ſtatutus.Sed poteſt reſponderi,quod ſententia nõ de-
bet ferri ſub conditione, licèt lata tenuerit.d.§.viden
dum. & ideo eoipſo,ꝙ fertur ſub conditione videtur
pars grauari,ſed ſecus in termino peremptorio, quod
benè poteſt per iudicem ſtatui.ĩ.eo.cum ex literis. &
ff.de iud.l.nonnunq̃.& ideo per ſtatutionem triennij
non eſt læſus,niſi omiſit probationes facere. ¶ Circa
ſcđm intellectum aduerte, quia dñi de Rota in con-
cluſione.clx.dicunt, quod etiam non ꝓcedit dictum
Inno.qñ ſecuta eſt ſnĩa diffinitiua: ex eo,quia ſi appel
laretur ab illa,poterit in cauſa appellationis non pro-
batum probari, iuxta.l.per hanc.C.de temp.appel.&
ſic tp̃s peremptorij termini non conſummauit læſio-
nē:imo nec prima ſentētia ſecuta,ex qua eſt appella-
tum.Et idē dicunt de ſecunda,ſi appellatur ab illa.Et
ſic tunc ſolum tertia ſnĩa cõſumabit læſionem. & eo-
dem modo ſm eos prima ſnĩa cõſummabit læſionē,ſi
nõ fuerit ab illa appellatũ, & ſic currat tp̃s ad petēdũ
reſtitutionē a die ipſius diffinitiuæ, & nõ a die lapſus
termini.Fatetur tñ,qđ de cautela eſt,ꝙ petatur reſtitu
tio aduerſus ſnĩam,& dicunt,ꝙ eſt de ſtilo curiæ,& ſe
cundum ipſius æquitatē,etiã poſt concluſionē in cau
ſa ꝓphana, admittiť qs ad ꝓbandũ per inſtrumenta,
& ꝑ literas.d.Ant.hic cõcludit,ꝙ ſi terminus nõ ſit ta
lis,qui excludat facultatē ꝓbandi, etiã de iure cõi qs
auditur,& nõ eſt locus reſtitutioni.Si vero eſt talis ter
minus q̃ excludat facultatē ꝓbandi,tunc ſi quis velit
integrari ad probãdũ in eadē inſtãtia,oportet ꝙ petat
reſtitui aduerſus locũ termini, nec ſufficeret petere re
ſtitui ſe aduerſus ſnĩam diffinitiuã poſtea latã.& ſic ēt
aduerſus vtrunq; deberet peti reſtitutio.Facit, qđ ha
tur in ſimili licèt ipſe non alleget in cle.ſi ante.de do-
lo & contu.& c.dilecto. de appel.in quibus patet,qđ
licèt appellatum ſit ab interlocutoria, poteſt etiam
appellari a diffinitiua poſtea ſubſecuta. ¶ Si verò
non curat quis reintegrari ad probandum in eadem
inſtantia, tũc ſufficit petere reſtitutionē in integrum
aduerſus ſententiam diffinitiuam. Nam ſi poſtea pro-
cedat nouam inſtantiam inchoando,non obſtabit la-
pſus termini,qui fuit ab alia inſtantia,prout etiam vo
lunt ſentire domini de Rota in ſua concluſione prę al
leg.inquantum volunt, quod in cauſa appellationis
poſſit fieri probatio non obſtante lapſu termini perē-
ptorij,qui fuit in principali cauſa. facit,quod conſue-
uit dici in c.fraternitatis. & c.innotuit. & c.cũ veniſ-
ſent.infra de teſti.¶ Vlterius quærit Innocē.An dan-
da ſit reſtitutio prædicta indiſtinctè, concludit quod
nõ.ſed præmiſſa ſummaria cognitione,in qua quære-
tur,an petens reſtitutionem habeat aliqua inſtrumen
ta neceſſaria,vel vtilia,quæ dicat omiſiſſe. facit,quod
8 habetur.ſupra in c.ij. ¶ † Vltimo quærit Innocen.qđ
ſi facta fuerit eccleſię iniuſtitia per aliquam interlocu
toriã,an poterit eccłia reſtitui aduerſus illã. & cõclu-
dit qđ non ſemper reſtituetur,quia ſi per interlocuto-
riam repellatur exceptio dilatoria:puta,exceptio ſpo-
liationis,vel ſuggeſtionis falſi, vel excõicationis, vel
ſimilis exceptionis quę non inducta ſit in fauorē petē
tis:ſed in odium aduerſarij.Nã tũc nõ reſtitueť eccłia:
vñ tũc imputabit ſibi eccleſia ſi infra decē dies nõ ap-
pellauit: quia poſtea non audietur ſi petat ſe reſtitui:
quia non videtur aliquid perdere, nec etiam magno
incommodo affici: & ideo non debet dari reſtitutio,
q̃a nõ datur pro modica læſione.ff.de reſtit.in integ.l.
ſcio.& in l.non omnia.ff.de mino.& facit,quod habe
tur. in l.cum quidã.§.ſi pupillo.ff.de vſu. & ꝙ non af-
ficiat magno incõmodo patet ſm eũ, quia ita manēt
obligati illi qui erant debitores ſicut prius,licèt dictæ
exceptiones repellantur. Et ſi dicatur, immo eccleſia
amittit lucrũ,quia ſi exceptio admitteret nõ cogetur
ſoluere. Reſponde, quod ex quò eccleſia iure eſt de-
bitrix,non debet ſe ſuperflua probatione grauare.Nõ
obſt.ēt ſi dicatur, ꝙ ſi exceptio ſpoliationis fuiſſet ad-
miſſa,recuperaſſet aliam rem qua erat eccleſia ſpolia-
ta,ſi aduerſarius noluiſſet audiri.ĩ.de ordi.cogni.cum
dilectus.§.fin.q̃a poteſt reſponderi ſm eum,ꝙ parum
grauari videtur eccleſia,cum poſſit per viam actionis
recuperare:vt ĩ.de reſt.ſpo.c.item cũ quis. & c.ex cõ-
queſtione. ¶ Et ſi dicať, via actionis eſt nimis graue
onus.& ſic videtur,quod debeat reſtitui.facit.l.in mi-
noribus.ff.de mino. Reſponde, ꝙ nõ dēt cēſeri graue
onus,ſi ſuã iniuſtitiã ꝓſequatur,vel põt dici ſm eũ,ꝙ
inſpectis circũſtantijs iudex dabit q̃nq; reſtitutionē,
ar.l.minor.xv.annis omiſſam.ff.de mino.& iſtud mul
tum placet Hoſtien.licèt Inn.hic ſatis inſtet,& dicat,
prędicta procedere in dilatorijs, quę non habent in-
cluſas peremptorias,vt eſt exceptio ſpoliationis. d.c.
cum dilectus.ſecus,quando haberet incluſam perem
ptoriam, exemplũ patet ex his, quę nc.per glo.in c.j.
de lit.conteſt.li.vj. vt quando opponitur exceptio fur
reptionis contra literas ad bñficia.& dicit idem in ex-
ceptione dilatoria ſolutionis,ꝙ in alijs dilatorijs.Goſ.
tenet ɔ̃riũ in dilatoria ſolutionis,licèt in dilatoria iu-
dicij teneat cum Inn.Hoſti.hic cõcludit,ꝙ non repe-
riatur iure cautum,ꝙ in dictis caſibus reſtitutio dene
geť,& nõ audet hoc auferre. Sed dicit hoc eē arbitra-
rium. ¶ Nam ſi eccleſia eſſet debitrix in magna quãti
tate: puta mille florenorum,ad quę ſoluenda haberet
dilationem decennalem, poſſet cum ſuo commodo
infra dictum tempus recolligere pecunias ſoluendas
in dicto termino:vbi ſi haberet ſtatim ſoluere,oporte
bat fortè,quod recipiat pecunias ſub grauiſſimis vſu-
ris.& ſic magnum damnum conſequeretur eccleſia,ſi
dilatoria ſolutio repelleretť. ideo debet poſſe reſtitui,
& ſimiliter ſi erat ſpoliata magno, & vtili prędio, ex
cuius redditu annuatim multa pcipiebat, ex quibus
poterat ſatisfacere creditoribus, videtur tunc pati gra
ue damnum ſi repellatur exceptio ſpoliationis op-
poſita per eccleſiam contra ſpoliatorem. ideo videtur
quod tunc debeat reſtitui.Et per prędicta dicit conclu
di poſſe,ꝙ nõ eſt dr̃ia ĩter dilatoriã,& dilatoriã,ſed in-
ter lęſionē,& lęſionem,q̃a ex modica lęſione non da-
tur reſtitutio,ſed ex magna ſic. Nam ſm eum perem-
ptoria poteſt eſſe modica lęſio,vt ſi petantur quatuor
denarij,licèt repellatur exceptio peremptoria fortè pa
cti de non petendo, quia de modico dãno agitur,non
reſtituetur.Fatetur tamen,quod facilius,& cõius ma-
ius dãnũ occurrit,ſi repellať ꝑemptoria,q̃ dilatoria.

S V M M A R I V M.

*1 Coniuncta perſona poteſt agere pro coniuncta, & etiam petere re-
ſtitutionem in integrum.& nu.10.*

2 Minor

2 *Minor ætate quis dicatur.*
3 *Consensus filij præstitus patri in alienatione rei propria ipsius filij non valet filio existente in patris potestate.*
4 *Libellus alternatiuus, an admittatur. & nu. 15.*
5 *Restitui petens quid concludere debeat.*
6 *Consuetudo Laicorum in patrimonialibus non præiudicat clericis.*
7 *Solennitatis omissio inficit actum ipso iure.*
8 *Clericus læsus ex contractu, an possit petere restitutionem in integrũ contra laicum.*
9 *Minor potest restitui aduersus alienationem, quando non iurauit super contractu.*
10 *Dispositio iuris communis non tollit dispositionem statutariam, nisi de illa faciat mentionem.*
11 *Alienatio de rebus mobilibus, vel se mouentibus facta per carentem curatore absque decreto iudicis, an valeat.*
12 *Tutor potest sine decreto iudicis obligare rem immobilẽ minoris pro defendenda causa pupilli.*
13 *In eodẽ libello potest quis proponere plures actiones, nec cogetur eligere, etiam si se adinuicem non compatiantur.*
14 *Libellus in quo dicitur sententiam esse nullam, & inquãtum sit aliqua appellatur, an debeat admitti.*

CONstitutus, Restituitur minor in eo, qd contraxit, vel
omisit, si pbat exinde se læsum, & sic intra
tempora restitutionis. h.d. & duæ sunt partes principales. Nã in prima ponitur partis narratio.
1 In secũda dat iudices. secunda ibi: quocirca. ¶ † Not. j.
q coniuncta persona potest agere p coniuncta, & vr̃
etiam posse peti restitutio in integrũ. Sed certè cũ requiratur speciale mandatum ad petendum restitutionem. l. illud. §. si talis. ff. de mino. & no. in c. præcedenti. non posset coniuncta persona illam petere sine speciali mandato, ideo intellige, q hic habet speciale mã
2 dacum, de quo etiã tangitur in gl. j. ¶ Item no. q † ille
dicitur minor ætate, qui est minor. xxv. annis: vt habe
3 tur in c. præsentia. j. de proba. ¶ Item no. q † non videtur valere cõsensus filij præstitus patri in alienatione rei propriæ ipsius filij, ipso filio existente in potestate ipsius patris. Secus si sit emãcipatus hoc est liberatus a patria potestate. Et de forma emancipationis habetur in Spec. de natis ex libero ventre ad fi. Et ratio esse potuit secũdũ do. Ant. & pter tex. in l. j. §. q onerãde. cum ibi no. ff. quarũ re. act. nõ datur. quia talis consensus filij præstitus eo existente in ptãte patris vr̃ præstitus per reuerẽtia paternã, & ipsius obedẽtiã. ¶ Aduerte tñ, licèt ipse nõ dicat, q sec' vr̃ qñ ipse fili' ẽt existẽs in potestate patris principaliter alienat de consensu patris. Nã tunc videt̃ quod valeat per ea, quæ habẽtur in tex. ꝯiuncta gl. in l. j. §. filius autẽ. C. de bonis q libe. qd videtur intelligendum, qñ filius erat maior. xxv. annis. aliter non sufficeret consensus patris sine decreto iudicis. per ea, quæ habentur in l. lex q tutores. C. de admini. tuto. & l. non possunt. C. præd. mino. ¶ Item no. q ẽt filiusfa. succedit matri, & sic non q̃rũtur dicta bona patri, licèt in eius sit potestate, quod est verum quò ad proprietatem: sed quò ad vsumfructũ bene quæruñ patri in cuius est potestate. l. j. C. de bo
4 nis ma. ¶ † Itẽ no. q admittitur libellus alternatiuus ᵃ
a p ea, p quæ, quis adducit nullitatem, vel rescissionem
ꝯtus, de quo fuit per Inn. & per gl. in c. Abbate. de re iudi. in vj. & per Bar. in l. si expressim. ff. de appel. ¶ Itẽ
5 no. q † petens restitui videtur debere concludere tria,
videlicet se esse minorem, & læsum, & intra tẽpora petendæ restitutionis, vr̃ ẽt, q quãtũ dẽat addi, videlicet, q dicat se læsum sua facilitate p no. in l. fi. C. de resti. ĩ inte. & ibi p Bart. & tractatũ fuit. s. eo. c. j. & sic trãsit d. Ant. hic ẽt puto, q de cautela sit ad opi. vitãdas, cautũ pdicta quatuor allegare, tñ non credo, qd sint necessaria oĩa prædicta allegari. Nã vr̃ sufficere, q dicat se tpe contractus fuisse minorem, & læsum. per id, quod habetur in l. minoribus. C. eo. nã eo ipso, qd facit mẽtionem de minori ætate. vr̃ q satis videatur dicere, q ex facilitate ipsius ætatis fuerit læsus. argu. eorũ quæ habentur in simili in l. quacunq;. ff. de pcura. glo. & in l. sciendum. §. tutores. ff. qui satisda. cog. & hęc etiam videtur esse cõis opi. vt patere potest ex his quæ dixi in c. j. s. eodem. licèt Bart. aliter dixerit in d. l. fin. ¶ Item non videt̃ esse expedien. qd dicat se esse intra tempora petendę restitutionis per tex. in l. si minorẽ. C. eo. ti. Nam aduersario incumbere videtur allegare, quod sit maior, & extra tẽpora restitutionis petẽdę, quia illud est causa suę intentionis ad excludendum petentẽ restitutionẽ. & sic notabiliter ibi videt̃ velle text. qui est melior aliquo in hac materia. & istud etiam videt̃ seq. ibi Iac. Bu. & Bar. nec ob. iste text. quia potest dupliciter responderi. Primo quod hic ad cautelã, & non de necessitate expressit se esse infra tp̃s petendę restitutionis. Vel secũdo potest dici, q fortè ideo debuit docere se esse infra tpa restituẽdę petitionis, qa narrauerat iã esse maiorẽ. & ita possit intelligi iste text. Secus quando nõ dixit se esse maiorẽ, sed simpliciter dixit se fuisse minorem, & læsum tpe contractus, quare tunc pce
6 dat, qd habet̃ in d. l. si minorẽ. ¶ † Item no. q in patri-
monialibus cõsuetudo laicorũ nõ habeat præiudicare clericis: vt habetur in d. c. ecclesia Sanctę Marię. & c. quę ecclesiarum. de consti. & facit, quod habet̃. j̃. de eo q mit. in pos. c. venissent. & ad prædicta, q statutum vel consuetudo laicorũ etiam porrigatur ad clericos, qñ est cõmodũ clericis bñ facit, qd not. p. Io. An. in c. dilecti. j̃. de fo. cõpe. & in c. fi. de offi. dele. li. vj. qd tenementi, quia sæpe potest de facto contingere. ¶ Itẽ no. q tẽporis inductio a statuto videtur currere minori, licèt possit dari restitutio, q videtur procedere præcipuè, qñ per lapsum talis temporis tollitur lucrum minori, & non infertur dãnum. ¶ Itẽ no. q ius offerendi ad fin. rescindendi contractum, & rem recuperandi
7 transit contra vniuersalem successorem. ¶ † Item not.
q omissio solennitatis inficit actum ipso iure. facit, qd habet̃ in l. cũ hi. §. si prętor. ff. de transac. ¶ Itẽ no. a cõtrario sensu, quod pro modica læsione non datur re-
8 stitutio. ¶ † Itẽ no. q clericus læsus ex contractu videt̃
posse petere restitutionem in integrũ contra laicum in patrimonialibus coram iudice ecclesiastico. Et sic transit hic do. Ant. ¶ Sed istud non videtur esse verũ, quia vbi petitur restitutio in intergrũ actor debet sequi forum rei. l. iij. C. vbi, & apud quem in inreg. restitu. postuletur. ¶ Nec ob. iste tex. qa potest dici, q istud municipium, vel erat de terris subiectis ecclesiæ. & ideo potuit agi coram ecclesiastico. j̃. de appel. si duobus. vel erat cõsuetudo loci, quod vbi actor esset clericus posset rem trasferre ad forũ ecclesiasticũ: vt habet̃ in simili in c. iij. j̃. titu. pxi. ¶ Et per pdicta non videnẽ pcedere aliqua notabilia ipsius do. Anto. Nam dicebat, ẽt successiuè, q vbi nil petit̃ dari, vel fieri a parte, licèt agatur ad præiudicium tertij tamen non necessitatur agens sequi forum rei: quia tunc principaliter petitionem dirigebat contra iudicem: licèt tangetur præiudicium laici ad causam vocandi. q dicebat esse notandum. ¶ Et per hoc potest etiam limitari, quod no. in capitulo cum sit generale. de foro compe. ¶ Sed certè non videtur hoc procedere per ea, quæ habentur in dicta l. ij. & quia etiam in effectu hic petebat
9 sibi dari, vel restitui rem alienatam. ¶ † Vltimo potes
notare, quod minor potest restitui aduersus alienationem, quod est verum, quando non iurauit super contractu, aliter secus. vt in auth. sacramenta. C. si aduer. vendi. & j. de iureiuran. cũ cõtingat. in glo. j. in fi. & iõ

a Libellus alternatiu' Adde do. Abb. in ca. inter dilectos. de fid' instr. in iij. not. vbi dicit, q libellus incert' valet sup accessorijs dummõ sit certus sup principali. & ibi ẽt p Fely. co. ij. nu. ij. fol. xc. ĩ ipressione Lug.

debet hic intelligi,ꝙ habuit mandatum ad restitutio-
10 nem petendam.¶†Et extra gl.not.ꝙ in his,q̃ exigunt
speciale mandatum persona cõiuncta regulariter, nõ
admittitur pro coniuncta sine speciali mandato. & sic
coniunctio personæ, non potest supplere defectum
specialis mandati, sed generalis sic. ¶Fallit tamen in
casu.dicto c.nonnulli.de rescrip. vbi supplet defectũ
specialis mandati. Fallit etiam in l.patri.hic allega.&
facit,quod habetur in c.qui ad agendum.de procura.
in vj.¶In gloss.ij.ibi: succedit matri ab intestato.sup.
per senatuscõ.orficianũ. vt habet instit. de senatuscõ.
orficiano.per totum.¶In gloss.iij.in fi.aliàs fortè erat
consuetudo loci, quòd quicquid quærebat,viro esset
commune vxori,& econtra secũdum Philippũ. ¶In
gloss.tempus. in fin.& de hoc plenè dictum fuit.s.eo.
c.j.¶In glos.consuetudinem.ibi:petebant restitui.sed
contra hoc facit,quod nõ fuerit necessaria restitutio.
per id, quod habetur in l.fi.C.in qui.cau.in inte.resti.
non est necessaria. Vbi patet,quòd ipso iure non cur-
rit minori minor pręscrip.q̃ xxx.vel.xl.ann. ¶Soluit
Goffr.ꝙ cõsuetudo loci habebat, quod ipso iure cur-
ret tempus etiam minori, & ideo necessaria fuit re-
stitutio.Inno.vero hic notabiliter dixit, quod illa lex
habet locum in tẽporalibus præscriptionibus a iure
inductis,quia contra illas potuit.l.prouidere: ideo nõ
currunt exceptis iudicialibus, q̃ propter autoritatem
iudiciorum currũt:licèt possit restitui.facit,quod ha-
betur in l.properãdum.§.fi.C.de iudi. & in c.auditis.
in glo.penulti.s.eo.& in l.ait prætor.ff.de mino.¶ Se-
cus in pscriptionibus inductis a ɔsuetudine, vel statu
to,qa aliter non potuit lex sic prouidere. facit, quod
habetur de const.c.j.lib.vj. Ideo currunt ipso iure, li-
cèt possit peti restitutio,& idem dicit in cõuentionali
bus pręscriptionibus per.l.emilius.ff.de minori.Barr.
vero.in d.l.fi.quẽ videt sequi hic etiã do. Ant.dicit,ꝙ
illa.l.fin.habet locum in præscriptionibus inductis a
statuto,vel consuetudine:quia simpliciter videtur lo-
qui de cursu tẽporis, & lex semper est in viridi obser-
uantia, & quotidie videt loqui.l.arriani. C.de hęreti.
& ideo vr̃ cõprehendere etiã præscriptionẽ inductã a
statuto,vel cõsuetudine.& ad istum tex.respondet,ꝙ
hic erat præscriptio,per quã tollitur lucrum,non au-
tẽ inferebatur detrimentum in bonis ipsius minoris.
& ideo benè currit,quia statutum simpliciter loquẽs
patitur restrictionem a iure communi, ne qs indebi-
tè damnũ patiatur.l.ij. cum ibi not.C.de noxa.sed nõ
patitur restrictionem , vt quis lucretur.l.prospexit.ff.
qui & a qui.& no.Bar.in l.omnes populi.ff.de iusti. &
iur.in materia interpretationis, & in l.adigere.§.fin.
ff.de iurepatro. & ideo statuta, & consuetudines,quæ
inducunt præscriptionem recipiunt exceptionem, &
non currunt contra minores, inquantum dãnificaret
minor in rebus suis per d.l.fin.quæ licèt non potuerit
agi in specie de statuto,potuit cogitare in genere. fa-
cit,quod habetur in l.qui iure.ff.de test.mili.& in d.l.
arriani. & in l.vna.ff.de condi.ex lege. secus si fieret
præiudicium solum in lucro,quia tunc non habet lo-
cum.d.l.fi.Et ita intelligatur hic. nam cum statutum
disponat ĩ materia iuris, debet accipere interpretatio
nem.& limitationem iuris.facit,quod habetur. supra
de consue.cum dilectus.& c.ex literis.& infra de cle-
ri.non resi.c.ad audientiam.& sic transf.do.Ant.¶Sed
certè iste intellectus non videtur bonus. Primo,quia
d.l.fi.simpliciter loquitur de quacunque præscriptio-
ne,distinguit an agatur de lucro, vel de damno.& sic
indistinctè videt intelligenda.per ea,quę habent.xix.
11 di.in c.si Romanorũ.& in l.de prio.ff.de publi. ¶†Itẽ
quia dispositio iuris cõis non tollit dispositionẽ statu-
tariã, nisi de illa faciat mentionẽ, vt in c.j. de consti.
in vj.& ideo si præscriptio statutaria præcessisset. d.l.fi.
non fuisset sublata. ergo multominus tolletur si po-
stea fuerit facta, & ideo verior videtur intellectus In-
no.quẽ sequitur etiam Io.And. ¶In gl.pe.in fi.Hosti.
12 hic dicit, ꝙ † in rebus mobilibus, vel se mouentibus
valet alienatio facta per carentẽ curatore etiã sine de-
creto iudicis,sed in immobilibus procedat gloss.quia
non valet alienatio facta etiam per carentem curato-
re sine decreto iudicis,& dicit, quod prohibetur inter
poni decretum per iudicem, nisi in certis casibus ex-
pressis in iure si propter es alienum soluendum. C.de
prędijs mino.l.obest. ¶ Item propter dotem dandam
sorori.C.de admi.tut.l.lex quæ tutores.¶ Item ob ne
cessitatẽ famis.C.de patri.qui fi.di.l.iij.¶ Item pro de-
fendenda causa pupilli.l.fin.C. de admi.tuto.& ibi est
13 no.casus,quod † etiam sine decreto potest tutor obli-
gare rem immobilem minoris pro habenda pecunia,
pro faciendis expensis litis ad defendendum pupillũ,
quod simpliciter tene menti. & quod dixit Hostien.
de rebus mobilibus poterat procedere olim s̃m tem-
po.ffotum.per l.j.ff.de rebus eorum. sed hodie si sunt
res mobiles, quæ seruando seruari possunt,idem iudi
catur,quod de rebus immobilibus. vt habetur in d.l.
lex quæ tutores.¶ In gl.fin.d. Anto.hic addit tertium.
s.quod debet etiam dicere se esse intra tempora petẽ-
dæ restitutionis,sed de hoc dic,vt dixi in nota.& ad id
quod s.proxi.dixi circa intellectũ hunc.l.fi.C.in qui-
bus cau.in inte.resti.non est necessaria.bene facit, qa
illa.l. videtur solum prouidere aduersus præscriptio-
nes, quas iura antiqua ante.l. illam induxerant. & sic
videtur , quod non trahatur ad præscriptiones postea
inductas saltem a statuto. ¶ Vltimo videt, ꝙ libellus
hic non debuerit admitti,in quo petebat contractum
nullum pronunciari, & etiam petebatur restitutio in
integrum: quia remedium restõnis est tanq̃ extra ordi
narium.l. in causæ. ff. de mino. Sed potest respondere
s̃m Inn. ꝙ contrarium procederet vbi certum esset re-
mediũ nullitatis cõpetere. Sed hic nõ erat certum:qa
possibile est, qd̃ fortè ipsa nullitas non cõpetebat , &
poterat probabiliter dubitari ab istis fratribus per de-
fectum ætatis qui fuit tempore cõtractus propter qnẽ
non bene apprehenderant,an iuris solẽnitas interue-
nerit,vel etiã non.facit, qd̃ habetur.j.de sent.excõ.cũ
illorũ.& de reg.iur.ignorantia.lib.vj.ideo ad dirimen
das lites, fuit admissus libellus super vtraque via alter
natiuè tamen,& conditionaliter.facit, qd̃ habetur in
l.j.§.j.ff.quorum legato.& qd̃ not.gl.in ca. Abbate.de
re iud.in vj.Sed vbi non esset dubium probabile cogi
tur eligere, per id , quod habetur in l.quod in hẽdem .
§.eligere.ff.de tributo.& in l.cũ filius.§.varijs.ff.de le-
ga.ij.Glo.tñ in d.§.eligere.videtur velle, qd̃ ita demũ
non cogatur eligere,qñ incertitudo,& probabile du-
bium surgit,ꝓpter factum aduersarij,qui nõ vult cer-
tificare agẽtem. & ita intelligit Bart. in d.§.quod aũt:
14 aliàs tenebitur eligere s̃m glo.¶ †Sed Inn. hic vr̃ tene
re oppositum.Nam concludit,qd̃ vbicũque quis pro-
babiliter dubitat non solum ratione facti alterius: sed
etiã proprij,poterit in eodem libello plures propone-
re actiones, nec cogetur eligere etiam si nõ compatiã
tur adinnicem ꝑ istum text. Et idem videtur velle gl.
in d.c.Abbate.& pro ista parte etiam facit tex. in d.§.
quod autem.circa finẽ. Nam,licèt in principio loqua
tur,quando incertitudo causatur a facto aduersarij:ta-
men in fine videtur dare regulam generalem, vt vbi-
cunque actor probabiliter est incertus , quod tunc
possit proponere plures actiones , licèt gloss. ibi ni-
tatur restringere illam regulam ad causam principij
ipsius.

ipsius.§. Sed illa expositio videtur literam illam violare. & videtur etiam esse contra mentem ipsius text. & concludit etiã hic Inno.ꝙ vbi probabiliter dubitatur, possunt ꝓponi plures actiones, nec est necesse ꝓtestetur, quod vnam causam vult prosequi', & probare, licèt aliqui hoc dixerunt per.d.§. quod autem. sed non benè secundum eũ: quia ibi hoc non dicit, quod talis protestatio fieri debeat: sed benè potest fieri protestatio, quod ipse actor intendit, quod sufficiat sibi ad victoriam super quacunque probet inuentionẽ suam, & sic, quod in effectu vnica erit solutione contentus. facit, quod not. per gloss. in l.j.& ij.C.de fideius.ruto.& quod not.Bart.in l.iij. ff. de duobus reis. ¶ Et per prædicta videtur posse inferri, quod admittatur libellus, quãdo quis dicit rẽ quã possidet aduersarius ad se spectare ratione dominij, vel quasi. Et clarum est etiam, quod de cõsuetudine quotidie admittitur. de quo per gl.in d.c.Abbate.& etiã in §.alie.inst.de actio. Et simi-
15 liter videtur, ꝙ † admitti debeat libellus in quo dicit sententiam esse nullam, & inquãtum sit aliqua appellatum. de quo per Bart.in l.si expressim. ff.de appel.& per Cy.in l.j.C.quando prouo.nõ est necesse. Et prædicta procedunt, quando actiones competunt ad eãdem rem. Secus si ad diuersa, quia tũc vtraque potest intentari, & vtraque suum cõsequitur effectum.l.ancille.C.de fur. Et hoc verum, nisi essent contrariæ: vt patet in l.j.C.eod.titu.de fur. ¶ Et per prædicta etiam potest solui, si dicatur, quod alternatio parit obscuritatem. & sic incertitudinem.l.prætor.§.quod autem. ff.de iniur.& sic videtur, quod non debeat libellus tãquam incertus admitti: per ea, quæ habentur in c.j.& ij.j.de libel.obla. Nam illud verum, nisi tolleretur ꝓpter probabile dubium, vel secundum Hosti. illud ꝓcedit de subtilitate iuris ciuilis, hic de æquitate canonica. ¶ Sed certe hæc solutio nõ videtur bona. per id, quod habetur in c.vt quis duas.de elec.in vj.& in c.j. de postula.præla. eo.lib. vel potest dici, ꝙ ideo libellus incertus fuit admissus, quia non fuit cęptum contra illum facit, quod habetur in fi.C. de annali.excep. vel potest dici ꝙ commissio fuit incerta, non autem libellus. ¶ Sed certe ista solutio aperte videtur contra mẽtem literæ. Prima solutio notabilis est, & vera.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictio quandoque ratione incidentiæ prorogatur, & extẽditur ad id, de quo principaliter non posset cognosci.*
2 *Compromissum fieri potest in causa matrimoniali.*
3 *Compromitti potest in causa liberali.*
4 *Compromitti non potest de causa criminali, in qua criminaliter agitur.*
5 *Restitutio, quando petitur incidenter non est necessaria litis contest. secus quando principaliter petitur.*
6 *Restitutionem in integrum petere, an possit minor aduersus sententiã arbitri electi cum pœna.*
7 *Compromitti, an possit de actione iniuriarum.*
8 *Compromitti, an possit de causa alimentorum.*

CAusa. Se summat declarãs, q iudices possunt restituere. & videt ista decre. sumpta fuisse ex l. fi. C. vbi, & apud quos rest.in inte. petat.& tres sunt partes principales. nã in prima loquitur de ordinarijs habentibus administrationem, & eorum delegatis. Secundo delegatis non habẽtibus administrationẽ, & de arbitris. Tertio incidenter ponit tres casus, super quibus non potest fieri compromissum. secũda ibi: delegati vero.
1 tertia ibi: in matrimoniali. † No.j.ꝙ ratione incidentię iurisdictio aliquando prorogatur, & extenditur ad id, de quo principaliter non posset cognosci. facit, quod habet in l.quoties. C.de iudi. & in l.j.C. de ordi.iudi. ¶ Et no. etiam, quod sicut ratione incidẽtię ampliatur iurisdictio iudicis, ita etiam ampliatur potestas arbitri. facit, quod habetur in l.ait prætor.ff.de re iu. ¶ Itẽ not. ꝙ non est absonum incidenter aliquid adducere in constitutione, vel lege. licèt nõ faciat principaliter
2 ad titulum. seu rubricam. ¶ Item not.ꝙ † in causa matrimoniali non potest fieri compromissum, quod intellige, si sit causa matrimonij carnalis. facit, quod habetur.s̄.de transl.c.fi. secus si sit causa matrimonij spiritualis. s̄.de elec.causam.& eo.ti.si compromissarius.
3 li.vj.& j.ti.ij.§.partem. ¶ Item not. ꝙ † de causa liberali non potest compromitti. nec ob. quod habetur.j̄. de arbi.cum tempore. quia hic loquitur de causa liberali hominis. Sed ibi de causa status ecclesiæ. & ratio diuersitatis esse potest, quia quãdo agitur de statu ecclesiæ non est simpliciter de causa liberalis: sed potius subiectionis, hoc est cui subsit ecclesiæ. Et sic est causa liberalis a certa iurisdictione, sed non simpliciter, qa non põt quis esse acephalus. & sinę aliquo capite, cui subsit.xciij.di.c.nulla. & in extrauaganti Bonifacii, q̄ incipit vnam sanctam. Sed quãdo quæritur de homine, an sit liber, vel seruus, illa propriè est causa liberalis. & ista est multomagis præiudicialis, quã pręcedẽs, quia seruitus æquiparat morti.l.seruitutem.ff. de reg. iur. Vel potest dici ad d.c.cum tempore. quod licèt ibi fuerit expressum, non tamen approbatur arbitriũ. vel ibi loquitur de amicabili compositione, tamen prima
4 solutio melior videtur. ¶ Item not. ꝙ † de causa criminali non potest compromitti, quod intellige si criminaliter agatur. secus si ciuiliter. per id, quod habetur in l.quid ergo.§.ex compromisso.ff.de his qui no. in-
a fa. & in l.non distinguemus. §. Iulianus. [a] ff. de arbit.
5 ¶ Itẽ not. ꝙ † aliquando petitur restitutio incidenter, quandoque principaliter. Primo casu nõ est necessaria litis contest. secus in secundo. vt habetur in c.ij.s̄. de off.iud. ¶ Item est aliqua differentia secundum aliquos, vt hic tetigit do.Anto. quia quando principaliter petitur, non requiritur summaria cognitio an sit admittenda, sed vbi petitur incidenter per officiũ iudicis mercenariũ, tunc est summaria examinatio fienda super petitione, prius quã super læsione aliquę ꝓbationes admittantur. alleg.no.s̄.eo. in c.auditis. Sed de hoc dicendum, vt ibi dictum fuit in c.cũ ex literis. s̄.eo. ¶ In glos.j.ibi: contentiosam iurisdictionem. sup. etiã in his, quę sunt misti imperij. Secus si haberet iurisdictionem contentiosam solum in causis simplicis iurisdionis. per ea, quæ habentur in l.ea quæ.ff.ad muni. Glo. tamen hic forte voluit sequi vltimam solutionem, quam ponit in gl.seq. Quomodo autem aliqua sunt meri imperij, aliqua misti, aliqua simplicis iurisdictionis, plenè not. per Legistas in l.imperium. & in l.iubere cauere.ff.de iurisdi.om.iu.& dixi in ca. quod sedem.s̄.de offi.ordi. ¶ In gloss.ij.ibi: iure magistratus. f.eo ipso, quod quis est magistratus, seu iudex habens iurisdictionem contentiosam. ¶ In ea.glos. ibi: magis imperij. sunt sicut restitutio in integrũ, q̄ iudicis officio nobili expeditur. & hoc habet a mero imperio, licèt respiciat priuatam qualitatem. & hoc habet a iurisdictione. & ideo dicitur esse misti imperij. ¶ In ea. glo.ibi: potest sic responderi.&c. Hæc vera, & per hãc patet, quod etiam hodie non corrigitur.l. ea quæ. ad muni. inq̄tũ vult ꝙ magistratus municipalis nõ possit restituere in integrum. Nec est bona cõsequentia, põt delegare, ergo cõpetat iure magistratus: vt patet hic iuncta d.l.ea quæ. Nec ob.l.nec quicquã.§.vbi decretum. alle.in gl.quæ vult, quod illa, quæ officio iudicis expediuntur cũ causæ cognitione non possit delegari, quia illud verũ regulariter: sed fallit in restitutione in inte-

[a] §.Iulian°. Vbi vid ꝓ d.Bar.& in Spe. de arbi.§ restat. vbi vide.

in integrum fauore minoris,& fauore ipsius causę,& ita intelligatur hic,& quod habetur in l.vlt. C.vbi & apud quos. Sequens solutio non videtur bona, quia nimis videtur restringere hunc tex. qui indistinctè loquitur. Tertia solutio etiam nō videtur bona, licèt gl. illā videatur tenere: quia secundum illam corrigetur. d.l. ea quæ. quod in dubio non est dicendum, cum iurium corectio sit euitanda. de elec. cum expediat li. vj.& in l. præcipimus.C.de app. ideo tene solutionem quā.s.tenui, quam etiam tenuit Iac. Butri.& Bar.&in d.l.vlti.C. vbi,& apud quos. Dicebat etiam hic Gos. ꝙ restitutio quæ fit ad famā,& ad omnia bona, fieri pōt per solum principem, vel senatum l.j.§.de qua.ff. de postu. & similiter solus princeps restituit contra sententiam latam ꝑ procuratorē ipsius Cæsaris, vel per iudicem ab ipso Principe delegatum. Et similiter etiam minor magistratus contra sententiam maioris non pōt restituere, sed quilibet ordinarius cōtra suam sententiam bene potest restituere.ff. de mino.l.in causæ. §.pen.& l.perfecti.& l.seq. hoc tamen videtur intelligendum saluo eo, quod dixi de magistratibus municipalibus: licet secūdum opi.gl. ibi etiam posset contra suam sententiam restituere, sed secundum opi. quam tenui ad eundus esset superior ipsius magistratus. pet ea, quæ habentur in d.l. minor autem. & d.l. in causæ. ¶In glo. non habent. ibi: possunt cognoscere de restitutione in integrum. hoc videtur contra mentem huius literæ, quæ apertè vult, quod illi qui non habent administrationem non possint dare restitutionem, potest etiam poni exemplum secundum doc. in doctoribus, qui possunt cognoscere de causis scholarium per auth. habita. C.ne filius ꝑ pa. ¶Item potest poni exemplum in Episcopo, qui renuntiauit Episcopatui.§.de ordi.ab Episcopo.c.j. Sed certè istud non videtur congruum exemplum: quia ex quō renuntiauit Episcopatui nullam habet iurisdictionem: vnde potest poni exemplum in notarijs, qui dicuntur iudices cartualarij,& etiam ordinarij: licèt non habeāt administrationem: vnde in subscriptione dicūt, ego talis imperiali authoritate notarius: nec non iudex ordinarius scripsi &c. vnde inter volentes possunt cognoscere de aliqua causa: sed non possent restitutionē cōcedere, quia non habent administrationem: licèt habeant iurisdictionem ordinariam inter volentes. & istis potest intelligi, quod habetur in l.j.ff. de iudi. & in l. rem non nouam. hic alle.& etiam, quod hic habetur, & etiam in l.vlti.C.vbi & apud quem.& ibi etiam per Ia.Bu.& Bar. Quomodo autē quinque sunt ordines magistratuū, videlicet, super illustres, illustres, spectabiles, clarissimi,& inferiores magistratus no glo. in Auth. vt ab illust. & qui super eos sunt. collatio.v.& facit, quod habetur in l.ij.C.vt digni. ordo seruaretur. lib.xij. ¶In glo.penul. in fi. Et per prædicta non ob. quod habetur in l.non distinguemus.§.de officio.ff.de arbi. Inno. tamen hic videtur dicere, ꝙ cum causa restitutionis sit a mixti imperij, arbiter non poterat cognoscere de restitutione etiam incidenter ad finem, vt det restitu. sed bene poterit cognoscere ad finē vt si videat personā, cui restitutio cōpetit, fore læsam ex eo, quia in termino non probauit, vel testes, vel instrā non produxit, vt iterum ei terminū assignet. facit, quod hr̄.j.de ordin. cog.c.j. An autem procedat, quod hic dr̄, siue fuerit cōpromissum in arbitrum sub pœna, siue sine pœna, dicēdum, qd̄ sic. per istum text. qui simpliciter loquitur.

a Restitutione. Idē summat.d. Abb.

6 Au †autem cōtra sn̄iam arbitri electi cum pœna posset minor petere resti. in integ. Inn. dixit, quod sic: licèt illa nō sit omnino sententia. per id, quod hr̄ in l.quid ergo.§.ex compromisso.ff.de his, qui no. infa. dicit sn̄, quod qn̄ minor est læsus per sn̄iam arbitri non solum restituitur contra sn̄iam: imo etiam contra obligationē ꝯtractam ex compromisso propter sententiam ad pœnā, si illi non paretur. facit.l.si pupillus.ff.de aib.& magis congruè loquendo dicit, ꝙ deberet peti restitutio aduersus obligationem pœnæ cōpromissi ꝯtractam vigore sn̄iæ, ꝙ petere restitutionem contra sn̄iam. facit, quod habet in l.si minor.§.minores.ff.de mino. & eodem mō, dicit Hosti. ꝙ si factū sit compromissum sine pœna: quia illud ligat, si fuerit emologatum.j.ti.ij. per tuas.& l.pe.C.de arbi. poterit peti restitutio cōtra sententiam talis arbitri. facit, qd̄ hr̄ in l.non omnia.ff.de mino.& quod hr̄.j.de testi. præsentata. ¶ Quid autem si aliquis petat coram ordinario restitui contra sn̄iam arbitri, nūquid litis conte. super restitutione admittēr ad probādum de iure suo super negocio principali ad finem, vt adiudicētur sibi petita. Inn. hic dixit, qd̄ nō, quia iudex, qui cognoscit de restitutione nō succedit arbitro in cognitione negotij principalis allegat.l.pe. §.fi.C.de arbi. qd̄ intelligit Host. procedere nisi ex forma petitionis aliquid sequatur, vt qa petit eodē libello non solum restitui contra sn̄iam: imo ēt quæ petita fuerunt coram arbitro adiudicari. ꝑ id, qd̄ habet in simili.§.e.cū ex lr̄is. ¶In gl.fi. ibi: intelligitur de famoso delicto. per hoc dicunt aliqui, ꝙ cum † actio iniuriarū infamet. facit, quod habet.§.j.de re iudi. in c.cum te. & l.athletas.§.fi.de his qui no. infa. non poterit cōpromitti, siue ciuiliter, siue criminaliter agat.& istud videtur hic sequi.do. Anto. ¶ Sed certè istud videt contra. d.§.ex compromisso. qui non vr̄ intelligendus, quando cōpromittit de causa ciuili ex crimine. de quo si coram iudice ordinario esset damnatus esset infamis: tamen si per sententiam arbitri damnaretur, nō erit infamis: quia quō ad hoc non habet vim sententiæ. ¶ Vnde potes hic cōcludere, ꝙ si agatur criminaliter de crimine non potest compromitti, secus si ciuiliter, vt d. §.ex compromisso.& nota. in d.l.non distinguemus.§. Iulia.ff.de arbi.& facit, quod not. in c.cum dilectus.j. titu.ij. An autem de causa monachationis, vel conuersionis possit compromitti dicēdum, quod nō, vt no. in d.l.non distinguemus.§.de liberali. ¶ † An aūt de causa alimētorū possit cōpromitti.& similiter de cā tutelę tāgit Spe. in ti.de arbi.§.restat. ver. si nunq d. & seq.

(margin: 7 beside "so delicto"; 8 beside "d.l.non distinguemus")

SVMMARIVM.

1 *Restitutio nō datur minori, vel ecclesię aduersus restitutionē denegatā.*
2 *Tempus decem dierum datum ad appellandum currit ecclesiæ.*
3 *Priuilegium perditur vno actu contrario.*
4 *Restitutio licèt sit denegata, potest tamē propter nouas defensiones peti,& dari.*
5 *Restitutio ad appellandum,& restitutio aduersus sententiam qualiter differant.*

a Beneficio. Se summat, vel mutatis verbis pōt sic summari. Restitutione denegata vlterius non conceditur restitutio, nisi ex noua causa. admittitur tamen quis ad appel
1 lādū a sentētia denegationis. ¶ † Not.j. quod restitutio non detur minori, vel ecclesiæ aduersus restitutionem denegatā.& ratio huius prohibitionis esse potuit, vt sit litium finis secundum Hostien. facit, quod not. in simili in l.j. C.quando prouo. non est neces. vel quia sententia denegationis esset ludibrio. ff.de iudi.l.si prætor. vel non restituitur, quia non debet dari restitutio, vt quis restituatur, sicut nō datur contra quadrienniū datū ad restitutionē petendā. Facit qd̄ hr̄ in l.interdū.ff.de mino. Secus vbi restitutio petita eēt ꝯcessa, qa posset iterato peti restitui ꝯ id ꝙ fuit restitut°.ff.d̄ mino.& tāgit ī gl. fi. saluo casu.l.si. §.vbi

§.vbi autem.C.de bonis.quæ lib.de quo in glo.præal-
2 le.¶ Item nota. quòd † tempus decem dierum datum
ad appellandum currit ecclesiæ,licèt possit restitui: vt
dictum fuit in ca.auditis.in gl.pen. supra eodem.& in
ca. constitutus.& in §.pupillus. in Auth.de hæredi.&
fal.colla.j.¶ Et per hoc patet,ꝙ quædam sunt tempo-
ra.de quibus est certum,quod currũt ecclesię:sed põt
restitui:vt hic patet. Quædam autem sunt tempora in
quibus ecclesia ipso iure seruatur illęsa: vt patet,in ꝑ-
scriptione.x.vel xx.annorum,quę non currit ecclesię.
C.de sacrosan.eccle.auth.quas actiones. de præscrip.
in c.de quarta.& in c.ad aures. Quædam sunt,in qui-
bus præscriptio dormitat,vt quãdo ecclesia vacat, vel
habet prælatum hæreticum.c.j. & c.audiris.& simili-
ter tempore hostilitatis.eodẽ ti.c.ex transmissa.Quæ-
dam autem sunt de quibus dubitatur, an currãt eccle
siæ:vt patet in vsucapione triennij. de qua fuerũt opi.
vt dixi in c.j.infra eodem. tamen certum est, quod si
tenemus.quod currat,qđ debebit restitui.C. si aduer.
vsucap.l.vna.Quædam sunt tempora quæ certitudina
liter currunt, & non restituitur ecclesia.s̃.de elect. ca.
ne pro defectu.ibi:tamen propriè non currit ecclesiæ,
sed personis ecclesiasticis.facit quod not.in clemen.j.
hoc eodem titu.Quædam autem sunt tempora q̃ cer-
titudinaliter currunt, sed dubitatur,an detur restitu-
tio, vt est præscriptio. xl.annorum. de quo dixi.supra
eodem.auditis.& de materia in Spec.eodem titu.§.ij.
versicu.hoc quoque.¶ Item not. quod licèt aduersus
sententiam per quam denegatur restitutio, non resti-
tuitur minor, & ecclesia, tamen restitui potest ad ap-
pellandum, si fuerit negligẽs in appellãdo ab illa sen
tẽtia. Et sic nota,quod vna via prohibita, videtur alia
concedi.contra id,quod habetur supra de procur.tuę.
& infra de regu.iur.cum quid.libr.sexto.Sed certè nõ
estẽ id restitui aduersus appellationẽ,& restitui aduer
sus sententiam,vt no.per gloss. in d.l.j.& ij.C.si sepius
in integ.resti.postu.¶ Item not.quòd licèt si semel ap
pellaui,& succumbam,possim iterato appellare. infra
de appel.directe.tamen secus est si semel petij restitu
tionem,& fuit denegata:& ratio diuersitatis est:qa fa-
cilius perditur priuilegium,& extraordinarium auxi-
lium,quàm ius commune, & ordinarium auxilium.
facit,quod habetur in l.antiqua.C.ad velleia.vnde ẽt
3 vno † actu contrario perditur priuilegiũ.supra de con
sti.cum accessissent.& dicit Hostien. plus debuit arcta
ri gratia, quàm ius commune,& satis est semel iudicẽ
fuisse liberalem.arg.C.de neg.gest.in l.tutori. præce-
dens tamen ratio melior est.¶ Item no.quòd licèt ec-
clesia restituatur contra sententiam. vt patet. supra e.
cum lite.15.& c.coram.illud est verum,quando sentẽ-
tia fuit lata super aliquo,quam super denegatione re-
4 stitutionis.¶ † Item no.licèt restitutio sit denegata,ta-
men propter nouas defensiones peti,& dari potest. &
si dicatur,imo videtur,quod ex quò mutaẽ causa agẽ-
di de iure communi quis debeat audiri. infra de causa
pos.in c.fin.& de excep.in c.aduersarium, & ff.de ex-
cep.rei iudi.in l.cum quæritur.& sic videtur, ꝙ nõ sit
dandum extraordinarium remedium restitu.l.in cau-
sę.ff.de mino.responderi potest, quòd vbi quis inten-
tat remedium ordinarium competẽs de iure commu
ni:tunc si succumbat,bene audietur de iure commu-
ni mutata causa agendi.& sic loquuntur cõtraria, sed
ille qui petit extraordinarium auxilium, & succum-
bit, tunc mutata causa agendi q̃ pareat aliud extraor-
dinarium auxilium audietur. & ita loquitur hic. ¶ In
gloss.ij.ibi,quòd credo verius.sed contra hoc facit,qđ
infra tangit gl.in ver.sed contra videtur. nam per illa
quæ ibi tangit glos.videtur, quod hic debeat intelligi
de nouis defensionibus.Et sic postea quæ superuene-
runt.& per hoc etiam faciat,quia iste tex.loquitur in-
distinctè,& sic videtur,quod indistinctè debeat intel-
ligi, tam de antiquis quę erãt occulta,& nouiter pro
palata,quàm etiam de nouis subuenientibus.arg.c.si
Romanorum.xix.disti. & infra de priui. quia circa.Et
hoc tenuit Azo in sum.C.si sæpius in integ. resti. po-
stu.& etiam Odo.in l.ij.eodem ti.& potest poni exem
plum,quando denegata fuit ecclesiæ,vel minori resti
tutio, quia contra procuratorem suum habebit actio
nem.l.cum mandato.ff.de mino.certè si postea reper-
tum sit, quòd non erat soluendo, & hoc nouiter pro-
ponatur, licèt respiciat factum antiquum, quia fortè
tempore denegationis non erat soluendo,qui putaba
tur esse,dari debebit restitutio. & idem si re vera tunc
erat soluendo:sed postea effectus sit non soluendo.nã
poterit,& debebit restitui ipse minor, vel ecclesia pro
pter talem defensionem nouiter subuenientem.¶ Po
test etiam poni exemplum,si ecclesia petijt restitui cõ
tra sententiam ex læsione priuilegij non producti, &
fuit denegata, quia fortè non apparuit de aliquo priui
legio, nunc vult restitui contra sententiam ipsam ex
læsione præscriptionis omissæ,& sic propter nouã de-
fensionem certè potest. De noua defensione, hoc est
nouiter probanda, non videtur posse intelligi,cum il
la non videatur noua defensio,& quia aliàs nullus vi-
deretur esse effectus istorum iurium. & sic transit Ioã.
And.& do.Anto.Glo.tamen.& Bar.in l.ij. C.si sæpius
in integ.resti.postu.videtur velle,quod etiam propter
ꝓbationem nouiter fiendam debeat concedi restitu-
tio.facit,quod habetur in l.fin.C.si minor se ma.dixe.
& istud fortè verius,saltem quando tempore denega-
tionis non putabatur dictum probationem compete-
re.per ea,quæ habentur in d.l.fi.& per id, quod supe-
rius dixi.sed dictum Ioan.And. possit procedere,quan
do non erat noua opi.de ipsa probatione.¶ In ea.glo.
ibi:speciale in hæreditate.sed certè non est dare bonã
rationem diuersitatis: ideo tene sequentem solutio-
nem. Quid autem si ecclesia petat restitui contra con
tractum.& denegata fuerit restitutio, an poterit resti-
tui contra sententiam denegantis.dicũt aliqui, quòd
sic: quia hoc casu vnica emanauit sentẽtia quasi illud
quod hic dicitur habeat locum, quando aduersarius
habuit sententias pro se:sed contrarium communiter
tenetur,quia siue contra sententiam,siue contra con-
tractum denegatur, restitutio in integrum non debet
dari,nisi ex noua causa per istum text. qui indistinctè
loquitur.& in l.ij.C. si sæpius in integr.restitu. postu.
Quæ autem petitio hic excludatur,an petitio restitu-
tionis contra contractum, an vero petitio restitutio-
nis contra sententiam denegationis, dic, quod vtra-
que denegatur:vt satis patet ex tex.isto,qui solum ꝑ-
mittit appellandum a sententia denegate restitutio-
nis.& per hoc etiam patet, ꝙ nõ debet peti restitutio
ad appellandum a prima sententia:sed a sententia de-
negationis,vt etiam sensit hic gloss.j.Accur.tamen in
l.ij.C.si sępius in inte.resti.postu.dixit primo,quod in
electione est ecclesiæ, vel minoris,an velit restitui ad
appellandum a prima sententia: an vero a secunda. s.
negationis, tamen finaliter residet,quod a sẽcũda de-
beat restitui ad appellandum. tangit etiam hic Ioan.
And.quis iudex faciat hanc restitutionem ad appellã
dum, an iudex a quo debuit appellari: an vero iudex
ad quem, per l.præses.C.de app. Sed certè illa loqui-
tur,quando petitur restitutio per illum qui iam appel
lauerat,& fuerat impeditus per causam in prosecutio
ne appellationis: vnde ad ipsum iudicem esset deuo-
lutum negotium per appellationem,nõ mirum si po-
test resti-

test restituere. Sed in casu; in quo nondum fuerat appellatū, nil vr habere communionis iudex ad quem in hoc negotio: ideo videtur, quòd non ipse, sed iudex a quo, vel ille, qui posset contra sententiam restituere debeat adiri, vt restituat ad appellandum. & hanc opi. tenuit Iac. de Are. Bart. tamen in d. l. praeses. dixit, q etiam coram superiore, seu corā ipso iudice ad quē poterit peti restitutio per l. j. C. si saepius in integ. resti. postu. ¶ Sed posset dici, q ibi restitutio fuit concessa p principem, qui hēt plenariā potestatē. & sic non sequitur, q inferior posset illam cōcedere: licèt esset iudex ad quē. & sic tutius videtur practicare opin. Ia. de Are.

5 ¶ † Vltimo tangit hic Io. An. q̄ sit differentia inter restitutionem contra snīam, & restitutionem ad appellandum. de quo per glos. in l. j. & ij. C. si saepius in inte. resti. postu. Et 9cludit, q longa est differētia. qa primo casu, qñ fit restitutio 9tra snīam, perinde est, ac si snīa lata non esset. Et ideo ex negligentia in non psequendo in principali, non assumet vires. secus in secundo casu, qñ fit restitutio ad appellandum: quia tūc salua manet snīa, licèt suspendat per appellationem. j. de iureiur. venientes. ideo necesse erit appellare infra decē dies, quia per restitutionē non datur plus de tpe, q̄ de quo fuerit lęsio. l. interdū. §. planè. ff. de mino. Et si hoc non fiat rata manebit snīa. Et eadē rōne si appelletur infra decem dies, debebit prosequi appellationem infra annū, vel ex causa biēnij, aliàs firma manebit snia. j. de appella. ex rōne. qđ non contingit in primo casu. ¶ Item in primo casu necesse est probare laesionē. In secundo erit necesse probare iniquitatem snīae in causa appellationis. ¶ Et ex praedictis patet, q maioris autoritatis. aliàs vtilitatis est restitui contra sententiam quàm solum restitui ad appellandum. facit, quod habetur in l. si minor. ff. de admi. tuto.

¶ De alienatione iudicij mutandi causa facta. Rubrica.

a ¶ Ille in quē. Materia hui9 titu. magis spectat ad ll. doctores. ideo si vis eā bene videre recurre ad doct. in ea. rubr. C. & ff. vbi plenissime tractat tā i tex glo. & doctorib9.

¶ Hęc rubrica continuatur ad pręcedentia hac forma. s. in titu. praecedenti prouisum est per beneficium restitutionis in integrū ecclesijs aduersus lęsionē: vt patet in c. j. & ij. & in pluribus alijs, & etiam minoribus: vt patet in cap. constitutus. nunc restabat videre qualiter puideat illis in quorū dāno alienāt res, de qua timetur litigiū causa mutandi iudicij. ideo ponitur hic ista rubrica. Et de materia in decretis. xj. q. j. ca. vlti. Facis etiam, quod habetur de priuileg. autoritatis. lib. vj.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio interposita ante iudicium ceptum ad finem eludendi iurisdictionem delegati non valet.*
2 *Rescriptum impetratum contra praedecessorem transit in singularem successorem.*
3 *Iurisdictio iudicis eludi non debet.*

b Cleric9. Idem summat hic d. Ab. & si q̄ras, qñ cessio teneat, vel non, distingue, vt h c per d. Hér. Boy. latius quā in glo.

a X quorundam. Ille in quē a facta ē alienatio rei cā mutandi iudicij 9queritur p rescriptū impetratum 9 alienātem. h. d. Et in prima parte ponit factum. In secunda contra illud prouidet. ibi nos igitur. ¶ In text. ibi. & infra decidi potest, quod habetur infra in ver. aut de possessione. & seq. ¶ Item ibi absentandos. sup. vt alius occupet possessionem in praeiudicium volentis agere. ¶ Not. j. quòd † non valet appellatio interposita ante iudiciū cęptū ad finē eludēdi iurisditionem delegati. & hodie illud clarum procedit

1 cū non sit licitum appellare, nisi a manifesto grauamine. j. de appell. vt debitus. sed sm ista tpa, sm q ois appellatio pmittebat, nisi esset manifestae frustratoria, vt no. ij. q. vj. in summa. & facit, qđ habet. j. de appella. p ucnit. & ca. consuluit. bona fuit prouisio istius decre.

2 ¶ Item no. q † rescriptum impetratum contra praedecessorem transit in singularem successorem scienter succedentem in vitio. facit, qđ hr. j. de rudi. quia. ¶ Itē no. q paria sunt possessionem tradi alteri, vel aliam vacārem dimittere, vt eā alius nācīscatur. facit, qđ hr in

3 l. fi. C. de acqui. pos. ¶ Vltimo no. q † non dēt eludi iurisdictio iudicis. facit, qđ hr in l. si ptor. ff. de iudi. qualiter aūt poterit probare in casu huius c. q appellatio fiat ad finem eludendi iurisdictionē, & euacuandi iudicem. dicit Host. q probari poterit eoipso, q conuinci poterat de scientia Istarum, q̄ scia poterit pbari per illos, qui eis illa significauerūt. p id qđ hr. j. de appel. suggestū. Potes etiā notare, q malitijs est obuiandū. de quo in gl. j. ¶ In gl. fecerunt. ibi: quā contra emptorem. an autē intrās possessionem vacantē poterit conueniri indistinctè dic q sic si fraus intercesserit, aliter non procedet ad praeiudicium absentis, nisi citetur. de offi. dele. in c. consultationibus. Sed certè, vt dicit Host. hic non dr, q procedat contra nō citatū. & satis est q pōt procedi contra talem, licèt sit innoiatus in rescripto ipso tū non citato. An aūt tales possessiones possent dāni in iudicio noiate videt, q sic. per id, qđ not. in l. ij. C. vbi in rem actio. & j. vt lit. nō cōtest. quaero. §. in alijs. sed do. Anto. hic vr tenere 9trarium ex eo, qđ isti cōueniunt ex proprio dolo. sed certè si noīe absentis intrant ad hoc, vt etiā absenti fiat piudicium, vr q possint illos in iudicio noiate. per ea, quae habent in d. l. ij. & in d. §. in alijs. ¶ In ead. ibi. libello princip̄i dato. ¶ Idē dicas si datus fuerit iudici. per ea, quae legunt, & no. in auth. litigiosa. C. de litig. ¶ In ea. gl. etiā sine poena litigiosa, & q̄ sit pena litigiosa, seu alienātis, vel recipientis rem litigiosam habuisti in l. si. C. de liti. & no. p gl. in c. ecclesia Sanctae Mariae. j. vt li. pē. ¶ In ea. gl. ibi: alterius etiā prouinciae. nam durior vr esse 9ditio actoris si oporteat ire ad litigandū in alia puincia.

SVMMARIVM.

1 *Cessio actionis facta personae diuersi fori tanquam aggrauans conditionem rei, videtur fraudulenter facta.*
2 *Titulus de alienatione iudicij non solum procedit in reo alienante: sed in actore*
3 *Clerici, an possint trahere Laicos ad forum ecclesiae.*
4 *Cessio, an in dubio praesumatur simulata.*
5 *Cessio si fiat ex causa donationis, & pro bonis meritis, an praesumatur simulata, nisi probentur merita.*
6 *Cessio actionis, an sit permissa clericis.*
7 *Minor emens actionem fraudulenter, an restituatur.*
8 *Cedens actionem alicui faciendo eum procuratorem in rem, an possit adhuc petere debitum, & soluens liberetur.*

b X parte. Clericus b causa communitandi iudicij non dicit recipere cessionē actionis a laico. h. d. In prima ponit quaerela. In secunda prouidet. secunda incipit. cum igitur. ¶ In text. ibi: scabinorum. vulgare est loci. & sic etiam sunt scabini consiliarij illius loci. & sic etiam sunt antiani, vel priores locorum, alij libri habēt scribarum, & alij scrineorū. i. tabellionū. ¶ Itē ibi: hipreti nomen erat loci. ¶ No.

1 ta. j. quòd redemptores litium a iure prohibent. ¶ Itē not. q cessio actionis facta personae diuersi fori tanquā aggrauās conditionem rei videtur fraudulenter facta, & sic cedēs, & cessionarius cadūt in edictū de alienatione iu-

2 tione iudicij. ¶†Item no.ꝗ titulus de alienatione iu-
dicij non solum procedit in reo alienante: sed etiam
in actore.facit,quod habetur in l.fi.ff.eo.ti. & in Spe.
de cessio.actio.§.j.ver.ex præmissis.quod ibi not.p Io.
3 An.in addi.¶†Item no.ꝗ clerici videntur posse trahe
re laicos ad forum ecclesiæ,quod est intelligendum,si
laici sunt de terris ecclesiæ, vel si hoc habet consuetu
do.facit,quod habetur.j.de fo.compe.in c.clericus. &
§.ti.j.in c.constitutus. ¶Item no.ꝗ illa,quæ procedũt
ex fonte cupiditatis,vel auaritiæ, censentur odiosa iu
ri,& reprobantur.¶Item not.ꝗ aduocans patrociniũ
potentioris debet perdere causam . de quo in l.j.& ij.
C.ne li.po.& tangitur hic in l.pe.¶Vltimo potes no-
tare,ꝗ clericis præcipuè interdictum est commerciũ .
per id, quod volunt in detrimentum alterius lucrari .
facit,quod no.hic in gl.vlt.¶In gl.j.ibi:comprehendi
tur,nec est absonum,ꝗ incidenter ponatur in consti-
tutione,vel lege aliquid,ꝗ nõ principaliter spectat ad
ti.vt patet.§.ti.j.c.pen.& facit , quod habetur in l.iam
dubitari.ff.de hære.inst. ¶In ea.ibi:in foro ecclesiasti-
co.sed contra hoc facit,ꝗ habetur j.de fo.comp. cum
sit generale. vbi actor debet sequi forũ rei , & sic reus
laicus debet conueniri coram iudice seculari: sed sol-
ue contrarium procedi de iure communi.Sed hic de-
bet intelligi,quando consuetudo loci habebat,ꝗ pos-
sit trahi per clericum ad forum ecclesiasticum: vt tan-
git glo.in fi.& facit,quod habetur in c.si clericus.j.de
for.comp.vt §.ti.j.c.cõstitutus.¶In ea.ibi:maiores re-
putantur q̃ laici. & istud tenet hic Goffr.sed hoc non
placet Inn. nisi clericus haberet aliquam potestatem
super laicos.Nec ob.iste tex. quia secundum eum hic
non reprobatur cessio ratione potentiæ.Sed ex eo,q̃a
fiebat simulatio,& in fraudem, & hoc etiam sequitur
Hosti.dicens clericum tunc dici potentiorem, quãdo
haberet potestatem super laicos de iure,& de facto,vt
quia eius voluntate posset laicus erigi,& deprimi.Fa-
cit , quod habetur.xvj.q.ij.c.j.nam si magnus comes
a paupere episcopo teneret feudum,dicit Host. se ex-
pertum,ꝗ non opprimit,sed opprimitur,& ꝗ non epi
scopus , sed potius comes dicatur,& generaliter quò
ad materiam de qua agitur dicit cõmuniter laicos po-
tius esse potentiores.alle. quod habetur.j.de iure pat.
in c.relatum.¶In gl.ij.ibi:& in casibus.c.mandati. pu
ta,quando fit cessio ex causa diuisionis , vel trãsactio-
nis,vel quando fit creditori ipsius cedentis,vel quan-
do fit possessori pro defensione rei,quam tenet,vel ex
ex causa legati, vel fideicommissi relicti : tamen licèt
isti casus sint in se veri , nõ propriè adaptantur ad hunc
primum casum,quando cessio fit in vltima volũtate ,
licèt primus,& vltimus possit dici fieri occasione vlti-
mæ voluntatis.¶In ea.ibi: vel actio legata sit litigio-
sa.Sed certe ex quò fit in vltima volũtate, tenet tamẽ
exercitium actionis cesse,non tamen spectat ad lega-
tarium.sed ad hæredem legantis poterit tamen legata-
rius adesse liti rõne sui interesse ne fiat collusio : vt j.
tangit gl.¶In ea.glo.in potentiori.s.ratione officij.de
quo loquitur titulus.C.ne li.poten.patro.aduo.vt j.tã
gitur in gl.pe.& dicit Io.And. ꝗ si fiat cessio tutori cõ
tra pupillum potest dici facta potẽtiori ratione officij .
per id,quod habetur in auth.minoris.C.qui dare tut.
pos.¶In ea.gl.ibi:in iudicium deducta.Nã ex hoc di-
citur dubia, quasi dubius est euẽtus litis.l.quod debe
tur.ff.de pecu.¶In ea.ibi:in casibus tamen tenet . Isti
casus ponuntur per gl.in c.ecclesia.j.vt lit.pen.s.quã-
do fit cessio nomine dotis,vel donationis,vel diuisio-
nis,vel ex causa legati. ¶In ea.gl.ibi:per totũ,& hæc
procedunt,quãdo constat veram cessionem , si autem
constat illam esse simulatam,vel dubium sit, an sit si-
mulata,an vera,habet locum, quod sequitur in gloss.
¶Quid autem si conuentus reali , vel personali,rem
alienet in casibus permissis,cum quo perficietur iudi-
cium.dic cum illo,cum quo fuit cœptum,vel eius hæ
rede.per ea , quæ habentur in auth.nũc si hæres.C.de
liti.& in l.quanquam.§.j.ff.de aqua plu.arc. Nec ob.si
dicatur,ꝗ secundum hoc præiudicabitur absenti con
tra id,quod habetur in l.si a te.ff.de exce.rei iud. quia
respondetur,ꝗ aut emptor sciuit causam agi,& impu
tet sibi,quia videtur res per eum empta cum suo one
re,seu euẽtu litis,si ingnorauit agere de euictione . in
l.si fundum.C.de euic.Vel posset dici,quia tunc nul-
lum fiet præiudicium in quem res est translata , quia
sententia non mandabitur executioni contra eũ. Sed
ad interesse tenebitur ille,qui fuit conuentus,sicut il-
le,qui se liti obtulit, cum non possideret.l.is qui se li-
ti.ff.de rei ven.Nec ob.etiam quod habetur in l.si au-
tem.ff.de rei ven.vbi dicitur , ꝗ si quis sine dolo desijt
possidere est absoluẽdus,quia illud verum etiam si nõ
fuit in culpa.Sed hic videtur fuisse in culpa, si cautio-
nem non exigit, cum potuit ab eo in quem transtulit.
l.is a quo.ff.de rei ven. & sic transit Io.And. & d.Ant.
¶Aduerte tamen,quia ex quò res erat litigiosa , licèt
alienatio esset facta in casibus permissis,si succumbat
videtur, ꝗ sententia debeat mandari executioni con-
tra possidentem.per ea,quæ habentur in l.fin.cum ibi
no.per Bar.C.de litig.licet Inn.& Io.An.videãtur vo-
4 luisse cõtrarium:vt patet ex superius dictis . ¶†In ea.
gl.in fi.no.bene gl.quæ simpliciter cõcludit,ꝗ vbi du
bitatur,an cessio sit vera,vel simulata,ꝗ in dubio præ
sumitur simulata exceptis casibus positis in l.pen.C.
man.Sed communiter istud non tenetur. vnde cõmu
niter dicitur,ꝗ in certis casibus præsumitur simulata .
Primo,quando fuit pro parte donata,& pro parte ven
dita:vt dixit gl.quod intellige,quando idem est ꝓ par
te vendita,& pro parte donata: secus si sit pro parte vẽ
dita vni, & pro parte donata alij secundum Bar.in l.p
diuersas.C.man.arg.sumpto a contrario illius tex. q̃d
in iure est validum.j.de his quæ fiunt a præla. cũ apo-
stolica.& in l.j.§.huius rei.ff.de offi.eius cui mand. est
iurisdi.¶Item secus si sit pro parte vendita,& pro par
te permutata : quia hoc casu non loquitur.d.l.& quia
permutatio late potest dici venditio.l.ij.ff.de cõtrahẽ.
emp.& de statuliber.l.statuliber.§.quintus.¶Item se-
cundo pręsumitur simulata ex quantitate pretij,vt q̃a
modicum pretium datum est pro cessione actionis cõ
petentis ad magnam quantitatem,in consideranda ta
men modicitate pretij deducti debent expensæ , quæ
verisimiliter fient:vt voluit gl.in d.l.per diuersas.& ẽt
considerari debebit labor qui interuenit in agẽdo, &
si omnibus istis consideratis pretiũ videatur esse par-
uum,tunc procedit,ꝗ dictum est,ꝗ præsumetur simu
lata,aliàs secus.¶Item tertio præsumitur simulata , si
non apparet causa ex qua fit cessio:sed solummodo ap
paret de ipsa cessione . per id,quod habetur in d.l.per
diuersas. & no.etiam per glo.in l.j.ad fi.C.ne lice.po.
¶Sed quid si instrumento cessionis dicatur,ꝗ talis ce
dit Titio actionem pro pretio.xj.florenorũ,& nõ adij-
citur ex causa venditionis,an tũc valebit cessio. vide-
tur ꝗ non,ex quò non exprimitur cã cessionis . ¶Sed
cõtrarium tenuit Bar.in d.l.per diuersas.quia satis ap-
paret ex forma instrumenti de causa cessionis:quia ex
illo satis deprehenditur causa venditionis.per ea,quæ
habentur in l.j.& l.inter partẽ.§.j.ff. de contrah.emp.
Tutius tamen est ad opi. vitandas,ꝗ expressè dicatur
ex causa venditionis.¶Item quarto præsumitur simu
lata secundum gl. in d.l.j.ad fi.C.ne li.poten. & Inno.
hic sequitur Io.An. quando in principio instrumenti
non ex-

non exprimitur causa cessionis.& secundum hoc non
videtur sufficere, licèt exprimatur in fine instrumen-
ti.¶ Et si ista opi.esset vera, faceret multum, q in quæ-
stione de qua.s.dixi, quando fit cessio pro certo pretio
causa non expressa, q non valeret. ¶ Sed contrarium
tenuit Pet.vt refert Cy.in d.l.j.ad fin.quia non reperi-
tur bene cautũ iure, q de necessirate in principio in-
strumenti causa sit ponenda, & istud sequitur Bart.in
d.l.per diuersas.& videtur rationabilius, quia non vi-
detur fienda differentia, an in principio, vel in medio
vel fine exprimatur: ex quò in eodem instrumento fit
expressio.¶ Item etiam, & quinto pręsumitur simula-
ta, si non apparet de vera numeratione pretij, quando
fit expressio ex causa vendirionis, licèt ipse cedens cõ-
fireatur se pretium recepisse.per ea, quæ habentur in
d.l.per diuersas.iuncta gl.in verbo solutatum.& ideo
non poterit cessionarius tunc effectualiter agere con-
tra illũ, cui facta est cessio, si hoc obijciatur, videlicet,
q est simulata, ex quò nõ apparet de vera numeratio-
ne pretij.& istud sequitur Bart.in d.l.per diuersas. Di-
cit tamen, q sufficeret de vera numeratione ex postfa
ctoconstare.per ea, quæ habentur in d.l.per diuersas.
& l.seq. De materia per gl. in d.l.j.in fi.C.ne lice.pot.
Ex qua gl.hic posita fuit exacta, & de materia etiã per
5 Bar.in d.l.per diuersas. ¶ †Quid si fiat cessio ex causa
donationis, & pro bonis meritis, & seruitijs. q potest
esse dubium, an præsumatur simulata, si non appareat
de ipsis meritis, & seruitijs.de quibus in dubio nõ præ
sumitur, si non appareat, per id, quod habetur in l.qđ
si forte.ff.de cast.pec.& in l.si donationem.C.de coll.
& ideo turius est, q simpliciter dicatur, q fit cessio ex
causa donationis inter viuos.¶ In glo.pe.ibi: mulctet.
& sic sunt verba futuri temporis, ideo requiritur sen-
tentia.Secus quando ponũtur verba præteriti tempo-
ris: vt legitur, & no.per gl. in c.si diligenri.j.de so.cõp.
& in l.si quis in tantam.C.vnde vi.& in l.in criminali.
C.de iur.om.iu.¶ In ea.gl.ibi: si per impressionem. &
sic vult gl.q tit.ne lice.poten.loquatur ratione officij.
Vnde dicit Host.& Io.An.q si aliter sit potens, sed nõ
ratione officij, non habebit locum ille titulus, si aliqs
ceperit talem in aduocatum: quia possibile est, q acci
piens eum in aduocatum foueat iustitiam, nec est ve-
risimile, q in terra vbi redditur iustitia fiet iniustitia,
vel violentia.l.non est verisimile.ff.quod me.cau. An
autem tiru.ne liceat poten. habeat locum si alienatio
fiet potentiori, tantum respectu cedentis non autem
respectu illius cõtra quem fit cessio videtur velle Spe.
q indistinctè sic in Spe.de cessione actio. in prin.cõtra
istud tamen videtur facere, quod proximè dixi.& ideo
6 dictum Spe.nõ est sine dubitatione. ¶ †In ea.gl.fi.no.
gl.bene, quæ videtur velle, q clericis indistinctè sit p-
hibitum recipere cessiones a laicis.Sed inter laicos be
ne vr̃ esse permissa cessio, dummodo non sit simulata,
vel non fiat in potentiorem, vel non fiat pactum de
quota litis.per ea, quę hñt in l.sumptus.ff.de pac.& in
l.si qui.C.de postu.Et idem quod glo.videtur hic sen-
7 tire Innocen. ¶ †An autem minor fraudulenter emẽs
actionem restituatur.dic q nõ: quia in delictis nõ sub-
uenitur minoribus.Et idem dicit Spec. in ritu.de ces-
sio.actio.circa prin.in ecclesia, quando collegium cũ
tota ecclesia deliquisset, idẽ esset, aliàs secus, de quo
dicendum.vt nor.in c.cum dilectus.de ordi. cog.& in
8 c.ij.de dolo, & cõtu.& ibi plenè de materia. ¶ †Quid
autem si cessi actiones alicui faciendo eum procura-
torem in rem, an adhuc possum petere debitũ, & sol-
uens liberetur.dicit Ioan.And.q sic: nisi interuenerit
aliquis de tribus casibus, qui habenẽ in l.iij.C.de no-
ua.videlicet, nisi sit litem contest.cessionarius, vel ali-
quid receperit de debito, vel denuntiauerit debitori
ne alteri deinceps soluat. & qualiter sit fienda denũ-
tiatio.& an sit necesse causam exprimi.not.in Spe. de
instru.edi.§.nunc dicamus.versi. sed quid ecce. & fa-
cit, q per Bar.in l.si duo.ff.de solu.& in l. qui stipẽdia.
C.de procu.& not.benè, quod Io.An.hic aperte vult
quod.l.iij.C. de nouat. habeat locum etiam quando
cessio fit ad commodum cessionarij.Iac.tamẽ de Are.
& Butri.aliter videntur dicere in l.facta.§. si hæres.ff.
ad trebellia. Et illam opi.videntur sequi communiter
Legistæ. Posset tamen dici, q illa.l.iij.habet locum &
quando fiet ad commodum cessionarij. Sed tunc de-
bet addi quartus casus.f.quando debitor sciuit cessio-
nem factam, per ea, quæ habentur in l.fi.ff.de transac.

De arbitris. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Arbitria sunt redacta ad instar iudiciorum.*
2 *Arbitria in quibus conueniant cum iudicijs.*

¶ Visum & tactũ est.s̄. de præparatorijs iudiciorũ. &
incidenter etiam de quibusdam alijs, restat nũc vide-
re de iudicijs.verum, quia arbitria redacta sunt ad in-
star iudiciorum.l.j.ff.eo. ideo de arbitris præmittit se-
cundum Goff.Sed contra istam continuationem. fa-
cit, quia si arbitria sunt inducta ad instar iudiciorum,
videtur q prius de ipsis iudicijs debuisset dicere, cum
prius videatur esse opportunum illud ad cuius instar,
seu similitudinem, aliud inducitur.per ea, quę no.per
Inn.in addi.j.de fide instru.inter dilectos.& in l.in te-
stamento.ff.de condi.& demon.& patet etiam in simi
li, quia potius oportet apparere exemplar, quàm exẽ-
platum.facit, quod habetur in l.j.& ij.ff.de fide instru.
1 & in auth.si quis in aliquo.C.de edendo.¶ †Potes di-
cere, q licèt arbitria sint redacta ad instar iudiciorum:
tamen quia per ipsa citius videtur finiri lis, cum a sen
tentia arbitri non appelletur, & ei stari debeat metu
pœnæ.l.j.C.eo.& l.diem proferre.§.stari.ff.eod.Secus
in sententia iudicis, a qua potest appellari. & nedum
semel, sed bis.l.j. & per totum.ff.de app.C.ne liceat in
vna eademque cau.l.vna.ideo partes timore probxita
ris iudiciorum potius interdum veniunt ad compro-
missum.& ideo hic prius arbitrauit de arbitris.In qui-
2 bus † autem conueniant arbitraria, cum iudicijs: in
quibus autem differant, seu disconueniant, tãgitur p
gl.in l.j.ff.e.c.cum dilectus.& ibi dicetur. De materia
habeẽ in decre.ij.q.vj.& iudicibus. & §.seq.& iij.q.vij.
§.verum.ver.cognitores. & ver.seq.& repetitur.in vj.

SVMMARIVM.

1 *Arbitri in dispari numero sunt eligendi.*
2 *Compromittere potest clericus de causa ecclesia.*
3 *Arbitri si plures eligantur, stari debet sententię maioris partis.*
4 *Sententia duorum ex tribus valet, si tertius requisitus fuerit, & noluerit venire.*
5 *Sententia si vnus condemnauit in decem, alter in xv. alter in quinque, quæ sententia præualebit.*
6 *Arbiter, an cogatur acceptare officium arbitri.*

SAnè. Arbitri in dispari numero sunt
eligendi, & statur sententiæ ma-
ioris partis.h.d. & non recipit commodã
1 diuisionem. ¶ †No.consilium esse in eli-
gẽdis arbitris, vt eligatur vnus, vel si plu-
res eligantur, in dispari numero.& sic, si non sint con-
2 cordes, stetur sentẽtiæ maioris.¶ Item no.q† clericus
videtur

videtur posse cõpromittere de causa ecclesiæ, de quo
tangetur.j.e.c.iij.& etiam tangitur in Spe.in ti.de arb.
§.restat.ver.sed nunquid prælatus.vbi vr̃ concludere,
q̃ prælatus, vel rector ecclesiæ non possit compromittere ad præiudicium ecclesiæ:sed ad proprium præiu-
3 dicium sic.de quo tangetur in præall.c.iii. ¶ † Vltimo
no.q̃ vbi plures arbitri sunt electi, stari debet sententiæ maioris partis. ¶ In gl.j.ibi:vel tertiam personam,
cuius autoritati erit standum:vt legitur, & not.in d.§.
a principaliter. ¶ In gl.ij. [a] ibi:eo vero absente non valet.hoc clarum s̃m ista tempora. Hodie istud recipit limitationem de iure canonico per c.ij.j.eod.in vj.quia
4 † hodie valebit sententia duorum ex tribus, si tertius
fuerit requisitus per eos, & noluerit venire, etiã si de
hoc in compromisso nõ fuerit expressum, licèt secus
sit in iudicibus, in quibus nihil immutatur, vt ibi habetur, & etiam in arbitris de iure ciuili videtur esse secus:vt ibi tangit gl. & sic in terris imperij nõ habet locum illud.c. vt ibi notatur per gl. Et adde etiam quod
hr̃ in c.j.j.eo.in vj.vbi tangitur quid iuris, si duo ex tribus conueniunt in decem: & tertius in quinque, an
præualeat sententia duorum, & dicitur, q̃ sic.s.de hoc
5 olim essent opi.vt ibi no. ¶ † Si autem vnus condemnauit in decem, alter in xv. alter in v. tunc præualebit
sententia illius, qui tulit in quinque, quia in illa sententia omnes cõsentiunt:vt habetur in l.diem proferre.§.si plures.ff.e. ¶ An autẽ idem sit in testibus, quorum vnus dicit de maiori tempore, alter de minori:vt
intelligitur esse probatum tempus minus, in quo omnes consentire videntur, tangit ibi Io.An.in nouella.
vbi videtur velle, quod aliud sit in testibus.de quo ẽt
per Archi.iij.q.viij.nihilominus. & aliquid etiam per
Bal.in l.j.C.de testa.& dixi plenè in l.inter pares.ff.de
re iud.& Bar.in d.l.j.videtur velle contrarium eius qđ
tenet Io.Andre.in d.c.j.de quo dixi in d.l.inter pares.
6 ¶ † An autem in compromissis nedum requiratur consensus partium, sed etiam arbitrorum.dic, q̃ sic:.quia
regulariter compromissum est voluntarium, & nõ cogitur arbiter acceptare.l.iij.§.tametsi.ff.e. Secus tamẽ
in arbitro necessario, seu q̃ de necessitate eligitur, cui
etiam adhæret iurisditio:vt patet in arbitro, qui eligitur in causa suspitionis: vt patet in c.suspicionis.s̃.de
offi.dele. nam tales coguntur acceptare.l.munerum.
§.iudicandi.ff.de mu.& hu.

SVMMARIVM.

1 *Successio in eadem ecclesia, non videtur prohibita in linea transuersali.*
2 *Nepotis appellatione comprehenditur nepos ex fratre. & nu. 22.*
3 *Ordinarie verbum quandoque sumitur pro confirmare, vel approbare, siue conferre*
4 *Laudum potest reduci ad arbitrium boni viri, quando est iniquè latũ licèt fuerit iuratum.*
5 *Laudum quibus ex causis retractetur.*
6 *Simonia committitur per dationem pecuniæ pro beneficio consequendo vel perdendo.*
7 *Iuramentum de parendo laudo, an obliget iurantem ad obseruantiam laudi etiam iniquè lati,*
8 *Testificari, an possint arbitri super iustitia, vel iniustitia laudi.*
9 *Appellari, an possit a sententia arbitri.*
10 *Sententiæ arbitri, an stari debeat, si sit iniqua.*
11 *Iuramentum præstitum per dolum, vel metum est obligatorium.*
12 *Arbitri non debent iurare.*
13 *Iuramentum interuenire potest in arbitramento.*
14 *Arbiter, an faciat litem suam.*
15 *Iuramentum de parendo sententiæ arbitratoris, & de non reducendo illam ad arbitrium boni viri, non impediet quominus, si laudum iniquè feratur possit peti reductio.*
16 *Compromissum, quando fit in beneficialibus laudum videtur non valere, si laudetur, vt data pecunia recedatur a lite.*
17 *Arbiter, an recusari possit.*
18 *Arbitratoris dictum potest corrigi, & reduci ad arbitrium boni viri, secus in arbitro.*
19 *Laudum continens peccatum, vel speciem peccati non est seruandum.*
20 *Testificari an possint, iudex, arbiter, aduocatus, assessor, et procurator, vel executor in negotio, quod egerunt.*
21 *Retractari, an possit sententia arbitri iniqua.*
22 *Nepos propriè dicitur, qui est nepos ex filio.*

b NOn fine multa. Non valet [b]
arbitrium simoniacum, & dolosum.h.d. Et in prima facti narratio. In secunda causæ cõmissio.secunda ibi:quoniam. & decre.
est bona in se. & prolixe commentata
per do.Ant. ¶ No.j.q̃ potestas instituendi rectorem in
beneficijs, videtur de iure spectare ad Archidiaconũ,
etiam sumẽdo institutionem, pro collatione, sed hoc
verum, si illud habuerit consuetudo. Nam de iure cõmuni institutio, prout sumitur per collationem, non
spectat ad Archidiaconum: vt no.s̃.de offi.dele.super
eo.& j.de inst.cum venissent.institutio vero, prout sumitur pro traditione possessionis bene spectat ad Archidiaconum iure cõi.s̃.de offi.archi.ea quæ.& in c.vt
nostrum. ¶ Institutio autem autorabilis per quam datur potestas exercendi curã non spectat ad Archidiaconum etiam de consuetudine, per id, quod nor.s̃.de
offi.archi.cum satis.per Io.And.post Host.& secundũ
hoc dum dicit litera per manum Archidiaconi debet
exponi.i.ad præsentationem Archidiaconi, & fuit per
episcopum institutus.& facit, quod hr̃ in simili de cõcel.præb.post electionem.ver.cum igitur. & quod habetur in c.iij.j.de institu. ¶ Item no.q̃ potestas prouidendi ecclesiæ in capellania ecclesiæ, videtur spectare
ad principalem rectorem ecclesiæ, de quo dicendum,
vt habetur in c.postulasti.j.de iurepatro. ¶ Item no.q̃
1 † successio in eadem ecclesia hoc est, quod quis immediate possit intitulari in eadem ecclesia, non videtur prohibita in linea transuersali: licèt secus sit in linea descendentium.de filijs presbyterorũ in c.ad abo-
2 lendam.& c.ad extirpandas. ¶ Et ex hoc no.q̃ † appellatione nepotis cõprehenditur nepos ex fratre, & idẽ.
& j.de consan.& affini.c.quod super his. & in c.tua.de
pœnis felicis.§.cæterum. in vj.& in c.j.de schisma.eo.
libr. Et facit etiam quod habetur in l. si instituta.§.de
inofficioso.ff.de inoffi.test.vbi per Bar. & in l.& nihil.
ff.de in tẽ verso.& dixit Batt.in d.§.de inofficioso. qđ
licèt dicti tex.iuris ciuilis aliqualiter faciant, tñ nõ ita
clare probatur per ius ciuile, sicut per ius canonicũ.
de quo tamen in tex.in vsi.feu.in ti.qui.mo.feu.amit.
in c.j.§.si militem. Et ibi per Iac.de Bel.& Bal.& dixit
ibi notabiliter Iac.de Bel.q̃ si quis recipit emphyteusim pro se, & nepotibus, q̃ includetur etiam nepos ex
fratre.quod est valde notandum. Bal.tamẽ intelligit
illud verum, qñ recipiens in emphyteusim non habebat nepotes ex filio:aliàs secus s̃m eum. Et satis vr̃ rationabile, quia s̃m debitum ordinem ciuitatis, & etiã
iuris in successione præfertur nepos ex filio nepoti ex
fratre.facit, quod no.in l.Gallus.§.j.ff.de libe.& posth.
¶ Item ad materiam etiam facit, quod no.Bar.in l.Lu-
3 cius.§.quæsitum.ff.de leg.iij. ¶ † Item no.de verbo ordinare.q̃ sumitur hic s̃m gl.pro confirmare, vel approbare.sed qñq; sumitur pro conferre.de quo in c.super
eo.s̃.de offi.dele. ¶ Item no.q̃ exul & fugatus propter
partialitates non vr̃.debere priuari, ex non residentia
beneficio, vel redditibus beneficij.facit, quod hr̃ in c.
4 ij.ad fi.de ele.non resi.lib.vj. ¶ † Item no.s̃m d.Ant.qđ
vbi dolus dat causam arbitramẽto, laudum iniquè latum potest reduci ad arbitrium boni viri, licèt fuerit
iuratum

a In glo.ii. Super hac gl. si quæratur, quãdo cõpromissum est in plures arbitros, vtrũ sententia per eos vno absente lata valeat. distingue, vt hic per d. Hé. Boyc. i pri. capituli.

b Non valet. D.Ab. sũmat hoc ca. dupliciter. ideo vide eum Et si q̃ris vtrum stãa ad dictum arbitri, seu arbitratoris, si sit iniquũ possit, vel debeat nõ obstante iuramento, vel pena apposita emẽdari, vel reduci ad arbitriũ boni viri. distingue. vt hic per d Hér. Boyc. i pri. capi.

iuratum. Sed certe etiam si dolus non det causam arbitramento,& etiam si fuerit iuratum.tñ & si laudum est iniquū potest peti reductio.l.si libertus.ff. de oper. lib.& j.de iureiu.Quintauallis.vnde istud rationabile melius posset colligi,qñ in arbitrium, & non in arbi-
5 tratorem esset compromissum. ¶†Item not.tres causas habiles ad retractandum laudum. Prima est,qñ ꝑ dolum quis est inductus ad compromittendum.Scd'a qñ constat,quòd arbiter laudat per gratiam. & sic dolosè volendo fauore alteri parti.Tertia,qñ laudum in se comprehendit simoniacam prauitatem , vt puta,vt detur pecunia pro beneficio. ¶Et ex hoc no.scd'm d. Ant.q licèt vbi autoritate superioris ꝑ beneficio, qđ dimittitur detur aliqd tpale,valeat talis dispositio.nõ tñ vr̄ valere, qñ autoritate inferioris , vel paris,in quē compromittitut datur aliquid tpale ꝑ beneficio , qđ dimittitur.¶Sed certe istud vr̄ ꝯ text.circa fi. & quod ibi etiam not.Io.An.& Inno.Nam vñr,q et dispositio arbitri interdū possit esse valida , de quo ĕr infra dicā .
6 ¶†Item not.q sicut committitur simonia per dationē pecuniæ pro beneficio cōsequendo. ita etiam si det ꝑ beneficio perdendo. Et sic vr̄ non valere renunciatio litis super beneficio suscepta pecunia pro renūtiatione.facit,qđ hr̄ in ca.cum pridē.& ibi dictum fuit.ꝫ de
7 pac.¶†Item no.q iurm̄ de parendo laudo vr̄ obligare iuratem ad obseruationem laudi etiã inique lati , nisi a iuro absoluatur, licèt videatur tunc posse peti absolutio, & peti correctionem laudi , & istud notabile vr̄ intelligendum,qñ compromittitur tanq̃ in arbitrū.ꝑ ea,quæ habentur in l.diem proferre.§.stari.ff.de arbi. Nam si compromitteretur tanq̃ in arbitratorem,licèt interueniret iurm̄ non impedietur quis petere reductionem ad arbitrium boni viri,et si a iuro non absolueretur,per ea,quæ hñr in d.l.si libertus.de ope.lib.&
8 in d.c.Quintauallis.¶†Item no.q arbitri vñt posse testificari super iustitia,vel iniustitia laudi , & vr̄ standū eorum dicto.qđ vr̄ procedere,qñ deponitur pro parte, pro qua verisimiliter nõ fauent,puta , super iniustitia laudi.Nam tunc nō vñr verisimiliter esse suspecti,aľs rr̄ repellūtur.vt patet ex his,quæ no.de testi.c.Romana.lib.vj.& in l.differre.§.idem decreuerunt.per gl.& Bar.ff.de iu.fis.Et facit,quod no.Io.An.in addi.Spe.in ti.de testibus.§.j.ver.sed pone q administrator.vbi dicit,q si est tale factum,ex quō laus, vel vituperiū posset ascribi testificanti nō debebit admitti, nec valebit eius dictum,si testificetur pro parte,in qua eo aliter testificante ascribatur ei sibi vituperium,vel eo sic testificante ascriberetur laus.vbi autem attestaretur pro parte cui verisimiliter non fauet, ex qua eo sic testificāte non ascriberetur vituperium,vel talis, tūc bene esset
9 concedendum.¶†Item no.q licèt secundū gl.q̃ hr̄.ij. q.vj.§.q de arbitris.qđ licèt a snia arbitri appellari nõ possit,tñ vr̄ posse supplicari de iure canonico,& peti a superiore retractari.facit,qđ hr̄ in c.exposita.& q etiā tangetur super gl.pe.& vlti.Vr̄ ĕt quod si lata sit dolo arbitri interueniente,retractetur per exceptionem do li.ff.de arbi.l.ita demum.& C.eo.in l.iij.& facit, quod hr̄.j.eo.c.per tuas. & in l.non distinguemus.§.cū quidam.ff.eo.& ad id,qđ dixi de testimonio arbitri. Adde quod dicetur super gl.pe.¶In gl.j.ibi i confirmauit ad cautelam,hoc dixit glo. quia postq̃ quis semel hēt ius in beneficio , nō pōt amplius beneficium sibi ꝯferri.ꝑ id,qđ hr̄.j.de fi.inst.inter dilectos.& C.de leg.in l.res proprias. Dicit tñ hic Io.An.qđ debet intelligi, quòd iste fuit institutus per episcopū ad pñtationem factā per Archidiaconum.Et ideo non potuisset per successorem ipsius Archidiaconi remoueri.s̄.de offi.vica. & in c.ad hæc,De iure aūt cōi , sine cōsensu epi non potuisset Archidiaconus instituere capellanum in ecclesia,vt etiā tetigi in not.ibi. In ea.in fi.Et forte petebat iste capellanus coram Papa beneficium iure canonicę institutionis,vel sic,vt capellanum benigne tractaret,vel prouentus capellaniæ,cum sine eius culpa fuisset absens,facit,quod hr̄ in c.j.ad fi. de cle.non resi.in vj. vel forte intentabat possessorium recuperandæ petendo se restitui ad capellaniam,de qua fuerat expul-
10 sus,vel ad quam tediens non admittebatur. ¶†In gl. ij.in fi.Aduerte, quia ista gl.fuit facta timore cōtrarij. l.diem proferre.§.stari.ff.de arb.vbi dr̄,q stari dēt sniæ
a arbitri [a] etiam si sit iniqua. & sic vr̄,q non debuerit retractari,nec a iuso absolui. Sed gl.ista videtur velle dare vnam solutionem,videlicet,qđ hoc cōtingit, qa ꝑ dolum dantem cām ꝯtui,quis fuit inductus ad cōpromittēdum,& ideo non tenuit cōpromissum, nec ꝑñr laudum. Et scd'm hoc litera.j.dicit absoluas,dēt exponi.i.absolutū ostendas,vt tetigit gl.fin.¶Sed certe i sta solutio non vr̄ bona,quia licet vbi dolus dat cām contractui bonæfidei reddat ꝯtum nullum,vt no.in l.eleganter.ff.de dolo.& no.j.de emp.& ven.cum dilecti . Tñ secus est in contractibus stricti iuris, quia non redditur ꝯtus nullus.l.dolū.C.de inuti.stip. Cōpromissum aūt est stricti iuris,vt hr̄.j.eod.cum dilectus.ideo
11 non reddit̄ nullū. † Præterea ĕt iurm̄ ꝑstitū per dolū, vel metū est obligatorium,vt hr̄.s̄.qđ met.cau.c. Abbas.j.de iureiu.si vero.& sic requirit absolutio.iō gl.sequens voluit sentire aliā solutionē,videlicet , qđ hic non stetur sniæ arbitri,quia nō interuenit in arbitrio iurm̄,qđ est a iure prohibitum per auth.decernimus.
12 C.eo.vbi ꝑhibet cōpromissum fieri cū iuro.Sed† aduerte,qa illa auth.pōt intelligi dupliciter.vno mō,qđ arbitri non debeant iurare.& tunc non facit ad ꝑposi tum,qa hic arbitri nō iurarūt,sed partes. Alius ĕt intellectus,qđ ĕt partes prohibeantur iurare, & tūc laudum non sortit̄ effectum.nec ĕt arbiter male iudicans
13 facit litem suā.& illud ꝑcedit in arbitro s̄m Bar.† Sed in arbitramento bene pōt interuenire iurm̄ per l.si libert*.ff.de ope.li.& j.de iureiu.c.Quintauallis . & s̄m eum in arbitro iurm̄ nō obligat , quia cum l.ꝑhibeat iurari , tunc iurans,& sic nō obediens legi vr̄ peccare mortaliter.& s̄.de maio.& obe.in c.ij.& per ꝯñs vr̄ qđ non sit iurm̄ obligatorium . Et aduerte,quia Legistæ cōiter tenent q illa auth. non solū prohibet arbitros iurare,sed etiam partes.Et tenendo opi.Bar.posset dici,q hic loqtur in arbitratore.facit,qđ tangetur in gl. fin.Sed certe vr̄ ĕt q hæc decte.procedat in arbitro, vt tangitur in eadem gl. & sic vr̄ q interuenit iurm̄ partium,tale iurm̄ sit obseruandum,dummodo sit licitū, vt hic patet circa finem. & istud tenet hic gl. Et sic vr̄ quod aliud sit de iure ciuili,& aliud de iure canonico, quia scd'm canones tale iurm̄ erit seruandum,dūmodo arbitrium sit licitum.& hoc sequitur ĕt hic Hosti. per istum text.per quem patet etiam ius canonicum permittere iurari in compromisso,& vr̄ velle,qđ istud sit seruandum etiam in foro ciuili, quia in materia iuramenti, tanq̃ spirituali præualent canones iuri ciuili etiam in foro seculari.j.de iureiu.licet mulieres.li.vj. etiam in c.cum contingat.de iureiur. Et sequitur hic etiam d.Ant. quia inquantum lex dirigit prohibitionem ad vinculum iuramēti, videtur disponere in materia non sibi subiecta . Facit,quod habetur.j.de ordi. cog.tua.Et quod no.per Io.And.post Host. de iureiu. quemadmodum.s̄.gl. & ideo iuramentum non obstā te tali prohibitione erit obligatorium, dūmodo emanet super materia licita.Et plus dicit,quòd dato, quòd lex posset prohibere,licèt tunc iurando peccaret , tamen si obseruatet iuramentum nō peccaret . deberet illud

[a] sententiæ arbitri.lūge post.§. in pri.c.cū hac gl.

illud seruare ſm ius canonicum per id, qđ habetur in c.cum contingat, & aliter nō rñdet ad rationem Bar. Sed de illa dic, vt plenè dixi in d.ca.cum contingat.& facit etiam, quod dixi in c.ij.§.de maio. & obe. Et ex p̄dictis concludo, quod dicta auth. decernimus. nō procedit ſm ius canonicum, vt hic voluit gl. & vt dixi ſeruari debet ius canonicum etiã in foro ſeculari in ma-
14 teria iuramenti. Videtur † tñ poſſe dici, quod arbiter non faciat litem ſuam, qñ interueniet iuramentum. Nec etiam producat actionem in factum de qua loqr̄ l.nec in arbitris. C.eo. vt voluit ſentire Salic. in dicta auth. decernimus. Et ſic quò ad prædicta, auth. remanebit incorrecta. Sed certè ſi dicimus iuramentum eſſe ſeruandum, videtur quod ex ipſo agi poſſit pro eius obſeruantia, & Hoſtič. etiam videtur velle hic, quod vbi eſt præſtitum iuramentum hodie debeamus ſeruare dictam. l. ne in arbitris. & ſic per ius cano. redeamus ad diſpoſitionē illius. l. Sed poſſet dici, quod ex vi iuris ciuilis non ſeruabitur iuramentum, & p̄ pñs non habebit locum d.l. ne in arbitris. ex vi iuris ciuili. Sed ex vi iuris canonici bene erit ſeruandum iuramentum. & ad prædicta facit, quod not. Federi. in ſuis cõſi. clxvj. aliàs. ccclxxij. vbi tangit, an ſi ſtatutum prohibeat, iuramentum debeat ſeruari ſi fuerit p̄ſtitum cõtra ſtatutum. de quo plenè dixi in d.c.cum cõtingat.
15 ¶ † Tertia ſolutio tãgetur hic in gl. iiij. videlicet, q̄ hi arbitri ſnīauerunt per gr̃am. & ſic doloſè arbitrati. & ideo cõpetebat exceptio doli. l. arbitrorum. C.e. nō obſtante iuro, qa iuramentum ſm gl. non extenditur, niſi ad ea, q̄ legitimè arbitrarent̄: aliàs em̄ eſſet illicitũ, & ſic nō obſeruãdũ. j. de iureiu. c. quantauis. & c. q̃madmodum. & ſcd̃m hoc dum lr̃a. j. dicit abſoluas, vr̄ q̄ dẽat exponi. i. abſolutum oñdas, cum iuſm nō extẽ-
16 darur ad iſtum caſum, vt tangitur in glo. fi. † Et ex hoc potes etiam notare, qđ iuramentum de parendo ſententiæ arbitratoris, & de nō reducendo illam ad arbitrium boni viri etiam rõne enormis læſionis non impediet quominus ſi laudũ iniquè & doloſè ferat̄ poſſit peti reductio: qa ad hunc caſum in dubio non extenditur. l. creditor. §. Lucius. ff. manda. Et etiam ſi expreſſe contineret talem cauſam non valeret iuramentum, quia daret materiã delinquendi, & ſic eſſet cõtra bonos mores. de regu. iur. non eſt obligatorium. in vj. cum ibi no. & facit, qđ no. in ſpc. de arbi. §. ſeq̃. verſi. item quid ſi compromiſſum. & ibi etiã p̄ Io. An. in ad di. & dixi in d.c. quantauis. & facit etiã, qđ dicet̄ in c. per tuas. Alia ſolutio colligit̄ in gl. v. videlicet. qđ hic nō ſtat̄ arbitrio, qa cõtinebit in ſe vitium ſimoniæ: & iō nō valuit. vt patet in iuribus alleg. in gl. nec etiã pęna poſſet peti, ſi nō ſtatet̄ tali iniquo arbitrio. vt dixit gl. p̄ l. nō diſtinguemus. §. cũ qdã. ff. e. Et ex prædictis no. qđ vbi in bñficialibus fit cõpromiſſum, non vr̄ valere laudum ſi laudat̄, vt data pecunia recedat̄ a lite. licèt ſæpe fiat cõrium. facit, qđ hr̄ in c. cum pridem. ſ. de pac. Iſtud tñ intelligit d. Ant. pcedere, qñ in amicos cõpromittit̄: ſed vbi cõpromittit̄ in iudices, vel ſuperiores: tunc nõ eſſet illicitum ſm eum. p̄ id, qđ hr̄. j. de p̄bē. niſi. & in c. cum inter. de elec. Sed vr̄, qđ etiã ſi in iudicem fuerit cõpromiſſum: tñ non debeat valere laudũ ſi laudat̄, qđ a lite ſup̄ bñficio diſcedat̄ data pecunia, vel alia re temporali, quia vr̄ tunc cõtinere ſpēm ſimoniæ. facit, qđ hr̄. ſ. de trãſac. c. cõſtitutus. & c. ſup̄ e. Nec ob. qđ hr̄ in d.c. niſi. quia ibi p̄nuntiatum fuit bñficiũ ſpectare ad vnam partē. & demum pro bono pacis arbitri iuſſerunt certũ quid dari. & eodem mō in c. cum inter. R. renuntiatio fuit ſimplex. Secus ergo, qñ dr̄, q̄ renũtiaret liti recepta pecunia: & ſic, quod recipiatur t̄pale per reſpectũ ad ſpũale, qa tūc nō valeret laudũ etiã laiũ a iudicibus, in quos eſſet cõpromiſſum. Et p̄ hoc etiã facit, qa tex. hic circa fi. vult, q̄ etiã arbitriũ, ſeu laudũ, poſſit eſſe licitũ interdum in caſu huius decre. licèt arbitri nō fuiſſent iudices. Et ſi dicas quō poteſt eſſe cũ videat̄ ſimoniã cõtinere? dicit Innocē. q̄ nō ſemper eſt ſimonia ſi det̄ p̄ renuntiatione litis ſpũalis licèt videat̄ hēre ſpeciē ſimoniæ. & p̄pter hoc in dubio reprobatur p̄ ea q̄ habent̄ in c. cõſtitutus. & c. ſup̄ eo. tñ ſm cũ re vera poteſt eſſe interdũ nõ ſimoniacũ, nã ſi daret̄ pecunia nõ hñti ius cederet liti ad vexatione redimēdã hoc nõ eſt ſimoniacũ, nec iniquũ. j. de ſimo. c. dilectus. & facit, qđ dictũ fuit. ſ. de pac. cũ pridē. ¶ Itē ſi daret̄ aliqđ p̄ bono pacis. vł ex cã pietatis nō ex pacto, nec reſpectu ad bñficiũ, ſed mere ex p̄uiſione arbitrorũ. p̄ id, qđ ĩ d.c. niſi. & ſ. de trãſac. ſup̄ eo. Secus ſi daret̄ aliqđ t̄pale p̄ reſcriptũ, & in cõpẽſationē ſpũalis, qa hoc eſſet ſimonia. & iō tūc nõ valeret. & ſic patet, q̄ vbi ex cã pietatis, vel pro bono pacis laudatũ fuiſſet, vt daret̄ pecunia. & p̄ reſpectũ ad ſpũale. ſed q̄ purè, & ſimplr̄ renũtiaret̄ liti: tūc id foret licitũ: & ſic poſſet intelligi finis huius tex. Secus ſi aliqđ t̄pale dēt dari in reſpectum ad ſpũale. & vr̄ ſonare ar-
17 bitriũ ſi emanauerit. vt dr̄ in verſi. q̄ iã dicto. ¶ † Et ex p̄dictis patet alia ſolutio ad cõtrariũ. & dixit hic Hoſti. p̄. §. cũ quidã. alleg. in gloſſ. q̄ vbi arbiter eſt ſuſpectus ex aliqua cã, ex qua fortè iudex poſſet recuſari, q̄ in arbitro non erit neceſſaria recuſatio: ſed ſufficit, quod allegei ipſum arbitrũ ſibi ſuſpectũ ex tali cã, & p̄teſtetur ſibi, q̄ nō debeat p̄nũtiare. Nã hoc habebit̄ p̄ quadã recuſatione. & nō cõmittet̄ pęna, ſi poſtea p̄nũtiet. qđ eſt no. Dicit ĩñ hic do. Ant. q̄ arbitrator nō põt recuſari. vt voluit Guil. in l. Ep̄ale. C. de Epiſ. audi. Sed certè iſtud dictũ non credo de iure verũ. qa nō video ſi ſit ſuſpectus arbitrator, quare non poteſt recuſari arg. d. §. cũ quidã. niſi dicas, qđ rō diuerſitatis eſſe poteſt quia ſnīæ arbitri ſtari debet metũ pœnæ, etiã ſi ſit iniqua. Sed ſnīa arbitratoris poteſt reduci ad arbitrium boni viri: & ſic erit remediũ cõtra ſnīam, ſi malè iudicet: ſed certè iſta iō nō vr̄ p̄fecta, qa intereſt nr̄a litib᷒ nō vexari. l. minorib᷒. ff. de mino. & qa meli᷒ eſt ante vulneratã cãm, q̃ poſt remediũ q̃rere. l. fi. C. in q. cau.
18 reſtit. non eſt neceſ. ¶ † Alius intellectus etiam colligit̄ per gl. ſ. ſ. q̄ hic loq̄tur in arbitratores, cui᷒ dictũ poſſit corrigi, & reduci ad arbitriũ boni viri. l. ſi ſocietatẽ. §. arbitrorũ. ff. p̄ ſoc. Sed cõtrũ loqui in arbitro, cui᷒ ſnīæ dēt ſtari, licèt ſit iniqua. Sed certè, vt dicit gl. p̄dicta in ſi. ẽr ſi hic loquat̄ in arbitro p̄cedet tex. qa non valeret ẽi ſnīa arbitri in caſu iſto p̄pter vitiũ ſimonię. Vñ dicebat ẽt Goff. q̄ dolus in cõpromiſſo, vel gratia in laudo ferendo, & ſimonia in p̄poſita cõtẽta ſoluūt cõria. §. ſtari. Hoſt. hic dicit, q̄ ſi euidēter liquet de læſione, vel euidēter cõcludit̄ ex laudo, pc̄ñ iudex faciat illud emendari, qñ liq̄t de læſione, nec ſtabit̄ laudo, qñ cõtinet pc̄m. & p̄ pñs tūc nõ ſeruabit. §. ſtari ſed ſeruabitur canō ẽt in foro ciuili, & p̄ hoc ẽt, qa. l. vult peccata corrigi. in Auth. vt nō luxurient̄ cõtra naturã. §. j. col. vj. & dicit ẽt ſe ẽe mēte vtriuſq; iuris, quod nullũ pc̄m lege cõſuetudine, iuſo, aut priuilegio muniat̄, ſed potius his nõ obſtãtibus puniat̄ de cõſuetudine in c. fi. & j. de præſcrip. in c. fi. Et qđ dixi. ſ. ſi euidēter liquet de læſione, quòd iudex. debet illud facere emendari. intelligit verũ, qñ infra. x. dies eſſet cõtradictũ. aľs ſecus, p̄ id, qđ hr̄ in c. p̄ tuas. Et p̄ hoc ẽt facit, qđ no. gl. in §. qđ de arbitris. ij. q. vj. vbi gl. notabiliter dicit, q̄ licèt a ſnīa arbitri nō poſſit appellari, põt de iure canonico ſupplicare, & peti, vt retractet̄ tñ ſi eſt iniuſta, & facit ẽt, qđ no. gl. i c. expoſita. ¶ Sed aduerte, qa qñ laudũ ex ſui tenore cõtineret pc̄m, ſeu ſpēm pctĩ tūc fateor,

teor,ꝙ tale laudū non esset seruandū,vt hic patet, & saltē autoritate superioris posset peti absolutio ad cautelā. Sed ꝙ aliàs posset peti,qđ retractet laudū arbitri iniquū non vr̄ iure cautū.& iō vr̄ standū.§.stari.Et imputētur sibi ꝑtes,q̄ cōpromiserunt in arbitrū.q̄ debebat scire dispositionē iuris volentis, qđ stari debeat sniæ arbitri etiā si sit iniqua,dūmodo nō sit lata ꝑ dolū arbitri. Nā & ꝑtes potuerunt sibi in hoc præiudicare, vt patet in d.§.stari. Secus qñ laudū cōtinet pc̄tm̄. qa ꝑtes in obseruantia pc̄ti nō pn̄t se astringere. & iō vr̄ ꝙ glos.in d.§.qđ de arbitris.& in d.c.exposita. de iure nō ꝓcedāt.licet canonistę videant̄ cum illis trāsire,& vt dixi tex.iste nō facit,qa loqr̄, qñ laudū ꝯtinet in se euidēs pc̄tm̄,& sic als vr̄ secus. ¶ In gl.cum dilecti.Et ex ista decre.videt̄, ꝙ si hic fuissent tres arbitri,staret̄ dicto duorū. In ea.ibi.c.sicut. Sed potes dicere,ꝙ ibi obstabat iur̄m,hic secus.tñ ēt gl.alr̄ soluit,vt sequit̄ videlicet,ꝙ isti ēr admittunt̄ ꝓpter inopiā probationis, qa fortè ꝑ alios nō poterat cōstare.Nā fortè ſm Host, non fuerat cōfecta scriptura. nec fortè partes fuerant pn̄tes.qa fortè ꝑtes fuerāt cōfesse de iure. Host.vero dixit,ꝙ hic interrogant̄ super intētione laudi, nō aūt sup corruptione,qa illa posset per alios ꝓbari.& quia etiam eis non videret̄ credēdum. ꝑ ea, q̄ habent̄ in d. c.sicut. Inn.vero hic dixit,ꝙ arbiter, iudex,aduocat᷑, assessor:& executor,& procurator in negotio,qđ egit regulariter non pōt esse testis per id, quod hr̄ in l.fin. ff.de testi.& ij.q.vj.statuēdum. Sed istud ſm eum ꝓcedit saluo,nisi ꝓducant̄ sup irritatione facti sui, quod verisimiliter defendere deberēt. Nā tūc nō vident̄ suspecti,ex quò ꝓducunt̄ sup irritatione ꝓbanda.& iō vr̄,ꝙ eis credat̄. Dicit tñ ſm quosdā, qđ nō credet̄ eis ad p̄iudiciū alterius. nec ex dicto eorū ꝓcedendū esset ad pęnā ꝯtra aliquē alleg.qđ hr̄.j.de testi.c.veniēs. & xv.q.iij.nemini. istud tñ nō vr̄ de mēte tex.q videt̄ velle, qđ ad præiudiciū alterius stetur dicto istorū, vñ dicit,ꝙ interrogent̄ tanq̄ de facto suo,non vt testes. facit,qđ habet̄ in l.sciendum.ff.de appel. & j.de accus. inquisitionis. & dicit,qđ nō semp iudex credit dictis eorū. sed habebit circūstantias considerare.l.diuus.ff. de custodia reorū.& j.de accus.inquisitionis. Et dicit ēt qđ si alleget turpitudinē suā nō credit̄ eis,ꝑ id,qđ habet̄ in c.sicut.de testibus.Nec ob.iste text. quia ſm eum hic non allegabāt simpliciter turpitudinem suā. licèt prima facie haberet speciem simoniæ, quia poterat esse,qđ habuerant rectam intentionē: iō fuerūt interrogati,vt excusarent arbitriū suum. & declarent intētionē suam. facit, quod habetur.j.de accu.c.cum dilecti.Et ex prędictis patet,ꝙ secundum vnū intellectū isti arbitri fuerūt ꝓducti ad testificādū,sup laudo ꝓpter inopiā ꝓbationū.Scđm aliū intellectū fuerunt ꝓducti, vt excusarent laudū ꝑ eos latū, qđ p̄ma facie videbat̄ ꝯtinere speciē simoniæ.Scđm aliū intellectū fuerunt admissi, qa ꝓducebant̄ sup irritatione facti ꝓprij. Isti tñ intellectus nō videntur probari bñ hic ꝑ id qđ dr̄ in ver.vel si arbitriū.ꝑ quē patet,ꝙ nō simpl'r super irritatione producebant̄, ſm aliū intellectū fuerunt ꝓducti non vt testes, sed vt instructores, & informatores super facto ꝓprio per eos gesto.Et ꝓpter prædictā tractauit hic.do.Anto.an iudex arbiter, aduocatus,assessor,& procurator, vel executor possit testificari in negotio,quod egerunt.non per id, quod habetur in l.fi.ff.de testi.& ij.q.vj.statuendū. ¶ In contrarium facit iste text. de materia tangit in cap.cum a nobis.j.de testi.& ibi etiam tetigit. & eodem titul.c. Romana.libr.vj.& in l.ne in arbitris. C.de arbi.& per Bar.in l.deferre.§.idē decreuerūt.ff.de iure fisc.vbi cōcludit,ꝙ in alia cā in qua quis non fuit iudex arbiter ꝓcurator,vel aduocatus,poterit esse testis,ꝑ ea,q̄ no. in d.§.idem decreuerūt. In illa aūt in qua habuit officiū aliqđ ex p̄dictis, tūc durante officio in illa cā non pōt esse testis,ne idē reperiat̄ iudex,& testis,vel ꝓcurator,& testis.facit.l.fi.C. de assesso. Posset tñ assessor interrogari tanquam ꝓcurator in cā,& eius rñsio p̄iudicabit dño.l.non solum in prin.ff.de ꝓcur. Aut producit̄ aliqs p̄dictorū finito officio.& tunc,aut ex testimonijs aliquod cōmodū, vel incōmodū posset resultare testificanti.& non dēt admitti,vt si vellet probare ꝙ misissent illi pecuniā per Titiū de tuo mandato, qa si Titius portasset tibi,nō remaneret obligatus.secus si non portasset. Si aūt aliqđ commodū nō resultaret ad ip̄m ex testimonio.tunc vr̄,ꝙ procurator,& aduocatus nō dēant admitti,nisi vtraque parte consentiente propter affectionē quā p̄sumunt̄ hr̄e ad id, qđ fecerunt ad instar eius,ꝙ dr̄ de ꝓxeneta in §.pen. in auth. de testi.coll.vij.& hoc,qñ ꝓducent̄ ab illo, cuius fuit ꝓcurator,vel aduocatus.Secus si ꝓducerentur ab aduersario:quia tunc pōt esse testis, ex quò aduersarius cōtentat̄ ip̄m ꝓducere, vt etiā no.gl.in c.Romana.de testi.in vj.In iudice vero,& arbitro consueuit dici,qđ si producat̄ super processu creditur eis si sunt duo.secus si vnus tm̄,per id,qđ habetur in l.iureiuran,C.de testi.& no.in d.l.ne in arbitris.de quo plenius dixi in d.c.cum a nobis.vr̄ satis cōgrua doctrina.Tñ do.Ant. hic aliter dixit.Nam cōcludit, ꝙ durante officio non pn̄t testificari per id, quod superius est dictum. Sed si producuntur finito officio concludit, ꝙ si producuntur,non vt testificentur viua uoce, sed ad sollenizandum instr̄m de gestis corā eis,pōt hoc fieri per id, qđ dictum fuit.s.de transac.ex literis.Si autē ꝓducunt̄,vt viua voce deponant,tūc si producunt̄ vt simpl'r informent, & instruant iudicē super eo facto non in formā testimonij, & tūc hoc fieri pōt per id, qđ habetur hic ſm vnū intellectū. vnde tunc non faciat plenam fidē, sed qualem qualē p̄sumptionē, & ex varijs circunstātijs poterit iudex colligere,an eis credat.per id,qđ hr̄. in l.diuus.ff.de custo.reo,& in c.inquisitionis.j.de accu.Si aūt ꝓducuntur,vt testes: tūc si esset vnus tm̄,nō credet̄.per id,ꝙ hr̄ in d.l.iurisiu.& j.de testi.c. veniēs. el'j. ad fi.Si vero sunt plures, tunc si ꝓducuntur super irritatione facti sui,quod verisimiliter deberēt defendere.& tunc deberet admitti: quia tunc non videntur suspecti per istum text. ſm vnum intellectum.Et licèt Inn.hic ſm eum dicat,ꝙ tunc non credat̄ ad p̄iudiciū alterius, tñ hoc vr̄ esse cōtra istum tex. vbi ēt ad alterius p̄iudiciū vr̄ credi.Et etiā non vr̄ rō ſm eum,quare non dēat credi,ex quò attestant̄ contra id, qđ verisimiliter tueri dēnt,& sic intelligit istū tex. & per hoc dicit, ꝙ si aduocatus attestaret̄ ꝯtra clientulum,dēret ei credi.& sil'r si iudex,vel arbiter cōtra suā sniam. & sil'r si ꝓxeneta,vel alius contra id,ꝙ est executus,quia cessate vr̄ cā suspicionis.facit,quod no.gl. in c.sup eo.j. de eo qui cog.consan.vxo.suę & quod not.gl.de testi. c.Romana.lib.vj. Qñq; vero testificatur sup validitate actus gesti per eū.& tūc in ꝓcuratore, & aduocato,& etiā in alijs dicit recurrēdū ad no.per Bar.in d.l.differre.& melius scđm eū ad no.ꝑ Io.And.in addi. Spe.in ti.de testi.§.j.ver.sed ponè,ꝙ administrator.vbi cōcludit,ꝙ si ex eo,ꝙ testificatur pōt ascribi laus, & ex eius defectu vituperiū, tūc dēt repelli tanquam suspectus nisi ambe ꝑtes ꝯsentirent per id,qđ habet̄ in d.§.pen. in auth.de testi.& qđ not.in c.dilectorū.j. de testi.eo. vel,nisi in subsidiū alijs deficiētibus per id, qđ hic dr̄ scđm vnū intellectū.& qualis fides tunc adhibeat̄, dicit relinquēdū arbitrio iudicantis, qui hoc arbitratur ex qualitate facti, & qualitate ꝑsonarū testium.l.ij.& iij.ff.de;

iij.ff.de testi. Si autẽ ex testamẽto nõ ascriberetur laus,
vel vituperiũ.& ex defectu eius sup quo testificatur,tũc
bõ pñt testificari p id,qđ no in c.cũ a nobis.j. de test.
& j.de accu.cũ dilecti.& p pdicta dicit,q si iudex, vel
arbiter attestaretur p iustitia iniæ nõ crederetur. Secus si
pro iniustitia,& sic si pcurator, vel administrator te-
testificaretur p solẽnitate ɔctus,non crederetur, qa esset su
spect⁹.qa honor esset si interuenisset,& vituperiũ po-
tius si nõ interuenisset, & istud dr̃ pcedere in iudici-
bus,& arbitris,& similibus. Secus in electionibus de
qb⁹ in c.cũ dilecti.§.nos vero.s̃.de ele.sed certè, vt di-
cit do. Ant. nõ est dare magnã rõnẽ diuersitatis inter
eos.& facit,qđ habetur.j.de excess.pla.in c.dilectis.§.p̃
terea. meo iudicio vr̃ esse melior, & clarior doctrina
Bar.¶ In gl.fi.& ibi restituas.& sic agebat iste presby-
ter possessorio recuperandæ, q procedit s̃m vnum in-
tellectũ,vt tetigi sup gl.j.& suppletione glo. tenet hic
Host.Sed Inn.vr̃ tenere ɔtra,videlicet, q solũmõ fiẽ-
da erat absolutio a iuramẽto,qua facta poterit postea
agere sicut prius,& hoc vr̃ placere do. Anto.ex eo,qa
in plus nõ læsit laudũ,cũ ante fuisset spoliatus. Vel p̃t
dici s̃m eũ,& ista vr̃ melior, vt attendatur modus peten
di, qa si fecisset se absolui,& se absolutũ restitui,tunc
pcedit opi.gl.& Host.facit,quod dictum fuit.s̃. de re-
sti.in integ.tũ ex literis.Secus si solũ petijsset se absol-
ui,quia tunc procedat opi.Inno.¶ In ea.ibi absolutũ
ostendas. hæc expositio sine dubio pcedit, qñ laudũ
continebat symoniam.& sic euidens peccatũ.nã tunc
absolutio fit solummodo ad quãdã cautelã, ne notetur
de periurio apud vulgares,& facit,quod habetur in simi
li.in c.solent.de sent. excõ.in vj.& s̃.de officio dele.cũ
coniugat.de elec.auditis.& gl.pe.Sed in alio casu, qñ
per grãm,& dolũ arbitri latũ est laudũ,licèt gl. videatur
velle,q ẽt tunc sic fiat hic expositio,qa iuramentum
nõ vr̃ extẽdi ad cã istã,tamen potest dici ɔ̃rium p id,
qđ habetur in l.arbitrorũ.C. de arbi.vbi cõmittitur in ca-
su prædicto stipulatio pœnalis, licèt ɔtra executionẽ
obstet exceptio,qa tacita conditio,scilicet si non fue-
rit p gratiã,vel dolũ arbitratus,nõ vr̃ inesse substãtiæ
obligationis, sed executioni, & effectui actionis, vt
no.Bar.in d.l.arbitrorũ. Et ideo eodẽ mõ videtur,q non
suspendatur substantia obligationis iuramenti. & iõ,vt
totaliter tollatur esset expediens absolutio.¶ In ea.glo.
ibi.superioris autoritate.fortè ista gl.voluit sentire id,
21 qđ not.gl.in §.qđ de arbitris.ij.q.vj.videlicet, q † sñia
arbitri iniqua possit retractari supioris autoritate. Sed
certè istud nõ probatur hic indistinctè. Sed loquitur,
quando continebat euidenter peccatũ,puta,simoniã.
vt j.tangit gl.in fi.vel qñ per dolum arbitri fuit latum
arbitriũ.Et similiter nõ ob.qđ habetur in ca. proxi.quia
ibi non valuit laudum,vt ibi no.& ideo ex istis capitu
lis nõ p̃t colligi, q indistinctè possit peti retractari sen
tentia arbitri a supiore,si dicatur illã esse iniquã.nam
s̃m dictã opi.correctus esset.S.stari.per ius canonicũ.
q in dubio nõ est dicendũ, cũ correctio sit vitanda. de
elec.cum expediat.in vj.de quo etiam plenè dixi in c.
quintauallis.j.de iureiu.¶ Vltimo ad id, qđ dixi de ne-
pote fratris in notabilibus. Adde,quod nota. Fede.in
suis consilijs, suo cons.xxxviij.vbi cõcludit,q ille pro
priè dicitur nepos qui est nepos ex filio. Sed impropriè
qui ex fratre.Et iõ in statutis,nepotis appellatione nõ
ɔtinebitur filius fratris.Posset etiã apponi, q laudum
non videatur hic posse niti æquitate,cuius cõtrarium di
cit hic litera in fine. quia iste presbyter fuerat spolia-
tus,& sic videtur,q præsumatur cõpromissum fuisse nõ
sponte factũ per id,q habetur in c.ij.j.de resti.spo. Sol
uit Inn.illud de rigore,hic de æquitate, quia fortè cõ-
miserat tale crimen, propter quod parum durasset si-
bi restitutio.facit j.de accusa.de petitionem.& sic re-
sidet Ioan.Andr.& domi.Anto.Posset etiam dici, qđ
licèt non fuerit sponte factum.tamen, quia fuit iura-
tum obligabat iuramentum factum secundũ no. in c.
ad aures.supra, quod metus causa. Vel tertio hic fuit
super possessorio factum compromissum. facit, quod
no.s̃.de renuntia.super hoc per Inn.Sed ibi iuramen
tũ præstitum respiciebat petitoriũ,& non possessoriũ.

SVMMARIVM.

1 *Dotare sororem tenetur frater.*
2 *Per iuramentum, & pactum nudum oritur actio.*
3 *Fides præstita, & iuramentum differunt.*
4 *Compromissum factum in plures etiam numero pari fieri potest.*
5 *Redditus clerici qui reperiuntur capi possunt in solutum pro soluto.*
6 *In alienationibus redditum ecclesiasticorum perpetuis, vel ad tempus incertum seruari debet solennitas quæ seruatur in alienatione rei ecclesiasticæ.*
7 *Compromissum facere non potest clericus, per quod ecclesia sua obligetur absque autoritate Episcopi.*
8 *Solutio annua, an debeat fieri in principio anni, vel in fine.*
9 *Procurationes Episcoporum, quando debeantur.*

2 PEruenit. Arbiter sua autoritate a
spiritualia laico adiudi-
care nõ põt.h.d.Et primo ponit factum.
Secundo illud corrigendũ cõmittit. se-
1 cũda ibi: vnde quoniã.¶ † No.primo,q
frater etiã clericus videtur teneri ad dotãdũ sororem,
quæ non habet vnde dotetur.de quo in l.cũ non in plu-
2 res.§.pe.ff.de admi.tu.& in l.fi.C.de do.promis.¶ † Itẽ
no.q fidei præstatione de iure canonico quis obligatur.
& sic facit,q per iurm, & pactum ẽt nudũ oriatur actio
3 de iure canonico.de quo in c.j.s̃. de pac. Quæ aũt † sit
differentia inter fidem præstitã, & iurm,dictũ fuit in
c.ad aures.s̃.quod me.cã. & in c.clericus.j.de iureiur.
4 ¶ † Itẽ no.q valet cõpromissum factum in plures etiã
in numero pari.& sic,qđ vr̃ in c.j.s̃.eo. est de consilio.
¶ Itẽ no.q illud qđ nõ põt per partes solui, nõ põt ẽt
ab arbitris insolutum adiudicari.¶ Itẽ no.q in consi-
deranda læsione ecclesię in contractu nõ solũ inspici-
citur status præsens,sed etiã habetur respectus ad id,qđ
in futurũ cõtingere põt,vt patet hic in tex.iuncta glo.
ij.& iij.¶ Item not.q cõtractus assignationis redditũ
ecclesiasticorũ ad pñs incertũ nõ valet absque debita
solennitate.facit,quod habetur in cle.j.de reb.eccle. nõ
5 alic.¶ Item not.q licèt † redditus clerici q reperiũtur
pñt capi in solutũ pro debito.j.de fideiusso.peruenit.
de quo tamen est dicendũ,vt ibi no.nõ põt tñ pro do-
te ius colligendi redditus in futurũ.¶ In gl.j.in fi.Sic
exposuit gl.qa aliàs decre.non haberet dubium,si in-
telligeretur de iure decimandi cum tale ius tanq̃ spi-
rituale non cadit in laicum. infra de præscrip.causam.
quæ.Et ideo,vt decre.habeat dubium.gl.exposuit de-
cimas.i.fructus decimarum.Sed tũc ob. quia tales fru
ctus possunt vendi,& locari.j.de deci. quamuis.& de
locato vr̃a.¶ Soluit Innn.q licèt possint vendi,& loca
ri,non possunt in dotẽ dari.Ista nõ videtur habere bo
nam rationem diuersitatis. Vnde dici potest scđo, qđ
nõ valet assignatio redditũm decimarum, sine solen
nitatibus debitis. facit, quod habetur in cle.j. de reb.
eccl.non alie. & ideo non valuit etiam per rationem,
quæ tangitur in glo.seq. & per prædicta etiam non ob.
ca.peruenit,de fideius.vbi pro debito clerici redditus
ecclesiastici capiuntur,quia ibi capiuntur, qui tũc erãt.
Sed hic assignabantur ad tempus incertũ, q fieri non
potuit per ea,quæ habentur in dicta clemen.j.¶ In gl.
q.si non de iure. supple,quia talis assignatio non p̃iu-

a Arbiter sua autoritate. sã q̃ ex vno ore locuti sũt d. Abb. & d. Ioan. in summatione hui⁹.c. Et si quæras, vtrum cleric⁹ maximè religiosus possit cõpromittere, distingue, vt hic per d. Hẽr. Boy. in prin. c.

dicabit successori, cum esset facta absq; autoritate su-
perioris per id,qđ habetur in c.veniens.& c. sup eo.s̄.
de transac.j.ne præla.vic.su.in c.querelam.¶ In ea.gl.
in fi.Item secundum Inn.poterat esse dubium de alio
prçiudicio, quia fortè mulier viro mortuo illos reddi
6 tus vendicatet in dote.j.de dona.inter virũ.c.fi.¶ † In
gl.fi.In fi.Et ex gl.iuncta cũ tex.no.quòd in alienatio-
nibus redditiuũ ecclesiasticorũ ꝑpetuis, vel ad tp̄s icer
tum debet seruari solennitas,quæ seruatur in aliena-
tione rei ecclesiasticę,de qua.xij.q.ij.sine exceptione.
& in c.de rebus eccle.non alie Et ex prædictis etiã ha
bes,quod talia non p̄nt a iudice , vel arbitro insolutũ
7 assignari.Et per prædicta etiam patet s'm Host. ꝙ † cle
ricus absque autoritate diœce. non potest facere com
promissum,per quod sua ecclesia obligetur.x.q.j.red-
denda.& s̄.de transac.veniens.& c.de cætero.& j.c. cũ
tempore ad fi.de quo etiã spe.de arbi.§. testat.ver. sed
nunquid clericus.& §.finitur ver.sed nunquid præla-
tus.Vbi concludit, qđ prælatus non pōt compromit-
tere sine autoritate superioris ad præiudicium eccle-
siæ,sed ad propriũ tm̄.& sic compromissum, seu effe-
8 ctus compromissi non extẽditur ad successorẽ.¶ †Ex
tra gl.quia hic fit mentio de solutione annuatim fien
da,tangit hic Io.An.an debeat fieri in prin.anni,& cõ
cludit,quod si quis promisit soluere.x. quolibet anno
debebit fieri solutio in fine anni. Secus si promisit sol
uere.x.singulis annis,vel.x.annua. quia tunc in prin.
anni deberet solui : & allegat versus , Annua si debes
tunc inspicias caput anni. Anno si debes in fine tene-
beris anni.qui versus notant̄ in l.j. C. quãdo dies leg.
ce.& in §.pe.insti.de ver.obli.Sed certè legistæ cōiter
tenẽt ꝯtrariũ, videlicet , ꝙ si qs ꝑmisit soluere decem
quolibet anno,qa tp̄s adducit cã multiplicandæ obli-
gationis fieri debebit solo in princi. anni.l.j.ff.de pec.
leg.Secus, qñ tp̄s apponitur ad differendã solutionẽ ,
vt si ꝑmittis mihi dare.x. hoc anno. Nam tunc debet
fieri solutio in fi.ann.l.qui hoc anno.ff.de ver. obli.&
ibi per Bar.vbi ẽt plenè dixi de materia,& tangit ẽt in
d.l.j.C.qñ dies leg.ce. Et subdit etiã hic Ioan. Andr.ꝙ
legatum annuũ ꝓ primo anno censet̄ purũ,ꝓ sequen
tibus censet̄ conditionale.s. ꝙ si vixerit legatarius. nã
finit̄ tale legatum cũ vita, sicut ẽt legatũ alimentorũ.
l.cũ hi.§.si constat.ff.de transa.& in l.in singulos.ff. de
annu.leg. Si tñ scđs annus cęperit anteq̃ moriat̄ pro
illo anno debebitur hæredi. cũ in principio anni ce-
dat dies eius.d.l.in singulis.licèt secus sit in vsufructu
legato. quia vsufructuarius , licèt annus sit inceptus
pro illo anno nil transmittit ad hæredẽ, si decessit an-
te fructus ꝑceptos,vt hr̄ in d.l.in singulos la vltima.ff.
de annu.leg.Et si relinquat̄ vsusfructus alicui,& hęre
di,intelligit̄ de primo hęrede.l.ambiguitati.C.de vsu
fru.¶Quid aũt si legatum annuũ fiat Titio,& eius hæ
redi, dicẽdũ,vt in l.in annalibus.C.de leg.¶ Et per p̄-
dicta videret̄,ꝙ ꝓcurationes Epõrũ cũ sint annuę de-
beant̄ in principio anni.Facit.x.q.iij.inter cætera.& j.
de censi.quãto.Sed contrariũ tenet̄,qa procuratio nõ
debet̄,nisi visitanti.j.de testi. procurationes. Et iõ nõ
debent̄,nisi tempore visitationis, sicut nec etiam lega
ta quæ debent solui ex fructibus percipiendis nõ de-
bentur,nisi illis perceptis.l. firmio.§.fi.ff. quando dies
leg.ce. facit etiam,quod habetur in l.si quis.ff. de ope.
liber. vbi operę promissæ per libertum patrono debẽ-
tur,cum fuerunt inductæ . ad materiam etiam. facit ,
quod nota. in l.inter stipulantem §. sacram.ff. de ver-
borum obligationi.

a Clerici de temporalibus . Nec verbis,nec sensu differunt do.Ab. & Ioan. de Imo.

S V M M A R I V M.

1 *Laudum propriè non est sententia,cum non pariat actionem.*
2 *Fœminæ regulariter repelluntur a potestate iudicandi , & arbitrandi.*
3 *Compromitti potest in laicum de rebus ecclesiæ*
4 *Compromissum factum in fœminam non valet.*
5 *Consuetudo est pro lege seruanda.*
6 *Consuetudo tribuit iurisditionem ordinariam.*
7 *Fœmina ratione dignitatis est capax iurisditionis.*
8 *Compromitti potest in iudicem ordinarium.*
9 *Laudum seruare cogitur quis propter pœnam in laudo adhibitam.*
10 *Vsum nemoris habens potest vti lignis ad vsum suum,& familiæ.*
11 *Fœmina si habet regnum,vel comitatum, aut aliam similem dignitatem iudicare potest.*
12 *Patronus,an habeat iurisditionem in libertos.*
13 *Confessor non debet iniungere penitenti, vt satisfaciat de pœna conuentionali.*
14 *Pœna conuentionalis,an peti possit,& quando.*
15 *Pœna conuentionalis, an in dubio præsumatur adiecta in fraudem vsurarum.*
16 *Ex laudo,an possit agi.*
17 *Obligatio ad interesse,an possit sæpius committi.*

a Dilecti filij. Clerici de tẽporalibus . cõ
promittere possunt in mu
lierem: aliàs de consuetudine iudicantem.
h.d. Et primo narrat factum. scđo dat iudi-
ces.secunda ibi q̃uis autem.¶ In tex.ibi. Et infra deci
dit,ꝙ hospitalarij dicebant laudũ non valuisse, qa la-
tum per fœminã.& ideo petebant Abbas,& conuen-
tus de opportuno remedio prouideri. Papa aũt remo-
1 uendo obstacula prouidit,vt sequitur.¶ † No. primo,
ꝙ laudum in lata significatione potest appellari sentẽ
tia diffinitiua:tamen propriè non est sñia,cum nõ pa-
2 riat actionem:sed ei statur metu pœnæ.l.j.C.e.¶ †Itẽ
no.ꝙ fœminę regulariter repellunt̄ a potestate iudicã
di,& arbitrandi:& gñaliter ẽt sunt a potestate iudican
di exemptæ.& de quo etiam hic gl.iij.¶ Item no.ꝙ re
gulariter fœmina non pōt esse arbiter,vr̄ iũ,ꝙ pōt es-
se arbitratrix per id,qđ habet̄.j.de iureiur. quauallis.
& no.Cy.in l.fin.C.e.de quo ẽt in spe. de arbitro.§.ij.
in prin.,& ibi ẽt tangitur qd si compromittit̄ in literis
cũ iure,an valeat cõpromissum. & dicit prout Alber.
Galeo.ꝙ non,per l.dubium.C.de legi.& j.de foro cõ-
pe.si diligenti.& sic transit hic do.Ant.& Io. An.in ad
di.spe.in d.§.ij.¶ Sed fortè pōt dicit oppositũ , ex quò
iure pōt saluari sine interitu salutis æterne.per id,qđ
hr̄ in c.cũ cõtingat. Nec ob.etiã dictũ.c.si diligẽti. qa
3 ibi erat iuŕm contra publicã vtilitatẽ.¶ †Itẽ no.ꝙ etiã
in laicũ pōt cõpromitti de rebus ecclesiæ.de quo dice
tur.j.e.c.cõtingit.¶ Itẽ no.ꝙ vbi peccatũ est in cã effi-
cienti,& agit de ꝓhibito,seu vetito a lege , si nõ valet
qđ ago,vt ago,non valet etiã,vt pōt. Vnde cõpromis-
sum factũ in fęminã regulr̄ nõ valet, nec vt laudum ,
4 nec vt pactũ.† & sic facit,qđ cõfessio facta corã iudice
seculari ꝑ clericũ nõ valeat nedũ vt ꝯfessio iudiciaria:
sed nec,vt extraiudicialis, de quo dicendũ,vt dixi in c.at
si clerici.j.de iudi.& de ele. ꝑ inqsitionẽ.vbi ẽt ꝑ Inno.
5 ¶ †Itẽ no. ꝙ ꝯsuetudo ꝓ lege est seruãda facit.j.distin.
cõsuetudo. Et ẽt,ꝙ ꝯsuetudo tribuit iurisditionẽ,& ẽt
habilitat ꝑsonã aľs inhabilẽ ad iudicãdum. facit , qđ
hr̄.j.de foro cõpe.cũ ꝯtingit.¶ Itẽ not. ꝙ ad positionẽ
subiectiõis nõ seq̄t̄ necessario positio iurisditionis. fa
cit,quod hr̄,in c.vt nostrũ.& c.fi.s̄.de offi. Archi. Ad-
uerte tñ,ꝙ subditus ꝓprię dr̄ ille,q est subditus rõne
domicilij,vt not.glo.in cle.j.de foro cõpe.& facit.j.de
6 sen.excõ.nup.¶ †Itẽ no.ꝙ ꝯsuetudo tribuit iurisditio
nẽ ordinariã,facit,qđ habet̄ in p̄alle.c.cum cõtingat.
& in l.j.de emancip.liber.& ꝙ no.s̄. de offi.ordi.cũ ab
7 ecclesiarum prælatis.¶ Item no.ꝙ † mulier rõne digni
tatis est capax iurisditionis.facit.s̄.de ma.& obe. dile-
cta.¶ Et no.qđ habens ptãtem iudicandi vr̄ ẽt habere
8 potestatẽ arbitrii suscipiendi.¶ †Et ex hoc ẽt not. qđ
videtur posse ꝯpromitti in iudicem ordinariũ,de quo
hic

hic.j.e.pximo.glo.j. & facit.j.de præsump.c.lras.¶Itē
no.ꝙ interuentus personarū in actu, vel dispositione,
facit præsumi pro actu,& dispositione ad idē.j. de præ.
9 ben.in fi.¶ † Item no.vnū modum per quem quis co
gi͡t seruare laudū,videlicet, p pœnā in ꝯpromisso ad-
ductā.& sic vr,ꝙ ex tali laudo non detur actio, sed agi
possit ad penā.facit.l.j.C.eo.& qđ tangi͡t etiā hic in gl.
fi.¶.Ex prædictis ēt not.ꝙ vr posse petet exigi pœnam
etiā de æquitate canonica de quo tangit etiā gl. vlt.&
10 sup eā.¶ † In glo. in fi.& dic,ꝙ habens vsum nemoris
pōt vti lignis ad suū vsum,& familiæ.l.j.& ij.ff.de vsu.
& habi.& etiā pōt accipere alia quæ nascun͡t in nemo
re,non solum ad vsum prędictū,sed etiā ad vsum cōui
uarum,seu conuiuatorū.Et etiam poterit s͡m dignita-
tem, & statū ipsius vsuarij largius accipere.l. plenè.§.
j.ff.de vsu,& habi.non tñ poterit recipere, vt vendat,
qa illud non esset simpliciter vti, sed etiā frui. hoc est
habere vsumfructum, nō solum vsum,saluo nisi lega-
tus esset vsus,siue valde remote.quia tunc posset cede
re ligna.& vendere.l. diuus.ff.de vsu.& habi.Quid aūt
si miles , & sui antecessores consueuerunt in alterius
nemore ligna pcipere,& incidere a tēpore cuius non
extat memoria,vel hoīes vnius castri ī limite alterius,
vel animalia pascere.dic,ꝙ seruanda erit consuetudo
p id,quod hr.j.de ver.signi.super quibusdā. & l. si qs
diuturno.ff.si ser.ven.si tamen nemus, & Pascua non
sufficerent domino. & prædictis præfer͡t dominus per
id,quod habetur in l.prescriptiones.C.de ser.& aqua.
& facit,quod habe͡t in c.ij.§. vbi autem.de decimis in
vj.& in l.creditor.§.si constat.ff.cōmunia prædio.¶ In
gl.ij.in fi.Gofre.hic dicebat,ꝙ necessarius erat consen
sus Episcopi,aliàs ad seculare forum recurri non pos-
set.xj.q.j.c.ij.& j.e.c.per tuas.¶Sed certè,vt dicit Ho-
stien.non sufficeret cōsensus Episcopi, vt ageretur de
re spirituali, & vt prorogaretur illa iurisdictio in laicū
per id,quod habetur in c.significasti.j.de foro compe.
hic aūt loqui͡t,qñ in temporalibus rebus fiebat com-
promissum , & ideo vide͡r,quòd fieri potuerit,de quo
tñ dicendū:vt in d.c.cōtingit. Et an hoc casu requira-
tur ēt ꝯsensus superioris dictū fuit in d.c.præcedenti.
11 ¶†In gl.ij.ibi:populū iudicabat. vt patet exemplū in
prophetissa Delbora.q̄ iudicabat populum,vt hr in §.
j.qui statim alle.in gl.Et dicit hic Inno. ꝙ etiam femi-
ne de iure iudicare possunt,si habeāt regnum,vel aliā
similem dignitatem , vel fortè comitatum.facit xij.q.
ij.cum deuotissimam. Idem dicit Hostien. in illis,qui
succedunt patribus in aliqua magna terra.facit, quod
habetur.j.de priuil.ex parte.& s̄.de maio.& obe.dile-
cta.& quod no.j̄.de pœnis.in c.noua quædā.licèt Ioā.
And.sic transeat,& domi.Anto.cum fortè idem dicē-
dum si in aliqua alia terra, licèt non magna succedāt,
dummodo succedant in iurisdictione,cum eadem vi-
12 deatur ratio.† An autem patronus habeat iurisdictio-
nem in libertos,videtur ꝙ sic per id,quod dicitur hic
in l.fi.C.eodem.Sed Inn.intelligit , quod non habeat
iurisditionem , licèt libertus debeat esse subiectus pa-
trono,licèt tamen in ipsum patronum si esset mascu-
lus cōpromitti , ita potest intelligi hoc.facit,quod ha-
be͡t in l.si ita stipulatus.§. grisogonus. & quod ibi no.
Barto.ff.de verb.obliga.¶In gl. fi. etiam si quis cuius-
libet.& ibi de materia, & etiam in iuribus præceden-
tibus.¶In eadem.ibi de dolo.& contuma.capit.j. vbi
dicitur,quod rigor iuris in personis,& negotijs eccle-
siasticis non debet seruari.& ideo in casu illo non im-
ponitur mulcta.¶In ead.gloss.ibi:de pœnis.suam.ibi
videtur dici,quòd licèt nō fuerit seruatum arbitriū , si
tamen postea pars velit seruare , nō potest peti pœna.
¶Item ibi fraternitas.ibi videtur velle: ꝙ pęna nō de-
beat peti , qđ qualiter intelligatur patebit ex dicēdis.
13 ¶†In ea.ibi.§.idē Pap.pōt dici, quod prædicta proce-
dunt de iure ciuili. de iure canonico pōt dici, quod si
quæri͡t in foro pniē . an sit iniungendū p cōfessorē,vt
pœnitens satisfaciat de pęna. & dicendum quod nō ,
vt est casus notabilis secundum vnū intellectū in ca.
præall. fraternitas.xij.q.ij. & sic vide͡t qđ nō teneatur
quis sibi facere conscientiā de soluendo pœnā.Si au-
tem quæritur in foro contentioso . conclude, quòd si
pęna est legalis, vel canonica poterit exigi.xvij.q.iiij.
si quis deinceps.& c.quisquis. & j.de pęnis.p totū.idē
si sit cōsuetudinaria p id, qđ habe͡t de offic.ordi.dile-
ctus.¶Idē etiā si sit pœna,q̄ impon͡it rōne cōtumacię.
& contemptus iudicis.l.j.ff.si quis ius di.nō ob. & cla
rū est ꝙ per ordinarium potest talis pœna,seu mulcta
imponi.An aūt p delegatum imponi possit. not.ī c.de
causis.s̄.de offi.dele. ¶Idē si sit pœna rōne iniuriæ il-
lata.nā ista ēt exigi pōt,vt j̄.de iniurijs . per totum. &
maximè in c.olim. & facit,qđ habetur.j̄.de sen.excō.
in c.ea nosci͡t.Si verò est pœna conuentionalis,tunc,
aut interpon͡it ad obseruantiam laudi, aut in contra-
ctu.Primo casu dicit hic Host.ꝙ poterit exigi ad finē,
vt seruetur laudū p istū tex.& hæc,qñ pars nō fecit,ꝙ
potuit p obseruantia laudi,vel aut de ęqtate canoni-
ca peti non posset.j̄.de pœnis. suam . Et ex hoc habes
vnū intellectū ad istud . c. Alius est intellectus quem
tetigit Host.in summa.eo.ti.§.qualiter . ver.sed nūqd
religiosi ꝙ vbi qs vult pp̄ter modicū interesse petere
magnam pœnam,non potest. & sic loquatur ibi,quia
modicū restabat ad soluēdū,iō nō pōt ꝯrere pęnam.
Et alius est intellectus, quē sensit etiā idē Host.in lo-
co p̄al.ꝙ si nō interest volentis petere pęnam,quomi-
nus purgetur mora,vt qa nulla expēsam fecit,vel nec
aliqđ danū est passus ex nō obseruātia.tūc nō poterit
peti pęna.qa tūc vr peti,vt lucrū.& sic cā auaritię . &
sic ēt pr intelligi.d.c.suā. Alius est ēt intells q.vr pos-
se colligi ex gl.& dictis doc.ibi . videlicet,ꝙ qñ p pte
adimple͡r laudū,nō possit tota pœna peti de ęqtate ca
nonica.sed solū p rata,licèt sec⁹ sit de iure ciuili.facit,
qđ hr in l.qa.§.fi.& ī l.eadē.§.cato.ff. de ver.ob. & qđ
ibi no.p Bar.Scđo casu,qñ pœna ꝯuctionalis appon
tur in ꝯctib⁹,tūc vr velle hic Host. ꝙ licèt laici possint
petere illam, dūmodo non fuerit apposita in fraudem
vsurarū.tñ clerici,& religiosi solū petere pñt quaten⁹
intersit,& nō vltra,qa tūc vr peti ex cā auaritiæ.& qa
clerici , & religiosi nō debēt esse nimis crudeles exa-
ctores in hmōi tpalibus exigēdis.alle.qđ hr.j̄.de cēsi.
ex pte.& c.licèt . & c.ea q̄.& qđ hr in d.c.suam. & sic
maiorē humanitatē debēt seruare clerici, & religiosi,
q̄ laici p iura p̄alle.de quo ēt p ipsum Host.ī d.§.qua-
re.ver.sed nunqd religiosi.& in sum.huius tit. Inn.tñ
in d.c.suā.dixit simpl͡r,ꝙ pōt peti pœna vltra interes-
se,dūmō nō fuerit apposita in fraudē vsurarū , nec ex
cā auaritiæ,sed potius,vt parca͡t ꝯtractui vel laudo.&
videtur ēt sentire illud procedere in clericos. Sed do.
Ant.hic placet opi.Host.& illa ēt vr humanior.Et ea,
quæ dixi circa intellectū.c.suam . de pœnis. uidentur
procedere de æquitate canonica.Secus de iure ciuili,
ubi procedit obligatio dandi quantitatem, difficultas
non excusat a mora,nec consequenter a pœna. ut le-
gitur,& no.in l.continuus.§.illud.ff.de uerbo.obliga.
& etiam,quia de iure ciuili in pœnis regl͡r non inspi-
citur,an intersit.l.stipulatio ista.§.alteri.ff.de uer.obl.
Et etiam si ex toto non satisfaciat,licèt modicū restet
implēdū in oblonib⁹ dādi u͡r cōmitti pęna insolidū.l.
v.§.fi.ff.de ver.obli.facit,qđ hr ī l.si residuū . C.de di-
stra.pig.Nec ob.p̄dictis,ꝙ hr ī l.fi.ff.e.ubi u͡r,ꝙ admit
ta͡r purgatio ad pęnā euitādā,qđ nō interest aduersa-

rij etiam si loquamur de pœna apposita in compromisso. qa rñderi pōt, q illa lex pcedit, qñ dies solutionis non fuit per arbitrũ expressus, seu appositus, quo casu admittiť purgatio more añ litē ɔte. sup pœna si nō interest aduersarij.l.si eũ dies.§.fi.eũ seq.ff.de arbi. Secus si dies fuisset apposita solutioni, qa tũc nō admittiť purgatio mote de iure ciuili.l.celsus.ff.de arbi. vbi expsse loqť, qñ terminus solutioni fuit appositus.
14 ¶†Et qa dixi.ſ.pœnā cōuētionalē peti posse, nisi fuerit adiecta in fraudē. Restat videre, an in dubio dicať adiecta in fraudē vsurarũ, vel non. & conclude, q aut fuit adiecta dationi q̄titatis, aut speciei, aut facto. Primo casu pſumiť in fraudem vsurarũ, p ea, q̄ hñr in l. Iulia.§.idē Papi.ff.de act.emp.& qđ no.i l.cũ allegas. C.de vsur.vbi de materia p gl.& legi.& maximè pcedit hoc, si esset ille q petit pœnā cōsuetus fœnerari. facit, qđ hr in c.illo vos.de pig.Idem tñ videť sentire in alio in d.§.idē Papi.& in d.l.cũ allegas. scđo & tertio casu nō pſumiť in fraudē vsurarũ p ea, q̄ habenť in l. Lucius.ff.de act.emp.& in l.ij.§.fin.ff.de ver.ob.Et ratio diuersitatis esse posset, qa in obligatione pecuniæ magis consueuit cōmitti vsura, q̄ in obligatione speciei, vel facti, vt docet experientia. facit, qđ habeť de elec.q̄ sit.lib.vj.Et hoc verũ, nisi volens petere pœnā sit cōsuetus fœnerati, qa tũc vř, q in dubio indifferenter præsumatur adiecta in fraudē vsurarũ.ar.eorũ, q̄ habenť in l.qui semisses.ff.de vsur. & l.vel vniuerso rũ.ff.de pig.act.& quod habetur in d.c.illo vos.de pig. Et facit etiam, quod no.Innoc.in c.suam. Et prędicta procedunt, qñ in obligatione speciei, vel facti nō pcedit obligatio quātitatis, seu dādi pecuniā. Si aũt pcederet obligatio dādi pecuniā. & demũ sequereť obligatio facti, & postea adijceref pœna, tũc est dubiũ ēt in nō cōsueto fœnerari, an videať pœna adiectā in fraudem vsurarũ.quo casu cōclude, q aut factũ qđ adijciť non tēdit ad faciliorē exactionē debiti, puta, si pmittis date decē, & si nō dederis pmittis scribere librũ, & si non scripseris, promittis pœnā.hoc casu qa obligatio facti succedit loco obligationis dandi pecuniā, & videť etiā apponi ad augmentationē obligationis, videtur q præsumatur adiecta in fraudē vsurarũ.ar.c.eccle sia.§.vt lite pen.& l.si eũ.§.qui iniuriarũ.ff.si quis cautionibus. Si vero obligatio tendit ad faciliorē exactionem, & non augmentationem debiti, puta, si promittis.x.in paschate, & si non dederis, pmittis mihi tecũ perc pceptũ de soluendo, vel pñtare rot pignora aurea, vel argētea ad domũ meā, quæ valeāt dictā quātitatem, aliàs promittis dare centũ noie pœnæ.Et isto casu dixit Ia.de Bu.q pt peti pœna.facit, qđ hr in l.sed & si qs.§.fi.ff.si quis cau. Et istud etiā tenuit Bar.in l.rogasti.§.si tibi.ff.si cer.pe.& in ciuitate ista in instris multum practicatur, quòd apponitur pœna in forma prędicta. Dy.tamen in l.cum seruus.ff.de condi.& dc.& etiā Bar.ibi videntur velle oppositũ, videlicet, qđ pſumať in fraudē vsurarũ, qa illa obligatio facti vř surrogari in locum dationis pecuniæ, & sic adijci in fraudē vsurarum. Do.Ant.hic cōcordat opi. Nam dicit hanc vltimā procedere in consueto fœnerari.sed in alio nō cōsueto procedat illa opi.& sic dicit voluisse Ioan. An. in Specu.de obliga.§.j.super ver.ad primum, in addi. Specu.facit, quod habetur in dicto c.illo vos.de pign. sed certè si ponderentur verba Ioan. Andre. videtur velle tenere simpliciter opin. Dyn. inquantum dixit illam procedere præsertim in consueto fœnerari. Et sic videtur innuere, quòd idem etiam in non consueto fœnerari cum dictio præsertim idē significat, quòd maximè.& sic multiplicantiam facit, qđ no.p glos.in l.illud.ff.ad l.aquil.& §.de filijs p by.in ca.ad abolen-

dā.Et fortè de iure ista opi.videtur verior, tñ in ciuitate ista sæpe seruatur opi.But.in non consueto fœnerari. An tñ pdicta distinctio, an pœna adijciať obligationi dādi pecuniā, an vero dationi speciei, vel obligationi cedat etiā in contractu trāsactionis, vel etiam in cōpromissis, seu laudis taogit Iac. de Bu. in l.pra missis.C.de transac.ibi videtur inclinare, q seruet in contractu trāsactionis, sed non in cōpromissis, & laudis. & facit, qđ hr i l.v.§.fi.ff.de ver.ob.Bal.in d.l.pmissis. remittit ad id, qđ dixit in d.§.fin.in d.l.v.scripsit enim quasdam additiones su p.ff.nouo. & illas habebā duplicatas ante casum incendij.& illas hucusque habere non potui.& in illo.§.vř inclinare, quod in contractu transactionis non adhibeat illa distinctio, quia pœna non apponiť in fauorem vnius partis tantum, sed vtriusq;, de quo plenè dixi in l.stipulatio.§.alteri.ff.de ver.obli.licèt ipse Bal.satis dubitauerit in d.§.fi.Et ad de, qđ opi.Dy.sequitur Ang.in d.§.alteri, & Cyn.in l. cum allegas.C. de vsur. & etiā videtur idem velle ibi Bal.& sequiť etiam Bar.in d.l.cum seruus. licèt aliter dixerit in d.l.rogasti.& sic in hoc fuerit sibi cōtrarius. Et sic videtur, qđ magis cōis sit opi.Dyn.q̄ Butr.& iō vř, q illa in practica debet seruari cũ a cōi opi.non videatur recedēdũ in dubio per id, qđ no.Ioā. An.in c.j. & c.ne innitaris.s.de consti.& Bart.in l.fi.C. de pœna iudi.qui male iudica.& maximè, quia pœnæ sunt odio sæ.& sic potius restringendæ.de pę.di.j.c.pęnę. & de reg.iur.in pęnis lib.vj.¶In ea ibi per res de positas. & conclude circa hoc, quod aut fuit expresse actum, qđ parti parenti, seu obedienti dať pignus datũ, per alterum non parentem, & hoc est clarum, quod dēt restitui per actionem præscriptis verbis. facit, q habeť in l.si rem.§. si quis sponsionis.aliàs est sub.l.gratuitā.ff. de præscri.verbis. Aut est conuentũ, qđ pignus partis non parentis, seu non obedientis sit arbitri. & remaneat penès eum.& tunc erit ipsius arbitri. Facit, q habeť in l.fideiussor obligati.§.fideiussor.ff.de fideiussori.Aut pignus est simpliciter datũ ipsi arbitro per vtrāque partē, & est dubiũ, qd videať actũ, & dic, q in dubio vř actũ, qđ pignus partis non obedientis deť parti obedienti. vt voluit gl.in l.litigatores.§.sed q ait pťor.ff.eo.& pro hoc facit, qa effectus iudicij debet applicari parti, nō iudici. arbitria autem sunt redacta ad instar iudiciorũ.l.j.ff.eo.de quo, per Cy. in l.pe.C. eo. Vbi etiā refert Guid.de suza.tenuisse, quod semper pignus sit dandũ parti etiā qñ conuentum est, vt remaneat penes arbitrum pignus partis non obseruantis laudum, quia ipsius arbitri non interest pecunialiter, q eius sñia seruet, licèt intersit ratione eiusdem honoris, qui nō videť attendendus in stipulationibus, vt l.si liber homo.ff.ad exhiben.& sic vř sm eum, q intelligatur esse actum, q remaneat penès eum ad finē, vt det parti obedienti.argu.l.si quis stipulatus sit.x.in melle.ff.de solu. Et ista opi.videtur posse tolerari. qñ simpliciter dictum esset, quod remaneant penès arbitrum. Sed si dictũ esset, quod sint efficaciter ipsius arbitri. & sibi acquiratur plenum dominium, tunc vř q habeat locum alia opi.de qua supra dixi: quia non video quid repugnet, quia non possit agi, quod ipsum pignus partis nō seruantis acquiratur ipsi arbitro.facit, quod habetur in l.in re mandata.C.man.& per prædicta videntur posse cōcordari prædictæ opi. licèt Cynon plenè declarauit in d.l.pe.¶In eadem gl. ibi prætor.§.j.& facit, quod habetur in l.idemque.§. si cui.ff. mandati.¶In eadem glo. ibi.§.penul. Et ex prædictis habes aliquos modos, per quosquis cogitur ad obseruantiā.
5 An aũt ex ipso laudo possit agi.† Conclude, q si fuit iuratum, vel fide præstita firmatum tunc propter iu-

pter iuramentum agi potest, vt seruaretur, & similiter propter fidei præstationem, quæ æquiualet iuramento. j. c. proximo. & ſ. qđ metus cã. ad aures. Si autẽ nõ inuenitur iuramentum, nec fidei pstatio. tunc si est cõ promissum factum cum pœna, vel etiam compromissum per stipulationem stare sententiæ quo casu committitur stipulatio ad interesse. l. diem. §. fi. ff. eo. ti. tũc laudum non parit actionem, quia hoc casu nõ habet locum l. penul. C. eod. titu. Sed vbi est compromissum simpliciter nudo pacto, tũc si est emologatum, vel ap probatum expresse, vel tacitè per lapsum decem dierum. tunc nascitur actio, & exceptio ex illo laudo, vt habetur in d. l. cum antea. Et quod dixi non habere locum dictam. l. cum antea. & per consequens non habere locum emologationem expressam, vel tacitam, quando compromissum factum est cum pœna etiam, per stipulationem promittendo sine pœna stare sententiæ. intellige verum, quando nõ fuit apposita clausula, rato manente compromisso. Si autem dicta clausula, fuisset apposita. tunc videtur, quòd haberet locũ emologatio tacita, & expressa, vt voluit glo. in eo, qđ sequitur, & etiam nota. in l. ij. ff. de arbi. de quo statim tangetur cum glo. & facit, quod dicetur in c. per tuas. Et ad materiam etiam facit, quod notat Spe. eod. ti. §. fi. versi. quid si stipulatus certum. & ver. si in compromisso. & ver. quid ergo. & ver. quid si dictum. Et per id quod dixit gl. quando arbiter stipulatus fuit pœnam. Secus esset si stipulatus fuisset arbiter a partibus, q̃ sta retur sententiæ arbitri. quia tunc non valeret talis stipulatio. Nam talis stipulatio committi debet ad interesse stipulantis. facit, quod habeť in l. stipulatio ista. §. si quis insulam. ff. de verb. obliga. Sed arbitri non interest pecunialiter stari suæ sententiæ, & ideo nulla q̃rertur sibi actio. Dicit etiam, quod eo casu, quo stipulať pœnam non queretur parti obseruanti vtilis sine cessione, licèt ex facto iudicis quæratur vtilis sine cessione iuxta ea, quæ nota. in l. non quasi. ff. rem pupil. sal. so. & in auth. generaliter. C. de Epi. & ele. & facit etiã quod no. per Inn. j. de conuer. coniu. & c. dudum. & p gl. in c. quamq̃. de vsur. in vj. & per do. Anto. in proœmio huius libri circa salutationem, & facit etiam, qđ no. per Bar. in l. eum pro quo. ff. de in ius vo. ¶ In ead. gl. nisi in cõpromisso sit, &c. No. bene, q͞a aperte vult gl. quod ibi apposita est clausula in compromisso pœnali rato manente compromisso, vel simile. vt quia dictum fuit, quod pœna soluta stari debeat nihilominus arbitrio, quod tunc habet locum emologatio expssa, & tacita, & sic etiam tunc habebit locum. l. pen. C. de arbi. & istud etiam tenuit gl. in l. ij. ff. e. & per hoc etiã facit, quia aliàs dicta clausula nihil videť operari contra. l. si q̃n. ff. de leg. j. & j. de priuile. si Papa lib. vj. ¶ Itẽ q͞a vř, quod seruari debeat partium conuentio. l. si cõuenit. ff. de re iud. ¶ Item pro hoc facit, quia propter dictam clausulam quodãmodo videntur duo esse cõpromissa. vnum cum pœna, aliud sine pœna. sed Iaco. de Bel. & quidam alij, vt refert Cy. in d. l. pen. Io. And. hic tenuerunt contrarium, mouetur. q͞a d. l. cũ ante ponit casum specialem, in quo locum habet emologatio, q̃n valet nudo pacto. quo casu non habebat locum aliud remedium. & iõ vř, q̃ secus sit in alijs casibus, q̃n non est nudo pacto ꝯpromissum arg. eorum, quæ hñr in l. ius singulare. ff. de legi. & in regula quæ a iure. de reg. iur. in vj. & quia partes non videntur posse dare iurisdictionem priuato. l. priuatorũ. C. de iurisdi. om. iudi. Et ad id, quod dicitur, quòd clausula nõ operetur. Respondet, quod imo, quia si semel commissa erat pœna virtute clausulę si iterato conueniatur poterit iterum committi, vbi aliàs solũ semel poterat committi. l. si duo. §. j. ff. de arb. non committetur tamen vltra bis ar. l. fideicommissa. §. si quis decem. ff. de lega. iij. Secus si esset clausula, quod pœna toties committatur, quoties contrafactum fuerit, quia tunc posset sæpius commit

17 ti per ea, quæ no. in d. l. si duo. §. j. ¶ † An autem obligatio ad interesse possit sæpius committi, habetur in l. si sic. ff. de ver. obli. vbi per Bar. Sed communiter tenent opi. huius gl. & dictæ. l. ij. ff. de arbi. & pro hoc facit ratio, quam supradixi, quia censentur quodãmodo duo compromissa. Et per prędicta etiam cessat ratio. d. l. priuatorum. & ista opi. vt puto seruatur in practica propter autoritatem glo. & quia, vt dixi communiter tenetur, tñ de rigore iuris fortè verior est opi. Iac. de Bel. q͞a re vera. d. l. cum antea requirit, q̃n nudo pacto fuit compromissum, & sic nullum erat remedium, nisi illius. l. Sed in casu proposito erat aliud remedium, ex quo compromissum factum erat cũ pœna. Adde tñ, q̃ circa hoc dicam in c. per tuas. ſ. eo. Et adde etiã, q̃ clausula illa rato manente compromisso, vel pacto, nõ o. e ratur ad cõmodũ nõ parentis ꝯtractui vel laudo, & iõ nõ obediens ex viribus talis clausulę etiam soluendo pœnam non poterit agere, vel excipere ex laudo: q͞a vt dixi clausula vř interposita ad commodum parentis laudo, vel contractui, & similiter si apposita sit in transactione, ideo veniens contra transactionem non poterit se fraudere ex illa, facit, quod hř in l. cum pater. §. libertis. ff. de leg. ij. & quod not. Iaco. Bu. & Bart. in l. q̃ fidem. C. de transac. & gl. in c. potuit. j. locato. & in l. ij. C. de iur. emphy. & per ea, quę dixi superius potest inferri ad intellectum tex. & inquantũ hic Papa mandauit seruari laudũ per pęnam in compromisso statutã, & sic vř innuere, q̃ alia via non fuit seruãdum. ¶ Sed contra istud facit, quod litera dicit, q̃ ab vtraq; parte fuit sponte receptum, & sic approbatũ, & per hoc videtur, q̃ ẽt ex vi probationis debuerit seruari per ea, quæ habentur in l. pe. C. eo. Sed potest dici, vt hic tangit Ioã. And. q̃ approbatio fuerit facta ante latum laudum. Ideo nihil operatur, vt patet in d. l. pen. Contrarium autem procederet si post latum laudũ fuisset facta approbatio. Vel potest dici s̃m Inn. q̃ ꝯrium procedit, quando compromissum esset factum nudo pacto. Secus, q̃n cũ pœna, vt hic fuit. & idem si per stipulationem fuisset factum per ea, quæ habentur in l. diem proferre. §. fi. j. c. nam his casibus videtur habere locũ. d. l. cũ antea. vt ibi innuitur. Et ẽt superius tetigi post Inn. Contra tñ istã solutionem fortiter facit, qđ habetur. j. eo. c. per tuas. vbi videtur litera velle, q̃ q̃n approbatur laudum indistinctè sit ei parendum. & siue pœna fuerit apposita, siue non. vt aperte colligiť ex his q̃ habentur in tex. in ver. super quo. iuncto ver. seq. si vero receptum. sed Inno. hic dicit, q̃ potest dici, q̃ illud procedit in spiritualibus. quæ non recipiunt æstimationem pecuniariam. secus in alijs. Sed de hoc dicendum, vt plenius dicetur in d. capitu. per tuas.

SVMMARIVM.

1 *Abbas potest compromittere super iuribus monastery.*
2 *Laudum qualiter confirmari debeat.*
3 *Compromitti potest in iudicem ordinarium.*
4 *Laudum fide præstita firmatum seruari debet, dummodo sit litem.*
5 *Ordinarius, an possit esse arbiter.*
6 *Compromitti non potest in ordinarium tanquam in abitrum.*
7 *Exempti, quando iurant fidelitatẽ: iurant nihil alienare inconsulto Romano pontifice.*
8 *Vasallus, an compromittere possit super feudo sine licentia domini.*
9 *Compromittere non potest clericus secularis in perpetuum præiudiciũ ecclesiæ.*
10 *Compromittere potest clericus super patrimonialibus.*

a Minor ecclesia. do. Abb. ponit hic duplex summariũ. Primũ cõcordat cũ isto. Secundum multũ aberrat ab hoc videeum.

a CVm tempore. Minor eccl'ia a in præiudiciũ
Papæ de libertate cõpromittere nõ potest.h.d.Et in prima recitat statũ cõpromissi.In sc'da laudũ latũ. in parte approbat,in alia pte reprobat. In tertia rõnẽ
reprobationis subnectit. sc'da ibi: qa hĩme. tertia ibi
cũ,& si.¶ In tex.ibi tuos monachos.põt dupliciter in
telligi,vno mõ,q canonici erãt prelati capellarũ:& p̃-
tendebant se esse subiectos Epõ, & nõ immediate Pa
pæ. Abbas aũt dicebat oppositum. Alio mõ p̃t intelli-
gi,q isti erãt p̃lati capellarũ,& p̃tẽdebãt capellas exẽ-
ptas a iurisdictione Epi, in hoc dicebat Abbas qđ s'm
istũ intellectũ monachi non faciebãt q̃stionẽ Abbati
sed Epõ.Sed s'm p̃cedentẽ intellectũ erat ecõ,qa facie-
bant q̃stionẽ Abbati,& nõ Epõ,imo faciebãt pti Epi.
¶ Itẽ ibi p̃misisti.sup.cũ cõsensu cõuentus,q.a.alias hoc
nõ potuisset. p ea q̃ hñr.s̃.de rescrip.c.edoceri. Itẽ ibi.
j̃.deciditſ, qđ demum tulit laudũ Archiep̃s,qđ postea
fuit intimatũ Papæ p Abbatẽ, & Papa habita notitia
1 laudi,& cõpromissi declarauit,vt sequitur.¶ †Not.pri-
mo, q Abbas vr̃ posse facere cõpromissum super iuri-
bus monasterij. qđ est intelligendũ cũ cõsensu cõuen-
tus p̃pter id, qđ dixi sup tex.nõ req̃rebaĩ aũt hoc ca-
su autoritas Epi.qa non p̃rendebãt eũ suũ superiorẽ.Et
cũ ipso litigare volebãt.facit,qđ legit̃,& no.in c.signi
2 ficauit.j̃.de appel.¶ †Item no.modũ cõfirmãdi laudũ,
seu cõpromissum,videlicet,q p stipulationẽ,vel p̃mis-
sionẽ de laudo seruãdo.¶ Itẽ etiã p fidei p̃stationẽ, q̃
æquipollet iuramẽto.s̃.q me.cã.c. ad aures. Et an rñe
nõ seruãs fidẽ dicat̃ periurus, & infamis,sicut veniẽs
cõ cõuentionẽ iuratã iuxta.l. si quis maior.C. de tran-
sacti.tenuit Spe.q sic in ti.de arbi.§.fi.ver.sed ponè, q
cõpromissum.& sic facit.s̃.qđ notat cã.in dicto.c. ad
aures.& sic trãsit Io.An.& do.Ant. Cõtra hoc tñ facit
qđ no.gl.in c.penul.j̃.de iureiuran.vbi dicit, q minor
pnia imponit̃ venienti cõtra fidẽ præstitã, q̃ contra iu
ramẽtũ.facit,qđ notat Archidia.xxij.q.v. iuramẽti. &
sic vr̃,q pœna dictæ.l.si quis maior.q̃ loqĩ,qñ interue
nit iuramentũ non sit extendenda, qñ interuenit p̃sta
tio fidei,cũ pœnæ sint restringendæ.de pœni.dist.j.§.pœ-
næ.& de reg.iur.in pœnis.lib.vj.& l.præses.& l.si inter-
3 pretatione.ff.de pœnis.¶ †Itẽ no.q in iudicẽ: alias or-
dinariũ,videtur compromitti posse, vt hic dicit̃ colli-
gi,si dicamus,q fuerit conuẽtus Episcopus.nã conue
niri debet corã Archiepõ.s̃.de offi.ordin.c. pastoralis.
& facit,qđ notat gl.in §.si vero cõtigerit. in Auth. vt
4 diffe.iud.colla.ix.¶ †Item not. q vbi laudum fuit fide
præstita firmatũ,debet obseruari dummodo alias sit li
citũ.facit,qđ habet̃ in c.ij.s̃.c.¶ Itẽ no. q inferiur exẽ-
ptus non põt renuntiare priuilegio exemptionis sine
licentia Papæ.¶ Et no.etiã,q de his nõ potest fieri cõ-
promissum,quæ non possunt p renũtiationẽ amitti.
¶ Itẽ no.quod per illa verba,quæ proferuntur in priui
legijs, dũ dicit recepim' monasteriũ ad ius, & p̃prie-
tatem rõne ecclesiæ, videt̃ p̃bari plenè exemptio, de
quo dicendum,vt plenè habet̃ in ca. si Papa.de priuil.
5 in vj.¶ †In gl.j.ibi:hoc solum.&c.& s'm solutionẽ nõ
eẽt differẽtia inter ius ciuile, & canonicũ, quia sc'dm
vtrũq; ius, ordinarius non posset cogere ptes,vt in ip
sum faciat cõpromissum,sed tñ si spõte facerẽt tenent,
& idẽ in delegato.Sed legistæ cõiter tenent,q de iure
ciuili ordinarius non põt esse arbiter: nec sibi delega-
tus p tex.in d.l.sed si in seruũ.§.ij.& iij.c.vi.§.tria.ver.
si quis decurio iudex. in quibus vr̃ dici, q ordinarius
nõ recipiat arbitriũ, & qđ etiã non iubeat in se cõpro-
mitti,& sic etiã dicit Host.p̃bari per illos text.Fatetur
tamen,vt etiam tangit gl.in d.l.sed si in seruum.§.ij. q

potest compromitti in iudicem tanquam in arbitrato
rem,& amicabilem cõpositorem, licèt non possit cõ-
promitti tanq̃ in arbitrũ.p id,qđ habet̃ in auth.vt dif-
fe.iudi.in §.si vero cõtigerit col.ix.Nec corrigit̃ sc'dm
eum.d.l.sed si in seruum. quia loquitur in arbitrio,qui
habet necesse ferre in scriptis sic vt & iudex.C. eod.l.
pe.Sed arbitrator p̃t etiã sine scriptis amicabiliter cõ-
ponere: & istud cõiter tenent legistæ. Canonistæ aũt
cõiter tenent,q de iure canonico ordinarius etiã pos-
sit esse arbiter per illum tex.& per id, quod habet̃.j.c.
ex parte.cum ibi no.& nota etiam gl.in §. quod de ar
bitris.ij.q.vi. Legistæ autem assignant triplicem ratio-
nem,quæ etiam tangitur per gl.in d.§.tria,quare non
potest compromitti in ordinarium tanquam in arbi-
trum. Prima est, quia si hoc fieri posset iudex semper
procuraret, vt in ipsum compromitteretur ne ab ipso
posset appellari.Secunda, qa ordinarius debet coge-
re arbitrum ad ferendum laudum, qđ non posset si ip
se eẽt arbiter.l.pe.ff.eo.Tertia,quia arbitria sunt reda-
cta ad similitudinem iudiciorum.& sic sequeretur,qđ
simile cõcurreret cum eo, ad cuius similitudinem est
inductum,quod vr̃ absurdum. facit instit. de emp.§.j.
Hostien.etiam assignabat alias tres.Prima est,quia iu
dex debet pronuntiare sc'dm iura.s̃.de consti.c.j.& in
auth.iusiurandum,qđ præsta.ab his.§.j.colla.ij. qđ vi
detur repugnare arbitrio.l.diem proferre.§.illari.ff.eo.
Secunda,quia non vidr̃ conueniens,qđ de iure ordi
nario habeatur recursus ad extraordinarium.l.in cau-
sæ.la.ij.ff de mino. Tertia,qa si illud liceret esset quo-
dammodo retrocedere cõtra id, qđ habetur. supra de
transa.in c.fi.Et iste sunt rationes persuasiue,per quas
cõiter tenet̃,qđ de iure ciuili nõ potest ordinarius es-
se arbiter:licèt arbitrator sic,quamuis aliqui dixerunt
qđ non posset esse arbitrator.vt tangit Cy.in l. si quis
ex consensu.C.de Epis.audi.Et prædicta procedunt si
sit ordinarius cõpromittentiũ,vel rei: secus si non es-
set ordinarius cõpromittentiũ, vel ipsius rei:licet alias
esset ordinarius aliorum, vel ipsius actoris,bene pos-
set compromitti.per id,quod habet̃ in l.j.ff.de iudi. &
qđ no.gloss.in d.§.si vero contigerit. An autẽ isto ca-
su videatur aditus,vt iudex in dubio prorogando eius
iurisdictionem.an vero, vt arbiter recurrẽdũ est ad no.
per glo.& doc. in d.l.j.ff. de iudi.quia attendi debent,
quæ præcesserunt, & si ex illis possit colligi qualis fue
rit intentio partium,id seruabitur.per id, quod habe-
tur in l.si seruus plurium.§.fi.ff.de leg.j.Si autem nul-
la præcedentia appareat ex quibus colligi potest mẽs
partium, tunc si pœna fuit promissa,præsumetur adi-
tus,vt arbiter.l.litigatores.§.j. & ij.ff.eodẽ. Si vero nõ
fuit promissa pœna, & tunc præsumeretur aditus tã-
quam ordinarius animo prorogandi iurisdictionem:
vt sic res efficacius valeat.argu.infra de verbo. signifi.
Abb. & hæc procedunt vbi non esset ordinarius par-
tium, vt saltem rei.Sed vbi esset ordinarius rei,com-
muniter tenetur,vt dixi,q de iure ciuili non potest cõ
promitti tanquam in arbitrum: sed vt in arbitratorẽ,
per ea,quæ habentur in d.l.sed si in seruum.Sed de iu
re canonico communiter tenetur, quod potest com-
promitti etiam in arbitrum, vt superius dixi. Et si di-
cas, quomodo respondetur rationibus superius factis
potest dici,quod si cõsiderentur sunt potius persuasi-
ue, quam necessario concludentes: vel procedant de
rigore iuris,non de æquitate canonica.¶ In gloss.ibi,
quod nec etiam partes.& istud communiter tenetur,
quod illa auth.etiam de iuramento partium loquitur.
Aduerte tamen, quia licèt non debeant iurare, si ta-
men iurant seruari debet iuramentum,dummodo ar-
bitrium sit licitum.vt nota. glossa in capitulo.ij.supra
eodem.

eo.& facit.j.de iureiuran.cum contingat. ¶ In gl.capi
tulis.in fi.& de materia not.etiam per gloss.j.de regu.
iur.ea q.lib.vj. ¶ In gl.fi.j.ibi: nec etiam poterat,&c.
sic videtur velle glo.quòd non valuerit etiam arbitriũ
ex alio capite, quàm exprimatur in litera: videlicet,
q̃a nõ potuit cõpromitti de cã liberali.Sed certè istud
dictum videtur esse contra mentẽ text.qui vult,quod
ad præiudicium Abbatis tenuerit.Ideo posset dici,qđ
iura allega.in gloss.loquuntur de causa liberali, quan
do agitur de liberatione hominis: sed hic loquitur,
quando agitur de causa status ecclesiæ, quæ videtur
esse minus præiudicialis,& minoris ponderis. vt etiã
dictum fuit.s.de rest. in integ.c.penul.dicit tamen hic
Innocen. quòd etiam si teneretur, quòd ecclesia sup
statu proprio non posset compromittere: tamẽ si duę
ecclesiæ litigent super terra, quam vtraq; sibi asserat
subiectam bene posset compromitti. per ea, quæ ha-
bentur.j.c.per tuas. Nec obst.iste text.inquantum vi-
detur velle, quòd non præiudicet compromissum fa-
ctum super capellis, quia non dicit, quòd non teneat
ad præiudicium Abbatis: sed quod nõ tenet ad præiu
dicium tertij,videlicet Papæ. Dicit Innocen.etiam,q
si agitur de alia libertate: vt quia dicam electionem
factam esse contra tenorem priuilegij libertatis: pote-
rit tunc compromitti de tali electione.per ea, quæ ha
7 bentur.j.cod.in c.pe. ¶ † In ea.gloss.in fin. facit, quod
habetur.j. de capel.mona.c.ij.& de pac.c.j.in vj. Et p
pdictis,ẽt facit,qđ exẽpti,qñ iurãt fidelitatẽ,iurãt ni-
hil alienare inconsulto Romano Põtifice.j. de iureiu.
ego.N.& ideo non debent posse compromittere quã
do occasione sententiæ posset contingere alienatio,
8 & prædicta etiam faciunt in arg.quòd † vasallus non
possit compromittere super feudo, nisi de licentia do-
mini,nec clericus super ecclesia sine licentia Episco-
pi.facit, quod habetur.s.eod.peruenit. & per Host.in
sum.eodem titu.§.sed quæritur. ver.sed nunquid va-
sallus.in fe.& in Specu.de arbitro.§.restat.ver.sed nũ-
quid vasallus.& ibi in seq.§.tractat.de religio. & con-
cludit,quod sine licentia superioris non potest com-
promittere.facit.j.de sta.mo.cum ad monasterium.&
xij.q.ij.nõ dicatis. Et similiter videtur,quòd clericus
9 † secularis non possit compromittere ad præiudiciũ
perpetuum ecclesiæ sine licentia superioris: vt hic.&
j.c.per tuas.licèt quò ad suum præiudicium sic: & sic
videt, quòd si agatur de possessionibus proprijs ipsius
clerici,vel ecclesiæ tanquam de beneficio: & sic super
parte beneficij, quod possit compromitti,dummodo
hoc vltimo casu fiat per modum licitum. iuxta id,qđ
habetur.j.de præben.nisi. & s.de transac.super eo.ta-
men secundum domi.Anto.potest dici aliqualiter la-
10 tius: videlicet † super patrimonialibus potest clericus
compromittere. Item super fructibus pręteritis, super
futuris non,vel super iuribus ecclesię,nõ potest absq;
licentia superioris.super ti.vero beneficij potest com-
promitti,si illum nondum plenariè sit adeptus. Si ve-
ro sit adeptus,videtur quod non posset compromitte
re sine autoritate superioris: sicut nec tunc potest re-
nuntiare sine eius licentia. prout habetur. supra de
transac.in c.ij.& de elect.si electio.libr.vj. & supra de
renun.admonet.c.quod in dubijs. nisi dicatur, quòd
possit renuntiari ti.quando reuocatur in dubium de
eius validitate.alleg.quod habetur de resti.in integ.c.
ij.& quod not.j.de appel.constitutus. Sed fortè istud
nõ est tutum:quia esset dare materiam fingendi lites,
vt posset sine autoritate superioris compromitti, qđ
non est faciendum per ea, quæ habentur in l.cum hi.
§.si prætor.ff.de transac. & quæ dicta sunt in compro-
misso, etiam possunt habere locum in transac.& ami
cabili compositione. de quo per Hostien. in sum. de
transac.§.quis possit transigere.

SVMMARIVM.

1 *Reconuentio, an habeat locum coram iudice appellationis.*
2 *Reconuentio non fit coram arbitris.*
3 *Reconuentio, an habeat locum in criminali.*
4 *Reconuentio non fit coram laico in causa spirituali.*
5 *Arbitro multa sunt interdicta.*
6 *Arbiter cognoscere debet in loco, vbi fit compromissum.*
7 *Arbitri sententia non valet qua pronuntiat seruandum esse id, quod Titius declarauerit, vel consuluerit.*
8 *Satisdari non debet coram arbitro.*
9 *Arbitri sententia non est propriè sententia: cum ex ea non oriatur actio.*
10 *Compromitti potest sub crimine, quod infamat si ciuiliter agatur.*
11 *Laudum postquam est latum potest emologari.*
12 *Reductioni ad arbitrium boni viri renuntiari non potest.*
13 *Arbitria, & iudicia differunt, & conueniũt in principio, medio, & fine causæ, & qualiter.*
14 *Instantia, an pereat coram arbitro lapsu triennij, sicut perit coram iudice.*
15 *Arbitratoris potestas quanto tempore duret.*
16 *Filius in potestate, quando est præteritus potest contratabulare testamentum.*
17 *Appellari, an possit ab arbitris, & a quibus.*

2 CVm dilectus. Reconuentio[a] non fit coram
arbitris. hoc dicit. Et in prima poni-
tur consultatio. Secunda rationem
subnectit.Secunda ibi:nos responde-
mus. Tertia ibi, cum arbitri. ¶ Not.
Primo casum in quo arbitria non procedunt ad instar
iudiciorum:quia in iudicijs procedit renuntiatio etiã
si sint iudices delegati.j.de mutuis peti.c.j.& ij.& de
rescr.dispendia.lib.vj.secus in arbitris,quod procedit
etiam in arbitris iuris. vt not.in Specu. de renun.§.j.
1 ver.sed nũquid. An autem coram iudice † appellatio-
nis locum habet reconuentio.no.Spec.de reconuen.
§.ij.versic.sed nunquid. & per Ioan. Andre.in c.ij.de
mutuis peti. vbi concludit, quòd si appellatum est a
diffinitiua,non habet locum reconuentio, quia solũ
de illa habet cognoscere. C.de appel.in l.eos. Si verò
appellatum sit ab interlocutoria.i.pendẽte appellatio
ne eadem ratione, illa autem finita si pronuntiatum
sit malè appellatum adhuc idem, quia causa principa
lis deducitur ad primum iudicem.j.de ap.vt debitus.
& nõ habet vlterius procedere ipse iudex appellatio-
nis ab interlocutoria:si verò pronũtiasset bene appel-
latum. tunc potest procedere in negotio prin. & ideo
coram eo tunc poterit habere locum recõuentio,sal-
tem si lis non fuerat conte.in negotio princi.An autẽ
post contest.li.posset fieri reconuentio not.in d.c.j.&
per Legistas in auth.& consequenter. C.de sen.& in-
terlu.om.iudi. ¶ Vltimo not.an potestas arbitri men
suranda est a mensura, seu forma compromissi. facit,
quod habetur.ff.eod.l.non distinguemus.§.de offi.&
not.etiam quod in compromisso solum venit,de quo
est expressum,vt veniat. Et ex hoc etiam potes nota-
re, quòd compromissum censetur esse stricti iuris.fa-
cit,quod habetur in l.quicquid astringendę.ff.de ver-
2 bo.obli.¶ † In glo.j.ibi: cessat reconuentio coram ar-
bitro. hoc verum secundum Goffr.si compromissum
sit factum super re certa: secus si compromissum fa-
ctum sit generale.sed certè,vt dicit Ioan. Andre.tunc
ex latis vel bis compromissi potest fieri conuentio, &
etiã reconuentio,& potest dici, quòd sit recõuent o
quò ad priuilegium, vt simul procedi debebat non
quò ad

a Reconuẽtio. Do Abb.ponit duplex sũma iũ vide eum.

quò ad priuilegium prorogatiuum potestatis, quòd aliàs etiam reconuentio consueuit habere. vt patet in auth.& consequenter.C.de senten.& ſ.de mutu.peti. c.j.nã hoc casu non progaẽ potestas ex vi recōuẽtionis, sed ex gñalitate cōpromissi hẽt potestatẽ pcedẽdi.
3 ¶†In ea.gl.ibi is q.& de materia, an ĩ criminali hẽat locum reconuentio. dic vt ibi not.in l.neganda. C.q accu.non poss.& iij.q.vj.in summa.¶In ea.ibi.l.vlti.ll la lex habet varios intellectus. vt ibi not. Hostien.hic sequitur illum, quando pupillus agit interdicto, quod vi, aut clam, vel vti pos.vel vnde vi. & tunc non possit reconueniri. ¶In ea.ibi: & ecclesiasticis viris. adde circa hoc, qđ habeẽ.hodie in c.frequẽs.de restit. spolia.in vj.In ea.ibi:& est expressum.supple, etiam in laico spoliato.In ea.glos.fina.Item cessat reconuẽtio propter personam excommunicati reconuenientis.ſ.
4 de excep.cum inter.cum ibi no.¶†Itẽ in causa spũali non fit reconuentio coram laico.ſ.de or.cog.tuam. ¶Item in causa matrimoniali,& quæstione præiudicia li.facit, quod habetur.iij.q.vlti.§.aliqñ. & qđ habeẽ in Spec.de recon.§.ij.in prin.& per totũ. ¶In glos.ij.ibi. sed cōtrarium arg.&c.Innoc.tenet istam partẽ, ꝙ non possit cognoscere per.d.l.quid tamen.§.vlti. allegatã in glo.vbi arbiter non potest se impedire de pœna: & si vetat illam peti, non valet eius dictum.& per.d.l.ẽt tenet Inno.ꝙ non potest arbiter de pœna, vel interesse compromissi cognoscere. sed Hostien.hic tenet primam partem, quia istud videtur esse de connexis, & coherentibus: ideo debet posse recognoscere.per id, quod dixit gloss.in princi. Non ob.qđ habetur in d.l. quid tamen.§.fina.quia loquitur de pœna a partibus pmissa:& idẽ esset de interesse, quando per stipulationem esset pmissum stare sententiæ arbitri iuxta.l.diẽ proferre.§.si.ff.eo.cum tunc non potest de tali pœna, vel interesse se impedire, quia non est de illis compromissum.sed in casu glo.loquitur de pœna, quæ surgit ex natura actionis.l.aquiliæ. quæ datur ɔtra negãtem dãnum, si pbetur in duplũ.vt l.inde neratius.§. fi.ff.ad le.aq.licẽt ařs solũ dareẽ in simplũ ɔ ɔfitentẽ. Et sic ex natura actionis rõne inficiationis imponend.i venit pœna dupli: ideo debet posse de illa se intromittere, cũ videaẽ de cohærentibus, ex quo ex natura ipsius actionis descendit:& p pdictis etiã facit, quod no.Azo.in summa.eo.tit.vbi tenet, ꝙ arbiter de fructibus, & expensis litis poterit sñiam dicere: quia talia sunt contigua deductis in iudicio. facit, quod habeẽ. ff.eo.in l.nõ distinguemus.§.ita si arbiter. & qa inter alia vř esse mandarũ.al.l.iã tñ.§.in hac.ff.iudi. solui. & facit, qđ hř in l.ad rẽ mobilẽ.& l.ad legatũ. ff.de peu.& qđ no.in Spec.eo.tit.§.fi.versi.sed cum supra. & hæc opi. Hosti.verior.per ea, quæ superius sunt dicta. ¶In ea.gl.ibi:solemus. Aduerte, licẽt gl.in re bene dicat, tñ si libellus detur corã arbitro, vř ꝙ illud veniat in ipso libello, qđ veniret ẽt corã iudice, dummodo id claudaẽ inter ptãtem arbitri: qa libellus corã arbitro est dãdus, sicut & corã iudice.vt no.in l.j.ff.co.& infe
5 rius diceẽ.¶†In ea.ibi:non potest punire.supple mulctando, sed benè aliter potest punire in expensis cōdẽnando: nam etiã de interesse cognoscit, ꝙ surgit ex actione deducta coram arbitro. per id, quod habetur in l.non distinguemus.§.item non est.in fin.ff.eod.& etiam potest deferre iuramentum in litem. vt no.in l. nõ ex omnibus.ff.eo.¶In ea.gl.ibi:vtraq; parte psente.nec ob.si dicaẽ, ꝙ erat in ptãte partis absentis illudere cōpromissum:qa vř, quod imo nõ erit: qa licẽt nõ possit pcedi ad sñiam ferendã p arbitrũ, tñ ɔmittiẽ pœna cõtra ɔtumacẽ qui nõ vult cõparere, qa vř impedire sñiam ferre. vt hř in d.l.diẽ pferre.§.si qs legatorũ.

Et hoc est verũ, nisi esset apposita clausula rato manẽte compromisso:quia tunc pœna, licẽt esset commissa ex eo, quia ɔtumax nõ cõparuit, nõ per hoc solutum erit compromissum: & sic poterit arbiter pcedere ad sñiam, & cõmitteẽ pœna, si illi nõ parebiẽ. facit, quod dixi in c.dilecti.sup glo.fi.s.eo.& qđ no. Cyn.in l.pe. C.eo.nam vi dictæ clausulæ potest bis committi: sed non pluries. vt dixi in d.c.dilecti. sup d.gloss.secus si fuisset apposita clausula, ꝙ toties committaẽ, quoties fuerit cõtrafactũ:qa tũc sæpius poterit cõmitti etiam vltra bis.facit, quod no.in l.si duo.§.j.ff.eod.Et hoc non pcedit, si nõ fuerit actũ, vt altera parte absente possit pcedi: tunc pter ɔtumaciã absentis non cõmittetur pœna:qa tũc nõ impedireẽ sñia: sed poterit cõmitti, si postea nõ pareaẽ sñiæ.facit, qđ no.Iaco.Butr.d.§.si qs litigatorũ. Et not.ꝙ licẽt agaẽ, ꝙ altera parte absente possit pcedi ad sñiam: requiriẽ tñ citatio ipsius absentis:qa satis operanẽ dicta verba, ꝙ possit pcedi ad sententiã altera parte absente.vt patet ex his, q̃ habenẽ in d.§.si quis litigatorũ. & ideo in cõpromissis hodie apponiẽ, ꝙ altera pte absente, & etiã nõ citata possit pcedi ad sententiã. Quid aũt si cõpromissum est factũ sine pœna:& feratur laudũ absente altera parte, & citata.dicit hic do. Anto.ꝙ si cõtingat emologari laudũ expressè, vel tacitè, poterit agi ex ipso laudo.per id.ꝙ hř in l.penul.C.eo.& qa in talibus procediẽ ad instar iudiciorũ, per id, ꝙ habeẽ in d.l.penul. Sed vbi nõ esset emologatũ, nõ haberet effectum. in iudice aũt est clarũ, ꝙ põt pcedere ad sñiam in contumaciam alterius partis. vt probaẽ in l.properandũ. C.de iudiciis.
6 ¶†In ea.ibi:in quo cõpromissum factũ est. nã in dubio videẽ fuisse actũ, ꝙ arbiter debeat cognoscere in loco, vbi fit cõpromissum. l.si dies.§.j.l.si arbiter.ff.eo.& sic ad aliũ locũ citare nõ potest arbiter. secus in iudice ordinario, q põt citare in qualibet parte suæ diœcesis.de offi.ordi.cũ Eps.libr.vj.& facit, quod habetur in Spec.eo.tit.§.differt.ver.itẽ.nec potest citare. & §.fin. ver.de loco.& versi.seq.& ibi cõcludit. Specu.ꝙ si cõpromissum factũ fuerit in villa, nõ poterit citare in ciuitate:nec econtra. Dicit tamen ꝙ si compromissum factum est in ecclesia, non est necesse, ꝙ in illa pronũtietur: sed sufficiat, ꝙ in alio loco eiusdẽ ciuitatis pnũtietur, & citentur partes. facit, quod habeẽ in l.j.§.ecclesiæ.ff.ad sillan. & prędicta vera, dũ tamen locus sit honestus. nam si ad locum inhonestum citaret etiam eiusdem ciuitatis, nõ tenetur pars comparere per.§.si arbiter.alleg.in gl. Si tñ voluntariè partes cõparerent ad talẽ locum, valeret sententia, & præceptum arbitri. not.Ioan.Andre.in addi. Specu.super dicto ver.de loco:licẽt secus si larũ esset laudũ extra locũ cõpromissi. puta, in alia ciuitate. vt no.glosſ.in d.§.si arbiter. Sed fortè illud verum, si partes simpliciter cõparauerunt, qa videntur comparuisse saluo iure suo: & ideo, nisi cõsenserint, ꝙ ferat ibi sententiã: videẽ, ꝙ non valeat. & sic possit intelligi illa gl.facit, qđ hř in l.sicut.§.non videẽ.ff.qui.mo.pig.vel hypo.sol.Si autẽ consensisset, qđ ferat sententiam extra locum, non video quare nõ debeat tenere, cum partes possunt prorogare potestatem arbitri.facit, quod habetur in l.Labeo.ff.eo.dicit tamen Ioan. An.in loco præalle.quod licẽt vterq; posset comparere honestè in loco turpi propter vtilitatem personarum: tamen non arctabit citatio arbitri ad locum inhonestum.per.d.§.si arbiter. qui indistin-
7 ctè loquitur. licẽt Specu.aliter dicere videatur. ¶†In ea.ibi:potest delegare.Et sic videtur, quod non valeat sententia arbitri, p quã pronuntiat seruandũ esse id, ꝙ Titius declarauerit, vel ɔsuluerit: qa ptes elegerũt arbitriũ ipsius arbitri, & nõ tertij: licẽt secus sit in iudice:quia

ceɪquia ſi eſt ordinarius poteſt delegare cauſam: & ſi-
8 militer delegatus Principis.l.a iudice.C.de iud.¶†In
ea.ibi:ſatiſdatio non præſtatur. boc verum ſecundum
vnum intellectum:ſed ſecundum alium etiam præſta
tur coram arbitro,prout tãgit gl.in auth.generaliter.
C.de epiſ.& cle.¶In ea.ibi:& ſi poſt tres. licèt doc.cõ
muniter tranſeãt cum gl.tamen poſſet dici, ꝙ iſta dif-
ferentia non procedit: quia l.& ſi poſt tres.,& l.ſanci-
mus.hic alle.loquuntur in præpararorijs iudiciorum:
ſed l.Celſus.loquitur in deciſorijs:& ſic in diuerſo ca
9 ſu.facit,quod no.Bar.in l.ſi ioſulã.ff.de ver.obl. ¶†In
ea.gl.ibi:non infamat.hoc ideo,quia ſeotentia arbitri
non eſt propriè ſenteotia,cũ ex ea non oriatur actio:
ſed metu pœnæ pateatur.l.j.C.eo.& quia arbiter non
habet iuriſdictionem , ſed ſimplicem notionem.l.ait
prætor.ff.de re iudi.¶Io ea.ibi:quod infamat. Et hoc
tenent aliqui.vt dixi in c.pe.ſ̃.de reſti.in inte.ſed gl.in
l.noo diſtinguemus.§.Iulianus.voluit contrarium.vi-
10 delicet,ꝙ † etiam ſuper crimine,quod infamat,ſi ciui
liter agatur poſſet compromitti : licèt tuoc ſententia
non habeat infamare.per ea,quæ habentur in l.quod
ergo.§.ex compromiſſo.alle.in gl. & iſta pars videtur
verior per illum tex.¶In ea.gl.ibi:renuntiant appella
tiooi.de quo in Spe.de ap.circa fi. & facit etiam quod
no.j.de appel.paſtoralis.¶In ea.ibi:recedere poſſunt.
11 Et ſic patet,ꝙ † licèt laudum poſtquam latum eſt poſ
ſit emologari:tamen antequã fertur , nõ videtur poſ-
ſe emologari : nec videtur valere pactum de non rece
deodo ab arbitro,ſeu laudo ferendo,vt patet in fin.C.
12 eo.& ſic.facit,quod † non poſſit reuouari reductioni
ad arbitrium boni viri:de quo plenè dixi in c.Quinta
uallis.j.de iureiu.¶In ea.gl.in fi.potes melius conclu
13 dere,ꝙ † arbitria,& iudicia differunt,& conueoiũt in
principio,quia corã vtroque datur libellus.facit.l.pe.
C.eo.& quod oo.in Spe. de libelli conceptin.§.reſtat.
ad fi.¶Item coram vtroque fit lit.conte.& per lit.con
teſta.factam coram vtroque iuratur de calumnia.vt ẽt
tangit hic gl.& facit.l.pe.C.eo.Differunt etiã in prin-
cipio, primo , q̃a in arbitris venit ſolum id,de quo eſt
actum.quod intellige,vt dixi per glo. & patet in text.
Item differunt,quia non citat arbiter extra locum cõ
promiſſi, nec delegar arbitriũ alteri: nec præſtatur co-
ram eo ſatiſdatio ſecundum vnum intellectum.vt te-
tigit gl.¶Item in medio cõueoiunt,quia coram vtro-
que debet negotium examinari. ¶Item vterque de re
ſtitutione in integrum incidẽter cognoſcit. vt ſ̃.de in
integ.reſtit.c.cauſa reſtituta.¶Item probatinnes factæ
voo, habenr prodeſſe coram alio ſaluo eo, quod dicĩ
de teſtibus receptis corã arbitro.j̃.de teſti. præſentata.
& C.de teſti.l.fi.Differũt etiam in medio,quia arbiter
non punit cõtumaciam,quod intellige , vt dixi ſuper
gl.nec cogit teſtes:nec valer pactum de non recedeu-
do ab arbitrio ferendo.vt tetigit gl.nec etiam extendi
tur ad hæredes.j̃.e.c.fi.licèt ſecus in iudicijs.vt ibi no.
Cõueniunt etiam in fine: quia vterque ſtatuere poteſt
diem ſolutioni fiendę.¶Item vterque habet ferre ſen
tẽtiam in ſcriptis. ¶Item ex vtraque datur actio,licèt
in arbitro requiratur emologatio.l.pen.C.eo. & facit,
quod habetur in l.fi.C.de ſen.ex peri.reci.¶Item neu
ter prædictorum compellitur prouuntiare diebus fe-
riatis.in l.ſi feriatis.ff.de ferijs. Differũt etiam in fine :
quia arbiter non poteſt pronuntiare altera parte ab-
ſente,licèt cõtumax:licèt ſecus in iudice. vt tetigit gl.
quod eſt iotelligendum,vt dixi ſuper gl. ¶Item ſentẽ
tia arbitri non infamar,ſecus io ſeotẽtia iudicis.¶Itẽ
in arbitro non purgatur mora,ſecus in iudicijs.vt teti
gir gl.de quo dixi ſuper ea.& de materia in l.j.ff.eo.&
14 in Spe.de arbi.§.differt per totum.¶†Sed iuxta prædi
cta poteſt dubitari , an coram arbitro pereat inſtantia
lapſu triẽnij:ſicut perit coram iudice . & videtur ꝙ ſic
per gl.l.j.ff.e.¶In cõtrarium facit,quod not.in l.ſed ſi
compromiſſum.ff.eo.Super hoc fuerunt opi.de q̃bus
tangitur in d.l.ſed ſi compromiſſum.& in l.item ſi mi
nus.§.j.eo.ti.& in Spe.de arb.§.differt.ad fi. & ibi etiã
per Io.And.in addi.Spe.Martinus de Fano.& Azo.in
ſumma huius ti.videntur tenere, ꝙ coram arbitro du-
ret inſtantia per trienoium: & incipiat a die lit.conte.
coram arbitro,ſicut incipit in die, vt patet in l.prope-
randũ.C.de iudicijs.& facit, quod habetur in c.ex par
te.el ij.j̃.de verb.ſig.& idem videtur tenuiſſe Vber.de
Bobio.in arbitrio.vt tangit Spe.in loco præal.ſecus di
cit in arbitratore,ſeu amicabili compoſitore: quia in
illo oõ reperiatur tẽpus inſtãtiæ ſtatutum: & quia ille
extraiudicialiter cognoſcit.vt plenè no.j̃.de iureiurã.
Quintauallis. Et idem dicunt aliqui etiam in arbitro,
ſi actum eſt,vt tranſeat ad hæredes.facit.l.diem profer
re.§.ſi hæredis.ff.eo.do.Ant.cõcludit ꝙ etiam in arbi-
tratore non eſt ſtatutus terminus inſtantiæ, ſeu inſtã-
tia.per id,quod ſuperius eſt dictum.In arbitro verò cõ
cludit,ꝙ ſi eſt actum vt tranſeat ad hæredes:tunc non
perit triennio ioſtantia ſecundum quoſdam. Sed hæc
opinio ſibi non placet:quia etiam iudicia trãſeunt ad
hæredes. de iud.in l.ram ex contractibus . & facit,q̃d
no.in l.ſi cauſa.ff.de fideiuſ.& tamen inſtantia finitur
triennio.Si vero non eſt actum,vt trãſeat ad hęredes:
tunc dicit,ꝙ ſi inſtantia fuit inchoata coram iudice:&
tranſiuit ad arbitrum,vt iudicaret ſuper eadem inſtan
tia,tunc finiretur triennio . & hoc dicit tenuiſſe Fran-
ciſcum Accurſij.vt no.Bar.in d.l.ſed ſi cõpromiſſum .
& facit,quod no.Cy.io l.properandum.§.ſinautem in
medio.C.de iud.& quod no.gl.in d.l.item ſi vnus.§.j.
Sed certe ſi ponderetur dictũ Franciſci Accur. & Bar.
non loquuntur hoc caſu: ſeu non dicũt id,quod dicit.
d.Ant.ſed bene dicuot,ꝙ quando in inſtantia inchoa
ta coram iudice tranſit ad arbitrũ, ꝙ tunc poteſt quan
doque durare vltra triennium.per id,quod habetur in
d.l.properandum.§.ſinautem.in medio . quaſi volue-
runt,ꝙ ſi coram iudice lapſum erit triẽnium,& vltra :
forte tempus ſex menſium vltra:& ꝙ tuoc arbiter ha-
bebit integrum annum : & ſic durabit vltra triẽnium
per ſex menſes. ſed certe idem text.loquitur,quando
ſurrogat alius iudex loco primi iudicis: quia non ha-
bet iuriſdictionem:ſed ſimplicem actiooem.l.ait præ
tor.ff.de re iudi.Et ſic videtur ꝙ non ſuccedat in inſtã-
tia primi iudicis:ꝓut facit alius iudex ſurrogatus : ſed
potius debet noua inſtantia coram ipſo arbitro inci-
pere propter diuerſitatem qualitatis poteſtatis : fateor
tamen,ꝙ ſi expreſſe eſſet actum, ꝙ ſi infra tempus in-
ſtaotiæ inchoatæ coram iudice deberet pronuntiare ,
ꝙ tunc non poſſet poſtea pronuntiare,per id,quòd ha
betur in l.oon diſtinguemus.§.de offic.ff.de arb.& ſic
poſſet intelligi dictum.d.Ant. Si autem originaliter,
cum arbitro mota ſit lis,tunc concludit.d.Ant.ꝙ licèt
ſint de hoc opi.tameo communis opi. ſecũdum eum
habet,ꝙ finiatur inſtantia triennio a tempore mote li
tis,ſicut in iudicio:quia ad inſtar iudiciorum procedi-
tur in arbitris.l.j.ff.eo. quod dicit procedere inter lai-
cos,ſeu de iure ciuili.nam de iure cano.inter clericos
vel ſuppoſitos iuriſdictioni eccleſiæ:videtur ꝙ non fi-
niatur inſtaotia triennio: ſicut nec etiam de iure can.
in iudicijs finitur inſtantia per triennium.vt not.io c.
pe.j̃.de iudi. ¶Et ꝙ de iure ciuili finiatur ioſtãtia triẽ-
nio in arbitro . etiam videtur tenuiſſe gl.in d.l.item ſi
vnus.§.j.ſed Io.An.in addi.Spe.ſuper d.§.differt. ad fi.
dicit, ꝙ videtur etiam ꝙ de iure ciuili oon finiatur in-
ſtantia triẽnio coram arbitro.per id, quod babetur in
auth.ſi

auth.si tamen.C.de temp.app. & in Auth.de app.§.j.
& per totum.colum.viij.vbi litera dicit,ꝙ si fuerit ap-
pellatum:& pendente appellatione fuerit itum ad ar-
bitros,nō expirabit instātia appellationis,donec cau-
sa pendebit corā arbitris,etiam si decies millies plus-
quam biennij tempus interfluxerit : & sic videtur in-
nuere,ꝙ vltra biennium, & quadriennium : & etiam
vltra decennium possit durare lis coram arbitro.& sic
videtur, ꝙ aliud sit in iudice:& aliud in arbitro. Et ra-
tio diuersitatis secundum eum poterit esse : quia ptes
possunt sibi prouidere constituendo tempus in com-
promissis, intra quod debeat arbiter pronuntiare: sed
in potestate partium non erat limitare tempus iudici.
ideo conueniens fuit , ꝙ tempus limitaretur a iure in
iudice potius,quā in arbitro.Sed aduerte , quia si vo-
les tueri eādem opi. ꝙ in arbitro sit dare instātiam,pōt
responderi dupliciter ad dictam auth.primo, ꝙ intel-
ligatur, quādo cōpromissum fuit in arbitros, vt debe-
rent pronuntiare intra certū tempus:& postea sæpius
fuit prorogatum , ita ꝙ durauit multo tempore vltra
biennium lis coram ipsis arbitris : & sic non loquitur
ibi,quando simpliciter fuisset cōpromissum, quia tūc
videt , ꝙ infra biennium a tempore appellationis de-
buisset per arbitros pronuntiari.ar. d.l.j.ff.eo. Vel se-
cundo potest dici , ꝙ ibi loquitur in causa appellatio-
nis:quia pendētia compromissi suspendit tempus ap-
pel.ad causam finiendam. nam secus in causa princi-
pali in qua non fit suspensio ipsius instantię,si illa pē-
dente eatur ad arbitros : vt not.Cy.in dicta auth.si tā-
tum.licèt aliqui contra.& ideo propter magnum prę-
iudicium , quod posset cōtingere in causa appellatio-
nis: quia periret ius,& actio,si instantia appellationis
finiretur surte ius voluit , ꝙ pendentia litis coram ar-
bitris quocunque tempore pēdeat,faciat suspendi in-
stantiam appellationis curā iudice: sed in causa prin-
cipali nō agitur de tanto præiudicio:quia licèt pereat
instantia non perit tamen ius,nec actio.l.properādū.
15 ad fin.C.de iudi. ¶ †Ex quāto tempore duret potestas
arbitratoris consueuit dici in l. si quis arbitratu. ff. de
ver.obli.& j.de iureiur. Quintauallis. tangunt etiam
hic doc.an a sententia arbitri possit appellari:& com-
muniter tenetur,ꝙ non:quia si consideramus ius anti
quum clarum est,ꝙ non appellatur: quia ex laudo nō
oriebatur actio,sed metu pœnæ pariebatur.l.j.C.eod.
hodie vero interdum ex laudo oriatur actio.l.pe.C.e.
ideo est dubium,an possit appellari,tamen communi
ter tenetur,ꝙ non.vt no.in gl.in d.l.j.C.eo.quia actio
oritur demum , quando laudum est emologatum ex-
presse a partibus,vel tacite per lapsum.x.dierū. vt pa-
tet in d.l.pe.& si est emologatum expresse,cum sit se-
mel approbatum,non potest amplius impugnari . de
reg.iur. mutare consilium.lib.vj.& in regula,quod se-
mel placuit. ¶Si verò est tacitè emologatum lapsu.x.
dierum:tunc tarde venit appellans , ex quò lapsi sunt
x.dies:quia sententia, seu laudum transiuit in rem iu
dicatam.j.de re iudi.ꝙ ad consultationem.Bar.tamen
fuit in vna singulari opinione,ꝙ hodie possit appellari
a sententia arbitri.vt no.in l.j. C. eo.& in l.nemo pōt.
ff.de leg.j.in l.ab arbitro.ff. qui satisda.cogan. nā dicit
ꝙ appellando infra.x. dies videtur approbare laudum
vt latum , non vt sic latum. & ideo tenebit appellatio
p id, quod habetur in simili in l.iij.§.falsus.ff.rem rat.
ha.vbi a sententia lata cōtra falsum procuratorē pos-
sum appellare appellando eum ,vt latam.& non,vt sic
latam.facit, quod habetur in l.Pomponius.ff.de neg.
ge. hæc opin.cōmuniter reprobatur etiam, illam hic
reprobat d.Ant.mouetur:quia iura loquentia de emo
logatione sententiæ arbitri videntur loqui de emolo-
gatione,prout dirigitur ad probandum etiam iniusti-
tiam sententiæ ipsius arbitri.vt patet ex his, quæ ha-
bentur in l.ne in arbitris.circa fi.& in l.pen.C.eo.ap-
pellando autem non videtur approbare iniustitiā sen
tentiæ,& ideo tanquam cōtrarius deberet repelli.nec
ob.quod habetur in d.§.falsus.quia ibi sententia non
erat nulla quò ad dñm ex defectu iniustitiæ tantū, sed
ex defectu cōsensus quare ille qui egerat tanquā pro-
curator nō habuerat cōsensum domini in agēdo.& iō
nimirum si tunc appellādo ratificatur actus, vt gestus
licèt non, vt sic gestus : quia habetur perinde ac, si a
principio dedisset mandatum , quo casu posset postea
appelare. & ideo nimirum si a sententia lata cōtra fal-
sum procuratorē potest appellare.Et p hoc in effectu
videtur approbare sententiam latam , vt latā:licèt nō
vt sic latam,quare ratio cessat in casu proposito : quia
laudum latum per arbitrū non latū nomine alicuius
partium : sed ab ipso arbitro ex potestate sibi data. &
per hoc etiam, quia sententia arbitri est ex iuris rigo .
re tamen se inualida:non propter defectum cōsensus
partium . Ergo cōsensus partium nihil potest operari.
& per prædicta etiam dicit posse reprobari opi.Bar.in
16 alia materia in quantū dicit † ꝙ quando filius in po-
testate est præteritus, ꝙ potest cōtratabulare testamē-
tum:quia videtur ipsum tūc approbare, vt improbet.
nam non videtur procedere dicta opi. & quia secūdū
eum videtur sibi esse contrarius,cū approbatio videa-
tur tendere ad tollendū iniustitiam testamēti . Et vlti-
mate concludit , ꝙ quidam sunt arbitri iuris,qui dant
17 a iure a loco iudicis , vt sunt illi † qui habēt cognosce
re de suspicione,vel de vi literarum.s̄.de offi.dele. su-
spicionis.& de rescri.pastoralis.& ab istis potest appel
lari, vt est hodie expressum de offi.de leg.ab arbitris.
li.vj ¶Quid autē de arbitris,qui eliguntur ex necessi-
tate statuti inter attinentes. remittit ad no.per Bar. in
l.j.C.de nouo codi.cōpo.vbi concludit,qđ non possit
appellari.Sed ꝯ hoc vr̄ sentire in l.fi.C.de iudi.d.Ant.
hic nō declarat.Potes dicere, ꝙ si statutū necessitat ad
compromittendum sub pœna,tunc nō poterit appel-
lari.per.l.j.C.eo.Et sic intelligat̄,quod not. in d.l.j.se-
cus si statutū necessitat ad cōpromittēdū, & disponat
ꝙ ex sententia ferenda oriatur actio : quia tūc poterit
appellare.per id,quod hr̄ in l.j.C.eo.ti. a cōtrario sen
su.& sic possit intelligi,quod hr̄ in d.l.fi.Quidam autē
sunt arbitri iudiciales , vel quasi,qui dantur a iudice,
vel autoritate iudicis ad declarandū aliquid emergēs
coram iudice:vt sunt approbatores:fideiussores, æsti-
matores rerum.& medici assumpti in cognoscenda ci
catrice,& similes.Et tunc ab istis potest appellari, vel
saltem supplicare ipsi iudici, ꝙ male gestum retracte-
tur:sicut etiam retractatur interlocutoria.vt est tex.se
cundum vnum intellectum in l.ab arbitro.ff. qui sat.
cog.Quidam autem sunt arbitri,qui dātur ad decisio-
nem totius litis ex voluntate compromittentium . &
tunc ab istorum sententijs non appellatur secundum
communem opi.quod intellige de iure communi. se
cus si ex forma statuti ex sentētia arbitri orietur actio:
quia tunc poterit appellari,sicut a sententia iudicis.vt
etiam voluit Bar.in d.l.ij.C.eo.aduerte tamen,quia vt
dixit gl.ij.q.vj.§.quid de arbitris.quod a sententijs ar-
bitrorum potest recedi per viam supplicationis fien-
dę superiori,q̄ habebit instar appellationis,& istud se
quitur hic do.Ant. sed certe de iure non puto glo.illā
procedere, nisi quando laudum continet euidens pec
catum.vt dixi plenè in c.ij.s̄.e. An autem si partes ex-
presse conueniant,ꝙ possit a sententia arbitri appella
ri.tangit Cy.in l.pen.C.eo.& etiam per Io.And.ibi.&
tenuit Cy.in d.l.pen.& Host.j.de testa.Raynaldus.qđ
non

non valeat pactum: quia ſententia arbitri non eſt propriè ſententia, cum ex ea nõ detur actio, vel exceptio. & qa nõ infamat. & etiam, quia per factũ nõ põt dari iuriſditio priuatæ. l. priuatorum. C. de iuriſ. om. iud. ſupra de offic. delega. ſignificantibus. quod videtur fieri quodammodo hoc caſu, ſi poſſet appellari virtute pacti. Hugo. tamen antiquus gloſſator iuris ciuilis in ſuis diſſolubilibus tenet contrarium. & ſimiliter Iac. de Balduinis. per id, quod habetur in l. non diſtinguemus. §. cum quidam. ff. eodem. vbi aliquando retractatur ſententia arbitri per quandam ſpeciem appellationis. ad. l. j. C. eodem reſpondent, quod illa l. non prohibet paciſci de appellando. licèt dicat non poſſe appellari: nec intelligitur prohibere pactum. licèt ſit contra tenorem legis. l. paciſci. ff. de pac. idem Dyn. in l. ex conſenſu. ff. de appella. Bartol. in dicta l. j. tenet hanc partem. dicit tamen, quòd non habebit propriè, vt appellatio: ſed vt quædam reclamatio. facit, quod habetur in d. §. cum quidam. & de materia in Spec. de appella. §. in in quibus. verſi. xvj. ¶ Vltimo etiam dicit Ioan. Andre. quòd ad hoc, vt plenum dicatur cõpromiſſum debeat ſpecificari illa, q̃ de iure arbiter facere nõ poſſet ſine poteſtate ſibi data: deinde debet ſubijci clauſula generalis. de quo in Specu. de arbitro. §. vt autem. Et hodie etiam inoleuit practica, quòd partes cõueniant, vt de omni, & toto intelligatur eſſe lis, & q̃ſtio inter partes. & omnia illa in compromiſſo intelligantur deducta. de quibus ſpecialiter fuit laudatum, quod videtur poſſe fieri, cum partes poſſint in contractibus fingere, ſeu facere fictiones. l. huiuſmodi. ff. de verbo. obliga.

SVMMARIVM.

1 *Papa poteſt declarare arbitrium latum per inferiores.*
2 *Conſilium quando ab aliquo, in aliquo actu debet requiri, ſufficit petere, & expectare congruo tempore, ſed eo habito non tenetur illud ſequi. & nume. 7.*
3 *Compromiſſum factum in iudices delegatos non valet.*
4 *In compromiſſo libere poteſtatis quem eligendi, non intelligitur quòd eligatur non idoneus.*
5 *Capitulum ſiue conuentus congregari debet capitulariter in actu principali per eum gerendo.*
6 *Electio facta contra formam compromiſſi eſt nulla.*
8 *Aliqd fieri cum conſilio alterius, & de cõſilio, an, & qualiter differãt.*

CVm olim. Qui p arbitriũ eligere debet cum conſilio aliquorũ in tractatu electionis cõſiliũ illorũ inqrere dẽt. ſed illud ſequi non cogitur. h. d. Et in primo ponitur conſultatio. In ſecũdo reſponſio. ibi: nos igitur. Et not. quòd in ſummario dixi per arbitrium, vt faceret ad titulum. Idem tamen ſi per aliam diſpoſitionem quis eligere debeat cum conſilio aliquorum cum eadẽ ſit ratio: & per ꝯſequens eadẽ debet eſſe diſpoſitio. ſ. de cõſti. tranſlato. de tranſla. pla. in c. ij. ff. ad l. aquil. l. illud. cum ſimilibus. ¶ No. ex tex. primo ad quem ſpectat poteſtas prouidendi de rectore in hoſpitali ſubiecto eccleſiæ collegiatę. nã ad priorem ipſius eccleſiæ videtur, vt cum tractatu, & cõſilio fratrum hoſpitalis. Et idem videtur ſi agatur de fratribus in ipſo hoſpitali ponendis, ſeu eligendis. Sed certè contrarium videtur probari in cap. j. ſupra de elect. vbi, videtur probari, quod ſpectet ad fratres ipſius hoſpitalis. & iſtud dicit Hoſti. de iure cõi procedere, ſed tali iuri derogari põt p arbitriũ ꝯtium, & p ꝯſuetudinẽ, vel priuilegium: vel per pactum appoſitum in fundatio. per id quod habetur hic, & ſ. ti. ij. c. j. & ſ. de cõ-

ſue. in c. cum dilectus. Et dicit hic Io. An. & iſta eccle-
ſia Sancti Bartholomęi Lucã habuit hoſpitale ſubie-
ctũ ſub eodẽ vocabulo: ſicut ꝯtingit ĩ ciuitate. Bonon.
in eccleſia Sancti Proculi, & Sancti Stephani: & San-
cti Felicis. ¶ Itẽ no. q vbi ad p̃latũ ſpectat ius eligendi
Rectorẽ in hoſpitali: vel alia eccleſia, poteſt de ipſa liti
gare, & compromiſſum facere. facit, quod habetur. ſ.
1 de elec. qa ꝑpter. & e. ti. ſi cõpromiſſarius. li. vj. ¶ † Itẽ
no. quòd Papa poteſt declarare arbitriũ latum per in-
feriores: & ſic nedum poteſt declarare, & interpretari
a ſe geſta: ſed etiã ab alijs. facit, qd hr. j. de ſen. exc. in-
ter alia. & j. q ſi. ſint legi. p venerabilẽ. §. rõnibus. An
aũt inferior a Papa poſſit interpretari actũ a ſe geſtũ,
vel ab alio, tangitur. infra c. j. de poſtu. præla. & in l. ij.
C. de legi. & in l. ab executore. ff. de app. ¶ Item not.
quòd vbi quis arctatur ad tractãdum aliquid cũ alio:
vel ad conſulendum, ei debet cum illo hri tractatus,
& conſilium: alias non valet actus non habito tracta-
tu, vel conſilio. facit. ſ. de elect. cum in veteri. Et no. q
debet requiri conſilium, quando actus eſt in fieri. vt
paret ibi ſuper inueniendo rectore, &c. Et ſic non de-
bet requiri poſt actũ perfectũ: imo tũc vitiaret actus
2 ꝑambulus: vt hic patet. ¶ † Itẽ no. q vbi qs arctat̃ ad ha
bendum tractatũ, vel conſilium in aliquo actu, ſufficit
petere, & expectare ꝯgruo tpe. facit, quod habetur. ſ.
de ele. cũ in veteri. ſed eo habito non tenetur qs illud
ſequi. facit, q no. in rła iuris nullus ex cõſilio. de reg.
iur. in vj. & qd ibi no. p Io. An. in mercu. & p Bart. in
l. j. §. ſi plures. ff. de exercito. facit, qd no. Io. An. ſ. de cõ
3 ſu. ex pte. ¶ Itẽ no. quod valet † compromiſſum factũ
in iudices delegatos. de quo. ſ. eo. cum tempore. ¶ Itẽ
4 no. q in † cõpromiſſione libere ptãtis quẽ eligẽdi nõ
venit, vt poſſit eligere non idoneum: ſed reſtringat̃ ad
idoneum. facit, quod habetur. ſ. de elect. cauſam quę.
¶ Vltimo no. caſum in quo ſpectat ptás eligendi Re-
ctorem in hoſpitali ad priorem eccleſiæ collegiatæ
vbi ſubeſt hoſpitale habito tractatu, & ꝯſilio cũ ipſa
familia. & dicit hic Inno. quod appellationem familię
comprehendit familiã ꝑpetuã, & religioſam, vt ſunt
ꝯuerſi. facit, qd hr̃ de elec. ex eo. §. ſi. li. vj. licèt aliàs la
to ſumpto vocabulo appellatione familiæ veniant et
ſerui. ff. de publi. l. j. §. familiæ. & familiares, & domeſti
ci. l. ſi. §. ſanè. C. de his qui ad eccle. confu. & dicit hic
Io. Andr. quod iſta familia debebit ſimul eſſe congre-
gata: & ſic capitulariter. nam aliud familia: aliud ſin-
gulares de familia. xij. quæſtio. ij. c. qui manumittitur.
& quia etiam familia ſimul congregata melius, & li-
berius poterit conſulere: & priorem ad ſe detrahere q̃
ſeparata: quia firmius eſt conſiliũ, qd plurimorũ ſen-
tentijs comprobatur. ſ. de offi. dele. prudẽtiã. facit, qd
hr̃. j. de ſta. mo. cũ ad monaſteriũ. ibi: nõ ſeorſum, &c.
5 Et ex ꝑdictis no. quod † ſicut in principali actu gerẽdo
p capitulum, vel conuentũ exigit̃, q capitulariter con
gregatur in vnum. ſ. de elect. in geneſi. & no. de reſcri.
eam te. & de conſti. cum omnes. & de poſtu. bonę. el
ij. p Inn. & aliqd p gl. de reb. eccle. nõ alie. in c. j. in vj.
¶ Item etiam videtur quòd fieri debeat, ſi actus prin-
cipaliter per alterum debet geri cum cõſenſu, ſeu cõ-
6 ſilio capituli conuentus, vel familiæ. ¶ † Potes etiam
notare, q electio facta cõtra formam compromiſſi eſt
nulla. Idem ſi aliàs ſit facta contra formam datam ab
homine. de reſcrip. cum dilecta. ſecus videtur ſi ſit fa-
cta contra formam priuilegij: quia tunc non vr̃ irrita:
ſed irritanda. de elect. conſiderauimus. ſed de hoc dic,
vt ibi: quia inſpicienda ſunt verba priuilegij. Si verò
fiat contra formam iuris non videtur eſſe irrita, niſi p
ius irrita denuncietur. per id, quod habetur in c. cũ in
cunctis. & c. qa ꝑpter. ſ. de ele. ſ'm Hoſti. & Io. An. Sed
certè

certè videtur, quod ex quò forma traditur a iure de
mente iuris sit in dubio, quòd illa non seruata actus
non valeat.per id, quod habetur in l.cũ hi.§.si prętor.
ff.de trãsac.& facit etiã qđ hř in l. nõ dubiũ.C.de legi.
7 ¶ †In gl.fi.in fin. Host.hic dicit hanc interpretationẽ
fieri ex propria significatione. nã sicut cõsensus dici-
tur esse simul sensus a seu: quod est simul.xxix.quæ-
stio.j.c.j.§.j.Et ideo si aliquid debes expedire cũ cõsen
su alterius, exigitur quòd simul mecum sentiat idem,
& ego secum: aliàs non esset consensus: sed dissensus:
ita vbi de consilio alterius aliqđ agere debeo, sufficit
& requirere: & debito tpe expectare. Nã dř cõsilium
quasi cõsultorium, & rñsorium legũ: quasi legat, seu
eligat petens consilium quid sibi ex pluribus cõsulti-
bus expediat. Sic etiã vř cõsiliũ: qa quilibet cõcionatř
qđ sibi videř: & præsidens cõcilio eligit.xvij.di.§.hinc
etiã. Et pdicta dicit vera, nisi de alia intẽtione expres-
se appareat, vel tacitè ex qualitate personarum: vel
negotij, de quibus agitur, nam inspectis prædictis quã
doq; ponitur ɔsensus pro consilio. vt patet.in c.j.& ij.
lxiiij.di. & qñq; consiliũ p consensu.j.tit.ij.c.j.& ij.&
s̄.de offic.deleg.venerabili.& l.in puberibus.ff.de su-
8 spec.tu. ¶ † Et per prædicta videtur, quod non sit fien
da differentia, an aliquid sit fiendum cum cõsilio, vel
de cõsilio alterius: licèt aliqui aliter dixerint. Et præci
puè Martinus de Silimanis qui dicebat, quod primo
casu tenebitur sequi consilium: secus in secundo, qñ
dř eum cõsilio alterius.de quo per Cy.in l.id, qđ pau-
peribus. in xv.q.C.de Epi.& cle.& p Ioan. Andre.in
regula.nullus ex consilio.de regu.iur.in vj.& p Bart.
in l.j.§.plures.ff.de exerci. vbi plenè tractat istam ma-
teriã: & etiam reprobat dictã distinctionem. Et con-
clude, quod quandoque in actu fiendo debet requiri
cõsiliũ alterius, qñq; requiri consilium, & consensus,
vel volũtas.¶ Primo casu si est adiectum in dispositio
ne, q requiratur consilium eius qui non est: nec esse
potest pticeps officij expediendi: & tunc non tenetur
quis tale consilium sequi.l.quidam decedens.§.Papi-
nianus.ff.de admi.tuto. & l.Titium & Meuium.§.q̃-
uis.eo.tit. Aut adijcitur, q etiã requirat cõsiliũ eius q
est, & esse põt particeps officij: & tunc debet requiri
consiliũ.l.Titium & Meuium. in princi.prælle. Aut
adijcitur, q requiratř ɔsiliũ eius q nõ est pticeps officij
tñ esse potest: & tunc si adijciatur ab hoĩe ei q habet
ptãtẽ a lege cum teneř de necessitate cõsilium reqre-
re si ex vrbanitate.d.l.Titiũ & Meuiũ.Si autẽ adijcerẽ
tur a.l.vel etiam habenti ptãtẽ ab homine, adijcereř
ab hoĩe: tunc dẽt requiri consilium.l.idẽq;.§.si quis.ff.
man.& hic, & s̄.de elec.cum in veteri. An autẽ tenea-
tur sequi consilium, conclude, q si exigitur, quod con
silium pstetř ei qui non habet plenum intellectum ra-
tione ætatis, vel prodigalitatis: tunc nedum dẽt requi
ri: sed etiam sequi.s̄.de offic.deleg.venerabili. & in l.
impuberibus.in prin.ff.de suspec.tut.Si autẽ exigatur
cõsilium pstari ei qui hẽt plenũ intellectũ, tũc regulř
sufficit, q requiratř: nec regulariter tenetur illud sequi.
fallit si ille cuius consilium dẽt requiri est particeps
officij.p id, quod habetur in d.l.Titiũ.& in l.consilio.
ff.de cura.furio.Et hoc de primo casu principali, quã-
do exigitur in actu consilium alterius. Secundo ca-
su, quando exigitur consilium, & consensus: tunc, si
non est nec esse potest pticeps officij non tenebiř qs
requirere consilium, nec cõsensum.per id, quod hř in
d.l.qdã decedens.§.Papi.Et iõ si testator mãdat, quod
executio testamenti debeat fieri cum consilio, & cũ
cõsensu Guardiani fratrum minorũ: qa fratres mino
res non possunt esse executores in testamento.vt ha-
beř in cle.exiui.de verb.sig.non tenebunř executores
sequi illius consensum, vel consilium de necessitate:
& hoc ne vna via prohibitum, alia reperireř permis-
sum.contra id, quod habetur in regula cum quid vna
via.de reg.iur.libr.vj. Si autẽ ille cuius exigitur consi-
lium.& cõsensus esset, & esse posset particeps officij:
tunc clarum, quòd debet requiri, & haberi eius con-
silium, & consensus.d.l.Titiũ.Si vero non est pticeps
officij, sed esse põt: tũc si adijciř ab hoĩe ei q hẽt ptãtẽ
a l.puta, adijcit in testõ p testatorẽ, q tutor pupilli p
ipsum datus q licèt ab eo deř dř habere potestatem a.
l.administrandi, quod faciat aliquid cum consensu,
& consilio Titij, qui non fuit datus tutor: tunc non
tenebitur de necessitate illud requirere consilium, &
consensum. d.l.Titium & Meuium. secus si adijce-
retur a.l.ei qui habet ptãtem a.l. vel adijciař ab hoĩe
ei q hẽt ptãtẽ ab hoĩe: qa tunc debebit requiri consi-
lium, & consensus. p id, quod hř in d.l.idẽq;.§.si quis.
ff.man. Quid autem si iste cuius consilium exigitur
det malum consilium: vel nolit: vel nõ possit dare, an
possit cogi.& quid fiendum, plenè prosequitur Bar.in
d.§.si plures. & etiã hic tangit do. Anto.sed latius per
Bar.in d.§.si plures.Quid autem si per statutum dispo
natur, quod iudex ferat sententiam de consilio, vel cũ
consilio sapientis. An autem tenebitur sequi consi-
lium: & an si ferat sine consilio valebit sententia. dic,
quod non tenebitur sequi, ex quò statutum nõ arctat
per id, quod habetur in text.isto: & quod superius est
dictum.sed bene tenebitur requirere: aliàs non vale-
bit sententia.per id, quod hř in tex. isto. nã lex ciuita-
tis dat ptãtẽ iudici, & ẽt adijcit cõsiliũ: iõ merito dẽt
requiri de necessitate: nec censetur leuis solennitas
cuius omissio nõ vitiat actum.l.ij.lu fi.ff.de venire in-
spi. Nã ex illa potest sententia actus immutari: quia
posset trahi iudex in oppositam partem per consulto
rem, seu eius consilium, quòd aliàs ipse sentiret. facit
quod hř in l.si in tres.ff.eo.& s̄.de elect.bonę.el ij.Et
ideo talis solẽnitas non dẽt censeri leuis.ar.l.cum hi.
§.si ptor.ff.de transac. Dicit etiã hic d.Ant.q si iudex
esset ex toto ignarus, quòd tunc arctareř ad sequendũ
consilium. arg.eorum, quæ habenř in c.si p debilita-
te.s̄.de offic.dele.per Ioan. Andr.& Hosti.sed certè in
dubio præsumptio est pro iudice.l.j.C.de offi.ciui.iu-
di.& statutum videř se retulisse ad communiter acci-
dentia.l.nam ad ea.ff.de legi. Et ideo fortè dictum do.
Anto.non procederet de iure, nisi fortè appareret, q
in loco communiter iudices eligerentur parum sciẽ-
tifici: quia tunc fortè posset dici, quod deberent etiã
sequi consilium. per id, quod habetur in prçalle.c.ve-
nerabili. & tamen verisimile est talem fuisse mentẽ
statuti. Prædicta etiã faciunt, quod si compromissum
est in aliquẽ, & ferat sñiam fm cõsilium sapientis: an
valeat. vř quod sic.arg.l.si conuenerit.ff.de re iudic.In
contrarium vř in l.item si vnus.§.Pomponius.ff.de ar
bi.& secundam partem tenet Bart.in d.§.si plures. li-
cèt Old.aliter dixerit faciendo differentiam, an com-
promittatur in aliquẽ, vt pnũtiet, put placebit Titio:
& tunc non valeat.vt in d.§.Pomponius. An vero, vt
pronuntiet secundum consilium, vel arbitrium Titij:
& tunc valet: quia secũdum eum primo casu tota po-
testas videtur collata in Titium.Secus in scđo casu, q
intellexit de arbitrio boni viri.sed certè, vt dicit Bar.
hoc verbum placet, importat etiã arbitrium boni viri.
vt patet in l.Lucius.ff.de fideicõ.lib.iuncta.l.fideicõ-
mis.liber.eo.tit.& ideo vtroq; casu non debet valere:
qa arbiter debet habere liberam potestatem in pro-
nuntiando.l.qualẽ.ff.de arbi.l.diẽ pferre.§.stari.ff.eo.
tit.Licèt autem non teneat compromissum: tamẽ te-
nebit ɔuẽtio, si partes ɔsentiãt, qđ iudex ferat sentẽ-
tiam

tiam, prout videbitur tali sapienti. per id, quod habetur in l. si conuenerit. ff. de re iudica. vbi patet, quod iudex debet sequi conuentionem partium. & de hoc etiam no. Io. An. de offi. del. in c. si pro debilitate. & plenè in d. §. si plures. & aliquid etiam tangit hic do. Ant.

SVMMARIVM.

1 *Causa spiritualis, an, & a quo possit laico delegari.*
2 *Compromitti non potest in laicum super electione prælati.*
3 *Clericus coniugatus qui contraxit, cum vnica, et virgine, an possit esse vicarius episcopi: & quibus priuilegiis gaudeat.*
4 *Laicus. an possit esse notarius in spiritualibus.*

CONTINGIT. De spiritualibus causis in laicum cõpromitti non potest. h. d. ¶ No. quod regulariter non decet, quod laicus tractet spiritualia. facit, quod habetur. j. de iudi. decernimus. ¶ In gl. j. ibi: autoritate superioris. & dicitur superior iudex, qui de causa posset cognoscere, siue sit ordinarius, siue delegatus, per id, qđ habetur in c. seq. secundum Inn. & facit, quod habetur in c. ij. j. de iudi. li. vj. In ea. glo. ibi: non possit. licèt
1 † autem Episcopus non possit causam spiritualem laico delegare: tamen potest Papa. vt voluit gl. quæ fuit additio. xcvj. di. bene quidem. in ver. præter Romanũ.
2 ¶ In ea. gl. in fi. & prædicta dicit Inn. quod † super electione prælati non posset in laicum cõpromitti. facit, qđ habetur. s. de elec. sacrosancta. & c. Massana. & propter prædicta hic Host. enumerat multa, quæ in effectu sunt prohibita laicis. nã non potest esse assessor, vel vica-
3 rius Epi. facit, quod habetur. j. c. proxi. ¶ † Quid autẽ de clerico cõiugato, qui contraxit cum vnica, & virgine: an possit esse vicarius Epi. tangit Io. An. in c. Ioannes. j. de cler. cõiug. & eo. ti. c. j. li. vj. & conclude, quod nõ licèt de facto seruetur quandoque contrariũ. Mouet quia solum quò ad priuilegiũ canonis si quis suadente. & priuilegiũ in criminalib⁹ si incedat in habitu, & tonsura retinet priuilegiũ clericale, & nõ quò ad alia. vt habetur. in d. c. j. de cle. coniu. in vj. ¶ Item non põt esse iudex ordinarius, vel delegatus in spiritualib⁹, vt patet in c. ij. j. de iudi. nec etiam potest esse iudex clericorũ, nisi fuerit delegatus super re temporali. vt no. in d. c. ij. ¶ Item non potest statuere aliquid super rebus ecclesiasticis. j. de reb. ecc. non alie. c. fi. & s. de cõsti. ecclesia. ¶ Itẽ non potest interesse, vel habere vocẽ in electione prælati. de elec. sacrosancta. & c. massana. & c. quisquis. ¶ Item non põt recipere confessionẽ clerici laicus etiam si sit iudex ordinarius. j. de iudi. at si clerici. ¶ Itẽ prohibetur prædicare. j. de hæreti. cũ ex iniũcto. ¶ Item prohibetur a cohabitatione rhori inter clericos. j. de vita, & hone. cle. c. j. illud tamen de facto non seruatur. Vnde etiam dicunt aliqui, quod ibi loquitur de honestate tantũ. ¶ Itẽ non potest laicus habere ius canoniæ. j. de insti. c. ij. nec similiter potest habere ius decimarũ, nec possessionẽ illarum, seu percipiendi illas. j. de præscrip. cau[...]m. & de cẽsi. prohibemus. quod intellige nisi fuerint decimæ ab antiquo in feudum concesse ante concilium generale. j. de deci. c. in aliquibus. & c. nuper. & de his, quæ fiunt a prçla. cum apostolica. cum ibi not. ¶ Item prohibetur laic⁹ ab oĩ coercione clericorum: unde nõ potest clericos coercere, uel exactionare, seu exigere collectas. infra de immu. eccle. non minus. & c. aduersus. ¶ Itẽ repellitur a spiritualium, & ecclesiasticarum rerum administratione. unde nõ potest committi laico gubernatio ecclesiæ: nec potest etiã esse economus. lxxxix. dist. c. judicatũ. & xvj. q. vij. in noua actione. & facit, qđ habetur. s. de eta. & quali. c. ij. & quod dictũ fuit. s. de syndico. c. j. Ad materiam etiam facit, quod not. in c. quã-
4 uis. j. de deci. & j. de iudic. decernimus. ¶ † An autẽ in spũalibus possit laicus esse notarius. Io. An. post Hosti. dicit, quod nõ ĩe. sicut. j. ne cler. vel mo. sicut ẽt nõ teneret probatio facta corã iudice seculari sup re ecclesiastica: fatetur tamẽ, quod de facto seruatur contrarium. An autem laicus possit esse procurator in spiritualibus habetur in c. j. lib. vj. de procuratoribus. vbi est expressum, quod sic.

SVMMARIVM.

1 *Arbiter non potest suam sententiam exequi.*
2 *Procurator generalis ex vi mandati non potest compromittere, nec transigere.*
3 *Prælatus non potest constituere procuratorem in causa ecclesiæ suæ, sine consensu capituli, vel conuentus.*
4 *Laudum fortificatur, & roboratur, per eius emologationem.*
5 *Laudum emologatum producit actionem, & exceptionem.*
6 *Compromissum qualiter firmetur.*
7 *Compromitti potest super re spirituali in clericum, & laicum, etiam si numerus laicorum excedat numerum clericorum.*
8 *Clausula de rato, non supplet defectum specialis mandati, nec supplet, vt intelligatur data libera potestas. & nu. 15.*
9 *Laudum, seu arbitrium emologari dicitur, quando a partibus expresse approbatur, vel etiam tacite non contradicendo infra decem dies, sed an in eo requiratur subscriptio partium.*
10 *Laudum quando possit emologari.*
11 *Emologationis remedium ad quid fuit inductum, & quando habeat locum.*
12 *Laudum debet executioni mandari, quando fuit receptum per obligationem pœnæ.*
13 *Laudum emologatum, an pariat actionem, siue fuerit apposita pœna, siue non.*
14 *In emologatione, an requiratur scriptura.*
16 *Emologatio non potest fieri ante laudum.*
17 *Clausula rato manente compromisso quid operetur.*
18 *Delegari, an possit laicus, & clericus in causa spirituali.*
19 *Delegatus, an possit sententiam arbitri mandare executioni.*
20 *Dictiones acsi: sed si, quid importent.*

PER TUAS. De causa spirituali autoritate iudicis causç etiam delegati compromitti potest in clericũ & laicum, & si arbitrium hoc est laudũ a partibus sit receptum executioni mãdatur. licèt per generalẽ procuratorem factum fuerit compromissum. Si vero non fuit receptum: tunc si fuit pœna apposita agitur ad pœnam: aliàs agitur ad interesse. h. d. Et in primo ponitur consultatio iudicis. In secunda distinguens r̃nsio. secunda ibi: sup quo. ¶ In tex. ibi: sup hospitali. i. super iure hospitalitatis, quos videlicet in ipso ius haberet. facit, quod habetẽ in l. qui tabernas. ff. de contrahen. emp. ¶ In text. ibi tulissent. & j. sub isto. j. deciditur consultatio: quia quærebat quid
1 fiendũ attentis quatuor excep. superius positis. & respondetur, vt sequitur. ¶ † No. j. quod arbiter nõ põt suam sententiam exequi: nec mirum, quia non habet iurisdictionem: sed simplicem notionem. ff. de re iudi. l. ait prætor. Ideo adeundus est ordinarius, vel Papa pro executione. l. a diuo pio. §. j. ff. de re iudica. Et no. quod quando per Papam committitur, seu delegatur causa executionis laudi intelligitur clausula si est ita. Et idẽ videretur dicendum si delegaretur executio sententiæ alij qui aliàs de causa nõ cognouit: & ideo videtur, quod tunc possit delegatus admittere exceptionẽ nullitatis saltem ad finem, vt referat superiori, & ipsum cõsulat. de quo. j. de re iudi. de cætero. & per Inno. & per gl. in d. c. pastoralis. §. præterea. & per Bar. in l. a diuo Pio. ff. de re

de re iudi. & de materia etiam in c.quod ad consulta-
tionem.j.de re iudi.per Ioã.And.post Inno. & Hosti.
2 ¶†Item not.ꝗ procurator generalis ex vi mandati nõ
potest compromittere,nec transigere.Et sic videtur ꝗ
compromissum videtur habere instar cuiusdam trã-
sactionis.de quo per glo.in auth.vt diffe.iudi.§.si vero
contigerit.col.ix.& per Ioan.Andr. post Innn.j.de iu-
3 reiur.Quintaual.¶†Item not.ꝗ prælatus non videtur
posse constituere procura. in causa ecclesiæ sine con-
sensu capituli,vel conuentus:quod habet locum, qñ
causa est ardua:vt hic erat.de qua.s̃.de rescript.edoce-
4 ri.& s̃.de procur.in c.j. ¶†Item no.ꝗ per emologatio-
nem laudi fortificatur laudum, & roboratur cõtra vi-
tiũ nullitatis ex defectu mandati procuratoris:& vltra
hoc etiam roboratur contra sterilitatem producendæ
actionis : quia ꝓducit actionẽ, vbi aliàs cessante emo
5 logatione non produceret. ¶†Et ex prædictis not. ꝗ
laudum emologatum producit actionẽ, & exceptio-
nem. facit , quod habeẽ in l.ne in arbitris.§.fi.& l.pe.
C.eo.Si vero non fuerit emologatũ: tunc,si intercessit
stipulatio pœnalis agitur ad pœnam. Si vero interue-
nit simplex promissio,agitur ad interesse cõtra ꝓmit-
tentem : & idem si solum iuramentum: quia ageẽ ad
interesse contra iurantem,nõ contra dominum, si nõ
fuit datum mandatum ad compromittendum , vt hic
patet.Sed per hoc etiam no.ꝗ de iure canonico,vide-
tur agi posse ex iuramento: vt hic aperte videtur pro-
bari:& eadem ratione ex pacto nudo per id,quod ha-
betur.xxij.q.v.iuramenti. vbi inter simplicem loque-
lam, & iuramentum non fit differentia quò ad obser-
uantiam.de quo etiam dictum fuit in ca.j.s̃. de pac.&
dicit hic do. Ant. ꝗ ex mãdato præcipuè oritur actio,
quoniam tendit ad confirmandam naturalem obliga-
tionem præambulam. facit , quod habetur in l.j.ff.de
consti.pecu.& in l.legitima.ff.de pact.& sic etiã potest
dici,ꝗ erat in casu proposito: quia tendebat ad confir-
mandum compromissum, quod ex consensu erat ini-
tum : & sic producebat naturalẽ obligationẽ. ¶Item
6 not. tres † modos firmandi compromissum.s.per pro-
missionem de obseruãdo laudum simpliciter factum
sine pœna. ¶Item per promissionem factã de obser-
uando sub pœna. ¶Item per iuramentum præstitum
de laudo obseruando, firmatur etiã fidei pręstatione,
quæ æquiualet iuramento.s̃.eo.cum tẽpore.& s̃.quod
7 met.cau.ad aures.¶†Itẽ no. ꝗ super spirituali põt cõ-
promitti in laicũ, & clericũ,etiam si numerus laicorũ
excedat numerum clericorum, dummodo fiat de au-
toritate superioris:& superior dicitur,qui de causa põt
cognoscere : siue sit ordinarius,siue delegatus : vt hic
patet. ¶Et ex prædictis no.a contrario sensu,ꝗ in solũ
laicum non potest compromitti de re spirituali etiam
cum autoritate superioris : nisi interueniat autoritas
Papæ.vt not.s̃.c.proxi. Et similiter non potest cõpro-
mitti in laicum,& clericũ, sine autoritate superioris:
sed cum eius autoritate sic. ¶Et ex hoc habes casum
notabilem,in quo exercitium actus non inficitur:seu
non inualidatur vbi miscetur vtilis cũ inutili : vel ha-
bilis cum inhabili. quod videtur esse contra text. in l.
pedius.ff.e.vbi adiectio inhabilis vitiat cõpromissum,
vt si compromittitur in liberum , & seruum: sed istud
hic cõtingit ex eo,quia ex iuris dispositione aliàs in-
habilis habilitatur concurrens cum habili intercedẽ-
te autoritate superioris : & ideo nõ inualidatur actus.
secus vbi inhabilis non habilitatur.vt d.l.pedius.& s̃.
de offi.dele.cum super.¶In gloss.j.ibi: si stipulatus. &
facit,quod habetur.ff.de leg.j.l.si quan.lo.& j.de priui
leg.si Papa.li.vj.¶In ea. ibi.§.vlti.Ille.§. potest induci
in contrarium,inquantum dicitur,ꝗ non videtur data
potestas donandi, vel dolosè agendi,potest etiã indu-
ci pro, inquantum permittit alia exceptis prædictis.
¶Sed potes dicere,ꝗ ibi non fuit simplex clausula de
rato:quia illa non sufficit quò ad ea,quæ requirũt spe-
ciale mandatum:vt est actus transigendi,vel compro-
mittendi.vt dictum fuit in c.contingit.s̃.de transac.nã
videtur exprimi potius ad quandam cautelã:quia etiã
sine illa teneẽ dñs habere ratũ, qđ facit procurator in
eo,quod est sibi mandatum,vt voluit glos. nota.in l.si
procurator absentem.ff.de procur.Vide etiam bonam
glo.in c.pe.j.de reli.do.in glo.j.¶Sed fuit dictũ in mã-
dato,ꝗ omnia posset,quę dominus ipse, posset si esset
pręsens. Et ideo censetur tunc habere generalem po-
testatem cum libera:& pro tanto posset transigere, &
compromittere.per id , quod habetur in l.procurator
cum libera.ff.de procur. Nam procurator habens ge-
neralem cum libera,& similiter tutor, vel prælatus q
censetur habere generalem cum libera,potest transi-
gere.l.preses.C.de transac.& l.tutor.ff. de iureiur. Ta-
mẽ si tutor,vel prælatus propter amicitiã transigeret:
& ex hoc lederetur posset minor , & ecclesia restitui.
per id,ꝗ habetur in d.l.pręses.Dicta tñ allegatio,licèt
in se fuerit bona, tamen tollitur,quando laudum fuis
set receptum , seu emologatum. vt.j. patet in text.in
8 ver.sup quo. Et per prædicta patet ꝗ † clausula de ra-
to,non supplet defectum specialis mãdati: nec etiam
supplet, vt intelligatur data libera potestas. Et ꝓ hoc
facit,quod habetur in l.quam tuberonis.§.alia causa.
ff.de peculio.vbi patet,ꝗ ad hoc,vt quis habeat liberã
debeat illud exprimi. ¶Adde quòd etiam videẽ vel-
le gloss.infra de reli.do. in ca.pe. in gloss.ij.in fi. Hæc
tñ allegatio,licèt sit in se bona:tñ tolliẽ si per plebanũ
cũ canonicis laudũ fuerit receptum , seu emologatũ,
vt voluit hic litera in versi. super quo . vnde ponde-
randa est litera,dum dixit si ex parte plebani : & dum
dixit simpliciter per plebanum, quasi voluerit intelli-
gere,ꝗ partem plebani : & hoc est per ipsum plebanũ
cum canonicis fuit arbitrium receptum cum cano-
nicis. Et eodem modo tollitur tertia allegatio posita
in litera.de qua habetur.in glo.seq. ¶Ad quartã autẽ
allegatam respondet in tex.circa fi.¶In gl.pe.ibi , vel
9 etiam silentio.x.dierum.¶†Not.ex glo.qualiter dicaẽ
arbitrium,seu laudum emologari:quia quando parti-
bus expresse approbatur,vel etiam tacitè non contra-
dicendo infra.x.dies post latum laudum , vt probatur
in l.cum antea.alle.in glo.Et dicitur etiã satis expres-
se approbari,si partes expressè dicant,vel confirmant
laudum,seu sententiam arbitri:& idem etiam,si dicãt
ꝗ non contradicant.ꝑ id,quod habetur in l.ne in arbi
tris.§.fi.C.eo.Nam licèt de proprio significato nõ cõ-
tradicere non sit approbare,nec reprobare:sed mediũ
inter prædicta.facit,quod no.in simili in regula.is qui
tacet.de reg.iur.in vj.tamen ex iuris interpretatione,
vt sit litium finis importat idem ꝗ approbare.vt patet
in d.l.ne in arbitris.§.fi.& hoc verum, quando partes
ipse dicunt se non contradicere. Nã hoc casu propriè
loquitur.d.§.fi. Secus si notarius dixerit partibus præ-
sentibus,& non cõtradicentibus,quia illa verba pos-
sunt verificari partibus tacentibus, & nihil dicẽtibus.
Ideo tunc non inducitur emologatio. & hoc etiã te-
nuit Bal. & Saly.in d.§.fi. ¶Et secundum prædicta vi-
detur, ꝗ non sit expediens apparere de consensu par-
tium per scripturam. ¶Sed in contrarium facit text.
in d.§.fi.vbi requiritur,ꝗ partes subscribant sententię
approbando,vel confirmãdo illam:vel dicendo se nõ
contradicere.& idem etiam voluit text.in l.cũ antea.
C.eo.& etiam videtur tenere Inn.videlicet, quod re-
quiratur subscriptio partium ad hoc , vt ex sententia
arbitri

arbitri tanquam emologata oriatur actio,& exceptio.
Et secuodum hoc dum litera hic dicit receptum fue-
rit: deber intelligi.i.subscriptum per partes.Refert tñ
alios dicere, q sufficit sola emologatio verbalis sine
subseriptione.Et istam opin.sequitur hic Hosti.& do.
Anto.dicit illam esse cõem.Forte potest dici, q de iu-
re saltem ciuili requiratur subscriptio.per tex. in d.§.
fi.& in d.l.cum antea.in quibus aperte litera requirit
subscriptionem: & sic hoc casu videtur necessaria es-
se scriptura: & fortè hoc ideo,quia consensus videtur
esse magis deliberatus qui præstatur per scripturam.
facit quod not.in §.subscriptum . insti.de inuti.stipu.
& in l.j.C.de vsur.vbi patet , quod verbum promisit.
proiarum in scriptura inducit stipulationem. Sed vbi
non interuenit seriptura,inducit nudum pactum.Fa-
cit etiam,quod no.infra de diuor.ex literis. per gloss.
Et pro ista parte etiam facit, quod habetur in dicta l.
ne in arbitris. vbi patet, quod secundum tempora il-
lius.l.si constabat de iuramento partium , vel arbitri
per seripturam:tũc laudum pariebat actionem.secus,
quando non apparebar per scripturam de ipso iura-
mẽto.vt ibi patet. Et sic videtur, q nõ sine ministerio
in dicto §.fin.ponderauit, quòd per scripturam ipsa-
rum partium appareat de earum consensu. & non es-
set absonum intelligere istum text. secundum illum.
vt hic tangit Innocenti. tamen , quia bic non requi-
rit subscriptionem,sed simpliciter ponderat , an fue-
rit receptum a partibus.posset dici , quod de iure ca-
nonico procedat opin.Hostien.pro qua facit,quia ius
canonicum magis insequitur æquitatem,quàm ius ci
uile. facit,quod habetur in c.j.s̄.de pact. & j̃.de iudic.
10 dilecti. ¶†In eadem gloss.in fin.pro declaratione gl.
& tex.est videndum, quando laudum possit emologa
ri: & aduertendum,quòd aut compromissum fit cum
pœna:aut sine pęna.primo casu est dubium,nunquid
tunc laudum possit emologari. nam videretur dieen-
dum, q sic per istũ text.dum dicit , q si arbitriũ fuerit
receptum,& sic emologatũ,indistinctè dẽt seruari,&
executioni mandari.& ideo tunc cum eo casu quo ar
bitrium non fuerit emologatum distinguat,an inter-
uenerit pœna : vel non,videtur q qñ est emologatũ,
ex quò indistinctè debet seruari,pcedat illud siue pę-
na fuerit apposita,siue non.Et pro ista parte etiam fa-
cit, quod habetur in l.ne in arbitris.§.fina. C.eod.vbi
litera simpliciter dicit , q qñ laudum emologatur,pa-
rit actionem:& non distinguit,an apposita fuerit pœ-
na,vel non.& sic videtur indistinctè intelligendũ,qđ
ibi dicitur. & pro hoc etiam facit,quia ille.§.videtur
aduersari ad proximè dicta propter aduersatiuam au-
tem.vnde eum proximè fuisset dictum,q qñ non ap-
paret de iuramento partium,vel arbitri per scripturã,
q tunc seruari debent iura antiqua quæ erant . vt ibi
dicit gloss.q metu.pœnæ pareatur sententiæ,quæ nõ
pariat actionem.l.j.C.de arbi.videtur, q illud intelli-
gatur,quãdo nõ interuenit emologatio. per id, quod
dicitur in d.§.fin.& sic videtur,q etiã si cõpromissum
sit factum sub pœna habeat locum.d.§. In contrariũ
facit quod habetur.s̄. eodem.c.dilecti.vbi litera vult
quod licèt arbitrium sit approbatũ a partibus, tñ man
dari debeat executioni per pœnam in compròmisso
contentam.& sic videtur innuere,quod tunc laudum
nõ pariat actionẽ : sed ei debeat stari metu pœnæ.pro
hoc etiam facit quod habetur in l.cũ antea.C.eo.quę
videt̃ velle,q demũ habeat locum emologatio,qñ cõ
promissum est factũ sine pęna. vt patet ex text.illius.
Libi : quos neq; pœna,&c.Super hoc fuerunt opi.Nã
quidã inter quos fuit Martinus,vt hic refert Hosti.vo
luerunt,quod etiam quando apposita est pœna in cõ-
promisso locum habeat emologatio : & sic indistin-
ctè,siue pœna sit apposita, siue non . Et istam opinio-
nem etiam tenuit gloss.in l.ait prætor.ff.de re iudic.
& etiam in l.si duo.ff.de arbi. Sed Azo,& alij Legistæ
communiter tenent , quod quando apposita est pœ-
na,nõ habeat locum emologatio,mouentur per tex.
in d.l.cum antea.quę videtur loqui qñ pœna non fuit
11 apposita. ¶†Item quia remediũ emologationis videt̃
fuisse inductum in subsidium,quando aliud remediũ
non erat : & quando compromissum erat factum nu-
do pacto sine pœna , quo casu solum oriebatur exce-
ptio,& nõ dabatur actio.vt ibi patet. Et ideo,vt ęquali
tas seruaret̃ inter partes,necessaria fuit prouisio illius
legis,vt laudum posset emologari, & producat actio-
nem,& exceptionem: cum ergo,quando apposita est
pœna sit prouisum vtrique parti per remedium pœ-
næ,non videtur quod tunc recurrendum sit ad reme-
dium subsidiarium approbationis . ar.l.in causæ.ff.de
mino.¶Et pro hoc etiam,quia vbi sumus in exorbitã
tibus a iure communi,vel correctorij, non debet fie-
ri extensio. de regu.iur.quæ a iure. libro sexto . & de
elect.eum expediat.eo.li. & ideo cum illa.l.sit exorbi
tans.a regu.iur.communis,inquantum vult,q ex sen
tẽtia arbitri oriat̃ actio, & exceptio in casibus ibi posi
tis.vt patet ex.l.j.C.eodem.videtur,quòd non debeat
extendi extra casus ibi positos . & sic , cum loquatur,
qõ pœna nõ est apposita:vt ibi patet in principio: vi-
detur,q non debeat extendi ad casum,quando pœna
est apposita. Et tenentes istam partẽ rñdent ad d.l.ne
in arbitris.§.fi.q ille.§.debeat intelligi, qñ pœna non
fuit apposita per.d.l.quod cum antea. quæ vehit ad il-
lum.§.interpretationẽ s̃m eos . Et p ista responsione
etiam facit, quia tex.in d.l.cum antea.in versic.sanci-
mus.inquantũ dicit propter emologationem expres-
sam oriri actionẽ , & exceptionẽ expresse se refert ad
casum.de quo dictũ fuit in principio.s.quando pœna
non erat apposita quod facere non debuisset, si indi-
stinctè emologatio fieri potuisset,etiam qñ pęna fuis-
set apposita.& vt dixi hæc est commuois opinio Legi
starum . Et plus etiam voluit gloss.in d.l.cum antea.
q quando compromissum esset factum sine pœna, si
esset factũ per stipulationẽ de parendo sñiæ arbitri:&
sic nõ nudo pacto: quia tunc si non paretur senteotiæ
agi potest ad interesse ex stipulatione . vt l.diẽ profer-
re.§.fin.ff.eo.quod satis dicit̃ esse factum cum pœna,
ex quò vtriq; parti tunc competebat remedium etiã
ante.d.l.cũ antea. Et istud etiã cõiter sequuntur Legi
stæ, de quo inferius dicet̃. Host.vero hic tenet,p hoc
casu, quando compromissum est factum cum pœna,
si est emologatum debet tunc indistinctè seruari , &
sic siue pœna fuerit apposita, siue non : per istum tex.
¶Innocen. vero multum dubitauit in præallega.c.
dilecti.vbi posuit opiniones . Nam primo posuit opi-
nionem,quod non habeat locum emologatio;quan-
do compromissum fuit factum cum pœna: vel etiam
per stipolationem de parendo sententiæ arbitri, non
adiecta pęna demũ,qñ nudo pacto esset compromis-
sum.quæ fuit opinio communis Legistarum . vt s̄.di-
xi.Demum secundo posuit opinionẽ cõtrariã.uideli
cet , q qñ est emologatum indistinctè pareat actionẽ
si pœna sit apposita , uel stipulatio de parendo laudo.
per istum text.Tertio uidetur dicere, q hæc scd'a opi-
nio uidetur habere locum , quando compromissum
fuit factum super spiritualibus, quę nõ recipiunt ęsti
mationẽ pecuniariã.& sic intelligit istam decretalem
secũdum illam:alias locum habeat prima opinio.Ista
tamen opinio nõ uidetur de mente huius literæ, q̃ in
decisione nõ põderat,q cõpromissum fuerit factũ sup

re spirituali:sed solum,an fuerit approbatum laudum
vel non.& ideo non vr̃ bonus intellectus ad decreta-
lem. Ponit etiam hic vltimã opi,dicentiũ,ꝙ nunq̃ ex
laudo oritur actio,nisi sit emologatum taciturnitate,
x.dierum.¶ Sed certè ista opinio confunditur mani-
festè per d.l.cum antea.¶ In hac vero decreta, primo
32 dicit,quod † debet executioni mandari laudum, quã
do fuit receptum per obligationem poenæ. Demum
dicit melius esse dicendum ; & sic videtur hanc par-
tem tenere, quod arbitriũ sit receptũ per subscriptio-
nem partium,quòd tunc indistinctè debet executio-
ni mandari,& parit actionem,& exceptionem:& sic,
siue poena sit apposita,siue non per ea,quæ habent̃ in
d.l.ne in arbitris.§.fi,vnde vr̃ Inn.velle, q̃ cũ ille tex.
in d.§.fin,indistinctè loquat̃ indistinctè sit intelligen-
dus:& sic, siue poena sit apposita, siue nõ;quando in-
teruenit expressa approbatio.Et per hoc fortè voluit,
quod tacita approbatio per lapsum.x.dierum non ha
beat locum hoc casu;quia non per dictum.§.fin.quia
de illa non loquitur:sed de expressa.non etiam per d.
l.cũ antea. quia illa loquit̃,qñ pęna nõ fuit apposita,
& sm istũ intellectũ.l,cũ antea adhęret.§.fi. de tacita
probatione ꝑ lapsum.x.dierum : non autem limitare
tur, quando expressa interuenit approbatio. Contra
istud tamen facit id,quod.s̃.tetigi. videlicet,ꝙ in ver.
sancimus.in quo loquit̃ de approbatione expressa re-
fert se ad casum.de quo in principio legis fuit dictũ.si
qñ poena non fuit apposita: quod facere non debuis-
set si intẽtio legislatoris fuisset , quod approbatio vbi
fit expresse laudum sortiretur effectũ,vt pareret actio
nem, & exceptionem indistinctè etiam si poena fuis-
set apposita . Sed demum in secũdo casu,qñ loquitur
de approbatione tacita per lapsum.x.dierum debuis-
set se referre ad principium. & ideo videtur,quod nõ
probetur indubitanter dictum Inno.per.d.§.fin. & vt
dixi, loquit̃ Inno,quando emologatio fit per subscri-
ptionem ptiũ.licèt,vt.s̃.tetigi referat etiam opi.alio-
rum tenentiũ,non requiri scripturã,q̃ sequit̃ Host.de
quo.s̃.dixi.ideo in hoc non insisto. ¶ Sed ꝑ p̄dicta vi-
33 detur,ꝙ Hosti.& Inno.sit in concordia, ꝙ † vbi inter-
uenit emologatio expresse,quod tunc indistinctè lau
dum pariat actionem:siue sit poena apposita,siue non.
Licèt sit aliqualis dubitatio inter eos , an requiratur
scriptura,vel non,in qua quid tenendum dixi.s̃.Et ꝓ-
pter prædicta fortè dixit Cyn.in l.cum antea. ꝙ cano-
nistę tenent istam opin.quòd indistinctè habeat locũ
emologatio: & etiam si compromissum fit factum cũ
poena. Et pro ista opin.quod de iure canonico proce-
dat, facit iste text.vt sępius dictum est. ¶ Item facit
ratio , quia quando compromissum fit nudo pacto ,
de iure canonico parit actionem:& contra non parẽ-
tem põt agi ad interesse: sicut si per stipulationem qs
promisisset stare sententiæ arbitri:vt patet ex his quæ
habẽtur in c.j. supra de pac.iuncta.d.l.diem proferre.
§.fi.ff.co.& sic attento iure canonico emologatio nõ
fuit remedium subsidiarium , ex quò vtriq; erat pro-
uisum de remedio ; sed potius fuit ex ęquitate indu-
ctum : hęc autem ęquitas videtur suadere , quod ex
quò partes approbant ipsum laudum,debet indistin-
ctè tale laudum tunc executioni mandari , & parere
actionem,sicut sententia iudicis,at.eorum,quę habẽ
tur in dicta l.cum antea.& satis puto,quod in foro ca
nonico seruaretur ista opinio , ex quò illam sequitur
Inno.& Hostien.remaneret tamen dubium,an ꝑ taci
turnitatem.x.dierum tacitè emologaretur laudũ . ꝑꝑ
id,qđ.s̃.dixi post Innocen.Tamen satis vr̃,ꝙ de ęqui-
tate canonica etiam dicta approbatio debeat locum
habere,ex quò remedium emologationis de iure ca-
nonico non fuit inductum in subsidium : sed potius
ex quadam ęquitate , & satis videtur ęquum,quod ex
quò non contradicitur infra.x.dies,quod videatur ta-
citè consentire.Et tenendo istam opin. restat respon-
dere ad c.dilecti.ad quod potest dupliciter rñdi. ¶ Pri
mo,ꝙ ibi intelligat̃,qñ ante latum laudũ facta fuit ap-
probatio,quo casu nihil opat̃ talis approbat̃, vt patet
ex his,q̃ hñr in d.l.cũ antea.a ꝯrio sensu.& not. Ioan.
An.in d.c.dilecti.secus,qñ post laudũ fit emologatio.
& ita loq̃tur hic. Vel secũdo põt dici,ꝙ licèt ibi dicat lau
dũ debere seruari per poena in cõpromisso cõtentam,
non negat etiã quin etiã posset obseruari ꝑ actionem
in factum,vel officium iudicis procedens:vel ꝓceden
tem ex ipsa sñia.sicut hr̃ in simili in d.l. cũ antea. Nã
non debet sumi contrarius sensus,qñ esset iuri cõtra-
rius.vt patet ex his,quæ habentur in l.ij.C. de condi.
inser.& no.per Ioan.An. de elec.publicato.Si aũt vel-
les tenere, ꝙ non habeat locum emologatio,qñ com
promissum est factum cum poena.Tunc posset rñderi
ad istum text. ꝙ dũ litera dicit,quòd qñ arbitrium est
emologatum indistinctè debet seruari.debet exponi.
i. siue fuerit datum mandatum procuratori de cõpro-
mittendo,siue non.& istam expositionem posuit etiã
Ioan.Andr.quam etiam sequitur domi.Anto. qui di-
cit hic communem esse opinionem,ꝙ qñ clausula, ra
to manente pacto,seu compromisso , nõ est apposita:
quòd tunc non habet locum emologatio per ea,quæ
habentur in d.c.dilecti.& in d.l.cum antea. a contra-
rio sensu , nec aliter distinguit ius canonicum a iure
ciuili.Sed certè,vt patet ex supradictis Inn.& Hostiẽ.
tenuerunt oppositũ,qđ imo tunc habebat locũ emo-
logatio,posses etiã ad istũ tex.rñdere, ꝙ loquat̃ qñ cõ
promissum nõ fuit factum per partes principales: sed
per procuratorem plebani , qui nõ habuit ad hoc mã
datum.Vnde istó casu si plebanus approbat laudum:
videtur,quòd tunc operetur emologatio, licèt fuerit
pęna apposita in compromisso per procuratorem ; qa
illa non videtur ligare ipsum plebanum emologantẽ.
¶ Sed ista responsio non videtur tuta: quia quãdo do
minus approbat sñiam latam cum procuratore nõ ha
bente mandatum,vr̃ velle ratificare omnia quę gessit
procurator:& haberi perinde ac, si habuisset manda-
tum.vt patet in l.iij.§.falsus.ff.rem ra.ha. Ideo videtur
ꝙ sicut si habuisset mandatum ad compromittẽdum,
dominus fuisset obligatus ad poenã:ita etiã, & isto ca
su vr̃,ꝙ sit obligatus , ex quò approbauit sñiam latam
cum procuratore vigore compromissi facti cũ ipso pro
curatore : licèt non habuerit mandatum ad compro-
mittẽdum,per ea,quæ habentur in d.§.falsus.Tñ,vt di
xi,alia opi.tenet̃ per Inn.& Hosti.ꝑ qua tunc bñ facit
iste tex.& ad dec.c.dilecti.responderi põt,vt superius
dixi.Et ex prædictis videtur,ꝙ tenendo opin.quòd cõ
promissum factum cum poena possit emologari si po-
stea laudum fuerit emologatũ; & altera pars non obe
diat laudo in electione erit alterius partis agere ad pę
nam contra non parentem laudo:vel petere executio
nem laudi. vtrunque autem simul petere non poterit
si non fuit apposita clausula rato manente compro-
misso.per id,quod habetur in l.rescriptum.§.si pacto.
ff.de pact.¶ Et adde etiam , quòd pro opin.Hostien.
4 qui tenuit non requiri scripturam † in emologatione
vt superius dixi bene facit:quia non numeratur casus
iste inter casus in quibus requiritur scriptura , vt pa-
tet ex his,quæ nota.gloss.de censi.capi.j. in vj. & quæ
nota.in Specu.de instru.ędi.§. restat. Et ad materiam
huius articuli , quando compromissum factum est cũ
poena.facit, quod nota in Specu, de arbit.§. fina. ver-
siculo. illud autem , & versiculo sequen, qui incipit,
qui si

qui si sit cum pœna. Et procedunt ꝑdicta, q̄n non fuit
5 apposita † clausula rato manente pacto, vel compro-
misso, vel similis, puta, vt soluta pęna nihilominus fir
mum remaneat compromissum: vbi autem dicta clau
sula sit apposita, tunc est dubium quid operetur. Nam
quidam, vt Odof. volunt, ꝙ operetur, ꝙ possit peti pœ-
na: & etiam agi, vt seruetur laudum: licèt aliàs vbi nõ
eẽt apposita pęna soluta, compromissum erat finitum
ꝙ quodammodo per commissionem pœnæ nouabitur
obligatio ipsius laudi. argu. l. obliga. fere. §. fi. ff. de act.
& obli. & propter clausulam non fiet dicta nouatio: &
censebuntur quodammodo duo compromissa. vnum
cum pœna: aliud sine pœna. ideo tunc ad vtrumque
poterit agi: videlicet ad pœnam, & etiã ad id, ꝙ est lau
datum. Et pro hoc facit, quia talis clausula debet ali-
quid operari. arg. l. si quando. ff. de leg. j. & infra de pri
ui. si Papa. li. vj. ¶ Item, quia debet iudex sequi conuẽ-
tionem partiũ. ff. de re iudi. l. si conuenerit. Alij vero,
Iac. de Bel. Mar. de fano. & Iac. de Aret. tenuerunt ꝯtriũ
mouent, quia l. cum antea. q̃ loquitur de emologatio
ne, loquitur q̄n factum est compromissum sine pęna,
vt ibi patet. & ideo cũ d. l. sit exorbitans a reg. iur. cõis.
vt patet in l. j. C. de arbi. non debet extẽdi, cum ponat
casum spãlem. arg. l. j. ad municipa. & j. de reg. iu. quæ
6 a iure. li. vj. ¶ † Item, quia emologatio non potest fieri
ante latum laudum. vt patet ex d. l. cum antea. a ꝯtra-
rio sensu. cuius ꝯtrarium vr̃ innuere hæc opi. ¶ Itẽ nõ
vr̃ in potestate partium dare iurisdictionem priuato. l.
priuatorum. C. de iurisdi. om. iudi. & s̃. de offic. dele. si-
gnificantibus. qđ videtur fieri in casu proposi, tosi per
talem clausulam posset agi ex laudo. Nec ob. s̃m cos,
ꝙ clausula prædicta debet aliquid operari: quia r̃ndẽt,
ꝙ operabitur, ꝙ si contrafiat laudo poterit bis pœna
committi: licèt aliàs non apposita clausula solum se-
mel committeretur. l. si duo. §. j. ff. de arbi. ¶ Sed aduer
te, quia cõtra istã r̃nsionem vr̃ esse gl. ordi. in l. ij. C. de
iure emphy. q̃ aperte decidit, qđ per talem clausulam
pœna sæpius nõ committet: quia hoc non videnẽ im-
portare veba: sed operatur, ꝙ pęna possit peti vnà cum
principali, vbi aliàs alterum tantum poterat peti. facit
quod no. in l. qui fidem. ff. de transa. & in d. l. rescriptũ.
§. si pactum. ff. de pact. ¶ Sed si quis vellet sustinere r̃n
sionem istorũ posset dicere, ꝙ illa glo. loquitur, q̄n ad
principalem potest agi cum effectu: quia subest obli-
gatio efficax ad agendũ: vñ tunc satis operaẽ clausula,
ꝙ pars potest copulatiuè ad vtrunq; agere: & vtrunq;
consequi. s. pęna: & id, de quo principaliter q̃riẽ. ¶ Sed
vbi ad id de quo principaliter q̃riẽ nõ competit actio,
vt quia super illo interuenit pactum nudũ, vt contin-
git in casu ꝓposito, si compromissum sit factum nudo
pacto, & adiecta stipulatio pœnalis: tunc quia nõ põt
operari, ꝙ agatur ad ipsum principale ꝓ quo non est
nata obligatio efficax de iure ciuili, cum ex nudo pa
cto nõ agaẽ de iure ciuili. l. iurisgen. §. j. ff. de pac. Ideo
tunc operetur, ꝙ sæpius possit committi stipulatio pę
nalis: & saltem bis, licèt vltra bis non operetur. ar. l. fi-
deicommissa. §. si quis decem. ff. de lega. iij. Aliqui t̃n
dicunt, vt refert Spe. in ti. de arbitro. §. fi. versi. quid er-
go secundum ꝓmissa. ꝙ non est absonum, quod dicta
clausula nihil operetur. arg. l. non rectè. C. de fideius.
Sed certe ista opi. non habet in se rõnem: quia verba
debent regulariter aliquid operari, si fieri põt. d. l. si qũ
& d. c. si Papa. Nec ob. d. l. non rectè. quia ibi exprime-
batur, quod tacitè inerat. vt ibi no. ideo nihil operatur
l. iij. ff. de le. j. Alij vero, vt Azo dicunt, quòd dicta clau
sula operatur, quòd laudum poterit emologari post-
quam erit latum: & tunc poterit contra non parentẽ
agi ad vtrunque. scilicet ad pœnam, & etiã, vt fiat exe-
cutio laudi propter virtutem dictæ clausulæ. Et ista
opi. cõiter teneẽ per Legistas, & glos. illam seq. in l. ij.
ff. eo. & eã sequiẽ etiam Barto. ibi. & in l. cum antea. &
in l. ait ꝓtor. ff. de re iudi. Et hanc etiam opinionẽ se-
quitur glo. s̃. eod. dilecti. & sequunẽ etiã canonistæ. Et
differt ista opi. ab opin. Odoff. q2 Odoffredus volebat
quod sine alia emologatione fienda post laudum la-
tum intelligeretur laudum emologatum virtute di-
ctæ clausulæ: sed istam opi. aduerte, quia tacitè vide-
tur idem sentire Barto. in d. l. ait prætor. s̃. alleg. ¶ Sed
ista opi. requirit emologationem fieri post latum lau-
dum. & in hoc videẽ esse melior, quã opi. Odof. ex eo,
quia emologatio non põt fieri ante latum laudum. vt
patet in d. l. cum antea. a contrario sensu. & ibi etiam
per doc. Et hanc opin. etiam. sequitur Saly. in d. l. cum
antea. & etiã vr̃ sequi ibi Bal. & sic, vt dixi videtur esse
cõis opinio Legistarum. Et opi. Odoff. reprobat Spec.
in ti. de arbi. §. fi. vers. quid si in compromisso pœnali.
ad fi. titu. in pe. col. Et facit etiam ad materiam, quod
no. idem Spec. in d. §. fi. ver. hoc quoq;. & versi. quid si
sit dictum. & versi. seq. cõsueuit etiã, & in ꝓalleg. versi.
quid ergo secundum pręmissa. Et sic patet, quòd ista
est cõmunis opi. gl. & doct. iuris canonici, & ciuilis:
& sic vr̃ ꝙ seruanda esset in practica. ꝑ ea, quę haben-
tur in c. j. & c. ne innitaris. per Io. An. s̃. de cõsti. & per
Bar. in l. fi. C. de pœna iudicis qui malè iudicauit. & ꝑ
id, quod habetur in l. minimè. ff. de legi. ¶ Sed aduer-
te, quia de iure verior videẽ opi. Iacob. de Baldu. & se-
quacium saltem de iure ciuili: quia. l. cum antea. quę
loquitur de emologatione: loquitur solũ eo casu, quo
compromissum est factum sine pœna. vt patet ex tex.
illius. l. & superius est dictum. & ideo cum sit exorbi-
tans a regulis iuris, non debet extendi: & maximè cũ.
non sit eadem ratio. nam quãdo nudo pacto tantum
est cõpromissum: tunc nullũ erat remedium. Ideo tũc
fuit necessaria prouisio illius. l. quę ratio cessat q̄n fa-
ctum est cum pęna, vnde tunc cessare debet prouisio
legis, ex quò homo sibi prouidet. ar. l. fi. C. de pact. cõ
uen. Nec ob. si dicatur, quod videntur quodammodo
tunc duo cõpromissa: videlicet vnũ cum pœna: aliud
sine pœna. & sic licèt soluaẽ pœna remanere vr̃ com
promissum sine pęna: & sic videẽ posse emologari: q2
potest r̃nderi, quòd immo in casu prędicto vnum so-
lum est compromissum factum cum pœna, adiecta
clausula rato manente compromisso: & ideo, ex quò
prouisum est per pęnam non debet habere locum ꝓ
uisio emologationis. d. l. cum antea. per rationes supe
rius allegaras. ¶ Nec obstat, si dicaẽ, quòd dicta clausu
la, rato manente compromisso, nihil operabitur tenẽ-
do, ꝙ non habeat locum emologatio: quia imo pote-
rit operari illud. vt etiam voluit Spe. in d. §. fi. in tit. de
arbit. in ver. quid si in compromisso pęnali. in pe. col.
non poterit operari. Et sic etiam sonant verba, quod
si contingat contrafieri sententiæ arbtri. Si cõtingat
postea recipi rem de qua laudatum est: vt quia illam
soluat pars, quæ contrauenerat nihilominus poterit
peti pœna, quòd aliàs fieri non posset si clausula non
esset apposita. vt patet in l. cellus. ff. de arbi. ¶ Itẽ ope-
rabitur etiam de iure ciuili, si compromissum fuisset
factum per stipulationem, vt quia fuisset per stipula-
tionem, promissum stari sententiæ sub pęna: licèt pe-
tatur pęna si contrafiat laudo poterit nihilominus agi
etiam ad interesse, si soluta pœna non pareatur lau-
do. facit, qđ habeẽ in l. diẽ ꝓferre. §. stari. ff. de arbi. Et
hoc rectè sonat clausula prędicta, quod aliàs fieri non
posset, si dicta clausula nõ esset apposita. ¶ Et pro prę
dictis etiam faciat, quia communiter compromissa
fiunt per stipulationem: vt docet experiẽtia: & ideo si

tunc fiat compromiſſum cum pœna: & apponatur
clauſula rato manente compromiſſo, etiam ſi cenſeri
deberent duo eſſe compromiſſa, vnum cum pœna:
aliud ſine pœna, non deberet habere locum emolo-
gatio: quia illud, quod remaneret ſine pœna, remane-
ret vallatum ſtipulatione de parendo ſententiæ arbi-
tri: & ſic in dicto caſu non haberet locum emologatio
attenta cõi opinione Legiſtarũ, quæ hẽt, ꝙ ſiue com-
promiſſum ſit habitum per pœnam: ſiue ꝑ ſtipulatio-
nem de parendo laudo, quòd nõ haberet locũ emolo
gatio: nec.d.l.cum antea.vt ibi no.per gloſſ.& Barto.
Et ſic iſta opin. Azo.attenta cõi accidentia ſm quam
communiter interuenit ſtipulatio in cõpromiſſis pa-
rum ſeruiret nobis: qa non haberet locum in talibus
cõpromiſſis, quæ cõiter fiunt per ſtipulationem. Ta-
men ipſe Azo videt̃ ſentire oppoſitũ: & etiã doc. Legi
ſtæ. & facit, quod not.gloſſ.in l.ij.ff.de arbi.& vt dixi
in practica fortè ſeruaretur opin. prædicta propter au-
toritatem prędictorum: tñ de iure ciuili non videt̃ ꝓ-
cedere: & hoc clarũ vr̃, qñ cõpromiſſum eſt factũ ꝑ ſti
pulationem. Et idem etiã ſi nudo pacto cũ ſtipulatio-
ne pœnali per rationes ſuperius dictas. De iure autẽ
canonico ſatis poteſt tolerari iſta opinio, qđ habeat
locum emologatio: & quod tunc virtute talis clauſu-
lę vtrunque poſſit peti, vbi alterum ſolum peti pote-
17 rat. per ea, quæ dixi in præcedenti arti.¶ †Et ex prædi-
ctis habes effectum clauſulæ, rato manente compro-
miſſo. Nam ſecundũ aliquos operatur, ꝙ iterum po-
tent pœna committi: vt ſuperius tetigi poſt Iacob.de
Baldu.& facit quod not.Cy.in d.l.cum antea. & Ioã.
Andre.in c.dilecti.ſuper gloſſ.fi.eo. Secundum alios
operatur: quia facit, qđ laudum intelligit̃ emologatũ
et [illegible] antequam ſit latum. vt voluit Odoff. An tamẽ
iſtæ duę opi.procedant, dixi ſuperius.¶ Item operatur
ſecundum Azo.quòd poterit habere locum emologa
tio poſt laudũ: licèt compromiſſum factũ ſit cum pœ-
na: quod aliàs non eſſet: & etiam ad vtrunque poterit
agi.ſ.ad pęnam: & ad id, quod deuenit in laudo ſi fue
rit emologatum: an tamen iſta opinio ſit vera de iure.
dixi.ſ.¶ Item operatur, quod ſi poſt commiſſam pęnã
ſoluatur id, quod eſt laudatum, quod poterit nihilo-
minus poſtea peti pœna: quod aliàs nõ eſſet, ſi clauſu
la non eſſet apposita.¶ Item etiam operatur, quod vbi
cõpromiſſum eſt factũ per ſtipulationẽ, & ſub pœna,
ſi nõ paretur laudo poterit peti pœna, & nihilominus
agi ad intereſſe: quod aliàs fieri non poſſet ſi clauſula
non eſſet appoſita, vt ſuperius dixi. Et idem continget
de iure canonico ſi ſit factum pacto nudo cum ſtipu-
latione pœnali, cum de iure canonico ex pacto nudo
oriatur actio. iuxta not. in c.j.ſupra de pact.¶ Alius
eſt intellectus prædictę clauſulæ, ſi non pareatur lau-
do poterit agi ad pœnam: & nihilominus ex ſtipula-
tione agi poterit ad id, quod eſt laudatum: licèt aliàs
vbi non eſſet appoſita dicta clauſula, non poſſet agi
ad id quod eſt laudatum: ſed ſolum agi poſſet ad pœ-
nam.vt in l.j. C.eodem titul. Et iſte intellectus non vi
detur procedere, etiam dato, quod diceremus non ha
bere locum emologationem, quando compromiſ-
ſum eſt cum pœna: & cum clauſula prædicta, rato ma
nente cõpromiſſo. Iſte tñ intellectus non vr̃ omnino
de iure procedere: qa vt ipſe etiã tangit, alius poteſt
eſſe intellectus dictæ clauſulæ: videlicet, ꝙ ſi non pare
tur laudo peti poſſit pœna: & nihilominus agi poſſit
ad intereſſe ex ſtipulatione de parendo laudo. iuxta.
l.diem proferre.§.fi.ff.eo.& dixi etiã.ſ.poſt Specu.qui
iſtum intellectum amplectitur in dicto §.fina.in ver.
quid ſi in compromiſſo pęnali.in pe.col. Et ſic non vi
det̃, ꝙ neceſſario videat̃ dicendũ, ꝙ ſenſus dictæ clau-
ſulę fuerit, ꝙ agi poſſit ad id, quod fuerit laudatum. Te
ne tamen menti dictum Inno.quia in ſe eſt notabile.
¶ Et aduertendum ſm eum, ꝙ ſm iura digeſtorũ vbi
compromiſſum fiebat nudo pacto oriebatur ſola ex-
ceptio ipſi reo: actori autem, ex quò nudo pacto erat
compromiſſum non dabatur actio. & hoc ẽt ꝓbatur
in l.cũ antea.C. eo. & ideo non cogebatur tunc arbi-
ter arbitrari.¶ Si verò actor ſtipulat᷑ fuiſſet id, qđ lau
daretur: & reus non interpoſuiſſet ſtipulationem ali-
quam tunc reo dabatur exceptio, ſi laudum pro eo fe-
rebatur. & actori actio ſi pro eo ferebatur laudum vir-
tute ſtipulationis per eum interpoſitę: tunc etiam nõ
cogebatur arbiter arbitrari, ex quò vtrique parti non
dabatur actio, ſed ſolum alteri tantum: quia tunc non
cenſebatur compromiſſum eſſe plenum, vt eſt tex. in
l.ſi de meis.ff.eo. Vbi autem fiebat compromiſſum ꝑ
ſtipulationem pœnalem, ſeu ſub pœna: tũc ex laudo
nõ oriebatur actio, nec exceptio: & ꝙ plus eſt nõ orie-
batur etiam virtute compromiſſi, & conuentionis fa-
ctę in compromiſſo exceptio.¶ Nec etiam actio ad id
quod laudaretur.vt eſt tex.in l.ij.ff.eo. quod videt̃ pri
ma facie mirum. nam ex quò partes ꝯueniunt: & pro
mittunt ſtare laudo, etiam promittunt etiam pœnam
videretur, ꝙ ex vi conuentionis inquantum promit-
tunt ſtare laudo ſi feretur laudum pro reo, quod com
petat ſibi exceptio pacti ſi moleſtetur ꝯtra formã lau-
di. Et ſimiliter ſi feratur pro actore videtur, quod de-
beret poſſe petere ex vi dictæ cõuentionis, & promiſ-
ſionis ad id, quod eſſet laudatum: licèt poſſet etiã age-
re ad pœnã: & videretur, ꝙ electio deberet eſſe ſua. li-
cèt non poſſet conſequi vtrumque copulatiuè, ſi non
eſſet appoſita clauſula rato manente compromiſſo. Et
tñ, vt dixi veritas eſt, ꝙ non datur exceptio pacti reo:
nec etiam actori datur actio vigore conuentionis: vel
ſtipulationis prædictę ad id, quod deuenit in laudo, vt
eſt tex.in d.l.ij.ff.eo.vbi aperte dicit, qđ ex laudo non
oritur actio: nec exceptio: nec etiam ex compromiſ-
ſo: ſed agi poteſt ad pœnam, ſi nõ paretur laudo. Quæ
autem potuerit eſſe ratio, tangit hic Innocen. Nam di
cit, ꝙ ratio fuit, quia ius interpretatur, quando cõpro-
miſſum factum eſt cum pœna mentem partium fuiſ-
ſe, ꝙ vel debeat parere laudo, vel ſolui pœna: & ſic, qđ
ſufficiat ſoluere pœnam, ſi pars non vult ſtare laudo:
nec cogatur præciſè ipſi laudo ſtare. Et ratio huius in-
terꝑtationis fuit, qa ſnĩæ arbitri ſtari dẽt, ſiue ſit æqua
ſiue iniqua.l.diem.§.ſtari.ff.eo. Et ideo, quia fortè qñ-
que contingit, ꝙ pars non credidit laudum ſic eſſe fe-
rẽdum per arbitrium: prout poſtẽa fert̃, voluit ius, qđ
eſſet in poteſtate partis ſoluere pœnam, ſi nõ vult ſta-
ri ipſi laudo. Et idem dicit dicendum ſi fuiſſet per ſti-
pulationem promiſſum de parendo ſnĩæ arbitri pęna
non adiecta: quia tunc ſufficiet ꝓſtare intereſſe, ſi pars
non vult parere laudo: & talem interpretatur ius fuiſ-
ſe de mente partium. per id, quod habetur in d.l.diẽ
proferre.§.fi.& quia ſtat ratio, de qua.ſ.dixi, videlicet,
ꝙ ex quò ſtari debet ſnĩæ arbitri: ſiue ſit æqua, ſiue ini-
qua ſaltem releuari debet pars in hoc, vt ſufficiat hoc
caſu ſoluere intereſſe: ſic in præcedenti ſufficit ſolue-
re pœnam.¶ Et dicit etiam prędicta procedere, etiam
ſi iuratum fuerit de obſeruando laudum: quia interꝑ-
tatio quam facit ius, de qua.ſ. dixi non mutatur pro-
pter adiectionem iuramẽti.¶ Sed potius intelligitur
iuramentum ſecundum naturam præambulæ obliga-
tionis, vt ſic ſufficiat, vel ſtare laudo: vel ſoluere pęnã,
vel intereſſe, quando pœna non fuit appoſita: ſed per
ſtipulationem fuit promiſſum de parendo laudo. alle-
gat, quod habetur. infra de iureiur. quemadmodũ. &
quod habetur in d.l. diem proferre.§.fi. & bene facit,
licèt

licèt non alleget, quod habetur in l.fina. C. de non nume.pec.& quod not. Bartol.in l.si quis pro.ff.de fideiuss. Et not.diligenter hoc dictum, quia per hoc habes, licèt iuratum sit parere laudo facto sub pœna: vel per stipulationem de parendo ipsi laudo, non poterit pars cogi præcisè ad obseruantiam laudi: quòd est singulariter not.dicit domi. Anto. quod Hostien. hic sensit contrarium. Sed certè non loquitur Hostiē. in casu isto, quando compromissum est factum cum pœna: vel per stipulationem prædictam. Sed quando est simpliciter factum, & iuratum, de parendo laudo. vt patet ex his, quæ hic refert Ioan. Andre.nam ipsemet Hostien.posuit glos.in qua Innocen.tenet, quod supra dixi.vt hic refert Ioan.Andre.& tñ nihil mutauit de ipsa gl.An tamen hęc opi.sit vera, patebit ex sequentibus. Et prædicta faciūt, q si quis se obligat ad factum: quia ius interpretatur, q sufficiat facere factum vel præstare interesse.l.stipulationes non diuiduntur.: l.celsus.ff.de verbo.obliga.& l.si quis ab alio.§.fin.ff. de re iudi.videt̄, quod etiā si iurauerit qs se adimplere dictam obligationem facti: vel iurauerit seipsum factū facturum, quòd non posset cogi p̄cisè ad ipsum factum: sed sufficiat præstare interesse, etiam si quis conueniatur in foro canonico. De hoc dicit domin. Anto.se aliàs dubitasse: tamen dicit, quòd videtur per ea, quæ hic dixi.s̄.post Innocen.quòd non possit p̄cisè cogi ad implementum ipsius facti: sed sufficiat soluere interesse. ¶ Sed aduerte, quia contra istā opi.facit; quod no.gloss.parua.in l.si pecuniā.in pein.ff.de condi.ob cau.vbi gloss.videtur velle, quòd vbi interuenit iuramētum super facto præcisè, tunc obliget pro ista parte. & facit, quod habetur.s̄.eo.cum tpe.vbi mādat seruari, & cogi ad obseruantiam laudi propter fidem præstitam, quæ æquiualet iuramento.vt in c.ad aures. quod met.causa. Et pro ista parte etiam facit, quia iuramentum debet impleri in forma specifica, si fieri potest.vt patet in c.ad nostram.el j.J.de iureiur. Sed si dicamus, quod sufficiat soluere interesse, non implebitur forma specifica: ergo videtur, quòd illud non sufficiat: & ideo vr̄ q seruari debeat prout sonat, ex quò seruari potest sine interitu salutis æternę.J.de iureiur.cum contingat.vnde fortè de iure ista opi.nō est vera. Nec ob.quod habetur in d.l.fi. C.de non nu.pe. quia ibi illud contingit ex eo, quia non est verisimile, quòd quis velit effectualiter obligari, si non recipit pecuniam: sed spetat recipere, nisi sequatur postea numeratio: idem nimirum si tunc iuramentum simpliciter præstitum limitatur secundum præambulam obligationem: quia non debet præsumi, quòd quis in dubio velit iactare suum. argu.l.cum de indebito.ff. de proba. Quæ ratio cesset, quando quis se obligat ad aliquid faciendum, & iurat: quia videtur tunc mens eius esse obligata ad id, quod iurat: & sic si iurat seruare quod promisit, videtur quòd cogi possit ad obseruātiam iuramenti.per id, quod habetur in c.cum.C.laicus.de foro cōpe.li.vj.& de iureiur. licèt mulieres.eo. lib. Tene tamen menti dictū Innoc.cū quo transit hic Ioan. Andr.& domi. Anto.& Hostien.in casu, de quo. s̄.dixi. Dixit etiā Inno.quod quando cōpromissum est factū cū pęna: licèt nō possit agi ad id, qđ fuerit laudatum, sed solum ad pœnam si non pareat̄ laudo: tamē hoc est verum secundum eum, nisi expresse fuisset actū per stipulationem, q possit agi ad id, qđ laudaretur pro actore: & q si laudaret̄ pro reo, q amplius non possit peti in quo absolueretur. nam tunc si laudaretur pro actore posset agere ad id, quod esset laudatum propter dictam expressam conuentionem: licèt etiam posset agi ad pœnā, si nō seruaret̄ laudū: & sic electio tunc esset sua: tamen vtrunq; tunc non posset cōsequi, nisi esset apposita clausula, rato manente pacto, seu compromisso: & eodem modo reus si laudet̄, pro eo habebit tunc exceptionem pacti: & poterit petere pœnam: & electio erit sua: qa vtrunq; non posset cōsequi, si nō esset clausula.de qua.supra in l.rescrptum. §.si pacto. C.de pact. Et sic hoc casu virtute conuentionis expressę immutatur interpretatio.de qua superius dixi. Et idem dicit si pactum nudum appositum iuxta stipulationem pœnalem: vel de parendo laudo apponatur pactum, quod possit agi ad id, quod laudabitur pro actore: & quod a reo nō petat̄ id, in quo laudabitur pro reo, quia tale pactum vestitur cohærentia stipulationis secundum no.in l.petens. C.de pact. & l.iurisgen.§.quinimo.ff.de pact. & sic etiam ꝓpter dictam cōuentionē immutabit̄ interpretatio.de qua. s̄.Et idem etiam dicit, qn̄ esset apposita clausula rato manente compromisso: qa videtur importare, quòd possit agi ad id, quod laudabitur. Sed an hoc sit verū superius dixi. Et per p̄dicta sit expeditus primus casus principalis, quando compromissum est factum cū pœna siue clausula rato, &c. non fuerit apposita, siue fuerit apposita. Nunc restat videre de secundo casu, quando sine pœna est compromissum. Et hoc casu conclude, quod aut est compromissum nudo pacto: & olim solum producebat actionem: hodie si emologatur expresse, vel tacitè per taciturnitatem.x.dierum producit actionem, & exceptionem.l.cum antea.C. eodem. secus si non emologatur, vt quia contradicitur intra.x.dies. nam tunc non parit actionem: nec etiam exceptionem: & quia vt dixi, si non emologatur non parit actionem, nec exceptionem, non possit arbiter cogi ferre sententim etiam si accep: aslcr arbitrium.facit, quod not.per Cy.in d.l.cum antea.& hoc procedit de iure ciuili. ¶ Idem dicendum de iure canonico: videlicet, quod si emolegetur tacitè, vel expresse, quód pariat actionem. facit, quod habetur in hoc.c.est tamen plus de iure canonico: quia etiam si non emolegetur posset ex pacto agi ad interesse cōtra non parentem, cum ex pacto etiam nudo de iure canonico oriatur actio.per id, quod habetur in c.j.supra de pact. quod adiuuatur etiam per authoritatem sacræ scripturæ, in qua dicitur, quod est fienda differentia inter simplicem loquelam, & iuramentum. de qua no.in dicto capitulo j. Et quia etiam decens est fidem seruare, vt etiam dixit Iurisconsultus qui fuit paganus. in d.l.j.ff.de consti.pecu.& secundum hoc videretur, quod possit cogi de iure canonico arbiter, qui suscepit compromissum ad laudandum. per id, quod habetur in l.ij.§.tametsi.ff.eodem. ¶ Quandoque cōpromissum est factum per stipulationem de parendo laudo: & tunc si non seruatur laudū agi potest ad interesse etiam de iure ciuili.d.l.diem proferre.§.fin. C. eod. ¶ Sed an possit emologari. Legistæ tenent communiter, quod non. vt patet ex his quæ not.gl.in l.cū antea.C.eo.& quæ ibi no.doc.facit, qđ no.Inno.s̄.eo. dilecti. ¶ Sed do.Ant.hic dicit, q vr̄, q possit hoc casu hodie emologari. facit licèt non alleget, quod habetur in l.ne in arbitris.§.fin.C.eodem. Credo, quòd de iure canonico, possit emologari: sicut etiam potest quando factum est nudo pacto. ¶ Nam etiam tunc agi potest ad interesse de iure canonico: ergo eodem modo debet emologari, quando factum est compromissum per stipulationem de parendo laudo, cum nō sit dare rationem diuersitatis attenta dispositione iuris canonici, quæ non facit, quò ad facultatem agendi differentiam inter stipulationem, & pactum. vt patet ex his q̄ habent̄ in d.c.j.de pac. De iure aūt ciuili,

an habeat locum emologatio videretur dicendum, quod non: tenendo id, quod tenet gloss. in d.l.cum antea. & quod cōiter tenent Legistæ. ¶ Nā ex quō erat pui sum ptibus ppter ipsam stipulationem, nō fuit necessarium remedium emologationis, quod videtur fuisse introductum in subsidium. per.d.l.eum antea.ad.l. ne in arbitris.§.fin.Posset responderi, quod debet intelligi fm determinationem dictę legis cum antea. quæ videtur etiam venire ad interpretationem dicti. §.fi.vt tāgit Cy.in d.l.cū antea.& ista,vt dixi vr̄ eē cōmunis opi.Legistarum.& sic in terris imperij seruanda videtur dicta opin. sed in terris ecclesiæ videtur seruanda opin.canonistarū.p id,quod no.in simili, in c.ij.de arbi.in vj. ¶ Quandoque verò compromissum est factum cum iuramento:& tunc secundum iura codicillorum laudum pariebat actionem, & exceptionem etiam si non esset emologatum . vt patet in l.ne in arbitris. Sed de iure authēticorū nō parit actionē, nec exceptionem.vt in auth.decernimus . C.eodem. & per hoc patet,quod do. Ant.hic non simpliciter bene dixit, inquantum dicit, quod fm ius ciuile ex tali iuramēto nō poterat agi per.l.si quis p eo.ff.de fideiusso.qa secundum iura florum potest dictum suum pcedere:sed non secundum dictū codicis,fm quod in effectu seruari debeat iuramentum:& ppter ipsum oritur actio,& exceptio ex laudo . vt patet in d.l.ne in arbitris. De iure autem canonico ex iuramento benè potest agi.vt patet ex his,quę habentur.supra eodem. cum tempore. & facit etiam,quod no.gloss.in c.ij.supra eodem . & infra c.proxi.in gl.ij. Vnde secundū do. Ant.agi poterit ad interesse,si non pareat laudo.sicut & quando per stipulationē promissum est de parēdo laudo.nam secundum eum compromissum habet intellectum:vt vel soluatur interesse.vel stetur laudo:& sufficiat,quòd alterum fiat qui intellectus, & quæ interpretatio non videntur mutari fm eum ppter iuramentum: videtur intelligendum secundum naturam ipsius obligationis per ea quæ habentur.j.de iureiur. quemadmodum. & dixi.supra post Innocē.¶ Sed aduerte,quia Host.hic; cum quo transit Io. Andr.dicit,quod poterit cogi propter reuerentiam iuramenti ad obseruantiam ipsius iuramenti : & sic,vt pareat laudo : nec sufficiat soluere interesse : allegat, quod habetur in præalle.c.cum tempore . & aliud dicit esse, quando compromissum est factum per stipulationem:quia ibi sufficit soluere interesse. Sed hic secus propter reuerētiam iuramenti : & sic patet quòd licèt quis iuret factum , vt quia iuret parere laudo : tamen debet cogi ad obseruantiam iuramenti præcisè:& istud credo verius per id,quod habetur in dicto c.cum tempore. & quia etiam fm iura codicis pet.d.l.ne in arbitris.prēcisè poterat quis cogi ad obseruandum laudum, qn̄ iuramentum erat interpositum , ergo videtur, quod de iure canonico multofortius quis debeat cogi,cum secūdum canones omne iuramētum debeat seruari, quod seruari potest sine interitu salutis æternę, & ad obseruantiam potest cogi, vt patet ex his quæ habentur in c.cum. C.laicus . de foro compe.libr.vj.& infra de iureiur.cum contingat.& eo.titu.c.ij.li.vj.¶ Et aduerte, qa licèt fm opin.do. Anto.qn̄ compromissum est factum cum iuramento, si non pareatur laudo, debeat agi ad interesse , non autem ad id, quod deuenit in laudo. hoc tamen est intelligendum secundum eū nisi laudū fuerit emologatum tacitè, vel expressè, quia tunc ex ipso laudo agi,& excipi posset.¶ Sed certè, vt dixi.supra post Host.non videtur necessaria emologatio,quando compromissum est factum cum iuramento,quia videtur, quod etiam non facta alia emologatione cogi possit virtute dicti iuramēti præcisè ad parendum laudo.per id,quod habetur in c.cum tempore.s.eo.saluo. nisi laudum contineret euidenter peccatum,vel esset euidenter contra iuris dispositionem. per id , quod habetur in c.ij.& iij.supra eodem . Et quod dixi, quando interuenit iuramentum in compromisso: idem dicas, quando compromissum est firmatum fidei interpositione.per id,quod habetur in præalleg. c.cum tempore . & ca.iij.& supra quod metus causa. ad aures.¶ Item etiam aduerte,quia dixit gloss.in l.ij. ff.eodem.quod in tribus casibus de iure Codicis oriebatur actio ex laudo . scilicet, quando erat emologatumsię expre, vel tacitè:vel quando firmatum erat iuramento:tamen prædicti casus intelligebantur,qn̄ cōpromissum non erat factum cum pœna. ¶ Et quod ēē dicit de iuramēto de iure ciuili per ius authēticorum est immutatum.vt ibi etiam tetigit gloss.tn̄ de iure canonico,qd̄ in hoc præualet iuri ciuili, seruandū est iuramētum etiam in foro ciuili. vt no.j.c.proxi.in gl.ij. & ibi tangetur,& dictum fuit.s.eo.c.ij.¶ Item aduerte inquantum hic dicitur,quod si arbitrium fuit receptum,& sic emologatum: licèt gloss.videatur intelligere de emologatione expressa,& tacita.tamen Ioan. Andre.hic post Hostien.in verbo receptum. & etiam domi.Anto.hic dicunt,quod in casu isto, ex quō cōpromissum non erat factum per principales personas:, nec per alium habentem ad hoc sufficiens mandatū, quòd non sufficeret tacita emologatio , quæ consueuit induci ex taciturnitate.x.dierum:sed requiritur, quod fiat expressè emologatio : aliàs, ex quō compromissum factum erat per non habentem mandatum,non noceret laudum domino licèt taceret : allegat, quod habetur.supra de officio delegati . cum olim Abbas. ¶ Sed certè ille text.posset induci in contrarium:quia ibi dicitur,quod factum procuratoris si excessit mandatum si sciuit dominus , & non protinus cōtradixit. ¶ Sed volendo tenere dictum Hostien. posset dici, quod ibi habebat mandatum ad id, quod gerebat , licèt in aliquo excederet illud : sed hic non habebat mandatum ad compromittendum : ideo non nocet factū procuratoris . Secus si habuisset mandatum ad compromittendum licèt in aliquo excessisset. Et ad prædicta facit, quod not.Innocen. infra de re iudi.c.pe. vbi vult,quòd factum illius qui non habet mandatum:licèt non in e domini litiget non noceat domino scienti,& tacenti. Contrarium tamen ipse vr̄ voluisse in c. ex parte decani.s.de rescrip.de quo dicendū, vt ibi dixi.& in cle.j.de procur. ¶ Prædictis autem quæ.s.dixi non ob.l.iudæi.C.de iudæis . licèt Innocen. hic alleget illam in contrarium: quia immo potius concord. vt patet ex his,quæ ibi no.per gloss.¶ Vltimo adde,quod inquantum dixi.s.qd̄ qn̄ compromissum est factum cum pœna,non oritur actio : nec exceptio ex laudo: nec etiam ex compromisso . iuxta.l.ij.ff.eo. intellige, quò ad id,quod deuenit in laudo . vnde benè videt,quod posset agi ex stipulatione ad interesse si pmissum est per stipulationem de parendo laudo sub pœna: & etiā posset agi ad pœnam si non paretur laudo:sed nō posset copulatiuè vtrunque consequi per id,quod habetur in l. rescriptum . §.si pacto. ff. de pact. & l. apud celsum.§.labeo.ff.de doli excep.saluo. nisi esset apposita clausula rato manente compromisso per id,quod habetur in l.qui fidem.ff.de transact.¶ In gloss.fi.ibi: de spiritualibus.& dicit Ioan.Andre.quod licèt compromissum fuit super re spirituali:ipsum tamen compromissum nō est res spūalis,aliàs nullo modo posset interuenire laicus : quia in actibus spiritualibus laicus non potest habere locum.infra de iurepat. nobis

cum

18 eum ibi.no.¶†Nunquid autē laicus, & clericus pos-
sint delegari in causa spirituali. Hostien. dixit, quòd
non in summa.de offic.dele.§.si quis possit. versi.quid
si delegatur. ¶Sed fortè ista opin.non est vera,quia si-
cut authoritate superioris potest compromitti in cle-
ricum,& laicum de re spirituali,vt hic patet: eadē ra-
tione videtur, ꝙ possit per superiorem committi cau-
sa spiritualis clerico, & laico,licèt non laico tantum,
arguendo de arbitro ad delegatum,quòd videtur lici-
tum per id,quod habetur in ca.vno delegatorum. su-
19 pra.de offi.dele.¶†In eadem in fi. potes concludere,
ꝙ vbi est datus delegatus ad exequēdū, quòd poterit
compellere,& etiam exequi : sed vbi est delegatus ad
causam:& illa pendēte fit compromissum: videtur ta-
men, ꝙ non expiret potestas delegati in causa princi-
pali,vt patet ex his, quæ habentur.infra eodem c.pe.
& facit,quod habetur.supra de offic.dele. suspicionis
videtur,ꝙ si arbitri non procedāt,ꝙ & altera pars ade-
at iudicem delegantem,vt compellat arbitros, ꝙ pos-
sit compellere:quia ex quò commissa est cognitio cau
sæ ipsi delegato, videtur ꝙ intelligatur etiam commis
sum,vt possit remouere impedimentum,per quod im
pediatur cognoscere.argu. capitu. præterea ex literis.
& c.suspicionis.de offi.dele. & hoc tenet hic d. Anto.
glo.tamen videtur velle contrarium,& videtur, ꝙ me
lius, quia cogendo arbitros non tolleretur impedimē
tum,imo potius induceretur : quia si causa finiatur ꝑ
arbitros,non erit expediens finire per iudicem delega
tum:nec ob.c.suspicionis. quia loquitur in arbitro in
causa suspicionis dato, quo casu delegatus qui fuit re
cusatus bene potest cogere arbitrum datum in causa
suspicionis ad illam finiendam , quia per illam pote-
rit aperiri via suæ iurisdictionis, si pronuntietur cau-
sam non esse veram , vel minus legitimam, quæ ratio
cessat in casu nostro.& ideo videtur, qd᷑ ordinarius sit
adeundus,& non delegatus in casu de quo loquimur,
vt voluit gl. Quod autem non exequatur sententiam
arbitrorum quasi non est delegatus ad executionem
est clarum,vt voluit gl.& bene facit, quod habetur in
capi.si quando. supra de offi.dele. vbi etiam tangitur,
an delegatus poterit exequi transactionem coram se
factam de quo dicendum,vt ibi tangit etiam hic Ioā.
And.post Innocen.& Hostien. quia litera dicit agi ad
interesse,de quo interesse debeat intelligi dicit Inno.
ꝙ de interesse expensarum, quas corā arbitris fecit,&
non rei in qua condemnatus est reus: quia secundum
eum non interest vincentis,si non erat sua,vel sibi de
bita. Si autem sua erat adhuc non interest secundum
eum:quia etiam post sententiam arbitri sua remanet,
etiam si contrariam sententiam reportauerit, & non
obstante sententia ipsam petere poterit.allegat.ff. eo-
dem in l.si quis rem.Hostien.vero simpliciter intelle-
xit literam de omni interesse,per id, quod habetur in
c.relatū. el ij.infra de testa.& sic videtur, ꝙ etiam si in
tersit sua rem ipsam habere, quod etiam tale interes-
se veniat. facit,quod habetur in l.diem proferre.§. fin.
20 ff.eodem.¶†Vltimo tractat hic Ioan.And.de istis di-
ctionibus at si, & sed si,nam aduersatur præcedētibus
in iure,& in facto:sed vbi dicitur,sed & si,& sic cū co-
pula.tunc aduersant in facto,& non in iure,& de hoc
habent legistæ in l.ij.§.sed,& fortius.ff.ne quis eum,q
in ius non erat vi eximat.& hæc procedunt,nisi aliud
appareat ex præcedentibus,vel sequentibus:facit, qd᷑
habetur in l.si seruus plurium.§.fina.ff.de leg.j.

SVMMARIVM.

1 *Compromitti, an possit in iudicem ordinarium.*
2 *Compromissum quomodo formetur.*
3 *Laudum in lata significatione potest dici sententia diffinitiua.*
4 *Citari debet pars ad audiendam sententiam laudi.*
5 *Electio fieri non debet lite pendente inter duos se prætendentes electos altero eorum mortuo donec de iure superstitis discussum fuerit, & si alia fieret deinde electio superstitis pronuntiaretur nulla, an talis electio facta lit. penden. esset nulla. & numero.9.& 10.& 11.*
6 *Morte alterius compromittentium finitur compromissum, & numero 16.*
7 *Sententia arbitri stari debet etiam si sit iniqua, secus in sententia iudicis.*
8 *Iuramentum seruandum est tam in foro ciuili, quàm canonico.*
12 *Inhibitio vbi a iure non permittitur, iudex non potest per suam inhibitionem inualidare actum.*
13 *Acta facta inter mortuum, & superstitem, non faciunt fidem contra surrogatum loco mortui.*
14 *Arbiter non potest dare titulum non habenti.*
15 *Compromitti potest super matrimonio spirituali: secus in matrimonio carnali.*
17 *Acta facta coram arbitro, an faciant fidem coram ordinario: an habeat cognoscere, & pronuntiare ex nouis actis.*
18 *Arbiter an possit ad sententiam procedere, si pars in termino non compareat.*
19 *Cōfirmatus in beneficio sibi habuit possessionem & postea per negligentiam cecidit a pos. an habebit aliquod remedium.*

X parte tua. Morte alteri⁹ cō-
promittentiū fini
tur compromissum.hoc dicit.Et in pri
ma consultatio. in secunda responsio.
1 secunda ibi : quapropter. ¶†Not. j.
quod de iure canonico potest in iudi-
cem ordinarium compromitti, vt videtur probari hic
plenè,& tangit gloss.fin.de quo dictum fuit. supra eo-
2 dem.cum tempore.¶†Item no. vnū modū firmādi cō
promissum,videlicet fidei ꝓmissione.facit,qđ hr̄ in d.
3 c.cū ppe.& s.qd᷑ met.cau.ad aures.¶†Item not.ꝙ lau
dū in lata significatione appellari potest sentētia dif-
finitiua. Strictè autem loquendo non videtur pro-
priè sententia,cum ex ea nō detur actio.l.j.C.eodem.
Sed potius dicitur laudum, vel arbitriū: potest tamen
appellari sententia diffinitiua,quia arbiter agit diffini
re quæstionem : facit, quod habetur in l.j.ff.de re iu-
4 dic.& in l.qualem. ff.de arbi. ¶†Item nota , quòd ad
instar iudicis videtur,quòd pars sit citanda ad audiē-
dam sententiam laudi ferendam per arbitrum,vel sal
tem sit statuendus terminus ad comparendum, quod
habeatur pro citatione peremptoria : facit, quod not.
gloss.in c.consuluit.de offic.deleg. & quod not.in l.ij.
5 C.quomodo,& quando iudex. ¶†Item no.quod lite
pendente inter duos se prætendentes electos , altero
mortuo non potest ad aliam electionē procedi anteq̄
sit discussum de iuribus alterius superstitis. Et licèt
olim de hoc esset dubitatio, an valeret electio facta
lite pēdente, si contingeret postea electionem super-
stitis pronuntiari nullam : tamen hodie est expres-
sum, quòd ipso iure statim esset nulla talis electio fa-
cta lite pendente,vt est expressum in capitulo primo,
& secundo.vt lit.penden.in vj.Et not.etiam,quòd iu-
dex potest inhibere ne ipsa lite pendente ad aliam ꝓ-
cedatur. Et sic videtur, quod si contra fiat retractari
debet electio ex multiplici capite. Primo, quia facta
est non cassata prima super quo lis pendet:facit quod
habetur. supra de elect. consideramus. & capitulo
auditis. secundo,quia facta contra inhibitionem iudi
cis:tertio,quia facta,& attentata lite pendēte:de quo
tangetur cū glos.iij.Et not.benè,ꝙ non cassauit Papa
statim electionem factam lite pendente : & Ideo erat
dubiū olim,an ꝑꝑ solā litis pēdentiā deberet dici nul
la,vel retractari: an vero deberet retractari demum si

appareret ſuperſtitem habere ius.¶ Sed hodie hoc eſt
deciſum,vt dicto c.j.& ij.vt lite pẽdente.in vj. & facit
6 quod dicetur ſuper gloſſ.iij.¶ † Item not.quòd mor-
te alterius litigantium finitur compromiſſum . facit
c.fin.infra eodem . remanete tamen videtur poteſtas
ordinaria, per quam iudex poteſt finire quęſtionem,
quæ coram eo, vt arbitro vertebatur. An tamen ex
nouis actis habeat finire: an vero poſſit etiam ex actis
habitis coram eo,vt arbitro. tangetur inſerius in glo.
antepe.vel ſuper gloſſ.fin. An autem Archiepiſcopus
in caſu decretalis poterat procedere, vt arbiter, & vt
ordinarius,dicunt quidam, quòd ſic, vt tetigit Inno-
cen.vnde dicunt diem aſſignabat, & ſententiare vole
bat, vt arbiter, & vt ordinarius . Sed domi.Anto.hic
dicit, quod non credit, quod huiuſmodi poteſtates
ſint impaſſibiles, quò ad hoc, vt ſuper eodem in eo-
dem inſtanti procedat,vt iudex.& vt arbiter.per ea,q̃
habentur in l.diem proferre.§.ſtari.ff.de arbit. Vbi
7 patet † quod ſententiæ arbitri ſtari debet etiam ſi ſit
iniqua . ſecus in ſententia iudicis.l.j.& per totum.ff.
de appe. & ſic ſurgeret quodammodo quædam con-
trarietas,ſcilicet,quod deberet ſtari ſententiæ, & non
deberet ſtari . Quia inquantum eſſet ſententia arbitri
deberet ſtari, Inquãtum eſſet ſententia iudicis neceſ-
ſario non deberet ſtari,vt patet ex prædictis.¶ Et pro
prædictis etiam allegat,quia arbitraria poteſtas inclu-
dit ſolam notionem, & non iuriſdictionem.l.ait præ-
tor.ff.de re iudi. Secus in poteſtate iudicis,quæ ꝓ ſup-
ponit iuriſdictionem in iudice.l.j.& l.mora.ff.de iuriſ
om.iudi. Fatetur tñ,ꝙ in caſu decre.quam per mortẽ
alterius compromittentium finitũ erat compromiſ-
ſum nõ potuit ꝓcedere,vt arbiter vt dicitur in litera,
Et iõ fuit neceſſe, ꝙ ſi vult ꝓcedere ad diffinitiuã ꝓ-
cedat,vt iudex. facit, quod habetur in gloſſ.fin. ¶ In
gloſſ.ij.in fin.& idem not.in d.c.non ſine. & c.cum tẽ
pore.& hoc etiã tenuit Spe. in tit.de arbitris,§.fi.ver.
8 hoc aũt certũ. ¶ † Et intellige,ꝙ ſeruandũ eſt iuramẽ-
tũ etiam in foro ciuili nedum in foro canonico, quia
in materia iuramẽti velut ſpirituali ſeruari debet ius
canonicum,ſi contradicat iuri ciuili,etiam in foro ci-
uili.vt hr̃ in c.licèt mulieres.de iureiur.in vj.& j̃.de iu
reiuran.cum contingat. & facit, quod no.per gloſſ.in
l.j.C.de ſec.nup.& in §.fi.inſtit.de gradibus.cog.& in
regula poſſeſſor.de reg.iur.in vj. Et qđ no.per Io.An.
& Io.Cal.in c.j.j.de no.ope.nũtia. & per Legiſtas in l.
priuilegia. C.de ſacroſan.ecc. ¶ In gloſſ.curaſti.in fi.
& dicunt quidam procedere, quod dicit gloſſ.vt hic
9 refert Innocen. etiam dato † quod electio huius ſup-
ſtitis eſſet nulla,niſi euidenter hoc appareret, ꝙ eſſet
nulla.allegant,quod hr̃.s̃.de elect.bonæ.el j. & c.ↄſi-
derauimus.quod dicit do.Ant.poſſe ſuſtineri,qñ pri-
ma haberet aliquẽ colorẽ, ita ꝙ nõ appareret de toto
caſſata a iure, vel ab hoĩe.recitat tamen Innocẽ.alios
dicere, quod valet ſecũda prima nõ caſſata ſuper qua
lis pendet,niſi a pte conſtet de ipſius validitate.alle.s̃.
de elect.dudum.& c.auditis.& pro iſta opinione facit
Innocen. quia ſi verum eſſet,quod ſecunda non tene
ret facta prima non caſſata lite pendente ſup ea. Papa
veriſimiliter hic ſtatim caſſaſſet ſecundã, quod tñ nõ
fecit . ¶ Et ex prædictis patet,ꝙ ſm̃ hæc tempora erãt
opiniones.An ſecunda electio facta prima non caſſa-
ta,& lite pendẽte ſuper ea, valeret: hodie aũt eſt expe
ditum per c.j.& ij.vt lit.pen.in vj.vbi eſt expreſſum,
ꝙ non poteſt procedi ad ſecundam pendente lite ſup
prima, & ſi ꝓcedat ipſo iure eſt nulla.do. Ant.hic pro
declaratione tex.& gl.dicit tria eſſe vidẽda,primo,an
eoipſo iure, quòd aliqua electio appareat etiam ſi lis
non pendeat poterit procedi ad aliam ipſa non caſſa-
ta . Secunda, an ex ſola pendentia litis ſuper prima
infringatur ſcđa ſi fiat lite pendente ſuper ipſa prima.
Tertia, an ex viribus inhibitionis annulleẽ electio in
caſu huius decreta. & ſic patet, ꝙ conſiderari pōt tri-
plex cauſa inualiditatis, prima propter ipſam electio-
nem ſimpliciter conſideratam. ſecũda propter litis pẽ
10 dentiam ſuper illa . † Tertia propter inhibitionem iu-
dicis.Circa primam conclude,ſi quæritur,an ſecunda
electio ſolum inualidetur propter ſubſiſtentiam pri-
mæ:quia ſi prima non erat nulla ipſo iure, ſed venie-
bat caſſanda tunc planum eſt,quod ſcđa non valet ſa-
cta prima non caſſata.s̃.de electione.conſiderauimus.
¶ Si autem prima eſſet ipſo iure nulla tunc concludit
hic do.Anto. quod ſi nullum habet colorem,& ſic eſt
caſſata ex toto a iure, vel ab homine,tunc valebit ſe-
cunda etiam ſi fieret ex interuallo.s̃.de ele. auditis.cũ
ibi no.¶ Si autem prima ſit ipſo iure nulla, tamen ha
bet aliquem colorem.& ſic non reperitur ex toto a iu
re,vel ab hoĩe caſſata. & tunc ſecunda non valebit. ꝑ
ea,quæ habenẽ in d.c.auditis.Si autẽ ſit dubiũ, an pri
ma valeat,vel non,vt quia dubitaẽ,an ſit nulla,an ve-
ro veniat caſſanda. Tunc eo ipſo,ꝙ tale dubium eſt, vi
detur habere aliquem colorem . & iõ ſcđa non vale-
bit.¶ Et ideo pendente iſto dubio dẽt expectari quo-
uſque certificetur,& non procedi ad electionem.Et ſi
certificabitur primam fuiſſe nullam poterit tunc pro
cedi ad ſecundam . Secus ſi apparebit primam fuiſſe
aliquam:quia tunc non poterit procedi ad ſecundam,
niſi illa caſſeẽ.& ſic reſidet do.Anto.Io.An. tamen in
d.c.auditis.vr̃ concedere, ꝙ ſecunda valet ſi prima ſit
ipſo iure nulla, vel ſit caſſata ab homine, vel a iure,
licèt tempore quo fit ſecunda,hoc non conſtet. Nam
ſufficiat de hoc cõſtare tp̃e quo diſputabiẽ de viribus
ſecundæ.facit,qđ hr̃.j̃.de ap.conſtitutis. & ꝓ hoc etiã
facit tex.iſte,qui vr̃ velle attendi debere futurum euẽ
tum inquantum non pronuntiauit ſecundam ſtatim
nullam.Et de materia plenius in d.c.auditis.eo tamẽ
caſu quo dubium eſſet de iure, an prima eſſet aliqua,
an vero caſſanda: vt quia ſuper hoc eſſent opiniones;
tunc fortè poſſet ſatis tolerari,ꝙ ſecunda facta illa pri
ma non caſſata eſſet nulla. de quo tamen dicendum,
vt dictum fuit in d.c.auditis.Circa ſecundam cauſam,
an infringatur electio ſecunda ex litis pendentia ſu-
per prima.licèt olim eſſet dubium ſecundum iſta tem
pora.vt s̃.tetigi, tamẽ hodie eſt expeditum.vt d.c.j.&
ij.vt lit.pen.in vj.vbi dicitur,ꝙ pendẽte lite inter duos
ſuper tit.eiuſdem beneficij etiam altero mortuo non
poterit procedi ad illam electionem, donec ſuꝑſtitis
quæſtio ſit ſopita . & ibi etiam eſt prouiſum caſui,qui
fraudulosè qñq; ↄtingebat, quia inter duos lite pen-
dente ſi contingebat, ꝙ alter veriſimiliter dubitaret ſuc-
cumberet,renuntiabat anteq̃ ſuccumberet, & ꝓpter
hoc alter coeligebatur,ſeu ſubſtituebaẽ, & ſic ſucceſ-
ſiue.nam prouiſum eſt in dictis iuribus, ꝙ non valeat
dicta electio, vel ſubſtitutio alterius. An autẽ in caſu
huius decretalis propter litis pendentiam.Secũda ele
ctio fuerit inualida.tex.hoc non aperit. Sed videtur,ꝙ
non,vt tangit hic do.Anto.ex eo, quia nulla lis vide-
batur pendere tempore quo fuit facta ſecunda . Nã ꝑ
compromiſſum receſſum erat a iudice.& iſtantia iudi
cij. & factus erat tranſitus ad inſtantiam compromiſ-
ſi.& illa erat finita morte alterius litigatorum,adeo ꝙ
ſi contra mortuum ferretur ſententia nõ valeret.l. in
ſumma.§.fin.& l.quæſitũ.ff. de re iudicata.¶ Nec ob-
ſtat.ſi dicatur,vt quidam dicere voluerunt, quòd non
expirat compromiſſum per mortem alterius litigan-
tium.imo durat propter adhærentiam, vel ex illo de-
pendentia,vt ſciaẽ,qui ſint priuati poteſtate eligendi,
de quo

de quo etiam post mortem videtur posse pronuntiari. & similiter superstes ius habeat.per id, quod habetur in l.vtiq;.ff.de rei vend.& in l.quamuis. C.si pen.app. mors interuenerit. quia in lite vertit inter electos nō videtur hoc venire,quod dictum est de priuatione canonicorum etiam si vterq; viueret, quia nihil ad eos de tali quæstione.facit.C.res inter alios acta pet totū. & qa ēt dato,qđ de prædictis adhærentibus, vel adiacentibus posset iudex iudicare, non tñ arbiter hoc poterit,nisi hoc esset dictum.ff.eo.l.quid tñ.§.fi. & l.sed, & interpellatur.§.fi.vt etiam tangeť in gl.seq.Et sic vi detur velle do. Ant. ꝙ instantia inchoata coram iudice expiret, si deueniať ad cōpromissum.Sed certè verius videtur,ꝙ instantia iudicis nō extinguatur ex solo compromisso, licèt non suspendatur eius cursus ꝑ compromissum : quamuis instantia appellationis bene suspendatur.vt no.in auth.si tamen. C.de tēp.app. & in l.ad properandum.C.de iudi.& dixi.s.eo. cū dilectus. & cum de iure canonico non limitetur instantia tempore.j.de iudi.c.pe.videtur,quod satis possit dici lis pendere propter instātiam coram iudice inchoatam,q non erat extincta,nec finita per solum compromissum. Tñ propter talem litis pendentiam non erat bene clarum, an secūda inualidareť fm ista tempora, vt patet ex his,quæ.s. dixi, licèt hodie sit expeditum

11 per iura superius allegata.¶ † Circa tertiam causam, an ex viribus inhibitionis annullari dēat hic electio, & an ex hoc dicatur nulla videretur ꝙ sic per ea, quæ dixit gl.¶ In contrarium facit,quod habetur.supra de resti.in integ.c.ij.do.Ant.hic tenet primam partem, q̄ videtur etiam tenere Hosti.ex eo, quia fm eum inhibitio hic videť fuisse iusta ꝑ ea, q̄ superius sunt dicta, & ad c.ij.de resti.in integ.rñdet, qđ ibi est casus diuersus ex eo,quia ibi contendebatur super iuribus vnius electionis tm:sed hic sup viribus duarum, & mortuo vno electo remanebat ius alterius.Item fm Host. electio ibi facta contra pceptum iudicis pēdebat ex causa principaliter mota. Ideo non cassatur ante euentū ipsius causæ principalis.Sed hic nō pendebat ab alia, imo constabat,ꝙ iniuste erat processum ad secūdam. do.Anto.hic dicit dici posse, quòd casus sunt diuersi. Nam ibi loquitur, quando contentio erat principaliter super iure eligendi.¶ Et ideo per actum electionis nullum afferebatur præiudiciū liti,quæ erat super iure eligendi:sed eligēs vtitur iure suo ex sua quasi possessione fructus colligendo, qua priuari nō debet lite pendente.j.vt lite pendente. c.j. & ij. Ideo ibi inhibitio facta ne interim pendente lite eligerent fuit iniusta, & ɔtra ius. Ideo non valuit, hic autem pendebat quæstio super validitate electionis iam factæ. ideo stāte prima dubia, vel validā non poterat procedi ad secundam. Et ideo non debebat attentari in præiudiciū ipsius litis, & pro tanto inhibitio videtur fuisse iusta, & ideo nō valuit,quod factum fuit ɔtra inhibitionē, & ille fuit intentus Hostien.fm eum. ¶ Sed aduerte, quia ista opi.non videtur vera ex eo, quia si ꝑpter inhibitionem secunda fuisset nulla : Papa hic declarasset illam fuisse nullam,quod tamen non fecit:sed potius videtur voluisse pendere ex futuro euentu,an appareat,qđ sup̄stes habeat ius in electione sua.& tunc nō valeat secunda,an vero non habeat. & tunc valeat secunda.& sic vř,ꝙ inhibitio in casu isto non induxerit nullitatem:sed pendeat effectus eius ex futuro euētu.& sic vř concor.cū c.ij.de resti.in integ.& non ɔdi. Tñ, qa doc. de virtute istius inhibitionis non videtur plenè declarare:potes dicere,ꝙ interdum inhibitio fit expresse in casu a iure ꝑmisso. & tūc regulariter actus qui fit contra inhibitionem est nullus : quia ex quò fit autoritate iuris,vř fieri ipso iure inhibente.ar.l.j.§. omnia enim. C.de vet.iure enu. Et ideo sicut factum iure prohibente non valet l.non dubium. C.de legibus.& in c.vides.x.di. Ita etiam factum contra talem inhibitionē iudicis. vt probatur in capitulo si a iudice.& in c.Romana.de app.in vj.Fallit si repetiatur expressum actum tenere non obstante inhibitione iudicis. vt in c.j.& ij.infra de matri. contracto contra interdictum ecclesiæ. vbi patet,quod licèt interdictū a iure permittitur matrimonium inhiberi per iudicem, tamen si contrahatur tenet si fit contra solā inhibitionē iudicis,licèt peccet ɔtrahens,& possit puniri vt ibi patet.¶ Interdum aūt inhibitio expresse ꝑhibeť iudici.& tunc clarum ,ꝙ nihil operatur , quia actus, qui fit per iudicem iure prohibente est nullus. l.ij.C. quando prouoca.nō est necesse.& infra de re iudi.c.j. ¶ Interdum vero sumus in casu,in quo ius nō permittit expresse inhibitionem , nec expresse prohibet. & tunc videtur,quod si fiat inhibitio per iudicem , quæ resultat contra dispositionem iuris:tūc talis inhibitio non valet . exemplum patet in c.ij.de resti.in integr. quia inhibitio ibi facta in effectu erat cōtra dispositionem iuris inquantum vult, quod non prohibeať possessor lit.pen. vti sua possessione . ¶ Interdum autem inhibitio fit super eo, quod non tendit ɔtra dispositionem iuris. Sed potest venire, quò ad iuuandum iuris dispositionē inspecto futuro euentu. & tunc vř, ꝙ effectus inhibitionis pendeat ex ipso futuro euētu , vt hic vř probari.¶ Nam inhibitio iudicis hic videbatur esse iusta si prima erat valida.Et sic si superstes ius habebat in electione. Si autem non habebat,tunc erat iniusta.& ideo non habuisset impedire ipsam electionem factam cōtra ipsam inhibitionem . & ita videtur

12 esse de mēte istius tex.Et ꝑ prædicta vř † ꝙ vbi expsse a iure non ꝑmittiť inhibitio , qđ iudex non possit per suam inhibitionem inualidare actum, q alias de iure esset validus cessante inhibitione : hoc tamen posset limitari , nisi ex aliqua magna causa iudex faceret inhibitionem,& expresse annullaret actum arg.l.sed & si per prætorem.§.sed & si eum decreto.ff.ex qui caus.ma.aliter regulariter procedat,quod dixi.§.¶ In glos. allegauit ibi sententijs . aliàs incipit in summa . ¶ In ea.glos.ibi.vt omnibus istis constaret. Sed certè istud potest ꝑcedere in iudice,qui potest iudicare de accessorijs post mortem litigatoris, vel peremptione rei de qua agitur , non autem in arbitro qui non potest de talibus accessorijs, seu adiacentibus iudicare , nisi hoc expsse dictū fuerit. per ea,q̄ habenť in l.qd tñ.§.

13 fi.& l.sed & interpellatur.§.fi.ff.de arbitris.† & ꝑ hoc quia altero litigantiū mortuo soluiť compromissum. d.l.sed & interpellatur.§.fi.& infra eo.c.fi.Et plus dicit hic Inn.ꝙ acta facta inter superstitem , & illū q est mortuus non facient fidem contra surrogatum loco mortui : quia talis surrogatus non succedit in eadem lite:quia non est hęres,vel successor ipsius mortui respectu tituli de quo agebatur, quia quantū ad illum neuter agebat noīe ecclesiæ. Sed vterq; prosequebať ius ꝑpriū.atgu.§.de elec.publicato.& quia etiam hæres mortui nō ꝓseqhať causam defuncti, qa illa esset realis , videlicet qs corū heret ius in prælatura,& hrs ipsam non possidet, nec dolo desierit possidere, nec etiam proponebat se habere ius, quod defunctus habebat.ideo non erat danda cōtra ipsum herede actio , vel sententia.ff.de rei vendi.l.finaută. Et ille qui nouiter est surrogatus non fundat se ex iure mortui , sed ex nouo iure , videlicet ex electione noua de ipso facta. Et ideo videtur, quod lis de noua debeat inchoari cum surrogato , nec acta facta cum mortuo ha-

 beant

beant illi nocere. Si autem alius non esset surrogatus
posset superstes procedere in sua petitione petendo
confirmationem suæ electionis ab ordinario. facit,
quod not.Innocen.s̄.de transac. de cætero. ¶ Sed ad-
uerte,quia licèt sic residcat Ioan.Andre.& do.Anto.
videtur dicendū,quod id,quod dictū est de surrogato
possit ꝓcedere s̄m hæc tp̄a. Sed hodie non ꝓcederet,
q̄a lite pendēte cū superstire nō pōt noua electio fieri
propter mortem alterius, nec fieri surrogatio in loco
mortui.vt patet in c.j.& ij.vt lit.pendente.in vj. ¶ Itē
per prædicta patet, quòd non potuit iuuari allegatio
Bernardi facta per eum,de qua fit mentio in text.non
tamen impugnatur simpliciter ex eo:quia propter ac
cessoria potuerit pronuntiari:quia illud non habet lo
cū in arbitro,sed in iudice. Et ideo verior ratio quare
dicta allegatio non fuit bona est illa, quæ sequitur in
gloss.videlicet,quia licèt Archiepiscopus tāquam ar-
biter nō posset procedere. & sic intelligatur allegatio
Bernar.tn̄ potuit procedere,vt iudex,qui habuit ,vel
14 hēt ptātem etiam sup accessorijs,vt est dictum. ¶ †In
ea.glo.ibi:de præben.nisi.& vt ibi patet in glo.ij.non
posset arbiter dare titulum non habenti. facit, quod
15 habetur.j̄.de regu.iur.in c.j.lib.vj.†In ea.ibi:de matri
monio spirituali agitur.& sic innuit gloss.ꝙ de matri-
monio spirituali non possit compromitti, certè hoc
non est verū.vt patet in c.causam quæ. supra de elec.
& eodem titu.si compromissarius. li.vj.licèt secus sit
in matrimonio carnali. vt pater in c.pe.s̄.de resti. in
16 integ.& ibi etiā dictum fuit.¶ †Item aduerte inquan
tum dictum est, quòd finitum erat compromissum ꝑ
mortem alterius litigantium, illud procedit intelligē
do,quod esset solum quęstio inter electos vt ēt intelli
gebat Hostien.sed intelligendo, quòd etiam esset qō
inter eligentes: tunc quo ad ipsos eligentes duraret
compromissum.& per hoc pendentia litis s̄m eū im-
pediret surrogationē. ¶ Et not.benè hoc dictum,quia
vt dicit domi.Anto.per hoc extenduntur illa,quæ ha
bentur in c.j.vt li.pen.in vj.vt procedant non solum,
quando lis pendet coram iudice:sed etiam si pendeat
corā arbitro,qđ est no.facit,qđ habeť in l.penul. C.e.
¶ In glos.pe.in fi.ideo sic exponit gl.q̄a licèt compro-
missum finiatur per mortem alterius litigatorum,nō
tamen finitur laudum latū ꝑ arbitrū per mortem alte
rius litigatorum,qui moriať post ipsum laudū latū. vt
in l.diem.§.j.hic alleg. & ideo non sumitur hic arbi-
trium pro laudo,sed pro compromisso,licèt quando-
que sumatur ꝓ laudo,vt patet.s̄.eo.dilecti. ¶ In glo.fi.
ibi:vt dictum est. q̄a finiť potestas arbitri ꝑ mortem
17 alterius compromittentiū.j.eo.c.fi. ¶ †Sed dubiū est
in casu isto. An iste Archiepiscopus q̄ habuit cogno-
scere,& pronūtiare,vt ordinarius licèt finita esset po-
testas arbitraria in ipsum collata:an debuerit cogno-
scere,& pronuntiare ex nouis actis, & ex noua instā-
tia.an vero ex actis factis in instantia arbitrali, videre
tur,quod posset iudicare ex actis factis coram arbitro.
per id, quod habetur in l.pe.ad fin.C.eo.dom. Anto.
hic concludit, quod ex nouis actis inchoando nouā
instantiam, seu nouum processum ad petitionem par
tium,vel ex officio,vbi est casus in quo possit procedi
ex officio,vt est in beneficialibus. infra de ap.oblatę.
& supra de elect.cum nobis olim. poterit procedere,
& pronuntiare misso tamen nouo peremptorio, quia
morte alterius litigantium soluitur ædictum perem-
ptoriū,& necessariū est nouū perēptoriū in ꝑsona hę
redis.l.tā ex ꝯtractibus.ff.de iudi.& l.mortuo. & l.ędi
ctū.eo.titu.tn̄ in casu isto,vt prædixi,alius hodie non
potuit surrogari loco mortui.& sic videtur,quòd ꝓce
di debuerit cū his quorū interest ad declarādū,an su-
perstes hēat.facit, qđ hř in d.c.j.& ij. vt lit.pen. in vj.
¶ Si vero quæritur, an ex processu facto coram arbi-
tro. & similiter ex instantia facta coram eo possit pro-
cedere ad decisionem electionis supstitis,q̄dā vt Ab-
bas s̄m eum tenent,ꝙ sic,quasi acta facta coram eo,vt
arbitro proficiant etiam eo procedente vt iudice, alle
gant.l.pe.C.eo.vbi patet, quod acta facta coram arbi-
tro prosunt etiam coram iudice saluo eo,ꝙ habetur.j̄.
de testi.præsentato. ¶ Et prædicta dicūt maximè pro-
cedere,qn̄ esset compromissum in ordinariū hoc acto
vt finito compromisso ex eodem processu possit s̄nia-
ræ,vt iudex.quod dicit procedere,quando est talis ca-
sus,vt hic erat,in quo pōt ex officio procedi. aliàs qđ
hoc non esset omnino perpetuum,seu generaliter ve
rū do.Anto.placet, qđ est dictum eo casu vbi actū est
expressè,vt possit ex eodem processu pronūtiari. Sed
vbi non esset actum dicit,quod non posset pronūtia-
ri ex actis hæredis coram eo,vt arbitro, nisi dicatur,ꝙ
processerit,vt iudex.& vt arbiter simul tenēdo, quod
potestates prædictæ sunt incompassibiles. Sed istud vl
timum non videtur verum, quia hmōi potestates su-
per eo.non vn̄r compassibiles, vt dictum fuit. ¶ Item
etiam non videť verū,quod dicit,ꝙ non possit ꝓnun-
tiari corā eo,vt arbitro si hoc non fuit habitum: quia
imo videtur,ꝙ ex actis habitis coram arbitro tenden-
tibus ad decisionem negotij poterit ipse Archiepisco
pus,vt iudex pronuntiare: quia talia acta facta coram
arbitro faciunt fidem coram iudice.d.l.pen. C.eo.Sed
ex actis tendentibus ad ordinationem litis, vt est litis
contestatio,libelli oblatio,& iuramentum de calum-
nia,& similia non poterit pronuntiare:quia illa respi-
ciunt instantiam arbitri,& non instantiam iudicis.fa-
cit,quod no. in l.ij.ff.iudi.sol.per Bar. & quod ibi ha-
betur in tex.& glo.& Inn.j̄.de testi.causam quæ.el pi-
cholo.& fortè etiam de iure nō posset per partes agi,
ꝙ ex eadem istantia facta coram arbitro possit ipse iu-
dex pronuntiare: quia diuersa est potestas arbitri a po
testate iudicis, cum arbiter habeat solam notionē, &
non iurisdictionem. Secus in iudice: nec videtur qua-
litas posse mutare substantialia iudiciorum. s̄. de offi.
dele.de causis.cum|ibi not.& sic videtur posse facere,
ꝙ possit pronuntiari non præcedente lit.contest. corā
eo facta:sed corā alio,vt potissime arbitro, tene tamen
menti dictum domi. Anto.qui tenuit contrarium, vt
18 patet ex prædictis. ¶ †Extra glos.tangit hic Inno.an si
pars non compareat coram arbitro in termino posse
ad sententiam procedi.& concludit, quòd non:sed pę
nam committere.allegat.l.diem proferre.ff.eo.qđ di-
cit verum,quando per absentiam partis impediť pro-
cessus, vt quia citatus erat peremptoriè ad lit. conte-
stādam,vel ad offerendum libellum, vel ad audiendū
sententiam. Secus, quando non impediretur proces-
sus, vt quia non fuisset pars peremptoriè citata: quia
tunc non impeditur processus propter partis absen-
tiam: sed propter defectum peremptorij. Et plus etiā
dicit,quod si post li.contest. citetur pars peremptoriè
ad vidēdum iurare testes,vel alia similia,quæ possunt
parte absente expediri.facit.j.de testi.in noīe domini.
etiā si citatus ooo veniat, quia per eius absentiam nō
impeditur ꝓcessus, nō committitur pœna:poterit tn̄
puniri contumacia in expensis.quia licèt hoc nō fue-
rit expressum in compromisso,est tn̄ de contiguis, &
cohærentibus sicut etiam ꝓnuntiare de fructibus,vel
terminum apponere solutioni. facit. l. quid tamen.§.
ij.ff.eodem,& ff.de re iudi.in l.paulus.dicit etiam, qđ
si citatus, licèt nō peremptoriè expresse diceret se nō
velle venire: quia tunc censetur verus contumax, &
sic amplius non citandus comittetur tunc pœna.facit
quod

quod habetur in l.contumacia.ff.de re iudi.Subdit ta
men, quòd arbiter poterit absoluere præsentem ab
Instantia iudicij propter quamcunque contumaciam
aduersarij.& ex tunc poterit peti pœna.alleg.l.qualẽ.
§.dicere.ff.eo.sed licèt Ioan. And. & do.Anto.sic resi-
deant,tamen verius videretur,ꝙ non possit absoluere
ab instantia iudicij, nisi quando peremptoriè esset ci-
tatus ad libellum dandum,vt lit.contest.vel ad sentẽ-
tiam audiendam,quia si non est peremptoriè citatus:
tunc non videtur, ꝙ censeatur esse in vera contuma-
cia, cum etiam iudex non possit procedere si non ci-
tasset peremptoriè,si citauit solũ semel,aut bis.prima
autem citatio haberet vim peremptorij.l.tres denun-
tiationes.C.quomodo,& quando iudex.& not.xiij.q.
19 iij.de illicita. ¶ † Tangit etiã hic Innocen.an si aliquis
confirmatus in beneficio habuit possessionem postea
cecidit a possessione per negligentiam, an habebit ali
quod remediũ: concludit,quod si inuenit possessionẽ
vacãtem,poterit illam propria autoritate ingredi,siue
fuerit aliàs occupata,siue non:dũmodo tempore quo
vult ingredi sit vacans: quia si possessio redit ad domi-
num debet habere commodum detẽtionis. j. de ordi.
cog.cum dilectus.etiam quia res de facili redit ad na-
turam suam.l.si vnus.§. pactus.ff.de pactis. & ideo re-
cuperare potest, ex quò nõ est priuatus per sententiã
iuris,vel hominis.facit.vij.q.j. pastoralis. ¶ Nec ob.p̃-
dictis.l.conquerebatur.C.vnde vi.quia loquitur,quã-
dò non dominus, vel quasi occupat pos.vacãtem. hic
autem erat quasi dominus,quia cõfirmatus. de elec.
transmissa. & hæc dicit vera si in recuperanda posses-
sione non inueniat resistentẽ. aliàs non debet sibi ius
dicere.per ea,quæ habentur in l.si quis in tantam.C.
vnde vi.& de præben.eum qui.li.vj.& facit,quod no.
de immu.eccle.c.j.Quid autem si alius medio tẽporẹ
possedit.dic,ꝙ si nullum habuit titulũ,nõ nocet quo-
minus,si reperiatur possessio vacãs possit apprehendi.
Si autem fuit institutus per illum ad quẽ spectat, tũc
dic idem, si primus non fuit priuatus per sententiam
hominis,vel iuris.nam tunc patet, quod secũda insti-
tuto. fuit nulla.j.de conces.præben.c.j. Et ideo primo
instituto licitum erit occupare possessionẽ prælaturę
si eam reperiat vacantem, nec inueniat resistentem.
Secus si institutio primi fuisset cassata per sententiam
hominis, vel iuris: quia non põt postea p̃laturã vacã-
tem occupare, etiam si iniuste fuisset priuatus per sen
tentiam a qua non appellasset:quia illa facit ius con-
tra eum,licèt fuerit iniusta.j.de re iudi.cum inter vos.
Fatetur tamẽ,ꝙ de consilio, quod est,si vult omni ca-
su tutè procedere,ꝙ petat licentiã a iudice,& qđ ostẽ-
dat sibi de iure suo.facit,quod habetur in l.pe. & fi.j.
de bo.vacan.li.x.& quod not.s̃.de fi.presbyt.veniens.
& in Spec.de sen.prola.§. nũc de effectu. ver.fi. ¶ An
autem acquisitio possessionis facta propria autoritate
extendatur.dicit,ꝙ sic, quando est iusta sicut exiẽdit,
quando traditur per superiorem.de quo tangetur per
Inn.j.de resti.spo.literis.s̃.de rescri.super literis.Secus
autem,quando possessio est iniusta, quia illa non ex-
tenditur.vt no.Inn. in iuri.præaleg.& facit etiã, quod
no.in l.iij.in princ.& in l.clam possidere.§.fi.& l.quod
meo.§.fi.ff.de acqui.pos.Sed adde ei, quod dixi,illum
qui cecidit a possessione bñficij posse recuperare pos-
sessionem quã inuenit vacantem,quod licet mortuo,
vel cedente alio, qui interim forte de facto tenuit re-
periatur habens custodiam ipsius beneficij,vt Episco
pus Archidiaconus,vel patronus, vel æconomus,vel
alius secundum ea, quæ habentur.j.de appel.bonæ.
& de insti.cum venissent. & lxiij.di.si in plebibus. tñ
videtur,ꝙ poterit prælaturam vacantem occupare:qa
licèt tales habentes custodiam possideãt bona p̃latu-
re tempore custodie, non tamen possident ipsam prę-
laturam.Et ideo videtur, quod illam poterit occupa-
re, & similiter ecclesiam vacantẽ, vt hic voluit Inno.

SVMMARIVM.

1 *Confirmatus in episcopum, antequam confirmetur non vocatur episco-
pus,sed electus.*
2 *Compromissum super eo,quod est decisum per sententiam indubitatam
non valet.& nu. 8.*
3 *Compromissum quomodo firmetur.*
4 *Compromitti potest in laicum,super rebus temporalibus ecclesiæ.*
5 *Compromitti non potest,nec transigi super decisis per sententiam,quæ
transiuit in rem iudicatam.*
6 *Compromissum æquiparatur transactioni.*
7 *Sententia iniqua arbitratoris, & etiam arbitri de iure canonico retra-
ctari debet.*

EXposita. Arbiter post rem iudi-
catam super discordijs
nouis assumptus; etiam si de cõponẽ-
do mandatũ a Papa receperit per suũ
arbitrium sententiam mutare nõ po-
terit. Et in prima ponitur querela. In
secunda mandatum.secunda ibi:licèt autem.In text.
ibi:electi. s.in Episcopum ¶ Itẽ ibi:sup districtu.sub-
audi certi teritorij,quod quælibet partium dicebat ad
se spectare.¶ Not.ꝙ videtur quem posse eligi in Ep̃m
duorum Episcopatuum, quod videtur esse contra ea,
quæ habentur.j. de præben.de multa.Sed potes dice-
re, ꝙ istud fuit hic ex dispositione Papæ: vel quia isti
duo Episcopatus erant simul vniti.facit,quod habet.
j.ne sede vacan.in c.j. vel secundum alios erat tãtum
1 vnus Episcopatus duplici nomine nũcupatus.¶ † No.
ꝙ confirmatus in Episcopum antequam confirmetur
non appellatur Episcopus, sed electus.vt hic patet, ꝙ
autem esset confirmatus etiam patet, quia aliter non
habuisset administrationem iurium Episcopatus.s̃.de
a elec.c.transmissam. ¶ † No.ꝙ non valet cõpromissum
super eo, quod est decisum per sententiam indubita-
tam, sicut nec transactio.l.post rem.ff.de transac. si tñ
noua suscitatur quæstio per sententiã nõ decisam põt
de illa compromitti. Nota, quod appellatione cõpo-
sitionis comprohenditur compromissum,seu arbiter,
vel quod fit per viam arbitri virtute compromissi.
¶ No.ꝙ in dubio non censetur esse intentionis Papæ
resuscitare quæstiones sopitas.¶ Not. illud vulgatum
ꝙ cassato principali, cassatur accessorium.de quo.j.de
fi.instr.inter dilectos.§.cęterum.¶ Not.ꝙ ad iudicium
ecclesiæ, seu ad superiorem ecclesiasticum spectat re-
tractare promissiones factas etiam coram seculari ad
præiudiciũ ecclesiæ.facit, quod habetur. xij.q.ij.apo-
3 stolicis.& xxiiij.q.iij.si quis. ¶ † No.ꝙ compromissum
firmatur quandoque obsidũ datione, quãdoque vero
firmatur iuramento.s̃.eo.c.ij. & iij.quandoque pœnæ
promissionibus.& quãdoque pignoribus datis, vt di-
4 ctum fuit.s̃.eod.per tuas.¶ † Not.ꝙ in laicum põt cõ-
promitti de tẽporalibus rebus ecclesiæ. Secus de spi-
5 ritualibus.s̃.eo.contingit.vbi plene de materia.¶ † In
gloss.j.in fi.& per hoc non ob. quod habetur in l.post
rem.ff.de de transact.vbi super decisis per sententiam
quæ transiuit in rem iudi.non potest transigi. nec cõ-
sequenter cõpromitti.facit,quod tangetur in glo.seq.
6 ¶ In glo.ij.ibi transigi vel compromitti. ¶ † Not.benè
gloss. quæ æquiparat compromissum transactioni. &
ideo dicimus, quod compromissum censetur quædã
transactio.vt no.gl.§.si vero. in Auth.vt diffe.iudi.col.
7 ix.& Inno.j.de iureiur.Quintauallis.¶ † In glo.pe.ibi:
siue

siue etiam arbiter &c. Not. diligenter ex gloss. q sicut
sentētia arbitratoris debet reuocari si sit iniqua. ita &
sentētia arbitri debet reuocari de iure canonico si sit
iniqua. licèt secus sit de iure ciuili, vt patet in l. diem
proferre. §. stari. ff. eo. Et secundum hoc de iure cano-
nico non erit fienda differentia inter sententiam arbi-
tri, & arbitratoris: quia vtraq; veniet reuocāda si fue-
rit iniqua. & hoc etiam videtur voluisse glos. ij. q. vj. §.
quod de arbitris. vbi dicit, q a sentētia arbitri nō pos-
sit appellari, tamē poterit supplicari superiori si sit ini
qua, vt corrigatur. & idem vr̄ voluisse Hosti. s̄. e. c. ij. &
licèt canonistæ videantur cōiter trāsire cum hac opi.
tamen de iure videretur dicendum oppositum: quia
secundum hoc. §. stari. esset correctus per ius canoni-
cum. Iurium autem correctio est euitanda. de elec. cū
expediat. li. vj. & C. de appel. l. præcipimus. Nec ob. qd̄
habetur s̄. eo. ca. ij. quia ibi laudum continebat euidē-
ter peccatum, videlicet simoniæ. & ideo nimirū si nō
dēt obseruari. & similiter nō ob. c. iij. quia ibi laudū nō
valuit velut contra dispositionem iuris, secūdū quam
nō potest alienari res, vel ius ecclesiæ sine debita so-
lennitate, vt patet ex ibi not. & ideo nimirū si ibi non
seruatur. facit, quod habetur in l. apud celsum. §. item
quæritur. ff. de do. excep. & quod ibi not. per Barto. de
quo etiam dixi. in d. c. ij. & j̄. de iureiur. Quintauallis.
Quo autem iure. & j̄. quātum tēpus petatur reductio
ad arbitrium boni viri. No. in Spe. de arbitris. §. fi. ver.
item quid si compromissum. & tribus sequentibus. &
per Cy. in l. penul. C. e. & per Bar. in l. si societatem. §.
arbitrorū. ff. pro socio. & plenè dixi in c. Quintauallis.
Sed ad materiā facit, quod habetur. s̄. de elec. causam
quæ. in Spe. de arbitro. §. j. & per Dy. de reg. iur. scienti.
lib. vj. & per Guil. in l. si quis ex consensu. C. de Epi-
scopali audientia. ¶ In ea. glo. ibi in fi. & sic vult glos.
quod ex defectu potestatis sententia ducis fuit nulla:
quia non trahebatur potestas sibi data ad iam decisa
per sententiam & per hoc etiam, quia super illis non
potuit compromitti, sicut nec transigi. per ea, quæ ha-
bentur. in l. post rem. ff. de trāsac. & quod fuit dictum
in glo. ij. & super ea. ¶ Et per prædicta videtur q si pe-
tatur executio sententiæ contra quam nihil probabi-
le opponitur, nō cōpellantur partes ad cōpromissum
virtute statuti arctantis attinentes, vel alios ad cō-
promissum. & hoc etiam tenuit Bart. in d. l. post rē. Et
idem ibi dicit, si petatur executio instrumenti guarē-
tigie in loco. vbi tale instrumentum habet executio-
nem paratam sicut sententia, vt contingit in partibus
Tusciæ. & benè dixi, si nihil probabile opponatur, qd̄
non valet, tunc autē aliquid proponitur, quod habeat
probabilem colorem, vt quia fortè dicatur sentētiam
fore nullam ex aliqua causa probabili, vel dicat̄ sentē-
tiam esse suspensam per appellationē: tunc benè pos-
set compromitti, vt patet ex his, quæ habentur in d. l.
post rem. & idem si opponerentur contra sententiam
aliqua de exceptionibus q̄ possunt opponi post sentē-
tiam. de quibus in l. j. C. de iur. & fac. ignor. si est talis
exceptio quæ respiciat decisum per sententiā poterit
compromitti de contento in ipsa sententia. ¶ Si autē
respiceret modū exequendi, tūc de ipso mō exequē-
di poterit compromiti. & non de cōprehensis in sen-
tentia. Dicunt etiam aliquid ad intellectum literæ. qd̄
8 iō non valuit † cōpromissum, quò ad prius decisa non
solum per ea, quæ superius sunt dicta. & quæ colligū-
tur in d. l. post rē. ¶ Sed etiā, quia si prælatus voluisset
dimittere ius ecclesiæ, vel illi renuntiare non potuis-
set. xij. q. ij. sine exceptione. xxv. q. viij. quod quis etiā si
iurasset. j. de iureiur. c. ij. & c. sicut nostris. In glos. fi. ibi
loco pignoris. supple, vt constituatur ius reale in illis
sicut in rebus pignori datis. ¶ In ea. glo. ibi sed tenent̄
supple taliter qualiter, vt fiat q inter partes conuenit.
Nā possunt se personaliter obligare ad stādū in arcto
loco donec cōuentum inter partes adimpleatur. j. de
iureiuran. excōmunicato. & ibi de materia.

S V M M A R I V M.

1 *Compromissum in duos, vt in casu discordiæ tertius assumatur, an va-
leat. & nu. 13.*
2 *Compromisso facto iudices delegati possint retinere potestatem com-
pellendi partes ad obseruandum laudum ferendum.*
3 *A sententia nulla potest appellari.*
4 *Appellatio valet si quis appellet, quia compellitur ad obseruantiam
laudi nulli.*
5 *Sententia lata post, & contra appellationem legitimam est nulla.*
6 *Si compromittatur in delegatum, an expirat potestas delegati ea non
retenta. & nu. 10.*
7 *Delegatus in quem compromittitur, an possit vti vtraque potestate.
& numero 12.*
8 *Delegatus, an possit exequi sententiam latam ab arbitro.*
9 *Ordini iudiciali, an possint partes renuntiare.*
11 *A compromisso recedi, an intelligatur, si postquam est factum eatur
ad iudicem.*
14 *Compromitti, an possit in laicum de causa vsuraria.*

INnotuit. Excōmunicatio lata post
appellationem legitimā,
nō tenet, nec valet compromissum factū
in personam incertam. h. d. in prima nar-
rat factum. In secūda dat iudices. secūda
ibi ideoque. No. q Papa videt̄ habere potestatē etiam
inter laicos committendi causas etiam merè ciuiles,
quod videtur contra ea, quæ habentur. j̄. de iudi. c. no-
uit. & qui filij sint legi. c. causam. ¶ Sed potes dicere,
q forte isti erāt de terris ecclesiæ. facit, quod habetur.
j̄. de ap. si duobus. vel forte erat talis causa quæ specta-
bat ad ecclesiam. vt quia forte agebatur de dote. facit
quod habet̄. j̄. de dona. inter vi. & vxo. c. iij. & c. nup.
Vel forte prætendebatur contractus vsurarius, vel in-
teruenerat iuramentū. facit, quod habet̄. j̄. de fo. cō-
pe. cum sit generale. & eo. tit. cum C. laicus. lib. vj. Vel
forte erat pecunia debita ratione cēsus iurispatrona-
tus secundum Innocē. facit, quod habetur. j̄. de iudi. c.
quanto. Vel forte se intromisit propter negligentiam
iudicis. secularis. vt. j. de fo. compe. licèt. &. c. ex trāsmi
1 ssa. ¶ † Itē no. quod non valet compromissum in suos,
vt in casu discordiæ tertius assumatur per delegatos, il
lo non nominato. & sic nō valet compromissum per
3 qd̄ dat̄ potestas dandi arbitrium incertum. ¶ † Itē no.
q iudices delegati videntur posse facto compromisso
retinere potestatem compellendi partes ab obseruan-
dum laudum ferrendum. & sic videtur, quòd non
habeant delegati potestatem compellendi partes
vel arbitros, nisi sibi retineant. de quo. s̄. cap. per tuas.
3 in glo. fi. tangetur cum glo. j. ¶ † Item no. q a sententia
etiam nulla potest appellari. facit, quod habet̄ i l. si ex
pressim. ff. de app. &. j. de app. c. dilecto. Et ex hoc nota,
q a grauamine facti potest appellari, quod nota. in l. si
4 quis prouocatione. C. de ap. ¶ † Item no. q valet appel-
latio si qs appellet. ideo, quia compellitur ad obseruan
tiam laudi nulli. Et sic. no. q appellari potest ab exe
cutione seu ab executore inquantum cū effectu non
admittitur exceptio nullitatis sententiæ saltem ad fin.
vt ad superiorem referat. de quo. s̄. plenè. de offi. dele.
c. pastoralis. §. qa vero. & de re iu. de cetero. & c. & qd̄
ꝯsultationē. Et no. sin In. & Host. q vr̄ ꝓcedere appel
latio assignata cā generali. Nam hic videtur, q erat ap
pellatum ex causa: quia ad obseruantiam laudi coge-
batur; hæc autem cā comprehendebat omnes causas,
quibus

quibus arbitrium poterat dici nullum, vel etiam, qa
esset iniquum.facit. s̄.c.c.ij.sed do.Ant.dicit,ꝙ debet
intelligi,quod iste apellauit,quia compellebat̄ ad ob
seruantiā laudi nulli.aliàs videtur ꝙ non tenuisset ap-
pellatio, cū in appellatione ab interlocutoria debeat
inseri causa, aliter non valeat vt.c.vt debitus.& c.cor-
di.de app.Olim tñ de hoc erat qō qūo,vt patet ex no.
5 per Inn.in c.significātibus.de oper.no.nun.¶†Itē no.
ꝙ sententia lata post,& contra appellationem legiti-
mam est nulla.facit s̄.de of.del.cum contingat. & in-
6 fra.de sen.excom.per tuas.¶†In gl.j.ibi retenta dele-
gata.& sic innuit gl. ꝙ si compromittatur in delegatū
non retenta potestate delagata,ꝙ expirat potestas de-
legati. sed Innocen.hic tenet cōtrarium,quia siue ex-
pressè retineat delegatā tempore cōpromissi, siue nō,
siue compromittatur in eūdem,siue in aliū,vel alios,
nihilominus remanet potestas delegata: qa rescripta
sui natura sunt perpetua.l.ij.& fi.C.de diuer.rescri.&
facit,quod babetur.supra de offi.dele.significantibus.
& iste non est modus per quem expiret iurisdictio, &
pro hoc, qa non numeratur inter casus.no.s̄.de offic.
dele.in literis. facit, quod habetur in l.obligationum
ferè.§.placet.ff.de act.& obli.Idē tenent Pe.& Abbas
allegant.C.de temp.ap.auth.si tamen.& quod babe-
tur.ff.eodem.l.si pars. Fatetur tamē,ꝙ per secundum
compromissum renuntiaretur primo per id,quod ha-
betur in l.sed si in seruum.§.vlt.ff.eo.Et facit,quod ha
betur in l.si quis cum procuratorio.§.fi.ff.de procur.
Sed nō sic in iurisdictione delegata,qa illa nō expirat
p cōpromissum,vt est dictū.Et est ratio diuersitatis,qa
a compromisso tanquam voluntario partes volunta-
riè recedere possunt.Sed iudicium redditur in inuitū.
l.inter stipulantem.§.j.ff.de ver.ob.¶Item,quia iuris-
dictio datur a lege, vel superiore: sed arbitrium datur
a partibus. Et omnis res p easdem causas dissoluitur,
per quas nascitur.j̄.de reg. iu.c.j.Nunquid autē adeū-
do ordinarium videantur partes renuntiare potēstati
delegatæ.do.Anto.hic tenet,quod sic.facit, quod ha-
7 betē in c.olim. j̄. de priuile. ¶†In ea.ibi arbitraria po-
testate.& sic vult gloss. ꝙ vtraque potestate vti possit.
facit,quod habetur in c.nisi.in gloss.sed do.Anto.hic
dicit,ꝙ istud possit procedere si erat cōpromissum tā-
quam in arbitratorem,cum eius sententiæ nō debeat
stari si sit iniqua,sicut nec iudicis si fiat reclamatio. &
sic intelligit,quod habetur in d.c.nisi.de præbē.Si ve-
ro compromissum fuit tanquam in arbitrum:tūc dicit
quod in eodem articulo nō poterit cōmiscere dictas
potestates,cum videantur contrariæ, vt dixi in c.præ-
cedenti. Sed super diuersis articulis poterit vti dictis
potestatibus.& ideo licèt elegerint viam iudicis pce-
dendo,poterit in actu determinandi,seu sententiandi
eligere viā arbitri, si processerit de partium volūtate,
quia iudex debet sequi conuentionem partium.ff.de
re iudi.l.si conuenerit.aliàs sentit,ꝙ nō possit.Sed for-
te,ex quò actus sunt diuersi.& non eligit expresse al-
teram potestatē super tota causa, videtur ꝙ etiā sine
alio consensu partium possit eligere potestatē arbitri
in sententiando.per id, quod not.in gloss. in simili in
cle.sæpe.in verbo partibus ad fi.de ver.sign.& qđ etiā
8 dixi in c.Quintauallis.de iureiuran. ¶†In ea.ibi arbi-
tri executionem. & sic vult glos.quòd delegatus non
possit exequi sententiam latam ab arbitro super causa
sibi delegata.& sic in casu isto sola incertitudo arbitri
assumendi non vitiabit processum istorum delegato-
rum,imo etiam delectus potestatis. quia non poterāt
exequi ipsum laudum, quod est verum: vbi nō inter-
uenisset consensus partium.Sed illo existente, vt hic
fuit:tunc, licèt aliqui teneant etiam tūc delegatos nō

posse exequi,quasi hæc potestas non sit prorogabilis:
quia nullus videtur exequi laudum arbitratorum.nisi
sit ordinarius,vel delegatus Principis ad hoc deputa-
tus.ff.de re iudi.a diuo Pio.§.j.Et facit, quod habetur
s̄.de offic.deleg.c. pastoralis. Illi autem erant delegati
causæ principalis,& non dati ad exequendū. & sic vi-
detur,ꝙ nō potuerint exequi. ¶Sed tenet cōtrariū.&
Ioan.And.& Hosti.posteum videlicet,ꝙ ex consensu
partium potuerit prorogari dicta potestas: quia licèt
partes non possint dare iurisdictionem tamen iurisdi-
ctionem datam per superiorem possunt prorogare,&
ampliare. & circa illa pacta apponere.facit, quod ba-
betē in l.j.§.& post operis.ff.de ope.no.nū. & quia etiā
partes possunt renuntiare appellationi. & etiam secū-
dum aliquos relinquo iudiciorum ordini.C. de temp.
appellatio.l.fi.facit, quod habetur.infra de iureiuran.
venientes.& quod not.in capi.vltimo. de re iudica.in
sexto.Et ideo videtur,quod partes potuerūt proroga-
re potestatem delegatorum ad potestatem exequendi
laudum.Et pro boc,quia delegati Papæ habent pote-
statem exequendi sententias suas.s̄.de offi.del.c.quæ-
renti.& sic similium causarum: ergo merito potest fie
ri prorogatio.per ea,quæ notantur in l,j.C.de iur.om.
iudi.& in l.j.ff.de iudi.¶Et prædicta procedunt in de-
legatis a Papa,vel a Principe, qui habent potestatem
exequendi suas sententias.vt patet in.c.quærēti. & in
l.a diuo Pio.ff.de re iudi.In delegato autem ab inferio
re a Principe:quia ille non babet.potestatem exequē-
di suam sententiam secūdum Legistas. vt no.in d.§.j.
l.a diuo Pio. esset secus: quia tunc non possent tales
prorogare potestatem talis delegati ad potestatē exe-
quendi sententiam arbitrorum.Sed tenendo opi.quā
tenent aliqui canonistæ.& sequitur gl.j.de for.compe.
si quis contra clericum.quod secundum canones etiā
delegatus inferioris a Principe habeat potestatē exe-
quendi suam sententiam: tunc idem esset dicendum,
quod in delegato Principis.¶Item aduerte, quia in-
9 quantum dixi post do.Ant.†ꝙ partes possint etiam re-
nuntiare ordini iudiciorum,non videtur verum,quā-
do est ordo substātialis.vt legitur,& no.per gl.& doc,
in c.de causis.s̄.de offi.dele. & in l.prolatam.C.de sen
ten.saluo nisi partes vellent,ꝙ iudex tanquam arbitra
tor,& amicabilis compositor procedat.& sic intelliga
10 tur gl.in c.fi.de re iudi.in vj. ¶†Et ex prædictis patent
decisa esse tria dubia.Primum est,an per actum com-
promissi expiret potestas delegata. Secundum,an da-
to,ꝙ nō expiret possit delegatus simul vti potestate ar
bitraria,& delegata.Tertiū est,an dato, ꝙ retineat po-
testatem delegatam non obstante cōpromisso, an lau
11 dum latum ab arbitris poterit exequi.¶†Circa primū
aduerte,quia potest esse dubium, an quando factū est
compromissum:si postea itur ad iudicem, an intelliga
tur recedi a compromisso,& per quem actum.de quo
ēn tex.& gl.in l.sed & si in seruum.§.fin. cum duabus
seq.ff.de arb.& eo.titu.l.item si vnus.§.j. ¶Conclude,
quod si ambe partes vadunt ad iudicem. & incipiunt
litigare coram eo:eoipso videntur velle recedere a cō
promisso.per id, quod habetur in d.l.sed & si seruum.
§.fi.Et etiam voluit sentire hic Inn.Et aduertendum,
quòd licèt litera ibi dicat,quod prætor non coget arbi
trum,tamen gloss.videtur sentire ibi. & in d.l.item si
vnus.§.j.& Inno.hic,quod videatur recessum ab ipso
compromisso.& sic videtur,quod etiam si spōte pce-
dere vellet ad instantiam alterius partis nō posset:sed
forte ad instantiam ambarum.licèt non posset cogi:ta
men videtur,ꝙ sponte posset procedere.ar. eius quod
habetur in c.licèt.de procu.in vj. & sic possit intelligi
contrarius sensus.d.§.fin.Si autem altera pars tantum
vadat

vadat ad iudicem:tunc videtur quod videatur cōtrauenire compromisso.& ex hoc incidit in pœnam. per id,quod habetur in l.si quis rem.ff.eod.¶ Aduerte tamen,q non videtur incidere per solam citationem factam de parte: sed demum si fuerit litem contestatus, per ea,quæ habentur in d.l.si quis rem.Inquantum dicit,q si ille q compromisit,rem in iudicium deducat committitur pœna.Ante litem autem cōtestatam nō dicitur deducere,sed deducere velle.l.amplius nō peti.ff.rem ra.ha.& sic videtur q requiratur contestatio. & hoc etiam voluit glo.in l.litigatores.in princ.ff.eo. & facit etiam quod no.glo.in d.l.item si vnus.§.j.hoc aūt videtur intelligēdum,nisi compromissum fuisset iuratum.nam tunc per solam citationem,vel supplicationem porrectam superiori videntur venire contra.per id,quod habetur in l.si quis maior.C.de transact. Illud autem videtur certum,q licet partes recedant a iudice faciendo compromissum in alium,nō per hoc expirat potestas iudicis.vt etiam hic voluit Inn.& no.gl.in d.l.si quis rem.& probatur in auth.si tamen.C. de temp.appel.Et ideo partes possent redire ad ipsum iudicem,si vellent.An tamen pendente compromisso curtat instātia in causa principali,vel appellationis no.in auth.si tamen.C.de temp.appel.& dictum fuit. §.c.cum dilectus. Si autem altera pars tātum vellet redire ad iudicem,an possit,videtur quod sic ex pdictis.

12 Sed incurrit pœnā in casibus,de quibus dixi.§.¶ †Circa secundum adde,q si elegisset viam arbitri,vel arbitratoris in procedendo,videtur q non posset eligere viam iudicis in iudicando: quia ad hoc,vt iudex tanquam iudex possit sententiare necesse est,q instantia coram eo,vt coram iudice præcedat.& duret tempore sententiæ.per ea,quæ habentur in l.properandum.C. de iud.& in l.j.C.quando prouoca.non est necesse.Et ideo cum talis instātia non interueniat, ex quo pcessit vt arbiter,& arbitrator videtur quod nō possit pronuntiare,vt iudex.facit,quod dixi in c.ex parte.super gl.fi.§.eo.¶ In glo.ij.ibi.ff.de procu.l.ij.& de hoc qualiter intelligi debeat, quod procurator debeat esse certus,recurre ad rex.cum glo.in c.j.§.j.de procura.in vj. ¶ In ea.ibi.de offi.dele.c.suspitionis.& per hoc,quod habetur de offi.deleg.ab arbitris.lib.vj.vbi tales censentur delegati iuris.& ab ipsis tanquam delegatis appellari potest.Hæc tamen solutio non videtur bona,p id,quod habetur in l.item si vnus.§.principaliter.ff.e. vbi patet,quod etiam si duo eligantur compromissarij

13 † etiā extra causam suspitionis valet compromissum, & si discordant cogitur per iudicem eligere tertium, & sic disponitur ibi.Id etiam in alijs arbitris,quod disponitur de arbitris in causa recusationis in d.c.cum speciali.Et propter hoc forte glo. dedit sequentem solutionem,quæ in effectu vult,q valeat cōpromissum, si simpliciter fiat in duos.& de tertio nihil dicatur,vel si dicatur demonstratur certa persona,quæ in tertium debet assumi. Secus si cōpromittit in duos hoc acto, vt tertius eligat ab ipsis partibus, vel a iudicibus non demonstrato illo tertio.Et istam solutionem tenet hic Inno.quam etiam tetigit hic gl.in d.§.principaliter.& est ratio secundum Inno.& etiam tetigit gl.in præal. §.quia. quod hoc secūdo casu compromissum incipit a dissensu.& sic habet vitiosum initium,& fundamētum.& ideo non potest super illo fieri bonum ædificium.secus in primo casu.¶ Item in secundo illi quibus datur potestas tertiū eligendi surrogatur loco partium,ex quo a partibus habēt potestatem. Et ideo sicut partes non possunt compelli ad concordiam, ita nec ipsi,& sic verisimiliter non est spes concordiæ.& ideo tale compromissum improbatur a iure.¶ Itē cōsiderato,q in dicto secundo casu habētes tertium eligere ex potestate partium surrogantur loco partiū,& per consequens præsumuntur velle secundum voluntatem partium,q partes sunt ordinatæ ad discordiam. & sic non est verisimiliter spes concordiæ. Ideo vitiatur compromissum. Sed in primo casu cōpromissum habet bonum initium,& fundamentū,& licet si tunc discordant postea arbitri iudices habeant cogere ipsos arbitros tertium eligere. Istud est satis iustum, & bonum ex eo,quia iudices cum non habeant vicem partium facere: sed autoritate iuris præsumptio est,q bene procederet.& præcipuè, quia quicunque sit iudex præsumitur a iure bonus vir.l.vir bonus.ff.iudic.sol. & l.continuus.§.cum ita.ff.de ver.obl.& similiter arbitri etiam præsumuntur velle benè eligere, ex quo nō ex potestate partium:sed ex iur. potestate habent eligere tertium. Et istam solutionem etiam sequit Bart. in d.§.principaliter.glo.tamen ibi non tenet istam solutionem,sed tenet aliam, videlicet q si non consentiant simul ipsi arbitri in tertio eligendo:etiam quando potestas data est a partibus,quod tunc licet non valeat compromissum ex se,seu ex viribus compromissi valebit,tamē beneficio prætoris, seu iudicis, qui coget ipsos arbitros ad tertium eligēdum. Sed certe ista solutio est expresse contra istum tex.& contra d.l.item si vnus.§.item si duos.vbi litera simpliciter dicit,q nō valet compromissum factum in duos cum potestate, q in casu discordiæ eligant tertium.& pro hoc etiā vr hic casus apertus. Nam hic dicitur, q etiam si tertius eligatur, & procedat cum altero ipsorum duorum ad sententiam, q non valebit talis sententia.Et pro hoc etiam videtur reprobari opi.dicentium,q siue cōpromittatur in duos simpliciter, siue in duos,q eligāt tertium.quod valet vtrobique cōpromissum ex eo, quia taciti, & expressi debet esse eadem cōditio.l.cū quid. ff.si cer.pe.Et quia expressio eorum,quæ insunt nihil operat.C.de fideiuss.l.non rectè. & §.de off.ordi. grauę.& etiam,quia æquiparari videt dispositio legis, & hominis.l.j. C.communia de lega. nam per prædicta hæc solutio non videtur bona,quia contra istum tex. iuncto.d.§.principaliter.& potest dici, quod tacitè nō inest ex dispositione partium,quod tertius eligat, sed ex dispositione iuris. & sic eo casu, quo expressio fit p partes aliter exprimitur quàm insit. Ideo tunc potest aliquid operari.per ea,quæ habentur in l.iij.§.si filius. ff.de libe.& posth. & quæ plenè not.in l.iij.ff.de leg.j. ¶ Et per pdicta videtur et reprobari opi.Fran. Accursij,qui dixit, q quando fit compromissum in duos cū potestate eligendi tertiū in casu discordię.quod si postea arbitri non discordant in eligendo tertium,quòd tunc valebit, quod fiet.nam secundū eū videtur quodammodo cessare ratio legis, ex quō non discordant in tertio eligendo:sed concordarunt, & cōsenserunt. Secus si discordarent in tertio assumendo: quia tunc non valeret,quod agetent.& sic intelligit.§.si duos.in l.item si vnus.Et hanc opi.recitauit Ioā.And. in addi. Spec.in ti.de arbi.§.si super.versi.sed et, quod dixi.Nā ista opi.videtur esse contra istum tex.vbi patet, q etiā si concordant in tertium eligendo, tamen non valet quod agunt. Ioan.tamen And.in addi. dicit distingui posse,an compromittatur in duos cū hoc, q si discordant eligant tertium:q tunc nō valeat cōpromissum, an vero compromittatur in duos cū potestate, quod eligant tertiū.& tunc secūdū eū, quia possunt eligere a principio, ex quo data est simpl'r ptās eligendi tertium, & non fuit adiectum in casu discordiæ si eligat tertium ab initio,& procedāt valebit,quod fiet.& ratio est secūdum eum: quia nulla poterit sequi perplexitas,

xitas, ex quô iam electus erit tertius. secus si differrẽt eligere eo tempore, quo essent in discordia: quia tunc non valebit, qđ facient per istũ tex. & per d. §. si duos. ¶ Sed certè, vt hic tangit do. Anto. ista distinctio videtur contra mentem, & rationem istius tex. quia etiam quando compromissum est in duos cum potestate eligendi tertium, est data potestas de tertio incerto assumendo, ergo non debet valere per istum tex. & per ea quæ habentur in d. §. si in duos. & istud videtur verius de iure, saluo nisi fortè post compromissum incontinenti partibus præsentibus eligerent ipsum tertium, quando data est eis potestas, vt tertium eligant, & partes illud approbauerunt. nam tunc videtur, quòd valeat. per ea, quæ habentur in simili. in l. j. §. cum adijcitur. ff. de verborum obligationi. & sic satis videt, si partibus absentibus talem electionem faciant, licèt ab ipso initio. ¶ Aduerte tamen, quia vbi compromittitur in duos, & datur potestas de tertio eligendo in casu discordiæ, quòd si contingat dictos arbitros simul concordare, & non esse discordes, & pronuntiẽt, videtur qđ valeat sententia, quia clausula de eligendo tertiũ in casu discordiæ non habuit locum. Et ideo non habuit impedire compromissum factum in ipsos duos. argu. l. post adiram. C. de impub. & alijs substi. & C. de leg. l. si legata. & quia dicta clausula est de per se, & separabilis ab alia parte compromissi. & sic videtur, qđ vitiatur, & non vitiet. arg. de reg. iu. vtile. li. vj. Et istud tenuit Ioan. And. in addi. prędicta. super ver. super eo, quod dixi. ad fi. & sequitur hic domi. Anto. & secundũ hoc limitaretur iste tex. & d. §. si in duos. quando deuẽtum esset ad discordiã, & ad electionem tertij, Secus, quando fuissent concordes, quod est valde notãdum. Tamen tex. in d. §. si in duos. videtur simpliciter reprobare dictam formam, quando cõpromittitur in duos cum potestate eligendi tertium in casu discordiæ. & videtur simpliciter velle, ꝙ compromissum tunc non teneat quasi sit factũ in forma vitiosa, & a iure reprobata. & ideo dictum Ioan. An. non est sine dubitatione. Tenè tamen mentem ipsam, cum qua transit hic do. Anto. & est notable dictum. nec obstat prædictis. ca. j. de pact. vbi pacta sunt seruanda: quia illud verum, nisi quatenus pactum obuiet iuri. s̄. de pact. in c. fi. ¶ Et pro prædictis faciat, quia tex. in d. §. si in duos. considerat possibilitatem futuræ discordię. & ideo, licèt postea non sequatur discordia: tamen quia possibile fuit illã interuenire, videtur durare ratio illius. §. & ideo videtur, quòd compromissum inualidetur, & quod etiam opi. Fran. accursij nullatenus procedat: nec videtur ẽt procedere, vt dixi opi. Ioan. And. Ioan. de imo. ¶ Aduerte tamen, quia Innocen. hic in gl. sua in verbo incerta persona ad finem, videtur sensisse differentiam quam fecit Ioan. And. in addi. Spec. super dicto versi. sed ei, quod dixi. ¶ Nam dicit Innocen. differentiam esse, an compromittatur in duos, & detur potestas eligẽdi tertium in casu discordiæ, an vero compromittatur in duos, & simpliciter detur eis potestas eligendi tertium, cum partes in ipsis arbitris, & de ipsis plenè confidant. An tamen hæc opi. procedat de iure, patet ex superius dictis. ¶ Item etiam aduerte, quia voluit Innocen. in glo. pręalle. quod delegati possint compellere arbitros ad eligendum tertium, quando in duos compromittitur in causa delegata, & postea sunt discordes. ¶ Sed contrarium voluit Hostien. in c. proxi. & idem etiam gloss. supra eodem. per tuas. in glo. fin. Et hæc opi. videtur verior, vt ibi dictum fuit in d. c. per tuas. qui sunt delegati ad determinandam causam nõ autem ad cogendum arbitros. Et ideo videtur, quod eorum potestas ad illud non extendatur. Secus tamen videtur si essent dati delegati ad exequendum sententiam arbitrorum, quia tunc videtur, qđ possint cogere arbitros ad eligendum tertiũ, vt sic possit deueniri ad sententiam quam debent exequi. argu. l. ad rem mobilem. & l. ad legatum. ff. de procu. & supra de offi. dele. præterea. & c. ex literis. ¶ Item etiam aduerte, quia videtur velle Ioan. An. & domi. Anto. per ea, quæ tetigi in notabilibus,

14 † qđ de causa vsuraria possit in laicum compromitti iungendo ea, quæ dixi in not. cum his, quæ dicuntur in text. ¶ Sed cõtra istud facit, quia causa vsuraria videtur esse causa spiritualis, & eius cognitio videtur spectare ad iudicem ecclesiasticum. per ea quæ no. xj. q. j. in summa. & infra de iureiur. ex literis. & per gl. in cle. ij. de iudi. ¶ In glo. quę incipit cum repetuntur. istud dubium videtur pendere ex alio, videlicet, an de causa vsurarũ possit aliquo casu agi coram iudice seculari super quo fuerunt opi. ¶ Nam q̄dam, vt Barto. tenuerunt, ꝙ si quęstio sit super factu tã tum, puta, an talis receperit vsuras, vel dederit ad vsuras, & tunc possit cognoscere. An vero super iure, puta, vel contractus de quo quæritur de iure sit censendus vsurarius, vel non. & tunc non potest cognoscere iudex secularis: sed iudex ecclesiasticus: quia talis q̄ȯ secundum canones, & non secundum leges est determinanda. vt patet ex his, quæ habentur. infra de vsuris. c. quia in omnibus. & no. Bart. in l. Titia. ff. sol. ma. & istam opi. etiã tenuit Pau. de Leaza. in cle. j. de vsu. ¶ Alia autem fuit opi. qđ indistinctè iudex secularis non habeat cognoscere de causa vsurarum, sed iudex ecclesiasticus. & istam videtur sequi glos. in d. cle. j. de iudi. quia iudices ecclesiastici super causis vsurarum indistinctè faciũt inhibitionem iudici seculari. An igitur possit compromitti de causa vsuraria. potes dicere, quòd si tenemus aliquo casu iudicem secularem posse cognoscere, in illo casu poterit compromitti in laicos, aliter in laicos non posset compromitti, sicut nec de alijs spiritualibus, vt habetur in capitul. contingit. supra eodem.

S V M M A R I V M.

1 *Visitandi ius habet Archiepiscopus in monasterijs sitis in sua prouincia.*
2 *Compromissum factum in vnũ hoc acto, vt si sibi videatur eligat aliũ qui causam decidat, an valeat.*
3 *Transigi non potest super spiritualibus. & nu. 5.*
4 *Transactio non procedit, nisi aliquo dato, vel retento.*
6 *Arbitratoris dictum reducitur ad arbitriũ boni viri, quod secus est in arbitro.*
7 *Placet verbum importat arbitrium boni viri.*
8 *Arbitris duobus simpliciter datis, & discordantibus eligitur tertius, an talis tertius propriè dicatur arbiter.*

CVm a nobis. Propter varietatem lecturarum non potest commode summari. Et in prima narrat factum. Secundo confirmat. secunda ibi: nos igitur. In tex. ibi petitur. & infra deciditur, quia sequebatur quod iustum est illud merito exaudimus, vel similia verba. In text. ibi exigebat. & fortè Abbatissa se defendebat dicendo monasterium exemptum. facit, quod habetur. infra de priuile. ex parte. ¶ Item ibi pręcisè. construi potest hoc verbum cum verbo præcedẽti deputaret. & tunc exponi debet lex nominatim, vt hic exponit Ioan. And. Potest etiam construi cum verbo parerent, quod sequitur. & tunc exponi debet præcisè, idest omnino. ¶ No. j. quòd iusta petitio est ex audienda. facit, quod habetur in l. cum rationibus. C. q. accus.

1 aceus.non pos.¶ †Item no.ꝙ Archieps in monasterijs
sitis in sua prouincia, & sic sibi subiectis iure metro-
politjco, seu iure Archiepiscopali.facit. supra de offi.
ordi.pastoralis.cum ibi notatis.habet ius visitandi,&
procurationem exigendi.de quo etiam.s. de offic.Ar-
2 chiepis.c.fi.¶†Item not.ꝙ videtur valere compromis-
sum factum in vnum hoc acto, vt eligat alium si sibi
videatur, qui causam decidat.de quo,& an hoc sit ve-
3 rum dicetur super gl.fi.¶† Item no.ꝙ super spirituali
bus videtur posse compromitti. licèt non possit transi
gi.s.de transac.c.statuimus.& c.super ea. Et sic videt,
quod arbitramētum non est oīmoda transactio, licèt
quò ad quid censeatur translactio:quia per ipsum rece
ditur a lite, sicut per trālactionem.de quo ēt ꝑ Bar.in
4 l.si societatem.§.arbitrorū.ff.pro socio.¶† Nā transa-
ctio non procedit,nisi aliquo dato,vel retento.vt l.trā
sacto.C.de transac.& tamen arbirramētum posset fie-
ri absoluendo etiam nullo dato.Et ideo nō debet cē-
seri omni respectu arbitramentum trālactio.vt voluit
Bar.in d.§.arbitrorum.¶ Item potes notare vnum mo
dum firmandi cōpromissum,videlicet, qđ per pœnæ
adiectionem.facit,quod dictum fuit. s.e.exposita.vbi
etiam dictum fuit quomodo alijs modis firmari pōt.
¶Vltimo potes notare,ꝙ sup ꝑ actu celebrato per infe-
riores potest impetrari cōfirmatio Papalis. de quo ple
5 ne in c.j.&ij.j.de confir.vti vel inuti.¶†In gl.j.in fin.
Sed aduerte, quia dubium faciebat fm Gof. qa vide-
batur,qđ nō posset compromitti de procuratione,ve-
lut de re spirituali,sicut nec potest transigi super re spi
rituali.s.de transac. super eo. Nam compromissum vř
quædam transac.vt no.infra de iureiur.c. quintaual.ꝑ
Inn.sed ipse respondet, ꝙ fuit compromissum de mo-
do fiendę procurationis,nō autem de ipsa procuratio
ne.Vel secundo potest dici secundum eum,ꝙ ipsa pro
curatio est res temporalis, sicut & fructus decimarū.
infra de deci.capitu.quamuis.¶ Sed certè iste solutio
nes videntur non esse bonæ. Nam prima videtur con-
tra text.Secunda etiam non videtur bona, quia vide-
batur esse quæstio etiam super iure recipiendi procu-
rationem, quod est accessorium iuris visitandi, quod
est spiritruale.Ideo finaliterr dicit,quòd licèt super iu-
re spirituali non possit transigi,tamen bene poterit cō
promitti per istum text. & sic licèt cōpromissum quò
ad quid censeatur transactio, non tamen omni respe-
ctu, vt dixi in notabilibus. ¶ In gloss. fina. ibi tenet.
licèt pro ista prima solutione faciat verbum ordina-
tioni,& verbum ordinando.tamen, vt dicit. Hostien.
verbum diffiniendo non facit pro illa, sed potius,qđ
fuerint arbitri, vel iudices. tamen iste Hostien. tenet
istam solutionem, vt sit dr̄ia inter arbitros,& arbitra-
tores.Et est ratio diuersitatis scd̄m eum, quia dictum
6 † arbitratoris sui natura reducitur ad arbitrium boni
viri,sed dicto arbitri fm sui naturam,& iuris ciuilis di
spositionem,standum est,licèt sit iniquum.l.diem pro
ferre.§.stari.ff.eodem.& ideo secundum eum primum
debet admitti, videlicet, quòd per arbitratorem, seu
arbitratores fieri possit, quod est dictum.Secundo ve-
ro, videlicet, quòd per arbitrum, seu arbitros id fie-
ri possit: est respōdēdum,& nōn admittendum,ne li-
tes ex litibus oriantur,& ne iniquitas approbetur.Ad
ducit etiam pro hoc simile, quia non videtur valere
compromissum,si fiat in Titium, vt pronunriet,ꝙ Ti-
tio placuerit: sed bene valet secundum eum si fiat,vt
ꝓnūtiet arbitratu.Titij. Nam in primo casu nō valet,
quia habet sequi voluntatem Titij.in secundo casu se
cus,quia poterit recurri ad arbitrium boni viri, & sic
dicit intelligendam.l.litem si vnus.§. item Pompo.ff.
eo.Istum intellectum sequitur hic Ioan. And.circa.d.
§.item Pompo.& sequebatur etiam Old. vt refert Bar
to.in d.§.idem Pompo. sed Bartol. ibi reprobat istum
7 intellectum,†quia verbum placet.etiam importat ar-
bitrium boni viri l.thais.§.sorore.ff.de fidic.libe. iun-
cta.l.fideic.libertas.eo.titu. & sic etiam in primo casu
importat arbitrium boni viri, & tamen non valet, vt
ibi patet.in d. §. idem Pompo. Vnde alius est intelle-
ctus illius.§.vt ibi voluit gl.& etiam Barto. & sic istud
simile allegatum per Hostien.& Ioan.Andr. non fuit
bonum,facit,quod dixi.supra eodem.cum olim. Et ꝑ
hoc etiam vř, ꝙ non valeat compromissum si fiat fm
consilium talis sapientis.Secus si diceretur, qđ habet
pronuntiare de cōsilio talis sapientis:quia hoc vltimo
casu, licèt teneretur requirere consilium,non tamen
teneretur illud sequi.vt in d.c.cum olim. & ibi tetigi.
& no.Barto.in d.§.item Pomponius. & in l.j.§. si plu-
res.ff.de exercitoria.Et facit,quod no.in Specu. de ar-
bitro.§.fi.ver.sed quid si dicatur.ad fi.§.Et istam primā
solutionem gl.sequebatur etiam Pe.& Abbas.quia ar
biter tènetur substantialia iudicij seruare. Sed arbitra
tor datur ad componēdum. & datur etiam sepissime
super re non litigiosa.Et etiam si detur super litigiosa
non tenetur substantialia iudiciorum seruare.vt no.ꝑ
Innocen.in c.Quintauallis.de iureiuran. Licèt autem
hanc primam opi.sequatur Hostien. tanquam veram
in se.tamen, quia videtur aliqualiter literam violare,
quæ videtur etiam loqui in arbitris. Ideo glo. in versi.
vel si fuerint,dat secundam solutionem.Sed certè illa
secunda nihil valet:quia est contra capitulum præce-
dens. vbi etiam ex postfacto facta fuit electio de tertio
certo.& tamen non valuit.Et ideo glo.in ver. & ideo.
voluit sentire tertiam solutionem,videlicet, ꝙ in c.p̄-
cedenti.compromissum fuit in duos, & data potestas
duobus de tertio eligendo,qui poterant discordare in
ipso tertio eligendo. Sed hic fuit compromissum in
vnū,videlicet, in Cardinalem,& data potestas de eli-
gendis duobus mediatoribus,vel arbitris.Ideo tenuit
quia hic cessat ratio discordiæ,cum vnus in seipso nō
possit discordare. sed secus in pluribus, & si vnus va-
riaret,quia primo eligeret vnum, & postea alium,stā-
dum esset primæ declarationi.per id,quod habetur in
l. quicquid astringendæ. ff. de verborum obligationi.
& pro ista solutione bene facit,quia cessare videtur ra
tio,quæ ponitur in §.si in duos.inquantum dicitur,ꝙ
non valet compromissum in duos cum potestate eli-
gendi tertium,quia possent discordare. Nam dicta ra-
tio cessat,quando est vnus tātum,cui data est potestas
eligendi vnum, vel duos. & hanc solutionem tenuit
Gof.allegat, quod habetur in l. non distinguemus.§.
quęsitum.ff.eo. tamen si benè ponderetur non multū
facit.imo posset induci etiam ad oppositum Innocen.
hic,seu in capitul. præcedenti videtur variasse in glo.
in verbo incerta. Nam circa principium non videtur
tenere istam solutionem cū dicat,quòd siue sit vnus,
siue plures qui a partibus habeant potestatem alium
eligendi, non valebit compromissum,nec poterūt co
gi eligere, sicut nec partes cogi possent quarum vice
habent eligere.Sed demum in eadem.gloss. circa fin.
videtur sequi istam solutionem.Hostien. vero non te
net istam solutionem, quia secundum eum non ces-
sat ratio incertitudinis, de qua in capitu. præcedenti.
& quia possibile esset,quòd etiam tunc eligeretur, vel
suspectus, vel iniquus. facit, quod habetur in dicto.
§. quæsitum. & cum hoc etiam transit dominus Ant.
& etiam Ioan. Andre. Tamen si quis vellet defensare
istam solutionem posset dici,ꝙ capitulū præcedēs dēt
intelligi de incertitudine q̄ causat, & causari ꝑt a dis-
cordia duorū,q̄bus dat dicta ptās eligēdi tertiū: vt sic
intelliga-

intelligatur.secūdum.d.§.si in duos. in l.item si vnus. ad quem videt habuisse respectum, vt patet.in prin. glo.in c.præcedentis.Item etiam non obstat, quod dicitur,ꝙ poterit eligere suspectum, vel iniquum: quia si de hoc constaret, non posset talem eligere: quia in dubio in generali potestate non videteē data potestas eligendi tales.arg.l. creditor.§.lucius.ff.mandati.& ff. de le.ij.in l.Lucius.§.Lucius Titius damā.tamē ꝑ prædicta Hostié. soluit quarto,ꝙ hæc potestas potest dari ordinario. Nam legatus iste erat ordinarius in sua legatione:quia legatus habet ordinariam, vt patet in c. ij.de offi.leg.in vj.non autem potest dari delegato,vel arbitro.& ita loquantur contraria,assignant rationem diuersitatis: quia secundum eū ordinarius habet hāc potestatem a iure, etiam si ei nō detur a partibus,per ea,quæ habentur.ff.de arbitris. in Litē si vnus.§.principaliter.quæ rō cessat in delegato,& arbitro.& hanc rationem notatur propter id,quod dixi in c.præcedēti.an delegatus de iure habeat potestatem compellēdi arbitros ad eligēdum tertium, quando in duos fuit compromissum. Nam videtur velle Hostié.ꝙ non,de quo dixi in c. præcedenti.& in c.per tuas.super glo.fi. Et ideo secundum eum,cum ordinarius habeat dictā ptātem a iure.Ideo a partibus poterit sibi dari:quia nil noui tūc sibi dari videtur. Sed potius id, quod ius sibi cōcesserat approbari vr.allegat.s.de of.leg.ca.studuisti.Item etiam pro prædictis adducit, quia iurisdictio ordinaria est fauorabilis: delegatio verò odiosa.facit, quod no.gl.de rescri.c.j.in vj.& arbitraria potestas est stricti iuris.s.eo.cum dilectus.ideo contra delegatā,& arbitrariā potius in dubio ficda est interptatio. ¶Sed aduerte,quia contra istam opi.Hosti.facit, quia ordinarius non habet eligere in casu discordiæ:sed habet compellere arbitros,vt eligāt tertium. vt patet in d.§. principaliter. Et sic non est verum, ꝙ quando datur potestas ordinario eligēdi tertium,videatur per partes dari id,quod ꝑ ius sibi conceditur.Propterea, etiā nō cessat ratio incertitudinis hoc casu,etiam quando datur potestas ordinario,super qua incertitudine fundatur ratio decretalis præcedentis, vt hic patet. & ideo ista opi.Hosti.nō videtur tuta.Propter hoc datur alia solutio, quæ fuit qnta, videlicet, ꝙ isti mediatores nō fuerunt electi, vt arbitri: sed vt legati,contraria verò procedunt in arbitris. & pro ista solutione facit litera, dum dicit diffiniendo causam huiusmodi.&c.& hanc sol.tenuit Inno.in c.præcedenti.pro qua facit,quia licèt compromittatur in ordinatium,prout erat iste legatus, vt patet in ca.ij.de offi.lega.in vj. non per hoc perditur potestas ordinaria: quia nec etiam perditur delegata per actum compromissi, vt dictum fuit. s.c. proxi.¶In gloss.j.& super ea.& ideo iste legatus,licèt in eum esset compromissum potuit dare delegatos,ꝙ etiam isti essent delegati, dicit Inn.posse colligi ex lra dum dicit diffiniendo causam &c.& etiam, quia Papa confirmat eorum sententiam,quod nō fecisset si fuissent arbitri.per id,qđ hr inll.j.C.de arb.¶Nec ob.si dicatur,ꝙ pœna quæ fuit hic promissa per partes vr ostēdere eos fuisse arbitros.per id,quod not.gloss.in l.j.ff. de iudicijs.quia respondetur,ꝙ hoc non est verū,quādo compromittitur in ordinarium, vel delegatū partium:quia semper tales retinēt iurisdictionem suam, quousque reuocētur.per id, quod habeē in l.lega. ff.de offi.præsi.& j.de præbē.nisi essent.¶Sed id, quod no. in d.l.j.ff.de iudi.procedit,quando compromittitur in extraneos,qui nullam habent iurisdictionē in partes. licèt aliàs sint iudices aliorum. Nam tunc, si promittatur pœna de stando dicto talium, vel habitus fuerit tractatus de eligēdo tales,vt arbitros:tunc præsumunt,

vt arbitri electi.per ea, quæ habentur in d.l.j.ff.de iudicijs.& l.j.C.de arb.& in l.litigatores.§.j.& ij.ff.de arbi.Si aūt nō interuenerit promissio pœnę,nec præcedens tractatus de eligendo vt arbitros, tunc in dubio præsumitur potius quis aditus, vt iudex prorogando eius iurisdictionem,quàm videatur aditus, vt a biter, vt sic res efficacius valeat.arg.eorum quæ habentur.j. de ver.sign.Abbate.& ff.de rebus dubijs.in l.quoties. secundum Innocen.in c.præcedenti.& facit,quod no. glo.in d.l.j.ff.de iudiciis. ¶Hosti. verò dicebat, quod in dubio potius videbiē electus vt arbitrator. per id, quod habetur in hoc c.& etiam,quia iudex, vt iudex non videtur eligi,nisi exprimatur.& alia etiam multa oportet intercedere ad hoc,vt eligatur, vt iudex ꝑ ea quæ notantur.j.de foro competē.significasti.¶Et propter prædicta non placet iste intellectus Host.& præcipuè,qa non nominat hic istos delegatos.¶Nec etiā videtur,ꝙ iurisdictio eis fuerit commissa.Sed arbitriū tantum, vel ordinatio, & quia si fuissent delegati.vbi lra dixit ordinationi,dixisset iudicio. & vbi dixit mediatorum,dixisset delegatorum.& sic ista solutio non videtur literæ conformari. ¶Sed aduerte inquantum Hosti.voluit,ꝙ quando aditur aliquis, qui non est iudex partium.licèt aliorum sit iudex,ꝙ in dubio videatur electus,vt arbitrator,& non, vt iudex. glos.tenuit contrarium in d.l.j.ff.de iudi.& Inno.in c.præcedēti. licèt Ioā.And.hoc non declaret,nec do.Ant. ¶Potes dicere concordando opi.quod opi.glo.& Inno.procedat de iure ciuili,secundum quod partes possunt prorogare iurisdictionem non sui iudicis, licèt non habeant licentiā a suo iudice.facit,quod habetur in d.l.j. & ij.ff.de iudi.Sed opi.Hosti.potest procedere de iure canonico,secundum quod partes non possunt prorogare iurisdictionem non sui iudicis sine licentia iudicis sui.vt patet ex his, quæ habentur in d.c.significasti.j.de for.comp. licèt autem quinta solutio supra data in se possit sustineri:tamen non videtur literæ conformis,vt superius tetigi.Ideo datur sexta solutio per doctores,videlicet, quod fatendum est, ꝙ non tenuit compromissum, nec cōsequenter laudum per iura in contrarium allegata.Et ideo impetrata fuit confirmatio a Papa de voluntate partium:quia laudū erat nullum secundum istam solutionē.per ea,quæ habentur in contrarijs.Et dicebat hic Goffr.quod hæc cōfirmatio non immutabat naturam laudi.de qua habetur in l.j.C.eo arg.in c.ecclesiā.el ij.de elect.&.C.de inoffi. test.in l. si quando. sed faciebat valere arbitriū ſm sui naturam, videlicet, vt ex quò vallatum esset pœna, ageretur ad pœnam,non autem vt per illam cōfirmationem,adiudicatum,vel laudatum,vel arbitrium trāsiret in rem iudicatam.& sic sesidet hic do.Ant.¶Sed certè,si ponderētur verba Inn.videtur velle, ꝙ ex quò de consensu partium fit confirmatio, quòd tunc laudum sortiatur effectum,& habet executionem.& pro hoc faciat,quod habetur in l.pen.C.eod.& s.eo.c.per tuas.& quod ibi plenè dictum fuit.¶Sed vbi Papa cōfirmaret proprio motu sine voluntate partium: tūc videtur,quod posset procedere dictum Goff.¶ Hæc solutio non videtur omnino tuta: quia in dubio,si fieri potest debet potius fieri interpretatio,vt actus valeat, quam pereat.vt in c. Abbate.j.de ver.sig.Et ideo videtur,ꝙ in dubio non debeamus intelligere,quòd com promissum,& laudum fuerit nullum in hac decr. ꝑut. voluit ista solutio.¶Et ex prædictis apparet sex fuisse solutiones ad contrariū.c.præcedentis.& §.si in duos. l.item si vnus.ff.eodē. & consequenter sex intellectus fuisse in hac decr.¶Et licèt cum primo intellectu trāseant hic doctores:tamen non videtur tutus,per ea,ꝙ habentur

habentur in l.si merces.in prin.ff.locati.vbi patet, qđ
etiam quando aliquid est fiendum per arbritramentũ
tertij incerti, non valet: quia eadem est ratio, quę in ar
bitro, vt ibi voluit glo. quia posset esse discordia in eli-
gendo ipso arbitratore. ¶ Secundus intellectus nõ est
bonus, vt s. dictum fuit. ¶ Tertius intellectus, licèt nõ
videatur placere Hostien. tamen ipsum tenuit gloss.
hic. & etiam Gof. vt dixi super glo. ¶ Et Innocẽ. etiã
ipsum sensit in c. præcedenti. licèt variauerit. Et illum
puto posse sustineri, per ea, quæ dixi super glo. ¶ Ad-
uerte tamen, quia. §. quæsitum. in l. nõ distinguemus.
ff. eo. quem allegauit Gof. nõ videtur omnino proba-
re hũc intellectum: quia ibi benè permittit posse agi
in compromisso, quod si arbiter pronuntiet fundum
debere restitui, vel etiam debere satisdari, ꝙ ipse arbi-
ter possit declarare cuius arbitratu fieri debeat restitu-
tio, vel præstari fideiussio. & sic non dicit, quòd prin-
cipalis quæstio possit compromitti in arbitrum cum
potestate, quòd ipse possit alium eligere. & sic melius
facit iste textu. non cauillando eum. ¶ Nec ob. etiam
litera ibi circa fi. dum dicit, ꝙ si iubeat aliũ sibi adiũgi,
ꝙ hoc facere non potest: quia non est actum in com-
promisso. Nam non debet sibi sumi argumentũ a cõ-
trario sensu: quia si esset actũ, quod deberet sibi adiũ-
gi, non valeret talis conuentio, quia possent partes di
scordare in adiungẽdo. & sic staret ratio, quæ habetur
in d. §. si in duos. licèt ergo aliqualiter faciat pro opi.
Gof. d. §. quæsitum. tamen melius facit iste text. & id,
quod dixi superius, quia cessare videtur tunc ratio. d.
§. si in duos. ¶ Quarta autem solutio, quę fuit Host. nõ
videtur tuta per ea, quæ superius dixi. ¶ Quinta autẽ
licèt in se sit vera, non videtur benè conformis literę.
¶ Sexta autem non videtur tuta etiam propter id, qđ
supra dixi, ideo videtur, ꝙ melior solutio præ cæteris
8 sit tertia. ¶ † Nunquid autem, quando eligitur tertius
duobus simpliciter electis in arbitros, & discordanti-
bus, talis tertius propriè dicatur arbiter. dicit Bar. in d.
l. item si vnus. §. principaliter. quod nõ, quia talis ter-
tius non eligitur a partibus. sed ab ipsis arbitris. vt ibi
patet in d. §. principaliter. Et ideo videtur potius quí-
dam consultor, vt etiam voluit Spe. in ti. de arbitro. §.
fi. ver. sed quid iste tertius. vbi dicit, ꝙ alij coguntur ꝓ-
nuntiare secundum consilium istius tertij. & sic iste
non habebit pronuntiare: sed consulere, vel dicere
quid sibi videtur. & alij duo poterunt cogi per iudicẽ
ordinarium ad pronuntiãdum ſm dictum, & ꝯsilium
illius tertij. alij tñ voluerunt, ꝙ ipse tertius ẽt poterit
pronuntiare, & si alter aliorũ duorũ concordet cũ eo,
stabitur sententiæ ipsorum. Si autem ipsi tres essent
discordes, & quilibet diuersam sententiã ferret, stabiẽ
sententiæ ipsius tertij per ea, quæ habenẽ in d. §. prin-
cipaliter. Et istam opi. videtur sequi Ioã. And. in addi.
Spe. super dicto vers. sed nunquid iste tertius. & istam
opi. etiam tetigit Bart. in d. §. principaliter. licèt dicat
primam esse tutiorem. Satis puto quãlibet opinionẽ
sustineri posse. per ea, quæ habentur in d. §. principali-
ter. & facit etiam, quod dixi in d. ca. Quintauallis. j. de
iureiuran.

SVMMARIVM.

1 *Cõpromissum non transit ad hæredem, nisi hoc exprimatur. & nu. 3.*
2 *In societate hæres non succedit, sed succedit in actione, per quam tene-
tur reddere rationem, & reliqua.*
4 *Gesta coram arbitro contra defunctum compromittentẽ tpe quo vixit,
an valebunt in iudicio cõtra hæredem, si post mortẽ in iudicio agatur.*
5 *Compromissum, si exprimatur, quod transeat ad hæredes, de quibus
hæredibus intelligatur.*
6 *Compromissum factum in arbitratorem, an transeat ad hæredem.*
7 *Compromissum factum per prælatum, an transeat in successorem.*

COmpromissum.

Breue est & nõ re-
cipit commodã diuisionem, vel sum-
1 marium. ¶ † No. ꝙ compromissum nõ
transit ad hæredem, nisi hoc exprima-
tur. Et sic not. casum, in quo obligatio
2 inita cum defuncto non transit ad hæredes. † In glo. j.
ibi. §. pactorum. Et ꝓpter prædicta dicebat hic Host.
quod compromissum habet naturam inter iudicium,
& societatem: quia in societate nõ succedit hæres etiã
ex speciali pacto, quãuis succedat in actione, per quã
tenetur reddere rationẽ, & reliqua præstare in l. nemo
potest. ff. pro socio. & l. cum duobus. §. j. In iudicio ve-
rò semper succedit, etiam si nihil sit dictum. facit. ff. de
præt. stip. in l. ij. & l. oratione. in fin. ff. de ferijs. In com-
promisso vero succedat si fuerit dictũ, si aliter, non vt
hic patet. ¶ In ea. ĩ fi. & sic, vult gl. ꝙ si sit inæqualitas.
vt quia solũ facta est mentio hrdis ex parte vnius cõ-
promittentis: tunc talis conuentio non valet. & ideo
debet ex vtraque parte fieri mentio. Similiter ex vtra-
que parte debet esse stipulatio pęnalis, vt arbiter pos-
sit cogi. l. litigatores. §. fin. ff. eo. ¶ Quid autẽ, si sit inæ-
qualitas, vel in quantitate, vt quia vnus promittit. x.
alter. xv. nomine pœnæ: vel quia alter solummodo dat
fideiussores pro obseruãtia laudi. Alter solum per sti-
pulationem promittit. An tũc valebit cõpromissum.
tangit Spe. in tit. de arbitro. versi. hoc quoque præter-
mittendum cum sequentibus. & ibi concludit, quòd
in primo casu reducetur res ad æqualitatẽ, quia vter-
que solum tenebitur in x. In secũdo casu dicit aduer-
tendum, ꝙ si tantum valet promissio illius qui nõ dat
fideiussorem, quantum promissio alterius dantis fide
iussorem: vt quia non dans est magis idoneus facul-
tatibus, tũc sustinetur talis inæqualitas propter rationẽ
3 prædictam. ¶ † Item aduerte inquantum hic dicitur, ꝙ
compromissum non transit ad hæredem. intellige se-
cus esse si post latum laudum moriatur aliquis ex cõ-
promittentibus: quia licèt compromissum nõ trãseat
ad hæredes: tamẽ benè transit laudum latũ ante mor-
tem compromittentium. per ea, quæ habẽtur in l. dic.
4 §. j. & l. quamuis. ff. eo. ¶ † An autem gesta cõtra ipsum
defunctum compromittentem coram arbitro tẽpore
quo vixit valebunt in iudicio contra hæredem, si post
mortem cõtra ipsum agatur, dic ꝙ sic secundũ Pet. &
Abbatem. per id, quod habetur in l. pe. C. eo. quod in-
tellige saluo eo, quod habeẽ. j. de testi. præsentata. &
C. de testi. in l. fi. Quid autem si fiat mentio de hære-
dibus. An intelligatur in infinitum, an vero de primo.
hrde. ¶ Spe. in de tit. arbitro. §. differt. circa principiũ.
& §. finitur. ver. sed nunquid duobus. & facit etiam, ꝙ
tãgit in versi. quid si ꝑlatus. tenet, quod intelligatur
de quolibet hærede in infinitum. facit, quod habetur
in l. fi. C. de hæredi. instituen. ¶ Nec obst. quod habeẽ
in l. antiquitas. C. de vsufru. vbi intelligitur solum de
primo hærede: quia ibi speciale in vsufructu ne red-
6 datur proprietas inutilis. ¶ † Quid autẽ de cõpromisso
facto in arbitratorem, an transeat ad hæredem. tangit
Spe. in d. §. finitur. in versi. sed nunquid. & duobus se-
quentibus. & facit etiam, quod ipse tangit in d. §. dif-
fert. & concludit, ꝙ sic. quia licèt cõpromissum factũ
in arbitrum non transeat ad hæredem, nisi hoc dica-
tur. tamen secus est, quando compromissum est in ar-
bitratorem, quia illud censetur quædam transactio,
in qua succedit hæres. ff. de ꝓba. in l. pactum. & istud
tenuit Vbertus de Bobio, vt etiam ibi refert Spec. qđ
tene mẽti propter compromissa, quæ fiunt omni die,
quia non fiunt simpliciter in arbitros, sed in arbitros
& arbitratores, de quo etiam dixi in c. Quintauallis. j.
de iureiu.

7 de iureiurã. ¶Quid autem de compromisso facto per prælatum, an trãseat ad successorem. tãgit Spe. in d. §. finitur. ver. quid si prælatus. vbi concludit, quod si in compromisso est procurata vtilitas ecclesiæ, tunc trãsit ad successorem aliàs non. per ea, quę habentur in c. ij. & iij. ĩ. eo. & de solu. c. j. & ne prælati vices suas. c. fi. Nisi intercedat autoritas superioris. per ea, quę habentur in iuribus præallegatis. & ĩ. de transac. veniens. & ĩ. eo. in c. cum tempore. & in c. lij. ¶Item quod hic dicitur de morte alterius compromittentium procedit in morte naturali. ¶Idem dicas de morte ciuili si forte fuerit deportatus, vel aliter bona sua fuerint publicata: vel si cesserit bonis. l. item si vnus. in prin. ff. eo. & de multis alijs modis quibus finitur compromissum habetur in Spec. eo. ti. §. finitur per totum.

Et sic sit finis huius primi libri.

REGISTRVM.

Omnes sunt Quaterniones, Præter Aaa Quinternionem.

ABCDEFGHIKLMNOPQRSTVXYZ.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo

Pp Qq Rr Sf Tt Vu Xx Yy Zz Aaa.

VENETIIS, Apud Dominicum Nicolinum.
M D LXXIIII.